ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

1883

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ὁδὸς Ἀγχέσμου, 9.

1883

99 Cy Digitized by Google

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

Digitized by Google

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀνατροφή, ἐκπαίδευσις.

Διασκεδάζωσι (Πῶς πρέπει νὰ) τὰ παιδία 74, 87. Σχολεῖα (Τὰ δημοτικὰ) ἐν ταῖς ὀάσεσι τῆς Σαχάρας 157.

Ἀρχαιολογικά.

Ἀρχαιολογήματος (Περὶ χριστιανικοῦ τινος μεσαιωνικοῦ, 221. Βιβλίον (Τὸ) παρ' Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις 266. Μύλων (Ἐφεύρεσις τῶν) 334. Τάφων (Ἡ κοιλὰς τῶν) τῶν ἐν Θήβαις βασιλέων 254.

Ἱστορικά.

Ἑλληνικοῦ ἔθνους (Μεσαιωνικὸς βίος τοῦ) 177, 321, 337. Χίλια (Τὸ ἔτος) 312, 345.

Βιογραφίαι.

Βάγνερ (Ἡ νεότης τοῦ) 136. Κατσώνης (Λάμπρος) 65. Κοραῆ (Ἡ νεότης τοῦ) 193.

Γεωργικά, βιομηχανικά, ἐμπορικά, δημόσια ἔργα.

Βάμβακος (Ἐργοστάσια) ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις 368. Ἰσθμὸς (Ὁ) τοῦ Παναμᾶ 300. Καφὲς (Ὁ) 126. Κοχλιῶν (Νόθευσις) 397. Σφαῖραι ἐκ γεωμήλων 288. Χάρτου παραγωγὴ 15.

Γεωγραφία καὶ περιηγήσεις.

Ἀθῆναι 152, 167, 214, 229. Ἀνθρωποφάγοι 127. Ἑλληνικοῦ βασιλείου (Ἐπιφάνεια) 251. Κόγγον (Στάνλεϋ ἀποστολὴ εἰς) 143. Ὁλλανδία (Ἡ) 282, 294. Περιήγησις δι' ἀεροστάτου 144. Σπάρτην (Ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς) 364. Τήνῳ (Τρεῖς ἡμέραι ἐν) 232, 247, 263, 277.

Ἐπιστημονικά.

Ἄνθρωπος (Ὁ) ἐν τῇ ἀρχεγόνῳ αὐτοῦ καταστάσει 315. Δαρβινείου θεωρίας (Σύντομος ἐξήγησις τῆς) 41, 119. Λύσσα. (Ἡ) τοῦ κυνὸς 285.

Ζῳολογία.

Αἰλούρου (Καταγωγὴ τοῦ) 218. Γάτας καὶ ὄρνιθος (Φιλία) 288. Γάτος τυφλὸς 141. Δύνανται νὰ μάθουν καὶ τὰ ζῷα γράμματα; 174. Σκορπίου (Περὶ) 320. Χελιδόνων (Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν) 332.

Ἤθη καὶ ἔθιμα

Ἀπόκρεῳ (Αἱ) ἐν Ἀθήναις 121. Γάμος (Ὁ) ἐν Καταφυγίῳ τοῦ Ὀλύμπου 357. Γεῦμα (Ἓν) ἐν Κίνᾳ 350. Γιουνὰν (Ἤθη τῶν) 160. Ἑορταὶ ἐν τῇ Βυζαντινῇ αὐλῇ 108. Ἑορτὴ (Ἡ) τῶν παιδίων 11. Ζαδρούγα (Ἡ) 236 Ζυθοποιοῦν (Τὸ Βερολῖνον) 376, 395. Μάρτις 190. Ὀρχήσεις (Αἱ) τῶν ἀγρίων 269. Παγοδρομοῦν (Τὸ Βερολῖνον) 90. Φιλοφρονήσεων (Περὶ) καὶ ἐθιμοτυπίας 298. Ὠῶν (Περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ἐρυθρῶν) 240.

Κοινωνικά, πολιτειακά, στατιστική

Γάμοι ἐν Εὐρώπῃ 191. Γερμανῶν (Μετανάστευσις) 143. Ἐγκλημάτων (Στατιστικὴ) ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις 271. Ἑκατομμυριοῦχοι ἐν Ἀγγλίᾳ 383. Ἑλληνικοῦ Κράτους (Κυβερνητικὴ Διοίκησις) 78. Ἑλληνισμὸς (Ὁ) ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ 58. (Καπνοῦ κατανάλωσις ἐν Γαλλίᾳ 143. Κυνῶν (Ἔκθεσις) 383. Μαγειρισσῶν (Ἀκαδήμεια) 63. Μοναὶ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει 95. Μουσεῖον τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων 220. Ὄφεις καὶ ἄγρια ζῷα ἐν Ἰνδίαις 158. Παρισίων (Πληθυσμὸς) 143. Πειραιῶς (Κίνησις τοῦ λιμένος) 224. Τηλεγραφεῖα (Ἑλληνικὰ) 103. Ὑπουργεῖα (Ἑλληνικὰ) 62. Φιλοίκειον (Τὸ) τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζῴων 380. Φυλακαὶ ἐν Ἑλβετίᾳ 399. Ψηφοφορία (Ἡ διὰ σφαιριδίων καθολικὴ μυστικὴ) ἐν Ἀφρικῇ 401.

Ὑγιεινή.

Ἀέρος καὶ φωτὸς (Ἐπίδρασις τοῦ) εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ ἀνθρώπου 29. Ἀνάπαυσις (Ἡ) καὶ ὁ ὕπνος 59. Ἀναπνοὴ (Ἡ) 272. Γαστριμάργους (Πρὸς τοὺς) 16. Γηράσκειν (Τρόπος τοῦ μὴ) 13. Κρέμα (Ἡ) ὡς τονωτικὸν 64. Ὑγιεινῆς (Αἱ ὠφέλειαι τῆς) 171.

Οἰκιακὴ οἰκονομία.

Γλυκισμάτων (Συνταγαὶ) 128. Καθαρισμοῦ (Τρόπος) περονίων 176. Καφὲ (Τρόπος πρὸς παρασκευὴν καλοῦ) 80.

Φιλολογία, ἠθολογία, φιλοσοφία.

Ἀλήθειαι 15, 32, 47, 63, 80, 95, 112, 127, 142, 160, 175, 192, 223, 239, 255, 271, 288, 304, 319, 335, 352, 368, 382, 399, 412. Ἀναμορφωτὴς (Ὁ μέγας) τῶν νεωτέρων χρόνων 26. Ἀστείων (Ἀπὸ ἰταλικὴν) συλλογὴν 206. Γαμβέττα (Ἀναμνήσεις περὶ) 93 Γαμβέττα (Ἡ ἀλήθεια περὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ) 77. Γλάδστωνος (Ὁ καθ' ἡμέραν βίος τοῦ) 110. Δημώδη (Διατί δὲν καλλιεργοῦσιν οἱ νέοι Ἕλληνες τὴν) ἑλληνικὴν γλῶσσαν; 390 Ἑλληνίδας (Πρὸς τὰς) 202. Εὐλογία 31. Ζωγράφος (Ὁ) τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Μαυροβουνίου 106. Κοραῆ (Γνώμη) περὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης 200. Κοραῆ (Μῦθοι) 205. Κοραῆ (Ὁ θάνατος τοῦ) 208. Κοραῆ (Παραγγέλματα) 206. Κοραῆ (Πεντηκονταετηρὶς τοῦ θανάτου τοῦ) 193. Κοραῆ (Συγγράμματα) 208. Κοραῆ (Τιμαὶ ἀποδοθεῖσαι εἰς τὴν μνήμην τοῦ) 208. Κώδηξ Δανιὴλ 373. Παπατρέχας (Ὁ) 198. Παράσιτοι (Οἱ) τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ 333 Παρατηρήσεις (Γλωσσικαὶ) 173. Παρισιναὶ (Αἱ) 252. Πένθος (Τὸ) γυναικὸς χηρευσάσης;) 222. Ῥῶσσοι (Πῶς ἀποθνήσκουσιν οἱ) 257. Sacher-Masoch (Ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ) 351. Στρατηγῶν (Ἀποφθέγματα ἐπισήμων) 382. Συμβάντα (Περίεργα) τῆς ἐποχῆς 203. Συμβουλαὶ 112. Φρῆμαν (Ὁ Κος) ἐν Ἀμερικῇ 8. Χρόνου (Χρῆσις τοῦ) 303 Ψήφου (Ἡ ἱερότης τῆς) 207.

Δάνειον πνεῦμα.

14, 32, 47, 62, 79, 94, 111, 127, 142, 160, 175,

Digitized by Google

192, 223, 238, 255, 270, 287, 304, 319, 334, 352, 368, 382, 398, 412.

Διηγήματα καὶ μυθιστορίαι.

Ἀμάρτημα (Τὸ) τῆς μητρός μου 225, 241. Γρανδὲ (Εὐγενία) 1, 17, 33, 49, 67, 81, 97, 113, 129, 145, 161, 186, 209. Διασκέδασις (Ἀκουσία νυκτερινὴ) 289. Ἱστορία δολοφόνου τυφλοῦ 154. Κωνστάντιος (Ὁ πατὴρ) 305, 328, 341, 353, 369, 385, 408. Πτωχοὶ (Οἱ) καὶ ὁ χειμὼν 138. Σημαιοφόρος (Ὁ) 361. Συνέντευξις (Μία) 273. Χρυσομαλλοῦσα (Ἡ) 297.

Ποίησις.

Δημοτικὴ ποίησις 62. Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πατρός μου 174. Ἰανουάριος 14. Ἰατρὸν (Ἐπίγραμμα εἰς στρατιωτικὸν) 304. Κανόνια 319. Καράβι (Τὸ) τοῦ ποταμοῦ 160. Τραγούδια τῆς πατρίδος μου 303. Φεβρουάριος 142. Χελώνη καὶ ἀετὸς 46.

Ποικίλα.

15, 48, 63, 80, 95, 127, 144, 175, 223, 239, 256, 271, 304, 319, 335, 352, 368, 383, 400.

Ἀνέκδοτα.

Ἀβδὲλ-Καδὲρ (Ἀνέκδοτα) 398. Βράϊλα Π. (Ἀνέκδοτον περὶ τοῦ κ.) 272. Γαμβέττα (Ἀνέκδοτα περὶ) 44. Ἐρρίκου Δ' (Ἓν ἀνέκδοτον) 412. Πάσκεβιτς (Ἀνέκδοτον περὶ) 48. Σανδῶ (Ἀνέκδοτον περὶ) 335.

Πανομοιότυπα

Κατσώνη (Πανομοιότυπον τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Λάμπρου) 65.

Digitized by Google

Ἀριθ. 366 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9. | 2 Ἰανουαρίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιστορία Ὀνωρίου Βαλζάκ.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

Προεισήγησις τοῦ Μεταφραστοῦ.

Ἡ *Εὐγενία Γρανδέ*, τὸ κάλλιστον τοῦτο προϊὸν τοῦ κρατίστου τῶν νεωτέρων μυθιστοριογράφων τῆς Γαλλίας, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ πρῶτον σχεδὸν αὐτοῦ ἔργον, οὗτινος δημοσιεύεται ἑλληνικὴ μετάφρασις. Λέγομεν σχεδόν, διότι δὲν ἀγνοοῦμεν, ὅτι ἐκ μὲν τῶν σπουδαιοτέρων καὶ μᾶλλον ἐκτεταμένων ἔργων τοῦ Βαλζὰκ ἐξεδόθη πρό τινων ἐτῶν ἀπόπειρά τις ἑλληνικῆς μεταφράσεως τῆς *Φυσιολογίας τοῦ Γάμου*, ἐδημοσιεύθησαν δ' ἐπίσης πρὸ αὐτῆς καί τινων μικροτέρων καὶ ἐλαφροτέρων ἔργων αὐτοῦ μεταφράσεις. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἦσαν παιδικὰ πάντως γυμνάσματα τοῦ μεγάλου συγγραφέως, οὐδ' ἀμυδρῶς κἂν ἀναπαριστῶντα τὴν ὥριμον αὐτοῦ καὶ βαθεῖαν διάνοιαν, οὐδ' ὁπωσδήποτε μεταγλωττίσεως ἄξια· τῆς *Φυσιολογίας* δὲ ἡ μετάφρασις ὑπῆρξεν ἀπόπειρα μόνον καὶ ἀπόπειρα εὐτυχῶς ἀτυχής. Εὐτυχῶς, λέγομεν, διότι τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ παραδοξοτάτου καὶ πολυμερεστάτου ἀληθῶς τῶν συγχρόνων Γάλλων πεζογράφων, ἀτόπου ἐπικουρείου φιλοσοφίας καὶ ἐζητημένης ἀνηθικότητος ἐξάμβλωμα, οὐδένα ἔχον ἄλλον — ἂν ὑποτεθῇ τινα ἔχον — σκοπόν, ἢ τὸν ἐξευτελισμὸν τῆς γυναικὸς καὶ τὸν διὰ τόπων κοινῶν καὶ φράσεων τετριμμένων σατυρισμὸν τοῦ συζυγικοῦ βίου, ἐκρίθη πάντοτε ὑπὸ τῆς ὑγιοῦς κριτικῆς καὶ ἀνεκκλήτως κατεδικάσθη ὡς συγγραφὴ ἐνδεὴς πάσης οἱασδήποτε ἀξίας, πλὴν τῆς ἐκ τοῦ νυγμοῦ τῶν νοσηρῶν καὶ καχεκτικῶν φιλολογικῶν ὀρέξεων ἀποκόρου κοινοῦ. Ὀνθύλευμα παραδοξολογιῶν ἀσέμνων καὶ κακοήθων, κενὸν μὲν πάντως τὴν οὐσίαν, συνθηματικὸν δὲ καὶ αὐτόχρημα αἰνιγματῶδες τὴν μορφήν, οὐδέποτε βεβαίως ἔπρεπε νὰ καταστῇ σκεῦος ἐκλογῆς εἰς χεῖρας Ἕλληνος μεταφραστοῦ, οὐδὲ νὰ προτεθῇ εἰς ψυχαγωγίαν καὶ ἠθικὴν ἀπόλαυσιν ἀναγνωστῶν ἀνερματίστων, ὁποῖοι συνήθως ἀποτελοῦσι τὴν πλειονοψηφίαν τῶν ἀναγινωσκόντων ἑλληνικὰς μεταφράσεις γαλλικῶν μυθιστορημάτων. Ἀλλὰ περὶ τούτου μακρὸς ἤθελεν ἀποβῇ ἐνταῦθα ὁ λόγος. Καθ' ἣν δὲ μάλιστα ἐπ' ἐσχάτων ἔλαβε παρ' ἡμῖν τροπὴν ἡ ἐλαφρὰ φιλολογία, ἥ τε πρωτότυπος δυστυχῶς καὶ ἡ ἀπὸ ξένης χύτρας, ἐναμίλλως μαυλίζουσα χάριν τοῦ καθ' ἡμέραν κέρματος πᾶσαν ἔτι ἀπομένουσαν ὑγιᾶ τοῦ Ἕλληνος ὁρμήν, ἄφρων ἴσως καὶ πρεσβυτίζων καὶ παραληρῶν, ἂν μὴ σεμνότυφος ἀγύρτης, ἤθελεν ὑποληφθῇ ὁ ἐπιχειρῶν νὰ στήσῃ φραγμὸν ἢ νὰ ἐγείρῃ πρόχωμα κατὰ τοῦ καταβαίνοντος ῥεύματος. Ἂς καταβαίνῃ λοιπὸν τὸ ῥεῦμα· ἀπὸ τῆς ἰλύος του συνάγουσιν ἀργύριον οἱ δι' αὐτοῦ ἀρδεύοντες τὴν ἑλληνικὴν χέρσον, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ διὰ τὸν ἐπιούσιον αὐτῶν ἄρτον. Ὁ γράφων τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς νομίζει ἀνωφελῆ πᾶσαν ἐπὶ τούτῳ λύπην καὶ ἄγονον οἱανδήποτε δι' αὐτὸ ἀγανάκτησιν· ἀρκεῖται δὲ μόνον θεωρῶν ἀπὸ σκοπιᾶς τὰ γινόμενα, καὶ χαίρων κἂν ἐνίοτε, ὁσάκις βλέπει ἀποτυγχάνοντας τοὺς εὐσυνειδήτους σκαπανεῖς, τοὺς ἐπιχειροῦντας ν' ἀνοίξωσι νέας διώρυγας πρὸς τὴν ὁρμὴν τοῦ ῥεύματος. Διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγεν ἀνωτέρω, ὅτι εὐτυχῶς ὑπῆρξεν ἀτυχὴς ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις τῆς *Φυσιολογίας τοῦ Γάμου*. Ἂν τὸ πρωτότυπον εἶνε δυσνόητον καὶ αἰνιγματῶδες, ἡ μετάφρασις εἶνε αὐτόχρημα ἀκατανόητος καὶ ἀποκαλυπτική. Διὰ τοῦτο δὲ οὔτε ἀνεγνώσθη, οὔτε ἐνοήθη, οὔτε ἔβλαψε. Κέρδος καὶ τοῦτο.

Μετὰ τὰ ὀλίγα ταῦτα, εἰς ἃ παρήγαγεν ἡμᾶς, σχεδὸν ἄκοντας, ἡ ῥύμη τοῦ λόγου, ἀναγκαιότατον εἶνε νὰ σημειωθῇ πρὸς τοὺς ἀναγνώστας τῆς *Ἑστίας*, ὅτι τὸ παρεχόμενον αὐτοῖς σήμερον ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει μυθιστόρημα τοῦ μεγάλου συγγραφέως οὐδέν, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον, ἔχει κοινὸν πρὸς τὴν τάξιν ἐκείνην τῶν ἔργων του, εἰς ἣν ἀνήκει ἡ *Φυσιολογία τοῦ Γάμου*. Ἐφρονήσαμεν πάντοτε καὶ φρονοῦμεν ἀδιασείστως καὶ σήμερον ἔτι, ὅτε ἄλλα φαίνεται ὑπαγορεύων ὁ κρατῶν συρμός, ὅτι οὐδὲν ἧττον ἠθικῆς δολοφονίας διαπράττει ὁ ἀπὸ σκοποῦ, ἐξ ἰδίων ἢ ἀλλοτρίων, δηλητηριάζων τὴν ψυχὴν ἢ διαφθείρων τὸ ἦθος τῶν ἀναγνωστῶν αὐτοῦ, τὸ μὲν εἰς τούτων τὴν πρόχειρον ψυχαγωγίαν μισθαρνῶν καὶ τὴν ἐπιείκειαν τῆς ἰδίας συνειδήσεως μετὰ τῆς βουλιμίας περιέργων στομάχων εταιριζόμενος, τὸ δὲ καὶ ἰδίως εἰς τὴν ἀπὸ τῆς καρπώσεως τοῦ σκανδάλου πλήρωσιν τοῦ ἰδίου βαλαντίου δουλεύων. Διὰ τοῦτο δέ, ἀναγκαῖον νομίσαντες νὰ γνωρίσῃ τέλος τὸ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα μέχρι τοῦδε γνωρίσαν ἑλληνικὸν κοινὸν καὶ τὸν δια-

Digitized by Google

σημότατον τῶν συγχρόνων Γάλλων μυθιστοριογράφων, ἐξελέξαμεν πρὸς τοῦτο τὸ κράτιστον τῶν ἔργων αὐτοῦ, οὐ μόνον λόγῳ φιλολογικῆς ἀξίας, ἀλλὰ καὶ λόγῳ κάλλους ἠθικοῦ.

Ὅσοι τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν διατελοῦσί πως οἰκεῖοι πρὸς τὴν νεωτέραν γαλλικὴν φιλολογίαν γνωρίζουσι βεβαίως, ὅτι ἡ *Εὐγενία Γρανδὲ* ἀνήκει εἰς τὴν ὁμάδα ἐκείνην τῶν ἔργων τοῦ Βαλζάκ, ἅτινα ὁ συγγραφεὺς αὐτὸς περιέλαβε, μετὰ τὴν δημοσίευσίν των, ὑπὸ τὸν γενικώτερον τίτλον : *Σκηναὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου*. Γνωρίζουσι δ' ἔτι ἴσως, ὅτι τὰ εἰς τὴν τάξιν ταύτην ὑπαχθέντα μυθιστορήματα ἀφθονοῦσιν, ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα, τῶν εἰς τὸν Βαλζὰκ ἰδιαζόντων μεγάλων προτερημάτων, ἐνέχουσι δὲ τοὐναντίον ἐλαχίστην μοῖραν τῶν συνήθων αὐτῷ ἐλλείψεων. Ἡ διὰ παρατηρητικοῦ καὶ ἀληθῶς φιλοσοφικοῦ βλέμματος μελέτη τοῦ πραγματικοῦ βίου· ἡ ἀκριβὴς ἀπεικόνισις τῶν ἐκ πάσης ἐπόψεως περιεργοτάτων προσωπικῶν αὐτοῦ τύπων, καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν καλλιτεχνικὴ συναρμογὴ τύπων ψυχολογικῶν, αἰωνίων καὶ ἀμεταβλήτων· ἡ ἐπικὴ ἐντέλεια τῶν τοπικῶν περιγραφῶν· ἡ ἀνατομία οὕτως εἰπεῖν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας καὶ ἡ παθολογικὴ ἀναγραφὴ τῶν μυχιαιτάτων αὐτῆς παλμῶν· ἡ ἀλήθεια τέλος, οὐχὶ ἡ τῶν ἁπτῶν πραγμάτων φωτογραφικὴ ἀλήθεια τῆς νεοφωτίστου φυσιογραφικῆς σχολῆς, ἀλλ' ἡ αἰωνία, καλλιτεχνικὴ καὶ μόνη ἀληθὴς ἀλήθεια, ἡ πρὸς τὸ βλέμμα τῆς μεγαλοφυΐας ἀναπεπταμένη : τοιαῦτα ἐν προχείρῳ συνόψει τὰ μεγάλα πλεονεκτήματα τῶν δοκίμων ἔργων τοῦ Βαλζάκ, καὶ ἰδίως τῶν *Σκηνῶν τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου*. Ἡ τετεχνημένη καὶ μέχρις ἀκαταλήπτου πολλάκις προβαίνουσα παραδοξολογία· ἡ περὶ τὰ δευτερεύοντα καὶ μικρὰ καὶ ἄσχετα μικρολόγος ἐπιμονή· ὁ ἐπικούρειος ἐξευτελισμὸς τῶν ἱερωτάτων καὶ τιμιωτάτων ἡ μονομερὴς καὶ σκόπιμος πολλάκις ἐξόγκωσις τῶν ἀσημάντων καὶ ὑπερτίμησις τῶν χυδαίων· ἡ ἔλλειψις πολλαχοῦ ἀκραιφνοῦς καλλαισθησίας· τὸ ἀκατανόητον δὲ τέλος τῆς φράσεως καὶ τὸ αἰνιγματῶδες καὶ σκοτεινὸν τῆς ἑρμηνείας : τὰ κυριώτατα ταῦτα τῶν ἐλαττωμάτων τῶν ἄλλων ἔργων τοῦ συγγραφέως, καὶ ἰδίως τῶν *Φιλοσοφικῶν* αὐτοῦ *Μελετῶν*, τῶν *Ἠθολογικῶν*, *Ἀναλυτικῶν*, κ.λ. σπανίζουσι μεγάλως ἢ καὶ ἐλλείπουσιν ὅλως ἐκ τῶν *Σκηνῶν τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου*, αἵτινες περιέχουσιν ἀναντιρρήτως καὶ κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν πάντων, τῶν τε Γάλλων καὶ ξένων κριτικῶν, τὰς ἀληθεστάτας καὶ διὰ τοῦτο καλλίστας τῶν εἰκόνων, ὅσας ἔγραψεν ἡ περιφανὴς γραφὶς τοῦ Βαλζάκ.

Ἐκ τῶν εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἀναγομένων μυθιστορημάτων τὸ δοκιμώτατον ἀναμφισβητήτως εἶνε ἡ *Εὐγενία Γρανδέ*. Ταύτης δὲ τὴν μετάφρασιν ἀρχόμεθα σήμερον προσφέροντες εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς *Ἑστίας*.

Ἄκαιρον καὶ ἄσκοπον κρίνομεν νὰ διατρίψωμεν ἐνταῦθα λεπτομερέστερον περὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ σεμνοῦ τούτου καλλιτεχνήματος, αἵτινες ἀνέδειξαν αὐτό, καθ' ὁμόφωνον ὁμολογίαν πάντων τῶν βιογράφων τοῦ συγγραφέως, τὸ κράτιστον καὶ τελειότατον αὐτοῦ ἔργον. Ἀφιέμενοι τὴν περὶ τούτου κρίσιν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας, καὶ πεποίθησιν ἔχοντες ὅτι θέλει αὕτη κυρώσει τὴν ἐτυμηγορίαν τῆς παγκοσμίου κριτικῆς, προσεπαθήσαμεν ν' ἀποδώσωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν πιστοτέραν καὶ ἀκήρατον τὴν εἰκόνα τοῦ πρωτοτύπου, κατά τε τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν λέξιν καὶ τὸ καθ' ὅλου κάλλος τῆς μορφῆς, οὐδόλως δὲ διστάζομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ἐν πάσῃ ταπεινότητι, ὅτι πολὺν ἐπὶ τούτῳ κατεβάλομεν κόπον. Μετάφρασις ἔργου οἱουδήποτε τοῦ Βαλζὰκ δὲν εἶνε, οὐδὲ δύναται νὰ ἦνε, ἀγώνισμα εἰς τὸ παραχρῆμα. Ὁ μεταφράζων αὐτὸν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν πρέπει νὰ λησμονήσῃ ὁποῖον ὀφείλει σεβασμὸν πρὸς τὸ ἐλάχιστον τῶν νοημάτων τοῦ μεγάλου πεζογράφου, οὐδὲ νὰ ὑπολάβῃ ὅτι δύναται νὰ προσενεχθῇ πρὸς τὴν ἀκριβῆ αὐτοῦ φράσιν καὶ τὴν συνεσφιγμένην ἔννοιαν, μεθ' ὅσης συνήθως προσφέρονται αὐτάρκους ἀδιαφορίας οἱ μεταφρασταὶ πρὸς τὰ ἐράσμια μυθολογήματα τοῦ Δουμᾶ καὶ τὰς τερατολογίας τοῦ Πονσὸν Δὲ Τεραΐλ. Ἠγωνίσθημεν πάσῃ δυνάμει, ὅπως ἀποφύγωμεν καὶ τοὺς δύο τούτους σκοπέλους. Ἐλπίζομεν δέ, ὅτι κατωρθώσαμεν ὅ,τι ἐπέτρεπεν ἡ ἀκατάσκευος ἔτι μορφὴ τῆς ἡμετέρας γλώσσης.

Ἀπαντᾷ τις ἐνίοτε πόλεις ἐπαρχιακάς, ὧν ἡ θέα ἐμπνέει τοιαύτην μελαγχολίαν, οἵαν προξενοῦσι τὰ σκυθρωπότατα μοναστήρια, αἱ ἀμαυρόταται χέρσοι καὶ τὰ κατηφέστατα τῶν ἐρειπίων. Ἐγκλείουσιν ἴσως αἱ οἰκίαι αὗται καὶ τῶν μοναστηρίων τὴν σιγὴν καὶ τῶν χέρσων τὴν αὐχμηρότητα καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἐρειπίων. Τοσούτῳ δ' εἶνε ἤρεμος ἐν αὐταῖς ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις, ὥστε ξένος τις θὰ τὰς ὑπελάμβανεν ἀκατοικήτους, ἂν αἴφνης δὲν συνήντα τὸ ψυχρὸν καὶ ἐσβεσμένον βλέμμα ἀνθρώπου ἀκινήτου, οὗτινος ἡ μοναστικὴ σχεδὸν μορφὴ ὑπερκύπτει τοῦ στηθαίου τῆς θυρίδος, ὡς ἀκουσθῇ ἀγνώστου βήματος κρότος. Τὸν μελαγχολικὸν τοῦτον τύπον φέρει ἡ φυσιογνωμία οἰκίας κειμένης ἐν Σωμύρῃ, κατὰ τὸ ἄκρον ὁδοῦ ὀρεινῆς, ἀγούσης εἰς τὸ φρούριον διὰ τοῦ ἄνω μέρους τῆς πόλεως. Ἡ λειψανδροῦσα σήμερον ὁδὸς αὕτη, θερμὴ τὸ θέρος καὶ ψυχρὰ τὸν χειμῶνα, πολλαχοῦ δὲ σκοτεινή, ἔχει ἀξιοπαρατήρητον τὴν ἠχηρότητα τοῦ πενιχροῦ της χαλικώδους λιθοστρώτου, ξηροῦ πάντοτε καὶ καθαροῦ, τὴν στενότητα τῆς ἑλικοειδοῦς αὐτῆς τρίβου, καὶ τὴν εἰρήνην τῶν οἰκιῶν της, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν παλαιὰν πόλιν καὶ δεσπόζονται ὑπὸ τῶν ὀχυρωμάτων της. Οἰκοδομαὶ προαιώνιοι μένουσιν ἔτι ἐν αὐτῇ στερεαὶ καὶ ὄρθιαι, καί τοι

Digitized by Google

ἐκ ξύλου κατεσκευασμέναι, ἡ δὲ ποικίλη των ὄψις ἀποτελεῖ τὴν πρωτοτυπίαν ἐκείνην, ἥτις καθιστᾷ τὸ μέρος αὐτὸ τῆς Σωμύρης ἄξιον τῆς μελέτης τῶν καλλιτεχνῶν καὶ τῶν ἀρχαιοφίλων. Δύσκολον εἶνε νὰ παρέλθῃ τις πρὸ τῶν οἰκιῶν τούτων, χωρὶς νὰ θαυμάσῃ τὰς ὑπὲρ τὸν ἰσόγειον ὄροφον πολλῶν ἐξ αὐτῶν ἐκτεινομένας, ἐν εἴδει μελανοῦ ἀναγλύφου, χονδρὰς διπλοσανίδας, ὧν τὰ ἄκρα εἰσὶ πολλαχοῦ γεγλυμμένα εἰς σχῆμα μορφῶν παραδόξων. Πολλαχοῦ μὲν δοκοὶ διαγώνιοι, διὰ σχιστολίθων ἐπεστρωμέναι, διαγράφουσι γραμμὰς κυανᾶς ἐπὶ τῶν ἰσχνῶν τοίχων οἰκίας ἀποληγούσης εἰς ὀροφὴν ξυλόδετον, ἣν κατέκαμψεν ὁ χρόνος, καὶ ἧς τὰ σεσηπότα πέταυρα ἐῤῥίκνωσεν ἡ βροχὴ καὶ ὁ ἥλιος. Ἀλλαχοῦ δὲ φαίνονται στηθαῖα παραθύρων μελανὰ καὶ ἀποτετριμμένα, ὧν ἀμυδρῶς διακρίνονται αἱ λεπτοφυεῖς γλυφαί, καὶ ἅτινα φαίνονται μόλις βαστάζοντα τὰς φαιὰς ἀργιλλοπλάστους γάστρας, ὅπου ἀνθοῦσι τὰ καρυόφυλλα καὶ αἱ ῥοδαῖ πτωχῆς τινος ἐργάτιδος. Περαιτέρω ἀπαντᾷ τις θύρας καθηλωμένας διὰ γόμφων κολοσσιαίων, ὅπου τὸ πνεῦμα τῶν προγόνων ἡμῶν ἐχάραξεν οἰκιακὰ ἱερογλυφικὰ σημεῖα, ἀκατάληπτα πλέον. Ἐκεῖ μὲν διαμαρτυρόμενός τις ἐσφράγισε δι' αὐτῶν τὴν πίστιν του, ἐδῶ δὲ στασιώτης ἄλλος κατηράσθη Ἐῤῥῖκον τὸν Δ', καὶ ἀλλαχοῦ μέτριός τις ἀστὸς ἐχάραξε τὰ ἐμβλήματα τῆς μικροπολιτικῆς του εὐγενείας καὶ ἀπεμνημόνευσε τὴν δόξαν τῆς λησμονηθείσης δημοτικῆς ἀρχοντείας του. Ἐπ' αὐτῶν ἀναγινώσκεται ὁλόκληρος τῆς Γαλλίας ἡ ἱστορία. Ἐγγὺς τῆς ἑτοιμοῤῥόπου οἰκίας, ὧν αἱ χονδρόκτιστοι πλευραὶ διατυποῦσιν ἔτι τὴν μνήμην τῆς ἀδεξίου ῥυκάνης χονδροῦ τινος ἐργάτου, ἐγείρεται τὸ μέγαρον εὐπατρίδου, φέρον ἔτι ἐπὶ τῆς ἀψίδος τῆς λιθίνης του πύλης ἴχνη τινὰ τοῦ οἰκοσήμου του, θραυσθέντος ὑπὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐπαναστάσεων, αἵτινες συνετάραξαν τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ 1789. Τὰ ἐμπορικὰ ἰσόγεια τῆς ὁδοῦ ταύτης οὔτε μικροπωλεῖα εἶνε οὔτε μεγάλα καταστήματα, φέρουσι δὲ τὸν τύπον τοῦ μεσαιωνικοῦ ἐργαστηρίου (**ouvrouère**) καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἀφελῆ ἁπλότητα. Αἱ ταπειναὶ αὐταὶ αἴθουσαι, αἵτινες οὔτε προθέτην ἔχουσιν, οὔτε δειγματοδόχην οὔτε ὑελοφράγματα, εἰσὶ βαθεῖαι, σκοτειναὶ καὶ γυμναὶ παντὸς οἱουδήποτε ἐσωτερικοῦ ἢ ἐξωτερικοῦ κοσμήματος. Ἡ θύρα των ἀνοίγεται κατὰ δύο ἐπάλληλα σιδηρόγομφα τεμάχια, ὧν τὸ μὲν ὑπέρτερον ἀναδιπλοῦται ἐσωτερικῶς, τὸ δὲ κατώτερον, φέρον κώδωνα ἐλαστικόν, ἀνοιγοκλείει ἀκαταπαύστως. Ὁ ἀὴρ καὶ τὸ φῶς εἰσδύουσιν εἰς τὸ ὑγρὸν ἐκεῖνο ἄντρον ἢ διὰ τοῦ ἄνω μέρους τῆς θύρας, ἢ διὰ τοῦ διαστήματος, ὅπερ χαίνει μεταξὺ τοῦ θόλου, τοῦ σανιδώματος τῆς ὀροφῆς καὶ μικροῦ ἰσαγκώνου τοίχου, ὅπου ἐγγιγλυμοῦνται στεῤῥὰ παραθυρόφυλλα, ἀφαιρούμενα τὴν πρωΐαν, τιθέμενα πάλιν τὸ ἑσπέρας, καὶ συγκρατούμενα διὰ γομφωτικῶν σιδηρῶν ῥάβδων. Ὁ τοῖχος οὗτος χρησιμεύει εἰς ἔκθεσιν τῶν ἐμπορευμάτων, οὐδεμία δ' ἐκεῖ χωρεῖ ἀγυρτία. Τὰ δείγματα εἶνε, ἀναλόγως τοῦ εἴδους τῆς ἐμπορείας, δύο τρεῖς καδίσκοι πλήρεις ἅλατος ἢ τεμαχίων ἀντακαίου, δέματά τινα ὀθόνης δι' ἱστία, σχοινία, ἐλάσματα ὀρειχάλκου κρεμάμενα ἀπὸ τῶν δοκῶν τῆς ὀροφῆς, στεφάναι τεταγμέναι παρὰ τοὺς τοίχους ἢ τεμάχιά τινα ἐρέας ἐπὶ σανιδωτοῦ γεισώματος. Εὐθὺς ὡς εἰσέλθετε, κόρη καθάριος καὶ σφριγῶσα, πορφυροῦς ἔχουσα τοὺς βραχίονας καὶ λευκὸν μανδήλιον περὶ τὸν τράχηλον, ἀφίνει τὸ πλέξιμόν της καὶ καλεῖ τὸν πατέρα της ἢ τὴν μητέρα της, οἵτινες προσερχόμενοι σᾶς πωλοῦσι ψυχρῶς, φιλοφρόνως ἢ ὑπερηφάνως; — ἕκαστος κατὰ τὸν χαρακτῆρά του — ὅ, τι θέλετε, εἴτε δέκα λεπτῶν πρᾶγμα εἴτε εἴκοσι χιλιάδων φράγκων ἐμπορεύματα. Θ' ἀπαντήσετε ξυλέμπορον καθήμενον πρὸ τῆς θύρας του καὶ περιστρέφοντα νωχελῶς τοὺς ἀντίχειρας, ἐνῷ λαλεῖ μετὰ τοῦ γείτονός του. Οὐδὲν ἄλλο φαίνετ' ἔχων ἢ πενιχράς τινας σανίδας πρὸς ἀπόθεσιν φιαλῶν καὶ ὀλίγας δέσμας πεταύρων· ἀλλ' ἡ ἐπὶ τοῦ λιμένος ξυλαποθήκη του προμηθεύει πάντας τοὺς βυτοποιοὺς τῆς Ἀνδεγαυΐας. Γνωρίζει, μέχρι σανίδος, εἰς πόσων πίθων κατασκευὴν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ, ἂν γείνῃ καλὴ συγκομιδή. Μία ἡμέρα ἡλίου τὸν πλουτίζει, καὶ μία βροχὴ τὸν καταστρέφει. Τὰ βικία δύναντ' αἴφνης ἐν μιᾷ μόνῃ πρωΐᾳ, νὰ ὑπερτιμηθῶσι μέχρις ἕνδεκα φράγκων, ἢ νὰ ὑποτιμηθῶσι μέχρις ἓξ λιβρῶν. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ὡς καὶ καθ' ὅλην τὴν Τουρανίαν, αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ περιπέτειαι δεσπόζουσι τοῦ ἐμπορικοῦ βίου. Ἀμπελουργοί, κτηματίαι, ξυλέμποροι, βυτοποιοί, πανδοχεῖς, ναυτικοί, πάντες ἐνεδρεύουσι μίαν ἡλίου ἀκτῖνα· τρέμουσι τὴν ἑσπέραν, κατακλινόμενοι, μὴ ἀκούσωσι τὴν ἐπαύριον πρωΐαν, ὅτι ἐγένετο τὴν νύκτα παγετός. Φοβοῦνται τὴν βροχήν, τὸν ἄνεμον, τὴν ξηρασίαν, καὶ θέλουσιν ὕδωρ, θέρμην καὶ σύννεφα, κατὰ τὰς ὀρέξεις των. Διαρκὴς τελεῖται παρ' αὐτοῖς ὁ ἀγὼν μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ ἐπιγείων συμφερόντων, τὸ δὲ βαρόμετρον ἱλαρύνει σήμερον καὶ καθιστᾷ σκυθρωπὰς τὴν ἐπαύριον τὰς μορφάς των. Ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς μεγάλης ὁδοῦ τῆς Σωμύρης αἱ λέξεις: *Χρυσὸς καιρός!* ἀναλύονται ἀριθμητικῶς ἀπὸ θύρας εἰς θύραν καὶ ἀποκρίνεται ἕκαστος εἰς τὸν γείτονά του: *βρέχει λουδοβίκεια*, γνωρίζων τί φέρει εἰς αὐτὸν εὔκαιρος βροχὴ ἢ εὔνους ἀκτὶς ἡλίου. Ἐν ὥρᾳ θέρους ἀδύνατον εἶνε τὸ Σάββατον περὶ τὴν μεσημβρίαν ν' ἀγοράσῃ τις ἔστω καὶ ἑνὸς λεπτοῦ πρᾶγμα παρὰ τῶν ἁπλοϊκῶν αὐτῶν ἐμπόρων. Ἕκαστος ἔχει τὴν ἄμπελόν του, τὸν μικρόν του ἀγρόν, καὶ μεταβαίνει ἐπὶ δύο ἡμέρας εἰς τὴν ἐξοχήν. Ἐπειδὴ δὲ πάντα παρ' αὐτοῖς εἶν' ἐκ τῶν προτέρων γνωστά, καὶ ἡ ἀγορὰ καὶ ἡ πώλησις καὶ τὸ κέρδος, οἱ ἔμποροι τῆς μικρᾶς πόλεως ἔχουσι συνήθως δέκα ἐκ

Digitized by Google

τῶν δώδεκα διαθεσίμους ὥρας, ἃς δύνανται νὰ σπαταλῶσιν εἰς παρατηρήσεις καὶ σχόλια καὶ διαρκῆ κατασκοπείαν. Ἡ οἰκοδέσποινα δὲν ἀγοράζει πέρδικα, χωρὶς οἱ γείτονες νὰ ἐρωτήσωσι τὸν σύζυγόν της, ἂν ἦτο καλῶς ἐψημένη. Ἡ νεαρὰ κόρη δὲν προκύπτει τοῦ παραθύρου, χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ παρὰ παντὸς ἀέργου ὁμίλου. Αἱ συνειδήσεις τῶν ἀνθρώπων εἶνε περίοπτοι καὶ ἀναπεπταμέναι, ὡς εἶν' ἐπίσης καὶ αἱ μαῦραι, σιωπηλαὶ καὶ ἄδυτοι κατοικίαι των. Ὁ βίος εἶνε πάντοτε σχεδὸν ὕπαιθρος· πᾶσα οἰκογένεια κάθηται παρὰ τὴν θύραν της, ἐκεῖ προγευματίζει, ἐκεῖ ἀριστεῖ, ἐκεῖ φιλονεικεῖ. Οὐδεὶς παρέρχεται τὴν ὁδόν, χωρὶς νὰ καταστῇ τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς περιεργείας καὶ μελέτης· διὰ τοῦτο δὲ τὸ πάλαι, ὁσάκις ξένος τις ἐπεδήμει εἰς πόλιν ἐπαρχιακήν, διεσκώπτετο ἀπὸ θύρας εἰς θύραν. Πολλὰ ἐκ τούτου περιεσώθησαν ἀστεῖα διηγήματα, ἐκ τούτου δὲ καὶ τὸ ἐπίθετον *μῖμος*, ὅπερ ἐδόθη εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀγγερίας, ὀνομαστοὺς διὰ τὰ ἀστικά των σκώμματα.

Τὰ παλαιὰ μέγαρα τῆς ἀρχαίας πόλεως κεῖνται ἄνω τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἣν κατῴκουν ποτὲ οἱ εὐπατρίδαι τῆς χώρας. Ἡ πλήρης δὲ μελαγχολίας οἰκία, ὅπου ἐτελέσθησαν αἱ περιπέτειαι τῆς προκειμένης ἱστορίας, ἦτο ἀκριβῶς ἓν τῶν οἰκημάτων τούτων, σεβασμίων λειψάνων αἰῶνος ἄλλου, καθ' ὃν καὶ πράγματα καὶ πρόσωπα εἶχον τὸν χαρακτῆρα ἐκεῖνον τῆς ἁπλότητος, ὃν ἀποβάλλουσι καθ' ἑκάστην τὰ γαλλικὰ ἤθη. Ἀφοῦ τις παρακολουθήσῃ τοὺς ἑλιγμοὺς τῆς γραφικῆς ἐκείνης ὁδοῦ, ἧς ἡ ἐλαχίστη μὲν καμπὴ ἐγείρει ἀναμνήσεις, ἡ γενικὴ δ' ἐντύπωσις προξενεῖ ἀνεξήγητόν τινα καὶ ἀνεπίγνωστον ῥέμβην, παρατηρεῖ κοιλότητά τινα ἱκανῶς σκοτεινήν, ἧς τὸ κέντρον κρύπτει τὴν θύραν τῆς οἰκίας τοῦ κυρίου Γρανδέ. **La maison à monsieur Grandet** ἐκάλουν αὐτὴν οἱ συμπολῖταί του, ἀδύνατον δὲ εἶνε νὰ ἐννοηθῇ ἡ βαρύτης τῆς ἐπαρχιωτικῆς ταύτης ἐκφράσεως, ἂν δὲν προηγηθῇ μικρά τις τοῦ οἰκοδεσπότου βιογραφία.

Ὁ κύριος Γρανδὲ ἀπήλαυεν ἐν Σωμύρῃ ὑπολήψεως, ἧς τὰ αἴτια καὶ τ' ἀποτελέσματα δὲν θέλουσιν ἐντελῶς ἐννοήσει ὅσοι δὲν ἔζησαν, ὀλίγον ἢ πολύ, ἐν ἐπαρχίᾳ. Καλούμενος ὑπὸ πολλῶν ἔτι *γέρων Γρανδέ*, — ἀλλὰ τῶν γερόντων τούτων ὁ ἀριθμὸς ἠλαττοῦτο ἐπαισθητῶς — ἦτο ἐν ἔτει 1789 εὔπορος βυτοποιός, γνωρίζων ἀνάγνωσιν, γραφὴν καὶ ἀρίθμησιν. Ὅτε ἡ Γαλλικὴ δημοκρατία ἐξεποίησε τὰ ἐν Σωμύρῃ ἐκκλησιαστικὰ κτήματα, ὁ βυτοποιός, τεσσαρακοντούτης τότε, εἶχε πρὸ μικροῦ νυμφευθῇ τὴν θυγατέρα πλουσίου σανιδεμπόρου. Φέρων δύο χιλιάδας λουδοβικείων — προϊὸν τῆς προικός του καὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας — μετέβη εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς νέας ἐπαρχίας, ὅπου, ἀντὶ διακοσίων διπλῶν λουδοβικείων, δοθέντων παρὰ τοῦ πενθεροῦ του εἰς τὸν ἐφορεύοντα τῆς πωλήσεως τῶν ἐθνικῶν κτημάτων ἀδυσώπητον δημοκράτην, ἀπέκτησε *δι' ἓν κομμάτι ψωμί*, ὡς λέγει ὁ λαός, νομίμως, ἂν μὴ θεμιτῶς, τὰς ὡραιοτάτας τῆς ἐπαρχίας ἀμπέλους, γηραιόν τι μοναστήριον καί τινας ἐπαύλεις. Οἱ κάτοικοι τῆς Σωμύρης δὲν ἦσαν ἄκροι ἐπαναστατικοί· ὁ δὲ γέρων Γρανδὲ ἐθεωρήθη ὡς ἄνθρωπος τολμηρός, δημοκρατικὸς καὶ φιλόπατρις, ὡς πνεῦμα ἀσπαζόμενον τὰς νέας ἰδέας, ἐνῷ ὁ βυτοποιὸς οὐδὲν ἄλλο ἠσπάζετο ἢ τὰς ἀμπέλους. Ἐξελέχθη μέλος τῆς διοικητικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Σωμύρης, ἡ δὲ εἰρηνική του ἐπίδρασις ἐξεδηλώθη πολιτικῶς τε καὶ ἐμπορικῶς. Πολιτικῶς μὲν παρέσχε τὴν προστασίαν του εἰς τοὺς εὐγενεῖς καὶ παρεκώλυσε πάσῃ δυνάμει τὴν πώλησιν τῶν κτημάτων τῶν μεταναστῶν· ἐμπορικῶς δέ, ἐχορήγησεν εἰς τὸν δημοκρατικὸν στρατὸν μίαν ἢ δύο χιλιάδας πίθων οἴνου λευκοῦ, καὶ ἔλαβεν ἀντὶ τιμήματος θαυμασίους λειμῶνας, ἐξαρτωμένους ἀπὸ μοναστηρίου γυναικῶν, ὅπερ ἐπωλήθη τελευταῖον. Ἐπὶ τῆς Ὑπατείας ὁ ἀγαθὸς Γρανδέ, δήμαρχος γενόμενος, διῴκησε σοφῶς καὶ ἐτρύγησεν ἔτι σοφώτερον· ἐπὶ αὐτοκρατορίας δὲ ἐγένετο Κύριος Γρανδέ. Ἀλλ' ὁ Ναπολέων, ὅστις δὲν ἠγάπα τοὺς δημοκρατικούς, ἔπαυσε τὸν κ. Γρανδέ, ὅστις εἶχε φορέσει, ὡς ἐλέγετο, τὸν ἐρυθρὸν σκοῦφον, καὶ ἀντικατέστησεν αὐτὸν διὰ μεγαλοκτήμονος ἡμιευγενοῦς καὶ μέλλοντος βαρώνου. Ὁ κύριος Γρανδὲ κατέλιπεν ἀλύπως τὸ δημοτικὸν ἀξίωμα καὶ τὰς τιμάς του. Εἶχε κατασκευάσει, δήμαρχος ὢν καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πόλεως, ὡραίας ὁδοὺς ἀγούσας εἰς τὰ κτήματά του. Ἡ οἰκία του καὶ αἱ λοιπαὶ αὐτοῦ κτήσεις εὐνοϊκῶς ἀπογεγραμμέναι, ἐπλήρωνον φόρους μετρίους· ἀπὸ τῆς βαθμολογήσεως δὲ τῶν διαφόρων ἀγροτικῶν του κτημάτων, αἱ ἄμπελοί του εἶχον καταστῇ, χάρις εἰς τὴν διαρκῆ αὐτοῦ μέριμναν, αἱ πρῶται καὶ κάλλισται τῆς χώρας. Ἐδικαιοῦτο πλέον κάλλιστα νὰ ζητήσῃ τὸ παράσημον τοῦ λεγεῶνος τῆς τιμῆς. Ἐγένετο δὲ καὶ τοῦτο ἐν ἔτει 1806. Ὁ κύριος Γρανδὲ εἶχεν ἡλικίαν πεντήκοντα ἑπτὰ ἐτῶν, ἡ δὲ σύζυγός του τριάκοντα καὶ ἕξ. Κόρη μονογενής, καρπὸς τῶν νομίμων αὐτῶν ἐρώτων, ἦγε τότε ἡλικίαν δέκα ἐτῶν. Ὁ Κύριος Γρανδέ, ὃν ἡ θεία Πρόνοια ἠθέλησε βεβαίως νὰ παρηγορήσῃ ἐπὶ τῷ διοικητικῷ αὐτοῦ ἀτυχήματι, ἐκληρονόμησε τὸ ἔτος ἐκεῖνο τρεῖς ἐπαλλήλους κληρονομίας: πρῶτον τὴν κυρίαν Γωδινιέρ, τὸ γένος Βερτελιέρ, μητέρα τῆς κυρίας Γρανδέ· εἶτα τὸν γέροντα Βερτελιέρ, πατέρα τῆς μακαρίτιδος, καὶ τέλος τὴν κυρίαν Ζεντιλιέ, μάμμην του πρὸς μητρός. Τῶν τριῶν τούτων κληρονομιῶν τὴν σπουδαιότητα οὐδεὶς ποτε ἔμαθε. Ἡ φιλαργυρία τῶν τριῶν αὐτῶν γερόντων ἦτο τοσοῦτον ἐμπαθής, ὥστε ἀπὸ μακροῦ ἤδη ἐσώρευον τὸ ἀργύριόν των, ἵνα δύνανται νὰ τὸ θεωρῶσιν ἐν τῷ κρυπτῷ. Ὁ γέρων Βερτελιὲρ ἀπε-

Digitized by Google

κάλει τὸν δανεισμὸν σπατάλην, προτιμῶν τῶν ἀπὸ τῆς τοκογλυφίας ὠφελημάτων τὴν ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ χρυσοῦ του ἀγαλλίασιν. Οὕτω δὲ ἡ πόλις τῆς Σωμύρης ἔκρινε τὸ μέγεθος τῶν ἀποταμιευμάτων των ἐκ τῆς προσόδου τῶν κληρονομηθέντων ἀκινήτων. Ὁ κύριος Γρανδὲ ἀπέκτησε τότε τὸν νέον ἐκεῖνον εὐγενείας τίτλον, ὃν οὐδέποτε θέλει ἐξαλείψει ἡ ἰσοπεδωτικὴ ἡμῶν μανία: ἔγεινεν ὁ *μᾶλλον φορολογούμενος* τῆς ἐπαρχίας. Ἐκαρποῦτο πεντακόσια περίπου στρέμματα ἀμπελώνων, οἵτινες κατὰ τὰ εὔφορα ἔτη τῷ ἔδιδον ἑπτακόσια ἢ ὀκτακόσια βικία οἴνου. Εἶχε δεκατρεῖς ἐπαύλεις, παλαιόν τι μοναστήριον, οὗτινος χάριν οἰκονομίας εἶχε τειχίσει τὰ παράθυρα —καὶ οὕτω τὰ συνετήρησε.—καὶ ἑξακόσια περίπου στρέμματα λειμώνων, ὅπου ηὔξανον τρισχίλιαι λεῦκαι, φυτευθεῖσαι τὸ 1793. Ἡ οἰκία τέλος, ἐν ᾗ κατῴκει, ἦν ἰδική του. Τοιαύτη ἐλογίζετο ἡ ὁρατὴ αὐτοῦ περιουσία. Ὡς πρὸς τὰ κεφάλαιά του, δύο μόνα πρόσωπα ἠδύναντο ἀμυδρῶς πως νὰ ὑποθέσωσι τὴν σπουδαιότητά των. Εἷς μὲν αὐτῶν ἦτο ὁ κύριος Κρυσώ, συμβολαιογράφος ἐπιτετραμμένος τὸν τοκογλυφικὸν δανεισμὸν τῶν χρημάτων τοῦ κυρίου Γρανδέ· ἕτερος δὲ ὁ κύριος Γρασέν, πλουσιώτατος πάντων τραπεζίτης ἐν Σωμύρῃ, οὗτινος τὰ ὀφέλη συνεμερίζετο ὁ ἀμπελουργὸς κατὰ τὸ συμφέρον αὐτῷ καὶ ἐν πάσῃ μυστικότητι. Καίτοι ὁ γέρων Κρυσὼ καὶ ὁ κύριος Γρασὲν εἶχον τὴν βαθεῖαν ἐκείνην ἐχεμυθίαν, ἥτις γεννᾷ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὸν πλοῦτον, ἐπεδείκνυον ὅμως δημοσίᾳ πρὸς τὸν κύριον Γρανδὲ τοσοῦτον σεβασμόν, ὥστε οἱ παρατηρηταὶ ἠδύναντο νὰ μετρήσωσι τὸ μέγεθος τῶν κεφαλαίων τοῦ παλαιοῦ δημάρχου διὰ τῆς εὐλαβοῦς τιμῆς ἥτις τῷ ἀπενέμετο. Οὐδεὶς ὑπῆρχεν ἐν Σωμύρῃ μὴ πεπεισμένος, ὅτι ὁ κύριος Γρανδὲ εἶχε θησαυρὸν μυστικόν, κρύπτην μεγάλην λουδοβικείων, ὅπου καὶ ἐνετρύφα τὴν νύκτα ἐν τῇ ἀῤῥήτῳ ἀγαλλιάσει, ἣν παρέχει ἡ θέα μεγάλου ὄγκου χρυσίου. Οἱ δὲ φιλάργυροι εἶχον καί τινα περὶ τούτου βεβαιότητα, βλέποντες τοῦ γέροντος τοὺς ὀφθαλμούς, οἵτινες ἐφαίνοντο χρωματισθέντες ὑπὸ τοῦ κιτρίνου μετάλλου. Τὸ βλέμμα τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις συνείθισε ν' ἀπολαμβάνῃ ἐκ τῶν κεφαλαίων του τόκον ὑπέρογκον, ἀποκτᾷ κατ' ἀνάγκην, ὡς τὸ βλέμμα τοῦ φιληδόνου, τοῦ χαρτοπαίκτου ἢ τοῦ αὐλικοῦ, ἕξεις τινὰς ἀνερμηνεύτους, ῥιπάς τινας μυστηριώδεις, λαθραίας, ἀπλήστους, ἃς μόνον οἱ ὁμόθρησκοι ἐννοοῦσι. Ἡ μυστικὴ αὐτὴ γλῶσσα ἀποτελεῖ οὕτως εἰπεῖν τὴν συνθηματικὴν διάλεκτον τῶν παθῶν.

Οὕτως ὁ κύριος Γρανδὲ ἐνέπνεε τὴν ὑπόληψιν ἐκείνην καὶ τὸ σέβας, ὧν ἐδικαιοῦτο ν' ἀπολαύῃ ἄνθρωπος οὐδὲν εἰς οὐδένα ὀφείλων, ὅστις, ἁπλοῦς βυτοποιὸς καὶ ἀμπελουργός, ἐμάντευε πάντοτε μετ' ἀστρονομικῆς ἀκριβείας, πότε ἔπρεπε νὰ κατασκευάσῃ διὰ τὴν ἐσοδείαν χίλια βικία καὶ πότε πεντακόσια· ἄνθρωπος, ὃν οὐδεμία ποτὲ διέφευγε κερδοσκοπία, καὶ ὅστις εἶχε μὲν πάντοτε πίθους ἑτοίμους πρὸς πώλησιν, ὁσάκις ὁ πίθος ἦν ἀκριβότερος τῆς συγκομιδῆς, ἠδύνατο δ' ἐπίσης ν' ἀποταμιεύσῃ τὸν τρυγητὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς ὑπογείοις του, καὶ ν' ἀναμείνῃ ὅπως πωλήσῃ τὸ βικίον του πρὸς διακόσια φράγκα, ἐνῷ οἱ μικροὶ ἰδιοκτῆται τὸ ἐπώλουν πρὸς πέντε λουδοβίκεια. Ἡ περίφημος συγκομιδή του τοῦ ἔτους 1811, σωφρόνως ἀποταμιευθεῖσα καὶ βραδέως πωληθεῖσα, ἀπέφερεν εἰς αὐτὸν πλέον τῶν διακοσίων χιλιάδων φράγκων.

Ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν ὁ κύριος Γρανδὲ μετεῖχε τῆς τίγρεως καὶ τοῦ βόα. Κατεκλίνετο, συνεσπειροῦτο, ἠτένιζε μακρὸν ἐπὶ τὸ θῦμά του, καὶ τέλος ἐφώρμα κατ' αὐτοῦ. Εἶτα ἤνοιγε τὸ χάσμα τοῦ βαλαντίου του, κατεβρόχθιζε ποσόν τι ταλλήρων, καὶ κατεκλίνετο πάλιν ἥσυχος ὡς ὁ χωνεύων ὄφις, ἀπαθῶς, ψυχρῶς, εὐμεθόδως. Οὐδεὶς τὸν ἔβλεπε παρερχόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ θαυμασμὸν μεμιγμένον μετὰ σεβασμοῦ καὶ τρόμου. Τίς ἐν Σωμύρῃ δὲν εἶχεν ὑποστῇ τὸν ἁβρὸν σπαραγμὸν τῶν χαλυβδίνων ὀνύχων του; Εἰς τοῦτον μὲν ὁ γέρων Κρυσὼ εἶχε προμηθεύσει τ' ἀναγκαῖα εἰς ἀγορὰν κτήματος χρήματα, ἀλλὰ πρὸς ἕνδεκα τοῖς ἑκατόν· εἰς ἐκεῖνον δὲ ὁ κύριος Γρασὲν εἶχε προεξοφλήσει συναλλάγματα, ἀλλ' ἀντὶ καταπληκτικοῦ προεξοφλήματος. Πολὺ ὀλίγαι παρήρχοντο ἡμέραι, χωρὶς ν' ἀκουσθῇ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Γρανδέ, εἴτε ἐν τῇ ἀγορᾷ ἢ κατὰ τὰς ἑσπερινὰς ἐν τῇ πόλει συνδιαλέξεις. Πολλοὶ δὲ τῶν ἀστῶν ᾐσθάνοντο καὶ πατριωτικήν τινα ὑπερηφάνειαν ἐπὶ τῷ πλούτῳ τοῦ γέροντος ἀμπελουργοῦ. Ἔμποροι καὶ πανδοχεῖς ἔλεγον πολλάκις εἰς τοὺς ξένους μεθ' ἱκανῆς αὐταρκείας: «Ἔχομεν ἐδῶ, κύριε, δύο τρεῖς ἑκατομμυριούχους· ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν κύριον Γρανδέ, οὐδ' αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν εἰξεύρει τί ἔχει». Ἐν ἔτει 1816 οἱ κάλλιστοι τῆς Σωμύρης ὑπολογισταὶ ἐξετίμων τὴν ἀκίνητον τοῦ γέροντος περιουσίαν ἀντὶ τεσσάρων περίπου ἑκατομμυρίων· ἀλλ' ἐπειδή, κατὰ μέσον ὅρον, εἶχεν οὗτος εἰσπράξει, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1793 μέχρι τοῦ 1817, ἑκατὸν περίπου χιλιάδας φράγκων κατ' ἔτος ἀπὸ τῶν κτημάτων του, ἡ χρηματική του περιουσία ἰσοῦτο πιθανῶς πρὸς τὴν κτηματικήν. Οὕτω δέ, ὁσάκις μετὰ μικρόν τι χαρτοπαίγνιον ἢ διάλογον περὶ ἀμπέλων, ἤρχετο περὶ τοῦ κυρίου Γρανδὲ ὁ λόγος, οἱ δυνάμενοι ἔλεγον συνήθως: —«Ὁ γέρων Γρανδέ; θὰ ἔχει πέντ' ἓξ ἑκατομμύρια.» — «Εἶσθε ἱκανώτερός μου· ἐγὼ δὲν κατώρθωσα ποτὲ νὰ μάθω τὸ ὅλον», ἀπήντα ὁ κύριος Κρυσὼ ἢ ὁ κύριος Γρασέν, ἂν ἤκουον τὰ λεγόμενα. Ἂν Παρισινός τις ἐλάλει περὶ τῶν Ῥότσιλδ ἢ τοῦ κυρίου Λαφίτ, οἱ ἐν Σωμύρῃ ἠρώτων, ἂν ἦσαν τόσον πλούσιοι ὅσον ὁ κύριος Γρανδέ· ἂν δὲ ὁ Παρισινὸς κατένευε περιφρονητικῶς μειδιῶν, οἱ ἀγα-

Digitized by Google

θοὶ ἐπαρχιῶται προσέβλεπον ἀλλήλους, σείοντες δυσπίστως τὴν κεφαλήν.

Τοσοῦτον μεγάλη περιουσία περιέβαλλε διὰ πέπλου χρυσοῦ πᾶσαν τοῦ ἀνθρώπου τούτου πρᾶξιν. Ἂν δὲ τὸ κατ' ἀρχὰς λεπτομέρειαί τινες τοῦ βίου του προὐκάλεσαν τὸν γέλωτα ἢ τὴν χλεύην, ταχέως ἀπετρίβησαν καὶ χλεύη καὶ γέλως. Ὅ,τι καὶ ἂν ἔπραττεν ὁ κύριος Γρανδέ, εἶχε τοῦ δεδικασμένου τὸ κῦρος. Ὁ λόγος του, ἡ ἐνδυμασία του, αἱ κινήσεις τῶν χειρῶν του, καὶ αὐτὸς τῶν ὀφθαλμῶν του ὁ βλεφαρισμὸς ἤσκουν νομοθετικὸν κράτος ἐν τῇ χώρᾳ, ὅπου ἕκαστος, σπουδάσας αὐτὸν ὡς σπουδάζουσιν οἱ φυσιολόγοι τὰς ἐνεργείας τοῦ ζωϊκοῦ ἐμφύτου, εἶχεν ἀναγνωρίσει τὴν βαθεῖαν καὶ ἄφωνον σοφίαν τῆς ἐλαχίστης αὐτοῦ κινήσεως. «Ὁ χειμὼν θὰ εἶνε κακός, ἔλεγον· ὁ *μπάρμπα* Γρανδὲ ἐφόρεσε τὰ χονδρά του χειρόκτια· πρέπει νὰ τρυγήσωμεν. — Ὁ *μπάρμπα* Γρανδὲ ἀγοράζει σανίδια· θὰ γείνῃ κρασὶ ἐφέτος».

Ὁ κύριος Γρανδὲ οὐδέποτε ἠγόραζεν ἄρτον οὐδὲ κρέας. Οἱ μισθωταί του τῷ ἔφερον καθ' ἑβδομάδα ἱκανὴν προμήθειαν καπώνων, ὀρνίθων, ᾠῶν, βουτύρου καὶ σίτου γεωμορικοῦ. Εἶχε μύλον, οὗτινος ὁ μισθωτής, πλὴν τοῦ μισθώματος, ὤφειλε νὰ παραλαμβάνῃ ποσόν τι σίτου, καὶ νὰ τῷ φέρῃ τὸ ἄλευρον καὶ τὰ πίτυρα. Ἡ Ἀννέτα, μόνη του ὑπηρέτρια, καίτοι δὲν ἦτο πλέον νέα, ἐζύμωνε κατὰ πᾶν σάββατον τὸν ἄρτον τῆς οἰκίας. Ὁ δὲ κύριος Γρανδὲ εἶχε συμφωνήσει μετὰ τῶν κηπουρῶν μισθωτῶν του νὰ προμηθεύωσιν εἰς αὐτὸν λαχανικά. Ὡς πρὸς τὰς ὀπώρας, τοσοῦτον πλῆθος συνεκόμιζεν ἐκ τῶν κτημάτων του, ὥστε καὶ ἐπώλει μέρος αὐτῶν εἰς τὴν ἀγοράν. Τὴν καύσιμον αὐτοῦ ξυλείαν τῷ παρεῖχον οἱ φράκται του ἢ τὰ ἡμίσαθρα γηραιὰ δένδρα τῶν ἀγρῶν του, ἅτινα οἱ μισθωταί του μετέφερον ἕτοιμα εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἐστοίβαζον ἐν τῇ ξυλαποθήκῃ, ἀμειβόμενοι διὰ τῶν εὐχαριστιῶν του. Αἱ μόναι γνωσταί του δαπάναι ἦσαν οἱ ἄρτοι τῆς *προσφορᾶς*, ἡ ἐνδυμασία τῆς συζύγου καὶ τῆς θυγατρός του, καὶ τὰ *στασίδια* τῆς ἐκκλησίας· πλὴν τούτων, τὸ φῶς, οἱ μισθοὶ τῆς Ἀννέτας, τὸ γάνωμα τῶν χυτρῶν, ἡ πληρωμὴ τῶν φόρων, αἱ ἐπισκευαὶ καὶ τὰ ἔξοδα καλλιεργείας τῶν κτημάτων του. Εἶχε τρισχίλια στρέμματα δάσους, νεωστὶ ἀγορασθέντα, ὧν εἶχεν ἀναθέσει τὴν ἐπιτήρησιν εἰς τὸν φύλακα γείτονος, ὑποσχόμενος αὐτῷ πάντοτε ἀποζημίωσιν. Μετὰ τὴν ἀπόκτησιν δὲ ταύτην ἤρχισε τρώγων κυνήγιον ὁ κύριος Γρανδέ.

Οἱ τρόποι τοῦ ἀνθρώπου ἦσαν λίαν ἁπλοῖ. Ὀλίγον ὡμίλει, ἐξέφραζε δ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς ἰδέας του διὰ φράσεων μικρῶν, ἀποφθεγματικῶν, ἠρέμα λεγομένων. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐπαναστάσεως, καθ' ἣν εἵλκυσε τὴν γενικὴν προσοχήν, ἐτραύλιζεν ἐνοχλητικῶς, ὁσάκις εἶχε νὰ λαλήσῃ διὰ μακρῶν ἢ νὰ φιλονεικήσῃ ὅ,τι δήποτε. Ὁ τραυλισμὸς οὗτος, ἡ ἀσυναρτησία τῶν λόγων του, τὸ πλῆθος τῶν λέξεων δι' ὧν ἔπνιγε τοὺς διαλογισμούς του, ἡ φαινομένη παρ' αὐτῷ ἔλλειψις λογικῆς, ταῦτα πάντα ἀπεδίδοντο μὲν εἰς ἔλλειψιν ἀγωγῆς, ἀλλ' ἦσαν ἁπλῆ προσποίησις, θέλουσι δ' ἐξηγηθῆ ἐπαρκῶς διά τινων γεγονότων τῆς προκειμένης ἱστορίας. Ἄλλως δέ, τέσσαρες φράσεις, ἀκριβεῖς ὡς παραστάσεις ἀλγεβρικαί, ἐχρησίμευον συνήθως εἰς αὐτὸν εἰς συγκεφαλαίωσιν καὶ λύσιν πάσης δυσχερείας ἐμπορικῆς ἢ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου: «Δὲν ἠξεύρω. δὲν ἠμπορῶ, δὲν θέλω, θὰ ἰδοῦμεν.» Οὐδέποτε ἔλεγε *ναὶ* ἢ *ὄχι*· οὐδέποτ' ἔγραφεν. Ὁσάκις ὡμίλουν πρὸς αὐτόν, ἤκουε ψυχρῶς, ἐκράτει τὸν πώγωνα διὰ τῆς δεξιᾶς του χειρός, στηρίζων τὸν ἀγκῶνα ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς του παλάμης, κ' ἐμόρφωνε περὶ πάσης ὑποθέσεως γνώμην, ἣν οὐδέποτε μετέβαλλεν. Ἐσπούδαζεν ἐπὶ μακρὸν τὴν ἐλαχίστην συναλλαγήν. Ὅτε δέ, μετὰ συνδιάλεξιν ἐπισταμένην, ὁ ἀντίπαλός του, ἀποκαλύψας ἤδη τὰς μυστικάς του ἀξιώσεις, ἐνόμιζεν ὅτι τὸν εἶχε σαγηνεύσει, ἐκεῖνος ἀπεκρίνετο: «Δὲν ἠμπορῶ νὰ κλείσω συμφωνίαν, χωρὶς νὰ συμβουλευθῶ τὴν γυναῖκά μου.» Ἡ σύζυγός του ἣν εἶχε καταστήσει ἐντελῆ εἵλωτά του, ἦτο τὸ προχειρότατον ἐμπορικόν του προτείχισμα. Οὐδέποτ' ἐπεσκέπτετό τινα, οὐδ' ἐδέχετο, οὐδὲ εἱστία οἱονδήποτε. Οὐδέποτ' ἐτύρβαζε, κ' ἐφαίνετο πάντα οἰκονομῶν καὶ αὐτὴν τὴν κίνησιν. Οὐδέποτ' ἐτάρασσεν ὅ,τι δήποτε παρὰ τοῖς ἄλλοις, ἐκ διαρκοῦς πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν σεβασμοῦ. Καίτοι δὲ γλυκὺς τὴν φωνὴν καὶ περιεσκεμμένος τὸ ἦθος, τὴν ἀληθῆ του γλῶσσαν καὶ τοὺς ἀληθεῖς του τρόπους ἀπεκάλυπτεν οἴκοι, ὅπου ἥκιστα ἐστενοχωρεῖτο. Ὑπὸ φυσικὴν ἔποψιν ὁ Γρανδὲ ἦν ἀνὴρ πέντε πόδας ὑψηλός, εὔσωμος, τετράγωνος, ἔχων κνήμας δώδεκα δακτύλων περιφερείας, ἐπιγονατίδας ὀζώδεις καὶ ὤμους εὐρεῖς· τὸ πρόσωπόν του ἦτο στρογγύλον, χρῶμα ἔχον φλοιοῦ δρυὸς καὶ κατάστικτον ἐξ εὐλογίας· ὁ πώγων του ἦτο εὐθύς, τὰ χείλη του ὁμαλὰ καὶ οἱ ὀδόντες του λευκοί. Οἱ ὀφθαλμοί του εἶχον τὴν ἤρεμον ἐκείνην καὶ ἀδδηφάγον ἔκφρασιν, ἣν ἀποδίδει συνήθως ὁ λαὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ βασιλίσκου. Τὸ μέτωπόν του, πλῆρες ῥυτίδων ὁριζοντείων, εἶχεν ἐξοχάς τινας χαρακτηριστικάς, ἡ δὲ κόμη του, κιτρινόχρους καὶ μεσοπόλιος, ἦτο λευκόχρυσος, ὡς ἔλεγον ἀστειευόμενοι νεανίαι τινές, ἀγνοοῦντες ποίαν εἶχε βαρύτητα οἱαδήποτε περὶ τοῦ κυρίου Γρανδὲ ἀστειότης. Ἡ ῥὶς αὐτοῦ, ἁδρὰ εἰς τὸ ἄκρον της, ἔφερε φλεβῶδες οἴδημα, πλῆρες πανουργίας, ὡς εὐλόγως ἰσχυρίζοντο οἱ πολλοί. Ἡ μορφὴ αὐτὴ ἤλεγχεν εὐφυΐαν ἐπικίνδυνον, χρηστότητα χλιαράν, καὶ τὸν ἐγωϊσμὸν ἀνθρώπου συγκεντροῦντος πάντα του τὰ αἰσθήματα εἰς τὴν ἀπὸ τῆς φιλαργυρίας τέρψιν καὶ τὸ μόνον αὐτῷ προσφιλὲς ὄν, τὴν θυγατέρα του Εὐγενίαν, τὴν μόνην αὐτοῦ κληρονόμον. Ἄλλως δὲ πάντα παρ' αὐτῷ, καὶ ἤθη καὶ τρόποι καὶ βάδισμα ἐμαρτύρουν τὴν

Digitized by Google

αὐταρκῆ ἐκείνην πεποίθησιν, ἣν παρέχει ἀδιάλειπτος ἐπιτυχία. Οὕτω δέ, καί τοι εὔκολα κατ' ἐπιφάνειαν καὶ ἀνειμένα ἔχων τὰ ἤθη, ὁ κύριος Γρανδὲ εἶχε σιδηροῦν ἀληθῶς τὸν χαρακτῆρα. Ὁμοίως πάντοτε ἐνδεδυμένος, εἶχε τὴν αὐτὴν οἷαν καὶ τὸ ἔτος 1791 περιβολήν. Τὰ χονδρά του σανδάλια ἦσαν δεδεμένα διὰ δερματίνων ἱμάντων· ἐφόρει δ' ἐν παντὶ καιρῷ χονδρὰς μαλλίνας κάλτας, ἀναξυρίδα κοντὴν ἐκ καστανόχρου ἐρέας μετ' ἀργυρῶν πορπῶν, ἐσωκάρδιον ἐκ μεταξοπτίλου ῥαβδωτοῦ κιτρινοφαίου, κομβωμένον κατ' ὀρθὴν γωνίαν, εὐρὺν καστανὸν ἐπενδύτην μακρὰ ἔχοντα τὰ κράσπεδα, μελανὸν λαιμοδέτην καὶ πῖλον κουακέρου πλατύγυρον. Τὰ χειρόκτιά του, στερεὰ ὡς χειρόκτια χωροφύλακος, ἐκράτουν εἴκοσι μῆνας, διετηροῦντο δὲ καθαρά, διότι τ' ἀπέθετε πάντοτε ἐπὶ τοῦ γύρου τοῦ πετάσου του, εἰς τὴν αὐτὴν ἀπαραλλάκτως θέσιν διὰ μηχανικῆς τινος χειρονομίας.

Ἐν Σωμύρῃ οὐδὲν ἄλλο ἦτο γνωστὸν περὶ τοῦ προσώπου τούτου.

Ἓξ μόνον κάτοικοι τῆς πόλεως εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ φοιτῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν του· ὁ κυριώτατος δὲ τῶν τριῶν πρώτων ἦτο ἀνεψιὸς τοῦ κυρίου Κρυσώ. Ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ του, ὡς προέδρου τοῦ ἐν Σωμύρῃ πρωτοδικείου, ὁ νεανίας οὗτος εἶχε προσθέσει εἰς τὸ ὄνομα Κρυσὼ τὸ ὄνομα Βομφών, καὶ κατεγίνετο νὰ κατορθώσῃ ὅπως ἐπικρατήσῃ τοῦτο ἐκείνου. Ὑπέγραφεν ἤδη *Κ. δὲ Βομφών*, ὅσοι δὲ διάδικοι εἶχον τὴν ἀπερισκεψίαν νὰ τὸν καλῶσιν ἁπλῶς κύριον Κρυσώ, ταχέως συνῃσθάνοντο ἐν τῇ συνεδριάσει τοῦ δικαστηρίου τὴν ἀνοησίαν των. Ὁ δικαστικὸς οὗτος λειτουργὸς προὐστάτευε μὲν ὅσους τὸν προσηγόρευον *κύριον πρόεδρον*, ἀλλ' ἐπεφύλαττε τὰ χαριέστατα αὐτοῦ μειδιάματα εἰς τοὺς καλοῦντας αὐτὸν *κύριον δὲ Βομφών*. Ὁ κύριος πρόεδρος ἦγε τριῶν καὶ τριάκοντα ἐτῶν ἡλικίαν, εἶχεν ἰδιοκτησίαν του τὸ κτῆμα Βομφών, ἀποφέρον ἑπτακισχιλίων φράγκων εἰσόδημα, προσεδόκα δὲ νὰ κληρονομήσῃ τὸν θεῖόν του συμβολαιογράφον καὶ τὸν ἄλλον θεῖόν του ἀββᾶν Κρυσώ, οἵτινες ἀμφότεροι ἐθεωροῦντο ὡς πλουσιώτατοι. Οἱ τρεῖς οὗτοι Κρυσώ, περιστοιχιζόμενοι ὑπὸ ἱκανῶν ἐξαδέλφων οἵτινες εἶχον συγγενεύσει μετὰ εἴκοσι περίπου διαφόρων οἴκων τῆς πόλεως, ἀπετέλουν κόμμα ὁλόκληρον, ὡς τὸ τῶν Μεδίκων ἄλλοτε ἐν Φλωρεντίᾳ. Ἀλλ' εἶχον καὶ οἱ Κρυσώ, ὡς οἱ Μέδικοι, τοὺς ἀντιπάλους των Pazzi [1]. Ἡ κυρία Δὲ Γρασέν, μήτηρ υἱοῦ εἰκοσιτριετοῦς, ἤρχετο συχνάκις τὰς ἑσπέρας πρὸς τὴν κυρίαν Γρανδὲ κ' ἔπαιζε μετ' αὐτῆς ἄθῳόν τι χαρτοπαίγνιον, ἐλπίζουσα νὰ νυμφεύσῃ τὸν ἀγαπητόν της Ἀδόλφον μετὰ τῆς δεσποινίδος Εὐγενίας. Ὁ δὲ τραπεζίτης κύριος δὲ Γρασὲν ὑπεστήριζε κραταιῶς τὰ τεχνάσματα τῆς συμβίου του δι' ἀπαύστων ἐκδουλεύσεων, παρεχομένων μυστικῶς εἰς τὸν γέροντα φιλάργυρον, κ' ἐπήρχετο πάντοτε ἐγκαίρως συνεπίκουρος τῆς γυναικός του, ἀγωνιζομένης τὸν μέγαν ἀγῶνα. Οἱ τρεῖς οὗτοι δὲ Γρασὲν εἶχον ἐπίσης τοὺς ὀπαδούς των, τοὺς ἐξαδέλφους αὐτῶν καὶ πιστούς των συμμάχους. Ἐκ μέρους δὲ πάλιν τῶν Κρυσώ, ὁ ἀββᾶς—Ταλεϋράνδος τῆς οἰκογενείας—ἐμάχετο γενναίως πρὸς τὴν τραπεζίτιδα, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου ἀδελφοῦ του, καὶ προσεπάθει νὰ κερδήσῃ τὴν πλουσίαν κληρονομίαν ὑπὲρ τοῦ προέδρου ἀνεψιοῦ του. Ὁ κρύφιος οὗτος ἀγὼν μεταξὺ τῶν Κρυσὼ καὶ τῶν δὲ Γρασέν, ἀγὼν οὗτινος τὸ ἔπαθλον ἦτο ἡ χεὶρ τῆς Εὐγενίας Γρανδέ, ἀπησχόλει μεγάλως τοὺς διαφόρους κοινωνικοὺς κύκλους τῆς Σωμύρης. Ἡ δεσποινὶς Γρανδὲ θὰ νυμφευθῇ τὸν κύριον πρόεδρον ἢ τὸν κύριον Ἀδόλφον Γρασέν; Πρὸς τὸ πρόβλημα τοῦτο οἱ μὲν ἀπήντων, ὅτι ὁ κύριος Γρανδὲ εἰς οὐδέτερον αὐτῶν ἤθελε δώσει τὴν θυγατέρα του. Ὁ ἀρχαῖος βυτοποιός, ὑπὸ φιλοδοξίας διαβιβρωσκόμενος, ἐζήτει—ἔλεγον—ὡς γαμβρόν του ὁμότιμόν τινα τῆς Γαλλίας, ὅστις, ἀντὶ τριακοσίων χιλιάδων φράγκων ἐτησίου εἰσοδήματος, ἤθελεν εὐχαρίστως συναποδεχθῆ πάντας τοὺς πίθους τῶν Γρανδέ, παρελθόντας, παρόντας καὶ μέλλοντας. Οἱ δὲ ἀπεκρίνοντο, ὅτι ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία δὲ Γρασὲν ἦσαν εὐγενεῖς καὶ πλουσιώτατοι, ὅτι ὁ Ἀδόλφος ἦτο χαριέστατος νεανίας, καὶ ὅτι—ἂν ἀνεψιός τις Πάπα δὲν ἦτο πρόχειρος—τοιαύτη συγγένεια ἔπρεπε βεβαίως νὰ εὐχαριστήσῃ ἀνθρώπους οὐδαμινούς, καὶ πενθερόν, ὅστις οὐ μόνον τὸ σκέπαρνον εἶχε κρατήσει ἐπὶ χρόνον μακρόν, ὡς ἐγνώριζε σύμπασα ἡ Σωμύρη, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐρυθρὸν σκοῦφον τοῦ ἐπαναστάτου εἶχε φορέσει. Οἱ ἐμφρονέστεροι παρετήρουν, ὅτι ὁ κύριος Κρυσὼ Δὲ Βομφὼν εἶχεν ἐλευθέραν ἐν παντὶ ὥρᾳ τὴν εἴσοδον αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκίαν, ἐνῷ ὁ ἀντίζηλός του μόνον τὰς κυριακὰς ἦτο δεκτός. Καὶ ἄλλοι μὲν παρετήρουν, ὅτι ἡ κυρία δὲ Γρασέν, οἰκειότερον τῶν Κρυσὼ συνδεδεμένη πρὸς τὰς γυναῖκας τοῦ οἴκου Γρανδέ, ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτὰς ἰδέας τινάς, αἵτινες τάχιον ἢ βράδιον ἤθελον φέρει τὴν ἐπιτυχίαν. Ἄλλοι δὲ ἀπήντων ὅτι ὁ ἀββᾶς Κρυσὼ ἦτο ὁ πειστικώτατος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, καὶ ὅτι μεταξὺ γυναικὸς καὶ καλογήρου ἰσόρροπος κατ' ἀνάγκην ἀπέμενεν ὁ ἀγών. «Ἔχουν ἀπὸ τόσα», ἔλεγον οἱ ἐν Σωμύρῃ εὐφυολογοῦντες.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ἐν διαστήματι δέκα ἐτῶν, ἀπὸ τοῦ 1870 μέχρι τοῦ 1880, ἡ ἀξία τῆς παραγωγῆς τῆς μετάξης ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ἀνῆλθεν ἀπὸ 12,210,662 εἰς 34,410,463, δηλαδὴ σχεδὸν ἐτριπλασιάσθη.

---

1. Pazzi, διάσημος ἐν Φλωρεντίᾳ οἰκογένεια, ζηλότυπος καὶ ἀντίπαλος τῶν Μεδίκων, συνομόσασα τὴν κατάλυσιν αὐτῶν ἐν ἔτει 1478, ἀποτυχοῦσα δὲ καὶ καταστραφεῖσα ὁλόκληρος σχεδὸν διὰ χειρὸς τοῦ δημίου. Σ. τ. Μ.

Digitized by Google

Ο Κος ΦΡΗΜΑΝ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗι

—

Ὁ κ. Φρῆμαν εἶναι φίλος ἀληθής, φίλος πιστὸς τῆς Ἑλλάδος. Δείγματα τούτου ἔδωκεν ἱκανὰ εἰς τὰς πολυτίμους αὐτοῦ συγγραφάς, κατ' ἐξοχὴν δὲ ὁπότε διακυβευομένης τῆς τύχης τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας εἰς τὰ διαβούλια τῆς Εὐρώπης, ὕψωσε τὴν εὔγλωττον καὶ γενναίαν αὐτοῦ φωνὴν καὶ μεταβαίνων ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἐξήγειρεν ὑπὲρ τοῦ δικαίου τὴν κοινὴν τῆς Ἀγγλίας γνώμην, ἐνισχύων οὕτω τὸ κατ' αὐτὸν τὰς ἀγαθὰς προθέσεις τοῦ μεγάλου ἀνδρός, οὗ τινος ἐπανηγύριζε χθὲς ἡ Ἀγγλία τὸν χρυσοῦν, οὕτως εἰπεῖν, μετὰ τοῦ πολιτικοῦ βίου γάμον. Ἀλλ' ὁ κ. Φρῆμαν δὲν ἀρκεῖται συνηγορῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐνώπιον Ἄγγλων, ἢ ὅτε μόνον αὕτη ἔχει ἀνάγκην ἐπείγουσαν τῆς ἀρωγῆς τῶν φίλων της. Τὴν ἐνθυμεῖται πάντοτε, παρακολουθεῖ ἀδιαλείπτως τὰς τύχας της καὶ ἀναφέρει τὸ ὄνομά της μετὰ φίλτρου διαρκοῦς, προσπαθῶν πανταχοῦ καὶ πάντοτε νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς ἄλλους τὴν λελογισμένην πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγάπην του. Οὕτω, περιερχόμενος πέρυσι τὴν Ἀμερικὴν καὶ προσκαλούμενος ὑπὸ τῶν πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὁμοφύλων καὶ ὁμογλώσσων του εἰς δημοσίας συνδιατριβάς, εὕρισκεν εὐκαιρίας (διότι ὁ ζητῶν εὑρήσει) νὰ λαλῇ περὶ τῆς παρὰ τὸ Αἰγαῖον χώρας, ἀναμιμνήσκων εἰς τοὺς ἀπομεμακρυσμένους ἐκείνους ἀλλ' οὐχὶ ἀποκλήρους γόνους τῆς γηραιᾶς Εὐρώπης, ὅτι ἐκτὸς τῆς ἀρχαίας ὑπάρχει καὶ νέα Ἑλλάς, καὶ ὅτι δὲν εἶναι αὕτη ἀναξία τῶν συμπαθειῶν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου.

Τὰ ἀναγνώσματα ταῦτα, δημοσιευθέντα ἐσχάτως ἐν Φιλαδελφίᾳ, ἀποτελοῦσι βιβλίον ὀγκῶδες, διαιροῦνται δ' εἰς δύο κεχωρισμένας ἀλλ' οὐχὶ ὅλως ἀσυνδέτους πρὸς ἀλλήλας σειράς. Ἡ πρώτη περιλαμβάνει τὰ ἐν Βοστώνῃ ἀναγνωσθέντα, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος εἰς τὰς τρεῖς ἑστίας του»· ἡ δευτέρα τὰ ἐν Βαλτιμόρῃ «Περὶ τῶν πρακτικῶν διδαγμάτων τῆς καθόλου Εὐρωπαϊκῆς Ἱστορίας»*.

Τρεῖς τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους ἑστίας ὁ κ. Φρῆμαν λέγει, πρώτην μὲν τὴν ἀρχικὴν ἐν τῇ Ἀρκτῴᾳ Εὐρώπῃ κοιτίδα του πρὸ τῆς εἰς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν μετοικεσίας, δευτέραν τὴν Μεγάλην Βρετανίαν αὐτήν, καὶ τελευταίαν τὴν ἀρκτῴαν Ἀμερικήν. Καθὼς οἱ πρῶτοι Ἄγγλοι καὶ Σάξωνες ἀποσπασθέντες τῶν Τευτόνων ἐν τῇ Στερεᾷ ὁμοφύλων των μετέβησαν εἰς τὴν μεγάλην Κελτικὴν νῆσον, ἥτις ἐγένετο ἡ νέα πατρὶς αὐτῶν, οὕτω ἀποσπασθέντες τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀδελφῶν των οἱ μετέπειτα ἄποικοι μετέβησαν εἰς Ἀμερικὴν καὶ ἐσχημάτισαν ἐκεῖ τρίτην Ἀγγλίαν. Ὥστε καί τοι διαρρήξαντες τοὺς μετὰ τῆς μητροπόλεως δεσμούς, καί τοι ἀποτελέσαντες νέον κράτος, ἐξακολουθοῦσιν ἐν Ἀμερικῇ τὴν συνέχειαν τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους. «Εἴσθε Ἄγγλοι ἔνθεν τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τοῖς λέγει ὁ κ. Φρῆμαν, ὅσον εἴμεθα Ἄγγλοι ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ. Εἴμεθα ὑπήκοοι τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας, εἴσθε δὲ πολῖται τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, μᾶς χωρίζουσι τὰ κύματα τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ ὑλικὰ ἐνίοτε συμφέροντα, ἀλλὰ μᾶς ἑνόνουσιν ἡ κοινὴ καταγωγή, ἡ κοινὴ πρὸ τῆς μετοικεσίας ἱστορία, ἡ κοινὴ γλῶσσα, ἡ κοινὴ φιλολογία· εἴμεθα ἀδελφοί! Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς λέγω Ἀμερικανούς, σᾶς προσφωνῶ ὡς Ἄγγλους. Λέγετέ με, ἂν θέλετε, Βρετανόν, λέγεσθε, ἂν εὐαρεστῆσθε, Ἀμερικανοὶ πρὸς διάκρισιν τῆς πολιτικῆς καὶ γεωγραφικῆς ἡμῶν διαιρέσεως, ἀλλ' ὁμολογήσατε ὅτι ὑπεράνω πάσης διακρίσεως καὶ διαιρέσεως μένει κοινὸν ἀμφοτέρων ἡμῶν κτῆμα ἡ Ἀγγλικὴ καταγωγή, τὸ Ἀγγλικὸν ὄνομα. Ἀποτελοῦμεν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἔθνος. Εἴμεθα Ἄγγλοι, εἴσθε Ἄγγλοι».

Ὑπὸ ἱστορικὴν καὶ ἐθνολογικὴν ἔποψιν ὁ Κος Φρῆμαν ἔχει ἀναντιρρήτως δίκαιον. Ἀλλ' ἀγνοοῦμεν κατὰ πόσον οἱ ἀκροαταί του παρεδέχθησαν τὴν προτεινομένην ἀδελφότητα καὶ ἐὰν θελήσωσι νὰ λέγωνται Ἄγγλοι, ἀφοῦ ἅπαξ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ ἡ πολυάστερος σημαία των καθεῖξαν καὶ κατέχουσιν, ὑπὸ τὴν Ἀμερικανικὴν ἐπωνυμίαν, θέσιν τόσῳ ἐπίζηλον ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἱστορίᾳ. Ὅπως δήποτε, τὰ ἀποτελοῦντα τὴν πρώτην σειρὰν τέσσαρα κεφάλαια, βρίθοντα ἱστορικῶν γνώσεων, σκέψεων, παρατηρήσεων καὶ παραλληλισμῶν, ἐνδιαφέρουσι καὶ διδάσκουσι τὸν ἀναγνώστην εἴτε Ἄγγλον, εἴτε Ἀμερικανόν, εἴτε οἵας δήποτε ἄλλης φυλῆς.

Ἀφοῦ ἐπειράθη νὰ πείσῃ τοὺς ἐν Βοστώνῃ ἀκροατάς του ὅτι ὀφείλουσι νὰ λογίζωνται καὶ νὰ λέγωνται Ἄγγλοι, ὁ Κος Φρῆμαν ἠθέλησε νὰ ὑποδείξῃ εἰς τοὺς ἐν Βαλτιμόρῃ τὴν συνέχειαν τῆς εὐρωπαϊκῆς ἱστορίας, τῆς ὁποίας κεφάλαιον ἀποτελοῦσι καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι αὐταί, ἀναδεικνύων συνάμα τὰ ἐκ τῆς μελέτης τῆς ἱστορίας ταύτης ἐξαγόμενα πρακτικὰ πορίσματα. Ἡ δευτέρα αὕτη σειρὰ ἀποτελεῖ ἀληθῶς σύνοψιν φιλοσοφικὴν τῆς γενικῆς ἱστορίας. Ἐξετάζων ἐν πρώτοις τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα ἐνδιατρίβει, ὡς εἰκός, εἰς τὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Τὸ ἀριστοκρατικὸν πολίτευμα τὸν μεταφέρει εἰς Ῥώμην, παρακολουθῶν δὲ τὴν διὰ τῆς ῥωμαϊκῆς κοσμοκρατορίας ἐπίδρασιν τῆς Ῥώμης ἐπὶ τῆς ὅλης Εὐρώπης, καταλήγει, ἐν τελευταίῳ ἀναγνώσματι ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἡ Ῥώμη μεταφυτευθεῖσα», εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν τῆς ἀνατολικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς πηγάζοντος καὶ εἰσέτι

* Lectures to American Audiences. I. The English People in its three homes. II. The Practical bearings of general European history. Philadelphia. Porter et Coates. 455 σελ. εἰς 8ον.

Digitized by Google

διαταράσσοντος τὴν Εὐρωπαϊκὴν δλομέλειαν Ἀνατολικοῦ ζητήματος.

Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο κεφάλαιον συχνάκις ἀναφέρεται ἡ Ἑλλάς. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ προηγούμενα ὁ ἑλληνιστής, ὁ φιλέλλην Ἄγγλος ἐπωφελεῖται πάσης ἀφορμῆς ὅπως μνημονεύσῃ τὸ ὄνομά της Οἱ πέρα τοῦ Ἀτλαντικοῦ μετοικήσαντες Ἄγγλοι παρεισάγουσι τοὺς εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου ἀποικήσαντας Ἕλληνας· ἡ διακήρυξις τῆς Ἀμερικανικῆς ἀνεξαρτησίας ἀνακαλεῖ τὴν διαμάχην τῆς Κερκύρας πρὸς τὴν μητρόπολιν αὐτῆς Κόρινθον. Λαλῶν περὶ ἱστορικῶν ἐν γένει αἰτίων καὶ αἰτιατῶν, διελίσσει εἰς ὀλίγας εὐγλώττους σελίδας τὴν ἱστορίαν τῆς διὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐξαπλώσεως τοῦ ἑλληνισμοῦ· ὁ Μακεδονικὸς Ἑλληνισμὸς συνεπιφέρει τὴν ἐξέτασιν τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνισμοῦ, τῶν δικαίων του ἀξιώσεων, τοῦ πιθανοῦ μέλλοντός του· ὁ παραλληλισμὸς γεγονότων διεστώτων ἄγει δι' ἐντέχνου παρεκβάσεως εἰς τὴν ἀγγλικὴν τῆς Κύπρου κατοχὴν καὶ εἰς τὴν γενομένην πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀδικίαν κατὰ καὶ μετὰ τὴν ἐν Βερολίνῳ συνδιάσκεψιν. Ἐν ἑνὶ λόγῳ δράττεται ὁ Κος Φρῆμαν πάσης εὐκαιρίας ὅπως ἀναμιμνήσκῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς κύκλον ἀκροατῶν ἢ ἀναγνωστῶν, οἵτινες πρὶν ἢ τὸν ἀκούσωσιν ἢ τὸν ἀναγνώσωσιν ὀλίγον ἐσκέπτοντο περὶ τῆς ὑπάρξεώς της.

Ἡμεῖς ἐν Ἑλλάδι νομίζομεν συνήθως ὅτι ὁ κόσμος σύμπας ἔχει πρὸς ἡμᾶς ἀδιαλείπτως ἐστραμμένα τὰ βλέμματα. ὅτι περὶ ἡμῶν πρὸ πάντων ἐνασχολεῖται. Ἡ ἐξέγερσις τοῦ φιλελληνισμοῦ κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, ὁ γενόμενος ἔκτοτε περὶ Ἑλλάδος λόγος εἰς Κοινοβούλια ἢ καὶ εἰς δημόσια ἐν Ἀγγλίᾳ συλλαλητήρια ἀνὰ πᾶσαν νέαν κρίσιν τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος, τὰ μεταφραζόμενα εἰς ἑλληνικὰ φύλλα ξένων ἐφημερίδων ἄρθρα, τὰ δημοσιευόμενα ἐν Εὐρώπῃ περὶ Ἑλλάδος βιβλία, πάντα ταῦτα συντελοῦσι πρὸς διατήρησιν τῆς πλάνης. Ἀλλ' εἶναι πλάνη. Παρεκτὸς τῶν ὀλίγων ἑλληνιστῶν, οἵτινες περιλαμβάνουσι καὶ τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα εἰς τὰς μελέτας των, παρεκτὸς τῶν δημοσιογράφων τῶν ἀναλαμβανόντων τὴν διαφώτισιν τῆς κοινῆς γνώμης πρὶν ἤ, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, φροντίσωσι περὶ τοῦ ἰδίου αὐτῶν φωτισμοῦ, παρεκτὸς τῶν εἴτε ἐξ ἐπαγγέλματος, εἴτε ἐξ ἐνδιαφέροντος ἢ συμφέροντος ἀσχολουμένων περὶ τὰ καθ' ἡμᾶς, ὀλίγιστοι ἐν τῇ Δύσει μεριμνῶσι περὶ Ἑλλήνων καὶ Ἑλλάδος. Ναὶ μὲν αἱ ἐφημερίδες γράφουσι περὶ ἡμῶν. Ἀλλ' οἱ πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν διέρχονται τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ φύλλου μεθ' ὅσης ὁ Ἕλλην ἀναγνώστης περιεργείας ἀναγινώσκει τὰ περὶ ἐκλογῶν ἐν Ἱσπανίᾳ ἢ τὰ περὶ τοῦ πολέμου μεταξὺ δύο ἀπομεμακρυσμένων ἐπικρατειῶν τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς. Ἀναμφιβόλως τὸ γόητρον τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος ἐξασφαλίζει εἰς τοὺς φέροντας αὐτὸ ἐξαιρετικήν τινα ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ θέσιν. Πᾶς ὁ τυχὼν ἐλευθερίου ἀγωγῆς ἐδαπάνησεν ἔτη τινὰ τῆς παιδικῆς ἡλικίας εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἑλληνικῆς, καὶ διατηρεῖ ὅπως δήποτε ἀναμνήσεις τινὰς τῆς ἱστορίας καὶ τῆς γεωγραφίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ περὶ νεωτέρας Ἑλλάδος δὲν γίνεται λόγος εἰς τὰ σχολεῖα, οἱ δὲ πολλοὶ (ἐξαιρουμένων τῶν κέντρων ἔνθα διαμένουσι σπουδασταὶ ἢ ἔμποροι ἐκ τῶν ἡμετέρων,) ἔχουσι περὶ ἡμῶν ἰδέας νεφελώδεις καὶ ἐσφαλμένας. Τινὲς μᾶς φαντάζονται σύμπαντας ὡς φουστανελοφόρους — παλληκάρια ἢ λῃστὰς — τινὲς φρονοῦσιν ὅτι λαλοῦμεν Ἰταλικήν τινα διάλεκτον, ἄλλοι ὅτι εἴμεθα Μωαμεθανοὶ τὸ θρήσκευμα. Οἱ πλεῖστοι ἐξίστανται ὅταν πρῶτον ἴδωσιν Ἕλληνα. Εἴμεθα ὀλίγοι ἐν μέσῳ τῶν πολλῶν. Τοῦτο ἐν Ἑλλάδι δὲν τὸ ἐννοοῦμεν. Ἀλλὰ τίς Ἕλλην περιηγούμενος εἰς τὰ ξένα δὲν τὸ συνησθάνθη; Ἐὰν ποτε ἐρωτηθεὶς περὶ τῆς πατρίδος του προτείνῃ εἰς τὸν ἐρωτήσαντα νὰ μαντεύσῃ, τί σχεδὸν πάντοτε συμβαίνει; Ὁ ἐρωτήσας ἀπαριθμεῖ ὅλα τῆς Εὐρώπης τὰ ἔθνη, πάσας τὰς φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ πρὶν ἢ ἐπὶ τέλους φθάσῃ μέχρι τῆς Ἑλλάδος, ἐνίοτε δὲ οὔτε ἐνθυμεῖται νὰ προσθέσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν ἀπαρίθμησίν του.

Καθόσον ἡ Ἑλλὰς ἐπεκτεινομένη καὶ πολιτιζομένη ἀνδρίζεται, διαλύεται καὶ θὰ διαλυθῇ βαθμηδὸν ἡ περὶ ἡμῶν ἀμάθεια αὕτη. Καθόσον διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας πληθύνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Ἑλλάδα ξένων καὶ τῶν εἰς τὴν Ἑσπερίαν ἀποδημούντων Ἑλλήνων, εὐρύνεται ὁ κύκλος τῶν γνωριζόντων ἡμᾶς ἐκ τοῦ πλησίον. Ἀλλ' εἰσέτι ὅμως προσιτωτέρα καὶ συνηθεστέρα πηγὴ πληροφοριῶν εἶναι ἡ ἀνάγνωσις βιβλίων διακρινομένων οὐχὶ διὰ τὸ ἀκριβὲς τῶν εἰδήσεων, ἀλλὰ διὰ τὸ γόητρον τοῦ ὕφους. Ἡ *Σύγχρονος Ἑλλὰς* καὶ ὁ *Βασιλεὺς τῶν ὀρέων* δὲν ἐλησμονήθησαν εἰσέτι. Διὰ τοῦτο ὀφείλομεν χάριτας εἰς συγγραφεῖς, οἷος ὁ Κος Φρῆμαν, οἵτινες ἐμφορούμενοι εἰλικρινοῦς πρὸς ἡμᾶς συμπαθείας δὲν κολακεύουσι τὴν ματαιότητα ἡμῶν διὰ κενοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ φράσεων διθυραμβικῶν, ἀλλὰ κρατοῦντες εἰς χεῖρας τὸν δαυλὸν τῆς ἐπιστήμης διεκδικοῦσιν, ἐν ἐπιγνώσει καὶ μετὰ πεποιθήσεως ἐνδομύχου, τὰ δίκαια τῆς Ἑλλάδος, ὡς μέλους ἀναποσπάστου τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὁλομελείας.

«Οἱ Ἕλληνες, ἀνακράζει ὁ Κος Φρῆμαν, ἔχουσιν ἐνώπιον ἡμῶν δικαιώματα συγγενείας. Καταγόμεθα ἐκ τῆς αὐτῆς φύτρας, ἔχομεν κοινὴν μετ' αὐτῶν τὴν κληρονομίαν τῆς γλώσσης, τῶν θεσμῶν, τῶν δοξασιῶν, πάντων ὅσα οἱ κοινοὶ ἡμῶν προπάτορες μετέφερον μεθ' ἑαυτῶν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ἀπωτάτῃ Ἀσίᾳ ἀρχαίας κοιτίδος τῆς κοινῆς ἡμῶν οἰκογενείας. Ἡμεῖς ὅσων ἡ νεκρὰ διάνοια ἐτράφη, διεπλάσθη, ἠνδρώθη διὰ τῆς μελέτης τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς σοφίας, ἀνυ-

Digitized by Google

»ψούμεθά πως καὶ ἀγαλλόμεθα ἀναλογιζόμενοι »ὅτι τῆς σοφίας ἐκείνης εἴμεθα καὶ ἡμεῖς κλη»ρονόμοι δικαιώματι τῆς κοινῆς καταγωγῆς,— » ὅτι εἰς τὰ ἀθάνατα τοῦ Ὁμήρου ἔπη ἐνυπάρ»χουσι στοιχεῖα ἔχοντα κοινὴν τὴν πηγὴν μετὰ »τῶν μύθων τοὺς ὁποίους ἠκούσαμεν βρέφη ἐπὶ »τῶν μητρικῶν γονάτων. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀνα»λογισθῶμεν ὅτι ἡ ἀειθαλὴς γλῶσσα, δι' ἧς ὁ »Ὅμηρος ἔψαλε τὰ κατορθώματα χρόνων ἡρωϊ»κῶν μὲ τὴν ἀφέλειαν ἡρωϊκῆς ἐποχῆς,—ἡ γλῶσ»σα, δι' ἧς ὁ Πίνδαρος ἀνύμνησεν εἰς στροφὰς ἐν»τεχνοτέρας τοὺς νικήσαντας κατὰ τοὺς ἐθνικοὺς »ἀγῶνας, οἵτινες διετήρουν τὴν μνήμην τῆς κοι»νῆς τῶν Ἑλλήνων καταγωγῆς, —ἡ γλῶσσα ἐν ᾗ »οἱ τραγικοὶ καὶ οἱ κωμικοὶ ποιηταὶ ἐπέδειξαν »τοὺς ἥρωας παρελθούσης ἐποχῆς εἰς τὸν θαυμα»σμὸν τοῦ λαοῦ, ἢ ἐξέθεσαν τοὺς κομματάρχας »τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐποχῆς εἰς τὸν περίγελων τοῦ »δήμου,—ἡ γλῶσσα ἐν ᾗ ὁ μὲν Θουκυδίδης πρῶ»τος ἐδίδαξεν ὅτι προτιμότερον τὸ κτᾶσθαι εἰς »ἀεὶ ἢ τὸ πρὸς καιρὸν ἀπολαύειν, ὁ δὲ Πολύβιος, »βαδίζων εἰς ἐκείνου τὰ ἴχνη, ἀνέγραψε τὴν ἱστο»ρίαν τῆς ἀρχαίας Ὁμοσπονδίας, τῆς ὁποίας οἱ»ονεὶ τὴν ἐπέκτασιν βλέπω σήμερον ἐνώπιόν μου »(ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις), — ἡ γλῶσσα »ἐν ᾗ ὁ Ἀριστοτέλης ἐναποταμίευσε διά τε τοὺς »συγχρόνους καὶ τοὺς μεταγενεστέρους τὰς γνώ»σεις τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, ... ἡ γλῶσσα τὴν ὁποίαν »ἐλεύθεροι ἐλάλουν πρὸς ἐλευθέρους, δι' ἧς ὁ Πε»ρικλῆς ἐνεθάρρυνε τοὺς ἀστοὺς πολιτείας ἀκμα»ζούσης ὅπως διὰ πάσης θυσίας διατηρήσωσι »τὴν ἀποκτηθεῖσαν ἰσχύν, καὶ δι' ἧς ἡ ἔτι εὐγε»νεστέρα τοῦ Δημοσθένους φωνὴ παρώτρυνε τοὺς »ἀστοὺς πολιτείας παρηκμακυίας ὅπως ἀγωνι»σθῶσιν οὐχὶ περὶ ἰσχύος, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἐλευθερί»ας,—ὅτι προσέτι ἡ γλῶσσα ἥτις ἐκ πασῶν τῶν »Ἀρίων γλωσσῶν ἐξελέχθη ὅπως διοχετεύσῃ εἰς »τοὺς Ἀρίους λαοὺς τῆς τε Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀ»μερικῆς τὸ θεῖον δίδαγμα ὅπερ παρὰ τῶν Σημι»τῶν ἐλάβομεν,—ἡ γλῶσσα ἥτις ὑπεδούλωσε τὴν »γλῶσσαν τῆς Ῥώμης, ... ἡ γλῶσσα τῶν Πα»τέρων καὶ τῶν Συνόδων τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκ»κλησίας,—ἡ γλῶσσα τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ Χρι»στιανικῆς αὐτοκρατορίας, — ἡ γλῶσσα ἥτις ἐ»πιζήσασα ἐν μέσῳ θρήνων καὶ ἐλπίδων, διῆλθε »τοὺς μακροὺς αἰῶνας βαρβάρου δουλείας καὶ »ἀνεβίωσεν ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ὡς ἡ γλῶσσα »λαοῦ ζῶντος καὶ προοδεύοντος,—ἡ γλῶσσα τὴν »ὁποίαν ηὐτύχησα ν' ἀκούσω καὶ νὰ λαλήσω ἐγὼ »αὐτὸς εἰς ὁμηγύρεις χαρμοσύνους ἢ καὶ κατη»φεῖς Ἑλλήνων ἐλευθέρων, — δὲν δυνάμεθα ἄνευ »παλμῶν ἀδελφικῆς ἀγαλλιάσεως νὰ ἀναλογι»σθῶμεν ὅτι γλῶσσα τοιαύτην ἔχουσα ἱστορίαν »εἶναι διάλεκτος ἀδελφὴ τῆς ἡμετέρας, ὅτι ἡ »πηγὴ ἀμφοτέρων εἶναι μία καὶ ἡ αὐτή, ὅτι πολ»λαὶ εἰς ἀμφοτέρας ῥίζαι εἶναι αἱ αὐταί, ὅτι »προφέροντες τὰς ἱερωτέρας, τὰς προσφιλεστέρας »λέξεις, ὅτι λαλοῦντες περὶ πατρὸς καὶ μητρὸς »καὶ υἱοῦ καὶ θυγατρὸς μεταχειριζόμεθα λέξεις, »αἵτινες ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων τῆς πρώ»της διασπορᾶς ἦσαν καὶ διέμειναν κτῆμα κοι»νὸν Ἑλλήνων καὶ Τευτόνων».

Ἀληθῶς ὁ Κος Φρῆμαν ἔχει εὐρεῖαν τὴν ἀγκάλην καὶ μεγάλην τὴν καρδίαν. Καθὼς ἠθέλησε νὰ ὑπομνήσῃ εἰς τοὺς Ἀμερικανοὺς ὅτι ἀποτελοῦσι μίαν μετὰ τῶν Ἄγγλων οἰκογένειαν, οὕτω τοῖς ἐνθυμίζει ὅτι καὶ μεθ' ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων διὰ δεσμῶν συγγενικῶν συνδέονται. Οὐδ' ἀρκεῖται εἰς τοῦτο. Ἐν τῷ ἀδελφικῷ του ἐναγκαλισμῷ περιλαμβάνει πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ Χριστιανούς, Σλάβους καὶ Ἕλληνας. Ἀλλὰ μὴ ζηλεύωμεν διὰ τὴν πρὸς τοὺς ὁμοπίστους καὶ πρῴην ὁμοδούλους λαοὺς ἐπεκτεινομένην εὐμένειαν ταύτην. Ἴσως ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν μεσολάβησιν τοιούτων κοινῶν φίλων ἀνεύρωμεν τὰ μέσα συνδιαλλαγῆς καὶ συμβιβασμοῦ, ὅπως διαβιώσωμεν εἰρηνικῶς ὡς γείτονες ἐλεύθεροι μετὰ τῶν λαῶν, μεθ' ὧν ἀπὸ κοινοῦ ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας ἐφέρομεν τὰς βαρείας τῆς δουλείας ἁλύσεις.

«Θὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν ἀντὶ νὰ διασκέπτηται »ἡ Εὐρώπη ὁποίας ἑλληνικὰς χώρας δύναται νὰ »ἀπελευθερώσῃ καὶ ὁποίας νὰ διατηρήσῃ ὑπὸ τὸν »Τουρκικὸν ζυγόν, θὰ ἐπιληφθῇ ἐξ ἀνάγκης τοῦ »πολλῷ δυσχερεστέρου ζητήματος περὶ τοῦ ποῦ »θὰ χαραχθῇ ἡ γραμμὴ ἡ διαχωρίζουσα τὴν ἐ»λευθέραν Ἑλλάδα τῆς ἐλευθέρας Βουλγαρίας. »Πρὸς διεκφυγὴν τῆς δυσκολίας τοῦ ζητήματος »τούτου, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε θὰ λυθῇ εἰς τρόπον »ὥστε ἀμφότεροι ἑκατέρωθεν νὰ μείνωσιν εὐχα»ριστημένοι, οἱ διπλωμάται προκρίνουσι νὰ μένῃ »μεταξὺ αὐτῶν χώρα ὑπόδουλος. Ἀλλὰ προκει»μένου περὶ ἐθνῶν ἀναγεννωμένων καὶ ἀκμαίων, »διὰ τοιούτων διεκφυγῶν ἀναβολὴ μόνον ἐφήμε»ρος ἐπιτυγχάνεται. Ἡμέραν τινὰ ἡ δούλη Ἑλ»λὰς θὰ συνενωθῇ μετὰ τῆς ἐλευθέρας καὶ ἡ δού»λη Βουλγαρία μετὰ τῆς ἀπελευθερωθείσης Βουλ»γαρίας. Ἀλλὰ ποῦ θὰ χαραχθῇ τῶν συνόρων ἡ »γραμμή; Βεβαίως οὐχὶ ἔνθα τὴν θέλουσιν οἱ ἐν»θουσιώδεις τῶν Ἑλλήνων ἢ οἱ ἐνθουσιώδεις τῶν »Βουλγάρων».

Ἐξετάζων τὴν ἱστορικὴν γεωγραφίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας προσπαθεῖ ὁ Κος Φρῆμαν νὰ ἀνεύρῃ τὴν λύσιν τῆς δυσκολίας ταύτης.

«Ἐάν, λέγει, ἐναπέκειτο εἰς ἐμὲ ἡ ἐκ νέου »διαχάραξις τοῦ χάρτου τῶν χωρῶν ἐκείνων, ἤ»θελον ἀποδώσει τὴν Νέαν Ῥώμην εἰς τὸ ἔθνος »τὸ ὁποῖον μᾶλλον παντὸς ἄλλου ἐκπροσωπεῖ »τὴν ἐκεῖ ἑδρεύσασαν Αὐτοκρατορίαν, ἤθελον ἀ»πονείμει τὴν βασιλεύουσαν τῶν Κωνσταντίνων »καὶ τῶν Βασιλείων εἰς τὸν λαὸν ὅστις λαλεῖ »τὴν γλῶσσαν τῶν Κωνσταντίνων καὶ τῶν Βα»σιλείων, καὶ διατηρεῖ τὰς παραδόσεις των' ἤ»θελον ἀποδώσει τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς ἤ-

Digitized by Google

»γεμόνα Ἕλληνα. Ἀλλὰ—(ἐνταῦθα δὲ ὁ Ἕλλην »ἀναγνώστης διαμαρτύρεται καὶ δυσανασχετεῖ) »ἀλλὰ ἐὰν διάδοχός τις τοῦ Συμεὼν ἢ τοῦ Σα»μουὴλ προλαμβάνων τοὺς διαδόχους τοῦ Κων»σταντίνου καὶ τοῦ Βασιλείου ἀναδείξῃ τὴν Κων»σταντινούπολιν Βουλγαρικὴν πρὶν ἢ γείνῃ Ἑλ»ληνική, ἤθελον θέσει εἰς τὸ τοιοῦτον γεγονὸς »τὸν δάκτυλον τῆς διεπούσης τὰ ἀνθρώπινα »Προνοίας, ἥτις οὐδέποτε ἐμποδίζεται».

Μάθημα καὶ τοῦτο δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας. Ὁ δάκτυλος τῆς θείας Προνοίας δὲν ἐμποδίζεται, ἀλλὰ διὰ τῆς κλίσεώς του ὑποδεικνύει κατὰ πόσον δυνάμεθα νὰ τὸν διευθύνωμεν. Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον «Σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει»· νεώτερος δέ τις Γάλλος εἶπεν ὀρθῶς ὅτι, «ἡ Τύχη ἐνίοτε μᾶς ἐπισκέπτεται κοιμωμένους,ἀλλ' ἡ Δικαιοσύνη οὐδέποτε!»

Ἀλλ' ἂς ἐλπίζωμεν ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι ἕτερός τις θὰ εἴπῃ περὶ τῶν ἐλπίδων τὰς ὁποίας μετὰ τοσούτου ἐνδοιασμοῦ ἐκφέρει ὁ Κος Φρῆμαν, ὅσα αὐτὸς οὗτος λέγει περὶ τῶν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἐλπίδων τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ τῶν ὀνειροπολημάτων τοῦ Βύρωνος :

«Τὰ ὄνειρα τῆς χθὲς ἐγένοντο ἀλήθειαι τῆς »σήμερον. Καὶ ἐγὼ ἀνῆλθον ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ »Μαραθῶνος, οὐχὶ ὡς ὁ Βύρων ὀνειροπολῶν ὅτι »δύναται ἡ Ἑλλὰς νὰ ἐλευθερωθῇ, ἀλλ' ἀγαλ»λόμενος διότι ἱστάμην ἐπὶ γῆς ἐλευθέρας. Καὶ »ἐγὼ εἶδον τὴν Σαλαμῖνα, ἀλλὰ τὴν εἶδον ἀπὸ »τοῦ δώματος ἀνδρὸς μεγαλειτέρου ἢ οἱ βασι»λεῖς τῆς γῆς. Ἐκάθησα ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ »Κανάρη, συνωμίλησα μετὰ τοῦ μόνου τότε ἐπι»ζῶντος ἐκ τῶν ἡρώων, ἔθλιψα τὴν χεῖρα, ἥτις »ὡδήγει τὸ πυρφόρον πλοιάριον ἀναμέσον τῶν »ἐχθρικῶν σκαφῶν, ἤκουσα τὴν φωνὴν τὴν ὁποίαν »ὦτα βαρβαρικὰ ἤκουσαν κραυγάζουσαν τὸ σύν»θημα τῆς Νέας Ῥώμης : Ἐν τῷ Σταυρῷ νίκα! »Καὶ ἐγὼ ἀνέβην εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἐκ δὲ τοῦ »ὑψίστου σημείου τοῦ ναοῦ ἔνθα τοσαῦται ἐτε»λέσθησαν λατρεῖαι, ἤκουσα κάτωθεν ἀνερχομέ»νας τὰς κραυγὰς τοῦ πλήθους, εἶδον τὸν λαὸν »τῶν Ἀθηνῶν συρρέοντα περὶ τὸ μέγαρον τοῦ »βασιλέως τῶν Ἑλλήνων καὶ ζητοῦντα ὅπως ἐν »τῇ ὥρᾳ τοῦ κινδύνου παύσωσιν αἱ προσωπικαὶ »καὶ κομματικαὶ διαιρέσεις, ὅπως ἡ χεὶρ τοῦ »ἥρωος τῆς Ἑλλάδος διευθύνῃ τὸ σκάφος τῆς »πολιτείας!»

Ὁ γράφων τὰς λέξεις ταύτας συνώδευεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τὸν Κον Φρῆμαν κατὰ τὴν ἐαρινὴν ἐκείνην ἡμέραν τοῦ ἔτους 1877. Ἀνηρχόμεθα τὰς ἠρειπωμένας βαθμῖδας τοῦ ἐντὸς τοῦ Παρθενῶνος *μιναρὲ*, ὅτε ὑψώσαντες τὰς κεφαλὰς ὑπεράνω τῶν λίθων ἠκούσαμεν αἴφνης ἀλαλαγμοὺς μακρόθεν, καὶ στρέψαντες τὰ βλέμματα εἴδομεν τὴν πλατεῖαν τῶν Ἀνακτόρων κεκαλυμμένην ὑπὸ τοῦ κυματίζοντος πλήθους. Εἶχέ τι τὸ ἐπιβάλλον, πράγματι, τὸ θέαμα ἐκεῖνο! Πέριξ ἡμῶν ἡ ἐρημία τῆς Ἀκροπόλεως, ἡ σιωπὴ τῶν ἐρειπίων καὶ ἡ μνήμη τῶν νεκρῶν τῆς ἀρχαιότητος. Κάτωθι δὲ ἡ νέα πόλις ἀπαστράπτουσα ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, αἱ ὁδοὶ καὶ αἱ πλατεῖαι πλήρεις ζωῆς καὶ κινήσεως, ὁ δὲ λαός, ὁ δῆμος, ἀνακράζων ἐν ὑπαίθρῳ συνελεύσει. Καὶ ἠκούομεν σιωπῶντες ὑπὸ ποικίλων σκέψεων κατεχόμενοι.

Δ. Βικέλας.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Πάντοτε ἐνθυμεῖταί τις μετὰ πόθου τὰ χαριτωμένα ἔτη τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἡμέραι, καθ' ἃς μετὰ πλείονος στοργῆς ἀνατρέχει διὰ τῆς μνήμης πρὸς τοὺς παρῳχημένους ἐκείνους χρόνους.

Ποσάκις τὰ Χριστούγεννα δὲν θὰ τῷ ἀναμνήσωσι τὴν ἐπὶ τῇ προσδοκωμένῃ τριημέρῳ ἀργίᾳ τοῦ σχολείου χαρὰν ἐκείνην τῆς παραμονῆς, ὅτ' ἐγκαθείργων εἰς τὰς σκοτεινοτέρας τοῦ ἑρμαρίου γωνίας τὴν γραμματικὴν καὶ τὴν ἀριθμητικήν, ἔφερε τὰ τρελλὰ αὐτοῦ πηδήματα ἀπὸ τῆς πρὸς ὑποδοχὴν εὐτρεπιζομένης αἰθούσης εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἔνθα παχέα καὶ λευκάζοντα προέτεινε στήθη ἀπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν ποδῶν ἀνηρτημένος ὁ *γάλος* τῶν Χριστουγέννων;

Ποσάκις τὴν ἀπόκρεω δὲν θ' ἀναπολήσῃ μειδιῶν τὰς πρώτας του μεταμφιέσεις, αἵτινες τῷ ἐστοίχισαν ἴσως ἀκριβά, διότι ἔσχισε τοῦ πατρὸς τὴν καινουργῆ ἐφημερίδα θέλων νὰ κατασκευάσῃ προσωπίδα, ἢ κατερρύπωσε τῆς μαγειρίσσης τὸ φόρεμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐσταχωμένος περιήρχετο τὸν οἶκον, τὰς θεραπαίνας ἀπομιμούμενος;

Καὶ ποσάκις τὰ διὰ κηρίων καὶ βεβαμμένων αὐγῶν καὶ εἰκόνων τοῦ Βότζαρη καὶ τοῦ Διάκου κεκοσμημένα παντοπωλεῖα κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῶν Παθῶν δὲν θὰ τῷ ἐνθυμίσωσι τὰς χρυσᾶς λαμπάδας τῆς Ἀναστάσεως;

Ἀλλ' ἡ ἡμέρα ἡ μᾶλλον πλουσία εἰς γοητευτικὰς ἀναπολήσεις, ἡ μᾶλλον ἀκτινοβολοῦσα ἐκ χρυσῶν παιδικῶν ὀνείρων, ὧν ἀπομένει ἔτι ἐν τῷ βάθει τῆς ἀναμνήσεως ἡ ὠχρὰ μαρμαρυγὴ εἶνε βεβαίως ἡ ἡμέρα τοῦ Νέου ἔτους, ἡ κατ' ἐξοχὴν ἑορτὴ τῶν παιδίων.

Διαρκεῖ μίαν μόνην ἡμέραν ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ἀλλὰ τὰ προεόρτια αὐτῆς ἄρχονται πρὸ ἑνὸς τοὐλάχιστον μηνός. Ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Δεκεμβρίου τὸ παιδίον ὀνειροπολεῖ περικόσμητα ἐμπορικά, καταστρώνει ἐν τῷ νῷ καταλόγους δώρων, διατυπώνει ἐρωτήσεις περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς οἰκείους, ἢ ἀπαιτήσεις πρὸς τὴν μητέρα περὶ τῆς ἀγορᾶς ἐλαστικῆς σφαίρας, ἢ πλαγγῶνος ἢ μικροῦ πιστολίου, καὶ ἐπὶ τέλους κυβερνᾶται διὰ τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς χάριτος τοῦ

Digitized by Google

μεγαλωνύμου ἁγίου· διότι οἱ γονεῖς ἐπωφελούμενοι τῆς γοητείας, ἣν ἐξασκεῖ ἐπ'αὐτοῦ ὁ ἅγιος Βασίλειος, ἐν παντὶ καὶ πάντοτε προτάσσουσι τὸ ὄνομα του.

Ἐὰν τὸ παιδίον εὐτακτεῖ, βραβεῖον δίδοται αὐτῷ ἡ ὑπόσχεσις ὡραίου δώρου κατὰ τὸ νέον ἔτος· ἐὰν τὸ παιδίον ἀτακτεῖ, ἀπειλεῖται διὰ τοῦ ἐναντίου. Ἡ γοητεία προβαίνει ἔτι πλέον· ὅταν τὸ παιδίον δυστροπῇ ἀρνούμενον νὰ κοιμηθῇ ἐνωρίς, ἡ μήτηρ τὸ πείθει διὰ τοῦ ἀκαταμαχήτου ἐκείνου ἐπιχειρήματος:

— Κοιμήσου, παιδί μου, γιὰ νάρθῇ γλήγορα τοῦ ἁγίου Βασιλείου . . .

Καὶ ὅσῳ προσεγγίζουσιν αἱ παραμοναὶ αἱ ὑποσχέσεις τροποποιοῦνται, καθίστανται ἁπλούστεραι ἀλλὰ καὶ θετικώτεραι.

— Κάμε φρόνιμα νὰ σὲ πάρω εἰς τὰ ἐμπορικά.

Τὸ παιδίον ἀναπηδᾷ περιχαρές:

— Θὰ καταίβωμε καὶ 'στὸ ὑπόγειο τοῦ Βουγᾶ;

— Ναί!

Καὶ ἡ χαρὰ τοῦ παιδίου δὲν ἔχει πλέον ὅρια. Τρέχει νὰ τὸ πλύνῃ ἡ ὑπηρέτρια χωρὶς νὰ κλαύσῃ διότι τὸ ὕδωρ εἶνε ψυχρόν, κάθηται νὰ τὸ κτενίσωσι καὶ οὔτε κἂν φωνάζῃ ὡς ἄλλοτε ὅτι τὸ κτένι τοῦ πονεῖ, καὶ ἐνδύεται τάχιστα καὶ φορεῖ τὸν πλατύγυρον ναυτικὸν πῖλόν του, διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ ὑπόγειον ἐκεῖνο, ὅπερ εἶνε παράδεισος ἀνήκων εἰς τὸν καλότυχον κύριον Βουγᾶν. Νὰ ἦτο καὶ αὐτὸ Βουγᾶς! νὰ εἶχεν ὅλα ἐκεῖνα τὰ πράγματα! ἰδοὺ τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς φιλοδοξίας του.

Ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν ἐκείνην κάτι θὰ *κολλήσῃ*, κάτι μικρὸν χάρισμα ὡς προοίμιον τοῦ μεγάλου δώρου τῆς πρωτοχρονιᾶς.

Ἀλλ' ἡ μήτηρ βολιδοσκοποῦσα τὰς ἐπιθυμίας του, ἐννοεῖ ν' ἀγοράσῃ μόνη τὸν ξύλινον ἐκεῖνον ἵππον, ἢ τὴν μαγειρικήν, πρὸς τὰ ὁποῖα ἀπέτεινε τὰ μᾶλλον λαίμαργα βλέμματα ὁ μικρὸς ἢ ἡ μικρά της. Καὶ ἀρχίζουσι τώρα αἱ κατασκοπίαι, αἱ ἀνακρίσεις τοῦ παιδίου, αἱ διὰ μέσου τῶν σχισμῶν καὶ τῆς ὀπῆς τοῦ κλείθρου ἔρευναι τῶν ἐρμαρίων, ἵν' ἀνακαλύψῃ τί περιεῖχε τάχα τὸ τυλιγμένον ἐκεῖνο κόκκινον χαρτίον, ὅπερ ἐκράτει ἐπανερχομένη ἡ μήτηρ, τί περιεῖχε τὸ *κουτὶ* ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον παρετήρει γελῶν ὁ πατὴρ καὶ τὸ ἔκλεισε ἅμα εἶδε τὸν μικρὸν πειρασμόν του εἰσερχόμενον.

Τέλος ἦλθεν ἡ παραμονή, οἱ συριγμοί, αἱ *ροκάναι*, αἱ φωναί, ὁ κόσμος τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ, μέσῳ τοῦ ὁποίου λάμπουσι τὰ καταστόλιστα παράθυρα τῶν καταστημάτων. Τὸ παιδίον φέρεται ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ πατρὸς κρατούμενον μέσῳ τῆς τρελλῆς ἐκείνης ὀχλοβοῆς. Τὰ ἄπληστα αὐτοῦ βλέμματα πλανῶνται ἐπὶ τῶν ποικίλων παιγνιδίων, ἅτιν' ἀκινητοῦσι ἐπὶ τῶν τραπεζῶν τῶν ἐμπόρων ἢ κινοῦνται ἐπὶ τῶν χειρῶν ἄλλων παιδίων καὶ θέλει νὰ μείνῃ, νὰ περιπατῇ ἀκόμη... Ἀνυπομονεῖ ὅμως ἀφ' ἑτέρου νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκον, ἵνα λάβῃ τὰ δῶρα του. ἅμα θ' ἀναφθῇ ἡ *λάμπα*, νὰ δώσῃ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ὀκταετὴς παῖς τὰ ἰδικά του δῶρα, ἓν χαρτοφυλάκιον εἰς τὸν πατέρα, ὅπερ ἠγόρασε διὰ χρημάτων τῆς μητρός, καὶ μία *μυρωδιὰ* εἰς τὴν μητέρα ἣν ἠγόρασε πάλιν διὰ χρημάτων τοῦ πατρός.

— Ἡ *λάμπα* εἶνε ἀναμμένη! Ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν δώρων καὶ τῶν φιλημάτων γίνεται. Τὸ παιδίον τρελλὸν ἐκ τῆς χαρᾶς ἀναγνωρίζει ἀγορασθέντα ὑπὸ τῶν γονέων, τὰ φίλτατα ἐκεῖνα πραγματάκια, πρὸς τὰ ὁποῖα ἐξεδήλωσε τοσάκις τὴν στοργὴν αὐτοῦ.

Ἤδη ἡ πρώτη του ἐπιθυμία πληροῦται· τὰ βλέπει, τὰ κινεῖ, τὰ γυρίζει ἀπ' ἐδῶ, τὰ γυρίζει ἀπ' ἐκεῖ, γελᾷ, πηδᾷ . . . Ἀλλ' αἴφνης ἀκούεται ὁ κώδων τῆς θύρας—εἶνε τὰ δῶρα τῶν συγγενῶν.

Ὀλίγαι συγκινήσεις τῆς νεότητος καὶ τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας δύνανται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὰς συγκινήσεις παιδίου ἀναμένοντος παρὰ τὴν κλίμακα τὴν ὑπηρέτριαν τῆς θείας ἢ τὸν ὑπηρέτην τοῦ θείου, τοὺς φέροντας ἐν τῇ ἀγκάλῃ τὸ βαρὺ δέμα τῶν δώρων τοῦ νέου ἔτους.

Ἔπειτα ἡ ἀνυπομονησία μεθ' ἧς ἀποκόπτονται τὰ περιδένοντα αὐτὰ σχοινία καὶ σχίζονται τὰ χάρτινα περικαλύμματα, οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας καὶ ὁ ἐλαφρὸς τρόμος τῶν χειρῶν, ὅταν ἀνοίγεται τὸ ἐρυθρὸν ξύλινον κιβωτίδιον καὶ ἐκχύνωνται ἐξ αὐτοῦ ζῷα λογικὰ καὶ ἄλογα, καλύβαι καὶ δένδρα, ἁμάξια καὶ φράκται, ἐνωμοτίαι πεζῶν καὶ ἐφίππων σωματοφυλάκων! Οἱ ὀφθαλμοὶ θαμβοῦνται ἐκ τῶν ἀπείρων βαφῶν καὶ τῶν ποικίλων σχημάτων τῶν μικρῶν ἐκείνων παιγνίων, μεθύσκει ἡ καινουργὴς ὀσμὴ τῶν χρωματισμῶν, καὶ ὅλος ἐκεῖνος ὁ συρφετὸς τῶν μικρῶν ἀψύχων πλασματίων ἀποτελεῖ ἐντὸς τῆς ἁπαλῆς τοῦ παιδὸς σκέψεως ἐν συγκεντρώσει τὸν κόσμον, τὴν δημιουργίαν πᾶσαν, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας εὐτυχής, ἀμέριμνος, κύριος ζῇ μόνος αὐτός.

Ἡ πρώτη τοῦ ἀνθρώπου φιλοδοξία, τὸ πρῶτον ἐγώ, τὸ ἐμφύτως ὑπάρχον ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, ἐκδηλοῦται ἅμα δὲ καὶ ἱκανοποιεῖται ἐν τῇ περιστάσει ἐκείνῃ. Τὸ παιδίον γίνεται ἄρχων, τυραννίσκος, οὕτως εἰπεῖν, τῶν ἀψύχων παιγνιδίων του· δύναται νὰ στήσῃ, νὰ καταρρίψῃ, νὰ μετατοπίσῃ αὐτὰ ὡς βούλεται, ἔτι δὲ ν' ἀκρωτηριάσῃ καὶ συντρίψῃ τὰ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπειθοῦντα αὐτῷ ἢ μὴ εὐαρεστοῦντα ἀρκούντως ὡς ἐκ τῆς μορφῆς ἢ τῆς χρήσεως, κύριος ἀπόλυτος, δικτάτωρ, μονάρχης τοῦ ξυλίνου χαρτίνου καὶ μολυβδίνου ἐκείνου λαοῦ.

Ἔπειτα αἱ ἀσυνειδήτως ἐκδηλούμεναι ὁρμαὶ ἀπὸ τῆς νηπιώδους ἔτι ἡλικίας, ἡ ἀγάπη τῶν ἀρρένων πρὸς τὰ ὅπλα, τοὺς στρατιώτας, τοὺς

ἵππους, πρὸς πάντα, ὅσα θ' ἀγαπήσωσιν ἐν πρωτοτύπῳ ἡλικιούμενοι , ἡ στοργὴ τῶν κορασίων πρὸς τὰς πλαγγῶνας, εἴτε νήπια, εἴτε κομψὰς κυρίας, εἴτε κυρίους καὶ νεανίσκους ἀκόμη, αἵτινες πᾶσαι εἶνε οὕτως εἰπεῖν προπλάσματα τῶν τέκνων, τῶν συζύγων καὶ τῶν ἰδίων ἑαυτῶν ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ.

Ἡ φιλαργυρία τῶν παιδίων, ἅτινα θὰ προτιμήσωσιν ἀντὶ παντὸς ἄλλου παιγνιδίου τὸν ἐν τοῖς θυλακίοις κωδωνισμὸν ἢ τὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης κατὰ μυριόπλοκα σχήματα παράταξιν τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων, τὰ ὁποῖα τοῖς ἐδώρησε τῶν οἰκείων ἡ ὁλομέλεια!

Ἡ καλαισθησία , καὶ ἐν τῇ ἁπλῇ τοποθετήσει τῶν μολυβδίνων στρατιωτῶν ἢ τῶν ξυλίνων θηρίων καταφαινομένη. Ἡ ἐν ταῖς κινήσεσιν αὐτῶν ὑπολανθάνουσα βιαιότης τοῦ χαρακτῆρος, ἡ ὀργή, ἡ ὑπομονή, ἡ ἐπίμονος καὶ ἀκατάβλητος θέλησις τοῦ παιδὸς ...

—

Καὶ ἰδοὺ διατί ἡ ἡμέρα ἐκείνη καταλείπει ἐν τῇ ἀναμνήσει ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας ἐνῷ ὁ χρόνος ἀδυνατεῖ ν' ἀποσβέσῃ, ἀναζωογονεῖ ἀφ' ἑτέρου κατ' ἔτος ἡ θέα τῶν μικρῶν ἀδελφῶν μας καὶ τῶν τέκνων μας μὲ τὰς ῥοδαλὰς καὶ περιχαρεῖς αὐτῶν μορφὰς κεκλιμένας,καὶ τὰς μικράς των χεῖρας γοργῶς ἀνακινουμένας ἐπὶ τοῦ μικροκοσμου τῶν παιγνίων καὶ τῶν ἀθυρμάτων.

Γεωργιος Δροσινης.

ΤΡΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΗ ΓΗΡΑΣΚΕΙΝ

—

Ἔν τινι τῶν μετὰ τοῦ Φοντενέλλου συνδιαλέξεών μου, μοὶ ἔλεγεν ὁ γηραιὸς φίλος μου ἀββᾶς Μορλὲ, ἔλαβον τὴν περιεργίαν νὰ ἐρωτήσω διὰ ποίων μέσων κατώρθωσε νὰ γείνῃ ἑκατοντούτης περίπου. Μοὶ ἀπήντησε·— Ἁπλούστατα· γνωρίζων νὰ φέρω εἰς ἰσορροπίαν τὰ πάθη μου.—Ἆ, ἆ, ἐπανέλαβον γελῶν, αὐτὸ ἦτο εὐκολώτατον εἰς ὑμᾶς, ὁ ὁποῖος δὲν εἴχετε διόλου πάθη.—Σφάλλετε, ὑπέλαβεν ὁ φιλόσοφος· κατὰ τὴν νεότητά μου εἶχον κ' ἐγὼ τὰ πάθη μου ὡς καὶ πᾶς ἄλλος· μάρτυς ἡ μακρὰ διὰ σατυρικῶν ἐπιγραμμάτων φιλονεικία μου μετὰ τοῦ Ῥακίνα καὶ τοῦ Βοαλῶ. Ἀλλ' ἐνόησα ἐνωρίτατα ὅτι ἂν δὲν ἀνεχαίτιζον τὰς ἀφηνιάσεις τῆς φαντασίας μου , θὰ μοὶ ἐπήρχετο πάντως δυστύχημα, καὶ ἔκτοτε κρατῶ ἐν χερσὶ τὰς ἡνίας αὐτῆς· καὶ τούτου ἕνεκα ζῶ ἐν εἰρήνῃ μετὰ τοῦ αἰῶνός μου, μολονότι δὲν εἶνε, ἔστω μεταξύ μας, ὁ κάλλιστος τῶν αἰώνων. Εἰμὶ ὅλως διάφορος κατὰ τοῦτο τοῦ Βολταίρου, ὅστις παραδίδοται εἰς ὅλας τὰς ὁρμὰς τῆς ἰδιοσυγκρασίας του. Καὶ διὰ τοῦτο, ἴδετε, οἷον βίον διάγει! εἰς οἷον ἐνδελεχῆ πόλεμον διατελεῖ! Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἔχει κεφαλὴν σιδηρᾶν καὶ σῶμα χάρτινον. Ἂν ὑπερβῇ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη, χάνω ὅ,τι θέλετε. Ὀγδοήκοντα ἔτη! μεγάλο πρᾶγμα μὰ τὴν ἀλήθειαν! Δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἔρχεται κανεὶς εἰς τὸν κόσμον, ὅπως τὸν ἀφήσῃ τόσον ταχέως!

— Ὁμιλήσατέ μου δι' ὑμᾶς,προσέθηκεν ὁ Φοντενέλλος, παρατηρῶν με. Νὰ σῶμα! Ἔχετε πάντα τὰ σημεῖα τῆς μακροβιότητος. Διὰ τοῦτο σᾶς ὑπολήπτομαι.... καὶ θὰ σᾶς ἐσεβόμην ἀκόμη ἂν ἤμην βέβαιος ὅτι θὰ φθάσετε εἰς τὴν ἡλικίαν μου· ἀλλὰ φοβοῦμαι μήπως νεανική τις παραφορὰ ἢ ἀνόητόν τι γεγονὸς ἐπισπεύσῃ τὸ τέρμα τῆς ζωῆς σας, τοῦθ' ὅπερ θὰ εἶνε δυστυχία δι' ὑμᾶς καὶ καταισχύνη διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ ἰδέα μου εἶνε, ὅτι πρέπει τις νὰ ζήσῃ ὅλην του τὴν ζωήν, καὶ ὅτι ὅστις δὲν προχωρεῖ ὅσον τὸ δυνατὸν μακρότερον εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ βίου καθίσταται καταγέλαστος. Ἐγὼ θεωρῶ ἐγκαύχημά μου ν' ἀπωθῶ διὰ τοῦ ποδὸς τὸν τάφον, καὶ ν' ἀψηφῶ τὸν ἐπερχόμενον χρόνον. Ὅταν ἀποθάνω, κατὰ τύχην, τοῦτο θὰ σημαίνῃ ὅτι δὲν ἠδυνήθην νὰ πράξω διαφορετικά.

Μετὰ πολλοὺς μῆνας ἐπανεῦρον αὐτόν· (ὑποτίθεται ὅτι ὁ ἀββᾶς Μορλὲ ἐξακολουθεῖ ὁμιλῶν)· εἶχεν ἀπολέσει τὴν ἀκοήν, τοὺς ὀδόντας, τὴν κόμην, τὴν χρῆσιν τῶν ποδῶν, τὴν ὑγείαν τοῦ στομάχου καὶ τὴν φωνήν.—Πῶς 'πάγει ἡ ὑγεία σας; τὸν ἠρώτησα. Μοὶ ἀπεκρίθη.—Πῶς νὰ 'πάγῃ ἡ ὑγεία μου; ἐγὼ πηγαίνω.—Εἶμαι ταξειδιώτης καὶ ἀπέστειλα πρὸ ἐμοῦ τὰς μεγαλειτέρας μου ἀποσκευάς.— Αὐτὰ μοῦ εἴχετε ὑποσχεθῆ , ἀγαπητὲ πατριάρχα;— Τί τὰ θέλετε, ἐπὶ τῆς φύσεως ἐστήριζον τοὺς ὑπολογισμούς μου, ἀλλ' αὐτὴ μὲ ἠπάτησε. Τὴν εἶχα γελάσει τόσον καιρὸν καὶ μοῦ ἀνταποδίδει τὰ ἴσα. Εἰς τί μὲ ὠφελεῖ τώρα ὅλη μου ἡ ἐπιστήμη; Μοῦ λείπει τὸ οὐσιωδέστερον: δὲν *εὑρίσκω* πλέον νὰ ζῶ.

Ἀξία μείζονος θαυμασμοῦ ὑπῆρξεν οὐχὶ μόνον ἡ μακροβιότης τοῦ Φοντενέλλου, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ διάρκεια τῆς εὐτυχίας του. Καὶ εἰς τί ὀφείλει τὸ τελευταῖον τοῦτο θαῦμα; Εἰς τὸν νόμον τοῦ κολάζειν τὰ πάθη του, ὃν ἐπέβαλεν ἑαυτῷ· ἐνῷ ὁ Βολταῖρος, οὗτινος μνημονεύει μετὰ τόσου οἴκτου, διῆλθεν ἡμέρας ἐνδελεχῶν συγκινήσεων, καθ' ἃς εἰς τοὺς πανηγυρικωτάτους θριάμβους ἐπηκολούθουν δεινόταται ἀποδοκιμασίαι. Ὁτὲ μὲν ἐκδιωκόμενος τῆς Αὐλῆς μεγάλου βασιλέως, ὁτὲ δὲ ἀναρπαζόμενος ὑπὸ τῶν καταιγίδων μικρᾶς δημοκρατίας· ἐδῶ μὲν καταδιωκόμενος ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἐκεῖ δὲ καμπτόμενος ὑπὸ τὸ βάρος τῶν συριγμῶν, τῶν ῥαδιουργιῶν καὶ τῶν λοιδοριῶν τῶν ἐφημεριδογράφων, καθ' ὧν ἀντεπεξήρχετο ὅσον κάλλιον ἢ χεῖρον ἠδύνατο, οὐδέποτε ἡσυχάζων αὐτὸς καὶ οὐδέποτε ἀφίνων ἄλλον νὰ ἡσυχάσῃ. Τιτὰν ἀκαταπαύστως ἐξακοντίζων ὄρη κατὰ τοῦ οὐρανοῦ, τῶν ὁποίων τὸ βάρος ἐπανέπιπτεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Πρωτεὺς δέσμιος ἐν μέσῳ τῶν

Digitized by Google

ἀλλεπαλλήλων αὐτοῦ μεταμορφώσεων, αἵτινες ἔτερπον, ἀλλ' ἅμα καὶ ἐθανάτουν αὐτόν!

Ἄλλο παράδειγμα: Ἴδετε τὸν Ἰωάννην-Ἰάκωβον Ῥουσσώ, ἕνα τῶν μεγίστων συγγραφέων καὶ τὸ δυστυχέστατον τῶν ὄντων, θεσπέσιον παράφρονα, συνταράξαντα τὸν κόσμον καὶ τὸν βίον του. Ἴδετε τὸν Μιραβὼ ἐκσφενδονῶντα τὸν ἐπαναστατικὸν κεραυνόν, οὗτινος ἡ πρώτη ἔκρηξις πρῶτον αὐτὸν κατεκεραύνωσε. Ἴδετε πάντας τούτους τοὺς ἐπαναστάτας Ἐμπεδοκλεῖς, οἵτινες ἐρρίφθησαν εἰς τὸ ἡφαίστειον, ἀλλ' ὅπως ἐξέλθωσιν αὐτοῦ ἀποτεφρωμένοι. Θαυμάζετέ τους, ἂν ἔχετε τὴν γενναιότητα, ἀλλὰ θέλετε νὰ ζήσητε; Μιμήθητε τὸν συνετὸν Φοντενέλλον.

..Κ.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

«Κοιμᾶτ' ἀκόμα, κι' ἡ γιορτή, νομίζεις, τὸ προσμένει,
Κλειστὸ τὸ καμαράκι του σὰ μπουμπουκάκι μένει,
Κοιμᾶτ' ἀκόμα.
Ἀλλὰ ὁ ἥλιος τὸ 'θωρεῖ ἀπὸ τὴ χαραμάδα
Καὶ λὲς τοῦ κάνει μ π ο ν χ μ ᾶ π' ἀφίνει μιὰ λαμπράδα
Εἰς τὸ μικρό του στόμα.

»Χρυσὸ ποτάμι ἀέρινο τρεμουλιασμένο χύνει
Ἀπ' τὸ παραθυράκι του ὡς τὴ λευκή του κλίνη,
Χρυσὸ ποτάμι,
Ποῦ 'σὰν ξυπνήσῃ καὶ τὸ ἰδῇ 'ς τὰ σκότη, θὰ τὸ πάρῃ
Γιὰ χάρισμα ποῦ ἄλλοτε κανεὶς μὲ τόση χάρι
Δὲν ἦρθε νὰ τοῦ κάμῃ.

»Στὸ δρόμο μύρια χαρωπὰ παιδιὰ μαζῆ περνοῦνε,
Καὶ παιγνιδάκια δείχνουνε καὶ λένε καὶ βροντοῦνε
Στὸ δρόμο μύρια.
Καὶ λάμπει μέσ' τὰ χρόνια των ἡ πρώτη τοῦ Γενάρη,
'Σὰν πεταλοῦδα πλουμιστὴ σὲ λουλουδιῶν κλωνάρι,
Γιορτὴ σὲ πανηγύρια.

»Εἶνε ἡ ὥρα ποῦ 'ξυπνᾷ' γιατί κοιμᾶτ' ἀκόμα;
Τί ὄνειρο νὰ τὸ γελᾷ 'ς τὸ μαλακό του στρῶμα;
Ἦρθεν ἡ ὥρα.
Τί ὄνειρο τόσα πολλὰ νὰ τὤφερε παιγνίδια,
Ὅπου μ' ἐκεῖνα 'ξεχασε τὴν μάννα του τὴν ἴδια,
Καὶ τὰ δικά της δῶρα;

»Πῶς δὲν ξυπνάει νὰ τὰ ἰδῇ, ξεφωνητὸ νὰ βγάλῃ,
'Σὰν τὸ πουλάκι ἔμπροστὰ εἰς τῆς αὐγῆς τὰ κάλλη,
Πῶς δὲν ξυπνάει!
Ἐκεῖνο νὰ τὰ χαιρετᾷ, νὰ τὰ φιλῇ θὰ τρέχῃ,
Κι' ἐμὲ ἡ καρδοῦλα κι' ἀπὸ μιὰ εὐχοῦλα της θὰ ἔχῃ
Γιὰ κεῖνο νὰ σκορπάῃ.

»Ποῦ νὰ τὸ ξέρῃ τί χαραῖς τοῦ ἔχω ἑτοιμάσει,
Τί προβατάκια, τί σπηλιαῖς, τί φουντωμένα δάση!
Ποῦ νὰ τὸ ξέρῃ!
—Θεέ μου, κάμε ν' ἀγαπᾷ τοῦ κόσμου σου τὰ κάλλη,
Γιατί μὲ τέτοιον ἔρωτα θὲ νὰ δοξάζῃ πάλι
Τὸ ἰδικό σου χέρι!

»Ἐκεῖ σιμά του ἄφησα τ' ὁλόχρυσο βιβλίο
Ποῦ λέει γιὰ τῆς πατρίδος του τ' ἀρχαῖο μεγαλεῖο,
Ἐκεῖ σιμά του.
— Θεέ μου, κάμε ἄσβυστος ἀπ' τὴ στιγμὴ ἐκείνη
Τοῦ ἔθνους καὶ τῆς προκοπῆς ὁ ἔρως ν' ἀπομείνῃ
'Σ τὸ νοῦ καὶ 'ς τὴ καρδιά του.

»Θὰ τ' ἀγκαλιάσῃ τὸ μικρὸ ξυλένιο τ' ἀλογάκι,
Κι ἐκείνη τὴν ἀπίστευτη χαρὰ, τὸ παλατάκι,
Θὰ τ' ἀγκαλιάσῃ.
— Θεέ μου, κάμε ὅλ' ἡ ζωὴ νὰ τοῦ φανῇ παλάτι,
Κι' ἀπὸ τὴ λάσπη της μακρυὰ 'ς τῆς ἀρετῆς τὸ ἄτι
Καβάλα νὰ περάσῃ.

»Κοιμᾶτ' ἀκόμα, κι' ἡ γιορτή, νομίζεις, τὸ προσμένει,
Κλειστὸ τὸ καμαράκι του 'σὰ μπουμπουκάκι μένει,
Κοιμᾶτ' ἀκόμα.
Ἀλλὰ ὁ ἥλιος σὲ μικρὴ γλυστρῶντας χαραμάδα,
'Σὰν χάρισμα πρωτοχρονιᾶς, ἀφίνει μιὰ λαμπράδα
Εἰς τὸ μικρό του στόμα.»

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Μέθυσος ἐπιστρέφει οἴκαδε καὶ μεταβαίνει *τρικλίζων* εἰς τὴν κλίνην του.

Ἡ σύζυγός του τὸν ἐκδύει, καὶ τὸν βοηθεῖ νὰ κατακλιθῇ.

— Χρειάζεσαι τίποτε ἄλλο; τὸν ἐρωτᾷ.

— Ὄχι, γιὰ τὴν ὥρα· μὰ 'σὰν διψάσω, κύτταξε νὰ μὲ 'ξυπνήσῃς!

*
* *

Ἡ κυρία Α* ἐκήδευε τὸν σύζυγόν της.

Ἡ νεαρὰ χήρα ἐλύετο εἰς δάκρυα, ὡς ἦτο ἑπόμενον.

Ὁ Ἀγαθόπουλος ἐπλησίασε νὰ τὴν παρηγορήσῃ.

— Ἐλᾶτε δά, κυρία, μὴν κλαῖτε τόσον, ὑπομονή. Μία φορὰ σᾶς 'πέθανεν ὁ ἄνδρας σας καὶ 'χαλάσατε τὸν κόσμο· μ' ἂν σᾶς ἀπέθνησκε συχνότερα, δέν μου λέτε, τί θὰ κάνατε;

*
* *

Τὴν ἐπαύριον παραστάσεως:

— Πῶς σοῦ ἐφάνη ἡ κωμῳδία τοῦ Μ; Μοῦ εἶπαν πῶς εἶνε πολὺ ἀστεία.

— Ναί, ἐγελάσαμε πολύ... εἰς τὰ διαλείμματα!

*
* *

— Τί κατάστασις εἶν' αὐτή, Μαρία! Μέσα 'ς τὸ γραφεῖό μου 'πῆγες κ' ἔφερες τὸν τενεκὲ τοῦ λαδιοῦ;

— Μὴ θυμώνῃς, ἀφέντη, θὰ σοῦ 'πῶ τὸ γιατί· ὁ τενεκὲς στάζει καὶ μοῦ καταλερόνει κάτω τὴν κουζίνα!

*
* *

Ὁ Μίμης εἶδε κύριόν τινα κλείοντα τὸν πῖλόν του, ἐκ τοῦ εἴδους τῶν λεγομένων *κλάκ*.

Πηγαίνει ἀμέσως, λαμβάνει τὸν ὑψηλὸν πῖλον τοῦ θείου καὶ τοῦ τὸν φέρει καμωμένον *πήττα*.

— Τί κακὸ καπέλο ποῦ φορεῖς! μ' ἐβασάνισε τόση ὥρα· τρεῖς φοραῖς 'κάθησα 'πάνω καὶ πάλι δὲν 'μπόρεσα νὰ τὸ κλείσω καλά!

Digitized by Google

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Οἱ ἄνθρωποι, οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσις αὐτῶν, ἓν ἔχουσι καθῆκον ὁμοίως πάντες: νὰ διορθώνωσι τὰς ἐλλείψεις αὐτῶν, νὰ βελτιώνωσιν ἑαυτούς. Ἡ αὐτοβελτίωσις εἶνε ἡ βάσις πάσης προόδου, πάσης ἀναπτύξεως.

Ὀλίγοι εἰσὶν οἱ φονευόμενοι ὑπὸ τοῦ δηλητηρίου, καὶ ὅμως τὸ δηλητήριον ἐμποιεῖ φρίκην. Ἀπείρους φονεύουσιν αἱ ἄκρατοι ἡδοναί, καὶ ἐν τούτοις οὐδεὶς φοβεῖται αὐτάς.

Ἡ φιλοφροσύνη εἶνε νόμισμα, ὅπερ οὐδὲν στοιχίζει εἰς τὸν δίδοντα, ἀλλ' εὐχαριστεῖ πολὺ τὸν λαμβάνοντα.

Ἡ χλεύη εἶνε ἡ ἀστραπὴ τοῦ μίσους καὶ ἀσφαλὴς πρoάγγελος αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οἱ Ῥῶσοι πρό τινος ἑώρτασαν τὴν τρίτην ἑκατονταετηρίδα τῆς ἑνώσεως τῆς Σιβηρίας μετὰ τῆς μοσχοβιτικῆς αὐτοκρατορίας. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ῥωσίας δὲν εἶνε ἀκριβῶς καθωρισμένη ἡ ἡμερομηνία τῆς προσαρτήσεως ταύτης. Γνωστὸν εἶνε μόνον ὅτι, μεταξὺ τῆς 28 Ὀκτωβρίου καὶ τῆς 27 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1572 ὁ Τσάρος Ἰβὰν ὁ Τρομερὸς ἔλαβε τὴν πληροφορίαν τῆς ὑπὸ τῶν Κοζάκων κατακτήσεως τῆς Σιβηρίας.

Ὁ καθηγητὴς Πρίσλεϋ, μέλος τοῦ ἀστεροσκοπείου τῆς Οὐασιγκτῶνος, ἀγγέλλει ὅτι ἡ ὁλικὴ περίοδος τοῦ τελευταίου κομήτου εἶνε 793 ἐτῶν. Τελευταίαν φορὰν ὁ κομήτης οὗτος ἐθεάθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θανάτου τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου.

Ὁ καθηγητὴς Πρίσλεϋ ἐδημοσίευσε τὰ πορίσματα τῶν ὑπολογισμῶν του, ὅπως διαψεύσῃ τὴν διαδοθεῖσαν προφητείαν ὅτι ὁ κομήτης οὗτος ἔμελλε νὰ συναντηθῇ μετὰ τοῦ ἡλίου.

Πολλάκις ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ἐγένετο λόγος περὶ τῶν θαυμασίων πειραμάτων τοῦ Pasteur.

Ἡ ἑξῆς μικρὰ στατιστικὴ ἐπιτρέπει κάλλιον πάσης ἄλλης ἀποδείξεως, νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς μεθόδου τοῦ σοφοῦ *βακτηριδιοκτόνου*.

Ἐν τῷ νομῷ τοῦ Eure-et Loir, κατὰ τὰ ἀνακοινωθέντα τῇ ἐν Παρισίοις Ἀκαδημείᾳ τῶν ἐπιστημῶν αὐθεντικὰ ἔγγραφα, 85.000 ζῷα ἐδαμαλίσθησαν. Ἐκ τῶν ζῴων τούτων 80,000 ἦσαν πρόβατα, ὑπὲρ τὰς 4,000 ἀγελάδες καὶ βόες, καὶ ἑκατοστύες τινὲς ἵππων. Ἐπὶ τῶν δαμαλισθέντων προβάτων ἡ θνησιμότης κατῆλθεν ἀπὸ 7 $^0/_0$ εἰς $^1/_2$ μόνον τοῖς $^0/_0$ περίπου. Δηλαδὴ τὸ ἔτος τοῦτο οἱ ἰδιοκτῆται, ὧν προηγουμένως ἔθνησκον 70 πρόβατα, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀπώλεσαν μόνον τὸ δέκατον αὐτῶν.

Κατὰ τὰς στατιστικὰς ἐρεύνας τοῦ κ. Βουλὲ, ὁ δαμαλισμὸς ἐπὶ τῶν βοῶν καταβιβάζει τὴν θνησιμότητα ἀπὸ 7 $^0/_0$ εἰς 0.24 $^0/_0$.

Προφανέστατον εἶνε ὅτι μετὰ τοιαῦτα ἀποτελέσματα, αἱ ἀνακαλύψεις τοῦ κ. Pasteur εἶνε ἀναμφισβήτητοι.

Κατὰ στατιστικὸν πίνακα συνταχθέντα ὑπὸ τῆς *Βιομηχανικῆς Ἐπιθεωρήσεως*, ὑπάρχουσι νῦν ἐν τῷ κόσμῳ 3,985 ἐργοστάσια παράγοντα ἐτησίως 952 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων χάρτου, κατασκευαζομένου ἐκ διαφόρων οὐσιῶν (ῥακῶν, ἀχύρου κτλ.) Τὸ ἥμισυ τῆς ποσότητος ταύτης, ἤτοι 476 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων, χρησιμεύει εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς κυρίως τυπογραφίας. Ἐκ τῶν 476 τούτων ἑκατομμυρίων αἱ ἐφημερίδες δαπανῶσι τὰ 300. Τὰ κράτη καταναλίσκουσιν ἐτησίως διὰ τὴν διοικητικὴν των ὑπηρεσίαν 100 ἑκατομ. χιλιογράμμων χάρτου, τὰ σχολεῖα 90 ἑκατομ. τὸ ἐμπόριον 120 ἑκατομ. ἡ βιομηχανία 90 ἑκατομ. αἱ ἐπιστολαὶ καὶ αἱ ἰδιαίτεραι ἀλληλογραφίαι 90 ἑκατομ. Τέλος 192,000 ἐργάται (ἄνδρες, γυναῖκες, παιδία) ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν βιομηχανίαν ταύτην.

Ἡ ὑψηλοτέρα γέφυρα τοῦ κόσμου. Ἐν τῇ Πενσυλβανίᾳ ἤρχισεν ἡ κατασκευὴ γεφύρας, ἧς τὸ ὕψος θὰ εἶνε 91μ, 74 ὑπεράνω τοῦ ῥύακος Κίγκουα, οὗτινος ἡ κοίτη εὑρίσκεται 640 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἡ γέφυρα αὕτη θὰ κατασκευασθῇ σιδηρᾶ, θὰ ἔχῃ δὲ μῆκος 625 μέτρων. Θὰ περιλαμβάνῃ 180,000 χιλιόμετρα σιδήρου, καὶ 5,400 κυβικὰ μέτρα κτιστῆς οἰκοδομῆς, ἡ δὲ κατασκευὴ θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ ἓν περίπου ἔτος.

Ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις ἀπὸ 75, 000 ἀνεβίβασεν εἰς 100,000 μάρκων διὰ τὸ 1883 τὴν χορηγίαν τὴν προωρισμένην πρὸς ἐξερεύνησιν τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς καὶ ἄλλων χωρῶν.

Ὁ Κροῖσος τῆς Πρωσσίας.

Εἶνε περίεργον ν' ἀναφέρωμεν ὅτι ἐν τῷ φιλανθρώπῳ τούτῳ αἰῶνι, καθ' ὃν τοσοῦτον ἀκμάζουσι τὰ φιλειρηνικὰ συνέδρια, ὁ πλουσιώτατος τῆς Πρωσσίας ἀνὴρ ἐκέρδησε τὸν ἀμέτρητον πλοῦτόν του κατασκευάζων τηλεβόλα καὶ ἄλλα τοῦ ὀλέ-

Digitized by Google

θρου ὄργανα. Ἐννοεῖται ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ περιφήμου Κρούπ, τοῦ ὁποίου τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα ὑπελογίσθη, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποτίσεως τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν προσόδων, εἰς 3 ἑκατομμύρια μάρκων (3,750.000 φράγκα)· εἶνε δὲ εὐνόητον ὅτι καὶ ἡ ἐκτίμησις αὕτη τοῦ εἰσοδήματος εἶνε πολλῷ κατωτέρα τοῦ πραγματικοῦ.

***

Αἱ σοφαὶ γυναῖκες. Ὅπως τιμήσῃ τὴν μνήμην τῆς δεσποινίδος Ἑλένης Οὐάτσον, τῆς ἐσχάτως ἀποθανούσης, περιφανοῦς μαθηματικῆς, ἥτις τῷ 1877 ἐκέρδισε τὸ πρῶτον βραβεῖον τῶν ἀνωτέρων μαθηματικῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Λονδίνου, τὸ σοφὸν τοῦτο σωματεῖον ἵδρυσε πρό τινος διὰ τὰς σπουδαστρίας,αἵτινες διαπρέπουσιν ἐν τῇ γνώσει τῆς μηχανικῆς, ὑποτροφίαν μέλλουσαν νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα τῆς δεσποινίδος Ἑλένης Οὐάτσον. Τὸ δὲ Πανεπιστήμιον τῆς Μαδρίτης ἀπένειμε κατ' αὐτὰς τὸ δίπλωμα τοῦ διδάκτορος τῆς ἰατρικῆς εἰς τὴν δεσποινίδα Μαρτίναν Κάσουελς υ Βελλάσεκ· ἡ νεᾶνις αὕτη, ἥτις διέπρεψε κατὰ τὰς ἐξετάσεις, εἶνε ἡ πρώτη Ἱσπανίς, εἰς ἣν ἀπονέμεται δίπλωμα διδακτορικόν.

Τοὐναντίον, ἡ αὐστριακὴ κυβέρνησις ἀντιπράττει κατὰ τῆς τάσεως τῶν γυναικῶν πρὸς σπουδὴν τῶν ἐπιστημῶν·ἠρνήθη ἐσχάτως εἰς νεάνιδά τινα, διδάκτορα τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ζυρίχης,τὸ δικαίωμα τῆς ἐξασκήσεως τῆς ἰατρικῆς ἐν Αὐστρίᾳ, διὰ τὸν λόγον ὅτι οἱ κανονισμοὶ ἀπαγορεύουσιν εἰς τὰς γυναῖκας τὴν φοίτησιν εἰς τὰ αὐστριακὰ πανεπιστήμια καὶ τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς διδακτόρων.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ δὲ τῆς πληροφορίας ταύτης, ἣν ἀνακοινοῖ βιενναία τις ἐφημερίς, προσθέτει ὅτι ἐν Ἑλβετίᾳ θήλειά τις διδάκτωρ ὑπανδρεύθη ἄρρενα διδάκτορα· ἡ διδάκτωρ παρεδέξατο ἐπ' ἐσχάτων τὴν ὁμοιοπαθητικὴν μέθοδον, ἐν ᾧ ὁ διδάκτωρ ἔμεινε πιστὸς εἰς τὴν ἀλλοπαθητικήν, καὶ ὅτι ἡ διαφορὰ αὕτη ηὔξησε κατὰ μίαν τὰς ἀφορμὰς τῶν διενέξεων ἐν τῷ ἀνδρογύνῳ τούτῳ!

***

Ἡ Ἀδελίνα Πάττη ἔλαβε τὴν κάτωθι ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ κ. Ἄστιγξ Γιούδ, αὐλάρχου καὶ γραμματέως τῶν Σανδουϊχίων νήσων.

«*Ἀγαπητὴ Κυρία,*

»Ἔλαβον διαταγὴν παρὰ τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῶν νήσων τοῦ Χαβάϊ ν' ἀπονείμω εἰς ὑμᾶς τὸ βασιλικὸν παράσημον τοῦ Καπιολάνι. Ἔχω τὸ δίπλωμα καὶ τὸ παράσημον καὶ θὰ ἤμην εὐτυχὴς νὰ τὰ ἐγχειρίσω πρὸς ὑμᾶς, ἂν ἠθέλετε νὰ μοὶ δώσητε ἀκρόασιν σήμερον (5 Δεκεμβρίου) τὴν τρίτην ὥραν. Αὔριον ἀναχωρῶ εἰς Ἅγιον Φραγκῖσκον».

Ἡ παράδοσις τοῦ παρασήμου ἐγένετο τὴν ῥηθεῖσαν ὥραν. Τὸ παράσημον δὲ εἶνε κόσμημά τι τιμαλφὲς ἀστεροειδές, ἀνηρτημένον ἀπὸ ταινίας ἐχούσης λευκὰς καὶ ἐρυθρὰς ῥαβδώσεις. Ἡ Πάττη ἔλαβε συγχρόνως καὶ δίπλωμα ἐπὶ περγαμηνῆς ἔχον οὕτω:

«Καλακαούας βασιλεὺς τῶν νήσων τοῦ Χαβάϊ.

»Ὅσοι μέλλετε νὰ ἴδητε τοῦτο, χαίρετε!

»Μάθετε ὅτι ὠνομάσαμεν καὶ ἐτιτλοφορήσαμεν καὶ ὅτι διὰ τοῦ παρόντος ὀνομάζομεν καὶ τιτλοφοροῦμεν τὴν Κυρίαν Ἀδελίναν Πάττη ἱππότιδα τοῦ βασιλικοῦ τάγματος τοῦ Καπιολάνη, ὅπως ἔχῃ τὴν ἐξάσκησιν καὶ τὴν ἀπολαυὴν ὅλων τῶν συμπαρομαρτούντων δικαιωμάτων καὶ προνομίων καὶ ὅπως φέρῃ τὸ διὰ διατάγματος ἡμῶν ἱδρυθὲν παράσημον.

»Ἐφ' ᾧ παρέδομεν εἰς αὐτὴν τὸ δίπλωμα σεσημασμένον διὰ τῆς σφραγῖδος τοῦ τάγματος.

»Ἐγένετο καὶ ὑπεγράφη ὑφ' ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀνακτόροις ἡμῶν Ὁνολουλοῦ, τῇ 8 Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1882.

»**Καλακαούας βασιλεύς.**

»Κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως.

»Ὁ σφραγιδοφύλαξ τοῦ βασιλικοῦ τάγματος

»τοῦ Καπιολάνη

»*Ἄστιγξ Γιούδ*».

ΥΓΙΕΙΝΗ

Συμβουλὴ διὰ τοὺς γαστριμάργους.

Πρὸς γνῶσιν τῶν ἐχόντων τὴν κακὴν ἕξιν νὰ τρώγωσι τὸ κυνήγιον μὴ πρόσφατον, ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν ἡμερῶν τινων, ὅπως καὶ κατὰ τοῦτο ἀπομιμῶνται τὴν γαλλικὴν μαγειρικήν, δημοσιεύομεν τὰ ἑξῆς:

Κατὰ τὰς παρατηρήσεις τῶν διασήμων ἐπιστημόνων Lemaire καὶ Pasteur, εἰς τὸ μὴ πρόσφατον κρέας ἀνευρίσκονται πλειότερα τῶν τριάκοντα εἰδῶν μικροσκοπικὰ ζωΰφια, ἀσχολούμενα εἰς τὸν διαμελισμὸν αὐτοῦ.

Τὸ στάδιον τοῦτο τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ κρέατος προαγγέλλεται δι' ἰδιαζούσης ὀσμῆς ναυτιώδους. Βραδύτερον τὰ ἐγχυματικὰ ταῦτα ζωΰφια ἐκλείπουσιν, ὅπως διαδεχθῶσιν αὐτὰ ἕτερα μᾶλλον ἀνεπτυγμένα, τὰ ὁποῖα εἶνε οἱ φυσικοὶ πρόδρομοι τῶν διὰ τοῦ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ διακρινομένων σκωλήκων.

Κατ' ἀμφότερα δὲ τὰ στάδια ταῦτα τῆς ἀποσυνθέσεως τὸ κρέας παρουσιάζει πλῆθος ἐντόμων, ἀπαύστως κινουμένων καὶ ἁμιλλωμένων νὰ καταστρέψωσι τὴν λείαν των.

Μεγίστην δὲ σημασίαν ἔχει τὸ ἑξῆς, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην τῶν εἰρημένων ἐπιστημόνων, τὰ μικροσκοπικὰ ταῦτα ζωΰφια εἶνε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ταὐτὰ μὲ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἴς τινα νοσήματα, λ. χ. εἰς τὸν ἄνθρακα, μολύνουσι τὸν ὀργανισμὸν διὰ τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ αἵματος.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω εὔχομαι τοῖς γαστριμάργοις καλὴν ὄρεξιν! Ξ.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ ΚΟΡΙΝΝΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑ «ΟΜΟΝΟΙΑΣ»

Digitized by Google

'Αριθ. 367 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως : Ὁδὸς Ἀγχίσμου 3 | 9 Ἰανουαρίου 1883.

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιστορία Ὀνωρίου Βαλζάκ. — Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

Συνέχεια· ἴδε σελ. 7.

Οἱ πλείονα εἰδότες γέροντες ἰσχυρίζοντο, ὅτι οἱ Γρανδὲ ἦσαν λίαν φρόνιμοι ἄνθρωποι, ὅτι δὲν θὰ συνήνουν ν' ἀποξενωθῶσι τὰ κτήματά των, καὶ ὅτι ἡ δεσποινὶς Εὐγενία θὰ ἐνυμφεύετο τὸν υἱὸν τοῦ ἐν Παρισίοις Γρανδέ, πλουσιωτάτου οἰνεμπόρου. Ἀλλ' οἱ ὀπαδοὶ τῶν ἀντιμαχομένων μερίδων ἀντιπαρετήρουν : «Ἐν πρώτοις οἱ δύο ἀδελφοὶ δὲν εἶδον δὶς ἀλλήλους ἀπὸ τριάκοντα ἤδη ἐτῶν. Ἐκτὸς τούτου ὁ κύριος Γρανδὲ τῶν Παρισίων ἔχει μεγάλας ἀξιώσεις διὰ τὸν υἱόν του. Εἶνε δήμαρχος, βουλευτής, συνταγματάρχης τῆς ἐθνοφυλακῆς, μέλος τοῦ ἐμποροδικείου· ἀπαρνεῖται φυσικῶς τοὺς Γρανδὲ τῆς Σωμύρης, καὶ ἀξίωσιν ἔχει νὰ συγγενεύσῃ πρὸς δουκικήν τινα οἰκογένειαν, ἐκ τῶν τελευταίων δημιουργημάτων τοῦ Ναπολέοντος».

Τί δὲν ἐλέγετο περὶ τῆς πλουσίας ἐκείνης κληρονόμου εἰς εἴκοσι λευγῶν περιφέρειαν, κ' ἐντὸς αὐτῶν ἔτι τῶν δημοσίων ἁμαξῶν, ἀπὸ τοῦ Ἀνζὲ μέχρι τοῦ Βλοά! Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1811 οἱ *χρυσωτισταὶ* κατήγαγον σπουδαίαν νίκην κατὰ τῶν *γρασενιστῶν*. Τὸ κτῆμα Φροαφῶν, ὀνομαστὸν διὰ τὸν δενδρῶνά του, τὸν θαυμάσιον πύργον του, τὰς ἐπαύλεις του, τοὺς ποταμούς, τὰ ἰχθυοτροφεῖα καὶ τὰ δάση του, ἀξίας τριῶν ἑκατομμυρίων, ἐξετέθη εἰς πώλησιν ὑπὸ τοῦ νέου μαρκησίου Φροαφῶν, ἀναγκασθέντος νὰ ἐξαργυρώσῃ τὴν περιουσίαν του. Ὁ συμβολαιογράφος Κρυσώ, ὁ πρόεδρος Κρυσὼ καὶ ὁ ἀββᾶς Κρυσώ, βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν των, κατώρθωσαν νὰ ἐμποδίσωσι τὴν κατὰ μικρὰς μερίδας πώλησιν τοῦ κτήματος. Ὁ δὲ συμβολαιογράφος ἔκλεισε λαμπρὰν συμφωνίαν μετὰ τοῦ νεανίου, πείσας αὐτόν, ὅτι θ' ἀπητοῦντο ἄπειροι δίκαι, ἵνα εἰσπραχθῶσι παρὰ τῶν πολλῶν ἀγοραστῶν τὰ τιμήματα τῶν διαφόρων μικρῶν μερίδων, καὶ ὅτι προτιμότερον ἤθελεν εἶναι νὰ πωληθῇ τὸ κτῆμα ἐν συνόλῳ εἰς τὸν κύριον Γρανδέ, ἄνθρωπον ἀξιόχρεων καὶ δυνάμενον ἄλλως νὰ καταβάλῃ ἀμέσως τὸ τίμημα τοῖς μετρητοῖς. Τὸ ὡραῖον μαρκησιακὸν κτῆμα τοῦ Φροαφῶν κατεπόθη οὕτω ἐν τῷ οἰσοφάγῳ τοῦ κυρίου Γρανδέ, ὅστις, πρὸς μεγάλην ἔκπληξιν τῶν ἐν Σωμύρῃ, ἐπλήρωσεν αὐτὸ ἀμέσως, προεξοφλήσας ὁλόκληρον τὸ τίμημα, μετὰ τὰς προσηκούσας διατυπώσεις. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἀντήχησε μέχρι Νάντης καὶ Ὀρλεανίας. Ὁ κύριος Γρανδὲ μετέβη εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ πύργου του, ἐπιβὰς φορτηγοῦ τινος ἁμαξίου, ὅπερ ἔτυχεν ἐπανερχόμενον ἐκεῖσε. Ἀφοῦ δ' ἐπεθεώρησεν ὡς κύριος τὸ κτῆμά του, ἐπανέκαμψεν εἰς Σωμύρην, βέβαιος ὅτι ἐτοποθέτησε τὰ χρήματά του πρὸς πέντε τοῖς ἑκατόν, καὶ συλλαβὼν τὴν θαυμασίαν ἰδέαν νὰ συνενώσῃ μετὰ τοῦ νέου του κτήματος πάντα τὰ ἄλλα. Εἶτα δέ, πρὸς πλήρωσιν τοῦ σχεδὸν κενοῦ ταμείου του, ἀπεφάσισε νὰ κόψῃ ἀφειδῶς τὰ δάση του καὶ νὰ καρπωθῇ τὰς λεύκας τῶν λειμώνων του.

Εὔκολον εἶνε τόρα νὰ ἐννοηθῇ πᾶσα ἡ βαρύτης τῆς φράσεως ἐκείνης : «**La maison à monsieur Grandet**», δι' ἧς οἱ ἐν Σωμύρῃ ἐκάλουν τὴν ὠχράν, ψυχρὰν καὶ σιωπηλὴν οἰκίαν, ἥτις ἔκειτο κατὰ τὸ ἄνω ἄκρον τῆς πόλεως καὶ ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῶν ὀχυρωμάτων της. Οἱ δύο στῦλοι καὶ ἡ ἁψίς, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν θύραν, ἦσαν κατεσκευασμένοι, ὡς καὶ ἡ οἰκία, ἐκ λευκοῦ τιτανολίθου, εἰδικοῦ κατὰ τὰς ὄχθας τοῦ Λείγηρος καὶ τοσοῦτον μαλακοῦ, ὥστε μόλις διαρκεῖ κατὰ μέσον ὅρον διακόσια ἔτη. Αἱ ἄνισοι καὶ πολυάριθμοι ὀπαί, ἃς εἶχον ἀνοίξει ἐπὶ τοῦ λίθου τούτου αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ ἐπήρειαι, καθίστων τὴν ἁψῖδα καὶ τοὺς στύλους ἐκείνους ὁμοίους πρὸς τὰς σκωληκωτὰς πέτρας τῆς γαλλικῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ παρεμφερεῖς πρὸς τὸν πυλῶνα δεσμωτηρίου. Ἄνωθεν τῆς ἁψῖδος ἐξετείνετο μακρὸν ἀνάγλυφον ἐκ λίθου σκληροῦ, ἐμφαῖνον τὰς τέσσαρας ὥρας τοῦ ἔτους, ἀλλὰ μελανὰς ἤδη καὶ ἀποτετριμμένας· τοῦ ἀναγλύφου δὲ τούτου ἐδέσποζε πλίνθος προέχουσα, ἐφ' ἧς ἔθαλλον διάφορα τυχαῖα φυτά, ἑλξίνη, κισσάμπελος, ἀρνόγλωσσον, κ' ἐν μέσῳ αὐτῶν μικρά τις κερασέα, ἱκανῶς ἤδη μεγάλη. Ἡ θύρα, ὅλη ἐκ δρυός, φαιά, κατάξηρος καὶ πλήρης διαρραγῶν, ἐφαίνετο μὲν ἀσθενής, ἀλλὰ συνεκρατεῖτο στερεῶς διὰ τῶν πολυαρίθμων της γόμφων, οἵτινες ἔστιζον αὐτὴν συμμετρικῶς. Μικρὸν τετράγωνον κιγκλίδωμα, πυκνὰς ἔχον τὰς ῥάβδους του κ' ἐρυθρᾶς ἐκ τῆς σκωρίας, κατεῖχε τὸ μέσον τῆς πύλης ἐκείνης, ἥτις οὔτε αὔλειος ἦτο οὔτε συνήθης θύρα, κ' ἐχρησίμευεν, οὕτως εἰπεῖν, ὡς ἀφετηρία ῥόπτρου, προσηρτημένου μὲν εἰς τὸ

Digitized by Google

κιγκλίδωμα διὰ κρίκου, καταπίπτοντος δὲ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἥλου χονδροῦ, μορφάζοντος παραδόξως. Τὸ ῥόπτρον αὐτό, μακρὸν καὶ πανάρχαιον τὸ σχῆμα, ὡμοίαζε χονδρὸν θαυμαστικὸν σημεῖον. Ἂν δὲ ἀρχαιολόγος τις τὸ ἐξήταζε μετὰ προσοχῆς, θ' ἀνεύρισκεν ἐπ' αὐτοῦ ἀμυδρὰ ἴχνη τῆς κωμικωτάτης μορφῆς, ἣν παρίστανεν ἄλλοτε καὶ ἣν χρῆσις μακρὰ εἶχεν ἐξαφανίσει. Διὰ τοῦ μικροῦ τούτου κιγκλιδώματος, οὗτινος προορισμὸς ἦτο ν' ἀναγνωρίζωνται οἱ φίλοι ἐν καιρῷ ἐμφυλίων πολέμων, οἱ περίεργοι ἠδύναντο νὰ διακρίνωσιν εἰς τὸ βάθος θόλου σκοτεινοῦ καὶ πρασινωποῦ βαθμίδας τινὰς ἐφθαρμένας, φερούσας εἰς κῆπον περιφραττόμενον γραφικῶς ὑπὸ τοίχων χονδρῶν, ἐφίδρων ἐκ τῆς ὑγρασίας, ὅπου πυκνὰ ἐφύοντο ῥικνά τινα δενδρύλλια. Οἱ τοῖχοι οὗτοι ἦσαν οἱ τῶν ὀχυρωμάτων, ἐφ' ὧν ἐξετείνοντο οἱ κῆποι γειτονικῶν τινων οἰκιῶν. Κατὰ τὸν ἰσόγειον τῆς οἰκίας ὄροφον, τὸ κυριώτατον δωμάτιον ἦτο *αἴθουσα*, ἧς ἡ εἴσοδος ἔκειτο ὑπὸ τὸν θόλον αὐτὸν τῆς ἐξωθύρας. Ὀλίγοι γνωρίζουσι τίνα σημασίαν ἔχει ἡ αἴθουσα κατὰ τὰς μικρὰς πόλεις τῆς Ἀνζοῦ, τῆς Τουρανίας καὶ τοῦ Βεῤῥύ. Ἡ αἴθουσα εἶνε συνάμα προθάλαμος, ἑστιατόριον, γραφεῖον, δωμάτιον ὑποδοχῆς καὶ γυναικωνίτης· εἶνε τὸ θέατρον τοῦ οἰκιακοῦ βίου, ἡ κοινὴ ἑστία. Εἰς αὐτὴν ὁ κουρεὺς τῆς συνοικίας ἤρχετο δὶς τοῦ ἔτους κ' ἔκοπτε τὴν κόμην τοῦ κυρίου Γρανδέ· ἐκεῖ εἰσήρχοντο οἱ μισθωταί, ὁ ἐφημέριος, ὁ ἔπαρχος, καὶ ὁ τοῦ μυλωθροῦ ὑπηρέτης. Τὸ δωμάτιον αὐτό, οὗτινος τὰ δύο παράθυρα ἠνοίγοντο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, εἶχε σανιδωτὸν τὸ ἔδαφος· τεφρόχροα δὲ σανιδωτὰ φατνώματα, μετ' ἀρχαιοπρεπῶν χειλωμάτων, ἐκάλυπτον τοὺς τοίχους των, ἀπὸ κορωνίδος μέχρις ἐδάφους, καὶ τὴν ὀροφὴν αὐτοῦ ἀπετέλουν δοκοὶ ἐκφανεῖς, τεφρὰν ἔχουσαι τὴν βαφήν, ὧν τὰ διάμεσα ἐπλήρου λευκὸν ἀμμοκονίαμα, κιτρινισθὲν ὑπὸ τοῦ χρόνου. Γηραιὸν ἐκκρεμὲς ὡρολόγιον ἐκ χαλκοῦ, ἐγκεκολλημένα φέρον ἀραβουργήματα ἐκ χελωνίου, ἐκόσμει τὸν ἐκ λευκοῦ λίθου ἀτέχνως γεγλυμμένον πρόβολον τῆς ἑστίας, ἐφ' οὗ ὠρθοῦτο κάτοπτρον ἐξ ὑέλου πρασινωπῆς, οὗτινος αἱ ἄκραι, λοξῶς ἀποτετμημέναι ἵνα δεικνύωσι τὸ πάχος του, διέγραφον λεπτὴν φωτεινὴν αὔλακα περιθέουσαν πλαίσιον γοτθικὸν ἐκ χάλυβος δαμασκηνοῦ. Οἱ ἑκατέραν τῶν γωνιῶν τῆς ἑστίας κοσμοῦντες πολύγωνοι λυχνοστάται, ἐξ ἐπιχρύσου ὀρειχάλκου, εἶχον διπλοῦν τὸν σκοπόν. Ἀφαιρουμένων τῶν ῥόδων, ἅτινα ἐχρησίμευον ὡς κηροδόχαι, καὶ ὧν ὁ κύριος κλάδος προσηρμόζετο εἰς τὸ ἐκ κυανωποῦ μαρμάρου ὑπόβαθρον, ὅπερ ἐκάλλυνον κοσμήματα ἐκ παλαιοῦ χαλκοῦ, τὸ ὑπόβαθρον αὐτὸ μετεβάλλετο εἰς καθημερινὸν λυχνοῦχον. Τὰς ἕδρας, ἀρχαιοπρεπεῖς τὸ σχῆμα, ἐκάλυπτον ταπητουργήματα παριστῶντα τοὺς μύθους τοῦ Λαφονταίνου. Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ τὸ γνωρίζῃ τις, ἵν' ἀνακαλύψῃ τὰς παραστάσεις ἐκείνας, ὧν δυσκόλως πλέον διεκρίνοντο τὰ ἐσβεσμένα χρώματα καὶ αἱ ἀνάμεστοι συῤῥαφῶν εἰκόνες. Κατὰ τὰς τέσσαρας τῆς αἰθούσης ταύτης γωνίας ἀπέκειντο παράδοξά τινα γωνιαῖα κυλικεῖα, ἀπολήγοντα εἰς ῥυπαροὺς ὀκρίβαντας. Παλαιὸν δέ τι τραπέζιον παιγνιδίου, οὗτινος τὸ ψηφοθέτημα ἀπετέλει ἀβάκιον ζατρικίου, προσέκειτο εἰς τὸν μεταξὺ τῶν δύο παραθύρων τοῖχον. Ἐπὶ τῆς τραπέζης ταύτης ἔκειτο βαρόμετρον ὠοειδὲς ἐν μελανῇ στεφάνῃ, κοσμούμενον διὰ ταινιῶν ἐξ ἐπιχρύσου ξύλου, ἐφ' ὧν τοσοῦτον θρασέως εἶχον ἀσχημονήσει αἱ μυῖαι, ὥστε ἡ ἐπιχρύσωσις ἀπέβαινε πάντη προβληματική. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου εἰς τὴν ἑστίαν τοίχου, εἰκόνες δύο, διὰ χρωστῆρος γεγραμμέναι, ὑπετίθεντο παριστῶσαι τὸν πρόγονον τῆς κυρίας Γρανδέ, τὸν γέροντα Βερτελιέρ, ἐν στολῇ ὑπολοχαγοῦ τῆς φρουρᾶς, καὶ τὴν μακαρίτιδα Ζεντιλιέ, ἐν εἴδει ποιμενίδος. Ἀπὸ τῶν δύο παραθύρων ἀνηρτῶντο αὐλαῖαι βαρεῖαι, ἐξ ἁδροῦ ἐρυθροῦ μεταξωτοῦ ὑφάσματος τοῦ Τούρ, συμπτυσσόμεναι ἑκατέρωθεν διὰ μεταξίνων θωμίγκων ἀποληγόντων εἰς χονδροὺς ἐκκλησιαστικοὺς θυσάνους. Ὁ πολυτελὴς οὗτος εὐτρεπισμός, τοσοῦτον ἀντίθετος πρὸς τὰς συνηθείας τοῦ κ. Γρανδέ, εἶχε συμπεριληφθῆ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς οἰκίας, ὡς καὶ τὸ πλαίσιον, τὸ ὡρολόγιον, τὰ ταπητουργῆ ἔπιπλα καὶ τὰ ἐκ ξύλου ῥοδῆς γωνιαῖα κυλικεῖα. Ἐν τῷ ἐγγυτέρῳ εἰς τὴν θύραν παραθύρῳ εὑρίσκετο ἕδρα πλεκτὴ ἐκ καλάμης, ἧς οἱ πόδες, ἐπὶ καλοβάθρων τεθειμένοι, ἐπέτρεπον εἰς τὴν κυρίαν Γρανδὲ νὰ βλέπῃ ἀφ' ὑψηλοτέρου τοὺς διαβάτας τῆς ὁδοῦ. Τραπέζιον ἐργασίας ἐκ ξύλου κερασέας ἐπλήρου τὸ ἄνοιγμα τοῦ παραθύρου, καὶ παρ' αὐτῷ ἔκειτο ὁ μικρὸς κλιντὴρ τῆς Εὐγενίας Γρανδέ. Ἀπὸ δεκαπενταετίας ἤδη πᾶσαι τῆς μητρὸς καὶ τῆς κόρης αἱ ἡμέραι εἶχον παρέλθει κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν θέσιν, ἐν διαρκεῖ καὶ συντόνῳ ἐργασίᾳ, ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Νοεμβρίου. Τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς τούτου ἐπετρέπετο εἰς αὐτὰς νὰ καταλάβωσι τὰ χειμερινά των καθίσματα ἐγγὺς τῆς ἑστίας. Μόνον δὲ τὴν ἡμέραν ἐκείνην παρεῖχε τὴν ἄδειαν ὁ κ. Γρανδὲ ν' ἀναφθῇ πῦρ ἐν τῇ αἰθούσῃ, καὶ διέτασσε πάλιν νὰ σβεσθῇ τὴν τριακοστὴν πρώτην Μαρτίου, ἀδιαφορῶν παντελῶς πρὸς τὰ πρῶτα ψύχη τοῦ ἔαρος καὶ τοῦ φθινοπώρου. Μικρόν τι πύραυνον, τρεφόμενον ἀπὸ τῆς τοῦ μαγειρείου ἀνθρακιᾶς, ἣν ἐπεφύλαττεν ἐπιτηδείως ἡ Ἀννέτα, καθίστα ἧττον ἐπαισθητὰς εἰς τὴν κυρίαν καὶ τὴν δεσποινίδα Γρανδὲ τὰς ψυχροτέρας πρωΐας καὶ ἑσπέρας τοῦ Ἀπριλίου καὶ Ὀκτωβρίου. Ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ συνετήρουν μόναι πάντα τῆς οἰκίας τὰ ὀθόνια, καὶ τοσοῦτον εὐσυνειδήτως ἐπησχόλουν ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν εἰς τὴν κοπιώδη αὐτὴν ἐργασίαν, ὥστε ὁσάκις ἡ Εὐγενία ἤθελε νὰ κεντήσῃ τραχηλιάν τινα τῆς μητρός της, ἠναγκάζετο νὰ στερῆται ἐκ τῶν ὡρῶν τοῦ ὕπνου της

Digitized by Google

καὶ ν' ἀπατᾷ τὸν πατέρα της ἵνα ἔχῃ φῶς. Διότι ἀπὸ μακροῦ ὁ γέρων φιλάργυρος διένεμε μόνος τὰ κηρία εἰς τὴν θυγατέρα του καὶ τὴν Ἀννέταν, ὡς διένεμεν ἐπίσης πᾶσαν πρωΐαν τὸν ἄρτον καὶ τὰ ἄλλα τρόφιμα τῆς ἡμέρας.

Ἡ Ἀννέτα ἦτο ἴσως τὸ μόνον ἀνθρώπινον πλάσμα, ὅπερ ἠδύνατο ν' ἀνεχθῇ τὸν δεσποτισμὸν τοῦ κυρίου της. Πᾶσα δὲ ἡ πόλις ἐφθόνει ἐπ' αὐτῇ τὸν κύριον καὶ τὴν κυρίαν Γρανδέ. Ἡ Ἀννέτα, ἣν ἐκάλει συνήθως ὁ κόσμος Μεγάλην Ἀννέταν, διότι εἶχεν ἀνάστημα πέντε ποδῶν καὶ ὀκτὼ δακτύλων, ὑπηρέτει παρὰ τῷ Γρανδὲ ἀπὸ τριάκοντα καὶ πέντε ἐτῶν. Καίτοι δὲ ὁ ἐτήσιος αὐτῆς μισθὸς ἦτο ἑξήκοντα μόνον φράγκα, ἐθεωρεῖτο ὡς μία τῶν πλουσιωτάτων ὑπηρετριῶν τῆς Σωμύρης. Τὰ ἑξήκοντα αὐτὰ φράγκα, συγκεφαλαιούμενα ἀπὸ τριακονταπέντε ἐτῶν εἶχον συμποσωθῆ εἰς τέσσαρας χιλιάδας, κατατεθειμένας ἐπὶ τόκῳ ἰσοβίῳ παρὰ τῷ συμβολαιογράφῳ Κρυσώ. Τὸ προϊὸν δὲ τοῦτο τῶν μακρῶν καὶ ἀνενδότων οἰκονομιῶν τῆς Ἀννέτας ἐφαίνετο καταπληκτικόν. Πᾶσα ὑπηρέτρια, βλέπουσα τὴν ταλαίπωρον ἑξηκοντούτιδα ἐξασφαλίσασαν ἄρτον διὰ τὸ γῆράς της, ἐφθόνει αὐτήν, λησμονοῦσα ὁποίας σκληρᾶς δουλείας ἦν ὁ ἄρτος ἐκεῖνος καρπός. Ὅτε ἡ πτωχὴ κόρη εἶχε δύο καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ἡλικίαν, οὐδαμοῦ κατώρθωσε νὰ εὕρῃ ὑπηρεσίαν· τοσοῦτον ἡ μορφή της ἐφαίνετο ἀντιπαθής. Ἦν δὲ ἄδικος ἀληθῶς ἡ ἐντύπωσις αὐτη· διότι τὸ πρόσωπόν της ἤθελε θαυμασθῆ, ἂν ἐκόσμει τοὺς ὤμους ἐπιλέκτου τινὸς τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς· ἀλλ' ἡ ἀναλογία εἶνε, λέγουσιν, ἐν παντὶ ἀπαραίτητος. Ἀναγκασθεῖσα νὰ καταλίπῃ πυρποληθεῖσαν ἔπαυλιν, ὅπου ἐφύλαττεν ἀγελάδας, ἦλθεν εἰς Σωμύρην, ἵνα εὕρῃ ὑπηρεσίαν, ἔμπλεως καρτερίας εὐρώστου, εἰς πάντα προθύμου. Ὁ γέρων Γρανδὲ διενοεῖτο τότε νὰ νυμφευθῇ, καὶ ἤθελεν ἤδη νὰ διευθετήσῃ τὰ τοῦ οἴκου του. Παρετήρησε τὴν κόρην ταύτην, ἀποπεμπομένην ἀπὸ θύρας εἰς θύραν, καὶ ἐκτιμήσας, ὡς βυτοποιός, τὴν σωματικὴν αὐτῆς ῥώμην, ἐμάντευσε τίνα χρησιμότητα ἠδύνατο νὰ ἔχῃ δι' αὐτὸν τὸ θῆλυ ἐκεῖνο πλάσμα, τὸ ἔχον διαστάσεις Ἡρακλέους, στεῤῥὸν καὶ ἀκλόνητον ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ὡς βαθύῤῥιζος ἑξηκοντούτις δρῦς, κραταιὰ ἔχον τὰ ἰσχία καὶ τὰ νῶτα τετράγωνα, χεῖρας ἁμαξηλάτου, ἀῤῥαγῆ τὴν χρηστότητα, καὶ ἄθικτον τὴν ἀρετήν. Οὔτε οἱ ἀκροχορδῶνες, οἵτινες ἐκόσμουν τὸ ἀῤῥενωπὸν ἐκεῖνο πρόσωπον, οὔτε ἡ κεραμίνη χροιά του, οὔτε οἱ νευρώδεις βραχίονες καὶ τὰ ῥάκη τῆς Ἀννέτας ἐπτόησαν τὸν βυτοποιόν, ὅστις εἶχεν ἔτι ἡλικίαν, καθ' ἣν σκιρτᾷ ἡ καρδία. Ἔθρεψε τότε, ἐνέδυσε καὶ ὑπέδησε τὴν πτωχὴν κόρην, ἔδωκεν αὐτῇ μισθὸν καὶ προσηνέχθη πρὸς αὐτὴν εὐμενῶς μᾶλλον ἢ τραχέως. Τοῦτο βλέπουσα ἡ Ἀννέτα ἔκλαυσε κρύφα ἐκ χαρᾶς καὶ ἀφωσιώθη ὅλως εἰς τὸν βυτοποιόν, ὅστις, ἄλλως, ἐξεμεταλλεύθη αὐτὴν τιμαριωτικῶς. Ἡ Ἀννέτα ἔπραττε πάντα. Ἐμαγείρευεν, ἐξεῤῥύπιζεν, ἔπλυνε τὰ ὀθόνια εἰς τὸν Λείγηρα κ' ἐπανέφερεν αὐτὰ ἐπὶ τῶν ὤμων της. Ἠγείρετο ἐνωρὶς καὶ κατεκλίνετο ἀργά. Παρεσκεύαζε τὴν τροφὴν τῶν τρυγητῶν ἐν καιρῷ τῆς συγκομιδῆς, κ' ἐπεστάτει τοὺς ῥαγολόγους. Ὑπερεμάχει, ὡς κύων πιστός, τῆς περιουσίας τοῦ αὐθέντου της, καὶ τυφλῶς εἰς αὐτὸν ἀφωσιωμένη, ὑπήκουεν εἰς τὰς παραδοξοτάτας τῶν ἰδιοτροπιῶν του. Κατὰ τὸ διάσημον ἔτος 1811, οὗτινος ἡ συγκομιδὴ ἀπῄτησε κόπους ἀνηκούστους, ἀπεφάσισεν ὁ Γρανδέ, μετὰ εἴκοσιν ἐτῶν ὑπηρεσίαν, νὰ δωρήσῃ εἰς τὴν Ἀννέταν τὸ παλαιόν του ὡρολόγιον, — ἦτο δὲ τοῦτο τὸ μόνον δῶρον, ὅπερ εἶχε λάβει παρ' αὐτοῦ ἡ πιστὴ ὑπηρέτρια. Τῇ ἐχάριζε μὲν τὰ γηραιά του σανδάλια—ἅτινα τῆς ἤρχοντο ἐξαίρετα—ἀλλ' ἦσαν τόσον τετριμμένα, ὥστε τὸ τριμηνιαῖον τοῦτο κέρδος δὲν ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς δῶρον ἀληθές. Ἡ ἀνάγκη κατέστησε τὴν πτωχὴν αὐτὴν κόρην τοσοῦτον φιλάργυρον, ὥστε ὁ Γρανδὲ κατήντησε νὰ τὴν ἀγαπήσῃ, ὡς ἀγαπᾷ τις τὸν κύνα του, ἡ δὲ Ἀννέτα ἐφόρεσεν ἀνεπαισθήτως περὶ τὸν τράχηλόν της κλοιόν, ὅστις οὐδὲ κἂν τὴν ἠνώχλει πλέον. Ἂν ὁ Γρανδὲ ἔκοπτε τὸν ἄρτον φειδωλότερον τοῦ δέοντος, οὐδόλως ἐκείνη παρεπονεῖτο· μετεῖχε δὲ φαιδρὰ τῶν ὑγιεινῶν ὠφελημάτων, ἅτινα παρεῖχεν ἡ αὐστηρὰ δίαιτα τῆς οἰκίας, ἐν ᾗ οὐδεὶς ποτε ἠσθένει. Ἄλλως τε ἡ Ἀννέτα ἀπετέλει μέρος τῆς οἰκογενείας· ἐγέλα ὁσάκις ἐγέλα ὁ Γρανδέ, ἐμελαγχόλει ὁσάκις ἐκεῖνος ἐῤῥίγει, ἐθερμαίνετο καὶ εἰργάζετο ὅπως ἐκεῖνος. Ἀντήμειβε δ' αὐτὴν πολλαχῶς ἡ ἰσότης αὕτη. Οὐδέποτε ὁ αὐθέντης εἶχεν ἐπιτιμήσει τὴν ὑπηρέτριαν, ὅτι ἔτρωγε τυχὸν ἐκ τῆς ἀμπέλου τὰ ὑπόλοιπα τοῦ τρυγητοῦ ἢ ἔκοπτεν ἀπὸ τοῦ δένδρου δαμάσκηνά τινα ἢ ῥοδάκινα. «Ἔλα, ῥίξε μέσα σου, Ἀννέτα!» τῇ ἔλεγεν, ὁσάκις, ἐν ἔτει εὐφορίας, ἐκάμπτοντο οἱ κλάδοι ὑπὸ τὸ βρῖθος τῶν καρπῶν, καὶ οἱ ὑπηρέται ἠναγκάζοντο νὰ τοὺς ῥίπτωσιν εἰς τοὺς χοίρους. Ὁ ἀμφίβολος γέλως τοῦ γέροντος Γρανδὲ ἦτο θάλπουσα ἡλιακὴ ἀκτὶς διὰ πτωχὴν ἀγρότιδα κόρην, ἀναληφθεῖσαν ἐξ ἐλεημοσύνης καὶ οὐδὲν ἄλλο γνωρίσασαν ἐν νεότητι πλὴν ἀγροικίας καὶ τραχύτητος. Ἄλλως δὲ ἡ ἁπλῆ καρδία καὶ ἡ στενὴ κεφαλὴ τῆς Ἀννέτας ἓν μόνον αἴσθημα καὶ μίαν μόνην ἰδέαν ἠδύνατο νὰ περιλάβωσιν. Ἐφαντάζετο ἑαυτὴν ἐμφανιζομένην πρὸ τριάκοντα καὶ πέντε ἐτῶν εἰς τὸ ξυλουργεῖον τοῦ γέροντος Γρανδέ, γυμνόποδα καὶ ῥακένδυτον, καὶ εἶχεν ἔναυλον ἔτι τὴν φωνὴν τοῦ βυτοποιοῦ, λέγοντος πρὸς αὐτήν: «Τί θέλεις, μικρούλα μου;» Καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη της διέμενε πάντοτε νέα. Ἐνίοτε ὁ Γρανδέ, σκεπτόμενος ὅτι τὸ ταλαίπωρον ἐκεῖνο πλάσμα οὐδένα ποτὲ ἤκουσε θωπευτικὸν λόγον, ὅτι ἠγνόει ὅ,τι δήποτε γλυκὺ αἴσθημα δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ ἡ γυνή, καὶ ὅτι ἔμελλέ ποτε νὰ ἐμ-

Digitized by Google

φανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἁγνὴ ὡς ἡ ἀειπάρθενος, κατελαμβάνετο ὑπὸ οἴκτου, κ' ἔλεγε θεωρῶν αὐτήν: «Ἡ πτωχὴ Ἀννέτα!». Εἰς τὴν ἐπιφώνησιν αὐτὴν ἀπεκρίνετο πάντοτε ἀνεκδιήγητον βλέμμα τῆς γηραιᾶς ὑπηρετρίας, αἱ λέξεις δ' ἐκεῖναι, ἐπαναλαμβανόμεναι ἐκ διαλειμμάτων, ἀπετέλουν ἀπὸ μακροῦ ἤδη ἅλυσιν φιλίας συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον, εἰς ἣν πᾶσα ἐκφώνησις ὁμοία προσέθετε νέον κρίκον. Ὁ οἶκτος οὗτος, ὃν ᾐσθάνετο ἡ καρδία τοῦ Γρανδὲ καὶ τοσοῦτον ἠσμένιζεν ἡ γραῖα κόρη, εἶχέ τι τὸ φρικῶδες. Ὁ ἀνελεήμων αὐτὸς οἶκτος τοῦ φιλαργύρου, ὁ μυρίας παρέχων εὐχαριστήσεις, εἰς τὴν καρδίαν τοῦ γέροντος βυτοποιοῦ, ἀπετέλει τὴν ὑπερτάτην τῆς Ἀννέτας εὐδαιμονίαν. — «Πτωχὴ Ἀννέτα!» θὰ εἴπωσι βεβαίως πάντες· ὁ δὲ Θεὸς θ' ἀναγνωρίσῃ ποτὲ τοὺς ἀγγέλους του ἐκ τῆς δονήσεως τῆς φωνῆς των καὶ τῶν μυστικῶν αὐτῶν πόθων. Πολλαὶ ἦσαν οἰκίαι ἐν Σωμύρῃ, αἵτινες μετεχειρίζοντο κάλλιον τοὺς ὑπηρέτας των, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ εὐχαριστῶνται οἱ οἰκοδεσπόται. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἔλεγον: «Τί τῆς κάμνουν τῆς Ἀννέτας αὐτοὶ οἱ Γρανδέ, καὶ τοὺς εἶνε τόσον ἀφωσιωμένη; Καὶ εἰς τὴν φωτιὰν ἠμπορεῖ νὰ πέσῃ πρὸς χάριν των!» — Τὸ μαγειρεῖόν της, οὗτινος τὰ κιγκλιδωτὰ παράθυρα ἤνοιγον πρὸς τὴν αὐλήν, ἦτο καθαρὸν πάντοτε καὶ ψυχρόν, ἀληθὲς μαγειρεῖον φιλαργύρου, ὅπου τίποτε δὲν ἔπρεπε νὰ παραπίπτῃ. Ἀφοῦ ἡ Ἀννέτα ἔπλυνε τὰ μαγειρικά της σκεύη, κ' ἐφύλαττε τὰ περισσεύματα τοῦ γεύματος καὶ ἔσβυνε τὸ πῦρ, κατέλιπε τὸ μαγειρεῖόν της, ὅπερ στενὸς διάδρομος ἐχώριζεν ἀπὸ τῆς αἰθούσης, κ' ἐρχομένη πρὸς τοὺς κυρίους της, ἔνηθε κάνναβιν, πλησίον των καθημένη. Ἓν μόνον κηρίον ἐφώτιζε τὴν οἰκογενειακὴν ἑσπερίδα. Ἡ ὑπηρέτρια κατεκλίνετο εἰς τὸ βάθος τοῦ διαδρόμου ἐκείνου, ἐντὸς τρώγλης σκοτεινῆς, φωτιζομένης διὰ στενοῦ φεγγίτου μεσοτοίχου. Ἡ εὔρρωστος ὑγεία της ἐπέτρεπεν αὐτῇ νὰ κατοικῇ ἀτιμωρητεὶ ἐντὸς τῆς τρώγλης ἐκείνης, ὅθεν ἠδύνατο ν' ἀκούῃ καὶ τὸν ἐλάχιστον θόρυβον ἐντὸς τῆς βαθείας σιγῆς, ἥτις ἐκράτει ἐν τῷ οἴκῳ ἡμέρας καὶ νυκτός. Καθῆκον εἶχεν, ὡς κύων ἀστυνομικός, νὰ κρατῇ γρηγοροῦν τὸ ἓν αὐτῆς οὖς, ἐνῷ ἐκοιμᾶτο, καὶ ν' ἀναπαύεται ἀγρυπνοῦσα.

Ἡ περιγραφὴ τῶν λοιπῶν μερῶν τῆς οἰκίας θέλει συνδεθῇ πρὸς τὰς περιπετείας τοῦ ἱστορήματος τούτου· ἄλλως δὲ ἡ ἰχνογράφησις τῆς αἰθούσης, ἐν ᾗ διέλαμπεν ὅλη τῆς οἰκογενείας ἡ πολυτέλεια, ὑποδεικνύει ἐκ τῶν προτέρων τὴν γυμνότητα τῶν ἀνωτέρων ὀρόφων.

Ἐν ἔτει 1819, περὶ τὰ μέσα Νοεμβρίου, ἀνῆψεν ἡ Ἀννέτα, ἅμα τῇ ἑσπέρᾳ, τὸ πρῶτον πῦρ ἐν τῇ ἑστίᾳ, διότι τὸ φθινόπωρον εἶχε παρέλθει ὡραιότατον. Ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἡμέρα ἑορτῆς, γνωστοτάτη εἴς τε τοὺς *κρυσωτιστὰς* καὶ τοὺς *γρασενιοτάς*. Οὕτω δὲ οἱ ἓξ ἀνταγωνισταὶ παρεσκευάζοντο νὰ προσέλθωσι πάνοπλοι, καὶ συναντώμενοι ἐν τῇ αἰθούσῃ νὰ διαγωνισθῶσι φιλοφρονούμενοι τὴν οἰκογένειαν Γρανδέ. Τὴν πρωΐαν πάντες οἱ ἐν Σωμύρῃ εἶχον ἴδει τὴν κυρίαν καὶ τὴν δεσποινίδα Γρανδὲ συνοδευομένας ὑπὸ τῆς Ἀννέτας καὶ μεταβαινούσας εἰς τὴν ἐνοριακὴν ἐκκλησίαν ἵν' ἀκούσωσι τὴν λειτουργίαν· πάντες δὲ ἀνεμνήσθησαν ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦσαν τὰ γενέθλια τῆς δεσποινίδος Εὐγενίας. Ἑπομένως, ἀφοῦ καλῶς ὑπελόγισαν πότε περίπου ἤθελε τελειώσει τὸ γεῦμα, ὁ συμβολαιογράφος Κρυσώ, ὁ ἀββᾶς Κρυσὼ καὶ ὁ κύριος Κ. δὲ Βομφὼν ἔσπευσαν νὰ φθάσωσι πρὸ τῶν Γρανσέν, ἵνα εὐχηθῶσι τὴν δεσποινίδα Γρανδέ. Ἔφερον δὲ καὶ οἱ τρεῖς ὑπερμεγέθεις ἀνθοδέσμας, προϊὸν τῶν μικρῶν ὑποστέγων φυτοκομείων των. Οἱ μίσχοι τῶν ἀνθέων, ἅτινα ἔμελλε νὰ προσφέρῃ ὁ πρόεδρος, ἦσαν ἐντέχνως δεδεμένοι διὰ λευκῆς μεταξωτῆς ταινίας, ἀποληγούσης εἰς χρυσοῦς κροσσούς. Τὴν πρωΐαν ὁ κύριος Γρανδέ, κατ' ἔθιμον ἀπαράβατον, ὅπερ οὐδέποτε ἐλησμόνει κατὰ τὰς ἀξιομνημονεύτους ἡμέρας τῶν γενεθλίων καὶ τῆς ἑορτῆς τῆς Εὐγενίας, κατέλαβεν αὐτὴν πρὶν ἢ ἔτι ἐγερθῇ τῆς κλίνης καὶ τῇ προσέφερε πανηγυρικῶς τὸ πατρικὸν αὐτοῦ δῶρον, ὅπερ, ἀπὸ δεκατριῶν ἤδη ἐτῶν, ἦτο περίεργον χρυσοῦν νόμισμα. Ἡ κυρία Γρανδὲ ἔδιδε συνήθως εἰς τὴν θυγατέρα της χειμερινὴν ἢ θερινὴν ἐσθῆτα, ἀναλόγως τοῦ καιροῦ. Τὰ δύο ταῦτα δῶρα καὶ τὰ χρυσᾶ νομίσματα ἅτινα συνεκόμιζεν ἡ νεᾶνις τὴν πρώτην τοῦ ἔτους, καὶ τὴν ἑορτὴν τοῦ πατρός της, ἀπετέλουν μικρὸν εἰσόδημα τριακοσίων περίπου φράγκων, ὅπερ εὐχαρίστως ἔβλεπεν ὁ Γρανδὲ συγκεφαλαιούμενον. Τὰ χρήματά του μετέβαινον ἁπλῶς ἀπὸ ἑνὸς ταμείου εἰς ἄλλο. Ἀνέτρεφε δὲ οὕτω φιλοστόργως καὶ τὴν φιλαργυρίαν τῆς κληρονόμου του, παρ' ἧς ἐζήτει μάλιστα πολλάκις λόγον περὶ τοῦ θησαυροῦ της — αὐξηθέντος ἄλλοτε ὑπὸ τῶν Βερτελιὲρ — προσθέτων: — «Αὐτὰ θὰ εἶνε ἡ *δωδεκὰς* τοῦ γάμου σου». Ἡ *δωδεκὰς* εἶνε παλαιὸν ἔθιμον, ἐπικρατοῦν ἔτι καὶ εὐλαβῶς τηρούμενον εἰς κεντρικάς τινας πόλεις τῆς Γαλλίας. Ὁσάκις ἐν Βερρὺ ἢ Ἀνζοὺ νεᾶνίς τις νυμφεύεται, ἡ οἰκογένειά της ἢ τοῦ συζύγου της ἡ οἰκογένεια ὀφείλουσι νὰ προσφέρωσιν εἰς αὐτὴν βαλάντιον περιέχον, ἀναλόγως τῆς περιουσίας τοῦ δωρητοῦ, δώδεκα νομίσματα ἢ δώδεκα ἐξ αὐτῶν δωδεκάδας ἢ χίλια διακόσια χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ. Ἡ πτωχοτάτη ποιμενὶς δὲν νυμφεύεται χωρὶς τὴν δωδεκάδα της, ἔστω αὕτη δωδεκὰς χαλκίνων κερμάτων. Ἐν Ἰσσοδύνῳ μνημονεύουσιν ἔτι τῆς εἰς πλουσίαν κληρονόμον δωρηθείσης δωδεκάδος, ἣν ἀπετέλουν ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρα πορτογαλλικὰ χρυσᾶ. Ὁ Πάπας Κλήμης ὁ Η', θεῖος τῆς ἐκ Μεδίκων Αἰκατερίνης, ἐδώρησεν αὐτῇ, ὅτε τὴν ἐνύμφευσε μετὰ τοῦ Β' Ἐρρίκου, δωδεκάδα χρυσῶν ἀρχαίων νομισμάτων μεγίστης ἀξίας.

Digitized by Google

Διαρκοῦντος τοῦ γεύματος ὁ πατὴρ ἦτο φαιδρότατος, βλέπων τὴν Εὐγενίαν του ἔτι ὡραιοτέραν ὑπὸ τὴν νέαν της ἐσθῆτα, καὶ ἀνέκραξεν :

— Ἀφοῦ εἶνε ἡ ἑορτὴ τῆς Εὐγενίας, ἂς ἀνάψωμεν φωτιάν, διὰ τὸ καλόν!

— Θὰ 'παντρέψωμε τὸ κορίτσι μας μέσα 'στὸν χρόνο, χωρὶς ἄλλο! εἶπεν ἡ Ἀννέτα, ἀποκομίζουσα τὰ περισσεύματα χηνός. — ἥτις διὰ τοὺς βυτοποιοὺς ἐπέχει τόπον φασιανοῦ.

— Δὲν ἔχει ἡ πόλις μας γαμβροὺς δι' αὐτήν, ἀπήντησεν ἡ κυρία Γρανδέ, προσβλέπουσα τὸν σύζυγόν της τοσοῦτον δειλῶς, ὥστε κατεφαίνετο πρόδηλος ἡ ἐντελὴς συζυγικὴ δουλεία, ὑφ' ἣν ἐστέναζεν ἡ ταλαίπωρος γυνή.

Ὁ Γρανδὲ ἐθεώρησε τὴν θυγατέρα του, καὶ ἀνεφώνησεν εὐθύμως·

— Ἡ κόρη μας κλείει σήμερον τὰ εἰκοσιτρία, καὶ γρήγορα θὰ τὸ σκεφθοῦμεν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

Ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ της ἀντήλλαξαν σιωπηλὸν βλέμμα σενεννοήσεως.

Ἡ κυρία Γρανδὲ ἦτο γυνὴ ξηρά, ἰσχνή, κιτρίνη ὡς κυδώνιον, ἀδέξιος, βραδυκίνητος· ἦτο γυνὴ ἐξ ἐκείνων, αἵτινες φαίνονται πλασθεῖσαι ἵνα τυραννῶνται. Εἶχε μεγάλα ὀστᾶ, μεγάλην ῥίνα, μέγα μέτωπον, μεγάλους ὀφθαλμούς, καὶ ὡμοίαζεν ἀμυδρῶς ἐκ πρώτης ὄψεως πρὸς τοὺς σομφοὺς ἐκείνους καὶ σπογγώδεις καρπούς, οἵτινες οὔτε χυμὸν ἔχουσι πλέον, οὔτε γεῦσιν. Οἱ ὀδόντες της ἦσαν μελανοὶ καὶ σπάνιοι, τὸ στόμα της ἐρρυτιδωμένον, ὁ δὲ πώγων αὐτῆς μακρός, ὀξὺς καὶ ἀνάκυρτος. Ἦτο ἐξαίρετος ἄλλως γυνή, ἀληθὴς γόνος τῶν Βερτελιέρ. Ὁ ἀββᾶς Κρυσὼ εὕρισκεν εντέχνως τὸν τρόπον νὰ τῇ λέγῃ ἐνίοτε, ὅτι ἦτό ποτε εὔμορφος, καὶ τὸ ἐπίστευεν ἐκείνη. Γλυκύτης ἀγγελική, ἐγκαρτέρησις ἐντόμου τυραννουμένου ὑπὸ παιδίων, εὐλάβεια σπανία, γαλήνη ψυχῆς ἀμετάβλητος καὶ ἀγαθότης καρδίας ἐφείλκυον ἐπ' αὐτὴν γενικὸν σέβας καὶ οἶκτον. Ὁ σύζυγός της οὐδέποτε τῇ ἔδιδε διὰ μιᾶς πλείονα τῶν ἓξ φράγκων διὰ τὰς μικρὰς της δαπάνας. Καίτοι γελοῖα τὸ φαινόμενον, ἡ γυνὴ αὕτη, ἥτις ἐκ προικὸς καὶ κληρονομίας εἶχε προσπορίσει εἰς τὸν γέροντα Γρανδὲ πλέον τῶν τριακοσίων χιλιάδων φράγκων, ᾐσθάνετο πάντοτε τοσοῦτον βαθεῖαν ταπείνωσιν ἐκ τῆς ὑποταγῆς αὐτῆς καὶ τῆς εἱλωτείας, καθ' ὧν δὲν ἐτόλμα νὰ ἐπαναστῇ τῆς ψυχῆς της ἡ ἀγαθότης, ὥστε οὐδέποτε εἶχε ζητήσει πέντε λεπτά, οὐδὲ παρατήρησιν ἐξεστόμιζεν οἱανδήποτε περὶ τῶν ἐγγράφων ὅσα προσῆγεν εἰς αὐτὴν πρὸς ὑπογραφὴν ὁ συμβολαιογράφος Κρυσώ. Ἡ ἀνόητος αὕτη καὶ κρυφία ὑπερηφάνεια, ἡ ψυχικὴ αὕτη εὐγένεια, ἣν διαρκῶς παρεγνώριζε καὶ προσέβαλλεν ὁ Γρανδέ, ἐδέσποζον πάσης πράξεως τῆς γυναικὸς ἐκείνης. Ἡ κυρία Γρανδὲ ἐφόρει πάντοτ' ἐσθῆτα ἐκ μεταξωτοῦ πρασινωποῦ ὑφάσματος, ἣν εἶχε κατορθώσει νὰ παρατείνῃ τὴν διάρκειαν ἐπὶ ἓν περίπου ἔτος. Ἔφερε μανδήλιον λευκὸν βαμβάκινον περὶ τὸν τράχηλον, πέτασον ψιάθινον, καὶ πάντοτε σχεδὸν μαύρην μεταξωτὴν ποδιάν. Σπανίως δὲ ἐξερχομένη τῆς οἰκίας, ὀλίγα κατέλυε σανδάλια. Ἁπλῶς εἰπεῖν, οὐδέποτ' ἐπεθύμει τι δι' ἑαυτήν. Διὰ τοῦτο δὲ ὁ Γρανδὲ ᾐσθάνετο πολλάκις τύψιν τινὰ συνειδήσεως, ἀναμιμνησκόμενος πόσος χρόνος εἶχε παρέλθει ἀφ' ἧς ἔδωκεν ἓξ φράγκα εἰς τὴν σύζυγόν του, καὶ συνεφώνει μικρόν τι δῶρον δι' αὐτήν, ὁσάκις ἐπώλει τὴν ἐτησίαν του συγκομιδήν. Τὰ τέσσαρα δὲ ἢ πέντε λουδοβίκεια, ἅτινα προσέφερεν ἐπὶ τούτῳ ὁ Βέλγης ἢ Ὁλλανδὸς ἀγοραστής, ἀπετέλουν τὴν σπουδαιοτέραν πρόσοδον τῆς κυρίας Γρανδέ. Ὅτε ὅμως ἐλάμβανεν αὕτη τὰ πέντε της ἐκεῖνα λουδοβίκεια, ὁ σύζυγός της τῇ ἔλεγε πολλάκις, ὡς ἂν εἶχον κοινὸν τὸ βαλάντιον : «ἔχεις μερικαὶς δεκάραις νὰ μὲ δανείσῃς;» Ἡ δὲ ταλαίπωρος γυνὴ ἦτο εὐδαίμων, ὅτι ἠδύνατο νὰ παράσχῃ ἐκδούλευσιν εἰς ἄνθρωπον, ὃν ὁ πνευματικός της ἐκήρυττεν ἄρχοντα αὐτῆς καὶ κύριον, καὶ τῷ ἀπέδιδε, διαρκοῦντος τοῦ χειμῶνος, τἀλληρά τινα ἐκ τοῦ χρηματίου της. Ὅτε ὁ Γρανδὲ ἐξῆγε τοῦ θυλακίου του τὸ πεντάφραγκον, ὅπερ ἐχορήγει κατὰ μῆνα εἰς τὴν κόρην του διὰ τὴν κλωστήν, τὰς βελόνας καὶ τὰς ἄλλας της μικρὰς δαπάνας, ἔλεγε πάντοτε πρὸς τὴν γυναῖκά του, ἀφοῦ—ἐννοεῖται — ἔκλειε τὸ θυλάκιόν του : — «Καὶ σύ, γρηά, δὲν θέλεις τίποτε;»

— Βλέπομεν, . . . ἄλλην φοράν, ἀπεκρίνετο ἡ κυρία Γρανδέ, ἐμπνεομένη ἐξ αἰσθήματος μητρικῆς ἀξιοπρεπείας.

Ἀλλὰ τὸ ὕψος αὐτὸ διέφευγε τὴν ἀντίληψιν τοῦ Γρανδέ, ὅστις ἐπίστευε μάλιστα ὅτι ἦτο καὶ γενναιόδωρος πρὸς τὴν σύζυγόν του.

Ὅσοι φιλόσοφοι ἀπαντῶσιν Ἀννέτας, κυρίας Γρανδὲ καὶ Εὐγενίας, δὲν ἔχουσιν ἆρα δικαίωμα νὰ ὀνομάσωσιν εἴρωνα τὴν θείαν πρόνοιαν;

Μετὰ τὸ γεῦμα ἐκεῖνο, καθ' ὃ τὸ πρῶτον ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ γάμου τῆς Εὐγενίας, ἡ Ἀννέτα μετέβη εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ αὐθέντου της, ἵνα φέρῃ μίαν βαύκαλιν *κασσίου*, καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ πέσῃ.

— Ἔλα, . . ζῶον! ἐφώνησεν ὁ κύριός της, θὰ ἀρχίσῃς νὰ πέφτῃς τόρα καὶ σύ;

— Ἀφέντη, . . εἶνε ἕνα σκαλὶ ποῦ κουνιέται...

— Ἔχει δίκαιον, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ. Ἔπρεπε νὰ τὸ ἔχῃς διωρθωμένον πρὸ καιροῦ. Χθὲς ἡ Εὐγενία ὀλίγον ἔλειψε νὰ βγάλῃ τὸ πόδι της.

— Ἔλα! προσέθηκεν ὁ Γρανδέ, βλέπων κάτωχρον τὴν Ἀννέταν, ἀφοῦ εἶνε τὰ γενέθλια τῆς Εὐγενίας κ' ἐκόντευσες νὰ πέσῃς, πάρε καὶ σὺ ἕνα ποτηράκι, νὰ συνέλθῃς.

— Μὰ τὸ ναί, τὸ ἐξεδούλευσα, ἀφέντη, εἶπεν ἡ Ἀννέτα. Νἄ ἦτον ἄλλος θὰ ἔσπαζε τὴν μποτίλιαν· ἐγώ, διὰ νὰ τὴν φέρω 'ς τὸν ἀέρα, ἐτσάκιζα καλλίτερα τὸν ἀγκῶνά μου.

Digitized by Google

— Πτωχὴ Ἀννέτα! εἶπεν ὁ Γρανδέ, κιρνῶν αὐτῇ *κάσσιον*.

— Ἐκτύπησες; ἠρώτησεν αὐτὴν ἡ Εὐγενία, προσβλέπουσα μετὰ συμπαθείας.

— Ὄχι, κυρία· ̓κρατήθηκα.

— Αἴ! τὸ λοιπόν, ἀφοῦ εἶνε τὰ γενέθλια τῆς Εὐγενίας, εἶπεν ὁ Γρανδέ, θὰ σᾶς διορθώσω τὸ σκαλί σας. Μὰ δὲν ̓ξεύρετε καὶ σεῖς, εὐλογημέναις, νὰ πατῆτε εἰς τὴν ἄκρην, ποῦ εἶνε ἀκόμη στερεά;

Λαβὼν δὲ ὁ Γρανδὲ τὸ κηρίον, ἀφῆκε τὴν σύζυγόν του, τὴν κόρην του καὶ τὴν ὑπηρέτριάν του χωρὶς ἄλλου φωτὸς ἢ τοῦ ἀπὸ τῆς φλεγούσης ἑστίας, καὶ μετέβη εἰς τὴν ἀποθήκην νὰ εὕρῃ σανίδας, καρφία καὶ τὰ ἐργαλεῖά του.

— Νἄλθω νὰ σᾶς βοηθήσω; ἐφώνησε πρὸς αὐτὸν ἡ Ἀννέτα, ὅτε τὸν ἤκουσε μετ' ὀλίγον κτυποῦντα ἐπὶ τῆς κλίμακος.

— Δὲν εἶν' ἀνάγκη! τὴν τέχνην μου τὴν ̓ξεύρω! ἀπήντησεν ὁ πρώην βυτοποιός.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Γρανδὲ ἰδίαις χερσὶν ἐπεσκεύαζε τὴν κατεσκληκυῖάν του κλίμακα καὶ ἐσύριζεν ἠχηρότατα εἰς ἀνάμνησιν τῆς νεότητός του, οἱ τρεῖς Κρυσὼ ἔκρουσαν τὴν θύραν.

— Τοῦ λόγου σας εἶσθε, κύριε Κρυσώ; ἠρώτησεν ἡ Ἀννέτα, θεωροῦσα διὰ τοῦ μικροῦ κιγκλιδώματος.

— Μάλιστα, ἀπήντησεν ὁ πρόεδρος.

Ἡ Ἀννέτα ἤνοιξε τὴν θύραν, καὶ πρὸς τὴν λάμψιν τῆς ἑστίας, ἀντανακλωμένην ὑπὸ τὸν θόλον, κατώρθωσαν οἱ τρεῖς Κρυσὼ νὰ διακρίνωσι τὴν εἴσοδον τῆς αἰθούσης.

— Ὤ, χαρά 'ς το! χαρά 'ς το! ἐφώνησεν ἡ Ἀννέτα ὀσφραινομένη τὰ ἄνθη.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριοι, ἔκραξεν ὁ Γρανδέ, ἀναγνωρίσας τὴν φωνὴν τῶν φίλων του, ἔφθασα! Ἐγὼ δὲν ἐντρέπομαι .... *μερεμετίζω* μοναχός μου τὴν σκάλα μου.

— Κάμε δουλειά σου, κύριε Γρανδέ, *ἡ δουλειὰ 'ντροπὴ δὲν ἔχει!* εἶπεν ἀποφθεγματικῶς ὁ πρόεδρος.

Ἡ κυρία καὶ ἡ δεσποινὶς Γρανδὲ ἠγέρθησαν, ὁ δὲ πρόεδρος, ὠφελούμενος ἐκ τοῦ σκότους, εἶπεν εἰς τὴν Εὐγενίαν:

— Μοῦ ἐπιτρέπετε, δεσποινίς, νὰ σᾶς εὐχηθῶ σήμερον, ἡμέραν τῶν γενεθλίων σας, σειρὰν ὅλην ἐτῶν εὐτυχίας καὶ ὑγείας;

Προσήνεγκε δὲ τότε μεγάλην δέσμην ἀνθέων σπανίων ἐν Σωμύρῃ, καὶ κρατῶν τὴν πλουσίαν κληρονόμον ἀπὸ τῶν ἀγκώνων, ἠσπάσθη αὐτὴν ἑκατέρωθεν τοῦ τραχήλου μετ' αὐταρεσκείας, ἥτις κατέστησε τὴν Εὐγενίαν περιπόρφυρον ἐξ αἰδοῦς. Ὁ πρόεδρος, ὅστις ὡμοίαζε πρὸς ὑπερμεγέθη σκωριῶντα ἧλον, ἐνόμιζεν ὅτι τοιουτοτρόπως καθίστατο ἀρεστός.

— Εὖγε, κύριε πρόεδρε! μὲ ταῖς ὑγείαις σας! εἶπεν ὁ Γρανδὲ εἰσερχόμενος. Δὲν στενοχωρεῖσθε, βλέπω, τὰς ἑορτάς.

— Μὲ τὴν κυρίαν Εὐγενίαν, εἶπεν ὁ ἀββᾶς Κρυσώ, ὡπλισμένος καὶ αὐτὸς διὰ τῆς ἀνθοδέσμης του, θὰ ἦτο καθ' ἡμέραν ἑορτὴ διὰ τὸν ἀνεψιόν μου.

Ὁ ἀββᾶς ἠσπάσθη τὴν χεῖρα τῆς Εὐγενίας, ὁ δὲ συμβολαιογράφος ἐφίλησεν ἀφελέστατα τὰς δύο της παρειάς, καὶ εἶπε:

— Πῶς μεγαλώνουν τὰ κορίτσια! δώδεκα μῆνες τὸν χρόνον!

Ὁ δὲ Γρανδέ, ὅστις ἐπανελάμβανε πάντοτε τὰς ἀστειότητάς του, ὁσάκις τῷ ἐφαίνοντο νόστιμοι, ἀπέθηκε τὸ κηρίον του ἐπὶ τῆς ἑστίας, λέγων:

— Ἀφοῦ εἶνε σήμερον τὰ γενέθλια τῆς Εὐγενίας, πρέπει ν' ἀνάψωμεν τὰ κεριά.

Ἀφήρεσε δὲ μετὰ προσοχῆς τοὺς κλάδους τῶν λυχνοστατῶν, προσήρμοσε τὴν κηροδόχην εἰς ἑκάτερον τῶν ὑποβάθρων, ἔλαβε παρὰ τῆς Ἀννέτας κηρίον νέον, οὗτινος τὴν ἄκραν περιέβαλλε τεμάχιον χαρτίου, καὶ ἐμπήξας αὐτὸ εἰς τὴν ὀπήν, τὸ ἐστερέωσε, τὸ ἄνηψε, κ' ἐκάθισε μετὰ ταῦτα πλησίον τῆς γυναικός του θεωρῶν ἐναλλὰξ τοὺς φίλους του, τὴν θυγατέρα του καὶ τὰ δύο κηρία.

Ὁ ἀββᾶς Κρυσώ, ἀνθρωπίσκος μικρός, εὐτραφὴς καὶ παχύσαρκος, φορῶν φενάκην πυῤῥὰν καὶ ἁπλότριχα, μορφὴν δ' ἔχων γραίας χαρτοπαικτρίας, εἶπε προτείνων τοὺς πόδας αὐτοῦ, ὑποδεδεμένους χονδρὰ σανδάλια μετ' ἀργυρῶν πορπῶν.

— Οἱ Γρασὲν δὲν ἦλθαν;

— Δὲν ἦλθαν ἀκόμη, ἀπήντησεν ὁ Γρανδέ.

— Ἀλλὰ θὰ ἔλθουν; ἠρώτησεν ὁ γέρων συμβολαιογράφος, μορφάζων παραδόξως τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, διάτρητον ὡς παλαιὸν ἐξαφριστήριον.

— Νομίζω, ἀπεκρίθη ἡ κυρία Γρανδέ.

— Ἐτελειώσατε τὸν τρύγον; ἠρώτησε τὸν Γρανδὲ ὁ πρόεδρος δὲ Βομφών.

— Παντοῦ! εἶπεν ὁ γέρων ἀμπελουργός, ἐγερθεὶς καὶ περιπατῶν κατὰ μῆκος διὰ τῆς αἰθούσης, προτείνων δὲ τὸν θώρακα μετ' αὐταρκείας ὑπερηφάνου, οἵαν ἐξέφραζε καὶ ἡ λέξις του: παντοῦ!

Διὰ τῆς θύρας τοῦ διαδρόμου, ὅστις ἔφερεν εἰς τὸ μαγειρεῖον, εἶδε τότε τὴν Ἀννέταν καθημένην ἐγγὺς τοῦ πυρός, ἔχουσαν φῶς ἀνημμένον κ' ἑτοιμαζομένην νὰ νήσῃ ἐκεῖ, ὅπως, μὴ ἀναμιχθῇ εἰς τὴν ἑορτάσιμον ἑσπερίδα.

— Ἀννέτα, τί εἶν' αὐτά; εἶπε προχωρῶν εἰς τὸν διάδρομον. Σβύσε τὸ φῶς σου γρήγορα, κ' ἔλα νὰ καθίσῃς μαζύ μας. Δόξα σοι ὁ Θεός, ἡ σάλα εἶνε ἀρκετὰ μεγάλη.

— Θὰ σᾶς ἔλθῃ καλὸς κόσμος, ἀφέντη.

— Καὶ σὺ τάχα τί εἶσαι; Δὲν ἔγεινες καὶ σὺ ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ τὸ πλευρό;

Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν πρόεδρον, τῷ εἶπεν:

— Ἐπωλήσατε τὸ πρᾶγμά σας;

— Ὄχι, ἀκόμη, νὰ σᾶς 'πῶ' τὸ φυλάττω. Ἄν

Digitized by Google

εἶν' ἐφέτος καλὸ τὸ κρασί, εἰς δύο χρόνους θὰ ἦνε καλλίτερον. Οἱ ἰδιοκτῆται, καθὼς ξεύρετε, ὡρκίσθησαν νὰ κρατήσουν τὰς τιμάς, καὶ οἱ Βέλγαι δὲν μᾶς γελοῦν ἐφέτος. Ἂν φύγουν, ἀδιάφορον· θὰ ἐπιστρέψουν.

— Βέβαια· ἀλλὰ πρέπει νὰ κρατήσωμεν καλά, εἶπεν ὁ Γρανδὲ διὰ τρόπου ὅστις προὐξένησε φρίκην εἰς τὸν πρόεδρον.

— Μήπως εὑρίσκεται εἰς διαπραγματεύσεις; διενοήθη ὁ Κρυσώ.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην κτύπος εἰς τὴν θύραν ἀνήγγειλε τὴν οἰκογένειαν τῶν Δὲ Γρασέν, ἡ δὲ ἄφιξίς των διέκοψε διάλογον ἠρχισμένον μεταξὺ τῆς κυρίας Γρανδὲ καὶ τοῦ ἀββᾶ.

Ἡ κυρία δὲ Γρασὲν ἦτο μία τῶν μικροσώμων ἐκείνων, ζωηρῶν, εὐσάρκων, λευκῶν καὶ ῥοδίνων γυναικῶν, αἵτινες χάρις εἰς τὸν μοναστικὸν ἐπαρχιακὸν βίον καὶ τὰς ἕξεις ζωῆς ἐναρέτου, διατηροῦνται νέαι, καὶ τεσσαρακοντούτιδες ἔτι. Ὁμοιάζουσι τὰ τελευταῖα ὄψιμα ῥόδα, ἅτινα τέρπουσι μὲν τὴν ὅρασιν, ἔχουσιν ὅμως ψυχρὰ πλέον καὶ ἄοσμα σχεδὸν τὰ πέταλα. Ἐνεδύετο ἀρκετὰ κομψῶς, ἔφερε τὰς ἐσθῆτάς της ἐκ Παρισίων, ἦτο πρότυπον ἐν τῇ μικρᾷ πόλει τῆς Σωμύρης, καὶ ἐδίδεν ἑσπερίδας. Ὁ σύζυγός της, παλαιὸς καταλυματίας ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ φρουρᾷ, βαρέως πληγωθεὶς ἐν Ἀουστερλιτζ καὶ λαβὼν τὴν σύνταξίν του, διετήρει, καί τοι ὑποληπτόμενος τὸν Γρανδέ, τὴν ἀθυρόστομον παῤῥησίαν τῶν στρατιωτικῶν.

— Καλησπέρα, Γρανδέ, εἶπε πρὸς τὸν ἀμπελουργόν, τείνων αὐτῷ τὴν χεῖρα καὶ ἐπιτηδεύων ἦθός τι ὑπεροχῆς, ὑφ' ἣν ἐξεμηδένιζε πάντοτε τοὺς Κρυσώ. Δεσποινίς, προσέθηκεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν Εὐγενίαν, ἀφοῦ ἐχαιρέτισε τὴν κυρίαν Γρανδέ, εἶσθε πάντοτε ὡραία καὶ φρόνιμος, καὶ δὲν ἠξεύρω μὰ τὴν ἀλήθειαν, τί ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ σᾶς εὐχηθῇ.

Εἶτα δὲ προσέφερε μικρὸν κιβώτιον, ὅπερ ἐκόμιζεν ὁ ὑπηρέτης του, περιέχον θάμνον τινὰ τοῦ Ἀκρωτηρίου, ἄνθος σπάνιον καὶ πρὸ μικροῦ εἰσηγμένον εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἡ κυρία δὲ Γρασὲν ἠσπάσθη τρυφερώτατα τὴν Εὐγενίαν, τῆς ἔσφιγξε τὴν χεῖρα καὶ τῇ εἶπεν:— Ὁ Ἀδόλφος ἀνέλαβε νὰ σᾶς προσφέρῃ τὸ μικρόν μου ἐνθύμημα.

Ὑψηλὸς δέ, ξανθός, ὠχρὸς καὶ ἀδύνατος νεανίας, κόσμιος τοὺς τρόπους καὶ δειλὸς κατ' ἐπιφάνειαν, δαπανήσας ὅμως ἐν Παρισίοις, ὅπου εἶχε σπουδάσει τὰ νομικά, ὀκτὼ ἢ δεκα χιλιάδας φράγκων πλέον τοῦ ἐτησίου χορηγήματός του, προσῆλθε τότε εἰς τὴν Εὐγενίαν, ἠσπάσθη αὐτὴν ἐπὶ τῶν δύο παρειῶν, καὶ τῇ προσέφερε πυξίδα ἐργοχείρου, ἧς πάντα τὰ μικρὰ ἐργαλεῖα ἦσαν ἐξ ἐπιχρύσου ἀργύρου — κοινὰ ὅμως καὶ πρόστυχα, καίτοι ὁ μικρὸς θυρεός, ὃν ἔφερον κεχαραγμένον μετὰ τῶν γοτθικῶν στοιχείων Ε. Γ., παρεῖχεν εἰς αὐτὰ τὴν ἐπιφάνειαν καλλιτεχνημάτων. Ὅτε ἤνοιξε τὴν πυξίδα ἡ Εὐγενία, ᾐσθάνθη χαρὰν ἀπροσδόκητον καὶ μεγάλην, ἐκ τῶν χαρῶν ἐκείνων, αἵτινες προξενοῦσιν ἐρύθημα καὶ φρικίασιν εὐχάριστον εἰς τὰς νεάνιδας. Ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν πατέρα της, ὡς ἐρωτῶσα ἂν ἠδύνατο νὰ δεχθῇ τὸ προσφερόμενον, ὁ δὲ κύριος Γρανδὲ ἀπήντησε : «Πάρ' το, κόρη μου ! » δι' ἤθους, ὅπερ ἠδύνατο ν' ἀπαθανατίσῃ ἠθοποιόν. Οἱ τρεῖς Κρυσὼ ἀπέμειναν ἐνεοί, βλέποντες τὸ χαρμόσυνον καὶ ζωηρὸν βλέμμα, ὅπερ ἠτένισεν ἡ κληρονόμος πρὸς τὸν Ἀδόλφον Δὲ Γρασέν, θαμβωθεῖσα ἐκ τοῦ ἀνηκούστου ἐκείνου πλούτου. Ὁ κύριος δὲ Γρασὲν προσέφερεν εἰς τὸν Γρανδὲ *ταμβάκον*, ἔλαβε καὶ αὐτὸς ἄκροις δακτύλοις, ἐτίναξεν ἔπειτα ὀλίγους αὐτοῦ κόκκους, οἵτινες εἶχον πέσει ἐπὶ τῆς ταινίας τοῦ Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς, ἥτις ἐκόσμει τὴν κομβιοδόχην τοῦ κυανοῦ του ἐπενδύτου, καὶ μετὰ ταῦτα ἐθεώρησε τοὺς Κρυσὼ δι' ἤθους σημαίνοντος: « — Πῶς σᾶς ἐφάνη ; » Ἡ δὲ κυρία Δὲ Γρασὲν προσεῖδε τὰ κυανᾶ βαυκάλια, ὅπου ἦσαν ἐντεθειμέναι αἱ ἀνθοδέσμαι τῶν Κρυσώ, τὸ δὲ βλέμμα της, οἱονεὶ ἀναζητοῦν τὰ δῶρά των, ἦν πλῆρες χλεύης, ὑπὸ τὴν προσποιητὴν αὐτοῦ ἀκακίαν. Κατὰ τὴν ἀκροσφαλῆ ταύτην περίστασιν, ὁ ἀββᾶς Κρυσὼ ἀφῆκε τὴν ὁμήγυριν νὰ καθίσῃ κύκλῳ τοῦ πυρὸς τῆς ἑστίας, καὶ ἀπῆλθε νὰ περιπατήσῃ μετὰ τοῦ Γρανδὲ εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης. Ὅτε δὲ οἱ δύο γέροντες εὑρέθησαν ἐν τῷ σηκῷ παραθύρου τινός, τοῦ μᾶλλον μεμακρυσμένου τῶν Δὲ Γρασέν, — «Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, εἶπεν ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ οὖς τοῦ φιλαργύρου, πετοῦν τὰ χρήματα ἀπὸ τὰ παράθυρα».

— Τί πειράζει, ἀφοῦ καταντοῦν εἰς τὸ ταμεῖόν μου, ἀπήντησεν ὁ γέρων ἀμπελουργός.

— Ἔχετε τὰ μέσα ὑποθέτω, νὰ χαρίσετε ἕνα χρυσὸν ψαλλίδι εἰς τὴν θυγατέρα σας, προσέθηκεν ὁ ἀββᾶς.

— Τῆς χαρίζω ἄλλα πράγματα, καλλίτερα παρὰ ψαλλίδια, ἀπεκρίθη ὁ Γρανδέ.

— Ὁ ἀνεψιός μου εἶνε βλάξ, διελογίσθη ὁ ἀββᾶς, θεωρῶν τὸν πρόεδρον, οὗτινος ἡ ἀνάστατος κόμη καθίστα ἔτι δυσθυμοτέραν τὴν μελαψὴν φυσιογνωμίαν. Δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ εὕρῃ κανὲν ἀνόητον δῶρον ἀλλὰ μὲ ἀξίαν ;

— Τόρα θὰ παίξωμεν, κυρία Γρανδέ, εἶπεν ἡ κυρία δὲ Γρασέν.

— Εἴμεθα ὅλοι, καὶ ἠμποροῦμεν νὰ κάμωμεν δύο τραπέζια . . .

— Ἀφοῦ εἶνε ἡ ἑορτὴ τῆς Εὐγενίας, εἶπεν ὁ γέρων Γρανδέ, κάμετε ἕνα *λότον* ὅλοι σας, νὰ παίξουν καὶ τὰ παιδιά.

Καὶ ταῦτα λέγων ὁ πρώην βυτοποιός, ἔδειξε τὴν κόρην του καὶ τὸν Ἀδόλφον.

— Ἔλα, Ἀννέτα, βάλε τὰ τραπέζια.

— Στάσου νὰ σὲ βοηθήσωμεν, Ἀννέτα, εἶπεν

Digitized by Google

ἡ κυρία Δὲ Γρασέν, φαιδρὰ ἔτι ἐκ τῆς χαρᾶς, ἣν προὐξένησεν εἰς τὴν Εὐγενίαν.

— Ποτέ μου δὲν ηὐχαριστήθην τόσον πολύ, τῇ εἶπεν ἡ κληρονόμος. Δὲν εἶδα ποτέ μου τόσον ὡραῖον πρᾶγμα.

— Ὁ Ἀδόλφος τὸ ἔφερεν ἀπὸ τὸ Παρίσι, καὶ τὸ ἐξέλεξε μόνος του, τῇ εἶπεν εἰς τὸ οὖς ἡ κυρία Δὲ Γρασέν.

— Ῥαδιούργει κ' ἔννοια σου! ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ πρόεδρος. Ἔλα νὰ δικασθῇς κάμμίαν ἡμέραν, σὺ ἢ ὁ σύζυγός σου, καὶ τότε λογαριαζόμεθα.

Ὁ συμβολαιογράφος, καθήμενος ἐν τῇ γωνίᾳ του, ἐθεώρει ἀπαθῶς τὸν ἀββᾶν, κ' ἔλεγε καθ' ἑαυτόν:

— Ὅ,τι καὶ νὰ κάμουν οἱ Δὲ Γρασέν, ἡ ἰδική μου περιουσία, τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ μου συμποσοῦνται εἰς ἓν ἑκατομμύριον καὶ ἑκατὸν χιλιάδας φράγκα. Οἱ Δὲ Γρασὲν ἔχουν τὸ πολὺ πολὺ τὸ ἥμισυ, κ' ἔχουν καὶ μίαν κόρην. Ὅ,τι δῶρον καὶ ἂν κάμουν, ἡμεῖς θὰ πάρωμεν μίαν ἡμέραν καὶ τὴν κληρονόμον καὶ τὰ δῶρά των.

Τὴν ὀγδόην καὶ ἡμίσειαν ὥραν τῆς ἑσπέρας δύο τράπεζαι ἦσαν ἐστρωμέναι, ἡ δὲ ὡραία κυρία Δὲ Γρασὲν εἶχε κατορθώσει νὰ τοποθετήσῃ τὸν υἱόν της πλησίον τῆς Εὐγενίας. Οἱ ἠθοποιοὶ τοῦ σπουδαίου ἐκείνου δράματος, ὅπερ καίτοι κοινὸν κατ' ἐπιφάνειαν, ἦν οὐχ ἧττον πλῆρες ἐνδιαφέροντος, ἔχοντες ἐνώπιόν των ποικιλόχρωμα καὶ διάριθμα τεμάχια ναστοχάρτου καὶ σημαντρίδας ἐξ ὑέλου κυανῆς, ἐφαίνοντο προσέχοντες τὸ οὖς εἰς τὰς ἀστειότητας τοῦ γέροντος συμβολαιογράφου, ὅστις πάντα ἐξαγόμενον ἀριθμὸν συνώδευε καὶ διὰ μιᾶς του παρατηρήσεως. Πάντες ὅμως εἶχον τὸν νοῦν εἰς τὰ ἑκατομμύρια τοῦ κυρίου Γρανδέ. Ὁ γέρων βυτοποιὸς ἐθεώρει αὐταρέσκως τὰ ῥοδόχροα πτερὰ καὶ τὴν καινουργῆ ἐσθῆτα τῆς κυρίας δὲ Γρασέν, τὴν ἀρρενωπὴν κεφαλὴν τοῦ τραπεζίτου καὶ τὴν τοῦ Ἀδόλφου, τὸν πρόεδρον, τὸν ἀββᾶν καὶ τὸν τραπεζίτην, κ' ἔλεγε καθ' ἑαυτόν:

— Εἶνε ὅλοι συναγμένοι διὰ τὰ χρήματά μου. Ἦλθαν ὅλοι καὶ πλήττουν χάριν τῆς κόρης μου. Ἔ, ἔ! ἡ κόρη μου δὲν εἶνε διὰ κανένα των, καὶ ὅλοι των μοῦ χρησιμεύουν ὡς ἀγκίστρι!

Ἡ οἰκογενειακὴ αὐτὴ εὐθυμία, ὑπὸ τὴν γηραιὰν ἐκείνην καὶ τεφρόχρουν αἴθουσαν, ἣν ἀμυδρῶς ἐφώτιζον δύο μόνον κηρία· οἱ γέλωτες ἐκεῖνοι, οὓς συνώδευε ῥοδανίζουσα ἡ Ἀννέτα, καὶ οἵτινες ἦσαν εἰλικρινεῖς μόνον ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς Εὐγενίας καὶ τῆς μητρός της· ἡ μικρότης ἐκείνη περὶ συμφέροντα τοσούτῳ μεγάλα· ἡ νεαρὰ ἐκείνη κόρη, ἥτις ὁμοία πρὸς τὰ σπάνια πτηνά, τὰ γινόμενα θύματα τῆς μεγάλης των ἀξίας χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζωσι, κατεδιώκετο πανταχόθεν διὰ ψευδῶν φιλίας ἐνδείξεων· πάντα ταῦτα καθίστων τὴν σκηνὴν αὐτὴν θλιβερῶς κωμικήν.

Ἀλλὰ μήπως ἡ σκηνὴ αὕτη, ἐν ὅλῃ της τῇ ἁπλότητι, δὲν εἶνε ὁμοία ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ; Ἡ μορφὴ τοῦ Γρανδέ, ἐκμεταλλευομένου τὴν ψευδῆ ἀφοσίωσιν τῶν δύο οἰκογενειῶν καὶ καρπουμένου ἐξ αὐτῶν ὑπέρογκα ὀφέλη, ἐδέσποζε τοῦ δράματος ἐκείνου καὶ τὸ ἐφώτιζε. Ἡ φυσιογνωμία ἐκείνη δὲν ἐξέφραζεν ἄρα ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ παντοδυναμίᾳ τὸν μόνον σήμερον πιστευόμενον θεόν, τὸ ἀργύριον; Τὰ ἱλαρὰ τοῦ βίου αἰσθήματα ἦσαν πάντῃ δευτερεύοντα κατὰ τὴν σκηνὴν ἐκείνην· ἔθαλπον δ' αὐτὰ τρεῖς μόναι ἁγναὶ καρδίαι, ἡ τῆς Ἀννέτας, τῆς Εὐγενίας καὶ τῆς μητρός της. Πόσην δὲ πρὸς τούτοις ἄγνοιαν ἐνεῖχεν ἡ ἀνυπόκριτος αὐτῶν ἀφέλεια! Ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ της οὐδὲν ἐγνώριζον περὶ τῆς περιουσίας τοῦ Γρανδέ· ἔκρινον τὰ τοῦ βίου ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἀμυδρῶν των ἰδεῶν, δὲν ἐτίμων δὲ οὐδ' ὑπετίμων τὸ χρῆμα, διότι εἶχον συνειθίσει νὰ μὴ αἰσθάνωνται τὴν ἀνάγκην του. Τὰ αἰσθήματά των, καταθρυπτόμενα ἐν ἀγνοίᾳ των ἀλλὰ ζωηρὰ πάντοτε, καὶ τὸ περιβάλλον τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν μυστήριον, καθίστων αὐτὰς ἐξαιρέσεις περιέργους ἐντὸς τῆς ὁμηγύρεως ἐκείνης, ἧς ὁ βίος ἦτο καθαρῶς ὑλικός. Φρικώδης ἀληθῶς εἶνε τοῦ ἀνθρώπου ἡ κατάστασις. Πάσης οἱασδήποτε αὐτοῦ εὐτυχίας πρόξενος εἶνε πάντοτε μία του ἄγνοια.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἡ κυρία Γρανδὲ ἐκέρδαινεν ὀγδοήκοντα λεπτὰ — ποσὸν πρωτοφανὲς ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐκείνης, — ἡ δὲ μεγάλη Ἀννέτα ἐγέλα ἐξ εὐχαριστήσεως, βλέπουσα τὴν κυρίαν της ταμιεύουσαν ἐν τῷ θυλακίῳ της τὸ μέγα ἐκεῖνο κέρδος, τὸ ῥόπτρον τῆς ἔξω θύρας ἐκρότησεν αἴφνης, καὶ ἐκρότησε τοσοῦτον θορυβωδῶς, ὥστε αἱ γυναῖκες ἀνεσκίρτησαν ἐπὶ τῶν καθισμάτων των.

— Δὲν εἶνε ἄνθρωπος τῆς Σωμύρης αὐτὸς ποῦ κτυπᾷ ἔτσι, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος.

— Τί κτύπημα εἶν' αὐτό! εἶπεν ἡ Ἀννέτα. Θέλουν νὰ σπάσουν τὴν πόρτα μας;

— Ποιὸς διάβολος νὰ εἶνε; ἀνέκραξεν ὁ Γρανδέ.

Ἡ Ἀννέτα ἔλαβεν ἓν τῶν δύο κηρίων καὶ ἀπῆλθε ν' ἀνοίξῃ, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ Γρανδέ.

— Γρανδέ, Γρανδέ! ἐφώνησεν ἡ σύζυγός του, καταληφθεῖσα ὑπὸ αἰσθήματος φόβου ἀορίστου καὶ ὁρμήσασα πρὸς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης.

Πάντες οἱ παίζοντες ἐθεώρησαν ἀλλήλους.

— Δὲν πηγαίνομεν καὶ ἡμεῖς; εἶπεν ὁ κύριος Δὲ Γρασέν. Αὐτὸ τὸ κτύπημα δὲν μ' ἀρέσει διόλου.

Μόλις ὅμως κατώρθωσεν ὁ κύριος Δὲ Γρασὲν νὰ ἴδῃ τὸ πρόσωπον νεανίου, συνοδευομένου ὑπό τινος κομιστοῦ τῶν λεωφορείων, ὅστις ἔφερε μὲν ἐπ' ὤμων δύο κολοσσιαῖα κιβώτια ἐκράτει δὲ καί τινας μαρσίπους.

Ὁ Γρανδὲ ἐπεστράφη ἀποτόμως πρὸς τὴν σύζυγόν του, καὶ τῇ εἶπε:

— Κυρία Γρανδέ, κύτταξε τὸ παιγνίδιόν σου καὶ ἄφησέ με νὰ συνεννοηθῶ μὲ τὸν κύριον.

Digitized by Google

Ταῦτα δὲ εἰπὼν ἔκλεισε ζωηρῶς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης, ὅπου οἱ τεταραγμένοι παίκτορες κατέλαβον μὲν καὶ πάλιν τὰς θέσεις των, δὲν ἐξηκολούθησαν ὅμως πλέον τὸ παίγνιόν των.

— Εἶνε κἀνεὶς ἐντόπιος, κύριε Δὲ Γρασέν; ἠρώτησεν αὐτὸν ἡ σύζυγός του.

— Ὄχι, εἶνε ξένος.

— Θὰ ἔρχεται βεβαίως ἀπὸ τοὺς Παρισίους.

— Ἀλήθεια, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος, ἐξάγων τὸ γηραιόν του ὡρολόγιον, δύο δακτύλους παχὺ καὶ ὅμοιον πρὸς ὀλλανδικὸν πλοῖον, εἶνε ἡ ὥρα ἐννέα. Διάβολε! τὸ λεωφορεῖον δὲν καθυστερεῖ ποτέ.

— Καὶ εἶνε νέος αὐτὸς ὁ κύριος; ἠρώτησεν ὁ ἀββᾶς Κρυσώ.

— Νέος, ἀπήντησεν ὁ κύριος Δὲ Γρασέν· καὶ τὰ πράγματά του θὰ ζυγίζουν τοὐλάχιστον τριακόσια χιλιόγραμμα.

— Ἡ Ἀννέτα δὲν ἔρχεται, εἶπεν ἡ Εὐγενία.

— Θὰ εἶνε κἀνεὶς συγγενής σας, εἶπεν ὁ πρόεδρος.

— Ἂς ἐξακολουθήσωμεν τὸ παιγνίδι μας, εἶπε μειλιχίως ἡ κυρία Γρανδέ. Ἀπὸ τὴν φωνήν του ἐννόησα, ὅτι ὁ Γρανδὲ ἦτον δυσαρεστημένος· ἴσως πειραχθῇ νὰ ἰδῇ ὅτι ὁμιλοῦμεν διὰ τὰς ὑποθέσεις του.

— Δεσποινίς, εἶπεν ὁ Ἀδόλφος πρὸς τὴν γείτονά του, εἶνε ἀναμφιβόλως ὁ ἐξάδελφός σας Γρανδέ, πολὺ εὔμορφος νέος, τὸν ὁποῖον εἶδα εἰς τὸν χορὸν τοῦ κ. Νούσιγγεν.

Ὁ Ἀδόλφος διεκόπη, διότι ἡ μήτηρ του τοῦ ἐπάτησε τὸν πόδα. Εἶτα δὲ τοῦ ἐζήτησε δέκα λεπτὰ μεγαλοφώνως, διὰ τὴν καταβολήν της, καὶ τῷ ἐψιθύρισε σιγὰ εἰς τὸ οὖς:

— Δὲν σιωπαίνεις, ἀνόητε!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπέστρεψεν ὁ Γρανδὲ χωρὶς τὴν Ἀννέταν, ἧς τὰ βήματα, ὡς καὶ τὰ τοῦ βαστάζου, ἠκούσθησαν ἐπὶ τῆς κλίμακος. Εἵπετο δ' αὐτοῦ ὁδοιπόρος, ὅστις ἀπό τινων στιγμῶν τοσοῦτον ἐκίνει τὴν περιέργειαν καὶ ἠσχόλει τὴν φαντασίαν τῶν παρισταμένων, ὥστε ἡ ἄφιξίς του εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην καὶ ἡ αἰφνίδιός του πτῶσις εἰς μέσον τοῦ κόσμου ἐκείνου, ἠδύναντο νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὴν εἰσβολὴν κοχλίου εἰς κυψέλην ἢ τὴν εἰσαγωγὴν ταῶνος εἰς πενιχρὸν χωρικὸν ὀρνιθῶνα.

— Καθίσατε κοντὰ εἰς τὴν φωτιάν, εἶπεν ὁ Γρανδέ.

Πρὶν ἢ καθίσῃ, ὁ νεαρὸς ξένος ἐχαιρέτισεν ἐπιχαρίτως τὴν ὁμήγυριν. Καὶ οἱ μὲν ἄνδρες ἐγερθέντες ἀπήντησαν διὰ προσηγόρου ὑποκλίσεως, αἱ δὲ γυναῖκες προσέκλιναν τυπικῶς.

— Θὰ κρυώνετε βέβαια, κύριε; εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ. Ἔρχεσθε ἴσως ἀπὸ . . .

— Μὰ γυναῖκα! εἶπεν ὁ γέρων ἀμπελουργός, καταλείπων τὴν ἀνάγνωσιν ἐπιστολῆς, ἣν ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας, ἄφησε πρῶτον τὸν κύριον ν' ἀναπαυθῇ.

— Ἀλλά, πατέρα, εἶπεν ἡ Εὐγενία, ἴσως ὁ κύριος θέλει τίποτε . . .

— Ἔχει γλῶσσαν, ἀπεκρίθη αὐστηρῶς ὁ Γρανδέ.

Ἡ σκηνὴ αὕτη μόνον τὸν ἄγνωστον ἐξέπληξεν. Οἱ ἄλλοι εἶχον ἤδη συνειθίσει τοὺς δεσποτικοὺς τρόπους τοῦ γέροντος. Οὐχ ἧττον μετὰ τὰς δύο ἐκείνας ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις, ὁ ἄγνωστος ἠγέρθη, ἐξέθηκε τὴν ῥάχιν του εἰς τὸ πῦρ, ἤγειρε τὸν ἕνα τῶν ποδῶν του, ἵνα θερμάνῃ τὸ πέλμα τῶν ὑποδημάτων του, καὶ εἶπεν εἰς τὴν Εὐγενίαν:

— Εὐχαριστῶ, ἐξαδέλφη μου, ἐγευμάτισα εἰς τὸ Τούρ. Δὲν θέλω τίποτε, προσέθηκεν ἀποβλέπων εἰς τὸν Γρανδέ, δὲν εἶμαι διόλου κουρασμένος.

— Ἔρχεσθε ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν, κύριε; ἠρώτησεν ἡ κυρία Δὲ Γρασέν.

Ὁ κύριος Κάρολος, — οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ υἱὸς τοῦ ἐν Παρισίοις κυρίου Γρανδέ, — ἀκούων ἑαυτὸν προσφωνούμενον, ἔλαβε μικρὸν δίοπτρον, κρεμάμενον ἐξ ἁλύσεως ἀπὸ τοῦ τραχήλου του, προσήρμοσεν αὐτὸ εἰς τὸν δεξιόν του ὀφθαλμόν, ἵνα ἐξετάσῃ τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ τοὺς περὶ τὴν τράπεζαν, ἐθεώρησεν αὐθαδῶς τὴν κυρίαν Δὲ Γρασέν, καὶ ἀφοῦ εἶδεν ὅ,τι εἶχε νὰ ἴδῃ, τῇ εἶπε:

— Μάλιστα κυρία.

Εἶτα δὲ προσέθηκε:

— Παίζετε *λότον*, θεία μου. Ἐξακολουθήσατε, παρακαλῶ, μὴν ἀφίνετε τὴν διασκέδασίν σας.

— Ἤμην βεβαία, ὅτι ἦτον ὁ ἐξάδελφος, διελογίζετο ἡ κυρία Δὲ Γρασέν, ῥίπτουσά που καί που ἐπ' αὐτὸν τὸ βλέμμα της.

— Σαράντα ἑπτά! ἐφώνησεν ὁ γέρων ἀββᾶς. Δὲν σημειώνετε, κυρία Δὲ Γρασέν; Εἶνε ὁ ἀριθμός σας.

Ὁ κύριος Δὲ Γρασὲν ἔθηκε μίαν ψῆφον ἐπὶ τοῦ ἀβακίου τῆς συζύγου του, ἥτις ὑπὸ λυπηρῶν συνεχομένη προαισθημάτων παρετήρει ἐναλλὰξ τὴν Εὐγενίαν καὶ τὸν ἐκ Παρισίων ἐξάδελφον, οὐδόλως εἰς τὸ παίγνιον προσέχουσα. Ἡ νεαρὰ κληρονόμος ὑπέβλεπεν ἐνίοτε λάθρα τὸν ἐξάδελφόν της, ἡ δὲ σύζυγος τοῦ τραπεζίτου κατώρθωσεν εὐκόλως ν' ἀνακαλύψῃ τὴν ἐν τῷ βλέμματι τῆς νεάνιδος αὐξάνουσαν ἔκπληξιν καὶ περιέργειαν.

[Ἕπεται συνέχεια].

Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Γαμβέττα αἱ ἰταλικαὶ ἐφημερίδες ἐπαναλαμβάνουσι τὸν ἑξῆς διάλογον, συναφθέντα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουὴλ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ 1878:

— Ἂν ἤμην Ἰταλός, εἶχεν εἰπεῖ ὁ Γαμβέττας, καὶ ἂν εἶχον σᾶς βασιλέα, θὰ ἤμην μοναρχικός.

Καὶ ὁ ἀείμνηστος βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἀπήντησεν:

— Ἐγώ, ἂν εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἦσθε ἰδικός μου ὑπήκοος, θὰ σᾶς ἔκαμνα πρωθυπουργόν μου.

Digitized by Google

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΗΣ
τῶν νεωτέρων χρόνων.

—

Εἴθισται κατὰ τὸ τέλος ἑκάστου ἔτους ν' ἀναφέρωνται αἱ σπουδαιότεραι τῶν κατ' αὐτὸ πράξεων καὶ νὰ ἐκφέρωνται κρίσεις ἐπὶ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν γεγονότων. Ἡ σύγχρονος αὕτη πολιτικὴ ἐπιθεώρησις, διεθνῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διενέξεων, πολεμικῶν κινήσεων κ.τ.λ., εἶνε τὸ ἀγαπητὸν θέμα γραφόντων τε καὶ ἀναγινωσκόντων. Ἀλλ' ἐὰν ἐπισπῶσι τὴν προσοχὴν ἡμῶν στρατηγικαὶ πράξεις καὶ διπλωματικαὶ περίνοιαι καὶ δὲν δυσαρεστούμεθα ἐπαναφέροντες εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν πρόσφατα γεγονότα, πόσῳ μᾶλλον δὲν εἶνε ἀξία τοῦ ἡμετέρου διαφέροντος ἡ ἐπιθεώρησις τῶν ἔργων καὶ τοῦ βίου ἀνδρός, κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἀποχωρήσαντος τῆς ὑπάρξεως, ὅστις διὰ τῆς διανοίας αὐτοῦ διήγειρε τοὺς ἡγήτορας τῶν ἐπιστημῶν, ἀπὸ τῶν ζῳολόγων καὶ βοτανικῶν, ἀστρονόμων, γεωγράφων καὶ γεωλόγων μέχρι τῶν ἱστορικῶν, φυσιολόγων καὶ ψυχολόγων εἰς ἀναθεώρησιν τῶν μέχρι τοῦδε σπουδῶν, καὶ ὅστις ἀνεζωπύρησε πάσας τὰς ἐπιστήμας, καὶ ἔτρεψε τὰς ἰδέας καὶ τὰ αἰσθήματα ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς νέαν ὑψιπετεστέραν διεύθυνσιν;

«Ἰσχυρὸς κλάδος ἐθραύσθη ἀπὸ τοῦ ἀθανάτου δένδρου τῆς ἐπιστήμης», λέγει ὁ Παῦλος Μοντεγάζης. «Ὁ Δάρβιν ἀπέθανε. Θὰ καίῃ ὅμως διὰ παντὸς τὸ φῶς, ὅπερ ἀνῆψεν εἰς τὰς ὑψηλὰς χώρας τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, καὶ θὰ φωτίζῃ τοὺς ἀπωτάτω ὁρίζοντας, οὓς θὰ χαιρετίσωσί ποτε τὰ τέκνα ἡμῶν, καὶ τὰ τέκνα τῶν τέκνων των». Ἐνώπιον τοῦ νεοσκαφοῦς τάφου ἀνδρῶν τοιούτων, οἷος ὁ Κάρολος Δάρβιν, σποράδην ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀναφαινομένων, δέον συνεχῶς οἱ σύγχρονοι νὰ προσέρχωνται οὐ μόνον πρὸς ἀπότισιν σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης, ἀλλὰ καὶ πρὸς κάρπωσιν διδασκαλίας. Ἡ ἀνύψωσις τοῦ πνεύματος μέχρι τοῦ ὕψους εἰς ὃ ἀνῆλθον οἱ μεγάλοι τῆς ἐπιστήμης ἄνδρες εὐρύνει τὸν ὁρίζοντα τῆς διανοητικῆς ὁράσεως, ἡ δὲ ἄποψις τῆς φύσεως ἀπὸ τῆς διαυγοῦς χώρας, ἐν ᾗ εὑρίσκονται τὰ μεγάλα πνεύματα, παρίσταται ἡμῖν ἐναργεστέρα, καθαρωτέρα καὶ εὐνοητοτέρα.

Ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Δάρβιν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν γενικῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐπιθεωρήσεων, ἔχει, νομίζομεν, διὰ τὴν ἡμετέραν πατρίδα καὶ ἄλλην ὠφέλειαν. Ἐν χώρᾳ, ἐν ᾗ αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι, ἰδίως δὲ ἡ Ζῳολογία, ἡ Βοτανικὴ καὶ ἡ Ἀνθρωπολογία, δὲν συμβαδίζουσιν ὁμολογουμένως μετὰ τῶν ὁμωνύμων ἐπιστημῶν τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ἐν χώρᾳ ἔνθα οὐδόλως ἐκινήθησαν μέχρι τοῦδε τὰ ζητήματα τῆς κοσμογονίας, ὀντογονίας κ.τ.λ. ἔνθα ἡ λαμπρὰ ἡμῶν φύσις παρέρχεται πρὸ τῶν ἀνεῳγμένων ὀμμάτων οὐδενὸς τὸ ἐνδιαφέρον ἐγείρουσα, οὔτε προκαλοῦσα τὰς ἐρωτήσεις, ἔνθα τέλος πᾶσα ἐπιστημονικὴ ἐργασία ὅπως ἀναγνωσθῇ δέον νὰ ᾖ γλαφυρῶς γεγραμμένη καὶ ἐπιτηδεία πρὸς ἀνάγνωσιν ἀπόνως, ὑπτίου ὄντος τοῦ σώματος ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου, καὶ καμμυόντων τῶν ὀφθαλμῶν, ἴσως λέγομεν, ἡ συχνὴ προσέγγισις καὶ γνωριμία μετὰ τῶν μεγάλων φυσιοδιφῶν διεγείρῃ τὴν περιεργίαν καὶ τὸν ἔρωτα πρὸς θεωρίαν τῆς φύσεως, τῶν πρώτων τούτων βημάτων πρὸς γνῶσιν τῆς ἀληθείας. Ἀφ' ἑτέρου δὲ οὐδὲν ὑπόδειγμα ὑπάρχει καταλληλότερον πρὸς κατάδειξιν τῆς ὑπεροχῆς καὶ δυνάμεως τῶν συμπερασμάτων τῆς διανοίας, ὅταν αὕτη στηρίζηται ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν ἀκριβῶν παρατηρήσεων καὶ τῶν πειραμάτων, ὅσῳ αὐτὴ αὕτη ἡ θεωρία τοῦ Δάρβιν. Νῦν δὲ ὅτε πᾶσα γνῶσις ἐπὶ ζῳολογικῶν καὶ βοτανικῶν πραγμάτων, καὶ πᾶσα προσαφή, ἔστω καὶ ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ, μετὰ τῆς ἀνθρωπολογίας, φυσιολογίας καὶ τῶν λοιπῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν προαπαιτεῖ ὡς βάσιν τὴν θεωρίαν τῆς ἀναπτύξεως, δὲν εἶνε ἄσκοπον, νομίζομεν, νὰ γείνῃ σύντομος λόγος ἐπὶ τῶν ἀρχῶν, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ θεωρία αὕτη καὶ δοθῇ καὶ ἑλληνιστὶ περίληψίς τις τῶν ἰδεῶν, αἵτινες πρὸ πολλοῦ χρόνου συνεκίνησαν σύμπαντα τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον.

* * *

Ἡ «Ἑστία» ἐδημοσίευσεν ἄλλοτε[1] μετάφρασιν τῆς ἐκτενεστέρας τῶν μέχρι σήμερον ἐκδοθεισῶν βιογραφιῶν τοῦ Δάρβιν, διὸ καὶ παραλείπομεν νῦν τὴν ἀναγραφὴν τῶν ἐκεῖ ἐκτεθεισῶν λεπτομερειῶν τοῦ βίου τοῦ ἀνδρός. Πρὶν ἢ ὅμως προβῶμεν εἰς ἔκθεσιν τῆς θεωρίας τοῦ Δάρβιν, καλὸν νομίζομεν πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐκεῖ γραφέντων ν' ἀναφέρωμεν ὀλίγα τινὰ τῶν ἀφορώντων εἰς τὸν ἀτομικὸν ἰδίως αὐτοῦ χαρακτῆρα.

Ὁ Δάρβιν ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1809, ἐσπούδασε δὲ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κανταβριγίας οὐχὶ τόσῳ ἐπιμελῶς, ὡς διηγεῖτο ὁ ἴδιος. Ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσι καὶ ἑνὸς ἐτῶν προσελήφθη ἐν ἐπιστημονικῷ τινι περὶ τὴν νότιον Ἀμερικὴν περίπλῳ, ἔνθα διέτριψεν πέντε ἔτη, εἶτα δὲ ἐπανελθὼν ἐν Λονδίνῳ κατῴκησε μακρὰν τούτου ἐν ἀγροτικῇ ἐπαύλει, ἔνθα ἀφωσιώθη εἰς λύσιν τοῦ μεγάλου προβλήματος, ὅπερ συνέλαβε κατὰ τὴν περιήγησίν του. Ἐν ἔτει δὲ 1859 ἐδημοσίευσε τὸ πολύκροτον αὐτοῦ σύγγραμμα «Περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν εἰδῶν».

Ὁ Δάρβιν δὲν ἦτο ὑγιὴς τὸ σῶμα. Ἀπὸ τοῦ περὶ τὴν γῆν περίπλου ἔπαθεν· οὐδόλως δ' ἠδυνήθη πλέων ἐπὶ πενταετίαν νὰ ἐθισθῇ πρὸς

1. Ἐν ἀριθμ. 186 τοῦ ἔτους 1879.

Digitized by Google

τὴν ναυτίαν τοῦ πλοῦ, ἐξ ἧς ὑπέφερε δεινῶς. «Ἐπὶ πολλὰ ἔτη, λέγει ὁ ναύαρχος Stokes, εἰργαζόμεθα ὁμοῦ ἐν τῷ αὐτῷ πλοίῳ καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς τραπέζης, αὐτὸς μὲν μικροσκοπῶν, ἐγὼ δὲ χαρτογραφῶν. Αἴφνης ὁ Δάρβιν διέκοπτε τὴν ἐργασίαν πρὸς μεγίστην αὐτοῦ θλῖψιν. Μετὰ ἐργασίαν ὥρας περίπου ἠναγκάζετο νὰ μοὶ εἴπῃ· «πρέπει νὰ πέσω πάλιν ὕπτιος καὶ λάβω τὴν ὁριζόντειον»,τὴν μόνην θέσιν πρὸς ἀποφυγὴν καὶ μείωσιν τῆς μετὰ τοῦ πλοίου συνδονήσεως. Οὕτω κείμενος πλαγίως ἐπί τινα ὥραν ὁριζοντείως, ἠγείρετο καὶ ἤρχιζε τὴν ἐργασίαν ἐκ νέου μέχρις οὗ πάλιν καταληφθῇ ὑπὸ τοῦ θαλασσίου πάθους. . . . Τὰ ἀποτελέσματα δὲ τῆς κακῆς ταύτης ἐπιδράσεως τοῦ ταξειδίου ᾐσθάνετο ὁ Δάρβιν καὶ κατὰ τὸν μετέπειτα βίον...»

Ἀλλὰ καίτοι φιλόνοσος ὁ Δάρβιν κατώρθωσε διὰ λίαν ἐπιμελοῦς διαίτης νὰ φέρῃ εἰς πέρας ἔκτακτον ποσότητα ἐργασίας. Ἐγειρόμενος τῇ 6 ὥρᾳ τῆς πρωΐας ἐλούετο διὰ ψυχροῦ ὕδατος, ἐπεριπάτει μικρὸν ἐν τῷ κήπῳ ἢ ἀνὰ τοὺς ἀγρούς, περὶ δὲ τὴν ὀγδόην προηρίστα λιτότατα· εἶτα κατεγίνετο εἰς ἀνάγνωτιν εἴτε εἰς ἀπάντησιν, κατ' ἀξιοθαύμαστον τάξιν,τῶν πολυαρίθμων ἐπιστολῶν, τὸ δὲ λοιπὸν τῆς ἡμέρας διήρχετο μελετῶν,παρατηρῶν, καταγράφων,πειραματίζων ἐν τῇ οἰκίᾳ ἢ ἐν τῷ κήπῳ του. Ἅπας δὲ ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος τανῦν γνωρίζει οἵα ἐργασία πνευματική, οἵα ὀξυδέρκεια καὶ ἐπιμονὴ καὶ κρίσις κατηναλίσκοντο καθ' ἅπαντα τοῦτον τὸν χρόνον. Τὸ ἑσπέρας συνδιελέγετο ἐν τῇ αἰθούσῃ προσηνέστατα μετὰ τῶν φίλων του ἤ, ὅπως ἐλαφρύνῃ τὸ πνεῦμα, ἀνεγίνωσκε ἔργα τῆς ἐλαφρᾶς φιλολογίας, εἶτα δ' ἐνωρὶς μετέβαινε πρὸς ὕπνον. Σπανιώτατα κατέλιπε τὸ χωρίον Down, ὅπως μεταβῇ εἰς Λονδῖνον, καὶ τότε δὲ πάλιν ἔπραττε τοῦτο, ὅπως ἐπισκεφθῇ ἐπιστημονικὴν συλλογὴν ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. Τὸ θέρος διήρχετο ἐπί τινας ἑβδομάδας παρὰ τὴν παραλίαν ἢ τὰ ὀρεινὰ τῆς Ἀγγλίας μέρη.

Μῆνας πολλοὺς πρὸ τοῦ θανάτου του αἱ δυνάμεις του εἶχον καταβληθῆ, μόνον δὲ μετὰ πολλοῦ κόπου ἠδύνατο νὰ ἐργασθῇ ἐπ' ὀλίγον· ἐν τούτοις δὲν κατέλιπε τὴν ἐργασίαν, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦτο, μίαν δ' ἔτι ἑσπέραν πρὸ τοῦ θανάτου του κατεγίνετο εἰς βοτανικὰς παρατηρήσεις. Περὶ τῆς νόσου τοῦ Δάρβιν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Φραγκῖσκος ἔγραψε τὰ ἑξῆς ἐν ἐπιστολῇ πρός τινα φυσιοδίφην.

«. . . Πρὸ μικροῦ χρόνου ἦτο λίαν ἀσθενὴς καὶ ὑπέφερε συχνὰ σχεδὸν καθ' ἑκάστην ἀπὸ πόνον κατὰ τὸν θώρακα, ὅστις δὲν ἦτο μὲν ὀξύς, ἀλλὰ λίαν καταβλητικός. Ἔπαυσε νὰ βαδίζῃ, ἡ δὲ ζωή του προσωμοίαζε τὴν γηραιοῦ ἀπομάχου· εἰς τὸν περίπατον ἐφέρετο ἐπὶ φορητῆς ἕδρας, ἐξηπλοῦτο συχνότερον καὶ κατέκειτο ἐπὶ τοῦ σοφᾶ, μόλις δὲ εἰργάζετο σμικρὸν πειραματικῶς. Ἡ τοιαύτη κατάστασις διήγειρεν, ὡς εἰκός, ἐν ἡμῖν φροντίδας, διότι ἐγνωρίζομεν ὅτι ἡ καρδία του ἦτο ἐξησθενωμένη. Κατὰ τὴν νύκτα τῆς 18 πρὸς τὴν 19 Ἀπριλίου κατελήφθη ὑπὸ τῆς νόσου, ἔπεσε λιπόθυμος, ἀνέλαβε πάλιν τὸ λογικόν, εἶτα δὲ παρέμεινεν ἐν τῇ λίαν ἐξηντλημένῃ ταύτῃ καταστάσει. Ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου μέχρι τοῦ θανάτου του συμβάντος τῇ 4 μ. μ. τῆς 19 Ἀπριλίου, κατελαμβάνετο ἐκ διαλειμμάτων ὑπὸ μεγίστης ἐξαντλήσεως, ἡ δὲ κατάστασις αὐτοῦ ἐγένετο χείρων. . .

»Τὰ τέκνα του καὶ ἡ σύζυγος περιεκύκλουν τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην. Τέταρτον πρὸ τοῦ θανάτου ἀπώλεσε τὴν συνείδησιν. Οἱ ἰατροὶ εἶχον διαγνώσει ὡς νόσον συνάγχην τοῦ στήθους, ἐξ ἧς ἀπέθανε καὶ ὁ πάππος αὐτοῦ Ἔρασμος».

Ὁ Δάρβιν ἐπεθύμει νὰ ταφῇ εἰς χῶρόν τινα, ὃν εἶχεν οἰκοδομήσει κατὰ τὰ τελευταῖα αὐτοῦ ἔτη, ἐν τῷ ἐξοχικῷ κτήματι ἐν Down, ἔνθα ἔζησεν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὑψώθη γενικὴ ἀπαίτησις, ὅπως κατατεθῇ εἰς τὴν ἐθνικὴν στοὰν τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν σεμνὴν ἀβατείαν τοῦ Westminster, δὲν ἠθέλησεν ἡ οἰκογενειά του ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν ὁμόφωνον ταύτην τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ ἀπαίτησιν. Ἡ κηδεία ἐγένετο τῇ 26 Ἀπριλίου, ἐν μεγίστῃ πομπῇ. Τὸ σῶμα κατετέθη ἐν κασσιτερίνῃ σορῷ, ἥτις κυκλουμένη ὑπὸ ἑτέρας ὁμοίας ἀστιλβώτου ἐκ ξύλου δρυός, φέρει ἁπλῆν ἐπιγραφὴν ἐπὶ μεταλλίνης πλακός. Τὰς κορυφὰς τοῦ ἐπιφερέτρου καλύμματος ἔφερον οἱ δοῦκες τῆς Δεβονσύρης καὶ τῆς Ἀργύλλης, ὁ πρέσβυς τῆς Ἀμερικῆς Lowell, ὁ θεολόγος Farrar, οἱ φυσιοδίφαι Spottinswood,Hoocker, Wallace,Huxley καὶ Lubbock, πάντα ταῦτα πρόσωπα περιφανῆ καὶ φίλα τῷ θανόντι. Πλὴν τῆς οἰκογενείας δὲ καὶ τῶν λοιπῶν οἰκείων, ἠκολούθουν πενθίμως ἐνδεδυμένοι οἱ ἄρχοντες τῆς πολιτείας καὶ ἅπασα ἡ ὑψίστη τοῦ Λονδίνου ἀριστοκρατία, οἱ πρέσβεις τῆς Γερμανίας, Ἰταλίας καὶ Γαλλίας, οἱ κορυφαῖοι τῆς ἐπιστήμης ἄνδρες ἐξ ὅλων τῶν κρατῶν καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν σοφῶν συλλόγων καὶ ἑταιριῶν τῆς Ἀγγλίας. Ἡ σορὸς κατετέθη παρὰ τὸ μνῆμα τοῦ Ἐρσχέλου καὶ ἐγγὺς τοῦ μνήματος τοῦ Νεύτωνος.

«Οὕτω» ἐπιφέρει ὁ Krause, παρ' οὗ παρελάβομεν τὴν ἄνω τῆς κηδείας περιγραφήν, «ἡ κηδεία τοῦ Δάρβιν ὑπῆρξε πομπὴ θριαμβευτική. Θὰ διατηρῆται δὲ διὰ παντὸς ὁ θανὼν ἐν τῇ μνήμῃ καὶ τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ὡς θριαμβευτής, ὡς ἥρως τοῦ πνεύματος, κατανικήσας κόσμον ὁλόκληρον προλήψεων, ὅπως δώσῃ νέαν ὤθησιν εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος, τέλος δὲ θὰ διαμένῃ ἐς ἀεὶ ἔξοχον ὑπόδειγμα ἀνδρός, ὅστις δι' ὅλης τῆς ἐξόχου δυνάμεως τοῦ πνεύ-

Digitized by Google

ματός του, ἀνεζήτησε διηνεκῶς τὴν ἀλήθειαν».

Οὕτω τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος ἐτίμησε καὶ θανόντα τὸν εὐτυχῆ ἄνδρα, ὅστις ἔζησε βλέπων τὰς ἰδέας αὐτοῦ καὶ τοὺς κόπους ὑπὸ παντὸς τοῦ ἐπιστήμονος κόσμου δεκτὰς γενομένας, καὶ ὅστις πρὸς τῇ ἐπιστημονικῇ αὐτοῦ ἱκανότητι ἐκέκτητο καὶ πλῆθος ἄλλο προσόντων, δι' ὧν ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ παρὰ τοῖς συγχρόνοις ἐγένετο τελεία, τουτέστι, καὶ πλούτου πολλοῦ, καὶ τύχης ἀγαθῆς καὶ ἀνεξαρτησίας ἀτομικῆς, καὶ ἀγαθότητος ψυχικῆς καὶ προσηνείας ἐξαιρέτου. Οἵα διαφορὰ τύχης καὶ περιστάσεως μεταξὺ Δάρβιν καὶ τοῦ προδρόμου αὐτοῦ Γάλλου Λαμάρκ! Ἐνῷ ὁ πρῶτος ἀπήρχετο τῆς ζωῆς ἔνδοξος καὶ εὐτυχής, ἔζησεν ὁ δεύτερος ἄγνωστος καὶ ἐν δυστυχίᾳ ἐπὶ ὀγδοήκοντα ἔτη, ταλαιπωρηθεὶς ἐν ἐργασίᾳ πνευματικῇ, τυφλὸς δέκα ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου του, ὑπαγορεύων ἀπὸ μνήμης εἰς τὰς δύο θυγατέρας του τὸ τελευταῖον μέρος τῆς Φυσικῆς του Ἱστορίας!...

Οἱ εὐτυχήσαντες ν' ἀναστραφῶσι τὸν Δάρβιν ἐκθειάζουσι τὸ εὐγενὲς τοῦ παραστήματος, τὸ προσηνὲς καὶ ἐπίχαρι τοῦ χαρακτῆρος, καὶ τὸν ἤρεμον αὐτοῦ ἐξοχικὸν βίον. «Ἡ κεφαλή του», λέγει ὁ ἐν Βρεσλαυΐᾳ γέρων καθηγητὴς τῆς Βοτανικῆς **Cohn**, «ὑπενθυμίζει τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Σωκράτους· εἶνε ὅμως ἱκανῶς ἐπιμηκεστέρα. Ὅλως σωκρατικὸν δὲ εἶνε καὶ τὸ εὐρύτατον καὶ ὑψηλὸν αὐτοῦ μέτωπον, τὸ μεταβαῖνον εἰς τὸ ἐπίσης λίαν κυρτὸν βρέγμα καὶ περιβαλλόμενον ἑκατέρωθεν τῶν κροτάφων ὑπὸ τῆς πολιᾶς κόμης. Λίαν χαρακτηριστικὰ εἰσὶν ἐπίσης καὶ τὰ προβάλλοντα τόξα τῶν ὀφρύων, τὰ ἐπιστεγάζοντα τοὺς ἐμπιστοσύνην ἀποπνέοντας ὀφθαλμούς. Καθαρὰς γραμμὰς ἔχουσι καὶ ἡ ῥὶς καὶ τὸ στόμα. Τὸ κάτω μέρος τοῦ προσώπου καλύπτει πολιὸν γένειον, λίαν μακρὸν ὑπὸ τὸν πώγωνα, βραχύτερον δὲ παρὰ τὰς παρειάς. Ἐὰν δὲ δὲν δυνάμεθα ν' ἀποκαλέσωμεν ὡραίους τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου, θαυμάζομεν ὅμως τὴν ζωηρότητα αὐτῶν, αὐτοῦ ὁμιλοῦντος. Ὅταν ὁ Δάρβιν ἀκροᾶται, παρατηρεῖ τις ἐπὶ τοῦ προσώπου του τὴν πρᾴον, σχεδὸν θλιβερὰν ἐκείνην ἔκφρασιν, ἣν παρετήρησα καὶ παρὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ Χουμβόλδῳ».

Ἕτερος παρατηρητὴς οὐχὶ ἐπιστήμων, ἀλλὰ καλλιτέχνης, ὁ ἐν Βιέννῃ ἀρχιμουσικὸς Χὰνς Ῥίχτερ περιέγραψε τὸν Δάρβιν ὡς ἑξῆς διάγοντα ἐν τῇ ἐξοχικῇ αὐτοῦ ἐπαύλει.

«Ἦσαν αἱ ἑορταὶ τῆς πεντηκοστῆς παρελθόντος ἔτους (**1881**), ὅτε προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Δάρβιν μετέβην μετὰ τοῦ φίλου μου **H. Franke** εἰς τὸ χωρίον **Down**. Ὁ **Franke** ἔχει σύζυγον ἀνεψιάν τινα τοῦ Δάρβιν, ἐκ τῆς οἰκογενείας **Wedgwood**, καὶ εἶνε ὁ ἀγαπητότερος οἰκιακὸς τῆς οἰκογενείας, διότι ἐν τῇ οἰκίᾳ Δάρβιν θεραπεύεται πολὺ ἡ μουσική. Δὲν εἶνε δὲ χρεία νὰ διηγηθῶ οἵαν χαρὰν μοὶ προὐξένησεν ἡ πρόσκλησις. Ἐπορεύθην διὰ τῆς ταχείας ἁμαξοστοιχίας εἰς **Down** μετὰ τοῦ φίλου μου καὶ τῆς συζύγου του, εἰς τὸ ὁποῖον ἐφθάσαμεν μετὰ δύο ὥρας. Ἐκεῖ ἀνέμενεν ἡμᾶς ἅμαξα, ἥτις διὰ τερπνῆς χώρας ἔφερεν ἡμᾶς εἰς τὴν ἔπαυλιν τοῦ Δάρβιν. Ἡ οἰκία αὕτη εἶνε ἁπλοῦν τι ἐξοχικὸν ἀγγλικὸν οἰκοδόμημα, μονώροφον, μὴ ἔχον τι τὸ ἰδιάζον, ἔχον δὲ πρόσθεν κῆπον μετὰ διαφόρων θαμνωδῶν συμπλεγμάτων καὶ σκιερῶν δένδρων. Ἅμα ἀφικόμενοι, μετηνέχθημεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, ἔνθα ἀνοιχθείσης θύρας τινὸς εὑρέθην πρὸ τοῦ Δάρβιν, ὅστις ἐκάθητο ἐπὶ ἕδρας πρὸ τῆς ἑστίας θερμαινόμενος. Ἠγέρθη ἀμέσως, ἔτεινε πρὸς ἡμᾶς τὴν χεῖρα καὶ ἐδεξιώθη ἡμᾶς ἐγκαρδίως. Ἀλλ' ὁπόσον ἀπερίγραπτος ὑπῆρξεν ἡ ἐντύπωσίς μου; Εἶδον τόσας εἰκόνας καὶ φωτογραφίας τοῦ Δάρβιν, ὅσῳ ἐπιτυχεῖς ὅμως καὶ ἂν ἦσαν, ἐν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκφράσωσι, τὴν ὡραιότητα τῶν ὀφθαλμῶν, ὀφθαλμῶν τῆς ἀγγλοσαξωνικῆς φυλῆς, ἐκφραζόντων πλήρη εὐμένειαν, πρᾳότητα καὶ ἀγαθότητα. Εἶχον δεινῶς συγκινηθῆ. Κατόπιν παρετήρησα ὅτι ἅπασαι αἱ εἰκόνες παριστῶσι πολὺ σκιερὰν τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου του, ὅπερ εἶνε λεπτοφυές, ἡ δὲ κεφαλὴ οὐχὶ τόσῳ μεγάλη, ὅσῳ φαίνεται ἐν ταῖς φωτογραφίαις. Κατὰ τὸ παράστημα τοῦ σώματος ἦτο μείζων ἢ ὅσῳ φαντάζεταί τις αὐτόν, νέος δὲ ὢν θὰ ὑπερεῖχε πολὺ τῶν ἄλλων ὑψηλῶν Ἄγγλων. Τὸ μέτωπον ἦτο εὐρὺ καὶ προεῖχε μεγαλοπρεπῶς. Αἱ τρίχες καὶ τὸ γένειον ἦσαν κατάλευκα καὶ οὐχὶ τόσῳ τραχέα, ὅπως παρίστανται διὰ τῶν εἰκόνων, ἡ δὲ ἐνδυμασία τελείου *τζέντλεμαν*. Τὸ ὅλον ἦτο ἀξιοπρεπές, σεβάσμιον, ἐπιβάλλον· συγχρόνως δὲ ἐφαίνετο ὁ Δάρβιν ὡς ἀνατραφεὶς ἐν τῇ εὐπορίᾳ, ὡς ἂν εἶχέ τις πρὸ αὐτοῦ πλούσιόν τινα λόρδον, ὅστις ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἐξοχήν, ὅπως ζήσῃ ἐκ τῶν εἰσοδημάτων του... Ἡ κυρία Δάρβιν, εἰσέτι ὡραία καὶ εὐμεγέθης γυνή, μὲ παρεκάλεσε νὰ παίξω τι, αὐτὴ δὲ ἡ ἰδία μοὶ ὥρισε τὰ θέματα: πρῶτον Μόζαρτ, εἶτα Χάϋδν, Βετχόβεν τέλος δὲ Βάγνερ... Ἐν καιρῷ τοῦ γεύματος ὁ Δάρβιν ἦτο φαιδρὸς καὶ ὁμιλητικώτατος, ἀδιακόπως δὲ ἐξέφραζε τὸν βαθύτατον αὐτοῦ σεβασμὸν πρὸς τὸ γερμανικὸν ἔθνος καὶ τὴν γερμανικὴν ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν. Καὶ δὲν ἠδύνατο μὲν νὰ ὁμιλήσῃ γερμανιστί, ἀνεγίνωσκεν ὅμως καὶ ἐνόει εὐχερῶς τὰ γερμανικὰ ἔργα. Μετὰ μεγάλης δὲ χαρᾶς μοὶ ἔδειξε μεγαλοπρεπὲς λεύκωμα, ὅπερ τετρακόσιοι Γερμανοὶ σοφοὶ καθηγηταὶ ἀπέστειλαν αὐτῷ κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς ἑβδομηκονταετηρίδος του...»

Ἐκ τῶν μέχρι σήμερον ἐπιστημόνων ἀνδρῶν οὐδεὶς ἄλλος ὅσῳ ὁ Δάρβιν ἐξετέθη ποτὲ ὡς σκοπός, καθ' οὗ ἐρρίπτοντο τὰ βέλη χαλαζηδόν. «Ῥίπτων βέλη κατὰ τῶν μεγάλων ψυχῶν», λέ-

Digitized by Google

γει ὁ Σοφοκλῆς, «δὲν θὰ ἀποτύχῃς». Ἀλλὰ κατὰ τοῦ Δάρβιν οἱ πάντες ἀπέτυχον. Μὴ ἀπαντῶν ποτὲ εἰς τὰ ὑβρεολόγια καὶ τὰ ἀνεπιστήμονα ἔργα τὰ ἀφ' ἁπάσης τῆς Εὐρώπης κατ' αὐτοῦ ἐκτοξευόμενα, ἠρεύνα μετὰ εἰλικρινείας καὶ ἐπιστημονικοῦ σεβασμοῦ τὰς γνώμας τῶν ἀληθῶς ἀντιπάλων, ἀνέφερεν αὐτὰς ἐν τοῖς συγγράμμασί του, καὶ οὕτω διαδίδων αὐτὰς περαιτέρω κατεδείκνυε ποῦ κεῖται τὸ σφαλερὸν αὐτῶν. Προσθέσωμεν δ' ἐνταῦθα ὅτι εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ καταφορὰν συνετέλεσαν ἔτι μᾶλλον καὶ πολλοὶ τῶν αὐτοκαλουμένων δαρβινιστῶν, οἵτινες γινώσκοντες τὴν θεωρίαν τῆς ἀναπτύξεως ἐκ τῆς ἀναγνώσεως περιλήψεως τινὸς συντόμου, ἀνεφαίνοντο ἀπόστολοι τῶν νέων ἰδεῶν, ἐξῆγον ἴδια ἀνεφάρμοστα συμπεράσματα, καὶ ἐπετίθεντο δι' ὕβρεων ἰδίως κατὰ τοῦ κλήρου, ἄνευ ἀνάγκης, ἁπλῶς δὲ καὶ μόνον ὅπως προκαλέσωσι θόρυβον καὶ ταραχὴν καὶ ἀποκτήσωσιν ὄνομα.

Ἂν ὁ Δάρβιν κατέλιπε χειρόγραφα ἢ οὔ εἶνε ἄγνωστον μέχρι τοῦδε. Δὲν φαίνεται ὅμως πιθανόν. Ἐν γένει δὲ, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, αἱ τελευταῖαι αὐτοῦ ἐργασίαι, γενόμεναι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ μακροῦ αὐτοῦ βίου καὶ περιστρεφόμεναι ἰδίως ἐπὶ βοτανικῶν ζητημάτων, καίτοι φέρουσαι τὸν χαρακτῆρα τῆς ἄκρας αὐτοῦ ὑπομονῆς καὶ καρτερίας, ἐπηρεάσθησάν πως ὑπὸ τῆς γεροντικῆς ἡλικίας, τῆς ἀμβλυνούσης ἐνίοτε τὴν ὀξύτητα τῆς νεανικῆς ὁράσεως.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου ἐπιθεωρήσεως παρέχοντες σήμερον βραχεῖαν ἐπιθεώρησιν τοῦ βίου τοῦ ἀποθανόντος φυσιοδίφου, θέλομεν ἄλλοτε ἐν ἄλλοις τῆς *Ἑστίας* φύλλοις, κατὰ διαλείμματα καὶ ἐν ἰδίοις κεφαλαίοις διευκρινίζει καὶ ἐπεξηγεῖ διὰ παραδειγμάτων τὰ καθέκαστα τῆς θεωρίας τῆς ἀναπτύξεως τμήματα. Ἐν τῇ ἐπιθεωρήσει δὲ ταύτῃ, καθὼς καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς, θέλομεν ἔχει ὑπ' ὄψιν ἡμῶν τὸ χάριν τῶν πολλῶν γεγραμμένον σύγγραμμα τοῦ Seidlitz, τὰ συγγράμματα αὐτοῦ τούτου τοῦ Δάρβιν, πρὸς δὲ, καὶ κυρίως, αὐτὸν τὸν ἀναγνώστην τῆς *Ἑστίας*, οὗτινος αἱ ἐπὶ φυσικῶν πραγμάτων γνώσεις, νομίζομεν, δὲν θ' ἀποκρούσωσι οἱασδήποτε ἐπεξηγήσεις.

***

ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΑΕΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ

εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἀληθὴς τροφὴ τῆς ζωῆς εἶνε ὁ ἀὴρ ὃν ἀναπνέομεν. Ἐκ τῆς ποιότητος αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἡ ἁρμονία τῶν οὐσιωδῶν τῇ ζωῇ λειτουργιῶν, αἵτινες ἐκανονίσθησαν ἐπὶ τῇ βάσει τακτικῆς ἀπορροφήσεως ἀέρος ἀποτελουμένου ἐκ κράματος πάντοτε ἀπαραλλάκτου, οἷον τὸ ἐπὶ τῶν λόφων, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγρῶν. Ὁ ἀὴρ τῶν ἀγρῶν, ὁ ἀκαταπαύστως ἀνανεούμενος ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, εἶνε τὸ μόνον στοιχεῖον, διὰ τὸ ὁποῖον εἶνε προδιατεθειμένοι οἱ πνεύμονές μας, τὸ αἷμά μας, οἱ ἱστοί μας. Αὐτὸς εἶνε τὸ *ἀθάνατο νερὸ* τῆς μακροβιότητος. Ἀλλ' οἴμοι! πόσοι στεροῦνται τοῦ ἀπαραιτήτου τούτου στοιχείου τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑγείας! Καὶ ἐκ τῶν ἐχόντων δὲ τοῦτο εἰς τὴν διάθεσίν των πόσοι στεροῦνται ἑκουσίως τῶν εὐεργετημάτων του!

Οἱ ἄνθρωποι φροντίζουσι μέχρις ὑπερβολῆς περὶ τῆς ἐκλογῆς τῆς τροφῆς αὐτῶν, λαμβάνουσι μυρίας προφυλάξεις περὶ τῆς ποιότητος αὐτῶν, ἀναζητοῦσι δὲ καὶ τιμωροῦσι τοὺς νοθεύοντας τὰ ποτὰ ὧν ποιοῦνται χρῆσιν· ἡ φαντασία των ἐξογκόνει τὸν ἐξ ἀνωδύνου τινὸς νοθείας ἢ ἀβλαβοῦς ἀντικαταστάσεως ἐπαπειλοῦντα αὐτοὺς κίνδυνον· καὶ κατὰ παράδοξον ἀνακολουθίαν αὐτοκτονοῦνται ἑκουσίως διὰ τῆς βραδείας ἀσφυξίας καὶ τῆς χρονίας δηλητηριάσεως, μὴ ἀναπνέοντες ἀέρα καθαρὸν, ζωογόνον, οὗτινος ἡ Φύσις ἐκανόνισε τὸ κρᾶμα κατὰ τὴν πρὸς συντήρησιν τῆς ζωῆς αὐτῶν ἀναγκαίαν ἀναλογίαν. Καὶ ἐν τούτοις ὁ καλὸς ἀὴρ εἶνε ἀναγκαιότερος ἔτι καὶ τοῦ καλοῦ ἄρτου. Μετριωτάτη τροφὴ πεπτομένη ἐν ὑγιεῖ ἀτμοσφαίρᾳ εἶνε ὠφελιμωτέρα ἀρίστης τροφῆς, καταναλισκομένης ἐν ἀκαθάρτῳ ἀτμοσφαίρᾳ.

Πᾶσα ἀναπνοὴ εἰσάγει εἰς τοὺς πνεύμονας ἡμίσειαν περίπου λίτραν ἀέρος, καὶ ἐπειδὴ κατὰ μέσον ὅρον ἀναπνέομεν 18 φορὰς κατὰ λεπτὸν, καταναλίσκομεν ἐν μιᾷ ὥρᾳ 540 λίτρας ἀέρος ἤτοι 13,000 λίτρας εἰς 24 ὥρας. Πᾶσα σφοδρὰ κίνησις τῶν μυῶν, πᾶσα ἄσκησις αὐξάνει τὴν ποσότητα τοῦ ἀναπνεομένου ἐν δεδομένῳ χρόνῳ ἀέρος.

Δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν ἰδέαν τινὰ ἐκ τῶν ἑξῆς ἀριθμῶν, οἵτινες παριστῶσι τὴν ἀναλογίαν τοῦ ἀναπνεομένου ἀέρος κατὰ τὰς διαφόρους θέσεις καὶ καταστάσεις τοῦ σώματος. Π. χ.

Ἄνθρωπος κεκλιμένος ἀναπνέει	.	1,00
» ὀρθὸς . . » .	.	1,33
» βαδίζων ἠρέμα » .	.	1,90
» βαδίζων ταχέως »	.	2,76
» ἔφιππος, ἐν τριποδισμῷ	.	4,05
» νηχόμενος » . .	.	4,32
» τρέχων » . .	.	7,00

Μεταξὺ τῆς ἀπολύτου λοιπὸν ἠρεμίας καὶ τῆς ταχυδρομίας ἡ ἀναλογία εἶνε 1 πρὸς 7. Δυνάμεθα νὰ ὁρίσωμεν ἀκριβέστερον τὸν ὑπολογισμὸν τοῦτον. Ὑπελογίσθη ὅτι ἄνθρωπος, μέσου αναστήματος, νῆστις, ἐν θερμοκρασίᾳ 32 βαθμῶν, καταναλίσκει καθ' ἑκάστην ὥραν 24 λίτρας περίπου ὀξυγόνου· ἔχει ἀνάγκην 26 λιτρῶν ἂν ἡ θερμοκρασία εἶνε 15 μόνον βαθμῶν Ἂν ἐκτελῇ σφοδρὰν κίνησιν, μηχανικὴν ἐργασίαν, ἀπαιτοῦσαν ἔντασιν τῶν μυῶν ὅσην καὶ ἡ ἀνύψωσις 15 λιτρῶν βάρους εἰς ὕψος 200 μέτρων ἐν διαστήματι ἑνὸς λεπτοῦ, καταναλίσκει, καθ' ὥραν, 63

Digitized by Google

λίτρας ὀξυγόνου, καὶ ἂν ἐκτελῇ τὴν ἐργασίαν ταύτην κατὰ τὴν πέψιν ἔχει ἀνάγκην 71 λιτρῶν τοῦ ἀερίου τούτου.

Ἐκ τῶν ἀριθμῶν τούτων ἐξάγονται περίεργα καὶ ἐνδιαφέροντα συμπεράσματα. Ἀποδεικνύεται ὅτι ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ μηχανῇ, ὡς καὶ ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευασθεῖσι μηχανισμοῖς, ἡ παραγομένη θερμότης ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν κτωμένην δύναμιν. Ὅπως τεμάχιον γαιάνθρακος καιόμενον ἐν ἀτμοχηχανῇ μεταβάλλει τὴν ἐκ τῆς καύσεώς του παραχθεῖσαν θερμότητα εἰς μηχανικὴν δύναμιν, οὕτω ἡ αὔξησις τῆς ἀνθρωπίνης καύσεως παράγει τὴν ἐργασίαν ἡμῶν. Ἐφ' ὅσον αὐξάνει κατ' ἔντασιν καὶ ἀναπτύσσει πλείονα μηχανικὴν δύναμιν, οἱ πνεύμονες ἀπορροφῶσιν ἀνάλογον ποσότητα ἀέρος. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ εἴπωμεν: ἐργάζεσθαι ταὐτὸν ἐστὶ τῷ καίεσθαι.

Οἱ πνεύμονες εἰς ἑκάστην ἐκπνοήν, δηλαδὴ ὁσάκις τὸ στῆθος συστέλλεται, ἐκδιώκουσι ποσότητά τινὰ ἀνθρακικοῦ ὀξέως. Ἄνθρωπος ἠρεμῶν ἐκπνέει κατὰ μέσον ὅρον 21 λίτρας περίπου καθ' ὥραν, ἤτοι 11 γραμμάρια καθαροῦ ἄνθρακος. Ἀλλ' ἡ ἀναλογία τοῦ ἐκπνεομένου ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἀκολουθεῖ τὴν τοῦ εἰσπνεομένου ὀξυγόνου, κατ' ἀκολουθίαν αὐξάνει διὰ τῆς ἀσκήσεως, τῆς ἐργασίας. Ὁ ἐκ τῶν πνευμόνων ἐξερχόμενος ἀὴρ περιλαμβάνει, ἐπὶ πλέον ὑδατμοὺς καὶ ζωϊκὰς ἀναθυμιάσεις, αἵτινες ταχέως ἀποκτῶσι ὀσμήν τινα ναυτιώδη, ἂν μὴ διαλυθῶσιν ἐν ἀπείρῳ ποσότητι ἀέρος.

Ἀλλὰ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ εἶνε ἀκατάλληλον πρὸς καῦσιν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν πρὸς ἀναπνοήν. Ἀφ' οὗ λάβωμεν δύο ὑαλίνους κώδωνας, πλήρεις ἀέρος μὴ δυναμένου ν' ἀνακαινισθῇ, ἂν θέσωμεν ἐντὸς τοῦ ἑνὸς κηρίον καὶ ἐντὸς τοῦ ἑτέρου πτηνὸν βλέπομεν μετ' ὀλίγον τὸ κηρίον σβεννύμενον καὶ τὸ πτηνὸν λιποθυμοῦν ἐξ ἀσφυξίας. Ἡ καῦσις, διὰ τῆς φλογὸς καὶ διὰ τῆς ἀναπνοῆς, ἠνάλωσε ἓν μέρος τοῦ ὀξυγόνου καὶ ἀντικατέστησεν αὐτὸ δι' ἀνθρακικοῦ ὀξέος, καί, μολονότι ὅλον τὸ ὀξυγόνον δὲν ἐξηντλήθη, τὸ δηλητηριῶδες ἀέριον καθιστᾷ ἀνωφελὲς τὸ ὑπολειπόμενον. Πανταχοῦ λοιπόν, ὅπου ἀναπνέομεν, παράγεται τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, οὗτινος ἡ συσσώρευσις προξενεῖ κατ' ἀρχὰς κεφαλαλγίαν, ῥοπὴν πρὸν ὕπνον, εἶτα λήθαργον, καὶ τέλος θάνατον.

Ὅσον ἐπικίνδυνον καὶ ἂν ᾖ τὸ ἀέριον τοῦτο, εἶνε ἧττον ἐν τούτοις ἐπικίνδυνον τῶν ζωτικῶν ἀναθυμιάσεων τῆς ἀναπνοῆς. Πανταχοῦ ὅπου ὑπάρχει συσσώρευσις, ἐν τοῖς οἰκήμασι τῶν ἐργατῶν τῶν πόλεων, ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις, τοῖς στρατῶσι, τοῖς νοσοκομείοις, τὸ ἀνθρώπινον *μίασμα* ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων τοῦ δέρματος καὶ τῶν πνευμόνων, καθίσταται μοιραίως πηγὴ ἀσθενειῶν, οἷον τῆς ἀναιμίας, τῶν ἐξανθηματικῶν νόσων, τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, τοῦ τύφου, καὶ τῆς τὴν προσβαλλομένην ὑγιεινὴν ἐκδικούσης ἐκείνης νόσου, τῆς γνωστῆς ὑπὸ τὸ ἀποτρόπαιον ὄνομα *σηψαιμίας*.

Ἡ συμπύκνωσις καὶ συσσώρευσις τῶν ἀνθρώπων ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν, εἶνε ἓν τῶν σπουδαιοτάτων αἰτίων τῆς προώρου θνησιμότητος. Ἀποθνήσκουσι κατ' ἔτος ἐν Βιέννῃ 1 ἐπὶ 22, ἐν Παρισίοις 1 ἐπὶ 30. Ἐν Λίβερπουλ, ἐν ταῖς συνοικίαις ταῖς οἰκουμέναις ὑπὸ εὐπόρων ἀριθμοῦνται 22 θάνατοι ἐπὶ 1000 κατοίκων, καὶ 43 ἐπὶ 1000 ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ κατοικουμέναις. Ἐν Μάντσεστερ ἡ θνησιμότης εἶνε 1 ἐπὶ 28, ἐν ᾧ κατέρχεται μέχρις 1 ἐπὶ 57 ἐν τῇ πέριξ ἐξοχῇ. Ἡ ἀναπνοὴ τῶν κατοίκων τῶν Παρισίων ἐκχέει καθ' ἑκάστην, ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ 600,000 κυβικὰ μέτρα ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Ἡ ποσότης διπλασιάζεται τοὐλάχιστον ὑπὸ τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῶν καιομένων ὑλῶν. Προσθέσατε εἰς τὸν πελώριον τοῦτον ὄγκον τοῦ ἀσφυκτικοῦ ἀερίου, τὸ φωταέριον, τὸν καπνόν, τὰ ὀξέα, τὰς κόνεις, τὰς σεσηπυίας ὕλας, τὸ ἀνθρώπινον μίασμα, τὰ μικροσκοπικὰ σπέρματα, καὶ σχηματίσατε ἰδέαν τινὰ περὶ τοῦ ἀέρος, ὅστις κυκλοφορεῖ καὶ μετὰ τόσης δυσκολίας ἐν ταῖς στεναῖς ὁδοῖς καὶ ταῖς συνεσφιγμέναις αὐλαῖς. Κατά τινας ὥρας, ἐν καιρῷ ὁμιχλώδει, ἡ νοσωδεστάτη αὕτη ἀτμόσφαιρα ὑποβάλλει μοιραίως ὅλον τὸν πληθυσμὸν εἰς μερικὴν δηλητηρίασιν. Εἰς τὰς συνήθεις περιστάσεις, τ' ἀποτελέσματα τῆς δηλητηριάσεως τῆς πόλεως ἐκδηλοῦνται διὰ τῆς ἀναιμίας, τῆς χλωρώσεως, τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, καὶ τῶν ἐπιδημιῶν. Εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐξακριβώσωμεν ταῦτα δι' ἀριθμῶν; Ἂν παρατηρήσωμεν τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐγχειρίσεως, παραδείγματος χάριν τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ τοῦ μηροῦ, εὑρίσκομεν ὅτι ἐν νοσοκομείοις περιλαμβάνουσιν 100 ἀσθενεῖς, ἀποθνήσκουσιν 25 ἐπὶ 100 ὑφισταμένων ἐγχείρισιν, 31 τοῖς 100 ἐν τοῖς περιλαμβάνουσι 200 ἀσθενεῖς' 40 τοῖς 100 ἐν τοῖς περιλαμβάνουσι 400 καὶ ἐν τοῖς νοσοκομείοις τῶν Παρισίων ἀποθνήσκουσι 74 ἐπὶ 100! Ἰδοὺ τί ἐπιφέρει ἡ συσσώρευσις τῶν ἀνθρώπων' ὁ ἄνθρωπος εἶνε δηλητήριον πρὸς τὸν πλησίον του, ἂν δὲν ἀνακαινίζῃ ἐπιμόνως τὸν ἀέρα, τὸν ὁποῖον ἀναπνέει.

Ὑπολογίζεται, ὅτι τὸ ἄτομον μεμονωμένον ἔχει ἀνάγκην πρὸς κατάλληλον ἀναπνοήν, 20 κυβικῶν μέτρων ἀέρος καθ' ὥραν, ὅτι ἀναγκαιοῦσι 60 κατ' ἄτομον ἐν τοῖς στρατῶσι καὶ 80 ἐν τοῖς νοσοκομείοις. Ἡ ὄσφρησις εἶνε συνήθως ἀρκούντως ἀσφαλὴς ὁδηγὸς πρὸς ἐκτίμησιν τῆς ἀκαθαρσίας τοῦ ἀέρος, ὁσάκις εἶνε μεμολυσμένος διὰ μιάσματος ἀνθρωπίνου, καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶνε ἐπικίνδυνον νὰ ζῇ τις ἐν οἰκήματι ἀποπνέοντι, ἔστω καὶ ἀσθενέστατα, τὴν χαρακτηριστικὴν ταύτην ὀσμήν.

Εἴπομεν ὅτι τὸ μεμονωμένον ἄτομον ἔχει ἀνάγκην καθ' ὥραν 20 κυβικῶν μέτρων ἀέρος. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἐν χώρῳ στεγανῶς κε-

Digitized by Google

κλεισμένῳ, περιλαμβάνοντι 480 κυβικὰ μέτρα, δύναταί τις ν' ἀναπνεύσῃ κανονικῶς ἐπὶ 24 ὥρας. Ὁ ἀὴρ τοῦ χώρου τούτου θὰ πληρωθῇ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, πρὸς ζημίαν τοῦ ὀξυγόνου του, καὶ μολυνθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου μιάσματος, θὰ εἶνε νοσηρὸς καὶ ἐπικίνδυνος μετά τινας ὥρας. Δὲν ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ μετρῶμεν τὸν κυβικὸν χῶρον τῶν διαιτημάτων ἡμῶν ὅπως δώσωμεν εἰς ἕκαστον τὸ ἀπαραίτητον διάστημα, ἀλλὰ χρειάζεται προσέτι ἀερισμὸς ἐπίμονος, ἀκατάπαυστος, ν' ἀνακαινίζῃ συνεχῶς τὴν ἀτμόσφαιραν, ὅπως ἕκαστον μόριον τοῦ ἀέρος ἀναπνέηται μόνον ἅπαξ. Μὴ λησμονῶμεν ἐπίσης νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι τὰ ἄνθη, τὰ ζῷα, τὰ φῶτα, ὑφαιροῦσιν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου μέρος τῆς ἀερίας τροφῆς του. Κύων μεγαλόσωμος διαφθείρει τόσον τὸν ἀέρα, ὅσον καὶ ἄνθρωπος· κηρίον ἀνημμένον παράγει ἴσον τῷ ἀνθρώπῳ ἀνθρακικὸν ὀξύ.

Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει μόνον ἀνάγκην καθαροῦ καὶ ἐλευθέρου ἀέρος, ἀλλ' ἔχει ἀνάγκην, ὅπως καὶ τὸ φυτόν, τοῦ φωτὸς τῆς ἡμέρας, ὅπερ τροποποιεῖ τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς. Ἂν στερηθῶσι τοῦ ἡλίου, ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ φυτόν, ὑφίστανται τὴν αὐτὴν πάθησιν, χάνουσι τὸ χρῶμά των καὶ μαραίνονται: τὸ ἄνθος καθίσταται στεῖρον, ἀπόλλυσι τὴν μορφήν του μετὰ τοῦ χρώματός του, φθίνει καὶ ξηραίνεται. Θέσατέ το ἐν σκοτεινῷ χώρῳ, ἐν ᾧ μία μόνη εἰσδύει φωτεινὴ ἀκτίς, καὶ ὡς ὑπὸ ἐμφύτου τινος ὁρμῆς στρέφεται πρὸς τὴν στενὴν ῥωγμήν, ὡς ὁ δεσμώτης κρεμᾶται εἰς τὴν κιγκλίδα τῆς εἱρκτῆς του, ὅπως ἀποθαυμάσῃ λαθραίως τὸ πρῶτον τοῦτο θαῦμα τῆς δημιουργίας, ἄνευ τοῦ ὁποίου τίποτε δὲν θὰ ἔζη: τὸ φῶς.

Δὲν σᾶς ἔτυχε ποτὲ νὰ αἰσθανθῆτε ποιάν τινα συμπάθειαν πρὸς ἀσθενικὸν φυτόν, εἰς τὸ ὁποῖον προσεκτικὴ χεὶρ μάτην προσπαθεῖ νὰ δώσῃ ζωήν, ἐκθέτουσα αὐτὸ ἐπὶ παραθύρου βλέποντος πρὸς βορρᾶν ἐν τῷ βάθει στενῆς αὐλῆς, περιβαλλομένης ὑπὸ ὑψηλῶν οἰκοδομῶν; Τὸ ἄνθος δὲν ἀλγεῖ, καὶ ἐν τούτοις τὸ λυπούμεθα, διότι ἔχομεν ἔμφυτον αἴσθημα τῶν ἁρμονιῶν τῆς φύσεως, καὶ πᾶν τὸ μὴ ἐκτελοῦν τὴν ἀποστολήν του ἐμπνέει ἡμῖν ὀδυνηρὰν ἐντύπωσιν, ὡς παράχορδος φθόγγος ἐν μέσῳ συμφωνίας. Ἐπὶ πλέον, εἰξεύρομεν ὅτι πᾶς ἐκτροχιασμὸς ἀπὸ τῆς καθεστώσης τάξεως προξενεῖ ὀδύνην εἰς τὰ ζῷα, καὶ ἐκτείνομεν καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔτι τῶν ἀψύχων τὸ ἐνδιαφέρον μας καὶ τὰς συμπαθείας μας.

Παράδοξον πρᾶγμα! Συγκινούμεθα διὰ τὴν τύχην πασχούσης ῥοδωνιᾶς· βλέποντες αὐτὴν φανταζόμεθα πόσον ἀκμαία ἔδει νὰ εἶνε, ζητοῦμεν τὸν ἔνοχον τοῦ κατὰ τῆς φύσεως τούτου ἐγκλήματος, καὶ ἐν τούτοις παρερχόμεθα ψυχροὶ παρὰ παιδίον χοιραδικόν, ῥαχιτικόν, δυστυχὲς πλασμάτιον μεμαραμένον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀρνοῦνται ἀέρα καὶ φῶς! Δὲν εἶνε ἀναισθησία, ἀλλὰ ἕξις. Ἡ μεμαραμένη ῥοδωνιὰ μᾶς φαίνεται ἀνωμαλία· τὸ ἀσθενικὸν παιδίον δὲν ἐπισπᾷ τὴν προσοχὴν ἡμῶν· ἐντύπωσιν ἐμποιοῦσιν ἡμῖν αἱ ἐξαιρέσεις μόνον, τὰ παιδία τὰ ὄντα ῥοδοκόκκινα καὶ εὔρωστα.

Καὶ οὐχὶ μόνον τὸ τέκνον τοῦ ἐργάτου, τοῦ χειρώνακτος πάσχει ἀτροφίαν ἐν τῇ στυγνῇ καὶ στενῇ ἀτμοσφαίρᾳ τῶν μεγάλων πόλεων· οἱ ἀπόγονοι τῶν καλουμένων εὐτυχῶν τῆς γῆς δὲν εἶνε εἰς καλλιτέραν κατάστασιν. Ἐνίοτε μάλιστα ἡ πλάστιγξ κλίνει πρὸς τὸ πτωχὸν παιδίον. Ἡ ὁδὸς εἶνε ἰδική του καὶ δύναται ὁσάκις θέλῃ νὰ παίζῃ ἐλευθέρως. Ἐνῷ ἐν ταῖς εὐπόροις τάξεσι ἡ πρώτη ἀνατροφὴ ἀρχίζει διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως παντός, οὗτινος ἔχει ἀνάγκην τὸ παιδίον. Τὰ διαιτήματα εἶνε περιπεφραγμένα, σκοτεινὰ σχεδὸν ὑπὸ τῶν καταπιπτόντων παραπετασμάτων καὶ τὸ μικρὸν πρέπει νὰ ἐννοήσῃ πρὶν ἀρθρώσῃ τὴν πρώτην του λέξιν πρὶν τολμήσῃ τὸ πρῶτόν του βῆμα ὅτι ἡ ἀκινησία εἶνε τὸ καθῆκον τῶν καλῶς ἀνατεθραμμένων καὶ φρονίμων παιδίων. Τὸ μικρὸν παιδάκι γίνεται φρόνιμον, ἀλλὰ ἀντὶ ποίας θυσίας! Ἐκτὸς μεταξωτῆς τινος ἐπιδερμίδος καὶ ἁβροτάτης τινὸς συμπεριφορᾶς κατὰ τἆλλα εἶνε ὅμοιον πρὸς πτωχὸν παιδίον, καχεκτικὸν καὶ μεμαραμένον. Οἱ γονεῖς λέγουσιν ὅτι εἶνε *δελικάτο*, ἁβρόσωμον, οἱ φίλοι τοῖς συγχαίρουσι διότι τὸ τέκνον των ἔχει ἐξωτερικὸν ἀριστοκρατικόν. Ἡμεῖς δὲ λέγομεν ὅτι εἶνε θῦμα ἀθῶον τῆς ἀμαθίας, τῆς ἀμεριμνησίας, τῶν προλήψεων, ὅπως καὶ τὰ τοῦ ἐνδεοῦς, τὰ φυτοζωοῦντα ἐν τῇ σκοτεινῇ καὶ ὑγρᾷ των τρώγλῃ· οἰκτείρομεν ἐξ ἴσου ἀμφότερα, διότι τὰ ἄτονα ταῦτα σώματα δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς τόπος διαμονῆς εἰς ὑγιᾶ καὶ ἰσχυρὰν ψυχήν. Μαραινομένου τοῦ σώματος διαστρέφεται καὶ γίνεται ἀτροφικὴ καὶ ἡ διάνοιά των. Ἀέρα! δότε τοις, ἀέρα καὶ ἥλιον!

. . . Κ

ΕΥΛΟΓΙΑ

Ἡ λέξις *εὐλογία*, ἣν ἀτόπως γράφουσί τινες *εὐφλογίαν*, ἄγνωστος τοῖς ἀρχαίοις ἐν τῇ σημασίᾳ τῆς λοιμικῆς νόσου, ὡς ἄγνωστος θὰ ἦτο ἴσως καὶ αὐτὴ ἡ νόσος, ἀναφέρεται τὸ πρῶτον ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου, τοῦ κοινῶς Πτωχοπροδρόμου καλουμένου, τοῦ κατὰ τὴν δωδεκάτην ἑκατονταετηρίδα ζήσαντος γνωστοῦ στιχοπλόκου. Ἐν ἐπιστολῇ τινι «τῷ ὀρφανοτρόφῳ »διὰ τὴν κατασχοῦσαν λοίμωξιν», γράφει οὗτος τὰ ἑπόμενα: «ἡ λοίμωξις, ἣν διὰ τὸ ἐπάρατον »πάντως *εὐλογωνυμεῖν* εἰώθεσαν ἄνθρωποι, ἵν' »εὐφορωτέρα κἂν γοῦν ἀπὸ τῆς σεμνωνυμίας τοῖς »κάμνουσι γένοιτο[1]». Τὴν ἀληθῆ τῆς λέξεως ἔννοιαν παρενόησεν ὁ πρῶτος ἐκδότης· ἀλλ' ἡ

1. Ἐν Notices et extraits des manuscrits. τ. VI σ. 541.

Digitized by Google

τοιαύτη παρεξήγησις τοσούτῳ μᾶλλον ἦν ἀδικαιολόγητος, καθ' ὅσον αὐτὸς ὁ Πρόδρομος ἐν ἑτέρᾳ ἐπιστολῇ περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος, ἀναγράφων τὰ τῆς νόσου ἐπακολουθήματα, λέγει, ὅτι ἀπέμεινε στιγματίας καὶ ὅλος κατάγραφος καὶ φαλακρός[1]· καὶ τὰ συμπτώματα τῆς νόσου ἀλλαχοῦ περιγράφων, δῆλός ἐστι τὴν εὐλογίαν ἐννοῶν[2]. Εὕρηται προσέτι ἡ λέξις καὶ ἐν τῇ ὑπὸ ἀνωνύμου γενομένῃ ἑλληνικῇ μεταφράσει ἐκ τοῦ συριακοῦ τοῦ περὶ λοιμικῆς λόγου τοῦ διασήμου Ἄραβος ἰατροῦ Ῥαζῆ. «Τὰ δὲ ἰσχνὰ σώματα, »τὰ χολώδη καὶ ξηρὰ καὶ θερμά, ἐπιτήδειά εἰσι »πρὸς τὴν *εὐλογίαν*· *εὐλογίαν* δ' ὠνόμασαν οἱ »παλαιοὶ τὸ ἓν εἶδος, τὸ μοχθηρότερον τῶν δύο, »καθὰ καὶ παρὰ πολλῶν οὕτως ὀνομάζεσθαι ταύ»την ἀκούω· ἐν γὰρ ταῖς ἑλληνικαῖς διαλέξεσι »κλῆσις ταύτης οὐχ εὕρηται. Ὁ δὲ σοφὸς οὗτος »ἀνὴρ (Ῥαζῆς) τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ *χασπὲ* ὠνό»μασε· δηλοῖ δὲ ἡ λέξις τὸ κατ' αὐτό. Οἶμαι »δέ, ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν λοιμικὴν ὁ λόγος βού»λεται. Εἰ δὲ καὶ διαφέρουσιν ἀλλήλων ἐν ταῖς »διαθέσεσιν, ἀλλ' οὖν καὶ κοινότητα ἔχουσι καὶ »οὐδὲν ἀπεικός[3]». Ἄγνωστον πότε ἐγράφη ἡ μετάφρασις αὕτη· ὁ δὲ Ἄραψ ἰατρὸς Ῥαζῆς ἔζησε κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα.

Ὅμοιον εὐφημισμὸν ἔχουσι καὶ οἱ Τοῦρκοι, καλοῦντες *μπουμπαρέκ*, ἤτοι εὐλογημένην, τὴν πανώλη, ἀπαραλλάκτως ὡς ὁ ἡμέτερος λαὸς ἐκάλει αὐτὴν παλαιότερον *συχωρεμένην* ἢ *εὐλογημένην*[4].

Ν. Γ. Πολιτης.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ ἐπαρχιώτισσα κυρία Α.... εἰσέρχεται εἰς τοῦ Βελουδίου καὶ ζητεῖ τεμάχιον μουσικῆς διὰ τὴν κόρην της.

— Ὁρίστε ἕνα ὡραῖο κομμάτι, κυρία.

— Πόσο ἔχει;

— Ἕνα φράγκο, κυρία.

Καὶ ἡ ἐπαρχιώτισσα μετ' ὀργῆς:

— Μὴ θαρρῇς δὰ πῶς εἶμαι καμμιὰ ξεπεσμένη· ἡ κόρη μου ποτὲ δὲν παίζει κομμάτι κάτω ἀπὸ τρία φράγκα!

* * *

Ἡ πενθερὰ ἀπέθανε:

Μεταξὺ τοῦ γαμβροῦ καὶ τοῦ ἰατροῦ:

— Λοιπὸν ἐτελείωσεν, ἰατρέ; ἀπέθανεν ἡ καϋμένη ἡ πενθερά μου;

— Βέβαια· ἀλλὰ καμμιὰ φορὰ εἶνε καὶ κάτι νεκροφάνειαι!... Πέρυσι μιὰ γυναῖκα, ἐνῷ τὴν ἔψαλλαν 'ς τὴν ἐκκλησία, ἐπετάχθηκε ἐπάνω.

— Ἀλήθεια! Τότε νὰ παραγγείλουμε νὰ ψάλλουν σιγὰ σιγά.

* * *

— Ὅλο καὶ χάνω τὰ μαλλιά μου, καϋμένη, ἔλεγε κυρία πρὸς φίλην της.

Καὶ ὁ τριετὴς Ἀλέκος παρεμβαίνων:

— Καὶ γιατὶ δὲν κλειδόνεις, μαμά, τὸ συρτάρι ποῦ τὰ βάνεις;...

* * *

Ὀλίγον μετὰ τὴν ἀναγόρευσιν αὐτοῦ εἰς αὐτοκράτορα ὁ Ναπολέων συνωμίλει ἡμέραν τινὰ μετά τινος τῶν ὑπουργῶν του, πρὸς ὃν ἐξέθετε τὰ σχέδιά του διὰ τὸ μέλλον. Ὁ ὑπουργὸς ἐτόλμησε νὰ τῷ παρατηρήσῃ τὰς δυσκολίας, ἃς ἤθελεν ἀπαντήσει ἵνα ἀναγνωρισθῇ ὡς αὐτοκράτωρ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων βασιλικῶν οἴκων τῆς Εὐρώπης.

— Ἐὰν αὐτὴ εἶνε ἡ δυσκολία, ἀπεκρίθη ὁ Βοναπάρτης, τὸ πρᾶγμα διορθόνεται εὐκόλως· θὰ τοὺς ἐκθρονίσω ὅλους, καὶ τότε γίνομαι ἐγὼ ἀρχαιότερος αὐτῶν.

* * *

Ἐν τῷ κόσμῳ ἔχομεν πάντες τριῶν εἰδῶν φίλους: ἐκείνους, οἵτινες μᾶς ἀγαπῶσιν, ἐκείνους οἵτινες ἀδιαφοροῦσι περὶ ἡμῶν, καὶ ἐκείνους οἵτινες μᾶς μισοῦσιν.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Μὴ ἐμπιστεύεσθε εἰς ἐκείνους οἵτινες κόπτονται μεγαλοφώνως ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, διότι οὐδὲ εἷς ἴσως ἐξ αὐτῶν εἶνε ὅστις νὰ μὴ ἀποβλέπῃ εἰς τὸ ἀτομικόν του συμφέρον· ἡ πεῖρα ἀπέδειξε μυριάκις, ὅτι ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐλπίζωσι πλειότερα ἐκ τοῦ δεσποτισμοῦ, θὰ σᾶς ἔφερον κατ' εὐθεῖαν πρὸς αὐτόν.

—

Σκιὰ καὶ καπνὸς εἶνε ἡ δόξα· ἀλλ' ἡ σκιὰ αὐτὴ μαρτυρεῖ τὴν ὕπαρξιν τοῦ σώματος, ὅπερ τὴν παράγει· ὁ δὲ καπνὸς δηλοῖ ἀλανθάστως ὅτι ὑπάρχει ἑστία, ἐξ ἧς προέρχεται.

—

Ἀδίκως ἐπαναλαμβάνουσιν ἐν πάσῃ περιστάσει τὸ κακεντρεχὲς λόγιον ὅτι ὁ γάμος γεννᾶται ἐκ τοῦ ἔρωτος ὡς τὸ ὄξος ἐκ τοῦ οἴνου, διότι πολλάκις βλέπομεν ὅτι ὁ ἔρως, ὡς ὁ μεταξοσκώληξ, δὲν παράγει μέταξαν ἢ ἅμα χάσῃ τὰ πτερά του.

—

Ἡ γυνή, ἡ εἰλικρινῶς ἀγαπῶσά τινα, παύει οὖσα φιλάρεσκος πρὸς αὐτόν, ἄνευ δὲ φιλαρεσκείας ἡ γυνὴ παύει ταχέως νὰ ἀρέσκῃ.

1. Αὐτ. σ. 542.
2. Αὐτ. σ. 547.
3. Ῥαζῆ, περὶ λοιμικῆς 2, ἐν Ἀλεξάνδρου Τραλλ. Θεραπευτικοῖς ed. J. Goupil σ. 246.
4. Κοραῆ, Ἄτακτα τ. IV σ. 144.—Βλ. καὶ Fauriel, Chants popul. τ. I σ. LXXXIV. — Ἑπτάλοφον νέαν τ. Β' σ. 723.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ ΚΟΡΙΝΝΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑ «ΟΜΟΝΟΙΑΣ»

Digitized by Google

'Αριθ. 368 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι —Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9 | 16 Ἰανουαρίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιστορία Ὀνωρίου Βαλζάκ.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 25.

Ὁ κύριος Κάρολος Γρανδέ, ὡραῖος νεανίας εἰκοσιδύο ἐτῶν, παρίστα τὴν στιγμὴν ἐκείνην παράδοξον ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς ἐπαρχιώτας, οἵτινες ἀγανακτοῦντες ἐκ τῶν ἀριστοκρατικῶν του τρόπων, ἐσπούδαζον πάντες αὐτὸν ἵνα τὸν χλευάσωσι. Τοῦτο πρέπει πως νὰ ἐξηγηθῇ. Ὅταν ἔχωσι δύο καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ἡλικίαν, οἱ νέοι εἶνε τοσοῦτον ἔτι παῖδες, ὥστε εὐκόλως γίνονται παιδαριώδεις. Διὰ τοῦτο δὲ ἐξ ἑκατὸν νέων οἱ ἐνενήκοντα ἐννέα θὰ προσεφέροντο ὡς προσεφέρετο ὁ Κάρολος Γρανδέ. Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἑσπερίδος ἐκείνης, ὁ πατήρ του τῷ εἶπε νὰ μεταβῇ ἐπί τινας μῆνας πρὸς τὸν ἐν Σωμύρῃ ἀδελφόν του. Ἴσως δὲ ὁ παρισινὸς Γρανδὲ εἶχε κατὰ νοῦν τὴν Εὐγενίαν. Ὁ Κάρολος, ὅστις πρώτην ταύτην φορὰν ἔπιπτεν ἐν μέσῳ ἐπαρχίας, διενοήθη νὰ ἐμφανισθῇ ἐν πάσῃ τῇ ὑπεροχῇ νεανίου τοῦ συρμοῦ, νὰ ἀπελπίσῃ τὴν ἐπαρχίαν ὅλην διὰ τῆς πολυτελείας του, ν' ἀφήσῃ ἐν αὐτῇ ἐποχήν, καὶ νὰ εἰσαγάγῃ παρὰ τοῖς ἐπαρχιώταις πᾶν ὅ,τι πρόσφατον τοῦ παρισινοῦ βίου. Ἁπλῶς εἰπεῖν ἐσκόπει νὰ διαγάγῃ ἐν Σωμύρῃ πλείονα χρόνον ἢ ἐν Παρισίοις εἰς καθαρισμὸν τῶν ὀνύχων του, καὶ νὰ ἐπιτηδευθῇ πάντα δυνατὸν καλλωπισμὸν ἐν τῇ ἐνδυμασίᾳ του, οὗτινος ἀμελοῦσι πολλάκις οἱ κομψοὶ τῶν νέων ἀντὶ ἀφελείας οὐχ ἧττον ἐπιχαρίτου. Πρὸς τοῦτο παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Κάρολος τὴν ὡραιοτάτην θηρευτικὴν ἐνδυμασίαν, τὸ ὡραιότατον πυροβόλον, τὴν ὡραιοτάτην μάχαιραν καὶ τὸν ὡραιότατον κολεόν. Συμπαρέλαβεν ἐπίσης τὴν λαμπρὰν συλλογὴν τῶν ἐσωκαρδίων του, ὧν εἶχεν ἄπειρα καὶ πολυποίκιλα: τεφρόχροα, λευκά, σκαραβόχροα, χρυσίζοντα, τρεμουσοκέντητα, ποικιλόχρωμα, διπλᾶ, ὀρθὸν ἢ ἀνάκλαστον ἔχοντα τὸ περιλαίμιον, κοσμούμενα διὰ κομβίων χρυσῶν, κλειόμενα ἕως ἄνω, ἢ μέχρι τοῦ μέσου. Ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ πᾶν εἶδος τραχηλιῶν καὶ λαιμοδετῶν τοῦ συρμοῦ· δύο ἐνδυμασίας τοῦ Βουϊσσών· τὴν λεπτοτάτην του λινοστολήν, καὶ τὴν χρυσῆν κομωτικήν του πυξίδα, ἣν εἶχε χαρίσει αὐτῷ ἡ μήτηρ του. Παρέλαβε πάντα τὰ καλλωπιστικά του μικρολογήματα, μὴ λησμονήσας μικρὸν χαριέστατον γραφεῖον, ὅπερ εἶχε δωρήσει εἰς αὐτὸν ἡ ἐρασμιωτάτη τῶν γυναικῶν—κατ' αὐτὸν τοὐλάχιστον,—τουτέστι γυνή τις τοῦ μεγάλου κόσμου, ἣν ἐκάλει Ἀννέταν, καὶ ἥτις περιώδευε τότε συζυγικῶς καὶ πληκτικῶς ἐν Σκωτίᾳ, θῦμα ὑπονοιῶν τινων, εἰς ἃς ἠναγκάζετο νὰ θυσιάσῃ πρὸς ὥραν τὴν εὐτυχίαν της. Πλὴν δὲ τούτου καὶ ἱκανὴν προμήθειαν χάρτου κομψοῦ, ἵνα τῇ γράφῃ μίαν ἐπιστολὴν κατὰ δεκαπενθήμερον. Τέλος πάντων ἐκόμισε μεθ' ἑαυτοῦ φορτίον ὁλόκληρον παρισιανῶν ματαιουργημάτων, ὅσον τὸ δυνατὸν πλῆρες καὶ περιέχον πᾶν ὄργανον χρήσιμον εἰς καλλιέργειαν ἀργῆς ὑπάρξεως ἀργοῦ νεανίου, ἀπὸ τῆς μάστιγος, δι' ἧς προοιμιάζεται ἡ μονομαχία, μέχρι τῶν ὡραίων γλυπτῶν πιστολίων δι' ὧν περατοῦται. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πατήρ του εἶχεν εἰπεῖ εἰς αὐτὸν νὰ ὁδοιπορήσῃ μόνος καὶ χωρὶς ἐπιδείξεως, εἶχε μισθώσει δι' ἑαυτὸν ἀποκλειστικῶς ὁλόκληρον τὸ ἐμπρόσθιον χώρισμα τῆς ταχυδρομικῆς ἁμάξης, μὴ ἐπιθυμῶν νὰ φθείρῃ χαριεστάτην ὁδοιπορικὴν ἅμαξαν, ἣν εἶχε παραγγείλει ἵνα μεταβῇ εἰς προϋπάντησιν τῆς Ἀννέτας του. τῆς μεγάλης ἐκείνης κυρίας, ἥτις κτλ., καὶ ἣν ἔμελλε νὰ συναντήσῃ τὸν προσεχῆ Ἰούνιον εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Βάδεν.

Ὁ Κάρολος προσεδόκα νὰ εὕρῃ ἑκατὸν ἀνθρώπους συνηγμένους εἰς τὸν οἶκον τοῦ θείου του, νὰ κυνηγήσῃ χονδρὸν κυνήγιον εἰς τὰ δάση τοῦ θείου του, καὶ νὰ ζήσῃ τέλος παρ' αὐτῷ ζωὴν ἐξοχικὴν μὲν ἀλλὰ μεγαλοπρεπῆ. Δὲν ἤξευρεν ὅτι ἤθελεν εὕρει αὐτὸν ἐν Σωμύρῃ, ὅπου ἠρώτησε περὶ αὐτοῦ μόνον ὅπως μάθῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Φροαφών. Ὅτε δὲ ἤκουσεν ὅτι διέμενεν ἐν τῇ πόλει, ἐνόμισεν ὅτι ἤθελεν εὕρει αὐτὸν ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς μεγάρου. Ἵνα ἐμφανισθῇ προσηκόντως παρὰ τῷ θείῳ του, εἴτε ἐν Σωμύρῃ εἴτε ἐν Φροαφών, εἶχεν ἐνδυθῇ τὸ κομψότατον ὁδοιπορικόν του ἔνδυμα, ἐζητημένον μετ' ἀφελείας, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν *λατρευτόν*, ἵνα μεταχειρισθῶμεν τὴν λέξιν ἥτις τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐξέφραζε πάσας ὁμοῦ τὰς τελειότητας ἀνθρώπου ἢ πράγματος. Κομωτής τις τοῦ Τοὺρ εἶχε πρὸ μικροῦ βοστρυχίσει τὴν ὡραίαν καστανήν του κόμην. Ἀλλάξας χιτῶνα, εἶχε φορέσει λαιμοδέτην ἐκ μαύρου ὁλοσηρικοῦ πέριξ ὀρθίας τραχηλιᾶς, ἀναδεικνυούσης ἔτι μᾶλλον τὴν λευκὴν καὶ φαιδράν του μορφήν. Ἐπενδύτης ὁδοιπορικός, κατὰ τὸ ἥμισυ κομβωμένος, περιέσφιγγε

τὴν ὀσφύν του, ὑποφαίνων ἐσωκάρδιον ἐκ κασμηρίου, δι' οὗ ἐκαλύπτετο ἄλλο λευκόν. Τὸ ὡρολόγιόν του, τυχαίως ἐντεθειμένον εἰς ἓν τῶν θυλακίων, προσηρτᾶτο εἰς μίαν κομβιοδόχην διὰ μικρᾶς χρυσῆς ἁλύσεως. Ἡ τεφρὰ του περισκελὶς ἐκομβοῦτο ἑκατέρωθεν, ὅπου κεντήματα διὰ μελανῆς μετάξης ἐκόσμουν τὰς ῥαφάς. Ἐκίνει ἐπιχαρίτως ῥάβδον κομψήν, ἧς ἡ περίγλυφος χρυσῆ λαβὴ οὐδόλως ἠμαύρου τὰς καινουργεῖς τεφροχρους χειρίδας του. Τὸ πιλίδιόν του τέλος ἦτο χαριέστατον. Μόνον παρισινός, καὶ παρισινὸς τῆς ἀνωτάτης σφαίρας, ἠδύνατο νὰ καλλωπισθῇ οὕτω χωρὶς νὰ φανῇ γελοῖος, καὶ νὰ συνδέσῃ ἁρμονικῶς διὰ τῆς αὐταρκείας του πάσας ἐκείνας τὰς μηδαμινότητας, ἃς ἐπροστάτευεν ἄλλως ἦθος γενναῖον, τὸ ἦθος νεανίου ἔχοντος καλὰ πιστόλια, ἀσφαλῆ τὴν βολὴν καί...τὴν Ἀννέταν.

Ἂν δὲ τώρα ἐπιθυμεῖτε νὰ ἐννοήσετε τὴν ἀμοιβαίαν ἔκπληξιν τῶν Σωμυραίων καὶ τοῦ νέου παρισινοῦ, καὶ νὰ ἐκτιμήσετε ἀκριβῶς τὴν λάμψιν, ἣν διέχυσεν ἡ κομψότης τοῦ νεήλυδος ἐν μέσῳ τῶν ἀμαυρῶν σκιῶν τῆς αἰθούσης καὶ τῶν μορφῶν, αἵτινες συναπετέλουν τὸν οἰκογενειακὸν ἐκεῖνον πίνακα, προσπαθήσατε νὰ φαντασθῆτε τοὺς Κρυσῶ. Καὶ οἱ τρεῖς των ἔπινον ταμβάκον· ἀπὸ πολλοῦ δὲ ἤδη δὲν ἐφρόντιζον πλέον ν' ἀποφεύγωσι τῆς ῥινός των τοὺς σταλακτίτας οὐδὲ τὰ μελανὰ τρίμματα, ἅτινα κατέστιζον τὰς κατερρυτιδωμένας τραχηλιὰς τῶν κιτρινωπῶν των χιτώνων. Οἱ ἀνειμένοι των λαιμοδέται μετεβάλλοντο εἰς σχοινία περὶ τὸν τράχηλον αὐτῶν. Ἡ ἀφθονία δὲ τῆς λινοστολῆς των, ἥτις, δὶς τοῦ ἔτους πλυνομένη, ἐφυλάττετο ἐπὶ ἓξ ὅλους μῆνας ἐν τῷ βάθει τῶν ἑρμαρίων των, ἐπέτρεπεν εἰς τὸν χρόνον νὰ βάπτῃ αὐτὴν διὰ τῆς κιτρίνης τοῦ γήρως χροιᾶς. Τὸ πρεσβυτικὸν καὶ τὸ ἄχαρι συνηνοῦντο παρ' αὐτοῖς ἁρμονικώτατα. Αἱ μορφαί των, ῥικναὶ ὡς τὰ ἐνδύματά των, ἐρρυτιδωμέναι ὡς αἱ περισκελίδες των, ἐφαίνοντο ἀποτετριμμέναι, κατεσκιρρωμέναι καὶ οἱονεὶ παραδόξως μορφάζουσαι. Τὸ καθόλου ἀτημέλητον τῶν ἄλλων ἐνδυμάτων, ἅτινα πάντα ἦσαν ἐλλιπῆ καὶ παλαιά, ὡς πᾶσα ἐνδυμασία τῶν ἐπαρχιῶν, ὅπου ἀνεπαισθήτως καταντῶσιν οἱ ἄνθρωποι νὰ μὴ ἐνδύωνται πλέον χάριν τῶν ἄλλων καὶ νὰ προσέχωσιν εἰς τὴν τιμὴν ἑνὸς ζεύγους χειροκτίων, συνεφώνει πρὸς τὴν ἀδιαφορίαν τῶν Κρυσῶ. Ἡ φρίκη τοῦ συρμοῦ ἦν τὸ μόνον σημεῖον, εἰς ὃ συνέπιπτον ἐντελῶς τὰ φρονήματα τῶν *γρασενιστῶν* καὶ *κρυσωτιστῶν*. Ὁσάκις ὁ παρισινὸς ἐλάμβανε τὴν διόπτραν του, ἵνα ἐξετάσῃ τὰ παράδοξα τῆς αἰθούσης ἔπιπλα, τὰς δοκοὺς τῆς ὀροφῆς, τὴν χροιὰν τῶν φατνωμάτων, ἢ τὰ στίγματα ὅσα εἶχον ἐγκολάψει ἐπ' αὐτῶν αἱ μυῖαι, καὶ ὧν ὁ ἀριθμὸς θὰ ἤρκει εἰς στίξιν ὁλοκλήρου *ἐγκυκλοπαιδείας*, οἱ παίκτορες ἀνύψουν εὐθὺς τὴν ῥῖνα των καὶ τὸν ἐθεώρουν μεθ' ὅσης περιεργείας ἤθελον θεωρήσει καμηλοπάρδαλιν. Ὁ κύριος Δὲ Γρασὲν καὶ ὁ υἱός του, καίτοι δὲν ἔβλεπον τότε πρῶτον νεανίαν τοῦ συρμοῦ, μετέσχον ὅμως τῆς ἐκπλήξεως τῶν γειτόνων των, εἴτε ὑποκύπτοντες εἰς τὴν ἀνεπαίσθητον καὶ ἀόριστον ἐπίδρασιν γενικοῦ αἰσθήματος, εἴτε ἐγκρίνοντες αὐτὸ καὶ οἱονεὶ λέγοντες σιωπηρῶς πρὸς τοὺς συμπατριώτας των διὰ τοῦ εἰρωνικοῦ των βλέμματος: «Τοιοῦτοι εἶνε ὅλοι εἰς Παρισίους!»

Ἠδύναντο δὲ πάντες νὰ παρατηρήσωσιν ἀνέτως τὸν Κάρολον, οὐδόλως φοβούμενοι μὴ δυσαρεστήσωσι τὸν οἰκοδεσπότην, ὅστις, ἀπησχολημένος ὑπὸ τῆς μακρᾶς ἐπιστολῆς, ἣν ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας, εἶχε λάβει πρὸς ἀνάγνωσιν αὐτῆς τὸ μόνον κηρίον τῆς τραπέζης, ἀδιαφορῶν ὅλως περὶ τῶν ξένων του καὶ τῆς εὐχαριστήσεώς των. Ἡ Εὐγενία, δι' ἣν ὁ τύπος τοιαύτης τελειότητος, κατά τε τὸ πρόσωπον καὶ τὸ ἔνδυμα, ἦτο πάντη ἄγνωστος, ἐνόμισεν ὅτι ὁ ἐξάδελφός της ἦτο πλάσμα ὑπεράνθρωπον, καταβὰν ἐκ τῆς αἰθερίου πατρίδος τῶν ἀγγέλων. Ἀνέπνεεν ἡδονικῶς τὸ ἄρωμα, ὅπερ ἐξέπεμπεν ἡ στιλπνὴ ἐκείνη κόμη, ἡ τοσοῦτον ἐπιχαρίτως βοστρυχουμένη. Ἐπεθύμει πολὺ νὰ ἠδύνατο νὰ ψαύσῃ τὸ λευκὸν δέρμα τῶν λεπτοφυῶν ἐκείνων χειροκτίων. Ἐζήλευε τὰς μικρὰς χεῖρας τοῦ Καρόλου, τὴν χροιὰν αὐτοῦ, τὸ δροσῶδες καὶ λεπτὸν συνάμα τῶν χαρακτηριστικῶν του. Ἁπλῶς δ' εἰπεῖν, ἂν δύναταί τις διὰ μιᾶς εἰκόνος νὰ συνοψίσῃ τὰς ἐντυπώσεις, ὅσας ὁ κομψὸς ἐκεῖνος νεανίας παρήγαγεν ἐπὶ κόρης ἀμαθοῦς, ἀσχολουμένης ἀδιακόπως εἰς ἐπιρραφὴν περικνημίδων κ' ἐπιδιόρθωσιν ἐνδυμάτων τοῦ πατρός της, ζώσης δὲ πάντοτε ἐν μέσῳ τῶν ῥυπαρῶν ἐκείνων φατνωμάτων, χωρὶς ποτε νὰ ἴδῃ διὰ τῆς σιωπηλῆς ὁδοῦ πλείονας τοῦ ἑνὸς διαβάτου καθ' ὥραν,—ἡ ὄψις τοῦ ἐξαδέλφου της προὐκάλεσεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς νεάνιδος τὴν ἀόριστον ἐκείνην καὶ λεπτὴν ἡδυπαθῆ συγκίνησιν, ἣν προξενοῦσιν εἰς νέον ἄνδρα αἱ φανταστικαὶ μορφαὶ τῶν γυναικείων εἰκόνων τοῦ Οὐέστωλ[1], ἐντὸς τῶν πολυτελῶν εἰκονογραφικῶν βιβλίων τῆς ἀγγλικῆς φιλολογίας, ἃς τοσοῦτον δεξιῶς καὶ ἀκροβιγῶς οὕτως εἰπεῖν ἐχάραξεν ὁ Φίνδεν[2], ὥστε φοβεῖταί τις πολλάκις μὴ ἓν καὶ μόνον φύσημα ἐξανεμώσῃ τὰ οὐράνια ἐκεῖνα ἰνδάλματα. Ὁ Κάρολος ἐξήγαγε τοῦ θυλακίου του ῥινόμακτρον κεντημένον ὑπὸ τῆς μεγάλης ἐκείνης κυρίας, ἥτις περιώδευεν ἐν Σκωτίᾳ. Ὅτε εἶδεν ἡ Εὐγενία τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο ἐργόχειρον, ὅπερ εἶχεν ἐξεργασθῆ ὁ ἔρως καθ' ἃς ὥρας ἐσχόλαζεν, ἐθεώρησε τὸν ἐξάδελφόν της, περίεργος νὰ ἴδῃ ἂν ἀληθῶς ἤθελε τὸ μεταχειρισθῇ. Τὸ ἦθος τοῦ Καρόλου, αἱ κινήσεις του, ὁ

1. Ῥιχάρδος Οὐέστωλ, διάσημος ἰχνογράφος ἄγγλος, γεννηθεὶς τὸ 1765 καὶ ἀποθανὼν τὸ 1836. Σ. τ. Μ.

2. Γουλιέλμος Φίνδεν, ὀνομαστὸς ἄγγλος χαλκογράφος, γεννηθεὶς τὸ 1787, καὶ ἀποθανὼν τὸ 1852. Σ. τ. Μ.

Digitized by Google

τρόπος καθ' δν ἐλάμβανε τὴν διόπτραν του, ἡ προσπεποιημένη του αὐθάδεια, ἡ περιφρόνησις αὐτοῦ πρὸς τὴν ὡραίαν ἐκείνην πυξίδα, ἥτις τοσοῦτον εἶχεν εὐχαριστήσει τὴν πλουσίαν κληρονόμον, εἰς αὐτὸν δὲ προδήλως ἐφαίνετο ἀναξία λόγου ἢ πάντη γελοία· πᾶν ὅ,τι τέλος ἐπείραζε τοὺς Κρυσὼ καὶ τοὺς Δὲ Γρασὲν ἤρεσκεν εἰς αὐτὴν μεγάλως, καὶ πρὶν ἢ ἀποκοιμηθῇ ὠνειρεύθη βεβαίως ἐπὶ μακρὸν τὸν μοναδικὸν ἐκεῖνον ἐξάδελφον.

Οἱ ἀριθμοὶ τοῦ *Λότου* ἐξήγοντο βραδέως, ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ἀνάγκη παρέστη νὰ παύσῃ τὸ παιγνίδιον. Ἡ Μεγάλη Ἀννέτα εἰσελθοῦσα εἶπε μεγαλοφώνως :

— Κυρά, νὰ μοῦ δώσετε σενδόνια, νὰ στρώσω τὸ κρεββάτι τοῦ κυρίου.

Ἡ κυρία Γρανδὲ παρηκολούθησε τὴν Ἀννέταν , ἡ δὲ κυρία Δὲ Γρασὲν εἶπε τότε ταπεινῇ τῇ φωνῇ·

— Ἂς φυλάξωμεν ταῖς πεντάραις μας καὶ ἂς ἀφήσωμεν τὸ παιγνίδι.

Ἕκαστος ἀνέλαβε τὰ δέκα του λεπτὰ ἐκ τοῦ περιτεθραυσμένου πινακίου, ὅπου ἦσαν ἀποτεθειμένα· εἶτα δὲ ἡ ὁμήγυρις μετεκινήθη σύσσωμος κ' ἐστράφη μικρὸν πρὸς τὴν ἑστίαν.

— Τί ; ἐτελειώσατε; εἶπεν ὁ Γρανδέ, κρατῶν πάντοτε την ἐπιστολήν του.

— Ἐτελειώσαμεν, ἀπήντησεν ἡ κυρία Δὲ Γρασὲν καθημένη πλησίον τοῦ Καρόλου.

Ἡ Εὐγενία, κινουμένη ὑπὸ σκέψεως, ὁποῖαι συνήθως γεννῶνται ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς νεάνιδος, ὁσάκις αἴσθημά τι εἰσβάλει τὸ πρῶτον εἰς αὐτήν, κατέλιπε τὴν αἴθουσαν καὶ ἀπῆλθε νὰ βοηθήσῃ τὴν μητέρα της καὶ τὴν Ἀννέταν. Ἂν ἐξομολογητὴς ἐπιτήδειος τὴν ἠρώτα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, θὰ ὡμολόγει βεβαίως πρὸς αὐτόν, ὅτι οὔτε τὴν Ἀννέταν οὔτε τὴν μητέρα της ἐσυλλογίζετο, ἀλλ' ὅτι σφοδρὰν εἶχεν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὸ δωμάτιον τοῦ ἐξαδέλφου της , ἵν' ἀσχοληθῇ περὶ αὐτοῦ.Ἵνα τοποθετήσῃ ἐν αὐτῇ ὅ,τι δήποτε , ἵνα προλάβῃ μικράν τινα λήθην , ἵνα πάντα προΐδῃ, ἵνα καταστήσῃ τέλος αὐτὸ ὅσον τὸ δυνατὸν κομψὸν καὶ καθαρόν. Ἡ Εὐγενία ἐνόμιζεν ἤδη, ὅτι μόνη αὐτὴ ἦτο ἱκανὴ νὰ ἐννοήσῃ τὰς ὀρέξεις καὶ τὰς ἰδέας τοῦ ἐξαδέλφου της. Ἔφθασε δ' ἀληθῶς ἐγκαίρως ἵνα καταδείξῃ εἰς τὴν μητέρα της καὶ τὴν Ἀννέταν, αἵτινες ἐπέστρεφον φρονοῦσαι ὅτι πάντα διεσκεύασαν, ὅτι πάντα ἔπρεπε ν' ανασκευασθῶσιν. Ὑπέδειξεν εἰς τὴν Ἀννέταν ὅτι ἔπρεπε νὰ θερμάνῃ τὰς σινδόνας τῆς κλίνης, μεταχειριζομένη τὴν ἀνθρακιὰν τῆς ἑστίας· ἐκάλυψε μόνη της τὴν τράπεζαν διὰ λευκῆς ὀθόνης, καὶ παρήγγειλεν εἰς τὴν Ἀννέταν νὰ τὴν ἀλλάσῃ πᾶσαν πρωΐαν. Ἔπεισε τὴν μητέρα της, ὅτι ἀνάγκη ἦτο ν' ἀναφθῇ πῦρ εἰς τὴν ἑστίαν τοῦ δωματίου, καὶ κατώρθωσε τὴν Ἀννέταν, χωρὶς νὰ τὸ εἴπῃ τοῦ πατρός της, ν' ἀποθέτῃ ἐπὶ τούτῳ μέγαν σωρὸν ξύλων ἐν τῷ διαδρόμῳ. Ἔδραμε καὶ ἔφερεν ἐκ μιᾶς τῶν γωνιῶν τῆς αἰθούσης παλαιόν τινα δίσκον ἐκ λάκκας, κληρονομίαν τοῦ γέροντος Βεστελιέρ, ἔλαβεν ἐπίσης ἐκεῖθεν κρυστάλλινον ἑξάπλευρον ποτήριον, μικρὸν κοχλιάριον οὗτινος εἶχε πλέον ἀποτριβῆ τὸ χρύσωμα, φιαλίδιον ἀρχαῖον ἐφ' οὗ ἦσαν ἐρωτιδεῖς ἐγγεγλυμένοι, καὶ ἀπέθηκε πάντα ταῦτα θριαμβικῶς ἐπὶ τῆς ἑστίας. Ἐντὸς ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας ἐπῆλθον εἰς αὐτὴν τόσαι ἰδέαι, ὅσαι οὐδέποτε ἀφ' ἧς εἶχε γεννηθῆ.

— Μητέρα, εἶπεν,ὁ ἐξάδελφός μου δὲν θὰ ἠμπορῇ νὰ ὑποφέρῃ τὸ ἀλειμματοκέρι. Δὲν ἀγοράζομεν κεριά ;

Καὶ ταχεῖα ὡς πτηνὸν ἐκόμισεν εὐθὺς τὸ πεντάφραγκον, ὅπερ εἶχε λάβει διὰ τὰς μηνιαίας δαπάνας της.

— Νά, Ἀννέτα, εἶπε· τρέξε !

— Καὶ τί θὰ εἰπῇ ὁ πατέρας σου ;

Ἡ φοβερὰ αὐτὴ ἔνστασις προὐτάθη ὑπὸ τῆς κυρίας Γρανδέ, ὅτε εἶδε τὴν θυγατέρα της κρατοῦσαν παλαιὰν ἀργιλλόπλαστον σακχαροθήκην τῶν Σεβρῶν, ἣν εἶχε μεταφέρει ὁ Γρανδὲ ἐκ τοῦ πύργου τοῦ Φροαφῶν.

— Καὶ ζάχαριν ποῦ θὰ εὕρῃς ; Εἶσαι τρελλή.

— Ἡ Ἀννέτα, μητέρα, θ' ἀγοράσῃ καὶ ζάχαριν καὶ κεριά.

— Καὶ ὁ πατέρας σου;

— Εἶνε σωστὸν νὰ μὴν ἔχῃ ὁ ἀνεψιός του νὰ πίῃ ἕνα ποτῆρι νερὸν μὲ ζάχαριν ; Δὲν θὰ τὸ προσέξῃ ὁ πατέρας, ἔννοια σου.

— Ὁ πατέρας σου τὰ προσέχει ὅλα, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ, σείουσα τὴν κεφαλήν.

Ἡ Ἀννέτα ἐδίσταζε, διότι ἐγνώριζε τὸν αὐθέντην της.

— Ἔλα λοιπόν, Ἀννέτα, πήγαινε, ἀφοῦ εἶνε σήμερον ἡ ἑορτή μου.

Ἡ Ἀννέτα ἐκάγχασεν, ἀκούουσα τὴν πρώτην ταύτην ἀστειότητα τῆς νεαρᾶς της δεσποινίδος, καὶ ὑπήκουσεν.

Ἐνῷ δὲ ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ της ἠσχολοῦντο εἰς διακόσμησιν τοῦ ὑπὸ τοῦ κυρίου Γρανδὲ εἰς τὸν ἀνεψιόν του ὁρισθέντος κοιτῶνος, ὁ Κάρολος ὑφίστατο τὰς περιποιήσεις καὶ τοὺς ἀκκισμοὺς τῆς κυρίας Δὲ Γρασέν.

— Πολὺν ἡρωϊσμὸν ἔχετε, κύριε, τῷ ἔλεγεν αὐτή, ν' ἀφήσετε τὰς διασκεδάσεις τῆς πρωτευούσης καὶ νὰ ἔλθετε τὸν χειμῶνα νὰ κατοικήσετε εἰς τὴν Σωμύρην. Ἐν τούτοις, ἂν δὲν σᾶς ἐμπνέομεν τρόμον, θὰ ἴδῃτε ὅτι ἠμπορεῖτε κ' ἐδῶ κάπως νὰ διασκεδάσετε.

Ἠτένισε δ' ἐπ' αὐτὸν ἀληθὲς ἐπαρχιώτιδος βλέμμα, δι' οὗ συνήθως οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν γυναικῶν, μετὰ πάσης ἐπιφυλάξεως καὶ περισκέψεως, ἐκφράζουσι τὴν λαίμαργον ἐκείνην ἐπιθυμίαν, ἣν ἐκδηλοῖ τῶν κληρικῶν τὸ βλέμμα, οἵτινες πᾶσαν ἀπόλαυσιν ὑπολαμβάνουσι κλοπὴν ἢ ἁμαρτίαν.

Ὁ Κάρολος ᾐσθάνετο ἑαυτὸν τοσοῦτον ἐκτο-

Digitized by Google

πισμένον ἐν μέσῳ τῆς αἰθούσης ἐκείνης, τοσοῦτον ἀπέχοντα τοῦ μεγάλου πύργου, ὃν ἐφαντάζετο ὅτι εἶχεν ὁ θεῖός του καὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς βίου, ὃν ὑπέθετεν ὅτι θὰ διῆγεν ἐν αὐτῷ, ὥστε, θεωρῶν τὴν Κυρίαν Δὲ Γρασὲν, εἶδε τέλος εἰκόνα τινὰ ἡμίσβεστον τῶν παρισινῶν μορφῶν. Ἀπήντησεν ἐπιχαρίτως εἰς τὴν γενομένην αὐτῷ πρόσκλησιν, ἐκ τούτου δὲ προῆλθε φυσικῶς διάλογος, καθ' ὃν ἡ κυρία Δὲ Γρασὲν ἐταπείνωσε βαθμηδὸν τὴν φωνήν της, ἵνα καταστήσῃ αὐτὴν πρόσφορον εἰς τὰς ἐμπιστευτικάς της ὁμιλίας. Ἑκάτερος αὐτῶν εἶχεν ὁμοίαν ἐμπιστοσύνης ἀνάγκην. Οὕτω δέ, μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἐρωτοτρόπου διαλόγου καὶ σοβαρῶν ἀστειοτήτων, ἡ ἐπιτηδεία ἐπαρχιῶτις κατώρθωσε νὰ τῷ εἴπῃ, χωρὶς νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὴν ἤκουον οἱ ἄλλοι, οἱ περὶ τῆς πωλήσεως τῶν οἴνων ὁμιλοῦντες, περὶ ἧς ἠσχολεῖτο τότε ὁλόκληρος ἡ Σωμύρη :

— Ἂν θελήσετε, κύριε, νὰ μᾶς κάμητε τὴν τιμὴν νὰ ἔλθετε νὰ μᾶς ἴδῆτε, θὰ προξενήσετε μεγάλην εὐχαρίστησιν καὶ εἰς τὸν σύζυγόν μου καὶ εἰς ἐμέ. Ἡ αἴθουσά μας εἶνε ἡ μόνη τῆς Σωμύρης, ὅπου θὰ συναντήσετε τοὺς μεγαλεμπόρους ὁμοῦ μὲ τοὺς εὐγενεῖς. Ἡμεῖς ἀνήκομεν, βλέπετε, καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς τάξεις, αἱ ὁποῖαι μόνον εἰς τὴν οἰκίαν μας συναντῶνται, διότι εἶνε διασκεδαστικὴ οἰκία· τὸν σύζυγόν μου, τὸ λέγω μὲ ὑπερηφάνειαν, τὸν τιμοῦν ἐπίσης καὶ αἱ δύο τάξεις. Θὰ προσπαθήσωμεν ἐπομένως νὰ διασκεδάσωμεν ὀλίγον τὴν πλῆξιν τῆς ἐδῶ διαμονῆς σας. Τί θὰ γείνετε, θεέ μου !, ἂν μένετε πάντοτε εἰς τοῦ κυρίου Γρανδέ. Ὁ θεῖός σας εἶνε γέρων φιλάργυρος, μὴ συλλογιζόμενος τίποτε ἄλλο παρὰ τὰς καταβολάδας του, ἡ θεία σας εἶνε μία εὐλαβής, ἡ ὁποία δὲν ἠμπορεῖ νὰ συνάψῃ δύο ἰδέας, καὶ ἡ ἐξαδέλφη σας εἶνε μία ἁπλῆ, κοινὴ κόρη, χωρὶς ἀνατροφὴν, χωρὶς προῖκα, τῆς ὁποίας ἡ ζωὴ εἶνε νὰ ἐμβαλλώνῃ ξεσκονόπανα.

— Δὲν εἶνε ἄσχημη αὐτὴ ἡ γυναῖκα, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Κάρολος Γρανδέ, ἀπαντῶν εἰς τοὺς ἀκκισμοὺς τῆς κυρίας Δὲ Γρασέν.

— Θαρρῶ, γυναίκα, ὅτι ζητεῖς νὰ προστοιχίσῃς τὸν κύριον, εἶπε γελῶν ὁ ὑψηλὸς καὶ χονδρὸς τραπεζίτης.

Τὴν παρατήρησιν ταύτην ἀκούσαντες ὁ συμβολαιογράφος καὶ ὁ πρόεδρος, εἶπον λόγους τινὰς μᾶλλον ἢ ἧττον κακεντρεχεῖς. Ἀλλ' ὁ ἀββᾶς ἐθεώρησεν αὐτοὺς πονηρῶς, καὶ συνοψίζων τὰ διανοήματα αὐτῶν, ἀφοῦ ἔλαβε ταμβάκον ἀπὸ τῆς ταμβακοθήκης του, ἣν περιέφερε κύκλῳ, εἶπε :

— Καὶ τίς ἄλλος εἰς τὴν Σωμύρην, κάλλιον τῆς κυρίας, δύναται νὰ ὑποδεχθῇ καὶ περιποιηθῇ τὸν κύριον;

— Πῶς δηλαδὴ τὸ ἐννοεῖτε, κύριε ἀββᾶ ; ἠρώτησεν ὁ κύριος Δὲ Γρασέν.

— Τὸ ἐννοῶ, κύριε; κατὰ τὸν εὐνοϊκώτερον τρόπον διὰ σᾶς, διὰ τὴν κυρίαν, διὰ τὴν πόλιν τῆς Σωμύρης καὶ διὰ τὸν κύριον, προσέθηκεν ὁ πονηρὸς γέρων στρεφόμενος πρὸς τὸν Κάρολον.

Χωρὶς νὰ φανῇ κἂν ὅτι προσέχει, ὁ ἀββᾶς Κρυσὼ εἶχε μαντεύσει τὴν συνδιάλεξιν τοῦ Καρόλου καὶ τῆς κυρίας Δὲ Γρασέν.

— Κύριε, εἶπε τέλος ὁ Ἀδόλφος πρὸς τὸν Κάρολον μετὰ προσποιητῆς τινος ἀφελείας, δὲν ἠξεύρω ἂν μ' ἐνθυμεῖσθε κάπως· εἶχα τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς ἔχω ἀντικρυνόν μου εἰς ἕνα χορόν, τὸν ὁποῖον ἔδωκεν ὁ βαρῶνος Νούσιγκεν, καί. . .

— Βεβαίως, κύριε, βεβαίως, ἀπήντησεν ὁ Κάρολος, βλέπων μετ' ἐκπλήξεως ὅτι καθίστατο τὸ κέντρον τῆς γενικῆς φιλοφροσύνης.

— Ὁ κύριος εἶνε υἱός σας ; ἠρώτησε τὴν κυρίαν Δὲ Γρασέν.

Ὁ ἀββᾶς προσεῖδε κακεντρεχῶς τὴν μητέρα.

— Μάλιστα, κύριε, εἶπεν ἐκείνη.

— Ἦσθε λοιπὸν πολὺ νέος εἰς τοὺς Παρισίους ; ὑπέλαβεν ὁ Κάρολος, ἀποτεινόμενος εἰς τὸν Ἀδόλφον.

— Ἆ, κύριέ μου, εἶπεν ὁ ἀββᾶς, τοὺς στέλλομεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα εὐθὺς ἅμα τοὺς ἀποκόψωμεν.

Ἡ κυρία Δὲ Γρασὲν ἠτένισε βαθὺ ἐρωτηματικὸν βλέμμα πρὸς τὸν ἀββᾶν.

— Πρέπει νὰ ἔλθῃ κανεὶς εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἐξηκολούθησε λέγων ἐκεῖνος, διὰ νὰ εὕρῃ γυναῖκας τριάκοντα καὶ τριακονταπέντε ἐτῶν τόσον νεαρὰς ὅσον εἶνε ἡ κυρία, καὶ μὲ υἱοὺς οἱ ὁποῖοι ἐντὸς ὀλίγου τελειώνουν τὸ πανεπιστήμιον. Νομίζω, κυρία μου, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀββᾶς, ὅτι βλέπω ἀκόμη τοὺς νέους καὶ τὰς νέας ν' ἀναβαίνουν ἐπάνω εἰς τὰ καθίσματα διὰ νὰ σᾶς ἴδουν, ὅταν ἐχορεύατε. Δὲν ἐλησμόνησα τοὺς θριάμβους σας.

— Τί καταχθόνιος ! εἶπε καθ' ἑαυτὴν ἡ κυρία Δὲ Γρασέν. Μ' ἐμάντευσεν ἆρά γε ;

— Φαίνεται ὅτι θὰ κάμω κρότον εἰς τὴν Σωμύρην, διελογίζετο ὁ Κάρολος, ἐκκομβῶν τὸν ἐπενδύτην του, θέτων τὴν χεῖρα εἰς τὸ ἐσωκάρδιόν του, καὶ θεωρῶν ἀορίστως διὰ τοῦ κενοῦ, ἵνα μιμηθῇ τὸν Βύρωνα, ὡς ἔγλυψεν αὐτὸν ὁ Chartrey.

Ὁ συμβολαιογράφος καὶ ὁ πρόεδρος παρετήρησαν ὅτι ὁ Γρανδὲ δὲν προσεῖχεν, ἢ κάλλιον εἰπεῖν, ὅτι ἦτο σπουδαίως ἀπησχολημένος διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἐπιστολῆς του· προσεπάθουν δὲ νὰ μαντεύσωσι τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ἐκ τῶν λεπτοτάτων κινήσεων τῆς μορφῆς τοῦ γέροντος, ἣν ἀπλέτως ἐφώτιζε τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸ κηρίον. Ὁ ἀμπελουργὸς μετὰ μεγάλης δυσκολίας κατώρθου νὰ διατηρήσῃ τὴν συνήθη τῆς φυσιογνωμίας του γαλήνην. Πόσον δ' ἐπὶ τούτῳ ἐκοπίαζεν, εὐκόλως συμπεραίνει ἕκαστος, ἀναγινώσκων τὴν ἑπομένην ἀπαίσιον ἐπιστολήν :

Digitized by Google

«*Ἀδελφέ μου*,

»Ἐντὸς ὀλίγου κλείουν εἰκοσιτρία ἔτη, ἀφότου δὲν εἴδαμεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον. Ὁ γάμος μου ὑπῆρξεν εὐκαιρία τῆς τελευταίας μας συναντήσεως, καὶ μετὰ τὴν συνάντησιν αὐτὴν ἐχωρίσθημεν εὔθυμοι. Δὲν ἦτο βεβαίως δυνατὸν νὰ προΐδω τότε, ὅτι θὰ ἐγίνεσο μίαν ἡμέραν τὸ στήριγμα ὅλης τῆς οἰκογενείας, τῆς ὁποίας ἡ εὐημερία σοῦ ἐπροξένει τόσην χαράν. Ὅταν θὰ ἔχῃς τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν εἰς τὰς χεῖράς σου, δὲν θὰ ὑπάρχω πλέον. Ἡ θέσις μου ἦτον τοιαύτη, ὥστε δὲν ἠθέλησα νὰ ζήσω καὶ νὰ ἐντρέπωμαι διὰ τὴν πτώχευσίν μου. Ἐκρατήθην εἰς τὸ χεῖλος τοῦ βαράθρου μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς, ἐλπίζων ὅτι θὰ κατώρθωνα νὰ σωθῶ. Ἀλλὰ βλέπω ὅτι πρέπει νὰ πέσω. Αἱ χρεωκοπίαι τοῦ μεσίτου μου καὶ τοῦ συμβολαιογράφου μου Ῥογγὲν μοῦ ἀποῤῥοφοῦν τοὺς τελευταίους μου πόρους καὶ δὲν μοῦ ἀφίνουν τίποτε. Ὀφείλω δυστυχῶς τέσσαρα ἑκατομμύρια καὶ τὸ ἐνεργητικόν μου δὲν ὑπερβαίνει τὰ εἰκοσιπέντε τοῖς ἑκατόν. Οἱ οἶνοι, τοὺς ὁποίους ἔχω εἰς τὴν ἀποθήκην μου, εἶνε εἰς ἔκπτωσιν καταστρεπτικήν, τῆς ὁποίας ἀφορμὴ εἶνε ἡ ἀφθονία καὶ ἡ καλὴ ποιότης τῆς ἐφετεινῆς σας συγκομιδῆς. Ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, ὅλ' οἱ παρισινοὶ θὰ λέγουν: «Ὁ Κύριος Γρανδὲ ἦτο ἄτιμος». Ἐγώ, τίμιος ἄνθρωπος, θὰ κοιμηθῶ ἐντὸς σαβάνου ἀτιμίας. Ἀφαιρῶ ἀπὸ τὸν υἱόν μου καὶ τὸ ὄνομά του, τὸ ὁποῖον κηλιδόνω, καὶ τὴν περιουσίαν τῆς μητρός του. Δὲν γνωρίζει τίποτε, τὸ δυστυχὲς αὐτὸ καὶ λατρευμένον μου τέκνον. Ἀπεχωρίσθημεν τρυφερῶς, δὲν ἐννόησε δέ, κατ' εὐτυχίαν, ὅτι ὁ ἀποχαιρετισμός μου ἐκεῖνος ἦτο τὸ τελευταῖον σημεῖον τῆς ζωῆς μου. Δὲν θέλει ἆρά γε μὲ καταρασθῆ μίαν ἡμέραν; Ἀδελφέ μου, ἀδελφέ μου, ἡ κατάρα τῶν τέκνων μας εἶνε φοβερά. Ἡ ἰδική μας ἐξαλείφεται, ἀλλ' ἡ ἰδική των εἶνε ἀνέκκλητος. Γρανδέ, εἶσαι μεγαλείτερός μου καὶ μοῦ ὀφείλεις προστασίαν. Προσπάθησε νὰ μὴ ῥίψῃ ὁ Κάρολος λόγον πικρὸν ἐπάνω εἰς τὸν τάφον μου! Ἀδελφέ μου! ἂν σ' ἔγραφον μὲ τὸ αἷμά μου καὶ μὲ τὰ δάκρυά μου, δὲν θὰ περιεῖχε τόσον πόνον, ὅσον περιέχει, ἡ ἐπιστολή μου. Διότι θὰ ἔκλαια, θὰ ἔτρεχε τὸ αἷμά μου, θ' ἀπέθνησκα, καὶ δὲν θὰ ὑπέφερα πλέον· ἀλλὰ ὑποφέρω, καὶ βλέπω τὸν θάνατον, χωρὶς νὰ δακρύω.—Ἰδοὺ λοιπόν, γίνεσαι πατὴρ τοῦ Καρόλου. Δὲν ἔχει μητρικοὺς συγγενεῖς, καὶ ἠξεύρεις διατί. Διατί δὲν ἐνέδωσα εἰς τὰς κοινωνικὰς προλήψεις; Διατί ἐνέδωσα εἰς τὸν ἔρωτα; Διατί ἐνυμφεύθην τὴν νόθον κόρην μεγάλου ἄρχοντος;—Ὁ Κάρολος δὲν ἔχει πλέον οἰκογένειαν. Υἱέ μου! δυστυχισμένε υἱέ μου! Ἄκουσε, Γρανδέ. Δὲν ἔρχομαι νὰ σὲ παρακαλέσω δι' ἐμέ. Ἡ περιουσία σου δὲν εἶνε τόση, ὥστε νὰ φέρῃ τὸ βάρος ὑποθήκης τριῶν ἑκατομμυρίων. Σὲ παρακαλῶ ὅμως διὰ τὸν υἱόν μου! Μάθε το, ἀδελφέ μου, ὅταν σ' ἐσυλλογίσθην, αἱ χεῖρές μου ἠνώθησαν καὶ σὲ ἱκέτευσαν. Γρανδέ, σοῦ ἐμπιστεύομαι, ἀποθνήσκων, τὸν Κάρολον, καὶ βλέπω τὰ πιστόλιά μου χωρὶς πόνον, συλλογιζόμενος ὅτι θὰ τοῦ γείνῃς πατήρ. Μὲ ἠγάπα πολὺ ὁ Κάρολος. Ἤμην τόσον καλὸς πρὸς αὐτόν, καὶ ποτὲ δὲν τοῦ ἐναντιώθην εἰς τίποτε. Δὲν θὰ μὲ καταρασθῇ. Θὰ τὸ ἰδῇς καὶ σύ. Εἶνε γλυκύς, ὁμοιάζει τῆς μητρός του, καὶ ποτέ του δὲν θὰ σὲ δυσαρεστήσῃ. Πτωχὸ παιδί! Συνειθισμένος εἰς τὰς ἀπολαύσεις τῆς πολυτελείας, δὲν γνωρίζει τὰς στερήσεις, εἰς τὰς ὁποίας μὰς κατεδίκασε καὶ τοὺς δύο ἡ πρώτη μας πτωχεία... Καὶ ἰδού, σήμερον εἶνε κατεστραμμένος, πάμπτωχος καὶ μόνος! Ναί, ὅλοι μου οἱ φίλοι θὰ τὸν ἀποφύγουν, καὶ ἐγὼ θὰ εἶμαι ἡ αἰτία τῶν ταπεινώσεών του. Ἄ, πῶς ἤθελα νὰ εἶχα τόσον ἰσχυρὸν τὸν βραχίονα, ὥστε νὰ τὸν σφενδονίσω διὰ μιᾶς εἰς τοὺς οὐρανούς, πλησίον τῆς μητρός του! Τί ἀνοησίας σοῦ γράφω! Ἐπανέρχομαι εἰς τὴν δυστυχίαν μου καὶ εἰς τὴν δυστυχίαν τοῦ Καρόλου. Σοῦ τὸν στέλλω λοιπόν, διὰ νὰ τοῦ μάθῃς μὲ τρόπον καὶ τὸν θάνατόν μου καὶ τὴν μέλλουσαν τύχην του. Ἔσο πατὴρ δι' αὐτόν, ἀλλὰ καλὸς πατήρ. Μὴ τὸν ἀποσπάσῃς διὰ μιᾶς ἀπὸ τὸν ἀργόν του βίον. Θὰ ἦτο καταστρεπτικὸν δι' αὐτόν. — Τὸν παρακαλῶ γονυπετὴς νὰ παραιτηθῇ τῶν ἀπαιτήσεων, ὅσας ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἐναντίον μου ὡς κληρονόμος τῆς μητρός του. Ἀλλ' ἡ παράκλησίς μου εἶνε περιττή. Ἔχει τὸ αἴσθημα τῆς τιμῆς, καὶ θὰ αἰσθανθῇ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἑνωθῇ μὲ τοὺς δανειστάς μου. Εἰπέ του νὰ παραιτηθῇ ἐγκαίρως τῆς κληρονομίας μου. Παράστησε εἰς αὐτόν, πόσον σκληρὰ καὶ τραχεῖα θὰ εἶναι ἡ ζωή, τὴν ὁποίαν τοῦ κληροδοτῶ· καί, ἂν μ' ἀγαπᾷ ἀκόμη, εἰπέ του ἐξ ὀνόματός μου, ὅτι δὲν ἐχάθη ὁ κόσμος δι' αὐτόν. Ναί· ἡ ἐργασία, ἥτις μᾶς ἔσωσε καὶ τοὺς δύο, ἠμπορεῖ νὰ τοῦ ἀποδώσῃ τὸν πλοῦτον, τὸν ὁποῖον τοῦ ἀφαιρῶ, καί, ἂν θελήσῃ ν' ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τοῦ πατρός του, ὅστις πρὸς χάριν του θὰ ἐπεθύμει νὰ ἐξέλθῃ μίαν στιγμὴν ἀπὸ τὸν τάφον, ἂς ἀναχωρήσῃ, ... ἂς ὑπάγῃ εἰς τὰς Ἰνδίας. Ὁ Κάρολος, ἀδελφέ μου, εἶνε νέος χρηστὸς καὶ γενναῖος. Θὰ τοῦ δώσῃς ἓν μικρὸν κεφάλαιον, θὰ προτιμήσῃ δὲ ν' ἀποθάνῃ μᾶλλον παρὰ νὰ μὴ σοῦ ἀποδώσῃ ὅ,τι τοῦ δανείσῃς. Θὰ τοῦ δανείσῃς Γρανδέ, διότι ἀλλέως θὰ σὲ τύπτῃ ἡ συνείδησις. Ἄ! ἂν ὁ υἱός μου δὲν εὕρῃ πλησίον σου οὔτε συνδρομὴν οὔτε ἀγάπην, θὰ ζητήσω αἰωνίως ἐκδίκησιν ἀπὸ τὸν θεὸν διὰ τὴν σκληρότητά σου. Ἂν εἶχα κατορθώσει νὰ διασώσω ὀλίγα χρήματα, θὰ εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ τοῦ δώσω μικράν τινα ποσότητα, ἀπέναντι τῆς περιουσίας τῆς μητρός του. Ἀλλ' αἱ πληρωμαὶ τοῦ τέλους τοῦ μηνὸς ἀπεῤῥόφησαν ὅλους μου τοὺς πόρους. Ἐπεθύμουν ν' ἀποθάνω, χωρὶς νὰ ἔχω ἀμφιβολίας περὶ τῆς τύχης τοῦ τέκνου μου· ἐπεθύμουν νὰ μ' ἐθέρμαινεν ἡ χείρ σου κατὰ τὰς τελευταίας μου στιγμάς, καὶ νὰ μ' ἔδιδεν ἱερὰν

Digitized by Google

ὑπόσχεσιν περὶ τοῦ μέλλοντός του· ἀλλ' ὁ καιρὸς μοῦ λείπει. Ἐνῷ ὁ Κάρολος ὁδοιπορεῖ, εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ καταστρώσω τὸν ἰσολογισμόν μου. Προσπαθῶ ν' ἀποδείξω, διὰ τῆς καλῆς μου πίστεως, ἥτις προΐσταται ὅλων μου τῶν ἐπιχειρήσεων, ὅτι ἡ αἰτία τῆς καταστροφῆς μου δὲν εἶνε σφάλμα, οὐδὲ ἀνηθικότης Δὲν εἶνε καὶ τοῦτο πρόνοια ὑπὲρ τοῦ Καρόλου; Χαῖρε, ἀδελφέ μου. Σοῦ εὔχομαι πᾶσαν τοῦ θεοῦ τὴν εὐλογίαν διὰ τὴν εὐγενῆ κηδεμονίαν, τὴν ὁποίαν σοῦ ἐμπιστεύομαι, καὶ τὴν ὁποίαν δέχεσαι, δὲν ἀμφιβάλλω. Θὰ ὑπάρχῃ πάντοτε φωνὴ δεομένη ὑπὲρ σοῦ εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον, ὅπου θὰ μεταβῶμεν ὅλοι μίαν ἡμέραν, καὶ ὅπου ἤδη εὑρίσκομαι.

»ΒΙΚΤΩΡ, ΑΓΓΕΛΟΣ, ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΓΡΑΝΔΕ».

— Καὶ τί καλὰ λέγετε; εἶπεν ὁ γέρων Γρανδέ, συμπτύσσων τὴν ἐπιστολὴν ἀκριβῶς ὅπως ἦτο διπλωμένη, καὶ θέτων αὐτὴν εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ ὑπενδύτου του.

Θεωρῶν δὲ τὸν ἀνεψιόν του δειλῶς καὶ συνεσταλμένως, ἵνα κρύψῃ οὕτω τὴν συγκίνησιν αὐτοῦ καὶ τοὺς ὑπολογισμούς του,

— Ἐζεστάθης; τὸν ἠρώτησε.

— Ἐξαίρετα, θεῖέ μου.

— Καὶ αἱ γυναῖκές μας ποῦ εἶνε; ἠρώτησεν ὁ θεῖος, λησμονῶν ἤδη ὅτι ὁ ἀνεψιός του ἔμελλε νὰ κοιμηθῇ παρ' αὐτῷ.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπανῆλθον ἡ Εὐγενία καὶ ἡ κυρία Γρανδέ.

— Ἐσυγυρίσατε ἐπάνω; ἠρώτησεν ὁ γηραιός, ἀνακτῶν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἠρεμίαν.

— Μάλιστα, πατέρα.

— Τὸ λοιπόν, ἀνεψιέ μου, ἂν εἶσαι κουρασμένος, νὰ σὲ ὁδηγήσῃ ἡ Ἀννέτα εἰς τὸ δωμάτιόν σου. Δὲν θὰ εὕρῃς περίφημα πράγματα, ἀλλὰ θὰ συμπαθήσῃς βέβαια πτωχοὺς ἀνθρώπους ποῦ τοὺς ῥημάζουν οἱ φόροι.

— Ἂς μὴν ἤμεθα ἀδιάκριτοι, Γρανδέ, εἶπεν ὁ τραπεζίτης. Θὰ ἔχετε νὰ εἰπῆτε πολλὰ μὲ τὸν ἀνεψιόν σας, καὶ ἡμεῖς σᾶς καλονυκτίζομεν. Αὔριον τὰ λοιπά.

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας οἱ παρεστῶτες ἠγέρθησαν καὶ ἕκαστος ἀπεχαιρέτισεν ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρός του. Ὁ γέρων συμβολαιογράφος ἔλαβεν ἀπὸ τῆς θύρας τὸν φανόν του, καὶ ἀνάψας αὐτόν, προέτεινεν εἰς τοὺς Δὲ Γρασὲν νὰ τοὺς συνοδεύσῃ. Ἡ κυρία Δὲ Γρασὲν δὲν εἶχε προΐδεῖ τὸ ἔκτακτον γεγονός, ὅπερ ἔμελλε νὰ περάνῃ προώρως τὴν ἑσπερίδα, καὶ ὁ ὑπηρέτης της δὲν εἶχεν ἔλθει.

— Μοῦ κάμνετε τὴν τιμὴν νὰ δεχθῆτε τὸν βραχίονά μου; εἶπεν ὁ ἀββᾶς Κρυσὼ πρὸς τὴν κυρίαν Δὲ Γρασέν.

— Εὐχαριστῶ, κύριε ἀββᾶ, ἔχω τὸν υἱόν μου, ἀπήντησεν ἐκείνη ξηρῶς.

— Ἡ συνοδία μου δὲν ἐκθέτει τὰς κυρίας, εἶπεν ὁ ἀββᾶς.

— Ἔλα τόρα, δόσε τὸν βραχίονά σου εἰς τὸν κύριον Κρυσώ, εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ σύζυγός της.

Ὁ ἀββᾶς ἀπήγαγεν ἀρκετὰ γοργῶς τὴν ὡραίαν κυρίαν, ὥστε νὰ εὑρεθῇ βήματά τινα προηγούμενος τῆς λοιπῆς συνοδίας.

— Εἶν' εὔμορφος αὐτὸς ὁ νέος, κυρία, τῇ εἶπε, σφίγγων τὸν βραχίονά της. *Γειαὶς καὶ χαιρετίσματα* τόρα πλέον εἰς τὴν δεσποινίδα Γρανδέ. Ἡ Εὐγενία εἶνε διὰ τὸν Παρισινόν. Ἂν ὁ ἐξάδελφος δὲν εἶν' ἐρωτευμένος μὲ καμμίαν παρισινήν, ὁ υἱός σας θὰ τὸν ἔχῃ ἀντίζηλον . . .

— Δὲν βαρύνεσθε, κύριε ἀββᾶ! Ὁ νέος αὐτὸς θὰ ἰδῇ πολὺ γρήγορα, ὅτι ἡ Εὐγενία εἶνε μία κόρη κουτὴ καὶ μαραμμένη πλέον. Τὴν παρετηρήσατε ἀπόψε; Ἦτον κίτρινη 'σὰν τὸ κυδῶνι.

— Κ' ἐκάματε βεβαίως τὸν ἐξάδελφον νὰ τὸ παρατηρήσῃ.

— Ἐννοεῖται, δὲν εἶχα λόγον . . .

— Φθάνει νὰ στέκεσθε, κυρία μου, πάντοτε, πλησίον τῆς Εὐγενίας, καὶ δὲν θὰ ἔχετε ἀνάγκην νὰ κακολογῆτε εἰς τὸν νέον τὴν ἐξαδέλφην του. Θὰ κάμῃ μόνος του τὴν σύγκρισιν, καί . . .

— Ἐν πρώτοις μοῦ ὑπεσχέθη νὰ ἔλθῃ μεθαύριον νὰ γευματίσῃ μαζύ μας.

— Ὤ, ἂν ἠθέλατε, κυρία . . . εἶπεν ὁ ἀββᾶς.

— Τί θέλετε νὰ θέλω, κύριε ἀββᾶ; ἐννοεῖται νὰ μοῦ δώσετε κακὰς συμβουλάς; Ὅταν φθάσῃ κανείς, ὡς ἐγώ, εἰς τὰ τριανταεννέα μὲ ὑπόληψιν ἀκηλίδωτον, δὲν ἔχει ὄρεξιν νὰ τὴν κινδυνεύσῃ, οὐδὲ διὰ βασίλειον ὁλόκληρον. Εἰς τὴν ἡλικίαν μας, ἀββᾶ, ἐννοούμεθα εὔκολα . . . καὶ αἱ ἰδέαι σας μοῦ φαίνονται κάπως ἀπρεπεῖς δι' ἀββᾶν.

— Ἤθελα ἁπλῶς νὰ σᾶς εἰπῶ . . . .

— Ἠθέλετε νὰ μοῦ συμβουλεύσετε πράγματα ἄτοπα, δὲν εἶνε ἀμφιβολία. Ἂν ὁ νέος αὐτός, ὁ ὁποῖος—συμφωνῶ—εἶνε εὔμορφος, ἐπεριποιεῖτο ἐμέ, δὲν θὰ ἐσυλλογίζετο τὴν ἐξαδέλφην του. Εἰς Παρισίους, τὸ γνωρίζω, μερικαὶ καλαὶ μητέρες θυσιάζονται πολλάκις διὰ νὰ εὐτυχίσουν καὶ νὰ πλουτίσουν τὰ τέκνα των. Ἀλλὰ ἐδῶ εἴμεθα εἰς ἐπαρχίαν, κύριε ἀββᾶ.

— Μάλιστα, κυρία μου.

— Καί, ἐπανέλαβεν, οὔτ' ἐγὼ οὔτε ὁ Ἀδόλφος θὰ εἴχαμεν διάθεσιν ν' ἀγοράσωμεν τοιουτοτρόπως καὶ ἑκατὸν ἑκατομμύρια.

— Δὲν ὡμίλησα, κυρία μου, περὶ ἑκατὸν ἑκατομμυρίων. Ὁ πειρασμὸς θὰ ἦτο ἴσως ἀνώτερος τῶν δυνάμεων καὶ τῶν δύο σας. Νομίζω μόνον, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ χρηστοτάτη κυρία δύναται, —ἐν πάσῃ τιμῇ, ἐννοεῖται—νὰ τολμήσῃ ἐνίοτε μικρὰς τινας ἐρωτοτροπίας, αἱ ὁποῖαι εἶνε πολλάκις καὶ κοινωνικὸν καθῆκον, καί . . .

— Νομίζετε;

— Δὲν ἔχομεν καθῆκον, κυρία μου, νὰ προσ-

Digitized by Google

παθῶμεν νὰ ἤμεθα εὐάρεστοι πρὸς ἀλλήλους;— Μὲ συγχωρεῖτε νὰ σπογγίσω τὴν μύτην μου — Σᾶς βεβαιῶ, κυρία μου, ἐπανέλαβεν, ὅτι σᾶς ἐκύτταζε μὲ τὸ γυαλί του πολὺ κολακευτικώτερα παρ' ὅ,τι ἐκύτταζεν ἐμέ.'Αλλὰ τὸν συγχωρῶ ὅτι ἐπροτίμα τὴν νεότητα ἀπὸ τὸ γῆρας...

— Εἶνε φανερόν, ἔλεγεν ὁ πρόεδρος διὰ τῆς χονδρῆς του φωνῆς, ὅτι ὁ κύριος Γρανδὲ τῶν Παρισίων στέλλει τὸν υἱόν του εἰς τὴν Σωμύρην μὲ σκοποὺς γάμου.

— 'Αλλὰ τότε ὁ ἐξάδελφος δὲν θὰ ἤρχετο τόσον ἐξαφνικά, ἀπήντα ὁ συμβολαιογράφος.

— Δὲν σημαίνει αὐτὸ τίποτε, εἶπεν ὁ κύριος Δὲ Γρασέν, ὁ γέρων εἶνε κρυφός.

— 'Ηξεύρεις, Δὲ Γρασεν; τὸν ἐκάλεσα εἰς τὸ γεῦμα αὐτὸν τὸν νέον. Πρέπει νὰ 'πάγῃς νὰ προσκαλέσῃς τὸν κύριον καὶ τὴν κυρίαν Λαρσονιέρ, τοὺς Χωτουά, μὲ τὴν ὡραίαν των δεσποινίδα,ἐννοεῖται. Φθάνει μόνον νὰ ἐνδυθῇ κάπως καλὰ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, διότι ἡ μητέρα της, ἀπὸ ζηλοτυπίαν, τὴν ἐνδύει ἐλεεινά. 'Ελπίζω, κύριοι, ὅτι θὰ μᾶς κάμετε τὴν τιμὴν νὰ ἔλθετε, προσέθηκε, σταματῶσα τὴν συνοδίαν καὶ στρεφομένη πρὸς τοὺς δύο Κρυσῶ.

— 'Ιδού, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν οἰκίαν σας, κυρία μου, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος.

'Αφοῦ ἐχαιρέτισαν τοὺς τρεῖς Δὲ Γρασέν, οἱ τρεῖς Κρυσῶ ἐπανέκαμψαν οἴκαδε, ἐξετάζοντες καθ' ὁδὸν καὶ ἀναλύοντες, μεθ' ὅλης τῆς ἰδικῆς ἐπὶ τούτῳ ἐπαρχιωτικῆς μεγαλοφυΐας, τὸ μέγα τῆς ἑσπέρας γεγονός, ὅπερ μετέβαλεν οὐσιωδῶς τὴν ἀμοιβαίαν θέσιν τῶν *γρασενιστῶν* καὶ *κρυσωτιστῶν*. 'Η θαυμάσιος εὐφυΐα, ἥτις διεῖπε τὰς πράξεις τῶν μεγάλων ἐκείνων ὑπολογιστῶν, κατέδειξεν εἰς πάντας τὴν ἀνάγκην στιγμιαίας τινος συμμαχίας κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ. Δὲν εἶχον ἴσον πάντες καθῆκον νὰ ἐμποδίσωσι τὴν Εὐγενίαν ἀπὸ τοῦ ν' ἀγαπήσῃ τὸν ἐξάδελφόν της, καὶ ν' ἀποτρέψωσι τὸν Κάρολον τοῦ νὰ συλλογίζεται τὴν ἐξαδέλφην του; Ἦτο ἄρα δυνατὸν νὰ ἀντιστῇ ὁ Παρισινὸς εἰς τοὺς δολίους ὑπαινιγμούς, τὰς γλυκερὰς συκοφαντίας, τὰς πλήρεις ἐπαίνων κακολογίας καὶ τὰς ἀφελεῖς ἀρνήσεις, αἵτινες ἤθελον περιστοιχίσει αὐτὸν πανταχόθεν,ἵνα τὸν ἀπατήσωσι;

Ὅτε οἱ τέσσαρες συγγενεῖς ἀπέμειναν μόνοι ἐν τῇ αἰθούσῃ, ὁ κύριος Γρανδὲ εἶπεν εἰς τὸν ἀνεψιόν του:

— Εἶνε ὥρα νὰ κοιμηθῶμεν. Εἶνε ἀργὰ τόρα νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν ὑποθέσεων, διὰ τὰς ὁποίας ἦλθες ἐδῶ. Αὔριον θὰ εὕρωμεν τὴν εὐκαιρίαν. 'Εδῶ προγευματίζομεν εἰς τὰς ὀκτώ. Τὸ μεσημέρι τρώγομεν ὀλίγον ψωμὶ εἰς τὸ ποδάρι μ' ἕνα δύο καρπούς, καὶ πίνομεν ἕνα ποτῆρι ἄσπρον κρασί. Ἔπειτα γευματίζομεν, ὡς οἱ παρισινοί, εἰς τὰς πέντε. Αὐτὸ εἶνε τὸ τακτικόν μας. Ἂν θέλῃς νὰ ἴδῃς τὴν πόλιν ἢ τὰ περίχωρα, εἶσ' ἐλεύθερος 'σὰν τὸ πουλί. 'Εμὲ θὰ μὲ συγχωρήσῃς, ἂν αἱ ὑποθέσεις μου δὲν μοῦ συγχωροῦν νὰ σὲ συνοδεύω. Θὰ τοὺς ἀκούσῃς ἐδῶ ὅλους νὰ σοῦ λέγουν, ὅτι εἶμαι πλούσιος. 'Ο κύριος Γρανδέ, ἐπάνω, ὁ κύριος Γρανδέ, κάτω. Ἂς λέγουν,... ἀδιαφορῶ. Αἱ φλυαρίαι των δὲν μοῦ κάμνουν ζημίαν. 'Αλλὰ γνώριζε, ὅτι δὲν ἔχω λεπτόν, καὶ ἐργάζομαι ὡς νέος ἐργάτης, τοῦ ὁποίου ὅλη ἡ περιουσία εἶνε τὰ δύο του χέρια καὶ ἕνα κακὸ ροκάνι. Θὰ ἴδῃς ἴσως γρήγορα καὶ μόνος σου τί κοστίζει ἕνα τάλληρον,ὅταν χρειάζεται νὰ τὸ ἀποκτήσῃ κανεὶς μὲ τὸν ἱδρῶτά του. Ἔλα, 'Αννέτα, τὰ κεριά!

— 'Ελπίζω, ἀνεψιέ μου, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ, ὅτι θὰ εὕρῃς ὅ,τι σοῦ χρειάζεται. Ἂν λείπῃ τίποτε, φωνάζεις τῆς 'Αννέτας.

— Δὲν πιστεύω, ἀγαπητή μου θεία, διότι ἔφερα μαζύ μου, ὅ,τι μοῦ χρειάζεται.'Επιτρέψατέ μου νὰ σᾶς εὐχηθῶ τὴν καληνύκτα, καθὼς καὶ εἰς τὴν νέαν μου ἐξαδέλφην.

'Ο Κάρολος ἔλαβεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς 'Αννέτας κηρίον ἀνημμένον, ἠγορασμένον εἰς τὴν πόλιν, ἱκανῶς κίτρινον καὶ γηραιόν, τοσούτῳ δὲ ὅμοιον πρὸς ἀλειμματοκήριον,ὥστε ὁ κύριος Γρανδέ, οὐδόλως ὑποπτεύων τὴν ὕπαρξιν τοιούτου κηρίου ἐν τῇ οἰκίᾳ, δὲν παρετήρησε τὴν σπατάλην ἐκείνην.

— Νὰ σᾶς δείξω τὸν δρόμον, εἶπεν ὁ γέρων.

'Αντὶ δὲ νὰ ἐξέλθῃ διὰ τῆς θύρας τῆς αἰθούσης, ἥτις ἔφερεν ὑπὸ τὸν θόλον, διέβη ὁ Γρανδὲ διὰ τοῦ διαδρόμου, ὅστις ἐχώριζε τὴν αἴθουσαν ἀπὸ τοῦ μαγειρείου. Αὐτόκλειστος θύρα, φέρουσα ἐν μέσῳ μεγάλην ὕελον ᾠοειδῆ τὸ σχῆμα, ἔφραττε τὸν διάδρομον ἐκεῖνον πρὸς τὸ μέρος τῆς κλίμακος, ἀποκωλύουσα οὕτω τὴν ἔφοδον τοῦ ψύχους. Οὐχ ἧττον ἐσύριζε δι'αὐτῆς τὸν χειμῶνα δριμὺς ὁ βορρᾶς, καὶ μ' ὅλα τὰ στυπώματα τῶν θυρῶν τῆς αἰθούσης, μόλις διετηρεῖτο ἐν αὐτῇ ἀνεκτή τις θερμοκρασία. 'Η 'Αννέτα ἐμανδάλωσε τὴν ἐξώθυραν, ἔκλεισε τὴν αἴθουσαν, καὶ ἔλυσεν ἐν τῷ σταύλῳ κύνα μολοσσόν, οὗτινος ἡ φωνὴ ἦτο ἀμυδρὰ καὶ βραγχώδης, ὡς ἂν ἔπασχε λαρυγγίτιδα. Τὸ ζῶον ἐκεῖνο, ἀγριότητος πεφημισμένης, οὐδένα ἐγνώριζεν ἄλλον πλὴν τῆς 'Αννέτας. Αἱ δύο αὐται ἀγροτικαὶ ὑπάρξεις συνεννοοῦντο.

Ὅτε ὁ Κάρολος εἶδε τοὺς κιτρινωποὺς καὶ αἰθαλώδεις τοίχους τοῦ κλωβοῦ ἐκείνου, ἐν ᾧ ἡ σαθρὰ κλίμαξ ἔτρεμεν ὑπὸ τὸ βαρὺ βῆμα τοῦ θείου του, ἡ ἀπογοήτευσίς του προέβη κορυφουμένη. 'Υπέλαβεν ἑαυτὸν ἐντὸς ὀρνιθῶνος. 'Η θεία του καὶ ἡ ἐξαδέλφη του, πρὸς ἃς ἐστράφη ἵνα ἐρωτήσῃ σιωπηρῶς τὰς μορφάς των, τοσοῦτον εἶχον συνειθίσει τὴν κλίμακα ἐκείνην, ὥστε, οὐδὲ κἂν μαντεύουσαι τὴν ἔκπληξίν του, ἐξέλαβον αὐτὴν ὡς φιλικήν τινα ἔκφρασιν καὶ ἀνταπεκρίθησαν διὰ φιλόφρονος μειδιάματος, ὅπερ τὸν ἀπήλπισε.

Digitized by Google

— Τί διάβολον μ' ἔστειλεν ἐδῶ ὁ πατήρ μου; διελογίσθη.

Φθὰς εἰς τὸ πρῶτον τῆς κλίμακος διάζωμα, εἶδε τρεῖς θύρας κεραμόχρους καὶ χωρὶς περιοχῆς, βυθιζομένας ἐντὸς τοῦ κονιώδους τοίχου καὶ ὡπλισμένας διὰ σιδηρῶν γομφωτῶν ζωσμάτων, ἐκφανῶν καὶ καταληγόντων εἰς ὀξύ, ὡς καὶ τὰ ἐπιμήκη σιδηρᾶ ἐπίκλειθρα. Ἡ ἀπέναντι τῆς κλίμακος εὑρισκομένη θύρα, ἥτις ἔφερεν εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ μαγειρείου δωμάτιον, ἦτο προδήλως τετειχισμένη. Εἰς τὸ δωμάτιον αὐτὸ εἰσήρχετό τις διὰ τοῦ κοιτῶνος τοῦ Γρανδέ, οὗτινος ἦτο παράρτημα. Ἡ μόνη θυρίς, ὅθεν ἐφωτίζετο ἦν ὠχυρωμένη πρὸς τὴν αὐλὴν διὰ φοβερῶν σιδηρῶν κιγκλίδων. Οὐδείς, οὐδ' αὐτὴ ἡ κυρία Γρανδέ, εἶχε τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτοῦ. Ὁ γέρων ἠξίου νὰ μένῃ μόνος ἐκεῖ, ὡς ἀλχημιστὴς παρὰ τὴν κάμινόν του. Ἐκεῖ, βεβαίως, κρύπτη τις ἦν ἐπιδεξίως κατεσκευασμένη· ἐκεῖ ἀπεταμιεύοντο τὰ κτηματόγραφα, ἐκεῖ ἐκρέμαντο αἱ πρὸς ζυγισμὸν τῶν λουδοβικείων πλάστιγγες, ἐκεῖ παρεσκευάζοντο διὰ νυκτὸς αἱ ἐξοφλήσεις, αἱ ἀποδείξεις παραλαβῆς, οἱ λογαριασμοὶ παντὸς εἴδους, οὕτως ὥστε οἱ μετὰ τοῦ Γρανδὲ συναλασσόμενοι, βλέποντες αὐτὸν πάντοτ' ἐνήμερον, ἐφαντάζοντο βεβαίως ὅτι εἶχεν εἰς τὰς διαταγάς του δαίμονά τινα ἢ νύμφην τῶν ἀέρων. Ἐκεῖ ἀναμφιβόλως, ὅτε ἡ Ἀννέτα ῥέγχουσα διέσειε τὸ πάτωμα τῆς οἰκίας, ὅτε ὁ μολοσσὸς ἠγρύπνει κ' ἐχασμᾶτο ἐν τῇ αὐλῇ, ὅτε ἡ κυρία καὶ ἡ δεσποινὶς Γρανδὲ ἐκοιμῶντο ὕπνον βαθύν, ἤρχετο ὁ γέρων βυτοποιὸς θωπεύων, περιέπων, θεραπεύων, ἐπωάζων κ' ἐναγκαλιζόμενος οὕτως εἰπεῖν, τὸν χρυσόν του. Οἱ τοῖχοι ἦσαν παχεῖς καὶ τὰ παραθυρόφυλλα βωβά. Αὐτὸς μόνος εἶχε τὴν κλεῖδα τοῦ ἐργαστηρίου ἐκείνου, ὅπου, ὡς ἐλέγετο, ἐμελέτα σχεδιογραφήματα, ἐφ' ὧν ἐσημειοῦντο μέχρις ἑνὸς τὰ δένδρα του, κ' ἐφ' ὧν ὑπελόγιζε τὴν ἐσοδείαν του μέχρις ἀγκαλίδος καὶ καταβολάδος. Ἡ εἴσοδος εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Εὐγενίας ἦτο ἀντικρὺ τῆς τετειχισμένης ἐκείνης θύρας. Εἶτα δέ, κατὰ τὸ ἄκρον τοῦ διαζώματος, ἦσαν τὰ δωμάτια τῶν συζύγων, οἵτινες κατεῖχον ἅπαν τὸ πρόσθιον μέρος τοῦ οἴκου. Ἡ κυρία Γρανδὲ εἶχε δωμάτιον συνεχὲς πρὸς τὸ τῆς Εὐγενίας, εἰς ὃ εἰσήρχετό τις διὰ θύρας ὑελοφράκτου. Τὸ δωμάτιον τοῦ αὐθέντου ἐχωρίζετο ἀπὸ τοῦ τῆς συζύγου του διὰ μεσοφράγματος, διὰ παχέος δὲ τοίχου ἀπὸ τοῦ μυστηριώδους ἐκείνου διαιτήματος. Ὁ γέρων Γρανδὲ ὥρισε κατάλυμα τοῦ ἀνεψιοῦ του ἐν τῷ δευτέρῳ ὀρόφῳ, δῶμα ὑψηλόν, κείμενον ἄνωθεν τοῦ κοιτῶνός του, ὥστε νὰ δύναται νὰ τὸν ἀκούῃ περιπατοῦντα.

Ὅτε ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ της ἔφθασαν εἰς τὸ μέσον τοῦ διαζώματος, ἠσπάσθησαν ἀλλήλας, εἶτα δέ, ἀφοῦ ἀπέτειναν εἰς τὸν Κάρολον ὀλίγας λέξεις, ψυχρὰς μὲν ἐπὶ τῶν χειλέων, ἀλλὰ θερμὰς ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς κόρης, εἰσῆλθον εἰς τοὺς κοιτῶνάς των.

— Ἰδού, ἀνεψιέ μου, τὸ δωμάτιόν σου, εἶπεν ὁ Γρανδὲ πρὸς τὸν Κάρολον, ἀνοίγων αὐτῷ τὴν θύραν. Ἂν χρειασθῇς νὰ ἔβγῃς, φώναξε τὴν Ἀννέταν. Ἀλλέως, προσκυνήματα! ὁ σκύλος σὲ τρώγει χωρὶς νὰ σοῦ πάρῃ ἄδειαν. Ὕπνον ἐλαφρόν. Καληνύκτα.—Ἆ, ἆ! αἱ γυναῖκες, βλέπω, σοῦ ἄναψαν καὶ φωτιά!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπεφάνη ἡ Ἀννέτα, φέρουσα πύραυνον.

— Ἄλλο κακὸν πάλιν! εἶπεν ὁ κύριος Γρανδέ. Μήπως 'πῆρες τὸν ἀνεψιόν μου διὰ λεχῶνα; Ἔλα, πάρε τὰ κάρβουνά σου, καὶ πήγαινε!

— Μά, αὐθέντη, τὰ σινδόνια εἶνε ὑγρά, καὶ ὁ κύριος 'μοιάζει καλομαθημένος...

— Ἂς ἦνε... ἀφοῦ σοῦ 'μβῆκε 'ς τὸ κεφάλι! εἶπεν ὁ Γρανδέ, ὠθῶν αὐτὴν ἀπὸ τῶν ὤμων. Πρόσεχε τὴν φωτιάν!

Εἶτα δὲ ὁ φιλάργυρος κατέβη γρυλλίζων λόγους συγκεχυμένους.

Ὁ Κάρολος ἀπέμεινεν ἐνεὸς ἐν μέσῳ τῶν ὁδοιπορικῶν του κιβωτίων. Περιεῖδε τὸ ὑπωρόφιόν του δῶμα, οὗτινος οἱ τοῖχοι ἦσαν ἐστρωμένοι διὰ τοῦ κιτρίνου ἐκείνου διανθοῦς χαρτίου, ὅπερ κοσμεῖ συνήθως τὰ μικρὰ καπηλεῖα· ἠτένισε τὸ βλέμμα ἐπὶ τὴν ἐκ σκληροῦ ῥαβδωτοῦ τιτανολίθου ἑστίαν, ἧς ἡ θέα μόνη προὐξένει φρικίασιν· ἐθεώρησε τὰς ἐκ κιτρίνου ξύλου καλαμοπλέκτους καθέδρας, ὧν ἑκάστη ἐφαίνετο ἔχουσα πλείονας τῶν τεσσάρων γωνιῶν, καὶ τὸ ἀνοικτὸν κλινερμάριον, ὅπερ ἠδύνατο νὰ χωρέσῃ ἕνα στρατιώτην ὁλόκληρον, καὶ τὸν ἰσχνὸν τάπητα, ὅστις ἐκ παρυφῶν ἐριούχου ἀποτελούμενος, ἥπλουτο ἐνώπιον κλίνης, ἧς ἔτρεμον αἱ σκωληκόβρωτοι αὐλαῖαι, ὡς εἰ ἔμελλον νὰ καταπέσωσι. Προσιδὼν δὲ σοβαρῶς τὴν Ἀννέταν τῇ εἶπε:

— Δὲν μοῦ λέγεις, κόρη μου, εἶμαι εἰς τοῦ κυρίου Γρανδέ, τοῦ πρώην δημάρχου τῆς Σωμύρης, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Γρανδὲ τῶν Παρισίων;

— Βέβαια! Τί καλὸς αὐθέντης καὶ γλυκύς, ... ἐξαίρετος αὐθέντης! Θέλετε νὰ σᾶς βοηθήσω νὰ βγάλετε τὰ πράγματά σας;

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν δὲν θὰ κάμῃς ἄσχημα, *παλληκαρᾶ μου!* Σὺ χωρὶς ἄλλο θὰ ὑπηρέτησες εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν ναυτικόν.

— Ὤ, ὤ, ὤ ὤ! ἀνέκραξεν ἡ Ἀννέτα. Τί πρᾶγμα εἶνε αὐτὸ τὸ ναυτικόν; Εἶνε τοῦ ἁλμυροῦ νεροῦ;

— Ἔλα, 'βγάλε μου τὴν *ῥόμπα* μου ἀπ' αὐτὸν τὸν σάκκον. Νὰ τὸ κλειδί.

Ἡ Ἀννέτα, κατάπληκτος ἐκ θαυμασμοῦ, ἐξήγαγε κοιτωνίτην ἐκ πρασίνης μετάξης χρυσοῦφῆ καὶ διανθῆ.

— Θὰ τὸ φορέσετε αὐτὸ διὰ νὰ πλαγιάσετε; ἠρώτησε.

— Ναί.

Digitized by Google

— Παναγία μου! τί ὡραῖο στρωσίδι θὰ ἔκαμνε διὰ τὴν ἁγίαν τράπεζαν τῆς ἐκκλησίας μας. Δὲν τὸ δίδετε, καλέ μου ἀφεντάκη, εἰς τὴν ἐκκλησίαν, νὰ σώσετε καὶ τὴν ψυχήν σας; ἔτσι κολάζεσθε! Ἄχ, τί εὔμορφος ποῦ εἶσθε μ' αὐτό. Νὰ φωνάξω τὴν μικράν μου κυρὰν νὰ σᾶς ἴδῃ.

— Ἔλα, Ἀννέτα, σιώπαινε. Ἄφησέ με νὰ κοιμηθῶ, καὶ αὔριον συγυρίζω τὰ πράγματά μου. Ἂν σ' ἀρέσῃ τόσον ἡ *ρόμπα* μου, εἶμαι καλὸς χριστιανός, καὶ σοῦ τὴν χαρίζω ὅταν θὰ φύγω, νὰ σώσῃς τὴν ψυχήν σου.

Ἡ Ἀννέτα ἔμεινεν ὡς στήλη ἁλός, θεωροῦσα τὸν Κάρολον, καὶ μὴ δυναμένη νὰ πιστεύσῃ εἰς τοὺς λόγους του.

— Νὰ μοῦ τὸ χαρίσετε, ἐμένα; αὐτὸ τὸ ὡραῖο πρᾶγμα; εἶπε τέλος ἀναχωροῦσα. Αὐτὸς ὁ αὐθέντης ὀνειρεύεται ἔξυπνος. Καλὴν νύκτα σας.

— Καλὴν νύκτα, Ἀννέτα.

— Τί ἦλθα νὰ κάμω ἐδῶ; διελογίσθη ὁ Κάρολος ἀποκοιμώμενος. Ὁ πατήρ μου δὲν εἶνε ἀνόητος, καὶ τὸ ταξείδιόν μου θὰ ἔχει ἕνα σκοπόν. Ἀδιάφορον! *Εἰς αὔριον τὰ σπουδαῖα*, ὅπως ἔλεγε, δὲν ἠξεύρω, βέβαια, ποῖος Ἕλλην χονδροκέφαλος.

— Παναγία μου! τί εὔμορφος εἶνε ὁ ἐξάδελφός μου! διελογίσθη ἡ Εὐγενία, διακόπτουσα τὴν προσευχήν της, ἣν οὐδὲ κἂν ἐπέρανε τὴν ἑσπέραν ἐκείνην.

Ἡ κυρία Γρανδὲ οὐδὲν διελογίσθη κατακλινομένη. Ἤκουε διὰ τῆς θύρας τοῦ μεσοτοίχου τὸν φιλάργυρον περιπατοῦντα ἄνω καὶ κάτω ἐν τῷ κοιτῶνί του. Ὡς πᾶσαι αἱ δειλαὶ γυναῖκες, εἶχε σπουδάσει καλῶς τὸν χαρακτῆρα τοῦ κυρίου της. Ὅπως δὲ ὁ λάρος προβλέπει τὴν καταιγίδα, εἶχεν ἐκ μικρῶν τινων καὶ ἀδιοράτων σημείων μαντεύσει τὴν κλυδωνίζουσαν τὸν Γρανδὲ ἐσωτερικὴν τρικυμίαν, καί, ὡς μόνη της ἔλεγεν ἐν ὁμοίαις περιστάσεσιν, *ἔκαμνε τὴν νεκράν*.

Ὁ δὲ Γρανδὲ ἐθεώρει τὴν πρὸς τὸ ἄδυτον δωμάτιόν του ἄγουσαν θύραν, ἣν εἶχεν ἐνδύσει ἐσωτερικῶς διὰ σιδηρῶν ἐλασμάτων, κ' ἔλεγε καθ' ἑαυτόν:

— Τί ἀλλόκοτος ἰδέα τοῦ ἦλθε τοῦ ἀδελφοῦ μου νὰ μοῦ κληροδοτήσῃ τὸν υἱόν του; Ὡραία κληρονομία! Οὐδὲ εἴκοσι τάλληρα δὲν ἔχω νὰ τοῦ δώσω. Καὶ τί εἶνε εἴκοσι τάλληρα δι' αὐτὸν τὸν μοσχανάθρεπτον, ὅς τις ἐκύτταζε μὲ τὸ γυαλὶ τὸ βαρόμετρόν μου, ὡς νὰ ἤθελε νὰ τοῦ βάλῃ φωτιάν.

Ἀναλογιζόμενος τὰς συνεπείας τῆς διαθήκης ἐκείνης, τῆς ἐν ὀδύναις τεχθείσης, ὁ Γρανδὲ ἦτο ἴσως πολὺ μᾶλλον τεταραγμένος ἢ ὁ ἀδελφός του, καθ' ἣν ὥραν τὴν ἔγραφε.

— Θὰ λάβω ἐκεῖνο τὸ χρυσὸν φόρεμα! διελογίζετο ἡ Ἀννέτα, καὶ ἀπεκοιμήθη ἐνδεδυμένη τὸ ὡραῖον τῆς ἁγίας τραπέζης ἐπικάλυμμα, ὀνειρευομένη ἄνθη καὶ τάπητας καὶ χρυσοϋφῆ ὑφάσματα, πρῶτον τότε ἐπὶ ζωῆς της, ὡς ἡ Εὐγενία πρῶτον τότε ὠνειρεύετο ἔρωτα.

[Ἕπεται συνέχεια].

Σύντομος ἐξήγησις

ΤΗΣ ΔΑΡΒΙΝΕΙΟΥ ΘΕΩΡΙΑΣ

Γεγονὸς γνωστόν, ἀφ' οὗ χρόνου ἤρξατο ὁ ἄνθρωπος νὰ παρατηρῇ τὰ περὶ αὐτόν, εἶνε ὅτι τὰ ἀνόργανα ὄντα, ἤτοι τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα, γεννῶσιν ἀπογόνους ὁμοίους πρὸς τοὺς γονεῖς. Τὸ ἐξαγόμενον τοῦτο τῆς πείρας ἔφερε βραδύτερον εἰς τὴν σύγκρισιν τῶν ὁμοίων τούτων ζῴων ἢ φυτῶν, καὶ τῶν ταῦτα γεννησάντων γονέων, πρὸς ἕτερα ὄντα ἔχοντα ἄλλους ἀνομοίους χαρακτῆρας. Τὸ ἄθροισμα τῶν ὁμοίων, ἤτοι τῶν ὁμοίους χαρακτῆρας ἐχόντων καὶ ἀπὸ κοινῶν γονέων καταγομένων ζῴων καὶ φυτῶν ἐκλήθη ἐν γένει *εἶδος* καὶ ἐθεωρήθη ὡς αὐτοτελές, μὴ ἔχον οὐδόλως σχέσιν μετὰ τῶν ἄλλων, τῶν διαφόρους χαρακτῆρας ἐχόντων ζῴων καὶ φυτῶν.

Εἰς τὴν ἔννοιαν ταύτην τοῦ εἴδους, καθ' ἣν πολλὰς ὁμοίας μορφὰς φυτῶν ἢ ζῴων συνῆπτεν ἡ αὐτὴ κοινὴ καταγωγή, συμπεριελήφθη εἶτα καὶ ἀφ' ἑαυτῆς νοουμένη καὶ ἡ ἐπ' ἄπειρον γονιμότης ὅλων τῶν ἀτόμων εἴδους τινὸς καὶ ἡ ὁμοιότης αὐτῶν. Ὥστε ὅπως ὁμάς τις ζῴων ἢ φυτῶν ἀνήκῃ εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος, ἔδει πάντα τὰ ἄτομα αὐτῆς νὰ κατάγωνται ἀπὸ τῶν αὐτῶν γονέων, νὰ ὦσι γόνιμα, καὶ νὰ ὁμοιάζωσι καὶ πρὸς ἄλληλα.

Ἀφ' ἧς ὅμως οἱ ζῳολόγοι καὶ οἱ βοτανικοὶ ἤρξαντο νὰ σπουδάζωσιν ἐντελέστερον τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα καὶ συλλέγωσιν αὐτά, καὶ ἀποθέτωσιν ἐν μουσείοις καὶ συλλογαῖς, ἔθετον ὡς βάσιν τὴν γενικῶς διαδεδομένην ἰδέαν ταύτην τοῦ εἴδους καὶ ἐφήρμοζον τὰ τρία κριτήρια, τουτέστι τῆς ἀπὸ τῶν αὐτῶν γονέων καταγωγῆς, τῆς γονιμότητος καὶ τῆς ὁμοιότητος, καὶ εἰς τὰ ἄγρια ζῷα καὶ εἰς τὰ αὐτοφυῆ φυτά. Ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον τῶν κριτηρίων τούτων δὲν ἦτο εὔχρηστον, ὁσάκις ἔφερον οἴκαδε νεκρὰ τὰ συνειλεγμένα ἄγνωστα φυτὰ ἢ ζῷα, ἢ ἐθεώρουν αὐτὰ τεταριχευμένα, διότι ἠγνόουν τίνες οἱ γονεῖς αὐτῶν. Ἄχρηστον ἐπίσης ἦτο καὶ τὸ δεύτερον κριτήριον, ἡ γονιμότης τῶν ζῴων ἢ τῶν φυτῶν. Πρὸς ὁρισμὸν λοιπὸν τοῦ εἴδους ὄντος τινὸς ἔμενε τὸ τρίτον κριτήριον ἐν χρήσει, ἡ ὁμοιότης τοῦ σώματος αὐτοῦ πρὸς ἄλλα παραπλήσια. Οὕτως ἀπὸ τῆς οὕτω καλουμένης φυσιολογικῆς καὶ γενεαλογικῆς ἐννοίας τοῦ εἴδους ἀπέμεινεν μόνον ἡ μορφολογική, καθ' ἣν δηλ. ἀπὸ τῆς ὁμοιότητος τῆς μορφῆς συνεπέραινον λίαν ὀρθῶς καὶ τὴν ἀπὸ κοινῶν γονέων καταγωγήν, ἣν ἄλλως ἠδυνάτουν νὰ ἐξηγήσωσιν.

Ἀλλ' ἡ ὁμοιότης αὕτη τῶν μορφῶν εἴδους τινὸς ζῳϊκοῦ ἢ φυτικοῦ ἐφάνη δύσχρηστος ἐν τῇ πράξει, διότι καὶ οἱ ζῳολόγοι καὶ οἱ βοτανικοὶ

ἐπείσθησαν ἐκ πείρας ὅτι τὰ ἔκγονα, ἤτοι οἱ ἀπόγονοι τῶν οἰκιακῶν ζῴων, μετὰ σειρὰν ὅλην ἀλληλοδιαδόχων γενεῶν, τόσῳ διαφέρουσιν ἀλλήλων κατὰ τὴν μορφήν, ὥστε μόλις δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν μικρά τις αὐτῶν πρὸς ἄλληλα ὁμοιότης. Ὁ μικρὸς π. χ. κυρτόπους κύων, ὁ κληθεὶς τροχοκύων, ἅτε διώκων τὸ ζῷον τρόχος ἐν τῇ βορείᾳ Εὐρώπῃ, διαφέρει τὰ μέγιστα τοῦ μεγάλου θηρευτικοῦ κυνός· ἐπίσης δὲ ἡ μεγαπρόλοβος περιστερὰ τῆς λεπτοφυοῦς καὶ ἀγγελιοφόρου, καὶ ὁ ραδινὸς ἱππευτικὸς ἵππος τοῦ διφροφόρου κτλ., ἐνῷ οὐδεὶς ἀμφιβάλλει περὶ τῆς κοινῆς καταγωγῆς τῶν διαφορωτάτων τούτων φυλῶν. Ἕνεκα τούτου συγκατέλεγον πάντες καὶ τὰς εἰς ἔσχατον βαθμὸν διαφόρους μορφὰς ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει, καίτοι ἡ διαφορὰ αὐτῶν ἦτο ἐκ πρώτης ὄψεως ἐναργής. Ἡ ἰδέα λοιπὸν τῆς ὁμοιότητος τῶν ἀτόμων εἴδους τινὸς ἔδει κατ' ἀνάγκην νὰ ἐγκαταλειφθῇ.

Ἕνεκα τούτου εὑρέθησαν εἰς μεγάλην δυσχέρειαν οἱ ζωολόγοι καὶ οἱ βοτανικοί, διότι, μὴ δυνάμενοι νὰ στηριχθῶσιν εἰς τὴν ὁμοιότητα ζῴου τινὸς ἢ φυτοῦ πρὸς ἕτερα, ἀπώλεσαν τὸ μόνον πρακτικὸν ἐν χρήσει μέσον πρὸς ὁρισμὸν τοῦ εἴδους, ὅπερ ἐν τῇ πράξει ἀσυνειδήτως πρὸ καιροῦ καὶ αὐτοὶ οὗτοι εἶχον ἐγκαταλείψει. Διότι ἐνῷ ἔτασσον ἐν ταῖς συλλογαῖς αὐτῶν τὰ δείγματα τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζῴων κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος, καὶ συνέκρινον αὐτά, ἠναγκάζοντο νὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι οὐδὲν αὐτῶν εἶνε ὅμοιον πρὸς ἕτερον, καὶ ὅτι ὑπάρχουσιν ὁμοιότητες μὲν κατὰ τοῦτον τὸν χαρακτῆρα, ἀνομοιότητες δὲ κατ' ἐκεῖνον. Πρὸς τούτοις δὲ δὲν ἠδύναντο ν' ἀρνηθῶσιν ὁμοιότητας καὶ μεταξὺ δύο ἀτόμων, ἅτινα εἶχον τάξει κατὰ δύο διάφορα εἴδη (μεταξὺ π. χ. εἰδῶν τινων κυνῶν καὶ λύκων), ὧν ὁ βαθμὸς μόνον τῆς ὁμοιότητος ἦτο διάφορος.

Πρῶτος δοὺς ἐπιστημονικὴν ἔννοιαν εἰς τὰς διαφόρους ταύτας βαθμῖδας τῆς ὁμοιότητος ἦτο ὁ Λινναῖος, ὅστις ἔταξε τὴν ἔννοιαν τοῦ *εἴδους*, δηλ. τῶν ὄντων τῶν ἐχόντων ὁμοιότητας πρώτου βαθμοῦ, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ *γένους*, ἤτοι τῶν ὄντων τῶν ἐχόντων ὁμοιότητας δευτέρου βαθμοῦ, καὶ οὕτω ἵδρυσε τὸ σύστημα τῆς διαιρέσεως κατὰ τὰς δύο ταύτας βαθμῖδας, καὶ εἰσήγαγε τὴν ἐσαεὶ διατηρηθησομένην διπλῆν ὀνοματοθεσίαν. Ἕκαστον οὕτω ἄθροισμα ἀτόμων, ἐχόντων μεγίστην πρὸς ἄλληλα ὁμοιότητα, ἔλαβεν ὡς ἰδιαίτερον *εἶδος* ειδικόν τι ὄνομα, πολλὰ δὲ εἴδη ὁμοῦ ἔχοντα ἀπωτέραν τινὰ κοινὴν ὁμοιότητα ἔλαβον κοινόν τι ὄνομα γένους, ὅπερ προτάσσεται τοῦ εἴδους. Οὕτω π. χ. ὁ ἵππος ὀνομάζεται Equus Caballus (ἵππος ὁ ἱππικός), ὁ δὲ ὄνος Equus Asinus (ἵππος ὁ ὄνος). Equus (ἵππος) εἶνε τὸ ὄνομα τοῦ γένους τὸ κοινὸν εἰς ὅλα τὰ εἴδη τῶν ἵππων, ὡς εἰς τὸν Ζέβρα (Equus Zebre), τὸν Κβάγγα (Equus Qvagga), τὸν ὄναγρον (Equus Onager)· Caballus δὲ (ὁ ἱππικὸς) Asinus (ὁ ὄνος) Onager (ὁ ὄναγρος) εἶνε τὰ ὀνόματα τῶν εἰδῶν.

Βεβαιωθέντων οὕτω διαφόρων βαθμῶν ὁμοιότητος μεταξὺ τῶν ὁμοίων ἀτόμων εἴδους τινὸς ἐδόθη ἀφορμὴ καὶ πρὸς περαιτέρω ὑποδιαίρεσιν τῶν διαφόρων τῆς συγγενείας βαθμῶν. Ὁ Λινναῖος πολλὰ γένη συνήνου ἐν μιᾷ τάξει, πολλὰς δὲ τάξεις ἐν μιᾷ κλάσει. Ὁ Latreille μεταξὺ τάξεως καὶ γένους παρενέβαλε τὴν ἔννοιαν τῆς οἰκογενείας, ὁ δὲ Cuvier καὶ μετ' αὐτοῦ συγχρόνως καὶ ὁ Baer συνήνωσαν πολλὰς κλάσεις εἰς ἓν ἄθροισμα ἢ ἕνα τύπον. Ἕτεροι μεταγενέστεροι ἐπολλαπλασίασαν τὰς ὀλίγας ταύτας βαθμῖδας μέχρις 20 - 24, οὕτως ὥστε ὄχι μόνον ὑπῆρχον βαθμῖδες ὁμοιότητος ἄνω τοῦ εἴδους (γένος, οἰκογένεια, τάξις κτλ.), ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτό, ἔχουσαι καὶ ἴδια ὀνόματα. Οὕτω εἰσήχθη εἰς τὴν ἐπιστήμην ἡ διάκρισις «εἰς ὑποδεέστερα εἴδη», «ποικιλίας» «φυλάς», καὶ οὕτω διὰ τῶν διαιρέσεων τούτων ἐτάφη κατὰ μικρὸν ἡ ἰδέα, καθ' ἣν τὰ εἴδη κατάγονται ἀπὸ κοινῶν γονέων, αἱ δὲ περιληπτικαὶ ἔννοιαι «οἰκογένεια, γένος, εἶδος, ποικιλία», ἐσήμαινον βαθμοὺς μόνον διαφόρου συγγενείας. Ἐκ τούτου δὲ προσεπάθουν νὰ ὁρίσωσι δι' ὡρισμένων κοινῶν χαρακτήρων, ὄχι μόνον τὰ εἴδη, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀπωτέρω ἀθροίσματα τῶν συγγενῶν ἀθροισμάτων τῶν ὄντων.

Οὕτω κατὰ μικρὸν ἐγεννήθη τὸ σύστημα τῆς διαιρέσεως τῶν ἐνοργάνων ὄντων, τὸ καλούμενον *φυσικόν*, καθόσον δι αὐτοῦ ἐπεζητεῖτο νὰ καταδειχθῇ ἡ *φυσικὴ συγγένεια* τῶν ὄντων, καὶ οὐχὶ ἡ τεχνητή. Ἀλλ' ἡ λέξις φυσικὴ συγγένεια ἔμενεν ἄνευ σημασίας τινός, ἐφ' ὅσον πάντες παρεδέχοντο ὅτι ἕκαστον εἶδος ἐπλάσθη κατ' ἰδίαν, μέχρις οὗ διὰ τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς ἢ τῆς ἀναπτύξεως * ἡ εἰς τὰ στόματα ὅλων ὑπάρχου-

* Καὶ ἄλλοτε ἐγράψαμεν κατὰ τῆς κακῆς ἀποδόσεως τῆς ἐννοίας τῆς λέξεως Evolution διὰ τῆς ἑλληνικῆς ἐ ξ έ λ ι ξ ι ς. Εἰς τοὺς λόγους δέ, οὓς ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Δάρβιν ἀνεφέραμεν, (W. Preger Κάρολος Δάρβιν ὑπὸ Σπ Μηλιαράκη 1880, σελ. 5, σημ. 1.) προσθέτομεν νῦν καὶ τὰ ἑξῆς: Οἱ ἐπιμένοντες νὰ μεταχειρίζονται τὴν λέξιν ἐξέλιξιν ἢ ἀγνοοῦσι τὴν ἱστορίαν τῆς λέξεως Evolution ἢ ἐμμένωσιν εἰς τὰς ἰδέας τοῦ 17 αἰῶνος, καθ' ὃν ἡ λέξις αὕτη εἶχεν ἀκριβῶς τὴν αὐτὴν σημασίαν, ἣν καὶ ἡ ἑλληνικὴ λέξις ἐξέλιξις. Γράφομεν δὲ τοῦτο, διότι νομίζομεν ὡς ἐπιβλαβὲς τὸ νὰ μεταφέρηται λέξις τις ἀλλάξασα σημασίαν εἰς τὴν ἐπιστήμην δι' ἑτέρας, ἐκφραζούσης τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς ἔννοιαν, καὶ τοῦτο ὑπαρχούσης ἑτέρας καταλλήλου καὶ ἐφαρμοζομένης εἰς πάσας τὰς περιστάσεις Τί δύναταί τις δὲ νὰ νοήσῃ ἀκούων ἐξέλιξις τῶν ὄντων ἢ τοῦ ᾠαρίου, ἢ τοῦ ἐμβρύου, ἢ τοῦ φυτικοῦ σπέρματος, ἀφοῦ οὐδεμία ἐ κ δ ί π λ ω σ ι ς τελεῖται κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας, ὡς ἐδέχοντο οἱ φυσιοδίφαι τοῦ 17 αἰῶνος, ἀλλ' ἁπλῆ ἀνάπτυξις κατὰ τὴν κυρίαν σημασίαν τῆς λέξεως, τὴν καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ διατηρηθεῖσαν; Τόσῳ δὲ μᾶλλον ἐπιμένομεν εἰς τὴν ἀπόρριψιν τῆς λέξεως ἐξέλιξις, καθόσον καὶ αὐτὸς ὁ Δάρβιν δὲν θεωρεῖ τὴν θεωρίαν τῆς παγγενεσίας αὐτοῦ ὁμοίαν πρὸς τὰς προτέρας

Digitized by Google

σα φυσικὴ συγγένεια ἐθεωρήθη πραγματικῶς ὡς ἀληθὴς συγγένεια ἐξ αἵματος, ὡς ἀληθὴς ὁμαιμία καὶ διὰ τὰ ζῷα καὶ διὰ τὰ φυτά.

Ἡ *θεωρία* αὕτη *τῆς καταγωγῆς* ἦτο ἀναγκαία λογικὴ συνέπεια πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἁπανταχοῦ παρατηρουμένων *διαφόρων βαθμῶν συγγενείας* τῶν ζωσῶν μορφῶν τῶν ὄντων, διὸ καὶ πρὸ τοῦ Δάρβιν εἶχεν ἤδη ἐκφρασθῆ ὑπὸ πολλῶν φυσιοδιφῶν, καὶ εἶχεν ἀποδειχθῆ ὡς ἀληθὴς διὰ λογικῆς ἀλληλουχίας ἐκ τῶν προτέρων. Ἀλλ' ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπόδειξις δὲν ἐγένετο ὑφ' οὐδενὸς τῶν πολλῶν προκατόχων τοῦ Δάρβιν, καὶ ἕνεκα τούτου ἡ θεωρία τῆς καταγωγῆς ἔκειτο ἀναπόδεικτος πρὸ αὐτοῦ, ἐλάχιστος δὲ ἀριθμὸς φυσιοδιφῶν ἠσπάζετο αὐτήν.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ὅμως εἰκοσαετηρίδα ἐγένετο ῥιζικὴ τῶν προτέρων γνωμῶν μεταβολή, διότι ἡ νέα θεωρία ἀνέδυσεν αἴφνης τελεία ὑφ' ὅλας αὐτῆς τὰς ἐπόψεις, καίτοι παρ' αὐτῷ τὸ ἵδρυτῆ αὐτῆς ὡρίμασε λίαν βραδέως. Ἐκ τῆς περιηγήσεως τοῦ Δάρβιν περὶ τὴν γῆν ἐν ἔτει 1832 - 1837 ἐπῆλθεν αὐτῷ ἡ ἰδέα τῆς κατὰ μικρὸν ἀναπτύξεως τῶν ὀργανώσεων, ἣν διελεύκανε μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ διὰ «καρτερικῆς συναγωγῆς καὶ σταθμίσεως τῶν γεγονότων» καὶ τῆς περιεκτικῆς ἐργασίας, ἣν ἐξηκολούθει μέχρι τῶν τελευταίων αὐτοῦ ἡμερῶν. «Ἐπισκοπῶν, λέγει ὁ ἴδιος ἐν ἐπιστολῇ τινι πρὸς τὸν Haeckel, τὰ ἐν τῇ περιηγήσει παρατηρηθέντα γεγονότα καὶ συγκρίνων ἕτερά τινα ὅμοια φαινόμενα, ἐσκέφθην ὡς πιθανόν, ὅτι ὅλα τὰ πλησίον συγγενῆ ὄντα κατάγονται ἀπὸ κοινῆς τινος μορφῆς. Ἐπὶ πολλὰ ὅμως ἔτη ἠδυνάτουν νὰ ἐννοήσω πῶς ἑκάστη μορφὴ αὐτῶν προσηρμόσθη τόσῳ θαυμασίως πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς τῆς ζωῆς συνθήκας. Ἕνεκα τούτου ἤρχισα συστηματικῶς νὰ σπουδάζω τὰ οἰκιακὰ ζῷα καὶ τὰ κηπευόμενα φυτά· παρετήρησα δὲ μετὰ μικρὸν ὅτι ἡ σπουδαιοτάτη δύναμις, ἡ προκαλοῦσα τὴν μεταβολὴν τῆς μορφῆς αὐτῶν ἔκειτο εἰς αὐτὴν τὴν πρὸς καλλιέργειαν ἐκλεκτικὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου, τουτέστιν εἰς τὴν χρησιμοποίησιν ἐκλελεγμένων τινῶν εἰδῶν ζῴων ἢ φυτῶν πρὸς περαιτέρω θεραπείαν καὶ ἀνατροφήν. Ἐπειδὴ δὲ εἶχον σπουδάσει πολλαχῶς τὰ ἤθη καὶ τοὺς βίους τῶν ζῴων, ἤμην παρεσκευασμένος πρὸς ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τοῦ ἀγῶνος περὶ ὑπάρξεως, αἱ δὲ γεωλογικαὶ σπουδαί μοι παρέσχον ἰδέαν τινὰ τοῦ ἀπείρου χρόνου τῶν παρελθουσῶν γεωλογικῶν περιόδων. Τὴν ἰδέαν τῆς «φυσικῆς διαλογῆς» συνέλαβον, ἀναγνοὺς τὸ βιβλίον τοῦ Μάλθου περὶ πληθυσμοῦ».

Τὸ πρῶτον σχεδίασμα τῆς θεωρίας αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Δάρβιν ἐν ἔτει 1844, ἤθελε δὲ πιθανῶς κρατήσει αὐτὸ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀδημοσίευτον καὶ μετὰ τὰς παρακελεύσεις τῶν διασήμων αὐτοῦ φίλων Λυέλλ καὶ Χοῦκερ, οἵτινες ἐγνώριζον τὰς μεγαλοφυεῖς αὐτοῦ ἰδέας, ἂν μὴ ὑπῆρχεν ὁ Ἀλφρέδος Οὐάλλας (Wallace). Ὁ ἀγχίνους δηλ. οὗτος φυσιοδίφης, περιηγούμενος τὰς Μαλαϊκὰς νήσους ἔπεμψεν ἐν ἔτει 1858 τῷ Λυὲλλ πρὸς δημοσίευσιν πραγματείαν, ἐν ᾗ ἀνέπτυσσεν ὅλως τὰς αὐτὰς ἰδέας περὶ τῆς φυσικῆς κατ' ἐκλογὴν ἀνατροφῆς, ἃς ὁ Λυὲλλ ἐγνώριζεν ὡς ἀποτέλεσμα τῶν πολυετῶν μελετῶν τοῦ Δάρβιν. Ἐκ τούτου λαβὼν λοιπὸν ὁ Λυὲλλ ἀφορμὴν παρεκίνησε πλειότερον τὸν Δάρβιν πρὸς δημοσίευσιν τῶν ἰδίων μελετῶν, οὕτω δὲ τὸ αὐτὸ τεῦχος τῆς «Ἐφημερίδος τῆς λινναϊκῆς ἑταιρίας» ἐν Λονδίνῳ κατεχώρισεν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν πραγματείαν τοῦ Οὐάλλα «Περὶ τῆς τάσεως τῶν ποικιλιῶν τοῦ απομακρύνεσθαι ἀπεριορίστως ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ τύπου», ἀφ' ἑτέρου δὲ σύντομον ἀνακοίνωσιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Δάρβιν «Περὶ τῆς τάσεως τῶν εἰδῶν τοῦ σχηματίζειν ποικιλίας, καὶ περὶ τῆς παρατεταμένης διατηρήσεως τῶν εἰδῶν διὰ τῆς φυσικῆς διαλογῆς.» Τὸ δὲ πολύκροτον αὐτοῦ ἔργον ἐξέδοτο ὁ Δάρβιν ἐν ἔτει 1859 φέρον τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν· «Περὶ τῆς διὰ τῆς φυσικῆς διαλογῆς ἀρχῆς τῶν εἰδῶν, ἤτοι περὶ τῆς διατηρήσεως τῶν πλεονεκτουσῶν φυλῶν ἐν τῷ ἀγῶνι περὶ ὑπάρξεως».

Ἡ μεγάλη ἀξία καὶ σημασία τοῦ Δάρβιν συνίσταται εἰς δύο κυρίως διάφορα ἀλλήλων σημεῖα. Πρῶτον διότι δι' αὐτοῦ ἀνεπτύχθη ἡ θεωρία τῆς καταγωγῆς διεξοδικώτερον καὶ ἐν στενωτέρᾳ ἐννοίᾳ, ἢ ὅσον ἐγένετο ἐπὶ τῶν προκατόχων αὐτοῦ, καὶ ἐχρησιμοποιήθη κατεργασθὲν κριτικῶς τὸ ἄφθονον ὑλικὸν τὸ μέχρι τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ ἐξ ἁπασῶν τῶν χωρῶν τῶν βιολογικῶν ἐπιστημῶν συναθροισθέν· δεύτερον δὲ διότι εὑρὼν τὴν θεωρίαν τῆς διαλογῆς, παρέσχε θεμελιώδη ἀπόδειξιν τῆς ὀρθότητος τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς, ἀπόδειξιν πρὸ τῆς ὁποίας κατεβλήθησαν πᾶσαι αἱ ἐπὶ τῶν προκατόχων αὐτοῦ ἐγερθεῖσαι ἀμφιβολίαι.

Συναγαγὼν ὁ Δάρβιν τὰ γεγονότα τῆς συστηματικῆς καὶ συγκριτικῆς Ἀνατομίας, τῆς Ἱστορίας τῆς ἀναπτύξεως τῶν ὀργανώσεων, τῆς Γεωλογίας, καὶ ἐπιθεωρήσας διὰ θαυμασίας ὀξυδερκείας τὴν ὅλην ἀνόργανον φύσιν, ἧς ἐγνώριζε λεπτομερῶς ὅλας τὰς χώρας, κατέδειξεν ὅτι ἡ θεωρία τῆς καταγωγῆς εἶνε ἡ μόνη καθ' ὅλα σύμφωνος πρὸς ὅλα τὰ γεγονότα, καὶ ὅτι δι' αὐτῆς ἐξηγοῦνται φυσικῶς, πειστικῶς καὶ ἀπροκαλύπτως ἅπαντα τὰ φαινόμενα τῆς ἐνοργάνου φύσεως. Πρῶτος δὲ αὐτὸς προεῖδε πάσας τὰς δυνατὰς ἀντιρρήσεις καὶ παρεξηγήσεις καὶ ἀνήρεσεν αὐτάς, συνέβη δὲ ν' ἀντεπεξέλθωσιν ἐνίοτέ τινες κατ' αὐτοῦ διὰ τῶν αὐτῶν ἀντιρρήσεων, αἵτινες πρὸ πολλοῦ εἶχον ὑπ' αὐτοῦ τούτου ἐφευρεθῆ καὶ ἀναιρεθῆ.

ὑπὸ πολλῶν ἄλλων ἐκφρασθείσας, εἰς ἃς λίαν καταλλήλως θὰ ἡρμοζεν ἡ λέξις ἐξέλιξις.

Digitized by Google

Ὅπως ὁ Δάρβιν στηριχθῇ ἐπὶ ὑγιῶν σκέψεω ἔλαβεν ὡς ἀφετηρίαν παρατηρήσεως τὰ οἰκιακὰ ζῷα, ἅτινα ὡς γνωστὸν παράγονται διὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ κτηνοτρόφου, ὅστις, ἐκλέγων τὰ κατάλληλα πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ ἄτομα, ἀνατρέφει αὐτὰ ἰδιαζόντως καὶ εἰς αὐτὰ μόνον ἐπιτρέπει τὸν πολλαπλασιασμόν. Ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς δὲ ταύτης στηρίζεται ἅπασα ἡ τέχνη τῶν κτηνοτρόφων καὶ φυτοκόμων. Ὁ ἄνθρωπος οὐδ' ἐπὶ ἐλάχιστον δύναται νὰ μεταβάλῃ τὰς φυλὰς τῶν οἰκιακῶν ζῴων καὶ τῶν θεραπευομένων φυτῶν, μόνον δὲ μεταχειριζόμενος τὰς ἀτομικὰς αὐτῶν διαφορὰς ἐκλέγει τὴν χρήσιμον αὐτῷ μορφὴν, διὰ δὲ τῆς γονιμοποιήσεως ἀναγκάζει τὰς ἰδιότητας αὐτῆς νὰ μεταδοθῶσι καὶ εἰς ἄλλα ἄτομα κληρονομικῶς. Οὕτω ἀδιαλείπτως καὶ παρατεταμένως ἐκλέγων ὁ κτηνοτρόφος ἐπὶ πολλὰς γενεὰς ζῷα, ὧν θέλει νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς ἰδιότητας καὶ τοὺς χαρακτῆρας, δύναται ἐπὶ τέλους νὰ πλάσσῃ οὕτως εἰπεῖν διὰ τῆς μεθόδου ταύτης τῆς ἀδιαλείπτου διαλογῆς ζῷα, ἔχοντα τὰς μεγίστας διαφορὰς χαρακτήρων καθ' ὡρισμένην διεύθυνσιν. Ἡ ἀτομικὴ λοιπὸν *ἔκτασις* ἢ *ἐξαλλαγή*, ὅπως ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι τὰς *παρεκκλήσεις* τῶν χαρακτήρων, καὶ ἡ *κληρονομικὴ* διάδοσις αὐτῶν εἶνε οἱ δύο κύριοι παράγοντες, οὓς οἱ κτηνοτρόφοι καὶ φυτοκόμοι μεταχειρίζονται διὰ τῆς ἐκλογῆς πρὸς ἀλλοίωσιν ἢ μεταβολὴν τῶν εἰδῶν.

Ἐπὶ τῆς θεμελιώδους ταύτης δι' ἅπασαν τὴν κτηνοτροφίαν καὶ φυτοκομίαν ἀρχῆς στηριχθεὶς ὁ Δάρβιν συνέκρινε πρὸς τὰ οἰκιακὰ ζῷα καὶ τὰ κηπευόμενα φυτὰ καὶ τὰ ἄγρια τούτων. Καὶ παρ' αὐτοῖς εὑρίσκομεν τὸν πρῶτον παράγοντα τῆς διαφορᾶς τῶν ἀτόμων εἴδους τινός, ὡς ἐπίσης καὶ τὸν δεύτερον τὸν τῆς κληρονομικότητος. Πρὸς σπουδαίαν ὅμως ἀλλοίωσιν τῶν εἰδῶν αὐτῶν λείπει ἡ ἐκλεκτικὴ τοῦ φυτοτόμου καὶ ζῳοτρόφου διαλογή. Ταύτην ὅμως ἀντικαθιστᾷ ἐνταῦθα ἁπλοῦς τις καὶ ἰσοδύναμος παράγων, εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ὁποίου κεῖται ἅπαν τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς.

[Ἕπεται συνέχεια]. * * *

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΓΑΜΒΕΤΑ

— Περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τοῦ Γαμβέτα μετὰ τὴν ἀνύψωσίν του γράφει ὁ «Φιγαρώ». «Κοιμώμενος ἀργά, ἐξύπνα καὶ ἀργά, καθ' ἣν ὥραν ὁ πιστός του ὑπηρέτης Φραγκῖσκος ἔφερεν αὐτῷ τὰς ἐπιστολὰς καὶ τὰς ἐφημερίδας. Ἀπαντῶν εὐθὺς εἰς τὰς μᾶλλον ἐπειγούσας ἐπιστολάς, ἔκοπτε μέχρις ἐσχάτων ἐκ τῶν ἐφημερίδων σπουδαίας περικοπάς, ἃς ἀπέστελλεν εἰς τοὺς συντάκτας τῆς «Γαλλ. Δημοκρατίας». Περὶ ὥραν δεκάτην ἤρχοντο οἱ ἐπιστήθιοι φίλοι, μεθ' ὧν συνδιελέγετο· ἐπειδὴ δ' ἐφοβεῖτο ἀνέκαθεν τὴν πολυσαρκίαν, ἠσκεῖτο μετὰ του νεαροῦ γραμματέως του Ἀρνὼ εἰς τὴν ξιφασκίαν, ἢ ἔβαλλε διὰ πιστολίου ἐπὶ σκοπόν. Περὶ ὥραν ἑνδεκάτην ἠρίστει· μετὰ μεσημβρίαν δ' ἀπήρχετο εἰς τὴν Βουλήν. Τὸ ἑσπέρας, ὁσάκις δὲν ἦτον ἠναγκασμένος ν' ἀπέλθῃ εἰς συνεδρίασιν ἐπιτροπῆς, ἢ εἰς ἐπίσημον γεῦμα, ἢ εἰς συνδιάσκεψιν πολιτικήν, ἀπήρχετο ἀσμένως εἰς τὸ θέατρον τῆς **Comédie Française** ἢ τοῦ **Palais Royal** ἔνθα εἶχεν ἴδιον θεωρεῖον. Περὶ τὸ μεσονύκτιον μετέβαινεν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Γαλλ. Δημοκρατίας», ἔνθα ἔμενε μίαν ὥραν. Τὴν Κυριακὴν ἐκάλει τοὺς ἐπιστηθίους φίλους εἰς πρόγευμα. Συνήθεις προσκεκλημένοι ἦσαν ὁ φυσιολόγος Παῦλος Βὲρτ, ὁ ἠθοποιὸς Κοκελὲν, ὁ γλύπτης Πρεώ, ὁ Σπούλλερ, ὁ Ἀρνώ. Μετὰ τὸ πρόγευμα ἠρέσκετο ἀπαγγέλλων στίχους, ἰδίως ἐκ τῆς «Παραδόσεως τῶν Αἰώνων» καὶ ἐκ τῶν «Ἀντιποίνων» τοῦ Βίκτωρος Οὐγώ. Τὸ θέρος ἀπήρχετο εἰς τὸ κτῆμα τῆς κυρίας Ἀρνώ, παρὰ τὴν Γενεύην· ἐκεῖ δ' ἐξύπνα πρωϊαίτατα καὶ ἐκωπηλάτει εἰς τὴν λίμνην ἢ ἠσκεῖτο εἰς τὸ σφαιριστήριον.

— Ἐχθροὶ καὶ φίλοι πλέκουσι μιᾷ φωνῇ τὸ ἐγκώμιον τῆς ἀτομικῆς ἀγαθότητος τοῦ Γαμβέττα. Ἦτον εἰλικρινέστατος φίλος, ἄτυφος, ἀμνησίκακος, ἐλεήμων. Εἶχε τὸν χαρακτῆρα τοσοῦτον δελεαστικόν, ὥστε οἱ περὶ αὐτὸν τὸν ἀπεκάλουν «γόητα». Ἦτον εὐτυχής, ὁσάκις ἠδύνατο νὰ συνδιαλλαγῇ μετ' ἀρχαίου φίλου, πρὸς ὃν ἤρισεν ἕνεκεν πολιτικῶν λόγων· ἤκουε δὲ μετ' ἀνεξαντλήτου ἀνεκτικότητος τὰς νουθεσίας τῶν εἰλικρινῶς ἀγαπώντων αὐτῶν.

— Ὡς παῖς ὁ Γαμβέτας ἦτο λίαν εὐσεβής· ἐπειδὴ δ' εἶχε θεῖον ἱερέα, ὁ πατήρ του ἤλπιζεν ὅτι ἔμελλε νὰ καταστῇ καὶ αὐτὸς στόλισμα τῆς ἐκκλησίας. Δωδεκαετὴς ὤν, συνέταξεν ᾠδὴν εἰς τὸν πάτρωνά του Ἅγιον Λέοντα καὶ εἰς πάντας τοὺς Πάπας τοὺς φέροντας τὸ ὄνομα τοῦτο· ὅτε δὲ πρὸ τετραετίας ἐξελέχθη Πάπας ὁ Λέων ΙΓ'. ὁ Γαμβέτας εἶπεν ἐπὶ συμποσίου φίλων· «Θὰ μοὶ φέρῃ τύχην, διότι ἀποκτῶ καὶ ἄλλον πάτρωνα. Ἐὰν ἤμην ἔτι τρόφιμος τοῦ θείου μου, ἡ ἐκλογὴ αὕτη θὰ μοὶ ἐνέπνεεν ὡραίους στίχους.» Ἐλθὼν εἰς Παρισίους καὶ ἀνδρωθεὶς, ἀπηρνήθη τὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ ἐγένετο ὀπαδὸς τῆς σχολῆς τῶν θετικοφρόνων. Εἰς ναὸν δὲν εἰσήρχετο, οὐδ' ὁσάκις συνέπιπτε ν' ἀκολουθῇ κηδείας. Οὐχ ἧττον συνείθιζε ν' ἀποστέλλῃ κηρία εἰς τὸν ναὸν τῆς ἐνορίας του τὴν ἐπέτειον τοῦ θανάτου τῆς μητρός του, ἥτις ἦτο λίαν εὐσεβής. Ἐφέτος, τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο λίαν καταβεβλημένος, ἐνῷ δὲ διήρχετο ἐνώπιον τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας τῶν Νικῶν μεθ' ἑνὸς δημοκρατικοῦ γερουσιαστοῦ, ἔστη αἴφνης καὶ εἰπών· «Ἐλησμόνησα ν' ἀνάψω τὸ σύνηθες κηρίον», διηυθύνθη πρὸς τὸν νάρθηκα. — «Τί θὰ εἴπωσιν οἱ κληρικοί, παρετήρησε μειδιῶν ὁ φίλος, ἐὰν τὸ ἀ-

Digitized by Google

κούσωσιν!» — «Θὰ εἴπωσιν, ἀπεκρίνατο ὁ Γαμβέτας διστάσας στιγμαίως, ὅτι ἠγάπων πολὺ τὴν μητέρα μου», καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναόν. Μετὰ τοῦ Λασσώ, τοῦ περιφήμου δικηγόρου, καίπερ διαφωνῶν πολιτικῶς, συνεδέετο διὰ στενῆς φιλίας. Κατὰ τὴν τελευταίαν συνδιάλεξιν τῶν δύο επιφανῶν ἀνδρῶν, λόγου γενομένου περὶ ὑπάρξεως Θεοῦ, ὁ Λασσὼ εἶπε πρὸς τὸν Γαμβέταν· «Ἀνὴρ ἔξοχος ὡς σὺ εἶνε ἀδύνατον νὰ ἦνε ἄθεος. Εἰπὲ τὴν ἀλήθειαν, δὲν πιστεύεις εἰς Θεόν;» Ὁ Γαμβέτας οὐδὲν ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἐγένετο σύννους, ἐρωτήσαντος δὲ καὶ πάλιν τοῦ Λασσώ, «Εἰς τί λοιπὸν πιστεύεις; ἐφάνη ἀποσπασθεὶς ὡς ἐξ ὀνείρου καὶ εἶπε· «Πιστεύω εἰς σέ, πιστεύω εἰς τὴν εὐγλωττίαν!»

— Κατά τινα ἐπιφυλλιδογράφον, ὑπνοβάτις τις προεῖπεν εἰς τὴν μητέρα τοῦ Γαμβέτα ὅτι ὁ υἱός της ἔμελλε ν' ἀνέλθῃ εἰς τὰ ὕπατα ἀξιώματα καὶ νὰ κυβερνήσῃ δὶς τὴν Γαλλίαν, ν' ἀποθάνῃ δὲ διὰ χειρὸς γυναικός. Ὁ Γαμβέτας, ὅστις, καίπερ ἄθεος, ἦτο δεισιδαίμων, ἀπέδιδέ τινα πίστιν εἰς τὴν πρόρρησιν ταύτην· ὅτε δὲ πέρυσιν, ἐνῷ παρευρίσκετο ἐν Νεοβούργῳ εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Δυπών, κατέπεσε τὸ ἰκρίωμα, ἐφ' οὗ ἵστατο, στραφεὶς πρὸς τὸν ἐγγὺς ἱστάμενον φίλον εἶπε· «Μὴ τυχὸν εἶνε σύμπτωμα τοῦ ἐγγίζοντος τέλους;»

— Ὡς νέος δικηγόρος διεκρίνετο διὰ τὸ ἀτημέλητον τοῦ ἱματισμοῦ του· καὶ ὅτε δὲ μετὰ τὸ Σεδὰν ἐγένετο αἴφνης μέλος τῆς κυβερνήσεως τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης, δὲν μετέβαλεν ἕξεις. Ἔν τινι ὑπουργικῷ συμβουλίῳ ὁ στρατηγὸς Τροσσύ, λίαν τυπικὸς καὶ αὐστηρὸς τηρητὴς τῆς ἐθιμοταξίας, κύψας πρὸς τὸν γείτονά του, εἶπεν ἐν ἀδημονίᾳ· «Πότε, πρὸς Θεοῦ, θ' ἀλλάξῃ ὑποκάμισον;» Βραδύτερον ὅμως ὁ Γαμβέτας ἐφάνη ῥέπων πρὸς τὰς ἀπολαύσεις τοῦ πλούτου καὶ ἐβίου ἐν πολυτελείᾳ. Ὅτε ὡς πρόεδρος τῆς Βουλῆς μετῴκησεν εἰς τὸ Βουρβωνικὸν παλάτιον, πικρὰς διήγειρε κατακρίσεις, διότι ἐλούετο εἰς τὸν ἀργυροῦν λουτῆρα τοῦ δουκὸς τοῦ Μορνύ, εἶχε τὸν ἄριστον μάγειρον καὶ ὠργάνιζεν ἑορτὰς πολυδαπάνους. Ταῦτα ἔπραττεν ἴσως, διότι ἐφρόνει ὅτι τὸ γαλλικὸν ἔθνος ἀγαπᾷ τὰς πομπάς· ἐν γένει ὅμως ὡς πρότυπόν του εἶχε τὴν ἀθηναϊκήν, οὐχὶ τὴν σπαρτιατικὴν δημοκρατίαν. Ἔν τισιν ὡμοίαζε πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην.

— Χρημάτων ἦτον ἐκ πάσης ἀπόψεως ἀνώτερος. Αἱ συκοφαντίαι, αἵτινες κατεδίωκον αὐτὸν ζῶντα, ἐσίγησαν ἐνώπιον τοῦ φερέτρου του· αὐτοὶ δ' οἱ πολέμιοί του ἀνομολογοῦσιν ὅτι ἡ πηγὴ τῆς περιουσίας, ἣν κατέλιπεν, εἶνε εντιμοτάτη. Ὡς διευθυντὴς τῆς «Γαλλικῆς Δημοκρατίας» ἐλάμβανεν ἐτησίαν ἀντιμισθίαν ἐκ 30 χιλ. φράγκων, εἶχε δὲ κατοικίαν, ὑπηρεσίαν καὶ ὄχημα δαπάναις τῆς ἐφημερίδος. Βραδύτερον ἵδρυσε τὴν «Μικρὰν Γαλλικὴν Δημοκρατίαν», ἥτις οἰκονομικῶς ἀπέβη ἐπιχείρησις ἐπικερδεστάτη· τῇ παρεμβάσει δέ τινων φίλων ὁ Γαμβέταν ἐπώλησε τὰς μετοχάς του εἴς τινα τραπεζίτην, ἀντὶ 1,200,000 φράγκων. Οὐχ' ἧττον, ὢν πολυδάπανος, εὑρίσκετο πολλάκις εἰς οἰκονομικὰς στενοχωρίας καὶ ἠναγκάζετο νὰ προσφεύγῃ εἰς φίλους. Τέσσαρες φίλοι προσέφεραν αὐτῷ, ἐν παραδείγματι, τὰ 60,000 φράγκα, ἅτινα ἐδαπάνησεν εἰς τὴν ἐν τῷ Βουρβονικῷ παλατίῳ δοθεῖσαν μεγάλην ἑορτήν. Ὅτε ἀπέθανεν ὁ γηραιὸς Δυβοσσί, ὁ διευθυντὴς τῆς Ἑταιρίας τοῦ ἀεριόφωτος, ἐρρέθη ὅτι ἐκληροδότησε μέγα χρηματικὸν ποσὸν εἰς τὸν Γαμβέταν, ὃν ὑπερηγάπα. Πράγματι ὅμως κατέλιπεν αὐτῷ μόνον τὸ ἀργυροῦν ὡρολόγιον, ὅπερ ἔφερεν, ὅτε ἦλθεν εἰς Παρισίους ζητῶν τύχην. Ἡ οἰκογένεια, κληρονομήσασα 60 ἑκατομμύρια, προσέφερον οἰκειοθελῶς τῷ Γαμβέτα 4. Ἀλλ' ὁ Γαμβέτας ἠρνήθη· μετὰ κόπου δ' ἔστερξε νὰ χρησιμοποιῇ τοὺς τόκους τῶν τεσσάρων ἑκατομμυρίων, οὐχὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ κόμματος, ἰδίως ἐν καιρῷ ἐκλογῶν. Αἱ πρόσοδοι τοῦ Γαμβέτα ἐκ τῆς βουλευτικῆς χορηγίας, ἐκ τῆς ἀντιμισθίας του ὡς διευθυντὴς τῆς «Γαλλικῆς Δημοκρατίας» καὶ ἐκ τῶν τόκων τῶν πωληθεισῶν μετοχῶν ἀνήρχοντο εἰς 125 χιλιάδας φράγκων κατ' ἔτος.

— Ὁ Γερμανὸς δημοσιογράφος Νορδάου, ἔγραφε πέρυσι περὶ τοῦ Γαμβέτα ὡς ῥήτορος·«Ἐξαίσιον θέαμα εἶνε νὰ βλέπῃ τις αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος. Πρὶν ἢ ὁμιλήσῃ, ἀποσύρεται εἰς τὸ βάθος καὶ ἐπισκοπεῖ διὰ τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου μαύρου ὀφθαλμοῦ του τὴν Βουλήν. Αἱ πρῶται φράσεις ἐξέρχονται συνεπτυγμέναι καὶ ταχεῖαι ἐκ τῶν εὐρέων στέρνων, ἐφ' ὧν κρατεῖ ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας. Ἀλλὰ μετὰ βραχὺ προϊὼν εἰσέρχεται εἰν τὸ θέμα τοῦ λόγου. ἐνῷ δὲ καταφέρει τὸ πρῶτον κτύπημα κατὰ τοῦ ῥήτορος, ὃν αναιρεῖ, προέρχεται αἴφνης ἐκ τοῦ βάθους τοῦ βήματος εἰς τὸ ἄκρον, ἐκτοξεύων ἐκ τοῦ ἀκτινοβολοῦντος ὀφθαλμοῦ ἀστραπὰς κατὰ τοῦ πολεμίου καὶ ἀπειλῶν αὐτὸν διὰ τοῦ ὑψωμένου βραχίονος. Ὡς ῥήτωρ ὁ Γαμβέτας εἶνε ἡ προσωποποίησις τῆς ἐνώπιον τῶν προσβολῶν ἀταραξίας καὶ τῆς περὶ τὰς ἐπιθέσεις ὁρμῆς. Ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου τῶν ταραχωδεστάτων συνεδριάσεων τὸ οὖς του ἀκούει τὴν ἀτομικὴν ὕβριν, καταγγέλλων δ' ὀνομαστὶ τὸν τολμητίαν περᾷ αὐτὸν διαμπὰξ διὰ μιᾶς φράσεως. Ἐν μέσῳ συχνῶν διακοπῶν αἱ ἀγορεύσεις τοῦ Γαμβέτα καθίστανται πολλάκις ἐμπαθέστατος διάλογος, καθ' ὃν τὰ ἐπιγράμματα διαδέχονται εἰς τὰ χείλη του ἄλληλα ὡς πυροτεχνήματα. Ἐνῷ τὸ πνεῦμά του μένει ψυχρότατον, τὸ σῶμά του φαίνεται κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας ἕρμαιον σφοδροτάτου ἐρεθισμοῦ, ὅστις καθ' ἑαυτὸν ἐμποιεῖ ἀκαταμάχητον ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ἐξημμένους ἀκροατάς. Δὲν μένει ἀκίνητος οὐδ' ἐπὶ στιγμήν. Περιφέρεται ἐπὶ τοῦ βήματος ὡς λέων ἐν στενῷ

Digitized by Google

κλωβῷ, καὶ ὁτὲ μὲν πλήττει δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὸ θωράκιον, ὡσεὶ θέλων νὰ τὸ συντρίψῃ, ὁτὲ δὲ χειρονομεῖ παραφόρως καὶ προκύπτει ὡσεὶ θέλων νὰ ῥιφθῇ μετὰ τῆς φράσεώς του ἐπὶ τοῦ ἀκροατηρίου καὶ ν' ἀποπνίξῃ ἰδίᾳ χειρὶ τὸν Φορτοῦ ἢ τὸν Κασσανιάκ, ἐν μέσῳ δὲ τῆς διηνεκοῦς ταύτης καὶ βιαίας κινήσεως ἀντηχεῖ ἀδιαλείπτως ἡ βροντώδης φωνή του».

— Ἐν ἔτει 1862 ὁ Γαμβέτας ὡς ἰδιαίτερος γραμματεὺς τοῦ δικηγόρου Λωριέ, ἀπῆλθε μετ' αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐνησμενίζετο δὲ διηγούμενος μέχρις ἐσχάτων τὰς ἀναμνήσεις τοῦ εὐθύμου ἐκείνου ταξειδίου. Μίαν ἡμέραν ἐπεσκέφθη μετὰ τοῦ Λωριὲ καί τινων πασσάδων τουρκικόν τι δικαστήριον, ὁ δὲ Καδῆς πρὸς τιμὴν τῶν ξένων νομομαθῶν παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ ἐκδώσωσι τὴν ἀπόφασιν. Ἐπρόκειτο περὶ μικρᾶς χρηματικῆς ἔριδος, ὁ δὲ Γαμβέτας κατεδίκασε μὲν τὸν κατηγορούμενον ν' ἀποτίσῃ τὸ ζητούμενον παρ' αὐτοῦ ποσὸν, συγχρόνως ὅμως ἐνεχείρισεν αὐτῷ τὰ χρήματα. Καὶ πρὸ τοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν ταξειδίου καὶ μετ' αὐτὸ ὁ Γαμβέτας ἦν ἐπιστήθιος τοῦ Λωριέ, διὰ παντὸς δὲ μέσου διετράνου τὴν πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνην. Μίαν ἡμέραν οἱ δύο φίλοι περιεφέροντο εἰς δημόσιόν τινα περίπατον, ὅτε ὁ Ἰουδαῖος τραπεζίτης Μιρές, ἔχων ἀφορμὰς παραπόνου κατὰ τοῦ Λωριέ, ἀπηύθυνεν αὐτῷ ὑβριστικήν τινα λέξιν. Καὶ ὁ μὲν Λωριὲ προσεποιήθη ὅτι δὲν ἤκουσεν. Ἀλλ' ὁ Γαμβέτας ὥρμησεν, ἥρπασεν ἐκ τοῦ τραχήλου τὸν μικρόσωμον Ἰουδαῖον καὶ ἔδειρεν αὐτὸν ἀνηλεῶς. Οἱ ἀστυνομικοὶ κλητῆρες παρεμβάντες μόλις καὶ μετὰ βίας ἠδυνήθησαν νὰ σώσωσιν αὐτὸν ἐκ τῶν ὀνύχων του. Βραδύτερον ὁ Μιρὲς διηγούμενος τὴν σκηνὴν ἔλεγε· «Τί νὰ κάμω ἀφοῦ ὁ Λωριὲ ἔφερε μαζῆ του ἕνα γίγαντα». Μετὰ τὸν πόλεμον, καὶ ὁ Λωριέ, προστασίᾳ τοῦ Γαμβέτα, εἰσῆλθεν εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιον, καὶ ὅτε δὲ βραδύτερον ἡνώθη μετὰ τῶν μοναρχικῶν, δὲν ἀπηρνήθη τὸν ἀτομικὸν φίλον. Ὁ Λωριὲ ἐξύφαινε συνωμοσίας ὑπὲρ τῆς Παλινορθώσεως τοῦ Ἐρρίκου Ε', ὁ δὲ Γαμβέτας ἐματαίου τὰ σχέδια ταῦτα. Οὐχ ἧττον οἱ δύο φίλοι ἐγευμάτιζον ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος ὁμοῦ. Νῦν κοιμῶνται καὶ οἱ δύο εἰς τὸν τάφον.

— Ἐν γένει ἐπιστεύετο ὅτι ὁ Γαμβέτας δὲν εἶδεν οὐδέποτε τὸν Βίσμαρκ. Ἀλλὰ Γερμανός τις ἀνταποκριτὴς βεβαιοῖ ὅτι ὅτε πρὸ διετίας τοσοῦτος ἐγίνετο λόγος περὶ μυστικῆς συναντήσεως τῶν δύο πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἤκουσε τὸν Γαμβέταν λέγοντα πρὸς φίλους· «Πράγματι, συνηντήθην ἅπαξ μετὰ τοῦ Βίσμαρκ καὶ θα σᾶς εἴπω πῶς Ἐγὼ ἤμην ἔτι ἀφανὴς νεανίας, ἐκεῖνος δὲ ἤδη περιώνυμος πολιτικὸς ἀνήρ. Ἡ Ἔκθεσις τοῦ 1867 εἶχε φέρει εἰς Παρισίους τὸν βασιλέα τῆς Πρωσσίας καὶ τὸν πρωθυπουργόν του. Μίαν ἑσπέραν, μετὰ τὸ θέατρον, ἐκαθήμην μεθ' ἑνὸς φίλου ἐνώπιον ζυθοπωλείου, ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Μελοδράματος. Ὁ καύσων ἦτον ἀφόρητος, ἡ δὲ συρροὴ τοῦ πλήθους τόση, ὥστε μετὰ κόπου εἶχον εὕρει μίαν τράπεζαν, ὅπως θέσω τὸ ποτήριον τοῦ ζύθου μου. Ἀλλ' ὁμιλῶν, εἶχον λησμονήσει τὸν ζύθον, ὅτε δ' ἐνεθυμήθην αὐτὸν, δὲν τὸν εὗρον πλέον. Ὁ φίλος μου μοὶ εἶπε τότε μειδιῶν· «Ὁ ζύθος σου ἔπαθεν ὅ,τι τὸ Ἀννόβερον!» Συγχρόνως δύο κύριοι, καθήμενοι ἐγγὺς ἡμῶν, ἠγέρθησαν καὶ ἀπεμακρύνθησαν. Ὁ εἷς ἦτον πελώριος, ὁ δ' ἄλλος μικρόσωμος καὶ ἀσθενικός. «Ὁ ὑψηλὸς ἐκεῖνος, »μοὶ εἶπεν ὁ φίλος, εἶνε ὁ Βίσμαρκ, κατὰ λάθος »δ' ἐκένωσε τὸ ποτήριόν σου. Ὅτε ἀνέφερα τὸ Ἀ»νόβερον, ἐνόησεν ὅτι τὸν ἀνεγνώρισα καὶ ἀπεμακρύνθη». Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ πρώτη καὶ τελευταία μου συνάντησις μετὰ τοῦ Βίσμαρκ.

— Κατ' ἀρχὴν ὁ Γαμβέτας δὲν ἐδέχετο παράσημα. Ἐρωτηθεὶς ἔν τινι τῶν περιοδιῶν του εἰς τὰς ἐπαρχίας «ποῦ ἦσαν τὰ παράσημά του», ἀπήντησεν· «Ἐγὼ αὐτὸς δὲν ἔχω, εἶμαι ὅμως ἐξ ἐκείνων οἵτινες τὰ διανέμουσιν εἰς τοὺς βουλομένους».

ΜΥΘΟΣ

Χελώνη καὶ Ἀετός.

«Θὰ με μάθῃς, Ἀετέ μου,
νὰ πετῶ κ' ἐγώ;»
Ἔλεγεν ὀκνὴ Χελώνη
πρὸς τὸν Ἀετόν.
— Νά σε μάθω· ἀλλ' εἰπέ μου
πῶς, χωρὶς πτερὰ
θὰ πετάξῃς; Ἔ! Χελώνη,
εἶνε δυνατόν;

— Εἶνε· μὲ τοὺς ὄνυχάς σου
θά μ' ἁρπάξῃς,
καὶ θ' ἀνοίξῃς τὰ πτερά σου
νὰ πετάξῃς.
— Κ' ἔπειτα, καλὴ Χελώνη;
— Θὰ μ' ἀφήσῃς, κ' ἐγὼ μόνη...
— Θὰ πετάξῃς μιᾷ χαρᾷ·
ἀλλὰ πῶς; χωρὶς πτερά;

— Πῶς χωρίς! μὲ τὰ πτερά σου.
— Μά, Χελώνη μου, στοχάσου
ὅτι τὰ πτερὰ τὰ ξένα
εἶνε ὄνειρα χαμένα.
Ἔχεις ἰδικά σου; πέτα,
εἰ δὲ μή...— Ὢ! ἄφησέ τα
καὶ εἰπέ μου, πρὸς Θεοῦ!
θά με μάθῃς, ναὶ ἢ οὔ;»

Καλὲ βλέπετε μωρίαν
καὶ ἐπιμονήν;
Ἐν ᾧ μόλις μ' ἀγωνίαν
ἕρπει κατὰ γῆς,
ἐπιμένει νὰ πετάξῃ,
ἂς μὴ ἔχῃ καὶ πτερά!
Ἐὰν γνώμην δὲν ἀλλάξῃ
θά την πάθῃ μιᾷ χαρᾷ!

Ἀλλ' ἐκείνην δὲν την μέλει,
μόνον νὰ πετάξῃ θέλει.
«Αἴ, λοιπόν, Χελώνη, στάσου
ἀφ' οὗ θέλεις, ἑτοιμάσου»

Digitized by Google

εἶπε, καὶ τὰς πτέρυγάς του
τὰς τινάσσει δυνατά,
καὶ εὐθὺς 'ς τοὺς ὄνυχάς του
τὴν ἁρπάζει καὶ πετᾷ.

'Αναβαίνουν, ἀναβαίνουν,
καὶ 'ς τὰ σύννεφα ἐμβαίνουν·
Τόσον ὕψος τὴν τρομάζει,
«Στάσου, 'Αετέ μου, κράζει,
ν' ἀναπνεύσω μιᾷ στιγμῇ...
— Ὅποτε εἶν' ὥρα 'πέ μου
νά σ' ἀφήσω...— 'Αετέ μου,
μή μ' ἀφήσῃς! μὴ μὴ μή!.

«'Αετέ, συγχώρησέ με
καὶ 'ς τὴν γῆν κατέβασέ με,
ἔπταισα, τὸ ὁμολογῶ...
Τί ἀνόητη ἐγώ,
'ς τὰς φρονίμους συμβουλάς σου
νὰ μὴ θέλω νὰ πεισθῶ!..
νὰ χαρῇς τὰς πτέρυγάς σου
μή μ' ἀφήσῃς νὰ χαθῶ!»

— Εὐγέ σου, Χελώνη, κράζει
ὁ 'Αετὸς συγκινηθείς,
καὶ τὸν δρόμον του ἀλλάζει
καὶ πετᾷ 'ς τὴν γῆν εὐθύς·
εἰς τὸ χῶμα τὴν ἀφίνει
καὶ μ' ὁρμὴν πετᾷ, ἐν ᾧ
λέγει ἔνδακρυς ἐκείνη,
«'Αετέ, σ' εὐγνωμονῶ».

Παναγιωτης Ι. Φερμπος.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

'Εν συναναστροφῇ παρὰ τῷ κ. Π*.

'Ο οἰκοδεσπότης διανέμων τὰ μικρὰ δίπυρα κατὰ τὸ τέϊον δίδει εἴς τινα κομψευομένην κυρίαν διπλάσιον ποσόν. 'Η κυρία προσδοκῶσα κολακευτικόν τινα ἔπαινον, ἐρωτᾷ τὸν οἰκοδεσπότην διατί μόνον εἰς αὐτὴν ἔδωκε διπλάσιον ποσὸν διπύρων.

— Διότι ἔχετε διπλάσιον τῶν ἄλλων στόμα, κυρία μου!..

*
* *

'Η κυρία Σ**, δύστροπος καὶ φίλερις πάντοτε, ἔλεγε προχθὲς πρὸς τὸν σύζυγόν της: «Οὖφ, καϋμένε, τί φόρεμα μοῦ 'πῆρες. Πάντοτε διαλέγεις τὸ χειρότερο πρᾶγμα».

— Ἔχεις δίκαιο, Σοφία, γιατὶ ἀπὸ 'σένα ἐπρωτόκανα τὴν ἀρχή.

*
* *

Παρὰ τῇ κυρίᾳ Δ**.

'Η οἰκοδέσποινα πρὸς νεαρὸν ἀξιωματικόν:

— Καλὲ δὲν ἐντρέπεσθε σεῖς, ἀξιωματικός, καὶ νὰ θερμαίνεσθε τόσῳ 'ς τὴ φωτιά, ἐνῷ δὲν εἶνε δὰ καὶ τόσο κρύο;

— 'Ημεῖς οἱ ἀξιωματικοί, κυρία μου, εἴμεθα ἄνθρωποι τοῦ πυρός. Πρέπει νὰ συνηθίσωμε τὴ φωτιά.

*
* *

Προχθὲς ἐπαίτης ἠκολούθει τὸν πλούσιον Σ* ζητῶν ἐλεημοσύνην. 'Ο πλούσιος ἐπροχώρει ἀδιαφορῶν.

— 'Αφεντικό, λέγει ἐπὶ τέλους ὁ ἐπαίτης, θὰ μὲ κάνῃς νὰ κάμω πρᾶμα ποὺ δὲν τό 'καμα ποτὲ 'ς τὴ ζωή μου.

'Ο Σ* στρέφεται καὶ τῷ δίδει ὀλίγα λεπτά, συγχρόνως δὲ τὸν ἐρωτᾷ τί ἐσκόπει νὰ πράξῃ.

— Νὰ δουλέψω, ἀπαντᾷ ὁ ἐπαίτης.

*
* *

'Ο διδάσκαλος πρὸς τὸν μαθητήν:

— Γιατί ἐδάγκωσεν ὁ 'Αδὰμ τὸ μῆλον, 'Ιωάννη;

— Δὲν εἶχαν 'βγῆ ἀκόμα τότε τὰ μαχαίρια, κὺρ δάσκαλε.

*
* *

Δικαστής. — Καὶ πῶς ἐτόλμησες, κατηγορούμενε, νὰ εἴπῃς ψευδὲς ὄνομα εἰς τὰ ὄργανα τῆς ἀστυνομίας;

Κατηγορούμενος. — Μὲ συγχωρεῖς, κὺρ δικαστή· τὴ στιγμὴ ποὺ μὲ πιάσανε εἶχα ξεχάσει κι' αὐτὸ τὸ 'δικό μου ὄνομα ἀπ' τὴ σύγχυσι. Γιὰ νὰ μὴν ἀργοποροῦν λοιπὸν ὁ κόσμος, εἶπα ὅ,τι μοὖρθε 'κείνη τὴ στιγμὴ 'ς τὸ νοῦ!

*
* *

Χωρικὸς ὡς μάρτυς πρὸ τοῦ δικαστηρίου.

— Τὸ πρᾶμα εἶνε ἔτσι, κὺρ δικασταί. 'Ο Δημήτρης ὕβρισεν ἄσχημα τὸν κὺρ Θωμᾶ. 'Ο κὺρ Θωμᾶς τότε ἅρπαξεν ἕνα χονδρὸ ξύλο καὶ τὸ σήκωσε γιὰ νὰ χτυπήσῃ τὸν κὺρ Δημήτρη. Ἂν τὸν κτύπησε ὅμως ἢ ὄχι, δὲ 'ξέρω, γιατὶ 'κεῖν' τὴ στιγμὴ 'πῆρα μιὰ πρέζα ταμπάκο.

— Καὶ δὲν ἄκουσες τὸ ξύλο ποὺ ἔπεφτε, δὲν εἶδες πῶς καὶ ἔσπασε μάλιστα;

— Ὄχι, κὺρ δικασταί, γιατὶ ὕστερ' ἀπ' τὴ πρέζα ἄρχισε τὸ φτάρνισμα, καὶ ποὺ νὰ 'ς τὰ λέω, δὲν εἶχε τελειωμό. Δὲ 'μπόρεσα νὰ 'δῶ τίποτα.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Οἱ ἄνδρες δὲν εἶνε εἰλικρινεῖς κατακρίνοντες τὴν φιλαρέσκειαν τῶν γυναικῶν· ἐὰν αἱ γυναῖκες παρῃτοῦντο αὐτῆς, πρῶτοι αὐτοὶ θὰ τὰς ἱκέτευον νὰ ἐπαναλάβωσι τοὺς φιλαρέσκους τρόπους των —τόσον ὁ ἔρως θὰ τοῖς ἐφαίνετο ἀνούσιος.

—

Θάρρος, ἔχε πάντοτε θάρρος! οὐδεμία ἀρετὴ ἄνευ αὐτοῦ. Θάρρος ἵνα νικήσῃς τὴν φιλαυτίαν σου καὶ καταστῇς εὐεργετικὸς εἰς τοὺς ἄλλους. Θάρρος ἵνα νικήσῃς τὴν ἀπάθειάν σου καὶ προοδεύσῃς ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἐπιστήμης. Θάρρος ἵνα ὑπερα-

Digitized by Google

σπίσῃς τὴν πατρίδα καὶ προστατεύσῃς τὸν ὅμοιόν σου ἐν πάσῃ περιστάσει· θάρρος ἵνα ἀντιστῇς εἰς τὸ κακὸν παράδειγμα καὶ τὴν ἄδικον χλεύην· θάρρος ἵνα ὑπομείνῃς τὰς ἀσθενείας, τοὺς μόχθους, τὰς παντοειδεῖς ὀδύνας ἄνευ οἰμωγῶν οἰκτρῶν· θάρρος ἵνα τείνῃς εἰς τὴν τελειότητα, εἰς ἣν δὲν δύνασαι μὲν νὰ φθάσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' εἰς ἣν δὲν πρέπει ποτὲ νὰ παύσῃς ἀποβλέπων, ἐὰν δὲν θέλῃς νὰ χάσῃς πᾶσαν εὐγένειαν ψυχῆς. (Σίλβιος Πέλλικος).

—

Ἵνα κρίνῃ τις καλῶς τὸν ἄλλον, ἀνάγκη νὰ δύναται νὰ κρίνῃ ἑαυτόν· ἀλλ' εἰς τοῦτο ἀντίκειται ἡ φιλαυτία, παροῦσα πάντοτε καὶ καλύπτουσα τὰ ἐλαττώματα ἡμῶν διὰ τοῦ πέπλου της, ἐνῷ εἶνε ἑτοίμη νὰ διασχίσῃ τὸν πέπλον, ὅστις καλύπτει τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων.

—

Τὸ μόνον ἀγαθόν, ὅπερ δύναται νὰ κάμῃ ὁ φιλάργυρος, εἶνε νὰ ἀποθάνῃ.

—

Ὁ πτωχὸς στερεῖται ὀλίγων, ὁ φιλάργυρος στερεῖται τῶν πάντων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Περὶ τοῦ περιωνύμου στρατάρχου Πάσκεβιτς διηγοῦνται τὸ ἑξῆς περιεργότατον ἀνέκδοτον. Κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Βαρσοβίας ὁ στρατάρχης εἶχε διατάξει νὰ διευθυνθῇ ἐπὶ σημείου τινὸς παρενοχλοῦντος τὰς στρατηγικάς του ἐργασίας χάλαζα ὀβίδων, καὶ ἀνέμενεν ἀνυπομόνως τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πυρός. Μὴ βλέπων οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἐπιγινόμενον ὁ Πάσκεβιτς κεντᾷ μανιωδῶς τὸν ἵππον του καὶ ὁρμᾷ ἐπὶ τοῦ λοφίσκου, ὅπου ἦτο ἐστημένη ἡ ἀδέξιος τηλεβολοστοιχία.

— Ποῖος ἠλίθιος διοικεῖ ἐδῶ; ἐρωτᾷ.

— Ἐγώ, ἀποκρίνεται ἀξιωματικός τις πλησιάσας πρὸς τὸν στρατηγόν.

— Καὶ διατί, παρακαλῶ, λοχαγέ, αἱ ὀβίδες σου δὲν κάνουν δουλειά;

— Διότι εἶνε ἄθλιαι, στρατηγέ...

— Εἰς ἄλλους νὰ τὰ ψάλλῃς αὐτά, κύρις, εἰς ἄλλους. Ἐμὲ δὲν μὲ γελοῦν μὲ τοιαύτας ἀνοησίας. Τὸ βράδυ θὰ σταλῇς εἰς τὸ στρατοδικεῖον.

Ὁ ἀξιωματικὸς ἔλαβε τότε ὀβίδα τινὰ ἐκ τοῦ παρεσκευασμένου σωροῦ, ἀνῆψε τὴν θρυαλλίδα, εἶτα θέσας αὐτὴν ἐντὸς τῆς χειρός του τὴν παρουσίασε πρὸς τὸν στρατηγὸν λέγων:

— Ἰδέτε καὶ σεῖς ὁ ἴδιος.

Ὁ Πάσκεβιτς, ἀτάραχος μείνας ἐσταύρωσε τοὺς βραχίονάς του ἐπὶ τῶν νώτων καὶ ἤρξατο παρατηρῶν, ἀναμένων νὰ σβεσθῇ ἡ θρυαλλὶς ἢ νὰ ἐκραγῇ ἡ ὀβίς. Ἅμα ὡς ἐσβέσθη, ὁ λοχαγὸς ἔρριψε τὴν ὀβίδα χαμαί, καὶ ὁ στρατηγὸς εἰπὼν ὑποκώφως: «Εἶνε ἀληθές!», ἐκέντησε σφοδρῶς τὸν ἵππον του καὶ ὥρμησε ἀλλαχοῦ, ὅπως λάβῃ ἄλλο στρατηγικὸν μέτρον· μόνον τὸ ἑσπέρας ἔπεμψε πρὸς τὸν ἀξιωματικὸν τὸν σταυρὸν τοῦ Ἁγίου Βλαδιμήρου, ὡς εἶχε τὸ δικαίωμα ν' ἀπονέμῃ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης—σταυρὸν ἀξιώτατα βεβαίως ἀποκτηθέντα.

∾

Κατὰ τὸ 1882 ὑπῆρχον ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς 2,269 Ἐθνικαὶ Τράπεζαι ἔχουσαι κεφάλαιον δύο δισεκατομμυρίων δολλαρίων.

∾

Ἐσχάτως ἀπεβίωσεν ἐν Παρισίοις γέρων τις ἀπόμαχος, φύλαξ τοῦ Κεραμεικοῦ, ὀνόματι Βουρακῆ, φέρων δὲ τὸ προσωνυμον ὁ *Πόλεμος*, περὶ οὗ αἱ ἐφημερίδες δημοσιεύουσι βιογραφικάς τινας λεπτομερείας, ἀναδεικνυούσας αὐτὸν αὐτόχρημα ἥρωα.

Κατὰ τὴν μάχην τοῦ Σολφερίνου οἱ Αὐστριακοὶ εἶχον ἐπιτεθῆ ἐκ τοῦ σύνεγγυς κατὰ τοῦ 91 γαλλικοῦ συντάγματος τοῦ πεζικοῦ. Ἡ φρουρὰ τῆς σημαίας εἶχε φονευθῆ. Ὁ ἐχθρὸς ὥρμα πανταχόθεν. Ὁ Βουρρακῆ, βλέπων τὸν κίνδυνον, ὥρμησε καὶ ἥρπασε τὴν σημαίαν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ Τολλέ, θανατηφόρως πληγέντος. Πολλοὶ σκαπανεῖς, ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται εἶχον βαρέως τραυματισθῆ κατὰ τὴν συμπλοκήν. Σφαῖρα πυροβόλου διεπέρασε τὸν ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ ἱστοῦ τῆς σημαίας ἀετόν. Ὁ λοχίας Βουρρακῆ, ἄτρομος, ἔλαβε κάτωθεν τὸν ἀετόν, τὸν ἔδεσεν εἰς τὸν βραχίονά του διὰ τοῦ λαιμοδέτου του, καὶ κρατῶν τὴν σημαίαν ἀντέστη κατὰ τοῦ ἀπειλητικοῦ πολεμίου μέχρι τῆς ἀφίξεως τῶν ἐπικουριῶν. Ἡ σημαία ἐσώθη!

Μετὰ τὴν μάχην ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ κατέβη τοῦ ἵππου, καὶ ἔσφιγξε, λέγουσι, τὴν χεῖρα τοῦ ἡρωϊκοῦ ὑπαξιωματικοῦ. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἀνδραγαθήματος τούτου διῃωνίσθη δι' ὡραίας εἰκόνος τοῦ Εὐγενίου Βελλανζέ, ἐκτεθείσης τῷ 1863, καὶ ἀνηκούσης σήμερον εἰς τὴν κόμησσαν Ποζιμπώ, χήραν τοῦ ἐν Σολφερίνῳ φονευθέντος γενναίου ταγματάρχου, εἰς τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τοῦ τάγματος τοῦ ὁποίου ἦτο ἐμπεπιστευμένη ἡ σημαία.

∾

Ἐν Βυρτεμβέργῃ συνέστη ἐπιτροπεία, ἥτις σκοπὸν προτίθεται νὰ ἀναβιβάσῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὰ κυριώτερα ἐπεισόδια τοῦ βίου τοῦ Λουθήρου. Θὰ παρασταθῶσι δὲ κατὰ τὰς τελεσθησομένας ἑορτὰς ἐπὶ τῇ τετάρτῃ ἑκατονταετηρίδι τῶν γενεθλίων τοῦ μεγάλου ἀναμορφωτοῦ.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ ΚΟΡΙΝΝΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑ «ΟΜΟΝΟΙΑΣ»

Digitized by Google

'Αριθ. 369 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία : 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ιανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως : 'Οδὸς 'Αγχίσμου 9 | 23 'Ιανουαρίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιστορία 'Ονωρίου Βαλζάκ. — Μετάφρ. 'Αγγέλου Βλάχου]

Συνέχεια· ἴδε σελ. 41.

'Εν τῷ ἀγνῷ καὶ μονοτόνῳ βίῳ τῶν κορασίδων ἐπέρχεται ὥρα τερπνή, καθ' ἣν ὁ ἥλιος θάλπει διὰ τῶν ἀκτίνων του τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ τὸ ἄνθος ὁμιλεῖ πρὸς τὴν διάνοιάν των, καὶ τῆς καρδίας των οἱ παλμοὶ γονιμοποιοῦσι θερμαίνοντες τὸν ἐγκέφαλόν των καὶ ἀναλύουσι τὰς ἰδέας των εἰς πόθον ἀόριστον. Ὥρα μελαγχολίας ἀθώας καὶ τερπνῆς θυμηδίας. Ὅτε τὰ παιδία ἀρχίζουσι νὰ βλέπωσι, μειδιῶσιν· ὅτε νεᾶνίς τις ἀρχίζει νὰ βλέπῃ ἐν τῇ φύσει τὸ αἴσθημα, μειδιᾷ ὡς ἐμειδία νήπιον. Ἂν τὸ φῶς εἶνε ὁ πρῶτος ἔρως τῆς ζωῆς, δὲν εἶνε καὶ ὁ ἔρως τὸ πρῶτον φῶς τῆς καρδίας; Ἡ ὥρα εἶχε σημάνει, καὶ ἡ Εὐγενία ἔβλεπε σαφῶς τὰ τοῦ βίου.

'Εξυπνήσασα πρωΐ, ὡς πᾶσαι αἱ ἐπαρχιώτιδες, ἠγέρθη ἐνωρὶς τῆς κλίνης, προσηυχήθη καὶ ἤρχισε καλλωπιζομένη. Ἡ ἐργασία αὕτη εἶχε ἤδη δι' αὐτὴν ἔννοιαν καὶ σκοπόν. 'Ελείανε τὸ πρῶτον τὴν καστανήν της κόμην, περιέστρεψεν ἐπιμελῶς ὑπὲρ τὴν κεφαλήν της τοὺς ἀδροὺς αὐτῆς πλοκάμους, προσέχουσα μὴ διεκφύγωσι τρίχες ἀνυπότακτοι, καὶ ἐκτενίσθη μετὰ συμμετρίας, ἥτις ἐκάλλυνεν ἔτι μᾶλλον τὴν σεμνὴν ἀφέλειαν τῆς μορφῆς της, ἁρμόζουσα τὴν ἁπλότητα τοῦ κόσμου πρὸς τὸ ἀνεπιτήδευτον τοῦ προσώπου. Πλύνουσα ἐπανειλημμένως τὰς χεῖράς της ἐντὸς τοῦ καθαροῦ ὕδατος, ὅπερ ἐτράχυνε καὶ ἐπόρφυρου τὸ δέρμα της, ἐθεώρησε τοὺς ὡραίους, στρογγύλους βραχίονάς της, καὶ ἠπόρησε πῶς καὶ διὰ τίνος μέσου εἶχεν ὁ ἐξάδελφός της τὰς χεῖρας τοσοῦτον ἁβρῶς λευκὰς καὶ τοὺς ὄνυχας τοσοῦτον εὐμόρφους. 'Εφόρεσε λευκὰς περικνημῖδας καὶ τὰ ὡραιότερά της σανδάλια. 'Εσφίχθη μετὰ προσοχῆς, χωρὶς ν' ἀφήσῃ ὀπὴν τοῦ στηθοδέσμου της ἀπέραστον, καὶ τέλος πάντων, εὐχομένη, πρῶτον τότε ἐπὶ ζωῆς της, νὰ φανῇ ὡραία, συνησθάνθη ποία εὐτυχία θὰ ἦτο, νὰ εἶχεν ἐσθῆτα καινουργῆ, καλῶς κατεσκευασμένην καὶ καθιστῶσαν αὐτὴν θελκτικήν. 'Αφοῦ ἐτελείωσε τὸν καλλωπισμόν της, ἤκουσε σημαῖνον τὸ ὡρολόγιον τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐξεπλάγη ὅτι ἐσήμαινε μόνον ἑπτά. Ἡ ἐπιθυμία της νὰ ἔχῃ καιρὸν ἵνα ἐνδυθῇ καλῶς, εἶχεν ἐγείρει αὐτὴν ἐνωρίς. 'Αγνοοῦσα τὴν τέχνην, πῶς νὰ διασκευάζῃ δεκάκις ἕνα της βόστρυχον καὶ νὰ σπουδάζῃ τὴν ἐντύπωσιν ἣν ἤθελε προξενήσει, ἐσταύρωσεν ἁπλῶς τὰς χεῖράς της, ἐκάθισε παρὰ τὸ παράθυρον, κ' ἐθεώρησε τὴν αὐλήν, τὸ μικρὸν κηπάριον καὶ τὰ δεσπόζοντα πέριξ ὑψηλὰ ἄνδηρα. Μελαγχολικὴ καὶ περιωρισμένη ἦτον ἡ θέα, ἀλλ' εἶχε πᾶσαν τὴν μυστηριώδη ἐκείνην καλλονήν, ἥτις περιβάλλει τὰ μονήρη μέρη καὶ τὴν ἀτημέλητον φύσιν. 'Εγγὺς τοῦ μαγειρείου ὑπῆρχε φρέαρ, περιβαλλόμενον δι' ἐπιστομίου, ἔχον δὲ ὑπεράνω αὐτοῦ τροχιλέαν ἀνηρτημένην ἀπὸ κυρτῆς σιδηρᾶς ῥάβδου, ἣν περιετύλισσε κληματὶς μαραμμένη, πορφυρᾶ, διακεκαυμένη ὑπὸ τῆς ὥρας τοῦ ἔτους. 'Εκεῖθεν τὸ κλῆμα ἔφθανεν ἑλισσόμενον εἰς τὸν τοῖχον, περιέθεε τὴν οἰκίαν, καὶ κατέληγεν εἰς στιβάδα ξύλων, τεταγμένων μεθ' ὅσης ἀκριβείας τὰ βιβλία φιλοβίβλου. Τὸ λιθόστρωμα τῆς αὐλῆς ἔστιζον κηλῖδες μελανωπαί, ἀποτέλεσμα τοῦ χρόνου, τῶν βρύων, τῶν χόρτων καὶ τῆς ἐλλείψεως κινήσεως ἐν τῇ αὐλῇ. Οἱ παχεῖς τοῖχοι ἦσαν καὶ αὐτοὶ ἐνδεδυμένοι πρασίνην περιβολήν, ὑφ' ἣν διεφαίνετό που καὶ που ἡ φαιὰ των χροιά. Αἱ δύο τέλος βαθμῖδες, αἵτινες ἔφερον ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς αὐλῆς εἰς τὸν κῆπον, ἦσαν εἰς πλήρη διάστασιν κ' ἐκαλύπτοντο ὑπὸ χόρτου ὑψηλοῦ, ὡς ὁ τάφος ἱππότου, ταφέντος ὑπὸ τῆς χήρας του ἐν καιρῷ τῶν σταυροφοριῶν. 'Επὶ λιθίνης, ἐντελῶς ἐφθαρμένης βάσεως, ὑψοῦτο κιγκλίδωμα ἐκ ξύλου σεσηπότος, ἀποπίπτοντος σχεδὸν ἐκ παλαιότητος, ἐφ' οὗ ὅμως συνεπλέκοντο ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ κληματώδη φυτά. 'Εκατέρωθεν τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας προεῖχον οἱ στρεβλοὶ κλῶνες μηλέας ῥικνῆς. Τρεῖς δὲ ὁδοὶ παράλληλοι, ἀμμόστρωτοι καὶ χωριζόμενοι διὰ πρασιῶν, ὧν τὸ χῶμα περιέβαλλε χαμηλὴ φυτεία ἐκ πύξου, ἀπετέλουν τὸ κηπάριον ἐκεῖνο, ὅπερ κατέληγε κάτωθεν τοῦ ἀνδήρου εἰς σκιερὰν συστάδα φιλλυρῶν. Ἔνθεν μὲν ἐφύοντο ἰδαῖαι βάτοι, ἐκεῖθεν δὲ καρυδέα ὑπερμεγέθης προσέκλινε τοὺς κλῶνάς της μέχρις αὐτοῦ τοῦ γραφείου τοῦ βυτοποιοῦ.

Αἴθριος ἡμέρα καὶ ὡραῖος φθινοπωρινὸς ἥλιος, ἐκ τῶν συνήθων εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Λείγηρος, ἤρχιζον ἤδη νὰ διαλύωσι τὴν πάχνην, δι' ἧς ἡ νὺξ εἶχε περιβάλει τὰ πέριξ γραφικὰ ἀντικείμενα, τοὺς τοίχους καὶ τὰ φυτὰ τοῦ κήπου καὶ τῆς αὐ-

λῆς. Ἡ Εὐγενία ἀνεκάλυψε νέα θέλγητρα εἰς τὰ πράγματα ἐκεῖνα, τὰ τοσοῦτον τέως συνήθη δι' αὐτήν. Μυρίοι συγκεχυμένοι διαλογισμοὶ ἐγεννῶντο ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς, καὶ ηὔξανον καθ' ὅσον ηὔξανον ἔξω τοῦ ἡλίου αἱ ἀκτῖνες. Ἠσθάνθη τέλος τὴν ἀόριστον ἐκείνην καὶ ἀνεξήγητον ἡδονήν, ἥτις περιβάλλει τὸ ἠθικὸν ὄν, ὡς ἡ νεφέλη περιβάλλει τὸ φυσικὸν ἀντικείμενον. Αἱ σκέψεις αὐτῆς συνεφώνουν πρὸς τὰς λεπτομερείας τοῦ παραδόξου ἐκείνου τοπείου, καὶ ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ της ἁρμονία συνήχησε πρὸς τὰς ἁρμονίας τῆς φύσεως. Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἐφώτισε μέρος τοῦ τοίχου, ὅθεν ἐκρέμαντο παχύφυλλα ἀδίαντα, ἀλλάσσοντα χρῶμα ὑπὸ τὸ φῶς,ὡς τράχηλος περιστερᾶς, οὐράνιαι ἀκτῖνες ἐλπίδος ἐφώτισαν τὸ μέλλον πρὸ τῶν ὀμμάτων τῆς Εὐγενίας, ἥτις ἠσθάνθη ἔκτοτε ἄφατον εὐχαρίστησιν θεωροῦσα τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ τοίχου, τὰ ὠχρά του ἄνθη, τοὺς κυανοῦς του κωδωνίσκους καὶ τὰ μαραμμένα του χόρτα, πρὸς ἃ συνέδεεν αὐτὴν ἐπίχαρις ἀνάμνησις, ὁποῖαι εἶνε τῶν παιδικῶν χρόνων αἱ ἀναμνήσεις. Ὁ θροῦς ἑκάστου φύλλου, ἀποσπωμένου καὶ πίπτοντος ἐπὶ τῆς ἠχηρᾶς ἐκείνης αὐλῆς, ἀπήντα εἰς μυστηριώδη τινα ἐρώτησιν τῆς νεάνιδος, ἥτις ἦτο ἱκανὴ νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ ὅλην τὴν ἡμέραν, οὐδόλως αἰσθανομένη τὴν πάροδον τοῦ χρόνου. Εἶτα αἰσθήματα βιαιότερα κατέκλυσαν τὴν καρδίαν της. Ἠγέρθη πολλάκις, ἔστη πρὸ τοῦ κατόπτρου της κ' ἐθεώρησεν ἑαυτήν, ὡς συγγραφεὺς εὐσυνείδητος θεωρεῖ τὸ ἔργον του ἵνα ἐπικρίνῃ αὐτὸ καὶ μεμφθῇ αὐτὸς ἑαυτόν.

— Δὲν εἶμαι ἀρκετὰ ὡραία δι' αὐτόν! διελογίζετο ἡ Εὐγενία, ταπεινοῦσα ἑαυτὴν καὶ κατατρυχομένη. Ἡ ταλαίπωρος κόρη ἠδίκει ἑαυτήν· ἀλλ' ἡ μετριοφροσύνη, ἢ μᾶλλον ἡ δειλία, εἶνε μία τῶν πρώτων τοῦ ἔρωτος ἀρετῶν.

Ἡ Εὐγενία ἀνῆκεν εἰς τὸν τύπον τῶν εὐρώστων ἐκείνων τέκνων τῆς μέσης τάξεως, ὧν ἡ καλλονὴ φαίνεται πως χυδαία. Ἀλλ' ἐνῷ ὡμοίαζε πρὸς τὴν Ἀφροδίτην τῆς Μήλου, ἐξηυγενίζετο τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῆς δι' ὅλης ἐκείνης τῆς ἱλαρότητος τοῦ χριστιανικοῦ αἰσθήματος, ὅπερ ἁγνίζει τὴν γυναῖκα καὶ περιβάλλει αὐτὴν θέλγητρα ἄγνωστα εἰς τοὺς ἀρχαίους γλύπτας. Εἶχε κεφαλὴν μεγάλην, μέτωπον ἀνδρικὸν ἀλλὰ εὐγενὲς ὡς τὸ τοῦ Διὸς τοῦ Φειδίου, καὶ ὀφθαλμοὺς τεφρόχρους, δι' ὧν ἠκτινοβόλει πᾶσα τοῦ βίου της ἡ ἁγνότης. Οἱ χαρακτῆρες τοῦ στρογγύλου της προσώπου, ὅπερ ἦτό ποτε δροσῶδες καὶ ῥοδόχρουν, εἶχον τραχυνθῇ ἐξ εὐλογίας, ἧς ἡ ἠπιότης δὲν εἶχε μὲν ἀφήσει ἴχνη ἐπαισθητά, εἶχεν ὅμως καταστρέψει τὴν μεταξίνην τοῦ δέρματος λειότητα, ὅπερ οὐχ ἧττον παρέμενεν ἔτι τοσοῦτον λεπτοφυές, ὥστε τὸ μητρικὸν φίλημα κατέλειπεν ἐπ' αὐτοῦ ἐλαφρὰν παροδικὴν πορφύραν. Ἡ ῥὶς αὐτῆς ἦτό πως ἁδρά, ἀλλὰ διετέλει ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς στόμα καταπόρφυρον, οὗτινος τὰ χείλη ἦσαν πλήρη ἔρωτος καὶ ἀγαθότητος. Ἡ τοῦ τραχήλου της στρογγυλότης ἦτο τελεία. Τὸ ἐπιμελῶς κεκαλυμμένον στῆθός της εἵλκυε τὸ βλέμμα καὶ προὐκάλει τὸν ῥεμβασμόν. Τὸ δὲ ὑψηλὸν καί πως ἄκαμπτον αὐτῆς ἀνάστημα ἐστερεῖτο μὲν τὴν ἀπὸ τοῦ καλλωπισμοῦ χάριν, εἶχεν ὅμως ἄλλο θέλγητρον, ὅπερ οἱ ἐμπειροπράγμονες ἐκτιμῶσιν. Οὕτως ἡ Εὐγενία, εὔσωμος καὶ ὑψηλή, οὐδεμίαν εἶχε κομψότητα ἐκ τῶν ἀρεστῶν εἰς τὰ πλήθη· ἀλλ' εἶχεν ὅμως τὴν εὐδιάγνωστον ἐκείνην ὡραιότητα, ἣν λατρεύουσιν οἱ καλλιτέχναι μόνοι. Ὁ ζωγράφος,ὅστις ἀναζητεῖ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀνθρώπινον πρότυπον διὰ τὴν οὐράνιον ἁγνότητα τῆς Ἀειπαρθένου, ὅστις ζητεῖ παρὰ τῆς γυναικείας φύσεως τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνους, τοὺς μετριόφρονας καὶ ὑπερηφάνους, οὓς ἐμάντευσεν ὁ Ῥαφαήλ, τὰς παρθενικὰς ἐκείνας γραμμάς, ἃς δωρεῖ μὲν ἐνίοτε κατὰ τύχην ἡ φύσις, διατηρεῖ ὅμως καὶ περιποιεῖ μόνον αἰδήμων καὶ χριστιανικὸς βίος· ὁ ζωγράφος οὗτος, ὁ τοσοῦτον σπάνιον πρότυπον διώκων, ἤθελεν ἀνεύρει αἴφνης ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς Εὐγενίας πᾶσαν τὴν ἔμφυτον εὐγένειαν, ἥτις ἀγνοεῖ ἑαυτήν· ἤθελεν ἀνακαλύψει ὑπὸ τὸ ἤρεμον ἐκεῖνο μέτωπον κόσμον ὁλόκληρον ἔρωτος, καὶ ἀνέκφραστόν τινα θειότητα ἐν τῷ σχήματι τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῇ κινήσει τῶν βλεφάρων. Οἱ χαρακτῆρες αὐτῆς, οὓς οὐδέποτε εἶχεν ἀλλοιώσει ἢ ταράξει ἔκφρασις ἡδονῆς, ὡμοίαζον πρὸς τὰς ἀμυδρὰς ἐκείνας γραμμάς, εἰς ἃς σβέννυνται μακρὰν ὁ γαλήνιος τῶν λιμνῶν ὁρίζων. Ἡ ἥσυχος ἐκείνη καὶ εὔχρους φυσιογνωμία, ἡ περιβαλλομένη ὑπὸ μυστικῆς τινος αἴγλης, ὡς ἄνθος νεοθαλές, ἀνεκούφιζε τὴν ψυχήν, μετέδιδε τὸ θέλγητρον τῆς ἀθορύβου συνειδήσεως, ἥτις ἀντανεκλᾶτο ἐπ' αὐτῆς, κ' ἐπέβαλλε τὴν προσοχὴν εἰς τὸ βλέμμα.

Ἡ Εὐγενία εὑρίσκετο ἔτι ἐπὶ τῆς ὄχθης τῆς ζωῆς, ὅπου ἀνθοῦσιν αἱ παιδικαὶ πλάναι καὶ δρέπονται τὰ λευκάνθεμα ἐν ἐκστάσει, λησμονουμένη καὶ ἀγνοουμένη βραδύτερον. Οὕτω δέ, κατοπτριζομένη καὶ ἀγνοοῦσα ἔτι τί εἶνε ἔρως, εἶπε καθ' ἑαυτήν :

— Εἶμαι πολὺ ἄσχημη, δὲν θὰ μὲ προσέξῃ.

Εἶτα ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ δωματίου της πρὸς τὴν κλίμακα, καὶ ἔτεινε τὸν τράχηλον, ἵνα ἀκούσῃ τοὺς θορύβους τοῦ οἴκου.

— Δὲν ἐξύπνησεν ἀκόμη, διελογίσθη, ἀκούουσα τὸν πρωϊνὸν βῆχα τῆς Ἀννέτας, ἥτις ἐτύρβαζε πανταχοῦ, σαίρουσα τὴν αἴθουσαν, ἀνάπτουσα τὸ πῦρ, δεσμεύουσα τὸν κῦνα καὶ ὁμιλοῦσα πρὸς τὰ ἐν τῷ σταύλῳ ζῷα.

Ἡ Εὐγενία κατέβη παραυτα καὶ ἔδραμε πρὸς τὴν Ἀννέταν, ἥτις ἤμελγε τὴν δάμαλιν.

— Ἀννέτα μου, καλή μου Ἀννέτα, νὰ κάμῃς ὀλίγον ἀφρόγαλα διὰ τὸν καφὲ τοῦ ἐξαδέλφου μου.

— Τόρα; ἐφώνησε καγχάζουσα ἡ Ἀννέτα. Ἐ-

Digitized by Google

πρεπε νὰ μοῦ τὸ 'πῆτε ἀπὸ χθές. Τώρα δὲν ἠμπορῶ πλέον νὰ κάμω ἀφρόγαλα. Τί χαριτωμένος ποῦ εἶνε ὁ ἐξάδελφός σας! Δὲν τὸν εἴδατε μὲ τὸ χρυσομέταξο φουστάνι του. Ἐγὼ τὸν εἶδα. Φορεῖ ὑποκάμισο ψιλὸ ψιλό, 'σὰν τὴν τραχηλιὰ τοῦ ἐφημερίου μας.

— Ἄχ, Ἀννέτα, κάμε μας ὀλίγην πήτταν.

— Καὶ ποιὸς θὰ μοῦ δώσῃ ξύλα ν' ἀνάψω τὸν φοῦρνον, καὶ ἀλεῦρι, καὶ βούτυρον; εἶπεν ἡ Ἀννέτα, ἥτις, ὡς πρωθυπουργὸς τοῦ κυρίου Γρανδέ, περιεβάλλετο ἐνίοτε μεγίστην σπουδαιότητα ἀπέναντι τῆς Εὐγενίας καὶ τῆς μητρός της. Τί, νὰ κλέψω τὸν αὐθέντην, διὰ νὰ φιλεύσωμεν τὸν ἐξάδελφον; Ζητήσετέ του σεῖς ξύλα, βούτυρον, ἀλεῦρι. Πατέρας σας εἶνε· νὰ σᾶς δώσῃ! Νά τον... κατεβαίνει νὰ κυττάξῃ τὰ τρόφιμα.

Ἡ Εὐγενία ἔφυγε δρομαία εἰς τὸν κῆπον, ἀκούσασα περίτρομος τὴν κλίμακα τρίζουσαν ὑπὸ τὸ βῆμα τοῦ πατρός της. Ἠσθάνετο ἤδη τ' ἀποτελέσματα τῆς βαθείας ἐκείνης αἰδοῦς καὶ τῆς παραδόξου συναισθήσεως τῆς ἡμετέρας εὐτυχίας, ἐξ ἧς πιστεύομεν, οὐχὶ ἀδίκως ἴσως, ὅτι οἱ διαλογισμοὶ ἡμῶν εἶνε ἐντετυπωμένοι ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μετώπου καὶ κατάδηλοι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἄλλων.

Βλέπουσα τέλος τὴν ψυχρὰν γυμνότητα τοῦ πατρικοῦ οἴκου, ἠσθάνετο ἡ ταλαίπωρος κόρη εἶδός τι θυμοῦ, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ αὐτὴν τόσον κομψήν, ὅσον κομψὸς ἦτο ὁ ἐξάδελφός της. Μεγάλη δὲ κ' ἐμπαθὴς ἀνάγκη κατέλαβεν αὐτὴν νὰ κάμῃ τι ὑπὲρ αὐτοῦ. Τί ὅμως; δὲν ἤξευρεν. Ἀφελὴς καὶ εἰλικρινής, παρεδίδετο εἰς τὴν ἀγγελικήν της φύσιν, μὴ δυσπιστοῦσα πρὸς τὰς ἐντυπώσεις καὶ τὰ αἰσθήματά της. Ἡ μόνη τοῦ ἐξαδέλφου της θέα ἐξήγειρεν ἐν αὐτῇ τὰς φυσικὰς τῆς γυναικὸς κλίσεις, αἵτινες τοσούτῳ ταχύτερον ἀνεπτύχθησαν, ὅσῳ ἡ Εὐγενία, τὸ τρίτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγουσα, διετέλει ἐν πλήρει ἀκμῇ διανοίας καὶ πόθων. Πρῶτον τότε ἠσθάνθη τρόμον βλέπουσα τὸν πατέρα της. Εἶδεν αὐτὸν ὡς κύριον τῆς τύχης της κ' ἐνόμισεν ἑαυτὴν ἔνοχον ὅτι τοῦ ἔκρυπτέ τινας τῶν διαλογισμῶν της. Ἤρχισε βαδίζουσα ταχεῖ τῷ βήματι, ἐκπληττομένη ὅτι ἀνέπνεεν ἀέρα καθαρώτερον, ὅτι ἠσθάνετο μᾶλλον θαλπούσας τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας, ὅτι ἐδέχετο παρ' αὐτῶν ἠθικήν τινα θερμότητα καὶ ζωὴν νέαν. Ἐνῷ δ' ἀνεζήτει στρατήγημά τι, δι' οὗ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πήτταν, ἠγείρετο μεταξὺ τῆς Ἀννέτας καὶ τοῦ Γρανδὲ φιλονεικία, σπανία μεταξὺ αὐτῶν, ὡς αἱ χελιδόνες ἐν χειμῶνι. Ὁρμαθὸν ὅλον φέρων κλειδίων, ὁ γέρων εἶχε καταβῆ νὰ μετρήσῃ τὰ τρόφιμα, ὅσα ἦσαν ἀναγκαῖα εἰς τὴν ἡμερησίαν κατανάλωσιν.

— Ἔχει ψωμὶ ἀπὸ χθές; ἠρώτησε τὴν Ἀννέταν.

— Οὐδὲ ψίχουλο, αὐθέντη.

Ὁ Γρανδὲ ἔλαβε τότε χονδρὸν στρογγῦλον ἄρτον, παιπαλωμένον δι' ἀλεύρου, καὶ πλασμένον ἐντὸς ἀβαθοῦς κανίστρου, ἐκ τῶν συνήθων ἐν Ἀνδεκαβίᾳ. Ἡτοιμάζετο δὲ νὰ τὸν κόψῃ, ὅτε ἡ Ἀννέτα τῷ εἶπε·

— Εἴμεθα πέντε σήμερον, αὐθέντη.

— Ἀλήθεια, ἀπήντησεν ὁ Γρανδέ! Ἀλλὰ τὸ ψωμὶ αὐτὸ ζυγίζει ἓξ λίτρας, καὶ θὰ περισσεύσῃ. Ἔπειτα, αὐτοὶ οἱ νέοι παρισινοὶ δὲν τρώγουν διόλου ψωμί, . . . θὰ ἴδῃς.

— Τρώγουν τὸ λοιπὸν *προσφάγι*, εἶπεν ἡ Ἀννέτα.

Προσφάγι ἐσήμαινεν ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ τοῦ τόπου οἱονδήποτε ἄρτυμα, ἀπὸ τοῦ ἁπλοῦ βουτύρου, ὅπερ ἀλείφεται ἐπὶ τοῦ ἄρτου, μέχρι τοῦ καλλίστου τῶν λιχνευμάτων.

— Ὄχι, ἀπήντησεν ὁ Γρανδέ· οὔτε προσφάγι, οὔτε ψωμί. Δὲν τρώγουν τίποτε, 'σὰν τὰ κορίτσια τῆς πανδρειᾶς.

Τέλος δέ, ἀφου διέταξε φειδωλῶς τὰ τῆς ἡμερησίας τροφῆς, ἐτράπη ὁ Γρανδὲ πρὸς τὴν ὀπωροθήκην του, ἀφοῦ ἔκλεισεν ἐπιμελῶς τὸ ὀψοφυλάκιον, ὅτε ἡ Ἀννέτα ἀνέκοψεν αὐτὸν λέγουσα:

— Αὐθέντη, δὲν μοῦ δίδεις τοὐλάχιστον 'λίγο ἀλεῦρι καὶ βούτυρον, νὰ κάμω μίαν πήτταν τῶν παιδιῶν;

— Αὐτὸ δὰ εἶνε τώρα! Σὺ θέλεις νὰ μὲ πτωχύνῃς μὲ τὸν ἀνεψιόν μου.

— Τόσα 'μάτια νἄχουν οἱ ἐχθροί μου, ὅσον ἐσυλλογίσθηκα τὸν ἀνεψιόν σου. Ἄλλην ἔννοιαν δὲν εἶχα. Καὶ ζάχαρι; μοῦ ἔδωσες ἓξ κομμάτια, καὶ θέλω σήμερα ὀκτώ.

— Αἴ, Ἀννέτα, τί σοῦ ἦλθε; Τί ἰδέα σοῦ ἐπέρασε; Κυρὰ θὰ μοῦ γείνῃς τώρα; Ἓξ κομμάτια σὲ φθάνουν, δὲν ἔχει ἄλλα.

— Καὶ ὁ ἀνεψιός σου, τὸ λοιπόν, τί θὰ βάλῃ 'ς τὸν καφέ του;

— Ἂς βάλῃ τὰ 'δικά μου κομμάτια, ἐγὼ τὸν πίνω καὶ χωρὶς ζάχαρη.

— Χωρὶς ζάχαρη; 'ς τὴν ἡλικία σου; Καλλίτερα ἔχω νὰ σοῦ ἀγοράσω ἀπὸ 'δικά μου.

— Μοῦ κάμνεις τὴν χάριν νὰ κυττάζῃς τὴν δουλειάν σου.

Ἡ σάκχαρις, καί τοι ἡ τιμή της εἶχεν ἐκπέσει, ἐθεωρεῖτο πάντοτε ὑπὸ τοῦ γέροντος βυτοποιοῦ ὡς τὸ πολυτιμότατον ἀποικιακὸν ἐμπόρευμα. Δι' αὐτὸν ἤξιζε πάντοτε ἓξ φράγκα ἡ λίτρα. Εἶχε συνειθίσει, ἀπὸ τῆς αὐτοκρατορίας ἤδη, νὰ τὴν οἰκονομῇ, καὶ ἡ συνήθεια αὐτὴ εἶχε καταντήσει δι' αὐτὸν ἕξις ἐρριζωμένη.

Ἀλλὰ πᾶσα γυνή, καὶ αὐτὴ ἡ εὐηθεστέρα, γνωρίζει νὰ ἐπιτυγχάνῃ διὰ πανουργίας τὸν σκοπόν της. Ἡ Ἀννέτα παρητήθη τοῦ ζητήματος τῆς σακχάρεως, ἵνα ἐπιτύχῃ τὴν πήτταν.

— Κυρία! ἐφώνησεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου, θέλετε πήτταν;

— Ὄχ, ὄχι, ἀπήντησεν ἡ Εὐγενία.

Digitized by Google

— Ἔλα, . . . πάρε! εἶπεν ὁ Γρανδέ, ἀκούσας τὴν φωνὴν τῆς θυγατρός του.

Ἀνοίξας δὲ τὸν σύρτην, ὅπου ἦτο τὸ ἄλευρον, ἔδωκεν εἰς αὐτὴν ἓν μέτρον, προσθεὶς καί τινας οὐγγίας βουτύρου εἰς τὸ τεμάχιον, ὅπερ εἶχεν ἤδη κόψει.

— Θέλομεν καὶ ξύλα νὰ κάψωμεν τὸν φοῦρνον, εἶπεν ἡ ἀμείλικτος Ἀννέτα.

— Πάρε ὅσα σοῦ χρειάζονται, ἀπήντησεν ἐκεῖνος μελαγχολικῶς. Ἀλλὰ νὰ μᾶς κάμῃς καὶ μίαν λαγάναν μὲ φροῦτα, καὶ νὰ ψήσῃς εἰς τὸν φοῦρνον ὅλον τὸ φαγί, διὰ νὰ μὴν ἀνάπτωμεν δύο φωτιαίς.

— Εἶνε ἀνάγκη νὰ μοῦ τὸ 'πῆτε! ἀνέκραξεν ἡ Ἀννέτα.

Ὁ Γρανδὲ προσεῖδε πατρικῶς σχεδὸν τὸν πιστόν του ὑπουργόν.

— Κυρία, ἔκραξεν ἡ μάγειρος, θὰ ἔχωμεν πήτταν, ἐνῷ ὁ γέρων Γρανδὲ ἐπανῆλθε κατάφορτος ὑπὸ καρπῶν καὶ ἀπέθηκε τὴν πρώτην δόσιν του ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ μαγειρείου.

— Κυττάζετε, αὐθέντη, κυττάζετε, τῷ εἶπεν ἡ Ἀννέτα, τί ὡραῖα στιβάλια ἔχει ὁ ἀνεψιός σας. τί πετσί! τί εὔμορφα ποῦ μυρίζει! Μὲ τί τὸ καθαρίζουν ἄρά γε; Νὰ βάλω ἀπὸ τὴν ἰδικήν σας μπογιά;

— Θὰ τὰ χαλάσῃ, μοῦ φαίνεται. Πές του καλλίτερα, ὅτι δὲν ἠξεύρεις πῶς καθαρίζεται τὸ μαροκῖνον. Μαροκῖνον εἶνε. Ἂς ἀγοράσῃ μόνος του εἰς τὴν πόλιν ὅ,τι χρειάζεται καὶ ἂς σοῦ τὸ δώσῃ νὰ τὰ καθαρίσῃς. Κάπου ἤκουσα ὅτι βάζουν ζάχαρη μέσα, διὰ νὰ γυαλίζουν.

— Τότε λοιπὸν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα θὰ τρώγεται; εἶπεν ἡ ὑπηρέτρια, φέρουσα τὰ σανδάλια πρὸς τὴν ῥῖνά της. Περίεργον! μυρίζουν 'σὰν τὴν κολώνια τῆς κυρᾶς. Τί ἀστεῖον!

— Ἀστεῖον! εἶπεν ὁ αὐθέντης. Ἀστεῖον σοῦ φαίνεται σένα νὰ 'ξοδεύῃ κανεὶς εἰς τὰ παπούτσια του περισσότερον παρ ὅ,τι ἀξίζει ὁ ἴδιος.

— Αὐθέντη, εἶπεν ἡ Ἀννέτα ὅτε ἐκ δευτέρου ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς ὀπωροθήκης ὁ κύριός της, δὲν θὰ κάμνωμεν τόρα σοῦπα ἕνα δυὸ φοραὶς τὴν ἑβδομάδα;

— Βέβαια.

— Πρέπει λοιπὸν νὰ φροντίσω διὰ κρέας.

— Διόλου. Μᾶς κάμνεις ζουμὶ ἀπὸ κυνῆγι' οἱ κολλῆγοι σοῦ φέρνουν ὅσον θέλεις. Πρέπει μάλιστα νὰ εἰπῶ τοῦ Κορνοαγὲ νὰ μᾶς σκοτώσῃ μερικοὺς κοράκους. Αὐτοὶ βγάζουν, 'ξεύρεις, τὸ ὡραιότερον ζουμὶ τοῦ κόσμου.

— Εἶν' ἀλήθεια, αὐθέντη, ὅτι τρώγουν ψοφίμια;

— Ἀνόητη! τρώγουν ὅ,τι βρίσκουν, ὅπως ὅλος ὁ κόσμος. Ἡμεῖς τάχα δὲν ζοῦμεν ἀπὸ νεκρούς; Αἱ κληρονομίαι τί εἶνε;

Καὶ ὁ γέρων Γρανδέ, μὴ ἔχων πλέον νὰ δώσῃ ἄλλας διαταγάς, ἐξήγαγε τὸ ὡρολόγιόν του, εἶδεν ὅτι εἶχεν ἡμίσειαν ἔτι ὥραν διαθέσιμον πρὸ τοῦ προγεύματος, καὶ λαβὼν τὸν πῖλόν του, ἠσπάσθη τὴν θυγατέρα του καὶ τῇ εἶπε:

— Ἔρχεσαι νὰ περιπατήσῃς εἰς τὰ λειβάδιά μας, κοντὰ εἰς τὸν ποταμόν; Ἔχω κάτι δουλειὰν πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος.

Ἡ Εὐγενία ὑπῆγε κ' ἐφόρεσε τὸν ψιάθινον πέτασόν της, ἐνδεδυμένον διὰ ῥοδόχρου μεταξωτοῦ, εἶτα δὲ πατὴρ καὶ κόρη κατέβησαν διὰ τῆς ἑλικοειδοῦς ὁδοῦ μέχρι τῆς πλατείας.

— Καὶ διὰ ποῦ ἔτσι πρωΐ; ἠρώτησεν ὁ συμβολαιογράφος Κρυσῶ, συναντήσας τὸν Γρανδέ.

— Ἔχω κάτι νὰ ἰδῶ, ἀπήντησεν ὁ γέρων, γνωρίζων ποῦ ἔτεινεν ὁ πρωϊνὸς περίπατος τοῦ φίλου του.

Ὅτε ὁ γέρων Γρανδὲ μετέβαινε νὰ ἴδῃ τι, ὁ συμβολαιογράφος ἐγνώριζεν ἐκ πείρας ὅτι ἠδύνατό τις πάντοτε κάτι νὰ κερδήσῃ συνοδεύων αὐτόν. Ἑπομένως τὸν συνώδευσε.

Ἔλα, Κρυσῶ, εἶπεν ὁ γέρων Γρανδὲ πρὸς τὸν συμβολαιογράφον. Εἶσαι φίλος μου, καὶ θὰ σοῦ δείξω τί ἀνοησία εἶνε νὰ φυτεύῃ κανεὶς λεύκαις εἰς τὰς καλὰς γαίας.

— Κ' ἐλησμονήσατε τὰς ἑξήντα χιλιάδας φράγκα ποῦ ἐπήρατε ἀπὸ ταὶς λεύκαις τῶν λειβαδιῶν σας; εἶπεν ὁ κύριος Κρυσῶ, ἀνοίγων ἔκπληκτος τοὺς ὀφθαλμούς του! τί τύχην ποῦ εἴχατε! Νὰ κόψετε τὰ δένδρα σας καθ' ἣν ἐποχὴν εἰς τὴν Νάντην δὲν ὑπῆρχε διόλου λευκὴ ξυλεία, καὶ νὰ τὰ πωλήσετε τριάντα φράγκα τὸ κομμάτι.

Ἡ Εὐγενία ἤκουεν, ἀγνοοῦσα ὅτι προσήγγιζεν εἰς τὴν κρισιμωτάτην τοῦ βίου της στιγμήν, καὶ ὅτι ὁ συμβολαιογράφος ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ προκαλέσῃ περὶ αὐτῆς τὴν ὑπερτάτην τοῦ πατρός της ἀπόφασιν.

Ὁ Γρανδὲ εἶχε φθάσει εἰς τοὺς λαμπροὺς λειμῶνας, οὓς εἶχε κτῆμά του παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Λείγηρος, καὶ ὅπου τριάκοντα ἐργάται κατεγίνοντο ἀποχωματοῦντες, γεμίζοντες καὶ ἰσοπεδοῦντες τὸν χῶρον, ὃν κατεῖχον ἄλλοτε αἱ λεῦκαι.

— Κύτταξε, κύριε Κρυσῶ, εἶπεν εἰς τὸν συμβολαιογράφον, πόσον τόπον πιάνει μία λεύκα. Γιάννη! ἔκραξε πρὸς ἕνα τῶν ἐργατῶν, μέ . . . μέτρησε μὲ τὴν πῆ. . . πῆ. . . πῆχυν πρὸς ὅλα τὰ μέρη.

— Τέσσεραις φοραὶς ὀκτὼ ποδάρια, ἀπήντησεν ὁ ἐργάτης, ἀφοῦ ἐτελείωσε.

— Τριάντα δύο ποδάρια χαμένα, εἶπεν ὁ Γρανδὲ πρὸς τὸν Κρυσῶ. Εἶχα εἰς τὴν γραμμὴν αὐτὴν τριακόσιαις λεύκαις, δὲν εἶν' ἔτσι; Λοιπὸν τρι . . . τριακόσιαις φοραὶς τρι . . . τρι . . . τριανταδύο ποδάρια μοῦ . . . μοῦ. . . μοῦ ἔτρωγαν πεντακόσια δε. . . δεμάτια σανόν. Βάλε δύο φο. . . φοραὶς τόσα εἰς τὰ πλάγια, ἔχομεν χίλια πε. . . πε. . . πεντακόσια, καὶ ἄλλα τόσα 'ς τὴν μέ . . . μέ . . . μέση κάμνουν τὸ ὅλον χίλια μεγάλα δε. . . δεμάτια ἄχυρο.

Digitized by Google

— Αΐ, λοιπόν, είπεν ὁ Κρυσώ, βοηθῶν τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ φίλου του, χίλια δεμάτια ἀπὸ αὐτὸν τὸν σανὸν ἀξίζουν ἐπάνω κάτω ἑξακόσια φράγκα.

— Μαζὺ μὲ τὸ δεύτερο χέ... χέρι βάλε χίλια διακόσια. Λο... λο... λογάριασε τώρα τί γίνονται χί... χίλια διακόσια φράγκα τὸν χρόνον σὲ ... σὲ... σὲ σαράντα χρόνους μὲ τό... τόκους καὶ ἀνατοκισμούς.

— Ἂς βάλωμεν ἑξῆντα χιλιάδας φράγκα, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος..

— Ἂς ἦνε. Τὸ λοιπόν, ἐπανέλαβεν ὁ ἀμπελουργός, μὴ τραυλίζων πλέον, δύο χιλιάδες λεῦκαι σαράντα ἐτῶν δὲν θὰ μοῦ ἔδιδαν πενῆντα χιλιάδας φράγκα. Ὥστε, βλέπεις, εἶνε ζημία. Ἐλογάριασα ἐγὼ καὶ τὸ εὑρῆκα,προσέθηκεν ὁ Γρανδὲ γαυριῶν. Γιάννη, νὰ γεμίσῃς ταῖς τρύπαις, ἐκτὸς μόνον ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ, ὅπου θὰ φυτεύσῃς ταῖς λεύκαις ποῦ ἠγόρασα. Ἐκεῖ ἂς τρέφωνται ἀπὸ τὸ κράτος, εἶπε στρεφόμενος πρὸς τὸν Κρυσώ, καὶ κινῶν παραδόξως τὸ φλεβῶδες οἴδημα τῆς ῥινός του, κατὰ τρόπον ἐφάμιλλον τοῦ εἰρωνικωτάτου τῶν μειδιαμάτων.

— Αὐτὸ εἶνε φανερόν· αἱ λεῦκαι πρέπει νὰ φυτεύωνται μόνον εἰς ἰσχνὰς γαίας, εἶπεν ὁ Κρυσώ, κατάπληκτος πρὸς τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Γρανδέ.

— *Μάλιστα, αὐθέντα μου*, ἀπήντησεν εἰρωνικῶς ὁ Γρανδέ.

Ἡ Εὐγενία, ἥτις ἐθεώρει τὸ θαυμάσιον τοπεῖον τοῦ Λείγηρος, μὴ ἀκούουσα τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ πατρός της, ἔτεινε μετ' ὀλίγον τὸ οὖς πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Κρυσώ, ὅστις ἔλεγε πρὸς τὸν πελάτην του.

— Ἀλήθεια, ἐφέρατε, βλέπω, γαμβρὸν ἀπὸ τὸ Παρίσι. Εἰς ὅλην τὴν πόλιν μόνον διὰ τὸν ἀνεψιόν σας γίνεται λόγος. Ὅπου καὶ ἂν ἦνε θὰ κάμωμεν τὸ συμβόλαιον.

— Πο... πο... πολὺ πρωῒ ἐξύπνησες διὰ νὰ μοῦ τὸ εἰπῇς, ἀπήντησεν ὁ Γρανδέ, κινῶν καὶ πάλιν τὴν μικράν του προβοσκίδα. Νὰ... νὰ... σοῦ εἰπῶ, πα... παλαιέ μου φίλε, μὲ... μὲ... μὲ ὅλην τὴν εἰλικρίνειαν, ἀφοῦ θέ... θέλῃς νὰ τὸ μάθῃς. Κα... κα... καλλίτερα θὰ εἶχα νὰ ῥίψω τὴν κόρην μου εἰς τὸ πο... ποτάμι, παρὰ νὰ τὴν δώσω τοῦ... τοῦ... ἐξαδέλφου της. Αὐτὸ ἤ... ἤ.. ἠμπορεῖς νὰ τὸ ἔπα... α... αναλάβῃς, ἂν θέλῃς, ἤ, καλλίτερα... ἄ... ἄφινε τὸν κόσμον νὰ φλυαρῇ.

Ἡ ἀπάντησις αὕτη προὐξένησεν ἰλιγγίασιν εἰς τὴν Εὐγενίαν. Αἱ μακρυναὶ της ἐλπίδες ἤνθησαν αἴφνης διὰ μιᾶς ἐν τῇ καρδίᾳ της, ἐπραγματοποιήθησαν, καὶ ἀπετέλεσαν δέσμην ἀνθέων,ἅτινα κοπέντα ἔκειντο κατὰ γῆς πρὸ τῶν ποδῶν της. Ἀπὸ τῆς προτεραίας ἤδη συνέδεον αὐτὴν μετὰ τοῦ Καρόλου πάντες οἱ τῆς εὐτυχίας δεσμοί, οἵτινες νῦν σὺσφίγξῃ αὐτοὺς τὸ ἄλγος. Ἐν τῷ εὐγενεῖ προορισμῷ τῆς γυναικὸς ἔγκειται νὰ παθαίνῃ αὐτὴν ἡ ἄκρα μᾶλλον δυςυχία ἢ πᾶσα τῆς τύχης ἡ λαμπρότης. Πῶς ἆρά γε, διελογίζετο, ἐσβέσθη πᾶσα πατρικὴ στοργὴ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ πατρός της; τίνος ἐγκλήματος ἦτο ἔνοχος ὁ Κάρολος; Μυςηριώδη ζητήματα. Ὁ ἀρτιγενὴς ἔρως της, βαθὺ μυστήριον καθ' ἑαυτόν, περιεβάλλετο ἤδη δι' ἄλλων μυστηρίων.

Ἐπέστρεψε κλονουμένη καὶ τρέμουσα, φθάσα δὲ εἰς τὴν παλαιὰν καὶ μελαγχολικὴν ὁδόν, ἥτις ἄλλοτε ἦτο τόσον φαιδρὰ δι' αὐτήν, ᾐσθάνθη πᾶσαν τὴν κατήφειάν της καὶ τὴν σκυθρωπότητα, ἣν εἶχον περιβάλλει αὐτὴν οἱ καιροὶ καὶ τὰ γεγονότα. Ἔμπειρος δὲ ἤδη τῶν διδαγμάτων τοῦ ἔρωτος, προέδραμε τοῦ πατρός της, καὶ ἀνέμεινεν αὐτὸν πρὸ τῆς θύρας, ἀφοῦ ἔκρουσεν αὐτήν.

Ἀλλ' ὁ Γρανδὲ ὅστις ἔβλεπε τὸν συμβολαιογράφον κρατοῦντα ἐφημερίδα νωπὴν ὑπὸ ταινίαν, τῷ εἶπε:

— Πῶς εἶνε τὰ χρεώγραφα;

— Δὲν θέλεις νὰ μ' ἀκούσῃς, Γρανδέ, ἀπήντησεν ὁ Κρυσώ. Ἀγόρασε γρήγορα! Εἶνε εἴκοσι τοῖς ἑκατὸν κέρδος εἰς δύο ἔτη, ἐκτὸς τοῦ τόκου, ὁ ὁποῖος εἶνε λαμπρός. Πέντε τοῖς ἑκατὸν μὲ ὀγδοῆντα καὶ μισόν.

— Νὰ ἴδοῦμεν, ἀπήντησεν ὁ Γρανδέ, τρίβων τὸν πώγωνα.

— Θεέ μου, ἀνέκραξεν αἴφνης ὁ συμβολαιογράφος.

— Τί εἶνε; εἶπεν ὁ Γρανδέ, ἐνῷ ὁ Κρυσὼ ἐδείκνυεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐφημερίδα, καὶ τῷ ἔλεγε:

— Διάβασε αὐτὸ τὸ ἄρθρον:

«Ὁ κύριος Γρανδέ, εἷς τῶν μᾶλλον εὐϋπολήπτων ἐμπόρων τῶν Παρισίων, ηὐτοκτόνησε χθές, ἀφοῦ ἐφάνη, κατὰ τὸ σύνηθες, εἰς τὸ χρηματιστήριον. Εἶχεν ἤδη ἀποστείλει τὴν παραίτησίν του εἰς τὸν πρόεδρον τῆς Βουλῆς, εἶχε δὲ παραιτηθῆ ἐπίσης τῆς θέσεως τοῦ ἐμποροδίκου. Αἱ πτωχεύσεις τοῦ μεσίτου καὶ τοῦ συμβολαιογράφου του, τῶν κυρίων Ῥογγὲν καὶ Σουσέ, τὸν κατέστρεψαν. Ἡ ὑπόληψις ἐν τούτοις καὶ ἡ πίστις, ὧν ἀπήλαυεν ὁ κύριος Γρανδὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Παρισίων ἦσαν τοιαῦται, ὥστε βεβαίως ἤθελε τύχει βοηθείας καὶ συνδρομῆς. Εἶνε λυπηρὸν ὅτι ὁ ἔντιμος οὗτος ἀνὴρ κατεβλήθη ἐκ τῆς πρώτης ὁρμῆς τῆς ἀπελπισίας, κλ».

— Τὸ ἤξευρα, εἶπεν ὁ γέρων ἀμπελουργὸς πρὸς τὸν συμβολαιογράφον.

Αἱ λέξεις αὗται ἐπάγωσαν τὸν κύριον Κρυσώ, ὅστις, ὅσον καὶ ἂν ἦτο ἀπαθὴς συμβολαιογράφος, ᾐσθάνθη φρικίασιν διατρέχουσαν τὰ νῶτά του, ἀναλογιζόμενος ὅτι ὁ ἐν Παρισίοις Γρανδὲ μάτην ἴσως ἐπεκαλέσατο τὰ ἑκατομμύρια τοῦ ἐν Σωμύρῃ.

— Καὶ ὁ υἱός του, ὁ τόσον φαιδρὸς χθές, ...

— Δὲν ἠξεύρει ἀκόμη τίποτε, ἀπήντησε μετὰ τῆς αὐτῆς ἠρεμίας ὁ Γρανδέ.

Digitized by Google

— Χαίρετε, κύριε Γρανδὲ, εἶπεν ὁ Κρυσώ, ὅστις ἐννόησε τί συνέβαινε, καὶ ἀπῆλθε νὰ καθησυχάσῃ τὸν πρόεδρον Δὲ Βουφών.

Ἐπανελθὼν οἴκαδε ὁ Γρανδὲ εὗρε τὸ πρόγευμα ἕτοιμον. Ἡ κυρία Γρανδὲ ἣν ἔδραμεν εὐθὺς κ' ἐνηγκαλίσθη ἡ Εὐγενία ἐν πάσῃ ἐκείνῃ τῇ διαχύσει, ἣν προκαλεῖ μύχιον ἄλγος, εὑρίσκετο ἤδη ἐπὶ τῆς ἕδρας της, πλέκουσα περιχειρίδια διὰ τὸν χειμῶνα.

— Ἠμπορεῖτε νὰ καθίσετε εἰς τὸ τραπέζι, εἶπεν ἡ Ἀννέτα, καταβαίνουσα τὰς βαθμῖδας ἀνὰ τέσσαρας· τὸ παιδὶ κοιμᾶται 'σὰν ἀγγελάκι. Τί εὔμορφος ποῦ εἶνε μὲ κλειστὰ τὰ'μάτια. Ἐμβῆκα, τὸν ἐφώναξα, τοῦ κάκου.

— Ἄφησ' τον νὰ κοιμηθῇ, εἶπεν ὁ Γρανδέ· ὅσον ἀργὰ καὶ ἂν σηκωθῇ, πάντοτε γρήγορα θὰ ἐξυπνήσῃ δι' ὅσα δυσάρεστα ἔχει νὰ μάθῃ.

— Τί τρέχει; ἠρώτησεν ἡ Εὐγενία, ἐμβάλλουσα εἰς τὸν καφὲν αὐτῆς τὰ δύο μικροσκοπικὰ τεμάχια σακχάρεως, ἅτινα ἔκοπτε μόνος του πάντοτε ὁ γέρων κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του.

Ἡ κυρία Γρανδέ, μὴ τολμήσασα ν' ἀπευθύνῃ τὴν ἐρώτησιν ταύτην εἰς τὸν σύζυγόν της ἠρκέσθη ν' ἀτενίσῃ ἐπ' αὐτὸν τὸ βλέμμα.

— Ὁ πατέρας του αὐτοχειριάσθη.

— Ὁ θεῖός μου;.. ἀνέκραξεν ἡ Εὐγενία.

— Τὸ πτωχὸ παιδί! ἐφώνησεν ἡ κυρία Γρανδέ.

— Πτωχό, ἀληθινά, ὑπέλαβεν ὁ Γρανδέ. Δὲν ἔχει πλέον λεπτόν.

— Αὐτὸς κοιμᾶται, 'μάτια μου, 'σὰν νὰ ἦτον βασιληᾶς, εἶπεν ἠπίως ἡ Ἀννέτα.

Ἡ Εὐγενία ἔπαυσε τρώγουσα. Ἡ καρδία της συνεσφίγχθη, ὡς συσφίγγεται γυναικὸς καρδία ὅταν τὸ πρῶτον εἰσβάλῃ εἰς αὐτὴν ὁ οἶκτος ὑπὲρ ἀγαπωμένου ὄντος. Ἡ ταλαίπωρος κόρη ἔκλαυσε.

— Τὸν θεῖόν σου δὲν τὸν γνωρίζεις, διατί κλαίεις; τῇ εἶπεν ὁ πατήρ της, ἀκοντίζων ἐπ' αὐτὴν βλέμμα τίγρεως πεινώσης, ἐξ ἐκείνων ἅτινα ἀπέτεινε βεβαίως ἐπὶ τοὺς σωροὺς τοῦ χρυσίου του.

— Μὰ αὐθέντη, εἶπεν ἡ ὑπηρέτρια, εἶνε νὰ μὴ τὸ λυπηθῇ κανεὶς τὸ καϋμένο τὸ παιδί, ποῦ κοιμᾶται ἥσυχα ἥσυχα, χωρὶς νὰ 'ξεύρῃ τί τὸ περιμένει.

— Ἐσύ, ὑπέλαβεν ὁ Γρανδὲ ἀποτόμως, ὅταν δὲν σοῦ 'μιλοῦν νὰ σιωπαίνῃς.

Ἡ Εὐγενία κατέμαθε τότε πρῶτον, ὅτι ἡ ἀγαπῶσα γυνὴ πρέπει νὰ κρύπτῃ πάντοτε τὰ αἰσθήματά της.

— Ἐλπίζω, γυναῖκα, δὲν θὰ τοῦ κάμῃς λόγον ὡς νὰ ἐπιστρέψω, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ γέρων. Εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ πάγω νὰ ἐπιστατήσω εἰς τὴν εὐθυγραμμίαν τῆς τάφρου, τὴν ὁποίαν ἀνοίγω εἰς τὰ λειβάδια μου, πλησίον εἰς τὸν δρόμον. Θὰ ἐπιστρέψω τὸ μεσημέρι διὰ τὸ δεύτερον πρόγευμα, καὶ τότε θὰ ὁμιλήσω μὲ τὸν ἀνεψιόν μου διὰ τὰς ὑποθέσεις του. Τοῦ λόγου σου, κοκκωνίτσα, εἶνε ὅλως διόλου περιττὸν νὰ κλαίῃς δι' αὐτὸν τὸν μοσχαναθρεμμένον. Ὅπου καὶ ἂν ἦνε... σᾶς ἀφίνει ὑγείαν διὰ τὰς Ἰνδίας.

Ὁ πατὴρ ἔλαβε τὰ χειρόκτιά του ἀπὸ τοῦ γύρου τοῦ πίλου του, τὰ ἐφόρεσεν ἠρέμως, ὡς πάντοτε, τὰ προσήρμοσε καλῶς ἐμπλέκων τοὺς δακτύλους του δι' ἀλλήλων, καὶ ἐξῆλθε.

— Ἄχ, μητέρα, δὲν ἠμπορῶ! ἀνέκραξεν ἡ Εὐγενία, εὐθὺς ὡς ἔμειναν μόναι. Ποτέ μου δὲν ὑπέφερα τόσον!

Ἡ κυρία Γρανδέ, βλέπουσα τὴν θυγατέρα της ὠχριῶσαν, ἤνοιξε τὸ παράθυρον ἵνα εἰσέλθῃ ἀήρ.

— Εἶμαι καλλίτερα, εἶπεν ἡ Εὐγενία μετά τινας στιγμάς.

Ἡ νευρικὴ αὕτη συγκίνησις φύσεως ἠρέμου συνήθως, κατὰ τὸ φαινόμενον, καὶ ψυχρᾶς, ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς κυρίας Γρανδέ, ἥτις ἐθεώρησε τὴν θυγατέρα της μετὰ τῆς μαντικῆς ἐκείνης συμπαθείας, ἣν ἔχουσιν αἱ γυναῖκες πρὸς τὰ ἀντικείμενα τῆς φιλοστοργίας των, καὶ κατενόησε πάντα. Τῇ ἀληθείᾳ δὲ ὁ βίος τῶν διασήμων Οὐγγαρίδων ἀδελφῶν, ἃς ἐκ πλάνης ἡ φύσις εἶχε πλάσει συμφυεῖς πρὸς ἀλλήλας, δὲν ὑπῆρξε στενότερον συνδεδεμένος τοῦ βίου τῆς Εὐγενίας καὶ τῆς μητρός της, αἵτινες πάντοτε ἦσαν ὁμοῦ ὑπὸ τὸ παράθυρον ἐκεῖνο, καὶ πάντοτε ὁμοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ὁμοῦ ἐκοιμῶντο ἐν τῇ αὐτῇ ἀτμοσφαίρᾳ.

— Πτωχή μου κόρη! εἶπε, δραττομένη τῆς κεφαλῆς τῆς Εὐγενίας καὶ στηρίζουσα αὐτὴν ἐπὶ τοῦ στήθους της.

Τὰς λέξεις αὐτὰς ἀκούσασα ἡ νέα κόρη ἀνήγειρε τὴν κεφαλήν, ἠρώτησε τὴν μητέρα διὰ τοῦ βλέμματος, διηρεύνησε τοὺς μυχίους αὐτῆς διαλογισμούς, καὶ τῇ εἶπε:

— Διατί νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰς Ἰνδίας; καλλίτερα νὰ μείνῃ ἐδῶ. Δὲν εἶνε ὁ πλησιέστερος συγγενής μας;

— Βέβαια, παιδί μου· αὐτὸ θὰ ἦτο φυσικόν. Ἀλλ' ὁ πατήρ σου ἔχει τοὺς λόγους του, καὶ πρέπει νὰ τοὺς σεβασθῶμεν.

Μήτηρ καὶ θυγάτηρ ἐκάθισαν σιωπηλαί, ἡ μὲν ἐπὶ τῆς ἕδρας της, ἡ δὲ ἐπὶ τοῦ μικροῦ της κλιντῆρος, κ' ἐπανέλαβον ἀμφότεραι τὴν ἐργασίαν των. Κύπτουσα ὑπὸ τὸ βάρος τῆς εὐγνωμοσύνης, δι' ὅσην ἡ μήτηρ της ἐπέδειξε φιλόστοργον μαντείαν, ἡ Εὐγενία ἠσπάσθη τὴν χεῖρά της καὶ τῇ εἶπε:

— Τί καλὴ ποῦ εἶσαι, ἀγαπητή μου μητέρα!

Οἱ λόγοι οὗτοι διέχυσαν φωτεινὴν αἰθρίαν ἐπὶ τῆς γηραιᾶς ἐκείνης μητρικῆς μορφῆς, ἣν ἄλγη μακρὰ εἶχον μαράνει.

— Σοῦ ἀρέσει; ἠρώτησεν ἡ Εὐγενία.

Ἡ κυρία Γρανδὲ ἀπήντησε μειδιάσασα· εἶτα δέ, μετὰ στιγμιαίαν σιωπήν, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ:

— Μήπως καὶ τὸν ἀγαπᾷς; κακόν!

— Κακόν! ὑπέλαβεν ἡ Εὐγενία· διατί; Σοῦ ἀρέσει, ἀρέσει τῆς Ἀννέτας, διατί νὰ μὴν ἀρέσῃ

Digitized by Google

κ'ἐμέ; Ἔλα, μητέρα, νὰ στρώσωμεν τὸ τραπέζι διὰ τὸ πρόγευμά του.

Κατέλιπε δὲ τὸ ἐργόχειρόν της, καὶ ἡ μήτηρ της ἔπραξε τὸ αὐτὸ λέγουσα:

— Εἶσαι ἀνόητη!

Ἐνδομύχως ὅμως συνεμερίζετο κ' ἐδικαιολόγει τὴν ἀνοησίαν τῆς θυγατρός της

Ἡ Εὐγενία ἐκάλεσε τὴν Ἀννέταν.

— Τί ἀγαπᾶς πάλιν, κυρία;

— Ἀννέτα, θὰ μᾶς ἔχῃς ἀφρόγαλα τὸ μεσημέρι;

— Τὸ μεσημέρι; χωρὶς ἄλλο· ἀπήντησεν ἡ γηραιὰ ὑπηρέτρια.

— Τόρα λοιπὸν νὰ τοῦ κάμῃς καφὲν δυνατόν· ἤκουσα τὸν κύριον Δὲ Γρασὲν νὰ λέγῃ, ὅτι εἰς τὸ Παρίσι πίνουν πολὺ δυνατὸν καφέν. Νὰ βάλῃς πολύ.

— Καὶ ποῦ νὰ τὸν εὕρω;

— Ἀγόρασε.

— Καὶ ἂν μὲ ἀπαντήσῃ ὁ αὐθέντης;

— Εἶνε εἰς τὰ λειβάδια του.

— Τρέχω. Ἠξεύρετε ὅμως ὅτι ὁ κὺρ Φεσὰρ μ' ἐρώτησε, ὅταν πῆγα ν' ἀγοράσω κεριά, ἂν ἔχομεν τὸν βασιλέα 'ς τὸ σπίτι μας Ὅλος ὁ κόσμος ὁμιλεῖ διὰ τὰ ἔξοδά μας.

— Ἂν καταλάβῃ τίποτε ὁ πατέρας σου, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ, θὰ μᾶς δείρῃ ὅλους.

— Ἃς μᾶς δείρῃ! ταῖς τρώγομεν γονατιστοί.

Ἡ κυρία Γρανδέ, ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως, ἤγειρε τοὺς ὀφθαλμούς της πρὸς τὸν οὐρανόν, ἡ δὲ Ἀννέτα ἐφόρεσε τὸν κεκρύφαλόν της καὶ ἀνεχώρησε.

Ἡ Εὐγενία ἐξήγαγε λευκὰς ὀθόνας, καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἀναζήτησιν σταφυλῶν, ἐξ ἐκείνων ἃς εἶχεν ἀναρτήσει ἀπὸ σχοινίων ἐν τῷ ὑπερῴῳ. Ἐβάδιζε δὲ ἀκροποδητὶ διὰ τοῦ διαδρόμου, ἵνα μὴ ἐξυπνήσῃ τὸν ἐξάδελφόν της, καὶ μάτην προσεπάθησε νὰ μὴ ἀκροασθῇ διὰ τῆς θύρας τοῦ κοιτῶνός του τὴν τακτικὴν αὐτοῦ ἀναπνοήν.

— Κοιμᾶται καὶ ἡ δυστυχία τὸν περιμένει! εἶπε καθ' ἑαυτήν.

Κόψασα δὲ τὰ χλωρότερα τῆς ἀμπέλου φύλλα, διέταξεν ἀνάμεσον αὐτῶν τὰς σταφυλάς της,μεθ'ὅσης φιλαρεσκείας θὰ ἔπραττε τοῦτο γηραιὸς ἀρχιμάγειρος, κ' ἐκόμισεν αὐτὰς θριαμβευτικῶς ἐπὶ τὴν τράπεζαν.

Ἐλεηλάτησεν ἀπὸ τοῦ μαγειρείου τὰ ἠριθμημένα ὑπὸ τοῦ πατρός της ἀπίδια, καὶ ἐτοποθέτησεν αὐτὰ πυραμιδοειδῶς μεταξὺ τῶν φύλλων. Ἐπήγαινεν, ἤρχετο, ἔτρεχεν, ἐπήδα, καὶ μεγάλην εἶχε διάθεσιν νὰ γυμνώσῃ ὅλον τοῦ πατρός της τὸν οἶκον· ἀλλ' ὁ πατήρ της εἶχε δυστυχῶς τὰς κλεῖδας. Αἴφνης ἐφάνη ἡ Ἀννέτα κρατοῦσα δύο νωπὰ ᾠά. Πρὸς τὴν θέαν ταύτην ὀλίγου δεῖν ἐνηγκαλίζετο αὐτὴν ἡ Εὐγενία.

— Ὁ κολλῆγός μας τῆς Λάνδης εἶχε 'ς τὸ καλάθι του· τοῦ τὰ 'ζήτησα καὶ μοῦ τάδωσε, τὸ πουλάκι μου.

Μετὰ μερίμνας καὶ τύρβην δύο ὡρῶν, καθ' ἃς ἡ Εὐγενία κατέλιπεν εἰκοσάκις τὸ ἐργόχειρόν της, ἵνα ἴδῃ βράζοντα τὸν καφέν, καὶ ἀπέλθῃ ν' ἀκούσῃ ἐγειρόμενον τοῦ ὕπνου τὸν ἐξάδελφόν της, κατώρθωσε νὰ ἑτοιμάσῃ πρόγευμα ἁπλούστατον καὶ ἀδάπανον, ἀλλὰ φοβερῶς ἀλλοῖον τῶν παλαιῶν ἕξεων τῆς οἰκίας. Τὸ πρόγευμα τῆς μεσημβρίας ἐγίνετο ὄρθιον. Ἐλάμβανεν ἕκαστος ὀλίγον ἄρτον, καρποὺς ἢ βούτυρον κ' ἓν ποτήριον οἴνου. Ὅτε ἡ Εὐγενία εἶδε τὴν τράπεζαν ἐγγὺς τοῦ πυρός, ἓν τῶν ἀνακλίντρων ἐνώπιον τοῦ τρυβλίου τοῦ ἐξαδέλφου της, δύο πινάκια πλήρη καρπῶν, τὴν ᾠοδόχην, τὴν βαύκαλιν τοῦ οἴνου, τὸν ἄρτον καὶ τὴν σακχαροθήκην πλήρη, ᾐσθάνθη τρόμον δι' ὅλων αὐτῆς τῶν μελῶν, ἀναλογιζομένη ἁπλῶς ὁποῖα βλέμματα ἤθελεν ἀκοντίσει ἐπ' αὐτὴν ὁ πατήρ της, ἂν τυχὸν εἰσήρχετο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν. Ἔβλεπε λοιπὸν συχνάκις τὸ ὡρολόγιον, ὑπολογίζουσα ἂν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ προγευματίσῃ ὁ ἐξάδελφός της πρὶν ἢ ἐπιστρέψῃ ὁ γέρων.

— Μὴν ἀνησυχῇς.Εὐγενία,εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ· ἂν ὁ πατήρ σου ἐπιστρέψῃ, θὰ εἰπῶ ὅτι ἐγὼ τὰ ἔκαμα ὅλα.

Ἡ Εὐγενία δὲν κατώρθωσε νὰ κρατήσῃ ἓν δάκρυ.

— Καλή μου μητέρα, ἀνεφώνησε, τί ἀγάπην ἀξίζεις!

Ὁ Κάρολος, ἀφοῦ πολλάκις περιῆλθε τὸν κοιτῶνά του ὑποτονθορύζων, κατέβη τέλος πάντων. Εὐτυχῶς ἦτο μόνον ἕνδεκα. Ὁ Παρισινός! Τοσαύτην ἐρωτοτροπίαν εἶχε δαπανήσει περὶ τὴν ἐνδυμασίαν του, ὅσην ἂν εὑρίσκετο εἰς τὸν ἐξοχικὸν πύργον τῆς ἐν Σκωτίᾳ ὁδοιπορούσης εὐγενοῦς κυρίας. Εἰσῆλθε δ' εἰς τὴν αἴθουσαν ἔχων τὸ προσηνὲς ἐκεῖνο καὶ φαιδρὸν ἦθος, ὅπερ τοσοῦτον κοσμεῖ τὴν νεότητα, προὐξένησε δὲ χαρὰν συγχρόνως καὶ λύπην εἰς τὴν Εὐγενίαν. Εἶχε, φαίνεται, ἀποδεχθῆ εὐθύμως κ' ἐπὶ τὸ ἀστειότερον τὴν ἔλλειψιν μεσαιωνικῶν φρουρίων παρὰ τῷ θείῳ του, καὶ πλησιάσας φαιδρὸς εἰς τὴν θείαν του, ἠρώτησε:

— Επεράσατε καλὰ τὴν νύκτα, ἀγαπητή μου θεία; Καὶ σεῖς, ἐξαδέλφη μου;

— Πολὺ καλά, κύριε· καὶ σεῖς; ἠρώτησεν ἡ κυρία Γρανδέ.

— Ἐγώ; λαμπρά,

— Θὰ πεινᾶτε βέβαια, ἐξάδελφέ μου, εἶπεν ἡ Εὐγενία· δὲν κάθησθε εἰς τὸ τραπέζι;

— Ἐγὼ προγευματίζω συνήθως τὸ μεσημέρι, ὅταν καὶ ἐξυπνῶ. Ἐν τούτοις ἐκακοπέρασα τόσον καθ' ὁδόν, ὥστε κάτι ἠμπορεῖ νὰ γείνῃ. Ἔπειτα...
—κ' ἐξήγαγεν ὡραιότατον ὡρολόγιον τοῦ Βρεγκὲ
—εἶνε ἤδη ἕνδεκα; ἐξύπνησα πρωΐ.

— Πρωΐ; εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ.

— Ναί, ἤθελα νὰ συγυρίσω τὰ πράγματά μου.

Ἂς ἦνε! ἠμπορῶ νὰ πάρω κἄτι τι· ὀλίγον πουλί, ὀλίγην πέρδικα...

— Χριστὲ καὶ Παναγία! ἀνέκραξεν ἡ Ἀννέτα, ἀκούουσα τοὺς λόγους τούτους.

— Πέρδικα! ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν ἡ Εὐγενία, ἐπιθυμοῦσα νὰ πληρώσῃ τὴν στιγμὴν ἐκείνην δι' ὅλου αὐτῆς τοῦ χρηματίου ἓν τοιοῦτον πτηνόν.

— Ἐλᾶτε, καθίστε, τῷ εἶπεν ἡ θεία του.

Ὁ κομψὸς νεανίας ἐκάθισε νωχελῶς εἰς τὸν κλιντῆρά του, ὡς κάθηται ὡραία γυνή. Ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ της, λαβοῦσαι καθέδρας, ἐκάθισαν ἐγγύς του ἀπέναντι τοῦ πυρός.

— Ἐδῶ μένετε πάντοτε; εἶπε πρὸς αὐτὰς ὁ Κάρολος, εἰς ὃν ἡ αἴθουσα ἐφάνη ἔτι ἀσχημοτέρα ἢ τὴν νύκτα ὑπὸ τὰ φῶτα.

— Πάντοτε, ἀπήντησεν ἡ Εὐγενία, θεωροῦσα αὐτόν, ἐκτὸς μόνον τὸν καιρὸν τοῦ τρύγου. Τότε πηγαίνομεν καὶ βοηθοῦμεν τὴν Ἀννέταν, καὶ μένομεν ὅλοι εἰς τὴν μονὴν τοῦ Νοαγέ.

— Δὲν πηγαίνετε ποτὲ περίπατον;

— Ἐνίοτε τὴν Κυριακήν, μετὰ τὸν ἑσπερινόν, ὅταν ἦνε ὡραῖος καιρός, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ, πηγαίνομεν εἰς τὴν γέφυραν, ἢ πηγαίνομεν καὶ βλέπομεν ποῦ θερίζουν.

— Θέατρα δὲν ἔχετε;

— Θέατρα! νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ θέατρον! ἐφώνησεν ἡ κυρία Γρανδέ, νὰ ἰδοῦμεν θεατρίνους! Καὶ δὲν εἰξεύρετε, ὅτι αὐτὸ εἶνε μεγάλη ἁμαρτία;

— Νά, αὐθέντη μου, εἶπεν ἡ Ἀννέτα, φέρουσα τὰ ὠά, πουλιὰ δὲν ἔχομεν ἄλλα παρ' αὐτά... μαζὺ μὲ τ' αὐγό.

— Ὤ! ὤ! νωπὰ αὐγά, εἶπεν ὁ Κάρολος, ὅστις, ὡς πάντες οἱ ἁβροδίαιτοι, οὐδ ἐσυλλογίζετο πλέον τὴν πέρδικά του. Λαμπρά! νὰ μοῦ ἔδιδες τόρα καὶ ὀλίγον βούτυρον;

— Βούτυρον! Καὶ τότε ἡ πῆττα; εἶπεν ἡ ὑπηρέτρια.

— Ἔλα, φέρε βούτυρον, Ἀννέτα! ἔκραξεν ἡ Εὐγενία.

Ἡ νεαρὰ κόρη παρετήρει τὸν ἐξάδελφόν της κόπτοντα τὸ βούτημά του, καὶ μεγάλην ᾐσθάνετο τέρψιν, ὅσην ἡ εὐαισθητοτέρα τῶν Παρισίων ῥάπτρια αἰσθάνεται βλέπουσα παιζόμενον μελόδραμα, ἐν ᾧ θριαμβεύει ἐπὶ τέλους ἡ ἀρετή. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ὁ Κάρολος, ἀνατραφεὶς ὑπὸ μητρὸς χαριέσσης, καὶ τελειοποιηθεὶς ὑπὸ γυναικὸς τοῦ συρμοῦ, εἶχεν ἁβρὰ τὰ κινήματά του, πλήρη χάριτος καὶ κομψότητος, ὡς μικρόν τι καὶ ἁβροδίαιτον γύναιον. Ἡ συμπάθεια καὶ ἡ στοργὴ νέας κόρης ἔχει μαγνητικὴν ἀληθῶς τὴν ἐπίδρασιν. Οὕτω δὲ ὁ Κάρολος, βλέπων ἑαυτὸν τοσοῦτον περιεπόμενον ὑπὸ τῆς ἐξαδέλφης του καὶ τῆς θείας του, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀντιστῇ εἰς τὰ πρὸς αὐτὸν ἀπευθυνόμενα αἰσθήματα, ἅτινα τὸν κατέκλυζον, οὕτως εἰπεῖν. Ἠτένισεν ἐπὶ τὴν Εὐγενίαν βλέμμα, ἐν ᾧ ἔλαμπεν ἀγαθότης, θωπεία καὶ μειδίαμα. Παρετήρησε, θεωρῶν αὐτήν, τὴν λεπτοφυῆ ἁρμονίαν τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ἁγνῆς ἐκείνης μορφῆς, τὸ ἀθῶον αὐτῆς ἦθος, τὴν μαγικὴν τῶν ὀφθαλμῶν της διαύγειαν, ὅθεν ἠκτινοβόλουν νεαροὶ ἔρωτος διαλογισμοί, καὶ ὅπου ἡ ἐπιθυμία ἐφαίνετο ἀγνοοῦσα τὴν ἡδονήν.

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀγαπητή μου ἐξαδέλφη, ἂν ἦσθε μὲ τὰ καλά σας ἐνδύματα εἰς ἓν θεωρεῖον τοῦ θεάτρου, σᾶς βεβαιῶ ὅτι ἡ θεία μου θὰ εἶχε πολὺ δίκαιον· θὰ ἐκολάζετε πολλοὺς ἄνδρας ἀπὸ φθόνον, καὶ πολλὰς γυναῖκας ἀπὸ ζηλοτυπίαν.

Πρὸς τὴν φιλοφρόνησιν ταύτην συνεσφίχθη κ' ἐσκίρτησεν ἐκ χαρᾶς ἡ καρδία τῆς Εὐγενίας, καίτοι δὲν ἐνόησεν αὐτήν.

— Ἄ, ἐξάδελφέ μου, εἶπε, θέλετε νὰ περιπαίξετε μίαν πτωχὴν ἐπαρχιώτιδα.

— Ἂν μ' ἐγνωρίζατε, ἐξαδέλφη μου, θὰ ἠξεύρατε ὅτι ἀποστρέφομαι τὰ περιπαίγματα. Μαραίνουσι τὴν καρδίαν καὶ ξηραίνουσιν ὅλα τὰ αἰσθήματα...— Καὶ ταῦτα λέγων κατέπιε τὸ βούτημά του.— Ὄχι, ὄχι! δὲν ἔχω ἴσως ἀρκετὸν πνεῦμα διὰ νὰ περιπαίξω τοὺς ἄλλους, καὶ ἡ ἔλλειψις αὐτὴ μὲ βλάπτει πολύ. Εἰς τὸ Παρίσι φονεύουν ἕνα ἄνθρωπον, ὅταν εἰποῦν: Τί καλὴν καρδίαν ποῦ ἔχει! Ἡ φράσις αὐτὴ σημαίνει: Ὁ ταλαίπωρος, τί βλὰξ ποῦ εἶνε! Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶμαι πλούσιος, καὶ γνωρίζει ὁ κόσμος ὅτι εἰς τριάντα βήματα κτυπῶ πεντάραν, δὲν μὲ περιπαίζουν τόσον εὔκολα.

— Αὐτὸ δεικνύει, ἀνεψιέ μου, ὅτι ἔχετε ἀληθινὰ καλὴν καρδίαν.

— Τί ὡραῖον εἶνε τὸ δακτυλίδι σας, εἶπεν ἡ Εὐγενία· μοῦ συγχωρεῖτε νὰ τὸ ἰδῶ;

Ὁ Κάρολος ἔτεινε τὴν χεῖρα, ἐξάγων τὸν δακτύλιόν του, ἡ δὲ Εὐγενία ἠρυθρίασεν ἐγγίζουσα διὰ τοῦ ἄκρου τῶν δακτύλων τοὺς ῥοδόχρους ὄνυχας τοῦ ἐξαδέλφου της.

— Κύτταξε, μητέρα, τί εὔμορφη ἐργασία.

— Τί μάλαμμα ποῦ ἔχει! εἶπεν ἡ Ἀννέτα, φέρουσα τὸν καφέν.

— Τί εἶν' αὐτό; ἠρώτησε γελῶν ὁ Κάρολος.

Κ' ἐδείκνυεν ἀγγεῖον ἐπίμηκες, ἐκ φαιᾶς ὀπτῆς γῆς, βερενικωμένον, ἀργιλλόπλαστον ἐσωτερικῶς, περιβαλλόμενον δὲ κύκλῳ ὑπὸ τέφρας, εἰς οὗ τὸ βάθος κατέπιπτεν ὁ καφές, ἐπανερχόμενος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ζέοντος ῥευστοῦ.

— Καφὲς βραστός, εἶπεν ἡ Ἀννέτα.

— Ἄ, ἀγαπητή μου θεία, νὰ σᾶς ἀφίσω τοὐλάχιστον ἓν ἴχνος εὐεργετικὸν τῆς διαβάσεώς μου. Σεῖς εἶσθ' ἐδῶ πολὺ ὀπίσω. Νὰ σᾶς μάθω νὰ κάμνετε ὡραῖον καφὲν κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Σαπτάλ.

Καὶ προσεπάθησε νὰ ἐξηγήσῃ τὸ σύστημα τῆς προχοΐδος Σαπτάλ.

— Τόσα πράγματα νὰ μάθω, εἶπεν ἡ Ἀννέτα, δὲν μοῦ φθάνει ἡ ζωή μου. Ποτὲ μου δὲν θὰ

Digitized by Google

τὰ καταφέρω. Κ' ἔπειτα, ποιὸς θὰ κόψῃ χόρτον τῆς ἀγελάδος μου ὅταν θὰ ψήνω ἐγὼ καφέν;

— Ἐγώ, εἶπεν ἡ Εὐγενία.

— Παιδὶ ποῦ εἶσαι! εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ, θεωροῦσα τὴν κόρην της.

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας, αἵτινες ἀνεμίμνησκον τὴν ὀδύνην, ἥτις ἔμελλε νὰ ἐνσκήψῃ μετὰ μικρὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου νέου, αἱ τρεῖς γυναῖκες ἐσίγησαν, κ' ἐθεώρησαν αὐτὸν τοσοῦτον συμπαθῶς, ὥστε ὁ Κάρολος κατεπλάγη.

— Τί ἐπάθετ' ἐξαδέλφη μου, ἠρώτησε.

— Σούτ! εἶπεν ἡ κυρία Γρανδὲ πρὸς τὴν Εὐγενίαν, ἥτις ἦν ἑτοίμη νὰ ὁμιλήσῃ. Ἠξεύρεις, κόρη μου, ὅτι ὁ πατήρ σου ἀνέλαβε νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὸν κύριον...

— Εἰπέτε: Κάρολον, εἶπεν ὁ νέος Γρανδέ.

— Ἆ, ὀνομάζεσθε Κάρολος; ὡραῖον ὄνομα, ἀνέκραξεν ἡ Εὐγενία.

Αἱ δυστυχίαι, ὅσας προαισθανόμεθα, ἐπέρχονται σχεδὸν πάντοτε. Οὕτως ἡ Ἀννέτα, ἡ κυρία Γρανδὲ καὶ ἡ Εὐγενία, αἵτινες μετὰ φρίκης ἀνελογίζοντο τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ γέροντος βυτοποιοῦ, ἤκουσαν αἴφνης τὸν γνώριμον εἰς αὐτὰς κτύπον τοῦ ῥόπτρου τῆς θύρας.

— Ὁ πατέρας! εἶπεν ἡ Εὐγενία.

Καὶ ἀπεκόμισε τὴν σακχαροδόχην, ἀφεῖσα βώλους τινὰς ἐπὶ τῆς ὀθόνης. Ἡ Ἀννέτα ἀφήρεσε τὴν παροψίδα μετὰ τῶν ᾠῶν, ἡ δὲ κυρία Γρανδὲ ἀνηγέρθη ὡς δορκὰς πεφοβισμένη. Ὁ φόβος ὑπῆρξε πανικός, ὁ δὲ Κάρολος ἐξεπλάγη, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸν ἐξηγήσῃ.

— Τί σᾶς συνέβη; ἠρώτησε.

— Ὁ πατήρ μου, εἶπεν ἡ Εὐγενία.

— Καὶ τί μὲ τοῦτο;

Ὁ κύριος Γρανδὲ εἰσῆλθεν, ἔρριψε τὸ διαυγὲς αὐτοῦ βλέμμα ἐπὶ τὴν τράπεζαν, τὸν Κάρολον, καὶ εἶδε πάντα.

— Ἆ, ἆ! πανηγύρι βλέπω, διὰ τὸν ἀνεψιόν. Λαμπρά, ἐξαίρετα, θαυμάσια! εἶπεν οὐδόλως τραυλίζων. Ὅταν ὁ γάτος τρέχῃ εἰς τὰ κεραμίδια, τὰ ποντίκια χορεύουν...

— Πανηγύρι;... εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Κάρολος, ἀδυνατῶν νὰ ὑποπτεύσῃ τὰ ἔθιμα καὶ τὴν δίαιταν τοῦ οἴκου ἐκείνου.

— Δός μου τὸ ποτῆρί μου, Ἀννέτα, εἶπεν ὁ γέρων.

Ἡ Εὐγενία ἔφερε τὸ ποτήριον. Ὁ δὲ Γρανδέ, ἐξαγαγὼν τοῦ θυλακίου του μαχαιρίδιον μὲ λαβὴν κερατίνην καὶ χονδρὴν λεπίδα, ἔκοψε τεμάχιον ἄρτου, ἤλειψεν ἐπ' αὐτοῦ ὀλίγον βούτυρον, καὶ ἤρξατο τρώγων ὄρθιος. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ Κάρολος ἔρριπτε σάκχαριν εἰς τὸν καφέν του. Ὁ γέρων παρετήρησε τοὺς βώλους τῆς σακχάρεως, ἐθεώρησε τὴν γυναῖκά του, ἥτις ὠχρίασε, καὶ προυχώρησε τρία βήματα. Κύψας δὲ πρὸς τὸ οὖς τῆς ταλαιπώρου γραίας:

— Ποῦ τὴν ηὕρατε ὅλην αὐτὴν τὴν ζάχαριν; ἠρώτησε.

— Ἡ Ἀννέτα τὴν ἠγόρασε, διότι δὲν εἴχαμεν ἄλλην.

Ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ τὸ βαθὺ ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἐνέπνεεν εἰς τὰς τρεῖς ἐκείνας γυναῖκας ἡ σιωπηρὰ αὕτη σκηνή. Ἡ Ἀννέτα, καταλιποῦσα τὸ μαγειρεῖόν της, ἔβλεπεν εἰς τὴν αἴθουσαν ἵνα ἴδῃ τί ἔμελλε ν' ἀπογείνῃ. Ὁ Κάρολος, δοκιμάσας τὸν καφέν του κ' εὑρὼν αὐτὸν πικρόν, ἐζήτησε τὴν σάκχαριν, ἣν εἶχεν ἤδη φυλάξει ὁ Γρανδέ.

— Τί θέλεις ἀνεψιέ μου; τῷ εἶπεν ὁ γέρων.

— Τὴν ζάχαριν.

— Βάλε γάλα, ἀπήντησεν ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ γλυκαίνει ὁ καφές.

Ἡ Εὐγενία λαβοῦσα τὴν σακχαροδόχην ὅθεν εἶχε φυλάξει αὐτὴν ὁ πατήρ της, τὴν ἀπέθηκε πάλιν ἐπὶ τῆς τραπέζης, κ' ἐθεώρησεν ἀταράχως τὸν πατέρα της. Βεβαίως δὲ ἡ γενναιότης τῆς Εὐγενίας ἦτο τὴν στιγμὴν ἐκείνην πολὺ μείζων τῆς γενναιότητος ἣν δεικνύει ἡ παρισινή, κρατοῦσα διὰ τῶν ἀσθενῶν της χειρῶν τὴν μεταξίνην κλίμακα, ἵνα εὐκολύνῃ τὴν φυγὴν τοῦ ἐραστοῦ της... Ἡ παρισινὴ ἀμείβεται, διότι ὁ μωλωπισθεὶς βραχίων της βρέχεται διὰ δακρύων καὶ θεραπεύεται διὰ φιλημάτων· ἀλλ' ὁ Κάρολος οὐδέποτ' ἔμελλε νὰ μάθῃ τὴν βαθεῖαν καὶ μυστικὴν ταραχήν, ἥτις ἐσπάρασσε τὴν καρδίαν τῆς ἐξαδέλφης του, ἐφ' ἣν ἐνέσκηψεν ὡς κεραυνὸς τὸ βλέμμα τοῦ γέροντος βυτοποιοῦ.

— Δὲν τρώγεις γυναῖκα; ἠρώτησεν ὁ Γρανδέ.

Ἡ ταλαίπωρος δούλη προυχώρησεν, ἔκοψε κατηφὴς ἓν τεμάχιον ἄρτου, κ' ἔλαβεν ἓν ἀπίδιον. Ἡ Εὐγενία προσήνεγκε τολμηρῶς εἰς τὸν πατέρα της σταφυλὰς λέγουσα:

— Δοκίμασε τὰ κρεμαστάρια μου, πατέρα. Ἐξάδελφέ μου, θὰ φάγετ' ἐλπίζω· ἐπῆγα καὶ τὰ ἔφερα ἐπίτηδες διὰ σᾶς.

— Αἴ! ἂν δὲν ταῖς κρατήσῃ κανείς, ἀνεψιέ μου, θὰ λεηλατήσουν ὅλην τὴν πόλιν πρὸς χάριν σου. Ὅταν τελειώσῃς, πηγαίνωμεν μίαν στιγμὴν εἰς τὸ περιβόλι· ἔχω νὰ σοῦ εἴπω μερικὰ πράγματα οὐχὶ πολὺ εὐάρεστα.

Ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ της ἠτένισαν πρὸς τὸν Κάρολον βλέμμα, οὗτινος ἡ ἔκφρασις δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πλανήσῃ τὸν νέον.

— Τί σημαίνουν αἱ λέξεις σας, θεῖέ μου; ἠρώτησεν οὗτος. Ἀφότου ἀπέθανεν ἡ ταλαίπωρος μήτηρ μου—τὰς λέξεις ταύτας εἶπε διὰ τρεμούσης φωνῆς—δὲν ἔχω πλέον ἄλλην δυστυχίαν νὰ φοβηθῶ.

— Ποῖος ἠμπορεῖ, ἀνεψιέ μου, νὰ γνωρίσῃ τὰς λύπας, τὰς ὁποίας μᾶς στέλλει ὁ Θεός, διὰ νὰ μᾶς δοκιμάσῃ; εἶπε πρὸς αὐτὸν ἡ θεία του.

— Νά τα! εἶπεν ὁ Γρανδέ· ἄρχισαν αἱ ἀνοησίαι. Βλέπω μὲ λύπην μου, ἀνεψιέ μου, τὰ ὡραῖά σου ἄσπρα χεράκια. Ἰδού! — ἐξηκολούθησε, δει-

κνύων πρὸς αὐτὸν τὰς χονδρὰς του χεῖρας, αἵτινες ὡμοίαζον πρὸς ὁμοπλάτην προβάτου — ἰδοὺ χέρια διὰ νὰ μαζεύουν χρήματα. Σὲ ἀνέθρεψαν διὰ νὰ σκεπάζῃς τὸ χέρι σου μὲ τὸ δέρμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κάμνομεν ἡμεῖς τὰ χαρτοφυλάκια, ὅπου φυλάττομεν τὰ συναλλάγματα. Κακόν! πολὺ κακόν!

— Τί ἐννοεῖς θεῖέ μου! μὰ τὴν ζωήν μου δὲν ἐννοῶ λέξιν.

— Ἔλα μαζύ μου! εἶπεν ὁ Γρανδέ.

Ὁ φιλάργυρος ἔκλεισε τὴν λεπίδα τοῦ μαχαιριδίου του, ἔπιε τὸν ὑπόλοιπον οἰνόν του, καὶ ἤνοιξε τὴν θύραν.

— Ἐξάδελφέ μου, θάῤῥος.

Ὁ τόνος τῆς φωνῆς τῆς νεάνιδος ἐπάγωσε τὸν Κάρολον, ὅστις παρηκολούθησε τὸν φοβερόν του θεῖον ἐν ἐναγωνίῳ ἀνησυχίᾳ.

Ἡ Εὐγενία, ἡ μήτηρ της καὶ ἡ Ἀννέτα μετέβησαν εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἀκαταμάχητον ἔχουσαι τὴν περιέργειαν νὰ κατασκοπεύσωσι τὴν σκηνήν, ἥτις ἔμελλε νὰ λάβῃ χώραν ἐν τῷ ὑγρῷ κηπαρίῳ.

[Ἕπεται συνέχεια]

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΕΝ ΤΗι ΜΙΚΡΑι ΑΣΙΑι

[Ἐκ τοῦ Ἡμερολογίου Γερμανοῦ περιηγητοῦ.]

Δεινότατον περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα ἀγωνίζονται οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Τοῦρκοι. Οἱ Τοῦρκοι, οἱ πρὸ 50 ἐτῶν ἀπολύτως πρωτεύοντες κατὰ τὴν πληθύν, τὴν περιουσίαν καὶ τὴν δύναμιν, ἐπικρατοῦσι τώρα μόνον ἐν τῇ ἄνω κοιλάδι τοῦ Μαιάνδρου ἔν τισι τμήμασιν ὀρεινοῖς καὶ πρὸς νότον τοῦ Μαιάνδρου, ἀσχολούμενοι μετὰ γυναικῶν καὶ παίδων εἰς κτηνοτροφίαν καὶ γεωργίαν. Ἐνταῦθα ἀναπτύσσεται ἰδιαίτερόν τι εἶδος, τὸ τῶν Ζεϊβέκων. Οἱ Τοῦρκοι Ζεϊβέκοι εἶνε, ὡς τὰ ἑλληνικὰ παλληκάρια, ἀνδρεῖοι, ὑψηλοί, θρασεῖς καὶ οἱ δεινότατοι τῶν βαυκοπανούργων τῆς ὑφηλίου. Ἀποφεύγουσι τὴν στρατιωτικὴν θητείαν καὶ πλανῶνται ἐγγὺς τῶν ὀρέων, φοροῦντες λαμπρὰ πιστόλια, ἐφ' οἷς σεμνύνονται λίαν. Ζῶσι δὲ ἢ τρεφόμενοι ὑπὸ τῶν ἰδίων γυναικῶν, ἢ ἐπιβάλλοντες φόρους τοῖς γαιοκτήταις ἢ ἀπάγοντες ἐπὶ τὰ ὄρη τοὺς παρατυγχάνοντας ἀστούς. Ὁ μουτεσαρίφης τοῦ Ἀϊδινίου ὀλίγον ἢ οὐδὲν φροντίζει περὶ αὐτῶν. Ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Ἑλλήνων νοοῦνται πάντες οἱ μετὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀποδεξάμενοι βίον, ἤθη καὶ ἔθιμα ἑλληνικά, ἀπόγονοι τῶν νησιωτῶν Ἑλλήνων, τῶν Σλάβων τῆς ἠπείρου καὶ τῶν βορείων Τούρκων. Σλάβοι καὶ Τοῦρκοι ἀφομοιοῦνται τοῖς Ἕλλησι λίαν ταχέως· τέκνα βουλγάρων γονέων λαλοῦσι μόνον ἑλληνιστί· ἔγγονοι δὲ φοροῦσι φουστανέλλας καὶ κομπορρημονοῦσι περὶ τῶν «εὐκλεῶν Ἑλλήνων προγόνων των». Οἱ Τοῦρκοι ἐξωθοῦνται πανταχόθεν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος. Ἡ ζώνη ἐφ' ἧς οἱ Ἕλληνες διώκουσι τοὺς Τούρκους, ἐκτείνεται 25 ὥρας ἀπὸ τῆς κυρίας ἀκτῆς εἰς τὴν μεσόγαιαν. Τῶν νήσων οἱ κάτοικοι (πλὴν τῶν ἐν Κρήτῃ) συμποσοῦνται εἰς 450,000, ἐξ ὧν 15,000 Τοῦρκοι· οἱ ἄλλοι εἶνε Ἕλληνες καὶ ἀμαθεῖς τῆς τουρκικῆς. Ἡ πολυάνθρωπος Λέσβος ἔχει 120,000, ἐξ ὧν 5000 Τούρκους. Ἡ Χίος 60,000 Χριστιανῶν καὶ 5,000 Τούρκων. Ἐμπόριον καὶ μικρὰ ναυτιλία ὑπάρχουσιν ἐν ταῖς χερσὶ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς νήσοις καὶ τῇ ἠπείρῳ. Αἱ βόρειαι πόλεις Μουδανία (Ἀπάμεια), Πανδέρμα, Ἐδρεμὶδ κλ. οἰκοῦνται ὑπὸ ἰσαρίθμων Τούρκων καὶ Ἑλλήνων. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ νῦν αἰῶνος οὐδεὶς ἄπιστος εἶχεν ἄδειαν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἱερὰν τῶν Καλιφῶν πόλιν Προῦσαν· σήμερον ὅμως ἐκ τῶν 36,000 κατοίκων, 9 000 εἶνε Ἕλληνες, 3.000 Ἀρμένιοι καὶ 1,000 Ἑβραῖοι. Τὸ Ἀϊβαλί, ἀπέναντι τῆς Μυτιλήνης, ἦτο μέχρι τοῦ 1820 ἑλληνικόν· τῷ 1827 κατεστράφη τέλεον· τῷ 1836 ὑπῆρχεν ἓν μόνον χάνιον ἑλληνικόν· σήμερον δὲ διατρίβουσιν αὐτόθι 35,000 Ἑλλήνων. Πρὸ 30 ἐτῶν τὸ Πέργαμον εἶχε 15,000 Τούρκων καὶ 1,000 ἄλλους παντοειδεῖς, τώρα δὲ ἔχει 8,000 Τούρκους καὶ τοσούτους Ἕλληνας. Ἐν Ἀκχισὰρ ἐξ 7,000 κατοίκων οἱ 2,000 εἶνε Ἕλληνες ἔχουσι δὲ οὗτοι τὸ μόνον ἐνθάδε σχολεῖον, εἰς ὃ φοιτῶσι καὶ τῶν Τούρκων οἱ παῖδες, ἵνα μανθάνωσιν ἀνάγνωσιν τουρκικήν.

Τῷ 1800 ἔζων ἐν Σμύρνῃ 80,000 Τούρκων· τῷ 1882 ὑπῆρχον 25,000 Τούρκων καὶ 100,000 Ἑλλήνων. Τὸ ἐγγὺς Βουρναβᾶς πρὸ 22 ἐτῶν οὐδὲ ἕνα εἶχεν Ἕλληνα· σήμερον δὲ ἔχει 20,000 Ἑλλήνων καὶ 1,000 Τούρκους. Ἀμφοτέρων τῶν πόλεων ἡ ὄψις εἶνε εὐρωπαϊκὴ καὶ ἑλληνική· οἱ Τοῦρκοι συνωστίζονται εἰς ἀφεστῶσαν συνοικίαν. Πᾶσαι αἱ παρὰ τὸν σιδηρόδρομον κῶμαι, ἀπὸ Σμύρνης ἕως Ἀϊδινίου, περιέρχονται εἰς χεῖρας ἑλληνικάς. Ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Καΰστρου, ἐν Τιρέχ, Οἰδεμίς, Βαινδὶρ εἶνε οἱ Ἕλληνες οὐχὶ πολυάριθμοι, ἔχουσιν ὅμως ὅλην τὴν ἔγγειον περιουσίαν. Τὸ Βουρλὰ μετὰ τῶν 20,000 κατοίκων καὶ τῶν λαμπρῶν ἀμπελώνων του εἶνε ὅλον ἑλληνικόν. Ὡσαύτως τὸ Καραβουρνού, τὸ παράγον ἀξιολόγους σταφίδας. Ὁ ἀθόρυβος ἀγὼν τῶν δύο ἐθνοτήτων διεξάγεται νῦν ἐν ταῖς κοιλάσι τῶν πέντε μεγάλων ποταμῶν. Ἐν ταῖς βορείοις καὶ ταῖς μέσαις κοιλάσι θριαμβεύουσιν ἤδη οἱ Ἕλληνες· ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Μαιάνδρου καὶ τοῖς περιχώροις οἱ Τοῦρκοι ἀντέχουσιν ἔτι. Πρὸς νότον καὶ ἀνατολὰς τοῦ Ἀϊδινίου τὸ νῦν ἐπικρατοῦν τουρκικὸν στοιχεῖον θὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸ ἑλληνικὸν ὅσον οὔπω. Ἐν ἑκάστῃ κώμῃ τουρκικῇ ἐμφανίζεται πρῶτον εἷς Ἕλλην πωλῶν ἐδώδιμα, μαστίχην, ἣν πίνει ἐμπαθῶς καὶ ὁ Τοῦρκος, ἐὰν μὴ εἶνε φανατικός. Μετὰ δέκα ἔτη ὁ ἐλεεινὸς οὗτος κάπηλος εἶνε δανειστὴς ὅλης τῆς κώμης. Ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ προσέρχονται καὶ ἄλλοι ἐμπορί-

Digitized by Google

σκοι Ἕλληνες, τὰ δάνεια πολλαπλασιάζονται, ἡ δὲ τῶν Τούρκων οὐσία παραδίδεται ἐνέχυρον εἰς τοὺς ἐπήλυδας. Οἱ Ἕλληνες εἶνε μεθοδικώτατοι ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ δανείζειν. Ὅταν ὑπεραυξηθῇ τὸ χρέος, ἁρπάζει ὁ Ἕλλην τὸν ἀγρὸν καὶ γίνεται γεωργός. Οἱ παρὰ τὴν ἀκτὴν Τοῦρκοι δὲν ἔχουσι πνευματικὴν δύναμιν νὰ ἀντίσχωσιν· ἀτάραχοι δὲ προβλέπουσι τὸν ἴδιον ὄλεθρον· ἐν τῇ μεσογαίᾳ τοὐναντίον οἱ Τοῦρκοι ἀδημονοῦσι· σφόδρα ἐχάρησαν οἱ ἐνθάδε Ἕλληνες καὶ οἱ ἄλλοι Χριστιανοὶ ἐπὶ τοῖς ἀγγλικοῖς θριάμβοις ἐν Αἰγύπτῳ, ὧν ἄνευ θὰ ἔπασχον ὑπὸ τῶν Τούρκων τὰ πάνδεινα. Οἱ Ἕλληνες τῆς Μ. Ἀσίας, πλὴν τῶν νησιωτῶν, ἀναβαίνουσιν εἰς 1,000,000· οἱ νησιῶται συμποσοῦνται εἰς 435,000· οἱ ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ εἰς 1,500,000· ἐν συνόλῳ 3,000,000. Πῶς ἐξαφανίζονται οὕτω ταχέως οἱ Τοῦρκοι; ποῦ μένουσιν; .. Πρὸ 60 ἐτῶν οἱ Τοῦρκοι ἦσαν οἱ κύριοι ὅλης τῆς βιομηχανίας· σήμερον ἀρκεῖ νὰ περιέλθῃ τις τὴν ἀγορὰν τῆς Σμύρνης, ἵνα πεισθῇ, ὅτι ἐξέλιπε πᾶσα βιομηχανία ἐγχώριος· πάντα προέρχονται ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, καὶ δὴ καὶ οἱ σιδηροῖ ἧλοι· οἱ Τοῦρκοι ἀδρανοῦσιν· οἱ Ἕλληνες μετέρχονται πᾶν εἶδος ἐπιτηδεύματος· ὅπου εἶνε 10 ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι, ἱδρύεται σχολή· ὅπου δὲ 50, νοσοκομεῖον. Οἱ ὀρθόδοξοι ἔχουσι προστάτην τὸν Πατριάρχην, οἱ καθολικοὶ τὸν Γάλλον πρόξενον, οἱ Τοῦρκοι οὐδένα. Τούτοις προσθετέον τὴν στρατιωτικὴν θητείαν, ἥτις κενοῖ Ὀθωμανῶν πόλεις καὶ ἀγρούς. Ὁ χρόνος τῆς θητείας εἶνε ἀόριστος· ὧν ἐν τῇ ἡλικίᾳ κληροῦται· πρὶν κληρωθῇ, συνήθως δὲν νυμφεύεται· ἐὰν ὅμως νυμφευθῇ, βιάζει τὴν γυναῖκά του νὰ τὸν διατρέφῃ, διότι οὐδένα ἀπολαμβάνει μισθόν· ἡ ταλαίπωρος γυνὴ πωλεῖ τότε ἢ τὴν οὐσίαν ἢ καὶ τὴν τιμήν της. Ἐπιστρέφων οἴκαδε ὁ τέως στρατιώτης οὔτε οἶκον εὑρίσκει ἴδιον, οὔτε ἀγρούς, οὔτε γυναῖκα, ἐπομένως γίνεται λῃστής. Οἱ Τοῦρκοι δὲν θέλουσι πλέον νὰ ἔχωσι τέκνα, διότι προβλέπουσι τὴν δυστυχίαν των· αὗται αἱ κυοφοροῦσαι ὀθωμανίδες θανατοῦσι (!) τὰ ἔμβρυά των· αἱ ἑλληνικαὶ οἰγένειαι τοὐναντίον ἔχουσιν ἑκάστη 8—10 παῖδας. Οἱ Τοῦρκοι λοιπὸν δὲν ἐξορίζονται δὲν ἀποδημοῦσιν, ἀλλ' ἐκλείπουσιν ἀποθνήσκοντες ταχέως. Ὁ Ἕλλην προέβη μέχρι τῶν κοιλάδων· βαθμηδὸν θὰ προσεγγίσῃ εἰς τὰ ὄρη[1].

Η ΑΝΑΠΑΥΣΙΣ ΚΑΙ Ο ΥΠΝΟΣ

Ὅλος ὁ βίος ἡμῶν ὑπόκειται εἰς ἀλληλοδιάδοχον ἐναλλαγὴν δράσεως καὶ ἀναπαύσεως. Καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ ὄργανα, τὰ ὁποῖα φαίνονται ἐνδελεχῶς λειτουργοῦντα, ὡς οἱ πνεύμονες καὶ ἡ καρδία, ὑπόκεινται εἰς τὸν νόμον τοῦτον τῆς φύσεως ἡμῶν. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι οἱ πνεύμονες δὲν παύουσι ποτὲ διαστελλόμενοι καὶ συστελλόμενοι ὅπως εἰσπνεύσωσιν ὀξυγόνον καὶ ἐκπνεύσωσιν ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἀλλὰ μεταξὺ ἑκάστης *εἰσπνοῆς* καὶ *ἐκπνοῆς* ὑπάρχει βραχύ τι χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ ἀναπαύονται οἱ μῦς καὶ τὰ νεῦρα, τὰ παράγοντα τήν τε συστολὴν καὶ τὴν διαστολὴν τοῦ θώρακος. Ὁ ἔφηβος ἀναπνέει περίπου ὀκτωκαιδεκάκις κατὰ λεπτόν· τὸ μεταξὺ δ' ἑκάστης ἀναπνευστικῆς κινήσεως χρονικὸν διάστημα δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν ὡς ὀλίγον τι περισσότερον τοῦ τρίτου δευτερολέπτου, ὥστε οἱ πνεύμονες ἀναπαύονται πράγματι ἐπὶ τρεῖς ὥρας καθ' ἑκάστην. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ διὰ τὴν καρδίαν, ἧς ἕκαστον παλμὸν παρακολουθεῖ βραχεῖα ἀνάπαυσις.

Ἡ συνεχὴς χρῆσις τῶν ὀργάνων δὲν ἀπαιτεῖ μόνον τὴν ἀνακίνησιν τῆς οὐσίας αὐτῶν διὰ τῶν τροφῶν. Ἡ ζωὴ δαπανᾷ ποσότητά τινα δυνάμεως, ἥτις ἀνακαινίζεται μόνον κατὰ τὸ διάστημα τῆς μερικῆς ἢ γενικῆς ἀναπαύσεως τῶν παραγόντων αὐτὴν ὀργάνων. Μετὰ ἐνασχόλησιν δεκατεσσάρων ἢ δεκαὲξ ὡρῶν, καθ' ἃς ἡ διάνοια καὶ τὸ σῶμα συνειργάσθησαν ἁρμονικῶς ὅπως ἐκτελέσωσι τὰς ἡμερησίας ἐργασίας, ἐπειδὴ πᾶσαι αἱ αἰσθήσεις ἐξηγέρθησαν, πάντες οἱ μῦς ἐκοπίασαν, πᾶσαι αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις ἐτηρήθησαν ἄγρυπνοι, αἰσθανόμεθα γενικήν τινα ἀνάγκην ν' ἀνακτήσωμεν τὰς δαπανηθείσας δυνάμεις. Τὰ μέλη τοῦ σώματός μας ἀπαιτοῦσι κατ' ἀρχὰς ἐπιτακτικῶς τὴν ἀνάπαυσιν· κατὰ πρῶτον καταβάλλονται οἱ μῦς· ἔπειτα κλείονται οἱ ὀφθαλμοί, ἡ σκέψις ἐξαφανίζεται ἢ παραμορφοῦται, ἡ ἁφὴ ἀμβλύνεται, καὶ ἡ ἀκοὴ τέλος, τελευταῖος φρουρὸς ὅστις συνεῖχεν ἡμᾶς εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, παύει πλέον διακρίνουσα τοὺς ἤχους ὡς πρότερον, ἀφίνουσα μόνον νὰ εἰσχωρῇ εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἐντύπωσίς τις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον συγκεχυμένη. Ἡ θέλησις, ἡ αὐτενέργεια ἐκλείπουσιν, ἀντικαθιστάμεναι ὑπὸ αὐτομάτων πράξεων, ἢ ἐνεργειῶν τοῦ πνεύματος, ὧν δὲν ἔχομεν συνείδησιν.

Οἱ ἀρχαῖοι λαοί, ὧν ἡ λατρεία εἶχεν ὡς βάσιν τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὸν φόβον, ἐπίστευον ὅτι θεότης τις ἀγαθοεργὸς προΐστατο τοῦ ὕπνου. Ὁ Βιργίλιος ἀποκαλεῖ αὐτὸν «δῶρον τῶν θεῶν»· πράγματι δ' αἰσθανόμεθα μακρόν τι συναίσθημα εὐαρεσκείας καθ' ὅσον καταλαμβάνει ἡμᾶς ἡ ἀνάπαυσις τοῦ πνεύματος ἢ τοῦ σώματος, ἡ ἀναγκαία πρὸς τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν.

Ὁ ὕπνος δὲν εἶνε κατ' οὐδένα τρόπον ἀδελφὸς τοῦ θανάτου, ὡς ἐπαναλαμβάνουσι τοῦτο καθ' ἕξιν ποιηταὶ καὶ πεζογράφοι. Κατὰ τὴν ἀκινησίαν τῶν μελῶν οἱ πνεύμονες λειτουργοῦσιν, ἡ καρδία πάλλει, τὸ αἷμα κυκλοφορεῖ, τὰ ἔντερα πέπτουσιν, οἱ ἀδένες ἐκκρίνουσι καὶ οἱ ἱστοὶ ἐπωφελοῦνται τῆς ἀναπαύσεως ὅπως τραφῶσιν ἐν ἡσυχίᾳ, ἀνασυσταθῶσιν ἐν σιγῇ, ὅπως, ἅμα ἀφυπνισθὲν τὸ σῶμα, ᾖ ἕτοιμον πρὸς ἐπανάληψιν τῶν ἐργα-

1. Κλιώ.

σιῶν τῆς προτεραίας. ἀνανεωθὲν, ἀναπλασθέν. Ὅση περισσοτέρα εἶνε ἡ δαπάνη τῶν δυνάμεων, ὅση μεγαλειτέρα εἶνε ἡ ἀπώλεια οὐσίας, τόσον μεγαλειτέρα πρέπει νὰ εἶνε ἡ ἀνακαινιστικὴ ἀνάπαυσις τοῦ ὕπνου. Ἂν οἱ μῦς εἰργάσθησαν πολλῷ πλέον τοῦ ἐγκεφάλου, ὁ ὕπνος αὐτῶν θὰ εἶνε μακρότερος. Δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι οἱ μῦς κοιμῶνται δι' ἴδιον αὐτῶν λογαριασμὸν, ὅταν διατελῶσιν ἐν καταστάσει ἀπολύτου ἀναπαύσεως καὶ ὅταν ἀκόμη ὁ ἐγκέφαλος δὲν συμμετέχει τοῦ ὕπνου. Τοῦτο εἶνε ἀξιοπαρατήρητον πρὸ πάντων παρὰ τοῖς ζώοις: ἀνάπαυσις πέντε ἢ ἓξ ὡρῶν ἀρκεῖ εἰς τὸν ἵππον ὅπως ἀνακτήσῃ τὴν ἰσχὺν τῶν μυῶν αὐτοῦ. Ἐκ τούτου ἡ εὐχαρέσκεια ἐκείνη, ἣν αἰσθανόμεθα μετὰ βιαίαν μὲν, ἀλλ' οὐχὶ παρατεταμένην ἄσκησιν, ἐξαπλούμενοι, οὕτως ὥστε οἱ μῦς νὰ ὦσιν ἀπηλλαγμένοι παντὸς μόχθου. Ἐν ᾧ ὑπνώττουσιν ἐν τῇ ἀναπαύσει, τὸ πνεῦμα δύναται νὰ ἐξακολουθῇ ἀγρυπνοῦν ἀκόπως, ἄχρις οὗ καὶ αὐτὸς ὁ ἐγκέφαλος δαπανήσῃ τὸ ποσὸν τῆς δυνάμεώς του, μεταχειρισθῇ ὅλην τὴν ὕλην αὐτοῦ, τὴν χρήζουσαν ἀναπληρώσεως καὶ ἐπικαλουμένην τὸν ὕπνον. Ὁμοίως μετὰ ὑπερβολικὴν διανοητικὴν ἐργασίαν, αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἐπενέγκωμεν τὴν ἰσορροπίαν, νὰ ὑποβάλλωμεν εἰς κόπον τοὺς μῦς ἡμῶν, ἐν ᾧ ὁ ἐγκέφαλος ἀναπαύεται ἐν ραθύμῳ ῥέμβῃ.

Εἶνε ἀνάγκη λοιπὸν νὰ διακρίνωμεν τὸν ὕπνον τῶν μυῶν ἀπὸ τὸν τοῦ ἐγκεφάλου. Ὀλίγιστοι τῶν ἀνθρώπων φέρουσιν εἰς ἐπαρκῆ ἰσορροπίαν τὴν ἐργασίαν τοῦ σώματος καὶ τὴν τῆς διανοίας, καὶ μόνον οὗτοι ἔχουσιν ἀνάγκην ἴσης ἀμφοτέρων ἀναπαύσεως, ἐπιβοηθούσης τὸν ὕπνον καὶ ἐπιτρεπούσης ἡμῖν νὰ ἀρυσθῶμεν ἐξ αὐτοῦ μεγίστην ὠφέλειαν. Ὁ χωρικὸς, ὅστις καταβάλλει τοὺς μῦς αὐτοῦ, δὲν ἔχει ἀνάγκην τόσῳ μακροῦ ὕπνου, ὅσῳ ὁ κάτοικος τῶν πόλεων, οὗτινος ἡ κεφαλὴ κοπιάζει περισσότερον.

Ἂν ἀφαιρέσωμεν τεμάχιον τοῦ κρανίου ζώου τινος καὶ ἀντικαταστήσωμεν αὐτὸ διὰ τεμαχίου ὑάλου, ὅπως μελετήσωμεν τί συμβαίνει ἐν τῇ κεφαλῇ του, παρατηροῦμεν ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ὕπνου ὁ ἐγκέφαλος ἀπόλλυσι τὴν δύναμίν του καὶ τὴν ἀκμήν του. Δέχεται ὀλιγώτερον αἷμα ἢ πρότερον. Κατὰ τὸν κανονικὸν λοιπὸν ὕπνον ὑπάρχει ἀναιμία τοῦ ἐγκεφάλου. Οὐχὶ πρὸ πολλοῦ ἔτι ἐπιστεύετο ὅτι ὁ ὕπνος προήρχετο ἐκ μετρίας τινὸς συμφορήσεως. Ἡ συμφόρησις προξενεῖ πράγματι εἶδός τι ὕπνου, ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ ὕπνος οὗτος ἐπιφέρει ἠρεμίαν ἅμα καὶ ζάλην. Ὁ ἐκ συμφορήσεως ὕπνος, πρῶτος βαθμὸς τῆς ἀποπληξίας, δὲν ἀναπληροῖ τὰς δαπανηθείσας δυνάμεις. Προέρχεται ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ ὀπίου, τῆς πέψεως ὑπερβολικῆς καὶ βαρείας τροφῆς, ἢ ἐκ σφοδροτάτης ἐγκεφαλικῆς ἐξεγέρσεως. Ἡ ὑπερβολὴ τοῦ *καλοῦ* ὕπνου δυνατὸν νὰ καταστῇ αἰτία τοῦ *κακοῦ*, τοῦθ' ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολύταρκοι. εἰς οὓς ἡ ἐπὶ τῆς κλίνης παράτασις τῆς ἀναπαύσεως ἐπιφέρει, ἐκτὸς τοῦ πάχους, ἀνορεξίαν καὶ πληθώραν, ἤτοι ἀφθονίαν μεγάλην αἵματος. Πᾶν τὸ ἐξεγεῖρον τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ, πέψις ζωϊκῶν οὐσιῶν, κύψις τῆς κεφαλῆς, συγκίνησις, ἡ ἐνασχόλησις τοῦ πνεύματος, ἐκδιώκει τὸν καλὸν ὕπνον. Εἶνε ἀνάγκη ὁσάκις μεταβαίνομεν εἰς τὴν κλίνην ἡμῶν, μετὰ τῶν ἐνδυμάτων, ν' ἀπεκδυώμεθα καὶ τὴν τύρβην τοῦ βίου. Τὸ δεῖπνον τῆς ἑσπέρας πρέπει νὰ ἀποτελῆται ἐξ ἱκανῶν ὄψων, πράττουσι δὲ κάλλιστα οἱ κατακλινόμενοι τρεῖς ἢ τέσσαρας ὥρας μετὰ τὸ δεῖπνον. Ἄλλως τε δίωρον διάστημα μεταξὺ δείπνου καὶ ὕπνου ἀπαιτεῖ αὐτὴ ἡ φύσις, ἂν τὸ τελευταῖον παρατεθὲν ὄψον ἦτο ἐκ κρέατος. Τὸ κρέας πέπτεται, ὡς γνωστὸν, ἐν τῷ στομάχῳ καὶ ὄχι ἐν τοῖς ἐντέροις. Ἀλλὰ κατὰ τὸν ὕπνον ὁ στόμαχος ἀρνεῖται τὰς ὑπηρεσίας του, ὥστε τὸ κρέας, οὗτινος ἡ πέψις ἀπαιτεῖ ὑπὲρ τὰς δύο ὥρας, καταβαίνει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τροποποιημένον εἰς τὸ ἔντερον, ὅπερ δέχεται μὲν αὐτὸ προθύμως, εἶνε ἀληθὲς, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἐξάγῃ ἐξ αὐτοῦ οὐδὲν ὄφελος. Ἡ πεῖρα ὡδήγησεν ἀνέκαθεν εἰς τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν μέτρων τούτων τῆς ὑγιεινῆς· ἐν τούτοις οὐχὶ πρὸ πολλοῦ ἀνεκαλύφθη τὸ *διατί* καὶ τὸ *πῶς* παντὸς σχετικοῦ πρὸς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα. Συνηθέστατα οἱ πολλοὶ ἀκούουσιν ὀλίγον, λησμονοῦσι ταχέως, καὶ ἐκτελοῦσι σπανίως τὰς ὑπὸ τύπον ἀξιωμάτων διδομένας συμβουλάς. Ὁ ἄνθρωπος, ὅπως τὸ παιδίον, θέλει νὰ μάθῃ τὸ πῶς καὶ τὸ διατί παντὸς πράγματος καὶ μόνον ἂν κατανοήσῃ αὐτὰ πείθεται· ἡ ὑγιεινὴ δὲν θὰ διαδοθῇ παρὰ τοῖς πολλοῖς διὰ τῶν τύπων, ἀλλὰ δι' ἐλαφρῶν πραγματειῶν, ἐν αἷς ἑκάστη ἀρχὴ θὰ ὑποστηριχθῇ διὰ λογικῶν ἐπιχειρημάτων.

Ἡ ζωὴ βραδύνει τὴν πορείαν της κατὰ τὸν ὕπνον, ἡ ἀνθρωπίνη καῦσις ἐκτελεῖται ἠρεμώτερον, ἐξ οὗ ἕπεται σπουδαία μείωσις τῆς θερμοκρασίας· συγχρόνως ἡ ἀφομοίωσις εἶνε δραστηριωτέρα, ὥστε εὑρισκόμεθα εἰς κατάστασιν λίαν εὐνοϊκὴν πρὸς ἀπορρόφησιν ἐπικινδύνων μιασμάτων. Κατὰ τὰς ἐπιδημίας τοῦ κιτρίνου πυρετοῦ, τῆς χολέρας, σχεδὸν ἀποφεύγει τις τὴν νόσον ἂν καθ' ἑκάστην ὑπνοῖ ἐπὶ μέρους ὑψηλοῦ καὶ ὑγιεινοῦ. Ἀρκεῖ νὰ κοιμηθῶμεν παρὰ ἕλος, ὅπως ἀπορροφήσωμεν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἑλώδους μιάσματος, ἅτινα συνίστανται πιθανότατα εἰς μικροσκοπικά τινα φυτὰ ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν ἐγχυματογενῶν. Κατὰ τὴν νύκτα πρὸ πάντων τὰ φυτὰ ταῦτα, ἀπείρως μικρὰ, διασκορπίζονται πέριξ, παρασυρόμενα ὑπὸ ὑγροῦ καὶ δροσεροῦ ἀέρος, τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖ πῶς ἀρκεῖ νὰ διαβῶμεν ἕλος μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ὅπως καταληφθῶμεν ὑπὸ διαλείποντος πυρετοῦ.

Πολλῷ κινδυνωδέστερον εἶνε νὰ διαμένωμεν ἐν νοσηρᾷ ἀτμοσφαίρᾳ κατὰ τὸ διάστημα

Digitized by Google

τῆς νυκτὸς ἢ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, καὶ ἐν τούτοις πράττομεν ὡς εἰ ἦτο ἀληθὲς τὸ ἐναντίον. Ἡ ἐλαχίστη γωνία φαίνεται ἡμῖν κατάλληλος πρὸς ὕπνον. Ἐν δωματίοις μικροῖς καὶ κακῶς ἀεριζομένοις συνεπισωρεύουσιν ἀνθρώπινα ὄντα, καὶ ζῶα ἐνίοτε, μὴ μεριμνῶντες ποσῶς περὶ τῆς ἐπακολουθούσης μερικῆς ἀσφυξίας καὶ τῆς ἀναποφεύκτου δηλητηριάσεως.

Μὴ λησμονῶμεν λοιπὸν τὸν θεμελιώδη τοῦτον ὅρον τῆς ὑγιεινῆς : Ὅστις ἐπιθυμεῖ ν' ἀποφεύγῃ τὰς ἀσθενείας καὶ νὰ ζήσῃ μέχρι γήρως δέον νὰ ὑπνοῖ ἐν ἀτμοσφαίρᾳ καθαρᾷ, ἐπαρκῶς ἀνακαινιζομένῃ, καὶ νὰ καλύπτηται ἐπαρκῶς ὅπως ἀντισταθμίσῃ τὸ ψῦχος τοῦ ὕπνου.

Ἡ κεφαλὴ ἐν τούτοις,ὑψωμένη ὀλίγον, δέον νὰ μείνῃ δροσερὰ πρὸς ἀποφυγὴν συμφορήσεως. Ἀποφεύγετε τὰς ἐκ πτίλων κλίνας καὶ τὰ προσκεφάλαια, τὰς φωλεὰς ταύτας τῶν νόσων, ἂν θέλετε νὰ καταπολεμήσητε τὸ ψῦχος. Τὸ ἄχυρον, αἱ τρίχες τοῦ ἵππου , τὸ βρύον, τὸ χόρτον, εἰσὶ τὰ μόνα δυνάμενα ν' ἀποτελέσωσι ὑγιεινὰς κλινοστρωμνάς. Δύο ἐπικαλύμματα ἐξ ἐρίου, πυκνὰ καὶ ἐλαφρά, εἰσὶν ἀρκετὰ τὸν χειμῶνα , ὅταν ἡ θερμοκρασία τοῦ κοιτῶνος διατηρεῖται μεταξὺ ὀκτὼ ἢ δέκα βαθμῶν.

Εἶνε ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν ὅτι πρέπει νὰ κοιμώμεθα τὴν νύκτα καὶ ὄχι τὴν ἡμέραν ; Ἡ φύσις, τὸ ὁρμέμφυτον, συμβουλεύουσιν ἡμῖν τοῦτο, ἀλλ' ἐν ταῖς πόλεσι, πόσοι φαίνονται πιστεύοντες ὅτι δύνανται ἀτιμωρητεὶ ν' ἀνατρέψωσι τὴν φυσικὴν τάξιν τῶν πραγμάτων ! Ἡ φύσις ; — Εἴμεθα πεπολιτισμένοι·—Τὸ ὁρμέμφυτον ;—Εἴμεθα ἀνεπτυγμένοι· ὅλα αὐτὰ τὰ μεταβάλομεν.—Ναί, παρεγνωρίσατε τοὺς φυσικοὺς νόμους, ἐκλείσατε τὸ οὖς σας εἰς τὰς διαμαρτυρίας τοῦ ὑπηρέτου σας , τοῦ σώματος, ἀλλ' ἀναμείνατε τὸ τέλος. Θὰ σᾶς ἐκδικηθῇ καὶ θὰ ἐννοήσητε λίαν βραδέως ὅτι προτιμότερον θὰ ἦτο νὰ ἐζῆτε ἁπλούστατα καὶ κανονικῶς . Ἐν διαφόροις περιστάσεσιν ἐγένετο ἀπόπειρα νὰ διατάξωσι πορείαν εἰς στρατὸν κατὰ τὴν νύκτα καὶ ἀνάπαυλαν κατὰ τὴν ἡμέραν, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ ἐλαττώσωσι τὴν κόπωσιν, ἣν θὰ ἐπέφερε σταθμὸς ἐν πνιγηρῷ θάλπει. Τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἀπέβη εὐάρεστον· ἡ κόπωσις ἦτο μεγαλειτέρα, ἡ πορεία μᾶλλον ἄτακτος· καθ' ὁδὸν ἔμενον ἀνίσχυροι νὰ βαδίζωσι πλείονες ἄνδρες ἢ ἵπποι.

Λοιπὸν ἀδιαφιλονεικήτως πρέπει νὰ κοιμώμεθα τὴν νύκτα. Ἀλλ' ἐπὶ πόσας ὥρας ; Περὶ τοῦ ὕπνου ἰσχύει ὅ,τι καὶ περὶ τῆς τροφῆς. Ἡ ποσότης τῶν τροφῶν, ὧν ἔχομεν ἀνάγκην , ἐπέκεινα τοῦ ἐλαχίστου ὅρου τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς συντήρησιν , ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ποσότητος τῶν δαπανηθεισῶν δυνάμεων. Ἐπίσης ἡ δόσις τοῦ ὕπνου ἐπέκεινα τοῦ ἐλαχίστου ὅρου τῆς ἀναπληρώσεως τῶν ἀπολεσθεισῶν δυνάμεων, ἥτις διὰ τὸν ἔφηβον ποικίλλει μεταξὺ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ὡρῶν, ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀπωλείας ἣν ὑπέστησαν οἱ μῦς καὶ ὁ ἐγκέφαλος. Ὁριστικὸς κανὼν δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τεθῇ διότι ὁ καθ' ἑκάστην βίος παραλλάσσει, οὔτε αἱ ἀσχολίαι διανέμονται ἐξ ἴσου καθ' ἡμέραν, οὔτε ἡ φύσις τῆς ἐργασίας εἶνε ἡ αὐτὴ παρὰ πᾶσι . Ἑκάστη ἡμέρα μεταβάλλει τὴν ἀνάγκην τοῦ ὕπνου, πρέπει δὲ νὰ ὑπνῶμεν ὅσον ἀπαιτεῖ ἡ κινητὴ αὕτη ἀνάγκη ἄλλως ἐλαττοῦμεν τὰς ἡμέρας ἡμῶν. Μὴ λησμονῶμεν δὲ πρὸ πάντων ὅτι ὁ κόπος τοῦ ἐγκεφάλου ἀπαιτεῖ μακρότερον ὕπνον ἢ ὁ κόπος τοῦ σώματος : ἡ διανοητικὴ ἐργασία, αἱ σφοδραὶ συγκινήσεις, ἐξαντλοῦσι περισσότερον τὸν ἐγκέφαλον, παρ' ὅσον ἡ παραγωγὴ μηχανικῆς δυνάμεως ἐξαντλεῖ τοὺς μῦς.

Τὸ παιδίον ἔχει ἀνάγκην πολλοῦ ὕπνου ὅπως ἀντισταθμίσῃ τὴν μεγάλην ἐνεργητικότητα τοῦ βίου του , καὶ ἐπιτρέψῃ τὴν αὔξησιν συγχρόνως καὶ τὴν ἀνακαίνισιν. Ἡ γυνὴ ἔχει πλείονος ὕπνου ἀνάγκην ἢ ὁ ἀνὴρ ἕνεκα τῆς μείζονος εὐαισθησίας τοῦ νευρικοῦ αὐτῆς συστήματος. Ὁ ἔφηβος, ὁ ἐκτελῶν κανονικὰς ἀσχολίας, ἐν αἷς συμμετέχουσι τό τε σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα,ἔχει ἀνάγκην ὀκταώρου περίπου ὕπνου. Ἀλλὰ δέον νὰ ὑπολογίζωμεν ὀκτάωρον *πραγματικὸν* ὕπνον, ἀφαιρουμένων τῶν μεσολαβούντων διαστημάτων τῆς ἀϋπνίας ἢ τοῦ ἁπλοῦ νυσταγμοῦ. Ὁ ὑπὲρ τὰς δέκα ὥρας συνήθως ὑπνῶν δαπανᾷ ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τὴν φυτικὴν ζωήν, τὸ σῶμα γίνεται βαρύ, παχύ, ἡ ὄρεξις ἐλαττοῦται, ἡ νοημοσύνη ἀμβλύνεται, ἡ ἰδιοσυστασία καθίσταται λυμφατικὴ ἢ ἀποπληκτική. Ἐννοεῖται ὅτι ταῦτα δὲν ἐφαρμόζονται εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, εἰς τοὺς ἀναρρωνύοντας, δι' οὓς ὁ παρατεταμένος ὕπνος εἶνε ἀπαραίτητος.

Πολλοὶ τῶν ἐπαγγελλομένων ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα νομίζουν ὅτι κάμνουσιν ἄριστον ὑπολογισμόν, ἐλαττοῦντες τὰς ἀρχικῶς ἀναγκαίας ὥρας τοῦ ὕπνου των. Εἶνε βέβαιον ὅτι κέρδος δύο ὡρῶν καθ' ἑκάστην, ἐν διαστήματι τεσσαράκοντα ἐτῶν, ἀποτελεῖ κέρδος τριῶν ἐτῶν καὶ τεσσάρων μηνῶν ζωῆς. Ἀλλὰ τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα ἀνατρέπει πάντοτε τοὺς ὑπολογισμούς των. Αἱ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ὑφαιρούμεναι ὧραι δὲν παρατείνουσι τὸν βίον,ἀλλὰ συντέμνουσιν αὐτὸν τοὐναντίον καὶ παρασκευάζουσιν ἀσθενικὸν καὶ πρόωρον γῆρας, ἐν ᾧ ὕπνος ἐπαρκής, κανονικὸς συντελεῖ τὰ μέγιστα πρὸς ἐξασφάλισιν ὑγιοῦς καὶ μακρᾶς ὑπάρξεως.

Ἡ ἀϋπνία εἶνε σχεδὸν ἄγνωστος ὑπὸ τῶν βιούντων συνῳδὰ τοῖς νόμοις τῆς φύσεως· παράγεται ἐκ τῶν ἀσθενειῶν, τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων, τῆς ἕξεως τῶν ἀγρυπνιῶν. Πρὸς ἀποφυγὴν ἢ καταπολέμησιν αὐτῆς ἀρκεῖ νὰ ἰσοσταθμίσωμεν τὴν ἐργασίαν,ἤτοι τὴν ἀσχολίαν τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος , νὰ μὴ ἐπιβαρύνωμεν πολὺ τὸν στόμαχον, νὰ διάγωμεν βίον κανονικόν, καὶ πρὸς τὸ ἑσπέρας νὰ φροντίζωμεν ὅπως ὁ ἐγκέφαλος ᾖ ἤρεμος. Προσθέτωμεν εἰς ταῦτα ὅτι ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν καὶ ἥσυχον συνείδησιν. Λέγο-

Digitized by Google

μεν κοινῶς «κοιμᾶται τὸν ὕπνον τοῦ δικαίου»· ἡ φράσις εἶνε ἀληθὴς ὁ ἐν ὅλῃ τῇ ἐκδοχῇ τῆς λέξεως δίκαιος ἀνὴρ, ὁ ἐκπληρῶν τὰ καθήκοντά του καὶ τὸν προορισμόν του ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ ἐργαζόμενος ὅπως καταστῇ ὠφέλιμος, ὁ ἐπιζητῶν τὴν ἀρετὴν καὶ μὴ ὑποπίπτων εἰς παραπτώματα, ὁ ἔχων, ἐν ἑνὶ λόγῳ, ἥσυχον τὴν συνείδησίν του, μεταβαίνει εὐαρέστως ἀπὸ τῆς ἐγρηγόρσεως εἰς τὸν ὕπνον. Τὰ ὄνειρα ἀναπτύσσουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ εὐαρέστους εἰκόνας, ἀφυπνιζόμενος δ' αἰσθάνεται νέας ἀπολαύσεις ἐκ τῆς θέας τῶν πρώτων ὡρῶν τῆς ἡμέρας. Α. Κ.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ

Ἀπὸ τῆς ψηφίσεως τοῦ συντάγματος μέχρι τῆς σήμερον ἐκυβέρνησαν τὴν Ἑλλάδα 50 ὑπουργεῖα ἐν ὅλῳ· ἤτοι 10 ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ὄθωνος καὶ 40 ἀπὸ τῆς ἐξώσεως αὐτοῦ καὶ ἐντεῦθεν. Πρῶτος Ἕλλην πρωθυπουργὸς ὑπῆρξεν ὁ Α. Μαυροκορδάτος· οἱ δ' ἄχρι τοῦδε ὡς πρόεδροι κυβερνήσεως χρηματίσαντες εἶνε ἐν ὅλῳ 16 πολιτευόμενοι, ὧν δύο μόνον ἐπιζῶσι νῦν οἱ κ.κ. Α. Κουμουνδοῦρος καὶ Χ. Τρικούπης.

Οἱ 16 οὗτοι Ἕλληνες πρωθυπουργοὶ εἶνε οἱ ἑξῆς: Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, δίς.—Ι. Κωλέττης, ἅπαξ.—Γ. Κουντουριώτης, ἅπαξ. — Κ. Κανάρης, τετράκις.—Ἀντ. Κριεζῆς, ἅπαξ. — Δ. Βούλγαρης, ὀκτάκις.—Α. Μιαούλης δίς.—Ι. Κολοκοτρώνης, ἅπαξ.—Ζ. Ι. Βάλβης, δίς. — Δ. Κυριακοῦ, ἅπαξ.—Β. Ροῦφος, τετράκις. — Α. Μωραϊτίνης, ἅπαξ. —Ἐπ. Δεληγεώργης, ἑξάκις. — Θρ. Ζαΐμης, δίς. — Ἀλέξ. Κουμουνδοῦρος, δεκάκις.—Χαρ. Τρικούπης τετράκις.

Ὁ Δ. Βούλγαρης ἐγένετο τὸ πρῶτον ὑπουργὸς κατὰ τὸ 1844 καὶ πρωθυπουργὸς κατὰ τὸ 1855.

Ὁ Ἐπ. Δεληγεώργης ὑπουργὸς κατὰ τὸ 1862 καὶ πρωθυπουργὸς κατὰ τὸ 1865.

Ὁ Θρ. Ζαΐμης ὑπουργὸς κατὰ τὸ 1859 καὶ πρωθυπουργὸς κατὰ τὸ 1869.

Ὁ κ. Ἀλέξ. Κουμουνδοῦρος ὑπουργὸς κατὰ τὸ 1855 καὶ πρωθυπουργὸς κατὰ τὸ 1865.

Ὁ κ. Χ. Τρικούπης ὑπουργὸς κατὰ τὸ 1866 καὶ πρωθυπουργὸς κατὰ τὸ 1875.

Μετά τινα ἐν Ἰνδίαις μάχην ἦλθε πρὸς τὸν Οὐέλλιγκτῶνα ὁ πρωθυπουργὸς Ἰνδοῦ τινος ἡγεμόνος ζητῶν νὰ μάθῃ παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τοὺς μυστικοὺς ὅρους συνθήκης τινός· ὅπως δὲ λάβῃ τὰς πληροφορίας ταύτας προσέφερε τῷ Οὐέλλιγκτῶνι ποσὸν πολὺ ἀνώτερον 100,000 λιρῶν. Τότε ἀτενίζων πρὸς αὐτὸν ὁ στρατηγὸς ἠρώτησεν ἡσύχως· «Φρονεῖς ὅτι δύνασαι νὰ φυλάττῃς ἄκραν ἐχεμυθίαν;». «Βεβαίως», ἀπήντησεν ὁ ὑπουργός. «Καὶ ἐγὼ λοιπὸν ἐπίσης», προσέθηκε μειδιῶν ὁ Οὐέλλιγκτων καὶ δεικνύων τὴν θύραν εἰς τὸν ἀποροῦντα Ἰνδόν.

Τὸ κάτωθι δημοσιευόμενον δημῶδες ᾆσμα εἶνε τῆς δημοτικῆς ποιήσεω; τῆς νήσου Ρόδου, ἔνθα κατ' ἔθος ἐγχώριον ᾄδει αὐτὸ πρὸς τὴν μέλλουσαν νύμφην ἀνὴρ παίζων λύραν ὅτε ἐνδύεται τὰ νυμφικά της ἐνδύματα, ἀπεστάλη δ' ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀρίστου φίλου τῆς «Ἑστίας» κ. Δ. Βενετοκλέους. Σ. τ. Δ.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

Θ' ἀρχίσ' ἀπὸ τὴν κεφαλὴ, ποῦ 'ναι τὸ πρῶτο μέρος,
Νὰ καταιβῶ 'ς τὰ πόδια σου κ' ἐκεῖ νὰ κάμω τέλος.

Κτενάκι μ' ἐλεφάντινο
μὴν κόψῃς τὰ χρυσᾶ μαλλιά·
μὴν κόψω 'γὼ τὰ 'δόντια σου
καὶ πάρω τα 'ς τὸ χρυσοχὸ
καὶ κάμω ἀγκόρφι καὶ σταυρό.
Τὸ σταυρὸ νὰ προσκυνοῦμε
καὶ τ' ἀγκόρφι νὰ φιλοῦμε.1
Ἔχεις τὰ μαλλιὰ μετάξι
Καὶ 'μπλεγμένα μὲ τὴ τάξι.
Ἔχεις κούτελο φεγγάρι
Μιὰ χαρὰ κ' ἕνα καμάρι
Ἔχεις 'φρύδια συνδεμένα,
'σὰν σπαθιὰ ξεσπαθωμένα.
Ἔχεις 'μάτια μπαφουρένια2
Μάγουλα τρανταφυλλένια.
Ἔχεις μύτη σὰν κονδύλι
Κόκκινα 'ν' τὰ δυό σου χείλη.
Ἔχεις 'δόντια 'ράδι 'ράδι3
'σὰν σπειρὶ μαργαριτάρι.
Ἔχεις σάγουνο ποτῆρι
ποὺ κερνᾷς καραβοκύρη.
Ἔχεις τὸν λαιμὸν χυτὸν
μαρμαροπελεκητόν.
Ἔχεις χέρια 'σὰν λαμπάδες
ὅπου λειτουργοῦν παπάδες.
Τῆς γοβίτσας σου τ' ἀχνάρι
ὡς κ' ἐκεῖνον ἔχει χάρι·
'Σ ὅσους γάμους κι' ἂν ἐπῆγα,
Τέτοια νύφη δὲν τὴν εἶδα.

Σημ.—Λέγεται ὅτι ξένος τις παρευρεθεὶς εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦτο, ὅπερ κοινῶς λέγεται *κτενάκι* καὶ ἀκούων τὰς ἀποδιδομένας εἰς τὴν καλλονὴν τῆς νύμφης ἰδιότητας, ὧν οὐδεμίαν εἶχεν αὕτη, ηὐχαριστήθη πολὺ ἐκ τοῦ τελευταίου στίχου, ὃν ἐξήγησεν οὕτω: «Τόσον ἄσχημον νύμφην δὲν εἶδα», ἐνῷ ὁ ἐγκωμιάζων ἐνόει ὅλως τὸ ἀντίθετον.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Καθηγητοῦ τινος τῆς φιλοσοφίας τὸ ἔνδυμα σχισθὲν ἐδείκνυε μεγάλην ὀπήν.

— Ἐκεῖθεν βλέπει ἔξω ἡ σοφία, λέγει εὐφυής τις.

— Καὶ ἡ βλακία μέσα... ἀπαντᾷ ἡσύχως ὁ φιλόσοφος.

*
* *

1. Ταῦτα λέγουσι καθ' ἣν στιγμὴν κτενίζουσι τὴν νύμφην· ἔπειτα ἄρχονται οἱ ἔπαινοι.
2. Μαῦρα.
3. Κατὰ σειράν.

Digitized by Google

Ἱεροκῆρυξ ἐδίδασκεν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ὅτι πᾶν τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πλασθὲν ἔχει καλῶς, εἶνε τέλειον. Μετὰ τὴν λειτουργίαν κυφός τις ἐρωτᾷ τὸν ἱεροκήρυκα· «Τί νομίζετε, παππᾶ μου, καὶ 'μένα ὁ Θεὸς καλὰ μ' ἔχει φτειασμένο;»

— Ὅσῳ γιὰ κυφὸν, φίλε μου, ἀπαντᾷ ὁ ἱερεὺς, δὲν 'μποροῦσε νὰ φτειάσῃ καλλίτερον!

*
* *

— Πὲς τοῦ Γιάννη, Μαρία, νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸν κύριον Περικλῆ Μ... καὶ νὰ τοῦ 'πῇ πολλοὺς χαιρετισμοὺς ἐκ μέρους μου καὶ τὸν παρακαλῶ ἂν θέλῃ νὰ ἔλθῃ ἀπόψε 'ς τὸ 'σπῆτι νὰ πάρουμε τὸ τσάϊ μαζύ. Ἂν 'πῇ *ναί*, τότε ἂς περάσῃ καὶ ἀπὸ τὸ καπνοπωλεῖο καὶ ἂς πάρῃ καὶ 100 δράμια καπνὸ τῆς Λαμίας.

(Ὁ Γιάννης ἀκούσας πάντα).—Πολὺ καλὰ, ἀφέντη· ἄκουσα, εὐθύς.

(Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Περικλέους Μ. .) *Γιάννης*: —Πολλοὺς χαιρετισμοὺς ἐκ μέρους τοῦ κυρίου μου, καὶ σᾶς παρακαλεῖ νὰ ἔρθετε 'ς τὸ 'σπῆτι νὰ πάρετε μαζὺ τὸ τσάϊ ἀπόψε. Ἂν θὰ ἔρθετε, λέει, τότε περάστε καὶ ἀπὸ τὸ καπνοπωλεῖο καὶ πάρτε καὶ 100 δράμια καπνὸ τῆς Λαμίας.

*
* *

Ἡ ὡραία δούκισσα Ζ* κατέκρινε πρὸς τὸν Τοῦρκον πρεσβευτὴν τὴν θρησκείαν τοῦ Μωάμεθ, ἥτις ἐπιτρέπει τὴν μετὰ πολλῶν γυναικῶν συμβίωσιν.

Ὁ εὐφυὴς Τοῦρκος ἀπήντησε:

— Ἡ θρησκεία μας, κυρία, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἔχωμεν πολλὰς γυναῖκας διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ εὕρωμεν εἰς αὐτὰς χωριστὰ ὅλα τὰ σπάνια προτερήματα καὶ θέλγητρα, ὅσα ἔχετε σεῖς μόνη.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Ἡ χάρις, ἡ ἐπὶ ἰδιοτελείᾳ γινομένη, δὲν εἶνε πλέον χάρις· εἶνε δάνειον ἐπὶ τόκῳ.

—

Ἡ πρώτη τιμωρία τοῦ ἐνόχου εἶνε ἡ καταδίκη αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἰδίας συνειδήσεως, ἥτις οὐδέποτε παύει ἐλέγχουσα αὐτόν.

—

Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων φροντίζουσι μὲν περὶ τῆς ὑπολήψεώς των, ἐλάχιστα ὅμως περὶ τῆς συνειδήσεώς των.

—

Ἡ ἐμπιστοσύνη εἶνε ὡς ἡ ζωή: ἅπαξ ἐγκαταλείψασα ἡμᾶς οἴχεται διὰ παντός.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Ὁ ἐξαιρετικῶς ἤπιος ἐφετινὸς χειμὼν ἀναμιμνήσκει ἡμῖν ἀναλόγους χειμῶνας σημειουμένους ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Τῷ 1183 - 84 τὰ ὀπωροφόρα δένδρα εἶχον ἀνθίσει τὸν Δεκέμβριον, καὶ ἡ ἄμπελος τὸν Φεβρουάριον· ἡ συγκομιδὴ τῶν καρπῶν ἐγένετο κατὰ Μάϊον, καὶ ὁ τρυγητὸς περὶ τὸ τέλος τοῦ Ἰουλίου.

Τῷ 1288, τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων τὰ παιδία ἐπώλουν ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς Κολωνίας ἴα, ἅτινα εἶχον δρέψει ἐκ τῶν λειμώνων τοῦ Ῥήνου· τὸν Φεβρουάριον ὑπῆρχον κύανοι, καὶ τὸν Ἀπρίλιον τὸ κλῆμα εἶχεν ἀνθίσει ἐπὶ τῶν λόφων τοῦ Μοσέλα.

Τῷ 1572 τὰ δένδρα εἶχον καλυφθῆ ὑπὸ φύλλων τὸν Ἰανουάριον καὶ τὰ πτηνὰ εἶχον ἤδη ἐκκολάψει τοὺς νεοσσοὺς των τὸν ἑπόμενον μῆνα.

Τῷ 1621, τὸν Φεβρουάριον, ἐνόμιζέ τις ὅτι εὑρίσκετο ἐν πλήρει ἔαρι.

Τῷ 1758-59 οὔτε χιὼν ἔπεσεν, οὔτε παγετὸς ἐγένετο.

Τῷ 1782 - 83, περὶ τὸ τέλος τοῦ Δεκεμβρίου, ἡ θερμότης ἦτο ἔκτακτος· συνέβησαν καταιγίδες ὡς κατ' Αὔγουστον συνήθως, καὶ τὸν Ἰανουάριον τὰ δένδρα εἶχον ἀνθίσει ὡς εἰ ἦτο Μάϊος.

Τῷ 1821 - 22 ἡ θερμοκρασία ὑπῆρξε γλυκυτάτη. Τὰ *μπιζέλια* εἶχον ἀνθίσει τὸν Δεκέμβριον, ἡ δὲ συγκομιδὴ τοῦ οἴνου ὑπῆρξε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ σπουδαιοτέρα τοῦ αἰῶνος ἡμῶν.

Καὶ τῷ 1857 - 58 ὁ χειμὼν ὑπῆρξεν ἐαρινός.

\~\~\~

Ἀκαδήμεια... μαγειρισσῶν. Ὑπάρχει ἐν Βερολίνῳ Ἀκαδήμεια προορισμὸν αὐτῆς ἔχουσα τὴν μόρφωσιν τελείων μαγειρισσῶν, ὧν αἱ θεωρητικαὶ καὶ πρακτικαὶ σπουδαὶ διαρκοῦσι πέντε μῆνας καὶ περατοῦνται διὰ δημοσίων ἐξετάσεων, ἐν αἷς πάντες οἱ γαστρίμαργοι τοῦ Βερολίνου θεωροῦσι καθῆκόν των νὰ παρευρεθῶσιν ὡς κριτικοί, ἐννοεῖται.

Νέα σειρὰ μαθημάτων ἀρξαμένη τῇ 2 Ἰανουαρίου, προσείλκυσεν ὑπὲρ τὰς 140 μαθητρίας. Τὰ μαθήματα περιλαμβάνουσι τρεῖς ὑποδιαιρέσεις· μαθήματα εἰδικῶν μαγειρισσῶν, μαθήματα μαγειρισσῶν πανδοχείων, καὶ μαθήματα διδασκαλισσῶν μαγειρισσῶν.

\~\~\~

Ὁ διάσημος οἰκονομολόγος Λεροὰ Βωλιὲ μέλλει, ὡς λέγεται, νὰ ἐκδώσῃ ἀλληλογραφίαν τινὰ περίεργον ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ τσάρου Παύλου, τῆς τσαρίνας συζύγου του, καὶ νέας τινὸς κυρίας τῆς τιμῆς. Τὰ πρωτότυπα τῶν ἐπιστολῶν τούτων παρεδόθησαν εἰς τὸν Λεροὰ Βωλιὲ ὑπὸ τῆς πριγκιπίσσης Λίζας Τρουβέτζκοϊ.

\~\~\~

Digitized by Google

Κατὰ σύγγραμμά τι νεώτατον τοῦ Ἑρρίκου Γκρὸς, ἐν Γερμανίᾳ νῦν ὑπάρχουσι πεντακόσιαι περίπου γυναῖκες συγγραφεῖς. Εἶνε γνωστὸν ὅτι οἱ Γερμανοὶ δεικνύουσι πολλὴν περιφρόνησιν πρὸς τὰς εἰς τὸ ὡραῖον φῦλον ἀνηκούσας συγγραφεῖς.

Τρεῖς Ῥῶσσοι ἐπεχείρησαν καὶ ἤγαγον εἰς πέρας τὴν εἰς τὸ ὄρος Ἀραρὰτ ἀνάβασιν. Ἡ ἀνάβασις αὕτη εἶνε ἐπιχείρησις δυσχερεστάτη, οὐδέποτε δ' ἄχρι τοῦδε κατωρθώθη. Οὐ μόνον τὸ ὄρος εἶνε δυσανάβατον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐγχώριοι, ὑπὸ δεισιδαίμονός τινος σεβασμοῦ, πράττουσι πᾶν τὸ ἐπ' αὐτοῖς ὅπως ἀπομακρύνωσιν ἀπ' αὐτοῦ τοὺς περιηγητάς. Καὶ ἂν οὗτοι κατορθώσωσι ποτὲ νὰ εὕρωσιν ὁδηγούς, ἐγκαταλιμπάνονται πάντοτε σχεδὸν πρὶν ν' ἀνέλθωσιν ἄχρι τῆς κορυφῆς.

Ἐκ τῶν καλῶν τεχνῶν ὀλίγιστον ἠγάπα ὁ Γαμβέτας τὴν μουσικήν. Κυρία, ἐνθουσιῶσα περὶ τὴν μουσικὴν τοῦ Βάγνερ, παρεσκεύασεν ἑσπερίδα, ὅπως διασκεδάσῃ τοὺς ξένους της διὰ τῶν συνθέσεων τοῦ ἐξόχου καὶ προσφιλοῦς αὐτῇ μελοποιοῦ. Μετὰ τὸ ἄριστον Γαμβέτας, Σαρσεῦ καὶ Σαλλεμὲλ Λακοὺρ ἤρξαντο διαλεγόμενοι περὶ φιλολογίας τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος· ὅσον προεχώρει ἡ ὥρα, τοσοῦτον ζωηρὸς ἀπέβαινεν ὁ διάλογος· ἦλθον αἱ μέσαι νύκτες, καὶ ἡ οἰκοδέσποινα δὲν ἔλαβεν εὐκαιρίαν νὰ ἀνοίξῃ τὸ κλειδοκύμβαλον. Ὅλη ἡ αἴθουσα ἦτο μεστὴ τῆς λιγυρᾶς φωνῆς τοῦ Γαμβέτα. Ἰδιαίτερον φιλοκαλίας αἴσθημα εἶχεν ὁ ἀνὴρ ὑποκειμένου λόγου περὶ ζωγραφικῆς. Ἐτιμᾶτο διαφερόντως ὑφ' ἁπάντων τῶν ἐν Παρισίοις ζωγράφων, οἵτινες τὸν ὑπελάμβανον μέλλοντα Μαικήναν καὶ δημιουργὸν δημοκρατίας ἀττικῆς. Ἦτο φίλος ἐπιστήθιος τοῦ Κοκελέν. Ἐφοίτα δὲ εἰς τὰ πρώτιστα τῶν καλλιτεχνικῶν ἐργαστηρίων καὶ τῶν οἰκείων ἐκθέσεων. Ὁ Γαμβέτας ὅλον μὲν τὸν βίον ἀπὸ τοῦ 1866 κατηνάλωσεν ἐν τῇ πολιτικῇ, πλέον δ' ἢ ἅπαξ ἐπόθησεν ἡσυχίαν καὶ βίον ἰδιωτικόν. Θηρεύων πέρυσι μετὰ φίλων, ἀνεφώνησεν «εὐτυχὴς ἐγὼ ἐὰν ἠδυνάμην νὰ φυλάσσω δάση!» Μετὰ βραχεῖαν δὲ σιωπήν, εἶπεν· «ἴσως γίνῃ τοῦτο, ἀφοῦ ἀνακτήσωμεν Ἀλσατίαν καὶ Λωραίναν!». Εἰς τὴν διάνοιαν ταύτην ἐκορυφώθησαν ἅπαντες οἱ πόθοι του καὶ συνετάφησαν αὐτῷ.

Ὅτε ἐξετέθη ὁ διάσημος ἰατρὸς Ἀπερνέθυ ὑποψήφιος διευθυντὴς τοῦ νοσοκομείου τοῦ Ἁγ. Βαρθολομαίου, ἐπεσκέφθη ἕνα τῶν ἐπιτρόπων, πλούσιον, ἀλλ' οἰηματίαν παντοπώλην. Ἰδὼν οὗτος τὸν ἐπιφανῆ χειρουργὸν εἰσελθόντα, ἀμέσως ἀνέλαβε τόνον προστασίας πρὸς τὸν κατὰ τὸ φαινόμενον ἱκέτην. «Ὑποθέτω, κύριε, ὅτι ἔχετε ἀνάγκην τῆς ψήφου καὶ τῆς προστασίας μου κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμὴν τῆς ζωῆς σας;» Ὁ Ἀπερνέθυ πειραχθεὶς ἐκ τοῦ τρόπου τούτου καὶ ἀχθόμενος τοὺς οἰκηματίας, ζωηρῶς ἀπήντησε· «Ὄχι, ἔχω ἀνάγκην ξηρῶν σύκων ἀντὶ πέντε σολδίων· φέρε τα ἀμέσως, δὲν ἔχω καιρὸν νὰ χάσω».

Κατὰ τὸν **F. Zurcher (Les phénomènes de l'atmosphère)**, ἐν ταῖς ἑπομέναις πόλεσιν ἀριθμοῦνται κατ' ἔτος θύελλαι κατὰ μέσον ὅρον: ἐν Νερτσχιούσκῃ τῆς Σιβηρίας (51° πλάτους), 2· ἐν Καΐρῳ 4· ἐν Στοκχόλμῃ, 9· ἐν Πετρουπόλει, 9· ἐν Πεκίνῳ, 6· ἐν Λονδίνῳ, 9· ἐν Ἀθήναις, 11· ἐν Παρισίοις, 14· ἐν Τολώσῃ, 15· ἐν Στρασβούργῳ, 17 ἐν Βερολίνῳ, 18· ἐν Σμύρνῃ, 19· ἐν Εὐαέρῳ (Buenos-Ayres), 23 ἐν Κουεβέκ, 24· ἐν Γουαδελούπῃ, 37· ἐν Μαρυλάνδῃ, 41· ἐν Ῥώμῃ 43· ἐν Ἰωαννίνοις, 45· ἐν Ῥίῳ Ἰανείρῳ, 50· ἐν Καλκούτῃ, 60.

Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς σημειοῖ, ὅτι ἐντὸς ἔτους ὁ ἀριθμὸς τῶν θυελλῶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Ἑλλάδι εἶνε διπλάσιος ἢ καθ' ὅλην τὴν Γερμανίαν.

Προσεχῶς μεταβαίνει εἰς Παρισίους πολυπληθὴς θίασος παραδόξων Ἀμερικανῶν μουσικῶν. Τὰ ὄργανα τῶν ὁποίων ποιοῦνται χρῆσιν ἐλήφθησαν ἀπὸ τὸ μαγειρεῖον ἢ τὴν ἀποθήκην τῆς οἰκίας. Οὕτω λοιπὸν οἱ Παρισινοὶ θὰ ἴδωσι μίαν νεαρὰν μουσουργόν, τὴν μις Ῥαϊνόους, ἐκτελοῦσαν ἐπὶ ἑνὸς τηγανίου θελκτικωτάτας μελῳδίας.

Κατὰ τὴν *ἐνιαυσίαν στατιστικὴν* τῆς Πετρουπόλεως, τῷ **1881** ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Ῥωσσίας ἐγεννήθησαν **51,312** τέκνα νόμιμα, καὶ 7,165 νόθα, ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῶν γεννήσεων ἐν γένει ἀνέρχεται εἰς **58,477**. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἀπέθανον **32,956**. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἀποτελεῖ τὸν ἀνώτατον ὅρον τῆς θνησιμότητος ἐν Πετρουπόλει ἀπὸ δεκατεσσάρων ἐτῶν.

Εἷς Ἀναγνώστης

ΥΓΙΕΙΝΗ

Ἓν ἐκ τῶν καλλίστων τονωτικῶν, δυνάμενον ὑπὲρ πᾶν ἄλλο νὰ συντελέσῃ εἰς ἐνδυνάμωσιν σώματος ἀσθενοῦς, εἶνε ἡ πρόσφατος *κρέμα*, τρωγομένη τὴν πρωΐαν, ἐὰν, ἐννοεῖται, τὴν ἀνέχεται ὁ στόμαχος. *Κρέμαν* λοιπὸν εἰς τὸ πρόγευμά σας, ἐὰν δύνασθε. Ὅσῳ μᾶλλον εἶνε πρόσφατος, ὅσῳ καθαρώτερον καὶ καλλίτερον τὸ γάλα ἐξ οὗ κατασκευάζεται, τόσῳ ἀξιολογώτερα τὰ ἐξ αὐτῆς ἀποτελέσματα.

* *

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ ΚΟΡΙΝΝΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑ «ΟΜΟΝΟΙΑΣ»

Digitized by Google

'Αριθ. 370 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9 | 30 Ἰανουαρίου 1883

Πανομοιότυπον τῆς ὑπογραφῆς τοῦ

ΛΑΜΠΡΟΥ ΚΑΤΣΩΝΗ

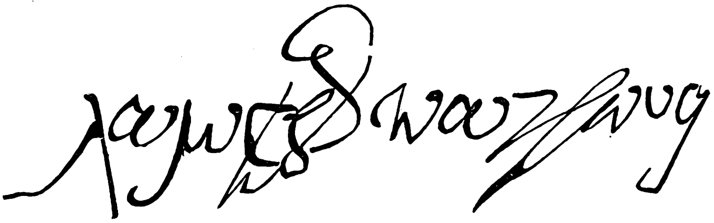

Ἡ ὑπογραφὴ αὐτὴ τοῦ ἐθνικοῦ ἥρωος ἀντεγράφη ἐκ τοῦ κατωτέρω ἐγγράφου κατ' εὐμενῆ παραχώρησιν τοῦ κατέχοντος αὐτὸ κ. Δ. Κ. Παπαγεωργίου.

«Μὲ τὸ παρὸν φανερόνο ἐγὸ ὁ τενέντε κολονέλος Λάμπρος κατζόνης οτη ειμινα χρεόστης στὸν κουμπάρομου τὸν καπεταν ἀντρίτζο γροσια χηληα νουμερο γρο: 1000 τὰ ὁπιᾶ ναντουτα ἐφχαριστήσω ησαι ημεραις 31 καὶ διὰ σιγουριτα τουεδοσα το παρον μου ης τὰς χῆρας του.

»1790 ηουνιου πεντη· θηάκι.

Λάμπρος κατζωνης.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΚΑΤΖΩΝΗΣ

Ὁ Λάμπρος Κατζώνης ἐγεννήθη εἰς Λεβάδειαν τῆς Βοιωτίας ἀκριβῶς σχεδὸν περὶ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, δύναται δὲ νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν ναυτικῶν ἡρώων, ὅσους ἀναφέρει ἡ πάτριος ἡμῶν ἱστορία, ἢ τοσούτους ναυτικοὺς ἄνδρας ὑμνήσασα. Νεώτατος ἔτι μετέσχε τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ὑποκινηθείσης ἐπαναστάσεως, ἀπῆλθεν ἔπειτα εἰς Ῥωσσίαν, κατῴκησεν εἰς Κριμαίαν, κατετάχθη ὡς ἀξιωματικὸς εἰς τὸ ἱδρυθὲν τότε αὐτόθι ἑλληνικὸν τάγμα, διέπρεψεν ὑπὸ τὸν Ποτέμκην εἰς τὸν κατὰ τῆς Περσίας ῥωσσικὸν πόλεμον, ἀπέδειξε διὰ ναυτικῶν τολμημάτων περὶ Κριμαίαν ὅτι ἦτο ναύτης οὐδὲν ἧττον ἐπιτήδειος ἢ στρατιώτης, καὶ κατελθὼν τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1788 εἰς Τεργέστην ἀνέλαβε τὴν ἡγεμονίαν τοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐξοπλισθέντος στολίσκου. Ὁποῖα καὶ ὁπόσα ἦσαν τὰ πλοῖα, δι' ὧν ὁ Λάμπρος περιήγαγεν ἐπὶ 5 ὅλα ἔτη ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς θαλάσσαις νικηφόρον τὴν σημαίαν αὐτοῦ ἀκριβῶς δὲν γνωρίζομεν. Ἐκ Τεργέστης ἐξέπλευσεν ἐν ἀρχῇ τοῦ 1788 μετὰ τριῶν σκαφῶν, ἐξ ὧν τοῦ ἑνὸς μόνον ἠξεύρομεν τὸ ὄνομα καὶ τὴν δύναμιν· ἦτο δὲ τὸ σκάφος τοῦτο ἀμερικανικὸν καταδρομικὸν 26 πυροβόλων, ὅπερ ἀγορασθὲν ὑπὸ τῆς αὐτόθι κοινότητος ὠνομάσθη ὑπ' αὐτοῦ *Ἀθηνᾶ τῆς Ἄρκτου*. Μετ' οὐ πολὺ ὁ Λάμπρος κυριεύσας περὶ τὸ Αἰγαῖον μὲν ἓξ ἐχθρικὰ πλοῖα, καὶ περὶ Συρίαν ἕτερα ἕξ, ὥπλισεν αὐτὰ καὶ συγκατέταξεν εἰς τὸν ἴδιον στολίσκον· ἀλλὰ ποία ἦτο ἡ δύναμις τῶν πλοίων τούτων ἄδηλον. Βραδύτερον ἀναφέρονται ἐν τῇ μοίρᾳ τοῦ Λάμπρου ὀκτὼ ἕτερα πλοῖα · δύο μὲν κυβερνώμενα ὑπὸ τῶν Σπετσιωτῶν Ἀναργύρου καὶ Καρακατσάνη, πλὴν δὲ τούτων ὁ *Ἀχιλλεὺς* ὑπὸ τὸν Ζυγούρην, ἡ *Μαρία* 24 πυροβόλων ὑπὸ τὸν Πασχάλην Κασίμην καὶ 4 προσέτι πλοῖα ὑπὸ τὸν Ἐμμανουὴλ Μπουρζουνάκην, τὸν Δημήτριον Ἀλεξόπουλον, τὸν Εὐστράτιον Νικηφοράκην καὶ τὸν Κωνσταντῖνον Παταράκην. Μετὰ τῆς δυνάμεως ταύτης ἥτις ἐν τούτοις κατηρτίσθη κατὰ μικρόν, λέγεται ὁ Λάμπρος, κατὰ τὰ δύο ἔτη 1788 καὶ 1789 οὐ μόνον ἀφανίσας πᾶσαν ναυτικὴν τοῦ ὀσμανικοῦ Κράτους ἐμπορίαν, οὐ μόνον κυριεύσας μὲν τὸ φρούριον τοῦ Καστελλορίζου εἰς τὰ παράλια τῆς Λυκίας, καταστρέψας δὲ τοὺς προμαχῶνας τοῦ Δυρραχίου, ἀλλὰ καὶ ἐπανειλημμένως ναυμαχήσας ἐκ παρατάξεως αὐτὸν τὸν ὀσμανικὸν στόλον. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἐν ἐλλείψει εἰδήσεων ἀσφαλεστέρων, δὲν θέλομεν ἐνδιατρίψει περὶ τὰ καθέκαστα τῶν φημιζομένων τούτων κα-

Digitized by Google

τορθωμάτων· τοῦτο μόνον βεβαιοῦμεν ὡς ἀναμφισβήτητον, ὅτι τῷ 1789 ἡ καταπλαγεῖσα τουρκικὴ κυβέρνησις ἠγωνίσθη νὰ προσοικειωθῇ τὸν ἄνδρα διὰ τοῦ διερμηνέως τοῦ στόλου Στεφάνου Μαυρογένους. Ὁ διερμηνεὺς ἔγραψε πρὸς τὸν Λάμπρον ἐπιστολὴν, δι' ἧς προσαγορεύει αὐτὸν *ἀνδρειότατον ἥρωα*, ἐπαγγέλλεται δὲ εἰς αὐτόν τε καὶ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ ἀμνηστίαν καὶ παραχωρεῖ αὐτῷ τὴν διαδοχικὴν καὶ ἀφορολόγητον ἡγεμονείαν μιᾶς τῶν νήσων τοῦ Ἰκαρίου πελάγους οἵαν ἤθελεν ἐκλέξει, ἐπιχορηγῶν συνάμα καὶ ἀξιόλογον χρηματικὸν ποσόν. Ἀλλ' ὁ Λάμπρος ἀπέκρουσε πάντα ταῦτα καὶ ἐξακολουθήσας τὸν ἀγῶνα συνεκρότησε τῷ 1790 τὴν πεισματωδεστέραν τῶν ναυμαχιῶν αὐτοῦ, περὶ ἧς σώζονται λεπτομέρειαι μὴ δυνάμεναι, νομίζομεν, νὰ ἀμφισβητηθῶσιν.

Ἀπριλίῳ μηνὶ 1790 ὁ Λάμπρος ἐναυλόχει εἰς Κέαν μετὰ πλοίων ἐννέα, διότι εἶχε προεκπέμψει τὰ λοιπὰ πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ καταδρομικοῦ αὐτῶν ἔργου. Πρό τινος δὲ εἶχε παραλάβει μεθ' ἑαυτοῦ 500 κλέφτας ὑπὸ τὸν Ὀπούντιον Λοκρὸν Ἀνδροῦτζον, τὸν πατέρα τοῦ Ὀδυσσέως ἐκείνου, ὅστις ἐν ἀρχῇ τῆς τελευταίας μεγάλης ἐπαναστάσεως διετέλεσεν ὁ ἐπισημότατος τῶν πολεμάρχων τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος. Ἴσως φανῇ παράδοξον πῶς οἱ ὀρεσίβιοι οὗτοι μαχηταὶ ἀπεφάσισαν νὰ θαλασσομαχήσωσιν. Ὑπάρχουσιν ὅμως πολλὰ τοιαῦτα παραδείγματα κλεφτῶν καὶ ἁρματωλῶν εἰς ναυμάχους μεταβληθέντων.—Τὸ δὲ παρὸν γεγονὸς ἐπιβεβαιοῦται ὑπὸ τοῦ ᾄσματος:

Τ' Ἀνδρούτσ' ἡ μάνα χαίρεται, τ' Ἀνδρούτσ' ἡ μάνα κλαίει,
Ἔχει τοὺς γιούς ἁρματωλοὺς καὶ καπεταναραίους.

Τῇ 6 Ἀπριλίου ἡ προφυλακὴ ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Λάμπρον ὅτι ἐπεφάνη μεταξὺ Ἄνδρου καὶ Εὐβοίας ὁ ὀσμανικὸς στόλος ἐκ πεντεκαίδεκα μεγάλων πλοίων συγκείμενος. Ὁ Λάμπρος ἐξώρμησεν ἀμέσως εἰς συνάντησιν αὐτοῦ· ἀλλὰ μετὰ τρίωρον πυροβολισμὸν οἱ πολέμιοι παραδόξως ὑπεχώρησαν, ἵνα λάβωσι καιρὸν νὰ ἑνωθῶσι μετὰ τῆς περιμενομένης ὑπ' αὐτῶν ἀλγερινῆς μοίρας. Οὐδὲν ἧττον ἡ ὑποχώρησις αὕτη δὲν δύναται νὰ λογισθῇ εἰμὴ ὡς ἧττα, ἐὰν ἀναλογισθῶμεν ὅτι ἡ δύναμις αὐτῶν ἦτο τοὐλάχιστον τετραπλασία, ἂν ὄχι πενταπλασία, τῆς ἑλληνικῆς, τὰ δ' ἑλληνικὰ πλοῖα δὲν ἔπαυσαν καταδιώκοντα αὐτοὺς μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως ὁ στολίσκος τοῦ Λάμπρου ὑπέστη βλάβην οὐ μικράν, καὶ δύο τῶν πλοίων αὐτοῦ, τὰ τοῦ Ἀναργύρου καὶ τοῦ Καρακατσάνη, ἀπομακρυνθέντα ἐν τῇ καταδιώξει δὲν ἠδυνήθησαν οὐδὲ τὴν ἐπιοῦσαν νὰ ἑνωθῶσι μετὰ τῶν λοιπῶν ἕνεκα τῶν ἐναντίων ἀνέμων. Τὴν δ' ἐπιοῦσαν ταύτην προσῆλθε καὶ ἡ ἀλγερινὴ μοῖρα, ὥστε οἱ πολέμιοι ἐπέπεσον μετὰ διπλασίας δυνάμεως. Ὁ Λάμπρος καίτοι δὲν εἶχεν ἤδη εἰμὴ πλοῖα ἑπτά, καὶ ταῦτα παθόντα ἀπὸ τῆς προτεραίας, δὲν ἐδίστασε νὰ ἀντιπαραταχθῇ, ὥστε συνεκροτήθη ἀγὼν φοβερὸς περὶ Καφηρέα, περὶ τὸν χῶρον δηλαδὴ ἐκεῖνον, ὅπου μετὰ τριάκοντα καὶ πέντε ἔτη ἔμελλε νὰ διαπράξῃ ὁ Γεώργιος Σαχτούρης ἓν τῶν λαμπροτάτων αὐτοῦ κατορθωμάτων. Οἱ ἐχθροὶ περιζώσαντες τὴν μοῖραν τοῦ Λάμπρου ἤρχισαν νὰ πυροβολῶσι πανταχόθεν κατ' αὐτῆς· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπεχείρησαν νὰ κυριεύσωσι τὰ σκάφη ἐξ ἐπίπλου. Καὶ πρώτη λοιπὸν ἡ ὀσμανικὴ ναυαρχὶς φέρουσα 74 πυροβόλα, ἀπεπειράθη νὰ προσκολληθῇ εἰς τὸν *Ἀχιλλέα*· ἀλλ' ὁ κυβερνήτης αὐτοῦ, ὁ γενναῖος Ζυγούρης, ἀνῆψεν ἐν τῷ ἅμα πυρὰ ἐπὶ τῶν κεραιῶν, ἀπειλῶν νὰ μεταδώσῃ τὰς φλόγας εἰς τὸν πλησιάζοντα κολοσσόν. Τότε ἡ ναυαρχὶς ὠπισθοχώρησε καὶ ἑνωθεῖσα μετὰ πέντε Ἀλγερινῶν φρεγατῶν ἐπέπλευσε κατὰ τῆς *Μαρίας* τοῦ Πασχάλη Κασίμη, ὅστις δὲν ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Οἱ Ἀλγερινοὶ εἰσπηδήσαντες ἐντὸς τοῦ πλοίου τούτου ἐφόνευσαν 147 Ἕλληνας καὶ τραυματίσαντες τόν τε κυβερνήτην καὶ τοὺς περιληφθέντας τρισκαίδεκα ναύτας, ἐκυρίευσαν τὴν *Μαρίαν*. Ἕτερον δὲ ἀλγερινὸν πλοῖον φέρον τριάκοντα καὶ ἓξ μεγάλα πυροβόλα, προσεκολλήθη εἰς τὴν *Ἀθηνᾶν*, τῆς ὁποίας τὸ κατάστρωμα ἐπληρώθη διὰ μιᾶς πολεμίων. Ἀλλ' ὁ Λάμπρος ἀντιπαραταχθεὶς ἐκ τοῦ συστάδην καὶ καταβαλὼν τοὺς εἰσπηδήσαντας, ἠδύνατο ἴσως νὰ κυριεύσῃ τὸν ἀντίπαλον, ἐὰν ἦνε ἀληθὲς, ὅτι ἐκ τῶν 600 τούτων ναυβατῶν δὲν διεσώθησαν εἰμὴ τριάκοντα καὶ ἕξ. Ἐνόμισεν ὅμως, φαίνεται, συνετώτερον νὰ ἀποχωρισθῇ ἀπὸ αὐτοῦ τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων αὐτοῦ πλοίων δεινοτάτας παθόντα ζημίας μετ' ὀλίγον κατεστράφησαν. Τὸ τοῦ Ἐμμανουὴλ Μπουρζουνάκη, ἀποβαλὸν τὸν πρυμνήσιον ἱστὸν καὶ τὸν κυβερνήτην αὐτοῦ, κατώρθωσε μὲν νὰ διελάσῃ ἀνὰ μέσον τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐπυρπολήθη ὑπὸ τῶν ἰδίων ναυβατῶν. Περὶ τὸν Δημήτριον Ἀλεξόπουλον δὲν ἔμειναν ζῶντες εἰμὴ δέκα, οἵτινες ἔρριψαν τὸ σκάφος εἰς τὴν νῆσον Ἄνδρον, καὶ οἱ μὲν ναῦται φυγόντες διεσώθησαν, ἀλλ' ὁ ἀτρόμητος Ἀλεξόπουλος προσαγαγὼν θρυαλλίδα εἰς τὴν ἐναπομείνασαν ὀλίγην πυρίτιδα, ἀνετινάχθη μετὰ τοῦ πλοίου καὶ τῆς σημαίας εἰς τὸν ἀέρα. Τελευταῖον ὁ Εὐστράτιος Νικηφοράκης ἠδυνήθη, εἰ καὶ περιεζωσμένος ὑπὸ πολεμίων, νὰ ῥίψῃ τὸ πλοῖόν του εἰς τὴν ξηρὰν καὶ νὰ σωθῇ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου μετὰ τοῦ πληρώματος καὶ τῆς σημαίας. Καὶ ἐνῷ τοιαύτη συνέβαινε περὶ τὸν Λάμπρον πανωλεθρία, ἐνῷ ὁ Κωνσταντῖνος Παταράκης καὶ ὁ Ζυγούρης ἔχοντες τὸν ἄνεμον ἐναντίον δὲν ἠδύναντο νὰ προσέλθωσιν εἰς βοήθειαν αὐτοῦ, ἐνῷ οἱ ἱστοὶ τῆς *Ἀθηνᾶς* εἶχον βλαβῆ καιρίως καὶ αἱ κεραῖαι κατακοπῆ καὶ τὰ ἱστία καὶ τὰ πλευρὰ κατατρυπηθῆ, καὶ τὸ σκάφος πανταχόθεν διέρρεε, καὶ αὐτὸς ἔφερε τραῦμα εἰς τὴν κεφαλὴν, ὁ ἀδάμαστος ἀνὴρ ἐπέμεινεν ἀν-

Digitized by Google

ταγωνιζόμενος καὶ μὴ θέλων νὰ καταλίπῃ τὴν ναυαρχίδα αὐτοῦ. Ἐπὶ τέλους ἐκ τῶν 295 ἀνδρῶν ὅσοι ἀπήρτιζον τὸ πλήρωμα τῆς *Ἀθηνᾶς* δὲν ἔμειναν εἰμὴ 5 ἀξιωματικοὶ καὶ 55 ναῦται, ἐξ ὧν οἱ 38 πληγωμένοι. Τότε οὗτοι ἐζήτησαν διὰ σημείων λέμβους παρὰ τῶν ὑπηνέμων συντρόφων καὶ ἐσώθησαν δι' αὐτῶν, πυρπολήσαντες μὲν τὴν *Ἀθηνᾶν*, ἀπελθόντες δὲ αὐτοὶ μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ των ἐπὶ τοῦ πλοίου τοῦ Παταράκη εἰς Μῆλον.

Κατὰ τὴν ναυμαχίαν λοιπὸν ταύτην ὁ Λάμπρος ἀπώλεσε δύο μὲν πλοῖα αἰχμαλωτισθέντα, τὸ τοῦ Κασίμη καὶ τὸ τοῦ Νικηφοράκη, τρία δὲ πυρποληθέντα ὑπὸ τῶν ἰδίων κυβερνητῶν, περὶ τοὺς 650 δὲ ἄνδρας καὶ ἀξιωματικούς, ἐκτὸς τῶν τραυματιῶν ὅσοι διεσώθησαν. Μεταξὺ τῶν φονευθέντων τούτων ἦσαν καὶ πολλοὶ κλέφται, ὡς μαρτυρεῖ τὸ προειρημένον ᾆσμα, τὸ ὁποῖον μνημονεῦον τῆς προκειμένης ναυμαχίας λέγει·

Σὰν πιάστηκαν 'ς τὸν πόλεμον ἀπ' τὴν αὐγ' ὡς τὸ βράδυ,
Πολλοὶ κλέφταις σκοτώνονται τοῦ καπετὰν Ἀνδρούτσου.

Ἐκ δὲ τῶν πολεμίων βεβαιοῦται ὅτι ἐφονεύθησαν 3,000 καὶ ἐπληγώθησαν πολλοί. Ὁπωσδήποτε ὅμως ὁ Λάμπρος ἡττήθη· ἀλλὰ ὑπάρχουσιν ἧτται ἀντάξιαι νικῶν. Εἰς Μῆλον εὗρεν ὁ Παταράκης γαλλικὸν δρόμωνα, ὅστις εἶχε καταπλεύσει εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην, ἀφοῦ παρέστη πόρρωθεν θεατὴς τοῦ τραγικοῦ ἀγῶνος, τοῦ ὁποίου τὰς περιπετείας ἀνέγραψεν ἐπιμελῶς ὁ κυβερνήτης αὐτοῦ. Ὁ γενναῖος Γάλλος, ὅστις περιεποιήθη ἅπαντας τοὺς περισωθέντας ἐκείνους ἄνδρας, ἀκούσας τὸν Πάτμιον Ἀναστάσιον Παλαιολόγον εἰπόντα ὅτι ἐνικήθησαν, ἀνέγνω αὐτῷ εἰς ἀπάντησιν τὸ ἡμερολόγιόν του, ἐν ᾧ διὰ μακρῶν ἐγκωμίαζε τὴν γενναιότητα αὐτῶν καὶ προσέθετεν ἐπὶ τέλους, ὅτι κατὰ τὴν ἀνδρείαν τοὐλάχιστον ὑπολαμβάνει αὐτοὺς ἐναμίλλους τῶν εὐκλεῶν αὐτῶν προπατόρων. Καὶ βραδύτερον ὁ Ἐνετὸς ἀρχιναύαρχος Ἔμος εἶπε πρός τε τὸν Λάμπρον καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν Παλαιολόγον· «ἐὰν ἀπωλέσατε πέντε πλοῖα, 600 ναύτας, 2 πλοιάρχους καὶ 49 ἀξιωματικούς, ἡ δόξα ἡμῶν ἔσται ἀΐδιος». Ἀλλὰ καὶ ἡ Αἰκατερίνη αὐτή, ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Ῥωσσίας, ἐτίμησε τὸν Λάμπρον προβιβάσασα μὲν αὐτὸν εἰς βαθμὸν χιλιάρχου, ἀπονείμασα δὲ αὐτῷ τὸ παράσημον τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Οὐδὲ ἀπέβαλε τὸ θάρρος καὶ τὰς πεποιθήσεις αὐτοῦ ὁ ἥρως τῆς Βοιωτίας ἕνεκα τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου ἀτυχήματος. Ἀλλ' ἀναδιοργανώσας τὴν ναυτικὴν αὐτοῦ μοῖραν ἡτοιμάζετο νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἀγῶνα ὅτε, ἔτι ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1791 ἀρξαμένων τῶν περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεων μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας, ἔλαβε διαταγὰς νὰ παύσῃ πᾶσαν ἐχθροπραξίαν. Ὁ Λάμπρος ἀγανακτήσας ἀνεφώνησεν, ὡς βεβαιοῦται, ὅτι, *ἐὰν ἡ αὐτοκράτειρα συνωμολόγησε τὴν εἰρήνην αὐτῆς, ὁ Κατσώνης ἀκόμη δὲν ὑπέγραψε τὴν ἐδικήν του*, ἐξέδωκεν ἔντονον κατὰ τῆς ῥωσσικῆς πολιτικῆς διαμαρτύρησιν κατὰ μῆνα Μάϊον 1792 καὶ κατέλαβε τὴν περὶ τὸ Ταίναρον λακωνικὴν παραλίαν μετὰ τοῦ Ἀνδρούτσου, ἵνα ἀπὸ τοῦ ὁρμητηρίου τούτου ἐξακολουθήσῃ τὰς ἐπιδρομὰς αὐτοῦ. Ἐκεῖ προσβληθεὶς ὑπὸ τοῦ ὀσμανικοῦ στόλου (μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὴν περίστασιν ταύτην συνέπραξαν παραδόξως καὶ δύο γαλλικὰ μονόκροτα), ἀντέστη μὲν ἐπί τινα χρόνον καὶ δεινὴν ἐπήνεγκε σφαγὴν εἰς τοὺς ἀποβιβασθέντας πολεμίους, ἀλλ' ἐπὶ τέλους προτραπεὶς καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μάνης Τζανέτου Γρηγοράκη, ἀπέπλευσεν εἰς Ἰθάκην καὶ ἐκεῖθεν ἐπέστρεψεν εἰς Ῥωσσίαν. Παρὰ τῇ Αἰκατερίνῃ δὲν ἔτυχεν εὐμενοῦς δεξιώσεως· Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς ὁ διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν τῷ 1796 Παῦλος Α', ἀμείβων τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ, ἐδωρήσατο τῷ ἀνδρὶ γενναίαν χρηματικὴν χορηγίαν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ὁ Λάμπρος ζητήσας τὴν ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἄφεσιν κατεστάθη εἰς Κριμαίαν καὶ ἀπέθανεν ἐν ἀκμῇ ἔτι τῆς ἡλικίας τῷ 1804[1].

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιςορία Ὀνωρίου Βαλζάκ.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

Συνέχεια· ἴδε σελ. 58.

Ὁ Γρανδὲ ἐβάδισε κατ' ἀρχὰς σιωπηρὸς μετὰ τοῦ ἀνεψιοῦ του· ὄχι ὅτι ἐστενοχωρεῖτο ν' ἀποκαλύψῃ εἰς τὸν Κάρολον τὸν θάνατον τοῦ πατρός του· ἀλλ' ᾐσθάνετο εἶδός τι οἴκτου, γνωρίζων ὅτι ἦτο πάντῃ ἄπορος, καὶ ἀνεζήτει φράσεις προσφόρους, ἵνα μετριάσῃ τὴν ἔκφρασιν τῆς σκληρᾶς ἀληθείας. «Ἔχασες τὸν πατέρα σου!» οὐδὲν ἐσήμαινεν. Οἱ πατέρες ἀποθνήσκουσι πρὸ τῶν τέκνων. Ἀλλά: «Εἶσαι ἐντελῶς ἄπορος!» περιεῖχε πάντα ὁμοῦ τὰ ἐπὶ γῆς δυστυχήματα. Ταῦτα δὲ διαλογιζόμενος ὁ γέρων περιήρχετο ἐκ τρίτου τὴν μεσαίαν δενδροστοιχίαν, ἧς ἡ ἄμμος ἔτριζεν ὑπὸ τοὺς πόδας του. Κατὰ τὰς κρισίμους τοῦ βίου στιγμάς, ἡ ψυχὴ ἡμῶν συνάπτεται στενῶς μετὰ τῶν τόπων, ὅπου ἐπῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ἡ χαρὰ ἢ ἡ λύπη. Οὕτω δὲ ὁ Κάρολος παρετήρει μετὰ προσοχῆς μεγάλης τοὺς πύξους τοῦ κηπαρίου, τὰ πίπτοντα κίτρινα φύλλα, τοὺς ἐφθαρμένους τοίχους, τὰ παράδοξα σχήματα τῶν ὀπωροφόρων δένδρων, καὶ πάσας τὰς πέριξ αὐτοῦ γραφικὰς λεπτομερείας, αἵτινες ἔμελλον νὰ μείνωσιν ἐγκεχαραγμέναι εἰς τὴν μνήμην του, συνδεδεμέναι διαρκῶς πρὸς τὴν ὑψίστην ἐκείνην ὥραν διὰ τοῦ μνημονικοῦ συνειρμοῦ ὃν ἔχουσι τὰ πάθη ἰδιάζοντα.

1. Κ. Παπαρρηγόπουλος.

Digitized by Google

— Ὡραῖος, ζεστὸς καιρός, εἶπεν ὁ Γρανδέ, βαθέως ἀναπνέων.

— Ἀλήθεια, θεῖέ μου ἀλλὰ διατί . . .

— Ἄκουσε, παιδί μου, ὑπέλαβεν ὁ θεῖος. Ἔχω νὰ σοῦ εἰπῶ νέα δυσάρεστα. Ὁ πατέρας σου εἶνε πολὺ κακά . . .

— Κ' ἐγὼ κάθημαι ἐδῶ ; εἶπεν ὁ Κάρολος. Ἀννέτα ! ἐφώνησε, γρήγορα ἄλογα ταχυδρομικά. Θὰ εὕρω ἐλπίζω εἰς τὴν πόλιν ἓν ἁμάξι, προσέθηκε στρεφόμενος πρὸς τὸν θεῖόν του, ὅστις ἔμενεν ἀκίνητος.

— Καὶ ἁμάξι καὶ ἄλογον εἶνε περιττά, ἀπήντησεν ὁ Γρανδὲ θεωρῶν τὸν Κάρολον, ὅστις ἔμενεν ἄφωνος καὶ ἀπλανεῖς ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς. Ναί, πτωχέ μου ἀνεψιέ, μαντεύεις. Ἀπέθανε. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶνε τίποτε. Εἶνε ἄλλο, πολὺ σπουδαιότερον. Αὐτοχειριάσθη !

— Ὁ πατήρ μου !

— Ναί, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ δὲν εἶνε τίποτε. Αἱ ἐφημερίδες ἤρχισαν νὰ φλυαροῦν, ὡς νὰ εἶχαν τὸ δικαίωμα. Κύτταξε.

Καὶ ὁ Γρανδέ, ὅστις εἶχε δανεισθῆ τὴν ἐφημερίδα τοῦ Κρυσώ, ἔθηκε τὸ ἀπαίσιον ἄρθρον ὑπὸ τὰς ὄψεις τοῦ Καρόλου.

Ὁ ταλαίπωρος νέος, παιδίον ἔτι, ἔχων τὴν ἡλικίαν καθ' ἣν ἀνυποκρίτως ἐκδηλοῦνται τὰ πάθη διεῤῥάγη εἰς θρῆνον.

— Τί καλά ! διελογίσθη ὁ Γρανδέ. Οἱ ὀφθαλμοί του μ' ἐτρόμαζαν. Τόρα ποῦ κλαίει ἐσώθη.— Καὶ αὐτὸ δὲν εἶνε τίποτε, ἀνεψιέ μου, ὑπέλαβε μετὰ μικρὸν γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ, ἀγνοῶν δὲ ἂν ὁ Κάρολος τὸν ἤκουε. Δὲν εἶνε τίποτε, θὰ παρηγορηθῇς ἀλλά . . .

— Ποτέ, ποτέ ! Πάτερ μου, πάτερ μου !

— Σ' ἔκαμε πτωχόν, σ' ἄφησε χωρὶς λεπτόν !

— Τί μὲ μέλει δι' αὐτό. Τὸν πατέρα μου θέλω, τὸν πατέρα μου !

Οἱ θρῆνοι καὶ οἱ λυγμοὶ ἀντήχουν ἀπαισίως ἐν μέσῳ τῶν τοίχων ἐκείνων. Αἱ τρεῖς γυναῖκες ὑπὸ οἴκτου συνεχόμεναι, ἔκλαιον. Τὰ δάκρυα εἶνε κολλητικὰ ὡς ὁ γέλως. Ὁ δὲ Κάρολος μὴ ἀκούων τὸν θεῖόν του ἔφυγεν εἰς τὴν αὐλήν, εὗρε τὴν κλίμακα, ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιόν του, κ' ἐῤῥίφθη εἰς τὴν κλίνην του, κρύπτων τὴν μορφὴν αὐτοῦ ἐντὸς τῶν σινδόνων, ἵνα κλαύσῃ ἀνέτως μακρὰν τῶν συγγενῶν του.

— Πρέπει ν' ἀφήσωμεν νὰ περάσῃ ἡ πρώτη ὁρμή, εἶπεν ὁ Γρανδὲ εἰσερχόμενος εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ της εἶχον καταλάβει ταχέως τὰς θέσεις των καὶ εἰργάζοντο διὰ τρεμούσης χειρός, ἀφοῦ ἐσπόγγισαν τὰ δάκρυά των.

— Ἀλλ' αὐτὸς ὁ νέος, ἐξηκολούθησε, δὲν κάμνει διὰ τίποτε. Περισσότερον φροντίζει διὰ τοὺς νεκροὺς παρὰ διὰ τὰ χρήματα.

Ἡ Εὐγενία ἐφρικίασεν, ἀκούουσα τὸν πατέρα της οὕτως ἐκφραζόμενον περὶ τοῦ ἱερωτάτου ἀλγους. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς δ' ἐκείνης ἤρχισε νὰ κρίνῃ τὸν πατέρα της.

Καίτοι πνιγόμενοι, ἀντήχουν πάντοτε τοῦ Καρόλου οἱ λυγμοὶ ἐντὸς τῆς ἠχηρᾶς ἐκείνης οἰκίας· ὁ δὲ βαθὺς αὐτοῦ θρῆνος, ὅστις ἐφαίνετο ὑπογείως ἠχῶν, μόλις τὴν ἑσπέραν ἔπαυσε, βαθμιαίως ἐξασθενήσας.

— Τὸ πτωχὸ παιδί ! εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ.

Ἀλλ' ἀπαίσιος ὑπῆρξεν ἡ ἐκφώνησις αὕτη.

Ὁ γέρων Γρανδὲ ἐθεώρησε τὴν σύζυγόν του, τὴν Εὐγενίαν καὶ τὴν σακχαροδόχην· ἐνθυμήθη τὸ ἔκτακτον πρόγευμα ὅπερ εἶχε παρατεθῆ εἰς τὸν δυστυχῆ του συγγενῆ, καί, στὰς ἐν μέσῳ τῆς αἰθούσης,

— Νὰ σᾶς 'πῶ ! εἶπε μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ἀπαθείας. Ἐννοῶ ἡ σπατάλη νὰ παύσῃ, κυρία Γρανδέ. Δὲν σᾶς δίδω τὰ χρήματά ΜΟΥ, διὰ νὰ *μπουκώνετε* ζάχαρι αὐτὸ τὸ βρωμόπαιδο.

— Ἡ μητέρα μου δὲν πταίει, εἶπεν ἡ Εὐγενία. Ἐγὼ ἔ . . .

— Ἐπειδὴ εἶσαι ἐνῆλιξ, δηλαδή, ὑπέλαβεν ὁ Γρανδέ, διακόπτων τὴν θυγατέρα του, ἐννοεῖς νὰ μοῦ ἐναντιώνεσαι ; Συλλογίσου, Εὐγενία . . .

— Ἀλλὰ πατέρα, ὁ υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ σας δὲν ἔπρεπε νὰ στερηθῇ εἰς τὴν οἰκίαν σας . . .

— Κολοκύθια ! ἐφώνησεν ὁ βυτοποιός. Υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου, . . . ἀνεψιός μου . . . καὶ τὰ ἑξῆς. Τὸν Κάρολον δὲν τὸν ἔχομεν τίποτε. Πεντάρα δὲν ἔχει, καὶ ὁ πατέρας του ἔκαμε πτώχευσιν. Ἀφοῦ κλαύσῃ τὸ πουλάκι μου ὅσον ἔχει ὄρεξιν, νὰ μοῦ ἀδειάσῃ τὴν γωνιάν. Δὲν ἔχω καμμίαν διάθεσιν νὰ μοῦ κάμῃ τὸ σπίτι μου ἄνω κάτω.

— Τί θὰ εἰπῇ, πατέρα, κάμνω πτώχευσιν ; ἠρώτησεν ἡ Εὐγενία.

— Κάμνω πτώχευσιν, ὑπέλαβεν ὁ πατήρ, θὰ εἰπῇ, κάμνω τὴν πλέον ἄτιμον πρᾶξιν ἀπὸ ὅσας ἠμποροῦν νὰ ἀτιμάσουν τὸν ἄνθρωπον.

— Θὰ εἶνε λοιπὸν μεγάλη ἁμαρτία, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ, καὶ ὁ ἀδελφός μας θὰ κολασθῇ.

— Ἄρχισες πάλιν τὰ τροπάριά σου, εἶπεν ὁ γέρων πρὸς τὴν σύζυγόν του, ὑψῶν τοὺς ὤμους. Ἡ πτώχευσις, Εὐγενία, ὑπέλαβεν, εἶνε κλοπή, τὴν ὁποίαν δυστυχῶς προστατεύει ὁ νόμος. Οἱ ἄνθρωποι ἔδωσαν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς τὸν Γουλιέλμον Γρανδέ, ἐπειδὴ τὸν ἤκουαν τίμιον· αὐτὸς τὰ ἔφαγεν ὅλα, καὶ τοὺς ἄφησε μόνα τὰ 'μάτια των, διὰ νὰ κλαίουν ὅσα ἔχασαν. Ὁ λῃστὴς εἶνε καλλίτερος ἀπ' ἐκεῖνον ποῦ πτωχεύει. Ἐκεῖνος σὲ προσβάλλει, ἠμπορεῖς νὰ ὑπερασπισθῇς, κινδυνεύει τὸ κεφάλι του· ἐνῷ ὁ ἄλλος . . . Τέλος πάντων ὁ Κάρολος εἶνε ἀτιμασμένος.

Αἱ λέξεις αὗται ἀντήχησαν βαρεῖαι εἰς τὴν καρδίαν τῆς ταλαιπώρου νεάνιδος. Ἁγνὴ ὡς ἄνθος ἐν μέσῳ δάσους φυέν, ἠγνόει τ' ἀξιώματα τοῦ κόσμου καὶ τοὺς σοφιστικούς του συλλογισμούς. Ἀπεδέχθη δὲ φυσικῶς τὴν φοβερὰν ἐξήγησιν τῆς

Digitized by Google

πτωχεύσεως, ἣν ἔδωκεν αὐτῇ σκοπίμως ὁ πατήρ της, χωρὶς νὰ τῇ ἐξηγήσῃ συνάμα καὶ τὴν διάκρισιν μεταξὺ ἀκουσίας καὶ λελογισμένης πτωχεύσεως.

— Καὶ δὲν κατωρθώσατε, πάτερ μου, νὰ ἐμποδίσετε αὐτὸ τὸ δυστύχημα;

— Ὁ ἀδελφός μου δὲν μὲ ἠρώτησεν. Ἔπειτα, χρεωστεῖ τέσσαρα ἑκατομμύρια.

— Τί πρᾶγμα εἶνε ἓν ἑκατομμύριον; ἠρώτησεν ἐκείνη ἀφελῶς, ὡς παιδίον πιστεῦον ὅτι εὐκόλως θὰ εὕρῃ ὅ,τι ἐπιθυμεῖ.

— Δύο ἑκατομμύρια; εἶπεν ὁ Γρανδέ· εἶνε δύο ἑκατομμύρια φράγκα ἀπὸ εἴκοσι πεντάραις τὸ καθέν, καὶ χρειάζονται ἑκατὸν πεντάραις διὰ νὰ κάμῃς πέντε φράγκα.

— Θεέ μου, θεέ μου! ἀνέκραξεν ἡ Εὐγενία. Καὶ εἶχε ὁ θεῖός μου ἰδικά του τέσσαρα ἑκατομμύρια; Ἔχει κανεὶς ἄλλος τόσα εἰς τὴν Γαλλίαν; (Ὁ γέρων Γρανδὲ ἐθώπευσε τὸν πώγωνά του, ἐμειδία, καὶ τὸ ὑπερσάρκωμα τῆς ῥινός του ἐφαίνετο διαστελλόμενον.) Καὶ τί θὰ γείνῃ τόρα ὁ ἐξάδελφός μου ὁ Κάρολος;

— Θ' ἀναχωρήσῃ διὰ τὰς Ἰνδίας, ὅπου θὰ προσπαθήσῃ, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πατρός του, νὰ κάμῃ περιουσίαν.

— Κ' ἔχει χρήματα νὰ ὑπάγῃ ἕως ἐκεῖ;

— Θὰ τοῦ πληρώσω τὸ ταξείδιόν του . . . ἕως . . . —ἂς ἦνε! ἕως τὴν Νάντην.

Ἡ Εὐγενία ἐῤῥίφθη περὶ τὸν τράχηλον τοῦ πατρός της.

— Τί καλὸς ποῦ εἶσαι, πατέρα, τί καλός!

Καὶ τὸν κατεφίλει τοσοῦτον, ὥστε σχεδὸν ἐνετρέπετο ὁ Γρανδέ, ὃν ἐτάραττέ πως ἡ συνείδησίς του.

— Χρειάζεται πολὺς καιρός, τὸν ἠρώτησε, διὰ νὰ κάμῃ κανεὶς ἓν ἑκατομμύριον;

— Αἴ, 'ξεύρω κ' ἐγώ! εἶπεν ὁ βυτοποιός. Ἠξεύρεις τί εἶνε ἕνα ναπολεόνι. Λογάριασε λοιπόν, ὅτι χρειάζονται πενῆντα χιλιάδες ναπολεόνια, διὰ νὰ κάμνουν ἕνα ἑκατομμύριον.

— Μητέρα, νὰ κάμωμεν μνημόσυνον.

— Τὸ ἐσυλλογίσθην.

— Αὐτὸ εἶνε τόρα! αἰωνίως ἔξοδα! ἐφώνησεν ὁ πατήρ. Μὰ δὲν μοῦ λέτε, μὴ θαρεῖτε ὅτι ἔχω κανένα θησαυρόν;

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην θρῆνος ὑπόκωφος, πολὺ τῶν προτέρων πενθιμώτερος, ἠκούσθη ἀπὸ τῶν ὑπερῴων κ' ἐπάγωσε τὴν Εὐγενίαν καὶ τὴν μητέρα της.

— Ἀννέτα, εἶπεν ὁ Γρανδέ, πήγαινε νὰ ἰδῇς μὴ σκοτωθῇ. — Αἴ! ὑπέλαβε, στρεφόμενος πρὸς τὴν σύζυγόν του καὶ τὴν θυγατέρα του, αἵτινες εἶχον ὠχριάσει ἐκ τῶν λόγων του,—δὲν θέλω ἀνοησίαις. Κάμετε φρόνιμα. Ἐγὼ πηγαίνω νὰ ἰδῶ τοὺς Ὀλλανδούς, οἱ ὁποῖοι φεύγουν σήμερον. Ὕστερον θὰ περάσω ἀπὸ τοῦ Κρυσὼ νὰ ὁμιλήσωμεν.

Καὶ ἀνεχώρησεν.

Ἀφοῦ ὁ Γρανδὲ ἔκλεισε τὴν θύραν, ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ της ἀνέπνευσαν ἐλευθέρως. Πρὸ τῆς πρωΐας ἐκείνης οὐδέποτε ἡ θυγάτηρ εἶχεν αἰσθανθῆ στενοχωρίαν ἐνώπιον τοῦ πατρός της· ἀλλ' ἀπό τινων ὡρῶν μετέβαλλεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν αἰσθήματα καὶ ἰδέας.

— Μητέρα, ἠρώτησε, πόσα λουδοβίκεια ἔχει ἕνα βαρέλι κρασί;

— Ὁ πατέρας σου πωλεῖ τὰ ἰδικά του ἀπὸ ἑκατὸν ἕως ἑκατὸν πενῆντα φράγκα, ἐνίοτε καὶ διακόσια, καθὼς ἤκουσα νὰ λέγουν.

— Ὥστε ὅταν κάμνῃ χίλια τετρακόσια βαρέλια . . .

— Δὲν εἰξεύρω, παιδί μου, πόσα κάμνουν· ὁ πατέρας σου δὲν μοῦ λέγει ποτὲ τὰς ὑποθέσεις του.

— Μὰ τότε λοιπὸν ὁ πατέρας πρέπει νὰ ἦνε πλούσιος.

— Ἠμπορεῖ. Ἀλλὰ ὁ κύριος Κρυσὼ μοῦ εἶπεν, ὅτι πρὸ δύο ἐτῶν ἠγόρασε τὸ κτῆμα Φροαφών. Αὐτὸ θὰ τὸν ἐστενοχώρησε κάπως.

Ἡ Εὐγενία, μὴ ἐννοοῦσα πλέον τὰ τῆς πατρικῆς περιουσίας, παρῃτήθη παντὸς περαιτέρω ὑπολογισμοῦ.

— Οὐδὲ μὲ εἶδε, τὸ καϋμένο! εἶπεν ἡ Ἀννέτα, ἐπιστρέφουσα. Εἶνε ξαπλωμένο 'ς τὸ κρεββάτι του καὶ κλαίει 'σὰν τὴν Μαγδαληνή. Τί λύπη νὰ ἔχῃ, καὶ κάμνει ἔτσι;

— Πηγαίνωμεν, μητέρα, νὰ τὸν παρηγορήσωμεν· καὶ ἂν κτυπήσῃ ἡ θύρα, καταιβαίνομεν.

Ἡ κυρία Γρανδὲ δὲν κατώρθωσε ν' ἀντιστῇ εἰς τὸ γόητρον τῆς φωνῆς τῆς θυγατρός της. Ἡ Εὐγενία εἶχε τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὅλον τὸ ὕψος τῆς γυναικείας ἀφοσιώσεως. Ἀμφότεραι δέ, πάλλουσαι τὴν καρδίαν, ἀνέβησαν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Καρόλου.

Ἡ θύρα ἦτο ἀνοικτή, ἀλλ' ὁ νέος οὐδὲν ἔβλεπεν, οὐδὲ ἤκουεν· ἔκλαιε μόνον καὶ ἄναρθροι πόνου κραυγαὶ ἐξήρχοντο τῶν χειλέων του.

— Πῶς τὸν ἀγαπᾷ τὸν πατέρα του! εἶπεν ἡ Εὐγενία ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

Ἀδύνατον δὲ ἦτο νὰ μὴ ἐννοήσῃ τις ἐκ τοῦ τόνου τῶν ὀλίγων αὐτῶν λέξεων πόσας ἐνέκλειεν ἐλπίδας ἡ νεαρὰ ἐκείνη καρδία, ἡ πλήρης πάθους, οὗτινος δὲν εἶχε συνείδησιν. Διὰ τοῦτο δὲ ἡ κυρία Γρανδὲ ἠτένισεν ἐπὶ τὴν θυγατέρα της βλέμμα πλῆρες μητρικῆς στοργῆς, καὶ τῇ ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὖς:

— Πρόσεχε μὴ τὸν ἐρωτευθῇς.

— Νὰ τὸν ἐρωτευθῶ! ὑπέλαβεν ἡ Εὐγενία. Ἆ! νὰ ἤξευρες τί εἶπεν ὁ πατέρας.

Ὁ Κάρολος ἐπεστράφη καὶ εἶδε τὴν θείαν του καὶ τὴν ἐξαδέλφην του.

— Ἔχασα τὸν πατέρα μου, ἐφώνησε, τὸν καλόν μου πατέρα! Ἂν μοῦ εἶχεν ἐκμυστηρευθῆ τὸ δυστύχημά του, θὰ εἰργαζόμεθα καὶ οἱ δύο νὰ τὸ ἐπανορθώσωμεν. Καλέ μου πάτερ! Τόσον ἤμην

βέβαιος ὅτι θὰ τὸν ἐπανέβλεπαν, ὥστε μοῦ φαίνεται ὅτι τὸν ἐνηγκαλίσθην ψυχρά, ὅταν ἔφυγα.

Καὶ οἱ λυγμοὶ τοῦ ἔκοψαν τὸν λόγον.

— Θὰ προσευχηθῶμεν ὑπὲρ αὐτοῦ, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ. Τί νὰ γείνῃ! θέλημα Θεοῦ ἦτον.

— Γενναιότητα, ἐξάδελφέ μου! εἶπεν ἡ Εὐγενία. Τὸ δυστύχημά σας δὲν διορθώνεται· συλλογισθῆτε τόρα νὰ σώσετε τὴν τιμήν σας.

Διὰ τῆς ἐμφύτου ἐκείνης γυναικείας λεπτότητος, ἥτις καὶ παρηγοροῦσα εἶνε πλήρης εὐφυΐας, ἡ Εὐγενία ἤθελε ν' ἀπατήσῃ τὴν λύπην τοῦ ἐξαδέλφου της, καὶ νὰ τὸν ἀσχολήσῃ περὶ ἑαυτὸν μᾶλλον.

— Τὴν τιμήν μου! ἀνεφώνησεν ὁ νέος, καὶ δράξας ἀποτόμως τὴν κόμην του, ἀνεκάθισεν ἐπὶ τῆς κλίνης σταυρῶν τοὺς βραχίονας. — Ἀλήθεια. Ὁ πατήρ μου, εἶπεν ὁ θεῖος, ἐπτώχευσεν.

Ἐξέβαλε δὲ σπαρακτικὴν κραυγὴν κ' ἔκρυψε διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπόν του.

— Ἀφῆτέ με ἐξαδέλφη μου! ἀφῆτέ με! Θεέ μου, Θεέ μου! συγχώρησε τὸν πατέρα μου! πόσον θὰ ὑπέφερε!

Φοβερὸν ἐνδιαφέρον ἐνέπνεεν ἡ ἔκφρασις τῆς νεαρᾶς ἐκείνης καὶ ἀληθινῆς ὀδύνης, τῆς ἀνεπιπλάστου καὶ ἀνεπιλογίστου. Ἦτο αἰδήμων ὀδύνη, ἣν κατενόησαν αἱ ἁπλαῖ καρδίαι τῆς Εὐγενίας καὶ τῆς μητρός της, ὅτε ὁ Κάρολος παρεκάλεσεν αὐτὰς διὰ νεύματος νὰ τὸν ἀφήσωσι μόνον. Καταβᾶσαι δέ, ἐπανέλαβον σιωπηλαὶ τὰς θέσεις αὐτῶν ἐγγὺς τοῦ παραθύρου, καὶ εἰργάσθησαν ἐπὶ μίαν σχεδὸν ὥραν, χωρὶς ν' ἀνταλλάξωσι λέξιν. Ἡ Εὐγενία, ῥίψασα βλέμμα ταχὺ ἐπὶ τῶν σκευῶν τοῦ νεανίου, τὸ βλέμμα ἐκεῖνο δι' οὗ αἱ νεάνιδες βλέπουσι πάντα ἐν μιᾷ στιγμῇ, εἶδε τὰ εὔμορφα μικροτεχνήματα τοῦ κομμωτηρίου του, τὰς ψαλίδας του καὶ τὰ χρυσοποίκιλτα ξυράφιά του. Ἡ θέα δὲ τῆς πολυτελείας ἐκείνης ἐν μέσῳ τῆς λύπης κατέστησεν αὐτῇ ἔτι συμπαθέστερον τὸν Κάρολον, ἴσως ἐξ ἀντιθέσεως. Οὐδέποτε γεγονὸς τοσούτῳ σοβαρόν, οὐδέποτε θέαμα τοσούτῳ δραματικὸν εἶχε προσβάλλει τὴν φαντασίαν τῶν δύο ἐκείνων ὑπάρξεων, αἵτινες διεβίουν πάντοτε ἐν εἰρήνῃ καὶ μονώσει.

— Μητέρα, εἶπεν ἡ Εὐγενία, θὰ φορέσωμεν μαῦρα διὰ τὸν θεῖόν μου.

— Νὰ ἴδοῦμεν τί θὰ εἰπῇ ὁ πατέρας σου, ἀπήντησεν ἡ κυρία Γρανδέ.

Καὶ ἀπέμειναν πάλιν σιγῶσαι. Ἡ Εὐγενία ἐξετέλει τὴν ἐργασίαν της διὰ κινήσεως τοσοῦτον τακτικῆς, ὥστε προσεκτικός τις παρατηρητὴς θὰ ἀνεκάλυπτε τοὺς γονίμους διαλογισμοὺς τῶν σκέψεών της. Ἡ πρώτη ἐπιθυμία τῆς λατρευτῆς ἐκείνης κόρης ἦτο νὰ συμπενθήσῃ μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου της.

Περὶ τὴν τετάρτην ὥραν βίαιος τοῦ ῥόπτρου κτύπος ἀντήχησεν εἰς τὴν καρδίαν τῆς κυρίας Γρανδέ.

— Τί νὰ ἔχῃ ἄραγε ὁ πατέρας σου; εἶπεν εἰς τὴν θυγατέρα της.

Ὁ ἀμπελουργὸς εἰσῆλθεν εὔθυμος. Ἐκβαλὼν δὲ τὰ χειρόκτιά του, ἔτριψε βιαίως τὰς χεῖρας του, καὶ ἤθελε βεβαίως τὰς ἐκδάρει ἂν ἡ ἐπιδερμίς του δὲν ὡμοίαζε— πλὴν τῆς εὐωδίας —πρὸς τὴν ῥωσικὴν βύρσαν. Περιεπάτησεν, ἐθεώρησε τὴν ὥραν, καὶ τέλος πάντων διέφυγε τὸ μυστικόν του τὰ χείλη του.

— Γυναῖκα, εἶπεν, οὐδόλως τραυλίζων, τοὺς ἐγέλασα ὅλους. Τὸ κρασί μας ἐπωλήθη. Οἱ Ὁλλανδοὶ καὶ οἱ Βέλγοι ἦσαν νὰ φύγουν σήμερον. Ἐπῆγα εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ ἐπεριπάτησα ἐμπρὸς εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν των κάμποσην ὥραν, 'σὰν χάχας. Ὁ *αὐτός*, ἠξεύρεις, ἦλθε καὶ μ' ἐντάμωσε. Οἱ ἄλλοι ὅσοι ἔχουν κρασιὰ ἤθελαν νὰ περιμείνουν· ἂς περιμείνουν. Ὁ Βέλγος μας ἦτον ἀπελπισμένος, τὸ ἐκατάλαβα. Ἔκλεισα εὐθὺς συμφωνίαν, διακόσια φράγκα τὸ βαρέλι, ὅλον μας τὸ εἰσόδημα, τὰ μισὰ μετρητά, εἰς χρυσόν. Τὰ χρατιὰ ἔγειναν, νὰ καὶ ἓξ λουδοβίκεια ἰδικά σου. Εἰς ἓξ μῆνας τὰ κρασιὰ θὰ πέσουν.

Αἱ τελευταῖαι αὗται λέξεις ἐλέχθησαν ἠρέμα ἀλλὰ τοσοῦτον εἰρωνικῶς, ὥστε οἱ κάτοικοι τῆς Σωμύρης, οἵτινες ἦσαν τὴν στιγμὴν ἐκείνην συνηθροισμένοι ἐπὶ τῆς πλατείας, κατάπληκτοι ἐκ τῆς εἰδήσεως ἣν εἶχον μάθει περὶ τῆς πωλήσεως τοῦ Γρανδέ, θὰ ἐφρικίων βεβαίως ἐκ τρόμου, ἂν τὰς ἤκουον. Πανικὸς φόβος ἤθελεν ὑποτιμήσει τοὺς οἴνους κατὰ πεντήκοντα τοῖς ἑκατόν.

— Εἴχατε χίλια βαρέλια ἐφέτος, πατέρα; εἶπεν ἡ Εὐγενία.

— Ναί, μικρούλα μου.

Ἡ λέξις αὕτη ἐνέφαινε τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς χαρᾶς τοῦ γέροντος βυτοποιοῦ.

— Αὐτὰ λοιπὸν κάμνουν διακοσίας χιλιάδας νομίσματα, ἀπὸ εἴκοσι πεντάραις τὸ καθέν.

— Μάλιστα, δεσποινὶς Γρανδέ.

— Τότε, πατέρα μου, ἠμπορεῖτε εὔκολα νὰ βοηθήσετε τὸν Κάρολον.

Ἡ ὀργὴ καὶ ἡ κατάπληξις τοῦ Βαλθάσαρ, βλέποντος τὸ *Μανὲ Θεκὲλ Φαρὲς* δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὴν ψυχρὰν ἀγανάκτησιν τοῦ Γρανδέ, ὅστις, οὐδόλως ἤδη τὸν ἀνεψιόν του συλλογιζόμενος ἀνεύρισκεν αὐτὸν αἴφνης ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῇ διανοίᾳ τῆς κόρης του.

— Αἴ,.. νὰ σᾶς 'πῶ! ἐφώνησεν, ἀφ' ὅτου 'μβῆκε αὐτὸς ὁ γυαλάκιας 'ς τὸ σπίτι μου, ἔγειναν ὅλα ἄνω κάτω. Ζαχαρωτὰ μοῦ ἀγοράζετε, πανηγύρια μοῦ κάμνετε καὶ ξεφάντωσαις. Αὐτὰ ἐμένα δὲν μ' ἀρέσουν. Ἠξεύρω, μοῦ φαίνεται, εἰς τὴν ἡλικίαν μου πῶς θὰ φερθῶ, καὶ δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ πάρω μαθήματα οὔτε ἀπὸ τὴν κόρην μου οὔτε ἀπὸ κανένα. Θὰ κάμω διὰ τὸν ἀνεψιόν μου ὅ,τι εἶνε πρέπον, καὶ κανεὶς δὲν ἔχει ν' ἀνακατωθῇ. Ὅσον διὰ 'σένα, Εὐγενία, προσέθηκε στρεφόμενος πρὸς αὐτήν, ὁμιλίαν ἄλλην δὲν θέλω, εἰδεμὴ σὲ στέλλω

Digitized by Google

'ς τὸ μοναστῆρι καὶ σοῦ δίδω καὶ τὴν Ἀννέταν διὰ συντροφίαν, . . . καὶ αὔριον τὸ πρωῒ μάλιστα, χωρὶς ἀργοπορίαν. Ποῦ εἶνε αὐτὸ τὸ παλληκάρι; δὲν κατέβηκε ἀκόμη;

— Ὄχι, καλέ μου, ἀπήντησεν ἡ κυρία Γρανδέ.

— Καὶ τί κάμνει τὸ λοιπόν;

— Κλαίει τὸν πατέρα του, ἀπεκρίθη ἡ Εὐγενία.

Ὁ Γρανδὲ ἐθεώρησε τὴν θυγατέρα του, χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν. Ἦτο καὶ αὐτὸς κἄπως πατήρ. Περιπατήσας δ' ἔτι ὀλίγον ἐντὸς τῆς αἰθούσης, ἀνέβη ταχέως εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἵνα μελετήσῃ περὶ τῆς τοποθετήσεως τῶν χρημάτων του εἰς ἀγορὰν χρεωγράφων. Ἡ ὑλοτομία τῶν δασῶν του εἶχεν ἀποφέρει εἰς αὐτὸν ἑξακοσίας χιλιάδας φράγκων. Προσθέτων δ' εἰς αὐτὰ τὸ τίμημα τῶν αἰγείρων του, τὰ εἰσοδήματα τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, καὶ τὰς διακοσίας χιλιάδας φράγκων τῆς πρὸ μικροῦ κλεισθείσης συμφωνίας, ἠδύνατο ν' ἀποτελέσῃ ποσὸν ἐνεακοσίων χιλιάδων φράγκων. Ἐσκανδάλιζον αὐτὸν τὰ εἴκοσι τοῖς ἑκατόν, ἅτινα ἤλπιζε νὰ κερδήσῃ ἐκ τῶν ὁμολογιῶν τοῦ δημοσίου, τιμωμένων τότε ἀντὶ ἑβδομήκοντα φράγκων. Ὑπελόγισε δι' ἀριθμῶν τὴν κερδοσκοπίαν του ἐπ' αὐτοῦ τοῦ φύλλου τῆς ἐφημερίδος, ἐν ᾧ ἠγγέλλετο ὁ θάνατος τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀκούων, χωρὶς ν' ἀκούῃ, τοὺς στεναγμοὺς τοῦ ἀνεψιοῦ του.

Μετὰ μικρὸν ἦλθεν ἡ Ἀννέτα κ' ἐκτύπησεν εἰς τὸν τοῖχον, καλοῦσα τὸν κύριόν της νὰ καταβῇ εἰς τὸ γεῦμα. Ὑπὸ τὸν θόλον καὶ ἐπὶ τῆς τελευταίας βαθμίδος τῆς κλίμακος ὁ Γρανδὲ ἔλεγε καθ' ἑαυτόν.

— Ὁ τόκος θὰ μοῦ ἔρχεται ὀκτὼ τοῖς ἑκατόν. Θὰ τὴν κάμω αὐτὴν τὴν ἐπιχείρησιν. Εἰς δύο ἔτη θὰ ἔχω ἕνα καὶ ἥμισυ ἑκατομμύριον φράγκα εἰς χρυσόν.

— Καὶ ὁ ἀνεψιός μου ποῦ εἶνε; ἠρώτησεν εἰσερχόμενος εἰς τὴν αἴθουσαν.

— Δὲν θέλει, λέγει, νὰ φάγῃ, ἀπήντησεν ἡ Ἀννέτα. Αὐτὸ βλάπτει.

— Τόσον τὸ καλλίτερον· κάμνομεν οἰκονομίαν, ἀπήντησεν ὁ κύριός της.

— Βέβαια.

— Ἔννοια σου, καὶ δὲν θὰ κλαίῃ πάντοτε. Ἡ πεῖνα δὲν χωρατεύει.

Τὸ γεῦμα ἐγένετο λίαν σιωπηλόν.

— Ἠξεύρεις, καλέ μου, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ, ἀφοῦ ἀπεσκευάσθη ἡ τράπεζα, πρέπει νὰ φορέσωμεν μαῦρα.

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, γυναῖκα, δὲν ἠξεύρεις τί ἀφορμὴν νὰ εὕρῃς διὰ νὰ ἐξοδεύσῃς χρήματα. Τὸ πένθος εἶνε εἰς τὴν καρδίαν καὶ ὄχι εἰς τὰ φορέματα.

— Ἀλλὰ τὸ πένθος δι' ἀδελφὸν εἶνε ἀπαραίτητον, καὶ ἡ ἐκκλησία παραγγέλλει . . .

— Ἀγόρασε, ἂν ἀγαπᾷς, τὸ πένθος σου ἀπὸ τὰ ἓξ λουδοβίκειά σου. Ἐμένα δός μου ἕνα κομμάτι σκέπη, . . μοῦ φθάνει.

Ἡ Εὐγενία ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς της πρὸς τὸν οὐρανόν, χωρὶς νὰ εἴπῃ τί. Πρῶτον τότε ἐπὶ ζωῆς της τὰ εὐγενῆ της αἰσθήματα, κοιμώμενα τέως καὶ κατεσταλμένα, ἀλλ' αἴφνης ἀφυπνισθέντα, προσεβάλλοντο ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν. Ἡ ἑσπέρα ἐκείνη ὑπῆρξε κατὰ τὸ φαινόμενον ὁμοία πρὸς μυρίας ἄλλας ἑσπέρας τοῦ μονοτόνου των βίου, ἀλλ' ὑπῆρξε βεβαίως ἡ φρικωδεστέρα. Ἡ Εὐγενία εἰργάσθη χωρὶς ν' ἀνυψώσῃ τὴν κεφαλήν, καὶ οὐδόλως μετεχειρίσθη τὴν μικρὰν ἐργαλειοθήκην, ἣν ὁ Κάρολος εἶχε περιφρονήσει τὴν προτεραίαν. Ἡ κυρία Γρανδὲ ἔπλεξε τὰς περιχειρίδας της, ὁ δὲ Γρανδὲ ἔστρεψε περὶ ἀλλήλους τοὺς ἀντίχειράς του ἐπὶ τέσσαρας ὥρας, ἀπησχολημένος εἰς ὑπολογισμούς, ὧν τ' ἀποτελέσματα τὴν ἐπαύριον ἔμελλον νὰ ἐκπλήξωσι τὴν Σωμύρην. Οὐδεὶς ἦλθε τὴν ἡμέραν ἐκείνην νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν οἰκογένειαν. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ πόλις ὁλόκληρος διελάλει τὸ ἐμπορικὸν ἀνδραγάθημα τοῦ Γρανδέ, τὴν πτώχευσιν τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ του τὴν ἔλευσιν. Ἀνάγκην ἔχοντες νὰ φλυαρήσωσι περὶ τῶν κοινῶν αὐτῶν συμφερόντων, πάντες οἱ μεγάλοι καὶ μέτριοι ἀμπελοκτήμονες τῆς Σωμύρης ἦσαν συνηγμένοι παρὰ τῷ κυρίῳ Δὲ Γρασέν, ὅθεν φοβεραὶ κατάραι καὶ βλασφημίαι ἐσφενδονίζοντο κατὰ τοῦ πρώην δημάρχου.

Ἡ Ἀννέτα ἔνηθε, καὶ τῆς ῥοδάνης της ὁ κρότος ἦν ὁ μόνος ἀκουόμενος ὑπὸ τὰ τεφρὰ φατνώματα τῆς αἰθούσης.

— Δὲν θὰ χαλάσωμεν ἀπόψε τὴν γλῶσσάν μας, εἶπε, δεικνύουσα τοὺς μεγάλους καὶ λευκοὺς της ὀδόντας, ὁμοίους πρὸς καθαρισμένα μύγδαλα.

— Καλλίτερα νὰ μὴ χαλοῦμεν τίποτε, ἀπήντησεν ὁ Γρανδέ, ἀφυπνῶν ἀπὸ τῆς ῥέμβης του. Ἀνέπλαττεν ἐν τῇ φαντασίᾳ του ὀκτὼ ἑκατομμύρια ἐντὸς τριῶν ἐτῶν, κ' ἔπλεεν ὄλβιος ἐπὶ τῶν χρυσῶν ἐκείνων ναμάτων.

— Εἶνε ὥρα ὕπνου, προσέθηκε. Πηγαίνω νὰ καλονυκτίσω τὸν ἀνεψιόν μου ἐκ μέρους ὅλων καὶ νὰ ἰδῶ μήπως θέλει νὰ πάρῃ τίποτε.

Ἡ κυρία Γρανδὲ ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ διαζώματος τῆς πρώτης ὀροφῆς, ἵν' ἀκούσῃ τὸν μεταξὺ τοῦ Καρόλου καὶ τοῦ συζύγου της διάλογον. Ἡ δὲ Εὐγενία, ἔτι τολμηροτέρα, ἀνέβη δύο βαθμίδας.

— Αἴ, ἀνεψιέ μου, εἶπεν ὁ γέρων, εἶσαι λυπημένος. Κλαῦσε, κλαῦσε, . . . εἶνε φυσικόν. Ὁ πατὴρ εἶνε πατὴρ πάντοτε. Ἀλλὰ πρέπει νὰ κάμῃς καὶ ὑπομονήν. Ἐνῷ σὺ κλαίεις, ἐγὼ καταγίνομαι διὰ σέ. Εἶμαι, 'ξεύρεις, καλὸς συγγενής. Ἔλα, θάρρος! Θέλεις ἕνα ποτηράκι κρασί; Τὸ κρασὶ εἶνε εὔθηνον εἰς τὸν τόπον μας. Ὅνα ποτῆρι κρασὶ ἐδῶ εἶνε ὅπως εἰς τὰς Ἰνδίας ἕνα φλυτζάνι τσάϊ.

— Ἀλλά, προσέθηκεν ἐξακολουθῶν, διατί εἶσαι εἰς τὰ σκοτεινά; Αὐτὸ εἶνε κακόν. Πρέπει κανεὶς πάντοτε νὰ βλέπῃ τί κάμνει.

Digitized by Google

Βαδίσας δὲ πρὸς τὴν ἑστίαν,

— Μπᾶ! ἀνεφώνησε· κεριά! Ποῦ διάβολον τὰ ηὗραν; Αὐταῖς αἱ γυναῖκες ἠμποροῦν νὰ μοῦ ξεπατώσουν τὸ σπίτι διὰ νὰ τοῦ ψήσουν αὐγά, αὐτοῦ τοῦ κυρίου.

Τὰς λέξεις ταύτας ἀκούσασα ἡ μήτηρ καὶ ἡ κόρη εἰσῆλθον εἰς τοὺς κοιτῶνάς των κ' ἐκρύβησαν ἐντὸς τῶν κλινῶν των, ταχεῖαι ὡς περίτρομα ποντίκια, εἰσδύοντα εἰς τὰς τρώγλας των.

— Δὲν μοῦ λέγεις, κυρία Γρανδέ, εἶπεν ὁ γέρων, εἰσερχόμενος εἰς τὸ δωμάτιόν της, σὺ ἔχεις θησαυρόν, φαίνεται.

— Περίμενε, καλέ μου, μίαν στιγμήν, εἶπε διὰ φωνῆς ἠλλοιωμένης ἡ ταλαίπωρος μήτηρ, κάμνω τὴν προσευχήν μου.

— Ὁ διάβολος νὰ πάρῃ τὴν προσευχήν σου, ἀπήντησε γρυλλίζων ὁ Γρανδέ.

Οἱ φιλάργυροι δὲν πιστεύουσιν εἰς μέλλουσαν ζωήν. Ζωὴ δι' αὐτοὺς εἶνε τὸ παρόν. Ἡ σκέψις αὕτη ἐπιχέει ἀπαίσιον φῶς ἐπὶ τῶν σημερινῶν καιρῶν, καθ'οὓς εἴπέρ ποτε καὶ ἄλλοτε, τὸ χρῆμα δεσπόζει καὶ νόμων καὶ ἠθῶν καὶ πολιτικῆς. Θεσμοί, βιβλία, ἄνθρωποι, διδασκαλία, πάντα ταῦτα ὑπονομεύουσιν ἐναμίλλως τὴν εἰς μέλλοντα βίον πίστιν, ἐφ' ἧς στηρίζεται τὸ κοινωνικὸν οἰκοδόμημα ἀπὸ χιλίων ὀκτακοσίων ἐτῶν. Τὸ φέρετρον δὲν εἶνε πλέον σήμερον ἐπίφοβος διάβασις. Τὸ μέλλον, ὅπερ ἀνέμενεν ἡμᾶς πέραν τῶν ἐπικηδείων εὐχῶν, μετηνέχθη εἰς τὸ παρόν. Οὐδὲν ἄλλο διαλογίζεταί τις σήμερον, ἢ πῶς νὰ φθάσῃ διὰ παντὸς θεμιτοῦ καὶ ἀθεμίτου μέσου εἰς τὸν ἐπίγειον παράδεισον τῆς χλιδῆς καὶ τῶν ἐπιδεικτικῶν ἀπολαύσεων, πῶς ν' ἀπολιθώσῃ τὴν καρδίαν του καὶ νὰ σκληραγωγήσῃ τὸ σῶμά του, εἰς ἐπίτευξιν παροδικῶν ἀπολαύσεων, ὡς ἐμαρτύρουν ἄλλοι ἄλλοτε ἐν τῷ βίῳ εἰς ἐπίτευξιν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. Ἄλλως δὲ ἡ σκέψις αὕτη εἶνε πανταχοῦ σήμερον ἀναγεγραμμένη, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν νόμων, οἵτινες ἐρωτῶσι: *τί πληρώνεις;* ἀντὶ νὰ ἐρωτήσωσι: *τί φρονεῖς;* Ὅταν αἱ διδασκαλίαι αὗται καταβῶσιν ἀπὸ τῆς μέσης τάξεως εἰς τὸν λαόν, τί θὰ γείνῃ ὁ τόπος;

— Κυρία Γρανδέ, ἐτελείωσες; εἶπεν ὁ γέρων βυτοποιός.

— Ὄχι, καλέ μου, προσεύχομαι διὰ σέ.

— Πολὺ καλά, καλὴν νύκτα. Αὔριον τὸ πρωΐ τὰ λέγομεν.

Ἡ ταλαίπωρος γυνὴ ἀπεκοιμήθη ὡς ὁ μαθητής, ὅστις, μὴ μαθὼν τὸ μάθημά του, φοβεῖται ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴν ἐπαύριον τὴν ὠργισμένην μορφὴν τοῦ διδασκάλου του. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν περιετυλίσσετο ἔντρομος ἐντὸς τῶν σκεπασμάτων τῆς κλίνης της, ἵνα μὴ ἀκούσῃ τίποτε, ἡ Εὐγενία παρεισέδυσε πλησίον της, γυμνόπους καὶ μόνον τὸν χιτῶνά της φοροῦσα, καὶ τὴν ἐφίλησεν εἰς τὸ μέτωπον.

— Καλή μου μητέρα, τῇ εἶπεν, αὔριον θὰ τοῦ εἰπῶ ὅτι ἐγὼ τὸ ἔκαμα.

— Ὄχι· θὰ σὲ στείλῃ εἰς τὸ μοναστήριον. Ἄφησέ με ἐμέ, καὶ δὲν θὰ μὲ φάγῃ.

— Ἀκούεις μητέρα;

— Τί;

— Κλαίει ἀκόμη.

— Πήγαινε, κόρη μου, νὰ κοιμηθῇς. Θὰ κρυώσουν τὰ πόδιά σου, τὸ πάτωμα εἶνε ὑγρόν.

Οὕτω παρῆλθεν ἡ ἐπίσημος ἐκείνη ἡμέρα, ἥτις ἔμελλε νὰ βαρύνῃ ἐφ' ὅλον τὸν βίον τῆς πλουσίας καὶ πτωχῆς κληρονόμου, ἧς ὁ ὕπνος δὲν ὑπῆρξε πλέον τοσοῦτον ἐντελὴς ὡς ἄλλοτε.

Πολλάκις πράξεις τινὲς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου φαίνονται κατ' ἀκριβολογίαν ἀπίθανοι, καί τοι ἀληθεῖς. Μὴ τυχὸν ὅμως αἰτία τούτου εἶνε, ὅτι παραλείπεται σχεδὸν πάντοτε ἡ ψυχολογικὴ διαφώτισις τῶν αὐθορμήτων ἡμῶν ἀποφάσεων, καὶ δὲν ἐξηγοῦνται οἱ προκαλέσαντες αὐτὰς μυστηριώδεις λόγοι; Ἴσως τὸ μύχιον τῆς Εὐγενίας πάθος ἔπρεπε νὰ ἀναλυθῇ μέχρι τῶν λεπτοτάτων αὐτοῦ ῥιζῶν· διότι ἀπέβη ἐπὶ τέλους εἰς νόσημα—ὡς θ' ἀπεκάλουν αὐτὸ οἱ φιλοσκώμμονες—κ' ἐπέδρασεν ἐφ' ὅλης τῆς ὑπάρξεώς της. Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων προτιμῶσι ν' ἀρνηθῶσι τὴν ἔκβασιν τῶν πραγμάτων ἢ ν' ἀναμετρήσωσι τὴν δύναμιν τῶν μυστικῶν δεσμῶν, οἵτινες συναρτῶσι πρὸς ἄλληλα τὰ γεγονότα ἐν τῷ ἠθικῷ κόσμῳ. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου δέ, τὸ παρελθὸν τῆς Εὐγενίας ἔστω πρὸς τοὺς σπουδάζοντας καὶ παρατηροῦντας τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐπαρκὴς ἐξήγησις τῆς ἀφελοῦς τῆς ἀπερισκεψίας καὶ τῶν αὐθορμήτων διαχύσεων τῆς ψυχῆς αὐτῆς. Ὅσῳ ἠρεμωτέρα ὑπῆρξεν ἡ ζωή της, τοσούτῳ ζωηρότερον ἀνεπτύχθη ἐν τῇ καρδίᾳ της ὁ γυναικεῖος ἔλεος, τὸ εὐμηχανώτατον τῶν αἰσθημάτων. Οὕτω δέ, τεταραγμένη ὑπὸ τῶν συμβάντων τῆς ἡμέρας, ἐξύπνησε πολλάκις ἵν' ἀκροασθῇ τὸν ἐξάδελφόν της, νομίζουσα ὅτι ἤκουε τοὺς στεναγμούς, οἵτινες ἀπὸ τῆς προτεραίας ἀντήχουν ἐν τῇ καρδίᾳ της. Ὁτὲ μὲν ἔβλεπεν αὐτὸν ἐκπνέοντα ὑπὸ ἄλγους, ὁτὲ δὲ τὸν ὠνειρεύετο θνήσκοντα τῆς πείνης. Περὶ τὴν πρωΐαν ἤκουσεν ἀσφαλῶς κραυγὴν φοβεράν. Ἐνδυθεῖσα δὲ παραυτα, προσέδραμεν ἐλαφρόπους πρὸς τὸν ἐξάδελφόν της, ὅστις εἶχεν ἀφήσει ἀνοικτὴν τὴν θύραν του. Τὸ κηρίον εἶχε καῆ μέχρι τῆς σταγμοδόχης. Ὁ δὲ Κάρολος, καταβληθεὶς ὑπὸ τῆς φυσικῆς ἀνάγκης, ἐκοιμᾶτο ἐνδεδυμένος, καθήμενος εἰς κλιντῆρα καὶ ἀνεστραμμένην ἔχων ἐπὶ τῆς κλίνης τὴν κεφαλήν του. Ὠνειρεύετο ὡς ὀνειρεύονται οἱ κενὸν ἔχοντες τὸν στόμαχον. Ἡ Εὐγενία ἠδυνήθη τότε νὰ κλαύσῃ ἀνέτως· ἠδυνήθη νὰ θαυμάσῃ τὴν ὡραίαν κ' εὐγενῆ ἐκείνην μορφήν, μαρμαρουμένην ὑπὸ τῆς ὀδύνης, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνους, οὓς εἶχον ὀγκώσει τὰ δάκρυα, καὶ οἵτινες ἐφαίνοντο κλαίοντες ἔτι καθ' ὕπνους. Ὁ Κάρολος ἐμάντευσεν ἐκ συμπαθείας τὴν παρουσίαν τῆς Εὐγενίας,

Digitized by Google

ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ εἶδεν αὐτὴν συγκεκινημένην.

— Μὲ συγχωρεῖτε, ἐξαδέλφη μου, εἶπεν, ἀγνοῶν προδήλως τί ὥρα ἦτο καὶ ποῦ εὑρίσκετο.

— Ὑπάρχουν ἐδῶ, ἐξάδελφέ μου, καρδίαι αἱ ὁποῖαι σᾶς ἐννοοῦν, καὶ ἐνομίσαμεν ὅτι θὰ ἐχρειάζεσθε τίποτε. Πρέπει νὰ πλαγιάσετε· τοιουτοτρόπως ἀφανίζεσθε.

— Ἀλήθεια.

— Λοιπὸν σᾶς ἀφίνω.

Καὶ ἔφυγεν, αἰδήμων καὶ εὐδαίμων συγχρόνως. Ἡ ἀθωότης μόνη προβαίνει εἰς τοσοῦτον τόλμης. Ἡ πεπαιδευμένη ἀρετὴ ὑπολογίζει, ὡς ὑπολογίζει καὶ ἡ κακία. Ἡ Εὐγενία, ἥτις δὲν ἔτρεμεν ἐγγὺς τοῦ ἐξαδέλφου της, μόλις κατώρθωσε νὰ κρατηθῇ ἐπὶ τῶν ποδῶν της, ὅτε ἔφθασεν εἰς τὸν κοιτῶνά της. Ἡ ἄγνοιά της ἔπαυσε πάραυτα· ἐσκέφθη, κ' ἐμέμφθη ἑαυτὴν πικρῶς.

— Τί θὰ ὑποθέσῃ! εἶπε καθ' ἑαυτήν. Θὰ νομίσῃ ὅτι τὸν ἀγαπῶ.

Καὶ ὅμως τοῦτο ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐπεθύμει νὰ πιστεύσῃ ἐκεῖνος.

Ὁ αὐθόρμητος ἔρως ἔχει τὴν πρόγνωσίν του, καὶ γνωρίζει ὅτι ὁ ἔρως καλεῖ τὸν ἔρωτα. Ὁποῖον τόλμημα τῆς νεαρᾶς ἐκείνης κόρης, νὰ εἰσέλθῃ τοιουτοτρόπως, κλοπίως οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὸ δωμάτιον νέου ἀνδρός. Καὶ ὅμως διά τινας ψυχὰς πόσοι διαλογισμοὶ καὶ πόσαι πράξεις δὲν ἰσοδυναμοῦσι πρὸς ἱερὰν μνηστείαν!

Μετὰ μίαν ὥραν εἰσῆλθε πρὸς τὴν μητέρα της, καὶ τὴν ἐνέδυσε κατὰ τὸ σύνηθες. Εἶτα δ' ἐκάθισαν ἀμφότεραι εἰς τὰς ἐγγὺς τοῦ παραθύρου θέσεις των καὶ ἀνέμειναν τὸν Γρανδὲ μετὰ τῆς ἀγωνίας ἐκείνης, ἥτις παγώνει καὶ θερμαίνει τὴν καρδίαν, συστέλλει αὐτὴν ἢ διαστέλλει, ἀναλόγως τῶν χαρακτήρων, ὁσάκις τις φοβεῖται σκηνήν τινα ἢ τιμωρίαν. Τὸ αἴσθημα εἶνε τοσούτῳ φυσικόν, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ κατοικίδια ζῷα τὸ αἰσθάνονται, καὶ φωνάζουσι μὲν ἀσθενῶς μόλις τιμωρούμενα, σιγῶσι δὲ ὁσάκις ἐξ ἰδίας ἀπροσεξίας πληγώνονται.

Μετὰ μικρὸν κατέβη ὁ γέρων, ἀλλ' ὡμίλησεν ἀφῃρημένος πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἠσπάσθη τὴν Εὐγενίαν, κ' ἐκάθισε παρὰ τὴν τράπεζαν, οὐδόλως φαινόμενος ὅτι ἐνθυμεῖτο τὰς ἀπὸ τῆς προτεραίας ἀπειλάς του.

— Τί γίνεται ὁ ἀνεψιός μου; τὸ παιδί, βλέπω, δὲν μᾶς δίδει βάρος.

— Κοιμᾶται, αὐθέντη, ἀπήντησεν ἡ Ἀννέτα.

— Τόσον τὸ καλλίτερον, δὲν θὰ χρειάζεται κεριά, εἶπεν ὁ Γρανδὲ ἐμπαικτικῶς.

Ἡ ἀσυνήθης αὐτὴ ἐπιείκεια, ἡ δριμεῖα ἐκείνη φαιδρότης ἐξέπληξαν τὴν κυρίαν Γρανδέ, ἥτις ἠτένισε προσεκτικῶς ἐπὶ τὸν σύζυγόν της.

Ὁ γέρων ἔλαβε τὸν πῖλόν του, τὰ χειρόκτιά του, καὶ εἶπε.

— Πηγαίνω νὰ κάμω ἕνα γῦρον εἰς τὴν πλατεῖαν διὰ ν' ἀπαντήσω τοὺς Κρυσώ.

— Εὐγενία, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ, ὁ πατέρας σου κάτι ἔχει, βεβαίως.

Ἀληθῶς· ὁ Γρανδέ, ὀλίγον συνήθως κοιμώμενος, διῆγε τὸ ἥμισυ τῶν νυκτῶν του ἀσχολούμενος εἰς τοὺς προκαταρκτικοὺς ἐκείνους ὑπολογισμούς, ὧν ἀποτέλεσμα ἦτο ἡ καταπληκτικὴ ἀκρίβεια τῶν παρατηρήσεων, τῶν σκέψεων καὶ τῶν σχεδίων του, καὶ ἡ διαρκὴς αὐτῶν ἐπιτυχία, ἥτις ἐκίνει τὸν θαυμασμὸν τῶν Σωμυραίων. Πᾶσα ἀνθρωπίνη δύναμις εἶνε σύνθεσις ὑπομονῆς καὶ χρόνου. Οἱ ἰσχυροὶ ἄνθρωποι θέλουσι καὶ γρηγοροῦσι. Τοῦ φιλαργύρου δὲ ὁ βίος εἶνε διαρκὴς ἄσκησις τῆς ἀνθρωπίνης ἰσχύος εἰς ἐξυπηρέτησιν τοῦ προσώπου. Ὁ φιλάργυρος στηρίζεται ἐπὶ δύο μόνων αἰσθημάτων: τῆς φιλαυτίας καὶ τοῦ συμφέροντος· ἐπειδὴ δὲ τὸ συμφέρον οὐδὲν ἄλλο εἶνε οὕτως εἰπεῖν ἢ ἀληθὴς καὶ καλῶς ἐννοουμένη φιλαυτία καὶ διαρκής τις βεβαίωσις πραγματικῆς ὑπεροχῆς, φιλαυτία καὶ συμφέρον οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ δύο μέρη ἑνὸς ὅλου, τοῦ ἐγωϊσμοῦ. Ἐκ τούτου δὲ ἴσως προέρχεται ἡ μεγίστη περιέργεια, ἣν κινοῦσιν οἱ φιλάργυροι, ἐπιτηδείως ὑπὸ τῆς τέχνης παριστάμενοι. Ἕκαστος ἡμῶν συνδέεται διά τινος μίτου πρὸς τὰ πρόσωπα ταῦτα, ἅτινα ἐπηρεάζουσι πάντα τ' ἀνθρώπινα αἰσθήματα, διότι πάντα συγκεντροῦσι. Ποῦ ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος ὁ μὴ ἔχων ἐπιθυμίας, καὶ τίς ἐπιθυμία κοινωνικὴ θεραπεύεται ἄνευ χρήματος;

Ὁ Γρανδὲ *εἶχεν ἀληθῶς κάτι*, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς συζύγου του.

Ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ, ὡς ἐν παντὶ φιλαργύρῳ, διαρκής τις ἀνάγκη πάλης πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους, ἔπαθλον ἔχουσα τὴν νόμιμον τοῦ ἀργυρίου των ἀπόκτησιν. Ἀπατῶν τις τοὺς ἄλλους, δὲν ἀποδεικνύει τὴν δύναμιν αὐτοῦ; δὲν ἀποκτᾷ τὸ δικαίωμα νὰ περιφρονῇ τοὺς ἀδυνάτους, οἵτινες παρέχουσιν αὐτοὺς εἰς βοράν; Ὦ! τίς ἐννόησε καλῶς τὸν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Θεοῦ ἀναπαυόμενον ἡσύχως ἀμνόν, τὸ συμπαθέστατον ἔμβλημα πάντων τῶν ἐπὶ γῆς θυμάτων καὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῶν, ἐν ᾧ ἐδοξάσθη τὸ ἄλγος καὶ ἡ ἀσθένεια; τὸν ἀμνὸν αὐτόν, ὁ φιλάργυρος τὸν ἀφίνει παχυνόμενον, τὸν ἐγκλείει εἰς μάνδραν, τὸν φονεύει, τὸν ψήνει, τὸν τρώγει καὶ τὸν περιφρονεῖ. Τὴν τροφὴν τῶν φιλαργύρων ἀποτελεῖ τὸ ἀργύριον καὶ ἡ περιφρόνησις.

Διαρκούσης τῆς νυκτὸς αἱ ἰδέαι τοῦ γέροντος εἶχον λάβει ἄλλην τροπήν· ἐκ τούτου δὲ καὶ ἡ ἐπιείκειά του. Εἶχεν ἐπινοήσει μηχανορραφίαν, ὅπως περιπαίξῃ τοὺς παρισινούς, μυκτηρίσῃ, ἀπατήσῃ καὶ διαβουκολήσῃ αὐτούς, καὶ τοὺς ἀναγκάσῃ περὶ πολλὰ νὰ τυρβάσωσι, πολὺ νὰ ἀνησυχήσωσι, νὰ ἱδρώσωσι, νὰ ἐλπίσωσι καὶ νὰ ὠχριάσωσιν. Ἐπιθυμίαν εἶχε νὰ διασκεδάσῃ μαζύ των, αὐτὸς ὁ πρώην βυτοποιός, ἀπὸ τοῦ βάθους

τῆς τεφρᾶς του αἰθούσης, ἀναβαίνων τὴν σκωληκόβρωτον κλίμακα τῆς ἐν Σωμύρῃ οἰκίας του. Ὁ ἀνεψιός του εἶχεν ἀσχολήσει αὐτόν. Ἤθελε νὰ σώσῃ τὴν τιμὴν τοῦ ἀποθανόντος ἀδελφοῦ του, χωρὶς νὰ δαπανήσῃ ὀβολὸν μήτ' αὐτὸς μήτ' ὁ ἀνεψιός του. Τὰ κεφάλαιά του ἔμελλον νὰ τοκισθῶσιν ἐπὶ τριετίαν, καὶ οὐδὲν ἄλλο τῷ ἔμενε κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον ἢ ἡ διοίκησις τῶν κτημάτων του. Εἶχεν ἄρα τροφῆς ἀνάγκην ἡ κακεντρεχὴς του δραστηριότης, καὶ τὴν τροφὴν ταύτην εὕρισκεν ἐν τῇ πτωχεύσει τοῦ ἀδελφοῦ του. Μὴ ἔχων τι νὰ πιέσῃ μεταξὺ τῶν ὀνύχων του, διάθεσιν εἶχε νὰ κοπανίσῃ ὀλίγον τοὺς παρισινοὺς εἰς ὄφελος τοῦ Καρόλου καὶ νὰ φανῇ ἀδαπάνως φιλόστοργος ἀδελφός. Ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ τοσοῦτον ὀλίγον ὑπέκειτο εἰς τὸ σχέδιόν του, ὥστε ἡ ἀγαθὴ αὐτοῦ θέλησις δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν ἀνάγκην ἣν αἰσθάνονται οἱ παῖκται, νὰ βλέπωσι παίγνιον καλῶς ἐκτελούμενον, χωρὶς αὐτοὶ νὰ ἔχωσι χρηματικήν τινα καταβολήν. Ἦσαν δὲ εἰς αὐτὸν ἀναγκαῖοι οἱ Κρυσῶ, ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ μεταβῇ εἰς ἀναζήτησίν των. Οὕτω δὲ ἀπεφάσισε νὰ φέρῃ αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκόν του, καὶ ν' ἀρχίσῃ τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἑσπέραν τὴν κωμῳδίαν, ἧς εἶχεν ὁρίσει τὸ σχέδιον, ἵνα τὴν ἐπαύριον εὐθὺς θαυμασθῇ ἐν τῇ πόλει του, χωρὶς κἂν νὰ λύσῃ τὸ βαλάντιόν του.

[Ἕπεται συνέχεια].

Μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως δημοσιεύομεν τὸ κατωτέρω ἄρθρον τῆς διακεκριμένης διευθυντρίας ἑνὸς τῶν ἀρίστων παρ' ἡμῖν παρθεναγωγείων κυρίας Αἰκατερίνης Λ. Λασκαρίδου. Τὸ ἐπίκαιρον τοῦ θέματος καὶ ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα ζητήματα ὁμολογουμένη εἰδικότης καὶ πεῖρα τῆς πεπαιδευμένης Ἑλληνίδος καθιστῶσιν αὐτὸ ἀνάγνωσμα λίαν ἐνδιαφέρον, καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι εὐχαρίστως θέλουσι διεξέλθει αὐτὸ οἱ ἀναγνῶσται τῆς «Ἑστίας», καὶ ἰδίως οἱ γονεῖς παίδων τρυφερῶν, πρὸς οὓς καὶ ἀμέσως ἀποτείνεται. Σ.τ.Δ.

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΩΣΙ
τὰ παιδία.

Πόσον παράδοξον ἤθελε φανῇ τοῖς πᾶσι, πόσον ἄτοπον καὶ γελοῖον τὸ νὰ εἰσάξωμεν τὰ παιδία, καὶ πάσης ἡλικίας παιδία, εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ Πανεπιστημίου, εἰς τὰς ποικίλας ἐργασίας τῶν ἐνηλίκων, εἰς τὰ χρηματιστήρια, εἰς τὰς λέσχας καὶ εἰς ἄλλα παρόμοια! Πόσον γελοῖον θὰ μᾶς ἐφαίνετο, ἐὰν τὰ μικρά μας ἐφόρουν ἱματισμοὺς τῶν μεγάλων, φορέματα συρόμενα κατὰ γῆς, ἐπενδύτας μακρούς, πίλους κυλινδρικοὺς κτλ! Πόσον δὲ ἠθέλομεν ἀνησυχήσει, ἐὰν ἐβλέπομεν τὰ παιδία μας παρακαθήμενα εἰς τράπεζαν παρασκευασθεῖσαν διὰ μεγάλους, τρώγοντα καὶ πίνοντα τὰς μερίδας τῶν δι' ἐκείνους ὁρισθέντων ἐδεσμάτων καὶ ποτῶν! Πόσον τέλος ἠθέλομεν ἀγανακτήσει καὶ ταραχθῇ, ἐὰν ἐβλέπομεν τὰ παιδία μας παίζοντα χαρτοπαίγνια ἐπὶ χρήμασι, μεθύοντα κ.τ.λ. κ.τ.λ. Διὰ τί καὶ μόνη ἡ ἀπαρίθμησις τῶν τοιούτων φαίνεται ἡμῖν ἄτοπος, καὶ διὰ τί εἴμεθα ἕτοιμοι νὰ θεωρήσωμεν παραλογιζόμενον πάντα νομίζοντα, καὶ πρὸς στιγμὴν ἀκόμη, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὰ παιδία καὶ ἓν μόνον τῶν ἀνωτέρω; Ἡ ἀπάντησις εἶναι εὔκολος, διότι ἡ ἐκ πάντων τούτων ἄφευκτος διὰ τὰ παιδία βλάβη εἶναι καταφανής, εἶναι ψηλαφητή.

Καὶ ὅμως ἀφόβως, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀνησυχίας, ἀπ' ἐναντίας μετὰ σπουδῆς καὶ πυρετώδους πολλάκις ἁμίλλης, εἰσάγομεν τὰ ἀθῶά μας παιδία, καὶ πάσης ἡλικίας παιδία, εἰς τὰς παντοειδεῖς διασκεδάσεις τῶν μεγάλων, εἰς χορούς, εἰς θέατρα, εἰς ὑπαίθρους συναυλίας τῶν καφφενείων (caffés chantants), εἰς τὰς νυκτερινὰς συναθροίσεις τοῦ Φαλήρου κ.τ.λ.

«Ἂς διασκεδάσουν καὶ αὐτὰ τὰ καϋμένα», λέγουσιν οἱ μέν.—«Τί πειράζει νὰ διασκεδάσουν ὀλίγον καὶ τὰ μικρά», λέγουσιν οἱ δέ.—« Πρέπει ἐκ μικρᾶς ἡλικίας νὰ συνειθίσωσι νὰ φέρωνται εὐγενῶς καὶ ἀφελῶς ἐν ταῖς συναναστροφαῖς», λέγουσιν οἱ σοφιστικώτεροι. Οὐδεὶς βεβαίως ἀντιλέγει εἰς τὸ ὅτι τὰ παιδία πρέπει νὰ διασκεδάζωσι καὶ πλειότερον ἀκόμη τῶν μεγάλων, ἀφ' οὗ, κατὰ τὰ νεώτερα μάλιστα συστήματα τῆς παιδαγωγίας καὶ ἰδίως τὸ φροβελιανόν, καὶ αὐτὴ ἡ διδασκαλία τῆς πρώτης ἡλικίας βασίζεται ἐπὶ τῆς τέρψεως καὶ τὸ πλεῖστον διὰ παιγνίων καὶ τερπνῶν ἀσχολιῶν ἐκτελεῖται. Τὸ ζήτημα εἶναι μόνον ὁποία ὀφείλει νὰ ἦναι ἡ διασκέδασις τῶν παίδων, καὶ ἐὰν τοῖς εἶναι ὠφέλιμον νὰ συμμετέχωσι τῶν διασκεδάσεων τῶν μεγάλων.

Εἰ καὶ ἡ ἐκ τούτων βλάβη δὲν εἶναι ἀμέσως καταφανής, εἶναι ὅμως δυστυχῶς πολὺ μεγαλητέρα, καὶ διαρκεστέρας ἔχει τὰς κακὰς συνεπείας. Πολλοὶ κατὰ τοὺς λεγομένους χοροὺς τῶν παίδων καταθέλγονται βλέποντες τὴν χαρὰν τῶν μικρῶν, ἥτις ὅμως, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἶναι μᾶλλον νευρικὴ ἔξαψις ἢ ἀφελὴς χαρά· εἶναι πυρετώδης πολλάκις ταραχή, ὑποκρύπτουσα ἀπ' αὐτῆς τῆς μικροτάτης ἡλικίας τὰ ποικιλώτατα ψυχικὰ φαινόμενα. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἐπιπολαιότατοι τῶν τοιούτων θεατῶν ἤθελον καταθλιβῆ βεβαίως, ἤθελον τρομάξει, ἐὰν ἠδύναντο νὰ ἴδωσιν ὁποίων παθῶν ἐξέγερσιν τοσοῦτον προώρως ἐπιφέρει πολλάκις ἡ τοιαύτη στιγμιαία τέρψις, ἢ μᾶλλον ἡ ματαιότης τῶν γονέων. Διότι, ἐὰν εἴμεθα εἰλικρινεῖς, θὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι οὐχὶ οἱ τῶν παίδων πόθοι, ἀλλ' ἡ τῶν γονέων ματαιότης, ἢ καὶ ἡ ἄγνοια αὐτῶν, εἶναι πρόξενοι τῶν τοιούτων.

Χωρὶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν δυσαρέστων τούτων λεπτομερειῶν, ἀρκεῖ ν' ἀνακαλέσωμέν τινας τῶν καταφανεστέρων συνεπειῶν τῆς ἀτόπου εἰσαγωγῆς τῶν παίδων εἰς τὰ εἴδη

Digitized by Google

ταῦτα τῶν τέρψεων. Πλειστάκις καὶ εἰς τοὺς ἐνηλίκους ἀκόμη ἡ προετοιμασία χοροῦ λ. χ. εἶναι ἀφορμὴ ἐπασχολήσεως καὶ νευρικῆς ἐξάψεως ἑβδομάδων, ἐν ᾧ ἄλλως καὶ αὐτὴ ἡ ἕξις τῶν τοιούτων, οἱ διάφοροι παρακινοῦντες αὐτοὺς λόγοι καὶ ἐν γένει ἡ ἀνωτέρα αὐτῶν κρίσις, ὠθοῦσιν αὐτοὺς νὰ μὴ δίδωσι τοσαύτην σημασίαν εἰς τὰ ἔθιμα ταῦτα τῶν κοινωνικῶν σχέσεων. Τί δὲ κατὰ φυσικωτάτην συνέπειαν συμβαίνει ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει ἐν τῇ μικρᾷ φαντασίᾳ τῶν παίδων, δι' ἃ ἡ ἐλαχίστη μεταβολὴ τῶν τοῦ καθημερινοῦ βίου δύναται νὰ ἀποτελέσῃ σπουδαῖον γεγονός; Οἱ γονεῖς ἐκείνων κάλλιστα δύνανται νὰ μαρτυρήσωσιν ἐνταῦθα περὶ τῆς ἀνωμάλου καὶ ταραχώδους καταστάσεως, ἐν ᾗ τὰ παιδία τῶν εὑρίσκονται ἐπὶ ἑβδομάδας ὅλας πρὸ καὶ μετὰ τὴν διασκέδασιν, ταραχῆς, ἥτις πολλάκις φθάνει μέχρις αὐτῆς τῆς συνταράξεως τοῦ ὕπνου των καὶ κατ' ἀνάγκην τοῖς προξενεῖ ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν. Ὁποία δὲ τροφὴ διὰ τὴν ματαιότητα, τὴν φιλαρέσκειαν καὶ τὰ παρόμοια κατὰ τὴν ἑτοιμασίαν τῆς ἐνδυμασίας! Ὁποία κακία, ζηλοτυπία, φθόνος, φιλοπρωτία, λαιμαργία κ. τ. λ. κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χοροῦ καὶ μετ' αὐτόν! Ἠκούσαμεν παιδία, μὴ δυνάμενα νὰ συμμεθέξωσι τῶν τοιούτων, νὰ προτιμῶσι δυστυχῶς νὰ καταφεύγωσιν εἰς ψευδεῖς περιγραφὰς χορῶν, εἰς οὓς οὐδ' εἶχον ὑπάγει, μόνον διὰ νὰ μὴ ἐκληφθῶσι πικρὰ τῶν λοιπῶν ὡς ἀγενῆ καὶ μὴ ἔχοντα τὰ μέσα τοῦ νὰ ὑπάγωσι! Πόσα ἄλλα, λυπηρὸν εἰπεῖν, ἀγανακτοῦσι κατ' αὐτῶν τῶν γονέων των, διότι αἱ στολαί των δὲν ἦσαν ἀρκετὰ κομψαὶ καὶ βαρύτιμοι, ἢ διότι ἐκεῖνοι δὲν ἐπιθυμοῦσι νὰ τὰ ὑπάγωσιν εἰς τόσους χορούς, εἰς ὅσους οἱ γονεῖς τῆς δεῖνα ἢ τοῦ δεῖνα! Πόσαι ἄτοποι ὁμιλίαι τῶν μεγαλητέρων παίδων ἐκ τῶν ἀναμνήσεων τοῦ χοροῦ, μὲ τίνας ἐχόρευσαν, τί τοῖς ἐλέχθη, πόσον ἐθαυμάσθη ἡ καλλονή των, οἱ χαρίεντες τρόποι των κ.τ.λ. Τὸ τί δὲ γίνεται μετὰ ταῦτα ἡ σπουδή των καὶ ἡ πρὸς τὴν μελέτην ἐπιθυμία των, δύνανται νὰ μαρτυρήσωσι, πολλάκις ἐπὶ δίμηνον ὅλον διάστημα καὶ πλέον, αὐτοὶ οἱ βαθμοὶ τῶν μαθημάτων των καὶ αὐτὴ ἡ στενοχωρία καὶ δυσαρέσκεια τῶν διδασκάλων αὐτῶν. Αἱ διακοπαὶ τῶν μαθημάτων ἕνεκα τοῦ καύσωνος εἶναι παρ' ἡμῖν μέγισται, σχεδὸν τρίμηνοι. Ἐὰν εἰς ταύτας προστεθῶσιν αἱ ἔστω καὶ τῶν μεγαλητέρων μόνον ἑορτῶν διακοπαί, συμποσούμεναι πάλιν ἐν ὅλαις ὑπὲρ τὸν μῆνα, τί μένει ἐκ τῶν ὀκτὼ ἐργασίμων μηνῶν, ἐάν, ἕνεκα τῆς τύρβης καὶ διαταράξεως τῶν διασκεδάσεων, πρόκειται ν' ἀφαιρέσωμεν καὶ δύο μῆνας ἀκόμη, καὶ ἐν τῷ μέσῳ μάλιστα αὐτῆς τῆς περιωρισμένης ἤδη ἐργασίμου ἐποχῆς! Τὸ δὲ θέρος τὰ πλεῖστα τῶν παιδίων μας ἀσκοῦνται εἰς τὴν ἕξιν τοῦ μετατρέπειν τὴν ἡμέραν εἰς νύκτα καὶ τὴν νύκτα εἰς ἡμέραν, διανυκτερεύοντα δηλ. μετὰ τῶν γονέων των ἐν Φαλήρῳ, ἢ φοιτῶντα εἰς τὰ θέατρα, ὅπου, ἴσως χάριν ἀσκήσεως τῶν ξένων γλωσσῶν, βλέπουσι καὶ ἀκούουσιν ὅσα ἐν ἄλλαις περιστάσεσιν ἥκιστα κατάλληλον θὰ ἐθεωροῦμεν διὰ τὴν ἠθικὴν αὐτῶν μόρφωσιν. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παιδαγωγικῆς πάντα τὰ περιβάλλοντα τὰ παιδία πρέπει νὰ ἦναι ἀγαθοποιὰ δι' αὐτά, οἱ δὲ περιστοιχοῦντες αὐτὰ ἐνάρετοι ἄνθρωποι ὀφείλουσι διὰ παντὸς μέσου ν' ἀπομακρύνωσιν ἐκ τῆς θέας καὶ τῆς ἀκοῆς αὐτῶν πάντα τὰ δυνάμενα νὰ ἔχωσιν οἱανδήποτε κακοποιὸν ἐπ' αὐτῶν ἐπιρροήν. Τί λοιπὸν θὰ ἔλεγον ὁ Πλάτων καὶ τόσοι ἄλλοι τῶν ἡμετέρων ἀρχαίων, ἢ ὁ Rousseau, ὁ Φρόεβελ καὶ οἱ λοιποὶ νεώτεροι παιδαγωγοί, βλέποντες τ' ἀθῷά μας παιδία ἀκροώμενα, καθ' ἑσπέραν σχεδόν, τῶν χειροτέρων ἔργων τοῦ Offembach, τοῦ Lecoq καὶ τῶν τοιούτων, ἢ παρατηροῦντες μεθ' ὁποίας ἀγνοίας τῶν ἐπικειμένων κινδύνων καὶ μεθ' ὁποίας ἐπιπολαιότητος εἰσάγονται τὰ μικρὰ ταῦτα θύματα τῆς ματαιότητος ἡμῶν εἰς τοὺς νυκτερινοὺς κύκλους τῶν μεγάλων, ἀσκούμενα ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡλικίας εἰς τὸ νὰ προκαλῶσι τὰς ἐπευφημίας τῶν περιεστώτων διὰ τῶν δῆθεν εὐφυῶν παρατηρήσεων αὐτῶν, διὰ τῆς ἐπιτετηδευμένης χάριτος καὶ κομψότητος αὐτῶν, αἵτινες μᾶλλον ἔπρεπε νὰ θεωρῶνται ὡς ἐλαττώματα! Ὁποία συσσώρευσις ὀλεθρίων ἐντυπώσεων, ὁποία πάλιν ἐξέγερσις καὶ ἔξαψις τῶν ποικιλωτάτων παθῶν! Μόνα τὰ ἐστερημένα πως ἢ βραδύτερον ἀναπτυσσόμενα παιδία δύνανται νὰ διατηρῶσιν αὐτόθι τὴν παιδικὴν αὐτῶν ἀθῳότητα καὶ ἀφέλειαν, ἐνῷ τὰ εὐφυέστερα διὰ παντὸς χάνουσιν αὐτήν, ἀποκτῶντα δυστυχῶς καὶ τὴν τέχνην τοῦ ὑποκρίνεσθαι, διὰ τῆς ὁποίας κατορθώνουσι ν' ἀποκρύπτωσι τὰ ἐν αὐτοῖς συμβαίνοντα ἀπ' αὐτῶν τῶν γονέων, οἵτινες ἐν τῇ πλάνῃ των χαίρουσι μάλιστα διὰ τὴν φαινομένην ταύτην ἀνάπτυξιν καὶ τελειοποίησιν τῶν τέκνων των!

Μετὰ πόσης ἀνησυχίας καὶ αὐτοὶ οἱ μᾶλλον αἰσιόδοξοι τῶν διαβλεπόντων τὰ τοιαῦτα ἀτενίζουσι πρὸς τὸ μέλλον τῆς Πατρίδος ἡμῶν, ἀναλογιζόμενοι ὁποίας μητέρας, ὁποίους μεγάλους ἄνδρας θέλει παρέξει αὐτὴ ἡ οὕτως ἐλλιπῶς καὶ στρεβλῶς ἀνατρεφομένη νέα γενεά! Οἱ μεγάλοι ἄνδρες τῆς ἀρχαιότητος, οἱ ἥρωες ἡμῶν τοῦ 1821 καὶ οἱ γονεῖς τούτων βεβαίως δὲν εἶχον ἀνατραφῆ κατὰ τὸν νῦν παρ' ἡμῖν τελευταῖον ἐπικρατήσαντα συρμόν! Κατὰ τοῦτον παιδία καὶ ἔφηβοι 5 μέχρι 16 ἐτῶν, ἀφ' οὗ διανύσωσι τὰς πλείστας τῶν θερινῶν νυκτῶν ἐν τοῖς θεάτροις, ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Φαλήρου καὶ ἀλλαχοῦ, παρηγοροῦνται διὰ τὴν στέρησιν τῶν τέρψεων τούτων διὰ τῆς προσδοκίας τῶν χειμερινῶν διασκεδάσεων. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καταγίνονται εἰς τὰ μαθήματά των ὅλως παρέργως καὶ μᾶλλον εἰς τὰ δυνάμενα νὰ τοῖς χρησιμεύσωσι πρὸς πλειοτέραν ἐπίδειξιν ἐν ταῖς συναναστροφαῖς, εἰς ὃ σπουδαίως ὠθοῦνται καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν γονέων των. Τέλος

Digitized by Google

φθάνει ἡ ποθητὴ ἐποχὴ τῶν ἀπόκρεων, καθ' ἣν τινὰ τῶν ἀτυχῶν τούτων πλασμάτων φοιτῶσιν οὐχὶ σπανίως εἰς πέντε καὶ πλείονας χορούς, ἐξαντλοῦντα οὕτω καὶ τὰς σωματικὰς αὐτῶν δυνάμεις. Εἶτα προσέρχονται πάλιν εἰς τὰ μαθήματα μεθ' ὅλης τῆς ἀνωμαλίας αὐτῶν, μετριάζοντα τὴν ἀνίαν καὶ πικρίαν τοῦ σχολικοῦ ἢ μαθητικοῦ βίου δι' αὐτῆς πάλιν τῆς προσδοκίας τῶν θερινῶν τέρψεων.—Καὶ οὕτω μεγαλώνουσιν, ἔχοντα καθ' ἕξιν καταρτίσει ἐν ταῖς μικραῖς αὐτῶν κεφαλαῖς τὴν ἰδέαν τοῦ ὅτι προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἐπίδειξις καὶ αἱ θορυβώδεις διασκεδάσεις, πρὸς ὃ καὶ ὄντως ἔτεινε πᾶσα αὐτῶν ἡ ἀνατροφὴ καὶ ἐκπαίδευσις. Διότι τῶν σπουδαιοτέρων γνώσεων ἡ ἀπόκτησις ἐθεωρήθη δι' αὐτὰ περιττὴ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν γονέων των, διὸ τὰ κοράσια ἰδίως καὶ παύουσι πολλάκις τὴν σπουδὴν των ἀπὸ τοῦ 14 ἔτους τῆς ἡλικίας των, δηλ. ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν διὰ τῆς ὡριμάνσεως τῆς κρίσεώς των ἠδύναντο καὶ ὤφειλον ν' ἀναπληρώνωσι τὰς προτέρας αὐτῶν ἐλλείψεις, καὶ αὐτοθύμως νὰ προβαίνωσιν εἰς ἀνωτέραν μάλιστα μόρφωσιν. Ἄλλως τε ὅμως καὶ αἱ Μοῦσαι εἶναι ὑπερήφανοι καὶ δὲν δέχονται τοὺς μὴ δεόντως ἐκ μικρᾶς ἡλικίας παρεσκευασμένους εἰς τὴν λατρείαν αὐτῶν!

Πῶς δ' ἔχουσι βραδύτερον πρὸς αὐτὰς τὰς διασκεδάσεις τὰ οὕτως ἀνατραφέντα παιδία; Φυσικώτατα εἶναι ἐστερημένα τῆς χαρᾶς ἐκείνης, τῶν εὐτυχῶν, ἀθώων καὶ ἀληθῶς θελκτικῶν ἡδονῶν τῶν εἰς μεγαλητέραν ἡλικίαν (ἐν τῇ Δύσει συνήθως 18 ἐτῶν), τὸ πρῶτον εἰς τὸν λεγόμενον κόσμον εἰσαγομένων νέων καὶ νεανίδων. Πᾶς ὁ αἰσθανθεὶς τοὺς παλμοὺς ἐκείνους δύναται νὰ βεβαιώσῃ τὸ μέγεθος τῆς στερήσεως ταύτης! Ἀλλ' αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ μόνη θλιβερὰ συνέπεια τῆς τοιαύτης ἀνατροφῆς. Διότι ἐκ τῶν παιδίων τούτων ὅσα μὲν διαφυλάττουσι τὴν πρὸς τὰ τοιαῦτα κλίσιν δὲν δύνανται ὡς ἐνήλικοι νὰ εὐχαριστῶνται εἰς ὀλίγους χορούς, ἀφ' οὗ ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ἐσύχναζον εἰς τοσούτους, ἐξ οὗ καθίστανται ἀπαιτητικὰ καὶ σκληρὰ πολλάκις πρὸς τοὺς γονεῖς των· ἡ δὲ πρώτη ἀποτυχία των, καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ πρώτη δυστυχία αὐτῶν, δι' ἧς ἀποτόμως ἀποκαλύπτεται αὐτοῖς ἡ σκληρὰ πραγματικότης, καθ' ἣν προορισμὸς τοῦ βίου δὲν εἶναι μόνη ἡ τέρψις καὶ ἡ διασκέδασις, φέρει αὐτὰ εἰς ἀπόγνωσιν, εἰς ἀποθάρρυνσιν καὶ παριστᾷ αὐτοῖς τὸν βίον ἀποτρόπαιον καὶ δυσφόρητον. Ὅσα δὲ ὀλιγωτέραν πρὸς ταῦτα εἶχον κλίσιν, ταχέως βαρύνονται τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ βίου, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ πάντα τὰ λοιπά· αἰσθάνονται λοιπὸν κόρον καὶ ἀνίαν πρὶν ἔτι ἡλικιωθῶσιν, εἶναι ἐξηντλημένα, δηλ. πράγματι blasés, μὴ δυνάμενα νὰ εὕρωσι τοῦ λοιποῦ οὐδὲν εἶδος θελγήτρου ἐξ οἱασδήποτε τέρψεως, οὐδὲ νὰ αἰσθανθῶσιν ἴχνος ἐνθουσιασμοῦ πρὸς ὅ,τι δήποτε ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν, στερούμενα οὕτω διὰ παντὸς τῆς πηγῆς ταύτης πάσης εὐγενοῦς καὶ ὑψηλοτέρας ἐμπνεύσεως καὶ λατρείας! Ὅταν δὲ τὰ ἀπογοητευμένα ταῦτα ὄντα αἰσθανθῶσι τὸ ἐν αὐτοῖς ἀνεπανόρθωτον κακὸν καὶ μάτην προσπαθήσωσι βραδύτερον νὰ πληρώσωσι διὰ παντοίων μέσων τὸ ἀπελπιστικὸν ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῇ διανοίᾳ αὐτῶν κενόν, τότε δυστυχῶς καὶ ταῦτα μετὰ πικρίας αἰτιῶνται τῶν γονέων αὐτῶν, ὅτι ὡδήγησαν αὐτὰ εἰς τὸν ὄλεθρον τοῦτον, ἢ ὅτι δὲν προεφύλαξαν αὐτὰ ἀπ' αὐτοῦ!

Τί λοιπὸν τὸ πρακτέον; Ποίας τέρψεις πρέπει νὰ παρέχωμεν εἰς τὰ τέκνα μας, εἰς ποίας διασκεδάσεις νὰ εἰσάγωμεν αὐτά; Καθῆκον ἡμῶν ἐν πρώτοις εἶναι νὰ παραστήσωμεν εἰς τὰ παιδία τὰς τέρψεις καὶ ἀνέσεις ὡς συνέπειαν μόνον καὶ ἀμοιβὴν τῆς δράσεως καὶ τῆς ἐργασίας, καὶ νὰ συνειθίσωμεν αὐτὰ μικρόθεν εἰς τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὅτι πραγματικὴ τέρψις δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ πνευματικῆς ὠφελείας. Ὅταν ἡ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἠθικὴ ὕπαρξις δὲν αἰσθάνηται προαγωγήν τινα ἢ ὠφέλειαν ἐν τῇ τέρψει, ἢ καὶ ἁπλῶς, ὅταν δὲν δύναται νὰ συμμετέχῃ ταύτης, ὡς ὅλως ὑλικῆς καὶ ἐπιπολαίου οὔσης, τότε ὅσον μεγαλητέρα εἶναι ἡ στιγμιαία ἔξαψις τῶν παθῶν καὶ ἡ φαινομένη εὐθυμία, τοσοῦτον ἀμέσως καὶ μεγίστη ἐπέρχεται ἡ ἀπογοήτευσις καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἀνία καὶ βαρυθυμία. Ταῦτα δὲν πρέπει νὰ λέγωνται θεωρητικῶς εἰς τὰ παιδία, ἡ ἀγωγὴ ὅμως αὐτῶν ὁλόκληρος πρέπει νὰ τείνῃ εἰς τὸ νὰ παρασκευάσῃ αὐτὰ πρὸς τὰς ἀληθείας ταύτας, πρὸ πάντων δὲ διὰ τοῦ σπουδαιοτέρου τῶν παιδαγωγικῶν μέσων, ἤτοι τῆς ἕξεως. Ὅπως ἡ μάθησις, δηλ. αἱ εἰς τὰ παιδία ἀλληλοδιαδόχως παραδιδόμεναι γνώσεις ὀφείλουσι νὰ ὦσιν ἀνάλογοι, οὐ μόνον πρὸς τὴν ἡλικίαν αὐτῶν, ἀλλ' ἀκόμη καὶ πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν φύσιν ἑκάστου παιδός, οὕτω καὶ τὰ παίγνιά των, αἱ τέρψεις καὶ αἱ βαθμηδὸν παρεχόμενοι αὐτῆς διασκεδάσεις, ὀφείλουσι νὰ ὦσιν ἀνάλογοι πρὸς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν ἑκάστου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ παιδίον ὁλοψύχως παραδίδεται εἰς τὸ παίγνιον, ἑπόμενον εἶναι ὅτι τοῦτο, δηλ. τὸ παίγνιον, δύναται καὶ ὀφείλει νὰ ἦναι σπουδαιότατον μέσον παιδαγωγήσεως, δι' οὗ δυνάμεθα νὰ συνδράμωμεν καὶ συμπληρώσωμεν τὰ λοιπὰ μέσα τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ, δι' οὗ ἰδίως δυνάμεθα, καταλλήλως διευθυνομένου, νὰ ἐξεγείρωμεν πάσας τὰς ἐν τῇ μικρᾷ ψυχῇ εὐγενεῖς καὶ ὑψηλὰς τάσεις καὶ δυνάμεις αὐτοῦ καὶ αὐτὴν τὴν ἀγάπην παντὸς ἀληθοῦς, ἀγαθοῦ καὶ ὡραίου. Ἀλλ' ἵνα τὸ παίγνιον καὶ αἱ πνευματικαὶ τέρψεις φέρωσι τ' ἀγαθοποιὰ αὐτῶν ἀποτελέσματα, πρέπει νὰ διατηρηθῇ πρὸ πάντων ἡ ἀφέλεια καὶ ἀθωότης τοῦ παιδός, ἡ θελκτικὴ ἐκείνη παιδικὴ χαρά, ἣν παρατηροῦμεν εἰς πᾶσαν ἀδιάφθορον καὶ ἁγνὴν φύσιν, ἧς ἡ καρδία πάλλει εἰς τὴν θέαν ὡραίου ἄνθους, εἰς τὸ ἄκουσμα κελαδήματος πτηνοῦ, καὶ συγκινεῖται ἐκ τῶν χροιῶν καὶ

τῶν σχημάτων τῶν νεφῶν, τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ἢ ἄλλων φυσικῶν φαινομένων. Πῶς ὅμως νὰ ἐξεγερθῇ καὶ νὰ διατηρηθῇ ἡ τοιαύτη παιδικὴ χαρὰ, ὁ ἄφευκτος οὗτος πρὸς πᾶν ἀγαθὸν αἴσθημα ἱερὸς ἐνθουσιασμὸς, ὅταν τὸ παιδίον οὐδέποτε παρετήρησε τὰ αἰσθήματα ταῦτα εἰς τοὺς γονεῖς του, καὶ ὅταν ἀπ' ἐναντίας μικρόθεν ἐσυνείθισε καὶ αὐτὸ ἀκόμη ν' ἀδιαφορῇ περὶ παντὸς ὡραίου, ἀγαθοῦ καὶ ὁσίου, νὰ θεωρῇ δὲ ὡς τὸ μόνον τέρμα ὅλης τῆς ἀγωγῆς καὶ ὑπάρξεώς του αὐτὴν τὴν ἐπιπόλαιον καὶ πρόσκαιρον ἀπόλαυσιν τῆς παρ' ἀνθρώποις εὐδοκιμήσεως; Ὁμοιάζει τὸ τοιοῦτον δυστυχὲς πλάσμα πρὸς καρπὸν καταπίπτοντα πρὸ τῆς πλήρους ὡριμάνσεώς του.

Ὦ μητέρες! μόνον σεῖς δύνασθε νὰ προφυλάξητε τὰ τέκνα σας ἐκ τοῦ ὀλέθρου τούτου· μόναι σεῖς μετὰ τοῦ γάλακτός σας ἀκόμη δύνασθε νὰ ἐνσταλάξητε πᾶν ἱερὸν καὶ ὡραῖον εἰς τὰς μικρὰς αὐτῶν ψυχὰς καὶ νὰ διεγείρητε ἐγκαίρως ἐν αὐταῖς τὸ ἀληθὲς θρησκευτικὸν αἴσθημα, ὅπερ τότε καὶ μόνον καθίσταται ἡ βάσις πάσης ἐν τῷ μέλλοντι τελειοποιήσεως αὐτῶν, πάσης ἠθικῆς ἐξεγέρσεως!

Δικ. Λ. Λασκαριδου.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Ἡ ἀλήθεια περὶ τοῦ

ΟΦΘΑΛΜΟΥ ΤΟΥ ΓΑΜΒΕΤΤΑ

Πολλὰ καὶ διάφορα ἐθρυλήθησαν καὶ ἐγράφησαν περὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ Γαμβέττα. Καί τινες μὲν εἶπον ὅτι αὐτὸς ἐξώρυξεν ἑκουσίως τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν του, παθόντα ἐκ τυχαίου τινὸς συμβάντος, ἀλλ' οὐδὲν ἀσφαλὲς ἐγνώσθη περὶ τοῦ πράγματος. Τὴν ἀλήθειαν δὲ γινώσκομεν ἤδη ἔκ τινος ἄρθρου περιεργοτάτου, καταχωριθέντος ἐν τῇ *Ἑβδομαδιαίᾳ ἰατρικῇ καὶ χειρουργικῇ Ἐφημερίδι*, ὑπὸ τοῦ διασήμου ὀφθαλμιάτρου βαρόνου Φέκκερ, ὅστις ἐξετέλεσε τὴν ἐγχείρησιν τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ Γαμβέττα τῷ 1867.

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἄρθρον εἶνε τόδε:

Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1867 ἑσπέραν τινὰ ἐπανερχόμενος οἴκαδε, εἶδον ἔξω τῆς οἰκίας μου περιπατοῦντας δύο νέους, ὧν ὁ ἕτερός μοι εἶπεν·

— Ἀγαπητέ συνάδελφε, σᾶς περιμένομεν ἐδῶ διὰ νὰ λάβετε τὴν καλοσύνην νά μας ὑποδεχθῆτε τώρα ἀμέσως. Σᾶς παρουσιάζω φίλον μου, περὶ οὗ ἐπιθυμῶ νὰ ἀκούσω τὴν γνώμην σας.

Εἰσήγαγον ἀμφοτέρους εἰς τὸ γραφεῖόν μου καὶ ἀφ' οὗ προσεκάλεσα τὸν ἀσθενῆ νὰ καθίσῃ ἐν τῷ σκοτεινῷ δωματίῳ παρὰ τῇ λυχνίᾳ, ἠρώτησα τὸν συνάδελφόν μου περὶ τίνος πρόκειται;

— Εὐκόλως θὰ τὸ ἴδετε, μοὶ ἀπεκρίθη καί σας παρακαλοῦμεν νά μας εἴπητε εἰλικρινῶς τὴν γνώμην σας.

Ὁ ἀσθενὴς ὃν ἐξήτασα εἶχε τῷ ὄντι πάθημα λίαν εὐδιάγνωστον, τουτέστι τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ βολβοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἦτο κατηυλακισμένον ὑπὸ ἀγγείων διεσταλμένων καὶ οὕτως ἦτο ἐξωγκωμένον, ὥστε τὰ βλέφαρα λίαν τεταμένα μόλις ἠδύναντο νὰ καλύψωσι τὸ παραμεμορφωμένον τοῦτο ὄργανον.

Μετὰ ταχεῖαν ἐξέτασιν ἀποταθεὶς πρὸς τὸν ἀσθενῆ μου, τῷ εἶπον·

— Θέλετε νά σας ὁμιλήσω εἰλικρινῶς; Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἔχετε νὰ κάμετε εἶνε νὰ ἀπαλλαχθῆτε τοῦ ὀφθαλμοῦ τούτου, ὅστις οὐ μόνον διαρκῶς θά σας ἐνοχλῇ, ἀλλὰ εἶνε καὶ ἐπικίνδυνος εἰς τὸν συνάδελφόν του.

— Καὶ πότε; ἠρώτησεν ὁ ἀσθενής.

— Ὅσον τάχιστα.

— Ποίαν ἡμέραν;

— Τὴν Τρίτην ἐὰν ἀγαπᾶτε· (ἦτο δὲ ἡ ἡμέρα τῆς ἐπισκέψεως Παρασκευή).

— Ποίαν ὥραν;

— Ταῖς δέκα.

— Σᾶς περιμένω, ἀπεκρίθη λακωνικώτατα.

Δὲν ἠδυνήθην νὰ καταστείλω τὴν ἔκπληξίν μου καὶ παρετήρησα μετὰ προσοχῆς τὸν νεανίαν, ὅστις μετὰ τοσαύτης ἀταραξίας ἀπεδέχετο ἐγχείρησιν, εἰς ἣν μετὰ πλείστου συνήθως ἐνδοιασμοῦ ὑποβάλλονται οἱ ἀσθενεῖς. Τὸ πρόσωπόν του ἠκτινοβόλει ἐξ εὐφυΐας ἐμφαῖνον δραστήριον χαρακτῆρα· ὁ λόγος του ἦτο ζωηρὸς, ταχὺς, ἁρμονικὸς μετ' ἐλαφρᾶς τινος προφορᾶς μεσημβρινῆς.

Εἶχον ἐνώπιόν μου τὸν Λέοντα Γαμβέτταν, ὁ δὲ μετ' αὐτοῦ συνάδελφός μου ἦτο ὁ κ. Φιεζάλ, λίαν γνωστός μου. Οὗτος δέ μοι εἶπε·

— Εἶμαι ἐντελῶς τῆς γνώμης σας· ἕνεκα τῆς δυσκολίας, μεθ' ἧς τὰ βλέφαρα καλύπτουσι τὸν ἐξωγκωμένον ὀφθαλμὸν, ἐὰν ὀλίγον τι ἐνοχληθῇ, ἐὰν ὀλίγον τι κοπιάσῃ τὸ πάσχον ὄργανον ἐρεθίζεται, φλεγμαίνει, πονεῖ καὶ καθιστᾷ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀδύνατον τὴν λειτουργίαν καὶ τοῦ ἑτέρου ὀφθαλμοῦ».

Ἐρωτηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ ὁ ἀσθενὴς τίνι τρόπῳ ἀπώλεσε τὸν ὀφθαλμὸν, μοὶ διηγήθη ὅτι παῖς ὢν εἰσῆλθέ ποτε εἰς ἐργαστήριον τορνευτοῦ· ἐν ᾧ δὲ παρετήρει μετὰ περιεργίας αὐτὸν ἐργαζόμενον, αἴφνης ἐργαλεῖον διεκφυγὸν τῶν χειρῶν του, ἔπληξε βαθύτατα τὸν δεξιὸν τοῦ παιδὸς ὀφθαλμὸν, ἐξ οὗ ἀνεπτύχθη τραυματικὸν ὑπόχυμα μετὰ πάντων τῶν δυσαρέστων αὐτοῦ παρεπομένων καὶ ὑπερμέτρως ἐξωγκώθη ὁ ὀφθαλμὸς, ὁ ὑποβληθεὶς εἰς τὴν ἐμὴν ἐξέτασιν.

Ἑκατέρωθεν λοιπὸν ἐγένετο ἀπόφασις ταχέως, καὶ νομίζω ὅτι οὐχὶ ἀδίκως ἔγραψα μετὰ δωδεκαετίαν ἐν τῇ *Ὀφθαλμικῇ χειρουργικῇ* μου τάς δε τὰς λέξεις·

«Εἴπερ τις καὶ ἄλλος γινώσκω ὁπόσον εὐθύνεται κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ὁ ἰατρὸς,

διότι έλλειψις αποφάσεώς μου ηδύνατο, αφίνουσα τό στάδιον ελεύθερον εις ερεθισμόν εκ συμπαθείας τοῦ νοσοῦντος μέλους προερχόμενον παρά τινι τῶν ἐπιφανεστάτων πολιτικῶν ἀνδρῶν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἠδύνατο, λέγω, νὰ ἐπιδράσῃ σημαντικώτατα ἐπὶ τὴν τύχην τῆς θετῆς πατρίδος μου».

—

Κατὰ τὴν ὡρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ βοηθοῦ μου ἰατροῦ Βορέλη, εἰσηρχόμην εἰς τὸ μέτριον οἴκημα ὅπερ εἶχε τότε ὁ Γαμβέττας κατὰ τὴν ὁδὸν Βοναπάρτου. Εὗρον δ' ἐκεῖ μετὰ τοῦ ἰατροῦ Φιεζάλ πολλοὺς φίλους ἐλθόντας ἵνα παρασταθῶσι κατὰ τὴν ἐγχείρησιν. Ὁ ἀσθενὴς κατεκλίθη θαρραλέος καὶ τὸν ὑπεβάλομεν εἰς τὴν εἰσπνοὴν τοῦ αἰθέρος. Ὑπὸ νέας δὲ πάλιν ἐκπλήξεως κατελήφθην, διότι πρὶν ἢ παρέλθῃ ἓν λεπτὸν τῆς ὥρας ὁ ἀσθενὴς εἶχεν ἤδη ἀποκοιμηθῆ. Ὥστε ἡ ἐγχείρησις ἐγένετο ἁπλῶς καὶ μετὰ πλείστης ὅσης ταχύτητος, προκειμένου μάλιστα περὶ ἐκτομῆς ὀφθαλμοῦ ἀπιοσχήμου, ἔχοντος μῆκος διπλάσιον τοῦ φυσικοῦ καὶ διάμετρον ἀπὸ τῶν ὄπισθεν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν πέντε περίπου ὑφεκατομμέτρων.

Ἡ μεγίστη ταχύτης μεθ' ἧς ὁ ἀσθενὴς ἀπεκοιμήθη μ' ἐξέπληξε σφόδρα· ὑπέμεινε δὲ ὁ Γαμβέττας τὸ πρῶτον πνῖγος ἄνευ τινὸς ἐκδηλώσεως ἀγωνίας, ἣν συνήθως αἰσθάνεταί τις ἅμα τῇ εἰσπνοῇ τοῦ αἰθέρος.

Ἡ θεραπεία ἐβάδισε λίαν ταχέως καὶ μετὰ τρεῖς μόνον ἡμέρας ὁ ἀσθενὴς ἦτο ἐπὶ ποδός. Κατὰ τὰς πρώτας δὲ ἡμέρας καθ' ἃς τὸν ἐπεσκεπτόμην καθ' ἑκάστην, παρετήρησα τὴν παράφορον σπουδὴν τῶν περὶ τὸν νεαρὸν δικηγόρον πολυπληθῶν αὐτοῦ φίλων. Δὲν ἠδυνάμην νὰ νοήσω τὴν τοσαύτην προθυμίαν καὶ τέλος ὑπὸ περιεργίας κινούμενος ἠρώτησά τινα τῶν πιστῶν ἑταίρων·

— Δέν μοι λέγετε, παρακαλῶ, τί πρᾶγμα εἶνε ὁ Γαμβέττας σας αὐτός, τὸν ὁποῖον τόσον λατρεύετε; Καὶ ὅμως ὅλοι ἐδῶ εἶσθε νέοι καὶ ὁμήλικοι σχεδόν.

— Ἆ! μ' ἀπεκρίθη, δέν τον γνωρίζετε ἀκόμα, ἀλλὰ θά τον ἴδῃτε μίαν ἡμέραν!

—

Ἕνεκα τῆς ἐγχειρήσεως ἐκείνης σχετισθεὶς πρὸς τὸν Γαμβέτταν, ἔλαβον βραδύτερον πολλὰς ἀφορμάς νά τον ἐκτιμήσω. Εἶπον ἀνωτέρω πόσον μ' ἐξέπληξεν ἡ γοητὶς δύναμις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν περιστοιχιζόντων αὐτὸν φίλων. Ὁσάκις δὲ ἤρχετο εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ παρεκάθητο ἐν τῇ τραπέζῃ μου μετὰ διαφόρων τὰ πολιτικὰ φρονήματα ἀνθρώπων, ἦτο ὄντως λίαν εὐφρόσυνον πρᾶγμα νὰ ἐβλέπετε πόσον κατέθελγε τοὺς πάντας ἀνεξαιρέτως.

Εἶχε τὴν λεγομένην μνήμην τῆς καρδίας εἰς τὸν ὕπατον βαθμόν, καὶ διαφυλάττω ὡς κειμήλιον ἐπιστολήν του τῆς 20 Ἰουλίου 1870, τρία περίπου ἔτη μετὰ τὴν ἐγχείρησιν, δι' ἧς συνιστῶν μοι ἀσθενῆ τινα, λαμβάνει ἐκ τούτου ἀφορμὴν καί μοι διαδηλοῖ τὴν εὐγνωμοσύνην, ἥν μοι ὤφειλεν ἐπὶ τῇ θεραπείᾳ του, διὰ θερμοτάτων καὶ περιποιητικωτάτων ἐκφράσεων.

Μία δὲ τῶν ἀρετῶν τοῦ Γαμβέττα, πολύτιμος μάλιστα εἰς τὸν κλάδον ἡμῶν ἦτο καὶ αὕτη, ὅτι δῆλα δὴ ἀφ' οὗ ἅπαξ ἐνεπιστεύετο δικαίως ἢ ἀδίκως εἴς τινα ἰατρόν, ἐξηκολούθει διὰ βίου τιμῶν αὐτόν. Καὶ κατὰ τοῦτο δὲ εἶχε πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὸν Μιραμπώ, πρὸς ὃν καὶ ἄλλας ἀρετὰς εἶχε κοινάς. Κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη, καθ' ὅσον ὁ Γαμβέττας ἀνέβαινεν εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον τῆς δυνάμεως καὶ τῆς δημοτικότητος καὶ ἐγίνετο μᾶλλον δυσπρόσιτος πρὸς τοὺς μὴ οἰκειότατα πρὸς αὐτὸν συνδεδεμένους καὶ οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων τὸν ἔβλεπον οὐχὶ σπανιώτερον τοῦ συνήθους. Ἀρτίως δὲ ἀπέδειξεν ὅτι κατ' οὐδὲν ἐμειώθη ἡ πρός με πίστις καὶ πεποίθησις αὐτοῦ.

Ὄντως δὲ ἡ πρὸς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἰατρὸν ἔμμονος πίστις καὶ ἀδιάσειστος πεποίθησις εἶνε συνήθως ἴδιον τῶν μεγάλων διανοιῶν καὶ τῶν μεγάλων καρδιῶν. Καὶ ἡ μὲν διάνοια βοηθεῖ αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκλογήν, ἡ δὲ καρδία εἰς τὴν ἐμμονήν. **α.**

ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους.

—

Περίεργον πίνακα δύναται νὰ συγκεντρώσῃ τις ἐκ τοῦ εἰς τὴν Βουλὴν ὑποβληθέντος προϋπολογισμοῦ τοῦ 1883 δεικνύοντα τὸν ἀριθμὸν τῶν προσώπων, ὅσα ἀναφέρονται ἐν αὐτῷ μισθοδοτούμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὡς ἐπησχολημένα εἰς τὰς διαφόρους ὑπηρεσίας τοῦ κράτους. Κατὰ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦτον:

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ἐπασχολεῖ εἰς τὰς διαφόρους ὑπηρεσίας αὐτοῦ τὸ ἑξῆς προσωπικόν:

Ἐν τῇ κεντρικῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ὑπουργείου	85
Ἐν τῷ γεν. λογιστηρίῳ	28
Ἐν τῷ ἐλεγκτ. συνεδρίῳ	39
Ἐν τῷ σφραγιστηρίῳ	33
Ἐν τῷ τυπογραφείῳ	47
Ἐν τοῖς μεταλλείοις	13
Ἐν τοῖς ἅλασι	36
Ἐν τῷ γεωμετρικῷ κλάδῳ	59
Ἐν τοῖς ταμείοις	536
Ἐν ταῖς ἐφορίαις	231
Ἐν τῇ δασονομικῇ ὑπηρεσίᾳ	607
Ἐν ὅλῳ	1,714

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπασχολεῖ:

Digitized by Google

Ἐν τῇ κεντρικῇ ὑπηρεσίᾳ	20
Ἐν ταῖς πρεσβείαις	44
Ἐν τοῖς προξενείοις	160
Ἐν ὅλῳ	224

Τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης ἐπασχολεῖ:

Ἐν τῇ κεντρικῇ ὑπηρεσίᾳ	15
Ἐν τῷ ἀρείῳ πάγῳ	29
Ἐν τοῖς ἐφετείοις	53
Ἐν τοῖς πρωτοδικείοις	267
Ἐν τοῖς εἰρηνοδικείοις	470
Ἐν ταῖς φυλακαῖς τῶν ὑποδίκων	43
Ἐν ὅλῳ	877

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν ἐπασχολεῖ:

Ἐν τῇ κεντρικῇ ὑπηρεσίᾳ	40
Ἐν ταῖς νομαρχίαις	128
Ἐν τοῖς ἐπαρχείοις	301
Ἐν τοῖς ἀρχειοφυλακείοις	17
Ἐν τῇ διοικ. ἀστυνομ. Ἀθην. καὶ Πειρ.	236
Ἐν ταῖς φυλακαῖς καὶ τοῖς σωφρονιστηρ.	128
Ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑγείᾳ	97
Ἐν τῷ σχολείῳ τῶν τεχνῶν	33
Ἐν τῷ δενδροκομείῳ	9
Ἐν τῇ ταχυδρομικῇ ὑπηρεσίᾳ	414
Ἐν τῇ τηλεγραφικῇ »	734
Ἐν τοῖς δημοσίοις ἔργοις	93
Ἐν ὅλῳ	2,230

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Παιδείας ἐπασχολεῖ:

Ἐν τῇ κεντρικῇ ὑπηρεσίᾳ	20
Ἐν τῇ ἱερᾷ συνόδῳ καὶ λοιπῇ ἐκκλησίᾳ	61
Ἐν τῷ πανεπιστημίῳ	68
Ἐν τῇ ἀστυκλινικῇ	7
Ἐν ταῖς δημοσίαις βιβλιοθήκαις	15
Ἐν τῷ ἀστεροσκοπείῳ	3
Ἐν τῷ βοταν. κήπῳ	3
Ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ὑπηρεσίᾳ	9
Διὰ τὴν ἐν τοῖς γυμνασίοις ἐκπαίδευσιν	187
Διὰ τὴν ἐν τοῖς ἑλλ. σχολείοις »	417
Διὰ τὴν ἐν τοῖς διδασκαλείοις »	60
Ἐν ὅλῳ	850

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ἐπασχολεῖ:

Ἐν τῇ κεντρικῇ ὑπηρεσίᾳ	109
Ἐν τῷ μηχανικῷ	1490
Ἐν τῷ πυροβολικῷ καὶ τῷ ὁπλοστασίῳ.	2898
Ἐν τῷ ἱππικῷ.	1500
Ἐν τῷ πεζικῷ καὶ τοῖς εὐζώνοις	17019
Ἐν τῇ διοικήσει νοσοκόμων	418
Ἐν ταῖς γενικαῖς ὑπηρεσίαις	812
Ἐν τῇ στρατιωτικῇ σχολῇ	218
Ἐν τῇ χωροφυλακῇ	4998
Ἐν ὅλῳ	29,462

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν ἐπασχολεῖ:

Ἐν τῇ κεντρικῇ ὑπηρεσίᾳ	29
Ἐν τῷ ναυστάθμῳ	262
Ἐν τῇ λιμενικῇ ὑπηρεσίᾳ	186
Ἐν τοῖς πληρώμασι τῶν πλοίων	1784
Ἐν τῇ σχολῇ τῶν τορπιλλῶν	100
Ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν φάρων καὶ φανῶν	181
Ἐν ὅλῳ	2,542

Ὥστε ἡ μὲν ὑπηρεσία τῶν πέντε πρώτων ὑπουργείων ἐπασχολεῖ 5,894 πρόσωπα, ἡ δὲ τῶν δύο τελευταίων 32,004.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ θελκτικὴ κυρία Μ* συνήντησεν ἔν τινι ἐπισκέψει τὸν κ. Ν* καὶ τὸν ἠρώτησε διατί δὲν τὸν βλέπει πλέον.

— Μήπως, προσέθηκεν, ἐξ αἰτίας τοῦ μικροῦ ποσοῦ, τὸ ὁποῖον μοὶ ὀφείλετε ἀπὸ τὰ χαρτιά;

— Ὄχι, κυρία, ἀπήντησεν ἐκεῖνος μετὰ φιλοφροσύνης, δὲν μ' ἐμποδίζει αὐτὸ νὰ σᾶς βλέπω, διότι ἂν δὲν ἐπληρώθητε, πάλιν σεῖς εἶσθε ἡ αἰτία.

— Καὶ γιατί;

— Γιατὶ ὅταν σᾶς βλέπω... λησμονῶ κάθε ἄλλο πρᾶγμα.

*
* *

Ἠρώτησέ τις τὸν Μίλτωνα:

— Διατί δύναται ἡγεμονόπαις ν' ἀναλάβῃ τὸ βασιλικὸν στέμμα εἰς ἡλικίαν δεκατεσσάρων ἐτῶν, ἐνῷ δὲν δύναται νὰ νυμφευθῇ πρὸ τοῦ δεκάτου ὀγδόου ἔτους;

— Διότι, ἀπήντησεν ὁ μέγας ἄγγλος ποιητής, εἶν' εὐκολώτερον νὰ κυβερνήσῃ τις ἓν βασίλειον παρὰ μίαν γυναῖκα.

*
* *

Μικρὸς *μάγκας* ἐζήτησε «μισὸ ψωμὶ» ἀπὸ τὸν ἀρτοποιὸν Σ*.

— Αὐτὸ δὲν εἶνε μισὴ ὀκᾶ, λέγει ὁ μικρὸς ζυγίζων αὐτὸ εἰς τὴν χεῖρά του.

— Τί σὲ μέλει, λέγει ὁ ψωμᾶς· καλλίτερα γιὰ 'σένα, δὲν ἔχεις νὰ σηκώσῃς πολὺ βάρος.

— Ὅσῳ γιὰ μένα, κὺρ ψωμᾶ, μὴν πειράζεσαι, λέγει ὁ *μάγκας* καὶ ῥίψας τὰ λεπτὰ φεύγει δρομαίως.

— Αἴ, μικρέ, τὰ λεπτὰ εἶνε ὀλιγώτερα.

— Καλλίτερα γιὰ σένα. Ἔχεις ὀλιγώτερα νὰ μετρήσῃς, φωνάζει ἐκεῖνος ἀπὸ μακρὰν πηδῶν ὑπὸ χαρᾶς.

*
* *

Ὁ τραπεζίτης Ο* πηγαίνει νὰ κοιμηθῇ.

Αἴφνης νομίζει ὅτι ἀκούει κρότον ἐν τῷ δωματίῳ του· κωδωνίζει, ὁ ὑπηρέτης σπεύδει καὶ ὁ τραπεζίτης ἔντρομος τῷ λέγει:

Digitized by Google

— Κάποιος κλέπτης εἶν' ἐδῶ μέσα.

Ὁ ὑπηρέτης ἐρευνᾷ πανταχοῦ καὶ μὴ εὑρίσκων κανένα, ἑτοιμάζεται ν' ἀπέλθῃ.

Ἀλλ' ἐκεῖνος ἐπαναλαμβάνει:

— Καὶ ὅμως εἶμαι βέβαιος πῶς κάποιος κλέπτης εἶνε 'ς τὴν κάμαρά μου.

— Ἀφέντη, μόνον ἐσεῖς εἶσθ' ἐδῶ...

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Οὐδὲν μέγα κατορθοῦται ταχέως· τοῦτο εἶνε νόμος τῆς φύσεως.

—

Τοῦ σώματος ἡ ἀσχημία δὲν ἀσχημίζει ποτὲ ὡραίαν ψυχήν, ἀλλὰ τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς ἀντανακλᾶται ἐπὶ τοῦ σώματος.

—

Τὸ σῶμα εἶνε οὕτως εἰπεῖν ἡ θήκη, ἐν ᾗ ἡ φύσις ἐνέκλεισε τὴν ψυχὴν ἡμῶν... Δὲν εἶνε δὲ ἡ θήκη ἡ καθιστῶσα τὴν λεπίδα τοῦ ξίφους καλὴν ἢ κακήν.

—

Συμπαθὴς μορφὴ εἶνε σύστασις ἄφωνος.

—

Οὕτως ὁρίζουσιν οἱ στωϊκοὶ τὸ θάρρος: Εἶνε, λέγουσιν, ἡ ἀρετὴ ἀγωνιζομένη ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης.

—

Ἡ περιεργία συνυπάρχει μετὰ τῆς κακοβουλίας.

—

Ἡ ἀκολασία.—Ἀκολούθει με, κόρη μου· ἔλα νὰ ἐκτελέσῃς ἐδῶ τὸ ἔργον σου.

Ἡ ἀθλιότης — Σὲ ἀκολουθῶ· ἀλλὰ ποῦ πηγαίνομεν;

Ἡ ἀκολασία.— Ἐδῶ.... εἰς τὸν οἶκον αὐτὸν κατοικεῖ νεανίας, ὅστις χάριν ἐμοῦ κατεσπατάλησεν ὅλην τὴν περιουσίαν τοῦ πατρός του. Ὅταν λοιπὸν εἶδα ὅτι δὲν εἶχε πλέον τὰ μέσα νὰ μὲ συντηρήσῃ, παρεχώρησα εἰς αὐτὸν σέ, κόρη μου· μετὰ σοῦ θὰ περάσῃ τὰς ἐπιλοίπους ἡμέρας του.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατ' ἀγγλικήν τινα ἐφημερίδα, νέων ἀνασκαφῶν γενομένων ἐν ταῖς κοιλάσι τοῦ Τίγριδος καὶ Εὐφράτου ὑπὸ τοῦ Χορμοὺζ Ῥουσσάν, ἀνευρέθησαν δέκα περίπου βαβυλωνικὰ ἀντικείμενα τέχνης, κύλινδροι τινὲς καὶ πινακίδες, φέρουσαι σφηνοειδεῖς ἐπιγραφάς. Πάντα τ' ἀνευρεθέντα ἀπεστάλησαν εἰς Λονδῖνον.

Ἐν Βερολίνῳ ζήτημα τῆς ἡμέρας ἦτο ἐπ' ἐσχάτων ἡ ἀπόφασις τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ τοῦ νὰ ἀφήσῃ νὰ φυῇ τὸ λευκὸν γένειόν του, ὅπερ παρέχει εἰς τὴν ὄψιν του χαρακτῆρα ὅλως διάφορον τῆς συνήθους ἐκφράσεώς του. Εἰς πολλὰ τῶν μελῶν τοῦ Κοινοβουλίου ὁ ἀρχιγραμματεὺς εἶπεν ὅτι τὸ γένειόν του ἀφῆκε νὰ αὐξήσῃ χάριν τῆς ὑγείας του, θέλων διὰ τούτου νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τοὺς νευρικοὺς πόνους οἵτινες τὸν βασανίζουσι. «Ἐν Βαρζὶν, εἶπε, προφυλάττομαι διὰ σκούφου φέροντος παρωτίδας, τὰς ὁποίας καταβιβάζω ἐπὶ τῶν παρειῶν· ἀλλ' ἐὰν ἐφαινόμην οὕτω εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ Βερολίνου, θὰ μὲ παρηκολούθουν ὅλοι οἱ ἀγυιόπαιδες ὡς τὸν μακαρίτην στρατάρχην Βράγγελ». Προσέθηκε δὲ ὁ Βίσμαρκ ὅτι θὰ μετέβαινε συχνότερον εἰς τὸ Κοινοβούλιον, ἐὰν αἱ συνεδριάσεις ἐγίνοντο τὸ δεῖλι καὶ οὐχὶ τὴν πρωΐαν, διότι ᾐσθάνετο ἑαυτὸν πολὺ καλλίτερα μετὰ ἄφθονον γεῦμα.

Οἱ πρό τινος ἐν τῷ οὐρανῷ φανέντες δύο κομῆται ἐπροξένησαν ζωηροτάτην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς Κινέζους. Ἡ λάμπουσα αὐτῶν κόμη ἐξελήφθη ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ Οὐρανίου Κράτους ὡς ἡ φλογερὰ σπάθη τῆς θείας ἐκδικήσεως.

Τούτου ἕνεκα εὐθὺς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ κομήτου ἐξεδόθη αὐτοκρατορικὸν διάταγμα διαλαμβάνον ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἀπόφασιν εἶχε νὰ δειχθῇ αὐστηρότατος πρὸς τοὺς ἀσυνειδήτους ἐκείνους ὑπαλλήλους, οἵτινες ἀποκρύπτοντες τὴν ἀθλίαν τοῦ λαοῦ κατάστασιν εἶχον προκαλέσει τὴν ὀργὴν τοῦ Οὐρανοῦ κατὰ τῆς Κίνας. Ἑπομένως ἔρευνα αὐστηροτάτη ἤρξατο, ἥτις ἴσως θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα νέαν διοικητικὴν μεταρρύθμισιν.

Ὁ πρόεδρος τῆς γαλλικῆς Δημοκρατίας ἀπένειμεν ἐσχάτως χρυσοῦν μετάλλιον τιμῆς πρώτης τάξεως εἰς τὴν δεσποινίδα **Proust**, ἥτις τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1870 διεκρίθη ἐπὶ γενναιότητι κομίσασα ὑπὸ τὸ πῦρ τοῦ ἐχθροῦ τροφὰς καὶ πολεμεφόδια εἰς τοὺς ὑπερασπιστὰς τῆς πόλεως ταύτης καὶ προστατεύσασα κατὰ τὴν αὐτὴν μάχην τὴν ὑποχώρησιν ἀκροβολιστοῦ τινος τετρωμένου, οὗτινος τοιουτοτρόπως ἔσωσε τὴν ζωήν.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ἐὰν θέλετε νὰ πίνετε ἐξαίρετον καφέν, παραγγείλατε εἰς τὴν ὑπηρέτριάν σας ὅταν τὸν *καβουρδίζῃ* νὰ ῥίψῃ ἐντὸς μικρὸν κρόμμυον ἀκέραιον μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ φλοιοῦ. Τοῦτο ἀρκεῖ ἵνα ὁ καφὲς προσλάβῃ τὴν ἰδιάζουσαν ἐκείνην γεῦσιν καὶ τὸ ἄρωμα τοῦ περιφήμου καφὲ τῆς Μέκας.

Κυρία Θ*.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ ΚΟΡΙΝΝΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑ «ΟΜΟΝΟΙΑΣ»

Digitized by Google

'Αριθ. 371 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ'

Συνδρομὴ ἐτησία· Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι —Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9

6 Φεβρουαρίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιςορία Ὀνωρίου Βαλζάκ.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

Συνέχεια· ἴδε σελ. 74.

Ἀπόντος τοῦ πατρός της, ὑπῆρξεν ἡ Εὐγενία εὐτυχὴς ὅτι ἠδυνήθη ν' ἀσχοληθῇ ἀνυποκρίτως περὶ τοῦ ἀγαπητοῦ της ἐξαδέλφου, καὶ νὰ δαψιλεύσῃ αὐτῷ ἀφθόνους τοὺς θησαυροὺς τοῦ οἴκτου της, τῆς ὑψίστης ταύτης ὑπεροχῆς τῆς γυναικός, ἣν μόνην αὕτη ἐπιθυμεῖ νὰ καθιστᾷ ἐπαισθητήν, καὶ ἐφ' ᾗ μόνη συγχωρεῖ τὸν ἄνδρα ὑπομένοντα τὴν ὑπερτέρησιν. Τρὶς ἢ τετράκις ἡ Εὐγενία μετέβη ν' ἀκούσῃ τὴν ἀναπνοὴν τοῦ ἐξαδέλφου της, ἵνα μάθῃ ἂν ἐκοιμᾶτο ἢ εἶχεν ἐξυπνήσει. Ὅτε δὲ τέλος ἐκεῖνος ἠγέρθη τῆς κλίνης, τὸ ἀφρόγαλα, ὁ καφές, τὰ ὠά, οἱ καρποί, τὰ πινάκια, τὸ ποτήριον, πᾶν ὅ,τι ἀπετέλει μέρος τοῦ προγεύματος, ὑπῆρξαν ἀντικείμενα τῆς μερίμνης της. Μετὰ τοῦτο ἀνέδραμεν ἐλαφρόπους τὴν γηραιὰν κλίμακα, ἵν' ἀκούσῃ θόρυβόν τινα ἐν τῷ κοιτῶνι τοῦ ἐξαδέλφου της. Ἐνεδύετο ἢ ἔκλαιεν ἔτι; Οὕτω προὐχώρησε μέχρι τῆς θύρας.

— Ἐξάδελφε;

— Τί εἶνε ἐξαδέλφη;

— Θέλετε νὰ προγευματίσετε κάτω ἢ εἰς τὸ δωμάτιόν σας;

— Ὅπου θέλετε.

— Πῶς εἶσθε;

— Ἀγαπητή μου ἐξαδέλφη, ἐντρέπομαι ὅτι πεινῶ.

Ὁ διὰ τῆς θύρας διάλογος οὗτος ἦτο διὰ τὴν Εὐγενίαν ἀληθὲς μυθιστορήματος ἐπεισόδιον.

— Νὰ σᾶς φέρωμεν λοιπὸν ἐδῶ τὸ πρόγευμά σας, διὰ νὰ μὴ θυμώσῃ ὁ πατήρ μου.

Καταβᾶσα δὲ ταχεῖα ὡς πτηνὸν εἰς τὸ μαγειρεῖον,

— Πήγαινε, εἶπεν, Ἀννέτα νὰ συγυρίσῃς τὸ δωμάτιόν του.

Ἡ κλίμαξ ἐκείνη, ἣν τοσάκις εἶχεν ἀναβῆ καὶ καταβῆ, κ' ἐφ' ἧς ἀντήχει ὁ ἐλάχιστος θόρυβος, δὲν ἐφαίνετο πλέον εἰς τὴν Εὐγενίαν τοσοῦτον γραῖα ὡς ἄλλοτε. Τοὐναντίον ἔβλεπεν αὐτὴν φωτεινήν, λαλοῦσαν, νέαν ὡς αὐτήν, νέαν ὡς τὸν ἔρωτα ὃν ὑπηρέτει. Ἡ μήτηρ της τέλος, ἡ καλὴ καὶ ἐπιεικὴς αὐτῆς μήτηρ, συνήνεσε καὶ αὐτὴ νὰ βοηθήσῃ τὰς φαντασίας τοῦ ἔρωτός της, καὶ ὅτε ηὐτρεπίσθη τοῦ Καρόλου τὸ δωμάτιον, ἀνέβησαν ἀμφότεραι νὰ κάμωσι συντροφίαν εἰς τὸν δυστυχῆ. Ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη δὲν παρήγγελλε νὰ τῷ φανῶσι παρήγοροι; Αἱ δύο αὗται γυναῖκες ἤντλησαν ἀπὸ τῆς θρησκείας ἄπειρα σοφίσματα, ἵνα δικαιολογήσωσι τὰς πρὸς τὸν Κάρολον συμπαθεῖς των περιποιήσεις καὶ τὴν τρυφερὰν αὐτῶν θεραπείαν. Ἡ πεπονημένη του καρδία ᾐσθάνθη ζωηρῶς τὴν γλυκεῖαν ἐπαφὴν τῆς ἁπαλῆς ἐκείνης ἀγάπης, καὶ τῆς ἁβρᾶς συμπαθείας, ἣν αἱ δύο αὗται ψυχαί, αἱ τεταλαιπωρημέναι πάντοτε καὶ ἀπόκλειστοι, κατώρθωσαν ν' ἀναπτύξωσιν, εὑρεθεῖσαι πρὸς στιγμὴν ἐλεύθεραι ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ὀδύνης, τῷ μόνῳ ὅπερ ἦτο εἰς αὐτὰς σύνηθες καὶ γνώριμον. Ἐκ τῆς συγγενείας λαμβάνουσα τὸ θάῤῥος, ἤρξατο ἡ Εὐγενία νὰ τακτοποιῇ τὴν λευκοστολὴν τοῦ ἐξαδέλφου της καὶ ὅσα οὗτος εἶχε φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ἀντικείμενα, κ' ἐθαύμαζεν ἀνέτως ἕκαστον πολυτελὲς μικρολόγημα, καὶ ὅσα ἐξ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ ἀθύρματα προσέπιπτον εἰς τὴν χεῖρά της, κ' ἐκράτει αὐτὰ ἐπὶ μακρὸν ἐκ προφάσεως περιεργείας. Ὁ Κάρολος εἶδε μετὰ βαθείας συγκινήσεως τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνδιαφέρον τῆς θείας καὶ τῆς ἐξαδέλφης του. Γνωρίζων κατὰ βάθος τὴν παρισινὴν κοινωνίαν, ἤξευρεν ὅτι, δυστυχὴς ὡς ἦτο, δὲν ἤθελεν εὕρει περὶ ἑαυτὸν ἢ ἀδιαφόρους μόνον καὶ ἀπαθεῖς ἀνθρώπους. Ἡ Εὐγενία ἐφάνη τότε πρὸς αὐτὸν ἐν πάσῃ τῇ λαμπρότητι τῆς ἰδιαζούσης αὐτῇ καλλονῆς, κ' ἐθαύμασεν ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς τὴν ἀθωότητα τῶν ἠθῶν, ἅτινα ἐνέπαιζε τὴν προτεραίαν. Οὕτω δέ, ὅτε ἡ Εὐγενία ἔλαβεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς Ἀννέτας τὴν ἀργιλλόπλαστον προχοΐδα, κ' ἐκένωσε τὸν καφὲν τοῦ ἐξαδέλφου της ἐν ὅλῃ τῇ ἀφελείᾳ τοῦ αἰσθήματός της, προσβλέπουσα εἰς αὐτὸν μετ' ἀγαθότητος, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ παρισινοῦ ἐπλήσθησαν δακρύων. Ἔδραξε τὴν χεῖρά της καὶ τὴν ἐφίλησε.

— Αἴ, τί ἔχετε πάλιν; ἠρώτησε.

— Ὤ! αὐτὰ εἶνε εὐγνωμοσύνης δάκρυα, ἀπήντησεν ἐκεῖνος.

Ἡ Εὐγενία ἐστράφη ἀποτόμως πρὸς τὴν ἑστίαν, καὶ λαβοῦσα τὰ κηροπήγια, εἶπε:

— Πάρε τα, Ἀννέτα.

Ὅτε δὲ εἶδε πάλιν τὸν ἐξάδελφόν της, ἦτο μὲν ἔτι περιπόρφυρος, ἀλλὰ τὰ βλέμματά της τοὐλάχιςον κατώρθωσαν νὰ ψευσθῶσι καὶ νὰ κρύ-

Digitized by Google

ψωσι τὴν μεγάλην χαρὰν ἥτις ἐπλημμύρει ἐν τῇ καρδίᾳ της· ἀλλ' ἀμφοτέρων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐξέφρασαν τὸ αὐτὸ αἴσθημα, καὶ ὁ αὐτὸς λογισμὸς συνήνωσε τὰς ψυχάς των· τὸ μέλλον ἀνῆκεν εἰς αὐτούς. Ἡ γλυκεῖα ἐκείνη συγκίνησις ὑπῆρξε διὰ τὸν Κάρολον τοσούτῳ πολυτιμοτέρα ἐν μέσῳ τῆς ἀπείρου ὀδύνης του, ὅσῳ ὀλιγώτερον τὴν ἀνέμενε.

Κτύπος εἰς τὴν θύραν ἀνεκάλεσεν αἴφνης τὰς δύο γυναῖκας εἰς τὰς θέσεις των. Εὐτυχῶς δὲ ἠδυνήθησαν νὰ καταβῶσι τοσοῦτον ταχέως τὴν κλίμακα, ὥστε νὰ εὑρεθῶσιν ἐργαζόμεναι, ὅτε εἰσῆλθεν ὁ Γρανδέ. Θὰ ἤρκει ν' ἀπήντα αὐτὰς ὑπὸ τὸν θόλον, ἵνα συλλάβῃ ὑποψίας. Μετὰ τὸ πρόγευμα, ὅπερ ἔφαγεν ὁ γέρων ὄρθιος, ἦλθεν ἐκ Φροαφῶν ὁ φύλαξ, εἰς ὃν δὲν εἶχεν ἔτι δοθῇ ἡ ἐπαγγελθεῖσα ἀποζημίωσις, κομίζων ἕνα λαγωόν, περδίκια τινα φονευθέντα ἐν τῷ δάσει, ἐγχέλεις καὶ δύο λάβρακας τοῦ ποταμοῦ, οὓς ἔστελλον οἱ μυλωθροί.

— Ὁ καϋμένος ὁ Κορνουαγέ, ἐφώνησεν ὁ Γρανδέ, ἔρχεται 'σὰν νὰ τὸν εἶχα παραγγελία! Τρώγονται αὐτά;

— Ἀκοῦς ἐκεῖ, καλέ μου αὐθέντη; εἶνε δυὸ ἡμέραι ποῦ ἐκτυπήθηκαν.

— Ἔλα, λοιπόν, Ἀννέτα, κουνήσου, εἶπεν ὁ γέρων. Πάρε τ' αὐτὰ κ' ἑτοίμασέ τα διὰ τὸ βράδυ. Ἔχω δύο ἀπὸ τοὺς Κρυσῶ προσκαλεσμένους.

Ἡ Ἀννέτα διέστειλεν ἠλιθίως τὰ ὄμματα κ' ἐθεώρησε τοὺς παρισταμένους.

— Καὶ ποῦ θὰ εὕρω, εἶπε, *λαρδὶ* καὶ μυρωδικά.

— Γυναῖκα, εἶπεν ὁ Γρανδέ, δός της ἓξ φράγκα, κ' ἐνθύμισέ μου νὰ καταβῶ εἰς τὸ ὑπόγειον διὰ κρασί.

— Τὸ λοιπόν, κὺρ Γρανδέ; ὑπέλαβεν ὁ φύλαξ, ὅστις εἶχεν ἤδη ἡτοιμασμένον τὸ λογίδριόν του, ἵνα ἐπιτύχῃ αὔξησιν μισθοῦ.

— Αἴ, καλά, .. εἶπεν ὁ Γρανδέ, 'ξεύρω τί θέλεις. Εἶσαι καλὸς ἄνθρωπος ἐσύ· αὔριον τὰ λέγομεν, σήμερα ἔχω πολλαῖς δουλειαῖς. Γυναῖκα, ὑπέλαβε, στρεφόμενος πρὸς τὴν κυρίαν Γρανδέ, δός του ἕνα τάλληρον.

Καὶ ἀνεχώρησεν. Ἡ ταλαίπωρος γυνὴ ὑπῆρξεν εὐτυχὴς ἐξαγοράσασα τὴν οἰκιακήν της εἰρήνην ἀντὶ ἕνδεκα φράγκων. Ἐγνώριζεν ὅτι ὁ Γρανδὲ ἐσίγα ἐπὶ δύο ἑβδομάδας, ἀφοῦ πρότερον ἀνέκτα, κέρμα πρὸς κέρμα, τὸ ἀργύριον ὅπερ εἶχε δώσει εἰς αὐτήν.

— Νά, Κορνουαγέ, εἶπεν, ἐγχειρίζουσα εἰς αὐτὸν δέκα φράγκα. Μίαν ἡμέραν θὰ σὲ ἀνταμείψωμεν καλλίτερα.

Ὁ Κορνουαγέ, οὐδὲν ἔχων ν' ἀπαντήσῃ, ἀνεχώρησε.

— Κυρά, εἶπεν ἡ Ἀννέτα, φορέσασα ἤδη τὸν κεκρύφαλόν της καὶ λαβοῦσα τὸ καλάθιον, τρία φράγκα μὲ φθάνουν· τὰ ἄλλα κρατῆστέ τα. Μὴ σᾶς μέλει, κάμνω τὴν δουλειά μου καὶ μὲ τόσα.

— Νὰ κάμῃς καλὸ φαγί, Ἀννέτα, θὰ κατεβῇ καὶ ὁ ἐξάδελφός μου, εἶπεν ἡ Εὐγενία.

— Χωρὶς ἄλλο συμβαίνει κἄτι ἔκτακτον, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ. Εἶνε ἡ τρίτη φορὰ ποῦ δίδει γεῦμα ὁ πατήρ σου ἀφότου ὑπανδρευθήκαμεν.

Τὴν τετάρτην ὥραν, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ της εἶχον τελειώσει τὴν παρασκευὴν τῆς τραπέζης δι' ἓξ συνδαιτυμόνας, ὁ δὲ οἰκοδεσπότης εἶχε φέρει φιάλας τινας οἴνων ἐξαιρέτων, ἐξ ἐκείνων οὓς φυλάττουσιν ἐπιμελῶς οἱ ἐπαρχιῶται, ὁ Κάρολος εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν. Ὁ νέος ἦν ὠχρός, αἱ κινήσεις δ' αὐτοῦ, τὸ ἦθος, τὰ βλέμματα καὶ τῆς φωνῆς του ὁ ἦχος ἐνέφαινον μελαγχολίαν πλήρη χάριτος. Δὲν ὑπεκρίνετο λύπην, ἀλλ' ὑπέφερεν ἀληθῶς, ὁ δὲ πέπλος δι' οὗ τὸ ἄλγος ἐκάλυπτε τὴν μορφήν του περιέβαλλεν αὐτὴν συμπαθῆ τινα αἴγλην, ἥτις τοσοῦτον ἀρέσκει εἰς τὰς γυναῖκας. Ἡ Εὐγενία τὸν ἠγάπησε διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον. Ἴσως δὲ καὶ ἡ δυστυχία τὸν προσήγγισεν εἰς αὐτήν. Ὁ Κάρολος δὲν ἦτο πλέον ὁ πλούσιος ἐκεῖνος καὶ ὡραῖος νέος, ὁ ἀπρόσιτος εἰς αὐτήν, ἀλλὰ συγγενὴς καταβεβλημένος ὑπὸ συμφορᾶς ἀνηκέστου. Ἡ συμφορὰ δὲ γεννᾷ τὴν ἰσότητα. Ἡ γυνὴ ἔχει τοῦτο κοινὸν πρὸς τοὺς ἀγγέλους, ὅτι εἶνε τῶν πασχόντων ἡ παραμυθία. Ὁ Κάρολος καὶ ἡ Εὐγενία συνενοήθησαν καὶ ὡμίλησαν διὰ τῶν βλεμμάτων μόνον· διότι ὁ ἐκπεσὼν ἐκεῖνος ταλαίπωρος καλλωπιστής, ὁ πτωχὸς ὀρφανός, ἐκάθισεν εἰς μίαν γωνίαν, κ' ἔμεινεν ἐκεῖ βωβός, ἥρεμος καὶ ὑπερήφανος. Ἀλλ' ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὸ γλυκὺ καὶ ἱλαρὸν βλέμμα τῆς ἐξαδέλφης του ἐπέλαμπεν αὐτόν, καὶ τὸν ἠνάγκαζε νὰ παραιτῇ τοὺς πενθίμους του λογισμοὺς καὶ ν' ἀναπτεροῦται μετ' αὐτῆς εἰς κόσμον ἐλπίδων καὶ μέλλοντος, ὅπου τόσον ἄσμενος ἐκείνη τὸν παρηκολούθει.

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἡ πόλις ὅλη τῆς Σωμύρης ἦτο πολὺ πλέον συγκεκινημένη ἐκ τοῦ γεύματος ὅπερ ἐδίδεν ὁ Γρανδὲ εἰς τοὺς Κρυσῶ, ἢ τὴν προτεραίαν ἐκ τῆς πωλήσεως τῆς συγκομιδῆς του, ἥτις ἀπετέλει ἔγκλημα ἐσχάτης προδοσίας κατὰ τῶν ἀμπελοκτημόνων. Ἂν ὁ πονηρὸς ἀμπελουργὸς δίδων τὸ γεῦμά του ἐσκέπτετο ὅ,τι εἶχε σκεφθῆ ὁ Ἀλκιβιάδης κόπτων τὴν οὐρὰν τοῦ κυνὸς αὐτοῦ, θὰ ἦτο ἴσως μέγας ἄνθρωπος· ἀλλ' ὁ Γρανδὲ ἦτο πολὺ ὑπέρτερος τῆς πόλεώς του, ἣν ἀδιακόπως ἐνέπαιζε, καὶ οὐδόλως περὶ αὐτῆς ἐμερίμνα. Οἱ Δὲ Γρασὲν ἔμαθον ἀμέσως τὸν βίαιον θάνατον καὶ τὴν πιθανὴν πτώχευσιν τοῦ πατρὸς τοῦ Καρόλου. Ἀπεφάσισαν δὲ νὰ μεταβῶσι τὴν αὐτὴν ἑσπέραν πρὸς τὸν πελάτην των, ἵνα φανῶσι συμμεριζόμενοι τὴν συμφοράν του καὶ ἐκδηλοῦντες αὐτῷ τὴν φιλίαν των, μάθωσι δὲ συγχρόνως τοὺς λόγους οἵτινες ὑπηγόρευσαν εἰς αὐτόν, ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, νὰ καλέσῃ εἰς γεῦμα τοὺς Κρυσῶ.

Τὴν πέμπτην ἀκριβῶς ὥραν ὁ πρόεδρος Δὲ Βομ-

Digitized by Google

φῶν καὶ ὁ συμβολαιογράφος θεῖός του ἀφίκοντο περιβεβλημένοι τὰ κυριακὰ των ἐνδύματα. Οἱ συνδαιτυμόνες παρεκάθισαν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἤρξαντο τρώγοντες μεθ' ἱκανῆς ὀρέξεως Ὁ Γρανδὲ ἦτο σοβαρός, ὁ Κάρολος σιωπηλός, ἡ Εὐγενία ἄφωνος, ἡ δὲ κυρία Γρανδὲ ὁμιλητικὴ ὅσον πάντοτε· οὕτως ὥστε τὸ γεῦμα ὑπῆρξεν ἀληθὴς ἐπικήδειος ἑστίασις.

Ὅτε ἠγέρθησαν τῆς τραπέζης, ὁ Κάρολος εἶπεν εἰς τὸν θεῖον καὶ τὴν θείαν του.

— Μὲ συγχωρεῖτε ν' ἀποσυρθῶ. Εἶμαι ἠναγκασμένος ν' ἀσχοληθῶ εἰς μακρὰν καὶ λυπηρὰν ἀλληλογραφίαν.

— Πήγαινε, ἀνεψιέ μου.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του, ὑπέθεσεν ὁ γέρων, ὅτι ὁ Κάρολος δὲν ἠδύνατο πλέον ν' ἀκούσῃ τίποτε καὶ ἠσχολεῖτο βεβαίως γράφων, ἐθεώρησεν ὑπούλως τὴν γυναῖκά του.

— Κυρία Γρανδέ, εἶπεν, ὅ,τι ἔχομεν νὰ ὁμιλήσωμεν εἶνε πράγματα ποῦ δὲν τὰ ἐννοεῖς. Ἡ ὥρα εἶν' ἑπτάμισυ· δὲν πηγαίνεις καλλίτερα νὰ ἡσυχάσῃς ; Καλὴν νύκτα, κόρη μου.

Ἠσπάσθη τὴν Εὐγενίαν, καὶ αἱ δύο γυναῖκες ἀπεχώρησαν.

Τότε δὲ ἤρχισεν ἡ σκηνή, καθ' ἣν ὁ γέρων Γρανδὲ ἀνέπτυξε πλέον ἢ ποτε ἄλλοτε τὴν ἐπιτηδειότητα ἐκείνην, ἣν εἶχε ἀποκτήσει σπουδάζων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ δι' ἣν ἀπεκάλουν αὐτὸν συχνάκις ἐκεῖνοι, ὧν εἶχέ πως βαθέως δαγκάσει τὸ δέρμα : *κακὸν σκύλον*. Ἂν ὁ δήμαρχος τῆς Σωμύρης εἶχεν ὑψηλοτέρους φιλοδόξους σκοπούς, ἂν πρόσφοροι περιστάσεις, ἀνάγουσαι αὐτὸν εἰς τ' ἀνώτερα τῆς κοινωνίας στρώματα, τὸν ἔφερον εἰς μέσον τῶν συνεδρίων ὅπου ἀποφασίζεται τῶν ἐθνῶν ἡ τύχη, καὶ μετεχειρίζετο ἐν αὐτοῖς τὴν μεγαλοφυΐαν, ἣν εἶχε προικίσει αὐτὸν τὸ προσωπικόν του συμφέρον, οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ἤθελεν ἀποβῆ ἐνδόξως ὠφέλιμος εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἀλλά,— τίς οἶδεν — ἴσως καὶ θ' ἀπέβαινε πάντη ἄσημος καὶ ἀδόκιμος ὁ γέρων, ἐξερχόμενος τῆς Σωμύρης. Ἴσως πάσχουσιν αἱ διάνοιαι ὅ,τι καὶ τὰ ζῶα, ἅτινα καθίστανται ἄγονα, μεταφερόμενα μακρὰν τῆς γενεθλίου των χώρας.

— Κύ... κύ.. κύριε π.. π.. πρόεδρε, ἐ.. ἐ.. ἐ.. λέγατε λοιπὸν ὅτι ἡ πτώχευσις ...

Ὁ τραυλισμός, ὃν ἀπὸ τοσούτου χρόνου ὑπεκρίνετο ὁ γέρων, καὶ ὃν πάντες ὑπελάμβανον φυσικόν, ὡς καὶ τὴν κωφότητα, ὑφ' ἧς ἐφαίνετο κατατρυχόμενος ἐν ὥρᾳ βροχῆς, ἀπέβη κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην τοσοῦτον ὀχληρὸς εἰς τοὺς Κρυσώ, ὥστε ἀκούοντες τὸν ἀμπελουργὸν ἐμόρφαζον ἄκοντες, κ' ἐφαίνοντο οἱονεὶ προσπαθοῦντες νὰ περάνωσι τὰς λέξεις, εἰς ἃς ἐκεῖνος προσέκοπτε θέλων.

Ἐνταῦθα δὲ ἴσως καθίσταται ἀναγκαῖον νὰ διηγηθῶμεν τὰ περὶ τοῦ τραυλισμοῦ καὶ τῆς κωφότητος τοῦ Γρανδέ. Οὐδείς, καθ' ὅλον τὸ Ἀνζοῦ, ἤκουε κάλλιον, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ προφέρῃ καθαρώτερον τὴν γαλλικὴν ἢ ὁ πονηρὸς ἐκεῖνος γέρων. Παρὰ πᾶσαν τῶν φρενῶν αὐτοῦ τὴν λεπτότητα, εἶχεν ἀπατηθῇ ποτε ὑπό τινος Ἰσραηλίτου, ὅστις, μεταξὺ λόγων, ἔθετε περὶ τὸ οὖς αὐτοῦ τὴν χεῖρά του δίκην χωνίου, ἵνα δῆθεν ἀκούῃ κάλλιον, καὶ τοσοῦτον ἐστρέβλου τὰς λέξεις του, ὥστε ὁ Γρανδέ, θῦμα τῆς φιλανθρωπίας του γενόμενος, ἐνόμιζε καθῆκόν του νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὸν πονηρὸν Ἰουδαῖον τὰς λέξεις καὶ τὰς ἰδέας, ἃς ἐκεῖνος ἐφαίνετο ζητῶν, νὰ συμπεραίνῃ αὐτὸς τοὺς συλλογισμούς του, νὰ ὁμιλῇ ὡς θὰ ὡμίλει ὁ κατάρατος ἐκεῖνος Ἑβραῖος, νὰ γείνῃ τέλος Ἰουδαῖος καὶ νὰ μὴν ἦνε πλέον Γρανδέ. Τῆς παραδόξου ταύτης μάχης ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε συμφωνία, ἐφ' ᾗ μόνῃ μετεμελήθη ὁ βυτοποιὸς καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν ἐμπορικὸν βίον. Ζημιωθεὶς ὅμως ἐκ τούτου χρηματικῶς, ἐκέρδησε τοὐναντίον ἠθικῶς πολύτιμον μάθημα, οὗτινος ἔδρεψε βραδύτερον τοὺς καρπούς. Κατήντησε δ' ἐπὶ τέλους καὶ νὰ εὐλογήσῃ ὁ γέρων τὸν Ἰουδαῖον ἐκεῖνον, ὅστις εἶχε διδάξει αὐτὸν τὴν τέχνην, νὰ καθίσταται δυσφόρητος εἰς τὸν ἐμπορικόν του ἀντίπαλον καὶ νὰ τὸν ἀποπλανᾷ διαρκῶς τῶν ἰδεῶν του, ἀσχολῶν αὐτὸν εἰς ἔκφρασιν ξένων διανοημάτων. Οὐδεμία δὲ ὑπόθεσις ἀπῄτει μᾶλλον τῆς προκειμένης τὴν χρῆσιν τῆς κωφότητος, τοῦ τραυλισμοῦ καὶ τῶν ἀκατανοήτων περιστροφῶν, δι' ὧν περιέπλεκε τοὺς λογισμούς του ὁ Γρανδέ. Ἐν πρώτοις δὲν ἤθελε νὰ φέρῃ τὴν εὐθύνην τῶν ἰδεῶν του· πλὴν δὲ τούτου, ἐπεθύμει νὰ μένῃ κύριος τῶν λόγων του καὶ ν' ἀφίνῃ ἀμφιβόλους τὰς ἀληθινάς του διαθέσεις.

— Κύ.. κύ.. κύριε Δὲ Βο... ο.. ομφών...

Σημειωτέον ὅτι πρῶτον τότε ἀπὸ τριῶν ἤδη ἐτῶν ἐκάλει ὁ Γρανδὲ τὸν ἀνεψιὸν *Κρυσὼ* κύριον Δὲ Βομφών. Ὁ δὲ πρόεδρος ὑπέλαβεν ὅτι ὁ πονηρὸς γέρων εἶχεν ἤδη ἐκλέξει αὐτὸν ὡς γαμβρόν.

— Ἐ.. ἐ.. ἐλέγατε λοιπόν, ὅ.. ὅ.. ὅτι ἠμπορεῖ πο.. πο.. πολλάκις ἡ πτώχευσις, νὰ ἐ.. ἐ.. ἐμποδισθῇ ἀπππό...

— Ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἐμποροδικεῖον. Αὐτὸ γίνεται καθ' ἡμέραν, εἶπεν ὁ κύριος Δὲ Βομφών, δραττόμενος τῆς ἰδέας τοῦ κυρίου Γρανδὲ ἢ νομίζων ὅτι τὴν ἐμάντευσε, καὶ διάθεσιν ἔχων νὰ τὴν ἐξηγήσῃ εἰς αὐτόν. Ἀκούσατε.

— Ἀ.. ἀ.. ἀκούω, ἀπήντησε ταπεινῶς ὁ γέρων, ὑποδυόμενος τὸ πονηρὸν ἦθος παιδίου, ἐμπαίζοντος μὲν ἐνδομύχως τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ, προσέχοντος δὲ κατ' ἐπιφάνειαν εἰς τοὺς λόγους του.

— Ὁσάκις ἄνθρωπος σημαντικός, ὁποῖος ἦτον, ἐν παραδείγματι, ὁ κύριος ἀδελφός σ ας ἐν Παρισίοις...

— Ὁ ἀδ.. δ.. δελφός μου, μ... μ.. μάλιστα...

— Ἀπειλεῖται ὑπὸ καταστροφῆς...

— Κ.. κ.. καταστροφή, λέγεται...

Digitized by Google

— Μάλιστα· καὶ ἡ πτώχευσίς του ἀνήκειται, τὸ ἐμποροδικεῖον εἰς τοῦ ὁποίου τὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγεται,—προσέχετε, παρακαλῶ—ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ διορίσῃ ἐκκαθαριστὰς τοῦ ἐμπορικοῦ του οἴκου. Ἄλλο δὲ *ἐκκαθαρίζω* καὶ ἄλλο *πτωχεύω*, ἐννοεῖτε; ὁ πτωχεύων ἀτιμάζεται, ἀλλ' ὁ ἐκκαθαρίζων μένει τίμιος ἄνθρωπος.

— Ἄ . . ἄ . . ἄλλο πρᾶγμα β . . β . . βέβαια, εἶπεν ὁ Γρανδέ, ἂν δὲν κ . . κ . . κοστίζει ἀκριβώτερα.

— Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ἡ ἐκκαθάρισις δύναται νὰ γείνῃ καὶ χωρὶς τῆς παρεμβάσεως τοῦ ἐμποροδικείου. Διότι—προσέθηκε ταμβακίζων ὁ πρόεδρος—πῶς κηρύσσεται ἡ πτώχευσις;

— Δ . . δ . . δὲν τὸ ἐσυλλογίσθηκα π . . π . . ποτέ μου, ἀπήντησεν ὁ Γρανδέ.

— Πρῶτον, ὑπέλαβεν ὁ δικαστικὸς ἄρχων, διὰ τῆς καταθέσεως τοῦ ἰσολογισμοῦ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ δικαστηρίου, γινομένης ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἐμπόρου ἢ τοῦ πληρεξουσίου του, καὶ καταχωριζομένης προσηκόντως. Δεύτερον τῇ αἰτήσει τῶν δανειστῶν. Ἂν λοιπὸν οὔτε ὁ ἔμπορος καταθέσῃ τὸν ἰσολογισμόν του, οὔτε δανειστὴς οἱοσδήποτε ζητεῖ τὴν κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως, τί θὰ συμβῇ;

— Ν . . ν . . νὰ ἰδοῦμεν . . .

— Τότε ἡ οἰκογένεια τοῦ ἀποθανόντος, οἱ ἀντιπρόσωποί του, οἱ κληρονόμοι του, ἢ ὁ ἔμπορος αὐτός, ἂν ζῇ, ἢ οἱ φίλοι του, ἂν κρύπτεται, ἐκκαθαρίζουσι.—Ἴσως ἐπιθυμεῖτε νὰ ἐκκαθαρίσετε τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἀδελφοῦ σας; ἠρώτησεν ὁ πρόεδρος.

— Ἆ, Γρανδέ! ἀνεφώνησεν ὁ συμβολαιογράφος, τί ὡραῖον θὰ ἦνε! Ὑπάρχει αἴσθημα τιμῆς εἰς τὰς ἐπαρχίας μας. Ἂν σώσετε τὸ ὄνομά σας,—διότι τέλος πάντων ὄνομά σας εἶνε—θὰ ἦσθε ἄνθρωπος...

— Ἔκτακτος! εἶπεν ὁ πρόεδρος, διακόπτων τὸν θεῖόν του.

— Β.. β.. βέβαια, ὑπέλαβεν ὁ γέρων ἀμπελουργός, ὁ ἀ.. ἀ.. ἀδελφός μου ἐλλλ . . . λέγετο Γρανδέ, ὡς ἐγώ. Δ.. δ.. δὲν λέγω ὄχι. Κ.. κ.. καὶ ἡ ἐκκ.. κκαθάρισις αὐτὴ ἠμποροῦσε ν.. ν.. νὰ ἦνε π.. π.. πολὺ ὠφέλιμος εἰς τὸν ἀ..ἀ.. ἀνεψιόν μου, τ.. τ.. τ.. τὸν ὁποῖον π..π.. πολὺ ἀγαπῶ. Ἀλλὰ... νὰ ἰδοῦμεν. Δὲν γνωρίζω τ.. τ.. τοὺς ἐπι.. πι.. πιτηδείους τῶν Παρισίων. Ἐ.. ἐ.. ἐγὼ εἶμαι, β.. β.. βλέπετε, ἐπαρχιώτης. Ἔχω ταὶς δ.. δ.. δουλειαίς μου, τὰ χ.. χ.. χωράφια μου, τὰ ἀ.. ἀ.. ἀμπέλια μου. Ἀπὸ γ.. γ.. γραμμάτια δ.. δ.. δὲν ἐννοῶ τίποτε. Ἔλαβα π.. π.. πολλά, ἀλλὰ δ.. δ.. δὲν ὑπέγραψα ποτέ μου. Ἄκουσα ὅτι ἠμπο.. πο.. πορεῖ κανεὶς νὰ ἐ.. ἐ.. ἐξαγοράσῃ τὰ γραμμάτια...

— Βεβαίως, εἶπεν ὁ πρόεδρος. Δύναταί τις νὰ τὰ διαπραγματευθῇ εἰς τὴν ἀγοράν, πρὸς τόσον τοῖς ἑκατόν. Ἐννοεῖτε;

Ὁ Γρανδὲ μετεποίησεν εἰς χωνίον τὴν χεῖρά του, προσήρμοσεν αὐτὴν εἰς τὸ οὖς του, καὶ ὁ πρόεδρος ἐπανέλαβε τὴν φράσιν του.

— Ὥστε λοιπόν, ἀπήντησεν ὁ ἀμπελουργός, ἡ δ.. δ.. δουλειὰ σηκώνει ν.. ν.. νερόν. Ἐγὼ εἰ.. εἰ.. εἰς τὴν ἡλικίαν μου δὲν ἐννοῶ τ.. τ.. τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτά. Πρέπει νὰ μείνω ἐδῶ δ.. δ.. διὰ τὴν σ.. σ.. συγκομιδήν. Χ.. χ.. χωρὶς συγκομιδὴν χ.. χ.. χρήματα δὲν κε.. κερδίζονται. Ἔ.. ἔ.. ἔχω ὑποθέσεις εἰς τὸ Φρο.. ρο..αφῶν καὶ π.. π.. πολὺ σπουδαίας. Δ.. δὲν ἠμπορῶ ν.. ν.. νὰ ἀφήσω τὴν ἐ.. ἐ.. ἐργασίαν μου διὰ ἐμπε.. πε.. περδεύματα π.. π.. ποῦ δὲν ἐννοῶ τίποτε. Σ.. σ.. σεῖς λέγετε, ὅτι πρέπει νὰ ἤ.. ἤ.. ἦμαι εἰς τὸ Π.. π.. Παρίσι, διὰ νὰ ἐμπο.. πο.. ποδίσω τὴν πτώχευσιν, καὶ νὰ κάμω τὴν ἐκ.. κα.. καθάρισιν. Κ.. κ.. καὶ πῶς ἠμπορεῖ κα.. κα.. κανεὶς νὰ ἦνε εἰς δ.. δ.. δύο μέρη συγχρόνως; Π.. π.. πρέπει νὰ ἦνε πουλί. Κ.. κ.. καί.

— Καὶ σᾶς ἐννοῶ, ἀνεφώνησεν ὁ συμβολαιογράφος. Ἀλλά, φίλε μου, σεῖς ἔχετε φίλους, φίλους παλαιούς, οἱ ὁποῖοι,—τὸ γνωρίζετε—δύνανται ν' ἀφοσιωθοῦν εἰς σᾶς...

— Ἔλα λοιπόν, διενοεῖτο ὁ ἀμπελουργός· λέγε το, νὰ τελειώνωμεν.

— Καὶ ἂν κανεὶς ἐξ αὐτῶν μετέβαινεν εἰς Παρισίους, καὶ εὕρισκε τὸν μεγαλείτερον δανειστὴν τοῦ ἀδελφοῦ σας Γουλιέλμου καὶ τοῦ ἔλεγε . . .

— Τ.. τ.. τοῦ ἔλεγε τ.. τ.. τί; ὑπέλαβεν ὁ γέρων. Ἄ.. ἄ.. ἂς ὑποθέσωμεν τὰ.. τὰ.. τὰ ἑξῆς: Ὅτι πα.. πα.. παραδείγματος χάριν, ὁ Γρανδὲ τ.. τ.. τῆς Σωμύρης αγα.. γα.. γαπᾷ τὸν ἀδελφόν του, κ.. κ.. καὶ τὸν ἀνεψιόν του, καὶ εἶνε κα.. κ.. καλὸς σ.. σ.. συγγενής, καὶ ἔ.. ἔ.. ἔχει καλὰ αἰσθήματα. Ὅ.. ὅ.. ὅτι ἐπώλησε κα.. καλὰ ἐφέτος τὴν σ.. σ.. συγκομιδήν του. Ὅτι ἀντὶ ν.. ν.. νὰ κηρύξετε π.. π.. πτώχευσιν, καλλίτερον εἶνε νὰ σ.. συ.αχθῆτε, νὰ δι.. δ.. διορίσετε ἐκ.. κα.. καθαριστάς, καὶ τ.. τ.. τότε ὁ γέρων Γρανδὲ θ.. θ.. θὰ σκεφθῇ. Ἠ.. ἠμπορεῖτε τ.. τ.. τοιουτοτρόπως νὰ π.. π.. πάρετε περισσότερα. Δ.. δ.. δὲν εἶν' ἔτσι;

— Πολὺ σωστά, εἶπεν ὁ πρόεδρος.

Διότι, κ.. κ.. κύριε Δὲ Βον.. βομ.. φών, πρὶν ἀ.. ἀ.. ποφασίσῃ κανείς, πρέπει, β.. β.. βλέπετε, νὰ τὸ συλλογισθῇ κ.. κ.. καλά. Εἰ.. εἰ.. εἰς κάθε ὑπόθεσιν, π.. π.. πρέπει κανεὶς νὰ γ.. γ.. γνωρίζῃ τὰ βάρη της καλά, δ.. δ.. διὰ νὰ μὴ τὴν πά.. πά.. πάθῃ ἄσχημα. Π.. π.. πῶς;

— Βεβαίως βεβαίως! ὑπέλαβεν ὁ πρόεδρος. Ἐγὼ φρονῶ, ὅτι ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν δύναταί τις νὰ ἐξαγοράσῃ τὰς πιστώσεις ὅλας πρὸς τόσα, καὶ νὰ ἐξοφλήσῃ ἐντελῶς διὰ συμβιβασμοῦ. Αἴ! ἠξεύρετε ποῦ ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ σύρῃ τοὺς σκύλους μ' ἕνα κομμάτι λαρδί; Ὅταν πτώχευσις δὲν κηρυχθῇ, καὶ σεῖς ἔχετε εἰς τὰς χεῖράς σας ὅλα τὰ ὁμόλογα, δὲν ἔχει κανεὶς νὰ σᾶς εἴπῃ λόγον.

Digitized by Google

— Λό.. λό.. λόγον ; ὑπέλαβεν ὁ Γρανδέ, περιβάλλων καὶ πάλιν τὸ οὖς του διὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ. Δ.. δ.. δὲν καταλαμβάνω.

— Ἀκούσατέ με λοιπόν, ἐφώνησεν ὁ πρόεδρος, καὶ θὰ ἐννοήσετε.

— Ἀ.. ἀ.. ἀκούω.

— Κάθε γραμμάτιον εἶνε ἐμπόρευμα, τὸ ὁποῖον ἔχει ὕψωσιν καὶ ἔκπτωσιν. Αὐτὸ εἶνε συνέπεια τῆς ἀρχῆς τοῦ Βένθαμ περὶ τοκογλυφίας. Ὁ δημοσιολόγος αὐτὸς ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ κατὰ τῆς τοκογλυφίας πρόληψις εἶνε καθαρὰ ἀνοησία.

— Ἔ.. ἔ.. ἔτσι ; εἶπεν ὁ γέρων.

— Ἐπειδή, λοιπὸν κατ' ἀρχήν, κατὰ τὸν Βένθαμ, τὸ χρῆμα εἶνε ἐμπόρευμα, καὶ ὅ,τι ἀντιπροσωπεύει τὸ χρῆμα γίνεται ἐπίσης ἐμπόρευμα, ὑπέλαβεν ὁ πρόεδρος· ἐπειδὴ εἶνε πασίγνωστον, ὅτι τὸ ἐμπορεύσιμον γραμμάτιον, τὸ φέρον τοιαύτην ἢ τοιαύτην ὑπογραφήν, ὑπόκειται εἰς τὰς διακυμάνσεις πάσης οἱασδήποτε ἐμπορικῆς ἀξίας, ὅπως οἱονδήποτε εἶδος τοῦ ἐμπορίου, καὶ ὁτὲ μὲν ἀφθονεῖ εἰς τὴν ἀγοράν, ὁτὲ δὲ τοὐναντίον λείπει, καὶ ἄλλοτε μὲν εἶνε ἀκριβόν, ἄλλοτε δὲ πάλιν εἶνε εἰς ἐντελῆ ἔκπτωσιν, τὸ δικαστήριον διατάττει...—Ἄχ ! τί ἀνόητος ποῦ εἶμαι ! μὲ συγχωρεῖτε ! — νομίζω ὅτι δύνασθε νὰ ἐξαγοράσετε τὰ χρέη τοῦ ἀδελφοῦ σας πρὸς εἰκοσιπέντε τοῖς ἑκατόν.

— Π.. π.. πῶς τὸν εἴπατε αὐτόν ; Β.. β.. βένθαμ ;

— Βένθαμ, μάλιστα. Ἱερεμίας Βένθαμ, Ἄγγλος.

— Ὁ Ἱερεμίας αὐτὸς δὲν θὰ μᾶς προξενήσῃ θρήνους, εἶπε γελῶν ὁ συμβολαιογράφος.

— Α.. α.. αὐτοὶ οἱ Ἄγγλοι, εἶπεν ὁ Γρανδέ, ἔχουν φρόνησιν με.. με.. μερικαῖς φοραῖς. Τὸ.. τὸ.. τὸ λοιπόν. κ.. κ.. κατ' αὐτὸν τὸν κύριον Βένθαμ, ἂν τὰ γρ.. ρ.. ραμμάτια τοῦ ἀδελφοῦ μου ἀ.. ἀ.. ἀξίζουν.. .—ὄχι λ.. λ.. λάθος ἔκαμα, ἂν δ.. δ.. δὲν ἀξίζουν ἤθελα νὰ εἰπῶ. . . —ὄχι, κ.. κ.. καλὰ εἶπα, βέβαια... οἱ δ.. δ.. δανεισταὶ τὸ λοιπὸν θ.. θὰ εἶχαν,... δ.. δ.. δηλαδὴ δὲν θὰ εἶχαν...—ἐν.. ν.. νόησα...

— Σταθῆτε, νὰ σᾶς ἐξηγήσω τὸ πρᾶγμα καλλίτερα, εἶπεν ὁ πρόεδρος. Κατὰ τὸ δίκαιον καὶ τὸν νόμον, ἂν ἔχετε εἰς χεῖράς σας ὅλους τοὺς τίτλους τοῦ παθητικοῦ τῆς οἰκίας Γρανδέ, ὁ ἀδελφός σας ἢ οἱ κληρονόμοι του δὲν ὀφείλουν εἰς κανένα τίποτε. Ζήτημα λελυμένον.

— Λε.. λε.. λυμένον. ἐπανέλαβεν ὁ γέρων.

— Τόρα, κατὰ τὴν νομικὴν ἐπιείκειαν, ἐὰν τὰ γραμμάτεια τοῦ ἀδελφοῦ σας εἶνε ἀντικείμενον διαπραγματεύσεως, — ἐννοεῖτε τὴν λέξιν διαπραγμάτευσις ;—ἂν λοιπὸν ἦνε ἀντικείμενον διαπραγματεύσεως, εἰς τὴν ἀγοράν, μὲ ἔκπτωσιν τόσα τοῖς ἑκατόν· ἂν κανεὶς φίλος σας περάσῃ κατὰ τύχην, καὶ τὰ διαπραγματευθῇ, καὶ τὰ ἀγοράσῃ, ἐπειδὴ οἱ δανεισταὶ τὰ ἐπώλησαν χωρὶς νὰ βιασθοῦν ἀπὸ κανένα, ἡ κληρονομία τοῦ μακαρίτου Γρανδὲ τῶν Παρισίων νομικῶς ἐξοφλεῖ.

— Β.. βέβαια, εἶπεν ὁ βυτοποιός, α.. α.. αὐτὸ εἶνε ἐπιχείρησις ἐμπορική. Τ.. τ.. τότε λοιπόν...

—Ἀλλὰ μ'.. μ'.. μολοντοῦτο, κ.. κ.. καταλαμβάνετε, μ.. μοῦ εἶνε δύσκολον... Οὐ.. οὐ.. οὔτε χρήματα ἔχω, οὔτε κ.. κ.. καιρόν...

— Δὲν εἶνε βεβαίως, δυνατὸν ν' ἀφήσετε σεῖς τὰς ἐργασίας σας. Σᾶς προτείνω λοιπὸν ἐγὼ νὰ ὑπάγω εἰς Παρισίους (θὰ μοῦ πληρώσετε, ἐννοεῖτε, τὰ ἔξοδα, μικρὸν πρᾶγμα). Βλέπω ἐκεῖ τοὺς πιστωτάς, τοὺς ὁμιλῶ, ἐπιτυγχάνω ἀναβολήν, καὶ ἡ ὑπόθεσις συμβιβάζεται μὲ μικράν τινα ποσότητα, τὴν ὁποίαν θὰ προσθέσετε εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τῆς κληρονομίας, διὰ ν' ἀποκτήσετε τοὺς τίτλους τῶν δανειστῶν.

— Ν.. ν.. νὰ ἴδοῦμεν· δὲν ἠμπορῶ νὰ ἀ.. ἀ.. ἀ.. ναλάβω κ.. κ.. καμμίαν ὑποχρέωσιν ἀκόμη, χ.. χ.. χωρὶς νά...Μ'.. μ'.. μ' ἐννοεῖτε ;

— Ἔχετε δίκαιον.

— Ὅ.. ὅ.. ὅσα μοῦ εἴπατε μ' ἐζά.. ζά.. ζάλισαν φοβερά. Π.. π.. πρώτην φορὰν εἰ.. εἰς τὴν ζωήν μου ἔχω ν.. ν.. νὰ σκεφθῶ...

— Βέβαια, σεῖς δὲν εἶσθε νομικός.

— Ἐ.. ἐ.. ἐγὼ εἶμαι ἕνας πτωχὸς κ.. κ.. κτηματίας, ποῦ δ.. δ.. δὲν ἐννοεῖ ἀπ' αὐτὰ τ.. τ.. τίποτε. Πρέπει ν.. ν.. νὰ σκεφθῶ...

— Λοιπόν ; ὑπέλαβεν ὁ πρόεδρος, ἐπιζητῶν τὸ συμπέρασμα τῆς ὁμιλίας.

— Ἀνεψιέ μου ! διέκοψεν αὐτόν, μετά τινος μομφῆς, ὁ συμβολαιογράφος. Ἄφησε τὸν κύριον Γρανδὲ νὰ σοῦ ἐξηγήσῃ τοὺς σκοποὺς του. Πρόκειται, βλέπεις, περὶ ἐντολῆς σπουδαίας. Ὁ ἀγαπητός μας φίλος πρέπει νὰ ὁρίσῃ καν . . .

Κτύπος εἰς τὴν θύραν, ἀγγέλλων τὴν ἄφιξιν τῆς οἰκογενείας Δὲ Γρασέν, ἡ εἴσοδος αὐτῶν καὶ οἱ χαιρετισμοὶ των ἐμπόδισαν τὸν Κρυσὼ νὰ τελειώσῃ τὴν φράσιν του. Ὁ συμβολαιογράφος ηὐχαριστήθη ἐκ τῆς διακοπῆς ἐκείνης· ὁ δὲ Γρανδὲ ἠτένιζεν ἤδη ἐπ' αὐτὸν βλέμμα λοξόν, καὶ τῆς ῥινός του τὸ ὑπερσάρκωμα ἐδήλου τὸν ταράττοντα τὴν ψυχήν του κλύδωνα.

Ἀλλ' ἐν πρώτοις μὲν ὁ φρόνιμος συμβολαιογράφος δὲν ἔκρινεν ἁρμόζον εἰς πρόεδρον πρωτοδικείου νὰ μεταβῇ εἰς Παρισίους, ἵνα ἀναγκάσῃ δανειστὰς εἰς συνθηκολογίαν καὶ ἀναμιχθῇ εἰς διαπραγμάτευσιν ὕποπτον, ἀσύμφωνον πρὸς τοὺς νόμους τῆς αὐστηρᾶς χρηστότητος. Εἶτα δέ, μὴ ἀκούσας ἔτι τὸν γέροντα Γρανδὲ ἐκφράζοντα διάθεσιν νὰ πληρώσῃ ὅ,τι δήποτε, ἔτρεμεν ἀναλογιζόμενος τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ ἐμπλεκόμενον εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Ὠφεληθεὶς ἑπομένως ἐκ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν εἰσήρχοντο οἱ Δὲ Γρασέν, ἔλαβε τὸν πρόεδρον ἀπὸ τοῦ βραχίονος, καὶ σύρων αὐτὸν ὑπὸ τὸν σηκὸν τοῦ παραθύρου, τῷ εἶπεν :

— Ἀρκετὰ ἔδειξες τὰς διαθέσεις σου, ἀνεψιέ

μου, καὶ τὴν ἀφοσίωσίν σου. Ἀρκεῖ. Ἡ ἐπιθυμία νὰ νυμφευθῇς τὴν κόρην σὲ τυφλώνει. Ἀλλὰ εἰς τὰ τυφλὰ δὲν πρέπει νὰ περιπατῇ κανείς. Ἄφησε τόρα ἐμὲ νὰ διευθύνω τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ὅταν εἶνε ἀνάγκη μὲ βοηθεῖς. Εἶνε ἁρμόζον εἰς σὲ νὰ ἐκθέσῃς τὴν δικαστικήν σου ἀξιοπρέπειαν...;

Δὲν ἐπρόφθασεν ὅμως νὰ τελειώσῃ, ἀκούσας τὸν κύριον Δὲ Γρασὲν λέγοντα εἰς τὸν γέροντα βυτοποιόν, ἐνῷ ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα :

— Γρανδέ, ἐμάθαμεν τὸ φοβερὸν δυστύχημα, τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς τὴν οἰκογένειάν σου. τὴν καταστροφὴν τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου τοῦ Γουλιέλμου Γρανδέ, καὶ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ σου. Ἐρχόμεθα νὰ σοῦ ἐκφράσωμεν ὅλην μας τὴν συμπάθειαν δι' αὐτὸ τὸ λυπηρὸν συμβάν.

— Τὸ μόνον δυστύχημα, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος διακόπτων τὸν τραπεζίτην, εἶνε ὁ θάνατος τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ Γρανδέ. Καὶ δὲν θὰ ἐφονεύετο καὶ αὐτός, ἂν εἶχε τὴν φρόνησιν νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συνδρομὴν τοῦ ἀδελφοῦ του. Ὁ γηραιός μας φίλος, ὁ ὁποῖος εἶνε ἡ τιμὴ προσωποποιημένη, ἔχει σκοπὸν να ἐκκαθαρίσῃ τὰ χρέη τοῦ οἴκου Γρανδὲ τῶν Παρισίων. Ὁ ἀνεψιός μου ὁ πρόεδρος, διὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰς δυσαρέστους φροντίδας ὑποθέσεως καθαρῶς δικαστικῆς, εἶνε πρόθυμος νὰ μεταβῇ ἀμέσως εἰς Παρισίους, νὰ συμβιβασθῇ μὲ τοὺς δανειστὰς καὶ νὰ τοὺς πληρώσῃ κατὰ τὸ πρέπον.

Οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἐπεκύρου τὸ ἦθος τοῦ ἀμπελουργοῦ, θωπεύοντος τὸν πώγωνά του, ἐξέπληξαν μεγάλως τοὺς τρεῖς Δὲ Γρασέν, οἵτινες, ἐρχόμενοι, εἶχον κακολογήσει ἐν πάσῃ ἀνέσει τὴν φιλαργυρίαν τοῦ Γρανδέ, κατηγοροῦντες σχεδὸν αὐτὸν ἐπὶ ἀδελφοκτονίᾳ.

— Ὤ! τὸ ἤξευρα! ἐφώνησεν ὁ τραπεζίτης θεωρῶν τὴν σύζυγόν του. Τί σοῦ ἔλεγα, γυναῖκα, εἰς τὸν δρόμον; Ὁ Γρανδὲ εἶνε ἡ τιμὴ προσωποποιημένη, καὶ δὲν θ' ἀνεχθῇ νὰ προσβληθῇ τὸ ὄνομά του οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον! Τὰ χρήματα χωρὶς τιμὴν εἶνε ἀσθένεια. Εἰς τὰς ἐπαρχίας ὑπάρχει αἴσθημα τιμῆς. Εὖγε Γρανδέ, εὖγε! Εἶμαι γέρων στρατιώτης καὶ δὲν ἠξεύρω νὰ κρύπτω τὰ φρονήματά μου. Ἐγὼ τὰ λέγω καθαρά. Αὐτὸ ποῦ κάμνεις, Γρανδέ. εἶνε μέγα πρᾶγμα!

— Τό.. τό.. τε α.. α.. αὐτὸ τὸ π.. π.. πρᾶγμα εἶνε πο.. πολὺ ἁ.. ἁ.. ἁ.. κριβόν, ἀπήντησεν ὁ γέρων, ἐνῷ ὁ τραπεζίτης τοῦ ἔσειε θερμῶς τὴν χεῖρα.

— Ἀλλ' αὐτό, ἀγαπητέ μου Γρανδέ, καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμὸν τοῦ κυρίου προέδρου, ὑπέλαβεν ὁ Δὲ Γρασέν, εἶνε ὑπόθεσις καθαρῶς ἐμπορική, καὶ ἡ διεξαγωγή της ἀπαιτεῖ ἔμπορον τέλειον. Πρέπει νὰ γνωρίζῃ κανεὶς τί θὰ εἰπῇ ἐπιστροφὴ χρημάτων, τί θὰ εἰπῇ τόκος, τί θὰ εἰπῇ ἀπόδοσις, καὶ χίλια ἄλλα πράγματα. Ἐγὼ θὰ ὑπάγω δι' ὑποθέσεις μου εἰς Παρισίους καὶ ἠμποροῦσα ἐξαίρετα νὰ ἀναλάβω...

— Ν.. ν.. νὰ ἴδοῦμεν λοι.. λοιπόν, πῶς ἠμπο.. πο.. ποροῦμεν νὰ τὰ σ.. σ.. συμβιβάσωμεν μα.. μαζύ, χω.. χω.. χωρίς, ἐννοεῖται, ν.. ν.. νὰ ἁ.. ἁ.. ἁ.. ναλάβω ὑπο.. χρεώσεις τ.. τ.. τὰς ὁποίας νὰ μὴν ἠ.. ἠμπορῶ ἔπειτα νὰ ἐκπλη.. πληρώσω, εἶπε τραυλίζων ὁ Γρανδέ, διότι βλέπετε, ὁ κύριος πρόεδρος μοῦ ἐζήτησε, φυσικῷ τῷ λόγῳ, τὰ ὁδοιπορικά του ἔξοδα.

Τὰς λέξεις δὲ ταύτας εἶπεν ὁ γέρων οὐδόλως τραυλίζων.

— Μπᾶ! εἶπεν ἡ κυρία Δὲ Γρασέν. Νὰ ὑπάγῃ κανεὶς εἰς τὸ Παρίσι εἶνε εὐτύχημα. Ἐγὼ εὐχαρίστως θὰ ἐπλήρωνα νὰ ὑπάγω.

Καὶ ἔνευσε πρὸς τὸν σύζυγόν της, οἱονεὶ ἐνθαρρύνουσα αὐτὸν νὰ ὑποκλέψῃ παρὰ τῶν ἀντιπάλων, ἐκ παντὸς τρόπου, τὴν ἐντολὴν ἐκείνην. Εἶτα δὲ προσεῖδεν εἰρωνικώτατα τοὺς δύο Κρυσώ, ὧν ἐσκυθρώπασεν ἡ μορφή.

Ὁ Γρανδὲ τότε ἔδραξεν ἓν κομβίον τοῦ ἐνδύματος τοῦ τραπεζίτου, καὶ ἔσυρεν αὐτὸν εἴς τινα γωνίαν.

— Ἔχω πολὺ περισσοτέραν ἐμπιστοσύνην εἰς σᾶς παρὰ εἰς τὸν πρόεδρον, εἶπε πρὸς αὐτόν. Ἔπειτα...ἔχει καὶ κάτι *λάκκον ἢ φάβα*, προσέθηκε κινῶν τὴν προβοσκίδα του. Θέλω ν' ἀποκτήσω μερικὰ χρεώγραφα τοῦ δημοσίου, ὀλίγα πράγματα, μερικαὶς χιλιάδες φράγκα ... ἀλλὰ θέλω νὰ τὰ πάρω εἰς τὰ ὀγδοήντα. Αὐτά, καθὼς ἀκούω. κατεβαίνουν εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνός. Σεῖς εἰξεύρετε ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, δὲν εἶν' ἔτσι;

— Διάβολε! Λοιπὸν θὰ ἔχω νὰ σᾶς προμηθεύσω μερικῶν χιλιάδων ὁμολογίας τοῦ δημοσίου;

— Ὀλίγα πράγματα, ὅσον διὰ ν' ἀρχίσωμεν. Ἀλλά...μεταξύ μας! Θέλω νὰ παίξω αὐτὸ τὸ παιγνίδι, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ κανεὶς τίποτε. Ἡ συμφωνία θὰ ἦνε διὰ τὰ τέλη τοῦ μηνός. Ἀλλὰ μὴν εἰπῆτε τίποτε εἰς τοὺς Κρυσώ· ἠμπορεῖ νὰ τοὺς κακοφανῇ. Καὶ ἀφοῦ θὰ πᾶτε ποῦ θὰ πᾶτε εἰς τὸ Παρίσι, νὰ ἴδοῦμεν τί ἠμπορεῖ νὰ γείνῃ καὶ διὰ τὸν πτωχόν μου τὸν ἀνεψιόν.

— Συμφωνότατοι. Θ' ἀναχωρήσω αὔριον μὲ τὴν ταχυδρομικὴν ἅμαξαν, προσέθηκε μεγαλοφώνως ὁ Δὲ Γρασέν, καὶ θὰ ἔλθω νὰ λάβω τὰς τελευταίας σας παραγγελίας εἰς... Κατὰ ποίαν ὥραν;

— Εἰς τὰς πέντε, πρὸ τοῦ γεύματος, εἶπεν ὁ ἀμπελουργὸς τρίβων τὰς χεῖράς του.

Αἱ δύο μερίδες ἔμειναν ἐπί τινας στιγμὰς ἀντιμέτωποι. Μετά τινα δὲ παῦσιν εἶπεν ὁ Δὲ Γρασέν, πλήττων τὸν ὦμον τοῦ Γρανδέ.

— Ὡραῖον πρᾶγμα νὰ ἔχῃ κανεὶς τοιούτους συγγενεῖς.

— Ἀλήθεια... ἀπήντησεν ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ φαίνεται εἶμαι καλὸς συ.. συγγενής. Ἀγαποῦσα τὸν ἀδελφόν μου, καὶ θὰ κάμω ὅ.. ὅ.. ὅ,τι ἠμπορῶ, φθάνει νὰ μή.. μ... μ.. μοῦ κοστίσῃ...

— Λοιπὸν σᾶς ἀφίνομεν, Γρανδέ, εἶπεν ὁ τρα-

Digitized by Google

πεζίτης, διακόπτων αὐτὸν εὐτυχῶς πρὶν ἢ περάνῃ τὴν φράσιν του. Ἂν ἀναγκασθῶ ν' ἀναχωρήσω ταχύτερον, πρέπει νὰ τακτοποιήσω μερικὰς ὑποθέσεις.

— Πολὺ σωστά. Κ' ἐγὼ δι'..δι'..δι' ἐκεῖνο ποῦ 'ξεύρετε, θὰ τραβηχθῶ εἰς τὸ δω..δωμάτιον τῶν διασκέψεών μου, καθὼς λέγει ὁ πρόεδρος Κρυσώ.

— Διάβολε! δὲν εἶμαι πλέον κύριος Δὲ Βομφών, διελογίσθη περιλύπως ὁ πρόεδρος, οὗτινος ἡ ὄψις διεμορφώθη τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὡς τὸ πρόσωπον δικαστοῦ ἀκούοντος πληκτικὴν ἀγόρευσιν.

Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν δύο ἀντιπάλων οἰκογενειῶν ἀπῆλθον ὁμοῦ. Οὐδεὶς αὐτῶν ἀνελογίζετο πλέον τὴν πρωϊνὴν προδοσίαν τοῦ Γρανδὲ πρὸς τοὺς ἀμπελουργοὺς τοῦ τόπου, καὶ μάτην προσεπάθησαν ἑκατέρωθεν νὰ βολιδοσκοπήσωσι τοὺς ἀμοιβαίους αὐτῶν διαλογισμοὺς περὶ τῆς προκειμένης νέας ὑποθέσεως.

— Ἔρχεσθε μαζύ μας εἰς τῆς κυρίας Δορσονβάλ; εἶπεν ὁ Δὲ Γρασὲν πρὸς τὸν συμβολαιογράφον.

— Θὰ ὑπάγωμεν ἀργότερα, ἀπεκρίθη ὁ πρόεδρος. Ἂν ὁ θεῖός μου συναινῇ, θὰ περάσωμεν πρῶτον ἀπὸ τῆς κυρίας Γριβωκούρ, εἰς τὴν ὁποίαν ἔδωκα ὑπόσχεσιν.

— Ἀναβλεπώμεθα λοιπὸν κύριοι, εἶπεν ἡ κυρία Δὲ Γρασέν.

Ὅτε δὲ οἱ Δὲ Γρασὲν ἐμακρύνθησαν βήματά τινα τῶν δύο Κρυσώ, ὁ Ἀδόλφος εἶπεν εἰς τὸν πατέρα του.

— Εἶνε ἔξω φρενῶν!

— Σιωπή! ὑπέλαβεν ἡ μήτηρ του. Ἠμποροῦν νὰ μᾶς ἀκούσουν. Ἔπειτα καὶ ἡ φράσις σου εἶνε ἀπρεπής.

— Τὸ εἶδες λοιπὸν θεῖέ μου; ἐφώνησεν ὁ πρόεδρος, ὅτε εἶδε μακρυνθέντας τοὺς Δὲ Γρασέν· εἰς τὴν ἀρχὴν ἤμουν ὁ πρόεδρος κύριος Δὲ Βομφών, καὶ εἰς τὸ τέλος ἔγεινα ἁπλοῦς Κρυσώ.

— Παρετήρησα ὅτι ἐπειράχθης· ἀλλὰ τί νὰ γείνῃ! ἦτον ἡ βραδυὰ τῶν Κρυσώ. Ἔπειτα, τὶ ἀνόητος ποῦ εἶσαι, μὲ τὸ πνεῦμά σου!.. Ἄφησέ τους νὰ τραβήξουν ἐμπρὸς μὲ τὸ *θὰ ἴδοῦμεν* τοῦ γέρο Γρανδέ, καὶ μὴ σὲ μέλει. Ὅ,τι καὶ νὰ συμβῇ, τὴν Εὐγενίαν σὺ θὰ τὴν πάρῃς.

Ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν ἡ εἴδησις τῆς μεγαθύμου ἀποφάσεως τοῦ Γρανδὲ διεδόθη εἰς τρεῖς συγχρόνως οἴκους, καὶ περὶ οὐδενὸς πλέον ἄλλου ἐγίνετο λόγος καθ' ὅλην τὴν πόλιν ἢ περὶ ἀδελφικῆς στοργῆς. Παρεῖχον δὲ πάντες συγχώρησιν εἰς τὸν Γρανδὲ διὰ τὴν πώλησιν εἰς ἣν εἶχε προβῆ, παραβαίνων τὴν ἔνορκον αὐτοῦ συμφωνίαν πρὸς τοὺς ἄλλους κτηματίας, καὶ πάντες ἐθαύμαζον τὴν τιμὴν αὐτοῦ, καὶ πάντες ἐπανηγύριζον γενναιότητα, ἧς δὲν ἐνόμιζον αὐτὸν ἱκανόν. Οἱ Γάλλοι ἐνθουσιῶσι συνήθως καὶ ὀργίζονται καὶ παθαίνονται ἐκ τοῦ μετεώρου τῆς στιγμῆς, ἐκ παντὸς ἐπιπλέοντος φρυγάνου, ὅπερ μεγαλοποιεῖ παροδικὴ ἐπισημότης. Οἱ λαοὶ δὲν ἔχουσι, φαίνεται, μνήμην.

Ἀφοῦ ἔκλεισε τὴν θύραν του ὁ γέρων Γρανδέ, ἐκάλεσε τὴν Ἀννέταν.

— Μὴ λύσῃς ἀπόψε τὸν σκύλον, τῇ εἶπε, καὶ μὴ κοιμηθῇς. Ἔχομεν δουλειάν. Εἰς τὰς ἕνδεκα θὰ ἔλθῃ ὁ Κορνουαγὲ μὲ τὸ μικρὸ ἁμαξάκι. Κύτταξε νὰ τὸν ἀκούσῃς ὅταν ἔλθῃ, καὶ νὰ τοῦ ἀνοίξῃς πρὶν κτυπήσῃ. Νὰ τοῦ εἰπῇς νὰ ἔμβῃ ἥσυχα ἥσυχα, χωρὶς νὰ κάμῃ κρότον, διότι ἡ ἀστυνομία δὲν χωρατεύει. Ἔπειτα δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ μάθῃ ἡ γειτονειὰ ὅτι ἔχω ἀπόψε ταξεῖδι.

Ταῦτα δὲ εἰπὼν ὁ Γρανδὲ ἀνέβη εἰς τὸ ἐργαστήριόν του, ὅπου ἤκουσεν αὐτὸν ἡ Ἀννέτα κινούμενον, τυρβάζοντα, ἐρευνῶντα, περιπατοῦντα ἄνω κάτω, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς προσοχῆς. Δὲν ἤθελε προδήλως νὰ ἐξυπνήσῃ τὴν γυναῖκα ἢ τὴν κόρην του, ἀπέφευγε δὲ ἰδίως νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀνεψιοῦ του, ὃν καὶ κατηράσθη πως ἐν ἀρχῇ, βλέπων φῶς ἐν τῷ δωματίῳ του.

[Ἕπεται συνέχεια].

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΩΣΙ

τὰ παιδία.

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 77.

Πολλὰ εἶναι τὰ περὶ παιγνίου τῶν παίδων λεκτέα, ἀλλ' ἐνταῦθα πρόκειται ἰδίως περὶ ἐπιθεωρήσεως τῶν δυναμένων ν' ἀντικαταστήσωσι σκοπίμως τὰς ἀνωτέρω ἀναφερθείσας ἀνοικείους καὶ ἐπιβλαβεῖς διὰ τοὺς παῖδας διασκεδάσεις. Πόσον σπουδαίαν θέσιν μεταξὺ τούτων ἠδύναντο νὰ καθέξωσιν αἱ ἀθῶαι ἐκεῖναι ἡδοναί, ἃς ὁ γονεὺς καὶ ὁ παιδαγωγὸς δύνανται ἀφθόνως νὰ παρέχωσιν εἰς τοὺς παῖδας ἐξ αὐτοῦ τοῦ πλουσίου ταμείου τῆς φύσεως λαμβάνοντες τὰ βοηθήματα, εἴτε διὰ τοῦ καταρτισμοῦ διαφόρων συλλογῶν, εἴτε διὰ περιπάτων, ἢ τέλος δι' ἐκδρομῶν, καθ' ἃς μάλιστα συνδέεται καὶ ἡ σωματικὴ ἄσκησις πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς ἀνύψωσιν! Ἀλλὰ κατὰ πάντα ταῦτα δέον, ὡς ἐρρέθη ἤδη, ὁ καθοδηγῶν τὸ παιδίον νὰ αἰσθάνηται ἀνάλογον πρὸς τὰ τοιαῦτα ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπην, διότι ἄλλως μάτην ἤθελεν ἐπιζητήσει τὴν διέγερσιν τῶν παρομοίων αἰσθημάτων ἐν τῇ τρυφερᾷ ψυχῇ ἐκείνου. Δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν ὅ,τι ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν ἔχομεν! Καὶ ἡ ἐπίσκεψις τῶν μουσείων ἔπρεπε νὰ καταλογίζηται εἰς τὰς τέρψεις τῶν παίδων, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο καὶ ταῦτα ὤφειλον νὰ καθίστανται βαθμηδὸν πλουσιώτερα καὶ τελειότερα, νὰ γίνηται δὲ συχνοτέρα αὐτῶν χρῆσις.

Οἱ μᾶλλον πεπολιτισμένοι λαοὶ τῆς Δύσεως ἐπενόησαν τέρψεις ὑπὲρ τῶν τέκνων αὐτῶν, αἵ-

Digitized by Google

τινες τὸ μὲν δι' ἰδιωτικῆς ἐνεργείας καταρτίζονται καὶ διατηροῦνται, τὸ δὲ ὑπ' αὐτῶν τῶν δήμων ἢ καὶ τῆς κυβερνήσεως αὐτῆς εἰς τὰ παιδία καὶ τὴν νεολαίαν ἐν γένει παρέχονται. Καὶ ἁπανταχοῦ μὲν αὐτόθι, ἐν ἁπάσαις ταῖς πρωτευούσαις καὶ μεγαλοπόλεσιν, ὑπάρχουσι ποικιλώταται τοιαῦται διὰ τοὺς παῖδας διασκεδάσεις, χάριν παραδείγματος ὅμως ἀναφέρονται ἐνταῦθά τινες μόνον τῶν ἀξιολογωτέρων τούτων. Τίς ἐκ τῶν ἐπισκεφθέντων τὸ Λονδῖνον, λ.χ., δὲν διήνυσεν εὐχαρίστως ὁλόκληρον σχεδὸν ἡμέραν ἐν τῷ αὐτόθι Πολυτεχνικῷ καλουμένῳ σχολείῳ; Δὲν γίνονται ἐν αὐτῷ παραδόσεις τακτικαί, ἀλλ' εἶναι εἶδός τι μουσείου, ἐκθέσεως, ἀδιάκοπος σειρὰ διδαγμάτων καὶ θεαμάτων, ἐν τῷ μέσῳ μουσικῆς ἀλληλοδιαδόχως παιανιζούσης. Ἐκεῖ βλέπει τις ἅπαντα τὰ πειράματα τῆς φυσικῆς καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τούτων εἰς τὰς βιοτεχνίας καὶ τὴν βιομηχανίαν ἐν γένει. Καὶ ἐνῷ ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγίστης καὶ ἄριστα διακεκοσμημένης αἰθούσης τέρπεταί τις βλέπων καταδύτην κατερχόμενον μὲ πλήρη τὴν καταδυτικὴν ἐνδυμασίαν καὶ συσκευὴν ἐντὸς δεξαμενῆς, παρ' αὐτὸν βλέπει χαριεστάτην μικρὰν ἥρεμον φώκην, καταδυομένην καὶ αὐτὴν καὶ ἐξερχομένην μετὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῆς δεξαμενῆς, ὅπως δέχηται τὰς θωπείας τῶν παιδίων καὶ τὰ προσφερόμενα αὐτῇ τεμάχια ἄρτου καὶ διπυρίτου. Περὶ τὴν αἴθουσαν κάτω, καὶ ἐπὶ τοῦ περὶ αὐτὴν ἐξώστου ἄνω, θαυμάζει τις λειτουργούσας τὰς παντοειδεῖς μηχανάς, δι' ὧν ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ ἀνθρώπου ἐξηνάγκασε τοὺς νόμους τῆς φύσεως νὰ ἐξυπηρετῶσι τὰς βιωτικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας. Τὰ παντοειδῆ ὑδραυλικά, ἀκουστικά, μαγνητικά, ἠλεκτρικὰ καὶ ἰδίως ὀπτικὰ παίγνια, ποικίλλουσιν αὐτόθι τὰ σοβαρώτερα ἐπιστημονικὰ ἀντικείμενα, καὶ ἁμιλλῶνται ἑλκύοντα τοὺς πολυπληθεῖς θεατὰς καὶ ἀκροατάς. Ἐν δὲ παρακειμέναις μικροτέραις αἰθούσαις συρρέει τὸ πλῆθος περὶ διδασκάλους ἐπιδεικνύοντας αὐτῷ καὶ ἐξηγοῦντας τὰ θαυμάσια τῶν διὰ τοῦ μικροσκοπίου θεωμένων, ὡς καὶ τὰ διάφορα εἴδη τῶν πανοραμάτων, σκιοσκοπίων, σκοτεινῶν θαλάμων, φασμαγοριῶν παντὸς εἴδους, συνοδευομένων ὑπὸ πραγματικῶν παραστάσεων. Εἶναι περιττὸν ν' ἀναφέρω πόσον ὠφελοῦνται καὶ θέλγονται συνάμα οἱ αὐτόθι καθ' ἑκάστην κατὰ πληθύας προσερχόμενοι παῖδες, τὸ μέν, διότι ὅ,τι ψηλαφητῶς βλέπουσιν ἀνεξάλειπτον ἀφίνει ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν ἐντύπωσιν, τὸ δέ, διότι πληροῦται διὰ τούτων καὶ ὁ ἄσβεστος ἐν τῷ ὁμαλῶς ἀναπτυσσομένῳ παιδίῳ ὑπάρχων πόθος τοῦ εἰδέναι.—Τὴν αὐτὴν πληθὺν τῶν φιλοθεαμόνων ἑλκύει καθ' ἑκάστην ἐν τοῖς περιεργότατα διεσκευασμένοις χώροις καὶ ὑπογείοις θόλοις αὐτοῦ καὶ τὸ ἐν Βερολίνῳ Aquarium, ἔνθα παρὰ τοὺς παντοειδεῖς καὶ παντὸς μεγέθους ζῶντας ὄφεις, δύναταί τις ἐπὶ ὥρας νὰ παρακολουθῇ τὸν βίον τῶν πολυειδῶν ἰχθύων, μαλακίων, ναυτίλων καὶ ἄλλων θαλασσίων ζώων, θαυμασίως τοποθετημένων ἐντὸς μικρῶν δεξαμενῶν, ὧν ἡ πρὸς τοὺς θεατὰς πλευρὰ περικλείεται διὰ παχυτάτης ὑέλου, ἐν ᾧ αἱ λοιπαὶ καλύπτονται ὑπὸ κατόπτρων, ὥστε νὰ κατασταθῇ πληρεστέρα ἡ ὀπτικὴ ἀπάτη, βυθιζομένου τοῦ βλέμματος, ὡς εἰ τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο πράγματι ἐξετείνετο εἰς τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις τοῦ βάθους τῶν θαλασσῶν. Ποικίλλει δὲ καὶ καλλύνει τὸ θέαμα ἡ κατάλληλος καὶ φυσικωτάτη διευθέτησις κοραλίων καὶ θαλασσίων φυτῶν, λίθων καὶ βράχων, οἵτινες εἶναι ποικιλώτατα καὶ διαφόρως ἑκάστοτε τοποθετημένοι ἐν ἑκάστῃ δεξαμενῇ, ἀναλόγως τῶν περιεχομένων ἰχθύων καὶ ὑδροβίων, ἀναλόγως τῶν ὁποίων ρυθμίζεται καὶ αὐτὴ ἡ θερμότης τοῦ ὕδατος, ἡ πυκνότης τοῦ ἅλατος καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἔντασις τοῦ φωτός, ὅπως οὕτω πληρεστέρα γίνηται ἡ ἀπομίμησις τοῦ τόπου, ἀφ' οὗ, ἀπὸ τῶν διαφόρων βυθῶν τῆς θαλάσσης, εἶχον ληφθῆ οἱ ποικίλοι οὗτοι κάτοικοι αὐτῆς. Καὶ αὐτόθι αἱ φῶκαι διὰ τῶν εὐκινήτων ἑλιγμῶν των καὶ τῶν νοημόνων αὐτῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ πολλὴν ὥραν κρατοῦσι περὶ τὴν δεξαμενήν των τοὺς θεατὰς καὶ ἰδίως τοὺς παῖδας. Ἐν Παρισίοις δέ, πλὴν πολλῶν ἄλλων θεαμάτων, ἐν οἷς καὶ τὸ μέγα Πανόραμα κατέχει ἀρκετὰ σπουδαίαν θέσιν, τὸ μέγα βιομηχανικὸν μέγαρον (palais de l'industrie) ἁμιλλᾶται πρὸς τὸ ἐν Λονδίνῳ κρυστάλλινον μέγαρον καὶ ἐν μέρει πρὸς τὸ ἄνω περιγραφὲν αὐτόθι Πολυτεχνικὸν σχολεῖον· διότι δὲν γίνεται μὲν ἐν αὐτῷ ἐπίδειξις τῶν φυσικῶν καὶ τεχνικῶν πειραμάτων μετὰ περιλήψεως διδασκαλίας, εἶναι ὅμως τοῦτο ἄπειρος σειρὰ μικρῶν βιομηχανικῶν καταστημάτων, ἐν οἷς, παιανιζούσης κατὰ τακτικὰς ὥρας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαμπρῶς καὶ πολυτελῶς ἐστολισμένου καταστήματος ἀρίστης ὀρχήστρας, οἱ καταστηματάρχαι ἐκθέτουσι πρὸς πώλησιν τὰ διάφορα αὐτῶν εἴδη, προϊόντα τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης, ἐπιδεικνύοντες συνάμα καὶ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τούτων, ἢ τὴν φύσιν τῶν ἐξ ὧν κατεσκευάσθησαν ὑλῶν κτλ.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ περιγραφῇ ὁ ἐνθουσιασμός, ὃν διαγείρει εἰς τοὺς ἐν τῇ Δύσει παῖδας ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἁπανταχοῦ αὐτόθι ἄριστα κατηρτισμένων ἱπποδρομίων, ἐν οἷς οὐ μόνον μικρῶν καὶ μεγάλων ἀθλητῶν, σχοινοβατῶν, ἱππευτῶν κτλ. ἡ δεξιότης, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἔτι τῶν ζώων ἡ εὐμάθεια καὶ νοημοσύνη ἐπιδεικνύονται; Τίς δὲν ἐθαύμασεν αὐτόθι τοὺς ὡραίους χορεύοντας ἵππους, τοὺς πολλὰ τεχνάσματα ἐπιδεικνύοντας κύνας καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἐλέφαντας, καθημένους, τρώγοντας μετὰ περόνης καὶ ῥίπτοντας ὅπλα διὰ τῆς προβοσκίδος αὐτῶν; Ἐπίσης καταφανὴς καὶ σπουδαία εἶναι ἡ ὠφέλεια καὶ ἡ τέρψις, αἵτινες προσγίγνονται εἰς τὴν νεολαίαν διὰ

τῶν ἁπανταχοῦ βοτανικῶν καὶ ζωολογικῶν κήπων, ἐν οἷς λίαν φιλοκάλως τοποθετημένα καὶ κατατεταγμένα ἐκτίθενται ὅλων τῶν τόπων καὶ τῶν κλιμάτων τῆς γῆς τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα, πολλαχοῦ δὲ καὶ διαφόρων φυλῶν ἄνθρωποι: Ἐσκιμῶοι, Λάπωνες, Νούβιοι, περιοδεύοντες μεθ' ὁδηγῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τοὺς ζωολογικοὺς κήπους τῆς Δύσεως καὶ ἐπιδεικνύοντες αὐτόθι ἐπί τινα χρόνον τὰ περιεργότατα ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς φυλῆς καὶ τῆς πατρίδος αὐτῶν, Ἐκ τῶν ζώων δὲ οἱ λέοντες μὲ τὴν ἀγέρωχον καλλονήν των, οἱ νοήμονες ἐλέφαντες, αἱ βαρεῖαι μέν, ἀλλ' ἐπιδεξιώτατα εἰς ὑψηλοτάτους ἱστοὺς ἀναρριχώμεναι ἄρκτοι, οἱ ποικιλόχροοι καὶ λάλοι ψιττακοί, πρὸ πάντων ὅμως οἱ ἀστειότατοι πίθηκοι παντὸς εἴδους καὶ μεγέθους, τέρπουσι τοὺς ἐπὶ πολλὰς ὥρας περικυκλοῦντας τοὺς οἰκίσκους αὐτῶν θεατὰς πάσης ἡλικίας, παντὸς γένους καὶ πάσης φυλῆς. Ὅθεν διὰ τὸν σπουδάζοντα παρατηρητὴν πολλάκις οἱ περὶ τοὺς οἰκίσκους τούτους θεαταὶ καθίστανται περιεργότερον θέαμα αὐτῶν τῶν ἐντὸς ἐκείνων ζώων!—Ἀλλὰ καὶ θέατρα διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὑπάρχουσιν ἐκεῖ κατηρτισμένα, οἷα εἶναι τὰ θέατρα τῶν νευροσπάστων (Marionettes), τὰ διάφορα εἴδη τῶν μιμικῶν παραστάσεων (Pantomimes), καὶ πραγματικαὶ ἡμερήσιαι παραστάσεις, ἐν αἷς παρίστανται τὰ διάφορα παραμύθια, ἀλλὰ καὶ μικρὰ ἠθικὰ δράματα διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν διεσκευασμένα. Εἰς ταῦτα βεβαίως πρέπει νὰ καταλογισθῇ καὶ ὁ περιβόητος Guignol (δηλ. ὁ Τουρκιστὶ λεγόμενος καραγκιόζης), ὅστις ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι τῆς Γαλλίας καὶ Αὐστρίας ἰδίως ἀπαύστως ἑλκύει ἄπειρον περὶ ἑαυτὸν πλῆθος θεατῶν, καὶ τοῦ ὁποίου ἐλεεινὴν παρῳδίαν ἤρχισαν ἀπό τινων ἐτῶν νὰ περιφέρωσιν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ἡμῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀπόκρεων. Ἀλλ' οὗτος ὡς ἔχει δύναται μᾶλλον νὰ λογισθῇ τέρψις τοῦ ὄχλου ἢ τῶν παίδων, διότι ἡ χυδαία αὐτοῦ γλῶσσα, αἱ ἐπικρατήσασαι ἐν αὐτῷ ὕβρεις καὶ οἱ διαπληκτισμοί, ἰδίως δὲ τὰ πολλὰ ξυλοκοπήματα, ἅτινα πάντοτε ἀπονέμονται ὑπὸ τῶν πονηρῶν καὶ ἀνοσιουργούντων εἰς αὐτὰ τὰ ὄργανα τῆς ἀρχῆς κλητῆρας κτλ. πρὸς μεγίστην τέρψιν τοῦ ὄχλου, ταῦτα πάντα τὸ μὲν εἶναι, καὶ πρέπει νὰ ἦναι, ἀκατάληπτα εἰς τὰ παιδία, τὸ δὲ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ εἶναι ἀνοίκεια καὶ ἐπιβλαβῆ αὐτοῖς. Κάλλιστος ὅμως θὰ ἦτο ὁ Guignol, ἐὰν διὰ τῶν πλαγγόνων ἐκείνων παρίσταντο ὑποθέσεις ἁρμόζουσαι διὰ τοὺς παῖδας καὶ διὰ τρόπου ἀγαθοποιοῦ αὐτοῖς. Ἀλλὰ καὶ ὁ χορὸς εἶναι ἀρίστη διὰ τὰ παιδία τέρψις, ὅταν ἀπαλλαγῇ ὅλων τῶν ἐπιβλαβῶν στοιχείων, μεθ' ὧν ὁ νεώτερος συρμὸς περιέβαλεν αὐτόν, καὶ ἐπανακτήσῃ τὸν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν τεχνῶν ὑψηλότερον αὐτοῦ ὁρισμόν. Διότι ἡ ὄρχησις, παρακολουθοῦσα μάλιστα τὴν γυμναστικὴν καὶ ἰδίως τὴν ῥυθμικὴν γυμναστικήν, συμπληροῖ ταύτην ὡς πρὸς τὴν ἄσκησιν τοῦ σώματος, οὗ πρὸ πάντων ἀναπτύσσει τὴν εὐκινησίαν καὶ τὴν χάριν.

Μεγίστη φροντὶς λαμβάνεται ἐκεῖ καὶ περὶ δημοσίων περιπάτων, κήπων καὶ τόπων ἐν γένει, ἐν οἷς ἡ νεολαία ἰδίως καὶ οἱ παῖδες ἀφόβως δύνανται νὰ συρρέωσι, παίζοντες παντοῖα κοινὰ παίγνια. Ἐνιαχοῦ ὑπάρχουσι καὶ διάφορα παίγνια πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἑῶραι, στρόφιγγες κτλ. Ἐν Δρέσδῃ, ἐν τῷ μεγάλῳ κήπῳ, ὑπάρχει ἴδιος τόπος συναθροίσεως τῶν βρεφῶν καὶ τῶν νηπίων ὅπου ὑπάρχουσι θρανία χαμηλὰ καὶ πέριξ χαμηλαὶ κιγκλίδες, ὅπως περὶ αὐτὰς βαδίσωσι κρατούμενα τὰ τὸ πρῶτον περιπατοῦντα παιδία. Ἀτελεύτητος δὲ πηγὴ χαρᾶς καθίσταται ἡ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν κήπων τούτων εἰσαγωγὴ μικρῶν ἁμαξῶν συρομένων ὑπὸ αἰγῶν, δι' ὧν τὰ παιδία περιφέρονται, πληρόνοντα ἐλάχιστον ποσόν. Πλὴν τῶν ἁμαξῶν τούτων ὑπάρχουσι πολλαχοῦ καὶ ζῶα διάφορα, ὄνοι ὡραῖοι, κάμηλοι, ἐλέφαντες καὶ στρουθοκάμηλοι (ἰδίως ἐν τῷ Jardin d'acclimatation τῶν Παρισίων), φέροντα κομψὰ σάγματα καὶ καθίσματα, ἐφ' ὧν τὰ παιδία κάθηνται καὶ περιέρχονται οὕτω τὸν κῆπον, ὁδηγούμενα ὑπὸ τοῦ ὁδηγοῦ τοῦ ζώου, ὅστις συνήθως εἶναι κομψότατην στολὴν φέρων Αἰθίοψ.

Πολὺ εὐκολωτέρα βεβαίως καὶ εὐθηνοτέρα θὰ ἦτο παρ' ἡμῖν ἡ διατήρησις τοιούτων ζώων, διότι πλησιέστεραι ἡμῖν εἶναι αἱ πατρίδες αὐτῶν (ἡ Αἴγυπτος κτλ.) καὶ τὸ κλίμα ἡμῶν προσφορώτερον εἰς αὐτὰ ἢ τὸ τῶν Παρισίων καὶ ἄλλα. Τὸ Φάληρον, τό τε παλαιὸν καὶ τὸ νέον, ἕνεκα τῆς θαλασσίας αὔρας, εἶναι ἄριστος τόπος διὰ τὰς συναθροίσεις καὶ τὰ παίγνια τῶν παίδων, ὧν καὶ ἤδη ἤρχισαν νὰ εἰσάγωνταί τινα αὐτόθι. Ἐκεῖ λοιπὸν ἠδύναντο νὰ ὑπάρχωσι καὶ τοιαῦτα ζῶα καὶ ἅμαξαι μικραὶ πρὸς τέρψιν τῶν παίδων. Ἐκεῖ δὲ τότε ἠδύναντο νὰ συνέρχωνται τὰ παιδία μετὰ χαρᾶς, οὐχί, ὡς *κοῦκλαι*, ἀλλ' ἀφελῶς ἐνδεδυμένα καὶ ἀφελῶς προσερχόμενα δι' αὐτὴν μόνην τὴν τέρψιν, οὐδὲν μέρος λαμβάνοντα εἰς τὰς συγκεντρώσεις τῶν ἐνηλίκων καὶ ἀποχωροῦντα μάλιστα πρὸ τῆς 9 μ. μ. ὥρας κατὰ τὸ θέρος, διότι πλὴν τῆς νυκτερινῆς δρόσου, εἶναι ἐπιβλαβὴς δι' αὐτὰ καὶ ἡ βραδεῖα κατάκλισις. Τὸ παιδίον ἔχει ἀνάγκην ὕπνου, καὶ ὕπνου πρὸ τοῦ μεσονυκτίου· δικαίως δὲ δύναταί τις ν' ἀποδώσῃ τὴν ὑγιᾶ κρᾶσιν τῶν Ἄγγλων καὶ εἰς τὸ ὅτι εἶναι αὐστηρότατοι περὶ τὴν ταχεῖαν κατάκλισιν (πολλάκις ἀπὸ τῆς 7 μ. μ.) καὶ τὴν ἐπίσης ταχεῖαν ἔγερσιν τῶν παίδων. Παῖς συνήθως κατακλινόμενος περὶ τὸ μεσονύκτιον καὶ κοιμώμενος ὀλιγώτερον τῶν 9 ἢ 10 ὡρῶν δὲν δύναται νὰ ἦναι ὑγιὴς καὶ ἰσχυρός· ἐπειδὴ δὲ ψυχὴ ὑγιαίνουσα ὑπάρχει μόνον ἐν σώματι ὑγιαίνοντι, ὁ τοιοῦτος παῖς κατὰ συνέπειαν δὲν δύναται νὰ

ἔχῃ οὔτε τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ δυνάμεις ὑγιεῖς καὶ ἰσχυράς.

Πάντα τὰ ἀνωτέρω θεάματα καὶ αἱ διασκεδάσεις ἐν τῇ Δύσει χρησιμεύουσι καὶ δι' αὐτὸν τὸν λαὸν, συντελοῦντα οὕτω εἰς φωτισμὸν καὶ εὐχάριστον διδασκαλίαν αὐτοῦ καὶ εἰς βαθμιαίαν ἐξημέρωσιν τῶν ἠθῶν αὐτοῦ· διότι ὅσον ἀτελέστερος καὶ βαρβαρώτερος ὁ ἄνθρωπος, τοσοῦτον θορυβωδέστεραι καὶ ὑλικώτεραι αἱ τέρψεις αὐτοῦ. Ὅθεν καὶ μεθ' ἱκανῆς ἀκριβείας δύναταί τις νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἀναπτύξεως λαοῦ τινος ἐξ αὐτῶν τῶν διασκεδάσεων αὐτοῦ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς μερίμνης τῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὸ νὰ καθιστῶσι ταύτας ὠφελίμους καὶ διδακτικὰς καὶ ἐν γένει ἐπὶ μᾶλλον πνευματικάς.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τ' ἀνωτέρω ἱδρύματα καὶ ψυχαγωγικὰ μέσα εἶναι δαπανηρὰ καὶ ὅτι ἀφ' ἑτέρου οἱ περιωρισμένοι ἡμῶν πόροι μόλις ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν νὰ δαπανῶμεν ἐπαρκῶς διὰ τὰ πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν παίδων καὶ τοῦ λαοῦ ἀπαιτούμενα. Πόθεν λοιπὸν νὰ δαπανήσωμεν καὶ διὰ τὰς τοιαύτας αὐτῶν διασκεδάσεις; Ἀλλ' ἐὰν οἱ κατ' ἔτος διὰ τοὺς χοροὺς τῶν παίδων δαπανῶντες κατέθετον τὸ ποσὸν τοῦτο, προσέθετον δὲ καὶ οἱ γονεῖς ὅσα δαπανῶσι συνήθως διὰ τὰς πολυτελεῖς τῶν μικρῶν ἐνδυμασίας, βεβαίως ἐντὸς ὀλιγίστου χρόνου ἤθελε συναχθῆ ποσὸν σπουδαῖον, διευκολῦνον τὸν ἐν τῷ χρόνῳ καταρτισμὸν πολλῶν ἐκ τῶν ἄνω ῥηθέντων ἀγαθῶν.[1] Διὰ τούτων δὲ θὰ διευκολύνετο καὶ ἐτελειοποιεῖτο σπουδαίως καὶ αὐτὸ ἀκόμη ὁλόκληρον τὸ παρ' ἡμῖν σύστημα τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς, καθ' ὅσον δι' αὐτῶν θὰ ἐπολλαπλασιάζοντο τὰ μέσα τῆς ἐποπτικῆς καὶ πρακτικῆς διδασκαλίας. Θὰ ἐδίδετο πρὸς τούτοις εἰς τοὺς γονεῖς καὶ παιδαγωγοὺς καὶ σπουδαῖον μέσον ἀμοιβῆς· καθ' ὅσον ὁ φιλομαθὴς ἅμα καὶ φιλοθεάμων παῖς ἤθελεν ἐργάζεσθαι μετὰ πλειοτέρου ζήλου, ἐὰν ὡς ἀμοιβὴ τῶν κόπων του ἐτίθετο ἡ ἐπίσκεψίς τινος τῶν ἄνω ἱδρυμάτων· καὶ αὐτοῦ δὲ πάλιν τοῦ ὀκνηροῦ καὶ ἀφιλοτίμου παιδὸς ἤθελε κινηθῆ τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τῆς στερήσεως μιᾶς τῶν ἀνωτέρω τέρψεων.

Ἂς ἐλπίσωμεν λοιπὸν, ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι καὶ παρ' ἡμῖν θέλει ληφθῆ πλειοτέρα πρόνοια περὶ τῆς καθόλου τῶν παίδων ἀγωγῆς, δι' ἧς καὶ μόνης θέλουσιν ἀπαλλαχθῆ ταῦτα καὶ οἱ γονεῖς αὐτῶν τῶν θλιβερῶν συνεπειῶν τῆς μέχρι τοῦδε περὶ τὰ τοιαῦτα ἀδιαφορίας καὶ ἀπρονοησίας. Μὴ πλανώμεθα ὅμως ζητοῦντες ἀλλαχοῦ τὴν θεραπείαν τούτων! Αὕτη ἐν μόνῃ τῇ ἀγωγῇ καὶ σκοπίμῳ παρασκευῇ τῶν μητέρων ἔγκειται. Ἡ μήτηρ, καὶ μόνον ἡ μήτηρ, τρέφει καὶ ἀνατρέφει τὸν παῖδα καὶ δίδει αὐτῷ τὴν πρώτην ὤθησιν πάσης ἐν τῷ μέλλοντι πορείας αὐτοῦ. Εὐτυχὴς ὁ ἄνθρωπος ὅστις παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἔλαβε τὰς πρώτας ἀρχὰς πάσης ἠθικῆς ἐξεγέρσεως καὶ παρεσκευάσθη οὕτω διὰ τὴν εὐχερεστέραν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ! Δυστυχὴς δὲ ἐκεῖνος, ὅστις ἐν ἐλλείψει μητρὸς, οὐδὲ πνευματικὴν μητέρα εὗρε, δυνηθεῖσαν ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ἔλλειψιν ἐκείνης!

Ἡ ἀνύψωσις λοιπὸν τῆς γυναικὸς καὶ ἡ διὰ ταύτης ἀληθὴς μόρφωσις μητέρων καὶ σπουδαίων παιδαγωγῶν ὀφείλει νὰ ἦναι τὸ ἱερώτατον μέλημα παντὸς ἐνδιαφερομένου εἰς τὰ τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς καὶ παντὸς δυναμένου νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν τελειοποίησιν ταύτης. Διότι μόνον ὅταν ἡ γυνὴ, ὅταν ἡ μήτηρ κατέχῃ πρεπόντως τὴν θέσιν της καὶ ἡ οἰκογένεια δύναται νὰ ἐκπληροῖ τὴν ἐντολὴν αὐτῆς· τότε δὲ μόνον καὶ ἡ κοινωνία καὶ τὸ ἔθνος ὁλόκληρον δύναται νὰ προάγηται καὶ ἀληθῶς νὰ εὐδαιμονῇ!

Δικ. Δ. Δασκαριδου.

1. Ὁ σύλλογος «Παρνασσὸς» ἐνταῦθα ἐν πολλοῖς πρωταγωνιστεῖ εἰς τὴν εἰσαγωγὴν ἀρίστων παρ' ἡμῖν ἕξεων καὶ ἐθίμων διά τε ποικιλωτάτων ἀναγνωσμάτων καὶ παντοίων διδαγμάτων, πειραμάτων κτλ. Κατ' αὐτὰς ἰδίως ὁ πρόεδρος αὐτοῦ κ. Τιμ. Ἀργυρόπουλος ἐπέδειξε τερπνοτάτην σειρὰν πειραμάτων καὶ εἰκόνων διὰ προβολῆς, ἐπιβεβαιώσας οὕτω ζωηρῶς τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὅτι διὰ τοῦ ἐπαγωγοῦ μέσου τῆς πειραματικῆς διδασκαλίας εὐληπτότεραι καθίστανται αἱ μαθήσεις καὶ ἀνεξάλειπτοι μένουσιν αἱ ἐντυπώσεις τούτων.

ΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ ΠΑΓΟΔΡΟΜΟΥΝ

Δι' Ἀθηναῖον ἡ τέρψις τῆς παγοδρομίας εἶνε ἀνεξήγητος. Διότι ὁ κάτοικος τῆς παρὰ τὸν ξηρὸν Ἰλισσὸν εὐλογημένης ἢ εὐλογιώσης χώρας, ὁ ὁποῖος δὲν ἐνθυμεῖται ἑβδομάδα τοῦ βαρυτέρου τῆς πατρίδος του χειμῶνος, καθ' ἣν δὲν ἀπήλαυσεν ἐν μακαριότητι τὰς χρυσιζούσας ἀκτῖνας ἡλίου, ὡσεὶ ἐαρινοῦ, ἀπὸ τῶν ἰοβαφῶν τοῦ Ὑμηττοῦ κορυφῶν προβαλούσας καὶ τὰς μαγευτικὰς κροκοβαφεῖς ἀντανακλάσεις τούτου δύοντος, γνωρίζει τὸν πάγον μόνον ἐκ τοῦ ἀτμοκινήτου παγοποιείου καὶ τῶν ἐν τοῖς καφενείοις ἐπιγραφῶν: *Λεμονάδαι μετὰ πάγου.*

Ἀλλὰ τὸν σαπφειρόχρουν ἐκεῖνον μανδύαν, ὅστις ἐν μιᾷ νυκτὶ ἁπλοῦται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων, τὸ θαμβοῦν ἐκεῖνο κρυσταλλίζον ἐπίστρωμα, τὸ μεταβάλλον μίαν λίμνην εἰς μαγευτικὴν αἴθουσαν χοροῦ, τὸ ἀγνοεῖ ἐντελῶς, τὴν δὲ ἀπόλαυσιν τοῦ παγοδρομεῖν θεωρεῖ αἴνιγμα, εἰς ὃ δίδει ἴσως τὴν προχειροτέραν λύσιν: *ἀνοησία!*

*
* *

Δὲν θὰ ἤμην λοιπὸν ἐγὼ ἐξαίρεσις μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων. Οὐδὲ εὑρεθεὶς ἐν χώρα, ἐν ᾗ ἡ συνήθης θερμοκρασία κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ ἔτους εἶνε κατ' ἐλάχιστον ὅρον πέντε βαθμῶν

Digitized by Google

ὑπὸ τὸ μηδὲν, θὰ ἐπέτρεπον εἰς τὴν φιλοπατρίαν μου νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι εἶνε τι θελκτικὸν τὸ μανιῶδες ἐκεῖνο παγοδρόμιον, ἐγώ, ὁ συνειθίσας ν' ἀτενίζω οὐρανὸν γλαυκὸν καὶ ν' ἀναπνέω δροσόεντα *μπάτην*, ὁ ἀναμένων νὰ μὲ χαιρετίσῃ ἀνὰ πᾶσαν πρωΐαν ὁ Φοῖβος ξανθοκόμης ἀείποτε καὶ νὰ μὲ θωπεύσῃ τὴν νύκτα σελήνης ἀργυριζούσης σελαγίζουσα ἀκτίς.

Ἀλλ' οὐδὲ ἦτο λόγος, ὅτι, ἐπειδὴ νῦν ἀνὰ πᾶσαν πρωΐαν δὲν δύναμαι νὰ διακρίνω τὸ ἀπέναντι τοῦ παραθύρου μου γοτθικὸν κωδωνοστάσιον ἐκ τῆς πυκνῆς ὁμίχλης, ἢ ἐξέρχομαι μὲ ἐπανωφόριον μυθικοῦ βάρους διὰ γνήσιον Ἀθηναῖον, ἢ ἀναπνέω ἀτμόσφαιραν παγερὰν καὶ βαρεῖαν, ἢ περιπατῶ ἐπὶ παχέος στρώματος χιόνος, ὤφειλον νὰ μὴ θεωρῶ μέχρι χθὲς ἔτι μονονουχὶ μωρίαν τὸ παγοδρομεῖν καὶ νὰ οἰκτείρω τοὺς διασχίζοντας τὰς ὁδοὺς μὲ παγοπέδιλα ἀνὰ χεῖρας καὶ νὰ ἀσχάλλω διὰ τὰ τυπογραφικὰ ἔξοδα τῶν ποικιλοχρώμων μεγαλοσχήμων προγραμμάτων, ἅτινα ἀνήγγελλον τοῖς διαβάταις τὸ ἐπίκαιρον τῆς ἐκτάκτου διασκεδάσεως.

* * *

Καὶ ὅμως δὲν ἠδυνήθην ν' ἀποφύγω τὸν πειρασμὸν τοῦ ν' ἀντιληφθῶ ἅπαξ τοὐλάχιστον τῆς παιδικῆς διαχύσεως τῶν Γερμανῶν παγοδρομούντων· διὸ καὶ τὴν πρόσκλησιν φίλης γερμανικῆς οἰκογενείας τοῦ νὰ τὴν συντροφεύσω ἐν ἀπόγευμα εἰς τὴν παγοδρομίαν ἀπεδέχθην μετὰ μεμψιμοίρων μὲν δισταγμῶν ἐν τῷ φανερῷ, μετ' εὐχαρίστου δὲ προθυμίας ἐνδομύχως. Οἱ προσκαλοῦντές με ἄλλως τε ἦσαν εὐχάριστοι σύντροφοι, δύω ῥαδιναὶ ξανθοπλόκαμοι Γερμανίδες, μία ἐβενόκομος μελανόφθαλμος Ἰουδαία καὶ εἷς φοιτητής, ἀδελφὸς τῶν δύω πρώτων δεσποινίδων, μνηστὴρ δὲ τῆς τελευταίας. Ἡ ὑποδειχθεῖσα Ἐδὲμ τῆς διασκεδάσεως ἦν ἡ ἐν τῷ δάσει τοῦ Βερολίνου (Thier - Garten) λωρὶς ὕδατος, ἡ ἐνστερνισμένην ἔχουσα τὴν *νῆσον τοῦ Ῥουσσῶ* (Rousseau - Insel), μικροσκοπικὸν τεμάχιον γῆς, μετά τινων δένδρων ἐπ' αὐτοῦ, ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος ἐρριμμένον. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ μέρους ἐγένετο ὁμοφώνως ἀποδεκτή, διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις εἶχε προαγγελθῆ ὅτι καὶ στρατιωτικὴ μουσικὴ θὰ ἐπαιάνιζεν ἐκεῖ τὴν ἐπιοῦσαν.

* * *

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἐπιούσης ἐκινήσαμεν. Καθ' ὁδὸν διετήρουν ὅλους τοὺς δισταγμούς μου καὶ οὐδαμῶς ἐνόουν νὰ συγκινηθῶ ἐκ τῆς ἐνθουσιώδους περιγραφῆς τῆς μελλούσης διασκεδάσεώς μας. Ἀλλ' ὅταν ἐφθάσαμεν ἐκεῖ τὰ πάντα ἤλλαξαν ὄψιν. Ἀφ' ἧς στιγμῆς πληρώσας τὰ 25 πφενίγγιά μου ἔλαβον τὸ δικαίωμα νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν χῶρον τοῦ πανδαιμονίου ἐκείνου, οἱ δισταγμοί μου κατέπιπτον εἷς μετὰ τὸν ἄλλον, καὶ ὅταν εὑρέθην ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐκ πάγου ὑπαιθρου ἐκείνης αἰθούσης, δὲν εἶχε μείνει οὔτε εἷς. Ὅλοι εἶχον γίνει δορυάλωτοι τῶν ἀλληλοδιαδόχων γοητευτικῶν ἐντυπώσεων τοῦ πρωτοφανοῦς δι' ἐμὲ θεάματος.

* * *

Τὸ ἐφ' οὗ ἱστάμην πεπηγὸς ἔδαφος ὡμοίαζεν ἄστεγον καὶ ἀτείχιστον αἴθουσαν χοροῦ ἀπέραντον, ἔχουσαν σαπφείρινον τὸ πάτωμα, περιβαλλομένην ὑπὸ δένδρων ὑψικορύφων, τεταγμένων κατὰ σειρὰς εὐρύθμους καὶ στεγαζομένην ἀπὸ βαθέως κυανοῦν οὐρανόν, κεκοσμημένον διὰ νεφῶν τεφροχρόων.

Ἡ μουσικὴ ἀντήχει τὴν μελῳδίαν στροβίλου ἐκ τοῦ *Εὐθύμου πολέμου* (Der lustige Krieg) τοῦ Στράους, στροβίλου παρασύροντος πρὸς χορὸν ἀκουσίως, καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου παγοδρόμων πληθὺς διέβαινεν, ὡς ἀστραπή, εὐρύθμως κινουμένη, ἐνῷ ἀπὸ χειλέων ῥοδοχρόων ἐξήρχετο μορμυρισμὸς ἀκολουθῶν τὸ μέλος καὶ ἀναμιγνύμενος μ' ἐλαφρὸν συριγμὸν τῆς ἐκ τοῦ καμάτου ταχείας καὶ πως διακεκομμένης ἀναπνοῆς.

* * *

Οἷον θέαμα! Εὑρέθην ἐκεῖ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολυκυμάντου ἐκείνης κινήσεως, τὸ μόνον ἀδρανὲς σῶμα, καὶ ἔβλεπον ὡσεὶ ἀπολιθωθεὶς τοὺς πρὸ ἐμοῦ διαβαίνοντας, πάσης τάξεως καὶ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, παγοδρόμους, μ' εὐθυτενὲς τὸ σῶμα καὶ ἄκαμπτον, ὡς ὑπὸ ἀοράτου δυνάμεως ἐλαυνομένους μετὰ ταχύτητος φρενητιώδους ἐπὶ τοῦ πάγου ἢ ῥυθμικῶς ταλαντευομένους, ὁτὲ μὲν πρὸς δεξιᾷ, ὁτὲ δὲ πρὸς ἀριστερᾷ, καὶ ἀντιπαρερχομένους πρὸ ἐμοῦ ἔτι ταχύτερον. Προσεπάθουν νὰ τοὺς ἀκολουθήσω διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ἐχάνοντο καὶ εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην ἀφ' ἧς ἠφανίσθη ὁ πρῶτος, ἄλλος ἐπὶ στιγμὴν ἐπεφαίνετο καὶ ἐχάνετο μετὰ μικρὸν καὶ αὐτὸς καὶ εἶτα ἄλλος καὶ εἶτα πάλιν ἄλλος, ὡσεὶ ἦσαν φαντάσματα ἀλληλοδιωκόμενα ἢ ὡσεὶ ἄβυσσος ὀλίγον ἀπωτέρω κατέπινεν αὐτούς!

Καὶ μετὰ μικρὸν οἱ αὐτοὶ πάλιν ἐπεφαίνοντο καὶ ἔξαλλοι παρήρχοντο, ὡς ἀὴρ ἔμπροσθέν μου καὶ πάλιν ἐπὶ μικρὸν τοὺς ἠκολούθουν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἠφανίζοντο ἐκ νέου διὰ ν' ἀναφανῶσιν ἐκ νέου πάλιν, ἐνῷ ἡ μουσικὴ ἐξηκολούθει τὸν μεθυστικὸν στρόβιλόν της:

Nur für natur. . . . .

* * *

Ἀλλ' ἐκεῖναι αἱ συνοδεῖαι! Ἐκεῖνα τὰ ἐπὶ τοῦ ἀχανοῦς καὶ ἐκθαμβοῦντος στιλπνοῦ πάγου καραβάνια παγοδρόμων, τὰ ἐκ τριῶν, τεσσάρων ἢ καὶ πλειοτέρων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων παγοδρομοῦντα συμπλέγματα, τὰ ἀπὸ τῶν χειρῶν

Digitized by Google

ἀλληλοκρατούμενα ἐν πλαστικωτάταις στάσεσι, τὰ συντιθέμενα καὶ ἀποσυντιθέμενα εἰς σχήματα καὶ παρατάξεις, ὡσεὶ λόχος ἀνδρῶν ἐκτελούντων στρατιωτικὰ γυμνάσια ἢ στόλου ἑλιγμοὶ ἢ γερανῶν συναφιπταμένων σμῆνος, τὰ νῦν μὲν ἀποτελοῦντα ἓν εὐθύγραμμον κάθετον σύμπλεγμα παγοδρομούντων ἐκ τῶν ὄπισθεν ὠθούντων ὁ εἷς τὸν ἄλλον μέχρι τοῦ ἑτεροκινήτου πρώτου, εἶτα δὲ συνδεόμενα εἰς τετράγωνον πυκνόν, βιαίως φερόμενον, καὶ ἀναλυόμενα κατόπιν εἰς σταυρὸν μετὰ μικρὸν ἐκλείποντα, ὅλα ἐκεῖνα ἐπέτεινον τὴν ἠλεκτρικῶς ἐντός μου μεταδιδομένην μέθην καὶ ἐπηύξανον τῶν ὀφθαλμῶν μου τὸ θάμβος.

*
* *

Καὶ ὅταν ἔβλεπον τὸν ἀπέναντί μου μαινόμενον σχεδὸν καλλιτέχνην παγοδρόμον, τὸν διαγράφοντα διὰ τοῦ αἰχμηροῦ μεταλλίνου παγοπεδίλου του ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ πάγου τὰ φανταστικώτερα κυκλικὰ σχήματα μετὰ ταχύτητος ἀπιστεύτου, καὶ περὶ αὐτὸν ἀστραπιαίως ἑλισσόμενον καὶ ἀνελισσόμενον τὸν ποικιλόχρωμον τῶν παγοδρόμων ἑσμόν, ἐν δυάσι ἀλληλοκρατουμένων, ὡς εἰς ἐναγκαλισμόν, ἢ ἐν συμπλέγμασι πολυαριθμοτέροις καὶ πλαστικοῖς, καὶ ἔβλεπον διαρκῶς ἀντικαταπτριζόμενα ἐπὶ τῆς ἐκ πάγου ἀπεράντου σινδόνης καὶ παρερχόμενα πρὸ τῶν ὀμμάτων μου καὶ αὐτοστιγμεὶ ἐκλείποντα, ὡς ῥακέται ἐν τῷ αἰθέρι, τὰ ἐκπλήσσοντα ἐκεῖνα χρώματα τῶν στολῶν καὶ τῶν ἐνδυμάτων τῶν παγοδρόμων ἀξιωματικῶν καὶ κυριῶν, τὰ λικνιζόμενα πτερὰ τῶν πίλων τούτων ἢ τὰ στίλβοντα κράνη ἐκείνων, τὴν ἀστραπὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἢ τῶν παρειῶν τὸ ἐρύθημα, ὅλα αὐτὰ ἀναμιγνύμενα καὶ ἐν τῇ ταχείᾳ κινήσει εἰς ἕνα συνεχῆ ἀντικατοπτρισμὸν ἐπὶ τοῦ πάγου καὶ τῶν τεθαμβωμένων ὀφθαλμῶν μου συνενούμενα, ὡσεὶ νέφος ἀπειρόχρωμον καὶ σπινθηρίζον, καὶ ἔβλεπον τὴν κίνησιν τῆς μάζης αὐτῆς τὴν ῥυθμικὴν καὶ τοῦ στροβίλου τὸν χρόνον ἀκολουθοῦσαν, καὶ ᾐσθανόμην τὸ ἆσμα ἐκεῖνο τὸ ἔρρυθμον καὶ πρὸς τὰς κινήσεις ταυτόχρονον, ἐνόμιζον, ὅτι εὑρίσκομαι πρὸ ἀπειρομεγέθους φανταστικοῦ καλειδοσκοπείου καὶ διὰ μέσου τῶν φακῶν του προσηλοῦμαι εἰς τὰς ἐντὸς αὐτοῦ ἀλληλοδιαδόχως ἀναπαρισωμένας ποικιλοχρώμους καὶ μαγευτικῶς ἀπαστραπτούσας εἰκόνας!

*
* *

Καὶ κατὰ μικρὸν τῆς παγοδρομίας ἡ μέθη μὲ κατέλαβεν ὅλον, ὡσεὶ πυρετὸς ἠλεκτρικῶς μεταγγισθεὶς ἐντὸς τῶν φλεβῶν μου. Ἐν παραζάλῃ ἀπεδέχθην τὰ προσενεχθέντα μοι παγοπέδιλα, ἀσυνειδήτως ὑπέδεσα αὐτὰ καὶ ἐπεχείρησα νὰ παγοδρομήσω.

Ἀλλ' οἴμοι! Πόσον ἀφίσταται τῆς ἐπιθυμίας ἡ ἐκτέλεσις! Τὰ πέδιλα ἐκεῖνα, διὰ τῶν ὁποίων ὁ συνοδός μου φοιτητὴς ἐσύρετο ἐπὶ τοῦ πάγου μὲ ἀπαράμιλλον ταχύτητα, τὰ αὐτὰ πέδιλα ἐμέ, μὲ προσεκόλλων εἰς τὴν θέσιν μου ἀδρανῆ, ἢ ἀποπειρώμενον νὰ συρθῶ, μὲ ἠπείλουν διὰ πτώσεως κωμικῆς.

*
* *

Ἐν μέσῳ τῶν ταλαντεύσεών μου τούτων καὶ τῶν ἀποπειρῶν, μὲ καταλαμβάνουσιν αἴφνης ἀσθμαίνοντα ἐκ τῶν προσπαθειῶν καὶ τῆς ἀποτυχίας αἱ συνοδοί μου καὶ μὲ περικυκλοῦσιν. Ἡ μία ἐπιλαμβάνεται τῶν χειρῶν μου καὶ μὲ σύρει πρὸς ἑαυτὴν ἐκ τῶν ἔμπροσθεν, ἐνῷ ἡ ἄλλη ἐπιθεῖσα τῆς ὀσφύος μου τὰς χεῖρας, μὲ ὠθεῖ ἐκ τῶν ὄπισθεν, καὶ ἡ τρίτη ἀποτελεῖ τὴν ἔτι ἰσχυρότερον ὠθοῦσαν οὐρὰν τῆς συνοδείας. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ὑπὸ ἐκμανεισῶν ἐκ τῆς παγοδρομικῆς μέθης φερόμενος καὶ ὠθούμενος, ὡσεὶ ἑτεροκίνητον ἄνευ θελήσεως παραδιδόμενον εἰς χεῖρας δαιμονιώντων. Ἡ μέθη μου αὐξάνει, ἡ ζάλη μου ὀγκοῦται, τὸ ἆσθμά μου ἐπιτείνεται καὶ ἐν μέσῳ τῆς παγερᾶς ἐκείνης ἀτμοσφαίρας μὲ περιρρέει καμάτου ἱδρώς! Διαμαρτύρομαι, παρακαλῶ, φωνάζω, ὀργίζομαι, ἀπειλῶ, ἐξορκίζω, ἱκετεύω, τίποτε, τίποτε δὲν εἰσακούεται, οὐδὲν ἰσχύει νὰ τὰς πείσῃ νὰ μὲ ἀφήσωσιν. Ὅλα μάτην! Αἱ χαρίεσσαι τύραννοί μου γελῶσι καὶ μὲ ὠθοῦσιν ἰσχυρότερον ἐν φαιδρότητι αὐξούσῃ, ὡσεὶ τὸ μαρτύριόν μου ἦτο ἡ μεγίστη τῶν τέρψεων, ἃς ἀπήλαυον!

*
* *

Ἀλλὰ τὰ γόνατά μου λύονται ἐκ τῆς φρενητιώσης ἐκείνης ταχύτητος, ὁ λάρυγξ μου ξηραίνεται ἐκ τοῦ καμάτου, ἡ ἀναπνοή μου καθίσταται βαρεῖα καὶ διακεκομμένη ἐκ τοῦ ἄσθματος, καὶ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ῥάκους εὑρεθείς, κινῶ ἐπὶ τέλους τὸν οἶκτον τῶν ἁβρῶν κινητήρων μου, καὶ μὲ ἀφίνουν ὅλαι διὰ μιᾶς, καὶ ἀφανίζονται καγχάζουσαι.

Ἐγὼ δὲ φέρομαι ἔτι ἐπ' ὀλίγον, ἐκ τῆς κεκτημένης ταχύτητος, μέχρι τῆς ἀκτῆς τοῦ νησυδρίου καὶ προσαράσσω ἐκεῖ, διατελῶν ἐν ἡδυτάτῳ θάμβει καὶ γλυκείᾳ παραζάλῃ μεθύσου!

*
* *

Νῦν δι' ἐμὲ ὅλον ἐκεῖνο τὸ ἀκατάσχετον ῥεῦμα τῶν παγοδρόμων κυλινδοῦται ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ μὲ τὰ ἀπειροπληθῆ χρώματά του καὶ περὶ αὐτὸ στροβιλίζουσι τὰ δένδρα τοῦ δάσους, τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ πεπηγὸς ἔδαφος.

Κλείω τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν ἐκστάσει. Αἰσθάνομαι μύχιον πόθον νὰ ἐπαναληφθῇ τὸ πρὸ μικροῦ μαρτύριόν μου καὶ μακαρίζω μετὰ φθόνου ὑποκεκρυμμένου τοὺς δυναμένους ν' ἀπολαύσωσι τῆς ἀρρήτου τέρψεως αὐτοκίνητοι καὶ κατ' ἀρέσκειαν, τοὺς ἔχοντας εἰς πᾶσαν στιγμὴν τὸ προνόμιον νὰ γευθῶσι τοῦ εἰς ἐμὲ ἀπηγορευμένου ἐκ τῆς ἀ-

Digitized by Google

δεξιότητος καὶ ἀγνοίας μου καρποῦ, ἀρκεῖ .... νὰ ὑπάρχῃ πάγος.

*
* *

Ὅταν ἐπεστρέφομεν ἐξεθείαζον μ' ἐνθουσιασμὸν μέχρι κωμικότητος ἐντεινόμενον τὰ θέλγητρα τῆς παγοδρομίας καὶ ὑπισχνούμην νὰ ὑποβληθῶ ἀπὸ τῆς ἐπιούσης εὐχαρίστως εἰς οἱανδήποτε σκληρὰν δοκιμασίαν, ἥτις ἤθελε παρακολουθήσει τὰ μαθήματα, ἅτινα νῦν ἱκέτευον νὰ λάβω.

*
* *

Ἀλλ' ἡ ἤδη ἀρξαμένη νὰ μεταβάλληται ἀτμόσφαιρα ἐπληροῦτο ἀπό τινος ἀνέμων νοτίων καὶ ἡ ἀραιὰ ἐν ἀρχῇ ὁμίχλη ἐπυκνοῦτο καθιστῶσα σκοτεινότερον τὸν ὑπὸ μελανῶν νεφῶν καλυπτόμενον ὀλίγον κατ' ὀλίγον οὐρανόν. Κατὰ τὴν νύκτα οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἤνοιξαν καὶ τῶν ὑδάτων οἱ κρουνοὶ ἀνέλυον τοὺς πάγους.

Ὅταν τὸ ἀπόγευμα τῆς ἐπιούσης ἐπορεύθην εἰς τὸ δάσος, ἡ μαγευτική μου αἴθουσα δὲν ὑπῆρχεν. Ἦτο λίμνη περιβαλλομένη ἀπὸ ἀτμόσφαιραν ὑπόθερμον καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος ἐφρικία εἰς τὴν πνοὴν νοτίου ἀνέμου.

Ὁ οὐρανὸς ἐκείνῃ τῇ στιγμῇ, ὡσεὶ μὲ συνελυπεῖτο διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν σχεδίων μου, ἤρχισε ν' ἀφίνῃ βροχὴν λεπτήν, λεπτήν, καὶ ἀδιάκοπον, ὡς κλαυθμηρισμὸν πεισμονος χαϊδεμμένου παιδός.

Ἐν Βερολίνῳ κατὰ Ἰανουάριον. Ρ.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΓΑΜΒΕΤΤΑ

—

Ἐρανιζόμεθα παρὰ τοῦ Φραγκίσκου Σαρσέη φίλου τοῦ Γαμβέττα ἐκ τῶν παλαιοτάτων τὰς ἑπομένας *ἰδίας αὐτοῦ ἀναμνήσεις*, γεγραμμένας μετὰ πολλῆς εἰλικρινείας, πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* περὶ τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς τῆς Γαλλίας δημοσιευθέντων.

—

«Ἄλλοι ἀνέλαβον νὰ ἐξετάσωσι τὸν Γαμβέτταν ὡς ῥήτορα, ὡς πολιτικόν, ὡς ἀρχηγὸν κόμματος, ὡς τὸν ἐπιφανῆ ἄνδρα περὶ οὗ πάντες τὰς μεγίστας εἴχομεν ἐλπίδας, καὶ αἵτινες σὺν αὐτῷ πᾶσαι συνεξηφανίσθησαν. Ἐγὼ θὰ ἀνακαλέσω ἀπωτάτας τινὰς ἀναμνήσεις συμβιώσεως, ἥτις παρέμεινεν εἰς ἐμὲ ἀείποτε προσφιλής.

Τὸν Γαμβέτταν ἐγνώρισα παρὰ τῷ Λωριέ, ὅστις τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦτο μὲν γραμματεὺς τοῦ Κρεμιέ, ἀλλ' εἶχε φήμην μεγάλου δικηγόρου. Σπανίως συνηγόρει, ἀλλ' ἀείποτε συνηγόρει ὑπὲρ ὑποθέσεων σπουδαίων, καὶ μάλιστα ὑποθέσεων ἐν αἷς περιείχοντο οἰκονομολογικὰ ζητήματα· διότι ἐγίνωσκεν ἄριστα καὶ τὰ τοῦ χρηματιστηρίου καὶ τὰ τοῦ δικαίου. Εἶχε δὲ αἰσθήσεις καὶ νοῦν διαυγέστατον, καὶ λόγον δριμὺν καὶ δηκτικόν· διὸ καὶ οἱ δημοσιογράφοι τὸν ἐξέλεγον ὡς δικηγόρον, ὁσάκις κατηγοροῦντο ἕνεκα πολιτικῶν πραγμάτων, καὶ ηὔχοντο νὰ καταδικασθῶσιν. Ὥστε ἔκτοτε ἦτο ἤδη κάτι τι.

Ὁ δὲ Γαμβέττας οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἄτακτός τις ταχέως διὰ τῆς μεσημβρινῆς στωμυλίας του δημιουργήσας φήμην πολιτικοῦ μέλλοντος. Καὶ αὐτὸς δ' ἐνεφανίσθη ὡς γραμματεὺς παρὰ τῷ Κρεμιέ, ὅστις ἦτο ὁ φιλοφρονητικώτατος καὶ ἐρασμιώτατος πάντων τῶν ἀνθρώπων.

—

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κατεθέλχθη ὁ Λωριὲ μαντεύσας τὰς μεγάλας καὶ σπουδαίας ἀρετάς, αἵτινες ὑπεκρύπτοντο ὑπὸ τὴν φαινομένην ἀκοσμίαν τῶν τε τρόπων καὶ τῆς ζωῆς τοῦ νεανίου, καὶ παρέλαβεν αὐτὸν γραμματέα του. Γραμματεὺς δὲ τοῦ Λωριὲ ἦτο αὐτόχρημα ὑπάλληλος ἄνευ ἐργασίας· διότι ὁ Λωριὲ τὰ πάντα ἐξετέλει αὐτός. Οὐδέποτε γραφεῖον δικηγορικὸν ἦτο τοσοῦτον πεπληρωμένον δικογραφιῶν· ἀλλὰ πάσας ταύτας εἶχεν ὁ Λωριὲ ἐν τῇ μνήμῃ του, ἥτις ἦτό τι ἐξαίσιον.

Οὐδὲν λοιπὸν ἔργον εἶχεν ὁ γραμματεὺς τοῦ Λωριέ· τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἤθελε καὶ ὁ Γαμβέττας, νὰ μὴ ἐργάζεται—τὰ τοῦ ἐπαγγέλματος ἐννοῶ, δι' ὧν δῆλον ὅτι πορίζεταί τις τὸν ἐπιούσιον· διότι εἰς πᾶσαν ἄλλην οἱανδήποτε ἐργασίαν, τοὐναντίον ὁ νεανίας ἦτο φιλοπονώτατος καὶ δραστηριώτατος. Τὰ πάντα εἶχεν ἀναγνώσῃ καὶ τὰ πάντα ἐνεθυμεῖτο, τὸ μόνον δὲ ἐλάττωμα αὐτοῦ ὡς δικηγόρου ἦτο, ὅτι δὲν ἤθελε νὰ δικηγορῇ. Διὸ ὁ Λωριὲ συνέλεγεν ἔνθεν κακεῖθεν μικράς τινας ὑποθέσεις, ἃς ἐπεξεργαζόμενος ἐδίδεν εἰς αὐτὸν μόνον καὶ μόνον ἵνα τὸν ἀπασχολῇ ἐπωφελῶς. Ἀλλ' ὁ Γαμβέττας ἐλησμόνει νὰ πορευθῇ εἰς τὸ δικαστήριον καὶ τότε ὁ Λωριὲ ἠναγκάζετο νὰ ἀναπληροῖ τὸν ἀναπληρωτήν του. Ὥστε καὶ αὐτὸς δὲν εἴξευρε τί νὰ κάμῃ, καὶ ἐσκέπτετο πῶς νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸν ἀμέριμνον καὶ ῥάθυμον τοῦτον νέον, ὅστις οὐδέποτε εἶχε μάθῃ τί ἀξίζει τὸ εἰκοσάφραγκον. Ἤμην ἐγὼ τότε ἀρχισυντάκτης τῆς *Πολιτικῆς καὶ φιλολογικῆς ἐφημερίδος* καὶ πρὸς συντήρησιν αὐτῆς εἶχον προϋπολογισμὸν ἰσχνότατον. Ἐλθὼν δὲ ὁ Λωριὲ μὲ παρεκάλεσε ν' ἀναθέσω εἰς τὸν Γαμβέτταν νὰ συντάξῃ βιογραφικὰς εἰκόνας τινῶν δικηγόρων.

— Μετὰ χαρᾶς, εἶπον, ἀλλὰ δὲν θὰ δυνηθῶ νὰ τῷ δώσω πλέον τῶν δεκαπέντε λεπτῶν τὸν στίχον. Καὶ δὲν ἀξίζει, βλέπετε, τὸν κόπον.

— Ὄχι, ὑπέλαβεν ὁ Λωριέ, θὰ τῷ δώσῃς 150 φράγκα τὸ ἄρθρον. Εἶνε ἰδικός μου λογαριασμός.

Καὶ τῷ ὄντι ὁ Γαμβέττας μοὶ ἔγραφεν ἄρθρα τινά, ἅτινα ἐγὼ ἐπεξειργαζόμην ὅπως δήποτε, διότι ὁ θαυμαστὸς ἐκεῖνος ῥήτωρ ὡς συγγραφεὺς ἀείποτε εἶχέ τι τὸ ἀσυνάρτητον. Ἀρτίως δὲ ἀποθανόντος τοῦ διασήμου δικηγόρου Λασῶ, δημοσιογράφος τις ἐξέθαψεν ἐκ τῆς συλλογῆς τῆς

Πολιτικῆς καὶ φιλολογικῆς ἐφημερίδος τὸ περὶ Δασῶ ἄρθρον τοῦ Γαμβέττα. Ἀγνοῶ δὲ πῶς τὸ ἔμαθε, διότι τὰ ἄρθρα ἐκεῖνα ἦσαν ἀνυπόγραφα, ἐγὼ δὲ εἰς οὐδένα εἶχον ἀποκαλύψῃ τὸ ὄνομα τοῦ γράψαντος, ὅστις πολὺ βραδύτερον κατέστη διασημότατος.

Καθ' ὅσον δὲ ἡ Αὐτοκρατορία ἐχώρει πρὸς τὸν ὄλεθρον, ὁ οἶκος τοῦ Δωριὲ ἐγίνετο τρόπον τινὰ κέντρον τῶν ἐλευθεροφρόνων. Καὶ ἐγὼ δ' ἐγευμάτιζον ἐκεῖ δὶς ἢ τρὶς τῆς ἑβδομάδος μετὰ συνδαιτυμόνων ἀδιαλλάκτων κατὰ τὰ πολιτικὰ φρονήματα. Μεταξὺ δὲ τῶν συνδαιτυμόνων τούτων τῶν μᾶλλον ἢ ἧττον τακτικῶς φοιτώντων, ἐν οἷς ὁ Γαμβέττας πάντοτε εἶχε τὴν διεύθυνσιν τῆς ὁμηγύρεως, δὲν συγκατελέγοντο ὁ Ῥάγκ καὶ ὁ Σποῦλλερ,οἱ μετὰ ταῦτα γενόμενοι πιςότατοι φίλοι καὶ συνετώτατοι σύμβουλοι τοῦ Γαμβέττα. Πιθανὸν νὰ ἤρχοντο ἐνίοτε, ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε τοὺς εἶδον. Ἐσχετίσθην δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔπειτα ἐν ἐφημερίσι συνεργασθεὶς μετ' αὐτῶν.

Φοιτῶν ὁ Γαμβέττας καθ' ἑκάστην εἰς τὴν Βουλὴν, ἤρχετο τὴν ἑσπέραν καὶ ἐξέθετεν εἰς τὴν ὁμήγυριν πάντα τὰ ἐν αὐτῇ γενόμενα μετὰ θαυμαστῆς ἀκριβείας καὶ ζωηρότητος. Μετ' ἀπιστεύτου δὲ οἴστρου ἐξεικόνιζε τὴν φυσιογνωμίαν τῆς συνεδρίας, ἐπαναλαμβάνων τὰς ἀγορεύσεις τῶν ῥητόρων, τὰ σχήματα, καὶ καθ' ὅλου πάντα τῶν πολιτικῶν μερίδων τὰ κρύφια διαβήματα· ἦτο ὄντως θαυμαστόν τι νὰ τὸν ἔβλεπες καὶ νὰ τὸν ἤκουες. Θάμβος κατελάμβανε τοὺς ἀκούοντας.

Πρὸ πάντων δὲ μ' ἐξέπληττεν ἡ ἐπὶ πάντων τῶν συγχρόνων πολιτικῶν ἀνδρῶν ἐπίδρασις τοῦ ἀείποτε ἀτημελέστατα ἐνδεδυμένου νεανίου, ὅστις οὐδένα εἶχε λόγον ὅπως εἶνε γνωστὸς εἰς τὸ κοινόν. Ἐν τῇ περιστάσει δὲ ταύτῃ ἠδυνήθην νὰ παρατηρήσω τὴν γοητείαν διανοίας ὑπερεχούσης. Ὁ Γαμβέττας, ἀληθῶς εἰπεῖν, οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἁπλοῦς νεανίας πλημμελεῖς ἔχων τοὺς τρόπους· καὶ ὅμως τί τὰ θέλετε. ἀπέρρεεν ἐξ αὐτοῦ μυστηριώδης δύναμις, εἰς ἣν πάντες ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ ὑποχωρήσωσι, καὶ πέριξ αὐτοῦ περιεχέετο τρόπον τινὰ ἄρωμά τι πολιτικῆς μεγαλοφυΐας.

Τότε δὲν ἐνησχολούμην σχεδὸν περὶ τὰ πολιτικὰ,καὶ συνδιελεγόμην μετὰ τοῦ Γαμβέττα περὶ φιλολογίας καὶ θεάτρου· διότι δὲν ὑπῆρχε ζήτημα περὶ οὗ νὰ μὴ διεφέρετο, καὶ περὶ ὃ νὰ μὴ ἦτο ἁρμόδιος.

Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω ἑσπερίδα τινὰ ἐν τῷ οἴκῳ κυρίας, ἥτις θερμὴ οὖσα θιασῶτις τοῦ Wagner προσεκάλεσε πάντας ἵν' ἀκούσωμεν τεμάχιά τινα τῆς μουσικῆς τοῦ θεοῦ τούτου. Ἀλλ' οὐκ οἶδα πως ἐν τῷ τέλει τοῦ γεύματος ἐγένετο συζήτησις μεταξὺ τοῦ Γαμβέττα, ἐμοῦ καί τινος ἄλλου περὶ τῆς φιλολογίας τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος. Τοσοῦτον δὲ σφοδρὰ ἐγένετο ἡ συζήτησις, ὥστε ἐσήμαινε τὸ μεσονύκτιον καὶ ἡ οἰκοδέσποινα δὲν εἶχε δυνηθῇ νὰ εὕρῃ ἐλάχιστόν τι διάλειμμα ὅπως ἀνοίξῃ τὸ κλειδοκύμβαλον.

Ἡ αἴθουσα ὅλη ἐσείετο ὑπὸ τῶν ἠχηρῶν φωνῶν τοῦ Γαμβέττα.

Δὲν πιστεύω ὅτι ἠγάπα πολὺ τὴν μουσικὴν, ἀλλ' εἶχε πολλὴν φιλοκαλίαν καὶ αἴσθημα πρὸς τὴν ζωγραφικὴν, ἧς ἦτο εἰδήμων.Τὸ ὕστατόν μου μετὰ τοῦ Γαμβέττα δεῖπνον ἦτο τὸ παρὰ τῷ Γαρνιὲ, ἔνθα ἦσαν καί τινες ζωγράφοι· ἐλάλησε δὲ περὶ εἰκόνων μετὰ τοσαύτης γνώσεως τοῦ πράγματος καὶ ζωηρότητος ἅμα καὶ χάριτος, ὥστε πάντες ἐξεπλάγημεν καὶ κατεθέλχθημεν».

β**

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Οἱ Ἄγγλοι φημίζονται πολὺ διὰ τὸ ἀνένδοτον καὶ καρτερικὸν τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν.

Ἀπόδειξις :

Δύο gentlemans, ἕκαστος ἐν ἰδίᾳ ἁμάξῃ, συναντῶνται ἐν τῷ μέσῳ μιᾶς τῶν στενοτέρων ὁδῶν τοῦ Λονδίνου. Ἀδύνατον νὰ διέλθωσι, καὶ οὐδὲ ὁ εἷς οὐδὲ ὁ ἄλλος ἐννοοῦσι νὰ ὀπισθοδρομήσωσι.

Ἀμφότεροι ἀνάπτουσιν ἀνὰ ἓν σίγαρον, ἔπειτα δεύτερον καὶ τρίτον μετὰ τοῦ συνήθους βρετανικοῦ φλέγματος.

Ὅταν ἐτελείωσαν καὶ τὰ τρία σιγάρα, ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν ἐξάγει κολοσσιαίαν ἐφημερίδα ἐκ τοῦ θυλακίου, ἐλπίζων ὅτι θὰ πτοήσῃ οὕτω τὸν ἀνταγωνιστὴν αὐτοῦ.

Ὁ ἕτερος Ἄγγλος τῷ ἀποτείνει τὸ πρῶτον ἤδη τὸν λόγον :

— Σᾶς παρακαλῶ, κύριε, ὅταν τελειώσητε τὴν ἐφημερίδα σας, νὰ τὴν δώσετε καὶ εἰς ἐμέ.

Ὁ κρατῶν τὴν ἐφημερίδα δὲν ἀντέχει πλέον καὶ ὀπισθοδρομεῖ.

— Ἂν ὑπεχώρησα, τοὐλάχιστον τὸ ἔπραξα εἰς ἕνα συμπατριώτην μου, ἔλεγεν ὡσεὶ παρηγορούμενος.

*
* *

Ζωγράφος εἶχεν ἀπεικονίσει παιδίον κρατοῦν κάλαθον πλήρη ὀπωρικῶν.

Ἐγκωμιάζων τις τὴν εἰκόνα, ἔλεγεν ὅτι τὰ ὀπωρικὰ ἦσαν τόσον φυσικὰ, ὥστε τὰ πτηνὰ θὰ ἤρχοντο νὰ τὰ κεντήσωσι διὰ τοῦ ῥάμφους.

— Ὥστε ἂν τὰ ὀπωρικὰ εἶνε φυσικὰ, τὸ παιδὶ ὅμως δὲν θὰ εἶνε καθόλου, ὑπέλαβεν ὁ κ. Π.

— Καὶ γιατί τάχα ;

— Γιατὶ ἂν ἦτο καὶ τὸ παιδὶ τόσον φυσικὸν ὅσον τὰ ὀπωρικὰ, δὲν θὰ 'τολμοῦσαν τὰ πουλιὰ νὰ πᾶνε νὰ τσιμπήσουν.

*
* *

Καθηγητής τις ἠρωτᾶτο ἂν ἐδίδαξε πολλὰς γλώσσας τὴν θυγατέρα του.

Digitized by Google

— Τί τὰς θέλεις τὰς πολλάς! ἀπαντᾷ ὁ καθηγητής. Μία γλῶσσα 'ς τὴν γυναῖκα κι' αὐτὴ πολὺ εἶνε.

*
* *

Ἠρώτα τις κοιλιόδουλον:
— Τί διαβάζεις μὲ μεγαλειτέρα εὐχαρίστησι;
— Τὴ λίστα τῶν φαγητῶν.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Πᾶσα δοκιμασία ἣν διερχόμεθα ἐν τῷ δρόμῳ τῆς ζωῆς ὁμοιάζει πρὸς τοὺς λόφους ἐκείνους, ἐκ τῆς κορυφῆς τῶν ὁποίων ἐλπίζομεν νὰ ἴδωμεν τὸ τέρμα τῆς πορείας, ἀλλ' ἐξ ὧν ἀνακαλύπτομεν νέους πάντοτε λόφους, εἰ μὴ ὄρη, ἅτινα ὀφείλομεν ἔτι νὰ ὑπερβῶμεν.

—

Ἡ ἐργασία εἶνε ἡ τροφὴ τῶν ἰσχυρῶν χαρακτήρων.

—

Ἡ διὰ τῆς διδασκαλίας ἠθικοποίησις εἶνε ἡ μακροτέρα ὁδός· τὸ παράδειγμα τὴν συντομεύει ἐνισχύον ἡμᾶς.

—

Ἡ φιλαργυρία παρὰ τῷ γέροντι δὲν ἔχει κανένα λόγον· διότι τί μωρότερον τοῦ νὰ αὐξάνῃ τις τὰ ἐφόδια τοῦ ταξειδίου, καθ' ὅσον ἐλαττοῦται τὸ διάστημα πρὸς συμπλήρωσιν αὐτοῦ.

—

Πολλοὶ ἄνθρωποι τυφλούμενοι ὑπὸ τῆς ἀπληστίας, ἀντὶ νὰ συνάγωσι διὰ νὰ ζήσωσι, ζῶσι μόνον διὰ νὰ συνάγωσι.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ὑπάρχουσιν 20 ἐν ὅλῳ μοναὶ αἱ ἑξῆς: Μονὴ τῆς Μεγίστης Λαύρας (ἁγίου Ἀθανασίου).— Μονὴ Βατοπεδίου (Εὐαγγελισμός).— Μονὴ Ἰβήρων (Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου).—Μονὴ Χιλιανδαρίου (Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου).—Μονὴ Διονυσίου (Γενεσίου τοῦ Προδρόμου). — Μονὴ Κουτλουμουσίου (Μεταμορφώσεως).—Μονὴ Παντοκράτορος (Μεταμορφώσεως). — Μονὴ Ξηροποτάμου (40 μαρτύρων).—Μονὴ Ζωγράφου (ἁγίου Γεωργίου). — Μονὴ Δοχειαρίου (Ταξιαρχῶν) — Μονὴ Καρακάλλου (ἁγ. Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου). — Μονὴ Φιλοθέου Εὐαγγελισμοῦ). — Μονὴ Σίμωνος Πέτρας (Χριστοῦ γεννήσεως). — Μονὴ ἁγίου Παύλου (ἁγίου Γεωργίου) — Μονὴ Σταυρονικήτα (ἁγίου Νικολάου). — Μονὴ Ξενοφῶντος (ἁγίου Γεωργίου). —Μονὴ Γρηγορίου (ἁγίου Νικολάου). — Μονὴ Ἐσφιγμένου (Ἀναλήψεως).—Μονὴ ἁγίου Παντελεήμονος ἢ τῶν Ῥωσσίων. — Μονὴ Κωνσταμονίτου (ἁγίου Στεφάνου πρωτομάρτυρος).

Πρωτότυπος ἔκθεσις διωργανώθη ἐπ' ἐσχάτων ἐν τῷ Κρυσταλλίνῳ Παλατίῳ τοῦ Λονδίνου. Εἶνε δ' αὕτη διεθνὴς ἔκθεσις γεωμήλων, σπουδοῦσα νὰ καταδείξῃ τὴν μεγίστην πρόοδον, ἥτις ἐπετεύχθη ἐν τῇ καλλιεργίᾳ καὶ βελτιώσει τοῦ προϊόντος τούτου ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ Walter Raleigh, ὁ εὐνοούμενος τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ, εἰσήγαγεν αὐτὸ εἰς Ἀγγλίαν.

Ἐπειδὴ τὰ πρῶτα εἴδη γεωμήλων ἐξασθενήσαντα ὑπὸ τῆς ὑπερβολικῆς καὶ πολυχρονίου καλλιεργείας ὑπέκειντο εἰς ἀσθενείας, παρήχθησαν νέα, ἅτινα διαιωνίζονται καὶ ὧν τὰ ἔκγονα θέλουσι βαίνει τελειοποιούμενα βαθμηδόν.

Ἡ διεθνὴς αὕτη ἔκθεσις τοῦ τοσούτῳ προσφιλοῦς τοῖς Ἄγγλοις καρποῦ δὲν στερεῖται θελγήτρων· τινὰ τῶν ἐκτεθέντων γεωμήλων, λέγει ἀγγλική τις ἐφημερίς, ἔχουσι τόσον ὡραῖον σχῆμα ὥστε, καταθέλγουσι τὸ βλέμμα ὅσον καὶ ἡ πολυτιμοτέρα ὀπώρα.

Τὰ καλλίτερα κλειδοκύμβαλα ἔχει νῦν κατασκευαστής τις ἐν Βερολίνῳ ἐκ ξύλου δρυὸς ἔχοντος ἡλικίαν δισχιλίων ἐτῶν.

Ἀνασκαφῶν γενομένων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν τῇ κοίτῃ τοῦ Ῥήνου παρὰ τὴν Μαγεντίαν, ἕνεκα τῆς ἐξαιρετικῆς ἐλαττώσεως τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ, ἀνευρέθησαν λείψανα τῶν ξυλίνων ἐρεισμάτων τῆς γεφύρας, ἣν οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἐκεῖ κατασκευάσει. Ἐκ τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ ἐξήχθησαν παμμέγισται δρύϊναι δοκοὶ οὐ μόνον διατηρούμεναι ἐν ἀρίστῃ καταστάσει, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπὶ δισχίλια περίπου ἔτη διαμονῆς ἐν τῷ ὕδατι ἀποκτήσασαι τοιαύτην πυκνότητα καὶ στερεότητα σιδήρῳ παραπλησίαν, ὥστε προμηθευτής τις κλειδοκυμβάλων ἐν Βερολίνῳ διενοήθη νὰ μεταχειρισθῇ αὐτοὺς πρὸς κατασκευὴν τοιούτων μουσικῶν ὀργάνων. Πράγματι δὲ τὰ κλειδοκύμβαλα αὐτοῦ ἐπέτυχον ἐξαιρέτως παράγοντα ἤχους ἰδιαζόντως εὐχαρίστους.

Ὁ δὲ τῆς Ἔσσης πρίγκιψ Ἀλέξανδρος, ἀγοράσας καὶ αὐτὸς πολλὰς δρυΐνας δοκοὺς ἐκ τῶν λειψάνων τῆς ῥωμαϊκῆς γεφύρας, κατεσκεύασεν ἐξ αὐτῶν πολύτιμα αἰθούσης ἔπιπλα, ἅτινα ἀπέστειλε δῶρον εἰς τὸν υἱόν του, τὸν ἡγεμόνα τῆς Βουλγαρίας Ἀλέξανδρον.

Μακροβιότης σπανία καὶ ἔρως ἔτι σπανιώτερος. Ἀπεβίωσεν ἄρτι ἐν Παρισίοις Παῦλός τις Δερουπὴ τοὔνομα, ἐν σεβασμίᾳ ἡλικίᾳ ἐτῶν *ἑκατὸν πέντε*. Πρὸ τεσσάρων ἐτῶν — ὅτε δηλαδὴ ὁ Δερουπὴ ἦτον ἑκατὸν καὶ ἑνὸς ἐτῶν — νεᾶνίς τις κατοικοῦσα ἐν τῇ ὁδῷ Ἀγγουλέμης, Αἰμυλία ὀνομαζομένη, χαριεστάτη καὶ ἱκανῶς πλουσία

Digitized by Google

κατελήφθη ὑπ' ἀκατανοήτου ἔρωτος πρὸς τὸν γέροντα τοῦτον, καὶ μιᾷ τῶν ἡμερῶν εὐθαρσῶς μετέβη εἰς τὸ οἴκημά του καὶ ᾐτήσατο αὐτὸν εἰς γάμον.

— Σεῖς δὲν εἶσθε οὔτε εἰκοσιπέντε ἐτῶν ἀκόμη! ἀνέκραξεν ὁ ἑκατοντούτης κατάπληκτος.

— Ἀδιάφορον! ἀπεκρίνατο ἐκείνη.

Καὶ ἐπανέλαβε τὴν πρότασιν αὐτῆς, ἣν ὁ Δερουπῆ θ' ἀπεδέχετο ἴσως, ἂν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἠσθένει.

Ὑπολαβὼν δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ προσεχέστερον ἢ ὅσον πράγματι ἦτο, ἠρνήθη.

Εἶνε ἄγνωστον τί ἀπέγεινεν ἔκτοτε ἡ δεσποινὶς Αἰμυλία· δυνάμεθα ὅμως νὰ εἴπωμεν ἀδιστάκτως ὅτι ὑπῆρξε μία τῶν ἐπισημοτάτων ἡρωΐδων τοῦ πλατωνικοῦ ἔρωτος, ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως τοιούτου ἔρωτος μέχρι σήμερον.

***

Ἐν Γαλλίᾳ παρασκευάζεται ἔκθεσις παραδοξοτάτη καὶ μοναδικὴ εἰς τὸ εἶδός της: ἔκθεσις διεθνὴς τῶν ἐν χρήσει παρ' ἅπασι τοῖς λαοῖς, καὶ ταῖς διαφόροις ἐποχαῖς τῆς ἱστορίας αὐτῶν ὑποδημάτων. Ὁ ἐπισκεψόμενος τὰς πολυπληθεῖς αἰθούσας τῆς παραδόξου ταύτης ἐκθέσεως, θὰ δυνηθῇ νὰ μάθῃ εἰς ὀλίγας ὥρας πῶς ὑπεδύοντο πάλαι οἱ κάτοικοι πασῶν τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς ἀπωτάτης Ἀνατολῆς· καὶ οὐ μόνον πάντων τῶν λαῶν τὰ σπανιώτατα δείγματα τῶν ὑποδημάτων θ' ἀνεύρῃ ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ πασῶν τῶν ἐποχῶν, τῶν ἀρχαίων χρόνων, τοῦ μέσου αἰῶνος, τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ τῶν ἑπομένων αἰώνων. Ἐγένοντο σπουδαιόταται δαπάναι πρὸς σχηματισμὸν τῶν πολυτίμων τούτων συλλογῶν, ὧν ἡ πρώτη περιλαμβάνει τὰ γαλλικὰ ὑποδήματα τοῦ δεκάτου πέμπτου, δεκάτου ἕκτου, δεκάτου ἑβδόμου καὶ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, καὶ συγχρόνως πλεῖστα πρότυπα ἰταλικῶν, γερμανικῶν, ἱσπανικῶν καὶ πορτογαλλικῶν ὑποδημάτων τῶν ἐποχῶν τούτων.

***

Ὁ ἀγροτικὸς γραμματοκομιστὴς διατρέχει ἐν Γαλλίᾳ κατὰ μέσον ὅρον τριάκοντα χιλιόμετρα καθ' ἡμέραν. Παραδεχθῶμεν ὅτι μόνον ἐπὶ 345 ἡμέρας βαδίζει κατ' ἔτος, ἕνεκα ἀδειῶν, οἰκογενειακῶν ὑποθέσεων, ἀσθενειῶν κτλ. Ὁ ἀγροτικὸς λοιπὸν γραμματοκομιστὴς κατ' ἐλάχιστον διανύει 10,350 χιλιόμετρα ἐτησίως. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μεγίστη περιφέρεια τῆς γῆς εἶνε 40,000 χιλιομέτρων, ὁ γραμματοκομιστὴς βαδίζων ὑφ' οὓς ὅρους εἴπομεν δύναται νὰ περιοδεύσῃ τὴν γῆν εἰς ὀλιγώτερα τῶν τεσσάρων ἐτῶν.

Καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν ἀγροτικοὶ γραμματοκομισταὶ ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα ἔτη ἐνασκοῦντες τὸ ἐπωφελὲς ἐπάγγελμα, καὶ ἀγνοοῦντες ὅτι τὸ ὑπ' αὐτῶν διανυθὲν διάστημα εἶνε ὑπερδεκαπλάσιον τῆς περιμέτρου τοῦ ἡμετέρου πλανήτου!

***

Ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις καὶ ἐν Καναδᾷ οἱ ἰατροὶ δὲν λαμβάνουσι τοσαῦτα λείψανα, ὅσων χρήζουσι χάριν σπουδῶν ἀνατομικῶν, διότι ἡ τῶν λειψάνων παράδοσις ἀπαγορεύεται· ἐντεῦθεν παρήχθη ἰδιαίτερον ἐπιτήδευμα τῆς νεκροσυλίας. Οἱ ἁρπάζοντες καὶ πωλοῦντες τοὺς νεκροὺς, οἱ κατὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας «νεκροπέρναι», καλοῦνται ἄνδρες τῆς ἀναστάσεως (Ressurectionistes), πωλοῦσι δὲ κατ' ἐντολὴν εἰς τοὺς ἰατροὺς λείψανα παντὸς φύλου καὶ ἡλικίας ἀντὶ τιμῆς ἁδρᾶς, ἐν ᾗ λαμβάνεται ὑπ' ὄψει τὸ νεαρὸν τοῦ λειψάνου καὶ ἡ προηγησαμένη νόσος. Εἰς ἀμηχανίαν περιπίπτουσιν ὅταν ἐπικρατῇ ὑγεία· τότε δὲ οἱ φυλακτικώτατοι ἀγοράζουσι παρὰ ζῶντος οὐτιδανοῦ τὸ σῶμά του, ὅπερ ἀνήκει αὐτοῖς μετὰ θάνατον· οἱ πλειότεροι ὅμως ἀνορύττουσι καὶ κλέπτουσι νεκροὺς ὅπως δύνανται. Δύο ἔμποροι νεκροπέρναι ἠθέλησαν νὰ κομίσωσι λείψανον εἰς Μοντρεάλ· ὅπως δὲ ἀπατήσωσι τὴν ἀστυνομίαν, τὸ ἐνέδυσαν εὐρὺ ἐπανωφόριον, ἔβαψαν μὲ ἐρυθρὸν χρῶμα τὰς παρειάς του, ἔθεσαν πῖλον εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ κυανᾶ δίοπτρα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ δέσαντες αὐτὸ ἐπὶ τῆς ἁμάξης των ἐκάθησαν ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν. Φθάσαντες εἰς μικρὰν κώμην διψαλέοι, κατέβησαν ἵνα πίωσι ζῦθον· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ παρετήρει τὴν ἅμαξαν διαβάτης ἀγνοῶν τὰ γενόμενα καὶ προσηγόρευσε τὸν νεκρὸν οὕτως.—«Ἐλεεινὰ ὄντα, κύριέ μου ἔχετε συνοδοιπόρους· πίνουσι χωρὶς ὑμῶν· τοῦτο εἶνε ἀφόρητον· κατάβητε μετ' ἐμοῦ ἵνα συμπίωμεν. Πῶς δὲν λαλεῖτε; δὲν κινεῖσθε; μήπως εἶσθε νεκρός;» Βεβαιωθεὶς περὶ τοῦ κακουργήματος ἐσκέφθη νὰ ἐμβάλῃ εἰς τοὺς ἄνδρας τῆς ἀναστάσεως φόβον ἀνεπίληστον. Ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ καταβιβάσας τὸ λείψανον κατέθηκεν αὐτὸ εἰς τὸ ἐγγὺς σιτοβολεῖον, ἐφόρεσε τὸ ἐπανωφόριον, τὸν πῖλον καὶ τὰ δίοπτρα καὶ κατέλαβε τὴν θέσιν τοῦ νεκροῦ ἐν τῇ ἁμάξῃ. Ἐπανελθόντες οἱ δύο κακοῦργοι ὀλίγον διαβεβρεγμένοι ὑπὸ τοῦ ποτοῦ δὲν παρετήρησαν τὴν ἀλλοίωσιν· πλήξαντες δὲ τοὺς ἵππους ἐχώρουν εὔθυμοι εἰς τὰ πρόσω. Μετά τινα λεπτὰ εἷς τούτων, ψηλαφήσας τὸ ὑποτιθέμενον λείψανον, εὗρεν αὐτὸ θερμὸν καὶ εἶπε τῷ συνεταίρῳ· «Ἀγνοῶ, ἂν πλανῶμαι· θὰ ὤμνυον ὅμως εἰς τὸν παράδεισον ὅτι ὁ φίλος εἶνε θερμός».—«Πῶς; θερμός;»—«Ναί».—«Καθ' ἑαυτὸν θερμός;»—«Καθ' ἑαυτόν».—«Θὰ τὸν ψηλαφήσω καὶ ἐγώ». Ἐν ᾧ δὲ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα ὁ ἄπιστος Θωμᾶς παρ' ὀλίγον ἐξίστατο τῶν φρενῶν ἀκούσας· «Ναί, εἶμαι θερμός· ἀλλ' οὐδὲν θαυμαστόν· καίομαι ἐν τῇ κολάσει ἀπὸ 48 ὡρῶν». Ἀμφότεροι οἱ νεκροπέρναι, καταπηδήσαντες τῆς ἁμάξης, ἔφευγον ἐπικαλούμενοι τὸν Θεόν, ὁ δὲ τρίτος ἐγέλα ἄσβεστον γέλωτα.

ΑΘΗΝΗΣΙ.— ΤΥΠΟΙΣ ΚΟΡΙΝΝΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑ «ΟΜΟΝΟΙΑΣ»

Digitized by Google

'Αριθ. 372 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ'

Συνδρομὴ ἐτησία 'Εν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ιανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως 'Οδὸς Ἀγχεσμοῦ

13 Φεβρουαρίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιστορία 'Ονωρίου Βαλζάκ. — Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

Συνέχεια· ἴδε σελ. 87.

'Εν μέσῳ τῆς νυκτὸς ἡ Εὐγενία, ἀσχολουμένη περὶ τὸν ἐξάδελφόν της, ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσε θνήσκοντος φωνήν, καὶ ὑπέλαβεν ὅτι ὁ θνήσκων ἐκεῖνος ἦτο ὁ Κάρολος. Ἦτο τόσον ὠχρὸς καὶ τόσον ἀπηλπισμένος, ὅτε τὸν ἀφῆκε! Ἴσως — διελογίσθη — ηὐτοκτόνησε. 'Εφόρεσεν ἀμέσως μικρὰν περιωμίδα μετὰ κορδύλης, κ' ἠθέλησε νὰ ἐξέλθῃ. Ἰδοῦσα δὲ κατ' ἀρχὰς φῶς, διεισδῦον διὰ τῆς σχισμάδος τῆς θύρας, ὑπέθεσε πυρκαϊὰν κ' ἐφοβήθη· ἀλλ' ἀνεθάρρησε μετ' ὀλίγον, ἀκούσασα τὸ βαρὺ τῆς Ἀννέτας βῆμα καὶ τὴν φωνὴν αὐτῆς ἀναμιγνυομένην πρὸς ἵππων χρεμετισμούς.

— Μήπως ὁ πατήρ μου φεύγει μὲ τὸν ἐξάδελφόν μου; διελογίσθη καὶ ἤνοιξεν ὀλίγον τὴν θύραν της, προσέχουσα μὴ τρίξῃ καὶ προσπαθοῦσα νὰ ἴδῃ τί συνέβαινεν ἐν τῷ διαδρόμῳ.

Ἀλλ' αἴφνης συνήντησαν οἱ ὀφθαλμοί της τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πατρός της, καὶ τὸ βλέμμα των, ὅσῳ καὶ ἂν ἦτο ἀδιάφορον καὶ ἀόριστον, ἐπάγωσεν αὐτὴν ἐκ τρόμου.

Ὁ γέρων καὶ ἡ Ἀννέτα ἦσαν συνεζευγμένοι διὰ βραχείας καὶ χονδρᾶς δοκοῦ, ἥτις στηριζομένη διὰ τῶν ἄκρων αὐτῆς ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ των ὤμου, ἔφερεν ἀνηρτημένον ἀπὸ σχοινίου μικρὸν βυτίον, ὅμοιον πρὸς ἐκεῖνα, ἅτινα ἠρέσκετο κατεργαζόμενος ὁ γέρων Γρανδὲ κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του.

— Παναγία μου! ἀφέντη, τί βαρὺ ποῦ εἶνε! εἶπεν ἡ Ἀννέτα ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

— Τὸ κακὸ εἶνε πῶς ἔχει μέσα μόνον δεκάραις! ἀπήντησεν ὁ γέρων. Κύτταξε νὰ μὴ ῥίξῃς τὸ λυχνάρι.

Τὴν σκηνὴν ἐκείνην ἐφώτιζε μία μόνη λυχνία, τεθειμένη μεταξὺ δύο κιγκλίδων τοῦ δρυφάκτου τῆς κλίμακος.

— Κορνουαγέ, εἶπεν ὁ Γρανδὲ πρὸς τὸν φύλακά του, ἐπῆρες τὰ πιστόλια σου;

— Ὄχι, ἀφέντη· τί; φοβᾶσαι διὰ τῆς δεκάραις σου;...

— Ὄχι δά! εἶπεν ὁ γέρων Γρανδέ.

— Ἔπειτα θὰ πᾶμε γλήγωρα, ὑπέλαβεν ὁ φύλαξ. Οἱ *κολλῆγοι* ἐδιάλεξαν τὰ καλλίτερά των ἄλογα.

— Καλά, καλά! Δὲν τοὺς εἶπες βέβαια ποῦ πᾶμε;

— Καὶ ποῦ τὸ ξέρω;

— Καλά. Εἶνε γερὸ τὸ ἀμάξι;

— Αὐτό, ἀφέντη; Βαστᾷ τρεῖς χιλιάδες λίτραις; Ὡς πόσο νὰ ζυγίζουν αὐτὰ τὰ παληοβάρελλα;

— Ἐγὼ νὰ σοῦ τὸ 'πῶ, ὑπέλαβεν ἡ Ἀννέτα· ὡς χίλιαις ὀκτακόσιαις λίτραις...

— Ἀννέτα, σιώπαινε! Νὰ πῇς τῆς γυναικός μου ὅτι 'πῆγα εἰς τὴν ἐξοχήν. Εἰς τὸ γεῦμα θὰ ἦμ' ἐδῶ! Ἔλα, τράβα, Κορνουαγέ. Τὸ πρωΐ, πρὸ τῶν ἐννέα, πρέπει νὰ ἤμεθα εἰς τὸ Ἀνζέ.

Καὶ ἡ ἅμαξα ἐκίνησεν.

Ἡ Ἀννέτα ἐμανδάλωσε τὴν ἐξώθυραν, ἔλυσε τὸν μολοσσόν, καὶ κατεκλίθη πλήρη μωλώπων ἔχουσα τὸν ὦμόν της· οὐδεὶς δ' ἐν τῷ οἴκῳ ὑπωπτεύθη τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Γρανδέ, οὐδὲ τῆς ἐκδρομῆς αὐτοῦ τὸν σκοπόν.

Ἡ ἐχεμυθία τοῦ γέροντος ἦν ἀπόλυτος.

Οὐδεὶς ἔβλεπέ ποτε πεντάλεπτον ἐν τῷ οἴκῳ ἐκείνῳ, ὅπου ἔβριθεν ὁ χρυσός.

Μαθὼν τὴν πρωΐαν, ἐκ τῶν ἐν τῷ λιμένι ὁμιλιῶν του, ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ χρυσοῦ εἶχε διπλασιασθῆ ἕνεκα πολυαρίθμων ἐξοπλισμῶν γινομένων ἐν Νάντῃ, καὶ ὅτι κερδοσκόποι πολλοὶ εἶχον μεταβῆ εἰς Ἀνζὲ ὅπως ἀγοράσωσιν, ὁ γέρων ἀμπελουργός, δανεισθεὶς ἁπλῶς τοὺς ἵππους τῶν αὐλιτῶν του, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ ἐκεῖσε, ἵνα πωλήσῃ τὸν ἰδικόν του, καὶ φέρῃ ὀπίσω χρηματικὰ γραμμάτια τοῦ δημοσίου, ἐκπροσωποῦντα τὴν ἀναγκαιοῦσαν αὐτῷ πρὸς ἀγορὰν τῶν χρεωγράφων ποσότητα, ηὐξημένην ἐκ τῆς ἐπικαταλλαγῆς τοῦ νομίσματος.

— Ὁ πατήρ μου φεύγει, εἶπεν ἡ Εὐγενία, ἥτις εἶχεν ἀκούσει ἄνωθεν τῆς κλίμακος τὰ λεχθέντα.

Μετ' ὀλίγον ἐπεκράτησε πάλιν σιγὴ ἐν τῷ οἴκῳ, ὁ δὲ μακρυνὸς τῆς ἁμάξης κρότος, σβεσθεὶς βαθμηδόν, δὲν ἀντήχει πλέον ἐν τῇ κοιμωμένῃ Σωμύρῃ.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἤκουσεν ἡ Εὐγενία διὰ τῆς καρδίας της, πρὶν ἢ ἀκούσῃ αὐτὴν διὰ τῶν ὤτων, ἀσθενῆ τινα οἰμωγήν, ἠχήσασαν διὰ τοῦ διαφράγματος ἀπὸ τοῦ κοιτῶνος τοῦ ἐξαδέλφου

της. Φωτεινή τις ταινία, λεπτὴ ὡς σπάθης αἰχμή, διωλίσθαινε διὰ τῆς σχισμάδος τῆς θύρας, καὶ διέτεμνεν ὁριζοντίως τὰς κιγκλίδας τῆς γηραιᾶς κλίμακος.

— Ὑποφέρει! διελογίσθη ἡ νεᾶνις καὶ ἀνέβη δύο βαθμῖδας.

Μετὰ δευτέραν δὲ οἰμωγὴν εὑρέθη ἐπὶ τοῦ διαζώματος τοῦ κοιτῶνος.

Ἡ θύρα ἦτο ἡμιάνοικτος· τὴν ὤθησε καὶ εἶδεν. Ὁ Κάρολος ἐκοιμᾶτο, κλίνων τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐκτὸς τοῦ παλαιοῦ κλιντῆρος, ἡ δὲ χεὶρ αὐτοῦ, ἧς εἶχεν ἐκπέσει ὁ κάλαμος, ἤγγιζε σχεδὸν χαμαί. Ἡ κομματικὴ ἀναπνοή, ἣν προὐκάλει ἡ θέσις τοῦ νέου, ἐφόβησεν αἴφνης τὴν Εὐγενίαν, καὶ εἰσῆλθε.

— Πρέπει νὰ ἦνε πολὺ κουρασμένος, διελογίσθη βλέπουσα δεκάδα ἐπιστολῶν ἐσφραγισμένων, ὧν ἀνέγνωσε τὰς ἐπιγραφάς: *Πρὸς τοὺς Κυρίους Φάρρυ Βράϊλμαν καὶ Σ^α^ ἁμαξοπηγούς· Πρὸς τὸν Κύριον Βουϊσσὼν, ῥάπτην, κλ*

— Ἐτακτοποίησε βεβαίως ὅλας του τὰς ὑποθέσεις, ἐξηκολούθησε σκεπτομένη ἡ Εὐγενία, διὰ ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Γαλλίαν.

Αἴφνης οἱ ὀφθαλμοί της ἀπήντησαν δύο ἐπιστολὰς ἀνοικτάς, αἱ λέξεις δὲ αὗται: «*Φιλτάτη Ἀννέτα*», δι' ὧν ἤρχιζεν ἡ μία, προὐξένησαν εἰς αὐτὴν ἴλιγγον. Ἡ καρδία της ἐσκίρτησε, καὶ οἱ πόδες της καθηλώθησαν εἰς τὸ ἔδαφος.

— Φιλτάτη του Ἀννέτα! Ἀγαπᾷ καὶ ἀγαπᾶται! Δὲν ὑπάρχει ἐλπίς! Τί νὰ τῆς λέγει ἄρά γε.

Αἱ ἰδέαι αὗται διεπέρασαν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν καρδίαν της. Πανταχοῦ κύκλῳ της, κ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ὑέλων, ἀνεγίνωσκε τὰς λέξεις ἐκείνας, διὰ φλογερῶν γραμμάτων γεγραμμένας.

— Πρέπει νὰ τὸν ἀρνηθῶ! Ὄχι, δὲν θὰ τὸ ἀναγνώσω αὐτὸ τὸ γράμμα. Πρέπει νὰ φύγω. Ἂν ἐν τούτοις τὸ ἀνεγίνωσκον...

Ἐθεώρησε τὸν Κάρολον, λαβοῦσα δὲ ἠρέμα τὴν κεφαλήν του, ἀπέθηκεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ἐρείσματος τοῦ κλιντῆρος. Ἐκεῖνος ἀφέθη ὡς παιδίον, ὅπερ καὶ κοιμώμενον ἔτι ἀναγνωρίζει τὴν μητέρα του, καὶ δέχεται, χωρὶς ν' ἀφυπνισθῇ, τὰς θωπείας καὶ τὰ φιλήματά της. Ἡ Εὐγενία ἤγειρεν, ὡς μήτηρ, τὴν κρεμαμένην χεῖρά του, καί, ὡς μήτηρ, ἐφίλησεν ἀθορύβως τὴν κόμην του.

«Φιλτάτη Ἀννέτα!» Δαίμων τις ἐφώνει εἰς τὸ οὖς της τὰς δύο αὐτὰς λέξεις.

— Ἠξεύρω ὅτι κάμνω ἴσως κακά, εἶπεν, ἀλλὰ θὰ τὴν ἀναγνώσω αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν.

Ἡ Εὐγενία ἀπέστρεψε τὴν κεφαλήν, διότι ᾐσθάνθη ἐνδομύχως διαμαρτυρομένην τὴν εὐγενῆ αὐτῆς χρηστότητα. Πρῶτον ἐπὶ ζωῆς της τότε παρίσταντο ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς ἀντιμέτωπα τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οὐδεμία αὐτῆς πρᾶξις εἶχε προκαλέσει τὸ ἐρύθημά της. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους παρέσυραν αὐτὴν τὸ πάθος καὶ ἡ περιέργεια καὶ ἤρχισεν ἀναγινώσκουσα. Ἑκάστη φράσις τῆς ἐπιστολῆς ὤγκου ἔτι μᾶλλον τὴν καρδίαν της, ἡ ἔξαψις δὲ ἣν ᾐσθάνθη ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἐκείνης κατέστησε δι' αὐτὴν ἔτι γλυκυτέραν τὴν ἡδονὴν τοῦ πρώτου της ἔρωτος:

«Φιλτάτη Ἀννέτα, οὐδὲν ἔμελλε νὰ μᾶς χωρίσῃ, εἰμὴ τὸ σημερινόν μου δυστύχημα, τὸ ὁποῖον οὐδεμία ἀνθρωπίνη φρόνησις ἠδύνατο νὰ »προΐδῃ. Ὁ πατήρ μου ηὐτοκτόνησεν, ἡ δὲ περιουσία μου κατεστράφη ἐξ ὁλοκλήρου. Μένω ὀρφανός, εἰς ἡλικίαν καθ' ἥν, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἀνατροφῆς μου, δύναμαι νὰ θεωρηθῶ ὡς παιδίον, καὶ ὀφείλω ἐν τούτοις νὰ ἐγερθῶ ὡς ἀνὴρ ἐκ μέσου τῆς ἀβύσσου εἰς ἣν κατέπεσα. Μέγα μέρος τῆς νυκτὸς αὐτῆς διέθεσα ὑπολογίζων τὰ κατ' ἐμέ. Ἂν ἀποφασίσω νὰ φύγω ἐκ τῆς Γαλλίας ὡς τίμιος ἄνθρωπος — καὶ εἰς τοῦτο δὲν χωρεῖ δισταγμὸς — δὲν ἔχω ἑκατὸν φράγκα ἰδικά μου, ὅπως ζητήσω δι' αὐτῶν τύχην εἰς τὰς Ἰνδίας ἢ εἰς τὴν Ἀμερικήν.

»Ναί, πτωχή μου Ἄννα. θὰ μεταβῶ εἰς ἀναζήτησιν τύχης ὑπὸ τὰ φονικώτατα τῶν κλιμάτων, διότι ἐκεῖ, ὡς ἤκουσα, εἶνε ἀσφαλὴς καὶ ταχεῖα ἡ τύχη. Νὰ μείνω εἰς Παρισίους, ἀδύνατον. Οὔτε ἡ ψυχή μου οὔτε ἡ μορφή μου ἀνέχονται προσβολάς, ψυχρότητα καὶ περιφρόνησιν, ὁποῖαι συνήθως ἀναμένουσι τὸν κατεστραμμένον ἄνθρωπον, τὸν υἱὸν τοῦ πτωχεύσαντος. Θεέ μου! Δύο ἑκατομμύρια χρέος!.. Θὰ ἐφονευόμην εἰς μονομαχίαν τὴν πρώτην ἑβδομάδα. Δὲν θὰ ἐπιστρέψω λοιπὸν εἰς Παρισίους. Οὐδ' ὁ ἔρως σου αὐτός, ὁ τρυφερώτατος καὶ θερμότατος, ὁ ἐξευγενίσας ἀληθῶς τὴν καρδίαν μου, δύναται νὰ μὲ ἑλκύσῃ. Φεῦ! ἀγαπητή μου, δὲν ἔχω τ' ἀναγκαιοῦντα χρήματα, διὰ νὰ ἔλθω ὅπου εἶσαι καὶ ἀντλήσω ἐκ τελευταίου ἀσπασμοῦ τὴν ἀναγκαίαν διὰ τὴν ἐπιχείρησίν μου δύναμιν».

— Πτωχὲ Κάρολε! εἶπεν ἡ Εὐγενία. Τί καλὰ ἔκαμα καὶ ἀνέγνωσα. Ἔχω χρυσόν, θὰ τοῦ τὸν δώσω.

Καὶ σπογγίσασα τὰ δάκρυά της, ἐξηκολούθησε τὴν ἀνάγνωσιν.

«Δὲν εἶχον ἕως τόρα συλλογισθῆ τὰ δεινὰ τῆς πενίας. Ἂν εὕρω τὰ ἑκατὸν λουδοβίκεια, ὅσα μοῦ εἶνε ἀπαραίτητα διὰ τὸν ναῦλόν μου, δὲν θὰ ἔχω οὐδὲ λεπτὸν διὰ τὰς πρώτας μου ἀνάγκας. Ἀλλὰ φοβοῦμαι ὅτι οὔτε ἑκατὸν οὔτε ἓν λουδοβίκειον δὲν θα ἔχω δὲν θὰ τὸ μάθω, πρὶν ἐξοφληθῶσι τὰ ἐν Παρισίοις χρέη μου. Ἂν δὲν ἔχω τίποτε, θὰ μεταβῶ εἰς Νάντην, θὰ ἐπιβιβασθῶ ὡς ἁπλοῦς ναύτης, καὶ θ' ἀρχίσω ἐκεῖ κάτω τὸ στάδιόν μου, ὡς τὸ ἤρχισαν τόσοι ἄλλοι δραστήριοι ἄνθρωποι, οἵτινες νέοι δὲν εἶχον λεπτὸν κ' ἐπέστρεψαν ἐν τούτοις πλούσιοι ἀπὸ τὰς Ἰνδίας. Ἀπὸ τῆς σήμερον πρωΐας ἀνελογίσθην ἀπαθῶς τὸ μέλλον μου. Εἶνε δι' ἐμὲ φοβε-

Digitized by Google

»πρότερον ἢ διὰ πάντα ἄλλον, διότι εἶχον τὰς »θωπείας μητρὸς ἥτις μ' ἐλάτρευε, καὶ τὴν στορ- »γὴν τοῦ καλλίστου τῶν πατέρων· διότι μόλις »γνωρίσας τὸν κόσμον ἀπήντησα τῆς Ἄννας τὸν »ἔρωτα. Ἐγνώρισα μόνον τὰ ἄνθη τῆς ζωῆς, καὶ »τοσαύτη εὐτυχία δὲν ἠδύνατο νὰ διαρκέσῃ. »Ἔχω ἐν τούτοις, ἀγαπητή μου Ἀννέτα, περισ- »σοτέραν γενναιότητα παρ' ὅσην ἐπετρέπετο νὰ »ἔχῃ νέος ἀμέριμνος, ἰδίως δὲ νέος συνειθίσας εἰς »τὰς θωπείας τῆς χαριεστάτης γυναικὸς τῶν Πα- »ρισίων, ἀπολαύσας πᾶσαν οἰκογενειακὴν χαράν, »βλέπων ὅλα μειδιῶντα ἐντὸς τῆς οἰκίας του, καὶ »πᾶσάν του ἐπιθυμίαν ἐκπληρουμένην ἀμέσως »ὑπὸ τοῦ πατρός του. Ὦ! ὁ πατήρ μου, Ἀννέτα, »ἀπέθανε!.. — Ἀνελογίσθην λοιπὸν τὴν θέσιν »μου, ἀνελογίσθην καὶ τὴν ἰδικήν σου. Ἐγή- »ρασα πολὺ ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν. Ἐὰν φιλ- »τάτη μου Ἄννα, διὰ νὰ μὲ κρατήσῃς πλησίον »σου ἐν Παρισίοις, ἐθυσίαζες πᾶσαν τῆς πολυτε- »λείας ἀπόλαυσιν, τὴν ἐνδυμασίαν σου, τὸ θεω- »ρεῖόν σου εἰς τὸ Μελόδραμα, . . δὲν θὰ συνεπο- »σοῦτο καὶ πάλιν ὅ,τι ἀναγκαιοῖ εἰς τὴν παρά- »λυτον ζωήν μου. Ἔπειτα δὲν ἠμπορῶ καὶ νὰ δε- »χθῶ τόσας θυσίας. Χωριζόμεθα λοιπὸν σήμερον »διὰ πάντοτε.

— Τὴν ἀφίνει, Παναγία μου! τί εὐτυχία!

Καὶ ἡ Εὐγενία ἐσκίρτησεν ἐκ χαρᾶς. Ὁ Κάρολος ἐκινήθη ὀλίγον, ἐκείνη δὲ ἐπάγωσεν ἐκ τρόμου. Εὐτυχῶς ὅμως δὲν ἀφυπνίσθη, καὶ ἡ Εὐγενία ἐξηκολούθησεν ἀναγινώσκουσα.

»Πότε θὰ ἐπανέλθω; Δὲν εἰξεύρω. Τὸ κλίμα τῶν »Ἰνδιῶν γηράσκει γρήγορα τὸν εὐρωπαῖον, ὅστις »ἐργάζεται. Ἀς ὑπολογίσωμεν δέκα ἔτη ἀπὸ σήμε- »ρον. Ἐντὸς δέκα ἐτῶν ἡ κόρη σου θὰ ἦνε δεκαο- »κταετής· θὰ ἦνε σύντροφος καὶ κατάσκοπός σου. »Ὁ κόσμος θὰ ἦνε πρὸς σὲ πολὺ σκληρός καὶ ἡ κό- »ρη σου ἴσως πολὺ σκληροτέρα. Εἴδομεν παραδείγ- »ματα τοιούτων κρίσεων τοῦ κόσμου, καὶ τοιούτων »ἀχαριστιῶν τῶν νεανίδων. Ἂς μᾶς γείνουν διδάγ- »ματα αὐτὰ τὰ παραδείγματα. Φύλαξε εἰς τὸ »βάθος τῆς ψυχῆς σου, ὡς θὰ φυλάξω κ' ἐγώ, τὴν »ἐνθύμησιν τῶν τεσσάρων αὐτῶν ἐτῶν εὐτυχίας, »καὶ ἔσο πιστὴ ἂν δύνασαι, εἰς τὸν ταλαίπωρον »φίλον σου. Δὲν τολμῶ, ἐννοεῖται, νὰ τὸ ἀπαι- »τήσω, διότι. βλέπεις, Ἀννέτα μου, πρέπει νὰ »συμμορφωθῶ πρὸς τὴν θέσιν μου, νὰ ἀποδεχθῶ »τὴν ζωὴν ὡς φρόνιμος ἄνθρωπος, καὶ νὰ τὴν ὑ- »πολογίσω χωρὶς ὑπερβολάς. Πρέπει λοιπὸν νὰ »σκεφθῶ περὶ γάμου διότι ὁ γάμος καθίσταται »ἀνάγκη τῆς νέας μου ὑπάρξεως. Πρέπει δὲ νὰ »σοῦ ὁμολογήσω, ὅτι εὗρον ἐδῶ, εἰς τὴν Σωμύ- »ρην, εἰς τοῦ θείου μου, μίαν ἐξαδέλφην, τῆς ὁ- »ποίας οἱ τρόποι, ἡ μορφή, τὸ πνεῦμα καὶ ἡ καρ- »δία θὰ σοῦ ἤρεσαν, καὶ ἡ ὁποία, ἐκτὸς τούτου, »φαίνεται ὅτι ἔχει . . . »

— Θὰ ἦτο πολὺ κουρασμένος διὰ νὰ μὴν ἐξακολουθήσῃ, εἶπε καθ' ἑαυτὴν ἡ Εὐγενία, ἰδοῦσα τὴν ἐπιστολὴν διακοπτομένην ἐν μέσῳ τῆς φράσεως ταύτης.

Τὸν ἐδικαιολόγει! Ἀλλ' ἦτο ἄρα δυνατόν εἰς τὴν ἀθώαν αὐτὴν κόρην νὰ διακρίνῃ τὴν ψυχρότητα, ἥτις διέπνεε τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην; Αἱ θρησκευτικῶς ἀνατεθραμμέναι νεάνιδες, αἱ ἁγναὶ καὶ πάντα ἀγνοοῦσαι, τὸν ἔρωτα βλέπουσι πανταχοῦ, εὐθὺς ὡς εἰσέλθωσιν εἰς τὰς γοητευτικὰς τοῦ ἔρωτος χώρας. Βαίνουσι περιβεβλημέναι τὴν οὐράνιον αἴγλην, ἣν ἐκπέμπει ἡ ψυχή των αὐτή, καὶ ἧς αἱ ἀκτῖνες ἀντανακλῶνται ἐπὶ τοῦ ἐραστοῦ των. Χρωματίζουσιν αὐτὸν διὰ τοῦ πυρὸς τοῦ ἰδίου αὐτῶν αἰσθήματος, καὶ ὑποβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἴδιά των φρονήματα. Αἱ πλάναι τῆς γυναικὸς προέρχονται πάντοτε ἐκ τῆς πίστεως ἢ κἂν τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτῶν εἰς τὴν ἀλήθειαν. Αἱ λέξεις αὗται: *Φιλτάτη μου, ἀγαπητή μου Ἀννέτα*, ἀντήχουν εἰς τὴν καρδίαν τῆς Εὐγενίας ὡς ἡ γλυκυτάτη τοῦ ἔρωτος γλῶσσα, κ' ἐθώπευον ἠρέμα τὴν ψυχὴν αὐτῆς, ὡς οἱ θεῖοι φθόγγοι τοῦ *Δεῦτε προσκυνήσωμεν*, μελπόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀρμονίου ἐθώπευον ἄλλοτε τὰ παιδικά της ὦτα. Ἄλλως τε καὶ τὰ δάκρυα, ἅτινα ἔβρεχον ἔτι τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Καρόλου, ἀπεκάλυπτον εἰς αὐτὴν καρδίας εὐγένειαν, ὁποία μαγεύει τὰς νεάνιδας. Ἦτο δυνατὸν νὰ γνωρίζῃ, ὅτι, ἂν ὁ Κάρολος ἠγάπα τοσοῦτον καὶ ἔκλαιεν ἀπὸ καρδίας τὸν πατέρα του, ἡ φιλοστοργία του αὕτη λόγον εἶχε τὰς πατρικὰς μᾶλλον χάριτας ἢ τὴν ἀγαθότητα τῆς καρδίας αὐτοῦ; Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Γουλιέλμου Γρανδέ, θεραπεύοντες πᾶσαν τοῦ υἱοῦ των ὄρεξιν, καὶ πᾶσαν αὐτῷ παρέχοντες τὴν ἀπὸ τοῦ πλούτου ἀπόλαυσιν, εἶχον προλάβει ἐν τῇ διανοίᾳ του τοὺς φοβεροὺς ἐκείνους ὑπολογισμούς, ὧν οἱ πλεῖστοι παῖδες τῶν Παρισίων καθίστανται μᾶλλον ἢ ἧττον ἔνοχοι, ὅτε ἀπέναντι τῶν παρισινῶν ἀπολαύσεων προβαίνουσιν εἰς ἐπιθυμίας καὶ σχέδια, ἅτινα βλέπουσι περίλυποι ἀναβαλλόμενα πάντοτε καὶ ματαιούμενα διὰ τῆς ζωῆς τῶν γονέων των. Οὕτω δὲ ἡ ἀφειδία τοῦ πατρὸς κατώρθωσε νὰ σπείρῃ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ υἱοῦ ἀληθινὴν καὶ ἀνεπιφύλακτον υἱϊκὴν στοργήν. Ἀλλ' οὐχ ἧττον ὁ Κάρολος ἦτο τέκνον τῶν Παρισίων· τὰ ἤθη δὲ τῶν Παρισίων καὶ αὐτὴ ἡ Ἀννέτα, τὸν εἶχον συνειθίσει νὰ ὑπολογίζῃ ἐν παντί, καὶ ἦτο ἤδη γέρων ὑπὸ προσωπεῖον νεανίου. Εἶχε μορφωθῆ διὰ τῆς φοβερᾶς ἀνατροφῆς τοῦ κόσμου ἐκείνου, καθ' ὃν ἐν μιᾷ μόνῃ ἑσπέρᾳ διαπράττονται, διὰ λόγων καὶ σκέψεων, πολὺ πλείονα ἐγκλήματα τῶν ὑπὸ τῶν συνέδρων τιμωρουμένων· καθ' ὃν αἱ εὐφυολογίαι δολοφονοῦσι τὰς μεγίστας τῶν ἰδεῶν· καθ' ὃν ἰσχυρὸς νομίζεται μόνον ὁ βλέπων ὀρθῶς. Ὀρθῶς δὲ βλέπει κατ' αὐτὸν τὸν κόσμον ὁ εἰς οὐδὲν πιστεύων, οὔτε εἰς αἰσθήματα, οὔτε εἰς ἀνθρώπους, οὔτε εἰς τὰ πράγματ' αὐτά, — διότι ὁ κόσμος οὗτος δημιουργεῖ καὶ πράγματα ψευδῆ. Ἵνα βλέπῃ τις

Digitized by Google

ὀρθῶς ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου ἐκείνου, πρέπει νὰ σταθμίζῃ πᾶσαν πρωΐαν τοῦ φίλου του βαλάντιον, καὶ νὰ αἴρεται πολιτικῶς ὑπεράνω τῶν συμβαινόντων· οὐδὲν δὲ νὰ θαυμάζῃ ἑκάστοτε, οὔτε τῆς τέχνης τὰ ἔργα, οὔτε τὰς εὐγενεῖς πράξεις, καὶ νὰ θεωρῇ τὸ προσωπικὸν συμφέρον ὡς μόνον μοχλὸν παντὸς πράγματος.

Μετὰ μυρίας ἀφροσύνας, ἡ μεγάλη κυρία, ἡ ὡραία Ἀννέτα ἠνάγκαζε τὸν Κάρολον νὰ σκέπτηται σπουδαίως. Ὡμίλει πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς μελλούσης του θέσεως, ἐνῷ ἐθώπευε τὴν κόμην του διὰ τῆς εὐώδους αὐτῆς χειρός, κ' ἐνῷ διώρθου τοὺς βοστρύχους του εἰσῆγεν αὐτὸν εἰς λογιστικὴν θεωρίαν τοῦ βίου. Ἐμπνέουσα εἰς αὐτὸν γυναικώδη καὶ ὑλιστικὰ συγχρόνως φρονήματα, τὸν διέφθειρε διττῶς, ἀλλὰ τὸν διέφθειρεν ἐν κομψότητι, ἁβρότητι καὶ καλλαισθησίᾳ.

— Εἶσαι ἀνόητος, Κάρολε, τῷ ἔλεγε. Θὰ κοπιάσω πολὺ νὰ σοῦ μάθω τὸν κόσμον. Ἐφέρθης πολὺ κακὰ πρὸς τὸν κύριον Δὲ Λυπώ. Ἠξεύρω κάλλιστα ὅτι εἶνε ἄνθρωπος ὄχι πολὺ ἔντιμος· περίμενε ὅμως νὰ γείνῃ ἀνίσχυρος καὶ τότε τὸν περιφρονεῖς ἐν ἀνέσει. Εἰξεύρεις τί μᾶς ἔλεγεν ἡ κυρία Καμπάν: «Ἐνόσῳ, παιδιά μου, εἶνε κανεὶς εἰς τὴν ἐξουσίαν, προσκυνεῖτέ τον· ἔπεσε; βοηθήσατε νὰ τὸν ῥίψουν εἰς τὰ σκουπίδια. Ὅταν ἦνέ τις ἰσχυρός, εἶνε εἶδος θεοῦ· ὅταν ἦνε κατεστραμμένος, εἶνε πολὺ ἐλεεινότερος ἐντὸς τοῦ λάκκου του ἀπὸ τὸν Μαρά· διότι ὁ Μαρὰ ἀπέθανε, καὶ αὐτὸς ζῇ. Ἡ ζωὴ εἶνε σειρὰ συνδυασμῶν, καὶ τοὺς συνδυασμοὺς αὐτοὺς πρέπει νὰ τοὺς μελετήσῃ κανεὶς καὶ νὰ τοὺς σπουδάσῃ, διὰ νὰ διατηρῆται πάντοτε εἰς καλὴν θέσιν».

Ὁ Κάρολος, ἄνθρωπος ἐντελῶς τοῦ συρμοῦ, εὐτυχὴς πάντοτε ἀπὸ τῶν γονέων του, καὶ ἐν μέσῳ κολάκων διαβιώσας, δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ μεγάλα αἰσθήματα. Ὁ χρυσοῦς κόκκος, ὃν εἶχε ῥίψει εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἡ μήτηρ του, εἶχεν ἐκτεθῆ ἐν Παρισίοις εἰς εὖρος καὶ μῆκος, καὶ ἀπετρίβη διὰ τῆς χρήσεως. Ἀλλ' ὁ Κάρολος μόλις εἶχε τότε ἑνὸς καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ἡλικίαν, κατ' αὐτὴν δὲ ἡ ἀνθηρότης τοῦ βίου φαίνεται ἀδιασπάστως συνδεδεμένη πρὸς τὴν ἁγνότητα τῆς ψυχῆς. Ἡ φωνή, ἡ ὄψις, τὸ βλέμμα φαίνονται ἀποτελοῦντα ἁρμονίαν μετὰ τῶν αἰσθημάτων. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ σκληρότατος δικαστής, ὁ ἀπιστότατος τῶν δικολάβων, ὁ δυσκολώτατος τοκογλύφος, διστάζουσι πάντοτε νὰ πιστεύσωσιν εἰς γῆρας καρδίας ἢ εἰς διαφθορὰν ὑπολογισμῶν, ὅτε τὸ βλέμμα εἶνε ἔτι πλῆρες ἁγνῆς ὑγρότητος καὶ τὸ μέτωπον καθαρὸν ῥυτίδων.

Ὁ Κάρολος οὐδέποτ' ἕως τότε εἶχε λάβει ἀφορμὴν νὰ ἐφαρμόσῃ τὰ ἀξιώματα τῆς παρισινῆς ἠθικῆς, καὶ διετήρει ἔτι ἅπαν τὸ ἠθικὸν κάλλος τῆς ἀπειρίας. Ἀλλ' ὁ ἐγωϊσμὸς εἶχεν ἐγκεντρισθῆ εἰς αὐτὸν καὶ ἄκοντα. Τὰ σπέρματα τῆς πρὸς χρῆσιν τῶν παρισινῶν πολιτικῆς οἰκονομίας ἔμενον μὲν ἔτι ὑπνώττοντα ἐν τῇ καρδίᾳ του, δὲν ἤθελον ὅμως βραδύνει νὰ βλαστήσωσιν, εὐθὺς ὡς ὁ ἀργὸς θεατὴς μετεβάλλετο εἰς δρῶντα ἥρωα τοῦ βίου.

Πᾶσαι σχεδὸν αἱ νεάνιδες γοητεύονται ἐκ τῶν ὡραίων τούτων ἐπαγγελιῶν τῆς μορφῆς. Ἡ Εὐγενία δέ, καὶ ἂν ὑποτεθῇ ἔμφρων καὶ παρατηρητική, ὡς πολλαὶ συνήθως ἐπαρχιώτιδες κόραι, ἀδύνατον ἦτο νὰ δυσπιστήσῃ πρὸς τὸν ἐξάδελφόν της, ἀφοῦ καὶ οἱ τρόποι του καὶ οἱ λόγοι καὶ αἱ πράξεις συνεφώνουν τοσοῦτον πρὸς τοὺς μυχίους τῆς καρδίας της πόθους. Πλὴν δὲ τούτου, ἐκ τύχης ἀπαισίας δι' αὐτήν, ὑπῆρξεν αὕτη μάρτυς τῶν τελευταίων ἐκχύσεων ἀκραιφνοῦς αἰσθήματος τῆς νεαρᾶς ἐκείνης καρδίας, καὶ ἤκουσεν οὕτως εἰπεῖν τοὺς ἐσχάτους στόνους τῆς συνειδήσεως τοῦ ἐξαδέλφου της. Ἀφῆκε λοιπὸν τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην, ἥτις δι' αὐτὴν ἦτο τοσοῦτον μεστὴ ἔρωτος, καὶ ἤρξατο εὐαρέστως θεωροῦσα τὸν κοιμώμενον ἐξάδελφον. Ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐκείνου ἔβλεπεν ἔτι ἐπιτέλλουσαν πᾶσαν ἱλαρὰν τῆς νεότητος πλάνην, καὶ ὅρκον ὤμοσεν ἐνδόμυχον νὰ τὸν ἀγαπήσῃ αἰωνίως. Εἶτα ἔρριψε τὸ βλέμμα τῆς ἐπὶ τὴν δευτέραν ἐπιστολήν, ἀναξίαν λόγου ὑπολαβοῦσα τὴν νέαν ταύτην ἀδιακρισίαν της. Ἀρχίσασα δὲ νὰ τὴν ἀναγινώσκῃ, ἔπραξε τοῦτο, ἵνα ἀποκτήσῃ νέας ἀποδείξεις τῶν εὐγενῶν προτερημάτων, ἅτινα, ὡς πᾶσαι αἱ γυναῖκες, ἀπέδιδεν εἰς τὸν ἐκλεκτὸν αὐτῆς.

«Φίλτατέ μου Ἀλφόνσε, ὅταν θ' ἀναγινώσκῃς τὴν ἐπιστολὴν αὐτήν, δὲν θὰ ἔχω πλέον φίλους. Σοῦ ὁμολογῶ ὅμως, ὅτι, ἀμφιβάλλων περὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τοῦ κόσμου, οἵτινες σπαταλῶσι τὴν λέξιν *Φίλος*, δὲν ἀμφέβαλον καὶ περὶ τῆς ἰδικῆς σου φιλίας. Σ' ἐπιφορτίζω λοιπὸν νὰ τακτοποιήσῃς τὰς ὑποθέσεις μου, κ' ἔχω εἰς σὲ τὰς ἐλπίδας μου, ἵνα περισώσω τὰ μικρὰ τῆς περιουσίας μου ναυάγια. Πρέπει τώρα νὰ μάθῃς καὶ τὴν θέσιν μου. Δὲν ἔχω πλέον τίποτε, καὶ σκοπεύω ν' ἀναχωρήσω εἰς τὰς Ἰνδίας. Ἔγραψα πρὸ μικροῦ εἰς ὅσους νομίζω ὅτι χρεωστῶ, καὶ θὰ εὕρῃς ἔγκλειστον τὸν κατάλογόν των, ὅσον ἀκριβῆ κατώρθωσα νὰ τὸν συντάξω ἐκ μνήμης. Ἡ βιβλιοθήκη μου, τὰ ἔπιπλά μου, αἱ ἅμαξαί μου, οἱ ἵπποι μου, κλ. θ' ἀρκέσουν, ἐλπίζω, νὰ πληρώσουν τὰ χρέη μου. Δὲν θέλω νὰ φυλάξω εἰμὴ μικρά τινα καὶ ἀνάξια λόγου πράγματα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ μοῦ χρησιμεύσουν ὡς ἀρχή τις κεφαλαίου. Θὰ σοῦ στείλω ἐντεῦθεν, ἀγαπητέ μου Ἀλφόνσε, τακτικὴν πληρεξουσιότητα, διὰ πᾶσαν ἐνδεχομένην φιλονεικίαν. Στεῖλέ μου ὅλα μου τὰ ὅπλα. Κράτησε δὲ διὰ σὲ τὸν Βρίτων, διότι οὐδεὶς θὰ θελήσῃ νὰ πληρώσῃ κατ' ἀξίαν τὸ θαυμάσιον αὐτὸ ζῶον. Προτιμῶ νὰ σοῦ τὸ προσφέρω, ὡς τὸν τυπικὸν δακτύλιον, τὸν ὁποῖον κληροδοτεῖ ὁ θνήσκων εἰς τὸν ἐκτελεστὴν τῆς διαθήκης του. Οἱ Φάρρυ-Βραΐλμαν καὶ Σα μοῦ κατεσκευά-

Digitized by Google

σαν ὡραίαν καὶ ἄνετον ὁδοιπορικὴν ἅμαξαν, ἀλλὰ δὲν μοῦ τὴν παρέδωκαν ἀκόμη. Προσπάθησε νὰ τὴν κρατήσουν, χωρὶς νὰ μοῦ ζητήσουν ἀποζημίωσιν. Ἂν δὲν τὸ παραδεχθοῦν, ἀπόφυγε, σὲ παρακαλῶ, πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ προσβάλῃ τὴν χρηστότητά μου εἰς τὰς σημερινάς μου περιστάσεις. Ὀφείλω ἓξ λουδοβίκεια εἰς τὸν νησιώτην, τὰ ὁποῖα ἔχασα εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον· μὴ λησμονήσῃς νὰ τοῦ τά...

— Ἀγαπητέ μου ἐξάδελφε! εἶπεν ἡ Εὐγενία, ἀφίνουσα τὴν ἐπιστολήν, λαμβάνουσα ἓν τῶν ἀνημμένων κηρίων καὶ φεύγουσα εἰς τὸ δωμάτιόν της. Φθᾶσα δ' ἐκεῖ, ἤνοιξε μετὰ προδήλου χαρᾶς τὸν σύρτην γηραιοῦ σκεύους ἐκ δρυός ὡραίου καλλιτεχνήματος τῶν χρόνων τῆς *ἀναγεννήσεως*, ἐφ' οὗ ἐφαίνετο ἔτι ἀμυδρὸν τὸ βασιλικὸν τῆς σαλαμάνδρας ἔμβλημα. Ἐξήγαγε δ' ἐκεῖθεν μέγα βαλάντιον χρυσοθύσανον, ἐξ ἐρυθροῦ μεταξοπτίλου, κεντημένον διὰ τετριμμένου χρυσοῦ νήματος, καὶ προερχόμενον ἐκ κληρονομίας τῆς μάμμης της. Σταθμίσασα τὸ πρῶτον ὑπερηφάνως τὸ βαλάντιον αὐτό, ἤρξατο μετροῦσα τὸ χρημάτιόν της, ὅπερ ἀπὸ πολλοῦ ἤδη εἶχε λησμονήσει. Ἐχώρισε δ' ἐν πρώτοις εἴκοσι πορτογαλλικὰ νομίσματα, καινουργῆ ἔτι, κοπέντα τὸ 1725 ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Ε', ἔχοντα μὲν ἕκαστον ἀνταλλακτικὴν ἀξίαν πέντε χρυσῶν λισσαβωνείων, ἤτοι ἑκατὸν ἑξήκοντα ὀκτὼ φράγκων καὶ ἑξήκοντα τεσσάρων ἑκατοστῶν, ὡς ἔλεγεν ὁ πατήρ της, ἀλλὰ τιμώμενα ὅμως συνθηματικῶς ἑκατὸν ὀγδοήκοντα φράγκων, ἕνεκα τῆς σπανιότητος καὶ τῆς καλλονῆς αὐτῶν, ἀκτινοβολούντων ὡς ἥλιοι. Ἐμέτρησε κατόπιν πέντε χρυσᾶ γενουήνσια, ἐξ ἑκατὸν λιβρῶν τῆς Γενούης ἕκαστον, νομίσματα σπανιώτατα, ἀξίζοντα μὲν ἀνταλλακτικῶς ὀγδοήκοντα ἑπτὰ φράγκα ἕκαστον, τιμώμενα δ' ἀληθῶς ἑκατὸν φράγκων διὰ τοὺς συλλογεῖς. Τὰ νομίσματα ταῦτα ἦσαν κληρονομία τοῦ γέροντος Λα-Βερτελιέρ. Ἐξήγαγε μετὰ ταῦτα τρία τετραπλᾶ ἱσπανικὰ χρυσᾶ Φιλίππου τοῦ Ε', κοπέντα ἐν ἔτει 1729 δωρηθέντα δὲ ὑπὸ τῆς κυρίας Γεντιλιέ, ἥτις, ὁσάκις τὰ προσέφερεν εἰς τὴν Εὐγενίαν, τῇ ἔλεγε πάντοτε στερεοτύπως: «Αὐτὸ τὸ καναρινάκι ἀξίζει ἐνενῆντα ὀκτὼ φράγκα! Φύλαξέ το καλά, πουλάκι μου, τέτοιο στολίδι δὲν θὰ ἔχῃς ἄλλο εἰς τὸ κομπόδεμά σου». Ἔλαβε κατόπιν ἑκατὸν ὁλλανδικὰ δουκάτα, τοῦ ἔτους 1756, ἀξίζοντα ἕκαστον δεκατρία φράγκα περίπου, ἰδιαιτέρως δὲ τιμώμενα ὑπὸ τοῦ πατρός της, διότι ὁ χρυσός των ἦτο εἰκοσιτριῶν βαθμῶν καὶ κλάσματος. Ἐξήγαγε τέλος τὰ περιεργότατα τοῦ θησαυροῦ της νομίσματα, πολυτιμότατα διὰ τοὺς φιλαργύρους: τρεῖς *ρουπίας* φερούσας τὸ ἔμβλημα τῆς πλάστιγγος καὶ πέντε ἄλλας φερούσας τὸ ἔμβλημα τῆς παρθένου, πάσας ἐκ χρυσοῦ ἀπέφθου εἰκοσιτεσσάρων βαθμῶν, νομίσματα θαυμάσια τοῦ μεγάλου Μογγόλου, ὧν ἕκαστον ἐτιμᾶτο μὲν κατὰ τὸ βάρος τριάκοντα ἑπτὰ φράγκων καὶ τεσσαράκοντα ἑκατοστῶν, ἤξιζε δὲ ἀληθῶς πεντήκοντα τοὐλάχιστον διὰ τοὺς ἐμπειροπράγμονας, τοὺς ἀσμενίζοντας τὰ χρυσᾶ νομίσματα. Ἔσχατον τέλος τοῦ θησαυροῦ της νόμισμα ἠριθμήθη τὸ τεσσαρακοντάφραγκον ναπολεόντειον, ὅπερ εἶχε λάβει τὴν προτεραίαν καὶ ἔρριψεν ἀμελῶς ἡ Εὐγενία ἐντὸς τοῦ ἐρυθροῦ της βαλαντίου.

Ὁ θησαυρός της ἐκεῖνος περιεῖχε νομίσματα καινουργῆ καὶ ἄθικτα, καλλιτεχνήματα ἀληθινά, περὶ ὧν ἠρώτα ἐνίοτε ὁ γέρων Γρανδέ, καὶ ἅτινα ἐζήτει πολλάκις νὰ βλέπῃ, ἵνα πανηγυρίζῃ λεπτομερῶς πρὸς τὴν κόρην του τὰς οὐσιώδεις αὐτῶν ἀρετάς, οἷον τὴν καλλονὴν τοῦ γύρου των, τὴν στιλπνότητα τῆς ἐπιφανείας, τὸν πλοῦτον τῶν γραμμάτων ὧν αἱ ζωηραὶ ἐξοχαὶ δὲν εἶχον ἔτι τριβῆ. Ἀλλ' ἐκείνη οὔτε τὰς σπανίας αὐτὰς ἀρετὰς ἀνελογίζετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην, οὔτε τοῦ πατρός της τὴν μονομανίαν, οὔτε τὸν κίνδυνον εἰς ὃν ἐξετίθετο ἀπαλλοτριουμένη θησαυροῦ τοσοῦτον προσφιλοῦς εἰς τὸν πατέρα της. Εἰς τὸν ἐξάδελφόν της μόνον εἶχε τὸν νοῦν, καὶ κατώρθωσε τέλος νὰ ἐννοήσῃ, μετά τινα λογιστικὰ λάθη, ὅτι κατεῖχε πέντε χιλιάδας περίπου ὀκτακόσια φράγκα, εἰς νομίσματα πραγματικῆς ἀξίας, ἅτινα ἀγοραίως ἠδύναντο νὰ πωληθῶσι καὶ ἀντὶ ἓξ χιλιάδων. Πρὸς τὴν θέαν τοῦ θησαυροῦ ἐκείνου ἤρξατο φαιδρῶς κροτοῦσα τὰς χεῖρας, ὡς παιδίον ἀναγκαζόμενον νὰ ἐκφράσῃ δι' ἀφελῶν σωματικῶν κινήσεων τὸ περισσὸν τῆς χαρᾶς του.

Οὕτω δὲ κόρη καὶ πατὴρ ἠρίθμησαν ἰδίᾳ ἕκαστος τὴν περιουσίαν του. Αὐτὸς μὲν ἵν' ἀπέλθῃ πρὸς πώλησιν τοῦ χρυσοῦ του, ἡ Εὐγενία δὲ ἵνα ῥίψῃ τὸ χρημάτιόν της εἰς τὸ πέλαγος τῆς ἀγάπης της. Ἔθηκε πάλιν τὰ νομίσματα ἐντὸς τοῦ γηραιοῦ βαλαντίου, λαβοῦσα δ' αὐτὸ ἀνέβη τὴν κλίμακα χωρὶς δισταγμοῦ. Ἀναλογιζομένη τὴν κρυφίαν τοῦ ἐξαδέλφου της πενίαν, ἐλησμόνει ὅτι ἦτο νύξ, καὶ ὅτι ἔπραττε παρὰ τὸ προσῆκον· ἐνίσχυε δ' αὐτὴν ἄλλως ἡ συνείδησίς της, ἡ ἀφοσίωσις αὐτῆς καὶ ἡ εὐτυχία της. Καθ' ἣν στιγμὴν ἐφάνη ἐπὶ τῆς φλιᾶς τῆς θύρας, κρατοῦσα διὰ τῆς μιᾶς της χειρὸς τὸ κηρίον καὶ διὰ τῆς ἄλλης τὸ βαλάντιον, ὁ Κάρολος ἀφυπνίσθη, καὶ ἰδὼν τὴν ἐξαδέλφην του ἔμεινεν ἐνεὸς ἐξ ἀπορίας. Ἡ Εὐγενία προὐχώρησεν, ἀπέθηκε τὴν λαμπάδα ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ εἶπε διὰ συγκεκινημένης φωνῆς.

— Ἐξάδελφέ μου, ἔχω νὰ ζητήσω συγχώρησιν δι' ἓν σπουδαῖόν μου σφάλμα πρὸς ὑμᾶς. Ἂν σεῖς τὸ ἐξαλείψετε, ἐλπίζω νὰ μοῦ τὸ συγχωρήσῃ καὶ ὁ Θεός.

— Τί εἶνε; εἶπεν ὁ Κάρολος, τρίβων τοὺς ὀφθαλμούς του.

— Ἀνέγνωσα τὰς δύο αὐτὰς ἐπιστολάς.

Ὁ Κάρολος ἠρυθρίασε.

Digitized by Google

— Πῶς συνέβη τοῦτο; ὑπέλαβεν ἐκείνη· διατί ἀνέβην εἰς τὸ δωμάτιόν σας; Μὰ τὴν ἀλήθειαν δὲν ἠξεύρω πλέον. Ἀλλὰ μ' ἔρχεται νὰ μὴ μετανοήσω ὅτι ἀνέγνωσα τὰς δύο αὐτὰς ἐπιστολάς, διότι μοῦ ἔδειξαν τὴν καρδίαν σας, τὴν ψυχήν σας, καί...

— Καὶ τί ἄλλο; ἠρώτησεν ὁ Κάρολος.

— Τὰ σχέδιά σας καὶ τὴν ἀνάγκην τὴν ὁποίαν ἔχετε χρηματικοῦ τινος ποσοῦ...

— Ἀγαπητή μου ἐξαδέλφη...

— Σιγά, σιγά, ἐξάδελφέ μου, μὴν ἐξυπνήσῃ κανείς. Ἰδού, εἶπεν ἀνοίγουσα τὸ βαλάντιόν της, αἱ οἰκονομίαι πτωχῆς κόρης, ἥτις δὲν ἔχει καμμίαν ἀνάγκην. Δεχθῆτέ τας. Σήμερον τὸ πρωῒ δὲν ἤξευρα τί σημαίνουν τὰ χρήματα. Σεῖς μοῦ τὸ ἐμάθατε. Τὰ χρήματα δὲν εἶνε ἄλλο τι παρὰ μόνον μέσον. Ὁ ἐξάδελφος εἶνε σχεδὸν ἀδελφός. Ἠμπορεῖτε λοιπὸν νὰ δεχθῆτε δάνειον τὸ βαλάντιον τῆς ἀδελφῆς σας.

Ἡ Εὐγενία, γυνὴ ἐπίσης καὶ νεᾶνις, δὲν προσεδόκα ἄρνησιν· ἀλλ' ὁ ἐξάδελφός της ἔμενεν ἄφωνος.

— Τί; μήπως θὰ μοῦ ἀρνηθῆτε; ἠρώτησεν ἡ Εὐγενία, ἧς οἱ παλμοὶ ἠκούοντο σχεδὸν ἐν μέσῳ τῆς βαθείας σιγῆς τῆς νυκτός.

Ὁ δισταγμὸς τοῦ ἐξαδέλφου της τὴν ἐταπείνωσεν· ἀνελογίσθη ὅμως ζωηρότερον τὴν ἀνάγκην εἰς ἣν διετέλει, καὶ κάμψασα τὸ γόνυ.

— Δὲν θ' ἀνεγερθῶ, εἶπεν, ἂν δὲν λάβετε αὐτὸ τὸ χρυσίον. Ἐξάδελφέ μου, σᾶς παρακαλῶ,.. μίαν ἀπάντησιν! νὰ ἰδῶ ἂν μὲ τιμᾶτε, ἂν εἶσθε γενναῖος...

Ὁ Κάρολος ἐδάκρυσε πρὸς τὴν κραυγὴν αὐτὴν εὐγενοῦς ἀπελπισίας, καὶ τὸ δάκρυ του ἐστάλαξεν ἐπὶ τὰς χεῖρας τῆς ἐξαδέλφης του, ἃς ἔδραξεν ἵνα τὴν ἐμποδίσῃ νὰ γονυπετήσῃ. Ὑπὸ τῶν θερμῶν αὐτῶν βραχεῖσα δακρύων, ὥρμησεν ἡ Εὐγενία πρὸς τὸ βαλάντιόν της κ' ἐκένωσεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Λοιπόν, δέχεσθε; ἐφώνησε κλαίουσα ἐκ χαρᾶς. Μὴ φοβῆσθε, ἐξάδελφέ μου· θὰ πλουτήσετε. Τὰ χρήματα αὐτὰ θὰ σᾶς φέρουν τύχην. Μίαν ἡμέραν μοῦ τὰ ἐπιστρέφετε, ἤ, ἂν θέλετε, συντροφεύομεν. Ὅπως θέλετε. τέλος πάντων· δέχομαι ὅ,τι ὅρους θέλετε. Ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε νὰ θεωρήσετε τόσον σπουδαῖον τὸ μικρόν μου δῶρον.

Ὁ Κάρολος κατώρθωσε τέλος νὰ ἐκφράσῃ τὰ αἰσθήματά του.

— Ναί, Εὐγενία, θὰ εἶχα πολὺ μικρὰν ψυχήν, ἂν δὲν ἐδεχόμην. Θὰ μοῦ συγχωρήσῃς ὅμως μικρὰν ἀνταπόδοσιν καὶ ἴσην ἐμπιστοσύνην πρὸς τὴν ἐμπιστοσύνην σου.

— Τί θέλετε; εἶπεν ἔντρομος.

— Ἄκουσε, ἀγαπητή μου ἐξαδέλφη. Ἔχω ἐκεῖ.. — καὶ διακοπεὶς ἔδειξεν ἐπὶ τῆς σκευοθήκης μικρὸν τετράγωνον κιβώτιον, περιτετυλιγμένον διὰ δερματίνης θήκης— ἐκεῖ, βλέπεις, ἀντικείμενον πολύτιμον δι' ἐμὲ ὡς ἡ ζωή μου. Τὸ κιβώτιον αὐτὸ εἶνε δῶρον τῆς μητρός μου. Ἀπὸ τὸ πρωῒ σήμερον συλλογίζομαι, ὅτι ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸν τάφον της, θὰ ἐπώλει μόνη της τὸν χρυσόν, ὅσον ἐσπατάλησεν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ σκεύους ἡ φιλοστοργία της· δι' ἐμὲ θὰ ἦτο ἱεροσυλία νὰ τὸ κάμω.

Ἡ Εὐγενία ἔσφιγξε σπασμωδικῶς τὴν χεῖρα τοῦ ἐξαδέλφου της, ἀκούσασα τὰς λέξεις ταύτας.

— Ὄχι, ὑπέλαβεν ἐκεῖνος μετὰ μικρὰν παύσιν, καθ' ἣν ἠτένισαν ἐπ' ἀλλήλους ἀμφότεροι ἔνδακρυ βλέμμα, ὄχι, δὲν θέλω νὰ τὸ καταστρέψω ἢ νὰ τὸ διακινδυνεύσω κατὰ τὰς περιοδείας μου. Σύ, φιλτάτη Εὐγενία, θὰ γείνῃς θεματοφύλαξ του. Οὐδέποτε φίλος ἐνεπιστεύθη εἰς φίλον ἱερώτερον κειμήλιον. Ἰδὲ καὶ κρίνε.

Λαβὼν δὲ τὸ κιβώτιον, ἐξήγαγεν αὐτὸ τῆς θήκης του, τὸ ἤνοιξε καὶ ἔδειξε περίλυπος εἰς τὴν κατάπληκτον ἐκ θαυμασμοῦ ἐξαδέλφην του πολύτιμον κομμοθήκην, ἧς τὰ χρυσᾶ σκεύη καθίστα πολυτιμότερα ἡ ἐξαίρετος ἐργασία μᾶλλον ἢ τὸ βάρος τοῦ χρυσοῦ.

— Αὐτὸ τὸ ὁποῖον θαυμάζεις εἶνε τίποτε, εἶπε πιέζων ἐλατήριον καὶ ἀποκαλύπτων δεύτερον τῆς κυτίδος πυθμένα.—Ἰδοὺ τί ἀξίζει δι' ἐμὲ ὅλον τὸν κόσμον.

Ἐξήγαγε δὲ τοῦ κιβωτίου δύο ὁμοιώματα, ἀριστοτεχνήματα τῆς κυρίας Μιρβέλ,[1] περιβαλλόμενα βαρύτιμα πλαίσια ἐκ μαργαριτῶν.

— Ἄχ! τί εὔμορφη κυρία! δὲν εἶνε αὐτὴ εἰς τὴν ὁποίαν ἐγράφ...

— Ὄχι, ἀπήντησεν ὁ Κάρολος μειδιῶν. Εἶνε ἡ μήτηρ μου. Ἰδοὺ καὶ ὁ πατήρ μου· ὁ θεῖός σου καὶ ἡ θεία σου. Γονυπετὴς ἔπρεπε νὰ σὲ παρακαλέσω, Εὐγενία, νὰ μοῦ φυλάξῃς αὐτὸν τὸν θησαυρόν. Ἂν χαθῶ, καὶ χαθῇ καὶ ἡ μικρά σου περιουσία, ὁ χρυσὸς αὐτὸς θὰ σὲ ἀποζημιώσῃ. Αὐτὰς δὲ τὰς δύο εἰκόνας εἰς σὲ μόνην ἠμπορῶ νὰ τὰς ἐμπιστευθῶ. Σὺ μόνη εἶσαι ἀξία νὰ τὰς διατηρήσῃς. Κατάστρεψέ τας ὅμως διὰ νὰ μὴ μεταβοῦν κατόπιν σου εἰς ἄλλας χεῖρας...

Ἡ Εὐγενία ἐσίγα.

— Λοιπόν, δέχεσαι; προσέθηκεν ἐπιχαρίτως ὁ Κάρολος.

Ἀκούσασα ἐπαναλαμβανομένας τὰς λέξεις, ἃς εἶχεν εἰπεῖ πρὸ μικροῦ εἰς τὸν ἐξάδελφόν της, ἠτένισεν ἐπ' αὐτὸν τὸ πρῶτον βλέμμα γυναικὸς ἀγαπώσης, βλέμμα βαθὺ ἐπίσης καὶ ἐρωτότροπον.

Ἐκεῖνος ἔλαβε τὴν χεῖρά της καὶ τὴν ἠσπάσθη.

— Ἄγγελε ἁγνότητος! ἐφώνησε. Τὰ χρήματα δὲν θὰ ἔχουν ποτὲ σημασίαν δι' ἡμᾶς· δὲν εἶν' ἀλήθεια; Τὸ αἴσθημα θὰ ἦνε τὸ πᾶν, διότι τὸ αἴσθημα δίδει σημασίαν εἰς τὰ χρήματα.

[1] Rue de Mirbel, ὀνομαστὴ γαλλὶς προσωπογράφος, σύζυγος τοῦ ὁμωνύμου γάλλου βοτανικοῦ, γεννηθεῖσα ἐν ἔτει 1796, ἀποθανοῦσα τὸ 1849. Σ.τ.Μ.

Digitized by Google

— Πῶς ὁμοιάζετε τὴν μητέρα σας; Εἶχε τόσον γλυκεῖαν φωνήν, καθὼς σεῖς;

— Ὢ, πολὺ γλυκυτέραν . . .

— Διὰ σᾶς, βέβαια, εἶπε ταπεινοῦσα τὰ βλέφαρα. Ἐλᾶτε τόρα, κοιμηθῆτε. Τὸ ἀπαιτῶ. Εἶσθε κουρασμένος. Αὔριον πάλιν.

Ἀπέσυρε δὲ ἠρέμα τὴν χεῖρά της ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἐξαδέλφου της, ὅστις συνώδευσε φωτίζων αὐτήν. Ὅτε δ' ἔφθασαν ἀμφότεροι εἰς τὴν φλιὰν τῆς θύρας,

— Ὢ! εἶπεν ὁ Κάρολος. διατί εἶμαι πτωχός;

— Τί σημαίνει! ἀπήντησεν ἐκείνη, ὁ πατήρ μου, νομίζω, εἶνε πλούσιος.

— Ταλαίπωρον παιδί, ὑπέλαβεν ὁ Κάρολος, προχωρῶν ἓν βῆμα ἐντὸς τοῦ δωματίου καὶ στηρίζων τὰ νῶτα πρὸς τὸν τοῖχον, ἂν ἦτον πλούσιος δὲν θ' ἄφινε τὸν πατέρα μου ν' ἀποθάνῃ, δὲν θὰ ἄφινε σᾶς εἰς τοιαύτην κατάστασιν, θὰ ἔζη τέλος πάντων ἀλλέως.

— Ἀλλὰ ἔχει τὸ Φροαφών.

— Καὶ τί ἀξίζει τὸ Φροαφών;

— Δὲν ἠξεύρω. Ἔχει καὶ τὸ Νοαγέ.

— Κανὲν ἐλεεινὸν ἀγροκήπιον . . .

— Ἔχει ἀμπέλια, λειβάδια . . .

— Ἀσήμαντα πράγματα, εἶπε περιφρονητικῶς ὁ Κάρολος. Ἂν ὁ πατήρ σου εἶχεν ὄχι πολλὰ, ἀλλ' εἰκοσιτέσσαρας μόνον χιλιάδας φράγκα εἰσόδημα, θὰ ἔμενες εἰς αὐτὸ τὸ ψυχρὸν καὶ γυμνὸν δωμάτιον;

Προχωρήσας δ' ἓν ἔτι βῆμα,

— Αὐτοῦ λοιπὸν θὰ φυλαχθοῦν οἱ θησαυροί μου; εἶπε, δεικνύων τὴν γηραιὰν σκευοθήκην, ἵνα κρύψῃ τοὺς διαλογισμούς του.

— Πηγαίνετε νὰ κοιμηθῆτε, ἀπήντησεν ἡ Εὐγενία, μὴ ἀφίνουσα αὐτὸν νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ ἀνευτρέπιστον δωμάτιόν της.

Ὁ Κάρολος ἀπεσύρθη, καὶ ἐκαλονυκτίσθησαν ἀμφότεροι δι' ἀμοιβαίου μειδιάματος.

Ἀμφοτέρους ὅμοια ἐκοίμιζαν ὄνειρα· ὁ δὲ Κάρολος ἤρχισεν ἔκτοτε μετριάζων διὰ ροδίνης ἀποχρώσεως τὸ πένθος του.

[Ἕπεται συνέχεια]

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΕΙΑ

Ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς ἐν ἔτει 1859 τοῦ τηλεγράφου εἰς τὴν Ἑλλάδα μέχρι σήμερον, αἱ τηλεγραφικαὶ γραμμαὶ ἐπεξετάθησαν ἐφ' ὅλων τῶν σπουδαίων σημείων τοῦ Κράτους, συνδεθεισῶν πρὸς ἀλλήλας τῶν πρωτευουσῶν τῶν Νομῶν πάντων, καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, πλὴν ὀκτώ.

Πᾶσα ἡ τηλεγραφικὴ ὑπηρεσία εἶνε ἀνατεθειμένη εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, καὶ διεξάγεται ὑπὸ ἰδιαιτέρας Διευθύνσεως. Αὐτὴ δὲ ἡ Κυβέρνησις διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς ὑπαλλήλων κατασκευάζει καὶ διατηρεῖ τὰς εναερίους γραμμάς· ἡ δὲ κατασκευὴ καὶ συντήρησις τῶν ὑποβρυχίων εἶνε ἀνατεθειμένη, κατὰ τὸ πλεῖστον, εἰς τὴν ἑταιρίαν «Eastern Telegraph Limited». Ἐκ τῶν ὑποβρυχίων γραμμῶν ἡ Κυβέρνησις διατηρεῖ μόνον τὴν μεταξὺ Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου, τὴν μεταξὺ τοῦ Πόρου καὶ τοῦ ἄκρου τῆς Πελοποννήσου, τὴν μεταξὺ τοῦ ἀκρωτ. Ἀρτεμισίου καὶ Σκιάθου, τὴν μεταξὺ Σκιάθου καὶ Σκοπέλου, τὴν μεταξὺ Ὠρεῶν καὶ τῆς ἀπέναντι παραλίας τῆς Φθιώτιδος, ἐξ ἧς ἄρχεται ἡ εναέριος γραμμὴ εἰς Γαρδίκιον, τὴν μεταξὺ Κέας καὶ Λαυρείου, τὴν μεταξὺ Νεαπόλεως καὶ Κυθήρων. Ὡσαύτως τὴν τοῦ πορθμοῦ Εὐβοίας, τὴν μεταξὺ Σαλαμῖνος καὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀττικῆς. Εἰς τὴν κυβέρνησιν δὲ ἀνήκουσι καὶ τὰ καλώδια, ἅτινα θὰ συνδέσωσι τὰς νήσους Πάρον, Νάξον, Ἴον, Θήραν πρὸς τὴ Σῦρον.

Αἱ ἕδραι τῶν τηλεγραφείων κατ' ἐπαρχίας καὶ δήμους εἶνε διεσπαρμέναι κατὰ τοὺς ἑπομένους πίνακας.

Στερεὰ Ἑλλάς.

Ἐπαρχία Ἀττικῆς (Δῆμοι 8). Δῆμος Ἀθηναίων, *Ἀθῆναι. Κηφισία, Τατόϊον.* Δῆμ. Λαυρείου, *Λαύρειον.* Δῆμ. Πειραιέων *Πειραιεύς.*

Ἐπαρχία Μεγαρίδος (Δῆμοι 5) Δῆμος Ἐλευσῖνος, *Ἐλευσίς.* Δῆμ. Μεγαρέων, *Μέγαρα.* Δῆμ. Σαλαμῖνος, *Σαλαμίς.*

Ἐπαρχία Θηβῶν (Δῆμοι 7) Δῆμ. Θηβῶν, *Θῆβαι.*

Ἐπαρχία Λεβαδείας (Δῆμοι 6). Δῆμος Λεβαδείας, *Λεβάδεια.* Δῆμ. Διστομίων, *Δίστομον.*

Ἐπαρχία Μεσολογγίου (Δῆμοι 5). Δῆμος Μεσολογγίου, *Μεσολόγγιον.* Δῆμ. Αἰτωλικοῦ, *Αἰτωλικόν.* Δῆμος Μακρυνείας, *Γαβαλοῦ.*

Ἐπαρχία Βάλτου (Δῆμοι 4). Δῆμος Ἀμβρακίας, *Κραβασαρᾶς.*

Ἐπαρχία Τριχωνίας (Δῆμοι 4). Δῆμος Ἀγρινίου, *Ἀγρίνιον.* Δῆμ. Παμφίας *Κεφαλόβρυσον**.

Ἐπαρχία Εὐρυτανίας (Δῆμοι 9). Δῆμος Καρπενησίων *Καρπενήσιον*[1]. Δῆμ. Ἀγραίων, *Κεράσοβον.* Δῆμ. Κτημενίων, *Φουρνᾶ.*

Ἐπαρχία Ναυπακτίας (Δῆμοι 7). Δῆμος Ναυπάκτου, *Ναύπακτος.* Δῆμ. Προσχίου, *Πλάτανος**.

Ἐπαρχία Βονίτσης καὶ Ξηρομέρου (Δῆμοι 5). Δῆμος Ἀνακτορίων, *Βόνιτσα* καὶ *Ζαβέρδα.* Δῆμος Ἀστακοῦ, *Ἀστακός.* Δῆμ. Ἐχίνου, *Κατοῦνα.*

Ἐπαρχία Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος (Δῆμοι 12). Δῆμος Λαμιέων, *Λαμία.* Δῆμ. Πτελεατῶν *Σούρπη.* Δῆμ. Ὑπάτης, *Ὑπάτη.* Δῆμ. Φαλάρων, *Στυλίς.* Δῆμ. Ὀμιλαίων, *Γαρδίκιον.* Δῆμ. Νέας Μιζέλης, *Νέα Μιζέλα.* Δῆμ. Σπερχειάδος *Ἀγᾶ**.

Ἐπαρχία Παρνασίδος (Δῆμοι 8). Δῆμος Ἀμφίσσης, *Ἄμφισσα.* Δῆμος Γαλαξειδίου, *Γαλαξείδιον.*

*. Τὰ φέροντα ἀστερίσκον τηλεγραφεῖα ἤδη συνιστῶνται.

1. Ὑπάρχει καὶ ἐν Καρύτσῃ, ἀλλὰ δὲν λειτουργεῖ.

Digitized by Google

Ἐπαρχία Λοκρίδος (Δῆμ. 9). Δῆμος Ἀταλάντης, *Ἀταλάντη*. Δῆμ. Δρυμίας, *Δαδίον**.

Ἐπαρχία Δωρίδος (Δῆμοι 7). Δῆμος Αἰγιτίου, *Λοιδωρίκιον*. Δῆμ. Τολοφῶνος, *Βιτρινίτσα*.

Ἐκ τούτων προκύπτει ὅτι ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι ὑπάρχουσι 39 τηλεγραφεῖα, διεσπαρμένα εἰς 36 δήμους ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν 96 δήμων, οὓς περιλαμβάνουσιν αἱ 14 ἐπαρχίαι αὐτῆς.

Πελοπόννησος.

Ἐπαρχία Ναυπλίας (Δῆμοι 5). Δῆμος Ναυπλιέων, *Ναύπλιον*.

Ἐπαρχία Ἄργους (Δῆμοι 6). Δῆμ. Ἀργείων, *Ἄργος*.

Ἐπαρχία Κορινθίας (Δῆμοι 11). Δῆμ. Κορινθίων, *Νέα Κόρινθος*. Δῆμος Τρικάλων, *Ξυλόκαστρον* Δῆμ. Σικυῶνος, *Κιάτον*. Δῆμ. Περαχώρας, *Καλαμάκιον*.

Ἐπαρχία Μαντινείας (Δῆμ. 10). Δῆμ. Τριπόλεως, *Τρίπολις*.

Ἐπαρχία Κυνουρίας (Δῆμ 9). Δῆμος Λιμναίου, *Λεωνίδιον*. Δῆμ. Θυρέας, *Ἄστρος*. Δῆμ. Πάρνωνος, *Ἅγ. Πέτρος*.

Ἐπαρχία Γορτυνίας (Δῆμ. 11). Δῆμ. Δημητσάνης, *Δημητσάνα*. Δῆμ. Γόρτυνος, *Καρύταινα*. Δῆμ. Τρικολώνων, *Στεμνίτσα*.

Ἐπαρχία Μεγαλουπόλεως (Δῆμοι 3). Δῆμ. Μεγαλοπόλεως, *Μεγαλόπολις*. Δῆμος Φαλαισίας, *Λεοντάριον*.*

Ἐπαρχία Πατρῶν (Δῆμοι 5) Δῆμ. Πατρέων, *Πάτραι*. Δῆμ. Δύμης, *Κάτω Ἀχαΐα*.

Ἐπαρχία Αἰγιαλείας (Δῆμοι 4). Δῆμ. Αἰγίου, *Αἴγιον*.

Ἐπαρχία Καλαβρύτων (Δῆμοι 13). Δῆμ. Καλαβρύτων, *Καλάβρυτα*. Δῆμ. Ἀροανείας, *Σοπωτόν*.* Δῆμ. Κλειτορίας, *Μαζεῖκα**.

Ἐπαρχία Ἠλείας (Δῆμοι 8). Δῆμ. Λετρίνων, *Πύργος καὶ Κατάκωλον*. Δῆμ. Μυρτουντίων, *Λεχαινὰ καὶ Κυλλήνη*.* Δῆμ. Ἤλιδος, *Γαστούνη* καὶ *Δερβῆ Τσελεπῆ*. Δῆμ. Βουπρασίων, *Μανολάδα*.*

Ἐπαρχία Λακεδαίμονος (Δῆμοι 13). Δῆμος Σπάρτης, *Σπάρτη*.

Ἐπαρχία Γυθείου (Δῆμοι 5). Δῆμ. Γυθείου, *Γύθειον*.

Ἐπαρχία Οἰτύλου (Δῆμοι 5). Δῆμ. Οἰτύλου, *Ἀρεόπολις*.

Ἐπαρχία Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς (Δῆμοι 5). Δῆμ. Μονεμβασίας, *Μονεμβασία*. Δῆμ. Ἀσωποῦ, *Μολάοι*. Δῆμ. Βοιῶν, *Νεάπολις*.

Ἐπαρχία Καλαμῶν (Δῆμοι 5). Δῆμ. Καλαμῶν, *Καλάμαι*. Δῆμος Θουρίας, *Θουρία* (Καμάρι).

Ἐπαρχία Μεσσήνης (Δῆμοι 6). Δῆμ. Παμίσου, *Μεσσήνη* (Νησίον). Δῆμ. Οἰχαλίας, *Μελιγαλᾶ*

Ἐπαρχία Πυλίας (Δῆμοι 5). Δῆμ. Πυλίων, *Πύλος* Δῆμ. Κολωνίδων, *Κορώνη*. Δῆμ. Μεθώνης, *Μεθώνη*.

Ἐπαρχία Τριφυλίας (Δῆμοι 9) Δῆμ. Κυπαρισσίας, *Κυπαρισσία*. Δῆμ. Ἐ άνης, *Φιλιατρά*. Δῆμ. Πλαταμώδους, *Γαργαλιάνοι*. Δῆμ. Φλεσιάδος, *Λιγούδιστα*. Δῆμ. Δωρίου *Σουλιμᾶ**.

Ἐπαρχία Ὀλυμπίας (Δῆμοι 6). Δῆμος Ἀνδριτσαίνης, *Ἀνδρίτσαινα*. Δῆμ. Βώλακος, *Ἀγουλινίτσα*.

Ἐπαρχία Σπετσῶν καὶ Ἑρμιονίδος (Δῆμοι 4). Δῆμ. Σπετσῶν, *Σπέτσαι*. Δῆμ. Κρανιδίου, *Κρανίδιον*.

Ἐπαρχία Ὕδρας καὶ Τροιζηνίας (Δῆμοι 4). Δῆμ. Ὕδρας, *Ὕδρα* Δῆμ. Τροιζηνίων, *Πόρος*.

Ἐν Πελοποννήσῳ ὑπάρχουσιν ἐν ὅλῳ 52 τηλεγραφεῖα, διεσπαρμένα εἰς 49 δήμους ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν 152 δήμων, οὓς περιλαμβάνουσιν αἱ 22 ἐπαρχίαι τῆς Χερσονήσου, εἰς ἃς καταλεκτέον καὶ τὰς νήσους Ὕδραν, Σπέτσας καὶ Πόρον.

Εὔβοια καὶ βόρειοι Σποράδες.

Ἐν ταῖς νησιωτικαῖς ἐπαρχίαις τῆς Εὐβοίας καὶ τῶν βορείων Σποράδων αἱ ἕδραι τῶν τηλεγραφείων ἔχουσιν οὕτως·

Ἐπαρχία Χαλκίδος (Δῆμοι 8). Δῆμ. Χαλκιδέων, *Χαλκίς*. Δῆμ. Νηλέων, *Ἁγ. Ἄννα*. Δῆμ. Κηρέων, *Μαντοῦδι*. Δῆμ. Αἰγέων, *Λίμνη*. Δῆμ. Νέων Ψαρῶν, *Νέα Ψαρά*.*

Ἐπαρχία Ξηροχωρίου (Δῆμοι 3). Δῆμ. Ἱστιαίων, *Ξηροχώριον*. Δῆμ Αἰδηψίων, *Αἰδηψός*.*

Ἐπαρχία Καρυστίας (Δῆμ. 9 μετὰ τοῦ τῆς νήσου Σκύρου). Δῆμ. Κυμαίων. *Κύμη*. Δῆμ. Δυστίων, *Ἀλιβέριον*. Δῆμ. Καρυστίων, *Κάρυστος*. Δῆμ. Μαρμαρίου, *Πεταλίαι νῆσοι*[1].

Ἐπαρχία Σκοπέλου (Δῆμοι 4). Δῆμ. Σκοπέλου, *Σκόπελος*. Δημ. Σκιάθου, *Σκίαθος*.

Ἐν ὅλῳ ἡ Εὔβοια περιέχει 11 τηλεγραφεῖα καὶ αἱ βόρειοι Σποράδες 2. Τηλεγραφεῖα ἑπομένως 13 ἐπὶ 4 ἐπαρχιῶν καὶ 24 δήμων.

Κυκλάδες.

Εἰς τὰς Κυκλάδας νήσους, ὧν ὁ Νομὸς περιλαμβάνει 7 ἐπαρχίας Ἄνδρου, Θήρας, Κέας, Μήλου, Νάξου, Σύρου καὶ Τήνου, περιεχούσας ἐν συνόλῳ δήμους 39, ὑπάρχουσι λειτουργοῦντα τηλεγραφεῖα μόνον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σύρου, ἐν τῷ δήμῳ *Ἑρμουπόλεως*, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἄνδρου δῆμον *Ἄνδρου* καὶ δῆμ. *Κορθίου*, καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις *Τήνου* καὶ *Κέας* ἐν τοῖς ὁμωνύμοις δήμοις καὶ πόλεσιν. Ἔχει δὲ καὶ ἡ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κέας ἀνήκουσα *Κύθνος* τηλεγραφεῖον, ἕνεκα τῶν ἐκεῖ λουτρῶν. Διὰ Β. Διατάγματος ἐκδοθέντος πρὸ ὀλίγου χρόνου ἀπεφασίσθη νὰ συστη-

1. Τὸ τηλεγρ. τοῦτο ἐργάζεται, ὁσάκις μεταβαίνῃ ὁ Βασιλεὺς εἰς τὰς νησίδας αὐτάς, ὅτε παραλαμβάνει τηλεγραφητὴν μεθ' ἑαυτοῦ.

Digitized by Google

θῶσι τηλεγραφεῖα καὶ ἐν ταῖς Κυκλάσι Πάρῳ, Νάξῳ, Ἴῳ, Θήρᾳ, Μυκόνῳ, Μήλῳ, Σίφνῳ, Σερίφῳ, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος συνδεθήσονται μόνον αἱ νῆσοι *Πάρος**, *Νάξος**, *Ἴος** καὶ *Θήρα**. Ὥστε ἐν ταῖς Κυκλάσιν ἀριθμοῦμεν τηλεγραφεῖα μόνον **10**, ἀνὰ ἓν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Σύρου, Κέας, Τήνου, Νάξου, καὶ Θήρας, καὶ δύο ἐν τῇ τῆς Ἄνδρου.

Ἰόνιοι Νῆσοι.

Ἐπαρχία Ζακύνθου (Δῆμ. 10). Δῆμ. Ζακυνθίων, *Ζάκυνθος*.

Ἐπαρχία Κυρκύρας (Δῆμ. 2). Δῆμ. Κερκυραίων, *Κέρκυρα*.

Ἐπαρχία Λευκάδος (Δῆμ. 8). Δῆμ. Λευκαδίων, *Λευκάς*. Δῆμ. Εὐγήρου, *Βασιλική*.

Ἐπαρχία Κραναίας (Δῆμ. 7). Δῆμ. Κρανίων, *Ἀργοστόλιον*.

Ἐπαρχία Πάλλης (Δῆμ. 4). Δῆμ. Ληξουρίου, *Ληξούριον*.

Ἐπαρχία Ἰθάκης (Δῆμ. 4). Δῆμ. Ἰθακησίων, *Ἰθάκη*.

Ἐπαρχία Κυθήρων (Δῆμ. 2). Δῆμ. Κυθηρέων, *Καψάλιον*. Δῆμ. Ποταμίων, *Ποταμός*.*

Ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις, αἵτινες ἀποτελοῦσιν ἐν ὅλῳ **11** ἐπαρχίας, περιλαμβανούσας 54 δήμους, ὑπάρχουσι τηλεγραφεῖα 9, διανεμημένα εἰς 7 ἐπαρχίας. Στεροῦνται τηλεγραφείων αἱ ἐπαρχίαι Μέσσης καὶ Ὄρους τῆς νήσου Κερκύρας, ἡ τῆς Σάμης τῆς νήσου Κεφαλληνίας, καὶ ἡ τῶν Παξῶν.

Ἤπειρος καὶ Θεσσαλία.

Ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις μετὰ τὴν προσάρτησιν συνεστήθησαν ἱκανὰ τηλεγραφεῖα. Ὑπῆρχον δὲ πρὸ ταύτης τοιαῦτα μόνον ἐν Λαρίσῃ, Ἁλμυρῷ, Βόλῳ, Δομοκῷ καὶ Καλαμπάκᾳ, ἅτινα ἠγόρασεν ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις μετὰ τὴν προσάρτησιν ἀντὶ 60,000 δραχμῶν περίπου. Ἤδη ἐν ταῖς ν. ἐπαρχίαις αἱ ἕδραι τῶν τηλεγραφείων εἶνε αἱ ἑξῆς.

Ἐπαρχία Ἁλμυροῦ, *Ἁλμυρός*.
» Ἀγυιᾶς, *Ἀγυιά*.
» Ἄρτης, *Ἄρτα*.
» Βόλου, *Βόλος*.
» Καρδίτσης, *Καρδίτσα* καὶ *Φανάριον*.
» Λαρίσης, *Λάρισα*.
» Τρικάλων, *Τρίκαλα*.
» Τυρνάβου, *Τύρναβος*, *Ραψάνη*, *Πυργητός*[1].
» Δομοκοῦ, *Δομοκός*.
» Καλαμπάκας, *Καλαμπάκα*.

Ἐκ τῶν **11** ἐπαρχιῶν, εἰς ἃς διῃρέθη διοικητικῶς τὸ προσαρτηθὲν μέρος τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας τῇ Ἑλλάδι, δὲν ἔχει τηλεγραφεῖον μόνη ἡ τῶν Τζουμέρκων. Ἐν ταῖς λοιπαῖς δὲ 20 ὑπάρχουσι 12 λειτουργοῦντα.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγομεν ὅτι ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι τηλεγραφεῖα λειτουργοῦντα ἤδη **118**, συνιστῶνται δὲ κατὰ τὰ ἐκδοθέντα Β. Διατάγματα ἕτερα **17**, ὧν τὰς ἕδρας ἐσημειώσαμεν μετ' ἀστερίσκου· ὥστε ἐν ὅλῳ, ὅσονούπω, θὰ ὑπάρχωσιν ἕδραι ἐν ὅλῳ τῷ Βασιλείῳ τηλεγραφείων ἐν ἐνεργείᾳ **135**. Ἤτοι ἐν Πελοποννήσῳ 52, ἐν τῇ Στερεᾷ 39, ἐν Εὐβοίᾳ καὶ Βορ. Σποράσι 13, ἐν ταῖς Κυκλάσι 10, ἐν Ἠπείρῳ καὶ Θεσσαλίᾳ 12, καὶ ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις 9.

Ἐκ τῶν 70 ἐπαρχιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου 8 στεροῦνται τηλεγραφείων ἡ τῶν Τσουμέρκων, Αἰγίνης, Μήλου, Παξῶν, Σάμης καὶ Κραναίας τῆς Κεφαλληνίας, Μέσσης καὶ Ὄρους τῆς Κερκύρας. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων δ' ἔχουσιν αἱ τῆς Ἠλείας καὶ Φθιώτιδος ἀνὰ 7, αἱ τῆς Ἀττικῆς, Χαλκίδος, καὶ Ὀλυμπίας ἀνὰ 5, αἱ τῆς Κορινθίας, Καρυστίας καὶ Βονίτσης ἀνὰ 4, αἱ τῆς Κυνουρίας, Γορτυνίας, Καλαβρύτων, Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς, Πυλίας, Μεγαρίδος, Μεσολογγίου καὶ Εὐρυτανίας ἀνὰ 3, καὶ αἱ λοιπαὶ ἀνὰ 2, καὶ ἀνὰ 1. Ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν τῶν ἐχουσῶν μέγαν ἀριθμὸν δήμων, καὶ πληθυσμὸν ἄνω τῶν **50,000** κατοίκων μετὰ ἑνὸς τηλεγραφείου εἶνε μόνη ἡ τῆς Λακεδαίμονος, ἔχουσα κατοίκους 52,519 καὶ δήμους 13.

Ἐν ταῖς ἐχούσαις τηλεγραφεῖα ἐπαρχίαις ἓν ἑδρεύει ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς ἐπαρχίας, τὰ λοιπά, εἰς τὰς ἐχούσας πλειότερα τοῦ ἑνός, ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν δήμων. Ἓξ μόνον δῆμοι ἐν τῷ Βασιλείῳ ἔχουσι τηλεγραφεῖα μὴ ἑδρεύοντα ἐν τῇ πρωτευούσῃ αὐτῶν, ἀλλ' ἐν ἄλλοις χωρίοις τῆς περιφερείας των, καὶ τοῦτο ἕνεκα λόγων ἐμπορικῶν, βιομηχανικῶν, στρατιωτικῶν, καὶ ἄλλων. Τοιοῦτοι εἶνε ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Ἀττικῆς ὁ δῆμος Λαυρείου (πρωτ. Μαρκόπουλον), ἔχων τὸ τηλεγραφεῖον ἐν Λαυρείῳ, ὁ δῆμος Ἀχαρνῶν (πρωτ. Μενίδιον), ἔχων τὸ τηλεγραφεῖον ἐν Τατοΐῳ. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐλευσῖνος ὁ δῆμος Ἐλευσῖνος (πρωτ. Μάνδρα), ἔχων τὸ τηλεγρ. ἐν Ἐλευσῖνι. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κορινθίας ὁ δῆμος Περαχώρας (πρωτ. Περαχώρα)· τηλεγρ. ἐν Καλαμακίῳ. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καρυστίας ὁ δῆμος Μαρμαρίου (πρωτ. Κατσαρόνι)· τηλεγρ. ἐν Πεταλίαις. Ἐν τῇ ἐπαρχ. Λευκάδος ὁ δῆμος Εὐγήρου (πρωτ. Σύβρος). τηλεγρ. ἐν Βασιλικῇ.

Τέσσαρες μόνον τῶν δήμων τοῦ κράτους ἔχουσι πλειότερα τοῦ ἑνὸς τηλεγραφεῖα ὁ τῶν Ἀθηνῶν 3, ἐν Ἀθήναις, Κηφισίᾳ καὶ Τατοΐῳ, ὁ τῶν Ἀνακτορίων 2, ἐν Βονίτσῃ καὶ Ζαβέρδᾳ, ὁ τῶν Μαρτουντίων 2, ἐν Λεχαινοῖς καὶ Κυλλήνῃ, καὶ ὁ τῶν Λετρίνων 2 ἐν Πύργῳ καὶ Κατακώλῳ.

Ἰδιωτικαὶ τηλεγραφικαὶ γραμμαὶ ἐν Ἑλλάδι δὲν ὑπάρχουσι· πρό τινος χρόνου μόνον ἐξεδόθη

1. Ἐκλείσθη προσωρινῶς.

Β. Διάταγμα χορηγοῦν εἰς τὴν Ἑταιρίαν τῆς τομῆς τοῦ Κορινθιακοῦ Ἰσθμοῦ τὴν ἄδειαν νὰ κατασκευάσῃ καὶ συντηρῇ ἰδίᾳ αὐτῆς δαπάνῃ τηλεγραφικὴν γραμμὴν μεταξὺ τῶν ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς τομῆς γραφείων της καὶ Κορίνθου, ἀπολήγουσαν εἰς τὸ ἐκεῖ τηλεγραφεῖον τῆς κυβερνήσεως, καὶ συναπτομένην δι' αὐτοῦ μετὰ τοῦ συμπλέγματος τοῦ κράτους, πρὸς ταχυτέραν μεταβίβασιν τῶν προωρισμένων δι' αὐτήν, καὶ ἀποστελλομένων παρ' αὐτῆς ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν τηλεγραφημάτων.

Τηλέφωνον δὲ συνέστη πρό τινων μηνῶν μεταξὺ τοῦ γραφείου τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν καὶ τῶν γραφείων τοῦ Ναυστάθμου ἐν Ἀράπῃ τῆς Σαλαμῖνος. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἰδιωτικὸν τηλέφωνον τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας τῶν μεταλλουργείων Λαυρείου, μεταξὺ τοῦ Λαυρείου καὶ τῆς Καμαρίζης, καθὼς καὶ μεταξὺ τῶν ἐν Ἀθήναις Ἀνακτόρων καὶ τοῦ Τατοΐου.

Κατὰ τὸν ὑποβληθέντα εἰς τὴν Βουλὴν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους τοῦ **1883** τὰ ἔξοδα τῆς τηλεγραφικῆς συγκοινωνίας προϋπελογίσθησαν εἰς δραχμὰς νέας **1,494,180**, τὰ δ' ἔσοδα εἰς δρ. ν. **1,220,000**. Τὸ προσωπικὸν δ' ἐν γένει ἀποτελεῖται ἐξ **734** ὑπαλλήλων, κατὰ τὸν ἑξῆς πίνακα.

Προσωπικὸν διευθύνσεως.			
Διευθυντὴς			1
Γραφεὺς ά. τάξ.			1
Κλητὴρ			1
Προσωπικὸν Τηλεγραφείων.			
Ὑποδιευθυνταὶ			15
Τηλεγραφηταὶ	ά.	τάξεως	30
»	β'	»	70
Βοηθοὶ	α'	»	120
»	β'	»	75
Κλητὴρ τῆς κεντρικῆς ἀποθήκης τοῦ ὑλικοῦ			1
Διανομεῖς	α'	τάξεως	75
»	β'	»	35
»	γ'	»	85
Φύλακες ἔφιπποι			80
» πεζοὶ			145

Ἱκανῶς περίεργοι καὶ διδακτικώταται θὰ ἦσαν αἱ σημειώσεις περὶ τοῦ ἀριθμοῦ, κατὰ δήμους καὶ ἐπαρχίας, τῶν πεμφθέντων καὶ ληφθέντων τηλεγραφημάτων, ἐσωτερικῶν τε καὶ ἐξωτερικῶν, μετὰ συγκριτικοῦ πίνακος πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων τῶν ἐπαρχιῶν. Ὡσαύτως περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν χιλιομέτρων τῶν τε συρμάτων, καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν ἐναερίων καὶ ὑποβρυχίων γραμμῶν, περὶ τῆς δαπάνης, καὶ τῶν εἰσπράξεων, τοῦ τρόπου τῆς ὑπηρεσίας, περὶ τοῦ ἐν χρήσει τηλεγραφικοῦ συστήματος, περὶ τοῦ τρόπου τῆς ὑπηρεσίας, τῆς διανομῆς τῶν τηλεγραφημάτων, περὶ τῶν τάξεων τῶν διαφόρων τηλεγραφείων, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στύλων καὶ μονωτήρων, καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν παρατηρήσεων τῶν τηλεγραφητῶν. Ἀλλὰ περὶ τούτων, δὲν ἠδυνάμεθα νὰ γράψωμεν, μὴ ἔχοντες δεδημοσιευμένας προσφάτους πληροφορίας. Ἡ τελευταία, σύντομος καὶ αὕτη, στατιστική, ἡ δημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐσωτερικῶν τηλεγραφικοῦ τμήματος, ἐγένετο τῷ **1876**, ὅτε τὰ τηλεγραφεῖα τοῦ Κράτους ἦσαν 60. ἔκτοτε οὐδεμία ἐκτενὴς δημοσίευσις ἐγένετο.

Ἐν Ἀθήναις, 25 Ἰανουαρίου 1883. Α. Μηλιαράκης.

Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ Α. Υ. ΤΟΥ ΗΓΕΜΟΝΟΣ

τοῦ Μαυροβουνίου.

Κατὰ τὴν μικράν μου διατριβὴν ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Αὐστριακῆς Κροατίας Ἀγράμῃ, ἐσχετίσθην πρός τινα νέον Κροάτην ζωγράφον, ὀνόματι Κικερέζην. Ἐλθὼν ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν οἰκίαν του, τὸν εὗρον σχεδιάζοντα ἱστορικὴν εἰκόνα ἐντὸς μικροῦ ἐργαστηρίου φιλοκάλως κεκοσμημένου δι' ὅπλων μαυροβουνίων καὶ ἀνατολικῶν ταπήτων. Ἐπὶ τῶν τοίχων ἐκρέμαντο πινακογραφίαι τινὲς ἐξαίρετοι καὶ προσωπογραφίαι ἐμφαίνουσαι χεῖρα ἀσφαλῆ, καὶ ἐξέχουσαν περὶ τὸν χρωματισμὸν δεξιότητα.

— Ἔχετε, βλέπω ἐδῶ, κύριε Κικερέζη, τύπους ὡραίους καὶ ζωηρούς.

— Εἶνε ὁπλαρχηγοὶ Μαυροβούνιοι καὶ αἰχμάλωτοι Τοῦρκοι.

— Εἴσθέ ποτε εἰς τὸ Μαυροβούνιον;

— Ἤμην ζωγράφος αὐλικὸς τοῦ ἡγεμόνος Νικολάου.

— Διάβολε!.... τὴν γνωρίζετε λοιπὸν πολὺ καλὰ τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα.

— Ἤμεθα *κρέας καὶ νύχι*.

Καὶ ἀπεχωρίσθητε χωρὶς βέβαια νὰ αἰσθανθῆτε ὀλίγην λύπην.

— Τί νὰ κάμω; Δὲν εἱμπορεῖ νὰ φάγῃ κανεὶς ὅλην του τὴν ζωὴν μένων ζωγράφος τῆς Αὐτοῦ Μαυροβουνιωτικῆς Ὑψηλότητος μὲ μισθὸν πενῆντα φράγκα τὸν μῆνα.

— Καὶ τὴν τροφήν, ὑποθέτω.

— Ὄχι, κατοικίαν μόνον! ὤ, ὁλόκληρον οἰκίαν εἶχον εἰς τὴν κατοχήν μου μὲ τὴν παρατήρησιν ὅμως ὅτι ἐπειδὴ ὁ Ἡγεμὼν δὲν ἐνοικιάζει καὶ ἔπιπλα, ἐστερούμην, φυσικῷ τῷ λόγῳ, ἐπίπλων.

— Καὶ πῶς ἐκάμνετε;

— Ἐπλάγιαζα κατὰ γῆς ἔχων προσκέφαλον τὴν χρωματοθήκην μου.

— Ἀλλὰ τοὐλάχιστον θὰ ἐλάβετε παράσημον, διότι ὁ βίος σας αὐτὸς ἦτο βίος ὡς ἐν στρατοπέδῳ.

— Ὄχι, κύριέ μου, διότι δὲν ἠθέλησα νὰ πε-

Digitized by Google

ριμείνω τὴν παρασημοφορίαν μου. Ὅ,τι εἶχα νὰ κάμω τὸ ἔκαμα, καὶ δὲν ἔκαμα ὀλίγα πράγματα. Ἀκούσατε νὰ ἴδῆτε! Ἐζωγράφησα τὸν Ἡγεμόνα πεζόν, ἔφιππον, παίζοντα *μπιλλιάρδον*, κηρύττοντα τὴν ἔναρξιν τοῦ κοινοβουλίου, καθήμενον εἴτε ὑπὸ τὴν σκιὰν φυλλύρας εἴτε ἐπὶ πέτρας, προσευχόμενον ἀνήμερα τὸ Πάσχα πρὸ τοῦ ἀνοικτοῦ τάφου τοῦ θείου του, κυνηγοῦντα ἄρκτον ἢ *τσακάλι*, κυριεύοντα ἐξ ἐφόδου φρούριον Τουρκικόν, ἀκροώμενον τὴν μουσικὴν τῆς *γούσλας*, ἐπιδεικνύοντα εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας ἐπί τινος *ταράτσας* τοῦ Καττάρου τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν πασαλειμμένας πετρέλαιον τὸ ὁποῖον ἀνέδιδε μεγάλας φλόγας. Τέλος τὸν παρέστησα κάμνοντα τὸ μέγιστον τῶν ἐγκλημάτων εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ὑποπέσῃ ὁ Μαυροβούνιος, καταπατῶν τὰ πατροπαράδοτα ἔθιμα τοῦ τόπου του, — ἐζωγράφησα τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα περιδιαβάζοντα δημοσίᾳ μετὰ τῆς γυναικός του.

— Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἐγὼ εἰξεύρω οἱ Μαυροβούνιοι δὲν εἶνε πλέον Μουσουλμάνοι.

— Ὄχι, ὄχι, κύριέ μου, διότι τὸ καθ' αὐτὸ ἐπάγγελμά των εἶνε νὰ κόπτουν Τούρκων κεφαλάς· ἀλλὰ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν γυναικῶν ἔμειναν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ μένουν Μουσουλμάνοι· διότι τὰς θεωροῦν ὡς ὄντα κατώτερα, ἄξια τὸ πολὺ πολὺ νὰ πηγαίνουν νὰ βόσκουν τὰ ποίμνιά των εἰς τὰ βουνά, νὰ κόπτουν ξύλα καὶ νὰ γεμίζουν τὸ *τσιμποῦκι* τῶν ἀνδρῶν των. Ἀλλ' ὁ Ἡγεμὼν προτείνων εἰς ἐμὲ νὰ τὸν ζωγραφήσω μαζὶ μὲ τὴν γυναῖκά του, εἶχε βέβαια τὸν σκοπόν του, ἤλπιζεν ὅτι διὰ τοῦ μέσου τούτου θὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς ὑπηκόους αἰσθήματα χριστιανικώτερα, ἀλλὰ κανεὶς δέν τον ἤκουσεν, ἐπῆγε χαμένον τὸ σχέδιόν του.

— Καὶ αἱ ἀξιόλογοι αὐταὶ εἰκόνες εἶν' ἐκτεθειμέναι εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἡγεμόνος;

— Μάλιστα, κύριέ μου, στολίζουν τὴν αἴθουσαν τοῦ *μπιλλιάρδου*.

— Τοῦ *μπιλλιάρδου*; ἐπανέλαβον νομίσας ὅτι παρήκουσα.

— Μάλιστα, μάλιστα τοῦ μπιλλιάρδου, διότι οἱ Μαυροβούνιοι οὕτω πως ὀνομάζουν περισσότερον τὰ ἀνάκτορα, ἀφ' ὅτου ἡ Αὐτοῦ Ὑψηλότης ἔστησεν ἐκεῖ μέσα μπιλλιάρδο. Τὸ γεγονὸς τοῦτο θὰ μείνῃ ἱστορικὸν καὶ αἱ μέλλουσαι γενεαὶ θά το ψάλλουν μὲ τὴν *γοῦσλαν*· ὅταν τὸ ἔφεραν εἰς τὴν Κετίγνην, ὅλοι κατ' ἀρχὰς ἐνόμισαν ὅτι ἦτο κλίνη... Ἀλλὰ σήμερον εἰς τὴν *αἴθουσαν τοῦ μπιλλιάρδου* συνέρχεται ἡ Γερουσία καὶ ἀνάμεσα εἰς δύο *καραμπόλες* ἀποφασίζουν τὸν πόλεμον ἢ ψηφίζουν τοὺς φόρους.

— Μὰ τὸ ναί, μὲ τοὺς λόγους σας μοῦ ἔρχεται ὄρεξις νὰ παίξω μίαν *παρτίδα* μὲ τὸν Ἡγεμόνα.

— Καὶ νὰ ἴδῆτε! Ἡ ἐθιμοταξία ἀπαιτεῖ ὁσάκις ὁ ἡγεμὼν παίζει μὲ ξένους, πάντοτε αὐτὸς νὰ κερδαίνῃ. Οἰκονομεῖ τὸν καπνόν του... Ἀλλὰ δὲν ἐτελείωσα τὴν ἱστορίαν μου... Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἐζωγράφησα τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα εἰς δύο ἢ τριῶν δωδεκάδων διαφόρους θέσεις κατ' ἐκλογήν του, ὤφειλον νὰ ζωγραφήσω καὶ τὰ ὀκτὼ τέκνα του, ἓν ἀγοράκι καὶ ἑπτὰ κοριτσάκια, ἐξ ὧν τὸ τελευταῖον ἐκρέματο εἰς τὸ στῆθος τῆς μητρός του. Ἠναγκάσθην ἔπειτα νὰ ζωγραφήσω τὸν πρόεδρον τῆς Γερουσίας Βόζον Πέτροβιτς, ὁ ὁποῖος κτυπᾷ τὸν ἀνώτατον μισθὸν μετὰ τὸν Ἡγεμόνα — τέσσαρας χιλιάδας φραγκάκια. Ἦλθεν ἔπειτα ἡ σειρὰ τῶν δώδεκα γερουσιαστῶν· τοὺς ἐζωγράφησα μὲ τὸ *τσιμποῦκι* των, τὰ ὑψηλά των ὑποδήματα, τοὺς χιτῶνάς των ἀπὸ λευκὴν λευκὴν φανέλλαν, τὰ χρυσοκέντητα κατακόκκινα σταυρωτά των, ὁλόκληρον ὁπλοθήκην: *γαντζάρια* με λαβὴν ἀδαμαντοστόλιστον, *ρεβόλβερ* καὶ πιστόλια ἐπηργυρωμένα, ὁλόκληρον ἔκθεσιν ὅπλων στημένην εἰς τὴν μέσην των. Τέλος πάντων ἐζωγράφησα καὶ τοὺς τέσσαρας ὑπουργούς, τὸν γραμματέα τοῦ Ἡγεμόνος, τὸν μητροπολίτην Ἱλαρίωνα, τὸν ἀρχιμουσικὸν τῆς πρωτευούσης Σχούλτς Γερμανὸν μὲ γενάκια 'σὰν πτερύγια τῆς φώκης, ὅστις διέφθειρε τὴν ἠχὼ τοῦ Μαυροβουνίου διδάξας αὐτὴν νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τοὺς χοροὺς τοῦ Στράους καὶ τὴν *Ἀγγώ*... Ἀφ' οὗ λοιπὸν οὕτω πως ἐξήντλησα τὸ Μαυροβούνιον ἠθέλησα νὰ φύγω. — «Ποιός το λέει; μ' εἶπεν ὁ Ἡγεμών, ἐννοῶ νά μου συμπληρώσῃς τὴν πινακοθήκην μου.

— Ἀλλά, Ὑψηλότατε, ἔχετε ἑκατὸν πενῆντα κάπου εἰκόνας· δὲν σας λανθάνει δὲ ὅτι δὲν εἰμποροῦμεν νὰ ζωγραφήσωμεν καὶ τὰς γυναῖκας.

– Θὰ μείνῃς· ἤκουσες τί σε λέγω; εἶπεν ὁ ἡγεμὼν ἐξαφθείς. Τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα, θὰ ὑπάγωμεν πάλιν νὰ θερίσωμεν μερικὰ κεφάλια. Μὲ τὸ ἕνα σου τὸ χέρι θὰ κρατῇς τὴν χρωματοθήκην σου καὶ μὲ τὸ ἄλλο σου τὸ ὅπλον, καὶ ἐκεῖ θά μου *σκαρώσῃς* μίαν συλλογὴν πολεμικῶν εἰκόνων, ἀντιγραφὴν ἀπὸ τὴν φύσιν.

— Μά, Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθην, δὲν εἶν' εὔκολον νὰ ἐργάζεται κανεὶς καὶ νὰ χορεύουν γύρω του τὰ βόλια τοῦ ἐχθροῦ... Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν πιστεύω νὰ ξανάγεινε ἀλλοῦ πουθενά.

— Τόσον τὸ καλλίτερον· θὰ λέγουν ἴσα ἴσα ὅτι μόνος ὁ ζωγράφος τοῦ Ἡγεμόνος τοῦ Μαυροβουνίου ἔχει τὴν μεγάλην τύχην νὰ ζωγραφίζῃ καὶ νὰ πολεμῇ συγχρόνως».

Τί τα θέλετε, ἤμην ἀπηλπισμένος, διότι ὁ Ἡγεμὼν παρήγγειλε νά με ἐπιτηροῦν μὴ φύγω. Θέλων λοιπὸν καὶ μὴ θέλων ἠναγκάσθην νὰ παρακολουθήσω τὸν στρατόν Μετὰ τέσσαρας ἡμέρας εἶχα μίαν μεγάλην εἰκόνα εἰς δέκα μέρη τρυπημένην ἀπὸ σφαίρας Τουρκικάς.

— Λαμπρά! τί φυσικὴ ὅπου εἶνε! πόσον καλὰ παριστάνει τὸ πρᾶγμα! ἀνεφώνησεν ἔνθους ἡ

Digitized by Google

Αὐτοῦ Ὑψηλότης, καὶ δὲν ἔχεις καὶ ἀνάγκην νὰ ζωγραφήσῃς τὰς σφαίρας».

Ἐν διαστήματι δύο μηνῶν παρεστάθην εἰς τρεῖς μεγάλας μάχας καὶ εἰς εἰκοσιτέσσαρας συμπλοκάς, τὰς ὁποίας ἐζωγράφησα ὅλας ἀπὸ τὴν φύσιν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πρώτην κατατρόπωσιν τοῦ ἡγεμονικοῦ στρατοῦ εὗρηκα εὐκαιρίαν καὶ τὸ ἔστρηψα.

— Ἐπήρατε, βλέπω, καὶ τὴν στολήν σας, εἶπον πρὸς τὸν Κύριον Κικερέζην, ὑπανεγείρων μακρὸν ἐκ λευκῆς φλανέλλας χιτῶνα κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ τοίχου.

— Μάλιστα, ἰδοὺ καὶ τὸ ὅπλον μου καὶ τὰ πιστόλια μου. Εἰς τὸ Μαυροβούνιον εἶνε ἐπονείδιστον πρᾶγμα εἰς τὸν ἄνδρα νὰ ἐξέρχεται ἄοπλος, εἶνε τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἐξήρχετο εἰς περίπατον μετὰ τῆς γυναικός του.

Ἀλλ' ἡ ὥρα παρήρχετο καὶ ἐγὼ εἶχον ἐπισκεφθῇ τὸν φίλον μου ἵνα τὸν παρακαλέσω νὰ μεταβῶμεν ὁμοῦ εἰς τὴν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τελουμένην πανήγυριν. Τῷ ἀνεκοίνωσα τὴν παράκλησίν μου, ἥτις καὶ ἐγένετο προθύμως ἀποδεκτή, καὶ μετ' ὀλίγην ὥραν ἐξεκινήσαμεν.

[Ἐκ τῶν τοῦ V. Tissot] γ.

Τὸ ἑπόμενον περίεργον κεφάλαιον περὶ τῶν ἐπισήμων βασιλικῶν δείπνων παρὰ τοῖς Βυζαντίνοις καὶ ἰδίως κατὰ τὸ δωδεκαήμερον τῆς Χριστοῦ γεννήσεως ἀπεσπάσαμεν ἐκ μελέτης τοῦ κ. Π. Καλλιγᾶ «Περὶ τοῦ τυπικοῦ τῆς Βυζαντίου Αὐλῆς», ἣν μετ' ἄλλων αὐτοῦ μελετῶν καὶ λόγων ἐξέδωκε πρό τινος ἐν ὀγκώδει τόμῳ ἐκ τῶν καταστημάτων Ἀνδρ. Κορομηλᾶ.

ΕΟΡΤΑΙ ΕΝ ΤΗι ΒΥΖΑΝΤΙΝΗι ΑΥΛΗι

—

... Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εἰκόνος προσθέτομεν ἐνταῦθα ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν ἐπισήμων βασιλικῶν δείπνων καὶ ἰδίως κατὰ τὸ δωδεκαήμερον τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, ὅτε ἐτελοῦντο τὰ περιφανέστερα ἐν τῷ μεγάρῳ τῶν δεκαεννέα ἀκουβίτων.

Ἀλλὰ πρὸ τῆς ἑστιάσεως πρέπει νὰ περιγράψωμεν, ἐξ ὅσων γινώσκομεν, τὸ μέγα ἑστιατόριον τῶν ιθʹ ἀκουβίτων. Τὸ ἑστιατόριον τοῦτο, οὗ τὸ ὕψος ἦτον ἀνάλογον πρὸς τὸ μέγεθος, ὠνομάσθη οὕτω ἐκ τῶν δεκαεννέα ἠρμένων εἰς ὕψος καὶ μαλακῶν στρωμνῶν, εἰς ἃς ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ οἱ συγκεκλημένοι εἰς εὐωχίαν κατέκειντο. Συνήθως οἱ Βυζαντῖνοι παρεκάθηντο εἰς τὰς τραπέζας, ἀλλ' ἐξαιρετικῶς ἐν τῷ ἑστιατορίῳ τούτῳ κατεκλίνοντο κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα τῶν ιθʹ ἀκουβίτων. Κατὰ τὸ ἄνω μέρος πρὸς ἀνατολὰς ἦτον ἡ ἡμικύκλιος χρυσῆ Τράπεζα ὡς Ἑλληνικὸν σίγμα, εἰς ἣν παρεκλίνετο ἐν τῷ μέσῳ ὁ αὐτοκράτωρ, μετεωρότερος τῶν ἄλλων, καὶ διὰ τοῦτο ἐκαλεῖτο τὸ μέρος τοῦτο *ποκοπτὴ ἢ ἀποκοπτόν*, εἰς ὃ ἀνήρχετο διὰ τριβάθμου. Ἑκατέρωθεν τῶν ἄκρων τοῦ ἡμικυκλίου τούτου παρετείνοντο ἀνὰ ἐννέα τράπεζαι κατὰ μῆκος, εἰς ἃς παρεκλίνοντο καθ' ἓν μόνον μέρος, ὥστε νὰ βλέπῃ πάντας κατὰ πρόσωπον ὁ Αὐτοκράτωρ. Εἰς ἑκάστην τράπεζαν παρεκλίνοντο 12, καὶ ἀνὰ ἓξ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων τοῦ βασιλέως, εἰς τύπον τῆς ἀποστολικῆς δωδεκάδος· ὥστε μέχρι 228 ἠδύναντο νὰ εἶνε οἱ συγκεκλημένοι.

Αἱ προσκλήσεις ἐγίνοντο πρὸς μὲν τοὺς ἐξοχωτέρους τὴν προτεραίαν, διὰ τοῦ κλήτορος, κατὰ τὸ τυπικὸν τοῦ κλητορολογίου καὶ κατὰ τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὸ ἀξίωμα ἑκάστου, πρὸς δὲ τοὺς εὐτελεστέρους αὐθημερὸν τὸ πρωΐ.

Εἰς τὴν πολυσχιδῆ ταύτην καὶ ἐξαισίαν ἑστίασιν ἤρχοντο πάντες ἐν τῇ ἁρμοζούσῃ στολῇ, φέροντες χλαμύδας καὶ ὑποδεδεμένοι τὰ ἁρμόζοντα πέδιλα (καμπάγια), οἱ δὲ ὑποδεέστεροι τὰ *ἀλλαξήματα*· διότι ὡς ῥηθήσεται, κατὰ τὴν ἑστίασιν ἀπετίθεντο καὶ περιεβάλλοντο πάλιν τοὺς ἐπενδύτας.

Κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσκλήσεως συνηθροίζοντο πάντες ἐπὶ τῆς παρακειμένης αἰθούσης, περιμένοντες ν' ἀνοιχθῇ ἡ διαχωρίζουσα αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἑστιατορίου πορφυρᾶ αὐλαία (τὸ βῆλον). Κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως συνεκαλοῦντο ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ 168, ἐκ τῶν Ἀγαρηνῶν τοῦ Πραιτωρίου 24, ἐκ τῶν φίλων Βουλγάρων 12 καὶ 12 πένητες ἀδελφοί. Ἀνασυρομένης τῆς πορφυρᾶς αὐλαίας (τοῦ βήλου), πρῶτος εἰσήρχετο ὁ Αὐτοκράτωρ, φέρων τὸ στέμμα καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν θαλαμηπόλων. Ἅμα ἔφθανεν εἰς τὴν ἀποκοπτὴν τράπεζαν, ὁ τῆς καταστάσεως (τελετάρχης ἐφαπλῶν τὰς χεῖρας ἔνδοθεν τοῦ χλανιδίου, διότι γυμνὴ χεὶρ δὲν ἅπτεται τοῦ Βασιλέως, ἐβοήθει αὐτὸν ν' ἀνέλθῃ τὸ τρίβαθμον, λέγων καθ' ἕκαστον βάθμον, λατινιστί: πρόσεχε, Δέσποτα, (capta te, Domine).

Τότε εἰσῆγεν ὁ ἀρτικλίνης τοὺς συγκεκλημένους, πρώτους τοὺς 12, τοὺς ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων τοῦ Βασιλέως παρακλινομένους, οἵτινες ἦσαν 2 μάγιστροι, 6 ἀνθύπατοι πατρίκιοι στρατηγοί, 2 φίλοι Βούλγαροι, καὶ 2 ἀξιωματικοὶ ἀπὸ τῆς τοῦ στρατιωτικοῦ λογοθέτου καὶ κατωτέρω. Μετ' αὐτοὺς εἰσήρχοντο οἱ ἀξιωματικοὶ ἅπαντες, φέροντες χλαμύδας καὶ καμπάγια, στοιχηδὸν κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ἀξιώματος· εἵποντο οἱ Ἀγαρηνοὶ λευκοφόροι, ἄζωνοι, ὑποδεδεμένοι, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ λοιποί. Ἅπαντες οὗτοι εἰσήρχοντο στοιχηδόν, κατακειμένου ἤδη τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ μετὰ τὴν ἄφιξιν τῶν ὑπουργῶν τῆς τραπέζης καὶ τῶν αὐλητῶν (τῶν βασιλικῶν βουκαλίων). Ὁ ἀρχιευνοῦχος διὰ νεύματος πρὸς τὸν *τερπνὸν ἢ κλεινὸν καστρίσιον*, ἐδείκνυε τὴν θέσιν ἑκάστου, προπορευομένου καὶ τοῦ ἀρτικλίνου, ὅστις ἐξηρίθμει δωδεκάδα προ-

Digitized by Google

σώπων ἐφ' ἑκάστης στρωμνῆς (ἀκουβίτου), μὴ ἐπιτρέπων τὴν κατάκλισιν μέχρι τῆς ἐκφωνήσεως τῶν μουσικῶν ὀργάνων (βασιλικῶν βουκαλίων). Ἐπὶ τῆς ἐνάτης τραπέζης ἐκ δεξιῶν προσεκαλοῦντο οἱ δέκα ἐκ τῶν δώδεκα ἀπὸ Βουλγάρων φίλοι τῶν ἐνδιατριβόντων ἐν τῇ βασιλευούσῃ· διότι οἱ δύο ἐλάμβανον θέσιν ἐπὶ τῆς ἀποκοπτῆς τραπέζης μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος, ἐπὶ δὲ τῆς ἐνάτης ἐξ εὐωνύμων οἱ δώδεκα πένητες ἀδελφοί.

Ὅτε ἕκαστος κατελάμβανε τὴν οἰκείαν θέσιν ἀπὸ νεύματος τοῦ Αὐτοκράτορος ἤρχοντο οἱ ψάλται ᾄδοντες τὸν πρὸς αὐτὸν ὕμνον. Τοῦτο ἦτο συγχρόνως τὸ γενικὸν σημεῖον τῆς γενικῆς κατακλίσεως. Ἀλλ' ἅμα ἔφθανεν ἡ στροφὴ εἰς τὰς πρὸς τὸν Θεὸν εὐχὰς ὑπὲρ τοῦ Αὐτοκράτορος, ἐναλλασσομένης τῆς φωνῆς τῶν ψαλλόντων, ὅλοι ἐξανίσταντο ἀποτιθέμενοι τὴν χλαμύδα.

Μετὰ τὴν ἀνευφημίαν τοῦ Αὐτοκράτορος, περιβαλλόμενοι πάλιν τὰς χλαμύδας κατεκλίνοντο, προτιθεμένου τοῦ *ὡραίου ἢ κράματος*. Τὸ ὡραῖον τοῦτο κρᾶμα ἦτο κυκεὼν ἐκ κρέατος χοίρου, ἐλαίου, σκορόδων καὶ κρομμύων, ἀλάντων καὶ συμπεπηγότος ζωμοῦ. Ἡ παράθεσις ἐγίνετο ὡς ἑφεξῆς. Ἐπὶ φορείου τροχοκινήτου ἐφέροντο ἅπαντα τὰ προτιθέμενα εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, ἐν χρυσοῖς πίναξιν, ἐνῷ συνήθως τὰ σκεύη ἦσαν ἀργυρᾶ, ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ ἀπέστελλεν αὐτὰ εἰς τὰς 18 τραπέζας. Ἀλλὰ πρὸς ἔνδειξιν ἀνωτέρας εὐνοίας διὰ τοῦ *τερπνοῦ* ἐξαπέστελλεν ὁ Αὐτοκράτωρ ἰδιαιτέρως εἰς τὸν εὐνοούμενον μερίδα.

Ἅμα ὁ τερπνὸς ἐκινεῖτο φέρων τὴν ἐξαίρετον ταύτην μερίδα, ἅπαντες οἱ συγκεκλημένοι ἐξανίσταντο πάλιν, ἀποτιθέμενοι τὰς χλαμύδας, κατέκειντο δὲ περιβαλλόμενοι αὐτὰς κατὰ τὴν ὑποστροφὴν τοῦ τερπνοῦ.

Μετὰ τὴν πρώτην πρᾶξιν ἤρχετο τὸ λεγόμενον *θυμελικόν*, δηλ. ἐξερχόμενοι οἱ ἀρτικλῖναι εἰσῆγον τοὺς ὀρχησθησομένους, τὸν δομέστικον τῶν σχολῶν, ὅστις ἦτο ὁ δημοκράτης τῶν Βενέτων, καὶ τὸν δήμαρχον αὐτῶν μετὰ τοῦ ἰδίου μέρους καὶ τοὺς τριβούνους καὶ βικαρίους, οἵτινες, εἰσερχόμενοι, ἐπηύχοντο πρῶτον τὸν Αὐτοκράτορα, ὁ δὲ δομέστικος τῇ δεξιᾷ χειρὶ ἔδιδε τὸ αὐτοσχέδιον στιχούργημα εἰς τιμὴν τοῦ Αὐτοκράτορος (τὸν λιβελλάριον). Ὁ τῆς τραπέζης παρέδιδεν αὐτὸ εἰς τὸν νιψηστιάριον· διότι, ὡς φαίνεται, δὲν ἦτο ἄξιον κρείσσονος τύχης. Οἱ τοῦ μέρους, δηλ. οἱ ἀκόλουθοι τοῦ δημάρχου, ἔψαλλον εἰς τιμὴν τοῦ Αὐτοκράτορος, οἷον:

«Ἐν ταῖς χερσί σου σήμερον παραθέμενος τὸ κράτος,
«Θεός σε ἐπεκύρωσεν Αὐτοκράτορα δεσπότην κτλ κτλ.

Περατωθέντος τοῦ ᾄσματος, ὁ τῆς τραπέζης (τελετάρχης) ἔδιδε το σημεῖον τῆς ὀρχήσεως, ἐκτείνων τὴν δεξιὰν καὶ τοὺς δακτύλους ἀκτινοειδῶς διαστέλλων, καὶ πάλιν βοτρυδὸν ἐπισυστέλλων, ὅτε ὁ δομέστικος καὶ λοιποὶ ὠρχοῦντο, περιερχόμενοι γύρωθεν τῆς τραπέζης τρίς. Οἱ ὀρχούμενοι ἔφερον χρυσοσήμαντα κοντομάνικα βένετα (κυανᾶ ἢ λευκά), ἐν δὲ τοῖς ποσὶ τὰ ποδόψελλα καὶ ἐβάσταζον τὰ μηνοειδῆ ἐπισφύρια (φεγγία).

Μετὰ τὴν τρίτην περιστροφὴν ἵσταντο κάτω τῆς τραπέζης, δηλ. ἀντικρὺ τοῦ Αὐτοκράτορος. Οἱ κράκται ἰάμβιζον εἰς τιμὴν τοῦ Αὐτοκράτορος, ὁ δὲ λαὸς ἀπεκρίνετο ἐν συναυλίᾳ. Τότε κατήρχετο ὁ τῆς τραπέζης μετὰ τοῦ *ἀποκομβίου*, δηλ. τοῦ βαλαντίου, περιέχοντος ἀργύρια, ὃ ἐβάσταζεν ὁ ἀρτικλίνης, ἐπιδίδων αὐτὸ εἰς τὸν δομέστικον. Καὶ αὐτὸς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀπηυχαρίστουν, προσκυνήσαντες, δηλ. ῥιφθέντες χαμαί, ἰαμβίζοντες δὲ πάλιν, προαναφωνούντων τῶν κρακτῶν, ἀπήρχοντο.

Τὴν ἐνάτην ἡμέραν τῶν ἀκουβίτων ἡ ὄρχησις, ἢ μᾶλλον ὁ πυρρίχιος, ἐτελεῖτο ὑπὸ τῶν Γότθων, ὁ δὲ δεῖπνος ἐκαλεῖτο Γοτθικόν, ἢ Τρυγητικόν. Οἱ Γότθοι οὗτοι ἔψαλλον ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν διαλέκτῳ: Τοὺλ, τοὺλ, κτλ.

Καθ' ὅλον τοῦτο τὸ θυμελικὸν ἵσταντο πάντες οἱ συγκεκλημένοι ὄρθιοι ἀπεκδεδυμένοι τὰς χλαμύδας, ὥστε ἀνυπομόνως περιέμενον τὴν δευτέραν παράθεσιν, σπουδαιοτέραν τῆς πρώτης, ἥτις εἶχε μόνον σκοπὸν νὰ κεντήσῃ τὴν ὄρεξιν.

Ἐπὶ τέλους κατεκλίνοντο πάλιν, ἀναβαλλόμενοι τὰς χλαμύδας καὶ τὰ τροχοκίνητα φορεῖα ἐκυλινδοῦντο πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα, ἤδη περιέχοντα τὰ ὀπτὰ καὶ ἄλλα ὄψα θερμὰ (τὸ ὀπτόμινσον).

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διένεμεν ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ ταῦτα εἰς τὰς 18 τραπέζας, διὰ δὲ τοῦ τερπνοῦ ἔπεμπε τὰς ἐξαιρέτους μερίδας εἰς τοὺς εὐνοϊκωτέρους.

Περὶ οἴνου ὀλίγα ἀπαντῶσιν. Ὡς εἰκάζει τις ἐκ τῶν ἐν Ῥώμῃ τότε γενομένων, τρὶς ᾠνοχοεῖτο οἶνος· ἐν ἀρχῇ μὲν κύπριος, κατὰ τὸ ὡραῖον κρᾶμα, ἐν τῷ μέσῳ ναυπάκτιος, καὶ ἐν τέλει μαιωτικός. Ὁ οἰνοχόος ἐλέγετο πιγκέρνης[1], τὰ δὲ ἐκπώματα, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῶν, κουκουμάρια.

Σώζονται ἐν τούτοις τὰ λεγόμενα κατὰ τὴν οἰνοποσίαν ἐν αὐτῇ τῇ ἑστιάσει τῶν ιθ' ἀκουβίτων: «Κατὰ τὴν κερασίαν, πιόντος τοῦ βασιλέως, λέγουσιν οἱ βουκάλιοι· Vivite, domini Imperatores, in multos annos, Deus omnipotens praestet—». εἶτα δέχεται ὁ δεύτερος καὶ λέγει—«Ζήσατε καλὴν ζωήν, δέσποτα,—καὶ μετὰ τοῦτο λέγει ὁ πρῶτος—Deus praestet».

Παρῆλθε καὶ ἡ δευτέρα πρᾶξις καὶ ἤρθησαν τὰ πινάκια καὶ τὰ μαχαίρια. Ἐπειδὴ δὲν ἦσαν ἐν χρήσει περόνια, ἐγίνετο τότε γενικὸν χειρόνιπτρον, ἐν τοῖς περιφερομένοις χερνιβοξέστοις, προπαρασκευαζομένων πάντων εἰς τὸ ἐπιδόρπιον, τὸ λεγόμενον *δουλκήν*.

Πρὶν ὅμως παρατεθῇ τὸ ἐξαίσιον τοῦτο καὶ ἀ-

1. Ἐντεῦθεν ἡ θέσις Πικέρνη ἐν Ἀττικῇ, κτῆμα τουτέστιν αὐλικοῦ οἰνοχόου Βυζαντίου αὐτοκράτορος.

Digitized by Google

ξιοθαύμαστον πλακούντιον, ὅπερ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἀκριβέστερον περιγράφει ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ γερμανοῦ Αὐτοκράτορος Ὄθωνος πρὸς Νικηφόρον Φωκᾶν, Λουϊτπράνδος, ἐπανελαμβάνετο ἡ αὐτὴ ὀρχηστικὴ παράστασις διὰ τῶν Πρασίνων, τὸ δεύτερον *σάξιμον*, ὡς ἐλέγετο, ἀπαραλλάκτως ὡς τὸ πρῶτον.

Μετὰ τὸ δεύτερον τοῦτο θυμελικὸν (intermezzo) ἤρχετο τέλος πάντων ἡ ὥρα καθ' ἣν ἔμελλε νὰ ἐπιδείξῃ ἡ μαγειρικὴ τῆς Βυζαντινῆς αὐλῆς τὰ ὑπερέξοχα αὐτῆς ἀριστοτεχνήματα, ὑπερβαίνοντα καὶ τὰ ἀπίκια καὶ τὰ τοῦ Παξάμου.

Τὸ ὑπερμεγέθες πλακούντιον, ἢ μᾶλλον τὰ τρία πλακούντια, ἐν τρισὶ πελωρίοις χρυσοῖς πίναξιν, ἦσαν τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα, ὥστε ἕκαστον αὐτῶν, ὑπὸ πορφυροῦν κάλυμμα, μετεφέρετο διὰ πολυσπάστου καὶ τροχαλιῶν κρεμάμενον ἐκ χρυσῶν λώρων καὶ τῇ βοηθείᾳ μηχανικῶν (ἐγγιαστιαρίων) ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς τραπέζης.

Προθύμως ἐχαιρετᾶτο ἡ παράθεσις τοιούτου τεραστίου νωγαλεύματος ὑπὸ τῶν συγκεκλημένων διὰ τῆς ἀποθέσεως τῆς χλαμύδος. Ἀλλὰ πολλάκις ἠναγκάζοντο ν' ἀποθέσωσιν αὐτὴν κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην πρᾶξιν τοῦ πολυσχιδοῦς καὶ ἐξαισίου τῶν ιθ' ἀκουβίτων δείπνου· διότι συχνότερον ὁ Αὐτοκράτωρ ἐξαπέστελλεν ἐξαιρέτους μερίδας εἰς τοὺς εὐνοουμένους διὰ τοῦ τερπνοῦ.

Μετὰ τὴν διαμέτρησιν ὅλων τῶν βασιλικῶν φιλοτησιῶν ἐπὶ τέλους ὁ Αὐτοκράτωρ ἔδιδε τὸ σημεῖον τῆς ἀποχωρήσεως, ἀποτιθέμενος τὸ μανδήλιον ἐπὶ τῆς τραπέζης. Τότε ὅλοι ἀνίσταντο, οἱ δὲ πέντε καλλίφωνοι ἔψαλλον λατινιστί:

Bono Domino sit semper gloria.

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπήρχετο, ἔργον δὲ τοῦ παρεστῶτος ἐκεῖ θαλαμηπόλου (κουβικουλαρίου) ἦτο νὰ διευθύνῃ τὴν ἔξοδον τῶν συγκεκλημένων, κατὰ τάξιν καὶ βαθμόν.

Τὰ δεῖπνα ταῦτα ἐξηκολούθουν ἐπὶ δώδεκα ἡμέρας. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐκαλεῖτο ὁ Πατριάρχης μετὰ τοῦ λοιποῦ Κλήρου, ποτὲ μὲν τὴν πέμπτην, ποτὲ δὲ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, ὥστε νὰ μὴ συμπέσῃ κυριακὴν καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Φώτων. Ὁ σοφώτατος Λέων προσέθηκε καὶ τοῦτο κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην. Ἐν τῷ καιρῷ δουλκίων ἤρχοντο οἱ τέσσαρες δομέστικοι τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν στολῇ (καμίσια καὶ φελώνια), οἵτινες ἱστάμενοι κατὰ μέσον τῶν τραπεζῶν, ἀλλ' ἀπέχοντες ἀλλήλων, ἅμα τῇ ἐπινεύσει καὶ εὐλογίᾳ τοῦ Πατριάρχου, ἔψαλλον τὸ ἐκ μελι σταγῶν χειλέων τοῦ Λέοντος σταλάξαν ᾆσμα, κατὰ πᾶσαν δὲ στροφὴν ἅπαντες οἱ κατακείμενοι συνέψαλλον ἐν συναυλίᾳ (τὸ quaresimale).

Ο ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΓΛΑΔΣΤΩΝΟΣ

Ὁ Ἰταλὸς βουλευτὴς Πετρουκέλης Δελαγατίνας, γνωρίσας ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν Γλάδστωνα, γράφει περὶ αὐτοῦ τὰς ἑξῆς περιέργους λεπτομερείας: «Τὸν ἔξοχον πολιτικὸν Γλάδστωνα εἶδον τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1850, ὅτε ἐδόθη αὐτῷ τὴν διατριβήν μου Ricordi della rivoluzione di Napoli nel 1848. Προσεκαλεσέ με δι' ὡραιοτάτης ἐπιστολῆς, συντεταγμένης ἰταλιστὶ, καὶ ὑπεδέξατο εἰς τὴν βιβλιοθήκην του, ἥτις ἦτο καὶ σπουδαστήριον αὐτοῦ. Τὰ βιβλία ἦσαν οὐχὶ κατὰ μέγα ὕψος διατεταγμένα κύκλῳ τῆς αἰθούσης· ἤρκει ἐπομένως νὰ ἐκτείνῃ τὴν δεξιὰν καὶ λάβῃ τὸ ποθούμενον, ἄνευ τῆς βοηθείας τῶν γραμματέων του, οἵτινες τότε ἦσαν ὁ πρωτότοκος υἱός του, νῦν δὲ βουλευτὴς Ἕρβερτ, καὶ ὁ δευτερότοκος Στέφανος, κληρικὸς ἐν Χαβάρδεν. Εἶχε δημοσιεύσῃ πρὸ μικροῦ καλλίστην μετάφρασιν τῆς ἱστορίας τοῦ Καρόλου Λουδοβίκου Φαρίνη. ἐγνώριζε δὲ ἀκριβῶς ὅλην τὴν λυπηρὰν τραγῳδίαν τῆς ἡμετέρας ἐπαναστάσεως τοῦ 1848—1849, εἰς ἣν ὁ Παλμερστὼν ἐξησφάλισε τὸ μέλλον. Σήμερον ὁ Γλάδστων διατρίβει ἐν Downing Street, ὅπου διέτριβεν ἄλλοτε Ἐρρῖκος ὁ Η', κατόπιν δὲ ὁ τοῦ βασιλέως ἐκείνου βασιλεὺς, ὁ καρδινάλις Βολσέϋ, ὁ καλλύνας αὐτὴν μᾶλλον ἢ βασιλικῶς, ἤτοι καρδιναλικῶς. Τὸ θέρος καὶ κατὰ τὰς βουλευτικὰς παύσεις διατρίβει ἐν τῇ ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ του Hawarden Castle, τῷ μεγίστῳ τῶν θαυμάτων τῆς κομητείας Φλίντ. Ταύτης τὰ δύο τρίτα νέμονται 13 γαιοκτήμονες, ὧν πρῶτος ὁ Γλάδστων, κεκτημένος 6,908 πλέθρα. Ἐνταῦθα, μετὰ τὰς μελέτας του, ἀναπαύεται ἢ μᾶλλον ἀσκεῖ τὸ σῶμα ἐν μέσῳ τερπνοτάτων δασῶν κόπτων δένδρα παλαιά. Οἱ ἐν τοῖς περιχώροις ζηλωταί του ἐδωρήσαντο αὐτῷ περικαλλῆ πέλεκυν ἐκ χάλυβος μετὰ δρυΐνης λαβῆς ἀργυρηλάτου. Ὁ ἐγγὺς ναὸς ἔξωθεν φαίνεται πυρίκαυστος· ἔσωθεν δὲ ἐκοσμήθη λαμπρῶς ἀναλώμασι τῆς κυρίας Γλάδστωνος· πρῶτος ἐφημέριος εἶνε ὁ ἐλλόγιμος τοῦ πρωθυπουργοῦ υἱὸς Στέφανος, ὃν ἐπισκέπτεται ὁ πατὴρ, ἵνα ἀναπαυθῇ ἀπὸ τῶν κόπων. Ἐκ τῶν δύο φρουρίων τὸ μὲν εἶνε παλαιότερον τῆς νορμανδικῆς κατακτήσεως καὶ ἀκατοίκητον· τοῦ νέου δὲ ἡ κατασκευὴ ἔχει πολὺ τὸ ῥωμαντικόν· γέμει δὲ τοῦτο βιβλίων, ἅτινα, ὅσον πληθύνονται, τοσοῦτον ἐλαττοῦσι τὴν εὐμάρειαν τῆς κυρίας Γλάδστωνος. Ὁ πρωθυπουργὸς δὲν ἔχει μανίαν νὰ ἀγοράζῃ βιβλία παλαιά, πολύτιμα, δυσεύρετα· συλλέγει μόνον ὅσα δύναται καὶ ὀφείλει νὰ διεξέλθῃ, ἵνα πληθύνῃ τὰς πολλὰς γνώσεις του. Πιστὴν φύλακα καὶ διανοητικὴν συνεργὸν ἔχει τὴν πολυμαθῆ καὶ φιλεύσπλαγχνον σύμβιον, ἱδρύσασαν ἰδίοις ἀναλώμασιν ὀρφανοτροφεῖον, ἐν ᾧ πολλάκις τῆς ἡμέρας εὐλογεῖται τὸ ὄνομά της. Ἡ κό-

Digitized by Google

ρη Αἰμιλία εἶνε προβεβηκυῖα καὶ ἄγαμος, ὡς ἡ πριγκίπισσα Βεατρίκη· ἀκολουθεῖ τὸν πατέρα, ὁσάκις μένει κατ' οἶκον ἡ μήτηρ, ἢ τὸν διασκεδάζει παίζουσα κλειδοκύμβαλον ἢ ἀναγινώσκουσα συγγράμματα ἐμβριθοῦς ἢ ἐλαφρᾶς φιλολογίας. Ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ τῆς ἀφθονίας, τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης ἐπικρατεῖ ἀπίστευτος ἁπλότης βίου καὶ τρόπων. Ἀπαράμιλλον ἔχει ὁ Γλάδστων νηφαλιότητα· τρώγει καὶ πίνει ὀλίγιστον, ποιεῖται δὲ μόνον συχνὴν χρῆσιν τεΐου ἄνευ γάλακτος, ὅπως ἀποκαταστήσῃ τὰς δυνάμεις καὶ τὴν δραστηριότητα τοῦ ἀπηυδηκότος ἐγκεφάλου. Κοιμᾶται ὀλίγας ὥρας τῆς πρώτης ἑσπέρας, μετὰ τὸ ἄριστον, ὁσάκις δὲν πορεύεται εἰς τὴν Βουλήν· δύο ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἐξανίσταται καὶ ἐργάζεται, ἀφ' οὗ πίῃ, ὡς ὁ Βαλζὰκ καὶ ὁ Δίκενς, δυνατὸν καφὲ ἄνευ γάλακτος καὶ μετ' ὀλίγης σακχάρεως. Φορεῖ ἐνδύματα ἁπλούστατα καὶ θερμά, ὑποδήματα δὲ ὅμοια τοῖς τοῦ προέδρου ἐκείνου τῆς γαλλικῆς Βουλῆς Δουπέν, τοῦ διαπρέψαντος ἐπὶ δολερᾷ δειλίᾳ τῇ νυκτὶ καὶ τῇ ἐπαύριον μετὰ τὸ πραξικόπημα τῆς 2 Δεκεμβρίου. Ἐν τῇ ἐργασίᾳ οὐδένα ἔχει ἴσον ἢ ὑπέρτερον· καθ' ἑκάστην πρωΐαν βλέπει ἐνώπιόν του χιλιάδας γραμμάτων, διακοινώσεων, διατριβῶν καὶ χειρογράφων. Πρὸ τεσσάρων ἐτῶν, βουλευθεὶς νὰ καταβιβάσῃ τὸν Βήκονσφηλδ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας, ἀπήγγειλεν ἐν μιᾷ ἑβδομάδι ἑβδομήκοντα λόγους, ἕκαστον ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ὥρας, ἐπὶ διαφόρων θεμάτων καὶ μετὰ διαφόρου ὕφους κατὰ τὸ ἀκροατήριον. Τεράστιος εἶνε καὶ ἡ ἀλληλογραφία του, εἰς ἣν ἀσχολοῦνται τρεῖς γραμματεῖς, ἔχοντες λελιθογραφημένας καὶ τὰς ὑπογραφάς του. Πάντα ἀναγινώσκει, πάντα ἐξετάζει, εἰς πάντα ἀποκρίνεται, τηρῶν ἑαυτῷ τὰ ἀπόρρητα καὶ διεξάγων αὐτὸς μυστικὰς ὑποθέσεις ἄνευ γραμματέως. Πρὶν ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὑπουργείου, ἀνεγίνωσκεν αὐτὸς καὶ ἔγραφε τὴν ἀνταπόκρισιν, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν ἰδίων τέκνων Ἕρβερτ καὶ Αἰμιλίας. Ἀλλὰ καὶ πρωθυπουργὸς ὢν γράφει πλεῖστα καὶ συχνότατα. Ἐν τῷ κοινοβουλίῳ οὐδέποτε κάθηται ἀργὸς ἐπὶ τοῦ ὑπουργικοῦ ἑδωλίου· γράφει γράμματα ἐπὶ τῶν γονάτων ἀδιαλείπτως, τὸ αὐτὸ δὲ ποιεῖ ἀπηυδηκὼς ἐκ τῶν ἡμερησίων κόπων, ὅτε οἱ πλεῖστοι τῶν θνητῶν καθεύδουσι καὶ ἀναπαύονται. Πέρυσιν ἐν ὥρᾳ βαθείας νυκτὸς ἔγραφεν ἐπιστολάς, ἐν ᾧ ἠνωχλεῖτο ὑπὸ τῶν Ἰρλανδῶν· ὁ πρόεδρος ἐσήμανε τὸν κώδωνα ἵνα γίνῃ ψηφοφορία· ὁ Γλάδστων κατεπήδησεν ὡς ζωηρὸς νεανίας, προσῆλθεν εἰς τὰς κάλπας πρὶν συνωστισθῶσιν οἱ βουλευταί, καὶ πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἐργασίαν του. Ὅταν ἡ ψηφοφορία γίνηται κατὰ τμήματα, ὅταν πλειονότης καὶ μειονότης χωρίζωνται, ὅπως ἀριθμηθῶσιν εὐκολώτερον (ὅπερ διαρκεῖ 10 ἢ 12 λεπτὰ) κατέρχεται πρὸς τοὺς βουλευτάς, ἵνα ὀφθῇ ὑπὸ πλειόνων, καὶ πάλιν ἀναβαίνει καὶ ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν του. Τοῦτο εἶνε σημεῖον, ὅτι πρόκειται περὶ σπουδαιοτάτων, διότι ἄλλως οὐδὲ ὀλίγα λεπτὰ θὰ κατηνάλισκε μάτην. Μηδεὶς νομίσῃ, ὅτι προσφέρεται ἀποτόμως τοῖς προσερχομένοις καὶ ἐνοχλοῦσιν αὐτὸν δι' ἀλλεπαλλήλων ἐρωτήσεων. Φύσει πρᾶος, μειλίχιος καὶ εὐγενὴς εἶνε πρὸς πάντας καὶ δὴ καὶ πρὸς τοὺς Ἰρλανδούς. Κατατίθησι τὸν κάλαμον, ἀκροᾶται, ἀποκρίνεται· ἀναλαμβάνει δὲ τὸν κάλαμον ἵνα δείξῃ ὅτι ὁ ἐπερωτήσας ἀπολύεται. Καὶ οὕτω δὲ ἀσχολούμενος, προσέχει εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἑκάστοτε ἀγορεύοντος. Ὅταν ὁ ῥήτωρ διαστρέφῃ τὴν ἀλήθειαν γεγονότων προσφάτων ἢ παλαιοτέρων ἢ τοὺς λόγους ὑπουργῶν καὶ κυβερνήσεως, ὁ τέως ἠπιώτατος Γλάδστων διακόπτει τὴν γραφήν, θυμοῦται, κεραυνοῖ διὰ τῶν ὀμμάτων τὸν ἀντίπαλον, δὲν ἀνίσταται ὅμως τῆς ἕδρας, οὐδὲ λαλεῖ, ἀλλ' ἀνανεύει τὴν κεφαλήν, πάλιν δὲ ἥσυχος ἀναλαμβάνει τὴν διακοπεῖσαν ἐργασίαν. Ὁ νοῦς τοῦ Γλάδστωνος ὁμοιάζει πρὸς τηλέφωνον. Ὅσον ἐμβριθῶς καὶ ἂν διαλέγηται πρὸς μίαν τινὰ συνοικίαν τῆς πόλεως, ἅμα δοθέντος τοῦ σημείου, στρέφει τὴν διάνοιαν ἄλλοσε, ἀποκρινόμενος μετ' ἀγχινοίας καὶ πραότητος πρὸς ὅν τινα ἂν τὸν καλέσῃ».

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Χωρικός τις πνέει τὰ λοίσθια. Ὁ υἱός του τρέχει νὰ φωνάξῃ τὸν ἱερέα, ὅστις κατοικεῖ δύο ὥρας μακρὰν ἀπὸ τὸ χωρίον των.

Ὁ ἱερεύς, διὰ νὰ μὴ χάσῃ τὴν ἡσυχίαν του, λέγει πρὸς τὸν υἱόν:

— Τόρα πλέον τί νάλθω νὰ κάμω. Θὰ ἔχῃ πεθάνει.

— Ἀμ' δὲν 'πέθανε καὶ μὴ σὲ 'νοιάζει, παπᾶ μου· ὁ γείτονάς μας ὁ Γιάννης μοῦπε, πῶς θὰ τοῦ κρατήσῃ συντροφιὰ ὅσο νὰ πᾷς.

*
* *

Ὁ πολυγράφος ἀλλὰ τόσον καὶ ἀνούσιος συγγραφεὺς *Α ἐζήτει ἐπιμόνως παρὰ τοῦ συναδέλφου του *Ρ νὰ τῷ χαρίσῃ ἀπὸ ἓν ἀντίτυπον τῶν συγγραμμάτων του, ὅπερ ὅμως οὗτος ἠρνεῖτο οὐχ ἧττον ἐπιμόνως.

— Μὰ δὲν σοῦ ζητῶ δὰ καὶ μεγάλο πρᾶγμα, εἶπε τέλος ὁ *Α.

— Ὄχι, φίλε μου, δὲν εἶνε δι' αὐτό· ἀλλὰ φοβοῦμαι μὴ μοῦ δώσῃς εἰς ἀνταλλαγὴν τὰ ἰδικά σου.

*
* *

Νέος ἰατρὸς ὁ κ. Μ* ἐκάθητο παρὰ τῇ κλίνῃ νεαρᾶς ἀσθενοῦς καὶ ἤκουε μεθ' ὑπομονῆς τὴν μακρὰν ἱστορίαν τοῦ πάθους.

Digitized by Google

— Ἡ ἀσθένειά σας, δεσποινίς, λέγει μετὰ τὸ τέλος τῆς ἱστορίας ὁ ἰατρὸς, δὲν εἶνε κυρίως ἀσθένεια. Εἶνε μία ἀδιαθεσία. μία δυσάρεστος κατάστασις τοῦ σώματος, ἥτις θὰ παρέλθῃ ὅταν ὑπανδρευθῆτε.

Μετὰ βραχεῖαν σιγὴν ἀπαντᾷ ἡ νεᾶνις ἐρυθριῶσα :

— Μάλιστα, μάλιστα, ἔχετε δίκαιον· θ' ἀκολουθήσω τὴν συμβουλήν σας. Καὶ νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν γνώμην μου ; πάρετέ με σεῖς.

— Τί λέγετε, δεσποινίς ; ἀπήντησεν ὁ ἰατρός· καὶ δὲν γνωρίζετε ὅτι ἡμεῖς οἱ ἰατροὶ γράφομεν μόνον τὰ ἰατρικά, ἀλλὰ δὲν τὰ πέρνομεν καὶ οἱ ἴδιοι.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Ὁ ἄπληστος κατ' ἀνάγκην εἶνε πάντοτε ἀχάριστος. Ὁ προσέχων πάντοτε νὰ λάβῃ λησμονεῖ πάντα ὅσα ἔλαβε.

—

Παρετηρήσατε ποτὲ κύνα καταβροχθίζοντα χανδὸν τὰ τεμάχια τοῦ ἄρτου ἢ κρέατος, ἅτινα τῷ ῥίπτει ὁ κύριός του ; Καταπίνει πᾶν ῥιπτόμενον αὐτῷ χωρὶς νὰ τὸ μασήσῃ, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἀνοίγει πάλιν τὸ στόμα ἵνα ἁρπάξῃ νέον τεμάχιον. Αὐτὸ τοῦτο πάσχομεν καὶ ἡμεῖς. Πᾶν ὅ,τι μᾶς παρέχει ἡ εὔνοια τῆς τύχης, τὸ καταβροχθίζομεν χωρὶς νὰ τὸ ἀπολαύσωμεν, καὶ ἀμέσως μετ' ἀσχαλλούσης ἀνυπομονησίας ἄλλο δὲν σκεπτόμεθα ἢ νὰ ἁρπάξωμεν νέον τι πάλιν δῶρημα αὐτῆς.

—

Ἡ πολλὴ συζήτησις διώκει τὴν ἀλήθειαν.

—

Τὸ νὰ μὴ ἐμποδίζῃ τις τὸ κακὸν καίτοι δυνάμενος, εἶνε ὡς νὰ τὸ διαπράττῃ ὁ ἴδιος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Περὶ τῶν μελῶν τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπουργείου ἐρανιζόμεθα τὰς ἑξῆς πληροφορίας· Ἐκ τῶν 14 ὑπουργῶν ἑπτὰ ἔχουσιν ἕδρας ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Λόρδων καὶ ἑπτὰ ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων. Οἱ γηραιότεροι εἶνε ὁ Γλάδστων καὶ ὁ λόρδος Καγκελάριος Σέλβορν, ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἄγει τὸ ἑβδομηκοστὸν τρίτον, ὁ δὲ δεύτερος τὸ ἑβδομηκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας, νεώτατος δὲ πάντων ὁ Δίλκε, μόλις τεσσαρακοντούτης. Ὁ πρωθυπουργὸς καὶ ἐξ ὑπουργοὶ λαμβάνουσιν ἀνὰ 125,000 φράγκα κατ' ἔτος, ἕτεροι δὲ πέντε ἀνὰ 50,000. Παχυμισθότατος εἶνε ὁ Σπένσερ, λαμβάνων ὡς λόρδος τοποτηρητὴς τῆς Ἰρλανδίας 500,000 φράγκα κατ ἔτος καὶ ἑτέρας 50 χιλιάδας ὡς πρόεδρος τοῦ ἰδιαιτέρου συμβουλίου τῆς ἀνάσσης. Οἱ ὑπουργοὶ καὶ οἱ κοινοβουλευτικοὶ γραμματεῖς τῶν ὑπουργῶν λαμβάνουσιν ἀνὰ 37 ½-50 χιλιάδας φράγκων. Ἀμίσθους θέσεις κατέχουσιν ὁ υἱὸς τοῦ Γλάστωνος Ἑρβέρτος, νεώτατος λόρδος τοῦ θησαυροφυλακίου, καὶ ὁ γενικὸς ἐπιμελητὴς Βόλβερτων. Ὁ Γ. εἰσαγγελεὺς Ζὲμς λαμβάνει 175,000 φράγκα κατ' ἔτος. Ἐκ τῶν ὑπουργῶν τὴν σπουδαιοτάτην ἀκίνητον περιουσίαν ἔχει ὁ ἐπὶ τῶν ἀποικιῶν λόρδος Δέρβυς, εἰσπράττων κατ' ἔτος 4,250,000 φράγκα ἐξ 60,000 στρεμμάτων. Μετ' αὐτὸν ἔρχονται ὁ Σπένσερ ἔχων πρόσοδον 1,050,000 φράγκων ἐξ 24,000 στρεμμάτων, ὁ ὑπουργὸς τῆς Ἰνδικῆς Κίμβερλαι ἔχων πρόσοδον 625,000 φράγκων ἐξ 11,000 στρεμμάτων καὶ ὁ ὑφυπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν λόρδος Ῥοζεβερῆς ἔχων πρόσοδον 600,000 φράγκων ἐξ 23,000 στρεμμάτων. Ὁ Γλάδστων εἰσπράττει ἐκ δισχιλίων στρεμμάτων περὶ τὰ 125,000 φράγκων.

Κατὰ τὰς ἀγγλικὰς ἐφημερίδας τὸ μέγα ἀτμοκίνητον «Βικτωρία» κατέπλευσεν εἰς Λονδῖνον πρὸ δύο μηνῶν, κομίζον ἐκ Βοστώνης τῆς Ἀμερικῆς 746 βόας. Ἡ φόρτωσις αὕτη ἦτο ἡ μεγίστη τῶν ἐξ Ἀμερικῆς ἀποσταλεισῶν· ὁ πλοῦς διήρκεσεν ὀλίγας ἡμέρας· τὰ δὲ ζῷα ἔμειναν ἅπαντα ἀβλαβῆ. Τὰ μέσα τῆς διαμετακομίσεως ἐτελειώθησαν ἐν τῷ νέῳ κόσμῳ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε οἱ Ἀμερικανοὶ θὰ θριαμβεύσωσι κατὰ τῶν Εὐρωπαίων καὶ ἐν τούτῳ τῷ εἴδει τοῦ διαγωνισμοῦ.

Εἷς Ἀναγνώστης.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ

—

Σὲ κάθ' ἔργο καὶ δουλειά σου
Ποῦ θελὰ καταπιαστῇς,
Μή ποτε ἀρχινᾷς μὲ βιά σου,
Πρὶν τὸ τέλος στοχαστῇς.

Ὅλοι εὔκολο θαῤῥοῦμε
Κάθε εἶδος 'ς τὴν ἀρχή,
Μόνε ὕστερα ἀπαντοῦμε
Δυσκολίας ταραχή.

Κι' ἂν κατόπιν μετανοιώσῃς,
Τότε πλειὸ τί σ' ὠφελεῖ ;
Τὴ ζημιά σου θελὰ νοιώσῃς,
Μ' ἀδιαφόρετη χολή.

(Βηλαρᾶς).

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ ΚΟΡΙΝΝΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑ «ΟΜΟΝΟΙΑΣ»

Digitized by Google

'Αριθ. 373 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι —Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9 | 20 Φεβρουαρίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιστορία Ὀνωρίου Βαλζάκ.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 103.

Τὴν ἐπαύριον πρωΐαν ἡ κυρία Γρανδὲ εὗρε τὴν θυγατέρα της συμπεριπατοῦσαν μετὰ τοῦ Καρόλου πρὸ τοῦ προγεύματος. Ὁ νέος ἦτο ἔτι κατηφής, ὡς ἔπρεπε φυσικῶς νὰ ἦνε δυστυχὴς ἄνθρωπος, καταβὰς οὕτως εἰπεῖν εἰς τὸν πυθμένα τῆς ὀδύνης του, καταμετρήσας τὸ βάθος τῆς ἀβύσσου, εἰς ἣν εἶχε πέσει, καὶ αἰσθανθεὶς τὸ βάρος ὅλον τῆς μελλούσης ζωῆς του.

— Ὁ πατέρας δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ πρὸ τοῦ γεύματος, εἶπεν ἡ Εὐγενία, βλέπουσα τὴν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς μητρός της ἀνησυχίαν.

Ἐκ τῶν τρόπων τῆς Εὐγενίας, τῆς μορφῆς αὐτῆς καὶ τῆς παραδόξου γλυκύτητος τῆς φωνῆς της κατεφαίνετο εὐκόλως πόσον συνεφώνουν οἱ διαλογισμοὶ αὐτῆς καὶ τοῦ ἐξαδέλφου της. Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν εἶχον θερμῶς συζευχθῆ, πρὶν ἢ κἂν ἴσως γνωρίσωσι τὴν δύναμιν τῶν αἰσθημάτων, ἅτινα τοὺς συνέδεον.

Ὁ Κάρολος ἔμεινεν ἐν τῇ αὐθούσῃ, οὐδεὶς δὲ ἐτάραξε τὴν μελαγχολίαν του. Ἑκάστη τῶν τριῶν γυναικῶν εἶχε τὰς ἀσχολίας της. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Γρανδὲ εἶχε λησμονήσει τὰς ὑποθέσεις του, προσῆλθον πολλοὶ εἰς τὴν οἰκίαν: ὁ στεγαστής, ὁ μολυβουργός, ὁ κτίστης, οἱ χωματουργοί, ὁ ξυλουργός, χωρικοί, αὐλῖται, οἱ μὲν ἵνα συμφωνήσωσι περὶ ἐπισκευῶν, οἱ δὲ ὅπως πληρώσωσι μισθώματα ἢ λάβωσι χρήματα.

Ἠναγκάσθησαν ἐπομένως ἡ κυρία Γρανδὲ καὶ ἡ Εὐγενία νὰ κινηθῶσι πολύ, καὶ ν' ἀπαντῶσιν εἰς τοὺς ἀπεράντους λόγους τῶν ἐργατῶν καὶ χωρικῶν. Ἡ δὲ Ἀννέτα ἐταμείευεν ἐν τῷ μαγειρείῳ τὰς εἰσφορὰς τῶν αὐλιτῶν, ἀναμένουσα πάντοτε τὰς διαταγὰς τοῦ αὐθέντου της, ἵνα μάθῃ τί ὤφειλε νὰ κρατήσῃ διὰ τὸν οἶκον καὶ τί νὰ πωλήσῃ εἰς τὴν ἀγοράν. Ὁ γέρων συνείθιζεν, ὡς πολλοὶ τῶν ἀγροβίων εὐπατριδῶν, νὰ πίνῃ τὸν χείριστον οἶνόν του καὶ νὰ τρώγῃ τοὺς ἐφθαρμένους ἐκ τῶν καρπῶν αὐτοῦ.

Περὶ τὴν πέμπτην ὥραν τῆς ἑσπέρας ἐπέστρεψεν ἐξ Ἀγγερίας ὁ Γρανδέ, κερδήσας δεκατέσσαρας χιλιάδας φράγκων ἐκ τοῦ χρυσίου του, καὶ φέρων ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ του γραμμάτια τοκοφόρα τοῦ δημοσίου, δι' ὧν ἔμελε ν' ἀγοράσῃ τὰ χρεώγραφά του. Ἀφῆκε δ' ἐκεῖ τὸν Κορνουαγέ, ἵνα μεριμνήσῃ περὶ τῶν καταπεπονημένων ἵππων, καὶ τοὺς ἐπαναφέρῃ βραδέως, ἀφοῦ πρότερον ἀνεπαύοντο.

— Γυναῖκα! εἶπεν, ἔρχομαι ἀπὸ τὸ Ἀνζὲ καὶ πεινῶ.

Ἡ Ἀννέτα ἐφώνησεν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ μαγειρείου:

— Δὲν ἐφάγατε τίποτε ἀπὸ χθές;

— Τίποτε, ἀπήντησεν ὁ γέρων.

Ἡ Ἀννέτα ἐκόμισε τὸ ῥόφημα.

Μετ' ὀλίγον, διαρκοῦντος ἔτι τοῦ γεύματος, ἦλθεν ὁ Δὲ Γρασὲν ἵνα λάβῃ τὰς διαταγὰς τοῦ πελάτου του.

Ὁ Γρανδὲ οὐδὲ παρετήρησε κἂν τὸν ἀνεψιόν του.

— Φάγε μὲ τὴν ἡσυχίαν σου, Γρανδέ, εἶπεν ὁ τραπεζίτης. Τὰ λέγομεν κ' ἐδῶ. Ἠξεύρεις τί τιμὴν ἔχει ὁ χρυσὸς εἰς τὸ Ἀνζέ, ὅπου ἔστειλαν καὶ ζητοῦν ἀπὸ τὴν Νάντην; Ἔχω νὰ στείλω κάμποσον.

— Μὴ στείλῃς, ἀπήντησεν ὁ γέρων. Ἔχει ἀρκετόν. Εἴμεθα καλοὶ φίλοι, καὶ δὲν θέλω νὰ χάσῃς τὸν καιρόν σου.

— Ἀλλ' ὁ χρυσὸς ἔχει ἐκεῖ δεκατρία φράγκα καὶ πενῆντα.

— Δηλαδὴ εἶχε.

— Πῶς; ἐξέπεσε; Πόθεν νὰ ἦλθε χρυσὸς εἰς τὸ Ἀνζέ;

— Ἤμουν ἐγὼ ἐκεῖ χθὲς τὴν νύκτα, ἀπήντησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ Γρανδέ.

Ὁ τραπεζίτης ἀνεσκίρτησεν ἔκπληκτος. Εἶτα δὲ ἤρχισαν ὁμιλοῦντες, ἑκάτερος εἰς τὸ οὖς τοῦ ἄλλου, καὶ πολλάκις ὅ τε Γρανδὲ καὶ ὁ Δὲ Γρασὲν ἐθεώρησαν κατὰ τὴν ὁμιλίαν των ἐκείνην τὸν Κάρολον. Ὅτε δὲ ὁ πρώην βυτοποιὸς ἔλεγε —κατὰ πᾶσαν πιθανότητα— εἰς τὸν τραπεζίτην νὰ τῷ ἀγοράσῃ δημόσια χρεώγραφα εἰσοδήματος ἑκατὸν χιλιάδων φράγκων, ὁ Δὲ Γρασὲν ἐξέφρασε καὶ πάλιν διὰ κινήματος τὴν ἔκπληξιν αὐτοῦ.

— Κύριε Γρανδέ, εἶπε πρὸς τὸν Κάρολον, ἀναχωρῶ εἰς Παρισίους· ἂν ἔχετε τίποτε παραγγελίας . . .

Digitized by Google

— Καμμίαν, κύριέ μου· σᾶς εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη ὁ Κάρολος.

— Εὐχαρίστησέ τον κάπως καλλίτερα, ἀνεψιέ μου. Ὁ κύριος πηγαίνει εἰς τὸ Παρίσι διὰ νὰ τακτοποιήσῃ τὰς ὑποθέσεις τοῦ πατρός σου.

— Ὑπάρχει λοιπὸν ἐλπίς; ἠρώτησεν ὁ Κάρολος.

— Καὶ καλά! ἀνέκραξεν ὁ γέρων μετὰ προσποιητῆς ὑπερηφανείας, δὲν εἶσαι ἀνεψιός μου; Ἡ τιμή σου εἶνε τιμή μας. Δὲν ὀνομάζεσαι Γρανδέ;

Ὁ Κάρολος ἠγέρθη, ἐνηγκαλίσθη τὸν γέροντα Γρανδέ, τὸν ἐφίλησεν, ὠχρίασε, καὶ ἐξῆλθεν.

Ἡ Εὐγενία ἐθεώρει θαυμάζουσα τὸν πατέρα της.

— Λοιπόν, καλέ μου Δὲ Γρασέν, κατευόδιον, καὶ κύτταξε, σὲ παρακαλῶ, νὰ μοῦ τοὺς καταφέρῃς.

Οἱ δύο διπλωμάται ἔσφιγξαν ἀλλήλων τὰς χεῖρας, ὁ δὲ πρώην βυτοποιὸς συνώδευσε τὸν τραπεζίτην μέχρι τῆς θύρας. Κλείσας αὐτήν, ἐπανῆλθε κ' ἐβυθίσθη εἰς τὸν ἀνακλιντῆρά του, λέγων πρὸς τὴν Ἀννέταν:

— Δός μου *κάσσι!*

Ἀλλ' ἦτο λίαν συγκεκινημένος. Μὴ δυνάμενος δὲ νὰ μείνῃ ἀκίνητος ἠγέρθη μετ' ὀλίγον, ἐθεώρησε τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου Βερτελιέρ, καὶ ἤρξατο ᾄδων μετὰ ῥυθμικῶν κινήσεων, ἃς ἐκάλει βήματα τοῦ χοροῦ ἡ Ἀννέτα:

Εἶχα μιὰ φορὰ κ' ἐγὼ
Ἕνα μπάρμπα λοχαγό...

Ἡ Ἀννέτα, ἡ κυρία Γρανδὲ καὶ ἡ Εὐγενία παρετήρησαν ἀλλήλας ἐν σιγῇ. Ἡ χαρὰ τοῦ ἀμπελουργοῦ τὰς ἐτρόμαζεν, ὁσάκις ἔφθανεν εἰς τὸν κολοφῶνά της.

Μετ' ὀλίγον ἔληξεν ἡ ἑσπερίς. Ἐν πρώτοις ὁ γέρων Γρανδὲ ἠθέλησε νὰ κατακλιθῇ ἐνωρίς. Ὅτε δὲ αὐτὸς κατεκλίνετο, πάντες ἐν τῷ οἴκῳ ἔπρεπε νὰ κοιμηθῶσιν, ὡς ἐμέθυεν ἄλλοτε ἡ Πελωνία, ὅτε ἔπινεν ὁ Αὔγουστος. Πλὴν τούτου, ἡ Ἀννέτα, ὁ Κάρολος καὶ ἡ Εὐγενία ἦσαν ἐπίσης κατάκοποι· ἡ δὲ κυρία Γρανδὲ ἐκοιμᾶτο, ἔτρωγεν, ἔπινεν, ἐβάδιζε κατὰ τὰς ὀρέξεις τοῦ συζύγου της.

Οὐχ' ἧττον, διαρκούσης τῆς διώρου χωνεύσεώς του, ὁ βυτοποιὸς ὑπῆρξεν ἀστεῖος ὅσον οὐδέποτ' ἐπὶ ζωῆς του καὶ εἶπε πολλὰ τῶν ἰδιαιτέρων του ἀποφθεγμάτων, ὧν ἓν καὶ μόνον θέλει ἀρκέσει πρὸς ἐκτίμησιν τοῦ πνεύματός του.

Ἀφοῦ ἔπιε τὸ *κάσσιόν* του, κ' ἐθεώρησε τὸ ποτήριόν του, εἶπε:

— Μόλις βάλῃ κανεὶς τὸ ποτῆρι 'ς τὸ στόμα του, ἄδειασε κι' ὅλα. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἱστορία μας. Ἀδύνατον νὰ ὑπάρχῃς συγχρόνως καὶ νὰ ὑπῆρξες. Ἀδύνατον νὰ κατρακυλοῦν τὰ τάλληρα καὶ νὰ ἦνε συγχρόνως εἰς τὸ πουγγί σου. Ἀλλέως ἡ ζωὴ θὰ ἦτον πάρα πολὺ ὡραία.

Ὑπῆρξε φαιδρὸς καὶ εὐμενής. Ὅτε δὲ ἡ Ἀννέτα ἦλθε κομίζουσα τὴν ῥοδάνην της:

— Ἄφησε τὸ καννάβι σου, τῇ εἶπε· θὰ εἶσαι κουρασμένη.

— Ἄμη δέ! ἀπήντησεν ἡ ὑπηρέτρια. Θὰ βαρεθῶ.

— Καϋμένη Ἀννέτα! θέλεις *κάσσι!*

— Ὅσο γι' αὐτό, δὲν μὲ βλάφτει. Ἡ κυρὰ τὸ κάμνει καλλίτερα ἀπὸ ὅλους τοὺς φαρμακοποιούς. Αὐτὸ ποῦ πουλοῦν 'μοιάζει ἰατρικό.

— Βάζουν πολλὴ ζάχαρι, καὶ χάνει τὴν μυρωδιά του, εἶπεν ὁ γέρων.

Τὴν ἐπαύριον ἡ οἰκογένεια, συναχθεῖσα τὴν ὀγδόην ὥραν εἰς τὸ πρόγευμα, παρέστησε, τότε πρῶτον, τὴν εἰκόνα ἀληθοῦς οἰκειότητος. Ἡ συμφορὰ εἶχε ταχέως συνδέσει τὴν κυρίαν Γρανδέ, τὴν Εὐγενίαν καὶ τὸν Κάρολον· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Ἀννέτα συνεπάθει ἀνεπιγνώστως. Ἤρχισαν οὕτω οἱ τέσσαρες ἀποτελοῦντες μίαν οἰκογένειαν. Ὁ δὲ γέρων βυτοποιός, κορέσας ἤδη τὴν φιλαργυρίαν του καὶ βέβαιος ὢν ὅτι ὁ κομψὸς νεανίας θ' ἀνεχώρει ταχέως, οὐδὲν ἄλλο λαμβάνων παρ' αὐτοῦ ἢ τὰ ὁδοιπορικά του μέχρι Νάντης, κατέστη ἐντελῶς ἀδιάφορος πρὸς τὴν ἐν τῷ οἴκῳ παρουσίαν του. Ἀφῆκε τὰ δύο *παιδιά*, ὡς ἀπεκάλεσε τὴν Εὐγενίαν καὶ τὸν Κάρολον, ἐλεύθερα νὰ συναναστρέφωνται κατὰ τὴν διάθεσίν των, ὑπὸ τὸ ἄγρυπνον ὄμμα τῆς κυρίας Γρανδέ, εἰς ἣν ἄλλως εἶχε πληρεστάτην πεποίθησιν, προκειμένου περὶ δημοσίας καὶ θρησκευτικῆς ἠθικῆς. Πᾶσαν αὐτοῦ τὴν προσοχὴν ἠσχόλησεν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν εὐθυγράμμησιν τῶν λειμώνων καὶ τῶν παροδίων τάφρων του, εἰς τὴν παρὰ τὸν Λείγηρα αἰγειροφυτείαν του καὶ τὴν χειμερινὴν καλλιέργειαν τῶν ἐν Φροαφῶν περιφράκτων ἀγρῶν του.

Ἔκτοτε ἤρχισε διὰ τὴν Εὐγενίαν τὸ ἔαρ τοῦ ἔρωτος. Ἀπὸ τῆς νυκτερινῆς σκηνῆς, καθ' ἣν ἡ ἐξαδέλφη ἔδωκε τὸν θησαυρόν της εἰς τὸν ἐξάδελφον, ἡ καρδία της εἶχε παρακολουθήσει τὸν θησαυρόν. Συνένοχοι ἀμφότεροι τοῦ αὐτοῦ μυστικοῦ, ἐξεδήλουν, θεωροῦντες ἀλλήλους, ἀμοιβαίαν τινὰ συνεννόησιν, ἥτις ἔφερεν αὐτοὺς ἐκτὸς τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, βαθύνουσα τὰ αἰσθήματά των καὶ καθιστῶσα αὐτὰ κοινότερα εἰς ἀμφοτέρους καὶ οἰκειότερα. Ἄλλως, μὴ δὲν ἐπέτρεπε καὶ ἡ συγγένεια μείζονά τινα γλυκύτητα φωνῆς καὶ πλείονα βλέμματος τρυφερότητα; Οὕτω δὲ ἡ Εὐγενία ἠρέσκετο κοιμίζουσα τὰς ὀδύνας τοῦ ἐξαδέλφου της διὰ τῆς παιδικῆς χαρμονῆς γεννωμένου ἔρωτος.

Πόση ἐπίχαρις ὁμοιότης ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔρωτος καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ζωῆς! Δὲν βαυκαλῶμεν τὸ παιδίον διὰ γλυκυφθόγγων ᾀσμάτων καὶ βλέμματος ἱλαροῦ; Δὲν διηγούμεθα εἰς αὐτὸ θαυμαστὰ ἱστορήματα, χρυ-

Digitized by Google

σοῦντα τὸ μέλλον του; Δὲν σκέπει αὐτὸ ἀπαύστως ἡ ἐλπὶς διὰ τῶν φωτεινῶν της πτερύγων; Δὲν κλαίει ἐναλλὰξ ἐκ χαρᾶς καὶ λύπης; Δὲν θορυβεῖ πολλάκις περὶ πραγμάτων οὐδαμινῶν, περὶ χαλίκων, δι' ὧν ἀγωνίζεται νὰ κτίσῃ κινητὸν ἀνάκτορον, περὶ ἀνθέων, ἅτινα μόλις κόπτονται καὶ λησμονοῦνται; Δὲν ζητεῖ ἀπλήστον νὰ προδράμῃ τοῦ χρόνου, ταχὺ διανύον τοῦ βίου τὴν ὁδόν;

Ὁ ἔρως εἶνε ἡ δευτέρα ἡμῶν μεταμόρφωσις. Διὰ τὸν Κάρολον δὲ καὶ τὴν Εὐγενίαν ἔρως καὶ παιδικὴ ἡλικία ὑπῆρξαν ἓν καὶ τὸ αὐτό: τὸ πρῶτον αὐτῶν πάθος ἐν πάσῃ τῇ παιδικῇ αὐτοῦ χάριτι, ἥτις, ὑπὸ τὸν μελαγχολικὸν πέπλον δι' οὗ περιεβάλλετο, ἀπέβαινεν ἔτι γλυκυτέρα εἰς τὰς καρδίας των. Ὁ ἔρως οὗτος, ὁ πάλλων ὑπὸ τὴν μελανὴν τοῦ πένθους περιβολήν, ἦτο ἄλλως ἐν πληρεστέρᾳ ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν ἐπαρχιακὴν ἁπλότητα τοῦ καταρρέοντος ἐκείνου οἴκου.

Ἀνταλλάσσων ὁ Κάρολος ὀλίγας λέξεις μετὰ τῆς ἐξαδέλφης του παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ φρέατος, καθήμενος παρ' αὐτῇ ἐπὶ βρυοσκεποῦς τινος σκάμνου, μέχρι δύσεως τοῦ ἡλίου, συνομιλῶν μετ' αὐτῆς περὶ ἀσημάντων πραγμάτων ἢ ἀπολαύων μετ' αὐτῆς ἐν ἐκστάσει τῆς ἐντελοῦς ἠρεμίας ἥτις ἐκράτει μεταξὺ τοῦ οἴκου καὶ τῶν ὀχυρωμάτων, ὡς ἂν εὑρίσκετο ὑπὸ τὰς ἀψῖδας ἐκκλησίας, κατενόησε πᾶσαν τοῦ ἔρωτος τὴν ἁγιότητα· διότι ἡ μεγάλη του κυρία, ἡ προσφιλὴς αὐτῷ Ἀννέτα, οὐδὲν ἄλλο τοῦ ἔρωτος εἶχε γνωρίσει εἰς αὐτὸν ἢ σάλον καὶ θόρυβον. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀπέβαλλε τὸ παρισινὸν πάθος, τὸ ἐρωτότροπον, ἐπιδεικτικὸν καὶ κενόδοξον, καὶ ᾐσθάνετο τὸν ἁγνὸν καὶ ἀληθῆ ἔρωτα.

Ἤρχισεν ἀγαπῶν τὴν οἰκίαν ἐκείνην, ἧς αἱ συνήθειαι δὲν τῷ ἐφαίνοντο πλέον τοσοῦτον γελοῖαι. Κατέβαινε δὲ τὴν πρωΐαν, ἵνα διαλεχθῇ ἐπὶ μικρὸν μετὰ τῆς Εὐγενίας, πρὶν ἔλθῃ ὁ Γρανδὲ νὰ δώσῃ τὰ τρόφιμα τῆς ἡμέρας, κ' ἔφευγε ταχὺς εἰς τὸν κῆπον, ἅμα ὡς ἠκούοντο τὰ βήματα τοῦ γέροντος ἐπὶ τῆς κλίμακος. Ὁ ἐλαφρῶς ἐγκληματικὸς χαρακτὴρ τῆς πρωϊνῆς ἐκείνης συνεντεύξεως, ἣν ἠγνόει μὲν ἡ μήτηρ τῆς Εὐγενίας, ἡ δὲ Ἀννέτα προσεποιεῖτο ὅτι δὲν ἔβλεπε, παρεῖχεν εἰς τὸν ἀθωότατον τῶν ἐρώτων πᾶσαν τὴν ὀξύτητα τῶν ἀπηγορευμένων ἡδονῶν. Εἶτα δέ, ὅτε ὁ γέρων Γρανδὲ ἀπήρχετο μετὰ τὸ γεῦμα εἰς ἐπίσκεψιν τῶν κτημάτων καὶ τῶν ἐργασιῶν του, ὁ Κάρολος ἔμενε μόνος ἐν μέσῳ τῆς μητρὸς καὶ τῆς κόρης, καὶ ᾐσθάνετο ἄγνωστον τέως ἡδονὴν παρέχων τὰς χεῖράς του ἵνα ἀναπηνίζωσιν ἐκεῖναι τὸ νῆμά των, ἢ βλέπων αὐτὰς ἐργαζομένας ἢ ἀκούων τὴν ἄκακον αὐτῶν στωμυλίαν. Ἡ ἁπλότης τοῦ σχεδὸν μοναστικοῦ αὐτοῦ βίου ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὸν τὸ κάλλος ὅλον τῶν ψυχῶν ἐκείνων, αἵτινες ἠγνόουν τὸν κόσμον, καὶ βαθέως τὸν συνεκίνησεν. Ἐνόμιζεν ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ ὑπάρχωσι τοιαῦτα ἤθη ἐν Γαλλίᾳ· ἐν Γερμανίᾳ μόνον τὰ παρεδέχετο, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ μυθικώτερον, οἷα περιέγραφεν αὐτὰ ὁ Λαφονταῖνος[1]. Ἐντὸς ὀλίγου δὲ ὑπέλαβε τὴν Εὐγενίαν ὡς τὸ ἰδεῶδες πρωτότυπον τῆς Μαργαρίτας τοῦ Γκαῖτε,—πλὴν τοῦ παραπτώματος.

Ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὰ βλέμματά του καὶ οἱ λόγοι του ἐγοήτευσαν τὴν νεάνιδα, ἥτις παρεδόθη ἡδονικῶς εἰς τὸ ῥεῦμα τοῦ ἔρωτος, κ' ἐδράττετο τῆς εὐδαιμονίας της, ὡς ὁ κολυμβητὴς δράττει τῆς ἰτέας τὸν κλάδον, ἵνα ἐξέλθῃ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἀναπαυθῇ ἐπὶ τῆς ὄχθης. Μήπως αἱ λῦπαι τῆς προσεχοῦς στερήσεως δὲν καθίστων ἤδη σκυθρωπὰς καὶ αὐτὰς τὰς φαιδροτάτας ὥρας τῶν βραχυβίων ἐκείνων ἡμερῶν; Καθ' ἑκάστην μικρόν τι γεγονὸς ὑπεμίμνησκεν εἰς αὐτοὺς τὸν ἐπικείμενον χωρισμόν.

Οὕτω τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Δὲ Γρασέν, ὁ Κάρολος ὡδηγήθη ὑπὸ τοῦ Γρανδὲ εἰς τὸ πρωτοδικεῖον, ἐν πάσῃ τῇ ἐπισημότητι, ἣν περιβάλλουσι συνήθως οἱ ἐπαρχιῶται τὰς πράξεις ταύτας, ὅπως ὑπογράψῃ τὴν παραίτησιν τῆς πατρικῆς κληρονομίας. Φοβερὰ ἀπάρνησις! οἰκογενειακὴ ἀποστασία! —Μεταβὰς ὕστερον εἰς τοῦ συμβολαιογράφου Κρυσώ, συνέταξε δύο πληρεξούσια, τὸ μὲν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Δὲ Γρασέν, τὸ δὲ διὰ τὸν φίλον του, ὃν ἐπεφόρτιζε νὰ πωλήσῃ τὰ ἔπιπλά του. Εἶτα παρέστη ἀνάγκη νὰ ἐκπληρωθῶσιν αἱ ἀναγκαῖαι διατυπώσεις, πρὸς ἐπίτευξιν ξένου διαβατηρίου. Ὅτε δὲ τέλος ἦλθεν ἡ ἁπλῆ πένθιμος ἐνδυμασία, ἣν εἶχε ζητήσει ἐκ Παρισίων, ἐκάλεσε ῥάπτην τινὰ τῆς Σωμύρης κ' ἐπώλησεν εἰς αὐτὸν τὰ ἄχρηστά του ἐνδύματα.

Ἡ πρᾶξις αὕτη ἤρεσε μεγάλως εἰς τὸν Γρανδέ.

— Ἆ! τόρα 'μοιάζεις ἄνθρωπον ποῦ ἑτοιμάζεται διὰ τὸ ταξεῖδι καὶ θέλει νὰ κάμῃ περιουσίαν, εἶπε, βλέπων αὐτὸν φέροντα ἐπενδύτην ἐκ χονδρᾶς μελανῆς ἐρέας. Ὡραῖα! λαμπρά!

— Σᾶς παρακαλῶ νὰ πιστεύσετε, κύριε, ἀπήντησεν ὁ Κάρολος, ὅτι ἐννοῶ ἐξαίρετα τὴν θέσιν μου.

—Τί εἶν' αὐτά; εἶπεν ὁ γέρων, οὗτινος ἤστραψαν οἱ ὀφθαλμοί, βλέποντες δράκα χρυσοῦ προσφερομένην ὑπὸ τοῦ Καρόλου.

— Ἐσύναξα τὰ κομβιά μου, τὰ δακτυλίδιά μου, καὶ ὅσα ἄλλα πράγματα ἔχω ἄχρηστα καὶ κάπως πολύτιμα. Μὴ γνωρίζων κανένα εἰς

1. Αὔγουστος Λαφονταῖνος, γονιμώτατος Γερμανὸς μυθιστοριογράφος, ἀκμάσας περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος, ἀσχοληθεὶς δὲ ἰδίως εἰς περιγραφὴν τοῦ οἰκιακοῦ γερμανικοῦ βίου.

Σ.τ.Μ.

Digitized by Google

τὴν Σμύρνην, ἤθελα νὰ σᾶς παρακαλέσω σήμερον τὸ πρωῒ νά. . .

— Νὰ τ' ἀγοράσω ἐγώ ; εἶπεν ὁ Γρανδέ, διακόπτων αὐτόν.

— Ὄχι, θεῖέ μου, ἀλλὰ νὰ μοῦ εἴπῃτε κανένα τίμιον ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος . . .

— Δός μού τα ἐδῶ, ἀνεψιέ μου. Πηγαίνω μίαν στιγμὴν ἐπάνω νὰ σοῦ τὰ ἐκτιμήσω, καὶ ἐντὸς ὀλίγου θὰ σοῦ εἰπῶ πόσον ἀξίζουν, μέχρι λεπτοῦ. Δεκαοκτώ, δεκαεννέα καρατίων χρυσός, προσέθηκε μετὰ μικρόν, ἐξετάζων μακράν τινα ἄλυσιν.

Ὁ γέρων ἔτεινε τὴν εὐρεῖάν του χεῖρα καὶ ἀπεκόμισε πάντα τὰ χρυσᾶ κοσμήματα.

— Ἐξαδέλφη μου, εἶπεν ὁ Κάρολος, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς προσφέρω τὰ δύο αὐτὰ κομβία, μὲ τὰ ὁποῖα ἠμπορεῖτε νὰ συνδέετε πέριξ τῶν χειρῶν σας δύο τεμάχια ταινιῶν, ἐν εἴδει βραχιονίων. Εἶνε τόρα πολὺ τοῦ συρμοῦ.

— Δέχομαι χωρὶς δισταγμόν, ἐξάδελφέ μου, εἶπεν ἀτενίζουσα πρὸς αὐτὸν βλέμμα συνεννοήσεως.

— Θεία μου, αὐτὴ εἶνε ἡ δακτυλήθρα τῆς μητρός μου. Τὴν εἶχα φυλάξει ὡς πρᾶγμα πολύτιμον ἐντὸς τῆς μικρᾶς μου σκευοθήκης, εἶπεν ὁ Κάρολος, προσφέρων μικρὰν χρυσῆν δακτυλήθραν εἰς τὴν κυρίαν Γρανδέ, ἥτις ἀπὸ δέκα ἤδη ἐτῶν ἐπεθύμει τοιαύτην.

— Δὲν ἔχω πῶς νὰ σᾶς εὐχαριστήσω, ἀνεψιέ μου, εἶπεν ἡ γραῖα μήτηρ, ἧς ὑγράνθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκ δακρύων. Πρωῒ καὶ βράδυ θὰ σᾶς ἔχω εἰς τὴν προσευχήν μου, ὅταν προσεύχωμαι διὰ τοὺς ὁδοιπόρους. Ἂν ἀποθάνω, θ' ἀφήσω αὐτὸ τὸ κειμήλιον εἰς τὴν Εὐγενίαν νὰ σᾶς τὸ φυλάξῃ.

— Ὄλ' αὐτά, εἶπεν αἴφνης ὁ Γρανδέ, ἀνοίγων τὴν θύραν, ἀξίζουν, ἀνεψιέ μου, ἐνεακόσια ἐνενῆντα ἐννέα φράγκα καὶ ἑβδομῆντα πέντε λεπτά. Ἀλλὰ διὰ νὰ σ' ἀπαλλάξω ἀπὸ τὸν κόπον τῆς πωλήσεως, θὰ σοῦ μετρήσω τὰ χρήματα . . . εἰς *λίβρας*.

Ἡ λέξις *Λίβραι* σημαίνει κατὰ τὴν χώραν τοῦ Λείγηρος, ὅτι τὰ τάλληρα τῶν ἓξ λιβρῶν πρέπει νὰ ὑπολογισθῶσιν, ἄνευ ἐκπτώσεως, ἀντὶ ἓξ φράγκων.

— Δὲν ἐτόλμων νὰ σᾶς τὸ προτείνω, ἀπήντησεν ὁ Κάρολος· ἀλλὰ μὲ ἤρχετο ἄσχημον νὰ πραγματευθῶ τὰ μικρά μου αὐτὰ στολίδια εἰς τὴν πόλιν σας. Τὰ ἄπλυτά μας, πρέπει νὰ τὰ πλύνωμεν εἰς τὸ σπίτι, καθὼς ἔλεγεν ὁ Ναπολέων. Σᾶς εὐχαριστῶ λοιπὸν διὰ τὴν καλωσύνην σας.

Ὁ Γρανδὲ ἔξεσε τὸ οὖς του, κ' ἐπῆλθε στιγμὴ σιωπῆς.

— Ἀγαπητέ μου θεῖε, ἐπανέλαβεν ὁ Κάρολος, θεωρῶν αὐτὸν ἀνησύχως, ὡς εἰ ἐφοβεῖτο μὴ προσβάλῃ τὴν λεπτότητά του, ἡ ἐξαδέλφη μου καὶ ἡ θεία μου εἶχαν τὴν καλωσύνην νὰ δεχθοῦν μίαν μικρὰν ἐνθύμησίν μου. Δεχθῆτε καὶ σεῖς, σᾶς παρακαλῶ, αὐτὰ τὰ κομβία διὰ τὰς χειρίδας τῶν ὑποκαμίσων σας, διότι εἰς ἐμὲ εἶνε ἐντελῶς περιττά. Θὰ σᾶς ἐνθυμίζουν ἕνα πτωχὸν νέον, ὅστις μακράν σας θὰ συλλογίζεται ἐκείνους, οἵτινες ἀποτελοῦν τοῦ λοιποῦ ὅλην του τὴν οἰκογένειαν.

— Παιδί μου, ἀπήντησεν ὁ γέρων, δὲν πρέπει νὰ στερῆσαι τοιουτοτρόπως τὰ πράγματά σου.—Γυναῖκα ! τί ἔχεις αὐτοῦ ; εἶπε στρεφόμενος ἀπλήστως πρὸς τὴν σύζυγόν του. Ὤ ! χρυσῆ δακτυλήθρα ! Καὶ σὺ μικροῦλα; Διαμαντένια κομβιά ! Ἂς ἦνε ! δέχομαι τὸ δῶρόν σου, παιδί μου , προσέθηκε, σφίγγων τὰς χεῖρας τοῦ Καρόλου. Ἀλλά . . θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ σοῦ πληρώσω τὸν ναῦλόν σου. . . τὸν ναῦλόν σου. . . ἕως τὰς Ἰνδίας. Θέλω νὰ σοῦ πληρώσω τὸν ναῦλόν σου. Δὲν σοῦ εἶπα, ὅτι εἰς τὴν ἐκτίμησιν ἐλογάριασα μόνον τὸ χρυσάφι. Ἴσως θ' ἀφήσῃ κάτι κέρδος ἡ ἐργασία. Λοιπόν, σύμφωνοι. Θὰ σοῦ δώσω χίλια πεντακόσια φράγκα,... εἰς *λίβρας*, τὰς ὁποίας θὰ μοῦ δανείσῃ ὁ Κρυσώ. Διότι ἐγὼ δὲν ἔχω λεπτὸν εἰς τὸ σπίτι, ἐκτὸς ἂν μὲ πληρώσῃ ὁ Περροτέ, ὁ ὁποῖος μοῦ χρεωστεῖ τὰ ἐνοίκιά του. Ἀλήθεια, ἂς πάγω νὰ τὸν εὕρω.

Λαβὼν δὲ τὸν πῖλόν του καὶ φορέσας τὰ χειρόκτιά του, ἀνεχώρησε.

— Θ' ἀναχωρήσετε λοιπόν ; εἶπεν ἡ Εὐγενία ἀτενίζουσα ἐπὶ τὸν ἐξάδελφόν της βλέμμα πλῆρες βαρυθυμίας καὶ θαυμασμοῦ.

— Πρέπει ν' ἀναχωρήσω, εἶπεν ἐκεῖνος, κύπτων τὴν κεφαλήν.

Ἀπό τινων ἡμερῶν τὸ ἦθος, οἱ τρόποι καὶ οἱ λόγοι τοῦ Καρόλου ἐνέφαινον ἄνθρωπον βαθέως τεθλιμμένον, ἀλλ' ἀντλοῦντα ὅμως θάρρος ἐκ τῆς συμφορᾶς του, ἐν τῇ συναισθήσει τῶν ἀπείρων αὐτοῦ ὑποχρεώσεων. Ἀνδρωθεὶς αἴφνης διὰ μιᾶς, δὲν ἐστέναζε πλέον. Οὕτω δὲ οὐδέποτε ἡ Εὐγενία διενοήθη κρείττονα περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἐξαδέλφου της, ἢ ὅτε εἶδεν αὐτὸν καταβαίνοντα εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ φοροῦντα τὰ ἐκ χονδρᾶς μελανῆς ἐρέας ἐνδύματά του, ἅτινα τοσοῦτον ἥρμοζον εἰς τὴν ὠχρὰν αὐτοῦ μορφὴν καὶ τὸ σκυθρωπόν του ἦθος.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐφόρεσαν πένθιμα καὶ αἱ δύο γυναῖκες, αἵτινες παρέστησαν μετὰ τοῦ Καρόλου εἰς μνημόσυνον τελεσθὲν ἐν τῇ ἐνορίᾳ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μακαρίτου Γουλιέλμου Γρανδέ.

Κατὰ τὸ δεύτερον πρόγευμα ὁ Κάρολος ἔλαβεν ἐπιστολὰς ἐκ Παρισίων καὶ τὰς ἀνέγνωσε.

— Λοιπόν, ἐξάδελφέ μου, ἠρώτησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ἡ Εὐγενία, εἶσθε εὐχαριστημένος ἀπὸ τὰς ὑποθέσεις σας ;

Digitized by Google

— Μὴν ἐρωτᾷς ποτὲ τοιαῦτα πράγματα, ὑπέλαβεν ὁ Γρανδέ. Τί διάβολον! Σοῦ λέγω ἐγὼ ποτὲ τὰς ἰδικάς μου ὑποθέσεις; Τί θέλεις ν' ἀνακατώνεσαι εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἐξαδέλφου σου; Ἄφησέ τον ἥσυχον.

— Ὦ! ἐγὼ δὲν ἔχω μυστικά, εἶπεν ὁ Κάρολος.

— Κολοκύθια! Θὰ μάθης, ἀνεψιέ μου, μὲ τὸν καιρόν, ὅτι εἰς τὸ ἐμπόριον πρέπει κανεὶς νὰ μαζεύῃ τὴν γλῶσσάν του.

Ὅτε οἱ δύο ἐρασταὶ ἔμειναν μόνοι ἐντὸς τοῦ κήπου, ὁ Κάρολος εἶπεν εἰς τὴν Εὐγενίαν, ἑλκύων αὐτὴν ἐπὶ τὸν γηραιὸν σκάμνον, ἐφ' οὗ ἐκάθισαν ὑπὸ τὴν καρύαν.

— Δὲν ἠπατήθην περὶ τοῦ Ἀλφόνσου, εἶπεν. Ἐφέρθη λαμπρά! Ἐνήργησε τὰς ὑποθέσεις μου μὲ πολλὴν φρόνησιν καὶ χρηστότητα. Δὲν ὀφείλω πλέον τίποτε εἰς Παρισίους. Ὅλα μου τὰ ἔπιπλα ἐπωλήθησαν, καὶ μοῦ ἀναγγέλλει ὅτι κατὰ τὰς συμβουλὰς ἑνὸς πλοιάρχου μετεχειρίσθη τὰς τρεῖς χιλιάδας φράγκων, αἱ ὁποῖαι ἐπερίσσευσαν, διὰ νὰ μοῦ σχηματίσῃ ἓν μικρὸν ἐμπορικὸν κεφάλαιον, συγκείμενον ἀπὸ ἀξιοπερίεργα εὐρωπαϊκὰ τεχνουργήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν μεγάλην πέρασιν εἰς τὰς Ἰνδίας. Ἔστειλε δὲ ἤδη τὰ κιβώτιά μου εἰς Νάντην, ὅπου ὑπάρχει πλοῖον ἕτοιμον νὰ φορτώσῃ διὰ τὴν Ἰάβαν. Μετὰ πέντε ἡμέρας, Εὐγενία, θὰ ἀποχαιρετισθῶμεν διὰ παντὸς ἴσως, ἢ τοὐλάχιστον διὰ πολὺν καιρόν· τὸ μικρόν μου ἐμπορικὸν κεφάλαιον καὶ δέκα χιλιάδες φράγκων, τὰς ὁποίας μοῦ στέλλουν δύο φίλοι μου εἶνε ἀρχὴ πολὺ μικρά. Θὰ παρέλθουν ἔτη πολλά, πρὶν ἢ συλλογισθῶ κἂν νὰ ἐπιστρέψω. Μὴ ζυγίσῃς, σὲ παρακαλῶ, ἐξαδέλφη μου, τὴν ζωήν μου μὲ τὴν ἰδικήν σου. Ἐγὼ ἠμπορῶ νὰ χαθῶ, ἐνῷ διὰ σὲ ἠμπορεῖ νὰ παρουσιασθῇ πλουσία ἀποκατάστασις . . .

— Μ' ἀγαπᾷς; εἶπεν ἐκείνη.

— Ὦ, ναί, καὶ πολύ! ἀπήντησεν ἐκεῖνος διὰ φωνῆς βαθείας, ὡς ἦτο βαθὺ καὶ τὸ αἴσθημά του κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν.

— Θὰ περιμείνω, Κάρολε.—Παναγία μου! ὁ πατέρας εἶνε εἰς τὸ παράθυρον, προσέθηκεν, ἀπωθοῦσα τὸν ἐξάδελφόν της, ὅστις προσήγγιζεν ἵνα τὴν ἐναγκαλισθῇ.

Ἔφυγε δρομαία ὑπὸ τὸν θόλον, καὶ ὁ Κάρολος τὴν παρηκολούθησε. Βλέπουσα δ' αὐτόν, ἀπεσύρθη εἰς τοὺς πρόποδας τῆς κλίμακος, ἤνοιξε τὴν αὐτόκλειστον θύραν, καὶ μὴ γνωρίζουσα ποῦ ὑπάγει, εὑρέθη μετ' ὀλίγον ἐγγὺς τῆς τρώγλης ἔνθα κατεκλίνετο ἡ Ἀννέτα, εἰς τὸ σκοτεινότερον μέρος τοῦ διαδρόμου. Ἐκεῖ ὁ Κάρολος ἔδραξε τὴν χεῖρά της, ἔσυρεν αὐτὴν ἐπὶ τὸ στῆθός του, περιέβαλε τὴν ὀσφύν της κ' ἔσφιγξεν αὐτὴν ἠρέμα πρὸς ἑαυτόν. Ἡ Εὐγενία δὲν ἀντέστη πλέον. Ἔλαβε κ' ἔδωσε τὸ ἁγνότατον καὶ ἥδυτατον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀληθέστατον ἐπίσης καὶ πληρέστατον τῶν φιλημάτων.

— Ἀγαπητή μου Εὐγενία, τῇ εἶπεν ὁ Κάρολος, ὁ ἐξάδελφος εἶνε καλλίτερος παρ' ἀδελφόν, διότι ἠμπορεῖ νὰ σὲ νυμφευθῇ.

— Ἀμήν! ἐφώνησεν ἡ Ἀννέτα, ἀνοίγουσα τὴν θύραν τῆς τρώγλης της.

Οἱ δύο ἐρασταὶ ἔφυγον περίτρομοι εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἡ μὲν Εὐγενία ἐπανέλαβε τὸ ἐργόχειρόν της, ὁ δὲ Κάρολος ἤρχισεν ἀναγινώσκων τροπάρια πρὸς τὴν Θεοτόκον ἐκ τοῦ Εὐχολογίου τῆς κυρίας Γρανδέ.

— Ἔννοια σου δά! εἶπεν ἡ Ἀννέτα, κ' ἐμεῖς τὴν ἴδια προσευχὴ κάμνομεν.

Ἅμα ὡς ἀνήγγειλεν ὁ Κάρολος ὅτι ἀνεχώρει, ἤρχισεν ὁ Γρανδὲ τυρβάζων ἵνα δείξῃ ὅτι μεγάλως ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνδιεφέρετο. Ἐφάνη ἐλευθέριος εἰς πᾶν ὅ,τι οὐδεμίαν εἶχεν ἀξίαν, ἠσχολήθη νὰ τοῦ εὕρῃ συσκευαστήν, καὶ εἶπεν ὅτι ὁ εὑρεθεὶς ἠξίου νὰ πωλήσῃ λίαν ἀκριβὰ τὰ κιβώτιά του. Ἐπέμεινε τότε νὰ κατασκευάσῃ αὐτὰ μόνος του καὶ μετεχειρίσθη πρὸς τοῦτο παλαιὰς σανίδας. Ἐγειρόμενος λίαν πρωῒ καὶ ῥυκανίζων, κόπτων, καρφόνων, κατεσκεύασεν αὐτὰ ὡραιότατα, κ' ἐτοποθέτησε ἐντὸς τὰ πράγματα τοῦ Καρόλου. Ἀνέλαβε δὲ νὰ διαπεραιώσῃ αὐτὰ δι' ἀκατίου ἐπὶ τοῦ Λείγηρος, νὰ τὰ ἀσφαλίσῃ καὶ ἀποστείλῃ κατόπιν ἐγκαίρως εἰς Νάντην.

Ἀπὸ τοῦ δοθέντος ἐν τῷ διαδρόμῳ φιλήματος, αἱ ὧραι τῆς Εὐγενίας παρήρχοντο μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος. Ἐνίοτε δὲ τῇ ἐπήρχετο ἡ ἐπιθυμία νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν ἐξάδελφόν της. Ὅστις ἐγνώρισε τὸ ἐπαγωγότατον τῶν παθῶν, ἐκεῖνο οὗτινος ἡ διάρκεια συντέμνεται καθ' ἑκάστην ὑπὸ τῆς ἡλικίας, τοῦ χρόνου, νόσου καιρίας ἢ μοιραίου τινὸς γεγονότος, ἐκεῖνος μόνον θέλει ἐννοήσει τὰς βασάνους τῆς Εὐγενίας. Ἔκλαιε πολλάκις περιπατοῦσα ἐν τῷ κήπῳ, ὅστις τῷ ἐφαίνετο τώρα λίαν στενός, ὡς καὶ ἡ αὐλή, καὶ ὁ οἶκος καὶ ἡ πόλις ὁλόκληρος· ἵπτατο δ' ἐκ τῶν προτέρων διὰ τῆς φαντασίας ἐπὶ τὰς εὐρείας τοῦ πόντου ἐκτάσεις.

Τέλος ἔφθασεν ἡ παραμονὴ τῆς ἀναχωρήσεως. Τὴν αὐγήν, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Γρανδὲ καὶ τῆς Ἀννέτας, ἡ πολύτιμος πυξίς, ἐν ᾗ περιείχοντο τὰ δύο ὁμοιώματα, ἀπετέθη ἐπισήμως ἐν τῷ μόνῳ σύρτῃ τῆς σκευοθήκης, ὅστις εἶχε κλειδίον, καὶ ὅπου ἀπέκειτο ἤδη τὸ κενὸν πλέον βαλάντιον. Ἡ ἐναπόθεσις τοῦ θησαυροῦ ἐγένετο, ἐννοεῖται, μετὰ πολλῶν δακρύων καὶ φιλημάτων. Ὅτε δὲ ἡ Εὐγενία ἔκρυψε τὸ κλειδίον ἐπὶ τοῦ στήθους της, δὲν ἐθάῤῥησε ν' ἀπαγορεύσῃ εἰς τὸν Κάρολον νὰ φιλήσῃ τὴν θέσιν ὅπου τὸ κλειδίον εἶχε κρυβῇ.

— Ἐδῶ θὰ μείνῃ, φίλε μου, τῷ εἶπε.

Digitized by Google

— Λοιπὸν καὶ ἡ καρδία μου θὰ μείνῃ μαζύ του.

— Ἄχ, Κάρολε, δὲν κάμνεις καλά, τῷ εἶπεν ἡ νεᾶνις ἐπιπλήττουσα.

— Δὲν εἴμεθα νυμφευμένοι; τῇ ἀπήντησεν ἐκεῖνος. Ἔχω τὸν λόγον σου, λάβε καὶ σὺ τὸν ἰδικόν μου.

— Μαζύ σου πάντοτε! εἶπον συγχρόνως ἀμφότεροι.

Οὐδεμία ὑπόσχεσις ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς ἁγνοτέρα ἐκείνης.

Ἡ ἁγνότης τῆς Εὐγενίας εἶχε πρὸς στιγμὴν ἐξαγιάσει τὸν ἔρωτα τοῦ Καρόλου.

Τὴν ἐπαύριον πρωΐαν τὸ πρόγευμα ὑπῆρξε μελαγχολικόν. Καὶ αὐτὴ ἡ Ἀννέτα, αἰσθανομένη ἐλευθερίαν εἰς ἔκφρασιν τῶν αἰσθημάτων της ἐδάκρυε, καίτοι εἶχε λάβει τὸν χρυσοῦφῆ κοιτωνίτην καὶ σταυρόν τινα μικρόν, ὃν τῇ ἐδώρησεν ὁ Κάρολος.

— Ἄχ, αὐθέντη, . . . τὸ πουλάκι μου ποῦ θὰ πάγῃ ταξεῖδι! ὁ Θεὸς μαζύ του!

Τὴν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἐκίνησεν ἡ οἰκογένεια, ἵνα συνοδεύσῃ τὸν Κάρολον μέχρι τῆς ταχυδρομικῆς ἁμάξης τῆς Νάντης. Ἡ Ἀννέτα εἶχε λύσει τὸν μολοσσόν, καὶ κλείσασα τὴν θύραν ἠθέλησε νὰ κομίσῃ μόνη τὸν ὁδοιπορικὸν σάκκον τοῦ Καρόλου. Πάντες δὲ οἱ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς παλαιᾶς ὁδοῦ ἔμποροι ἵσταντο ἐπὶ τῆς φλιᾶς τῶν ἐργαστηρίων των, ἵνα ἴδωσι παρερχομένην τὴν συνοδείαν, ἧς μετέσχεν ἐπὶ τῆς πλατείας καὶ ὁ συμβολαιογράφος Κρυσῶ.

— Μὴν κλαύσῃς, Εὐγενία, τῇ εἶπεν ἡ μήτηρ της.

— Ἀνεψιέ μου, εἶπεν ὁ Γρανδὲ ὑπὸ τὴν θύραν τοῦ πανδοχείου, ἀσπαζόμενος τὸν Κάρολον ἐφ' ἑκατέρας παρειᾶς, φεύγεις πτωχός, ἔλα ὀπίσω πλούσιος, καὶ θὰ εὕρῃς σῶαν τὴν τιμὴν τοῦ πατρός σου. Ἐγώ, ὁ Γρανδέ, σοῦ τὸ ἐγγυῶμαι. Τότε ἀρκεῖ νὰ θελήσῃς μόνον, καί . . .

— Ὦ θεῖέ μου! πῶς μοῦ γλυκαίνετε τὴν πικρίαν τῆς ἀναχωρήσεώς μου! Αὐτὸ εἶνε τὸ καλλίτερον δῶρον, ἀφ' ὅσα ἠμπορεῖτε νὰ μοῦ κάμετε.

Μὴ ἐννοήσας τοὺς λόγους τοῦ γέροντος βυτοποιοῦ, ὃν διέκοψεν, ὁ Κάρολος ἔχυσεν ἐπὶ τὴν βυρσόχρουν μορφὴν τοῦ θείου του εὐγνωμοσύνης δάκρυα, ἐνῷ ἡ Εὐγενία ἔσφιγγε πάσῃ δυνάμει τὴν χεῖρα τοῦ ἐξαδέλφου της καὶ τὴν τοῦ πατρός της.

Ὁ συμβολαιογράφος μόνος ἐμειδία, θαυμάζων τὴν λεπτότητα τῶν φρενῶν τοῦ Γρανδέ, διότι αὐτὸς μόνος εἶχεν ἐντελῶς ἐννοήσει τὸν γέροντα. Οἱ τέσσαρες Σωμυραῖοι, ὑπὸ πολλῶν ἄλλων περικυκλούμενοι, ἔμειναν ἐνώπιον τῆς ἁμάξης μέχρις οὗ αὐτὴ ἀνεχώρησεν. Ὅτε δὲ αὐτὴ ἠφανίσθη ἐπὶ τῆς γεφύρας καὶ μακρόθεν ἔτι μόνον ἠκούετο,

— Καλὸν κατευόδιον! εἶπεν ὁ ἀμπελουργός.

Εὐτυχῶς μόνος ὁ Κρυσῶ ἤκουσε τὴν ἐπιφώνησιν ταύτην. Ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ της εἶχον μεταβῆ εἰς μέρος τι τῆς κρηπῖδος, ὅθεν ἠδύναντο νὰ ἴδωσιν ἔτι τὴν ἅμαξαν, καὶ ἔσειον τὰ λευκά των μανδήλια, πρὸς ἃ ἀνταπεκρίνετο διὰ τοῦ ἰδικοῦ του ὁ Κάρολος.

— Πῶς ἤθελα, μητέρα, νὰ εἶχα τὴν στιγμὴν αὐτὴν τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ! εἶπεν ἡ Εὐγενία, καθ' ἣν στιγμὴν ἔπαυσε βλέπουσα τὸ μανδήλιον τοῦ Καρόλου.

[Ἕπεται συνέχεια].

Σύντομος ἐξήγησις

ΤΗΣ ΔΑΡΒΙΝΕΙΟΥ ΘΕΩΡΙΑΣ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 44.

Ἅπαντα τὰ ὄντα, ζῷά τε καὶ φυτά, κατὰ Δάρβιν, ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσι διηνεκῶς ἐκτεθειμένα εἰς τὰς θανατηφόρους καὶ καταστρεπτικὰς ἐπιδράσεις τοῦ ψύχους, τῆς ὑγρασίας, τῆς ἐλλείψεως τροφῆς, τῶν παντοδαπῶν ἐχθρῶν καὶ τῶν τοιούτων· ὀλίγα τινὰ μόνον κατορθοῦσι νὰ ζήσωσι καὶ πολλαπλασιασθῶσι, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ καταστρέφονται.

Ἐν τῷ ἐξαφανιστικῷ τούτῳ καὶ ἀμειλίκτῳ πολέμῳ κεῖται ἡ ἀνάλογος ἐξαλλοιωτικὴ τῶν ὄντων δύναμις ἐν τῇ ἀγρίᾳ φύσει, ἣν ὁ κτηνοτρόφος ἀντικαθιστᾷ διὰ τῆς ἑκουσίας διαλογῆς. Ἐνταῦθα ὅμως ἡ δρᾶσις εἶνε ἀντίστροφος. Διότι ἐνῷ ὁ κτηνοτρόφος διὰ τῆς ἐκλογῆς *διατηρεῖ* ὡρισμένα τινὰ εἴδη, καὶ πολλαπλασιάζει αὐτὰ διὰ τῆς γεννήσεως, διὰ τοῦ ἐξαφανιστικοῦ ἀγῶνος τῆς φύσεως *καταστρέφονται* ἄτομά τινα. Εἰς ἀμφοτέρας ὅμως τὰς περιπτώσεις τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε τὸ αὐτό, καθόσον καὶ εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὰ μένοντα ζῷα καὶ φυτὰ διαδίδουσι διὰ τῆς γεννήσεως τὰς ἰδιότητας αὐτῶν. Μεταχειριζόμενοι λοιπὸν καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὴν λέξιν *διαλογὴ* ἢ *ἐκλογὴ* (*φυσικὴ διαλογή*, **natural selection**) ἀποδίδομεν εἰς τὴν λέξιν ἔννοιαν ἀρνητικήν, καθόσον ἡ διαλυγὴ αὕτη συνίσταται εἰς τὸν *ἐξαφανισμὸν* τῶν μὴ ἐκλεκτῶν ὄντων. Ὅτι δὲ ἡ καταστροφὴ αὕτη τελεῖται καθ' ὡρισμένους νόμους, καὶ δὴ μαθηματικούς, θέλομεν ἐξετάσει βραδύτερον, μὴ ἐπιτρεπούσης τῆς βραχείας ἡμῶν ἐπιθεωρήσεως τὴν χρῆσιν παραδειγμάτων πρὸς τοῦτο.

Νῦν ὅμως γεννᾶται τὸ ζήτημα, *τίνα* ἄτομα ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐξαφάνισιν, καὶ *τίνα* μένουσι ζῶντα καὶ ἐπιτήδεια πρὸς γονιμοποίησιν καὶ μετάδοσιν τοῦ εἴδους αὐτῶν;

Ἡ ἐρώτησις αὕτη ἦτο ἀδύνατον νὰ λυθῇ, ἂν ἅπαντα τὰ ἄτομα εἴδους τινὸς ἦσαν ἐντελῶς ὅμοια. Ἡ πιθανότης πρὸς διατήρησιν ἐν τῇ ὑ-

Digitized by Google

πάρξει ἤθελεν εἴσθαι τότε ὁμοία δι' ἅπαντα τὰ ὅμοια ὄντα, ὅπως ἔν τινι καλῶς διατεταγμένῃ κληρώσει ἡ πιθανότης τοῦ κέρδους εἶνε ὁμοία δι' ὅλους τοὺς λαχνούς. Ἀλλ' οὐδενὸς εἴδους τὰ ἄτομά εἰσιν ὅμοια πρὸς ἄλληλα, ἀφοῦ καὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τοκετοῦ ζώου τινὸς τὰ τέκνα δὲν εἶνε πάντα *ἀπολύτως ὅμοια* πρὸς ἄλληλα, ἡ δὲ ἀτομικὴ αὐτῶν διαφορὰ εἶνε ἀναμφισβήτητος. Ἡ παρέκκλισις λοιπὸν αὕτη τῆς ὁμοιότητος παρέχει ἡμῖν στήριγμα πρὸς ἀπάντησιν εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐρώτησιν. Κατὰ πρῶτον ὑπόκεινται εἰς τὴν καταστροφὴν ἅπαντα τὰ ἄτομα τὰ καταλεγόμενα μεταξὺ τῶν τεράτων. Κατὰ δεύτερον λόγον ἐξαφανίζονται τὰ ἀσθενικὰ ὄντα· κατὰ τρίτον τὰ ὑπό τινας ἐπόψεις καὶ κατά τινας χαρακτῆρας ὑστεροῦντα τῶν τελείων, καὶ τέλος τὰ ἀτελέστερα ὄντα ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ τελειότερα τοῦ αὐτοῦ εἴδους. Κατὰ συνέπειαν λοιπὸν αἱ νεαραὶ ὀργανώσεις, ζωϊκαὶ ἢ φυτικαί, θὰ ἐκλείψωσι τῆς ὑπάρξεως ἢ θὰ διατηρηθῶσιν ἐν τῇ ζωῇ *ἀναλόγως τῶν ἐμφύτων αὐτῶν κληρονομικῶν διαφορῶν καὶ ἰδιοτήτων*. Ἐκ τούτου δ' ἕπεται ὅτι ἄτομά τινα διὰ τῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν θέλουσιν ἔχει ἐν συγκρίσει πρὸς ἕτερα *προτερήματά* τινα ἢ *ἐλαττώματα*. Τὰ προτερήματα δὲ ταῦτα ἢ ἐλαττώματά εἰσι ποικιλώτατα ἀναλόγως τῶν πολυπλόκων *σχέσεων τῆς ζωῆς* ἑκάστου ὄντος. Εἶνε δὲ γεγονὸς βεβαιωμένον ὅτι, ἐν τῷ καταλυτικῷ ἀγῶνι περὶ ὑπάρξεως τῶν ἐν τῇ φυσικῇ καταστάσει βιούντων ὄντων, *καταστρέφονται* διὰ τῶν παντοίων ἐπιδράσεων ἐκεῖνα τῶν ὄντων, ἅτινα ἔχουσι τὰ *ὀλιγώτερα* συγγενῆ πλεονεκτήματα, καὶ ὅτι διατηροῦνται ἐν τῇ ζωῇ τὰ πλεονεκτοῦντα διὰ πολλῶν προτερημάτων. Τὰ οὕτως δ' εὐνοηθέντα ὡριμάζονται, γονιμοποιοῦνται, καὶ οὕτω καθίστανται πρόγονοι τῶν μεθεπομένων γενεῶν.

***Ἡ ἐπιβίωσις αὕτη**, ἤτοι ἡ ἐπικράτησις ἐν τῇ ζωῇ τῶν ἱκανῶν πρὸς αὐθυπαρξίαν*, ἡ συναγομένη μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας ἐκ τῶν ἀτομικῶν διαφορῶν καὶ τοῦ ἐξαφανιστικοῦ ἀγῶνος, εἶνε ὁ νόμος τῆς *φυσικῆς διαλογῆς*. Δὲν ἤθελε δὲ ἐπιφέρει τὸ γεγονὸς τοῦτο ἅπαξ προκύψαν οὐδὲν ἀποτέλεσμα, ἂν δὲν ἐπανελαμβάνετο διηνεκῶς διὰ τῆς *παραγωγικότητος τῶν ὀργανώσεων*.

Ἐὰν εἶδός τι ζώων ἢ φυτῶν ἦτο ποτὲ δυνατὸν νὰ μὴ πολλαπλασιάζηται ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἡ ἀπώλεια ἡ διὰ τοῦ θανάτου ἐπερχομένη νὰ καλύπτηται, ἡ φυσικὴ διαλογὴ ἤθελε κατ' ἀνάγκην ἐκλείψει. Ἀλλ' ὁ *νόμος τοῦ πολλαπλασιασμοῦ ἁπάντων τῶν ἐνοργάνων ὄντων κατὰ γεωμετρικὴν πρόοδον* ἰσχύει καθ' ἅπασαν αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν, καὶ προκαλεῖ τὴν κανονικὴν ἐπανάληψιν τῆς ἐπιβιώσεως εἴτε ἐπικρατήσεως τῶν πλεονεκτούντων.

Οὕτω ἐκ τοῦ ἀφθόνου πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἀτόμων εἴδους τινός, καὶ ἐκ τῆς ἑκάστοτε ἐπερχομένης φυσικῆς διαλογῆς, γεννᾶται ὁ δεινὸς ἀγὼν τῶν ἀτόμων ἑκάστου εἴδους πρὸς ἄλληλα, ὃν ἀποκαλοῦμεν *διαγωνισμὸν πρὸς τοὺς ὁμοίους*. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἐπαναλαμβάνεται κανονικῶς, ἕνεκα τῆς ἀφθόνου παραγωγικότητος τῶν ὀργανώσεων, προκύπτει ἐκ τούτου ἡ *κατ' ἐπανάληψιν ἐπιβίωσις τῶν πλεονεκτούντων ἀτόμων* τῶν εἰδῶν, ἣν καλοῦμεν *φυσικὴν ἀνατροφήν*, κατ' ἀντίθεσιν τῆς ἑκάστοτε *φυσικῆς διαλογῆς*, ἐξ ἧς προκύπτει ἡ πρώτη.

Ἐνῷ δὲ ἀφ' ἑνὸς ἡ κατὰ μέγα ἀριθμὸν αὔξησις τῶν ἀτόμων εἶνε συνέπεια τῆς γονιμότητος τῶν εἰδῶν, δεύτερον σπουδαῖον *γεγονὸς* συνοδεῦον πᾶσαν γέννησιν εἶνε ὁ *νόμος τῆς κληρονομικότητος*. Διὰ τοῦ νόμου τούτου θίγομεν τὸν τρίτον παράγοντα τῆς θεωρίας τῆς ἀναπτύξεως. Ἄνευ τῆς κληρονομικότητος ἡ κατ' ἐπανάληψιν ἐπιβίωσις τῶν πλεονεκτούντων δὲν ἤθελεν ἔχει οὐδεμίαν συνέπειαν διὰ τοὺς ἐκγόνους, πρὸς οὓς *μεταδίδονται ἀναγκαίως* αἱ ὠφέλιμοι ἰδιότητες, δι' ὧν οἱ ἐπιζῶντες ἀπέφυγον τὴν καταστροφήν. Ἡ μετάδοσις δὲ αὕτη κατ' ἐπανάληψιν διὰ τῆς κληρονομικότητος τῶν χαρακτήρων, μετὰ τῆς ἀδιακόπου διατηρήσεως ἐν τῇ ζωῇ τῶν πλεονεκτούντων, προκαλεῖ εἰς τοὺς ἀπογόνους *συσσώρευσιν* τῶν ὠφελίμων ἐν ἑκάστῳ ἀτόμῳ χαρακτήρων, καὶ ἐπειδὴ ἡ ὠφέλεια αὕτη δὲν συνίσταται εἰς ἄλλο τι, εἰμὴ εἰς τὴν αὐτοσυντήρησιν καὶ τὴν ἀντίστασιν καὶ ἐμμονὴν κατὰ τῆς ἐξαφανιστικῆς πάλης πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις, ἐκάλεσεν ὁ Δάρβιν τὴν συσσώρευσιν ταύτην τῶν ὠφελίμων χαρακτήρων *προσαρμογὴν** τῶν ἀτόμων πρὸς τὰς συνθήκας τῆς ζωῆς.

Ὅπως δὲ ὁ κτηνοτρόφος πρὸς βελτίωσιν εἴδους τινὸς ἐκλέγει τὰ *εἰς αὐτὸν χρήσιμα* ἄτομα, τὰ ἔχοντα ὡρισμένας ὠφελίμους ἰδιότητας, οὕτω δὲ μετὰ βραχὺ χρόνου παράγει φυλὴν χρήσιμον *πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ*, οὕτω καὶ ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ τελούμενος διαγωνισμὸς τῶν ὄντων ἐν τῷ ἀγῶνι περὶ ὑπάρξεως προκαλεῖ μερικήν τινα διαλογὴν τῶν ἀτόμων τῶν *ἐπιτηδειοτέρων* πρὸς ἀντίστασιν κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων, οὕτω δ' ἐν πολλῷ μείζονι χρόνῳ παράγει μορφὰς *προσηρμοσμένας* ὅσῳ δυνατὸν τελειότερον *πρὸς τὴν* δυνατὴν *αὐθύπαρκτον διατήρησιν* τῶν ἀτόμων. Ἕνεκα τοῦ λόγου τούτου παράγονται μόνον μορφαὶ ὄντων δυνάμεναι νὰ ὠφεληθῶσιν ἐξ ἰδίων, δηλ. *προσηρμοσμέναι εἰς τὰς ἐξωτερικὰς τῆς ζωῆς σχέσεις*, γεγονὸς ὅπερ θέλει καταδειχθῇ ἀλλαχοῦ ἐναργέστερον διὰ παραδειγμάτων.

Τεθείσθω νῦν ὅτι ἅπαντα τὰ ὄργανα φυτοῦ

*. Κακῶς ἀπεδόθη ἐπίσης ἡ λέξις adaptatio ὑπό τινων διὰ τῆς λέξεως ἐφαρμογή.

Digitized by Google

τινος ἢ ζῴου προσηρμόσθησαν ἐντελῶς πρὸς τὰς κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ὑφισταμένας ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις· ὁ μηχανισμὸς τῆς φυσικῆς διαλογῆς θέλει μὲν ἐξακολουθεῖ δρῶν διηνεκῶς, ἀλλ' ὡς ἀποτέλεσμα τούτου θέλει προκύψει ὅτι ἡ προσαρμογὴ θέλει διατηρηθῆ διαρκὴς ἐφ' οὗ σημείου ἔφθασεν. Τὴν δρᾶσιν ταύτην τῆς φυσικῆς διαλογῆς καλοῦμεν *συντηρητικὴν προσαρμογήν*. Ὅπως δὲ ὁ κηπουρὸς διὰ τῆς κηπευτικῆς ψαλίδος κείρων καὶ τέμνων ἀδιακόπως τοὺς προέχοντας βλαστοὺς καὶ κλαδίσκους διατηρεῖ τὰ θαμνώδη ἢ δενδρώδη περιφράγματα ἐν ὡρισμένῃ μορφῇ, οὕτω καὶ ἡ ἀδιαλείπτως δρῶσα φυσικὴ διαλογὴ ἐξαφανίζει δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τὰ ἄτομα, τ'ἀποκλίνοντα ἀπὸ τῆς ἅπαξ προσαρμοσθείσης μορφῆς ἤ, ὡς ποταμὸς κωλυόμενος νὰ ἐξέλθῃ τῆς κοίτης διὰ τῶν ὀχθῶν, διατηρεῖ τὸ ῥεῦμα τῶν γενεῶν ἑκάστου εἴδους ἐντὸς τῶν ἅπαξ ἀποκτηθέντων ὁρίων τῶν χαρακτήρων, οἵτινες ποικίλλουσι μὴ ὑπερπηδῶντες τὸν κύκλον τῆς πρὸς αὐτοσυντήρησιν σκοπιμότητος. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη ὁμοιότης τῶν ἀγρίων ζῴων καὶ φυτῶν εἴδους τινὸς καὶ ἡ μονιμότης τῆς μορφῆς αὐτῶν, ἅμα τῆς προσαρμογῆς τελεσθείσης.

Εἶνε πασίγνωστον ὅτι ὡς παράδειγμα τοῦ μὴ ἀλλοιωτοῦ τῶν εἰδῶν φέρουσιν οἱ ἀντίπαλοι τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς τὴν Ἶβιδα, τὸ Αἰγυπτιακὸν τοῦτο πτηνόν, ὅπερ καθὰ εἰκάζομεν ἐκ τῶν μομιῶν αὐτοῦ, δὲν μετεβλήθη ποσῶς μετὰ παρέλευσιν 1000 ἐτῶν. Ἀλλὰ κατ' αὐτὴν δὴ ταύτην τὴν συντηρητικὴν προσαρμογήν, ἐὰν καὶ ἐπὶ τρισχίλια ἔτη δὲν ἠλλοιώθησαν αἱ ἐξωτερικαὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς Ἴβιδος, ἐπὶ ἰσάριθμα ἔτη ἔδει κατ' ἀνάγκην νὰ μείνῃ ἡ μορφὴ αὐτῆς ἀμετάβλητος· ταὐτὸ δὲ ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ ἂν καὶ μετὰ εἴκοσι χιλιάδας ἐτῶν παρετηρεῖτο ἡ κατὰ τὴν μορφὴν ταὐτότης.

Τότε δὲ μόνον ἔπρεπε νὰ προσδοκῶμεν ἕτερον ἀποτέλεσμα, ἐὰν ἠλλοιοῦτο ἐξαφανιστικός τις παράγων ἐκ τῶν δρώντων κατὰ τὴν φυσικὴν διαλογήν. Αἱ ἐξαφανιστικαὶ ἐπιδράσεις ἤθελον προσβάλει τότε ἄλλα ἄτομα ἐκ τοῦ ἀφθόνου σωροῦ τῶν παρηλλαγμένων ὄντων, ἄλλοι χαρακτῆρες ἤθελον ὁρίσει τὴν νίκην τῶν ἐπιζώντων καὶ συναθροισθῆ εἰς τοὺς ἀπογόνους διὰ τῆς κληρονομικότητος. Ἡ συντηρητικὴ λοιπὸν προσαρμογὴ μεταβάλλεται εἰς προοδευτικὴν ὡς πρὸς τοὺς νέους χαρακτῆρας, εἰς ὀπισθοχωρητικὴν ὡς πρὸ τοὺς παλαιούς· ἀναγκαία δὲ τούτων συνέπεια εἶνε ἡ μεταβολὴ τῶν ἀπογόνων.

Οὕτως ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ *προσαρμοστὸν* τῶν οργανώσεων πρὸς τὰς ἔξωθεν ἐπιδράσεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ *μεταβλητὸν* τῶν ἐπιδράσεων τούτων προκαλοῦσιν ἀλλοίωσιν τῶν εἰδῶν. Ἐὰν δὲ ἀναλογισθῶμεν πόσῳ πολυάριθμοι καὶ πολύπλοκοι εἶνε αἱ ἐξωτερικαὶ ἐπὶ τῆς ζωῆς ἐπιδράσεις δι' ἕκαστον ὄν, τότε μόνον δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν καὶ πόσῳ δύνανται αὗται ν' ἀλλοιωθῶσι καὶ νὰ συμπλεχθῶσιν ἐκ νέου.

Αἱ ἐπιδράσεις δὲ αὗται δὲν συνίστανται μόνον ὡς ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ εἰς τὴν ὕπαρξιν ἢ μὴ ποσότητός τινος τροφῆς ἢ θερμότητος. Αἱ σπουδαιότεραι καὶ δραστικώτεραι αὐτῶν καὶ συντελοῦσαι τὰ μέγιστα πρὸς εὐθενίαν (εὐδοκίμησιν) εἴδους τινὸς εἶνε αἱ ἀμοιβαῖαι σχέσεις αὐτῶν τούτων τῶν εἰδῶν πρὸς ἄλληλα, ὅπως γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ ἑξῆς ἁπλοῦ παραδείγματος.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὸ τριφύλλιον γονιμοποιεῖται μόνον διὰ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτοῦ μελισσῶν. Ἑκατὸ φυτὰ τριφυλλίου ἐν ὑπαίθρῳ καλλιεργηθέντα παρήγαγον 2,700 σπέρματα, ἰσάριθμα δὲ φυτὰ ἀλλαχοῦ καλλιεργηθέντα ἐν χώρῳ, ἔνθα αἱ μέλισσαι εἶχον ἀποκλεισθῆ δὲν παρήγαγον οὐδὲ ἕν. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων μελισσοειδῶν ἐντόμων, ἅτινα σὺν ταῖς μελίσσαις κάθηνται ἕνεκα τοῦ μέλιτος ἢ τῆς γύρεως ἐπὶ τῶν ἀνθέων τοῦ τριφυλλίου, οἱ βομβυλιοὶ εἶνε οἱ πλείονες. Ἐν χώρᾳ τινὶ λοιπὸν ἔνθα οἱ βομβυλιοὶ εἶνε σπάνιοι ἢ ὅλως ἐλλείπουσι, τὸ τριφύλλιον θὰ καρποφορῇ ὀλιγώτερον, ἄγριον δὲ καὶ αὐτοφυὲς φυόμενον θὰ εἶνε ὀλιγώτερον ἢ τὸ ἥμερον, τὸ καλλιεργούμενον ἐν χώραις ἔνθα πολλοὶ οἱ βομβυλιοί. Ἀλλὰ τὸ ἔντομον τοῦτο ἔχει μέγιστον ἐχθρόν εἶδός τι ἁρπακτικῶν ζῴων ἐντομοφάγων, προσομοίων τὸ μέγεθος καὶ τὴν μορφὴν πρὸς τοὺς οἰκιακοὺς μῦς, τὰς μυγαλᾶς, αἵτινες ἀρέσκονται νὰ καταστρέφωσι τὰς γηίνους αὐτῶν σφηκιάς. Ἔνθα λοιπὸν ὑπάρχουσι πολλαὶ μυγαλαῖ οἱ βομβυλιοὶ θέλουσιν εἶσθαι ὀλιγώτεροι, ἐκεῖ δὲ καὶ τὸ τριφύλλιον δὲν θὰ φύεται ἄφθονον. Ὑποτιθεμένου νῦν ὅτι ἁρπακτικόν τι διώκει τὰς μυγαλᾶς θέλομεν ἔχει αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βομβυλιῶν καὶ πλουσίαν γονιμοποίησιν τριφυλλίου. Οὕτω ἡ γονιμότης τοῦ τριφυλλίου, σὺν αὐτῇ δὲ καὶ ἡ εὐθενία, εὐδοκίμησις ἢ μὴ τοῦ φυτοῦ τούτου ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει ἐξαρτῶνται ἐμμέσως ἐκ τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ μυγαλοβόρων ἁρπακτικῶν ζῴων, ὅπως π. χ. ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκ τῶν οἰκιακῶν γαλῶν. Ὅμοιαι δὲ καὶ ἀνάλογοι πρὸς τὸ παράδειγμα τοῦτο σχέσεις τῶν διαφόρων εἰδῶν πρὸς ἄλληλα ἰσχύουσι καθ' ἅπασαν τὴν ἐνόργανον φύσιν.

Οὐδὲν τῶν ζῴων ἢ τῶν φυτῶν ὑπάρχει καθ' ἑαυτὸ μεμονωμένον· ἅπαντα ἐξαρτῶνται ἀπ' ἀλλήλων καὶ διὰ τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων αὐτῶν ἅπτονται ἀλλήλων, ὅπως οἱ ὀδόντες τῶν τροχῶν μηχανῆς ὡρολογίου. Ὑπαρχούσης σχέσεώς τινος μεταξὺ ὁμάδος ὄντων, ἀρκεῖ μικρά τις παραλλαγὴ ὅπως ἀλλοιώσῃ τὰς περὶ ὑπάρξεως συνθήκας πολλῶν εἰδῶν καὶ μεταβάλῃ τὴν

Digitized by Google

συντηρητικὴν προσαρμογὴν εἰς προοδευτικὴν ἢ ὀπισθοδρομικήν, δι' ὧν ἡ παλαιὰ μορφὴ μεταβάλλεται κατὰ μικρὸν εἰς νέαν.

Οὕτω διὰ τῆς φυσικῆς κατ' ἐκλογὴν ἀνατροφῆς τῶν τε ζῴων καὶ τῶν φυτῶν, ἀλλοιουμένων τῶν σχέσεων τῆς ζωῆς, προκαλεῖται ἡ *μετάπτωσις* ἤτοι ἡ *μεταβολὴ* τῶν εἰδῶν. Δὲν ἐξηγεῖται ὅμως διὰ τούτων καὶ ἡ ποικιλία τῶν μορφῶν καὶ ἡ μεγάλη αὐτῶν πληθύς. Διότι ἐξ ἑκάστου παλαιοῦ εἴδους ἠδύνατο νὰ παραχθῇ νέον τι χωρὶς ν' αὐξήσῃ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ. Ὁ χωρισμὸς εἰς διαφόρους νέας μορφὰς ἐπέρχεται τότε μόνον, ὅταν ἐπέλθωσι διάφοραι νέαι συνθῆκαι ὑπάρξεως ἐν διαφόροις χώραις, ἐπὶ διαφόρων ἀτόμων ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους. Εἶνε λοιπὸν πρὸς τοῦτο ἀνάγκη νὰ χωρισθῶσιν αἱ διάφοροι φυλαὶ τοπικῶς, καὶ νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς διαφορωτάτας ἐπιδράσεις, γεγονὸς ὅπερ συνέβη κατὰ τὰς παρελθούσας μακροτάτας τῆς ὑπάρξεως τῶν ὄντων περιόδους.

Ὅπως λοιπὸν ἁπλῆ τις μετάπτωσις τοῦ εἴδους ἀποσπασθῇ ἐντελῶς καὶ ἀποτελέσῃ ἰδίαν μορφήν, ἐκ τούτου δὲ καὶ *πολλαπλασιασμὸν* τοῦ εἴδους, εἶνε πρὸς τοῦτο ἀνάγκη νὰ χωρισθῶσι τοπικῶς αἱ διάφοροι φυλαί, καὶ ἐκτεθῶσιν εἰς τὰς διαφορωτάτας ἐπιδράσεις. Διὰ τὴν ἁπλῆν μόνον μεταβολὴν τῶν εἰδῶν ἄνευ πολλαπλασιασμοῦ, ἀρκεῖ ἡ προοδευτικὴ προσαρμογή.

Δύο νέαι φυλαὶ ζῳϊκοῦ τινος ἢ φυτικοῦ εἴδους τόσῳ περισσότερον θὰ διαφέρωσιν ἀλλήλων, ὅσῳ διάφοροί εἰσιν αἱ συνθῆκαι τῆς ζωῆς αὐτῶν καὶ ὅσῳ μακρότερον χρόνον ἐπέδρασαν αἱ τελευταῖαι αὗται ἐπ' αὐτῶν. Ἡ κατὰ μικρὸν προϊοῦσα ἀπόκλισις αὕτη τῶν φυλῶν ἀπ' ἀλλήλων, ἥτις ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Δάρβιν *διάστασις* τῶν χαρακτήρων, φέρει κατὰ τὴν συνεχῆ καὶ ἐπανειλημμένην διχοτόμησιν, ἐν τῇ ἀπειρίᾳ τῶν μορφῶν, εἰς τοσοῦτον ἄκρας μορφάς, ὥστε κατατάσσομεν τὰ ὄντα κατὰ τὴν ἐν χρήσει ὀνομασίαν, οὐ μόνον κατὰ διάφορα εἴδη καὶ γένη, ἀλλὰ κατὰ διαφόρους οἰκογενείας, τάξεις καὶ κλάσεις.

Τοιαύτη εἶνε ἐν συντόμῳ ἡ θεωρία, ἣν ἵδρυσε καὶ ἐπεξειργάσθη μέχρι τῶν ἐσχάτων αὐτῆς λεπτομερειῶν ἡ μεγαλοφυὴς διάνοια τοῦ Δάρβιν. Διὰ τῆς θεωρίας ταύτης ἀναγνωρίζομεν ὅτι ἐγείρονται πολλαὶ ἀπορίαι καὶ ἀναγεννῶνται διάφορα ζητήματα ἐν τῇ διανοίᾳ, ἅτινα ζητοῦσι τὴν λύσιν των. Ἀλλὰ τὸ μὲν πολλὰ τῶν ζητημάτων τούτων λύονται ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Δάρβιν ἐν τοῖς διεξοδικοῖς αὐτοῦ συγγράμμασιν, ἄλλα δὲ ἀνήκουσιν εἰς τὰ ἄλυτα ἐν γένει ζητήματα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας.

Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ ἡ θεωρία αὕτη, λύουσα πλεῖστα προβλήματα τῶν βιολογικῶν ἐπιστημῶν, ἅτινα δι' οὐδεμιᾶς ἄλλης τῶν θεωριῶν ἐξηγήθησάν ποτε λογικῶς, καὶ διὰ πραγματικῶν ἀποδείξεων, ἐτέθη τανῦν ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ὡς βάσις ἀσάλευτος πάσης ἐρεύνης. Ὁ λίθος ὃν κατ' ἀρχὰς ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐτέθη *εἰς κεφαλὴν γωνίας.*

***

ΑΙ ΑΠΟΚΡΕΩ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Αἱ ἑορταὶ τῶν ἀπόκρεων ἐν Ἀθήναις, ἁπλαῖ παρῳδίαι ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν μεγαλοπόλεων, ὑπολείπονται ἔτι κατὰ τὴν ζωηρότητα καὶ εὐθυμίαν καὶ αὐτῶν τῶν ἀπόκρεων τῆς Ἑπτανήσου. Καὶ ὅμως αἱ τρεῖς αὐτῶν ἑβδομάδες εἶνε τὸ στενὸν χρονικὸν διάστημα τὸ περικλεῖον ἐν τῇ εἰκοσάδι τῶν ἡμερῶν του πᾶσαν ἔκτακτον κίνησιν, πᾶσαν ποικιλίαν τοῦ μονοτόνου ἀθηναϊκοῦ βίου. Ἡμεῖς οἱ ἐν Ἀθήναις, μεθ' ὅλον τὸ ἄστατον καὶ ἐπιπόλαιον τοῦ χαρακτῆρος ἡμῶν, εἴμεθα βεβαίως οἱ ἥκιστα διασκεδάζοντες ἄνθρωποι· τὰ χείλη μας, ἅτινα διηνεκῶς κινοῦνται ἵνα ἐξενέγκωσι πολιτικὴν γνώμην ἢ χάσμημα, σπανίως διαστέλλονται ὑπὸ μειδιάματος εὐαρεσκείας, σπανιώτερον ἔτι ἐκτινάσσουσιν ᾄσματος μελῳδίαν ἢ καγχασμὸν θορυβώδους εὐθυμίας. Ποῖαι εἶνε αἱ καθημεριναὶ τέρψεις ἡμῶν; Ἑνὸς τετάρτου περίπατος ἐντὸς τοῦ κονιορτοῦ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, καὶ δύο τριῶν ὡρῶν διαμονὴ ἐν καφενείῳ. Ἂν δέ ποτε ξένος παρεπιδημῶν ἐν Ἀθήναις ἐξέλθῃ τὴν νύκτα εἰς τὰς ὁδούς, μετ' ἀπορίας θὰ συναντήσῃ ἰσόγεια καταστήματα πάμπολλα τὸν ἀριθμόν, ποικίλα κατὰ τὸ ἐμβαδὸν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν διασκευήν, πλησιάζων δὲ πρὸς τὰς τεθαμβωμένας ὑέλους τῶν παραθύρων θὰ διακρίνῃ μέσῳ νεφῶν καπνοῦ πλῆθος ἀνθρώπων κεκυφότων ἐπὶ ἐφημερίδων, ῥοφώντων *ναργιλὲν*, ἢ ῥεμβαζόντων ἐντὸς τῶν ἀποσταλαγμάτων ἑνὸς καφέ· ἐνίοτε ἀναταρασσόντων τὰ εἰκοσιοκτὼ τεμάχια, ἅτινα συγκροτοῦσι τὸ πληκτικὸν *δόμινον*, ἢ ἐν κύκλῳ συζητούντων διὰ χειρονομιῶν καὶ τραχυτάτων ἐκφράσεων περὶ τῶν συγχρόνων ζητημάτων. Ὁ ξένος ἐκεῖνος ὁ ἀδαὴς τῶν μυστηρίων τοῦ ἀθηναϊκοῦ βίου δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐννοήσῃ τί πράττουσιν ἄνθρωποι οὕτως ἐγκαθειργμένοι ἐν ῥυπαρᾷ καὶ πεπιεσμένῃ ἀτμοσφαίρᾳ, πάντες σοβαροί, κατηφεῖς καὶ οἱονεὶ δυσηρεστημένοι. Καὶ ὅμως οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι διασκεδάζουσιν. Αἱ ὧραι τῆς ἐν καφενείῳ διαμονῆς εἶνε δι' αὐτοὺς αἱ μόναι ὧραι μακαριότητος καὶ ἀπολαύσεως!

**

Ἡ ἀπόκρεως, μόνη ἡ ἀπόκρεως, ἐπισείουσα ἐν τῇ χειρὶ τὸ γελῶν προσωπεῖόν της καὶ κροταλίζουσα τοὺς κωδωνίσκους τῶν πολυχρόων ἐνδυμάτων αὐτῆς, ἀποσπᾷ ἀπὸ τῶν θερμῶν ἐ-

Digitized by Google

δωλίων τῆς ὀκνηρίας τοὺς Ἀθηναίους καὶ θέλγουσα βιάζει αὐτοὺς νὰ τανύσωσιν εἰς βῆμα χοροῦ τὰ αἱμωδιῶντα μέλη καὶ εἰς τὴν κύλικα τῆς μέθης νὰ ἐγγίσωσι τὰ ξηρὰ χείλη αὐτῶν.

Ἀλλ' ἐν ταῖς κινήσεσιν αὐτῶν ὑπολανθάνουσι καὶ πάλιν αἱ βεβιασμέναι χειρονομίαι ἑτεροκινήτων νευροσπάστων· καὶ τῆς ἀπόκρεω τὰ παίγνια τόσον ὀλίγον κινοῦσι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν νωθρῶν Ἀθηναίων, ὥστε οὐδέποτε ἄχρι τοῦδε ὁ Δήμαρχος καὶ τὸ δημοτικὸν Συμβούλιον Ἀθηνῶν ἐσκέφθησαν νὰ προτείνωσι βραβεῖον εἰς τὸν ἄριστον προσωπιδοφόρον, ἵνα εὐχαριστήσωσι τοὺς ἑαυτῶν ἐκλογεῖς, ὡς ἄλλοτε ὁ φιλόμουσος Δήμαρχος τῆς Κερκύρας.

Ἐν τούτοις βεβαίως καὶ αἱ ἀπόκρεω τῶν Ἀθηνῶν δὲν στεροῦνται καὶ πάλιν ἰδιορρύθμου τινὸς χαρακτῆρος καὶ ποικιλίας ἐν τοῖς καθέκαστα αὐτῶν.

* *

Πρό τινων ἐτῶν μόλις τὴν ἔλευσιν τῆς ἀπόκρεω ἐμήνυον πρῶτα τὰ προέχοντα παντοπωλεῖα ἀναρτῶντα ἀπὸ τῆς παραμονῆς τοῦ Τριωδίου δίκην πολυελαίων τὰς ἐρυθρὰς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χαυνώδεις μορφὰς τῶν προσωπίδων ἐν μέσῳ τῶν σαρώθρων καὶ τῶν κρομμυοπλεξίδων ταλαντευομένας. Μετά τινας δ' ἡμέρας ἐντὸς μικροῦ τινος ῥαπτικοῦ ἢ ἄλλου καταστήματος ἐξετίθεντο πρὸς ἐνοικίασιν ῥυπαρὰ καὶ ἀπόζοντα ἐνδύματα θεάτρου, ἅτινα ἐκόσμησάν ποτε πρὸ εἰκοσαετίας ἴσως βαρύφωνόν τινα Φίγαρον ἢ ὀξύφωνον Ἐρνάνην. Τὰ ἐνδύματα ταῦτα ἐδίδοντο ἀντὶ ἐνοικίου μιᾶς μέχρι τριῶν δραχμῶν τὴν ἡμέραν, οἱ πρῶτοι δ' ἀναφαινόμενοι προσωπιδοφόροι ἦσαν συνήθως τέσσαρες μέθυσοι ἐν ἁμάξῃ περιβεβλημένοι τοιαύτας στολὰς ἱπποτικάς, ᾄδοντες δ' ἐν ἀντιθέσει περιπαθῆ μελῳδίαν ἀσιατικοῦ *μανέ*.

Ἤδη ὁ ὁλονὲν ἐγκλιματιζόμενος πολιτισμὸς τῆς Δύσεως ἀνέτρεψε πρὸς ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς καὶ αὐτὰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἀπόκρεω, εἰσαγαγὼν καὶ παρ' ἡμῖν ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου τὴν ἔναρξιν τῶν δημοσίων χορῶν *μετημφιεσμένων καὶ μή*, ὧν τ' ἀνορθόγραφα προγράμματα ἐκτυλίσσονται ἐπὶ τῶν τοίχων ὡς πρῶται σημαῖαι κινήσεως καὶ εὐθυμίας.

* *

Ἀλλὰ πῶς τελοῦνται οἱ δημόσιοι οὗτοι χοροὶ ἐν Ἀθήναις;

Συνήθεις αἴθουσαι αὐτῶν εἶνε τὰ ζυθοπωλεῖα· τιμὴ εἰσόδου δρ. 3, διὰ τὰς κυρίας δωρεάν. Ἐννοεῖτε λοιπὸν τί εἴδους θὰ εἶνε αὐταὶ αἱ δωρεὰν εἰσερχόμεναι κυρίαι: πλύντριαι, σιδηρώτριαι, ὑπηρέτριαι, συνήθως μισθούμεναι ὑπὸ τοῦ καταστηματάρχου ἀντὶ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος φράγκου, χορηγοῦντος ἅμα ἀνὰ ἓν μάλλινον *δόμινον* εἰς ἑκάστην ἵνα καλύψωσι τὰ ῥακώδη ἐνδύματα, πρὸ πάντων δὲ τὰς σεβασμίας μορφὰς αὐτῶν. Οἱ κύριοι προσέρχονται οἱ πλεῖστοι ἄνευ προσωπίδων· ἐνίοτε φέροντες μεθ' ἑαυτῶν ἰδίαν χορεύτριαν, ἄλλοι πάλιν ἀρκούμενοι εἰς τὰς καλῶς ἐξησκημένας, ἃς ἀναγράφει ὅτι θὰ ἔχῃ διαθεσίμους ὁ καταστηματάρχης ἐπὶ τοῦ προγράμματος αὐτοῦ. Ἡ ὀρχήστρα ἀποτελεῖται ἐκ πεντάδος μουσικῶν ὀργάνων, διευθύνεται δ' ὁ χορὸς ὑπὸ χοροδιδασκάλου ἱσταμένου ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης καὶ κρούοντος κώδωνα πρὸς τελειοτέραν τήρησιν τοῦ ῥυθμοῦ. Ποτὰ καὶ κρύα φαγητὰ ἔχει ἄφθονα τὸ κατάστημα καὶ μόνον αἱ τιμαὶ αὐτῶν ἔχουσι διπλασιασθῆ, οὕτως ὥστε τὰ ἐκ τῆς καταναλώσεως αὐτῶν κέρδη ἀποτελοῦσι τὰ κύρια εἰσοδήματα τῆς χορευτικῆς ἑσπερίδος. Περὶ τὴν δευτέραν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὅλων αἱ κεφαλαὶ εἶνε ἐξημμέναι ἐκ τοῦ χοροῦ καὶ τῶν οἰνοπνευμάτων, οὐχὶ δὲ σπανίως χορεύτριά τις ἀπόγονος τῆς ὡραίας Ἑλένης γίνεται ἀφορμὴ δευτέρου Τρωϊκοῦ πολέμου, ἐν τῷ ὑποίῳ οἱ ἄνδρες ξυλοκοποῦνται καὶ αἱ γυναῖκες ἁρπάζονται ἀπὸ τὰ μαλλιά. Ἡ ἀστυνομία τότε ἐπεμβαίνει καὶ ὁ χορὸς διαλύεται, ἐνῷ τὸ πεδίον τῆς μάχης ὑπὸ τὸ ὠχρὸν φῶς τῶν λυχνιῶν ἐκτείνεται πλῆρες νεκρῶν καὶ τραυματιῶν... συντετριμμένων φιαλῶν καὶ πινακίων.

* *

Οἱ δημόσιοι οὗτοι χοροὶ ἔχουσιν ἐνίοτε νοστιμώτατα ἐπεισόδια:

Νεαρὸς κομψευόμενος μετάξινον *δόμινον* περιβεβλημένος συναντᾷ ἔν τινι ἐξ αὐτῶν μικρὸν χαριέστατον ῥοδόχρουν *δόμινον*, τὸ ὁποῖον ἀναγνωρίζει, ὡς αὐτὸς νομίζει τοὐλάχιστον. Τὸ *δόμινον* αὐτὸ ἔχει κομψοτάτας χεῖρας καὶ χορεύει ἐλαφρότατα· ὁ νεανίας εἶνε ἐνθουσιασμένος. Ἐν τούτοις μεθ' ὅλας τὰς παρακλήσεις αὐτοῦ, μεθ' ὅλας τὰς διαβεβαιώσεις ὅτι τὴν γνωρίζει, ἀρνεῖται αὕτη ν' ἀποβάλῃ τὴν προσωπίδα. Τέλος ἐν στιγμῇ ὑψίστης ἀνυπομονησίας ὁ αὐθάδης νέος ἐκτείνει τὴν χεῖρα καὶ ἀναρπάζει ἀπὸ τῆς κομψῆς χορευτρίας τὸ μέλαν προσωπεῖον. Καὶ . . . προβάλλει αἴφνης ὑπ' αὐτὸ τεσσαρακοντούτης ὀστεώδης καὶ θειόχρους μορφή, ἀντὶ τῆς προσδοκωμένης—ἡ μαγείρισσα εἶχε περιβληθῆ τὸ *δόμινον* τῆς κυρίας.

Ἄλλοτε ἡ κυρία Ω* εἶχε δώσει εἰς σιδηρώτριαν τὰ ὑποκάμισα τοῦ κυρίου. Ὅταν ἡ σιδηρώτρια ἐπέστρεψε τὰ ὑποκάμισα ἦτο καὶ ὁ κύριος παρών· ἐκείνη τὸν ἔβλεπε καὶ ἐμειδία πονηρῶς. Ἀπερχομένη δὲ δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ προσθέσῃ:

— Ἐγὼ τὸν ἀφέντη τὸν γνωρίζω κι' ἀπὸ τῆς ἀποκρηαίς· ἐχορέψαμε μαζὶ ἕνα βάλσο 'ς τὸν *μπαλομασχέ*.

Φαντασθῆτε ὁποία οἰκογενειακὴ σκηνὴ συνέβη μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν ταύτην!

Digitized by Google

* *

Ἡ ἀπόκρεως, ἀπομένουσα οὕτω κεκλεισμένη ἐπὶ μῆνα ὅλον ἐντὸς τῶν τεσσάρων τοίχων ὀλίγων καταστημάτων, ἐκχύνεται μόλις τὰς δύο τελευταίας Κυριακὰς ζωηρὰ καὶ θορυβώδης ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν. Τὰ παράθυρα καὶ οἱ ἐξῶσται τῶν οἰκιῶν πληροῦνται τότε ὑπὸ περιέργων καὶ εὐθύμων μορφῶν γυναικῶν καὶ παιδίων, πλῆθος δὲ πυκνὸν καταλαμβάνει τὰς ἐν ὑπαίθρῳ τραπέζας τῶν καφενείων καὶ ζαχαροπλαστείων. Καὶ παραλαύνουσι πρὸ αὐτῶν ἐν ἀτελευτήτῳ ἁλύσει τὰ πλήρη προσωπιδοφόρων ὀχήματα περιέχοντα πάντοτε τὰ αὐτὰ μονότονα *δόμιτα*, βωβὰ καὶ ἄνευ σημασίας τινός, ῥίπτοντα μόνον δράκας ὀσπρίων εἰς τὰς ὄψεις τῶν θεατῶν ἢ ζαχαρωτὰ πλήρη πεπέρεως πρὸς τοὺς λαιμάργους ἀγυιόπαιδας. Κομψαί τινες δεσποινίδες ἐνίοτε ἀξιοῦνται τῆς τιμῆς νὰ δεχθῶσι πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῶν παρ' ἀγνώστων καταρριπτομένας μικρὰς ἀνθοδέσμας, τὰς ὁποίας δὲν κύπτουσι κἂν ἵν' ἀναλάβωσιν ἀπὸ τῆς γῆς—αἱ ἀκατάδεκτοι!

Αἱ ἅμαξαι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνοικιάζονται ὑπὸ εὐπόρων οἰκογενειῶν, διότι τὸ ἐνοίκιον αὐτῶν κατὰ τὰς Κυριακὰς τῶν ἀπόκρεων ἀνέρχεται εἰς 20-25 δραχμὰς διὰ δύο ἢ τρεῖς ὥρας περιπάτου, τὸ δὲ περιεχόμενον αὐτῶν εἶνε παιδία μετὰ τῆς παιδαγωγοῦ καὶ τοῦ ὑπηρέτου ἢ νεανίσκοι μαθηταί. Ὁ πενέστερος λαός, οὗ τὸ γλίσχρον εἰσόδημα δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τοιαύτην δαπανηρὰν τέρψιν, ἐπιδίδοται κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν ἐπιτήδευσιν ἄλλων τρόπων μεταμφιέσεως, γινομένων ἢ ὑφ' ἑνὸς μόνου προσώπου ἢ ὑφ' ὁλοκλήρου ὁμάδος. Αἱ πλεῖσται δὲ τῶν μεταμφιέσεων τούτων ἐπαναλαμβανόμεναι κατ' ἔτος κατέστησαν πλέον ἀναπόφευκτοι καὶ δημοτικώταται ἐν Ἀθήναις.

* *

Δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀπόκρεως ἐν Ἀθήναις ἄνευ τῆς δωδεκάδος ἐκείνης τῶν ἀνδρῶν καὶ παίδων, τῶν περιβεβλημένων ἐρυθρόλευκα ῥαβδωτὰ καὶ στενώτατα ἐνδύματα ἀρχαϊκοῦ τύπου, κρατούντων δὲ μικρὸν ῥόπαλον ὑπὸ μάλης, καὶ ἐκ τούτου γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα τὰ ***Ῥόπαλα***. Ἡ ὁμὰς αὕτη τελεῖ γυμναστικοὺς ἀγῶνας εὐκινησίας καὶ ἀχθοφορίας καὶ συλλέγει χαλκονομίσματα ἀπὸ τῶν θεωμένων διὰ δίσκου.

Ἀντίρροπον τούτων εἶνε τὸ *Γαϊτανάκι*· ὁ ὑψηλὸς ἐκεῖνος ἱστὸς ἀπὸ τοῦ ὁποίου κρεμάννυνται σχοινία ἰσάριθμα τοῖς χορευταῖς, οἵτινες ἀνὰ ἓν κρατοῦντες καὶ περὶ τῶν ἱστὸν ἐντέχνως ὀρχούμενοι κατὰ ζεύγη περιπλέκουσι κανονικῶς καὶ ἐκπλέκουσι πάλιν αὐτά, ἐνῷ ὀρχήστρα ἐκ ***κλαρινέτων*** καὶ *τρομπονίων* ἀνακρούει χορευτικὴν μελῳδίαν ἐκ τοῦ ***Πιπελέτου*** ἢ τὸ ἐνθουσιῶδες πολεμικὸν ἐμβατήριον: ὁ *Ἕλλην ξεσπαθώνει*! . .

Συνηθέστατος εἶνε ὁ καλούμενος *Γάμος*: συνοδία πολλῶν ῥυπαρῶν, κεχρωσμένων τὴν μορφὴν διὰ κυανῆς, πρασίνης καὶ ἐρυθρᾶς βαφῆς, τῶν συμπεθέρων δῆθεν· μέσῳ δ' αὐτῶν οἱ μελλόνυμφοι κρομμύοις ἐστεμμένοι καὶ ἐν ῥακώδει καννναβίνῃ περιβολῇ λυγηρῶς βαδίζοντες. Ὄπισθεν τῆς συνοδίας ἔρχονται τὰ *προικιὰ* ἐπὶ ψωριώντων ὄνων τεθειμένα· σκαφὶς τετρημένη τὸν πυθμένα, δέσμαι φωτοξύλων καὶ ὀστᾶ τινα καθεκλῶν καὶ τραπέζης.

Ἑτέρα σατυρικὴ μεταμφίεσις εἶνε τὸ *Συμβούλιον τῶν γιατρῶν*, συσκεπτομένων ἐντὸς *κάρρου* περὶ τῆς ἀσθενείας τοῦ ἐν μέσῳ αὐτῶν πάσχοντος καὶ ἐπὶ στρωμνῆς κατακεκλιμένου . . . ὄνου.

Ἀπό τινων ἐτῶν εἰσήχθησαν καὶ αἱ *Μαριονέτται*, χάρις δὲ εἰς τὸ σκωπτικὸν καὶ ἐνίοτε εὐφυὲς αὐτῶν κατέστησαν ἀμέσως δημοφιλέσταται, καθ' ὅλων δὲ τὸ ἔτος ἀκούει τις τοὺς παῖδας ἀπομιμουμένους ἐν ταῖς ὁδοῖς τὰς ὀξείας αὐτῶν κραυγάς:

— ***Φέρτε ἄρμ! Ἐπὶ σκοπόν! πῦρρρ!***

— ***Ἡ κακομοίρα ἡ Βιολέττα τὰ κακάρωσε!***

* *

Καὶ ὅμως ἡ κατ' ἐξοχὴν ἀθηναϊκὴ μετεμφίεσις δὲν εἶνε οὐδὲ τὰ ***Ῥόπαλα***, οὐδὲ τὸ ***Γαϊτανάκι***, οὐδ' αἱ *Μαριονέτται* αὐταί· εἶνε ἄλλο τι, τὸ ὁποῖον ὅλοι εἴδετε, ὅλοι γνωρίζετε καὶ ὅλοι ἐνθυμεῖσθε: ἡ *Καμήλα*...

Τὸ ἔμβλημα τῆς ἀθηναϊκῆς ἀπόκρεω εἶνε ἡ Καμήλα.

Ἀνατρέξατε πρὸς στιγμὴν εἰς τὰ παιδικά σας ἔτη, ἐνθυμήθητε τὸν ξηρὸν ἐκεῖνον ἦχον, τὸν ὅλως ἰδίου ῥυθμοῦ, ὃν παράγει τὸ ἐπὶ πηλίνου κυλίνδρου τεταμένον δέρμα: τὸ *τουμπὶ τῆς Καμήλας* καλούμενον· τὰς φωνὰς τῆς ἀγαλλιάσεως, αἵτινες ἀκούονται ἐν τῇ ὁδῷ ἐπὶ τῇ προσεγγίσει αὐτοῦ, τὴν ἰδικήν σας ἀκόμη συγκίνησιν μεμιγμένην μετὰ παλμῶν ἀνυπομονησίας καὶ τρόμου, ὁπόταν ἐπὶ τοῦ παραθύρου καθήμενοι καὶ τὴν μορφὴν ἐπὶ τῶν ὑέλων ἔχοντες κεκολλημένην διακρίνετε τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῆς ὁδοῦ προβάλλουσαν τὴν κεφαλὴν τοῦ τέρατος μὲ τὰς συγκρουομένας σιαγόνας, ἔπειτα τὸν μακρὸν τράχηλον καὶ τέλος τὸ χονδρὸν καὶ μέχρι τῆς γῆς κεκαλυμμένον σῶμα, ὑπὸ τὸ ὁποῖον μόλις προβάλλουσι πλαταγοῦντα ἐν ὀρχήσει τὰ τέσσαρα γυμνὰ πέλματα τῶν ὑπ' αὐτὸ κεκρυμμένων δύο ἀνθρώπων.

Ἡ *Καμήλα* κλίνει τὴν κεφαλὴν καὶ ὅλοι ὀπισθοχωροῦσι, διότι ἁρπάζει ὅ,τι ἂν εὕρῃ, πορτοκάλλια, ἄρτους, γλυκίσματα καὶ πίλους ἐνίοτε ἀπὸ τῶν κεφαλῶν τῶν παρισταμένων. Ὁ δὲ ***Καμηλιάρης***, ἐρυθρὸν φέσιον ὑψηλότατον φέ-

Digitized by Google

ρων ἐπὶ μορφὴν μαύρην καὶ στίλβουσαν ὡς βερνίκιον, κρούει καὶ ἀεννάως κρούει τὸ τυμπανίδιον καὶ συλλέγει πεντάλεπτα, προσηλῶν ἀπειλητικῶς τοὺς ἐν διαστολῇ λευκάζοντας βολβοὺς τῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ πάντων καὶ ἐφ' ὑμῶν ἀκόμη, οἵτινες ὀπισθοχωρεῖτε μετὰ δειλίας.

Εἶνε ῥυπαρόν, γελοῖον τὸ ἔθιμον τῆς μεταμφιέσεως ταύτης, ἀλλ' εἰς τοὺς πολλοὺς — καὶ μοὶ ἀρέσκει νὰ συντάσσωμαι μετὰ τῶν πολλῶν — εἶνε ἀρεστόν, ἴσως ἴσως διότι ἡ θέα αὐτοῦ ἐνθυμίζει τοιαύτας παιδικὰς ἐντυπώσεις καὶ συγκινήσεις παρελθούσης τινὸς ἀπόκρεω.

* *

Παρ' ὀλίγον νὰ λησμονήσω τὴν χαριεστάτην ἐκείνην ἄνευ προσωπείων μεταμφίεσιν, ἣν τόσον ἀγαπῶσιν αἱ κυρίαι τῶν Ἀθηνῶν : τὰ κοινῶς ***Βλάχικα*** λεγόμενα, ἤτοι στολὴν Ἀθηναίας χωρικῆς. Κατὰ τὰς Κυριακὰς τῆς ἀπόκρεω θὰ συναντήσῃ τις ἀνὰ τὰς ὁδοὺς δεκάδας ὅλας τοιούτων εὐγενῶν χωρικῶν πάσης ἡλικίας καὶ μορφῆς. Αἱ κυρίαι δικαίως ἀγαπῶσι τὴν ἐγχώριον μεταμφίεσιν, ἐν ᾗ ἀναδείκνυται τὸ κομψὸν σῶμα ἔτι κομψότερον καὶ ἡ συμπαθὴς μορφὴ ἔτι συμπαθεστέρα. Ἰδίως δ' ἐν τῇ περιβολῇ ταύτῃ κερδίζουσιν αἱ ξανθαί, αἱ φέρουσαι τὰ χρώματα τῆς ἀνατολῆς ἐπὶ τῶν παρειῶν, καὶ αἱ μελαγχροιναί, αἱ ἔχουσαι μαύρους, ὑγροὺς τοὺς ὀφθαλμούς. Ἄλλως καὶ αὐτὴ ἡ τοῦ λαοῦ καλαισθησία ἐν τοῖς δημοτικοῖς ᾄσμασι τὰ δύο ταῦτα εἴδη τῶν μορφῶν ἐξαίρει ὑπὸ τὸ χωρικὸν ἔνδυμα :

Τρανταφυλλένια μάγουλα καὶ 'μάτια μενεξέδες.

Ἤ :

... 'Μάτια νὰ ψυχαλίζουν
Καὶ μέσα 'ς τὸν ψυχαλισμὸ χαράδια ν' ἀρμενίζουν.

Μολονότι δὲ κατ' ἔτος φιλάρεσκοι γεροντοκόραι δὲν ὀκνοῦσι νὰ περιθάλψωσιν ὑπὸ τὸν εὔχρουν καὶ ἀποστίλβοντα κόσμον χωρικῆς τὸ φθινόπωρον τῆς ἰδίας ἡλικίας, ἔχομεν ὅμως καὶ γλυκείας ἐαρινὰς ἐμφανίσεις ἀνταξίας τῶν ἐρωτικῶν διστίχων τοῦ λαοῦ, ὧν τινες καὶ τῆς ἀθανασίας ἀξίως ἀπολαύουσι περικοσμοῦσαι διὰ τῶν περικαλλῶν αὐτῶν μορφῶν τὰ φωτογραφικὰ λευκώματα τῶν ἑλληνικῶν ἐνδυμασιῶν.

Ἡ στολὴ χωρικῆς ἑλληνίδος εἶνε καὶ τὸ ἀγαπητὸν ἔνδυμα τῶν ἐν Ἀθήναις ξένων κυριῶν· κατ' ἔτος δὲ οὐκ ὀλίγαι, καὶ σύζυγοι διπλωματῶν μάλιστα, περιβάλλουσι τὰς ψυχρὰς βορεινὰς ὄψεις αὐτῶν διὰ τῶν ἀραχνοϋφῶν ὑφασμάτων καὶ τῶν κροταλιζόντων ἀργυρῶν νομισμάτων, ἅτινα ἀποτελοῦσιν ὅλον τὸν πλοῦτον καὶ ὅλον τὸ *καμάρι* μαυρομμάτας τινὸς λυγερῆς τοῦ Μενιδίου ἢ τῆς Ἐλευσῖνος.

* *

Ἑκάστη ἀπόκρεως ἔχει ἴδια ᾄσματα ἐρωτικὰ ἢ κωμικὰ καὶ σατυρικά, συνήθως δὲ καὶ πᾶν νέον ᾆσμα τῶν ὁδῶν ἐγκλιματίζεται ἐν Ἀθήναις κατὰ τὰς ἀποκρεωσίμους ἡμέρας. Τὸ παμπάλαιον ἐκεῖνο :

Κατηγοροῦν τὴ γάτα μας καὶ τήνε λένε γραῖα,
Πῶχει τὰ μάτια γαλανὰ καὶ τὴν οὐρὰ μακραία.

Ἤ :

Αὐτὸς 'ποὺ σέρνει τὸ χορὸ τοῦ πρέπουνε μουντζούραις,
Τοῦ πρέπουν κι' ἀπ' τὴν Κούλουρι δυὸ κρίθιναις κουλούραις.

Ἀκόμη :

Τὴν πήττα πῶφαγε ὁ Σπανὸς ἦταν κολοκυθένια·
Τὰ χέρια 'ποὺ τὴ 'ζύμωναν ἦταν μαλαμματένια.

Τὸ περιπαθὲς *Ἐρη - Ἐρηγάκι μου*, ἡ *Παρασκευοῦλα* καὶ ἡ *Παππαροῦνά μου* λησμονούμενα ἐφ' ὅλον τὸ ἔτος, ἀναζῶσι κατὰ τὰς ὀλίγας ἡμέρας τῶν ἑορτῶν τῆς ἀπόκρεω καὶ ἀντηχοῦσι βραγχνῶς ψαλλόμενα ἀνὰ τὰς στενωποὺς καὶ τὰ καπηλεῖα τῆς Πλάκας, τοῦ Ψυρῆ καὶ τῆς Νεαπόλεως, τῶν τριῶν τούτων εὐθυμοτέρων κέντρων τῆς ἀθηναϊκῆς ζωῆς.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ᾀσμάτων καὶ ἰδία τις σκωπτικὴ φρασεολογία ἐθίζεται κατὰ τὴν ἀπόκρεων. Οὕτω πρό τινων ἐτῶν ἦτο τοῦ συρμοῦ τὸ *Καρότσα ἔ!* τίς δ' ἐλησμόνησε τὸ περίφημον ἐκεῖνο : *Κόψ'το!* ὅπερ ἐγένετο καὶ ἀφορμὴ φόνου κατὰ τὴν προπερυσινὴν ἀπόκρεων;

* *

Ἐν πάσαις ταῖς οἰκογενείαις ἂν δὲν χορεύουσι κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, εἶνε ὅμως βεβαιότατον ὅτι καλοτρώγουσιν. Ὁ εὐπορῶν θὰ γευματίσῃ διὰ παχυσάρκου τινὸς ἰνδικῆς ὄρνιθος καὶ ὁ ἐπίλογος τοῦ γεύματος θὰ κλείσῃ δι' ἀπολαυστικοῦ τεμαχίου *πήττας*, ἀλλὰ καὶ ὁ πτωχὸς θ' ἀπογευθῇ ὠμοπλάτης προβάτου μετὰ καρυκεύματος λαχάνων καὶ κρομμύων. Εἶνε οὕτως εἰπεῖν ἀπαράβατος ἡ κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀπόκρεων ἐξαιρετικὴ θεραπεία τοῦ στομάχου καὶ ἑκάστη οἰκοδέσποινα φιλοτιμεῖται κατ' αὐτὰς νὰ ἐπιδείξῃ ὅλην τὴν μαγειρικὴν καὶ ζαχαροπλαστικὴν αὐτῆς δεινότητα, ἐκτελοῦσα τὰς ἐν τετραδίῳ ἀναγεγραμμένας συνταγὰς τραγημάτων καὶ τερψιλαρυγγίων, ἃς καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ συνέλεξεν ἐκ τῶν μᾶλλον διακρινομένων ἐπὶ προκοπῇ οἰκοκυρῶν. Ἡ δὲ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία ἀποτυποῖ ἐπὶ τῆς μορφῆς πάσης οἰκοδεσποίνης προσωπεῖον ὀργῆς καὶ ἀθυμίας ἢ εὐθυμίας καὶ ὑπερηφανιας καὶ καθίσταται οὐχὶ σπανίως ἀφορμὴ συγχύσεων καὶ οἰκογενειακῶν σκηνῶν.

Πολλοὶ σύζυγοι δύνανται νὰ πιστώσωσι τὴν

Digitized by Google

αλήθειαν τῶν λόγων μου ἢ νὰ μὲ διαψεύσωσι.

* *

Δυστυχῶς ὁλονὲν ἐκλείπουσιν αἱ μικραὶ ἐκεῖναι οἰκογενειακαὶ ἑσπερίδες, αἱ ἄνευ διατυπώσεων καὶ πολυτελείας, μεταξὺ συγγενῶν καὶ οἰκείων τελούμεναι, αἱ πλήρεις ἱλαρότητος καὶ ἀληθοῦς εὐθυμίας. Ἓν γλύκισμα οἰκιακῆς τέχνης καὶ ὀλίγος οἶνος θηραϊκός, τὸ πολὺ μηρὸς ὀπτοῦ ἀμνοῦ ἀπετέλουν ὅλας τὰς ἐπιβαρυνούσας τὸν οἰκοδεσπότην δαπάνας. Καὶ οἱ κεκλιμένοι προσήρχοντο ὡς ἦσαν ἐνδεδυμένοι, ἄνευ χιλιοδράχμων ὁλοσηρικῶν ἐσθήτων καὶ ἐκτεθειμένων εἰς τὸ ψῦχος τοῦ Φεβρουαρίου ὠμοπλατῶν καὶ βραχιόνων, ἄνευ δανείων *φράκων* καὶ πεπιεσμένων ὑπὸ μάλης ὑψηλῶν πίλων. Οἱ πατέρες ἐκάπνιζον καὶ ἔπαιζον τὴν *πρέφαν* ἢ τὴν *κοντζίναν* των, αἱ μητέρες συνδιελέγοντο συζητοῦσαι περὶ τῶν διαφόρων κλάδων τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, οἱ νέοι καὶ αἱ νεάνιδες ἐχόρευον καὶ ᾖδον, καὶ μόνον ὅταν ἡ εὐθυμία ἐκορυφοῦτο, τότε συνηνοῦντο καὶ οἱ πρεσβύτεροι μετ' αὐτῶν καὶ ἐν μακρᾷ ὀρχηστικῇ ἁλύσει ἐσύρετο ὁ *Καλαματιανός*.

Πόσα ὡραῖα πράγματα μᾶς ἀφήρπασεν ὁ πολιτισμός!

* *

Θαμβοῦσι νῦν ἀπαστράπτουσαι ἐκ τῶν φώτων καὶ τοῦ πλούτου μεμετρημέναι χορευτικαὶ αἴθουσαι. Συνωθοῦνται, στροβιλίζονται, καταπατοῦνται ἐκεῖ οἱ προσκαλούμενοι ἐκλεκτοὶ καὶ ἐν ἀτελευτήτῳ κυκεῶνι συμμύγνυνται πλούτη καὶ καλλοναὶ καὶ μεγαλεῖα. Ἄγνωστοι συγχρωτίζονται μετ' ἀγνώστων· παρεξηγοῦνται, δυσαρεστοῦνται, πλήττουσιν, ἐξοδεύονται καὶ μόλις περὶ τὴν ἠῶ ῥίπτονται κεκοπιακότες καὶ σχεδὸν ἀσθενεῖς ἐν τῇ κλίνῃ αὐτῶν. Διασκεδάζουσιν; Ἂν ἐρωτήσητε, θὰ σᾶς ἀποκριθῶσι: ναί, μόνον κομψοί τινες χορευταὶ νεανίαι καὶ ἁβραί τινες δεσποινίδες καὶ δέσποιναι ἀποδεχόμεναι ἐν αὐταρεσκείᾳ τὰς θεραπείας αὐτῶν. Οἱ λοιποὶ θὰ κινήσωσιν ἀποφατικῶς τὴν κεφαλήν. Καὶ ὅμως πηγαίνουσι καὶ πάντοτε πηγαίνουσι —χωρὶς νὰ θέλωσιν. Εἶνε βλέπετε καὶ τοῦτο ἓν ἐκ τῶν ἀλύτων κοινωνικῶν αἰνιγμάτων...

Καὶ οἱ μικροί, οἱ ἀφανεῖς, οἱ μᾶλλον ἥσυχοι καὶ εὐτυχεῖς ἐν τῷ ταπεινῷ βίῳ τῆς ἐργασίας ὃν διάγουσιν, οἱ μὴ ἔχοντες χρείαν ἐπιδείξεων, οἱ μὴ ὑποκύπτοντες εἰς ὑψηλὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας, διατί ν' ἀπαρνηθῶσι τὰ ὡραῖα αὐτῶν ἤθη, διατί νὰ παύσωσι τὰς ἀφελεῖς ἐκείνας ἑσπερινὰς τέρψεις τῆς ἀποκρέω; Διότι δὲν δύνανται νὰ μιμηθῶσι τοὺς μεγάλους κατὰ τὴν λάμψιν τοῦ πλούτου καὶ τῆς πολυτελείας. Αὕτη ἡ μίμησις καὶ πάντοτε ἡ μίμησις ἀπαλείφει πᾶν αἴσθημα, πάντα χαρακτῆρα ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ καθιστᾷ αὐτὸν ψιττακὸν καὶ πίθηκον.

* *

Ὁ πολιτισμὸς εἰσήγαγε καὶ παρ' ἡμῖν ἕτερον εἶδος οἰκογενειακῶν διασκεδάσεων: τοὺς παιδικοὺς χορούς.

Οἱ χοροὶ τῶν παίδων δύνανται νὰ εἶνε ἀξιοκατάκριτοι ὑπὸ παιδαγωγικὴν ἔποψιν, οὐδεὶς ὁ ἀντιφρονῶν. Ἀλλ' ἡ αἰσθητικὴ δὲν θέλει νὰ γνωρίζῃ τοὺς βαθεῖς κανόνας τοῦ ὠφελίμου, ἀναζητεῖ μόνον τὸ ὡραῖον καὶ ἀνευρίσκει αὐτὸ πλῆρες ἐν τῇ ἀνεπιτηδεύτῳ χάριτι τῶν μικροσκοπικῶν ἐκείνων ζευγῶν μὲ τὰς περιχαρεῖς ὄψεις, τοὺς πλήρεις ζωῆς ὀφθαλμοὺς καὶ τοὺς ἐν τῷ ἀεννάῳ στροβιλισμῷ τῆς ὀρχήσεως ἀνασειομένους ξανθοὺς καὶ καστανοὺς βοστρύχους. Αἱ ἄτεχνοι αὐτῶν περιπτύξεις, τὰ σφαλερὰ καὶ ἐναντία τοῦ ῥυθμοῦ βήματα, αἱ μελῳδικαὶ φωναὶ καὶ οἱ μικροὶ γέλωτες — ὅλα αὐτὰ ἐπιπλέοντα ἐντὸς ἀτμοσφαίρας πεπληρωμένης ἐκ τῆς ἀνταυγείας τῶν πολυποικίλων παιδικῶν ἐνδυμάτων, ἐφ' ὧν ζωγραφοῦνται ὅλα τὰ χρώματα τοῦ καλειδοσκοπίου, μεταβάλλουσι τὰ μικρὰ ἐκεῖνα πλασμάτια εἰς αἰθερόπλαστα καὶ μυστηριώδη ὄντα, ὁμοιάζοντα πρὸς τὰς ψυχάς, διότι ἔχουσι τὴν ἐλαφρότητα ψυχῶν, πρὸς τὰ ἄνθη διότι ἀποπνέουσι μύρον, πρὸς τὰ πτηνὰ ἀκόμη διότι φλυαροῦσιν ὡς αἱ ἀκανθυλλίδες καὶ οἱ πυργῖται.

* *

Συνήθεια, ἥτις ὁλονὲν ἀποσβέννυται, εἶνε καὶ αἱ ἑσπεριναὶ προσωπιδοφορίαι καθ' ὁμάδας περιερχόμεναι τοὺς οἴκους, ἐν οἷς δέχονται μετημφιεσμένους ἐπὶ τῇ δηλώσει τοῦ ὀνόματος ἑνὸς ἢ οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν. Οἱ προσωπιδοφόροισυν διαλέγονται μετὰ τῶν παρισταμένων, πρὸς τοὺς ἀγνώστους οἰκειότητα ἐπιτηδευόμενοι, ἀποφεύγοντες δὲ τὰ ἐρευνητικὰ βλέμματα τῶν γνωστῶν αὐτοῖς καὶ τὴν φωνὴν ἔτι μεταβάλλοντες εἰς ὀξεῖαν, ἀγνώριστον, Τυρολιανὴν κατὰ τὸν τόνον. Ἐνίοτε σκάνδαλα γεννῶνται ἐκ τῆς ἀθυροστομίας αὐτῶν, ἄλλοτε νοστιμώταται παναγνωρίσεις, πάντοτε πολὺς θόρυβος, ὅπου ἂν εἰσέλθωσιν· καὶ τούτων ἕνεκα ὁλονὲν κλείωνται τῶν πλείστων οἴκων αἱ θύραι ἐπὶ τῶν χαρτίνων ῥινῶν τῶν ἐρωτώντων ἂν δέχονται *μασκαρᾶδες*.

* *

Ἡ ἑσπέρα καὶ ἡ νὺξ τῆς τελευταίας Κυριακῆς εἶνε τὸ ὕψιστον σημεῖον τῆς κινήσεως, τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς μέθης. Ἀνὰ τὰς ὁδοὺς κυλινδοῦνται ἀδιαλείπτως τὰ ὀχήματα καὶ ἀντηχοῦσιν ὡς βρονταὶ τὰ παμμεγέθη ἐκεῖνα τύμπανα, τὰ δημώδη *νταούλια* ἀνὰ δύο καὶ τρία ὁμοῦ ἑνούμενα. Ὠχροὶ φωτίζουσιν οἱ φανοὶ τοῦ ἀεριόφωτος, οἱ δὲ παῖδες ἀνάπτουσι πυρὰς ἐν ταῖς ἀρχαϊκωτέραις συνοικίαις· καὶ ὑπὸ τὸ φῶς αὐτῶν

Digitized by Google

παρελαύνουσιν ὡς φαντάσματα γερμανικῶν μύθων αἱ ποικίλαι μορφαὶ τῶν προσωπιδοφόρων καὶ διασταυροῦνται τὰ μετάξινα *δόμινα* τῶν εὐπορούντων μετὰ τῶν μελαμβαφῶν καὶ ἀνυποδήτων τέκνων τοῦ λαοῦ.

Τῶν οἴκων τὰ ἀνώγεια, τὰ ἰσόγεια καὶ αὐτὰ τὰ ὑπόγεια ἔτι ἐκχύνουσιν ὀρχηστικὰς μελῳδίας εὐρώστου τινος ἢ χλωροτικοῦ κλειδοκυμβάλου καὶ δούπους ὑποδημάτων καὶ ψίθυρον φωνῶν μέχρι τῆς πρωΐας.

Οἱ πλεῖστοι ἀγρυπνοῦσιν, οἱ πολλοὶ χορεύουσι καὶ μόνον ὀλίγοι καὶ μεμετρημένοι· οἱ πενθοῦντες, οἱ ἀπηλπισμένοι, οἱ γέροντες καὶ οἱ σπληνικοὶ κατεκλίθησαν ἤδη ἀπὸ τῆς ἐνάτης καὶ ὀνειρεύονται ἐν προσδοκίᾳ τοὺς ἑσπερινοὺς καὶ τὰς νηστείας τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τεσσαρακοστῆς.

* *

Οἱ ἐκ τῆς ἀϋπνίας καὶ τῶν πολυφώτων τεθαμβωμένοι ὀφθαλμοὶ τῶν τελευταίων ἀπερχομένων ἐκ τῆς χορευτικῆς παννυχίδος ἐν πλήρει ἀπογοητεύσει προσβλέπουσιν ἤδη σὺν τῇ πρώτῃ αὐγῇ τῆς *Καθαρᾶς Δευτέρας* τὰς διὰ κλάδων πεύκης καὶ μύρτων κεκοσμημένας θύρας τῶν παντοπωλείων καὶ τὰς ἐντὸς κεραμείων λεκανῶν ἐκτεθειμένας στιλπνὰς, ὡς μαῦρα ὄμματα, ἐλαίας—μελαγχολικὰ σύμβολα μετανοίας καὶ προσευχῆς . . .

Μασκαράδες καὶ πολῖται,
'Σ τῆς Κολόναις νὰ βρεθῆτε !

Ἔλεγε τὸ δημῶδες ἀθηναϊκὸν δίστιχον καὶ ὅλοι ἔσπευδον εἰς τὰ περὶ τοὺς Στύλους τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς χλοάζοντα τοπεῖα, φέροντες τὰς προσωπίδας ἀναδεδεμένας ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς, ἐχόρευον τὸν τελευταῖον *συρτὸν* καὶ *τζάμικον* ἐκεῖ, καὶ σταυροποδητεὶ κατὰ γῆς καθήμενοι ἐδείπνουν δι' ἄρτου μετὰ κρομμύων, σκορόδων, ἐλαιῶν καὶ καρδάμων.

Ἤδη ἐκλείπει τὸ ἔθιμον, καὶ ἡ θαυμασία ἐκείνη σκηνογραφία τοῦ ἐν τοῖς ἀγροῖς εὐθυμοῦντες πλήθους ἀπομένει μόνον ἐν τῇ ἀναμνήσει ἡμῶν.

Ὁ κόσμος σκορπίζεται ἀνὰ τὰς ἐξοχὰς, μετὰ μεσημβρίαν δὲ τὸ πλεῖστον μέρος αὐτοῦ καταβαίνει εἰς Φάληρον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ἵνα ἀναπνεύσῃ τὴν ἀναρρωστικὴν αὔραν τῆς θαλάσσης καὶ γράψῃ ἐπὶ τῆς παρακτίας ἄμμου τὰς ἐσαεὶ ἀποιχομένας ἐντυπώσεις τῆς τρελλῆς ἀπόκρεω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

Τὸ νὰ ἀναγνωρίζῃ τις καὶ ἀγαπᾷ τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς εἶνε τεκμήριον ὅτι καὶ αὐτὸς κατέχει τοιαύτας.

Ο ΚΑΦΕΣ

Ἔτι καὶ σήμερον δὲν εἶνε ἐξηκριβωμένη ἡ γενέτειρα χώρα τοῦ μικροῦ δένδρου, ὅπερ παράγει τὸν καφέν· οἱ μὲν θέλουσιν αὐτὸ ὡς προελθὸν ἐκ τῆς Ἄνω Αἰθιοπίας, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἐν Ἀραβίᾳ Ὑεμένης· ὅ,τι ὅμως εἶνε βέβαιον εἶνε ὅτι ἡ κατανάλωσις καὶ ἑπομένως καὶ ἡ παραγωγὴ τοῦ πολυτίμου προϊόντος ηὔξησε καταπληκτικῶς ἀπὸ ἡμίσεος αἰῶνος

Πρὸ δύο αἰώνων ἡ παραγωγὴ αὐτοῦ μόλις ἔφθανεν εἰς χιλιάδας τινὰς ὀκάδων, ἐνῷ ἤδη τῷ 1859 ἀνήρχετο εἰς 300 περίπου ἑκατομμύρια ὀκάδων, εἴκοσι δ' ἔτη βραδύτερον εἰς 500 ἑκατομμύρια καὶ σήμερον ὑπερβαίνει τὰ 600 ἑκατομμύρια ὀκάδων. Μικρὰν ἰδέαν τῆς θαυμαστῆς ὄντως αὐξήσεως τῆς καταναλώσεως τοῦ καφὲ παρέχει τὸ γεγονὸς ὅτι ἐν ἔτει 1879 κατηναλώθη ἐν Εὐρώπῃ ποσότης κατὰ 100 ἑκατομμύρια ἀνωτέρα τῆς τοῦ προηγουμένου ἔτους.

Τὴν σχετικῶς ὅμως πλείονα κατανάλωσιν τοῦ ἀρωματικοῦ προϊόντος εὑρίσκομεν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, ὅπου ὁ καφὲς ἐγένετο ἀντικείμενον πρώτης ἀνάγκης. Ἀπὸ 100 ἑκατομμυρίων, εἰς ἃ ἀνήρχετο ἡ κατανάλωσις μέχρι τοῦ 1876, σήμερον εἶνε τοὐλάχιστον 180 ἑκατομμύρια ἐν μόνῃ τῇ χώρᾳ ταύτῃ.

Καὶ τοσαύτη μὲν ἡ κατανάλωσις.

Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ καφὲ πρώτη τῶν χωρῶν ἔρχεται ἡ Βρασιλία, ἥτις παράγουσα τῷ 1870 περὶ τὰ 150 ἑκατομμύρια ὀκάδων, χορηγεῖ σήμερον εἰς τὴν κοινὴν κατανάλωσιν ὑπὲρ τὰ 280 ἑκατομμύρια. Ὡς γνωστὸν ἡ καλλιεργία τοῦ καφὲ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ γίνεται κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ Μαύρων· ζήτημα ἑπομένως εἶνε ἂν ἡ παραγωγὴ θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ διατηρηθῇ ὁποία εἶνε σήμερον μετὰ τὴν πλήρη χειραφεσίαν τῶν καλλιεργητῶν ἐκείνων, ἥτις βεβαίως θὰ ἐπέλθῃ θᾶττον ἢ βράδιον. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ μόνη ἐλπὶς ἐναποτίθεται εἰς τὴν μετανάστευσιν Κινέζων καὶ μιγάδων τῆς Ἰνδικῆς εἰς τὰς παραγωγοὺς τοῦ καφὲ χώρας· ἀλλ' εἶνε ἄδηλον ἂν ἡ προσέλευσις τῶν ἐπικούρων τούτων θὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἐκ τῆς χειραφεσίας τῶν Μαύρων ἐπελευσομένην ἔλλειψιν βραχιόνων, τοῦτο δὲ τὸ ἄδηλον ἐμβάλλει οὐκ ὀλίγας μερίμνας εἴς τε τοὺς οἰκονομολόγους καὶ τοὺς βραζιλιανοὺς καλλιεργητάς.

Ὁ ἀμαθὴς ἀλλὰ ἔχων συνείδησιν τῆς ἀμαθείας του δύναται νὰ γείνῃ ποτὲ πολυμαθής· ὁ ἀμαθὴς ἀλλὰ νομίζων ὅτι ὅλα τὰ γνωρίζει διαμένει αἰωνίως ἀμαθὴς καὶ μωρός.

Digitized by Google

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Τὸ λεύκωμα τῶν βλακιῶν. Εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἰταλίας παρουσιάσθη ποτὲ κληρικὸς μὲ μέγα βιβλίον ὑπὸ μάλης, ἐν ᾧ ἦσαν ἀναγεγραμμέναι ὅλαι αἱ βλακίαι τῶν συγχρόνων μεγάλων ἀνδρῶν. Ὁ βασιλεὺς ὡς εἰκὸς τὸν ἠρώτησεν ἂν τὸ βιβλίον περιέχει καὶ περὶ αὐτοῦ τι. Ἀνοίγεται τὸ βιβλίον καὶ ἔν τινι σελίδι ἀναγινώσκεται τὸ ἑξῆς: Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἔπεμψεν εἰς Ἀφρικὴν Ἄραβα τινὰ πρὸς ἀγορὰν ἵππων δόσας εἰς αὐτὸν 28,000 δουκάτα.» — Διατί τὸ θεωρεῖς αὐτὸ βλακίαν; ἠρώτησεν ὁ βασιλεύς.

— Διότι ὁ μαῦρος θὰ μείνῃ μὲ τὰ χρήματα 'ς τὴν πατρίδα του.

— Ἀλλ' ἐὰν ἐπιστρέψῃ;

— Τότε θὰ σβύσω τὴν Μεγαλειότητά σας καὶ θὰ γράψω τὸν Μαῦρον.

* * *

— Πήγαινε, Δημήτρη, νὰ μοῦ πάρῃς ἕνα *μπακλαβᾶ*. Νὰ 30 λεπτά. Κ' ἐπειδὴ εἶνε ἀποκρηαῖς, νὰ ἄλλα 30 λεπτὰ νὰ φᾷς καὶ σὺ ἕνα, ἔλεγεν ὁ κ. Ν.. πρὸς τὸν ὑπηρέτην του.

Μετὰ 10 λεπτὰ ἐπιστρέφει ὁ ὑπηρέτης μασσῶν εἰσέτι καὶ δίδει τὰ 30 λεπτὰ ὀπίσω εἰς τὸν κύριόν του.

— Ἀφέντη, δὲν εἶχε μείνει ἄλλο παρὰ ἕνα μόνο!

* * *

Μεταξὺ δύο φοιτητῶν.

— Δὲν μοῦ λές, Θεόδωρε, τί διαφέρει ὁ τακτικὸς καθηγητὴς ἀπὸ τὸν ἔκτακτον;

— Νά, οἱ τακτικοὶ καθηγηταὶ δὲν εἶνε τίποτε ἔκτακτα πράγματα, οἱ δὲ ἔκτακτοι δὲν εἶνε ποτέ τους τακτικοί.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὑπάρχουσι πολλῶν εἰδῶν ἀμάθειαι:

Πρῶτον. Ἡ ἀμάθεια τοῦ νομίζοντος ὅτι ὅλα τὰ γνωρίζει.

Δεύτερον. Ἡ ἀμάθεια τοῦ μηδαμῶς ἐπαιρομένου διὰ τὰς γνώσεις αὐτοῦ.

Τρίτον. Ἡ ἀμάθεια τοῦ πολλὰ μὲν γνωρίζοντος, ἀλλὰ πολλὰ ἀνωφελῆ.

Τέταρτον. Ἡ ἀμάθεια τοῦ γνωρίζοντος πολλὰ ὠφέλιμα μὲν πράγματα, ἀλλὰ μόνον κατὰ θεωρίαν.

Πέμπτον. Ἡ ἑκουσία ἀμάθεια.

Ἕκτον. Ἡ ἀνυπέρβατος ἀμάθεια.

Τὴν πρώτην ἀπαντᾷ τις εἰς τοὺς μωρούς, οἵτινες μόλις ἀρχίζουσι νὰ ψελλίζωσι τὰς πρώτας λέξεις μιᾶς ἐπιστήμης ἢ τέχνης, καὶ νομίζουσιν ὅτι εἰσέδυσαν εἰς ὅλα τὰ μυστήρια αὐτῆς. Ἡ δευτέρα προσιδιάζει εἰς τοὺς ἀληθῶς σοφούς, οἵτινες ἐφ' ὅσον πλειότερα μανθάνουσι, ἀνακαλύπτουσιν ὅτι καὶ πλειότερα ὑπολείπεται νὰ μάθωσι. Ἡ τρίτη εἶνε ἡ τῶν σχολαστικῶν, οἵτινες δὲν φροντίζουσι τόσον περὶ τῆς ποιότητος τῶν γνώσεών των, ὅσον περὶ τῆς ποσότητος καὶ τοῦ παραδόξου αὐτῶν. Ἡ τετάρτη εἶνε ἡ τῶν *λογίων*, ἀγαθῶν ἀνθρώπων, οἵτινες γνωρίζουσι τὸν βίον καὶ τὴν κοινωνίαν μόνον κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἄλλων. Ἡ πέμπτη εἶνε ἡ τῶν μικρονόων, οἵτινες φαντάζονται ὅτι αἱ γνώσεις αὐτῶν εἰσὶν ὑπεραρκοῦσαι ἵνα ἐν πάσῃ περιστάσει διαλάμψωσι διὰ τῆς ζωηρότητος τοῦ πνεύματός των καὶ τῆς ἀσφαλοῦς κρίσεώς των. Ἡ ἕκτη εἶνε ἐκείνη, ἐν ᾗ διατελοῦμεν ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ πνεύματος ἡμῶν καὶ τῶν ὅρων τῆς ὑπάρξεώς μας.

—

Ἐὰν ὁ ἀμαθὴς δὲν εἶνε μετριόφρων, τὸ σφάλμα δὲν εἶνε ἰδικόν του: δὲν ἔχει διὰ τί νὰ μετριοφρονῇ.

—

Ποτὲ δὲν ἐκπλήττομαι βλέπων ἀνθρώπους ὑποπίπτοντας εἰς σφάλματα, ἐκπλήττομαι ὅμως πολὺ ὅταν βλέπω αὐτοὺς μὴ αἰσχυνομένους διὰ τὰ σφάλματά των.

—

Τὸν φθονερὸν καθιστᾷ ἰσχνὸν τὸ πάχος τοῦ ἄλλου.

—

Ἐὰν ἠδύνασο νὰ δώσῃς ἐλεημοσύνην ἐκ τοῦ χρόνου ὃν σπαταλᾷς εἰς τοὺς γινώσκοντας νὰ μεταχειρίζωνται αὐτόν, πόσοι ἐπαῖται θὰ ἦσαν πλούσιοι!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ ἀνθρωποφαγία. Καίτοι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγρίων ἐθνῶν, τῶν νῦν ἀνθρωποφαγούντων, ἠλαττώθη κατὰ πολύ, ἐν τούτοις ἐξακολουθοῦσιν ὑπάρχοντες ἔτι ἀνθρωποφάγοι ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ἀφρικῆς, ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ, ἐν πολλαῖς νήσοις τῆς Μαλαισίας, καὶ τῆς Πολυνησίας καὶ τέλος ἐν αὐταῖς ταῖς Ἰνδίαις. Παρά τισι τὸ φρικῶδες τοῦτο ἔθιμον προέρχεται ἐκ συστήματός τινος ἐκδικήσεως· μόνον τοὺς ἐν μάχῃ αἰχμαλωτισθέντας πολεμίους τρώγουσι· παρ' ἄλλοις προέρχεται ἐξ ἀποτροπαίου τινὸς δεισιδαιμονίας· ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ οἱ Καπαναγκοῦαι ὀπτοῦσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν καὶ τοὺς καταβιβρώσκουσι, νομίζοντες ὅτι ἀποτίνουσιν αὐτοῖς ὑψίστην τιμήν.

Ἀλλὰ τὸ παραδοξότερον εἶνε ὅτι ἡ ἀνθρωποφαγία ἐνασκεῖται νομίμως ὑπὸ λαοῦ ἱκανῶς πε-

Digitized by Google

πολιτισμένου. Οἱ Βάττας, οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς Σουμάτρας,ἔχουσι ἴδιον ἀλφάβητον,κέκτηνται δὲ φιλολογίαν ἱκανῶς πλουσίαν κατὰ τοὺς ἐγκριτοτέρους γλωσσολόγους. Ἔχουσι προσέτι καὶ κώδικα νόμων,ἐκ παλαιοτάτων χρόνων συνταχθέντα. Καὶ ἀκριβῶς ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς νόμους των ζῶσι καὶ θνήσκουσιν ἀνθρωποφάγοι.

Ἀλλὰ τὸ ἐκπληκτικώτερον εἶνε ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄνθρωποι τῆς λευκῆς φυλῆς ἀνθρωποφάγοι.Ἀνήκουσιν εἰς φῦλόν τι τῶν λευκῶν Ἰνδῶν, καλούμενοι Οὐϊαλικουλὲ καὶ κατοικοῦντες πλησίων τῶν ὀρέων Τουμὰκ-Οὐμάκ.

Περιηγητής τις ὑποτίθησιν ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰσὶ πορτογαλλικῆς καταγωγῆς,κατὰ μικρὸν δ' ἐκβαρβαρωθέντες περιῆλθον εἰς τὸ ἔσχατον αὐτὸ τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως σημεῖον. Βιοῦσι, καθὰ λέγουσιν, ἐντελῶς ἀπομεμονωμένοι καὶ μεσογείως,ἀντιθέτως πρὸς τοὺς αὐτόχθονας, προτιμῶντας πάντοτε πρὸς ἐγκατάστασιν τὰ παρόχθια τῶν ποταμῶν.

Γάμος κατὰ τὸ ἀμερικανικὸν σύστημα. — Ἡμέραν τινά, λέγει ὁ *Ταχυδρόμος τῆς Νέας Ὑόρκης*,ὁ δικαστὴς Κρούτζ Δόγγλετοπ, ἤκουσέ τινα καλοῦντα αὐτόν.

— Τί θέλετε; ἠρώτησε νεανίαν καθήμενον ἐφ' ἁμαξίου καὶ ἔχοντα παρ' ἑαυτῷ ὡραίαν νεανίδα.

— Λάβετε τὸν κόπον νὰ μᾶς συζεύξετε,ἀπεκρίνατο ὁ νεανίας.

— Πρέπει νὰ σᾶς συζεύξω; ἠρώτησεν ὁ δικαστὴς τὴν νεανίδα.

— Ναί, ἀπήντησεν αὐτή.

Καὶ ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον.

Τὸ ζεῦγος ἀπεμακρύνθη παραχρῆμα· ἀλλὰ μετ'οὐ πολὺ ὁ δικαστὴς εἶδε προστρέχοντα τὸν πατέρα τῆς νεανίδος, μεθ' ὕβρεων καὶ βλασφημιῶν.

Ἀλλ' ἦτο πολὺ ἀργά.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Συνταγαὶ γλυκισμάτων.

Αἱ ἀπόκρεω εἶνε ἡ κατ'ἐξοχὴν ἐποχὴ τῆς τραπέζης καὶ τῶν εὐωχιῶν. Ἐπικαίρως λοιπὸν παραθέτομεν ἐνταῦθα, χάριν τῶν ἀναγνωστριῶν μάλιστα τῆς «Ἑστίας», διαφόρους συνταγὰς πρὸς κατασκευὴν καλῶν πλακουντίων, τῶν καταλληλοτέρων πρὸς κόσμησιν τῆς ἀποκρεωσίμου τραπέζης, ἐρανιζόμενοι αὐτὰς ἐξ ἀξιολόγου βιβλίου, τοῦ «Θησαυροῦ τῆς Οἰκογενείας», οὗτινος ἑλληνικὴν μετάφρασιν χάριν κοινῆς ὠφελείας δημοσιεύει ἐν Πάτραις ὁ κ. Σταμάτιος Κ. Θεοχάρης.[1]

Πουδίγκα μὲ σοκολάταν. — Λαμβάνετε 55 δράμια βουτύρου προσφάτου, τὸ ὁποῖον ἀναδεύετε μὲ ξύλινον κοχλιάριον ἑωσοῦ ἀσπρίσῃ. Ἔπειτα προσθέτετε ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὸ ἀνακάτωμα δώδεκα λευκώματα ὠῶν, 40 δράμια ζακχάρεως κοπανισμένης, 35 δράμια σοκολάτας τριμμένης, 15 δράμια ἀμύλου, 35 δράμια κοπανισμένων διπύρων καὶ ὀλίγην *βανίλλιαν*. Τελευταῖα προσθέτετε τὰ δώδεκα ἀσπράδια κτυπημένα εἰς ἀφρόν. Θέτετε τὸ ὅλον ἐντὸς ἀλειμμένης μὲ βούτυρον *φόρμας*, τῆς ὁποίας τὸ ἐσωτερικὸν εἶνε ἐπιπασμένον μὲ κοπανισμένην γαλέτταν, καὶ τὸ βράζετε ἐν ἀτμολούτρῳ ἐπὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν. Ἑτοιμάζετε ἓν κύπελλον πηκτῆς σοκολάτας, μὲ τὴν ὁποίαν σκεπάζετε τὴν πουδίγκαν ζεστὴν οὖσαν.

—

Κέκ, ἀγγλικῆς κατασκευῆς. — Λαμβάνετε 106 δράμια ζακχάρεως, 12 ὠά, 106 δράμια βουτύρου, 142 δράμια ἀλεύρου ἀρίστης ποιότητος καὶ 142 δράμια σταφίδων, ἓν μικρὸν ποτήριον ῥωμίου καὶ ὀλίγον τετριμμένον φλοιὸν πορτοκαλίου. Οἱ κρόκοι τῶν ὠῶν δουλεύονται καλῶς μετὰ τῆς ζακχάρεως, ἔπειτα τίθεται τὸ βούτυρον καὶ τὸ ἄλευρον ἐνταυτῷ καὶ τὰ λευκώματα καὶ τέλος ἡ σταφίς. Ἀλείφετε τὴν *φόρμαν* μὲ βούτυρον, χύνετε ἐν αὐτῇ τὸ μίγμα καὶ τὸ στέλλετε εἰς τὸν *φοῦρνον*.

—

Μπεζέδες. — Λαμβάνετε μίαν ὀκᾶν ζακχάρεως, 16 ἀσπράδια ὠῶν, τὰ ὁποῖα κτυπᾶτε ἕως ν' ἀσπρίσουν καὶ πήξουν· ῥίπτετε εἰς τὴν ζάκχαριν τὰ ἀσπράδια καὶ τὰ δουλεύετε ἀρκετὰ μίαν ὥραν, ἔπειτα τὰ θέτετε εἰς φωτιὰν ὄχι δυνατήν, καὶ τὰ ψήνετε ἕως ὅτου νὰ μὴ πίπτῃ ἀπὸ τὸ κουτάλι· ἔχετε στρωμένα τὰ τεψία μὲ χαρτίον καὶ τὰ θέτετε ἐπ' αὐτοῦ μὲ τὸ κουτάλιον.

—

Σβίγγοι.—Λαμβάνετε ποτήριον ὕδατος,ὀλίγον ἅλας καὶ μίαν κουταλιὰν τῆςσούπας βούτυρον καίτὰ θέτετε νὰ βράσουν.Ἀφοῦβράσῃ τὸ νερόν,ῥίπτετε ἓν ποτῆρι σιμιγδάλι ὀλίγον κατ'ὀλίγον καὶ τὸ ἀφίνετε νὰ βράσῃ ἑωσοῦ πήξῃ καλά· τότε τὸ καταβιβάζετε, τὸ σκεπάζετε μὲ πανίον καίτὸ ἀφίνετε νάκρυώσῃ.Ἀφοῦ κρυώσῃ ἐντελῶς, τὸ θέτετε εἰς μίαν λεκάνην μεγάλην καὶ τὸ ζυμώνετε ἡμίσειαν ὥραν·ἔχετε δέκα αὐγά,καὶ ἀνὰ ἓν τὰ ἀνοίγετε, τὰ ῥίπτετε εἰς τὸ σιμιγδάλι καὶ τὰ ζυμώνετε καλὰ μὲ αὐτό. Ἀφοῦ ζυμωθοῦν, θέτετε μίαν περίπου ὀκᾶν βούτυρον εἰς ἕνα βαθουλὸν *ταβᾶν*, ἀλείφετε μὲ ὀλίγον νερὸν ἓν κοχλιάριον καὶ λαμβάνετε μὲ αὐτὰ ὀλίγην ζύμην, τὴν ὁποίαν μὲ τὸν δάκτυλον τρυπᾶτε εἰς τὸ μέσον καὶ τὴν ῥίπτετε εἰς τὸ βράζον βούτυρον. Ἀφοῦ δὲ τηγανισθοῦν, τὰς μελιτώνετε μὲ διαλελυμένην ζάκχαριν καὶ ῥίπτετε ἐπάνω κοπανισμένην κανέλλαν.

1. Τεῦχος δεύτερον. — Α ἱ τ ρ ο φ α ί. Τυπογραφεῖον καὶ βιβλιοπωλεῖον «ὁ Κάδμος», Β. Σεκοπούλου.

ΑΘΗΝΗΣΙ,—ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ «ΟΜΟΝΟΙΑΣ».

Digitized by Google

'Αριθ. 374 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9 | 27 Φεβρουαρίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιςορία Ὀνωρίου Βαλζάκ.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 118.

Ἵνα μὴ διακόψωμεν τὴν σειρὰν τῶν ἐπελθόντων γεγονότων ἐν τῇ οἰκίᾳ Γρανδέ, ἀναγκαῖον εἶνε νὰ ἐπισκοπήσωμεν ἐκ προκαταβολῆς τὰς ἐνεργείας, εἰς ἃς προέβη ὁ γέρων ἐν Παρισίοις διὰ μέσου τοῦ Δὲ Γρασέν.

Μετὰ ἕνα μῆνα ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ τραπεζίτου, ὁ Γρανδὲ κατεῖχε τίτλον εἰσοδήματος ἑκατὸν χιλιάδων λιβρῶν, ἀγορασθέντα πρὸς ὀγδοήκοντα τοῖς ἑκατόν. Αἱ πληροφορίαι, ὅσας παρέσχε κατὰ τὸν θάνατόν του ἡ ἀπογραφὴ τῆς περιουσίας του, οὐδόλως διεσαφήνισαν τὰ μέσα, εἰς ἃ κατέφυγεν ἡ δυσπιστία του, ὅπως ἀνταλλάξῃ πρὸς τὸν τίτλον αὐτὸν τὸ ἰσότιμον χρῆμα. Ὁ συμβολαιογράφος Κρυσὼ ὑπέλαβεν, ὅτι ἡ Ἀννέτα ὑπῆρξεν ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῆς τὸ πιστὸν ὄργανον τῆς μετακομίσεως τῶν χρημάτων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ ὑπηρέτρια ἔλειψεν ἐπὶ πέντε ἡμέρας, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἀπήρχετο εἰς τὸ κτῆμα νὰ τακτοποιήσῃ κάτι, ὡς ἂν ἦτο δυνατὸν ν' ἀφήσῃ τι ὁ γέρων ἀφρόντιστον.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ οἴκου Γουλιέλμου Γρανδέ, πᾶσαι τοῦ βυτοποιοῦ αἱ προσδοκίαι ἠλήθευσαν.

Παρὰ τῇ τραπέζῃ τῆς Γαλλίας ἀπόκεινται, ὡς γνωστόν, εἰδήσεις ἀκριβέσταται περὶ τῶν μεγάλων περιουσιῶν τῶν Παρισίων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν. Τὰ ὀνόματα τῶν Δὲ Γρασὲν καὶ τοῦ Φελὶξ Γρανδὲ τῆς Σωμύρης ἦσαν γνωστότατα εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἀπήλαυον τῆς ὑπολήψεως ἐκείνης, ἣν ἔχουσιν αἱ οἰκονομικαὶ ἐπισημότητες, αἱ θεμελιούμεναι ἐπὶ ἀκινήτων κτημάτων ἐλευθέρων ὑποθήκης. Διὰ τοῦτο δὲ ἡ εἰς Παρισίους ἄφιξις τοῦ ἐκ Σωμύρης τραπεζίτου, ὅστις εἶχεν ἐπιφορτισθῇ νὰ ἐκκαθαρίσῃ ἐντίμως, ὡς ἐλέγετο, τὰς δοσοληψίας τοῦ οἴκου τοῦ ἐν Παρισίοις Γρανδέ, ἤρκεσεν ὅπως ἀπαλλάξῃ τοῦ αἴσχους τῶν διαμαρτυρήσεων τὴν σκιὰν τοῦ παρισινοῦ ἐμπόρου. Ἡ ἄρσις τῶν σφραγίδων ἐγένετο ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν δανειστῶν, ὁ δὲ συμβολαιογράφος τῆς οἰκογενείας προέβη ἐν τάξει εἰς τὴν ἀπογραφὴν τῆς κληρονομίας. Μετ' ὀλίγον ὁ Δὲ Γρασὲν συνεκάλεσε τοὺς πιστωτάς, οἵτινες ὁμοφώνως ἐξέλεξαν μὲν ἐκκαθαριστὰς τὸν τραπεζίτην τῆς Σωμύρης καὶ Φραγκῖσκον τινὰ Κόλλερ, διευθυντὴν πλουσίου οἴκου ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων δανειστῶν, παρέσχον δ' εἰς αὐτοὺς πᾶσαν ἀναγκαίαν πληρεξουσιότητα, ὅπως σώσωσι τῆς τε οἰκογενείας τὴν τιμὴν καὶ τὰς πιστώσεις τῶν δανειστῶν. Ἡ πίστις, ἧς ἀπήλαυεν ὁ ἐν Σωμύρῃ Γρανδὲ καὶ ἡ ἐλπὶς ἣν ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς δανειστάς, διὰ μέσου τοῦ Δὲ Γρασέν, κατέστησαν εὐχερεστέρας τὰς διαπραγματεύσεις. Οὐδεὶς τῶν πιστωτῶν ἐφάνη σκληροτράχηλος, ἀλλ' οὐδ' ἐσκέφθη νὰ καταλογίσῃ τὴν πίστωσιν αὐτοῦ εἰς τὴν μερίδα *Κέρδη καὶ Ζημίαι*. Πάντες ἔλεγον καθ' ἑαυτούς: ὁ Γρανδὲ τῆς Σωμύρης θὰ πληρώσῃ.

Ἓξ μῆνες παρῆλθον οὕτω. Οἱ παρισινοὶ ἐπλήρωσαν τὰ κυκλοφοροῦντα γραμμάτια, καὶ τὰ ἐφύλαττον ἐν τῷ μυχῷ τοῦ χαρτοφυλακίου των. Τοῦτο δὲ ἦτο τὸ πρῶτον ἀποτέλεσμα, εἰς ὃ ἐσκόπει ὁ γέρων βυτοποιός.

Μετὰ ἐννέα μῆνας ἀπὸ τῆς πρώτης συνελεύσεως τῶν δανειστῶν, οἱ δύο ἐκκαθαρισταὶ διένειμαν τεσσαράκοντα ἑπτὰ τοῖς ἑκατὸν εἰς ἕκαστον πιστωτήν. Τὸ ποσὸν δὲ τοῦτο παρήγαγεν ἡ πώλησις τῶν κτημάτων, πραγμάτων καὶ χρεωγράφων, ἅτινα ἀνῆκον εἰς τὸν μακαρίτην Γρανδέ, γενομένη ἐν πάσῃ λεπτολόγῳ ἀκριβείᾳ. Χρηστότης μεγίστη ἐπεκράτησε κατὰ τὴν ἐκκαθάρισιν ταύτην, οἱ δὲ δανεισταὶ ἀσμένως ἀνεγνώρισαν τὴν θαυμασίαν καὶ ἀναμφήριστον ἐντιμότητα τῶν Γρανδέ. Ἀφοῦ ὅμως οἱ ἔπαινοι οὗτοι ἐκυκλοφόρησαν προσηκόντως, ἐζήτησαν οἱ πιστωταὶ καὶ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ χρήματός των. Ἔγραψαν δὲ τότε κοινὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Γρανδέ.

— Ἀ! ἔρχονται γιαλό! εἶπεν ὁ πρώην βυτοποιός, καὶ ἔρριψε τὴν ἐπιστολήν των εἰς τὸ πῦρ. Ὑπομονή, ἀγαπητοί, ὑπομονή.

Ἀπαντῶν δὲ εἰς τὰς προτάσεις τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὁ ἐν Σωμύρῃ Γρανδὲ ἀπῄτησε νὰ κατατεθῶσι παρά τινι συμβολαιογράφῳ πάντες οἱ τίτλοι τῶν κατὰ τῆς κληρονομίας τοῦ ἀδελφοῦ του πιστώσεων, μετ' ἐξοφλήσεων τῶν γενομένων ἤδη πληρωμῶν, ἐπὶ προφάσει ἐκκαθαρίσεως τῶν λογαριασμῶν καὶ βεβαιώσεως τῆς

καταστάσεως τῆς κληρονομίας. Ἡ κατάθεσις αὕτη ἀπήντησε μυρίας δυσκολίας. Ἐν γένει ὁ πιστωτὴς εἶνε εἶδός τι μανιακοῦ. Σήμερον εἶνε ἕτοιμος νὰ συμβιβασθῇ, αὔριον πνέει πῦρ καὶ μανίαν, καὶ μεθαύριον εἶνε πάλιν ἐνδοτικώτατος. Σήμερον ἡ σύζυγός του εἶνε εὐδιάθετος, τὸ μικρὸν τοῦ ὠδοντοφύησε, τὰ ἐν τῷ οἴκῳ ἔχουσι καλῶς, καὶ οὐδεμίαν ἐπομένως ἔχει διάθεσιν νὰ χάσῃ ὀβολόν. Αὔριον βρέχει, δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας, εἶνε μελαγχολικός, καὶ κατανεύει πρὸς πᾶσαν πρότασιν συμβιβασμοῦ. Τὴν ἐπαύριον ζητεῖ ἐγγυήσεις· καὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς ἀπειλεῖ ἐκτέλεσιν, ὁ δήμιος! Ὁ δανειστὴς ὁμοιάζει πρὸς ἀληθινὸν στρουθίον, εἰς οὗ τὴν οὐρὰν καλοῦνται τὰ μικρὰ παιδία νὰ θέσωσι κόκκον ἅλατος· μάτην ἐκεῖνα κοπιῶσι, μάτην καὶ οὗτος προσπαθεῖ νὰ συλλάβῃ τι ὅ,τι δήποτε τῆς ἀφιπταμένης πιστώσεώς του.

Ὁ Γρανδὲ εἶχε σπουδάσει πᾶσαν μεταβολὴν τοῦ ἤθους τῶν πιστωτῶν· οὕτω δὲ ὑπήγαγεν εἰς τοὺς ὑπολογισμούς του πάντας τοῦ ἀδελφοῦ του τοὺς πιστωτάς. Οἱ μὲν ὠργίσθησαν καὶ ἠρνήθησαν ῥητῶς τὴν κατάθεσιν τῶν τίτλων των.

— Τὸ πρᾶγμα πηγαίνει λαμπρά, ἔλεγεν ὁ Γρανδέ, τρίβων τὰς χεῖράς του, ἐνῷ ἀνεγίνωσκε τὰς περὶ τῆς ὑποθέσεως ἐπιστολὰς τοῦ Δὲ Γρασέν.

Ἄλλοι δὲ συνήνεσαν μὲν εἰς τὴν κατάθεσιν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ βεβαιωθῶσι ῥητῶς τὰ δικαιώματά των, νὰ μὴ παραιτηθῶσιν οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν, καὶ νὰ τοῖς ἐπιφυλαχθῇ τὸ δικαίωμα νὰ κηρύξωσι τὴν πτώχευσιν.

Νέα ἐκ τούτου πάλιν ἀλληλογραφία, μεθ' ἣν ὁ ἐν Σωμύρῃ Γρανδὲ συνήνεσεν εἰς πᾶσαν ζητηθεῖσαν ἐπιφύλαξιν. Κατόπιν τῆς ὑποχωρήσεως ταύτης οἱ ἐπιεικέστεροι τῶν δανειστῶν ἐξεβίασαν τοὺς σκληροτραχήλους, καὶ ἡ κατάθεσις ἐγένετο, μετά τινων γογγυσμῶν.

— Αὐτὸς ὁ γέρων, ἔλεγόν τινες πρὸς τὸν Δὲ Γρασέν, μᾶς περιπαίζει.

Μετὰ τρεῖς δὲ καὶ εἴκοσι μῆνας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Γουλιέλμου Γρανδὲ πολλοὶ ἔμποροι, παρασυρόμενοι ὑπὸ τῆς φορᾶς τῶν ἐν Παρισίοις ὑποθέσεων, εἶχον λησμονήσει ἐντελῶς ὅσα ὠφείλοντο εἰς αὐτοὺς ἔτι ἐκ τῆς κληρονομίας Γρανδέ, ἢ ἐνθυμούμενοι κἂν αὐτὰ ἔλεγον:

— Ἀρχίζω νὰ πιστεύω ὅτι τὰ σαράντα ἑπτὰ τοῖς ἑκατὸν εἶνε ὅσα εἶχα νὰ λάβω.

Ὁ βυτοποιὸς εἶχεν ὑπολογίσει τὴν δύναμιν τοῦ χρόνου, ὅστις, ὡς ἔλεγεν, εἶνε *πρᾶγμα διαβολικόν*. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ τρίτου ἔτους ὁ Δὲ Γρασὲν ἔγραψεν εἰς τὸν Γρανδέ, ὅτι εἶχε καταπείσει τοὺς δανειστὰς νὰ τῷ παραιτήσωσι τοὺς τίτλους των ἀντὶ δέκα τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῶν ὀφειλομένων ἔτι ὑπὸ τῆς οἰκίας Γρανδὲ δύο ἑκατομμυρίων καὶ τετρακοσίων χιλιάδων φράγκων. Ὁ Γρανδὲ ἀπήντησεν, ὅτι ὁ συμβολαιογράφος καὶ ὁ μεσίτης, ὧν αἱ φοβεραὶ πτωχεύσεις εἶχον προξενήσει τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του, ἔζων ἔτι, ὅτι πιθανῶς ἦσαν ἤδη ἀξιόχρεοι, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐναχθῶσι καὶ αὐτοί, ἵνα συνεισφέρωσι πρὸς ἐλάττωσιν τοῦ ἐλλείμματος.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ τετάρτου ἔτους τὸ ἔλλειμμα ὡρίσθη καθαρῶς εἰς τὸ ποσὸν ἑνὸς ἑκατομμυρίου διακοσίων χιλιάδων φράγκων. Ἐπῆλθον διαπραγματεύσεις, ἓξ μῆνας διαρκέσασαι μεταξὺ τῶν ἐκκαθαριστῶν καὶ τῶν δανειστῶν, μεταξὺ τῶν ἐκκαθαριστῶν καὶ τοῦ Γρανδέ. Τέλος δὲ πιεζόμενος ν' ἀποφασίσῃ ὅ,τι δήποτε, ὁ ἐν Σωμύρῃ Γρανδὲ ἀπήντησεν εἰς τοὺς δύο ἐκκαθαριστάς, κατὰ τὸν ἔννατον μῆνα τοῦ ἔτους αὐτοῦ, ὅτι ὁ ἀνεψιός του, ὅστις εἶχε πλουτήσει ἐν Ἰνδίαις, ἐδήλωσε πρὸς αὐτὸν τὴν πρόθεσιν νὰ πληρώσῃ ὁλοκλήρως τὰ χρέη τοῦ πατρός του· ὅτι ἐπομένως δὲν ἠδύνατο νὰ τὰ ἐξοφλήσῃ αὐτὸς δολίως χωρὶς νὰ τὸν συμβουλευθῇ, καὶ ὅτι ἀνέμενεν ἀπάντησίν του.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ πέμπτου ἔτους οἱ δανεισταὶ ἦσαν ἔτι μετέωροι ὡς ἐκ τῆς λέξεως ἐκείνης: ***ὁλοκλήρως***, ἣν ἔρριπτεν ἐνίοτε εἰς μέσον ὁ πονηρὸς βυτοποιός, ὅστις ἔλεγε πάντοτε μειδιῶν καὶ βλασφημῶν παραδόξως: «Αὐτοὶ οἱ παρισινοί!»

Ἀλλ' εἰς τοὺς δανειστὰς ἐπεφυλάσσετο τύχη ἀνήκουστος εἰς τὰ χρονικὰ τοῦ ἐμπορίου. Θέλουσι δὲ ἀναφανῇ, ὅταν ἀπαιτήσωσι τοῦτο αἱ περιπέτειαι τῆς προκειμένης ἱστορίας, ἐν ᾗ θέσει ἐτήρησεν αὐτοὺς ὁ Γρανδέ.

Ὅτε τὰ χρεώγραφα ἔφθασαν εἰς τὴν τιμὴν τῶν 115, ὁ γέρων Γρανδὲ ἐπώλησεν, εἰσέπραξεν ἐκ Παρισίων δύο ἑκατομμύρια καὶ τετρακοσίας χιλιάδας φράγκων εἰς χρυσόν, ἅτινα προσετέθησαν, ἐντὸς τῶν βυτίων του, εἰς τὰς ἑξακοσίας χιλιάδας φράγκων, ἃς εἶχε ταμιεύσει ἐκ τῶν συνθέτων τόκων τῶν ὁμολογιῶν του.

Ὁ Δὲ Γρασὲν διέμενεν ἐν Παρισίοις διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους.

Ἐν πρώτοις εἶχεν ἐκλεχθῇ βουλευτής.

Πλὴν δὲ τούτου ἐρωτεύθη, οἰκογενειάρχης μὲν αὐτὸς ἀλλὰ βεβαρημένος ἐκ τῆς ἐν Σωμύρῃ ζωῆς, τὴν Φλωρίναν, μίαν τῶν ὡραιοτέρων ἠθοποιῶν τοῦ Θεάτρου τῆς Δεσποίνης[1], καὶ ὁ παλαιὸς καταλυματίας ἐπεκράτησε πάλιν τοῦ τραπεζίτου. Περιττὸν εἶνε νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῆς διαγωγῆς του, ἥτις ἐν Σωμύρῃ ἐκρίθη ἀνηθικωτάτη. Ἡ σύζυγός του κατώρθωσεν εὐτυχῶς νὰ χωρίσῃ τὴν περιουσίαν της ἀπὸ τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου της, ἐπελήφθη δὲ μετὰ πολλῆς φρονήσεως μόνη καὶ ἐν ἰδίῳ ὀνόματι τῆς διευθύνσεως τοῦ ἐν Σωμύρῃ ἐμπορικοῦ οἴ-

1. Théâtre de Madame, ἱδρυθὲν τὸ 1820, μετονομασθὲν δὲ κατόπιν καὶ καλούμενον ἔτι σήμερον Gymnase (dramatique). Σ.τ.Μ.

Digitized by Google

χου, ἵνα ἐπανορθώσῃ τὰς ζημίας, ὅσας εἶχον ἐπιφέρει εἰς τὴν περιουσίαν αὐτῆς αἱ ἀφροσύναι τοῦ Κ. Δὲ Γρασέν.

Οἱ *χρυσωτισταὶ* τοσοῦτον ἐπιμελῶς ἐδείνουν τὴν ἔκρυθμον θέσιν τῆς οἱονεὶ χήρας, ὥστε ἐνύμφευσεν αὐτὴ πολὺ κακῶς τὴν θυγατέρα της, καὶ ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ τῆς Εὐγενίας Γρανδὲ διὰ τὸν υἱόν της. Ὁ Ἀδόλφος μετέβη εἰς Παρισίους πρὸς τὸν πατέρα του, καὶ κατήντησε, λέγουσιν, ἐντελῶς διεφθαρμένος νέος. Οἱ Κρυσῶ ἐθριάμβευσαν.

— Ὁ σύζυγός σας δὲν ἔχει νοῦν, ἔλεγεν ὁ Γρανδέ, δανείζων ποσότητά τινα, ἐπὶ ἀσφαλείᾳ, εἰς τὴν Κυρίαν Δὲ Γρασέν. Σᾶς λυποῦμαι πολύ· σεῖς εἶσθε πολὺ καλὴ γυναῖκα.

— Ἄχ, κύριε Γρανδέ, ἀπήντα ἡ ταλαίπωρος γυνή, ποῖος θὰ τὸ ἔλεγε, τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν ἔφυγεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν σας διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς Παρισίους, ὅτι ἔτρεχεν εἰς τὴν καταστροφήν του;

— Μάρτυς μου ὁ θεός, κυρία μου, ὅτι ἔκαμα ὅ,τι δυνατὸν μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς διὰ νὰ τὸν ἐμποδίσω. Ὁ κύριος πρόεδρος μάλιστα ἐζήτει καὶ χαλὰ νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ· καὶ τόρα φαίνεται, διατὶ ἐπέμενε τόσον πολὺ νὰ ὑπάγῃ.

Οὕτως ὁ Γρανδὲ οὐδεμίαν εἶχεν ὑποχρέωσιν πρὸς τοὺς Δὲ Γρασέν.

Ἐν πάσῃ περιςάσει αἱ γυναῖκες ἔχουσι πλείονας τῶν ἀνδρῶν ἀφορμὰς λύπης, καὶ πάσχουσιν ἀληθῶς πλεῖον αὐτῶν. Ὁ ἀνὴρ ἔχει τὴν δύναμίν του, καὶ τὴν ἄσκησιν τῆς ἰσχύος του. Ἐνεργεῖ, κινεῖται, ἀσχολεῖται, σκέπτεται, φέρεται πρὸς τὸ μέλλον κ' εὑρίσκει ἐν αὐτῷ παρηγορίαν. Οὕτως ἔπραττεν ὁ Κάρολος.

Ἀλλ' ἡ γυνὴ ἠρεμεῖ, ἀντιμέτωπον ἔχουσα τὸ ἄλγος, οὕτινος οὐδὲν τὴν ἀποσπᾷ. Καταβαίνει μέχρι τοῦ μυχοῦ τῆς ἀβύσσου ἣν ἤνοιξεν, ἀναμετρεῖ αὐτήν, καὶ πολλάκις τὴν πληροῖ διὰ τῶν εὐχῶν καὶ τῶν δακρύων της. Οὕτως ἔπραττεν ἡ Εὐγενία, ὑπείκουσα ἤδη εἰς τὴν τύχην της. Αἴσθημα καὶ ἀγάπη, ὀδύνη καὶ ἀφοσίωσις θὰ συνοψίζωσι πάντοτε τὸν βίον τῆς γυναικός. Ἡ Εὐγενία ἔμελλε νὰ γνωρίσῃ πλήρη τὸν κλῆρον τοῦτον, πλὴν τῆς παρηγορίας, ἥτις ἀνακουφίζει τὸ βάρος του. Ἡ εὐτυχία της, ἐπιπόνως καὶ ἀπὸ μικρῶν συλλεγομένη, ὡς συλλέγει τις ἀπὸ τοῦ τοίχου τὰ ἐγκαθηλωμένα εἰς αὐτὸν καρφία—κατὰ τὴν θαυμαστὴν ἔκφρασιν τοῦ Βοσσουέτου,—οὐδὲ μίαν κἂν δράκα ἔμελλέ ποτε ν' ἀποτελέσῃ. Αἱ λύπαι οὐδέποτε βραδύνουσι· ταχύτατα δ' ἐνέσκηψαν ἐπ' αὐτῆς.

Τὴν ἐπαύριον τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Καρόλου ὁ οἶκος Γρανδὲ ἀνέλαβε τὴν προτέραν του φυσιογνωμίαν πρὸς πάντας, πλὴν τῆς Εὐγενίας, εἰς ἣν ἐφάνη αἴφνης παντελῶς κενός. Ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ πατρός της, ἠθέλησε νὰ μείνῃ τοῦ Καρόλου τὸ δωμάτιον ὁποῖον οὗτος τὸ ἀφῆκεν. Ἡ δὲ κυρία Γρανδὲ καὶ ἡ Ἀννέτα εὐχαρίστως κατέστησαν συνένοχοι τῆς συντηρήσεως ἐκείνης τοῦ καθεστῶτος.

— Τίς ἠξεύρει, ἂν δὲν ἐπανέλθῃ ταχύτερον παρ' ὅτι νομίζομεν; εἶπε.

— Ἄχ, πῶς ἤθελα νὰ τὸν ἔβλεπα ἐδῶ, ἀπήντησεν ἡ Ἀννέτα· τί καλὰ τὸν εἶχα συνειθίσει! τί χρυσὸς νέος, τί καλός, τί εὔμορφος! 'σὰν κορίτσι!

Ἡ Εὐγενία ἐθεώρησε τὴν Ἀννέταν.

— Ἄχ, κυρία! τί ματιαὶς εἶν' αὐταίς! Μὴν κυττάζεις ἔτσι τὸν κόσμο, νὰ σὲ χαρῶ, καὶ κολάζεσαι.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, τὸ κάλλος τῆς δεσποινίδος Γρανδὲ μετεμορφώθη. Αἱ βαθεῖαι ἐρωτικαὶ σκέψεις, αἵτινες βραδέως ἐδέσποζον τῆς ψυχῆς της, καὶ τὸ ἀνεπίγνωστον μεγαλεῖον τῆς ἀγαπωμένης γυναικός, περιέβαλον τὴν ὄψιν αὐτῆς διὰ τῆς ἰδιοφυοῦς ἐκείνης λαμπρότητος, ἣν ἀπεικονίζουσιν εἰς αἴγλην οἱ ζωγράφοι. Πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ ἐξαδέλφου της, ἡ Εὐγενία ἠδύνατο νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν Παρθένον πρὸ τῆς συλλήψεως· ἀναχωρήσαντος αὐτοῦ, ὡμοίαζε πρὸς τὴν Παρθένον μητέρα. Εἶχεν ἤδη συλλάβει τὸν ἔρωτα. Αἱ δύο αὗται Μαρίαι, τοσοῦτον διάφοροι καὶ τοσοῦτον καλῶς εἰκονισθεῖσαι ὑπό τινων ἰσπανῶν ζωγράφων, ἀποτελοῦσι μίαν τῶν λαμπροτέρων μορφῶν, ὧν ἀφθονεῖ ὁ χριστιανισμός.

Ἐπιςρέφουσα ἐκ τῆς λειτουργίας, ὅπου ὑπῆγε τὴν ἐπαύριον τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Καρόλου, καὶ ὅπου ἔταξε νὰ μεταβαίνῃ καθ' ἑκάστην, ἔλαβεν ἐκ τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς πόλεως ἕνα ἄτλαντα κ' ἐκάρφωσεν αὐτὸν πλησίον τοῦ κατόπτρου της, ἵνα παρακολουθῇ τὸν ἐξάδελφόν της ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν Ἰνδιῶν, ἵνα δύναται νὰ ἐπιβαίνῃ, οὕτως εἰπεῖν, πᾶσαν ἑσπέραν καὶ πρωΐαν, τοῦ φέροντος αὐτὸν πλοίου, ἵνα τὸν βλέπῃ οὕτω καὶ τὸν ἐρωτᾷ: «Καλὰ εἶσαι; δὲν ὑποφέρεις; μὲ συλλογίζεσαι, θεωρῶν ἐκεῖνο τὸ ἄστρον, τοῦ ὁποίου μ' ἔμαθες τὸ κάλλος καὶ τὴν χρῆσιν;»

Εἶτα τὴν πρωΐαν ἔμενεν ἐσκεμμένη ὑπὸ τὴν καρύαν, καθημένη ἐπὶ τοῦ ξυλίνου, σκωληκοβρώτου καὶ βρυοσκεποῦς σκάμνου, ὅπου τόσα καλὰ πράγματα εἶχον εἰπεῖ, ὅπου τοσαύτας εἶχον μικρολογήσει κενὰς μακαρίας, τὴν μέλλουσαν οἰκιακήν των εὐδαιμονίαν λεπτολογοῦντες. Ἐσκέπτετο περὶ τοῦ μέλλοντος, θεωροῦσα τὸν οὐρανὸν διὰ τῆς μικρᾶς ἀπόψεως ἣν ἐπέτρεπον οἱ τοῖχοι, καὶ κατόπιν τὸν γηραιὸν ἐκεῖνον τοῖχον καὶ τὴν ὀροφὴν ὑφ' ἣν ἔκειτο τοῦ Καρόλου τὸ δωμάτιον. Οὕτω δὲ ὁ ἔρως τῆς Εὐγενίας ἦν ὁ ἔρως ὁ μονήρης, ὁ ἀληθινὸς ἔρως, ὁ ἐπιμένων, ὁ ἐπικρατῶν παντὸς λογισμοῦ, ὁ

Digitized by Google

ἀποβαίνων ἐπὶ τέλους εἰς οὐσίαν αὐτὴν τῆς ζωῆς.

Ὅτε οἱ δῆθεν φίλοι τοῦ γέροντος Γρανδὲ ἤρχοντο νὰ παίξωσι τὸ ἑσπερινόν των παιγνίδιον, ἦτο φαιδρά, ὑπεκρίνετο· ἀλλ' ὅλην τὴν πρωΐαν ἐλάλει περὶ τοῦ Καρόλου μετὰ τῆς μητρός της καὶ τῆς Ἀννέτας. Ἡ Ἀννέτα εἶχεν ἐννοήσει ὅτι ἠδύνατο κάλλιστα νὰ συμπαθῇ εἰς τὸ ἄλγος τῆς νεαρᾶς της δεσποίνης, μὴ παραβαίνουσα τὰ πρὸς τὸν γηραιόν της αὐθέντην καθήκοντα, κ' ἔλεγεν εἰς τὴν Εὐγενίαν ἐνίοτε:

— Νὰ εἶχα ἐγὼ ἕναν ἄνδρα ἰδικόν μου, θὰ ἐπήγαινα... καὶ 'ς τὴν κόλασι μαζύ του. Θὰ ἔκαμνα...—ἂς ἦνε! Θὰ ἐγίνομουν κομμάτια δι' αὐτόν. Ἀλλά... τοῦ κάκου! χαμένα λόγια! Θ' ἀποθάνω χωρὶς νὰ γνωρίσω τί πρᾶγμα εἶνε ἡ ζωή. Θὰ πιστεύσῃς, κυρία, ὅτι αὐτὸς ὁ γέρω Κορνουαγέ,—ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, καλὸς ἄνθρωπος—μὲ φέρνει γύρω μόνο καὶ μόνο διὰ τὰ χρηματάκια μου,'σὰν αὐτοὺς ποῦ ἔρχονται ἐδῶ καὶ σᾶς λένε γλυκὰ λόγια, μόνο καὶ μόνο διὰ τὸ κομπόδεμα τοῦ αὐθέντη; Τὸ βλέπω ἐγώ, καὶ τὸ καταλαβαίνω. Εἶμαι χονδρή, μὰ τὸ μυαλό μου δὲν εἶνε χονδρό. Δὲν εἶν' ἀγάπη αὐτό· ... ἂς ἦνε! πάλι εὐχαρίστησι μοῦ κάμνει.

Δύο μῆνες παρῆλθον οὕτω. Ὁ οἰκιακὸς οὗτος βίος, ὁ ἄλλοτε τοσοῦτον μονότονος, εἶχε ζωογοννηθῆ διὰ τοῦ συμφέροντος τῆς μυστικότητος, ὅπερ συνέδεεν ἔτι στενότερον τὰς τρεῖς αὐτὰς γυναῖκας. Δι' αὐτὰς ὁ Κάρολος ἔζη ἔτι κ' ἐκινεῖτο ὑπὸ τὴν τεφρὰν ὀροφὴν τῆς αἰθούσης ἐκείνης. Πρωῒ καὶ ἑσπέρας ἤνοιγεν ἡ Εὐγενία τὴν κομοθήκην τοῦ ἐξαδέλφου της κ' ἐθεώρει τῆς θείας της τὴν εἰκόνα.

Πρωΐαν τινὰ κατέλαβεν αὐτὴν ἡ μήτηρ της καθ' ἣν στιγμὴν ἠσχολεῖτο ἀναζητοῦσα τοὺς χαρακτῆρας τοῦ Καρόλου ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς εἰκόνος. Τότε δὲ ἡ κυρία Γρανδὲ ἀνεκάλυψε τὸ φοβερὸν μυστικὸν τῆς ἀνταλλαγῆς, ἥτις εἶχε γείνει μεταξὺ τοῦ ἀνεψιοῦ της καὶ τῆς Εὐγενίας.

— Ὅλα τοῦ τὰ ἔδωκες! εἶπεν ἡ περίτρομος μήτηρ. Τί θὰ εἴπῃς τοῦ πατρός σου τὴν πρώτην τοῦ ἔτους, ὅταν ζητήσῃ νὰ ἰδῇ τὰ χρυσᾶ σου νομίσματα;

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Εὐγενίας κατέστησαν ἀπλανεῖς, καὶ αἱ δύο γυναῖκες ἔμειναν ἐφ' ὅλην σχεδὸν τὴν πρωΐαν ἐκείνην ὑπὸ φρίκης συνεχόμεναι. Δὲν ἐπρόφθασαν ἐκ τῆς ταραχῆς των τὴν πρώτην λειτουργίαν, καὶ ὑπῆγαν εἰς τὴν δευτέραν.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔληγε τὸ ἔτος 1819.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔμελλε ν' ἀρχίσῃ ἐπίσης δρᾶμα φοβερόν, τραγῳδία οἰκιακή, χωρὶς μὲν δηλητηρίου,καὶ ἐγχειριδίου καὶ αἵματος, ἀλλὰ πολὺ σκληροτέρα, σχετικῶς πρὸς τοὺς ἥρωάς της, παντὸς τραγικοῦ γεγονότος ἐξ ὅσων βρίθει ἡ ἱστορία ἐν γένει τῶν Ἀτρειδῶν.

— Τί θὰ γείνωμεν; εἶπεν ἡ κυρία Γρανδὲ πρὸς τὴν θυγατέρα της, παραιτοῦσα τὸ πλέξιμον αὐτῆς ἐπὶ τῶν γονάτων της.

Τοσαύτας ἡ ταλαίπωρος μήτηρ ὑφίστατο ταραχὰς ἀπὸ δύο ἤδη μηνῶν, ὥστε δὲν εἶχεν ἔτι προφθάσει νὰ τελειώσῃ τὰς μαλλίνας χειρίδας, ὧν εἶχεν ἀνάγκην διὰ τὸν χειμῶνα. Τὸ ἁπλοῦν δὲ τοῦτο καὶ ἀσήμαντον κατ' ἐπιφάνειαν γεγονὸς ἐπήνεγκε λυπηρὰ δι'αὐτὴν ἀποτελέσματα, διότι,ἕνεκα ἐλλείψεως χειρίδων, ἐκρυολόγησεν ἀρκετὰ σπουδαίως, ἐνῷ ἦτο ἱδρωμένη κατόπιν φοβερᾶς παραφορᾶς τοῦ συζύγου της.

— Ἐσυλλογιζόμην, πτωχή μου κόρη, ὅτι ἂν μοῦ εἶχες ἐμπιστευθῆ τὸ μυστικόν σου, θὰ εἴχαμεν καιρὸν νὰ γράψωμεν εἰς τὸν κ. Δὲ Γρασέν, εἰς τὸ Παρίσι, νὰ μᾶς στείλῃ χρυσᾶ νομίσματα ὅμοια μὲ τὰ ἰδικά σου· καὶ μολονότι ὁ πατήρ σου τὰ ἐγνώριζε καλά, ἴσως...

— Καὶ ποῦ θὰ εὑρίσκαμεν τόσα χρήματα;

— Ἐνεχυρίαζα τὰ ἰδικά μου. Ἔπειτα ἴσως καὶ ὁ κύριος Δὲ Γρασὲν θὰ μᾶς...

— Δὲν εἶνε πλέον καιρός, ἀπήντησεν ἡ Εὐγενία δι' ὑποκώφου καὶ ἠλλοιωμένης φωνῆς, διακόπτουσα τὴν μητέρα της. Δὲν θὰ ὑπάγωμεν αὔριον τὸ πρωῒ νὰ τοῦ εὐχηθῶμεν τὸ νέον ἔτος εἰς τὸ δωμάτιόν του;

— Ἐγὼ λέγω νὰ ὑπάγω νὰ εὕρω τοὺς Κρυσώ...

— Ὄχι, ὄχι· δὲν θέλω νὰ ἐκτεθῶ εἰς αὐτούς, καὶ νὰ γείνωμεν ὑποχείριοί των. Ἔπειτα, τὸ ἐπῆρα ἀπόφασιν. Ἔκαμα καλὰ καὶ δὲν μετανοῶ διὰ τίποτε. Ὁ Θεὸς θὰ μὲ προστατεύσῃ· ἂς γείνῃ τὸ θέλημά του. Ἄχ, μητέρα! νὰ ἐδιάβαζες τὸ γράμμα του, δὲν θὰ ἐσκέπτεσο τίποτε ἄλλο, παρὰ πῶς νὰ τὸν βοηθήσῃς.

Τὴν ἐπαύριον πρωΐαν, πρώτην τοῦ ἔτους 1820, ὁ τὴν μητέρα καὶ τὴν κόρην συνέχων τρόμος ὑπηγόρευσεν εἰς αὐτὰς τὴν φυσικωτάτην τῶν προφάσεων, ὅπως μὴ μεταβῶσιν ἐπισήμως εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ Γρανδέ. Ὁ χειμὼν τοῦ 1819 πρὸς τὸ 1820 ὑπῆρξεν εἷς τῶν δριμυτέρων τῆς ἐποχῆς. Ἡ χιὼν ἐκάλυπτε τὰς στέγας.

Ἡ κυρία Γρανδὲ εἶπεν εἰς τὸν σύζυγόν της, ἅμα ὡς ἤκουσεν αὐτὸν κινούμενον ἐν τῷ δωματίῳ του:

— Γρανδέ, εἰπὲ τῆς Ἀννέτας νὰ μοῦ ἀνάψῃ ὀλίγην φωτιάν. Κάμνει τόσον κρύον, καὶ ἐπάγωσα μέσα εἰς τὸ κρεββάτι μου. Εἰς τὴν ἡλικίαν μου τόρα πρέπει νὰ φυλάττωμαι. — Ἔπειτα, ὑπέλαβε μετὰ μικρὰν τινα παῦσιν, θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ Εὐγενία νὰ ἐνδυθῇ ἐδῶ. Ἂν μείνῃ νὰ ἐνδυθῇ εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἠμπορεῖ ν'ἀρρωστήσῃ. Ὕστερα θὰ καταιβοῦμεν κάτω, νὰ

Digitized by Google

σοῦ εὐχηθοῦμεν τὴν καλὴν χρονιὰν κοντὰ εἰς τὴν φωτιάν.

— Πῶ, πῶ, πῶ! τί φλυαρία σ' ἔπιασε, γυναῖκα! Καλὰ ἀρχίζεις τὸν χρόνον. Ποτέ σου δὲν ὡμίλησες τόσον πολύ. Μὴν τύχῃ κ' ἐβούτησες τὸ ψωμί σου 'ς τὸ κρασί;

Ἐπῆλθε στιγμὴ σιωπῆς.

— Ἂς ἦνε, ὑπέλαβεν ὁ γέρων, εἰς ὃν βεβαίως ἐφάνη ἀρεστὴ ἡ πρότασις τῆς συζύγου του, θὰ κάμω ὅπως ἀγαπᾶτε, κυρία Γρανδέ. Εἶσαι, ἀλήθεια καλὴ γυναῖκα, καὶ δὲν θέλω νὰ πάθῃς τίποτε εἰς τὰ ὕστερά σου, μολονότι ἐσένα οἱ πρόγονοί σου ἦσαν ὅλοι σιδηρένιοι.—Τί λέγεις; δὲν τὸ παραδέχεσαι; ἐφώνησε μετὰ μικράν τινα παῦσιν. Ἂς ἦνε, . . ὁ Θεὸς συγχωρέσοι τους, ἀφοῦ τοὺς ἐκληρονομήσαμεν.

Καὶ ἔβηξεν.

— Εἶσαι εὐδιάθετος σήμερον, εἶπε σοβαρῶς ἡ ταλαίπωρος γυνή.

— Ἐγὼ πάντοτε εἶμ' εὐδιάθετος . . .

Τραλαλά, λαλά, λαλά . . .
Τὸ βαρέλι ἂς ἦν' καλά . . .

προσέθηκεν, εἰσερχόμενος, ἐνδεδυμένος ἤδη, εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς συζύγου του. Διάβολε! κάμνει κρύο μὲ τὰ σωστά του, γυναῖκα, δίκαιον ἔχεις. Θὰ προγευματίσωμεν λαμπρά, ξεύρεις. Ὁ Δὲ Γρασὲν μοῦ ἔστειλε ἕνα *πατὲ* ἀπὸ τὸ Παρίσι, καὶ 'πάγω νὰ τὸ πάρω ἀπὸ τὸ ταχυδρομεῖον. Θὰ εἶνε καὶ κανένα διπλὸ ναπολεόνι διὰ τὴν Εὐγενίαν, προσέθηκε σιγὰ εἰς τὸ οὖς της ὁ βυτοποιός.—Δὲν ἔχω πλέον χρυσᾶ νομίσματα γυναῖκα. Εἶχα μερικὰ παμπάλαια—σοῦ τὸ λέγω ἐσένα— ἀλλὰ τὰ 'ξέκαμα εἰς τὰς δοσοληψίας μου.

Καὶ ἠσπάσθη αὐτὴν εἰς τὸ μέτωπον, εἰς πανηγυρισμὸν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους.

— Εὐγενία, ἔκραξεν ἡ καλὴ μήτηρ, δὲν ἠξεύρω πῶς ἐξύπνησεν ὁ πατέρας σου, ἀλλὰ τὸν βλέπω πολὺ εὐδιάθετον σήμερον. Θὰ τὰ καταφέρωμεν, κ' ἔννοια σου.

— Καλὲ τί ἔχει ὁ αὐθέντης; εἶπεν ἡ Ἀννέτα εἰσερχομένη πρὸς τὴν κυρίαν της, ἵνα ἀνάψῃ πῦρ. Πρῶτα πρῶτα μοῦ εἶπε: Καλημέρα, χονδρή! κι' ἀποχρόνου! Πήγαινε ν' ἀνάψῃς φωτιὰ τῆς γυναικός μου γιατὶ κρυώνει! » Ὕστερα—πῶς μοῦ 'φάνη! — μοὔδωκε τὸ χέρι, κ' εἶχε μέσα ἕνα τάλληρο ὁλοκαίνουργο. Κύτταξε, κυρά, κύτταξε! Τί καλὸς ἄνθρωπος! Εἶνε ἄλλοι, ποῦ ὅσον γηράζουν, τόσον σκληραίνουν! αὐτὸς ὁ καϋμένος μαλακώνει καὶ γλυκαίνει, ὅσον παληώνει, 'σὰν τὸ *κάσσι* σας . . . .

Ὁ κρύφιος λόγος τῆς εὐθυμίας ἐκείνης ἦτο πρόσφατος ἐπιτυχία τῆς κερδοσκοπίας τοῦ Γρανδέ. Ὁ κύριος Δὲ Γρασέν, ἀφαιρέσας τὸ ποσὸν, ὅπερ ὤφειλεν εἰς αὐτὸν ὁ βυτοποιὸς ἕνεκα τῆς προεξοφλήσεως τῶν ὁλλανδικῶν συναλλαγμάτων, καὶ τοῦ ὑπερβάλλοντος, ὅπερ εἶχε προκαταβάλει ὁ τραπεζίτης εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς ἀγορὰν τῶν δημοσίων χρεωγράφων χρήματος, ἀπέστελλεν εἰς αὐτόν, διὰ τῆς ταχυδρομικῆς ἁμάξης, τριάκοντα χιλιάδας φράγκα εἰς τάλληρα, ὑπόλοιπον τῶν ἑξαμηνιαίων τόκων του, καὶ ἀνήγγελλεν ἐπίσης εἰς αὐτὸν τὴν ὕψωσιν τῶν δημοσίων ὁμολογιῶν. Ἐτιμῶντο αὗται τότε 89, οἱ διασημότεροι δὲ κεφαλαιοῦχοι ἠγόραζαν εἰς τὰ 93, τέλος Ἰανουαρίου. Ὁ Γρανδὲ ἐκέρδαινεν, ἀπὸ δύο ἤδη μηνῶν, δώδεκα τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῶν κεφαλαίων του. Καθαρίσας τοὺς λογαριασμούς του, ἔμελλε νὰ εἰσπράττῃ τοῦ λοιποῦ πεντήκοντα χιλιάδας φράγκων τὴν ἑξαμηνίαν, μὴ ἔχων νὰ πληρώνῃ ἐπισκευὰς ἢ φόρους. Κατενόει τέλος τὸ κέρδος τοῦ ἀπὸ χρεωγράφων εἰσοδήματος, καθ' οὗ οἱ ἐπαρχιῶται δεικνύουσι τοσοῦτον ἀκαταμάχητον ἀντιπάθειαν, καὶ ὑπελόγιζεν ἤδη ὅτι ἐντὸς πενταετίας ἤθελε καταστῇ κύριος κεφαλαίου ἓξ ἑκατομμυρίων, ἀκόπως αὐξηθέντος καὶ ἀποτελοῦντος, μετὰ τῆς ἀξίας τῶν ἀκινήτων αὐτοῦ κτήσεων, κολοσσιαίαν περιουσίαν. Τὸ τάλληρον δέ, ὅπερ εἶχε δώσει εἰς τὴν Ἀννέταν, ἦτο ἴσως ἡ πληρωμὴ σπουδαίας ὑπηρεσίας, ἣν ἐν ἀγνοίᾳ της βεβαίως εἶχε παράσχει ἡ ὑπηρέτρια εἰς τὸν κύριόν της.

— Ὦ, ὤ! ποῦ τρέχει ἔτσι τόσον πρωὶ ὁ γέρων Γρανδέ; ἠρώτησαν ἑαυτοὺς οἱ ἔμποροι, ἐνῷ ἤνοιγον τὰ καταστήματά των.

Εἶτα δέ, ὅτε εἶδον αὐτὸν ἐπανερχόμενον ἀπὸ τῆς κρηπῖδος, καὶ ἀκολουθούμενον ὑπὸ κομιστοῦ τῶν ταχυδρομείων, φέροντος σάκκους πλήρεις ἐπὶ μονοτρόχου ἁμαξίου:

— Ὅπου εἶνε τὰ πολλὰ πηγαίνουν καὶ τὰ ὀλίγα, εἶπόν τινες. Ὁ γέρων εἶχεν εὔγει διὰ χρήματα.

— Αἴ, χρήματα! τοῦ ἔρχονται ἀπὸ παντοῦ, εἶπεν ἄλλος· ἀπὸ τὸ Παρίσι, ἀπὸ τὸ Φροαφών, ἀπὸ τὴν Ὁλλανδίαν.

— Θὰ καταντήσῃ ν' ἀγοράσῃ ὅλην τὴν Σωμύρην, ἀνέκραξε τρίτος.

— Δὲν τὸν μέλλει διὰ κρύο, πάντοτε εἰς τὴν δουλειάν του εἶνε, εἶπε γυνή τις πρὸς τὸν σύζυγόν της.

— Αἴ, κύριε Γρανδέ, προσεφώνησεν αὐτῷ ἔμπορός τις ἐριούχων, γείτων αὐτοῦ, ἂν σοῦ δίδουν κόπον, εἶμ' ἕτοιμος νὰ σ' ἐλαφρώσω.

— Δεκάραις εἶνε, γειτονά μου, δεκάραις! ἀπεκρίθη ὁ ἀμπελουργός.

— Δεκάραις ἀσημένιαις, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ κομιστής.

— Ἂν θέλῃς νὰ καλοπεράσῃς, φράξ' τὸ στόμα σου, εἶπεν ὁ γέρων πρὸς τὸν κομιστήν, ἀνοίγων εἰς αὐτὸν τὴν θύραν.

— Εἶδες, ὁ κατεργάρης! κ' ἐγὼ τὸν ἐθα-

Digitized by Google

ροῦσα κουφόν! διενοήθη ὁ κομιστής. Φαίνεται πῶς μὲ τὸ κρύο ἀκούει.

— Νὰ ἕνα φράγκο, διὰ τὴν πρωτοχρονιά, καὶ τσιμουδιά! εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Γρανδέ. Ἡ Ἀννέτα θὰ σοῦ φέρῃ 'πίσω τ' ἁμάξι σου.

— Ἀννέτα! προσέθηκεν, εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἶν' αἱ γυναῖκες;

— Μάλιστ' αὐθέντη.

— Ἐμπρός, λοιπόν! κουνήσου.

Ἐν μιᾷ στιγμῇ τὰ τάλληρα μετηνέχθησαν εἰς τὸ δωμάτιόν του, ὅπου ἐκλείσθη καὶ αὐτός, εἰπὼν πρὸς τὴν Ἀννέταν:

— Ὅταν ἦν' ἕτοιμον τὸ πρόγευμα, μοῦ κτυπᾷς εἰς τὸν τοῖχον. Πήγαιν' ὀπίσω τὸ ἁμάξι εἰς τὸ ταχυδρομεῖον.

Ἡ οἰκογένεια προεγευμάτισε μόλις περὶ τὴν δεκάτην ὥραν.

— Ἐδῶ δὲν θὰ ζητήσῃ βέβαια ὁ πατέρας σου νὰ ἰδῇ τὰ φλωριά σου, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδὲ πρὸς τὴν θυγατέρα της, ἐπανερχομένη ἀπὸ τῆς λειτουργίας. Κάμε ὅτι κρυώνεις, καὶ ἕως τὰ γενέθλιά σου θὰ λάβωμεν καιρόν . . .

Ὁ Γρανδὲ κατέβη τῆς κλίμακος διανοούμενος νὰ μεταμορφώσῃ εἰς χρυσὸν τὰ ἐκ Παρισίων τάλληρα, καὶ ἀναλογιζόμενος τὴν ἐπὶ τῶν δημοσίων χρεωγράφων λαμπράν του κερδοσκοπίαν. Ἀπόφασιν εἶχε νὰ τοποθετήσῃ οὕτω τὰ εἰσοδήματά του, μέχρις οὗ φθάσωσι τὰ χρεώγραφα εἰς τὴν τιμὴν τῶν ἑκατὸν φράγκων.

Τὰ διανοήματα ταῦτα τοῦ γέροντος ὑπῆρξαν ὀλέθρια εἰς τὴν Εὐγενίαν. Μόλις εἰσῆλθε καὶ αἱ δύο γυναῖκες ηὐχήθησαν αὐτῷ εὐτυχὲς τὸ νέον ἔτος, ἡ μὲν κόρη του μετὰ θωπειῶν καὶ περιπτύξεων, ἡ δὲ κυρία Γρανδὲ σοβαρῶς καὶ μετ' ἀξιοπρεπείας.

— Αἴ, κόρη μου, εἶπε φιλῶν τὴν θυγατέρα του ἐπὶ τῶν δύο παρειῶν, διὰ 'σένα δουλεύω. Θέλω τὴν εὐτυχίαν σου. Καὶ διὰ νὰ ἦνε κανεὶς εὐτυχὴς χρειάζονται χρήματα. Χωρὶς χρήματα, καλὸ 'ξημέρωμα! Νά! πάρε ἕνα ναπολεόνι ὁλοκαίνουργο· τὸ ἔφερα ἐξεπίτηδες ἀπὸ τὸ Παρίσι. Ἐδῶ εἰς τὴν πόλιν μας οὐδὲ σπυρὶ χρυσάφι δὲν βρίσκεται. Μόνον σὺ ἔχεις χρυσάφι. Φέρε το νὰ τὸ ἰδῶ.

— Οὔ, . . κάμνει τόσο κρύο! ἂς προγευματίσωμεν τώρα, εἶπεν ἡ Εὐγενία.

— Ὑστερώτερα λοιπόν; ἂς ἦνε. Θὰ μᾶς βοηθήσῃ τὴν χώνευσιν. Αὐτὸς ὁ χονδρο-Γρασέν, ἂς ἦνε καλά, μᾶς ἔστειλε αὐτὸ τὸ *πατέ*. Φάτε λοιπόν, παιδιά μου, ἀφοῦ εἶνε χάρισμα. Νὰ σᾶς 'πῶ, εἶμ' εὐχαριστημένος ἀπ' αὐτὸν τὸν Γρασέν. Δουλεύει διὰ τὸν Κάρολον, δωρεὰν μάλιστα, καὶ θὰ διορθώσῃ, νὰ ἰδῆτε, ἐξαίρετα τὰς ὑποθέσεις τοῦ μακαρίτου Γρανδέ. — Οὐού! Οὐού! εἶπε μετά τινα παῦσιν καὶ πλῆρες ἔχων τὸ στόμα, τί ὡραῖο ποῦ εἶνε! Φάγε, γυναῖκα, φάγε. Αὐτὸ τρέφει διὰ δύο ἡμέραις τοὐλάχιστον.

— Δὲν πεινῶ, . . σὺ 'ξεύρεις ὅτι δὲν τρώγω, . . μὲ βλάπτει.

— Αἴ, καλά! Σὺ ἠμπορεῖς νὰ φάγῃς χωρὶς φόβον νὰ σκάσῃς. Τὸ γένος σου εἶνε γερόν! Εἶσαι ὀλίγον κίτρινη, ἀλλ' ἐμένα τὸ κίτρινον χρῶμα μ' ἀρέσει.

Ἡ προσδοκία δημοσίου καὶ ἐπαισχύντου θανάτου εἶνε ἴσως ὀλιγώτερον φοβερὰ εἰς τὸν κατάδικον ἢ ὅσον ἦτο διὰ τὴν κυρίαν Γρανδὲ καὶ τὴν θυγατέρα της ἡ προσδοκία τῶν γεγονότων, ἅτινα ἔμελλον νὰ περάνωσι τὸ οἰκογενειακὸν ἐκεῖνο πρόγευμα. Ὅσῳ φαιδρότερον ὡμίλει καὶ ἔτρωγεν ὁ γέρων ἀμπελουργός, τοσούτῳ μᾶλλον συνείχετο ἐκ φόβου ἡ καρδία τῶν δύο γυναικῶν. Τὴν κόρην οὐχ ἧττον ὑπεστήριζεν ὁ ἔρως αὐτῆς καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἤντλει τὴν γενναιότητά της.

— Δι' αὐτόν, ἔλεγε καθ' ἑαυτήν, δι' αὐτὸν ἠμπορῶ νὰ ὑποφέρω τὰ πάνδεινα.

Ταῦτα δὲ διαλογιζομένη, ἠτένιζεν ἐπὶ τὴν μητέρα της βλέμματα φλογοβολοῦντα ἐκ θάρρους.

— Σήκωσέ τ' αὐτά, εἶπεν ὁ Γρανδὲ εἰς τὴν Ἀννέταν, ὅτε περὶ τὴν ἑνδεκάτην ἔληξε τὸ πρόγευμα. Ἄφησέ μας ὅμως τὸ τραπέζι. Ἔτσι ἔχομεν τόπον νὰ καμαρώσωμεν τὸν μικρόν σου θησαυρόν, προσέθηκε βλέπων τὴν Εὐγενίαν. Τί μικρόν! ἐφώνησε μετ' ὀλίγον. Ἔχεις σωστὰ πέντε χιλιάδες ἐννεακόσια πενῆντα ἐννηὰ φράγκα, καὶ σαράντα ποῦ σοῦ ἔδωσα σήμερον τὸ πρωΐ, κάμνουν ἓξ χιλιάδες φράγκα, παρὰ ἕνα. Αἴ, τὸ λοιπόν, θὰ σοῦ τὸ δώσω ἐγὼ αὐτὸ τὸ ἕνα, διὰ νὰ γείνῃ στρογγυλὸς ὁ ἀριθμός, διότι, βλέπεις μικροῦλά μου . . . — Αἴ, τί κάθησαι σὺ καὶ ἀκούεις; δεῖξέ μου τὴν ράχιν σου, Ἀννέτα, καὶ πήγαινε νὰ κυττάξῃς τὴν δουλειά σου! εἶπεν ὁ γέρων.

Ἡ Ἀννέτα ἠφανίσθη.

— Ἄκουσε, Εὐγενία, νὰ μοῦ δώσῃς τὰ φλωριά σου. Δὲν θὰ τ' ἀρνηθῇς τοῦ πατρός σου, μικροῦλά μου, αἴ;

Αἱ δύο γυναῖκες ἔμειναν ἄφωνοι.

— Ἐγὼ δὲν ἔχω πλέον φλωριά. Εἶχα μίαν φοράν, τώρα δὲν ἔχω πλέον κανένα. Θὰ σοῦ δώσω ἓξ χιλιάδας φράγκα εἰς λίβρας, νὰ τὰ τοκίσῃς ὅπως θὰ σοῦ εἰπῶ. Μὴ σκοτίζεσαι διὰ τὸ δῶρον τοῦ γάμου σου! Ὅταν θὰ σὲ πανδρεύσω, ποῦ θὰ γείνῃ γρήγωρα, θὰ σοῦ εὕρω ἐγὼ γαμβρὸν νὰ σοῦ δώσῃ τὸ ὡραιότερον δῶρον ποῦ ἠκούσθη εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας. Ἄκουσε λοιπόν, πουλάκι μου. Παρουσιάζεται ὡραία περίστασις. Ἠμπορεῖς νὰ δανείσῃς τὰς ἓξ χιλιάδας φράγκα σου εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ νὰ παίρνῃς καθ' ἑξαμηνίαν διακόσια φράγκα περίπου τόκους, δίχως φόρους, δίχως ἐπισκευάς, χωρὶς νὰ φοβῆσαι χαλάζι, καὶ παγωνιὰν καὶ πλημμύρας καὶ ἄλλα βάσανα. Δὲν θέλεις, φαίνεται,

Digitized by Google

νὰ χωρισθῇς τὰ φλωριά σου, αἴ; Φέρε μού τα, κ' ἔννοια σου. Σοῦ μαζεύω ἐγὼ πάλιν ὅσα θέλεις, καὶ ὀλλανδέζικα, καὶ πορτογαλλικά, καὶ ῥούπιαις. Καὶ μ' ὅσα θὰ σοῦ δώσω ταῖς ἑορταῖς σου, εἰς τρία χρόνια θὰ ἔχῃς πάλιν τὸ ἥμισυ τοῦ θησαυροῦ σου. Τί λέγεις κοριτσάκι μου; Σήκωσε τὴν μύτη σου, λοιπόν, καὶ πήγαινε γρήγορα νὰ μοῦ τὸν φέρῃς! Ἔπρεπε νὰ μὲ φιλήσῃς εἰς τὰ 'μάτια, ποῦ κάθημαι καὶ σοῦ λέγω ὅλα αὐτὰ τὰ φοβερὰ μυστικὰ τῶν χρημάτων. Μὰ τὴν ἀλήθειαν τὰ τάλληρα ἀνακατεύονται καὶ κινοῦνται 'σὰν τοὺς ἀνθρώπους. Πηγαίνουν, ἔρχονται, κατρακυλοῦν, ἱδρώνουν, καὶ γεννοβολοῦν.

Ἡ Εὐγενία ἠγέρθη· ἀλλὰ προχωρήσασα βήματά τινα πρὸς τὴν θύραν, ἐπεστράφη αἴφνης ἀποτόμως, ἐθεώρησε τὸν πατέρα της, καὶ τῷ εἶπε:

—Δὲν τὰ ἔχω πλέον τὰ φλωριά *μου*.

— Δὲν τὰ ἔχεις πλέον; ἀνέκραξεν ὁ Γρανδέ, ὀρθούμενος ἐπὶ τῶν ποδῶν του, ὡς ἵππος ἀκούων αἴφνης βροντοῦν τὸ τηλεβόλον εἰς δέκα βημάτων ἀπόστασιν.

— Ὄχι.

— Ἀπατᾶσαι, Εὐγενία.

— Ὄχι.

— Μὰ τὸ κλαδευτῆρι τοῦ πατέρα μου!

Ὅτε ὁ βυτοποιὸς ἐβλασφήμει οὕτω, ἔτρεμε τὸ σανίδωμα τῆς οἰκίας.

— Χριστὲ καὶ Παναγία! ἐφώνησεν ἡ Ἀννέτα· ἡ κυρὰ ἔσβυσε!

— Γρανδέ, ὁ θυμός σου θὰ μ' ἀποθάνῃ, εἶπεν ἡ ταλαίπωρος γυνή.

— Κολοκύθια! σεῖς 'ς τὴν οἰκογένειάν σας δὲν πεθαίνετε! —Εὐγενία, τί ἔκαμες τὰ φλωριά σου; ἀνέκραξεν, ὁρμῶν κατ' αὐτῆς.

— Πατέρα, εἶπεν ἡ κόρη, γονυπετὴς ἐνώπιον τῆς κυρίας Γρανδέ, ἡ μητέρα ὑποφέρει πολύ. Κυττάξετε... Θὰ τὴν ἀποθάνετε.

Ὁ Γρανδὲ ἐτρόμαξε πρὸ τῆς ὠχρότητος τῆς μορφῆς τῆς συζύγου του, ἥτις ἦν ἤδη τοσοῦτον κιτρίνη.

— Ἀννέτα, εἶπεν ἡ μήτηρ ἀσθενεῖ τῇ φωνῇ, ἔλα νὰ μὲ βοηθήσῃς νὰ πλαγιάσω... Δὲν ἠμπορῶ...

Πάραυτα ἡ Ἀννέτα προσήνεγκε τὸν βραχίονά της εἰς τὴν κυρίαν της. Ἔπραξε δὲ τὸ αὐτὸ καὶ ἡ Εὐγενία, καὶ μετὰ κόπου πολλοῦ κατώρθωσαν νὰ τὴν ἀναβιβάσωσιν εἰς τὸν κοιτῶνά της, διότι ἐλιποθύμει ἀπὸ βαθμῖδος εἰς βαθμῖδα.

Ὁ Γρανδὲ ἔμεινε μόνος. Ἀλλὰ μετά τινας στιγμὰς ἀνέβη ἑπτὰ ὀκτὼ βαθμῖδας καὶ ἐφώνησεν.

— Εὐγενία, ὅταν πλαγιάσῃ ἡ μητέρα σου, νὰ ἔλθῃς κάτω.

— Ἔρχομαι.

Δὲν ἐβράδυνε δ' ἀληθῶς νὰ καταβῇ, ἀφοῦ καθησύχασε τὴν μητέρα της.

— Κόρη μου, τῇ εἶπεν ὁ Γρανδέ, θὰ μοῦ εἰπῇς τί ἔγειναν τὰ χρήματά σου.

— Πατέρα, ἂν μοῦ κάμνετε δῶρα, τὰ ὁποῖα δὲν ἠμπορῶ νὰ κάμω ὅ,τι θέλω, πάρετέ τα ὀπίσω, ἀπήντησεν ἐκείνη ψυχρῶς, λαμβάνουσα ἀπὸ τῆς ἑστίας καὶ προσφέρουσα εἰς αὐτὸν τὸ πρωϊνὸν χρυσοῦν νόμισμα.

Ὁ Γρανδὲ τὸ ἥρπασε ταχέως καὶ τὸ ἔρριψεν εἰς τὸ θυλάκιόν του.

— Ἐννοεῖται ὅτι δὲν θὰ σοῦ δώσω πλέον τίποτε· οὔτε τόσον! εἶπεν, ἐπικροτῶν τὸν ὄνυχα τοῦ μεγάλου του δακτύλου πρὸς τὸν πρόσθιον αὐτοῦ ὀδόντα. Περιφρονεῖς λοιπὸν τὸν πατέρα σου; δὲν τοῦ ἐμπιστεύεσαι, δὲν ἠξεύρεις τί θὰ εἰπῇ πατέρας. Ἂν ὁ πατέρας σου δὲν ἦνε τὸ πᾶν διὰ σέ, εἶνε τίποτε, θὰ εἰπῇ. Ποῦ εἶνε τὰ χρήματά σου;

— Πατέρα μου, σᾶς ἀγαπῶ, καὶ σᾶς σέβομαι, μ' ὅλον σας τὸν θυμόν. Ἀλλὰ θὰ σᾶς παρατηρήσω ταπεινῶς, ὅτι εἶμαι εἰκοσιδύο ἐτῶν. Ἠξεύρω ὅτι εἶμαι ἐνήλικος, διότι μοῦ τὸ εἴπατε πολὺ συχνά. Ἔκαμα λοιπὸν τὰ χρήματά μου ὅ,τι ἤθελα, καὶ βεβαιωθῆτε ὅτι τὰ ἐτοποθέτησα καλά.

— Ποῦ;

— Αὐτὸ εἶνε μυστικὸν ἀπαραβίαστον, εἶπεν ἐκείνη. Δὲν ἔχετε καὶ σεῖς τὰ μυστικά σας;

— Ἐγὼ εἶμαι ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας. Ἔχω τὰς ὑποθέσεις μου.

— Καὶ αὐτὸ εἶνε ἰδική μου ὑπόθεσις.

— Θὰ εἶνε βέβαια κακή, ἀφοῦ δὲν ἠμπορεῖς νὰ τὴν εἰπῇς τοῦ πατρός σου.

— Εἶνε λαμπρά, ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὴν εἰπῶ τοῦ πατρός μου.

— Τοὐλάχιστον πότε τὰ ἔδωσες τὰ χρήματά σου;

Ἡ Εὐγενία ἀνένευσε.

— Τὰ εἶχες ἀκόμη τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς σου, αἴ;

Ἡ Εὐγενία, πονηρὰ ἐξ ἔρωτος γενομένη, ὡς ὁ πατήρ της ἦτο πονηρὸς ἐκ φιλαργυρίας, ἀνένευσε καὶ πάλιν.

— Ἀλλὰ τέτοια ἐπιμονή, τέτοια κλοπή, δὲν ἠκούσθη ποτέ, εἶπεν ὁ Γρανδὲ διὰ φωνῆς κορυφουμένης ὁλονὲν εἰς τὴν ὑπάτην, καὶ κλονιζούσης τὴν οἰκίαν ὁλόκληρον. Πῶς! ἐδῶ, μέσα εἰς τὸ σπίτι μου νὰ σοῦ πάρουν τὰ χρήματά σου; τὸ μόνο χρυσάφι ποῦ εἴχαμεν; κ' ἐγὼ νὰ μὴν ἠξεύρω ποῖος; Τὸ χρυσάφι εἶνε πρᾶγμα ἀκριβόν. Τὰ πλέον φρόνιμα κορίτσια ἠμποροῦν νὰ κάμουν λάθος, νὰ δώσουν δὲν ἠξεύρω τί...— καθ' ἡμέραν γίνονται αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ εἰς τοὺς μεγάλους καὶ εἰς τοὺς μικρούς. Ἀλλὰ νὰ δώσουν χρυσάφι!... Διότι τέλος πάντων, Εὐγενία, κάποιου τὰ ἔδωσες τὰ φλωριά σου, αἴ;

Digitized by Google

Ἡ Εὐγενία ἔμεινεν ἀπαθής.

— Κύτταξε κορίτσι ! Μὰ πατέρας σου λοιπὸν εἶμ' ἐγώ ; Ἂν τὰ ἐδάνεισες, θὰ ἔχεις ἀπόδειξιν ; . .

— Εἶχα τὴν ἐξουσίαν ἢ δὲν τὴν εἶχα, νὰ κάμω τὰ χρήματά μου ὅ,τι ἤθελα ; Δὲν ἦσαν ἰδικά μου ;

— Ἀλλὰ σὺ εἶσαι παιδὶ ἀκόμη.

— Εἶμαι ἐνήλικος.

Κατάπληκτος ἐκ τῆς λογικῆς τῆς θυγατρός του ὁ Γρανδὲ ὠχρίασεν, ἐποδοκτύπησεν, ἐβλασφήμησεν· εἶτα δέ, ἀνακτήσας τὸν λόγον, ἐφώνησε :

— Κατηραμένο φεῖδι! Κακὴ σπορά! Ἠξεύρεις πῶς σ'ἀγαπῶ, καὶ τὸ 'πῆρες ἐπάνω σου ! Νὰ μὲ σκοτώσῃς θέλεις ! Χωρὶς ἄλλο ἔρριψες τὴν περιουσίαν μου εἰς τὰ πόδια ἐκείνου τοῦ χαμένου, ποῦ 'φοροῦσε στιβάλια ἀπὸ μαροκῖνο ! Μὰ τὸ κλαδευτῆρι τοῦ πατέρα μου ! Δὲν ἠμπορῶ νὰ σὲ ἀποκληρώσω, . . τί νὰ σοῦ κάμω ! Σοῦ δίδω ὅμως τὴν κατάραν μου, ἐσένα, τοῦ ἐξαδέλφου σου, καὶ τῶν παιδιῶν σου ! Δὲν θὰ σοῦ εὔγῃ καλὸν ἀπ' αὐτὴν τὴν ἱστορίαν, νὰ τὸ 'ξεύρῃς . . . Καὶ εἰς τὸν Κάρολον τάχα . . . ; ἀδύνατον, ἀδύνατον ! Αὐτὸ τὸ βρωμόπαιδο νὰ μὲ ληστεύσῃ . . .

Κ' ἐθεώρησε τὴν θυγατέρα του, ἱσταμένην ἄφωνον καὶ ἀπαθῆ.

— Δὲν κουνιέται ! καρφὶ δὲν τῆς καίεται ! Εἶνε περισσότερον Γρανδὲ καὶ ἀπὸ 'μένα τὸν ἴδιον· τοὐλάχιστον δὲν τὰ ἐχάρισες, πιστεύω τὰ χρήματά σου ; Ἔλα, λέγε !

Ἡ Εὐγενία ἠτένισεν ἐπὶ τὸν πατέρα της εἰρωνικώτατον βλέμμα, ὅπερ προσέβαλεν αὐτόν.

— Εὐγενία, προσέθηκεν ἐκεῖνος, εἶσαι εἰς τὸ σπίτι μου, εἰς τὸ σπίτι τοῦ πατέρα σου τὸ ἐννοεῖς ; Διὰ νὰ μένῃς εἰς τὸ σπίτι του πρέπει ν' ἀκούῃς τὰς διαταγάς του. Ὁ παπᾶς αὐτὸ σοῦ λέγει.

Ἡ Εὐγενία ἔκλινε τὴν κεφαλήν.

— Μοῦ προσέβαλες, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ πατήρ της, ὅ,τι ἀγαπητότερον ἔχω ! θέλω νὰ σὲ βλέπω εὐπειθῆ. Πήγαινε εἰς τὸ δωμάτιόν σου. Θὰ μείνῃς ἐκεῖ ἕως νὰ σοῦ δώσω τὴν ἄδειαν νὰ εὔγῃς. Ἡ Ἀννέτα θὰ σοῦ φέρνῃ ψωμὶ καὶ νερόν. Ἄκουσες ; Ἐμπρός !

Ἡ Εὐγενία ἀνελύθη εἰς δάκρυα, κ' ἔδραμε πρὸς τὴν μητέρα της.

[Ἕπεται συνέχεια].

Ἐὰν ὁ φιλόδοξος ἔβλεπε πληρουμένας ὅλας του τὰς ἐπιθυμίας, θὰ ᾐσθάνετο ἑαυτὸν ὡς τὸν ἀθλιώτερον τῶν ἀνθρώπων. Διότι δὲν ὑπάρχει μεγαλειτέρα ἀπελπισία τοῦ νὰ μὴ δύναταί τις νὰ ἐλπίσῃ ἐπαύξησιν τῆς παρούσης εὐτυχίας του.

Η ΝΕΟΤΗΣ ΤΟΥ ΒΑΓΝΕΡ

Ὁ Γουλιέλμος Ῥιχάρδος Βάγνερ ἐγεννήθη ἐν Λειψίᾳ τῇ 10/22 Μαΐου 1813. Ἦτο ἕβδομον τέκνον ἀστυνομικοῦ ὑπαλλήλου καὶ ἀπώλεσε τὸν πατέρα του ἐν ἡλικίᾳ πέντε μόλις μηνῶν.

Ἡ χήρα μήτηρ αὐτοῦ, ἀφοῦ διήγαγε βίον πενέστατον ἐπὶ δύο ἔτη, μόλις συντηροῦσα πολυμελῆ οἰκογένειαν διὰ τῆς μικρᾶς δημοσίας συντάξεως ἣν ἐλάμβανε, συνεζεύχθη τὸν ἠθοποιὸν Λουδοβῖκον Γκέγερ, ἀρχαῖον φίλον τοῦ συζύγου της καὶ καταλιποῦσα τὴν Λείψιαν ἠκολούθησεν αὐτὸν μετὰ τῆς πλειάδος τεσσάρων θυγατέρων καὶ τριῶν υἱῶν, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν μόνην αὐτῆς προῖκα.

**

Ἐν τούτοις ὁ Γκέγερ, καλλιτέχνης ἐν ἅπασι τοῖς αἰσθήμασιν αὐτοῦ, μετὰ πατρικῆς στοργῆς ἀνέλαβε τὴν ἀνατροφὴν τῶν θετῶν του τέκνων, τὸν μὲν Ἀλβέρτον καὶ τὴν Ῥοζαλίαν, προορίζων διὰ τὸ θέατρον, ἐλπίζων δὲ νὰ καταστήσῃ τὸν μικρὸν Ῥιχάρδον ζωγράφον. Ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν ζωγραφικὴν ἀποστροφὴ τοῦ παιδὸς ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ παραιτηθῇ τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου.

Ἐν ἡλικίᾳ ἑπτὰ ἐτῶν ἤρξατο διδάσκων τὸν Ῥιχάρδον ἀρχὰς κλειδοκυμβάλου, ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ἠσθένησε βαρέως καὶ δὲν ἠγέρθη πλέον τῆς κλίνης. Τὴν παραμονὴν τοῦ ἰδίου θανάτου ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ τὸ παιδίον, ἵνα κρίνῃ περὶ τῆς προόδου αὐτοῦ. Καὶ ὁ Ῥιχάρδος ἐξετέλεσε τότε ἐν τῷ γειτονικῷ δωματίῳ δύο μικρὰ μουσικὰ τεμάχια. Ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἵστατο παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τοῦ ἀσθενοῦς, καὶ ὅταν ἐτελείωσεν, ὁ ἀσθενὴς ἐψιθύρισε διὰ φωνῆς ἐσβεσμένης πρὸς τὴν σύζυγόν του :

— Νὰ ἔχῃ τάχα κλίσιν πρὸς τὴν μουσικήν ;

Τὴν ἐπομένην πρωΐαν ὁ Γκέγερ ἀπέθανεν. Ὅταν δ' ἡ χήρα ἀνῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῶν παιδίων καὶ ἐλάλει πρὸς αὐτὰ περὶ ἐκείνου, ὅστις τὰ εἶχεν ἀγαπήσῃ ὡς πατήρ, στραφεῖσα πρὸς τὸν μικρὸν Ῥιχάρδον τῷ εἶπε :

— Ἤθελε νά σε κάμῃ κάτι τι ἐσένα.

Καὶ ὁ παῖς ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους ἐβυθίσθη εἰς ῥεμβασμόν.

**

Τῷ 1822 εἰσήχθη ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Σταυροῦ, ὑπό τινος ἀδελφοῦ τοῦ μακαρίτου πάππου του, καὶ διακόψας τὰ μαθήματα τῆς μουσικῆς ἐπεδόθη ἤδη εἰς τὰ γράμματα.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐδόθη ἐν Δρέσδῃ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ τοῦ Βέμπερ ἡ πρώτη παράστασις τοῦ **Freischutz**, κινήσασα τὸν ἐνθουσιασμὸν ὁλοκλήρου τῆς **Γερμανίας**, διότι ἀ-

Digitized by Google

νυψοῦτο διὰ τοῦ μελοδράματος τούτου νικηφόρος ἡ ἐθνικὴ τέχνη ἐναντίον τῆς δυναστείας τῆς ἰταλικῆς σχολῆς.

Ὁ ἐννεαετὴς Βάγνερ ᾐσθάνθη τότε τὸ πρῶτον ἐξεγειρόμενον ἐν ἑαυτῷ τὸ μουσικὸν ὁρμέμφυτον καὶ ἀνέλαβε πάλιν τὸ μάθημα τοῦ κλειδοκυμβάλου. Ἀλλὰ τὰ μηχανικὰ μουσικὰ γυμνάσματα δυσηρέστουν αὐτὸν καθ' ὑπερβολήν. Καὶ ὁ διδάσκαλος συλλαβὼν ἐπ' αὐτοφώρῳ αὐτὸν ἡμέραν τινά, ἐνῷ προσεπάθει νὰ εὕρῃ ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου ἀπὸ μνήμης ἦχόν τινα ἐκ τοῦ προσφιλοῦς **Freïschutz**, ἐπὶ τοσοῦτον ἐσκανδαλίσθη, ὥστε ἐδήλωσε ῥητῶς ὅτι: «Δὲν θὰ γείνῃ τίποτε αὐτὸ τὸ παιδί!»

Ὁ Ῥιχάρδος διέκοψε καὶ πάλιν τὰ μαθήματα αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἀπαισιοδόξου διδασκάλου, ἀλλὰ δὲν ἔπαυσεν ἐν ὥρᾳ σχολῆς τὰς ἐπὶ τοῦ **Freïschutz** δακτυλικὰς ἀποπείρας του, καὶ ὁ Βέμπερ διερχόμενος διὰ τῆς ὁδοῦ ἦτο δι' αὐτὸν θέαμα ἔκτακτον, τὸ ὁποῖον ἔσπευδεν ἵνα ἴδῃ καὶ θαυμάσῃ ἀπὸ τοῦ παραθύρου.

* *

Ἐν τούτοις ἡ μουσικὴ εἶχεν ἀντίζηλον προτιμωμένην· τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα. Ἡ ζωηρὰ τοῦ παιδὸς φαντασία κατεθέλγετο ἐκ τῆς θαυμασίας μυθολογίας καὶ τῆς ἐνδόξου ἱστορίας τῶν ἡμετέρων προγόνων. Εἶχεν ἤδη μεταφράσῃ τὰς δύο πρώτας ῥαψῳδίας τῆς Ὀδυσσείας, ὁ δὲ καθηγητὴς αὐτοῦ βλέπων τὸν περὶ τὰς κλασικὰς σπουδὰς θερμότατον ζῆλον τοῦ μικροῦ Βάγνερ, ἐσκέφθη νὰ τὸν κάμῃ φιλόλογον.

Ἀλλ' ὁ Ῥιχάρδος εἶχε σχέδια πολλῷ ὑψηλότερα. Ἀσθενοῦντος τινὸς ἐκ τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ, ἐτέθη μεταξὺ τῶν νεαρῶν σπουδαστῶν διαγώνισμα περὶ συνθέσεως καταλλήλου ποιήματος. Τυχὼν δ' οὗτος τοῦ βραβείου, καὶ γοητευθεὶς ἐκ τῆς ἐπιτυχίας, ἐν ἡλικίᾳ ἕνδεκα ἐτῶν ἀπεφάσισε νὰ γείνῃ μέγας ποιητής. Ἤρξατο ἑπομένως τῆς σπουδῆς τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ ν' ἀναγνώσῃ τὸν Σαίκσπηρ ἐν πρωτοτύπῳ. Δεκατετραετὴς δὲ ἀπεπειράθη νὰ γράψῃ τραγῳδίαν κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Ἄγγλου τραγικοῦ.

* *

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην λόγοι οἰκογενειακοὶ ἠνάγκασαν τὴν μητέρα του νὰ μεταβῇ εἰς Λείψιαν, ἔνθα ἡ μεγαλειτέρα αὐτῆς κόρη Ῥοζαλία ἀνήρχετο ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐκεῖ θεάτρου, καὶ ὁ Ῥιχάρδος ἀπῆλθε τῆς Δρέσδης. Ἀλλ' ἐξετασθεὶς ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ **Nicolaï** τῆς Δρέσδης κατετάχθη εἰς τάξιν κατωτέραν ἐκείνης, ἐν ᾗ ἐφοίτα εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Σταυροῦ, καὶ ὁ ἐξευτελισμὸς οὗτος ἐπὶ τοσοῦτον ἐπηρέασε τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ, ὥστε ἀπὸ τῆς μεγίστης ἐπιμελείας μετέπεσεν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀμέλειαν· μόνη δὲ φιλτάτη ἀσχολία ἀπέμεινεν αὐτῷ ἡ σύνθεσις τραγῳδιῶν.

Τὸ πρῶτον ἐκεῖ ἔν τινι συναυλίᾳ ἤκουσε τὰς συμφωνίας τοῦ Βεετχόβεν, αἵτινες ἀνεζωπύρησαν καὶ πάλιν τὸ ἐν αὐτῷ μουσικὸν αἴσθημα, οὕτως ὥστε συνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ γράψῃ διὰ τὸ μέγα δρᾶμά του μουσικὴν ὁμοίαν τῆς τοῦ **Egmont**.

* *

Μὴ ἔχων ἔτι ἰδέαν τινὰ περὶ μουσικῆς συνθέσεως ἐπρομηθεύθη τὸν *Ὁδηγὸν τῆς ἁρμονίας* καὶ ἐπεδόθη ἐν κρυπτῷ εἰς τὴν μελέτην αὐτοῦ.

Δυστυχῶς τὰ χειρόγραφα τῆς *μεγάλης τραγῳδίας* ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ αἱ ἐπιπλήξεις ἔπεσον ῥαγδαῖαι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀνηλίκου δραματοποιοῦ, τοῦ ἀμελοῦντος τὰ μαθήματά του χάριν τοιούτων ἀνοησιῶν. Ὁ δὲ Ῥιχάρδος φοβούμενος νέαν ἐπηυξημένην ἔκδοσιν μητρικῶν συμβουλῶν, ἂν ἐμάνθανον ὅτι ἡ τραγῳδία του μετεβλήθη ἤδη εἰς μελόδραμα, ἐξηκολούθει τὰς μυστικὰς συνθετικὰς σπουδάς, σκοπῶν ν' ἀναφανῇ ἡμέραν τινὰ αἴφνης μέγας καὶ ἔνδοξος ἐν μέσῳ τῶν ἐκπεπληγμένων οἰκείων αὐτοῦ.

* *

Εἰργάσθη οὕτως ἐπί τινα χρόνον, ἀλλ' ἀπελπισθεὶς περὶ τῆς συγγραφῆς μελοδράματος, ἀπεφάσισε νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν σύνθεσιν ἁπλῆς μελῳδίας. Κατέπεισε λοιπὸν τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ δι' ἐπιμόνων παρακλήσεων, καὶ ἐνῷ οὐδὲν μουσικὸν ὄργανον ἐγνώριζεν, ἤρξατο τῶν μαθημάτων μουσικῆς συνθέσεως μετὰ διακεκριμένου διδασκάλου. Ἀλλὰ καὶ ὁ διδάσκαλος οὗτος, ὡς ὁ τοῦ κλειδοκυμβάλου, ἐξεφράσθη λίαν ἀποθαρρυντικῶς περὶ τοῦ ἀτιθάσσου τούτου μαθητοῦ, τοῦ μὴ ἐννοοῦντος νὰ ὑποταχθῇ εἰς οὐδένα κανόνα.

Τέλος τῷ 1829 ὁ Βάγνερ παρέδιδε πρὸς ἐκτέλεσιν τὴν πρώτην αὐτοῦ σύνθεσιν: *Προανάκρουσμα*, κομψῶς ἀντιγεγραμμένον διὰ τριῶν χρωμάτων μελάνης: ἐρυθρᾶς διὰ τὰ ἔγχορδα ὄργανα, πρασίνης διὰ τὰ ἐμπνευστὰ καὶ μαύρης διὰ τὰ κρουστικά.

Τὸ προανάκρουσμα τοῦτο, κινῆσαν γενικὴν ἱλαρότητα, ἐξετελέσθη ἐν συναυλίᾳ ὑπὸ τῆς ὀρχήστρας τοῦ ἐν Λειψίᾳ θεάτρου. Ἕνεκα δὲ τῶν ἀλλεπαλλήλων καὶ θορυβωδῶς κρουομένων κυμβάλων ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους αὐτοῦ διέμεινε περιβόητον εἰς τὰ μουσικὰ χρονικὰ τῆς Γερμανίας ὑπὸ τὸν τίτλον: τὸ *Προανάκρουσμα τῶν κυμβάλων*.

* *

Ἀλλ' ὁ Βάγνερ δὲν ἀπεθαρρύνθη ἐκ τῆς οἰκτρᾶς ταύτης ἀποτυχίας τοῦ πρώτου ἔργου του. Ἓν τῶν μεγίστων προτερημάτων τῆς καλ-

Digitized by Google

λιτεχνικῆς φύσεως αὐτοῦ ἦτο ἐπὶ πᾶσι καρτερία τις ἀνένδοτος καὶ ἀκατάβλητος.

Περατώσας τὰς γραμματικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐνεγράφη σπουδαστὴς τῆς μουσικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Λειψίας. Ἕτερος δὲ καθηγητὴς ὀξυδερκέστερος τῶν προτέρων διέγνω ἐν τῷ νεαρῷ μαθητῇ αὐτοῦ ἰσχυρὰν πρωτοτυπίαν καὶ ἀνέλαβε μετὰ ζήλου τὴν καλλιεργίαν αὐτῆς. Ἀφοῦ ἐδίδαξεν αὐτὸν τὴν ἁρμονίαν καὶ ἐπεμελήθη τὴν σύνθεσιν δύο μουσικῶν τεμαχίων, κατέλιπε τὸν μαθητὴν αὐτοῦ καὶ πάλιν εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις.

Ὁ Βάγνερ ἐπεδόθη τότε εἰς τὴν μελέτην τῶν συμφωνιῶν τοῦ Βεετχόβεν, ἀγρυπνῶν νύκτας ὅλας μὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην ἐπὶ τῶν σελίδων τῆς 9ης συμφωνίας, ἥτις εἶχε δι' αὐτὸν ἴδιον ὅλως θέλγητρον, καὶ ἀποπειρώμενος νὰ γράψῃ τι κατὰ μίμησιν τοῦ μεγάλου διδασκάλου.

* *

Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1832 ἀνεχώρησεν εἰς Βιέννην μετὰ τῆς μεγάλης του συμφωνίας, ἐλπίζων ν' ἀναδείξῃ ἐκεῖ ἐν τῇ καλλιτεχνικῇ πρωτευούσῃ τῆς Γερμανίας τὸ νέον τοῦτο ἔργον, ἐν ᾧ συνεκέντρου ὅλας τὰς ἐλπίδας.

Ἀλλ' αἱ ἐλπίδες του διεψεύσθησαν καὶ ἀπῆλθε μετ' ὀλίγον ἄπρακτος. Διερχόμενος ὅμως διὰ τῆς Πράγας ηὐτύχησε ν' ἀκούσῃ τινὰ ἔργα αὐτοῦ ἐκτελεσθέντα μετά τινος ἐπιτυχίας ἐν συναυλίᾳ τῶν μαθητῶν τοῦ ἐκεῖ Ὠδείου.

Ἐπανελθὼν εἰς Λείψιαν ἐπεδόθη εἰς τὴν συγγραφὴν μελοδράματος, φέροντος τὸν τίτλον «Οἱ Γάμοι», φανταστικῆς καὶ καθ' ὑπερβολὴν τρομερᾶς ὑποθέσεως. Τὸ μελόδραμα τοῦτο ἀπήρεσεν εἰς τὴν ἀδελφήν του Ῥοζαλίαν καὶ ὁ Βάγνερ ἐγκατέλιπεν αὐτό, ἀφοῦ συνέθεσε μέρη τινα μόνον.

* *

Μετὰ μικρὰν διαμονὴν ἐν Λειψίᾳ προσεκλήθη ὡς διευθυντὴς τῆς ὀρχήστρας ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Μαγδεμβούργου. Ἐρασθεὶς δ' ἐκεῖ τῆς ἠθοποιοῦ Γουλιελμίνης Πλάνερ, ἐμνηστεύσατο μόνον αὐτήν, ἀδυνατῶν ἕνεκα τῆς πτωχίας του νὰ τὴν νυμφευθῇ.

Ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου τοῦ Μαγδεμβούργου εἶδε καταρρέον καὶ δεύτερον αὐτοῦ ἔργον τὴν *Δόκιμον τοῦ Παλέρμου*. Οἱ ἀοιδοὶ δὲν ἐγνώριζον τὰ μέρη των, τὰ λάθη διεδέχοντο τὰ λάθη, καὶ τὸ τέλος κατέληξεν ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς χασμωδίας τῶν ἠθοποιῶν καὶ τοῦ κοινοῦ.

Νέαι ἀπόπειραι ἐν διαφόροις μικραῖς γερμανικαῖς πόλεσιν ἀπέληξαν εἰς συνεχεῖς ἀποτυχίας καὶ ὁ Βάγνερ, μεθ' ὅλας τὰς ἀποτρεπτικὰς συμβουλὰς τῶν οἰκείων του, ἔλαβε τέλος τὴν γενναίαν ἀπόφασιν ν' ἀπέλθῃ εἰς τὸ μέγα κέντρον τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ κόσμου, εἰς Παρισίους, ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν γυναῖκά του —εἶχε πρό τινος νυμφευθῇ τὸν Γουλιελμίναν Πλάνερ — τὸν μέγα κύνα του τῆς Νέας Γῆς καὶ τὰς δύο πρώτας πράξεις τοῦ *Ῥιένζη*.

* *

Μετὰ πολυήμερον καὶ κινδυνῶδες ταξείδιον ἀπεβιβάσθη τέλος ἐν Βουλώνῃ· συνήντησεν ἐκεῖ τὸν Μάγερμπεερ, ἐνεθαρρύνθη ὑπ' αὐτοῦ, ἔλαβε συστατικά τινα γράμματα, καὶ ἀφίκετο εἰς Παρισίους περὶ τὸ ἔαρ τοῦ 1839. Πᾶσαι αἱ ἀπόπειραι τοῦ Βάγνερ ἀπέβησαν καὶ αὖθις μάταιαι καὶ μόνον ἠξιώθησαν εὐμενοῦς κρίσεως καλλιτεχνικά τινα διηγήματα αὐτοῦ καὶ ἄλλαι δημοσιεύσεις ἐν Παρισίοις φύλλοις.

Πλήρης χρεῶν, ἀφανής, δυστυχής, σχεδὸν ἀπεγοητεύετο ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς τέχνης. Ἀλλ' ἡ ἐνάτη ἐκείνη, ἡ προσφιλὴς συμφωνία τοῦ Βετχόβεν, ἣν τυχαίως ἤκουσεν ἡμέραν τινα ἐν τῷ Ὠδείῳ, ἐνέπνευσεν εἰς αὐτὸν νέας δυνάμεις καὶ νέον ἐνθουσιασμόν.

Παραχωρήσας ἀντὶ 500 φράγκων τὸ κείμενον τοῦ μελοδράματος «Vaisseau Fantôme» εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ μελοδράματος, ἠσφάλισεν οὕτω τὰ ἔξοδα τῆς ἐπανόδου καὶ ἐπανελθὼν τὸ ἔαρ τοῦ 1842 εἰς Γερμανίαν κατηυθύνθη εἰς Δρέσδην, ἵν' ἀναβιβάσῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐκεῖ Βασιλικοῦ θεάτρου τὸν *Ῥιένζην*, ὅπερ καὶ ἐγένετο τέλος τὴν 20 Ὀκτωβρίου 1842.

Τὸ μελόδραμα μεθ' ὅλον τὸ σχοινοτενὲς αὐτοῦ, διότι παρετάθη ἀπὸ τῆς 6ης μέχρι τῆς 11ης ὥρας, ἔτυχεν ἐκτάκτου ἐπιτυχίας. Τὸ τεθαμβωμένον ἐκ τῆς μεγαλοπρεποῦς σκηνογραφίας κοινὸν ἐχειροκρότησεν, ἀνευφήμησεν, ἀπεθέωσε τὸν Βάγνερ, ὅστις ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἐκείνης—μολονότι ἐν τῷ Ῥιένζῃ δὲν εἶχεν ἐξενέγκῃ ἔτι τὰς μεταρρυθμιστικὰς αὐτοῦ θεωρίας, ἃς ἀργότερον ἐφήρμοσεν ἐπὶ τοῦ *Λοχεγγρίν*, τοῦ *Ταγχάουζερ* τῶν *Νιβελοῦγκεν* καὶ τοῦ *Παρσιφάλ* — καθίστατο πλέον ὁ προσφιλὴς ἐθνικὸς μελοποιὸς καὶ σημαιοφόρος τῆς δραματικῆς μουσικῆς τοῦ μέλλοντος ἀνὰ τὴν Γερμανίαν πᾶσαν. Γ*.

ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ ΚΑΙ Ο ΧΕΙΜΩΝ

Λίαν σκληρὸς μὴν ὑπῆρξεν ὁ Φεβρουάριος. Οὔτε ἐργασία, οὔτε ἄρτος, οὔτε πῦρ ἐν ταῖς οἰκίαις. Τὴν οἰκογένειαν Κλαδιᾶ κατατρύχει ἀπηνῶς ἡ ἔνδεια. Ἡ σύζυγος εἶνε πλύντρια, ὁ σύζυγος κτίστης. Κατοικοῦσιν ἐν Βατινιόλῃ, ἐν τῇ ὁδῷ Καρδινέ, μαύρην τινὰ οἰκίαν, μιασματώδεις ἀποπνέουσαν ἀναθυμιάσεις. Τὸ δωμάτιον αὐτῶν, ἐπὶ τοῦ πέμπτου ὀρόφου κείμενον, εἶνε οὕτω σεσαθρωμένον, ὥστε ἡ βροχὴ εἰσδύει διὰ τῶν ῥωγμῶν τῆς ὀροφῆς. Δὲν θὰ ἐμεμψιμοίρουν δὲ ἐπὶ τῇ ἐνδείᾳ των, ἂν ὁ Κω-

Digitized by Google

στάκης των, δεκαετὲς παιδάκι, μὴ εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς ὅπως ἀνδρωθῇ.

Τὸ παιδίον εἶνε ἀσθενικὸν, καὶ ἡ ἐλαχίστη ἀφορμὴ ρίπτει αὐτὸ εἰς τὴν κλίνην. Ὅτε ἐπήγαινεν εἰς τὸ σχολεῖον, τοσοῦτον ἐπεμελεῖτο, θέλον νὰ τὰ μάθῃ ὅλα διὰ μιᾶς, ὥστ' ἐπανήρχετο ἀσθενές. Εἶνε δ' εὐφυέστατον, χαριέστατον διαβολάκι, πετῶν κατὰ τὴν συνομιλίαν του ἰδέας ἀνωτέρας τῆς ἡλικίας του. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ, καθ' ἃς ἡμέρας δὲν ἔχουν νὰ τοῦ δώσουν τροφὴν, κλαίουν ἐκ τῆς λύπης των. Καὶ εἶνε τρομερωτέρα ἔτι ἡ ἀνησυχία τῆς στοργῆς των, καθόσον τὰ παιδία ἀποθνήσκουν ὡς μυῖαι ἐν αὐτῇ τῇ συνοικίᾳ,τόσον νοσώδης εἶνε.

Ἐν ταῖς ὁδοῖς θραύουσιν, ἐπὶ τούτῳ μεμισθωμένοι ἄνδρες, τὸν πάγον. Ὁ Κλαδιᾶς κατώρθωσε μάλιστα νὰ προσληφθῇ ὡς παγοθραύστης· καθαρίζει τὰ ρεῖθρα τῶν ὁδῶν διὰ τῆς ἀξίνης συντρίβων τὸν πάγον, τὸ ἑσπέρας δ' ἀποφέρει δύο δραχμάς. Μέχρις οὗ ἐπαναληφθῶσιν αἱ οἰκοδομαὶ, καὶ αὐταὶ καλαὶ εἶνε διὰ νὰ μὴ ἀποθάνουν ἀπὸ τὴν πεῖναν.

Ἀλλ' ἡμέραν τινὰ ὁ πατὴρ ἐπιστρέψας εὑρίσκει τὸν Κωστάκην κλινήρη. Ἡ μήτηρ του ἀγνοεῖ τί ἔχει. Τὸν εἶχε στείλει εἰς τὴν Κουρσέλλην, εἰς τῆς θείας του, μήπως εἶχε νὰ τοῦ δώσῃ κανὲν ἐπανωφοράκι ζεστότερον, χονδρότερον ἀπὸ τὸ πάνινόν του ἔνδυμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τρέμει. Ἡ θεία του εἶχε παλαιὰ ἀνδρικὰ ἐπανωφόρια, πλατύτατα, καὶ ὁ μικρὸς ὑπέστρεψε φρίσσων, ζαλισμένος ἐκ τοῦ ψύχους, ὡς νὰ εἶχε πίει ποτόν τι. Τώρα εἶνε κατακόκκινος ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου, λέγει ἀνοησίας, νομίζει ὅτι παίζει τὸ τόπι, καὶ τραγῳδεῖ.

Ἡ μήτηρ ἀνήρτησε ράκος τι σαλίου πρὸ τοῦ παραθύρου, ὅπως στουμπώσῃ συντετριμμένην τοῦ παραθύρου ὕαλον· ὑπεράνω αὐτῆς χαίνουσι συντετριμμέναι δύο ἄλλαι, ἐξ ὧν διαφαίνεται τὸ πελιδνὸν φαιόχρουν τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ ἔνδεια ἐκένωσε τὴν ἱματιοθήκην, κομίσασα ὅλα τὰ ἀσπρόρρουχα εἰς τὸ ἐνεχυροδανειστήριον. Ἑσπέραν τινὰ ἐπώλησαν μίαν τράπεζαν καὶ δύο καθέκλας. Ὁ Κωστάκης κατεκλίνετο πρὶν χαμαί. Ἀλλ' ἀφότου ἠσθένησε τῷ παρεχώρησαν τὴν κλίνην, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ δὲν εἶνε ἀναπαυτικὴ, διότι τὸ ἔριον τοῦ στρώματος τὸ ἐπώλησαν εἰς ἕνα μεταπράτην πρὸς τεσσαράκοντα ἢ πεντήκοντα λεπτὰ τὴν λίτραν. Τώρα ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ κατακλίνονται ἔν τινι γωνίᾳ ἐπὶ ἀχυροστρώματος, τὸ ὁποῖον θὰ περιεφρόνουν καὶ οἱ σκύλοι.

Ἐν τούτοις ἀμφότεροι ἔχουσι τὴν προσοχήν των πρὸς τὸν Κωστάκην ἀνατινασσόμενον ἐν τῇ κλίνῃ. Τί ἔχει λοιπὸν τὸ μικρὸν καὶ παραμιλεῖ; Κανένα ζῷον τὸ ἐδάγκωσεν, ἢ μὴ τοῦ δωκαν κ' ἔπιε κανὲν κακὸν ποτόν; Ἡ γειτόνισσα, ἡ κυρὰ Σκουφᾶ, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν των· ἐξετάζει καλὰ τὸ παιδίον καὶ λέγει ὅτι ἔχει πάρει κρύωμα. Ἠξέρει αὐτὴ, ἀπὸ τέτοια ἀρρώστια ἔχασε τὸν ἄνδρα της.

Ἡ μήτηρ κλαίει σφίγγουσα ἐν τῇ ἀγκάλῃ της τὸν Κωστάκην. Ὁ πατὴρ καταβαίνει ὡς παράφρων καὶ τρέχει πρὸς ἀναζήτησιν ἰατροῦ. Φέρει δὲ μετ' αὐτοῦ ἕνα, ὑψηλὸν, ἕνα *κατσούφη*, ὅστις ἀκροᾶται τῆς ἀναπνοῆς τοῦ παιδίου τὸ οὖς προσηλῶν εἰς τὰ νῶτα αὐτοῦ, κτυπᾷ διὰ τῶν δακτύλων ἐπὶ τοῦ στήθους, χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν. Ἡ κυρὰ Σκουφᾶ ἔφερεν ἐκ τοῦ δωματίου της μολυβδοκόνδυλον καὶ χάρτην ὅπως γράψῃ τὴν συνταγήν του.

Ἀπέρχεται δ' ἄφωνος ὡς ἦλθεν, ἀλλ'ἡ μήτηρ διὰ φωνῆς πνιγμένης :

— Τί ἔχει, γιατρέ ;

— Πλευρίτιδα, ἀποκρίνεται ὁ ἰατρὸς ἐν βραχυλογίᾳ, ἄνευ ἄλλης ἐξηγήσεως. Εἶτα δ'ἐρωτᾷ καὶ οὗτος :

— Εἴσθε γραμμένοι εἰς τὴν Ἑταιρίαν τῆς Ἀγαθοεργίας ;

— Ὄχι, γιατρὲ, τὸ καλοκαῖρι ποὺ πέρασε δὲ δυστυχούσαμε. Ὁ χειμῶνας μᾶς ἐχαντάκωσε.

— Κρίμα ! Κρίμα !

Καὶ ὑπόσχεται ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ. Ἡ κυρὰ Σκουφᾶ τοῖς δανείζει μίαν δραχμὴν διὰ ν' ἀγοράσουν ἰατρικά. Μὲ τὰς δύο δραχμὰς τοῦ Κλαδιᾶ ἠγόρασαν μίαν ὀκᾶν κρέας, κάρβουνα καὶ ἀλειμματοκήριον. Ἡ πρώτη αὕτη νὺξ διέρχεται καλά. Τὸ πῦρ καίει ἀκαταπαύστως. Ὁ ἀσθενὴς μικρὸς, ὡς ὑπὸ τῆς πολλῆς θερμότητος ἀποκοιμηθεὶς,δὲν ὁμιλεῖ πλέον.Τὰ χεράκια του φλέγουσι. Οἱ γονεῖς του βλέποντες αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ κεκμηκότα εἰσὶν ἥσυχοι· τὴν δ'ἐπαύριον, μένουσιν ἐνεοὶ, καθίστανται περίτρομοι πάλιν ὅταν ὁ ἰατρὸς ἀνασείῃ θλιβερῶς τὴν κεφαλήν του πρὸ τῆς κλίνης, μορφάζων ὡς ἄνθρωπος ἀπολέσας πᾶσαν ἐλπίδα.

Ἐπὶ πέντε ἡμέρας οὐδεμία μεταβολή ! Ὁ Κωστάκης ὑπνοῖ καταβεβλημένος. Εἰς τὸ δωμάτιον ἡ ἔνδεια φαίνεται εἰσπνέουσα μετὰ τοῦ ἀνέμου διὰ τῶν ὀπῶν τῆς στέγης καὶ τοῦ παραθύρου. Ἠναγκάσθησαν νὰ πωλήσωσι πᾶν πρᾶγμα ἔχον ἀξίαν τινὰ, ὅπως πληρώσωσι τὸν φαρμακοποιόν. Μετὰ ταῦτα ἐστερήθησαν τὰ πάντα, οὐδὲν τοῖς ὑπελείπετο πλέον.

Ὁ Κλαδιᾶς ἐξακολουθεῖ θραύων τὸν πάγον τῶν ὁδῶν· ἀλλὰ αἱ δύο δραχμαὶ ἃς κερδαίνει δὲν ἀρκοῦσιν. Ἐπειδὴ τὸ δριμύτατον ἐκεῖνο ψῦχος δύναται νὰ θανατώσῃ τὸν Κωστάκην ἐπιθυμεῖ νὰ τακῶσιν αἱ χιόνες, ἀλλὰ καὶ φοβεῖται ἅμα μὴ τακῶσι. Ἀπερχόμενος εἰς τὸ ἔργον αἰσθάνεται χαρὰν ὁρῶν καταλεύκους τὰς ὁδούς· ἀλλ' ἀμέσως ἀναπολεῖ τὸν ἀγωνιῶντα ἐκεῖ ἐπάνω μικρὸν, καὶ ζητεῖ διακαῶς ἀκτῖνα τινὰ ἡλίου, ἐαρινόν τι ἤρεμον θάλπος ἀποσα-

Digitized by Google

ρουν τὴν χιόνα. Ἂν τοὐλάχιστον ἦσαν ἐγγεγραμμένοι εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Ἑταιρίας τῆς Ἀγαθοεργίας, θὰ εἶχον ἰατρὸν καὶ φάρμακον δωρεάν. Ἡ μήτηρ μετέβη εἰς τὴν δημαρχίαν, ἀλλ' ἀπήντησαν εἰς αὐτήν, ὅτι αἱ αἰτήσεις ἦσαν πολλαί, ὅτι ἔπρεπε νὰ περιμείνῃ. Ἐν τούτοις κατώρθωσε νὰ λάβῃ ἀποδείξεις τινὰς πρὸς δωρεὰν προμήθειαν ἄρτου· φιλάνθρωπος δέ τις κυρία ἔδωκεν αὐτῇ πέντε δραχμάς. Μετὰ ταῦτα ἡ ἔνδεια ἤρξατο πάλιν.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν ὁ Κλαδιᾶς φέρει τὰς τελευταίας του δύο δραχμάς. Ἡ τῆξις τῶν χιόνων ἐπῆλθε καὶ τὸν ἀπέπεμψαν. Τόρα, τετέλεσται· ἡ θερμάστρα μένει ψυχρά, ἄρτος δὲν ὑπάρχει, οὐδὲ φάρμακα δίδει ὁ φαρμακοποιός. Ἐν τῷ δωματίῳ, τῷ στάζοντι ὑγρασίαν, ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ τρέμουσιν ἐκ τοῦ ψύχους κατέναντι τοῦ μικροῦ ψυχορραγοῦντος. Ἡ κυρὰ Σκουφᾶ δὲν εἰσέρχεται πλέον νὰ τοὺς ἴδῃ, «ἐπειδὴ εἶνε πολὺ εὐαίσθητη καὶ δὲν βαστᾷ ἡ καρδιά της νὰ τοὺς βλέπῃ σὲ τέτοια κατάστασι». Οἱ ἄλλοι σύνοικοι διέρχονται πάντες ἐν τάχει πρὸ τῆς θύρας των. Ἐνίοτε ἡ μήτηρ ὑπὸ πλημμύρας δακρύων καταλαμβανομένη ὁρμᾷ εἰς τὴν κλίνην καὶ ἀσπάζεται τὸν Κωστάκην της, ὡσεὶ ὅπως ἀνακουφίσῃ καὶ θεραπεύσῃ αὐτόν. Ὁ πατήρ, ἀποβλακωθείς, μένει ὁλοκλήρους ὥρας εἰς τὸ παράθυρον, ἀνεγείρων τὸ παλαιὸν σάλιον, βλέπων σταζούσας τὰς τηκομένας χιόνας, τὸ ὕδωρ καταπίπτον ἀπὸ τῶν στεγῶν καὶ διὰ τῶν μεγάλων σταγόνων του μελανοῦν τὴν ὁδόν. Ποῖος 'ξεύρει, εἰμπορεῖ αὐτὸ νὰ ὠφελήσῃ τὸν Κωστάκην.

Ἡμέραν τινά, ὁ ἰατρὸς ἐδήλωσεν ὅτι δὲν θὰ ἐπανέλθῃ πλέον. Ἀπώλετο πᾶσα ἐλπὶς σωτηρίας.

— Αὐτὸς ὁ ὑγρὸς καιρὸς τὸ ἀπετελείωσεν, εἶπε.

Ὁ Κλαδιᾶς καταρᾶται ἑαυτὸν καὶ τὴν τύχην, ἡ ὁποία τὸν ἔφερεν εἰς τοιαύτην κατάστασιν. Κάθε καιρὸς λοιπὸν τὴν κάμνει τὴν φτωχολογιὰ ν' ἀποθνήσκῃ; Ἦτο πάγος, καὶ ἐπείραζε, τώρα λυόνει καὶ πειράζει περισσότερο. Ἄχ! ἂν ἡ γυναῖκά του ἤθελε, θ' ἄναπταν κάμποσα κάρβουνα ἐκεῖ, καὶ θὰ ἐπήγαιναν καὶ οἱ τρεῖς τους μαζί. Θὰ 'τέλειωναν τὰ βάσανα, μιὰν ὥρα ἀρχήτερα.

Ἐν τούτοις ἡ μήτηρ ὑπέστρεψεν εἰς τὴν δημαρχίαν. Ὑπεσχέθησαν νὰ τοῖς στείλουν βοήθειαν καὶ περιμένουν. Τί φρικτὴ ἡμέρα! Ψῦχος κατάμαυρον καταπίπτει ἀπὸ τῆς ὀροφῆς· ἔν τινι γωνίᾳ τρέχει ἡ βροχή. Ἀπὸ τὸ ἑσπέρας δὲν ἔβαλαν τίποτε, εἰς τὸ στόμα των, τὸ παιδὶ μόνον ἔπιε ζεστόν, τὸ ὁποῖον τοῖς ἔφερεν εἷς γείτων. Ὁ πατήρ, καθήμενος πρὸ τῆς τραπέζης, τὴν κεφαλὴν ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, παραμένει ἠλίθιος, βόμβους ἀκούων εἰς τὰ ὦτα. Εἰς ἕκαστον κρότον βημάτων ἡ μήτηρ τρέχει εἰς τὴν θύραν, νομίζει ὅτι ἔφθασαν τέλος πάντων αἱ ὑποσχεθεῖσαι βοήθειαι. Σημαίνει ἡ ἕκτη ὥρα καὶ οὐδὲν ἐφάνη. Ἡ λύκη τῆς ἑσπέρας, ἡ πλήρης πηλοῦ ἐν τῇ ὁδῷ ἔξω, διέρχεται βραδέως καὶ ἀπαισίως ὡς ἀγωνία.

Αἴφνης ἐν τῇ ἐπαυξανούσῃ σκοτίᾳ, ὁ Κωστάκης ψελλίζει διακεκομμένας τινὰς λέξεις·

— Μαμά... μαμά...

Ἡ μήτηρ πλησιάζει καὶ ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς αἰσθάνεται ἐπὶ στιγμὴν σφοδράν τινα πνοήν. Καὶ οὐδὲν ἀκούει πλέον· ἀμυδρῶς μόνον διακρίνει τὸ παιδίον ἀνεστραμμένην ἔχον τὴν κεφαλὴν καὶ ἄκαμπτον τὸν τράχηλον. Κραυγάζει, παραφρονοῦσα, ἱκετεύουσα:

— Φῶς! γρήγορα, φῶς!.. Κωστάκη μου, 'μίλησέ μου!

Ἀλειμματοκήριον δὲν ὑπάρχει. Ἐν τῇ σπουδῇ αὐτῆς, προστρίβει φωσφόρα, θραύει αὐτὰ διὰ τῶν δακτύλων της. Εἶτα διὰ τῶν τρεμουσῶν αὐτῆς χειρῶν ψηλαφεῖ τὸ πρόσωπον τοῦ παιδίου.

— Ἄχ! Θεέ μου! 'πέθανε!.... Τ' ἀκοῦς, Κλαδιᾶ; 'πέθανε.

Ὁ πατὴρ ἀνεγείρει τὴν κεφαλήν, οὐδὲν ἐν τῷ σκότει βλέπων.

— 'Πέθανε; τί μοῦ λές; Καλλίτερα ποὺ 'πέθανε.

Τοὺς ὀλολυγμοὺς τῆς μητρὸς ἀκούουσα ἡ κυρὰ Σκουφᾶ ἀποφασίζει νὰ ἐμφανισθῇ μετὰ τοῦ λαμπτῆρός της. Καθ' ὃν δὲ χρόνον αἱ δύο γυναῖκες διευθετοῦσι τὸν νεκρὸν τοῦ Κωστάκη ἀκούεται κτύπος. Τὸ βοήθημα ἔφθασε· δέκα δραχμαί, ἀποδείξεις πρὸς προμήθειαν ἄρτου καὶ κρέατος. Ὁ Κλαδιᾶς, γελᾷ βλακωδῶς λέγων ὅτι, ἡ Ἑταιρία τῆς Ἀγαθοεργίας ποτὲ δὲν προφθάνει τὸν σιδηρόδρομον.

Καὶ τί θλιβερὸν πτῶμα ἀπετέλεσεν ὁ μικρός, ἰσχνόν, ἐλαφρὸν ὡς πτερόν. Ἂν ἕνα σπουργίτην κατέκλινον ἐπὶ τῆς στρωμνῆς ἐκείνης ὑπὸ τῆς χιόνος θανατωθέντα καὶ περισυναχθέντα ἐν τῇ ὁδῷ, τὸ σῶμά του δὲν θ' ἀπετέλει μικρότερον ὄγκον.

Ἐν τούτοις ἡ κυρὰ Σκουφᾶ φιλόφρων πάλιν καταστᾶσα, παροτρύνει αὐτοὺς νὰ φάγωσι. Δὲν θὰ σηκωθῇ τὸ μικρὸ 'σὰν μένουν αὐτοὶ ἔτσι νηστικοὶ 'ς τὸ πλάγι του. Αὐθόρμητος ἀναδέχεται νὰ μεταβῇ πρὸς ἀναζήτησιν ἄρτου καὶ κρέατος, προστιθεῖσα ὅτι ἐκτὸς αὐτῶν θὰ φέρῃ καὶ ἀλειμματοκήριον. Ἐπιστρέψασα στρώνει τὴν τράπεζαν, παραθέτει τὸ φαγητὸν ζεστὸν ζεστόν. Ὁ Κλαδιᾶς καὶ ἡ σύζυγός του βουλιμιῶντες τρώγουσιν ἀδδηφάγως παρὰ τὸν νεκρόν, οὗτινος διακρίνουσιν ἐν τῇ σκιᾷ τὴν κατάλευκον μικρὰν μορφήν. Ἡ θερμάστρα ψιθυρίζει ἀνημμένη· πολὺ καλὰ εἶνε τόρα. Ἔστιν ὅτε οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς μητρὸς ὑγραίνονται. Τὰ δάκρυά της πίπτουσιν ἐπὶ τοῦ ἄρτου της. Πόσο θὰ ζε-

Digitized by Google

σταίνονταν τόρα ὁ Κωστάκης! μὲ τί εὐχαρίστησι θἄτρωγεν ὀλίγον κρέας!

Ἡ κυρὰ Σκουφᾶ ἐπιμένει ν' ἀγρυπνήσῃ παρὰ τὸν νεκρόν. Περὶ τὴν μίαν μετὰ τὰ μεσάνυκτα, ἀφ' οὗ ὁ Κλαδιᾶς ἀπεκοιμήθη τέλος, τὴν κεφαλήν του ἐρείδων ἐπὶ τοῦ ποδὸς τῆς κλίνης, αἱ δύο γυναῖκες παρασκευάζουσι καφέν. Προσεκάλεσαν καὶ ἑτέραν γειτόνισσαν, δεκαοκταέτιδά τινα ῥάπτριαν· φέρει δὲ καὶ αὕτη ὑπόλοιπόν τι φιάλης οἴνου, ὅπως εἰσενέγκῃ κἄτι τι. Αἱ τρεῖς γυναῖκες πίνουσι τὸν καφέν των ἠρέμα, συνδιαλεγόμεναι ταπεινῇ τῇ φωνῇ, διηγούμεναι παραδόξους περὶ νεκρῶν διηγήσεις· κατὰ μικρὸν ἡ φωνὴ αὐτῶν ἀνυψοῦται, αἱ συνδιαλέξεις των εὐρύνονται, ὁμιλοῦσι περὶ τῆς οἰκίας, περὶ τῆς συνοικίας, περὶ ἐγκλήματος τινὸς διαπραχθέντος ἐν ἀποκέντρῳ τινὶ ὁδῷ. Ἐνίοτε δ' ἡ μήτηρ ἐγείρεται καὶ ἔρχεται πρὸς τὸν Κωστάκην, ὡς διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι δὲν ἐκινήθη.

Ἐπειδὴ ἡ δήλωσις τοῦ θανάτου δὲν ἐγένετο τὸ ἑσπέρας, ὁ μικρὸς κατ' ἀνάγκην θὰ μείνῃ ἐκεῖ τὴν ἐπαύριον, ὅλην τὴν ἡμέραν. Ἓν μόνον ἔχουσι δωμάτιον, συμβιοῦσι μετὰ τοῦ Κωστάκη, διαιτῶνται καὶ ὑπνοῦσι μετ' αὐτοῦ. Ἐνίοτε λησμονοῦσιν αὐτόν· ὅταν δ' αἴφνης βλέπουσιν αὐτὸν νεκρὸν, νομίζουσιν ὅτι τὸν ἔχασαν ἄλλην μίαν φοράν.

Τέλος τὴν ἐπαύριον φέρεται τὸ φέρετρον· δὲν εἶνε μεγαλείτερον κουτίου παιγνιδίων, τέσσαρες σανίδες κακῶς ῥικανισθεῖσαι, δωρεὰν δοθεῖσαι ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως τῷ Κλαδιᾷ, μετὰ τὴν προσαγωγὴν πιστοποιητικοῦ ἐνδείας. Καὶ δρόμον! τρέχοντες πορεύονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὀπίσω τοῦ Κωστάκη παρακολουθεῖ ὁ πατὴρ μετὰ δύο ἑταίρων του, οὓς συνήντησε καθ' ὁδὸν, μετ' αὐτοὺς δὲ ἡ μήτηρ, ἡ κυρὰ Σκουφᾶ, καὶ ἡ ἑτέρα γειτόνισσα, ἡ ῥάπτρια. Ὅλοι πατοῦν ἐν τῇ λάσπῃ. Δὲν βρέχει, ἀλλ' ἡ ὀμίχλη εἶνε τοσοῦτον ὑγρὰ, ὥστε διαβρέχει τὰ ἐνδύματα. Ἐν τῷ ναῷ ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία τελεῖται ἐν σπουδῇ. Καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ πορεία ἐπὶ τοῦ λασπώδους λιθοστρώτου.

Τὸ νεκροταφεῖον κεῖται πολὺ μακρὰν, ἐκτὸς τῆς πόλεως. Διέρχονται διὰ διόδων τινῶν, κάμπτουσιν ὁδόν τινα καὶ τέλος ἀφικνοῦνται. Τὸ νεκροταφεῖον εἶνε εὐρὺς περίβολος, γήπεδον, περικεκλεισμένον διὰ λευκῶν τοίχων. Φύεται χόρτος, τὸ χῶμα ὑπογγοῦται πολλαχοῦ, ἐν ᾧ ἐν τῷ βάθει φαίνεται δενδροστοιχία ἀπεψιλωμένων δένδρων, ὧν οἱ κλάδοι διαγράφονται μέλανες.

Βραδέως ἡ νεκρικὴ πομπὴ προχωρεῖ ἐν τῷ χθαμαλῷ χώματι. Τόρα βρέχει· καὶ ὑπὸ τὸν ὄμβρον αὐτὸν ἀνάγκη ν' ἀναμείνωσι γέροντά τινα ἱερέα, ἀποφασίσαντα νὰ ἐξέλθῃ τοῦ μικροῦ του παρεκκλησίου. Τὸ νεκροταφεῖον εἶνε πλῆρες σταυρῶν ἀναποδογυρισθέντων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, στεφάνων σαπέντων ὑπὸ τῆς βροχῆς, πεδίον ἀθλιότητος καὶ πένθους, ἠρημωμένον, λεηλατημένον, κατάφορτον ἐκ τοῦ σωροῦ τῶν πτωμάτων, ἅτινα συνεπισωρεύουσιν ἐν αὐτῷ ἡ πεῖνα καὶ τὸ ψῦχος.

Τετέλεσται. Τὸ χῶμα κυλίεται ἐπὶ τοῦ φερέτρου. Ὁ Κωστάκης εἶνε εἰς τὸ βάθος τοῦ μικροῦ του λάκκου, καὶ οἱ γονεῖς του ἀπέρχονται. Ἐπειδὴ ἔξω ἐξακολουθεῖ ἡ βροχὴ, ὁ Κλαδιᾶς, ἔχων εἰσέτι τρεῖς δραχμὰς ἐκ τῶν δέκα τῆς Ἑταιρίας τῆς Ἀγαθοεργίας, προσκαλεῖ τοὺς ἑταίρους καὶ τὰς γειτόνισσας νὰ πάρουν κἄτι τι, εἰς οἰνοπωλεῖόν τι. Κάθηνται περὶ τράπεζάν τινα, πίνουσι δύο λίτρας, τρώγουσι καὶ ὀλίγον τυρίον. Οἱ ἑταῖροι προσφέρουσι καὶ αὐτοὶ δύο λίτρας. Ὅταν δὲ ἡ *παρέα* ἐπιστρέφει εἰς Παρισίους οὔτ' ἐνθυμεῖται κἂν τὸν Κωστάκην.

[Émile Zola]. **Α. Π. Κ.**

ΓΑΤΟΣ ΤΥΦΛΟΣ

Ἔν τινι ἐπιστημονικῇ ἐφημερίδι τῆς Ἀμερικῆς ὁ κ. Hovey ἐκ.ίθησι περιεργοτάτας παρατηρήσεις περί τινος γάτου τυφλωθέντος κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὀφθαλμούς. Τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς συμφορᾶς τὸ ταλαίπωρον ζῷον ἐφαίνετο κατεχόμενον ὑπὸ βαθυτάτης θλίψεως· προσέκρουεν εἰς τὰ ἔπιπλα, κατέπιπτε καταβαῖνον τὴν κλίμακα καὶ πολλαχῶς ἐβασανίζετο. Ἐν τούτοις μετ' οὐ πολὺ ὁ κ. Hovey παρετήρησε τὸν γάτον ἀναλαμβάνοντα τὸ θάρρος του καὶ προσπαθοῦντα διὰ διαφόρων μέσων νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἀπολεσθεῖσαν αἴσθησιν. Ἐν πρώτοις μετέβαλεν ἐντελῶς τρόπον τοῦ καταβαίνειν τὴν κλίμακα· ἀντὶ νὰ προχωρῇ εἰς τὸ μέσον αὐτῆς ἐλάμβανε τὸ πλάγιον, μέχρις οὗ ᾐσθάνετο τὸν μύστακα αὐτοῦ θίγοντα τὸ κιγκλίδωμα· τότε δὲ κατήρχετο μετὰ τάχους προσέχων νὰ στρέφῃ εἰς πᾶσαν καμπὴν τῆς κλίμακος. Κατέγινεν ἐπιμελῶς εἰς τὸ νὰ ἐννοήσῃ τὴν θέσιν τῶν θυρῶν καὶ τῶν διαφόρων ἐπίπλων, κατώρθωσε δὲ τοῦτο τόσον καλῶς, ὥστε μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ κ. Hovey ἐνόμισεν ὅτι ὁ γάτος ἀνέκτησε τὴν ὅρασιν καὶ ὑπέβαλεν αὐτὸν εἰς πειράματα, ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι τὸ ζῷον ἐκεῖνο, ὅπερ περιεφέρετο τόσον ἀπροσκόπτως, ἦτο πάντοτε τυφλὸν κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὀφθαλμούς.

Πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ κ. Hovey ἀναφέρει καὶ ἀξιοσημείωτον παράδειγμα τῆς διαγνωστικῆς δυνάμεως τοῦ τυφλοῦ τούτου γάτου. Ἡμέραν τινὰ ἀπήγαγεν αὐτὸν μακρὰν τῆς οἰκίας βαδίζων διὰ πολλῶν ἑλιγμῶν, καὶ τὸν κατέλιπεν εἰς ἑαυτόν. Μετά τινα θρηνητικὰ νιαουρίσματα, τὸ ζῷον ἐφάνη λαμβάνον μίαν ἀπόφασιν καὶ διευθύνθη κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν οἰκίαν. Τοῦτο εἶνε

Digitized by Google

περιεργότατον, διότι οὔτε νὰ ἴδῃ ἦτο δυνατὸν τὴν ὁδὸν καθ' ὃ τυφλός, οὔτε ὑπὸ τῆς ὀσφρήσεως νὰ ὁδηγηθῇ, διότι καὶ τὴν αἴσθησιν ταύτην ἔχει ὅλως ἀδύνατον, καὶ ἡ εἰς τὴν οἰκίαν ἐπάνοδός του ἐγένετο δι' ἄλλης ὁδοῦ ἐκείνης, δι' ἧς ἀπήχθη μακράν. Προσθετέον δὲ ὅτι καὶ τὸ ἔδαφος ἐκαλύπτετο ὑπὸ χιόνος. Κ.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

'Απ' τὸ παράθυρο 'ςτὰ βάθη μακρυὰ
'Ο κάμπος ξεχωρίζει,
Καὶ φαίνετ' ἡ ἀποκρηὰ
Μέσα 'ς τὸ δρόμ' ὅλη βοὴ ποῦ τριγυρίζει·
Εἶν' ὁ καιρὸς ὁποῦ τρελλὴ γιορτάζ' ἡ χώρα,
Καὶ σειέται ἡ μυγδαλιὰ μὲ κάλλη ἀνθοφόρα.

Φτωχὸς ὁ κάμπος μας, μὰ ὄχι καὶ γυμνός,
'Αφοῦ εἶν' ἀσπρουντυμένος·
'Μοιάζει μὲ νιὸ ποῦ ἀχαμνὸς
Κι' ἀπ' τὴν ἀρρώστεια κάτασπρος εἶν' ὁ καϋμένος.
Στὸ δρόμο ἅμαξες, μεθύσι, προσωπίδες,
Καὶ ρίχνει ὁ οὐρανὸς βροχῆς ῥανίδες.

Τί τάχα νάεισαι, θλιβερή, ψιλὴ βροχή,
Ποῦ ἀργὰ κι' ἀγάλι 'γάλι
Μᾶς ἔρχεσαι τὴν ἐποχὴ
Ποῦ τὰ νυφιάτικα ἡ μυγδαλιὰ ἔχει βάλει;
'Η φύσις κλαίει τὴ χειμωνιὰ ποῦ τὴν παγώνει,
Ἤ κλαίει ἀπὸ χαρὰ 'ς τὸ Μάρτι ποῦ σιμώνει;

'Σ ἐκεῖνο τὸ παράθυρο 'μπροστὰ κρατεῖ
'Η μάννα τὸ παιδί της,
Πότε τοῦ δείχνει τὴ γιορτή,
Πότε τὴν ἔξοχὴ μὲ τὴ λευκὴ στολή της.
'Αποκρηᾶς χαρὰ φωτίζει τ' ἀγγελοῦδι,
Κ' ἡ μάννα εἶν' ἔμορφη, 'σὰ μυγδαλιᾶς λουλοῦδι.

'Ρίχνει τὰ μάτια της καὶ βλέπει τὰ βουνὰ
Μ' ὁλόχιονο φουστάνι,
Καὶ μὲ τὸ νοῦ της ἀρχινᾷ
Καὶ χίλιους μύριους στοχασμοὺς ἄθελα κάνει,
Λιγάκι θλιβεροὺς 'σὰ' νέφη τοῦ Φλεβάρη,
Μὰ πάντα καθαρούς, σὰν τοῦ χιονιοῦ τὴ χάρι.

Γιατ' εἶνε μάννα μὲ μυαλὸ καὶ μὲ καρδιά,
Καὶ εἶνε ἡ ζωή της
Λουλοῦδι μὲ τριπλῆ εὐωδιὰ
Ποῦ τῆς σκορπᾷ ὁ Θεός, ὁ κόσμος, τὸ παιδί της.
Τῆς ἐνθυμίζ' ἡ χειμωνιὰ κι' ἡ ἀγριάδα
Ὅτι κοντεύει τοῦ Μαρτιοῦ νάρθ' ἡ λιακάδα.

Καὶ νοιώθει 'σὰν γλυκειὰ μαρτιάτικη αὐγὴ
'Σ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς της,
Κι' ἀκολουθᾷ ἡ συλλογή:
— Παρόμοια κι' ὁ δυστυχὴς ὁποῦ ἡ πίστις
Καὶ τ' οὐρανοῦ ἡ ἐλπὶς φωλιάζει 'ς τὴν καρδιά του,
Νοιώθει μιὰ δύναμι γλυκειὰ 'ς τὴ συμφορά του.

'Ενῷ μᾶς δέρνουνε τοῦ κόσμου τὰ δεινά,
Βάλσαμο ἡ πίστις χύνει·
Κι' ἐνῷ εἶνε χιόνι 'ς τὰ βουνά,
Γιὰ ἰδὲς ἡ μυγδαλιὰ τὸν κάμπο πῶς τὸν ντύνει!
Μ' ἀπ' τὸ παιδί μου μακρυὰ πίκραις καὶ πόνοι,
Καὶ τὸ Θεὸ ἡ χαρὰ νὰ τοῦ 'θυμίζῃ μόνη.

Σὲ τέτοιους στοχασμοὺς ὁ νοῦς της καταντᾷ,
Καὶ ἄλλα συλλογιέται.
Μὰ τὸ παιδάκι της κοντὰ
Στὴν τρέλλα τῆς ἀπόκρηας βουτιέται.
Ξεχνᾷ τὰ τόσα του παιγνίδια, καὶ τὸ κρύο,
Κι' ἔχει παράπονο, καὶ πόθους χίλιους δύο.

Μέσ' τὴν καρδοῦλά του, ἀγάπαις του χρυσαῖς,
Σωριάζονται ὡραίαις
Καὶ πλουμισμέναις φορεσαῖς
Καὶ μάσκαις καὶ σπαθιὰ καὶ περικεφαλαίαις.
Κυρίαις τὸ κυττοῦν, ταῖς ῥίχνει ζαχαράτα,
Κανεὶς τὴν ἔμορφη δὲν ξέρει μ α σ κ α ρ ά τ α . . .

'Ακόμα 'ς τὸ παράθυρο 'μπροστὰ κρατεῖ
'Η μάννα τὸ παιδί της.
Ξεχνιέτ' ἐκεῖνο 'ς τὴ γιορτή,
Κι' αὐτὴ 'ς τὴν ἔξοχὴ μὲ τὴ λευκὴ στολή της.
'Αποκρηᾶς χαρὰ φωτίζει τ' ἀγγελοῦδι,
Κι' ἡ μάννα εἶν' ἔμορφη σὰ μυγδαλιᾶς λουλοῦδι.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Ἂν βαστάξῃ αὐτὸς ὁ καιρός, θὰ χάσωμε ὅλα μας τὰ ζᾶ, ἔλεγε προχθὲς πρός τινα χωρικὸν ὁ μεγαλοκτηματίας Α*.

— Ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ μόναχα τὴν ἀφεντειά σας, ἀπήντησεν ὁ χωρικός.

*
* *

Τμηματάρχης πρὸς ὑπάλληλον.—Διατί ἔρχεσαι τόσῳ ἀργά;

— Μὲ συγχωρεῖτε. Ἤμην χθὲς εἰς τὸν χορὸν τῆς κυρίας Ρ . . . Παρακοιμήθηκα.

— Προφάσεις!..μήπως δὲν θὰ κοιμηθῇς καὶ ἐδῶ;

*
* *

'Ανακριτής.—Δὲν γνωρίζεις λοιπὸν τὸ ὡρολόγι τοῦτο, τὸ ὁποῖον εὑρέθη μέσα 'ς τὸ καλάθι σου;

Κατηγορούμενος.—Ὄχι.

'Ανακρ.—Βάλτε τον πάλι 'ς τὴ φυλακὴ ὡς ποῦ νὰ τὸ ὁμολογήσῃ.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας.

'Ανακρ.—Λοιπόν; Γνωρίζεις τώρα τὸ ὡρολόγι αὐτό;

Κατηγ.—Μάλιστα.

'Ανακρ.— Νά, ἔτσι σὲ θέλω βρὲ ἄνθρωπε! Τέλος πάντων ἡ φυλακὴ σ' ἐσωφρόνισε. Καὶ πῶς τὸ γνωρίζεις;

Κατηγ.— Μοῦ τὸ 'δείξατε, κύριε ἀνακριτά, πρὸ τριῶν ἡμερῶν. Εἶνε τὸ ἴδιο.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἔν τινι αὐτοῦ βιβλίῳ ὁ περίφημος περιπατητικὸς Δικαίαρχος ἀπαριθμεῖ ὅλα τὰ αἴτια

Digitized by Google

τὰ ἐπιφέροντα τὰς ἐν τῷ κόσμῳ καταστροφάς: πλημμύρας, ἐπιδημίας, πυρκαϊάς, ἀγονίας, εἰσβολὰς ἀγρίων θηρίων εἰς κατῳκημένους τόπους κτλ. Ἔπειτα συγκρίνει καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἐξ ὅλων τῶν αἰτίων τὸ καταστρεπτικώτερον διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶνε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος.

—

Ὅταν ἡ τύχη μᾶς θωπεύῃ σημεῖον ὅτι θέλει νὰ μᾶς ἀπατήσῃ.

—

Ἡ δόξα συνοδεύει τὴν ἀρετὴν ὡς ἡ σκιὰ τὸ σῶμα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Ὁ Στάνλεϋ καὶ ἡ εἰς Κόγγον ἀποστολή.-Τὰ λεχθέντα ἐν ταῖς ἐφημερίσι περὶ διοργανώσεως στρατιωτικῆς εἰς Κόγγον ἀποστολῆς ὑπὸ τοῦ Στάνλεϋ εἰσὶν ἀνακριβῆ. Ὁ Στάνλεϋ ἀπῆλθεν εἰς Κόγγον πολλῷ τάχιον παρ' ὅσον προσεδοκᾶτο, καὶ τάχιον παρ' ὅσον αὐτὸς οὗτος προὐτίθετο.

Ἐσκόπει νὰ διέλθῃ τὸ μέγιστον μέρος τοῦ χειμῶνος ἐν Ἱσπανίᾳ, ὅπως ἀναρρώσῃ, ἀλλὰ προσεβλήθη ὑπὸ σοβαρᾶς νόσου ἐν Μαδρίτῃ καὶ ὁ ἰατρὸς ἀπώλεσεν ἐπὶ στιγμὴν πᾶσαν περὶ διασώσεως αὐτοῦ ἐλπίδα.

Ἐν τούτοις ἐπέζησε, καὶ κατὰ τὴν ἀνάρρωσίν του ἀνέγνω ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς, μεθ' ὧν εἶχε συνάψει φιλικὰς σχέσεις, ἤρξαντο, κατὰ τὴν ἀπουσίαν του, παρέχοντες σημεῖα δυσαρεσκείας.

Ἡ εἴδησις αὕτη ἐλύπησεν αὐτὸν σφόδρα, καίπερ δὲ μὴ ἀναρρώσας τέλεον ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ ἀμέσως εἰς Κόγγον, χωρὶς οὐδενὶ νὰ γνωρίσῃ τὴν αἰφνιδίαν αὐτοῦ ἀπόφασιν.

Ὁ ἰατρὸς Πεχνες-Λόσχε, ὁ ἀναλαβὼν κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Στάνλεϋ τὴν διοίκησιν τῆς εἰς Κόγγον βελγικῆς ἀποστολῆς, ἐπανῆλθε πρό τινος εἰς Εὐρώπην, βέβαιος ὢν ὅτι ἡ ἀποστολὴ οὐδαμῶς κινδυνεύει. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἐπυροβολήθη εἰς τὸν βραχίονα· ἐν τούτοις δὲν ἐτραυματίσθη, ὡς διισχυρίσθησαν, ἐν ἐπιθέσει τῶν ἰθαγενῶν κατὰ τοῦ Στάνλεϋ-Πούλ· ἀλλ' ἐνῷ μετέβαινεν ἐκ Μαγκάκας εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον σταθμόν, στῖφος ἰθαγενῶν, κεκρυμμένων ἐν δάσει τινί, ἐπυροβόλησε κατὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς ἀποστολῆς, ἐνῷ διήρχοντο αὐτό.

Εἰς κατανάλωσιν τοῦ καπνοῦ ἐν Γαλλίᾳ ἐδαπανήθη κατὰ τὸ 1882 ἡ μυθώδης ποσότης τῶν 363 ἑκατομμυρίων καὶ ἡμίσεος φράγκων.

Ἰδοὺ δὲ κατὰ εἴδη τοῦ καπνοῦ πῶς ἐδαπανήθη ἡ ποσότης αὕτη.

Διὰ σιγάρα τῆς Ἀβάνης 2,500,000 φρ. διὰ σιγάρα κατασκευασθέντα ἐν Γαλλίᾳ 58,000,000 φρ. διὰ σιγαρέτα κατασκευασθέντα ἐν Γαλλίᾳ 16,000,000 φρ. διὰ ταμπάκον 68,000,000· διὰ καπνὸν πρὸς κάπνισμα 160,000,000· διὰ καπνὸν πρὸς μάσσησιν 9,000,000 φρ.

Ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ὁλικὸν ἄθροισμα 313,500,000 φράγκων.

Ἂς προσθέσωμεν, ὅπως συμπληρώσωμεν τὸ ἀνωτέρω ὁλικὸν ἄθροισμα, 50,000,000 φρ. διὰ καπνὸν τῆς κατωτέρας ἀξίας. Ὁ καπνὸς δ' οὗτος δίδοται εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ πωλεῖται κατὰ τὰς μεθορίους ζώνας εἰς μετριωτάτας τιμὰς πρὸς ἀποθάρρυνσιν τῆς λαθρεμπορίας.

Ὁ πληθυσμὸς τῶν Παρισίων αὐξάνει σπουδαίως· κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ αἰῶνος ἀπετελεῖτο ἐκ 546,856 κατοίκων· τῷ 1882 ἠρίθμει 2,250,000· καὶ ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν οἰκιῶν προώδευσεν ἀναλόγως, ὡς ἦν ἑπόμενον.

Τῷ 1830 ἐν Παρισίοις ὑπῆρχον 20,584 οἰκίαι, ὧν ἡ ἀξία ἐν συνόλῳ 1,505,688,500 φρ. τῷ 1846 ἐγένοντο 29,960, ἔχουσαι ὁλικὴν ἀξίαν 3,250,650,000 φρ.

Τῷ δὲ 1881 αἱ οἰκίαι ἀνῆλθον εἰς 77,014, ἀντιπροσωπεύουσαι ἐνιαύσιον ἐνοίκιον 598,930 651 φρ.

Ἡ μετανάστευσις τῶν Γερμανῶν. Εἰς τὴν Γερμανικὴν βουλὴν μεγάλην ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν ἐπίσημός τις ἔκθεσις περὶ τῆς μεταναστεύσεως τῶν Γερμανῶν, ἐξ ἧς ἐρανιζόμεθα τοὺς ἑπομένους ἀριθμούς:

Ἀπὸ τοῦ 1869 μέχρι τοῦ 1872 καὶ τούτου συμπεριλαμβανομένου ἡ μετανάστευσις ηὔξησεν ἀμεταπτώτως· τοὐναντίον ἀπὸ τοῦ 1873 ἄχρι τοῦ 1877 ἠλαττώθη κανονικῶς.

Ἀπὸ τοῦ 1878 ἄχρι τοῦ 1881 περιλαμβανομένου ἤρξατο πάλιν κανονικῶς αὐξάνουσα. Τοὐναντίον τῷ 1882 οἱ μεταναστεύσαντες Γερμανοὶ ἦσαν 168,454 ἐνῷ κατὰ τὸ προηγηθὲν ἔτος ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶχεν ἀνέλθει εἰς 184,369. Ἐπειδὴ αἱ προηγούμεναι δεκαετεῖς περίοδοι δεικνύουσιν ὁμοίαν διαδοχὴν αὐξήσεως καὶ ἐλαττώσεως τῶν μεταναστῶν, δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τῷ 1881 ἀφικομένης τῆς αὐξήσεως εἰς τὸ ὕψιστον αὐτῆς σημεῖον, κατὰ τὰ ἑπόμενα ἔτη θέλει ἐλαττωθῇ κατὰ πολὺ ὁ ἀριθμὸς τῶν μεταναστευόντων.

Ὁ Ζῳολογικὸς κῆπος τοῦ Λονδίνου ἀπώλεσε τὴν ἱπποπόταμον αὐτοῦ, ***Ἀδέλαν*** καλουμένην, προσενεχθεῖσαν αὐτῷ τῷ 1853 ὑπὸ τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου. Τὸ πελώριον τοῦτο

Digitized by Google

παχύδερμον, τὸ ἔχον βάρος 2,000 χιλιόγραμμα σχεδὸν καὶ μῆκος 4 μέτρων συνελήφθη εἰς τοῖς ὕδασι τῆς Κεντρῴας Ἀφρικῆς. Ἡ Ἀδέλα, καίτοι ἀνήκουσα εἰς τὴν φυλὴν τῶν ἀγρίων τετραπόδων, ἐφάνη ἤρεμος πάντοτε καὶ πραεῖα ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ταμέσεως.

Τῷ 1877 εἶχεν ἀπολέσει τὸν σύντροφον αὐτῆς *Ὀβάϊς*, μετενεχθέντα ἐπίσης ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Νείλου διαρρεομένων χωρῶν, καὶ ἀποβιώσαντα μετὰ εἰκοσαετῆ διαμονὴν ἐν τῷ Ζωολογικῷ κήπῳ τοῦ Λονδίνου. Φαίνεται ὅτι τὸ τριακοστὸν ἔτος εἶνε τὸ ἀνώτατον ὅριον τῆς ἡλικίας τοῦ ἱπποποτάμου· διότι ἂν κρίνῃ τις ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν ὀδόντων καὶ τῶν ὀστῶν αὐτῶν εἰκάζει ὅτι οἱ δύο ἱπποπόταμοι τοῦ Ζωολογικοῦ κήπου τοῦ Λονδίνου δὲν θὰ ἔζων ἐν ταῖς ἐρήμοις τῆς Ἀφρικῆς τοσαῦτα ἔτη ὅσα ἐν τῷ Ζωολογικῷ κήπῳ, ἔνθα ἐτύγχανον πλείστων περιποιήσεων.

Ὁ λοχαγὸς Σάου, διοικητὴς τοῦ σώματος τῶν πυροσβεστῶν τοῦ Λονδίνου, ἐδημοσίευσεν ἄρτι τὴν γενικὴν αὐτοῦ ἔκθεσιν περὶ τῶν πυρκαϊῶν τοῦ 1882 ἐν Λονδίνῳ. Ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἀποσπῶμεν τοὺς ἑξῆς ἀριθμούς :

Κατὰ τὸ ἔτος 1882 ἐγένοντο ἐν Λονδίνῳ 1, 926 πυρκαϊαί, ἐξ ὧν 164 σπουδαῖαι, καὶ 4, 237 ἀναφλέξεις καπνοδοχῶν.

Δυστυχήματα ἀνθρώπων συνέβησαν ἐν 34 πυρκαϊαῖς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον σοβαρῶς τραυματισθέντων ἀνέρχεται εἰς 296 (ὧν 121 πυροσβέσται), οἱ δ' ἐκ τῶν τραυμάτων αὐτῶν ἀποβιώσαντες εἰσὶ 39 (ὧν 3 πυροσβέσται).

Ἡ ποσότης τοῦ πρὸς κατάσβεσιν τοῦ πυρὸς καταναλωθέντος ὕδατος ἀνέρχεται εἰς 16,865, 479 γαλλόνια.

Ἐσχάτως ἀπεσφραγίσθησαν ἐν Λονδίνῳ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τέσσαρες διαθῆκαι ἀνδρῶν, διαπρεψάντων ἑκάστου ἐν τῷ εἴδει του. Παραβαλλόμεναι πρὸς ἀλλήλας αἱ τέσσαρες τελευταῖαι θελήσεις παρέχουσι δίδαγμα οὐχὶ ἀνάξιον λόγου. Ὁ Σὶρ Ῥίπλεϋ, ἔχων ἄλλοτε ἐν Βραδφὸρδ ἐργοστάσιον ἐριούχων κατέλιπε 300, 000 λιρῶν· ὁ περὶ τὰ τεσσαράκοντα μυθιστορήματα φιλοπονήσας Τρόλλοπ 25,000· ὁ εὐφυέστατος ἀλλὰ καὶ ἰδιότροπος ποιητής, καλλιτέχνης Ῥοσέτης 3,000· ὁ φιλανθρωπότατος κληρικὸς Κλῶζε 1,700. Ὁ μῦθος δηλοῖ, ὅτι τὸ ἐνδύειν τοὺς ἀνθρώπους εἶνε δεκάκις ἐπικερδέστερον ἢ τὸ διασκεδάζειν αὐτούς· ἡ δὲ ἐπιμέλεια τῆς διανοητικῆς μορφώσεως καὶ τῆς διορθώσεως τῶν ψυχῶν ἀρκεῖται εἰς ἓν τοῖς 100 καὶ δὴ καὶ $^1/_2$ τοῖς 100.

Ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τὴν θέσιν Τσαοὺς-μοναστῆρι (μονὴ τῶν Βλατέων), εὑρέθη ὑπὸ γυναικὸς ἀργυροῦν κύπελλον τῆς χριστιανικῆς μὲν ἐποχῆς, ἀλλὰ πολύτιμον ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν. Ἰδοὺ δὲ τί ἀναγινώσκομεν περὶ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ἐν τῷ *Φάρῳ τῆς Μακεδονίας*.

«Ὅτε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εὑρίσκετο ἐπὶ τοῦ τιμίου σταυροῦ, αἰτήσας ὕδωρ ἔλαβεν ὄξος ἐπὶ κυπέλλου κομισθὲν *κολοκυνθίνου*. Τὸ κύπελλον δ' ἐκεῖνο ἔκτοτε μεταφερθὲν εἰς Βυζάντιον ἐφυλάττετο ὡς πολύτιμος θησαυρός. Κατὰ δὲ τὸν Θ' αἰῶνα διηρέθη εἰς τρία τεμάχια τὸ κύπελλον, ἐτέθη δὲ ἕκαστον τεμάχιον αὐτοῦ ὡς βάσις ἑτέρου ἀργυροῦ κυπέλλου, ἐφ' οὗ ἐχαράχθη ἡ τοῦ ἁγιασμοῦ εὐχὴ ἔχουσα κεφαλίδα σταυρόν. Ἔκτοτε τὰ τρία ταῦτα ἀργυρᾶ κύπελλα, δι' ὧν ἐτελεῖτο ὁ ἁγιασμὸς καὶ ἐφυλάσσετο τὸ ἱερὸν ἁγίασμα διὰ τοὺς ἀσθενεῖς, ἐθεωροῦντο ὡς κτῆμα τῆς ἱερᾶς μονῆς τῶν Βλατέων (Τσαοὺς - μοναστῆρι). Πρὸ 25 δὲ ἐτῶν περίπου τὸ ἓν τῶν κυπέλλων τούτων ἐζητήθη παρὰ τῆς αὐτοκρατείρας τῆς Ῥωσίας καὶ ἐστάλη ὡς δῶρον· τὸ δεύτερον ἀπωλέσθη καὶ τὸ τρίτον ὑφίσταται εἰσέτι ἐν τῇ Μονῇ. Ἐκ τῶν τριῶν δὲ κυπέλλων, τὸ ἀπολεσθέν, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ περιγράψαντος αὐτό, εἶνε τὸ εὑρεθὲν ὑπὸ γυναικὸς ἀκριβῶς κατὰ τὴν θέσιν ἐκείνην, πολύτιμον κειμήλιον διὰ τὸν χριστιανικὸν κόσμον».

Περιήγησις δι' ἀεροστάτου. Ἐπειδὴ ἐκ τῶν τελευταίων εἰς τὸν πόλον ἀποστολῶν κατεδείχθη ὅτι ἀνέφικτος εἶνε ἡ διὰ πλοίων προέλασις μέχρι τοῦ βορείου πόλου, ὁ Ἄγγλος πλοίαρχος Cheyne προτίθεται νὰ μεταβῇ εἰς αὐτὸν ἢ τοὐλάχιστον νὰ προσεγγίσῃ ὡς οἷόν τε πλειότερον δι' ἀεροστάτου. Πρὸς τοῦτο κατασκευάζει νῦν τρία ἀερόστατα, ἅτινα δὲν θὰ στοιχίσωσιν ἧττον τῶν εἰκοσιτριῶν χιλιάδων δολλαρίων.

Ὁ Cheyne προτίθεται νὰ προχωρήσῃ διὰ θαλάσσης ὅσον τὸ δυνατὸν προσωτέρω ἐπὶ πλοίου ἐκπλεύσοντος ἐκ Νέας Ὑόρκης καὶ ν' ἀποβῇ εἰς τὴν ἐγγυτέραν τῷ πόλῳ γῆν. Τότε δὲ θ' ἀποβιβάσῃ μετὰ τῶν ἑταίρων του τὰς ἀναγκαίας πρὸς πλήρωσιν τοῦ ἀεροστάτου δι' ὑδρογόνου συσκευάς, καὶ ἐφωδιασμένος διὰ ζωοτροφιῶν πεντήκοντα ἡμερῶν, θ' ἀποπειραθῇ τὴν τολμηρὰν ἀποστολήν. Σήμερον τοιαύτης ὑπαρχούσης ἀγνοίας ὡς πρὸς τοὺς νόμους τῆς διευθύνσεως τῶν ἀεροστάτων, καὶ ἀνεπαρκῶν ὄντων τῶν μέσων ἅτινα διαθέτει ἡ ἐπιστήμη, παράτολμος λίαν κρίνεται ἡ ῥιψοκινδύνευσις ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἐν χώρᾳ, ἧς ἡ ἀτμόσφαιρα ταράσσεται ἀκαταπαύστως ὑπὸ τῶν μαγνητικῶν φαινομένων.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ «ΟΜΟΝΟΙΑΣ»

Digitized by Google

'Αριθ. 375 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 3. | 6 Μαρτίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιστορία Ὀνωρίου Βαλζάκ.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

Συνέχεια· ἴδε σελ. 136.

Ὁ Γρανδέ, ἀφοῦ περιῆλθε πολλάκις τὸ χιονοσκεπές του κηπάριον, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ ψῦχος, ὑπώπτευσεν ὅτι ἡ θυγάτηρ του ἦτο παρὰ τῇ συζύγῳ του. Χαίρων δέ, ὅτι ἔμελλε νὰ καταλάβῃ αὐτὴν παραβαίνουσαν τὰς διαταγάς του, ἀνεῤῥιχήθη τὴν κλίμακα εὐκίνητος ὡς γαλῆ, κ' ἐπεφάνη ἐν τῷ δωματίῳ τῆς κυρίας Γρανδὲ καθ' ἣν στιγμὴν ἐθώπευεν αὕτη τὴν κόμην τῆς Εὐγενίας, ἧς ἡ μορφὴ ἐκρύπτετο εἰς τοὺς μητρικοὺς κόλπους.

— Παρηγορήσου κόρη μου, θὰ τοῦ περάσῃ ὁ θυμὸς τοῦ πατέρα σου . . .

— Δὲν ἔχει πλέον πατέρα ! ἐφώνησεν ὁ βυτοποιός. Σὺ κ' ἐγώ, κυρία Γρανδέ, τὸ ἐκάμαμεν αὐτὸ τὸ παρήκουο κορίτσι ; Ὡραία, θρησκευτικὴ ἀνατροφή ! Πῶς ! δὲν 'πῆγες ἀκόμη εἰς τὴν κάμαρά σου ; Εἰς τὴν φυλακήν , γρήγορα, εἰς τὴν φυλακήν !

— Θέλεις τώρα νὰ μοῦ στερήσῃς καὶ τὴν κόρην μου ; εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ, προφαίνουσα τὴν περιπόρφυρον ἐκ τοῦ πυρετοῦ μορφήν της.

— Ἂν θέλῃς νὰ τὴν φυλάξῃς, πάρε την καὶ ἀδειάστε μου τὴν γωνιάν. Τὰ φλωριά ! Τί ἔγειναν τὰ φλωριά ;

Ἡ Εὐγενία ἠγέρθη, ἠτένισεν ὑπερήφανον βλέμμα ἐπὶ τὸν πατέρα της, κ' ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της, ὅπου ὁ γέρων τὴν ἐκλείδωσε.

— Ἀννέτα ! ἐφώνησε, σβύσε κάτω τὴν φωτιάν.

Κ' ἐλθὼν ἐκάθησεν ἐγγὺς τῆς ἑστίας τῆς συζύγου του, λέγων :

— Θὰ τὰ ἔδωσε βέβαια ἐκείνου τοῦ μασκαρᾶ τοῦ Καρόλου, ὁ ὁποῖος εἶχε τὰ χρήματά μας εἰς τὸ 'μάτι.

Ὁ ἀπειλῶν τὴν θυγατέρα της κίνδυνος καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν στοργή της ἔδωκαν εἰς τὴν κυρίαν Γρανδὲ ἱκανὴν δύναμιν, ἵνα μείνῃ ἀπαθὴς τὸ φαινόμενον, ἄφωνος καὶ κωφή.

— Δὲν ἤξευρα τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτά, εἶπε στρεφομένη πρὸς τὸν τοῖχον, ἵν' ἀποφύγῃ τὰ φλογοβόλα βλέμματα τοῦ συζύγου της. Ἡ παραφορά σου μοῦ κάμνει τόσον κακόν, ὥστε, τὸ προαισθάνομαι, δὲν θὰ μὲ βγάλετε ζωντανὴν ἀπ' ἐδῶ. Δι' ἐμένα τοὐλάχιστον δὲν ἔπρεπε νὰ τὰ κάμῃς αὐτά, ἐμένα, ἡ ὁποία δὲν σὲ δυσηρέστησα, μοῦ φαίνεται, ποτὲ ὡς τόρα. Ἡ κόρη σου σὲ ἀγαπᾷ, καὶ εἶμαι βεβαία ὅτι εἶνε ἀθῶα, ὅπως εἶνε τὸ μικρὸ παιδί. Μὴ τῆς κάμνῃς λοιπὸν κακόν· ἀνακάλεσε τὴν ἀπόφασίν σου. Κάμνει πολὺ κρύον, καὶ ἠμπορεῖς νὰ τὴν ἀῤῥωστήσῃς ἄσχημα.

— Οὔτε θὰ τὴν ἰδῶ, οὔτε θὰ τῆς ὁμιλήσω. Θὰ μείνῃ εἰς τὸ δωμάτιόν της μὲ ψωμὶ καὶ μὲ νερό, ἕως νὰ κάμῃ τὸ θέλημά μου. Τί διάβολον ! ἕνας οἰκογενειάρχης πρέπει, νομίζω, νὰ 'ξεύρῃ τί γίνεται τὸ χρυσάφι τοῦ 'σπιτιοῦ. Εἶχε ταῖς μόναις ῥούπιαις ποῦ ἦσαν ἴσως εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ δουκάτα ὀλλανδέζικα, καὶ φλωριὰ τῆς Γένοβας . . .

— Ἡ Εὐγενία εἶνε τὸ μόνον μας παιδί, . . καὶ εἰς τὸ ποτάμι νὰ τὰ ἔῤῥιψε . . .

— Εἰς τὸ ποτάμι ! ἐκραύγασεν ὁ γέρων, εἰς τὸ ποτάμι ! Εἶσαι τρελλή, γυναῖκα. Ὅ,τι εἶπα θὰ γείνῃ, τὸ 'ξεύρεις. Ἂν θέλῃς τὴν ἡσυχίαν σου, ἐξομολόγησέ την, καὶ μάθε τί τὰ ἔκαμε. Αὐταὶ ἡ γυναῖκες τὰ καταφέρνουν καλλίτερα μεταξύ των. Ὅ,τι νὰ τὰ ἔκαμε τέλος πάντων, δὲν θὰ τὴν φάγω. Μὲ φοβεῖται τάχα ; Καὶ ἂν ἐχρύσωσε τὸν προκομμένον της ἐξάδελφον ἀπὸ τὴν κορυφὴν ὡς τὰ νύχια, αὐτὸς ταξειδεύει τόρα, . . δὲν ἠμπορῶ νὰ τρέξω κατόπιν του . . .

— Αἴ, τὸ λοιπόν . . . ἤρχισε λέγουσα ἡ κυρία Γρανδέ, ἀλλ' ἐνῷ ἀπήντα, ἡ ὀξυδέρκειά της, ὀξυνθεῖσα ἐκ τῆς νευρικῆς ταραχῆς ἢ ἐκ τοῦ παθήματος τῆς θυγατρός της, ὅπερ ἐπέτεινεν ἔτι τὴν στοργὴν αὐτῆς καὶ τὴν νοημοσύνην, παρετήρησε φοβερόν τι κίνημα τῆς προβοσκίδος τοῦ ἀνδρός της. Μετέβαλλεν ἐπομένως τὴν ἔννοιαν, χωρὶς νὰ μεταβάλῃ τὸν τόνον τῆς ἀπαντήσεώς της.

— Αἴ, τὸ λοιπόν, . . ἐξηκολούθησε, τί θέλεις νὰ κάμω ἐγὼ περισσότερον ; Ἔχω ἐγὼ περισσοτέραν δύναμιν ἐπάνω της ; Δὲν μοῦ εἶπε τίποτε . . . σοῦ 'μοιάζει εἰς αὐτό.

— Χαρὰ 's τὴν γλῶσσάν σου ! Τί εὔκολα ποῦ ὁμιλεῖς σήμερα ! Νομίζω ὅτι μὲ περιπαίζεις, καὶ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι εἶσθε συνεννοημέναι μεταξύ σας.

Κ' ἐθεώρησεν ἀτενῶς τὴν σύζυγόν του.

Digitized by Google

— Νὰ σοῦ εἰπῶ, ἄνδρα, ἂν ἔχῃς σκοπὸν νὰ μ' ἀποθάνῃς, αὐτὸ ποῦ κάμνεις εἶνε ὁ καλλίτερος τρόπος. Σοῦ τὸ λέγω καὶ πάλιν, καὶ ἂς χάσω καὶ τὴν ζωήν μου: Ἔχεις ἄδικον μὲ τὴν κόρην σου, ἡ ὁποία σκέπτεται σωστότερα παρ' ὅ,τι σκέπτεσαι. Αὐτὰ τὰ χρήματα ἦσαν ἰδικά της. Ἂν τὰ μετεχειρίσθῃ, βέβαια τὰ μετεχειρίσθη καλά, καὶ μόνος ὁ Θεὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ γνωρίζῃ τὰ καλὰ τὰ ὁποῖα κάμνομεν. Σὲ παρακαλῶ,κάμε μου τὴν χάριν, συγχώρησε τὴν Εὐγενίαν. Θὰ μετριάσῃς τοιουτοτρόπως τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον μοῦ ἔκαμεν ἡ παραφορά σου, καὶ θὰ μοῦ σώσῃς ἴσως καὶ τὴν ζωήν μου.Τὴν κόρην μου,ἄνδρα! δός μου τὴν κόρην μου!

— Φεύγω, εἶπεν ἐκεῖνος. Τὸ 'σπίτι μου κατήντησεν ἀκατοίκητον. Μητέρα καὶ κόρη σκέπτονται καὶ ὁμιλοῦν 'σὰν νὰ ἦσαν... Πῶ, πῶ, πῶ! — Ὡραῖα πρωτοχρονιάτικα μοῦ ἔκαμες, Εὐγενία! ἐφώνησε πρὸς αὐτήν. Μάλιστα! κλαῦσε, κλαῦσε καὶ σοῦ πρέπει. Ὅ,τι ἔκαμες θὰ τὸ μετανοήσῃς, κ' ἔννοιά σου. Δὲν ἠξεύρω, μὰ τὴν ἀλήθειαν, τί σοῦ χρησιμεύει νὰ μεταλαβαίνῃς δύο φοραῖς τὸν μῆνα, ὅταν χαρίζῃς κρυφὰ τὸ χρυσάφι τοῦ πατέρα σου εἰς ἕνα χαμένο κορμί, ποῦ θὰ σοῦ φάγῃ καὶ αὐτὴν τὴν καρδιά σου, ὅταν δὲν σοῦ μείνῃ πλέον ἄλλο νὰ τοῦ δανείσῃς. Θὰ ἰδῇς τὶ ἀξίζει ὁ Κάρολός σου μὲ τὰ γυαλιστά του στιβάλια καὶ μὲ τὰ κοριτσίστικα μοῦτρά του. Οὔτε καρδιά, οὔτε ψυχὴ ἔχει, ἀφοῦ τολμᾷ καὶ παίρνει τὰ χρήματα ἑνὸς κοριτσιοῦ, χωρὶς τὴν συναίνεσιν τῶν γονέων του.

Ἀφοῦ ἐκλείσθη ἡ αὔλειος θύρα, ἡ Εὐγενία ἐξῆλθε τοῦ δωματίου της καὶ ἦλθε πρὸς τὴν μητέρα της.

— Τί γενναιότητα ποῦ εἶχες διὰ τὴν κόρην σου! τῇ εἶπε.

— Βλέπεις, παιδί μου, ποῦ μᾶς καταντοῦν τὰ σφάλματα; Μ' ἔκαμες νὰ εἰπῶ ψεύματα.

— Ἔννοιά σου, καὶ θὰ παρακαλέσω τὸν Θεὸν νὰ τὸ ρίψῃ ἐπάνω μου.

— Καλὲ ἀλήθεια, ἐφώνησε καταφθάνουσα ἡ Ἀννέτα, τὸ παιδάκι μου θὰ τρώγῃ τόρα ψωμὶ καὶ νερὸ ὅσο ζῇ;..

— Τί πειράζει, Ἀννέτα· ἠρώτησεν ἡσύχως ἡ Εὐγενία.

— Ἀμὴ δέ; ποῦ θὰ τρώγω ἐγὼ προσφάγι καὶ τοῦ λόγου σου ψωμὶ ξερό; Ποτέ!

— Σιωπή, μὴν εἰπῇς λέξιν, Ἀννέτα, εἶπεν ἡ Εὐγενία.

— Ἔννοιά σου, κυρία· τσιμουδιά! θὰ ἰδῇς.

Ὁ Γρανδὲ ἐγευμάτισε τὴν ἑσπέραν μόνος, πρῶτον τότε ἀπὸ εἰκοσιτεσσάρων ἤδη ἐτῶν.

— 'Σὰν χῆρος μοῦ φαίνεσαι αὐθέντη, εἶπεν ἡ Ἀννέτα. Ἄσχημο πρᾶγμα, μὲ δύο γυναῖκες μέσα 'ς τὸ 'σπίτι.

— Ποιὸς σοῦ μιλεῖ καὶ μιλεῖς; Κλεῖσ' τὸ στόμα σου, ἢ σὲ στέλνω ἀπὸ 'κεῖ ποῦ ἦλθες. Τί βράζει μέσα εἰς τὸ μαγειρειό;

— Εἶνε κάτι ἀλείμματα, ποῦ ἔβαλα νὰ λυώσουν.

— Θὰ ἔλθουν ἄνθρωποι ἀπόψε,.. ν' ἀνάψῃς φωτιά!

Οἱ Κρυσὼ, ἡ κυρία Δὲ Γρασὲν καὶ ὁ υἱός της ἀφίκοντο τὴν ὀγδόην ὥραν, κ' ἐξεπλάγησαν μὴ ἰδόντες τὴν κυρίαν Γρανδὲ καὶ τὴν θυγατέρα της.

— Ἡ γυναῖκά μου εἶνε ὀλίγον κακοδιάθετη. Ἡ Εὐγενία τῆς κάμνει συντροφιάν, ἀπεκρίθη ὁ γέρων ἀμπελουργός, οὗτινος ἡ μορφὴ οὐδεμίαν ἐδείκνυε συγκίνησιν.

Μετὰ μίαν ὥραν, δαπανηθεῖσαν εἰς ὁμιλίας ἀσημάντους, ἡ κυρία Δὲ Γρασέν, ἥτις εἶχεν ἀναβῇ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν κυρίαν Γρανδέ, κατέβη πάλιν· πάντες δὲ ἠρώτησαν αὐτήν:

— Πῶς εἶνε ἡ κυρία Γρανδέ;

— Δὲν εἶνε διόλου, διόλου καλά, ἀπήντησε. Ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας της δὲν μοῦ φαίνεται εὐχάριστος. Εἰς τὴν ἡλικίαν της, κύριε Γρανδέ,χρειάζεται, ἠξεύρετε, μεγάλη προσοχή.

— Νὰ ἰδοῦμεν, ἀπήντησεν ὁ ἀμπελουργός, πάντη ἀφηρημένος.

Ηὐχήθησαν αὐτῷ πάντες καλὴν νύκτα καὶ ἀνεχώρησαν.

Ὅτε δὲ οἱ Κρυσὼ εὑρέθησαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ κυρία Δὲ Γρασὲν εἶπε πρὸς αὐτούς:

— Κάτι ἔχουν οἱ Γρανδέ. Ἡ γρῃὰ εἶνε ἄσχημα καὶ οὐδὲ εἴδησιν ἔχει. Ἡ κόρη ἔχει τὰ 'μάτια κόκκινα, 'σὰν νὰ ἔκλαυσε πολύ. Μὴ τυχὸν ζητοῦν νὰ τὴν ὑπανδρεύσουν, χωρὶς νὰ θέλῃ;

Ἀφοῦ κατεκλίθη ὁ ἀμπελουργός, ἡ Ἀννέτα ἦλθεν ἀνυπόδητος καὶ ἀψοφητὶ πρὸς τὴν Εὐγενίαν, καὶ ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὴν πλακοῦντα, ἐψημένον ἐν τῇ χύτρᾳ.

— Νά, κυρία, εἶπεν ἡ ἀγαθὴ κόρη, ὁ Κορνουαγὲ μοῦ 'χάρισεν ἕνα λαγώ. Μὲ τὸ 'λίγο ποῦ τρῶτε τοῦ λόγου σας, θὰ σᾶς βαστάξῃ αὐτὴ ἡ πῆττα μίαν ἑβδομάδα, καὶ τόρα μὲ τὸ κρύο δὲν ἔχει φόβον νὰ χαλάσῃ. Καλλίτερα, παρὰ νὰ τρῶτε ξερὸ ψωμί, ποῦ βλάφτει εἰς τὴν ὑγεία.

— Καλή μου Ἀννέτα! εἶπε πρὸς αὐτὴν ἡ Εὐγενία, σφίγγουσα τὴν χεῖρά της.

— Τὸ ἔκαμα πολὺ εὔμορφα, χωρὶς νὰ τὸ πάρῃ ὁ γέρος μυρωδιά. Ἀγόρασα ὅ,τι μοῦ ἐχρειάζετο μὲ τὸ τάλληρό μου. Τὸ ὁρίζω, μοῦ φαίνεται.

Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἡ ὑπηρέτρια ἔφυγε, νομίσασα ὅτι ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Γρανδέ.

Ἐπί τινας μῆνας ὁ ἀμπελουργὸς ἤρχετο κατὰ διαφόρους ὥρας εἰς ἐπίσκεψιν τῆς γυναικός του, οὐδόλως προφέρων τῆς θυγατρός του τὸ ὄνομα, οὐδόλως βλέπων, οὐδὲ ὑπαινισσόμενος κἂν αὐτήν.

Digitized by Google

Ἡ κυρία Γρανδὲ δὲν ἐξήρχετο τοῦ δωματίου, καὶ ὁσημέραι ἡ κατάστασις αὐτῆς ἐδεινοῦτο. Ἀλλ' οὐδὲν ἔκαμψε τὸν γέροντα βυτοποιόν. Ἔμενεν ἀκλόνητος, τραχὺς καὶ ἀπαθής, ὡς στῦλος ἐκ γρανίτου. Ἐξηκολούθει πράττων κατὰ τὰς ἕξεις του· ἀλλὰ δὲν ἐτραύλιζε πλέον, ὡμίλει ὀλιγώτερον, καὶ κατὰ τὰς ἐμπορικάς του ἐργασίας παρίστατο πολὺ δυσκολώτερος ἢ ἄλλοτε. Πολλάκις δὲ καὶ ἐλανθάνετο κατὰ τοὺς ἀριθμητικούς του ὑπολογισμούς.

— Εἰς τοῦ Γρανδὲ κἄτι συμβαίνει, ἔλεγον οἱ *κρυσωτισταὶ* πρὸς τοὺς *γρασενιστάς*.

— Τί τρέχει εἰς τοῦ Γρανδέ; ὑπῆρξε μετ' ὀλίγον τυπικὴ ἐρώτησις, γινομένη καθ' ὅλας τὰς ἐν Σωμύρῃ ἑσπερίδας.

Ἡ Εὐγενία μετέβαινεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, συνοδευομένη ὑπὸ τῆς Ἀννέτας. Ἐξερχομένη δὲ τῆς λειτουργίας, ἂν ἠρωτᾶτο ὑπὸ τῆς κυρίας Δὲ Γρασέν, ἀπεκρίνετο δι' ὑπεκφυγῶν καὶ φράσεων ἀορίστων, αἵτινες οὐδόλως ἐπήρκουν εἰς ἐκείνης τὴν περιέργειαν.

Οὐχ ἧττον ὑπῆρξεν ἀδύνατον μετὰ δύο μῆνας νὰ κρυβῇ πλέον, εἴτε πρὸς τοὺς τρεῖς Κρυσὼ εἴτε πρὸς τὴν κυρίαν Δὲ Γρασέν, τὸ μυστικὸν τῆς φυλακίσεως τῆς Εὐγενίας. Ἐπῆλθε δὲ στιγμή, καθ' ἣν οὐδεμία ἤρκει πρόφασις εἰς δικαιολογίαν τῆς διαρκοῦς αὐτῆς ἀφανείας. Εἶτα δέ, χωρὶς κἂν νὰ γνωσθῇ τίς κατήγγειλε τὸ μυστικόν, πᾶσα ἡ πόλις ἔμαθεν, ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ ἔτους ἡ δεσποινὶς Γρανδὲ διέμενε, κατὰ διαταγὴν τοῦ πατρός της, ἔγκλειστος ἐντὸς τοῦ δωματίου της, ἄρτον μόνον τρώγουσα καὶ πίνουσα ὕδωρ, καὶ στερουμένη πυρός, ὅτι ἡ Ἀννέτα παρεσκεύαζεν αὐτῇ τραγήματα καὶ τὰ ἔφερε πρὸς αὐτὴν διὰ νυκτός· ὅτι ἡ νεᾶνις τέλος δὲν κατώρθου νὰ ἴδῃ καὶ περιποιηθῇ τὴν μητέρα της, εἰμὴ ὁσάκις ἔλειπεν ἐκ τῆς οἰκίας ὁ πατήρ της.

Ἡ διαγωγὴ τοῦ Γρανδὲ ἐκρίθη τότε αὐστηρότατα. Ἡ πόλις ὁλόκληρος ἀπεκήρυξεν αὐτόν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἀνεμνήσθη τῶν δολιοτήτων αὐτοῦ, τῶν προδοσιῶν καὶ τῶν σκληρῶν αὐτοῦ τρόπων. Ὅτε παρήρχετο, ἐδακτυλοδείκτουν αὐτὸν πάντες ὑποψιθυρίζοντες. Ὅτε δὲ ἡ θυγάτηρ του κατήρχετο τὴν ἑλικοειδῆ ὁδόν, μεταβαίνουσα εἰς τὴν λειτουργίαν ἢ τὸν ἑσπερινόν, καὶ συνοδευομένη ὑπὸ τῆς Ἀννέτας, πάντες οἱ κάτοικοι προέβαινον εἰς τὰ παράθυρα, ἵνα παρατηρήσωσι τὸ ἦθος τῆς πλουσίας κληρονόμου καὶ τὴν μορφὴν αὐτῆς, ἐφ' ἧς εἰκονίζετο ἀγγελικὴ μελαγχολία καὶ πρᾳότης.

Δι' αὐτὴν ὅμως οὐδὲν ἐσήμαινον κάθειρξις καὶ πατρικὴ δυσμένεια. Ἐθεώρει τὸν γεωγραφικόν της χάρτην, ἔβλεπε τὸν μικρὸν σκάμνον, τὸν κῆπον, τὸν γηραιὸν τοῖχον τῆς οἰκίας, καὶ ἀνεύρισκεν ἐπὶ τῶν χειλέων της τὸ μέλι τῶν παλαιῶν της ἐρωτικῶν φιλημάτων.

Ἐπί τινα χρόνον ἠγνόησε τὰς ὁμιλίας, ὧν ἐγίνετο ἀντικείμενον ἐν τῇ πόλει, ὡς ἠγνόει αὐτὰς καὶ ὁ πατήρ της. Εὐσεβής, ἁγνὴ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐνισχυομένη δὲ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ ἔρωτός της, ὑπέμενε καρτερικῶς τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἐκδίκησιν τοῦ πατρός της. Ἀλλ' ὀδύνη βαθεῖα καθίστα ἀνεπαισθήτους πάσας αὐτῆς τὰς ἄλλας ὀδύνας. Ἡ μήτηρ της, ἄκακον καὶ τρυφερὸν πλάσμα, καλλυνομένη διὰ τῆς αἴγλης, ἣν ἐξέπεμπεν ἡ ψυχή της καθ' ὅσον προσήγγιζεν εἰς τὸν τάφον, ἡ μήτηρ της ἔφθινεν ὁσημέραι. Πολλάκις ἡ Εὐγενία ἐμέμφετο ἑαυτήν, ὅτι ὑπῆρξεν ἡ ἀθώα αἰτία τῆς σκληρᾶς καὶ βραδείας νόσου ἥτις τὴν κατεβιβρώσκεν. Αἱ τύψεις αὗται τοῦ συνειδότος, καίτοι πραϋνόμεναι ὑπὸ τῆς μητρός της, προσήλουν αὐτὴν ἔτι μᾶλλον εἰς τὸν ἔρωτά της. Πᾶσαν πρωΐαν, ἅμ' ἀναχωροῦντος τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ἤρχετο παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς μητρός της, κ' ἐκεῖ ἐκόμιζεν εἰς αὐτὴν τὸ πρόγευμά της ἡ Ἀννέτα. Ἀλλ' ἡ ταλαίπωρος Εὐγενία, περίλυπος καὶ πάσχουσα ἐκ τῶν παθημάτων τῆς μητρὸς αὐτῆς, ἐδείκνυε δι' ἀφώνου νεύματος τὸ πρόσωπον ἐκείνης πρὸς τὴν Ἀννέταν, ἔκλαιε καὶ οὐδ' ἐτόλμα κἂν νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ ἐξαδέλφου της.

Πρώτη ἡ κυρία Γρανδὲ ἠναγκάζετο νὰ τῇ λέγῃ:

— Ποῦ εἶνε αὐτός; πῶς δὲν γράφει;

— Ἂς τὸν συλλογιζώμεθα, μητέρα μου, ἀπήντα ἡ Εὐγενία, ἀλλ' ἂς μὴ κάμνωμεν λόγον δι' αὐτόν. Σεῖς ὑποφέρετε, σεῖς πρὸ παντὸς ἄλλου. . .

Πᾶν ἄλλο ἦτο *ἐκεῖνος*.

— Παιδιά μου, ἔλεγεν ἡ κυρία Γρανδέ, δὲν τὴν λυποῦμαι τὴν ζωήν. Ὁ Θεός μ' ἀγαπᾷ, καὶ μὲ κάμνει νὰ βλέπω μὲ χαρὰν τὸ τέλος τῶν βασάνων μου.

Οἱ λόγοι τῆς γυναικὸς αὐτῆς ἦσαν πάντοτε ἅγιοι καὶ χριστιανικοί.

Ὅτε, γευματίζων παρ' αὐτῇ, ἐπεριπάτει κατόπιν ὁ σύζυγός της ἐν τῷ κοιτῶνί της, ἔλεγεν εἰς αὐτὸν πάντοτε, κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ ἔτους, τοὺς αὐτοὺς λόγους, κ' ἐπανελάμβανεν αὐτοὺς μετὰ τῆς αὐτῆς μὲν πάντοτε εὐαγγελικῆς πρᾳότητος, ἀλλὰ καὶ μετὰ σταθερότητος συνάμα, ἐφ' ᾗ ὁ ἐγγίζων θάνατος ἐνέπνεεν εἰς αὐτὴν θάρρος, οὗτινος εἶχε στερηθῆ καθ' ὅλον της τὸν βίον.

— Σ' εὐχαριστῶ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον ἔχεις περὶ τῆς ὑγείας μου, ἀπήντα εἰς αὐτόν, ὁσάκις τῇ ἀπέτεινε τὴν κοινοτάτην τῶν ἐρωτήσεων· ἀλλ' ἂν θέλῃς νὰ γλυκάνῃς ὀλίγον τὰς τελευταίας μου στιγμὰς καὶ νὰ ἐλαφρώσῃς τοὺς πόνους μου, συγχώρησε τὴν κόρην μας. δείξου χριστιανός, σύζυγος καὶ πατήρ.

Τοὺς λόγους τούτους ἀκούων ὁ Γρανδέ, ἐ-

Digitized by Google

κάθητο πλησίον τῆς κλίνης,ὡς ἄνθρωπος, ὅστις βλέπων ἐρχομένην τὴν βροχὴν προφυλάσσεται ἡσύχως ὑπὸ αὔλειον θύραν, καὶ ἀκούων σιωπηλῶς τὴν σύζυγόν του, οὐδὲν ἀπεκρίνετο. Ὁσάκις δὲ αἱ τρυφερώταται, συγκινητικώταται καὶ πλήρεις χριστιανικῆς πραότητος ἱκεσίαι τῷ ἀπετείνοντο, ἔλεγεν ἁπλῶς :

— Εἶσαι ὀλίγον κίτρινη σήμερα,καϋμένη γυναῖκα!

Λήθη παντελὴς τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ἐφαίνετο ἐντετυπωμένη ἐπὶ τοῦ πεπωρωμένου μετώπου του καὶ τῶν συνεσφιγμένων αὐτοῦ χειλέων. Οὐδ' αὐτὰ τὰ δάκρυα τὸν συνεκίνουν, ἅτινα μετὰ τὰς ἀορίστους καὶ στερεοτύπους σχεδὸν ἀπαιτήσεις του κατελείβοντο ἐπὶ τὴν ὠχρὰν μορφὴν τῆς συζύγου του.

— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ συγχωρήσῃ, τῷ ἔλεγεν ἐκείνη, ὅπως σὲ συγχωρῶ. Θὰ ἔλθῃ ὅμως ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ λάβῃς ἀνάγκην ἐπιεικείας.

Ἀπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς γυναικός του δὲν ἐβλασφήμει πλέον, ὡς συνείθιζε. Ἀλλ' οὐχ ἧττον δὲν κατώρθου ν' ἀφοπλίσῃ τὸν δεσποτισμὸν αὐτοῦ ὁ ἄγγελος ἐκεῖνος τῆς πραότητος, οὗτινος ἡ ἀσχημία ἠφανίζετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, διωκομένη ὑπὸ τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν, αἵτινες ἐπήνθιζον ἤδη τὴν ὄψιν της. Ἡ τάλαινα γυνὴ εἶχε μεταβληθῇ σχεδὸν εἰς ἄϋλόν τινα ψυχήν. Τὸ πνεῦμα τῆς προσευχῆς ἐφαίνετο ἀπαμβλῦνον οὕτως εἰπεῖν τοὺς τραχεῖς χαρακτῆρας τῆς μορφῆς της, ἐξαγνίζον καὶ περιλάμπον αὐτούς.Τίς δὲν παρετήρησε τὸ φαινόμενον αὐτὸ τῆς μεταμορφώσεως τῶν ἁγίων προσώπων, ἐφ' ὧν δεσπόζει τέλος ἡ ψυχὴ τῆς γηίνης τραχύτητος, καὶ ζωογονεῖ καὶ ἐξευγενίζει αὐτὰ διὰ τοῦ ἐνδομύχου ὕψους τῶν νοημάτων ; Τὸ θέαμα τῆς μεταμορφώσεως ταύτης, ἣν συναπετέλουν αἱ τὸ ἀνθρώπινον ῥάκος τῆς γυναικὸς ἐκείνης διαβιβρώσκουσαι ὀδύναι, ἐπέδρα, καίτοι ἀσθενῶς, ἐπὶ τὸν γέροντα βυτοποιόν, οὗτινος ὁ χαρακτὴρ διέμενε πάντοτε χαλύβδινος. Δὲν ἦτο μὲν περίφρων ὁ λόγος του, ἀλλὰ σιγὴ ἀδιάπτωτος ἐπεκράτει τοῦ ἤθους του, σώζουσα τὴν οἰκογενειαρχικὴν αὐτοῦ δεσποτείαν.

Ὁσάκις ἡ πιστὴ αὐτοῦ Ἀννέτα ἐφαίνετο ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἀστειότητές τινες καὶ μομφαὶ κατὰ τοῦ αὐθέντου της ἠκούοντο συρίζουσαι εἰς τὰ ὦτά της· καίτοι ὅμως ἡ κοινὴ γνώμη κατηγόρει ἐκφανῶς τοῦ γέροντος Γρανδέ, ἡ ὑπηρέτρια ὑπερήσπιζεν αὐτὸν χάριν τῆς πρὸς τὴν οἰκίαν φιλοτιμίας της.

— Καὶ τί μ' αὐτό ; ἔλεγε πρὸς τοὺς κατηγόρους τοῦ γέροντος, ὅλοι μας τάχα δὲν χειροτερεύομεν ὅσο γηράζωμεν ; Πῶς θέλετε νὰ μὴ σκληρύνῃ κι' αὐτὸς ὀλίγον ; Φθάνουν τὰ ψεύματα. Ἡ μικρή μου κυρὰ ζῇ 'σὰν βασίλισσα. Πῶς εἶνε μονάχη, ἔτσι θέλει. Ἔπειτα οἱ αὐθένται μου 'ξεύρουν τί κάμνουν, . . ἔχουν τοὺς λόγους των.

Τέλος ἑσπέραν τινά, περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔαρος, ἡ κυρία Γρανδέ, κατατρυχομένη ὑπὸ τῆς λύπης μᾶλλον ἢ τῆς νόσου, μὴ κατορθώσασα δ' ἔτι, παρὰ πάσας αὐτῆς τὰς παρακλήσεις, νὰ συνδιαλλάξῃ τὴν Εὐγενίαν πρὸς τὸν πατέρα της, ἐνεπιστεύθη τὸ μύχιον αὐτῆς ἄλγος εἰς τὸν Κρυσῶ.

— Νὰ καταδικάσῃ εἰς ξηροφαγίαν κόρην εἰκοσιτριῶν ἐτῶν! ἀνέκραξεν ὁ πρόεδρος Δὲ Βομφών, καὶ χωρὶς λόγον ! Ἀλλ' αὐτὸ ὑπόκειται εἰς ποινικὴν καταδίωξιν ! εἶνε παράνομος στέρησις τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας...

— Ἔλα, ἀνεψιέ μου, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος, ἄφησε τὰ νομικά σου, σὲ παρακαλῶ. Ἡσυχάσετε, κυρία,καὶ αὔριον εὐθὺς τελειώνει αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις· ἐγὼ σᾶς τὸ ὑπόσχομαι.

Ἡ Εὐγενία, ἀκούσασα ὅτι περὶ αὐτῆς ἐγίνετο λόγος, ἐξῆλθε τοῦ δωματίου της.

— Κύριοι,εἶπε προβαίνουσα μεθ' ἤθους πλήρους ὑπερηφανείας, μὴν ἀσχολεῖσθε, σᾶς παρακαλῶ, περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως.Ὁ πατήρ μου εἶνε κύριος εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ἐνόσῳ μένω εἰς τὴν οἰκίαν του, ὀφείλω νὰ τὸν ὑπακούω.Ἡ διαγωγή του δὲν ὑπάγεται εἰς τὴν ἐπίκρισιν τοῦ κόσμου. Μόνον εἰς τὸν Θεὸν ὀφείλει λόγον δι' αὐτήν. Σᾶς παρακαλῶ λοιπὸν ὡς φίλους νὰ μὴ κάμετε πλέον λόγον περὶ τοῦ πράγματος. Κατηγορία τοῦ πατρός μου εἶνε προσβολὴ τῆς ὑπολήψεώς μας. Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον μοῦ δεικνύετε· ἀλλὰ θὰ μὲ ὑποχρεώσετε πολὺ περισσότερον, ἂν λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ διαψεύσετε ὅσα λέγονται εἰς τὴν πόλιν, τὰ ὁποῖα κατὰ τύχην ἤκουσα.

— Ἔχει δίκαιον, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ.

— Δεσποινίς, ἀπήντησεν εὐλαβῶς ὁ συμβολαιογράφος, ἐκπλαγεὶς ἐκ τοῦ κάλλους, δι' οὗ ὁ μονήρης βίος, ἡ μελαγχολία καὶ ὁ ἔρως εἶχον περιβάλει τὴν Εὐγενίαν, ὁ καλλίτερος τρόπος νὰ ἐμποδίσωμεν τὸν κόσμον νὰ φλυαρῇ, εἶνε νὰ σᾶς ἐλευθερώσωμεν.

— Ἄφησε, κόρη μου, τὸν κύριον Κρυσῶ νὰ διορθώσῃ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ἀφοῦ μᾶς ἐγγυᾶται περὶ τῆς ἐπιτυχίας. Γνωρίζει τὸν πατέρα σου καὶ ἠξεύρει πῶς πρέπει κανεὶς νὰ τὸν μεταχειρισθῇ. Ἂν θέλεις νὰ μὲ ἰδῇς εὐτυχῆ εἰς τὰς ὀλίγας ἡμέρας, αἱ ὁποῖαι μοῦ μένουν ἀκόμη νὰ ζήσω, πρέπει ἐξάπαντος νὰ συμφιλιωθῆτε μὲ τὸν πατέρα σου.

Τῇ ἐπαύριον ὁ Γρανδέ, κατὰ συνήθειαν ἣν εἶχεν ἀποκτήσει ἀπὸ τῆς φυλακίσεως τῆς Εὐγενίας, περιήρχετο ἐντὸς τοῦ μικροῦ κήπου καθ' ἣν ὥραν ἐκτενίζετο ἡ Εὐγενία. Ὅτε δὲ ὁ γέρων ἔφθανεν ὑπὸ τὴν παχύκορμον καρύαν,ἐκρύπτετο ὄπισθεν τοῦ στελέχους τοῦ δένδρου, ἔμενεν ἐκεῖ θεωρῶν ἐπί τινας στιγμὰς τὴν μακρὰν κόμην

Digitized by Google

τῆς θυγατρός του, κ' ἐταλαντεύετο βεβαίως μεταξὺ τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης τοῦ χαρακτῆρός του καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἣν εἶχε ν' ἀσπασθῇ τὴν κόρην του. Πολλάκις ἔμενε καθήμενος ἐπὶ τοῦ μικροῦ κατεσκληκότος σκάμνου, ἐφ' οὗ ὁ Κάρολος καὶ ἡ Εὐγενία εἶχον ὀμόσει αἰώνιον ἔρωτα, ἐνῷ ἐκείνη ἔβλεπεν ἐπίσης τὸν πατέρα της κλοπίως ἢ διὰ τοῦ κατόπτρου της. Ἂν ἐκεῖνος ἠγείρετο καὶ ἤρχιζε πάλιν τὸν περίπατόν του, ἐκάθητο αὐτὴ αὐταρέσκως εἰς τὸ παράθυρον καὶ παρετήρει τὸν ἀπέναντι τοῖχον ἐφ' οὗ ἔθαλλον ὡραιότατα ἄνθη, καὶ ὅθεν ἐκρέμαντο ἀπὸ τῶν ῥαγάδων ἀδίανθα, κισσάμπελοι, καὶ εἶδός τι κιτρίνου καὶ λευκοῦ παχυφύλλου ἀφθονοῦντος ἐντὸς τῶν ἀμπελώνων τῆς Σωμύρης.

Ὁ κύριος Κρυσὼ ἦλθεν ἐνωρίς, κ' εὗρε τὸν γέροντα ἀμπελουργὸν καθήμενον ὡραίαν τινὰ ἡμέραν τοῦ Ἰουνίου ἐπὶ τοῦ μικροῦ σκάμνου, στηρίζοντα τὰ νῶτα ἐπὶ τοῦ μεσοτοίχου καὶ ἀσχολούμενον εἰς θεωρίαν τῆς κόρης του.

— Τί ἠμποροῦμεν νὰ σᾶς δουλεύσωμεν, κύριε Κρυσώ, εἶπεν ὁ γέρων ἅμα ἰδὼν τὸν συμβολαιογράφον.

— Ἔρχομαι νὰ σᾶς ὁμιλήσω περὶ ὑποθέσεων.

— Ἆ, ἆ! μήπως ἔχεις χρυσὸν νὰ μοῦ ἀλλάξῃς μὲ τάλληρα;

— Ὄχι, ὄχι, . . δὲν πρόκειται περὶ χρημάτων, ἀλλὰ περὶ τῆς κόρης σας τῆς Εὐγενίας. Ὅλος ὁ κόσμος ὁμιλεῖ διὰ σᾶς καὶ δι' αὐτήν.

— Τί τὸν μέλει τὸν κόσμον; Καθένας εἶν' αὐθέντης εἰς τὸ 'σπίτι του.

— Συμφωνότατος. Καθένας εἶν' αὐθέντης νὰ αὐτοχειριασθῇ, ἤ, ἀκόμη χειρότερα, νὰ πετάξῃ τὰ χρήματά του ἀπὸ τὸ παράθυρον.

— Πῶς δηλαδή;

— Ἡ σύζυγός σου εἶνε πολὺ ἄρρωστη, φίλε μου. Ἔπρεπε νὰ συμβουλευθῇς τὸν κύριον Βερζερέν. Ἡ ζωή της κινδυνεύει. Ἄν, ὃ μὴ γένοιτο, ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ τὴν περιποιηθῇς καθὼς πρέπει, δὲν θὰ ἦσαι ἥσυχος, μοῦ φαίνεται.

— Καλὰ γεράματα! Τί ἔχει ἡ γυναῖκά μου, τὸ 'ξεύρεις. Οἱ ἰατροί, φθάνει νὰ βάλλουν μίαν φορὰν τὸ πόδι των εἰς τὸ σπίτι σου, σοῦ ἔρχονται ὕστερα ἓξ φοραῖς τὴν ἡμέραν.

— Δὲν ἠξεύρω, Γρανδέ· κάμε ὅπως ἀγαπᾷς. Εἴμεθα ἀληθινοὶ φίλοι, καὶ δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος εἰς ὅλην τὴν πόλιν, ὁ ὁποῖος νὰ ἐνδιαφέρεται περισσότερον εἰς ὅ, τι σὲ ἀφορᾷ. Ἐνόμισα καθῆκόν μου νὰ σοῦ τὰ εἰπῶ αὐτά· τώρα ἂς γείνῃ ὅ,τι γείνῃ· τὴν ἡλικίαν σου τὴν ἔχεις, καὶ τὴν γνῶσίν σου τὴν ἔχεις. Ἀλλὰ δὲν ἦλθα δι' αὐτό. Πρόκειται περὶ ἄλλου πράγματος, τὸ ὁποῖον εἶνε ἴσως πολὺ σοβαρώτερον διὰ σέ. Ὁπως δήποτε δὲν ἔχεις βέβαια ὄρεξιν ν' ἀποθάνῃς τὴν γυναῖκά σου· σοῦ εἶνε πολὺ χρήσιμος. Συλλογίσου ὅμως ποῦ θὰ εὑρεθῇς ἀπέναντι τῆς κόρης σου, ἂν ἡ κυρία Γρανδὲ ἀποθάνῃ. Θὰ ὑποχρεωθῇς νὰ δώσῃς λογαριασμοὺς εἰς τὴν Εὐγενίαν, διότι ἐνυμφεύθης μὲ τὸ σύστημα τῆς κοινοκτημοσύνης. Ἡ κόρη σου θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ διανομὴν τῆς περιουσίας σου, καὶ νὰ πωλήσῃ τὸ Φροαφών. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, κληρονομεῖ τὴν μητέρα της, τὴν ὁποίαν σὺ δὲν ἠμπορεῖς νὰ κληρονομήσῃς.

Οἱ λόγοι οὗτοι ὑπῆρξαν κεραυνὸς διὰ τὸν γέροντα, ὅστις δὲν ἐγνώριζε τόσον καλὰ νομικά, ὅσον ἐγνώριζεν ἐμπόριον. Οὐδέποτε εἶχε σκεφθῇ κληρονομικὴν ἐκκαθάρισιν τῆς περιουσίας του.

— Σὲ συμβουλεύω λοιπὸν νὰ τὴν μεταχειρίζεσαι μὲ γλυκύτητα, εἶπε συμπεραίνων ὁ συμβολαιογράφος.

— Μὰ ἠξεύρεις τί ἔκαμε, Κρυσώ;

— Τί; εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος περίεργος ν' ἀκούσῃ τὴν ἐκμυστήρευσιν τοῦ γέροντος, καὶ νὰ μάθῃ τῆς ἔριδος τὴν αἰτίαν.

— Ἔδωσε τὰ φλωριά της.

— Καὶ τί μ' αὐτό; Ἰδικά της δὲν ἦσαν; ἠρώτησεν ὁ συμβολαιογράφος.

— Ὅλοι αὐτὸ μοῦ λέγουν! εἶπεν ὁ γέρων, καὶ οἱ βραχίονές του κατέπεσον τραγικῶς.

— Κ' ἔχεις σκοπὸν τώρα, ὑπέλαβεν ὁ Κρυσώ, δι' ἓν μηδαμινὸν πρᾶγμα νὰ παρεμβάλῃς προσκόμματα εἰς τὰς παραχωρήσεις τὰς ὁποίας θὰ τῆς ζητήσῃς μεθαύριον, ὅταν ἀποθάνῃ ἡ μήτηρ της;

— Ἔτσι αἴ; Ἓξ χιλιάδας φράγκα τὰ ὀνομάζεις τοῦ λόγου σου μηδαμινὸν πρᾶγμα;

— Αἴ, φίλε μου! φαντάζεσαι τί θὰ στοιχίσῃ ἡ ἀπογραφὴ καὶ ἡ διανομὴ τῆς κληρονομίας τῆς γυναικός σου, ἂν ἡ Εὐγενία τὸ ζητήσῃ;

— Τί;

— Διακόσιαις, τριακόσιαις, ἴσως καὶ τετρακόσιαις χιλιάδες φράγκα! Θὰ γείνῃ ἐκκαθάρισις καὶ πώλησις πρὸς ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας. Ἐνῷ, ἂν συνεννοηθῇς, . . .

— Μὰ τὸ κλαδευτῆρι τοῦ πατέρα μου! ἀνέκραξεν ὁ ἀμπελουργός, ὅστις ἐκάθισεν ὠχριῶν. Αὐτὸ θὰ τὸ ἰδοῦμε, Κρυσώ!

Μετὰ στιγμιαίαν σιγὴν ἢ ἀγωνίαν μᾶλλον ὁ γέρων ἐθεώρησε τὸν συμβολαιογράφον, λέγων:

— Τρομερὸν πρᾶγμα ἡ ζωή! μόνον λύπαις ἔχει κανείς! Κρυσώ! ὑπέλαβεν ἐπισήμως, δὲν θέλεις βέβαια νὰ μὲ γελάσῃς. Ὁρκίσου μου εἰς τὴν τιμήν σου ὅτι ὅ,τι μοῦ εἶπες εἶνε σύμφωνον μὲ τὸν νόμον. Δεῖξέ μου τὸν νόμον, θέλω νὰ ἰδῶ τὸν νόμον. . .

— Ἠξεύρω ἢ δὲν 'ξεύρω τὴν τέχνην μου, σὲ παρακαλῶ; ἀπήντησεν ὁ συμβολαιογράφος.

— Εἶνε λοιπὸν ἀλήθεια! Ἡ κόρη μου λοιπὸν ἠμπορεῖ νὰ μὲ γυμνώσῃ, νὰ μὲ προδώσῃ, νὰ μὲ φονεύσῃ, νὰ μὲ φάγῃ σύσσωμον.

— Ἀφοῦ κληρονομεῖ τὴν μητέρα της.

Digitized by Google

— Κάμε παιδιά! Ἀχ, ἡ καϋμένη ἡ γυναῖκά μου! πῶς τὴν ἀγαπῶ! Τὸ καλὸ εἶνε ποῦ εἶνε γερή! Ὅλη της ἡ οἰκογένεια ἦσαν γεροὶ ἄνθρωποι.

— Δὲν ἔχει ἕνα μῆνα νὰ ζήσῃ.

Ὁ βυτοποιὸς ἔπληξε τὸ μέτωπόν του, ἐβάδισεν, ὑπέστρεψε, καὶ ἀτενίζων φοβερὸν βλέμμα ἐπὶ τὸν Κρυσώ, εἶπε πρὸς αὐτόν:

— Τί νὰ κάμωμεν!

— Ἡ Εὐγενία ἠμπορεῖ νὰ παραιτηθῇ τῆς κληρονομίας τῆς μητρός της. Σὺ δὲν ἔχεις βέβαια σκοπὸν νὰ τὴν ἀποκληρώσῃς; Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιτύχῃς αὐτὸν τὸν συμβιβασμόν, μὴ τὴν κακομεταχειρίζεσαι. Αὐτὸ ποῦ σοῦ λέγω, φίλε μου, εἶνε ἐναντίον τῶν συμφερόντων μου. Ἐγώ, τί ἔργον ἔχω; νὰ κάμνω ἐκκαθαρίσεις, ἀπογραφάς, διανομάς, πωλήσεις...

— Θὰ ἰδοῦμεν, θὰ ἰδοῦμεν... Ἄς τ' ἀφήσωμεν τόρα, Κρυσώ. Μοῦ ἔκοψες τὰ ὕπατά μου! Χρυσὸν δὲν ἔλαβες διόλου;

— Ὄχι· ἔχω μερικὰ παλαιὰ λουδοβίκεια, ἕως δέκα, σοῦ τὰ δίδω. Ἄκουσε, καλέ μου φίλε, φιλιώσου μὲ τὴν Εὐγενίαν. Ὅλοι εἰς τὴν πόλιν σὲ κατηγοροῦν.

— Οἱ ἀνόητοι!

— Ἔλα τόρα... τὰ χρεώγραφα ἔχουν 99. Εὐχαριστήσου τέλος πάντων καὶ σὺ μίαν φοράν.

— 99 εἶπες, Κρυσώ;

— Μάλιστα.

— Διάβολε! 99, εἶπεν ὁ γέρων, συνοδεύων τὸν συμβολαιογράφον μέχρι τῆς αὐλείου θύρας.

Εἶτα δέ, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ μείνῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἕνεκα τῆς ταραχῆς ἣν προὐξένησαν εἰς αὐτὸν ὅσα ἤκουσεν, ἀνέβη εἰς τῆς συζύγου του καὶ τῇ εἶπε:

— Σήμερα, γρηά, ἠμπορεῖς νὰ περάσῃς ὅλην τὴν ἡμέραν μαζὺ μὲ τὴν κόρην σου. Θὰ ὑπάγω εἰς τὸ Φροαφών. Κάμετε φρόνιμα καὶ ἡ δύο σας. Εἶνε 'ξεύρεις, γυναῖκα, ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου μας. Νά, πάρε δέκα τάλληρα, διὰ νὰ στολίσῃς μεθαύριον τὸ τραπέζι σου, ὅταν περάσῃ ἡ λιτανεία. Εἶνε καιρὸς τόρα ποῦ τὸ ἤθελες. Διασκεδάσετε, ... χαρῆτε... Ζήτω ἡ χαρά!

Ταῦτα δὲ εἰπών, ἔρριψε δέκα τάλληρα τῶν ἓξ φράγκων ἐπὶ τὴν κλίνην τῆς συζύγου του, κ' ἔλαβε τὴν κεφαλήν της, ἵνα τὴν ἀσπασθῇ εἰς τὸ μέτωπον.

— Εἶσαι καλλίτερα, γυναικοῦλά μου, σήμερα, αἴ;

— Πῶς θέλεις νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ σπίτι σου ὁ Θεὸς τῆς συγχωρήσεως, ὅταν σὺ ἔχεις ἐξωρισμένην τὴν κόρην σου ἀπὸ τὴν καρδιά σου; εἶπεν ἐκείνη μετὰ συγκινήσεως.

— Αἴ, καλά, καλά... εἶπεν ὁ πατὴρ διὰ θωπευτικῆς φωνῆς, νὰ ἰδοῦμεν... κἄτι θὰ γείνῃ.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! ἀνέκραξεν ἡ μήτηρ περιπόρφυρος ἐκ χαρᾶς. Εὐγενία, ἔλα νὰ φιλήσῃς τὸν πατέρα σου, σὲ συγχωρεῖ.

Ἀλλ' ὁ γέρων εἶχε γείνει ἄφαντος. Ἔτρεχε ταχύπους πρὸς τοὺς ἀγρούς του, προσπαθῶν νὰ τακτοποιήσῃ καθ' ὁδὸν τὰς τεταραγμένας ἰδέας του.

Ὁ Γρανδὲ ἤρχιζε τότε τὸ ἑξηκοστὸν ἕκτον τῆς ἡλικίας του ἔτος. Ἀπὸ δύο δὲ ἰδίως ἐτῶν ἡ φιλαργυρία του εἶχεν αὐξήσει ὡς αὐξάνει πᾶν ἐπίμονον ἀνθρώπινον πάθος. Ὡς παρετηρήθη ἐπὶ τῶν φιλαργύρων, τῶν φιλοδόξων καὶ πάντων ὅσων ἡ ζωὴ προσηλώθη εἰς μίαν ἀποκλειστικῶς δεσπόζουσαν ἰδέαν, ἡ ἀγάπη του εἶχε τραπῇ πρὸς ἓν εἰδικῶς σύμβολον τῆς φιλαργυρίας του. Ἡ θέα, ἡ κατοχὴ τοῦ χρυσοῦ εἶχε καταστῇ μονομανία του. Τὸ δεσποτικὸν δὲ αὐτοῦ πνεῦμα εἶχεν ἐνταθῇ ἀναλόγως τῆς φιλαργυρίας του, καὶ ἡ ἐγκατάλειψις τῆς διαχειρίσεως οἱουδήποτε μέρους τῆς περιουσίας του κατὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του ἐφαίνετο εἰς αὐτὸν πρᾶγμα ἐντελῶς *παρὰ φύσιν*. Νὰ δηλώσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἰς τὴν θυγατέρα του, ν' ἀπογράψῃ καὶ διανείμῃ τὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα κτήματά του...

— Εἶνε νὰ κόψῃ κανεὶς τὸν λαιμόν του, εἶπε μεγαλοφώνως, ἱστάμενος ἐν μέσῳ περιφράκτου ἀμπελῶνος, οὗτινος ἐξήταζε τὰ κλήματα...

Τέλος ἔλαβε τὴν ἀπόφασίν του, ἐπέστρεψεν εἰς Σωμύρην κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, ἀπόφασιν ἔχων νὰ καμφθῇ πρὸ τῆς Εὐγενίας, νὰ περιποιηθῇ αὐτήν, νὰ τὴν θωπεύσῃ, ἵνα δυνηθῇ ν' ἀποθάνῃ βασιλικῶς, κρατῶν μέχρις ἐσχάτης πνοῆς τὰ ἡνία τῶν ἑκατομμυρίων του.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ γέρων, ὅστις τυχαίως εἶχε παραλάβει τὸ ἀντικλείδιόν του, ἀνέβαινεν ἀψοφητὶ τὴν κλίμακα ἐρχόμενος πρὸς τὴν γυναῖκά του, ἡ Εὐγενία εἶχε κομίσει ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς μητρός της τὴν ὡραίαν χρυσότευκτον κομμοθήκην τοῦ Καρόλου. Ἀμφότεραι δέ, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Γρανδέ, ἐτέρποντο θεωροῦσαι τὴν εἰκόνα τῆς μητρός του καὶ ἀναγνωρίζουσαι ἐν αὐτῇ τὴν μορφήν του.

— Εἶνε ὅλως διόλου τὸ μέτωπόν του καὶ τὸ στόμα του! ἔλεγεν ἡ Εὐγενία, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἀμπελουργὸς ἤνοιξε τὴν θύραν.

Ἰδοῦσα τὸ βλέμμα, ὅπερ ἔρριψεν ὁ σύζυγός της ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ, ἡ κυρία Γρανδὲ ἀνέκραξε·

— Θεέ μου! σῶσέ μας!

Ὁ γέρων ὥρμησεν ἐπὶ τὴν σκευοθήκην, ὡς ἤθελεν ὁρμήσει τίγρις ἐπὶ κοιμώμενον νήπιον.

— Τί εἶν' αὐτό; ἠρώτησε δράττων τὸ κειμήλιον καὶ φέρων αὐτὸ εἰς τὸ παράθυρον. Χρυσάφι! Χαρὰ 'ς τὸ χρυσάφι! Αὐτὸ θὰ ζυγίζῃ δύο λίτραις. Ἄ, ἄ! ὁ Κάρολος σοῦ τὤδωσε αὐτὸ ὅταν σοῦ 'πῆρε τὰ φλωράκια σου. Ἄ, καὶ καλά, διατί δὲν μοῦ τὸ ἔλεγες; Δὲν ἔκαμες

Digitized by Google

ἄσχημη δουλειά, μικρούλα μου. Πῶς φαίνεσαι πῶς εἶσαι κόρη μου!

Ἡ Εὐγενία ἔτρεμε καθ' ὅλα της τὰ μέλη.

— Δὲν εἶνε τοῦ Καρόλου αὐτό; ὑπέλαβεν ὁ γέρων.

— Ναί, πατέρα, δὲν εἶνε ἰδικόν μου. Τὸ πρᾶγμα αὐτὸ εἶνε ἱερὰ παρακαταθήκη.

— Κολοκύθια! Σοῦ 'πῆρε τὰ χρήματά σου, πρέπει νὰ τὰ βάλῃς πάλιν εἰς τὸν τόπον τους.

— Πατέρα...

Ὁ γέρων ἠθέλησε νὰ λάβῃ τὸ μαχαίριόν του, ὅπως ἀναμοχλεύσῃ χρυσῆν τινα πλάκα, καὶ ἠναγκάσθη ν' ἀποθέσῃ τὴν σκευοθήκην ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἡ Εὐγενία ὥρμησε νὰ τὴν ἀναλάβῃ· ἀλλ' ὁ βυτοποιός, ὅστις ἔβλεπε συνάμα καὶ τὴν κόρην του καὶ τὸ κιβώτιον, ἀπώθησεν αὐτὴν τοσοῦτον βιαίως, ἐκτείνας τὸν βραχίονα, ὥστε ἔπεσεν αὐτὴ ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς μητρός της.

— Γρανδέ! ἐφώνησεν ἡ μήτηρ ἀνακαθημένη.

Ὁ Γρανδὲ εἶχεν ἐξαγάγει τὸ μαχαίριόν του καὶ ἡτοιμάζετο νὰ διαρρήξῃ τὴν πλάκα.

— Πατέρα! ἔκραξεν ἡ Εὐγενία, πίπτουσα γονυπετὴς καὶ βαδίζουσα οὕτω, ἵνα φθάσῃ ἐγγύτερον τοῦ γέροντος καὶ ὑψώσῃ πρὸς αὐτὸν τὰς χεῖρας, πατέρα μου, εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας καὶ ὅλων τῶν ἁγίων, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἀπέθανεν εἰς τὸν σταυρόν, εἰς τὴν ζωήν σου, εἰς τὴν μέλλουσαν σωτηρίαν σου, σὲ ἐξορκίζω, μὴ μοῦ τὸ ἐγγίσῃς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα! Οὔτε ἰδική σου οὔτε ἰδική μου εἶνε αὐτὴ ἡ σκευοθήκη. Ἀνήκει εἰς ἕνα δυστυχῆ μας συγγενῆ, ὁ ὁποῖος μοῦ τὴν ἐνεπιστεύθη, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ τὴν ἀποδώσω ἄθικτον.

— Διατί τὴν ἐκύτταζες τὸ λοιπόν, ἀφοῦ εἶνε παρακαταθήκη; Τὸ νὰ βλέπῃ κανεὶς εἶνε χειρότερον παρὰ νὰ πιάνῃ!

— Πατέρα, μὴ μοῦ τὴν χαλάσῃς! Εἶνε ἀτιμία δι' ἐμέ, ἐννοεῖς;

— Γρανδέ, κάμε ἔλεος! εἶπεν ἡ μήτηρ.

— Πατέρα! ἐφώνησε καὶ πάλιν ἡ Εὐγενία, ἀλλὰ τοσοῦτον βροντωδῶς, ὥστε ἡ Ἀννέτα ἔσπευσε ν' ἀναβῇ περίτρομος.

Ἡ Εὐγενία ἔδραξεν ἓν μαχαίριον, ὅπερ ἦτο εἰς αὐτὴν πρόχειρον.

— Αἴ, ὕστερα; εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ Γρανδέ, σεσηρὸς μειδιῶν.

— Γρανδέ, μὲ φονεύεις! εἶπεν ἡ μήτηρ.

— Πατέρα! ἐφώνησεν ἡ Εὐγενία, ὀλίγον μόνον ἂν ἐγγίσῃς αὐτὸ τὸ σκεῦος μὲ τὸ μαχαῖρί σου, θὰ τρυπηθῶ μὲ αὐτὸ ποῦ κρατῶ! Ἐξ αἰτίας σου ἡ μητέρα μου κινδυνεύει. Φόνευσε τόρα καὶ τὴν κόρην σου, νὰ τελειώνῃς.

Ὁ Γρανδὲ ἐκράτησεν ἀκίνητον τὸ μαχαίριόν του ἐπὶ τῆς σκευοθήκης, καὶ παρετήρησε διστάζων τὴν θυγατέρα του.

— Τὸ κάμνεις αὐτό, Εὐγενία; ἠρώτησε.

— Μάλιστα, τὸ κάμνει! εἶπεν ἡ μήτηρ.

— Τὸ κάμνει ὅπως τὸ λέγει, ἔκραξεν ἡ Ἀννέτα. Ἔλα, αὐθέντη, κάμε ἕνα πρᾶγμα σωστὸ μιὰ φορὰ εἰς τὴν ζωή σου!

Ὁ βυτοποιὸς ἐθεώρησεν ἐπὶ μικρὸν ἀλληλοδιαδόχως τὸ χρυσοῦν σκεῦος καὶ τὴν θυγατέρα του. Ἡ κυρία Γρανδὲ ἐλιποθύμησε.

— Κύτταξε, κύτταξε, αὐθέντη, ἐφώνησεν ἡ Ἀννέτα, ἡ κυρὰ πεθαίνει!

— Ἔλα, ἔλα πάρ 'το, κόρη μου, καὶ μὴ μαλώνωμεν δι' ἕνα κουτί! ἔκραξεν ὁ βυτοποιός, ῥίπτων τὴν κυτίδα ἐπὶ τῆς κλίνης. Σύ, Ἀννέτα, πήγαινε νὰ φωνάξῃς τὸν κύριον Βερζερέν. Ἔλα, γρηά! γρηά! εἶπε, φιλῶν τὴν χεῖρα τῆς συζύγου του, δὲν εἶνε τίποτε, νά! ἐπέρασεν, ἐφιλιώσαμεν πάλιν! Δὲν ἐφιλιώσαμεν, μικρούλα μου, αἴ; Δὲν ἔχει πλέον ψωμὶ ξερόν, θὰ τρώγῃς ὅ,τι θέλεις. Νά! τί καλά, ἀνοίγει τὰ 'μάτια της. Λοιπόν, γυναῖκα, γυναικοῦλά μου, καλή μου, .. κύτταξε, νά! φιλῶ τὴν Εὐγενίαν! Ἀγαπῶ τὸν ἐξάδελφόν της... ἂς τὸν πάρῃ, ἂν θέλῃς, .. ἂς τοῦ φυλάξῃ τὸ κουτί του, .. 'δικό του εἶνε! Σὺ μόνον νὰ μοῦ ζήσῃς, γυναῖκά μου. Ἔλα, κουνήσου, λοιπόν! Ἄκουσε, .. τὸ τραπέζι σου διὰ τὴν λιτανείαν θὰ ἦνε τὸ καλλίτερα στολισμένο ἀπ' ὅλα τὰ τραπέζια τῆς Σωμύρης.

— Θεέ μου! εἶπε δι' ἀσθενοῦς φωνῆς ἡ κυρία Γρανδέ, εἶνε δυνατὸν νὰ μεταχειρίζεσαι τοιουτοτρόπως τὴν γυναῖκά σου καὶ τὴν κόρην σου!

— Δὲν τὸ κάμνω ἄλλην φοράν, ἔκραξεν ὁ βυτοποιός. Νὰ ἰδῇς, στάσου!

Καὶ μεταβὰς εἰς τὸ γραφεῖόν του, ἐπέστρεψε φέρων δράκα λουδοβικείων, ἅτινα ἐσκόρπισεν ἐπὶ τῆς κλίνης.

— Νά, γυναῖκα! εἶπε· σὺ νὰ ἦσαι καλὰ καὶ εὐχαριστημένη, .. καὶ δὲν θὰ σοῦ λείψῃ τίποτε, οὔτ' ἐσένα οὔτε τῆς Εὐγενίας. Αὐτὰ τὰ ἑκατὸν λουδοβίκεια τῆς τὰ χαρίζω. Μὴν τὰ δώσῃς ὅμως καὶ αὐτά, κοριτσάκι μου, αἴ;

Ἡ κυρία Γρανδὲ καὶ ἡ θυγάτηρ της ἐθεώρησαν ἀλλήλας ἔκπληκτοι.

— Πάρε τα, πατέρα! εἶπεν ἡ Εὐγενία. Μᾶς φθάνει ἡ ἀγάπη σου.

— Νὰ ἕνας λόγος σωστός, ἀπήντησεν ὁ γέρων ἐγκολπούμενος τὰ χρυσᾶ του νομίσματα. Φιλιωμένοι νὰ ἤμεθα. Πᾶμε τόρα κάτω εἰς τὴν σάλαν, νὰ γευματίσωμεν! Κάθε βράδυ *Λότο* καὶ διασκέδασι! αἴ, γυναῖκα!

— Κ' ἐγὼ τὸ ἤθελα, διὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω, εἶπεν ἡ ἐπιθάνατος· ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ σηκωθῶ.

— Καϋμένη γρηά! εἶπεν ὁ βυτοποιός, νὰ

Digitized by Google

ἤξευρες πόσον σὲ ἀγαπῶ! Καὶ 'σένα, κόρη μου. Καὶ περιπτυχθεὶς κατησπάσθη τὴν Εὐγενίαν.

— Τί εὐχαρίστησις νὰ φιλῇ κανεὶς τὴν κόρην του, ὕστερον ἀπὸ μάλωμα! Χρυσό μου κοριτσάκι. Κύτταξε, γρηά, νά! ὅλοι μας τόρα εἴμεθα πλέον ἀχώριστοι. Πήγαινε, φύλαξέ το αὐτό, εἶπε πρὸς τὴν Εὐγενίαν, δεικνύων εἰς αὐτὴν τὴν σκευοθήκην. Πήγαινε, καὶ μὴ φοβῆσαι! δὲν θὰ σοῦ κάμω πλέον λόγον δι' αὐτό!

Μετὰ μικρὸν ἀφίκετο ὁ κύριος Βερζερέν, διασημότατος τῶν ἐν Σωμύρῃ ἰατρῶν. Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀρρώστου, ἐδήλωσε καθαρῶς εἰς τὸν Γρανδέ, ὅτι ἡ σύζυγός του ἦτο ἐπικινδύνως ἀσθενής, ἀλλ' ὅτι μεγάλη ἠρεμία πνεύματος, ἥσυχος βίος καὶ περιποίησις ἐνδελεχὴς ἠδύναντο νὰ παρατείνωσι τὴν ζωήν της μέχρι τοῦ τέλους τοῦ φθινοπώρου.

— Θὰ κοστίσῃ πολύ; ἠρώτησεν ὁ γέρων· χρειάζονται ἰατρικά;

— Ἰατρικὰ ὀλίγα, ἀλλὰ περιποίησις πολλή, ἀπήντησεν ὁ ἰατρός, μὴ δυνάμενος νὰ καταστείλῃ μειδίαμα.

— Τέλος πάντων, κύριε Βερζερέν, ὑπέλαβεν ὁ Γρανδέ, σεῖς εἶσθε ἀξιότιμος καὶ καθὼς πρέπει ἄνθρωπος. Ἐγὼ ἀφίνομαι ἐπάνω σας. Ἔρχεσθε νὰ βλέπετε τὴν γυναῖκά μου ὅσαις φοραῖς νομίζετε ἀναγκαῖον. Σώσατέ μου την, τὴν καλήν μου γυναικοῦλα! Τὴν ἀγαπῶ πολύ, νὰ 'ξεύρετε, χωρὶς νὰ μοῦ φαίνεται, διότι ἐμένα, βλέπετε, ὅλα γίνονται μέσα μου, καὶ μοῦ σχίζουν τὴν καρδιά. Ἔχω λύπαις, ἰατρέ, πολλαῖς λύπαις... ἀφ' ὅπου ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου, διὰ τὸν ὁποῖον ἐξοδεύω τόρα εἰς τὸ Παρίσι τὰ μαλοκέφαλά μου, χωρὶς νὰ βλέπω τέλος. Εἰς τὸ καλόν, ἰατρέ,..προσκυνῶ! Ἂν ἦνε δυνατὸν νὰ σωθῇ ἡ γυναῖκά μου, σώσατέ την, καὶ δὲν μὲ πειράζει νὰ ἐξοδεύσω καὶ ἑκατὸν καὶ διακόσια φράγκα.

[Ἕπεται συνέχεια].

Κατὰ τὰ ἐν Πρωσσίᾳ βασιλικὰ ἔθιμα ὁ υἱὸς τοῦ πρίγκιπος Φρειδερίκου Καρόλου Λεοπόλδος μανθάνει τὴν σιδηρουργικήν, διδάσκαλον ἔχων ἕνα τῶν ἰδίων ὑπηρετῶν, ὅστις ἄλλοτε εἶχεν ἀσκήσῃ τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο. Ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων ὁ κοιτὼν τοῦ ὑπηρέτου ἀντὶ 600 μαρκῶν μετεποιήθη εἰς χαλκεῖον, ἐν ᾧ τρεῖς καὶ τέσσαρας ὥρας τῆς ἡμέρας ἐργάζεται ὁ νεαρὸς πρίγκιψ, φορῶν ἁπλοῦ χαλκέως στολήν, «σπόγγῳ δ' ἀμφὶ πρόσωπα καὶ ἄμφω χεῖρε ἀπομοργγύς», ὁσάκις ἔρχωνται εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἡ μήτηρ καὶ οἱ συγγενεῖς του. Ἡ διδασκαλία θὰ παραταθῇ ἀδιαλείπτως μέχρις ὀκτωβρίου.

Ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας κ. Charles de Moüy ἐξέδωκε πρὸ τριετίας περίπου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Lettres du Bosphore» γραφικωτάτην περιγραφὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τινων ἄλλων πόλεων τῆς Ἀνατολῆς. Ἐν τῷ τελευταίῳ κεφαλαίῳ τοῦ συγγράμματος τούτου ἐκτίθησι διὰ γλώσσης ἀνθηρᾶς καὶ ποιητικωτάτης τὰς περὶ Ἀθηνῶν ἐντυπώσεις αὐτοῦ, αἵτινές εἰσιν ἀπαύγασμα φλογεροῦ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ καθόλου πνεύματος. Ἐκπληροῦντες ὑπόσχεσιν, ἣν ἐποιήσαμεν ἄλλοτε πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας, δημοσιεύομεν ἐνταῦθα μετάφρασιν τοῦ κεφαλαίου τούτου, πεποιθότες ὅτι παρέχομεν αὐτοῖς ἀνάγνωσμα εὐάρεστον καὶ τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρον.

Σ. τ. Δ.

ΑΘΗΝΑΙ

[Ὑπὸ Καρόλου δὲ Μουΐ].

Α'.

Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἀνελθὼν εἰς τὸ κατάστρωμα τοῦ ἀτμοπλοίου, οὗ ἐπέβαινον ἀναχωρήσας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, εἶδον ἐνώπιον ἐμοῦ ἐκτεινόμενον, ἐν ἀνεφέλῳ πρωΐᾳ τὸν ὁρίζοντα τοῦ Αἰγαίου. Ὄπισθεν ἡμῶν ἡ τῆς Λέσβου διαγραφή, ἀόριστος καὶ συγκεχυμένη, ἕνεκα τῆς ἑωθινῆς ἀχλύος· ἀριστερόθεν δ' ἐξετείνοντο τὰ ὄρη τῆς Χίου, ὧν ἡ πριονοειδὴς σειρά, χρῶμα ἔχουσα ὑπόφαιον, ἐφαίνετο ὡσεὶ ἀποτυπουμένη ἐπὶ τοῦ κυανοῦ αἰθέρος· τὸ δὲ στρογγύλον τῶν Ψαρῶν σχῆμα, τῶν κεχωρισμένων τῆς Χίου διὰ στενοῦ αὐλῶνος, διεκρίνετο καθαρῶς ἐν τῇ φωτεινῇ ἀτμοσφαίρᾳ. Δεξιόθεν δ' ἡ θάλασσα ἀκίνητος, ὑποφρίσσουσα εἰς τὴν πνοὴν τῆς ἑωθινῆς αὔρας, ἐξετείνετο εἰς τὸ ἀπέραντον διάστημα, ὡς λευκαὶ δ' ἐπ' αὐτῆς κηλῖδες ἐνάλια πτηνὰ ἐλικνίζοντο κοῦφα ἐπὶ τῶν γαληνίων ὑδάτων. Ἡδεῖά τις ἁρμονία, αἴγλη ἄπλετος, συνεῖχον τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν.

Ἐφ' ὅσον προεχωροῦμεν, ἀποθαυμάζοντες τὴν λαμπρότητα τῶν περὶ ἡμᾶς, νέαι νῆσοι ἐφαίνονται ὡς ἀναδυόμεναι ἐκ τῆς θαλάσσης. Διεκρίνομεν ἔτι τὴν Χίον καὶ τὰ Ψαρά, ὅτε εἴδομεν διαγραφομένους ἔμπροσθεν ἡμῶν τοὺς κυματισμοὺς τῆς Ἄνδρου καὶ τῆς Τήνου, τοὺς βραχώδεις ὄγκους αὐτῶν, ὧν αἱ εὐρεῖαι διαπτυχαὶ ἐφαίνοντο ὡς κατάσκια σπήλαια. Ἀπωτέρω δέ, πρὸς τὰ δεξιά, ὑπεφαίνοντο αἱ ἔσχαται τῆς Εὐβοίας ἄκραι, βουνοὶ ἄγριοι, ἀπόξυροι πέτραι, ἀλλαχοῦ μὲν χλοάζουσαι, ἀλλαχοῦ δ' ἰώδεις τὸ χρῶμα. Ὁ ὁρίζων σύμπας ἐβαπτίζετο τρόπον τινὰ εἰς νεφέλην ἀτμῶν, ἧς ἡ ὀπαλλιώδης χροιὰ συνεμίγνυτο μαλακῶς τῷ κυανῷ χρώματι τοῦ κύματος καὶ τοῦ αἰθέρος. Ἡ Ἄνδρος καὶ ἡ Τῆνος πρὸ ἡμῶν ἐκώλυον δίκην παραπετάσματος τὴν ἄποψιν· καθ' ὅσον δ' ἐπλησιάζομεν, παραδοξοτέρα ἐφαίνετο ἡ θέα τῶν μακρῶν ἐκείνων καὶ καταξήρων βράχων·

Digitized by Google

τὸ ἔδαφος τῶν νήσων εἶναι ἐσχηματισμένον ἐκ τοῦ καλλίστου μαρμάρου, ὅπερ ἀποκαλοῦμεν ἀρχαϊκὸν πράσινον· θάμνοι φύονται ἐν ταῖς διαρρωγαῖς τῶν λίθων, οἱ δὲ φαλακροὶ λόφοι ὁμοιάζουσι μὲ τὰ μαγευμένα ἐκεῖνα ὄρη, ἅτινα κατὰ τὰς διηγήσεις τῶν παλαιῶν ποιημάτων, ἀναδυόμενα ἐκ τῶν κυμάτων ἔφρασσον τὸν δρόμον τῶν ναυσιπόρων. Ὁ διαπλέων τὰς μυθολογικὰς ταύτας θαλάσσας, ὅπου οὐδὲν θαυμάσιον ἰσχύει νὰ καταπλήξῃ τὴν διάνοιαν, ἐμπεφορημένην τῆς ἀναμνήσεως τῶν ἑλληνικῶν θεῶν, καὶ ὅπου προσμένει τις νὰ ἴδῃ διασχίζον τὰ κύματα τὸ ἅρμα τῆς Ἀμφιτρίτης, φαντάζεται ὅτι νύμφαι, ἢ σειρῆνες, ἢ φυσίγναθοι τρίτωνες, σαλπίζοντες διὰ ῥοδίνης θαλασσίας σάλπιγγος καὶ κυλινδοῦντες τοὺς ἅλμῃ περιρρεομένους κορμοὺς αὐτῶν εἰς τὰ ἡλιοθαλπῆ κύματα, ὅτι τοιαῦτα ὄντα ἐνδιαιτῶνται εἰς τὰ μυστηριώδη σπήλαια τῶν ἀφροστεφῶν νήσων καὶ θὰ ὁδηγήσωσιν ἀσφαλῶς τὸ σκάφος διὰ τῶν χωριζουσῶν αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων πόρων. Μετὰ μικρὸν δ' εἰσέρχεται τὸ πλοῖον εἰς στενὸν σκοπελοβριθῆ αὐλῶνα, καὶ πλέει διὰ μέσου ἀπορρώγων ὑπὸ ῥοδοδένδρων καὶ κάκτων καὶ ἀγριοδαφνῶν κοσμουμένων βράχων, εἰς ὧν τὰς μεμελανισμένας ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ τοῦ ἡλίου κορυφὰς μόνα τὰ θαλάσσια ὄρνεα ἐπιφοιτῶσιν. Ὄπισθεν ὅμως τῶν βράχων τούτων ὑποφαίνονται ἐνιαχοῦ εὔφοροι κοιλάδες· πολίχναι καὶ χωρία εἰσὶν ἐκτισμένα ἐν ταῖς ἐπιπτυχαῖς τῶν ὀρέων, καὶ ἐν ταῖς πρὸς τὴν θάλασσαν φερούσαις διόδοις. Εἶτα δ' ἀνοίγεται αὖθις ἐνώπιον ἡμῶν ἡ εὐρεῖα τοῦ πελάγους ἔκτασις· εὑρισκόμεθα ἐν τῷ κέντρῳ τῶν Κυκλάδων, ὡς ἐν ἀπεράντῳ λίμνῃ, ἐν ᾗ πολλαχοῦ φαίνονται αἱ νῆσοι, εἰς ἃς ἐπλανήθησαν αἱ θεότητες τῶν μύθων, εἰς ὧν τὰς ἀκτὰς προσήραξε τὸ πάλαι ἡ φέρουσα τὸν Ὀδυσσέα ναῦς, ὧν τὰς ἀκρωρείας ἐθεώρησαν ὁ Ὀρφεὺς καὶ ὁ Ἡσίοδος, καὶ ἃς πρὸ δισχιλίων ἐτῶν ἔβλεπον οἱ Ἕλληνες ναυβάται, ἀπαραλλάκτως ὡς ἡμεῖς, καταυγαζομένας ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἀντανακλάσεως τῶν κυμάτων.

Ἐπικρατεῖ ἔθος σήμερον νὰ καταγελᾶταί πως ὁ ἐνθουσιασμός, καὶ οὐδαμῶς θά μοι ἦτο εὐάρεστον νὰ παραστήσω μείζονα τοῦ πρέποντος τὴν καταλαμβάνουσαν τὸν νοῦν συγκίνησιν παρὰ τὰς ἀκτὰς ταύτας· ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ θὰ στερῆται ἐξ ἅπαντος τοῦ αἰσθήματος τοῦ καλοῦ καὶ παντελῶς θ' ἀγνοῇ τοὺς ἑλληνικοὺς μύθους, ὁ δυνάμενος νὰ διέλθῃ ἀπαθὴς τὴν θάλασσαν, ἔνθα πᾶν ὄνομα ὑπομιμνήσκει καὶ ἕνα παλαιὸν μῦθον. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲ ταπεινῶς ὁμολογῶ, ὅτι ἐσαγηνεύθην. Ἐν ποικίλαις ἀποχρώσεσι διακρίνονται κατ' ἄνισα διαστήματα ἐδῶ μὲν τὰ μακρὰ κολπώματα τῆς Μυκόνου, ἐκεῖ οἱ δύο λόφοι τῆς Δήλου, ἡ ὀξεῖα κορυφὴ τῆς Νάξου καὶ ἀπωτέρω ἀορίστως τὸ σχῆμα τῆς Πάρου. Ἐπὶ ματαίῳ δὲ προσπαθεῖς νὰ διασκεδάσῃς τὰς μυθικὰς ἀναμνήσεις· ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις ἐπιφαίνονταί σοι ἐν νῷ, ἅμα ἴδῃς τὴν ἱερὰν αὐτοῖς νῆσον· καὶ ἄκων δὲ πρὸ τῆς Νάξου ἀναπολεῖς τὴν Ἀριάδνην ἀπέλπιδα, ὀδυρομένην ἐν τῇ ἐρήμῳ χώρᾳ καὶ παρακολουθοῦσαν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ ἱστίον τῆς φερούσης τὸν Θησέα νηός· μετὰ σεβασμοῦ δὲ χαιρετίζεις τὴν λευκὴν Πάρον, εἰς τῆς ὁποίας τὰ ἄψυχα μάρμαρα ἐνεφύσησαν ζωὴν οἱ Ἕλληνες γλύπται. Ἡ ὀλυμπιακὴ ὀπτασία σελαγεῖ πάντοτε ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς ἐγεννήθη καὶ ἐν οἷς ἐξῆρε τὴν διάνοιαν τῶν καλλιτεχνῶν καὶ τῶν ποιητῶν· ἡ χάρις αὐτῆς ἀνεπτύχθη ἐν τῇ γαλήνῃ ταύτῃ, ἐν τῇ μοναξίᾳ ταύτῃ, ἔνθα οὐδὲν ἀποσπᾷ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς θεωρίας· τοιοῦτος οὐρανός, τοιαύτη θάλασσα περιέβαλλον ὡς χρυσοφαὴς ἐνδυμασία τὰ πλάσματα τῆς φαντασίας. Καὶ μετὰ παρέλευσιν χιλιετηρίδων ἐπανευρίσκονται ἀκόμη οἱ μῦθοι ἐκεῖνοι ζωνταvοὶ πάντοτε, αἱ θεότητες ἀείποτε περικαλλεῖς, καὶ τὰ θεσπέσια φάσματα ὑποτονθορύζουσι τῷ ναυσιπόρῳ τὰ ᾄσματα τῶν σειρήνων τῆς Ἰωνίας.

Πρὸ ἡμῶν ἐγείρεται ἄλλη νῆσος, εἰς ἣν θὰ προσορμισθῇ μετ' ὀλίγον τὸ ἀτμόπλοιον· εἶναι ἡ Σύρα, ἡ πατρὶς τοῦ γηραιοῦ Εὐμαίου, τοῦ συβώτου τοῦ Ὀδυσσέως. Αὐτὸς οὗτος διηγεῖται ἐν Ὀδυσσείᾳ, πῶς παῖδα ὄντα ἥρπασαν ἐκ Σύρας φοίνικες καὶ ἐπώλησαν ὡς δοῦλον τῷ βασιλεῖ τῆς Ἰθάκης Λαέρτῃ. Ἀπὸ τῶν χρόνων ἐκείνων ἡ Σύρα, κειμένη ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Αἰγαίου, ἐν θέσει ἐπικαιροτάτῃ τοῖς ναυτιλλομένοις, ἦν ἄξιος λόγου ἐμπορικὸς καὶ ναυτικὸς σταθμός· καὶ τὸ πλεονέκτημα τοῦτο διετήρησε μέχρι τοῦδε· τὰ σκάφη πολλῶν μεγάλων εταιριῶν παραμένουσιν ἐπὶ ὥρας ἐν αὐτῇ, πολυάριθμα δὲ πλοῖα ὁρμοῦσιν ἐν τῷ λιμένι. Τοῖς ἐξ Ἀνατολῶν προερχομένοις, παραπλέουσι δὲ τὴν παραλίαν αὐτῆς, φαίνεται αὐχμηρὰ καὶ ἔρημος, ἀλλ' αἴφνης μετὰ τὴν καμπὴν βράχου τινὸς παρουσιάζεται ἐν εὐρείᾳ συγκλινίᾳ ὁλόκληρος πόλις πάλλευκος, ἀμφιθεατροειδῶς ἐκτισμένη. Ἀνεμόμυλοι, νεόδμητοι οἰκίαι μὲ πράσινα παράθυρα, ὀξέα κωδωνοστάσια, ἄνδηρα ὑψηλὰ προσπίπτουσι φαιδρὰ εἰς τὰ βλέμματα τοῦ ταξειδιώτου. Εἶναι αὐτὴ ἡ Ἑρμούπολις, ἧς αἱ ὁδοὶ κατέρχονται ὡς καταρράκται ὑψηλόθεν ἀπὸ τῶν δύο λόφων μέχρι τῆς ἀκτῆς. Διὰ λέμβου ἀποβαίνομεν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ παρατηροῦμεν, ὅτι καίπερ εὑρισκόμενοι ἀκόμη ἐν τῇ Ἀνατολῇ, προσεγγίζομεν ὅμως τῇ Εὐρώπῃ. Ὁ πολιτισμὸς τῆς νέας Ἑλλάδος παρέχει εὐάρεστον καὶ φιλόξενον ὄψιν εἰς τὴν μικρὰν ταύτην πόλιν τοῦ Αἰγαίου. Οἱ κάτοικοι δὲν φέρουσι τὸ ἐθνικὸν ἔνδυμα καὶ αἱ οἰκίαι εἰσὶν ὅ-

Digitized by Google

μοιαι ταῖς ἡμετέραις· ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου βλέπεις πολλαχοῦ δενδροστοιχίας φοινίκων καὶ ἀλοῶν, ὡς παρ' ἡμῖν φιλλυρῶν καὶ καστανεῶν. Ἐν μεγάλῃ πλακοστρώτῳ πλατείᾳ αἱ Ἑλληνίδες, μιμούμεναι μετά τινος ἀπειρίας τοὺς ἡμετέρους συρμούς, ἐξέρχονται μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου εἰς περίπατον. Ἀλλὰ μετὰ πόθου ἀναπολεῖς κἄπως τὰς περιρρεούσας κολπώδεις ἐσθῆτας, τοὺς περὶ τὴν κεφαλὴν κόσμους, καὶ τὴν λεπτὴν κομψότητα τῶν ἰάδων παρθένων· ἴσως ἐν τοῖς παλαιτάτοις ἐκείνοις χρόνοις, κατὰ τὰς αὐτὰς ὥρας, ἐν τῇ ἰδίᾳ πλατείᾳ συνηθροίζοντο οἱ κάτοικοι τῆς Σύρας πρὸ ναοῦ, ὅπως ἀκούσωσι τὰ φλυαρήματα σοφιστοῦ, ὅπως ἰοστεφεῖς ἢ κισσοστεφεῖς μεταβῶσιν εἰς συμπόσια, ἢ ὅπως θαυμάσωσι τὴν ᾠδὴν πλανήτων ῥαψῳδῶν, ψαλλόντων τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁμολογητέον ὅτι τὸ παρὸν δὲν παρουσιάζεται ἀντάξιον τοῦ παρελθόντος ἐν τῇ θελκτικῇ ταύτῃ χώρᾳ, ὅπου τὸ πάλαι οἱ κάτοικοι κατώρθωσαν νὰ συνδυάσωσιν ἁρμονικῶς ἀκριβέστατα τὰ ἐξωτερικὰ σχήματα τῶν ἀντικειμένων, τῶν μνημείων, τῆς στολῆς, τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἠθῶν. Αἱ φορεσίαι καὶ τὰ ἔθιμα ἡμῶν δυσαρμοστοῦσι ταῖς γραμμαῖς τοῦ ὁρίζοντος, τῇ αἰθρίᾳ τῆς ἀτμοσφαίρας, τῇ καθόλου ὄψει τῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ διαγελώσης φύσεως.

Ἀναρριχώμεθα εἰς ἀγυιὰς στενάς, ὧν ἑκατέρωθεν ἐγείρονται κομψαὶ οἰκίαι, σιδηροῦς ἔχουσαι ἐξώστας, ὁπόθεν φιλοπερίεργοι νεάνιδες θεῶνται τοὺς ξένους· πανταχόθεν ἀπὸ τῶν ὑψωμάτων ἐκείνων, διὰ μέσου τῶν κιγκλίδων τῶν κήπων, ἐν ταῖς γωνίαις τῶν τοίχων, ὑπάρχουσι διαφάσεις πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ πρὸς τὴν πόλιν· τὰ ὑπερῷα τῶν οἰκιῶν ὑπέρκεινται ἀλλήλων, ὥσπερ σειρὰ ὀρόφων. Ἀπὸ δὲ τῆς ἄκρας τοῦ λόφου ἐκτείνεται πανόραμα ἀπέραντον, τὸ ἀπαυγάζον πέλαγος, τμῆμα μέγα κυάνου, ἐφ' οὗ ὑποτρέμουσιν αἱ ἀκτῖνες τοῦ οὐρανοῦ, καὶ φαίνονται λευκὰ ἱστία ποικίλλοντα τὴν ἔκτασιν τοῦ γλαυκοῦ κύματος, καὶ ἐνιαχοῦ ἀπώτερον ὁ καπνὸς τῶν εἰς Κρήτην ἢ εἰς λιμένας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πλεόντων ἀτμοπλοίων. Ἡ ἄποψις εἶναι φαιδρὰ καὶ φαεινή. Βαθμηδὸν ἡ νὺξ ἐκτείνει τὰς πτέρυγας αὐτῆς ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ ὁ λόφος ταχέως ἐπισκιάζεται· τὰ παράθυρα φωτίζονται, καὶ ὅτε ἐπιστρέψαντες εἰς τὸ ἀτμόπλοιον ἐθεώμεθα ἐκεῖθεν τὴν πόλιν, ἐφαίνετο ἡμῖν ὡσεὶ ἐτέλει λυχνοκαΐαν, τὰ δὲ φῶτα ὡμοίαζον μὲ πληθὺν ἀστέρων ἐσπαρμένων ἐπὶ μέλανος καταπετάσματος.

[Ἕπεται συνέχεια].

Ν. Γ. Πολίτης.

Ἡ τύχη ὁμοιάζει τὴν ὕαλον: εἶνε λαμπρὰ ἅμα καὶ εὔθραυστος ὡς ἐκείνη.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥ ΤΥΦΛΟΥ

Ἐν Κροατίᾳ καὶ ἐν Συρμίᾳ πᾶς ἐκ γενετῆς τυφλὸς εἶνε καὶ *γουσλὰρ* τουτέστι ῥαψῳδός.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ τοῦ γουσλὰρ ἐπιτήδευμα συνίσταται σήμερον οὐ μόνον εἰς τὸ ἀπαγγέλλειν παλαιὰ ἡρωϊκὰ ποιήματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ποιεῖν ᾄσματα νέα, μάλιστα δὲ ᾄσματα ἀναλόγως τῶν ἑκάστοτε περιστάσεων, λίαν ἐνωρὶς φροντίζουσι νὰ ἀναπτύσσωσι τὸ ποιητικὸν αἴσθημα τοῦ νεαροῦ τυφλοῦ. Ὅταν λοιπὸν ἔλθῃ εἰς ἡλικίαν δέκα ἐτῶν τῷ ἀγοράζουσι *γοῦσλαν*, ὅ ἐστι λύραν, καὶ ἄγοντες αὐτὸν εἰς πλησίον δάσος τὸν καταλείπουσι μέχρι τῆς ἑσπέρας παρὰ τὴν ῥίζαν πίτυος καθήμενον ἐπὶ τῆς χλόης. Ἐκεῖ δὲ διημερεῦον τὸ παιδίον ἀκροᾶται τοῦ μελαγχολικοῦ τῶν ἀνέμων ἐν τοῖς κλάδοις ψιθυρίσματος, τῶν ἀορίστων θορύβων τῶν διασχιζόντων τὰ ἐνδότατα τῶν δασῶν, τοῦ ᾄσματος τῶν πτηνῶν, τοῦ θροῦ τῶν τε φύλλων καὶ τῶν ἐντόμων· ἔπειτα δὲ αἴφνης ἐμπλησθὲν τῆς μεγάλης ποιήσεως τῆς φύσεως, πειρᾶται νὰ ἐπαναλάβῃ διὰ τῆς γοῦσλας πάντας τοὺς ἁρμονικοὺς ἐκείνους ἤχους, τοὺς μεστοὺς μυστηρίου καὶ ποιήσεως.

Καὶ τέλος, ὅταν διὰ τοῦ τόξου γινώσκῃ νὰ παράγῃ μελῳδίας κινούσας τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν, ἄγουσι τὸν νεαρὸν μουσικὸν παρὰ τὴν εἴσοδον κώμης τινὸς ἢ πόλεως καὶ τὸν καθίζουσι παρά τινι δοκίμῳ γουσλάρ, παρ' οὗ καὶ μανθάνει λεληθότως, ἐκ τῆς συχνῆς ἀκροάσεως καὶ ἐπαναλήψεως, τὰ παλαιὰ ἡρωϊκὰ ᾄσματα. Καὶ ἐὰν ἔχῃ καλὴν τὴν μνήμην, μετὰ ἓν ἔτος εἶνε κατηρτισμένος τέλειος καὶ αὐτὸς γουσλάρ. Πορίζεται δὲ τοῦ λοιποῦ τὰ πρὸς τὸ ζῆν μεταβαίνων ἀπὸ πανηγύρεως εἰς πανήγυριν καὶ ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, ᾄδων ἔνδοξον ἱστορίαν τῆς πατρίδος, τὰς πολεμικὰς τῶν προγόνων ἀνδραγαθίας, τὰς ἡρωϊκὰς μάχας ἐναντίον τοῦ κληρονομικοῦ ἐχθροῦ, τὰ ᾄσματα τῶν πεδιάδων καὶ τὰ τῶν ὀρέων, τὰ τοῦ γεωπόνου καὶ τὰ τοῦ ληστοῦ· θὰ αὐτοσχεδιάζῃ δὲ καὶ ἴδια ᾄσματα γαμήλια καὶ τῆς βαπτίσεως, σατυρικὰ ᾄσματα, δι' ὧν θὰ πλουτισθῶσιν αἱ ποιητικαὶ συλλογαὶ τῶν νεανίδων τοῦ χωρίου.

Τῶν ῥαψῳδῶν τούτων περιβόητος ἐγένετο Μίρκος, ὁ ἐπιλεγόμενος ὁ ἀνεψιὸς τοῦ ἀπηγχονισμένου. Διότι ὁ θεῖός του ἀπέθανεν ἐπὶ τῆς ἀγχόνης καταδικασθεὶς ὡς δολοφόνος.

Ἀλλὰ πῶς; θὰ μ' εἴπητε, πῶς γίνεται τυφλὸς καὶ δολοφόνος;

Ἀκούσατε. Εἶνε δὲ ἡ ἱστορία του δραματικωτάτη.

Ὁ Μίρκος ἐγεννήθη ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Βοσνίας παρὰ τὴν μικρὰν πόλιν Νόβι, καὶ ἀποθανόντος τοῦ πατρός του ἔμεινεν ὀρφανὸς δεκαὲξ ἐτῶν. Ὁ θεῖός του τυφλὸς καὶ κατὰ φυ-

σικὸν λόγον γουσλάρ, τὸν ἐκάλεσε παρ' ἑαυτῷ καὶ τὸν ἐδίδαξε νὰ κρούῃ τὴν λύραν. Ἕνεκα δὲ τοῦ τραγικοῦ τέλους τοῦ γέροντος τούτου ἐπωνομάσθη ὁ Μίρκος, ὡς εἶπον, «ἀνεψιὸς τοῦ ἀπηγχονισμένου» καὶ κατέστη δημοτικώτατος.

Πρὸ ἑξήκοντα ἐτῶν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, μία *σβάντσικα* εἶχε τὴν ἀξίαν πέντε ἢ ἓξ φλωρίων σημερινῶν, καὶ τοῦτο διότι οὔτε σιδηρόδρομοι ὑπῆρχον τότε οὔτε ἀτμόπλοια, οὔτε Γερμανοὶ ξενοδόχοι, οὔτε θέατρον, οὔτε κατάστημα φωταερίου. Μόλις ὑπῆρχόν τινες ὁδοί. Κατὰ τὰ Στρατιωτικὰ δὲ λεγόμενα Σύνορα, ἔνθα ἡ γῆ εἶνε ὀλίγον εὔφορος, τοσοῦτον σπάνιον ἦτο τὸ χρῆμα, ὥστε κάλλιστα ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ, ὡς ἐν τῷ μελοδράματι *Ροβέρτῳ τῷ διαβόλῳ*, αὐτόχρημα χίμαιρα. Καὶ σήμερον δὲ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ Σάβη αἱ συναλλαγαὶ γίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δι' ἀνταλλαγῆς· ἡ χωρικὴ δῆλον ὅτι ἀγοράζουσα μαντήλιον, δίδει εἰς τὸν ἔμπορον κάνιστρον ὀπωρῶν ἢ δωδεκάδας τινὰς ᾠῶν. Τὴν ἐποχὴν λοιπὸν περὶ ἧς λαλῶ, καὶ ἓν νόμισμα ἦτο θησαυρὸς ὁλόκληρος.

Διὰ μίαν λοιπὸν *σβάντσικα* ὁ θεῖος τοῦ Μίρκου ἔγεινε δολοφόνος καὶ ἀπηγχονίσθη.

Καὶ ὅμως δὲν ἦτο κακὸς ἄνθρωπος, ὁ τάλας! Πολλοὺς χειμῶνας διῆλθεν οὐδὲν ἄλλο φόρεμα ἔχων ἢ ῥακῶδες ἐπανωφόριον. Ἀλλ' οἴμοι! τὰ ῥάκη διεσπῶντο καὶ διενοεῖτο ἤδη ὁ γέρων πῶς νὰ οἰκονομήσῃ ἄλλο ἐπανωφόριον διὰ τὸν προσεχῆ χειμῶνα, ἄλλως ὤφειλε νὰ ἐγκαρτερήσῃ καὶ νὰ ἀποθάνῃ ὑπὸ τοῦ ψύχους.

Τότε δὲ ὁ γηραιὸς ῥαψῳδὸς ἐτόλμησε νὰ διανοηθῇ παράλογόν τι πρᾶγμα, νὰ γείνῃ καὶ αὐτὸς ἅπαξ κἂν ἐν τῷ βίῳ του κάτοχος μιᾶς σβάντσικας, νὰ ἀγοράσῃ ἓν ἐπανωφόριον.

Ἅμα κερδαίνων ὀλίγα τινὰ λεπτά, τὰ ἐδαπάνα συνήθως εἰς ἐπισκευὴν τῶν ἐνδυμάτων καὶ τοῦ κατεσχισμένου ὑπό τε τῆς βροχῆς καὶ τῶν ἀνέμων πίλου του. Σπανίως δὲ ἀπελάμβανε τὴν ἡδονὴν τοῦ νὰ ἀκούῃ ἐν τῷ θυλακίῳ του συνηχοῦντα δύο ἢ τρία χάλκινα κέρματα, διότι οἱ χωρικοὶ τὸν ἀντήμειβον δίδοντες αὐτῷ οἱ μὲν δράκα σίτου ἢ ἀραβοσίτου, οἱ δὲ τεμάχιον ἄρτου, ἐνίοτε δέ τινες οἱ καὶ γενναιότατοι, ὀλίγον τι ἄλειμμα.

Τὸ ἄλειμμα δύναται νὰ πωληθῇ· διενοήθη λοιπὸν ὁ γηραιὸς νὰ συνάγῃ τὰ τεμάχια τοῦ ἀλείμματος καὶ ἡμέραν τινὰ νὰ πορευθῇ εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ τὰ πωλήσῃ ἀντὶ μιᾶς σβάντσικας. «Τί τὸ ὄφελος, εἶπε, νάχω μέσ' 'ς τὸ στομάχι μου 'λίγο λαρδὶ καὶ νὰ ψοφήσω τὸν χειμῶνα ἀπ' τὸ κρύο».

Τὸ φθινόπωρον λοιπόν, ὁ θεῖος τοῦ Μίρκου, ἔχων ἤδη συνηγμένα ἱκανὰ τεμάχια ἀλείμματος, παρεκάλεσε κορασίδα τινὰ χωρικὴν νά τον ὁδηγήσῃ εἰς τὴν πλησίον πόλιν.

Ὁ γηραιὸς γουσλὰρ εἶχε χαρὰν μεγάλην καὶ προησθάνετο τὴν ἡδονήν, μεθ' ἧς θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὸ χωρίον συνθλίβων ἐν τῷ κοίλῳ τῆς χειρὸς τὴν ποθητήν του σβάντσικαν, ἣν ἐφαντάζετο μεγάλην καὶ στίλβουσαν. Καί τοι δὲ οἱ ἥρωες τῶν ᾀσμάτων ἃ ἔψαλλεν ἐκυλίοντο ἐν τῷ χρυσῷ, καὶ τὰ τάλληρα τὰ *ἐσκορποῦσαν μὲ τὰς φοῦχτας*, αὐτὸς ὅμως ἠρκεῖτο εἰς τὴν σβάντσικαν, καὶ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ποσὸν ἦτο τὸ ἄκρον ὅριον τῆς φιλοχρηματίας του. Ἠσθάνετο δὲ ἀπὸ τοῦδε ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸν καινουργῆ δαλματικὸν μανδύαν θερμαίνοντα τὴν ῥάχιν του καὶ ὑπὸ τὸν πυκνόν του πώγωνα ὑπεμειδία, περιφρονῶν τὰς βροχὰς καὶ τὰς χιόνας τοῦ χειμῶνος. Διὸ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἠρώτα τὴν κορασίδα :

— Κοντεύομεν ;

Ἐφαίνετο ἤδη τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας ὅτε συνήντησεν καθ' ὁδὸν νέον τινά, ὅστις τοὺς ἠρώτησε·

— Καὶ ποῦ πηγαίνετε τόσον βιαστικά ;

— Πηγαίνω νὰ πουλήσω κάμποσο λαρδὶ ποὺ ἔχω μαζεμένο», ἀπεκρίθη ὁ τυφλὸς δεικνύων τὸν ἐξωγκωμένον καὶ διὰ λεπτῶν σχοινίων περιεσφιγμένον *τορβᾶν* του.

Ἐκράτει δὲ καὶ ἡ κορασὶς κάνιστρον μεστὸν τεμαχίων ἀλείμματος.

— Καὶ πόσο τὸ πουλεῖς τὸ λαρδί σου ; ἠρώτησεν ὁ νέος.

— Μία σβάντσικα ! ἀπεκρίθη ὁ γέρων καὶ ἡ φωνή του ἔτρεμεν ὑπὸ τῆς συγκινήσεως.

— Πολλὰ γυρεύεις ! . . Νὰ ἰδῶ τὸ σακκούλι σου.

Ὁ γέρων λύει τὸ σακκίδιον.

— Δὲν θὰ τὴν εὕρῃς τὴν τιμὴ ποὺ γυρεύεις, εἶπεν ὁ νέος λαμβάνων τὸ κάνιστρον ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς κορασίδος καὶ κρίνων διὰ τῆς χειρός του τὸ βάρος.

— Ἔτσι αἴ ! εἶπεν ὁ γέρων ἀποθαρρυνόμενος. Μὰ νὰ σοῦ 'πῶ, 'ξέρεις εἶνε καὶ πέντε ὀκάδες πρᾶγμα ; Δὲν εἶνε ἀκριβὰ μιὰν σβάντσικα !

— Ναί, ἂν ἦταν καλό, ἀμ' αὐτὸ εἶνε μαζώματα. Ὡς τόσο, ἂν δὲν βιάζεσαι πολὺ γιὰ τὴν πληρωμή . . .

— Ἤθελα νὰ ἀγοράσω ἕνα ἐπανωφόρι . . .

— Ἂν 'μπορεῖς λοιπὸν νά με προσμένῃς δύο μῆνες . . . , ποὺ θὰ στύψωμε τὰ δαμάσκηνα, νὰ πουλήσωμε τὴ *σλιβοβίτζα* καί σε πλερώνω.

— Μιὰ σβάντσικα θά μου δώσῃς ! ἀνεφώνησεν ὁ γουσλὰρ καὶ ἡ ὄψις του ἐξήστραψεν ὑπὸ χαρᾶς.

— Ναί, μία σβάντσικα θά σου δώσω.

— Πάρ' το τὸ λαρδί μου.

Καὶ ὁ μὲν νέος ἀγοραστὴς ἐπανῆλθεν οἴκαδε εὐδαίμων ἐπὶ τῇ ἀγορᾷ του, ὁ δὲ γηραιὸς πωλητὴς εὐδαιμονέστερος ἐπανῆλθεν εἰς τὸ χωρίον του.

Ἦλθεν ὁ Νοέμβριος καὶ τὸ πρῶτον ψῦχος.

Digitized by Google

Ὁ δὲ θεῖος τοῦ Μίρκου εἶπε καί τον ὡδήγησαν πρὸς τὸν ὀφειλέτην του, εἰς ὃν ὑπέμνησε τὴν ὑπόσχεσίν του.

— Ἄχ! μὴ 'ρωτᾷς γεροπαππού, καὶ ποῦ νά σού τα λέω! Τὰ δαμάσκηνα ἐχάλασαν ἐφέτος, καὶ ἡ σλιβοβίτζα δὲν ἔγεινε τῆς προκοπῆς, καί νά μας κλαῖς! Δὲν πουλιέται καὶ θά την πιοῦμ' ἐμεῖς. Ἔχε λοιπὸν ὑπομονὴ ὡς τὸν ἄλλο χειμῶνα καὶ δίχως ἄλλο θά σε πληρώσω.

— Θὰ κρυόνω, βρὲ παιδί μου, μὰ τί νὰ κάμω, θά σε προσμένω, εἶπεν ὁ τυφλὸς καὶ ἀπῆλθε. Ὅλον δὲ τὸν χειμῶνα *ἐτουρτούριζεν* ὑπὸ τὰ ῥάκη του.

Ἐπανῆλθεν ὁ Νοέμβριος καὶ ἡ χιών, καὶ ὁ γουσλὰρ προσέρχεται καὶ αὖθις πρὸς τὸν ὀφειλέτην του.

— Εἶχα 'λίγο γέννημα, εἶπεν ὁ νέος, ἀλλὰ ὁ Σάβης ἐπλημμύρησε τὸν ἀγρό μου καὶ μού το 'πῆρε τὸ γέννημα. Κάμε μου τὴ χάρι νά με προσμένης ὡς τοῦ χρόνου καὶ δίχως ἄλλο θά σε πληρώσω.

— Εἶνε τὸ αἷμά μου παγωμένο καὶ δὲν ἔχει τὴ δύναμι νά με ζεστάνῃ, εἶπεν ὁ τυφλός· ἀλλ' ἀφ' οὗ ὁ Σάβης σοῦ ἐπαράσυρε τὸ γέννημα ἄς εἶνε, θὰ ὑποφέρω καὶ θά σε προσμένω.

Ἄχ! πόσον ἐλυπεῖτο διότι δὲν ἔφερε τὸ ἄλειμμά του εἰς τὴν πόλιν! Ἀλλ' ἡ σβάντσικα τῷ ἐφαίνετο τοσοῦτον μέγα ποσόν, ὥστε ὑπέμεινε τὴν ἀναβολὴν ἄνευ πολλῆς μεμψιμοιρίας. Τελευτῶντος δὲ τοῦ χειμῶνος ὁ μανδύας του ἐφαίνετο ὡς ἱστὸς ἀράχνης διεσχισμένος.

Καὶ αὖθις οἱ φθινοπωρινοὶ ἄνεμοι παρέσυρον τὰ τελευταῖα φύλλα τῶν δένδρων καὶ ὁ πάγος ἐλεύκανε τοὺς λειμῶνας, καὶ ὁ θεῖος τοῦ Μίρκου ᾐσθάνθη αὖθις ἐπερχόμενον τὸ ῥῖγος καὶ καταλαμβάνον αὐτόν.

Εἶπε δὲ καί τον ὡδήγησαν εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ νεαροῦ ὀφειλέτου, ὅστις ὅμως τῷ εἶπε:

— Ἔχασα τὴν γυναῖκά μου καὶ εἶμαι χαμένος ἄνθρωπος. Πήγαινε, καὶ ἐγὼ τὸ χρέος μου θά 'ς το φέρω μόνος μου, σὰν οἰκονομηθῶ.

Ὁ δὲ γηραιὸς οὐδὲν ἀντειπὼν ἀπῆλθεν· ἀλλ' ἡ ἀναβολὴ αὕτη θὰ εἶνε ἡ τελευταία.

Ὁ χειμὼν παρῆλθε, τὸ θέρος παρῆλθε τὸ φθινόπωρον ἐπανῆλθεν, ὁ δὲ γηραιὸς οὐδεμίαν εἶχεν εἴδησιν παρὰ τοῦ ὀφειλέτου. Ἀλλ' ἡμέραν τινὰ μανθάνει, ὅτι ὁ νέος ἔμελλε νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον μετὰ νεάνιδος φερούσης εἰς αὐτὸν προῖκα πολλὰς σβάντσικας.

Ἔσπευσε λοιπὸν πρὸς τὸν γαμβρὸν καὶ τῷ λέγει:

— Νά με πληρώσῃς. Ἠξέρω πῶς ἔχεις χρήματα.

— Μή με σκοτίζεις! ἀπεκρίθη ὁ χωρικός.

— Τρεῖς χειμῶνας τώρα κρυώνω καὶ σε προσμένω, εἶπεν ὁ τυφλός, μὰ δὲν 'μπορῶ νὰ προσμείνω περισσότερο.

— Γέρω ξεκουτιασμένε, ὑπέλαβεν ὁ χωρικός, γέρω ξεκουτιασμένε, ποὺ τρία χρόνια κυνηγᾷς μιὰ σβάντσικα!

Ὁ θεῖος τοῦ Μίρκου ἀπεχώρησε μέν, ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ὅμως τῶν γάμων τοῦ νέου, ἐστάθη παρὰ τῇ εἰσόδῳ τοῦ χωρίου, καὶ ὅτε διέβαινεν ὁ γαμβρὸς ἀναγνωρίσας αὐτὸν ἐκ τῆς φωνῆς, τῷ εἶπε:

— Νά με πλερώσῃς, ἂν θέλῃς νὰ εἶν' ὁ γάμος σου καλορρίζικος!

Ἀλλ' ὁ νέος ἀναγκαχάσας, ἀπώθησε κτηνωδῶς τὸν γηραιόν.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ κραυγαὶ χαρμόσυνοι καὶ πυροβολισμοὶ ἀνήγγειλαν τὴν παρέλασιν τοῦ γάμου· καὶ ὅτε ἡ συνοδεία ἔμελλε νὰ διαβῇ τὸν οὐδὸν τῆς ἐκκλησίας, ὁ γέρων ἐφορμᾷ αἴφνης καὶ σταθεὶς πρὸ τῆς θύρας ἀνεφώνησε πρὸς τὸν γαμβρόν:

— Δέ σ' ἀφίνω νὰ περάσῃς, ἂν πρῶτα δέ μου πλερώσῃς ὅσα μου χρωστᾷς.

Ἀλλ' οἱ παράνυμφοι ἀπεμάκρυναν τὸν γέροντα καὶ ἡ συνοδεία εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

— Τὴν δ' ἑσπέραν, καθ' ἣν ὥραν ὁ νυμφίος ἠγέρθη ἀπὸ τῆς τραπέζης ἵνα ὁδηγήσῃ τὴν γυναῖκά του ἀπὸ τῆς πατρικῆς οἰκίας εἰς τὴν οἰκίαν του, ἀναφαίνεται ὁ τυφλός.

— Ποῦ εἶνέ τος; ἐρωτᾷ.

Ἀλλ' οἱ συμπόται, οὓς ὁ οἶνος κατέστησεν εὐθυμοτάτους, ἀντὶ νὰ τῷ ἀποκριθῶσι, τῷ ἔλεγον διαφόρους ἀστειότητας:

— Σὺ δὰ τὸν εἶδες 'ς τὸ δρόμο καὶ 'ς τὴν ἐκκλησία, καὶ τώρα δέν τον βλέπεις, ὅπως τὸν βλέπομε καὶ 'μεῖς!

Ὁ δὲ τυφλὸς ψηλαφῶν προὐχώρησε καγχαζόντων τῶν παρακαθημένων, καὶ συλλαβὼν αἴφνης τὸν γαμβρὸν ἀπὸ τῆς ζώνης ἀνεφώνησεν:

— Ἄ! τώρα 'πᾶν τὰ ψέματα, εἶσαι 'δικός μου!

Καὶ κύψας πρὸς τὸ οὖς τοῦ γαμβροῦ, τῷ εἶπε μετὰ φωνῆς σημαντικῆς καὶ βραχείας:

— Νά μου δώσῃς τὴ σβάντσικά μου! . . ἡ γυναῖκά σου ἔχει . . . Νά με πληρώσῃς . . . ἔχεις τώρα.

Ἀλλ' ὁ γαμβρὸς ἀπήντησεν ἐμπαικτικῶς.

— Νά με πλερώσῃς, ἀνεφώνησε τότε ὁ τυφλὸς μετὰ ζοφερᾶς φωνῆς, εἰ δὲ μὴ σὲ σκοτώνω!

— Μωρὲ χαρὰ 'ς τὸ χωρατό, χαρά . . .

Καὶ πρὶν ἢ ἀποπερατώσῃ ὁ γαμβρὸς τὴν φράσιν του, ὁ τυφλὸς γουσλὰρ ἄπελπις, ἔξω φρενῶν, τὸν ἁρπάζει διὰ τῆς ἀριστερᾶς ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς ἐξάγει πιστόλιον ἐκ τοῦ *τορβᾶ* του καὶ πυροβολήσας ἐξαπλώνει κατὰ γῆς τὸν ὀφειλέτην ἄπνουν.

Τοῦτο δ' ἐγένετο ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἀστραπηδόν.

Digitized by Google

Δὲν ἠθέλησε δὲ νὰ διαφύγῃ ὁ θεῖος τοῦ Μίρκου, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἤθελε, τῷ ἦτο δυσκολώτατον.

Παρεδόθη εἰς τοὺς συλλαβόντας αὐτὸν καὶ ἑκουσίως ἤχθη ἐνώπιον τοῦ ἀποσπασματάρχου, ὅστις τὸν ἀπέστειλε μετὰ συνοδίας εἰς τὴν φυλακήν.

Ἡ δίκη δὲν διήρκεσε πολύ, διότι ὁ γουσλὰρ ὡμολόγησε τὴν πρᾶξίν του. Καὶ ὑπῆρχον μὲν ἐλαφρυντικαὶ περιστάσεις, ἀλλ' οἱ στρατιωτικοὶ δέν τας παραδέχονται.

Ὁ τάλας τυφλὸς ἀπηγχονίσθη.

Ἔκτοτε δὲ ὁ λαὸς ἐπωνόμασε τὸν ἀνεψιόν του Μίρκον, ὅστις ἐκληρονόμησε καὶ τὰ ᾄσματα τοῦ γηραιοῦ καὶ τὴν γοῦσλαν του, *Ὀβγεσέροβιτς*, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, ἀνεψιὸν τοῦ ἀπηγχονισμένου.

[Ἐκ τῶν τοῦ V. Tissot]. δ.

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ
ἐν ταῖς ὀάσεσι τῆς Σαχάρας.

[Κατὰ τὸν Auguste Cherbonneau].

Ἐν ἁπάσαις ταῖς μουσουλμανικαῖς χώραις γενικὸς καὶ σχεδὸν ἀπόλυτος κανὼν ὑπάρχει ὅπως παρ' ἑκάστῳ τζαμίῳ ἢ ἑκάστῳ ναϊδρίῳ ὑπάρχῃ καὶ σχολεῖον· ἀλλ' ἡ ἐκπαίδευσις ὡς καὶ ἡ θρησκεία δὲν ἔχει ἴδιον προϋπολογισμὸν οὐδὲ χορηγίαν παρεχομένην ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως. Τὰ τζαμία καὶ τὰ ναΐδρια εἶνε ἱδρυμένα ὑπὸ εὐλαβῶν ἢ ὑπὸ ἀνωτέρων ἀρχόντων, οἵτινες κληροδοτοῦσι κτήματα,ὧν ἡ πρόσοδος εἶνε ἀφιερωμένη εἰς διατήρησιν τοῦ κτιρίου καὶ εἰς ἀμοιβὴν τῶν λειτουργῶν τῆς θρησκείας. Ἐν δὲ τοῖς παραρτήμασι τοῦ τζαμίου ὑπάρχει πάντοτε καὶ χῶρός τις ἀνατεθειμένος εἰς τὸ σχολεῖον τῶν παίδων, περὶ δὲ τῆς διακοσμήσεως καὶ συντηρήσεως τοῦ χώρου τούτου φροντίζουσιν οἱ διευθύνοντες τὰς προσόδους τῶν τζαμίων.

Ὅταν ἐν τῇ συνοικίᾳ δὲν ὑπάρχωσι τζαμία, οἱ κάτοικοι ἀποτελοῦσιν ἔρανον ὅπως μισθώσωσι δωμάτιόν τι καὶ ἀγοράσωσι τ' ἀναγκαιοῦντα σκεύη, ἅτινα εἶνε ἄλλως ἁπλούστατα. Τὸ δημοτικὸν σχολεῖον καλεῖται *μεκτέμπ*, ἤτοι τόπος ἔνθα διδάσκεται ἡ γραφή, ἐν πολλοῖς δὲ ἄλλοις τόποις προτιμᾶται ἡ λέξις *μεζίδ*.

Ὁ διδάσκαλος ἢ *μουαντέμπ* συνδέει συνήθως μετὰ τοῦ διδασκαλικοῦ αὐτοῦ ἔργου τὸ ἔργον *ἰμάμη*, ἤτοι διευθυντοῦ τῆς προσευχῆς, *καΐμη*, ἤτοι νεωκόρου,ἢ τοῦ *μουεντὶν* τοῦ τὴν προσευχὴν ἀγγέλλοντος.Ἐν τοῖς τζαμίοις, ἐξ ὧν ἐξήρτηται τὸ σχολεῖον, παρέχονται τῷ διδασκάλῳ μισθός τις ἢ δῶρα εἰσφερόμενα εἰς εἴδη διὰ τὰ ἔργα τῆς λατρείας, ἅτινα ἐκπληροῖ, ἀλλ' οὐδεμίαν οὗτος λαμβάνει ἀμοιβὴν διὰ τὰ μαθήματα.Οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν παρέχουσιν αὐτῷ ἀντιμισθίαν ἥτις ποικίλλει κατὰ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἀπὸ 15 μέχρις 60 δραχμῶν κατ' ἔτος. Ἐκτὸς δὲ τοῦ μηνιαίου ἐνοικίου, ὁ διδάσκαλος λαμβάνει δῶρα κατὰ τὴν ἐποχὴν διαφόρων θρησκευτικῶν ἑορτῶν,ὡς καὶ πάντοτε ὁσάκις ὁ μαθητὴς ἄρξηται νέου τινὸς κεφαλαίου τοῦ Κορανίου· καλοῦνται δὲ τὰ δῶρα ταῦτα ἐν ταῖς ὀάσεσι *γέφκα*.Παρὰ ταῖς φυλαῖς,ταῖς κατοικούσαις χώραν ἐστερημένην ναϊδρίου ἢ εὐκτηρίου οἴκου (*ζαούγια*) ἕκαστον χωρίον (*γκουάρ*) κἄπως μέγα ἔχει σκηνήν τινα κατεσκευασμένην ἐκ τριχῶν καμήλου· ἡ σκηνὴ αὕτη παρέχεται ἢ ὑπὸ τοῦ *σεΐχου* εἴτε ὑπὸ τῆς κοινότητος τῶν μεγιστάνων καὶ εἶνε προωρισμένη νὰ χρησιμεύῃ ὡς σχολεῖον ὑπὸ τὸ ὄνομα *σερία*· ἀλλὰ τότε ὁ διδάσκαλος λαμβάνει μόνον δῶρα εἰς εἴδη καὶ ἐλάχιστα χρήματα.

Διὰ τὰς πλουσιωτέρας τῶν οἰκογενειῶν εἰς τῶν εἰς τὴν λατρείαν ἀνηκόντων, ἐκλεγόμενος μεταξὺ τῶν πρεσβυτέρων, ἐπειδὴ εἶνε προωρισμένος νὰ εἰσέρχηται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ *χαρεμίου*, μεταβαίνει αὐτόσε πρὸς διδασκαλίαν τῶν παίδων καὶ ἐν τοιαύτῃ περιστάσει δὲν εἶνε σπάνιον νὰ συμμετέχωσι καὶ κόραι τῆς διδασκαλίας,ἥτις γίνεται ἐν τῷ κόλπῳ τῆς οἰκογενείας.

Οὐδεὶς κανὼν ὑπάρχει περὶ ἐπιβλέψεως τοῦ διδασκάλου καὶ ἐπιθεωρήσεως τοῦ σχολείου. Ἀλλ' ἅμα ἡ διαγωγὴ αὐτοῦ παράσχῃ σπουδαίας ἀφορμὰς παραπόνων, οἱ κάτοικοι τῆς ὀάσεως ἀναφέρονται εἰς τὸν καδῆν καὶ ἐξαιτοῦνται τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ· ἀλλ' ἂν τὸ σχολεῖον ἔχει ἱδρυθῇ ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν αὐτῶν, ἡ ἀντικατάστασις τοῦ διδασκάλου τελεῖται κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς πλειονοψηφίας.

Ἡ προκαταρκτικὴ ἐκπαίδευσις συνίσταται εἰς τὴν παρὰ τῶν μουσουλμανοπαίδων,τῶν ἀγόντων ἡλικίαν ἓξ μέχρι δώδεκα ἐτῶν ἐκμάθησιν τῆς ἀντιγραφῆς, ἀναγνώσεως καὶ ἀπαγγελίας τοῦ Κορανίου,οὐδεμιᾶς φροντίδος καταβαλλομένης περὶ κατανοήσεως αὐτοῦ. Συνήθεια δ' ἐπικρατεῖ ν' ἀπαγγέλλωσιν οἱ μαθηταὶ τὴν ἱερὰν βίβλον δὶς ἢ τρὶς ὁλόκληρον κατὰ τὸ διάστημα τῆς εἰς τὸ σχολεῖον φοιτήσεως αὐτῶν· ταὐτοχρόνως δὲ διδάσκονται τὴν γραφήν, ἥτις παρὰ τοῖς Μωαμεθανοῖς εἶνε σχεδὸν τέχνη τις.Ἀδιήγητος εἶνε ἡ βραδύτης τῆς μεθόδου ἣν μεταχειρίζεται ὁ διδάσκαλος πρὸς σχεδίασιν τῶν δειγμάτων τῆς γραφῆς. Ἐλλείποντος χάρτου σχεδιάζει οὗτος ἐπὶ σανίδων καρύας,μετὰ προσοχῆς λελευκασμένων, τὸ ἀντιγραφησόμενον χωρίον τοῦ Κορανίου, ἕκαστος δὲ τῶν μαθητῶν ἐργάζεται χωριστά, οὐδαμοῦ ὑπαρχούσης ἐν χρήσει τῆς κατατάξεως καὶ κατὰ τὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν διαιρέσεως. Ἐντεῦθεν δ' ἐπέρχεται ἀπώλεια χρόνου σπου-

Digitized by Google

δαία. Ἀξιοσημείωτος δὲ εἶνε ἡ τελεία ἰσότης ἡ ἐπικρατοῦσα ἐν τοῖς προκαταρκτικοῖς τούτοις σχολείοις, ἐν οἷς τὸ τέκνον τοῦ πλουσίου παρακάθηται παρὰ τὸ τέκνον τοῦ πένητος, τῶν παίδων συνδεομένων διὰ τῆς προσευχῆς. Ὅταν δὲ μετὰ τὰς συνήθεις ἀσκήσεις, ὁ διδάσκαλος λαμβάνει τὸν λόγον, πράττει τοῦτο ὅπως ἐμβάλῃ εἰς τὸν νοῦν τῶν πρεσβυτέρων τὴν ἰδέαν τοῦ Μωάμεθ, ὁτὲ μὲν δι' ἰδίας διδαχῆς, ὁτὲ δὲ δι' ἀπομνημονεύσεων. Εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην ἀνάγονται τὰ πάντα, ἄνευ δ' αὐτῆς ἡ μωαμεθανικὴ διδασκαλία δὲν θὰ εἶχε λόγον ὑπάρξεως. Ἰδοὺ δὲ διὰ ποίων λέξεων ἐκφράζεται αὕτη· «Τὸ πρῶτον πρᾶγμα ὅπερ ἐπλάσθη εἶνε ἡ οὐσία τοῦ Μωάμεθ, ἐκ δὲ τῆς οὐσίας ταύτης ὁ Θεὸς ἐξήγαγεν ἅπαντα τὰ ὑπάρχοντα. Ὁ Θεὸς πρὶν ἢ πλάσῃ τὸν κόσμον, ἔσχεν ὑπ' ὄψει τὴν ἰδέαν τοῦ Μωάμεθ, ἡ δὲ ἰδέα αὕτη ἐξέπεμψε τρεῖς ἀκτῖνας. Ἐκ τῆς πρώτης τῶν ἀκτίνων τούτων ὁ Θεὸς κατεσκεύασε τὸν οὐρανόν, ἐφ' οὗ ἀναπαύεται ὁ θρόνος του, ἐκ τῆς δευτέρας τὸν κόσμον ὃν κατοικοῦμεν, ἐκ δὲ τῆς τρίτης τὸν Ἀδὰμ καὶ ἅπασαν αὐτοῦ τὴν γενεάν. Πᾶν ὅ,τι ὑφίσταται λοιπὸν ὑπάρχει ὡς ἐκ τοῦ φωτὸς τοῦ Μωάμεθ καὶ οὐδὲν ὑπάρχει τὸ μὴ ἀπορρέον ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ». Κατ' οὐσίαν ὁ σκοπὸς ὃν προτίθενται ἐκεῖνοι εἰς οὓς εἶνε ἀνατεθειμένη ἡ ἐκπαίδευσις τῶν παίδων εἶνε τὸ νὰ καταστήσωσι νοητὴν τὴν ὑπεροχήν, δι' ἧς ὁ ἰσλαμισμὸς ὑπερβάλλει τὰς ἄλλας θρησκείας. Ἐντεῦθεν δὲ ὁρᾶται κρεμάμενος εἰς τοὺς τοίχους ἑκάστου σχολείου καλλιγραφικὸς πίναξ ἀναγράφων τὸ ἑξῆς χωρίον τοῦ Κορανίου, ἐν ᾧ ὁ Μωάμεθ, ὀλίγῳ μεριμνῶν περὶ τῆς ἀληθείας, παριστάνει αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀγγέλλοντα τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον. «Ὦ τέκνα τοῦ Ἰσραήλ, ὁ Θεὸς μ' ἀποστέλλει πρὸς ὑμᾶς, συνῳδὰ πρὸς τὰ ἱερὰ βιβλία, ἅτινα εἶχον ποιήσει γνωστὴν τὴν ἔλευσίν μου καὶ σᾶς προαγγέλλω προφήτην ἐλευσόμενον μετ' ἐμὲ καὶ καλούμενον Ἀμέδ».

Ἐν Βισκάρᾳ, ἥτις εἶνε ἡ σπουδαιοτέρα τῶν ὀάσεων τῆς Σαχάρας ἕνεκα τῆς εὐφυΐας τῶν κατοίκων της, ἡ στρατιωτικὴ γαλλικὴ διοίκησις κατώρθωσε νὰ συστήσῃ ἐν ἔτει 1851 σχολεῖον γαλλικόν, εἰς ὃ ἔσπευσαν πρὸς ἐκπαίδευσιν ἅπαντα τὰ παιδία, ἀνήκοντα ὡς τὸ πλεῖστον εἰς τὴν βαρβαρικὴν φυλήν, ἐπεδείξαντο δὲ πρὸς τοῦτο τοσαύτην προθυμίαν, ὥστε σήμερον ἡ γαλλικὴ γλῶσσα εἶνε ὅσον καὶ ἡ ἀραβικὴ συνήθης ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ. Σ**.

Εἶνε ἴδιον τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου νὰ συγχωρῇ τὰ πάντα εἰς ἑαυτόν, μηδὲν δὲ εἰς τοὺς ἄλλους.

ΟΦΕΙΣ ΚΑΙ ΑΓΡΙΑ ΖΩΙΑ
ἐν Ἰνδίαις.

Ἐπίσημός τις στατιστικὴ τοῦ 1870 ὑπελόγιζεν εἰς 11,416 τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων τῶν ἀγγλικῶν Ἰνδιῶν, οἵτινες εἶχον ἀποθάνει τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐκ τῶν δηγμάτων τῶν ἑρπετῶν. Ἀλλ' ἀφόβως δύναταί τις νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶνε πολὺ κατώτερος τοῦ πραγματικοῦ, καὶ ὅτι οἱ ἐκ δηγμάτων ἑρπετῶν θάνατοι ἀνέρχονται κατ' ἔτος ἐν Ἰνδίαις εἰς πλείονας τῶν 20,000. Ὄντως δὲ κατὰ τὰς σημειώσεις, ἃς ὁ κ. **Fayrer**, εἰδικῶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀσχοληθείς, δημοσιεύει ἐν τῇ *Φύσει*, ἄνευ ὑπερβολῆς δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἀπὸ τοῦ 1870 μέχρι τέλους τοῦ 1880 150,000 ἢ 200,000 ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐν Ἰνδίαις δηχθέντες ὑπὸ ὄφεων.

Τούτου ἕνεκα ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἠσχολήθη εἰς ἐξεύρεσιν τῶν καταλλήλων μέσων πρὸς καταστροφὴν τῶν ἰοβόλων ὄφεων καὶ ἐξακρίβωσιν τῶν συμβαινόντων θανάτων.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἐν Ἰνδίαις ὑπάρχει πλῆθος ποικίλον ὄφεων, λίαν ἐπικινδύνων, τῶν πλείστων δὲ καὶ θανατηφόρων. Φοβερώτατος ὁμολογεῖται ὁ *κόβρας*, οὗτινος τὸ δῆγμα ἐπιφέρει τὸν θάνατον ἐντὸς ἡμισείας ὥρας. Κατὰ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα ἐν ἔτει 1880 οἱ ἐκ δηγμάτων ὄφεων συμβάντες θάνατοι ἀνέρχονται εἰς 19,060, οἱ δὲ τῷ 1881 εἰς 18,610. Ἐφονεύθησαν δὲ τῷ μὲν 1880 212,776 ἑρπετά, δι' ἃ ἐδόθησαν ἀμοιβαὶ 11,663 ρούπιαι (ἡ ρούπια ἰσοδυναμεῖ πρὸς 2,50 φρ.) τῷ δὲ 1881, τὰ μὲν φονευθέντα ἑρπετὰ ἀνῆλθον εἰς 254,968, καὶ αἱ δοθεῖσαι ἀμοιβαὶ εἰς 11,961 ρουπίας.

Ὡς πρὸς τὰ ληφθέντα μέτρα διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἑρπετῶν, ταῦτα ποικίλουσι κατ' ἐπαρχίας. Οὕτως ἐν Βεγγάλῃ πᾶς ἰθαγενὴς καταστρέφων ὄφιν δύναται νὰ λάβῃ παρὰ προσώπων ἐπὶ τούτῳ ὡρισμένων ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως πιστοποιητικόν, βεβαιοῦν τὸ εἶδος τοῦ φονευθέντος ἑρπετοῦ, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου δίδεται ἀμοιβὴ εἰς τὸν φονεύσαντα.

Ἐν ταῖς βορειοδυτικαῖς ἐπαρχίαις αἱ ἀρχαὶ συνέτειναν εἰς τὴν σύστασιν εἰδικοῦ σώματος ἀνδρῶν, ἔργον ἐχόντων τὴν καταδίωξιν τῶν ἑρπετῶν. Ἕκαστος τῶν ἀνδρῶν τούτων λαμβάνει μισθὸν 2 ρουπίας κατὰ μῆνα καὶ πρὸς τούτῳ ἀμοιβὴν 30 λεπτῶν διὰ πᾶν ἑρπετὸν φονευόμενον καὶ ὑπερβαῖνον τὸν ἀριθμὸν 20 κατὰ μῆνα. Τὸ σύστημα τοῦτο φαίνεται παραγαγὸν λίαν εὐχάριστα ἀποτελέσματα. Ἐν Βούρμᾳ δὲ ὁ ἀνώτατος διοικητὴς ἀπονέμει ἅπαξ κατ' ἔτος ἀμοιβὴν ποικίλλουσαν μεταξὺ 10 καὶ 20 ρουπιῶν εἰς πάντα τὰ χωρία, ὧν οἱ κάτοικοι διεκρίθησαν εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν ὄφεων.

Digitized by Google

Τέλος εἴς τινας ἐπαρχίας λιθογραφίαι χρωματισμέναι παριστάνουσαι τὰ ποικίλα εἴδη τῶν ὄφεων πέμπονται εἰς τοὺς ἀστυνομικοὺς καὶ ὑγειονομικοὺς πράκτορας, οἵτινες οὕτω δύνανται νὰ γνωρίζωσι τὸ εἶδος τοῦ ὄφεως, ὅστις παρουσιάζεται αὐτοῖς, καὶ τὴν ἀμοιβὴν ἣν ὀφείλουσιν εἰς τὸν φονεύσαντα αὐτόν.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνον τὰ ἑρπετά, ὧν ὁ ὄλεθρος ἐπιδιώκεται. Μέγας ὡσαύτως εἶνε καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν σαρκοβόρων θηρίων ἐν ταῖς Ἰνδίαις, αἱ δὲ καταστροφαὶ ἃς ἐπιφέρουσιν εἴς τε τοὺς κατοίκους καὶ τὰ ποίμνια ἠνάγκασαν τὴν ἀγγλικὴν ἀρχὴν νὰ λάβῃ δραστήρια μέτρα πρὸς ἐξολόθρευσιν τῶν θηρίων, ὧν βρίθουσιν ἐπαρχίαι τινές.

Κατά τινα στατιστικὴν τοῦ 1881 ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ τῶν θηρίων φονευθέντων ἀνθρώπων ἀνῆλθε τὸ μὲν 1880 εἰς 2840, τὸ δὲ 1881 εἰς 2757· τὰ δὲ ὑπ' αὐτῶν καταστραφέντα ζῷα συνεποσώθησαν τῷ μὲν 1880 εἰς 55,850, τῷ δὲ 1881 εἰς 41,640.

Ἡ ἐξόντωσις καὶ τούτων, ὡς τῶν ἑρπετῶν, εἶνε ζήτημα χρόνου, ἐπιμονῆς καὶ χρημάτων. Ἡ τῆς Ἰνδικῆς κυβέρνησις φαίνεται ἀπόφασιν ἔχουσα νὰ λάβῃ πάντα τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ. Ἤδη δὲ εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἐν αἷς ἡ δίωξις τῶν θηρίων ὠργανώθη συστηματικῶς καὶ ἐπιμόνως, ἐπετεύχθησαν ἄριστα ἀποτελέσματα.

Στατιστική τις ἐπίσημος ὑπολογίζει τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπὸ θηρίων φονευθέντων ἀνθρώπων οὕτω:

1875	ἐφονεύθ.	3735
1876	»	2327
1880	»	2840
1881	»	2757

Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι παρατίθενται χάριν συγκρίσεως τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν πρὸς τὰ 1875 καὶ 1876, ἐκ τῆς παραθέσεως δὲ καταφαίνεται ὅτι δὲν ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τῶν πρώην καὶ τῶν νῦν προξενουμένων καταστροφῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐν τούτοις ἡ τελευταία στατιστικὴ σημειοῖ ἐλάττωσίν τινα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καταστροφῶν καὶ αὔξησιν τοῦ τῶν καταστρεφομένων θηρίων.

Ὀλεθριώτατα τῶν ζῴων φαίνονται ἐκ μὲν τῶν ἑρπετῶν ὁ *κόβρας* καὶ ὁ *βουγκάρος*, ἐκ δὲ τῶν θηρίων ὁ λύκος καὶ ἡ τίγρις. Τοιαῦτα θηρία ἐφονεύθησαν τῷ μὲν 1880 14,886, τῷ δὲ 1881 15,279. Ἐκ τοῦ τελευταίου τούτου ποσοῦ 1,557 ἦσαν τίγρεις καὶ 3,397 λεοπαρδάλεις. Διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν θηρίων τούτων ἐδόθησαν ἀμοιβαὶ 91,850 ρουπιῶν (229,620 φράγκων).

Ἡ ἐν Ἰνδίαις ἀγγλικὴ ἀρχὴ ἐζήτησε νὰ διοργανώσῃ σῶμα ἀνδρῶν, ἔργον ἀποκλειστικὸν ἐχόντων τὴν δίωξιν τῶν θηρίων. Εἴς τινας δ' ἐπαρχίας διωργάνωσεν ἐν ὡρισμέναις ἐποχαῖς κυνηγέσια κατὰ τῶν θηρίων δι' εἰδικοῦ σώματος κυνηγῶν. Οὕτως ἐν Διναπόρῃ διὰ τοιούτων κυνηγεσίων ἐπετεύχθη ἡ ἐξόντωσις τῶν λύκων, οἵτινες ἐρήμωνον τὴν ἐπαρχίαν ταύτην.

Ἐν ταῖς κεντρῴαις ἐπαρχίαις ὅπου αἱ τίγρεις εἶνε πολυαριθμόταται συνεστήθησαν σώματα κυνηγῶν, οἷς δίδονται ὡρισμέναι ἀμοιβαὶ διὰ τὴν καταστροφὴν ἑκάστου τοιούτου θηρίου. Τέλος δ' ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς τοὺς τοῦτο αἰτοῦντας νὰ διατηρῶσι ὅπλα καὶ ἐφόδια, ὑπό τινας ἐγγυήσεις, πρὸς δίωξιν τῶν σαρκοβόρων θηρίων, ἡ δὲ κεντρικὴ Κυβέρνησις ἐνετείλατο εἰς τὰς κατ' ἐπαρχίαις ἀρχὰς νὰ παρέχωσιν εὐκόλως τὰς τοιαύτας ἀδείας.

Τῆς ἀμοιβῆς ἡ ἀξία ποικίλλει πολὺ κατ' ἐπαρχίας. Ἐν Βούρμᾳ ἡ διδομένη ἀμοιβὴ διὰ τὸν φόνον τίγρεως ποικίλλει μεταξὺ 5 καὶ 20 ρουπιῶν. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Μαδρὰς εἶνε 50—500 ρούπιαι, ἐν δὲ τῇ τῆς Βεγγάλης 12—50. Ὁ φόνος πάνθηρος ἀμείβεται ἐν Βεγγάλῃ διὰ 2—10 ρουπιῶν, ἐν δὲ Μαδρὰς δι' 25 ρουπιῶν. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ **Oudh** οἱ λύκοι πληρόνονται πρὸς 1—6 ρουπίας, ἐν δὲ Βεγγάλῃ πρὸς 5—20 Αἱ ὕαιναι καὶ αἱ ἄρκτοι πληρόνονται πρὸς 1—12 ρουπίας.

Μεγάλως ὡσαύτως πικίλλει ἡ ἀμοιβὴ ἐπὶ τῷ φόνῳ ἑρπετοῦ, κατὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπαρχίαν, κυμαίνεται δὲ μεταξὺ 8 annas (1 φρ. καὶ 25) καὶ 2 ρουπιῶν.

Ἡ διαφορὰ αὕτη τῆς ἀμοιβῆς προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι τὸ παρεχόμενον ποσὸν εἶνε σημαντικώτερον ὅταν πρόκειται νὰ ἐξοντωθῇ θηρίον, ὅπερ κατέστη λίαν ἐπίφοβον διὰ τῶν καταστροφῶν ἃς ἐπήνεγκε.

Ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω, γενικόν τι σχέδιον διώξεως δὲν ἐγένετο ἔτι δεκτόν. Ἡ φροντὶς αὕτη ἀφίεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς κατὰ τόπους ἀρχάς, ὧν ὅμως αἱ προσπάθειαι προσκρούουσιν εἰς τὴν ἀδιαφορίαν τῶν ἰθαγενῶν καὶ τὴν περιφρόνησιν αὐτῶν πρὸς τὸν θάνατον. Κ*

Ἐν Καναδᾷ ζητοῦνται γυναῖκες. Ἕνεκα τῆς σπάνεως τοῦ γυναικείου φύλλου ἐν αὐτῷ οἱ μισθοὶ τῶν γυναικῶν ὑπερετιμήθησαν ὑπερβαλλόντως· ἡ ἀδεξιωτέρα μαγείρισσα λαμβάνει 2,000 φράγ. ἐτήσιον μισθόν, ἡ δὲ αὐθαδεστέρα τῶν ὑπηρετριῶν 1,200 φρ.

Δὲν ὁμιλοῦμεν περὶ τῶν παιδαγωγῶν καὶ τῶν ἐν καταστήμασιν ὑπαλλήλων γυναικῶν, ὧν αἱ ὑπέρμετροι ἀξιώσεις ἱκανοποιοῦνται πληρέστατα.

Digitized by Google

ΤΟ ΚΑΡΑΒΙ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ

Καράβι ὁλοκαίνουργο, σημαιοστολισμένο,
τοῦ ποταμοῦ κατέβαινε τὰ ἥσυχα νερά,
παπλάκιζε 'περήφανα, 'σὰν κοῦρκος φουσκωμένο,
καὶ λέγει μὲ ἀνόητη χαρά·
«Πουλιά, ποῦ παίζετε 'ψηλά, βαρκούλαις τοῦ ἀγέρα,
καὶ κοσμογυρισμένα
Πέτε μου, σᾶς ἀπάντησε ποτὲ 'ς ὅλη τὴ σφαῖρα
καράβι 'σὰν κ' ἐμένα;»

—«Σώπα, σκαφὶ τοῦ ποταμοῦ! εἶδα ἐγὼ ξεφτέρια,
νὰ σχίζουν ἄγρια νερά, ὁποῦ στερηὰ δὲν ἔχουν,
μὲ κύματα θεόρατα νὰ πιάνουνται 'ς τὰ χέρια,
νὰ τὰ σκεπάζῃ ἡ θάλασσα κι' οἱ οὐρανοὶ νὰ βρέχουν
ἀπάνω τους κατακλυσμό,
νὰ πολεμοῦν 'σὰν ἄλογα 'ς τῆς μάχης τὸ βρασμό,
νἄχουν κομμάτια τὰ πανιά, τὰ ξάρτια τους σπασμένα,
καὶ νικηταὶ 'περήφανοι νὰ φθάνουν 'ς τὸ λιμένα!»

'Εν Βιρσεβούργῳ, 1878.

Αριστομενης Προβελεγιος.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου ἤλεγχε τὸν χωρικὸν Μῆτρον, διότι δὲν ἐφοίτα εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

— Διαβάζεις τοὐλάχιστον μόνος σου τὸ Εὐαγγέλιο; τὸν ἠρώτησε.

— Δὲν μ' ἔμαθ' ἡ μάννα μου γράμματα.

— Μοῦ φαίνεται, λέγει ὁ ἱερεύς, πῶς δὲν θὰ ξέρῃς ποιὸς σ' ἔπλασε.

— Ὄχι.

Ὁ ἱερεὺς ἐρωτᾷ τότε διερχόμενόν τινα παῖδα:

— Ποιὸς σ' ἔπλασε, μικρέ;

— Ὁ Θεός.

— Βλέπεις, λέγει τότε ὁ ἱερεὺς τῷ χωρικῷ, πῶς σ' ἐντροπιάζει ἕνα τόσο μικρὸ παιδί;

— Ἀμ' αὐτὸ δὲν εἶνε παράξενο, παπᾶ μου· ὁ μικρὸς ἀκόμη προχθὲς 'γεννήθηκε, μὰ ἐγώ.... 'ξέχασα ἀπὸ τότες.

* * *

Ὁ μικρὸς Ἀλέκος ἐπανέρχεται ἐκ τοῦ σχολείου μετὰ τῶν ἀδελφῶν του· ἐκεῖνοι ἔχουν βραβεῖα, αὐτὸς δὲν ἔχει.

— Καὶ ποῦ εἶνε τὸ 'δικό σου βραβεῖο; ἐρωτᾷ ἡ μητέρα.

— Ἤθελαν νὰ μοῦ δώσουν καὶ 'μένα, μαμά, μὰ τοὺς ἐτελείωσαν πλειά.

* * *

Ἐν τῇ ἀστυνομίᾳ.

— Ποῦ κάθεσαι; ἐρωτᾷ ὁ ἀστυνόμος ἀνέστιον λωποδύτην.

— Πουθενά.

— Καὶ σύ; λέγει πρὸς τὸν σύντροφον αὐτοῦ.

— Κοντὰ 'ς τὸ σύντροφό μου.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τοιαύτη εἶνε ἡ δύναμις τῆς δικαιοσύνης, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ ζῶντες διὰ τοῦ ἐγκλήματος ἀδυνατοῦσι νὰ συντηρηθῶσιν ἄνευ μικροῦ τινος μορίου δικαιοσύνης. Ὁ κλέπτης, ὁ ἀπατῶν ἢ ἀδικῶν τινα τῶν συνενόχων του δὲν δύναται ἐπὶ μακρὸν νὰ ἐξασκήσῃ τὸ ἐπάγγελμά του.

—

Ἐλεύθερος εἶνε πράγματι οὐχὶ ὁ ἔχων καλὸν κύριον, ἀλλ' ὁ μὴ ἔχων κανένα κύριον.

—

Δυστύχημα εἶνε τὸ νὰ μὴ ἐδοκίμασέ τις δυστυχίας ἐν τῷ βίῳ του.

—

Τοῦ δυστυχοῦς τὸ πρόσωπον εἶνε ἱερόν.

—

Ὅ,τι εἰς τὸ πλοῖον τὸ ἕρμα, τοῦτο εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ ἀρετή. Ὁ κεκτημένος αὐτὴν διαπερᾷ ἀσφαλὴς καὶ ἀκλόνητος τὸ πέλαγος τοῦ βίου, χωρὶς νὰ παρασύρηται καὶ νὰ κινδυνεύῃ ν' ἀνατραπῇ ὑπὸ τῶν ἑκάστοτε παρουσιαζομένων κλυδώνων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἤθη τῶν Γιουνάν. Ἐν τῇ *Φύσει* ἀναγινώσκομεν λίαν περιέργους πληροφορίας περὶ τῶν ἠθῶν τῆς φυλῆς, ἡ ὁποία οἰκεῖ τὸ μεταξὺ Καντῶνος καὶ Ῥάμο μέρος τῆς Κίνας. Οἱ ἰθαγενεῖς τῆς χώρας ταύτης ἔχουσι φυσιογνωμίαν πολλῷ χαρακτηριστικωτέραν τῆς φυλῆς των ἢ οἱ κυρίως λεγόμενοι Σῖναι, ἐξέχουσι δ' ἐπὶ φιλοξενίᾳ. Αἱ γυναῖκες δὲν ἀκρωτηριάζονται τοὺς πόδας, φέρουσι δὲ γραφικὴν ἀναβολὴν ἀναμιμνήσκουσαν ὀλίγον τὴν ἀρχαίαν ἐνδυμασίαν τῶν Ἑλβετίδων καὶ Τυρολίδων. Ἰδοὺ δὲ πῶς συνάπτονται οἱ γάμοι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους πᾶσαι καὶ πάντες οἱ ἄγαμοι τοποθετοῦνται κατὰ μῆκος χαράδρας τινὸς ἔνθεν μὲν αὐτῆς οἱ ἄνδρες, ἐκεῖθεν δὲ αἱ γυναῖκες. Ἑκάστη νεᾶνις βάλλει σφαῖραν ὑπὲρ τὴν χαράδραν, ὁ δὲ συλλαμβάνων αὐτὴν καθίσταται ὁ εὐτυχὴς σύζυγός της. Βεβαιοῦται ὅτι αἱ νεάνιδες εἰσὶ δεξιώταται περὶ τὸ παίγνιον τοῦτο, ὥστε ὁ ὑπ' αὐτῶν προτιμώμενος νέος εἶνε πάντοτε βέβαιος ὅτι θὰ συλλάβῃ τὴν σφαῖραν. Περιηγητὴς δέ τις ἀνεῦρεν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ τὸ ὑπὸ τοῦ Μάρκου Πόλου ἀναφερόμενον παράδοξον ἔθιμον, τὸ καὶ ἐν τῇ Βισκαΐᾳ γνωστὸν καὶ ἐπὶ μακρὸν ἀκμάσαν. Κατὰ τὴν γέννησιν βρέφους ὁ ἀνὴρ κατακλίνεται ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας, τῆς γυναικὸς ἐκτελούσης τὰ ἔργα οὐ μόνον ἑαυτῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ συζύγου της.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Ἀριθ. 376 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9 18 Μαρτίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

Μυθιστορία Ὀνωρίου Βαλζάκ.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου].

Συνέχεια· ἴδε σελ. 152.

Παρὰ πάσας ὅμως τὰς ἐνθέρμους εὐχὰς τοῦ Γρανδὲ ὑπὲρ τῆς ὑγείας τῆς γυναικός του, ἧς ἡ προσεχὴς κληρονομία ἦν δι' αὐτὸν πρῶτος καὶ κύριος θάνατος, παρὰ πᾶσαν τὴν συναρέσκειαν ἣν ἐδείκνυεν ἐν παντὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἐλαχίστων θελήσεων τῆς μητρὸς καὶ τῆς κόρης, ἀμφοτέρων ἐκπλησσομένων ἐπὶ τούτῳ· παρὰ πάσας τὰς τρυφερὰς περιποιήσεις ἃς ἐδαψίλευεν ἡ Εὐγενία εἰς τὴν μητέρα της, ἡ κυρία Γρανδὲ ἐβάδισε ταχέως πρὸς τὸν θάνατον. Ἑκάστην ἡμέραν ἐξησθένει καὶ ἔφθινεν, ὡς φθίνουσι συνήθως αἱ κατ' αὐτὴν τὴν ἡλικίαν νοσοῦσαι γυναῖκες. Εἶχε καταστῇ εὔθρυπτος, οὕτως εἰπεῖν, ὡς τὰ φύλλα τῶν δένδρων ἐν φθινοπώρῳ, κ' ἔλαμπεν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ὡς λάμπουσιν ἐκεῖνα χρυσούμενα ὑπὸ τοῦ φωτός του. Ὁ θάνατός της ὑπῆρξεν ἄξιος τῆς ζωῆς της, θάνατος ὅλως χριστιανικός, ἀληθῶς ὑψηλός. Τὸν Ὀκτώβριον μῆνα τοῦ 1822 διέλαμψαν ἰδίως αἱ ἀρεταὶ αὐτῆς, ἡ ἀγγελική της ὑπομονὴ καὶ ἡ πρὸς τὴν κόρην της φιλοστοργία· ἐξέπνευσε δὲ χωρὶς οὐδ' ἕνα νὰ ἐκβάλῃ γογγυσμὸν ἢ παράπονον. Ἀμνὸς ἄμωμος, ἀπήρχετο εἰς οὐρανοὺς καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐλυπεῖτο ὅτι κατέλιπεν ἐπὶ γῆς ἢ τὴν γλυκεῖαν σύντροφον τῆς ψυχρᾶς της ζωῆς, εἰς ἣν τὰ ἔσχατα βλέμματά της ἐφαίνοντο μυρίας προλέγοντα ὀδύνας. Ἔτρεμε καταλίπουσα τὴν ἀμνάδα ἐκείνην, λευκὴν ὡς αὐτήν, μόνην ἐν μέσῳ κόσμου ἐγωϊστικοῦ, ὅστις ἤθελε νὰ τῆς ἀφαιρέσῃ τὸ δέρας της, τὸν θησαυρόν της.

— Κόρη μου, τῇ εἶπε πρὶν ἐκπνεύσῃ, μόνον εἰς τοὺς οὐρανοὺς εἶν' εὐτυχία. Θὰ τὸ μάθῃς μίαν ἡμέραν.

Τὴν ἐπαύριον τοῦ θανάτου της ἡ Εὐγενία εὗρε νέους λόγους προσηλώσεως εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην, ὅπου εἶχε γεννηθῆ, ὅπου εἶχε τοσοῦτον ὑποφέρει, ὅπου ἡ μήτηρ της εἶχε πρὸ μικροῦ ἀποθάνει. Δὲν ἠδύνατο νὰ θεωρήσῃ τὸ παράθυρον καὶ τὴν ἐπὶ καλοβάθρων ἕδραν τῆς αἰθούσης, χωρὶς νὰ χύσῃ δάκρυα. Ἐνόμισεν ὅτι εἶχε παραγνωρίσει τὴν ψυχὴν τοῦ γηραιοῦ της πατρός, βλέπουσα πόσον τρυφερῶς οὗτος τὴν ἐπεριποιεῖτο. Πρὸ μικροῦ ὁ γέρων εἶχε δώσει εἰς αὐτὴν τὸν βραχίονα, ἵνα καταβῶσιν εἰς τὸ πρόγευμα· τὴν ἐθεώρει δὲ σχεδὸν μετ' ἀγαθότητος ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους, καὶ τὴν ἐπωφθαλμία οὕτως εἰπεῖν ὡς ἐὰν ἦτο χρυσῆ.

Ὁ γέρων βυτοποιὸς τοσοῦτον ὀλίγον ὡμοίαζε πρὸς ἑαυτόν, τοσοῦτον ἔτρεμεν ἐνώπιον τῆς θυγατρός του, ὥστε ἡ Ἀννέτα καὶ οἱ Κρυσώ, μάρτυρες τῆς ἀδυναμίας ταύτης, ἀπέδωκαν αὐτὴν εἰς τὴν προβεβηκυῖάν του ἡλικίαν, κ' ἐφοβήθησαν διανοητικήν τινα ἐξασθένησιν.

Τὴν ἡμέραν ὅμως, καθ' ἣν ἡ οἰκογένεια ἐπενθηφόρησε, καὶ μετὰ τὸ γεῦμα εἰς ὃ εἶχε κληθῆ ὁ συμβολαιογράφος Κρυσώ, ὁ μόνος γνωρίζων τὸ μυστήριον τοῦ πελάτου του, τὸ ἦθος τοῦ γέροντος ἐξηγήθη.

— Ἀγαπητή μου κόρη, εἶπεν εἰς τὴν Εὐγενίαν, ὅτε ἀπεσκευάσθη ἡ τράπεζα κ' ἐκλείσθησαν ἐπιμελῶς αἱ θύραι, εἶσαι τόρα κληρονόμος τῆς μητρός σου, κ' ἔχομεν νὰ κανονίσωμεν μεταξύ μας κάτι μικρὰ πράγματα. Δὲν εἶν' ἀλήθεια, Κρυσώ;

— Μάλιστα.

— Καὶ εἶνε τόσον ἀναγκαῖον νὰ τὸ κάμωμεν εὐθὺς σήμερον;

— Ναί, μικρούλα μου, ναί. Δὲν ἠμπορῶ νὰ μείνω εἰς τὴν ἀβεβαιότητα, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκομαι. Δὲν πιστεύω νὰ θέλῃς νὰ μὲ δυσαρεστήσῃς.

— Ὦ, πάτερ μου!

— Λοιπόν, πρέπει νὰ τελειώσῃ ἀπόψε αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις.

— Τί θέλετε νὰ κάμω;

— Αὐτό, κόρη μου, δὲν μὲ ἀφορᾷ. Κρυσώ, ἐξήγησέ της, σὲ παρακαλῶ...

— Δεσποινίς, ὁ κύριος πατήρ σας δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ προβῇ εἰς διανομήν, νὰ πωλήσῃ δηλαδὴ τὰ κτήματά του καὶ νὰ πληρώσῃ τέλη ὑπέρογκα δι' ὅσα μετρητὰ ἔχει. Δι' αὐτὸ πρέπει νὰ μὴ γείνῃ ἀπογραφὴ τῆς περιουσίας, ἥτις ἀνήκει σήμερον ἐξ ἀδιαιρέτου εἰς ὑμᾶς καὶ τὸν κύριον πατέρα σας...

— Κρυσώ, εἶσαι βέβαιος δι' ὅλ' αὐτά, ὥστε νὰ τὰ λέγῃς εἰς μίαν ἄπειρον κόρην...

— Ἄφησέ με, Γρανδέ, νὰ τελειώσω.

— Λέγε, φίλε μου. Οὔτε σὺ οὔτε ἡ κόρη μου

Digitized by Google

δὲν θέλετε βέβαια νὰ μὲ γυμνώσετε. Δὲν εἶν' ἔτσι, κόρη μου ;

— Ἀλλά, κύριε Κρυσώ, τί πρέπει νὰ κάμω; ἠρώτησεν ἀνυπομονοῦσα ἡ Εὐγενία.

— Πρέπει, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος, νὰ ὑπογράψητε αὐτὸ τὸ ἔγγραφον, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ παραιτηθῆτε τῆς κληρονομίας τῆς κυρίας μητρός σας καὶ ν' ἀφήσετε εἰς τὸν πατέρα σας τὴν ἐπικαρπίαν ὅλης τῆς ἀδιαιρέτου περιουσίας σας, τῆς ὁποίας αὐτὸς ἀφ' ἑτέρου σᾶς παραχωρεῖ τὴν ψιλὴν ἰδιοκτησίαν.

— Δὲν ἐννοῶ τίποτε ἀπὸ ὅσα μοῦ λέγετε, ἀπήντησεν ἡ Εὐγενία. Δόσατέ μου τὸ ἔγγραφον καὶ δείξατέ μου ποῦ πρέπει νὰ ὑπογράψω.

Ὁ γέρων Γρανδὲ ἐθεώρει ἐναλλὰξ τὸ ἔγγραφον καὶ τὴν κόρην του, τὴν κόρην του καὶ τὸ ἔγγραφον, καὶ τοσοῦτον βιαίας ᾐσθάνετο συγκινήσεις, ὥστε ἀπέμαξε σταγόνας τινας ἱδρῶτος, αἵτινες ἔστιζον τὸ μέτωπόν του.

— Ἄκουσε κόρη μου, τῇ εἶπε, ἀντὶ νὰ ὑπογράψῃς αὐτὸ τὸ ἔγγραφον, διὰ τὸ ὁποῖον θὰ πληρώσωμεν φοβερὸν χαρτόσημον, δὲν εἶνε καλλίτερα νὰ παραιτηθῇς ἁπλῶς τῆς κληρονομίας τῆς μακαρίτισσας τῆς μητέρας σου, καὶ ν' ἀφήσῃς ἐπάνω μου τὴν φροντίδα διὰ τὸ μέλλον; Ἐγὼ θὰ προτιμοῦσα αὐτό. Θὰ σοῦ δίδω κάθε μῆνα ἑκατὸν φραγκάκια, νὰ κάμνῃς λειτουργιαὶς ὅσαις θέλεις. Ἑκατὸ φραγκάκια, λαχταριστά, ἀσημένια . . .

— Κάμνω, πατέρα μου, ὅ,τι θέλεις.

— Δεσποινίς, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος, ἔχω καθῆκον νὰ σᾶς παρατηρήσω ὅτι τοιουτοτρόπως ἀπογυμνοῦσθε . . .

— Ὤχ, θεέ μου, εἶπεν ἐκείνη, καὶ τί μὲ μέλει ;

— Σιῶπα, Κρυσώ. Λοιπόν, σύμφωνοι ! ἀνέκραξεν ὁ Γρανδέ, δράττων τὴν χεῖρα τῆς κόρης του καὶ πλήττων αὐτὴν διὰ τῆς ἰδικῆς του. Δὲν θὰ μετανοήσῃς, Εὐγενία, αἴ ; σὺ εἶσαι τίμιο κορίτσι ;

— Πατέρα ! . .

Ἠσπάσθη αὐτὴν τότε ἐν διαχύσει καὶ περιεπτύχθη αὐτὴν μέχρι πνιγμοῦ.

— Δίδεις ζωὴν εἰς τὸν πατέρα σου, κόρη μου· τοῦ ἀποδίδεις ὅ,τι σοῦ ἔδωσε. Τόρα εἴμεθα ἴσια. Νά ! ἔτσι γίνονται ἡ δουλειαίς. Καὶ ἡ ζωὴ δουλειὰ εἶνε. Νὰ ἔχῃς τὴν εὐχήν μου ! Εἶσαι καλὸν κορίτσι, ποῦ ἀγαπᾷ τὸν πατέρα του. Τόρα κάμε ὅ,τι θέλεις. Αὔριον λοιπόν, Κρυσώ, προσέθηκε θεωρῶν τὸν κατάπληκτον συμβολαιογράφον. Κύτταξε νὰ ἑτοιμάσῃς καθὼς πρέπει τὴν πρᾶξιν τῆς παραιτήσεως εἰς τὸ δικαστήριον.

Τὴν ἐπαύριον περὶ τὴν μεσημβρίαν ὑπεγράφη ἡ δήλωσις, δι' ἧς ἡ Εὐγενία συνετέλει τὴν παντελῆ αὐτῆς ἀπογύμνωσιν.

Ἐν τούτοις ὁ γέρων βυτοποιός, παρὰ τὴν ἐπαγγελίαν του, δὲν εἶχε πληρώσει εἰς τὴν θυγατέρα του, μετὰ ἑνὸς ἔτους παρέλευσιν, οὐδὲ λεπτὸν ἐκ τῶν ἑκατὸν φράγκων, ἅτινα τοσοῦτον πανηγυρικῶς εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς αὐτήν. Ὅτε δὲ ἡ Εὐγενία ἐλάλησεν εἰς αὐτὸν περὶ τούτου ἀστειευομένη, ἠρυθρίασεν ἐκεῖνος, ἀνέβη ταχέως εἰς τὸ γραφεῖόν του, κ' ἐπανελθὼν προσέφερεν εἰς αὐτὴν τὸ τρίτον περίπου τῶν κειμηλίων, ἅτινα εἶχεν ἀγοράσει παρὰ τοῦ ἀνεψιοῦ του.

— Νά, μικρουλά μου, τῇ εἶπε μεθ' ἱκανῆς εἰρωνείας, τὰ δέχεσαι αὐτὰ διὰ τὰ χίλια διακόσιά σου φράγκα ;

— Ἀλήθεια, πατέρα, μοῦ τὰ χαρίζεις ;

— Θὰ σοῦ δώσω ἄλλα τόσα τοῦ χρόνου, ἀπήντησε ρίπτων αὐτὰ εἰς τὴν ποδιάν της. Ἔτσι θὰ ἔχῃς γρήγορα ὅλα του τὰ κρεμαστάρια, προσέθηκε τρίβων τὰς χεῖράς του, εὐτυχὴς ὅτι κατώρθωσε νὰ κερδοσκοπήσῃ κ' ἐπ' αὐτοῦ τοῦ αἰσθήματος τῆς θυγατρός του.

Οὐχ' ἧττον ὁ γέρων, καίτοι ῥωμαλέος ἔτι, ᾐσθάνθη μετ' ὀλίγον τὴν ἀνάγκην νὰ μυήσῃ τὴν θυγατέρα του τὰ μυστήρια τῆς οἰκιακῆς του διαχειρίσεως. Ἐπὶ δύο συνεχῆ ἔτι ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὴν νὰ διατάττῃ, ἐπὶ παρουσίᾳ του, τὰ τῆς ἡμερησίας καταναλώσεως, καὶ νὰ παραλαμβάνῃ τὰς εἰσφορὰς τῶν αὐλιτῶν του. Ἐδείδαξεν αὐτὴν βραδέως καὶ διαδοχικῶς τὸ ὄνομα, καὶ τὴν περιοχὴν τῶν κτημάτων καὶ τῶν ἀγρῶν του. Περὶ τὸ τρίτον δ' ἔτος τοσοῦτον καλῶς εἶχε συνειθίσει αὐτὴν εἰς πάντα τῆς φιλαργυρίας του τρόπον, καὶ τοσοῦτον εἶχε μεταβάλει ἀληθῶς ἕκαστον αὐτῶν εἰς ἕξιν ἐκείνης, ὥστε τῇ ἐνεπιστεύθη ἀφόβως τὰς κλεῖδας τῆς ὀψοθήκης καὶ κατέστησεν αὐτὴν κυρίαν τοῦ οἴκου.

Πέντε ἔτι παρῆλθον οὕτω, χωρὶς ἔκτακτόν τι γεγονὸς νὰ διακόψῃ τὴν μονότονον ὕπαρξιν τῆς Εὐγενίας καὶ τοῦ πατρός της. Τὰ αὐτὰ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπανελαμβάνοντο διαρκῶς, μετὰ τῆς χρονομετρικῆς ἀκριβείας τῶν κινήσεων τοῦ γηραιοῦ ἐκκρεμοῦς τῆς οἰκίας.

Ἡ βαθεῖα μελαγχολία τῆς δεσποινίδος Γρανδὲ οὐδένα ἐλάνθανε· κ' ἐμάντευον μὲν πάντες τὸν λόγον της, ἀλλ' οὐδέποτε λόγος ἐκείνης ἐδικαίωσε τὰς ὑποψίας τῶν ἐν Σωμύρῃ περὶ τῶν μυχίων αἰσθημάτων τῆς πλουσίας κληρονόμου.

Οἱ τρεῖς Κρυσὼ καί τινες φίλοι των, οὓς ἀνεπαισθήτως εἶχον οὗτοι εἰσαγάγει εἰς τὴν οἰκίαν, ἀπετέλουν τὸν κύκλον ὅλον τῆς συναναστροφῆς της. Οὗτοι ἐδίδαξαν αὐτὴν νὰ παίζῃ *ουΐστ*, καὶ ἤρχοντο πᾶσαν ἑσπέραν ἐπὶ τούτῳ.

Ἐντὸς τοῦ ἔτους 1827 ὁ πατήρ της, αἰσθανόμενος τὸ βάρος τῶν ἀσθενειῶν του, ἠναγκάσθη ν' ἀποκαλύψῃ εἰς αὐτὴν τὰ μυστήρια τῆς ἀκινήτου ἰδιοκτησίας του, κ' ἔλεγεν εἰς αὐτὴν ν' ἀποτείνεται, ἐν περιπτώσει δυσχερειῶν,

Digitized by Google

εἰς τὸν συμβολαιογράφον Κρυσώ, οὗτινος ἐγνώριζε τὴν χρηστότητα. Εἶτα δέ, περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ ἔτους, κατελήφθη ὁ γέρων, ἐν ἡλικίᾳ ὀγδοήκοντα καὶ δύο ἐτῶν, ὑπὸ παραλυσίας ἥτις ταχέως προυχώρησεν. Ὁ κύριος Βερζερὲν κατεδίκασε τὸν Γρανδέ.

Ἀναλογιζομένη ὅτι μετὰ μικρὸν ἤθελεν ἀπολειφθῇ μόνη ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ Εὐγενία προσήγγισεν, οὕτως εἰπεῖν ἔτι μᾶλλον, εἰς τὸν πατέρα της, καὶ συνέσφιγξεν ἐπὶ πλέον τὸν ἔσχατον τῆς στοργῆς αὐτῆς κρίκον. Δι' αὐτήν, ὡς καὶ διὰ πᾶσαν ἐρῶσαν γυναῖκα, ὁ ἔρως ἦν ὁ κόσμος ὁλόκληρος. . . καὶ ὁ Κάρολος ἔλειπεν. Ἐπέδειξεν ἀληθὲς ὕψος θωπείας καὶ φιλοστόργου περιποιήσεως πρὸς τὸν γέροντα πατέρα της, οὗτινος κατέπιπτον μὲν ἤδη αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις, διετηρεῖτο δ' ἐμφύτως ἀδιάπτωτος ἡ φιλαργυρία. Οὕτω δὲ ὁ θάνατος τοῦ ἀνθρώπου τούτου οὐδόλως ὑπῆρξεν ἀντίθετος πρὸς τὴν ζωὴν αὐτοῦ.

Ἀπὸ πρωίας διέτασσε καὶ τὸν ἐκύλιον μεταξὺ τῆς ἑστίας τοῦ κοιτῶνός του καὶ τῆς θύρας τοῦ γραφείου του, μεστοῦ χρυσίου βεβαίως, ὅπου καὶ ἔμενε τέλος ἀκίνητος, θεωρῶν εναγωνίως τοὺς ἐρχομένους εἰς ἐπίσκεψίν του καὶ τὴν σιδηρότευκτον θύραν τοῦ θησαυροφυλακίου του. Ἐζήτει ἐξήγησιν ἀκριβῆ τοῦ ἐλαχίστου θορύβου ὃν ἤκουε, καί, πρὸς μεγίστην ἔκπληξιν τοῦ συμβολαιογράφου, ἤκουε τὸν σκύλον του χασμώμενον ἐν τῇ αὐλῇ. Ἐκ τῆς φαινομένης του νάρκης ἠγείρετο μόνον καθ' ἣν ἡμέραν καὶ ὥραν ἔμελλε νὰ λάβῃ μισθώματα, νὰ ὑπολογίσῃ τὰ παρὰ τῶν αὐλιτῶν του ὀφειλόμενα, καὶ νὰ δώσῃ ἐξοφλήσεις. Διέσειε τότε τὸν τροχοφόρον κλιντῆρά του, μέχρις οὗ ἔφθανεν ἀπέναντι τῆς θύρας τοῦ γραφείου του. Ἤνοιγεν αὐτὴν διὰ τῆς θυγατρός του, κ' ἐπέβλεπε τὴν παρ' αὐτῆς τῆς ἰδίας μυστικὴν τοποθέτησιν τῶν ἀργυρούχων σάκκων, μέχρις οὗ πάλιν ἐκλείετο ἡ θύρα. Εἶτα ἐπανήρχετο ἐκείνη σιωπηλὴ εἰς τὴν θέσιν της, ἀφοῦ ἔδιδεν εἰς αὐτὸν τὸ πολύτιμον κλειδίον, ὅπερ ἔφερεν οὗτος πάντοτε ἐντὸς τοῦ θυλακίου τοῦ ὑπενδύτου του καὶ πολλάκις ἔψαυεν ἔξωθεν εὐχαρίστως.

Ὁ γηραιὸς αὐτοῦ φίλος, ὁ συμβολαιογράφος, προβλέπων ὅτι ἡ πλουσία κληρονόμος ἤθελεν ἀναγκαίως νυμφευθῇ τὸν πρόεδρον ἀνεψιόν του, ἂν ὁ Κάρολος Γρανδὲ δὲν ἐπανήρχετο, ηὔξησε τὰς πρὸς αὐτὴν περιποιήσεις καὶ φιλοφροσύνας του. Ἤρχετο καθ' ἑκάστην ζητῶν τὰς διαταγὰς τοῦ Γρανδέ, μετέβαινε κατὰ παραγγελίαν του εἰς Φροαφών, εἰς τοὺς ἀγρούς, τοὺς λειμῶνας καὶ τὰς ἀμπέλους, ἐπώλει τὴν συγκομιδήν, καὶ μετέβαλε τὰ εἰσοδήματα εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἄργυρον, στοιβαζομένους κρυφίως ἐπὶ τῶν σάκκων, οἵτινες ἐπλήρουν τὸ ταμεῖον τοῦ γέροντος.

Ἐπῆλθον τέλος αἱ ἡμέραι τῆς ἀγωνίας καθ' ἃς τὸ ἰσχυρὸν σῶμα τοῦ Γρανδὲ ἐπάλαισε πρὸς τὴν καταστροφήν. Ἠθέλησε νὰ μείνῃ καθήμενος ἐγγὺς τῆς ἑστίας του, καὶ ἀπέναντι τῆς θύρας τοῦ γραφείου του. Ἔσυρε πρὸς ἑαυτὸν καὶ περιετύλισσε τὰ καλύμματα δι' ὧν τὸν ἐσκέπαζον, κ' ἔλεγεν εἰς τὴν Ἀννέταν:

— Φύλαξέ τα, . . κλεῖσ' τα, . . νὰ μὴ μοῦ τὰ κλέψουν.

Ὁσάκις κατώρθου ν' ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμούς του, ὅπου εἶχε συγκεντρωθῆ ὅλη του ἡ ζωή, ἔστρεφεν αὐτοὺς πάραυτα πρὸς τὴν θύραν τοῦ θησαυροφυλακίου του, λέγων πρὸς τὴν θυγατέρα του:

— Εἶν' ἐκεῖ; ἐκεῖ; διὰ φωνῆς ἐλεγχούσης φόβον καὶ τρόμον.

— Ναί, πατέρα!

— Πρόσεχε τὸ χρυσάφι! Φέρε μου ἐδῶ χρυσάφι, χρυσάφι...

Ἡ Εὐγενία ἐσκόρπιζεν ἐνώπιον αὐτοῦ λουδοβίκεια ἐπὶ τῆς τραπέζης· ἔμενε δ' ἐκεῖνος ὥρας ὁλοκλήρους προσηλῶν τὰ βλέμματα ἐπὶ τῶν χρυσῶν νομισμάτων, ὡς παιδίον θεωροῦν ἠλιθίως τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὅτε τὸ πρῶτον ἀρχίζει νὰ βλέπῃ, καὶ μειδιῶν αὐτομάτως καὶ ἀδιαφόρως ὡς νήπιον.

— Ἔτσι ζεσταίνομαι! ἔλεγεν ἐνίοτε, κ' ἐξέφραζεν ἦθός τι μακαριότητος ἡ μορφή του.

Ὅτε ὁ ἐφημέριος τῆς ἐνορίας ἦλθε νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἁγίαν κοινωνίαν, οἱ ὀφθαλμοί του νεκροὶ ἀπό τινος κατὰ τὸ φαινόμενον, ἐζωογονήθησαν ἅμα ἰδόντες τὸν σταυρόν, τὰ κηροπήγια καὶ τὸ ἀργυροῦν ἁγιασμοδοχεῖον, καὶ ἡ προβοσκίς του ἐκινήθη τὸ ὕστατον. Ὅτε δὲ ὁ ἱερεὺς προσέφερεν εἰς τὰ χείλη του τὸν ἀργυροῦν ἐπίχρυσον σταυρὸν ἵνα ἀσπασθῶσι τὸν Χριστόν, προέβη εἰς κίνημα φοβερὸν ἵνα τὸν ἁρπάσῃ καὶ τὸ κίνημα αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ τέλος τῆς ζωῆς του. Ἐκάλεσε τότε τὴν Εὐγενίαν, ἣν δὲν ἔβλεπε, καίτοι γονυπετῆ ἐνώπιόν του καὶ βρέχουσαν διὰ τῶν δακρύων της τὴν ψυχράν του ἤδη χεῖρα.

— Πατέρα μου, τὴν εὐχήν σου! εἶπεν ἐκείνη.

— Ἔχε ὅλα ἔννοια! τῇ εἶπε. Θὰ μοῦ δώσῃς λογαριασμὸν ἐκεῖ ἐπάνω, προσέθηκεν, ἀποδεικνύων διὰ τῶν λόγων τούτων ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε ἡ θρησκεία τῶν φιλαργύρων.

Ἡ Εὐγενία εὑρέθη οὕτω μόνη ἐν μέσῳ τῆς οἰκίας ἐκείνης, οὐδένα ἔχουσα περὶ ἑαυτήν, ὃν ἠδύνατο νὰ θεωρήσῃ ἐλπίζουσα ὅτι ἤθελεν ἐννοηθῆ, πλὴν τῆς Ἀννέτας, τοῦ μόνου ὄντος, ὅπερ τὴν ἠγάπα ἀληθῶς καὶ μεθ' ἧς ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ ἄλγους τῆς καρδίας της. Ἡ μεγάλη Ἀννέτα ἦτο πρόνοια διὰ τὴν Εὐγενίαν. Οὕτω δὲ δὲν ὑπῆρξε δούλη δι' αὐτήν, ἀλλὰ ταπεινὴ φίλη.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός της ἡ Εὐγε-

Digitized by Google

νία ἔμαθε παρὰ τοῦ συμβολαιογράφου Κρυσὼ ὅτι εἶχε τριακοσίων χιλιάδων λιβρῶν εἰσόδημα ἀπὸ γῆς,κειμένης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Σωμύρης, ἓξ ἑκατομμύρια εἰς χρεώγραφα δίδοντα τόκον τρία τοῖς ἑκατόν, καὶ ἠγορασμένα πρὸς ἑξήκοντα φράγκα, ἐνῷ ἤξιζον τότε ἑβδομήκοντα ἑπτά· πλὴν δὲ τούτων καὶ δύο ἑκατομμύρια ἑκατὸν χιλιάδας φράγκων εἰς χρυσόν, μὴ λογιζομένων τῶν καθυστερουμένων μισθωμάτων. Ὅλη της ἡ περιουσία ἐξετιμᾶτο ἐν συνόλῳ ἀντὶ δεκαεπτὰ ἑκατομμυρίων.

— Ποῦ νὰ εἶνε ὁ ἐξάδελφός μου ; ἔλεγε καθ' ἑαυτήν.

Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὁ Κρυσὼ παρέδωκεν εἰς τὴν πελάτιδά του τὴν γενικὴν ἐκκαθάρισιν τῆς κληρονομίας, ἡ Εὐγενία ἔμεινε μόνη μετὰ τῆς Ἀννέτας· ἐκάθηντο δ' ἀμφότεραι ἑκατέρωθεν τῆς μεγάλης ἐκείνης ἑστίας τῆς αἰθούσης, ἥτις, κενὴ ἤδη, ἦτο πλήρης ἀναμνήσεων, ἀπὸ τῆς ἕδρας μετὰ καλοβάθρων ἐφ' ἧς ἐκάθητο ἡ μήτηρ της μέχρι τοῦ ποτηρίου ἀφ' οὗ εἶχε πίει ὁ ἐξάδελφός της.

— Ἀννέτα, ἐμείναμεν μόναι...

— Ναί, κυρία. Νὰ ἤξευρα ποῦ εἶνε,τὸ πουλάκι μου, θὰ 'πήγαινα πεζὴ νὰ τὸν εὕρω.

— Μᾶς χωρίζει θάλασσα ! ὑπέλαβεν ἡ νεᾶνις.

Ἐνῷ ἡ ταλαίπωρος κληρονόμος συνέκλαιεν οὕτω μετὰ τῆς γηραιᾶς της ὑπηρετρίας, ἐν τῇ ψυχρᾷ καὶ σκοτεινῇ ἐκείνῃ οἰκίᾳ, ἥτις ἦτο δι' αὐτὴν ὁ κόσμος ὁλόκληρος, περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐγίνετο λόγος, ἀπὸ Νάντης μέχρις Ὀρλεάνης, ἢ περὶ τῶν δεκαεπτὰ ἑκατομμυρίων τῆς δεσποινίδος Γρανδέ. Πρώτη αὐτῆς πρᾶξις ὑπῆρξε νὰ χορηγήσῃ εἰς τὴν Ἀννέταν χιλίων διακοσίων φράγκων ἐτήσιον εἰσόδημα, ἥτις, ἔχουσα ἤδη ἐξ ἑαυτῆς ἄλλα ἑξακόσια φράγκα, κατέστη οὕτω πλουσία νύμφη, καὶ ἐντὸς μηνὸς ἐγένετο ἀπὸ δεσποινίδος δέσποινα, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ἀντωνίου Κορνουαγέ,διορισθέντος γενικοῦ ἐπιστάτου τῶν κτημάτων τῆς δεσποινίδος Γρανδέ.

Ἡ κυρία Κορνουαγὲ διεκρίθη μεγάλως ὑπὲρ πάσας τὰς συγχρόνους αὐτῆς. Καίτοι εἶχε πεντήκοντα καὶ ἐννέα ἐτῶν ἡλικίαν, μόλις ἐφαίνετο τεσσαρακοντοῦτις· τὰ χονδρά της χαρακτηριστικὰ εἶχον ἀντιστῇ εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ χρόνου. Χάρις δὲ εἰς τὸν μοναχικὸν αὐτῆς βίον, ἐνέπαιζε τὸ γῆρας διὰ χροιᾶς εὐανθοῦς καὶ σιδηρᾶς ὑγείας. Οὐδέποτε ἴσως ὑπῆρξεν ὡραιοτέρα ἢ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων της. Παχεῖα, χονδρὰ καὶ ῥωμαλέα, εἶχεν ὑπὲρ αὐτῆς συνηγοροῦσαν τὴν ἀσχημίαν της,καὶ ἡ ἀκατάπονος αὐτῆς μορφὴ ἐξέφραζεν εὐδαιμονίαν, ἥτις κατέστησεν εἰς πολλοὺς φθονητὴν τὴν τύχην τοῦ Κορνουαγέ.

— Εἶδες χρῶμα ; ἔλεγεν ὁ ἔμπορος τῶν ἐριούχων.

— Ἠμπορεῖ, 'ξεύρεις, νὰ κάμῃ καὶ παιδιά, εἶπεν ὁ ἔμπορος τοῦ ἅλατος. Αὐτή, 'μάτια μου, βαστᾷ 'σὰν νὰ εἶνε, μὲ συμπάθειο, ἀλατισμένη.

— Ἔχει χρήματα, ἔλεγε τρίτος γείτων, καὶ ὁ Κορνουαγὲ τὴν ἔκαμε.

Ἐξερχομένη τῆς γηραιᾶς οἰκίας ἡ Ἀννέτα, ἥτις ἠγαπᾶτο ὑφ' ὅλης τῆς γειτονίας, οὐδὲν ἄλλο ἤκουεν ἢ συγχαρητήρια, καταβαίνουσα τὴν ἑλικοειδῆ ὁδόν, ἵνα μεταβῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἡ Εὐγενία τῇ ἔδωκε δῶρον νυμφικὸν τρεῖς δωδεκάδας μαχαιροπείρουνα, ὁ δὲ Κορνουαγέ, κατάπληκτος ἐκ τοιαύτης μεγαλοδωρίας, ἐλάλει δακρύων περὶ τῆς κυρίας του, καὶ ἦτο πρόθυμος νὰ κοπῇ δι' αὐτήν.

Γενομένη οἰκονόμος τῆς Εὐγενίας ἡ κυρία Κορνουαγὲ ἀπέκτησε καὶ ἄλλην εὐτυχίαν ἴσην πρὸς τὴν ἀπόκτησιν συζύγου. Εἶχε τέλος ν' ἀνοίγῃ καὶ νὰ κλείῃ τὸ ὀψοφυλάκιον, εἶχε νὰ δίδῃ τὰ τρόφιμα τῆς ἡμέρας, ὡς ἔπραττεν ὁ μακαρίτης αὐθέντης της. Εἶχεν ἐπίσης νὰ διοικῇ δύο ὑπηρέτας, μίαν μαγείρισσαν καὶ μίαν θαλαμηπόλον ἐπιτετραμμένην νὰ διορθώνῃ τὴν λευκοστολὴν τῆς οἰκίας καὶ νὰ ῥάπτῃ τὰς ἐσθῆτας τῆς δεσποινίδος.

Ὁ Κορνουαγὲ συνεκέντρωσε τὰ καθήκοντα ἐπιστάτου καὶ διαχειριστοῦ. Περιττὸν δὲ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ μαγείρισσα καὶ ἡ θαλαμηπόλος, ἃς ἐξέλεξεν ἡ Ἀννέτα,ἦσαν ἀληθεῖς ἀδάμαντες.

Ἡ δεσποινὶς Γρανδὲ ἀπέκτησεν οὕτω τέσσαρας ὑπηρέτας, ὧν ἡ ἀφοσίωσις ἦτο ἀπεριόριστος. Οἱ μισθωταὶ δὲν ἐνόησαν μεταβολήν τινα ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ γέροντος, διότι αἱ ἕξεις τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ ἦσαν αὐστηρῶς ὡρισμέναι, ἐξηκολούθησαν δὲ ἀμεταβλήτως καὶ ἐπιμελῶς τηρούμεναι ὑπὸ τοῦ κυρίου καὶ τῆς κυρίας Κορνουαγέ.

Τριακοντοῦτις ἤδη ἡ Εὐγενία οὐδεμίαν ἐγνώριζεν εὐτυχίαν τοῦ βίου. Ἡ ὠχρὰ καὶ κατηφὴς παιδική της ἡλικία εἶχε παρέλθει ἐγγὺς μητρός, ἧς ἡ παραγνωριζομένη καὶ προσκοπτομένη καρδία ἀδιαλείπτως ὑπέφερε. Καταλείπουσα ἐν χαρᾷ τὴν ζωήν, ἡ μήτηρ αὐτὴ ᾤκτειρε τὴν θυγατέρα της, ὅτι ἔμελλεν ἔτι νὰ ζήσῃ,καὶ ἀφῆκεν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῆς ἐλαφρὰν συνειδήσεως τύψιν καὶ αἰωνίους πόθους.

Ὁ πρῶτος καὶ μόνος τῆς Εὐγενίας ἔρως ἦτο δι' αὐτὴν ἀφορμὴ μελαγχολίας. Ἐπί τινας μόλις ἡμέρας ἰδοῦσα τὸν ἐραστὴν αὐτῆς, εἶχε δώσει εἰς αὐτὸν τὴν καρδίαν της μεταξὺ δύο κλοπίων φιλημάτων. Εἶτα ἐκεῖνος ἀνεχώρησε, καὶ κόσμος ὅλος ἐχώρισεν αὐτούς. Ὁ ἔρως οὗτος, ὃν κατηράσθη ὁ πατήρ της καὶ ἐξ οὗ ἀπέθανεν ἡ μήτηρ της, πολλὴν εἰς αὐτὴν παρεῖχε λύπην καὶ ἀσθενεῖς τινας μόλις ἐλπίδας. Οὕτω δὲ μέχρι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς εἶχεν ἐπιδιώξει μόνον τὴν εὐτυχίαν, ἐξαντλοῦσα τὰς

Digitized by Google

δυνάμεις αὐτῆς, ἀλλὰ μὴ ἀντικαθιστῶσα αὐτάς.

Ἐν τῷ ἠθικῷ, ὡς καὶ ἐν τῷ φυσικῷ βίῳ ὑπάρχει εἰσπνοὴ καὶ ἐκπνοή. Ἡ ψυχὴ ἔχει ἀνάγκην ν' ἀποῤῥοφᾷ τὰ αἰσθήματα ψυχῆς ἄλλης καὶ ἀφομοιοῦσα αὐτὰ νὰ τ' ἀνταποδίδῃ πλουσιώτερα. Χωρὶς τοῦ ὡραίου τούτου ἀνθρωπίνου φαινομένου, ἀδύνατον νὰ ζήσῃ καρδία. Στερεῖται ἀέρος, πάσχει καὶ φθίνει.

Ἡ Εὐγενία ἤρχιζε πάσχουσα. Δι' αὐτὴν ὁ πλοῦτος οὔτε δύναμις ἦτο οὔτε παρηγορία. Ζωὴ δι' αὐτὴν ἦτο ὁ ἔρως, ἡ θρησκεία καὶ ἡ εἰς τὸ μέλλον πίστις. Ὁ ἔρως ἐξήγει εἰς αὐτὴν τὴν αἰωνιότητα. Ἡ καρδία της καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τῇ ὑπεδείκνυον δύο μέλλοντας καὶ προσδοκωμένους κόσμους. Ἡμέρας δὲ καὶ νυκτὸς ἐβυθίζετο εἰς τοὺς κόλπους δύο ἀπείρων λογισμῶν, οἵτινες ἴσως δι' αὐτὴν ἀπετέλουν ἕνα καὶ μόνον, καὶ ἀπεμονοῦτο ἐντελῶς, ἀγαπῶσα καὶ νομίζουσα ἑαυτὴν ἀγαπωμένην. Ἀπὸ ἑπτὰ ἤδη ἐτῶν τὸ πάθος της εἶχε δεσπόσει αὐτῆς ὁλοκλήρως.

Θησαυρός της δὲν ἦσαν τὰ ἑκατομμύρια, ὧν ἐπεσωρεύοντο τὰ εἰσοδήματα, ἀλλ' ἡ σκευοθήκη τοῦ Καρόλου· αἱ δύο εἰκόνες αἵτινες ἦσαν ἀνηρτημέναι ὑπεράνω τῆς κλίνης της· τὰ κοσμήματά του, ἅτινα εἶχεν ἐξαγοράσει παρὰ τοῦ πατρός της, κ' ἐφύλαττε παρατεταγμένα ἐπὶ στρώματος βάμβακος ἐντὸς τοῦ σωροῦ τοῦ παλαιοῦ ἑρμαρίου· ἡ δακτυλήθρα τέλος τῆς θείας της, ἣν εἶχε μεταχειρισθῇ ἡ μήτηρ της, καὶ ἣν ἐλάμβανεν εὐλαβῶς καθ' ἡμέραν ἵνα ἐργασθῇ εἰς κέντημά τι, ἀληθῆ πηνελόπης ἱστόν, ὅπερ εἶχεν ἀρχίσει μόνον ὅπως φορῇ εἰς τὸν δάκτυλόν της τὸ πλῆρες ἀναμνήσεων ἐκεῖνο χρυσοῦν μικροτέχνημα.

Δὲν ἐφαίνετο πιθανὸν ὅτι ἡ δεσποινὶς Γρανδὲ ἤθελεν ἀποφασίσει νὰ νυμφευθῇ διαρκοῦντος τοῦ πένθους της. Ἡ ἀληθινή της εὐλάβεια ἦτο γνωστή. Οὕτω δὲ ἡ οἰκογένεια Κρυσῶ, ἧς τὴν πολιτικὴν σωφρόνως διηύθυνεν ὁ γέρων ἀββᾶς, ἠρκέσθη νὰ πολιορκήσῃ τὴν κληρονόμον καὶ νὰ περιβάλῃ αὐτὴν διὰ τῶν τρυφερωτάτων περιποιήσεων.

Πᾶσαν ἑσπέραν παρ' αὐτῇ ἐπλήρου τὴν αἴθουσαν ὁμήγυρις συγκροτουμένη ἐκ τῶν θερμοτάτων καὶ μᾶλλον ἀφωσιωμένων Κρυσωτιστῶν τῆς χώρας, οἵτινες ἔψαλλον πάντες ἐναμίλλως τοὺς αἴνους τῆς οἰκοδεσποίνης. Ἡ Εὐγενία εἶχεν ἤδη τὸν τακτικόν της ἰατρόν, τὸν ἐλεονόμον της, τὸν κοιτωνάρχην της, τὴν ἀρχιθαλαμηπόλον της, τὸν πρωθυπουργόν της καὶ τὸν γραμματέα της, γραμματέα δὲ ἰδίως, ὅστις ἐπιθυμίαν εἶχε πολλὰ νὰ τῇ εἴπῃ. Καὶ κρασπεδοφόρον ἂν ἐπεθύμει ἡ πλουσία κληρονόμος, θὰ εὑρίσκετο ἀμέσως. Ἦτο βασίλισσα ἀληθής, καὶ ἡ μᾶλλον κολακευομένη πάσης ἄλλης βασιλίσσης.

Ἡ κολακεία οὐδέποτε προέρχεται ἀπὸ μεγάλων ψυχῶν· ἰδιάζει εἰς τὰ μικρὰ πνεύματα, ἅτινα κατορθοῦσι νὰ σμικρύνωνται ἔτι μᾶλλον, ἵνα εἰσδύωσιν εὐκολώτερον εἰς τὴν βιωτικὴν σφαῖραν τοῦ προσώπου, οὕτινος εἰσὶ δορυφόροι. Ἐν τῇ κολακείᾳ ὑπακούεται πάντοτε συμφέρον. Διὰ τοῦτο δὲ πάντες ὅσοι καθ' ἑσπέραν ἐπλήρουν τὴν αἴθουσαν τῆς δεσποινίδος Εὐγενίας, ἣν ἀπεκάλουν δεσποινίδα Δὲ Φροαφών, κατώρθουν θαυμασίως νὰ τὴν πανηγυρίζωσιν.

Ἡ ἐπαινετικὴ ἐκείνη συναυλία, ἣν πρῶτον τότε ἤκουεν ἡ Εὐγενία, κατέστησεν αὐτὴν τὸ κατ' ἀρχὰς περιπόρφυρον ἐξ αἰδοῦς. Ἀλλ' ἀνεπαισθήτως, καὶ παρὰ πᾶσαν τὴν ἀγροικίαν τῶν γινομένων αὐτῇ φιλοφρονήσεων, τὸ οὖς της συνείθισεν ἐπὶ τέλους τοσοῦτον ν' ἀκούῃ εὐφημούμενον τὸ κάλλος της, ὥστε ἂν νεήλυς τις τὴν ἔλεγεν ἄσχημον, ὁ ψόγος οὗτος ἤθελε τῇ προξενήσει πολὺ πλείονα αἴσθησιν ἢ πρὸ ὀκτὼ ἐτῶν. Εἶτα κατήντησε καὶ ν' ἀρέσκηται εἰς τὰς ἡδυλογίας ὅσας ἤκουε, διότι κατέθετεν αὐτὰς κρυφίως εἰς τοὺς πόδας τοῦ μυστικοῦ της εἰδώλου.

Συνείθισεν οὕτω βαθμηδὸν νὰ βλέπῃ πάντας προσφερομένους εἰς αὐτὴν ὡς εἰς ἡγεμονίδα, καὶ τὴν αὐλήν της πλήρη καθ' ἑσπέραν. Ὁ κύριος πρόεδρος Δὲ Βομφὼν ἦν ὁ ἥρως τῆς μικρᾶς ἐκείνης ὁμηγύρεως, καθ' ἣν τὸ πνεῦμά του, τὸ πρόσωπόν του, ἡ μάθησις καὶ οἱ ἀρεστοί του τρόποι ἐπῃνοῦντο ἀδιακόπως. Εἷς τῶν παρισταμένων παρετήρει, ὅτι ἀπὸ ἑπταετίας εἶχε μεγάλως αὐξήσει τὴν περιουσίαν του, ὅτι τὸ Βομφὼν ἀπέφερε τοὐλάχιστον δέκα χιλιάδας φράγκων εἰσόδημα, κ' εὑρίσκετο συνεσφιγμένον, ὡς πάντα τὰ κτήματα τῶν Κρυσῶ, ἐντὸς τῶν απεράντων κτήσεων τῆς κληρονόμου.

— Ἠξεύρετε, δεσποινίς, ἔλεγεν εἷς τῶν συνήθων, ὅτι οἱ Κρυσῶ ἔχουν ὅλοι μαζὺ σαράντα χιλιάδες λίβρας εἰσόδημα;

— Καὶ τὰς οἰκονομίας ποῦ τὰς βάζετε; ὑπελάμβανε γραῖά τις φίλη τοῦ κόμματος, ἡ δεσποινὶς Γριβωκούρ. Ἕνας κύριος ἀπὸ τὰ Παρίσια ἦλθ' ἐσχάτως κ' ἐπρόσφερεν εἰς τὸν κύριον Κρυσῶ διακοσίας χιλιάδας φράγκα διὰ τὸ συμβολαιογραφεῖόν του. Ἂν διορισθῇ εἰρηνοδίκης, θ' ἀναγκασθῇ νὰ τὸ πωλήσῃ.

— Θέλει νὰ διαδεχθῇ τὸν κύριον Δὲ Βομφὼν ὡς πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου, καὶ λαμβάνει τὰ μέτρα του, ἀπήντησεν ἡ κυρία Ὀρσονβάλ. Ὁ κύριος πρόεδρος θὰ γείνῃ ἐφέτης καὶ κατόπιν πρόεδρος· ἔχει τὰ μέσα καὶ θὰ κάμῃ στάδιον.

— Εἶνε διακεκριμένος ἄνθρωπος, ἔλεγεν ἄλλος· δὲν φρονεῖτε, δεσποινίς;

Ὁ κύριος πρόεδρος εἶχε προσπαθήσει νὰ συμμορφώσῃ τὸ ἦθος αὐτοῦ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς θέσεώς του ἀπέναντι τῆς Εὐγενίας. Καίτοι

Digitized by Google

τεσσαρακοντούτης, μελάγχρους, τραχεῖαν ἔχων τὴν μορφήν, ξηρὰν δὲ ὡς πᾶσαι αἱ δικαστικαὶ φυσιογνωμίαι, ἐνεδύετο ὡς νεανίας, ἔπαιζε μετὰ λεπτοφυοῦς ῥάβδου, δὲν ἐταμβάκιζε παρὰ τῇ δεσποινίδι Δὲ Φροαφών, ἤρχετο δὲ πρὸς αὐτὴν πάντοτε φορῶν λευκὸν λαιμοδέτην καὶ χιτῶνα οὗτινος ἡ εὐρύπτυχος τραχηλιὰ ἐξωμοίαζεν αὐτὸν κάπως πρὸς ἰνδικὴν ὄρνιθα. Ὡμίλει δὲ οἰκείως πάντοτε πρὸς τὴν ὡραίαν κληρονόμον, κ' ἐκάλει αὐτήν: *Ἡ ἀγαπητή μας Εὐγενία.*

Ἁπλῶς εἰπεῖν αἱ ἑσπεριναὶ παρὰ τῇ Εὐγενίᾳ σκηναὶ ἦσαν ἀπαράλλακτοι πρὸς τὴν ἐν ἀρχῇ τῆς προκειμένης ἱστορίας περιγραφεῖσαν, ἐκτὸς μόνον ὅτι τὰ πρόσωπα ἦσαν περισσότερα, ἔλειπον δὲ ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Γρανδέ, καὶ τὸν *λότον* εἶχεν ἀντικαταστήσει τὸ *οὐΐστ*. Ἡ τῶν κυνῶν ἀγέλη ἐδίωκε πάντοτε τὴν Εὐγενίαν καὶ τὰ ἑκατομμύριά της, ἀλλ' εἶχεν ἤδη γίνει πολυαριθμοτέρα, ὑλάκτει κάλλιον, καὶ περιεστοίχιζε πανταχόθεν καὶ μεθοδικῶς τὸ θήραμα.

Ἂν ὁ Κάρολος ἤρχετο αἴφνης ἐκ τοῦ βάθους τῶν Ἰνδιῶν, ἤθελεν ἐπανεύρει τὰ αὐτὰ πρόσωπα καὶ τὰ αὐτὰ συμφέροντα. Ἡ κυρία Δὲ Γρασέν, ἣν ἡ Εὐγενία περιεποιεῖτο μετὰ πολλῆς ἀγαθότητος καὶ φιλοφροσύνης, ἐπέμενε πάντοτε τυραννοῦσα τοὺς Κρυσώ. Ἀλλὰ καὶ τότε ὡς καὶ ἄλλοτε ἡ μορφὴ τῆς Εὐγενίας ἤθελε φανῆ δεσπόζουσα τῆς εἰκόνος· καὶ τότε ὡς καὶ ἄλλοτε, ὁ Κάρολος ἤθελε παραστῆ ὡς ἡγεμών. Οὐχ ἧττον ὑπῆρχε καὶ πρόοδος. Ἡ ἀνθοδέσμη, ἣν προσέφερεν ἄλλοτε ὁ πρόεδρος εἰς τὴν Εὐγενίαν κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν της, εἶχε καταστῆ περιοδική. Πᾶσαν ἑσπέραν, ἔφερεν οὗτος εἰς τὴν πλουσίαν κληρονόμον μεγάλην καὶ λαμπρὰν ἀνθοδέσμην, ἣν ἡ κυρία Κορνουαγὲ ἔθετεν ἐπιδεικτικῶς ἐντὸς βαυκάλεως, ἔρριπτε δὲ κρυφίως εἰς γωνίαν τινὰ τῆς αὐλῆς, ἅμα ὡς οἱ ἐπισκέπται ἀπήρχοντο.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔαρος ἡ κυρία Δὲ Γρασὲν ἀπεπειράθη νὰ ταράξῃ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν Κρυσώ, λαλοῦσα εἰς τὴν Εὐγενίαν περὶ τοῦ μαρκησίου Δὲ Φροαφών, οὗτινος ὁ κατεστραμμένος οἶκος ἠδύνατο ν' ἀνεγερθῇ, ἂν ἡ κληρονόμος ἀπεφάσιζε νὰ τῷ ἀποδώσῃ τὰς γαίας του διὰ γαμικοῦ συμβολαίου. Ἡ κυρία Δὲ Γρασὲν ἐξῆρε τὸ πατρικὸν ἀξίωμα καὶ τὸν μαρκησιακὸν τίτλον, ὑπολαμβάνουσα δὲ τὸ εἰρωνικὸν μειδίαμα τῆς Εὐγενίας ὡς ἐπιδοκιμασίαν, ἔλεγε πανταχοῦ ὅτι ὁ γάμος τοῦ προέδρου Κρυσώ δὲν ἦτο τόσον ὥριμος, ὅσον ὁ κόσμος ἐνόμιζε.

— Μολονότι ὁ κύριος Δὲ Φροαφὼν εἶνε πεντηκοντούτης, ἔλεγε, δὲν φαίνεται περισσότερον ἠλικιωμένος τοῦ κυρίου Κρυσώ. Εἶνε ἀλήθεια ὅτι εἶνε χῆρος καὶ ἔχει καὶ παιδιά, ἀλλ' εἶνε μαρκήσιος, θὰ ἦνε πατρίκιος τῆς Γαλλίας, καὶ εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν τοιοῦτοι γαμβροὶ εὔκολα δὲν εὑρίσκονται. Γνωρίζω ἀπὸ ἀσφαλῆ πηγήν, ὅτι ὁ γέρων Γρανδὲ εἶχε σκοπὸν νὰ συνδεθῇ μὲ τοὺς Φροαφὼν καὶ νὰ ἑνώσῃ ὅλα του τὰ κτήματα μὲ τὰς γαίας των. Πολλαῖς φοραῖς μοῦ τὸ εἶχεν εἰπεῖ ὁ πονηρὸς γέρων.

— Πῶς, Ἀννέτα! εἶπεν ἑσπέραν τινὰ κατακλινομένη ἡ Εὐγενία· οὐδὲ μίαν φορὰν νὰ μὴ μοῦ γράψῃ!

[Ἕπεται συνέχεια].

ΑΘΗΝΑΙ

[Ὑπὸ Καρόλου δὲ Μουῆ].

Συνέχεια· ἴδε σελ. 151.

Β΄.

Πλέοντας εἰς Πειραιᾶ ἐφώτιζεν ἡμᾶς λαμπρὸν σεληναῖον φῶς. Αἱ ὠχραὶ τῆς σελήνης ἀκτῖνες προσέπαιζον ἐπὶ τῶν γαληνίων ὑδάτων, ἅπερ διέσχιζε τὸ ἀτμόπλοιον, τέμνον ἀργυρᾶν αὔλακα· ἀριστερόθεν ἀπέφρασσε τὸν ὁρίζοντα ἡ παραλία τῆς Σύρας, δεξιόθεν δὲ φαεινὴ ἔκτασις ὑδάτων ἐφαίνετο ὡσεὶ βυθιζομένη εἰς τοὺς νυκτίους μυχούς, καὶ ἀπωτέρω ἀνέθρωσκον τῇδε κἀκεῖσε σκιαγραφίαι νήσων, λευκαζόμεναι ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τῆς σελήνης. Σιγὴ ἐπεφοίτα ἐπὶ τῆς περιοχῆς, ἣν ἐπλήρου ἡ σκιὰ τῶν ὁμηρικῶν θεῶν, ὅπου ὅμως ἡ ἐπιβάλλουσα τῶν πραγμάτων γαλήνη, κατισχύουσα τῶν ἡμετέρων ἀναμνήσεων, ὡμίλει ἡμῖν οὐχὶ περὶ τῶν ἑλληνικῶν μύθων, ἀλλὰ περὶ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, τοῦ εὐδήλως ὁρατοῦ ἐν τῇ νηνεμίᾳ τῆς γῆς καὶ ἐν τῇ καλλονῇ τῆς νυκτός. Αἱ δὲ ψυχαὶ ἡμῶν, ἀποδιδράσκουσαι τοῦ παλαιοῦ Ὀλύμπου, ἐν αὐτοῖς τοῖς τόποις ἔνθα τὰ πάντα ὑμνοῦσι τὴν χάριν αὐτοῦ καὶ ἀνιστᾶσιν αὐτὸν πρὸ τῶν ἐκθάμβων ὀμμάτων ἡμῶν, ὑφίσταντο ἰσχυροτέραν τὴν ἐπενέργειαν τοῦ κατανικήσαντος τὸν Ὄλυμπον· ἡ εἰκὼν τοῦ δημιουργοῦ ἐδέσποζε τῆς πλάσεως, ἐν ᾧ δ' ἡ Φοίβη κατέχεε τὰς ἀκτῖνας αὐτῆς ἐπὶ τῶν κυμάτων, ἐφ' ὧν ἐπενήχετο ἄλλοτε ἡ Δῆλος, ἐν ᾧ ἠρέμα ἐπλέομεν παρὰ τὰς ἀκτὰς εἰς ἃς προσωρμίζοντο τὸ πάλαι οἱ Ἕλληνες θεωροί, τὸ μεγαλεῖον τοῦ ποιήσαντος τὰ λαμπρὰ ταῦτα ἔργα ἐπλήρου τὰς ἡμετέρας καρδίας ἀρρήτου συγκινήσεως καὶ διεσκέδαζεν ὡς καπνὸν τὰ φάσματα ἐκλελοιπότων θεῶν.

Εἶχε νυκτώσει, ὅτε διεπλεύσαμεν τὸν μεταξὺ Κέω καὶ Κύθνου πόρον· μετὰ μικρὸν δ' ἐκάμψαμεν τὸ Σουνιακὸν ἄκρον, οὗ τὸν ναὸν ἐκάλυπτεν ἡ σκοτία. Ἀλλ' ἅμα ἐχάραξε καὶ διεκρίναμεν ἀριστερόθεν μὲν ἡμῶν τὴν Πελοπόννησον, τὴν Ὕδραν, τὴν Σαλαμῖνα, δεξιόθεν δὲ τὴν ἀττικὴν παραλίαν. Ἀποτελεῖται δ' αὕτη ἐκ λόφων ἡλιοκαύστων, κατακλυζομένων ὑπὸ τοῦ περιαυγοῦς ἀέρος, ὧν αἱ γραμμαὶ διαγρά-

Digitized by Google

φονται μετ' ἐπιβαλλούσης κανονικότητος ἐν τῷ οὐρανῷ. Οἱ καλλιτέχναι, οἵτινες ἐξ ἁπαλῆς ἡλικίας εἶχον ἐνώπιον αὐτῶν τοιοῦτον ὁρίζοντα, ἐντεῦθεν βεβαίως θὰ ἠρύσθησαν τὰ πρῶτα διδάγματα τῆς ἑνότητος τῶν ἐπινοημάτων καὶ τῆς συμμετρίας τοῦ σχήματος. Διότι ἡ φύσις εἶνε ἐν Ἑλλάδι διδάσκαλος αὐστηρὸς, μὴ ζητοῦσα νὰ γοητεύσῃ ὡς ἀλλαχοῦ διὰ τῆς ἀφθονίας τοῦ πλούτου, διὰ τῆς χάριτος τῶν θελγήτρων, διὰ τῆς πρωτοτυπίας τῆς φαντασίας αὐτῆς· ἀλλ' ἀποκλειστικῶς διεγείρουσα τὸ ἀκριβέστατον καὶ ἁπλούστατον αἴσθημα τοῦ ἀναλλοιώτου ἰδεώδους. Καὶ ταῦτα λέγων οὐδαμῶς ἐννοῶ, ὅτι τὸ κάλλος τῆς ἀρχαίας πλαστικῆς, τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀττικοῦ δράματος ἐνέπνευσεν ἀμέσως ἡ θεωρία τοῦ ὁρίζοντος τῆς Ἀττικῆς, διότι τοιαῦτα θαυμάσια ἔργα ὑψηλότερον ἔχουσι τὴν πηγήν· ἀλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι διὰ τῆς ἀενάου θέας γαληνίων σχημάτων οἱ μεγάλοι καλλιτέχναι ἦσαν προπαρεσκευασμένοι εἰς κρείσσονα κατανόησιν τῶν ἀποκαλύψεων τῆς ἰδίας αὐτῶν μεγαλοφυΐας, καὶ ὅτι ἀφ' ἑτέρου ὁ ἀττικὸς λαὸς, οὗ ἡ ἐπιδοκιμασία συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάδειξιν καὶ τελείωσιν τῶν ἐξόχων ἐκείνων ἀνδρῶν, ἐκ τῆς θεωρίας τῆς περὶ αὐτὸν διαγελώσης φύσεως, τοῦ αἰθρίου οὐρανοῦ, προσεκτήσατο ἔμφυτον ὁρμὴν πρὸς κατανόησιν ὑψηλῆς τέχνης καὶ ἐνδόμυχον συναίσθησιν τῆς ἁρμονίας.

Κάμψαντες καὶ ἐσχάτην τινὰ ἄκραν, εἰσήλθομεν εἰς κολπίσκον, στενὸν μὲν κατὰ τὴν εἴσοδον, ἀλλὰ βαθμηδὸν πλατυνόμενον. Ἦν δὲ οὗτος ὁ Πειραιεὺς, καὶ περαιτέρω εἴδομεν τοὺς ὅρμους τῆς Μουνυχίας καὶ τοῦ Φαλήρου. Λέμβος τις μετὰ βραχεῖαν κωπηλασίαν ἔφερεν ἡμᾶς εἰς τὴν ξηράν. Ὁ Πειραιεὺς, ὁ τοσούτους ἰδὼν στόλους ἐν τῷ περιωρισμένῳ λιμένι αὐτοῦ, εἶνε σήμερον πόλις νέα, τεμνομένη ὑπὸ ὁδῶν πλατειῶν, καὶ βρίθουσα κομψῶν οἰκιῶν, ἐκτισμένων κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τρόπον καὶ εὐαρέστων τὴν ὄψιν. Πᾶσαι δ' αἱ λευκαὶ οἰκοδομαὶ αὐτοῦ εἰσὶν εὐπρεπεῖς καὶ φαιδραί· οἱ κάτοικοι φαίνονται δραστήριοι, προσπελάζοντες προθύμως τοῖς ταξειδιώταις καὶ ἐρωτῶντες αὐτοὺς, ὡς οἱ παλαιοὶ «Ἔστι τι καινόν ;» ἀνακοινοῦντες δὲ καὶ αὐτοὶ ἐν ἀνάγκῃ τὰ νεώτατα ἀγγέλματα· αἰσθάνεσαι, ὅτι εἶσαι ἐν μέσῳ φυλῆς ἐλευθέρας, ἐνεργητικῆς, προοδευούσης καὶ ὅτι εὑρίσκεσαι πολὺ μακρὰν τῆς Ἀνατολῆς.

Ἀλλ' ὁ Πειραιεὺς οὐδαμῶς κρατεῖ τοὺς ταξειδιώτας, οὓς προσελκύουσιν αἱ Ἀθῆναι μόλις πατήσωσι τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος. Ἐσπεύδομεν νὰ πλησιάσωμεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἧς εἴδομεν πρὸς στιγμὴν τὴν σκιαγραφίαν, καταπλέοντες εἰς τὸν λιμένα. Εἰς διάστημα ὀλίγων λεπτῶν τῆς ὥρας φέρει ἀπὸ του Πειραιῶς εἰς Ἀθήνας σιδηρόδρομος— ὁ μόνος δυστυχῶς τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου ! Ἀλλ' ἡμεῖς προετιμήσαμεν μίαν τῶν πολυαρίθμων ἁμαξῶν, τῶν σταθμευουσῶν ἐν τῇ προκυμαίᾳ, θέλοντες νὰ ἐπισκοπήσωμεν ἀνετώτερον τὴν πεδιάδα τῶν Ἀθηνῶν. Σπεύδω ὅμως νὰ προσθέσω, ὅτι εἰς τοῦτο δὲν ὡρμήθημεν ἐκ καταφρονήσεως τοῦ ταπεινοῦ σιδηροδρόμου, ἥκιστα δὲ ἐξ αἰσθήματος σχολαστικῆς ἀγανακτήσεως, ὁποῖον τὸ ὑπό τινων ὑψηλολόγων ἐπιδεικνυόμενον : «Πῶς !» λέγουσιν οἱ τοιοῦτοι, «σιδηρόδρομοι ἐν Ἑλλάδι ! καὶ τί θὰ εἴπωσιν αἱ ἔνδοξοι σκιαὶ τῶν παλαιῶν ; Σταθμοὶ κοινοὶ ἐν Μαραθῶνι, ἐν Κορίνθῳ, ἐν Ἄργει! Ὁ ῥυπαρὸς καπνὸς τῶν μηχανῶν ἐν τῇ χώρᾳ τῶν γεραρῶν ἀναμνήσεων ! Ἡ συρίκτρα νὰ διαταράξῃ τὸν ὕπνον τῶν νυμφῶν καὶ νὰ βεβηλωθῶσι διὰ σηράγγων ὁ Ὄλυμπος καὶ ὁ Ταΰγετος ! » Πάντα ταῦτα φαίνονται εὐφυέστατα ἐκ πρώτης ὄψεως, ἀλλὰ μόνον ὅταν δὲν ταξειδεύῃ τις ὑπολαμβάνει ποιητικωτέραν τὴν δι' ἁμάξης ὁδοιπορίαν τῆς διὰ τοῦ σιδηροδρόμου. Ἵνα δὲ μὴ περιπέσωσιν εἰς ἀντίφασιν οἱ ταῦτα λέγοντες ἔπρεπε καὶ νὰ μὴ ἐπιβαίνωσιν ἀτμοπλοίου, ἀλλὰ νὰ φροντίσωσι περὶ ἐξευρέσεως ἀρχαϊκῆς τριήρους, ὅπως μεταβῶσιν εἰς Πειραιᾶ· καὶ ἔπειτα διατί νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὴν κλασσικὴν γῆν, φέροντες τὸν σημερινὸν ἱματισμὸν καὶ νὰ μὴ περιβληθῶσι τὸν χιτῶνα καὶ τὴν χλαμύδα τοῦ Περικλέους ἢ τοῦ Ἀλκιβιάδου ; Ἡ τέχνη καὶ τὰ ἐρείπια οὐδὲν πάσχουσιν ἐκ τῆς γειτνιάσεως τῶν νεωτέρων κατασκευασμάτων, ὡς δὲν ἐβεβηλοῦντο τὸ πάλαι οἱ ναοὶ διὰ τῆς ἀνεγέρσεως οἰκιῶν πλησίον αὐτῶν. Ἡ φυσικὴ θέσις τῶν ἀναγκῶν τοῦ πρακτικοῦ βίου ὑπῆρξεν ἀείποτε πλησίον τῶν ἔργων τοῦ ἰδεώδους, οἱ δὲ μεγάλοι ἄνδρες, οὓς ἐπικαλοῦνται, ἂν ἔζων ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις οὐδαμῶς θὰ κατενόουν τοιαύτην ὑπερβολὴν αἰσθηματικότητος. Ἀλλὰ θὰ ἤγειρον σιδηροδρομικοὺς σταθμοὺς πανταχοῦ, ὅπου ἦτο πρόσφορος θέσις, καὶ οὐδὲ κἂν θὰ ἐπήρχετο εἰς τὸν νοῦν αὐτῶν ἡ ἰδέα, ὅτι θὰ κατεστρέφετο ἐκ τούτου ἡ ποίησις τοῦ Παρθενῶνος.

Ἡ ἐκ Πειραιῶς εἰς Ἀθήνας ἄγουσα ἐπισκιάζεται ἑκατέρωθεν ὑπὸ δένδρων· ἡ πεδιὰς εἶναι καλῶς καλλιεργημένη καὶ ἡδεῖα τὴν ὄψιν· ὅμιλοι θεριστῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς στιβάζουσιν ἐπὶ ἁμαξίων τὰ δῶρα τῆς ξανθῆς Δήμητρος. Διερχόμεθα ῥύακα πλάτους ἑνὸς μέτρου τὸ πολύ, ὅμοιον τάφρῳ λειμῶνος· εἶναι δ' οὗτος ὁ Κηφισὸς καὶ ἔχει ὕδωρ βάθους ἑνὸς ποδὸς μόλις. Τὴν πεδιάδα περιορίζουσιν ἄγονα ὄρη, ἡ Πάρνης καὶ ὁ Ὑμηττός· πέραν δ' εἰς τὸ βάθος ὑψοῦνται αἱ κορυφαὶ τοῦ Πεντελικοῦ. Ἀγνοῶ ἂν τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς ἐπισωρεύσεως ἀπειροπληθῶν ἀναμνήσεων, ἢ ἐκ τοῦ κάλλους τῆς φύσεως, τοῦ σαγηνεύοντος τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διέλθῃ τις διὰ

Digitized by Google

τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἥτις εἶδε παρελαύνοντας τοσούτους στρατοὺς ὀνομαστοὺς ἐν τῇ ἱστορίᾳ, νὰ προσπελάσῃ τοῖς λόφοις, οὓς οἱ εὐγενέστατοι καλλιτέχναι, οἱ μέγιστοι ποιηταί, αἱ ἐξοχώταται διάνοιαι ἐθεώρουν, ὡς ἡμεῖς, πρὸ δισχιλίων ἐτῶν, νὰ αἰσθανθῇ ἐπὶ τοῦ προσώπου του τὴν αὔραν, ἥτις ἐθώπευσε καὶ ἐκείνους, χωρὶς νὰ καταληφθῇ ὑπὸ συγκινήσεως, κοινῆς μὲν καὶ χυδαίας, ἀλλ' ἣν ἀναποδράστως ὑφίσταται. Ἂν δέ τις περιηγητὴς μείνῃ ἀπαθὴς ἐνώπιον τοιαύτης θέας, προτιμότερον εἰς αὐτὸν θὰ ἦτο νὰ μὴ ἤρχετο. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ ἡ ἅμαξα ἵσταται πρό τινος πανδοχείου, ὅπως ἀναπαυθῶσιν οἱ ἵπποι· νεᾶνις δὲ δροσερὰ προσφέρει ἡμῖν ῥόδα. Αἱ Ἀθῆναι δεξιοῦνται ἡμᾶς δι' ἀνθέων νεοθαλῶν, ἐφ' ὧν τὰς κάλυκας ἐπεκάθησαν αἱ μέλισσαι τοῦ Ὑμηττοῦ, ἅμα τῇ ἑωθινῇ δρόσῳ.

Αἱ οἰκίαι πολλαπλασιάζονται, ἐκλείπουσι δὲ τὰ δένδρα καὶ ἡ λεωφόρος καταλήγει εἰς ῥύμην τῆς πόλεως. Αἴφνης δ' ἐπιφαίνονται τὰ ὑπέρυθρα πλευρὰ συναθροίσματος βράχων· εἶναι ἡ Ἀκρόπολις· τὸ σεμνὸν τῶν ἐρειπίων στέμμα ὑψοῦται ἐν τῷ φωτὶ ἐπὶ τοῦ βάθρου του. Μακρόθεν ὁμοιάζει φρουρίῳ κατερρυηκότι, ἐκτισμένῳ δ' ἐπὶ ἀπορρῶγος βράχου, ὅστις, νομίζεις, ὅτι ὁλοφυὴς ἀνέθορεν ἐν τῇ πεπλατυσμένῃ πεδιάδι· φαίνονται ἀκόμη ὄρθιαι κίονές τινες, ἓν ἀέτωμα καὶ σωροὶ ἐρειπίων, ὁ δ' ἀπαθὴς ἥλιος περιβάλλει τὴν Ἀκρόπολιν διὰ φαεινῆς ἀκτινοβολίας. Ἀλόαι δὲ καὶ καχεκτικὰ δενδρύφια περιζωννύουσι τὸ ἱερὸν ὄρος, ὅπερ, ἕνεκα τῶν ἀντερεισμάτων αὐτοῦ, ὧν αἱ πλευραὶ φαίνονται ὡς πελεκηθεῖσαι ὑπὸ μυθολογικοῦ τινος γίγαντος, ἕνεκα τῆς ὑπὸ λελυμασμένων κτιρίων κεκαλυμμένης κορυφῆς, ὑπὸ τὸ χρυσίζον αὐτὸ ἄπλετον φῶς, παρέχει ὄψιν ἀπέλπιδα καὶ φαιδρωπὸν ἅμα. Εἰς τοὺς πόδας δ' αὐτοῦ ἐκτεινομένη ἡ πόλις μὲ τὰς χαμηλὰς οἰκίας αὐτῆς φαίνεται ὡς λαὸς κλινων ταπεινῶς τὸ γόνυ ἐνώπιον βωμοῦ.

Ὑπουργός τις, πολιτευτὴς ἐκ τῶν ἐξοχωτάτων, ἐστερημένος ὅμως τοῦ αἰσθήματος τοῦ καλοῦ, προεκάλεσε τὸ μειδίαμα τῶν ἀκροατῶν, ὅτε ἀπὸ τοῦ βήματος ἀναιδημόνως ὠνόμασε τὰς Ἀθήνας «ἓν κάποιον μέρος». Ἡ φράσις φαίνεται ἄλογος ἰδίᾳ εἰς τὸν εὑρισκόμενον πρὸ τῆς Ἀκροπόλεως· ἀλλ' ἡ ἔκτασις τῆς πόλεως, μάλιστα τότε, ἐξηγοῦσι χωρὶς βεβαίως καὶ νὰ δικαιολογῶσι ταύτην. Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον αἱ Ἀθῆναι ἦσαν ἀσήμαντος πολίχνη· καὶ σήμερον ἀκόμη δὲν εἶναι μεγάλη πόλις, ἀλλ' ἀπὸ τριακονταετίας μεγεθύνεται ὁσημέραι· εἰς τὰς δύο κεντρικὰς ὁδούς, τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τοῦ Αἰόλου, προσετέθησαν καὶ πολλαὶ ἄλλαι, ἐπληθύνθησαν δ' αἱ πλατεῖαι, αἱ κατάφυτοι λεωφόροι, αἱ κομψαὶ οἰκίαι. Καὶ νῦν οἰκοδομοῦνται νέαι μετὰ μεγάλης σπουδῆς. Μεθ' ὅλας τὰς πολιτικὰς δυσχερείας εἰς ἃς περιέστη ἡ Ἑλλάς, αἱ Ἀθῆναι προδήλως εὐημεροῦσιν. Ὁ δ' ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐρχόμενος, καὶ ἐνθυμούμενος τὰς σκοτεινάς, στενὰς καὶ πλήθους πεπληρωμένας πολλοῦ ἀγυιὰς τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ Πέραν καταθέλγεται ἐκ τοῦ φωτὸς καὶ τῆς εὐκοσμίας τῶν ἀθηναϊκῶν ὁδῶν· εἶναι δὲ βέβαιον, ὅτι καὶ ἀσχέτως πρὸς τὰ ἐν αὐταῖς ἀρχαῖα μνημεῖα, αἱ Ἀθῆναι εἰσὶ πόλις ὡραιοτάτη, καθ' ὅλα πεπολιτισμένη, ὅπου ὁ βίος φαίνεται ῥᾴδιος καὶ εὐάρεστος. Ἀλλ' ἡ Ἀκρόπολις μεταβάλλει τὴν ὄψιν αὐτῆς· αἰσθάνεσαι ὅτι τὸ μεγαλεῖον μιᾶς πόλεως οὐδαμῶς ἐξήρτηται ἐκ τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς, καὶ ὅτι εὑρίσκεσαι ἐν μιᾷ τῶν μητροπόλεων τοῦ κόσμου.

Ἀναπαυθέντες ἐπὶ μικρόν, ἐξήλθομεν τοῦ ξενοδοχείου, καίτοι ὁ καύσων ἦτο ὀχληρότατος, καὶ ταῦτα κατὰ τὴν ἐνάτην τῆς πρωίας ὥραν ἐν μηνὶ Μαΐῳ. Περιεπατοῦμεν τυχαίως, ζητοῦντες τὴν σκιάν, ἐν λεωφόρῳ ἀνεπαρκῶς σκιαζομένῃ, ὅτε εὑρέθημεν ἐν ἀπεράντῳ πλατείᾳ ἐνώπιον ὑψηλῶν μαρμαρίνων στύλων, τῶν ἐρειπίων τοῦ Ὀλυμπιείου. Ὁ ναὸς οὗτος συνυπέστη τὰς μεταβολὰς τῆς τύχης τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ οἰκοδομὴ αὐτοῦ μόλις εἶχεν ἀρχίσει ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Φειδίου, ἐτελειώθη δ' ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα τῆς αὐτοκρατορίας[1]. Συληθεὶς δὲ καὶ καταστραφεὶς ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐπιδρομέων, κατέλιπεν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους δεκατέσσαρας κίονας, ὑποβασταζούσας ἔτι τὸ ἐπιστύλιον καὶ σχηματιζούσας διπλῆν στοάν, καὶ ἄλλας δύο μεμονωμένας. Μία ἄλλη κεῖται ἐκτάδην· ἡ βάσις αὐτῆς σώζεται ἀκεραία, μικρὸν μόνον κεκλιμένη· παιδία παίζουσι περὶ τὴν καταπεπτωκυῖαν κίονα, ἀναρριχῶνται εἰς τὰς ῥαβδώσεις καὶ κάθηνται ἐπὶ τοῦ ἀβάκου, χαρμοσύνους ἐκπέμποντα φωνὰς καὶ γέλωτας. Ὀλιγώτερον τούτων φιλόσοφοι καὶ μᾶλλον συγκεκινημένοι, ἱστάμεθα, ἀκίνητοι πρὸ τῶν λειψάνων ἑνὸς τῶν καλλίστων οἰκοδομημάτων τῆς ἀρχαιότητος.

Ἐθεωροῦμεν ἀπλήστως τὰς δεκαεννέα μέτρων ὕψος ἐχούσας κίονας, καὶ ἐθαυμάζομεν τὴν χάριν τῶν κολοσσικῶν διαστάσεων αὐτῶν. Ἀνῳκοδομοῦμεν δὲ διὰ τῆς φαντασίας τὸν ἐξαφανισθέντα σηκόν, περὶ ὃν περιέθεον αἱ κίονες. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ δὲν ἐτελέσθησαν πολλαὶ πομπαὶ εἰς τιμὴν τοῦ ἄνακτος τῶν θεῶν, οὐδ' εἶδε τὸ πρόναον αὐτοῦ θυσίας ἱκανάς. Δὲν εἶχεν ἔτι συντελεσθῇ ἡ οἰκοδομή, ὅτε ἀντήχησεν ἡ αὐστηρὰ φωνή, ἡ προσκαλοῦσα τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων εἰς προσκύνησιν τοῦ Ἀγνώ-

1. Ἡ τοῦ Ὀλυμπιείου οἰκοδομὴ συνετελέσθη ἐπὶ Ἀδριανοῦ, τῷ 135 μ. Χ., ἤτοι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς τρίτης ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Σ. τ. Μ.

Digitized by Google

στου θεοῦ. Ὁ ταπεινὸς ὁδοιπόρος, ὁ ἐξ Ἰουδαίας ἐλθὼν ἀπόστολος, πτωχὸς ἐν τῷ ἄστει τῷ τοσούτους ἰδόντι μεγάλους ἄνδρας, προώριζε διὰ μόνης τῆς παρουσίας καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ, τὴν καταστροφὴν τοῦ λαμπροῦ ναοῦ, ὃν ἡ πίστις τῶν παλαιῶν χρόνων ἔκτιζεν ἀκόμη, τοῦ ναοῦ ὅστις συντελεσθεὶς κατὰ τὸ λυκόφως τῆς ἐθνικῆς θρησκείας ἐχρυσίζετο ὑπὸ τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου τῆς θρησκείας τοῦ μέλλοντος. Τὰ ἐπίσημα ἐγκαίνια αὐτοῦ ἐγένοντο ἐν τῷ μεταξὺ τῆς δύσεως τῆς πολυθεΐας καὶ τῆς ἠοῦς τοῦ εὐαγγελίου.

Νῦν δὲ ὁ εὐρὺς περίβολος, ὃν ὁ τῶν προσκυνητῶν ὄχλος ἐπλήρου ἄλλοτε ὕμνων καὶ θυμιαμάτων, εἶναι παντελῶς ἔρημος. Αἱ μονήρεις κίονες, ἑνούμεναι ἀλλήλαις ἐν τῇ κορυφῇ διὰ τῶν ἐπικειμένων τοῖς κορινθιακοῖς κιονοκράνοις ἐπιστυλίων, ὑψοῦσιν ἐν ἑνὶ μόνῳ συμπλέγματι μεθ' ὑπερηφάνου δυσθυμίας τὰ ὡραῖα μάρμαρα αὐτῶν, ἅτινα ὁ ἥλιος δύο χιλιετηρίδων ἔχρισε διὰ πυρρώδους χροιᾶς· νομίζεις δὲ ὅτι θεῶνται μετ' ἐλέους τὴν καταπεπτωκυῖαν σύντροφον, καὶ ἐπειδὴ καὶ ἄκοντες ἀποδίδομεν τὰ ἡμέτερα αἰσθήματα εἰς τὰ ἄψυχα πράγματα, φαίνονται ἡμῖν ἐν τῇ μελαγχολικῇ αὐτῶν μεγαλοπρεπείᾳ πεπληρωμέναι τῆς ἀναμνήσεως τῶν ἐξαφανισθεισῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν λησμονηθέντων θεῶν. Μετὰ θαυμασμοῦ δὲ θεωρῶ τὰς εὐγενεῖς εἰδωλολάτριδας, κόρας προφανῶς Ἕλληνος καλλιτέχνου, ἐμπνευσθέντος ἅμα καὶ ὑπὸ τοῦ μεγαλείου τῆς ῥωμαϊκῆς διανοίας.[1]. Περιπατῶ ὑπὸ τὰς ὑψηλὰς στοάς, τὰς τόσῳ ταχέως περικοπείσας. Στηρίζομαι, ὅπως κρεῖσσον παρατηρήσω τὰς ἀναλογίας αὐτῶν, ἐπὶ τῶν σπονδύλων τοῦ χαμαὶ ἐν εἴδει κεραυνοπλήκτου γίγαντος κειμένου στύλου. Πολλάκις ἐπανῆλθον κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις διαμονήν μου, ἵνα ἐπανίδω τὰ μεγάλα τοῦ παρελθόντος λείψανα, μάλιστα δὲ τὴν ἑσπέραν, ὅτε ἐφωτίζοντο ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τῆς σελήνης· τὰ σεμνὰ ἐρείπια ὁμοιάζουσιν ὁμίλῳ φασμάτων, ἀνορθούντων τὸ ἀνάστημα αὐτῶν ἐν τῇ πεδιάδι. Περιβαλλόμεναι διὰ γλαυκοειδοῦς διαυγάσματος, συνηθροισμέναι ὡς ὁ χορὸς τῶν αἰχμαλώτων γυναικῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τραγῳδίᾳ, ἐπιζῶσαι αὐταὶ ἐν ᾧ τὰ πάντα ἐθέρισε πέριξ ἡ ἀμείλικτος μοῖρα, ἀκίνητοι ἐν μέσῳ τῆς σιγῆς τῆς νυκτός, αἱ ὠχραὶ κίονες διαγράφονται μεγαλοπρεπῶς ἐν τῷ ὁρίζοντι, ἐν ᾧ διὰ τῶν μεσοκιονίων αὐτῶν διαφαίνεταί που καί που τὸ ὑποτρέμον τῶν ἀστέρων φῶς.

Ἐν χαμηλῇ τῆς πεδιάδος πτυχῇ ὑλάριον κομώντων δένδρων κινεῖ τὸ πυκνὸν φύλλωμα εἰς τὴν κούφην τῆς αὔρας πνοήν. Ἐν τῷ ἱερῷ ἐκείνῳ ἄλσει ἀναβλύζει ἡ πηγὴ τῶν Μουσῶν· διὰ μέσου αὐτοῦ χαράσσεται ἡ κοίτη χειμάρρου, κατάμεστος χαλίκων καὶ πετρῶν· οὐδὲ ῥανὶς ὕδατος ὑπάρχει ἐν τῷ ῥεύματι, ὅπερ ὅμως καλεῖται Ἰλισός. Ὅταν παιδία ἀνακινῶσι τὴν ἄμμον ἀναπιδύει ἐνίοτε λεπτὴ γραμμὴ ἀργυροειδοῦς ὑδατίου· ἀλλὰ καθ' ὅλον τὸ θέρος τὸ ῥυάκιον εἶναι ἄνυδρον, τὸν δὲ χειμῶνα μετὰ ῥαγδαίους ὑετοὺς μετασχηματίζεται εἰς χείμαρρον, κυλίοντα ἐπί τινας ἡμέρας ἄφθονα ὕδατα καὶ ἔστιν ὅτε ὑπερχειλίζοντα. Τὸ πάλαι, ὅτε, ὡς διηγεῖται ὁ Πλάτων, ἀνυπόδητος ὁ Σωκράτης διήρχετο τὸν Ἰλισὸν κατὰ τὸ ὑδάτιον βρέχων τοὺς πόδας, καὶ ὑπὸ ἀμφιλαφῆ πλάτανον κατακεκλιμένος ἐπὶ τῆς ἐν ἠρέμα προσάντει φυομένης πόας, διελέγετο τῷ Φαίδρῳ, ὑπῆρχον ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Ἀττικῆς πλείω δένδρα, ἅπερ ἡ τῶν ἀνθρώπων κακομηχανία κατέστρεψε κατόπιν. Ὁ Ἰλισὸς δὲν θὰ ἐστείρευε τότε τόσῳ ταχέως, ὅσῳ νῦν, καὶ πιθανῶς κατὰ τὸ θέρος θὰ κατέψυχε τὰ πέριξ, οὗ ἕνεκα θὰ ηὐλόγουν οἱ κάτοικοι τὰς ἐν αὐτῷ διαιτωμένας Νύμφας. Οἱ Ἀθηναῖοι συνήρχοντο τότε ἐν τοῖς ἄλσεσιν, ὧν τὰ ἴχνη ὑποφαίνονται ἀκόμη, πόσας δ' εὐγενεῖς θεωρίας, πόσας ἐπαφροδίτους ὁμιλίας θὰ συνώδευσεν ὁ ψίθυρος τῶν ὑδάτων τοῦ Ἰλισοῦ!

Προτοῦ ν' ἀνέλθωμεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἐπεσκέφθημεν μνημεῖά τινα ἥττονος σπουδαιότητος, ἅπερ ὅμως οὐδαμῶς εἰσὶν ἀνάξια προσοχῆς. Ἡ Πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ, οὐ μακρὰν τῶν κιόνων τοῦ Ὀλυμπιείου, σχηματίζεται ἐκ μαρμαρίνης καμάρας, ἐπικειμένης ἑτέρᾳ μείζονι. Οἱ Ἀθηναῖοι ἡττηθέντες τέλεον, κατακτηθέντες καὶ εἰθισθέντες πλέον τῇ δουλείᾳ ἐχάραξαν ἐν αὐτῇ ἐπιγραφὴν κολακευτικωτάτην. Ἡ τοῦ Θησέως πόλις ἐκφράζει τὴν χαρὰν αὐτῆς, ὅτι τοῦ λοιποῦ εἶναι πόλις τοῦ Ἀδριανοῦ[1]. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο ὅμως τὸ αὐτό, τὸ δ' οἰκοδόμημα εὐαρμοστεῖ τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ. Μὴ στερούμενον ποιᾶς τινος χάριτος, ἀπέχει ὅμως τοῦ τρόπου τῶν Προπυλαίων ὅσον ἀπεῖχον οἱ κόλακες τοῦ Ῥωμαίου αὐτοκράτορος τῶν ἐλευθέρων συμπολιτῶν τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Φειδίου.

Ἐν μικρᾷ πλατείᾳ, ὅπου δύο ἢ τρεῖς πλάτανοι καταχέουσι μαλακῶς τὴν ἀσταθῆ σκιὰν τοῦ φυλλώματός των, περιεσώθησαν ὁ ἀετὸς καὶ τὸ περιστύλιον ναοῦ τινός. Ἐν Ἀθήναις καλοῦσι τὸν χῶρον τοῦτον *Ἀγοράν*, ἀλλ' ἡ ἀρχαιολογικὴ πλάνη εἶναι πρόδηλος. Οἱ εἰδήμονες διατείνονται, ὅτι δὲν εἶναι ἐκεῖ ἡ θέσις

1. Ὁ δαπάνῃ Ἀντιόχου Δ' τοῦ Ἐπιφανοῦς περὶ τὸ 175 π. Χ. μεταποιήσας εἰς τὸν κορίνθιον κόσμον τοὺς κίονας τοῦ Ὀλυμπιείου καὶ τὰ ἐπιστύλια ἦν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Βιτρουβίου, οὐχὶ Ἕλλην τεχνίτης, ἀλλ' ὁ Ῥωμαῖος ἀρχιτέκτων Κοσσούτιος. Σ.τ.Μ.

1. Κοινῶς εἶναι παραδεδεγμένον, ὅτι ἡ διττὴ ἐπιγραφὴ «Αἵδ' εἴσ' Ἀθῆναι, Θησέως ἡ πρὶν πόλις» καὶ «Αἵδ' εἴσ' Ἀδριανοῦ κοὐχὶ Θησέως πόλις» καθορίζει μᾶλλον τοὺς ὅρους τῆς παλαιᾶς πόλεως καὶ τῆς νέας, τῆς ῥωμαϊκῆς. Σ. τ. Μ.

Digitized by Google

τῆς ἀρχαίας ἀγορᾶς τοῦ δήμου[1]. Ὁ ναὸς ἦν ἀφιερωμένος τῇ Ἀθηνᾷ, καὶ ἐκτίσθη κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Αὐγούστου. Αἱ κίονες δὲν εἶναι ὑψηλαί, ἔχουσι δὲ πλατείας ῥαβδώσεις καὶ ἡ μείωσις αὐτῶν εἶναι πολλὴ πρὸς τὴν κορυφήν· ὁ ἀετὸς εἶναι ἐστερημένος παντελῶς τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ἡ εἴσοδος αὕτη θρησκευτικοῦ μνημείου φαίνεται νῦν ὥσπερ θριαμβικὴ πύλη. Ἡ μικρὰ πλατεῖα, ἧς ἐν τῷ κέντρῳ ἐγείρονται αἱ κίονες, μὲ τὰ δένδρα καὶ τὰς χαμηλὰς οἰκίας αὐτῆς, εἶναι θελκτικὴ τὴν ὄψιν, ὁ δὲ διαβάτης ἵσταται εὐφροσύνως ὑπὸ τὰ δένδρα, ὅπως εὕρῃ ἀναψυχὴν ἐν τῇ σκιᾷ.

Περαιτέρω ὑψοῦται ὀκτάγωνον οἰκοδόμημα, ὁ πύργος τῶν Ἀνέμων. Ἐν ταῖς κορυφαῖς τῶν πλευρῶν σώζονται ἀνάγλυφα, λελωβημένα ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἔνια δὲ καὶ παντελῶς ἐξίτηλα, ἕκαστον δ' αὐτῶν εἶναι ἐστραμμένον πρὸς ἓν τῶν ὀκτὼ σημείων τοῦ ὁρίζοντος. Αἱ γλυφαὶ ἀπεικονίζουσι τοὺς ὀκτὼ κυριωτάτους ἀνέμους· ὁ Εὖρος ἀνοιδαίνει τὰς γνάθους, ὁ Νότος ἐγείρεται μετὰ τῆς θυέλλης, ὁ δὲ Ζέφυρος λικνίζεται ἠρέμα ἐν τῷ ἀέρι. Τὰς λεπτομερείας ὅμως ταύτας δὲν διακρίνεις, ἀλλὰ μαντεύεις μᾶλλον. Τὸ θέμα, μονότονον ὁπωσοῦν μετρίως ἐνέπνευσε τὸν βεβαίως οὐχὶ ἔξοχον καὶ ἐν χρόνοις παρακμῆς τῆς τέχνης ζήσαντα καλλιτέχνην, ὅστις ἐποίησε τὸ εἰς τιμὴν τῶν υἱῶν τοῦ Αἰόλου ἐγερθὲν μνημεῖον τοῦτο[2]. Ὅμως ἐνιαχοῦ ὑπεμφαίνονται τεκμήρια καλῆς ἐργασίας· ἐν τῷ ἐπιμήκει σχήματι, ἐν ᾧ κατ' ἀνάγκην ἐσφηνώθησαν τἀνάγλυφα, αἱ χαρίεσσαι ἐν συνόλῳ εἰκόνες λικνίζονται ἐν ἐπιτυχῶς ἐκφραζομένῃ ῥαστώνῃ. Παρετήρησα πτυχάς, γραμμάς, καμπὰς βραχιόνων καὶ ὤμων, μαρτυρούσας ὅτι χεὶρ δεξιοῦ τεχνίτου ἐπεξειργάσθη αὐτάς. Δὲν ἦτο βεβαίως οὗτος Φειδίας, οὔτε Πραξιτέλης ἢ Σκόπας, ἀλλ' ἀνῆκεν εἰς τὴν σχολὴν ἐκείνων καὶ ἐμορφώθη ἐκ τῆς θέας τῶν ἔργων των. Ἄλλως δὲ ὁ πύργος τῶν Ἀνέμων ἦτο οἰκοδόμημα ἐλαχίστης σημασίας, χρησιμεῦον εἰς τὴν προφύλαξιν μεγάλης κλεψύδρας. Ἔνδον αὐτοῦ εἰσὶν ἀκόμη κατάδηλα τὰ ἴχνη τῆς θέσεως τοῦ μηχανισμοῦ καὶ τῶν σωλήνων, δι' ὧν διήρχετο τὸ κινοῦν τὴν μηχανὴν ὕδωρ τῆς ἐν τῇ Ἀκροπόλει πηγῆς. Κύκλῳ δ' εἰσὶν ἐστημένα ἀρχαῖά τινα λείψανα, ἀνάξια λόγου, ἅπερ ὅμως μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐξυμνεῖ ὁ φύλαξ, ὅπως κερδήσῃ φιλοδώρημα δραχμῆς.

Ἡ Στοὰ τοῦ Ἀδριανοῦ, μικρὸν ἀπέχουσα, κειμένη δ' ἐν θορυβώδει συνοικίᾳ καὶ πανταχόθεν φρασσομένη ὑπὸ τῶν παραπηγμάτων τῆς ἀγορᾶς, εἶναι λείψανον σχολῆς, συχναζομένης ἄλλοτε ὑπὸ μεγάλου πλήθους σοφιστῶν καὶ ῥητοροδιδασκάλων. Τὸ μόνον σωζόμενον νῦν ἐρείπιον τοῦ μνημείου τούτου τῆς παρακμῆς τῶν Ἀθηνῶν εἶναι τοῖχος μεμελασμένος ὑπὸ τῶν αἰώνων, ἐφ' οὗ ἐρείδεται σειρὰ κιόνων τοῦ κορινθίου τρόπου. Ἦν ἄλλοτε στοά, ἔνθα περιεπάτουν φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες. Ἡ φιλομαθὴς νεολαία συνωστίζεται ἐκεῖ περὶ τοὺς διδασκάλους, οἵτινες δὲν διετήρησαν μὲν τὸ σθένος τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Δημοσθένους, ἀλλ' ἐπίσταντο οὐ μόνον νὰ στρογγυλίζωσι τοὺς λόγους καὶ νὰ ἐξευρίσκωσι λεπτεπιλέπτους ὑποθέσεις σοφιστικῶν ἐπιδείξεων, ἀλλὰ καὶ νὰ διδάσκωσι τὴν ῥητορικὴν καὶ νὰ ἀναπτύσσωσι τὰς φιλοσοφικὰς καὶ ἠθικὰς θεωρίας τῶν προκατόχων. Τὸ ἐρείπιον τοῦτο τῆς Στοᾶς ἐναπέμεινεν ὡς μαρτύριον τῆς διαρκείας τῆς ἀττικῆς σχολῆς καὶ τῆς κινήσεως τῶν ἰδεῶν, ἣν οὐδαμῶς κατέστειλεν ἡ ῥωμαϊκὴ κατάκτησις. Ἐκεῖ ἠσκοῦντο ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ λέγειν οἱ νεανίαι, οὓς οἱ πλούσιοι τῆς Ῥώμης πολῖται ἔπεμπον εἰς Ἀθήνας, ὅπως ἐκπαιδευθῶσιν, καὶ οἵτινες ἐπανερχόμενοι ἐκόμιζον εἰς τὴν μητρόπολιν τοῦ κόσμου τὰς φιλοσοφικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς παραδόσεις τῆς Ἑλλάδος. Διὰ δὲ τῆς δυνάμεως τοῦ λόγου, διὰ τῆς ἐργασίας τῶν διδασκάλων ἐκείνων τῆς ῥητορικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς, ὧν εἷς ἐπιφανὴς μαθητής, ὁ Κικέρων, ἀδιαλείπτως ἐγκωμιάζει τὴν μάθησιν καὶ τὴν δεξιὰν φύσιν, ἡ ἑλληνικὴ μεγαλόνοια ἐπολίτισε τὴν Ῥώμην, κατενίκησε τὸν ἀτίθασσον κατακτητὴν καὶ διέσωσε τῷ κόσμῳ τὸ αἴσθημα τοῦ κατ' ἰδέαν καλοῦ. Ἡ Στοὰ ἐκπροσωπεῖ τὴν μεσάζουσαν ἐκείνην περίοδον, τὴν ἐπελθοῦσαν μετὰ τὴν πλήρη ἀνάπλωσιν τῆς ἑλληνικῆς διανοίας καὶ ἐλευθερίας, ὅτε ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διεδόθησαν τὰ στοιχεῖα τῆς τέχνης καὶ τοῦ καλοῦ. Σήμερον δὲ ἔμποροι σταμνῶν, σκηναὶ ὅπου ἐκτίθενται πρὸς πώλησιν ὀπῶραι καὶ λάχανα, πληθὺς παραπηγμάτων πληρουμένων ἐκ φουστανελλοφόρων παλληκαρίων, κατέχουσι τὴν θέσιν τοῦ παλαιοῦ Λυκείου, καὶ ἐγείρονται ἐντὸς καὶ πέριξ τῆς Στοᾶς, ἔνθα ἀντήχουν ἄλλοτε τοσοῦτοι ἐναρμόνιοι στίχοι, τοσαῦται ἐπιχάριτες διαλέξεις. Ἐνταῦθα ὑπεμνηματίζοντο αἱ δημηγορίαι τοῦ Δημοσθένους καὶ οἱ τοῦ Σωκράτους διάλογοι ὑπὸ ἀγχινουστάτων ὀπαδῶν τοῦ φθίνοντος θρησκεύματος,

1. Ἐκ τινος ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης κατὰ χώραν συνάγεται ἀριδήλως ὅτι ἐκεῖ ἦσαν ἐπὶ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων τὰ Ἔλαια, ἤτοι ἡ ἀγορὰ ἐλαίου. Τὸ δὲ τετρακιόνιον, ὅπερ ἐν τῷ ἐπιστυλίῳ φέρει ἐπιγραφὴν «Ἀθηνᾷ ἀρχηγέτιδι», δὲν ὡρίσθη εἰσέτι θετικῶς ἂν ἦτο πρόστασις ναοῦ, ἢ ἁπλῆ πύλη. Σ. τ. Μ.

2. Τὸ ὡρολόγιον Ἀνδρονίκου τοῦ Κυρρήστου εἶναι ἄγνωστον πότε ἐκτίσθη, πάντως ὅμως εἶναι παλαιότερον τοῦ ἔτους 35 π. Χ. διότι μνημονεύει αὐτοῦ ῥωμαῖος συγγραφεὺς τότε ζήσας. Τινὲς τῶν ἀρχαιολόγων εἰκάζουσιν ὅτι ᾠκοδομήθη περὶ τὰ μέσα τῆς Β΄ ἑκατονταετηρίδος π. Χ. Ἐσφαλμένως δὲ καλεῖται Ναὸς τοῦ Αἰόλου, ἕνεκα τῶν ἐν ταῖς πλευραῖς αὐτοῦ εἰκόνων τῶν ὀκτὼ ἀνέμων· ἐκ τῆς πλάνης ταύτης προῆλθε καὶ ἡ ὀνομασία τῆς ὁδοῦ Αἰόλου. Σ. τ. Μ.

Digitized by Google

καὶ ἐμελετῶντο βραδύτερον ἐν τῷ ἰδίῳ τόπῳ ὑπὸ τῶν φροντιστῶν τοῦ ἀρτιγενοῦς χριστιανισμοῦ· οἱ Βασίλειοι, οἱ Γρηγόριοι καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι ἤρχοντο ἐνταῦθα, ὅπως ἐκ τῶν ἀρχαίων γραμμάτων διδαχθῶσι τὸ μυστήριον τῆς ἁρμονίας καὶ τῆς συλλογιστικῆς. Ἀκούοντες δ' ἐν τῇ Στοᾷ τὰ μαθήματα τῶν ἐξηγητῶν τῆς τέχνης τῶν ἐξόχων ἀνδρῶν τοῦ παρελθόντος, ἐδιδάσκοντο πῶς νὰ καθιστῶσι μετὰ πειστικῆς εὐγλωττίας κατανοητὰ τοῖς νεοφύτοις τὰς ἀληθείας καὶ τὴν ἠθικὴν τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ πῶς νὰ καταδεικνύωσι τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς γλώσσης τοῦ Πλάτωνος.

Ἀνεπόλουν ἐν τῇ διανοίᾳ τοὺς ἐσαεὶ ἐπιφανεῖς μαθητὰς ἐκείνους, ἐνωτιζομένους τὰ ῥήματα τῶν ἀπὸ τῆς Στοᾶς διδασκάλων, ὅτε εὑρέθην κατέναντι τοῦ χορηγικοῦ μνημείου τοῦ Λυσικράτους, εἰς ὃ ἀσμένως ἐνδιατρίβουσιν οἱ τὰ ἐρείπια τῶν Ἀθηνῶν περιγράφοντες ἀρχαιολόγοι. Τὸ μνημεῖον ὅμως τοῦτο δὲν εἶναι ἐρείπιον· ᾠκοδομημένον ἐν σχήματι φανοῦ, περικεκυκλωμένον ὑπὸ κιονίσκων, ὑποστηριζομένων δυστυχῶς ὑπὸ τοίχου, προφυλάττοντος μὲν αὐτοὺς ἀπὸ καταπτώσεως, ἀλλὰ καὶ φράσσοντος τὸ μετακιόνιον, οὕτω δ' ἀποκρύπτοντος τὴν κομψότητα αὐτῶν, τὸ λεπτὸν καὶ χαρίεν τοῦτο σκῆνος οὐδεμίαν ἐξεγείρει ἔνδοξον ἀνάμνησιν. Λυσικράτης ὁ χορηγὸς ἔκτισεν αὐτὸ εἰς μνήμην νίκης, ἣν ἐν δραματικῷ ἀγῶνι ἐνίκησε κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δημοσθένους καὶ τοῦ Φιλίππου· εἶναι δὲ τὸ μόνον περισωθὲν λείψανον τῶν πολυαρίθμων μνημείων τῆς ὁδοῦ Τριπόδων, ἅπερ πρὸς ἀπαθανάτισιν τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἀνήγειρον νικηταὶ ἐν ἀγῶσι· καὶ εἶναι ἅμα ἔργον, οὗ αἱ ἁβραὶ ἀναλογίαι τεκμηριοῦσι τὴν εὐφυΐαν ἀγνώστου καλλιτέχνου. Ἀλλ' ὁ βλέπων τοῦτο ἐπιθυμεῖ τὴν κατεδάφισιν τοῦ λιθίνου τοίχου, τοῦ συγκρατοῦντος τὸ εὔθρυπτον οἰκοδόμημα, ὅπως ἐλεύθερον τὸ βλέμμα ἀτενίζῃ διὰ μέσου τῶν κιόνων τὸ γλαυκὸν τοὐρανοῦ, καὶ ἀκωλύτως εἰσδύουσαι αἱ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες πληρῶσι φωτὸς τὸν κυκλοτερῆ ἐκεῖνον χῶρον.

[Ἕπεται συνέχεια]

Ν. Γ. Πολιτης.

ΑΙ ΩΦΕΛΕΙΑΙ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

Ὁ ἄνθρωπος ἀπλήστως ὀρέγεται νὰ μανθάνῃ. Μὴ ἀρκούμενος εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν δώρων, τὰ ὁποῖα ἡ φύσις διαχέει περὶ αὐτόν, ἐρωτᾷ αὐτὴν ἀκαταπαύστως, πειρώμενος νὰ μάθῃ τὴν σύνθεσιν, τὴν ἐπίδρασιν, τὸν προορισμὸν παντὸς ὅ,τι ὑποπίπτει εἰς τὰς αἰσθήσεις του. Ἡ ἐπωφελὴς αὕτη περιεργία κατέστησεν αὐτῷ οἰκεῖον τὸν κόσμον. Ἐζύγισε καὶ ἐμέτρησε τὴν γῆν, τὰ ἄστρα· ἀνῳκοδόμησε τὴν ἱστορίαν τῆς γηΐνης σφαίρας, ἀνέλυσε πάντα τὰ συστατικὰ αὐτῆς, ἀνεκάλυψε καὶ ἐν τοῖς ἀπείρως ἐλαχίστοις πράγμασι τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς, περιέγραψε τὰς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ἀστέρων φλεγομένας οὐσίας. Εἰς πολλοὺς κλάδους τῶν ἐπιστημῶν, φαίνεται προσεγγίζων εἰς τὸ τεταγμένον τῇ ἰσχύϊ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ τέρμα· πολλαχοῦ, ἐγένετο καθ' ὁλοκληρίαν κύριος καὶ νομεὺς τῆς περὶ αὐτὸν χώρας, διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς γεωργίας καὶ τῆς βιομηχανίας. Διὰ τῆς σκέψεως αὐτοῦ περιλαμβάνει καὶ κατανοεῖ τὸ σύμπαν· ἀλλά, πρᾶγμα παράδοξον, ὀλιγώτερον παντὸς ἄλλου κατανοεῖ, ὀλιγώτερον παντὸς ἄλλου ἐνασχολεῖται νὰ γνωρίσῃ τὸν ἴδιον ἑαυτόν του.

Ἐν τούτοις οἱ σοφοὶ τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἑλλάδος, εἶχον προαισθανθῆ ὅτι πᾶσα πρόοδος ἐν τῇ ἀνθρωπότητι, δέον ν' ἀρχίζῃ ἀπὸ τῆς γνώσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ παρεκέλευον ὁριστικῶς τὸ *Γνῶθι σαυτόν*. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα δὲν κατενοήθη τὸ ἀξίωμα τοῦτο, κατὰ δὲ τοὺς μεταγενεστέρους παρημελήθη ὁλοσχερῶς, καὶ ὁ Βοσσουέτος εἶχε δίκαιον λέγων: «Ἡ ἀναγκαιοτάτη τῷ ἀνθρώπῳ ἐπιστήμη εἶνε ἡ γνῶσις ἑαυτοῦ. Ἡ ἐπιστήμη αὕτη εἶνε ὡραιοτέρα ἔτι, οὐχὶ μόνον διότι εἶνε ἡ ἀναγκαιοτάτη πασῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ σπανιωτάτη».

Καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἔτι, ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν ὑποχρεουμένων εἰς ἀνατομικὰς καὶ φυσιολογικὰς μελέτας, οἱ ἄνθρωποι δὲν γινώσκουσιν ἑαυτούς, οὔτε ζητοῦσι νὰ γνωρίσωσιν ἑαυτούς, οὔτε ὑποπτεύουσι κἂν τὴν ὠφέλειαν τῆς τοιαύτης γνώσεως.

Οἱαιδήποτε καὶ ἂν εἶνε αἱ περιστάσεις τοῦ βίου, ἡ μελέτη ἡμῶν αὐτῶν, τοῦ σώματός μας καὶ τῆς ψυχῆς μας, εἶνε συντελεστικωτάτη εἰς τὴν πρόοδον, τὴν εὐεξίαν, καὶ τὴν τελειοποίησιν ἡμῶν. Ἡ γνῶσις τῶν νόμων τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἐπωφελεστάτη οὖσα πρὸς τοὺς βιοῦντας κατὰ τὰς διακελεύσεις τῆς φύσεως, καὶ ἀπὸ τῶν προϊόντων τῆς γῆς προσδοκῶντας τὴν πλήρωσιν τῶν ὑλικῶν αὐτῶν ἀναγκῶν, καθίσταται τοσούτῳ μᾶλλον ἀπαραίτητος, καθ' ὅσον αἱ κοινωνικαὶ ὁμάδες ἀπομακρύνονται τῶν ἀρχικῶν ὅρων τῆς ὑπάρξεως, βιοῦσαι κατὰ τοὺς εἰδικοὺς ὅλως ὅρους τοῦ πεπολιτισμένου βίου. Ὁ πολιτισμὸς μέχρι τινὸς βαθμοῦ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐκπλήρωσις τοῦ ἀνθρωπίνου προορισμοῦ. Ἀλλὰ καθ' ὃν χρόνον ὁ πεπολιτισμένος ἄνθρωπος μεταχειρίζεται τὴν νοημοσύνην αὐτοῦ ὅπως διαγάγῃ εὐχερέστερον καὶ εὐαρεστότερον τὸν ὑλικὸν βίον, ὅπως ἐκτείνῃ τὸ πεδίον τοῦ διανοητικοῦ βίου, πρέπει, ὅπως προλάβῃ τὴν ἐπαπειλουμένην σύγκρουσιν μεταξὺ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεώς του, νὰ μεταχειρισθῇ ἐπίσης καὶ τὰ

Digitized by Google

πορίσματα τῆς πείρας, τῆς κτηθείσης ἐπιστήμης, καὶ τοῦ συλλογισμοῦ, ὅπως ὑπαγάγῃ, ὅσον ἔνεστι, τὸ νέον εἶδος τοῦ βίου του —ἐν μέρει τεχνητοῦ—εἰς τοὺς προϋπάρχοντας νόμους τοῦ ὀργανισμοῦ του.

Πρέπει λοιπὸν ν' ἀντιδράσωμεν κατὰ τῆς αἰτίας ταύτης τοῦ ὀλέθρου, ἥτις ἀναπτύσσεται καθόσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς ἀρχικῆς ἡμῶν καταστάσεως. Τὸ φάρμακον κεῖται παρὰ τὸ νόσημα. Ἀφ' ἡμῶν ἐξαρτᾶται νὰ ποιήσωμεν χρῆσιν αὐτοῦ. Ἡ μελέτη τῆς φύσεως ἡμῶν, τοῦ ὀργανισμοῦ ἡμῶν, τῶν σχέσεων αἵτινες ὑφίστανται μεταξὺ τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς φύσεως, θὰ μᾶς διδάξῃ βεβαίως κατὰ ποίους τρόπους πρέπει νὰ προσαρμόσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς πρὸς τὰς περιστάσεις, ἐν αἷς ἐκλήθημεν νὰ ζήσωμεν. Πρὸς τοῦτο, κατὰ πρῶτον πρέπει νὰ γνωρίσωμεν ἑαυτούς. Εὐτυχῶς δὲν ἔχομεν διὰ τοῦτο ἀνάγκην βαθειῶν μελετῶν καὶ περιπεπλεγμένων συλλογισμῶν.

Ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ὁρισθῇ ὡς «διάνοια ἐξυπηρετουμένη ὑπὸ ὀργάνων». Τὰ ὄργανα ταῦτα ἐπλάσθησαν ὅπως λειτουργῶσιν, ἐπί τινα καιρὸν, ἕνα αἰῶνα περίπου, ἂν δὲν παραβιάζωμεν τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Ἀλλ' ὁ πεπολιτισμένος βίος, τοιοῦτον ὃν βιοῦμεν αὐτὸν, τείνει ἀκαταπαύστως εἰς τὸ νὰ μᾶς ἀπομακρύνῃ τῆς φυσικῆς ὁδοῦ· κατ' ἀκολουθίαν, εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀναζητήσωμεν τὸ σύνολον τῶν μέσων, ἅτινα δύνανται νὰ μειώσωσιν ὅσον ἔνεστι τὴν δυσάρεστον ταύτην ἐπίδρασιν, ὅπως διατηρῶμεν τὴν ὑγείαν μας, ἐπανακτῶμεν αὐτὴν ὁσάκις ἀλλοιοῦται, καὶ παρατείνομεν τὸν βίον ἡμῶν καθ' ὅλων τῶν αἰτιῶν, αἵτινες συνομνύουσιν ὅπως παρασκευάσωσιν ἡμῖν πρόωρον θάνατον. Τὸ σύνολον τῶν μέσων τούτων ἀποτελεῖ τὴν ἐπιστήμην, τὴν ἐπονομαζομένην Ὑγιεινήν. Εἰς τὴν θεὰν Ὑγίειαν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα Ἕλληνές τε καὶ Ῥωμαῖοι ἀνήγειρον ἀγάλματα. Σήμερον δὲν λατρεύεται πλέον ἡ φανταστικὴ αὕτη θεότης, ἀλλ' εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἐπιστήμης, ἥτις διεδέξατο τὴν λατρείαν της, ἀφιεροῦνται βιβλία συνοψίζοντα πάντα τὰ γνωστὰ ἡμῖν περὶ τῶν μέσων τῆς μακροβιότητος, δηλαδὴ τῶν μέσων τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τῆς Ὑγιεινῆς ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ.

Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶνε οὔτε ἁπλῶς ζῷον, οὔτε καθαρῶς πνεῦμα, οὔτε πίθηκος, οὔτε ἄγγελος, ἐπειδὴ τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ εἶνε συνηνωμένα δι' ἀλύτων ἄχρι θανάτου δεσμῶν, τὰ δύο ταῦτα μέρη ἡμῶν αὐτῶν διατελοῦσι κατὰ τὸν βίον ἐν ἀδιασπάστῳ ἐπικοινωνίᾳ πρὸς ἄλληλα, τοῦ ἑνὸς χρησιμεύοντος εἰς τὸ ἕτερον ὡς ὀργάνου. Ἡ ζωὴ εἶνε τελεία, κανονικὴ, ἐφ' ὅσον οἱ δύο συνεταῖροι, συμφωνοῦσι τόσον πολὺ ὥστε ἐνεργοῦσι οὕτως εἰπεῖν ὁρμεμφύτως πρὸς τὸ κοινὸν ἀμφοτέρων ἀγαθόν. Τὸ σῶμα, εἰς τὰς συνήθεις περιστάσεις, δὲν ἐννοεῖ ὅτι ὑπακούει εἰς τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ πνεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον αἱ αἰσθήσεις μεταβιβάζουσιν ἐντυπώσεις, δέχεται αὐτὰς ὡσεὶ ἦσαν καθ' ὁλοκληρίαν αὐτόματοι. Ὅταν ἡ ἁρμονία αὕτη τῶν λειτουργιῶν εἶνε τελεία, τὸ σῶμα ἐκτελεῖ αὐτομάτως πάσας τὰς καθαρῶς ζωϊκὰς λειτουργίας καὶ εἶνε ἕτοιμον νὰ δεχθῇ τὴν ἐλαχίστην ἑκουσίαν παρόρμησιν τῆς φύσεως· ἐνῷ ἡ ψυχὴ σχεδὸν μὴ ἔχουσα συνείδησιν τῆς φυτικῆς ζωῆς, δέχεται μετὰ θαυμασίας τελειότητος τὰς ἐντυπώσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ἀναζητεῖ αὐτὰς, τὰς ποικίλλει κατὰ βούλησιν, ἢ ἀπομονουμένη, ἐν τῇ σκέψει, πολλάκις ἀπαλλάττεται σχεδὸν ἐντελῶς τῶν σωματικῶν δεσμῶν.

Τοιοῦτος εἶνε ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ γενέσει του. Ἐν τοιούτοις ὅροις δέον νὰ ἐμμείνῃ ὅπως ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμόν του ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅπως ἐκτελέσῃ τὰ καθήκοντά του. Ἡ συγκράτησις τῆς ἰσορροπίας καὶ τῆς ἁρμονίας μεταξὺ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος, εἶνε ὁ κύριος σκοπὸς τῆς Ὑγιεινῆς, διότι, ὅπως λέγει ὁ Πλάτων, «οὐχὶ μόνον τὸ σῶμα εὐεκτοῦν, καθιστᾷ ἰσχυρὰν τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ εὐεκτοῦσα συντελεῖ εἰς εὐεξίαν τοῦ σώματος». Ἂς προσπαθήσωμεν λοιπὸν κατ' ἀρχὰς νὰ γνωρίσωμεν τὸ σῶμά μας ὅπως μάθωμεν νὰ ἐκτιμῶμεν αὐτὸ, νὰ τὸ σεβώμεθα, νὰ τὸ περιποιώμεθα.

Τινὲς, κακῶς ἐκτιμῶντες τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου, νομίζουσιν ὅτι πρέπει νὰ περιφρονῶσι τὸ σῶμα, νὰ μεταχειρίζωνται αὐτὸ ὡς τὸν ἔσχατον τῶν ὑπαλλήλων των. Δὲν προνοοῦσι ποτὲ ἐν τάξει περὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ, ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ ὑπερμέτρους κόπους, καὶ κωφεύοντες πρὸς τὰς διαμαρτυρίας αὐτοῦ ἃς ἀποτείνει αὐτοῖς ὑπὸ μορφὴν κοπώσεως, δυσθυμίας, ὀδύνης, ἀσθενείας, ἐξακολουθοῦσιν ἀγγαρεύοντες αὐτὸ, θεωροῦντες αὐτὸ ὡς δοῦλον καὶ οὐχὶ ὡς ἑταῖρον, σκοποῦντες δῆθεν νὰ ἐπιτύχωσι τὴν ὑπεροχὴν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν ἐνίσχυσιν αὐτοῦ. Ἀξιοθρήνητος πλάνη. Ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα, ὡς ἀπὸ κοινοῦ σύντροφοι ἐν τοῖς φαινομένοις τῆς ζωῆς, ἔχουσιν ἴσα δικαιώματα· ἑκάτερον αὐτῶν ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ ἔχει ἰσότιμον ἀξίαν, καὶ, ἕνεκα θαυμαστῆς τινὸς προνοίας τῆς φύσεως, ὁ σφετερισμὸς τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἑνὸς ὑπὸ τούτου ἢ ἐκείνου, ἔχει ὡς ἄμεσον συνέπειαν τὴν ἐφ' ἑαυτοῦ ἀντανάκλασιν τοῦ ἀδικήματος τὸ ὁποῖον προὐξένησε.

Πρέπει κατὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν: «Νοῦς ὑγιὴς ἐν σώματι ὑγιεῖ»· ὁ θέλων νὰ περιχαρακωθῇ εἰς ἀλαζονικήν τινα πνευματικότητα καταδικάζει ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀδυναμίαν, διότι δύναται μὲν νὰ παραβιάσῃ τὰ δικαιώματα τοῦ σώματος διὰ θελήσεως ἀ-

Digitized by Google

μαθοῦς ἢ ἀχαλινώτου, ἀλλὰ τοῦτο αὐτομάτως ἐκδικεῖται, καὶ ἐλαττόνει κατ' εὐθὺν λόγον τὰς δυνάμεις τοῦ πνεύματος, εἴτε κατὰ τὴν ἔντασιν αὐτῶν εἴτε κατὰ τὴν διάρκειαν. Τοῦτο δὲ συμβαίνει εἰς τοὺς πλείστους τῶν ἐνασχολουμένων εἰς τὰ ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα. Παραμελοῦντες τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις, ποιοῦντες, χρῆσιν διεγερτικῶν τροφῶν, συντέμνοντες τὰς ὥρας τοῦ ὕπνου των, ἀναγκάζοντες τὴν διάνοιαν αὐτῶν εἰς ὑπερβολικὴν ἐργασίαν, μειοῦσι τὴν ζωτικότητα τῶν ὀργάνων, προκαλοῦσι σφοδρὸν ἐρεθισμὸν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος διαστρέφοντα τὰς ἐντυπώσεις· ἡ ἐμμονὴ ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ ἐκτροχιάζει τὰς φυσικὰς καὶ ἠθικὰς δυνάμεις καὶ συντέμνει τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς.

Ὑπάρχει τοὐλάχιστον ἀμοιβή τις τοῦ προώρου τούτου θανάτου; Δυνάμεθα νὰ ἐφαρμόσωμεν ἐπὶ τῶν παραδεχομένων τοῦτον ἢ καταδικαζομένων εἰς τοῦτον τὸ λόγιον τῶν ἐπικουρείων «Βραχὺς βίος ἀλλὰ καλός»; Τὸ πνεῦμα κερδίζει τόσην ἔντασιν ἐνεργείας, ὅσην χάνει διάρκειαν δυνάμεως; Οὐδαμῶς. Ὁ διανοητικὸς ὑπερεθισμός, ἀληθὴς ἀσθένεια τοῦ πνεύματος, προξενούμενος ὑπὸ τῆς κατασωτεύσεως τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, καὶ τῶν παρορμήσεων πολιτισμοῦ ἐκνευριστικοῦ, εἰς οὐδὲν ἄλλο χρησιμεύει, εἰμὴ μόνον εἰς παραγωγὴν ἔργων φαντασίας· οὐδέποτε γεννᾷ—μεθ' ὅσα καὶ ἂν διατείνωνται, εὐγενῆ τινα, ὑψηλὴν ἔμπνευσιν, ἧς ἡ καλλιτεχνικὴ ἢ φιλολογικὴ ἔκφρασις δύναται νὰ ἐκτελέσῃ ὑγιᾶ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς κοινωνίας. Τὰ προϊόντα τῆς ἀληθοῦς φιλολογικῆς ἀξίας, τὰ προωρισμένα νὰ ἐπιζήσωσι, τὰ διδάσκοντα καὶ ἠθικοποιοῦντα, τὰ συγκινοῦντα διὰ τῆς ἀκαταμαχήτου δυνάμεως τοῦ Ἀληθοῦς, τοῦ Καλοῦ, τοῦ Ἀγαθοῦ, εἶνε προϊόντα ἐνδελεχοῦς, ἐλλόγου μόχθου τῆς διανοίας, ἢ αἰσθήματος συνεχοῦς, ὅπερ ἐπιχέει τὴν ἀνταύγειάν του ἐπὶ τῶν ἀληθῶν τοῦ πνεύματος δημιουργημάτων.

Ἀφ' ἑτέρου, οἱ διὰ τοῦ ἔργου τῶν χειρῶν των ποριζόμενοι τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, οἱ ἐξαντλοῦντες τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐν ἀκαταπαύστῳ πάλῃ ὅπως πληρώσωσι τὰς ἀπαιτητικωτέρας τῶν ἀναγκῶν των, εἰσὶν ἠναγκασμένοι νὰ ἀπαιτῶσι παρὰ τοῦ σώματος ὑπερβολικήν, παρατεταμένην, ὑπέρμετρον δαπάνην δυνάμεων. Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ τὸ πνεῦμα χρησιμεύει μόνον εἰς τὸ νὰ διευθύνῃ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μηχανικῶς τὴν ἐργασίαν. Κατὰ τἆλλα, παύει ὑπάρχον, πᾶσα ἡ ζωτικότης του συγκεντροῦται ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ μηχανῇ, ὠθοῦν αὐτὴν νὰ παραγάγῃ καθ' ἑκάστην στιγμὴν ὅ,τι δύναται. Διὰ τῆς ἀμεταπτώτου ταύτης χρήσεως τῶν φυσικῶν δυνάμεων, οὐ μόνον ἡ διάνοια ἀπόλλυσι μέρος τῶν προσόντων αὐτῆς, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος μεταβαλλόμενος εἰς ἀληθῆ μηχανισμὸν παραβιάζει τοὺς νόμους τοῦ ὀργανισμοῦ του, φθείρει, καταστρέφει τὸ ὄργανον, τὸ ζῶν ἐργαλεῖον, ὡς μὴ φροντίζων νὰ παράσχῃ αὐτῷ τροφήν, ἀνάπαυσιν, ὕπνον, ἅτινα ἠδύνατο νὰ συντηρήσωσι ἐπὶ μακρὸν τὴν ῥώμην καὶ παραγωγικότητα αὐτοῦ. Ἐκ τῆς καταχρήσεως ταύτης τῶν φυσικῶν δυνάμεων, μοιραίως ἕπεται, ἡ βαθμιαία ἐξασθένισις, ὁ μαρασμός, καὶ ἡ ἀνυπεράσπιστος παράδοσις τοῦ σώματος εἰς πάσας τὰς αἰτίας τοῦ ὀλέθρου.

Ὑπάρχει λοιπὸν δίκαιόν τι μέτρον ἐν τῇ χρήσει τῶν φυσικῶν καὶ τῶν διανοητικῶν δυνάμεων. Ὁ ἀπομακρυνόμενος αὐτῶν, καταστρέφει τὴν ἰσορροπίαν, ἥτις παράγεται ἐκ τῆς ἁρμονικῆς λειτουργίας τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος. Ἡ Ὑγιεινὴ διδάσκει ἡμᾶς πῶς ν' ἀπομακρύνωμεν τὸν κίνδυνον τοῦτον εἰς τὰς διαφόρους περιπτώσεις τῆς πραγματικῆς, τῆς πρακτικῆς ζωῆς· πῶς νὰ θεραπεύωμεν τὰ ἀποτελέσματα περιστάσεων τὰς ὁποίας δὲν δυνάμεθα νὰ μεταβάλωμεν· ἂν δὲ ζητήσωμεν ἀργὰ τὰς συμβουλάς της, μᾶς ὑποδεικνύει καὶ πάλιν τὰ μέσα, δι' ὧν δυνάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν τὴν συμβᾶσαν ἀταξίαν, καὶ ἥτις ἐκδηλοῦται διὰ τῆς ἐξασθενίσεως, τῆς μερικῆς ἀτροφίας, τῆς ὀδύνης, τῶν πρώτων τῆς ἀσθενείας συμπτωμάτων.

Ἡ Ὑγιεινὴ ἐξασφαλίζει ἡμῖν τὴν ἰσχὺν πασῶν τῶν δυνάμεων, τὴν ἐκ τῆς ζωῆς πηγάζουσαν ἐσωτερικὴν θυμηδίαν, διατηρεῖ τὴν ὑγίειαν ἡμῶν, παρατείνει τὴν ἀκμὴν ἡμῶν, ἀπαλλάσσει ἡμᾶς πηρώσεων κατὰ τὸ γῆρας, καὶ ἐπιβραδύνει τὸν θάνατον μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν νόμων τῆς ἡμετέρας φύσεως ταχθείσης προθεσμίας. Αὕτη ἡ ἐπιστήμη, ἡ ἀναγκαιοτάτη πασῶν καὶ ἡ μᾶλλον ἀγνοουμένη, ἀποτελεῖ τὴν τέχνην, δι' ἧς δυνάμεθα νὰ ζήσωμεν ἐπὶ μακρόν.

Κ . . .

Ὁ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ καθηγητὴς τῆς φιλολογίας κ. Κ. Κόντος ἐξέδωκε πρό τινος εἰς ὀγκῶδες τεῦχος «Γλωσσικὰς παρατηρήσεις», δι' ὧν πολλὰ τῆς σημερινῆς ἡμῶν γλώσσης ἡμαρτημένως φερόμενα διορθοῦνται. Ἐκ τούτων ἐσταχυολογήσαμεν χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἑστίας» τὰ κατωτέρω ὀλίγα, παραλιπόντες διὰ τὴν συντομίαν τὰς μακρὰς ἑρμηνείας καὶ μαρτυρίας, δι' ὧν συνοδεύει αὐτὰς ὁ κ. Κόντος πρὸς κύρωσιν τῆς γνώμης αὐτοῦ. Σ. τ. Δ.

ΓΛΩΣΣΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

—

Ῥιψοκινδυνῶ ἀντὶ ῥιψοκινδυνεύω.

Αἰτιῶμαι, συντακτέον μετ' αἰτιατικῆς, ὄχι γενικῆς.

Ἕπομαι καὶ ἐπιζῶ τινι, ὄχι τινός.

Σύγκλησις ἀντὶ τοῦ συγκάλεσις.

Παντοτινός, ἐφετινὸς ἀντὶ -εινός.

Ἡ ἕλιξ, ἡ κάλυξ, ὁ λέμβος, ἀντὶ τῶν ἐσφαλμένων: ὁ ἕλιξ, ὁ κάλυξ, ἡ λέμβος.

Ἄλυσις, ὄχι ἄλυσσος κλπ.

Digitized by Google

Ἀπολαύω τινός, ὄχι ἀπολαμβάνω, ὅπερ συντάσσεται πάντοτε μετ' αἰτιατικῆς.

Συνεδρία ἀντὶ συνεδρίασις.

Ὑπερηφανία, *περιεργία*, *καλλιεργία*, πάντα παροξύτονα εἰς *-ία* καὶ ὄχι εἰς -εια.

Παρεισέφρησε ἀντὶ παρεισέφρυσε.

Παράλυσις ἀντὶ παραλυσία.

Ἀπεκδύομαι συντάσσεται μετ' αἰτιατικῆς καὶ ὄχι μετὰ γενικῆς· οὕτω: ἀπεκδύομαι τὴν εὐθύνην, ὄχι τῆς εὐθύνης.

Ἁμαξιτὸς ὁδός, ὄχι ἁμαξιτή. Ὁμοίως διάφορος, φορτηγός, ἀβέβαιος, ἐπιπόλαιος, σύμβιος, εἰς τὸ θηλυκὸν δὲν μεταβάλλονται.

Λιμοκτονῶ εἶνε ἐνεργ. μεταβατικόν, δηλοῦν κτείνω ἄλλον διὰ λιμοῦ· τὸ *λιμοκτονοῦμαι* εἶνε παθητικόν.

Ἀπαθανατίζω ἀντὶ τοῦ ἐφθαρμένου: ἀποθανατίζω.

Μεγαλεπήβολος καὶ ὄχι μεγαλεπίβολος ἢ μεγαλεπίβουλος.

Ὑπομιμνήσκω καὶ *διδάσκω τινά τι*, ὄχι τινί τι.

Θὰ εἴπω παρακατιὼν καὶ *θὰ εἴπωμεν παρακατιόντες* ἀντὶ τοῦ κοινῶς λεγομένου: παρακατιόν.

Μικροῦ δεῖν συντακτέον πάντοτε μετ' ἀορίστου, οὐχὶ μετὰ παρατατικοῦ.

Τοῦ βορρᾶ, ὄχι τοῦ βορρέως.

Εὐελπιστῶ, ἀντὶ εὐελπίζομαι.

Δύνανται νὰ μάθουν

ΚΑΙ ΤΑ ΖΩΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ;

Δύνανται, λέγει ὁ Ἀμερικανὸς ἐπιστήμων **Cooper**, ὅστις δημοσιεύει διατριβὴν ἐν τῇ ἐφημερίδι «**American Naturaliste**», ἐν ᾗ ἐκφράζει ἀπορίαν διατί μέχρι τοῦδε εἰς οὐδενὸς τὸν νοῦν ἐπῆλθε νὰ διδάξῃ τὴν χρῆσιν τῶν γραμμάτων εἰς ζῷα, φέρ' εἰπεῖν εἰς κύνας. Ὁ κ. **Cooper** προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη, ἥτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ παραστήσῃ διὰ σημείων ὡρισμένων τὴν ἰδέαν γνωστῶν ἀντικειμένων, δὲν ὑπερβαίνει ποσῶς τὴν δύναμιν τῆς διανοίας τῶν ζῴων. Ὅπως δὲ ἐξετασθῇ τοῦτο, προτείνῃ νὰ γείνῃ χρῆσις τῆς λεγομένης **Word-method**, τουτέστι τῆς μεθόδου, δι' ἧς ἀρχίζει τις μανθάνων ὁλοκλήρους τὰς λέξεις, παριστανομένων τοῦ τε ἀντικειμένου καὶ τοῦ σημείου, δι' οὗ τοῦτο ἐκφράζεται, διὰ τοῦ αὐτοῦ συμβόλου. Ἐὰν τὴν πρώτην ταύτην δυσκολίαν ἠδύνατό τις νὰ ὑπερνικήσῃ, δυνατὸν θὰ ἦτο νὰ ἐξετασθῇ μέχρι ποίου βαθμοῦ ἡ νοημοσύνη τοῦ κυνὸς θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντιληφθῇ τὰς διαφόρους σχέσεις τῶν ἀντικειμένων, λ.χ. τὸ πολλαπλοῦν, τὴν ποιότητα αὐτῶν. Βεβαίως ἡ ἰδέα αὕτη τοῦ κ. **Cooper** εἶνε λίαν τολμηρά, δὲν εἶνε ὅμως καὶ ὅλως ἀπραγματοποίητος, τοὐλάχιστον κατὰ τὴν γνώμην ἐκείνων, οἵτινες εὑρίσκουσιν ὅτι μεταξὺ τῆς νοημοσύνης τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς τοῦ ζῴου ἡ μόνη ὑπάρχουσα διαφορὰ εἶνε κατὰ τὸν βαθμόν, ἐν ᾧ κέκτηνται ἀμφότεροι αὐτήν, καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν οὐσίαν.

Α*.

ΕΠΙ ΤΩι ΘΑΝΑΤΩι ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΜΟΥ

Α´

—«Ψυχομαχᾷ ὁ πατέρας σας καὶ σᾶς ἀναζητάει,
Τρέξετε!.. ξένους γύρω του περίλυπος τηράει...
Ἄχ, εἶν' ἀργά! ἐσβύστηκε, φτερούγιασ' ἡ ψυχή του!
Μὲ τ' ὄνομά σας ἔσβυσε κι' ἡ ὕστερη πνοή του!—»
Ἔγραφ' ἡ μάννα ἡ δύστυχη 'ς τὰ μαῦρα τὰ παιδιά της
Μὲ γράμματα 'μισόσβυστα ἀπὸ τὰ δάκρυά της.
Καὶ ἦτον ὁ πατέρας μου ὁποῦ ψυχομαχοῦσε,
Κι' ἕνας ἐγὼ ἀπὸ τοὺς γυιοὺς ὁποῦ ἀναζητοῦσε!
Μαύρη γραφή! τὸν κεραυνὸ πῶς 'μπόρεσες νὰ κλείσῃς;
Χωρὶς ν' ἀνάψῃς, νὰ καῇς, ν' ἀστράψῃς, νὰ βροντήσῃς·
Νὰ κάψῃς, ὅθε πέρασες, κάμπους, βουνὰ καὶ δάση,
Νὰ γένῃ στάχτη κι' ἐρημιὰ ὁλόκληρη ἡ πλάση·
Νὰ μὴ λαλήσῃ πλειὸ πουλί, δενδρὶ νὰ μὴν ἀνθίσῃ,
Ἡ φύσις ὅλη τὸ γλυκὸ πατέρα νὰ θρηνήσῃ!..

Β´

Πατέρα μου, λατρεία μου, τῆς γῆς αὐτῆς θεέ μου,
Εἶνε ὁ τάφος χωρισμὸς αἰώνιος; γιὰ 'πέ μου·
Δὲ θὰ ν' ἀκούσω 'ς τὸ ἑξῆς, πατέρα, τὴ φωνή σου;
Δὲ θὰ νὰ ἰδῶ πλέον ποτὲ τὴν ἀκριβὴ μορφή σου,
Τὸ κυρτωμένο σῶμά σου, τὴν ὄψη τὴν ὠχρά σου,
Τὴ φαλακρά σου κεφαλή, τ' ἀργὸ περπάτημά σου;
Ἂν 'ς τῆς γλυκειᾶς πατρίδας μου πατήσω τ' ἀκρογιάλι,
Δὲ θὰ νὰ εὕρω ἀνοικτὴ τὴν πατρική σου ἀγκάλη;
Ἐ τὸ ἔρμο κοιμητήριο θὰ 'λθῶ νὰ σὲ ζητήσω,
Τοῦ τάφου σου τὸ μάρμαρο γιὰ σένα θὰ φιλήσω;
Καὶ ἂν μὲ φέρῃ ὁ πόνος μου τὸν τάφο σου ν' ἀνοίξω
Γιὰ ναὕρω τὸν πατέρα μου 'ς τὸ στῆθος νὰ τὸν σφίξω,
Τί θαὕρω; ἄχ! σαλεύεται ὁ νοῦς μου ὅταν λογιάσω
Πῶς μόνον κόκκαλα γυμνὰ θὰ νὰ σφιχταγκαλιάσω,
Καὶ στῆθος δίχως τὴν καρδιά, χωρὶς τὰ χείλη στόμα,
Χωρὶς τὰ 'μάτια μέτωπο, ξεσαρκωμένο σῶμα!
. . . .

Γ´

Μοῦ λέγουν ἦτον γέροντας, τοὺς γέρους δὲν τοὺς κλαῖνε—
Ἄχ, βέβαια δὲν γνώρισαν πατέρα ὅσοι τὸ λένε.
Δὲν ἐκοιμήθηκαν ποτὲ 'σὲ πατρικὴ ἀγκάλη,
Δὲν ἄκουσαν τὸ στῆθός του 'ς τὸ στῆθός τους νὰ πάλλῃ
Καὶ δὲν εἶδαν κοιτόμενοι 'ς τοῦ πόνου τὸ κρεββάτι,
Νὰ ξαγρυπνᾷ δακρύβρεχτο τὸ πατρικό του 'μάτι.
Γέροντας! ἄχ, γεράματα ἡ ἀγάπη δὲ γνωρίζει,
Ὁ χρόνος τέτοιο λούλουδο ποτὲ δὲν κιτρινίζει!
Ὅταν ὁ ἥλιος ὠχρὸς 'ς τὴ δύση καταβαίνῃ
Λάμπει πολὺ γλυκύτερα, ὀλίγο ἂν θερμαίνῃ!
. . . .

Δ´

Ἄχ! ποῦν' ἐκεῖνοι οἱ καιροί, ποῦ τρισευτυχισμένο;,
Πατέρα μου, σὲ ἄκουα, σιμά σου καθισμένος,

Digitized by Google

Νὰ μοῦ 'μιλῇς γιὰ τοὺς γκρεμνοὺς τοῦ κόσμου, τὴν ἀπάτη,
Καὶ τὸ στενὸ τῆς ἀρετῆς νὰ δείχνῃς μονοπάτι;

. . . .

Θυμοῦμαι ἄχ, ἡ ἐνθύμησες μοῦ σχίζουν τὴν καρδιά μου!
Θυμοῦμαι ὅταν ἐπήγαινες 'ς τὴν ἐκκλησιὰ κοντά μου,
Καὶ κουρασμένος πέρναες 'ς τὸ χέρι μου τὸ χέρι
Καὶ ἄφινες τὸ βάρος σου τὸ σῶμα μου νὰ φέρῃ; . .
Ἄχ, τότε 'σὰν νὰ 'νοιόθανε τί θησαυρὸ 'κρατοῦσαν,
Τὰ πόδια μου δὲν ἔγγιζαν 'ς τὸ χῶμα, ἐπετοῦσαν!
Καὶ ὅταν μὲ κατάνυξι βαθειὰ γονατισμένο
Σ' ἐκύτταζα, πατέρα μου, ἐμπρὸς εἰς τὴν Παρθένο,
Ἔλαμπε τόσο τὸ ἁγνὸ 'σὰν κρίνος μέτωπό σου,
Ποῦ μοῦρχετο γονατιστὸς νὰ δεηθῶ ἐμπρός σου!
Θυμοῦμαι ... ἄχ! καὶ ποιὰ στιγμή, ποιὰ ὥρα, ποιὰ ἡμέρα
Γλυκειαὶς δὲ φέρνει ἐνθύμησες τοῦ γέρου μου πατέρα! ..

Ε΄

'Σ αὐτὸ τὸ σκότος τὸ βαθύ, 'ς τὴν ἄγρια τρικυμία,
Ὁποῦ φυσᾷ 'ς τὸ στῆθός μου ἡ κρύα ἀπελπισία,
Ποιὰ εἶν' ἐκείνη ἡ γλυκειὰ ἡ εὔσπλαχνη ἀχτῖδα
Ὁποῦ μοῦ φέρνει 'σ τὴν καρδιὰ παρηγοριὰ κ' ἐλπίδα;
Ἀ! εἶσαι σύ, οὐράνια θρησκεία τοῦ Χριστοῦ μου!
Ἐσὺ φωτίζεις τὴν καρδιὰ καὶ ὁδηγεῖς τὸ νοῦ μου.
Ἐσὺ ὑψώνεις 'ς τ' οὐρανοῦ τ' ἀστερωμένα πλάτη
Μὲ τῆς ἐλπίδος τὰ φτερὰ τὸ δακρυσμένο 'μάτι!
Σώπα καρδιά· ἐκεῖ 'ψηλά, 'ς τὸν ἄφθαρτον αἰθέρα
Μιὰ 'μέρα θ' ἀνταμώσωμε τὸ γέρο μας πατέρα.
Ὄχι! ἡ γῆ δὲ δέχεται ὅλα, δὲν καταπίνει·
Κρύβει τὸν ἥλιο, μὰ ποτέ, ποτὲ δὲν τόνε σβύνει.
'Σ τὸν οὐρανὸ ἡ εὐωδιὰ κι' ἡ φλόγα ἀναβαίνει,
Μόνον ἡ στάκτη ἐδῶ 'ς τὴ γῆ καὶ ἡ σαπίλα μένει.

Ἐν Φιλτσίῳ. Ν. Α. Δρακογλης.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ ἑξηκοντούτης κυρία Ψ. εἶνε ἀπαρηγόρητος διὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός της.

Μία ἐκ τῶν φίλων της προσπαθεῖ νὰ τὴν παρηγορήσῃ:

— Αἴ, δὲν σοῦ λέγω· 'μπορεῖς νὰ λυπᾶσαι, μὰ ὄχι δὰ καὶ ἔτσι· ἡλικιωμένη γυναῖκα ἦτον...

— Ναί, μάλιστα, ἡλικιωμένη, ἀλλ' ὅσῳ 'ζοῦσε τέλος πάντων, 'μποροῦσα νὰ λέγω: ἡ μητέρα μου!... Καὶ ἔτσι 'κέρδιζα εἴκοσι χρόνια τοὐλάχιστον!

*
* *

Ἐν συναναστροφῇ.

Ὁ λόγος περὶ τοῦ ἐν Σύρῳ ἐμπόρου κ. Κ., καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ.

— Ἔχει πολλὰ παιδιά; ἐρωτᾷ τις τῶν παρισταμένων.

— Ἐγὼ δύο 'ξεύρω.

— Καὶ δύο 'ποὺ 'ξεύρω ἐγώ, γίνονται τέσσαρα, ὑπολαμβάνει παρεμβαίνων ὁ Ἀγαθόπουλος.

*
* *

Ἐν τῷ πλημμελειοδεικίῳ.

Ὁ δικαστὴς πρὸς μάρτυρα:

— Εἶσαι μαραγκός, δὲν εἶν' ἔτσι;

— Μάλιστα.

— Ἐργάζεσαι κοντὰ 'ς τὸ μέρος ὅπου ἔγειν' ὁ καυγᾶς;

— Μάλιστα.

— Πόσῳ μακρὰν ἐστέκεσο εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ καυγᾶ;

— Δέκα μέτρα καὶ ἑβδομήντα πέντε πόντους.

— Καὶ πῶς τὸ 'ξεύρεις μὲ τόσην ἀκρίβειαν;

— Τὸ 'μέτρησα ὕστερα. 'Μπορεῖ, εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου, νὰ 'βρεθῇ κανένας νὰ μ' ἀρωτήσῃ τέτοια ἀνοησία 'ς τὸ δικαστήριο.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἀχαριστία βλάπτει ὅλους τοὺς δυστυχεῖς.

Ἐάν τις σὲ ἐπαινῇ, γίνου σὺ κριτὴς σεαυτοῦ.

Ἡ τύχη φοβεῖται τὰς ἰσχυρὰς ψυχάς· μόνον τὰς ἀνάνδρους κατασυντρίβει.

Ἡ δόξα εἶνε τὸ τελευταῖον πάθος, ὅπερ ἀπεκδύεται ὁ σοφός.

Ἡ κρίσις ἐν τῷ ἀτόμῳ, εἶνε ὡς αἱ τροχιαὶ τοῦ σιδηροδρόμου, δι' ὧν καθοδηγῆται ἀσφαλῶς ἡ ἀτμάμαξα εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ τελευταία Ἀμαζών. Ἡ τελευταία Ἀμαζὼν ἀπεβίωσεν ἐσχάτως ἐν Βουένος Ἄϋρες τῆς Ἀμερικῆς ἑκατοντούτης.

Ἐκαλεῖτο Κάρμεν Λεσδένκα καὶ διετέλεσεν ἀξιωματικὸς τοῦ δευτέρου συντάγματος τοῦ ἱππικοῦ, εἰς ὃ εἶχε καταταχθῆ εἰκοσαετής.

Κατὰ τὸ μακρὸν αὐτῆς στάδιον ἔλαβεν ἑπτὰ συζύγους, ἀπέκτησε δὲ δεκαὲξ υἱούς, ἀποθανόντας πάντας—πατέρας καὶ τέκνα,—ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς, ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ συντάγματος τοῦ ἱππικοῦ.

Ἡ Κάρμεν μέχρι τῆς τελευταίας αὐτῆς πνοῆς ἔφερε τὴν στολὴν ἀξιωματικοῦ τοῦ ἱππικοῦ μετὰ πελωρίων ὑποδημάτων καὶ γιγαντιαίων πτερνιστήρων.

Ἐν Ἑλβετίᾳ ὑπάρχουσι χωρία τινά, ὧν οἱ κάτοικοι φημίζονται διὰ τὴν εὐθυκρισίαν αὐτῶν. Μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρεται καὶ τὸ ἑπόμενον χαρακτηριστικὸν τῆς ἰδιότητος ταύτης τῶν Ἑλβετῶν ἐκείνων. Ὁδοιπόρος συναντήσας χωρικὸν ἐρωτᾷ αὐτόν: —Ἔ, καλέ μου ἄνθρω-

Digitized by Google

πε, πόσο χρειάζομαι ἀκόμη ὡς ποῦ νὰ φθάσω εἰς τὸ Αἴγλ;—Τράβα'μπρὸς,ἀπεκρίνατο ὁ χωρικός. Ὁ ὁδοιπόρος ἐνόμισεν ὅτι ὁ χωρικὸς ἤθελε νὰ τὸν ἐμπαίξῃ καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του. Ἀφοῦ ἐβάδισεν ἐφ' ἱκανὸν ὁ ξένος, ὁ Ἑλβετὸς ὑπολογίσας ἐκ τοῦ βαδίσματός του πόσον χρόνον θὰ ἐχρειάζετο ἵνα φθάσῃ εἰς τὸ Αἴγλ, τῷ φωνάζει:—Θὰ εἶσ'ἐκεῖ 'σὲ μιὰ ὥρα.

Ὅτε ὁ πατὴρ τοῦ Μιραμπὼ ἔφερε τὸν υἱόν του εἰς ἐκπαιδευτήριον, ἐπέβαλεν αὐτῷ νὰ ὀνομάζηται Πέτρος Μπουφιέρης.

— Εἶπα εἰς αὐτὸν, ἔγραφε, νὰ γείνῃ ἄξιος ἵνα φέρῃ τὸ ὄνομά μου· καὶ δὲν θὰ τῷ ἐπιτρέψω τοῦτο ἢ ἀφοῦ εὐσυνειδήτως κρίνω ὅτι ἀπέκτησε τὸ δικαίωμα.

Τὸ μέλλον ἀπέδειξε κατὰ πόσον ὁ νέος Μιραμπὼ ἐδικαίωσε τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ πατρός του.

Κατὰ τὰς ἐφημερίδας τῆς Μόσχας ἐπὶ τῇ προσεχῶς τελεσθησομένῃ αὐτόθι ἑορτῇ τῆς στέψεως τοῦ Τσάρου θὰ ὑπάρχωσιν ἐν διηνεκεῖ ἐνεργείᾳ 85 μαγειρεῖα, ἅτινα θὰ παρέχωσι δωρεὰν τροφὴν εἰς τὸν λαόν.

Ὕψος τῶν θαλασσίων κυμάτων. Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ Ὠκεανῷ παρετηρήθη ὅτι τὰ κύματα φθάνουσιν εἰς ὕψος 24, 32 καὶ ἐνίοτε 43 ποδῶν· ἐν τῷ Εἰρηνικῷ Ὠκεανῷ τὸ μέγιστον ὕψος εἶνε 32 ποδῶν, ἐν τῇ Μεσογείῳ 14 1/2 καὶ ἐν τῇ Βορείῳ θαλάσσῃ 13 1/2 ποδῶν.

Κατὰ τὴν «Ναυτικὴν Ἐφημερίδα» ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατὰ τὸ 1881 συμβάντων ναυαγίων ἐξάγεται ὅτι ἓν πλοῖον ἐχάνετο κατὰ πᾶν διάστημα τεσσάρων ὡρῶν. Τὰ πλεῖστα τῶν δυστυχημάτων προέρχονται ἐξ ἀμελείας τῶν κυβερνητῶν ἐν ὥρᾳ ὁμίχλης ἢ νυκτός. Μόνον ἐν τῷ βορείῳ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ κατὰ τὰ δύο ἔτη 1879 καὶ 1880 συνέβησαν τετρακόσιαι συγκρούσεις, αἵτινες ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ἐπέλθωσιν ἐὰν οἱ πλοίαρχοι τῶν συγκρουσθέντων πλοίων ἔβλεπον ἐγκαίρως τὴν προσέγγισιν. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπωλειῶν τούτων ἐξάγεται ὅτι κατὰ μέσον ὅρον ἐβυθίζοντο καθ' ἑκάστην ἓν ἀτμόπλοιον πλῆρες ἐπιβατῶν καὶ ἐμπορευμάτων. Ἡ *Ναυτικὴ Ἐφημερὶς* φρονεῖ ὅτι διὰ τῆς ἐν καιρῷ ὁμίχλης χρήσεως νέου τινὸς συστήματος σημείων ἀναλόγου πρὸς τὸν κώδικα **Barker** δύνανται νὰ ἀποσοβηθῶσιν ἂν μὴ πάντα, τὰ πλεῖστα ὅμως τῶν τοιούτων δυστυχημάτων.

Τὸ ἔλαιον κατευνάζον τὰ κύματα. Ἀγγλική τις Ἑταιρία διωργάνωσεν ἐσχάτως ἐν τῷ λιμένι τῆς πόλεως **Aberdeen** πειράματα περὶ τῆς ἐπενεργείας τοῦ ἐλαίου ἐπὶ τῶν κυμάτων. Ἔπνεεν ἄνεμος σφοδρότατος νοτιοανατολικός, ἡ θάλασσα ἦτο τρικυμιώδης, τὰ κύματα ἀνυψούμενα καὶ θραυόμενα ὑπερεπήδων τὰ προχώματα, καὶ σχεδὸν ἀδύνατον ἦτο εἰς πλοῖον νὰ εἰσπλεύσῃ εἰς τὸν λιμένα. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ὁ πλοίαρχος **Brice**, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τῶν λιμενικῶν ἀρχῶν, ἔχυσεν εἰς τὴν θάλασσαν διακόσια ὀγδοήκοντα *γαλλόνια* λευκοῦ ἐλαίου τῆς φαλαίνης· πρὶν δ' ἢ παρέλθωσιν εἴκοσι λεπτά, αἱ ἀφρίζουσαι κορυφαὶ τῶν κυμάτων ἠφανίσθησαν, ἡ ταραχὴ κατηυνάσθη καὶ ὁ εἴσπλους εἰς τὸν λιμένα ἐγένετο σχετικῶς εὔκολος.

Ἄνθρωποι μὲ οὐράν. Ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ Συνεδρίῳ τῆς Ῥοχέλλης ὁ κ. **Zabarowski** ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῶν συναδέλφων αὐτοῦ ἐπὶ δύο περιπτώσεων *ἀνθρώπων μὲ οὐράν*, εὑρεθέντων μεταξὺ τῶν νεοσυλλέκτων τῶν Παρισίων κατὰ τὸ 1880. Τοῦ μὲν ἑνὸς ἡ τοιαύτη ἀπόφυσις εἶχε μῆκος 1 ἑκατοστομέτρου μόνον· τοῦ ἄλλου ὅμως ἡ προέκτασις τοῦ κόκκυγος ἔφθανε μέχρι 5-6 ἑκατοστομέτρων, ἀλλ' ἦτο ὅλως ἀδρανής, καὶ ἀνεγειρομένη κατέπιπτεν ἅμα ἀφινομένη. Ἀφοῦ ἐξέθηκε τὰς διαφόρους θεωρίας περὶ τῶν λεγομένων ἀνθρώπων μὲ οὐράν, ὁ κ. **Zabarowski** συνεπέρανεν ὅτι οὐρὰ πραγματικὴ οὐδέποτε παρετηρήθη εἰς τὸν ἄνθρωπον. Αἱ κατὰ καιροὺς παρατηρηθεῖσαι προεκτάσεις, οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ κακὸς τοῦ σώματος σχηματισμός, οὗτινος ἡ ἀνάπτυξις ἀσήμαντος ἄλλως, ὡς ὅλων τῶν ἀτροφίαν πασχόντων ὀργάνων, παρουσιάζει ποικιλίας καὶ ἀταξίας. Πρὸς στήριξιν δὲ τῆς γνώμης του ἀνέφερε τὰς παρατηρήσεις τοῦ Γερμανοῦ ἰατροῦ **Max Hortels**, εἰς ὃν παρουσιάσθησαν 19 τοιαῦται περιπτώσεις, χωρὶς αὐτὸς νὰ ἐπιζητῇ αὐτὰς παντάπασιν.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ἀργυρᾶ περόνια καὶ κοχλιάρια ῥυπαινόμενα ὑπὸ κρόκου βραστοῦ ᾠοῦ χάνουσι τὴν στιλπνὴν αὐτῶν ὄψιν, προσλαμβάνοντα χροιὰν μολύβδου καὶ χαλκοῦ, ἣν δυσκόλως καὶ μετὰ καιρὸν ἀποβάλλουσι. Ἐν τούτοις δύνανται εὐκολώτατα ν' ἀναλάβωσι τὴν προτέραν αὐτῶν στιλπνότητα ἂν βρασθῶσιν ἐντὸς μίγματος ἐξ ὕδατος καὶ *στάκτης* ἐπὶ μίαν περίπου ὥραν.

Κυρία Γ*.

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 377 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία :'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.– Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι –Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: 'Οδὸς 'Αγχίσμου 3 | 20 Μαρτίου 1883

Μεσαιωνικὸς βίος

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Α'

'Η τιμοκρατία (τιμαριωτισμός). **'Η πατρωνυμικὴ κατάληξις** τῶν Πελοποννησίων **πουλος. Μανειᾶται, Τσάκωνες,** Μαρδαῖται, **Στραθιῶται. 'Ελλαδικοὶ καὶ Βυζαντινοί.** Τὰ δημοτικὰ **ᾄσματα.**

'Εδημοσιεύθη καὶ ὁ τέταρτος τόμος τῆς γνωστῆς συλλογῆς τοῦ κ. Σάθα (**Monumenta historiæ Hellenicæ**) περιέχων τοὺς νόμους καὶ τὰ προνόμια τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων (1337—1582). Εἰς διαφώτισιν τῶν ἐγγράφων τούτων προτάσσεται μακρὰ γαλλικὴ εἰσαγωγή, ἥτις διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν ἐξεταζομένων ζητημάτων, καὶ τὴν πρωτοτυπίαν τῶν νῦν πρῶτον ἐξαγομένων ἱστορικῶν πορισμάτων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀληθὴς ἀποκάλυψις τοῦ μεσαιωνικοῦ βίου τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

Τὸν βίον τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων δὲν διέπει ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σύστημα, διότι ἐν ἄλλαις μὲν ἐπικρατοῦσι καθαραὶ δημοκρατικαὶ ἰδέαι, ἐν ἄλλαις ἡ ὀλιγαρχία, καὶ ἐν ἄλλαις ἡ τιμοκρατία, ἤτοι ὁ λεγόμενος τιμαριωτισμός, ὅστις οὔτε ὑπὸ τῶν Φράγκων, οὔτε ὑπ' αὐτῶν τῶν Βυζαντινῶν εἰσήχθη εἰς τὴν 'Ελλάδα. Περὶ τῶν ἄλλων κοινοτικῶν πολιτευμάτων θέλομεν ὁμιλήσει προσεχῶς, νῦν δὲ ἀνακεφαλαιοῦμεν τὰ περὶ τοῦ τιμαριωτικοῦ συστήματος συμπεράσματα τοῦ ἱστορικοῦ.

Ὅπου ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐπεκράτησε τὸ Δωρικὸν στοιχεῖον, ἡ τιμοκρατία ἐξακολουθεῖ ἰσχύουσα καὶ ἐν τῷ μέσῳ αἰῶνι, ὡς ἐν Λακωνίᾳ, Κρήτῃ καὶ ἀλλαχοῦ. Τὸ αὐτὸ σύστημα ἐπικρατεῖ ἔτι ἀπαραμείωτον ἐν 'Αλβανίᾳ, μέχρι δὲ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ παρὰ τοῖς Μαλειάταις, τοῖς κοινότερον λεγομένοις Μανειάταις[1]. 'Εν Κερκύρᾳ τὸ ὀλιγαρχικὸν πολίτευμα, μετατραπὲν ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ εἰς τιμαριωτικόν, ἐπολεμήθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ μετὰ πεισμονῆς καὶ παρεκτροπῶν, ἀναπολουσῶν τὰς αἱματηρὰς σκηνάς, αἵτινες ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ διεδραματίσθησαν ἐν τῇ ἐκρήξει τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ εἰς τοὺς Κερκυραίους δουλοπαροίκους ὑπὸ τοῦ Χωνιάτου ἀπονεμόμενον ἐπώνυμον *Γυμνοὶ* ὑπενθυμίζει τοὺς παλαιοὺς Γυμνόποδας. Ἡ ὑπὸ τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας καταργηθεῖσα Κερκυραϊκὴ τιμοκρατία, ἐπαναλαβοῦσα τὴν ἐξουσίαν, ἐπισήμως διεκήρυξεν ὅτι κατ' οὐδὲν ἐνόει νὰ προδώσῃ τὴν παλαιὰν αὐτῆς σημαίαν, ἀλλ' ὅτι θέλει μέχρις ἐσχάτων προμαχήσει τῶν προνομίων ἀπειλουμένων ὑπὸ τῆς κοινοκτημοσύνης καὶ τῆς ὀχλοκρατίας. Ὁ τιμαριωτικὸς ὅρος 'Αναγραφὴ ἐν τῇ σημασίᾳ στατιστικῆς τιμαρίου καὶ δουλοπαροίκων, ὁ ἐξ 'Επτανήσου εἰς τὴν Βενετίαν εἰσαχθείς, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐν Κερκύρᾳ τιμοκρατία ἔχει πολὺ παλαιοτέραν τὴν ἀρχὴν ἢ ἀπὸ τῶν σταυροφορικῶν χρόνων, ὡς ἐπιστεύθη.

Ὁ τιμαριωτικὸς βίος τῶν Κρητῶν, 'Αλβανῶν καὶ Μανειατῶν παρουσιάζει τοιαύτην ὁμοιότητα, ὥστε ἂν ἡ ἱστορία ἐμνημόνευεν εἰσβολήν τινα Ἠπειρωτῶν καὶ εἰς Κρήτην, εὐλόγως θὰ ἐξηγεῖτο ἡ κοινότης τῶν ἐθῶν καὶ ἐθίμων τῶν τριῶν τούτων λαῶν ὡς φυσικὴ συνέπεια τοῦ ἱστορικοῦ γεγονότος. 'Εξ ἐναντίας ὅμως βλέπομεν Κρητικὰς ἀποικίας ἐν Μακεδονίᾳ, τοὺς δὲ Λάκωνας διεσπαρμένους ἀνὰ τὴν Ἤπειρον, Θεσσαλίαν, 'Ακαρνανίαν, Κέρκυραν καὶ ἰδίᾳ ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἄλλην Πελοπόννησον.

Πρὸς διάκρισιν τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπιμιξίας τῶν λαῶν τούτων ὁ κ. Σάθας, θεωρῶν σπουδαιοτάτην τὴν ἀνάλυσιν, ἢ μᾶλλον τὴν ἀνατομίαν τῶν πατρωνυμικῶν ὀνομάτων, ἔλαβε τὴν ὑπομονὴν νὰ ἐξετάσῃ ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν κατοίκων τῆς 'Ελλάδος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπισήμων ἐκλογικῶν καταλόγων. Τὰ ὀνόματα ταῦτα, συμποσούμενα εἰς ἀρκετὰς μυριάδας, ἀποδεικνύουσι τρανότατα ὅτι πλὴν εὐαρίθμων Βλάχων καὶ 'Αλβανῶν, οὐδεὶς ἕτερος λαὸς εἰσῆλθέ ποτε καὶ ἐγκατέστη ἐν 'Ελλάδι. Ἡ ἀναγραφὴ τῶν πατρωνυμικῶν καταλήξεων ἁπάσης τῆς Πελοποννήσου εἶναι περιεργοτάτη.

'Επὶ 177,174 Πελοποννησίων ἐκλογέων οἱ 44,501 φέρουσι τὴν κατάληξιν πουλος. Τὸ πουλος τοῦτο δυνατὸν νὰ προέρχηται ἐκ τοῦ

1. Οἱ Μανειᾶται ὠνομάσθησαν οὕτως ἀπὸ τῶν ἀκρωτηρίων ἐν οἷς κατῴκουν· ὡς γνωστὸν πλὴν τῆς παλαιᾶς Μαλέας ἄκρας, καὶ τὸ Ταίναρον καλεῖται ἐν τῷ μεσαιῶνι Μάλεια.

Digitized by Google

ἑλληνικοῦ *πῶλος*, ἢ τοῦ λατινικοῦ pulus, διότι ἀμφότεραι αἱ λέξεις αὗται σημαίνουσιν, ὡς ὁ Πελοποννησιακὸς πουλος, τὸν υἱόν· ἐπειδὴ ὅμως οὐδὲν παλαιὸν ὄνομα φέρει τοιαύτην κατάληξιν, ὁ ἱστορικὸς θεωρεῖ τὸ πουλος τοῦτο ὡς Γετοθρακικὴν κατάληξιν, ἀφοῦ ἐπιπολάζει εἰς παλαιὰ Γετοθρακικὰ ὀνόματα, ὡς Ρησκούπορις, Γυπαίπυρις, Μουκάπορης, Δερζίπουρος, Ρασκόπουρις· γνωςὸν δὲ ὅτι οἱ Σφακιανοὶ Κρῆτες προφέρουσι τὸ Πελοποννησιακὸν πουλος, *πουρος*, ὡς ἀρχοντόπουρον. Οἱ Γετοθρᾶκες, ὄντες ὁμοεθνεῖς καὶ ὁμόγλωσσοι πρὸς τοὺς Δᾶκας, ἀντιπροσωπεύονται ὑπὸ τῶν σημερινῶν Βλάχων. Οἱ Βυζαντινοὶ ἀπεκάλουν αὐτοὺς Σκλαβίνους, τὸ δὲ λατινικὸν τοῦτο ὄνομα οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τοὺς σημερινοὺς Σλάβους, διότι οἱ Σκλαβῖνοι κατῴκουν τὴν Μυσίαν καὶ Θρᾴκην πολὺ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν Σλάβων ἐν τῇ ἱστορικῇ σκηνῇ.

Ἀλλ' ἂν ἡ κατάληξις πουλος ἐπιπολάζῃ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, ἐν τῇ σημερινῇ Μάνῃ εἶνε σχεδὸν ἄγνωστος. Ἐπὶ 11,637 Μανειατῶν ἐκλογέων ἁπαντῶσιν 105 μόνα ὀνόματα καταλήγοντα εἰς πουλος, ὡς δ' ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος δηλοῦται, πάντες οὗτοι ἐγκατέστησαν πρὸ μικροῦ ἐν ταῖς κυριωτέραις τῆς Μάνης κώμαις. Τὰ Μανειατικὰ ὀνόματα φέρουσι δύο ἰδίας καταλήξεις, ἐξ ὧν ἡ μέν, *ἀκος*, ἰδιάζει εἰς τοὺς πρὸς τὸν Λακωνικὸν κόλπον ἐστραμμένους, ἡ δὲ ἑτέρα *εας*, εἰς τοὺς παρὰ τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον οἰκοῦντας. Ἐπὶ 7377 πατρωνυμικῶν ὀνομάτων ἐκλογέων τῶν δήμων Γυθείου, Μαλεβρίου, Καρυουπόλεως, Κολοκυθίου, Λαγείας, Μέσης καὶ Οἰτύλου, τὰ 4,513 καταλήγουσιν εἰς ἄκος. Ἐπὶ 5651 ἐκλογέων τῶν δήμων Λεύκτρου, Καρδαμύλης καὶ Ἀβίας, οἱ 3496 φέρουσι τὴν κατάληξιν *εας*. Ἐν Λεύκτρῳ ἀπαντῶσι καὶ 302 ὀνόματα καταλήγοντα εἰς ἄκος. Ἐκ τῆς ἀναγραφῆς ταύτης ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ κατάληξις ἄκος ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς Μανειάταις, ὡς ἡ άκης παρὰ τοῖς Κρησί, καὶ ἡ ἆτος παρὰ τοῖς Κεφαλλῆσιν. Ἐπὶ 23737 ἐκλογέων τῆς νήσου Κεφαλληνίας οἱ 7391 φέρουσι τὴν κατάληξιν ταύτην.

Ἡ κατάληξις ἄκος εἶνε παλαιὰ Λακωνική, διότι συνηθέστατα ἀπαντᾷ καὶ εἰς ὀνόματα παλαιῶν Σπαρτιατῶν, ὡς Δεινάκων, Εὐδαιμάκων, Ξενάκων, Πασάκων, Φυλάκων· καὶ τὸ έας δὲ ἀπαντᾷ εἰς παλαιὰ Λακωνικὰ ὀνόματα, ὡς Δημέας, Ἀριστέας Καλλέας, Σωτέας, Φιλέας, Ἀγέας.

. Τελευταῖον ὅριον τῶν Μανειατικῶν καταλήξεων εἶνε πρὸς ἄρκτον ὁ Σπαρτιατικὸς δῆμος τῶν Γερονθρῶν, καὶ πρὸς ἀνατολὰς ὁ Ἀσωπὸς τῆς Τσακωνιᾶς. Οἱ σημερινοὶ Μανειᾶται ἀποκαλοῦντες *Βλάχους* πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς πέραν τοῦ Ταϋγέτου οἰκοῦντας Πελοποννησίους, διατηροῦσι τὴν ἀνάμνησιν τῆς προσημειωθείσης Γετοθρακικῆς εἰσβολῆς. Ἡ ἐκ Μονεμβασίας καὶ Κυνουρίας παντελὴς ἀπουσία τῶν Μανειατικῶν καταλήξεων εἶνε νέον ἐπιχείρημα σπουδαίως ἐνισχύον τὴν γνωστὴν δοξασίαν τοῦ κ. Σάθα ὅτι οἱ σημερινοὶ Τσάκωνες οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τοὺς πάλαι Λάκωνας.

Ἡ παράδοξος ἐτυμολογία τοῦ *Τσάκων* ἐκ τοῦ *Λάκων* ἀπαντᾷ ἐν τῇ ΙΓ' ἑκατονταετηρίδι, καὶ ἐπλάσθη πρὸς ἁπλῆν κολακείαν τοῦ τότε μαχίμου τούτου λαοῦ, ὅστις, πρῶτος ἀναγνωρίσας τὴν ἐν Νικαίᾳ ἱδρυθεῖσαν αὐτοκρατορίαν γενναίως, ἠγωνίσθη πρὸς τοὺς πολυαρίθμους αὐτῆς ἐχθρούς. Εἶνε δὲ περίεργον ὅτι ἡ περὶ τοιαύτας ἐθνολογικὰς ἐτυμολογίας βυζαντινὴ ἐλαστικότης, δι' ἐναντίους λόγους, πρότερον ἔπλασεν ἄλλην οὐχ ἧττον παράδοξον παράδοσιν περὶ καταγωγῆς τῶν Τσακώνων ἐκ Σκυθῶν καὶ Σκλάβων. Ἐν τούτοις εἷς σύγχρονος συγγραφεύς, πολλὰ παθὼν ἐκ τῶν Τσακώνων, διαρρήδην λέγει ὅτι οἱ διὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ βαπτίσματος εἰς ἀπογόνους τοῦ Λυκούργου μεταβληθέντες Τσάκωνες ἦσαν μῖγμα Ἀρβανιτοβλάχων καὶ ἰθαγενῶν, «τὴν ἀσέβειαν χείρους τοῦ τῶν Τούρκων ἀθεωτάτου συστήματος». Τοῦτο ἀληθῶς πρεσβεύουσιν ἔτι καὶ αὐτοὶ οἱ Τσάκωνες, μαρτυροῦσι δὲ καὶ Λαόνικος ὁ Χαλκονδύλης καὶ ὁ Ἀθηνῶν Μελέτιος.

Ἀλλὰ τότε τί σημαίνει τὸ ὄνομα Τσάκων; Τὸ ὄνομα τοῦτο οὔτε ἔθνος, οὔτε φυλὴν ἰδίαν δηλοῖ, ἀλλ' ἁπλῶς στρατιωτικὸν τάγμα, τοῦ ὁποίου ἡ τακτικὴ συνίστατο εἰς τὴν *τσάκαν*, ἢ τὴν ἐνέδραν[1]· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον οἱ Τσάκωνες λέγονται καὶ Μαρδαῖται, διότι *μαρδαΐ* λέγουσιν οἱ Ἀλβανοὶ τὴν παγίδα, τὸν δόλον. Ἡ τακτικὴ τῶν ἐνεδρευτῶν ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν, *ζάκα*, *σάκα*, εἰδικώτερον δὲ «δίκην Μαρδαϊτῶν,» καὶ *Παραμονή*. Οὕτως ἐξηγεῖται καὶ τὸ νέον ὄνομα τῶν Τσακώνων, ***Παραμονευταί***.

Δεινῶς ἠπατήθησαν οἱ ἐκλαβόντες τοὺς Πελοποννησίους Μαρδαΐτας ὡς βάρβαρον φυλήν, εἰσβαλοῦσαν πρὸ τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, καὶ συμπληρώσασαν τὴν ἀστείαν πανωλεθρίαν τοῦ ἑλληνικοῦ γένους. Περὶ Μαρδαϊτῶν διὰ μακρῶν ἔγραψαν πολλοὶ σύγχρονοι χρονογράφοι, Βυζαντινοί, Σύροι καὶ Ἀρμένιοι, οὐδεὶς ὅμως οὐδέποτε εἶπεν ὅτι οἱ Μαρδαῖται ἦσαν ἴδιον ἔθνος, ἐνῷ ἅπαντες ἀποκαλοῦσιν αὐτοὺς «τάγμα». Ὁ πατριάρχης Νικηφόρος δὲν ὀνομάζει αὐτοὺς ὡς οἱ ἄλλοι «τάγμα τῶν Μαρδαϊτῶν», ἀλλ' ἁπλῶς «λοχοῦντας ὁπλίτας», ἤτοι *ἐνεδρευτάς*. Ὁ σχολιαστὴς τῆς **Historia Miscella** διακηρύττει τὴν ἑλληνικὴν καταγωγὴν τοῦ πε-

1. Ὅτι τὸ ὄνομα Τσάκων ἐσήμαινε τάγμα στρατιωτικὸν μαρτυρεῖ καὶ ὁ Κωδινὸς γράφων «τῶν εἰς τὰ κάστρα φυλάξεων, αἵτινες Τσάκωνες ὀνομάζονται».

Digitized by Google

ριφήμου τούτου τάγματος, ὅπερ οἱ βυζαντινοὶ ἀποκαλοῦσι «χάλκεον τεῖχος».

Κατὰ τὸν Εὐόδιον, πρῶτος ὁ Ἡράκλειος ἵδρυσεν ἐν Λιβάνῳ τὸ τάγμα τῶν Μαρδαϊτῶν πρὸς ἀναχαίτισιν τοῦ Ἀραβικοῦ χειμάρρου· οἱ Μαρδαῖται ἐλευθερώσαντες πολλὰς χώρας διένειμαν ταύτας εἰς ἀνεξάρτητα τιμάρια (δεσποτείας), καὶ ἔπαυσαν ἀναγνωρίζοντες τὴν βυζαντινὴν κυριαρχίαν· διὰ τὸν λόγον τοῦτον οἱ μεταγενέστεροι βυζαντινοὶ ἀπεκάλεσαν αὐτοὺς Μουρταΐτας, ἤτοι ἀντάρτας (ἐκ τοῦ μοῦλτος=ἀνταρσία)· τὸ ὄνομα τοῦτο παραμένει ἔτι παρὰ Τούρκοις καὶ Ἕλλησιν εἰς δήλωσιν τοῦ ἀρνησιθρήσκου (μουρδάρης, μουρτᾶτος)· εἴδομεν δὲ ὅτι καὶ οἱ Τσάκωνες ὠνομάζοντο «ἀθεώτεροι τῶν Τούρκων». Σπουδαῖος κύκλος τῆς δημοτικῆς ἡμῶν ποιήσεως ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἐν Συρίᾳ ἑλληνικοὺς πολέμους κατὰ τῶν Ἀράβων. Ἐν τοῖς ποιήμασι τούτοις βλέπομεν ὅτι ὁ χριστιανισμὸς οὐδόλως ἐνέπνεε τοὺς ὑμνουμένους μαχητάς, οἵτινες δυσφημοῦσι μάλιστα ὅτι ὁ χριστιανικὸς ταξίαρχος, ἅγιος Γεώργιος, συμμαχεῖ πρὸς τοὺς Σαρακηνούς, καὶ τὸ περιεργότερον ὅτι οἱ Μαρδαῖται δὲν μάχονται ὑπὲρ τῆς ἐν Βυζαντίῳ ἀρχῆς, ἀλλ' ἐν ὀνόματι αὐτοῦ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου·

Ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδροπολίτης.

Ἓν τῶν δημοτικῶν τούτων ᾀσμάτων, πρὸ μικροῦ ἀνευρεθὲν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Πετρουπόλεως ὑπὸ τοῦ κ. Δεστούνη, ἐξιστορεῖ τοὺς παρὰ τὸν Εὐφράτην πολέμους ἑνὸς Μαρδαΐτου, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα φέρει τὴν Πελοποννησιακὴν κατάληξιν, Ἀρμουρόπουλος·

— Μὰ τὸν κὺρ Ἥλιον τὸν γλυκύν, μὰ τὴν γλυκειάν του [μάνα,
ὅπου καὶ ἂν βρῶ Σαρακηνὸν τὸ αἷμά του νὰ πίνω..
καὶ ἂν μὲ παραμανιώσωσι μέσ' 'ς τὴν Συριὰν θὰ πέσω,
τὰ στενορρύμνια τῆς Συριᾶς κεφάλια θὰ γεμίσω...
— Καρτέρεσε, Ἀρμούρη μου, καρτέρεσε ὀλίγον,
νὰ δώσουν τὰ ὄργανα βαρειά, τὰ βούκινα μεγάλα,
νὰ μαζευχθῇ ἡ Βαβυλωνία καὶ ὅλη ἡ Καππαδοκία...

Τάγματα Μαρδαϊτῶν, πλὴν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ, ἑδρεύουσιν ἐν Κρήτῃ, Τήνῳ, Κέῳ, Κεφαλληνίᾳ καὶ Πρεβέζῃ· εἰς τῶν ὀρεινῶν τῆς Ἀλβανίας λαῶν φέρει ἔτι τὸ ὄνομα, *Μιρδῖται*.

Οἱ Μαρδαῖται ἦσαν τιμαριῶται ἀνώτεροι τῶν λεγομένων Ταξάτων, καὶ ὑποδεέστεροι τῶν Στραθιωτῶν. Τὸ ὄνομα Ταξᾶτοι ἐδήλου τοὺς ἐγγεγραμμένους ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ τάξει, καὶ ὑποκειμένους εἰς τὸ λεγόμενον ταξείδιον (ἐκστρατείαν), ἐπὶ ἀπωλείᾳ τοῦ τιμαρίου, ἐν περιπτώσει ἀπειθείας. Οἱ Μαρδαῖται δὲν ὑπεχρεοῦντο νὰ δεχθῶσι τὴν συνήθη αὐτοκρατορικὴν ῥόγαν (μισθόν), ἀλλ' ἐξεστράτευον ἢ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως, ἢ ἐπὶ τῇ βάσει ἰδιαιτέρων συμφωνιῶν. Ὅπως προσελκύσῃ τοὺς Μονεμβασιώτας ἡ ἐν Νικαίᾳ αὐτοκρατορία ὑπέστη βαρείας θυσίας. Πλὴν τῶν ἀπειραρίθμων εἰς τὰς κοινότητας προνομίων, τὸ ἀξίωμα τοῦ Σεβαστοῦ ἐπεδαψιλεύθη τοσοῦτον ἀφθόνως, ὥστε ἐκ τῶν αἰχμαλωτισθέντων Τσακώνων ἐν μιᾷ μάχῃ ὑπὸ τῶν Φράγκων οἱ 354 ἦσαν Σεβαστάδες.

Ὁ σπουδαιότερος τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος τιμαριοῦχος εἶνε ὁ λεγόμενος Στραθιώτης, ἢ Στραδιώτης· τὸ ὄνομα τοῦτο οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸν *στρατιώτην*, εἰ καὶ πολλάκις τὰ δύο ὀνόματα συγχέονται, ἀλλὰ παραγόμενον ἐκ τοῦ *στράθα* ἢ *στράδα* (ὁδός), δηλοῖ τὸν ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν λεγόμενον Ταξειδάριον. Τὰ ἐνετικὰ ἔγγραφα ῥητῶς λέγουσι τοὺς Στραθιώτας ὁτὲ μὲν Βλάχους, ὁτὲ δὲ Ἀλβανούς, ὁτὲ δὲ Ἕλληνας, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι οἱ τιμαριῶται οὗτοι ἦσαν μῖγμα τῶν λεγομένων Ἀρβανιτοβλάχων καὶ Ἑλλήνων.

Ἴδιος κύκλος τῆς δημοτικῆς ἡμῶν ποιήσεως ἐξυμνεῖ τοὺς πρὸς τοὺς Ἄραβας καὶ Φράγκους ἀγῶνας τῶν Στραθιωτῶν· ὁ κύκλος οὗτος φέρει ἔτι ἐν Κρήτῃ τὸ ὄνομα «τραγούδια τσῆ Στράτας». Ἀκούσωμεν ἓν τῶν ποιημάτων τούτων, ἐξιστοροῦν τοὺς κατὰ τῶν Ἑνετῶν πολέμους τοῦ Κρητὸς Στραθιώτου :

Χήρας υἱὸς ἐγεύγετο σὲ μαρμαρένια τάβλα,
χρυσᾶ 'ταν τὰ πηρούνιά του κὴ ὁλάργυρα τὰ πιάτα,
κ' ἡ κόρη ἀποῦ τόνε κερνᾷ ἀσημοκουκλωμένη.
Κ' ἡ μάνα του 'ς τὴ μιὰ μερηὰ φθάνει 'ξαγριγεμένη.
— Γεύγεσαι, γιέ μου, γεύγεσαι, καὶ οἱ Φράγκοι σὲ [πλακῶσαν.
—Πρόβαλε, μάνα μου, νὰ ἰδῇς πόσαις χιλιάδες εἶνε,
καὶ ἂν ἦνε δυό, νὰ χαίρωμαι, καὶ ἂν ἦνε τρεῖς νὰ πίνω,
καὶ ἂν ἦνε περισσότεραις, σελλώσετε τὸν μαῦρο.
— Ἐβγῆκα, γιέ μου, καὶ εἶδά τσοι, μὰ μετρημὸ δὲν ἔχουν.
—Σελλώσετε τὸν μαυρό μου, χαλογιγλώσετέ τον,
καὶ δός μου, μάνα, τὸ σπαθί, τ' ἁγιοκωνσταντινᾶτο.
νὰ 'βγῶ νὰ ἰδῶ τὸν πόλεμο, ποῦ κάνουνε οἱ Φράγκοι.
— Μαυρέ μου, γοργογόνατε καὶ ἀνεμοκυκλοπόδη,
πολλαῖς φοραῖς μ' ἐγλύτωσες ἀπὸ βαρειαῖς φουρτούναις;
καὶ ἂν μὲ γλυτώσῃς καὶ ἀπ' αὐτή, θὰ σὲ μαλαμματώσω,
τὰ τέσσερά σου πέταλα χρυσᾶ θὰ σοῦ τὰ κάμω,
τὰ δακτυλίδια τῆς ξανθῆς σκάλαις καὶ χαλινάρια.
'Σ τὸ ἔμπα χίλιους ἔκοψε, 'ς τὸ ἔβγα δυὸ χιλιάδες,
κ' εἰς τ' ἄλλο στριφογύρισμα δὲν ηὗρηκε νὰ κόψῃ.
Καὶ ὁ οὐρανὸς ἐσείστηκε, καὶ ἡ θάλασσα 'μουγκίστη..

Οὕτω τὰ ὡραῖα δημοτικὰ ἡμῶν ᾄσματα ἀνυψοῦνται εἰς περιωπὴν καὶ ἱστορικῶν μνημείων. Ὡς γνωστόν, ὁ κ. Σάθας πρῶτος ἀνέδειξε τὸν γνωστὸν ἀκριτικὸν κύκλον, αἱ δὲ σημεριναὶ μελέται καθιστῶσι πλέον ἀπαραίτητον τὴν ἱστορικὴν ταξινόμησιν τῶν ἐθνικῶν τούτων μνημείων, ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο οὐδεὶς ἕτερος δύναται ν' ἀναλάβῃ πλὴν αὐτοῦ τοῦ δημιουργοῦ αὐτοῦ.

Τὰ δημοτικὰ ᾄσματα δύνανται νὰ συμπληρώσωσι τὴν εἰκόνα τοῦ ἐν Ἑλλάδι τιμαριωτικοῦ βίου, ἀλλὰ ταῦτα καὶ μόνα δὲν ἱκανοποιοῦσι τὴν αὐστηρὰν τῆς ἱστορίας ἀπαίτησιν. Εὐτυχῶς ἐν Ἑνετίᾳ διεσώθησαν πάμπολλα ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς τοὺς Πελοποννησίους τι-

Digitized by Google

μαριούχους, καὶ πρὸ πάντων αὐτὸ τὸ παλαιὸν τιμαριωτικὸν ἀρχεῖον τῆς Κρήτης. Τὰ δὲ ἐπίσημα ταῦτα μνημεῖα ἀρκούντως διαφωτίζουσι τὴν ἄγνωστον ταύτην σελίδα τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ.

Διωχθέντες ὑπὸ τῶν Τούρκων οἱ Ἕλληνες τιμαριοῦχοι διεσπάρησαν ἀνὰ τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα **Stradioti** καὶ **Mordati**, περιφανῆ κατέχουσι θέσιν εἰς τὰ πολεμικὰ χρονικὰ τῆς ΙΕ' καὶ ΙϚ' ἑκατονταετηρίδος. Ἐξ ἐπαγγέλματος μισθοφόροι, περιήρχοντο τὰς πόλεις εἰς ἀναζήτησιν πολέμου, ἐν ᾧ συνεκεντρώθη ἅπας αὐτῶν ὁ βίος. Ἡ νεωτέρα τακτικὴ ἐπιστήμη πολλὰ ὀφείλει εἰς τοὺς Στραθιώτας, ἐξ ὧν διακρίνονται ἐπὶ στρατηγικῇ συνέσει καὶ ῥιψοκινδύνῳ ἀνδρίᾳ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Ἀργεῖοι. Ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς Τουρκικῆς ἐπιδρομῆς ἡ Δύσις ἐγνώρισε τοὺς Πελοποννησίους μαχητάς, καὶ ἐξετίμησε τ' ἀποτελέσματα τῆς τακτικῆς των. Ἡ ἐν **Tagliacozzo** (1299) περιώνυμος νίκη Καρόλου τοῦ ἐξ Ἀνδηγαυῶν εἶνε καθαρὸν ἔργον τῶν ἡμετέρων· ὁ Δάντης καὶ οἱ δυτικοὶ χρονογράφοι παρεσιώπησαν τοὺς Πελοποννησίους Στραθιώτας, ἀλλὰ τὰ πρὸ μικροῦ ἀνακαλυφθέντα δύο χρονικὰ τῆς Κουγκέστας διὰ μακρῶν ἐξιστοροῦσι τὸ στρατήγημα, δι' οὗ κατεστράφη ὁ πολυάριθμος γερμανικὸς στρατὸς τοῦ τελευταίου τῶν Ὀφενστάουφεν.

Ἐν τῇ ἐξαχρειώσει τῆς μισθοφορᾶς, καὶ τῇ ἀεννάῳ περιπλανήσει τὰ τέκνα ταῦτα τῶν μαχῶν δὲν λησμονοῦσι τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς προγόνους· ἡ Ἑλλὰς ἠλεκτρίζει τὰ τάγματα ταῦτα πρὸ τῆς συμπλοκῆς, καὶ ἀποτελεῖ τὸ σύνθημα τῆς σφαγῆς. Ὁ ἐν Σκωτίᾳ, καὶ τῇ βορείῳ Γαλλίᾳ ὑπὲρ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Ἐρρίκου Η' μαχόμενος Θωμᾶς ὁ Ἀργεῖος ἀποτείνει τὴν ἑξῆς προσλαλιὰν πρὸς τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀγωνιζομένους 558 Πελοποννησίους, τὴν ὁποίαν διέσωσεν ὁ ἐν τῇ μάχῃ παρὼν Νούκιος Νίκανδρος. «Ἄνδρες συστρατιῶται, ἡμεῖς μέν, ὡς ὁρᾶτε, ἐν ἐσχάτοις τῆς οἰκουμένης τανῦν οἰκοῦμεν μέρεσι, στρατευόμεθα δὲ βασιλεῖ καὶ ἔθνει τῶν ὑπ' ἄρκτον τελευταίων· οὐδὲν δ' ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς ἐνταῦθ' ἕτερόν τι φερόμενοι ἥκομεν, ἢ τὴν εὔτολμον ἡμῖν ἀνδρίαν καὶ γενναιότητα. Διὸ πρὸς τοὺς πολεμοῦντας ἡμᾶς γενναίως ἀντιπαραταξόμεθα, οὐδ' εἰ καὶ πλείονες ἡμῶν οἱ ἐναντίοι φαίνονται, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμετέραν ἀρετήν. Ἑλλήνων γὰρ ἐσμὲν παῖδες, καὶ βαρβάρων σμῆνος οὐ πτοούμεθα· τοίνυν τὴν πρέπουσαν ἡμῖν ἀρετὴν καὶ ἐν τῷ πολέμῳ καρτερίαν ἐπιδείξομεν, ἵν' ἅπαντες λέγειν ἔχοιεν, ὡς οἱ ἐξ Ἑλλάδος ἐν τοῖς Εὐρωπαίοις μέρεσιν εὑρεθέντες, ἔργα χειρὸς ἀρίστης ἐπεδείξαντο· ὅθεν παρὰ μὲν τοῖς βασιλεῦσι κλέος ἀποληψόμεθα, παρὰ δ' ἅπασιν ἑσπερίοις καὶ παρωκεανίοις ἀείμνηστον δόξαν κτησόμεθα. Τοιγαροῦν, ὦ ἄνδρες, ἀνδρείως καὶ συντεταγμένως τοῖς ἐχθροῖς ἐπιβάλωμεν, καὶ τὴν ὠκεάνειον ἀκτὴν αἵμασιν ἐναντίων φοινίξωμεν, καὶ τὴν πάλαι θρυλλουμένην Ἑλλήνων ἀνδρίαν ἔργοις αὐτοῖς φανερὰν ποιήσωμεν».

Τὰ ἐν τῇ Δύσει ἀνδραγαθήματα τῶν ἡμετέρων, πλὴν τῶν ξένων, ἔψαλλον καὶ αὐτοὶ οἱ Στραθιῶται ἐν πολλοῖς ποιήμασιν ἐκδοθεῖσιν ἐν Ἑνετίᾳ. Ἡ στραθιωτικὴ αὕτη ποίησις, πολὺ κατωτέρα τῆς γνησίας ἑλληνικῆς, διακρίνεται διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἰταλικῶν λέξεων, καὶ πολὺ ὁμοιάζει πρὸς τὰ καὶ νῦν ἔτι ψαλλόμενα ᾄσματα ὑπὸ τῶν ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ ἑλληναλβανῶν ἀποίκων.

Ἐν τούτοις τὸ μέλος τῆς στραθιωτικῆς ποιήσεως ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν πολλῶν περιφανῶν τότε μουσικοδιδασκάλων, καὶ ὁλόκληρον τεῦχος ἐξεδόθη (1564) καὶ μετὰ μουσικῶν χαρακτήρων. Ἐν τῶν ὑπὸ τοῦ Ναυπλιέως Μανόλη Βλέσση συντεθειμένων ποιημάτων εἶνε διὰ πολλοὺς λόγους ἀξιοσημείωτον· διὰ τούτου ἀποτεινομένου πρὸς τὸν σουλτάνον Σελίμ, μετὰ τὴν ἐν Ναυπάκτῳ ναυμαχίαν, ἐν ᾗ καὶ ὁ Στραθιώτης ποιητὴς μετὰ πολλῶν ἄλλων ἐπολέμησε, προσκαλοῦνται οἱ Τοῦρκοι νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὰ ἁρπαγέντα τιμάρια, διότι ἄλλως οἱ στρατιῶται δὲν θὰ παύσωσι μαχόμενοι· «ἀλλὰ καὶ ἂν ὅλοι ἡμεῖς ἀποθάνωμεν, ἐξακολουθεῖ ὁ Βλέσσης, νέος Ἕλλην Κωνσταντῖνος θὰ παρουσιασθῇ, ὅστις ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἑλληνοπαίδων (**Grecchetti**) θὰ ἔλθῃ νὰ σᾶς ἀποδιώξῃ τῆς Κωνσταντινουπόλεως· τοῦτο θὰ γίνῃ, ὅταν σὺ (ὁ σουλτάνος) πτωχύνας, ἐγκαταλειφθεὶς ὑπὸ πάντων τῶν ἰσχυρῶν φίλων· καὶ τότε, δυστυχῆ, θ' ἀποθάνῃς ἐκ πείνης, διότι οὐδεὶς θὰ σοῦ δώσῃ οὔτε ψωμί, οὔτε κρέας, οὔτε ὀρύζι :

de **megalos** resterai
si **micros**, che niun di amisi
nè **psomi, criàs, meli o risi**
no te la vorrà più dari.
O Strathiotti palicari.

Ἀλλ' ἅπαντες οἱ Στραθιῶται δὲν ἀφῆκαν τὴν Ἑλλάδα· ἀρκετοὶ τούτων ὑποκύψαντες εἰς τοὺς Τούρκους, διετήρησαν τὰ οἰκογενειακὰ τιμάρια ὡς ἀμοιβὴν μᾶλλον ἐξωμοσίας τοῦ πατρίου θρησκεύματος, ἢ ὡς ἀναγνώρισιν ἀπαραγράπτου δικαιώματος. Οἱ Στραθιῶται οὗτοι εἶνε οἱ γνωστοὶ μουσουλμάνοι Σπαχίδες. Τὰ ὑπόλοιπα τιμάρια περιῆλθον εἰς τὴν σουλτανικὴν κυριότητα, καὶ σώζουσι μέχρι σήμερον τὰ ὀνόματα τῶν παλαιῶν κατόχων, Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν, ὡς τὰ πελοποννησιακὰ χωρία τοῦ Πόθου, τοῦ Σκληροῦ, τοῦ Δούκα, τοῦ Ῥαψομμάτη, τοῦ Λαδικοῦ, τοῦ Βελιμάχη, τοῦ Μαυρομμάτη, τοῦ Γεροπέτρου, τοῦ Σούλη, τοῦ Πέτα, τοῦ Σπάτα, τοῦ Σγουροῦ, τοῦ Γολέμη, τοῦ Ματαράγκα, τοῦ Κομποθέκρα κλπ. Ἐκ τοῦ

Digitized by Google

ὀνόματος τοῦ τελευταίου Σπαῆ κτήτορος προσέλαβον καὶ τὴν νεωτέραν ἐπωνυμίαν τὰ λεγόμενα χωρία τοῦ Ἀλῆ-Τζελεπῆ, Ἀλῆ-Κοντούση, Ἀζίζαγα, Ῥεΐζαγα, Δαούτη, Μουσταφᾶ-πασᾶ, Ἀβδῆμπεη, Μουσουλόμπεη, Ῥομουσταφᾶ, καὶ τοσαῦτα ἄλλα καταγραφόμενα ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ. Οὕτως ἐξηγεῖται πλέον ἱστορικῶς ἡ μετωνυμία τῶν ἑλληνικῶν κωμῶν, καὶ καταστρέφεται ἡ ἐπικρατήσασα παράδοξος θεωρία περὶ τῆς ἐκβαρβαρώσεως τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν βυζαντινῶν πολλάκις καὶ χωρία καὶ ποταμοὶ καὶ λίμναι καὶ ὄρη μετέβαλλον ὄνομα διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων κτητόρων.

Ἐπὶ τῇ αὐτῇ βάσει ὁ ἱστορικὸς ἑρμηνεύει καί τινας καταλήξεις ἐπισυνημμένας εἰς τὰ ὀνόματα τῶν κωμῶν, ὡς τὴν *βίτσαν* καὶ τὴν *ωβαν*· ἡ πρώτη κατάληξις εἶνε αὐτὸ τὸ λατινικὸν **vicus**, **vicia**, δηλοῦν τὴν εὐτελεστέραν κώμην, ὡς λέγει ὁ Παπίας. Ἐν Πελοποννήσῳ λόγου χάριν μνημονεύονται δύο χωρία, ἡ ἄνω καὶ ἡ κάτω Λουκαβίτσα, κείμενα ἐγγὺς τῆς καλουμένης κώμης *τοῦ Λουκᾶ*. Τὰ χρονικὰ τοῦ Μωρέως μνημονεύουσι τὸν τιμαριοῦχον Λουκᾶν συμμετασχόντα τοῦ ἐπὶ τῶν Γάλλων γενομένου ἀναδασμοῦ τῆς χώρας·

τοῦ μισὲρ Λούκα ἐδόθησαν τέσσαρα φίε [1], καὶ μόνον.

Ἡ κατάληξις *ωβα* εἶνε αὐτὴ ἡ παλαιὰ λακωνικὴ λέξις, ἡ δηλοῦσα τὴν φυλὴν καὶ τὴν κώμην· οἱ Μανειᾶται ἔλεγον τὰ τιμάρια καὶ *γενεάς*. Ὅτι ἡ ὦβα ἰσοδυναμεῖ τῇ κώμῃ, ἀρκεῖ τὸ ὄνομα τοῦ Βραχωρίου, γραφόμενον ἐν ὅλῳ τῷ μεσαιῶνι, Βράχωβα. Οὕτω τὰ Πελοποννησιακὰ χωρία Ἀναστάσωβα, Νίκωβα, Κυρίτσωβα, Χρύσωβα, δηλοῦσι τιμάρια τοῦ Ἀναστασίου, τοῦ Νίκου, τοῦ Κυρίτση, τοῦ Χρυσοῦ.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι εἰς ωβα καταλήγουσι καὶ Σλαβικαί τινες πόλεις, ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν σημαίνει, ἀφοῦ ἡ αὐτὴ κατάληξις ἀπαντᾷ εἰς ἀπειράριθμα παλαιὰ ἑλληνικά, ἰσπανικά, δακικά, καὶ κελτικὰ ὀνόματα κωμῶν. Ἡ **Mantova**, ἡ **Padova**, ἡ **Genova** καὶ τόσαι ἄλλαι τῆς Εὐρώπης πόλεις δὲν ἕλκουσι βεβαίως ἐκ Σλαύων τὴν ἀρχήν· αὐτὸ τὸ περίφημον τῶν Σέρβων Κοσουφοπέδιον *Κόσοβα*, εἶνε καθαρὰ τουρκικὴ λέξις, διότι καὶ οἱ Τοῦρκοι ἔχουσι τὴν *οβα* ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ πεδίου. Διὰ τῆς αὐτῆς ἱστορικῆς μεθόδου ἐξηγεῖται καὶ ἡ μυστηριώδης τῶν Κρητικῶν χωρίων κατάληξις, *μοῦρι*, ὡς Γαβαλομοῦρι, Ἀργυρομοῦρι, κλπ. Τὸ *μοῦρι* τοῦτο, παραγόμενον ἐκ τοῦ λατινικοῦ **murus** (τεῖχος), δηλοῖ τὴν ὀχυρὰν τοῦ τιμαριούχου κώμην, ἀπαραλλάκτως ὡς τὸ ἀντίστοιχον αὐτοῦ *καστέλλι*, Φουρνηκαστέλλι, Φουτηκαστέλλι, Κανηκαστέλλι. Ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι καὶ τῇ Ἠπείρῳ αἱ κρητικαὶ καταλήξεις ἀντικαθίστανται διὰ τοῦ *κάστρον*, ὡς Ἀγγελόκαστρον, Θωμόκαστρον, Ἀργυρόκαστρον, Λαχανόκαστρον.

Ὁ τιμαριωτισμὸς ἐπικρατήσας ἐν ταῖς χώραις ταῖς ὑπὸ τῶν Δωριέων οἰκηθείσαις, ἀναντιρρήτως ὀφείλει τὴν μεσαιωνικὴν αὐτοῦ ἀρχὴν εἰς ἕνα τῶν τριῶν τούτων λαῶν, τοὺς Κρῆτας, τοὺς Λάκωνας ἢ τοὺς Ἀλβανούς· ἀλλ' ἀκριβῶς ποῖον; Παρὰ τοῖς λαοῖς τούτοις τοιαύτη ἐπικρατεῖ καταπληκτικὴ ὁμοιότης ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ὥστε δυσχερεστάτη παρίσταται ἡ ἐξακρίβωσις οἱασδήτινος ἐπηρείας τοῦ ἑνὸς ἐπὶ τοῦ ἄλλου. Κρητικαὶ ἀποικίαι μνημονεύονται ἐν Μακεδονίᾳ, καὶ Λακωνικαὶ ἐν Ἠπείρῳ, ἀφ' ἑτέρου δὲ Ἀλβανοὶ ἐπικρατοῦσιν ἐν Ἑλλάδι. Ἡ ἐκδίκησις τοῦ συγγενικοῦ αἵματος, καὶ ὁ πυρρίχιος χορὸς παρουσιάζονται ἐν ὅλῳ τῷ μεσαιῶνι ὡς ἰδιάζοντα ἔθιμα εἰς τοὺς Κρῆτας, τοὺς Μανειάτας, καὶ τοὺς Ἀλβανούς. Τὸ πρῶτον ἔθιμον, ἡ λεγομένη **vendetta**, ἐπικρατεῖ καὶ ἐν ταῖς ἰταλοελληνικαῖς κοινότησιν, αἵτινες ἔλαβον τὴν ἀρχὴν ἐκ Μανειατῶν καὶ Ἀλβανῶν ὡς καὶ ἐν τῷ Λιβάνῳ, ἐν ᾧ εἴδομεν στρατοπεδεύοντας τοὺς Μαρδαΐτας· ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχαιότητι ἡ ἀντίποινος αὕτη τιμωρία ἐπικρατεῖ παρὰ μόνοις τοῖς Κρησὶ καὶ τοῖς Σπαρτιάταις· αὐτὸς ὁ Ῥαδάμανθυς ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Πυθαγορείων ὡς ὁ νομοθέτης τῆς ἐκδικήσεως τοῦ συγγενικοῦ αἵματος. Ὡς γνωστὸν περὶ τῆς εὑρέσεως τῆς πυρρίχης δὲν συμφωνοῦσιν οἱ ἀρχαῖοι, θεωροῦντες ὡς εὑρετὰς τοὺς Κρῆτας ἢ τοὺς Ἠπειρώτας· τὸ παράδοξον δὲ ὅτι ὁ αὐτὸς χορὸς φέρει ἔτι παρ' ἡμῖν τὰ ὀνόματα Τσάμικος ἢ Ἀρβανίτικος, Σφακιανὸς ἢ Κρητικὸς χορός.

Τὴν σύγχυσιν ἐπαυξάνει αὐτὴ ἡ ἑρμηνεία τῶν διασωθέντων τιμαριωτικῶν ὅρων. Κρῆτες, Λάκωνες καὶ Ἀλβανοὶ τιμαριοῦχοι ἀποκαλοῦσι τοὺς ὑποτελεῖς *φαμέγιους*· τὸ ὄνομα τοῦτο εἶνε αὐτὸς ὁ πάλαι *ἀφαμιώτης* (ὑποτελής) τῶν Δωριέων. Οἱ Λάκωνες ἀπεκάλουν τοὺς παρὰ τὸν Εὐρώταν οἰκοῦντας ὑποτελεῖς Σελειώτας καὶ Σκληρινούς. Ἡ πρώτη λέξις εἶνε αὐτὸς ὁ παλαιὸς Εἵλως, ἡ δὲ δευτέρα ὁ δωρικὸς Κλαρώτας, ἤτοι ὁ διὰ κλήρου (σκλήρου) διανεμηθείς. Οἱ Βυζαντινοὶ ἀπεκάλουν τὰ τιμάρια καὶ *κλήρους*. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐν Ἑλλάδι Ἀλβανοὶ ἀποκαλοῦσιν ἔτι τοὺς Ἕλληνας *Σκλερίστ* καὶ *Σκλάβ*, ἐνῷ οἱ ἐν Ἀλβανίᾳ μᾶς ὀνομάζουσιν *Ἐλλαδίτ* καὶ *Γρέκ*.

Τὸ γνωστὸν ἁρματωλικὸν σύστημα διέσωσε μέχρις ἡμῶν πολλοὺς ὅρους τοῦ μεσαιωνικοῦ τιμαριωτισμοῦ. Τὸ ὄνομα *ἁρματωλὸς* παραγόμενον ἐκ τοῦ λατινικοῦ **armatura** ἢ **armatus** δὲν εἶνε τόσον νέον, ὡς ὑπετέθη, ἀφοῦ ἤδη μνημονεύεται ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὁ ἄρματος, τοῦ ὁποίου ὁ ὑπασπιστὴς φέρει τὸ λατινικὸν ἐπίσης ὄνομα *πούερ* (**puer**), ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ παιδὶ

1. Γαλλιστὶ fiof=τιμάριον.

Digitized by Google

ἢ παληκάρι· τὸ τελευταῖον τοῦτο ὄνομα φέρουσιν οἱ ὑπασπισταὶ τῶν Στραθιωτῶν. Τὸ χαρακτηριστικὸν τῶν παλαιῶν ἁρμάτων ἐπώνυμον Κανδιδᾶτοι (λατ. **candidatus** = λευχείμων, ἀσπροφόρος) ὑποδεικνύει ὅτι ἡ φουστανέλλα ἦν τὸ ἰδιάζον αὐτοῖς ἔνδυμα. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Μαρδαϊτῶν ἔφερε τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα Κατεπάνω, πρὸς ὃν ἀνταποκρίνεται ὁ Καπετάνιος τῶν ἁρματωλῶν. Τὰ παιδιὰ ἢ παληκάρια τῶν ἁρματωλῶν ὑπεδιαιροῦντο εἰς σώματα, φέροντα τὸ ὄνομα *μάγγαι*· ἡ λέξις αὕτη παραγομένη ἐκ τοῦ ἀλβανικοῦ μάγγ, ἐδήλου κυρίως τὴν ἀγέλην, καὶ παραμένει ἔτι παρὰ τῷ λαῷ εἰς δήλωσιν ληστρικῆς συμμορίας ἢ τοῦ ἀγυιόπαιδος· ἐκ τῆς μάγγας τοῦ Δωριέως σωματάρχου Μόσχου, παρεκτραπείσης ἐν Αἰγίνῃ (1827) εἰς βιαιοπραγίας καὶ διαρπαγάς, προῆλθε καὶ τὸ δεύτερον τῶν ἀγυιοπαίδων ἐπώνυμον, ἡ μοσχομάγγα, ὁ μοσχομάγγας· τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν ἠσχύνθη νὰ οἰκειοποιηθῇ καὶ σπουδαία πολιτικὴ φατρία ἐν χρόνοις, καθ' οὓς τὸ ψεῦδος καὶ ἡ βία ἐθεωρήθησαν πολιτικαὶ ἀρεταί. Εἰς ἀγέλας διῃροῦντο καὶ οἱ στρατιωτικῶς ἀνατρεφόμενοι παῖδες τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ εἰς κατέργας (λατ. **caterva**=πλήρωμα) οἱ ἐν τῷ στόλῳ ὑπηρετοῦντες Μαρδαῖται, φέροντες διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὄνομα «ὁ λαὸς τῶν γαλεῶν». Τὴν ἐκφαυλιστικὴν κατάπτωσιν τῆς λέξεως μάγγα παραδόξως παρηκολούθησαν καὶ ὁ γαλιῶτος καὶ ὁ κατεργάρης, λέξεις ἐν ἀρχῇ δηλοῦσαι τὸ ναυτικὸν πλήρωμα. Τοιαύτην ἐξαχρείωσιν ὑπέστησαν καὶ ἄλλαι τιμαριωτικαὶ λέξεις, ὡς ἡ φουστανέλλα καὶ ὁ λεβέντης. Ἡ φουστανέλλα παραγομένη ἐκ τοῦ νεολατινικοῦ φούστα, ἐδήλου τὸ ἐκ βαμβακίνου ὑφάσματος (τοῦ ἑλληνιστὶ λεγομένου φώσωνος) ἔνδυμα. Ἐπειδὴ δὲ οἱ τότε φουστανελλάδες εὐκόλως παρεξετρέποντο καὶ εἰς ληστρικὰς πράξεις, ἡ φούστα προσέλαβε τὴν σημασίαν πειρατικοῦ πλοίου, ὁ δὲ φουστάριος τὴν τοῦ ληστοῦ. Τὸ ὄνομα *λεβέντης*, ὅπερ τοσοῦτον ἐλαφρῶς ᾠκειοποιήθησαν οἱ σλαβολόγοι, προέρχεται ἐκ τοῦ λατινικοῦ **levis**, **levendus** καὶ δηλοῖ τὸν εὔζωνον ὁπλίτην· τὰ ἁρματωλικὰ τάγματα ἐκαλοῦντο διὰ τὸν ψιλὸν ὁπλισμόν των **levis armatura**, οἱ δὲ Στραθιῶται ψιλοὶ ἱππεῖς, **cavallieri leggieri**. Ὅτι δὲ ὁ λεβέντης οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ ἢ τὸ εὔζωνον παληκάρι, διδάσκει καὶ ἡ τῶν Λευκαδίων διάλεκτος, ἡ τὴν λεβεντειὰν ἀντικαθιστῶσα δι' ἑτέρας ταυτοσήμου νεολατινικῆς λέξεως, ἡ *ἀλεστοσύνη*, καὶ πρὸ πάντων τὸ μεσαιωνικὸν ὄνομα τῆς πυρρίχης, ὁ *λεβέντικος χορός*, ἐκ μεταφράσεως τοῦ παλαιοῦ ὀνόματος τοῦ χοροῦ τούτου «εὐκίνητος». Ἀλλ' ὁ λεβέντης δὲν σημαίνει μόνον τὸν εὔζωνον ἢ εὐκίνητον νεαρὸν ὁπλίτην, ἀλλὰ καὶ τὸν πειρατήν, ἐπὶ τέλους δὲ καὶ τὸν ἀντάρτην, διέσωσε δηλονότι πάντα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ παλαιοῦ Μαρδαΐτου· ὁ λαὸς λέγει ἔτι λεβεντειὰ ἐν τῇ σημασίᾳ τῆς νεότητος, τῆς εὐκαμψίας καὶ τῆς παληκαριᾶς, ἀλλὰ συγχρόνως λέγει καὶ *λεβέντικον* ἐν τῇ σημασίᾳ τῆς ἀπειθείας καὶ ἀνταρσίας, ὡς «τὸ βαρῶ εἰς τὸ λεβέντικον»=ἐπανίσταμαι.

Ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν δημοσιευομένων Τηνιακῶν ἐγγράφων, οἱ ἐν τῇ νήσῳ Μαρδαῖται τιμαριοῦχοι ὑπεχρεοῦντο εἰς φρουρὰν ἡμερησίαν καὶ νυκτερινήν, λεγομένας μεροβίγλι καὶ νυκτοβίγλι· οἱ τὴν ἡμέραν φρουροῦντες ἐκαλοῦντο καὶ Μεριάριοι, ἤτοι ἡμερήσιοι· πάντες γινώσκουσιν ὅτι τὸ φυλακεῖον τῶν ἁρματωλῶν ἐλέγετο Ἀλημέρι (=ὁλήμερος φρουρά).

Εἴδομεν ὅτι ὁ πυρρίχιος χορὸς παρέμεινε παρὰ τοῖς Ἀλβανοῖς καὶ τοῖς Κρησίν· ἤδη πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τοὺς ἁρματωλούς, τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα κατέστη συνώνυμον αὐτῷ τῷ χορῷ, διότι ἁρματούρας ἐλέγετο ὁ ὁπλορχηστής· καὶ σήμερον ἔτι ἡ πυρρίχη καλεῖται Κλέφτικος χορός.

Ὡς γνωστὸν μεταξὺ Ἁρματωλοῦ καὶ Κλέφτου ἐπικρατεῖ λεπτοτάτη τις διαφορά. Κλέφτης ἐπὶ τουρκοκρατίας ὠνομάσθη ὁ μὴ ἀναγνωρίζων τὴν κυβέρνησιν ἁρματωλός, ἑπομένως μὴ φέρων ἐπίσημον διορισμοῦ δίπλωμα, ἤτοι τὸν λεγόμενον μουρασελέν· ὑποτασσόμενος ἐκαλεῖτο ἥμερος Κλέφτης, πρὸς διάκρισιν τοῦ ἀντάρτου, ὀνομαζομένου ἀγρίου κλέφτου. Τοὺς κλέφτας οἱ βυζαντινοὶ ἀπεκάλουν Ἀπελάτας (ἀπελαύνειν=διώκειν) ἤτοι δεδιωγμένους. Ἀλλ' ὡς ἐπὶ τουρκοκρατίας ὑπῆρχον ἄγριοι καὶ ἥμεροι Κλέφται, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν μνημονεύονται ἄγριοι καὶ ἥμεροι Ἀπελάται· οἱ τελευταῖοι οὗτοι προσερχόμενοι εἰς τὴν ἐξουσίαν κατετάσσοντο εἰς τὰ συγγενῆ τάγματα τῶν Τσακώνων ἢ Μαρδαϊτῶν, καὶ ἐλάμβανον στρατιωτικὰ ἀξιώματα. Ἡ τακτικὴ τῶν Ἀπελατῶν συνίστατο ὁμοίως εἰς τὴν ἐνέδραν, ἤτοι τὴν τσάκαν, ὁ χορὸς δὲ αὐτῶν εἰς μόνην τὴν πυρρίχην. Ἔκ τινος ἀπελατικοῦ ᾄσματος διασωθέντος ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου δηλοῦται ὅτι καὶ τὸ μέτρον τοῦ ἀπελατικοῦ στίχου ἦν αὐτὸ τὸ ἐπιπολάζον ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν ποιήσει, ἤτοι ὁ δεκαπεντασύλλαβος τονικὸς στίχος. Τὸ σιδηροῦν ῥόπαλον δι' οὗ οἱ Ἀπελάται ἐμάχοντο, τὸ ἀπ' αὐτῶν ὠνομασμένον Ἀπελατίκιον, φέρουσι καὶ οἱ Τσάκωνες.

Ἀλλ' ὁποῖαι αἱ πρὸς τὴν ἐν Βυζαντίῳ κεντρικὴν κυβέρνησιν σχέσεις τῶν Ἑλλήνων τιμαριούχων; Κατὰ τὸν κ. Σάθαν οἱ βυζαντινοὶ πολλάκις προσπαθήσαντες, οὐδέποτε κατώρθωσαν νὰ ὑποτάξωσιν ἐντελῶς τὴν κυρίως Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀλβανίαν. Μέχρι τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, τὸ τυ

Digitized by Google

πικὸν τῆς βυζαντινῆς αὐλῆς καταγράφει ἐν ἐπισήμῳ θέσει τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἑλληνικῶν πολιτειῶν, καὶ τοὺς ἀπεσταλμένους τῶν στρατιωτικῶν γενῶν. Ὁ στρατοπεδάρχης τῶν Μαρδαϊτῶν, ἀντικαταστὰς ὕστερον ὑπὸ τοῦ στρατοπεδάρχου τῶν Τσακώνων,ἐξουσιάζει τὰς φρουρὰς τῶν κάστρων.

Διὰ τῆς εἰς τὴν Πελοπόννησον εἰσβολῆς τῶν Σταυροφόρων ἐμάθομεν ὅτι ἡ Λακωνία εἶχεν ἴδιον ἡγεμόνα, Λέοντα τὸν Χαμάρετον, ἡ Ἀργολὶς καὶ Κορινθία τὸν φοβερὸν Στρατιώτην Λέοντα τὸν Σγουρόν, ἡ Μεσσηνία καὶ Πυλία τὸν Βρανᾶν, τὰ Σκορτὰ τὸν Βουτσαρᾶν,τὸν ἐπιλεγόμενον Δοξαπατρῆν, ἡ Θεσσαλία τὸν Γαβριηλόπουλον, καὶ ἄλλα τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἠπείρου διαμερίσματα ἄλλους τοπάρχας. Οὗτοι δὲν ἦσαν βεβαίως ἐφήμεροι ὑπάλληλοι τοῦ Βυζαντίου, ὠφεληθέντες τῆς περιστάσεως ἵνα οἰκειοποιηθῶσι τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ παλαιοὶ τιμαριοῦχοι κατέχοντες ὡς *γονικὰ* κτήματα τὰς χώρας, τῶν ὁποίων τὴν κατοχὴν διὰ τῶν ὅπλων διεξεδίκησαν πρὸς τοὺς ξένους ἐπιδρομεῖς.

Εἶνε ἀληθές, ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ πρεσβεύοντες μέχρις αὐτῆς τῆς τελικῆς διαλύσεως τοῦ κράτους τὴν παράδοξον ἀρχὴν,ὅτι ἦσαν οἱ ἀναντίρρητοι κληρονόμοι τῆς Ῥωμαϊκῆς κοσμοκρατορίας, ἐπίτηδες ἀπεσιώπησαν τὰς πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀλβανίαν ἀληθεῖς αὐτῶν σχέσεις· πολλαὶ ὅμως παλαιαὶ ἐνδείξεις συνδυαζόμεναι πρὸς νεώτερα ἐπίσημα γεγονότα χειραγωγοῦσι τὴν ἱστορίαν εἰς ἀνεύρεσιν τῆς πραγματικῆς ἀληθείας.

Καὶ πρῶτον αὐτὰ τὰ περισωθέντα χρονικὰ τῆς Ἠπείρου ῥητῶς λέγουσιν ὅτι μέχρις Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' ἡ χώρα,ψιλῷ ὀνόματι (μακρόθεν) ἀναγνωρίζουσα τὴν ἐν Βυζαντίῳ κυβέρνησιν, ἔζη ἴδιον αὐτόνομον βίον. Ἡ εἰσβολὴ τῶν Γότθων ἠνάγκασε τοὺς Ἠπειρώτας ἵνα αἰτήσωσι δι' ἐπισήμου πρεσβείας τὴν ἄμεσον προστασίαν τοῦ αὐτοκράτορος· ἔκτοτε, ἐξακολουθεῖ τὸ χρονικόν, ἤρχισεν ἀποστελλόμενος εἰς βασιλικὸς πρωτοσπαθάριος, πρὸς ψιλὴν ἀντιπροσωπείαν τῆς βυζαντινῆς ἀρχῆς ἐν Ἠπείρῳ.Ἐν τούτοις ὁ αὐτοκράτωρ Καντακουζηνὸς ῥητῶς λέγει τοὺς Ἀλβανοὺς *ἀβασιλεύτους* καὶ ὑπὸ ἰδίων φυλάρχων κυβερνωμένους.

Ὁ Νικηφόρος Γρηγορᾶς ὁμολογεῖ ὅτι τὰ Φραγκικὰ κράτη,εἰς ἃ διηρέθη ἡ Ἑλλάς, ὡς τὸ δουκᾶτον τῶν Ἀθηνῶν, τὸ πριγκιπᾶτον τῆς Πελοποννήσου, τὸ μεγακυρᾶτον τῶν Θηβῶν κλπ. δὲν ἐδημιουργήθησαν ὑπὸ τῶν κατακτητῶν, διότι ἡ ἵδρυσις τῶν κρατῶν τούτων χρονολογεῖται ἀπ' αὐτῶν τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ Δουκάγγιος,ἐκλαβὼν ὡς ἀνυπόστατον τὴν μαρτυρίαν τοῦ βυζαντινοῦ χρονογράφου, ἀπέδοτο εἰς τοὺς Σταυροφόρους τὴν ἵδρυσιν τῶν κρατῶν τούτων, ἀλλὰ τὰ ὕστερον ἀνακαλυφθέντα δύο χρονικὰ τοῦ Μοραίως παραδόξως ἐνισχύουσι τὰ ὑπὸ τοῦ Γρηγορᾶ λεχθέντα, διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐξιστοροῦσιν ὅτι αὐτὸς ὁ πρῶτος Γάλλος κατακτητὴς τῶν Ἀθηνῶν, Γουΐδος Δελαρὸς, βλέπων διεκδικουμένους τοὺς τίτλους του ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος τῆς Πελοποννήσου,ἐπορεύθη εἰς Παρισίους διὰ νὰ ὑποβάλλῃ τὸ ζήτημα εἰς τὸν βασιλέα ἅγιον Λουδοβῖκον, ὅστις, πραγματικῶς βεβαιωθεὶς ὅτι ὁ τίτλος τοῦ δουκὸς ἀνήκων εἰς τὰς Ἀθήνας ἐφέρετο ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς διοικητῶν τῆς πόλεως, ἀνεγνώρισεν εἰς τὸν Δελαρὸς τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ τιτλοφορῆται δοὺξ τῶν Ἀθηνῶν.

Ὡς ἐν Ἠπείρῳ μνημονεύεται ὁ πρωτοσπαθάριος, ὡς ἁπλῆ βασιλικὴ σκιά, οὕτω καὶ ἐν Πελοποννήσῳ ἀπαντᾷ ὁ αὐτὸς ἄρχων ἀπὸ τῶν εἰκονομαχικῶν ἰδίως χρόνων. Ἡ ἀμάθεια Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς Πελοποννήσου, τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἠγνόει τὴν μακρόθεν ἀναγνωρίζουσαν τὸ σκῆπτρόν του χώραν. Ἐκ τῶν ἀσυναρτήτων εἰδήσεων, τὰς ὁποίας συνήγαγε,μανθάνομεν ὅτι οἱ μὲν Πελοποννήσιοι τιμαριοῦχοι ὑπεχρεοῦντο ἵνα προσφέρωσιν εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλέως τακτόν τινα ἀριθμὸν ὁπλιτῶν, αἱ δὲ πολιτεῖαι ὤφειλον νὰ δεχθῶσι τὸν ὑπὸ τοῦ πρωτοσπαθαρίου χειροτονούμενον ἄρχοντα· ἀλλ'αἱ ὑποχρεώσεις αὗται πολλάκις ἠθετήθησαν· αὐτὸς ὁ Βασίλειος Μακεδὼν ἵνα πείσῃ τοὺς Στραθιώτας καὶ Μαρδαΐτας νὰ συμπληρώσωσι τὰ πληρώματα στόλου,προωρισμένου νὰ πλεύσῃ ἐκ Μεθώνης μέχρι Ζακύνθου, καταφεύγει εἰς γελοῖον στρατήγημα. Ἐν τοῖς διασωθεῖσι καταλόγοις διαφόρων ἐκστρατειῶν βλέπομεν τοὺς Μαρδαΐτας πολὺ ἰδιοτρόπως ἐκπληροῦντας τὰς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ὑποχρεώσεις των. Ἡ ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος διαταχθεῖσα ἡγεμονικὴ δεξίωσις τῆς χήρας μεγάλου τιμαριούχου τῶν Πατρῶν, τῆς Δανιηλίδος, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Ῥωμαϊκὴ πορφύρα πολλάκις ἐταπεινώθη ἵνα προσοικειωθῇ τοὺς διαβοήτους ἐπὶ πλούτῳ, ἀνδρίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἀπειθείᾳ ὑπηκόους. Ὁ αὐτὸς αὐτοκράτωρ διαβιβάζων πρὸς τὸν ἐν Μεθώνῃ ναυλοχοῦντα ναύαρχον περίεργόν τι στρατήγημα,αὐστηρῶς παραγγέλλει ἵνα μὴ γνωσθῇ τὸ μυστικὸν οὔτε ὑπὸ τῶν ἐντοπίων ἀρχόντων, οὔτε ὑπὸ τῶν κοινοτήτων τοῦ λαοῦ.

Αἱ πρὸς τοὺς Πελοποννησίους τιμαριούχους σφοδραὶ διενέξεις τῆς βασιλείας οὔτε ἀπὸ Νικήτα τοῦ Ῥεντακίου, οὔτε ἀπὸ τοῦ Πλήθωνος χρονολογοῦνται, ἀλλ' ἀνέρχονται εἰς πολὺ ἀρχαιοτέρους χρόνους. Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ἡρακλείου ἡ ἐν Βυζαντίῳ κυβέρνησις ἐπὶ τοσοῦτον ὑπωπτεύετο τὴν πίστιν τῶν Πελοποννησίων τι-

Digitized by Google

μαριούχων, ὥστε εἰς τὰ χρησμολογικὰ αὐτῆς βιβλία τυχαῖα φυσικὰ σημεῖα, ὡς ἔκλειψις ἡλίου βρονταὶ καὶ ἀστραπαί, ἀναγράφονται ὡς διοσημεῖαι ἐπικειμένου μούλτου (ἀνταρσίας) Στραθιωτῶν. Εἴδομεν ὅτι ὁ Εὐόδιος ἱστορεῖ ὅτι οἱ ἐν ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος καταλαβόντες τὸν Λίβανον Μαρδαῖται ἐκηρύχθησαν ἀσέμως ἀνεξάρτητοι δεσπόται, καὶ ὑπέπεσαν εἰς τὴν ὀργὴν κυβερνήσεως, ἥτις ἐθεώρει τὴν πρὸς τὸν βασιλέα ἀπιστίαν ἴσην πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἀποστασίαν. Ἡ ἀμοιβαία ὑποψία ἐξετράπη ἐπὶ τέλους εἰς μῖσος ἐκδηλωθὲν διὰ πολλῶν ὕβρεων καὶ συκοφαντιῶν. Ὁ Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος ἀποκαλεῖ τοὺς Πελοποννησίους ἀπογόνους Σθλάβων, καὶ δούλους τῶν Ῥωμαίων· κατὰ ἱστορικούς τινας θρύλλους περισωθέντας παρὰ τοῖς Ἄραψι χρονογράφοις καὶ αὐτὸς ὁ οἶκος τοῦ Πορφυρογεννήτου ἐσυκοφαντεῖτο ὡς Σθλαβικός. Αὐτὴ ἡ νύμφη τοῦ αὐτοκράτορος, Θεοφανὼ ἡ Σπαρτιᾶτις, ἐξυβρίζουσα τοὺς βυζαντινοὺς ὑπουργοὺς ἀπεκάλει αὐτοὺς Σκύθας. Ἀθηναῖοι καὶ Πελοποννήσιοι ἐπισκεπτόμενοι τὸ Βυζάντιον τοσοῦτον ὑπεβλέποντο, ὥστε ὁ Ψελλός, θελήσας νὰ συστήσῃ εἰς συνάδελφον ὑπουργὸν ὑπόθεσίν τινα Ἀθηναίων οἰκογενειακῶν φίλων, δικαιολογεῖ τὴν συστατικὴν διὰ τῶν φράσεων «μὴ θαυμάσῃς, ὅτι φίλος Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων καθέστηκα». Ἀφοῦ δὲ τὸν παρακαλεῖ ἵνα ἐξομαλύνῃ τὴν ὑπόθεσιν «χάριν αὐτῆς τῆς σκιᾶς τοῦ Κίμωνος καὶ Μιλτιάδου», προσθέτει, ὅτι ἂν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐνδόξων προγόνων δὲν ἀρκοῦσιν ἵνα τὸν ἐξευμενίσωσιν, ἐξαιτεῖται τὴν ἐξομάλυνσιν τῆς διαφορᾶς, ὡς ἰδίαν προσωπικὴν χάριν. Ὁ μίαν μετὰ τὸν Ψελλὸν ἑκατονταετηρίδα ἀκμάσας Τσέτσης δυσφορεῖ ὅτι ἐπισκέπτονται τὸ Βυζάντιον τοσοῦτοι Χῖοι, Ῥόδιοι καὶ Κρῆτες, οὓς μετὰ τῶν Τούρκων καὶ Ἀλανῶν ἀναθεματίζει ὡς βδελυροὺς ἀνθρώπους. Τὸ κατὰ τῶν Ἑλλαδικῶν μῖσος ἐπὶ τοσοῦτον ἐκορυφώθη, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ δυστυχὴς Ἀχιλλεὺς ἀποκαλεῖται αἱμοβόρος καὶ κακοῦργος Σκύθης, οἱ δὲ Μυρμιδόνες καὶ οἱ Ἕλληνες παρουσιάζονται ὡς ἀπόγονοι τῶν Οὔνων, Τούρκων καὶ Βουλγάρων. Τὴν ἀληθῆ ἀφορμὴν τοῦ κατὰ τῶν Ἀλβανῶν καὶ Ἑλλήνων μίσους τῆς ἐν Βυζαντίῳ αὐλῆς ἀποκαλύπτει περίεργον ἔγγραφον συντεταγμένον ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ Μετοχίτου, τοῦ γνωστοῦ ὑπουργοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Β΄. Τὸ ἔγγραφον δὲν ἐγράφη βεβαίως διὰ νὰ δημοσιευθῇ, διότι εἶνε μυστικὴ πρὸς τὸν Θεὸν δέησις τοῦ ὑπουργοῦ ἐν μέσῳ τῶν φοβερῶν κινδύνων οὓς διήρχετο τότε τὸ κράτος· ἐπειδὴ ὅμως διεσώθη, δημοσιεύεται ὡς ἀξιόλογον ἱστορικὸν μνημεῖον. Ἐν τῇ δεήσει ταύτῃ ὁ Μετοχίτης ἱκετεύει τὸν Θεὸν τῶν Χριστιανῶν ἵνα ἐξαφανίσῃ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς καὶ κρημνίσῃ εἰς τοῦ βαθυτάτους τοῦ Ταρτάρου κευθμῶνας τοὺς Ἕλληνας καὶ Ἀλβανούς, οἵτινες καὶ τὸ κράτος καὶ τὴν πίστιν πολεμοῦσιν, ἕτοιμοι ἵνα συμμαχήσωσι πρὸς πάντα ἐχθρὸν τῶν ἐν Βυζαντίῳ *ὁμοεθνῶν*· αὐτοὶ οἱ πανάθλιοι καὶ τρίδουλοι τῶν Ῥωμαίων εἶνε ἡ μόνη αἰτία τῆς ἐπικειμένης τελικῆς καταστροφῆς!

Τὸ ἀμοιβαῖον μῖσος κορυφοῦται ἐπὶ Μανουὴλ Β΄, καὶ βδελυραὶ πλάσσονται ὕβρεις καὶ συκοφαντίαι κατὰ τῶν Πελοποννησίων ἐνοούντων ν' ἀποδιώξωσι τῆς χερσονήσου καὶ τοὺς τελευταίους Βυζαντινούς, ἐκ μέρους τῶν Βυζαντινῶν, διεκδικούντων τὴν κατοχὴν ὅλης τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ τῷ ἀληθῶς γελοίῳ τίτλῳ, ὅτι ἦσαν οἱ κληρονόμοι τῶν Ῥωμαίων. Εἶνε γνωστὸν τὸ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τοῦτον ὑπόμνημα τοῦ Σπαρτιάτου Πλήθωνος καὶ ἡ πρότασις τοῦ τιμαριούχου φιλοσόφου περὶ διανομῆς τῆς Πελοποννήσου εἰς τέσσαρας τιμαριωτικὰς κλάσεις, ὡς καὶ ὁ περίφημος περὶ τοῦ ἀνοθεύτου τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἀφορισμός· ἐν τῷ ὑπομνήματι τούτῳ χωρίζονται οἱ Βυζαντινοὶ τῶν κυρίως Ἑλλήνων, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ Βυζάντιον θεωρεῖται ὡς Δωρικὴ ἀποικία. Εἷς τῶν γραμματέων τοῦ Μανουὴλ Β΄ ἐξεσφενδόνισε νέαν καὶ δριμυτέραν κατὰ τῶν Πελοποννησίων σάτυραν· μὴ δυνάμενος ὅμως ν' ἀνατρέψῃ τοὺς περὶ γνησιότητος τῆς καταγωγῆς τῶν Πελοποννησίων λόγους τοῦ Πλήθωνος, ἀποκαλεῖ αὐτοὺς βδελυρούς, ἀγροίκους καὶ αἱμοβόρους, σφάζοντας ἰδίᾳ χειρὶ τὰς ἰδίας γυναῖκας καὶ τέκνα ἐν τοῖς διαβολικοῖς αὐτῶν συμποσίοις, καὶ ἀφίνοντας τὰ πτώματα ἄταφα πρὸς ἁπλῆν τέρψιν. Ἕτερος σατυρογράφος, ὁ Μάζαρις, συντάξας νεκρικὸν διάλογον κατὰ μίμησιν τοῦ Λουκιανοῦ, διεκωμῴδησεν ὀνομαστὶ τοὺς πρωτεύοντας τῶν τιμαριούχων.

Ἀλλ' εἰς τὰς κωμικοτραγικὰς ταύτας συζητήσεις ἔθετο τέρμα ὁ τουρκικὸς χείμαρρος. Ἐν τῇ προβλεπομένῃ προσεχεῖ καταστροφῇ, ὁ καρδινάλιος Βησσαρίων διηύθυνεν ἐκ Ῥώμης πρὸς τὸν δεσπότην τῆς Σπάρτης, Κωνσταντῖνον Παλαιολόγον, τὸν μετ' οὐ πολὺ τελευταῖον τοῦ Βυζαντίου αὐτοκράτορα, σπουδαῖον ὑπόμνημα δι' οὗ τὸν ἐξορκίζει ὅπως ἀναλάβῃ σπουδαίως τὴν ἀναμόρφωσιν καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ τοῦ ἑλληνισμοῦ· πρὸς τοῦτο θεωρεῖ συντελεστικὰ ὁ φιλόπατρις Ἕλλην τὰ ἑξῆς: α΄) τὴν κατάργησιν τοῦ βυζαντινισμοῦ μετὰ τῶν παρεπομένων αὐτῷ Ῥωμαϊκῶν παραδόσεων, καὶ τὴν ἀνάδειξιν αὐτοῦ τοῦ περισωζομένου Σπαρτιατικοῦ πολιτεύματος, ὡς τῆς μόνης ἑλληνικῆς νομοθεσίας· β΄) τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀφαιρεθέντων ἐκ τοῦ Πελοποννησιακοῦ λαοῦ ὅπλων, καὶ τὴν σύντονον στρατιωτικὴν διοργάνωσιν τῆς χώρας, συγχρόνως δὲ τὴν γενναίαν ὑποστήριξιν τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἐκ Δύσεως ἀνάκλησιν

Digitized by Google

τῶν σοφῶν Ἑλλήνων, οἵτινες μὴ εὑρίσκοντες στάδιον ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι πλανῶνται τῇδε κἀκεῖσε ἐκπαιδεύοντες τοὺς ξένους· «εἶνε αἰσχρόν, ἐπιλέγει, νὰ διατελῇ ἐν τοιαύτῃ ἀμαθίᾳ τὸ ἡμέτερον γένος, καὶ νὰ προπηλακιζώμεθα ὑπὸ τῶν ξένων, οἵτινες ἀδρῶς ἠγόρασαν τὰ ἡμέτερα φῶτα»· γ΄) τὴν κήρυξιν τῆς Πελοποννήσου ἀσύλου ἱεροῦ εἰς πάντας τοὺς ὑπὸ τῶν Τούρκων διωκομένους ὁμοεθνεῖς καὶ ἀλλοεθνεῖς, καὶ τὴν συγκέντρωσιν τῶν δυνάμεων καὶ πόρων τῆς χώρας εἰς καταρτισμὸν ναυτικοῦ, τὸ ὁποῖον ἑνούμενον μετὰ τῶν ἄλλων χριστιανικῶν στόλων εὐχερῶς θὰ καταστρέψῃ τὸ τῶν Τούρκων, οἵτινες οὕτως ἀποβάλλοντες τὸ νεῦρον τῆς δυνάμεώς των θέλουσιν ἐκλίπει· «οὕτω δέ, ἐπιλέγει ὁ Βησσαρίων, βαθμηδὸν ἀνακτῶν καὶ τὰς ἄλλας ἑλληνικὰς χώρας θὰ ἐγκαταλείψῃς μνήμην καὶ ἔργον ἀθάνατον».

Δυστυχῶς ὅμως ἐπέπρωτο τὸ Βυζάντιον νὰ ἀποθάνῃ ὡς ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας ἔζησεν· εἶνε γνωστὸν ὅτι ἐν τῇ τελευταίᾳ πρὸς τοὺς Κωνσταντινουπολίτας προσλαλιᾷ ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος διστάζει ἂν πρέπῃ ν' ἀποκαλέσῃ τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ Ῥωμαίους ἢ Ἕλληνας. Οἱ ἀνὰ τὴν Εὐρώπην διασπαρέντες Στρατιῶται ἀπέδειξαν ὅτι τὸ ἔθνος ἔσωζεν ἔτι ἀρκούσας ζωτικὰς δυνάμεις, τὰς ὁποίας παραδόξως περιεφρόνησαν οἱ βασιλεῖς του, ἐξετίμησαν ὅμως καὶ ἐθαύμασαν οἱ ξένοι.

Εἶνε ἀξιοπαρατήρητον ὅτι οὐδεὶς τῶν φυγάδων λογίων ἢ πολεμιστῶν Ἑλλήνων προσέλαβέ ποτε τὸ ὄνομα Βυζαντινὸς ἢ Ῥωμηός, ἀλλ' ἅπαξάπαντες ὑπερηφάνως διεκήρυξαν ὅτι ἦσαν ἀληθεῖς Ἕλληνες, καὶ οὐδὲν πλέον. Ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος οἱ Στρατιῶται ὁρμῶσιν εἰς τὰς μάχας, τὸ δὲ ὑπὸ τῆς βυζαντινῆς παραδόσεως ἀτιμασθὲν ὄνομα ἀνυψοῦται οὐ μόνον διὰ τῆς λόγχης, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς Στρατιωτικῆς γραφῖδος. Τύπος γενναίου πολεμιστοῦ καὶ διαπρεποῦς λογίου παρίσταται ὁ Στρατιώτης Ἰάκωβος Διασωρῖνος, τιτλοφορούμενος «πάλαι ποτὲ εὐτυχὴς κύριος τῆς Δωρίδος». Οἱ παλαιογράφοι γινώσκουσι τὸν δεξιὸν τοῦτον καλλιγράφον καὶ σωτῆρα πολλῶν ἀρχαίων κωδίκων· σήμερον δὲ γινώσκεται ὅτι ὁ Διασωρῖνος μετὰ τῆς αὐτῆς εὐχερείας χειριζόμενος τὸ δόρυ ὡς καὶ τὸν κάλαμον, ὑπηρέτησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς ἴλαρχος τοῦ ἱππικοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου Ε΄. Ἀκούσας τὸν Ἰλλυριὸν Φράγκοβιτζ ὑβρίσαντα τὴν Ἑλλάδα, ὁ Διασωρῖνος ἐδημοσίευσεν ἐν ἰδίῳ τεύχει (1558) δριμυτάτην σάτυραν κατὰ τοῦ ὑβριστοῦ καὶ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ ἐξυμνῶν τὰ πρὸς τὸν πολιτισμὸν δικαιώματα τοῦ ἑλληνικοῦ γένους ἐπιλέγει ὅτι ἡ Εὐρώπη θὰ κατεδικάζετο ὡς ἀχάριστος ἂν παρεγνώριζεν ὅ,τι ὀφείλει εἰς τὴν Ἑλλάδα «τὴν κλεινὴν ταύτην μητέρα πάσης σοφίας καὶ ἡμερώσεως». Καὶ δὲν ἦτο ἁπλῆ κομπορρημοσύνη τῶν ἑλληνικῶν στρατοπέδων ἡ δόξα ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ γεγονὸς ὁμολογούμενον ὑπὸ τῶν διασημοτέρων ἀντιπροσώπων τῆς γερμανικῆς διανοίας τοῦ τότε καιροῦ, ὡς τοῦ Μελάγχθωνος καὶ τοῦ Καμεραρίου. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἐπιστέλλων ἐκ Λειψίας πρὸς τὸν διαληφθέντα Στρατιώτην ἔγραφεν «ἦν δ' ἄρα ἐμοὶ παρὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ὑμετέρων ἐπιστολῶν πρόχειρον τῇ μνήμῃ τὸ περὶ τῶν Ἀθηνῶν χρησθέν ποτε «ἀσκὸς βαπτίζῃ, δῦναί γε μὴν οὐ θέμις ἐστιν», ἐγὼ γὰρ ἐκδέχομαι τοῦτο, ὡς περὶ ἅπαντος τοῦ ἔθνους προενεχθέν».

Τὰ ἐν τῇ ξένῃ ἀνδραγαθήματα τῶν Στρατιωτῶν ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον φημιζόμενα ἐν τῇ δούλῃ Ἑλλάδι, ἠλέκτριζον τὰς καρδίας καὶ ἠνώρθουν τὸ φρόνημα. Ἕλληνες στιχουργοὶ ἐξύμνουν τὰ Στρατιωτικὰ τρόπαια «διὰ νὰ τ' ἀκούσῃ ἡ Ἀνατολὴ καὶ ὅλος ὁ Λεβάντες». Αὐτὴ ἡ δημοτικὴ ποίησις ψάλλει ἔτι τοὺς ἐν Κύπρῳ καὶ Ναυπάκτῳ ἀγῶνας τῶν Στρατιωτῶν. Ἐκ τῶν διηγήσεων τούτων Ἕλληνες καὶ Ἀλβανοὶ ἤντλησαν θάρρος καὶ ἐνθουσιασμόν, καὶ ἔπαυσαν ἐκλαμβάνοντες τὸν Τοῦρκον ὡς θηρίον δυσκαταγώνιστον· πάντες ἀνέμενον τὴν ἐξ Εὐρώπης ἐπάνοδον τῶν ἀγγέλων καὶ προμάχων τούτων τῆς ἐλευθερίας· ἀδημονοῦντες ἐπὶ τῇ βραδύτητι τῆς ἐπιστροφῆς των, γράφουσιν ἀναφορὰς πρὸς τὸν Πάπαν, δι' ὧν ζητοῦσι τὴν ἀποστολὴν τῶν ἀδελφῶν, ἐπὶ τῇ βεβαιώσει καὶ αὐτῆς τῆς ἐξωμοσίας τοῦ πατρίου θρησκεύματος[1]. Ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῆς ἐπικειμένης ἐπανόδου τῶν Στρατιωτῶν οἱ μᾶλλον ἀνυπόμονοι ἔλαβον τὰ ὅπλα καὶ πρῶτοι ἐνεκαίνισαν τὸ μέχρι τοῦ 1821 παραταθὲν αἱματηρὸν δρᾶμα τῶν ἑλληνικῶν ἐπαναστάσεων.

Ἀλλ' ἡ μισθοφορία καταστᾶσα τὸ μόνον βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα τῶν φυγάδων τούτων, σὺν τῷ χρόνῳ κατέπνιξε πᾶν αἴσθημα φιλοπατρίας, καὶ οἱ Στρατιῶται ἐν Ἰταλίᾳ λαβόντες τιμὰς καὶ γαίας μετὰ τῆς γλώσσης ἀπέ-

1. Ἀφελῶς ἐξεικονίζει τὰ τότε ἐν Ἑλλάδι αἰσθήματα ἡ ἑξῆς ἀναφορὰ πρὸς τὸν πάπαν Γρηγόριον ΙΓ΄ (1581): «Νὰ ἀναγκάσῃς τὸν καθολικὸν ῥῆγαν κύριον Φίλιππον νὰ μᾶς στείλῃ βοήθειαν ἀπὸ τὸ γένος ἡμῶν Ῥωμαίους καὶ Ἀρβανίτας, καὶ ἡμεῖς θέλομε σηκώσει φλάμπουρο, καὶ εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παναγιότητάς σου θέλομεν πάρει ὅλην τὴν Ἀρβανητίαν καὶ τὸν Μοραία, ἐπειδὴ εἴμεσθε πλῆθος Ῥωμαῖοι καὶ Ἀρβανίταις... Καὶ ἂν αὐτὸ ἡ Μακαριότης σου κάμῃ καὶ ἐλευθερωθοῦμεν, ἀπὸ τώρα καὶ ἔμπροσθεν ὑποτασσόμεσθεν τῇ ἁγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης. Μόνον ἡ Παναγιότητά σου νὰ μᾶς κάμῃς τὴν χάριν, ὅτι οἱ ἱερεῖς, ἀρχιερεῖς, ἐπισκόποι καὶ πατριάρχαι, καὶ ἄλλοι τοῦ ἱεροῦ τάγματος ὅμοιοι, νὰ ἱερουργοῦνε καὶ νὰ λειτουργοῦνε κατὰ τὴν τάξιν ἡμῶν, ἔστωντας τὸ πλῆθος καὶ ὁ λαὸς ἔνε Ῥωμαῖοι, καὶ δὲν ἠξεύρουνε τὴν γλῶσσαν τὴν Φράγκικην».

Digitized by Google

βαλον καὶ τὴν ἀνάμνησιν τῶν γονικῶν τιμαρίων. Ἅμα δ' ὁ Στραθιώτης ἐλησμονήθη καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Εὐρώπῃ, ἀνεφάνησαν ἐν Ἑλλάδι ὁ ἁρματωλὸς καὶ ὁ λεβέντης, οἵτινες ἐπὶ τῇ αὐτῇ βάσει διοργανώσαντες τὸ ἔθνος, ἀνέδειξαν αὐτὸ κατὰ ξηράν τε καὶ θάλασσαν ἀντάξιον τῆς ἐλευθερίας.

Τοιαύτη ἐν συνόψει ἡ περὶ τιμαριωτισμοῦ μελέτη τοῦ κ. Σάθα, ἐν προσεχεῖ δὲ φύλλῳ τῆς «Ἑστίας» θέλει ἀναλυθῆ καὶ ἡ περὶ τῆς διοργανώσεως τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων ἐν τῇ αὐτῇ μεσαιωνικῇ περιόδῳ. Κ.

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

Μυθιστορία Ὀνωρίου Βαλζάκ.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου].

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 166.

Ἐνῷ ταῦτα συνέβαινον ἐν Σωμύρῃ, ὁ Κάρολος ἐπλούτει ἐν Ἰνδίαις.

Ἡ μικρὰ ἐμπορική του προμήθεια εἶχε πωληθῆ ἐξαίρετα ἐν ἀρχῇ, εἰσέπραξε δ' ἐκ τῆς πωλήσεως ἓξ χιλιάδας ταλλήρων. Ὑπερβὰς τὸν τροπικόν, πολλὰς αὐτοῦ ἀπώλεσε προλήψεις. Παρετήρησεν, ὅτι τὸ κάλλιστον μέσον πλουτισμοῦ ἐν ταῖς χώραις τῶν τροπικῶν, ὡς καὶ ἐν Εὐρώπῃ, ἦτο ἡ τῶν ἀνθρώπων ἀγοραπωλησία. Μετέβη ἑπομένως εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἤσκησε τὴν σωματεμπορίαν, ἐνεργῶν συγχρόνως καὶ τὸ ἐμπόριον ἀντικειμένων δυναμένων ν' ἀνταλλαχθῶσιν ἐπικερδῶς εἰς ὅσας ἀγορὰς τὸν ὡδήγουν τὰ συμφέροντά του. Κατὰ τὰς ἐνεργείας του ἀνέπτυξε δραστηριότητα ἀσχολοῦσαν πάσας αὐτοῦ τὰς στιγμάς. Οὐδὲν ἄλλο διελογίζετο κ' ἐπόθει ἢ πῶς ν' ἀναφανῇ πάλιν ἐν Παρισίοις ἐν πάσῃ τῇ λαμπρότητι μεγάλης περιουσίας, καὶ ν' ἀνακτήσῃ θέσιν ἔτι μείζονος περιωπῆς ἢ ἐκείνην ὅθεν εἶχεν ἐκπέσει. Φερόμενος δὲ διὰ μέσου ἀνθρώπων καὶ χωρῶν καὶ τὰ ἀντίθετα αὐτῶν ἔθιμα σπουδάζων, μετέβαλε βαθμηδὸν τὰς ἰδέας του καὶ ἐγένετο σκεπτικός. Αἱ περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου γνώσεις του συνεκλονίσθησαν καὶ διεταράχθησαν, ὅτε παρετήρησεν ὅτι τὸ ἔν τινι χώρᾳ ὡς ἔγκλημα θεωρούμενον ὑπελαμβάνετο ἀλλαχοῦ ὡς ἀρετή. Ὁ ἀδιάκοπος πρὸς συμφέροντα συγχρωτισμός του ἐψύχρανε, συνέστειλε καὶ ἀπεξήρανε τὴν καρδίαν του. Τὸ αἷμα τῶν Γρανδὲ ἀνεφάνη οὕτω οἷον εἶχε προορισθῆ, καὶ ὁ Κάρολος ἐγένετο τραχὺς καὶ πλεονέκτης. Ἐπώλησε Σίνας, μαύρους, χελιδόνων φωλεάς, παιδία, καλλιτέχνας, καὶ ἤσκησε μεγαλωστὶ τὴν τοκογλυφίαν. Συνειθίσας νὰ ὑποκλέπτῃ διὰ δόλου τὰ τελωνιακὰ δικαιώματα, κατέστη ὀλιγώτερον εὐσυνείδητος ὡς πρὸς τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου. Μετέβαινε τότε εἰς ἅγιον Θωμᾶν τῶν Ἀντιλλῶν, ὅπως ἀγοράσῃ ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆς ἐμπορεύματα κλοπιμαῖα ἐκ πειρατείας καὶ μετέφερεν αὐτὰ εἰς τὰς ἀγορὰς ἔνθα ἐσπάνιζον.

Καὶ κατὰ μὲν τὸν πρῶτον αὐτοῦ πλοῦν συνώδευσεν αὐτὸν ἡ εὐγενὴς καὶ παρθενικὴ μορφὴ τῆς Εὐγενίας, ὡς ἡ εἰκὼν ἐκείνη τῆς Παναγίας, ἣν ἀναρτῶσιν ἐν τοῖς πλοίοις αὐτῶν οἱ Ἱσπανοὶ ναῦται· ἀπέδωκε δὲ ὁ Κάρολος τὰς πρώτας αὐτοῦ ἐπιτυχίας εἰς τὴν μαγικὴν ἐπίδρασιν τῶν εὐχῶν καὶ τῶν ἱκεσιῶν τῆς νεάνιδος. Βραδύτερον ὅμως αἱ αἰθιοπίδες, αἱ μιγάδες καὶ αἱ λευκαί, αἱ κιτρινωπαὶ καὶ αἱ ἀράβιαι ὀρχηστρίδες, τὰ παντοδαπὰ αὐτοῦ ὄργια καὶ αἱ πανταχοῦ τῆς γῆς περιπέτειαί του ἐξήλειψαν ἐντελῶς τὴν μνήμην τῆς ἐξαδέλφης του, τῆς Σωμύρης, τῆς οἰκίας, τοῦ σκάμνου, καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ ἐν τῷ διαδρόμῳ ληφθέντος φιλήματος. Ἐνθυμεῖτο μόνον τὸ κηπάριον, ὅπερ περιέβαλλον τοῖχοι γηραιοί, διότι ἐκεῖθεν εἶχεν ἀρχίσει ἡ τυχοδιωκτική του μοῖρα· ἀλλ' ἀπηρνεῖτο τὴν οἰκογένειάν του, καὶ τὸν θεῖόν του ἐθεώρει ὡς ἄνθρωπον ἐν κακίᾳ γηράσαντα, ὅστις εἶχε *φάγει* τὰ πολύτιμά του κοσμήματα. Ἡ Εὐγενία οὔτε τὸν νοῦν οὔτε τὴν καρδίαν του κατεῖχε πλέον, μετεῖχε δὲ μόνον τῶν ἐμπορικῶν του ἐπιχειρήσεων, ὡς πιστωτὴς ἓξ χιλιάδων φράγκων.

Ἡ διαγωγὴ καὶ αἱ ἰδέαι αὗται ἐξηγοῦσι τὴν σιωπὴν τοῦ Καρόλου Γρανδέ. Ἐν ταῖς Ἰνδίαις, ἐν Ἁγίῳ Θωμᾷ, κατὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀφρικῆς, ἐν Λισσαβῶνι καὶ ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ, ὁ κερδοσκόπος εἶχε λάβει τὸ ψευδώνυμον *Σέφερδ*, ἵνα μὴ ἐκθέσῃ τὸ ὄνομά του. Ὁ Κάρολος Σέφερδ ἠδύνατο ἀκινδύνως νὰ φανῇ πανταχοῦ ἀκάματος, τολμηρός, ἄπληστος, ὡς ἄνθρωπος ὅστις, ἀπόφασιν ἔχων νὰ πλουτήσῃ διὰ παντὸς τρόπου, σπεύδει νὰ ἐξοφλήσῃ πρὸς τὴν ἀτιμίαν, ἵνα μείνῃ τίμιος κατὰ τὸν ὑπόλοιπον βίον του. Ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦτο ἡ τύχη του ὑπῆρξε ταχεῖα καὶ λαμπρά.

Οὕτω δὲ ἐν ἔτει 1827 ἐπανήρχετο εἰς Βορδώ, ἐπὶ τῆς *Μαρίας-Καρολίνας*, ὡραίου πάρωνος, ἀνήκοντος εἰς βασιλόφρονα ἐμπορικὸν οἶκον. Ἔφερε δὲ περιουσίαν ἑνὸς ἑκατομμυρίου καὶ ἐννεακοσίων χιλιάδων φράγκων, περιεχομένων ἐντὸς τριῶν πίθων μεστῶν χρυσοκόνεως, ἐξ ἧς ὑπελόγιζε νὰ κερδήσῃ ἑπτὰ μέχρις ὀκτὼ τοῖς ἑκατόν, νομισματοκοπῶν αὐτὴν ἐν Παρισίοις. Ἐπὶ τοῦ πάρωνος αὐτοῦ ἔπλεεν ἐπίσης γέρων εὐπατρίδης, αὐλικὸς τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως Καρόλου τοῦ Ι', ὁ κύριος Δωβριών, ὅστις ἀνοήτως πράττων, εἶχε νυμφευθῆ γυναῖκά τινα τοῦ συρμοῦ, καὶ οὗτινος ἡ περιουσία ἔκειτο εἰς τὰς Ἀντίλλας. Ὅπως θεραπεύσῃ δὲ τὰς σπατάλας τῆς κυρίας Δωβριῶν εἶχε μεταβῆ νὰ πωλήσῃ τὰ κτήματά του.

Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Δωβριών, ἐκ τῆς οἰ-

Digitized by Google

χογενείας Δωβριών Δεβούχ, ἧς ὁ τελευταῖος τῶν κορυφαίων ἀπέθανε πρὸ τοῦ 1789, εἴκοσι μόλις χιλιάδων φράγκων ἔχοντες εἰσόδημα, εἶχον καὶ κόρην ἀσχημοτάτην, ἣν ἤθελεν ἡ μήτηρ νὰ νυμφεύσῃ ἄνευ προικός, διότι ἡ περιουσία της μόλις ἐπήρκει εἰς αὐτὴν νὰ ζῇ ἐν Παρισίοις. Τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης ἡ ἐπιτυχία ἤθελε φανῇ προβληματικὴ εἰς οἱονδήποτε ἄνθρωπον τοῦ κόσμου, καίτοι αἱ γυναῖκες τοῦ συρμοῦ θεωροῦνται γενικῶς ὡς ἐπιτηδειόταται. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ αὐτὴ ἡ κυρία Δωβριών ἦτο σχεδὸν ἀπηλπισμένη, βλέπουσα τὴν θυγατέρα της, ὅτι ἤθελε κατορθώσει νὰ τὴν φορτώσῃ εἰς οἱονδήποτε, ἔστω καὶ ἄνθρωπος διψῶν συγγένειαν εὐπατριδῶν. Ἡ δεσποινὶς Δωβριών ἦτο κόρη ὑψηλὴ καὶ ἰσχνή, πέριφρον ἔχουσα τὸ στόμα, ἐφ' οὗ κατήρχετο ῥὶς λίαν μακρά, ἁδρὰ εἰς τὸ ἄκρον, στιλπνὴ μὲν πάντοτε, ἀλλὰ περιπόρφυρος μετὰ τὸ γεῦμα,— εἶδος φυσικοῦ φαινομένου, λίαν δυσαρέστου τὴν θέαν ἐν μέσῳ προσώπου ὠχροῦ καὶ κεκμηκότος. Ἦτο ἁπλῶς εἰπεῖν τοιαύτη, οἵαν ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμήσῃ αὐτὴν μήτηρ ὀκτὼ καὶ τριάκοντα ἐτῶν, ἥτις, ὡραία ἔτι, διετήρει καὶ τὰς ἀξιώσεις της. Ὡς ἀντίρροπον ὅμως τοιούτων μειονεκτημάτων, ἡ μαρκησία Δωβριών εἶχε διδάξει τὴν θυγατέρα της τρόπους ἐξαιρέτους. Εἶχεν ὑποβάλλει αὐτὴν εἰς δίαιταν ὑγιεινήν, ἥτις παρεῖχε προσωρινῶς εἰς τὴν ῥῖνα της εὐπρόσωπον σαρκῶδες χρῶμα, καὶ εἶχε μάθει αὐτὴν τὴν τέχνην νὰ ἐνδύεται κομψῶς, νὰ φέρηται ἐπιχαρίτως, καὶ ν' ἀκοντίζῃ τὰ μελαγχολικὰ ἐκεῖνα βλέμματα, ἅτινα συγκινοῦσι τὸν ἄνδρα, κ' ἐμπνέουσιν εἰς αὐτὸν τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ συναντήσῃ τὸν ἄγγελον ὃν ἐπὶ τοσοῦτον ματαίως ἐζήτησεν. Εἶχε προσέτι διδάξει αὐτὴν νὰ μεταχειρίζεται προσηκόντως τὸν πόδα της, καὶ νὰ προβάλῃ αὐτὸν εὐκαίρως, ἵνα θαυμάζηται μὲν ἡ μικρότης του, παραβλέπεται δὲ ἡ ἀτόπως ἐρυθριῶσα ῥίς της. Ἁπλῶς εἰπεῖν εἶχε μορφώσει τὴν θυγατέρα της εὐπροσώπως. Τῇ βοηθείᾳ δὲ πλατειῶν χειρίδων, ἐσθήτων ἀπατηλῶν, ἀναπεφυσημένων καὶ περικόσμων, στηθοδέσμου σφιγγομένου μέχρι πνιγμοῦ, εἶχε κατορθώσει ἀριστοτέχνημα γυναικεῖον, ὅπερ, πρὸς διδαχὴν τῶν μητέρων, ἔπρεπε νὰ ἐκτεθῇ ἐν μουσείῳ.

Ὁ Κάρολος συνεδέθη μεγάλως μετὰ τῆς κυρίας Δωβριών, ἥτις τοῦτο ἀκριβῶς ἤθελε, νὰ συνδεθῇ μετ' αὐτοῦ. Πολλοὶ μάλιστα ἰσχυρίζονται, ὅτι διαρκοῦντος τοῦ πλοῦ οὐδὲν παρέλιπε μέσον, ὅπως ἀγκιστρώσῃ τοσοῦτον πλούσιον γαμβρόν. Ἀποβιβασθέντες εἰς Βορδώ, τὸν Ἰούνιον τοῦ 1827, κατέλυσαν πάντες, ὁ κύριος, ἡ κυρία, ἡ δεσποινὶς Δωβριών καὶ ὁ Κάρολος, ἐν τῷ αὐτῷ ξενοδοχείῳ, καὶ ἀνεχώρησαν ὁμοῦ εἰς Παρισίους.

Τὸ μέγαρον Δωβριών ἦτο βεβαρημένον δι' ὑποθηκῶν· ὁ δὲ Κάρολος ἔμελλε νὰ τὸ ἀπαλλάξῃ. Ἡ μήτηρ εἶχεν ἤδη ὑπαινιχθῇ πόσον εὐτυχὴς θὰ ἦτο κατοικίζουσα τὴν κόρην καὶ τὸν γαμβρόν της εἰς τὸν ἰσόγειον ὄροφον τοῦ μεγάρου της. Μὴ συμμεριζομένη δὲ τὰς περὶ εὐγενείας προλήψεις τοῦ κυρίου Δωβριών, εἶχεν ὑποσχεθῇ εἰς τὸν Κάρολον Γρανδὲ νὰ ἐπιτύχῃ παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ βασιλέως Καρόλου τοῦ Ι' διάταγμα βασιλικόν, ἐπιτρέπον εἰς αὐτόν, τὸν Γρανδέ, νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα Δωβριών καὶ τὸ οἰκόσημόν του, καὶ νὰ διαδεχθῇ τὸν μαρκήσιον, καθιστῶν ὅμως διαρκῆ πρωτοτόκιον κλῆρον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, εἰσοδήματος τριάκοντα ἓξ χιλιάδων λιβρῶν. Ἑνοῦντες τὰς περιουσίας των, ζῶντες ἐν κοινῷ καὶ τῇ βοηθείᾳ μισθῶν τινων ἀπὸ θέσεων ἀμεριμνομερίμνης, ἠδύναντο οὕτω οἱ κάτοικοι τοῦ μεγάρου Δωβριών ν' ἀποτελέσωσιν εἰσόδημα ἑκατὸν περίπου χιλιάδων λιβρῶν.

— Καὶ ὅταν κανείς, ἔλεγεν ἡ μήτηρ εἰς τὸν Κάρολον, ἔχει ἑκατὸν χιλιάδων λιβρῶν εἰσόδημα, καὶ ὄνομα, καὶ οἰκογένειαν, καὶ πηγαίνῃ εἰς τὴν αὐλήν, διότι θὰ ἐνεργήσω νὰ διορισθῇς αὐλικὸς εὐπατρίδης τοῦ Βασιλέως, γίνεται ὅ,τι θέλει. Θὰ γείνῃς λοιπόν, κατ' ἀρέσκειαν, ἢ εἰσηγητὴς τῶν ἀναφορῶν εἰς τὸ συμβούλιον τοῦ κράτους, ἢ νομάρχης, ἢ γραμματεὺς πρεσβείας, ἢ καὶ πρέσβυς. Ὁ Βασιλεὺς ἀγαπᾷ πολὺ τὸν Δωβριών, γνωρίζονται ἀπὸ μικροί.

Μεθυσθεὶς φιλοδοξίας ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ὁ Κάρολος ἐλικνίσθη καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν πλοῦν ὑπὸ τῶν ἐλπίδων, ἃς ἡ ἐπιδέξιος χεὶρ της τῷ προσέφερεν ὑπὸ τὴν μορφὴν ἐγκαρδίων ἐκμυστηρεύσεων. Πιστεύων δέ, ὅτι αἱ πατρικαί του ὑποθέσεις εἶχον τακτοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ πατρός του, ἐφαντάζετο ὅτι εἶχεν ἤδη ἀγκυροβολήσει ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ, ὅπου τότε πάντες ἐπεθύμουν νὰ εἰσχωρήσωσι, καὶ ὅτι ἀνέτελλε πάλιν ἐν αὐτῇ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς κυανῆς ῥινὸς τῆς δεσποινίδος Ματθίλδης, ὡς ἀνεφάνησαν ποτὲ ἐν Βρεζὲ οἱ μετανάσται τῶν **Dreux** ἀπόγονοι.

Θαμβωθεὶς ὑπὸ τῆς εὐημερίας τῆς Παλινορθώσεως, ἣν εἶχεν ἀφήσει κλονουμένην, καταπλαγεὶς ὑπὸ τῆς λάμψεως τῶν ἀριστοκρατικῶν ἰδεῶν, ἐξηκολούθησε μεθύων καὶ ἐν Παρισίοις, ὅπου ἀπεφάσισε νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι δυνατὸν εἰς ἐπίτευξιν τῆς ὑψηλῆς θέσεως, ἣν ὑπεδείκνυεν αὐτῷ ἡ πενθερά του.

Οὕτω δὲ ἡ ἐξαδέλφη του οὐδὲν πλέον ἄλλο ἦτο δι' αὐτὸν ἢ ἁπλοῦν σημεῖον, μόλις διαστίζον τὴν ἄποπτον ἐκείνην λαμπρότητα.

Ἐν Παρισίοις ἐπανεῖδε τὴν Ἀννέταν, ἥτις, ὡς γυνὴ τοῦ κόσμου, συνεβούλευσεν ἐπιμόνως εἰς τὸν παλαιόν της φίλον νὰ συνάψῃ τὸ συνοικέσιον ἐκεῖνο, καὶ ὑπεσχέθη αὐτῷ τὴν συνδρομήν της εἰς πραγματοποίησιν τῶν φιλοδό-

Digitized by Google

ξων αὐτοῦ σχεδίων. Ἡ Ἀννέτα ἔχαιρε μεγάλως συντελοῦσα νὰ νυμφευθῇ ἄσχημον καὶ πληκτικὴν νεάνιδα ὁ Κάρολος, ὃν ἡ ἐν Ἰνδίαις διαμονή του εἶχε καταστήσει ἐπαγωγότατον. Ἡ μορφή του εἶχε γίνει μελάγχρους, τὸ ἦθός του δὲ τολμηρότερον καὶ ἀποτομώτερον,ὡς τῶν ἀνθρώπων οἵτινες συνείθισαν νὰ δεσπόζωσι,ν' ἀποφασίζωσι καὶ νὰ ἐπιτυγχάνωσιν.

Ὁ Κάρολος ἀνέπνευσεν ἀνετώτερον ἐν Παρισίοις, βλέπων ὅτι ἠδύνατο νὰ διαδραματίσῃ σπουδαῖον αὐτόθι πρόσωπον.Ὁ Δὲ Γρασέν, μαθὼν τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ, τὸν πλοῦτόν του καὶ τὸν προσεχῆ του γάμον, μετέβη νὰ τὸν ἴδῃ, ἵνα ὁμιλήσῃ μετ' αὐτοῦ περὶ τῶν τριακοσίων χιλιάδων φράγκων, δι' ὧν ἠδύνατο νὰ ἐξοφλήσῃ τοῦ πατρός του τὰ χρέη. Εὗρε δὲ τὸν Κάρολον συνδιαλεγόμενον πρὸς ἀδαμαντοπώλην, εἰς ὃν εἶχε παραγγείλει κοσμήματα ὡς νυμφικὰ δῶρα τῆς δεσποινίδος Δωβριών, καὶ ὅστις ὑπέβαλλεν αὐτῷ τὰ σχέδιά του. Καίτοι ὁ Κάρολος εἶχε φέρει ἐξ Ἰνδιῶν μεγαλοπρεπεστάτους ἀδάμαντας, τὸ δέσιμον ὅμως αὐτῶν, καὶ τὰ εἰς τοὺς νεονύμφους χρήσιμα, ἀναγκαῖα ἢ περιττά, χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη ἔμελλον ν' ἀπορροφήσωσι πλέον τῶν διακοσίων χιλιάδων φράγκων. Ὁ Κάρολος ἐδέχθη τὸν Δὲ Γρασέν, ὃν δὲν ἀνεγνώρισε, μετὰ πολλῆς ἰταμότητος, ὡς νεανίας τοῦ συρμοῦ, ὅστις ἐν Ἰνδίαις εἶχε φονεύσει ἐν μονομαχίαις τέσσαρας ἀνθρώπους. Ὁ κύριος Δὲ Γρασὲν εἶχεν ἤδη ἔλθει τρὶς κατ' ἐπανάληψιν, ὁ δὲ Κάρολος ἤκουσεν αὐτὸν ψυχρῶς, καὶ τῷ ἀπήντησεν ἐπὶ τέλους, χωρὶς καλῶς νὰ τὸν ἀκούσῃ :

— Αἱ ὑποθέσεις τοῦ πατρός μου δὲν μὲ ἐνδιαφέρουν διόλου. Σᾶς εὐχαριστῶ, κύριέ μου, διὰ τὴν φροντίδα τὴν ὁποίαν ἐλάβετε, καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν δύναμαι δυστυχῶς νὰ ὠφεληθῶ· τὸ κατ' ἐμέ, δὲν ἐσύναξα βέβαια δύο ἑκατομμύρια, ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου μου, διὰ νὰ τὰ προσφέρω εἰς τοὺς δανειστὰς τοῦ πατρός μου.

— Καὶ ἂν ὁ κύριος πατήρ σας ἐκηρύσσετο ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως ;

— Ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, κύριέ μου, θὰ ὀνομάζωμαι μαρκήσιος Δωβριών. Ἐννοεῖτε λοιπόν, ὅτι θὰ μοῦ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον. Ἐκτὸς δὲ τούτου γνωρίζετε καλλίτερά μου, ὅτι ὅταν ἔχῃ κανεὶς ἑκατὸν χιλιάδας φράγκων εἰσόδημα, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἔχῃ πατέρα ὅστις νὰ ἐπτώχευσε.

Καὶ ταῦτα λέγων ὤθησεν εὐγενῶς πρὸς τὴν θύραν τὸν κύριον Δὲ Γρασέν.

Περὶ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου τοῦ ἔτους τούτου ἡ Εὐγενία ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ μικροῦ ξυλίνου σκάμνου, ἐφ' οὗ ὁ ἐξάδελφός της εἶχεν ὀμόσει εἰς αὐτὴν αἰώνιον ἔρωτα, αὐτὴ δὲ ἤρχετο κ' ἐπρογευμάτιζεν ὅτε ἦτο ὡραῖος καιρός. Ἡ ταλαίπωρος κόρη ἐτέρπετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην, — ἦτο δροσώδης καὶ φαιδρὰ πρωΐα— ἀναπολοῦσα εἰς τὴν μνήμην αὐτῆς τά τε μεγάλα καὶ μικρὰ τοῦ ἔρωτός της γεγονότα καὶ τὰς ἐπελθούσας καταστροφάς. Ὁ ἥλιος ἐπέλαμπε τὸν παλαιὸν τοῖχον,διεῤῥωγότα καὶ σχεδὸν ἑτοιμόῤῥοπον, ὃν ἡ ἰδιότροπος κληρονόμος εἶχε ῥητῶς ἀπαγορεύσει νὰ ἐγγίσωσι, καίτοι ὁ Κορνουαγὲ ἐπανελάμβανε συνεχῶς πρὸς τὴν σύζυγόν του, ὅτι ἡμέραν τινὰ ἤθελε *πλακώσει ἄνθρωπον*.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔκρουσεν εἰς τὴν θύραν ὁ γραμματοκομιστὴς κ' ἐπέδωκεν εἰς τὴν κυρίαν Κορνουαγὲ ἐπιστολήν, ἣν ἔδραμεν ἐκείνη κομίζουσα εἰς τὸν κῆπον καὶ κραυγάζουσα :

— Κυρία ! γράμμα !

Ἔδωκε δ' αὐτὸ εἰς τὴν κυρίαν της λέγουσα :

— Αὐτὸ δὲν ἐπεριμένατε ;

Αἱ λέξεις αὗται ἀντήχησαν τοσοῦτον ἰσχυρῶς εἰς τὴν καρδίαν τῆς Εὐγενίας ὅσον καὶ μεταξὺ τῶν τοίχων τῆς αὐλῆς καὶ τοῦ τοίχου.

— Παρίσια ! Ἰδικόν του εἶνε ! Ἐπέστρεψε!

Ἡ Εὐγενία ὠχρίασε κ' ἐκράτησεν ἐπὶ στιγμὴν τὴν ἐπιστολήν. Ἡ καρδία της ἔπαλλε τόσον βιαίως, ὥστε ἀδύνατον ἦτο εἰς αὐτὴν νὰ τὴν ἀποσφραγίσῃ καὶ ἀναγνώσῃ. Ἡ Ἀννέτα ἔμεινεν ὀρθία, στηρίζουσα ἐπὶ τῶν ἰσχίων τὰς χεῖράς της, ἡ δὲ χαρά της ἐφαίνετο ἐξατμιζομένη οὕτως εἰπεῖν διὰ τῶν ῥαγάδων τῆς μελαψῆς της μορφῆς.

— Διαβάστε το λοιπόν, κυρία !

— Ἄχ, Ἀννέτα, διατί ἐπιστρέφει εἰς τὸ Παρίσι ἐνῷ ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Σωμύρην ;

— Διαβάστε, νὰ ἰδῆτε !

Ἡ Εὐγενία ἀπεσφράγισε τὴν ἐπιστολὴν τρέμουσα. Ἔπεσε δ' ἐξ αὐτῆς ἐπιταγὴ ἐπὶ τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου *Κα Δὲ Γρασὲν* καὶ *Κοῤῥὲ* τῆς Σωμύρης. Ἡ Ἀννέτα ἔκυψε καὶ τὴν ἔλαβε.

«*Ἀγαπητή μου ἐξαδέλφη* . . . »

— Δὲν εἶμαι πλέον Εὐγενία, διελογίσθη, καὶ ἡ καρδία της συνεστάλη.

«Θὰ μάθετε . . . »

— Ἄλλοτε δὲν μοῦ ὡμίλει εἰς τὸν πληθυντικόν, εἶπεν ἡ νεᾶνις, καὶ σταυρώσασα τοὺς βραχίονας δὲν ἐτόλμησε ν' ἀναγνώσῃ περαιτέρω,ἐνῷ οἱ ὀφθαλμοί της ἐπληροῦντο δακρύων.

— Ἀπέθανεν ; ἠρώτησεν ἡ Ἀννέτα.

— Δὲν θὰ μ' ἔγραφεν, ἀπήντησεν ἡ Εὐγενία, καὶ ἀνέγνω ὁλόκληρον τὴν ἑπομένην ἐπιστολήν.

«*Ἀγαπητή μου ἐξαδέλφη*,

»Θὰ μάθετε πιστεύω μὲ εὐχαρίστησιν τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐπιχειρήσεών μου. Μοῦ ἐφέρατε τύχην, καὶ ἔγεινα πλούσιος. Ἠκολούθησα τὰς συμβουλὰς τοῦ θείου μου, τοῦ ὁποίου, καθὼς καὶ τῆς θείας μου, πρὸ μικροῦ ἔμαθον τὸν θάνατον ἀπὸ τὸν κύριον Δὲ Γρασέν. Ὁ θάνατος τῶν γονέων μας εἶνε πρᾶγμα φυσικόν· καὶ ἡ

μεῖς θὰ τοὺς ἀκολουθήσωμεν. Ἐλπίζω ὅτι σήμερον εἶσθε παρηγορημένη. Τίποτε δὲν ἀνθίσταται εἰς τὸν χρόνον, τόρα τὸ αἰσθάνομαι. Ναί, ἀγαπητή μου ἐξαδέλφη· δυστυχῶς δι'ἐμὲ ὁ καιρὸς τῶν ὀνείρων παρῆλθε. Τί νὰ γείνῃ! Ἐπέρασα πολλοὺς τόπους κ' ἐσκέφθην πολὺ περὶ τῆς ζωῆς. Ἀπὸ παιδίον,—ὅτε ἀνεχώρησα—ἔγεινα ἄνθρωπος ὥριμος, καὶ σκέπτομαι σήμερον περὶ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα οὐδ'ἐσυλλογιζόμην κἂν ἄλλοτε. Εἶσθε ἐλευθέρα, ἐξαδέλφη μου, καὶ εἶμαι ἀκόμη ἐλεύθερος. Τίποτε κατὰ τὸ φαινόμενον δὲν ἐμποδίζει τὴν πραγματοποίησιν τῶν παιδικῶν μας σχεδίων. Ἀλλ' ἡ χρηστότης τοῦ χαρακτῆρός μου δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ σᾶς κρύψω τὴν σημερινήν μου θέσιν. Δὲν ἐλησμόνησα, ὅτι ἔχω δώσει λόγον. Ἐνθυμήθην πάντοτε, καθ' ὅλας μας τὰς ὁδοιπορίας, τὸν μικρὸν ξύλινον σκάμνον...»

Ἡ Εὐγενία ἠγέρθη, ὡς ἂν εὑρίσκετο ἐπὶ ἀνημμένων ἀνθράκων,καὶ μεταβᾶσα ἐκάθισεν ἐπὶ μιᾶς τῶν βαθμίδων τῆς αὐλῆς.

«..τὸν μικρὸν ξύλινον σκάμνον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὡρκίσθημεν ν' ἀγαπώμεθα πάντοτε, τὸν διάδρομον, τὴν στακτόχρουν αἴθουσαν, τὸν μικρόν μου κοιτῶνα, καὶ τὴν νύκτα ἐκείνην,κατὰ τὴν ὁποίαν μὲ τόσην εὐγενῆ μεγαλοδωρίαν μοῦ κατεστήσατε τὸ μέλλον μου εὐκολώτερον. Ναί, αἱ ἀναμνήσεις αὐταὶ μοῦ ὑπεστήριξαν τὸ θάρρος μου, κ' ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν ὅτι μὲ συλλογίζεσθε πάντοτε, ὅπως σᾶς ἐσυλλογιζόμην πολλάκις, κατὰ τὴν ὥραν τὴν ὁποίαν εἴχομεν συμφωνήσει.Ἐκυττάζατε πολλάκις τὰ σύννεφα τὴν ἐννάτην ὥραν; τὰ ἐκυττάζατε, βέβαια. Δὲν θέλω λοιπὸν ν' ἀπαρνηθῶ ἀγάπην τόσον ἱερὰν δι' ἐμέ· ὄχι, δὲν πρέπει νὰ σᾶς ἀπατήσω. Πρόκειται δι' ἐμέ, αὐτὴν τὴν στιγμήν, νὰ συνάψω συγγένειαν, ἥτις ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς περὶ γάμου ἰδέας μου. Ὁ ἔρως ἐν τῷ γάμῳ εἶνε χίμαιρα. Ἡ πεῖρά μου σήμερον μοῦ λέγει, ὅτι πρέπει κανεὶς νὰ ὑποταχθῇ εἰς ὅλους τοὺς κοινωνικοὺς νόμους, καὶ νὰ προσέξῃ,νυμφευόμενος, εἰς ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κόσμου. Μεταξὺ μας ὑπάρχει διαφορὰ ἡλικίας, ἥτις θὰ εἶχεν, ἐξαδέλφη μου, μεγάλην ἐπιῤῥοὴν καὶ ἐπὶ τοῦ ἰδικοῦ μου καὶ ἐπὶ τοῦ ἰδικοῦ σας μέλλοντος. Δὲν ὁμιλῶ περὶ τῶν ἕξεών σας, τῆς ἀνατροφῆς, τῶν ἠθῶν σας, τὰ ὁποῖα πάντα εἶνε ὅλως διάφορα τῆς ζωῆς τῶν Παρισίων, καὶ δὲν ἤθελον ἀνταποκρίνεσθαι εἰς τὰ μέλλοντα σχέδιά μου. Ἐγὼ ἔχω σκοπὸν νὰ ἀνοίξω τὴν οἰκίαν μου, νὰ δέχωμαι κόσμον πολύν, .. νομίζω δέ, καθόσον ἐνθυμοῦμαι, ὅτι σεῖς προτιμᾶτε τὸν ἥσυχον καὶ ἀτάραχον βίον. Εἶμαι εἰλικρινής, καὶ θέλω νὰ σᾶς κάμω κριτὴν τῆς θέσεώς μου. Πρέπει νὰ τὴν μάθετε, καὶ ἔχετε δικαίωμα νὰ τὴν κρίνετε. Σήμερον ἔχω ὀγδοήκοντα χιλιάδας λιβρῶν εἰσόδημα. Ἡ περιουσία αὐτὴ μοῦ ἐπιτρέπει νὰ συνδεθῶ μετὰ τῆς οἰκογενείας Δωβριών, τῆς ὁποίας ἡ κληρονόμος, νεᾶνις δεκαεννέα ἐτῶν, μοῦ φέρει προῖκα τὸ ὄνομά της, ἕνα τίτλον, τὸ ἀξίωμα αὐλικοῦ εὐπατρίδου τοῦ Βασιλέως, καὶ λαμπρὰν θέσιν κοινωνικήν. Πρέπει νὰ σᾶς ὁμολογήσω, ἀγαπητή μου ἐξαδέλφη, ὅτι δὲν ἀγαπῶ διόλου τὴν δεσποινίδα Δωβριών. Ἀλλὰ νυμφευόμενος αὐτήν, ἐξασφαλίζω εἰς τὰ τέκνα μου κοινωνικὴν θέσιν,τῆς ὁποίας τὰ πλεονεκτήματα θὰ εἶνε ἀνυπολόγιστα μίαν ἡμέραν. Αἱ μοναρχικαὶ ἰδέαι ἐνισχύονται καθ' ἑκάστην· ὥστε μετά τινα ἔτι ὁ υἱός μου, γινόμενος μαρκήσιος Δωβριών, ἔχων εἰσόδημα διαρκὲς καὶ ἀναπαλλοτρίωτον τεσσαράκοντα χιλιάδων φράγκων, θὰ δύναται νὰ καταλάβῃ οἱανδήποτε θελήσῃ δημοσίαν θέσιν. Ἔχομεν καθῆκον νὰ φροντίζωμεν διὰ τὰ τέκνα μας. Βλέπετε λοιπόν, ἐξαδέλφη μου, μὲ πόσην εἰλικρίνειαν σᾶς ἐκθέτω τὴν κατάστασιν τῆς καρδίας μου, τῶν ἐλπίδων μου καὶ τῆς περιουσίας μου. Σεῖς ἐλησμονήσατε ἴσως τὰ παιδικά μας παίγνια μετὰ ἑπτὰ ἐτῶν ἀπουσίαν. Τὸ κατ' ἐμέ, οὔτε τὴν εὐμένειάν σας οὔτε τοὺς λόγους μου ἐλησμόνησα.Τοὺς ἐνθυμοῦμαι ὅλους, καὶ αὐτοὺς τοὺς πλέον ἀπερισκέπτους, τοὺς ὁποίους νέος ὀλιγώτερον ἐμοῦ εὐσυνείδητος, μὴ ἔχων καρδίαν τόσον νέαν καὶ τόσον χρηστὴν ὅσον ἐγώ, οὐδὲ θὰ ἐσυλλογίζετο ἴσως πλέον. Ὅταν λοιπὸν σᾶς λέγω, ὅτι σκέπτομαι νὰ συνάψω γάμον συμφέροντα,καὶ ὅτι ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τοὺς παιδικούς μου ἔρωτας, τί ἄλλο ἐννοῶ, ἢ ὅτι εἶμαι πάντοτε εἰς τὴν διάθεσίν σας, ὅτι σᾶς καθιστῶ κυρίαν τῆς τύχης μου, καὶ ὅτι, ἂν πρόκειται νὰ παραιτηθῶ πάσης κοινωνικῆς μου φιλοδοξίας, εἶμαι ἕτοιμος ν' ἀρκεσθῶ εἰς τὴν ἁπλῆν ἐκείνην καὶ ἤρεμον εὐδαιμονίαν, τῆς ὁποίας μοῦ παρέσχετε τόσην συγκινητικὴν εἰκόνα;»

— Τάμ, τα, τά, Τάμ, τα, τά, ... ἐτραγώδησεν ὁ Κάρολος, κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ **Non più andrai**, περαίνων τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ, καὶ ὑπέγραψε κατευχαριστημένος:

«Ὁ ἀφωσιωμένος σας ἐξάδελφος
»ΚΑΡΟΛΟΣ».

— Ἐ τὴν ὀργήν! ἐψιθύρισε, πολὺ εὐγενικά, μοῦ φαίνεται, τῆς τὰ εἶπα.

Καὶ ζητήσας τὴν ἐπιταγήν, προσέθηκεν·

«Υ. Γ. Σᾶς ἐσωκλείω ἐπιταγὴν ἐπὶ τῆς οἰκίας ΔεΓρασέν, ἐξ ὀκτὼ χιλιάδων φράγκων εἰς χρυσόν, εἰς διαταγήν σας, εἰς ἐξόφλησιν τοῦ κεφαλαίου καὶ τῶν τόκων τοῦ ποσοῦ, τὸ ὁποῖον εἴχατε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ δανείσετε. Περιμένω ἀπὸ τὸ Βορδὼ ἓν κιβώτιον, περιέχον μερικὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς προσφέρω, εἰς δεῖγμα τῆς αἰωνίας μου εὐγνωμοσύνης. Τὴν κομμοθήκην μου ἠμπορεῖτε νὰ μοῦ στείλετε διὰ τῆς ταχυδρομικῆς ἁμάξης,

Digitized by Google

εἰς Παρισίους, εἰς τὸ μέγαρον · Δωβριῶν, ὁδὸς Ἰλλερὲν-Βερτέν».

— Διὰ τῆς ταχυδρομικῆς ἁμάξης! εἶπεν ἡ Εὐγενία. Πρᾶγμα διὰ τὸ ὁποῖον θὰ ἔδιδα χιλιάκις τὴν ζωήν μου!

Ἐντελὴς καὶ φοβερὰ καταστροφή!

Τὸ σκάφος ἐβυθίζετο ἄρδην ἐν μέσῳ τῷ ὠκεανῷ τῶν ἐλπίδων.

Πολλαὶ γυναῖκες, ἐγκαταλειπόμεναι ὑπὸ τοῦ ἐραστοῦ των χάριν ἀντιζήλου, φονεύουσιν αὐτὴν καὶ φεύγουσιν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κόσμου, καταλήγουσαι εἰς τὸ ἰκρίωμα ἢ εἰς τὸν τάφον. Εἶνε δὲ ὡραῖον τοῦτο βεβαίως καὶ ποιητικόν. Τὸ ἐλατήριον τοῦ ἐγκλήματος εἶνε ὑψηλὸν καὶ βίαιον πάθος, ἐπιβάλλον εἰς τὴν ἀνθρώπινον δικαιοσύνην.

Ἄλλαι κλίνουσι τὴν κεφαλὴν καὶ ὑποφέρουσιν ἐν σιγῇ· διέρχονται δὲ οὕτω τὸν βίον ἐγκαρτεροῦσαι καὶ θνήσκουσαι, κλαίουσαι καὶ συγχωροῦσαι, προσευχόμεναι καὶ ἐνθυμούμεναι μέχρι τοῦ τελευταίου των στεναγμοῦ. Τοῦτο εἶνε ἔρως· ἔρως ἀληθής, ἔρως ἀγγέλων, ἔρως ὑπερήφανος, ζῶν καὶ θνήσκων ἐκ τῆς ὀδύνης του.

Τοιοῦτον δὲ ὑπῆρξε τὸ αἴσθημα τῆς Εὐγενίας μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἐπιστολῆς.

Ἔστρεψε τὰ βλέμματά της πρὸς τὸν οὐρανόν, κ' ἐνθυμήθη τοὺς ὑστάτους τῆς μητρός της λόγους, ἥτις διὰ βλέμματος μαντικοῦ εἶχε διίδει τὸ μέλλον, ὡς διαβλέπουσιν αὐτὸ ἐνίοτε οἱ ἑπιθάνατοι. Εἶτα δέ, ἀναμιμνησκομένη τοῦ προφητικοῦ θανάτου καὶ τοῦ προφητικοῦ βίου τῆς μητρός της, ἀνεμέτρησε δι' ἑνὸς βλέμματος ὅλην αὐτῆς τὴν μοῖραν καὶ εἶδεν, ὅτι οὐδὲν ἄλλο τῇ ἀπέμενε πλέον ἢ νὰ τανύσῃ τὰς πτέρυγας πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ ζήσῃ ἐν προσευχῇ μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἀπελευθερώσεώς της.

— Ἡ μήτηρ μου εἶχε δίκαιον, εἶπε κλαίουσα. Ἡ μοῖρά μου εἶνε βάσανος καὶ θάνατος.

Βραδυπατοῦσα μετέβη ἀπὸ τοῦ κήπου εἰς τὴν αἴθουσαν. Δὲν διῆλθε, παρὰ τὴν συνήθειάν της, τὸν διάδρομον· ἀλλ' ἀνεῦρε τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἐξαδέλφου της ἐν τῇ γηραιᾷ ἐκείνῃ τεφρᾷ αἰθούσῃ, ἐν ᾗ ἔκειτο πάντοτε ἐπὶ τῆς ἑστίας μικρὸν πινάκιον, ὅπερ μετεχειρίζετο κατὰ τὸ πρόγευμά της μετὰ τῆς ἐκ παλαιᾶς ἀργίλλου τῶν Σεβρῶν σακχαροδόχης.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Ὁ κακὸς ἐκχύνει κατὰ τῶν ἄλλων τὸ ὀλιγώτερον μέρος τῆς χολῆς του καὶ τὸ ἀσθενέστερον. Τὸ πλεῖστον τῆς κακίας του μένει ἐν ἑαυτῷ καὶ τὸν πνίγει.

ΜΑΡΤΙΣ

Ἁπανταχοῦ σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος ἐπικρατεῖ συνήθεια νὰ προσδένωσι ἄνω τοῦ καρποῦ τῆς ἀριστερᾶς ἢ καὶ ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τῶν παιδίων κεκλωσμένα νημάτια ἐρυθρὰ καὶ λευκά. Ποιοῦσι δὲ τοῦτο *διὰ νὰ μὴ τὰ πιάνῃ ἢ διὰ νὰ μὴ τὰ κάψῃ (τὰ μαυρίσῃ) ὁ ἥλιος*, ὡς λέγουσι. Τὰ κλωσμάτια προσδένονται τῇ πρώτῃ τοῦ Μαρτίου, ἀποσπῶνται δὲ τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τοῦ αὐτοῦ μηνός, καὶ διὰ τοῦτο καλοῦνται κοινῶς *Μάρτις*.

Ἡ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἐξάπλωσις τοῦ ἔθους τούτου τεκμηριοῖ τὴν παλαιότητα αὐτοῦ. Ἂν παραδεχθῶμεν τὴν ὑπὸ τῆς συμβολικῆς σχολῆς τῶν μυθολόγων προτεινομένην ἑρμηνείαν, ἐπειδὴ τὸ λευκὸν χρῶμα εἶνε κατ' αὐτὴν σύμβολον τοῦ πρωϊνοῦ καὶ ἐν γένει τοῦ ἀσθενεστέρου φωτὸς τοῦ ἡλίου, τὸ δ' ἐρυθρὸν τοῦ μεσημβρινοῦ καύματος[1], ἕπεται ὅτι κατὰ τὸν ἐν ταῖς δεισιδαιμονίαις συχνάκις ἐφαρμοττόμενον νόμον τῆς ὁμοιοπαθείας, τὰ ἐρυθρὰ καὶ λευκὰ κλωσμάτια σκοποῦσι τὴν ἀπέλασιν παντὸς ἐκ τοῦ ἡλιακοῦ θάλπους κακοῦ. Πάντως δὲ ἐθεωροῦντο ἀποτρεπτικὰ τῶν δεινῶν, ὡς συνάγομεν καὶ ἐκ τῆς χρήσεως αὐτῶν ἐν μαγγανείαις, ἧς ποιοῦνται μνείαν ἀρχαῖοί τινες συγγραφεῖς. Ὁ Ἀρτεμίδωρος ἐν τοῖς Ὀνειροκριτικοῖς (Α', 79) συσχετίζει τοὺς ποικίλους ἐρίων στεφάνους τῇ σκευῇ τῶν μαγισσῶν· ὁ Βιργίλιος ἐν τοῖς Βουκολικοῖς (VIII, 73 κε) ἀναφέρει πολυχρώμους μίτους περιδενομένους τρὶς περὶ εἰκόνα ἐρωμένου πρὸς σαγήνευσιν αὐτοῦ, καὶ ἀλλαχοῦ ὑποτίθησι πρεσβῦτιδα ἐνοῦσαν διὰ τριπλοῦ κόμβου τρεῖς πολυχρώμους στήμονας πρὸς τέλεσιν φίλτρων[2]· ὁ δὲ Πετρώνιος μέμνηται ὁμοίας μαγγανείας, τῆς περὶ τὸν τράχηλον δέσεως πολυχρώμου στήμονος[3].

Ἀλλὰ καὶ ῥητῶς ἀναφέρεται ὑπὸ βυζαντιακῶν συγγραφέων ἡ χρῆσις βεβαμμένων κλωσματίων ὡς ἀποτροπαίων ἢ προβασκανίων. Ὁ τῆς ἐκκλησίας πατὴρ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγει ἐπὶ λέξει ταῦτα: «Τί ἄν τις εἴποι τὰ »περίαπτα, καὶ τοὺς κώδωνας τοὺς τῆς χει»ρὸς ἐξηρτημένους καὶ *τὸν κόκκινον στήμονα* »καὶ τὰ ἄλλα τὰ πολλῆς ἀνοίας γέμοντα, δέον »μηδὲν ἕτερον *τῷ παιδὶ περιτιθέναι* ἀλλ' ἢ »τὴν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ φυλακήν;[4]». Ὁ δὲ σχο-

1. Βλ. Nork, Etym. myth. Real - Wörterbuch λ. Farbe, τ. II, σ. 14. Πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γνώμης ταύτης φέρεται καὶ ὁ παρὰ τῷ Ὑγίνῳ μῦθος (136) περὶ τοῦ μόσχου τοῦ Μίνω, τοῦ ἐναλλάσσοντος τρὶς τῆς ἡμέρας χρῶμα, ἤτοι λευκὸν ἐρυθρὸν καὶ μέλαν, εἰκονίζοντος δὲ τὸν ἥλιον.
2. Vergil., Cir. 371.—Βλ. καὶ Nemes., Ecl. IV.
3. Petron., Satyr. 131.
4. Ἰω. Χρυσοστ. εἰς Α' πρὸς Κορινθ. 12, 7 τ. Ι', σ. 125 ἐκδ. Παρισ.

Digitized by Google

λιαστὴς Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ Βασίλειος γράφει ὁμοίως : «Περιάμματα *κατὰ τὰς χεῖρας* »*καὶ τοὺς βραχίονας* καὶ τους αὐχένας, *κλω*»*σμάτιά τινα βεβαμμένα*. . . τὰ ὑπὸ τῶν γρα»ϊδίων *τοῖς βρέφεσιν ἐπιδεσμούμενα* ἐπι(ψι)θυ»ριζουσῶν εἰς ἀποτροπιασμόν»[1]. Ἔν τινι δ'ἀνεκδότῳ λεξικῷ φέρονται ταῦτα : «Περιάμματα »τὰ κατὰ τοὺς τραχήλους καὶ *τὰς χεῖρας* καὶ »τοὺς πόδας *βεβαμμένα κλωσμάτια*, ἅτινα *αἱ* »*γυναῖκες περιάπτουσι*»[2]. Οὐδεμία νομίζομεν ὑπάρχει ἀμφιβολία περὶ τῆς ταὐτότητος τῆς βυζαντιακῆς μετὰ τῆς σημερινῆς ἑλληνικῆς δεισιδαιμονίας τῶν περιάπτων τοῦ Μαρτίου. Οὐ μόνον δὲ παρὰ τοῖς βυζαντίνοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις Ἕλλησιν ἀνευρίσκομεν αὐτὴν ταύτην τὴν δεισιδαιμονίαν, ἢ τοὐλάχιστον συνήθειαν ὁμοιοτάτην αὐτῇ. Ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις μυστηρίοις, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Φωτίου, «οἱ μύσται, ὥς φασι, κρόκῃ τὴν »δεξιὰν χεῖρα καὶ τὸν πόδα ἀναδοῦνται· καὶ »λέγεται τοῦτο κροκοῦν»[3]. Ὡς εἰκάζουσιν οἱ ἀρχαιολόγοι, ἐγίνετο ἴσως ἡ περίδεσις ἐν Κρόκωνι τῆς Ἐλευσῖνος ὑπὸ τῶν Κροκωνιδῶν, τῶν ἀπογόνων τοῦ υἱοῦ τοῦ Τριπτολέμου Κρόκωνος[4].

Ἐν τῇ *Ἑορτολογίᾳ* αὐτοῦ (σ. 256), πραγματευόμενος τὰ περὶ τῶν Ἐλευσινίων, ὁ Αὔγουστος Μόμμσεν φρονεῖ, ὅτι ἴσως ἡ τῶν πολυχρώμων στημόνων δεισιδαιμονία ἔχει τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς κρόκης τῶν μυστηρίων. Τὸ ἀντίθετον φαίνεται ἡμῖν πιθανώτερον, ὅτι μᾶλλον ἡ ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις συνήθεια προῆλθεν ἐκ παλαιτάτης δημώδους δεισιδαιμονίας. Τοῦτο δὲ συνάγομεν ἐκ τῆς ὑπάρξεως ὁμοίων ἢ ἀναλόγων ἐθίμων παρὰ διαφόροις λαοῖς. Οἱ Ρωμοῦνοι περιδένουσι τῇ πρώτῃ Μαρτίου περὶ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα ἐρυθρὰν καὶ λευκὴν μεταξίνην κλωστήν, εἰς ἣν εἶνε προσδεδεμένον ἀργυροῦν νόμισμα. Τῇ δὲ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς ἀποκόπτουσιν αὐτήν, ἀγοράζουσι διὰ τοῦ νομίσματος τυρὸν καὶ ἐρυθρὸν οἶνον, τρώγουσι δὲ καὶ πίνουσι ταῦτα ὑπὸ ῥοδῆν, εἰς τῆς ὁποίας τοὺς κλῶνας ῥίπτουσιν εἶτα τὴν κλωστήν[5]. ἀλλ' ἴσως τὴν συνήθειαν ταύτην παρέλαβον οἱ Ρωμοῦνοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων. Δυσκόλως ὅμως δύναταί τις νὰ παραδεχθῇ, ὅτι ἐκ τῆς ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις μυστηρίοις τελετῆς προῆλθον ἥ τε χρῆσις πολυχρώμων μίτων ἐν μαγγανείαις καὶ ἡ τὰ μάλιστα διαδεδομένη παρὰ τοῖς βορείοις λαοῖς πρόληψις, ἡ ἀποδιδοῦσα ἐξαιρετικὴν δύναμιν εἰς τὴν ἐρυθρὰν κλωστήν[1]. Κατὰ τὰ δανικὰ δημοτικὰ ᾄσματα, οἱ ἥρωες ἔδενον περὶ τὸ κράνος ἐρυθρὰν μεταξίνην κλωστὴν πρὸς ἀποτροπὴν κακῶν ἐν τῇ μάχῃ[2]. Ἐν Βενδικῇ περιδένουσι τὴν χεῖρα τῶν παιδίων κατὰ τὸ βάπτισμα δι' ἐρυθρᾶς μετάξης[3]. Τὴν κεφαλὴν τῶν νηπίων εὐθὺς γεννωμένων καλύπτουσιν ἐνιαχοῦ τῆς Σουηδίας διὰ λινοῦ σκούφου, ἔχοντος ἐρυθρὰς καὶ κιτρίνας ταινίας[4]. Ἐν Ἀβελλάνδῃ ἡ νύμφη φέρει περὶ τὸν τράχηλον ἐρυθρὰν κλωστήν[5]. Ἐν Βελγικῇ περιδένουσι δι' ἐρυθρᾶς κλωστῆς ἐπίσης τὸν τράχηλον τῶν φαγόντων δηλητηριώδη χόρτον κτηνῶν πρὸς θεραπείαν[6]. Ἐδυνάμεθα καὶ ἄλλα πλείονα νὰ παραθέσωμεν μαρτύρια, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι τὰ μνημονευθέντα ἀρκοῦσι πρὸς κατάδειξιν τῆς παλαιότητος τῆς τοιαύτης συνηθείας καὶ τῆς μεγάλης διαδόσεως αὐτῆς.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

1. Ἐν ἐκδόσει Γρηγορίου τοῦ Κορινθίου ὑπὸ Bast καὶ Schaefer σ. 874.
2. Αὐτ. σ. 874-5. — Hemsterhusius εἰς Σχολ. Ἀριστοφ. Πλουτ. 590 σ. 190 α.
3. Φωτ. λ. κροκοῦν σ. 180, 7.
4. Schoemann, Griech. Alterth. 3η ἔκδ. τ. Β' σ. 390.
5. Derblich, Land u. Leute in Moldau und Walachei. 1859 σ. 161.

1. Rochholz, Deutscher Glaube. 1867 σ. 204-212 (Der rothe Faben).—F. Liebrecht, Zur Volkskunde. 1879 σ. 305-310 καὶ ἐν Philologus, τ. XIX. σ. 582 κ.ἑ. (Der hegende Faden).
2. Liebrecht σ. 307.
3. Rochholz σ. 205.
4. Αὐτ.
5. Wolf, Beiträge zur deutschen Mythologie I, σ. 80.
6. Αὐτ. σ. 220.

ΓΑΜΟΙ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗι

Κατ' ἐπίσημον τινὰ ἀπογραφὴν τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως περιλαμβάνουσαν περίοδον 15 ἐτῶν 1865—1880, ὁ μέσος ὅρος τῶν τελουμένων γάμων ἐτησίως ἐπὶ 1000 κατοίκων ἐν τοῖς διαφόροις Κράτεσι τῆς Εὐρώπης ἔχει ὡς ἑξῆς· ἐν Ἰταλίᾳ 7, ἐν Γαλλίᾳ 8, ἐν Σκωτίᾳ 7, ἐν Ἰρλανδίᾳ 5, ἐν Γερμανίᾳ 9, ἐν Αὐστρίᾳ 8, ἐν Οὐγγαρίᾳ καὶ Τρανσυλβανίᾳ 10, ἐν Κροατίᾳ καὶ Σλαβονίᾳ 10, ἐν Ἑλβετίᾳ 7, ἐν Βελγίῳ 7, ἐν Ὀλλανδίᾳ 8, ἐν Σουηδίᾳ 7, ἐν Νορβηγίᾳ 7, ἐν Δανίᾳ 7, ἐν Ἱσπανίᾳ 7 ἐν Ρουμανίᾳ 7, ἐν Ἑλλάδι 6, ἐν Σερβίᾳ 11, ἐν Φιλανδίᾳ 8, ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Ρωσσίᾳ 10, ἐν τῇ ῥωσσικῇ Πολωνίᾳ 8. Ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν, πλὴν τινων ἐξαιρέσεων ἡ ἀναλογία τῶν γάμων πρὸς τὸν πληθυσμὸν ἑκάστου Κράτους ὀλίγον ποικίλλει ἐν Εὐρώπῃ. Οἱ ἐξαιρετικῶς μικροὶ ἀριθμοί, οἱ παρατηρούμενοι ἐν Ἰρλανδίᾳ, Σουηδίᾳ καὶ Νορβηγίᾳ ὀφείλονται πιθανῶς εἰς τὴν ἰσχυρὰν μετανάστευσιν τῶν νέων ἀνδρῶν ἐκ τῶν χωρῶν τούτων. Οἱ ἐκ τοὐναντίου ἐκτάκτως μεγάλοι ἀριθμοὶ ἐν Αὐστροουγγαρίᾳ ἐξηγοῦνται ἐκ τῆς ἐπικρατούσης εἰς τοὺς δύο τούτους τόπους μεγάλης θνησιμότητος, καθότι

Digitized by Google

γνωστὸν εἶνε ὅτι οἱ πρόωροι τῶν γονέων θάνατοι γίνονται ἀφορμὴ πολλῶν γάμων, τοῦτο δ' ἀποδεικνύεται κατὰ τὰ ἔτη, ἅτινα ἐπακολουθοῦσιν, ἰσχυράν τινα ἐπιδημίαν.

Σχεδὸν ἁπανταχοῦ ἡ γυνὴ νυμφεύεται μεταξὺ τοῦ 20 καὶ 25 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῆς. Ἐν Βαυαρίᾳ ὁ ἀνὴρ ἔρχεται εἰς γάμον συνήθως μεταξὺ τοῦ 30 καὶ 40 ἔτους· τὸ ὅριον δὲ τοῦτο τῆς ἡλικίας ὁμολογεῖται ὡς τὸ ἀνώτερον ἐξ ὅσων ἀναφέρουσιν αἱ διάφοραι ἀπογραφαί. Περὶ τῆς Βαυαρίας ὅμως προκειμένου, ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ ὅτι μόνον ἀπὸ τοῦ 1868 ὁ μεταξὺ ἐνδεῶν γάμος ἐγένετο ὅλως ἐλεύθερος, πρότερον δὲ κάτοικοι ἐνδεεῖς δὲν ἠδύναντο νὰ ἔλθωσιν εἰς γάμον ἄνευ ἀδείας τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς· σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι εἶνε ἡ γερμανικὴ χώρα, ἥτις ἀριθμεῖ τὰ πλείονα νόθα. Ἐν Αὐστρίᾳ ἐνῷ οἱ ἄνδρες νυμφεύονται μεταξὺ τοῦ 24 καὶ 30 ἔτους, αἱ γυναῖκες πράττουσι τοῦτο μεταξὺ τοῦ 34 καὶ 40 ἔτους. Ἐν Οὐγγαρίᾳ αἱ γυναῖκες νυμφεύονται μεταξὺ τοῦ 24 καὶ 30 ἔτους, ἐν Σουηδίᾳ μεταξὺ 20 καὶ 30 ἐτῶν, ἐν Δανίᾳ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν μεταξὺ 25 καὶ 30 ἐτῶν, ἴσος δ' ἀριθμὸς γυναικῶν μεταξὺ 30 καὶ 35 ἐτῶν. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσσία παρουσιάζει τὸ μοναδικὸν φαινόμενον ὅτι ἐν αὐτῇ οἱ πλειότεροι ἄνδρες νυμφεύονται ἐν ἡλικίᾳ κατωτέρᾳ τῶν 20 ἐτῶν, ἢ μεταξὺ τοῦ 20 καὶ 30 ἔτους. Μήπως ἆρά γε ἐπ' ἐλπίδι ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας; Καὶ αἱ γυναῖκες δ' ἐν Ῥωσσίᾳ νυμφεύονται ἐν ἡλικίᾳ κατωτέρᾳ τῶν 20 ἐτῶν, κατὰ τὰ δύο τρίτα. Ἐν Ἑλβετίᾳ ἄνδρες καὶ γυναῖκες νυμφεύονται ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ, τουτέστιν ἀπὸ 21 μέχρι 31 ἐτῶν. Ἐν Ῥουμανίᾳ οἱ μὲν ἄνδρες νυμφεύονται κατὰ τὸ πλεῖστον μεταξὺ 18 καὶ 25 ἐτῶν, ὀλιγώτεροι δὲ μεταξὺ 25 καὶ 35· αἱ γυναῖκες νυμφεύονται μεταξὺ 18 καὶ 25 ἐτῶν.

Ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν ὁ γάμος ἐν ἡλικίᾳ κατωτέρᾳ τῶν 20 ἐτῶν εἶνε ἐξαίρεσις δι' ἀμφότερα τὰ γένη, ὁ μέγιστος δ' αὐτῶν ἀριθμὸς παρατηρεῖται μεταξὺ τοῦ 20 καὶ 30 ἔτους. Γνωστὸν δ' ἄλλως ὅτι οἱ πρόωροι λεγόμενοι γάμοι γίνονται ἀφορμὴ καὶ προώρου θανάτου εἰς τοὺς συζύγους. Εἴς τινας χώρας ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις φαίνεται ἐπιδρῶσα ἐπαισθητῶς ἐπὶ τοῦ γάμου· ἐν γένει ὅμως ὁ πλεῖστος τῶν γάμων ἀριθμὸς παρατηρεῖται ἐν τῇ ἡλικίᾳ, τῇ ὑπαγορευομένῃ ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ νόμου. Γεγονὸς ἐνδιαφέρον, ὅπερ σημειοῖ ἡ ἀπογραφὴ ἣν ἔχομεν ὑπ' ὄψει, εἶνε ἡ αὔξησις τῆς ἡλικίας ἑκατέρων τῶν μερῶν κατὰ τὴν σύναψιν τοῦ γάμου· τοῦτο δὲ βεβαίως προέρχεται ἐξ αἰτίων οἰκονομικῶν. Ὁ ὁσημέραι δαπανηρότερος καθιστάμενος βίος ἔχει ὡς συνέπειαν τὴν ἀναβολὴν τοῦ γάμου μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν οἱ σύζυγοι θὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ ὑφίστανται τὰ βάρη αὐτοῦ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ κυρία*** παρατηρεῖ ὅτι τὰ ὑποδήματα, ἅτινα τῇ ἔφερεν ὁ ὑποδηματοποιός, ἐσχίσθησαν μετὰ μιᾶς ἡμέρας χρῆσιν. Ὅθεν καλεῖ αὐτὸν ἵνα τοῦ κάμῃ τὰς δεούσας παρατηρήσεις. Οὗτος λαμβάνει τὰ ὑποδήματα, τὰ ἐξετάζει καὶ μετά τινα σκέψιν λέγει·

— Κατάλαβα τί συμβαίνει. Ἡ κυρία θὰ τὰ 'φόρεσε καί 'βγῆκε 'ς τὸν περίπατο!

*
* *

Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ταὐτότητος κακούργου τινὸς ἐρωτᾶται ἐν τῷ κακουργιοδικείῳ ὁ μάρτυς Χ.

Δικαστής. Ἦτο μεγαλόσωμος;

Μάρτυς. Ὄχι καὶ τόσῳ. Ἰσὰν τὴν ἀφεντειά σας.

Δικαστής. Πῶς ἦτον ἐπάνω κάτω τὸ πρόσωπό του;

Μάρτυς. Δὲν εἶχε τίποτες ξεχωριστό. Ἐπάνω κάτω 'σὰν τῆς εὐγενείας σας, κὺρ δικαστή.

Δικαστής. Δὲν ἦτον ἀλλοίθωρος;

Μάρτυς. Ὄχι δὰ καὶ τόσῳ πολὺ 'σὰν τὴν εὐγενεία σας.

*
* *

Διάλογος οἰκογενειακός:

— Ἀγαπητέ μου ἀνεψιέ, εἶμαι γραῖα, καὶ εἶσαι ὁ μόνος κληρονόμος μου. Δι' ἐμὲ εἶνε τὸ αὐτὸ νὰ σοῦ παραχωρήσω τὴν περιουσίαν μου τόρα ἀμέσως, μὲ τὸν ὅρον νὰ μοῦ χορηγῇς μέχρι τοῦ θανάτου μου σύνταξίν τινα μικράν.

Ἀνεψιός. (Μετὰ ζέσεως). Βεβαιότατα, θεία μου, ὅσον μικρὰν ἀγαπᾶτε.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁ ἔρως σήμερον εἶνε κεκρυμμένος ἐντὸς τῶν παχειῶν προικῶν καὶ ἐκεῖθεν ἐκτοξεύει τὰ βέλη του.

—

Τῶν προγόνων ἡ δόξα εἶνε λάμψις φωτίζουσα εἰς τὰ ὄμματα πάντων τὰ ἐλαττώματα ἢ τὰς ἀρετὰς τῶν ἀπογόνων.

—

Τὸ πρῶτον ἐμπόδιον καθ' οὗ προσκρούει ὁ ὀκνηρὸς εἶνε ἡ ὀκνηρία του.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 378 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9 | 27 Μαρτίου 1883

ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ
ΤΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΟΡΑΗ

Τὴν προχθὲς παρασκευήν, ἤτοι ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἡ Ἑλλὰς ἑώρταζε τὴν ἐπέτειον τῆς πολιτικῆς αὐτῆς ἀναστάσεως, συνεπληροῦτο πεντηκονταετηρὶς ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἀπῆλθεν ἐκ τῆς ζωῆς ἐκεῖνος τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, ὅστις ἐκ τῶν πρώτων συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάστασιν ταύτην τῆς πατρίδος, ὁ **Ἀδαμάντιος Κοραῆς.** Ἐν ἄλλαις χώραις ἡ ἡμέρα αὕτη θὰ ἦτο βεβαίως ἐθνικῆς ἑορτῆς ἡμέρα, καὶ μνημόσυνα ἄξια τοῦ μεγάλου φιλοπάτριδος καὶ διδασκάλου θὰ ἐτελοῦντο κατ' αὐτήν· ἀλλ' οἱ νεώτεροι ἡμεῖς Ἕλληνες, οἱ νῦν ἀνέτως ἐντρυφῶντες εἰς πάντα τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, σπανίως συναισθανόμεθα δι' ὁποίων ἀγώνων καὶ θυσιῶν ἐκτήθησαν ταῦτα ὑπὸ τῶν πατέρων, οἵτινες ἕτοιμα τὰ παρέδοσαν εἰς ἡμᾶς, καὶ λησμονοῦντες παντάπασιν ἣν ὀφείλομεν αὐτοῖς εὐγνωμοσύνην, ψυχροὶ καὶ ἀνάλγητοι παρερχόμεθα πρὸ παντὸς ὅ,τι ἀποτελεῖ τὴν ἐθνικὴν δόξαν. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἥτις μᾶς ἀναμιμνήσκει τὴν ἐκ τῆς γῆς ἔκλειψιν τοῦ πρωτουργοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ἐνομίσαμεν ὅτι ἐπιτελοῦμεν ὑπέρτατον καθῆκον εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ, ἀνακαλοῦντες ἐκ τοῦ παρελθόντος τὴν ἐπίσημον καὶ σεμνὴν φωνὴν τοῦ διδασκάλου, ἥτις ἐπὶ ἥμισυν ὅλον αἰῶνα ἐκήρυξεν εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν τὸ εὐαγγέλιον τῆς πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀγάπης, τῆς δικαιοσύνης καὶ πάσης ἀρετῆς, πολιτικῆς καὶ ἰδιωτικῆς, παρασκευάζουσα τὸ δεδουλωμένον ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς τὸν μέγαν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα. Οὕτω ἀντὶ παντὸς ἄλλου πρέπον ἐκρίναμεν νὰ ἀφιερώσωμεν ὁλόκληρον τὸ σημερινὸν φύλλον τῆς «Ἑστίας», ἵνα μεταδώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτῆς ἀπάνθισμα ποικίλον περισυλλεχθὲν ἐκ τῆς πλουσιωτάτης πνευματικῆς κληρονομίας, ἣν ἡ μεγάλη τοῦ Κοραῆ διάνοια κατέλιπεν ἡμῖν, πεποιθότες ὅτι οὐχὶ μόνον ἀνάγνωσμα τερπνότατον παρέχομεν εἰς τοὺς συνδρομητὰς ἡμῶν, ἀλλ' ὅτι καὶ γινόμεθα ἑρμηνεῖς τῶν ἐνδομύχων αὐτῶν αἰσθημάτων πρὸς τὸν ἐθνικὸν ἄνδρα, οὗτινος τὴν πεντηκοστὴν ἐπέτειον τοῦ θανάτου τελοῦμεν σήμερον.

Ἐκ τῆς αὐτοβιογραφίας αὐτοῦ, ὀλίγον παρ' ἡμῖν διαδεδομένης, θέλει εὐχαρίστως, πιστεύομεν, ἀναγνωσθῇ τὸ κατωτέρω μέρος, ἐν ᾧ ὁ Κοραῆς μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ ἀφελείας καὶ χάριτος ἀφηγεῖται τὰ τῆς νεανικῆς αὐτοῦ ἡλικίας καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ φιλολογικοῦ αὐτοῦ σταδίου.

Η ΝΕΟΤΗΣ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ

Ἕνας ἀπὸ τοὺς συμπολίτας μου Χίους φίλους, νέος χρηστὸς (ὁ Εὐστράτιος Ῥάλλης, ἂν δὲν μὲ πλανᾷ ἡ μνήμη), μ' ἐρωτοῦσε μίαν τῶν ἡμερῶν εὑρισκόμενος εἰς τοὺς Παρισίους, ἂν ἐφρόντισα νὰ γράψω τὸν βίον μου. Ἡ ἐρώτησις μ' ἐφάνη παράξενος· πιθανὸν ὅτι παράξενον ἔκρινε κ' ἐκεῖνος τὴν ἀπόκρισίν μου.

Ὅστις ἱστορεῖ τὸν ἴδιον βίον, χρεωστεῖ νὰ σημειώσῃ καὶ τὰ κατορθώματα καὶ τὰ ἁμαρτήματα τῆς ζωῆς του, μὲ τόσην ἀκρίβειαν, ὥστε μήτε τὰ πρῶτα νὰ μεγαλύνῃ, μήτε τὰ δεύτερα νὰ σμικρύνῃ, ἢ νὰ σιωπᾷ παντάπασι· πρᾶγμα δυσκολώτατον, διὰ τὴν ἔμφυτον εἰς ὅλους μας φιλαυτίαν. Ὅστις ἀμφιβάλλει περὶ τούτου, ἂς κάμῃ τὴν πεῖραν νὰ χαράξῃ δύο μόνους στίχους τῆς βιογραφίας του, καὶ θέλει καταλάβειν τὴν δυσκολίαν.

Κατορθώματα τοῦ βίου μου ἄξια λόγου δὲν ἔχω νὰ ἀπαριθμήσω· τὰ ἁμαρτήματά μου ἤθελα μετὰ χαρᾶς δημοσιεύσειν, ἂν ἔκρινα, ὅτι ἔμελλε νὰ διορθώσῃ κανένα ἡ δημοσίευσις. Γράφω λοιπὸν ἁπλᾶ τινα τῆς ζωῆς μου συμβάματα· καὶ τοῦτο ὄχι δι' ἄλλο (μαρτύρομαι τὴν ἱερὰν ἀλήθειαν), πλὴν διὰ νὰ ἐπανορθώσω τινὰ σφάλματα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι καὶ ζῶντα ἀκόμη (δὲν ἠξεύρω διὰ ποίαν αἰτίαν) ἠθέλησαν νὰ μὲ βιογραφήσωσι.

Ἐγεννήθην πρωτότοκος τὴν 27 Ἀπριλίου τοῦ 1748 ἔτους εἰς τὴν Σμύρνην, ἀπὸ τὸν Ἰωαν-

Digitized by Google

νην Κοραῆν Χῖον τὴν πατρίδα, καὶ τὴν Θωμαΐδα Ῥυσίαν, Σμυρναίαν. Ἀπὸ τὰ ὀκτὼ των τέκνα, ἔμεινα ἐγὼ καὶ ὁ τρία ἔτη νεώτερός μου ἀδελφὸς Ἀνδρέας. Ὁ πατήρ μου δὲν εὐτύχησε νὰ λάβῃ παιδείαν, ὄχι μόνον διότι ὅλον τὸ ἔθνος ἦτον τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἀπαίδευτον (παρεκτὸς ὀλίγων στολισμένων μὲ ψευδοπαιδείαν πλέον παρὰ μὲ ἀληθινὴν παιδείαν), ἀλλὰ καὶ διότι εἶχε μείνειν ὀρφανὸς εἰς παντάπασι τρυφερὰν ἡλικίαν. Ἡ μήτηρ μου ἔλαβεν ἐλευθεριωτέραν ἀνατροφήν, διότι εὐτύχησε νὰ ἔχῃ πατέρα Ἀδαμάντιον τὸν Ῥύσιον, τὸν σοφώτατον ἐκείνου τοῦ καιροῦ εἰς τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἄνδρα, ὅστις ἀπέθανεν ἓν ἔτος (1747) πρὸ τῆς γεννήσεώς μου. Αὐτὸς ἐχρημάτισεν ἔτι νέος ὢν διδάσκαλος τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας εἰς τὴν Χίον, μετὰ ταῦτα ἦλθεν εἰς Σμύρνην, ὅπου ἐνυμφεύθη χήραν τινὰ Ἀγκυραιήν. Οὗτος μὴ γεννήσας ἀρσενικὸν, ἐπαρηγόρησε τὴν ἀποτυχίαν του, σπουδάσας νὰ ἀναθρέψῃ ὡς υἱοὺς, τὰς τέσσαρας θυγατέρας του Θωμαΐδα τὴν μητέρα μου, καὶ τὰς τρεῖς αὐτῆς ἀδελφὰς, Ἀναστασίαν, Θεοδώραν καὶ Εὐδοκίαν. Ἡ κατάστασις τοῦ γένους ἦτο τοιαύτη τότε, ὥστε εἰς τὴν μεγαλόπολιν Σμύρνην μόναι σχεδὸν αἱ θυγατέρες τοῦ Ῥυσίου ἤξευραν νὰ ἀναγινώσκωσι καὶ νὰ γράφωσι· παρὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν ἐδιδάχθησαν (πολλὰ ὀλίγον ὅμως) καὶ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἡ Θεοδώρα, σοφωτέρα παρὰ τὰς ἄλλας, ἀπέθανε παρθένος ἀπὸ τὸ θανατικόν. Ἡ μήτηρ μου ἐκαταλάμβανεν ἱκανῶς τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ τὰ συγγράμματα.

Τῆς μητρός μου ἡ παιδεία δὲν ἤθελ' ἀρκέσειν νὰ παιδεύσῃ ἐμὲ καὶ τὸν ἀδελφόν μου, ἂν δὲν ἐσύντρεχαν ἄλλαι περιστάσεις, αἱ ἑξῆς.

Ὁ πατήρ μου, ἂν καὶ στερημένος παιδείας, ἦτο στολισμένος ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ νοῦν ὀξύτατον, καὶ ἄλλα τῆς φύσεως δωρήματα πολλά· ὥστε ἐκατάλαβεν, ὅτι μόνη ἡ παιδεία τελειοποιεῖ τὰ δῶρα τῆς φύσεως, καὶ ἐπυρώθη μὲ τὸν ἔρωτα τῆς παιδείας· ἀλλὰ μὴ δυνάμενος πλέον νὰ τὴν ἀποκτήσῃ σχολικῶς, ἀνεπλήρωσε τὴν ἔλλειψιν, συχνάζων ὅπου εὕρισκε κανένα λόγιον ἄνδρα, διὰ νὰ ποτίζῃ τὴν δίψαν του μὲ τὴν ἀκρόασιν τῆς παλαιᾶς ἑλληνικῆς σοφίας. Παρὰ τὴν φυσικὴν ὀξύνοιαν εἶχε καὶ τὸ χάρισμα τοῦ λόγου, ὡς τὸ ἔδειξεν ἡ ἔπειτα πολιτικὴ διαγωγή του, εἰς τῶν κοινῶν τὴν διοίκησιν, ὅσην ἐσυγχώρουν εἰς τοὺς τυραννουμένους οἱ τύραννοι. Ὅλη του ἡ ζωὴ ἐδαπανήθη εἰς τὴν φροντίδα τοῦ κοινοῦ μὲ ζημίαν τῆς ἰδίας του οὐσίας. Ὀκτάκις ἢ δεκάκις ἐκλέχθη δημογέρων· δὲν ἐπέρασεν ἔτος, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἦτον ἢ δημογέρων, ἢ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας, ἢ τοῦ νοσοκομείου, ἢ πρωτομαγίστωρ τοῦ συστήματος τῶν Χίων ἐμπόρων. Παρὰ τὰς φροντίδας ταύτας ὅσοι εἶχαν διχονοίας ἐμπορικὰς, οἰκιακὰς, ἢ ἄλλας ὁποιασδήποτε διαφορὰς, εἰς τὸν πατέρα μου κατέφευγαν, ὡς μόνον ἱκανὸν νὰ τὰς διαλύσῃ μὲ τὴν ἐμπειρίαν του, καὶ νὰ εἰρηνοποιήσῃ τοὺς διαφερομένους μὲ τὴν ἔμφυτον ῥητορίαν. Διὰ ταῦτά του τὰ προτερήματα εἶχε τὸν ἐκλέξειν γαμβρὸν ὁ μητρικός μου πάππος, παραβλέψας πολὺ πλουσιωτέρους καὶ τὴν τύχην καὶ τὴν ὑπόληψιν παρὰ τὸν πατέρα μου ἐπιθυμητὰς τῆς συγγενείας του γαμβρούς.

Πυρωμένος ἀπὸ τόσον ἔρωτα παιδείας ὁ πατήρ μου, ἀκόλουθον ἦτο νὰ φροντίσῃ τὴν παιδείαν τῶν τέκνων του. Ἂν ὁ πάππος μου ἔζη ἀκόμη, εἰς ἐκεῖνον ἀδιστάκτως ἤθελεν ἐμπιστευθῆν τὴν φροντίδα· ἀλλ' ὁ θάνατος ἐκείνου τὸν ἠνάγκασε νὰ μᾶς παραδώσῃ εἰς τὸ τότε πρὸ μικροῦ συςαθὲν ἑλληνικὸν σχολεῖον ἀπὸ ἄνδρα Χῖον Παντολέοντα τὸν Σεβαστόπουλον, τὸ ὁποῖον ἐσχολαρχεῖτο τότε ἀπὸ μοναχόν τινα, Ἰθακήσιον τὴν πατρίδα. Ὁ διδάσκαλος καὶ τὸ σχολεῖον, ὡμοίαζαν ὅλους τοὺς ἄλλου διδασκάλους καὶ τὰ σχολεῖα τῆς τότε Ἑλλάδος, ἤγουν ἔδιδε διδασκαλίαν πολλὰ πτωχὴν, συνωδευμένην μὲ ῥαβδισμὸν πλουσιοπάροχον. Τόσον ἄφθονα ἐξυλοκοπούμεθα, ὥστε ὁ ἀδελφός μου μὴν ὑποφέρων πλέον, παραιτήθη τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ παρὰ γνώμην τῶν γονέων μας.

Δύο μάλιστα αἰτίαι ἐσχυροποίησαν τὴν ἰδικήν μου ὑπομονήν· ἔρως παιδείας, καὶ ἔρως τιμῆς. Ὁ ἔρως τῆς παιδείας δὲν ἦτον ὀλιγώτερον βίαιος παρὰ τὸν ἰδίως ὀνομαζόμενον ἔρωτα. Τῆς τιμῆς τὸν ἔρωτα ἔτρεφε καὶ ηὔξανε πρῶτον ἡ φήμη τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ πάππου μου Ἀδαμαντίου τοῦ Ῥυσίου, ἔπειτα ἄλλου συγγενοῦς μικρὸν παλαιοτέρου, τοῦ ἰατροφιλοσόφου Ἀντωνίου τοῦ Κοραῆ καὶ τρίτου τοῦ ζῶντος ἀκόμη τότε, καὶ διδάσκοντος τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν εἰς τὴν Χίον, ἱερομονάχου Κυρίλλου, ἀνεψιοῦ τοῦ πατρός μου (πρὸς μητρός). Ἤθελα σιωπήσειν καὶ ἄλλην αἰτίαν τῆς ὑπομονῆς μου, τὴν πλεονεξίαν, ἂν δὲν ἐχρησίμευεν εἰς τιμὴν τοῦ μακαρίτου πάππου μου, καὶ εἰς παράδειγμα πῶς χρεωστοῦν νὰ θαῤῥύνωσιν οἱ γονεῖς τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀπογόνους των εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῶν καλῶν.

Εἶπα, ὅτι ὁ πάππος μου, λυπημένος πολὺ διὰ τὴν στέρησιν ἀρσενικῶν τέκνων, ἐσπούδασε νὰ κοινωνήσῃ μέρος τῆς σοφίας του εἰς τὰς θυγατέρας. Ἀφοῦ τὰς ὑπάνδρευσε προικισμένας, παρὰ τὴν ἀργυρικὴν δόσιν, καθεμίαν μὲ οἶκον κατασκευασμένον ἐκ θεμελίων, ἐπρόσμενεν ἀνυπομόνως ἐξ αὐτῶν καρποὺς ἀρσενικοὺς, διὰ μόνην τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τοὺς ἀναθρέψῃ αὐτὸς μὲ ἑλληνικὴν παιδείαν.

Digitized by Google

Βλέπων όμως πλησιάζοντα τὸν θάνατον, τοῦ ὁποίου πρόδρομος ἔγεινεν ἡ τύφλωσις τῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ φοβούμενος τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ποθουμένου του, ἔγραψε τὴν διαθήκην του. Τὸ πρῶτον αὐτῆς κεφάλαιον ἄφινε κληρονόμον τῶν βιβλίων του, ἀπὸ τοὺς ἀρσενικοὺς μέλλοντας ἀπογόνους, τὸν, ὅστις ἔμελλε πρῶτος ν' ἀφήσῃ τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον, διδαγμένος κἂν ὅσα ἤξευρεν ὁ διδάσκαλος τοῦ σχολείου. Οἱ συνεριζόμενοι μὲ ἐμὲ ἐξάδελφοι καὶ συσχολασταί μου, δὲν ἔδειξαν ὀλιγωτέραν προθυμίαν νὰ κληρονομήσωσι τὰ βιβλία· ἡ τύχη ὅμως ἔσυρε πρῶτον ἐμὲ ἀπὸ τὸ σχολεῖον, καὶ μὲ κατέστησε κληρονόμον τῆς παππικῆς βιβλιοθήκης.

Τὰ βιβλία τοῦ πάππου μου δὲν ἦσαν πολλά· ἦσαν ὅμως ἀρκετὰ νὰ μὲ φέρωσιν εἰς αἴσθησιν, πόσον ἦτον εὐτελὴς ἡ μὲ πολλοὺς ῥαβδισμοὺς ἀποκτηθεῖσα παιδεία, καὶ πόσον ἦτο γελοῖος ὁ τύφος τῆς κεφαλῆς μου γεννημένος ἀπὸ τὸν συνήθως καὶ κοινῶς τότε διδόμενον τίτλον Λογιώτατος ἢ καὶ Σοφολογιώτατος, εἰς ὅλους χωρὶς ἐξαίρεσιν τοὺς γνωρίζοντας τὰς κλίσεις τῶν ὀνομάτων καὶ τὰς συζυγίας τῶν ῥημάτων. Ἔφριξα ὅταν ἐκατάλαβα πόσα βοηθήματα μ' ἔλειπαν ἀκόμη διὰ νὰ καταλαμβάνω μὲ πληροφορίαν τοὺς ἕλληνικοὺς συγγραφεῖς, καὶ ἠγανάκτησα συλλογιζόμενος ὅσον ἐξώδευσα ματαίως καιρὸν εἰς ἀπόκτησιν τόσον μικρᾶς ἐπιστήμης, τῆς ἐπιστήμης ὀλίγων λέξεων. Μόνην παρηγορίαν εὕρισκα τὸ νέον ἀκόμη τῆς ἡλικίας, ἥτις μὲ ἐσυγχώρει νὰ ἀνοικοδομήσω ὁπωσοῦν τὴν κακοκτισμένην σοφίαν μου. Ἀλλ' εἰς πόλιν, ἂν καὶ μεγαλόπολιν, ὁποία ἦτον ἡ Σμύρνη τότε, ἔλειπαν τὰ μέσα τοιαύτης ἀνοικοδομῆς· καὶ τοῦτο ἐσφόδρυνε τὸ ἐκ γενετῆς τρεφόμενον εἰς τὴν ψυχήν μου μῖσος κατὰ τῶν Τούρκων, ὡς αἰτίων τῆς τοιαύτης ἐλλείψεως, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀρνηθῶ τὴν πατρίδα μου, τὴν ὁποίαν ἔβλεπα πλέον ὡς μητρυὰν παρὰ ὡς μητέρα μου. Ἡ τόση ἐπιθυμία ἐξήπτετο καθημέραν καὶ μ' ἐφλόγιζεν ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν μάλιστα τῶν λόγων τοῦ Δημοσθένους, ἕως ἔβλαψα καὶ τὴν ὑγείαν μου. Ἀπὸ τὸ δέκατον τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας ἤρχισα νὰ πτύω αἷμα, καὶ τὸ ἔπτυσα ἀδιαλείπτως μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ. Ἀπὸ τότε δὲν ἔπαυσα νὰ τὸ πτύω, ἐκ μακρῶν διαστημάτων ὅμως, ἕως σχεδὸν τὸ ἑξηκοστόν. Μολοντοῦτο οὔτ' ἡ νοσερὰ κατάστασις, οὔτ' ὁ φόβος μὴ τὴν αὐξήσω, δὲν μοῦ ἐμπόδισε τὴν δίψαν τῆς παιδείας.

Μόλις εὗρηκα ἄνθρωπον διὰ νὰ μὲ διδάξῃ τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν, καὶ πλειοτέραν δυσκολίαν ἀπήντησα νὰ εὕρω διδάσκαλον τῆς γαλλικῆς. Ἡ ἰταλικὴ γλῶσσα ἦτον ἡ μόνη τότε διδασκομένη εἰς ὀλίγους τινὰς νέους, τὸ πλέον δι' ἐμπορικὰς χρείας παρὰ μὲ σκοπὸν νὰ αὐξήσωσι τὴν γνῶσίν των· καὶ ὁ τῆς γαλλικῆς ἐπενόησα πρῶτος σχεδὸν ἐγὼ νὰ ζητήσω διδάσκαλον, βοηθούμενος ἀπὸ τοῦ πατρός μου τὴν πρόθυμον χορηγίαν. Ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς ἰταλικῆς καὶ ὁ τῆς γαλλικῆς διδάσκαλος τοῦτο μόνον ἐδιάφεραν ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶχα ἐλευθερωθῆν τῆς ἑλληνικῆς διδάσκαλον, ὅτι μ' ἐδίδασκαν χωρὶς ῥαβδισμούς.

Καὶ τὰς δύο ταύτας γλώσσας ἐσπούδαζα, ὄχι τόσον διὰ τὴν ἀπ' αὐτὰς ὠφέλειαν, ἐπειδὴ οὔτ' εἶχα, οὔτ' εὔκολον ἦτο νὰ δανεισθῶ εἰς ἀνάγνωσιν ἰταλικὰ ἢ γαλλικὰ βιβλία, ὅσον ὡς προοδοποίησιν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς λατινικῆς γλώσσης. Τὴν ἐπιθυμίαν ταύτης τῆς γλώσσης ἄναψαν εἰς τὴν ψυχήν μου αἱ λατινικαὶ σημειώσεις πολλῶν ἑλληνικῶν βιβλίων, καὶ ἐξαιρέτως αἱ σημειώσεις τοῦ Κασωβῶνος. Εὑρέθη κατὰ τύχην μεταξὺ τῶν βιβλίων τοῦ πάππου μου ἡ μετατυπωθεῖσα (1707), εἰς Ἀμστελόδαμον ἔκδοσις τοῦ Στράβωνος ἀπὸ τὸν Κασωβῶνα. Λέγω κατὰ τύχην· διότι τοιαῦται ἐκδόσεις εἰς τὴν Σμύρνην τότε ἦσαν ἀπὸ τὰ ἀνήκουστα. Εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπου ἐσπούδαζα, δὲν εὑρίσκετο, καὶ πιθανὸν ὅτι οὐδ' ἐγνωρίζετο ὅλως ἀπὸ τὸν διδάσκαλόν μου ἡ καλὴ ἔκδοσις τοῦ Στράβωνος. Ὁ πάππος μου εἶχε τὴν ἀποκτήσειν ὡς καὶ ἄλλων τινῶν συγγραμμάτων καλὰς ἐκδόσεις, διότι ἐμπορεύετο ἐξαιρέτως μὲ τὴν Ὁλλανδίαν, ὅθεν ἐφρόντιζε νὰ φέρῃ ἀπὸ τὸ Ἀμστελόδαμον, κατὰ καιρὸν, καὶ ἑλληνικὰ βιβλία εἰς ἰδίαν του χρῆσιν. Ὁσάκις ἤνοιγα τὸν Στράβωνα, ἐβασανιζόμην ἀπὸ μόνην τὴν ὄψιν τῶν μακρῶν τοῦ Κασωβῶνος σημειώσεων, ἐκ τῶν ὁποίων ἤλπιζα νὰ καταλάβω τὸ κείμενον, ἐπειδὴ δὲν εἶχα νὰ προσμένω ἀπ' ὅσα ἐδιδάχθην εἰς τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον μεγάλην βοήθειαν.

Διὰ νὰ ἀποκτήσω τὴν γνῶσιν τῆς λατινικῆς γλώσσης, ἔπρεπε νὰ προσδράμω εἰς τοὺς εὑρισκομένους εἰς τὴν Σμύρνην δυτικοὺς ἱερωμένους, καὶ ἐξαιρέτως τοὺς Ἰησουΐτας· πρᾶγμα δύσκολον, διὰ τὴν κατ' αὐτῶν πρόληψιν, τρεφομένην μάλιστα ἀπὸ τὴν κατέχουσαν αὐτοὺς μανίαν τοῦ προσηλυτισμοῦ, μανίαν τόσον σφοδρὰν, ὥστ' ἐνόμιζαν καὶ νομίζουν ἀκόμη σήμερον, οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἰησοῦ Ἰησουῖται τὴν ἐπιστροφὴν ἑνὸς γραικοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν των πολὺ πλέον ἀξιόμισθον ἔργον, παρὰ νὰ κατηχήσωσι δέκα Τούρκους ἢ δέκα εἰδωλολάτρας. Τὸ πρᾶγμα ἤθελεν εἴσθαι πολὺ δυσκολώτερον, ἂν ἔζη ὁ πάππος μου· πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ μὲ παραδώσῃ εἰς χεῖρας Ἰησουϊτῶν ὁ Ἀδαμάντιος Ῥύσιος, ὅστις ἐσύνταξε ποίημα ὁλόκληρον διὰ στίχων ἰαμβικῶν κατὰ τῶν καταχρήσεων τοῦ Παπισμοῦ, ἐπιγραφόμενον, *Λατίνων θρησκείας ἔλεγχος*, εἰς 36 κεφάλαια, κ' ἐ-

Digitized by Google

ἐφρόντισε νὰ τυπωθῇ εἰς τὸ Ἀμστελόδαμον διὰ νὰ μοιράζῃ δωρεὰν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς του, ὡς προφυλακτικὸν κατὰ τῆς παπικῆς μανίας φάρμακον;

Ὅ,τι περιερχόμενος ἐζήτουν μὲ τόσην ἐπιθυμίαν, μοὶ τὸ ἐπρόσφερεν ἀνελπίστως ἡ τύχη. Καὶ τὸν χρόνον τοῦτον νομίζω κ' ἐνθυμοῦμαι μ' εὐγνωμοσύνην, ὡς τὸ εὐτυχέστερον μέρος τῆς ζωῆς μου, διότι εὕρηκα διδάσκαλον ἱκανὸν ὄχι μόνον νὰ μὲ διδάξῃ τὴν λατινικὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ καὶ νὰ χαλινώσῃ τῆς ζεούσης μου νεότητος τὰς ἀτάκτους ὁρμάς.

Ἱεράτευε τότε εἰς τὸν ναΐσκον τοῦ προξένου (consul) τῶν Ὁλλανδῶν ἀνὴρ σοφός, σεβάσμιος καὶ σεβαστός, Βερνάρδος Κεῦνος (Bernhard Keun). Ἐπειδὴ ἤκουσα ὅτι ἐζήτει Γραικὸν ἐπιστήμονα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, διὰ νὰ τελειοποιήσῃ τὴν ὁποίαν εἶχε γνῶσιν αὐτῆς, ἐπρόσφερα διὰ φίλου τινὸς τὴν διδασκαλίαν μου εἰς μαθητήν, ὅστις ἐγνώριζε τὴν γλῶσσαν ἴσως ἐντελέστερον παρ' ἐμὲ καὶ δὲν ἐχρειάζετο παρὰ τὴν διδαχὴν τῆς σημερινῆς προφορᾶς. Νομίζων ὁ χρηστὸς Βερνάρδος ὅτι ἐπεθύμουν ἀργυρικὸν μισθὸν τῆς διδαχῆς μου, καὶ ἕτοιμος νὰ τὸν πληρώσῃ, ὅταν ἤκουσεν ὅτι δὲν ἐζητοῦσα ἄλλο, πλὴν νὰ μὲ ἀντιδιδάξῃ τὴν λατινικὴν γλῶσσαν, τὸ ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς, πλέον ἀπὸ φιλάνθρωπον ἐπιθυμίαν νὰ εὐεργετήσῃ νέον πρόθυμον νὰ διδαχθῇ παρὰ ἀπὸ χρείαν, ἥτις ἔμελλε νὰ παύσῃ μετ' ὀλίγας ἑβδομάδας. Ὀλίγαι ἀληθῶς ἑβδομάδες τὸν ἤρκεσαν νὰ προφέρῃ, ὡς ἐπρόφερα, τὴν γλῶσσαν· καὶ τὸ ἑξῆς μὲ πρόφασιν χρείας μ' ἐκράτησε πολὺν ἀκόμη καιρόν, ὅσον ἀκόμη διέτριψα εἰς τὴν Σμύρνην πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου. Ἡ πρὸ ἐμέ του εὔνοια ηὔξησε τόσον, ὥστε νὰ μὲ προσκαλῇ νὰ τὸν συνοδεύω εἰς τοὺς μετὰ τὸ γεῦμα περιπάτους, νὰ μὲ διδάσκῃ πάντοτε διὰ ζώσης φωνῆς ὅσα ἐγνώριζε χρήσιμα εἰς τὴν εὐδαιμονίαν μου, καὶ νὰ μὲ δανείζῃ Λατίνους ἐνδόξους συγγραφεῖς, καὶ τέλος νὰ μ' ἀφίνῃ μόνον εἰς τὴν βιβλιοθήκην του, ὁσάκις ἠναγκάζετο νὰ διατρίβῃ ἔξω τῆς κατοικίας του.

Ἐλησμόνησα νὰ ἱστορήσω, ὅτι πρὶν γνωρίσω τὸν σεβάσμιον τοῦτον διδάσκαλον, ἐπόθησα τὴν γνῶσιν τῆς ἀραβικῆς γλώσσης. Παρατρέχω τὴν αἰτίαν τοῦ πόθου τούτου, φοβούμενος μὴ φανῶ ὅτι γράφω μυθιστορίαν. Ἀλλ' ἔπρεπεν ἐξανάγκης νὰ λάβω διδάσκαλον Τοῦρκον· καὶ τοῦτο ἦτον ἀδύνατον εἰς ἐμέ, ἐπειδὴ καὶ μόνον τὄνομα, Τοῦρκος μ' ἐπροξένει σπασμοὺς ἀλλοκότους. Ἔμαθα ὅτι τῶν Ἀράβων ἡ γλῶσσα εἶχε συγγένειαν μὲ τὴν ἑβραϊκήν· ὅθεν ἀπεφάσισα νὰ ζητήσω, κ' εὕρηκα διδάσκαλον Ἑβραῖον. Ἀλλ' ὁποῖον διδάσκαλον! Ἔπαθαν καὶ αὐτοὶ οἱ ταλαίπωροι, ὅ,τι ἐπάθαμεν καὶ ἡμεῖς· καθὼς χάσαντες τὴν προγονικὴν γλῶσσαν, ἐκαταντήσαμεν εἰς τὰ νομιζόμενα καὶ ὀνομαζόμενα ἀπό τινας *Καλὰ γραμματικὰ* τῆς γλώσσης, παρόμοια καὶ αὐτοὶ ἐκαυχῶντο εἰς τὰ καλὰ ἑβραϊκά των. Μολοντοῦτο ἐσπούδαζα τὴν ἑβραϊκὴν γλῶσσαν ὡς προοδοποίησιν τῆς ἀραβικῆς, μ' ἐλπίδα νὰ εὕρω ποτὲ καὶ ταύτης διδάσκαλον ὄχι Τοῦρκον. Ἡ χρεία νὰ πληρόνω τὸν Ἑβραῖον διδάσκαλον μὲ ἠνάγκασε φυσικὰ νὰ προσδράμω εἰς τὸν πατέρα μου. Εἰς ἐκείνην τοῦ χρόνου τὴν περίοδον (1764), καὶ τοῦ γένους τὴν κατάστασιν, πᾶς ἄλλος πατὴρ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως, χωρὶς ἐξαίρεσιν, ἀκούων τὸν υἱόν του νὰ ζητῇ ἑβραϊκῆς γλώσσης διδάσκαλον, ἤθελε καλέσειν ἰατρόν, νομίζων ὅτι ἐπαραφρόνησεν ὁ υἱός του. Ἀλλ' ὁ χρηστὸς καὶ φρόνιμος πατήρ μου, ἠρκέσθη μόνον νὰ μ' ἐρωτήσῃ εἰς τί ὠφελεῖ ἡ ἑβραϊκὴ γλῶσσα. Ἀφοῦ τὸν εἶπα ὅτι ἐχρησίμευεν εἰς ἀκριβεστέραν κατάληψιν τῆς Παλαιᾶς διαθήκης, *Καλά! ἄρχισε λοιπόν*, μ' ἀπεκρίθη. Ποτὲ δὲν ἐνθυμήθην τὴν λακωνικὴν ταύτην ἀπόκρισιν, χωρὶς νὰ δακρύσω. Τόση ἦτον ἡ εἰς τὴν παιδείαν μου προθυμία του, τῆς ὁποίας ἀπόδειξις εἶναι καὶ τοῦτο· πολλάκις ἐπεθύμησα εἰς τὰς δεσποτικὰς ἑορτάς, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν νέων, ἑορτάσιμον ἔνδυμα νέον, καὶ μὲ ἀνέβαλλεν ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα εἰς τὸ Πάσχα, καὶ ἀπὸ τοῦτο πάλιν εἰς τὰ Χριστούγεννα. Οὔτε διδάσκαλον, οὔτε βιβλίον ὅμως ἢ ἄλλο τι ὄργανον παιδείας ζητοῦντα δὲν μὲ ἀπέβαλε ποτέ.

Ὡς τόσον ἡ ἀμάθεια τοῦ Ἑβραίου διδασκάλου μου, ἤθελε μὲ ἀποσπάσειν ἀπὸ τὴν μελέτην τῆς γλώσσης, ἂν δὲν εὕρισκα εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ καλοῦ μου ἄλλου φιλοστόργου διδασκάλου καὶ πατρός, τοῦ Βερνάρδου, βοηθήματα καὶ ταύτης, ὡς καὶ τῆς λατινικῆς, καὶ ἀκόμη τῆς ἑλληνικῆς. Ἀλλὰ τοῦτο ἐξῆψε τὸν ὁποῖον ἔλαβα πρὸ καιροῦ ἔρωτα νὰ ἱστορήσω τὴν Εὐρώπην. Ἐπειδὴ ἔβλεπα ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι, μὴν ὄντες Ἕλληνες μηδὲ Ῥωμαῖοι, εἶχαν βοηθήματα τῆς ἑλληνικῆς καὶ ῥωμαϊκῆς παιδείας, μὴν ὄντες Ἑβραῖοι, εἶχαν καὶ γραμματικὰς καὶ λεξικὰ τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσης, ἄγνωστα εἰς τοὺς Ἑβραίους, φυσικὰ ἔπρεπε νὰ συμπεράνω, ὅτι εἰς τὴν σημερινὴν Εὐρώπην κατέφυγαν καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ῥώμης, ἀκόμη καὶ τῆς Παλαιστίνης, τὰ φῶτα.

Ὁ πατήρ μου ἐπώλει μεταξωτά, ἐμπορευόμενος εἰς τὸ λεγόμενον Βεζεστένιον τῆς Σμύρνης, ὅπου ἦσαν καὶ οἱ ἄλλοι Χῖοι, καὶ ὄχι, ὡς λέγει ὁ βιογράφος μου εἰς τὴν Χίον, ὅθεν ἀνεχώρησεν εἰς παιδικὴν ἡλικίαν, χωρὶς πλέον νὰ ἐπιστρέψῃ. Ἐπεθύμει νὰ ἐκτείνῃ τὸ ἐμπόριόν του καὶ διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Ὁλλανδίαν, κατὰ μίμησιν τοῦ πενθεροῦ του καὶ πάππου μου· ἀλλ' ἐπεθύμει νὰ ἔχῃ ἐκεῖ ἄνθρωπον οἰκεῖον, καὶ ὄχι νὰ ἐμπορεύεται διὰ μέσου τῶν

Digitized by Google

Ὀλλανδῶν, ὡς ἔκαμνεν ὁ πάππος μου. Μετὰ πολλὰ ἐμπόδια ἐκ μέρους τῆς μητρός μου, ἀπεφασίσθη νὰ ὑπάγω εἰς τὸ Ἀμστελόδαμον. Ἡ μήτηρ μου ἐλογίζετο τὸ διὰ θαλάσσης ταξείδιον ὀλίγον διάφορον ἀπὸ τὸν θάνατόν μου· ἐγὼ δὲ πάλιν ἀπεστρεφόμην τὸν ἐμπορικὸν βίον, ὡς μέγα ἐμπόδιον ν'ἀπολαύσω τὴν ποθουμένην παιδείαν. Μ' ὅλον τοῦτο ἔκρινα τὸ ταξείδιον εὐτύχημα μέγα, διὰ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἡ ἀσχολία τοῦ ἐμπορίου ἔμελλε νὰ μ' ἀφίνῃ καὶ καιρὸν ἱκανὸν νὰ θησαυρίσω ὅσην ἦτο δυνατὸν, ἂν ὄχι ὅσην ἐδιψοῦσα, σοφίαν.

Ἐμβῆκα λοιπὸν (1772) εἰς πλοῖον Δανικὸν, καὶ μετὰ 26 ἡμερῶν θαλασσοπορίαν κατευωδώθην εἰς Λιβόρνον, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἐκεῖθεν εἰς τὸ Ἀμστελόδαμον, συνωδευμένος μὲ πολλὰς ἐπιστολὰς συστατικάς. Μία μόνη ἀπ' αὐτὰς μ' ὠφέλησεν ἡ ἐπιστολὴ τοῦ φίλου καὶ διδασκάλου μου (**Bernhard Keun**), πρὸς ἄλλον μινίστρον φίλον του, ὀνομαζόμενον Ἀδριανὸν Βύρτον (**Adrien Buurt**), ἄνδρα μεταξὺ τῶν τότε εὑρισκομένων ἐκεῖ μινίστρων σοφώτατον, σεβασμιώτατον καὶ σεβαστότατον.

Ὁ Σωκρατικὸς οὗτος διδάσκαλος μ' ἐδέχθη ὡς υἱόν του, καὶ ἀφοῦ ἐξέτασε τὰς μικρὰς μου γνώσεις, μ' ἐρώτησεν ἂν μ' ἐσυγχωροῦσαν αἱ ἐμπορικαὶ ἀσχολίαι νὰ ὑπάγω δὶς τῆς ἑβδομάδος εἰς αὐτὸν, νὰ διδάσκωμαι ὅσα ἔκρινεν ἀναγκαῖα εἰς τὸ καλῶς συλλογίζεσθαι, ἀπὸ τὸ ὁποῖον (ὡς ἔλεγε) ἔπρεπε ν' ἀρχίζῃ ἡ ὀρθὴ παιδεία. Ἐδέχθην, δὲν λέγω μετὰ χαρᾶς, ἀλλὰ μὲ ἐνθουσιασμὸν, τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην πατρικὴν πρόσκλησιν, καὶ ἐδιδασκόμην ἀπ'αὐτὸν τὰ στοιχεῖα τοῦ Εὐκλείδου, καὶ τὴν λογικὴν ἐπιστήμην. Ταύτην ἐσπούδασα εἰς βιβλίον Λογικῆς συνταγμένον ἀπ'αὐτὴν του τὴν σοφὴν σύζυγον, Καρολίναν (**Iosina Karolina van Lynden**), σύνταγμα ὁλότελα διάφορον ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶχα διδαχθῆν εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Σμύρνης Λογικήν.

Ὁ σοφὸς οὗτος ἀνὴρ καὶ ἡ σοφή του σύζυγος ἦσαν ἄτεκνοι· εὐδαίμονες ὅμως, διότι ἐσυνεργοῦσαν καὶ οἱ δύο εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἰδίων πολιτῶν. Παρὰ τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην εἶχαν καὶ ταμεῖον φυσικῆς ἱστορίας· καὶ αἱ δύο τῆς ἑβδομάδος ἡμέραι, αἱ δωρηθεῖσαι εἰς ἐμὲ τὸν ξένον,ἦσαν διωρισμέναι καὶ εἰς πολλῶν ἐπισήμων υἱοὺς καὶ θυγατέρας. Αἱ θυγατέρες ἤρχοντο νὰ ἀκούωσι τὴν διδαχὴν τῆς Καρολίνας, καὶ οἱ υἱοὶ ἐδιδάσκοντο ἀπὸ τὸν σύζυγον αὐτῆς Ἀδριανόν.

Εἰς τῶν δύο τούτων σεβασμίων προσώπων, καὶ τοῦ προτέρου φίλου καὶ διδασκάλου μου σεβασμίου Βερνάρδου,τὴν ἀρετὴν χρεωστῶ,ὄχι τὴν ἀρετήν μου, ἀλλὰ τὴν ὁπωσδήποτε χαλίνωσιν τῶν παθῶν μου. Ἡ νεότης μου ἐσαλεύετο ἀπὸ τρικυμίας παθῶν· καὶ ἄλλο δὲν μ'ἔσωσεν ἀπὸ τὸ ναυάγιον παρὰ ἡ πρὸς τοὺς διδασκάλους μου αἰδὼς, καὶ ἡ φιλοτιμία νὰ ἀξιωθῶ τῆς ἀγάπης των. Τοιαύτην κρίνω τώρα καὶ τὴν νεότητα τοῦ πατρός μου· πιθανὸν, ὅτι οὐδ' ἐκεῖνος ἤθελε σωθῆν, ἂν δὲν ἐφιλοτιμεῖτο νὰ ἀξιωθῇ τῆς ἀγάπης τοῦ Ἀδαμαντίου Ῥυσίου. Μάθημα ἀναγκαῖον εἰς τοὺς γονεῖς, ὅσοι φροντίζουν τὴν σωτηρίαν τῶν ἰδίων τέκνων, νὰ τὰ παραδίδωσιν εἰς τοιούτους διδασκάλους, ὁποίων ὄχι μόνον νὰ θαυμάζωσι τὴν σοφίαν,ἀλλὰ καὶ νὰ διψῶσι τὴν ἀγάπην καὶ νὰ τρέμωσι τὴν καταφρόνησιν.

Εἰς τὸ Ἀμστελόδαμον διέτριψα ἓξ ἔτη, καταγινόμενος εἰς τὸ ἐμπόριον, καὶ, καθ'ὅσον μ'ἐσυγχώρει ἡ ἀσχολία τοῦ ἐμπορίου, εἰς τὴν παιδείαν, ἐνοχλούμενος ἀδιαλείπτως ἀπὸ σφοδρὰν ὄρεξιν νὰ μὴν ἐπιστρέψω πλέον εἰς τὴν τυραννουμένην πατρίδα μου. Τὸ παιδιόθεν τρεφόμενον εἰς τὴν ψυχήν μου κατὰ τῶν Τούρκων μῖσος, ἐκατήντησεν, ἀφοῦ ἐγεύθην εὐνομουμένης πολιτείας ἐλευθερίαν, εἰς ἀποστροφὴν μανιώδη. Τοῦρκος καὶ θηρίον ἄγριον ἦσαν εἰς τὸν λογισμόν μου λέξεις συνώνυμοι, καὶ τοιαῦται εἶναι ἀκόμη, ἂν καὶ εἰς τῶν μισοχρίστων φίλων τοῦ τυράννου τὸ Λεξικὸν σημαίνωσι διάφορα πράγματα.

Μ'ὅλον τοῦτο ἠναγκάσθην νὰ ἐπιστρέψω, καὶ ἐπέρασα διὰ Βιέννης (ὅθεν εἶχα περάσει καὶ πρότερον ὑπάγων εἰς Ἀμστελόδαμον) διὰ νὰ εἴδω καὶ δεύτερον τὸν θεῖόν μου (ἀδελφὸν τοῦ πατρός μου),Σωφρόνιον, ἀρχιεπίσκοπον Βελιγραδίου, ὅστις κατατρεχόμενος ἀπὸ τὸν ἐκεῖ Πασᾶν, εἶχε καταφύγειν εἰς τὴν προστασίαν τῆς Μαρίας Τερέζης, Αὐτοκρατορίσσης τῆς Γερμανίας.

Μετὰ τεσσαρακονθήμερον διατριβὴν εἰς τὴν Βιένναν, ἐπέρασα εἰς Τεργέστην, κ' ἐκεῖθεν εἰς τὴν Βενετίαν, ὅπου διέτριψα ὅλον σχεδὸν τὸν χειμῶνα τοῦ 1778 ἔτους βοσκόμενος ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἐλπίδα νὰ λάβω ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν νὰ περάσω εἰς τὴν Γαλλίαν, νὰ σπουδάσω τὴν ἰατρικήν. Ὁ σκοπός μου δὲν ἦτο νὰ καταςαθῶ ἰατρός·εἰς δύο μόνα πράγματα ἀπέβλεπα, νὰ κερδαίνω τὸν καιρὸν νὰ μὴ βλέπω Τούρκους, ἢ ἂν ἀναγκασθῶ τελευταῖον νὰ τοὺς ἴδω, νὰ ζῶ μεταξύ των ὡς ἰατρὸς, ἐπειδὴ τὸ θηριῶδες ἔθνος τοῦτο εἰς μόνους τοὺς ἰατροὺς ἀναγκάζεται νὰ ὑποκρίνεται κάποιαν ἡμερότητα.

Εἰς τὴν Σμύρνην κατευωδώθην, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν πυρκαϊὰν, ἥτις ἀφάνισε μέγα μέρος τῆς πόλεως σειομένης ἀκόμη καὶ ἀπὸ σεισμόν. Αἱ κοιναὶ δυστυχίαι ἑνωμέναι μὲ τὰς ἰδίας (ἐπειδὴ ἐπυρπολήθη καὶ ὁ γονικός μου οἶκος) μοῦ μετέβαλαν τὴν ἀποστροφὴν τῆς μὲ Τούρκους συγκατοικήσεως, εἰς τόσην μελαγχολίαν, ὥστε ἐκινδύνευσα νὰ πέσω εἰς ἀληθινὴν

Digitized by Google

παραφροσύνην. Καὶ ἐδῶ τὄνομα *παραφροσύνη* δὲν εἶναι ῥητορικὴ ὑπερβολή· σήμερον ἀκόμη ἐνθυμούμενος τὴν τότε ταραχὴν τῆς κεφαλῆς μου, βεβαιοῦμαι, ὅτι ἤθελα ἀφεύκτως παραφρονήσειν, χωρὶς τὰς καθημερινὰς παρηγορίας τοῦ διδασκάλου καὶ φίλου μου Βερνάρδου. Μὲ σχεδὸν μόνον αὐτὸν ἦτον ἡ συχνοτέρα μου συναναστροφὴ εἰς τεσσάρων ἐτῶν διάστημα, ὅσον διέτριψα ἀκόμη εἰς Σμύρνην, καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ καιροῦ κατέφευγα ὀλίγα στάδια μακρὰν τῆς πόλεως εἰς τὴν ἐξοχὴν διὰ νὰ μὴ βλέπω Τούρκους. Οἱ γονεῖς μου ἔτρεφαν ἀκόμη τὴν ἐλπίδα νὰ μὲ κρατήσωσιν εἰς τὴν πατρίδα κ'ἐμεταχειρίσθησαν παντοίους τρόπους, ἕως καὶ αὐτὸ τοῦ γάμου τὸ δέλεαρ, νὰ μεταβάλωσι τὴν γνώμην μου. Τὸ δέλεαρ τοῦτο ἤθελεν ἐξάπαντος μὲ συναρπάσειν, καὶ διὰ τὸ νέον τῆς ἡλικίας μου, καὶ διὰ τὸ κάλλος, ἔτι δὲ καὶ τὸν πλοῦτον τῆς νύμφης, ὀρφανῆς ἀπὸ πατέρα βαθύπλουτον, ἂν ὁ ἔρως τῆς ἐλευθερίας δὲν μ' ἐβίαζε νὰ καταφρονήσω πάσης λογῆς ἄλλους ἔρωτας. Οἱ γονεῖς μου, βλέποντες ὅτι οὐδὲ τοῦτο ἴσχυσε νὰ μὲ μαλάξῃ, καὶ τὸν μέγαν κίνδυνον τῆς φθειρομένης καθ' ἡμέραν ὑγείας μου, μ' ἐσυγχώρησαν τελευταῖον νὰ περάσω εἰς τὴν Γαλλίαν. . .

Τὸ ὄνομα Π α π α τ ρ έ χ α ς κατήντησε παροιμιῶδες ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ γλώσσῃ. Ἐπειδὴ ὀλίγοι γνωρίζουσι τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, παραθέτομεν ἐνταῦθα χαριεστάτην ἀφήγησιν τοῦ Κοραῆ, ἐξ ἧς μανθάνει ὁ ἀναγνώστης λίαν περίεργα περὶ τοῦ δόντος ἀφορμὴν εἰς γένεσιν τοῦ ἐπιθέτου τούτου.

Ο ΠΑΠΑΤΡΕΧΑΣ

—

...Ἡ συναναστροφή μου εἶνε μὲ τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου, ἄνδρα, ὅστις παρὰ τἄλλα του προτερήματα, καυχᾶται, καὶ ὅτι εἰς ὅλην τὴν νῆσον δὲν εὑρίσκεται Παπᾶς νὰ ἀναγινώσκῃ παρ' αὐτὸν ἐγρηγορώτερα τὰ καθίσματα τοῦ ψαλτηρίου. Εἰς τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων τὸν ὄρθρον τὸν συνέβη νὰ πτερνισθῇ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τόσον σφοδρά, ὥστε νὰ σβέσῃ τὴν λαμπάδα. Ὅταν τὴν ἄναψαν, συλλογιζόμενος πόσον ἔχασε καιρὸν εἰς τὴν μεταξὺ σκοτίαν, ἐπροτίμησε νὰ πηδήσῃ ψαλμὸν ὁλόκληρον, τὸν μακρότερον, παρὰ τὸ ὄνειδος νὰ μακρύνῃ τὸν καιρὸν τῆς ἀναγνώσεως ὑπὲρ τὸ σύνηθες.

Δὲν ἠξεύρω, ἂν διὰ τὴν ταχυτάτην ταύτην ἀνάγνωσιν, ἢ διὰ τὴν φυσικὴν ἡμῶν τῶν Χίων κλίσιν εἰς τὰ σκωπτικὰ παρωνύμια, ὁ Βολισσινὸς ἐφημέριος ὀνομάζεται ἀπὸ τοὺς πολίτας τῆς Χίου *Παπᾶ Τρέχας*, καὶ τὸ παρωνύμιον ἤρεσε τόσον εἰς τὸν παρονομαζόμενον, ὥστε δὲν σ' ἀκούει πλέον ἐὰν τὸν καλέσῃς μὲ τὸ κύριόν του ὄνομα.

Καυχᾶται πρὸς τούτοις καὶ εἰς ἐξηκοντατέσσαρα ταξείδια, καὶ φαντάζεται ἑαυτὸν ὡς ἄλλον Ὀδυσσέα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τοῦτο μόνον διαφέρει ὅτι τὰ ἔκαμεν εἰς αὐτὰ τῆς νήσου τὰ ἐξηκοντατέσσαρα χωρία, χωρὶς κίνδυνον κανένα τῆς θαλάσσης.

Διὰ νὰ σὲ δώσω, φίλε, μικρὸν παράδειγμα τῆς ὁποίας ἀπέκτησεν ἀπὸ τὰ ταξείδια πολυπειρίας, ἐπέρασεν ἐδῶ πρὸ μηνῶν Ἄγγλος τις περιηγητής, μὲ σκοπὸν νὰ ἀνακαλύψῃ κανὲν ὑπόμνημα τῆς εἰς Βολισσὸν διατριβῆς τοῦ Ὁμήρου· εἶχε σιμὰ καὶ δύο του μικρὰ παιδάρια. Μόλις τ'ἄκουσεν ὁ Παπᾶ Τρέχας νὰ συλλαλῶσι μὲ τὸν πατέρα των, καὶ μ' ἐρώτησεν ἐκστατικός·—Ποίαν γλῶσσαν λαλοῦσι; —Τὴν ἀγγλικήν, τὸν ἀπεκρίθην, καὶ ἡ ἔκστασίς του ἔγινεν ἀπολίθωσις. Δὲν ἐμπόρει νὰ χωρήσῃ τοῦ Βολισσινοῦ Ὀδυσσέως ἡ κεφαλή, πῶς τόσον νεαρὰ παιδάρια ἦτο δυνατὸν νὰ λαλῶσι γλῶσσαν εἰς αὐτὸν ἄγνωστον. Δὲν ἐξεύρω πλέον ποίαν γλῶσσαν, καὶ εἰς ποίαν ἡλικίαν, κατ' αὐτὸν ἔπρεπε νὰ λαλῶσι τῶν Ἄγγλων τὰ τέκνα. Εἶμαι βέβαιος ὅτι γελᾷς τὴν ὥραν ταύτην διὰ τὴν ἀπορίαν τοῦ Παπᾶ Τρέχα· ἀλλὰ τί ἤθελες κάμει, ἐὰν παρὼν παρόντος ἤκουες αὐτολεξεὶ ἀπὸ τὸ στόμα του τοὺς λόγους τούτους; —**Τὰ διαβολόπουλα, τόσον μικρὰ νὰ 'μιλοῦν ἐγγλέζικα!**

Γέλα, φίλε, ὅσον θέλῃς, ἀλλὰ πρόσεχε μὴ καταφρονήσῃς διὰ τοῦτο τὸν σεβάσμιον Παπᾶ Τρέχαν. Ναί! σεβάσμιος ἀληθῶς εἶναι, ὡς σὲ τὸ λέγω. Μ' ὅλην ταύτην τὴν ἁπλότητα, δὲν ἐμπορεῖς νὰ στοχασθῇς πόσον εἶναι φιλάνθρωπος ὁ καλὸς οὗτος ἱερεύς, πόσον φροντίζει διὰ τὴν χρηστοήθειαν τοῦ μικροῦ του ποιμνίου, μὲ ποίαν ψυχῆς διάθεσιν παρηγορεῖ τοὺς ἐνορίτας εἰς τὰς δυστυχίας αὐτῶν καὶ τοὺς συμβουλεύει ὅταν εὐτυχῶσι, νὰ ἔχωσι πρόνοιαν τῶν δυστυχούντων.

Ἡ ἀρετὴ δὲν εἶναι εἰς αὐτὸν γέννημα παιδείας, ἐπειδὴ παιδείαν δὲν ἔλαβε· δὲν εἶναι καρπὸς ἀσκήσεως, ἐπειδὴ κανένα κόπον δὲν δοκιμάζει εἰς τὴν ψυχήν του. Λυπεῖται πολλάκις διὰ τὴν στέρησιν τῆς παιδείας· καὶ διὰ νὰ ἀναπληρώσῃ ὅ,τι δὲν ἔκαμαν οἱ γονεῖς του εἰς αὐτόν, ἔπεμψε τὸν υἱόν του εἰς τὴν πόλιν νὰ μάθῃ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ ν' ἀκούσῃ τὰ μαθήματα τοῦ διδασκάλου Σελεπῆ. Εἶναι ἀνεκδιήγητος τὴν ὁποίαν ἐδοκίμασε χαρὰν ὅταν ἔμαθεν ὅτι ὁ Ὅμηρος ἐδιάτριψεν εἰς τὴν Βολισσὸν καὶ ὅτι ἀσχολοῦμαι εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ. Τοῦτο μόνον μὲ ἐρώτησεν, ἂν ὁ Ὅμηρος ἦτον Χριστιανός. Ἀδύνατον ἦτο, τὸν εἶπα ἐπειδὴ ἔζη χρόνους ἐννεακοσίους σχεδὸν πρὸ Χριστοῦ.

Τί μὲ ἀπεκρίθη εἰς τοῦτο; **Ὁ Θεὸς εἶναι καλὸς πατέρας· ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλ-**

λει τὸ στερέωμα. Μὲ τὸ πρῶτον ἐνόει φανερὰ ὁ φιλάνθρωπος Παπᾶς, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν θέλει καταδικάσειν τὸν Ὅμηρον, διότι ἐγεννήθη τόσον ἀρχήτερα τοῦ Χριστοῦ· τοῦ δευτέρου προσμένω ἀπὸ τὴν ἀγχίνοιάν σου τὴν ἐξήγησιν. Ποίαν, εἰπέ με, συγγένειαν ἔχει τοῦ Ὁμήρου ἡ ποίησις μὲ τὴν θαυμαζομένην ἀπὸ τὸν Δαυϊδ ποίησιν τοῦ Κόσμου;

Εἰς πολλὰς τοιαύτας ἀπορίας μὲ βάλλει καθημέραν προσαρμόζων τοῦ ψαλτηρίου ῥητὰ εἰς πραγμάτων περιστάσεις, ὅπου ὁ ἰδικός μου νοῦς δὲν βλέπει καμμίαν πρασαρμογήν.

Μὲ ἐρώτησε προχθὲς, ἂν τυπόνεται γρήγορα ὁ Ὅμηρος. Ἀφοῦ ἤκουσε τὰς δυσκολίας πρῶτον τῆς συντάξεως τῶν σχολίων, ἔπειτα καὶ τῆς δαπάνης τοῦ τύπου. *Διὰ τὴν σύνταξιν*, μὲ εἶπε, *δὲν εἶμαι καλὸς νὰ κρίνω· τῆς δαπάνης ὅμως τὸ πρᾶγμα μὲ φαίνεται εὐκολώτατον.—Πῶς, Δέσποτά μου;*—Ἔχομεν, ἀπεκρίθη, *τόσους ἀρχιερεῖς, τοὺς ὁποίους δὲν λείπει μήτε πλοῦτος μήτε ζῆλος ὑπὲρ τῆς παιδείας τοῦ Ἔθνους*. Ἂν ὁ ἀείμνηστος τῆς Θεσσαλονίκης ἀρχιερεὺς Εὐστάθιος ἐδαπάνησεν, ὡς μὲ λέγεις, χρήματα πολλὰ νὰ συνάξῃ τὰ ἀναγκαῖα βιβλία, καὶ ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν νὰ ἀπανθίσῃ ἀπ' αὐτὰ τὰς χρειαζομένας εἰς τὸν Ὅμηρον ἐξηγήσεις, εἶναι ἀναμφίβολον, ὅτι, ἂν γράψῃς περὶ τοῦ σκοποῦ σου πρὸς τὸν ἅγιον,... τὸν ἅγιον,... τὸν ἅγιον... (ἀπαριθμήσας ὀκτὼ ἢ δέκα ἀπὸ τοὺς ἐγκρίτους ἡμῶν ἀρχιερεῖς) θέλουν σὲ γνωρίσειν χάριν, ἐπειδὴ τοὺς δίδεις ἀφορμὴν νὰ δείξωσι πόσον ἡ παιδεία τοῦ γένους εἶναι πρᾶγμα ἱερὸν εἰς τὴν πανιερότητά των.

— Πολλοὺς, ἀπεκρίθην, ἀπ' ὅσους ὠνόμασες ἐγνώρισα προσωπικῶς, ἀληθῶς ἄνδρας ἱεροὺς καὶ σεβασμίους, μηδ' ἀμφιβάλλω περὶ τῆς εἰς τὰ καλὰ προθυμίας των· ἀλλ' ὅμως ἀποστρέφομαι νὰ κάμω τώρα ὅ,τι δὲν ἔκαμα τὴν περασμένην ὅλην μου ζωήν· ἢ θέλεις, δέσποτά μου, διὰ δεκαπέντε μηνῶν εἰς τὴν Βολισσὸν διατριβὴν νὰ κατασταθῶ ψωμοζήτης;—Ἀλλ' ἐὰν εἰς τοῦτο, μὲ λέγει, ἀντιπαθῇς, δὲν θέλεις, ἐλπίζω, ἀποστραφῆν τὴν ἰδικήν μου βοήθειαν.

Εἰς τὰ ἀπροσδόκητα ταῦτα λόγια, φίλε, ὀλίγον ἔλειψε νὰ πάθω τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἔπαθεν ἔκπληξιν, ὅταν ἤκουσε τοῦ Ἄγγλου τὰ τέκνα λαλοῦντα τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν· διότι εἰς τὴν πολυδάπανον ἔκδοσιν τοῦ Ὁμήρου ποίαν ἀπὸ τῆς Βολισσοῦ τὸν ἐφημέριον ἔπρεπέ τις νὰ ἐλπίζῃ βοήθειαν; Χωρὶς νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς τὴν ἔκπληξίν μου, μὲ προβάλλει ὁ καλὸς οὗτος Παπᾶς δύο γρόσια. Ταῦτα, λέγει, ἔλαβα σήμερον ἀπὸ στεφάνωμα, ταῦτα μόνα ἔχω, ταῦτα σὲ δίδω· πλειότερα ἂν εἶχα, πλειότερα μετὰ χαρᾶς ἤθελα σοὶ δώσειν, διὰ νὰ τυπωθῇ τοῦ συμπατριώτου ἡμῶν Ὁμήρου ἡ ποίησις, τὸν ὁποῖον ἐπεθύμουν νὰ ἠξεύρω εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκεται εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. Πλὴν ὁ Θεὸς εἶναι καλὸς πατέρας, *ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα.*

Μαντεύω τώρα, φίλε, τὴν περιεργίαν σου νὰ μάθῃς πῶς ἐφέρθην εἰς τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην συνεισφορὰν τοῦ καλοῦ Παπᾶ· τὴν ἔλαβα, ἀσπαζόμενος μὲ δακρυμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν πλουσίαν τοῦ πένητος ἱερέως χεῖρα, ὄχι μόνον διὰ νὰ μὴ λυπήσω, μὲ τὴν ἄκαιρον παραίτησιν, τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ ψυχὴν, ἀλλὰ ὅτι καὶ μ' ἐφάνη νόστιμον νὰ ὀνομάσω τὴν ἔκδοσιν ταύτην τοῦ Ὁμήρου *Βολισσινὴν ἔκδοσιν*, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὴν Βολισσὸν ὑπέμεινα τοὺς κόπους της, καὶ ἀπὸ τὴν πτωχὴν ταύτην Βολισσὸν ἔλαβα τὴν πρώτην βοήθειαν τῆς ἐκδόσεως.

Ἄκουσε ἄλλο θαυμαστότερον. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου εἶναι τόσον ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν, ὥστε ἡ πολλὰ μικρά των ἐκκλησία ἠμπορεῖ νὰ χωρέσῃ τριπλασίους αὐτῶν. Μ' ὅλον τοῦτο τινὲς ἀπὸ τοὺς προεστῶτας οἱ πλουσιώτεροι ἐπεθύμησαν νὰ πλατύνωσι τὴν οἰκοδομήν. Ἐκοινώνησαν τὴν γνώμην αὐτῶν εἰς τὸν ἐφημέριον, καὶ οὗτος τοὺς ἐσυμβούλευσε νὰ συναθροίσωσι πρῶτον τὴν χρειαζομένην δαπάνην διὰ νὰ τελέσωσι κατ' αὐτὴν καὶ τὸ ἔργον. Ἀφοῦ ἔμαθε συναγμένα τὰ ἀργύρια ὁ σεβάσμιος οὗτος Παπᾶς, μίαν τῶν Κυριακῶν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργείας, τοὺς εἶπε. «Τέκνα μου, ὁ Θεὸς δὲν κατοικεῖ εἰς πέτρας καὶ εἰς ξύλα, ἀλλ' εἰς τὰς ψυχὰς τῶν καλῶν χριστιανῶν. Τῆς ἐκκλησίας τὸ μέγεθος βλέπετε ὅτι δὲν εἴμεθα ἀρκετοὶ νὰ τὸ γεμίσωμεν. Ἀπὸ σᾶς οἱ περισσότεροι δὲν ἐξεύρουν μήτε νὰ ἀναγινώσκωσι, μήτε νὰ γράφωσι· πρᾶγμα ἀσυγκρίτως ἀρεστότερον εἰς τὸν Θεὸν ἠθέλαμεν πράξειν, βάλλοντες εἰς τόκον τὰ συναγμένα ἀργύρια, διὰ νὰ πληρόνεται ἀπ' αὐτὸν ἐτησίως διδάσκαλος γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως, καὶ τὸ περισσεῦον νὰ μοιράζεται εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀδελφούς μας, ὅσων ἡ πτωχεία δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα ἀργίας, καὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον νὰ ἐλευθερωθῶμεν καὶ ἀπὸ τὸ ὄνειδος ὅτι μόνοι ἡμεῖς εἰς ὅλην τὴν νῆσον ἀγαπῶμεν τὴν ψωμοζητίαν». Τί λέγεις εἰς τοῦτο, φίλε; Δὲν σὲ φαίνεται ὁ ταπεινὸς ἱερεὺς τῆς Βολισσοῦ φρονιμώτερος καὶ θεοσεβέστερος τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, ὅστις ἔκοψε τὰ σιτηρέσια τῶν διδασκάλων, διὰ νὰ οἰκοδομῇ λαμπρὰς ἐκκλησίας;

Ἀφίνω ἄλλα πολλὰ καὶ θαυμαστὰ τῆς ἀρετῆς τοῦ ἱερέως τούτου δείγματα, φοβούμενος τὸ ὑπέρμετρον μάκρος τῆς ἐπιστολῆς, καὶ ἀρκοῦμαι εἰς ἓν ἀκόμη, τὸ ὁποῖον μὲ φαίνεται ἀσυγχώρητον νὰ σιωπήσω. Ἤκουσεν ὅτι ἱερεύς τις, εἰδήμων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐπεριήρχετο τὴν νῆσον ζητῶν νὰ ἔμβῃ εἰς καμμίαν ἐκκλησίαν ἐφημέριος. Τί κάμνει ὁ καλός σου Παπᾶ Τρέχας; Τρέχει πρὸς αὐτὸν νὰ τὸν προβάλῃ

Digitized by Google

νὰ δεχθῇ ἀντ' αὐτοῦ τὴν ἐφημερίαν τῆς Βολισσοῦ. Μόλις ἔμαθαν οἱ ταλαίπωροι Βολισσινοὶ τὸ ἀπροσδόκητον εἰς αὐτοὺς μέγα δυστύχημα τοῦτο, κ' ἔτρεξαν ἄνδρες καὶ γυναῖκες μὲ δάκρυα παρακαλοῦντές με νὰ τὸν ἐμποδίσω. Ἀφίνω σε, φίλε, νὰ στοχασθῇς πόσην ἀπορίαν ἐπροξένησεν εἰς ἐμὲ τὸν μεσίτην τὸ κίνημα τοῦτο τοῦ ἱερέως, καὶ μάλιστα ὅταν ἐρωτήσας αὐτὸν, διατί ἀπεφάσισε νὰ παραιτηθῇ τὴν ἐφημερίαν, ἔλαβα ταύτην ἀπόκρισιν.—Ἐγὼ, τέκνον, εἶμαι ἀγράμματος· τὸν ὁποῖον ἐπιθυμῶ νὰ βάλω εἰς τόπον μου ἐφημέριον, εἶμαι βέβαιος ὅτι εἶναι ἐπιτηδειότερος παρ' ἐμὲ νὰ διδάσκῃ καὶ νὰ κυβερνᾷ τὰς ψυχὰς τῶν καλῶν μου τούτων χωρικῶν. Εἰς τοιαύτην γενναίαν ἀπόκρισιν τί εἶχα ν' ἀνταποκριθῶ ; Συνέκλαυσα κ' ἐγὼ μὲ τοὺς Βολισσινοὺς καὶ ἐπρόσμενα μὲ λύπην τῆς ψυχῆς μου τὴν στέρησιν τοῦ καλοῦ τούτου ἱερέως, τὴν ὁποίαν καὶ ἠθέλαμεν πάθειν, ἐὰν οἱ κάτοικοι τῶν Θυμιανῶν δὲν ἐπρόφθαναν νὰ λάβωσι τὸν λόγιον ἱερέα εἰς ἐφημέριον, καὶ ν' ἀφήσωσι πάλιν εἰς ἡμᾶς τὸν ἰδικόν μας.

Τοῦ θαυμαστοῦ ἡμῶν Παπᾶ τὸ ἔργον τοῦτο, δὲν τὸ κρίνεις, φίλε, ὡς ἐγὼ, ἀληθῶς Σωκρατικόν ;

Τοιοῦτος εἶναι, φίλε, ὡς σὲ τὸν περιγράφω, ὁ ἁπλούστατος καὶ φιλάνθρωπος ἐφημέριος τῆς Βολισσοῦ. Εἶναι σχεδὸν μῆνες δεκαπέντε ὁποῦ κατοικῶ τὸ χωρίον καὶ κανὲν ἀκόμη πάθος κυριεῦον τὴν καλήν του ψυχὴν ἄλλο δὲν ἐγνώρισα παρὰ τὴν ἄμετρον χρῆσιν τοῦ ταμβάκου. Ἀλλὰ ἐλαττώθη καὶ τοῦτο πολὺ, ἀφοῦ ἔμαθεν ὅτι μήτ' ὁ Ὅμηρος, μήτ' ὁ Εὐστάθιος δὲν ἐγνώρισαν τὴν σκόνιν ταύτην, καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὴν ἀφήσῃ καὶ ὁλότελα, ἀφοῦ τὸν ἐσυνέβη τὸ ὁποῖον μέλλω νὰ σοὶ διηγηθῶ ἀστεῖον ἢ μᾶλλον ἄτοπον καὶ ἄκαιρον εἰς αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν. Γνωρίζεις τὸ κατάστημα τοῦ σώματός μου ὅτι δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ ὑπερβολῇ μακρά· ὅμως ὁ καλὸς οὗτος ἱερεὺς, ἂν τὸν παραβάλῃς πρὸς ἐμὲ, εἶναι πυγμαῖος, ὥστε καὶ μὲ δίδει πολλάκις ἀφορμὴν νὰ παρῳδῶ εἰς αὐτὸν τὸ κωμικόν·

Μικρός γε μῆκος οὗτος, ἀλλ' ἅπαν καλόν.

Μίαν τῶν κυριακῶν, εἰς τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας, ἐπλησίασα εἰς αὐτὸν νὰ λάβω, ὡς οἱ ἄλλοι, τὸ ἀντίδωρον· καὶ ἐπειδὴ διὰ τὴν ἀνισότητα τῶν σωμάτων ἦτον ἀνάγκη νὰ σκύψω, ἔπεσεν ἀπὸ τὸν κόλπον μου ἡ κατάρατος ταμβακοθήκη, καὶ ἐφέρετο ὡς ἄλλος δίσκος εἰς αὐτὸν τοῦ ἀντιδώρου τὸν δίσκον. Μόλις τὴν ἐνόησε κυλιομένην ὁ εὐλογημένος Παπᾶ Τρέχας, καὶ κινούμενος αὐτομάτως πρὸς αὐτὴν, τὴν ἁρπάζει μὲ μεγάλην προθυμίαν, καὶ ἀφοῦ ἐταμβακίσθη, μοῦ τὴν βάλλει εἰς τὴν χεῖρα, καὶ ταύτης ἐξοπίσω τὸ ἀντίδωρον, μηδ' αὐτὸ παντάπασι καθαρὸν ἀπὸ ταμβάκον.

Ἄτοπον ἦτο χωρὶς ἀμφιβολίαν τοῦτο, ἀλλ' εἰς τὸν Παπᾶν τῆς Βολισσοῦ ἡ τοιαύτη ἀτοπία παραβλέπεται καὶ διὰ τὰ πολλά του προτερήματα, καὶ διὰ τὴν ἁπλότητα τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία τὸν ἐμπόδισε νὰ καταλάβῃ ὅτι τὴν ὥραν ἐκείνην παρὰ τὸν μοιρασμὸν τοῦ ἀντιδώρου εἰς τίποτ' ἄλλο νὰ προσέχῃ δὲν ἔπρεπε.

Πόσον εἶναι ἀτοπώτεροι ὅσοι καὶ παιδείαν ἐπαγγελλόμενοι, καὶ θεοσέβειαν ὑποκρινόμενοι, δὲν παύουν νὰ σκανδαλίζωσι καθ' ἡμέραν τοὺς ἀκούοντας μὲ τὰς ἀναισχύντους συκοφαντίας κατὰ τῶν ὅσοι ἐπαινοῦν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ ἐμβάσωσι προθυμοῦνται τὴν παιδείαν.

Μαθημένοι εἰς τὰ θυμιάματα καὶ τὰς προσκυνήσεις τῆς ἀπαιδευσίας, ὀλίγοι τινὲς κακῶς γραμματισμένοι, ἀλαζόνες, σπουδάζουν νὰ διώξωσι τὴν φιλοσοφίαν, μόνην ἱκανὴν νὰ δείξῃ τὴν ὀρθὴν μέθοδον τῆς παιδείας, ποτὲ μὲν αὐτὴν κατηγοροῦντες ὡς ἐναντίαν τῆς θρησκείας, ποτὲ δὲ τοὺς ἐπαινέτας αὐτῆς κηρύττοντες ὡς ἀθρήσκους. Δὲν ἤθελαν εἶσθαι εὐτυχέστεροι καὶ τιμιώτεροι ἄνδρες, ἐὰν ὁμοῦ μὲ τὴν ἀπαιδευσίαν εἶχαν καὶ τὰ ἤθη τοῦ Βολισσινοῦ ἱερέως, ὅστις ἔδειξεν, ὅτι ὀλιγώτερον κακὸν εἶναι ἡ ἀμάθεια παρὰ τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ἐδιδάχθησαν κακὴν καὶ ἀμέθοδον παιδείαν; Εἶναι, φίλε, βέβαιον, ὅτι μεταξὺ τῶν ἀπαιδεύτων εὐκολώτερον εὑρίσκει τις ἄνθρωπον χρηστὸν, παρὰ τῶν ὅσοι χωρὶς μέθοδον ὀρθὴν ἐπαιδεύθησαν. Τὸ αἴτιον εἶναι ὅτι ὁ παντάπασιν ἀπαίδευτος ὁμοιάζει τὸν παντάπασι τυφλόν· καὶ ἂν ἡ φύσις δὲν τὸν ἔκτισεν ὁλότελα ἠλίθιον, φοβούμενος τὴν πτῶσιν, ἡσυχάζει εἰς τὸ σκότος. Ἐξεναντίας ὁ κακῆς καὶ ἀμεθόδου παιδείας μέτοχος φανταζόμενος ὅτι βλέπει πλέον τῶν ἄλλων τολμᾷ νὰ περιπατῇ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν σκοτίαν. Ἐὰν κατὰ δυστυχίαν κρατῇ εἰς τὰς χεῖρας καὶ βακτηρίαν, συντρίβει ὅ,τι τὸν ἀπαντήσῃ, νομίζων ὅτι εἶναι περικυκλωμένος ἀπὸ παντὸς εἴδους καὶ πάσης μορφῆς δαίμονας, χωρὶς κἂν νὰ ὑποπτεύεται, ὅτι ἀρρωστεῖ ἡ κεφαλή του, καὶ οἱ δαίμονες δὲν εἶναι πέριγυρα, ἀλλὰ κατοικοῦν εἰς αὐτήν του τὴν ψυχήν.

Ἄπειρα εἶνε ὡς γνωστὸν τὰ ὑπὸ τοῦ Κοραῆ γραφέντα περὶ γλώσσης. Ἐξ αὐτῶν ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον, σταχυολογήσαντες, νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα ὀλίγα τινὰ, ἵνα δώσωμεν ἰδέαν τινὰ τῶν φρονημάτων του καὶ περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ζητήματος.

Γνώμη Κοραῆ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Τῆς προγονικῆς γλώσσης ἡ ἀπόκτησις εἶναι τόσον ἀναγκαιοτέρα εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις, ὅσον ἡ ἀμέθοδος αὐτῆς παράδοσις, αὐξάνουσα χωρὶς ἀνάγκην τοὺς κόπους, καὶ διὰ

Digitized by Google

τοῦτο ἐμποδίζουσα τὴν εἰς πολλοὺς αὐτῆς διάδοσιν, ἐστάθη ἡ γονιμωτάτη αἰτία, ἐκ τῆς ὁποίας ἔρρευσαν ὅλαι τοῦ Γένους αἱ δυστυχίαι, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν πολλοὶ τοῦ ἔθνους δυνατοί, ὄντες ἀπαίδευτοι, δὲν φροντίζουν νὰ τὰς παύσωσι . . . Μεγάλην λοιπὸν ὠφέλειαν θέλει προξενήσειν εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ εἰς τὸ Γένος, ὅστις περιέλθῃ τὴν Ἑλλάδα ὅλην διὰ μόνην τὴν ἔρευναν καὶ συνάθροισιν τῶν λέξεων. Εἰς αὐτὸν πρέπει ὄχι τὸ *Λεξιθήρας*, ἀλλὰ τὸ ***Γνωσιθήρας*** ὄνομα, ἐπειδὴ ἀρχίζει ὅθεν πρέπει ν' ἀρχίζῃ ὁ ἀπαίδευτος· «Ἀρχὴ παιδεύσεως ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις». Πῶς ἔχομεν ν' ἀνορθώσωμεν τὴν πτῶσιν τῆς γλώσσης, ἐὰν δὲν ἀνασκάψωμεν πρῶτον τὰ ἐρείπιά της; πῶς νὰ προσθέσωμεν ὅ,τι λείπει, πρὶν μάθωμεν ὅσα ἔμειναν εἰς αὐτήν; πῶς νὰ τὴν κτίσωμεν, ἂν δὲν ἔχωμεν παροῦσαν τὴν χρειαζομένην ὅλην ὕλην εἰς τὴν οἰκοδομήν της; πῶς νὰ μετασχηματίσωμεν τὰ κακόμορφα καὶ ἄσχημά της, χωρὶς νὰ ἐξεύρωμεν ἂν ἔχωσι παντοῦ τὴν αὐτὴν μορφήν; εἰς βραχυλογίαν πῶς νὰ τὴν θεραπεύσωμεν, ἐὰν δὲν γνωρίζωμεν ἀκριβῶς καὶ τὸ πάθος, καὶ ποῖα εἶναι τὰ μάλιστα πάσχοντα μέρη τῆς γλώσσης; Δὲν εἶνε κίνδυνος μὴν ἐμπλαστρόσωμεν τὰ ὑγιερά, καὶ ἀφήσωμεν τὰ πληγωμένα της νὰ σαπίζωνται;

—

Ἡ ταλαίπωρος ἡμῶν γλῶσσα ἔπαθεν ὅ,τι ἐπάθαμεν ἡμεῖς ὅλοι οἱ λαλοῦντες αὐτήν. Ἀφοῦ ἐγυμνώθημεν ἀπὸ ἐπιστήμας καὶ τέχνας, ἀκόλουθον ἦτο νὰ γυμνωθῶσι καὶ αἱ κεφαλαὶ ἡμῶν ἀπὸ πραγμάτων ἰδέας ὀρθάς· καὶ ἐπειδὴ ζώου λογικοῦ κεφαλὴ εὔκαιρος νὰ μένῃ δὲν ἐμπορεῖ, ἐμβῆκαν εἰς τόπον ἐκείνων αἱ στρεβλαὶ καὶ φθοροποιαὶ προλήψεις. Ἀλλ' αἱ ἰδέαι, εἴτε καλαί, εἴτε κακαί, εἶνε ἡ βάσις, ἢ μᾶλλον αὐτὴ ἡ ὕλη τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου. Ὁποῖος εἶνε αὐτός, τοιαύτη πρέπει νὰ ἦνε καὶ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ, ὁ προφορικός· καὶ οὗτος πάλιν, ἀντενεργῶν εἰς ἐκεῖνον, τὸν κάμνει εὐμορφότερον ἢ ἀσχημότερον, πτωχότερον ἢ πλουσιώτερον. Ὁ κακὰ συλλογιζόμενος κακὰ λαλεῖ, καὶ ὁ κακὰ λαλῶν, ἐμποδίζει τὸν νοῦν νὰ ἀνακαλύψῃ τὰς πηγὰς τῆς πλάνης, καὶ τοῦ διαστρέφει ὁλονὲν τὴν δύναμιν τοῦ συλλογίζεσθαι, ἢ καὶ παντάπασι τὴν καταργεῖ.

. . . Ἐκ τούτων συμπεραίνεται, ὅτι εἶνε φανερὰ λογομαχία ἡ γεννηθεῖσα φιλονεικία μεταξὺ τῶν ἐρευνώντων τὰς λέξεις, καὶ τῶν καταφρονούντων τὴν τοιαύτην ἔρευναν μὲ πρόφασιν ὅτι πρέπει νὰ καταγινώμεθα εἰς ἰδέας πραγμάτων. Καὶ τῶν πρώτων ὁ σκοπὸς βέβαια εἶνε νὰ φθάσωσι διὰ τῆς ἐρεύνης τῶν λέξεων εἰς τὴν κατανόησιν τῶν πραγμάτων· καὶ οἱ δεύτεροι, ἐπαινοῦντες τὴν εἰς τὰ πράγματα ἀσχολίαν, δὲν ἀποβάλλουσι τὴν ἔρευναν τῶν λέξεων· τοῦτο μόνον ἐννοοῦσιν ὅτι δὲν πρέπει νὰ μένωμεν εἰς αὐτάς, ἀλλὰ νὰ προχωρῶμεν εἰς τὰ δι' αὐτῶν σημαινόμενα.

—

Περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἑλληνικῆς διαλέκτου, ἐπιθυμητὸν ἦτον βέβαια νὰ ὑπεβάλλετο ἡ κοινὴ εἰς τοὺς αὐτοὺς κανόνας τῆς ἀρχαίας· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα μὲ φαίνεται ἀδύνατον, καθὼς καὶ ἄλλοτε τὸ εἶπα. Νὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, δὲν εἶνε τόση ἡ ἐπιθυμία μου νὰ ἰδῶ τὴν γλῶσσαν ἑλληνίζουσαν, ὅσος εἶνε ὁ φόβος μου, μὴ βαρβαρωθῇ ἀκόμη περισσότερον ἀφ' ὅτι εἶνε βάρβαρος. Βλέπεις ὅτι δὲν λείπουσιν ἀπὸ τὸ γένος ἄνδρες καὶ μὲ προκοπὴν καὶ μὲ ζῆλον, οἱ ὁποῖοι διϊσχυρίζονται ὅλον τὸ ἐναντίον, ὅτι δηλαδὴ πρέπει νὰ γράφωμεν καὶ νὰ λαλῶμεν, ὡς γράφουσι καὶ λαλοῦσιν οἱ ξυλοφόροι καὶ ὑδροφόροι. Ἡ γνώμη μου βέβαια ἀπέχει μακρὰν ἀπὸ τοιοῦτον σύστημα· καὶ στοχάζομαι ὅτι, ἂν ὁ σπουδαῖος ἔχῃ χρέος νὰ συγκαταβαίνῃ εἰς τὸ μέτρον τῆς καταλήψεως τοῦ ξυλοφόρου, οὕτω καὶ ὁ ξυλοφόρος πρέπει νὰ προθυμῆται νὰ ἀναβαίνῃ καὶ αὐτὸς ὀλίγον, εἰς τὸ νὰ καταλαμβάνῃ τὰ λεγόμενα ἢ τὰ γραφόμενα ἀπὸ τὸν σπουδαῖον, καὶ τοιουτοτρόπως νὰ συναπαντηθῶσι καὶ οἱ δύω εἰς τὸ μέσον τῆς κλίμακος.

—

Δύο πράγματα μάλιστα εἶνε σπουδῆς καὶ προσοχῆς ἄξια εἰς τὴν σημερινὴν ἡμῶν γλῶσσαν, τόνος καὶ γλυκύτης, ἐπειδὴ εἶνε (ὡς ὅλαι αἱ βάρβαροι γλῶσσαι) παραλυμένη καὶ πολλὰ ἄνοστος εἰς τὴν ἀκοήν. Μαρτύριον ὅσα ἐγράφησαν εἰς τὸ διάστημα τῶν περασμένων ἑκατονταετηρίδων ἀπὸ τῆς ἁλώσεως, καὶ ὅσα γράφονται ἀκόμη ἀπὸ τοὺς ἀντιφιλοσόφους, καὶ ἀπὸ ὄχι ὀλίγους τῶν ὑποκρινομένων ν' ἀγαπῶσι τὴν φιλοσοφίαν. Ἀπὸ ταῦτα τίποτέ τις ν' ἀναγνώσῃ χωρὶς ναυτίαν δὲν ἐμπορεῖ. Καὶ ἐπειδὴ εἶνε τρόπον τινὰ ἀντικείμενα ὁ τόνος καὶ ἡ γλυκύτης, ἐδῶ μάλιστα χρειάζεται ἡ τέχνη νὰ τὰ συγκερνᾷ τις οὕτως, ὥστε μήτε διὰ τὸν τόνον νὰ πικραίνεται ἡ σύνθεσις, ὡς τὸ πάσχει πολλάκις ὁ Θουκυδίδης, μήτε διὰ τὴν πολλὴν γλυκύτητα νὰ παραλύεται ὁ τόνος, ἁμάρτημα σύνηθες εἰς τὸν Ἰσοκράτην. Φεῦγε, ὅσον δύνασαι, τὰς πολλὰς καὶ συνεχεῖς συγκρούσεις τῶν συμφώνων, καὶ ὁσάκις ἀναγκάζεσαι νὰ μεταχειρίζεσαι λέξεις πολυσυμφώνους μοίραζέ τας εἰς τὴν περίοδον καὶ τόπιζέ τας, ὅσον δυνατόν, μακρὰν μίαν τῆς ἄλλης.

———

Ἡ κατωτέρω ἐπιστολὴ εἶνε ἀπάντησις τοῦ Κοραῆ πρὸς τὴν ἀδελφὴν τοῦ διδασκάλου Θεοφίλου Καΐρη, ζητήσασαν παρ' αὐτοῦ δι' ἐπιστολῆς γαλλικόν τι βιβλίον πρὸς μετάφρασιν. Διὰ τὰς ἐν αὐτῇ περιεχομένας σοφωτάτας παραινέσεις, νομίζομεν ὅτι ἐκ τῆς ἀναγνώσεως πᾶσα Ἑλληνὶς δύναται νὰ ἀρυσθῇ ὠφέλιμα μαθήματα περὶ τοῦ σκοποῦ, εἰς ὃν ὀφείλει νὰ ἀποβλέπῃ ὁ βίος αὐτῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΛΛΗΝΙΔΑΣ

—

Ἐκ Παρισίων, 28 Ἰανουαρίου 1815.

Φιλτάτη θυγάτηρ Εὐανθία!

Ἐπειδὴ πῶς ἄλλως ἔχω νὰ φανερώσω ὅσην μ' ἐπροξένησεν ἀπροσδόκητον χαρὰν ἡ ὡραία σου ἐπιστολή, πλὴν δίδων τὴν ὁποίαν ἤθελα σὲ δώσειν ὀνομασίαν, ἐὰν ἤμην ἀληθὴς καὶ γνήσιός σου πατήρ; Φιλτάτη λοιπὸν θυγάτηρ, ἐπαινῶ σου τὴν παιδείαν, καὶ μάλιστα τὴν προθυμίαν νὰ τὴν αὐξήσῃς καὶ νὰ τὴν κοινωνήσῃς εἰς τοὺς ἀπαιδεύτους.

Ἀλλ' ἂν ἀγαπᾷς νὰ τὴν αὐξήσῃς, πρέπει νὰ ἀποφύγῃς τὸν ὁποῖον τρέχεις μέγαν κίνδυνον, νὰ μείνῃς καὶ τῶν πλέον ἀπαιδεύτων ὑποδεεστέρα. Ἂν ὁ ἀδελφὸς καὶ εὐεργέτης σου ἦναι ἀρκετὸς νὰ σὲ διδάξῃ καὶ τὸν κίνδυνον καὶ τὰ μέσα τῆς ἀποφυγῆς, δὲν θέλουν ὅμως εἶσθαι περιτταὶ οὐδ' ἐμοῦ τοῦ γέροντος αἱ συμβουλαί, ἐὰν ὡς φιλοστόργου πατρὸς παραγγελίας δώσῃς εἰς αὐτὰς προσοχήν.

Ἀνάγκη εἶναι πρὸ πάντων, φίλη Εὐανθία, νὰ μὴ σὲ λανθάνῃ τί σημαίνει ἡ σοφία. Ὅσα σ' ἐδίδαξε, καὶ ὅσα μέλλει νὰ σὲ διδάξῃ ὁ ἀγαπητός σου ἀδελφός, εἶνε ὄργανα καὶ μέσα τῆς σοφίας, ὄχι αὐτὴ ἡ σοφία. Ἐπειδὴ ὅλα ταῦτα, ἢ κἂν τὰ πλειότερα, δύναταί τις νὰ μάθῃ, καὶ μ' ὅλα ταῦτα νὰ μείνῃ ἄσοφος, ἢ μᾶλλον καὶ αὐτῶν τῶν ἀσόφων ἀσοφώτερος καὶ ἀπαιδευτότερος. Ἡ ἀληθινὴ σοφία, τέκνον ἀγαπητόν, εἶνε, ὡς τὴν ὥριζαν οἱ πρόγονοί μας, ἡ *Τέχνη τοῦ βίου*.

Καθὼς διὰ νὰ κτίσῃ τις οἶκον, πρέπει νὰ ἦναι οἰκοδόμος, νὰ ῥάψῃ ἐνδύματα, ῥάπτης, καὶ καθεξῆς, ὁμοίως δι' ὅλας τὰς ἀνθρωπίνους χρείας, ὅ,τι θέλει τις νὰ κατασκευάσῃ μὲ τὰς ἰδίας του χεῖρας, ἀνάγκη εἶνε νὰ γνωρίζῃ τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς του. Παρόμοια καὶ διὰ νὰ ζήσῃ τις, ὡς πρέπει, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ φύσις τὸν ἐγέννησε γένος, ἢ ἡ τύχη τὸν ἐδιώρισε βίου ἐπάγγελμα, πρέπει νὰ μάθῃ τὴν τέχνην τοῦ βίου. Ἡ τέχνη αὐτὴ δὲν ἀλλάσσει· ἀλλὰ προσδιορίζεται μόνον ἀπὸ τὰς διαφόρους τῆς τύχης ἢ τῆς φύσεως περιστάσεις, εἰς τρόπον ὥστε ἄλλως ζῶσιν αἱ γυναῖκες παρὰ τοὺς ἄνδρας, ἄλλως πάλιν ἐκ τούτων οἱ Προφέσσορες παρὰ τοὺς πραγματευτάς, καὶ οὗτοι πάλιν ἀπὸ τοὺς ἰδίως ὀνομαζομένους τεχνίτας: ὅλοι ὅμως εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τῆς τέχνης τοῦ βίου ἐπιθυμοῦντες νὰ κτυπήσωσιν, ἤγουν νὰ ζήσωσιν εὐδαιμόνως. Ἀλλὰ τὸ εὐδαιμόνως τοῦτο σημαίνει ἐναρέτως· διότι ὅστις ἐλπίζει νὰ εὐδαιμονήσῃ χωρὶς ἀρετήν, βόσκεται ἀπὸ ματαίας ἐλπίδας, πλανώμενος ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, ἕως νὰ φθάσῃ εἰς τὴν τελευταίαν του ὥραν, καὶ τότε νὰ καταλάβῃ ὁ ἄτεχνος καὶ ἄτυχος, ὅτι ἔτρεξε τὸ στάδιον ὅλον τοῦ βίου χωρὶς τὴν πολύτιμον τέχνην τοῦ βίου. Ἂς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὴν ἔρευναν πῶς ἔχει νὰ ἀποκτήσῃ τὴν τέχνην ταύτην ἡ καλὴ καὶ ἀγαθὴ Εὐανθία.

Τὴν σεμνότητα καὶ μετριοφροσύνην, ἀναγκαίας ἀρετὰς εἰς ὅλους, ἡ φύσις ὅμως τὰς ὥρισε στολισμὸν τῶν γυναικῶν ἰδιαίτερον. Ἀπόδειξις τούτου εἶνε ἡ καθημερινὴ πεῖρα καὶ ἡ κρίσις, μὲ τὴν ὁποίαν, συμφώνως ἄνδρες καὶ γυναῖκες, κρίνομεν ὅλοι τοὺς ἔχοντας τὰς τοιαύτας ἀρετάς, ἢ τὰς ἐναντίας κακίας. Ἀλαζὼν καὶ κομπαστὴς ἀνὴρ ψέγεται ὀλιγώτερον παρὰ γυναῖκα κομπάστριαν. Κατηγοροῦν τὸν ἄσεμνον ἄνδρα ὅσοι ἔχουσιν ἤθη χρηστά· ἀλλὰ γυναῖκα ἄσεμνον καὶ αὐτοὶ οἱ ἄσεμνοι ἄνδρες ἀναγκάζονται νὰ κρίνωσι βδελυκτήν· ὡς ἐξ ἐναντίας τῆς σεμνῆς καὶ μετριόφρονος γυναικὸς οἱ ἔπαινοι, εἰς τὸν μετριόφρονα καὶ σεμνὸν ἄνδρα γίνονται ἐκθειασμοί. Διατί; διότι ἔλαβεν ἡ γυνὴ παρὰ τὸν ἄνδρα πλειότερα ἀπὸ τὴν φύσιν βοηθήματα νὰ ἦνε σεμνή.

Τὰ πλειότερα ὅμως ταῦτα βοηθήματα κινδυνεύουν νὰ ματαιωθῶσιν, ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ἀπάτην τῶν κακῶν παραδειγμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ ὁ φίλος ἀδελφός σου μακρὰν σὲ κρατεῖ, καὶ σὺ ἀφ' ἑαυτῆς εὔκολον εἶνε νὰ κρατηθῇς, ἐπειδὴ εἶνε ἔξω σου. Ἀλλ' εἶνέ τις ἄλλος ἀπατεών, Εὐανθία, τόσον πλέον δυσφύλακτος, ὅσον εἶνε ἐσωτερικὸς καὶ σύντροφος ἀχώριστος ἡμῶν, τὸν ὁποῖον ἡ φύσις μᾶς ἀναγκάζει νὰ συναναστρεφώμεθα καθ' ἡμέραν, καθ' ὥραν, κατὰ πᾶσαν ὥρας στιγμήν. Ἐξεύρεις τίς εἶνε ὁ πλάνος οὗτος; Ἡ ἰδία μας ταλαίπωρος κεφαλή. Καὶ τὸ δυσκολώτερον τῆς ὁποίας ὀλίγον ἀρχήτερα ἔλεγα Τέχνης τοῦ βίου μέρος εἶνε, νὰ φεύγῃ τις τοῦ πλάνου τούτου τὰς ἀπατηλὰς κολακείας. Καὶ ἂν δὲν μὲ πιστεύῃς, ἄκουσε τὰ χρυσᾶ τοῦ χρυσοῦ μας Πλάτωνος λόγια: «Τὸ »γὰρ ἐξαπατᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' αὐτοῦ πάντων »χαλεπώτατον· ὅταν γὰρ οὐδὲ σμικρὸν ἀπο»στατῇ, ἀλλ' ἀεὶ παρῇ ὁ ἐξαπατήσων, πῶς οὐ »δεινόν»; Ἡ δυσκολία τῆς φυλακῆς γίνεται τόσον μεγαλητέρα, ὅσον ἔχει προτερήματα πλειότερα ὁ ἀπατώμενος καὶ σπανιώτερα, ἂν καὶ ἔπρεπε νὰ ἦνε ὅλον τὸ ἐναντίον. Τοῦτο σὲ λέγω, ὄχι διὰ νὰ σ' ἐμποδίσω ν' αὐξήσῃς τὴν εἰς τὰ μαθήματα προκοπήν σου, ἀλλὰ νὰ σὲ κάμω προσεκτικωτέραν ἐναντίον τοῦ ἀπατεῶνος.

Ἰδοὺ τί ἐνδέχεται νὰ σὲ λέγῃ κολακεύων

Digitized by Google

καθ' ἡμέραν ὁ πλάνος· «Εὐανθία, σὺ εἶσαι τοῦ πολλὰ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν γυναικῶν, καὶ εἰς τὰς Κυδωνίας ἴσως ἡ μόνη λογία».Ἂν πιστεύσῃς τὰ δολερὰ ταῦτα λόγια τοῦ πλάνου, αὐτὸς θέλει σὲ κάμει ν'ἀμελήσῃς τὸ ἀπ'ὅσα ἐδιδάχθης ἢ διδάσκεσαι ἀξιολογώτερον μάθημα, *τὴν τέχνην τοῦ βίου*. Πρόσεχε, τέκνον, διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ. Ὅσον εἶνε μεγαλείτερος ὁ κίνδυνος, τόσον πλέον ἄγρυπνος πρέπει νὰ στέκῃς ἐναντίον τοῦ πλάνου. Ὁσάκις αὐτὸς σὲ κολακεύει μὲ τοιούτους σατανικοὺς λογισμούς, πρόβαλλε σὺ ἐναντίον του τὸν ἀληθινὸν καὶ φρόνιμον τοῦτον λογισμόν. «Ἡ κοινὴ τοῦ γένους ἡμῶν δυστυχία μὲ κατασταίνει μίαν τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ. Ἐὰν ἐγεννώμην εἰς τοὺς χρόνους τῆς προγονικῆς λαμπρότητος, ἤθελα εἶσθαι ἡ ἐσχάτη ἴσως τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν καλῶς ἀνατεθραμμένων γυναικῶν· καὶ ἐπειδὴ ἡ Ἑλλὰς ἤρχισε νὰ αἰσθάνεται τὸν πόθον τῆς λαμπρότητος ταύτης, πιθανὸν ὅτι μετ' ὀλίγας ἐτῶν ἑκατοντάδας, ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναβιώσω, θέλω πάλιν λογίζεσθαι μία τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ.» Ὁποία ἦτον ἡ κατάστασις τῶν προγόνων ἡμῶν, ὁποία θέλει εἶσθαι, σὺν Θεῷ, τῶν ἀπογόνων μας, εἰς τοιαύτην σήμερον κατάστασιν εἶνε ἡ φωτισμένη Εὐρώπη,ὅπου εὑρίσκονται πολλαὶ γυναῖκες στολισμέναι μὲ παιδείαν,ὄχι Προφεσσόρων ἀδελφαί, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῆς ἐσχάτης τάξεως τῶν πολιτῶν.

Βλέπεις λοιπόν,ἀγαπητὸν τέκνον, ὅτι ἡ παιδεία, ἀντὶ νὰ σοῦ ἐξεπάρῃ τὸν νοῦν, πρέπει νὰ σὲ παρακινῇ εἰς δοξολογίαν Θεοῦ, πρῶτον μὲν ὅτι σ' ἐγέννησεν εἰς τοιαύτην χρόνου περίοδον, ὅταν ἡ ταλαίπωρος ἡμῶν πατρὶς ἄρχισε νὰ αἰσθάνεται τὰ καλὰ τῆς παιδείας·ἔπειτα ὅτι καὶ σ' ἐγέννησεν ἀδελφὴν ἀνδρὸς ἱκανοῦ νὰ σὲ στολίσῃ μὲ παιδείαν.Ἡ πλέον ὅμως εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν δημιουργὸν δοξολογία (πάλιν σὲ τὸ λέγω) εἶνε νὰ κατευθύνῃς ὅσην ἔχεις, καὶ ὅσην μέλλεις ν'ἀποκτήσῃς παιδείαν, εἰς τὴν ἀνωτέραν ὅλων τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν Τέχνην τοῦ βίου, καὶ νὰ τὴν μάθῃς τόσον καλά, ὥστε νὰ ἦσαι καλὴ νὰ τὴν παραδίδῃς μὲ λόγον καὶ μὲ ἔργον, καὶ εἰς τὰς συνηλικιώτιδάς σου παρθένους, καί, ὅταν σὺν Θεῷ ὑπανδρευθῇς, εἰς τὰ τέκνα σου, διὰ νὰ δείξῃς μὲ ταύτην σου τὴν ἐπιμέλειαν, ὅτι εἶσαι γνήσιον τῆς Ἑλλάδος τέκνον, καὶ νὰ ἐπιταχύνῃς τὸ κατὰ σὲ τὴν ἀναγέννησιν τῆς κοινῆς ἡμῶν μητρὸς καὶ πατρίδος.

Εἰς τὴν ἐξουσίαν σου, φίλη θυγάτηρ, δὲν ἦτον νὰ γεννηθῇς πρὸ πολλῶν, ἢ μετὰ πολλὰς ἑκατοντάδας ἐτῶν, οὐδὲ νὰ ἐξισωθῇς μὲ τὰς παρελθούσας ἢ μὲ τὰς μελλούσας Ἑλληνίδας· εἰς τὴν ἐξουσίαν σου ὅμως εἶνε (μὴν ἀμφιβάλλῃς ὅτι) νὰ ὑπερβάλῃς πολλὰς ἀπὸ τὰς ἀρχαίας, καὶ νὰ μὴ σὲ ὑπερβάλῃ καμμία ἀπὸ τὰς μελλούσας εἰς τὴν τέχνην τοῦ βίου, εἰς τὴν ὁποίαν μόνον στηρίζεται ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία, καὶ τῆς ὁποίας βραβεῖον εἶνε ἡ ἀθανασία.

Ταῦτα σὲ λέγει ἀπὸ βάθους πατρικῶν σπλάγχνων ὁ γηραιὸς Κοραῆς. Ταῦτα μελέτα καθημέραν, ἂν θέλῃς νὰ εὐδαιμονήσῃς ζῶσα, καὶ ν' ἀφήσῃς ἀφίνουσα τὴν ζωήν, ἀθάνατον ὄνομα. Σπούδασε, φίλον θυγάτριον, νὰ κατασταθῇς ὁμοία τῆς γυναικὸς, τὴν ὁποίαν ἐζήτει ὁ Σολομών· σπούδασε, ἂν ἐρωτᾷ τις εἰς τὸ ἑξῆς, ὡς ἐκεῖνος, «Γυναῖκα ἀνδρείαν τίς εὑρήσει ;» νὰ τὸν ἀποκρίνωνται οἱ γνωρίζοντές σε «Τὴν ἐξ Ἄνδρου Εὐανθίαν» . . .

Ὑγίαινε καὶ πρόκοπτε εἰς τὴν Τέχνην τοῦ βίου.

Ὁ εὐχέτης τῆς προκοπῆς σου
ΚΟΡΑΗΣ.

Ὡς γνωστόν, ὁ Κοραῆς διατρίβων ἐν Γαλλίᾳ εὑρίσκετο εἰς συχνὴν ἀνταπόκρισιν πρὸς τὸν πρωτοψάλτην ἐκεῖνον τῆς Σμύρνης Δημήτριον Λῶτον, μεθ' οὗ ἐκ νεανικῆς του ἡλικίας εἶχε συνδεθῇ διὰ τοσούτῳ στενῆς φιλίας. Ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ ταύταις ὁ Κοραῆς, ἔργον χρονογράφου πολλάκις ἀναλαμβάνων, ἀνεκοίνου εἰς τὸν πρωτοψάλτην τὰ περιεργότατα συμβάντα τοῦ τότε καιροῦ, ὅσα ἀνέγραφον αἱ εὐρωπαϊκαὶ ἐφημερίδες. Ἐκ τῶν πολλῶν τούτων ἐπιστολῶν του, αἵτινες δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὑπόδειγμα ἐπιστολικοῦ ὕφους,παραθέτομεν ἐνταῦθα τὴν ἑπομένην, ἐν ᾗ μετὰ σπανίας χάριτος ἀφηγεῖται γεγονότα τινὰ ἀξιοσημείωτα τῶν ἡμερῶν ἐκείνων·

ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Ἐν Μοντπελλιὲρ 11 Ἰανουαρίου 1786.

Καιρὸς παντὶ πράγματι.

Νέα δὲν ἔχω νὰ σὲ γράψω, φιλόκαινε Κὺρ Δημήτριε, παρεκτὸς ἂν ἀγαπᾷς ἀναπλάσματα τῆς διανοίας μου. Ἡ δεινὴ μέριμνα τῆς θέσεώς μου μὲ ἠνάγκασε νὰ ἀφεθῶ ἐκ πολλοῦ ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν γαζέτων· χθὲς ὅμως, περὶ δύσιν ἡλίου, ἀφοῦ ἐτελείωσα μερικὰς μελέτας ἰατρικάς, μὴν ἔχων πλέον τί νὰ κάμω·—Ἰδού, εἶπον πρὸς τὸν ἑαυτόν μου, καιρὸς νὰ φροντίσω καὶ διὰ τὸν πρωτοψάλτην μου. Ὕπῆγα λοιπὸν εἰς τὸν καφενέν, ἔπια μίαν λιμονάταν· μετὰ τὴν λιμονάταν ἐζήτησα τὴν γαζέταν καὶ εἰς τὴν γαζέταν εὕρηκα δύο νέα ἄξια τῆς περιεργείας σου.

Τὸ πρῶτον εἶναι : Ὁ πρωτότοκος υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ θρόνου τῆς Ἀγγλίας, διὰ τὰς μεγαλοπρεπεῖς του δαπάνας, ὑπέπεσεν εἰς χρέος 250 χιλιάδων Γουϊνέων (αἱ ὁποῖαι κάμνουσι πεντακοσίας σχεδὸν χιλιάδας βενέτικων φλωρίων). Ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶνε τίποτε· ἐπειδὴ καὶ ὁ πρωτοψάλτης τῆς Σμύρνης εὑρίσκεται καμμίαν φορὰν εἰς αὐτὴν τὴν ἀνάγκην μὲ τὸν ἀνθρακοπώλην καὶ ἀλευροπώλην του. Παρεκάλεσε λοιπὸν τὸν πατέρα του, ἢ νὰ αὐξήσῃ τὸ

Digitized by Google

ἐτήσιον τῶν 50 χιλιάδων Γουϊνέων, ὅσα τὸν ἔδιδε διὰ σύστασιν καὶ ζωοτροφίαν του, ἢ νὰ πληρώσῃ τοὺς δανειστάς του. Μήτε αὐτὸ δὲν εἶνε παράδοξον, καὶ αὐτὸς ὁ πρωτοψάλτης τῆς Σμύρνης, ὅταν δὲν ἔχῃ, ζητεῖ, ποτὲ μὲν νὰ τὸν αὐξήσωσι τὸ ἐτήσιόν του, ποτὲ δὲ νὰ περιέρχεται τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων, διὰ νὰ ψάλλῃ ἀπολυτίκιον, ἢ κοντάκιον ἢ ἄλλο τι ὅ,τι τὸν ἔλθῃ εἰς τὴν φαντασίαν, ἢ εἰς τὴν μνήμην του. Ὁ βασιλεὺς καὶ πατήρ του ἄφησε τὸν Πρίγκιπα ἓξ ἑβδομάδας χωρὶς ἀπόκρισιν, καὶ μετὰ παρέλευσιν τῶν ἓξ ἑβδομάδων τὸν ἀπεκρίθη, ὅτι μήτε τὸ ἐτήσιόν του νὰ αὐξήσῃ ἔχει γνώμην, μήτε τὰ χρέη του νὰ πληρώσῃ. Μήτε αὐτὸ δὲν εἶνε καινοφανές. Ποσάκις ὁ ταλαίπωρος πρωτοψάλτης καὶ φίλος μου ἔλαβε τοιαύτας ξηρὰς ἀποκρίσεις· καὶ ποσάκις ἐπεθύμησε προσθήκην, χωρὶς νὰ τὴν ἐπιτύχῃ; Ἀλλὰ τὸ ἀκόλουθον εἶνε τὸ παράδοξον, τὸ μέγα, τὸ ἡρωϊκὸν καὶ ὄντως βασιλικὸν ἔργον.

Ὁ Πρίγκιψ βλέπων τὴν ἰσχυρογνωμίαν τοῦ πατρός του, καὶ τὸν ἑαυτόν του εἰς τὰ στενά, τί κάμνει;

Μάντευσον, ἂν δύνασαι· στοίχημα βάλλω, ὅτι δὲν θέλεις τὸ εὑρεῖν ποτέ.

Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν τὸ εὕρηκας, ἄκουσον τὴν ἡρωϊκὴν πρᾶξιν τοῦ Πρίγκιπος.

Ἐπώλησε τοὺς ἵππους καὶ τὰς ἁμάξας του, ἀπέλυσε τὸ περισσότερον μέρος τῶν ὑπηρετῶν καὶ ὀφφικιάλων του, ἀφέθη ἀπὸ τὰς νέας οἰκοδομὰς καὶ καλλονάς, ὅσας ἔκαμνεν εἰς τὸ παλάτιόν του· ἐδιώρισεν ἀπὸ τὸ ἐτήσιόν του νὰ δίδωνται κατ' ἔτος εἰς τοὺς δανειστάς του χιλιάδες τεσσαράκοντα Γουϊνέων, μέχρις οὗ νὰ ἀποπληρωθῇ ὅλον τὸ χρέος, καὶ ἐσύρθη αὐτὸς εἰς τὴν ἐξοχὴν διὰ νὰ ζῇ μὲ τὰς ἐπιλοίπους δέκα χιλιάδας βίον ἰδιώτην, μέχρις οὗ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ χρέος του. Τοιαῦται ἀρεταί, φίλε μου, δὲν εὑρίσκονται πλὴν ὅπου εἶνε ἐλευθερία. Μήτε ἡ λογιότης σου, μήτ' ἐγὼ δυνάμεθα νὰ τὰς μιμηθῶμεν, διότι καὶ τῶν δύο τὰ εἰσοδήματα εἶνε τόσον πενιχρά, ὥστε ἂν μόνον δέκα γρόσια θελήσωμεν νὰ ἀφαιρέσωμεν κατ' ἔτος, ἡ λογιότης σου ἀπὸ τὴν ἔξοδον τοῦ οἴκου σου, καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὴν ζωοτροφίαν μου, εἶνε ἀνάγκη νὰ λιμοκτονήσωμεν καὶ οἱ δύο.

Ἡ Ἀγγλία ὅλη ἐξεπλάγη διὰ τὸ ἡρωϊκὸν τοῦ διαδόχου κατόρθωμα· καὶ τὸν ἠγάπησαν καὶ ἐσεβάσθησαν πλέον παρὰ ποτέ. Διότι ἡ Ἀγγλία ἐξεύρει νὰ ἐκτιμᾷ τὴν ἀρετὴν καὶ νὰ ἀμείβῃ τὴν προκοπήν. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὀφφικιάλους του δὲν ἠθέλησαν νὰ τὸν ἀφήσωσι λέγοντες, ὅτι, ὄχι μόνον ἀπὸ τοῦ νῦν δὲν θέλουν κανένα μισθὸν ἀπ' αὐτόν, ἕως οὗ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ χρέος του, ἀλλὰ τὸν παρακαλοῦσι νὰ ἐξαλείψῃ ἀπὸ τὸ κατάστιχον τῶν χρεῶν του πολλῶν ἐτῶν παρελθόντων μισθόν, τὸν ὁποῖον ἐχρεώστει εἰς αὐτούς. Τί λέγεις, φίλε μου; ἴδες ποτέ σου τοιούτους ἀνθρώπους; Ὄχι βέβαια· ἀνέγνωσας ὅμως σὺ ὁ φιλαναγνώστης καὶ πολυΐστωρ πολλὰ τοιαῦτα γενναῖα κατορθώματα τῶν ἡμετέρων προγόνων. Ἀλλὰ πότε ἐγίνοντο ταῦτα; ὅταν ἡ Ἑλλὰς ἦτον ἐλευθέρα, ὅταν κατεφρόνει τὸν κραταιὸν τῶν Περσῶν βασιλέα περισσότερον ἀφ' ὅτι καταφρονεῖ ἡ λογιότης, τίνα; ... Τὸν πρωτοχαμάλην τοῦ βεζιρχανίου. Δὲν ἐνθυμᾶσαι (ἐπειδὴ ἐγὼ ἀφ' οὗ ἐχωρίσθην ἀπὸ σοῦ ἐξεβαρβαρώθην παντάπασιν, ἐλησμόνησα καὶ ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ κατορθώματα τῶν προγόνων), δὲν ἐνθυμᾶσαι, λέγω, τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων; ὠνομάζετο, ἂν δὲν λανθάνωμαι, Κίμων. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ Κίμων, εἰς μίαν δημόσιον προπομπήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔθος ἦτον νὰ διανέμωσιν οἱ στρατηγοὶ ἀργύρια εἰς τὸ πλῆθος, βλέπων τὸν λαὸν εἰς ἀπορίαν διότι δὲν ἔκαμνε καὶ αὐτὸς τὸ συνειθισμένον· «Αἰσχυνοίμην (τοὺς εἶπε) ὑμῖν διδούς, τούτοις δὲ μοὶ ἀποδιδοὺς» δείξας τοὺς δανειστάς του. Βλέπεις λοιπόν, φίλε μου, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔδωκεν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους παράδειγμα ὄχι μόνον σοφίας ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, ἀλλὰ καὶ ἀρετῆς. Τὰ νῦν δὲ (ὢ τῆς ἀθλίας μεταβολῆς!) ἐγυμνώθημεν ἡμεῖς οἱ ποτὲ λαμπροί, καὶ ἐστολίσθησαν οὗτοι οἱ ποτὲ γυμνοὶ καὶ τρισβάρβαροι.

Ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸ δεύτερον:

Κόμης τις καὶ Τσαμπελάνος τοῦ αὐτοκράτορος (τὸ ὀφφίκιον τοῦτο ὠνομάζετο παρ' ἡμῖν, ὅταν ἤμεθα ἔτι ἄνθρωποι «ὁ ἐπὶ τοῦ Κοιτῶνος») μέγας καὶ κραταιὸς ἄρχων, ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας, ἔγεινεν ὁ ἄθλιος ἔνοχος *πλαστοῦ*· οὕτως ὀνομάζεται τὸ ἔγκλημα τοῦ νὰ πλάττῃ τις ψευδεῖς ὁμολογίας, συγγραφάς, ἀποχὰς καὶ ἄλλα τοιαῦτα, μιμούμενος τὸ χειρόγραφον ἑτέρου, περὶ τοῦ ὁποίου λαλῶ εἰς τὴν Κατήχησίν μου. Μάντευσον εἰς τίνα τιμωρίαν τὸν ὑπέβαλεν ὁ δικαιότατος καὶ μέγας Ἰωσήφ! .. Τὸν κατεδίκασε νὰ σκοπίζῃ τὴν πόλιν ἁλύσεσι δεδεμένος ἔτη δέκα· καὶ εἶδε, Πρωτοψάλτα μου, τὴν 16 Ἰανουαρίου ὅλη ἡ πόλις τῆς Βιέννης αὐτὸ τὸ κοινὸν καὶ φοβερὸν θέαμα, τὸν κραταιὸν ἄρχοντα, τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ αὐτοκράτορος ἁλυσιδεμένον νὰ φιλοκαλῇ τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως.

Σὲ ὑπεσχέθην δύο μόνον νέα· ἐλπίζω ὅμως ὅτι δὲν θέλεις μὲ κατηγορήσειν, ἂν προσθέσω καὶ τρίτον. Κατηγορίας ἄξιος εἶνε ὅστις δὲν πληρώνει τὰ χρέη του, ὄχι ὅστις δίδει πλειότερον ἀφ' ὅ,τι χρεωστεῖ. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν σὲ ἔγραψα, ὅτι ἡ Αὐτοκρατόρισσα τῆς Ῥωσσίας ἀπηγόρευσεν εἰς τὸ ἑξῆς νὰ μεταχειρίζηται ὁ λαός της εἰς τὰς πρὸς αὐτὴν ἀναφορὰς ἐπίθετα δουλοπρεπῆ καὶ χαμερπῆ, ὁποῖα εἶνε «δοῦλος ταπεινότατος», «ὑποπόδιον τῶν ποδῶν της», «Γονυκλιτῶς» καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὅσα ἐγέννη-

Digitized by Google

σεν ἡ ἀνθρωπολατρεία· καὶ δὲν θέλει νὰ ὑπογράφωνται πλὴν μὲ τὸν ἁπλοῦν τίτλον τοῦ *ὑπηκόου*. Δὲν ἐνθυμοῦμαι λέγω, ἂν σ' ἔγραψα τὸ γενναῖον τοῦτο καὶ φιλάνθρωπον ἔργον τῆς μεγάλης Αἰκατερίνης. Ὅθεν μὴ τὸ λογαριάσῃς διὰ τρίτον νέον. Ἂς εἶνε λοιπὸν τρίτον τὸ ἑξῆς:

Κατήργησεν (ὡς λέγουσιν αἱ γαζέται) αὐτὴ ἡ Ἄνασσα ὅλα σχεδὸν τὰ μοναστήρια, μὴν ἀφήσασα πλὴν δύο ἢ τρία. Αὐτὰ ἦσαν πλουσιώτατα καὶ προικισμένα ὄχι μόνον μὲ γῆν πολλήν, ἀλλὰ μὲ χιλιάδας γεωργῶν πολλάς, οἱ ὁποῖοι ἐδόθησαν ἀπὸ τοὺς κατὰ καιρὸν βασιλεύσαντας ἡγεμόνας τῆς Ῥωσσίας εἰς τοὺς καλογήρους σκλάβοι, κυρίως σκλάβοι, τοὺς ὁποίους τὰ νῦν ἠλευθέρωσεν ἡ Ἄνασσα, αὐξήσασα εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν μὲ αὐτὸν τὸν δίκαιον τρόπον καὶ τὸ πλῆθος τοῦ στρατεύματός της. Διότι ὄντες, καθὼς σὲ εἶπον, σκλάβοι τῶν καλογήρων, δὲν εἶχον τὴν ἄδειαν νὰ στρατεύωνται.

Ἔχω καὶ τέταρτον νέον· ἀλλὰ τὸ χαρτίον δὲν εἶνε ἱκανὸν νὰ τὸ χωρέσῃ· ὅθεν τὸ ἀφίνω εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν. Ἔρρωσο!

Ἂς ἔχω ταχεινὴν ἀπόκρισιν· δὲν λέγω λακωνικήν, ἐπειδὴ αὐτὸ εἶνε ἀδύνατον· «εἰ ἀλλάξεται Αἰθίωψ τὸ δέρμα αὐτοῦ» καὶ ἡ λογιότης σου θέλει ἀφήσειν τὴν φιλτάτηνπολυλογίαν· ἔπειτα μήτε δίκαιον ἔχω πλέον νὰ σὲ κατηγορῶ, ἀφοῦ σὲ ἐμιμήθην καὶ ἐγώ. Εὐδαιμόνει

15 Ἰουλίου.

Ἡ ἐπιστολὴ ἔμεινε μέχρι σήμερον, διότι ἤλπιζον νὰ πέμψω ὁμοῦ καὶ τὰς θέσεις μου πρὸς τὸν Δόμινον. Πανταχόθεν, ἀδελφέ, μὲ ἀναγγέλλουν, ὅτι οἱ διδάσκαλοί μου ὅπου εὑρεθῶσιν, εἰς ὁποίους οἴκους ὑπάγωσιν ἐγκωμιάζουν καὶ ἐμὲ καὶ τὴν θέσιν μου. Εἶνε συνήθεια τὴν ἡμέραν τῆς διαλέξεως, μετὰ τὸ γεῦμα νὰ ὑπάγῃ ὁ μαθητὴς εἰς ἐπίσκεψιν ὅλων τῶν διδασκάλων κατ' οἶκον, διὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ διὰ τὸν κόπον τῆς διαλέξεως. Αὐτὴ εἶνε τσιριμόνια Φραντσέζικη. Ἀφοῦ λοιπὸν σὲ ἔγραψα τὴν ἄνω ἐπιστολήν, ἔκραξα τὸν περουκιέρην μου, διὰ νὰ διορθώσῃ τὴν ἐξωτερικὴν ἀταξίαν τῆς κεφαλῆς μου (διότι εἰς τὴν διάλεξιν πρέπει νὰ παρασταθῇς λελυμένους τοὺς πλοκάμους, καὶ νὰ διαλέγεσαι ἀνεμαλιάρης σὰν τὸν Λολομανολιὸν) ἐνδύθην, ἔλαβα μίαν πρέζαν ταμπάκον, ἔπειτα τὴν ῥάβδον μου (ἐλησμόνησα τὰ παπούτζια, ἀλλ' αὐτὸ ἐννοεῖται) καὶ ὑπῆγον εἰς τὸν οἶκον ἑκάστου. Μερικοὺς δὲν εὕρηκα, καὶ ἀφῆκα τὸ μπιλιέτον μου· ὅσους δὲ εὕρηκα εἶνε ἀδύνατον νὰ σὲ γράψω τὴν εὐγενῆ δεξίωσιν, τὴν ὁποίαν μὲ ἔκαμαν, τὰ ἐγκώμια ὅσα μ' ἔδωκαν, τὰς εὐχαριστήσεις ὅτι ἐτίμησα αὐτοὺς καὶ τὴν Ἀκαδημίαν των. Μὲ εἶπεν εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ γηραιότερος ἀπ' ὅλους, ὅτι ἔχω χρέος νὰ δώσω εἰς τὸ κοινὸν μίαν μετάφρασιν τοῦ Ἱπποκράτους. . . . Καὶ ἔχετε τοιαύτας, τὸν εἶπον. . . Ναί, λέγει, ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ μεταφρασθῇ ὁ Ἱπποκράτης ἀπὸ Ἕλληνα, ὅτι φοβοῦμαι μήπως αἱ μεταφράσεις ἡμῶν δὲν εἶνε ἀκριβεῖς. Ἄλλος ἐπήνεσε τὸ ὕφος τῆς θέσεώς μου· ἄλλος ἀνέγνωσεν ἐπὶ παρουσίᾳ μου τὴν ἀφιέρωσιν τῆς θέσεως πρὸς τὸν Δόμινον, τὴν ὁποίαν εὕρισκεν εὐφυεστάτην καὶ κατάλληλον. Καὶ σημείωσαι ὅτι αὐτὴ ἡ ἀφιέρωσις εἶνε πολὺ γυμνοτέρα ἐπαίνων, ἀφ' ὅ,τι ἦτον ἡ πρὸς τὸν Μόσχας, τὴν ὁποίαν αὐτοῦ ἀπεδοκίμασαν. Ἐν ἑνὶ λόγῳ μὲ εἶπαν τοιαῦτα, ὥστε μ' ἔκαναν νὰ πιστεύσω καὶ ἄκοντα, ὅτι ἡ θέσις μου εἶνε καλή. Ἆρα οὕτως ἔχει, ἆρα οὕτω δὲν ἔχει τὸ πρᾶγμα, κρίνε πλέον ἡ λογιότης σου. Ὡς τόσον ἐγὼ εἶμαι εὐχαριστημένος, καὶ δοξάζω ἐκ βάθους ψυχῆς τὸν δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ, ὅστις μεταξὺ πολλῶν δεινῶν, τὰ ὁποῖα συνεχώρησε νὰ πάθω ἐπὶ ζωῆς μου, μὲ ἔκαμε καὶ μεγάλας εὐεργεσίας, καὶ τοιουτοτρόπως πανσόφως καὶ πανοικτειρμόνως μίξας τὰ καλὰ τοῖς κακοῖς, μὲ ἐστήριξε μέχρι τοῦ νῦν κλονούμενον ὑπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας.

ΜΥΘΟΙ ΚΟΡΑΗ[1]

Τὸ δισσάκκιον τοῦ Αἰσώπου.

Ὅλος ὁ κόσμος ἐξεύρει τοῦ Αἰσώπου τὸ δισσάκκιον· καὶ ὅλοι τὸ κρατοῦσιν εἰς τοὺς ὤμους, βάλλοντες εἰς τὸ ἔμπροσθεν αὐτοῦ μέρος τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, εἰς τὸ ὄπισθεν τὰ ἰδικά των. Πόθεν ὅμως ἔλαβεν ἀρχὴν ἡ τοιαύτη θέσις, κανεὶς δὲν μᾶς τὸ ἐφανέρωσε. Καταρχὰς οἱ ἄνθρωποι ἔθεταν τὸ δισσάκιον, ὥστε νὰ βλέπωσι κρεμασμένους ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ καὶ τοὺς δύο σάκκους ἐντάμα. Ἀλλ', ἐπειδὴ πολλάκις παραβάλλοντες τὰ ἰδικά των μὲ τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, εὕρισκαν ἐλαφρότερα τὰ ξένα (τὸ ὁποῖον τοὺς ἐκακοφαίνετο πολύ), ἤλλαξαν τὴν θέσιν τοῦ δισσακκίου, βάλλοντες τὰ ἰδικά των ὀπίσω.

Ὁσάκις σὲ σκανδαλίζει ἄλλου ἁμάρτημα, στρέφε ἔμπροσθεν τὸ ὀπισινὸν μέρος τοῦ δισσακκίου.

Ποντικὸς πλεονέκτης.

Ποντικός, μὴν ἀρκούμενος εἰς ὅσας ἔκλεπτε καθημέραν τροφάς, ἐβασανίζετο μὲ τὴν ἐπιθυμίαν κομματίου κρέατος, τὸ ὁποῖον δὲν ἐχώρει τῆς φωλεᾶς του ἡ τρύπα. Ἀφοῦ ἐσυμβουλεύθη μὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του, ἀπεφάσισε νὰ πλατύνῃ τὴν τρύπαν, διὰ νὰ δύναται εἰς τὸ ἑξῆς νὰ κλέπτῃ καὶ μεγάλα καὶ μικρά. Ἀλλὰ τὴν ἐπλάτυνε τόσον πολύ, ὥστε ὁ κάτος,

1. Τοὺς μύθους τούτους καὶ ἄλλους πολλοὺς ὁ Κοραῆς εἶχε δημοσιεύσει ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ζ. Λ.

Digitized by Google

ὁ ὁποῖος εἶχεν ἔξωθεν ἀκούσει τὸ συμβούλιον, ἐμβῆκε παραυτα καὶ τὸν ἐξωλόθρευσε μὲ ὅλην του τὴν συγγένειαν.

Ἔφερε πολλοὺς πολλάκις εἰς ἀπώλειαν ἡ πλεονεξία.

Μέθυσος πατὴρ καὶ υἱός.

— Δὲν ἐντρέπεσαι, ἔλεγε πρὸς τὸν υἱόν του μέθυσος πατὴρ, νὰ πίνῃς τόσον πολύ; — Πάτερ μου, ἀπεκρίθη κλονούμενος ἀπὸ τὴν μέθην ὁ υἱός, φοβοῦμαι μὴ φανῶ καταφρονητής σου, ἐὰν δὲν μιμοῦμαι τὰς πράξεις σου.

Μάταια νουθετεῖς τοὺς ἄλλους, ἂν δὲν ἀπέχῃς ἀπ' ὅσα ν' ἀπέχωσι τοὺς παραγγέλλεις.

Διδάσκαλος καὶ μαθητής.

Διδάσκαλος, βλέπων ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὅστις ἔσκυψε νὰ ἐπάρῃ τὸ ὁποῖον εὗρε καταγῆς σῦκον, τὸν ἤλεγξεν αὐστηρὰ ὡς κοιλιόδουλον· καὶ ἁρπάσας μὲ μεγάλην ὀργὴν τὸ σῦκον, τὸ κατέπιεν αὐτός.

Πολλαὶ πολλάκις συμβουλαὶ καὶ νουθετήσεις ἀποβλέπουσι τὸ συμφέρον τοῦ συμβουλεύοντος.

ΑΠΟ ΙΤΑΛΙΚΗΝ ΑΣΤΕΙΩΝ ΣΥΛΛΟΓΗΝ

[Μετάφρασις Κοραῆ].

Εἰς ναυαγίου μέγαν κίνδυνον, ἐπρόσταξεν ὁ καραβοκύριος τοὺς διαβάτας νὰ ῥήξωσιν εἰς τὴν θάλασσαν ὅλα τὰ βάρη, διὰ νὰ σωθῶσιν. Εἷς ἀπ' αὐτοὺς ἐπῆρε πρώτην τὴν γυναῖκά του καὶ τὴν ἔρρηξε, λέγων, ὅτι παρ' αὐτὴν ἄλλο βαρύτερον νὰ ῥήξῃ δὲν εἶχε.

*
* *

Εἰς οἶκον πολλὰ πτωχοῦ ἀνθρώπου ἐμβῆκε τὴν νύκτα κλέπτης, καὶ ἐψηλάφα εἰς τὸ σκότος νὰ εὕρῃ τίποτε. Ὁ πτωχός, ὡς τὸν ἐνόησε·

— Ψηλάφα, ψηλάφα, ταλαίπωρε, (τὸν εἶπε) νὰ ἰδῶ ἂν ἦσαι καλὸς νὰ εὕρῃς σὺ τὴν νύκτα ὅ,τι δὲν εὑρίσκω ἐγὼ τὴν ἡμέραν».

*
* *

Ἐδιηγεῖτό τις εἰς συμπόσιον ἄπιστα πολλὰ καὶ παράδοξα μὲ τόσον ἀγῶνα, ὥστε νὰ ἱδρώσῃ. Ἐξεφώνησε μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὸ ἀπόφθεγμα τοῦτο· «Ὅστις λαλεῖ τὴν ἀλήθειαν δὲν κοπιάζει».

— Ἐκατάλαβα τώρα, διατί ἵδρωσες τόσον, τὸν εἶπεν εἷς ἀπὸ τοὺς συμπότας.

*
* *

Εἰς συντροφίαν ἰατρῶν ἔπεσε λόγος περὶ τοῦ «Ποῖα ἦσαν τὰ καλήτερα ἰατρικὰ νὰ ὀξύνωσι τὴν ὅρασιν». Ὠνόμαζεν ἄλλος ἄλλο, καὶ νὰ συμφωνήσωσι δὲν εἰμποροῦσαν, ἕως εἷς ἀπὸ τοὺς ἀκούοντας τοὺς εἶπεν· «Ἐξοχώτατοι ἰατροί, τὸ καλήτερον ἰατρικὸν τῆς ὁράσεως εἶνε ὁ φθόνος. — Πῶς τοῦτο; (τὸν ἠρώτησαν μὲ ἀπορίαν). — Ὅτι (τοὺς ἀπεκρίθη) ὁ φθόνος βλέπει μεγαλήτερα ἀπ' ὅ,τι εἶναι τὰ εὐτυχήματα τῶν ἄλλων.

*
* *

Ἐπαραπονεῖτο φιλάργυρος πρὸς ἕνα τῶν φίλων του, λέγων, — Τί σ' ἔκαμα καὶ μὲ διασύρεις εἰς τὸν κόσμον, ὅτι πωλῶ τὰ παλαιά μου ὑποδήματα;

Καὶ ὁ φίλος ἀπεκρίθη·

— Ψεύδεται ὅστις μ' ἐδιάβαλε περὶ τούτου· δὲν εἶπα ὅτι πωλεῖς, ἀλλ' ὅτι ἀγοράζεις παλαιὰ ὑποδήματα.

ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΟΡΑΗ

Αἱ δυστυχίαι εἶνε τῆς ἀρετῆς ἡ παλαίστρα, εἰς τὴν ὁποίαν διακρίνεται ὁ ἀνδρεῖος ἀπὸ τὸν ἄνανδρον ἀθλητήν. Πότε ἄλλοτε ἔχει τις νὰ δείξῃ μὲ πλειοτέραν βεβαιότητα, ὅτι εἶνε φρόνιμος, ἂν δὲν τὸ δείξῃ εἰς τὴν συμφοράν του; Τὸ νὰ συμβουλεύῃ τις τὰ καλὰ δὲν χρειάζεται μεγάλην γνῶσιν· τὸ νὰ τὰ ἐργάζεται, ὅταν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, εἶνε μόνης ἀνδρείας καὶ φρονίμου ψυχῆς προτέρημα.

—

Σπούδασε μάλιστα τὴν ἀνατροφὴν τοῦ στήθους, ἥτις μόνη μορφόνει τοὺς ἀληθεῖς ἄνδρας καὶ τὰς ἀνδρείας γυναῖκας, παρὰ τὴν ἀνατροφὴν τῆς κεφαλῆς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πλάσσονται οἱ καταχρηστικῶς ὀνομαζόμενοι χρηστοήθεις οὗτοι καὶ ἐράσμιοι (aimables) καὶ κομψοὶ ἀνδριαντίσκοι. Ἔχε καὶ τοῦτο εἰς τὴν μνήμην σου, ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶνε πρᾶγμα ἐθιστὸν καὶ ἀποκτᾶται, ὡς ὅλα τὰ ἀποκτώμενα, ἀπὸ μακρὰν συνήθειαν, ἥτις καταντᾷ εἰς ἕξιν καὶ σχεδὸν εἰς δευτέραν φύσιν. Ἀλλὰ τὸ ἔθος τοῦτο πρέπει ν' ἀρχίσῃ μ' αὐτὴν τὴν νηπιώδη ἡλικίαν. Καθὼς ὅστις συνειθίσῃ παιδιόθεν τὸν καφὲν, ἢ τὸν βρωμισμένον ταμβάκον, κρίνει τὴν στέρησίν του μεγάλην δυστυχίαν, ἀπαράλλακτα, φίλε μου, καὶ ὅστις συνειθίσῃ ἀπὸ μικροῦ νὰ χαίρῃ εἰς τὰ δίκαια, καὶ νὰ ἀγανακτῇ εἰς τὰ ἄδικα, τὴν αὐτὴν ἕξιν καὶ συνήθειαν θέλει ἔχει καὶ ὅταν φθάσῃ εἰς ἀνδρικὴν ἡλικίαν. Ἀλλὰ διὰ νὰ ζυμωθῇ μὲ τοιαύτην ἕξιν τὸ παιδίον, πρέπει νὰ ἦνε περικυκλωμένον ἀπὸ χρηστὰ παραδείγματα, καὶ μακρυσμένον, ὅσον δυνατὸν, ἀπὸ κακοὺς λόγους καὶ κακὰς πράξεις.

—

Ὅταν τις ἀπὸ σᾶς, διὰ πυρκαϊὰν ἀναμμένην εἰς οἶκον γείτονος, ὄχι μόνον τρέχει εἰς βοή-

Digitized by Google

θειαν, ἀλλὰ καὶ προσκαλεῖ συμβοηθοὺς εἰς τὴν σβέσιν αὐτῆς ὅσους ἀπαντήσῃ, τί ἄλλο πράσσει παρὰ ἔργον δίκαιον καὶ συμφέρον ἐνταυτῷ; Δίκαιον, διότι κάμνει πρὸς τὸν γείτονα ὅ,τι ἐλπίζει ἀπ' ἐκεῖνον, ἐὰν εὑρεθῇ εἰς ὁμοίαν περίστασιν· συμφέρον, διότι σώζων τοῦ γείτονος τὴν κατοικίαν, ἐμποδίζει τὴν πυρκαϊὰν νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἰδικήν του. Τὸ αὐτὸ λοιπὸν χρεωστεῖ καθεὶς νὰ πράσσῃ καὶ εἰς τὸν ἀδικούμενον συμπολίτην του. Βλέπεις ἀδικίαν γινομένην εἰς αὐτόν; μὴν ἀμφιβάλλῃς, ὅτι ἀργότερα ἢ γρηγορώτερα μέλλει νὰ πλακώσῃ καὶ σὲ ἡ ἀδικία, ἂν δὲν δράμῃς νὰ τὴν σβέσῃς ὡς πυρκαϊάν.

—

Μόνη ἡ δικαιοσύνη φέρει τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν· ὅπλα χωρὶς δικαιοσύνην γίνονται ὅπλα ληστῶν, ζώντων εἰς καθημερινὸν κίνδυνον νὰ στερηθῶσι τὴν δύναμιν ἀπὸ ἄλλους ληστάς, ἢ καὶ νὰ κολασθῶσιν ὡς λησταὶ ἀπὸ νόμιμον ἐξουσίαν. Ἡ ἀνδρία χωρὶς τὴν δικαιοσύνην εἶνε εὐτελὲς προτέρημα· ἡ δικαιοσύνη, ἂν ἐφυλάσσετο ἀπὸ ὅλους, οὐδὲ χρείαν ὅλως εἶχε τῆς ἀνδρίας. Καὶ αὐτὴ τοῦ Θεοῦ ἡ παντοδυναμία ἤθελ' εἶσθαι χωρὶς ὄφελος διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἂν δὲν ἦτον ἐνωμένη μὲ τὴν ἄπειρον δικαιοσύνην του.

—

Ἐγὼ ἄλλους ποταποὺς δὲν γνωρίζω παρὰ τοὺς δούλους καὶ τοὺς τυράννους· διότι μεταβάλλονται ἀπὸ λογικὰ ζῷα οἱ δοῦλοι εἰς κτήνη καὶ οἱ τύραννοι εἰς ἄγρια θηρία.

—

Ἡ φιλαρχία ἀφοῦ μίαν φορὰν φθάσῃ νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν πολιτείαν, τὴν βόσκεται κατὰ μικρὸν ὡς κολλητικὴ νόσος, ἑωσοῦ νὰ τὴν ἐρημώσῃ ἀπὸ τοὺς ἀληθεῖς φίλους τῆς πατρίδος, τοὺς μόνους ἱκανοὺς νὰ φυλάσσωσι τῆς ἐλευθερίας τὰ τείχη.

—

Ὀλίγοι κατὰ δυστυχίαν ἐφάνησαν εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔθνη οἱ καλοὶ σταδιοδρόμοι· καὶ συνέβη εἰς τὴν πολιτικὴν ὅ,τι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν θρησκείαν· πολλοὶ κλητοὶ καὶ ὀλίγοι ἐκλεκτοί. Πῶς θέλεις νὰ σταδιοδρομήσῃ εὐτυχῶς ὅστις τρέχει φορτωμένος; Εἰς τοὺς σωματικοὺς ἀγῶνας πρῶτον ἔργον τοῦ μέλλοντος νὰ τρέξῃ εἶνε νὰ ἐκδυθῇ τὰ περιττὰ φορέματα καὶ ἐλαφρώσῃ τὸ σῶμά του· εἰς τοὺς πολιτικοὺς ἐξ ἐναντίας οἱ πλειότεροι ἀπὸ τοὺς τρέχοντας τρέχουν καταφορτωμένοι τὰ πάθη των· ἄλλος τρέχει διὰ νὰ ἀποκτήσῃ χρυσόν, ἄλλος ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, ἄλλος διὰ κανένα τίτλον γελοιώδη Ἐξοχότητος ἢ Ἐκλαμπρότητος, χωρὶς νὰ συλλογισθῇ, ὅτι μόνος σκοπὸς τοῦ δρόμου του πρέπει νὰ ἦναι νὰ χρυσώσῃ τὴν πατρίδα του, νὰ τὴν καταστήσῃ μόνην ἄρχουσαν, μόνην Ἐξοχωτάτην καὶ Ἐκλαμπροτάτην.

—

Ὅταν ὁ λόγος ἦναι περὶ πατρίδος ὅ,τι μοῦ λείπει ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τὸ ἀποπληρόνει ἡ καρδία.

Η ΙΕΡΟΤΗΣ ΤΗΣ ΨΗΦΟΥ

—

Ἐπιθυμεῖτε, φίλοι ὁμογενεῖς, ν' ἀποφύγητε ὅλα τὰ καταβαρύνοντα τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνοήτων κακά; λάβετε μαθήματα τὰ περασμένα τοῦ Γένους παθήματα. Καθεὶς ἀπὸ σᾶς, ὅταν κρατῇ ψῆφον, διὰ νὰ ἐκλέξῃ ἀπὸ τοὺς συμπολίτας του κανένα εἰς ἀξίωμα, ἂς φαντάζεται, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς ἀοράτως τοῦ βάλλει τὴν ψῆφον εἰς τὰς χεῖρας, καὶ τὸν βλέπει ἄνωθεν πῶς μέλλει νὰ τὴν μεταχειρισθῇ... Ὅταν ἔχῃ τις χρείαν οἰκίας, μεταξὺ δύο οἰκοδόμων δὲν ἐκλέγει βέβαια τὸν φίλον του, ἀλλ' ὅτινα τῶν δύο νομίζει τεχνικώτερον· ὅταν διὰ τὴν ὑγείαν του ἀναγκάζεται νὰ καλέσῃ ἰατρόν, μεταξὺ δύο ἰατρῶν δὲν καλεῖ βέβαια τὸν φίλον, ἤ, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ἀδελφόν του, ἀλλὰ τὸν φαινόμενον ἐμπειρότερον τῆς τέχνης, καὶ οὕτω καθεξῆς διὰ τὰς λοιπὰς βιωτικάς του χρείας. Ἂν ἀπατηθῇ εἰς τὴν ἐκλογὴν δι' ἄγνοιαν, ἔχει κἂν ἀπολογίαν τῆς ἀπάτης τὴν ἄγνοιαν. Ἂν ἀπατηθῇ διὰ φιλίαν, γίνετ' ἐνταυτῷ καὶ μωρὸς καὶ ἄδικος· μωρός, διότι βάλλει εἰς κίνδυνον καὶ τὰ ὑπάρχοντα καὶ τὴν ζωήν του, ἄδικος, διότι χαρίζει εἰς τὸν κακὸν τεχνίτην ὅ,τι χρεωστεῖται εἰς τὸν καλόν. Ὅπως ἂν ἦναι, ἡ βλάβη λογίζεται μικρά, ὡς ἑνὸς ἀνθρώπου μόνου βλάβη. Ἀλλ' ὅτινα διορίζει ἡ πατρὶς εἰς τὸ ἱερὸν ἔργον τῆς ἐκλογῆς, ἂν χαρίζῃ τὴν ψῆφόν του εἰς τὴν φιλίαν, ἀδικεῖ προφανῶς τὴν πατρίδα· *ἐὰν δὲ καὶ τὴν πωλῇ διὰ χρήματα, ἢ ὠφελειῶν ἄλλων ἐλπιζομένην ἀπόλαυσιν, ἡ ἀδικία λαμβάνει μορφὴν καὶ πρόσωπον ἀναισχύντου προδοσίας*, ἀξίας νὰ κολασθῇ αὐστηρότατα ἀπὸ τοὺς νόμους.

—

Ὁ ἐνθουσιασμὸς γίνεται ὅπλον θαυμαστὸν εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν τῶν ἀγώνων· ἀλλ' ὅταν ὁ λόγος ἦναι περὶ ἐκλογῆς τῶν πολιτῶν εἰς πολιτικὰ ὑπουργήματα, ἀπὸ τῶν ὁποίων τὴν ἀκριβῆ πλήρωσιν κρέμεται ἡ φυλακὴ τῆς ἐλευθερίας, ὅστις ἐνθουσιάζεται, τρέχει μέγαν κίνδυνον νὰ δημιουργήσῃ τυράννους. Καὶ τοῦτον τὸν ἐνθουσιασμὸν ζητοῦν μάλιστα νὰ ἐξάπτωσιν οἱ σπουδαρχίδαι καὶ οἱ δημοκόποι εἰς τὰς ψυχὰς τοῦ λαοῦ, ὅταν ὁ λαὸς δὲν φυλάσσεται τὰς παγίδας των.

Digitized by Google

Ὁ θάνατος τοῦ Κοραῆ ὑπῆρξεν ἄξιον στεφάνωμα τοῦ ἀληθῶς σωκρατικοῦ αὐτοῦ βίου. Τὴν ὑπὸ τοῦ συμπολίτου αὐτοῦ κ. Α. Μάμουκα ἀφελῆ καὶ συγκινητικὴν ἀφήγησιν τῶν τελευταίων αὐτοῦ στιγμῶν, ἂν καὶ δημοσιευθεῖσαν ἄλλοτε ἐν τῇ «Ἑστίᾳ»,παραθέτομεν ἐνταῦθα, ὡς ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τοῦ ὅλου.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ

. . . Κλινοπετὴς ἐπὶ δεκαεννέα ἡμέρας ὑπέφερεν ὡς φιλόσοφος καὶ ὡς χριστιανὸς ἐν πλήρει ἀταραξίᾳ καὶ ἠρεμίᾳ ψυχῆς τὰς ἀπὸ τῆς πτώσεως ὀδύνας. Παραμυθίαν εὕρισκεν εἰς τὴν συνεχῆ ἀπαγγελίαν τοῦ 136 ψαλμοῦ, ἐν ᾧ ἐκδηλοῦται ἥ τε πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν πατρίδα ἀγάπη παντὸς εὐσεβοῦς καὶ ἡ ἐγκάρδιος εὐχὴ ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως ἀναξιοπαθούσης πατρίδος.Παρέδωκε δὲ εἰς τὸν Πλάστην τὸ πνεῦμα τῇ 25 Μαρτίου (6 Ἀπριλίου) 1833 , *Πατρίς* τελευταίαν λέξιν εἰπὼν καὶ ἅμα εἰς τὴν παρὰ τῷ κλινιδίῳ αὐτοῦ ἀπηωρημένην εἰκόνα τοῦ Δημοσθένους ἐμβλέψας.

Τὸ ἱστορικὸν περὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ τελευτᾷν ἐκφωνηθείσης λέξεως *Πατρὶς* κατέστησέ μοι γνωστὸν ἐν Χίῳ κατὰ τὸ 1877 ὁ συμπατριώτης καὶ φίλος μου Κωνσταντῖνος Ι. Πιτζιπιός. Οὗτος διηγήθη μοι τάδε: «Ἦτο ἡ σειρά μου νὰ διανυκτερεύσω. Εἰσῆλθον εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ ἀσθενοῦς περὶ λύχνων ἁφάς. Ἠρώτησέ με ἂν ἐδείπνησα.—Ἔρχομαι, τῷ ἀπεκρίθην, ἀπὸ τοῦ δείπνου. — Καλά, εἶπεν· ἂν τυχὸν πεινάσῃς, ἐκεῖ (δείξας τὸ ἑρμάριον) ὑπάρχει πρόσφατον ῥιζόγαλα · (τοῦτο, προσθέτει ὁ Πιτζιπιός, ἦτο ἀρεστὴ τοῦ Κοραῆ τροφή), ἄνοιξε καὶ φάγε ὅσον θέλεις. Παρῆλθον ἐν τῷ μεταξὺ ἱκαναὶ ὧραι καὶ ὁ ἀσθενῶν ἐφαίνετο ἥσυχος· ἐγὼ δὲ διὰ νὰ μὴ καταληφθῶ ὑπὸ ὕπνου, ἔλαβα εἰς ἀνάγνωσιν βιβλίον ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα εἶχεν εἰς καθημερινὴν χρῆσιν, καταφορτωμένον μὲ ἰδιοχείρους σημειώσεις. Αἴφνης τὸν ἤκουσα νὰ ἐκφωνήσῃ τὴν λέξιν *Πατρίς*.Ἐξ ὑπονοίας μὴ δὲν εἶχον ἀντιληφθῆ ἀκριβῶς, ἀφῆκα ἀμέσως τὸ βιβλίον· τὸν ἐπλησίασα ἠρέμα καὶ ἠρώτησα : —Θέλετέ τι ; καὶ τί ; — *Πατρίς*, καὶ πάλιν ἀνεφώνησε· καὶ ἅμα, εἰς τὴν ἐν τῷ αὐτῷ δωματίῳ ἀπηωρημένην εἰκόνα τοῦ Δημοσθένους ἐμβλέψας : —*Νά, αὐτὸς ἦτον ἄνθρωπος*, εἶπε καὶ ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ.

Τιμαὶ ἀποδοθεῖσαι

ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΝΗΜΗΝ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ

Τὸ σῶμα τοῦ Κοραῆ, συνοδευόμενον εὐλαβῶς ἀφ' ὅλους τοὺς ἐν Παρισίοις παρεπιδημοῦντας Ἕλληνας , ἐνεταφιάσθη τὴν 29 Μαρτίου (10 Ἀπριλίου) εἰς τὸ πολυάνδριον τοῦ **Mont Parnasse**, ἀφοῦ προηγουμένως ἐν τῷ ναϊδίῳ τῆς Ῥωσσικῆς πρεσβείας ἐψάλη ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία. Ἐν τῷ ναϊδίῳ τούτῳ καὶ ἐν τῷ πολυανδρίῳ ἐξεφωνήθησαν λόγοι ἐπιτάφιοι. Μικρὸν δὲ μνημεῖον ἀνηγέρθη ἐπιτύμβιον, φέρον τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν :

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΚΟΡΑΗΣ

ΧΙΟΣ

Ὑπο ξένην μὲν
Ἴσα δὲ τῇ Ἑλλαδι
Πεφιλημένην γην
Των Παρισιων
Κειμαι.

***

Τὰ λείψανα τοῦ Κοραῆ ἀνακομισθέντα ἐν Ἑλλάδι διὰ δημοτελοῦς πομπῆς κατετέθησαν τὴν 8 Ἀπριλίου 1877 εἰς τὸ Νεκροταφεῖον Ἀθηνῶν, ἐπὶ τόπου, ἔνθα ἀνηγέρθη μεγαλοπρεπὲς μαρμάρινον μαυσωλεῖον, δαπάνῃ τῶν Χίων.

Τὸ μνημεῖον τοῦτο ἀντὶ παντὸς ἐπιγράμματος φέρει ἐπὶ τῆς προσόψεως αὐτοῦ τὰς ἑξῆς τρεῖς ἁπλᾶς, ἀλλὰ πολυσημάντους λέξεις:

ΠΙΣΤΙΣ, ΠΑΤΡΙΣ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ.

***

Πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, δεξιᾷ τῷ εἰσερχομένῳ, ἱδρύθη ὁ ἀνδριὰς τοῦ μεγάλου διδασκάλου, ἔργον τοῦ γλύπτου κ. Γ. Βρούτου. Ὁ Κοραῆς παρίσταται ἐν αὐτῷ καθήμενος ἐπὶ ἑδωλίου , ὀλίγον κεκυφὼς καὶ κρατῶν διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς γραφῖδα,διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιμήκη δέλτον, ἐφ' ἧς ἀναγέγραπται τὸ πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὑψηλὸν ἐκεῖνο παράγγελμα τοῦ ἀνδρός :

Ἡ ἐλευθερία, τέκνα μου, δὲν ἀγαπᾷ νὰ κατοικῇ εἰς τόπους, ὅπου δὲν βασιλεύει ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ χρηστοήθεια.

Ἐπὶ τοῦ στηλοβάτου ἀναγινώσκεται τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα,ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Φιλίππου Ἰωάννου :

Ἀγχόθι Πιερίδων σηκοῖο φίλοι ὁμόφυλοι
τοῦ κλεινοῦ Κοραῆ τόνδ' ἀνέθεντο τύπον.
Ὄφρα νέοι Μουσῶν πρόπολοι λεύσσοντες ἐκείνου
μορφήν, αἰνητοῦ ζῆλον ἔχωσι βίου.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΟΡΑΗ

Τὰ ἐκδεδομένα συγγράμματα τοῦ Κοραῆ ἀποτελοῦνται ἐκ τόμων καὶ φυλλαδίων 50 ἐν ὅλῳ. Τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν εἶνε ἐκδόσεις Ἑλλήνων συγγραφέων, τινὰ ἀνάγονται εἰς τὴν ἰατρικήν, ἕτερα εἰς τὴν θεολογίαν, τὴν νομικὴν καὶ διαφόρους ἄλλους κλάδους τῶν ἐπιστημῶν. Εἰσὶ δὲ γεγραμμένα εἰς ἑλληνικὴν καὶ γαλλικὴν γλῶσσαν, ἓν δὲ εἰς λατινικήν. Ἐκτὸς τούτων ὁ Κοραῆς κατέλιπεν 28 ἀνέκδοτα χειρόγραφα τέλεια ἢ ἀτελῆ, ὧν ἤρξατο ἀπὸ τοῦ 1881 ἡ ἔκδοσις, δημοσιευθέντος τοῦ πρώτου τόμου ἐπιμελείᾳ τοῦ κ. Α. Ζ. Μάμουκα.

ΑΘΗΝΗΣΙ.— ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 379 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 3 | 3 Ἀπριλίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιςορία Ὀνωρίου Βαλζάκ.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου].

—

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 190.

Ἡ πρωΐα ἐκείνη ἔμελλε ν' ἀποβῇ ἐπίσημος δι' αὐτὴν καὶ πλήρης γεγονότων.

Ἡ Ἀννέτα τῇ ἀνήγγειλε τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ γηραιοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας. Ὁ ἐφημέριος οὗτος, συγγενὴς τῶν Κρυσώ, ἦτο διατεθειμένος ὑπὲρ τοῦ προέδρου Δὲ Βομφών. Ἀπό τινων ἡμερῶν ὁ γέρων ἀββᾶς εἶχε πείσει αὐτὸν νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὴν δεσποινίδα Γρανδέ, ἐκ καθαρῶς θρησκευτικῆς ἐπόψεως, περὶ τῆς ὑποχρεώσεως ἥτις τῇ ἐπεβάλλετο νὰ νυμφευθῇ.

Βλέπουσα τὸν ἱερέα της, ἡ Εὐγενία ὑπέθεσεν ὅτι ἤρχετο νὰ λάβῃ τὰ χίλια φράγκα ἅτινα τῷ ἔδιδε μηνιαίως διὰ τοὺς πτωχούς, καὶ εἶπεν εἰς τὴν Ἀννέταν νὰ τὰ φέρῃ. Ἀλλ' ὁ ἐφημέριος ἐμειδίασε.

— Σήμερον, εἶπε, δεσποινίς, ἔρχομαι νὰ σᾶς ὁμιλήσω περὶ μιᾶς ταλαιπώρου κόρης, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἐνδιαφέρεται ὅλη ἡ πόλις, καὶ ἡ ὁποία δὲν φέρεται χριστιανικῶς, διότι δὲν ἀγαπᾷ τὸν ἑαυτόν της.

— Ἄχ, κύριε ἐφημέριε, μ' εὑρίσκετε εἰς μίαν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν μοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ συλλογισθῶ τὸν πλησίον μου. Εἶμ' ἐντελῶς ἀπησχολημένη μὲ τὸν ἑαυτόν μου. Εἶμαι πολὺ δυστυχής, καὶ μόνον τὴν ἐκκλησίαν ἔχω καταφύγιόν μου. Οἱ κόλποι της δύνανται νὰ περιλάβουν ὅλας μας τὰς ὀδύνας, καὶ τὸ ἔλεός της εἶνε μέγα καὶ ἀνεξάντλητον.

— Τότε λοιπόν, δεσποινίς, ἀσχολούμενοι περὶ τῆς ταλαιπώρου αὐτῆς κόρης θ' ἀσχοληθῶμεν περὶ ὑμῶν. Ἀκούσατε. Ἂν ἐπιθυμῆτε τὴν ψυχικήν σας σωτηρίαν, δύο μόνας ὁδοὺς ἔχετε ν' ἀκολουθήσετε· ἢ ν' ἀφήσετε τὸν κόσμον, ἢ νὰ ὑπακούσετε εἰς τοὺς νόμους του. Νὰ ὑποταχθῆτε εἰς τὴν γηΐνην σας τύχην ἢ νὰ ζητήσετε κλῆρον οὐράνιον.

— Ὤ! ἡ φωνή σας μοῦ ὁμιλεῖ καθ' ἣν στιγμὴν ἐπεθύμουν ν' ἀκούσω μίαν φωνήν. Ὁ Θεὸς ἀληθῶς σᾶς στέλλει. Θ' ἀποχαιρετήσω τὸν κόσμον, καὶ θὰ ζήσω διὰ τὸν Θεὸν μόνον ἐν σιγῇ καὶ ἠρεμίᾳ.

— Πρέπει, κόρη μου, πολὺν καιρὸν νὰ σκεφθῇς, πρὶν λάβῃς τὴν σοβαρὰν αὐτὴν ἀπόφασιν. Ὁ γάμος εἶνε ζωή, καὶ τὸ μοναστήριον εἶνε θάνατος.

— Τότε λοιπὸν τὸν θάνατον, ἐφημέριε, τὸν θάνατον καὶ γρήγορα! ἀπήντησεν ἐκείνη μετὰ φοβερᾶς ζωηρότητος.

— Τὸν θάνατον! ἀλλ' ἔχετε, δεσποινίς, μεγάλας ὑποχρεώσεις πρὸς τὴν κοινωνίαν. Δὲν εἶσθε ἡ μήτηρ τῶν πτωχῶν, εἰς τοὺς ὁποίους δίδετε ἐνδύματα, ξύλα τὸν χειμῶνα καὶ ἐργασίαν τὸ θέρος; Ἡ μεγάλη σας περιουσία εἶνε δάνειον τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀποδώσετε, καὶ μὲ τοιαύτας διαθέσεις τὴν ἀπεδέχθητε εὐσεβῶς. Νὰ ταφῆτε εἰς μοναστήριον θὰ ἦτο ἐγωϊσμός. Νὰ μείνετε γραῖα κόρη, δὲν πρέπει. Ἐν πρώτοις, δύνασθε νὰ διαχειρισθῆτε τὴν κολοσσιαίαν περιουσίαν σας; πιθανῶς θὰ τὴν χάσετε. Θὰ ἔχετε εὐθὺς χιλιάδας δικῶν, καὶ θὰ περιπλακῆτε εἰς ἀδιεξόδους δυσχερείας. Πιστεύσατε τὸν ἱερέα σας. Εἷς σύζυγος εἶνε χρήσιμος. Πρέπει νὰ διατηρήσητε ὅ,τι σᾶς ἔδωκεν ὁ Θεός. Σᾶς ὁμιλῶ τοιουτοτρόπως διότι σᾶς ἀγαπῶ. Σεῖς ἀγαπᾶτε εἰλικρινῶς τὸν Θεόν, καὶ ὀφείλετε νὰ ζητήσετε τὴν σωτηρίαν σας ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ κόσμου, τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖτε ἓν τῶν ὡραιοτέρων κοσμημάτων, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλετε νὰ χρησιμεύσετε ὡς θεάρεστον παράδειγμα.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠγγέλθη ἡ κυρία Δὲ Γρασσέν. Ἔφερεν αὐτὴν ἡ ἐκδίκησις καὶ μεγάλη ἀπελπισία.

— Δεσποινίς, . . . εἶπε. Ἆ! ἰδοὺ ὁ κύριος ἐφημέριος. Τότε σιωπῶ. Ἠρχόμην νὰ σᾶς ὁμιλήσω περὶ ὑποθέσεων, καὶ βλέπω ὅτι ἔχετε θρησκευτικὴν συνομιλίαν.

— Κυρία, εἶπεν ὁ ἐφημέριος, σᾶς ἀφίνω τὸ στάδιον ἐλεύθερον.

— Ὤ! κύριε ἐφημέριε, εἶπεν ἡ Εὐγενία, ἐπιστρέψατε μετ' ὀλίγας στιγμάς. Ἡ συνδρομή σας μοῦ εἶνε πολὺ ἀναγκαία αὐτὴν τὴν στιγμήν.

— Ναί, πτωχή μου κόρη! εἶπεν ἡ κυρία Δὲ Γρασσέν.

— Τί ἐννοεῖτε; ἠρώτησαν συγχρόνως ἡ δεσποινὶς Γρανδὲ καὶ ὁ ἐφημέριος.

— Δὲν ἔμαθα ὅτι ἐπέστρεψεν ὁ ἐξάδελφός

Digitized by Google

σας, ὅτι νυμφεύεται τὴν δεσποινίδα Δωβριών; Αἱ γυναῖκες ἐννοοῦν εὔκολα...

Ἡ Εὐγενία ἠρυθρίασε καὶ ἔμεινεν ἄφωνος. Ἀπεφάσισε δὲ νὰ ὑποκριθῇ περαιτέρω τὸ ἀδιάφορον ἦθος τοῦ πατρός της.

— Ἐγώ, κυρία, ἀπήντησεν εἰρωνικῶς, δὲν ἐννοῶ εὔκολα, καὶ δὲν σᾶς ἐννοῶ διόλου. Ὁμιλήσατε, ὁμιλήσατε ἐνώπιον τοῦ ἐφημερίου, ἠξεύρετε ὅτι εἶνε πνευματικός μου.

— Τότε λοιπόν, δεσποινίς, ἰδοὺ τί μὲ γράφει ὁ σύζυγός μου. Ἀναγνώσατε.

Καὶ ἡ Εὐγενία ἀνέγνω τὴν ἑπομένην ἐπιστολήν:

«*Φιλτάτη μου,*

»Ὁ Κάρολος Γρανδὲ ἦλθεν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας. Εἶνε ἐν Παρισίοις πρὸ ἑνὸς μηνός...»

— Ἑνὸς μηνός! εἶπε καθ' ἑαυτὴν ἡ Εὐγενία, καὶ ἡ χεὶρ της κατέπεσε.

Μετά τινα παῦσιν ἐξηκολούθησεν ἀναγινώσκουσα:

«Ἠναγκάσθην νὰ περιμείνω δὶς εἰς τὸν προθάλαμόν του, πρὶν κατορθώσω νὰ ὁμιλήσω εἰς αὐτὸν τὸν μέλλοντα ὑποκόμητα Δωβριών. Μολονότι ὅλος ὁ κόσμος ὁμιλεῖ περὶ τοῦ γάμου του, καὶ αἱ προκηρύξεις ἐδημοσιεύθησαν ἤδη...»

— Μ' ἔγραφε λοιπὸν καθ' ἣν στιγμήν.., διενοήθη ἡ Εὐγενία. Δὲν ἐπέρανε δὲ τὴν σκέψιν της, οὐδ' ἀνεφώνησεν *ὁ ἄτιμος!*, ὡς ἤθελε πράξει παρισινή τις. Οὐχ ἧττον βαθυτάτην ᾐσθάνθη περιφρόνησιν πρὸς τὸν ἐξάδελφόν της, καίτοι δὲν ἐξέφρασεν αὐτήν.

«... ὁ γάμος οὗτος ἀκόμη δὲν ἔγεινεν. Ὁ μαρκήσιος δὲν θὰ δώσῃ τὴν κόρην του εἰς τὸν υἱὸν χρεωκόπου. Ὑπῆγα νὰ τῷ ἀνακοινώσω τὰς φροντίδας, τὰς ὁποίας ὁ θεῖός του κ' ἐγὼ εἴχομεν καταβάλει διὰ τὰς ὑποθέσεις τοῦ πατρός του, καὶ τὰ ἐπιτήδεια τεχνάσματα, διὰ τῶν ὁποίων εἴχομεν κατορθώσει νὰ κρατήσωμεν ἡσύχους ἕως σήμερον τοὺς δανειστάς. Φαντάσου ὅτι ὁ αὐθάδης αὐτὸς νεανίας εἶχε τὸ θράσος νὰ μοῦ ἀποκριθῇ, εἰς ἐμέ, ὅστις ἐπὶ πέντε ἔτη ἐφρόντισα νυχθήμερον περὶ τῶν συμφερόντων του καὶ τῆς τιμῆς του, ὅτι αἱ ὑποθέσεις τοῦ πατρός του δὲν τὸν ἐνδιαφέρουν. Εἷς δικολάβος τοῦ ἐμποροδικείου θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ ἀντιμισθίαν τριάντα καὶ σαράντα χιλιάδας φράγκα, πρὸς ἓν τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῶν πιστώσεων. Ἀλλὰ ὑπομονή. Ὀφείλονται νομίμως ἓν ἑκατομμύριον καὶ διακόσιαι χιλιάδες φράγκα εἰς τοὺς δανειστάς, καὶ ἐντὸς ὀλίγου θὰ κηρύξω τὸν πατέρα του εἰς πτώχευσιν. Ἐμβῆκα εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, πιστεύσας εἰς τοὺς λόγους τοῦ γέροντος ἐκείνου κροκοδείλου, τοῦ Γρανδέ, καὶ ἔδωκα ὑποσχέσεις ἐξ ὀνόματος τῆς οἰκογενείας. Ἂν ὁ κ. ὑποκόμης Δωβριών ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν τιμήν του, ἐγὼ δὲν ἀδιαφορῶ διόλου διὰ τὴν ἰδικήν μου. Θὰ ἐξηγήσω ἑπομένως τὴν θέσιν μου εἰς τοὺς δανειστάς. Οὐχ ἧττον τρέφω τοσοῦτον σέβας πρὸς τὴν δεσποινίδα Γρανδέ, τῆς ὁποίας τὴν συγγένειαν εἴχομεν ἐλπίσει εἰς καιροὺς εὐτυχεστέρους, ὥστε δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἐνεργήσω πρὶν ἢ τῆς ὁμιλήσῃς περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως...»

Μετὰ τὴν φράσιν ταύτην ἀπέδωκε ψυχρῶς ἡ Εὐγενία τὴν ἐπιστολήν, χωρὶς ν' ἀναγνώσῃ αὐτὴν μέχρι τέλους.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, εἶπεν εἰς τὴν κυρίαν Δὲ Γρασέν.

— Ἡ φωνή σας αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶνε ἐντελῶς ἡ φωνὴ τοῦ πατρός σας, εἶπεν ἡ κυρία Δὲ Γρασέν.

— Κυρία, εἶπεν ἡ Ἀννέτα, ἔχετε νὰ μοῦ μετρήσετε ὀκτὼ χιλιάδας φράγκα εἰς χρυσόν.

— Ἀλήθεια. Κάμετέ μου τὴν χάριν, κυρία Κορνουαγέ, νὰ ἔλθετε μαζύ μου.

— Κύριε ἐφημέριε, εἶπεν ἡ Εὐγενία μετὰ εὐγενοῦς ἀπαθείας, ἣν παρεῖχεν αὐτῇ ἡ ἰδέα ἣν ἔμελλε νὰ ἐκφράσῃ, θὰ ἦτον ἁμάρτημα ἡ παρθενία ἐν τῷ γάμῳ;

— Δὲν ἠξεύρω τί νὰ σᾶς ἀπαντήσω. Ἂν θέλετε νὰ μάθετε τί λέγει περὶ αὐτοῦ ὁ διάσημος Σανσὲζ εἰς τὸ *Περὶ Γάμου* σύγγραμμά του, σᾶς τὸ λέγω αὔριον.

Ὁ ἐφημέριος ἀνεχώρησεν.

Ἡ δεσποινὶς Γρανδὲ ἀνέβη εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ πατρός της, κ' ἔμεινεν ἐντὸς αὐτοῦ μόνη ὅλην τὴν ἡμέραν, μὴ θελήσασα νὰ καταβῇ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, καίτοι πολὺ ἐπέμεινεν ἡ Ἀννέτα. Ἐπεφάνη δὲ τὴν ἑσπέραν, καθ' ἣν ὥραν ἀφίκοντο οἱ συνήθεις ἐπισκέπται.

Οὐδέποτε ἡ αἴθουσα τῶν Γρανδὲ ὑπῆρξε τοσοῦτον πλήθουσα, ὅσον τὴν ἑσπέραν ἐκείνην. Ἡ εἴδησις τῆς ἐπιστροφῆς καὶ τῆς ἀνοήτου προδοσίας τοῦ Καρόλου εἶχε διαδοθῆ ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν. Ἀλλ' ὅσον προσεκτικὴ καὶ ἂν ὑπῆρξεν ἡ περιέργεια τῆς ὁμηγύρεως, ἔμεινεν ἀθεράπευτος. Ἡ Εὐγενία, ἥτις ἀνέμενε τὴν περιέργειαν ταύτην, οὐδεμίαν διὰ τῆς ἠρέμου μορφῆς της ἐμαρτύρησεν ἐκ τῶν ἐνδομύχων βασάνων, αἵτινες τὴν ἐτάραττον. Ὑπεκρίθη πρόσωπον φαιδρόν, ὅπως ἀπαντήσῃ εἰς τοὺς θελήσαντας νὰ ἐπιδείξωσι τὸ ἐνδιαφέρον των διὰ λόγων καὶ βλεμμάτων μελαγχολικῶν. Ἐκάλυψε τέλος τὴν συμφοράν της ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς τυπικῆς φιλοφροσύνης.

Περὶ τὴν ἐννάτην ὥραν ἐπερατοῦντο τὰ παιγνίδια, οἱ παίζοντες κατέλειπον τὰς τραπέζας των, ἐπληρώνοντο, καὶ φιλονεικοῦντες ἔτι περὶ τῆς τελευταίας ῥιπῆς προσήρχοντο εἰς τὸν κύκλον τῶν συνομιλούντων.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ὅμιλος ἠγέρθη σύσσωμος ἵνα καταλίπῃ τὴν αἴθουσαν, ἐπῆλθε δραματικὴ περιπέτεια ἥτις ἀντήχησεν ἐν Σωμύρῃ, ἐκεῖθεν

Digitized by Google

δὲ καθ' ὅλην τὴν ἐπαρχίαν καὶ τὰς περικειμένας τέσσαρας νομαρχίας.

— Μείνατε, κύριε πρόεδρε, εἶπεν ἡ Εὐγενία πρὸς τὸν κύριον Δὲ Βομφών, ὅτε εἶδεν αὐτὸν λαμβάνοντα τὴν ῥάβδον του.

Πρὸς τοὺς λόγους τούτους πάντες οἱ τῆς ὁμηγύρεως ᾐσθάνθησαν συγκίνησιν. Ὁ δὲ πρόεδρος ὠχρίασε καὶ ἠναγκάσθη νὰ καθίσῃ.

— Εἰς τὸν πρόεδρον τὰ ἑκατομμύρια, εἶπεν ἡ δεσποινὶς Γριβωκούρ.

— Εἶνε προφανές, ὁ πρόεδρος Δὲ Βομφὼν νυμφεύεται τὴν δεσποινίδα Γρανδέ, ἀνέκραξεν ἡ κυρία Δορσονβάλ.

— Αὐτὸ ἦτον τὸ καλλίτερον τοῦ παιγνιδιοῦ μας, εἶπεν ὁ ἀββᾶς.

— Σωστὸ *σλέμ*, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος.

Ἕκαστος εἶπε τὴν εὐφυολογίαν του, καὶ πάντες ἔβλεπον τὴν κληρονόμον ἱσταμένην ἐπὶ τῶν ἑκατομμυρίων της, ὡς ἐπὶ στυλοβάτου.

Τὸ ἀπὸ ἐννέα ἤδη ἐτῶν ἠρχισμένον δρᾶμα ἐλύετο. Λέγουσα ἡ Εὐγενία εἰς τὸν πρόεδρον νὰ μείνῃ, καὶ τοῦτο ἐνώπιον ὅλης τῆς Σωμύρης, τί ἄλλο ἔπραττεν ἢ ἀνήγγελλεν ὅτι ἔμελλε νὰ τὴν νυμφευθῇ; Εἰς τὰς μικρὰς πόλεις τοσοῦτον αὐστηραὶ εἶνε τῆς εὐπρεπείας αἱ ἀπαιτήσεις, ὥστε παράβασις τοιαύτη ἀποτελεῖ τὴν ἐπισημοτάτην τῶν ὑποσχέσεων.

— Κύριε πρόεδρε, εἶπε πρὸς αὐτὸν ἡ Εὐγενία ἀφοῦ ἔμειναν μόνοι, γνωρίζω διατί σᾶς ἀρέσω. Ὁρκισθῆτέ μου νὰ μὲ ἀφήσετε ἐλευθέραν καθ' ὅλην μου τὴν ζωήν, νὰ μὴ μοῦ ἐνθυμήσετε κανὲν τῶν δικαιωμάτων, ὅσα σᾶς παρέχει ἐπ' ἐμοῦ ὁ γάμος, καὶ σᾶς δίδω τὴν χεῖρά μου. Ὦ!, ὑπέλαβε, βλέπουσα αὐτὸν γονυπετοῦντα ἐνώπιόν της, δὲν ἐτελείωσα. Δὲν πρέπει, κύριε, νὰ σᾶς ἀπατήσω. Ἔχω ἐντὸς τῆς καρδίας μου αἴσθημα ἀνεξάλειπτον, μόνον δὲ φιλίαν δύναμαι νὰ προσφέρω εἰς τὸν σύζυγόν μου. Δὲν ἐπιθυμῶ οὔτε νὰ τὸν προσβάλω, οὔτε νὰ παραβῶ τοὺς νόμους τῆς καρδίας μου. Σᾶς προσφέρω ὅμως τὴν χεῖρα καὶ τὴν περιουσίαν μου μόνον ἀντὶ μεγάλης ὑπηρεσίας τὴν ὁποίαν σᾶς ζητῶ.

— Διατάξατε, εἶμαι ἕτοιμος, εἶπεν ὁ πρόεδρος.

— Ἰδού, κύριε πρόεδρε, ἓν ἑκατομμύριον καὶ πεντακόσιαι χιλιάδες φράγκα, εἶπεν ἐξάγουσα ἐκ τοῦ στήθους της τίτλον ἑκατὸν μετοχῶν τῆς Γαλλικῆς Τραπέζης. Μεταβῆτε εἰς Παρισίους, ὄχι αὔριον, ὄχι ἀπόψε, ἀλλ' αὐτὴν τὴν στιγμήν. Εὕρετε τὸν κύριον Δὲ Γρασὲν καὶ μάθετε τὰ ὀνόματα ὅλων τῶν δανειστῶν τοῦ θείου μου. Συγκαλέσατέ τους, πληρώσατε ὅλα τὰ χρέη τῆς κληρονομίας, κεφάλαια καὶ τόκους πρὸς πέντε τοῖς ἑκατὸν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ χρέους μέχρι τῆς ἐξοφλήσεως, καὶ προσπαθήσατε ἐν γένει νὰ λάβετε γενικὴν καὶ κατὰ τύπους ἐξόφλησιν. Εἶσθε δικαστικός, καὶ μόνον εἰς σᾶς ἐμπιστεύομαι αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Εἶσθε ἄνθρωπος χρηστὸς καὶ ἔντιμος. Στηριζομένη εἰς τὸν λόγον σας, θέλω διέλθει τοὺς κινδύνους τῆς ζωῆς, σκεπομένη ὑπὸ τοῦ ὀνόματός σας. Θὰ ἔχωμεν ἀμοιβαίαν πρὸς ἀλλήλους ἐπιείκειαν. Γνωριζόμεθα πρὸ τόσου καιροῦ, καὶ εἴμεθα σχεδὸν συγγενεῖς. Δὲν θὰ θελήσετε βέβαια νὰ μὲ κάμετε δυστυχῆ.

Ὁ πρόεδρος ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν τῆς πλουσίας κληρονόμου, σπαίρων ἐκ χαρᾶς καὶ ἀγωνίας.

— Θὰ εἶμαι δοῦλός σας! τῇ εἶπε.

— Ὅταν λάβετε τὴν ἐξόφλησιν, ὑπέλαβεν ἐκείνη ἀτενίζουσα ἐπ' αὐτὸν ψυχρὸν βλέμμα, θὰ τὴν δώσητε εἰς τὸν ἐξάδελφόν μου μεθ' ὅλων τῶν τίτλων καὶ αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς. Ὅταν δὲ ἐπιστρέψετε, θὰ τηρήσω τὸν λόγον μου.

Ὁ πρόεδρος ἐννόησεν, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Εὐγενίας προσήρχετο ἐξ ἐρωτικοῦ πείσματος. Ἔσπευσε λοιπὸν νὰ ἐκτελέσῃ τὰς διαταγάς της ἐν πάσῃ ταχύτητι, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ συμφιλίωσίς τις τῶν δύο ἐραστῶν.

Ὅτε ὁ κύριος Δὲ Βομφὼν ἀνεχώρησεν, ἡ Εὐγενία ἔπεσεν εἰς τὸν κλιντῆρά της καὶ ἀνελύθη εἰς δάκρυα. Τὸ πᾶν εἶχε τελειώσει δι' αὐτήν.

Ὁ πρόεδρος ἐπέβη τῆς ταχυδρομικῆς ἁμάξης καὶ τὴν ἐπαύριον ἑσπέραν ἦτο ἐν Παρισίοις. Τὴν ἐπομένην δὲ πρωΐαν μετέβη πρὸς τὸν Δὲ Γρασέν. Συνεκάλεσεν ἀμέσως τοὺς δανειστὰς ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ συμβολαιογράφου, παρ' ᾧ ἦσαν κατατεθειμένοι οἱ τίτλοι· προσῆλθον δὲ πάντες. Καίτοι δανεισταί, ὑπῆρξαν ἀκριβεῖς, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν. Τότε δὲ ὁ πρόεδρος Δὲ Βομφών, ἐν ὀνόματι τῆς δεσποινίδος Δὲ Γρανδέ, ἐπλήρωσεν εἰς αὐτοὺς τὸ κεφάλαιον καὶ τοὺς ὀφειλομένους τόκους. Ἡ πληρωμὴ τῶν τόκων ὑπῆρξε καταπληκτικὸν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην φαινόμενον ἐν τῷ ἐμπορίῳ τῶν Παρισίων.

Ἀφοῦ κατεχωρίσθη ἡ ἐξόφλησις, καὶ ὁ Δὲ Γρασὲν ἐπληρώθη διὰ τοὺς κόπους του διὰ δώρου πεντήκοντα χιλιάδων φράγκων, ὅπερ προσέφερεν αὐτῷ ἡ Εὐγενία, ὁ πρόεδρος μετέβη εἰς τὸ μέγαρον Δωβριῶν, κ' εὗρεν ἐκεῖ τὸν Κάρολον καθ' ἣν στιγμὴν ἐπέστρεφεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, μετὰ βαρυτάτους λόγους τοῦ πενθεροῦ του. Ὁ γέρων μαρκήσιος εἶχε δηλώσει εἰς αὐτὸν πρὸ μικροῦ, ὅτι δὲν ἤθελε γείνει γαμβρός του, εἰμὴ ὅταν ἐπληρώνοντο πάντες οἱ πιστωταὶ τοῦ Γουλιέλμου Γρανδέ.

Ὁ πρόεδρος ἐνεχείρισεν ἐν πρώτοις τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν.

«*Ἐξάδελφέ μου*

»Ὁ κύριος πρόεδρος Δὲ Βομφὼν ἀνέλαβε νὰ σᾶς ἐγχειρίσῃ τὴν ἐξόφλησιν ὅλων τῶν χρεῶν τοῦ θείου μου, καὶ ὁμολογίαν ἄλλην ἰδικήν μου, δι' ἧς ἀναγνωρίζω ὅτι ἔλαβον τὸ ἀντίτιμον παρ'

Digitized by Google

υμῶν. Μὲ εἶπον ὅτι ἐπρόκειτο περὶ πτωχεύσεως· ἐσκέφθην δὲ ὅτι ὁ υἱὸς ἀνθρώπου πτωχεύσαντος δὲν θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ νυμφευθῇ τὴν δεσποινίδα Δωβριών. Ἀληθῶς, ἐξάδελφέ μου· ἐκρίνατε ὀρθῶς περὶ τοῦ πνεύματος καὶ τῶν τρόπων μου. Δὲν ἔχω βεβαίως τίποτε τοῦ μεγάλου κόσμου, δὲν γνωρίζω τοὺς ὑπολογισμοὺς του οὐδὲ τὰς ἕξεις του, καὶ δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ σᾶς παράσχω τὰς εὐχαριστήσεις ὅσας ἐπιθυμεῖτε νὰ εὕρετε ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ κόσμου. Ἔςε εὐτυχὴς κατὰ τὰς κοινωνικὰς ἀπαιτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας θυσιάζετε τοὺς πρώτους μας ἔρωτας. Ἵνα συμπληρώσω τὴν εὐτυχίαν σας δὲν δύναμαι νὰ σᾶς προσφέρω ἄλλο ἢ τὴν τιμὴν τοῦ πατρός σας. Χαίρετε. Θὰ ἔχετε πάντοτε πιστὴν φίλην, τὴν ἐξαδέλφην σας

«ΕΥΓΕΝΙΑΝ».

Ὁ πρόεδρος ἐμειδίασε πρὸς τὴν ἐπιφώνησιν, ἣν δὲν κατώρθωσε νὰ καταστείλῃ ὁ φιλόδοξος ἐκεῖνος λαμβάνων τὴν ἐπίσημον πρᾶξιν τῆς ἐξοφλήσεως.

— Θ' ἀναγγείλωμεν, εἶπε πρὸς αὐτόν, ἀμοιβαίως πρὸς ἀλλήλους τοὺς γάμους μας.

— Ἆ! νυμφεύεσθε τὴν Εὐγενίαν; Χαίρω πολύ. Εἶνε καλὴ κόρη. Ἀλλά, ὑπέλαβεν, ἐξ αἰφνιδίου ἰδέας ὁρμώμενος, εἶνε πλουσία λοιπόν;

— Εἶχεν, ἀπήντησεν ἐμπαικτικῶς ὁ πρόεδρος, δεκαεννέα σχεδὸν ἑκατομμύρια πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν, ἀλλὰ σήμερον ἔχει μόνον δεκαεπτά.

Ὁ Κάρολος προσεῖδε τὸν πρόεδρον ἠλιθίως.

— Δεκαεπτὰ ἑκατ...

— Δεκαεπτὰ ἑκατομμύρια, μάλιστα κύριε. Θὰ ἔχωμεν νυμφευόμενοι ἑπτακοσίων πεντήκοντα χιλιάδων λιβρῶν εἰσόδημα.

— Φίλτατέ μου ἐξάδελφε, εἶπεν ὁ Κάρολος ἀναλαμβάνων πως ἀτάραχον ἦθος, ἠμποροῦμεν ἐξαίρετα νὰ φανῶμεν χρήσιμοι πρὸς ἀλλήλους.

— Συμφωνότατοι, εἶπεν ὁ πρόεδρος. Ἰδοὺ πρὸς τούτοις καὶ ἓν μικρὸν κιβώτιον τὸ ὁποῖον ὀφείλω νὰ παραδώσω εἰς τὰς χεῖράς σας, προσέθηκεν ἀποθέτων ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ κιβώτιον, ὅπερ περιεῖχε τὴν κομμοθήκην.

— Λοιπόν, φίλτατέ μου, εἶπεν ἡ κυρία μαρκησία Δωβριών, εἰσερχομένη χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ τὸν Κρυσώ, μὴν ἀνησυχῇς δι' ὅσα σοῦ εἶπεν ὁ καϋμένος ὁ Δωβριών, τοῦ ὁποίου εἶχε γυρίσει τὰ μυαλὰ ἡ δούκισσα Σωλιέ. Τίποτε, τὸ ἐπαναλαμβάνω, δὲν θὰ ἐμποδίσῃ τὸν γάμον σου.

— Πολὺ καλά, κυρία, ἀπήντησεν ὁ Κάρολος. Τὰ τρία ἑκατομμύρια, τὰ ὁποῖα ὤφειλεν ἄλλοτε ὁ πατήρ μου ἐπληρώθησαν χθές.

— Τοῖς μετρητοῖς; εἶπεν ἐκείνη.

— Μέχρι λεπτοῦ, κεφάλαια καὶ τόκοι. Ἡ μνήμη τοῦ πατρός μου εἶνε τώρα ἀκηλίδωτος.

— Τί ἀνοησία! ἀνέκραξεν ἡ πενθερά. — Ποῖος εἶνε αὐτὸς ὁ κύριος; εἶπεν εἰς τὸ οὖς τοῦ γαμβροῦ της, βλέπουσα τὸν Κρυσώ.

— Ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ἔχω εἰς τὰς ὑποθέσεις μου, ἀπήντησεν ἐκεῖνος ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

Ἡ μαρκησία ἐχαιρέτισεν ἀλαζόνως τὸν κύριον Δὲ Βομφών.

— Βλέπω ὅτι ἠρχίσαμεν νὰ φαινώμεθα ἤδη χρήσιμοι πρὸς ἀλλήλους, εἶπεν ὁ πρόεδρος λαμβάνων τὸν πῖλόν του. Χαίρετε, ἐξάδελφέ μου.

— Μὲ περιπαίζει, θαῤῥῶ, αὐτὸς ὁ χωριάτης. Τί ὄρεξιν θὰ εἶχα νὰ τοῦ χώσω εἰς τὴν κοιλιὰ ἓξ δάκτυλα σίδερο!

Ὁ πρόεδρος εἶχεν ἀναχωρήσει.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὁ κύριος Δὲ Βομφών, ἐπιστρέψας εἰς Σωμύρην, ἐδημοσίευσε τὸν μετὰ τῆς Εὐγενίας γάμον του. Μετὰ ἓξ δὲ μῆνας διωρίζετο ἐφέτης ἐν Ἀνζέ.

Πρὶν ἢ καταλίπῃ τὴν Σωμύρην, ἡ Εὐγενία ἐχώνευσε τὸν χρυσὸν τῶν κοσμημάτων, ἅτινα τοσοῦτον χρόνον ἦσαν πολύτιμα εἰς τὴν καρδίαν της, καὶ κατεσκεύασε δι' αὐτῶν καὶ τῶν ὀκτακισχιλίων φράγκων τοῦ ἐξαδέλφου της χρυσὸν δισκάριον, ὅπερ προσήνεγκεν εἰς τὴν ἐνοριακὴν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ τοσοῦτον ἄλλοτε εἶχε προσευχηθῇ ὑπὲρ *ἐκείνου*. Διένειμε δὲ ἄλλως τὸν καιρὸν αὐτῆς μεταξὺ Ἀνζὲ καὶ Σωμύρης. Ὁ σύζυγός της, ἐπιδειξάμενος ἀφοσίωσιν ἐν πολιτικῇ τινι περιστάσει, ἐγένετο πρόεδρος ἑνὸς τμήματος τοῦ ἐφετείου καὶ πρόεδρος γενικὸς μετ' ὀλίγα ἔτη. Ἀνέμενε δὲ τὰς προσεχεῖς βουλευτικὰς ἐκλογάς, ἵνα εἰσέλθῃ εἰς τὸ κοινοβούλιον. Ὠρέγετο ἤδη τὴν θέσιν τοῦ ὁμοτίμου, καὶ τότε....

— Τότε λοιπόν, ὁ βασιλεὺς θὰ ἦν' ἐξάδελφός του, ἔλεγεν ἡ Ἀννέτα, ἡ μεγάλη Ἀννέτα, ἡ κυρία Κορνουαγέ, εἰς ἣν ἡ κυρία της ἀνήγγελε τ' ἀναμένοντα αὐτὴν μεγαλεῖα.

Οὐχ ἧττον ὁ κύριος πρόεδρος Δὲ Βομφών, ὅστις εἶχε πλέον ἐντελῶς καταργήσει τὴν πατρωνυμίαν *Κρυσώ*, δὲν κατώρθωσε νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς φιλοδόξους ἰδέας του. Ἀπέθανε τὴν ὀγδόην ἡμέραν ἀφ' ἧς ἐξελέχθη βουλευτὴς Σωμύρης.

Ὁ Θεός, ὁ πάντα βλέπων καὶ ἀσφαλῶς πλήττων, ἐτιμώρει αὐτὸν βεβαίως διὰ τοὺς ὑπολογισμούς του καὶ τὴν δικανικὴν δεξιότητα, μεθ' ἧς, τῇ συνεργείᾳ τοῦ Κρυσώ, εἶχε συντάξει τὸ γαμικὸν αὐτοῦ συμβόλαιον, καθ' ὃ οἱ δύο μελλόνυμφοι ἐδώρουν πρὸς ἀλλήλους *ἐν περιπτώσει ἀτεκνίας πάντα αὐτῶν τὰ κτήματα, κινητὰ καὶ ἀκίνητα ἀνεξαιρέτως, εἰς πλήρη ἰδιοκτησίαν, παραιτούμενοι τῶν περὶ ἀπογραφῆς τύπων κλ.* Ἡ ῥήτρα δὲ αὕτη ἐξηγεῖ τὸν βαθὺν σεβασμόν, ὃν εἶχε διαρκῶς ὁ πρόεδρος πρὸς τὴν θέλησιν καὶ τὴν μόνωσιν τῆς κυρίας Δὲ Βομφών.

Αἱ γυναῖκες ἀνέφερον τὸν κύριον πρόεδρον ὡς ἕνα τῶν εὐγενεςέρων καὶ ἁβροτέρων ἀνδρῶν,

Digitized by Google

ἐλυποῦντο αὐτόν, καὶ κατηγόρουν μάλιστα πολλάκις τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνίατον λύπην τῆς Εὐγενίας, μεθ' ὅλης τῆς σκληρᾶς ἡδυλογίας, ἧς εἰσὶν αἱ γυναῖκες ἱκαναί.

— Ἡ κυρία Δὲ Βομβὼν πρέπει νὰ ἦνε πολὺ ἄῤῥωστη, διὰ ν' ἀφήνῃ μόνον τὸν σύζυγόν της. Ἡ ταλαίπωρη! Θὰ ἰατρευθῇ ἆρά γε γρήγορα; Τί νὰ ἔχῃ; Γαστρίτιδα, καρκίνον; Διατί δὲν συμβουλεύεται τοὺς ἰατρούς; Τόρα τελευταῖα ἐκιτρίνισε πολύ. Διατί δὲν πηγαίνει εἰς τὸ Παρίσι νὰ ἐρωτήσῃ τοὺς μεγάλους ἰατρούς; Πῶς δὲν ἐπιθυμεῖ ν' ἀποκτήσῃ κανένα παιδάκι; Ἀγαπᾷ, λέγουν, πολὺ τὸν ἄνδρα της.. Διατί δὲν τοῦ δίδει ἕνα κληρονόμον, .. μὲ τόσα πλούτη; Ἄν τὸ κάμνει ἀπὸ ἰδιοτροπίαν, ... εἶνε ἁμαρτία. Ὁ καϋμένος ὁ πρόεδρος!

Ἡ Εὐγενία, πεπροικισμένη τὴν λεπτὴν ἐκείνην αἰσθητικότητα, ἣν ὀξύνει διὰ τῆς διαρκοῦς μελέτης ὁ ἐν μονώσει βιῶν καὶ ἀναπτύσσει ἐπὶ παντὸς ἀντικειμένου προσπίπτοντος εἰς τὴν σφαῖράν του, εἰθισμένη δὲ διὰ τῆς δυστυχίας καὶ τῆς ἀνατροφῆς της νὰ μαντεύῃ τὰ πάντα, ἐγνώριζεν, ὅτι ὁ πρόεδρος ἐπεθύμει τὸν θάνατον της, ἵνα μείνῃ κύριος τῆς ἀπείρου ἐκείνης περιουσίας, ἣν εἶχον ἔτι αὐξήσει αἱ κληρονομίαι τοῦ θείου του συμβολαιογράφου καὶ τοῦ θείου του ἀββᾶ, οὓς ηὐδόκησεν ὁ Θεὸς νὰ καλέσῃ παρ' ἑαυτῷ. Ἡ ταλαίπωρος ἀπόκλειστος ᾤκτειρε τὸν πρόεδρον. Ἡ δὲ θεία Πρόνοια ἐξεδίκησεν αὐτὴν διὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς καὶ τὴν ἄτιμον ἀδιαφορίαν συζύγου, σεβομένου, ὡς τὴν ἀσφαλεστάτην τῶν ἐγγυήσεων, τὸ ἄπελπι πάθος δι' οὗ ἐτρέφετο ἡ Εὐγενία. Ἡ ἀπόκτησις τέκνου δὲν θὰ ἦτο δι' αὐτὸν ἡ καταστροφὴ πασῶν τῶν ἐγωϊστικῶν του ἐλπίδων καὶ πάσης φιλοδόξου ἀπολαύσεως, ἣν ὠνειρεύετο ὁ πρόεδρος;

Οὕτως ὁ Θεὸς ἔχυσε πλημμύραν χρυσοῦ ἐπὶ τῆς δεσμώτιδος, εἰς ἣν ὁ χρυσὸς ἦν ἀδιάφορος, καὶ ἥτις ἐπόθει τὸν οὐρανὸν, καὶ ἔζη, εὐσεβὴς καὶ ἀγαθὴ διὰ λογισμῶν ἁγίων, ἐπίκουρος ἐν τῷ κρυπτῷ παντὸς δυστυχοῦς.

Ἡ κυρία Δὲ Βομφὼν ἐχήρευσεν ἐν ἡλικίᾳ τριακοντατριῶν ἐτῶν, ἔχουσα εἰσόδημα ὀκτακοσίων χιλιάδων λιβρῶν, ὡραία δ' ἔτι, ὡς δύναται νὰ ἦνε ὡραία ἡ προσεγγίζουσα εἰς τὰ τεσσαράκοντα γυνή.

Ἡ μορφή της εἶνε λευκή, ἤρεμος, ἀτάραχος. Ἡ φωνή της γλυκεῖα καὶ βαθεῖα. Οἱ τρόποι της ἁπλοῖ. Ἔχει πᾶσαν τὴν εὐγένειαν τῆς ὀδύνης, καὶ πᾶσαν τὴν ἁγιότητα γυναικός, ἧς δὲν ἐμόλυνε τὴν ψυχὴν ἡ ἐπαφὴ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν τραχύτητα τῆς γραίας κόρης καὶ τὰς μικρὰς ἕξεις τοῦ ἐπαρχιωτικοῦ βίου. Καίτοι ἔχουσα εἰσόδημα ὀκτακοσίων χιλιάδων, ζῇ ὡς εἶχε ζήσει ἡ πτωχὴ Εὐγενία Γρανδὲ· δὲν ἀνάπτει πῦρ ἐν τῷ δωματίῳ της, εἰμὴ ὁσάκις ἐπέτρεπεν ἄλλοτε ὁ πατήρ της ν' ἀνάπτηται ἡ ἑστία τῆς αἰθούσης, καὶ σβεννύει αὐτὸ κατὰ τὸ ἐπὶ τῆς νεότητός της ἰσχύον πρόγραμμα. Ἐνδύεται πάντοτε, ὡς ἐνεδύετο ἡ μήτηρ της. Ἡ ἐν Σωμύρῃ οἰκία, οἰκία ἀνήλιος, ψυχρά, σκιερά, μελαγχολική, εἶνε ἡ εἰκὼν τῆς ζωῆς της. Σωρεύει ἐπιμελῶς τὰ εἰσοδήματά της, καὶ ἴσως ἤθελε φανῇ καὶ φειδωλή, ἂν δὲν διέφευδε τὴν κακολογίαν δι' εὐγενοῦς χρήσεως τοῦ πλούτου της. Φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα, γηροκομεῖα, χριστιανικὰ σχολεῖα διὰ τὰ παιδία, βιβλιοθήκη δημοσία πλουσίως προικισθεῖσα, μαρτυροῦσι κατ' ἔτος κατὰ τῆς μομφῆς τῆς φιλαργυρίας, ἣν προσάπτουσί τινες εἰς αὐτήν. Καὶ αἱ ἐκκλησίαι τῆς Σωμύρης ἐκαλλύνθησαν ὑπ' αὐτῆς.

Ἡ κυρία Δὲ Βομφὼν, ἣν χλευαστικῶς ἀποκαλοῦσι *δεσποινίδα*, ἐμπνέει θρησκευτικὸν εἰς πάντας σεβασμόν. Ἡ εὐγενὴς αὕτη καρδία, ἣν ἔπαλλον τὰ τρυφερώτατα τῶν αἰσθημάτων, ἔμελλεν οὕτω νὰ ὑποταχθῇ εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ ἀνθρωπίνου συμφέροντος· τὸ χρῆμα ἔμελλε νὰ περιβάλῃ διὰ τῆς ψυχρᾶς αὐτοῦ χροιᾶς τὸν οὐράνιον ἐκεῖνον βίον καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ δυσπιστίαν πρὸς τὰ αἰσθήματα εἰς γυναῖκα, ἥτις ἦτο ὅλη αἴσθημα.

— Σὺ μόνη μ' ἀγαπᾷς! ἔλεγε πρὸς τὴν Ἀννέταν.

Ἡ χεὶρ τῆς γυναικὸς αὐτῆς θεραπεύει τὰς κρυφίας πληγὰς πάσης οἰκογενείας. Ἡ Εὐγενία βαδίζει πρὸς τὸν οὐρανόν, συνοδευομένη ὑπὸ μακρᾶς σειρᾶς ἀγαθοεργιῶν. Τὸ μέγεθος τῆς ψυχῆς της μετριάζει τὰς μικρότητας τῆς ἀνατροφῆς της καὶ τὰς ἕξεις τῆς πρώτης της ζωῆς.

Τοιαύτη ἡ ἱστορία τῆς γυναικὸς αὐτῆς, ἥτις ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου δὲν εἶνε ἐκ τοῦ κόσμου· ἥτις, δημιουργηθεῖσα ὅπως γείνῃ λαμπρὰ σύζυγος καὶ μήτηρ, οὔτε σύζυγον ἔχει, οὔτε τέκνα, οὔτε οἰκογένειαν.

Ἀπό τινων ἡμερῶν γίνεται λόγος περὶ νέου αὐτῆς συνοικεσίου. Οἱ ἐν Σωμύρῃ ἀσχολοῦνται περὶ αὐτῆς καὶ τοῦ μαρκησίου Δὲ Φροαφών, οὗτινος ἡ οἰκογένεια ἀρχίζει νὰ πολιορκῇ τὴν πλουσίαν χήραν, ὡς εἶχον ἄλλοτε πράξει οἱ Κρυσῶ.

Ἡ Ἀννέτα καὶ ὁ Κορνουαγὲ εἶνε διατεθειμένοι, λέγεται, ὑπὲρ τοῦ μαρκησίου· ἀλλ' οὐδὲν τοῦτο ψευδέστερον. Οὔτε ἡ Ἀννέτα οὔτε ὁ Κορνουαγὲ ἔχουσι τόσον πνεῦμα, ὥστε νὰ ἐννοήσωσι τὴν διαφθορὰν τοῦ κόσμου.

Ἡ «Βρετανικὴ ἰατρικὴ ἐφημερὶς» ἀναφέρει λίαν ἐνδιαφέροντα πειράματα, δι' ὧν ὁ ἰατρὸς κ. Payne κατώρθωσε νὰ φωτίσῃ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος διὰ τῆς ἠλεκτρικῆς λυχνίας τοῦ Swan. Ἀνάλογα πειράματα ἐξετέλεσεν ἐν Γαλλίᾳ ὁ κ. Trouvé.

Digitized by Google

ΑΘΗΝΑΙ
[Ὑπὸ Καρόλου δὲ Μουΐ].

Συνέχεια· ἴδε σελ. 171.

Γ'.

Ὁμολογῶ, ὅτι εὑρεθεὶς ἐνώπιον τῆς Ἀκροπόλεως κατελήφθην ὑπὸ ἀρρήτου συγκινήσεως. Ἀπὸ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν φοιτῶμεν εἰς τὰ διδασκαλεῖα, ὀνειροπολοῦμεν νὰ ἴδωμεν αὐτήν, πολλοὶ δέ, καίπερ καθ' ἅπαντα τὸν βίον ἕνα τρέφοντες διακαῆ πόθον, νὰ εἰσέλθωσί ποτε εἰς τὸν ἱερὸν περίβολον, κωλύονται ὑπὸ τῶν περιπετειῶν τῆς τύχης νἀπολαύσωσι τοῦ εὐτυχήματος τούτου. Ὅταν δ' ἡ Μοῖρα εὐδοκήσῃ νὰ παράσχῃ εἴς τινα τὴν χάριν ταύτην, δὲν δύναται οὗτος, καὶ μὴ πρὸς βάρος τῶν σκεπτικῶν, νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸν Παρθενῶνα ἀπαθὴς καὶ χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ παλλομένην ἰσχυρῶς τὴν καρδίαν του. Ἐγνώρισα ἄνδρα, ὅστις καίπερ ἰδὼν ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἀλλαχοῦ θαυμάσια θεάματα, ὅμως ἀθελήτως ἀπεκάλυψε τὴν κεφαλήν, ὅτε διῆλθε τὴν οὐδὸν τῶν Προπυλαίων· βεβαίως δὲν προσεκύνει οὗτος τὴν πολιοῦχον θεόν, ἀλλὰ τὸ ἀϊδίως καλόν.

Ἡ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἄνοδος γίνεται ἐκ κλιτύος, ἐπιπροσθούσης τῶν βράχων καὶ τῶν γηραιῶν τειχῶν τῆς ἀθηναϊκῆς ἄκρας· ἡ ὁδὸς ἐπισκιάζεται ὑπὸ χλοαζόντων δένδρων, πυκνὰ δὲ νέφη κονιορτοῦ ἐγείρονται ὁσάκις πνέει ἄνεμος· καίτοι φαντάζεσαι, ὅτι εἶνε κονιορτὸς εἴκοσιν αἰώνων, ἀλλ' ὅμως εὑρίσκεις αὐτὸν πυκνότερον καὶ ἀδρότερον τοῦ δέοντος, καὶ ἄσμενος φθάνεις εἰς τὸ πυλίδιον, ὅπερ ὁ καχύποπτος φύλαξ—μὲ παρηκολούθει κατὰ πόδα κατὰ τὸν ἐν τῇ Ἀκροπόλει περίπατόν μου — σοὶ ἀνοίγει ἀντὶ μικροῦ φιλοδωρήματος. Διελθὼν ὑποκάτω καμάρας, εὑρίσκεσαι εἰς τοὺς πόδας κλιτύος, καλυπτομένης ὑπὸ ἀγρίων βοτανῶν καὶ τεμαχίων μαρμάρων. Ἔμπροσθέν σου δεξιόθεν ὑπάρχει κλίμαξ μαρμαρίνη, καὶ ἀριστερόθεν ἀνέρχονται ἐπίσης παραλλήλως ταύτῃ βαθμίδες τινές. Ἄνω δ' ἐπὶ τοῦ ἰσοπέδου μαρμάρινοι ἀναβαθμοί, πρὸ διπλῆς σειρᾶς κιόνων ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, δεσπόζουσι καθ' ἅπαν τὸ πλάτος τοῦ δαπέδου. Ταῦτά εἰσι τὰ Προπύλαια.

Δὲν εἶμαι ἀρχαιολόγος, οὐδ' ἀξιῶ νὰ περιγράψω ἐπιστημονικῶς τὴν Ἀκρόπολιν· ἄλλοι ἐπελάβοντο τοῦ ἔργου τούτου, καὶ μετ' ἐπιτυχίας ἤγαγον αὐτὸ εἰς πέρας, ἰδίᾳ δ' ὁ **Beulé** ἔγραψε περὶ τῆς Ἀκροπόλεως σύγγραμμα, οὗ μεγάλη ἡ ἀξία, καίτοι παρετηρήθησαν ἐν αὐτῷ λάθη τινά. Εἶμὶ ταπεινὸς περιηγητής, σημειούμενος ἐντυπώσεις καὶ κατατάσσων ἀναμνήσεις· περιορίζομαι δὲ μᾶλλον εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐκ τῶν πραγμάτων ἐντυπώσεων, ἢ εἰς τὴν περιγραφὴν αὐτῶν τούτων τῶν πραγμάτων. Ὡς εἰς ἐμὲ ἐφάνη, ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν καταλαμβάνεται τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ βαθέος, τοῦ πικροῦ καὶ ὀδυνηροῦ συναισθήματος τῆς φθορᾶς. Τὰ ἀετώματα τοῦ Μνησικλέους ἐξηφανίσθησαν, ἀτάκτως δὲ κεῖνται σεσωρευμένα χαμαὶ συντρίμματα μαρμάρων, καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἐρειπίων ὀρθοῦνται αἱ κίονες ἐν θλιβερῷ μεγαλείῳ. Τὰ πάντα περὶ αὐτὰς ἀνάστατα, καταπεπτωκότα τὰ κιονόκρανα καὶ τὰ ἐπιστύλια· αὗται δ' ὑψοῦσι μελαγχολικῶς ὑπεράνω τῶν ἀκανθῶν καὶ τῶν θάμνων τοῦ λόφου τὰς ὑπὸ τῆς ἱεροσυλίας τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἀνθρώπων λελωβημένας βάσεις καὶ τὰς ἀστεφεῖς κορυφὰς αὐτῶν. Ἀλλ' ὅσῳ ἐταστικώτερον παρατηρεῖς αὐτάς, τοσούτῳ ταχύτερον ἐκλείπουσιν αἱ πρῶται ἐντυπώσεις· τότε δι' ἑνὸς βλέμματος περιλαμβάνεις τήν τε πρόσασιν καὶ τὰς ἑκατέρωθεν προβεβλημένας δύο πτέρυγας, καὶ κατανοεῖς ὅτι αἴσθημα ἁρμονίας ἐπιβάλλεται εἰς τὴν ψυχήν σου μετὰ δυνάμεως ὑπερόχου. Δὲν ἔχει πλέον τὸ σεπτὸν μνημεῖον τὸ σχῆμα, ὅπερ ἐφαντάσθη ὁ ποιήσας αὐτό, ἀλλὰ προσλαμβάνει κάλλος νέον, παράδοξον, ἀποτελούμενον ἐκ τῆς ἀρχικῆς ἰδέας τοῦ καλλιτέχνου καὶ ἐκ τῆς μεγαλοπρεποῦς εἰκόνος τῆς ἐρημώσεως, τῆς φθορᾶς, τῶν ἐρειπίων. Αἱ λευκαὶ κίονες, ἐστερημέναι τῶν κοσμούντων τὸ πάλαι αὐτὰς ἀετῶν καὶ ἀναγλύφων καὶ ἀγαλμάτων, περιλαμπόμεναι καὶ σήμερον ὡς ἄλλοτε ὑπὸ τῶν χρυσῶν ἀκτίνων τοῦ ἀττικοῦ ἡλίου, ὀρθοῦνται ἐν γαληνίῳ μεγαλειότητι. Ὁ γλαυκὸς αἰθὴρ κατακλύζει αὐτάς, ὁ ἄνεμος θωπεύει τοὺς σπονδύλους των, πτηνὰ ἐπικάθηνται ἐπὶ τῶν κορυφῶν καὶ ἄνθη καλυκίζουσι παρὰ τὰς βάσεις αὐτῶν· ἡ χαρμονὴ τῶν πραγμάτων συγχέεται τῇ λύπῃ αὐτῶν καὶ ἀποτελεῖται οὕτω θεσπεσία τις ἁρμονία τῆς περιβαλλούσης τὰ προαιώνια λείψανα φθορᾶς καὶ τῆς ἱλαρότητος τῆς φύσεως. Ἡ τοῦ προπυλαίου δεξίωσις εἶνε εὐμενὴς ἅμα καὶ σεμνή· καταλαμβάνεσαι συγχρόνως ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν διάνοιαν τοῦ καλλιτέχνου καὶ ἐξ ἀλγεινοῦ συναισθήματος ἐνώπιον τοσούτων ἐρειπίων, ἀλλὰ καὶ θαμβοῦσαι ἐκ τοῦ φωτὸς τοῦ ζωογονοῦντος τὴν αὐστηρότητα τῆς στοᾶς.

Ἐν τῇ ἀριστερᾷ πτέρυγι τῶν Προπυλαίων ὑπάρχει αἴθουσα, ἣν καλοῦσι Πινακοθήκην. Λέγεται ὅτι τὸ πάλαι ἦσαν ἐν αὐτῇ ἀνηρτημένοι πίνακες. Ἴσως ἀριστουργήματα τοῦ Ζεύξιδος, ᾧ οὐδεὶς Ἕλλην καλλιτέχνης ἦν ἐφάμιλλος κατὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν περιγραμμάτων· τοῦ Παρρασίου, τοῦ ἐξέχοντος κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ χρωματισμοῦ, ἢ τοῦ Ἀπελλοῦ, ὅστις βραδύτερον κατώρθωσε νὰ συνδυάσῃ ἐν ταῖς γραφαῖς αὐτοῦ τὸ ἀνθηρὸν τοῦ χρωματισμοῦ καὶ τὸ γλαφυρὸν τῆς γραφίδος τῶν προκατόχων του, ἴσως τοιαῦτα ἀριστουργήματα ἐκά-

Digitized by Google

λυπτον τοὺς νῦν γυμνοὺς καὶ ψυχροὺς τοίχους τῆς πινακοθήκης[1]. Ἐν αὐτῇ ἀπόκεινται πολυάριθμα λείψανα γλυπτικῶν ἔργων· ἐδῶ κεφαλαὶ ἠκρωτηριασμέναι, ἄνευ ἐκφράσεώς τινος· ἐκεῖ κορμοὶ ἄμορφοι· καὶ κολποῦται μὲν τεχνικῶς τὸ περιβάλλον αὐτοὺς ἱμάτιον, καὶ χαρίεσσαί εἰσιν αἱ πτυχαί, ἀλλ'ὁποία ἡ ἀξία κορμοῦ ἀκεφάλου; ἐλλειπόντων τοῦ σώματος καὶ τοῦ προσώπου, ὁποία ἡ ἀξία τῶν θαυμασίων ἐκείνων χειρῶν, ἃς ποθεῖς νὰ ἔβλεπες ἀνεχούσας κανᾶ ἢ καλάθους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀρρηφόρων, ἢ συμπτυσσούσας μετ' αἰδήμονος χειρονομίας τοὺς κυματισμοὺς τῆς ἐσθῆτος ἀττικῆς παρθένου; Ἐν τῷ ξενοτρόπῳ τούτῳ μουσείῳ οὐδὲν εὑρίσκεται ἀκέραιον ἄγαλμα, οὐδὲν ἔργον συγκινοῦν τὴν ψυχήν· νομίζεις δ' ὅτι βλέπεις φύρδην ἐσκορπισμένα λείψανα δεδῃωμένων ἱερῶν.

Δὲν θὰ εἰσέλθωμεν ἀκόμη εἰς τὸν ἱερὸν τῇ Ἀθηνᾷ περίβολον. Πρὸ τῆς νοτίου τῶν Προπυλαίων πτέρυγος ἐγείρονται αἱ λεπταὶ κίονες τετραγώνου ναΐσκου, ἀνέχουσαι ζωφόρον ἐφ' ἧς εἰσὶν ἐγγεγλυμμένα χαριέστατα ζῴδια· ὁ ναΐσκος ἀφιέρωται τῇ ἀπτέρῳ Νίκῃ. Ἐν τῷ στενῷ τούτῳ ναϊδίῳ, καθιερωμένῳ εἰς λατρείαν ἀκραιφνῶς ἐθνικήν, ἦν ἐναποτεθειμένον πολλῷ πρὸ τῶν χρόνων τοῦ Περικλέους, κατὰ τὸ λέγειν τῶν ἀρχαιολόγων, ξόανον πανάρχαιον, ἔργον τῆς πρὸ τοῦ Φειδίου ἱερατικῆς(;) τέχνης, σύμβολον τῆς ἐσαεὶ ἐν Ἀθήναις προσηλωμένης νίκης, καθὸ ἐστερημένης τῶν πτερῶν. Ἦν δὲ τοῦτο εἶδος παλλαδίου, φυλασσόμενον ἐν τῷ σηκῷ. Εἴτε δ' ἦν σύγχρονον τοῦ Θησέως καὶ τῆς νίκης αὐτοῦ κατὰ τοῦ Μινωταύρου, ὡς ἐπίστευον οἱ εὐσεβείας ἐρασταί, εἴτε ἐτέθη τοὐναντίον ἐκεῖ ἀργότερον, ἐν χρόνῳ καθ' ὃν δὲν εἶχον ἀκόμη ἐξεύρει οἱ καλλιτέχναι τὸν τύπον τῆς πτερωτῆς Νίκης, αἱ Ἀθῆναι ὑπελάμβανον τὸ μυστηριῶδες εἴδωλον ὡς ὑπόστασιν τῆς πολιούχου θεοῦ, τῆς πάντοτε παρούσης ἐν τῇ προσφιλεῖ αὐτῇ πόλει Ἀθηνᾶς[2]. Ὁπόσαι ἔνθερμοι φιλοπάτριδες εὐχαὶ ἀντήχησαν πολλάκις ἐν τῷ ναῷ τούτῳ! Καὶ ὅμως αἱ Ἀθῆναι, δεόμεναι τῇ Ἀπτέρῳ Νίκῃ, παρεγνώριζον τὸ μέλλον καὶ τὴν ἀληθῆ δόξαν αὐτῶν. Ὁ προορισμὸς τῆς πόλεως δὲν συνίστατο εἰς τὴν εὐτυχῆ ἔκβασιν ἐπιχειρημάτων ἀποκλειστικῶς τοπικῶν καὶ ἰδιοτελῶν, ἀνωφελῶν δὲ τῷ κόσμῳ, δι' ὧν ἐξασφαλίζεται ἐπί τινα ἔτη ἡ ὑλικὴ καὶ κτηνώδης ὑπεροχὴ ἑνὸς ἔθνους. Ὁ προορισμὸς αὐτῆς ἦν ἀπείρως εὐρύτερος καὶ ὑψηλότερος, ἦτο νὰ νικήσῃ νίκας πτερωτάς, νὰ ἐπεκτείνῃ πέραν τῶν ὁρίων της καὶ μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῆς γῆς τὰ ἄφθιτα ἀποτελέσματα τῶν κατὰ τῶν βαρβάρων πολεμικῶν θριάμβων αὐτῆς, δι' ὧν ἔσωσε τὸν πολιτισμὸν ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τῆς βαρβαρότητος. Ἡ ἀκαταγώνιστος μεγαλόνοια αὐτῆς προώριστο νὰ διατρέξῃ τὸ σύμπαν μεθ' ὁρμῆς μεγαλουργοῦ, οὐδαμοῦ δ' εὑρίσκουσα κώλυμα, νὰ περιίπταται μετέωρος ὑπεράνω λαῶν κατακτηθέντων. Ὄντως δ' ἐκ τῆς ἱερᾶς ἄκρας τῆς Ἀκροπόλεως — καὶ ἐν τούτῳ δὲν ἠπατῶντο αἱ Ἀθῆναι — ἔμελλεν ἡ Νίκη νὰ ἐξορμήσῃ ὡς ἀετός, ὠκεανοὺς καὶ ὄρη διασχίζουσα, καταλείπουσα δ' ἐν τῷ στενῷ σηκῷ τὸ παμπάλαιον ξόανον, τὸ οὐδεμίαν ἔχον σχέσιν πρὸς τὴν ἀληθῆ Ἀθηνᾶν, πρὸς τὸ ἰδεῶδες καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Ἡ κοσμοπολιτικὴ καὶ παναρίστη τέχνη ἐξέπτη ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως, ἐκ τοῦ ἀγλαοῦ βράχου, ἐν ᾧ ὁ Ἰκτῖνος καὶ ὁ Φειδίας ἔστησαν τὸν Παρθενῶνα.

Ἐξερχόμενοι τῆς μεγάλης τῶν Προπυλαίων αἰθούσης, εὑρισκόμεθα ἐν ἀπλέτῳ φωτί, ὑπὸ τὸν εὐρὺν οὐρανόν. Φθάνομεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου, ὁπόθεν εἰσὶ σύνοπτα τὰ κυαναυγῆ τῆς θαλάσσης πλάτη, τὸ ἀττικὸν πεδίον, ὁ ὀλιγόδενδρος Ὑμηττός, ἡ μελανωπὴ σειρὰ τῆς Πάρνηθος, οἱ ὀξεῖς τοῦ Λυκαβηττοῦ βράχοι, αἱ λευκαὶ οἰκίαι τῶν Ἀθηνῶν, αἱ εἰς Μαραθῶνα καὶ εἰς Ἐλευσῖνα ἄγουσαι ὁδοί, κρυπτόμεναι ἐνιαχοῦ ἐν ταῖς πτυχαῖς τῶν ὀρέων, περαιτέρω δὲ ἡ ἁρμονικὴ διαγραφὴ τοῦ Πεντελικοῦ. Ἐν τῷ καλλιλαμπεῖ ἐκείνῳ χώρῳ παρίσταται αἴφνης ἐνώπιόν σου τὸ θαυμασιώτατον καὶ φοβερώτατον ἅμα τῶν ἐρειπίων, ὁ Παρθενών, ὁ κατακεραυνωθεὶς ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν, ἀτιμωθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων, λῃστευθεὶς ὑπὸ τοῦ λόρδου Ἔλγιν, τὸ θῦμα τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ χρόνου, ἡμιπεπτωκώς, φέρων ἁπανταχοῦ τὰ σημεῖα ἱεροσύλου λώβης, κατάμεστος συντριμμάτων, ὡσεὶ δεινότατος σεισμὸς ἠγωνίσθη λυσσωδῶς νὰ ἐπισωρεύσῃ ἐπάλληλα θρύμματα ἀγαλμάτων καὶ κιόνων·καὶ ὅμως ὀρθῶν τὸν θριγκὸν καὶ τὰ λείψανα τῶν κιόνων μετὰ τηλικούτου μεγαλείου, ὥστε θάμβος αἰφνίδιον σὲ καταλαμβάνει, ὡς συνέβη βεβαίως εἰς πάντας τοὺς φιλοκάλους ἄνδρας, οἵτινες ἀπὸ δισχιλίων ἐτῶν ἔστησαν ἐν τῇ θέσει, ἐν ᾗ εὑρισκόμεθα ἡμεῖς, ἐνώπιον τῶν ἐκπεπυρρωμένων ὑπὸ τοῦ ἡλίου στύλων, καὶ οἵτινες βεβαίως ἔκλιναν, ὡς ἡμεῖς, εὐλαβῶς τὴν κεφαλὴν πρὸ τῆς ὀπτασίας τοῦ ἀπαραμίλλου καλοῦ.

1. Ἐν τῇ πινακοθήκῃ ἦσαν πίνακες τοῦ Πρωτογένους, τοῦ Ἀριστοφῶντος καὶ ἄλλων ἴσως ζωγράφων, κατὰ τὰς μαρτυρίας τοῦ Πλουτάρχου, τοῦ Σατύρου παρ' Ἀθηναίῳ, τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Πλινίου. Ἐκ δὲ τῶν τελευταίων παρατηρήσεων τοῦ Bohn (Die Propyläen. Berlin, 1882) προκύπτει, ὅτι αἱ εἰκόνες οὔτε τοιχογραφίαι ἦσαν, οὔτε ἐκ τῶν τοίχων ἐξηρτῶντο, ἀλλ' ἦσαν πιθανῶς πίνακες περικεχειλωμένοι, ἐναποτεθειμένοι δ' ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ στηριζόμενοι ἐπὶ τῶν τοίχων. Σ. τ. Μ.

2. Ὁ ναὸς τῆς Ἀπτέρου Νίκης, ὡς καλεῖ αὐτὸν ὁ Παυσανίας, ἢ τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης, κατ' ἄλλους συγγραφεῖς, ἐκτίσθη μετὰ τὸν Παρθενῶνα καὶ τὰ Προπύλαια. Περὶ δὲ τοῦ ἐν αὐτῷ ξοάνου τοῦτο μόνον γινώσκομεν ἐκ μαρτυριῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ὅτι ἦν ἄπτερον, ἔχον ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ ῥόαν, ἐν δὲ τῇ εὐωνύμῳ κράνος· καὶ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπίστευον «τὴν Νίκην αὐτόθι ἀεὶ μενεῖν, οὐκ ὄντων »πτερῶν». Σ. τ. Μ.

Digitized by Google

Τὸ σχέδιον τοῦ Παρθενῶνος ἦτο ἁπλοῦν· ὁ ναὸς εἶναι ὀκτάστυλος περίπτερος· ὁ σηκὸς χωρίζεται εἰς δύο οἰκήματα, τὸν ναὸν τὸν Ἑκατόμπεδον, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν ἡ κολοσσικὴ Ἀθηνᾶ τοῦ Φειδίου, τὸ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ἀριστοτέχνημα, καὶ τὸν ὀπισθόδομον πρὸς δυσμῶν, ὅπου ἐφυλάσσοντο τὰ δημόσια χρήματα. Τὸ ἀνατολικὸν ἀέτωμα ἐκοσμεῖτο διὰ συστήματος ἀγαλμάτων, ἔργων τοῦ Φειδίου καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, τοῦ Ἀλκαμένους, τοῦ Ἀγορακρίτου, τοῦ Νησιώτου καὶ τοῦ Παιωνίου, ἐξόχων καλλιτεχνῶν, ὧν τὴν δόξαν ἀπερρόφησεν, οὕτως εἰπεῖν, ἡ τοῦ διδασκάλου δόξα[1]. Ἐκ τῶν ἀγαλμάτων ἐκείνων ἄλλα μὲν παντελῶς ἐξηφανίσθησαν, ἄλλα δὲ περιεσώθησαν κολοβὰ καὶ ἀγνώριστα· τὰ κάλλιστα τούτων, ἀθάνατα διδακτήρια τῶν γλυπτῶν, ἡ Δημήτηρ καὶ ἡ Κόρη, ὁ Ἡρακλῆς, ἡ Ἶρις, αἱ τρεῖς Μοῖραι, κοσμοῦσι τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον[2]. Ἐν τῇ περὶ τὸν σηκὸν ζωφόρῳ παρίσταται ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων· ἐν δὲ τῷ πρὸς δυσμῶν ἀετῷ, οἱ αὐτοὶ καλλιτέχναι, ἀπεικόνισαν τὴν ὑπὲρ τῆς γῆς ἔριδα τοῦ Ποσειδῶνος πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν· ἐκ πάντων τῶν ἀγαλμάτων τῆς μεγάλης ταύτης συνθέσεως δύο μόνον ἀπέμειναν κατὰ χώραν, τὸ τοῦ Κέκροπος μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ἀγλαύρου[3]. Τὴν αὐτὴν ὑπέστησαν τύχην καὶ αἱ μετόπαι, ὧν ἔνιαι μὲν εὑρίσκονται νῦν ἐν Λονδίνῳ, ἄλλαι δὲ κατὰ χώραν, ἀλλὰ τοσοῦτον λελωβημέναι, ὥστε δυσκόλως διορᾶται τὸ ἀρχικὸν σχῆμα αὐτῶν· αἱ πλεῖσται τῶν κιόνων κατέπεσαν, αἱ δὲ περιλειπόμεναι ἀνίστανται γυμναὶ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ κόσμου αὐτῶν. Ὅμως ὁ Παρθενὼν καὶ οὕτω παρουσιάζεται ὑπέρτερος πάντων τῶν ἄλλων ἐν τῷ κόσμῳ μνημείων καὶ μένει ὥσπερ στερρὰ ἀπόδειξις τῆς ἰσχύος καὶ τῆς χάριτος τοῦ ἰδεώδους.

Ὁπότερον τῶν αἰσθημάτων, ἡ λύπη ἐπὶ τοῖς ἀπολεσθεῖσιν, ἢ ὁ ἐνθουσιασμὸς ὃν ἐγείρουσι τὰ περισωθέντα, κινεῖ ἰσχυρότερον τὴν ψυχὴν τοῦ θεωροῦντος τὸν ναὸν τῆς πολιούχου θεᾶς; Ἀμφότερα ἐξ ἴσου μετεωρίζουσι τὴν διάνοιαν· οὐδεὶς δύναται νὰ φαντασθῇ ὁπόσας περιπετείας ὑπέστησαν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν αἰώνων τὰ ἔργα τῶν ἀθανάτων τεχνιτῶν. Ἐν ἀρχῇ μάλιστα ὑπολαμβάνεις, ὅτι ἔχεις ἐνώπιόν σου ἄμορφον σωρείαν συντριμμάτων. Ἀλλὰ μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον οἱ ὀφθαλμοὶ συνειθίζουσιν εἰς τὸ θέαμα τῆς ἀταξίας, καὶ ἐπανευρίσκουσι τὴν ἁρμονίαν ἐν ταῖς κεκομμέναις γραμμαῖς· βαθμηδὸν ἡ διάνοια συμπληροῖ τὰ ἐλλιπῆ ἀρχιτεκτονικὰ σχήματα, καὶ ἐκ τοῦ ἀτελοῦς περιστυλίου, ἐκ τοῦ ἡμιπτώτου θριγκοῦ, ἐκ τῶν κατερρυηκότων τοίχων ἡ φαντασία ἀνοικοδομεῖ τὸ ἱερὸν τέμενος, ὅπερ ἐθαύμαζον οἱ συμπολῖται τοῦ Περικλέους. Ἐπαναβλέπεις δὲ τότε ἐν νῷ ἀκεραίαν τὴν τῶν κιόνων συστάδα καὶ ὀρθίους τοὺς τοίχους τοῦ ναοῦ κοσμουμένους ὑπὸ τῶν ἀναγλύφων τῶν ζωφόρων, καὶ τὸν θριγκὸν μετὰ τῶν μετοπῶν καὶ τῶν γραπτῶν ποικιλμάτων· ὁ ἄκανθος τῆς ἡγεμόνος κεραμίδος ἐπιστέφει τὴν πρὸς τὰ ἄνω γωνίαν τῶν ἀετῶν, αἱ δ' ἐν τῷ ἐπιστυλίῳ προσηλωμέναι χρυσαῖ ἀσπίδες ἀπαστράπτουσιν ἄνω τῆς εἰσόδου. Τὰ ἔργα τοῦ Φειδίου ἀναπτύσσουσι τὰς ἁρμονικὰς μορφὰς αὐτῶν· οἱ τοῦ Φοίβου ἵπποι ὀρθοῦνται προτάσσοντες τὰ ὑπερήφανα στέρνα των, ἡ δὲ Σελήνη προσκλίνει τὸ κεκμηκὸς σῶμα· θεοὶ καὶ ἥρωες διαγελῶσιν αἰγλήεντες, οἱ Ἀθηναῖοι νεανίαι τῆς ζωφόρου καλπάζουσιν ἐπὶ θυμοειδῶν κελήτων, οἱ Λαπίθαι μάχονται πρὸς τοὺς Κενταύρους, ζωηρῶς δ' ἀπεικονίζονται ἐπεισόδια ἡρωϊκὰ ἐνδόξων μαχῶν τῶν Ἀθηναίων. Ἐν τῷ ἀνοικτῷ σηκῷ εἰσὶ σεσωρευμένα πέριξ τοῦ βάθρου τῆς χρυσελεφαντίνης τοῦ Φειδίου Ἀθηνᾶς, μυρία πολύτιμα ἀναθήματα ἢ τρόπαια, ὁ αἰχμάλωτος δίφρος τοῦ Ξέρξου, τὰ ἀνατεθειμένα τῇ θεᾷ ὅπλα ὑπὸ τῶν περικλεῶν ἀνδρῶν, ὧν τὸν βίον ἱστόρησεν ὁ Πλούταρχος, χρυσοῖ τρίποδες, σκεύη χαλκᾶ καὶ μνημόσυνα τῶν μηδικῶν πολέμων[1]· ἔξωθεν δὲ ἀνάριθμος ἀγαλμάτων πληθύς, ὁ Ζεὺς τοῦ Λεωχάρους, ὁ Παρνόπιος Ἀπόλλων τοῦ Φειδίου, ὁ Ἀνακρέων, ὁ Ξάνθιππος, ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Ποσειδών, ἡ Ἰώ, ἡ Πρόκνη καὶ τοσαῦτα ἄλλα! Ὁλόκληρος ἡ ἐπίχαρις μυθολογία, ὁ Ὅ-

1. Οὐδὲν θετικὸν γινώσκομεν περὶ τῶν ποιησάντων τὸν πλαστικὸν κόσμον τοῦ Παρθενῶνος· ὑποτίθεται ὅμως ὅτι ἀνήκει εἰς τὸ φειδιακὸν ἐργαστήριον, καί τοι τὰ περιφανῆ ἀνάγλυφα τῶν μετοπῶν φαίνονται προσεγγίζοντα μᾶλλον τῷ τρόπῳ τοῦ Μύρωνος. Ἀλλ' οὔτε ὁ Ἀλκαμένης, οὔτε ὁ Παιώνιος εἰργάσθησαν ἐν τῷ Παρθενῶνι, ὡς ἔστιν εἰκάσαι ἐκ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ εὑρεθέντων ἔργων αὐτῶν· ἥκιστα δὲ ὁ Νησιώτης, ὅστις ἦν πιθανῶς προγενέστερος τοῦ Φειδίου. Σ.τ.Μ.

2. Τὴν τοιαύτην ἑρμηνείαν τῶν ἀγαλμάτων τοῦ ἀνατολικοῦ ἀετώματος ὀλίγιστοι ἀσπάζονται νῦν. Ἐν γένει ὅμως τηλικαύτη εἶναι ἡ τῶν ἀρχαιολόγων διαφωνία περὶ τῶν ἀπεικονιζομένων ἐν τοῖς σωζομένοις λειψάνοις τοῦ ἀετώματος, καὶ τοσαῦτα σωρεύονται ἐπιχειρήματα πρὸς καταπολέμησιν ἢ ὑπεράσπισιν ἑκάστης γνώμης, ὥστε τό γε νῦν ἔχον φαίνεται ἀδύνατος ἡ μετά τινος πιθανότητος ἐξήγησις τῶν λεπτομερειῶν τῆς ὅλης συνθέσεως. Σ.τ.Μ.

3. Ἢ μᾶλλον τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῆς Ὑγιείας, κατὰ τὰς νεωτέρας εἰκασίας Σ.τ.Μ.

1. Κατὰ τὰς ῥητὰς μαρτυρίας ἀρχαίων συγγραφέων, τὰ μηδικὰ σκῦλα, ὅπλα ἐνδόξων ἀνδρῶν καὶ μνημόσυνα τοῦ παρελθόντος ἀνέκειντο οὐχὶ ἐν τῷ Παρθενῶνι, ἀλλ' ἐν τῷ ναῷ τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς, τῷ Ἐρεχθείῳ. Χωρίον δέ τι τοῦ Ἁρποκρατίωνος, ἀναφέρον ὅτι ὁ ἀργυρόπους δίφρος τοῦ Ξέρξου ἀνέκειτο ἐν τῷ Παρθενῶνι, θεωρεῖται ἐφθαρμένον· πιθανωτάτη δ' ἐστὶν ἡ διόρθωσις τοῦ Michaelis «εἰς τὸν ἀρχαῖον νεὼν τῆς Ἀθηνᾶς» ἀντὶ τοῦ φερομένου ἐν τοῖς χειρογράφοις «εἰς τὸν Παρθενῶνα τῆς Ἀθηνᾶς». Σ.τ.Μ.

Digitized by Google

λυμπος, ἐπιφοιτήσας εἰς τὴν γῆν, οἱ θελκτικοὶ μῦθοι, οἱ πολεμισταί, οἱ ποιηταὶ ζῶσιν ἐν τῷ μαρμάρῳ, παρουσιάζουσι δὲ τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων τὴν εἰκόνα τῶν θεῶν οὓς λατρεύει, τὴν ἀναπαράστασιν τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ, τὴν χρυσαυγῆ πραγμάτωσιν τῶν ὀνείρων του. Καὶ ἐπαναβλέπεις τότε τὰς ἑορτὰς τῶν Παναθηναίων, τὴν πομπὴν τῶν λευχειμόνων παρθένων καὶ ἐφήβων, χωρούντων ὑπ' αὐλοῖς καὶ λύρᾳ ἐν τοῖς ἱεροῖς περιβόλοις, πρὸς τοὺς μαρμαρίνους θεούς, ῥυθμιζόντων δὲ τὸ βῆμα, τὰς κινήσεις, τὴν στάσιν πρὸς τὸ μέλος τῆς σεμνῆς μουσικῆς. Κατανοεῖς δὲ τὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἐνεποίει εἰς τὰς ψυχὰς τοιοῦτο ἐξαίσιον θέαμα, καὶ ἡ φαντασία μετάγει σε εἰς τοὺς μοναδικοὺς ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ χρόνους ἐκείνους, καθ' οὓς ὁ ἀθηναϊκὸς πολιτισμὸς συνεκέντρωσεν ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, ἅπαντας τοὺς τύπους τοῦ πλαστικοῦ ἰδεώδους, τὸ θαυμασιώτατον σύνολον ἐξ ὅσων ἐθεώρησέ ποτε ὀφθαλμὸς ἀνθρώπου! Ὁποῖαι σκηναί, ὁποῖα ἔργα, ἀφ' οὗ σήμερον ἐν τῷ ἠρημωμένῳ χώρῳ τῆς Ἀκροπόλεως, ἡ μνήμη αὐτῶν, ἡ φανταστικὴ ἀναπαράστασις, ἀλλὰ τί λέγω! ἡ σκιά των μόνη συνταράσσει ἀκόμη καὶ κατακηλεῖ καὶ ἠλεκτρίζει ἡμᾶς!

Καὶ ὅμως ἡ ἀφειδὴς πόλις, μὴ ἀρκουμένη εἰς τὴν συναγωγὴν τοσούτων θαυμασίων, ἔκτισεν ἀριστερόθεν τοῦ Παρθενῶνος ἕτερον ναόν, τὸ Ἐρέχθειον, ἐν τῇ νοτίῳ δὲ πλευρᾷ τοῦ ναοῦ τούτου, οὗ νῦν δυσχερῶς διακρίνεται ἡ ἐσωτερικὴ διάταξις, ἤγειρε πρόστασιν κενότροπον ἅμα καὶ χαριεστάτην, κόρας βαινούσας ἐφ' ὑψηλοῦ στυλοβάτου, ἀνεχούσας δὲ διὰ τῆς κεφαλῆς τὸ ἐπιστύλιον. Βεβαίως πολλὰ περιεργότατα τῆς παλαιᾶς λατρείας μνημεῖα ἀνέκειντο ἐν τῷ Ἐρεχθείῳ, οἷα τὸ διιπετὲς τῆς Ἀθηνᾶς ξόανον, ὁ ἐκ ξύλου Ἑρμῆς, Κέκροπος λεγόμενον ἀνάθημα, ὁ πανάρχαιος ὀκλαδίας δίφρος, ὁ ὑπὸ Δαιδάλου ποιηθείς· ἐν αὐτῷ ἦτο τὸ θαυμάσιον ἔργον Καλλιμάχου τοῦ κατατηξιτέχνου, ὁ ἄσβεστος χρυσοῦς λύχνος, οὗ ὑπερθεν φοῖνιξ χαλκοῦς ἀνήκων εἰς τὸν ὄροφον ἀνέσπα τὴν ἀτμίδα· γλυπτὰ ἀνθέων πλέγματα καὶ ἔγκαυστοι ποικιλίαι ἐκόσμουν τὰ κιονόκρανα· περὶ τὸν σηκὸν περιέθεε ζωφόρος μέλανος ἐλευσινίου λίθου, ἔχουσα γόμφοις προσηρμοσμένα πρόστυπα ζῴδια ἐκ λευκοῦ μαρμάρου· ἐξαίσιαι γραφαὶ ἐλάμπρυνον τοὺς τοίχους· ἐνταῦθα ἦσαν ὁ τάφος τοῦ Κέκροπος, ὁ τοῦ Ἐριχθονίου καὶ βωμοὶ θεῶν, καὶ ἡ ἱερὰ ἐλαία, καὶ ἡ τοῦ Ποσειδῶνος θάλασσα· καὶ πλῆθος δὲ μνημείων καὶ μυστηριωδῶν πραγμάτων, τιμαλφῶν τῇ θρησκείᾳ, τῷ μύθῳ ἢ τῇ ἱστορίᾳ ἐπλούτισαν καὶ ἐκάλλυναν τὸ ἱερὸν οἴκημα· ἀλλ' αἱ Καρυάτιδες ἐμποιοῦσι λήθην τῶν ἐκλελοιπότων, τὸ περισωθὲν ἔργον διασκεδάζει τὴν λύπην, ἣν ἐγείρουσιν αἱ τοῦ χρόνου ὕβρεις. Ἡ τετράγωνος πρόστασις, ἐφ' ὧν αἱ ἀθάνατοι κόραι, παρουσιάζεται πρώτη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν· τέσσαρες αὐτῶν ἀνέχουσι τὸ ἐπιστύλιον τοῦ μετώπου, αἱ δὲ λοιπαὶ δύο τὰς πλευράς. Ὁ λόρδος Ἔλγιν, οὗ τἀπαίσια ἴχνη ἀπαντῶσι πανταχοῦ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἀπεκόμισε τὴν μίαν τούτων, ἐδέησε δὲ ν' ἀντικατασταθῇ αὕτη δι' ἐκμαγείου· αἱ ἄλλαι πέντε εἰσὶν ἔργα τοῦ Ἀθηναίου τεχνίτου. Εἶνε τὰ μόνα ἀγάλματα, ἅτινα περιεσώθησαν ἀκέραια ἐν τῇ Ἀκροπόλει· ὄρθιαι, ἁπαλοπλόκαμοι, περιβεβλημέναι μακρὰν πολύπτυχον ἐσθῆτα, κάμπτουσαι ἠρέμα τὸ γόνυ ἑκάστη ἀντιθέτως τῆς πλησίον πρὸς ἀποφυγὴν μονοτονίας, κεχωρισμέναι ἀλλήλων τόσον ὥστε νὰ φαίνωνται ἀποτελοῦσαι σύμπλεγμα, καίπερ οὖσαι μεμονωμέναι, σχηματίζουσι πᾶσαι αἰθέριόν τι οἰκοδόμημα. Θελκτικαὶ ἀδελφαί, ἁγνὰ πλάσματα εὐγενοῦς καὶ σθεναρᾶς φαντασίας, αἱ παρθένοι κλίνουσιν ἠρέμα τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ περιφεροῦς κιονοκράνου, καὶ φαίνονται ὅτι ἀπονητὶ καὶ ῥᾳδίως βαστάζουσιν αὐτό. Νομίζεις δὲ μᾶλλον, ὅτι φέρουσι τὴν μυστικὴν κίστην ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Θεοῦ καὶ οὐχὶ ὅτι στηρίζουσι τὸ ἐπιστύλιον. Οὐδὲ φαίνεταί μοι πιστευτόν, ὅτι ὁ καλλιτέχνης ἠθέλησεν, ὡς διατείνεται ὁ Βιτρούβιος, νὰ παραστήσῃ αἰχμαλώτους γυναῖκας ἐκ Καρυῶν τῆς Λακωνικῆς. Αἱ δοῦλαι δὲν ἔχουσι τοιαύτην εὐπρέπειαν κάλλους, τοιαύτην ἁγνὴν καὶ σεμνὴν χάριτα, τοιαύτην γλυκύτητα γραμμῶν. Τὰ πάντα τοὐναντίον καταδεικνύουσι νεάνιδα ἐλευθέραν, δρῶσαν ἱεράν τινα τελετὴν[1]. Ἱλαραὶ ἅμα καὶ αὐστηραὶ τὸ ἦθος, ἐκφράζουσιν αἰδήμονα σοβαρότητα καὶ ταὐτοχρόνως τὴν ἄρρητον ἐκείνην γαλήνην, ἣν οἱ Ἕλληνες καλλιτέχναι ἐπίσταντο νὰ ἀποτυπῶσιν εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν. Διῆλθον αἰῶνας μακροὺς καὶ εἶδον καταρρέοντας ἐνώπιον αὐτῶν τοὺς ναοὺς ὑφ' ὧν περιεκυκλοῦντο· αἱ μαρμάριναι σύντροφοί των κατεθραύσθησαν ὑπὸ τῆς σφύρας τῶν βαρβάρων καὶ ὑπὸ τῶν ἐνετικῶν βομβῶν· ἀλλ' οὐδὲν ἐτάραξε τὴν θείαν ἡσυχίαν αὐτῶν, καὶ θεωροῦσιν ἡμᾶς σήμερον παρὰ τοὺς πόδας των μετὰ τῆς αὐτῆς ἀπαθοῦς καὶ κα-

1. Ἡ γνώμη τοῦ συγγραφέως ἐστὶν ἀνεπίδεκτος ἀμφισβητήσεως. Πρὸ μιᾶς περίπου ἑκατονταετηρίδος ὁ Λέσιγκ, καὶ πολλοὶ ἄλλοι μετ' αὐτόν, κατέδειξαν τὸ ἀπίθανον καὶ μυθῶδες τοῦ ἰσχυρισμοῦ τοῦ Βιτρουβίου. Πρὸ τεσσαράκοντα δὲ καὶ πλέον ἐτῶν ὁ Böttiger ἐγνωμάτευσεν ὅτι τὰ ἐν τῷ Πανδροσείῳ ἀγάλματα ἀπεικονίζουσι Κανηφόρους· ὁ δὲ Κ. Ο. Μύλλερ καὶ ἄλλοι ἀρχαιολόγοι εἰκάζουσιν, ὅτι εἰσὶ μᾶλλον παραστάσεις παρθένων ἐκ τῆς πομπῆς τῶν Παναθηναίων. Σημειωτέον προσέτι ὅτι τὰ ἀγάλματα ταῦτα καταχρηστικῶς ἐκλήθησαν Καρυάτιδες ὑπὸ τῶν νεωτέρων, διότι ἀρχαία τις ἐπιγραφὴ τοῦ Ἐρεχθείου, ἐν ᾗ γίνεται μνεία τούτων, τὰς ὀνομάζει ἁπλῶς κόρας. Σ. τ. Μ.

Digitized by Google

ταφρονητικῆς ὑπεροχῆς, ἣν ὁ καλλιτέχνης, οἱονεὶ προαισθόμενος τὰς μελλούσας δοκιμασίας αὐτῶν, ἀπὸ τῶν χρόνων ἤδη τοῦ Φειδίου καὶ τοῦ Πλάτωνος, ἀπετύπωσεν ἐπὶ τῶν ἀπλανῶν ὀμμάτων καὶ τῆς αἰωνίου ἀταραξίας αὐτῶν.

[Ἕπεται τὸ τέλος]. Ν. Γ. Πολιτης.

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΑΙΛΟΥΡΟΥ

Τὰ κατωτέρω περίεργα ἱστορήματα περὶ αἰλούρου ἐξάγομεν αὖθις ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Φ. Λενορμάν, «La grande Grèce», οὗτινος καὶ ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ ἐμνημονεύσαμεν. Ἀφηγούμενος ὁ ἔξοχος οὗτος ἀρχαιολόγος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς πόλεως τοῦ Τάραντος τὰ τῆς ἐν αὐτῇ κεραμοποιίας, καὶ τὰ τῶν τύπων καὶ εἰκόνων τῶν ταραντινῶν ἀγγείων, ἐπιφέρει ἐν κεφαλαίῳ δεκάτῳ·

«Ἐπειδὴ ὁ λόγος ἤγαγεν ἡμᾶς εἰς τὰ εἰκονισμένα ἀγγεῖα, τὰ τέως γνωστὰ ὡς ἀπουλιανὰ ἢ λευκανιανά, ἀλλ' ὄντα καταγωγῆς κυρίως ταραντινῆς, ἂς πραγματευθῶμεν γεγονὸς περίεργον, ὅπερ ἐκ τῶν ἀγγείων τούτων ἐξάγεται, προσεπιμαρτυρούμενον καὶ ὑπὸ τῶν νομισμάτων, ὅτι δῆλα δὴ οἱ Ταραντῖνοι, μόνοι τῶν Ἑλλήνων, εἶχον ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν τὸν αἴλουρον ὡς ζῷον κατοικίδιον.

Οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τῆς ΙΒ' δυναστείας, ὅ ἐστι πρὸ 3000 ἐτῶν, ἐκέκτηντο τὸν αἴλουρον, παραλαβόντες, φαίνεται, τότε ἐκ τῶν χωρῶν τοῦ Ἄνω Νείλου, καὶ ἀποδώσαντες αὐτῷ τὸν χαρακτῆρα ἱεροῦ ζῴου, ἐνταυτῷ δὲ καὶ οἰκιακοῦ. Ἔκτοτε ἡ συνήθεια τοῦ τρέφειν αἰλούρους κατέστη ἓν τῶν κυρίων χαρακτηριστικῶν τοῦ Αἰγυπτιακοῦ βίου, καὶ διετηρήθη ἐπὶ πολὺ ἰδιάζουσα ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν.

Ὁ κατοικίδιος αἴλουρος δὲν μνημονεύεται οὐδὲ ἅπαξ ἐν τῇ Βίβλῳ, καὶ ἄγνωστον ἂν ἔσχε ποτὲ ὄνομα ἐν τῇ Ἑβραϊκῇ. Ὡσαύτως ἴχνος τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ δὲν εὑρίσκεται ἐν τοῖς βιβλίοις καὶ τοῖς παραστατικοῖς μνημείοις τῶν Βαβυλωνίων καὶ Ἀσσυρίων. Τὸ ζῷον τοῦτο οἱ Ἄριοι ὡσαύτως δὲν εἶχον ἐξημερωμένον ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῶν ἱστορικῇ περιόδῳ, πρὸ τῆς διασπάσεως αὐτῶν εἰς πολλοὺς κλάδους. Ἡ εἴσοδος τοῦ αἰλούρου εἰς τὸν πολιτισμὸν τοῦ κόσμου τῆς ἀρχαιότητος, καὶ ἡ διασπορὰ αὐτοῦ εἰς τὴν Δύσιν ἐγένετο βραδύτερον, ὡς θέλομεν καταδείξει παρακατιόντες.

Ἐν πρώτοις παρατηρητέον ὅτι ὁ αἴλουρος τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου, οἷος παριστᾶται ἐν τοῖς μνημείοις καὶ μομίαις, διαφέρει κατ' εἶδος τοῦ ἡμετέρου κοινοῦ αἰλούρου, ὅστις κατάγεται ἐκ τοῦ ἀγρίου αἰλούρου τῶν δασῶν μας (**Felis catus L.**) ἐνῷ κατὰ τὸν **Rüppel**, ὁ κατοικίδιος αἴλουρος τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων κατήγετο ἐκ τοῦ **Felis maniculatæ**, εἴδους ζῶντος ἔτι ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει ἐν τῇ Ἄνω Νουβίᾳ ἢ ἐν τῷ Αἰγυπτίῳ Σουδάν. Ἀληθὲς ὅτι τινὲς τῶν παρ' ἡμῖν ποικιλιῶν τοῦ αἰλούρου, ἐν ἄλλαις ὁ αἴλουρος τῆς Ἱσπανίας, οὗ ἡ ἀρχὴ ἀνάγεται ἐν τῇ Ἰβηρικῇ χερσονήσῳ εἰς τὰς ἀραβικὰς εἰσβολάς, προέρχονται ἐκ τῆς νοθεύσεως τῶν ἄνω δύο εἰδῶν. Ἐγένετο λοιπὸν εἰς Εὐρώπην εἰσαγωγὴ ἐν ταὐτῷ καὶ τοῦ ἀρχαίου αἰγυπτιακοῦ αἰλούρου καὶ ἐξημέρωσις τοῦ ἀγρίου, ὅστις ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει εἶνε ἰθαγενὴς τῶν δασῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ τὸν ὁποῖον οἱ κάτοικοι τῶν παραλιμνίων χωρίων τῆς Ἑλβετίας ἐθήρευον καὶ ἔτρωγον ὡς θήραμα. Ἐκ τούτων προκύπτει συμπέρασμα ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἐὰν ὁ αἴλουρος ὡς ζῷον κατοικίδιον εἶνε νέον ἐν Εὐρώπῃ, κατ' ἀρχὰς ἐγένετο ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ ξένου εἴδους, καὶ ὅτι κατὰ μίμησιν ἐγένετο κατόπιν ἀρχὴ ἐξημερώσεως τοῦ ἰθαγενοῦς ἀγρίου εἴδους τῆς Εὐρώπης. Τὸ αὐτὸ συνέβη εἰς τοὺς Σημίτας, καὶ ὁ Ἄραψ συγγραφεὺς Καζβίνης διακρίνει ὡς δύο ζῷα, ὅλως διάφορα, τὸν ξένης καταγωγῆς κατοικίδιον αἴλουρον, καὶ τὸν ἄγριον τῆς δυτικῆς Ἀσίας, ὅστις εἶνε ὅμοιος τῷ σήμερον παρ' ἡμῖν διαιτωμένῳ.

Πλὴν τῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Τάραντος, ἂς θέλω ἀναφέρει, ἡ εἰκὼν τοῦ αἰλούρου δὲν ἀπαντᾷ εἰς οὐδὲν μνημεῖον τῆς ἑλληνικῆς τέχνης. Οὕτω δὲ πάντες οἱ συγγραφεῖς τῆς Ἀττικῆς περιόδου θεωροῦσι τὸν αἴλουρον (ἐκ τοῦ αἰόλος καὶ οὐρά, δῆλα δὴ τὸ ζῷον, ὅπερ αἴρει τὴν οὐράν του) ὡς ζῷον ἄγριον, βιοῦν εἰς τὰ δάση τῆς Ἑλλάδος. Τοιοῦτος περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἐγίνωσκον αὐτὸν ὡς κατοικίδιον μόνον ἐν Αἰγύπτῳ, ἔνθα ὁ Ἡρόδοτος σημειοῖ τὸν ἱερὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα. Ἐθεώρουν δ' αὐτὸν ἄλλως, καὶ ὡς ἀποκλειστικῶς ζῷον κακοποιόν, ὅπερ ἐζήτουν νὰ καταστρέφωσι, καὶ μὴ χρήσιμον παρὰ μόνον διὰ τὸ δέρμα. Εἷς τῶν κωμικῶν ἔφερεν ἐπὶ σκηνῆς Ἕλληνα καὶ Αἰγύπτιον. Ὁ Ἕλλην συγκρίνων τὰ ἤθη τῶν δύο λαῶν, ἔλεγεν· «Ἐὰν ἴδῃς αἴλουρον νὰ ὑποφέρῃ, συγκινεῖσαι, ἐγὼ αἰσθάνομαι εὐχαρίστησιν νὰ φονεύω αὐτὸν καὶ ἐκδέρω».

Οἱ Ἕλληνες πρὸς καταστροφὴν τῶν ποντικῶν, εἶχον ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν τὴν *νυφίτσαν*, ἥτις ὅμως διετέλει οὖσα ἐν αὐταῖς ἐν καταστάσει οὐχὶ τόσον ἡμέρῳ. Αἱ ἀποδείξεις ὡς πρὸς τοῦτο εἶνε σαφεῖς, καὶ ἀρκεῖ νὰ ἀναγνώσῃ τις ὅ,τι γράφει ὁ **Dureau de La Malle** ἐν τοῖς «**Annales des sciences naturelles**» τοῦ 1829, καὶ ὁ καθηγητὴς **Rolleston** ἐν τῷ **Journal of anatomy and physiology** τῆς Κανταβριγίας τοῦ 1868. Ἡ νυφίτσα, ἡ τὸ στῆθος ἔχουσα λευκόν, ἐν καταστάσει ἡμέρῳ ἐκαλεῖτο *γαλῆ*, ὄνομα ὅπερ διετήρησεν ἐν τῇ νεοελληνικῇ καλουμένῃ γαλίτσα καὶ γαλίδα. Ἕτερον δὲ εἶδος ἴκτιδος, τὸ *κουνάδι*, (ἢ ἀτσίδι τῶν Βυζαντίων, ἢ ζουρίδα τῶν Κρητῶν, ἢ ἴσως καὶ σαμοῦρι Σ. Μ.) ὃ ἐθεώρουν ὡς ἀνεπίδεκτον ἐξημερώσεως, διεκρίνετο ὑπὸ τὸ ὄνομα *γαλῆ ἀγρία* ἢ *ἴκτις*· ἡ

Digitized by Google

τελευταία λέξις διατηρεῖται ἔτι ἐν ταῖς Κυκλάσι ὑπὸ τὸν τύπον *ἰκτίδι*. Οἱ Βυζαντῖνοι δὲ συγγραφεῖς τοῦ μέσου αἰῶνος πρῶτον, ὡς ὁ Μοσχόπουλος, ὠνόμασαν τὸν αἴλουρον γαλῆν, ἀφοῦ ἀντικατέστησε τὴν νυφίτσαν, ὡς πρὸς τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς τῶν μυῶν. Ἐν τοῖς ἀρχαίοις δὲ χρόνοις δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν τὴν πραγματικὴν τῆς λέξεως γαλῆς.

Ἐνῷ δὲ ἡ Ἑλλὰς ἀπεποιεῖτο ν' ἀποδεχθῇ τὸν αἴλουρον, προτιμῶσα τὴν γαλῆν, ἣν ἀνέτρεφε, πρὶν ἢ γίνῃ γνωστὸν αὐτῇ τὸ ζῷον τῆς Αἰγύπτου, οἱ Ἐτροῦσκοι διὰ τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου, ὅπερ ἤσκουν αὐτοὶ οὗτοι, καὶ διὰ τοῦ ἐμπορίου, ὅπερ διετήρουν μετὰ τούτων οἱ Καρχηδόνιοι, παρέλαβον τὸν αἴλουρον συγχρόνως μετὰ τῶν πολυαρίθμων τεχνουργημάτων τῆς Αἰγύπτου, θεωροῦντες αὐτὸν ζῷον πολύτιμον, οὗτινος ἡ κτῆσις ἐπεζητεῖτο ὡς ἰδιάζουσα πολυτέλεια. Αἱ τοιχογραφίαι πολλῶν τάφων τῶν πόλεων Καιρέας καὶ Ταρκυνίας παριστῶσιν αἰλούρους ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν πλουσίων μεγιστάνων τῆς Ἐτρουρίας (Lucumo), τρέχοντας ὑπὸ τὰς τραπέζας, ἐπὶ τῶν ἀνακλίντρων τῶν αἰθουσῶν μετ' ἄλλων κατοικιδίων ζῴων, ἐνίοτε δὲ ἔχοντας καὶ μῦν εἰς τὸ στόμα. Ἡ τελευταία παράστασις μαρτυρεῖ ὅτι οἱ Ἐτροῦσκοι ἐξετίμησαν τὰς ἰδιότητας τοῦ αἰλούρου ὡς θηρευτοῦ τῶν μυῶν. Πανταχοῦ δὲ εἰκονίζετο ὁ αἰγύπτιος αἴλουρος, καὶ οὐχὶ ὁ ἰθαγενής.

Οἱ Ταραντῖνοι ὡς πρὸς τὸν αἴλουρον ἔπραξαν ὅ,τι καὶ οἱ Ἐτροῦσκοι, προέβησαν δὲ καὶ εἰς τὸ νὰ δώσωσιν αὐτῷ καὶ θέσιν μᾶλλον οἰκείαν. Ἀπόδειξις δὲ τούτου πραγματικὴ ἐξάγεται, οὐχὶ τόσον ἐκ τοῦ νομίσματος τοῦ Τάραντος, ἔνθα ἡ εἰκὼν τοῦ ζῴου τούτου φέρεται ὡς τύπος πρόσθετος, σύμβολον ἀτομικὸν ὑπευθύνου ἄρχοντος, διότι ὁ τύπος τοῦ αἰλούρου ἐν τῷ νομίσματι ἠδύνατο νὰ εἶνε καὶ ἀγρίου καὶ ἡμέρου, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξάγεται ἐξ ἄλλων μνημείων, ἅτινα μέχρι τοῦδε δὲν περιεγράφησαν, καὶ τὰ ὁποῖα ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ σπουδάσω κατὰ τὴν περιοδείαν μου.

Ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ τοῦ Τάραντος, εἶδον μικρὸν ἀγγεῖον καλῆς τέχνης, ἔχον τὸ σχῆμα ἀρυβάλλου, ἐφ' οὗ εἶνε εἰκονισμένος ἔφηβος, περιβεβλημένος εὐρὺν χιτῶνα, καὶ στηριζόμενος ἐπὶ ῥάβδου, φέρων ὑπὸ μάλης ἀλέκτορα μαχητήν, αἴλουρος δὲ ἐκ τῆς κνήμης αὐτοῦ ὑψοῖ τὴν κεφαλὴν καὶ ζητεῖ νὰ συλλάβῃ τὸν ἀλέκτορα. Ἡ παράστασις αὕτη ἔχει ὁμοιότητα καταπληκτικκὴν πρὸς τὸν τύπον καλῶν ἀργυρῶν νομισμάτων τῆς τελειοτάτης τέχνης, ἐφ' ὧν παρίσταται ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ Τάρας καθήμενος ἐπὶ δελφῖνος, ἐν ᾧ ἀναγνωρίζεται ἡ προσωποποιΐα τοῦ *δήμου* τῆς πόλεως Τάραντος, ἀφ' ἑτέρου δὲ νέος ἀνὴρ καθήμενος, κρατῶν ἐν τῇ δεξιᾷ πτηνόν, τὸ ὁποῖον αἴλουρος ζητεῖ νὰ συλλάβῃ, στηριζόμενος ὄρθιος ἐπὶ τοῦ ποδὸς τοῦ νέου. Ἐν τῇ θαυμασίᾳ συλλογῇ τοῦ Iatta ἐν Ῥούβῳ, δύο ἀγγεῖα (ὑπ' ἀριθ. 1016 καὶ 1555), παριστῶσιν οἰκιακὰς σκηνάς· ἐν τῇ μιᾷ εἰκονίζεται νέα γυνὴ παίζουσα μετὰ αἰλούρου, ὃν ἔχει εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἡ ἑτέρα δὲ ὡσαύτως παριστᾷ γυναῖκα, ἡ ὁποία ἐτέρπετο δεικνύουσα εἰς αἴλουρον κάτοπτρον, ὅπως ἴδῃ τὴν εἰκόνα του ἀντανακλωμένην. Αἱ παραστάσεις αὗται ἀναμφιρρήστως μαρτυροῦσιν ὅτι οἱ Ταραντῖνοι ἔτρεφον ἰδιάζουσαν ἀγάπην πρὸς τοὺς αἰλούρους, καὶ ὅτι ἐκόμιζον τούτους ἐξ Αἰγύπτου, ὅπως ἄλλων μερῶν κάτοικοι ἔφερον κυνάρια ἐκ Μελίτης.

Τὸ παράδοξον δὲ εἶνε ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι, καίπερ ἔχοντες τὸ παράδειγμα τῶν Ἐτρούσκων καὶ Ταραντίνων, πολὺ βραδέως παρεδέχθησαν τὸν αἴλουρον ὡς ζῷον οἰκιακὸν καὶ θηρευτικὸν τῶν μυῶν. Ἐν τοῖς κειμένοις τῶν συγγραφέων μέχρι τοῦ τέλους τῆς πρώτης ἑκατονταετηρίδος μ.Χ. βλέπομεν ὅτι ἐν ταῖς ῥωμαϊκαῖς οἰκίαις ἀνετρέφετο ἡ mustela, ἥτις ἦτο αὐτὸ τὸ ζῷον, τὸ καλούμενον γαλῆ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, κατὰ τὰς μαρτυρίας τοῦ Πλαύτου καὶ τοῦ Πλινίου. Τὸ ζῷον τοῦτο ὠνόμαζον κατ' ἀρχὰς feles ἢ felis, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ Οὐάρρωνος. Ὁ Κολουμέλλας καὶ Φαῖδρος μεταχειρίζονται τὸ ὄνομα τοῦτο ὅπως ὀνομάσωσι τὴν ἴκτιδα. Ἀπὸ τοῦ τέλους δὲ τῆς ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας, διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου ὠνομάσθη αὐτὸς ὁ κυρίως αἴλουρος, ὅστις κατέστη γνωστὸς ἔκτοτε τοῖς Ῥωμαίοις. Ὁ Κικέρων μεταχειρίζεται τὸ ὄνομα felis, ὁμιλῶν περὶ τῶν ἱερῶν αἰλούρων τῆς Αἰγύπτου. Παρὰ Πλινίῳ τὸ ὄνομα felis σημαίνει ὡσαύτως τὸν αἴλουρον, ἀλλὰ οὗτος μνημονεύει τούτου ὡς ζῴου ἀγρίου, καίτοι εἶχεν ἰδεῖ αὐτὸν θηρεύοντα ἐν ταῖς οἰκίαις μῦς, καὶ περιέγραψεν ἀκριβῶς τὸν τρόπον, ὃν μετεχειρίζετο πρὸς τοῦτο. Εἶχον δὲ τῷόντι αἰλούρους τινάς, οὓς μετήνεγκον ἐκ τῆς Ἀνατολῆς ὡς ζῷα σπάνια. Ἐπὶ μωσαϊκοῦ τῆς Πομπηΐας εἰκονίζεται αἴλουρος συλλαμβάνων περιστεράν, ἣν ζητεῖ νὰ καταφάγῃ. Εἶνε δὲ οὗτος ὡραῖος αἴλουρος τῆς Περσίας ἢ τῆς Ἀγκύρας, ποικιλία διάφορος τοῦ εἴδους τοῦ αἰγυπτιακοῦ, καὶ ὁμοία ταῖς ἐξημερωθείσαις ἐνωρὶς ὑπὸ τῶν Ἀριο-Ἰνδῶν, μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν αὐτῶν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Γάγγου. Εἰς τὴν αὐτὴν ποικιλίαν τοῦ εἴδους τούτου ἀνήκει καὶ ὁ αἴλουρος, ὁ εἰκονιζόμενος ἐπὶ ἀναγλύφου ῥωμαϊκοῦ τοῦ Μουσείου τοῦ Καπιτωλίου, ἔνθα φαίνεται γυνὴ παίζουσα λύραν καὶ διδάσκουσα αἴλουρον νὰ χορεύῃ, ἔχουσα ἀνηρτημένα εἰς σχοινίον δύο πτηνά, τὰ ὁποῖα ὁ αἴλουρος ζητεῖ ὄρθιος ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν νὰ φθάσῃ.

Ὁ περὶ τοὺς χρόνους τοῦ Αὐγούστου ἀκμά-

Digitized by Google

σας Βαβρίας παρεισάγει εἰς τοὺς μύθους αὐτοῦ τὸν κατοικίδιον αἴλουρον, ἀλλ' οἱ κριτικοὶ ἀνεκάλυψαν πολυαρίθμους ἐνδείξεις τῆς συριακῆς καταγωγῆς τῶν μύθων αὐτοῦ. Κατὰ τὴν δευτέραν ἑκατονταετηρίδα μ. Χ., ὁ Αἰλιανὸς γράφει ὅτι ὁ αἴλουρος δύναται νὰ μάθῃ νὰ παραμένῃ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες περιποιοῦνται αὐτόν. Φαίνεται δὲ ὅτι δὲν ἐγνώριζε τὸ ζῷον ὡς ἔχον τὴν ἰδιότητα ταύτην ἢ μόνον ἐν Αἰγύπτῳ. Ὁ Fabretti ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ἐπιγραφῶν, παραθέτει καὶ ἐπιτύμβιον λίθον τῆς Ῥώμης, τῆς α' ἢ β' ἑκατονταετηρ. ἐφ' οὗ εἶνε γεγλυμμένος αἴλουρος βαδίζων, πρὸς δήλωσιν μεταφορικὴν τοῦ ὀνόματος τῆς τεθαμμένης ἐκεῖ Calpurnia Felicula. Τὸ ἐπίθετον Felicula, σημαῖνον *μικρὸν αἴλουρον*, ἀναφαίνεται κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον. Τέλος κατὰ τὴν δ' ἑκατοντ. ἡ χρῆσις τοῦ αἰλούρου κατέστη γενικὴ ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ κόσμῳ, ὡς ζῴου οἰκιακοῦ· συγχρόνως δὲν ἀναφαίνεται καὶ τὸ ἀληθὲς ὄνομα catus, ὑφ' ὃ εἶνε γνωστὸν τὸ κατοικίδιον τοῦτο ζῷον. Ἀναφέρεται δὲ πρῶτον ὑπὸ Παλλαδίου, καὶ ἐν ἐπιγράμματι τῆς λατινικῆς ἀνθολογίας.

Ὁ σοφὸς Pictet παραδέχεται μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ πολυμαθείας καὶ αὐθεντίας ὅτι τὰ ὀνόματα τοῦ αἰλούρου εἰς πάσας τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὰς ἀρχαίας ῥίζας τῆς γλώσσης τῶν Ἀρίων, ἀλλ' ὅτι εἶνε μεταγενέστερα, ὅτι ὅλα παράγονται ἐκ τῆς λατινικῆς catus, ἥτις μετέβη εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν βυζαντινῶν ὑπὸ τὸν τύπον **κάτος**. Διὰ τῶν Ῥωμαίων λοιπὸν ἡ κατοικίδιος γαλῆ διεσπάρη εἰς τὴν Δύσιν, παραλαβόντων τούτων ἐκ τῆς Ἀνατολῆς μετὰ πολλῶν ἄλλων συνηθειῶν τῶν ἀνατολικῶν λαῶν. Ἀλλ' ὁ ἔξοχος φιλόλογος τῆς Γενεύης προβαίνει περαιτέρω, λέγων ὅτι ἡ λέξις catus φέρει ἐν ἑαυτῇ τὴν ἀπόδειξιν τῆς χώρας, ἐξ ἧς οἱ Ῥωμαῖοι τὸ πρῶτον παρέλαβον τὸν κατοικίδιον αἴλουρον, ὡς καὶ ἑτέρας συνηθείας συριακάς. Catus παράγεται ἐκ τῆς συριακῆς gatò ἀραβιστὶ gitt.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ συριακῇ ἡ λέξις cato ἔχει πηγὴν ξενικήν, μὴ συγγενεύουσαν πρὸς σημιτικὴν ῥίζαν. Ἐνταῦθα ὁ Pictet, ἀνερευνῶν τὴν ἱστορίαν τῆς λέξεως, δίδει τὸ νῆμα, τὸ ὁδηγοῦν εἰς ἀνεύρεσιν τοῦ ζῴου ἀπὸ λαοῦ εἰς λαόν. Ἀποδεικνύει δ' ὄντως ὅτι ἡ λέξις ἀρχικῶς προῆλθεν ἐκ τῶν ἀφρικανικῶν γλωσσῶν, τῆς τῶν Βορνοῦ, gåda, τῆς τῶν Νουβίων, kadiska κτλ. Παρατηρητέον δὲ μόνον ὅτι ἐν τῇ ἀλύσει ταύτῃ τῆς μεταβιβάσεως τοῦ ὀνόματος διαφεύγει ἡ Αἰγυπτιακὴ γλῶσσα· διότι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αἰγυπτιακῇ τὸ ὄνομα τοῦ αἰλούρου ἦτο mau καὶ ἐν τῇ κοπτικῇ schau. Ἀλλὰ παρατηροῦντες ὅτι τὸ ἀραβικὸν ὄνομα τοῦ αἰλούρου συγγενεύει πρὸς τὰ ἐν χρήσει παρὰ τοῖς μεσημβρινοῖς λαοῖς τῆς Αἰγύπτου, ἐξάγομεν πιθανῶς ὅτι διὰ τούτων εἰσήχθη εἰς τοὺς Ἄραβας διὰ τῆς Ὑεμένης, ἥτις εἶχε συχνὴν ἐπιμιξίαν μετὰ τῶν γειτονικῶν ἀφρικανικῶν παραλίων. Οὕτω δὲ ὁ κατοικίδιος αἴλουρος, ὃν οἱ Σημῖται τῶν παναρχαίων χρόνων τῆς Γραφῆς δὲν παρέλαβον ἐκ τῆς Αἰγύπτου, θὰ μετεκομίσθη βραδύτερον ἐκ τῶν χωρῶν τοῦ Ἄνω Νείλου, καὶ ἐκ τῆς Ἀβυσσινίας εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ ἐκ ταύτης εἰς Συρίαν, ἐξ ἧς μετεκομίσθη εἰς Ῥώμην καὶ ἐκ ταύτης εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην.

Α. Μ.

Ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς «Ἑστίας» ἀναφέρομεν ἑκάστοτε τὰς πρὸς τὸ Μουσεῖον τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων γινομένας δωρεὰς διαφόρων ὅπλων ἢ ἄλλων ἀντικειμένων ἀνηκόντων εἰς ἱστορικὰ πρόσωπα τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821. Τῇ παρακλήσει ἡμῶν ἡ Διοίκησις τῆς Σχολῆς εὐηρεστήθη νὰ μᾶς παραχωρήσῃ κατάλογον τῶν ἀντικειμένων τούτων, ὃν εὐχαρίστως δημοσιεύομεν ἐνταῦθα. Σ.τ.Δ.

Μουσεῖον

ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΕΥΕΛΠΙΔΩΝ

Ἐν τῷ Μουσείῳ τούτῳ ὑπάρχουσι κατατεθειμένα τὰ ἑπόμενα ἀντικείμενα·

Τέσσαρα ὅπλα πλατύστομα (τρομπόνια), ἀνήκοντα εἰς τὰ ναυτικὰ πλοῖα τοῦ Ἀγῶνος, δωρηθέντα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν ἐκ τοῦ Ναυστάθμου.

Ἓν ῥόπαλον ἐπαργυρωμένον, λάφυρον κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, ὅπερ ἀνῆκεν εἰς τὸν Δυνάστην τῶν Ἰωαννίνων Ἀλῆ Πασσᾶν, καὶ ὅπερ ἐκληροδοτήθη εἰς τὴν κυρίαν Εὐφροσύνην Βαλσαμάκη παρὰ τοῦ πατρός της ἀντιστρατήγου Ἀλεξίου Βλαχοπούλου.

Ἓν ζεῦγος πιστολίων Ἀλβανικῶν ἀργυρῶν, ἅτινα ἀνῆκον εἰς τὸν ἀντιστράτηγον Ἰωάννην Θ. Κολοκοτρώνην, τὸν ἐπικληθέντα *Γενναῖον*, καὶ δωρηθέντα παρὰ τοῦ κληρονομήσαντος αὐτὰ ἀντισυνταγματάρχου Διοικητοῦ τῆς Σχολῆς κ. Π. Θ. Κολοκοτρώνη.

Τὸ ὅπλον τοῦ ἀντιστρατήγου Ἀλεξίου Βλαχοπούλου, ὅπερ ἔφερε κατὰ τὸν ἀγῶνα, δωρηθὲν παρὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ κυρίας Κασσάνδρας Ν. Μιαούλη.

Μία σημαία Τουρκική, κυριευθεῖσα κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατάληψιν τοῦ Ἀγρινίου, τὸν Ἰούνιον τοῦ 1821, δωρηθεῖσα ὑπὸ τῆς αὐτῆς κυρίας Κασσάνδρας Μιαούλη, εἰς ἣν ἐκληροδοτήθη παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς Ἀλεξίου Βλαχοπούλου.

Κιρκασιανὴ μάχαιρα, ἔχουσα θήκην ἀργυρᾶν καὶ λαβὴν ἐξ ὀστοῦ, ἐξ ἑνὸς μέρους λευκοῦ καὶ ἐξ ἄλλου μέλανος, ἀνήκουσα εἰς ἀγωνιστὴν τοῦ 1821, ἐδωρήθη παρ' ἀνωνύμου.

Πιστόλιον καὶ παλάσκα ἀργυρᾶ καὶ ἐπιχρυσωμένα, ἀνήκοντα εἰς τὸν ἀντιστράτηγον Μα-

Digitized by Google

χρυγιάννην ἐδωρήθησαν ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κ. Χρήστου Μακρυγιάννη, ὑπολοχαγοῦ τοῦ Μηχανικοῦ.

Τὸ ὅπλον (καρυοφίλι), ὅπερ ἔφερεν ὁ Ἀλέξιος Γρίβας, ὁ ἐπικληθεὶς Γαρδικιώτης, ἐδωρήθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κ. Χρήστου Γ. Γρίβα, ὑπασπιστοῦ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως.

Τὸ ὅπλον τοῦ ἀντιστρατήγου Σπύρου Μήλιου, δωρηθὲν ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κ. Ι.Σ. Μήλιου, ἀντιμοιράρχου τῆς χωροφυλακῆς.

Σπάθη κυρτὴ (πάλλα) καὶ ὅπλον πλατύστομον (τρομπόνιον) δωρηθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Δημ. Ἀνδρέου Κουντουριώτη, ἀνήκοντα εἰς τοὺς προγόνους αὐτοῦ κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα.

Ἀργυροῦν ἐπίχρυσον πιστόλιον, δωρηθὲν παρὰ τοῦ κ. Γ. Β. Πετμεζᾶ, ὅπερ ἀνῆκεν εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ Βασίλειον Πετμεζᾶν, καὶ ὅπερ εἶνε τὸ πρῶτον κροτῆσαν ὅπλον ἅμα τῇ τελέσει τῆς ἐν Ἁγίᾳ Λαύρᾳ τῶν Καλαβρύτων ὁρκωμοσίας.

Τηλεσκόπιον, ὅπερ ἀνῆκεν εἰς τὸν κατὰ τὸ 1807 ἐν Λευκάδι ἑδρεύοντα Ῥῶσσον στρατηγόν, Ἕλληνα δὲ τὸ γένος, Παππαδόπουλον, δωρηθὲν παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν ἥρωα Κατσαντώνην, ὅστις ἐδώρησεν αὐτὸ εἰς τὸν ἐγκριτότερον τότε ὀπαδόν του, βραδύτερον δὲ δαφνοστεφῆ στρατάρχην Καραϊσκάκην, ὅστις κατὰ τὴν ἐν Φαλήρῳ στρατοπέδευσιν τὸ 1821 τὸ ἐδώρησεν εἰς τὸν σύντροφον τῆς Κατσαντωνικῆς ἐποχῆς συνταγματάρχην Φραγκῖσκον, παρὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ὁποίου ἐδωρήθη ἤδη εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Σχολείου.

Διαβατήριον τοῦ ἀειμνήστου Δημητρίου Ὑψηλάντου, δυνάμει τοῦ ὁποίου ὁ πρωτεργάτης τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας Ἀναγνωστόπουλος ὡδήγησεν αὐτὸν ἐκ Ῥωσσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, προσφερθὲν παρὰ τοῦ ἐν Λαμίᾳ ἐγκατεστημένου κ. Ἰωάννου Γεωργιάδου.

Τὸ ὅπλον (καρυοφίλι) τοῦ ἀντιστρατήγου Διοβουνιώτου, δωρηθὲν παρὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κ. Ν. Ι. Διοβουνιώτου.

Τὸ ὅπλον (καρυοφίλι) τοῦ ὑποστρατήγου Δ. Ἀναστασοπούλου, προσφερθὲν παρὰ τῆς νύμφης αὐτοῦ κυρίας Μαρίας Θεοδώρου Δ. Ἀναστασοπούλου.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Σχολῆς ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ἀντικείμενα ὁπλισμοῦ μεσαιωνικῶν χρόνων, ὡς καὶ ὁπλισμοὶ τῶν ἀγρίων φυλῶν τῆς Ἀβυσσινίας.

Διὰ δὲ τὸ διδακτικὸν τμῆμα ὑπάρχουν 200 περίπου ὅπλα ἐξ ὅλων τῶν συστημάτων μέχρι τῶν νεωτάτων ἐφευρέσεων, ὡς καὶ πάντα τὰ ἐν χρήσει καὶ μὴ βλήματα πυροβόλων.

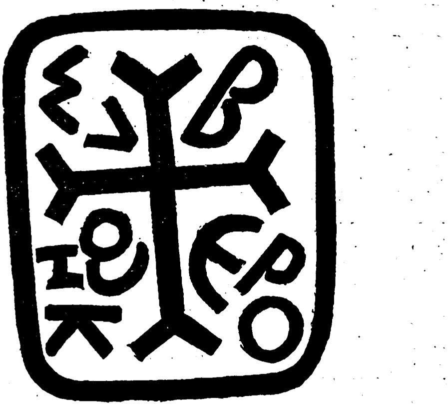

Περὶ χριστιανικοῦ τινος μεσαιωνικοῦ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΗΜΑΤΟΣ.

Μικρὰν ὀπτὴν πλίνθον, πρὸ ἐτῶν εἰς χεῖράς μου περιελθοῦσαν, διαφυλάττω φέρουσαν μορφὴν ἀναγλύφου σφραγῖδος. Ἡ πλίνθος εὑρέθη κατὰ τὸ ἔτος 1869 ἀνορυττομένων θεμελίων οἰκίας τινὸς ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς πόλεως Αἰγίου, οὐ μακρὰν ἀρχαίου χριστιανικοῦ ναοῦ, ὅστις κατὰ τὰς παραδόσεις τοῦ λαοῦ ᾠκοδομήθη ἐντὸς σπηλαίου τῆς ἀποκρήμνου ὄχθης ἐν ἀπομιμήσει τῶν οἰκοδομῶν τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου καὶ σύγχρονος τούτου. Οὐ πολὺ ἀπέχουσι τοῦ ναοῦ, γνωστοῦ τὰ νῦν ὑπὸ τὸ ὄνομα Παναγίας τῆς Τρυπητῆς, ἐρείπια μοναχικοῦ ἱδρύματος ἢ ἱερομοναστηρίου, μέχρι τῶν ἡμερῶν τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως συντηρουμένου.

Ἐκ χειρώνακτος, τοῦ πρώτου εὑρετοῦ, ὁ κέραμος ἔτυχεν ἐν χερσὶ φίλου προσώπου κάλλιον εὐλαβουμένου τὰ τοιαῦτα, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐγὼ αὐτὸν δωρηθέντα ἀνελάμβανον.

Ὁ κέραμος φέρει σχῆμα ὀρθογώνιον, ὡς φαίνεται ἐν τῇ ἄνω παρατιθεμένῃ εἰκόνι, μήκους 0,05 μ. πλάτους 0,04 $^1/_2$, ὁριζόμενον ὑπὸ τετραγώνου κρασπέδου ἀναγλύφου. Ἐν μέσῳ τῷ ὀρθογωνίῳ δείκνυται σταυροῦ σχῆμα, ἀνάγλυπτον ὡσαύτως, πρὸς τὸ κράσπεδον διῆκον, ὅθεν αἱ ἄκραι αὐτοῦ προσεγγίζουσιν ἐπ' ὀλίγον διχοτομούμεναι. Ὁ σταυρὸς οὗτος διαιρεῖ τὸ ὀρθογώνιον δάπεδον εἰς τέσσαρα τμήματα, ὧν ἕκαστον παριστᾷ ἀνάγλυπτα ψηφεῖά τινα προφανῶς τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου. Ὁ παρατηρητὴς ὁδηγεῖται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καλῶς ἐκ τῶν ἰδίων ψηφείων καὶ φυσικῶς θεωροῦνται τρία τὰ κεφαλαῖα Β, Σ καὶ V ὡς ἀνήκοντα εἰς τὴν πρώτην καὶ ἀνωτέραν σειράν. Δεξιόθεν τοῦ ἄνω καθέτου βραχίονος τοῦ σταυροῦ παρατηροῦνται τὰ ψηφεῖα Σ καὶ V. Τὴν κατωτέραν σειράν, ὑπὸ τοὺς ὁριζοντείους τοῦ σταυροῦ βραχίονας, ἀποτελοῦσι δεξιόθεν τρία ψηφεῖα ἰδιορρύθμου γραφῆς καὶ ἀριστερόθεν ἕτερα τρία. Ἐπὶ τῇ ὀρθῇ ἀναγνώσει τῶν ψηφείων δέον νὰ προσλάβωμεν ἐπακριβῆ ἐπίσης πυξίδα τὰ νῶτα

Digitized by Google

τοῦ κεράμου, ἅτινα ὑπὸ τοῦ τεχνουργοῦ ἐπλάσθησαν ἐν εἴδει μικροῦ λοφίσκου ἢ ῥάχεως, διάτρητα ὄντα, πιθανῶς ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς εὐχερεστέρας κατὰ τὴν χρῆσιν χειρήσεως, ἢ καὶ τῆς τυχὸν ἀναρτήσεως τοῦ ὅλου μετὰ ταύτην. Τοῦ λοφίσκου, εἴτε τῆς χειρολαβίδος ταύτης, διατηρεῖται τὴν σήμερον τὸ ἥμισυ, φέρον τὸ μηνοειδὲς ὑπολειπόμενον τῆς διατρήτου ὀπῆς, ἀφ' οὗ ἀπεκόπη ποτὲ τὸ ἕτερον ἥμισυ.

Ἐκ πρώτης ἀφετηρίας ἐξέλαβον τὸν κέραμον τοῦτον ὡς ἔκτακτον, ἢ καὶ σπάνιον ἀρχαιολόγημα μεσαιωνικῆς ἐποχῆς, εἰ μὴ τοῦ πρωτογενοῦς χριστιανισμοῦ, δὲν ἔτυχον ὅμως νὰ ἔχω πρόχειρον ἐπιστημονικόν τινα μίτον, ὅπως ἀποφανθῶ περὶ τῆς χρονολογίας, καθ' ἣν πράγματι ὁ κέραμος ἐπλάσθη. Ὑπολογιζόμενος τὸν τόπον, ὅπου ὁ κέραμος ἀνευρέθη, τὸ Αἴγιον, τμῆμα τῆς Ἀχαΐας, ὅθεν τὸ φῶς τοῦ νέου θρησκεύματος ἀνέλαμψεν ἀπ' αὐτῶν τῶν πρώτων ἡμερῶν τῶν Ἀποστόλων, ἐξέλαβον τὸ προφανῶς θρησκευτικὸν κειμήλιον ὡς ἔργον τεχνίτου μοναχοῦ, ὅστις παρὰ τῷ γειτνιάζοντι μοναστικῷ καθιδρύματι κατειργάζετο τοῦτο ἐν ἰδιορρύθμῳ καὶ βαναύσῳ τῆς γραφῆς μεθόδῳ, πιθανῶς πρὸς χρῆσιν σφραγῖδος ἢ τύπου ἐπιβαλλομένου ἐπὶ τοῦ ἄρτου τοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προσφερομένου.

Ἡ σαφεστέρα ἑρμηνεία τῆς τε γραφῆς καὶ τῆς χρονολογίας τοῦ κεράμου ἐναπόκειται εἰς χεῖρας ἀνδρῶν ἐμπειροτέρων ἐμαυτοῦ περὶ τὴν ἐπιγραμματολογίαν, δυναμένων νὰ προσλάβωσι βοήθημα ἐκ τῆς παραβολῆς ὁμοίων τεχνουργημάτων σωζομένων ἐν τοῖς ἀρχαιολογικοῖς μουσείοις ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀνὰ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην, ἰδίως ἐν Ἰταλίᾳ. Φρονῶ πρὸς τούτοις, ὅτι εἰς διάγνωσιν τῶν καθ' ἕκαστα θέλει συμβάλλει μεγάλως ἡ παράθεσις διαφόρων βυζαντινῶν χειρογραφημάτων, ἐκκλησιαςικῶν καὶ μή. Ἐμοὶ δὲ ἐπιτραπήτω νὰ ἀναφέρω, ὅτι ἐκ φιλοπεριεργίας ἰχνηλατῶν ἐν τοῖς προχείροις ἐμαυτῷ βιβλίοις, παρετήρουν πρῶτον τὴν τυποπλαστίαν λίαν ἀρχαίας ἐκδόσεως τοῦ Ἀριςοτέλους (**Aristoteles***Ἅπαντα* **excusa per Des. Erasmum Roterdamum. Basiliae 1531**)· ἀλλ' ἐν αὐτῇ οὐδέν τι ἀνεῦρον παρομοιάζον ἢ παρεμφερὲς τῇ γραφῇ ἐν τῷ κεράμῳ. Ὅμως ἐκ τύχης εἶδον ἑλληνιστὶ γεγραμμένας ἐν τοῖς περιθωρίοις τῆς ἐκδόσεως τοῦ Σταγειρίτου διαφόρους ἐπισημειώσεις, καὶ παρετήρουν ἐν πλείσταις λέξεσι τὸν τύπον τῆς γραφῆς παρεμφερῆ τῇ ἐν τῷ κεράμῳ. Τοῦ γεγονότος τούτου περιεργίας χάριν ἤδη μνείας ποιούμενος ἀναμένω νεωτέρας καὶ βασιμωτέρας κρίσεις ἑτέρων φιλομούσων περὶ τοῦ ἀνὰ χεῖράς μου χριστιανικοῦ ἀρχαιολογήματος.

Ἐν Μεσολογγίῳ, τῇ 28 Φεβρουαρίου 1883.

Δρ Ξ. Νιδερ.

ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΧΗΡΕΥΣΑΣΗΣ

[Κατὰ τὸν Alphonse Karr].

Τῆς χήρας γυναικὸς τὸ πένθος διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀνδρὸς διαιρεῖται εἰς διαφόρους περιόδους.

1η ΠΕΡΙΟΔΟΣ.— Πλήρης ἀπελπισία· διαρκεῖ ἓξ ἑβδομάδας. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ ἐνδυμασία εἶνε ἁπλοῦν μαῦρον φόρεμα μάλλινον, ἐπικάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐκ μαύρης σκέπης καὶ περιώμιον τοῦ αὐτοῦ χρώματος. Ἡ ἀπελπισία δὲν ἁρμόζει εἰς ὅλας.

2α ΠΕΡΙΟΔΟΣ.— Θλῖψις βαθεῖα, ἐντελὴς κατάπτωσις τῶν δυνάμεων· ἐπὶ ἓξ πάλιν ἑβδομάδας. Ἡ βαθεῖα θλῖψις καταφαίνεται ἐκ τῆς ἐνδυμασίας, ἥτις ἐξακολουθεῖ οὖσα ἐκ μαύρου μαλλίνου ὑφάσματος, ἡ δὲ κατάπτωσις ἐκ τοῦ καλύμματος τῆς κεφαλῆς ὄντος τώρα λευκοῦ χρώματος.

3η ΠΕΡΙΟΔΟΣ.— Μετριασμὸς τῆς λύπης διὰ τῶν παρηγορητικῶν λόγων τῶν φίλων· ἡ θρηνοῦσα ἐλπίζει νὰ ἐπανεύρῃ τὸ προσφιλὲς ἀντικείμενον τῶν δακρύων της εἰς ἄλλον κόσμον, καλλίτερον. — Τὰ μελαγχολικὰ αὐτὰ αἰσθήματα διαρκοῦσιν ἀκριβῶς ἓξ μῆνας καὶ ἐκδηλοῦνται διὰ φορέματος μαύρου μεταξωτοῦ ἀντικαταστήσαντος τὸ μάλλινον· τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς εἶνε ἀκόμη ἀπὸ λευκὴν σκέπην.

4η ΠΕΡΙΟΔΟΣ. — Ἡ Πρόνοια ἐπουλόνει τὰ τραύματα τῆς καρδίας. Ἡ θλῖψις δὲν ἔχει νῦν τὴν πρώην ζωηρότητα ἢ ἐκ διαλειμμάτων. Ἐνίοτε μάλιστα ἡ πενθοῦσα φαίνεται λησμονοῦσα τὴν ἀτυχίαν της, ἀλλ' αἴφνης μία τις περίστασις, ἄσχετος κατὰ τὸ φαινόμενον, τὴν ὑπενθυμίζει ἀποτόμως καὶ τὴν βυθίζει ἐκ νέου εἰς τὴν θλῖψιν. Ἐν τούτοις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀναμιμνήσκεται τὰ ἐλαττώματα τοῦ περιποθήτου συζύγου, εἰς ἃ ὅμως ἀντιτάσσει ἀμέσως τὰ πολύτιμα προτερήματά του. Ἡ μονοτονία τοῦ πένθους καθίσταται ὀχληρὰ διὰ τὸν κόσμον· ὅθεν πρέπον νομίζεται νὰ ἐκδηλοῦται τοῦ λοιποῦ ἁπλῶς δι' ἀναμίξεως καὶ ἄλλου χρώματος εἰς τὸ μαῦρον· τὸ πρᾶγμα εἶνε ἐντελῶς τὸ ἴδιον καὶ οὕτω πρέπει νὰ ἐννοῆται.

5η ΠΕΡΙΟΔΟΣ.— Ἡ λύπη μετεβλήθη νῦν εἰς πραεῖαν μελαγχολίαν, ἥτις θὰ διαρκέσῃ καθ' ὅλον τὸν ἐπίλοιπον βίον. . . ἓξ ἑβδομάδας. Τὸ τρυφερὸν αὐτὸ καὶ συγκινητικὸν αἴσθημα ἐκδηλοῦται δι' ἐνδυμάτων ἀνοικτοῦ χρώματος, ἀλλ' ὁμοχρόων. Ὀλιγωτέρα εἶνε ἡ θλῖψις διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ μακαρίτου ἢ διὰ τὴν στέρησιν ἀναπληρωτοῦ.

Ν...

Ὁ λαβὼν εὐεργεσίαν τινὰ πρέπει νὰ τὴν ἐνθυμῆται — ὄχι νὰ τὴν ἐνθυμίζῃ ὁ παρασχὼν αὐτήν.

Digitized by Google

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

—

Ὁ κ. Π* ἀνοίγει λίαν πρωῒ τὴν ἐξώπορτάν του διὰ νὰ ἀγοράσῃ τὸ τακτικόν του γάλα καὶ προσκαλεῖ τὸν πρῶτον διαβαίνοντα γαλακτοπώλην.

Ἀλλὰ πρὸς μεγάλην του ἔκπληξιν βλέπει τὸν γαλακτοπώλην νὰ γεμίζῃ τὸ δοχεῖόν του καθαρότατον νερόν.

— Τί εἶν' αὐτό; λέγει, νερὸ θὰ μοῦ πωλήσῃς ἐδῶ;

Καὶ ὁ γαλακτοπώλης μετ' ἀπορίας:

— Μπᾶ, ἐξέχασα νὰ βάλω καὶ γάλα!

***

Ἠρώτων τὸν νεανίαν Π*, τοῦ ὁποίου ἡ ἀφέλεια πολλάκις ἐνθυμίζει τὸν Ἀγαθόπουλον, πόσων χρόνων ἦτο ὁ νεώτερος ἀδελφός του.

— Σὲ δυὸ χρόνια, ἀποκρίνεται, θὰ ἔχουμε τὴν ἴδια ἡλικία.

***

Ὁ διάσημος πολιτικὸς ἀνὴρ τῆς Ἀγγλίας Φὼξ εἶχε δανεισθῆ μεγάλα ποσὰ παρὰ τραπεζιτῶν Ἰουδαίων, τὰ ὁποῖα ἤλπιζε νὰ τοῖς ἀποδώσῃ κληρονομῶν πάμπλουτόν τινα θεῖόν του. Ἀλλ' αἴφνης ὁ θεῖος νυμφεύεται καὶ μετὰ ἓν ἔτος ἀποκτᾷ υἱόν. Τοῦτο μαθὼν ὁ Φὼξ εἶπε·

—Τὸ παιδὶ αὐτὸ εἶνε ὁ Μεσσίας· ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ἰουδαίων.

***

Ἐν τῷ πλημμελειοδικείῳ.

Ὁ δικαστὴς πρὸς χωρικόν:

— Τώρα πρέπει νὰ ὁρκισθῇς, βάλε 'ς τὸ Εὐαγγέλιο τὸ δεξί σου χέρι.

Ὁ χωρικὸς θέτει τὴν ἀριστεράν.

— Τὸ δεξιὸν εἶπα.

— Μὲ συμπάθειο κὺρ δικαστή· ἂν σηκώσω τὸ δεξὶ δὲν πιάνεται, γιατ' εἶμαι ζερβοχέρης.

***

Νεᾶνις χωρική, ὑπηρέτρια παρὰ τῇ κυρίᾳ Μ*, ᾐσθάνθη ὅτι ἦλθε καὶ δι' αὐτὴν ἡ ἐπιθυμητὴ ὥρα τοῦ ὑμεναίου καὶ ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν τῆς κυρίας της, διὰ νὰ κάμῃ τὰ προικιά της. Ἡ κυρία τῆς δίδει 50 δραχμὰς, καὶ τῆς λέγει νὰ τῆς φέρῃ νὰ ἰδῇ δὰ καὶ τὸν μελλόνυμφόν της. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἡ Κατερίνα παρουσιάζει εἰς τὴν κυρίαν της *τὸν ἰδικό της*, ἕνα μικρόσωμον ἀσχημάνθρωπον.

— Οὔ, καϋμένη, τῆς λέγει κατόπιν ἡ κυρία, ποῦ 'πῆγες καὶ τὸν διάλεξες τὸ γαμπρό!

— Μά, κυρία, λέγει ἀφελῶς ἐκείνη, 'ποῦ νὰ 'βρῶ καὶ καλλίτερο μὲ 50 δραχμὰς ποὺ μοὔδωσες!

***

Ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ μνήματος συζύγου ἀποθανούσης τὸ ἑξῆς συγκινητικὸν παράπονον τοῦ ἀπαρηγορήτου συζύγου:

«Τὰ δάκρυά μου δὲν εἰμποροῦν νὰ τὴν ἐπαναφέρουν εἰς τὴν ζωὴν, καὶ διὰ τοῦτο κλαίω».

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Διατί οἱ λεγόμενοι μεγάλοι φαίνονται μεγάλοι; Διότι ὁ κόσμος συνυπολογίζει εἰς τὸ ὕψος των καὶ τὸν στυλοβάτην ἐφ' οὗ ἵστανται. Ὁ νάνος εἶνε πάντοτε νάνος, καὶ ἂν ἵσταται ἔτι ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὄρους.

—

Τὸ ἀνθρώπινον γένος ζῇ δι' ἀνθρώπους τινὰς μόνον.

—

Κακὴ ἀπόφασις εἶνε ἐκείνη, τὴν ὁποίαν δὲν δύναταί τις νὰ μεταβάλῃ.

—

Οἱ ἄνθρωποι συνωστίζονται περὶ τὸν πλούσιον ὡς περὶ βρύσιν: ἵνα ἀντλήσωσιν.

—

Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες ἔχουσι πλούτη, καθ' ὃν τρόπον λέγουσι περὶ ἄλλων ὅτι ἔχουσι πυρετόν. Ὀρθότερον θὰ ἦτο νὰ λέγεται τοὐναντίον ὅτι ὁ πυρετὸς κατέχει αὐτούς· ὁμοίως καὶ περὶ τῶν πλουσίων ὅτι τὰ πλούτη τοὺς κατέχουσιν.

—

Ἐζήτει τις ἀπὸ ὑπουργὸν φίλον του πρᾶγμα ἄδικον, καὶ ἐπὶ τῇ ἀρνήσει ἐκείνου, πλήρης ἀγανακτήσεως τῷ εἶπε·—Τί μὲ ὠφελεῖ ἡ φιλία σου, ἀφοῦ δὲν μοῦ κάμνεις ὅ,τι σοῦ ζητῶ; — Καὶ ἐμὲ, ἀπεκρίθη ὁ εὐσυνείδητος ἄρχων, τί μὲ ὠφελεῖ ἡ ἰδική σου, ἐὰν πρόκηται νὰ ἐκτελῶ χάριν σου πράγματα ἀντιβαίνοντα εἰς τὴν τιμήν;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Τὸ μῆκος τοῦ λιχανοῦ καὶ παραμέσου δακτύλου τῆς χειρός. — Ὁ καθηγητὴς **Ecker** τοῦ πανεπιστημίου τῆς Φρειβούργης συνέλαβε κατὰ πρῶτον τὴν ἰδέαν ὅπως ὑπολογίσῃ τὰ σχετικὰ μήκη τοῦ λιχανοῦ καὶ παραμέσου δακτύλου τῆς χειρός. Τὸ ζήτημα ἀπεδείχθη πολυπλοκώτερον ἢ ὅσον κατ' ἀρχὰς ἐνομίζετο. Ἐὰν παρατηρήσητε τὴν χεῖρά σας, θὰ ἴδητε πιθανώτατα ὅτι ὑφίσταται ὁρατή τις διαφορὰ μήκους μεταξὺ τοῦ λιχανοῦ καὶ παραμέσου· παρά τισιν ὁ παράμεσος εἶνε μακρότερος, παρ' ἄλλοις τοὐναντίον ὁ λιχανὸς, καὶ τέλος πολλάκις οἱ δάκτυλοι εἰσὶν ἴσοι. Ὁ **Ecker** ἐβεβαίωσε σπουδάσας τοὺς πιθήκους ὅτι ὁ γορίλ-

Digitized by Google

λας, ὁ χιμπατζῆς, ὁ ουραγκουτάγκος ἔχουσι βραχύτερον τὸν λιχανὸν τοῦ παραμέσου. Ἔρευνά τις δ' ἐκτελεσθεῖσα ὑπό τινος μαθητοῦ του ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐπὶ 25 ἀνδρῶν Νιγριτῶν καὶ 24 γυναικῶν τοιούτων ἀπέδειξεν ὅτι πρῶτον παρὰ τοῖς 25 ἀνδράσιν 24κις ὁ παράμεσος εὑρέθη μακρότερος τοῦ λιχανοῦ καὶ ἅπαξ μόνον τὸ μῆκος ἦτο ταὐτό· δεύτερον παρὰ ταῖς 24 γυναιξὶ 15κις ὁ παράμεσος ἦτο μακρότερος, τρὶς τὸ μῆκος ἦτο σχεδὸν ταὐτὸ, καὶ 6κις ὁ λιχανὸς εὑρέθη μακρότερος.

Ὁ **Ecker** εἶδε τὸν παράμεσον μακρότερον παρά τινι Ὀττεντότῳ καὶ παρά τινι Αὐστραλιανῷ, ἐν ᾧ πολλοὶ ἰθαγενεῖς τῶν Σανδβίχων νήσων παρουσιάζουσι μεγαλείτερον μῆκος εἰς τὸν λιχανόν.

Παρὰ τοῖς Εὐρωπαίοις ὁ λιχανὸς ἄλλοτε εἶνε βραχύτερος καὶ ἄλλοτε μακρότερος, παρὰ ταῖς γυναιξὶ συνήθως ὁ παράμεσος εἶνε βραχύτερος.

Εἰς τὰ τῆς ἀρχαιότητος ἔργα φαίνεται ὁ λιχανὸς βραχύτερος τοῦ παραμέσου· π. χ. ἐν τῷ θνήσκοντι ἀθλητῇ, Ἀπόλλωνι τοῦ **Belvedere**, Ἀφροδίτῃ τῶν Μεδίκων καὶ τῇ τοῦ Βατικανοῦ.

Ἐν τοῖς νεωτέροις ἔργοις ὑφίσταται διαφορά τις· ὁ Κανόβας, ὁ Τιτιανὸς, ὁ **Ary Scheffer** δίδουσι μεγαλείτερον μῆκος εἰς τὸν λιχανόν.

Τέλος, χωρὶς νὰ παραδεχθῇ γενικὸν κανόνα, ὁ **Ecker** ὑποστηρίζει ὅτι τὸ μεγαλείτερον μῆκος τοῦ λιχανοῦ δεικνύει εὐγενέστερον τῆς χειρὸς χαρακτῆρα, καὶ ὅτι ἡ ὑπεροχὴ αὕτη εὑρίσκεται ἐν τῇ χειρὶ τῆς γυναικός.

Ἰταλός τις καθηγητὴς, ὁ κύριος **Paolo Mantegazza**, ἐπιληφθεὶς τοῦ ζητήματος ἐδημοσίευσε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀναζητήσεών του. Συνοψίζομεν τὰς μελέτας του εἰς ὀλίγας γραμμάς.

Εἰς σειρὰν 712 παρατηρήσεων εὑρέθη λιχανὸς μακρότερος καὶ εἰς τὰς δύο χεῖρας εἰς 27 ἄνδρας καὶ 64 γυναῖκας, βραχύτερος εἰς 309 ἄνδρας καὶ 194 γυναῖκας, ἄλλοτε μακρότερος ἄλλοτε βραχύτερος ἄλλοτε ἴσος ἑκάστῃ χειρὶ 118κις· ἐβεβαιώθη λοιπὸν ὅτι συχνότερον ὁ λιχανὸς εἶνε βραχύτερος, σπανιώτερον δ' εἰσὶν ἴσοι οἱ δάκτυλοι εἰς τὰς δύο χεῖρας. Ὁ κύριος **Mantegazza** ἐβεβαίωσεν ἐπίσης ὅτι μακρότερος λιχανὸς συντείνει εἰς τὴν ὑπεροχὴν τῆς γυναικείας χειρὸς, ἀλλ' ἀποφεύγει νὰ εἴπῃ καθαρῶς ὡς ὁ κύριος **Ecker** ὅτι μακρότερος λιχανὸς εἶνε σημεῖον καλλονῆς, διότι ἐξετάσας τὴν χεῖρα μεγάλου ἀριθμοῦ ὡραιοτάτων Ἰταλίδων εὗρε παρά τισι μακρότερον καὶ παρ' ἄλλοις βραχύτερον. Ἡ διαφορὰ τῶν δακτύλων ἀφ' ἑτέρου οὐδόλως συντείνει εἰς τὴν εὐστροφίαν καὶ ἐπιδεξιότητα τῆς χειρός.

Ὁ κύριος **Mantegazza** συμβουλεύει οὐχ ἧττον τοὺς καλλιτέχνας νὰ δίδωσι τῷ τύπῳ, ὃν διὰ τῆς φαντασίας των ὡς τὸν τελειότερον ἐδημιούργησαν ἐν τῇ ζωγραφικῇ καὶ γλυπτικῇ, λιχανὸν ἐλαφρῶς μικρότερον τοῦ παραμέσου.

Τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως εἶνε ὅτι τὰ σχετικὰ μήκη τοῦ λιχανοῦ καὶ παραμέσου οὐδόλως βεβαιοῦσι σημεῖόν τι γενεᾶς, δὲν εἶνε χαρακτὴρ ἀνατομικὸς, καὶ οὐδόλως εἰσέτι ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει βραχύτερον τὸν λιχανὸν τοῦ παραμέσου ἢ ἀντιθέτως.

Κατὰ τὴν ἀκριβῆ σημείωσιν τῆς κινήσεως τοῦ λιμένος Πειραιῶς, κατέπλευσαν καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1882 ἱστιοφόρα καὶ ἀτμοκίνητα πλοῖα 8,809 χωρητικότητος 1,490,095 τόνων. Ἀπέπλευσαν δὲ ἐκ τοῦ λιμένος τούτου κατὰ τὸ 1882 ἱστιοφόρα καὶ ἀτμοκίνητα 9,753, χωρητικότητος 1,900,553 τόνων.

Ὥστε ἀπέπλευσαν πλείοτερα ἢ τὰ καταπλεύσαντα 944, χωρητικότητος 410,458 τόνων.

Εἶνε ἀληθῶς ἀπίστευτος ἡ καταπληκτικὴ αὔξησις τῆς κινήσεως τοῦ λιμένος τῆς ἐμπορικωτάτης αὐτῆς πόλεως, τῆς ἀναδειχθείσης κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη πρώτης μεταξὺ ὅλων τῶν ἐμπορικῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ἔχομεν δυστυχῶς σημείωσιν τῆς κινήσεως τοῦ λιμένος τῆς Σύρου, τῶν Πατρῶν καὶ τοῦ Βώλου, ὅπως κρίνωμεν περὶ τῆς προόδου καὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἀναμφιβόλως ἡ τοῦ Πειραιῶς εἶνε ἴση σχεδὸν πρὸς τὴν κίνησιν καὶ τῶν τριῶν αὐτῶν πόλεων.

Πρὸ ἑξαετίας ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Γερμανίας εἶχε γνωστοποιήσει διὰ τῆς «Ἐπισήμου Ἐφημερίδος» ὅτι θέλει ἀπονέμει χρυσοῦν σταυρὸν εἰς πᾶσαν ὑπηρέτριαν, ἥτις ἐπὶ 40 συνεχῆ ἔτη ἤθελεν ὑπηρετήσει εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν. Νῦν ἡ «Ἐπίσημος Ἐφημερὶς» δημοσιεύει ἔκθεσιν περιλαμβάνουσαν κατάλογον πασῶν τῶν ὑπηρετριῶν, αἵτινες ἐκρίθησαν ἄξιαι τῆς αὐτοκρατορικῆς ἀμοιβῆς ἀπὸ τοῦ 1876· εἰσὶ δὲ αὗται 893, ὅπερ δηλοῖ ὅτι αἱ μεταξὺ ὑπηρετριῶν καὶ κυριῶν σχέσεις ἐν Γερμανίᾳ εἰσὶν ἀρκούντως εὐχάριστοι.

Κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ ἔτους τούτου ἐτελέσθησαν ἐν Κίνᾳ ἑορταὶ παράδοξοι, κατὰ τριετίαν ἀγόμεναι. Αἱ ἑορταὶ αὗται τελοῦνται ἐπὶ τοῖς γενεθλίοις τοῦ διαβόλου. Κατὰ τὰς κινεζικὰς παραδόσεις ἡ μήτηρ τοῦ διαβόλου ὑπέστη πενθημέρους ὠδῖνας ὅπως φέρῃ αὐτὸν εἰς τὸν κόσμον. Συνίστανται δὲ αἱ ἑορταὶ εἰς παντοειδεῖς διασκεδάσεις, τὴν δὲ τελευταίαν ἡμέραν ὁμοίωμα διαβόλου καίεται ἔν τινι δημοσίᾳ πλατείᾳ.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 380 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9 | 10 Ἀπριλίου 1883

ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ.

Διήγημα.

Ἄλλην ἀδελφὴν δὲν εἴχομεν παρὰ μόνον τὴν Ἀννιώ.

Ἦτον ἡ χαϊδεμμένη τῆς μικρᾶς ἡμῶν οἰκογενείας καὶ τὴν ἠγαπῶμεν ὅλοι. Ἀλλ' ἀπ' ὅλους περισσότερον τὴν ἠγάπα ἡ μήτηρ μας. Εἰς τὴν τράπεζαν τὴν ἐκάθιζε πάντοτε πλησίον της καὶ ἀπὸ ὅ,τι εἴχομεν ἔδιδε τὸ καλλίτερον εἰς ἐκείνην. Καὶ ἐνῷ ἡμᾶς μᾶς ἐνέδυε χρησιμοποιοῦσα τὰ φορέματα τοῦ μακαρίτου πατρός μας, διὰ τὴν Ἀννιὼ ἠγόραζε συνήθως νέα.

Ὡς καὶ εἰς τὰ γράμματα δὲν τὴν ἐβίαζεν. Ἂν ἤθελεν, ἐπήγαινεν εἰς τὸ σχολεῖον, ἂν δὲν ἤθελεν, ἔμενεν εἰς τὴν οἰκίαν. Πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἰς ἡμᾶς διὰ κανένα λόγον δὲν θὰ ἐπετρέπετο.

Ἐξαιρέσεις τοιαῦται ἔπρεπε, φυσικῷ τῷ λόγῳ, νὰ γεννήσουν ζηλοτυπίας βλαβερὰς μεταξὺ παιδίων, μάλιστα μικρῶν, ὅπως ἤμεθα καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι δύο μου ἀδελφοί, καθ' ἣν ἐποχὴν συνέβαινον ταῦτα.

Ἀλλ' ἡμεῖς ἐγνωρίζαμεν, ὅτι ἡ ἐνδόμυχος τῆς μητρὸς ἡμῶν στοργὴ διετέλει ἀδέκαστος καὶ ἴση πρὸς ὅλα της τὰ τέκνα. Ἤμεθα βέβαιοι, ὅτι αἱ ἐξαιρέσεις ἐκεῖναι δὲν ἦσαν παρὰ μόνον ἐξωτερικαὶ ἐκδηλώσεις φειστικωτέρας τινὸς εὐνοίας πρὸς τὸ μόνον τοῦ οἴκου μας κοράσιον. Καὶ ὄχι μόνον ἀνειχόμεθα τὰς πρὸς αὐτὴν περιποιήσεις ἀγογγύστως, ἀλλὰ καὶ συνετελοῦμεν πρὸς αὔξησιν αὐτῶν, ὅσον ἠδυνάμεθα.

Διότι ἡ Ἀννιώ, ἐκτὸς ὅτι ἦτον ἡ μόνη μας ἀδελφή, ἦτο κατὰ δυστυχίαν ἀνέκαθεν καχεκτικὴ καὶ φιλάσθενος. Ἀκόμη καὶ αὐτὸς ὁ ὑστερότοκος τοῦ οἴκου, ὁ ὁποῖος, ὡς *κοιλιάρφανος*, ἐδικαιοῦτο νὰ καρποῦται πλέον παντὸς ἄλλου τὰς μητρικὰς θωπείας, παρεχώρει τὰ δικαιώματά του εἰς τὴν ἀδελφὴν τόσῳ μᾶλλον ἀσμένως, καθόσον ἡ Ἀννιὼ οὔτε φιλόπρωτος οὔτε ὑπεροπτικὴ ἐγίνετο διὰ τοῦτο.

Ἀπ' ἐναντίας ἦτο πολὺ προσηνὴς πρὸς ἡμᾶς καὶ μᾶς ἠγάπα ὅλους μετὰ περιπαθείας. Καὶ —πρᾶγμα περίεργον— ἡ πρὸς ἡμᾶς τρυφερότης τοῦ κορασίου, ἀντὶ νὰ ἐλαττοῦται προϊούσης τῆς ἀσθενείας του, ἀπεναντίας ηὔξανεν.

Ἐνθυμοῦμαι τοὺς μαύρους καὶ μεγάλους αὐτῆς ὀφθαλμούς, καὶ τὰ καμαρωτὰ καὶ σμιγμένα της ὀφρύδια, τὰ ὁποῖα ἐφαίνοντο τόσῳ μᾶλλον μελανότερα, ὅσῳ ὠχρότερον ἐγίνετο τὸ πρόσωπόν της. Πρόσωπον ἐκ φύσεως ρεμβῶδες καὶ μελαγχολικόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τότε μόνον ἐπεχύνετο γλυκεῖά τις ἱλαρότης, ὅταν μᾶς ἔβλεπεν ὅλους συνηγμένους πλησίον της.

Συνήθως ἐφύλαττεν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν της τοὺς καρπούς, οὓς αἱ γειτόνισσαι τῇ ἔφερον ὡς *ἀρρωστικόν*, καὶ τοὺς ἐμοίραζεν εἰς ἡμᾶς, ἐπανελθόντας ἐκ τοῦ σχολείου. Ἀλλὰ τὸ ἔκαμνε πάντοτε κρυφά. Διότι ἡ μήτηρ μας ἐθύμωνε, καὶ δὲν ἔστεργε νὰ καταβροχθίζωμεν ἡμεῖς ὅ,τι ἐπεθύμει νὰ εἶχε γευθῇ κἂν ἡ ἀσθενής της κόρη.

Ἐν τούτοις ἡ ἀσθένεια τῆς Ἀννιῶς ὁλονὲν ἐδεινοῦτο καὶ ὁλονὲν περισσότερον συνεκεντροῦντο περὶ αὐτὴν τῆς μητρός μας αἱ φροντίδες.

Ἀφ' ὅτου ἀπέθανεν ὁ πατήρ μας, δὲν εἶχεν ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας. Διότι ἐχήρευσε πολὺ νέα καὶ ἐντρέπετο νὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας, ἥτις, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Τουρκίᾳ, ἰδιάζει εἰς πᾶσαν πολύτεκνον μητέρα. Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔπεσεν ἡ Ἀννιὼ σπουδαίως εἰς τὸ στρῶμα, ἔβαλε τὴν ἐντροπὴν κατὰ μέρος.

Κάποιος εἶχεν ἄλλοτε παρομοίαν ἀσθένειαν —ἔτρεχε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ, πῶς ἐθεραπεύθη.— Κάπου μία γραῖα κρύπτει βότανα θαυμασίας ἰατρικῆς δυνάμεως,—ἔσπευδε νὰ τὰ ἐξαγοράσῃ.—Κάποθεν ἦλθε ξένος τις, παράδοξος τὸ ἐξωτερικόν, ἢ φημιζόμενος διὰ τὰς γνώσεις του,—δὲν ἐδίσταζε νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ἀντίληψίν του: Οἱ *διαβασμένοι*, κατὰ τοὺς λαούς, εἶνε παντογνῶσται. Καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα πτωχοῦ ὁδοιπόρου κρύπτονται ἐνίοτε μυστηριώδη ὄντα, πλήρη ὑπερφυσικῶν δυνάμεων.

Ὁ χονδρὸς τῆς συνοικίας κουρεύς, αὐτὸς μᾶς ἐπεσκέπτετο αὐτόκλητος καὶ δικαιωματικῶς. Ἦτον ὁ μόνος ἐπίσημος ἰατρὸς ἐν τῇ περιφερείᾳ μας.

Ἅμα τὸν ἔβλεπον ἐγὼ ἔπρεπε νὰ τρέχω εἰς τὸν *μπακάλην*. Διότι ποτὲ δὲν ἐπλησίαζε τὴν ἀσθενῆ, πρὶν ἢ καταπίῃ τοὐλάχιστον πενῆντα δράμια ρακῆς.

— Εἶμαι γέρος, μωρή, ἔλεγε πρὸς τὴν ἀνυπόμονον μητέρα, εἶμαι γέρος, καὶ ἂν δὲν τὸ

Digitized by Google

τσούξω κομμάτι, δὲν βλέπουν καλὰ τὰ μάτια μου.

Καὶ φαίνεται, ὅτι δὲν ἐψεύδετο. Διότι ὅσῳ περισσότερον ἔπινε, τόσον εὐκολώτερον ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ ποία εἶναι ἡ παχυτέρα τῆς αὐλῆς μας ὄρνιθα, διὰ νὰ τὴν λάβῃ ἀπερχόμενος.

Ἡ μήτηρ μου, ἂν καὶ ἔπαυσε πλέον νὰ μεταχειρίζεται τὰ ἰατρικά του, ἐν τούτοις τὸν ἐπλήρωνε τακτικὰ καὶ ἀγογγύστως. Τοῦτο μὲν, διὰ νὰ μὴ τὸν δυσαρεστήσῃ, τοῦτο δὲ, διότι πολὺ συχνὰ διϊσχυρίζετο παρηγορῶν αὐτὴν, ὅτι ἡ πορεία τῆς ἀσθενείας εἶνε καλὴ, καὶ ἀκριβῶς τοιαύτη, ὁποίαν ἐδικαιοῦτο νὰ τὴν περιμένῃ ἡ ἐπιστήμη ἀπὸ τὰς συνταγάς του.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἦτο δυστυχῶς λίαν ἀληθές. Ἡ κατάστασις τῆς Ἀννιῶς ἔβαινεν ἀργὰ μὲν καὶ ἀπαρατηρήτως, ἀλλ' ὁλονὲν ἐπὶ τὰ χείρω. Καὶ ἡ παράτασις αὕτη τῆς ἀορίστου καχεξίας ἔκαμνε τὴν μητέρα μας ἄλλην ἐξ ἄλλης.

Πᾶσα νόσος, ἄγνωστος εἰς τὸν λαὸν, διὰ νὰ θεωρηθῇ ὡς φυσικὸν πάθος, πρέπει, ἢ νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὰς στοιχειώδεις ἰατρικὰς τοῦ τόπου γνώσεις, ἢ νὰ ἐπιφέρῃ ἐντὸς ὀλίγου τὸν θάνατον. Εὐθὺς ὡς παραταθῇ καὶ χρονίσῃ, ἀποδίδεται εἰς ὑπερφυσικὰς αἰτίας, καὶ χαρακτηρίζεται ὡς *ἐξωτικόν*.

Ὁ ἀσθενὴς ἐκάθησεν εἰς ἄσχημον τόπον. Ἐπέρασε νύκτα τὸν ποταμὸν, καθ' ἣν στιγμὴν αἱ Νηρηΐδες ἐτέλουν ἀόρατοι τὰ ὄργιά των. Ἐδιασκέλισε μαῦρον γάτον, ὁ ὁποῖος ἦτο κυρίως *ὁ ἔξω ἀπὸ ἐδῶ* μεταμορφωμένος.

Ἡ μήτηρ μου ἦτο μᾶλλον εὐλαβὴς παρὰ δεισιδαίμων. Κατ' ἀρχὰς ἀπετροπιάζετο τὰς τοιαύτας διαγνώσεις, καὶ ἠρνεῖτο νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς προτεινομένας γοητείας, φοβουμένη μὴ ἁμαρτήσῃ. Ἄλλως τε ὁ ἱερεὺς ἀνέγνωσεν ἤδη ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς τοὺς ἐξορκισμοὺς τοῦ κακοῦ, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον μετέβαλε γνώμην.

Ἡ κατάστασις τῆς ἀσθενοῦς ἐδεινοῦτο. Ἡ μητρικὴ στοργὴ ἐνίκησε τὸν φόβον τῆς ἁμαρτίας. Ἡ θρησκεία ἔπρεπε νὰ συμβιβασθῇ μὲ τὴν δεισιδαιμονίαν.

Πλησίον εἰς τὸν σταυρὸν, ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς Ἀννιῶς, ἐκρέμασεν ἓν *χαμαγλὶ*, μὲ μυστηριώδεις ἀραβικὰς λέξεις.

Τὰ ἁγιάσματα διεδέχθησαν αἱ γοητεῖαι, καὶ μετὰ τὰ εὐχολόγια τῶν ἱερέων ἦλθον τὰ *σαλαβάτια* τῶν μαγισσῶν.

Ἀλλ' ὅλα παρήρχοντο εἰς μάτην.

Τὸ παιδίον ἐχειροτέρευεν ἀδιακόπως, καὶ ἡ μήτηρ μας ἐγίνετο ὁλονὲν ἀγνώριστος. Ἐνόμιζες, ὅτι ἐλησμόνησε πῶς εἶχε καὶ ἄλλα τέκνα.

Ποῖος μᾶς ἔτρεφε, ποῖος μᾶς ἔπλυνε, ποῖος μᾶς ἐμβάλωνεν ἡμᾶς τὰ ἀγόρια, οὔτε ἤθελε κἂν νὰ τὸ γνωρίζῃ.

Μία Σοφηδιώτισσα γραῖα, πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν παρασιτοῦσα ἐν τῷ οἴκῳ μας, ἐφρόντιζε περὶ ἡμῶν, ἐφ' ὅσον τῇ τὸ ἐπέτρεπεν ἡ μαθουσάλειος αὐτῆς ἡλικία.

Τὴν μητέρα μας δὲν τὴν ἐβλέπομεν ἐνίοτε ὁλοκλήρους ἡμέρας.

Πότε ἐπήγαινε νὰ δέσῃ μίαν λωρίδα ἀπὸ τὸ φόρεμα τῆς Ἀννιῶς ἐπὶ θαυματουργοῦ τινος τόπου, μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ δεθῇ καὶ τὸ κακὸν μακρὰν τῆς πασχούσης, πότε μετέβαινεν εἰς τὰς πλησιοχώρους ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων κατὰ τύχην ἐτελεῖτο ἡ μνήμη, κομίζουσα λαμπάδα κιτρίνου κηροῦ, χυμένην ἰδίοις αὐτῆς χερσὶ, καὶ ἴσην ἀκριβῶς πρὸς τῆς ἀσθενοῦς τὸ ἀνάστημα. Πλὴν ὅλα, ὅλα ταῦτα ἀπέβαινον ἀνωφελῆ. Ἡ ἀσθένεια τῆς πτωχῆς μας ἀδελφῆς ἦτον ἀνίατος.

Ὅταν ἐξηντλήθησαν πλέον ὅλα τὰ μέσα, καὶ ὅλα τὰ ἰατρικὰ ἐδοκιμάσθησαν, τότε προσήλθομεν εἰς τὸ ἔσχατον καταφύγιον εἰς παρομοίας περιστάσεις.

Ἡ μήτηρ μου ἐσήκωσε τὸ μαραμένον κοράσιον εἰς τὴν ἀγκάλην της καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐγὼ καὶ ὁ μεγαλήτερός μου ἀδελφὸς ἐφορτώθημεν τὰ στρώματα καὶ ἠκολουθήσαμεν κατόπιν. Καὶ ἐκεῖ, ἐπὶ τῶν καθύγρων καὶ ψυχρῶν πλακῶν, πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας, ἐστρώσαμεν καὶ ἐπλαγιάσαμεν τὸ γλυκύτερον ἀντικείμενον τῶν μεριμνῶν μας, τὴν μίαν καὶ μόνην μας ἀδελφήν!

Ὅλος ὁ κόσμος τὸ ἔλεγεν ὅτι εἶχεν *ἐξωτικόν*. Ἡ μήτηρ μου δὲν ἀμφέβαλλε πλέον περὶ τούτου, καὶ αὐτὴ ἡ πάσχουσα ἤρχισε νὰ τὸ ἐννοῇ.

Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ μείνῃ σαράντα ἡμερονύκτια ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, πρὸ τοῦ ἁγίου βήματος, ἐνώπιον τῆς Μητρὸς τοῦ Σωτῆρος, ἐμπεπιστευμένη εἰς μόνον τὸ ἔλεος καὶ τοὺς οἰκτιρμοὺς αὐτῶν, ἵνα σωθῇ ἀπὸ τὸ σατανικὸν πάθος, τὸ ὁποῖον ἐμφωλεῦσαν ἤλεθε τόσον ἀμειλίκτως τὸ τρυφερὸν τῆς ζωῆς αὐτῆς δένδρον.

Σαράντα ἡμερονύκτια. Διότι μέχρι τοσούτου εἰμπορεῖ νὰ ἀντισταθῇ ἡ τρομερὰ ἰσχυρογνωμοσύνη τῶν δαιμονίων εἰς τὸν ἀόρατον πόλεμον μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς θείας χάριτος.

Μετὰ τὴν διορίαν ταύτην τὸ κακὸν ἡττᾶται καὶ ὑποχωρεῖ κατησχυμένον. Καὶ δὲν λείπουσι διηγήσεις, καθ' ἃς οἱ πάσχοντες αἰσθάνονται ἐν τῷ ὀργανισμῷ των τοὺς τρομεροὺς σφαδασμοὺς τῆς τελευταίας μάχης, καὶ βλέπουσι τὸν ἐχθρὸν αὐτῶν φεύγοντα ἐν παραδόξῳ σχήματι, πρὸ πάντων, καθ' ἣν στιγμὴν διαβαίνουσι τὰ Ἅγια, ἢ ἐκφωνεῖται τὸ «Μετὰ φόβου».

Εὐτυχεῖς αὐτοὶ, ἐὰν ἔχωσι τότε ἀρκετὰς δυνάμεις ν' ἀνθέξωσιν εἰς τοὺς κλονισμοὺς τοῦ

Digitized by Google

ἀγῶνος. Οἱ ἀδύνατοι συντρίβονται ὑπὸ τὸ μέγεθος τοῦ ἐν αὐτῖος τελουμένου θαύματος. Ἀλλὰ δὲν μετανοοῦσι διὰ τοῦτο. Διότι ἂν χάνουν τὴν ζωήν, τοὐλάχιστον κερδαίνουν τὸ πολυτιμότερον. Σώζουν τὴν ψυχήν των.

Οὐχ ἧττον τοιαύτη τις ἐνδεχομένη περίπτωσις ἐνέβαλλεν εἰς μεγίστας ἀνησυχίας τὴν μητέρα ἡμῶν, ἥτις, μόλις ἐτοποθετήσαμεν τὴν Ἀννιώ, καὶ ἤρχισε νὰ τὴν ἐρωτᾷ περίφροντις πῶς αἰσθάνεται τὸν ἑαυτόν της.

Ἡ ἱερότης τοῦ τόπου, ἡ θέα τῶν εἰκόνων, ἡ εὐωδία τοῦ θυμιάματος ἐπέδρασαν, φαίνεται, εὐνοϊκῶς ἐπὶ τοῦ μελαγχολικοῦ της πνεύματος. Διότι, εὐθὺς μετὰ τὰς πρώτας στιγμάς, ἐζωήρευσε καὶ ἤρχισε νὰ ἀστεΐζεται μὲ ἡμᾶς.

— Ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο θέλεις νὰ παίζετε μαζί; τὴν ἠρώτησε τρυφερῶς ἡ μήτηρ μου —τὸν Χρηστάκη, ἢ τὸ Γιωργί;

Ἡ ἀσθενὴς ἔρριψε πρὸς τὴν λαλοῦσαν πλάγιον ἀλλ' ἐκφραστικὸν βλέμμα, καί, ὡς ἐὰν ἐπέπληττεν αὐτὴν διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀδιαφορίαν, τῇ ἀπήντησεν, ἀργὰ καὶ μετρημένα·

— Ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο θέλω; Κανένα δὲν θέλω χωρὶς τὸν ἄλλο. Τὰ θέλω ὅλα τὰ ἀδέρφια μου, ὅσα καὶ ἂν ἔχω.

Ἡ μήτηρ μου συνεστάλη καὶ ἐσιώπησεν.

Μετ' ὀλίγον ἔφερε καὶ τὸν ὀλόμικρον ἀδελφόν μας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν πρώτην ἐκείνην ἡμέραν.

Τὸ ἑσπέρας ἀπέπεμψε τοὺς ἄλλους δύο, καὶ ἐκράτησε μόνον ἐμὲ πλησίον της.

Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη ὁποίαν ἐντύπωσιν ἔκαμεν ἐπὶ τῆς παιδικῆς μου φαντασίας ἡ πρώτη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διανυκτέρευσις.

Τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῶν ἔμπροσθεν τοῦ εἰκονοστασίου λύχνων, μόλις ἐξαρκοῦν νὰ φωτίζῃ αὐτὸ καὶ τὰς πρὸ αὐτοῦ βαθμίδας, καθίστα τὸ περὶ ἡμᾶς σκότος ἔτι ὑποπτότερον καὶ φοβερώτερον, παρὰ ἐὰν ἤμεθα ὅλως διόλου εἰς τὰ σκοτεινά.

Ὁσάκις τὸ φλογίδιον μιᾶς κανδύλας ἔτρεμε, μοὶ ἐφαίνετο, πῶς ὁ Ἅγιος ἐπὶ τῆς ἀπέναντι εἰκόνος ἤρχιζε νὰ ζωντανεύῃ, καὶ ἐσάλευε, προσπαθῶν ν' ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὰς σανίδας, καὶ καταβῇ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, μὲ τὰ φαρδυὰ καὶ κόκκινά του φορέματα, μὲ τὸν στέφανον περὶ τὴν κεφαλήν, καὶ μὲ τοὺς ἀτενεῖς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ καὶ ἀπαθοῦς προσώπου του.

Ὁσάκις πάλιν ὁ ψυχρὸς ἄνεμος ἐσύριζε διὰ τῶν ὑψηλῶν παραθύρων, σείων θορυβωδῶς τὰς μικρὰς αὐτῶν ὑέλους, ἐνόμιζον, ὅτι οἱ περὶ τὴν ἐκκλησίαν νεκροὶ ἀνερριχῶντο τοὺς τοίχους καὶ προσεπάθουν νὰ εἰσδύσωσιν εἰς αὐτήν. Καὶ τρέμων ἐκ φρίκης, ἔβλεπον ἐνίοτε ἀντικρύ μου ἕνα σκελετόν, ὅστις ἥπλωνε νὰ θερμάνῃ τὰς ἀσάρκους του χεῖρας ἐπὶ τοῦ *μαγκαλίου*, τὸ ὁποῖον ἔκαιε πρὸ ἡμῶν.

Καὶ ὅμως δὲν ἐτόλμων νὰ δηλώσω οὐδὲ τὴν παραμικροτέραν ἀνησυχίαν. Διότι ἠγάπων τὴν ἀδελφήν μου, καὶ ἐθεώρουν μεγάλην προτίμησιν νὰ ἦμαι διαρκῶς πλησίον της καὶ πλησίον τῆς μητρός μου, ἥτις χωρὶς ἄλλο θὰ μὲ ἀπέστελλεν εἰς τὸν οἶκον, εὐθὺς ὡς ἤθελεν ὑποπτευθῇ ὅτι φοβοῦμαι.

Ὑπέφερον λοιπὸν καὶ κατὰ τὰς ἐπομένας νύκτας τὰς φρικιάσεις ἐκείνας μετὰ ἀναγκαστικῆς στωϊκότητος καὶ ἐξετέλουν προθύμως τὰ καθήκοντά μου, προσπαθῶν νὰ καταστῶ ὅσον τὸ δυνατὸν ἀρεστότερος.

Ἤναπτον πῦρ, ἔφερον νερὸν καὶ ἐσκούπιζα τὴν ἐκκλησίαν, ὅταν ἦτο καθημερινή. Τὰς ἑορτὰς καὶ Κυριακάς, κατὰ τὸν ὄρθρον, ἐχειραγώγουν τὴν ἀδελφήν μου, νὰ σταθῇ κάτω ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον ἀνεγίνωσκεν ὁ λειτουργὸς ἀπὸ τῆς Ὡραίας Πύλης. Κατὰ τὴν λειτουργίαν, ἥπλωνα χαμαὶ τὸ *χράμι*, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔπιπτεν ἡ ἀσθενὴς πρόμυτα, διὰ νὰ περάσουν τὰ Ἅγια ἀπὸ ἐπάνω της. Κατὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν, ἔφερον τὸ προσκέφαλόν της ἐνώπιον τῆς ἀριστερᾶς τοῦ Ἱεροῦ θύρας, διὰ νὰ γονατίζῃ ἐπ' αὐτοῦ, ὡς ποῦ νὰ *ξεφορέσῃ ὁ παππᾶς ἐπάνω της* καὶ νὰ τῆς σταυρώσῃ τὸ πρόσωπον μὲ τὴν Λόγχην, ψιθυρίζων τὸ «Σταυρωθέντος σου Χριστέ, ἀνῃρέθη ἡ τυραννίς, ἐπατήθη ἡ δύναμις τοῦ Ἐχθροῦ, κτλ».

Καὶ εἰς ὅλα ταῦτα μὲ παρηκολούθει ἡ πτωχή μου ἀδελφὴ μὲ τὴν ὠχρὰν καὶ μελαγχολικήν της ὄψιν, μὲ τὸ ἀργὸν καὶ ἀβέβαιον βῆμά της, ἑλκύουσα τὸν οἶκτον τῶν ἐκκλησιαζομένων καὶ προκαλοῦσα τὰς εὐχὰς αὐτῶν ὑπὲρ ἀναρρώσεώς της· ἀναρρώσεως, ἥτις δυστυχῶς ἤργει νὰ ἐπέλθῃ.

Ἀπ' ἐναντίας, ἡ ὑγρασία, τὸ ψῦχος, τὸ ἀσύνηθες καί, μὰ τὸ ναί, φρικαλέον τῶν ἐν τῷ ναῷ διανυκτερεύσεων δὲν ἤργησαν νὰ ἐπιδράσουν βλαβερῶς ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς, τῆς ὁποίας ἡ κατάστασις ἤρχησε νὰ ἐμπνέῃ τώρα τοὺς ἐσχάτους φόβους.

Ἡ μήτηρ μου τὸ ἠννόησε, καὶ ἤρχησε, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ, νὰ δεικνύῃ θλιβερὰν ἀδιαφορίαν πρὸς πᾶν ὅ,τι δὲν ἦτο αὐτὴ ἡ ἀσθενής. Δὲν ἤνοιγε τὰ χείλη της πρὸς οὐδένα πλέον, εἰ μὴ πρὸς τὴν Ἀννιὼ καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους, ὁσάκις ἐπροσηύχετο.

Μίαν ἡμέραν τὴν ἐπλησίασα ἀπαρατήρητος, ἐνῷ ἔκλαιε γονυπετὴς πρὸ τῆς εἰκόνος τοῦ Σωτῆρος.

— Πάρε μου ὅποιο θέλεις, ἔλεγε, καὶ ἄφησέ μου τὸ κορίτσι. Τὸ βλέπω πῶς εἶνε γιὰ νὰ γένῃ. Ἐνθυμήθηκες τὴν ἁμαρτίαν μου καὶ ἐβάλθηκες νὰ μοῦ πάρῃς τὸ παιδί, γιὰ νὰ μὲ τιμωρήσῃς. Εὐχαριστῶ σε, Κύριε!

Digitized by Google

Μετά τινας στιγμὰς βαθείας σιγῆς, καθ' ἣν τὰ δάκρυά της ἠκούοντο στάζοντα ἐπὶ τῶν πλακῶν ἀνεστέναξεν ἐκ βάθους καρδίας, ἐδίστασεν ὀλίγον, καὶ ἔπειτα ἐπρόσθεσεν·

— Σοῦ ἔφερα δύο παιδιά μου στὰ πόδια σου . . . χάρισέ μου τὸ κορίτσι!

Ὅταν ἤκουσα τὰς λέξεις ταύτας, παγερὰ φρικίασις διέτρεξε τὰ νεῦρά μου καὶ ἤρχησαν τὰ αὐτία μου νὰ βοΐζουν. Δὲν ἠδυνήθην ν' ἀκούσω περιπλέον. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν εἶδον, ὅτι ἡ μήτηρ μου, καταβληθεῖσα ὑπὸ φοβερᾶς ἀγωνίας, ἔπιπτεν ἀδρανὴς ἐπὶ τῶν μαρμάρων, ἐγὼ ἀντὶ νὰ δράμω πρὸς βοήθειάν της, ἐπωφελήθην τὴν εὐκαιρίαν νὰ φύγω ἐκ τῆς ἐκκλησίας, τρέχων ὡς ἔξαλλος καὶ ἐκβάλλων κραυγάς, ὡς ἐὰν ἠπείλει νὰ μὲ συλλάβῃ ὁρατὸς αὐτὸς ὁ Θάνατος.

Οἱ ὀδόντες μου συνεκρούοντο ὑπὸ τοῦ τρόμου, καὶ ἐγὼ ἔτρεχον, καὶ ἀκόμη ἔτρεχον. Καὶ χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω, εὑρέθην ἔξαφνα μακράν, πολὺ μακρὰν τῆς ἐκκλησίας. Τότε ἐστάθην νὰ πάρω τὴν ἀναπνοήν μου,κ'ἐτόλμησα νὰ γυρίσω νὰ ἰδῶ ὀπίσω μου.Κανεὶς δὲν μ' ἐκυνήγει.

Ἤρχησα λοιπὸν νὰ συνέρχωμαι ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ ἤρχησα νὰ συλλογίζωμαι.

Ἀνεκάλεσα εἰς τὴν μνήμην μου ὅλας τὰς πρὸς τὴν μητέρα τρυφερότητας καὶ θωπείας μου. Προσεπάθησα νὰ ἐνθυμηθῶ μήπως τῆς ἔπταισά ποτε, μήπως τὴν ἠδίκησα, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην. Ἀπεναντίας εὕρισκον, ὅτι ἀφ' ὅτου ἐγεννήθη αὐτὴ ἡ ἀδελφή μας, ἐγώ, ὄχι μόνον δὲν ἠγαπήθην, ὅπως θὰ τὸ ἐπεθύμουν, ἀλλὰ τοῦτ' αὐτὸ παρηγκωνιζόμην ὁλονὲν περισσότερον. Ἐνθυμήθην τότε, καὶ μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐνόησα, διατί ὁ πατήρ μου ἐσυνείθιζε νὰ μὲ ὀνομάζῃ *τὸ ἀδικημένο του*. Καὶ μὲ ἐπῆρε τὸ παράπονον καὶ ἤρχησα νὰ κλαίω. Ὦ! εἶπον, ἡ μητέρα μου δὲν μὲ ἀγαπᾷ καὶ δὲν μὲ θέλει! Ποτέ, ποτὲ πλέον δὲν πηγαίνω εἰς τὴν ἐκκλησίαν! Καὶ διηυθύνθην πρὸς τὴν οἰκίαν μας,περίλυπος καὶ ἀπηλπισμένος.

Ἡ μήτηρ μου δὲν ἤργησε νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ μετὰ τῆς ἀσθενοῦς. Ἐπειδὴ ὁ ἱερεύς, ὅστις, ταραχθεὶς ὑπὸ τῶν κραυγῶν μου, ἐμβῆκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν,ὅταν εἶδε τὴν ἀσθενῆ, συνεβούλευσε τὴν μητέρα μου νὰ τὴν μετακομίσῃ.

— Ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος, θυγατέρα, τῇ εἶπε, καὶ ἡ χάρις του φθάνει εἰς ὅλη τὴν οἰκουμένη. Ἂν εἶναι γιὰ νὰ γιάνῃ τὸ παιδί σου θὰ τὸ γιάνῃ καὶ στὸ 'σπίτι σου.

Δυστυχὴς ἡ μήτηρ ἥτις τὸν ἤκουσε! Διότι αὐτοὶ εἶναι οἱ τυπικοὶ λόγοι μὲ τοὺς ὁποίους οἱ ἱερεῖς ἀποπέμπουσι συνήθως τοὺς ἑτοιμοθανάτους, διὰ νὰ μὴ ἐκπνεύσουν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ βεβηλωθῇ ἡ ἱερότης τοῦ τόπου.

Ὅταν ἐπανεῖδον τὴν μητέρα μου, ἦτον ὑπέρ ποτε θλιβερά. Ἀλλὰ πρὸς ἐμὲ ἰδίως ἐφέρθη μὲ πολλὴν γλυκύτητα καὶ προσήνειαν. Μὲ ἔλαβεν εἰς τὴν ἀγκάλην της, μ' ἐθώπευσε καὶ μ' ἐφίλησε τρυφερὰ καὶ ἐπανειλημμένως. Ἐνόμιζες ὅτι προσεπάθει νὰ μ' ἐξιλεώσῃ.

Ἐν τούτοις ἐγὼ τὴν νύκτα ἐκείνην οὔτε νὰ φάγω εἰμπόρεσα, οὔτε νὰ κοιμηθῶ. Ἐκοιτόμην εἰς τὸ στρῶμα μὲ καμμυομένους ὀφθαλμούς, ἀλλ' ἔτεινον τὰ ὦτα προσεκτικὰ πρὸς πᾶσαν κίνησιν τῆς μητρός μου, ἡ ὁποία, ὅπως πάντοτε, ἠγρύπνει παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς ἀσθενοῦς.

Θὰ ἦτον ἴσως μεσάνυκτα ὅταν ἤρχησε νὰ πηγαινοέρχηται εἰς τὸ δωμάτιον. Ἐνόμιζον ὅτι ἔστρωνε νὰ κοιμηθῇ, ἀλλ' ἠπατώμην. Διότι μετ' ὀλίγον ἐκάθησε καὶ ἤρχησε νὰ μοιρολογῇ χαμηλοφώνως.

Ἦτο τὸ μοιρολόγι τοῦ πατρός μας. Πρὶν ἀσθενήσῃ ἡ Ἀννιώ, τὸ ἔψαλλε πολὺ συχνά, ἀλλ' ἀφ' ὅτου ἀσθένησε, τὸ ἤκουον διὰ πρώτην φοράν.

Τὸ μοιρολόγιον τοῦτο ἐσύνθεσεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πατρός μου, κατὰ παραγγελίαν αὐτῆς, ἡλιοκαὴς ῥακένδυτος *Γύφτος*, γνωστὸς εἰς τὰ περίχωρά μας διὰ τὴν δεξιότητα εἰς τὸ στιχουργεῖν αὐτοσχεδίως.

Μοὶ φαίνεται, ὅτι βλέπω ἀκόμη τὴν μαύρην καὶ λιγδερὰν κόμην, τοὺς μικροὺς καὶ φλογεροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τ' ἀνοιχτὰ καὶ τριχωμένα στήθη του.

Ἐκάθητο ἔνδοθεν τῆς αὐλείου ἡμῶν θύρας, περιστοιχισμένος ὑπὸ τῶν χαλκῶν ἀγγείων, ὅσα ἐσύναζε διὰ νὰ γανώσῃ. Καί, μὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ ὤμου, συνώδευε τὸν πένθιμον αὐτοῦ σκοπὸν μὲ τοὺς κλαυθμηροὺς ἤχους τῆς τριχόρδου του λύρας.

Πρὸ αὐτοῦ ἡ μήτηρ μου ὀρθία ἐβάσταζε τὴν Ἀννιὼ εἰς τὴν ἀγκάλην της καὶ ἤκουε προσεκτικὴ καὶ δακρύουσα.

Ἐγὼ τὴν ἐκράτουν σφιγκτὰ ἀπὸ τοῦ φορέματος καὶ ἔκρυπτον τὸ πρόσωπόν μου εἰς τὰς πτυχὰς αὐτοῦ, διότι ὅσον γλυκεῖς ἦσαν οἱ ἦχοι ἐκεῖνοι, τόσον φοβερὰ μοὶ ἐφαίνετο ἡ μορφὴ τοῦ ἀγρίου των ψάλτου.

Ὅταν ἡ μήτηρ μου ἔμαθε τὸ θλιβερὸν αὐτῆς μάθημα, ἔλυσεν ἀπὸ τὸ ἄκρον τῆς καλύπτρας της καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀθίγγανον δύο *ῥουμπιέδες*.—Τότε εἴχομεν ἀκόμη ἀρκετούς.— Ἔπειτα παρέθηκεν εἰς αὐτὸν ἄρτον καὶ οἶνον καὶ ὅ,τι προσφάγιον εὑρέθη πρόχειρον.Ἐνῷ δὲ ἐκεῖνος ἔτρωγε κάτω, ἡ μήτηρ μου εἰς τὸ *ἀνῶγι* ἐπανελάμβανε τὸ ἐλεγεῖον κατ' ἰδίαν διὰ νὰ τὸ στερεώσῃ εἰς τὴν μνήμην της. Καὶ φαίνεται ὅτι τὸ εὗρε πολὺ ὡραῖον. Διότι καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Κατσίβελος ἀνεχώρει, ἔδραμε κατόπιν του καὶ τῷ ἐχάρισεν ἓν ἀπὸ τὰ *σαλιβάρια* τοῦ πατρός μου.

—Θεὸς σχωρέσοι τὸν ἄνδρα σου,νύφη! ἐφώνη-

Digitized by Google

σεν ἔκθαμβος ὁ ῥαψῳδὸς, καὶ φορτωθεὶς τὰ χάλκινά του σκεύη ἐξῆλθε τῆς αὐλῆς μας.

Αὐτὸ λοιπὸν τὸ ἐλεγεῖον ἐμοιρολόγει κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἡ μήτηρ μου.

Ἐγὼ ἤκουον, καὶ ἄφηνα τὰ δάκρυά μου νὰ ῥέωσι σιγαλὰ, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ κινηθῶ. Αἴφνης ᾐσθάνθην εὐωδίαν θυμιάματος!

— Ὦ! εἶπον, ἀπέθανε τὸ καϋμένο τὸ Ἀννιώ μας! — Καὶ ἐτινάχθην ἀπὸ τὸ στρῶμά μου.

Τότε εὑρέθην ἐνώπιον παραδόξου σκηνῆς.

Ἡ ἀσθενὴς ἀνέπνεε βαρέως, ὅπως πάντοτε. Πλησίον αὐτῆς ἦτο τοποθετημένη ἀνδρικὴ ἐνδυμασία, καθ' ἣν τάξιν φορεῖται. Δεξιόθεν σκαμνίον σκεπασμένον μὲ μαῦρον ὕφασμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε σκεῦος πλῆρες ὕδατος καὶ ἑκατέρωθεν δύο λαμπάδες ἀναμμέναι. Ἡ μήτηρ μου γονυπετὴς ἐθυμίαζε τ' ἀντικείμενα ταῦτα προσέχουσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος.

Φαίνεται ὅτι ἐκιτρίνισα ἀπὸ τὸν φόβον μου. Διότι ὡς μὲ εἶδεν, ἔσπευσε νὰ μὲ καθησυχάσῃ.

— Μὴ φοβεῖσαι, παιδάκι μου, μὲ εἶπε μυστηριωδῶς, εἶναι τὰ φορέματα τοῦ πατρός σου. Ἔλα, παρακάλεσέ τον καὶ σὺ νὰ ἔλθῃ νὰ γιατρέψῃ τὸ Ἀννιώ μας.

Καὶ μὲ ἔβαλε νὰ γονατίσω πλησίον της.

— Ἔλα πατέρα — νὰ μὲ πάρῃς ἐμένα — γιὰ νὰ γιάνῃ τὸ Ἀννιώ! — ἀνεφώνησα ἐγὼ διακοπτόμενος ὑπὸ τῶν λυγμῶν μου. Καὶ ἔρριψα ἐπὶ τῆς μητρός μου παραπονετικὸν βλέμμα, διὰ νὰ τῇ δείξω πῶς γνωρίζω, ὅτι παρακαλεῖ ν' ἀποθάνω ἐγὼ ἀντὶ τῆς ἀδελφῆς μου. Δὲν ᾐσθανόμην ὁ ἀνόητος ὅτι τοιουτοτρόπως ἐκορύφωνα τὴν ἀπελπισίαν της! Πιστεύω νὰ μ' ἐσυγχώρησεν. Ἤμην πολὺ μικρὸς τότε, καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐννοήσω τὴν καρδίαν της.

Μετά τινας στιγμὰς βαθείας σιγῆς, ἐθυμίασεν ἐκ νέου τὰ πρὸ ἡμῶν ἀντικείμενα, καὶ ἐπέστησεν ὅλην αὐτῆς τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ σκαμνίου εὐρύχωρον σκεῦος.

Αἴφνης μικρὰ χρυσαλλὶς, πετάξασα κυκλικῶς ἐπ' αὐτοῦ, ἤγγισε μὲ τὰ πτερά της, καὶ ἐτάραξεν ἐλαφρῶς τὴν ἐπιφάνειάν του.

Ἡ μήτηρ μου ἔκυψεν εὐλαβῶς καὶ ἔκαμε τὸν σταυρόν της, ὅπως ὅταν διαβαίνουν τὰ Ἅγια ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

— Κάμε τὸ σταυρό σου, παιδί μου! ἐψιθύρισε, βαθέως συγκεκινημένη καὶ μὴ τολμῶσα νὰ ὑψώσῃ τὰ ὄμματα.

Ἐγὼ ὑπήκουσα μηχανικῶς.

Ὅταν ἡ μικρὰ ἐκείνη χρυσαλλὶς ἐχάθη εἰς τὸ βάθος τοῦ δωματίου, ἡ μήτηρ μου ἀνέπνευσεν, ἐσηκώθη ἱλαρὰ καὶ εὐχαριστημένη, καὶ — Ἐπέρασεν ἡ ψυχὴ τοῦ πατέρα σου! — εἶπε, παρακολουθοῦσα εἰσέτι τὴν πτῆσιν τοῦ χρυσαλλιδίου μὲ βλέμματα στοργῆς καὶ λατρείας.

Ἔπειτα ἔπιεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ ἔδωκε καὶ εἰς ἐμὲ νὰ πίω.

Τότε μοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν ὅτι καὶ ἄλλοτε μᾶς ἐπότιζεν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σκεύους, εὐθὺς ὡς ἐξυπνοῦμεν. Καὶ ἐνθυμήθην, ὅτι ὁσάκις ἔκαμνε τοῦτο ἡ μήτηρ μας, ἦτο καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν ζωηρὰ καὶ περιχαρὴς, ὡς ἐὰν εἶχεν ἀπολαύσει μεγάλην τινὰ πλὴν μυστικὴν εὐδαιμονίαν.

Ἀφοῦ μ' ἐπότισεν ἐμὲ, ἐπλησίασεν εἰς τὸ στρῶμα τῆς Ἀννιῶς μὲ τὸ σκεῦος ἀνὰ χεῖρας.

Ἡ ἀσθενὴς δὲν ἐκοιμᾶτο, ἀλλὰ δὲν ἦτο καὶ ὅλως διόλου ἔξυπνος. Τὰ βλέφαρά της ἦσαν ἡμίκλειστα· οἱ δὲ ὀφθαλμοί της, ἐφ' ὅσον διεφαίνοντο, ἐξέπεμπον παράδοξόν τινα λάμψιν διὰ μέσου τῶν πυκνῶν καὶ μελανῶν αὐτῶν βλεφαρίδων.

Ἡ μήτηρ μου ἀνεσήκωσε τὸ ἰσχνὸν τοῦ κορασίου σῶμα μετὰ προσοχῆς· καὶ ἐνῷ διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ὑπεστήριζε τὰ νῶτά του, διὰ τῆς ἄλλης προσέφερε τὸ σκεῦος εἰς τὰ μαραμένα του χείλη.

— Ἔλα, ἀγάπη μου, τῆς εἶπε. Πιὲ ἀπ' αὐτὸ τὸ νερὸ, νὰ γιάνῃς. — Ἡ ἀσθενὴς δὲν ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι ἤκουσε τὴν φωνὴν καὶ ἐννόησε τὰς λέξεις. Γλυκὺ καὶ συμπαθητικὸν μειδίαμα διέστειλε τὰ χείλη της. Ἔπειτα ἐρρόφησεν ὀλίγας σταγόνας ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἔμελλε τῷ ὄντι νὰ τὴν ἰατρεύσῃ. Διότι μόλις τὸ ἐκατάπιε καὶ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ προσεπάθησε ν' ἀναπνεύσῃ. Ἐλαφρὸς στεναγμὸς διέφυγε τὰ χείλη της, καὶ ἐπανέπεσε βαρεῖα ἐπὶ τῆς ὠλένης τῆς μητρός μου.

Τὸ καϋμένο μας τὸ Ἀννιώ! ἐγλύτωσεν ἀπὸ τὰ βάσανά του!

[Ἕπεται τὸ τέλος].

Γ. Δ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ.

ΑΘΗΝΑΙ

[Ὑπὸ Καρόλου δὲ Μουῆ].

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 218.

Δ'.

Κατερχόμενος τῆς Ἀκροπόλεως ματαίως ζητεῖς νὰ συνέλθῃς εἰς σεαυτόν· ἡ ἰσχυρὰ ἐνέργεια τοῦ θεάματος ἐπικρατεῖ σου τοσοῦτον, ὥστε ἐξαφανίζεται μὲν ἡ πραγματικότης, νομίζεις δ' ὅτι ζῇς ἐν τῷ παρελθόντι. Ἐν ὅσῳ δὲ εὑρίσκεσαι ἐν Ἀθήναις παραμένει ἡ τοιαύτη ἐντύπωσις· διατελεῖς δὲ ὑπὸ τὸ κράτος γοήτρου πολιτισμοῦ ἄλλου, καὶ βλέπεις ἀναπαρισταμένας ἀδιαλείπτως ὑπὸ τῆς φαντασίας τὰς εἰκόνας τῶν σεμνῶν μνημείων, τὰς σκιὰς τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν, τἀγάλματα τῶν ὀλυμπίων θεῶν. Ἀδύνατον νὰ παρασταθῇ πόσον ἀνυψοῦται καὶ

Digitized by Google

ἐξαγνίζεται ὁ νοῦς ἐκ τῆς τοιαύτης θεωρίας. Αἱ βιωτικαὶ μέριμναι, αἱ καθημεριναὶ φροντίδες, ἅτινα ἀλλαχοῦ ἐφέλκονται πᾶσαν ἐνέργειαν ἡμῶν, οὐδεμίαν ἔχουσιν ἐνταῦθα ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς διανοίας, κατεχομένης ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τῆς πραγματικότητος τοῦ ἰδεώδους, καὶ βιοῖς ὄντως ἐπί τινας ἡμέρας, διὰ παραδόξου ὑποκαταστάσεως τοῦ παρελθόντος εἰς τὸ παρόν, ἐν τοῖς χρόνοις τῶν παλαιῶν Ἀθηνῶν.

Ὑπὸ τοιούτων κατειχόμεθα ἰδεῶν, ὅτε ἐπανείδομεν τὴν ἀκρόπολιν, καὶ ἐπεσκέφθημεν τὰ περὶ τὸν βράχον μήπω ἐξετασθέντα ὑφ' ἡμῶν μνημεῖα: τὸ Ὠδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, ἐπὶ τῆς νοτίου κλιτύος τοῦ βράχου τῆς Ἀθηνᾶς, οὗ τὰ παρασκήνια, τὰ ἑδώλια καὶ αἱ κερκίδες ἐκτίσθησαν ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν Ἀντωνίνων· τὰς εἰκοσιοκτὼ καμάρας τῆς στοᾶς τοῦ Εὐμένους, καὶ ἰδίᾳ τὸ περιεργότατον λείψανον τοῦ ἀθηναϊκοῦ βίου, τὸ Διονυσιακὸν θέατρον. Ἐπὶ τῶν ἑδωλίων ἐκείνων, ἐφ' ὧν ἐκάθηντο, καθὼς λέγουσι, τριακοντακισχίλιοι θεαταί, καὶ ἅτινα ἀνέρπουσιν εἰς τὴν κλιτὺν τῆς Ἀκροπόλεως ἐξικνούμενα σχεδὸν μέχρι τῆς κατωτάτης ἄκρας τῶν γηραιῶν Κιμωνείων τειχῶν, ὁ λαὸς ἠκροᾶτο τὰς τραγῳδίας τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου, τὰς κωμῳδίας τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τοῦ Μενάνδρου. Ἐπισκευασθὲν ἐπὶ Ἀδριανοῦ, καὶ μικρὸν μεταποιηθὲν τότε, τὸ εὐρὺ ἀμφιθέατρον, μονονουχὶ ἀλώβητον περισωθὲν παρέχει πλήρη ἰδέαν τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου αὐτοῦ. Ἅπαντα σχεδὸν τὰ ἑδώλια ἔμειναν κατὰ χώραν. Ἐν τῇ κατωτάτῃ σειρᾷ εἰσὶ κατὰ προδιαγεγραμμένην τάξιν τεταγμέναι αἱ ἕδραι τῶν ἱερέων καὶ τῶν ἀρχόντων. Αἱ ἐν ἑκάστῃ τούτων ἐπιγραφαὶ δηλοῦσι τὸ ἀξίωμα τοῦ καθημένου ἐπ' αὐτῆς κατὰ τὰς διδασκαλίας τῶν δραμάτων. Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πρώτης σειρᾶς κεῖται ὑψηλοτέρα τις ἕδρα, ἀναγλύφοις κεκοσμημένη, ἡ τοῦ ἱερέως τοῦ Διονύσου, εἶτα ἡ τοῦ ἱερέως τοῦ Διός, ἡ τοῦ ἱερέως τοῦ Ἀπόλλωνος, ἡ τοῦ ἐξηγητοῦ, ἡ τοῦ ἱεροφάντου τῶν Ἐλευσινίων, αἱ τῶν ἱερέων τῶν Χαρίτων, τῆς Ἀρτέμιδος, τοῦ Ποσειδῶνος, αἱ τοῦ κήρυκος, τοῦ ἱερομνήμονος, τοῦ στρατηγοῦ καὶ πάντων ἐν γένει τῶν κατεχόντων ἀξίωμά τι ἐν τῇ πολιτείᾳ· πρὸ αὐτῶν δ' ἐστὶν ἡ σκηνή, ἧς τὰ διάφορα διαμερίσματα, τὰ παρασκήνια, αἱ πάροδοι, ἡ τῶν μηχανῶν θέσις, τὸ λογεῖον, σημαίνονται ὑπὸ λειψάνων στύλων, ὑπὸ κοιλωμάτων, ὑπὸ ἀναγλύφων, ὧν καὶ οἱ μὴ ἀρχαιολόγοι ἄνευ δυσκολίας διαγινώσκουσι τὴν χρῆσιν καὶ τὸν σκοπόν. Ναὶ μὲν δὲν περιεσώθησαν αἱ ὑποβαστάζουσαι τὴν σκηνὴν καρυάτιδες, οὔτε τὰ ἐν τῷ ἐσωτέρῳ διαζώματι ζῴδια, ἐξ ὧν ἀπέμειναν μόνον δύο ἐνοκλάζοντες σειληνοί, οὔτε τὰ μετέωρα πήγματα, καὶ αἱ περίακτοι, καὶ τὸ στρόφιον καὶ αἱ σκηνογραφίαι, οἱ κόσμοι δι' ὧν λαός, ἀσμενίζων σφόδρα εἰς θεάματα ποιητικά, ἐκάλλυνε τὸ θέατρον αὐτοῦ. Ἀλλὰ τίς ἱστάμενος ἐν χώρῳ, ὑπὸ τηλικούτων πεπληρωμένῳ ἀναμνήσεων, δὲν παρίσταται διὰ τῆς φαντασίας εἰς τὰς ἐσαεὶ ἐνδόξους διδασκαλίας, ὅτε ἐνώπιον τῶν ἐπὶ τῶν μαρμαρίνων ἑδωλίων καθημένων πρεσβυτῶν, ἐπικροτοῦντος λαοῦ ἐνθουσιώδους, ὑπὸ τὸν αἴθριον οὐρανόν, δεξιοὶ ἠθοποιοὶ ἐζωογόνουν τὸν Οἰδίποδα, τὴν Φαίδραν ἢ τὴν Ἠλέκτραν, καὶ ὅτε μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τοῦ θεάτρου ἀντήχουν οἱ θαυμασιώτατοι τῶν στίχων, ὅσους ἐξήνεγκέ ποτε χεῖλος ἀνθρώπου; Ἐφαίνετο ἡμῖν ὅτι παριστάμεθα θεαταὶ τῶν δραματικωτάτων ἐκείνων σκηνῶν, αἵτινες μένουσι ἐγκεχαραγμέναι εἰς τὴν μνήμην πάντων, καὶ ὅτι ἐβλέπομεν ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῆς Μελπομένης ἢ τῆς Θαλείας, ὑποκριτὰς ὑποδεδυμένους τὸν τραγικὸν κόθορνον ἢ τοὺς Ἀριστοφανείους ἐμβάτας, ἀπαγγέλλοντας τοὺς διαλόγους ἐν οἷς ζωηρότατα εἰκονίζονται πάθη, ἢ ᾄδοντας τὴν στροφὴν καὶ τὴν ἀντιστροφὴν χορικῶν ᾀσμάτων, ἀποπνεόντων φιλοπάτριδα καὶ εὐσεβῆ αἰσθήματα. Ἐνομίζομεν δ' ὅτι ἠκούομεν ἀκόμη τὰ συγκεκινημένα πλήθη, ἐπιβοῶντα ἐπὶ ταῖς φοβεραῖς ἀραῖς τῶν Εὐμενίδων, τοῖς δεινοῖς τοῦ Ἀγαμέμνονος, τοῖς ἐλεγειακοῖς στόνοις τῆς Ἀντιγόνης, ἢ πληροῦντα γελώτων τὸν ἀέρα, ὅτε οἱ Ἀχαρνῆς, ὁ Πλοῦτος, ἡ Λυσιστράτη ἢ οἱ Σφῆκες ἐξετόξευον κατὰ τῶν κακιῶν, τῶν γελοίων ἢ τῶν παραπτωμάτων τοῦ ἀθηναϊκοῦ δήμου τὰ δηκτήρια καὶ καυστηρὰ βέλη ἀθανάτου σατύρας.

Δὲν λέγω ὅτι ἡ ἐντύπωσις ἡμῶν ἦτο ζωηροτέρα, ἀλλὰ βεβαίως δὲν ἦτο ὀλιγώτερον βαθεῖα, ὅτε οὐχὶ μακρὰν τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου ἀνήλθομεν εἰς δύο βραχώδεις λόφους, καλυπτομένους μὲν σήμερον ὑπὸ θάμνων καὶ ἀκανθῶν, ἀλλὰ φέροντας εὔηχα καὶ λαμπρότατα ὀνόματα· τὸν τοῦ Ἀρείου πάγου, ἔνθα ἤδρευε τὸ σεπτότατον καὶ μεγαλειότατον τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων καὶ τὸν τῆς Πυκνός, ἔνθα ὁ δῆμος ἐψήφιζε τοσαῦτα μεγαλεπίβολα ἔργα, τοσαῦτα παράλογα ἐπιχειρήματα, τοσαύτας ἀδίκους ἀποφάσεις. Ἐπὶ τοῦ Ἀρείου πάγου οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον περιεσώθη λείψανον καὶ ἄδηλος μένει ἡ θέσις ἐν ᾗ ἤδρευον οἱ δικασταὶ καὶ ἵσταντο οἱ συνήγοροι καὶ ὁ κατηγορούμενος. Βαθμίδες τινὲς μόνον ἐπὶ τοῦ βράχου λελαξευμέναι καθοδηγοῦσι τοὺς ἀρχαιολόγους ἐν ταῖς ἐρεύναις αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲν ἄξιον λόγου τεκμήριον κρατύνει τὰς εἰκασίας των. Ἐνταῦθα ὅμως, ἐπὶ τοῦ νῦν ἐρήμου βράχου, προσῆλθε κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους ὁ Ὀρέστης ζητῶν δικαιοσύνην καὶ σωτηρίαν ἀπὸ τῶν διωκουσῶν αὐτὸν Ἐρινύων· ἐνταῦθα κατὰ τοὺς εὐτυχεῖς χρόνους, ὅτε ἡ ἀθηναϊκὴ πολιτεία ἦν κραταιο-

Digitized by Google

τάτη, οἱ τοῦ Σόλωνος νόμοι εὗρον ἄσυλον ἀπαραβίαστον· ἐντεῦθεν τέλος ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐκήρυξε τοῖς ἐθνικοῖς μυστηριώδεις ἐπαγγελίας, εὐαγγελιζόμενος τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Ἀντίπεραν δὲ, ἄνω κονιορτώδους ὁδοῦ, κεῖται ἡ Πνύξ, εἰς ἣν ἀνέρχεσαι διὰ μέσου ἀγρῶν· λάλα παιδάρια συναναρριχῶνται μετ' ἐμοῦ, ὑπερπηδῶντα χάνδακας, κατακεντώμενα ὑπὸ τῶν ἀκανθῶν, συλλέγοντα πάντα τὰ προστυγχάνοντα θραύσματα ὀστράκων, καὶ πονήρως προσφέροντά μοι αὐτά, ὡς πολυτίμους ἀρχαιότητας, μετὰ τοῦ χλευαστικοῦ θράσους, ὅπερ δείκνυσιν ἡ μοσχομάγκα τῶν Ἀθηνῶν πρὸς τοὺς ξένους. Προσκόπτοντες εἰς τὰς ἐξοχὰς τῶν βράχων καὶ εἰς τὰς τραχύτητας τοῦ ἐδάφους, ἐφθάσαμεν οἵτε μοσχομάγκαι καὶ ἐγὼ εἰς τὴν κορυφήν, ὅπου ἐν εὐρυτάτῳ ἐπιπέδῳ χώρῳ ὀρθοῦται ἐξέδρα μεγαλοπρεπής· εἶναι δ' αὕτη περικλεὲς μνημεῖον τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας· ἐκεῖ ἦν τὸ βῆμα, ὁπόθεν ἠγόρευον οἱ ῥήτορες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ δήμου· οὐχὶ βεβαίως τὸ βῆμα, ὁπόθεν οἱ μεγάλοι ῥήτορες τῶν μηδικῶν πολέμων παρώρμων τὸν λαὸν εἰς νίκας, οὐδ' ὁπόθεν ὁ Περικλῆς ἐξεφώνησε τὸν ἐπιτάφιον τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων. Ἡ παλαιὰ Πνύξ, ὁπόθεν οἱ ἔξοχοι ἐκεῖνοι ῥήτορες παρέσυρον διὰ τῆς εὐγλωττίας των τὰ πλήθη, ἔκειτο πλησιαίτερον τῆς θαλάσσης, ἐν θέσει ἀγνώστῳ νῦν· ἀλλ' ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν τριάκοντα τυράννων ἐνταῦθα συνήρχετο ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου, καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ἀπήγγειλεν ὁ Δημοσθένης τοὺς *Φιλιππικοὺς* καὶ τὸν *περὶ στεφάνου* λόγον του· ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου συνετάρασσεν ἡ σθεναρὰ φωνή του τὰ περὶ τὸ λίθινον βῆμα συνωστιζόμενα πλήθη[1]. Ἐκεῖθεν ἐκτείνεται θαυμάσιον πανόραμα· δεξιᾷ τοῦ ῥήτορος ὑψοῦτο ὁ Παρθενών, ἀριστερᾷ ἡπλοῦτο ἡ θάλασσα, καὶ πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ τὸ ἀττικὸν πεδίον καὶ ἡ πόλις· πλησιαίτερον δὲ κτίριον, ὅπερ ἐσεβάσθη ὁ χρόνος, τὸ Θησεῖον καὶ ὁ λόφος τῶν Νυμφῶν, ἐφ' οὗ ἐγείρεται σήμερον Ἀστεροσκοπεῖον, συνεπλήρουν τὴν σειρὰν τῶν κυμάνσεων τῆς πεδιάδος. Ἐμπνεύσεις γενναῖαι, εἰκόνες μεγαλοπρεπεῖς, παθητικαὶ ἀναμνήσεις, θὰ ἐπήρχοντο τότε αὐτομάτως εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνδρός, ὅστις μόνος ἵστατο ἐπὶ τοῦ βήματος, προσβλέπων κάτωθι αὐτοῦ τὸ θορυβῶδες ἀκροατήριον, καὶ φαίνεται ὡσεὶ πᾶσαι αἱ λαμπρότητες τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην συμπίπτουσαι πρὸς ταὐτὸ ἐνέπνεον τὸν ῥήτορα, τὸν παροτρύνοντα τὸν λαὸν νἀποθάνῃ ὑπὲρ αὐτῶν. Τὸ θέαμα ἐκεῖνο, οἱ λόγοι ἐκεῖνοι, αἱ ἐπικλήσεις τοσούτων μαρτυρίων δόξης καὶ μεγαλονοίας, ἅτινα πανταχόθεν προέκυπτον, θὰ ἐπλήρουν ἀναμφηρίστως τὸ ἀκροατήριον ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ, καὶ ὅτε ὁ Δημοσθένης κατήγγελλε τοὺς βαρβάρους τῆς Μακεδονίας· ὅτε ἐν τῷ περὶ Στεφάνου ἔλεγεν : «Ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὅπως ἡμάρτετε, ἄνδρες Ἀ»θηναῖοι, τὸν ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας »καὶ σωτηρίας κίνδυνον ἀράμενοι, μὰ τοὺς ἐν »Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων »καὶ τοὺς ἐν Πλαταιαῖς παραταξαμένους καὶ »τοὺς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας καὶ τοὺς »ἐπ' Ἀρτεμισίῳ καὶ πολλοὺς ἑτέρους τοὺς ἐν »τοῖς δημοσίοις μνήμασι κειμένους ἀγαθοὺς »ἄνδρας·» δὲν φαίνεται, ὅτι ἐκ τῶν τεσσάρων σημείων τοῦ ὁρίζοντος, ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως, ἐκ τοῦ βάθους ὅπου ἐκτείνεται ἡ θάλασσα τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τῆς κοιλάδος, ἣν τέμνει ἡ εἰς Μαραθῶνα ἄγουσα, ἐκ τοῦ πεδίου ὅπου ἠγείροντο αἱ οἰκίαι τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ἐπευφημία τῶν ἡρωϊκῶν σκιῶν, ἡ εὐλογία τῶν μαρμαρίνων θεῶν, ἐπεκύρουν ἀρρήτως τοὺς ἀρρενωποὺς φθόγγους τῆς ἐκπνεούσης φιλοπατρίας ;

Οὕτως ἀνεπόλουν ἐν νῷ τὰ παρεληλυθότα, καθήμενος ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῆς Πυκνός. Ἐπλησίαζεν ἤδη ἡ νὺξ καὶ αἱ τελευταῖαι τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες ἐχρύσιζον μαλακῶς τοὺς στύλους τοῦ Θησείου. Τὸ θαυμάσιον οἰκοδόμημα, γηραιότερον κατὰ τριακονταετίαν τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ἐν ᾧ ὁ τοῦ Μιλτιάδου υἱὸς κατέθηκεν, κομίσας ἐκ Σκύρου, τὰ ὀστᾶ τοῦ ἡμιθέου, ἥπλου τὰς στοὰς αὐτοῦ, ὧν τὴν ἁρμονίαν οὔτε ὁ χρόνος, οὔτε οἱ βάρβαροι ἐτάραξαν. Ἀκέραιον δ' οὕτω ἐφαίνετο ἡμῖν ὥσπερ σύμβολον τῆς κρισίμου νίκης, ἣν ἡ ἀττικὴ τέχνη ἤρατο κατὰ τῶν συνήθων ὁρίων τῆς διαρκείας τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Καὶ ἐξηφανίσθησαν μὲν ἀσήμαντά τινα μέρη τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ του κόσμου, τἀνάγλυφα τῶν μετοπῶν αὐτοῦ[1], αἱ κίονες τοῦ προνάου, καὶ παρεμορφώθη ἡ εἴσοδος· ἀλλ' ἐν τῷ συνόλῳ παρέμεινε τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους. Τὸ ἔργον τοῦ Μίκωνος[2], εὐτυχέστερον τοῦ ἔργου τοῦ Ἰκτίνου, κατενίκησε τοὺς αἰῶνας. Δὲν ἀντηχοῦσι πλέον ἐν αὐτῷ οἱ ὕμνοι τῶν ἱερέων τοῦ Θησέως, ἀλλὰ ξενίζει ἐντὸς τῶν τοίχων αὐ-

1. Πολλοὶ καὶ ἐπιφανεῖς ἀρχαιολόγοι καταπολεμοῦσι τὴν γνώμην ὅτι ἡ Πνὺξ ἔκειτο ἐν τῇ κλιτύϊ τοῦ λόφου τοῦ Μουσείου, ὑποστηρίζοντες ὅτι τὸ σωζόμενον κυβοειδὲς λίθινον μνημεῖον ἦν πελασγικὸς βωμὸς τῷ ὑψίστῳ Διί. Ὑπὲρ της ἐναντίας γνώμης συνηγορεῖ παλαιτάτη ἐπιγραφὴ (ὅρος Πυκνὸς) κεχαραγμένη ἐπὶ βράχου ἐκεῖ που πλησίον. Σ. τ. Μ.

1. Ἅπαντα τἀνάγλυφα τῶν μετοπῶν τοῦ Θησείου σώζονται μέχρι τοῦδε, τὰ πλεῖστα ὅμως ἐφθαρμένα. Ὅσαι δὲ μετόπαι δὲν ἔχουσι τύπους ἐπειργασμένους, ἐστεροῦντο ἀνέκαθεν τοῦ πλαστικοῦ κόσμου, κατὰ δὲ τὴν γνώμην ἀρχαιολόγων τινῶν, εἶχον γραφὰς ἀντὶ προστύπων ζῳδίων. Σ. τ. Μ.

2. Ὁ ἀρχιτέκτων τοῦ Θησείου εἶνε ἄγνωστος ἡμῖν, ὁ δὲ Μίκων ἔγραψε πιθανῶς τοιχογραφίας «ἐν Θησέως ἱερῷ», μετὰ τοῦ συνεργάτου αὐτοῦ Πολυγνώτου Σ. τ. Μ.

του, ὡς εὐημερῶν πλούσιος περιθάλπων φίλους δυστυχήσαντας, μέγαν ἀριθμὸν μαρμαρίνων λειψάνων. Ὁ ναὸς κατέστη μουσεῖον, ἐν ᾧ κατέφυγον ὡς ἐν λιμένι ἀσφαλεῖ κατὰ τῆς θυέλλης, ὁ Μελέαγρος τῆς Ἄνδρου[1], ὁ Ἑρμῆς τῆς Αὐλίδος[2], πλῆθυς συντετριμμένων προτομῶν καὶ κορμῶν ἀνωνύμων, ἀνάγλυφα περιεργότατα, ἰδίως τὸ νεωστὶ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνακαλυφθὲν τοῦ Τριπτολέμου καὶ τῆς Δήμητρος, τὸ τοῦ Μαραθωνομάχου κοιλανάγλυφον, εἰς φυσικὸν μέγεθος κατὰ κρόταφον ἀπεικονιζομένου, λεπτῶς δ' ἐξειργασμένον ὑπὸ Ἀριστοκλέους τοῦ Σικυωνίου, καὶ προσομοιάζοντος μᾶλλον τοῖς αἰγυπτιακοῖς ἔργοις ἢ τοῖς ἐλευθέροις πλάσμασι τοῦ φειδιακοῦ ἐργαστηρίου[3].

Τὸ οἰκοδόμημα δ' ἐκεῖνο, ὅπερ κατ' ἐξαίρεσιν μοναδικὴν ἔμεινε ἀλώβητον ἐν μέσῳ τῶν καλυπτόντων τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς ἐρειπίων, ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ δύνοντος ἡλίου, ἐπιχρίοντος αὐτὸ διὰ ῥοδίνης χροιᾶς, προσελάμβανεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ἡδύ τι κάλλος καὶ μυστηριώδη ἔννοιαν. Τὸ τοῦ Θησέως ὄνομα, ὑπομιμνῆσκον τοὺς μυθικοὺς χρόνους, τὸ ἀπέριττον τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἡ παράταξις τῶν κιόνων αὐτοῦ, συγχρόνων τοῖς ἀγῶσι κατὰ τοῦ Δαρείου καὶ τοῦ Ξέρξου, ἡ τῆς τύχης εὐμένεια, ἥτις καί τοι εἰκοσιτέσσαρες διέρευσαν αἰῶνες, καίτοι τοσαῦται συνέβησαν ἐπιδρομαί, τοσοῦτοι πόλεμοι, τοσοῦτοι σπασμοὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ὑφ' ὧν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἔπαθον πάντα τὰ λοιπὰ μνημεῖα, ἐφείσθη ὅμως τοῦ ἱεροῦ τούτου περιβόλου, πᾶσαι αἱ χάριτες αὐτοῦ καὶ πᾶσαι αἱ εὐτυχεῖς αὗται συμπτώσεις, δὲν περιέχουσιν ἄρα ἐν συνόψει αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς μεγαλονοίας; Καὶ αὕτη ἐπίσης, γεννηθεῖσα ἐν τοῖς ἡρωϊκοῖς χρόνοις, παρήγαγε τὰ κινοῦντα τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν μεγαλουργήματα, καὶ μεθ' ὅλας τὰς περιπετείας τῶν κρατῶν, μεθ' ὅλους τοὺς κλύδωνας τῶν λαῶν παραμένει ἔμπεδος καὶ ἀκτινοβόλος ἐν μέσῳ ἐρειπίων.

Οὐχὶ ἄνευ λύπης κατέλιπον τὰς Ἀθήνας, καὶ ὅτε μετὰ τὰς ὀλίγας ἡμέρας ἃς διέτριψα ἐν θεωρίᾳ τοῦ ἰδεώδους, ἤνυον τὴν εἰς Πειραιᾶ ἄγουσαν, καὶ ἔβλεπον ὄπισθέν μου ἐξαφανιζομένην τὴν κορυφὴν τῆς Ἀκροπόλεως, ἐνόμιζον ὅτι ἐγκαταλείπω πατρίδα, ἣν οὐδέποτε ἴσως θὰ εὐτυχήσω νὰ ἐπανίδω. Ὁ οὐρανὸς ἦτο αἴθριος, ἡ δὲ θάλασσα ἠρέμα ταρασσομένη, ἐκάλυπτε διὰ λευκῶν γναφάλων τὴν κυανῆν ἐπιφάνειαν τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου· ἀφίνομεν ὄπισθεν ἡμῶν τὴν Αἴγιναν καὶ τοὺς ναοὺς αὐτῆς, παραπλέομεν δὲ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀργολίδος, εἶτα τὰς λακωνικὰς καὶ χαιρετίζομεν τὰς χιονοσκεπεῖς ἀκρωρείας τοῦ Ταϋγέτου· κάμπτομεν τὰς Μαλεάς, ὁπόθεν μονάζων ἀσκητὴς ἐπικαλεῖται ὑπὲρ τῶν πλεόντων τὴν εὐλογίαν τοῦ θεοῦ· μετὰ ταῦτα τὰ Κύθηρα, τὸ Ταίναρον, βαθμηδὸν δ' αἱ ἑλληνικαὶ ἀκταὶ ἀφανίζονται ἐν τῇ ἀχλύι καὶ εἰσπλέομεν εἰς τὴν Ἀδριατικήν: εὑρισκόμεθα μακρὰν τῆς Ἀνατολῆς.

Ν. Γ. Πολιτης.

1. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο, οὗ ὁ τύπος ὁμοιάζει τῷ τοῦ Ἑρμοῦ, μάλιστα τοῦ Πραξιτελείου, ἀπεικονίζει κατὰ τὰς πειθανωτάτας εἰκασίας, ἀφηρωϊσθέντα νεκρόν. Εὑρίσκεται δὲ νῦν ἐν τῷ μέσῳ τῆς δευτέρας αἰθούσης τῆς ἀρκτῴας πτέρυγος τοῦ Ἐθνικοῦ μουσείου. Σ. τ. Μ.

2. Τὸ ἄγαλμα εὑρέθη ἐν Ἀταλάντῃ, εἶναι δ' ἐκτεθειμένον ἐν τῇ πρώτῃ αἰθούσῃ τῆς ἀρκτῴας πτέρυγος τοῦ Ἐθνικοῦ μουσείου. Ἄδηλον δὲ ἂν ἀπεικονίζῃ τὸν θεόν, ἢ θνητὸν κατὰ τὸν τύπον τοῦ Ἑρμοῦ. Σ. τ. Μ.

3. Τὸ πολυτιμότατον τοῦτο διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαιοτάτης ἀττικῆς τέχνης μνημεῖον, ἀπεικονίζει πολεμιστήν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ Μαραθωνομάχον, διότι ἥ τε ἐργασία αὐτοῦ καὶ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων τῆς ἐπιγραφῆς μαρτυροῦσιν ὅτι ἐποιήθη πρὸ τῶν μηδικῶν πολέμων, κατὰ τὸν ς' αἰῶνα π. Χ. Ὁ δὲ Ἀριστοκλῆς ταυτίζεται ὑπό τινων τῷ ὑπὸ Παυσανίου (ς'. κ', 7) μνημονευομένῳ Ἀθηναίῳ γλύπτῃ καὶ εἶναι ἴσως προγενέστερος τοῦ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου ἐπίσης ἀναφερομένου ὁμωνύμου Σικυωνίου χαλκοτύπου. Σ. τ. Μ.

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩι

Α'.

Πρώτη θέα τῆς Τήνου. — Ἡ ἐν τῇ θαλάσσῃ νύξ. — Ἀποβίβασις.— Αἱ οἰκίαι τῆς Τήνου.—Ἀνὰ τὰς ὁδούς.— Ἐν τῇ ἀγορᾷ.—Αἱ μαντεῖαι τῶν περιστερῶν.—Τὸ προαύλιον.—Ὁ περίβολος τοῦ ναοῦ.—Τὰ κελλία.

Ὑπὸ τὴν μελαγχρινὴν σκιαύγειαν τοῦ ἀπωτάτου λυκαυγοῦς διακρίνω τὸ πρῶτον τὴν Τῆνον μέσῳ τῆς τεθαμβωμένης κρυστάλλου ἑνὸς τῶν κυκλικῶν παραθυριδίων, ἅτινα παρέχουσιν ἤδη γλισχρότατόν τι φῶς εἰς τὴν χαμηλὴν αἴθουσαν τοῦ ἀτμοπλοίου.

Ἡ μικρὰ πόλις εἶνε λευκή, λευκοτάτη τὴν ὄψιν, καὶ ἐν τῇ τόσῳ πρωϊνῇ ταύτῃ ὥρᾳ νομίζει τις μάλιστα ὅτι μαλθακῶς κεκλιμένη παρὰ τὴν ἀκτὴν τρυφᾷ ἔτι ἐν τῇ ἀπολαύσει ἑωθινοῦ ὕπνου, βαυκαλωμένη ὑπὸ τοῦ παρ' αὐτὴν φλοισβίζοντος γαλανοῦ αἰγιαλοῦ, ἢ μόλις ἀφυπνισθεῖσα ἵνα ὑποδεχθῇ τοὺς προσελευσομένους ξένους, δὲν ἐπρόφθασε ν' ἀποβάλῃ ἀκόμη τὴν χιονώδη λινοστολὴν τῆς νυκτός.

Ὁ δοῦπος τῆς ἕλικος καθίσταται ὁλονὲν βραδύς, μᾶλλον ὑπόκωφος, καὶ ἐνῷ τὸ πυρόσκαφον ἀνακόπτει ἐντελῶς τὸν δρόμον, ἀναπάλλονται ἔτι τὰ στέρνα αὐτοῦ, ὡς ἐὰν ἀσθμαίνει ἐκ τῆς συνεχοῦς πορείας 85 μιλλίων, ἣν διήνυσεν ἐντὸς ἐννέα μόλις ὡρῶν, καὶ τρέμει ἐκ τοῦ βάρους ἴσως ὑπεροκτακοσίων ἐπιβατῶν τοὺς ὁποίους φέρει ἐπὶ τῆς ῥάχεώς του. Ἡ ἄγκυρα κυλίεται, βυθίζεται εἰς τὸ ὕδωρ καὶ ἐμπήγνυται εἰς τὸν ἀμμώδη πυθμένα, ἐνῷ παρὰ τὰ

Digitized by Google

πλευρὰ τοῦ σκάφους προσκολλῶνται τὰ στίφη τῶν λέμβων καὶ ἀπὸ τῆς πρύμνης μέχρι τῆς πρώρας ἄρχεται ὁ ἀπερίγραπτος ἐκεῖνος ἀγὼν ὁ πλήρης συγχύσεων, ὕβρεων, βλασφημιῶν καὶ ὠθήσεων, ὁ ἀγὼν τῆς ἀποβιβάσεως.

* *

Μάτην ἀποπειρῶμαι ν' ἀνέλθω εἰς τὸ κατάστρωμα· πανταχόθεν μοὶ περιφράττουσι τὴν δίοδον ἀπὸ τῆς κλίμακος τείχη ἀπόρθητα ᾠκοδομημένα ἐκ νώτων, στέρνων καὶ βραχιόνων ἀνθρωπίνων. Ἀπὸ τῆς χθὲς ἑσπέρας μένω κεκλεισμένος ἐν τῇ ἀσφυκτικῇ ἀτμοσφαίρᾳ τῆς στενῆς ὑποθαλασσίου αἰθούσης μετὰ πεντήκοντα ἄλλων ἀμφιγενῶν καταδίκων. Διῆλθον τὰς πρώτας ὥρας τῆς νυκτὸς συνεσφιγμένος ἐν πολυζητήτῳ τινὶ ἄκρᾳ ἀνακλίντρου, μόλις διαθέτων τόπον τόσον, ὥστε νὰ στρέφω τὰ φύλλα ἀναγινώσκων ἐπὶ μικροῦ δεδιπλωμένου βιβλίου, καὶ ὅταν ἐσβέσθησαν πάντα τὰ φῶτα, ἐκτὸς μικρᾶς λυχνίας ἥτις ἐκάμμυε καὶ αὐτὴ νυσταλέα τὸν μόνον της ὀφθαλμὸν, μόλις καὶ διὰ μυρίων τεχνασμάτων κατώρθωσα νὰ συζεύξω δύο τῶν ἐν τοῖς ἀτμοπλοίοις χιαστῶν ἐκείνων σκαμνίων καὶ νὰ περισυνάξω ἐπὶ τῆς μικρᾶς ἐπιφανείας αὐτῶν ὁλόκληρον τὸ σῶμα οὕτως, ὥστε νὰ καταλάβῃ τὴν ὁπωσοῦν ὁριζόντιον θέσιν τῆς ἀναπαύσεως. Ἀλλ' εἶμαι ἠναγκασμένος ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ν' ἀλλάσσω τοῦ σώματος τὴν θέσιν, καὶ ὡς ἐκ τούτου πᾶσα ἐλπὶς ὕπνου πτερυγίζει ἀνεπιστρεπτεί.

Τὴν ἀφόρητον παράτασιν τῆς ἀκουσίου ταύτης ἀγρυπνίας μόλις μετριάζω πως βαυκαλώμενος διὰ τῶν πολυποικίλων σχεδίων τῆς ἐν Τήνῳ μελλούσης τριημέρου διαμονῆς. Ὅταν πρόκηται νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ πρῶτον τόπον τινὰ, προσπαθῶ ἐκ τῶν πληροφοριῶν, ἃς περὶ αὐτοῦ συνέλεξα, ἐκ περιγραφῆς, ἣν ἀνέγνων ποτὲ, νὰ ἀποτυπώσω ἐν τῷ βάθει τῆς φαντασίας πλήρη καὶ ζωντανὴν τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, ἥτις ὅμως ἀποδεικνύεται πάντοτε ἀνομοιοτάτη μετὰ τὴν ἁπλῆν ἐπίγνωσιν τοῦ πρωτοτύπου. Ἀλλ' ἤδη εἶνε τόσαι αἱ περὶ Τήνου προκαταλήψεις μου συνεζευγμέναι μετὰ τῶν περὶ τῆς πανηγύρεως! καὶ συμμίγνυνται, συμφύρονται ἐν τοιαύτῃ διηνεκεῖ περιδινήσει, ὥστε ὅλη ἡ ἀρχιτεκτονικὴ δύναμις τοῦ ἐγκεφάλου ἀδυνατεῖ νὰ καταρτίσῃ ἐξ αὐτῶν, ἔστω καὶ τὸ ἀτελέστατον σχεδίασμα.

* *

Ἐν τῇ αἰθούσῃ ὅλοι οἱ ἄλλοι κοιμῶνται. Εἰς μὲν τὸ βάθος αἱ γυναῖκες ἀποκεκρυμμέναι ὑπὸ τοῦ ἐρυθροῦ παραπετάσματος, ὅπερ χωρίζον εἰς δύο τὴν στενὴν αἴθουσαν καθιστᾷ αὐτὴν παρεμφερῆ πρὸς μικρὸν θέατρον, οἱ δὲ ἄνδρες καθήμενοι περὶ τὴν εὐμήκη τράπεζαν, ἐφ' ἧς ἀποθέτουσιν ὡς παροψίδας περιεστεμμένας ἐν τῇ ἰδίᾳ ἀγκάλῃ τὰς ὑπὸ τοῦ ὕπνου βεβαρημένας κεφαλὰς αὐτῶν· ἕτεροι δὲ στηρίζοντές πως τὰ νῶτα, καὶ μόνος εἷς νησιώτης καθεύδων ἡρωϊκῶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης ἐπὶ ἁπλοῦ σκαμνίου, χωρὶς ποσῶς νὰ στηρίζῃ τὸ σῶμα, ἀναλαμβάνει τὸ τρίτον ἤδη ἀπὸ τοῦ δαπέδου τὸ μακρὸν αὐτοῦ φέσιον, ὅπερ ἀπωλέσαν τὴν ἰσορροπίαν κατεκρημνίσθη ἐν ἀποτόμῳ τινὶ κατανεύσει τῆς κεφαλῆς.

Δυστυχῶς ἡ ζηλευτὴ μακαριότης τῶν ἐπιβατῶν δὲν ἔμελλε νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολύ· τὸ ἀτμόπλοιον, ὅπερ ἄχρι τοῦδε ἔβαινεν ὁμαλώτατα, ἤρξατο αἴφνης κινούμενον ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ μετ' ὀλίγον γενικὴ σύγχυσις ἐπηκολούθησεν· αἱ πλεῖσται κεφαλαὶ ἠγέρθησαν ἐκ τῆς τραπέζης, τὸ ἐρυθρὸν παραπέτασμα ἀνεσύρθη καὶ ἠκούσθησαν οἱ πρῶτοι λαρυγγισμοὶ τοῦ θαλασσίου μελοδράματος, ὅπερ διήρκεσε σχεδὸν μέχρι τῆς χαραυγῆς.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἐν τῇ θαλάσσῃ νύξ. Καὶ ἤδη ὡς ὄασιν προσβλέπω ὁλονὲν διαυγεστέραν καθισταμένην τὴν μικρὰν πόλιν τῆς Τήνου, ἥτις, ἂν ὄχι ἄλλο, θὰ μοὶ παράσχῃ τουλάχιστον ἀέρα καὶ ὕπνον.

* *

Καθ' ἣν ὥραν, ἀραιωθέντος τοῦ πλήθους, κατῆλθον τέλος ἐπὶ τῆς μικρᾶς λέμβου ἥτις μὲ ἔφερε πρὸς τὴν τηνιακὴν ἀκτὴν, ὁ ἥλιος προβάλλων ἠρέμα ἀπὸ τῶν χλοερῶν βουνῶν τῆς νήσου ἐξηκόντιζε μέχρι περάτων τοῦ Αἰγαίου τὰς ἐαρινὰς αὐτοῦ ἀκτῖνας. Ἡ θάλασσα μόλις ἐρρυτιδοῦτο ὑπὸ τὴν ἐλαφρῶς δροσερὰν ἀναπνοὴν τῆς ἠοῦς, οὕτως ὥστε ἐφαίνετο ὡσεὶ πλεκτὴ ἐκ λεπτῆς ψιάθου πρασίνης ἅμα καὶ κυανῆς. Εἶνε δὲ ἐξαιρετικὴ εὐτυχία ἡ οὕτως εὐχερὴς ἀποβίβασις ἐν Τήνῳ, ὅπου συνήθως οἱ ἐπιβάται ὑφίστανται τὸν κίνδυνον, ἂν ὄχι πνιγμοῦ, ἀλλ' ἀκουσίου τινὸς ψυχρολουσίας· διότι ἐνῷ ἡ νῆσος στερεῖται λιμένος, ἀπολαύει προσέτι τῆς στοργῆς ὅλων τῶν ἀνέμων, οἵτινες πνέουσι περὶ αὐτὴν μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς, ὥστε κινοῦσι καὶ αὐτὰς τὰς ἐπιτυμβίους στήλας κατὰ τὸν ἐκφραστικώτατον μῦθον τῶν ἀρχαίων.

Ἡ λέμβος μὲ ἀποβιβάζει ἐπὶ τοῦ *Μώλου*, ἤτοι τεχνητῆς προεκβολῆς τῆς ξηρᾶς εἰς σχῆμα βραχίονος στενοῦ καὶ μακροῦ, προφυλαττούσης ἀσθενῶς πως τὰ ἐν τῷ ἀβαθεῖ λιμενίσκῳ μικρὰ πλοιάρια. Καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ καὶ τὴν λοιπὴν γραμμὴν τῆς παραλίας ἐκχύνεται πυκνότατον καὶ ἀεικίνητον τὸ πλῆθος, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ὠθῶν καὶ ὠθούμενος, παρεκκλίνων τῇδε κἀκεῖσε κατ' ἀνάγκην, διακόπτων δ' ἐνίοτε κ' ἐπὶ μικρὸν τὴν πορείαν, βαδίζω οὕτω μηχανικῶς καὶ φθάνω τέλος ἐκεῖ, ὅπου μὲ ἀναμένει μικρὰ ἀναψυχὴ καὶ ἀπαραίτητος ἀνάπαυσις ὀλίγων ὡρῶν.

* *

Digitized by Google

Αἱ οἰκίαι τῆς νήσου, πᾶσαι σχεδὸν διώροφοι, οὐδὲν ἔχουσι τὸ ἰδιόρρυθμον, ἐκτὸς τῶν πρὸς τὰς ὁδοὺς προεξοχῶν τοῦ ἄνω ὀρόφου, αἵτινες καθιστῶσι τὸ μὲν ἐνδιαίτημα ἀνεπαισθήτως εὐρύτερον, πληκτικῶς δὲ σκιεροὺς τοὺς ἄλλως τε στενωτάτους δρομίσκους. Τὸ μόνον διακριτικὸν τῆς τηνιακῆς ἀρχιτεκτονικῆς εἶνε ὅτι ἡ αἴθουσα τῆς ὑποδοχῆς τίθεται ἄνευ μεσολαβήσεως διαδρόμων καὶ προδόμων παρ' αὐτὴν τὴν ἐξωθύραν, ὥστε ὁ ἐπισκέπτης δύναται εὐθὺς νὰ εὑρεθῇ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν αἴθουσαν, παρεισάγων μὲν διὰ τῆς ἀνοιγομένης θύρας τὸ ὑπαίθριον ψῦχος, ἀπομάσσων δ' ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἢ τοῦ ὑπεστρωμένου τάπητος ὅλον τὸν ῥύπον τῶν ἰδίων ὑποδημάτων. Ἡ ἐσωτερικὴ διασκευὴ τῶν οἰκιῶν εἶνε συνήθως ἁπλῆ καὶ κατ' ἐξοχὴν καθαρά, περὶ πολλοῦ δὲ ποιοῦνται αἱ Τήνιαι οἰκοδέσποιναι τὴν ἀναπαυτικὴν καὶ φιλάρεσκον συσκευὴν τῆς κλίνης κυρίως, ἣν ἐπιστρωννύουσι δι' ἁπαλῶν στρωμνῶν, χιονολεύκων ἐπικαλυμμάτων καὶ περικεντήτων προσκεφάλων, καὶ περικλείουσιν εἰς ἀραχνοΰφαντον *κοινουπιέραν*. Καὶ παρ' αὐταῖς ταῖς μᾶλλον πενομέναις οἰκογενείαις, ταῖς τρεφομέναις ἴσως διὰ ξηροῦ ἄρτου καὶ ἐλαιῶν θὰ εὕρῃ τις τοιαύτας κλίνας.

Αἱ Τήνιαι δέσποιναι εἶνε εὔθυμοι, εὐπροσήγοροι, περιποιητικαὶ μέχρι φορτικότητος ἐνίοτε, αἱ δὲ κόραι αὐτῶν δροσεραί, φιλογέλωτες, καὶ μεταξὺ τριῶν ἡ μία πάντοτε εὔμορφος... ἂν ὄχι καὶ αἱ τρεῖς.

* *

Διερχόμενος τὰς πολυδαιδάλους ὁδοὺς καὶ στενωποὺς συναντῶ πανταχοῦ ὁμάδας ἀνθρώπων ποικίλως ἐνδεδυμένων, ὧν οἱ μὲν ἁπλῶς βαδίζουσιν ἢ κρατοῦσι τρόφιμα, οἱ δὲ, ἄρτι ἀφικόμενοι, περιέρχονται μετὰ τῶν ἰδίων ἀποσκευῶν ζητοῦντες γωνίαν τινὰ κενὴν ἐν ᾗ θὰ ἐγκαθιδρυθῶσι. Διὰ τοὺς εὐποροῦντας καὶ ἐγκαίρως προσερχομένους τοῦτο δὲν εἶνε δύσκολον, διότι πᾶσα Τηνία οἰκογένεια καταλείπει προθύμως τὸν οἶκον κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς πανηγύρεως εἰς ξένους καλὸν πληρώνοντας ἐνοίκιον καὶ καταφεύγει παρ' ἄλλῃ τινι συγγενικῇ ἢ φιλικῇ οἰκίᾳ. Οὐ μόνον δὲ τοὺς οἴκους ἀλλὰ καὶ τὰ καταστήματα αὐτῶν ἐνοικιάζουσι πολλοὶ τῶν ἐντοπίων εἰς ἐπήλυδας καφεπώλας, καπνοπώλας καὶ λαχανοπώλας, οἵτινες, εἰσάγοντες τὰ ἑαυτῶν προϊόντα, ἀπαλείφουσι τὴν παλαιὰν ἐπιγραφήν, ἀναγράφουσι τὴν ἰδικήν των ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας, εἶτα δ' ἀπέρχονται πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα, πλεῖστα ἀποκομίζοντες κέρδη ἐκ τῆς μεγάλης καταναλώσεως καὶ τῶν ὑπερόγκων τῆς πωλήσεως τιμῶν. Διὰ τοὺς πτωχοὺς ὑπάρχουσι διαθέσιμα τὰ ἑκατὸν καὶ ἐπέκεινα κελλία τοῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας, οἱ διάδρομοι ἀκόμη καὶ ὅλος ὁ περίβολος αὐτοῦ, οἰκίαι ἐν τῇ πόλει ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ναοῦ ἐνοικιαζόμεναι καὶ δωρεὰν παρεχόμεναι τοῖς προσκυνηταῖς, πᾶσα γωνία καὶ πᾶσα ἄκρα τῶν ὁδῶν ἐπὶ τέλους δυναμένη νὰ στεγάσῃ ὁπωσοῦν αὐτούς.

Ἡ στενὴ ὁδὸς, ἣν οὕτως ἐν ἀγνοίᾳ ἠκολούθησα, μὲ φέρει πρὸς τὴν ἀγοράν, μικρὰν πλατεῖαν λιθόστρωτον ὡς ὅλαι αἱ ὁδοί, ἐν ᾗ γίνεται ἡ μεγαλητέρα τοῦ πλήθους κυκλοφορία, διερχομένου κατ' ἀνάγκην ἐκεῖθεν ἵν' ἀνέλθῃ διὰ τῆς ἀνωφεροῦς εὐρείας ὁδοῦ εἰς τὸν ναόν, κείμενον ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς πόλεως.

* *

Ἐν τῇ μικρᾷ ταύτῃ πλατείᾳ ἰδίαν κατέχουσι γραμμὴν πρὸς τὸ μέρος τῆς παραλίας τεταγμένοι οἱ ἰχθυοπῶλαι ὄπισθεν μεγάλων κοφφίνων, ἐντὸς τῶν ὁποίων περιέχονται σωρηδὸν *κοχύλια, μύδια καὶ κτένια*, καὶ ἀβαθῶν τινων κανίστρων, ἐν οἷς συστέλλουσι τοὺς μακροὺς ἀκανθώδεις πόδας ῥοδοκόκκινοι ἀστακοί, ἢ ἁπλοῦνται μαλθακοὶ ὀκτάποδες, μελαψαὶ σηπίαι καὶ σπάνιοι τινες μικροὶ ἰχθῦς. Παρέχει μέγα παντοπωλεῖον ἐκχύνει διὰ τῶν θυρῶν αὐτοῦ μέχρι τῆς ὁδοῦ πλήμμυραν προϊόντων: σάκκους ὀρύζης καὶ καλάθους ἄρτων, σῦκα ξηρὰ καὶ βαρέλια σαρδελλῶν καὶ ἐλαιῶν, καὶ ἐντὸς μεγάλων λεκανῶν *τουρσιὰ* πολυειδῆ, ὧν ἡ ὀξεῖα ὀσμὴ ὑπεισέρχεται γαργαλιστικὴ ὡς ταμβάκος εἰς τοὺς ῥώθωνας τῶν διαβατῶν. Πλησίον αὐτοῦ κεῖται μαγειρεῖον πληροῦν τὸν ἀέρα μονοτόνων τερετισμῶν διὰ τῶν τριῶν τηγανίων του, ἐν οἷς παρεσκευάζονται συνεχῶς ὑφ' ἑνὸς δραστηρίου μαγείρου θαλασσινά, ἀφρόπλαστοι λουκουμάδες καὶ κατ' ἐξοχὴν θαυμάσιοι *κεφτέδες* ἐκ χαβιαρίου, δύο διαφόρων μεγεθῶν, μεγίστην ἔχοντες κατανάλωσιν, πωλούμενοι δὲ ἀντὶ πέντε καὶ δέκα λεπτῶν ἕκαστος. Ἕπεται λαχανοπώλης, εἶτα κουρεὺς ἔχων ἀναπεπταμένην λευκὴν σημαίαν ὡς φρούριον συνθηκολογοῦν, μετ' αὐτὸν κηροπώλης καὶ τέλος γραμμὴ συνεχὴς μικρῶν ὑπαιθρίων πωλητῶν διήκουσα ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁδοῦ μέχρι τῆς κλίμακος τοῦ ναοῦ. Πυραμίδες *κουλουρίων*, σωροὶ φυστικίων καὶ ἀμυγδάλων, μεγάλα κάνιστρα πλήρη ζαχαρωτῶν, ἔπειτα πῖλοι ἀνδρικοί, ἐνδύματα μεταχειρισμένα, προστυχώταται ἐλαιοτυπίαι τοῦ ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου ἐστρωμέναι κατὰ γῆς, κομβολόγια μελανὰ καὶ καστανόχροα, φυλακτήριοι μετάλλινοι καὶ ὀστράκινοι σταυροί, μικρὰ ἐκ λευκοσιδήρου φιαλίδια διὰ τὸ ἅγιον ἔλαιον καὶ ἕτερα μεγαλήτερα διὰ τὸν ἁγιασμόν, πανοράματα εἰκονίζοντα: *τὸ παλάτι τῶν Λόρδων ὅπου ἔχτισαν οἱ γενοβέζοι εἰς τὴν Λόντρα*, ὅλα ταῦτα παρίστανται ἐν ἀτελευτήτῳ ἁλύσσει πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ θεατοῦ, ἐνῷ ἀ-

Digitized by Google

γύρται τινὲς κινοῦσι τὸν θαυμασμὸν τῶν ἁπλουστέρων διὰ τῆς ἐκθέσεως μικροῦ λαγωοῦ τεχνητοῦ ἐνδεδυμένου στολὴν ἀμαξηλάτου καὶ κινοῦντος τὰ ὦτα καὶ τὴν κεφαλήν, ἕτεροι δὲ εἰσπράττουσι δεκάλεπτα παρ' ἐκείνων, ὅσοι θέλουσι νὰ μάθωσι τὴν τύχην των ἀπὸ τὸν *Κίτσο* καὶ τὴν *Καλλιόπη*, δύο λευκὰς περιστεράς, αἵτινες ἕλκουσι διὰ τοῦ ῥάμφους ἔντυπά τινα χρωματιστὰ χαρτία ἀπὸ ξυλίνου κιβωτιδίου.

* *

Ἐκ περιεργίας σταματῶ πρὸς στιγμὴν τὸ βῆμα πλησίον τῶν πτερωτῶν πυθιῶν, παρ' ὧν ἤδη ζητεῖ μαντείαν μεσῆλιξ τις μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ ἔχων ἐξωτερικὸν μικροῦ βιομηχάνου. Πληρώνει τὸ δεκάλεπτόν του καὶ λαμβάνει τὸ χαρτίον· μὴ γνωρίζων ὅμως ἀνάγνωσιν παρακαλεῖ αὐτὸν τὸν ἰδιοκτήτην τῶν περιστερων νὰ τὸ ἀναγνώσῃ, καὶ ἐκεῖνος συλλαβίζει τὰ ἑξῆς :

«— Τὸ μοναχὸν ἐλάττωμά σου εἶνε πῶς εἶσαι ὀλίγον *μπεκρῆς* καὶ τυραννᾷς μὲ αὐτὸ ἄδικα τὴν γυναῖκά σου, ποὺ εἶνε καλλίτερη ἀπὸ σένα· καὶ πρέπει νὰ διορθωθῇς διὰ νὰ ζήσῃς εὐτυχισμένος».

Φαίνεται δ' ὅτι ἐκ συμπτώσεως ἡ μαντεία ἦτο ἀρκετὰ ἐπιτυχής· διότι εἶδον τὸν ἄνθρωπον κοκκινίζοντα, συνοφρυούμενον ἐν τέλει δ' ὀργίλως ἀποστρέφοντα τὸ πρόσωπον καὶ ἀπερχόμενον, ἐνῷ ἡ ἐκ τῆς εὐλογίας πεποικιλμένη μορφὴ τῆς συζύγου ἐμειδία αὐταρέσκως.

Μετ' αὐτοὺς προσῆλθε γέρων χωρικὸς ἐκ Θηβῶν. Οὐδ' αὐτὸς ἐγνώριζεν ἀνάγνωσιν καὶ ὁ ἰδιοκτήτης ἀνέγνω πάλιν τὸν χρησμόν :

«— Εἶσαι πολὺ εὐαίσθητος καὶ ἐρωτοχτυπιέσαι εὔκολα, ὡς κάθε ἄνθρωπος εἰς τὴν ἡλικίαν σου, ἀλλὰ ὅσον μεγαλώνεις θὰ περιπίπτῃς εἰς ὀλιγώτερα νεανικὰ λάθη, καὶ θὰ κληρονομήσῃς ἕνα μεγαλέμπορον θεῖόν σου εἰς τὴν Ἀμερικήν, ὅπου ἔχει πολλὰ ἑκατομμύρια ! »

Τὸ εὐρὺ στόμα τοῦ χωρικοῦ ἐξέπεμψε θορυβώδη καγχασμὸν καὶ οἱ παριστάμενοι πάντες μετέσχον τῆς θυμηδίας αὐτοῦ ἐπὶ τῇ προφητείᾳ. Στρέψας δ' ἐκεῖνος, ἐνῷ ἀπήρχετο, τὴν ἱλαρὰν ὄψιν πρὸς τὰς περιστεράς, καὶ διὰ τῆς ἰδιαζούσης προφορᾶς τῶν θηβαίων ἀγροτῶν :

— Βρὲ δὲν πᾶτε νὰ μοῦ χαθῆτε, κουκουβάγιαις, εἶπε, ποὺ μ' ἐκάνατε νέο κι' ἀργολάβο, καὶ πῶς θὰ κληρονομήσω, λέει, ἕνα μπάρμπα ἀμερικᾶνο ! Ἀμ' δὲ βλέπετε, βρὲ στραβαίς, τάσπρα μου τὰ γένεια καὶ τὴν παληόκαπά μου ;

* *

Πρὸ τῶν δύο μεγάλων πυλῶν, δι' ὧν εἰσέρχεταί τις εἰς τὸν περίβολον τοῦ ναοῦ, ὑπάρχει προαύλιον ἐστρωμένον διὰ χονδροειδοῦς ψηφιδωτοῦ, καὶ κρήνη ἐκ μαρμάρου, καὶ κῆπος εὐρὺς πρὸς τὰ ἀριστερά. Περὶ τὸ προαύλιον τοῦτο κατασκηνοῦσιν ἐν πυκνοτάτῃ φάλαγγι παντοειδεῖς πωληταί, ὧν αἱ πολύχρωμοι καὶ ποικιλόσχημοι πραγματεῖαι, καὶ τὰ διάφορα ἐδέσματα καὶ τραγήματα, ἐστεγασμένα ὑπὸ τῶν λευκῶν καὶ ἐπὶ πασσάλων ἀναδεδεμένων σκηνῶν, παριστῶσι γραφικώτατον θέαμα, παρεμφερὲς πρὸς ἀγορὰν στρατοπέδου.

Ἡ κεντρικὴ θύρα τοῦ περιβόλου, ἀφιέρωμα σιδηρουργοῦ, εἰκονίζει ἐπὶ τῶν σιδηρῶν αὐτῆς φύλλων ἀναγεγλυμμένον τὸν Εὐαγγελισμόν. Ὑπὸ τὸν θόλον αὐτῆς τὸ ἐμπόριον περιορίζεται μόνον εἰς τὴν πώλησιν φυλακτηρίων, σταυρῶν καὶ κομβολογίων, πρὸ πάντων δὲ ἁγίων εἰκόνων, αἵτινες ἀποτελοῦσι ἀληθῆ πινακοθήκην κατέχουσαι μακρὰς σειρὰς τοίχων. Αἱ εἰκόνες εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον ζητουμένων πραγμάτων, ὅθεν βλέπει τις τοιαύτας ὅλων τῶν ἁγίων εἰς μέγεθος πελώριον ἢ καὶ ἐλάχιστον, συναμιλλωμένας ὡς πρὸς τὸ ἄτεχνον, βάναυσον καὶ γελοῖον τῆς ἐργασίας. Ἡ θέα μάλιστά τινων ἐξ αὐτῶν, ἐν σκιερῷ δωματίῳ ἀνηρτημένων ὄπισθεν ἡμισβέστου κανδήλας, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ τρόμον καὶ ὄχι ἀγάπην καὶ σέβας εἰς τὴν δειλὴν ψυχὴν παιδίου ἢ νεάνιδος.

* *

Ἡ πρόσοψις τοῦ ναοῦ εἶνε ἐπιβλητικὴ ἐν τῇ ἁπλουστάτῃ λευκότητι αὐτῆς· ἡ δὲ ἀρχιτεκτονικὴ αὐτοῦ εἶνε κοινή τις ἀπομίμησις τοῦ παρηκμακότος βυζαντιακοῦ ῥυθμοῦ. Πέντε καμάραι ὑποβαστάζουσιν ἐξώστην, πρὸς ὃν ἀνέρχονται ἔνθεν καὶ ἔνθεν δύο πλατεῖαι μαρμάριναι κλίμακες· ἕτεραι ὀκτὼ καμάραι ἐπιστεγάζουσι τὸν ἐξώστην ἐν μέρει καὶ τὰς εἰσόδους τοῦ ναοῦ· ὑπὲρ αὐτὰς ἑπτὰ μεγάλα ἐπιμήκη παράθυρα, καὶ ἡ στέγη ἀπολήγουσα εἰς πέντε γλώσσας, ὧν αἱ τέσσαρες μικραὶ καὶ χαμηλαί, ἡ δ' ἐν τῷ κέντρῳ πλατεῖα καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν ὑψουμένη φέρει ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἐμπεπηγμένον μέγαν σταυρόν. Ὁ ναὸς στηρίζει τὰ νῶτα αὐτοῦ εἰς τὸ κεντρικὸν βάθος τοῦ τετραγώνου περιβόλου συνισταμένου ἐκ δύο ὀρόφων κελλίων, παρὰ δὲ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν αὐτοῦ ὑψοῦται ὡς γίγας ἀκίνητος, φύλαξ τῆς ἱερᾶς παρακαταθήκης τῶν εὐσεβῶν, τὸ ὑψηλὸν κωδωνοστάσιον, φέρον ἐκτὸς τῶν ἠχηρῶν κωδώνων καὶ ὡρολόγιον μέγα.

Ἐν τῷ ναῷ καὶ ἐν τῇ *Εὑρέσει*, ἤτοι ἐν τοῖς ὑπογείοις αὐτοῦ, ὅπου εὑρέθη ἡ θαυματουργὸς εἰκών, τοσοῦτος συνωθεῖται κόσμος, ὥστε εἶνε ἀδύνατον νὰ εἰσέλθῃ τις ἄνευ κινδύνου λιποθυμίας. Οἱ προσκυνηταὶ προσέρχονται ἀθρόοι, φέροντες μακρὰς ὡς δόρατα λαμπάδας ἢ ἀσκοὺς ἐλαίου ἐπὶ τῆς ῥάχεως. Τινὲς κρατοῦσι τὰ ἴδια αὐτῶν βρέφη ἐν τῇ ἀγκάλῃ, ἅτινα φέρουσιν ἀβάπτιστα ἔτι καὶ ἀφιεροῦσι

Digitized by Google

πρὸς τὴν Παναγίαν, ἀποθέτοντες αὐτὰ πρὸ τῆς εἰκόνος. Ἐκ δὲ τῶν παρισταμένων πιστῶν ὅστις προφθάσῃ ν' ἁρπάσῃ τὸ παιδίον γίνεται αὐτοδικαίως ἀνάδοχος αὐτοῦ. Σημειωτέον ὅτι πολλάκις ἔριδες καὶ διαπληκτισμοὶ ἐπακολουθοῦσι μεταξὺ δύο ἢ τριῶν, οἵτινες τείνουσι συγχρόνως τὴν χεῖρα πρὸς τὸ νήπιον, διότι θεωρεῖται πρᾶγμα θεάρεστον ἡ ἐκ τῆς κολυμβήθρας ἀναδοχὴ τοιούτου παιδός. Ἄλλοι πάλιν ζυγίζουσι τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ πλάστιγγι, προσφέρουσι δὲ τῇ Παναγίᾳ τὸ ἴσον βάρος εἰς κηρὸν ἢ ἔλαιον.

Τρεπόμενος πρὸς τὰ δεξιὰ συναντῶ μικρὸν μαρμάρινον ἀναβρυτήριον ἀφιέρωμα Ὀθωμανοῦ τινος θεραπευθέντος ἐν Τήνῳ ἐκ βαρείας ἀσθενείας. Ἐκτὸς δὲ τούτου μανθάνω ὅτι καὶ ἄλλα μικρὰ ἀφιερώματα ἐγένοντο πολλάκις ὑπὸ Τούρκων, οἵτινες ἔχουσι παράδοξόν τινα πίστιν πρὸς τὴν Εὐαγγελίστριαν τῆς Τήνου.

Ἀνελθὼν διὰ πλαγίας στενῆς κλίμακος, περιέρχομαι τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν ἐν τῷ ἄνω ὀρόφῳ κελλίων διασκελίζων πανταχοῦ στρώματα, ἐνδύματα καὶ στοιχειώδη τινὰ ἔπιπλα συνεσωρευμένα ἀναμίξ. Ἀπὸ πάσης γωνίας προβάλλουσι κεφαλαὶ ἀνθρώπιναι τρώγουσαι, φλυαροῦσαι ἢ κοιμώμεναι, καὶ ἐνίοτε χεῖρές τινες μόνον ἀνακινούμεναι, διότι τὸ λοιπὸν σῶμα δὲν φαίνεται, κεκρυμμένον ὄπισθεν ἄλλων σωμάτων ἢ κεκαλυμμένον ὑπὸ σωρὸν κλινοσκεπασμάτων καὶ προσκεφαλαίων. Ἐδῶ δύο γυναῖκες ἐρίζουσι περὶ τεμαχίου ἄρτου, ἀλλαχοῦ κλαυθμηρίζουσι παιδία, ἐνῷ παρέκει καγχάζουσιν ἐν κύκλῳ συνομιλοῦσαι κορασίδες, καὶ πλησίον αὐτῶν πρεσβύτης διανοίγει τὰ χείλη εἰς σπιθαμιαῖον χάσμημα. Ἐκ πάντων δὲ τῶν στενῶν τούτων ἐνδιαιτημάτων ἀναθρώσκουσι μέχρι τοῦ ὑπαιθρίου διαδρόμου αἱ χλιαραὶ καὶ ἀπόζουσαι ἀναθυμιάσεις ὅλης τῆς πολυανθρωπίας ἐκείνης, ὁμοίας ὄχι πρὸς εὐσεβὲς πλῆθος προσκυνητῶν, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς διωχθέντας κατοίκους ἁλωθείσης χώρας, οἵτινες συνεσωρεύθησαν ἐκεῖ ζητοῦντες μόνον ἄσυλον σωτηρίας!

[Ἕπεται συνέχεια]

Γεώργιος Δροσίνης.

Η ΖΑΔΡΟΥΓΑ

Οἱ πλεῖστοι τῶν Κροατῶν καὶ Σέρβων χωρικῶν παραμένουσι πιστοὶ εἰς τὸ παλαιὸν τῶν πατέρων των ἔθιμον συζῶντες περὶ ἕνα ἀρχηγὸν καὶ περὶ μίαν ἑστίαν· λέγουσι δὲ «πλείονες χεῖρες παράγουσι πλέον ἢ μία χείρ, καὶ μόναι αἱ συνηνωμέναι δυνάμεις δύνανται νὰ θεμελιώσωσιν ἀσφαλεῖς οἴκους».

Κατὰ τὴν περιήγησίν μου ἀνεῦρον μεταξὺ αὐτῶν τὴν εἰκόνα τοῦ πατριαρχικοῦ βίου, ὁποῖον ἀκριβῶς περιγράφει ἡμῖν αὐτὸν ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι ἀντὶ νὰ διαιτῶνται ὑπὸ σκηνάς, κατοικοῦσιν οἰκίσκους ἐξ ἀργίλου ἐκτισμένους πέριξ τοῦ οἰκίσκου τοῦ πατριάρχου.

Ὅλη δὲ αὐτὴ ἡ πατριὰ ἢ ἡ *ζαδρούγα*, ὡς ὀνομάζουσιν οἱ νότιοι Σλάβοι τὰς μικρὰς ταύτας κοινωνίας, περικυκλοῦται πανταχόθεν ὑπὸ φράκτου ἐκ συμπεπλεγμένων κλάδων, φαίνεται δὲ μακρόθεν ὡς μέγα στρατόπεδον. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ πατριαὶ ὁμοιάζουσαι πρὸς χωρία, καὶ ἔχουσαι πολλὰς ἑκατοστύας ἵππων. Λέγει δὲ παροιμία τις Σλαβικὴ ὅτι «ἡ μεμονωμένη οἰκογένεια ἔχει πολὺ πλείονας λύπας ἢ χαράς» καὶ «ὁ μοναχὸς 'μοιάζει 'σὰν τὸ δένδρον τὸ κομμένο».

Εἶνε δὲ ἡ *ζαδρούγα* ἑταιρεία συμπράττουσα πρὸς καλλιέργειαν κεφαλαίου κοινοῦ καὶ ἀδιαιρέτου. Τὰ κτήματα, συγκείμενα ἐκ στρεμμάτων 150—200, εἶνε κοινὰ καὶ ἀπὸ κοινοῦ καλλιεργοῦνται, τοῦ κέρδους κατατιθεμένου ἀκεραίου σχεδὸν εἰς τὸ οἰκογενειακὸν ταμεῖον. Διοικεῖ δὲ τὴν ἑταιρείαν ὁ ἀρχηγός, ὁ πρῶτος τῆς κοινότητος, ὑπὸ μὲν τῶν Σέρβων λεγόμενος *σταρεκίνα*, τουτέστιν ὁ παλαιός, ὑπὸ δὲ τῶν Κροατῶν *γοσποδάρ*, δεσπότης, καὶ ἐκλεγόμενος διὰ γενικῆς ψηφοφορίας.

Ὁ γοσποδὰρ διανέμει τὴν ἐργασίαν, ἄρχει πατριαρχικῶς καὶ οἱ πάντες ἀνεξαιρέτως ὑπακούουσιν αὐτῷ. Πόση δὲ εἶνε ἡ πρὸς αὐτὸν ὑπακοὴ δηλοῦται ἐκ τοῦ ἑπομένου παραδείγματος, ὅπερ μοὶ ἐδιηγήθη ὁ φιλοξενῶν με κ. Χ., ὅστις ἔχει κτῆμα πλησίον τινὸς ζαδρούγας. Ὁ υἱὸς τοῦ πατριάρχου ἔκλεψέ ποτε ὀπώρας ἐκ τοῦ κτήματος τοῦ κ. Χ., ὅστις καὶ παρεπονήθη πρὸς τὸν πατριάρχην διὰ τὴν γενομένην αὐτῷ ζημίαν.

— Καὶ πόσον ἀξίζουν τὰ ὀπωρικά σου; τὸν ἠρώτησεν ὁ πατριάρχης.

— Ἓν φλωρίνιον, εἶπεν ὁ κ. Χ.

Παρευθὺς ὁ σταρεκίνας ἀποτίσας τὸ φλωρίνιον ἐκάλεσε τὸν υἱόν του καὶ τῷ εἶπε·

— Πήγαινε νά μου φέρῃς ἕνα μπάγκον.

Καὶ ὁ μὲν υἱὸς ὑπήκουσεν, ὁ δὲ πατὴρ τῷ ἔνευσε νὰ ἐξαπλωθῇ ἐπὶ τοῦ ξυλίνου ἑδωλίου, τὸν ἔδεσε ἐπ' αὐτοῦ ὀπισθάγκωνα καὶ *τοῦ ἐκάθησεν εἴκοσι ξυλιές*, μεθ' ὃ ὁ δαρεὶς υἱὸς ἠγέρθη, ἐπανέφερε τὸ ἑδώλιον εἰς τὸν τόπον του καὶ ἐπανελθὼν ἠσπάσθη τὴν χεῖρα τοῦ πατρός του ἐπιλέγων: «Εὐχαριστῶ!».

Ὡσαύτως δὲ τιμωρεῖται καὶ ὁ καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἀπειθήσας ἢ ἄλλως ἀμελὴς καὶ ῥάθυμος ἀποδειχθείς, στερούμενος κατὰ τὴν διανομὴν τῶν κερδῶν τοῦ ἀνήκοντος αὐτῷ μέρους.

Παρὰ τοῖς Σέρβοις καθ' ἑκάστην Κυριακὴν πάντες οἱ πατριάρχαι συνέρχονται ἐν ὑπαίθρῳ καὶ δικάζουσι. Ἀποφαίνονται δὲ δημοσίᾳ περὶ

Digitized by Google

τῶν διαφορῶν, αἵτινες γεννῶνται μεταξὺ τῶν διαφόρων πατριῶν καὶ ἀποφασίζουσιν ἔπειτα περὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς κοινότητος. Ὅταν τις τῶν χωρικῶν δὲν ἔχῃ ἱκανὴν γῆν, ἡ κοινότης τῷ δίδει, καὶ ἡ γῆ γίνεται κτῆμά του χωρὶς νὰ δώσῃ χρήματα. Ὅθεν μεταξὺ τῶν ἀγροτῶν οὔτε μέγας πλοῦτος ὑπάρχει οὔτε μεγάλη πτωχεία.

Σημειωτέον δὲ ὅτι κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα οὔτε ἰατρὸς ὑπάρχει οὔτε μαῖα. Ὅθεν πάντες πρὸς τὸν φιλοξενοῦντά με κ. Χ. προσφεύγουσιν ὁσάκις ἀσθενήσῃ τις. Ἔτυχε δὲ τὴν ἡμέραν ἐκείνην νὰ προσκληθῇ οὗτος εἰς τὴν ζαδρούγαν Βοροβέζην ἵνα ἐπισκεφθῇ ἀσθενῆ τινα, καὶ μὲ παρέλαβε μετ' αὐτοῦ, ὡς καὶ τὸν γνωστὸν ὑμῖν καλλιτέχνην, τὸν φίλον μου ζωγράφον κ. Κικερέζην.

Εἰσήλθομεν εἰς τὴν ζαδρούγαν Βοροβέζην ὑπερβάντες τὸ περίφραγμα τὸ περικλεῖον αὐτήν, διὰ μικρᾶς κλίμακος κινητῆς. Παρευθὺς δὲ τὰ παιδία ἅτινα ἔπαιζον ὀλόγυμνα μεταξὺ τῶν ὀρνίθων,τῶν νησσῶν καὶ τῶν χοίρων,ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ἔντρομα καὶ κραυγάζοντα, ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ ὄρνιθες καὶ αἱ νῆσσαι καὶ οἱ χοῖροι, οὗτοι μὲν ἔχοντες τὰ ὦτα ὀρθὰ καὶ τὴν οὐρὰν συνεστραμμένην ὡς σάλπιγγα, ἐκεῖναι δὲ ἀνοικτὰς ἔχουσαι τὰς πτέρυγας καὶ πεφοβισμέναι, ἐκβάλλουσαι κραυγὰς ἧττον ἀγρίας ἢ τὰ παιδία. Καὶ οἱ μὲν χοῖροι ἐξηφανίσθησαν ὑπὸ τὰς καλαμοσκεπεῖς τρώγλας των, αἱ δὲ ὄρνιθες κατέφυγον εἰς τὰς οἰκίας πετῶσαι ὑπεράνω τῶν γυναικῶν, αἵτινες μόνον τὸ ὑποκάμισον φοροῦσαι ἐκάθηντο πρὸ τῶν ἀνοικτῶν θυρῶν των.Ὁ παντελὴς δὲ οὗτος φόβος μετεδόθη καὶ πρὸς τοὺς ἐκεῖ που βόσκοντας ἵππους, οἵτινες ἔτρεχον καλπάζοντες καὶ λακτίζοντες, ὡς ἐὰν ἀγέλη λύκων εἰσέβαλεν εἰς τὴν ζαδρούγαν. Καὶ αἱ νῆσσαι δὲ αἱ τέως ἀτρόμητοι ἱστάμεναι, ἠσθάνθησαν αἴφνης μαλακιζομένην τὴν καρδίαν των καὶ ὑπὸ φόβου πανικοῦ καταληφθεῖσαι,ὥρμησαν κωμικώτατα εἰς βορβορῶδες ἕλος, ἐσχηματισμένον ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ χυνομένου ἐκ τοῦ φρέατος.

Ἡ ζαδρούγα Βοροβέζη ἀποτελεῖται ἐκ δέκα οἰκιῶν θεατρικῶς τεταγμένων καὶ ὁμοίων πρὸς μεγάλας κυψέλας μελισσῶν. Ἐν ἑκάστῃ δὲ οἰκίᾳ διαμένουσι τρεῖς οἰκογένειαι ἀπὸ κοινοῦ μὲν ἐργαζόμεναι, ἀλλὰ ἰδιαιτέρως ζῶσαι, ἐν ᾧ κατὰ τὰ στρατιωτικὰ μεθόρια πεντήκοντα καθ' ἑκάστην ψυχαὶ περικάθηνται περὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν. Ἡ τοιαύτη σύμμιξις δὲν ὑπάρχει ἐν ταῖς Κροατικαῖς καὶ ταῖς Σλαβικαῖς ζαδρούγαις, ἀλλὰ τὰ παιδία ἀνήκουσιν εἰς τοὺς γονεῖς των καὶ δὲν εἶνε κοινὰ πάντων τῶν ἐν τῇ ζαδρούγᾳ κατοικούντων ὡς συμβαίνει ἀλλαχοῦ. Ἐνταῦθα βλέπει τις τὴν πατριαρχικῶς ζῶσαν οἰκογένειαν ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ ἁπλότητι καὶ τῷ μεγαλείῳ, ὑποτασσομένην δὲ συνήθως εἰς μίαν «φρόνησιν» εἰς ἕνα πολιὸν γέροντα, εἰς ἕνα ἑνὶ λόγῳ πατριάρχην.

Ἐν ταῖς Σλαβικαῖς χώραις τὸ γῆρας εἶνε σεβαστόν, ὡς ἦτο παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις. «Ἡ νεότης εἶνε ἡ δύναμις, λέγει σλαβική τις παροιμία, τὸ γῆρας εἶνε ἡ κεφαλή».—Λέγουσι δὲ προσέτι ὅτι «ὁ διάβολος εἰξεύρει πολλά, διότι εἶνε γέρων».

Οὐδέποτε δὲ προσφωνοῦσι τοὺς γέροντας ἑνικῶς, οὐδὲ παίζουσιν ἢ ἀστεΐζονται ἔμπροσθέν των. Καὶ οἱ μὲν γέροντες τρώγουσι καθήμενοι, οἱ δὲ νέοι ἵστανται ὄρθιοι ἐνώπιον αὐτῶν. Ἀσπάζονται δὲ μετὰ σεβασμοῦ τὴν χεῖρά των. Κατὰ τὰ Ῥωσικὰ δὲ ἔθιμα ὁ οἰκοδεσπότης εἶνε αὐτὸ δὴ τοῦτο ὁ δεσπότης τοῦ οἴκου ὡς εἶνε ὁ Τσάρος ἐν τῷ κράτει του. Οὐδὲ ἡλικιούμενα τὰ τέκνα ἀπολύονται τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' ὑποτάσσονται εἰς τὸν πατέρα μέχρι τοῦ γάμου των.

Ἤδη ἤμεθα πλησίον τῶς γυναικῶν, αἵτινες μόναι δὲν ἐφοβήθησαν ἐκ τῆς ἐμφανίσεως ἡμῶν. Κατεγίνοντο δὲ ἐκλεπίζουσαι πίσα καὶ γεώμηλα.

— Ποῦ εἶν' ὁ ἄρρωστος ; ἠρώτησεν ὁ κ. Χ.

Μία τῶν γυναικῶν ἐκείνων ἐγερθεῖσα, ὡδήγησεν ἡμᾶς εἰς ἕνα τῶν οἰκίσκων τῶν θεατρικῶς τεταγμένων, οἵτινες κατὰ τὸν αὐτὸν ᾠκοδομημένοι τρόπον ἦσαν ὅμοιοι πρὸς ἀλλήλους.

Ἐπὶ στοιβάδος ξύλων πρὸ τῆς θύρας, γάτος χονδρὸς μέλας ἔνιπτε τὸ ἐρυθρὸν ῥύγχος του καὶ ἐκτένιζε τοὺς μακροὺς καὶ λευκούς του μύστακας.

Εἰσχωρήσαντες εἰς δωμάτιον στενὸν φωτιζόμενον ὑπὸ λυχναρίου εὕρομεν ἄνδρα κείμενον πρηνῆ ἐπὶ ἀθλίου στρώματος καὶ στενάζοντα. Ὁ κ. Χ. τὸν ἠρώτησε τί αἰσθάνεται. Εἶχε δὲ ὁ ἄνθρωπος φλόγωσιν τῶν ἐντέρων ἐκ τῆς καταχρήσεως τῆς ῥακῆς.—Κατὰ γῆς δέ, παρὰ τοὺς πόδας τῆς κλίνης, ἐν ξυλίνῃ σκάφῃ, ἥτις τῷ ἐχρησίμευεν ὡς κοιτίς, καὶ περιεστοιχισμένον ὑπὸ ὀρνίθων καὶ νησσῶν ἀναπαυομένων, ἐμειδία ξανθὸν βρέφος χαριέστατον. Μόνα δὲ ἔπιπλα τοῦ ἀσανιδώτου δωματίου ἦσαν κιβώτιον ξύλινον, σανὶς ἐπὶ τεσσάρων πασσαλίσκων ἐστηριγμένη καὶ χρησιμεύουσα ὡς τράπεζα καὶ πύραυνον πήλινον, διπλῆν ἔχον τὴν χρῆσιν, κλίβανος ἅμα καὶ μαγειρεῖον.

— Καὶ πόσα παιδιὰ ἔχει τώρα ἡ ζαδρούγα σας ; ἠρώτησεν ὁ κ. Χ. τὴν γυναῖκα, ἀφ' οὗ ἔδωκε φάρμακά τινα διὰ τὸν ἀσθενῆ.

— Ποῦ νὰ τὰ μετρήσῃ κανείς ; Εἶν' ἕνα κοπάδι, ἀπεκρίθη ἡ γυνή.

Οἱ μικροσκοπικοὶ ἀγριανθρωπίσκοι ἐξερχόμενοι κατ' ὀλίγον ἐκ τῆς κρύπτης των ἔτρεχον ἐντὸς τοῦ περιφράγματος, ὡς ἀγέλαι λαγιδέων.

Digitized by Google

Ἡ κοινότης ἔχει καὶ κῆπον κείμενον ἔξω τοῦ περιβόλου τῆς ζαδρούγας· ὁ κῆπος οὗτος δύναται προσφυέστατα νὰ ὀνομασθῇ κρομμυών, διότι ἐν αὐτῷ καλλιεργοῦνται μόνον κρόμμυα, ἅτινα καὶ εἶνε ἡ βάσις τῆς τροφῆς τοῦ Κροάτου χωρικοῦ· τὸ πρωῒ τρώγει δύο ἢ τρία ὠμά, τὴν μεσημβρίαν τὰ τρώγει βραστὰ μετὰ πολλοῦ ὕδατος, καὶ τὴν ἑσπέραν δειπνεῖ χυλὸν ἐξ ἀλεύρου ἀραβοσίτου ἀναμεμιγμένου μετὰ χοιρείου ἀλείμματος. Ὥστε βλέπετε ὅτι οὐχὶ ἡ εὐωχία καὶ ἡ ποικιλία τῆς τροφῆς ἀφανίζουσι τοὺς ἀγρότας, ἀλλ' ἡ μέθη. Διότι προσεγγίζοντος τοῦ χειμῶνος ὁ χωρικὸς πωλεῖ τὰ θρέμματά του ἀπαλλασσόμενος τῆς φροντίδος τοῦ νὰ τὰ τρέφῃ, κλείεται ἔπειτα ἐν τῇ κατοικίᾳ του, ὡς ἄρκτος ἐν τῇ τρώγλῃ της, καὶ πίνει, πίνει, οὐδόλως ἐξερχόμενος ἐπὶ ἡμέρας ὁλοκλήρους, ἐν ᾧ ἡ γυνὴ καὶ αἱ θυγατέρες του ὑφαίνουσι τὰ ἐνδύματά του. Ἐπερχομένου δὲ τοῦ ἔαρος, ἀγοράζει πάλιν ζεῦγος βοῶν, σπείρει ἀκριβῶς τὴν ποσότητα τοῦ σίτου, ἥτις θά τῳ ἐπαρκέσῃ πρὸς διατροφήν, καὶ ἐπαναπαύεται ὡς ἐὰν κατώρθωσε μέγα τι, ἀναμένων τὸν ἥλιον νὰ συμπληρώσῃ τὰ ὑπολειπόμενα, νὰ καταστήσῃ τὸν σίτον ὥριμον, νὰ κοκκινήσῃ ἢ νὰ χρυσώσῃ τὴν ἄμπελον. Ἑνὶ λόγῳ ὁ Κροάτης χωρικὸς αἰσθάνεται ὅτι γειτνιάζει πρὸς τὴν Ἀνατολήν, ἔχει δὲ τὸ ῥᾴθυμον καὶ τὸ ἀμέριμνον τοῦ Τούρκου.

Τινὲς τῶν οἰκονομολόγων διατείνονται ὅτι ἡ κοινοκτημοσύνη ὑποθάλπει τὴν ῥᾳθυμίαν, καὶ ὅτι ἐὰν καταργηθῶσιν αἱ ζαδροῦγαι, θὰ αὐξήσωσιν ἥ τε παραγωγὴ καὶ οἱ πόροι τῆς χώρας. Ἀλλὰ μήπως αἱ μεταρρυθμίσεις αὗται θὰ δυνηθῶσι νὰ μεταβάλωσι καὶ τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα; Ὁ χωρικὸς γινόμενος κύριος ἑαυτοῦ, ἐργαζόμενος ἄνευ τινὸς ἐξελέγξεως, δυνάμενος νὰ πωλῇ τὴν γῆν του ἵνα τὴν πίῃ, δὲν θὰ κινδυνεύῃ νὰ βλέπῃ τὴν περιουσίαν του μεταβαίνουσαν εἰς χεῖρας τῶν τοκογλύφων; Διότι δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ σύνταξις νέων νόμων, ἀλλ' ἐπάναγκες νὰ εἶνε ὁ λαὸς ἱκανῶς ἀνεπτυγμένος καὶ νὰ ἔχῃ τὰς ἀποχρώσας γνώσεις ἵνα κατανοῇ τοὺς νόμους, καὶ τότε μόνον οἱ νόμοι δύνανται νὰ φανῶσιν ὠφέλιμοι.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ μὲν φίλος μου ζωγράφος κ. Κικερέζης λαβὼν τὸ λεύκωμά μου καὶ καθίσας ὑπὸ δένδρον, παρά τινι παλαιᾷ σιταποθήκῃ, ἐσχεδίαζε τὴν ζαδρούγαν Βοροβέζην, ἐγὼ δὲ ἔγραφον ἐν τῷ σημειωματαρίῳ μου, ὁ δὲ κ. Χ. ἐψηλάφα τὴν κοιλίαν μειρακίου τινός, ὅπερ ἡ μήτηρ του ἤγαγεν ἐκεῖ ἑλκύουσα ἀπὸ τῆς ῥινός· ἦτο δὲ ἡ κοιλία του ὡς ἀσκὸς ἐξωγκωμένη ἕνεκα ὑπερμέτρου κοταβροχθίσεως φραγκοσταφύλων. Τὴν ὥραν ἐκείνην οἱ κάτοικοι τῆς ζαδρούγας ἐπανερχόμενοι ἐκ τῶν ἀγρῶν συνεσπειρώθησαν ὄπισθεν τοῦ κ. Κικερέζη καὶ ἐμοῦ, καὶ μετὰ βλέμματος ὑπόπτου παρετήρουν τὰς χεῖρας ἡμῶν, κινουμένας ἐπὶ τοῦ χάρτου. Αἴφνης δὲ ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν κ. Χ., τῷ εἶπε·

— Διατί θέλουν νά μας αὐξήσουν τοὺς φόρους;

— Δὲν ἔχω εἴδησιν ἂν θά τους αὐξήσουν, ἀπεκρίθη ὁ κ. Χ.

— Ἐκεῖνοι οἱ δυὸ ἐκεῖ πέρα 'ποῦ γράφουν εἶνε ὑπάλληλοι τῆς κυβερνήσεως. Θαρρεῖτε τάχα πῶς δέν τους γνωρίζομεν; Παίρνουν τὸ σχέδιο τῆς ζαδρούγας μας.

— Θεὸς φυλάξοι, ἀνεφώνησεν ὁ κ. Χ. Βλέπετ' ἐκεῖνον ἐκεῖ μὲ τὸ κοντὸν ἐπανωφόρι, εἶνε Γάλλος, καὶ ἐκεῖνος ἐκεῖ ὁ ἄλλος εἶνε ζωγράφος.

Ὁ χωρικὸς ἐπανελθὼν πρὸς τοὺς λοιπούς, οἵτινες μετὰ περιεργίας ἀνέμενον, ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὖς αὐτῶν, καὶ πάντες ἔστρεψαν πρὸς ἐμὲ τὰ βλέμματά των· καὶ ἀφ' οὗ ἔκρινα ὅτι ἀρκούντως ἤδη μὲ παρετήρησαν, ἔνευσα πρὸς τοὺς συνοδοιπόρους ὅτι ὥρα εἶνε νὰ ἀπέλθωμεν.

[Ἐκ τῶν τοῦ V. Tissot]. ε.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ κ. Ν* ἦτο ἀσθενὴς καὶ ἡ κυρία του τὸν ἐβίαζε νὰ πάρῃ ἰατρικόν τι, πρὸς ὃ ἐκεῖνος ἐδυστρόπει.

— Ἔλα, λέγει ἡ κυρία, πάρ' το, καὶ θὰ ἰδῇς... Νὰ μὴ χαρῶ τὴν ζωή μου, ἂν δὲν σὲ ὠφελήσῃ σημαντικά.

— Ἔλα, φίλε μου, λέγει τότε καὶ ὁ παριστάμενος ἰατρὸς Σ..., κατάπιε το· ἔτσι, εἴτε σ' ὠφελήσῃ εἴτε σὲ βλάψῃ, πάντα κέρδος θά-χῃς!...

***

Ἠρώτησέ τις τὸν Σωκράτην: —Τί εἶνε καλλίτερον νὰ νυμφευθῶ ἢ ὄχι; —Ὁποῖον ἐκ τῶν δύο καὶ ἂν κάμῃς, ἀπεκρίθη ὁ σοφός, θὰ μετανοήσῃς.

***

Ἐγίνετο λόγος προχθὲς ἐνώπιον τοῦ ἰατροῦ Λ* περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου.

— Ἂς ἀπέθνησκεν ἀπ' τὰ χέρια μου, εἶπε τότε ὁ ἰατρός, καὶ 'βλέπαμε ἂν 'μποροῦσε νὰ τὸν ὠφελήσῃ ὁ Χριστός.

***

Ἡμέραν τινὰ ὁ μέγας Φρειδερῖκος, θέλων νὰ πειράξῃ τὸν ἰατρόν του, λέγει πρὸς αὐτόν·

— Ἔλα, ἰατρέ, ἔσο εἰλικρινής. Εἰπέ μου πόσους ἀνθρώπους ἔχεις φονεύσει ἕως τώρα;

— Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη ὁ ἰατρός, περίπου τριακοσίας χιλιάδας ὀλιγωτέρους ἀπὸ τὴν Μεγαλειότητά Σου.

Digitized by Google

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Ὁ βίος ἡμῶν ἐξαντλεῖται ἐν τῇ ζητήσει τῶν πρὸς συντήρησιν ἀναγκαίων. Ἴδετε τὰ ἄτομα, ἴδετε τὰ πλήθη: πάντες εἰς τὴν ἐπαύριον ἀτενίζουσιν. Ἐντεῦθεν πηγάζει τὸ μέγα κακὸν τοῦτο, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ζῇ, ἀλλὰ προτίθεται νὰ ζήσῃ, καὶ τὰ πάντα ἀναβάλλει.

—

Προσπάθησον νὰ καταστήσῃς τὸν βίον σου ὅμοιον πρὸς τὰ πολύτιμα μέταλλα, ἅτινα ἐν μικρῷ ὄγκῳ πολλὴν ἐγκλείουσιν ἀξίαν. Διὰ τῶν πράξεών σου μέτρει αὐτόν, ὄχι διὰ τῶν χρόνων τῆς διαρκείας του.

—

Ὁλόκληρος βίος ἀπαιτεῖται ἵνα μάθῃ τις νὰ ζῇ, καὶ — ὅπερ παράδοξον βεβαίως — ἵνα μάθῃ νὰ ἀποθνήσκῃ.

—

Τὸ γῆρας εἶνε ἀσθένεια ἀθεράπευτος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Ἐν Λονδίνῳ πρόκειται κατ' αὐτὰς νὰ γείνῃ ἔκθεσις σκοπὸν ἔχουσα νὰ περιλάβῃ πάντα τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα πρὸς καταρτισμὸν πλήρους γυναικείας ἐνδυμασίας, μᾶλλον συναδούσης πρὸς τὴν λογικὴν καὶ τὴν ὑγιεινὴν ἢ αἱ μέχρι τοῦδε.

Ἡ ἔκθεσις αὐτὴ διοργανοῦται ἐπιμελείᾳ Ἑταιρίας τινός, ἧς πρόεδρος εἶνε ἡ ὑποκόμησσα **Huberton**. Ἡ Ἑταιρία πιστεύει ὅτι οὕτω θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιτύχῃ ἵνα αἱ γυναῖκες παραιτήσωσι τοὺς στηθοδέσμους, οἵτινες παραμορφοῦσι τὸν κορμὸν τοῦ σώματος, τὰ μὲ ὑψηλὰς πτέρνας ὑποδήματα, ἅτινα καταπληγόνουσι τοὺς πόδας καὶ ὅσα ἄλλα τῆς ἐνδυμασίας εἰσὶν ἐναντία εἰς τοὺς κανόνας τῆς ὑγιεινῆς.

Βραβεῖον 50 λιρῶν στερλινῶν θέλει προσενεχθῇ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις θέλει παρουσιάσει τὸ καλλίτερον σχέδιον ἐνδυμασίας· δέον δὲ τοῦτο νὰ ἐπιτρέπῃ πλήρη ἐλευθερίαν κινήσεων, νὰ μὴ πιέζῃ οὐδὲν τοῦ σώματος μέρος, καὶ συνάμα νὰ εἶνε κομψὸν καὶ ἄνετον.

Τῇ ἀληθείᾳ τοιοῦτον ἔνδυμα εἶνε ἄξιον τοῦ ορισθέντος βραβείου.

***

Ὁ χονδρότερος ἄνθρωπος τῆς ὑφηλίου. — Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους τούτου ἀπέθανεν ἐν πόλει τινὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, εἰκοσιοκταέτης μόλις, ἄνθρωπος μέχρις ἀπιθάνου πολύσαρκος· εἶχε βάρος 486 λιτρῶν. Ἀπό τινων ἐτῶν ἐκοιμᾶτο ὀρθὸς μόνον, ἐν σκίμποδι ἐπίτηδες δι' αὐτὸν κατασκευασθέντι· τοῦθ' ὅπερ δὲν ἠμπόδισεν αὐτὸν ν' ἀποθάνῃ εἰς τὸν ὕπνον του, ἀποπνιγεὶς ὑπὸ τοῦ λίπους του.

***

Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη οἱ φυσιολόγοι ἐπεχείρησαν νὰ ἐξακριβώσωσι τὸν μέσον ὅρον τῆς ταχύτητος τῆς ἀνθρωπίνης πορείας. Τινὲς μὲν ἀπεφήναντο ὅτι ὁ ἄνθρωπος κατὰ μέσον ὅρον διανύει 3 μίλλια (4 χιλιόμετρα 828) τὴν ὥραν, ἄλλοι δὲ ὅτι ὑπὲρ τὰ 4 (6 1/2 χιλιόμετρα). Τὸ ἓν πόρισμα διαφέρει τοῦ ἑτέρου κατὰ 30 τοῖς 100. Ἀλλὰ καὶ νέας ἐρεύνας ἐὰν ποιήσωσι, πιθανὸν εἶνε ὅτι δὲν θὰ καταλήξωσιν εἰς ταὐτὰ ἐξαγόμενα.

Ἐν Ἀγγλίᾳ, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι βήματι γυμναστικῷ διατρέχοντες 7 μίλλια (11 χιλιόμετρα) καθ' ὥραν. Πλῆθος δὲ πολύ, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, πλήρους ἀπολαυόντων ὑγιείας, δὲν δύνανται νὰ διανύσωσιν ὑπὲρ τὰ 3 μίλλια τὴν ὥραν· πολλοὶ τῶν κατοίκων τοῦ Λονδίνου, ὅταν διαγωνίζωνται εἰς δρόμον διατρέχουσι 5 μίλλια τὴν ὥραν, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ τρέχωσι συνεχῶς οὐδὲ ἐπὶ μίαν ὅλην ὥραν. Ταῦτα ἀποδεικνύουσιν ὅτι κατὰ τὴν ταχύτητα διαφέρουσι τὰ μέγιστα ἀλλήλων οἱ ἄνθρωποι.

Ὁ Γάλλος κατὰ μέσον ὅρον διανύει 6 χιλιόμετρα τὴν ὥραν· ἀλλ' εἶνε ἀναμφισβήτητον, καὶ ἡ πεῖρα δὲ ἀποδεικνύει τοῦτο, ὅτι ἂν ὁ αὐτὸς Γάλλος μέλλῃ νὰ διατρέξῃ ἓν μυριάμετρον, θὰ ῥυθμίσῃ οὕτω τὸ βῆμά του, ὥστε νὰ διανύσῃ 5 μόνον χιλιόμετρα τὴν ὥραν.

Τὸ βάδισμα καὶ ἡ πορεία καθόλου ποικίλλουσιν ἐπίσης κατὰ τὰ ἐπαγγέλματα· ὁ ποιμὴν καὶ ὁ δύτης δὲν διανύουσι τὸ αὐτὸ διάστημα κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον· οὔτε ὁ ναυτικὸς καὶ ὁ γεωργός. Ἡ ἐθνικότης ἐπιδρᾷ ὁμοίως· ὁ Γάλλος δὲν βαδίζει ὅσον ὁ Ἄγγλος, ὅστις διαφέρει τοῦ Ἀμερικανοῦ, διαφέροντος καὶ τούτου τοῦ Ἱσπανοῦ.

Διδάσκεται ὁ χορός, διδάσκεται καὶ ὁ δρόμος· ἀλλὰ τὸ πορεύεσθαι δὲν διδάσκεται. Εἶνε ἔμφυτον.

***

Ἐν Ὀσναβρούκῃ τοῦ Ἀννοβέρου ὑπάρχει σύλλογος ὑπὸ τὸν τίτλον *"Ενωσις τῆς Εἰρήνης*, σκοπὸν προτιθέμενος τὴν καταπολέμησιν τῆς ὑπερβολικῆς πρὸς τὰς δίκας τάσεως. Τὰ μέλη αὐτοῦ ὑποχρεοῦνται οὐδέποτε νὰ καταφεύγωσιν εἰς τὰ δικαστήρια πρὶν διαιτηταὶ ἀνήκοντες εἰς τὸν σύλλογον ἀποπειραθῶσι νὰ διαλύσωσι φιλικῶς τὴν διαφοράν. Τὸ παρελθὸν ἔτος ἡ *"Ενωσις τῆς Εἰρήνης* ἠρίθμει 684 μέλη, καὶ ἐκ τῶν εἴκοσι πέντε ὑποβληθεισῶν αὐτῇ ὑποθέσεων, διεξήγαγεν εἰρηνικῶς τὰς εἴκοσι τρεῖς.

***

Digitized by Google

Θαυμασίαν ἐπίδοσιν λαμβάνει ὁ ἠλεκτρισμὸς οὐ μόνον ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ. Ἐν Ὀτάγῳ τῆς Νέας Σεελάνδης εὑρέθη μέθοδος πρὸς μετάδοσιν δονήσεων φωτὸς διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ὥστε δύναται ὁ βουλόμενος καὶ νὰ βλέπῃ καὶ πραγματικῶς νὰ διαλέγηται πρὸς ἀφεστῶτα φίλον. Ἡ νεωτάτη τῶν ἐπιστημονικῶν ἐφευρέσεων εἶνε τὸ λεγόμενον ἠλεκτροσκόπιον, ἐπινοηθὲν καὶ τελειωθὲν ὑπὸ τοῦ φυσιοδίφου Γυιδρὰχ ἐν Βικτωρίᾳ. Ἀρτίως ἐγένετο ἐν Μελβοὺρν πείραμα διὰ τοῦ ἐργαλείου τούτου ἐνώπιον τεσσαράκοντα ἐπιστημόνων καὶ ἄλλων ἀνδρῶν δημοσίων. Καθήμενοι ἐντὸς κοιτῶνος ἀφεγγοῦς εἶδον ἐπὶ μεγάλου πεπυρακτωμένου μεταλλίνου δίσκου τὸν ἐν Φλάμιγκτων ἱππόδρομον καὶ δισχιλίους ἀνθρώπους· λαβόντες δὲ τὰ τηλεσκόπια ἐπίστευσαν, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἀνεστρέφοντο τοῖς ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ.

Στρατιωτικὴ ἐφημερὶς τῆς Βιέννης ἔγραψεν ἐπὶ τὸ ἀστειότερον τάδε: «Οἱ στρατοὶ τῆς Εὐρώπης συμποσοῦνται εἰς 9,557,000 μαχητῶν· ἐὰν οὗτοι ἐτάσσοντο εἰς στρατιωτικὴν ἐπιθεώρησιν, ὁ καλπάζων στρατηγὸς ἔμελλε νὰ διανύσῃ 6016 χιλιόμετρα εἰς δώδεκα ἡμέρας καὶ ἓξ ὥρας· ποιῶν δὲ τὴν ἐξέτασιν διὰ ταχείας ἀτμηλάτου μηχανῆς, θὰ κατηνάλισκε τέσσαρας ἡμέρας καὶ 18 ὥρας. Πρὸς ἀνακόμισιν τοῦ στρατοῦ εἰς τοὺς οἰκείους στρατῶνας θὰ ἀπητοῦντο 238,925 ἅμαξαι, ἔχουσαι ἑκάστη 40 ἕδρας. Ἀπὸ Βιέννης τασσόμενος ὁ στρατὸς πρὸς ἀνατολὰς μὲν θὰ προέβαινε μέχρις Οὐλιασουτάη τῆς Σινικῆς, πρὸς βορρᾶν δὲ μέχρι τοῦ βορείου πόλου».

Ἔν τινι τῶν σιδηροδρομικῶν σταθμῶν τῆς Βιέννης μεγάλην ἔκπληξιν ἐνεποίησεν εἰς ἐπιβάτας καὶ ὑπαλλήλους νεαρὰ Ἀγγλίς, οὔπω διανύσασα τὸ ἑνδέκατον ἔτος, ἥτις ἀπὸ Λονδίνου ἐπεχείρησε νὰ ἀποδημήσῃ εἰς Βουκουρέστιον, ἄνευ συνοδοιπόρου ἢ ὑπηρέτου. Ἡ νεᾶνις μίαν μόνην λαλεῖ γλῶσσαν, τὴν ἀγγλικήν· φέρει δὲ ἐπὶ τοῦ στήθους πινακίδιον μετὰ πενταγλώσσου ἐπιγραφῆς: «Τὸ φιλάνθρωπον δημόσιον παρακαλεῖται νὰ λάβῃ ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ προστασίαν τὴν μικρὰν κόρην καὶ νὰ φροντίσῃ περὶ τῶν χρειῶν της». Ἡ παράκλησις εἰσηκούσθη, διότι ἡ ἀποδημοῦσα ἔτυχεν ἁπανταχοῦ περιθάλψεως καὶ φιλόφρονος ὁδηγίας διά τε τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας της καὶ τὸ καινοφανὲς τοῦ πράγματος.

Περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ἐρυθρῶν ᾠῶν λόγιος Πολωνὸς ἔγραφεν εἰς τὴν βιενναίαν «Γενικὴν Ἐφημερίδα»· «Τὸ ζήτημα διαφέρει παντὶ χριστιανῷ, κατ' ἐξοχὴν δὲ τοῖς Πολωνοῖς. Ἐν τῷ θεολογικῷ ἀρχείῳ Ποσωνίας εὗρον διατριβὴν τοῦ σοφοῦ κληρικοῦ Ἰαβίνσκη ἀπὸ τοῦ 1837 ἔχουσαν ἐν συνόψει ὧδε· Ὁ Ῥωμαῖος ἱστοριογράφος Αἴλιος Λαμπρίδιος διηγεῖται, ὅτι καθ' ἣν ἡμέραν ἐγεννᾶτο ὁ Ἀλέξανδρος Σεβῆρος, ἐν τῇ οἰκίᾳ τούτου ἔτικτεν ὄρνις ᾠὸν ἐρυθρόν· πτοηθεῖσα ἡ μήτηρ τοῦ βρέφους Μαμμέα μετεπέμψατο μάντιν καὶ ἤκουσε παρ' αὐτοῦ, ὅτι τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα ὑπεδήλου τὸν ἐρυθρόχρουν αὐτοκρατορικὸν μανδύαν, ὃν θὰ ἐφόρει ποτὲ ὁ Σεβῆρος. Τὸ ἀπόρρητον ἐγίνωσκον ἡ μήτηρ, ὁ σύμβιος καὶ ἡ ἀδελφή της, ἀλλ' ἐσιώπων διὰ φόβον. Τῷ 224 μ. Χ. ἐπληρώθη ἡ μαντεία, ἀνακηρυχθέντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Σεβήρου αὐτοκράτορος ὁμοθυμαδὸν ὑπὸ τῶν λεγεώνων, ἅμα τῇ τελευτῇ τοῦ Ἡλιογαβάλου. Τότε μόλις τὸ ἀπόρρητον ἐγένετο γνωστόν, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, χαριζόμενοι τῷ νέῳ Καίσαρι, εἰσήγαγον τὰ ἐρυθρὰ ᾠὰ σύμβολον ἀνταλλαγῆς εὐχῶν συγχαρητηρίων. Παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἔλαβον τὸ ἔθιμον πρῶτοι οἱ Γαλάται καὶ οἱ Γερμανοί, εἶτα δὲ καὶ οἱ Χριστιανοὶ τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους ἐπὶ τῶν μεγάλων διωγμῶν, γινώσκοντες μὲν τὴν ἐκ τῶν ἐθνικῶν γένεσιν αὐτοῦ, ἀλλ' ὁπωσδήποτε τιμῶντες τῆς μητρὸς τὸ φιλόστοργον. Ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία οὐδέποτε ἀντέστη πρὸς ἔθιμα, ἕλκοντα τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν Ἐθνικῶν, ἀλλ' οὐδαμῶς ἀντικείμενα τοῖς θεσμοῖς τοῦ καθολικοῦ θρησκεύματος. Οὐδαμοῦ ὅμως τὰ θρησκευτικὰ ἔθιμα συνεδέθησαν τῷ βίῳ τοσοῦτον ἀδιαρρήκτως, ὅσον παρὰ τοῖς Πολωνοῖς, οἵτινες ὑπολαμβάνουσι τὸ ἐρυθρὸν ᾠὸν σύμβολον συγχαρητηρίων εὐχῶν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος, δεῖγμα φιλοξενίας, διαλλαγῆς ἔχθρας κλ».

Ἐν Βερολίνῳ, ἐν τοῖς ἐγγράφοις ὑπουργικοῦ τινος γραφέως, ἀποθανόντος κατ' αὐτὰς ἐν ἡλικίᾳ ἑβδομήκοντα τεσσάρων ἐτῶν, εὑρέθη καὶ ὑπολογισμός τις τῆς γραφικῆς ἐργασίας, ἣν ἐξετέλεσε κατὰ τὴν τεσσαρακοντοκταετῆ αὐτοῦ ὑπηρεσίαν. Καθ' ἑκάστην ἔγραφε 40 σελίδας ἐξ 24 γραμμῶν· ὥστ' ἐν διαστήματι 15,000 ἡμερῶν καθ' ἃς ὑπηρέτησεν, ἔγραψεν 600,000 σελίδας, ἤτοι 14 ἑκατομμύρια γραμμῶν, ἤτοι ἓν δισεκατομμύριον περίπου γραμμάτων, τὰ ὁποῖα παρατασσόμενα ἀποτελοῦσι γραμμὴν δυναμένην διὰ τοῦ μήκους αὐτῆς νὰ περιβάλῃ τρὶς τὸ Βερολῖνον. Πρὸς τοῦτο ὑπελόγιζεν ὅτι κατηνάλωσεν ἐν συνόλῳ ἕνα μέγαν κάδον μελάνης καὶ ὅτι πᾶσαι αἱ κινήσεις, ἃς ἔκαμνεν ὅπως ἐμβάψῃ ἐν τῷ μελανοδοχείῳ τὴν γραφῖδα, ἀπῄτησαν ἐν συνόλῳ δύο μῆνας τοῦ βίου αὐτοῦ.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 381 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ιανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: 'Οδὸς 'Αγχίσμου 9 | 17 'Απριλίου 1883

ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ.

Διήγημα.

—

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 229.

Πολλοὶ εἶχον κατηγορήσει τὴν μητέρα μου, ὅτι ἐνῷ αἱ ξέναι γυναῖκες ἐθρήνουν μεγαλοφώνως ἐπὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ πατρός μου, ἐκείνη μόνη ἔχυνεν ἄφθονα, πλὴν σιγηλὰ δάκρυα. Ἡ δυστυχὴς τὸ ἔκαμνεν ἐκ φόβου μήπως παρεξηγηθῇ, μήπως παραβῇ τὰ ὅρια τῆς εἰς τὰς νέας ἀνηκούσης σεμνότητος. Διότι, καθὼς εἶπον, ἡ μήτηρ μας ἐχήρευσε πολὺ νέα.

Ὅταν ἀπέθανεν ἡ ἀδελφή μας, δὲν ἦτο πολὺ γεροντοτέρα. 'Αλλ' οὔτε ἐσκέφθη κἂν τώρα τί θὰ εἴπῃ ὁ κόσμος διὰ τοὺς σπαραξικαρδίους της θρήνους.

Ὅλη ἡ γειτονεία ἐσηκώθη καὶ ἦλθε πρὸς παρηγορίαν της. 'Αλλὰ τὸ πένθος αὐτῆς ἦτο φοβερόν, ἦτον ἀπαρηγόρητον.

— Θὰ χάσῃ τὸν νοῦν της — ἐψιθύριζον οἱ βλέποντες αὐτὴν κεκλιμένην καὶ θρηνοῦσαν μεταξὺ τῶν τάφων τῆς ἀδελφῆς καὶ τοῦ πατρός μας.

— Θὰ τὰ ἀφήσῃ μέσ' στοὺς πέντε δρόμους· —ἔλεγον οἱ συναντῶντες ἡμᾶς καθ' ὁδὸν, ἐγκαταλελειμμένα καὶ ἀπεριποίητα.

Καὶ ἐχρειάσθη καιρὸς, ἐχρειάσθησαν αἱ νουθεσίαι καὶ ἐπιπλήξεις τῆς ἐκκλησίας, ὅπως συνέλθῃ εἰς ἑαυτὴν καὶ ἐνθυμηθῇ τὰ ἐπιζῶντα τέκνα της, καὶ ἀναλάβῃ τὰ οἰκιακά της καθήκοντα.

'Αλλὰ τότε παρετήρησε ποῦ μᾶς εἶχε καταντήσει ἡ μακρὰ τῆς ἀδελφῆς μας ἀσθένεια.

Ἡ χρηματική μας περιουσία κατηναλώθη εἰς ἰατροὺς καὶ ἰατρικά. Πολλὰ *χράμια* καὶ *κηλίμια*, ἔργα τῶν ἰδίων αὐτῆς χειρῶν, τὰ εἶχε πωλήσει δι' ἀσήμαντα ποσά, ἢ τὰ εἶχε δώσει ὡς ἀμοιβὴν εἰς τοὺς γόητας καὶ τὰς μαγίσσας. Ἄλλα μᾶς τὰ ἔκλεψαν αὐτοὶ καὶ οἱ ὅμοιοί των, ἐπωφελούμενοι ἐκ τῆς ἀνεπιβλεψίας, ἥτις ἐπεκράτησεν ἐν τῷ οἴκῳ μας. Πρὸς ἐπίμετρον ἐξηντλήθησαν καὶ αἱ προμήθειαι τῶν ζωοτροφιῶν μας καὶ ἡμεῖς δὲν εἴχομεν πλέον πόθεν νὰ ζήσωμεν.

'Εν τούτοις αὐτὸ, ἀντὶ νὰ πτοήσῃ τὴν μητέρα μας, τῇ ἀπέδωκεν ἀπεναντίας διπλῆν τὴν δραστηριότητα, ἣν εἶχε πρὶν ἀσθενήσει τὸ 'Αννιώ.

'Εμετρίασεν, ἢ κυρίως εἰπεῖν, συνεκάλυψε τὸ πένθος της· ὑπερενίκησε τὴν ἀτολμίαν τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ φύλου της, καὶ, λαβοῦσα τὴν δίκελλαν ἀνὰ χεῖρας, ἤρχισε νὰ *ξενοδουλεύῃ*, ὡς ἐὰν δὲν εἶχε γνωρίσει ποτὲ τὸν ἄνετον καὶ ἀνεξάρτητον βίον.

'Επὶ πολὺν χρόνον μᾶς διέτρεφε διὰ τοῦ ἱδρῶτος τοῦ προσώπου της. Τὰ ἡμερομίσθια ἦσαν μικρὰ καὶ αἱ ἀνάγκαι μας μεγάλαι, ἀλλ' ὅμως εἰς κανένα ἐξ ἡμῶν δὲν ἐπέτρεψε νὰ τὴν ἀνακουφίσῃ συνεργαζόμενος.

Σχέδια περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμῶν ἐγίνοντο καὶ ἐπεθεωροῦντο καθ' ἑσπέραν παρὰ τὴν ἑστίαν. Ὁ μεγαλείτερός μου ἀδελφὸς ὤφειλε νὰ μάθῃ τὴν τέχνην τοῦ πατρός μας, διὰ νὰ λάβῃ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τὸν τόπον ἐκείνου. 'Εγὼ ἔμελλον ἢ μᾶλλον ἤθελον νὰ ξενιτευθῶ, καὶ οὕτω καθεξῆς. 'Αλλὰ πρὸ τούτου ἔπρεπε νὰ μάθωμεν ὅλοι τὰ γράμματά μας, ἔπρεπε νὰ ξεσχολήσωμεν. Διότι, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μας, ἄνθρωπος ἀγράμματος, ξύλον ἀπελέκητον.

Αἱ οἰκονομικαί μας δυσχέρειαι ἐκορυφώθησαν, ὅταν ἐπῆλθεν ἀνομβρία εἰς τὴν χώραν καὶ ἀνέβησαν αἱ τιμαὶ τῶν τροφίμων. 'Αλλ' ἡ μήτηρ, ἀντὶ ν' ἀπελπισθῇ περὶ τῆς διατροφῆς ἡμῶν αὐτῶν, ἐπηύξησε τὸν ἀριθμόν μας δι' ἑνὸς ξένου κορασίου, τὸ ὁποῖον μετὰ μακρᾶς προσπαθείας κατώρθωσε νὰ υἱοθετήσῃ.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο μετέβαλε τὸ μονότονον καὶ αὐστηρὸν τοῦ οἰκογενειακοῦ ἡμῶν βίου, καὶ εἰσήγαγεν ἐκ νέου ἀρκετὴν ζωηρότητα.

Ἤδη αὐτὴ ἡ υἱοθέτησις ἐγένετο πανηγυρική. Ἡ μήτηρ μου ἐφόρεσε διὰ πρώτην φορὰν τὰ *γιορτερά* της καὶ μᾶς ὡδήγησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καθαροὺς καὶ κτενισμένους, ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ μεταλάβωμεν. Μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας, ἐστάθημεν ὅλοι πρὸ τῆς εἰκόνος τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτοῦ, ἐν μέσῳ τοῦ περιεστῶτος λαοῦ, ἐνώπιον τῶν φυσικῶν αὐτοῦ γονέων, παρέλαβεν ἡ μήτηρ μου τὸ θετὸν αὐτῆς θυγάτριον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἱερέως, ἀφοῦ πρῶτον ὑπεσχέθη εἰς ἐπήκοον πάντων, ὅτι θέλει ἀγαπήσει καὶ ἀναθρέψει αὐτὸ, ὡς ἐὰν ἦτο σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν της.

Ἡ εἴσοδός του εἰς τὸν οἶκόν μας ἐγένετο

ουχ ἧττον ἐπιβλητικὴ καὶ τρόπον τινὰ ἐν θριάμβῳ. Ὁ πρωτόγερος τοῦ χωρίου καὶ ἡ μήτηρ μου προηγήθησαν μετὰ τοῦ κορασίου, ἔπειτα ἠρχόμεθα ἡμεῖς. Οἱ συγγενεῖς μας καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς νέας ἀδελφῆς μᾶς ἠκολούθησαν μέχρι τῆς αὐλείου ἡμῶν θύρας. Ἔξωθεν αὐτῆς ὁ πρωτόγερος ἐσήκωσε τὸ κοράσιον ὑψηλὰ εἰς τὰς χεῖράς του καὶ τὸ ἔδειξεν ἐπί τινας στιγμὰς εἰς τοὺς παρισταμένους. Ἔπειτα ἠρώτησε μεγαλοφώνως·

— Ποιὸς ἀπὸ 'σᾶς εἶναι ἢ ἐδικὸς ἢ συγγενὴς ἢ γονιὸς τοῦ παιδιοῦ τούτου περισσότερον ἀπὸ τὴν Δεσποινιὼ τὴν Μηχαλιέσσα κι' ἀπὸ τοὺς ἐδικούς της;

Ὁ πατὴρ τοῦ κορασίου ἦτον ὠχρὸς καὶ ἔβλεπε περίλυπος ἐμπρός του. Ἡ σύζυγός του ἔκλαιεν ἀκουμβημένη εἰς τὸν ὦμόν του. Ἡ μήτηρ μου ἔτρεμεν ἐκ τοῦ φόβου μήπως ἀκουσθῇ καμμία φωνὴ—Ἐγώ!—καὶ ματαιώσῃ τὴν εὐτυχίαν της. Ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἀπεκρίθη. Τότε οἱ γονεῖς τοῦ παιδίου ἠσπάσθησαν αὐτὸ διὰ τελευταίαν φορὰν καὶ ἀνεχώρησαν μετὰ τῶν συγγενῶν των. Ἐνῷ οἱ ἐδικοί μας μετὰ τοῦ πρωτογέρου εἰσῆλθον καὶ ἐξενίσθησαν παρ' ἡμῖν.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ μήτηρ μας ἤρχισε νὰ ἐπιδαψιλεύῃ εἰς τὴν θετήν μας ἀδελφὴν τόσας περιποιήσεις, ὅσων ἴσως δὲν ἠξιώθημεν ἡμεῖς εἰς τὴν ἡλικίαν της καὶ εἰς καιροὺς πολὺ εὐτυχεστέρους. Ἐνῷ δὲ μετ' ὀλίγον χρόνον ἐγὼ μὲν ἐπλανώμην νοσταλγῶν ἐν τῇ ξένῃ, οἱ δὲ ἄλλοι μου ἀδελφοὶ ἐταλαιπωροῦντο κακοκοιμώμενοι εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν *μαστόρων*, τὸ ξένον κοράσιον ἐβασίλευεν εἰς τὸν οἶκόν μας, ὡς ἐὰν ἦτον ἐδικός του.

Οἱ μικροὶ τῶν ἀδελφῶν μου μισθοὶ θὰ ἐξήρκουν πρὸς ἀνακούφισιν τῆς μητρός, ἐφ' ᾧ καὶ τῇ ἐδίδοντο. Ἀλλ'ἐκείνη, ἀντὶ νὰ τοὺς δαπανᾷ πρὸς ἀνάπαυσίν της, ἐπροίκιζε δι' αὐτῶν τὴν θετήν της θυγατέρα καὶ ἐξηκολούθει ἐργαζομένη πρὸς διατροφήν της. Ἐγὼ ἔλειπον μακράν, πολὺ μακράν, καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἠγνόουν τί συνέβαινεν εἰς τὸν οἶκόν μας. Πρὶν δὲ κατορθώσω νὰ ἐπιστρέψω, τὸ ξένον κοράσιον ηὐξήθη, ἀνετράφη, ἐπροικίσθη καὶ ὑπανδρεύθη, ὡς ἐὰν ἦτον ἀληθῶς μέλος τῆς οἰκογενείας μας.

Ὁ γάμος αὐτῆς, ὅστις φαίνεται ἐπίτηδες ἐπεσπεύθη, ὑπῆρξεν ἀληθὴς *χαρὰ* τῶν ἀδελφῶν μου. Οἱ δυστυχεῖς ἀνέπνευσαν, ἀπαλλαγέντες ἀπὸ τὸ πρόσθετον φορτίον. Καὶ εἶχον δίκαιον. Διότι ἡ κόρη ἐκείνη, ἐκτὸς ὅτι ποτὲ δὲν ἠσθάνθη πρὸς αὐτοὺς ἀδελφικήν τινα στοργήν, ἐπὶ τέλους ἀπεδείχθη ἀχάριστος πρὸς τὴν γυναῖκα, ἥτις περιεποιήθη τὴν ζωὴν αὐτῆς μὲ τοσαύτην φιλοστοργίαν, ὅσην ὀλίγα γνήσια τέκνα ἐγνώρισαν.

Εἶχον λόγους λοιπὸν οἱ ἀδελφοί μου νὰ εἶναι εὐχαριστημένοι καὶ εἶχον λόγους νὰ πιστεύσουν, ὅτι καὶ ἡ μήτηρ ἀρκετὰ ἐδιδάχθη ἐκ τοῦ παθήματος ἐκείνου.

Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς των, ὅταν, ὀλίγας μετὰ τοὺς γάμους ἡμέρας, τὴν εἶδον νὰ ἔρχεται εἰς τὴν οἰκίαν, σφίγγουσα τρυφερῶς εἰς τὴν ἀγκάλην της ἓν δεύτερον κοράσιον, ταύτην τὴν φορὰν ἐν σπαργάνοις!

— Τὸ κακότυχο! ἀνεφώνει ἡ μήτηρ μου, κύπτουσα συμπαθητικῶς ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ νηπίου, δὲν τὸ ἔφθανε πῶς ἐγεννήθη κοιλιάρφανο, μόν' ἀπέθανε καὶ ἡ μάνα του καὶ τὸ ἄφηκε μέσ''στὴ στράτα! Καί,εὐχαριστημένη τρόπον τινὰ ἐκ τῆς ἀτυχοῦς ταύτης συμπτώσεως, ἐπεδείκνυε τὸ λαφυρόν της θριαμβευτικῶς πρὸς τοὺς ἐνεοὺς ἐκ τῆς ἐκπλήξεως ἀδελφούς μου.

Τὸ υἱικὸν σέβας ἦτο πολύ, καὶ ἡ αὐθεντεία τῆς μητρὸς μεγάλη, ἀλλ' οἱ πτωχοὶ ἀδελφοί μου ἦσαν τόσον ἀπογοητευμένοι, ὥστε δὲν ἐδίστασαν νὰ ὑποδείξουν εὐσχήμως πως εἰς τὴν μητέρα των, ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ παραιτηθῇ τοῦ σκοποῦ της. Ἀλλὰ τὴν εὗρον ἀμετάπειστον. Τότε ἐδήλωσαν φανερὰ τὴν δυσαρέσκειάν των καὶ τῇ ἠρνήθησαν τὴν διαχείρισιν τοῦ βαλαντίου των. Ὅλα εἰς μάτην.

— Μὴ μοῦ φέρετε τίποτε, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μου, ἐγὼ δουλεύω καὶ τὸ θρέφω,'σὰν πῶς ἔθρεψα καὶ σᾶς. Καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ Γιωργής μου ἀπ' τὴ ξενιτειά, θὰ τὸ προικίσῃ καὶ θὰ τὸ 'πανδρέψῃ. Ἀμ' τί θαρρεῖτε! Ἐμένα τὸ παιδί μου μὲ τὸ ὑποσχέθηκε.—Ἐγώ, μάνα, θὰ σὲ θρέψω καὶ σένα καὶ τὸ ψυχοπαῖδί σου. — Ναί! ἔτσι μὲ τὸ εἶπε, ποῦ νάχῃ τὴν εὐχή μου!

Ὁ Γιωργὴς ἤμην ἐγώ. Καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην τὴν εἶχον δώσει ἀληθῶς, ἀλλὰ πολὺ προτήτερα.

Ἦτο καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ μήτηρ μας εἰργάζετο διὰ νὰ θρέψῃ τὴν πρώτην μας θετὴν ἀδελφὴν καθὼς καὶ ἡμᾶς. Ἐγὼ τὴν συνώδευον κατὰ τὰς διακοπὰς τῶν μαθημάτων, παίζων παρ' αὐτῇ, ἐνῷ ἐκείνη ἔσκαπτεν ἢ ἐξεβοτάνιζεν. Μίαν ἡμέραν διακόψαντες τὴν ἐργασίαν ἐπεστρέφομεν ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς φεύγοντες τὸν ἀφόρητον καύσωνα, ὑφ' οὗ ὀλίγον ἔλειψε νὰ λιποθυμήσῃ ἡ μήτηρ μου. Καθ' ὁδὸν κατελήφθημεν ὑπὸ ῥαγδαιοτάτης βροχῆς, ἐξ ἐκείνων, αἵτινες συμβαίνουσι παρ' ἡμῖν συνήθως, μετὰ προηγηθεῖσαν ὑπερβολικὴν ζέστην ἢ λαύραν, καθὼς τὴν ὀνομάζουν οἱ συντοπῖταί μου. Δὲν ἤμεθα πλέον πολὺ μακρὰν τοῦ χωρίου, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ διαβῶμεν ἕνα χείμαρρον, ὅστις πλημμυρήσας ἐκατέβαινεν ὁρμητικώτατος. Ἡ μήτηρ μου ἠθέλησε νὰ μὲ σηκώσῃ εἰς τὸν ὦμόν της. Ἀλλ' ἐγὼ ἀπεποιήθην.

— Εἶσαι ἀδύνατη ἀπὸ τὴ λιποθυμία, τῇ εἶπον. Θὰ μὲ ῥίψῃς μέσ' στὸν ποταμό.

Καὶ ἐσήκωσα τὰ φορέματά μου καὶ εἰσῆλθον

Digitized by Google

δρομαῖος εἰς τὸ ῥεῦμα, πρὶν ἐκείνη προφθάση νὰ μὲ κρατήση. Εἶχον ἐμπιστευθῆ εἰς τὰς δυνάμεις μου πλέον ἢ ὅ,τι ἔπρεπε. Διότι πρὶν σκεφθῶ νὰ ὑποχωρήσω, τὰ γόνατά μου ἐλύγισαν, οἱ πόδες μου ἔχασαν τὸ στήριγμά των, καί, ἀνατραπεὶς, παρεσύρθην ὑπὸ τοῦ χειμάρρου ὡς κέλυφος καρύου.

Μία σπαρακτικὴ κραυγὴ φρίκης εἶναι πᾶν ὅ,τι ἐνθυμοῦμαι ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα. Ἦτον ἡ φωνὴ τῆς μητρός μου, ἥτις ἐρρίφθη εἰς τὰ ῥεύματα διὰ νὰ μὲ σώση.

Πῶς δὲν ἔγεινα αἰτία νὰ πνιγῇ καὶ ἐκείνη μετ' ἐμοῦ, εἶναι θαῦμα. Διότι ὁ χείμαρρος ἐκεῖνος ἔχει κακὴν φήμην παρ' ἡμῖν. Καὶ ὅταν λέγουν περί τινος «τὸν ἐπῆρε τὸ ποτάμι», ἐννοοῦν ὅτι ἐπνίγη εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν χείμαρρον.

Καὶ ὅμως ἡ μήτηρ μου λιγόθυμος καθὼς ἦτο, κατάκοπος, βεβαρημένη ἀπὸ ἐπαρχιακὰ φορέματα, ἱκανὰ νὰ πνίξουν καὶ τὸν δεξιώτερον κολυμβητήν, δὲν ἐδίστασε νὰ ἐκθέση τὴν ζωὴν αὐτῆς εἰς κίνδυνον. Ἐπρόκειτο νὰ μὲ σώση, καὶ ἂς ἤμην ἐκεῖνό της τὸ τέκνον, τὸ ὁποῖον προσέφερεν ἄλλοτε εἰς τὸν Θεὸν ὡς ἀντάλλαγμα ἀντὶ τῆς θυγατρός της.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸν οἶκον καὶ μὲ ἀπέθεσε χαμαὶ ἀπὸ τὸν ὦμόν της, ἤμην ἀκόμη παραζαλισμένος. Διὰ τοῦτο, ἀντὶ νὰ αἰτιαθῶ τὴν ἀπρονοησίαν μου διὰ τὸ συμβάν, ἀπέδωκα αὐτὸ εἰς τὰς ἐργασίας τῆς μητρός μου.

— Μὴ δουλεύεις πιά, μάνα, τῇ εἶπον, ἐνῷ ἐκείνη μ' ἐνέδυε στεγνὰ φορέματα.

— Ἀμ' ποιὸς θὰ μᾶς θρέφη, παιδί μου, 'σὰν δὲν δουλεύω ἐγώ; -Ἠρώτησεν ἐκείνη στενάξασα.

— Ἐγώ, μάνα! ἐγώ! — τῇ ἀπήντησα τότε μετὰ παιδικοῦ στόμφου.

— Καὶ τὸ ψυχοπαῖδί μας ;

— Κ' ἐκεῖνο ἐγώ!

Ἡ μήτηρ ἐμειδίασεν ἀκουσίως, διὰ τὴν ἐπιβλητικὴν στάσιν, ἣν ἔλαβον προφέρων τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην. Ἔπειτα διέκοψε τὴν ὁμιλίαν ἐπειποῦσα·

— Ἀμ' θρέψε δὰ πρῶτα τὸν ἑαυτό σου καὶ ὕστερα βλέπουμε.

Δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς καὶ ἀπηρχόμην εἰς τὰ ξένα.

Ἡ μήτηρ βεβαίως οὐδ' ἐσημείωσε κἂν τὴν ὑπόσχεσιν ἐκείνην. Ἐγὼ ὅμως ἐνθυμούμην πάντοτε, ὅτι ἡ αὐταπάρνησίς της μοὶ ἐχάρισε διὰ δευτέραν φορὰν τὴν ζωήν, τὴν ὁποίαν τῇ ὤφειλον. Διὰ τοῦτο εἶχον τὴν ὑπόσχεσιν ἐκείνην ἐπὶ τῆς καρδίας μου, καὶ ὅσον ἐμεγάλωνα, τόσῳ σπουδαιότερον ἐνόμιζα τὸν ἑαυτόν μου ὑποχρεωμένον πρὸς ἐκπλήρωσίν της.

—Μὴ κλαίγης μητέρα, τῇ εἶπον ἀναχωρῶν. Ἐγὼ πηγαίνω πιὰ νὰ κάμω παράδες. Ἔννοια σου! Ἀπὸ τώρα καὶ νὰ πάγη θὰ σὲ θρέφω καὶ σένα καὶ τὸ παραπαῖδί σου. Ἀλλά, ἀκούεις; Δὲν θέλω πιὰ νὰ δουλεύῃς!

Δὲν ἤξευρον ἀκόμη ὅτι δεκαετὲς παιδίον ὄχι τὴν μητέρα, ἀλλ' οὐδὲ τὸν ἑαυτόν του δὲν δύναται νὰ θρέψη. Καὶ δὲν ἐφανταζόμην, ὁποῖαι φοβεραὶ περιπέτειαι μὲ περιέμενον καὶ πόσας πικρίας ἔμελλον ἀκόμη νὰ ποτίσω τὴν μητέρα μου διὰ τῆς ξενιτείας ἐκείνης, δι' ἧς ἤλπιζον νὰ τὴν ἀνακουφίσω.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὄχι μόνον βοήθειαν, ἀλλ' οὐδὲ μίαν ἐπιστολὴν κατώρθωσα νὰ τῇ στείλω. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη παρεμόνευεν εἰς τοὺς δρόμους, ἐρωτῶσα τοὺς διαβάτας μὴ μὲ εἶδον πουθενά.

Πότε τῇ ἔλεγον, ὅτι ἐδυστύχησα ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐτούρκευσα.

— Νὰ φάνε τὴ γλῶσσά τους ποῦ τὤβγαλαν! — ἀπεκρίνετο ἡ μήτηρ μου. Αὐτὸς ποῦ λένε, δὲν 'μπορεῖ νὰ ἦτον τὸ παιδί μου! — Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐκλείετο περίτρομος εἰς τὸ εἰκονοστάσιόν μας, καὶ προσηύχετο δακρυρροοῦσα πρὸς τὸν Θεόν, διὰ νὰ μὲ φωτίση νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων μου.

Πότε τῇ ἔλεγον, ὅτι ἐναυάγησα εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κύπρου, καὶ ἐπαιτῶ ῥακένδυτος εἰς τοὺς δρόμους.

— Φωτιὰ νὰ τοὺς κάψη, ἀπεκρίνετο ἐκείνη. Τὸ λὲν ἀπὸ τὴ ζούλια τους. Τὸ παιδί μου θενἄκανε κατάστασι καὶ πά' στὸν Ἅγιο Τάφο.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐξήρχετο εἰς τοὺς δρόμους, ἐξετάζουσα τοὺς διαβατικοὺς ἐπαίτας, καὶ μετέβαινεν ὅπου ἠκούετο κανεὶς *καραβοτσακισμένος* μὲ τὴν θλιβερὰν ἐλπίδα ν' ἀνακαλύψη ἐν αὐτῷ τὸ ἴδιόν της τέκνον, μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ δώση εἰς αὐτὸν τὰ στερήματά της, ὅπως τὰ εὕρω ἐγὼ εἰς τὰ ξένα ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἄλλων.

Καὶ ὅμως, ὁσάκις ἐπρόκειτο περὶ τῆς θετῆς αὐτῆς θυγατρός, τὰ ἐλησμόνει ὅλα ταῦτα καὶ ἐφοβέριζε τοὺς ἀδελφούς μου, ὅτι ἐλθὼν ἐγὼ ἀπὸ τὰ ξένα θὰ τοὺς ἐντροπιάσω διὰ τῆς γενναιότητός μου, καὶ θὰ προικίσω καὶ θὰ ὑπανδρεύσω τὴν κόρην της ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει.

— Ἔ; Ἀμ' τί θαρρεῖτε! Ἐμένα τὸ παιδί μου μὲ τὸ ὑποσχέθηκε! Ἂς ἔχη τὴν εὐχή μου!

Εὐτυχῶς αἱ κακαὶ ἐκεῖναι εἰδήσεις δὲν ἦσαν ἀληθεῖς. Καὶ ὅταν, μετὰ μακρὰν ἀπουσίαν, ἐπέστρεψα εἰς τὸν οἶκόν μας, ἤμην εἰς θέσιν νὰ ἐκπληρώσω τὴν ὑπόσχεσίν μου, ὡς πρὸς τὴν μητέρα μου κἄν, ἡ ὁποία ἦτο τόσον ὀλιγαρκής. Ὡς πρὸς τὸ ψυχοπαῖδί της ὅμως δὲν μ' εὗρε τόσον πρόθυμον, ὅσον ἤλπιζεν. Ἀπ' ἐναντίας μόλις εἶχον φθάσει καὶ ἐξεφράσθην ἐναντίον τῆς διατηρήσεώς του, πρὸς μεγίστην τῆς μητρός μου ἔκπληξιν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν ἤμην κυρίως ἐναντίος τῆς ἀδυναμίας τῆς μητρός μου. Τὴν πρὸς τὰ

Digitized by Google

κοράσια κλίσιν της τὴν εὕρισκον σύμφωνον πρὸς τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς πόθους μου.

Τίποτε ἄλλο δὲν ἐπεθύμουν περισσότερον, παρὰ νὰ εὕρω ἐπιστρέφων εἰς τὸν οἶκόν μας μίαν ἀδελφήν, τῆς ὁποίας ἡ φαιδρὰ μορφὴ κ'αἱ συμπαθητικαὶ φροντίδες νὰ ἐξορίσουν ἀπὸ τῆς καρδίας μου τὴν ἐκ τῆς μονώσεως μελαγχολίαν, καὶ νὰ ἐξαλείψουν ἀπὸ τῆς μνήμης μου τὰς κακοπαθείας ὅσας ὑπέστην ἐν τῇ ξένῃ. Πρὸς ἀνταλλαγὴν ἐγὼ θὰ ἐπροθυμούμην νὰ τῇ διηγῶμαι τὰ θαυμάσια τῶν ξένων χωρῶν, τὰς περιπλανήσεις καὶ τὰ κατορθώματά μου, καὶ θὰ ἤμην πρόθυμος νὰ τῇ ἀγοράζω ὅ,τι ἀγαπᾷ· νὰ τὴν ὁδηγῶ εἰς τοὺς χοροὺς καὶ τὰς πανηγύρεις· νὰ τὴν προικίσω, καὶ τέλος νὰ χορεύσω εἰς τοὺς γάμους της.

Ἀλλὰ τὴν ἀδελφὴν ταύτην τὴν ἐφανταζόμην ὡραίαν καὶ συμπαθητικήν, ἀνεπτυγμένην καὶ ἔξυπνον, μὲ γράμματα, μὲ χειροτεχνήματα, μὲ ὅλας ἐν γένει τὰς ἀρετὰς ὅσας εἶχον αἱ κόραι τῶν χωρῶν, ὅπου ἔζων μέχρι τότε. Καὶ ἀντὶ τούτων ὅλων τί εὗρον; Ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον.

Ἡ θετή μου ἀδελφὴ ἦτον ἀκόμη μικρά, καχεκτική, κακοσχηματισμένη, κακόγνωμος, καὶ πρὸ πάντων δύσνους, τόσον δύσνους, ὥστε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μ' ἐνέπνευσεν ἀντιπάθειαν.

— Δός το 'πίσου τὸ Κατερινιώ, ἔλεγον μίαν ἡμέραν εἰς τὴν μητέρα μου. Δός το 'πίσου, ἂν μ' ἀγαπᾷς. Αὐτὴν τὴν φορὰν σὲ τὸ λέγω μὲ τὰ σωστά μου! Ἐγὼ θὰ σὲ φέρω μίαν ἄλλην ἀδελφὴν ἀπὸ τὴν Πόλι. Ἕνα εὔμορφο κορίτσι, ἕνα ἔξυπνο, ποῦ νὰ στολίσῃ μίαν ἡμέρα τὸ σπίτι μας.

Ἔπειτα περιέγραψα μὲ τὰ ζωηρότερα χρώματα ὁποῖον θὰ ἦτο τὸ ὀρφανόν, τὸ ὁποῖον ἔμελλον νὰ τῆς φέρω, καὶ πόσον πολὺ θὰ τὸ ἠγάπων.

Ὅταν ὕψωσα τὰ βλέμματά μου πρὸς αὐτήν, εἶδον μετ' ἐκπλήξεώς μου, ὅτι τὰ δάκρυά της ἔρρεον σιγαλὰ καὶ μεγάλα ἐπὶ τῶν ὠχρῶν αὐτῆς παρειῶν, ἐνῷ οἱ ταπεινωμένοι της ὀφθαλμοὶ ἐξέφραζον μίαν ἀπερίγραπτον θλῖψιν!

— Ὦ! εἶπε μετ' ἀπελπιστικῆς ἐκφράσεως. Ἐνόμισα ὅτι σὺ θὰ ἀγαπήσῃς τὴν Κατερινιὼ περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀλλά, ἀπατήθηκα! Ἐκεῖνοι δὲν θέλουν διόλου ἀδελφήν, καὶ σὺ θέλεις μίαν ἄλλην. Καὶ τί φταίγει τὸ φτωχό, 'σὰν ἔγεινεν ὅπως τὸ ἔπλασεν ὁ Θεός. Ἂν εἶχες μίαν ἀδελφὴν ἄσχημην καὶ μὲ ὀλίγον νοῦν, θὰ τὴν ἔβγαζες δι' αὐτὸ μέσα 'στοὺς δρόμους, γιὰ νὰ πάρῃς μιὰν ἄλλην, εὔμορφην καὶ γνωστικήν.

— Ὄχι, μητέρα! Βέβαια ὄχι! ἀπήντησα ἐγώ. Μὰ ἐκείνη θὰ ἦτο παιδί σου, καθὼς καὶ ἐγώ. Ἐνῷ αὐτὴ δὲν σοῦ εἶνε τίποτε. Μᾶς εἶναι ὅλως διόλου ξένη.

— Ὄχι! ἀνεφώνησεν ἡ μήτηρ μου μετὰ λυγμῶν, ὄχι! Δὲν εἶναι ξένο τὸ παιδί! Εἶναι 'δικό μου! Τὸ ἐπῆρα τριῶν μηνῶν ἀπὸ 'πάνω ἀπὸ τὸ λείψανο τῆς μάνας του· καὶ ὁσάκις ἔκλαιγε, τοῦ ἔβαζα τὸ βυζί μου 'στὸ στόμα του, γιὰ νὰ τὸ πλανέσω· καὶ τὸ ἐτύλιξα μέσ' 'στὰ σπάργανά σας, καὶ τὸ ἐκοίμησα μέσ' 'στὴν κούνια σας. Εἶναι 'δικό μου τὸ παιδί, καὶ εἶναι ἀδελφή σας!

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας, τὰς ὁποίας ἐπρόφερεν ἰσχυρῶς καὶ μετ' ἐπιβλητικοῦ τρόπου, ὕψωσε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς καὶ μὲ παρετήρησεν ἀσκαρδαμυκτί. Ἐπερίμενε προκλητικῶς τὴν ἀπάντησίν μου. Ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἐτόλμησα νὰ προφέρω λέξιν. Τότε ἐχαμήλωσε πάλιν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐξηκολούθησε μὲ ἀσθενῆ φωνὴν καὶ θλιβερὸν τόνον·

— Ἒ! τί νὰ γείνῃ! Κ'ἐγὼ τὸ ἤθελα καλλίτερο, μά— ἡ ἁμαρτία μου, βλέπεις, δὲν ἐσώθηκεν ἀκόμη. Καὶ τὸ ἔκαμεν ὁ Θεὸς τέτοιο, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν ὑπομονή μου, καὶ νὰ μὲ σχωρέσῃ. Εὐχαριστῶ σε, Κύριε!

Καὶ ταῦτα λέγουσα, ἔθηκε τὴν δεξιὰν ἐπὶ τοῦ στήθους, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς πλήρεις δακρύων πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ ἔμεινεν οὕτως ἐπί τινας στιγμὰς σιγῶσα.

— Κάτι θὰ ἔχῃς στὴν καρδιά, μητέρα, εἶπον τότε μετά τινος δειλίας. Μὴ θυμώνῃς!

Καὶ λαβὼν ἐφίλησα τὴν παγερὰν αὐτῆς χεῖρα πρὸς ἐξιλέωσιν.

— Ναί! εἶπεν ἐκείνη ἀποφασιστικῶς. Ἔχω κάτι ἐδῶ μέσα βαρύ, πολὺ βαρύ, παιδί μου! Ὡς τώρα τὸ γνωρίζει μόνον ὁ Θεὸς καὶ ὁ πνευματικός μου. Ἐσὺ εἶσαι διαβασμένος καὶ συντυχαίνεις καμμιὰ φορὰ 'σὰν τὸν ἴδιο τὸν πνευματικό, καὶ καλλίτερα. Σήκω, κλεῖσε τὴ θύρα, καὶ κάτσε νὰ σὲ τὸ 'πῶ, ἴσως μὲ παρηγορήσῃς ὀλίγο, ἴσως μὲ λυπηθῇς, καὶ ἀγαπήσῃς τὸ Κατερινιώ, 'σὰν νἄταν ἀδελφή σου.

Οἱ λόγοι οὗτοι, καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον τοὺς ἐπρόφερεν, ἐνέβαλον τὴν καρδίαν μου εἰς μεγάλην ταραχήν. Τί εἶχε νὰ μ' ἐμπιστευθῇ ἡ μήτηρ μου χωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς μου; Ὅλας τὰς κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου δυστυχίας της μοὶ τὰς εἶχεν ἀφηγηθῇ. Ὅλον τὸν πρότοῦ της βίον τὸν ἐγνώριζον ὡσὰν παραμῦθι. Τί ἦτο λοιπὸν αὐτὸ ποῦ μᾶς ἀπέκρυπτε μέχρι τοῦδε; ποῦ δὲν ἐτόλμησε νὰ φανερώσῃ εἰς κανένα πλὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ της;

Ὅταν ἐπανῆλθον νὰ καθίσω πλησίον της, ἔτρεμον τὰ γόνατά μου ἐξ ἀορίστου ἀλλ' ἰσχυροῦ τινος φόβου.

Ἡ μήτηρ μου ἐκρέμασε τὴν κεφαλήν, ὡς κατάδικος, ὅστις ἵσταται ἐνώπιον τοῦ κριτοῦ του μὲ τὴν συναίσθησιν τρομεροῦ τινος ἐγκλήματος.

— Τὸ 'θυμᾶσαι τὸ 'Αννιώ μας; μὲ ἠρώτησε μετά τινας στιγμὰς πληκτικῆς σιωπῆς.

Digitized by Google

— Μάλιστα, μητέρα! Πῶς δὲν τὸ 'θυμοῦμαι! Ἦταν ἡ μόνη μας ἀδελφή, κ' ἐξεψύχησεν ἐμπρὸς στὰ 'μάτια μου.

— Ναί! μὲ εἶπεν, ἀναστενάξασα βαθέως, ἀλλὰ δὲν ἦτο τὸ μόνο μου κορίτσι! Ἐσὺ εἶσαι τέσσαρα χρόνια μικρότερος ἀπὸ τὸ Χρηστάκη. Ἕνα χρόνο κατόπι του ἔκαμα τὴν πρώτη μου θυγατέρα.

Ἦταν τότε κοντά, 'ποῦ ἐπαντρολογιέτο ὁ Φωτῆς ὁ Μυλωνᾶς. Ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας σου παράργησε τὸ γάμο τους, ὡς 'ποῦ ν' ἀποσαραντήσω ἐγώ, γιὰ νὰ τοὺς στεφανώσουμε μαζί. Ἤθελε νὰ μὲ 'βγάλῃ καὶ μένα στὸν κόσμο, γιὰ νὰ χαρῶ 'σὰν 'πανδρευμένη, ἀφοῦ κορίτσι δὲν μ' ἄφηκεν ἡ γιαγιά σου νὰ χαρῶ.

Τὸ πρωῒ τοὺς 'στεφανώσαμε, καὶ τὸ βράδυ ἦταν οἱ καλεσμένοι στὸ σπίτι τους· καὶ ἐπαῖζαν τὰ βιολιά, καὶ ἔτρωγεν ὁ κόσμος μέσα στὴν αὐλή, κι' ἐγύρνα ἡ κανάτα μὲ τὸ κρασὶ ἀπὸ χέρι σὲ χέρι. Καὶ ἔκαμεν ὁ πατέρας σου κέφι, 'σὰν διασκεδαστικὸς ποῦ ἦταν ὁ μακαρίτης, καὶ μ' ἔρριψε τὸ μανδύλι του, νὰ σηκωθῶ νὰ χορέψουμε. 'Σὰν τὸν ἔβλεπα νὰ χορεύῃ, μοῦ ἄνοιγεν ἡ καρδιά μου, καὶ 'σὰν νέα ποῦ ἤμουνε, ἀγαποῦσα κ' ἐγὼ τὸ χορό. Κ' ἐχορέψαμε λοιπόν· κ' ἐχόρεψαν καὶ οἱ ἄλλοι κατόπόδι μας. Μὰ ἐμεῖς ἐχορέψαμε καὶ καλλίτερα καὶ πολύτερα.

'Σὰν ἐκοντέψανε τὰ μεσάνυχτα, ἐπῆρα τὸν πατέρα σου παράμερα καὶ τὸν εἶπα· Ἄνδρα, ἐγὼ ἔχω παιδὶ 'στὴν κούνια καὶ δὲν 'μπορῶ πιὰ νὰ μείνω. Τὸ παιδὶ πεινᾷ· ἐγὼ ἐσπάργωσα. Πῶς νὰ τὸ βυζάξω μέσ' 'στὸν κόσμο καὶ μὲ τὸ καλό μου τὸ φόρεμα! Μεῖνε σύ, ἂν θέλῃς νὰ διασκεδάσῃς ἀκόμα. Ἐγὼ θὰ πάρω τὸ μωρὸ νὰ 'πάγω 'στὸ σπίτι.

— Ἔ, καλά, γυναῖκα! εἶπεν ὁ σχωρεμένος, καὶ μ' ἐπαπάρισε 'πὰ στὸν ὦμο. Ἔλα, χόρεψε κι' αὐτὸ τὸ χορὸ μαζί μου, καὶ ὕστερα πηγαίνουμε κ' οἱ δύο. Τὸ κρασὶ ἄρχησε νὰ μὲ χτυπᾷ στὸ κεφάλι, καὶ ἀφορμὴ γυρεύω κι' ἐγὼ νὰ φύγω.

'Σὰν ἐξεχορέψαμε κ' ἐκεῖνο τὸ χορό, ἐπήραμε τὴ στράτα.

Ὁ γαμβρὸς ἔστειλε τὰ παιχνίδια καὶ μᾶς ἐξεπροβόδησαν ὡς τὸ μισὸ τὸ δρόμο. Μὰ εἴχαμε ἀκόμη πολὺ ὡς τὸ σπίτι. Γιατὶ ὁ γάμος ἔγεινε 'στὸν Καρσιμαχαλᾶ. Ὁ δοῦλος ἐπήγαινε 'μπροστὰ μὲ τὸ φανάρι. Ὁ πατέρας σου ἐσήκωνε τὸ παιδί, καὶ 'βαστοῦσε καὶ 'μένα ἀπὸ τὸ χέρι.

— 'Κουράσθης, βλέπω, γυναῖκα!

— Ναί, Μιχαλιό. 'Κουράσθηκα.

— Ἄϊντε βάλ' ἀκόμα κομμάτι δύναμι, ὡς ποῦ νὰ φθάσουμε στὸ σπίτι. Θὰ στρώσω τὰ στρώματα μοναχός μου. 'Εμετάνοιωσα ποῦ σ' ἔβαλα κ' ἐχόρεψες τόσο πολύ.

— Δὲν πειράζει, ἄνδρα, τοῦ εἶπα. Τὸ ἔκαμα γιὰ τὸ χατῆρί σου. Αὔριο ξεκουράζουμαι πάλι.

Ἔτσι ἤρθαμε στὸ σπίτι. Ἐγὼ ἐφάσκιωσα κ' ἐβύζαξα τὸ παιδί, κ' ἐκεῖνος ἔστρωσε. Ὁ Χρηστάκης ἐκοιμᾶτο μαζὶ μὲ τὴν Βενετειά, ποῦ τὴν ἀφῆκα νὰ τὸν φυλάγῃ. 'Σὲ 'λίγο ἐπλαγιάσαμε καὶ 'μεῖς. Ἐκεῖ, μέσα στὸν ὕπνο μου, μ' ἐφάνηκε πῶς ἔκλαψε τὸ παιδί. Τὸ καϋμένο!, εἶπα, δὲν ἔφαγε σήμερα χορταστικά. Καὶ ἀκούμβησα στὴν κούνια του νὰ τὸ βυζάξω. Μὰ ἤμουν πολὺ κουρασμένη καὶ δὲν 'μποροῦσα νὰ κρατηθῶ. Τὸ ἔβγαλα λοιπόν, καὶ τὸ ἔβαλα κοντά μου, μέσ' τὸ στρῶμα, καὶ τοῦ ἔδωσα τὴ ῥόγα στὸ στόμα του. Ἐκεῖ μὲ 'ξαναπῆρεν ὁ ὕπνος.

Δὲν ἠξεύρω πόσην ὥρα ἤθελεν ὡς τὸ πουρνό. Μὰ 'σὰν ἔννοιωσα νὰ χαράζῃ—ἂς τὸ βάλω, εἶπα, τὸ παιδὶ στὸν τόπο του.

Μὰ 'κεῖ 'ποῦ πῆγα νὰ τὸ σηκώσω, τί νὰ ἰδῶ! Τὸ παιδὶ δὲν ἐσάλευε!

Ἐξύπνησα τὸν πατέρα σου· τὸ 'ξεφασκιώσαμε, τὸ 'ζεστάναμε, τοῦ ἐτρίψαμε τὸ μυτοῦδί του, τίποτε!—Ἦταν ἀπεθαμένο!

— Τὸ 'πλάκωσες, γυναῖκα, τὸ παιδί μου!— εἶπεν ὁ πατέρας σου, καὶ τὸν ἐπῆραν τὰ δάκρυα. Τότε ἄρχησα ἐγὼ νὰ κλαίγω 'στὰ δυνατὰ καὶ νὰ ξεφωνίζω. Μὰ ὁ πατέρας σου ἔβαλε τὸ χέρι του στὸ στόμα μου καὶ — Σοὺς! μὲ εἶπε. Τί φωνάζεις ἔτσι, βρὲ βῶδι; — Αὐτὸ μὲ τὸ εἶπε, Θεὸς σχωρέσ' τονε. Τρία χρόνια εἴχαμε 'πανδρευμένοι, κακὸ λόγο δὲν μὲ εἶπε. Κ' ἐκείνη τὴ στιγμὴ μὲ τὸ εἶπε.—Ἔ; Τί φωνάζεις ἔτσι; Θέλεις νὰ ξεσηκώσῃς τὴ γειτονιά, νὰ 'πῇ ὁ κόσμος πῶς ἐμέθυσες κ' ἐπλάκωσες τὸ παιδί σου;

Καὶ εἶχε δίκηο, 'ποῦ ν' ἁγιάσουν τὰ χώματα ποῦ κοίτεται! Γιατί, ἂν τὸ 'μάθαινεν ὁ κόσμος, ἔπρεπε νὰ σχίσω τὴ γῆ νὰ ἔμβω μέσα ἀπὸ τὸ κακό μου.

Ἀλλά, τί τὰ θέλεις! Ἡ ἁμαρτία εἶναι ἁμαρτία. 'Σὰν τὸ ἐθάψαμε τὸ παιδί, κ' ἐγυρίσαμεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, τότε ἄρχησε τὸ θρῆνος τὸ μεγάλο. Τότε πιὰ δὲν ἔκλαιγα κρυφά. —Εἶσαι νέα, καὶ θὰ κάμῃς κι' ἄλλα, μ' ἔλεγαν. Ὡς τόσον ὁ καιρὸς 'περνοῦσε, καὶ ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἔδιδε τίποτε. Νά! ἔλεγα μέσα μου. Ὁ Θεὸς μὲ τιμωρεῖ, γιατὶ δὲν ἐστάθηκα ἄξια νὰ προφυλάξω τὸ παιδὶ 'ποῦ μ' ἔδωκε! Καὶ ἐντρεπόμουνα τὸν κόσμο, καὶ ἐφοβούμην τὸν πατέρα σου. Γιατὶ κ' ἐκεῖνος ὅλο τὸν πρῶτο χρόνο ἔκαμνε τάχα τὸν ἀλύπητο καὶ μ' ἐπαρηγοροῦσε, γιὰ νὰ μὲ δώσῃ θάρρος. Ὕστερα ὅμως ἄρχησε νὰ γίνεται σιγανὸς καὶ συλλογισμένος.

Τρία χρόνια ἐπέρασαν, χωρὶς νὰ φάγω ψωμὶ νὰ 'πάγῃ στὴν καρδιά μου. 'Στὰ τρία χρόνια κ' ὕστερα 'γεννήθηκες ἐσύ.—Ἦταν ἡ πολλαὶς ἡ χάραις 'ποῦ ἐπῆγα.

'Σὰν ἐγεννήθηκες ἐσὺ ἐκατάκατσεν ἡ καρδιά

Digitized by Google

μου, μὰ δὲν ἡμέρεψε. Ὁ πατέρας σου σὲ ἤθελε κορίτσι. Καὶ μιὰν ἡμέρα μὲ τὸ εἶπε.

— Κι' αὐτὸ καλῶς μᾶς ὥρισε, Δεσποινιώ, μὰ 'γὼ τὸ ἤθελα κορίτσι.

Ὅταν ἐπῆγεν ἡ γιαγιά σου στὸν Ἁγιοντάφο, ἔστειλα δώδεκα 'πουκάμισα καὶ τρία Κωσταντινάτα, γιὰ νὰ μὲ 'βγάλῃ ἕνα σχωροχάρτι. Καί, διὲς ἐσύ! Ἴσα ἴσα ἐκεῖνο τὸ μῆνα, 'ποῦ ἐγύρισεν ἡ γιαγιά σου ἀπὸ τὴ Γερουσαλὴ μὲ τὸ σχωροχάρτι, ἐκεῖνο τὸ μῆνα ἐκακοψυχοῦσα τὴν 'Αννιώ.

Κάθε 'λίγο καὶ 'λιγάκι ἐφώναζα τὴ μανίτσα. —Ἔλα δά, κυρά, νὰ διοῦμε· κορίτσι εἶναι;— Ναί, θυγατέρα, ἔλεγεν ἡ μαμή. Κορίτσι. Δὲ βλέπεις; Δὲ σὲ χωροῦν τὰ ροῦχά σου! — Καὶ νὰ πιὰ χαρὰ ἐγώ, 'σὰν τὸ ἄκουγα!

'Σὰν ἐγεννήθηκε τὸ παιδὶ καὶ 'βγῆκεν ἀληθινὰ κορίτσι, τότε πιὰ ἦρθεν ἡ καρδιὰ στὸν τόπο της. Τὸ ὠνομάσαμεν 'Αννιώ, τὸ ἴδιο τὸ ὄνομα ποῦ εἶχε τὸ σχωρεμένο, γιὰ νὰ μὴν 'ποφαίνεται πῶς μᾶς λείπει κανεὶς ἀπὸ τὸ σπίτι. — Εὐχαριστῶ σε, Θεέ μου! ἔλεγα νύχτα καὶ 'μέρα. Εὐχαριστῶ σε ἡ ἁμαρτωλή, ποῦ ἐσήκωσες τὴν ἐντροπὴ καὶ ἐξάλειψες τὴν ἁμαρτία μου!

Καὶ εἴχαμε πιὰ τὴν 'Αννιὼ 'σὰν τὰ μάτια μας. Καὶ ἐζούλευες ἐσύ, καὶ ἔγεινες τοῦ θανατᾶ ἀπὸ τὴ ζούλια σου.

Ὁ πατέρας σου σὲ ἔλεγε *τὸ ἀδικημένο του*, γιατὶ σ' ἀπόκοψα πολὺ 'νωρίς, καὶ μ' ἐμάλωνε καμμιὰ φορά, γιατὶ σὲ 'παραμελοῦσα. Κ' ἐμένα ἡ καρδιά μου ἐρράγιζε, 'σὰν σ' ἔβλεπα νὰ χαλνᾷς. Μά, ἔλα ποῦ δὲν ἐμποροῦσα ν' ἀφήσω τὴν 'Αννιὼ ἀπὸ τὰ χέρια μου! Ἐφοβούμην πῶς κάθε στιγμὴ 'μπορεῖ νὰ τῆς συμβῇ τίποτε. Καὶ ὁ πατέρας σου ὁ μακαρίτης, ὅσο καὶ ἂν 'μάλωνε κ' ἐκεῖνος, τὴν ἤθελε πιὰ νὰ μὴ στάξῃ καὶ τὴν βρέξῃ!

Μὰ ἐκεῖνο τὸ εὐλογημένο, ὅσο περισσότερα χάδια, τόσο ὀλιγώτερην ὑγεία. Ἔλεγες πῶς ἐμετάνοιωσεν ὁ Θεὸς γιατὶ μᾶς τὸ ἔδωκε. Ἐσεῖς ἤσασθε κόκκινα κόκκινα, καὶ ζωηρὰ καὶ σερπετά. Ἐκεῖνο, ἥσυχο καὶ σιγανὸ καὶ ἀρρωστιάρικο! Ὅταν τὸ ἔβλεπα ἔτσι χλωμὸ χλωμό, μοῦ ἤρχετο εἰς τὸν νοῦ μου τὸ πεθαμένο, καὶ ἡ ἰδέα πῶς ἐγὼ τὸ ἐθανάτωσα ἄρχησε νὰ 'ξανακυριεύῃ μέσα μου. Ὡς ποῦ μιὰν ἡμέρα ἀπέθανε καὶ τὸ δεύτερο!

Ὅποιος δὲν τὸ ἐδοκίμασε μοναχός του, παιδί μου, δὲν 'ξεύρει τί πικρὸ ποτῆρι ἦταν ἐκεῖνο. Ἐλπίδα νὰ κάνω ἄλλο κορίτσι δὲν ἦταν πλέον. Ὁ πατέρας σου εἶχ' ἀποθάνει. Ἂν δὲν εὑρίσκετο ἕνας γονιὸς νὰ μὲ χαρίσῃ τὸ κορίτσι του, ἤθελα πάρω τὰ βουνὰ νὰ φύγω.

'Αλήθεια 'ποῦ δὲν ἐβγῆκε καλόγνωμο. Μὰ ὅσο τὸ εἶχα καὶ τὸ 'κήδευα καὶ τὸ 'κανάκευα, 'θαρροῦσα πῶς τὸ εἶχα 'δικό μου, καὶ 'ξεχνοῦσα 'κεῖνο πῶχασα, κ' ἡμέρωνα τὴ συνείδησί μου.

Καθὼς τὸ λέγ' ὁ λόγος, ξένο παιδὶ 'ναι παίδεψι. Μὰ γιὰ μένα ἡ παίδεψι αὐτὴ εἶναι παρηγοριὰ κ' ἐλαφροσύνη. Γιατὶ ὅσο περισσότερο τυραννηθῶ καὶ χολοσκάσω, τόσο 'λιγώτερο θὰ μὲ παιδέψῃ ὁ Θεὸς γιὰ τὸ παιδὶ 'ποῦ 'πλάκωσα.

Γι' αὐτὸ—νἄχῃς τὴν εὐχή μου—μὴ μὲ γυρεύεις νὰ διώξω τώρα τὴν Κατερινιὼ γιὰ νὰ πάρω ἕνα παιδὶ καλόγνωμο καὶ προκομμένο.

— Ὄχι, ὄχι, μητέρα! ἀνέκραξα διακόψας αὐτὴν ἀκρατήτως. Δὲν γυρεύω τίποτε. Ὕστερα ἀπ' ὅσα μ' ἀφηγήθης, σὲ ζητῶ συγχώρησι διὰ τὴν ἀσπλαγχνίαν μου. Σὲ ὑπόσχομαι ν' ἀγαπῶ τὸ Κατερινιὼ 'σὰν τὴν ἀδελφή μου, καὶ νὰ μὴ τῆς εἰπῶ τίποτε πλέον, τίποτε δυσάρεστο.

— Ἔτσι νἄχῃς τὴν εὐχὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας! εἶπεν ἡ μήτηρ μου ἀναπνεύσασα. Γιατί, βλέπεις, τὸ 'πόνεσε ἡ καρδιά μου τὸ πολλακαμμένο, καὶ δὲν θέλω νὰ τὸ κακολογοῦνε. 'Ξέρω κ' ἐγώ, μαθές; Τῆς Τύχης ἤτανε; τοῦ Θεοῦ ἤτανε; Τόσο κακὴ καὶ ἀνεπιδέξια ποῦ εἶναι— τὴν 'πῆρα στὸ λαιμό μου, ἐτελείωσε.

Ἡ ἐκμυστήρευσις αὐτὴ ἔκαμε βαθυτάτην ἐπ' ἐμοῦ ἐντύπωσιν. Τώρα μοῦ ἠνοίγησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐκατάλαβα πολλὰς πράξεις τῆς μητρός μου, αἱ ὁποῖαι πότε μὲν ἐφαίνοντο ὡς δεισιδαιμονία, πότε δὲ ὡς αὐτόχρημα μονομανίας ἀποτελέσματα. Τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο δυστύχημα ἐπηρέασε τόσον πολὺ τὸν βίον της ὅλον, ὅσῳ μᾶλλον ἁπλῆ καὶ ἐνάρετος καὶ θεοφοβουμένη ἦτον ἡ μήτηρ μου. Ἡ συναίσθησις τοῦ ἁμαρτήματος, ἡ ἠθικὴ ἀνάγκη τῆς ἐξαγνίσεως καὶ τὸ ἀδύνατον τῆς ἐξαγνίσεως αὐτοῦ — τί φρικτὴ καὶ ἀμείλικτος Κόλασις! Ἐπὶ εἰκοσιοκτὼ τώρα ἔτη βασανίζεται ἡ τάλαινα γυνὴ χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ κοιμίσῃ τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς της, οὔτε ἐν ταῖς δυστυχίαις οὔτε ἐν ταῖς εὐτυχίαις της!

'Αφ' ἧς στιγμῆς ἔμαθον τὴν θλιβεράν της ἱστορίαν, συνεκέντρωσα ὅλην μου τὴν προσοχὴν εἰς τὸ πῶς ν' ἀνακουφίσω τὴν καρδίαν της, προσπαθῶν νὰ παραστήσω εἰς αὐτὴν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ἀπρομελέτητον καὶ ἀβούλητον τοῦ ἁμαρτήματος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἄκραν τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν, τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, ἥτις δὲν ἀνταποδίδει ἴσα ἀντὶ ἴσων, ἀλλὰ κρίνει κατὰ τοὺς διαλογισμοὺς καὶ τὰς προθέσεις μας. Καὶ ὑπῆρξε καιρὸς καθ' ὃν ἐπίστευον, ὅτι αἱ προσπάθειαί μου δὲν ἔμειναν ἀνεπιτυχεῖς.

'Εν τούτοις ὅταν μετὰ δύο ἐτῶν νέαν ἀπουσίαν ἦλθεν ἡ μήτηρ μου νὰ μὲ ἴδῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐθεώρησα καλὸν νὰ κάμω ὑπὲρ αὐτῆς κάτι τι ἐπιβλητικώτερον.

'Εξενιζόμην τότε ἐν τῷ περιφανεστέρῳ τῆς Πόλεως οἴκῳ, ἐν ᾧ ἔσχον ἀφορμὴν νὰ γνωρι-

Digitized by Google

σθῶ μὲ τὸν Πατριάρχην, Ἰωακεὶμ τὸν δεύτερον. Ἐνῷ μίαν ἡμέραν συνεβαδίζομεν μόνοι ὑπὸ τὰς ἀμφιλαφεῖς τοῦ κήπου σκιάς, τῷ ἐξέθηκα τὴν ἱστορίαν κ' ἐπεκαλέσθην τὴν ἐπικουρίαν του. Τὸ ὕψιστον αὐτοῦ ἀξίωμα, τὸ ἐξαίρετον κῦρος, μεθ' οὗ περιβάλλεται πᾶσα θρησκευτικὴ του ῥήτρα, ἔμελλεν ἀναμφιβόλως νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὴν μητέρα μου τὴν πεποίθησιν τῆς ἀφέσεως τοῦ κρίματός της. Ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος γέρων ἐπαινέσας τὸν περὶ τὰ θρησκευτικὰ ζῆλόν μου, μοὶ ὑπεσχέθη τὴν πρόθυμον σύμπραξίν του.

Οὕτω λοιπὸν ὡδήγησα μετ' ὀλίγον τὴν μητέρα μου εἰς τὸ Πατριαρχεῖον διὰ νὰ ἐξομολογηθῇ εἰς τὴν Παναγιότητά του.

Ἡ ἐξομολόγησις διήρκεσε πολλὴν ὥραν καὶ ἐκ τῶν νευμάτων καὶ ἐκ τῶν ῥημάτων τοῦ Πατριάρχου ἐννόησα, ὅτι ἐχρειάσθη νὰ διαθέσῃ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς καὶ εὐλήπτου ῥητορικῆς του, ὅπως ἐπιφέρῃ τὸ ποθητὸν ἀποτέλεσμα.

Ἡ χαρά μου ἦτον ἀπερίγραπτος. Ἡ μήτηρ μου ἀπεχαιρέτησε τὸν γεραρὸν Ποιμενάρχην μετ' εἰλικρινοῦς εὐγνωμοσύνης καὶ ἐξῆλθε τῶν Πατριαρχείων τόσον εὐχαριστημένη, τόσον ἐλαφρά, ὡς ἐὰν ἤρθη ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῆς μία μεγάλη μυλόπετρα.

Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ κατάλυμά της, ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ κόλπου της ἕνα σταυρόν, δῶρον τῆς Παναγιότητός του, τὸν ἐφίλησε καὶ ἤρχησε νὰ τὸν περιεργάζεται, βυθιζομένη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς σκέψεις.

— Καλὸς ἄνθρωπος, τῇ εἶπον, αὐτὸς ὁ Πατριάρχης. Ὁρίστε; Τώρα πιὰ πιστεύω, ὅτι ἦλθεν ἡ καρδιά σου στὸν τόπον της.

Ἡ μήτηρ μου δὲν ἀπεκρίθη.

— Δὲν λέγεις τίποτε, μητέρα; τὴν ἠρώτησα μετά τινος δισταγμοῦ.

— Τί νὰ σὲ 'πῶ, παιδί μου! ἀπήντησε τότε σύννους καθὼς ἦτον· ὁ Πατριάρχης εἶναι σοφὸς καὶ ἅγιος ἄνθρωπος. Γνωρίζει ὅλαις ταὶς βουλαὶς καὶ τὰ θελήματα τοῦ Θεοῦ, καὶ συγχωρνᾷ ταὶς ἁμαρτίαις ὅλου τοῦ κόσμου. Μά, τί νὰ σὲ 'πῶ! Εἶναι καλόγερος. Δὲν ἔκαμε παιδιά, γιὰ νὰ 'μπορῇ νὰ γνωρίσῃ, τί πρᾶγμα εἶναι τὸ νὰ σκοτώσῃ κανεὶς τὸ ἴδιο τὸ παιδί του!

Οἱ ὀφθαλμοί της ἐπληρώθησαν δακρύων καὶ ἐγὼ ἐσιώπησα.

Γ. Μ. Βιζυηνός.

Ἡ τιμὴ ὁμοιάζει πρὸς τὸν ὀφθαλμόν, ὅστις δὲν δύναται νὰ λάβῃ τὴν παραμικρὰν κηλῖδα χωρὶς νὰ πάθῃ· εἶνε λίθος πολύτιμος, οὗ καὶ τὸ μικρότερον ἐλάττωμα σμικρύνει τὴν ἀξίαν.

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩι

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 236.

Β'.

Ἡ αἴθουσα.—Οἱ προσκυνηταί.—Ἀπροσδόκητος συνάντησις.—Ἡ περὶ τῆς εὑρέσεως τῆς εἰκόνος παράδοσις.—Ἐντὸς τοῦ ναοῦ.— Ἡ εἰκών.—Τὰ ὑπόγεια τοῦ ναοῦ.—Ἡ νὺξ τῆς παραμονῆς.

Τὰ μόνα δωμάτια, ἅτινα κατ' ἀνάγκην δὲν παρεχωρήθησαν εἰς προσκυνητάς, ἀλλ' ἀπέμειναν κεκλεισμένα, εἶνε τὸ σκευοφυλάκιον, ἡ μικρὰ βιβλιοθήκη, περιέχουσα καί τινας ἀσημάντους ἀρχαιότητας, καὶ τὸ γραφεῖον τῆς ἐπιτροπῆς. Ἀλλ' ἡ παρ' αὐτῷ μεγάλη αἴθουσα εἶνε πλήρης ἀνθρώπων, μόλις δὲ κατορθῶ νὰ εἰσέλθω ἵνα ἴδω τὴν μεγάλην εἰκόνα τοῦ ζωγράφου κ. Γκίζη, ἥτις κοσμεῖ ἕνα τῶν τοίχων αὐτῆς. Ἡ εἰκὼν αὕτη παρίστησι τὸν Ἰωσὴφ ἐξηγοῦντα τὰ ὄνειρα τοῦ ἀρχιοινοχόου καὶ τοῦ ἀρχισιτοποιοῦ τοῦ Φαραώ, μολονότι δὲ ἔργον μαθητοῦ ἀφιερωθὲν ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν Εὐαγγελίστριαν, δαπάνῃ τῆς ὁποίας ἐσπούδασεν ὁ διακεκριμένος ζωγράφος, παρέχει ὅμως διὰ τῆς συμπαθοῦς μάλιστα τοῦ Ἰωσὴφ μορφῆς, γλυκεῖαν ἀνάπαυσιν εἰς βλέμματα καταπεπονημένα ἤδη ἐκ τῶν βαναύσων σχεδιασμάτων τῆς καλογηρικῆς ἁγιογραφίας. Ἀπέναντι τῆς εἰκόνος ταύτης ἀνήρτηται κοινὸν ἀντίγραφον τῆς Παναγίας τοῦ Ῥαφαήλ, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων τοίχων κρέμανται ῥυπαραί τινες καὶ εὐτυχῶς ἡμίσβεστοι λιθογραφίαι.

* *

Πολλὰ τῶν κελλίων κατοικοῦνται ὑπὸ προσκυνητῶν οὐχὶ μόνον κατὰ τὰς ἐποχὰς τῶν δύο πανηγύρεων, ἤτοι τὴν 15 Αὐγούστου καὶ 25 Μαρτίου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ λοιπὸν διάστημα τοῦ ἐνιαυτοῦ. Τινὲς προσέρχονται ἐκεῖ μετὰ μακρὰν ἀσθένειαν ἐπ' ἐλπίδι ταχείας ἀναρρώσεως, ἄλλοι φέρουσι συγγενεῖς αὐτῶν φρενοβλαβεῖς, γυναῖκες δ' ἐγκυμονοῦσαι οὐχὶ σπανίως ἔχουσι τάξῃ νὰ ἔλθωσιν ἵνα γεννήσωσιν ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Θεοτόκου.

Ἀληθῶς δὲ μόνη ἡ μεγάλη πίστις δύναται νὰ καταστήσῃ εὐχαρίστους τὰς ταλαιπωρίας τῆς ἐπὶ μῆνας διαμονῆς ἐν μικρῷ κελλίῳ, χαμηλῷ, ὑγρῷ καὶ σκοτεινῷ πολλάκις, ἐν ᾧ κατοικοῦσι τρεῖς ἢ τέσσαρες ἴσως ἄνθρωποι, ἠναγκασμένοι νὰ μαγειρεύωσι καὶ νὰ τρώγωσι καὶ νὰ κοιμῶνται ἐντὸς τῶν τεσσάρων αὐτῶν τοίχων, ἐστερημένοι τῶν ἀναγκαίων ἐπίπλων καὶ σκευῶν, ἐνίοτε δὲ καταδεδικασμένοι νὰ σύρωσι μεθ' ἑαυτῶν καθ' ἑκάστην ἀπὸ τοῦ κελλίου εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν ναὸν τὴν τροχοφόρον καθέδραν παραλυτικοῦ πατρός, ἢ νὰ ὁδηγῶσι τὸ σφάλλον βῆμα τυφλῆς ἀδελφῆς, ἢ

Digitized by Google

καὶ νὰ καταπραΰνωσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ ἀγκάλῃ τὴν μανίαν παράφρονος υἱοῦ.

* *

Παρὰ τὴν κλίμακα τῆς δεξιᾶς πτέρυγος παιδία τινὰ κατατρίβουσι τὰ ἐνδύματα αὐτῶν εἰς συνηθέστατον παιδικὸν παίγνιον, ἤτοι ἱππεύουσιν ἐπὶ τῶν ἐκ λείου μαρμάρου ἐπερεισμάτων τῆς κλίμακος καὶ ὀλισθαίνουσιν οὕτω ἀφιέμενα ἐπὶ τῆς κατωφερείας αὐτῶν. Ἐνῷ δὲ βραδέως κατέρχομαι τὰς βαθμῖδας θεατὴς τοῦ οὐχὶ ἀκινδύνου τούτου γυμνάσματος, βραχίων τις μετ' οἰκειότητος περιπτύσσεται τὸ σῶμά μου, ἐνῷ φωνὴ ὅλως ἄγνωστον μοὶ ἀποτείνει τὴν ἑξῆς προσφώνησιν:

— Πῶς ἦτον αὐτὸ καὶ τἀποφάσισες νἄρθῃς; Ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια εἶδα κ' ἔπαθα νά σε γνωρίσω! Σ' ἐκύτταζα μιὰ ὥρα ἀπ' ἀντίκρυ κ' ἔλεγα αὐτὸς νὰ ἦνε, μὴ δὲν εἶν' αὐτὸς κ' ἐντροπιασθῶ ... Πῶς περνοῦν τὰ χρόνια ἔ; Τὰ παιδιὰ γίνονται ἄνδρες καὶ οἱ ἄνδρες γέροι ...

Καὶ ὅμως ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μοὶ ἦτο βεβαίως ἄγνωστος. Εἰς τὰ μυχιαίτατα βάθη τῆς μνήμης δὲν ἀνεύρισκον φυσιογνωμίαν ἔχουσαν χαρακτηριστικὰ ὁμοιάζοντα πρὸς τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτοῦ. Ἡ μορφή του δὲν εἶχέ τι τὸ ἰδιάζον, ἦτο ἀφελὴς μορφὴ ἀνδρὸς τριακονταετοῦς ἴσως μὲ καστανοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πυκνὸν πώγωνα, ἀλλὰ τέλος πάντων τοιαύτην μορφὴν δὲν ἐνεθυμούμην ποσῶς.

Ἐν τούτοις ὁ ἄγνωστος ἐννοήσας τὸν δισταγμόν μου ἐπανέλαβε πάλιν:

— Ἔλα δά! νόστιμο θὰ ἦνε νὰ μή με θυμᾶσαι.

Καὶ συνώδευσε τοὺς λόγους του δι' ἠχηροῦ γέλωτος.

Ἔπρεπε νὰ ὁμιλήσω:

— Ἀληθινά, δὲν σᾶς ἐνθυμοῦμαι, εἶπον ἐνδοιάζων πως.

— Καλὲ 'ξέχασες τὴς τρέλλαις μας, ξέχασες τὴ ζωὴ τοῦ σχολείου, τοὺς βόλους μας καὶ τὰ κανόνια τῆς γεωμετρίας; Καλὰ αὐτά, ἀμμ' τὴς γρηαῖς ποῦ ῥάβαμε 'ς τὸν ἐπιτάφιο;..

Ὅλα αὐτὰ βεβαίως δὲν τὰ ἐλησμόνησα, τὰ ἐνθυμοῦμαι μάλιστα πολὺ καλά. Ὁ ἄγνωστος θὰ εἶνε ἴσως παλαιός μου συμμαθητής!

— Δὲν σ' ἐνθυμοῦμαι ἐπὶ τέλους· γιὰ 'πέ μου τὄνομά σου!

— Τόρα δὰ τὸ παράκανες, ἐμένα δὲν θυμᾶσαι, ἀδελφέ, μὰ ἔτσι σπουδαίως τὸ λές, ἢ κοροϊδεύεις; Νἄρθῃς ἀλήθεια ἀπ' τὴν κάμαρά μου ... νά, ἐδῶ δά' στὸ πλάϊ κάθομαι ... ἔχω φέρει τὴν μητέρα μου 'ς τὴν Παναγιὰ νὰ προσκυνήσῃ ... Πόσα ἔχομε νὰ 'ποῦμε· θὰ σ' ἐρωτήσω γιὰ τὴν παληά μας παρέα, ἂν βλέπῃς κἀνένα τώρα. Νἄρθῃς χωρὶς ἄλλο! Χαίρω 'ποῦ ἀνταμωθήκαμε ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια. Γειά σου, γιατὶ ἔχω 'λίγη δουλειά!

Μοὶ ἔσφιγξε πάλιν ἐγκαρδίως τὴν χεῖρα καὶ ἀπῆλθεν, ἐνῷ δὲ ἀπέμενον πρὸς στιγμὴν ὡς ἐνεὸς μὴ γνωρίζων τί νὰ σκεφθῶ περὶ τῆς συναντήσεως ταύτης, ὑποθέτων δ' ἐν μέρει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπλανήθη ὑπολαβών με ἄλλον ἀντ' ἄλλου, ἤκουσα γραῖάν τινα ψιθυρίζουσαν μετὰ συμπαθείας:

— Κρῖμα 'ς τὸν νέο!

— Γιὰ ποιὸν λές, κυρά;

— Νὰ γι' αὐτὸν 'ποὺ σοῦ 'μιλοῦσε τόση ὥρα 'σὰν νὰ σὲ εἶχε παληὸ φίλο. Αὐτὴ εἶνε ἡ μοναχή του τρέλλα. Τὸ καϋμένο τὸ παλληκάρι ἀπ' ἀγάπη 'τρελλάθηκε!

* *

Μεταξὺ τῶν ὀλίγων θρησκευτικῶν βιβλίων, ἅτινα πωλεῖ παῖς τις φέρων ὑπὸ μάλης, ἀνευρίσκω φυλλάδιον συγγραφὲν ὑπὸ Διονυσίου Πύρρου τοῦ *ἰατροφιλοσόφου*, περιλαμβάνον δὲ πλεῖστά τε ἄλλα ἀναφερόμενα εἰς τὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας καὶ λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ τρόπου, καθ' ὃν εὑρέθη ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

Κατὰ τὴν παράδοσιν λοιπόν, ἐν ἔτει 1821 τὸ πρῶτον, ἐν ἀρχῇ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, Ἄνδριός τις κηπουρὸς ὀγδοηκοντούτης εἶδε καθ' ὕπνον τὴν Παναγίαν, ἥτις εἶπε πρὸς αὐτόν: «νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ χωράφιον τοῦ Ἀντωνίου Δοξαρᾶ ἔξω τῆς πόλεως, νὰ σκάψῃ καὶ εὕρῃ μίαν εἰκόνα αὐτῆς». Ὁ κηπουρός, μπάρμπα Μιχάλης ὀνομαζόμενος, τῇ βοηθείᾳ καὶ ἄλλων τινῶν, ἔσκαψε κατὰ τὸ ὑποδειχθὲν μέρος, καὶ εἰκόνα μὲν δὲν εὗρον, μόνον δὲ πλίνθους καὶ κεράμους, οὓς παρέλαβε λάθρα Τήνιός τις ἵνα κτίσῃ τὸν *φοῦρνόν* του. Ἀλλ' ὁ *φοῦρνος* ἐκρημνίζετο καὶ ἐκεῖνος ἀπελπισθεὶς ἠναγκάσθη ἐν τέλει νὰ φέρῃ καὶ ἀποθέσῃ πάλιν τὰ κλαπέντα ἐν ᾧ τόπῳ εὑρέθησαν.

Ἐν ἔτει 1822, μηνὶ Ἰουνίῳ περὶ τὸν ὄρθρον μιᾶς Κυριακῆς, ὅμοιον εἶδεν ὄνειρον γηραιά τις καλογραῖα Πελαγία. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πτωχὴ μοναχὴ παρεδόθη μόνον εἰς θερμὴν προσευχήν, ἀγνοοῦσα τί νὰ ἐνεργήσῃ, τὸ ὄνειρον ἐπεφάνη ἐπιμόνως καὶ εἰς δευτέραν καὶ εἰς τρίτην Κυριακήν, ὥστε ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ τὰ πάντα εἰς τὴν ἡγουμένην, μέσῳ τῆς ὁποίας περιῆλθον εἰς γνῶσιν τοῦ ἐκεῖ διατρίβοντος ἀρχιερέως Γαβριήλ. Ὁ ἀρχιερεὺς προσκαλεῖ τοὺς κατοίκους πάντας εἰς κοινὴν ἐργασίαν καὶ ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου ἤρξατο ἐπιμελὴς ἀνασκαφή, ἥτις κατελείφθη εἶτα ἀπολήξασα μόνον εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἐρειπίων παλαιοῦ τινος ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. Ἀλλὰ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον πανώλης ἐπιδημήσασα ἐν τῇ νήσῳ θερίζει τοὺς κατοί-

Digitized by Google

χους, πολλοὶ δὲ νομίζουσιν αὐτὴν ὀργὴν Κυρίου, διότι ἠμέλησαν τὸ εὐσεβὲς ἔργον τῆς ἀνιδρύσεως ναοῦ ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἀνασκαφῆς. Ἐτέθησαν λοιπὸν τὰ ἱερὰ θεμέλια αὐτοῦ, ὃν ἐτίμησαν ὀνομάσαντες Ζωοδόχον Πηγήν, διότι παραδόξως ἐπήγασεν ἐκεῖ ὕδωρ. Τέλος τῇ 30 Ἰανουαρίου 1823, ἑορτῇ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐνῷ οἱ ἐργάται ἰσοπέδουν τὸ ἔδαφος, σκαπάνη τις προσέκρουσεν ἐπὶ τῆς ἐκεῖ που κεχωσμένης περιζητήτου εἰκόνος καὶ ἔσχισε μάλιστα αὐτὴν εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ ἕτερον μόλις καὶ μετὰ κόπου εὑρέθη ἀνατιναχθὲν καὶ καλυφθὲν ὑπὸ σωροὺς χώματος.

* *

Παραδοθεὶς μετ' ἀποφάσεως εἰς τὸ εἰσορμοῦν ἀνθρώπινον ρεῦμα εἰσέρχομαι τέλος ἐν τῷ ναῷ πεπιεσμένος ἐντὸς τοῦ πλήθους καὶ μόλις ἀναπνέων. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ εἶνε ἁπλοῦν, κοσμεῖται ὅμως πλουσίως ὑπὸ τῶν πολυτελῶν σκευῶν, ἅτινα πληροῦσιν αὐτό. Πολυέλαιοι ἀργυροῖ, κανδῆλαι πάλιν ἀργυραῖ καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀνηρτημένα ἀφιερώματα πάντοτε ἀργυρᾶ, ἀντανακλῶσιν ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς τῶν πιστῶν πολλαπλασίως τὰς φωτεινὰς ἀκτῖνας, ἃς περισυλλέγουσιν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν παραθύρων καὶ τῶν ἠνεωγμένων θυρῶν. Ἄξιαι προσοχῆς εἶνε καὶ δύο μεγάλαι εἰκόνες τῶν παθῶν τοῦ Χριστοῦ χρυσοκέντητοι, ἀνηρτημέναι ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς κεντρικῆς εἰσόδου, καὶ διὰ τὴν ὑπομονητικὴν λεπτότητα τῆς ἐργασίας καὶ διὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν προσώπων, ἥτις βεβαίως δυσκολώτατον ἦτο ν' ἀπεικονισθῇ οὐχὶ διὰ χρωστῆρος, ἀλλὰ διὰ νήματος καὶ βελόνης.

Ὁ εἰσερχόμενος ἐν ἄλλῃ τινὶ ἡμέρᾳ ἐντὸς τοῦ ναοῦ θέλει εὕρῃ ἴσως ἀρκετὰ εὐρὺ τὸ ἐμβαδὸν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τῆς πανηγύρεως, καθ' ἣν μυριάδες ὅλαι προσκυνητῶν προσέρχονται ἀπὸ τῶν περάτων τῆς ἐλευθέρας καὶ δούλης Ἑλλάδος ἵνα ἀσπασθῶσι τὴν ἁγίαν εἰκόνα, ὁ βλέπων τὸν κόπον, ὃν καταβάλλουσι πρὸς τοῦτο συνωθούμενοι ἐπὶ ὥρας πολλάς, ὅπως προσεγγίζωσι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν θύραν, δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ὁ ναὸς ἔπρεπε καὶ ἠδύνατο νὰ εἶνε εἷς τῶν μεγίστων ναῶν τῆς Ἀνατολῆς.

* *

Ἐντὸς χρυσοτεύκτου ὑψηλοῦ προσκυνητηρίου εἶνε κατατεθειμένη ἡ περίφημος εἰκών. Τὸ πλάτος αὐτῆς εἶνε μόλις σπιθαμιαῖον, τὸ δὲ μῆκος δὲν ὑπερβαίνει τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν σπιθαμήν. Ἐκ τῆς ἀρχικῆς παλαιᾶς εἰκόνος διαφαίνονται μόναι αἱ κεφαλαὶ τῆς Παναγίας καὶ τοῦ ἀγγέλου Γαβριήλ· πᾶσα ἡ λοιπὴ ἐπιφάνεια καλύπτεται ὑπὸ ἀναγεγλυμμένης πλακὸς ἐξ ἁγνοῦ χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτίμων, ἐν οἷς **ἐξέχει ἐν τῷ μέσῳ** δεδεμένος λαμπρὸς σμάραγδος. Πλησίον τῆς εἰκόνος ὑπάρχει κηροστάσιον, ἐφ' οὗ διακρίνει τις πρὸς στιγμὴν ὑψουμένας τὰς κιτρινοχρόους λαμπάδας, αἵτινες εὐθὺς σβέννυνται καὶ ἀντικαθίστανται ὑπ' ἄλλων, διότι τόπος δὲν ὑπάρχει. Ἐντὸς ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας ἐμέτρησα ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν λαμπάδας, ὧν τινες, ἔχουσαι πάχους βραχίονος, ὑπερέβαινον τὸ ἀνάστημα ἀνθρώπου.

Ἐκτὸς τῶν λαμπάδων πάντες σχεδὸν οἱ ἀσπαζόμενοι προσφέρουσι καὶ χρήματα ἐντὸς τῶν δίσκων, ἐνίοτε μάλιστα μεγάλα ποσά, δέκα καὶ εἴκοσι λιρῶν, ἢ καὶ πολύτιμα κοσμήματα, ταχθέντα ποτὲ ἐν ἀσθενείᾳ ἢ κινδύνῳ. Περὶ τὰς στήλας τοῦ προσκυνητηρίου βλέπει τις ἀνηρτημένα παντοειδῆ ἀφιερώματα: ὀφθαλμοὺς καὶ χεῖρας καὶ πόδας, ἢ πλοῖα καὶ οἰκίας, ἢ βόας καὶ πρόβατα. Καὶ τἀφιερώματα δὲ ταῦτα πληθύνονται ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε συνεχῶς ἀφαιροῦνται ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων καὶ φυλάσσονται ἀλλαχοῦ, ἵνα κενωθῇ τόπος δι' ἕτερα μέλλοντα. Τινὲς περιδένοντες τὰ μανδήλια αὐτῶν ἐπὶ τοῦ προσκυνητηρίου, ἀφίνουσιν ἐκεῖ ἐπὶ ὥρας, εἶτα δὲ ἐπανέρχονται καὶ ἀναλαμβάνουσιν αὐτά, πεποιθότες ὅτι προσεκτήσαντο οὕτω ἀπὸ τῆς ἱερᾶς εἰκόνος δύναμίν τινα θεραπευτικὴν ἢ προφυλακτικὴν ἀπὸ παντὸς κακοῦ.

Ὑπεράνω τῆς εἰκόνος κρέμαται ἀνηρτημένος ἀπὸ τῆς ὀροφῆς χρυσοῦς πολυέλαιος μετὰ βυσσινοχρόων κανδηλῶν, ἀφιερωθεὶς ὑπό τινος καπνοπώλου ἀθηναίου. Τεμάχιον βάμβακος βυθιζόμενον ἐντὸς τοῦ ἐλαίου τῶν κανδηλῶν τούτων θεωρεῖται ὡς πολύτιμον φυλακτήριον, διὸ κανδηλανάπτης ἐπὶ κινητῆς κλίμακος ἀνελθὼν παραλαμβάνει ἐκ τῶν ἀνατεινομένων πρὸς αὐτὸν χειρῶν μικρὰς τολύπας βάμβακος, βαπτίζει αὐτὰς ἐντὸς τῶν κανδηλῶν καὶ ἀποδίδει πάλιν εἰς τοὺς εὐσεβῶς ἀναμένοντας· τὴν μονότονον δὲ ταύτην ἐργασίαν πράττει ἀπὸ πρωΐας ἤδη καὶ ἄνευ τινὸς διακοπῆς.

* *

Καταφανὴς εἶνε ἐπὶ πολλῶν μορφῶν ἡ ἐκ τῆς ἐνδομύχου πίστεως ἐκδηλουμένη συγκίνησις ἅμα τῇ προσεγγίσει τῆς τιμίας εἰκόνος. Ὑπάρχουσι βεβαίως μεταξὺ αὐτῶν μητέρες, αἵτινες ἔταξαν παρὰ τὸ προσκεφάλαιον ἀσθενοῦντος τέκνου νὰ ἔλθωσι πρὸς τὴν Εὐαγγελίστριαν, ἂν τὸ τέκνον αὐτῶν ἰαθῇ. Καὶ ἡ εὐχὴ εἰσηκούσθη· καὶ ἔρχονται νῦν αὗται ἐπὶ τῆς ὑελοφράκτου εἰκόνος τῆς Δεσποίνης καταλειβόμεναι τὸ θερμότατον τῶν δακρύων, τὸ δάκρυ τῆς μητρικῆς εὐγνωμοσύνης. Ὑπάρχουσι προσέτι γέροντες ἐκπληροῦντες παλαιὰν εὐχήν: ν' ἀσπασθῶσι τὴν ἐν Τήνῳ εἰκόνα τῆς Θεοτόκου πρὸ τοῦ ἀποθάνωσι· καὶ βλέπει τις μετὰ ζέσεως προσκλινούσας ἐπὶ τοῦ προσκυνητηρίου

Digitized by Google

τὰς ἐρρυτιδωμένας αὐτῶν ὄψεις,ἐνῷ πρὸς στιγμὴν συμμίγνυνται μετὰ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀνηρτημένων ἀργυρῶν ἀφιερωμάτων, αἱ ὡς ἐκεῖνα λευκαὶ καὶ στίλβουσαι τρίχες τῆς πρεσβυτικῆς ἡλικίας. Ὑπάρχουσι τέλος ἡλιοκαεῖς μορφαὶ ναυτῶν, οἵτινες ἐπὶ μικροῦ πλοιαρίου παλαίοντές ποτε πρὸς τὰ ἄγρια τοῦ πελάγους κύματα, ἐν στιγμῇ ἐσχάτης ἀγωνίας ἐτάχθησαν εἰς τὴν *Μεγαλόχαριν*. Καὶ δὲν ἀπολείπουσι νεανικαί τινες ὄψεις περιχαρῶς προσερχόμεναι, ἵνα εὐχαριστήσωσι τὴν Παρθένον, διότι ἐξεπλήρωσε μυχιαίτατόν τινα πόθον αὐτῶν.

Ἄξια ὅμως ἰδίας προσοχῆς εἶνε σπάνιά τινα πρόσωπα προβάλλοντα ἐντὸς τοῦ πλήθους. Τὰ πρόσωπα ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς ἀνθρώπους ὁπωσοῦν προβεβηκότας τὴν ἡλικίαν, καλύπτονται ὑπὸ πυκνῆς γενειάδος, ἔχουσι τὸ μέτωπον ἠυλακωμένον ἐκ τῆς μᾶλλον πυλυταράχου ἢ μακρᾶς ζωῆς, ὠχρὰς καὶ πεπιεσμένας τὰς παρειάς, καὶ μόνον ὑπὸ τὰς δασείας ὀφρῦς καὶ βλεφαρίδας αὐτῶν ὑπολανθάνον,ὡς σπινθὴρ ὑπὸ τέφραν κεκρυμμένος, βλέμμα ἱέρακος μᾶλλον ἢ ἀνθρώπου. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶνε παλαιοὶ κακοῦργοι, λησταὶ καὶ φονεῖς ἴσως! Τινὲς ἀπέτισαν τὴν ποινὴν τοῦ ἐγκλήματος ἐν ταῖς εἱρκταῖς, καὶ διὰ τοῦτο φέρουσιν ἐπὶ τῆς χροιᾶς αὐτῶν ὅλον τὸν εὐρῶτα τῶν ὑπογείων ἐν οἷς ἔζησαν, ἄλλοι σύρουσι μετὰ κόπου τὰ μέλη μεμωλωπισμένα ἔτι ἐκ τῶν ἀλύσσεων, καὶ ὑπάρχουσί τινες μεταξὺ αὐτῶν διαφυγόντες τῆς δικαιοσύνης τοὺς ὄνυχας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰς τύψεις τῆς ἰδίας συνειδήσεως,ἥτις ἐπὶ ἔτη κατεπόνησεν αὐτοὺς ὡς ἡ ζοφερωτέρα φυλακή. Πάντες οὗτοι συντετριμμένοι,ἀποσυντεθειμένοι ὑπὸ τῆς μετανοίας, ἀσθενικοί, εὐθὺ πρὸς τὸν τάφον βαίνοντες, ἔρχονται ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς εὐσπλαγχνικῆς μητρὸς τοῦ Χριστοῦ, ἵνα ἐξομολογηθῶσι τὰς πράξεις τοῦ ἁμαρτωλοῦ αὐτῶν βίου καὶ ἐκπλύνωσι διὰ τοῦ ἁγιάσματος ἀπὸ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν χειρῶν αὐτῶν τὸν ῥύπον τῆς ἀτιμίας καὶ τὸ αἷμα τοῦ ἐγκλήματος.

* *

Ἐξελθὼν ἀπὸ τοῦ ναοῦ, μετὰ μικρὰν διαμονὴν ἵν' ἀναπνεύσω ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ἀέρα καθαρόν, ἀποπειρῶμαι νὰ εἰσδύσω κατόπιν εἰς τὰ ἱερὰ ὑπόγεια, ἔνθα ἡ εἴσοδος εἶνε ἔτι μᾶλλον δύσκολος διὰ τὴν στενότητα τῶν θυρῶν καὶ τῶν διαδρόμων. Εἶνε ἀπερίγραπτος ἡ ἐντύπωσις ἐκείνη, ἣν αἰσθάνεταί τις, ὁπόταν μετὰ τελευταίαν ὁρμητικὴν ὤθησιν τοῦ ῥεύματος εὑρεθῇ ἀπὸ τοῦ φωτὸς τῆς μεσημβρίας εἰς τὸ αἰώνιον σκότος, ὅπερ πυκνὸν κατοικεῖ ὑπὸ τοὺς θολωτοὺς ἐκείνους λαβυρίνθους. Ἐν τῷ βάθει αὐτῷ μόλις βαδίζεις ψηλαφῶν ἀνθρώπινα σώματα καὶ προσκόπτων ἐπὶ τῶν τοίχων· οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν ἀρχῇ εἰς οὐδὲν χρησιμεύουσι, ἀκούεις δὲ μόνον τὸν συνεχῆ ἦχον ὑποδημάτων συρομένων ἐπὶ τῶν λείων πλακῶν, καὶ ὑποχθόνιόν τινα ψίθυρον γογγυσμῶν, στεναγμῶν καὶ βραγχνῆς βηχός. Καθ' ὅσον ὅμως τὸ βλέμμα ἐξοικειοῦται πρὸς τὸ σκότος διακρίνει τις σκιὰς ἀνθρώπων κινουμένων, καθημένων ἢ κατακεκλιμένων κατὰ γῆς ἀνὰ τὰς πλαγίας καὶ ἀπωτάτας στενωποὺς τῶν θόλων. Πολλοὶ τούτων πτωχοὶ καὶ πάσχοντες τείνουσι τὴν σκελετώδη χεῖρα πρὸς τοὺς διερχομένους ζητοῦντες ἐλεημοσύνην, ἢ καὶ ἕλκουσιν ἔτι ἀσθενῶς ἀπὸ τοῦ ἐνδύματος ἵνα προκαλέσωσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν.

Παρακάμπτων δεύτερον καὶ τρίτον διάδρομον φθάνω τέλος εἰς μικρὸν δωμάτιον, ἐν ᾧ τὸ ἁγίασμα. Τὸ ἁγίασμα ῥέει δι' ὀρειχαλκίνης στρόφιγγος ἀπὸ μαρμαρίνης κρήνης, ἐφ' ἧς ἀναγέγλυπται ἡ εἰκὼν τῆς Θεομήτορος· ἀγὼν δὲ πεισματώδης συγκροτεῖται περὶ αὐτό, τίς πρῶτος νὰ πίῃ, τίς πρῶτος νὰ πληρώσῃ τὸ ἐκ λευκοσιδήρου φιαλίδιον αὐτοῦ. Παραπλεύρως τοῦ ἁγιάσματος ὑπάρχει ἐπὶ τῶν ὑπεστρωμένων πλακῶν εὐρεῖά τις ὀπὴ κυκλοτερής, ἐντὸς τῆς ὁποίας βυθίζονται ἀεννάως βραχίονες ἀντλοῦντες χῶμα ἡγιασμένον, διότι ἐκεῖ ἀκριβῶς εὑρέθη κεχωσμένη ἡ εἰκών. Πλησίον τοῦ δωματίου τούτου,ἐν τῷ μικρῷ ἐκκλησιδίῳ τῆς Εὑρέσεως, λαμπάδες καίουσι πολλαὶ θαμβοῦσαι τοὺς ὀφθαλμοὺς μετὰ τὴν ἐν τῷ σκότει διαμονὴν καὶ καθιστῶσαι τὴν ἀτμόσφαιραν χλιαράν, βράζουσαν σχεδόν . . .

Διψῶν ἥλιον καὶ ἀέρα ἐξέρχομαι σπεύδων ἀπὸ τῶν ἐγκάτων ἐκείνων τῆς γῆς, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἡ πίστις κρατεῖ ἄλλους κεκλεισμένους ἐπὶ ὥρας ὅλας, καὶ φεύγων καὶ αὐτὸν ἔτι τὸν ἐν τῷ περιβόλῳ κόσμον,ὅστις ἀπομυζᾷ τὸν ἀέρα διὰ τῶν μυρίων αὐτοῦ ἀναπνοῶν, κατέρχομαι εἰς τοὺς ὄπισθεν τοῦ ναοῦ χλοεροὺς ἀγροὺς ἵνα ἀνακουφίσω μέχρι τῆς ἑσπέρας τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τοὺς πνεύμονάς μου.

* *

Οἱ κώδωνες τοῦ ναοῦ σημαίνουσι περὶ ὥραν 8ην προσκαλοῦντες τοὺς εὐσεβεῖς εἰς τὴν ἀγρυπνίαν, ἥτις θέλει διαρκέσῃ πέραν τοῦ μεσονυκτίου. Σημαίνουσι δὲ βεβαίως χάριν τυπικῆς μεγαλοπρεπείας, διότι καὶ ἄνευ τῆς ἠχηρᾶς προσκλήσεως αὐτῶν, πρὸ πολλῶν ἤδη ὡρῶν ὁ ναὸς μέχρι τῶν προθύρων ἐπληρώθη ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου ἀριθμοῦ τῶν ἀνθρώπων, οὓς ἦτο δυνατὸν νὰ περιλάβῃ.

Ἡ πρὸς τὸν ναὸν ἄγουσα, κατὰ κακόζηλον ἀμέλειαν τῶν ἁρμοδίων,φωτίζεται ἀσθενέστατα ὑπὸ καιομένων τινων δᾳδῶν, μάτην δ' ἐπιβοηθοῦσι τὰ λυχνάρια τῶν πωλητῶν καὶ τὰ φωτεινὰ παράθυρα τῶν οἴκων. Τοῦτο ὅμως τὸ καλὸν ἔχει ἡ σκοτεινὴ ὁδός,ὅτι καθιστᾷ ἐν τῇ ἀν-

Digitized by Google

τιθέσει λαμπροτέραν τὴν πρόσοψιν τοῦ ναοῦ καὶ τὸ κωδωνοστάσιον, ἅτινά εἰσι πλουσίως φωταγωγημένα διὰ μικρῶν φανῶν, τεταγμένων ἐν εἴδει γραμμῶν καὶ γωνιῶν πολυσχήμων.

Τὸ προαύλιον τοῦ ναοῦ καὶ τὸ παρ' αὐτῷ τμῆμα τῆς ὁδοῦ εἶνε πεπληρωμένα ἀνθρώπων ἐξ ἀνάγκης ἀκινητούντων ἐν τῷ σκότει. Ἀλλ' αἴφνης καὶ ὡς ἐκ θαύματος ἀπὸ ἄκρου ἕως ἄκρου τοῦ περιβόλου τεχνικὰ φῶτα αὐτοστιγμεὶ ἀναφλεχθέντα περιζωννύουσι τὸ οἰκοδόμημα ἐντὸς πολυχρώμου ἴριδος, ἐνῷ *ροκέτται* συρίζουσαι πανταχόθεν ἀνέρχονται ὑψηλά, ὑψηλά, καὶ διαρρήγνυνται ἐκεῖ βροντῶσαι ὡς πυριφλεγῆ μετέωρα . . .

Ὑπὸ τὴν γοητευτικὴν ταύτην αἴγλην σύμπας ὁ περιϊστάμενος εὐσεβὴς λαὸς κλίνει ἤδη τὸ γόνυ κατὰ γῆς καὶ ἡ ἤρεμος ἀτμόσφαιρα τῆς νυκτὸς πληροῦται λατρείας καὶ ἀφώνου προσευχῆς. Καὶ ἐν τῷ μέσῳ ὅλων αὐτῶν τὸ ἱερὸν τέμενος τῆς Παρθένου ὑψοῦται πάντοτε πολυφεγγὲς καὶ ἀκτινοβολοῦν, ὡς ἐὰν κατῆλθον ἐπ' αὐτοῦ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἢ αὐτὸ ἀνῆλθε πρὸς τοὺς ἀστέρας.

[Ἕπεται συνέχεια]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

Ἐπιφάνεια

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ἡ ἐν Πετρουπόλει κεντρικὴ ἐπιτροπὴ τῆς στατιστικῆς, ἐδημοσίευσε τὸ παρελθὸν ἔτος στατιστικὴν τῆς ἐπιφανείας τῆς Εὐρώπης, καὶ κατὰ μέρος τῶν διαφόρων αὐτῆς κρατῶν, κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ διεθνοῦς συνεδρίου τῆς στατιστικῆς, τοῦ συγκροτηθέντος ἐν Ἄγῃ τῷ 1869. Τὴν ὅλην ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν τῶν καταμετρήσεων ἐξετέλεσεν ὁ στρατηγὸς τοῦ ῥωσσικοῦ ἐπιτελείου **J. Strelbitsky**, πεπειραμένης εἰδικότητος περὶ τὸν κλάδον τοῦτον.

Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ ὑπάρχουσιν, ὡς εἴπομεν, καταγεγραμμένα ἡ ἐπιφάνεια τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν διαφόρων κρατῶν κατὰ τὰς διοικητικὰς αὐτῶν διαιρέσεις καὶ κατὰ ζώνας· πλὴν τούτων, ἡ ἐπιφάνεια τῶν ὑδατολεκανῶν τῶν μεγάλων ποταμῶν, ἡ τῶν νήσων τῆς Εὐρώπης, τῶν λιμνῶν, τῶν θαλασσῶν, τῶν χερσονήσων, τῶν κυριωτέρων κόλπων καὶ τὸ πλάτος τῶν σπουδαιοτέρων πορθμῶν. Ἐν τέλει δὲ ὑπάρχει προσθήκη πινάκων τοῦ ἐμβαδοῦ εἰς χιλιόμετρα τῶν τραπεζίων, ἅτινα σχηματίζουσιν οἱ παράλληλοι μετὰ τῶν μεσημβρινῶν τῆς γηΐνου σφαίρας, ἀπὸ τῆς 30° πλάτους μέχρι τῆς 80°. Οἱ πίνακες δὲ οὗτοι ὑπῆρξαν καὶ ἡ βάσις τοῦ ὅλου ὑπολογισμοῦ τοῦ ἐμβαδοῦ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου.

Κατὰ τὰς καταμετρήσεις τοῦ κ. **J. Strelbitsky** ἡ ἠπειρωτικὴ Ἑλλὰς ἔχει ἔκτασιν ἐπιφανείας τετραγ. χιλιομέτρων 41749,1, ἡ νησιωτικὴ δὲ 10034,0. Τὸ ὅλον 51783,1. Εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ταύτην δὲν ὑπελόγισε καὶ τὴν τῶν προσαρτηθεισῶν ἐπαρχιῶν, ἅτε μὴ ὄντος ἔτι πεπερατωμένου τοῦ κανονισμοῦ τῶν ὁρίων, ὅτε ἐξετέλει τὴν ἐργασίαν ταύτην. Ἐν ὑποσημειώσει ὅμως σημειοῖ ὅτι κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου καὶ τῶν χαρτῶν τῶν δημοσιευθέντων ὑπὸ τοῦ **Kiepert**, ἡ ἐπιφάνεια τῶν χωρῶν, αἵτινες ἀπεφασίσθη νὰ προσαρτηθῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπολογίζεται εἰς 12,380,4 τετρ. χιλ. ἐν Θεσσαλίᾳ, καὶ εἰς 1021,7 τετρ. χιλ. ἐν Ἠπείρῳ, προσηρτήθησαν δὲ καὶ νῆσοι 9,7 τετρ. χιλ. Ἑπομένως ἐν ὅλῳ ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἔκτασιν ἐπιφανείας 65,194,9. τετραγ. χιλιομέτρων.

Κατὰ τὰς διοικητικὰς διαιρέσεις εἰς νομούς, ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ ἐμβαδοῦ ἔχει ὡς ἑξῆς·

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

1) Ἀττικὴ καὶ Βοιωτία	τετρ.	χιλ.	6062,7
Νῆσοι	»	»	243,5
Λίμναι	»	»	235,8
			6542,0
2) Φθιῶτις καὶ Φωκὶς	»	»	6078,8
Νῆσοι	»	»	5,5
			6084,3
3) Ἀκαρνανία καὶ Αἰτωλία	»	»	7465,2
Λίμναι	»	»	117,0
			7582,2

Ἐν γένει ἡ Στερεὰ Ἑλλὰς ἔχει

α) ἠπειρωτικὴν χώραν	τετρ.	χιλ.	19,606,7
β) νησιωτικὴν	»	»	249,0
γ) Λίμνας	»	»	352,8
			202,085

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

4) Ἀχαΐα καὶ Ἦλις	τετρ.	χιλ.	5074,8
Λίμναι	»	»	30,6
			5105,4
5) Ἀργολὶς καὶ Κορινθία	τετρ.	χιλ.	4792,9
Νῆσοι	»	»	450,9
Λίμναι	»	»	39,2
			5283,0
6) Ἀρκαδία	»	»	4301,0
7) Λακωνία	»	»	4218,2
Νῆσοι	»	»	21,7
			4239,9

Digitized by Google

8) Μεσσηνία	τετρ.	χιλ.	3300,1
Νῆσοι	»	»	41,5
Λίμναι	»	»	32,8
			3374,4

Ἐν ὅλῳ ἡ Πελοπόννησος ἔχει

α) ἠπειρωτικὴν χώραν	τετρ.	χιλ.	21,687,0
β) νησιωτικὴν	»	»	514,1
γ) Λίμναι	»	»	102,6
			22303,7

ΝΗΣΟΙ

9) Εὔβοια	τετρ.	χιλ.	3575,2
Νῆσοι περὶ τὴν Εὔβοιαν	»	»	623,9
Λίμναι	»	»	8,4
			4207,5
10) Κυκλάδες	τετρ.	χιλ.	2694,6
11) Κέρκυρα μετὰ τῶν εἰς τὸν νομὸν αὐτῆς ὑπαγομένων νήσων			1120,5
12) Κεφαλληνία	τετρ.	χιλ.	810,4
13) Ζάκυνθος	»	»	437,9
Τὸ ὅλον	»	»	9,270,9

Ἐν γένει λοιπὸν τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, πλὴν τῶν προσαρτηθεισῶν ἐπαρχιῶν, ἔχει ἐπιφάνειαν τετραγ. χιλιομέτρ. 51,783,1. ἤτοι

α) Ἠπειρωτικὴν	41293,7
β) Νήσους	10025,6
γ) Λίμνας τῆς Ἠπείρου	455,4
δ) Λίμνας νήσων (μόνον ἐν Εὐβοίᾳ)	8,4
	51783,1

Οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοὶ διαφέρουσιν οὐσιωδῶς τῶν ἀναγεγραμμένων ἐν σελίδι 22 τῆς στατιστικῆς τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1879, οἵτινες ἐλήφθησαν, καθ' ἃ ἐν ὑποσημειώσει λέγεται ἐκ γεωγράφων καὶ χαρτογράφων Εὐρωπαίων. Τίνες ἀκριβέστεροι; Τοῦτο ἂς ἐξετάσωσιν ἕτεροι, ἡμεῖς ἀναγράφομεν αὐτούς, ἅτε ὄντας πορίσματα μελέτης σπουδαίου ἀνδρός, καὶ πεπειραμένου, καὶ γραφείου στατιστικοῦ ἐκ τῶν ἐχόντων κῦρος ἐπιστημονικὸν οὐ σμικρόν.

Βάσις τῶν ὑπολογισμῶν εἶχε διὰ τὴν Ἑλλάδα ὁ κ. **J. Strelbitsky** τὸν χάρτην τῆς Ἑλλάδος τοῦ γαλλικοῦ ἐπιτελείου, τοῦ ὑπὸ κλίμακα 1:200,000. Εἶχε δὲ ὑπ' ὄψει πρὸς ἐξέλεγξιν καὶ ἑτέρους χάρτας ὑπὸ μικροτέραν κλίμακα, τοῦ **Kiepert** τοῦ **Schtiller**, καὶ Ἄγγλων χαρτογράφων.

Ἐπιθυμητὸν θὰ ἦτο νὰ ὑπῆρχε καὶ καταμέτρησις τοῦ ἐμβαδοῦ ἑκάστης εἰδικῆς Ἐπαρχίας· τὴν ἔλλειψιν δὲ ταύτην ᾐσθάνθη καὶ ὁ κ. Α. Μανσόλας, ὁ ποιήσας τὴν στατιστικὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος τῷ 1879, τμηματάρχης καὶ τότε τοῦ τμήματος τῆς δημοσίας οἰκονομίας, ὡς γράφει ἐν σελίδι 21. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ ἀνελάμβανε μηχανικός τις τῶν ἡμετέρων τὴν λεπτομερεστέραν ταύτην ἐργασίαν.

Α. Μ.

ΑΙ ΠΑΡΙΣΙΝΑΙ

Περὶ τῶν Παρισινῶν γυναικῶν ἐλέχθησαν μέχρι τοῦδε καὶ ἐγράφησαν πολλὰ καλὰ καὶ κακά, τερπνὰ καὶ ἐμβριθῆ, ἀληθῆ καὶ ψευδῆ. Τὸ παράδοξον, χαμαιλεοντοειδὲς ὄν, τὸ καλούμενον Παρισινή, ἀπὸ τόσῳ πολλῶν ἀπόψεων ἐκρίθη, ἐξητάσθη καὶ διελευκάνθη, ὥστε καταντᾷ ἀδύνατον ν' ἀνεύρῃ τις νέον τινὰ χαρακτῆρα ὑπὸ τῶν προτέρων ἀμνημόνευτον. Ἀλλ' ὁ εὐφυὴς συγγραφεὺς Ἀρσένιος Οὑσσαὶ ἐδημοσίευσε πρὸ ὀλίγου συμβουλάς τινας πρὸς χαρακτηρισμὸν τῆς Παρισινῆς, αἵτινες παρέχουσιν ἡμῖν δείγματα τὸ μὲν τῆς διαυγείας καὶ τῆς λεπτότητος τοῦ παρατηρητοῦ, τὸ δὲ τοῦ κνίζοντος γνησίου γαλλικοῦ πνεύματος καὶ τῆς γαλλικῆς εὐφυολογίας.

Ἡ Παρισινή, τουτέστι τὸ ἀποτροπαίως χάριεν πλᾶσμα, περὶ οὗ ὁ **Legouvé** ἰσχυρίζεται ὅτι συνίσταται ἐκ τριῶν *ἴσων ἡμίσεων*, ἐξ ἀγγέλου, διαβόλου καὶ πλαγγόνος, εἶνε, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἀρσενίου Οὑσσαί, προϊὸν πολὺ νεωτέρας χρονικῆς περιόδου ἢ ὅσον γενικῶς πιστεύεται. Κατὰ τὸν Οὑσσαὶ αἱ Παρισιναὶ ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν· αἱ ἰδίως ὅμως Παρισιναὶ χρονολογοῦνται ἀπὸ Βαλζάκ. Ὅταν δὲ ἔγραφεν ὁ **Heine** ὅτι οἱ συνήθεις ὑποκριταὶ τοῦ ἀγαπητοῦ Θεοῦ εἶνε οἱ Γάλλοι, ἡ Παρισινὴ εἰσέτι δὲν εἶχε γεννηθῆ. Διότι δὲν εἶνε Παρισιναὶ ὅλαι αἱ γυναῖκες αἱ γεννώμεναι ἐν Παρισίοις. Ἡ Παρισινὴ γεννᾶται δίς: ἅπαξ μικρὸν πρὸ τοῦ τεθῇ εἰς τὸ λίκνον, καὶ δεύτερον ὅταν θ' ἀπεκδυθῇ τῶν παιδικῶν ἐνδυμάτων. Μόνον ὅταν κοράσιόν τι ἐκβάλῃ τὰ παιδικὰ ἐνδύματα, δύναταί τις νὰ διακρίνῃ ἐὰν θὰ γείνῃ Παρισινὴ ἢ οὔ· ἀλλὰ καὶ ἡ μὴ γεννηθεῖσα ἐν Παρισίοις δύναται νὰ μεταβληθῇ βραδύτερον εἰς Παρισινήν, εἴτε ἕνεκα τοῦ πρώτου αὐτῆς πάθους, εἴτε μετὰ τὴν μετάβασιν αὐτῆς τὸ πρῶτον εἰς Παρισίους, εἰς τὴν μεγάλην ταύτην πόλιν τῶν ἀναστατώσεων καὶ τῶν μεταμορφώσεων. Διὰ νὰ γείνῃ τις ὅμως Παρισινὴ πρέπει νὰ ἔχῃ λεπτὰς ὀρέξεις, νὰ εἶνε εὐφάνταστος, φιλόδοξος, *κοκκέτα* καὶ ἀξία λατρείας. Τίς ὅμως θὰ δυνηθῇ νὰ ἰχνογραφήσῃ ἐπιτυχῶς τὴν Παρισινήν, ἀφοῦ ἡ μεγίστη αὐτῆς τέχνη συνίσταται εἰς τὸ νὰ μὴ εἶνε ποτὲ ὁμοία πρὸς ἑαυτήν; Ἡ Παρισινὴ τῆς σήμερον οὐδέποτε εἶνε ὁμοία πρὸς τὴν τῆς χθές, οὔτε θέλει εἶσθαι πρὸς τὴν τῆς αὔριον. Ἡ Παρισινὴ ἐκπλήσσει διὰ τὸ ἄτακτον καὶ ἀπρόοπτον τοῦ ὄντος. Οὐδέποτε δύναταί τις νὰ τὴν γνωρίσῃ, διὸ καὶ ἀγαπᾷ

Digitized by Google

τις αὐτὴν διηνεκῶς. Καὶ μήπως γνωρίζει αὐτὴ ἑαυτήν;

Ἀναγινώσκει ἅπαντα τὰ μυθιστορήματα, καὶ ἀνευρίσκει πάντοτε ἑαυτὴν ἐν αὐτοῖς ἐξεικονιζομένην. Ἀλλ' οὐδέποτε ἀποτολμᾷ νὰ ἀναγνώσῃ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς καρδίᾳ. Οὐδέποτε εὑρίσκεται περίφροντις, οὐδέποτε ἐμβαθύνει ἐπί τινος πράγματος, οὐδέποτε ἐγκλείεται ἐντὸς τῶν ἰδίων σκέψεων. Ἐνδιαφέρεται περὶ ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων συμβάντων καὶ τῶν πραγμάτων. Δρέπει τὸ σήμερον εὐχαρίστως, καὶ καταλείπει τὸ αὔριον εἰς τὸ πεπρωμένον. Τὸ φαντασιῶδες αὐτῆς βοημικὸν πνεῦμα εἶνε γλῶσσα νεκρὰ εἰς ξένα ὦτα. Διότι μεταξὺ Γάλλου ἐν γένει καὶ Παρισινοῦ κεῖται τὸ μέγα βάραθρον τῆς γραμματικῆς. Ἐνίοτε ἡ Παρισινὴ εἶνε διεθνής· συνεννοεῖται κάλλιστα μετὰ τοῦ Παρισινοῦ — τοῦ ἐκ Παρισίων — ἢ μετὰ τοῦ ἐκ Φλωρεντίας, Πετρουπόλεως, ἢ Μαδρίτης .... Ὁ ποῦς τῆς Παρισινῆς ἐπλάσθη διὰ τοὺς ὀφθαλμούς. Εἶνε μικρός τις κόσμος, ποίημα ὅλον, σημεῖον ἐρωτηματικόν. Οὐδὲν λοιπὸν θαῦμα ἂν ἡ Παρισινὴ ἐκτελεῖ τὰ πάντα βαδίζουσα διὰ τοῦ ποδὸς τούτου. Ἀλλὰ δὲν ἀγαπᾷ νὰ βαδίζῃ πεζῇ· ἀγαπᾷ νὰ ἐποχῆται ἐφ' ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν ἁμαξῶν.

Ἡ δὲ χείρ! Μικρόν τι θαῦμα ῥοδοχρόου μαρμάρου. Ὅλα τὰ ἐπ' αὐτῆς εἰσιν ὡραῖα. τὰ τρυφερὰ ὑποκύανα φλεβία, τὰ εἰκονίζοντα τὴν γεωγραφίαν τοῦ ἔρωτος· αἱ γραμμαὶ τῆς παλάμης, αἱ ἰχνογραφοῦσαι τὸν χάρτην τῆς τύχης. Οἱ ὄνυχές της εἶνε ῥοδέρυθροι μαργαρῖται. Τὸ πᾶν ἐν τῇ χειρὶ ταύτῃ ἔχει τὴν φυσιογνωμίαν του.

Ἡ Παρισινὴ ἄρχεται ζῶσα εὐθὺς ἅμα ἄρχεται ἡ ἑσπέρα, περὶ τὸ μεσονύκτιον δὲ εὑρίσκεται εἰς τὸ ζενὶθ τῆς ζωῆς. Πρὶν ἢ δώσῃ δεῖπνον, φροντίζει πολὺ περισσότερον περὶ τῶν ἀνθῶν καὶ τῶν καρπῶν τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης ἢ περὶ τοῦ ἰχθύος καὶ τοῦ φασιανοῦ. Ἐν τούτοις τὸ γεῦμα καταλήγει καλῶς. Ἀνεπιτηδειότητά τινα ἢ μαγειρικόν τι δυστύχημα τὸ ἐμβαλόνει μὲ ὡραίαν τινὰ φράσιν. Οἱ πάντες δὲ μένουσιν εὐχαριστημένοι, πλὴν αὐτῆς τῆς ἰδίας ὅταν ζητῇ τὸν λογαριασμὸν ἀπὸ τῆς μαγειρίσσης, διότι καὶ ἡ Παρισινὴ συζητεῖ τὸν λογαριασμόν, δηλ. τηρεῖ τὴν τάξιν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς ἀταξίᾳ.

Ἡ Παρισινὴ τρελλαίνεται διὰ τὸν ἐξοχικὸν βίον· ἀρέσκεται νὰ δρέπῃ ἴα καὶ ἀνθεμίδας. Τότε δὲ θεωρεῖ ἑαυτὴν ὡς ὡραῖόν τι ἄνθος τῶν ἀγρῶν ἐν μέσῳ τῶν ἀσταχύων. Εἴτε δὲ εἰσέλθῃ εἰς πλουσίαν ἐξοχικὴν ἔπαυλιν, εἴτε εἰς καλύβην χωρικοῦ, τόσῳ ἐνθουσιᾷ, ὥστε φοβεῖταί τις πραγματικῶς μὴ ζητήσῃ νὰ μείνῃ διὰ παντὸς ἐν τῇ ἐξοχῇ. «Ὦ!», ἀναφωνεῖ, «τί θεῖα, τί ἐξαίσια! Ὁ λαμπρὸς αὐτὸς κυανοῦς οὐρανός, αἱ κυαναῖ λίμναι, τὰ κυανᾶ ὄρη, τὰ κυανᾶ δάση! Τὰ πάντα βλέπει κυανᾶ, κολυμβᾷ ἐντὸς τοῦ κυανοῦ χρώματος. — «Oh! mes enfants, oh! mes amies; oh! mes petites chattes, vivre et mourir ici!». Ἀλλ' ὅταν μίαν ὥραν μετὰ τὸν ἐνθουσιασμὸν σταματήσῃ ἐν τῷ σταθμῷ ἡ διὰ Παρισίους ἁμαξοστοιχία, λαμβάνει τὸ ἀλεξήλιόν της, καὶ *κάμνει φτερὰ* ἐκεῖθεν.

Οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ τις νὰ ἐξιχνιάσῃ πόσα δύναται νὰ δαπανήσῃ μία Παρισινή, πόσῳ ἀνέρχονται αἱ ἀξιώσεις τοῦ προϋπολογισμοῦ της. Ὑπουργός τις ποτὲ τῶν οἰκονομικῶν εἶπε λίαν ἐπιτυχῶς· «Ἐὰν δὲν ὑπῆρχον Παρισιναί, ἔπρεπε νὰ ἐφευρεθῶσι». Οὔτε εἶνε δέ ποτε δυνατὸν νὰ συζητηθῇ ὁ προϋπολογισμὸς τῆς Παρισινῆς τόσον ταχέως ὑπὸ νομοθετικοῦ σώματος, ὅσον ὁ προϋπολογισμὸς τῆς Γαλλίας. Οἷα σπατάλη ὑφασμάτων, τριχάπτων, ταινιῶν! Οἷον μουσεῖον μαργαριτῶν καὶ ἀδαμάντων. Καὶ οἱ νυκτερινοὶ στηθόδεσμοι καὶ τὰ ὑποδημάτια καὶ αἱ μικραὶ ἐμβάδες! Καὶ τὰ χειρόκτια! Πόσῳ πάντα ταῦτα λάμπουσι, θροοῦσι, στίλβουσι, μεθύουσιν, ὄζουσιν! Εἴπατε Παρισινῇ τινι νὰ περιορίσῃ τὰς δαπάνας τοῦ προϋπολογισμοῦ της. «Θεέ μου!», θὰ σᾶς ἀποκριθῇ, «δὲν δύναμαι νὰ στερηθῶ οὐδενός». Ἡ Παρισινὴ οὐδέποτε ζητεῖ τὸ ἀναγκαῖον· διώκει πάντοτε γελῶσα τὸ περιττόν.

Ἀλλ' ἔχει καὶ τὰς ἡμέρας τῆς οἰκονομίας της. Ἡ κυρία δηλαδὴ πορεύεται εἰς τὴν ἀγοράν. Ἐνοικιάζει ἅμαξάν τινα ἐπὶ ὡρισμένον χρόνον ὅπως ἀγοράσῃ ἡμίσειαν δωδεκάδα καραβίδων. Αὐτὴ κυρίως εἶνε ἡ λέγουσα· «Δὲν εἶμαι τόσον πλουσία ὅπως πορεύομαι πεζῇ: πρέπει νὰ σταματῶ εἰς ἕκαστον ἐμπορικόν».

Ἡ καλλονὴ τῆς Παρισινῆς εἶνε ἡ beauté de diable. Ἡ καλλονὴ αὐτή, ἡ μόνον τρεῖς ἢ τέσσαρας ἀνοίξεις διατηρουμένη παρὰ τῇ ἐπαρχιώτιδι, παρὰ τῇ Παρισινῇ διατηρεῖται ἐν τέταρτον ἑκατονταετηρίδος. Ἔχει δὲ πάντοτε αὐτὴ τὴν beauté de diable, διότι φέρει πάντοτε τὸν διάβολον ἐν ἑαυτῇ καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ ἐκκλησίᾳ. Τόσῳ δὲ εἶνε διδάσκαλος εἰς τὴν τέχνην τοῦ γονυκλιτεῖν, τοῦ ῥίπτειν χαμαὶ τὰ ὄμματα, τοῦ ἀκούειν τοῦ ἱεροκήρυκος, ὥστε ἐὰν ἔβλεπεν αὐτὴν ὁ Pascal ἤθελεν εὑρεθῇ ἐν ἀπελπισίᾳ, ὁ δὲ Bossuet ἤθελε ῥίψει κατ' αὐτῆς τοὺς κεραυνοὺς τῆς ὀργῆς του. Τοῦτο δὲ προέρχεται, διότι ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκεται ἡ Παρισινὴ εἶνε πάντοτε ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Καὶ ἂν οὐδεὶς εἶνε παρὼν διὰ νὰ τὴν ἴδῃ, βλέπει αὐτὴ ἑαυτήν. Καὶ ἐπιθεωρεῖ ἑαυτὴν κατὰ πρόσωπον, ἐκ τοῦ πλαγίου, στρέφουσα τὸ σῶμα κατὰ δύο τρίτα, ὄπισθεν, ἐξ ὅλων τῶν μερῶν. Οὐδὲν κομμωτήριον ὑπάρχει, οὐδεὶς κοιτών, ὅστις νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ αὐτῇ τὸ παίγνιον τοῦ κατόπτρου νὰ ἐπιθεωρήσῃ ἑαυτὴν πανταχόθεν. Ἐὰν παρα-

Digitized by Google

τηρήσητέ ποτε ἐπὶ τῆς κόμης τῆς Παρισινῆς τριχίδιόν τι ἀνάστατον, μὴ πιστεύσητε ὅτι αὕτη δὲν γνωρίζει τοῦτο. Αὐτὴ αὕτη ἔδωκε τὴν φαινομένην ταύτην ἐλευθερίαν εἰς τὴν τρίχα, ὅπως παραπονεθῇ κατὰ τῆς μικρᾶς αὔρας, ἥτις ἐπέπνευσεν αὐτόθι ἕνεκα τῆς ἰδίας ἀτημελείας. Ἡ Παρισινὴ κατακλίνεται πρὸς ὕπνον μὲ τὸ κάτοπτρον ἀνὰ χεῖρας, θεωρεῖ ἐν αὐτῷ πρὶν ἢ ἔτι ἐξυπνίσῃ, ὅπως ἡ γνησία ἐκείνη Παρισινὴ ἡ γράψασα πρὸς τὸν μνηστῆρά της· «Τώρα κοιμῶμαι βαθέως, βλέπω ἐν τῷ ὀνείρῳ μου ὅτι εἶμαι ὡραία καὶ ὅτι καὶ σεῖς μοὶ λέγετε τοῦτο».

Ἡ Παρισινὴ οὐδέποτε θὰ ἔχῃ τι κοινὸν μὲ τὴν ὀχλοκρατίαν. Ἐὰν ἐκραγῇ ποτε καὶ πάλιν ἐπανάστασις, δὲν θ' ἀναφανῶσι βεβαίως πλέον μαινάδες τοῦ πετρελαίου. Ὁ Παρισινὸς εἶνε δημοκράτης, ἡ Παρισινὴ ἀριστοκράτις. Πῶς δὲ θὰ ἐπιτρέψῃ ἴσα δικαιώματα αὐτή, ἡ ἔχουσα μαγείρισσαν καὶ θαλαμηπόλους ; Εἶνε πεποτισμένη ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι πρίγκιψ τις ἁρμόζει καλλίτερον εἰς τὸ σαλόνιόν της ἢ δημαγωγός. Δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ ἀνήρ τις νὰ μὴ εἶνε εὐγενής, ἐκτὸς ἐὰν οὗτος εἶνε διάσημος ἢ ὡραῖος. Δὲν πιστεύει εἰς τὴν ἀδελφότητα, ἀλλ' εἰς τὴν φιλανθρωπίαν. Ἔχουσα τὰς χεῖρας πλήρεις, τὰς ἀνοίγει· ἔχουσα αὐτὰς κενὰς ζητεῖ ἐλεημοσύνην διὰ τοὺς πτωχούς, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ ταπείνωσίν τινα διὰ τοῦτο. Ἡ Παρισινὴ τέλος δύναται νὰ πράξῃ τὰ πάντα, καὶ καλὰς πράξεις ἐνίοτε.

*

Ἡ κοιλὰς τῶν τάφων

ΤΩΝ ΕΝ ΘΗΒΑΙΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ

Οἱ πρῶτοι μόναρχοι τῶν Αἰγυπτίων ἐπενόησαν τὴν κατασκευὴν τῶν πυραμίδων, ἵνα ἀποθέτωσιν ἐν αὐταῖς τὰ ἑαυτῶν λείψανα· ἀλλ' αἱ πυραμίδες δύνανται νὰ καταστρέφωνται ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο ἐθεωρήθη ἀσφαλέστερον νἀσφαλίζωσι τὸ σῶμα αὐτῶν ἐν τῷ κόλπῳ τῶν φυσικῶν ἐκείνων πυραμίδων, αἵτινες ὑπέρκεινται τῆς πεδιάδος τῶν Θηβῶν, ἐν τῷ κόλπῳ τῶν τιτανωδῶν ὀρέων, ἅτινα οὐδέποτε χλοάζοντα, οὐδέποτε ποτιζόμενα ὑπὸ βροχῆς καὶ οὐδεμίαν ἔχοντα πηγήν, παρέχουσι πᾶσαν τὴν δυνατὴν ἀσφάλειαν τῆς διαρκείας καὶ τοῦ *ἀφθάρτου*. Διὰ τοῦτο ὑπήκοοι καὶ ἄρχοντες ἐκεῖ ἠθέλησαν νὰ κατατεθῶσιν οἱ νεκροὶ αὐτῶν ἐν σπηλαίοις ὑπογείοις, ἅτινα πολλάκις εἶνε κατοικίαι εὐρύχωροι. Τὸ πρὸς δυσμὰς τῶν Θηβῶν βλέπον ὄρος εἶνε κατάμεστον τάφων, ὧν οἱ ξενιζόμενοι ἀνῆκον ὡς βλέπομεν ἐν ταῖς ἱερογλυφικαῖς ἐπιγραφαῖς, εἰς πάσας τὰς ἀνωτέρας τάξεις τῆς κοινωνίας.

Τὸ ἐντάφιον ἄσυλον τῶν Φαραώνων ἦτο μυστηριωδέστερον καὶ μᾶλλον κεχωρισμένον τῶν ἄλλων θνητῶν. Ἵνα φθάσῃ τις ἐκεῖ, πρέπει νὰ ὑπερπηδήσῃ τὸ ὄρος τοῦτο ἐκ δυσμῶν καὶ πρὸς τοῦτο θὰ κοπιάσῃ οὐχὶ ὀλίγον. Μετὰ τὴν ἐπίπονον διάβασιν τοῦ ὄρους φθάνει εἰς τὴν *κοιλάδα τῶν βασιλέων*, ἥτις εἶναι φάραγξ ἔχουσα σοβαρὰν ἄποψιν, ἐν ᾗ οὐδὲν ἀναμιμνήσκει τὴν ζωὴν καὶ εἶνε οἰκήσιμος ὑπὸ μόνου τοῦ θανάτου. Ἐκεῖ, ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ βράχου, ἐν τῷ βάθει τοῦ τιτανώδους ἐδάφους, εἶνε λελατομημένα ἀνάκτορα ὑπόγεια, ἀποτελούμενα ὑπὸ ἀναρίθμων δωματίων καὶ ἐκ πολλῶν ἐνίοτε ὀροφῶν συνιστάμενα. Τἀνάκτορα ταῦτα, ὧν οἱ τοῖχοι πάντες καλύπτονται ὑπὸ ἱερογλύφων καὶ ἀντανακλῶσιν διὰ τῶν φώτων τὰ λαμπρότατα τῶν χρωμάτων, εἶνε *οἱ τάφοι τῶν βασιλέων*.

Ἵνα φθάσῃ τις εἰς τὴν ἐπιτάφιον ταύτην κοιλάδα, διέρχεται πλησίον συμπλέγματος ἐρειπίων καλουμένων **El-Assassif**, παρ' ᾧ ὑπάρχει τάφος λελατομημένος ἐν τῷ ὄρει ἔχων τρεῖς ὀροφάς. Ὁ τάφος ὅμως αὐτὸς δὲν εἶνε μονάρχου, ἀλλ' ἑνὸς ἱερέως ὀνομαζομένου **Pétemenof**. Τὰ γλυπτικὰ ἔργα καὶ τὰ ἱερογλυφικά, τὰ ὁποῖα καλύπτουσι τοὺς τοίχους τῶν διαδρόμων καὶ τῶν δωματίων, εἶνε τελειότατα. Ἐν αὐτοῖς βλέπει τις τί ἦσαν ἐν Θήβαις ἱερατικαί τινες ὑπάρξεις. Ἡ κατεχομένη ἔκτασις ὑπὸ τῆς ἐπιταφίου κατοικίας τοῦ **Pétemenof** τούτου εἶνε κατὰ τὸν **Wilkinson** πλέον τῶν 20,000 τετραγ. ποδῶν, ἤτοι χῶρος ἐπέκεινα τῶν 50 στρεμμάτων. Παρὰ τὸ σύνηθες δὲν βλέπει τις ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ οὐδεμίαν μορφὴν ἐκ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ· μόνον τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ εὑρέθη· ἦτο λοιπὸν σχεδὸν μόνος ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ τάφῳ. Οὐδέποτε ἀνθρώπινον πλάσμα ἐκτήσατο μείζονα ἔκτασιν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἱερέως τούτου τῶν Θηβῶν. Δικαίως λοιπὸν ὁ Ἡρόδοτος λέγει, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι δὲν ἐφρόντιζον περὶ τῆς στερεότητος τῶν οἰκιῶν αὐτῶν, διότι ὁ βίος εἶνε ἐφήμερος, ἀλλὰ περὶ τῶν τάφων αὐτῶν, διότι ὁ θάνατος εἶνε αἰώνιος. Ἐν Θήβαις δὲν εὑρέθησαν ἴχνη οὐδεμιᾶς οἰκίας, καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν τάφοι ἀνάριθμοι.

Οἱ τάφοι τῶν βασιλέων κεῖνται καὶ ἐν τῇ παραλλήλῳ τῷ Νείλῳ κοιλάδι καὶ ἐν τῇ προσκειμένῃ, ἧττον ἀνεσκαμμένῃ καὶ φαινομένῃ, ὅτι ὑπῆρξεν ὁ τόπος τῆς ταφῆς τῶν Φαραώνων τῆς δεκάτης ὀγδόης δυναστείας, ἐν ᾧ ἡ ἄλλη ἦτο προωρισμένη νὰ δεχθῇ τοὺς τῆς δεκάτης ἐνάτης δυναστείας. Παράδοξον φαινόμενον ! Οἱ διάδρομοι οὗτοι, αἱ ἀνάριθμοι αἴθουσαι ἦσαν λελατομημέναι ἐν τῷ βράχῳ μετὰ πολλῆς ἐργασίας καὶ προσπαθείας· παραδόσεις ἀνάριθμοι, εἰκόνες θεῶν, ἀνθρώπων, ζώων, σκηνῶν τοῦ βίου καὶ τοῦ θανάτου ἦσαν γεγλυμμέναι καὶ ἐζωγραφημέναι μετὰ μεγάλης ἐπιμε-

Digitized by Google

λείας ἐπὶ τῶν ὑπογείων μεσοτοίχων, ἔνθα οὐδὲν μέρος ἔμενε κενόν· καὶ ὅτε συνετελέσθη τὸ πᾶν, ὅτε ἀπετέθη ὁ νεκρὸς ἐν τῷ ἐκ γρανίτου σαρκοφάγῳ, ἔκλειον τὴν εἴσοδον καὶ κατέλειπον αὐτὸν μόνον κτήτορα τῶν θαυμασίων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἦσαν αὐτῷ μόνῳ προωρισμένα.

Εἰσερχόμενός τις εἰς τὰ ἔνδον τάφου βασιλικοῦ εὑρίσκει καθόλου πρανές, ἄλλοτε μὲν εὔκολον, ἄλλοτε δύσκολον καὶ ἄλλοτε ἀπότομον. Τὸ ὄνομα τοῦ Φαραὼ εἶναι γεγραμμένον παρὰ τῇ εἰσόδῳ. Ἑκατέρωθεν τῶν κεκλιμένων προδρόμων ἄπειροι ἱερογλυφικαὶ ἐπιγραφαὶ ἀνελίσσονται ἐπὶ τῶν τοίχων· δεξιόθεν οἱ στίχοι βαίνουσι κατὰ μίαν διεύθυνσιν, ἀριστερόθεν ἀντιθέτως· ἡ ἀνάγνωσις λοιπὸν τῶν ἐπιγραφῶν τούτων, ὧν ἡ ἔκτασις παρίστησι τόμους, δυνατὸν νὰ γείνῃ διὰ τῆς καταβάσεως εἰς τὴν ἐπιτάφιον οἴκησιν καὶ τῆς ἀναβάσεως ἐκ τῶν ἔνδον πρὸς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Οἱ τόμοι οὗτοι ἐξ ἱερογλύφων δὲν ἀναγιγνώσκονται ἔτι εὐκόλως ἀλλὰ φαίνονται ὅτι εἶνε προσευχαὶ ὅμοιαι πρὸς τὰς ἐπὶ τῶν ἐπιταφίων παπύρων καὶ ἐπὶ τῶν θηκῶν τῶν μουμιῶν ἀναγιγνωσκομένας. Εἶνε μακρὰ ἀκολουθία τῶν ἀποθανόντων ὑπὲρ τοῦ βασιλέως, δι' ὃν ἐλατομήθη ὁ τάφος. Τῷ προχωροῦντι αἱ εἰκονικαὶ παραστάσεις φαίνονται ἐν ταῖς ἱερογλυφικαῖς ἐπιγραφαῖς. Ὡς ἐν τοῖς ἐπιταφίοις παπύροις, ἀλλὰ πάντοτε ἐν βαθμῷ σπουδαιοτάτῳ, εἶνε ἡ ἱστορία τῆς ψυχῆς μετὰ τὸν θάνατον, ἡ εἰκὼν τῶν δοκιμασιῶν, ἃς ὀφείλει νὰ ὑποστῇ, κρίσεις ἐκφερόμεναι περὶ αὐτῆς ὑπὸ τῶν θεῶν καὶ ὑπὸ πλήθους πνευμάτων ἐχόντων τὴν κεφαλὴν ἀνθρώπου, τετραπόδου, πτηνοῦ καὶ ἑρπετοῦ. Αἱ ψυχαὶ αἵτινες ὑποβάλλονται εἰς τὴν μακρὰν καὶ τρομερὰν ταύτην ἱερὰν πορείαν, διέρχονται διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ὕδατος, ἵστανται εἰς τόπους ἡσύχους ἐν μέσῳ δένδρων καὶ θερισμῶν, ἔπειτα ἐξακολουθοῦσι τὴν πορείαν αὐτῶν διὰ τῶν βασάνων.

Ἕκαστον τῶν ἀλλεπαλλήλων ὑπογείων δωματίων, εἶνε ἄξιον ἰδίας σπουδῆς. Δυνάμεθα νὰ περιορισθῶμεν μόνον ἐν τῷ τελευταίῳ ἐκείνῳ, ἐν ᾧ ἦτο ὁ σαρκοφάγος τοῦ μονάρχου καὶ ἐν ᾧ ἀνευρίσκει τις αὐτὸν ὡς τὸ πολὺ καὶ νῦν. Ἐν αὐτῷ ἀναπτύσσονται πᾶσαι αἱ μεγαλοπρέπειαι τοῦ θανάτου καὶ πᾶσαι τῆς μελλούσης ζωῆς αἱ λαμπηδόνες. Αἱ ὀροφαὶ σπινθηροβολοῦσιν ἐκ τῆς λάμψεως τῶν ἀστέρων, ἐν οἷς ἀντανακλᾷ ὁ ἥλιος τοῦ ἄλλου κόσμου, εἰκὼν τοῦ Φαραώ, ὅστις ἀφικόμενος εἰς τὴν διαμονὴν τοῦ φωτός, περιοδεύει διὰ τῶν ἄστρων ἐν τῇ θείᾳ λέμβῳ ἐν οὐρανοῖς.

Ν.

Τὸ εὐκολώτερον πρᾶγμα γίνεται δύσκολον, ὅταν ἐπιχειρῇ τις αὐτὸ μὲ δυσαρέσκειάν του.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ξενοδόχος φιλάργυρος ζητῶν ν' ἁρπάξῃ ὅ,τι δήποτε ἀπὸ φοιτητὴν πωλήσαντα ἕνεκα ἀναγκῶν τὸ λεξικὸν τοῦ Βυζαντίου, ἠρώτησεν αὐτὸν «ἂν ἔχῃ νὰ πωλήσῃ τίποτε ἐνδύματα καλοκαιρινά.» — Ἔρχομαι καὶ τὰ πέρνω, εἶπε εἰς τὸν φοιτητήν.

— Μάλιστα, ἀλλὰ γιὰ 'σένα, κὺρ Πέτρο, θὰ εἶνε πολὺ μακρυά.

— Δὲν πειράζει, παιδί μου, δὲν πειράζει, φθάνει νὰ θέλῃς νὰ τὰ πωλήσῃς. Καὶ δὲν τὰ κόβω λιγάκι;

Καὶ θεὶς τὸν πῖλον του ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἠκολούθησε τὸν φοιτητήν, διευθυνόμενον ὡς ἔλεγε «'στὸ σπῆτι». Ὁ φοιτητὴς λοιπὸν πρόσθεν, ὁ δὲ ξενοδόχος ὄπισθεν διῆλθον τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ ἅπασαν, τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος, τὸ Κολωνάκιον, τὴν μονὴν τῶν Ἀσωμάτων, τοὺς Ἀμπελοκήπους . . .

— Μὰ ποῦ κάθεσαι, βρὲ ἀδερφέ, ἐπὶ τέλους; ἐρωτᾷ ὁ ξενοδόχος ἀσθμαίνων καὶ κατάρρυτος ὑπὸ ἱδρῶτος.

— Μὰ 'στὸ εἶπα, κὺρ Πέτρο, πῶς γιὰ σένα θὰ εἶνε πολὺ μακρυά. Κάθομαι 'στὸ Μαρκόπουλο καὶ πηγαίνω 'στὸ σπῆτι γιὰ τῆς παύσεις . . .

*
* *

Ὁ Ἀγαθόπουλος, γευματίζων προχθὲς παρὰ τῷ κ. Ν*, ἔλεγεν εἰς ἐπήκοον τῶν συνδαιτυμόνων:

— Τί καλὰ ποὺ δὲν μ' ἀρέσουν τὰ χόρτα! Γιατὶ ἀλλοιῶς θὰ τὰ ἔτρωγα, ἐνῷ δὲν 'μπορῶ νὰ τὰ ὑποφέρω!

*
* *

Ὁ διάσημος Σουΐφτ, ὁμιλῶν ἡμέραν τινὰ ἐνώπιον πολυπληθοῦς καὶ λαμπρᾶς ὁμηγύρεως, εἶπε μεταξὺ ἄλλων: Ὑπάρχουσι τριῶν εἰδῶν ἀλαζονίαι· ἡ ἀλαζονία τοῦ γένους, ἡ ἀλαζονία τοῦ πλούτου, ἡ ἀλαζονία τοῦ πνεύματος. Περὶ τῆς τελευταίας αὐτῆς δὲν σᾶς κάμνω λόγον, διότι κανεὶς ἀπὸ σᾶς βέβαια δὲν ἔχει τοιοῦτον ἐλάττωμα!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Μεγάλη παρηγορία εἶνε τὸ νὰ αἰσθανώμεθα ὅτι οὐδεὶς ἔχει τὴν δύναμιν νὰ μᾶς ἀφαιρέσῃ τὴν τιμήν, καὶ ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπολέσωμεν αὐτὴν ἢ μόνον δι' ἀτίμου πράξεως. Τούτου ἕνεκα εἶνε ὅλως παράλογον τὸ λέγειν «Ὁ τάδε μὲ ἠτίμασεν», ἐνῷ διὰ τῆς κακῆς του πράξεως οὐδὲν ἄλλο κατώρθωσεν ἢ νὰ ἀτιμάσῃ ἑαυτόν.

—

Τῶν ἀνδρῶν ἡ τιμὴ αὐξάνει εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἡ τῶν γυναικῶν ἀνθεῖ ἐν τῇ σκιᾷ.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Ἐφημερίς τις τῆς Πρωσσίας, ἡ *Ἐφημερὶς τοῦ Λαοῦ*, ἀφηγεῖται τὸ ἑξῆς μυθιστορικὸν ὄντως γεγονός:

Πρῶσσός τις ἀξιωματικὸς τοῦ ἱππικοῦ Μ. Ρ..., υἱὸς γνωστοτάτου στρατηγοῦ, ἐμνηστεύθη κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον Γαλλίδα νεάνιδα, θυγατέρα εὐπατρίδου Βρετόνου. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου ἡ νεᾶνις ἀπέλιπε τὸν πατρικὸν οἶκον, συζευχθεῖσα μετὰ τοῦ μνηστῆρος αὐτῆς. Οἱ δὲ γονεῖς αὐτῆς μετέβησαν εἰς Γερμανίαν ὅπως ἐπισκεφθῶσι τὸ νεαρὸν ζεῦγος.

Τὸ σύνταγμα εἰς ὃ ἀνῆκεν ὁ Μ.Ρ. προσεκλήθη νὰ συμμετάσχῃ τότε τῶν γυμνασίων, ὁ δὲ πενθερὸς καὶ ἡ πενθερὰ αὐτοῦ τῷ ἐπρότειναν νὰ συμπαραλάβωσι τὴν θυγατέρα των εἰς τὸ μέγαρόν των καὶ νὰ κρατήσωσιν αὐτὴν μέχρι τῆς λήξεως τῶν γυμνασίων.

Ὁ σύζυγος συγκατετέθη μετ' εὐχαριστήσεως καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Μ. Ρ. ἀπῆλθε μετὰ τῶν γονέων αὐτῆς. Κατὰ τὰ γυμνάσια ὁ Μ. Ρ. πληροφορεῖται αἰφνης ὅτι ἡ σύζυγός του ἀσθενεῖ ἐπικινδύνως, μετά τινας δ' ἡμέρας διὰ τηλεγραφήματος μανθάνει ὅτι ἡ σύζυγός του εἶνε ἐπιθάνατος καὶ ὅτι ἐπάναγκες εἶνε νὰ μεταβῇ ἀμέσως εἰς τὸν πύργον τοῦ πενθεροῦ του ὅπως παραστῇ εἰς τὰς ἐσχάτας αὐτῆς στιγμάς.

Ὅτε ὁ Πρῶσσος ἀξιωματικὸς ἀφίκετο εἰς Βρετάνην εὗρε τοὺς πάντας πενθηφοροῦντας. Τῷ ἔδειξαν τὸν τάφον τῆς συζύγου του. Μεγάλη δ' ὑπῆρξεν ἡ ἀπελπισία αὐτοῦ καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Γερμανίαν κατατεθλιμμένος. Μετά τινα ἔτη ἐρασθεὶς Γερμανίδος τινὸς ἐνυμφεύθη αὐτήν. Οἱ δύο νεόνυμφοι ἐβίουν εὐδαίμονες, ἄρρεν δὲ τέκνον, συνέδεσε στενότερον τοὺς ἑνοῦντας τοὺς δύο συζύγους δεσμούς.

Ἑσπέραν τινὰ ὁ Μ. Ρ. καὶ ἡ δευτέρα αὐτοῦ σύζυγος ἐκάθηντο ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτῶν οἰκείως συνδιαλεγόμενοι μετά τινος ἀξιωματικοῦ, φίλου τοῦ Μ. Ρ. ὅτε γυνή τις ὠχρὰ καὶ πενιχρῶς ἐνδεδυμένη εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν, καὶ ὥρμησεν εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ οἰκοδεσπότου καλοῦσα αὐτὸν διὰ τοῦ ὀνόματός του. Ἦτο ἡ πρώτη σύζυγος τοῦ Μ. Ρ., ἥτις βίᾳ εἶχε περιορισθῇ ἐν τῷ πατρικῷ πύργῳ ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῆς, ἐκ μίσους πρὸς τὴν ἐθνικότητα τοῦ συζύγου της, καὶ ἥτις δραπετεύσασα κατώρθωσε νὰ μεταβῇ εἰς Ἀλσατίαν, ὁπόθεν φίλη τις παρέσχεν αὐτῇ τὰ μέσα νὰ μεταβῇ πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ συζύγου της. Ἐννοεῖται ὁποία σκηνὴ ἐπηκολούθησε τὴν ἀπροσδόκητον ἐπάνοδον.

Ὁ Μ. Ρ. εὑρίσκεται εἰς δυσχερεστάτην θέσιν. Μόνον ὁ πρῶτος γάμος εἶνε ἔγκυρος ἐνώπιον τοῦ νόμου. Ἀφ' ἑτέρου ἐκ τοῦ δευτέρου γάμου, ἔχει τέκνον τὸ ὁποῖον ἀγαπᾷ παραφόρως. Ἡ ὑπόθεσις ἠνέχθη ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας. Ἡ *Ἐφημερὶς τοῦ Λαοῦ* τοῦ Βερολίνου, ἡ ἀφηγουμένη τὸ γεγονός, λέγει ὅτι γινώσκει τὸ ὄνομα τῶν γονέων τῆς βίᾳ περιορισθείσης νέας.

***

Ἔκτακτος γενειάς.— Ὁ τὴν μεγαλειτέραν ἐν τῷ κόσμῳ γενειάδα ἔχων εἶνε Ἀδὰμ τις Κίρπεν. Εἶνε τύπος ῥωμαλέου Γερμανοῦ γεγηρακότος, ἔχει ὕψος πέντε ποδῶν καὶ ἕνδεκα δακτύλων, ἡλικίαν δ' ἑξήκοντα καὶ ἓξ ἐτῶν. Διὰ τῆς γενειάδος του ἐκέρδισε πολλὰ χρήματα, ἐν τούτοις ὅμως πωλεῖ τὴν φωτογραφίαν του καὶ λέγει ἑαυτὸν πένητα. Ἡ γενειὰς αὐτοῦ ἔχει μῆκος πλέον τῶν δώδεκα ποδῶν, ἐξερχόμενος δὲ τῆς οἰκίας του περιελίσσει αὐτὴν εἰς τὸν λαιμόν του. Ὁσάκις κρέμαται ἐλευθέρα δύναται νὰ ἐπιθέτῃ ἐπ' αὐτῆς τοὺς πόδας του. Εἶνε καθ' ὁλοκληρίαν σχεδὸν ψαρρά, ἀλλὰ πυκνοτάτη καὶ ἀπὸ εἴκοσι δύο ἐτῶν δὲν ἤγγισεν αὐτὴν ξυρός. Ὁ Κίρπεν ἐκ νεαρωτάτης ἡλικίας προεδείκνυεν ὅτι θὰ γείνῃ δασύτατος. Ἐνδεκαέτης μόλις ἐδέησε νὰ ξυρισθῇ, δεκατετραέτης δὲ ἔφερεν οὕτω πυκνὸν γένειον, καὶ ἦτο τόσον ῥωμαλέος, ὥστε ἐφαίνετο ἀδελφὸς τοῦ πατρός του.

Ὅτε κατετάχθη ἐν τῷ γερμανικῷ στρατῷ, ὡς πυροβολητής, ὁ μύσταξ αὐτοῦ εἶχε μῆκος τριῶν ποδῶν, καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἔμελλε νὰ φάγῃ ἠναγκάζετο νὰ δένῃ τὰ δύο ἄκρα αὐτοῦ ὀπίσω τῆς κεφαλῆς του. Ὁ Κίρπεν διὰ τῆς ἀρρενωπῆς του ταύτης καλλονῆς εἶχεν ἐπισπάσει τὴν εὔνοιαν πάντων τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ συντάγματός του.

Μόνον μετὰ τὴν εἰς Ἀμερικὴν ἄφιξίν του ἀφῆκεν ὁλόκληρον τὴν γενειάδα του. Ἀποκτήσασαν δὲ πέντε ποδῶν μῆκος ἐπώλησεν αὐτὴν ἀντὶ 75 δολλαρίων εἴς τι τῶν μουσείων τοῦ Χικάγου. Ἔκτοτε, ἀπὸ εἴκοσι δύο ἐτῶν, οὐδέποτε ἐξυρίσθη, ἡ δὲ γενειάς του ἐξηκολούθησεν αὐξανομένη καὶ αὐξάνει ἔτι. Ὁ γηραιὸς Κίρπεν ἔχει υἱόν, ἀλλὰ δὲν εἶνε κληρονομικὸν τὸ μακρὸν γένειον, εἰς τοῦτον δὲ μόλις ἐφύη περὶ τὸ τριακοστὸν αὐτοῦ ἔτος. Ὁ πάππος του ἐν τούτοις εἶχε τοῦτο τὸ ἰδιάζον, ὅτι τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ τὰ μέλη ἐκαλύπτοντο ὑπὸ τριχῶν ἐχουσῶν δώδεκα σχεδὸν δακτύλων μῆκος.

***

Κατὰ τὴν τρίμηνον ἀπογραφικὴν ἔκθεσιν, ἣν ἄρτι ἐδημοσίευσεν ὁ διευθυντὴς τῆς στατιστικῆς ἐν Ἀγγλίᾳ, ὁ πληθυσμὸς τῆς Μεγάλης Βρετανίας τῇ 1 Ἰουλίου 1882 ἀπετελεῖτο ἐκ 35,280,299, ὧν 26,406,820 κάτοικοι τῆς Ἀγγλίας, 3,786,400 τῆς Σκωτίας καὶ 5,088,079 τῆς Ἰρλανδίας.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 382 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ'

Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: 'Οδὸς 'Αγχίσμου 9

24 'Απριλίου 1883

Τὴν κατωτέρω διήγησιν ἀπεσπάσαμεν ἐκ συγγράμματος τοῦ διασήμου Ῥώσσου ποιητοῦ καὶ μυθιστοριογράφου Ἰβὰν Τουργκένιεφ, φέροντος τίτλον «'Απομνημονεύματα Ῥώσσου μεγιστᾶνος». Εἶνε δὲ τὸ ἔργον τοῦτο σειρὰ διηγημάτων, ἐν οἷς ὁ συγγραφεὺς περιγράφει σκηνὰς τοῦ ῥωσσικοῦ βίου, παρουσιάζων εἰς τὸν ἀναγνώστην ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἐπεισοδίων ἅτινα ἐκτίθησιν, εἰκόνα ζωηροτάτην ὅσῳ καὶ ἀληθῆ τῶν ἠθῶν καὶ αἰσθημάτων τοῦ ῥωσσικοῦ λαοῦ. Ὕφος ἀφελὲς καὶ ἔντονον, ἀκρίβεια παρατηρήσεως καὶ δύναμις περιγραφικὴ εἶνε τὰ ἰδιάζοντα χαρακτηριστικὰ τῶν ἔργων τοῦ Τουργκένιεφ, ἅτινα καὶ διὰ τοῦτο πολὺ ἐκτιμῶνται ἁπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης. 'Εκ τοῦ ἐν λόγῳ ἔργου αὐτοῦ θέλομεν δημοσιεύσει καὶ ἄλλα τινὰ τεμάχια κατόπιν.

Σ. τ. Δ.

ΠΩΣ ΑΠΟΘΝΗΣΚΟΥΣΙΝ ΟΙ ΡΩΣΣΟΙ

—

Ἔχω γείτονα, ὅστις εἶναι νεαρὸς οἰκοδεσπότης καὶ νεαρὸς κυνηγός. Ὡραίαν τινὰ πρωΐαν τοῦ Ἰουλίου ἐπορεύθην ἔφιππος πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ ἐπρότεινα νὰ ἐξέλθωμεν εἰς κυνήγιον ὀρτύγων. Ἐδέχθη ἐκεῖνος τὴν πρότασίν μου. «Ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅμως μοὶ εἶπε, τοῦ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν Ζούχαν, διερχόμενοι διὰ τῶν κτημάτων μου. Θὰ λάβω οὕτως εὐκαιρίαν νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν δρυμόν μου καὶ τὸ ὑλοτομεῖον. . . .»

Προσέταξε νὰ σελλώσουν τὸν ἵππον του, ἐφόρεσεν ἕνα πράσινον ἐπενδύτην, οὗτινος τὰ ὀρειχάλκινα κομβία ἀπεικαζον κεφαλὰς κάπρων, ἐπέρασε τὸν κυνηγετικόν του σάκκον, πεπλεγμένον ἐκ τριχῶν καμήλου, καὶ τὴν ἀργυρᾶν φιάλην, ἔρριψε ἐπὶ τοῦ ὤμου τὸ καινουργὲς γαλλικόν του ὅπλον, ἐκαμάρωσε κατ' ἐπανάληψιν τὸν ἑαυτόν του εἰς τὸν καθρέπτην καὶ ἐφώνησε τὸν σκύλον του, δῶρον γηραιᾶς κόρης ἀγαθοτάτης μὲν καρδίας, ἀλλ' ἐντελῶς φαλακρᾶς κεφαλῆς.

Ἐκινήσαμεν. Ὁ γείτων μου εἶχεν εἰς τὴν ἀκολουθίαν του ἀρχαῖόν τινα ὑπαξιωματικὸν τῆς χωροφυλακῆς ὀνόματι Ἄρχιππον κοντὸν καὶ τετραγωνοπρόσωπον μὲ ἐξέχοντα τὰ μῆλα τῶν παρειῶν καὶ ἕνα νεαρὸν Γερμανὸν οἰκονόμον, ὃν εἶχεν ἐσχάτως φέρει ἐκ τῆς Κουρλάνδης ἢ τῆς Λιβωνίας, δεκαοκτὼ ἐτῶν τὴν ἡλικίαν, ἰσχνόν, ξανθόν, μύωπα, στενοὺς ἔχοντα τοὺς ὤμους καὶ μακρόλαιμον. Ὠνομάζετο Γότλειβ φὸν δὲρ Κόκ.

Δὲν ἦτο πολὺς καιρός, ἀφ' ὅτου ὁ νεαρός μου γείτων εἶχε γείνει κύριος τῆς περιουσίας του· Τὰ κτήματα ἐκεῖνα τὰ ἀπέραντα τὰ εἶχε κληρονομήσει ἐκ τῆς μακαρίτιδος θείας του, τῆς *συμβούλης τῆς ἐπικρατείας*, ὡς λέγουσιν οἱ Ῥῶσσοι Κας Καρδῶν-Καρτάεφ, χονδρῆς καὶ παχείας γυναικός, παχείας εἰς ἀπίστευτον βαθμόν, ὥστε νὰ ἱδροκοπᾷ καὶ νὰ ἀποπνίγηται καὶ ὅταν ἐκάθητο, καὶ ὅταν ἀκόμη ἦτο ἐξηπλωμένη.

Φθάσαντες εἰς τὸ μέρος, ἔνθα ἐτελεῖτο ἡ δενδροτομία, ὁ Ἀρδαλίων Μιχάηλιτζ (οὕτως ὠνομάζετο ὁ γείτων μου) εἶπεν εἰς τοὺς ἀκολούθους του νὰ περιμείνωσιν ἔξωθεν. Ὁ Γερμανὸς ἔκλινε τὴν κεφαλήν, ἐπέζευσε, εἵλκυσεν ἐκ τοῦ θυλακίου του μικρόν τι ἄδετον βιβλίον, ὅπερ ἦτο, νομίζω, ἔργον τι τοῦ Ἰωάννου Σοπεγχάουερ καὶ ἐκάθισεν ὑπὸ τὴν σκιὰν ἀγρίας λυγαριᾶς. Ὁ Ἄρχιππος ἔμεινεν εἰς τὸν ἥλιον τηρῶν ἐπὶ μίαν ὥραν τὴν αὐτὴν πάντοτε στάσιν. Περιήλθομεν τὸ ὑλοτομεῖον κατὰ διαφόρους διευθύνσεις χωρὶς οὐδαμοῦ νὰ παρατηρήσωμεν ἴχνη τροχῶν ξένου ἁμαξίου, ἔπειτα δὲ ὁ Ἀρδαλίων Μιχάηλιτζ μοὶ ἐδήλωσε τὴν πρόθεσίν του τοῦ νὰ ὑπάγωμεν καὶ εἰς τὸ καθ' αὐτὸ δάσος.

«Καλά, τῷ εἶπον, θὰ σὲ συνοδεύσω εὐχαρίστως, τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἔχω μίαν προαίσθησιν ὅτι καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν οὔτε πτερὸν δὲν θὰ κτυπήσω».

Ἐπανήλθομεν εἰς τὸ προαύλιον. Ὁ Γερμανὸς ἔθηκεν ὡς σημεῖον δύο φυλλάρια χόρτου εἰς τὴν σελίδα, ἣν ἀνεγίνωσκε καὶ ὄχι ἄνευ κόπου ἵππευσε πάλιν ἐπὶ τῆς ἐλεεινῆς του φορβάδος. Ὁ Ἄρχιππος ἐκινήθη ἐπὶ τοῦ ζώου του, ἀπὸ τοῦ ὁποίου οὐδόλως εἶχε πεζεύσει, εἵλκυσεν ἀμφοτέρωθεν τοὺς χαλινούς, ἐταλάντευσεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὰς βραχείας του κνήμας καὶ ἐπὶ τέλους ἔθεσεν εἰς κίνησιν τὸ ταλαίπωρον ἱππάριον, τὸ ὁποῖον κατεπλάκωνε διὰ τοῦ ὄγκου του. Ἐκινήσαμεν καὶ πάλιν.

Ἐγνώριζον ἀπὸ τῶν παιδικῶν μου χρόνων τὸ δάσος τοῦ Μιχάηλιτζ τὸ Τζαπλυγῖνον. Συχνάκις ἐπορευόμην εἰς αὐτὸ μετὰ τοῦ Γάλλου διδασκάλου μου, κ. Δεζιρὲ Φλερῦ, λαμπροῦ ἀνθρώπου, ὅστις ὅμως παρ' ὀλίγον κατέστρεφε διὰ παντὸς τὴν ὑγείαν μου, διότι ἤθελε νὰ κάμνῃ καὶ τὸν ἰατρόν. Τὸ δάσος ἐκεῖνο περιεῖχε διακοσίας ἢ τριακοσίας ὑπερμεγέθεις δρῦς, ἀναμὶξ μετὰ γιγαντείων μελιῶν. Οἱ ὑψηλοὶ καὶ

παχεῖς τῶν δένδρων κορμοὶ μὲ τὸ μαυρωπόν των χρῶμα καθίστων θαυμασίως εὐδιάκριτον τὴν χρυσίζουσαν καὶ σχεδὸν διαφανῆ πρασινάδα τῶν λεπτοκαρυῶν καὶ τῶν σουρβιῶν,καὶ ὑπερέχοντες εἰς ὕψος πολὺ ἐσκιαγραφοῦντο ὀρθοὶ εἰς τὸ κυανοῦν τῆς ἀτμοσφαίρας, ὅπου ἐξέτεινον, ὡς τις σκηνὴ γραφικώτατα διατετρυπημένη, τοὺς εὐρεῖς των κλάδους συμπεπλεγμένους. Ἐκεῖ δὲ ἱέρακες, κίρκοι καὶ ἄλλα πτηνὰ παρόμοια αἰωροῦντο καὶ συνεστρέφοντο περὶ τὰς ἀκινήτους τῶν δένδρων κορυφάς· ὁ μελανόστικτος δρυοκολάπτης ἀνενδότως ἐκόλαπτε μὲ τὸ χαλύβδινόν του ῥάμφος τὸν παχὺν φλοιὸν τῶν κορμῶν· τὸ ἠχηρὸν τοῦ κοσσύφου κελάδημα ἀντήχει εἰς τὸ βάθος τοῦ φυλλώματος εὐθὺς μετὰ πᾶσαν λυγηρὰν στροφὴν τοῦ χαραδριοῦ, κάτω δὲ εἰς τὸ πυκνότερον τοῦ φυλλώματος ἀνέτως ἐκελάδουν ὁ πετρίτης καὶ ἡ ἀκανθίς. Διὰ τῶν ἀτραπῶν τοῦ δάσους εὐλύγιστοι καὶ κοῦφαι ἐπέτων αἱ σπίζαι. Ὁ κοκκινόθριξ σκίουρος ἐπήδα σκιρτῶν ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον καὶ εἶτα ἀνεπαύετο συστελλόμενος καὶ καλύπτων διὰ τῆς οὐρᾶς τὴν κεφαλήν. Εἰς τὸ βαθυπράσινον χόρτον, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν θάμνων, ἤνθει τὸ ἴον καὶ ἡ ἀνθεμὶς καὶ ηὔξανον πολυειδῆ καὶ ποικίλων χρωμάτων ἀμανιτάρια, ἄλλα μὲν ἀβλαβῆ, ἄλλα δὲ φαρμακερά, πάντα ὅμως εὔμορφα εἰς θέαν καὶ ὠφέλιμα εἰς τοὺς ἠξεύροντας τὴν χρῆσίν των. Εἰς τὰ ἀνοικτότερα μέρη, τὸ πράσινον τοῦ χόρτου ἐφαίνετο ὡσεὶ κατάστικτον ὑπὸ κηλίδων πορφυρῶν· ἦσαν οἱ ὥριμοι καὶ εὔοσμοι καρποὶ τῶν ἀγρίων χαμοκεράσων. Τί σκιὰ εἰς τὸ δάσος ἐκεῖνο! Τί ἄρωμα τοῦ ἀέρος, τί δρόσος καὶ τί ἡσυχία!

Εἶχον ἄλλοτε διέλθει ἐκεῖ γλυκείας τῷ ὄντι ὥρας, ὁμολογῶ δὲ ὅτι εἰσερχόμενος τώρα εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἔφιππος μετὰ τοῦ γείτονός μου, ᾐσθάνθην ὅτι αἱ συγκινητικαὶ τοῦ παρελθόντος ἀναμνήσεις διήγειρον ἐν ἐμοὶ ζωηρὸν τὸ συναίσθημα ἀορίστου ἅμα δὲ καὶ ἀπεριγράπτου μελαγχολίας. Ὁ δυστυχὴς χειμὼν τοῦ 1840—41, ὅστις εἶχε διέλθει ἄνευ χιόνος, ἀτύχημα μέγα διὰ τὴν Ῥωσσίαν, δὲν ἐφείσθη καὶ τῶν μεγάλων δένδρων τοῦ Τζαπλυγίνου. Ἦσαν ξηρά, ἄνευ φύλλων, κηλιδωμένα, κατὰ γῆς πολλά, ἐν τῷ μέσῳ νέας βλαστήσεως, ἥτις εἶχεν ἀρχίσει νὰ φύηται. Τινὰ ἐξ αὐτῶν ἵσταντο ἀκόμη ὄρθια καὶ ἐκοσμοῦντο πρὸς τοὺς πρόποδας διὰ φυλλώματος, ὕψουν δὲ ὡς μὲ παράπονον καὶ ἀπελπισίαν τοὺς ἀκρωτηριασμένους καὶ σχεδὸν νεκροὺς κλῶνάς των. Ἄλλα διετήρουν μὲν ἱκανῶς βαθὺ τὸ φύλλωμα, ἂν καὶ ὄχι ἄφθονον ὡς ἄλλοτε, ἀλλὰ τὸ φύλλωμα ἐκεῖνο ἐπεσκίαζον μεγάλοι ξηροὶ κλάδοι,μαῦροι, ὡς ἂν εἶχε κτυπήσει αὐτοὺς ὁ κεραυνός. Πολλὰ εἶχον χάσει τὸν φλοιὸν τοῦ στελέχους· πόσα ὅμως ἦσαν ἐκεῖνα,τὰ ὁποῖα,γίγαντες ἄλλοτε, ἔκειντο τώρα χαμαὶ καὶ καταπεφρονημένα ἐσήποντο ὡς οὐτιδανὰ πτώματα ζῴων!

Τίς θὰ ἐπίστευε τῷ 1840 ὅτι μετά τινα ἔτη μάτην θὰ ἀνεζήτει τις σκιὰν εἰς τὸ σύσκιον δάσος; Παρατηρῶν δ' ἐγὼ τοὺς νέους ἐκείνους Τιτᾶνας, ἀθῷα θύματα οὐρανοῦ ἀμειλίκτου, τοὺς ἐφανταζόμην αἰσθανομένους, τοὺς ὑπέθετον ἐκβάλλοντας φθόγγους πόνου καὶ ἐντροπῆς . . . καὶ μοὶ ἤρχετο κατὰ νοῦν ἡ ποιητικὴ ἐκείνη ἀποστροφὴ τοῦ Κόλτσωφ: «Τί ἔγινες τώρα, ὑψηλὸν ῥῆμα, δύναμις ἀλαζονική, βασιλικὴ ἀρετή; ποῦ τώρα ἀπεσύρθη ὁ χλωρὸς χυμός, ὅστις ἀνέβαινέ ποτε πάντοτε πρὸς τὰ ἐπάνω;»

— **Mein Gott! mein Gott!** ἐφώνει εἰς ἕκαστον βῆμα ὁ φὸν δὲρ Κόκ, Θεέ μου, τί κρῖμα! Ὁ Ἄρχιππος ἀπ' ἐναντίας ἔμενεν ἀπαθέστατος καὶ ἀντὶ νὰ στενάζῃ εὕρισκεν εὐχαρίστησίν τινα ὑπερπηδῶν τὰ σεσηπότα καὶ σκωληκόβρωτα στελέχη, τὰ κείμενα ἐκτάδην ἐπὶ τῆς χλόης καὶ στίζων αὐτὰ διὰ τοῦ μαστιγίου του.

Ἐβαίνομεν πρὸς τὸ μέρος, ἔνθα ἐγίνετο ἡ ξυλοτομία, ὅτε αἴφνης μετὰ τὸν κρότον πίπτοντος δένδρου ἀντήχησε κραυγὴ καὶ θόρυβος φωνῶν καὶ μετά τινα δευτερόλεπτα ἐχύθη πρὸς ἡμᾶς νεαρὸς χωρικὸς κάτωχρος καὶ ὅλος αναστατωμένος.

«Τί εἶνε; ποῦ τρέχεις οὕτως; εἶπεν ὁ νεαρὸς ἰδιοκτήτης.

— Ἄχ! πατέρα, ἄχ! Ἀρδαλίων Μιχάηλιτζ, τί κακόν!

— Τί;

— Τὸ δένδρον, πατέρα, τὸ δένδρον ἐπλάκωσε τὸν Μάξιμον.

— Πῶς; τὸν Μάξιμον! τὸν ἐργολάβον;

— Ναί, πατέρα. Ἐκόπταμεν μίαν μελίαν. Ἐκεῖνος ἵστατο πέντε βήματα παρακάτω καὶ ἐκύτταζεν.Ἀφ'οὐπολλὴν ὥραν ἐκύτταζεν ἐδίψασε καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὴν πηγήν, ὅτε ἔξαφνα ἔτριξε τὸ δένδρον καὶ ἔπεσεν ἴσα ἐπάνω του. Ἡμεῖς ἐφωνάζαμεν· «Τρέξε, τρέξε!» Ἀλλ' ἀντὶ νὰ κινηθῇ δεξιὰ ἢ ἀριστερά, ἔτρεξεν ἴσα ἐμπρός του, ἀπὸ τὸν φόβον του δὲν ἤξευρε τί ἔκαμνε καὶ ἡ μελία τὸν ἐσκέπασε μὲ τοὺς κλάδους της. . . . .

— Καὶ τὸν ἐσκότωσε τὸν Μάξιμον;

— Τὸν ἐσκότωσε, πατέρα.

— Σ' ἐρωτῶ ἂν τὸν ἀφῆκεν εἰς τὸν τόπον.

— Εἶνε ζωντανὸς ἀκόμη, ἀλλὰ τί τὸ θέλεις ἔχει τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια σπασμένα. Ἐγὼ ἔτρεχα νὰ εὕρω τὸν ἰατρὸν Σελίβερτιτζ».

Ὁ Ἀρδαλίων Μιχάηλιτζ προσέταξε τὸν Ἄρχιππον νὰ σπεύσῃ ἔφιππος εἰς τὸ χωρίον πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ ἰατροῦ, αὐτὸς δὲ ἔδραμε πρὸς τὸν τόπον τοῦ συμβάντος καὶ ἐγὼ τὸν ἠκολούθησα.

Εὕρομεν τὸν δυστυχῆ Μάξιμον κείμενον ἐπὶ

Digitized by Google

τῆς χλόης καὶ περικυκλωμένον ὑπὸ δεκάδος χωρικῶν. Κατέβημεν ἀπὸ τῶν ἵππων. Ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος δὲν ἐστέναζε πλέον, ἀλλ' ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἤνοιγε μεγάλους τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐφαίνετο ὡςεὶ παρετήρει ἔκπληκτος περὶ ἑαυτόν... ἔδακνε τὰ ἰόχροα χείλη του... αἱ σιαγόνες αὐτοῦ ἔτρεμον, ἡ κόμη του εἶχε κολλήσει ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἀτάκτως δὲ ὑψοῦτο τὸ στῆθός του... Ἐφαίνετο ὅτι ἀπέθνησκεν.

Ὅτε ἐκύψαμεν ἐπ' αὐτὸν ἀνεγνώρισε τὸν Ἀρδαλίωνα.

«Κύριε, τῷ εἶπε μὲ φωνὴν μόλις καταληπτήν, ζήτησον τὸν ἱερέα· ὁ Θεὸς μὲ τιμωρεῖ, ἔσπασαν αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες μου. Εἶνε σήμερον... κυριακὴ... καὶ ἐγὼ βλέπεις.... ἠνάγκασα αὐτούς... τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους... νὰ ἐργασθοῦν».

Ἔπειτα ἐσιώπησεν· ἐκόπη ἡ φωνή του.

«Ὅταν κάμετε τὸν λογαριασμόν μου, ἐξηκολούθησε, δότε τὰ χρήματα εἰς τὴν.. γυναῖκά μου. Ὁ Ὀνήσιμος ἐδῶ... ἠξεύρει εἰς ποίους... χρεωστῶ...

— Καϋμένε Μάξιμε, ἐστείλαμεν διὰ τὸν ἰατρόν, εἶπεν ὁ Ἀρδαλίων πρὸς τὸν θνήσκοντα, μὴ φοβῆσαι, θὰ ζήσῃς.

Μάτην ἐζήτει ἐκεῖνος νὰ ἀνοίξῃ καὶ πάλιν τὸ στόμα, μετὰ κόπου ἀνύψωσε τὰ βλέφαρα καὶ τὰς ὀφρῦς.

— Ὄχι, προσέθηκε μετά τινα χρόνον ψιθυρίζων, θὰ ἀποθάνω, νὰ ὁ θάνατος!... εἶνε ἐδῶ... Ἀδελφοί, συγχωρεῖτέ με καὶ ὁ Θεὸς νὰ σᾶς συγχωρήσῃ!...

— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ συγχωρήσῃ, Μάξιμε Ἀνδρέϋτζ, ἐφώνησαν ὑποκώφως οἱ χωρικοὶ ἀποκαλύπτοντες τὴν κεφαλήν, καὶ σὺ νὰ μᾶς συγχωρήσῃς.

Ἐκίνησεν εἰς σημεῖον ἀπελπισμοῦ τὴν κεφαλήν, ἐπροσπάθησε μετ' ἀγωνίας ν' ἀνασηκωθῇ ὀλίγον καὶ πάλιν κατέπεσε.

—Δὲν πρέπει τέλος πάντων ν' ἀποθάνῃ ἐδῶ, ἐφώνησεν ὁ Ἀρδαλίων. Ἂς σχηματίσωμεν φορεῖον μὲ τὰς ψάθας τῶν ἀμαξῶν καὶ ἂς τὸν ὑπάγωμεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον.

Εὐθὺς δύο ἄνδρες ἔσπευσαν νὰ ἐκτελέσωσι τὴν διαταγήν.

—Χθὲς ἠγόρασα... ἐψιθύρισεν ὁ θνήσκων, ἕνα ἵππον.. ἀπὸ τὸν Εὔφημον... ἔδωκα ἀρραβῶνα... ὁ ἵππος εἶνε ἰδικός μου, διὰ τὴν γυναῖκά μου... ἐκείνη θὰ πληρώσῃ... νὰ τὸν δώσουν εἰς τὴν γυναῖκά μου!

Τὸν ἐτοποθέτησαν μετὰ προσοχῆς ἐπὶ τοῦ φορείου, ἐσπάραξεν ὡς τὸ πτηνὸν καὶ εὐθὺς τὸ σῶμά του ἔγεινεν ἄκαμπτον.

—Ἐτελείωσε!» ἐφώνησαν οἱ χωρικοί.

Ἀνέβημεν πάλιν ἐπὶ τῶν ἵππων καὶ ἀπήλθομεν.

Ὁ θάνατος τοῦ Μαξίμου μὲ ἐβύθισεν εἰς σκέψεις.

Ὁ Ῥῶσσος χωρικὸς ἀποθνήσκει κατὰ τρόπον ὅλως ἴδιον, δὲν δύναται δέ τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ διάθεσις, ἐν ᾗ δεικνύεται πρὸ τοῦ ἐκπνεύσῃ, εἶνε δυνατὸν ὑπὸ οἱανδήποτε ἔποψιν νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἀδιαφορίαν ἢ εἰς βλακείαν... Ἀποθνήσκει, παρετήρησα τοῦτο πολλάκις, ἀταράχως καὶ ἁπλῶς ὡς ἐκπληρῶν πρᾶξιν ἀναπόφευκτον καὶ φυσικήν.

Πρό τινων ἐτῶν, ἐν τῷ χωρίῳ ἄλλου γείτονος, χωρικός τις εἶχε καῇ ἐν τῇ πυρκαϊᾷ τοῦ σιτοβολῶνος. Θὰ ἔμενεν ἐκεῖ νὰ ἀποθάνῃ ἂν ἀστός τις δὲν ἤθελεν ὑπάγει νὰ τὸν ἀποσύρῃ ἡμίκαυστον. Ἐπορεύθην ἵνα ἴδω τὸν δυστυχῆ εἰς τὴν καλύβην του, ἦτο σκότος καὶ ὁ ἐν αὐτῇ καπνὸς ἦτο τόσον πυκνός, ὥστε μὲ ἀπέπνιγε.

«Ποῦ εἶνε ὁ ἄρρωστος;» ἠρώτησα.

— Νά! ἐκεῖ, εἰς τὸ κοίλωμα τῆς θερμάστρας, μοὶ ἀπεκρίθη γυνή τις μὲ τὴν συνήθη μελῳδικὴν φωνὴν τῶν λυπημένων πτωχῶν χωρικῶν.

Ἐπλησίασα· ὁ δυστυχὴς εἶνε ἐξηπλωμένος καὶ σκεπασμένος μὲ τὴν *τουλούπαν* του. «Πῶς εἶσαι, ἀδελφέ;» τῷ λέγω. Ὁ ἀσθενὴς ἐκινήθη ὀλίγον· εἶνε καταπληγωμένος, ἑτοιμοθάνατος καὶ προσπαθεῖ νὰ ἀνασηκωθῇ ὀλίγον. Τῷ λέγω· «Μεῖνε, μεῖνε ἥσυχος... 'πέ μου μόνον πῶς εἶσαι, ἀδελφέ;

— Τὸ βλέπεις, πολὺ ἄσχημα.

— Ὑποφέρεις; Οὐδεμίαν ἔδωκεν ἀπόκρισιν. «Θέλεις τίποτε;» Ἐσιώπα. «Τζάϊ θέλεις;

— Ὄχι».

Ἀποσύρομαι ὀλίγον καὶ ὑπάγω νὰ καθίσω ἐπὶ ἑνὸς θρανίου. Ἐκεῖ μένω περὶ τὴν ἡμίσειαν ὥραν ἐν τῷ μέσῳ ἀληθῶς ἐνταφίου σιγῆς. Ἔν τινι γωνίᾳ, ὄπισθεν τραπέζης κειμένης ὑπὸ τὸ εἰκονοστάσιον, μικρὸν πενταετὲς κοράσιον ἵσταται μαζευμένον καὶ ροκανίζει ξηρὸν ἄρτον... ἡ μήτηρ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸ ἀπειλεῖ διὰ τοῦ δακτύλου. Εἰς τὴν εἴσοδον πηγαινοέρχονται, θορυβοῦν, ὁμιλοῦν· ἡ ἀνδραδέλφη κατακόπτει κράμβην.

« Ἒ! Ἀξίνια, λέγει τέλος ὁ θνήσκων.

— Τί;

— Δός μου *κβάς*».

Ἡ Ἀξίνια προσήνεγκε τὸ ζητηθὲν ποτὸν καὶ ἡ ἡσυχία ἀποκατέστη καὶ πάλιν. «Ἐκοινώνησεν;» ἠρώτησα χαμηλῇ τῇ φωνῇ. «Ναί, μοὶ ἀπήντησαν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, πρὶν ἔλθετε».

«Ἐδῶ, ἐσκέφθην καθ' ἑαυτόν, τὰ πάντα εἶνε ἐν τάξει, ὁ ἄρρωστος περιμένει τὸν θάνατον καὶ οὐδὲν ἄλλο». Δὲν ἀντεῖχον πλέον, ἀπῆλθον.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἡμέραν τινὰ εὑρισκόμενος εἰς τὸ κυνήγιον διέκρινα μακρόθεν τὴν στέγην τοῦ νοσοκομείου τοῦ Κρασνογόριε, ἐπειδὴ δὲ ἐ-

Digitized by Google

γνώριζά τινα ἐκεῖ ὀνομαζόμενον Καπίτωνα, νεαρὸν ἰατρὸν ἢ νοσοκόμον, δὲν ἠξεύρω καλῶς, ἀλλ' ἔξοχον ἐραστὴν τοῦ κυνηγίου, τὸ ὁποῖον θαυμασίως ἀγαπῶ καὶ ἐγώ, εἰσῆλθον ἵνα συνομιλήσω πρὸς αὐτόν.

Τὸ νοσοκομεῖον ἀπετελεῖτο ἐκ μιᾶς πτέρυγος παλαιοῦ κυριαρχικοῦ οἴκου. Ἡ κυρία τοῦ τόπου εἶχεν αὐτὴ ὀργανώσει εἰς νοσοκομεῖον τὴν πτέρυγα ἐκείνην κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον· ἐκάρφωσεν ὑπεράνω τῆς θύρας σανίδα κυανῆν, ἐφ' ἧς διὰ λευκῶν γραμμάτων ἦτο ἐπιγεγραμμένον· *Νοσοκομεῖον τοῦ Κρασνογόριε*, τῇ αὐτῇ δὲ ἡμέρᾳ ἐνεχείρισε κατάστιχον εἰς τὸν Καπίτωνα, εἰδήμονα ἤδη τοῦ νοσοκομεῖν, ὅπου ἔμελλε νὰ ἐγγράφῃ τοὺς ἀρρώστους, τοὺς εἰσερχομένους εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος τοῦ καταστίχου εἷς ἐκ τῶν παρασίτων καὶ ταπεινῶν θεραπόντων τῆς εὐεργετικῆς κυρίας ἔγραψε γαλλιστὶ τοὺς ἑξῆς στίχους·

Dans ces beaux lieux où règne l'allégresse,
Ce temple fut ouvert par la beauté ;
De vos seigneurs admirez la tendresse,
Bons habitants de Krasnogorié !

Δὲν ἔχομεν τὴν ἀξίωσιν νὰ δικαιολογήσωμεν τὴν ὁμοιοκαταληξίαν ἢ τὸ μέτρον τοῦ τελευταίου στίχου· παραθέτομεν ἁπλῶς τὸ κείμενον.

Ἄλλος δέ τις φίλος τῆς οἰκίας ἔλαβεν ἀμέσως τὸν κάλαμον καὶ δὲν ἐδίστασε νὰ γράψῃ γαλλιστὶ ὡσαύτως καὶ λίαν καλλιγραφικῶς τὸν ἑξῆς στίχον, οὗ ἡ σχέσις πρὸς τοὺς ἡγουμένους δὲν εἶνε ἐκ πρώτης ὄψεως καταληπτή·

Et moi aussi j'aime la nature !

Καὶ ὑπέγραψεν· *Ἰωάννης Κουβιλιάτνικωφ*.

Ὁ Καπίτων ἐγκαταλειφθεὶς εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ μέσα ἠγόρασεν ἓξ ξυλίνας κλίνας, τὰς ὁποίας ἔβαψε πρασίνας, καὶ ἐπικαλούμενος τὴν ἄνωθεν εὐλογίαν ἤρχισε νὰ περιποιῆται τοὺς πτωχούς, οὓς τῷ ἔπεμπεν ὁ Θεός. Τῷ ἐδόθησαν δὲ καὶ δύο βοηθοί, ὧν ὁ εἷς ὀνόματι Παῦλος ἦτό ποτε γλύπτης καὶ ἔπασχεν ἐνίοτε ὑπὸ παραφροσύνης, ἡ δὲ ἄλλη, γυνή, ἐκαλεῖτο Μελικιτρίκη καὶ ἦτο ἡ μαγείρισσα τοῦ καταστήματος. Τὰ δύο αὐτὰ πρόσωπα παρεσκεύαζον τὰ φάρμακα, ἔκαμνον τὰς ἐγχύσεις καὶ ἐκράτουν τοὺς ἀσθενεῖς, οὓς ἐτίναζεν ἡ θέρμη ἢ οἵτινες ἀνθίσταντο εἰς ὀδυνηρὰς ἐγχειρήσεις. Ὁ πρώην γλύπτης ἦτο σκυθρωπὸς καὶ πολὺ φειδωλὸς λόγων, τὴν νύκτα ὅμως ἐτραγῴδει καὶ παρεκάλει πάντοτε τὸν τυχόντα διαβάτην νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ νὰ νυμφευθῇ Μελανίαν τινά, θανοῦσαν καὶ ταφεῖσαν πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν. Διὰ νὰ τὸν καθησυχάζῃ δὲ εἰς τὰς ἐξάψεις του ἡ μαγείρισσα τὸν ἔπεμπε συχνὰ νὰ βόσκῃ τοὺς χούρκους.

Εὑρισκόμην παρὰ τῷ διευθυντῇ τοῦ νοσοκομείου, παρὰ τῷ Καπίτωνι, καὶ διελεγόμεθα περὶ τῶν περιπετειῶν τοῦ τελευταίου μας κυνηγίου, ὅτε αἴφνης εἰσῆλθε μεθ' ὁρμῆς εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ νοσοκομείου ἅμαξα συρομένη ὑφ' ἑνὸς μαύρου ἵππου, ἐξ ἐκείνων τῶν ἁμαξῶν τὰς ὁποίας μεταχειρίζονται οἱ μυλωθροί. Ἐν αὐτῇ ἐκάθητο ἀνὴρ ῥωμαλέος, φέρων μακρὰν γενειάδα τεσσάρων ἢ πέντε χρωμάτων καὶ ἐνδεδυμένος στολὴν καινουργῆ. «Καλῶς ὥρισας, Βασίλη Δημίτριτζ! τῷ ἐφώνησεν ὁ Καπίτων ἀπὸ τοῦ παραθύρου. Εἶνε ὁ μυλωθρὸς τοῦ Λεουβοφσκίνσκυ» προσέθηκεν ἀποταθεὶς πρὸς ἐμέ. Ὁ χωρικὸς κατῆλθε τῆς ἁμάξης ἀφήσας στεναγμὸν βαθὺν καὶ παρατεταμένον καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Καπίτωνος, στραφεὶς δὲ πρὸς τὸ εἰκόνισμα ἔκαμε μετ' εὐλαβείας ἄκρας τὸν σταυρόν του.

«Ἔ! λοιπόν, τί ἔχομεν, Βασίλη, τί νέα; βλέπω ὅτι δὲν εἶνε καλὴ ἡ ὄψις σου, δὲν θὰ εἶσαι καλά.

— Ὄχι, Καπίτων Τιμόθεϊτζ, ἀλήθειαν λέγεις, δὲν εἶμαι καλά.

— Τί ἔχεις;

— Εἶχα ὑπάγει πρὸ ἡμερῶν εἰς τὴν πόλιν, ὅπου ἠγόρασα μυλόπετρας καὶ τὰς ἔφερα εἰς τὸν οἶκόν μου· ἠθέλησα νὰ τὰς ξεφορτώσω μόνος μου καὶ ἀπὸ τὸν κόπον τὸν πολὺν ἠσθάνθην κάτι μέσα μου ὅτι ἔσπασεν ἢ ἐταράχθη . . . Τί νὰ σοῦ εἰπῶ, ἀπὸ τὴν ὥραν ἐκείνην ἔχασα τὰς δυνάμεις μου καὶ σήμερον ὑπέφερον πολύ.

— Οὐμ! ἐψιθύρισεν ὁ Καπίτων ῥοφῶν τρὶς τὸν ταμβάκον του διὰ τῆς ῥινὸς καὶ παρατηρῶν ἀτενῶς τὴν ὀροφὴν καὶ πόσαι ἡμέραι εἶνε ἔκτοτε;

— Ἐννέα ἡμέραι.

— Ἐννέα ἡμέραι . . . . Ὁ νοσοκόμος ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, ἐκράτησε τὴν ἀναπνοήν του καὶ ἔσεισε τὴν κεφαλήν. . . . Ἄς ἴδωμεν». Ἀπῆλθον εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον, ὅτε δὲ ἐπανῆλθον, προσέθηκε. «Νὰ σοῦ εἰπῶ, Βασίλη μου, λυποῦμαι πολύ, ἀλλὰ δὲν εἶσαι καλά, ἡ θέσις σου δὲν εἶνε εὐχάριστος καὶ πρέπει νὰ μείνῃς ἐδῶ νὰ σὲ περιποιηθῶ. Θὰ κάμω ὅ,τι εἶνε δυνατόν, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ σοῦ ἐγγυηθῶ περὶ τῆς θεραπείας.

— Τόσον πολὺ κακὰ εἶμαι; ἠρώτησεν ἔκπληκτος ὁ χωρικός.

— Ναί, Βασίλη Δημήτριτζ, εἶσαι ἄσχημα. Ἄν ἤθελες ἔλθει ὀλίγας ἡμέρας πρότερον, ἴσως θὰ προελαμβάνετο τὸ κακόν, τώρα ὅμως ἡ φλόγωσις ἐπροχώρησε. . . . . .

— Τί λέγεις, Καπίτων Τιμόθεϊτζ;

— Ἐκεῖνο 'ποῦ σοῦ λέγω.

— Θ' ἀποθάνω λοιπόν. . . θ' ἀποθάνω;

— Δὲν εἶπον ὅτι θ' ἀποθάνῃς, εἶπον ὅτι πρέπει νὰ μείνῃς ἐδῶ».

Ὁ χωρικὸς ἐσκέφθη, ἔξυσε τὸ μέτωπόν του,

Digitized by Google

μᾶς ἐκύτταξε καλὰ πρῶτον ἡμᾶς, ἔπειτα τὸν σκοῦφόν του, ἐκαλύφθη καὶ ἐσηκώθη.

«Ποῦ ὑπάγεις λοιπόν, Βασίλη Δημήτριτζ;

— Ποῦ ὑπάγω; εἰς τὸ σπίτι μου, ἀφ' οὗ εἶμαι πολὺ κακά. Πρέπει νὰ ἑτοιμάσω τὰ πράγματά μου πρὶν ἀποθάνω.

— Θὰ καταστραφῇς, Βασίλη. Ἀπορῶ πῶς ἠδυνήθης νὰ ἔλθῃς ἕως ἐδῶ. Μεῖνε λοιπόν.

— Ὄχι, ἀδελφέ, ὄχι, Ἀφ' οὗ πρόκειται ν' ἀποθάνω, ἂς ἀποθάνω εἰς τὸ σπίτι μου. Ἂν ἀποθάνω ἐδῶ ὁ Θεὸς ἠξεύρει τί θὰ γείνουν τὰ πράγματά μου.

— Δὲν ἠξεύρει τις, Βασίλη, τί μέλλει νὰ γείνῃ. Τὸ πάθημά σου εἶνε βέβαια πολὺ ἐπικίνδυνον, ἀλλ' ἴσα ἴσα διὰ τοῦτο πρέπει νὰ φυλαχθῇς.

— Ὄχι, ἀπήντησεν ὁ μυλωθρός, σείων τὴν κεφαλήν, ὄχι Καπίτων Τιμόθεϊτζ, δὲν θὰ μείνω . . . . ἀλλὰ γράψε μου καμμίαν συνταγήν.

—Μόνον τὰ ἰατρικὰ δὲν θὰ κάμουν τίποτε».

Ἐπειδὴ ἐπέμενεν ὁ χωρικός, ἔγραψεν ὁ Καπίτων συνταγήν. Ὁ μυλωθρὸς λαβὼν τὴν συνταγὴν καὶ πληρώσας ἥμισυ ρούβλιον ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ δωματίου καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ νοσοκόμου ἀνέβη εἰς τὴν ἅμαξάν του . . . .

Παρηκολούθησα ἐπί τινα χρόνον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἀπερχομένην ἅμαξαν. Ἡ ὁδὸς ἦτο δύσβατος καὶ βορβορώδης. Ὁ χωρικὸς ἐπιδεξίως ὁδηγῶν τὴν ἅμαξαν ἔβαινεν ἡσύχως καὶ ὑφίστατο τὴν κίνησιν ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτερον, μὴ λησμονῶν νὰ χαιρετίζῃ τοὺς διαβάτας . . . Μετὰ τρεῖς ἡμέρας δὲν ὑπῆρχε πλέον.

Ἐπαναλαμβάνω ὅτι οἱ Ρῶσσοι εἶνε θαυμαστοὶ ἐν τῷ θνήσκειν· τὴν στιγμὴν ταύτην ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν μου πληθὺς θνησκόντων. Σὲ ἐπαναβλέπω ὡς ἂν ἀνέπνεες ἀκόμη, παλαιέ μου σύντροφε, Ἀβένιρ Σοροκούμωφ! Δὲν εἶχες μὲν τελειώσει τὰς σπουδάς σου καὶ λάβει τὸ δίπλωμά σου, ἀλλ' ἦσο ἐξόχως ἀξιαγάπητος καὶ πλήρης εὐγενείας. Βλέπω ἀκόμη τὴν ὑποπράσινόν σου ὄψιν καὶ μὲ τὰ μῆλα τῶν παρειῶν ροδίζοντα, μὲ τὴν πυκνὴν ξανθήν σου κόμην, τὸ μειδίαμά σου τὸ πλῆρες μετριοφροσύνης, τὸ βλέμμα σου τὸ ἐκστατικόν, τὰ μακρά σου μέλη τὰ ὀστεώδη. . . ἀκούω τὴν ἀσθενῆ, ἀλλὰ θωπευτικὴν φωνήν σου! Κατῴκεις παρά τινι μεγιστᾶνι τῆς Μεγάλης Ῥωσσίας — ὠνομάζετο Γοὺρ Κρουπιάνικωφ — καὶ ἀνέτρεφες τὰ τέκνα του, ἐδίδασκες τὴν ῥωσσικὴν γλῶσσαν, τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν γεωγραφίαν. Ἀταράχως ὑπέφερες καὶ τὴν βάναυσον τοῦ κ. Γοὺρ εὐθυμίαν καὶ τὰς εὐφυολογίας τοῦ γραμματέως του καὶ τὴν ὑπερβολικὴν ἐνίοτε ἀταξίαν τῶν τέκνων του. Ὑπεχώρεις καὶ εἰς τὰς φαντασιώδεις ἀπαιτήσεις τῆς μητρός, ἥτις ἐταράσσετο ὑπὸ ἀνιάτου μελαγχολίας, μὲ ἓν σου μειδίαμα τὴν ἱκανοποίεις, χωρὶς νὰ ὀργίζησαι, χωρὶς νὰ ψιθυρίζῃς λέξιν. . . Ἀλλ' ὅταν ἤρχετο τὸ ἑσπέρας ἡ ὥρα τῆς ἀναπαύσεως, μετὰ τὸ δεῖπνον, ὁπόσον ἀπήλαυες τῆς ἀναπαύσεως ἐκείνης! Ὁπόσον ἐθεώρεις εὐτυχῆ τὸν ἑαυτόν σου, διότι πρὸς στιγμὴν ἀπηλλάττεσο πάσης ὑποχρεώσεως, πάσης στενοχωρίας, πάσης πνευματικῆς ἐντάσεως! Ὤ! τότε, ἐκάθησο εἰς τὸ παράθυρον, ἐκάπνιζες τὴν πίπαν σου ὀνειροπολῶν ἢ ἐφυλλομέτρεις πολυανάγνωστόν τι καὶ ῥυπαρὸν περιοδικόν, ὃ φίλος ἀκόμη πτωχότερός σου σοὶ εἶχε δανείσει. Πόσον εὐχαρίστως ἀνεγίνωσκες ἢ τοὺς στίχους ἢ τὸ διήγημα, καὶ πόσον εὐκόλως ὁ συγγραφεὺς ἢ ὁ ποιητὴς κατεβίβαζε τὰ δάκρυά σου, ἁγνὴ καὶ παρθενικὴ ψυχή!

Δὲν διεκρίνεσο, εἶνε ἀληθές, ἐπὶ ζωηρᾷ ἀντιλήψει καὶ ἰσχυρᾶς μνήμης δὲν εἶχες τύχει παρὰ τῆς φύσεως· ἡ δύναμις τοῦ προσέχειν, τὸ παρατηρητικὸν ἐπιστημονικὸν πνεῦμα σοὶ ἔλειπε, ταῦτα δὲ εἶχον παρακωλύσει τὴν πρόοδόν σου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ... Ἀλλ' ἐσπινθηροβόλουν ὑπὸ χαρᾶς οἱ ὀφθαλμοί σου, ὅταν ἔβλεπες τὰς ἐπιτυχίας τῶν συμμαθητῶν σου, ἐξίστασο ὑπὸ θαυμασμοῦ ὅταν ὡμίλεις περὶ αὐτῶν καὶ τοὺς ἐνόμιζες πάντας προωρισμένους διὰ τὰ ὕψιστα τῶν ἐπὶ γῆς ἀξιωμάτων, ἀγαθὲ καὶ ἀγαπητὲ Ἀβένιρ!

Ἐζήτησα νὰ μὲ παρουσιάσωσι πρὸς τὸν κ. Γοὺρ Κρουπιάνικωφ, πρὸς ὃν δὲν ἀπέκρυψα ὅτι μὲ εἵλκυσε πρὸς τὸν οἶκόν του ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἐπανίδω τὸν παλαιὸν συμφοιτητήν μου Ἀβένιρ. Μὲ ὡδήγησαν εἰς τὸ δωμάτιόν του· ἦτο φεῦ! ὀλίγον χρόνον πρὸ τοῦ θανάτου του, ὁ δὲ ταλαίπωρος φίλος δὲν ἐξήρχετο ἤδη πλέον ἐκ τοῦ δωματίου. Ὁ κ. Γοὺρ δὲν τὸν εἶχε μὲν *διώξει* τῆς οἰκίας του, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐπλήρωνε πλέον, διότι εἶχε προσλάβει ἄλλον διδάσκαλον διὰ τὴν κόρην του, τὸν δὲ υἱόν του εἶχεν εἰσαγάγει εἰς τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον.

Ἐκάθητο παρὰ τὸ παράθυρον ὁ Ἀβένιρ, χωμένος ἐντὸς μεγάλου ἀνακλίντρου. Ἦτο φθινόπωρον καὶ ὁ οὐρανὸς ἐξέτεινε τὸ κυανοῦν του χρῶμα ἐπὶ σειρᾶς κοκκίνης καὶ σκοτεινῆς φιλυρῶν, αἵτινες εἶχον φυλλορροήσει. Τὰ πεσόντα φύλλα, χρώματος χρυσοκιτρίνου, ἐφέροντο ἀνίσχυρα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ἡ γῆ, ἥτις εἶχεν ἤδη κατ' ἐπανάληψιν ποτισθῆ ὑπὸ τοῦ λευκοῦ πάγου, ἵδρωνεν εὐθὺς ἅμα ἀκτὶς ἡλίου ἤθελε τὴν προσίδει . . . Ὁ Ἀβένιρ ἦτο ὅλος σκεπασμένος μὲ τὸν παλαιὸν καὶ παχὺν ἐπενδύτην του, τὸ δὲ πράσινον μαντήλιον, ὅπερ ἐφόρει περὶ τὸν λαιμόν του, ἔρριπτε πτωματικὴν χροιὰν ἐπὶ τοῦ κιτρίνου καὶ καταξήρου προσώπου του. Προφανῶς τὸν εἶχεν εὐχαριστήσει ἡ ἐπίσκεψίς μου· μοὶ ἔσφιγξε τὴν χεῖρα, ὡμίλησε καὶ ἤρχισε νὰ βήχῃ. . . Τὸν ἡσύχασα καὶ ἐκάθησα πλησίον του. . . Εἶχεν ἐπὶ

Digitized by Google

τῶν γονάτων του τετράδιοντποιημάτων τοῦ Κόλτσωφ, καλλιγραφικῶς ἀντιγεγραμμένον. «Αὐτὸς εἶνε ποιητής!» μοὶ λέγει, δεικνύων μοι διὰ τῆς χειρὸς τὸ τετράδιον καὶ μόλις καταστέλλων τὸν βῆχα· ἐφαίνετο δὲ ὅτι εἶχε πολλὴν ὄρεξιν νὰ μοὶ ἀπαγγείλῃ ποίημά τι. Τὸν ἐμπόδισα· ὁ ἰατρὸς τῷ εἶχεν ἀπαγορεύσει νὰ ὁμιλῇ.

Ἦτο περίεργος χαρακτὴρ ὁ τοῦ Ἀβένιρ. Ἐν ᾧ πολλάκις τὸν ἀπεκοίμιζον οἱ καθηγηταὶ καὶ τὰ συγγράμματα τὰ ἐπιστημονικά, εἶχεν ἀπ' ἐναντίας ἀκάθεκτον φιλομάθειαν ὅταν εὑρίσκετο μετὰ φίλων καὶ δὲν ἀπέκαμνεν ἐρωτῶν καὶ διδασκόμενος. Ἡ γερμανικὴ φιλοσοφία τὸν εἵλκυεν ἰδιαζόντως. Τοῦτο δὲ γινώσκων ἐγὼ καὶ θέλων νὰ τὸν εὐχαριστήσω ἤρχισα νὰ τῷ ὁμιλῶ ὡς πιστὸς ὀπαδὸς τοῦ Ἑγέλου —ἐν ᾧ τοιαῦται δὲν εἶνε αἱ φιλοσοφικαί μου πεποιθήσεις— καὶ νὰ τῷ ἀναπτύσσω τὰ δόγματα τῆς ἐγελιανῆς φιλοσοφίας. Ἐκεῖνος μυριοτρόπως ἀπεδείκνυε τὴν εὐχαρίστησιν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν του καὶ εἰς πᾶσαν διακοπήν, ἣν ἔκαμνα, ἐφώνει ὡς παιδίον· «Ἐννοῶ, ἐννοῶ, ὡραῖαι ἰδέαι, μεγάλαι ἰδέαι!» Ἡ δὲ παιδικὴ αὕτη περιέργεια ἑνὸς θνήσκοντος, ἑνὸς δυστυχοῦς, ὁ ὁποῖος καθ' ἑκάστην στιγμὴν ἦτο ἐκτεθειμένος νὰ εὑρεθῇ ἄνευ στέγης καὶ νὰ ἀποθάνῃ εἰς τὸ ὕπαιθρον, μὲ συνεκίνει μέχρι δακρύων. Ὁ Ἀβένιρ, τοὐναντίον τῶν ἄλλων φθισικῶν, ἐγίνωσκε κάλλιστα τὴν θέσιν του καὶ προέβλεπε τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ ὅμως δὲν ἐστέναζε, δὲν κατεβάλλετο ἠθικῶς καὶ οὐδέποτε ἔκαμνε λόγον περὶ τοῦ παθήματός του. Πολὺ βραδύτερον ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ἐκεῖνος εἶχεν ἐγκαίρως νοήσει τὴν κατάστασίν του.

Ἡ χαρὰ τῷ εἶχεν ἀποδώσει τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὀλίγας δυνάμεις καὶ ἠδυνήθη ἀκόπως νὰ μοὶ ὁμιλήσῃ περὶ τῆς Μόσχας, περὶ τῶν παλαιῶν συμφοιτητῶν μας, περὶ τοῦ Πούσκιν, τοῦ θεάτρου καὶ τῆς ῥωσσικῆς γραμματείας. Ἐμνήσθη δὲ μεταξὺ ἄλλων πραγμάτων καὶ παλαιῶν φίλων ἀποθανόντων...

«Ἐνθυμεῖσαι τὴν Δάσαν; μοὶ λέγει τέλος. Τί καρδίαν εἶχεν ἐκείνη, χρυσῆν! Πόσον μὲ ἠγάπα! Τί νὰ ἔγεινε; θὰ ἔπαθε βεβαίως ἀπὸ μαρασμὸν μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου.

Δὲν ἠθέλησα νὰ τὸν λυπήσω καὶ νὰ τὸν ἐξαγάγω τῆς ἀπάτης· ἡ Δάσα δὲν εἶχε βεβαίως πάθει ἀπὸ μαρασμόν.

Προσεπάθησα νὰ τὸν πείσω νὰ ἀλλάξῃ κατοικίαν, νὰ καταλίπῃ τὸν οἶκον τοῦ κ. Γούρ, παραστήσας αὐτῷ ὅτι οὐδεμιᾶς ἐτύγχανε περιποιήσεως ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ· δὲν ἠθέλησε.

«Δὲν εἶνε κακοὶ ἄνθρωποι, μοὶ ἔλεγεν, ὄχι... εἶνε μόνον *κούτσουρα*, τὰ ὁποῖα ἐκ φύσεως θέλουν νὰ *λάμπουν*, νὰ φεγγοβολοῦν, δὲν δύναταί τις νὰ ἀλλάξῃ τὴν φύσιν των... Ἔχομεν καὶ γείτονας ὡς τὸν κ. Καφσάτκινε, ὅστις ἔχει κόρην καλῶς ἀνατεθραμμένην, μετριόφρονα, ἀξιαγάπητον...»

Ὁ Σοροκούμωφ ἔβηξεν ἱκανῶς καὶ μὲ ὅλην τὴν ἀπαγόρευσίν μου ἐξηκολούθησεν· «Ὅλα θὰ τὰ ὑπέφερον ἂν μὲ ἄφινον νὰ καπνίσω ὀλίγον...Ἀλλὰ τὸ ἀπεφάσισα, δὲν θὰ ἀποθάνω χωρὶς νὰ πληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν μου, καὶ τοῦτο θὰ γείνῃ ἀπόψε μάλιστα, προσέθηκε ἡμικλείων μετὰ πονηρίας τὸν ὀφθαλμόν.

— Καλά. Ἀλλὰ σὲ προτρέπω νὰ μὴ ἀναβάλῃς νὰ γράψῃς δύο λέξεις καὶ πρὸς τοὺς συγγενεῖς σου ἐκείνους, οἵτινες σὲ ἀγαποῦν.

— Τί νὰ γράψω; τί νὰ μοῦ κάμουν; Ἐδῶ θ' ἀποθάνω. Ἀλλ' ἂς ἀφίσωμεν αὐτά, διηγήσου μοι τί εἶδες εἰς τὰ τελευταῖά σου ταξείδια».

Τῷ ὄντι ἤρχισα νὰ τῷ διηγοῦμαι καὶ ἐν ἐκτάσει μάλιστα, ἵνα κατορθώνω νὰ σιωπᾷ ἐκεῖνος. Μὲ ἤκουε μετ' ἄκρας προσοχῆς. Τὸ ἑσπέρας ἀπῆλθον. Μετὰ ἐννέα ἡμέρας ἔλαβον παρὰ τοῦ Γοὺρ Κρουπιάνικωφ τὸ ἑξῆς γράμμα μὲ μαύρην σφραγίδα·

«Ἡ παροῦσά μου σκοπὸν ἔχει νὰ σᾶς πληροφορήσῃ, ἀγαπητὲ κύριε, ὅτι ὁ παρ' ἐμοὶ διαμένων φίλος σας, ὁ φοιτητὴς Ἀβένιρ Σοροκούμωφ, ἀπέθανε τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην, 4 τρέχοντος εἰς τὰς 2 τὸ ἀπόγευμα, σήμερον δὲ τῷ ἔγεινεν ἀξιοπρεπὴς κηδεία δι' ἐξόδων μου καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ γραμματέως μου ἐν τῇ ἰδιοκτήτῳ μου ἐκκλησίᾳ. Μὲ εἶχε παρακαλέσει νὰ σᾶς διαβιβάσω τὰ βιβλία καὶ τετράδια, τὰ ὁποῖα σήμερον θὰ λάβητε ταχυδρομικῶς. Εὑρέθησαν εἰς τὸ συρτάριόν του 22 φράγ. καὶ 50 κοπέκια, τὰ ὁποῖα μετὰ τῶν ἄλλων πραγμάτων του θὰ σταλῶσιν εἰς τοὺς συγγενεῖς του. Ὁ φίλος σας διετήρησε μέχρι τελευταίας ὥρας τὰς αἰσθήσεις, ἢ κάλλιον εἰπεῖν, ἐδείχθη ὅλως ἀναίσθητος, μηδόλως δειλιάσας ἀπέναντι τοῦ θανάτου.

»Οὐδ' ἡ παρουσία ὅλων ἡμῶν συναχθέντων ἵνα τὸν ἀποχαιρετίσωμεν τῷ ἔκαμέν τινα ἐντύπωσιν. Ἡ σύζυγός μου Κλεοπάτρα Ἀλεξανδρόβνα σᾶς χαιρετίζει. Ὁ θάνατος τοῦ φίλου σας ἐτάραξεν ὀλίγον τὰ νεῦρά της. Ἐγὼ εἶμαι καλά, φροντίζω περὶ τῆς ὑγείας μου καὶ εἶμαι

»*δοῦλός σας*

»ΓΟΥΡ ΚΡΟΥΠΙΑΝΙΚΩΦ».

Σ...

Ὁ ἐπισημότερος τοῦ ἐλευθέρου πολίτου χαρακτὴρ εἶνε νὰ ἔχῃ ψυχὴν ὀρθήν, καθὼς ἔχει ὀρθὸν τὸ σῶμα· καὶ ὀρθὸς νὰ κρατῆται δὲν εἰμπορεῖ, ἂν δὲν ἐπιστηρίζεται εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἥτις εἶνε ὁ νόμος.

Digitized by Google

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩι

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 251

Γ'.

Ἡ πρωΐα τῆς ἑορτῆς καὶ οἱ τελευταῖοι προσκυνηταί.—Ἀπὸ τοῦ ἐξώστου.—Ἡ λιτανεία.—Οἱ ἀναχωροῦντες.—Οἱ ἀπομένοντες πανηγυρισταί.—Σκηνὴ ἐν καφενείῳ.

Τῇ πρωΐᾳ τῆς 25 Μαρτίου ἀνελπίστως νέφη πυκνὰ ἐκάλυπτον τὸν οὐρανὸν, ἐνῷ σφοδρὸς ἄνεμος ἐκύλιεν ἀνὰ τὸ πέλαγος ἐπαφρίζοντα κύματα, ὡς ἀτελευτήτους ἀγέλας λευκῶν προβάτων. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦτο ψυχροτάτη, σχεδὸν χιονώδης, καὶ ψεκάδες λεπτοτάτης βροχῆς ἐποίκιλλον κατὰ διαλείμματα τὰ λιθόστρωτα τῶν ὁδῶν.

Ἐν τούτοις ὅλος ὁ κόσμος ἐκινεῖτο ἀνὰ τὰς ὁδοὺς, πυκναὶ δὲ γραμμαὶ θεατῶν συνωθοῦντο παρὰ τὸν *Μῶλον*, ἵνα ἴδωσι τοὺς τελευταίους ἐρχομένους ἐκ Σύρου προσκυνητὰς διὰ τοῦ ἤδη καταπλέοντος ἀτμοπλοίου, ὅπερ ἐφαίνετο πλῆρες μέχρι τῶν ἱστῶν. Ἡ ἀποβίβασις τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἦτο ἀληθῶς συγκινητική· ἀφοῦ ἐταλαιπωρήθησαν ἐπὶ μίαν ὥραν ἐντὸς τοῦ ἀτμοπλοίου, ταλαντεύονται ἤδη ἐν ταῖς λέμβοις, καὶ τέλος ἐπὶ στερεᾶς γῆς πατοῦντες ὠχροὶ, κεκαλυμμένοι διὰ πολυπτύχων *σαλλίων* καὶ συνεσφιγμένους ἔχοντες τοὺς πίλους μέχρι τῶν ὤτων, διὰ τὸν φόβον τοῦ ἀνέμου, βαδίζουσιν ἀκόμη κλονούμενοι, ὡς νὰ σαλεύηται ἡ γῆ ὑπὸ τοὺς πόδας των. Τινὲς προσβλέπουσι δι' ὀφθαλμῶν μόνον οὐχὶ δεδακρυσμένων τὰς λαμπάδας αὐτῶν συγκοπείσας κατὰ τὴν ἀποβίβασιν, ἄλλοι προσψαύουσι τὰ μέλη των βραχέντα ὑπὸ κύματος, δύο δὲ ἢ τρεῖς παρελαύνουσιν ἀσκεπεῖς, θύσαντες τοὺς ἑαυτῶν πίλους εἰς τὴν ὀργὴν τῶν ἐναλίων θεῶν.

Μετ' ἀπορίας διακρίνω γυναῖκά τινα μεταξὺ τῶν ἀποβιβαζομένων, φέρουσαν ἐρυθρὸν σάλλιον, καπελλῖνον ἀγνώστου χρώματος,καὶ ψιμμύθιον ἄφθονον ἐπὶ τῆς ὁπωσοῦν σεβασμίας μορφῆς αὐτῆς. Ἡ γυνὴ αὐτὴ κρατεῖ διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς ὀμβρελλῖνον κίτρινον, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς . . . ζεῦγος ὑποδημάτων ἐκ βιδέλου· βαδίζει δ'ἀνυπόδητος ἐπιδεικνύουσα ἐν τῇ προβολῇ τῶν βημάτων τοὺς ταρσοὺς τῶν κυανοστεφῶν περιποδίων της. Ἐν ἀρχῇ ὑπέθεσα ὅτι εἶνε μονομανία νέου εἴδους ἢ τῆς γυναικὸς αὐτῆς, κατόπιν ὅμως ἔμαθον ὅτι :

—Τὸ ἔχουν τάμμα πολλαῖς νὰ πᾶν'νὰ προσκυνήσουν ξυπόλυταις 'ς τὴ χάρι της. . .

* *

Μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας ἡ εἰκὼν φέρεται περὶ τὴν πόλιν διὰ τῆς παρακτίου πλατείας καὶ τῆς ἀγορᾶς. Καὶ ἡ μὲν λιτανεία θὰ ἐξέλθῃ τοῦ ναοῦ περὶ τὴν 10ην ὥραν, ἀλλ' ἤδη πολὺ πρότερον πληροῦνται μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν στεγῶν αἱ οἰκίαι, αἱ κείμεναι ἐπὶ τῶν ὁδῶν, δι' ὧν μέλλει νὰ διέλθῃ ἡ ἱερὰ πομπή. Ἐπὶ ὑψηλοῦ δ'ἐξώστου καθήμενος παρ'αὐτῷ τῷ κέντρῳ τῆς ἀγορᾶς ἀπολαύω τῆς θέας ἀληθῶς ἐξαισίου πανοράματος.

Καὶ πρῶτον ἀκριβῶς ἀπέναντί μου ἠγκυροβολημένα δέκα ἀτμόπλοια ἑλληνικὰ, ἀγγλικὰ, αὐστριακὰ καὶ αἰγυπτιακὰ, μετέχοντα τῆς πανηγύρεως, ἀναπεταννύουσιν ἐπὶ τῶν ἱστῶν αὐτῶν ποικιλοχρόους σημαίας,τὰς ὁποίας σφοδρῶς ταράσσει, συνθλίβει καὶ περιστρέφει ἡ πνοὴ τοῦ ἀνέμου.Ἐνῷ πλησιέστατα αἱ προσόψεις τῶν πέριξ οἰκιῶν, πλήρεις θεατῶν ἐγχωρίων καὶ ξένων ποικίλως ἐνδεδυμένων, φαίνονται καὶ αὐταὶ ὡς σημαιοστόλιστοι.

Ἀλλὰ τὸ θέαμα τῆς ὁδοῦ ὑπερέχει πάντων κατὰ τὴν γραφικότητα.Ἐν τῷ ἀεικινήτῳ ἐκείνῳ κυκεῶνι τῶν χρωμάτων καὶ τῶν σχημάτων ἀντιπροσωπεύεται πᾶσα ἄκρα καὶ πᾶσα γωνία τῆς ἐλευθέρας καὶ δούλης Ἑλλάδος διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς τοπικῶν ἐνδυμάτων καὶ τῶν ἰδίων φυσιογνωμιῶν. Ὁ φουστανελλοφόρος χωρικὸς τῆς Ρούμελης μὲ τὴν δασύτριχον κάπαν του προστρίβεται ἐπὶ τοῦ βελουδίνου γελεκίου τοῦ κομψοῦ Σμυρναίου, ἐνῷ τοῦ ἐκ Τζεσμὲ βρακοφόρου ἡ κεφαλὴ ἐντὸς λευκοῦ πανίου τετυλιγμένη,ὡς γραίας Σπετσιώτισσας , παρεμπίπτει μεταξὺ τοῦ ἀργυροστεφοῦς μετώπου Ἐλευσινίας λυγερῆς καὶ τῶν μαύρων ὀφθαλμῶν Ἀλεξανδρινῆς Σφιγγός.Καὶἐπιπροσθεῖ πλατύγυρος τεφρόχρους πῖλος Συριανοῦ βιομηχάνου, καὶ ἕπεται χρυσῆ *φοῦντα* Μεσσηνίας δεσποίνης , καὶ προβάλλει γοῦνα λευκὴ Σμυρναίας πρεσβύτιδος, καὶ ὑψοῦται λογχίζων τὸν ἀέρα σίφνιος σκοῦφος παρθενικῆς λευκότητος, καὶ ὑπέροχος πάντων πυργοῦται ἐρυθρὰ *φέσα* ὑδραϊκή.

Ὅλα ταῦτα συστρέφονται, συνωθοῦνται, συσχετίζονται καὶ συμμίγνυνται ἐν ἀπείρῳ ποικιλίᾳ συμπλεγμάτων καὶ συνδυασμῶν, ὡς τὰ ἐπ' ἄπειρον παραλλασσόμενα σχεδιάσματα τοῦ καλειδοσκοπίου. Καὶ ὑπάρχουσι πολλὰ τμήματα, ἐν οἷς ὑπερέχει ἐκ τῶν χρωμάτων τὸ κίτρινον, διότι συμμαχοῦσιν ἐκεῖ τὰ *καλεμκεριὰ* τῶν χωρικῶν καὶ τὰ νησιώτικα *τσεμπέρια*, ἀλλ' ὁριστικῶς καὶ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν ἡ ὑπεροχὴ μένει εἰς τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα ἀποτελούμενον ἐκ παντοδαπῶν φεσίων. Ἀπὸ τοῦ ὕψους δὲ τοῦ ἐξώστου ἡ πλατεῖα τῆς ἀγορᾶς καὶ αἱ παρ' αὐτὴν ὁδοὶ, κεκαλυμμέναι ἀπὸ ἄκρου ἕως ἄκρου ὑπὸ τοῦ πλήθους αὐτοῦ, φαίνονται ὡς περιοχὴ χλοεροῦ λειμῶνος, ἐφ' οὗ ἀνθοῦσι πυκνὰ καὶ πολύχρωμα τῆς ἀνοίξεως ἄνθη,μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνονται πλείονα τὰ χρυσάνθεμα καὶ ἔτι πλείονες αἱ χαροπαὶ *παπαροῦναι*.

* *

Digitized by Google

Ἐπὶ τέλους ἀντηχοῦσιν ὡς δοῦποι πελωρίου τυμπάνου αἱ ἐκπυρσοκροτήσεις τῶν δημωδῶν ἐκείνων μικρῶν πυροβόλων τῶν γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα *μάσκουλα*.— Δι' ὅσους δὲν τὰ εἶδόν ποτε σημειῶ ὅτι ταῦτα εἶνε σιδηροῖ σωλῆνες πλατύστομοι καὶ οὐχὶ πολὺ μακροί, οἵτινες πληροῦνται πυρίτιδος, τίθενται ὀρθοὶ καὶ εἰς γραμμὴν κατὰ γῆς, ἐκπυρσοκροτοῦσι δὲ ἀναφλεγόμενοι διὰ τῆς αἰχμῆς μακροῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου, ὅπερ προσεγγίζει τις εἰς τὰς ἐπὶ τούτῳ μικρὰς ἐν τῷ πυθμένι αὐτῶν ὀπάς.— Αἱ ἐκπυρσοκροτήσεις αὗται, πρὸς ἃς ἀποκρίνονται τὰ τηλεβόλα τοῦ παρὰ τὸν λιμένα ἠγκυροβολημένου ἑλληνικοῦ πολεμικοῦ σκάφους, ἀγγέλλουσι τὴν ἀπὸ τοῦ ναοῦ ἔξοδον τῆς λιτανείας. Παρέρχεται ὅμως μία σχεδὸν ὥρα ἵνα φθάσῃ ἡ πομπὴ εἰς τὴν ἀγοράν, μία ὥρα προσδοκίας, καθ' ἣν ἡ ἐν ταῖς ὁδοῖς συγκοινωνία ἔχει διακοπῇ πλέον ὁριστικῶς. Καὶ ἵνα μὴ νομίσῃ τις τοῦτο ὑπερβολήν, ἀρκεῖ νὰ μάθῃ ὅτι οἱ παριστάμενοι θεαταὶ καὶ ἀκόλουθοι τῆς λιτανείας, οἱ διὰ 39 ὅλων ἀτμοπλοίων κομισθέντες ἐκεῖ, ὑπερβαίνουσι τὰς πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδας!

Ἡ πομπὴ προβάλλει ἠρέμα ἀπὸ τῆς πλαγίας ὁδοῦ, ἡγεῖται δ' αὐτῆς ἀνακρούουσα εὐρωπαϊκὴν μελῳδίαν ἡ ἐξ Ἀθηνῶν ἀποσταλεῖσα στρατιωτικὴ μουσική. Ἕπονται τὰ ἑξαπτέρυγα, οἱ ἱεροὶ φανοί, οἱ ψάλται, οἱ ἱερεῖς, καὶ τέλος ἡ εἰκὼν φερομένη ὑπό τινος πρεσβυτέρου καὶ περιεστοιχισμένη ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου, τῶν ἀρχῶν τῆς νήσου καὶ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ναοῦ. Ὡς τιμητικὴ φρουρὰ συνοδεύει αὐτὴν ἐνωμοτία στρατιωτῶν τοῦ μηχανικοῦ καί τινες χωροφύλακες ἀνοίγοντες δίοδον ἐντὸς τοῦ πλήθους. Καὶ ἐνῷ διέρχεται δὲν βλέπει τις ἄλλο ἢ κεφαλὰς ἀποκαλυπτομένας, εὐλαβῶς προσκλινούσας, καὶ χεῖρας, αἵτινες ποιοῦσι τάχιστα καὶ κατ' ἐπανάληψιν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

* *

Μόλις ἐπανῆλθεν ἡ λιτανεία εἰς τὸν ναὸν καὶ εὐθὺς ἄρχεται ἡ ἀραίωσις τοῦ πλήθους. Ἄνθρωποι κρατοῦντες κώδωνας ἀνὰ χεῖρας περιέρχονται τὰς ὁδοὺς κρούοντες θορυβωδῶς αὐτούς, ὡς ἐπιστάται σχολείων καλοῦντες τοὺς μαθητὰς εἰς τὰ μαθήματα. Εἶνε δ' οὗτοι κήρυκες, οἵτινες διακόπτοντες ἐνίοτε τὴν κωδωνοκρουσίαν ἀγγέλλουσι διὰ βραγχνῆς φωνῆς ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ φύγῃ τὸ δεῖνα ἀτμόπλοιον διὰ τοὺς ἑξῆς λιμένας.

Πολλοὶ δὲ εἶνε οἱ σπεύδοντες ν' ἀπέλθωσιν ἤδη εἰς τὰ ἴδια, ἀφοῦ ἐξεπλήρωσαν τὸν εὐσεβῆ αὐτῶν σκοπόν· καὶ ἄρχονται πάλιν αἱ παρελάσεις τῶν βαστάζων, αἱ μετὰ τῶν λεμβούχων ἔριδες, οἱ πρὸς γνωρίμους ἀποχαιρετισμοὶ καὶ ὅλα τὰ ἀτελεύτητα ἐκεῖνα ἐπεισόδια τῆς ἐπιβιβάσεως. Καὶ εἶνε τόσοι οἱ σπεύδοντες οὗτοι ταξειδιῶται, ὥστε μετ' οὐ πολὺ τὰ ἀτμόπλοια πάντα πληροῦνται καὶ οὐδὲ δέχονται πλέον ἄλλους ἐπιβάτας· ἀναγκάζονται δέ τινες μετὰ μικρὸν θαλάσσιον περίπατον ἐπὶ τῆς λέμβου νὰ ἐπανέλθωσι πάλιν εἰς τὴν ξηρὰν ὑφιστάμενοι τοὺς κόπους καὶ δευτέρας ἀποβιβάσεως.

* *

Οἱ ἀπομένοντες πανηγυρισταί, γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἐν Δήλῳ συνερχομένων τὸ πάλαι Ἑλλήνων, παραδίδονται ἤδη εἰς ἐκδηλώσεις θορυβώδους εὐθυμίας. Ἀπὸ τῶν μαγειρείων, τῶν καφενείων καὶ τῶν καπηλείων ἀκούονται μελῳδικαὶ φωναὶ *βιολίων* καὶ *λαγούτων* καὶ ᾄσματα μέχρις ὠρυγῆς ἀνερχόμενα καὶ πόδες ἐν ὀρχήσει κροτοῦντες ἐπὶ τοῦ δαπέδου. Καὶ ἀνὰ τὰς ὁδοὺς δὲ περιφέρουσι τοὺς εὐθύμους αὐτῶν ἤχους *ὀργανέττα*, ἅτινα συνοδεύονται συνήθως καὶ ὑπό τινος κρούοντος *ντέφι*. Ἐνίοτε οἱ παῖκται τοῦ *ντεφιοῦ* διακρίνονται διὰ τὴν ἀληθῶς παροφθαλμιστικὴν αὐτῶν ἐπιτηδειότητα, θαυμάζω δὲ πρὸ πάντων ὑψηλόν τινα καὶ ξηρότατον ἀνατολίτην κρούοντα ἐρρύθμως τὸ τεταμένον δέρμα οὐ μόνον διὰ τῶν δακτύλων καὶ τῆς παλάμης, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἀγκώνων ἔτι καὶ τῶν γονάτων καὶ τῶν πτερνῶν καὶ διὰ τοῦ μετώπου καὶ διὰ τῆς ῥινός, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐναλλὰξ καὶ δι' ὑπερφυσικῶν κινήσεων ἀνατινάσσει καὶ συγκρατεῖ ἐπὶ στιγμὴν ταλαντευόμενον καὶ ἀντηχοῦν τὸ μονότονον ἐκεῖνο μουσικὸν ὄργανον, τὸ ἀναδίδον πάντοτε ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ξηρὸν ἦχον, ἑνούμενον μετὰ τοῦ ὀξέος κροταλισμοῦ τῶν ἐν τῇ στεφάνῃ του προσηλωμένων μετάλλων.

* *

Βαρυνθεὶς τὸν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς συνεχῆ περίπατον, εἰσέρχομαι ἐντὸς καφενείου ἐνοικιασθέντος κατὰ τὴν πανήγυριν ὑπὸ σμυρναίου καφεπώλου. Ἡ ἐσωτερικὴ αὐτοῦ διακόσμησις εἶνε λιτοτάτη ἀποτελουμένη ἔκ τινων τραπεζίων, ξυλίνων ἑδωλίων καὶ τριακοντάδος καθεκλῶν. Μόνον δ' ἐπὶ τῶν τοίχων ἀνηρτημέναι δύο εὐμεγέθεις εἰκόνες ποικίλλουσί πως τὴν ἁπλότητα ταύτην προκαλοῦσαι εὐθὺς τὰ βλέμματα τῶν εἰσερχομένων. Ἀπεικονίζουσι δέ, ὡς συνήθως, ἐθνικὰ θέματα, ἤτοι ἡ μὲν τὴν σύλληψιν τοῦ ἥρωος Διάκου, ἡ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Μάρκου Βότζαρη κατὰ τὰς ἀνορθογράφους ἐπιγραφὰς ἃς φέρουσι. Τόσην δὲ συμμετρίαν σχημάτων καὶ ἐκφραστικότητα χρωματισμῶν ἔχουσιν ἀμφότεραι, ὥστε μόνη ἡ θέα αὐτῶν ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ζωγραφίσας ταύτας θὰ ἐχρημάτισεν, ἂν ὄχι χρωματιστὴς τοίχων, ἀλλὰ τοὐλάχιστον καθαριστὴς ὑποδημάτων. Ὁποία βεβήλωσις τῶν ὡραιοτέρων σελίδων τῆς ἱστορίας μας!..

Digitized by Google

Τὸ καφενεῖον εἶνε πλῆρες ἀνθρώπων, ὧν οἱ πλεῖστοι φαίνονται εὔποροι ἀνατολῖται, παρακάθηνται δ' ἔν τινι τραπέζῃ καὶ δύο ἢ τρεῖς μελανόφθαλμοι σμυρναῖαι ἀναμασσῶσαι συνεχῶς μαστίχαν κατὰ τὴν ἀηδῆ ἐκείνην συνήθειαν, τὴν προσεγγίζουσαν τὰς γυναῖκας πρὸς τὰς αἶγας.

Οἱ ἄνδρες ῥοφῶσι μακαρίως *ναργιλὲν*, καὶ μόνον ἐπὶ μιᾶς τραπέζης φαίνεται ἀποστίλβων ἐντὸς ποτηρίων ὁ ἐρυθρὸς οἶνος τῆς Τήνου, θαυμάσιος διὰ τὸ ἄρωμα αὐτοῦ, βαρύνων ὅμως τὸν νοῦν ὡς οἰνόπνευμα. Περὶ τὴν τράπεζαν ταύτην κάθηνται δέκα ἄνθρωποι, ἐν οἷς δύο μουσικοί, ὁ μὲν *βιολιντζῆς* ὁ δὲ *λαγουτιέρης* ἀνακρούοντες ἀνατολικὴν μελῳδίαν.- Ἐξομολογοῦμαι τὴν μουσικήν μου ἀμαθίαν, οὐδενὸς μουσικοῦ συνθέτου τὴν ἁρμονικὴν γλῶσσαν ἐννοῶ καὶ αἰσθάνομαι τόσον, ὅσον τὰς ἡδυπαθεῖς, τὰς μαλθακὰς ἐκείνας ἀνατολικὰς μελῳδίας, αἵτινες μονοτόνως κελαρύζουσαι ἐπὶ τῶν γλυκυτάτων φωνῶν τῆς ἕκτης καὶ ἑβδόμης θέσεως τοῦ βιολίου, φαίνονται ὡς ὑποδηλοῦσαι ὅλα τὰ ἀπόρρητα τῶν ἀσιατικῶν σεραγίων: τοὺς ἐρωτικοὺς στεναγμούς, τὰ γλυκύτατα σορμπέτια, τὰ περιπαθῆ δάκρυα, τὰς εὐώδεις καπνοσύριγγας καὶ τὰ μεθυστικὰ φιλήματα τῶν Οὐρί. Καὶ μάλιστα ὅταν ὁ ἐμπειρικὸς καλλιτέχνης, ὁ *βιολιντζῆς* αὐτός, σύρων τὸ τόξον ἐπὶ τῶν χορδῶν ἐν ἀμιμήτῳ τέχνῃ, οἱονεὶ ἀδιασπάστως κεκολλημένον ἐπ' αὐτῶν καὶ ἀνακινῶν ἐν τρομώδει κινήσει τοὺς δακτύλους ἀναδίδει ἤχους ὑποτρέμοντας ὡς φθόγγους ὑπερτάτου πάθους, αἰσθάνομαι αὐτοὺς δίκην ὀξυτάτων αἰχμῶν εἰσχωροῦντας ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ μεταδίδοντας ἐκεῖ ἰσχυρὸν τὸ ῥίγημα τῆς συγκινήσεως καὶ τῆς μέθης. . .

* *

— Παῖξέ μας τόρα καὶ μιὰ ἑλληνικὴ μάρς! Ὑπέλαβεν αἴφνης πρεσβύτης ἱλαρὰν ἔχων τὴν μορφήν, φέρων δ' ἔνδυμα νησιώτου.

Οἱ μουσικοὶ τότε ἐχόρδισαν τὰ ὄργανα καὶ ἔκρουσαν τὸ δημοφιλὲς ἐμβατήριον: «Ὦ λυγηρὸν καὶ κοπτερὸν σπαθί μου!» Μόλις δ' ἀντήχησαν οἱ πρῶτοι γοργοὶ φθόγγοι τοῦ ἐνθουσιώδους ἐκείνου πολεμικοῦ ᾄσματος, αἱ μορφαὶ τῶν παρακαθημένων αἴφνης ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τοῦ ἐρυθήματος, ὅπερ φέρει ἐπὶ τῶν παρειῶν ὁ ἀναφλεγόμενος ἐνθουσιασμός, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐσπινθηροβόλησαν, καὶ ἄνευ συνεννοήσεώς τινος, ἀλλ' αὐθορμήτως ἤρξαντο ψάλλοντες οἱ πλεῖστοι τοὺς γνωστοὺς στίχους τοῦ ᾄσματος τοῦ Κοκκινάκη. Καὶ ἐνῷ ἔψαλλον, πολλῶν οἱ ὀφθαμλοὶ ἐδάκρυον, ἐνῷ ἄλλοι ἐν τῇ θέρμῃ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ συνέκρουον τὰ ποτήρια καὶ ἔρριπτον χαρτονομίσματα καὶ τάλληρα πρὸς τοὺς μουσικούς. Ὅταν δὲ τὸ ᾆσμα ἐτελείωσε, πάντες, ὡσεὶ ἀδελφωθέντες ἐκ τῶν κοινῶν αἰσθημάτων, ἅτινα κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ ᾐσθάνθησαν, ἠτένιζον ἤδη ἀλλήλους μετ' οἰκειότητος καὶ συνηνοῦντο περὶ τὴν εὐρεῖαν κυκλικὴν τράπεζαν, ἀποδεχόμενοι ποτήριον οἴνου ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ γέροντος προσφέροντος πρὸς πάντας μετὰ τῆς ἑξῆς φράσεως:

— Ἐλᾶτε νὰ πιῆτε γιὰ τὴν πατρίδα· ὅλοι ἀδέρφια, ὅλοι ἕλληνες εἴμαστε!

Ἀφοῦ δὲ ἔπιον οἱ πλεῖστοι, ὁ γέρων ἐπανέλαβε πάλιν διὰ φωνῆς συγκεκινημένης:

— Αἲ παιδιά, 'σὰν σήμερα ἀναστήθηκε ἡ Ἑλλάδα ἀπ' τὴ σκλαβιά, ἀνήμερα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εὐλόγησ' ὁ Γερμανὸς τὴ σημαία κι' ὡρκισθήκανε ὅλοι νὰ 'λευτερωθοῦνε ἢ νὰ σκοτωθοῦν. . . ἢ κάλλιο ὡρκισθήκαμε· γιατ' ἤμουνα κ' ἐγὼ ἐκεῖ τότες. Αἲ παιδιά, ἐμεῖς ὅπως μπορέσαμε 'κάναμε τὴν ἀρχή, 'ς ἐσᾶς μένει νὰ τελειώσετε τὴ δουλειά, νὰ δοκιμάσουνε μιὰ μέρα λευτεριὰ καὶ τὰ 'δικά μας νησιὰ κ' οἱ 'δικοί σας τόποι! Ζήτω ἡ Ἑλλάδα μας!

Ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐκορυφώθη. Μετὰ τὰ ἐμβατήρια, ἦλθεν ὁ ὕμνος τῆς ἐλευθερίας καὶ τέλος τὰ *κλέφτικα τραγούδια*, πρὸς τὸν ἦχον τῶν ὁποίων καὶ ἐχόρευσάν τινες, καθ' ὅσον ἐπέτρεπεν ὁ χῶρος τοῦ καφενείου. Καὶ ἐνῷ ἡ ἡμέρα ἔκλινεν ἤδη πρὸ πολλοῦ, ἐγὼ ἔμενον ἔτι καθηλωμένος ἐν τῇ γωνίᾳ μου θεατὴς τοῦ ἐν ἀδελφικῇ ὁμονοίᾳ ἑορτάζοντος δούλου ἑλληνισμοῦ ἐπὶ ἐλευθέρας ἑλληνικῆς γῆς καὶ ἐσκεπτόμην ὁποῖον ἐθνικὸν χαρακτῆρα ἠδύνατο νὰ προσλάβῃ ἡ θρησκευτικὴ αὕτη πανήγυρις, ἂν οἱ διέποντες τὰ τῆς πολιτείας περιέβαλλον αὐτὴν δι' ὅλης τῆς λαμπρότητος, ἧς εἶνε ἀξία ἡ μόνη αὕτη ἀληθῶς πανελλήνιος ἑορτή. Πάντες οἱ μετέχοντες αὐτῆς δισμύριοι καὶ τρισμύριοι πανηγυρισταί, ὧν πολλοὶ προσέρχονται ἐξ ἀπωτάτων μερῶν τῆς Ἑλλάδος, ἀναπνέοντες ἐπ' ὀλίγον τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας, σκιαζόμενοι ὑπὸ τὰς πτυχὰς τῶν ἑλληνικῶν σημαιῶν, θαμβούμενοι ἐκ τῆς λάμψεως τῶν λογχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἀκροώμενοι ἔτι τῶν λόγων καταλλήλων ῥητόρων δηλούντων τὴν σημασίαν τῆς ἑορτῆς, θὰ διεσπείροντο εἶτα ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν ὡς τόσοι κήρυκες ἀληθοῦς ἑλληνικοῦ φρονήματος, μεταδίδοντες ἁπανταχοῦ τὴν φλόγα τῆς φιλοπατρίας.

[Ἕπεται τὸ τέλος]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

Καὶ τὰ πάθη δὲν εἶνε κατ' ἀρχάς, πλὴν μικροὶ σπινθῆρες. Ὅταν ὁ λόγος τὰ κυβερνᾷ, γίνονται φῶς, τὸ ὁποῖον λάμπει εἰς ὅλας τὰς πράξεις τοῦ νέου, καὶ διαδίδεται εἰς ὅλην του τὴν πατρίδα. Ὅταν ἀφεθῶσι νὰ φέρωνται χωρὶς χαλινόν, ἀνάπτουν πυρκαϊὰν ὀλέθριον, τὴν ὁποίαν νὰ σβέσῃ ἄλλο τι πλέον δὲν δύναται παρὰ τὰς ποινὰς τῶν νόμων.

Digitized by Google

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ

παρ' Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις

[ἐκ τῶν τοῦ Egger].

Ἐν τῇ ἀρχαιότητι παρεσκευάζοντο βιβλία πασῶν τῶν διαστάσεων, παντὸς σχήματος, ἐκδόσεις ἐλάχισται τὸ σχῆμα οἷαι αἱ σήμερον **bijoux** καλούμεναι, ἐκδόσεις στοιχειόπυκνοι, ἐκδόσεις μετὰ σχολίων, ἐκδόσεις μετὰ εἰκόνων ἢ τοὐλάχιστον κεκοσμημέναι διὰ τῆς εἰκόνος τοῦ συγγραφέως. Οἱ ἰδιῶται ἀνθημιλλῶντο κατὰ τὴν ἐλευθεριότητα πρὸς τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὰς πόλεις περὶ τὴν ἵδρυσιν μεγάλων βιβλιοθηκῶν, τὸν πλουτισμὸν αὐτῶν καὶ τὴν ταξινόμησιν. Ἐν Ἀθήναις, τῇ κατ' ἐξοχὴν ἑλληνίδι πόλει, πόλει ἐγκαυχωμένῃ ἐπὶ τῇ ὑπεροχῇ αὐτῆς ὑπὲρ τὰς ἄλλας ἑλληνίδας καὶ ὑπὲρ αὐτοὺς τοὺς νικητὰς Ῥωμαίους, ὧν οἱ υἱοὶ ἔσπευδον εἰς τὰ αὐτόθι σχολεῖα, ἐν Ἀθήναις ἴσως δὲν εὑρίσκοντο ἄλλα βιβλία πλὴν ἑλληνικῶν. Αὐτόθι περιεφρονεῖτο λίαν πᾶσα φιλολογία ξένη. Ἀλλ' ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξανδρείας ἦτο ἤδη κοσμοπολιτικωτέρα καὶ περιεῖχε καὶ ἄλλα συγγράμματα πλὴν τῶν ἑλληνικῶν· βεβαίως ἐν αὐτῇ εὑρίσκοντο τὰ ἑβραϊκὰ πρωτότυπα ἁπάντων τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἅτινα ἐν ταύτῃ τῇ πόλει μετεφράσθησαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν χάριν τῶν πολλῶν Ἰουδαίων, οἵτινες εἶχον ἀπομάθει τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν· εἶνε δὲ αὕτη ἡ μετάφρασις ἡ γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Ἑβδομήκοντα. Ἡ Ἀλεξάνδρεια κτισθεῖσα ἐν Αἰγύπτῳ κατ' αὐτὰς τὰς εἰς τὴν Μεσόγειον ἐκβολὰς τοῦ Νείλου περιεῖχε καὶ μέγα πλῆθος κατοίκων Αἰγυπτίων, ἐν οἷς ὑπῆρχον ἱκανοὶ λόγιοι δυνάμενοι νὰ μεταφράσωσιν ἑλληνιστὶ τινὰ τῶν ὑπὸ Αἰγυπτίων συγγεγραμμένων βιβλίων ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ θαυμασίου πολιτισμοῦ τοῦ ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ ἀκμάσαντος ἐπὶ μακροτάτους αἰῶνας. Οὕτω δὲ ἱερεύς τις καλούμενος Μανέθων εἶχε μεταφράσει ἐκ τῆς αἰγυπτιακῆς γλώσσης τὴν χρονολογίαν τῶν βασιλέων ἀπὸ τῶν ἀρχῶν μέχρι τῶν χρόνων καθ' οὓς ἔζη, ἤτοι μέχρι τῆς βασιλείας Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου· μετὰ δὲ τρεῖς αἰῶνας ἄλλος τις μεταφραστής, ὅστις ἴσως ἦτο Ἕλλην τὸ γένος, ὁ Χαιρήμων, εἶχε γράψει βιβλίον τι περὶ τῶν ἱερογλυφικῶν ἐν ᾧ ἡρμήνευεν, ἀναμφιλέκτως χάριν τῶν συμπολιτῶν του, τὰ μυστήρια τῆς γλώσσης τῶν Φαραώνων. Εἶνε ἀληθῶς κρῖμα ὅτι τοιαῦτα συγγράμματα δὲν ἐσώθησαν μέχρις ἡμῶν ὁλόκληρα, ὅτι τινῶν ἐξ αὐτῶν ἔχομεν μόλις που μικρὰ τεμάχια καὶ ἄλλων μόνην τὴν ἐπιγραφήν. Ἂν διεσώζοντο μέχρις ἡμῶν, ἤθελον ἀπαλλάσσει πολλῶν μόχθων τοὺς σοφοὺς τοὺς καλουμένους αἰγυπτιολόγους, οἵτινες διὰ τῆς ὀξυνοίας αὐτῶν ἀσχολοῦνται περὶ τὴν ἀνάγνωσιν τριῶν διαφόρων γραφῶν παρουσιαζομένων ἐπὶ τῶν μνημείων καὶ τῶν παπύρων τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου.

Οὐχ ἧττον κυρίως ἐν Ῥώμῃ ἠδύναντο νὰ εὑρεθῶσι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν χριστιανικῶν χρόνων, πλούσιαι ἀποθῆκαι βιβλίων, συστηθεῖσαι καὶ διευθετηθεῖσαι ὑπὸ λογίων, οἵτινες δὲν ἦσαν μὲν ἀκόμη γλωσσολόγοι εἰδικοί, ὡς λέγομεν σήμερον, ἀλλ' οἵτινες διέτριβον περὶ συγγράμματα συντεταγμένα ἐν γλώσσαις ποικίλαις. Οἱ Τυρρηνοὶ συγγραφεῖς ἀπετέλουν μέρος τῆς πλουσίας βιβλιοθήκης ἧς τὴν ἐπιμέλειαν ὁ Καῖσαρ ἀνέθηκεν εἰς τὸν πρῶτον λόγιον τῶν συγχρόνων, τὸν Τερέντιον Βάρρωνα. Μετὰ δὲ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἀφρικῆς, τῆς τέως ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων κατεχομένης, ἐκομίσθησαν ἐκ τῆς χώρας ταύτης εἰς Ῥώμην βιβλία γεγραμμένα εἰς τὴν καρχηδονιακὴν γλῶσσαν, ἤτοι τὴν φοινικικήν, ἰδίως συγγράμματα περὶ γεωπονίας, μεταφρασθέντα κατόπιν ἐντὸς βραχέος χρόνου λατινιστὶ πρὸς χρῆσιν τῶν Ῥωμαίων. Ἀλλ' ἰδίως ἡ Ἑλλὰς ἐπλημμύρει τὰς ἀγορὰς τῆς Ῥώμης διὰ τῆς ἀφθονίας τῶν προϊόντων αὐτῆς, ἐπειδὴ δὲ ἡ ῥωμαϊκὴ φιλολογία ἡμιλλᾶτο κατὰ τὴν γονιμότητα πρὸς τὴν ἑλληνικήν, ἐδέησε νὰ πλασθῶσιν ἐν ταῖς κυριωτάταις βιβλιοθήκαις τῆς Ῥώμης δύο τμήματα, ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον, τὸ μὲν διὰ τὰ ἑλληνικὰ βιβλία, τὸ δὲ διὰ τὰ λατινικά, ὧν ἑκάτερον εἶχεν ἴδιον διευθυντήν. Τινὲς τῶν ὑπαλλήλων τούτων, ὡς ὁ γραμματικὸς Ἰούλιος Ὑγῖνος, ἀπελεύθερος τοῦ Αὐγούστου καὶ φίλος τοῦ Ὀβιδίου, ἀφῆκαν ὄνομα διάσημον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν γραμμάτων. Ὑπῆρξε μάλιστα χρόνος καθ' ὃν ἡ διεύθυνσις τῶν βιβλιοθηκῶν ὑπῆρξεν ἓν τῶν μεγάλων ἀξιωμάτων τοῦ κράτους. Τὸ ἀξίωμα δὲ τοῦτο περιεβάλλετο ἐπὶ Ἀδριανοῦ ὁ Γάϊος Ἰούλιος Βεστῖνος, ὅστις φαίνεται ὅτι ὑπῆρξεν ἐπὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας ὁ διευθυντὴς τοῦ αὐτοκρατορικοῦ *γραφείου*. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς δὲ χρόνους ἔθνησκεν ἐν Ῥώμῃ ὁ Ἕλλην Ἐπαφρόδιτος, ὅστις ἐγεννήθη μὲν δοῦλος, γενόμενος δὲ ἕνεκα τῆς παιδείας αὐτοῦ διδάσκαλος τοῦ υἱοῦ τοῦ διοικητοῦ τῆς Αἰγύπτου, εἶχεν ἀποκτήσει μέγαν πλοῦτον, ἦτο κύριος δύο οἰκιῶν ἐν μιᾷ τῶν ἐμπορικῶν συνοικιῶν τῆς Ῥώμης, ἐν δὲ ταῖς δύο ταύταις οἰκίαις εἶχε συναθροίσει τριάκοντα χιλιάδας βιβλίων, ἐκλέξας τὰ ἄριστα καὶ σπανιώτατα, ἂν πρέπει νὰ πιστεύσωμεν τὸν βιογράφον αὐτοῦ.

Ἦτο δὲ τότε ἡ Ῥώμη πόλις μεστὴ πεπαιδευμένων καὶ ἀναγνωστῶν. Τὴν πρωίαν θὰ ἠδύνασθε νὰ ἴδητε διερχόμενον τὸν παῖδα ὃν περιγράφει ἡμῖν ὁ ποιητὴς Ἰουβενάλις μεταβαίνοντα εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ἀκολουθούμενον ὑπὸ τοῦ μικροῦ δούλου, ὅστις ἔφερεν ἀντ' αὐτοῦ ἐν σακκιδίῳ τὰ σχολικὰ αὐτοῦ βιβλία, τὰ πινακίδια καὶ τὸ μελανοδοχεῖον. Τινὲς τῶν μαθη-

Digitized by Google

τῶν τούτων εἶχον μάλιστα λάβει ὡς βραβεῖον ὡραῖον ἀντίγραφον κλασικοῦ τινος συγγραφέως κατά τινα συνήθειαν ἧς πρῶτον παράδειγμα ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρξεν ὁ Ἰσοκράτης καὶ ὅπερ ἠκολούθησεν ὁ Ῥωμαῖος καθηγητὴς Βέρριος Φλάκκος. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ διδάσκαλος εἶχε μικρὰν βιβλιοθήκην ἀντιγράφων μετὰ σημειώσεων γεγραμμένων ὑπ' αὐτοῦ, ὧν ἐποιεῖτο χρῆσιν κατὰ τὰ μαθήματά του. Κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ σχολεῖον ἄγουσαν ὁδὸν ὑπῆρχον πολλὰ βιβλιοπωλεῖα, πολλαὶ ἐκθέσεις βιβλίων ἐν ὑπαίθρῳ, ἔνθα ὁ βιβλιόφιλος ἠδύνατο, πρὶν ἀγοράσῃ, νὰ φυλλομετρήσῃ βιβλίον τι καὶ νὰ λάβῃ κεφαλαιώδη αὐτοῦ γνῶσιν, ὡς ποιοῦμεν τὴν σήμερον.

Ἀνοίγων τις συλλογήν τινα τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ὁρατίου ἀνεγίνωσκεν ἐπὶ παραδείγματι τὸν ἑξῆς θελκτικὸν ἀποχαιρετισμὸν τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὸ βιβλίον του. «Φαίνεσαι, ὦ βιβλίον μου, »ὅτι βλέπεις πρὸς τὸ μέρος τοῦ Βερτούμνου καὶ »τοῦ Ἰανοῦ[1] ἀνυπομονοῦν ἀναμφιβόλως νὰ παρουσιασθῇς, λελειασμένον διὰ τῆς κρητίδος, »ἐπὶ τῶν σανίδων τῶν ἀδελφῶν Σωσίου[2]. Δὲν »δύνασαι νὰ ὑπομένῃς οὔτε τὰς κλεῖδας οὔτε »τὰς σφραγῖδας, τοὺς φύλακας τούτους τοὺς »ἀγαπητοὺς εἰς τὴν αἰδῶ· στενάζεις ἀνοιγόμενον εἰς λίαν ὀλίγους περιέργους· ἐπιποθεῖς τὴν »δημοσιότητα, σὺ τὸ ὑπ' ἐμοῦ ἀνατραφὲν ἐν »ἄλλοις αἰσθήμασι. Καλὰ λοιπόν, τρέξε ὅπου »διακαῶς ποθεῖς νὰ κατέλθῃς. Ἅμα πλέον ἐκφύγῃς, δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ ἑξῆς ἐπιστροφὴ διὰ »σέ». — Τί ἔκαμα, τὸ δυστυχές, τί ηὐχήθην; »θὰ εἴπῃς, ἂν περιπέσῃς εἴς τινα προσβολήν· »καὶ ἐξεύρεις πῶς σε κατακλείει πάλιν ὁ κατάκορος βιβλιόφιλος ὃν δὲν κατώρθωσας νὰ συγκρατήσῃς. Ἂν δύναμαι, ἄνευ προκαταλήψεως, »χάριν ἐνόχου, νὰ προείπω τὴν τύχην σου, μέλλεις νὰ εἶσαι προσφιλὲς εἰς τοὺς Ῥωμαίους, »ἐφ' ὅσον διατηρῇς τὰς χάριτας τῆς νεότητος. »Ἀλλ' ὅταν, πεπονημένον ὑπὸ τῶν χειρῶν τοῦ »πλήθους γείνῃς εὐθηνότερον ἢ θρέψῃς ἐν σιγῇ »τὰς τίλφας τὰς κεχρυμμένας μεταξὺ τῶν φύλλων σου ἢ φύγῃς εἰς Ὑτίκην[3] ἐν Ἀφρικῇ ἢ σε »στείλωσι καλῶς δεδεμένον εἰς Ἰλέρδαν[4], τότε »τρέχεις ἄλλον κίνδυνον· δύναται νὰ ἔλθῃ χρόνος καθ' ὅν, παραμελούμενον παρὰ τῆς Ῥώμης, ἐξοριζόμενον εἰς τὰ προάστειά της θὰ »καταντήσῃς κατὰ τὸ βαμβαῖνον γῆράς σου νὰ »διδάσκῃς εἰς τὰ μικρὰ παιδία τὰ στοιχεῖα »τῆς γραμματικῆς».

Ἀναμφιβόλως οἱ γραμματοδιδάσκαλοι, ἐξ οἰκονομίας δι' ἑαυτοὺς ἢ τοὺς μαθητάς των, ἠγόραζον κατὰ προτίμησιν παρὰ τῶν βιβλιοπωλῶν τὰ ἀπερριμμένα βιβλία. Τὴν κακὴν δὲ ταύτην τύχην ἐφοβεῖτο καὶ ὁ Ὁράτιος διὰ τὸ ἰδικόν του.

Τὰ βιβλιοπωλεῖα δὲν προσείλκυον μόνους τοὺς ἀγοραστάς, ἀλλ' ἦσαν καὶ τὸ συνεντευκτήριον διαφόρων περιέργων ἐπιδιδομένων ἐν αὐτοῖς εἰς φιλολογικὰς συνδιαλέξεις. Τότε δὲ συνεκροτοῦντο μεταξὺ αὐτῶν ποικίλαι συζητήσεις περὶ τῆς ἀξίας τῶν εἰς ὄψιν ἐκτεθειμένων ἐκδόσεων. Τοῦτο τὸ βιβλίον ἔφερε τὴν ὑπογραφὴν γραμματικοῦ τινος ἀντιβαλόντος τὸ κείμενον μετ' ἀκριβεστάτης προσοχῆς· ἐκεῖνο τὸ ἀντίγραφον τοῦ Βιργιλίου ἐθεωρεῖτο προερχόμενον ἐκ τοῦ οἴκου καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ. Ἀνεζητεῖτο μετὰ περιεργίας ὁποίαν γραφήν, ὁποίαν ὀρθογραφίαν εἶχεν οὗτος προτιμήσει ἔν τινι χωρίῳ περὶ οὗ ἀμφισβητοῦσιν οἱ κριτικοί. Ἀλλὰ τὸ μάλιστα ἐφελκῦον τὴν προσοχὴν ἦσαν οἱ ἀληθῶς αὐτόγραφοι κώδικες. Ὁ ἱστορικὸς Τάκιτος εἶχε γνωρίσει κατὰ τὴν νεότητά του λόγιόν τινα ὅστις εἶχε συλλογὴν ἀντιγράφων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν. Ἐν τῷ εἴδει τούτῳ τὸ πολλάκις τυφλὸν πάθος τῶν βιβλιοφίλων ὑπέκειτο εἰς ἐξαπατήσεις, οἱ δὲ πλαστογράφοι πολλάκις παρεπλάνων αὐτούς. Οὕτως ἐπὶ παραδείγματι ὅτε οἱ Πτολεμαῖοι ἵδρυσαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὴν μεγάλην βιβλιοθήκην των, συνέρρευσαν μὲν τὰ βιβλία εἰς αὐτήν, ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ ἐμπόριον ἦγεν αὐτὰ ἄνευ ἐκλογῆς, καὶ πολλάκις οἱ ἀγορασταὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν βιβλιοθήκην ταύτην συγγράμματα ἢ παραπεποιημένα ἢ καθ' ὁλοκληρίαν πλαστά. Οὕτω προσεφέροντο εἰς τὸν βιβλιοθηκάριον τὸν ἐντεταλμένον τὰς ἀγορὰς δύο ἢ τρία ἀντίτυπα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος φέροντα τὸ ὄνομα τοῦ Ἀριστοτέλους. Τινὰ προϊόντα τῶν δόλων τούτων σώζονται ἀκόμη μέχρις ἡμῶν, μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων μικρά τις πραγματεία περὶ κόσμου, ἀπευθυνομένη δῆθεν πρὸς τὸν νεαρὸν βασιλέα Ἀλέξανδρον ὑπὸ τοῦ διδασκάλου του, τοῦ φιλοσόφου, ἔργον ἀνάξιον καὶ τοῦ μὲν καὶ τοῦ δέ.

Ἡ τόλμη τῶν πλαστογράφων προέβαινε πολλάκις πολὺ περαιτέρω. Διάσημός τις ἀνήρ, φίλος τοῦ αὐτοκράτορος Βεσπασιανοῦ ἐνησμένιζε βλέπων ἐπιδεικνύμενον τὸ αὐτόγραφον ἐπιστολῆς δῆθεν σταλείσης πρὸς τὸν βασιλέα Πρίαμον ὑπό τινος τῶν συμμάχων του, τοῦ Σαρπηδόνος, βασιλέως τῶν Λυκίων. Καὶ ὅμως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου πιθανῶς ἦτο ἄγνωστος καὶ αὐτὴ ἡ γραφὴ ἐν Ἀσίᾳ. Μετὰ δὲ τρεῖς αἰῶνας ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Βεσπασιανοῦ ἐπωλεῖτο ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηνῶν χειρόγραφον τῆς *Ὀδυσσείας* τοῦ Ὁμήρου, ὅπερ ὁ κάτοχος αὐτοῦ θέλων νἀπατήσῃ ἢ ἐκ καυχήσεως παρίστα ὡς

1. Διὰ τούτων δηλοῦται ἡ συνοικία ἔνθα τὰ βιβλιοπωλεῖα.

2. Βιβλιοπῶλαι διάσημοι ἐν Ῥώμῃ.

3. Ἤτοι εἰς πόλιν ἄσημον καὶ ἀπομεμακρυσμένην.

4. Ἐν Ἱσπανίᾳ.

Digitized by Google

αὐτόγραφον τοῦ ποιητοῦ. Ἀλλὰ παρατηρῶ ὅτι κατὰ τὴν πιθανωτέραν γνώμην οὔτε ὁ Ὅμηρος οὔτε οἱ ἥρωές του ἐγνώριζον τὴν χρῆσιν τῆς γραφῆς, τὰ δὲ ὁμηρικὰ ποιήματα ἐπὶ μακρὸν χρόνον διεδόθησαν ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ ἔμειναν ἐμπεπιστευμένα εἰς τὴν μνήμην τῶν ῥαψῳδῶν, οἵτινες ἀπήγγελλον αὐτὰ ἐπὶ τῶν δημοσίων πλατειῶν ἢ ἐν τοῖς μεγάροις τῶν ἀρχόντων. Οἱ ῥαψῳδοὶ οὗτοι λοιπὸν ἦσαν κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τῆς Ἑλλάδος οἱονεὶ ζῶντά τινα βιβλία, περικλείοντες ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῶν τὰς ποιητικὰς παραδόσεις τῆς Ἑλλάδος. Λέγεται δὲ ὅτι λαοί τινες αὐτόχθονες τῆς Ἀμερικῆς εἶχον ὁμοίως ἀνθρώπους ἐπέχοντας τόπον ἀρχείων, ὧν ἡ μνήμη διεφύλασσε πιστῶς μακρὰ τεμάχια ἐν πεζῷ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ κείμενα ὅλα συνθηκῶν. Ὁμοίως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἰνδίᾳ αἱ Βέδαι καὶ μακραὶ ἐπικαὶ διηγήσεις διεδόθησαν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀπὸ μνήμης· ἡ δὲ γνῶσις τῆς γραφῆς δὲν ἀποδεικνύεται ὑπάρχουσα ἐν Ἰνδίᾳ πρὸ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου. Παράδειγμα δὲ τῆς δυνάμεως ταύτης πρὸς ἀπομνημόνευσιν παλαιῶν ποιημάτων ἐπανελήφθη μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων καὶ σχεδὸν ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν· τὸ ἐθνικὸν ἔπος τῶν Φινλανδῶν ***Καλεβάλα*** πρὸ τεσσαράκοντα μόλις ἐτῶν κατεγράφη τὸ πρῶτον· τὰ δὲ ἀποτελοῦντα αὐτὸ ᾄσματα ἀπηγγέλλοντο καὶ ἀπαγγέλλονται ἔτι καὶ νῦν ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑπὸ περιοδευόντων ῥαψῳδῶν, τῶν καλουμένων ***Ρουνόγιας***, ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος τούτων συνελέχθησαν αἱ διάφοροι ῥαψῳδίαι τοῦ ἔπους κατὰ μικρόν.

Ἄλλως δὲ καθ' ἅπαντας τοὺς χρόνους ἡ μνήμη ὑπῆρξέ πως ἀνθάμιλλος τῆς γραφῆς. Παρά τισιν ἀνδράσιν, οἷοι οἱ ὑποκριταὶ καὶ οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος μουσικοί, ἀρκεῖ αὕτη πρὸς πιστὴν διαφύλαξιν κειμένων ἱκανῶς μακρῶν δυναμένων νὰ πληρώσωσιν ἑκατοστύας ὅλας σελίδων. Οἱ ἀρχαῖοι ἐγνώρισαν τοιούτους τινὰς ἄνδρας ἔχοντας τεραστίαν μνήμην· τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ τοῦ Ἀθηναίου Θεμιστοκλέους καὶ ἡ τοῦ Ῥωμαίου ῥήτορος Σενέκα, τοῦ πατρὸς τοῦ ὁμωνύμου φιλοσόφου. Ἐνίοτε δὲ ἡ μνημονικὴ αὕτη τέχνη ἀπέβαινε σχεδὸν δουλικὸν ἐπάγγελμα. Ὁ φιλόσοφος Σενέκας διηγεῖται ἐν τῇ κζ' τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ ὅτι Ῥωμαῖός τις, πλούσιος καὶ μωρὸς σχολαστικός, περιεστοιχίζετο ὑπὸ δούλων, ὧν ἕκαστος ἐγνώριζεν ἐκ στήθους ἅπαντα τὰ ἔργα ποιητοῦ τινος ἐπιφανοῦς καὶ ἠδύνατο ἐπὶ τῷ νεύματι τοῦ κυρίου του νἀπαγγέλλῃ τὸ μὲν ἢ τὸ δὲ ἀπόσπασμα, ἁρμόδιον πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῆς μετὰ τῶν φίλων ἐκείνου συνδιαλέξεως.

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τοὺς ἐν Ἀθήναις καὶ Ῥώμῃ βιβλιοπώλας. Οὗτοι παρεῖχον τοῖς ἀγορασταῖς ἀντίγραφα πολλάκις πολυτιμότατα ὑπὸ διαφόρους ἐπόψεις, ἄλλοτε μὲν σπουδαῖα ὡς ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ παπύρου ἢ τῆς περγαμηνῆς, ἄλλοτε δ' ἐκ τῆς πολυτελείας ἢ τῆς κομψότητος τῆς συμπήξεως, ἐνίοτε δ' ἐκ τῆς εὐωδίας τῆς κέδρου ἢ τῆς λειότητος τῆς κυπαρίσσου ἥτις ἀπετέλει τὴν θήκην τοῦ βιβλίου. Ἄλλως δὲ ἤδη κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τὰ βιβλία δὲν εἶχον πάντοτε σχῆμα κυλινδρικόν, ἀλλ' ἦσαν πολλάκις καὶ βιβλία τοῦ τετραπλεύρου σχήματος, ἤτοι κώδικες, δῆλα δὴ τετράδια τοῦ αὐτοῦ μεγέθους συμπηγνύμενα πρὸς ἄλληλα διὰ νήματος ὡς καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ περικλειόμενα ἐντὸς δύο σανίδων ἢ τοὐλάχιστον ἐντὸς δύο φύλλων περγαμηνῆς. Ὁ τρόπος οὗτος ἐν τέλει ἐπεκράτησεν ὑπὲρ πάντα ἄλλον, καὶ τὸ τοιοῦτον σχῆμα βιβλίων εἶνε σχεδὸν τὸ μόνον κατὰ τοὺς ἐπερχομένους αἰῶνας.

Ἡ γονιμότης τῶν συγγραφέων, ἰδίως δὲ τῶν ἱστορικῶν καὶ τῶν ἐρανιστῶν, ἐν οἷς ἀναφέρεται ὁ γραμματικὸς καὶ ἐρανιστὴς Δίδυμος ὁ Ἀλεξανδρεὺς δημοσιεύσας ἐπὶ Αὐγούστου 3500 τόμους, εἶχε καταστήσει ἤδη ἐνωρὶς ἐπαισθητὴν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐλαττώσεως τοῦ μεγέθους καὶ βάρους τῶν βιβλίων, διὰ τῆς χρήσεως γραφῆς μικροτάτης ἐπὶ χάρτου λεπτοτάτου. Οὕτω τῶν ἑκατὸν εἴκοσιν ἑπτὰ βιβλίων ἐξ ὧν ἀπετελεῖτο ἡ ῥωμαϊκὴ Ἱστορία τοῦ Τίτου Λιβίου ὑπῆρχεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ποιητοῦ Μαρτιάλι κατὰ τὸν πρῶτον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα ἔκδοσίς τις οὕτως εἰπεῖν στοιχειόπυκνος, ἴσως ἐν ἑνὶ μόνῳ τόμῳ. Θαυμάσιον δ' εἶνε τὸ ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Πλινίου, ὅτι ὁ Κικέρων εἶδεν ἔν τινι βιβλιοθήκῃ τὴν Ἰλιάδα ὁλόκληρον, ἥτις ἀπαρτίζεται ἐκ 15,000 στίχων καὶ πλέον, ἐν οὕτως ὀλίγῳ χώρῳ γεγραμμένην, ὥστε τὸ ὅλον χειρόγραφον ἐχώρει ἐντὸς κελύφους καρύου. Καὶ ὅμως μετὰ δεκαεπτὰ αἰῶνας, ἐν τῇ αὐλῇ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ', σοφός τις ἑλληνιστής, ὁ **Huet**, ἐπίσκοπος τῆς Ἀβρίγκας (**Avranches**) ἀπέδειξεν ἡμέραν τινὰ ὅτι δεδομένης καταλλήλου περγαμηνῆς, διὰ πτεροῦ κόρακος, γινομένης χρήσεως γραφῆς ἐχούσης τὴν λεπτότητα τῆς ἰδικῆς του, ἐλησμόνει δὲ νὰ προσθέσῃ καὶ ὑπαρχόντων ὀφθαλμῶν οἷοι οἱ ἰδικοί του, τὸ θαῦμα τοῦτο ἠδύνατο νὰ ἐπαναληφθῇ.

Ἀλλὰ τὰ μικροτετεχνημένα καὶ στοιχειόπυκνα βιβλία εἶνε τὸ πολὺ σπανιότητες ὀλίγην ἔχουσαι χρησιμότητα καὶ αἵτινες δεικνύουσι μόνον τὸ τελευταῖον ὅριον τῆς δεξιότητος τῶν βιβλιογράφων. Σπουδαιοτέρα δὲ ἦτο ἡ σημασία τῶν μετ' εἰκόνων ἐκδόσεων, ὡς λέγομεν σήμερον, ἐν αἷς τὸ κείμενον συνωδεύετο ὑπὸ ἱστοριῶν ἢ σχεδίων, ἐνίοτε δὲ ὑπὸ εἰκόνων προσώπων, ἐξετελοῦντο δὲ εἴτε δι' ἀντιγραφῆς κατὰ μίμησιν εἴτε διὰ τῆς ἀτεχνοτέρας μεθόδου τοῦ ἀπιχνογραφήματος.

Βιβλίον τι γεωμετρικὸν ἢ ἀστρονομικὸν δὲν

Digitized by Google

ἠδύνατο νὰ στερῆται εἰκόνων· βιβλίον τῆς φυσικῆς ἱστορίας εἶχε μεγάλην ἀνάγκην τοιούτων· σύγγραμμά τι γεωγραφικὸν ὀλίγην θὰ εἶχε χρησιμότητα ἄνευ χαρτῶν. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἤδη κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Βάρρωνος εἶχον προβῆ μέχρι τῆς δημοσιεύσεως βίων συνοδευομένων ὑπὸ τῶν εἰκόνων τῶν ἀνδρῶν, περὶ ὧν ὁ λόγος. Αἱ δύο ἢ τρεῖς εἰκόνες συγγραφέων ἀρχαίων, αἱ διασωθεῖσαι μέχρις ἡμῶν ἐν χειρογράφοις τῶν μέσων αἰώνων, δῆλα δὴ αἱ τῶν ποιητῶν Τερεντίου, Ὁρατίου καὶ Βιργιλίου, ἐμπνέουσιν ἡμῖν τὴν ὑποψίαν ὅτι πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς χαλκογραφίας τοιαύτη τις εἰκονογραφία, καί περ θεωρουμένη ὑπὸ τοῦ Πλινίου ὡς *εὐεργετικὴ ἐφεύρεσις* δὲν μετέδωκεν ἡμῖν πιστῶς τὴν ὄψιν τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν. Αὐθεντικώτεραι δὲ φαίνονται αἱ πολλαὶ λίθινοι ἢ χαλκαῖ προτομαὶ αἱ περισωθεῖσαι ἡμῖν ἀπὸ τὰς ἀρχαιότητος, ὡς καὶ αἱ ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν τε καὶ ῥωμαϊκῶν νομισμάτων ἀνάγλυπτοι εἰκόνες.

Ἄλλως δὲ οἱ ἀρχαῖοι, στερούμενοι μεθόδου εὐχεροῦς πρὸς ἀκριβῆ ἀναπαράστασιν πολλῶν ἀντιτύπων γεωγραφικοῦ τινος ἢ τοπογραφικοῦ διαγράμματος, εἶχον τρόπον ἀρκετὰ πρόχειρον δι' οὗ διευκόλυνον τὴν χρῆσιν αὐτῶν, ἤτοι τὴν ἐπὶ τοῦ τοίχου ἀπεικόνισιν ἢ χάραξιν αὐτοῦ.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Αὐγούστου χάρτης τῆς ὑφηλίου, σχεδιασθεὶς ἐπὶ τῇ βάσει προεργασιῶν σοφῶν πινακογράφων, ἐκάλυπτε τοὺς τοίχους στοᾶς ἱδρυθείσης ὑπ' αὐτοῦ τοῦ γαμβροῦ τοῦ αὐτοκράτορος, τοῦ ἐπιφανοῦς Ἀγρίππα. Ποιητής δέ τις τῶν αὐτῶν χρόνων, ὁ Προπέρτιος, μαρτυρεῖ ὅτι ἡ γεωγραφία ἐδιδάσκετο τῇ βοηθείᾳ χαρτῶν κεχαραγμένων ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν δημοσίων κτιρίων καὶ ἐνίοτε τῶν σχολείων. Ῥωμαϊκόν τι σχολεῖον τῆς ἀρχαίας γαλλικῆς πόλεως Αὐγουστοδούνου (**Autun**) εἶχε χάρτας τοιούτους, ἐζωγραφημένους ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν δωματίων, ἐν δὲ τοῖς ἐρειπίοις τῆς πόλεως ταύτης εὑρέθησάν τινα λείψανα αὐτῶν.

Ταῦτά μοι ἐνθυμίζουσιν ἓν ἄλλο σπουδαῖον μνημεῖον. Ἐν τῇ νήσῳ Πάρῳ ἥτις εἶνε, ὡς γνωστόν, διάσημος διὰ τὰ ὡραῖα αὐτῆς μάρμαρα, εὑρέθησαν πρὸ διακοσίων ἐτῶν, μεταξὺ τῶν ἐρειπίων σχολείου τινός, πλάκες μαρμάρου περιέχοντος χρονολογικὸν ἀπάνθισμα ἁπάσης τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀπὸ τῆς μυθικῆς βασιλείας τοῦ Κέκροπος ἐν Ἀθήναις (1582) μέχρι τοῦ ἔτους 293 πρὸ Χριστοῦ, ὅτε ἀναμφιλέκτως ἐχαράχθη ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ *Παρίου* τούτου *μαρμάρου*.

Ἐπὶ τῶν τοίχων λοιπὸν τοῦ σχολείου των ἐμάνθανον οἱ παῖδες οὐ μόνον τὴν γεωγραφίαν, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς ἱστορίας. Τὰ δὲ λίθινα ταῦτα βιβλία εἶχον τὴν ἀρετὴν νὰ διατηρῶνται ἄνευ σπουδαίας βλάβης ἐπὶ μακρὰ ἔτη μετὰ καὶ τοῦ οἰκοδομήματος, οὗ ἀπετέλουν μέρος.

Ἐνίοτε δ' ἐγίνετο χρῆσις τῶν αναγλύφων ὅπως ἑλκύηται ἡ προσοχὴ τῶν μαθητῶν. Σώζονται δὲ ἀκόμη μέχρις ἡμῶν πολλὰ τῶν αναγλύφων τούτων ἐπὶ λίθου ἢ ἐλέφαντος, ἐπ' αὐτῶν δὲ παριστάνονται αἱ κυριώταται σκηναὶ τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων τῆς Ἑλλάδος καὶ δὴ καὶ σκηναὶ καθ' αὐτὸ ἱστορικαί. Κάτωθεν δ' ἑκάστης παραστάσεως εὑρίσκεται βραχεῖα ἐπιγραφὴ ἑλληνικὴ καὶ ἐνίοτε τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ, παρ' ᾧ οἱ μαθηταὶ ἠδύναντο νὰ εὕρωσι περὶ ἑκάστης ὑποθέσεως διήγησιν ἐκτενεστέραν. Ἀπετέλουν δὲ τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα τρόπον τινὰ ἐνθύμημα ζωηρότατον διὰ τοὺς νεαροὺς μαθητάς.

Ἐν δὲ ταῖς ῥωμαϊκαῖς χώραις εὑρίσκομεν πολλάκις ἡμερολόγια ἐπιγεγραμμένα ἐπὶ λίθων πρὸς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ. Ἐπ' ἴσης δὲ ἠδύναντο οἱ πολῖται τῆς Ῥώμης νὰ ἴδωσιν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ διάγραμμα τῆς αἰωνίας πόλεως κεχαραγμένον ἐπὶ μαρμάρου, οὗ διεσώθησαν πολλὰ ἀποσπάσματα. *Λ.

ΑΙ ΟΡΧΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΓΡΙΩΝ

Ὅσῳ μείζονα εὐφυΐαν ἀπαιτεῖ μία τέχνη, τοσοῦτον εὐγενεστέρα εἶναι. Οὕτω δ' ἐξεταζομένη ἡ ὀρχηστικὴ τέχνη καταφαίνεται ἀναντιρρήτως ταπεινοτάτη καὶ ἀγριωτάτη. Τὰ στοιχεῖα ταύτης ἀπαντῶσι παρά τισι ζῴοις· διότι ὀρχήσεις ἀληθῶς εἰσὶν αἱ κινήσεις, ἃς τὰ ἄρρενα εἰδῶν τινῶν ποιοῦσι πρὸς κήλησιν καὶ σαγηνείαν τῶν θηλέων. Οἱ ἔρρυθμοι χαιρετισμοὶ τῶν ἀρρένων τρυγόνων καὶ περιστερῶν εἰσὶν ὀρχηστικὰ ἄντικρυς γυμνάσματα.

Ἐν δὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει εἶναι σχεδὸν πάγκοινος ἡ ὄρχησις. Ἔθνη τινὰ παρεισάγουσι τὴν ὄρχησιν εἰς πλείστας περιστάσεις καὶ κατέστησαν ταύτην ποικιλωτάτην· ὅμως τὰ τρία κυριώτατα εἴδη ὀρχήσεως εἰσὶν ἡ θηρευτική, ἡ πολεμικὴ καὶ ἡ ἐρωτικὴ ὄρχησις.

Ἐσχάτη δὲ πασῶν ἐστὶν ἡ θηρευτική, ἥτις περιορίζεται εἰς ἀτεχνοτάτην μίμησιν τῶν κινήσεων καὶ τῆς ἀναγωγῆς τοῦ ζῴου, ὅπερ θηρεύει συνήθως ἡ φυλή. Ὅθεν οἱ Τασμάνιοι καὶ οἱ Αὐστραλοὶ πειρῶνται νὰ μιμηθῶσιν ὀρχηστικῶς τὰς κινήσεις τοῦ καγκουροῦ καὶ τοῦ *ἐμοῦ*, διότι τὴν θήραν καὶ τὴν σύλληψιν τῶν τοιούτων ζῴων θεωροῦσι μέγιστον κατόρθωμα καὶ εὐτύχημα. Ὁμοίως καὶ διὰ τὸν αὐτὸν λογον οἱ Καμτσαδάλαι ὀρχούμενοι μιμοῦνται τὰς σκαιὰς κινήσεις τῆς ἄρκτου. Ἡ δὲ τῶν βουβάλων ὄρχησις, ἣν οἱ Ἐρυθρόδερμοι ὀρχοῦνται μεταμφιαζόμενοι ἀναλόγως τῇ περιστάσει, προηγεῖται τῆς θήρας τοῦ ζῴου τούτου. Ὅμοια παραδείγματα ἐδυνάμεθα νἀναγράψωμεν ἄπειρα.

Digitized by Google

Ἐπειδὴ δ' ὁ πόλεμος εἶναι καὶ αὐτὸς εἶδος θήρας, καθ' ἣν ἄνθρωποι θηρεύουσιν ἀνθρώπους, ὑπάρχουσι διὰ τοῦτο καὶ ὀρχήσεις πρὸ τῆς μάχης καὶ μετ' αὐτήν. Αἱ πολεμικαὶ ὀρχήσεις ἀπαντῶσι πολλαχοῦ· τὴν κατωτάτην θέσιν κατέχει ἡ νεοκαληδονική, συνοδευομένη μετ' ᾀσμάτων ἀνθρωποφαγικῶν, τὴν δ' ἀνωτάτην ἡ πυρρίχη.

Ὅσῳ δ' ἀγριώτερα τὰ ἤθη τοσούτῳ συνηθεστέρα καὶ μᾶλλον ἰδιότυπος ἡ πολεμικὴ ὄρχησις. Οἱ νεοκαληδόνιοι προτοῦ νἀπέλθωσιν εἰς μάχην ὠρχοῦντο, διαλεγόμενοι ὡς ἑξῆς μετὰ τῶν ἀρχηγῶν των: «Θὰ προςβάλωμεν τοὺς ἐχθρούς; —Ναί. —Εἶνε δυνατοί; —Ὄχι. —Εἶναι γενναῖοι; —Ὄχι. —Θὰ τοὺς σκοτώσωμεν; —Ναί. —Θὰ τοὺς φάγωμεν; —Ναί.» Ὡς δὲ τὴν θηρευτικήν, οὕτω καὶ τὴν πολεμικὴν ὄρχησιν μόνον ἄνδρες ὀρχοῦνται. Ἡ τῶν Νεοζηλανδῶν μεγίστην ἐνεποίησε πάντοτε ἐντύπωσιν τοῖς εὐρωπαίοις περιηγηταῖς. Ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ οἱ ὀρχησταὶ ἔπαλλον τὰ δόρατα καὶ τἀκόντια αὐτῶν, ἔπληττον διὰ τῶν *πατοῦ-πατοῦ* φανταστικὸν πολέμιον, προσᾳδομένου ἀγρίου τινὸς ᾄσματος· διότι ἐν τῇ ἀρχεγόνῳ ὀρχήσει πάντοτε σχεδὸν συνᾴδονται ᾄσματα ἢ ἐπαυλεῖ μουσική. Εὐνόητον δὲ ὅτι τῶν τοιούτων ὀρχήσεων μόνον ἄνδρες μετέχουσι. Τὸ αὐτὸ εἰρήσθω καὶ περὶ τῶν ποικίλων ὀρχήσεων τῶν ἐρυθροδέρμων, αἵτινες θεωροῦνται ὡς σοβαρὸς τύπος, ἐπισφραγίζων πᾶσαν ἐπίσημον πρᾶξιν τοῦ βίου, οἷαι αἱ συνθῆκαι, ἡ δεξίωσις ξένων, ἡ μάχη, ἡ γέννησις, ὁ θάνατος, ὁ θερισμός, αἱ θρησκευτικαὶ τελεταὶ καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ὅταν δ' ὀρχῶνται γυναῖκες, εἴτε ἐνώπιον τῶν ἀνδρῶν, εἴτε μετ' αὐτῶν, ἡ ὄρχησις προςλαμβάνει χαρακτῆρα πάντῃ ἀλλοῖον, συναφὴς οὖσα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον πρὸς τὰς ἐρωτικὰς σχέσεις· ἐνίοτε μάλιστα καθίσταται ἀκόλαςος. Καθόλου δ' εἰπεῖν τὸν τοιοῦτον χαρακτῆρα προσκτᾶται διὰ τῶν κινήσεων τῶν σκελῶν καὶ τῆς φορτικῆς περιαγωγῆς τῆς ὀσφύος τῶν ὀρχηστρίδων. Ἐν Τογκαταμπού, ἐν ταῖς Σανδβίχαις νήσοις, ἐν Ταΐτι, τὰ μάλιστα εὐφρόσυνοι ὑπολαμβάνονται αἱ τοιαῦται γυναικεῖαι ὀρχήσεις. Παραπλήσιαι ὀρχήσεις ἀπανταχοῦ σχεδὸν ἀπαντῶσι, μάλιστα δ' ἐν Μαδαγασκάρ. Ἐν Ἰνδικῇ ἡ λάγνος ὄρχησις κατέστη θρησκευτικὴ τέχνη. Ἐν ἑκάστῃ παγόδᾳ ὑπάρχουσι βαγιαδέραι, ἀσκούμεναι ἀπὸ τρυφερᾶς ἡλικίας, καὶ μεγάλα κέρδη προσπορίζονται οἱ βραχμᾶνες μισθοῦντες αὐτὰς ἀντὶ ἀδροτάτου τιμήματος εἰς πλουσίους ἰδιώτας. Γνωσταὶ εἶναι καὶ αἱ ἀλμαῖαι τῆς Αἰγύπτου, εἶδος λαϊκῶν βαγιαδερῶν.

Πάντες δ' οἱ μαῦροι τῆς Ἀφρικῆς ἐμμανῶς ἔχουσι πρὸς τὴν ὄρχησιν καὶ ἀμφότερα τὰ γένη φιλοῦσιν ὑπερμέτρως τὴν τοιαύτην διασκέδασιν. Καὶ ἐκεῖ συχνάκις αἱ ὀρχήσεις ἔχουσιν ἀσεμνότατον χαρακτῆρα· ἀλλ' οἱ μαῦροι φαίνονται μᾶλλον ἐπιδιώκοντες τὴν ἡδονὴν τῆς ὑπερμέτρου καὶ ἐρρύθμου κινήσεως. «Ἅμα ἀκούσωσι »τὸν ἦχον τοῦ *τάμ-τάμ*, λέγει ὁ du Chaillu, »καὶ μονονουχὶ ἐξίστανται τῶν φρενῶν». Καταλαμβάνονται δὲ ὑπὸ μανίας αὐτόχρημα ὀρχηστικῆς, ἐξ ἧς ἐπιλανθάνονται πρὸς ὥραν πάντων τῶν χαλεπῶν ἐν τῷ βίῳ.

Ὡς εἰκὸς ὁ ἥκιστα ὀρχηστικὸς λαὸς εἶναι ὁ περίφρων καὶ εὔτακτος σινικὸς λαός. Καίπερ τὰ μάλιστα ἀρεσκόμενοι οἱ Σῖναι εἰς σκηνικὰ θεάματα, ὅμως οὐδαμῶς στέργουσι τὰς ὀρχήσεις. Καὶ κατὰ τὰς ἰδέας αὐτῶν ἡ ὄρχησις εἶναι γελοία διασκέδασις, ἐξευτελίζουσα τὸν ἄνθρωπον.

Ἐν κεφαλαίῳ δέ, ἡ ἀναπαράστασις ἀξίων λόγου πράξεων τοῦ βίου διὰ μιμικῶν σχημάτων, ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ζωηρὰ κίνησις μεθ' ὑπορχημάτων, ἢ πρὸς ἦχον μουσικῆς, ἀποτελοῦσι τὸν κύριον χαρακτῆρα τῆς ὀρχήσεως, τῆς ἀνοθεύτου ὀρχήσεως, οἵα ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτύποις μάλιστα ἀνθρώποις, ἐν δὲ ταῖς εὐρωπαϊκαῖς κοινωνίαις παρὰ τῷ ὄχλῳ. Οὐδένα δὲ ποιούμεθα λόγον περὶ τῶν ἐν τοῖς ἡμετέροις θεάτροις παντομίμων ὀρχήσεων ἢ περὶ τῶν ἐν συναναστροφαῖς χορῶν, διότι ταῦτά εἰσι, κατὰ τὸν Τάϋλωρ, «ἀποτελέσματα ἐπιβιώσεως» καὶ οὐδὲν πλέον[1].

[Ch. Letourneau]. Πλ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Κάνεις καὶ καμμιὰ φορὰ τὴ προσευχή σου; ἔλεγεν ἡ μικρὰ κυρία Μ* πρὸς τὸν σύζυγόν της, ὅστις δὲν ὑπέφερεν ὀλίγα ἀπ' αὐτήν.

— Βέβαια, ἀπήντησεν ὁ Μ*, *μάλιστα* ἀφ' ὅτου σ' ἐνυμφεύθην.

— Αὐτὸ τὸ *μάλιστα* μὲ βάνει εἰς περιέργιαν. Καὶ τί τοῦ ζητῇς τοῦ Θεοῦ, ἀφ' ὅτου μάλιστα μ' ἔκαμες τὴν τιμὴν νὰ μὲ πάρῃς;

— Ὑπομονήν, ἀπεκρίθη ὁ σύζυγος.

*
* *

Ἐκαυχᾶτο ἐνώπιον τοῦ Ἀπελλοῦ ζωγράφος τις ὅτι ζωγραφεῖ πολὺ ταχέως:— Τὸ βλέπω, ἀπεκρίθη ἁπλῶς ὁ Ἀπελλῆς.

*
* *

— Πῶς πηγαίνουν τὰ 'μάτια σου τώρα;

— Ὁ γιατρός μοῦ εἶπε πῶς ἄρχισα νὰ βλέπω ὀλίγον καλλίτερα.

*
* *

1. Κατὰ τὴν θεωρίαν τῆς ἐπιβιώσεως, ἣν ἀναπτύσσει ὁ Ε. Tylor ἐν τῷ περὶ πρωτογόνου πολιτισμοῦ συγγράμματί του, ἐν πάσῃ ἐποχῇ διατηροῦνται ἀσυνειδήτως λείψανα ἐκλελοιπότων ἐθίμων καὶ ἰδεῶν τῶν παρῳχημένων χρόνων. Σ. τ. Μ.

Digitized by Google

Μεταξὺ ποιητοῦ καὶ τυπογράφου.

Ὁ ποιητής. Μὰ ἐπὶ τέλους πότε θὰ τὸ τυπώσετε τὸ ποίημά μου,ἐβαρέθηκα νὰ προσμένω.

Ὁ τυπογράφος. Μὴ βιάζεσαι δὰ τόσον, φίλε μου. Ὁ Ὅμηρος ἐπρόσμενε δυόμισυ χιλιάδες χρόνια ὡς ποὺ νὰ τυπωθοῦν τὰ ἔργα του· καὶ θαρρῶ δὰ πῶς τὸ ποίημά σου δὲν εἶνε 'σὰν τὴν Ὀδύσσεια καὶ τὴν Ἰλιάδα.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἐκ δύο ἀνθρώπων ἀγνώστων, ὧν ὁ μὲν ὁμιλεῖ πολλὰ καὶ καλῶς, ὁ δὲ σιωπᾷ διηνεκῶς, ὁ μᾶλλον ἐπιβλητικὸς εἶνε ὁ δεύτερος. Ὁ μὲν πρῶτος εἶνε βιβλίον ἀνοικτὸν, ἐμπόρευμα ἐκτεθειμένον, οὗτινος γνωρίζεις τὴν ἀξίαν καὶ δύνασαι νὰ τὸ ἀπολαύσῃς. Ἀλλ' ὁ σιωπηλὸς εἶνε αἴνιγμα ἀδιάλυτον, κινῶν τὴν περιεργίαν σου· δὲν εἰξεύρεις πόθεν νὰ ἐπιληφθῇς αὐτοῦ, οὔτε πῶς θὰ δεχθῇ τὰς ἰδέας σου· ἐντεῦθεν ἀσκεῖ ἐπὶ σοῦ ἐξουσίαν τινὰ, καὶ σοὶ ἐμπνέει φόβον. Πόσον οἱ μωροὶ, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε οἱ κενώτεροι καὶ ὀχληρότεροι φλύαροι, θὰ ἐκέρδαινον σιωπῶντες διαρκῶς! Ὅσοι ἐξ αὐτῶν, ἕνεκα τῆς ὑπερβολικῆς νάρκης τῆς διανοίας των, ἀσκοῦσι τὴν ἀρνητικὴν ταύτην ἀρετὴν, κατορθοῦσι τέλος νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς ὑποκείμενα ἀξιοσέβαστα. Ἡ σιωπὴ εἶνε τὸ ἄριστον περικάλυμμα τῆς ἀμαθίας, ἣν κατορθοῖ πολλάκις νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ὄχλου ὡς σύνεσιν. Ἔπειτα εἶνε σπάνιον τὸ νὰ μετανοήσῃ τις διότι ἐσιώπησεν, ἐνῷ μία μόνη λέξις πολλάκις ἐγένετο αἰτία τῆς δυστυχίας ὅλου βίου, ἢ καὶ ἐνίοτε τῆς ἀπωλείας τῆς ζωῆς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὸ ἀτμόπλοιον «Σόλων» ἐκ Κοχιγχίνας εἰς Μασσαλίαν ἀφικόμενον, ἐκόμισεν ἓξ ἐλέφαντας, προωρισμένους διὰ τὸ ζῳολογικὸν μουσεῖον τοῦ Ἀμβούργου, ἓν τῶν πλουσιωτάτων τῆς Γερμανίας. Οἱ ἐλέφαντες οὗτοι ἔχουσιν ἰνδικὴν τὴν καταγωγὴν καὶ εἰσὶ νέοι ἔτι· ὁ πρεσβύτερος εἶνε δεκαοκταέτης, ὁ δὲ νεώτερος διέτης μόνον. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἀσθενήσας κατὰ τὸν διάπλουν ἔτυχεν ἐκτάκτων ὅλως περιποιήσεων. Ἄλλου τραυματισθέντος τὸν πόδα κατὰ τὴν ἐπιβίβασιν, ἐδέησε νὰ *καλαφατίσωσι* τὴν ἐπιδερμίδα διὰ πίσσης. Οἱ ἐλέφαντες οὗτοι ἐτοποθετήθησαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ «Σόλωνος» ἐντὸς κλωβῶν ἐκ ξύλου καὶ ψιάθου κατεσκευασμένων, τοὺς ὁποίους περιεκάλυψαν, ὅσον ἦν δυνατὸν, διὰ κλάδων καὶ φύλλων φοινίκων.

Τὰ ἐκ Κολόμβου τῆς Κεϋλάνης, ὅθεν παρελήφθησαν, ἄχρι Μασσαλίας διόδια τῶν ἓξ ἐλεφάντων ἀνῆλθον εἰς 1,800 φρ. ἤτοι 300 φρ. δι' ἕκαστον. Ἰνδός τις παρηκολούθει αὐτοὺς ὡς ὑπηρέτης, εἰς Μασσαλίαν δὲ ἀποβιβασθέντας ὑπεδέξατο ὑπάλληλος τοῦ ζῳολογικοῦ μουσείου τοῦ Ἀμβούργου ἐπὶ τούτῳ σταλείς.

Οἱ ἐλέφαντες ἀπεβιβάσθησαν εἰς Ζολιέττην μετὰ τῶν κλωβῶν των δι' ἰσχυροτάτων ἀτμηλάτων γερανῶν. Εἶτα δ' ἤχθησαν εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ὅπως ἐκεῖθεν μετενεχθῶσιν εἰς Ἀμβοῦργον. Ὅπως δὲ εἰσαγάγωσιν αὐτοὺς ἐντὸς τῶν βαγονίων, μετεχειρίσθησαν δόλον, κρύψαντες ὑπὸ κλάδους δένδρων τὰς φορτηγίδας ἁμάξας τοῦ σιδηροδρομικοῦ συρμοῦ, ἐν αἷς ἔκλεισαν αὐτούς.

Ἡ *Πολιτικὴ Ἀνταπόκρισις* ἀφηγεῖται τὸ ἑξῆς ἀστεῖον ἀνέκδοτον, οὗ ἥρως εἶνε ὁ Λαδίσλαος Δομοκὸς, ὁ μᾶλλον ἀφηρημένος, ὡς φαίνεται, ἄνθρωπος τῆς Αὐστρο-ουγγρικῆς αὐτοκρατορίας.

Κατὰ τὸν τελευταῖον χορὸν τῆς αὐλῆς, ὁ αὐτοκράτωρ ὑπὸ ἐκλεκτοῦ ὁμίλου περιστοιχούμενος συνδιελέγετο πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ στωμυλίας. Ἐκ τούτων ἦτο καὶ ὁ Λαδίσλαος Δομοκὸς, ὅστις φοβούμενος μὴ τὸ παροιμιῶδες περὶ τὸ ἀφαιρεῖσθαι ἐλάττωμά του δυσάρεστόν τι τῷ προξενήσῃ ἐπεισόδιον, ἂν ὁ αὐτοκράτωρ ἀποτείνῃ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον, παρηκολούθει μετὰ συντόνου προσοχῆς τὴν συνδιάλεξιν.

Ὁ αὐτοκράτωρ συνδιαλεχθεὶς περὶ θήρας μετά τινος Οὔγγρου μεγιστᾶνος, νεύει πρὸς τὸν Δομοκόν· οὗτος δὲ προχωρεῖ καὶ ὑπὸ τὰς ἐντυπώσεις ἔτι τῶν τελευταίων λόγων τῆς Α. Μεγαλειότητος, ἀποκρίνεται εἰς τὸν αὐτοκράτορα ἐρωτήσαντα αὐτόν: — «Εἶσθε ἔγγαμος;» — «Ναὶ, μεγαλειότατε, κάποτε!» Ὁ αὐτοκράτωρ ἐμειδίασε, πρὸς μεγίστην εὐχαρίστησιν τοῦ ἀφηρημένου Δομοκοῦ, καταθελχθέντος ἐκ τῆς φιλόφρονος ὑποδοχῆς τοῦ ἄνακτος αὐτοῦ.

Ἡ στατιστικὴ τῶν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ἐγκλημάτων παρέχει πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον, διότι ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἐκτελοῦνται τοσαῦτα ἐγκλήματα καὶ τοσαῦται θανατώσεις.

Κατὰ τὸ 1882 διεπράχθησαν ἑπτακόσιαι εἴκοσι δολοφονίαι, ὧν αἱ ἑκατὸν τριάκοντα ἐν μόνῃ τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Νέας Ὑόρκης. Οἱ αὐτουργοὶ τῶν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε ἐκ τούτων ἔμειναν ἄγνωστοι, καὶ μόνον ἑκατὸν καὶ εἷς ὑπέστησαν τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν δι' ἀποφάσεως τῆς δικαιοσύνης. Τῶν ἄλλων δὲ ἢ ἡ ποινὴ μετεβλήθη, ἢ ἡ ἐκδίκησις ἀνεβλήθη, οὕτω δὲ πιθανὸν ὅτι θ' ἀπαλλαγῶσι τῆς τιμωρίας.

Ἂν ἀναλύσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν θανατωθέντων, βλέπομεν ὅτι ἐκ τούτων μαῦροι, Ἰνδοὶ

Digitized by Google

καὶ Κινέζοι εἰσὶν ἑξήκοντα δύο, λευκοὶ δὲ τριάκοντα ἐννέα, συμπεριλαμβανομένων καὶ τριῶν γυναικῶν. Πάντες δὲ οἱ κατάδικοι ἀπηγχονίσθησαν ἐκτὸς τριῶν Ἰνδῶν τουφεκισθέντων.

Ὅπως ᾖ πλήρης ἡ θλιβερὰ αὕτη ἀπαρίθμησις, δέον νὰ προσθέσωμεν καὶ τὰς συνοπτικὰς θανατικὰς ἐκτελέσεις, γινομένας κατὰ τὸν νόμον τὸν καλούμενον Λύντς, δηλαδὴ νόμον τοῦ ἀντιποίνου. Κατὰ τὸ 1882 ἐξετελέσθησαν πεντήκοντα ἑπτὰ τοιαῦται ἐπὶ τριάκοντα τεσσάρων λευκῶν καὶ εἴκοσι τριῶν μαύρων. Ἀλλὰ χάριν δικαιοσύνης πρὸς τοὺς τελευταίους τούτους δέον νὰ εἴπωμεν ὅτι, ἂν ἐν τῇ στατιστικῇ τῶν θανατώσεων βλέπομεν πληθὺν μαύρων δυσανάλογον, τοῦτο δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι διαπράττουσιν ἐγκλήματα περισσότερα τῶν λευκῶν, ἀλλ' ἕνεκα τῆς κατὰ τοῦ χρώματος αὐτῶν προλήψεως ἡ δικαιοσύνη δείκνυται ἀμείλικτος πρὸς αὐτούς. Συχνάκις μάλιστα ὁ νόμος τοῦ Λύντς ἀποστέλλει εἰς τὸν ἄλλον κόσμον μαύρους πιθανῶς ἀθώους.

Πρὸς τοὺς λευκοὺς ὅμως ἐπικρατεῖ μείζων ἐπιείκεια. Ἐὰν δολοφόνος, ἔχῃ τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐτυχίαν νὰ φέρῃ λευκὴν ἐπιδερμίδα, οὐδέποτε ὑποβάλλεται εἰς οἵας ὁ μαῦρος βασάνους καὶ κακουχίας, καὶ ἂν ἔτι δὲν δικάζηται κανονικῶς, καὶ ἔτι ἂν ἐνέπεσεν εἰς σπεῖραν πολιτῶν κατὰ τὸν νόμον τοῦ Λύντς συνοπτικῶς δικαζόντων.

Ὁ Ῥοβέρτος Ζίφεν, πρόεδρος τῆς Ἑταιρίας τῆς στατιστικῆς τοῦ Λονδίνου καὶ τμηματάρχης τῆς στατιστικῆς ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς ἐμπορίας, ἔν τινι συνεδριάσει ὑπεστήριξεν ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος εἶνε καταδεδικασμένον ν' ἀποθάνῃ μετά τινα χρόνον οὐχὶ διὰ τοῦ πυρός, ὡς προφητεύουσιν αἱ Γραφαί, οὐχὶ διὰ τοῦ ὕδατος, ὡς τοῦτο συνέβη ἤδη πλειστάκις, οὔτε διὰ τῆς ἀποψύξεως τῆς γῆς, ὡς διατείνονται γεωλόγοι τινές, ἀλλὰ διὰ τρόπου πάντων φοβερωτάτου—διὰ τῆς πείνης. Τὰ πρὸς συντήρησιν μέσα, κατὰ τὸν Ζίφεν, καθίστανται ὁσημέραι ἀνεπαρκέστερα. Ὁ πληθυσμὸς πολλαπλασιάζεται πανταχοῦ διὰ ταχύτητος ὅλως δυσαναλόγου πρὸς τὰ προϊόντα τῆς γῆς καὶ πάντως θὰ ἐπέλθῃ ἐξάντλησις τούτων ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ἡμέρᾳ μὴ ἀπεχούσῃ πολὺ τῆς ἐποχῆς ἡμῶν, ἐκτὸς ἂν ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἐπινοήσῃ ἄλλα μέσα ἐκτὸς τῶν γνωστῶν πρὸς μείζονα γονιμοποίησιν τοῦ ἐδάφους.

Ὁ Ζίφεν λαμβάνει ὡς παράδειγμα τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ὧν ὁ πληθυσμὸς διπλασιάζεται κατὰ 25 ἔτη ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν. Μετὰ 100 ἔτη ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν ἄρα θ' ἀνέλθῃ εἰς 800 ἑκατομμύρια. Ἡ αὔξησις αὕτη, ἐπιλέγει ὁ Ζίφεν, δὲν ἔχει ὅμοιον παράδειγμα ἐν τῷ παρελθόντι, καὶ δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ μέγιστον πολιτικὸν φαινόμενον τοῦ αἰῶνος ἡμῶν. Αἱ κυβερνήσεις τῆς Εὐρώπης δὲν δύνανται τοῦ λοιποῦ νὰ βαυκαλῶνται ὑπὸ τῆς ἰδέας ὅτι προωρίσθησαν νὰ διαδραματίζωσι τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον ἐν τῇ πολιτικῇ ἱστορίᾳ τοῦ κάτω τούτου κόσμου.

Ὁ Ζίφεν λοιπὸν τεκμαίρεται ὅτι ἡ ἐπαύξησις τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπισχεθῇ ἐν τῷ προσεχεῖ αἰῶνι, ἐκτὸς ἂν οἱ ἄνθρωποι ἐφεύρωσι μέσον νὰ ἐξάγωσιν ἐκ τοῦ ἐδάφους πολλαπλασίαν τῆς νῦν τροφῆς.

Τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον περὶ τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος κ. Π. Βραΐλα εὑρίσκομεν ἔν τινι ἀλληλογραφίᾳ τοῦ «Αἰῶνος» ἐκ Λονδίνου:

Ἑσπέραν τινὰ ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ὑψηλῆς Πύλης μετὰ τοῦ ἡμετέρου διπλωμάτου καί τινων ἄλλων ἀπήρχοντο ἐπισήμου συναναστροφῆς. Ὁ πρῶτος, ἀπερχόμενος, περιεβάλλετο τὸ ἐπανωφόριόν του, πρὸς τοῦτο δὲ κατὰ συνήθη φιλόφρονα τύπον συνέδραμεν αὐτῷ ὁ κ. Βραΐλας.

— Ἡ Ἑλλὰς βοηθεῖ τὴν Τουρκίαν, ἔσπευσε νὰ παρατηρήσῃ χαριεντιζόμενος εἷς τῶν παρισταμένων.

— Μάλιστα, ἀπήντησεν ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἵνα *ἀπέλθῃ*.

Κατά τινα ἐφημερίδα τοῦ Μεξικοῦ ὁ μέγιστος μαργαρίτης τοῦ κόσμου εὑρέθη ἐσχάτως ἐν τῇ κάτω Καλιφορνίᾳ ὑπό τινος δύτου τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου **Gonzalez et Ruffo**. Ὁ μαργαρίτης οὗτος ἔχει τὸ μέγεθος λεμονίου, ἕλκει βάρος 75 καρατίων, καὶ ἔχει μῆκος μὲν ἑνὸς δακτύλου, πλάτος δὲ τριῶν τετάρτων τοῦ δακτύλου. Ὁ πρὸ τῆς εὑρέσεως τούτου μέγιστος τῶν μαργαριτῶν εἶχεν εὑρεθῇ εἰς τὴν αὐτὴν χώραν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ὑπὸ τῶν Ἰησουϊτῶν κατοχῆς αὐτῆς, κοσμεῖ δὲ τὸ στέμμα τῆς βασιλίσσης τῆς Ἱσπανίας.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Ἡ ἀναπνοή.

Κατὰ τὸν ἰατρὸν **Ward** ἡ ῥὶς εἶνε ὁ μόνος ἀγωγός, δι' οὗ πρέπει νὰ διέρχηται ὁ ἀὴρ ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς ἀναπνοῆς, τὸ δὲ στόμα δέον νὰ ἐπιβοηθῇ εἰς τοῦτο μόνον κατά τινας περιστάσεις, ὡς λ. χ. ἐν καιρῷ δρόμου ταχέος. Ὁ ἀὴρ διερχόμενος διὰ τῶν μυκτήρων θερμαίνεται, ἀποκαθαίρεται καὶ φθάνει ἀβλαβὴς εἰς τὰ λεπτὰ ὄργανα τῆς ἀναπνοῆς· ἐνῷ ἂν εἰσέλθῃ διὰ τοῦ στόματος, ἐκτὸς τοῦ ὅτι φθάνει ψυχρὸς εἰς τοὺς πνεύμονας, φέρει μεθ' ἑαυτοῦ σκόνιν καὶ ἄλλας ὕλας λίαν ἐπιβλαβεῖς.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Ἀριθ. 383 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου | 1 Μαΐου 1883

ΜΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἰβὰν Τουργκένιεφ].

Ἡμέραν τινά, περὶ τὰ μέσα τοῦ Σεπτεμβρίου, ἐκαθήμην ἐντὸς μικροῦ δάσους σημυδῶν. Ἀπὸ πρωΐας, πότε μὲν ἔπιπτε λεπτὴ βροχή, πότε δὲ διεφαίνοντο αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου· ἦτο ἄστατος ὁ καιρός. Τώρα μὲν ἔβλεπες τὸν οὐρανὸν ὅλον κεκαλυμμένον ὑπὸ λευκῶν νεφῶν, τώρα δέ, ἐντὸς ὀλίγων δευτερολέπτων, τὰ νέφη διεσχίζοντο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ διέκρινες τότε τὸ λαμπρότατον τοῦ στερεώματος κυανοῦν χρῶμα, ὁμοιάζον πρὸς γλυκύτατον ἀνθρώπου μειδίαμα.

Αἱ ῥίζαι τῶν δένδρων περιβεβλημέναι βρύον πυκνὸν ἦσαν λαμπρὸν δι' ἐμὲ ἀνάκλιντρον, ὁπόθεν ἐτερπόμην βλέπων καὶ ἀκούων . . . τί; θὰ μοὶ εἴπητε. Τὰ πάντα καὶ τίποτε· τίποτε, δι' ἐκείνους, οἵτινες δὲν αἰσθάνονται ὅ,τι ἐγὼ αἰσθάνομαι. Τὰ φύλλα ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου ἔκαμνον θόρυβον μόλις ἐπαισθητόν, καὶ ὅμως ἐγὼ παρετήρουν ὅτι ἐξ ἐκείνου τοῦ τόσον λεπτοῦ θορύβου θὰ ἠδύνατό τις νὰ διακρίνῃ καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους, ἐν ᾗ εὑρισκόμεθα, καὶ τὸν μῆνα αὐτόν.

Δὲν ἦτο ἡ εὔχαρις ἐκείνη καὶ οἱονεὶ μειδιῶσα φρικίασις τῶν κλάδων, οἵτινες πλήρεις χυμοῦ ἐκρήγνυνται εἰς τρυφερὰ κατὰ τὸ ἔαρ φυλλάρια, δὲν ἦτο ἡ μυελώδης σύνθλιψις, τὸ μακρὸν λάλημα καὶ ὁ ψίθυρος τοῦ θέρους, δὲν ἦτο ὁ δειλὸς καὶ ψυχρὸς βατταρισμὸς τοῦ τέλους τοῦ φθινοπώρου, ἀλλ' ἦτό τι συνεχὲς καὶ ἀδιάκοπον καὶ μυστηριῶδες ὡς ἀνθρώπου καθεύδοντος μηνύρισμα. Μόλις ὁ ὀλίγος ἄνεμος, ὅστις ἔπνεεν, ἐπενήργει ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν τῶν δένδρων· τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ μικροῦ δάσους ἦτο πλῆρες ἐκ τῶν ἀτμῶν τῆς βροχῆς καὶ μετέβαλλεν ὄψιν, τώρα μὲν ὑπὸ τοῦ ἐπιφαινομένου ἡλίου καταλαμπόμενον, τώρα δὲ ὑπὸ τῶν νεφῶν ἐπισκοτιζόμενον. Καὶ ὅταν μὲν ἔλαμπεν ὁ ἥλιος, ἡ ἀτμόσφαιρα μετελάμβανεν ἀνεκφράστου γοητείας καὶ ὁ ἀὴρ ἐνόμιζες ὅτι ἐμειδία· τὰ ὑψηλὰ λευκάζοντα στελέχη τῶν σημυδῶν, εἰς μικρὰν κείμενα ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν, εἶχον τρυφεράν τινα καὶ σχεδὸν μεταξώδη ὄψιν· τὰ φύλλα, τὰ ὁποῖα ἤδη ἐμίλτωνον τὸ ἔδαφος, ἔλαμπον ὡς χρυσᾶ νομίσματα καὶ οἱ χαρίεντες κλάδοι ὑψοῦντο μετὰ χρωματισμῶν ὁμοίων πρὸς τοὺς τῶν ὡρίμων σταφυλῶν, ποικιλοτρόπως καὶ πολυειδῶς διασταυρούμενοι εἰς τὸν διαυγῆ καὶ καθαρὸν ἀέρα. Ὅταν δὲ ἐσκοτίζετο πάλιν ὁ οὐρανός, τὰ πάντα εἰς ὀλίγας στιγμὰς ἐχρωματίζοντο κυανᾶ, πᾶσα ζωηροτέρα ἀπόχρωσις ἠφανίζετο, τὰ δένδρα μόνα διετήρουν ἀκόμη τὸ λευκόν των χρῶμα, λευκὸν ἀλλ' ἀλαμπές, ὅμοιον πρὸς ἀρτίως καταπεσούσης χιόνος, ἐφ' ἧς ἀκόμη δὲν ἔχει ὀλισθήσει ἀκτὶς χειμερινοῦ ἡλίου . . . Τὰ φύλλα τῶν δένδρων ἦσαν ἀκόμη σχεδὸν ὁλοπράσινα, ἀλλ' ἱκανῶς ὠχρά, μόλις δ' ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διέκρινες νεαρόν τι φύλλον κιτρινωπὸν ἢ κοκκινωπόν, τὸ ὁποῖον ἔστιλβεν εἰς τὸν ἥλιον, ὅταν τοῦ ἡλίου αἱ ἀκτῖνες ἐχύνοντο διὰ τῶν κλάδων καὶ τῶν κλαδίων ὡς διὰ κοσκίνου ἐπὶ τῆς γῆς. Οὐδὲν πτηνοῦ κελάδημα ἠκούετο· εἶχον πάντα ἀποσυρθῆ εἰς τὰ καταφύγιά των, εἰς τὰ ἄσυλα τὰ μυστηριώδη καὶ σιγηλά· ποῦ καὶ ποῦ ἠκούετο μόνον καὶ κατ' ἐξαίρεσιν τοῦ μελισσουργοῦ ἡ μιμικὴ φωνή, ἥτις ἀντήχει ὡς λεπτός τις κωδωνίσκος χαλύβδινος.

Πρὶν ἢ καθήσω νὰ ῥεμβάσω εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο δάσος τῶν σημυδῶν, εἶχον διέλθει κυνηγῶν δι' ἄλλου δάσους ὑψηλῶν αἰγειρῶν. Ὁμολογῶ ὅτι ἡ αἴγειρος δὲν μοὶ ἀρέσκει. Δὲν μ' εὐχαριστεῖ οὔτε ὁ ἰσχρους φλοιός της οὔτε τὸ τεφροπράσινον φύλλωμά της, τὸ ὁποῖον ὑψώνει εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἀναπτύσσει ὡς χαλαρωμένον ῥιπίδιον. Δὲν ἀγαπῶ τὴν ἀδιάκοπον κίνησιν τοῦ ἀσχήμου μικροῦ στρογγύλου φύλλου της, τοῦ κακῶς προσηρτημένου εἰς τὰ μακρὰ τῶν κλάδων βλαστήματα. Μόνον κατὰ τὰς θερινὰς ἡμέρας εἶναι ἐνίοτε καλὴ ἡ αἴγειρος, ὅταν διὰ τοῦ φυλλώματός της ἐμποδίζει τὴν ἀνίαν τῶν ἀκτίνων τοῦ δύοντος ἡλίου· τότε στίλβει καὶ τρέμει ἀπὸ τῶν ῥιζῶν μέχρι τῆς κορυφῆς, φωτοβολοῦσα καὶ περιβεβλημένη λάμψιν κοκκίνην κλίνουσαν πρὸς τὸ κίτρινον.

Εἶναι ὡσαύτως ἀρεστὴ ἡ αἴγειρος, ὅταν ἐν ἡμέρᾳ λαμπρᾷ καὶ ἀνεφέλῳ πνέῃ ἄνεμος καὶ τὴν ἀκούῃς τότε μετὰ πατάγου νὰ σείηται καὶ νὰ ἠχῇ πρὸς τὸν κυανοῦν οὐρανὸν . . . Ἐν γένει ὅμως δὲν ἀγαπῶ τὸ δένδρον ἐκεῖνο, καὶ διὰ τοῦτο οὐδέποτε παραμένω νὰ ἀναπαυθῶ ἐντὸς δάσους αἰγειρῶν, προὐτίμησα δὲ καὶ τότε τὸ

Digitized by Google

μικρὸν δάσος τῶν σημυδῶν. Ἐκλέξας δὲ ὡραῖον δένδρον ἐκάθησα ὑπ' αὐτὸ ἐν ἀνέσει, προφυλαττόμενος ἀπὸ τῆς βροχῆς, καὶ ἀφ' οὗ ἱκανὴν ᾐσθάνθην τέρψιν ἀπὸ τῶν καλλονῶν καὶ τοῦ δάσους καὶ τῆς ὡρισμένης θέσεως, ἐν ᾗ ἐκαθήμην, ἀπεκοιμήθην, θωπεύων τὰ βελούδινα ὦτα τῆς θηρευτικῆς κυνός μου μὲ πᾶσαν ἐκείνην τὴν εὐχαρίστησιν, ἣν μόνοι γινώσκουσιν οἱ ἀληθεῖς κυνηγοί.

Δὲν ἠξεύρω πόσον ἐκοιμήθην, ἀλλ' ὅταν ἤνοιξα τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ δάσους ἦτο πλῆρες ἡλίου καὶ κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις διεφαίνετο καθαρὸς ὁ οὐρανός. Εἶχον σκορπισθῆ τὰ νέφη ὑπὸ τοῦ παίζοντος ἀνέμου καὶ ἠδύνατό τις νὰ ἀναπνέῃ ἐλευθέρως τὴν ξηρὰν καὶ μυροβόλον ἐκείνην αὔραν τοῦ δάσους, ἥτις πληροῦσα τὴν καρδίαν εὐχαριστίας, εἶναι πάντοτε τὸ ἀσφαλὲς τεκμήριον ἡσύχου καὶ γαληνιαίας ἑσπέρας μεθ' ἡμέραν ἄστατον.

Ἐμπεφορημένος τῶν ζωτικῶν τούτων αἰσθημάτων, ἡτοιμαζόμην νὰ ἐγερθῶ καὶ νὰ ἀρχίσω καὶ πάλιν τὴν θήραν, ὅτε ἔπεσε τὸ βλέμμα μου ἐπὶ μορφῆς ἀνθρωπίνης, ἥτις ἵστατο ἀκίνητος ὀλίγον παρέκει· ἦτο νέα χωρική. Ἐκάθητο εἰς εἴκοσι περίπου βημάτων ἀπόστασιν, συλλογισμένη, τὴν κεφαλὴν ἔχουσα πρὸς τὸ στῆθος κεκλιμένην καὶ τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων. Καὶ εἰς μὲν τὴν μίαν χεῖρα, κατὰ τὸ ἥμισυ ἀνοικτήν, ἐκράτει μεγάλην δέσμην ἀνθέων τοῦ ἀγροῦ, ἥτις καθ' ἑκάστην ἀναπνοὴν τῆς κόρης ὠλίσθαινε σχεδὸν ἀνεπαισθήτως κάτω τοῦ φορέματός της. Τὸ λευκόν της ὑποκάμισον, καθαρὸν καὶ κομβωμένον εἰς τὸν λαιμὸν καὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν, κατέληγεν εἰς πολλὰς καὶ μυελώδεις περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτῆς πτυχάς. Περιδέραιον χονδρῶν ὑαλίνων κόκκων κιτρίνου χρώματος κατέβαινεν ἐν διπλῇ σειρᾷ πρὸς τὸ στῆθός της. Ἡ νέα κόρη ἦτο ὡραία· ἡ πυκνὴ ξανθή της κόμη κατήρχετο εἰς δύο συμμετρικὰ ἡμικύκλια ὑπὸ τὴν στενὴν κατακόκκινον ταινίαν, δι' ἧς ἦτο περιδεδεμένον τὸ πάλλευκόν της μέτωπον· τὸ λοιπόν της πρόσωπον οἱονεὶ ἐφλέγετο ὑπὸ λαμπροτάτων χρωμάτων.

Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ κρίνω περὶ τῶν ὀφθαλμῶν της, διότι οὐδόλως ἤγειρε τὴν κεφαλήν, διέκρινον ὅμως καθαρῶς τὰς λεπτὰς ὀφρῦς της διαγεγραμμένας ὡς ὑπὸ καλλιτέχνου ὑπεράνω τῶν μακρῶν καὶ ὑγρῶν βλεφαρίδων της. Ἐπὶ τῆς μιᾶς τῶν παρειῶν της ἔστιλβεν ἡμιεξηραμμένον δάκρυ, ἄλλο δὲ δεύτερον εἶχε σχεδὸν καταβῆ πρὸς τὰ ὠχριάσαντα χείλη της. Ἦτο χαριτωμένον τὸ ὅλον τῆς κεφαλῆς της· ὀλίγον μεγάλη ἦτο ἡ ῥὶς καὶ ὅμως ἔχω τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἂν ἦτο μικροτέρα, θὰ ἠσχήμιζε τὴν ὅλην ὄψιν, τῆς ὁποίας τὸ μέγιστον θέλγητρον ἦτο ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς φυσιογνωμίας. Ἡ ἔκφρασις ἐκείνη ἦτο τόσον ἁπλῆ καὶ τόσον γλυκεῖα! Ἀπέπνεε τόσον ὡραῖα, ἐν τῇ θαυμαστῇ της ἀφελείᾳ, τὴν παρθενικὴν λύπην, ὑφ' ἧς κατείχετο!

Ἦτο προφανὲς ὅτι ἡ κόρη ἀνέμενέ τινα ἐκεῖ. Καὶ τῷ ὄντι ὑποκώφως ἠκούσθη ἦχος ὡς ἀνθρώπου πλησιάζοντος καὶ ἡ καλὴ χωρικὴ ὕψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐστράφη· ἐν τῷ ἀμυδρῷ φωτὶ διέκρινα τὴν ἀστραπὴν τῶν βλεμμάτων της τῶν καθαρῶν καὶ στιλβόντων, οὓς ἐνεψύχου κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην δειλή τις ἀνησυχία. Ἐνόμιζες ὅτι εἶχε γείνει ὁλόκληρος ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα πρὸς τὴν διεύθυνσιν, ὅπου ὁ θόρυβος εἶχεν ἀκουσθῆ· ἔπειτα ἐστέναξεν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προτέραν της ἡσυχίαν, ἔκλινε πάλιν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ στῆθος καὶ ἤρχισε νὰ τακτοποιῇ τὰ ἄνθη, τὰ ὁποῖα εἶχε συλλέξει! Τὰ βλέφαρά της ἐκοκκίνισαν, ἐκινήθησαν ὑπὸ πικρίας τὰ χείλη της καὶ ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῶν μακρῶν της βλεφαρίδων θαλερὸν δάκρυ κατέπεσε καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς παρειᾶς της, ὅπου συνεσπειρώθη καὶ ἐστρογγυλώθη ὡς ἀδάμας ἀκτινοβόλος πρὶν ἢ διαλυθῇ εἰς χλιαρὸν ῥυάκιον.

Εἶχεν οὕτω παρέλθει ὥρα ὁλόκληρος χωρὶς ἡ ταλαίπωρος κόρη νὰ καταλίπῃ τὸ δένδρον, παρὰ τὸ ὁποῖον βεβαίως ἔμελλε νὰ γείνῃ ἡ συνέντευξις. Μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐσταύρωνε τὰς χεῖρας περὶ τὸ γόνυ καὶ ἤκουεν, ἤκουεν ἔχουσα πρὸς τὰ κάτω νεύουσαν τὴν κεφαλήν... Καὶ πάλιν ἠκούσθη ἦχος· ἐφρικίασε. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ὁ ἦχος ἐπετείνετο, ἐγίνετο αἰσθητότερος, ἐπλησίαζε.... τὰ βήματα διεκρίνοντο, τὸ βάδισμα τὸ ταχὺ καὶ ἀποφασιστικόν... Ἠγέρθη ὀρθία, ἀλλὰ συνάμα ἐφαίνετο καὶ δειλιῶσα· τὸ προσεκτικόν της βλέμμα ἔτρεμεν ὑπὸ τοῦ φόβου καὶ ἐφλογίζετο ὑπὸ τῆς ἐλπίδος. Διὰ μέσου τῶν κλάδων ἐπεφάνη αἴφνης ἀνθρωπίνη μορφή. Παρετήρησεν, ἠρυθρίασεν ὁλόκληρος, ἐμειδίασεν ὑπὸ χαρᾶς καὶ εὐτυχίας, κατέπεσε πάλιν, ὠχρίασεν, ἐταράχθη καὶ δὲν ὕψωσε πλέον εἰμὴ βλέμμα ἀβέβαιον καὶ ἀσταθές, σχεδὸν ἱκετευτικόν, ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, ὅστις εὑρίσκετο τέλος πλησίον της....

Ἀπὸ τοῦ κρυπτηρίου μου μετὰ περιεργίας παρετήρουν τὸν εὐτυχῆ ἐκεῖνον, ὃν ἡ κόρη ἀγωνιωδῶς περιέμενεν. Ὁμολογῶ δὲ ὅτι ἡ ἐντύπωσις, ἣν μοὶ ἐνεποίησε, δὲν ἦτο πολὺ εὐνοϊκή. Καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ἦτο θαλαμηπόλος, εὐνοούμενος εὐπατρίδου τινός. Ἡ ἐνδυμασία του ἐμαρτύρει τάσιν πρὸς καλαισθησίαν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ματαιόφρονα ἀφέλειαν. Ἐφόρει μικρὸν ἐπενδύτην χρώματος ἐλαίας, ἀποφόριον πιθανῶς τοῦ κυρίου του, τὸν ὁποῖον ἐπενδύτην εἶχε κομβωμένον μέχρι τοῦ λαιμοῦ. Ὁ λαιμοδέτης του ἦτο στενὸς καὶ ἰσχροὺς κατὰ τὰ ἄ-

Digitized by Google

κρα, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς ἐφόρει βελούδινον κασκέτον μετὰ χρυσοῦ σειριτίου. Τὸ ἐστρογγυλωμένον περιλαίμιον τοῦ ὑποκαμίσου του τῷ ηὐλάκωνε τὰς παρειὰς καὶ ἐνόμιζες ὅτι θὰ τῷ κόψῃ τὰ ὦτα, αἱ δὲ δυσαναλόγως μεγάλαι περιχειρίδες του κατήρχοντο οἱονεὶ μετὰ πείσματος νὰ καλύψωσι καὶ τὰς ἐρυθρὰς του χεῖρας καὶ τὰ κακοσχημάτιστα δάκτυλά του, τὰ ὁποῖα ἐκόσμουν χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ δακτυλίδια. Ἡ ὄψις του ἦτο ἐρυθρίζουσα, χαρωπὴ καὶ αὐθάδης, ὅπως ἐκεῖναι, αἵτινες—τὸ ἔχω πάντοτε παρατηρήσει—θέτουσι μὲν τοὺς ἄνδρας εἰς ἀνησυχίαν, ἀλλὰ—πρᾶγμα περίεργον—ἀρέσκουσιν εἰς τὰς γυναῖκας.

Ὁ ἀστεῖος ἐκεῖνος, προσποιούμενος τὸν βαρυνόμενον, ἐπάσχιζε νὰ δώσῃ εἰς τὰ χονδρά του χαρακτηριστικὰ ὕφος περιφρονητικόν. Σχεδὸν διαρκῶς ἐπεδείκνυε κεκλεισμένα τὰ καὶ ἐκ φύσεως μικρὰ ἤδη ὄμματά του, τῶν ὁποίων τὸ χρῶμα ἦτο περίπου τεφρογαλακτῶδες. Ἔπειτα ἐσκυθρώπαζε, κατεβίβαζε τὸ ἄκρον τῶν χειλέων, ἐχασμᾶτο χωρὶς νὰ ἔχῃ πρὸς τοῦτο διάθεσιν καὶ μετά τινος δῆθεν ἀφελείας, ἥτις ὅμως πολὺ μετεῖχεν ἀπειροκάλου ἀδεξιότητος, διώρθωνε πότε μὲ τὴν μίαν καὶ πότε μὲ τὴν ἄλλην χεῖρα τὴν προσποιητὴν ἀταξίαν τῆς πυρρότριχος κόμης του ἢ ἔστριφε τὸν ὁμοιόχρωμόν του μύστακα.... Πάσας δὲ ταύτας τὰς προμελετημένας κινήσεις εἶχεν ἀρχίσει μακρόθεν ἤδη νὰ ἐκτελῇ, ἀφ' ὅτου διέκρινε τὴν κόρην. Εὐθὺς δ' ἅμα τὴν εἶχεν ἴδει κατέστησε καὶ τὸ βάδισμά του βεβιασμένον καὶ σχεδὸν γελοῖον καὶ προεχώρησεν οὕτω πρὸς αὐτήν. Σταθεὶς δέ, ὕψωσε τοὺς ὤμους χώνων εἰς τὰ θυλάκια τοῦ ἐπενδύτου ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας, καὶ χωρὶς σχεδὸν νὰ τιμήσῃ δι' ἑνὸς βλέμματος τὴν χωρικήν, ἐκάθισε κατὰ γῆς, ὡς ἂν νὰ ἦτο μέγα ὑποκείμενον καταδεχόμενον νὰ ἐκπέσῃ ἐπ' ὀλίγον ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ μεγαλείου του. Ὁ ὀφθαλμός του ὁ ἀπρόσεκτος καὶ κατὰ τὰ τρία τέταρτα κεκλεισμένος ἐπλανᾶτο ἀκόμη καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, ἐν ᾧ ἔλεγε πρὸς τὴν κόρην·

— Λοιπόν! Εἶναι πολλὴ ὥρα 'ποῦ εἶσαι ἐδῶ; Καὶ ἐταλάντευε τὸ γόνυ καὶ ἐχασμᾶτο.

Ἡ κόρη, συγκεκινημένη, ἀπήντησε μόνον μετά τινα δευτερόλεπτα μετὰ φωνῆς μόλις νοητῆς·

— Ναί, πολλὴ ὥρα, Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ.

— Ἆ! (Ἐκβάλλει τὸ κασκέτον του, θωπεύει διὰ τῆς χειρὸς τὴν πυκνὴν καὶ βοστρυχισμένην του κόμην καὶ ἀφ' οὗ καὶ πάλιν ἔρριψε πέριξ πλανημένα βλέμματα, καλύπτει καὶ πάλιν τὴν πολύτιμόν του κεφαλὴν μετὰ πολλοῦ τοῦ ἀξιώματος). Καὶ 'γὼ τὸ εἶχα ξεχάσει ὅλως δι' ὅλου! Κ' ἔπειτα, βλέπεις, ἔβρεχε. (Χασμᾶται καὶ πάλιν). Ἔχομεν καὶ τόσην ἐργασίαν... Ποῦ νὰ τὰ προφθάσῃ κανεὶς ὅλα... Ὁ ἄλλος φωνάζει κάθε στιγμήν. Αὔριον φεύγομεν.

— Αὔριον! ἐφώνησεν ἡ κόρη στήνουσα ἐπ' αὐτοῦ ἀνέκφραστον βλέμμα.

— Ναί, αὔριον. Ἔ, λοιπόν; εἶπεν ἐκεῖνος γοργῶς καὶ ξηρῶς βλέπων αὐτὴν τρέμουσαν καὶ κάτω νεύουσαν. Σὲ παρακαλῶ, Ἀκουλίνα, νὰ μὴν ἀρχίσῃς τὰ κλάμματα, 'ξεύρεις ὅτι δὲν εἰμπορῶ νὰ ὑποφέρω τὰ δάκρυα. Ἄλλως φεύγω εὐθύς. Τί ἀνοησία νὰ κλαίῃ κανεὶς διὰ τὸ παραμικρόν!

— Ὄχι, ὄχι, δὲν θὰ κλαύσω, ἀνέκραξεν ἡ ταλαίπωρος κόρη καταπνίγουσα τὰ δάκρυά της. Λοιπὸν αὔριον θὰ φύγετε; ἐπανέλαβε μετά τινων στιγμῶν σιωπήν. Καὶ πότε θὰ μοῦ δώσῃ ὁ Θεὸς τὴν χάριν νὰ σὲ ἐπανίδω, Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ;

— Θὰ ἰδωθῶμεν χωρὶς ἄλλο καὶ πάλιν. Ἂν ὄχι τοῦ χρόνου, ἀλλὰ τὸν ἀντίχρονον βέβαια. Ὁ κύριος θὰ λάβῃ, φαίνεται, ὑπηρεσίαν εἰς ἓν ὑπουργεῖον εἰς τὴν Πετρούπολιν, προσέθηκε προφέρων κατὰ τὸ ἥμισυ τὰς λέξεις καὶ σχεδὸν μὲ τὴν μύτην. Ἀλλ' ἴσως ὑπάγωμεν καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

— Θὰ μὲ λησμονήσῃς, Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ, εἶπε μετὰ μελαγχολίας ἡ κόρη.

— Διὰ τί νὰ σὲ λησμονήσω; Δὲν θὰ σὲ λησμονήσω. Φθάνει νὰ ἦσαι φρόνιμη καὶ νὰ ἀκούῃς τὸν πατέρα σου. (Καὶ ὁ καλός μας Βίκτωρ ἐτεντώθη καὶ ἐχασμήθη καὶ πάλιν).

— Μὴ μὲ λησμονήσῃς, Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ, εἶπε καὶ πάλιν ἱκετευτικῶς ἡ κόρη. Διὰ τί σὲ ἠγάπησα; διὰ σέ. Μοῦ λέγεις νὰ ἀκούω τὸν πατέρα μου... πῶς νὰ τὸν ἀκούω;

— Τί *πῶς νὰ τὸν ἀκούῃς*; (Τὰς λέξεις ταύτας προέφερεν ὡς μὲ τὸν στόμαχον, ἐν ᾧ στηριζόμενος ἐπὶ τῶν νώτων εἶχεν ὄπισθεν ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐστήριζε τὴν κεφαλήν).

— Διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, Βίκτωρ, τὸ 'ξεύρεις καὶ μόνος σου τί ἐννοῶ...

Ἐκείνη ἐσιώπησεν. Ὁ Βίκτωρ ἔπαιζε μὲ τὴν ἅλυσιν τοῦ ὡρολογίου του.

— Ἔλα, Ἀκουλίνα, εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ νεανίας, δὲν εἶσαι κουτή, μὴ λέγεις λοιπὸν ἀνοησίας. Δὲν θέλω παρὰ τὸ καλόν σου, μ' ἐννοεῖς; Δὲν εἶσαι ὅλως δι' ὅλου χωρική, ὅπως καὶ ἡ μητέρα σου. Ἀλλὰ δὲν ἔχεις καὶ ἀρκετὴν ἀνατροφὴν καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀκούῃς ὅταν σοῦ ὁμιλοῦν.

— Εἶναι τρομερά, Βίκτωρ, αὐτὰ 'ποῦ μοῦ λέγεις.

— Ἔ! ἀνοησίαι! τί τρομερὸν εὑρίσκεις; Τί εἶν' αὐτὰ 'ποῦ ἔχεις; ἄνθη; προσέθηκε πλησιάσας πρὸς αὐτήν.

— Ναί, ἄνθη, ἀπεκρίθη μετὰ πόνου ἡ Ἀκουλίνα. Ἐγὼ τὰ συνέλεξα, μοῦ ἀρέσουν τὰ

Digitized by Google

ἄνθη τοῦ ἀγροῦ. Αὐτὴ δὲ ἡ ἀνθοδέσμη εἶναι διὰ σέ, Βίκτωρ, τὴν θέλεις; »

Ὁ Βίκτωρ ἔτεινεν ἀφελῶς τὴν χεῖρα, ἔλαβε τὴν ἀνθοδέσμην, τὴν ἔθηκε πρὸ τοῦ προσώπου του καὶ ἔπειτα ἔστρεψε τὰ βλέμματα πρὸς τὰ δένδρα. Ἡ Ἀκουλίνα ἀπ' ἐναντίας ἐκεῖνον μόνον ἔβλεπεν, ἐν δὲ τῷ ὀδυνηρῷ βλέμματι τοῦ δυστήνου πλάσματος ἠδύνατό τις νὰ διίδῃ τρυφερωτάτην ἀφοσίωσιν καὶ ἔρωτα εἰλικρινέστατον! . . Ἔβλεπες φανερὰ ὅτι φοβουμένη τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον δὲν ἐτόλμα νὰ κλαύσῃ· ἐπρόκειτο ν' ἀποχωρισθῇ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐκεῖνος ἐξηπλωμένος ὥς τις ἠλίθιος ἀνατολίτης κατεδέχετο νὰ ἀφίνῃ αὐτὴν νὰ τὸν λατρεύῃ...Ὁμολογῶ ὅτι μετ' ἀπεχθείας παρετήρουν τὴν σκηνὴν ἐκείνην.

Ἡ Ἀκουλίνα ἦτο ὡραία κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Ἡ ψυχή της πᾶσα εἶχεν ὡς βιβλίον ἀνοιχθῇ ἐνώπιόν του μετὰ πίστεως, μετὰ πάθους, ἐκεῖνος δὲ ἀφήσας νὰ πέσῃ χαμαὶ ἡ ἀνθοδέσμη, ἣν ἡ κόρη τῷ εἶχε προσφέρει, εἶχεν ἐξαγάγει ἀπὸ τοῦ θηλακίου τοῦ ἐπενδύτου του στρογγύλον ὑαλίον περιθεόμενον ὑπὸ ἐλάσματος στιλπνοῦ ὀρειχάλκου καὶ προσεπάθει νὰ τὸ ἐφαρμόσῃ εἰς τὸν δεξιόν του ὀφθαλμὸν, ἀλλὰ μ' ὅλας τὰς προσπαθείας, ὅσας ἔκαμνε διὰ νὰ τὸ προσαρμόσῃ συστέλλων τὰς ὀφρῦς, ὑψῶν σπασμωδικῶς τὴν παρειὰν καὶ βοηθούμενος καὶ ὑπὸ δίπλας τινὸς τῆς ῥινός του, κατέπιπτε τὸ ὑαλίον ἀπὸ τῆς παραδόξου φωλεᾶς εἰς τὴν χεῖρά του.

— Τί εἶναι αὐτό; ἠρώτησεν ἔκπληκτος ἡ Ἀκουλίνα.

— Ὑαλί, ἀπήντησεν ὁ Βίκτωρ μετὰ μεγαλοπρεπείας.

— Καὶ τί τὸ κάμνεις;

— Τὸ μεταχειρίζομαι διὰ νὰ βλέπω καλλίτερα.

— Μὲ ἀφίνεις νὰ ἰδῶ καὶ ἐγώ;

Ὁ Βίκτωρ, ἀφ' οὗ ἐσκέφθη ὀλίγον, ἔδωκε τὸ ὑαλίον προσθέσας ξηρῶς·

— Πάρε, ἀλλὰ μὴ μοῦ τὸ σπάσῃς!

— Μὴ φοβεῖσαι, ἔχω ἐλαφρὸν τὸ χέρι. (Ἔθηκε τὸ ὑαλίον εἰς τὸν ὀφθαλμόν). Δὲν βλέπω τίποτε!

— Κλεῖσε λοιπὸν τὸ ἕν σου 'μάτι, ἐφώνησεν ἐκεῖνος ὡς διδάσκαλος πρὸς δυσμαθῆ μαθητήν. (Ἐκείνη κλείει τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν καὶ πρὸ αὐτοῦ θέτει τὸ ὑαλίον). Ὄχι ἀπ' αὐτὸ τὸ 'μάτι, ἀνόητη, ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἀπὸ τὸ ἄλλο! ἀνέκραξεν ὁ Βίκτωρ καὶ χωρὶς νὰ τῇ δώσῃ καιρὸν νὰ διορθώσῃ τὸ λάθος της τῇ ἥρπασε τὸ ὑαλίον.

Ἡ Ἀκουλίνα ἐκοκκίνισεν, ἤθελε νὰ γελάσῃ, πάλιν ἐκρατήθη καὶ τέλος εἶπεν·

— Αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν εἶναι δι' ἡμᾶς.

— Διὰ ταὶς χωριατοπούλαις; αὐτὸ μᾶς ἔμελλεν.

Ἡ ταλαίπωρος Ἀκουλίνα εἰς ἀπάντησιν δὲν εἶπε τίποτε, ἀλλ' ἐστέναξε βαθέως....

— Ἄχ! Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ, εἶπε μετά τινας στιγμὰς, τί λύπην θὰ μᾶς ἀφήσῃς!

Ὁ Βίκτωρ ἐκαθάρισε διὰ τοῦ μαντηλίου τὸ ὑαλίον του καὶ ἀφοῦ τὸ ἐφύλαξεν, ἀπεκρίθη·

— Καὶ βέβαια! Κατ' ἀρχὰς τὸ πρᾶγμα θὰ σοὶ φανῇ πολὺ βαρὺ, ἀλλ' ἠξεύρω ὅτι εἶσαι καλὴ κόρη... Τί νὰ κάμωμεν; καὶ ἐγὼ καὶ ὁ κύριος δὲν εἰμποροῦμεν νὰ μένωμεν πάντοτε ἐδῶ. Ἔρχεται χειμὼν καὶ τὸν χειμῶνα ἡ ἐξοχὴ εἶναι ἀνυπόφορος. Ἆ! ἡ Πετρούπολις εἶναι τώρα ὡραία· τί θαυμαστὰ πράγματα ἐκεῖ πέρα· μία καϋμένη κόρη ὡς σὺ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὰ φαντασθῇ! Τί σπίτια, τί δρόμοι, τί κόσμος!

Ἡ Ἀκουλίνα ἤκουσε τὴν συνοπτικὴν ταύτην περιγραφὴν τῆς Πετρουπόλεως μετὰ μεγίστης προσοχῆς· εἶχεν ἀνοικτὸν τὸ στόμα ὡς τὰ μικρὰ παιδία, πρὸς ἃ διηγοῦνται τὰ παραδοξότατα τῶν παραμυθίων.

— Τί κάθημαι τώρα, ἐξηκολούθησεν ὁ Βίκτωρ ἐξηπλωμένος, καὶ σοὶ διηγοῦμαι πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐννοεῖς!

— Διατί, Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ; Ὅλα τὰ ἐννόησα, ὅλα.

— Σύ; ἄ! ἄ! τί ἐγωϊσμός!

Ἡ Ἀκουλίνα ἐδάγκασε τὰ χείλη της.

— Ἄλλοτε, ἐψιθύρισε χωρὶς νὰ ὑψώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δὲν μοὶ ὡμίλεις κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

— Ἔ! ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, αἰωνίως ἄλλοτε.

Καὶ ἐσίγησαν ἀμφότεροι.

— Ἀλλ' εἶναι καιρὸς νὰ ἀπέλθω, εἶπεν ἐπὶ τέλους διακόψας τὴν σιγὴν ὁ Βίκτωρ, ἤδη δὲ ἡτοιμάζετο νὰ ἐγερθῇ.

— Στάσου ἀκόμη ὀλίγον, ὑπέλαβεν ἱκετευτικῶς ἡ Ἀκουλίνα.

— Νὰ σταθῶ; διὰ τί; εἴπομεν ὅ,τι εἴχομεν νὰ εἴπωμεν, τώρα τί νὰ κάμω;

— Στάσου, ἐπανέλαβεν ἡ Ἀκουλίνα.

Ὁ Βίκτωρ ἐξηπλώθη καὶ πάλιν καὶ ἤρχισε νὰ συρίζῃ. Ἡ Ἀκουλίνα, ἐπί τινας στιγμὰς δὲν ἀπέσπασε τοὺς ὀφθαλμούς της ἀπὸ τῶν ἰδικῶν του, οὓς ὅμως ἐκεῖνος ἐκράτει κεκλεισμένους. Εὐχερῶς δ' ἐγὼ παρετήρησα ὅτι κατὰ μικρὸν ἡ κόρη ἤρχισε νὰ ταράσσηται· τὸ χρῶμα τῶν χειλέων της ἠλλοιώθη, ἐναλλὰξ πότε μὲν ὠχρία, πότε δὲ ἐκοκκίνιζε ... ἐφαίνετο ὡς ἂν νὰ ἐπίεζέ τι τὸ στῆθός της.

— Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ, ἐφώνησεν ἐπὶ τέλους μὲ φωνὴν διακεκομμένην, κάμνεις ἁμαρτίαν, μεγάλην ἁμαρτίαν, μάρτυς μου ὁ Θεός.

— Τί ἁμαρτίαν; τί λέγεις; ὑπέλαβεν ἐκεῖνος συνωφρυωμένος. Καὶ ἀνακαθίσας ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν Ἀκουλίναν.

Digitized by Google

— Ναί, ἁμαρτίαν. Δὲν μοῦ λέγεις οὔτε ἕνα λόγον ἐλπίδος καὶ παρηγορίας, ἐν ᾧ πρόκειται νὰ φύγῃς! Μὲ ἀφίνεις τὴν δυστυχῆ καὶ δὲν μοῦ λέγεις τίποτε, ἕνα λόγον!...

— Τί θέλεις νὰ σοῦ εἴπω;

— Ἠξεύρω καὶ ἐγώ; ὅταν θέλῃς ἠξεύρεις νὰ ὁμιλῇς, καὶ τώρα...

— Εἶσαι παράξενη! τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω;

— Νὰ μοῦ εἴπῃς ἕνα καλὸν λόγον...

— Ὅλο τὰ ἴδια μοῦ ψάλλεις... ἀπεκρίθη ἐκεῖνος μετὰ σκληρότητος καὶ ἐγειρόμενος.

— Μὴ θυμώνεις, ὑπέλαβεν ἡ κόρη, Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ, καταπνίγουσα τοὺς λυγμούς της.

— Δὲν θυμώνω, ἀλλὰ σὺ εἶσαι ἀληθῶς ἀνυπόφορος. Τί θέλεις λοιπόν; Ἠξεύρεις πολὺ καλὰ ὅτι δὲν εἰμπορῶ νὰ σὲ 'πάρω, τί λοιπὸν θέλεις;

Καὶ ταῦτα λέγων περιέμενε τὴν ἀπάντησιν τῆς νέας, ἑτοιμαζόμενος συγχρόνως νὰ ἀπέλθῃ. Ἐκείνη δὲ τραυλίζουσα.

— Ἔχω, φαίνεται, ἄδικον, εἶπε· δὲν θέλω τίποτε, τίποτε.... καὶ τὰ δάκρυα ἤρχισαν νὰ ῥέωσιν ὡς ποταμὸς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν της.

— Ἔ! Ἐδῶ εἴμεθα! Δὲν μᾶς ἤρκει ἡ πρωϊνὴ βροχή, ἔχομεν τώρα καὶ δάκρυα, εἶπε ψυχρῶς ὁ Βίκτωρ.

— Δὲν θέλω τίποτε, ἐξηκολούθησεν ἐκείνη κλαίουσα καὶ κρύπτουσα τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν της. Ἀλλὰ τί θὰ γείνω; Πῶς θὰ μὲ βλέπουν οἱ γονεῖς μου τὴν δυστυχῆ, τὴν ἐγκαταλελειμμένην! Θὰ μοῦ δώσουν ἄνδρα κανένα χωρικόν, τὸν ὁποῖον δὲν θὰ εἰμπορῶ νὰ ἀγαπήσω... Ἆχ! τὸ κεφάλι μου, ἡ δυστυχής!

— Ψάλε, ψάλε, ἐψιθύρισεν ὁ Βίκτωρ ἀνυπομονῶν.

— Μόνον «Ἀκουλίνα μου» ἂν μοῦ ἔλεγε...

Ὁ πόνος ἔθραυσε τὸ στῆθος τῆς δυστυχοῦς καὶ δὲν τὴν ἄφινε νὰ τελειώσῃ. Ἀφέθη νὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς χλόης καὶ ἔδωκεν ἐλευθέραν ἔξοδον εἰς τὴν τρομεράν της λύπην. Ὅλον τὸ σῶμά της ὑφίστατο σπασμωδικὴν ταραχήν, ἡ δὲ κεφαλὴ καὶ οἱ ὦμοί της ζωηρῶς ἀνεπήδων. Ὁ πικρὸς καὶ βαθὺς πόνος, ὃν ἐπὶ τόσην ὥραν εἶχε καταπνίξει, ἐξεδικεῖτο τώρα καὶ τὴν περιέσφιγγεν ὅλην. Ὁ Βίκτωρ ὄρθιος τὴν παρετήρει ἐπί τινα χρόνον· δὲν τὸν κατεῖχε συγκίνησις, ἀλλ' ἀνυπομονησία. Ἐπὶ τέλους ὕψωσε τοὺς ὤμους, ἐστράφη πρὸς ἄλλο μέρος καὶ σχεδὸν παρευθὺς ἀπεμακρύνθη μὲ μεγάλα βήματα.

Μετά τινας στιγμὰς ἡσύχασεν ὀλίγον ἡ κόρη. Ὤρθωσε τὴν κεφαλήν, ἠγέρθη μετὰ σπουδῆς, παρετήρησε περὶ ἑαυτὴν καὶ διέκρινεν ἐκεῖνον φεύγοντα. Ἠθέλησε νὰ τρέξῃ κατόπιν του, ἀλλ' οἱ πόδες της δὲν ὑπήκουον εἰς τὴν θέλησίν της... καὶ ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατα...Ἐγὼ μὴ ἀντέχων πλέον εἰς τοιοῦτον θέαμα ἔσπευσα πρὸς αὐτήν. Ἀλλὰ εὐθὺς ἅμα ἡ δυστυχὴς μὲ εἶδεν, ἐγένετό τις ἀντιπερισπασμὸς ἐν αὐτῇ· ἠγέρθη ἀφίνουσα ἀσθενῆ κραυγὴν καὶ ἠφανίσθη διὰ μέσου τῶν δένδρων τοῦ δάσους. Τὰ ἄνθη της εἶχον μείνει ἐκεῖ ἐρριμμένα καὶ οἱονεὶ ἐγκαταλελειμμένα...

Σ***

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩι

Συνέχεια καὶ τέλος· ἰδὲ σελ. 265

Δ΄

Ἡ μονὴ τῶν γυναικῶν.—Ἡ πρὸς τὴν μονὴν ὁδός.—Αἱ ἡμίονοι τῆς Τήνου.—Ἐν τῷ ἡγουμενείῳ.—Ἀδελφὴ Μελάνη.—Τὸ νεκροταφεῖον τῶν καλογραιῶν.—Ζωή.— Εἰς τὸν Ἑσπερινόν.—Ἀναχώρησις.

Ὡς ἀκρόπολις δεσπόζουσα τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς ῥάχεως ὑψηλοῦ καὶ ἐνιαχοῦ ἀποκρήμνου βουνοῦ, κεῖται ἡ ἐν Τήνῳ πασίγνωστος μονὴ τῶν γυναικῶν. Ἕνεκα τῆς περιφανοῦς δὲ θέσεως καὶ τοῦ θελκτικοῦ μυστηρίου, ὅπερ ἐγκλείει αὐτὴ ἡ ἰδέα γυναικείου μοναστηρίου, οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν νῆσον ἐννοοῦσι νὰ ἀνέλθωσι καὶ πρὸς τὴν μονὴν μεθ' ὅλον τὸ δύσβατον καὶ ἐπίπονον τῆς ἀνωφεροῦς ὁδοῦ.

Πρέπει ὅμως νὰ ἔχῃ τις πλουσίαν συλλογὴν ὑποδημάτων ἵν' ἀναβῇ πεζῇ διὰ τοῦ κατ' εὐφημισμὸν λεγομένου δρόμου, ἢ τουλάχιστον τόσον τραχέα τὰ πέλματα τῶν ποδῶν, ὥστε ἀναλαμβάνων ἐν τῇ χειρὶ τὰ ὑποδήματα νὰ περιπατῇ γυμνόπους ἐπὶ τῶν κοπτερῶν λίθων. Εὐτυχῶς διὰ τοὺς μὴ ἔχοντας οὐδέτερον τῶν προσόντων τούτων ὑπάρχουσι διαθέσιμοι οἱ ἡμίονοι τῆς Τήνου.

Οἱ ἡμίονοι οὗτοι πολὺ μέτριον ἔχοντες τὸ ἐξωτερικὸν φέρουσιν ἰδιόρρυθμόν τι σάγμα, ἐφ' οὗ κάθηταί τις ἀναπαυτικώτατα, συγκείμενον δὲ ἐξ ὁμαλοῦ προσκεφαλαίου καὶ δύο ξύλων ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν τεθειμένων ἐν εἴδει μικρῶν τόξων, ἀφ' ὧν δύνανται νὰ κρατῶνται οἱ μᾶλλον ἀδαεῖς τῆς ἱππασίας κατὰ τὰς ἀνωμαλίας τῆς ὁδοῦ. Οἱ ἡμιονηγοὶ περιέρχονται τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως σύροντες ἡμιόνους πρὸς ἐνοικίασιν, ἕτεροι σταθμεύουσιν ἐν ὑπαίθρῳ ἀναμένοντες πελάτας, καὶ μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων ἐκλέγω ἕνα ξανθὸν ἀγωγέα καὶ ἕνα μελαγχρινὸν ἡμίονον παραγγέλλων αὐτοῖς νὰ ἔλθωσι μετὰ τὸ γεῦμα νὰ μὲ παραλάβωσιν ἵν' ἀνέλθωμεν πρὸς τὸ πολυθρύλητον Μοναστήριον.

* *

Ὁ καιρὸς ἐξηκολούθει ὁ αὐτὸς συννεφώδης καὶ ψυχρός, ὅθεν ἠναγκάσθην νὰ παραλάβω ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου καὶ ὁλόκληρον τὴν ἀποσκευήν μου συγκειμένην ἐξ ἑνὸς ἐπανωφορίου καὶ μιᾶς ὀμβρέλλας. Οἱ ἡμίονοι ἐκτελοῦντες ἀενάως τὴν μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τοῦ μοναστηρίου ὁδόν, γνωρίζουσι τόσον καλὰ πλέον τὰ καθήκοντά

Digitized by Google

των, ὥστε ἅμα ὡς ἀφεθῶσιν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν θέλησιν παρακάμπτουσιν ἀλανθάστως δύο τρεῖς λιθοστρώτους δρομίσκους τῆς πόλεως βραδέως βαδίζοντες, ἅμα δ'ὡς εὑρεθῶσιν ἐκτὸς αὐτῆς ἐπισπεύδουσι τὸ βῆμα ἀκολουθοῦντες τὴν γνωστὴν ὁδὸν τῆς μονῆς. Ὁ δὲ ἀγωγεὺς ἕπεται ἄνευ ῥάβδου, ἀλλὰ μόνον παροτρύνων τὸν ἡμίονον διὰ τῆς στερεοτύπου ἐκείνης φράσεως, ἣν ἡ τηνιακὴ διάλεκτος ἐπενόησεν ειδικῶς χάριν τῶν ἡμιόνων :

— Οὔξου ντές ! οὔξου ντές !

Ἡ ὁδὸς ἐπὶ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας καὶ πλέον εἶνε ὁμαλή, ἄρχεται δέ τις δυσπιστῶν πρὸς ὅσα κακὰ ἤκουσε περὶ τοῦ ποιοῦ αὐτῆς, καθ' ὅσον μάλιστα ἀκολουθῶν διὰ τοῦ βλέμματος καὶ ὁλόκληρον τὴν γραμμὴν τῆς λοιπῆς ὁδοῦ, ὀφιοειδῶς ἕρπουσαν ἀνὰ τὰς κλιτύας λόφων καὶ βουνῶν, δὲν διακρίνει που ἔκτακτον ἀνωμαλίαν ἐδάφους ἀλλὰ μόνον ἀνωφέρειαν κατὰ μικρὸν καὶ κανονικῶς ὑψουμένην. Καθιστᾷ δ' ἔτι μᾶλλον εὐάρεστον τὸ πρῶτον τοῦτο τμῆμα τῆς ὁδοῦ ἡ θέα τῶν ἐν ἐπιπέδῳ ἐκτάσει πρασίνων ἀγρῶν, ἐφ'ὧν ἀποτυποῦνται ὡς τόσαι λευκαὶ κηλῖδες, πλεῖστα μικρὰ οἰκήματα, ἅτινα εἶνε ἰδιωτικὰ ἐκκλησίδια ἢ περιστερεῶνες· ἐνῷ καὶ ὁ παρὰ τῇ ὁδῷ ῥέων μικρὸς ῥύαξ τέρπει τὸν διαβάτην διὰ ποικίλων ἤχων οὓς μελῳδεῖ, ὁτὲ μὲν ἐπὶ τῶν λείων χαλίκων ἁπλούμενος καὶ ἐν κελαρυσμῷ κυλίων τὰ κρυστάλλινα νερά του, ὅτε δὲ συσπειρούμενος καὶ βομβύζων ἐντὸς στενῆς καὶ βραχώδους αὔλακος.

Ἀλλ' ἐκ τῆς εὐαρέστου ταύτης καταστάσεως ἀποσπῶμαι αἴφνης βιαίως ἀνατινασσόμενος ἐπὶ τοῦ σάγματος. Καὶ μετὰ τὸν πρῶτον ἐπέρχονται καὶ δεύτερος καὶ τρίτος καὶ ἀλλεπάλληλοι κλονισμοί. Ῥίπτων δὲ πρὸς τὰ κάτω τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν ὀλισθηρῶν βράχων, τῶν κυλιομένων πετρῶν καὶ τῶν ἀκανθωδῶν λίθων, θαυμάζω τὴν ἐπιτηδειότητα μεθ' ἧς πατοῦσιν οἱ πόδες τοῦ ἡμιόνου στερεοὶ καὶ ἀλάνθαστοι, προσκολλῶντες τὰς ὁπλὰς αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὡς ὄστρεα, καὶ κάμπτοντες καὶ τινάσσοντες γοργῶς τὰ γόνατα ὡς αἴγαγροι εὐλύγιστοι καὶ ἐλαφροί. Ἔμαθον δὲ κατόπιν καὶ ἀνέκδοτόν τι δηλοῦν τὴν ὅλως ἔκτακτον ἀγχίνοιαν τῶν ζώων τούτων : Ἔν τινι χωρίῳ κατῴκει τυφλὸς ὀνόματι Κρόκος. Ὁ τυφλὸς αὐτὸς μεταβαίνων ἐνίοτε ἕνεκα ἐργασίας εἰς τὴν πόλιν ἐξενίζετο ἐναλλὰξ ὁτὲ μὲν ἐν τῷ οἴκῳ ἑνὸς φίλου του, ὅτε δὲ εἰς τὸν οἶκον ἑτέρου. Ἤρχετο δὲ ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου του, οὐ μόνον ἀφιέμενος εἰς τὴν εὐφυΐαν αὐτοῦ κατὰ τὴν στενὴν καὶ δύσβατον ὁδόν, ἀλλ' ἔτι δηλῶν διὰ συμβολικοῦ τινος σημείου εἰς τίνα οἶκον ἤθελε νὰ καταβῇ, παρὰ τὴν θύραν τοῦ ὁποίου τὸ θαυμάσιον φορτηγὸν τὸν ὡδήγει ἀκριβέστατα.

* *

Ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ἀθλίας ὁδοῦ ὑψοῦνται μικροὶ τοῖχοι λιθόκτιστοι, κατεσκευασμένοι δηλαδὴ ἐκ τῶν γνωστῶν τηνιακῶν πλακῶν τεθειμένων ἐπ'ἀλλήλων. Οἱ τοῖχοι οὗτοι ἐμποδίζουσι τὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πτῶσιν χωμάτων καὶ λίθων ἐκ τῶν γειτονικῶν ἀγρῶν, ἐξ ὧν θὰ καθίστατο βεβαίως ἀδιάβατος. Καὶ οἱ ἀνὰ τὰς κλιτύας δὲ τῶν βουνῶν καλλιεργημένοι ἀγροὶ εἶνε οὕτως εἰπεῖν κλιμακωτοί, ἤτοι ἀνὰ τέσσαρα ἢ πέντε βήματα παράλληλοι γραμμαὶ τοιχίσκων ἐκ πλακῶν συγκρατοῦσι τὰ χώματα, ἅτινα ἄλλως ἀνὰ πᾶσαν βροχὴν θὰ παρεσύροντο μετὰ τῶν λιπασμάτων καὶ ὅλης τῆς σπορᾶς.

Ἐκ τῶν αὐτῶν πλακῶν συναντᾷ τις κατεσκευασμένα καὶ οἰκήματα παρὰ τὴν ὁδόν, ἅτινα εἰς πρώτην θέαν ὡς ἐκ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς αὐτῶν ἐνθυμίζουσι τὰ σπήλαια καὶ τὰς κατοικίας τῶν Κραναῶν, καθόσον δὲν ἔχουσιν οὐδὲ ξυλίνας θύρας οὐδὲ φύλλα παραθύρων, ἀλλὰ μόνον εὐρείας ὀπὰς ἀντὶ εἰσόδων καὶ φεγγιτῶν. Καὶ ὅμως δὲν εἶνε προϊστορικῆς ἐποχῆς λείψανα, ἀνήκουσι μάλιστα εἰς τὴν σύγχρονον ἱστορίαν καὶ καλοῦνται ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων *βοϊδόσπητα*, διότι φυλάττουσιν ἐντὸς αὐτῶν τοὺς βόας ὅταν ἀροτριῶσιν ἢ σπείρωσι τοὺς πλησίον ἀγρούς. Ὅπου ὑπάρχουσι δάση κατασκευάζουσι τὰ οἰκήματα τῶν ζώων οἱ χωρικοὶ ἐκ ξύλων καὶ κλάδων, ἐνταῦθα κοινότατον καὶ ἄφθονον προϊὸν εἶνε οἱ λίθοι καὶ φυσικώτατα οἱ ἄνθρωποι ἐχρησιμοποίησαν αὐτοὺς ὅπως ἠδύναντο. Καὶ ὅμως ἡ βάρβαρος ὄψις τῶν ἐρήμων αὐτῶν οἴκων ἐμποιεῖ ἰσχυρὰν αἴσθησιν εἰς τὸν διερχόμενον ξένον ἀναζητοῦντα ἐν τοῖς οὕτω συντεθειμένοις λίθοις μυστηριώδη τινα σημασίαν.

Ἐκτὸς τούτων οὐδὲν ἄλλο προσοχῆς ἄξιον συναντᾷ τις καθ' ὁδόν, μόνον ἐκκλησίδιά τινα καὶ δύο ἢ τρία μικροσκοπικὰ καταστήματα ἀναψυκτικῶν ποτῶν, ὧν οἱ διευθυνταὶ τείνουσι πρὸς τοὺς διαβάτας ποτήρια ῥακῆς ἢ ἀπολελιθωμένα λουκούμια μετὰ ψυχροῦ ὕδατος.

* *

Ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πύλης τοῦ μοναστηρίου ἐζωγραφημένη ἡ Παναγία τείνει φιλοξένως τὴν μητρικὴν ἀγκάλην πρὸς τοὺς προσερχομένους ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτῆς.

Καταλιπὼν τὸν ἡμίονον εἰς τὴν φύλαξιν τοῦ ἀγωγέως εἰσέρχομαι ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου διὰ τῆς εὐρείας εἰσόδου. Συναντῶν δὲ τὸ πρῶτον πρεσβύτιδα μοναχὴν ἐρωτῶ :

— Ποῦ εἶνε τὸ ἡγουμενεῖον ;

Καὶ ἐκείνη χωρὶς νὰ μοὶ ἀπαντήσῃ προηγεῖται ἐπὶ μικρὸν καὶ μοὶ δεικνύει διὰ τοῦ δακτύλου χαμηλὸν οἴκημα, πρὸς ὃ ἀνέρχεται μικρὰ κλῖμαξ. Πλησίον αὐτοῦ βλέπω καὶ τὴν ἀνοικτὴν θύραν ναοῦ καὶ τινας ξένους ἐντὸς αὐτοῦ

Digitized by Google

καὶ πολλὰς μοναχὰς καθημένας παρὰ τὸ κατώφλιον.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἡγουμενείου μὲ ὑποδέχεται ἐπιχαρίτως μειδιῶσα ὑπὸ τὴν μέλαιναν καλύπτραν της νεαρὰ μοναχὴ ἀβροτάτη τὴν μορφὴν καὶ τοὺς τρόπους, σπεύδει δὲ πρὸς παρακείμενον δωμάτιον κράζουσα τὴν ἡγουμένην. Ἡ αἴθουσα ἐν ᾗ εὑρίσκομαι εἶνε ἁπλουστάτη τὴν διακόσμησιν, μόνον δὲ αἱ ἐπὶ τῶν τοίχων ἀνηρτημέναι ἱεραὶ εἰκόνες καὶ μέγα ἀρχαϊκὸν ἐκκρεμὲς κινούμενον μετὰ ῥόγχου ἔν τινι γωνίᾳ καθιστῶσι ἐπιβλητικὸν καὶ σοβαρὸν τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων στιγμῶν πλαγία τις θύρα ἀνοίγεται καὶ προσέρχεται μοναχὴ ὑπερβᾶσα τὴν μέσην ἡλικίαν, μικρόσωμος, τηροῦσα ὅμως ἔτι ἐπὶ τῆς μορφῆς τὰ ἀνεξάλειπτα ἴχνη ἐξόχου καλλονῆς. Ἡ γυνὴ αὕτη εἶνε ἡ ἡγουμένη Παϊσία. Δὲν εἶνε ὁμιλητική, ἔχει ὅμως τὴν μεμετρημένην εὐγένειαν καὶ τὸ αὐστηρὸν ἦθος ἀληθοῦς ἡγουμένης. Μετὰ τὴν τυπικὴν ἀρχὴν πάσης συνδιαλέξεως, τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας στρέφεται εἶτα φυσικὰ περὶ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸ μοναστήριον.

— Πόσαι εἶνε ὅλαι αἱ καλογραῖαι ; ἐρωτῶ.

— Ἑκατὸν δέκα.

Κατόπιν μανθάνω ὅτι ἡ ἐκλογὴ τῆς ἡγουμένης γίνεται ἀνὰ πενταετίαν διὰ ψηφοφορίας ὅλων τῶν καλογραιῶν, ὅτι μετὰ τῆς ἡγουμένης συνεργάζεται ἐν τῇ διευθύνσει καὶ συμβούλιον ἐκ τριῶν πρεσβυτέρων, ὅτι αἱ μοναχαὶ διαιροῦνται εἰς τέσσαρας τάξεις : τὴν τῶν δοκίμων, τῶν ρασοφόρων, τῶν σταυροφόρων καὶ τῶν μεγαλοσχήμων· ἡ χρηματικὴ κατάστασις τῶν πλείστων μοναχῶν μανθάνω ὅτι εἶνε ἀληθῶς ἀθλία. Τινὲς δὲ μόλις τρέφονται καὶ ἐνδύονται διὰ τῶν ὀκτὼ ἢ δέκα δραχμῶν, ἃς χορηγεῖ κατὰ μῆνα αὐταῖς ὡς βοήθημα ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Εὐαγγελιστρίας.

Καὶ ἄλλοι τινὲς ξένοι εἶχον εἰσέλθει εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἡ δὲ νέα μοναχή, ἥτις μ' ἐδέχθη ἐν ἀρχῇ, εἶνε δ' αὕτη ἡ *ὑποτακτικὴ* τῆς ἡγουμένης, προσῆλθε πάλιν φέρουσα πρὸς τοὺς ἐπισκέπτας γλυκὸν καὶ καφὲν μετὰ ἑπταζύμων διπύρων. Ἐδήλωσα πρὸς τὴν ἡγουμένην ὅτι ἐπεθύμουν πολὺ νὰ παραστῶ εἰς τὸν ἑσπερινόν. Μοὶ ὑπεσχέθη δ' ἐκείνη λίαν εὐγενῶς ὅτι :

— Ἂν καὶ ταῖς ἄλλαις ἡμέραις ὁ ἑσπερινὸς γίνεται εἰς τὰς πέντε θὰ εἰπῇ ὅμως σήμερον νὰ σημάνωσιν εἰς τὰς τέσσαρας χάριν τῶν ξένων.

Χαιρετίσας τὴν ἡγουμένην κατῆλθον τοῦ ἡγουμενείου ἵνα ἴδω καὶ ἄλλα τινὰ μέρη τοῦ μοναστηρίου, πρὸ πάντων δὲ τὸ νεκροταφεῖον τῶν καλογραιῶν, πρὸς τὸ ὁποῖον μὲ εἵλκυεν ἀκατάσχετος περιεργία.

* *

Μεταξὺ τῶν παρὰ τῷ ναῷ καθημένων μοναχῶν, ὧν αἱ πλεῖσται ἦσαν δύσμορφοι καὶ προβεβηκυῖαι τὴν ἡλικίαν, διεκρίνετο μόνη ὠχρὰ ἀλλὰ διαυγὴς καὶ παρθενικὴ ἡ μορφὴ νεωτάτης μοναχῆς. Ἤθελον νὰ ἐρωτήσω ποῦ εἶνε τὸ νεκροταφεῖον· ἀντὶ ν'ἀποταθῶ πρὸς πᾶσαν ἄλλην, ἀπετάθην πρὸς αὐτήν. Ἀνήγειρε πρὸς ἐμὲ ἠρέμα τοὺς μαύρους, πλήρεις μελαγχολίας ὀφθαλμούς της καὶ μοὶ εἶπε :

— Εἶνε δύσκολον νὰ τὸ εὕρετε μόνος σας. θέλετε νὰ σᾶς 'πάγω ἐγώ ;

Ἦτο τόσῳ ἀνέλπιστος ἡ πρότασις αὕτη ! ἀλλ' ἐλέχθη μετὰ τόσης παιδικῆς ἀφελείας, ὥστε δὲν ἐδίστασα ν' ἀποκριθῶ:

— Ἀκοῦτ'ἐκεῖ ἂν θέλω ! μόνον πῶς θὰ σᾶς βάλω 'ς κόπο.

— Ἄ, μπᾶ ! καὶ ἠγέρθη ἐκ τῆς θέσεώς της.

— Ποῦ πηγαίνεις, ἀδελφὴ Μελάνη ; ἠρώτησε παρακαθημένη τις μοναχή.

—'Στὸ κοιμητήριο μιὰ στιγμή,καὶ θὰ ἔλθω.

Ἀδελφὴ Μελάνη λοιπὸν λέγεται ἡ ὁδηγός μου ; τί παράδοξον ὄνομα !

Ἐν τούτοις παραπλεύρως αὐτῆς βαδίζων διέρχομαι τοὺς στενωτάτους δρομίσκους τῆς μονῆς, διότι ἡ μονὴ δὲν ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς μεγάλου οἰκοδομήματος, ἀλλ' ἐκ πολλῶν μικρῶν κελλίων τῇδε κακεῖσε ἐκτισμένων, τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δέ, ὥστε ἔχει ὄψιν μικροῦ χωρίου μᾶλλον ἢ μοναστηρίου. Αἱ πετρώδεις ὁδοὶ εἶνε ἔρημοι, πάντα τὰ κελλία ἔχουσι κλειστὰς τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα, καὶ μόνον ὄρνις τις ὁδηγεῖ τὰ τέσσαρα μικρά της εἰς βοσκὴν καὶ φεύγει ἔντρομος ἅμα ἰδοῦσα ἡμᾶς. Ἐν τῇ ἀγρίᾳ ἐκείνῃ ἐρημίᾳ αἰσθάνομαι ἀκουσίως δυσάρεστόν τι αἴσθημα, ἀκούων ἀντὶ παντὸς ἤχου ζωῆς τὸν κρότον τῶν ἰδίων μου βημάτων καὶ ἀτενίζων παρ'ἐμοὶ τὴν πένθιμον περιβολὴν τῆς μοναχῆς.

— Ἀδελφὴ Μελάνη, πόσον καιρὸν ἔχετε 'ς τὸ μοναστῆρι ;

— Εἴκοσι χρόνια.

— Καὶ πόσων ἐτῶν εἶσθε ; ἠρώτησα λίαν προπετῶς ἴσως, ἀλλ' ἐκπλαγεὶς ἐκ τῶν λόγων τῆς μοναχῆς.

— Ἀπὸ τεσσάρων ἐτῶν ἔμεινα ὀρφανή, μ'ἔφεραν 'στὸ μοναστῆρι καὶ δὲν ἔφυγα πλειὰ ἀπὸ τότε.

Τώρα ἐννοῶ τὴν παιδικὴν ἀφέλειαν, μεθ' ἧς προσηνέχθη ἡ ἀγαθὴ κόρη νὰ μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὸ νεκροταφεῖον.Ἀποσπασθεῖσα βρέφος ἔτι ἀπὸ τῆς κοινωνίας, δὲν ἐγνώρισεν οὐδὲ τὰς ἀδυναμίας, οὐδὲ τὰς προλήψεις αὐτῆς· ὁ μοναχικὸς βίος κατεκοίμισεν ἐν τῇ ψυχῇ της νωπὰ ἔτι τὰ πλεῖστα τῶν αἰσθημάτων καὶ ἀντικατέστησε ταῦτα πάντα μόνη ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἄπειρος πίστις, καὶ ἡ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀφοσίωσις. Θὰ εἶνε ὄντως ἀξία βαθείας μελέτης ἡ παραμορφωθεῖσα ψυχὴ τῆς κόρης αὐτῆς ! Ἠ-

Digitized by Google

θελον νὰ γνωρίζω πῶς φαντάζεται τὸν κόσμον, τὸν ὁποῖον βλέπει μόνον ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ κελλίου της ... Πόσα πράγματα κοινότατα, συνηθέστατα οὐδ' ὑποπτεύει ἴσως ὅτι ὑπάρχουσιν.

Ἂν εἶνε εὐτυχὴς ἢ δυστυχὴς μὴ γνωρίσασα ποσῶς τὸν κόσμον, δὲν εἶνε τοῦτο ζήτημα ἐκ τῶν ἁπλῶς λυομένων. Εἶνε τόσῳ πολυσύνθετος ἡ ζωὴ ἡ πεπλασμένη ἐκ χαρᾶς καὶ λύπης, ἐξ ἀγάπης καὶ μίσους, ἐξ ἀγαθότητος καὶ κακίας, καὶ μυρίων ἄλλων ἀντιθέτων αἰσθημάτων, ὥστε δὲν εἶνε οὐδὲ πάντοτε ὅμοιον, οὐδὲ πάντοτε εὐδιάγνωστον τὸ σύμφυρμα ὅλων αὐτῶν τὸ καλούμενον ἀνθρώπινος βίος. Ἀναντίρρητον ὅμως εἶνε ὅτι ἡ κόρη αὐτὴ ἡ ἀπὸ τῆς βρεφικῆς ἡλικίας κλεισθεῖσα ἐντὸς τῶν ὑγρῶν τοίχων τοῦ μοναστηρίου, ἡ διὰ τῆς μοναστικῆς ἀνατροφῆς ἠρέμα ἐκβιασθεῖσα νὰ ὑποστῇ τὴν σκληραγωγίαν καὶ τὰς κακουχίας μοναχῆς, εἶνε θῦμα ἄξιον ἐλέου. Θῦμα τὸ ὁποῖον φέρει ἤδη ἐπὶ τῆς ὠχρᾶς μορφῆς καὶ τοῦ γεγηρακότος σώματος τὰ ἴχνη εἰκοσαετοῦς ταλαιπωρίας.—Ἡ ἀτυχὴς αὐτὴ κόρη ἴσως θὰ ἀποθάνῃ φθισική. . .

* *

Τὸ νεκροταφεῖον εἶνε ἁπλοῦν προαύλιον ἐκκλησιδίου πλακόστρωτον. Μεταξὺ τῶν πλακῶν ὑπάρχουσιν δέκα νομίζω ἠριθμημέναι, ὑπ' αὐτὰς δὲ θάπτονται αἱ ἀποθνήσκουσαι μοναχαὶ ἄνευ ἐπιγραφῆς, ἄνευ ὀνόματος, φέρουσαι λακωνικώτατον ἐπιτύμβιον μόνον τὸν ἀριθμὸν τῆς πλακός !

Τὸ ἐκκλησίδιον εἶνε στενότατον καὶ κοσμεῖται μόνον ὑπὸ μεγίστης τοιχογραφίας παριστώσης ξιφήρη καὶ ἀπειλητικὸν τὸν Ἀρχάγγελον Γαβριήλ. Φαίνεται δὲ τόσον ἕτοιμος νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τοῦ θεωμένου, ὥστε ὑποχωρεῖ τις καὶ ἀκουσίως.

Ἐνῷ περιειργαζόμην τὸ ἀληθῶς ἀσκητικὸν τοῦτο κοιμητήριον, ἐν ᾧ οἱ νεκροὶ ὑφίσταντο τόσας στερήσεις καὶ κακουχίας, ὅσας καὶ ζῶντες, ἡ ἀδελφὴ Μελάνη ἤνοιξε μικρὰν θύραν χαμηλοῦ οἰκίσκου ἀριστερόθεν τοῦ ναοῦ κειμένου.

— Ἐλᾶτ' ἐδῶ νὰ ἰδῆτε καὶ τὸ χωνευτήριον.

Ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ ἐσωτερικοῦ ἐξήρχετο ὀσμὴ τάφου, ἐντούτοις εἰσῆλθον ἵνα ἴδω, ἐνῷ ἡ μοναχὴ ἐκράτει διὰ τοῦ τεταμένου βραχίονος ἀνοικτὴν τὴν θύραν. Καὶ εἶδον θέαμα πρὸ τοῦ ὁποίου ἐρρίγησα

Τὸ διὰ τῆς θύρας εἰσερχόμενον φῶς προσέπιπτεν ἐπὶ γραμμῆς μικρῶν γυναικείων κρανίων ἐπὶ σανίδος ἐν παρατάξει τεθειμένων, ἅτινα μὲ προσέβλεπον ἀτενῶς διὰ τῶν τετρημένων ὀφθαλμῶν των. Καὶ ἦσαν πολλά, πλεῖστα, διακόσια ἴσως !

Πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὸ ἔδαφος ἦτο βαθύτερον ἐσκαμμένον, ἐφαίνετο δὲ συσσωρευμένος ἐκεῖ κονιορτὸς πολὺς καὶ δίκτυα ἀραχνῶν πεπλεγμένα.

— Ὅποια γίνεται καλόγρηα, μοὶ εἶπεν ἡ ἀδελφὴ Μελάνη, βλέπουσα ὅτι παρετήρουν μετὰ περιεργίας εἰς τὸ βάθος τοῦ χωνευτηρίου, τῆς κόβουν τὰ μαλλιά της καὶ τὰ ρίχνουν ἐκεῖ. Ἐκεῖ θὰ πᾶνε καὶ ἡ δικαίς μου πλεξίδες, προσέθηκεν αἴφνης καὶ ἐμειδίασεν ἐλαφρῶς.

Πράγματι δὲ ἐντὸς τοῦ κονιορτοῦ διέκρινα ἤδη τρίχας μελαίνας, καστανάς, ξανθὰς καὶ λευκὰς ἀναμίξ.

Καὶ ἐσυλλογιζόμην πόσαι κόμαι πλούσιαι, στεφανοῦσαι ἄλλοτε μορφὰς περικαλλεῖς, ἐφ' ὧν θὰ ἔσυρεν ὑπερηφάνως τὸ κτένιον καλλωπιζομένη κόρη καὶ θ' ἀνέδενε φιλαρέσκως ἐρυθρὰν ἢ κυανῆν ταινίαν, πόσαι κόμαι αἵτινες ὑπῆρξαν εὐώδεις φωλεαὶ φιλημάτων εἰς τὰ χείλη εὐτυχοῦς μνηστῆρος, ἦσαν τόρα ἐρριμμέναι ἐκεῖ ὡς τόσα ἀπεσχισμένα ράκη ζωῆς καὶ εὐτυχίας !

Καὶ αἴφνης ἡ θύρα ἐκλείσθη καὶ ἔμεινα πρὸς στιγμὴν εἰς τὰ σκοτεινά.

— Φαντασθῆτε νὰ ἔκλεινε ἡ θύρα καὶ νὰ μὴν ξανάνοιγε πλειά ! . .

Εἶπεν ἡ μικρὰ μοναχὴ ἀνοίγουσα τὴν θύραν καὶ ἐξερχομένη.

— Δὲν εἶνε καθόλου εὐχάριστος ἡ ἰδέα σας, ἀπεκρίθην γελῶν. Καὶ ἐγέλασε κ' ἐκείνη τὸν συνήθη παιδικόν της γέλωτα ἐπιδεικνύουσα δύο σειρὰς μαργαριτῶν ὑπὸ τὰ χείλη.

— Ποῦ εἶνε τὸ κελλὶ τῆς πρώην ἡγουμένης ;

— Θέλετε νὰ πᾶτε ;

— Ναί.

— Πηγαίνομε μαζί.

Ἐβαδίζομεν βραδέως, συνομιλοῦντες μετ' οἰκειότητος. Ἠσθανόμην ζωηρὰν συμπάθειαν πρὸς τὴν κόρην αὐτήν, ἥτις εἶχε τὴν ἀφέλειαν παιδίου καὶ τὴν ἀγαθότητα ἀγγέλου.

— Δὲν θὰ εἶνε καθόλου εὐχάριστος ἡ ζωὴ ἐδῶ 'πάνω, τῇ εἶπον.

— Γιατί τάχα δὲν εἶνε εὐχάριστος ; Ἔχομε τὴν ἐκκλησία μας, ποὺ περνοῦμε τόσαις ὥραις. Ἔπειτα συντροφιὰ δὲν μᾶς λείπει· σμίγομε δύο τρεῖς καὶ 'μιλοῦμε, πλέκομε ἢ κεντοῦμε. Ἔρχοντ' ἡ μέραις καὶ περνοῦν χωρὶς νὰ ταὶς νοιώθωμε καλὰ καλά.

— Ἀμ' ἡ νύχτες, ἡ χειμωνιάτικες νύχτες ;

— Ἡ νύχτες ἀλήθεια, μόνον ἡ νύχτες εἶνε κομμάτι βαρειαίς. Πολλαὶς φοραὶς δὲν ἔχω ὕπνο καὶ ξενυχτῶ μὲ ἀνοιχτὰ τὰ μάτια, βλέποντας 'ς τὸ φῶς τοῦ καντηλιοῦ τριγύρω μου ταὶς εἰκόνες τῶν ἁγίων ποῦ κρέμονται 'ς τοὺς τοίχους τοῦ κελλιοῦ. Μὰ ὅταν ἀστράφτῃ καὶ βροντᾷ πολύ, τότε ἀγριεύει κανένας περισσότερο μὲ 'ς τὸ σκοτάδι. Κ' ἐγὼ δὲν βρίσκω ἄλλον τρόπο γιὰ νὰ μὴ φοβοῦμαι παρὰ νὰ σηκωθῶ νὰ ξεκρεμάσω τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, καὶ νὰ τὴν πάρω κοντά μου, 'ς τὸ προσκέφαλό μου γιὰ συντροφιά. Τὴν ἀγκαλιάζω σφιχτὰ κ' ἔτσι κοιμοῦμαι ἥσυχη ὡς τὴν αὐγή . . .

Digitized by Google

— Καὶ τὶ βαθμὸ ἔχετε ;

— Προχθὲς ἔγεινα ῥασοφόρος, ὡς τόρα ἤμουν δόκιμος. Μ' ἔλεγαν Κατερίνη πρίν, τώρα ἄλλαξα καὶ ὄνομα, ἔγεινα Μελάνη.

Εἴχομεν φθάσῃ εἰς τὸ κελλίον τῆς πρώην ἡγουμένης Παδέλας. Ἔσφιγξα τὴν χεῖρα τῆς ἀγαθῆς ὁδηγοῦ εὐχαριστῶν αὐτήν. Ἀλλ' ἐκείνη ὑπέλαβε :

— Μὰ θὰ σᾶς ξεναΐδῶ πρὶν νὰ φύγετε. Δὲν θὰ ἔλθετε εἰς τὸν ἑσπερινόν ;

— Βέβαια.

— Θὰ μὲ ἀκούσετε ποῦ θὰ ψάλω. Νὰ μοῦ 'πῆτε ἀλήθεια ὕστερα ἔχω πολὺ ἄσχημη φωνή;

— Ναί, ἅμα τελειώσῃ ὁ ἑσπερινός, θὰ σᾶς 'πῶ.

* *

Ἡ πρώην ἡγουμένη δὲν εἶνε καθόλου εὔμορφος. Ἔχει μάλιστα ἡ δυστυχὴς ἀμαυρὰν τὴν κόρην τοῦ ἑτέρου ὀφθαλμοῦ καὶ ἠρειπωμένους τοὺς ὀδόντας. Ἀσθενικὴ δὲ τὴν κρᾶσιν ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ τῆς ἡγουμενείας πρὸ τοῦ λήξῃ ἡ πενταετία. Ἐξεπλάγην ὅμως καθ' ὑπερβολὴν ὁπόταν εἶδον τὴν *ὑποτακτικήν* της, διότι ἑκάστη *μεγαλόσχημος* ἔχει μεθ' ἑαυτῆς ὡς ἀκόλουθον νεαράν τινα καλογραῖαν, δόκιμον συνήθως. Δὲν ὑπέθετόν ποτε ὅτι ἦτο δυνατὸν ὑπὸ τὴν καλογηρικὴν καλύπτραν νὰ κρύπτηται τοιαύτη καλλονή. Ὄχι μικρά, συμπαθής, ὠχρά, ὡς ἡ τῆς Μελάνης, ἀλλ' ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον : ὑψηλή, ῥοδοκόκκινος, πλήρης νεότητος ἀρρενωπῆς. Ὀνομάζεται Ζωὴ καὶ εἶνε ἀληθῶς ζωὴ ἐν μέσῳ τῶν νεκρωμένων ἐκείνων ὑπάρξεων, αἵτινες τὴν περιστοιχοῦσι.

Οἱ ὀφθαλμοί της εἶνε καστανοί, μεγάλοι καὶ λαμπροί, σκιαζόμενοι ὑπὸ ὀφρύων πυκνῶν αἵτινες μόλις συνενοῦνται ἄνωθι τῆς ῥινός, ἔχει τὰς παρειὰς ῥοδαλὰς καὶ ἁπαλῶς χνοώδεις,ὡς τὰ ῥοδάκκινα, τὰ χείλη ὀλίγον παχέα ἀλλὰ πορφυρᾶ, καὶ φέρει τὴν καλύπτραν μετὰ τῆς δυνατῆς φιλαρεσκείας παρενθέτουσα μεταξὺ τοῦ μελανοῦ αὐτῆς ὑφάσματος καὶ τοῦ προσώπου λεπτὴν γραμμὴν λευκοῦ πανίου,ἥτις προσθέτει ἄρρητον θέλγητρον.

Ἐν γένει ἔχει ὀργανισμὸν λίαν κοσμικὸν καὶ ἥκιστα καλογηρικόν, τὸ δὲ γλυκύτατον αὐτῆς στόμα φαίνεται πεπλασμένον μᾶλλον ὅπως ψάλλει ᾄσματα τοῦ ἔρωτος ἢ ψαλμοὺς τοῦ Δαυΐδ. Εἶνε ἤδη δόκιμος, μετὰ ἓν ἔτος δὲ ἐλπίζει ὅτι θὰ γείνῃ ῥασοφόρος, διότι μόνον ὀκτὼ ἔτη ἔχει εἰς τὸ μοναστήριον. Ἡ φιλαρέσκειά της δ' ἐκτείνεται μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε σκέπτεται ποῖον εἶνε τὸ ὡραιότερον ὄνομα, ἵνα ἐκλέξῃ αὐτό, ὅταν θὰ καταλίπῃ τὸ ὄνομά της.

— Μακαρία, δὲν μοῦ ἀρέσει καθόλου· 'μοιάζει μὲ τὸ μακαρίτης. Ἤθελα ὄνομα ν' ἀρχίζῃ πάλιν ἀπὸ ζῆτα, ἀλλὰ δὲν εἶν' ἄλλο ἀπὸ Ζηνοβία. Σᾶς ἀρέσει αὐτὸ τὄνομα ;

— Μοῦ ἀρέσει, ἀπεκρίθην, ἀλλ' εἶνε καὶ τόσα ἄλλα ὀνόματα ὡραιότερα.

— Τί ;

— *Ἀγάπη* ἔξαφνα. Δὲν εἶνε ἁγία Ἀγάπη ;

— Εἶνε ἁγία Ἀγάπη· ἀλλὰ δὲν εἶνε καλό... θυμίζει πολὺ τὸν κόσμο... Καὶ ἀνεστέναξε βαθέως.

Τίς οἶδε ὁποῖον μυστήριον ἔκρυπτον οἱ λόγοι της οὗτοι καὶ ὁ στεναγμός ;

Ἀλλ' ὁ κώδων τῆς ἐκκλησίας σημαίνων τὸν ἑσπερινὸν μὲ ἀπέσπασεν ἀπὸ τῆς θελκτικῆς ταύτης συνομιλίας. Ἐχαιρέτισα τὴν γραῖαν Παδέλαν, ἠτένισα διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν ὡραίαν Ζωὴν καὶ ἐπορεύθην εἰς τὸν ναόν.

* *

Ὁ ναὸς τῆς μονῆς τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου οὐδὲν ἔχει τὸ ἰδιάζον ἐκτὸς τῶν ἀπείρων τοιχογραφιῶν, αἵτινες καλύπτουσιν ὁλόκληρον τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. Περιέχονται δὲ ἐν τῇ πινακοθήκῃ αὐτῇ οὐ μόνον σκηναὶ ἐκ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Διαθήκης καὶ μαρτυρολόγια ἁγίων καὶ ὁσίων, ἀλλ' ἀκόμη πολλὰ τῶν φρικωδῶν βασανιστηρίων ὅσα ἐπιβάλλει ὁ ἐν Ἅδου ποινικὸς νόμος εἰς τοὺς ἁμαρτωλούς.

Ὁ ναὸς εἶνε πλήρης καλογραιῶν· ὅπου ἂν στρέψῃ τις βλέπει καλύπτρας εὐσεβῶς κεκυφυίας καὶ ἀκινητούσας. Ὀλίγοι μόνον ξένοι ἵστανται ἐν τῷ κέντρῳ μεταξὺ τῶν ψαλτριῶν. Εἶνε δ' αἱ ψάλτριαι δέκα ἐν ὅλῳ· πέντε δεξιόθεν καὶ ἕτεραι πέντε ἀριστερόθεν. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ εἶνε κ' ἐνταῦθα ἡ αὐτὴ μονότονος καὶ κλαυθμηρά, ἀλλ' εἰς τὰ χείλη νεαρῶν γυναικῶν προσηρμοσμένη προσκτᾶται γλυκεῖάν τινα μελῳδίαν, ἐνίοτε δ' ἀνέρχεται καὶ μέχρι τῶν φθόγγων ὑψίστης περιπαθείας. Ἰδίως ὁπόταν ἀπὸ τῶν συντετριμμένων ἐκείνων ψυχῶν πτερυγίζει ὡς ταπεινοτάτη πρὸς τὸν Θεὸν ἐπίκλησις χάριτος τὸ τρομῶδες καὶ εἰς στεναγμὸν ἀπολῆγον *Κύριε ἐλέησον*, ἡ ἐπίκλησις ἐκείνη φαίνεται τοσοῦτον εἰλικρινής , ὥστε αἰσθάνεταί τις σχεδὸν τὰ δάκρυα ἀνερχόμενα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἑσπερινοῦ ἠσπάσθην τὴν χεῖρα τῆς ἡγουμένης καὶ ἐξῆλθον τοῦ ναοῦ. Εἰς τὸ κατώφλιον μὲ ἀνέμενε ἡ μικρὰ Μελάνη διὰ νὰ μὲ ἐρωτήσῃ ἂν ψάλλῃ πολὺ ἄσχημα.

— Ὡραῖα, λαμπρά ! εἶπον πρὶν ἢ μοὶ ἀποτείνῃ τὸν λόγον. Ὄχι μόνον δὲν ψάλλετε *πολὺ ἄσχημα*, ἀλλ' ἔχετε μάλιστα φωνὴ γλυκειά, γλυκειὰ 'σὰν πουλί. Φεύγω καταενθουσιασμένος μὲ τὸ μοναστῆρί σας.

— Θὰ φύγετε ἀπὸ τώρα ; Δὲν κάθεσθε ἀκόμη ὀλίγο, πᾶμε 'ς τὸ κελλί μου νὰ τὸ ἴδῆτε.

Digitized by Google

— Λυποῦμαι, ἀλλὰ πρέπει νὰ φύγω· ὁ ἀγωγιάτης φωνάζει πῶς ἀργήσαμε.

— Τότε ἅμα ξανάρθετε μοῦ χρωστᾶτε τὴν ἐπίσκεψι, νὰ μὴν τὸ ξεχάσετε.

— Ποιὸς ξέρει ἂν θὰ ξανάρθω ποτέ;..

— Δὲν λέω κ' ἐγὼ τόρα γλήγορα. Τί θὰ ζηλέψετε ἐδῶ 'ς τὸ ἔρημο βουνό μας; 'Αλλὰ ὕστερα ἀπὸ καιρό, ἀπὸ χρόνια... Ἴσως θὰ ζῶ ἀκόμη ὡς τότε, προσέθηκε θλιβερῶς.

— Μὰ τάχα γιατί νὰ μένετε πάντα ἐδῶ κλεισμένη; δὲν 'μπορούσατε νὰ βγῆτε 'λίγο ἀπ' αὐτὴ τὴ φυλακή;

— Ὅταν ἦρθεν ἡ βασίλισσα 'ς τὸ μοναστῆρι ἤμουν δεκαέξη ἐτῶν τότε καὶ μοῦκαμε τόσα γιὰ νὰ μὲ πάρῃ 'ς τὴν 'Αθήνα νὰ μὲ βάλῃ 'στὸ σχολεῖο, καὶ 'σὰν θέλω νὰ ξαναγυρίσω πάλι 'στὸ μοναστῆρι. Ἐγὼ ἄρχισα νὰ κλαίω... Δὲν 'μπορῶ νὰ ζήσω 'ς τὸν κόσμο, τὸν τρομάζω, τὸν φοβοῦμαι. Θαρρῶ πῶς ἂν 'πήγαινα 'σὲ πόλι τὴ δεύτερη 'μέρα θὰ 'πέθαινα.

Οὕτως ὁμιλοῦσα μὲ συνώδευσε μέχρι τῆς πύλης τοῦ μοναστηρίου. Μοὶ ἔτεινε τέλος τὴν χεῖρα εἰς ἀποχαιρετισμόν—ἀλλ' ἐγὼ ἔφερ' αὐτὴν εἰς τὰ χείλη καὶ ἠσπάσθην εὐλαβῶς τοὺς μικρούς της δακτύλους. Μὴ δὲν ἦτο ἁγία ἡ κόρη ἐκείνη;

Μόλις ἀνῆλθον ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου κ' εὐθὺς ἐκεῖνος ἐκινήθη βήματι γοργῷ. Πρὶν ὅμως παρακάμψω τὴν ὁδὸν ἔστρεψα τελευταῖον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν πύλην τοῦ μοναστηρίου.

Ἡ Μελάνη ἦτο ἀκόμη ἐκεῖ.

* *

. . . .

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης ἤμην ἐπὶ τῆς πρύμνης τοῦ ἀποπλέοντος ἀτμοπλοίου. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπιβατῶν προσέβλεπον ἐκεῖθεν τελευταῖον ἤδη τὸ κωδωνοστάσιον τῆς Εὐαγγελιστρίας καὶ ἐσταυροκοποῦντο ἱκετεύοντες τὴν Παναγίαν νὰ καθησυχάσῃ τὰ κύματα ἵνα ταξειδεύσωμεν καλῶς. Ὡς ἐὰν δ' εἰσηκούσθησαν αἱ δεήσεις αὗται, τὸ Αἰγαῖον ἡπλοῦτο ἤρεμον, καὶ τὸ ἀτμόπλοιον ὠλίσθαινε γοργῶς ἐπὶ τῶν γλαυκῶν ὑδάτων.

Καὶ μετὰ δύο ὥρας ἡ Τῆνος δὲν ἐφαίνετο πλέον!..

22 'Απριλίου 1883.

Γεωργιος Δροσινης.

Εὑρέθη ἐσχάτως ἐν **Ober Lausitz** ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Σαξωνίας καὶ Σιλεσίας τεμάχιον χρυσοῦ ἀξίας 2,500 φράγκων, ἐφ' οὗ ὑπάρχουσιν ἐγγεγλυμμέναι μορφαὶ μυθολογικαὶ κατὰ τὸν τύπον τῶν παναρχαίων ἑλληνικῶν σχεδίων.

Ἡ ἑπομένη ζωηροτάτη περιγραφὴ τῆς Ὁλλανδίας ἀπεσπάσθη ἐκ τοῦ περὶ τῆς χώρας ταύτης συγγράμματος τοῦ διασήμου ἰταλοῦ συγγραφέως Ἐδμόνδου δὲ Ἀμίκις, ἐξ οὗ καὶ ἄλλα κάλλιστα κεφάλαια ἐδημοσιεύθησαν ἄλλοτε ἐν τῇ «Ἑστίᾳ». Σ.τ.Δ.

Η ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Ὁ παρατηρῶν τὸ πρῶτον μέγαν χάρτην τῆς Ὁλλανδίας ἀπορεῖ πῶς χώρα οὕτω πεπλασμένη δύναται νὰ ὑπάρχῃ. Κατὰ πρώτην δὲ ὄψιν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ ἂν εἶνε μᾶλλον γῆ ἢ μᾶλλον ὕδωρ, ἂν ἡ Ὁλλανδία ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὴν ἤπειρον ἢ εἰς τὴν θάλασσαν. Βλέπων τὰς ἀκτὰς ἐκείνας, τὰς ἀνεῳγμένας καὶ χθαμαλάς, τοὺς βαθεῖς ἐκείνους κόλπους, τοὺς μεγάλους ἐκείνους ποταμοὺς οἵτινες χάσαντες τὴν ὄψιν ποταμῶν φαίνονται φέροντες εἰς τὴν θάλασσαν νέας θαλάσσας· βλέπων τὴν θάλασσαν ἐκείνην ἥτις, μεταβαλλομένη εἰς ποταμόν, διήκει εἰς τὴν ξηρὰν καὶ διαρρηγνύει αὐτὴν εἰς νησοπελάγη· βλέπων τὰς λίμνας, τὰ ἐκτεταμένα τενάγη, τὰς διώρυγας τὰς διασταυρουμένας ἁπανταχοῦ, νομίζει ὅτι χώρα οὕτω διεσχισμένη μέλλει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ διαρρηχθῇ καὶ νὰ χαθῇ. Θὰ ἔλεγεν ὅτι χώρα τοιαύτη μόνους κατοίκους δύναται νὰ ἔχῃ κάστορας καὶ φώκας, καὶ φαντάζεται ὅτι οἱ κάτοικοι, ἀφ' οὗ ὑπάρχει κόσμος ἔχων τὸ θάρρος νὰ ἐγκατοικῇ, δὲν θὰ κοιμῶνται μὲ ἥσυχον νοῦν...

Ταῦτα ἐσκέφθην ὅτε τὸ πρῶτον παρετήρησα μέγαν χάρτην τῆς Ὁλλανδίας καὶ μὲ κατέλαβεν ἡ ἐπιθυμία νὰ μάθω τὸ περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς παραδόξου ταύτης χώρας, καὶ ἐπειδὴ ὅσα περὶ αὐτῆς ἔμαθον μ' ἔπεισαν νὰ συγγράψω τὴν βίβλον ταύτην, τὰ καταγράφω ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ταῦτα θὰ πείσωσιν ἄλλους εἰς ἀνάγνωσιν αὐτῆς.

Περί τινος χώρας ἀγνώστου ἡμῖν συνήθως ἀποτείνομεν πρὸς τὸν ἰδόντα αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν «ὁποία χώρα εἶνε;»

Ὁποία δὲ χώρα εἶνε ἡ Ὁλλανδία εἶπον ἤδη πολλοὶ ἐν λέξεσιν ὀλίγαις.

Ὁ Ναπολέων εἶπεν ὅτι εἶνε χώρα ἀποτελουμένη ἐκ τῶν προσκλύσεων ποταμῶν γαλλικῶν, τοῦ Ῥήνου, τοῦ Σκάλδου καὶ τῆς Μοζέλας, καὶ ταῦτα διϊσχυριζόμενος προσήρτησεν αὐτὴν εἰς τὴν γαλλικὴν αὐτοκρατορίαν. Συγγραφεύς τις ὥρισεν ὅτι εἶνε μετάβασίς τις μεταξὺ στερεᾶς καὶ θαλάσσης. Ἄλλος εἶπεν αὐτὴν παμμέγιστον φλοιὸν γῆς ἐπιπλέοντα ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ἄλλοι ἀπεκάλεσαν αὐτὴν παράρτημα τῆς παλαιᾶς γῆς, Κίναν τῆς Εὐρώπης, πέρας τῆς ξηρᾶς καὶ ἀρχὴν τοῦ Ὠκεανοῦ, μεγίστην σχεδίαν ἰλύος καὶ ἄμμου· ὁ δὲ Φίλιππος ὁ Β΄ τὴν χώραν τὴν πλησιεστάτην εἰς τὸν Ἅδην.

'Αλλ' ἐπὶ ἑνός τινος σημείου ὑπῆρξαν ἀπαν-

Digitized by Google

τες σύμφωνοι καὶ ἐξέφρασαν αὐτὸ ἅπαντες διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων, εἰπόντες ὅτι ἡ Ὁλλανδία εἶνε κατάκτησις τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ὅτι εἶνε χώρα τεχνητή, ὅτι εἶνε χώρα πλασθεῖσα ὑπὸ τῶν Ὁλλανδῶν, ὅτι ὑπάρχει ἐπειδὴ διατηροῦσιν αὐτὴν οἱ Ὁλλανδοί, ὅτι θὰ ἠφανίζετο ἂν ἐγκατέλειπον αὐτὴν οἱ Ὁλλανδοί.

Ὅπως δὲ κατανοήσωμεν τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἀνάγκη νὰ φαντασθῶμεν τὴν Ὁλλανδίαν ὁποία ἦτο ὅτε μετέβησαν πρὸς κατοίκισιν αὐτῆς αἱ πρῶται γερμανικαὶ φυλαὶ αἱ περιπλανώμεναι πρὸς ἀναζήτησιν πατρίδος.

Ἡ Ὁλλανδία ἦτο χώρα οἱονεὶ ἀοίκητος. Ἐξετείνοντο ἐν αὐτῇ λίμναι τρικυμιώδεις, ὡσεί τινα πελάγη ἐφαπτόμενα ἀλλήλων, τέλματα ἐγγὺς τελμάτων, ἀκανθεῶνες ὄπισθεν ἀκανθεώνων· ἀπέραντα δάση ἐλατῶν, δρυῶν καὶ κλήθρων, διαθεόμενα ὑπὸ ἀγελῶν ἵππων ἀδαμάστων, ἐν οἷς, καθ' ἃ λέγει ἡ παράδοσις, ἦτο δυνατὸν νὰ διατρέχῃ τις μίλλια πολλὰ μεταπηδῶν ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον, χωρὶς νὰ ἐγγίζῃ τὴν γῆν. Οἱ βαθεῖς δὲ κόλποι μετέφερον μέχρι τοῦ κέντρου τῆς χώρας τὰς μανιώδεις θυέλλας τοῦ βορρᾶ. Ἐπαρχίαι τινὲς ἐχάνοντο ἅπαξ κατ' ἐνιαυτὸν ὑπὸ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης καὶ ἐγίνοντο πεδία ἑλώδη, οὔτε ξηρὰ οὐδὲ θάλασσα, ἐφ' ὧν δὲν ἦτο δυνατὸν οὔτε τὸ βαίνειν οὐδὲ τὸ πλέειν. Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ μὴ ἔχοντες ἀρκετὴν κλίσιν ἵνα καταρρεύσωσιν εἰς τὸ πέλαγος ἐπλανῶντο τῇδε κἀκεῖσε, οἱονεὶ ἀβέβαιοι περὶ τοῦ δρόμου ἐφ' ὃν ἔμελλον νὰ τραπῶσι καὶ ἀπεκοιμῶντο εἰς ἕλη μεγάλα ἐν μέσῳ τῶν ἄμμων τῆς ἀκτῆς. Ἦτο χώρα ἀπαισία, διαπνεομένη ὑπὸ ἀνέμων ἀκαθέκτων, μαστιγουμένη ὑπὸ βροχῶν ἐπιμόνων, κεκαλυμμένη ὑπὸ νεφελῶν διαρκῶν, ἐν ᾗ ἠκούετο μόνον ὁ μηκυθμὸς τῶν ὑδάτων καὶ αἱ κραυγαὶ τῶν θηρῶν καὶ τῶν θαλασσίων πτηνῶν. Οἱ δὲ πρῶτοι λαοί, οἱ τολμήσαντες νὰ στήσωσιν ἐκεῖ τὰς σκηνὰς αὐτῶν, ὤφειλον νὰ ὑψώσωσιν ἰδίαις χερσὶ χθαμαλοὺς γηλόφους, ἵνα σωθῶσιν ἐκ τῆς πλημμύρας τῶν ποταμῶν καὶ τῶν ἐπιδρομῶν τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ νὰ ζῶσιν ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων ἐκείνων, ὡς ναυαγοὶ ἐπὶ νήσων ἐρημικῶν, καταβαίνοντες κατὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν ὑδάτων ἵνα εὕρωσι τροφὴν διὰ τῆς ἁλιείας καὶ θήρας καὶ περισυναγάγωσι τὰ ᾠὰ τὰ κατατεθέντα ἐπὶ τῶν ἄμμων ὑπὸ τῶν θαλασσίων πτηνῶν. Ὁ Καῖσαρ διαβαίνων ἐκεῖθεν ἔδωκε πρῶτος ὄνομα εἰς τοὺς ἀνωνύμους ἐκείνους. Οἱ δ' ἄλλοι Λατῖνοι ἱστορικοὶ ἐποιήσαντο εὐλαβῆ λόγον περὶ τῶν ἀτρομήτων ἐκείνων βαρβάρων οἵτινες ἔζων ἐπὶ *χωρῶν ἐπιπλεουσῶν*, ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς ἐπηρείας κλίματος ἀνηλεοῦς καὶ εἰς τὴν λύσσαν τοῦ μυστηριώδους πελάγους τοῦ Βορρᾶ, ἡ δ' ἡμετέρα φαντασία ἐνασμενίζει ἀναπολοῦσα τοὺς Ῥωμαίους στρατιώτας, οἵτινες ἐκ τοῦ ὕψους τῶν ἐν ταῖς ἀπωτάταις ἐσχατιαῖς τοῦ κράτους περιρρύτων ἀκροπόλεων ἐθεῶντο, θλιβόμενοι καὶ ἀποροῦντες, τὰς φυλὰς τὰς πλανωμένας διὰ τῶν ἐρήμων ἐκείνων χωρῶν ὡσεί τι γένος θεήλατον.

Ἂν λοιπὸν συλλογισθῇ τις ὅτι ὁ τοιοῦτος τόπος ἔγεινε μία τῶν καρποφορωτάτων, τῶν πλουσιωτάτων καὶ τῶν ἄριστα διατεταγμένων χωρῶν τοῦ κόσμου, θὰ ἐννοήσῃ πῶς εἶνε ὀρθὸν τὸ λέγειν ὅτι ἡ Ὁλλανδία εἶνε κατάκτησις τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλλ' ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν ὅτι εἶνε κατάκτησις διηνεκῶς ἐξακολουθοῦσα.

Ἵνα δὲ ἑρμηνεύσωμεν τὸ γεγονὸς τοῦτο, ἵνα ἀποδείξωμεν πῶς ἡ ὕπαρξις τῆς Ὁλλανδίας, καίτοι κατεσκευάσθησαν ὑπὸ τῶν κατοίκων μεγάλα ἀμυντικὰ ἔργα, ἀπαιτεῖ ἀκόμη ἀγῶνα ἀδιάκοπον καὶ πλήρη κινδύνων, ἀρκεῖ νὰ μνημονεύσωμεν ἐξ ἐπιπολῆς τινὰς μόνων τῶν κυρίων περιπετειῶν τῆς φυσικῆς αὐτῆς ἱστορίας, ἀπὸ τῶν χρόνων καθ' οὓς οἱ ἐγκάτοικοι εἶχον ἤδη καταστήσει αὐτὴν κατοικήσιμον γῆν.

Αἱ παραδόσεις ποιοῦνται λόγον ἤδη περὶ μεγάλης τινὸς κατακλύσεως τῆς Φριζίας κατὰ τὸν ς' αἰῶνα. Ἔκτοτε δὲ πᾶς κόλπος, πᾶσα νῆσος καὶ σχεδὸν εἰπεῖν πᾶσα πόλις τῆς Ὁλλανδίας μνημονεύει καταστροφῆς τινος. Ἀπὸ δεκατριῶν αἰώνων, ὡς διηγοῦνται, ἐπηκολούθησε μεγάλη πλήμμυρα καθ' ἕκαστον ἕβδομον ἔτος, ἐκτὸς τῶν μικρῶν, τῆς δὲ χώρας οὔσης καθ' ὅλου πεδινῆς αἱ πλήμμυραι αὗται ὑπῆρξαν ἀληθεῖς κατακλυσμοί. Περὶ δὲ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος ἡ θάλασσα ἀπέσπασε μέρος καρποφόρου χερσονήσου παρὰ τὰ στενὰ τοῦ Ἔμς καὶ κατέστρεψε πλείονα τῶν τριάκοντα χωρίων. Κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἐπανειλημμέναι κατακλύσεις τῆς θαλάσσης ἠνέῳξαν παμμέγιστον πόρον ἐν τῇ βορείᾳ Ὁλλανδίᾳ καὶ ἐσχημάτισαν τὸν κόλπον τοῦ Ζουϊδερσέ, ἐπιφέρουσαι τὸν θάνατον ὀγδοηκοντακισχιλίων περίπου ψυχῶν. Τῷ 1421 ἡ Μοζέλλα ἐπλημμύρησε κατόπι μεγάλης θυέλλης καὶ ἔθαψεν ὑπὸ τὰ ὕδατά της ἐν μιᾷ νυκτὶ ἑβδομήκοντα καὶ δύο χωρία καὶ ἑκατοντακισχιλίους κατοίκους. Τῷ δὲ 1532 ἡ θάλασσα διέρρηξε τὰ προχώματα τῆς Ζηλανδίας, κατέστρεψεν ἑκατοστύας ὅλας χωρίων καὶ κατεκάλυψε διὰ παντὸς εὐρεῖαν ἔκτασιν γῆς. Τῷ 1570 προῆλθεν ἐκ τρικυμίας ἄλλος κατακλυσμὸς τῆς Ζηλανδίας καὶ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Οὔτρεχτ, τὸ Ἀμστελόδαμον κατεκλύσθη ὑπὸ τῶν ὑδάτων, ἐν δὲ Φριζίᾳ ἐπνίγησαν εἰκοσακισχίλιοι ἄνθρωποι. Ἄλλαι δὲ πλήμμυραι ἐπῆλθον κατὰ τὸν δέκατον ἕβδομον αἰῶνα, δύο ἄλλαι φρικταὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς καὶ περὶ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ὀγδόου, ἄλλη τῷ 1825 καὶ τέλος πλήμμυρα τοῦ Ῥήνου τῷ 1855, κατακλύσασα τὴν Γελδρίαν καὶ τὴν ἐπαρχίαν

Digitized by Google

τοῦ Οὔτρεχτ καὶ κατακαλύψασα μέγα μέρος τῆς βορείου Βραβάντης.

Πλὴν δὲ τῶν μεγάλων τούτων καταστροφῶν, ἐπῆλθον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἄλλαι ἀναρίθμητοι, αἵτινες θὰ ἦσαν πολυθρύλητοι ἂν συνέβαινον ἐν ἄλλαις χώραις καὶ ὧν μόλις γίνεται μνεία ἐν Ὁλλανδίᾳ, ὡς αἱ πλήμμυραι τῆς μεγάλης λίμνης τοῦ Χάρλεμ, ἥτις καὶ αὐτὴ εἶνε γέννημα πλημμύρας τῆς θαλάσσης· πόλεις ἀκμαῖαι τοῦ κόλπου τῆς Ζουϊδερσὲ ἀπεπνίγησαν ὑπὸ τὰ ὕδατα, αἱ νῆσοι τῆς Ζηλανδίας κατεκαλύφθησαν ἐναλλὰξ ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ πάλιν ἀνεφάνησαν· τὰ χωρία τῶν παραλίων, ἀπὸ τοῦ Χέλδερ μέχρι τῶν στενῶν τῆς Μοζέλλας, κατεκλύσθησαν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ ἠρειπιώθησαν, ἐν πάσαις δὲ ταύταις ταῖς πλυμμύραις ἐπῆλθον θάνατοι ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν. Τοιαύτης δὲ οὔσης τῆς χώρας, δύναταί τις νὰ φαντασθῇ ὁποῖον θαυμάσιον θάρρος, ἐπιμονὴν καὶ ἐργασίαν ὤφειλε νὰ ἐπιδείξῃ ὁ Ὁλλανδικὸς λαὸς πρῶτον μὲν διὰ νὰ πλάσῃ αὐτήν, εἶτα δὲ διὰ νὰ τὴν διατηρήσῃ.

Ὁ ἐχθρὸς καθ' οὗ ὤφειλον νὰ διασώσωσι καὶ διεκδικήσωσι τὰς ἑαυτῶν χώρας οἱ Ὁλλανδοὶ ἦτο τριπλοῦς, ἡ θάλασσα, οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι· καὶ δὴ οἱ Ὁλλανδοὶ τὰς μὲν λίμνας ἐξήραναν, τὴν δὲ θάλασσαν ἀπέκρουσαν, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἐφυλάκισαν.

Διὰ νὰ ξηράνωσι τὰς λίμνας ἔλαβον σύμμαχον τὸν ἀέρα. Αἱ λίμναι, τὰ ἕλη περιεστοιχίσθησαν ὑπὸ προχωμάτων, τὰ δὲ προχώματα ὑπὸ διωρύγων, τάγματα δὲ ἀνεμομύλων κινούντων ἀντλίας ἀναμυζητικὰς ἔρριψαν τὰ ὕδατα εἰς τὰς διώρυγας αἵτινες ἀπήγαγον αὐτὰ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ εἰς τὴν θάλασσαν. Οὕτω δὲ μέγισται ἐκτάσεις γῆς τεθαμμέναι ὑπὸ τὰ ὕδατα εἶδον τὸν ἥλιον καὶ μετεμορφώθησαν ὡσεὶ διὰ μαγείας εἰς πεδία καρποφόρα πλήρη χωρίων καὶ διασχιζόμενα ὑπὸ ὁδῶν καὶ διωρύγων. Κατὰ τὸν δέκατον ἕβδομον αἰῶνα ἐν διαστήματι χρόνου ὀλιγωτέρου τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀπεξηράνθησαν εἰκοσιὲξ λίμναι. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος ἐν μόνῃ τῇ βορείῳ Ὁλλανδίᾳ ἐξεχερσώθησαν πλέον τῶν ἑξακισχιλίων τετραγωνικῶν μυριομέτρων γῆς· ἐν τῇ νοτίῳ Ὁλλανδίᾳ πρὸ τοῦ 1844 εἰκοσιεννέα χιλιάδες, ἐν δὲ ἁπάσῃ τῇ Ὁλλανδίᾳ ἀπὸ τοῦ 1500 ἕως τοῦ 1855 τριακόσιαι πεντήκοντα πέντε χιλιάδες. Ἀντικατασταθέντων δὲ τῶν ἀερομύλων διὰ τῶν ἀτμομύλων συνετελέσθη ἐντὸς τριάκοντα καὶ ἐννέα μηνῶν ἡ μεγάλη ἐπιχείρησις τῆς ἀποξηράνσεως τῆς λίμνης τοῦ Χάρλεμ, ἥτις εἶχε περιφέρειαν τεσσαράκοντα τεσσάρων χιλιομέτρων καὶ ἠπείλει διὰ μανιωδῶν τρικυμιῶν τὰς πόλεις Χάρλεμ, Ἀμστελόδαμον καὶ Λούγδουνον. Καὶ νῦν δὲ μελετᾶται ἡ τεραστία ἐπιχείρησις τῆς ἀποξηράνσεως τοῦ Ζουϊδερσέ, ὅπερ κατέχει ἔκτασιν ἐπέκεινα τῶν ἑπτακοσίων τετραγωνικῶν χιλιομέτρων.

Οἱ δὲ ποταμοί, ἄλλος ἐσωτερικὸς ἐχθρὸς τῆς Ὁλλανδίας, δὲν ἐστοίχισαν ὀλιγωτέρους μόχθους καὶ ὀλιγωτέρας θυσίας. Διά τινας μὲν αὐτῶν, οἵτινες, ὡς ὁ Ῥῆνος, ἀπώλλυντο ἐν τῇ ἄμμῳ πρὶν ἢ ἐκβάλωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ἐχρειάσθη νὰ διοχετευθῶσι καὶ νὰ ἐξασφαλισθῶσι κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῆς παλιρροίας κατὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτῶν διὰ κλεισιάδων τεραστίων, ἄλλων δέ, ὡς ἡ Μοζέλλα, νὰ ἐξασφαλισθῶσιν αἱ ὄχθαι διὰ φραγμῶν ἐπ' ἴσης ἰσχυρῶν, οἷοι οἱ ἐγερθέντες κατὰ τῆς θαλάσσης, ἄλλων ἐδέησε νὰ ἐκτραπῇ ἡ κοίτη. Τὰ πλανώμενα ὕδατα ἐδέησε νὰ συναθροισθῶσι, νὰ κανονισθῇ ὁ ῥοῦς τῶν παραποταμίων, νὰ διασκεδασθῶσι τὰ ὕδατα κατ' αὐστηρὸν μέτρον εἰς ποικίλας διευθύνσεις, ὅπως διατηρῆται ἐν ἰσορροπίᾳ ὁ παμμεγέθης ἐκεῖνος ὑγρὸς ὄγκος, οὗ μικρά τις μετακίνησις ἀρκεῖ νὰ κυλίσῃ εἰς τὴν ἄβυσσον ὁλοκλήρους ἐπαρχίας. Οὕτω δ' ἅπαντες οἱ ποταμοί, οἵτινες ἄλλοτε διέχυνον διὰ τὰς χώρας τὰ ὕδατα αὐτῶν ἀχαλιναγώγητα καὶ ὀλέθρια, ἐχειραγωγήθησαν ὡς ῥυάκια καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ δουλεύωσι τῷ ἀνθρώπῳ.

Ἀλλ' ὁ φοβερώτατος τῶν ἀγώνων ὑπῆρξεν ὁ κατὰ τοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ Ὁλλανδία κατὰ μέγα μέρος κεῖται κατωτέρω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· διό, ἁπανταχοῦ ἔνθα ἡ ἀκτὴ δὲν προστατεύεται ὑπὸ τῶν θινῶν, ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλισθῇ διὰ φραγμῶν. Ἂν δὲ δὲν παρουσιάζοντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν τ' ἀτέρμονα ἐκεῖνα προχώματα ἐκ γῆς, ξύλου ἢ γρανίτου, ὅπως μαρτυρήσωσι δίκην μνημείων τὸ θάρρος καὶ τὴν καρτερικὴν ὑπομονὴν τῶν Ὁλλανδῶν, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ πιστευθῇ ὅτι ἡ χεὶρ τοῦ ἀνθρώπου ἠδυνήθη, ἔστω καὶ ἐν μακροῖς αἰῶσι, νὰ συντελέσῃ ἔργον οὕτω μέγα. Ἐν μόνῃ τῇ Ζηλανδίᾳ τὰ προχώματα ἐπεκτείνονται εἰς μῆκος τριακοσίων χιλιομέτρων. Ἡ δυτικὴ ἀκτὴ τῆς νήσου Βαλχέρων προστατεύεται ὑπὸ προχώματος, περὶ οὗ ὑπολογίζεται ὅτι αἱ δαπάναι τῆς κατασκευῆς προστιθεμένων καὶ τῶν δαπανῶν τῆς διατηρήσεως τοκιζόμεναι ἀνέρχονται εἰς ποσὸν ἰσάξιον τῆς τιμῆς, ἣν θὰ εἶχε τὸ αὐτὸ πρόχωμα ὁλόχαλκον. Περὶ τὴν πόλιν Χέλδερ, κειμένην εἰς τὴν βόρειον ἄκραν τῆς ἀρκτικῆς Ὁλλανδίας, ἐκτείνεται ἐπὶ δέκα χιλιόμετρα πρόχωμα κατεσκευασμένον ἐξ ὀγκωδῶν λίθων γρανίτου τῆς Νορβηγίας, ὅπερ κατέρχεται εἰς τὴν θάλασσαν εἰς ἔκτασιν μείζονα τῶν ἑξήκοντα μέτρων. Ὅλη ἡ ἐπαρχία τῆς Φριζίας, ἐπὶ μῆκος ὀγδοήκοντα ὀκτὼ χιλιομέτρων, προστατεύεται ὑπὸ τριστοίχου χαρακώματος παμμεγίστων πασσάλων, ὑποστηριζομένων ὑπ' ὀγκωδῶν γρανιτολίθων τῆς Νορβηγίας καὶ Γερμανίας. Τὸ Ἀμστελόδαμον, ἅπασαι αἱ πόλεις

Digitized by Google

αἱ κείμεναι κατὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ζουΐδερσὲ καὶ ἅπασαι αἱ νῆσοι, ἀποκόμματα γαιῶν ἀφανισθεισῶν, ἀποτελοῦσαι οἱονεί τινα στέφανον μεταξὺ τῆς Φριζίας καὶ τῆς βορείου Ὁλλανδίας, προστατεύονται ὑπὸ τῶν χαρακωμάτων. Ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἔμς μέχρι τῶν τοῦ Σκάλδου ἡ Ὁλλανδία εἶνε ὅλη ὡσεί τι φρούριον ἀδιάδυτον, ἐν δὲ τοῖς παμμεγίστοις τούτου προμαχῶσι πύργοι μὲν εἶνε οἱ μῦλοι, θύραι δὲ αἱ κλεισιάδες, προπύργια δὲ αἱ νῆσοι· ὡς ἀληθὲς δὲ φρούριον εἰς τὴν ὄψιν τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ, τῆς θαλάσσης, παρουσιάζει μόνον τὰς ἄκρας τῶν κωδωνοστασίων καὶ τὰς στέγας τῶν οἰκοδομῶν, οἱονεὶ πρὸς περίγελων καὶ δίκην προκλήσεως.

[Ἕπεται τὸ τέλος].

* *Λ.

Τὸ κατωτέρω ἄρθρον εἶνε ἀπόσπασμα ἀξιολόγου πραγματείας περὶ λύσσης τοῦ κυνός, ἀναγνωσθείσης ἐν τῇ παρ' ἡμῖν Ἑταιρίᾳ τῆς Ὑγιεινῆς ὑπὸ τοῦ ἱκανωτάτου κτηνιάτρου κ. Γ. Πιλαβίου. Ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα εἰδικότης τοῦ κ. Πιλαβίου ἐπαυξάνει τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπερ πᾶς τις αἰσθάνεται, νὰ ἔχῃ ἀσφαλεῖς ὁδηγίας πρὸς γνῶσιν τῶν συμπτωμάτων τῆς φοβερᾶς νόσου, καὶ προφύλαξιν ἀπ' αὐτῆς διὰ τῶν καταλλήλων μέσων. Ταῦτα δὲ διδάσκει ἐπαρκῶς ἡ πραγματεία τοῦ κ. Πιλαβίου, δι' ὃ καὶ εἶνε χρησιμώτατον εἰς πάντα ἀνάγνωσμα.

Σ. τ. Δ.

Η ΛΥΣΣΑ ΤΟΥ ΚΥΝΟΣ

1) Ἡ λύσσα εἶναι εἰδικὴ τοῦ γένους τοῦ κυνὸς καὶ τῆς γαλῆς νόσος, διὰ ἐμβολιασμοῦ δὲ μόνον εἰς ἅπαντα τὰ ζῶα καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον μεταδιδομένη. Εἶναι ὀξεῖα καὶ θανατηφόρος πάθησις, συνίσταται δὲ εἰς ἀνώμαλον λειτουργείαν τοῦ κέντρου τοῦ νευρικοῦ συστήματος.

2) Ἡ λύσσα τοῦ κυνός, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐκδηλώσεώς της, δὲν χαρακτηρίζεται διὰ συμπτωμάτων μανίας καὶ παραφορᾶς, τοὐναντίον εἶναι πάθησις ἐν ἀρχῇ καλοήθη ἐμφάνειαν ἔχουσα. Ἀπὸ τῆς πρώτης ὅμως στιγμῆς τῆς μεταδόσεως καὶ τῆς ἀναπτύξεώς της εἰς τὸ ζῶον, ὁ σίελος αὐτοῦ καθίσταται δηλητηριώδης, τουτέστιν ἐμπεριέχει τὸ σπέρμα τοῦ ἐμβολιασμοῦ, ὁπότε καὶ ὁ ὑπὸ ταύτης προσβληθεὶς κύων εἶναι ἐπικινδυνότερος κατὰ τὰς διὰ τῆς γλώσσης ἢ τὰς διὰ τῶν ὀδόντων θωπείας του, καθότι κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναπτύξεως τῆς λύσσης δὲν κέκτηται εἰσέτι τὴν τάσιν τοῦ δάκνειν.

3) Ἅμα τῇ ἀναπτύξει τῆς νόσου ἐν τῷ ζωϊκῷ ὀργανισμῷ, ὁ κύων ἀλλάσσει ἀμέσως τὰς ἕξεις του, καθίσταται σκυθρωπὸς, μελαγχολικὸς καὶ περίλυπος, ἐπιζητεῖ τὴν ἀπομόνωσιν καὶ ἀποσύρεται εἰς τὰ σκοτεινὰ μέρη τῆς οἰκίας ὑπὸ τὴν κλίνην, τὰ ἀνάκλιντρα, καὶ ἐν γένει ἐπιδιώκει τὸ σκότος. Δὲν δύναται νὰ μένῃ ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, φαίνεται λίαν ἀνήσυχος καὶ ἠρεθισμένος, περιφέρεται, κατακλίνεται καὶ αἰφνιδίως ἐγείρεται· περιπλανᾷ τὸ βλέμμα του ὡς ἂν ἐζήτει τι, σκάπτει διὰ τῶν προσθίων ποδῶν του τὸ ἔδαφος. Αἱ κινήσεις του, ἡ στάσις, ἡ κατάκλισις, τὰ πάντα μαρτυροῦσιν ἀλλοίωσίν τινα εἰς τὸ ὅλον τοῦ ζῴου. Ἐνίοτε προσηλώνει τὸ βλέμμα του ἐπί τινος ἀντικειμένου καὶ αἰφνιδίως ὁρμᾷ κατ' αὐτοῦ, δάκνει εἰς τὸν ἀέρα, ὅπως ὅταν διώκῃ τὰς μυίας, ὑπνώττων δὲ φαντάζεται, ὑλακτεῖ καὶ αἰφνιδίως ἐγειρόμενος ὁρμᾷ, ὡς ἂν εἶχεν ἐνώπιόν του ἀντίπαλόν τινα.

4) Τὸ βλέμμα του φαίνεται παρηλλαγμένον, ἐκφράζει λύπην καὶ μελαγχολίαν, ἀλλ' οὐχ ἧττον μετά τινος ἀγριότητος.

Ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ εὑρισκόμενος ὁ κύων εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τὸν ἄνθρωπον· ὁ συνήθης αὐτοῦ χαρακτὴρ μένει ὡς ἦν πρότερον· δεικνύεται εὐπειθὴς καὶ προσηνὴς πρὸς τὸν κύριόν του, ὑπακούει εἰς τὴν πρόσκλησίν του, παρέχων τινὰ εὐθυμίας σημεῖα διὰ τῶν συνήθων αὐτοῦ θωπειῶν.

5) Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναπτύξεως τῆς λύσσης ἀντὶ ἐπιθετικῶν διαθέσεων δεικνύει τοὐναντίον φιλικάς. Τὰ εὐμενῆ, οὕτως εἰπεῖν, αἰσθήματά του πρὸς τὸν κύριόν του καὶ ἐν γένει πρὸς τοὺς οἰκείους του εἰσὶ μᾶλλον ὑπερβολικά, ἀρεσκομένου τὰ μέγιστα ταῦτα διὰ λείξεων νὰ ἐπιδεικνύῃ.

6) Τὸ λίαν τοῦτο ἀνεπτυγμένον αἴσθημα τῆς ἀγάπης ἐπικρατεῖ εὐτυχῶς εἰς πλείστας περιστάσεις εἰς τοσοῦτον βαθμόν, ὥστε καὶ εἰς τὸ στάδιον τῆς παραφορᾶς ἔτι σέβεται τοὺς οἰκείους του.

7) Ὁ λυσσῶν κύων *δὲν φοβεῖται* τὸ ὕδωρ, δὲν τὸ ἀποφεύγει, τοὐναντίον φέρεται ἄπληστος πρὸς αὐτό· ἐφ' ὅσον δὲ δύναται νὰ πίνῃ, εὐχαριστεῖ πάντοτε κατὰ κόρον τὴν δίψαν του· ὁπόταν ὅμως μετὰ ταῦτα ἐπέλθῃ ἡ παράλυσις τῶν ὀργάνων τῆς καταπόσεως, ἀδυνατῶν νὰ πίῃ, ἐμβαπτίζει μὲν τὸ στόμα του εἰς τὸ ὕδωρ, δάκνει δ' ὅμως τοῦτο ἐξ ὀργῆς.

8) Ὁ λυσσῶν κύων ἐν τῷ πρώτῳ σταδίῳ τῆς νόσου λαμβάνει τακτικῶς τὴν τροφήν του, τοὐναντίον μάλιστα δεικνύει παρὰ τὸ σύνηθες εἶδος λαιμαργίας καὶ βουλιμίας.

9) Ὁπόταν ἀναπτυχθῇ εἰς τὸν λυσσῶντα κύνα ἡ τάσις πρὸς δῆξιν, ὅπερ θεωρεῖται ὡς ἓν τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς λύσσης συμπτωμάτων, οὗτος ἀρέσκεται εἰς τὸ νὰ δάκνῃ καὶ σπαράσσῃ οὐσίας ξένας πρὸς τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ἕξεις, κατατρώγει δηλονότι τὰ ξύλα τῶν θυρῶν καὶ τῶν ἐπίπλων, καταδιασπᾷ τὰ ὑφάσματα, τοὺς τάπητας τῆς οἰκίας, τὰ ὑποδήματα, τὰ ἐνδύματα κτλ., τρώγει ἄχυρα, μαλ

Digitized by Google

λία, ἐκτὸς δὲ τῆς οἰκίας εὑρισκόμενος ἀρέσκεται εἰς τὸ νὰ σκάπτῃ τὸ ἔδαφος καὶ νὰ τρώγῃ λίθους καὶ χῶμμα.

10) Ἡ ἀφθονία τῆς ἐκκρινομένης σιέλου δὲν θεωρεῖται πάντοτε ὡς σύμπτωμα τῆς λύσσης· ὁτὲ μὲν τὸ στόμα τοῦ κυνὸς φαίνεται ξηρόν, ὁτὲ δὲ ὑγρόν.

11) Ὁ λυσσῶν κύων ἐκφράζει τὴν ὀδυνηρὰν αἴσθησιν, ἥτις ἐπέρχεται ἐκ τῆς παραλυσίας τοῦ φάρυγγος, διὰ τῶν προσθίων αὐτοῦ ποδῶν ξύων τὰ πλάγια τοῦ στόματος, ὡς εἰ ζητῶν νὰ ἀποσπάσῃ ἐξ αὐτοῦ τι τὸ ἐνοχλοῦν αὐτόν.

12) Προχωρούσης τῆς νόσου, ἡ κάτω σιαγὼν παραλύουσα μένει διεσταλμένη, συνεπῶς τὸ στόμα κεχηνός, τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ ζωηρῶς ἐρυθρὸν καὶ ξηρόν, ἡ δὲ γλῶσσα κρέμαται παραλυμένη, ὑπερέρυθρος, ξηρὰ καὶ ῥυπαρά.

13) Εἴς τινας περιστάσεις ὁ λυσσῶν κύων ἐμεῖ αἷμα, ὅπερ προέρχεται ἐκ τῶν πληγῶν ἃς προξενοῦσιν αἱ ἐν τῷ στομάχῳ εἰσαχθεῖσαι ἑτερογενεῖς ὀξεῖαι ὗλαι.

14) Ἡ φωνὴ τοῦ λυσσῶντος κυνὸς εἶναι βραγχνώδης καὶ παραλλάσσει κατὰ τὸν συνήθη αὐτῆς ἦχον· αἱ δὲ ὑλακαὶ αὐτοῦ ἀκούονται ὡς κλαυθμοὶ μᾶλλον, ἐκ βαθέος εἰς ὑψηλὸν τόνον φωνῆς ἀνερχόμεναι.

15) Ἡ αἰσθητικότης εἰς τὸν λυσσῶντα κύνα εἶναι λίαν ἐξησθενημένη. Ὁπόταν τις τύπτῃ ἢ καίῃ, ἢ πληγώνῃ αὐτόν, δὲν ἐκβάλλονται οἱ ὠρυγμοὶ καὶ αἱ κραυγαὶ δι' ὧν ὑγιεῖς κύνες ἐκφράζουσι τὴν κάκωσιν ταύτην.

16) Ὑπάρχουσι περιστάσεις, καθ' ἃς ὁ λυσσῶν κύων δάκνει ἑαυτὸν τραυματίζων βαθέως καὶ διασπαράσσων τὰς ἰδίας αὐτοῦ σάρκας, κορέννυσι δηλαδὴ τὴν μανίαν τῆς λύσσης του ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ σώματος, χωρὶς νὰ ἐπιζητῇ νὰ βλάψῃ τοὺς οἰκείους του.

17) Ὁ λυσσῶν κύων δείκνυται πάντοτε λίαν ἠρεθισμένος καὶ ἐξωργισμένος εἰς τὴν θέαν ἑτέρου κυνός. Μόλις δ' ὡς παρουσιασθῇ ἐνώπιόν του τοιοῦτος, ἢ ἀκουσθῶσιν ὑλακαὶ αὐτοῦ, ἡ λυσσώδης μανία ἀμέσως ἐκδηλοῦται καὶ ἐὰν μένῃ εἰσέτι κεκρυμμένη, ἀναπτύσσεται δὲ καὶ μαίνεται, ἐὰν ἦτο ἤδη ἐκδεδηλωμένη καὶ ὁρμᾷ κατ' αὐτοῦ ὅπως τὸν κατασπαράξῃ.

18) Ἅμα τῇ ἀναπτύξει τῆς λύσσης ὁ προσβληθεὶς κύων ζητεῖ νὰ ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας ἱστάμενος τὸ πλεῖστον ὄπισθεν τῶν θυρῶν, μόλις δὲ τῷ παρουσιασθῇ εὐκαιρία ἀπέρχεται καὶ ἢ οὐδέποτε πλέον ἐπιστρέφει ἢ μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας κεκμηκὼς καὶ ἐξησθενημένος.

19) Ὁ λυσσῶν κύων ἐλεύθερος ὢν ῥίπτεται μετά τινος μανίας καὶ ἀγριότητος ἐναντίον παντὸς ἐμψύχου ὄντος, ὅπερ ἤθελε τυχὸν καθ' ὁδὸν ἀπαντήσει, κατὰ προτίμησιν ὅμως πάντοτε ἐναντίον τῶν κυνῶν. Βαδίζει μὲ βῆμα ταλαντευόμενον, ἔχων τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω κεκλιμένην, τὴν γλῶσσαν ἐκτὸς τοῦ χαίνοντος στόματος κρεμαμένην καὶ χρώματος κυανοῦ, ξηρὰν καὶ κατεσκονισμένην, καὶ τὴν οὐράν του μεταξὺ τῶν ὀπισθίων σκελῶν.

20) Μεγάλως ποικίλλει τὸ στάδιον τῆς ἐπωάσεως τῆς λύσσης εἰς τὸν κύνα, δηλαδὴ ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς μεταδόσεως μέχρι τῆς ἐκδηλώσεώς της. Αἱ μακραὶ ἐπὶ τούτου παρατηρήσεις ἔφερον ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ χρόνου τούτου, ὡς ἐλάχιστον μὲν ὅριον 44, ὡς μέγιστον δὲ 75 ἡμέρας.

Δύο δὲ μόνον περιπτώσεις ἀναφέρονται τῆς περατώσεως τῆς *ἐπωάσεως* μέχρις ὀκτὼ μηνῶν.

21) Ἡ περίοδος τῆς λύσσης ἀπὸ τῆς ἀναπτύξεώς της, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς ἐκδηλώσεώς της, διαρκεῖ περὶ τὰς 6 ἡμέρας, ὁ δὲ ὑπὸ ταύτης προσβληθεὶς κύων ἀποθνήσκει ἐξ ἀσφυξίας ἢ γενικῆς παραλυσίας.

22) Αἱ διάφοροι κατὰ καιροὺς ληφθεῖσαι στατιστικαὶ τῆς λύσσης ἀπέδειξαν, ὅτι οὐδεμία ἐποχὴ τοῦ ἔτους δύναται νὰ ἔχῃ ἐπιρροήν τινα ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ὅ τε πολίτης καὶ ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ὀφείλουσι νὰ ὦσιν ἐπίσης προσεκτικοὶ καὶ κατὰ τοὺς μεγάλους καύσωνας καὶ κατὰ τὰ δριμέα ψύχη.

23) Τὸ ἀσφαλέστερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον κατὰ τῆς δήξεως μέσον εἶναι ἡ ἄμεσος καυτηρίασις τῆς πληγῆς διὰ πεπυρακτωμένου σιδήρου, ἢ διὰ τῆς φλογὸς τῆς πυρίτιδος, διὰ τοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου, τῆς καυστικῆς ἀμμωνίας, καὶ ἐν γένει δι' οἱουδήποτε ἄλλου *ὀξέος*.

24) Ἐὰν ἡ καυτηρίασις αὕτη δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γείνῃ ἀμέσως μετὰ τὴν *δῆξιν*, δέον νὰ ἐπιζητήσωμεν τοὐλάχιστον τὴν ἄμεσον πλύσιν τῆς πληγῆς, νὰ πιέσωμεν αὐτὴν ἰσχυρῶς μέχρι τῆς ἐξόδου αἵματος, νὰ ἐκμυζήσωμεν αὐτὴν διὰ τῶν χειλέων πτύοντες ἀμέσως τὸ ἀπομυζηθὲν ὑγρόν, ἢ νὰ περισφίγξωμεν ἰσχυρῶς αὐτὴν κυκλικῶς διὰ στερεοῦ νήματος. Μετὰ τὴν χρῆσιν τῶν μέσων τούτων δύναταί τις νὰ καταφύγῃ εἰς οἱαδήποτε θεραπευτικὰ μέσα θελήσῃ ἐξ ὅσων ἡ *πεῖρα* πρὸς θεραπείαν τῆς λύσσης παρεδέχθη.

25) Πᾶς κύων δηχθεὶς ὑπὸ ἑτέρου λυσσῶντος ἢ καὶ ὑπόπτου ἢ φονεύεται ἀμέσως ἢ ἐπιτηρεῖται ἐπιμελῶς ἐπὶ 4 τοὐλάχιστον μῆνας ἀπομονούμενος· ὁπωσδήποτε ὅμως ὁ κύριός του ὀφείλει νὰ λάβῃ ἅπαντα τὰ προφυλακτικὰ κατὰ τοῦ τοιούτου κυνός του μέτρα, ὅπως μὴ κατασταθῇ ἐπικίνδυνος εἰς τὴν ζωὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν οἰκείων, διατηρῶν αὐτὸν εἰς κεκλεισμένον μέρος μακρὰν τῆς οἰκίας καὶ ἐπιθέτων τὸ φίμωτρον.

26) Τὸ μέρος ἔνθα διέμενον λυσσῶντες κύνες δέον ῥιζικῶς νὰ καθαρίζηται διὰ διαλύσεως φαινικοῦ ὀξέος μετὰ ζέοντος ὕδατος καὶ διὰ θειούχων ἀτμῶν.

Digitized by Google

Προφυλακτικὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς λύσσης μέσα.

1) Πρὸ παντὸς ἀνάγκη διὰ παντὸς ἐφικτοῦ μέσου νὰ περιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν κυνῶν.

2) Ἕκαστος ἰδιοκτήτης κυνὸς ἢ ἄλλου κατοικιδίου ζώου ὑποχρεοῦται ἐκ τοῦ γενικοῦ τῆς δημοσίας ὑγείας συμφέροντος τὰς σχετικὰς περὶ λύσσης ἀστυνομικὰς διατάξεις αὐστηρῶς καὶ εὐσυνειδήτως νὰ ἀκολουθῇ.

3) Εἰς τὸν κύνα δέον νὰ παρατίθεται τακτικῶς ἀρκετὴ καθαρὰ τροφὴ καὶ ἄφθονον καθαρὸν πρὸς πόσιν ὕδωρ.

4) Ἀποφεύγεται ἡ προσφορὰ διεφθαρμένης ἢ ὀζούσης τροφῆς.

5) Καταλληλοτέρα πρὸς διατροφὴν τοῦ κυνὸς τροφὴ θεωρεῖται τὸ διὰ ὑποχλίου ὕδατος ἢ ζωμοῦ κρέατος μετὰ ἄρτου καὶ ἐλαίου μίγμα καὶ τὰ ὀστᾶ. Καθαρὸν κρέας δίδεται σπανιώτερον καὶ τοῦτο πάντοτε καθαρὸν καὶ ὀπτόν. Ἐπίσης λίαν ὑγιεινὴ τροφὴ διὰ τὸν κύνα θεωρεῖται καὶ ὁ ξηρὸς ἄρτος μεθ' ἅλατος, ἐπαλειφόμενος διά τινος λιπώδους οὐσίας.

6) Πᾶσα τροφὴ ἐναντίον τῆς φύσεως τοῦ γένους τοῦ κυνὸς προσφερομένη, ὡς διάφορα ἀρτύματα, χόρτα, ἰχθῦς κτλ. δύναται νὰ καταστάθῃ ἐπιβλαβὴς τῇ ὑγείᾳ αὐτοῦ.

7) Ὁ κύων δέον νὰ διατηρῆται πάντοτε καθαρός, νὰ πλύνηται μετὰ σάπωνος καὶ ὕδατος τακτικῶς, δὶς δὲ τοῦ ἔτους νὰ κείρεται ἡ μακρὰ καὶ πυκνὴ τρίχωσις αὐτοῦ.

8) Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἔαρος τὰ μάλιστα ὠφελοῦσι γενικὰ ψυχρὰ λουτρά.

9) Τὰ οἰκήματα τοῦ κυνὸς πρέπει νὰ ὦσι καθαρὰ μετὰ παχείας ξηρᾶς στρωμνῆς συχνὰ ἀνανεουμένης.

10) Τὰ μάλιστα δέον νὰ ἐμποδίζηται ἡ κατάκλισις καὶ διαμονὴ τοῦ κυνὸς πλησίον τῶν θερμαστρῶν ἢ ὑπὸ ταύτας, ἢ καὶ πλησίον οἱασδήποτε θερμότητος, ἢ τὸ νὰ εἶναι ἠναγκασμένος νὰ διαμένῃ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων.

11) Αὐστηρῶς ἀπαγορεύεται νὰ ἐρεθίζωμεν ἢ νὰ κακίζωμεν τὸν κύνα χάριν παιδιᾶς.

12) Ἐν φυσικῷ ὀργασμῷ εὑρισκόμενον τὸν κύνα, ἀφίνομεν ὅπως ἐκτελέσῃ τὴν φυσιολογικὴν ταύτην λειτουργείαν, ἢ ἂν τοῦτο δὲν ἐπιθυμοῦμεν, κατευνάζομεν τὸν ὀργασμὸν διὰ συχνῶν γενικῶν ψυχρῶν λουτρῶν.

13) Δὲν πρέπει νὰ ἀφίνωμεν τοὺς κύνας ἐλευθέρους εἰς τὰς ὁδοὺς νὰ περιφέρωνται καὶ νὰ τρώγωσι τὰς πρὸ τῶν οἰκιῶν ἀκαθαρσίας καὶ σκύβαλα.

14) Πάσης ἀναφαινομένης κακοδιαθεσίας εἰς τὸν κύνα πρέπει πάντοτε μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ προφυλάξεως νὰ παρακολουθῶμεν τὴν πορείαν. Τὰ ἐλάχιστα δὲ ὕποπτα σημεῖα ἐπιβάλλουσι τὴν ἄμεσον πρόσκλησιν εἰδήμονος ἀνδρός, ἢ ἐν ἐλλείψει τοιούτου, τὴν κατάλληλον καὶ ἀσφαλῆ τοῦ κυνὸς ἀπομόνωσιν καὶ τὴν μετὰ προφυλάξεως περαιτέρω περιποίησιν αὐτοῦ. Ἡ τροφὴ καὶ τὸ ὕδωρ δέον νὰ παρατίθενται εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ δύναται ὁ κύων νὰ βλάψῃ τοὺς περιποιουμένους αὐτόν.

15) Πᾶς τις πρέπει, δι' ἰδίαν αὐτοῦ ἀσφάλειαν, νὰ ἀποφεύγῃ τὴν μεθ' ἑαυτοῦ κατάκλισιν τοῦ κυνός, μηδὲ νὰ ἀφίνῃ αὐτὸν νὰ λείχῃ τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖράς του.

16) Εἰς τὴν φήμην περὶ ὑπάρξεως εἰς τὴν πόλιν τῆς λύσσης δέον οἱ κύριοι τῶν κυνῶν νὰ κρατῶσιν αὐτοὺς πεφυλαγμένους ἐντὸς τῶν οἰκιῶν των.

Γ. Ν. Πιλάβιος.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Δύο φίλαι συνδιαλέγονται. Ἀμφότεραι εἶνε εἰς ἡλικίαν, καθ' ἣν ἡ φιλαρέσκεια ἐπιβάλλει τὰς περισσοτέρας φροντίδας πρὸς ἐξάλειψιν τῶν δυσαρέστων ἰχνῶν, τὰ ὁποῖα ταῖς ἀφῆκεν ἡ πάροδος τοῦ χρόνου.

Ἡ μία πρὸς τὴν ἄλλην·

— Καὶ τί ἡλικίαν ἔχεις, φιλτάτη ;

— Πρὸς τί ἡ ἐρώτησις ; Ἡ ἡλικία τῆς γυναικὸς εἶνε ἐκείνη ποῦ δείχνει τὸ πρόσωπό της.

Ἡ πρώτη μετὰ στιγμιαίαν ἐξέτασιν :

— Μπά, καὶ ἐγὼ σ' ἐνόμιζα πλέον νέαν !

***

Ἐν μιᾷ τῶν ἑορτῶν τρεῖς φίλοι δικηγόροι, οἱ Δ*, Π* καὶ Σ*, ἀπεφάσισαν νὰ μεταβῶσιν εἰς Κηφισσίαν ἵνα διασκεδάσωσι. Καθ' ὁδὸν ἀπαντῶσι χωρικὸν ἱππεύοντα ἵππον εὔτραφῆ, εἰς ὃν ἐπηκολούθουν δύο ἄλλοι ἰσχνότατοι. Οἱ δικηγόροι θέλοντες νὰ γελάσωσι μὲ τὸν χωρικόν, τὸν ἐρωτοῦν διατὶ ὁ ἵππος του εἶνε τόσον παχύς, καὶ οἱ ἄλλοι τόσον ἀδύνατοι.— Νά, γιὰ τοῦτο, λέγει ὁ χωρικὸς ὅστις τοὺς ἐγνώρισε, γιατὶ τὸ πρῶτό μου ἄλογο εἶνε δικηγόρος, καὶ τὰ δύο τὰ ἄλλα πελάται του!

***

Ὁ ὑπουργὸς Κ... ἐφημίζετο ὡς ἄνθρωπος μὴ θέλων νὰ δυσαρεστήσῃ κανένα. Ἡμέραν τινὰ βλέπει εἰσερχόμενον εἰς τὸ γραφεῖόν του ἕνα τοῦ κόμματος, περὶ οὗ εἴξευρεν ὅτι ἀπῄτει μίαν θέσιν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἤδη δώσει εἰς ἄλλον. Πῶς νὰ κάμῃ ; Ἂν τοῦ ἠρνεῖτο ἀποτόμως, ἤθελε τὸν δυσαρεστήσει. Διὰ νὰ ἀποφύγῃ λοιπὸν τοῦτο ὁ ὑπουργός, διακόπτων τὸν παρακαλοῦντα πρὶν τελειώσῃ τὴν αἴτησίν του, τοῦ λέγει ἱλαρῶς :

—Γιὰ τὴ θέσι ἐκείνη 'μιλεῖς, ἀδελφέ ; ἀμ' ἐγὼ 'φρόντισα νὰ σὲ εὐχαριστήσω προτήτερα· τὴν ἔδωσα 'ς τὸ φίλο σου Π*, διὰ τὸν ὁποῖον ἦλθες τώρα νὰ μοῦ τὴν ζητήσῃς !

Digitized by Google

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Αἱ μεγάλαι θυσίαι αἱ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων γινόμεναι οὐδόλως μὲ συγκινοῦσι. Διότι ναὶ μὲν τὸ παριστάμενον πλῆθος μετὰ θαυμασμοῦ τὰς θεωρεῖ, ἡ ἱστορία τὰς ἐγγράφει ἐπὶ τῶν χρυσῶν της δέλτων, καὶ ἡ ἀθανασία τὰς παραλαμβάνει· ἀλλ' ὁ ἡρωϊσμὸς ὁ ἐπὶ τόκῳ τοσοῦτον μεγάλῳ τοκιζόμενος οὐδὲν ἔχει τὸ συγκινοῦν με, οὐδὲν τὸ ἐκπλῆττόν με. Ἄλλως τε τὸ τοιοῦτον κατὰ τὸ πλεῖστον οὐδὲν ἄλλο εἶνε, ἢ συμφόρησις αἵματος εἰς τὴν κεφαλὴν, στιγμιαία τις παραφορὰ ἐξημμένων αἰσθήσεων, ὥστε δὲν εἶν' ἀπίθανον καὶ νὰ ὑποβληθῇ εἰς οἱανδήποτε δοκιμασίαν καὶ γενναίως νὰ θυσιάσῃ καὶ τὴν ζωήν του ἐν πλήθοντι θεάτρῳ, ἀνευφημούντων τῶν θεωρείων καὶ τῆς πλατείας, ἄνθρωπος, ὅστις ἐν τοῖς παρασκηνίοις θὰ ἦτο ψοφοδεής τις καὶ οὐδενὸς λόγου ἄξιος. Ἐμὲ θέλγει καὶ βαθέως ὑπὲρ πάντα λόγον συγκινεῖ ὁ ἡρωϊσμὸς ὁ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν γινόμενος, ἡ ἐν τῇ σκιᾷ ἐργαζομένη ἀφοσίωσις ἄνευ τινὸς φιλοδοξίας, ἡ αὐταπαρνησία καὶ ἡ θυσία πρὸ τοῦ ἀψύχου καὶ ἀείποτε σχεδὸν ἀγόνου καὶ ἀκάρπου καθήκοντος. Τοιούτου δὲ ἡρωϊσμοῦ ἥρωες καὶ μάρτυρες εὑρίσκονται καὶ παρὰ τοῖς ἁπλοῖς πολίταις, ἀνώτεροι πολλῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ μνημονευομένων ἐνδόξων ὀνομάτων. (Ἰούλιος Σανδώ).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Φιλία γάτας καὶ ὄρνιθος. — Πλεῖστοι βεβαίως ἰδίοις ὄμμασιν ἔτυχε νὰ ἴδωσι ζῷα ἀνήκοντα εἰς φυλὴν οὐ μόνον διάφορον, ἀλλὰ καὶ ἐχθρικὴν, συζῶντα παρὰ τὸ σύνηθες ἐν πληρεστάτῃ ἁρμονίᾳ καὶ δεικνύοντα μάλιστα ζωηρὰν στοργὴν πρὸς ἄλληλα. Ὁ κύων καὶ ὁ γάτος εἰσὶν ἀδιάλλακτοι, ἄσπονδοι ἐχθροὶ, καὶ ἐν τούτοις συνηθέστατα βλέπομεν ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος τούτου. Ἐν γένει οὐδεμία ἀγάπη συνδέει τὸν γάτον καὶ τὴν περιστερὰν, ἢ τοὐλάχιστον ὁ πρῶτος τούτων θεωρεῖ τὴν δευτέραν ἁπλῶς πρὸς βρῶσιν κατάλληλον· ἐν τούτοις ὑπάρχουσι παραδείγματα ἀποδεικνύοντα ἀμοιβαίαν συμπάθειαν.

Ὁ «Κῆρυξ τῆς Νέας Ὑόρκης» ἀναφέρει τὸ ἑξῆς παράδειγμα παραδόξου φιλίας γάτας καὶ ὄρνιθος :

Κύριός τις ἐπισκεφθεὶς φιλικὴν οἰκογένειαν, εἶδεν εὔσαρκον μαύρην γάταν φιλίως παίζουσαν μεθ' ὡραίας λευκῆς ὄρνιθος, καὶ μαρτυροῦσαν δι' ἐκφραστικωτάτου ῥωθωνισμοῦ τὴν μεγίστην ἣν ἐπὶ τούτῳ ᾐσθάνετο εὐχαρίστησιν. Πρὸς αὐτὸν δ' ἐκφράσαντα τὴν ἔκπληξίν του, ἡ οἰκοδέσποινα ἀφηγήθη πῶς παρήχθη ἡ φιλία αὕτη:

Ἡ γάτα ἐν ἐγκυμοσύνῃ εὑρισκομένη πρό τινων μηνῶν εἶχε διώξει ἀπὸ τῆς φωλεᾶς της τὴν ὄρνιθα ἐπωάζουσαν ἓν ᾠόν. Ἡ ὄρνις ἠναγκάσθη ν' ἀπέλθῃ, τὸ δὲ ᾠὸν, θερμανθὲν κατὰ μικρὸν ὑπὸ τῆς γάτας, ἐξεκολάφθη καὶ ἐξῆλθε τοῦ κελύφους αὐτοῦ.

Ἡ γάτα ἐπροστάτευε τὸ νεόσσιον, τὰ δὲ μικρά της τέκνα συνεβίουν ὡς ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ μετὰ τῆς πτερωτῆς ἀδελφῆς των. Ἔκτοτε ἡ γάτα τρέφει ἰδίαν ὅλως στοργὴν πρὸς τὸ θετόν της τέκνον, πολλάκις δὲ τοῦτο αὐξηθὲν ἔρχεται καὶ ἐπισκέπτεται τὴν γάταν, πρὸς μεγάλην αὐτῆς εὐχαρίστησιν.

Πόσον θὰ ἐκπλαγῶσιν οἱ φίλοι τοῦ σφαιριστηρίου, ἂν μάθωσιν ὅτι αἱ σφαῖραι αὗται αἱ νομιζόμεναι ἐξ ἐλεφαντόδοντος εἶνε πεζότατα καὶ ἁπλούστατα ἐκ γεωμήλων κατεσκευασμέναι!

Ἰδοὺ κατὰ τὸ «**Monthly Magasine**» ὁ περίεργος χημικὸς τρόπος καθ' ὃν ἐπιτυγχάνεται ἡ μεταμόρφωσις αὕτη.

Ἐκλέγομεν καλὰ γεώμηλα· ἀφαιροῦμεν ἐπιμελῶς τὸν φλοιὸν αὐτῶν — ὅπως λέγει ἡ μαγειρική—ὡς καὶ πᾶν μέρος αὐτῶν ἔχον σύστασιν ἢ χρῶμα διάφορον ὅπως οὐδὲν ἑτερογενὲς στοιχεῖον παραμείνῃ ἐν αὐτοῖς· εἶτα ἐμβαπτίζομεν αὐτὰ ἐπί τινα χρόνον κατ' ἀρχὰς μὲν ἐντὸς καθαροῦ ὕδατος, εἶτα δ' ἐντὸς διαλύσεως θειικοῦ ὀξέος· εἶτα δὲ—καὶ φαίνεται ὅτι τοῦτο εἶνε ὁ σπουδαιότατος τῆς κατεργασίας ὅρος—βράζομεν αὐτὰ ἐπὶ μακρὸν ἐντὸς θειικοῦ ὀξέος.

Οὕτω παρεσκευασμένον τὸ γεώμηλον σκληρύνεται καὶ ἀπόλλυσι κατὰ μικρὸν τὴν διαχωρητότητα αὐτοῦ. Κατ' ἀρχὰς πλύνομεν αὐτὸ διὰ θερμοῦ ὕδατος, εἶτα διὰ ψυχροῦ ὕδατος, καὶ ἀκολούθως ὑποβάλλομεν αὐτὸ εἰς βραδεῖαν καὶ βαθμιαίαν ἀποξήρανσιν.

Οὕτω ἀποκτῶμεν εἶδός τι ὀστοῦ ἐλέφαντος κιτρινωποῦ, ἐλαστικοῦ, εὐκατεργάστου, μὴ διαρρηγνυμένου ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ξηρότητος τοῦ ἀέρος, καὶ ἐπιδεκτικοῦ βαφῆς διὰ διαφόρων χρωμάτων· ἐν ἑνὶ λόγῳ καταλληλοτάτου κατὰ πάντα πρὸς κατασκευὴν ἐξαιρέτων σφαιρῶν *μπιλιάρδου*.

Ἰδοὺ ὁ τρόπος τῆς κατεργασίας. Ἕκαστος ἐλεύθερος εἶνε νὰ ἐπιχειρήσῃ αὐτόν. Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἐφευρέτης αὐτοῦ ἔκρινε συμφέρον αὐτῷ νὰ μὴ ἀποκαλύψῃ εἰς τὸ κοινὸν λεπτομερείας τινὰς τῆς βιομηχανίας του, μεγάλην ἀκριβῶς ἐχούσης σημασίαν· παραδείγματος χάριν δὲν εἶπε ποῖον ἐκ τῶν πολυαρίθμων εἰδῶν τῶν γεωμήλων εἶνε τὸ κυρίως κατάλληλον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, πόσον πρέπει νὰ διαρκῇ ἡ ἐν τῷ θειικῷ ὀξεῖ βράσις, καὶ τέλος, ποῖον βαθμὸν πρέπει νὰ ἔχῃ ἡ διάλυσις τοῦ ὀξέος τούτου.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 384 —Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ-Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι —Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9 | 8 Μαΐου 1883

Τοῦ κάτωθι διηγήματος συγγραφεὺς εἶνε ὁ μέγιστος τῶν καθ' ἡμᾶς Οὔγγρων μυθιστοριογράφων Μαυρίκιος Ἰώκαϊς, οὗ ἡ γονιμότης παραβάλλεται πρὸς τὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ πατρός· ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας ἐξέδωκεν ἑκατὸν πεντήκοντα τόμους. Γεννηθεὶς τῷ 1825, ἐξ εὐγενῶν γονέων, ἐδημοσίευσε δεκαετὴς τὸ πρῶτόν του ποίημα ἔν τινι ἐφημερίδι· μετὰ τὸ πέρας δὲ τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν του ἔγραψε δρᾶμα βραβευθὲν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημείας, καὶ τὸ πρῶτόν του μυθιστόρημα συνέγραψεν ἐν ἡλικίᾳ ἑνὸς καὶ εἴκοσιν ἐτῶν. Τῷ 1847 ἀνέλαβε τὴν σύνταξιν ἑβδομαδιαίας ἐφημερίδος καὶ μετέσχε πάντων τῶν ὑπὲρ πατρίδος ἀγώνων καὶ ἔπαθε πολλά. Ἐνυμφεύθη ἔξοχόν τινα ὑποκρίτριαν Οὐγγαρίδα, ἐγένετο ἔπειτα συντάκτης τοῦ «Hon» (τῆς Πατρίδος) καὶ ἐξελέχθη καὶ βουλευτής. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἶνε λίαν διαδεδομένον ἔν τε τῇ Γερμανίᾳ καὶ τῇ Ἀγγλίᾳ.

ΑΚΟΥΣΙΑ ΝΥΚΤΕΡΙΝΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΙΣ

Οὐγγρικὸν διήγημα.

—

Ἡ κόμησσα Ῥεπεῆ, ἡ νεωτάτη, ἡ *μαυρομμάτα* μου κόμησσα, ἦτο τὴν ἡμέραν ἐκείνην φαιδρά, χαριεστάτη, εὐτράπελος, μία χαρά. Ὡς δεῖγμα τῆς πρός με εὐνοίας της μ' ἐκάλεσε νὰ διανυκτερεύσω πλησίον της,—ἐφ' ἁμάξης· καὶ ναὶ μὲν ἦτο ἐν τῇ ἁμάξῃ καὶ ἡ ἀκόλουθός της, ἀλλ' ὅπως δήποτε τὸ δεῖγμα τοῦτο τῆς εὐνοίας της δὲν ἦτο μικροῦ λόγου ἄξιον. Ἐπειδὴ τὴν ἐπιοῦσαν ἐγίνετο μέγας χορὸς ἐν Ἀράδῃ καὶ ἤθελε νὰ εἶν' ἐκεῖ τὸ πρωΐ, παρήγγειλε καὶ ἔζευξαν τοὺς ἵππους τὴν ὀγδόην ἑσπερινὴν ὥραν. Ἔτυχε δὲ νὰ εἶμαι ἐν τῇ αἰθούσῃ της ἐγὼ μόνος, καὶ μ' εἶπε· «Ἀγαπητέ μου, σὲ παρακαλῶ νά με συνοδεύσῃς».

Μὲ εἶπεν «ἀγαπητέ μου» μετὰ τόσης χάριτος καὶ φιλίας, ὥστε ἔπρεπε νὰ εἶνε πέτρα ἡ καρδία μου διὰ νὰ μὴ συγκατανεύσω. Ἀλλ' ὅμως ἐνόμισα καλὸν νά τῇ κάμω καὶ μικράν τινα παρατήρησιν· ἀπεκρίθην λοιπόν: «Κόμησσα, θεά μου, ἔξω εἶνε σκοτεινά, πίσσα, δὲν βλέπει κανεὶς τὴν μύτην του καὶ εἶνε φόβος μήπως ἀναποδογυρίσῃ ἡ ἅμαξα καὶ σπάσωμε καὶ κανένα ποδάρι. Συλλογισθῆτε ὅτι θὰ περάσωμεν τρία ποτάμια, καὶ εἶνε κίνδυνος νὰ πνιγοῦμε, διότι, καθὼς εἰξεύρετε, δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν παρὰ πολλὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς γεφύρας μας. Καὶ ἔπειτα ὁ δρόμος μας εἶνε νὰ περάσωμεν ἀπέραντον δάσος, καταγώγιον τῶν λῃστῶν. Κόμησσα, σᾶς τὸ προλέγω, θά μας σφάξουν! Δὲν εἶνε φρονιμώτερον νὰ κινήσωμεν αὔριον τὸ πρωΐ, καὶ τὴν μεσημβρίαν νὰ εἴμεθα εἰς Ἀράδην; καὶ θὰ ἔχετε καιρὸν νὰ ἑτοιμασθῆτε διὰ τὸν χορόν. Κόμησσα, αὔριον νὰ κινήσωμεν!»

Ἀλλ' ἐκείνη ἀνεκάγχασε, μ' ἐνέπαιξε, καί με εἶπεν ἄνανδρον καὶ δειλόν. Ἐνὶ λόγῳ εἶχεν ἀποφασίσῃ ἐν τῇ χαριεστάτῃ κεφαλῇ της νὰ κινήσῃ αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἑσπέραν. Τὴν εἰξεύρετε δά, ὅσον προσπαθεῖς νά την πείσῃς, τόσον ἐκείνη ἐπιμένει· πολλαὶ γυναῖκες τὸ ἔχουν τοῦτο. Μ' ἔλεγεν ὅτι ἂν κινήσῃ τὴν ἑσπέραν θὰ ἔχῃ καιρὸν αὔριον νὰ ἀναπαυθῇ ὀλίγον, καὶ ὅτι τέλος πάντων τὸ νυκτερινὸν ταξείδιον εἶνε πολὺ ποιητικώτερον καὶ εὐαρεστότερον παρὰ τὸ τῆς ἡμέρας, ὅτε δὲν εἶνε κονιορτός, ὅτε πολλάκις ὑπάρχουσιν ἀστέρες, ἐνίοτε δὲ καὶ σελήνη, καὶ πάντοτε κοάζουν οἱ βάτραχοι! Ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἦσαν προφάσεις· τὸ μόνον ἀληθὲς ἦτο ὅτι τὴν ἑσπέραν ἐκείνην εἶχε ἰδιοτροπίαν καὶ ἤθελε νά την ἱκανοποιήσῃ παρευθύς.

Τί νὰ κάμω! Δὲν ἠδυνάμην νά την ἀφήσω νὰ φύγῃ μόνη καὶ νὰ μείνω ἐγὼ μόνος ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἀπεκρίθην λοιπὸν ὅτι ἤμην ἕτοιμος νά την συνοδεύσω.

Ἀναγνωρίζουσα τὴν καλήν μου θέλησιν μ' ἐπέτρεψε νὰ καθίσω ἐν τῇ ἁμάξῃ . . . ἀπέναντί της. Ἀλλ' ἡ κόμησσα, ὡς εἰξεύρετε, εἶνε πολὺ ἀφηρημένη, καὶ ἐπεσώρευσεν ἐπάνω μου ὅλας τὰς θήκας τῶν πραγμάτων της, καὶ ἔπειτα περιτυλιχθεῖσα διὰ τῆς μηλωτῆς της ἀπεκοιμήθη. Μάτην τῇ ἀπέτεινα λέξεις τινάς, οὐδέν μ' ἀπεκρίνετο. Ἐκοιμᾶτο! ὤ! ἐκοιμᾶτο. Ἐκ διαλειμμάτων δὲ ὁσάκις ἡ ἅμαξα προσκόπτουσα κατά τινος λίθου ἐκλονεῖτο, ἤνοιγεν ἡ κόμησσα τοὺς ὀφθαλμοὺς καί μ' ἔλεγε: «Ποῦ εἶνε τὸ *μαρσόρ* μου; ποῦ εἶνε ἡ θήκη τοῦ *καπέλλου* μου; ποῦ εἶνε ἡ *κασσετίνα* μου; Μήπως κάθεσθε ἐπάνω εἰς τὸ *κουτὶ* τῶν *γαντιῶν* μου; Μὰ δι' ὄνομα Θεοῦ, προσέχετε, ἀγαπητὲ βαρῶνε!» Καὶ πάλιν ἀπεκοιμᾶτο. Ἆ! μὰ τὸ ναί, ἀπεφάσισα καὶ ἐγὼ νά την μιμηθῶ καὶ ἀπεκοιμήθην, τοὐλάχιστον κατὰ τὸ φαινόμενον, διότι τὰ νεῦρά μου ἦσαν ἐξηρεθισμένα καὶ καθόλου δὲν ἤμην καλά, μὰ καθόλου, ὑπὸ τὸ βουνὸν ἐκεῖνο τῶν δεμάτων.

Αἴφνης ἡ ἅμαξα ἐστάθη ἀποτόμως, ἔκλινε πρὸς τὸ πλευρὸν ὡς ἐὰν καὶ αὐτὴ εἶχεν ὄρεξιν

Digitized by Google

νὰ πλαγιάσῃ καὶ νὰ κοιμηθῇ. Ἡ κόμησσα ἀφυπνισθεῖσα ἀνεκάθησε διὰ μιᾶς καὶ μετὰ πολλῆς δυσαρεσκείας ἠρώτησε τί τρέχει.

Ὁ ἁμαξηλάτης ἐπήδησεν ἀπὸ τῆς θέσεώς του καὶ προσελθὼν πρὸς τὴν θυρίδα τῆς ἁμάξης,εἶπεν ὅτι εὑρισκόμεθα εἰς ὁδὸν ἐλεεινὴν καὶ ὅτι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπεπλανήθημεν.

— Καὶ τί μὲ τοῦτο; ὑπέλαβεν ἡ κόμησσα· ἀφ' οὗ ἔχομεν ἐμπρὸς δρόμον,ἂς προχωρήσωμεν.

— Μάλιστα, μάλιστα, ἀλλά..., παρετήρησεν ὁ ἁμαξηλάτης.

— Ὁ δρόμος αὐτὸς κάπου θὰ βγαίνῃ.

— Φοβοῦμαι, κυρία κόμησσα, μήπως δὲν βγαίνει εἰς μέρος ἀσφαλές.

— Καλὲ τί με λέγεις; Ὑπάρχουν εἰς τὴν Οὑγγαρίαν μέρη τὰ ὁποῖα νὰ μὴν εἶνε ἀσφαλῆ; Ποῦ εἴμεθα τώρα;

— Εἴμεθα, κυρία κόμησσα, εἰς τὸ δάσος τοῦ Ζόλουτα.

— Τὸ δάσος αὐτὸ ἔχει ἔξοδον· εἰμποροῦμεν νά το περάσωμεν εἰς δύο ὥρας.

— Νομίζω ὅτι οἱ φόβοι τοῦ ἁμαξηλάτου ἔπρεπε νά σας κάμουν νὰ σκεφθῆτε, παρετήρησα πρὸς τὴν κόμησσαν ἀναμιγνυόμενος καὶ ἐγὼ εἰς τὴν συζήτησιν.

— Οἱ φόβοι τοῦ ἁμαξηλάτου δὲν ἔχουν βάσιν, βαρῶνε.

— Καὶ ὅμως ὁ ἁμαξηλάτης σας φοβεῖται, κόμησσα, μήπως μας συμβῇ τίποτε δυσάρεστον...

— Δὲν εἶνε 'δική του δουλειά!

— Ἢ οἱ ἵπποι του νὰ μή...

— Ὢ! οἱ ἵπποι του, δουλειά του εἶνε, μάλιστα.

— Εἶνε, λέγουν, πολλοὶ φαυλόβιοι καὶ «φτωχὰ παιδιὰ» εἰς τὸ δάσος τοῦτο, καὶ εἰμπορεῖ νὰ εὕρουν τῆς ἀρεσκείας των καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὴν ἅμαξαν τῆς κυρίας κομήσσης —ἰδοὺ ἀναμφιβόλως τί φοβεῖται ὁ ἁμαξηλάτης. — Ἄ! κόμησσά μου, θεά μου, δὲν εἶνε παῖξε γέλασε νὰ ταξειδεύῃ τις νύκτα εἰς δάσος κατασκότεινον. Ἂν εἶχα τοὐλάχιστον πάρῃ τὰ πιστόλια μου!

— Διὰ νά μάς τα πάρουν καὶ αὐτά, ὑπέλαβε τὸ διαβολάκι.

Καὶ γελῶσα ἀνοίγει τὴν θυρίδα καὶ πηδᾷ ἐκ τῆς ἁμάξης ἐλαφρὰ ὡς πτηνόν.

— Ὢ! τί νὺξ τερπνοτάτη! Πῶς τὸ δάσος εὐωδιάζει! ἀνεφώνησε, πῶς σπινθηροβολοῦν αἱ πυγολαμπίδες! Ἐλᾶτε, βαρῶνε, νὰ ἰδῆτε.

— Τί νὰ ἰδῶ; ἠρώτησα ἐκβάλλων τὴν κεφαλήν μου ἔξω εἰς τὸ σκότος. Εἶνε σκοτεινά, πίσσα! Τίποτε δὲν βλέπω, κόμησσα! οὐδὲ ποῦ εἶσθε κἂν σᾶς βλέπω.

— Καλέ, τί λέτε; τίποτε δὲν βλέπετε; Καὶ τὸ φῶς ἐκεῖνο ἐκεῖ κάτω!... Διότι φαίνεται φῶς ἀνάμεσα εἰς τὰ δένδρα, καὶ μάλιστα 'σὰν νὰ διευθύνεται πρὸς τὸ μέρος μας.

Τὸ αἷμά μου ἐκινήθη βιαίως καὶ ἐπάγωσε.

Ὁ ἁμαξηλάτης διὰ φωνῆς ἐσβεσμένης εἶπε πρὸς τὴν κόμησσαν:

— Τὸ φῶς ἐκεῖνο, κυρία κόμησσα, εἶνε τοῦ *χανιοῦ* ποὺ κονεύουν οἱ λησταί.

— Λαμπρά! λαμπρά! ἀνεφώνησεν ἡ κόμησσα... Ἁμαξᾶ, ἐμπρός, τράβα 'ς τὸ χάνι τῶν «φτωχῶν παιδιῶν».

Φαντάζεσθε τὴν ἀγωνίαν μου, τὴν ἀπελπισίαν μου.

— Μά, δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ! ἀνεφώνησα, τί κάμνετε, κόμησσα; Πηγαίνετε νὰ πέσετε εἰς τὸ στόμα τοῦ λύκου... Αὐτὸ τὸ *χάνι* εἶνε κλεφτοφωλιά. Ἐκεῖ μέσα εἶνε ὅλοι συνεννοημένοι μὲ τοὺς ληστὰς καὶ γυμνώνουν καὶ δολοφονοῦν τοὺς ὁδοιπόρους... Πρὸ ὀλίγου μάλιστα ἀνέγνωσα εἰς τὰς ἐφημερίδας...

Ἀλλ' ἐκείνη ἀνεκάγχασε θορυβωδῶς καὶ εἶπε γελῶσα:

— Παραμύθια, παραμύθια... εἶνε ὅσα γράφουν αἱ ἐφημερίδες. Τέλος πάντων δὲν εἰξεύρομεν ποῦ πρέπει νὰ περάσωμεν τὴν νύκτα· ἐὰν τοὐλάχιστον ἦτο κανὲν ἄλλο ξενοδοχεῖον ἐδῶ πλησίον, εἰμπορούσαμεν νὰ μείνωμεν, ἀλλὰ δὲν εἶνε. Θέλομεν λοιπὸν δὲν θέλομεν πρέπει νὰ εὐχαριστηθοῦμεν εἰς αὐτὸ τὸ χάνι.

Εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἁμαξηλάτην νά τὴν ἀκολουθήσῃ βραδέως μετὰ τῆς ἁμάξης: — Προχωρῶ ἐγὼ πεζῇ διὰ νὰ σοῦ δείξω τὸν δρόμον.

Πᾶσαι αἱ παρατηρήσεις μου, πᾶσαι αἱ περὶ ληστῶν διηγήσεις μου εἰς οὐδὲν ὠφέλησαν, μᾶλλον δὲ ἠπείλησεν ἡμᾶς ὅτι καὶ μόνη θὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ πανδοχεῖον, ἂν δὲν θέλομεν νά τὴν ἀκολουθήσωμεν.

Ὅτε προσηγγίσαμεν εἰς τὴν *τζάρδαν*, ἔπληξαν τὰ ὦτά μας οἱ ἐπαγωγοὶ ἦχοι ὀρχήστρας Ἀθιγγάνων.

— Θεέ μου! ἀνεφώνησα, ὅλ' οἱ λησταὶ τῆς χώρας εἶν' ἀπόψ' ἐδῶ συνηγμένοι!

— Κύτταξε!, εἶπεν ἡ κόμησσα γελῶσα, ἐπηγαίναμεν εἰς τὸν χορόν, καὶ νὰ πού τον εὑρίσκομεν 'ς τὸν δρόμον μας. Τί εὐχάριστος σύμπτωσις!

Καὶ οὐδόλως διστάζουσα κατηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν τοῦ πανδοχείου.

Διενοήθην νὰ κάμω μεταβολήν, ν' ἀφήσω ἐκεῖ τὴν κόμησσαν καὶ *νά το στρίψω*. Ἀλλ' ἡ ἀκόλουθος τῆς κομήσσης ἡ νεᾶνις Καισαρίνη εἶχε κρεμασθῆ εἰς τὸν βραχίονά μου καί μοῦ τον ἔσφιγγεν ὡς νά τον εἶχα εἰς τὸ μάγγανον. Ἡ ταλαίπωρος νεᾶνις ἔτρεμεν ὡς τὸ φύλλον καὶ ἦτο ἡμιθανής.

Αἱ ἀναφωνήσεις καὶ αἱ ἄγριαι κραυγαὶ τῶν χορευτῶν οὐδόλως ἀνεχαίτισαν τὴν κόμησσαν, ἥτις ἀνοίξασα τὴν θύραν θαρραλέως εἰσῆλθε.

Digitized by Google

Εἰσήλθομεν καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτὴν εἰς δωμάτιον μακρὸν πλῆρες καπνοῦ. Κατ' ἀρχάς μ' ἐφάνη ὅτι εἶδα κάπου πενῆντα λῃστὰς πηδῶντας καὶ ᾄδοντας ὡς ἀγρίους πέριξ ἡμῶν. Ἀλλὰ συνελθὼν ἔπειτα ἐκ τοῦ πρώτου τρόμου μου, τοὺς ἐμέτρησα καὶ ἦσαν ἐννέα μόνον, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ πανδοχέως καὶ τῶν τριῶν Ἀθιγγάνων μουσικῶν. Ἀλλὰ τί; μήπως δὲν ἦσαν ἀρκετοί; Πέντε ἄνδρες ὡς ἐκεῖ 'πάνω, κολοσσοί, τῶν ὁποίων αἱ κεφαλαὶ ἤγγιζον εἰς τὴν ὀροφήν! Εἶχον ὅλοι πιστόλια εἰς τὴν μέσην καὶ μύστακας ὑπερμεγέθεις. Ἅμα ἰδόντες ἡμᾶς διέκοψαν τὸν χορὸν καὶ μας ἐκύτταξαν διὰ τῶν μεγάλων καὶ ἀπαστραπτόντων ὀφθαλμῶν των. Ἡ θρασύτης ἡμῶν τοὺς ἐξέπληξέ πως, καὶ παρετήρησα ὅτι δὲν μας ἐξέλαβον ὡς ἀνθρώπους προστύχους. Ἡ χαρίεσσά μου κόμησσα προσελθοῦσα πρὸς αὐτοὺς γοητευτικῶς μειδιῶσα, εἶπε διὰ τῆς γλυκείας καὶ αἱμύλης φωνῆς της:

— Συγχωρήσατέ μας διότι ἤλθομεν καί σας ἐταράξαμεν χωρὶς νά σας ζητήσωμεν τὴν ἄδειάν σας. Ἀλλὰ ἀπεπλανήθημεν εἰς τὸ δάσος καὶ ἐπειδὴ ἕνεκα τοῦ σκότους εἶν' ἀδύνατον νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸν δρόμον μας, σᾶς παρακαλοῦμεν νά μας φιλοξενήσετε ἀπόψε.

Ὁ μέγιστος καὶ εὐμορφότατος τῶν πέντε λῃστῶν ἦλθε πρὸς τὴν κόμησσαν *στρήβων* τὸν μύστακά του, ἀπεκαλύφθη, ἔσεισε τοὺς πτερνιστῆράς του καὶ προσκλίνων χαριέντως εἶπε πρὸς τὴν μειδιῶσαν κόμησσαν: ὅτι ἡ παρουσία της οὐ μόνον δὲν τους ἐτάραξεν, ἀλλὰ μᾶλλον τιμᾷ τὴν ὁμήγυριν, αὐτὸν δὲ προσωπικῶς καθιστᾷ εὐτυχέστατον, διότι εἶνε ὁ Φεκέτε Ἰόσζης (ῥῖγος διέδραμε τὴν ῥάχιν μου ὡς ἤκουσα τὸ ὄνομα τοῦ διαβοήτου λῃσοῦ), καὶ ἔχει προσκεκλημένους τοὺς φίλους του εἰς εὐωχίαν. Καθὸ δὲ οἰκοδεσπότης ἠρώτησε τὴν κόμησσαν πρὸς τίνα εἶχε τὴν τιμὴν νὰ συνομιλῇ.

Πρὶν δὲ δυνηθῶ νὰ νεύσω πρὸς τὴν κόμησσαν ν' ἀποσιωπήσῃ τὸ ὄνομά της, ἡ ἀπερίσκεπτος εἶχεν ἤδη ἀποκριθῆ: —Εἶμαι ἡ κόμησσα Ῥεπεῆ, καὶ κατοικῶ ἐδῶ πλησίον.

— Ἔχω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ εἰξεύρω τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀπεκρίθη ὁ λῃστής. Ὁ γέρων κόμης Ῥεπεῆς, μοῦ ἔστειλε μίαν φορὰν μίαν σφαῖραν, ἀλλὰ δὲν μ' ἐπέτυχε. Καθίστε παρακαλῶ, κυρία κόμησσα.

Ἐκάθισεν ἐκείνη ἐπί τινος θρανίου, καὶ πλησίον της ἐκάθισεν ὁ Φεκέτε ὑποκρινόμενος ὅτι δὲν με εἶδε.

— Καί, νὰ ἔχωμε καλὸ 'ρώτημα, ποῦ ἐπηγαίνατε αὐτὴν τὴν ὥραν;

— Εἰς τὴν Ἀράδην εἰς τὸν χορὸν τοῦ Καζίνου, ἀπεκρίθη ἡ κόμησσα μετὰ τῆς αὐτῆς χάριτος καὶ εὐτραπελίας.

— Καλὴ σύμπτωσις σᾶς ἔφερεν ἐδῶ. Καὶ ἡμεῖς ἐδῶ ἔχομεν χορόν. Καὶ ἂν ἡ κυρία κόμησσα δὲν εἶν' ἀκατάδεκτη, πιστεύω πῶς θὰ διασκεδάσῃ πολύ. Ἔχομεν περίφημη μουσικήν. Τώρα θά την ἀκούσετε. Ἐμπρός, Ἀτσίγγανοι! τὸ τραγοῦδι τῆς *Πεντάμορφης*, καὶ κυττάξτε νά το παίξετε καλά!

Εὐθὺς ὡς ἀντήχησαν οἱ πρῶτοι τῆς μουσικῆς φθόγγοι, ὁ Φεκέτε περιέβαλε διὰ τοῦ βραχίονος τὴν ὀσφὺν τῆς κομήσσης καί την εἵλκυσεν εἰς τὸ μέσον τοῦ δωματίου. Ἄλλος τις νέος αὐθάδης ὥρμησε πρὸς τὴν Καισαρίνην, ἔλαβε τὸν βραχίονά της, καί τοι ἦτο σχεδὸν λιπόθυμος, καὶ χορεύσας ὀλίγον, παρέδωκεν αὐτὴν ἔπειτα πρός τινα τῶν συντρόφων. Ἡ δύσμοιρος νεᾶνις εἶχε γείνῃ '*σὰν τὸ κερί*, ἀλλ' ἡ κόμησσα ἦτο δροσερὰ ὡς ῥόδον, ἐδείκνυε θάρρος μέγα καὶ μετὰ πλείστης φαιδρότητος ἐφέρετο ὡς ἐὰν ἐπάτει ἐπὶ τοῦ ἐστιλβωμένου σανιδώματος τοῦ Καζίνου τῆς Ἀράδης. Ἐγέλα, ἐθρύπτετο, ἀσμένως καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης δυσκολίας παρεσύρετο εἰς τὴν δίνην τοῦ χοροῦ μετ' εὐφροσύνης καὶ ἡδονῆς τοσαύτης, ὥστε ἐγὼ ἐσκανδαλιζόμην. Ὄχι, οὐδέποτε ἄλλοτε ἐφάνη εὐμορφοτέρα, ἐπαγωγοτέρα. Ἔκτοτε δὲ πολλάκις τὴν εἶδον χορεύουσαν τὸν χορὸν τὸν λεγόμενον *τσαρντᾶς*, ἀλλ' οὐδέποτε τὸν ἐχόρευεν ὅπως τὴν νύκτα ἐκείνην μετά τοῦ *μπετυὰρ* (λῃστοῦ). Ὁ ἀρχιλῃστὴς τὴν ὡδήγησε κατὰ πρῶτον μετὰ βήματος μεγαλοπρεποῦς κύκλῳ τοῦ δωματίου· τὸ βλέμμα του ἦτο ὑπερήφανον, τὸ βῆμά του σοβαρόν· αἴφνης ἀναπηδᾷ ἐπὶ τῶν πτερνῶν του ἐκβάλλων κραυγὴν καὶ σείων τοὺς ἠχηροὺς πτερνιστῆράς του, καὶ εὑρίσκεται ὄρθιος ἐνώπιόν της. Ἡ μουσικὴ ἐπαιάνιζε μέλος τι ζωηρὸν καί πως ἄγριον. Ἔπειτα ἤρχισε καὶ ἡ κόμησσα νὰ χορεύῃ, ὁμοιάζουσα πρὸς ψυχὴν ἥτις ἵπταται ἀπὸ ἄνθους εἰς ἄνθος, ἀλλ' ἐπ' οὐδενὸς κάθηται· καὶ ὁτὲ μὲν προσήρχετο πρὸς τὸν χορευτήν της κύπτουσα ὡς ἐὰν ἤθελε νά τον ἐναγκαλισθῇ, ὁτὲ δὲ ὀρθία καὶ ἀξιοπρεπὴς ἐχώρει εἰς τὰ ὀπίσω συμπαρασύρουσα αὐτὸν διὰ τῶν φιλαρέσκων ἀκκισμῶν της. Τελευταῖον δὲ ὁ *μπετυὰρ* λαβὼν αὐτὴν περιεστράφη μετ' αὐτῆς ἐν στροβίλῳ δαιμονικῷ. Λήξαντος τοῦ χοροῦ ἤγαγε τὴν κόμησσαν εἰς τὴν θέσιν της καὶ φιλήσας τὴν χεῖρά της περιποιητικώτατα, ἐστράφη πρός με καὶ ψαύων τὸν ὦμόν μου, μοὶ εἶπε μετ' οἰκειότητος:

— Καὶ σὺ γεροπατέρα, δὲ χορεύεις;

— Ὄχι, ἀπεκρίθην μετ' ἀξιοπρεπείας δὲν εἰξεύρω.

Ἐλθὼν δ' εὐθὺς πρὸς τὴν κόμησσαν:

— Νά μας συγχωρῆτε, κυρία, τῇ εἶπε, διότι δὲν εἴμεθα εἰς κατάστασιν νά σας φιλεύσωμεν ὅπως σᾶς πρέπει· εὐχαριστηθῆτε λοιπὸν εἰς ὅ τι ἔχομεν, μικρὰ πράγματα, ἀλλὰ σᾶς τα προσφέρομεν ἐξ ὅλης καρδίας.

Ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐννοῶν τὸ δεῖπνον ὅπερ ἦτο ἕτοιμον. Ὁ πανδοχεὺς ἀπέθηκεν ἐπὶ τῆς τρα-

Digitized by Google

πέζης χύτραν μεστὴν λεπτοτάτων τεμαχίων βοείου κρέατος, μαγειρευθέντων μετὰ κρομμύων καὶ *παπρικάς*, ὅ ἐστι κοκκίνου πεπέρεος· τοῦτο δὲ εἶνε τὸ ἐθνικὸν φαγητὸν τοῦ τόπου ὀνομαζόμενον *γουλυάς*.Τὸ δεῖπνον ἦτο ἀφθονώτατον, πέριξ δ' αὐτοῦ ἐκάθισεν ὅλη ἡ συμμορία. Πινάκιον, τίποτε. Ἕκαστος δαιτυμὼν ὡπλισμένος διὰ τοῦ ἐγκολπίου μαχαιριδίου του εἰσῆγεν αὐτὸ εἰς τὴν χύτραν καὶ καρφώνων τεμάχιον κρέατος ἔτρωγε. Ἡ κόμησσα ἔφαγεν ὡς ἐὰν εἶχε τρεῖς ἡμέρας νὰ φάγῃ. Ὁ ἀρχιληστὴς τῇ ἔκοπτε τὸν ἄρτον μικρὰ τετράγωνα τεμάχια καὶ ἐκείνη τὰ ἐνέβαπτεν εἰς τὸ καρύκευμα. Ἰδὼν με ὁ Φεκέτε ἀπέχοντα τοῦ φαγητοῦ συνωφρυώθη· ἀλλὰ παρευθὺς καταστέλλων τὴν ἀγανάκτησιν ἢ τὸν θυμόν του, μειδιάσας μὲ ἠρώτησε διατί δὲν τρώγω.

— Ἔχει πολὺ πιπέρι, τῷ ἀπεκρίθην.

Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι δὲν εἰξεύρουσι τί ἐστι ποτήριον· ἔχουσι δὲ τὸν οἶνον ἐντὸς ξυλίνης φιάλης εἴδους *πλώσκας*, ὀνομαζομένης *κουλάκας*. Πρῶτος ἔπινεν ὁ Φεκέτε, ἔπειτα δὲ σπογγίζων διὰ τῆς χειρίδος τοῦ ὑποκαμίσου του τὸ στόμα τῆς φιάλης, ἔδιδεν αὐτὴν πρὸς τὴν κόμησσαν, ἥτις τὴν ἐκόλλα ἐπὶ τῶν χειλέων της ἄνευ τινὸς ἀηδίας καὶ ἔπινε.Μ'ἐφάνη δὲ ὅτι τὴν νύκτα ἐκείνην ἔπιε πάρα πολύ. Ὁ ἀρχιληστὴς ἠθέλησε νὰ δώσῃ καὶ εἰς ἐμὲ τὴν *κουλάκα* του.

— Εὐχαριστῶ, τῷ εἶπον,δὲν πίνω κατὰ διαταγὴν τοῦ ἰατροῦ.

— Ἂ! ἐγώ, τσελεπῆ μου, ἐπειδὴ χθὲς ἤπια πάρα πολὺ καί μ' ἔβλαψε, σήμερα λοιπὸν τί νὰ κάνω; ἀναγκάζομαι γιὰ ἰατρικὸ νὰ πιῶ ἄλλο τόσο.

Ἐγὼ ὑπώπτευσα ὅτι αὐτὸς ἤθελε νά μας μεθύσῃ διὰ νά μας γυμνώσῃ ἔπειτα καὶ νά μας φονεύσῃ ἐν ἀνέσει. Ἔπρεπε νὰ ἐβλέπετε πῶς ἐστραγγίζοντο αἱ κύκλῳ περιαγόμεναι *κουλάκαι*. Ἐν διαστήματι μιᾶς ὥρας ὁλόκληρον βυτίον ἐξεκενώθη· ὀφείλω δὲ νὰ ὁμολογήσω ὅτι οὐδεὶς τῶν ληστῶν ἐφάνη κλονούμενος ὅτε ἠγέρθησαν ἐκ τῆς τραπέζης.

— Ἔ, τσελεπῆ μου, μ' εἶπεν ὁ Φεκέτε, σὺ δὲν πίνεις, δὲν τρῶς, δὲ χορεύεις. . . μὰ τί διάβολο λοιπὸν κάνεις; Χαρτιὰ παίζεις;

Καὶ ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον, ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ θυλακίου του δέσμην παιγνιοχάρτων.

— Βέβαια, εἶπον ἐγὼ κατ' ἐμαυτόν, διὰ τῆς ἐρωτήσεώς του ταύτης θέλει ἐπιδεξίως νά με βολιδοσκοπήσῃ ἂν ἔχω χρήματα ἐπάνω μου.

— Οὔτε, ἀπεκρίθην.

— Τὸ λοιπόν,ἔλα νά σε μάθω ἐγώ,ἀνεφώνησε,δὲν εἶνε δύσκολο πρᾶγμα. Κύττα· βάζω ἐδῶ ἕνα χαρτί, ἐκεῖ βάζω ἄλλο ἕνα, πατῶ ἐγὼ τοῦτο, σὺ πατεῖς ἐκεῖνο καὶ ὅ τι χρῶμα βγῇ πρῶτο κερδίζει.

Ἤθελε δῆλα δὴ νά με διδάξῃ τὸ *λανσκενέ*, ἐκεῖνος! ὡς νὰ μὴ εἶχα ἐγὼ χάσῃ δύο κτήματα ὁλόκληρα διὰ νά το μάθω! Ἀλλὰ τί νὰ κάμω; Ἔπρεπε νὰ καθίσω ἀπέναντι ληςοῦ καὶ νὰ παίξω. Ἐν τῷ θυλακίῳ μου εὑρίσκοντο ὀλίγα τινὰ χάλκινα κέρματα, τὰ ὁποῖα ἠδυνάμην νά τα θυσιάσω, τὰ ἔθεσα λοιπὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Τί! ἀνεφώνησε, τί εἶν' αὐτά! Καὶ γιὰ ποιόν μ' ἐπῆρες ἐμένα; Νὰ ὁ *μπάγκος*! καὶ ἔρριψεν ἐπὶ τῆς τραπέζης δράκα χρυσῶν νομισμάτων στιλπνοτάτων.

Ἐγὼ οὐδὲ τὸ ἥμισυ τοῦ ποσοῦ τούτου εἶχον.

Ἀνέμιξε τὰ χαρτία, ἐπαίξαμεν καὶ ἐκέρδισα.

Ὁ ληστὴς ἐπλήρωσε. Κατ' οὐδένα λόγον ἐγὼ ἠθέλησα νὰ ἐγγίσω τὰ χρήματα ἐκεῖνα, τὰ ἀφῆκα λοιπὸν ὡς καταβολήν.

Καὶ ἐκ δευτέρου ἐκέρδισα καὶ πάλιν ἀφῆκα τὰ κερδηθέντα ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἐκέρδισα καὶ τὸ τρίτον, καὶ τὸ τέταρτον καὶ τὸ πέμπτον καὶ τὸ ἕκτον καὶ τὸ ἕβδομον. Σταγόνες ἱδρῶτος κατέρρεον ἀπὸ τοῦ μετώπου μου. Ἄ! σᾶς ὀμνύω ὅτι εἶνε πολὺ δεινὸν πρᾶγμα νὰ κερδίζῃς χρήματα ληστοῦ! Ἐκέρδισα καὶ τὸ ὄγδοον! Ἄχ! ἔλεγον κατ' ἐμαυτόν... «Θεέ μου ῥῦσαί με ἀπὸ τῶν χρημάτων τούτων, τὰ ὁποῖα εἶνε χρήματα κλοπιμαῖα, δὸς νὰ κερδίσῃ καὶ ὁ ληστής». Μάταιαι αἱ ἱκεσίαι μου! Ὁ Θεὸς δὲν ἠθέλησε νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὴν ὑπόθεσίν μου. Ἐκέρδισα καὶ τὸ ἔνατον!

Ὁ Φεκέτε μὲ παρετήρησε μειδιῶν καὶ εἶπε:

— Θὰ εἶσ' ἐρωτευμένος μὲ τὴν κοντέσσα! ἀλλιῶς δὲν θὰ ἦσουν τόσο τυχερὸς 'ς τὸ παιχνίδι.

Ὁ αὐθάδης, βλέπετε, ἔδιδεν αἰτίαν ἔριδος.

Καὶ ὅτε τὸ δέκατον ἤδη τὸν εἶδον ἀναμιγνύοντα τὰ χαρτία, ἡ καρδία μου ἐταράχθη σφόδρα.

Ἐκέρδισα πάλιν.

Ὁ ληστὴς τὴν φορὰν ταύτην ἔτυψε τὴν τράπεζαν διὰ τῆς πυγμῆς του τοσοῦτον βιαίως, ὥστε τὰ χρυσᾶ νομίσματα ἀνετινάχθησαν εἰς τὸν ἀέρα.

Καὶ ἠγέρθη ἀναφωνῶν:

— Ἄμ' ἂν κερδίζῃς ὅπως κερδίζῃς, καλὸ 'ξημέρωμα! Καὶ ἀνακαγχάσας ἔθηκεν εἰς τὸ θυλάκιόν του τὰ ὑπολειπόμενα νομίσματα.

— Σὲ παρακαλῶ τῷ εἶπον, πᾶρ' τα καὶ αὐτά, καὶ ὤθησα πρὸς αὐτὸν τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης νομίσματα.

Ἀλλὰ προσβληθείσης τῆς φιλοτιμίας του, ἀπέβλεψε πρός με ὑπερηφάνως καί:

— Γιὰ ποιόν μ' ἐπῆρες; ἀνεφώνησε. Πάρ' ἀπὸ 'κεῖ τὰ φλωριά σου, ἀλλιῶς σὲ πετῶ καὶ 'σένα κι' αὐτὰ κατ' ἀπὸ τὸ παράθυρο.

Πυρέσσων συνήθροισα τὰ *φλωριά μου* καὶ τα διένειμα εἰς τοὺς Ἀθιγγάνους. Ἀλλὰ παρευθὺς μετενόησα· διότι τί ἄλλο ἀπέδειξα διὰ τῆς γεν-

Digitized by Google

ναιότητός μου ταύτης ἢ ὅτι ἤμην πλούσιος καὶ δὲν ἐπτοούμην ἐκ τοῦ κέρδους. Οἱ Ἀθίγγανοι κατὰ τὴν συνήθειάν των προσῆλθον καί με περιεκύκλωσαν ἐρωτῶντές με τί ἐπιθυμῶ νά μου παίξουν. Ἀλλ' ἐγὼ τους ἀπέστειλα πρὸς τὴν κόμησσαν, ἥτις συνώδευσε τὴν δημώδη τῶν Ἀθιγγάνων μελῳδίαν διὰ τῆς φωνῆς της, καὶ εἶχε φωνὴν Σειρῆνος. Τόσον δὲ καλῶς ἐτραγῴδησεν, ὤ! τόσον καλῶς, ὥστε ἐλησμόνησα ποῦ ἤμην, καὶ ὡς μαινόμενος ἐχειροκρότησα, ὡς ἐὰν ἐκαθήμην ἐν τῷ θεάτρῳ ἐν τῷ θεωρείῳ μου.

Καὶ ὁ ἀρχιληστὴς ἐχειροκρότησε καὶ ἐζήτησε παρὰ τῆς κομήσσης τὴν ἄδειαν νὰ τραγῳδήσῃ καὶ αὐτός. Τὸ ᾆσμά του ἦτο ᾆσμα ἄγριον. Καὶ εἶνε μὲν βέβαιον ὅτι ὁ διάσημος Φὼρ ᾄδει πολὺ καλλίτερα, ἀλλὰ δὲν πιστεύω μετὰ πλείονος χάριτος καὶ ζωηρότητος.

Ὁ Φεκέτε ἦλθεν ἔπειτα πρός με καί με παρεκάλεσε νὰ εἴπω καὶ ἐγὼ κάτι τι. Ἤμην σφόδρα τεταραγμένος καὶ ἀμηχανῶν. Ἐγὼ νὰ τραγῳδήσω εἰς τὸ ἄγριον ἐκεῖνο λημέρι τῶν ληστῶν! Ἐγὼ ὅστις οὐδέποτε κατώρθωσα νὰ μάθω ἄλλο ᾆσμα πλὴν τοῦ φιλησύχου: «Σκιερὸν ἥσυχον δάσος»;

— Μὰ δὲν εἰξεύρω νὰ τραγουδήσω, εἶπον, οὔτε φωνὴν ἔχω οὔτε τέχνην.

Ἀλλ' ἡ κόμησσα μὲ παρεκάλεσε γαλλιστὶ νὰ εἴπω κάτι τι καὶ ἐγώ· διότι πιθανὸν νὰ πληρώσω ἀκριβὰ τὴν ἐπιμονήν μου.

Τί νὰ κάμω; σᾶς ἐρωτῶ. Μετὰ πλείστης ἀθυμίας καὶ ἀγανακτήσεως ἤρχισα τὸ ᾆσμά μου, τὸ μονάκριβόν μου ᾆσμα: «Σκιερὸν ἥσυχον δάσος!» Καὶ μέχρι μὲν τῆς τρίτης στροφῆς τὰ πάντα ἔβαινον κατ' εὐχήν· ἀλλ' αἴφνης καὶ ἐγὼ δὲν εἰξεύρω πῶς, μ' ἐξέφυγε θρηνώδης παραφωνία, ἡ κόμησσα δὲν ἐκρατήθη ἀλλ' ἐξερράγη εἰς θορυβώδεις γέλωτας, οἱ λησταὶ ὡσαύτως ἀνεκάγχαζον καὶ ἐγώ, ἵνα μὴ φανῶ εὐήθης καὶ μωρός, ἐμιμήθην τοὺς περὶ ἐμὲ καίτοι οὐδεμίαν εἶχον ὄρεξιν νὰ γελάσω.

Οἱ *μπετυάροι* ἐπανέλαβον πάλιν τὸν χορὸν καὶ ἡ ἀκαταπόνητος κόμησσα ἐχόρευσε δι' ὅλης τῆς νυκτὸς μέχρι τῆς πρωίας.

Ὅτε δὲ τὰ παράθυρα ἐχρωματίσθησαν ρόδινα ὑπὸ τῶν πρώτων φώτων τῆς Ἠοῦς, ἡ κόμησσα ἐστάθη καὶ εἶπε πρὸς τὸν συγχορευτήν της ὅτι ἦτο πλέον ὥρα νὰ ζεύξωσι τοὺς ἵππους.

— Ἦλθεν ἡ κρίσιμος στιγμή, διενοήθην. Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς!

Ὁ λῃστὴς ἐξελθὼν ἐξήγειρε τὸν ὑπνώττοντα ἁμαξηλάτην, τῷ παράγγειλε νὰ ζεύξῃ, καὶ ἀφ' οὗ ἡ ἅμαξα ἦτο ἑτοίμη, ἦλθε καὶ τὸ εἶπεν εἰς τὴν κόμησσαν.

— Βεβαίως ἔχουν σκοπόν, εἶπον κατ' ἐμαυτόν, νά μας σφάξουν καθ' ὁδόν.

Ἀνέβην δὲ εἰς τὴν ἅμαξαν ὑπὸ κρυεροῦ φόβου κατεχόμενος. Αἱ ὑποψίαι μου καὶ οἱ φόβοι μου μοὶ ἐφαίνοντο ἔτι μᾶλλον δεδικαιολογημένοι, καθ' ὅσον οἱ λησταὶ ἐπέτρεπον εἰς ἡμᾶς νὰ ἀπέλθωμεν χωρὶς κἂν νὰ ζητήσωσι τὰ βαλάντια ἡμῶν.

Ὁ Φεκέτε συνώδευσεν ἡμᾶς ἔφιππος μέχρι τῆς δημοσίας ὁδοῦ, ἐκεῖ δὲ σταθείς, ἐχαιρέτισεν ἐπευχόμενος ἡμῖν καλὸν κατευόδιον.

Ἐγὼ ὁμολογῶ τὴν ἁμαρτίαν μου ὅτι μόλις πως ἤρχισα νὰ ἀναπνέω ἀφ' οὗ παρῆλθεν ἱκανὴ ὥρα. Ἐπετίμησα σφοδρῶς τὴν κόμησσαν, καταδείξας τὸν κίνδυνον εἰς ὃν ἀνοήτως καὶ ἐν οὐ δέοντι ἐξετέθη, καὶ τὸ σκάνδαλον ὅπερ ἔμελλε νὰ προέλθῃ, ἐάν ποτ' ἐγίνετο γνωστὸν ὅτι διενυκτέρευσε χορεύουσα μετὰ ληστῶν.

Ἐκείνη δὲ εἰς ἄκρον ἤρεμος μὲ ἤκουε καὶ μετὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου μου μὲ ἠρώτησε:

— Νά 'χωμε καλὸ 'ρώτημα, δὲν νυστάζετε;

— Θεὸς φυλάξοι! ἀπεκρίθην μετά τινος πείσματος.

— Ἄ, μὰ τότε λοιπὸν νά μου εἴπητε, παρακαλῶ, τὸ τραγουδάκι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν ἀπετελειώσατε...

Ἀλλ' ἐγὼ ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως, ἐχώθην εἰς τὴν γωνίαν τῆς ἁμάξης καὶ ὑπεκρίθην τὸν κοιμώμενον.

Μέχρι τῆς ἀφίξεως ἡμῶν εἰς Ἀράδην κατειχόμην ὑπὸ εὐαρέστου τινὸς προσδοκίας ὅτι ἡ κόμησσα ἔμελλε νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν σιωπήν μου ὑποσχομένη μοι τὴν εὔνοιάν της. Ἀλλ' ὅμως οὐδ' ἔκρινε κἂν ἀναγκαῖον νά μοι συστήσῃ νὰ μὴ εἴπω τι περὶ τοῦ νυκτερινοῦ συμβάντος! Περὶ ὥραν ἕκτην ἤμεθα ἤδη ἐν Ἀράδῃ, καὶ περὶ τὴν ἑβδόμην ὅλη ἡ πόλις ἐγίνωσκεν ὅτι ἡ κόμησσα συνεχόρευσε, συνέφαγε, συνέπιε μετὰ τῶν ληστῶν. Τὴν δ' ἑσπέραν ἐν τῷ χορῷ αὐτὴ ἦτο ἡ βασίλισσα. Καὶ παρεκάλεσε μὲν νά τη συγχωρήσωσι διότι δὲν ἠδύνατο νὰ χορεύσῃ ἕνεκα τοῦ πολλοῦ καμάτου τῆς παρελθούσης νυκτός, ἀλλ' οὐχ ἧττον αὐτὴν οἱ πάντες περιεποιοῦντο καὶ ἐπεζήτουν καθ' ὅλην τὴν ἑσπέραν ἐκείνην. Καὶ πῶς νὰ μὴ εἶνε κατάκοπος; ἀφ' οὗ ὅλην νύκτα ἐχόρευσε μετὰ τοῦ Φεκέτε δεκαοκτὼ χορούς, δεκαοκτὼ *τσαρντᾶς*, τοὺς ἐμέτρησα, διότι τί ἄλλο εἶχον νὰ κάμω, ἀφ' οὗ δὲν ἐχόρευον. Ἀλλὰ καίτοι δὲν ἐχόρευσα, ἤμην ὅμως κατάκοπος καὶ δὲν εἶχον δυνάμεις νὰ σταθῶ ὄρθιος· μετέβην λοιπὸν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χαρτοπαιγνίου, λέγων κατ' ἐμαυτόν: «Σήμερον εἶσαι τυχερός, παῖξε λοιπὸν μετὰ τόλμης καὶ κινδύνευσε τὰ χρήματά σου... Ἄχ! μὴ σᾶς μέλει κ' ἐγὼ θά σας μαδήσω!»

Ἀλλ' οἴμοι! ἔχασα οὐ μόνον ὅσα εἶχον ἐπάνω μου, ἀλλὰ καὶ χίλια τάλληρα ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς τιμῆς μου.

Ἓξ μῆνας μετὰ τὸ ἀνωτέρω συμβὰν ἀνέγνων ἔν τινι ἐφημερίδι ὅτι ὁ Φεκέτε Ἰόσζης ὁ δια-

Digitized by Google

βόητος ἀρχιληστής, συλληφθεὶς ἀπηγχονίσθη ἐν Σζεγεδίνῳ.

Σπεύσας ἀνήγγειλα τὴν εἴδησιν εἰς τὴν κόμησσαν. Ἐκείνη δέ:

— Κρίμα 'ς τον! ἀνεφώνησεν ἀφίνουσα τὴν ἐφημερίδα. Καὶ τί εὔμορφος χορευτής!

Ϛ.

Η ΟΛΛΑΝΔΙΑ

['Εκ τῶν τοῦ de Amicis].

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 285.

Ἡ Ὁλλανδία εἶνε φρούριον, ὁ δὲ ὁλλανδικὸς λαὸς στρατοπεδεύει ἐν αὐτῇ, εὑρισκόμενος ἐν καταστάσει ἐμπολέμῳ κατὰ τῆς θαλάσσης. Στρατιὰ μηχανικῶν, ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν, διεσκεδασμένη ἐν τῇ χώρᾳ καὶ οἱονεὶ στρατιωτικῶς ὠργανισμένη, κατοπτεύει διαρκῶς τὸν ἐχθρόν, ἐφορεύει τὴν τάξιν τῶν ἐσωτερικῶν ὑδάτων, προσέχει νὰ μὴ διαρραγῶσι τὰ προχώματα, παρασκευάζει καὶ διευθύνει τὰ ἔργα τῆς ἀμύνης. Αἱ δὲ τοιαῦται πολεμικαὶ δαπάναι εἶνε διανεμημέναι, μέρος μὲν ἀπολαμβάνοντος τοῦ κράτους, μέρος δὲ τῶν ἐπαρχιῶν· ἕκαστος δὲ ἰδιοκτήτης πληρόνει, πλὴν τοῦ γενικοῦ φόρου, φόρον εἰδικὸν διὰ τὰ προχώματα, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὴν ἔκτασιν τῶν γαιῶν του καὶ πρὸς τὴν σχετικὴν γειτονίαν τῶν ὑδάτων. Τυχαία τις διάρρηξις, ἀπροσεξία τις δύνανται νὰ γείνωσιν αἰτία κατακλυσμοῦ. Ὁ κίνδυνος εἶνε διαρκής· οἱ φρουροὶ εὕρηνται ἐν τῇ θέσει των ἐπὶ τῶν προμαχώνων· κατὰ δὲ τὴν πρώτην ἔφοδον τῆς θαλάσσης κηρύττουσι τὸ σύνθημα τοῦ πολέμου, ἡ δὲ Ὁλλανδία παρέχει χεῖρας, ὑλικὸν καὶ χρήματα. Ἀλλὰ καὶ ὅταν δὲν συγκροτῶνται μεγάλαι μάχαι, συγκροτεῖται ἀγών τις ὑπόκωφος καὶ βραδύς. Οἱ ἀναρίθμητοι μῦλοι καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐκχερσωθείσαις λίμναις ἐξακολουθοῦσιν ἐργαζόμενοι ἀπαύστως, ὅπως ἀντλῶσι καὶ χύνωσιν εἰς τὰς διώρυγας τὸ ὑέτιον ὕδωρ καὶ τὸ ἐκκρινόμενον ἀπὸ τῆς γῆς. Καθ' ἑκάστην αἱ κλεισιάδες τῶν κόλπων καὶ τῶν ποταμῶν κλείουσι τὰς γιγαντιαίας αὐτῶν πύλας εἰς τὴν πλημμυρίδα ἥτις ἀποπειρᾶται νὰ ἐκχύσῃ τὰ ῥεύματά της εἰς τὸ κέντρον τῆς χώρας. Διαρκὴς δ' εἶνε ἡ ἐργασία πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀσθενῶν προχωμάτων, πρὸς ὀχύρωσιν τῶν θινῶν διὰ φυτειῶν, πρὸς κατασκευὴν νέων προχωμάτων ἔνθα αἱ θῖνες εἶνε χθαμαλαί, ἅτινα διευθύνονται ὡς παμμεγέθεις λόγχαι κραδαινόμεναι εἰς τὸ στῆθος τῆς θαλάσσης, ὅπως θραυσθῇ ἡ πρώτη ὁρμὴ τῶν κυμάτων. Ἡ δὲ θάλασσα κροτεῖ αἰωνίως τὰς πύλας τῶν ποταμῶν, μαστιγόνει αἰωνίως τοὺς φράκτας, τονθορύζει ἀπανταχόθεν τὴν αἰώνιον αὐτῆς ἀπειλήν, ἀνυψόνει τὰ κύματά της περίεργα ὡσεὶ ἵνα θεωρήσῃ τὰς γαίας αἵτινες εἶνε πολέμιοι αὐτῇ, ἐπισωρεύει λόφους ἄμμου πρὸ τῶν λιμένων οἱονεὶ σκοποῦσα νὰ φονεύσῃ τὸ ἐμπόριον τῶν μισουμένων ὑπ' αὐτῆς πόλεων, κατατρώγει, ξύει, σκάπτει τὰς ἀκτὰς καὶ μὴ δυναμένη νἀνατρέψῃ τὰ προχώματα ἐφ' ὧν καταθραύονται ἐν ἀφρῷ μανιώδει αἱ ἀνίσχυροι αὐτῆς προσπάθειαι ῥίπτει εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν πλοῖα μεστὰ πτωμάτων ὅπως ἀγγείλωσιν εἰς τὴν δυσήνιον χώραν τὴν ὀργὴν αὐτῆς καὶ τὴν δύναμιν.

Ἐνῷ δὲ ὁ μέγας οὗτος ἀγὼν διαρκεῖ, ἡ Ὁλλανδία μεταμορφοῦται, ἐπειδὴ ἡ Ὁλλανδία εἶνε ἡ χώρα τῶν μεταμορφώσεων. Ὁ γεωγραφικὸς χάρτης τῆς χώρας ὁποία ἦτο πρὸ ὀκτὼ αἰώνων ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν ἀναγνωρίζεται. Μεταμορφόνει τὴν χώραν ἡ θάλασσα ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ μεταμορφόνουσιν αὐτὴν οἱ ἄνθρωποι. Ἡ θάλασσα ἔν τισι μέρεσιν ἀναγκάζει τὴν ἀκτὴν νὰ ὀπισθοχωρήσῃ· ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῆς ἠπείρου μέρη γῆς, ἀφίνει αὐτά, ἔπειτα τὰ ἀναλαμβάνει· ἑνόνει μετὰ τῆς ἠπείρου νήσους διὰ γεφυρῶν ἄμμου, ὡς ἐν Ζηλανδίᾳ· ἀποσπᾷ ἄκρας γῆς ἀποτελοῦσα νήσους νέας, ὡς τὴν Βίριγγεν· ἀπομακρύνεται ἔκ τινων ἐπαρχιῶν καὶ καθιστᾷ μεσογείους πόλεις τέως παραλίας, ὁποία ἡ Λόϋβαρδε· μεταπλάσσει εἰς πελάγη κατάσπαρτα ὑπὸ νήσων ἐκτεταμένας πεδιάδας, ὡς τὸ Μπισμόσχ· ἀποχωρίζει τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς γῆς, ὡς τὴν Δορδρέχτ· ἀποτελεῖ νέους κόλπους ἔχοντας εὖρος δύο μιλίων, ὡς τὸν κόλπον τῆς Δολλάρτης· διαχωρίζει δύο ἐπαρχίας διὰ πελάγους νέου, ὡς τὴν βόρειον Ὁλλανδίαν καὶ τὴν Φριζίαν. Διὰ τῶν προσκλύσεων ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ὑψοῦται μὲν ἐνιαχοῦ, ἀλλαχοῦ δὲ καθιζάνει· γαῖαι ἄγονοι ἀποβαίνουσι καρποφόροι ὡς ἐκ τῆς ἰλύος τῶν πλημμυρούντων ποταμῶν, γαῖαι γόνιμοι μεταποιοῦνται εἰς ἐρήμους ἀμμώδεις. Πρὸς δὲ τὰς ὑπὸ τῶν ὑδάτων προξενουμένας ἀλλοιώσεις βαίνουσι παραλλήλως αἱ ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης χειρὸς ἐνεργούμεναι. Ἑνοῦνται νῆσοι μετὰ τῆς ἠπειρωτικῆς γῆς ὡς ἡ νῆσος Ἀμελάνδη, νησοποιοῦνται ἐπαρχίαι ὁλόκληροι ὡς θὰ συμβῇ εἰς τὴν βόρειον Ὁλλανδίαν διὰ τῆς νέας διώρυγος τοῦ Ἀμστελοδάμου ἥτις μέλλει νἀποχωρίσῃ αὐτὴν ἐκ τῆς νοτίου Ὁλλανδίας. Ἐκχερσοῦνται λίμναι ἔχουσαι μέγεθος ἐπαρχιῶν, ὡς ἡ λίμνη τοῦ Βέεμστερ· μεταποιοῦνται εἰς λίμνας αἱ ἤπειροι διὰ τῆς ἐξαγωγῆς τῶν θολῶν ὑδάτων, αἱ δὲ λίμναι αὗται μεταβάλλονται εἰς λειμῶνας. Οὕτω δὲ ἡ χώρα ἀλλοιοῦται, βελτιοῦται καὶ μεταβάλλει ὄψιν κατὰ τὴν ὁρμὴν τῶν ὑδάτων καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου. Διατρέχοντες δὲ τὴν χώραν ταύτην μετὰ τοῦ νεωτάτου γε-

ωγραφικοῦ χάρτου ἀνὰ χεῖρας, δυνάμεθα νὰ ὦμεν βέβαιοι ὅτι ὁ χάρτης ἐκεῖνος ἔσται ἄχρηστος μετά τινα ἔτη, ἐπειδὴ ἐν ᾧ διατρέχομεν αὐτήν, ὑπάρχουσι κόλποι ἀφανιζόμενοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ταινίαι γῆς ἕτοιμοι νὰ ἀποσπασθῶσιν ἐκ τῆς ἠπείρου καὶ μεγάλαι διώρυγες ἀνοιγόμεναι ὅπως εἰσαγάγωσι τὴν ζωὴν εἰς γαίας ἀκατοικήτους.

Ἀλλ' ἡ Ὀλλανδία οὐ μόνον ἠμύνατο κατὰ τῶν ὑδάτων, ἀλλ', ὅπερ καὶ σπουδαιότερον, ἐδέσποσεν αὐτῶν. Ἡ θάλασσα, ἥτις ἦτο ἡ μάστιξ τῆς χώρας, κατέστη νῦν ὁ προασπιστὴς αὐτῆς. Ἂν ξένος τις στρατὸς ἐπιδράμῃ κατὰ τῆς χώρας, αὕτη ἀνοίγει τὰ προχώματα καὶ λύει τὸ πέλαγος καὶ τοὺς ποταμοὺς ἀπὸ τῶν συνεχόντων αὐτὰ δεσμῶν, ὡς ἀπέλυσεν αὐτὰ κατὰ τῶν Ῥωμαίων, κατὰ τῶν Ἰσπανῶν, κατὰ τῆς στρατιᾶς Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ', καὶ ὑπερασπίζει τὰς μεσογείους πόλεις διὰ τοῦ στόλου. Τὸ ὕδωρ ἦτο ἡ πενία τῆς Ὀλλανδίας, ἀλλ' ἀπέβη ὁ πλοῦτος αὐτῆς. Ἐπὶ πάσης τῆς χώρας ἁπλοῦται παμμέγιστον δίκτυον διωρύγων, αἵτινες χρησιμεύουσιν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ὡς ὁδοὶ συγκοινωνίας καὶ πρὸς ἄρδευσιν τῶν γαιῶν. Αἱ πόλεις συγκοινωνοῦσι μετὰ τῆς θαλάσσης διὰ διωρύγων· διώρυγες ἄγουσιν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, συνδέουσι τὰς πόλεις μετὰ τῶν κωμῶν, τὰς κώμας πρὸς ἀλλήλας, πᾶσαν κώμην μετὰ τῶν οἰκήσεων τῶν διεσπαρμένων ἐν τῇ ἐξοχῇ· διώρυγες δὲ μικρότεραι περιβάλλουσι τὰ κτήματα, τὰς νομάς, τοὺς κήπους, ἀντικαθιστῶσαι τοὺς φράσσοντας τοίχους καὶ τὰς αἱμασιάς· πᾶσα δὲ οἰκία εἶνε μικρός τις λιμήν. Τὰ πλοῖα, αἱ φορτηγίδες, τὰ ἀκάτια, αἱ λέμβοι διαπλέουσι τὴν ἐξοχήν, διέρχονται διὰ τῶν χωρίων, περιτρέχουσι τοὺς οἴκους καὶ αὐλακόνουσι τὴν χώραν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, ὡς ἐν ἄλλοις τόποις τὰ ἁμάξια καὶ τὰ ὀχήματα. Καὶ περὶ τοῦτο τὸ εἶδος δὲ ἡ Ὀλλανδία ἐποίησεν ἔργα κολοσσαῖα, ὡς τὴν διώρυγα τοῦ Γουλιέλμου ἐν τῇ ἀρκτικῇ Βραβάντῃ, τὴν διώρυγα ἥτις, διασχίζουσα ὅλην τὴν βόρειον Ὀλλανδίαν, ἑνόνει τὸ Ἀμστελόδαμον μετὰ τῆς βορείου θαλάσσης, ἔχουσαν μῆκος ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα χιλιόμετρα, καὶ εὖρος ὑπὲρ τὰ τριάκοντα μέτρα, τὴν νέαν διώρυγα ἥτις θὰ ἑνώσῃ τὸ Ἀμστελόδαμον μετὰ τῆς θαλάσσης, διασχίζουσα τὰς θῖνας καὶ θὰ εἶνε ἡ μακροτάτη διῶρυξ τῆς Εὐρώπης, καὶ ἄλλην τινὰ ὄχι μικροτέραν ἥτις θὰ ἑνώσῃ τὴν θάλασσαν μετὰ τῆς πόλεως Ῥοττερδάμης. Αἱ διώρυγες εἶνε αἱ ἀρτηρίαι τῆς Ὀλλανδίας, τὸ δὲ ὕδωρ εἶνε τὸ αἷμα αὐτῆς.

Ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰς διώρυγας, τὰς ἐκχερσώσεις τῶν λιμνῶν καὶ τὰ ἀμυντικὰ ἔργα, διατρέχοντες τὴν Ὀλλανδίαν βλέπομεν ἀπανταχοῦ τὰ ἴχνη θαυμασίας ἐργασίας. Τὸ ἔδαφος, ὅπερ ἐν ἄλλαις χώραις εἶνε δῶρον τῆς φύσεως, αὐτόθι εἶνε ἔργον χειρῶν ἀνθρωπίνων. Ἡ Ὀλλανδία ἀπήλαυσε τὸ μέγιστον μέρος τοῦ πλούτου αὐτῆς ἐκ τοῦ ἐμπορίου· ἀλλὰ πρὸ τοῦ ἐμπορίου ὤφειλε νὰ καταστήσῃ γόνιμον τὴν γῆν· μὴ ὑπαρχούσης δὲ γῆς ἔπρεπεν αὕτη νὰ πλασθῇ. Ὑπῆρχον σωροὶ ἄμμου διακοπτόμενοι ὑπὸ στρωμάτων ἰλύος, θῖνες ἃς ὁ ἄνεμος ἐξετόπιζε καὶ διέσπειρεν ἐν τῇ χώρᾳ, μεγάλαι ἐκτάσεις γῆς πηλώδους, αἵτινες ἐφαίνοντο καταδεδικασμέναι εἰς ἀκαρπίαν αἰωνίαν. Ἔλειπον τἀπαραίτητα στοιχεῖα τῆς βιομηχανίας, ὁ σίδηρος καὶ ὁ ἄνθραξ· ἔλειπε τὸ ξύλον, ἐπειδὴ τὰ δάση ἦσαν ἤδη κατεστραμμένα ὑπὸ τῶν τρικυμιῶν, ὅτε ἐγεννήθη ἡ γεωπονία· ἔλειπον οἱ λίθοι, ἔλειπον τὰ μέταλλα. Ἡ φύσις, ὡς λέγει ποιητής τις Ὀλλανδός, εἶχε στερήσει τὴν Ὀλλανδίαν ἁπάντων αὐτῆς τῶν δώρων, οἱ δὲ Ὀλλανδοὶ ἠναγκάσθησαν νὰ πράξωσι τὰ πάντα ἔχοντες πολεμίαν τὴν φύσιν. Ἤρξαντο δὲ ἀπὸ τῆς γονιμοποιήσεως τῶν ἄμμων. Ἔν τισι μέρεσιν ἀπετέλεσαν τὸ εὔφορον στρῶμα τοῦ ἐδάφους διὰ γῆς φερομένης ἄπωθεν, ὡς σχηματίζεταί τις κῆπος· διέσπειραν τοὺς χάλικας τῶν θινῶν ἐπὶ τῶν ὑπεράγαν ὑγρῶν λειμώνων· ἀνέμιξαν μετὰ τῶν ὑπεράγαν ψαμμωδῶν γαιῶν τὰ λιπάσματα τῆς ἐκ τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων ἐξαγομένης ἰλύος· ἐξήγαγον ἄργιλλον ὅπως μεταδώσωσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς νέαν γονιμότητα· ἤρξαντο καλλιεργοῦντες τὰς θῖνας. Οὕτω δὲ μοχθοῦντες πολυτρόπως καὶ ὑπερασπίζοντες διαρκῶς τὸ ἔργον τῶν χειρῶν αὐτῶν κατὰ τῶν ἀπειλητικῶν ὑδάτων, κατώρθωσαν νὰ ἀναδείξωσι τὴν Ὀλλανδίαν, παρέχοντες αὐτῇ εὐφορίαν οὐχὶ κατωτέραν τῆς τῶν μάλιστα ὑπὸ τῆς φύσεως εὐνοηθεισῶν χωρῶν. Ἡ δὲ Ὀλλανδία ἐκείνη ἡ ἀμμώδης καὶ τελματώδης, ἣν οἱ ἀρχαῖοι ἐθεώρουν ὡς μόλις οἰκήσιμον, ἀποστέλλει νῦν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν κατ' ἔτος προϊόντα τῆς γῆς ἔχοντα ἀξίαν ἑκατὸν ἑκατομμυρίων δραχμῶν, τρέφει περὶ τὸ ἓν ἑκατομμύριον καὶ τριακοσίας χιλιάδας κτηνῶν καὶ δύναται νὰ καταλεχθῇ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐδαφικὴν αὐτῆς ἔκτασιν ὡς μία τῶν πολυπληθεστάτων χωρῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἐντεῦθεν ἐννοεῖται ὅτι ἐν χώρᾳ, ἥτις φυσικῶς εἶνε οὕτω παράδοξος, ἀναγκαίως ὀφείλει νὰ κατοικῇ λαὸς πολλῷ διάφορος τῶν ἄλλων. Πράγματι δ' ἐπ' ὀλίγους λαοὺς ἡ φύσις τῆς οἰκουμένης χώρας ἐξήσκησεν ἐπίδρασιν βαθυτέραν ἢ ἐπὶ τοὺς Ὀλλανδούς. Τὸ ἦθος τῶν Ὀλλανδῶν εὑρίσκεται ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ πρὸς τὸν φυσικὸν χαρακτῆρα τῆς Ὀλλανδίας. Ἀρκεῖ νὰ παρατηρηθῶσι τὰ μνημεῖα τοῦ μεγάλου ἀγῶνος, ὃν ὁ λαὸς οὗτος συνεκρότησε κατὰ τοῦ πελάγους, ὅπως νοηθῇ ὅτι ὁ ἰδιάζων αὐτοῦ χαρακτὴρ ἀναγκαίως εἶνε ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἡ καρ-

Digitized by Google

τερία, συνοδευομένη μετὰ θάρρους ψυχροῦ ἅμα καὶ σταθεροῦ. Ὁ ἔνδοξος δὲ οὗτος ἀγὼν καὶ ἡ συνείδησις ὅτι ὀφείλει τὰ πάντα εἰς ἑαυτὸν βεβαίως ἐνέπνευσε καὶ ἐνίσχυσεν ἐν αὐτῷ αἴσθημα βαθύτατον τῆς ἰδίας ἀξίας καὶ πνεῦμα ἀδάμαστον ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας. Ἡ ἀνάγκη ἀγῶνος διαρκοῦς, ἐργασίας διαρκοῦς καὶ θυσιῶν διαρκῶν πρὸς ἄμυναν τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, παρουσιάζουσα αὐτῷ συνεχῶς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ αἴσθημα τῆς πραγματικότητος, ἀναγκαίως κατέστησεν αὐτὸν λαὸν κατ' ἐξοχὴν πρακτικὸν καὶ οἰκονόμον· ἡ πρακτικότης ἀναγκαίως εἶνε ἡ ἐξοχωτάτη ἰδιότης του, ἡ οἰκονομία μία τῶν κυριωτάτων αὐτοῦ ἀρετῶν. Ἄρα ἔμελλε νὰ πρωταγωνιστῇ ἐν ταῖς βιωφελέσι τέχναις, νὰ εἶνε ἐγκρατὴς περὶ τὰς ἡδονάς, νὰ εἶνε ἁπλοῦς καὶ ἐν αὐτῷ τῷ μεγαλείῳ, νὰ ἐπιτυγχάνῃ εἰς πάντα τὰ ἔργα ἐν οἷς ἡ ἐπιτυχία ἐξήρτηται ἀπὸ τῆς εἰς τὸ σκοπούμενον ἐγκαρτερήσεως καὶ ἀπὸ δραστηριότητος ἔμφρονος καὶ κανονικῆς, νὰ εἶνε μᾶλλον συνετὸς ἢ ἡρωϊκός, μᾶλλον συντηρητικὸς ἢ ἡρωϊκός, νὰ μὴ παρέχῃ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ νέου πνευματικοῦ βίου μεγάλους ἀρχιτέκτονας, ἀλλὰ πολλοὺς δεξιοὺς τεχνίτας, λεγεῶνα ὅλην ἐργατῶν καρτερικῶν καὶ χρησίμων. Ἕνεκα δὲ τῶν ἰδιοτήτων αὐτοῦ τούτων, τῆς φρονήσεως, τῆς ἀπαθοῦς δραστηριότητος καὶ τοῦ συντηρητικοῦ πνεύματος ἔμελλε νὰ προοδεύῃ πάντοτε, ἀλλὰ μικρὸν κατὰ μικρόν, νὰ ἀποκτᾷ μὲν βραδέως, ἀλλ' οὐδὲν τοῦ ἤδη ἀπεκτημένου νὰ χάνῃ, νὰ ἀνθίσταται ἐπιμόνως εἰς πᾶσαν ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τῶν πατροπαραδότων ἠθῶν, νὰ διατηρῇ οἱονεὶ ὁλόσωμον τὴν πρωτοτυπίαν αὐτοῦ, καίπερ γειτνιάζων πρὸς τρία μεγάλα ἔθνη, νὰ διατηρῇ δὲ αὐτὴν καίπερ ἀπεκδεχόμενος πάντα τὰ εἴδη τοῦ πολιτεύματος, καίπερ τῆς χώρας καταλαμβανομένης ὑπὸ ξένων ἐπιδρομέων, καίπερ καθισταμένης θέατρον πολιτικῶν καὶ θρησκευτικῶν πολέμων, καίπερ συρρεόντων αὐτόσε παμπληθῶν ξένων ἐκ πάσης χώρας, ζητούντων αὐτόθι καταφυγὴν καὶ βιωσάντων καθ' ἁπάσας τὰς ἐποχάς. Ἔμελλε τέλος νὰ εἶνε ἐκ πάντων τῶν λαῶν τοῦ βορρᾶ ἐκεῖνος, ὅστις καίπερ προοδεύων διηνεκῶς ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ, διετήρησεν ἀγνότατον τὸν ἀρχαῖον χαρακτῆρα.

Ἀρκεῖ δὲ νὰ ἀναλογισθῶμεν τὸν σχηματισμὸν τῆς χώρας ταύτης, ὅπως ἐννοήσωμεν ὅτι ἡ χώρα αὕτη ἡ ἐνέχουσα τρία καὶ ἥμισυ ἑκατομμύρια κατοίκων, καίπερ ἀποτελοῦσα συμπαγεστάτην πολιτικὴν ἑνότητα, καίπερ διακρινομένη ἀπὸ πάντων τῶν λοιπῶν λαῶν τοῦ βορρᾶ διά τινων χαρακτήρων κοινῶν εἰς ἅπαντας τοὺς κατοίκους τῶν ἐπαρχιῶν της, ὀφείλει νὰ παρουσιάζῃ μεγάλην ποικιλίαν. Καὶ τοῦτο συμβαίνει ἀληθῶς. Μεταξὺ τῆς Ζηλανδίας καὶ τῆς κυρίως λεγομένης Ὀλλανδίας, μεταξὺ τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Φριζίας, μεταξὺ τῆς Φριζίας καὶ τῆς Γελδρίας, μεταξὺ τῆς Χρονίγγης καὶ τῆς Βραβάντης, καίπερ πολλῶν ὑπαρχόντων δεσμῶν καὶ μεγίστης οὔσης τῆς γειτονίας, δὲν ὑπάρχει διαφορὰ ὀλιγωτέρα ἢ μεταξὺ τῶν τὰ μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων ἀπεχουσῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γαλλίας, διαφορὰ γλώσσης, περιβολῆς, χαρακτήρων, διαφορὰ φυλῆς καὶ θρησκείας. Ἡ κοινοτικὴ διοίκησις ἐπέθηκεν ἐπὶ τοῦ λαοῦ τούτου χαρακτῆρα ἀδιάσβεστον, ἐπειδὴ ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ὑπῆρξε συμφωνότερος πρὸς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ἢ ἐν ταύτῃ. Ἡ χώρα διαιρεῖται εἰς διαφόρους συστάδας συμφερόντων ὁμοιαζόντων πρὸς τὸν ὀργανισμὸν τοῦ ὑδραυλικοῦ συστήματος. Ἐντεῦθεν ἐπέρχεται συνασπισμὸς καὶ ἀμοιβαία βοήθεια κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τῆς θαλάσσης, ἀλλ' ἐλευθερία τῶν τοπικῶν δυνάμεων καὶ θεσμῶν. Ἡ μοναρχία δὲν ἐξήλειψε τὸ ἀρχαῖον δημοτικὸν πνεῦμα, τὸ δὲ πνεῦμα τοῦτο εἶνε τὸ καταστῆσαν ἀδύνατον τὴν πλήρη συγχώνευσιν τοῦ κράτους εἰς ἅπαντα τὰ κράτη τἀποπειραθέντα αὐτῆς. Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ καὶ οἱ βαθεῖς κόλποι εἶνε οὐ μόνον μέσα τῆς συγκοινωνίας, ἀλλ' ἐνταυτῷ χρόνῳ καὶ δεσμοὶ ἐθνισμοῦ μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν καὶ φραγμοὶ προστατεύοντες παλαιὰς παραδόσεις καὶ παλαιὰ ἔθιμα διάφορα ἀπ' ἀλλήλων. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, τῇ κατὰ τὸ φαινόμενον ἑνιαίᾳ καθ' ἕκαστον βῆμα, δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι πλὴν τῆς θέας τῆς φύσεως τὰ πάντα μεταβάλλονται καὶ τὰ πάντα διὰ μιᾶς, ὡς ἡ φύσις αὐτὴ πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ τὸ πρῶτον διαβαίνοντος τὰ ὅρια τοῦ κράτους.

Ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν ᾖ θαυμασία ἡ φυσικὴ ἱστορία τῆς Ὀλλανδίας, ἔτι θαυμασιωτέρα εἶνε ἡ πολιτικὴ αὐτῆς ἱστορία. Ἡ μικρὰ αὕτη χώρα, εἰς ἣν κατ' ἀρχὰς ἐπέδραμον διάφοροι φυλαὶ τοῦ γερμανικοῦ φύλου, ἡ ὑποταχθεῖσα εἰς τοὺς Ῥωμαίους καὶ τοὺς Φράγκους, ἡ δῃωθεῖσα ὑπὸ τῶν Δανῶν καὶ Νορμανδῶν, ἡ ἐπὶ αἰῶνας ὅλους ἐρημωθεῖσα ὑπὸ φρικωδῶν πολέμων ἐμφυλίων, ὁ μικρὸς οὗτος λαὸς ἁλιέων καὶ ἐμπόρων διασώζει τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ διὰ πολέμου ὀγδοήκοντα ὅλα διαρκέσαντος ἔτη κατὰ τῆς φοβερᾶς μοναρχίας Φιλίππου τοῦ Β' καὶ ἱδρύει δημοκρατίαν ἀποβᾶσαν τὴν κιβωτὸν τῆς σωτηρίας τῶν ἐλευθερίων ἁπάντων τῶν λαῶν, τὴν θετὴν πατρίδα τῶν ἐπιστημῶν, τὸ χρηματιστήριον τῆς Εὐρώπης, τὸ ἐμπορεῖον τοῦ κόσμου, δημοκρατίαν ἐκτείνουσαν τὴν κυριαρχίαν αὐτῆς εἰς Ἰάβαν, εἰς Σουμάτραν, εἰς τὸ Ἰνδοστάν, εἰς Κεϋλάνην, εἰς τὴν Νέαν Ὀλλανδίαν, εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, εἰς τὴν Βρασιλίαν, εἰς τὴν Γουϊάναν, εἰς τὴν ἄκραν τῆς Καλῆς Ἐλπίδος, εἰς τὰς δυτικὰς Ἰνδίας, εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην, δημοκρα-

Digitized by Google

τίαν νικῶσαν τὴν Ἀγγλίαν κατὰ θάλασσαν, ἀνθισταμένην εἰς τὰ ἡνωμένα ὅπλα Καρόλου τοῦ Β΄ καὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ΄, συναλασσομένην ὡς ἰσότιμον μετὰ τῶν μεγίστων ἐθνῶν καὶ οὖσαν ἐπί τινα χρόνον μίαν τῶν τριῶν Δυνάμεων τῶν ἰθυνουσῶν τὰς τύχας τῆς Εὐρώπης.

Τανῦν ἡ Ὀλλανδία δὲν εἶνε πλέον ἡ μεγάλη Ὀλλανδία τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος, ἀλλ' εἶνε ἀκόμη μετὰ τὴν Ἀγγλίαν τὸ πρῶτον τῶν ἀποικιστικῶν κρατῶν τῆς ὑφηλίου. Ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου μεγαλείου κέκτηται ἥσυχον εὐημερίαν· περιωρίσθη εἰς τὸ ἐμπόριον, προώδευσεν ἐν τῇ γεωργίᾳ. Τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος ἀπώλεσε μᾶλλον τὸν τύπον ἢ τὴν οὐσίαν· οἶκος ἡγεμόνων φιλοπατρίδων καὶ λαοφιλῶν βασιλεύει ἡσύχως ἐν μέσῳ πασῶν τῶν ἐλευθεριῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων. Ἐν τῇ χώρᾳ ἐπικρατεῖ ὁ πλοῦτος ἄνευ κόμπου, ἡ ἐλευθερία ἄνευ θρασύτητος, ὁ φόρος ἄνευ πενίας. Ὁ τόπος προοδεύει ἄνευ διασαλεύσεως, ἄνευ ταραχῶν, μετὰ τῆς ἀρχαίας πρακτικότητος, διατηρῶν ἐν ταῖς παραδόσεσιν, ἐν τοῖς ἔθεσι καὶ ἐν ταῖς ἐλευθερίαις αὐταῖς τὸν τύπον τῆς εὐγενοῦς αὐτοῦ καταγωγῆς. Εἶνε ἴσως ἐκεῖνο τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης, ἔνθα ἀπαντᾶται ἡ μεγίστη δημώδης ἐκπαίδευσις καὶ ἡ ἐλαχίστη τῶν ἠθῶν διαφθορά. Μόνον, κατὰ τὴν ἄκραν τῆς εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου, ἀσχολούμενον περὶ τὰ ὕδατά του καὶ τὰς ἀποικίας του, ἀπολαμβάνει ἐν εἰρήνῃ τοὺς καρποὺς τῆς ἐργασίας του χωρὶς νὰ δίδῃ ἀφορμὴν εἰς λόγον περὶ αὐτοῦ, ἔχον τὴν βαθεῖαν πεποίθησιν ὅτι δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι οὐδεὶς λαὸς ἐπὶ τῆς ὑφηλίου κατέκτησε διὰ μειζόνων θυσιῶν τὴν ἐλευθερίαν τῆς πίστεώς του καὶ τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἀνεξαρτησίαν.

*Λ.

Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Χρυσομαλλοῦσα τῶν Σφακιῶν» ὁ κ. Ἀντ. Ἀντωνιάδης ἐξέδωκεν ἄρτι νέον αὐτοῦ ἔπος, ὅπερ συνέταξεν ἐπὶ τῇ βάσει ὡραίας Κρητικῆς παραδόσεως. Τὴν παράδοσιν ταύτην, ἀπόσπασμα οὖσαν τῆς ὅσονούπω ἐκδοθησομένης βιογραφίας τοῦ γενικοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Κρήτης Ῥούσου Βουρδουμπᾶ ἢ Βουρδουμπάκη, μεταφέρομεν ἐνταῦθα ἐν τοῖς ἑξῆς.

Η ΧΡΥΣΟΜΑΛΛΟΥΣΑ

—

Ἐπὶ τοῦ δουκὸς Γραδενίγου ὑπῆρχεν ἐν Σφακίοις, ὡς καὶ σήμερον εἰσέτι σώζεται ἐπὶ ἀποτόμου βράχου, ἄνωθεν τῆς θαλάσσης, πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ ὅρμου Προσγιάλου, ἐρείπιον φρουριδίου Βενετικοῦ, ὅπου διέμενε φρουρὰ Βενετῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν Καπουλέτου τινός.

Ὁ φρούραρχος οὗτος, κατὰ τὰς παραδόσεις, μίαν τῶν ἡμερῶν πορευόμενος ἀπὸ Προσγιάλου πρὸς τὸ φρουρίδιον τοῦτο καὶ παρακάμπτων συναντᾷ εἰς τὸ παρακείμενον τοῦ Μεσοχωρίου φρέαρ τὴν δεκαεξαετῆ κόρην Χρυσῆν, ἐξαισίου κάλλους, τῆς οἰκογενείας Βουρδουμπᾶ (τοῦ Στρατῆ) μετὰ τῶν θεραπαινίδων της, ἀπελθοῦσαν ἐκεῖσε πρὸς λεύκανσιν μεταξωτῆς ὀθόνης. Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους διεσώζετο ἀκόμη ἡ ἀρχαϊκὴ συνήθεια, καθ' ἣν τῶν πλουσίων καὶ μεγάλων οἰκογενειῶν αἱ σύζυγοι καὶ αἱ κόραι ἀπήρχοντο μετὰ τῶν θεραπαινίδων, καὶ χάριν διασκεδάσεως, εἰς τοὺς ποταμούς, εἰς τὰς ῥεούσας πηγὰς καὶ εἰς τὰ φρέατα πρὸς ἄρδευσιν ἢ λεύκανσιν τῶν ὀθονῶν, ἐξεργασίας πολλάκις τῶν ἰδίων δεσποινίδων, θεωρουμένου τοῦ ἔργου ἐπιζήλου. Ὑπὸ τοῦ ἐξόχου δὲ κάλλους τῆς κόρης καταθελχθεὶς οὗτος ὁ ἱππότης τῆς Βενετίας, ὁ ἀκόλαστος καὶ ἀσελγὴς φρούραρχος, ῥίπτεται ἐπ' αὐτῆς ἵνα τῇ δώσῃ θερμὸν φίλημα, ἀλλὰ ῥαπίζεται ἀμέσως ὑπὸ τῆς Ἑλληνίδος παρθένου κατὰ πρόσωπον καὶ λιθοβολεῖται ὑπὸ τῶν θεραπαινίδων. Τότε ὀργισθεὶς ὁ Φράγκος ἐξάγει τὴν μάχαιράν του καὶ κατακόπτει σκληρῶς ἀμφοτέρας τὰς ὄπισθεν τῆς ὠμοπλάτης κυματιζούσας μεγάλας ξανθὰς πλεξούδας τῆς κεφαλῆς της, καὶ ἀπέρχεται φέρων αὐτὰς ὡς λάφυρον κατακτήσεως καὶ τερπνὸν ἐνθύμημα τῆς ἐν τῇ παραδόξῳ καὶ τραχείᾳ ταύτῃ ἐπαρχίᾳ τῶν Σφακιῶν διαμονῆς του· διὰ τῶν πλοκάμων τούτων τίς οἶδε πόσων ἱπποτῶν τῆς Βενετίας φίλων του τὰ στήθη νὰ στολίσῃ διενοεῖτο! Ἡ νέα κόρη ἐπιστρέφει ἀμέσως εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν κλαίουσα καὶ ὀδυρομένη διὰ τὴν προσβολὴν αὐτὴν τῆς παρθενικῆς της κόμης, ἀκρωτηριασθείσης ὑπὸ τῆς βεβήλου καὶ ἀνάνδρου χειρὸς τοῦ Καπουλέτου. Ὁ πατὴρ βλέπει ταύτην εἰς τοιαύτην ὀδύνην, συναισθάνεται τὸ μέγεθος τῆς προσβολῆς, ὀργίζεται, ἀποθηριοῦται, ὁπλίζεται, ἀπέρχεται καὶ σπεύδει παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν οἰκείων του εἰς ἐκδίκησιν· ὡς λέων συναντᾷ ἀμέσως τὸ θήραμά του, τὸν φρούραρχον αὐτὸν Καπουλέτον καὶ κατακρεουργεῖ τοῦτον· ἡ φρουρὰ λαμβάνει μέρος πρὸς ἐκδίκησιν καὶ συνάπτεται τότε μάχη πρὸς τὴν οἰκογένειαν Βουρδουμπᾶ ἤτοι τῶν Σκορδύλιδων· καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν φρουρῶν καταστρέφονται, ἀποσυρθέντων τῶν ἄλλων καὶ κατακλεισθέντων ἐν τῷ φρουρίῳ. Ἀναγγέλλεται δὲ τὸ συμβὰν εἰς τὸν Διοικητὴν τῆς νήσου ἐν Χανίοις, καὶ κεραυνοὶ ἑτοιμάζονται νὰ ἐπιπέσωσι καὶ καταστρέψωσι τὴν οἰκογένειαν Βουρδουμπᾶ· ἡ οἰκογένεια τότε αὕτη μὴ δυναμένη νὰ σωθῇ κατέφυγε πάραυτα εἰς χωρίδιον καλούμενον Σαμαριὰν τῆς Ἁγιᾶς Ῥουμέλης τῶν Σφακίων, κειμένην ἐπὶ ἀποτόμου θέσεως, καὶ διὰ φάραγγος ἀδιαβάτου μόνον συγκοινωνοῦσαν. Ἐκεῖ ὀχυροῦται μετὰ 17 ἀνδρείων ἐκ τῶν συγγενευουσῶν οἰκογενειῶν Πατέρων καὶ Ψαρομηλίγγων, ἀποφασισάντων νὰ συμετάσχωσι τῆς τύχης τῆς

οἰκογενείας Βουρδουμπᾶ, νὰ ἀποκλεισθῶσι καὶ νὰ παραστήσωσι πολεμικὸν δρᾶμα τῆς ἀντιστάσεως, ἀμυνόμενοι ὑπὲρ τῆς τιμῆς, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ κατὰ τοῦ ἀτίμου καὶ ἀπανθρώπου δεσποτισμοῦ. Μετὰ τῶν ἀποκλεισθέντων αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ μνηστὴρ τῆς Χρυσῆς Πῶλος ἐκ τῆς οἰκογενείας Ψαρομηλίγγων εἰκοσαέτης περίπου νέος, ὡραῖος καὶ ῥαδινός· καταφθάνει ὁ ἄγριος ἐνετικὸς στρατὸς καὶ ἀρχίζει τὴν προσβολὴν κατὰ τῶν ὀχυρωθέντων ἐκεῖ ἀνδρείων, ἀλλ' ἀποκρούεται ἐρρωμένως καὶ δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ κρησφύγετον τοῦτο· αὐτόθι παραμένει ἡ οἰκογένεια μετὰ τῶν ἡρώων τούτων ἐπὶ μῆνας δεκαεπτά, ἀντικρούουσα καθ' ἑκάστην τὰς προσβολὰς τῶν ἐπιδρομέων πολιορκητῶν, ὑπερασπιζομένη ὑπὸ τῶν ἐνδιαιτημάτων τῶν αἰγάγρων καὶ τῶν ἀτραπῶν, τὰ ὁποῖα ἡ φύσις, φαίνεται, ἐδημιούργησεν ἐκεῖ καταφύγιον ἀνέκαθεν τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας κατὰ τῆς τυραννίας.

Οἱ ἀνδρεῖοι οὗτοι πολεμισταὶ ἐτροφοδοτοῦντο ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ τῶν πέριξ κατοίκων διαφόρων χωρίων, ὅσον ἦτο δυνατόν, ῥιπτομένων αὐτοῖς κρύφα ἄνωθεν τροφῶν, εἴτε ἐν ὥρᾳ σκοτεινῇ νυκτός, εἴτε ἐν χρόνῳ παρωργισμένης φύσεως, ἐρχομένης ὡς σύμμαχος, ὅπως ἐκδιώξῃ ἐκεῖθεν διὰ τῆς χιόνος, διὰ τῶν καταιγίδων καὶ τῶν κεραυνῶν τοὺς φαύλους πολιορκητάς, ἀφοῦ ἀνθρωπίνη δύναμις ἄλλη δὲν ἐπήρχετο βοηθός· ἐκεῖ διεδραματίσθη ἐπὶ δεκαεπτὰ μῆνας τὸ συγκινητικὸν δρᾶμα τῆς *ἀδίκου ἐπιθέσεως* μὲ τὴν ἄμυναν καὶ τὴν ἐκδίκησιν, τῆς *τιμῆς* μὲ τὴν ἀκολασίαν, τῆς *ἐλευθερίας* μὲ τὸν δεσποτισμόν, τοῦ *ἔρωτος* μὲ τὴν πίστιν τῆς *συγγενικῆς ἀφοσιώσεως*, μὲ τὴν θυσίαν πάσης ἀναπαύσεως καὶ τῆς ζωῆς αὐτῆς. Ἐκεῖ ἅπαντα τὰ αἰσθήματα τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας διετέλουν εἰς ἀκατάπαυστον ἀγῶνα ἀπηλπισμένης ἐγκαρτερήσεως καὶ γενναιότητος κατὰ πανισχύρου καὶ τρομερᾶς ἐξουσίας.

Κατὰ τὸν δέκατον ἕβδομον ὅμως μῆνα παρητήθησαν οἱ πολιορκηταὶ πάσης περαιτέρω ἐπιθέσεως παθόντες καταστροφὰς μεγάλας, καὶ διότι ἤρξατο πλέον νὰ ἐξεγείρεται ὁλόκληρος ἡ ἐπαρχία τῶν Σφακίων καὶ νὰ λαμβάνῃ αὐτὴ μέρος ἐνεργητικώτερον ὑπὲρ τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν ἄλλων τῶν μετασχόντων τῆς τύχης αὐτῆς εἰς τὸν τοιοῦτον ἀγῶνα ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου κλάδου τῶν συγγενῶν, οὓς ἡ οἰκογένεια αὐτὴ εἶχεν εἰς ἕκαστον χωρίον τῆς ἐπαρχίας· ἡ οἰκογένεια ἐξέρχεται τότε τῆς Σαμαριᾶς μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς πολιορκίας, ἐξαπλοῦται πέριξ τῶν χωρίων ἐκεῖ, μένει ὅμως ἱκανὰ ἔτη προφυλαττομένη πάντοτε πλησίον τοῦ ἀσύλου καὶ μετὰ τὴν ἀνάκλησιν ἢ τὸν θάνατον τοῦ Δουκὸς Γραδενίγου ἡ οἰκογένεια Βουρδουμπᾶ ἐπανέρχεται εἰς Πρόσγιαλον· ἡ δὲ κόρη Χρυσῆ, τῆς ὁποίας ἡ ὡραιότης ἐξ ἑνὸς μέρους καὶ ἡ φαυλότης ἑνὸς Καπουλέτου ἐξ ἑτέρου, ἐγέννησαν τὰ δεινὰ ὅλα ταῦτα καὶ ἐπήνεγκον τόσας καταστροφάς, ἡ κόρη λέγομεν αὕτη κυριευθεῖσα ὑπὸ δεινῆς μελαγχολίας, βλέπουσα καθ' ἑκάστην τὴν δεινὴν τραγῳδίαν τοῦ θανάτου, τῶν στερήσεων, τῆς ταλαιπωρίας ἐν γένει καὶ συλλογιζομένη ἑαυτὴν ὡς ἀφορμὴν ὅλων αὐτῶν, μοιραίως καὶ εἰς βαθμὸν παραφροσύνης περιελθοῦσα, ἀπέθανεν ὑπὸ μαρασμοῦ ἕνεκεν ἀσιτίας. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἀγῶνος, λέγουσιν, ἔφερεν αὕτη βαθέως κάλυμμα μαῦρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ περιέπασσεν ἢ ἤλειφε πάντοτε τὸ ὡραῖον πρόσωπόν της μὲ ἄλευρον ἢ ζύμην ἄρτου, ἵνα κρατῇ αὐτὸ ὑπὸ παραμόρφωσιν, ἤτοι ἐν ἀσχημίᾳ, φοβουμένη καὶ πάλιν, ὡς ἔλεγε, τὴν εἰσβολὴν Καπουλέτου τινός· ἡ Χρυσῆ, διηγοῦνται, μόλις ἐπέζησε νὰ ἴδῃ ἀρθεῖσαν τὴν πολιορκίαν, ὅτε καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς εὗρεν ἀμέσως τὸν θάνατον ἐκ τῆς λύπης της μετὰ τὴν τελευτὴν τῆς κόρης. Ἡ Χρυσῆ ἐτάφη εἰς ἐκκλησίδιον ἐκεῖ, καὶ ἔκτοτε ἔμεινε τὸ ὄνομα *τῆς Χρυσῆς τὸ μνῆμα* κατὰ τὸν χρόνον ὅλον αὐτὸν τῆς πολιορκίας· ἡ Χρυσῆ ἐκέντα, ὡς λέγει ἡ παράδοσις, τὰς πολεμικὰς σκηνὰς αὐτάς· εἶχεν ἀπεικονίση ὅλους τοὺς ἀνδρείους πολεμιστὰς καὶ ἰδίως τὰ κατορθώματα τοῦ ἀδελφοῦ της Ῥούσου καὶ τοῦ μνηστῆρός της· ὁ δὲ μνηστὴρ Πῶλος καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς πολιορκίας καὶ τὸν θάνατον τῆς μνηστῆς του, δὲν ἀπεμακρύνθη τῆς θέσεως ἐκείνης, ἀλλὰ μονήρη καὶ ἐρημίτου βίον προτιμήσας νὰ διάγῃ ἐθρήνει πάντοτε διὰ τῆς φόρμιγγός του ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς μνηστῆς του, διδὼν διέξοδον εἰς τὰ τοιαῦτα λυπηρὰ αἰσθήματά του· καὶ ὡς ἀναπαυτήριον ἐξελέξατο τὴν σκιὰν μιᾶς Σφενδάμου τὸν τάφον ἐκείνης ἀντικρυζούσης, καὶ ἐκεῖ κατέλυσε καὶ οὗτος νεώτατος τὸν πλήρη πικρίας βίον του, δοθέντος τοῦ ὀνόματός του εἰς τὸ συνθρηνοῦν ἐκεῖνο δένδρον *ἡ Σφένδαμος τοῦ Πώλου*.

Περὶ

ΦΙΛΟΦΡΟΝΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΘΙΜΟΤΥΠΙΑΣ

Ἐν τοῖς συναγελαστικοῖς ζῴοις ἡ ἐκ ζωηρῶν συναισθημάτων προερχομένη νευρικὴ κλόνησις ἀντανακλᾶται συχνάκις καὶ εἰς τὸ περιφερικὸν σύστημα τῶν νεύρων καὶ προκαλεῖ ἀκουσίας κινήσεις διαφόρους ἐν τοῖς διαφόροις γένεσι τῶν ζῴων. Ὁ ἵππος ἀνησυχῶν ὀρθοῖ τὰ ὦτα, ὁ κύων σείει τὴν οὐρὰν εἰς ἔνδειξιν χαρᾶς καὶ πρὸς ἐκδήλωσιν ὁμοίου συναισθήματος, ἡ γάτα κυρτοῖ τὴν ῥάχιν καὶ μινυρίζει.

Αἱ τρυγόνες ἐκδηλοῦσι τὸν ἔρωτά των διὰ φιλημάτων ἀληθινῶν. Ἐπίσης καὶ ὁ κύων τρό-

Digitized by Google

πον τινὰ φιλεῖ τὴν χεῖρα τοῦ κυρίου του, λείχων αὐτὴν εἰς ἐκδήλωσιν ἀγάπης· τοὐναντίον δὲ ὁσάκις φοβεῖται τὸν αὐτὸν κύριόν του κλίνει τὴν κεφαλὴν καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἕρπει ἢ ἀνακλίνεται ὕπτιος.

Ὁ ἄνθρωπος, ὢν τὸ ἀνώτατον τῶν ἐπιγείων ζώων καὶ οὐδὲν πλέον, ἐκφράζει ὡς ταῦτα τὰ αἰσθήματά του δι' ἀντανακλαστικῆς μιμικῆς, τόσῳ μᾶλλον περιέργου καὶ διδακτικῆς ὅσῳ ὀλιγώτερον εἶναι πεπολιτισμένος, ἤτοι ὅσῳ ὀλιγώτερον δύναται νὰ δεσπόζῃ ἑαυτοῦ. Τινὲς δὲ τῶν ἐκφραστικῶν κινήσεων τῶν ἀρχετύπων ἀνθρώπων παρέμειναν ὡς συμβολικαὶ ἐκδηλώσεις τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ συναισθήματος. Ἡ πρηνηδὸν προσκύνησις, ἡ ἐν χρήσει ἔν τισι δεσποτικαῖς μοναρχίαις τῆς ἀνατολῆς, οἷον ἐν Σιάμ, ἐστὶ προδήλως ἀνάλογος τῇ ἑρπυστικῇ κινήσει τοῦ πεφοβημένου κυνός. Ὁ ἀσπασμὸς τῶν ποδῶν καὶ αὐτὸς ὁ τῶν χειρῶν ὁμοιάζει τὰ μάλιστα τῇ πράξει τοῦ κυνός, λείχοντος τοὺς πόδας ἢ τὰς χεῖρας τοῦ κυρίου του. Ἀλλὰ καθ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος προσκτᾶται τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίας ἀξιοπρεπείας καὶ τῆς ἰδίας ἐλευθερίας, καὶ οἱ μιμικοὶ τύποι καθίστανται ἧττον δουλικοί, ἧττον κτηνώδεις. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι πλέον, ὡς ἐν Σιάμ, «τὸ ζῷον τοῦ βασιλέως»· ἀποσέργει τύπους ταπεινωτικωτάτους, τούτου δ' ἕνεκα τὰ πρὸς ἐκδήλωσιν σεβασμοῦ σχήματα ἁπλοποιοῦνται. Αἱ ἡμέτεραι ἐλαφραὶ προσκλίσεις τῆς κεφαλῆς εἰσὶ κατὰ σύμβασιν σύνοψις τῆς πάλαι προσκυνήσεως. Σχεδὸν ἁπανταχοῦ τῆς γῆς ὁ μετὰ σεβασμοῦ χαιρετισμὸς συνίσταται εἰς πρόσκλισιν τῆς κεφαλῆς καὶ εἰς ἐπίθεσιν τοὐλάχιστον τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἐπὶ τοῦ στήθους· οὕτω δ' ἡ στάσις τοῦ χαιρετίζοντος ἐμφαίνει, ὅτι λαμβάνει οὗτος τὴν ἀντίθετον τῆς ἀμύνης θέσιν. Ὁμοίως τὸ ὀρέγειν τὴν δεξιὰν εἰς ἕτερον σημαίνει, ὅτι παραδίδεται ὁ ὀρέγων τὴν χεῖρα εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἄλλου.

Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ὁ ἄνθρωπος, νοήμων φύσει ὤν, ἐποίκιλε πολλαχῶς τὴν κωμῳδίαν τῶν τύπων τοῦ χαιρετισμοῦ· προστεθείσθω δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι αἱ ἐκφραστικαὶ κινήσεις ποικίλλουσι κατὰ τὰς διαφόρους χώρας καὶ τὰ διάφορα γένη ἀνθρώπων. Τὸ φίλημα, ὅπερ οἱ Εὐρωπαῖοι θεωροῦσιν ὡς τὸ φυσικώτατον καὶ τρυφερώτατον δεῖγμα ἀγάπης, εἶναι ἄγνωστον τοῖς Αὐστραλοῖς, τοῖς Παπούαις, τοῖς Ἐσκιμώοις, τοῖς Φουεγίοις, τοῖς δυτικοῖς Ἀφρικανοῖς, τοῖς Λάπωσι καὶ τοῖς πλείστοις τῶν Πολυνησίων· λέγομεν δὲ τοῖς πλείστοις, διότι ὁ Κοὺκ ἀναφέρει, ὅτι οἱ τῆς Τόγκας ἰθαγενεῖς ἠσπάζοντο τὰς χεῖρας αὐτοῦ. Ἀλλ' ἁπανταχοῦ σχεδὸν τῆς Πολυνησίας τὸν φιλικὸν ἀσπασμὸν ἀντικαθίστησι τύπος τις πολύπλοκος, συνιστάμενος πρὸ πάντων εἰς τὴν προστριβὴν τῆς ῥινὸς τοῦ δεξιουμένου μετὰ τῆς ῥινὸς τοῦ φίλου του. Ἐν Μαλαισίᾳ καὶ ἐν Σινικῇ ἐστὶ συνήθης ὁ αὐτὸς περίπου χαιρετισμός, ἀλλ' ἐκεῖ οἱ χαιρετίζοντες ἀναπνέουσι τῇ ῥινί, ὡσεὶ εἰσπνέοντες τὴν εὐοσμίαν ἐκείνου, ὃν ἀγαπῶσιν ἢ προσποιοῦνται ὅτι ἀγαπῶσιν. Ἐν τῇ περιστάσει δὲ ταύτῃ ἐστὶ καταφανὴς ἡ ζῳώδης μιμική.

Αἱ ἐξηυγενισμέναι συνήθειαι, οἱαιδήποτε ἂν ὦσιν, ἅμα γενόμεναι ἀσπασταί, τελειοποιοῦνται ἐπ' ἄπειρον· καθίστανται δὲ ποικιλώταται καὶ πολυπλοκώταται, καὶ πολλαὶ ἐξ αὐτῶν μεταποιοῦνται εἰς ἀκραιφνεῖς ἀνθρωπείους συνηθείας διαφόρους, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ καὶ τοῦ εἴδους τοῦ πολιτισμοῦ.

Ὁ διὰ τῆς ἀποκαλύψεως τῆς κεφαλῆς χαιρετισμὸς ἐμφαίνει ἱκανῶς προωδευμένην κοινωνικὴν κατάστασιν, διότι ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ἐπινοήσει τῶν ἐνδυμάτων τελευταίαν πασῶν ἐκάλυψε τὴν κεφαλήν. Ἡ ἐπαφὴ δὲ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ μέλους τοῦ σώματος τοῦ ἄλλου ὑπεμφαίνει ἐνίοτε εὐχαριστίαν ἢ ἀποδοχὴν ὑποχρεώσεως. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Τόγκας ἔφερον εἰς τὴν κεφαλὴν πᾶν τὸ διδόμενον αὐτοῖς ἢ πᾶν τὸ δι' ἀνταλλαγῆς προσκτώμενον. Ὅθεν ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιστάσει τὸ τοιοῦτο σχῆμα ἐσήμαινεν ἀποδοχὴν ἐμπορικῆς συμφωνίας.

Ἐν ταῖς χώραις, ἐν αἷς ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου τίθεται ἐν μοίρᾳ Καρός, τὸ προπορεύεσθαι εἶναι ἔνδειξις ἀβρότητος πρὸς τοὺς ἄλλους. Τοιοῦτον ἔθιμον ἐπικρατεῖ λόγου χάριν ἐν Νέᾳ Καληδονίᾳ. Ὁμοίως ἐν Μαλαισίᾳ ἡ εὐγένεια ἀπαιτεῖ, ἵνα εἰς ἔνδειξιν σεβασμοῦ στρέφωσι πρὸς τοὺς ἄλλους τὰ νῶτα, βλέποντες πρὸς τὰ κάτω καὶ ἔχωσι κεκαλυμμένην τὴν κεφαλήν· ἡ ἔννοια δὲ τοῦ τύπου τούτου εἶνε πρόδηλος. Ἐν Ταταρίᾳ δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Γουλιέλμου Ῥουβρούκί, ἄν τις ἤγγιζε τὰ σχοινία σκηνῆς διέπραττεν ὕβριν πρὸς τὸν ἐν αὐτῇ ἐνοικοῦντα· καὶ τοῦτο διότι ἡ πλευρὰ τῆς σκηνῆς, ἐπειδὴ δὲν προφυλάσσει ὡς οἱ τοῖχοι τῶν οἰκιῶν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἢ τῶν ἀδιακρίτων, δέον νἀσφαλίζηται διὰ τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ.

Ἐν πολλαῖς δὲ χώραις οἱ ἄνθρωποι δὲν περιωρίσθησαν εἰς τὰ σχήματα μόνον, ἀλλὰ παρεδέχθησαν σύμβολα εἰρήνης, ἰσοδυναμοῦντα πρὸς ῥητὴν ὑπόσχεσιν. Ὡς πρὸς τοῦτο δὲ εἶναι περίεργος ἡ σύμπτωσις τῶν συνηθειῶν ἐθνῶν διαφορωτάτων ἀλλήλοις. Οὕτω τὰ λευκὰ ὑφάσματα καὶ οἱ χλοεροὶ κλάδοι ὑποδηλοῦσιν εἰρηνικὰς διαθέσεις οὐ μόνον ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν Πολυνησίᾳ.

Ἐν Νουκαΐβα ἡ τῶν τρόπων εὐγένεια ἐχώρει ἐνίοτε ἐμπράκτως μέχρι τοῦ σημείου, εἰς ὃ κατ' ἐπίφασιν χωροῦσιν οἱ τύποι πεπολιτισμένων κοινωνιῶν. Ὁ ξενίζων συνεταυτίζετο μετὰ τοῦ ξένου καὶ ἡ ἀπεριόριστος αὕτη οἰκειότης ἐξεδηλοῦτο συμβολικῶς δι' ἀνταλλαγῆς τῶν ὀ

Digitized by Google

νομάτων. Ἅμα δὲ γενομένης τῆς φιλικῆς ταύτης ἀνταλλαγῆς, ὁ ξένος ὑποκαθίστη ἐν πᾶσι τὸν φίλον του, διατιθεὶς κατὰ βούλησιν τόν τε οἶκον καὶ τὴν γυναῖκα ἐκείνου.

Εἰς τὰς μιμικὰς συνηθείας τῆς εὐγενείας τῶν τρόπων ἐνωρὶς προσετέθησαν καὶ τυπικαὶ φράσεις. Ἐν ταύταις δὲ ἀποτυποῦται ἡ ἰδιοφυΐα ἢ ἡ ἰδιοτροπία ἑκάστου λαοῦ. Οἱ ἥκιστα πεπολιτισμένοι, ὡς οἱ Νεοκαληδόνιοι, περιορίζονται εἰς κινήσεις, ἄνευ φράσεων. Καὶ οὗτοι, ὡς καὶ ἄλλοι νησιῶται τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ πολλοὶ τῶν ἀγρίων λαῶν, ἰδίᾳ οἱ Καλμοῦκοι, στεροῦνται λέξεως σημαινούσης τὸ *εὐχαριστῶ*. Ἀλλ' οἱ πλεῖστοι τῶν κἄπως πεπολιτισμένων λαῶν ἔχουσι τυπικάς τινας καθιερωμένας φράσεις. Τοιαῦται ἀπαντῶσιν ἐν χρήσει καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς στέπποις τῆς βορείου Ἀσίας. Οἱ καλῶς ἀνατεθραμμένοι Κιργίζιοι συναντῶντές τινα ὀφείλουσι νὰ ἐρωτήσωσι: «Τίνες οἱ ἑπτὰ πρόγονοί σου;» εἶναι οὗτος ὁ γενεαλογικὸς χαιρετισμός. Οἱ Μογγόλοι Καλμοῦκοι βλέποντες ἐπιφανῆ ξένον κλίνουσι γόνυ, ἐπιφωνοῦντες· «Ἀγάπη! εἰρήνη!» εἶτα δ' ἐρωτῶσι τὸν ξένον, πῶς φαίνονται αὐτῷ τὰ νερὰ τῆς Μογγολίας. Ἡ τυπικὴ τῶν Σινῶν εὐγένεια εἶναι δικαίῳ τῷ λόγῳ πεφημισμένη· ἔχουσιν οὗτοι παραγγέλματα, νόμιμα κανονίζοντα πάντας τοὺς τύπους τῶν κοινωνικῶν σχέσεων· διότι, κατὰ τὸν Κομφούκιον, αἱ διατυπώσεις εἰσὶ τὰ πρότυπα τῶν ἀρετῶν· διατηροῦσι δὲ τοὺς τύπους ἐκείνους οἱ Σῖναι, ἀπομνημονεύουσιν καὶ ἔστιν ὅτε συμπληροῦσιν αὐτούς. Ἡ τοιαύτη δ' ὑποκατάστασις τῶν τύπων καὶ δὴ τῶν τυπικῶν μορφασμῶν εἰς τὰ γενναῖα αἰσθήματα ἀπαντῶσι κατὰ κανόνα παρὰ πᾶσι τοῖς ἠθικῶς ἐκπεπτωκόσι λαοῖς. Ἄραβες τῆς Ὑεμένης συναντῶντες ἀλλήλοις ἁμιλλῶνται τίς νὰ ὑπερβῇ τὸν ἄλλον εἰς τὰς φιλοφρονήσεις· σπεύδουσι τίς νὰ πρωτοφιλήσῃ τὴν χεῖρα τοῦ ἄλλου, πάντοτε ὅμως ὁ πρεσβύτερος ὀφείλει νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰς φιλοφροσύνας. Οἱ Πέρσαι, περὶ ὧν πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ περιηγηταὶ λέγουσιν ὅτι εἶναι πανοῦργοι, δόλιοι, ὑποκριταί, ἀνηθικώτατοι, οἱ Πέρσαι ὑπερέχουσι πάντων τῶν λαῶν κατὰ τὴν ἁβρότητα καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς συμπεριφορᾶς. Μετὰ πολλοῦ κόπου καὶ μετὰ πολλὰς ἀμφισβητήσεις δέχεται ὁ Πέρσης νὰ προπορευθῇ ἄλλου. Τὸν δ' ἐπισκεπτόμενον αὐτὸν θεωρεῖ «δεσπότην» τὰς καπνοσύριγγας, τὸν ἵππον, τὰ ἐνδύματα λέγουσι «δῶρα τῷ δεσπότῃ» τὸν οἶκον μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ καὶ ἔτι πλέον τὴν ἔπαυλιν καὶ ὅλην τὴν ἐξοχὴν προσφέρουσιν αὐτῷ. Οἴκοθεν ὅμως ἐννοεῖται ὅτι σφόδρα ἀδιάκριτος θεωρεῖται ὁ ὑπολαμβάνων πραγματικὰς τὰς τοιαύτας μεγαλοπρεπεῖς προσφοράς.

Τὸ σύντομον τοῦτο ἀπάνθισμα τῶν τύπων τῆς συμπεριφορᾶς ἀρκεῖ ὅπως καταδείξῃ τὰς κυριωτάτας φάσεις τῆς ἁβρότητος τῶν τρόπων καὶ τῶν συναφῶν ταύτῃ. Ὡς πᾶσαι αἱ ἀνθρώπιναι πράξεις καὶ αἱ περὶ ὧν νῦν ὁ λόγος μεταβάλλουσι χαρακτῆρα καθ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος μεταβάλλεται καὶ ἀναπτύσσεται ἠθικῶς καὶ διανοητικῶς. Ἐν ἀρχῇ δουλικὴ μίμησις τῶν κινήσεων τοῦ ζῴου, εἶτα δ' ἁπλότης ἢ συντομὴ τῆς βδελυρᾶς ἐνίοτε μιμικῆς ταύτης· εἶτα δὲ ἀναπλήρωσις διὰ τυπικῶν φράσεων καὶ ἐπειδὴ αἱ λέξεις οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀξίαν, αἱ τυπικαὶ ἐκεῖναι φράσεις εἶναι ὑπερβολικώταται, κατ' ἀντίθετον λόγον τῆς εἰλικρινείας τοῦ λέγοντος. Ἐκ πάντων τῶν αὐλικῶν, τῶν ἀσπαζομένων τοὺς πόδας τοῦ Ἐλαιγαβάλου καὶ ἄλλων αὐτοκρατόρων τῆς παρακμῆς, οὐδεὶς αὐτῶν οὐδὲ ρανίδα τοῦ αἵματός του θὰ ἐθυσίαζεν ἀσμένως ὑπὲρ τοῦ κυρίου του, ὃν ἀναιδῶς ἐκολάκευε. Ἐπίσης οὐδεὶς ὑπολαμβάνει σοβαρὰν τὴν βασίλειον τάξιν τοῦ Βυζαντίου, ἧς λείψανα περισώζει ἡ καθ' ἡμᾶς κοινωνία.

Καθ' ὅλου δ' εἰπεῖν παρά τε τοῖς λαοῖς καὶ τοῖς ἰδιώταις ἡ τῶν τρόπων ἁβρότης εἶναι ὑπερβολικὴ κατ' ἀντίθετον λόγον τῆς ἠθικῆς ἀξίας. Ἡ εὐγενὴς συμπεριφορὰ ἡμῶν τῶν εὐρωπαίων, ἡ πιθηκικὴ καὶ ἀνειλικρινής, εἶναι κατὰ μέγα μέρος κληρονομία τοῦ Βυζαντίου, προώρισται δὲ νἀπλοποιηθῇ μεγάλως, ἂν ὡς πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν ἀνυψωθῇ ὁ χαρακτὴρ ἡμῶν, καθιστάμενος σεμνὸς καὶ εἰλικρινής.

[Ch. Letourneau]. Πλ.

Ο ΙΣΘΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΜΑ

ὑπὸ **Hugo Zöllner**.

—

Κατὰ πάντα τὰ διδόμενα ἐντὸς 8—10 ἐτῶν ἡ τομὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ ἔσται γεγονὸς τετελεσμένον καὶ οὐχὶ ἁπλῆ μόνον ὑπόθεσις. Ὁ κ. Λεσσέψ θὰ δύνηται τότε νὰ ἐναβρύνηται ὅτι ἐπετέλεσε δύο γιγάντεια ἔργα, πρωτεύοντα μεταξὺ τῶν μεγίστων ἐκτελεσθέντων τοιούτων δημοσίων, οὐ μόνον τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος, ἀλλὰ καὶ πασῶν τῶν ἐποχῶν καὶ πάντων τῶν ἐθνῶν. Οὐδόλως βεβαίως δύναται νὰ συγκριθῇ ὡς πρὸς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον ἡ σημασία τῆς σκοπουμένης διώρυχος τοῦ Παναμᾶ πρὸς τὴν συνάδελφον αὐτῆς τὴν τοῦ Σουέζ· ἡ συγκοινωνία μεταξὺ τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἀφ' ἑνός, καὶ τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Σινικῆς, τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς ἀφ' ἑτέρου εἶνε ἀναντιρρήτως μεγαλοπρεπεστέρα τῆς διὰ τῆς διώρυχος τοῦ Παναμᾶ προαιωνιζομένης. Ἡ τομὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ θὰ προσπελάσῃ τῷ εὐρωπαϊκῷ κόσμῳ μέρος τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς βορείου καὶ μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, ὅλον τὸν Νότιον Ὠκεανόν, καὶ ἐν ἥσσονι μοίρᾳ τὴν Ἰαπωνίαν, Σινικὴν καὶ Αὐστραλίαν, ἀλλὰ

Digitized by Google

τὴν *μερίδα τοῦ λέοντος* ἐκ πάντων τῶν πλεονεκτημάτων θὰ δρέψωσιν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι· ἡ θαλασσία ὁδὸς ἡ ἀπὸ Νέας Ὑόρκης εἰς Βαλπαρέζον θὰ βραχυνθῇ ἀπὸ 4300 θαλασσίων μιλίων εἰς 1600, ὡς καὶ ἡ ἀπὸ Νέας Ὑόρκης εἰς Ἅγιον Φραγκίσκον ἀπὸ 6400 εἰς 1700. Προσέτι δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ διῶρυξ τοῦ Παναμᾶ δὲν θὰ χρησιμεύσῃ τῇ ἀτμοπλοΐᾳ τόσον, ὅσον ἡ σουεζικὴ ὁδός. Ἐν ᾧ δὲ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ ὡς ἐκ τῶν τοπικῶν ἀνέμων ἀδύνατος καθίσταται τοῖς ἱστιοφόροις ὁ διὰ τῆς σουεζικῆς διώρυχος πλοῦς, θὰ εἶνε δυνατὸν ἀφ' ἑτέρου, εἰ καὶ δυσκόλως ὀλίγον, νὰ διαπλέωσι ταῦτα δι' ἀμφοτέρων τῶν στομίων τῆς διώρυχος τοῦ Παναμᾶ.

Ἂν καὶ ἡ νέα ἐπιχείρησις τοῦ κ. Λεσσὲψ εἶνε καθ' ἑαυτὴν ἱκανῶς μεγάλη, ὥστε νὰ δύνηταί τις νὰ καλέσῃ αὐτὴν τεραστίαν, ἡ ἀπόστασις ὅμως, καὶ μάλιστα ἡ ἰδιαιτέρα κατάστασις τοῦ ἐδάφους, ἐφ' οὗ ἐκτελεσθήσονται αἱ τῆς διώρυχος ἐργασίαι, οὐκ ὀλίγον συμβάλλονται εἰς τὴν γένεσιν ἐνδοιασμῶν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν περὶ τῆς ἐπιτυχίας. Ὁ ἰσθμὸς τοῦ Παναμᾶ εἶνε λίαν ἀλλόκοτος, παράδοξος καὶ ὀλίγον μόνον γνωστὴ χώρα, καίπερ ἀπὸ τριῶν αἰώνων πολυφοίτητος ὁδός. Τίς ἠδύνατο νὰ διαμένῃ ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ ἀμερικανικοῦ ἐδάφους καὶ κατὰ τὸ μῆκος ὁλοκλήρου τῆς ὁδοῦ τῆς ἐνεργουμένης διώρυχος μετὰ οὐλοτρίχων μόνον Μαύρων καὶ σχεδὸν ἀποκλειστικῶς μετὰ Μαύρων συγκοινωνῶν; Ἡ αὐτόνομος πολιτεία τοῦ Παναμᾶ, ἧς αἱ σχέσεις πρὸς τὴν ὁμόσπονδον δημοκρατίαν τῆς Κολομβίας οὐδόλως εἰσὶ στεναί, ἀριθμεῖ ὅσους φαιούς, τοσούτους καὶ μαύρους ὑπηκόους· —ἐξ ἑκατέρων 100 χιλιάδας περίπου— οἱ ἐξ Ἰνδῶν δὲ καταγόμενοι κατοικοῦσι μακρὰν τῆς μεγάλης συγκοινωνίας ἐν τοῖς ἀπροσίτοις ἐνδοτέροις μέρεσι, καὶ οἱ ἐκ τῶν 50 χιλιάδων Κρεόλων λευκοὶ ἢ ἡμίλευκοι, οἵτινες παριστῶσι τὸν πολιτισμὸν καὶ τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα, ἀναφαίνονται, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν φυλὴν τῶν Μαύρων, σποράδην καὶ ὀλίγον μόνον. Καὶ πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ ἄλλως, ἀφ' οὗ ὁ λευκὸς ἐν τούτῳ τῷ κλίματι πάντοτε μεταβατικῶς μόνον, οὐδέποτε δὲ μονίμως ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν διατρίβει, πολὺ δ' ὀλιγώτερον ἐργάζεται; Οἱ ἀπὸ Ἱσπανῶν καταγόμενοι Κρεόλοι θὰ κυβερνῶσι καὶ βραδύτερον, ὡς μέχρι τοῦδε, τὴν πολιτικήν, ὁ βόρειος Ἀμερικανὸς ἢ ὁ Εὐρωπαῖος ξένος θὰ ἐξουσιάζῃ τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς δημοσίας ἐπιχειρήσεις· ἀνελέγκτως δὲ δύναταί τις νὰ διαβεβαιώσῃ ὅτι, ἂν δὲν ἀναπτυχθῶσι νέαι καὶ κραταιαὶ φυλαί, πάντοτε αἱ ταπειναὶ ἐργασίαι θὰ μένωσι τῷ ῥωμαλέῳ Μαύρῳ. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἄφροντις καὶ ῥᾴθυμος αὕτη φυλή, ἀφ' ἧς ἐποχῆς οὐδὲν πλέον ἀναγκάζει αὐτήν, παρεδόθη εἰς ἄκραν ῥᾳστώνην, εὑρίσκομεν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ, ἥτις ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ ἀφθονίαν τῶν λαμπροτέρων πρὸς εὐζωΐαν μέσων, τὸ παράδοξον τοῦτο ὅτι σχεδὸν πάντα εἰσάγονται ἔξωθεν, ὅτι τὰ ἡμερομίσθια καὶ τῶν οὐδενὸς λόγου ἀξίων ἔργων εὑρίσκονται εἰς μεγίστην δυσαναλογίαν καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν ἡ *ἀκρίβεια τῆς ζωῆς* εἶνε καὶ ἐνταῦθα τόσον μεγάλη, ὅσον ἐν πάσῃ τῇ Ἀμερικῇ καὶ ἐν αὐτῇ προσέτι τῇ Καλιφορνίᾳ.

Περὶ καλλιεργίας τῆς γῆς, ἐκτὸς τινων φυτειῶν τῆς βανανέας, οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γείνῃ· σύμπασα ἡ χώρα ἀπὸ τῆς παραλίας μέχρι τῶν μεσογειοτέρων εἶνε πλουσία εἰς δάση, ἔρημος σχεδόν, κενὴ ἀνθρώπων, ἧς ἡ παραδείσιος σκηνογραφία δὲν ἀποζημιοῖ πάντοτε τὸν ὁδοιπόρον διὰ τὴν ἔλλειψιν πάσης ἀνέσεως. Οὐδεμία ὑπάρχει ἐπὶ τῆς οἰκουμένης μεγαλειτέρα ἀντίθεσις ὡς αὕτη ἡ μεταξὺ τῶν δύο ἰσθμῶν τοῦ Σουὲζ καὶ Παναμᾶ. Ἐκεῖ κιτρίνη, μονότονος τῆς ἐρήμου ἄμμος, ἄνευ δένδρων, ἄνευ θάμνων, πρὸς τούτοις λαμπερὰ τῆς πορφύρας χρώματα καὶ ἀπωτέρω ὀγκώδη καὶ φαλακρὰ βραχώδη ὄρη· ἐνταῦθα μαγευτικὸν μῖγμα ἀρχεγόνων δασῶν μετρίου ὕψους, περιρρύτων, ἀδιαβάτων, διακοπτομένων ὑπὸ σειρᾶς αὐτοφύτων λόφων καὶ ὀρέων. Καί τοι δὲ ἀναμιμνήσκουσιν ἡμᾶς ὀλίγον οἱ φοίνικες καὶ ἕτεροι τῶν τροπικῶν βλαστοὶ τοῦ Παναμᾶ ἐνταῦθα, ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ φύσει, ἔνθα ὁ θάνατος καὶ ἡ ζωὴ περιπτύσσονται ἀλλήλους, τὰ ἐπιμελῶς περιπεφραγμένα καὶ τὰ κατακομῶντα ἡμέτερα θερμοκήπια, ἐν τούτοις τὸ παρθένον δάσος τοῦ Παναμᾶ μετὰ τῶν σπανίως φαινομένων κατοίκων αὐτοῦ παρέχει τῷ ἐξ Εὐρώπης ἐρχομένῳ φυσιοδίφῃ ὁλόκληρον κόσμον, πρὸς μελέτην τοῦ ὁποίου ἀπαιτοῦνται οὐχὶ ἑβδομάδες, ἀλλ' ἐνιαυτοὶ καὶ βίος ὁλόκληρος ἀνθρώπου. Ἀλλ' ἀκριβῶς ἐν ταύτῃ τῇ πλησμονῇ τῶν φυτειῶν, ἥτις ἐκπλήττει τὸν ἐρευνητήν, ἔγκειται μία τῶν μεγίστων διὰ τὰς ἐργασίας τῆς διώρυχος δυσκολιῶν. Τὸ κωλῦον τὴν ἐπίβλεψιν καὶ τὴν κίνησιν ἀρχέγονον δάσος φύεται ἐνταῦθα οἴκοθεν, ὡς ἄγριον φυτόν, οἱ μικροὶ ἀσήμαντοι ποταμίσκοι ἐξογκοῦνται κατὰ Νοέμβριον καὶ ἀποκτῶσι τὸ εὖρος τοῦ Ῥήνου καὶ ἐκ τῶν σεσηπότων τῆς ὑπερβολικῆς φυτείας προϊόντων ἀναπτύσσονται διὰ τῆς ὑγρᾶς θερμότητος, καὶ ἐλαχίστην διαφορὰν δεικνυούσης ἀτμοσφαιρικῆς καταστάσεως, τὰ σπέρματα ἐκεῖνα τοῦ πυρετοῦ, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ὁδοῦ τοῦ Παναμᾶ (1850—1855) πολλῶν μυριάδων ἐργατῶν ἐπήνεγκον τὸν θάνατον. Ἡ χαμηλοτέρα θερμοκρασία, ἀλλ' ἐν διαστήματι δεκαετηρίδων σπανίως, ἅπαξ μόνον, κατὰ τὰς ψυχροτέρας νύκτας τῆς αὐχμηροτέρας ὥρας τοῦ ἔτους, ὑπολογίζεται ὅτι ἔφθασεν εἰς 14^0, ἡ ὑψίστη εἰς 28^0 Ῥ.

Digitized by Google

Ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ τῆς ῥαστώνης καὶ τοῦ πυρετοῦ ἡ ἐργασία, ἧς ἡ συμπλήρωσις ἐν Εὐρώπῃ μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας ἠδύνατο νὰ ὑπολογισθῇ,ἐξαρτᾶται ἐκ ποικίλων περιστατικῶν. Ἐὰν δὲν εἶχεν οὕτω, βεβαίως ἐνωρίτερον θὰ συνεπλήρουν τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυχος. Ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Β΄ τῆς Ἱσπανίας λέγεται ὅτι τὸ πρῶτον ἤρξατο τὸ σχέδιον,κατὰ τὸ 1830 ἀνέλαβεν αὐτὸ ἡ κυβέρνησις τῆς Κολομβίας, χωρὶς νὰ προαγάγῃ αὐτὸ οὐσιωδῶς. Πρῶτον τῷ 1875 προέβη σπουδαίως τὸ ἐν Παρισίοις *Διεθνὲς Γεωγραφικὸν Συνέδριον* εἰς τὴν ἐκτέλεσιν καὶ προέκρινε μεταξὺ ἑπτὰ λεπτομερῶς ἐξειργασμένων σχεδίων τὴν κατὰ τὸ παρὸν ἐνεργουμένην ἐργασίαν. Τέλος τῷ 1879 αὐτὸς ὁ γηραιὸς Λεσσὲψ μετέβη ἐπί τινας ἑβδομάδας εἰς Παναμᾶν, παρακολουθούντων καὶ ἄλλων ὑπαλλήλων καὶ γεωμετρῶν, καὶ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν πολυπλόκων προκαταρκτικῶν ἐργασιῶν, τῆς οἰκοδομῆς χωρίων, νοσοκομείων καὶ σιδηρῶν τροχιῶν, ἤρξατο τῇ 11/23 Ἰανουαρίου 1882 μετὰ τῶν πρώτων διαρρήξεων τῶν βράχων ἡ τομή. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ τοῖς βορείοις Ἀμερικανοῖς ἀνήκων σιδηρόδρομος ἐκέκτητο τὸ προνόμιον τῆς κατασκευῆς διώρυχος, ἐδέησεν ἵνα ἡ Ἑταιρεία τῆς Διώρυχος ἐξαγοράσῃ τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ σιδηροδρόμου δι' ἀγορᾶς μεγάλης μοίρας μετοχῶν, ἐκτὸς τούτου ἐδέησε νὰ κατανικηθῇ ἡ ζηλοτυπία καὶ ἡ διπλωματικὴ ἀντενέργεια τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, καὶ ὅτε τέλος ἐκηρύχθη ἡ τελειωτικὴ ἀπόφασις περὶ τῆς τεχνικῆς διεξαγωγῆς, ἐδίσταζεν ἂν ἔπρεπε νὰ ἀναλάβῃ αὐτὴ τὴν ἐπιχείρησιν ἢ νὰ παραχωρήσῃ αὐτὴν ἀντὶ τῶν αἰτηθέντων 512 ἑκατομμυρίων φράγκων τοῖς ἐργολάβοις **Couvreux** καὶ **Hersent**. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ζήτημα μένει εἰσέτι ἄλυτον, εἰ καὶ ἤδη ἀσχολοῦνται 2,500 ἐργάται καὶ 400 μηχανικοὶ εἰς τὰς ἐργασίας τῆς διώρυχος. Ὑπολογίζουσιν ὅτι μέχρι τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἔργου πρέπει νὰ ἐκτοπισθῶσιν 75 περίπου ἑκατομμύρια κυβικὰ μέτρα βράχων καὶ χώματος, ὅτι ὅλη ἡ ἐπιχείρησις, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν τόκων τῶν μετοχῶν,θέλει στοιχίσει 640 περίπου ἑκατομ. μάρκων, καὶ ὅτι τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς διώρυχος, ἂν ἐπὶ 5 ἑκατομμυρίων διελευσομένων τόννων ὁρισθῶσιν ἀνὰ 12 μάρκα δι' ἕκαστον τόννον, θὰ συμποσοῦται εἰς 60 ἑκατομμύρια μάρκων.

Ἡ κεντρικὴ διοίκησις διὰ τὰς τεχνικὰς ἐργασίας εὑρίσκεται ἐν Παναμᾷ, ἔνθα ἀνθ' ἑνὸς σχεδὸν ἑκατομμυρίου μάρκων ἠγόρασαν τὸ ἄλλοτέ ποτε *Μέγα Ξενοδοχεῖον*. Αἱ ἀποθῆκαι καὶ αἱ διὰ τὴν διατήρησιν τῶν ὀρέων κατοικίαι ἐργατῶν καὶ μηχανικῶν εἶνε ἐν Ἐμπεραδόρῃ· τὰ ὄρη ἐνταῦθα φθάνουσιν εἰς ὕψος 87 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης· ἐν Καμβόᾳ εὑρίσκομεν ὁμοίας θέσεις διὰ τὴν κατασκευὴν ἐκείνου τοῦ γιγαντείου προχώματος, ὅπερ λέγεται ὅτι καὶ τὰς ἐπιφοβωτέρας τοῦ ποταμοῦ Σαγρὲς πλημμύρας καθίστησιν ἀβλαβεῖς, διότι τὰ ὕδατα θέλουσιν ὁδηγηθῇ ἀπὸ τοῦ Γατοὺν εἰς τὴν βαθέως κειμένην ἐλώδη ὁδὸν τοῦ Σαγρές. Τὸ ὅλον μῆκος τῆς διώρυχος θέλει εἶναι 73 χιλιομέτρων ἀπέναντι 164 τοιούτων τῆς τοῦ Σουέζ.

Οἱ ἐργάται εἰσὶ κατ' ἐλάσσονα μὲν μοῖραν Κολόμβιοι μιγάδες, κατὰ μείζονα δὲ δυτικοϊνδοὶ Μαῦροι, οἵτινες ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἡμερομισθίου ἀπὸ 1 - 1 ½ πεσοῦ, (5 - 6 φράγκων) ἑλκυόμενοι, ἀγεληδόν, ἰδίως ἐκ τῆς Ἰαμαϊκῆς, προστρέχουσιν. Ἐπὶ τῆς ὡραίας ἐκείνης νήσου, καὶ διὰ τὴν ἄρσιν τῆς δουλείας καὶ διὰ τὴν μεγάλην εὐκολίαν, μεθ' ἧς τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀποκτῶνται, ἐδημιουργήθη παράδοξός τις κατάστασις, διότι, τῶν γαιοκτημόνων μὴ διδόντων ἡμερομίσθιον ἀνώτερον τοῦ φράγκου, ἐργάται ὅσον τὸ δυνατὸν ἐλάχιστοι τὸν ἀριθμὸν ἐργάζονται. Ἀλλ' εἶνε γνωστὸν καὶ τοῦτο, ὅτι πάντες οἱ ἡμιπεπολιτισμένοι λαοὶ ἐπὶ ξένου ἐδάφους μεταφυτευόμενοι, πολὺ δραστηριώτερον ἐργάζονται ἢ ἐν τῇ ἑαυτῶν διαμένοντες· καὶ οἱ ἐκ τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν Μαῦροι οὐδόλως θεωροῦσι τὰς ὀκτὼ ἐκείνας τῆς ἐργασίας ὥρας βαρυτέρας ἐκείνων, καθ' ἃς,ἐπιτηρούντος τοῦ *Σαπάτζε*,—λειψάνου τῆς δουλείας—ἔσκαπτον τὴν γῆν. Μεταξὺ τῶν μηχανικῶν εὑρίσκομεν πολλοὺς Γάλλους, οἵτινες εἶχον ἤδη ἐργασθῇ κατὰ τὴν τομὴν τοῦ Σουέζ, προσέτι βορείους Ἀμερικανούς, Ἄγγλους, Ἀλσατίους, ὑπηκόους τῆς Γαλλίας, Ἑλβετούς, Αὐστριακοὺς καὶ ἕνα Γερμανόν. Οἱ εὐρωπαῖοι ἐπιστάται λαμβάνουσι μισθὸν μεταξὺ 100 καὶ 150 πεσῶν (500 ἕως 700 φράγκων) οἱ συνήθεις μηχανικοὶ 125—250 πεσὰ καὶ οἱ προϊστάμενοι τῶν κτημάτων καὶ ἄλλοι ἀνώτεροι ὑπάλληλοι μέχρι 400 καὶ 500 πεσῶν κατὰ μῆνα. Πολλοὶ μηχανικοί,ἰδίως Γάλλοι, ὑπέκυψαν εἰς τὸν πυρετόν, ὅστις συνήθως κατὰ πρῶτον παρουσιάζεται ὥς τι μιασματικὸν νόσημα καὶ καταλήγει εἰς τὸν κίτρινον πυρετόν.

Ἀλλ' ὅσον βαρέα καὶ ἂν εἶνε τὰ ἐκ τοῦ κλίματος καὶ τῆς τύχης κωλύματα ταῦτα, οὐδόλως ἐν τούτοις θέλουσιν ἰσχύσει νὰ κωλύσωσι τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος διώρυχος. Αὕτη τοὐλάχιστον ἦτο ἡ ἐντύπωσις τοῦ γράψαντος τὴν παροῦσαν μελέτην, ὅτε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους τούτου ἐπανακάμπτων ἀπὸ τοῦ μεταξὺ τῶν Χιλαίων καὶ Περουβιανῶν πολέμου, ἀφιέρωσεν ἓξ ἑβδομάδων διαμονὴν πρὸς λεπτομερῆ παρατήρησιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ἰσθμοῦ.

Ιωακειμ Βαλαβανης.

Digitized by Google

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΟΥ

Οἱ στίχοι.

Οἱ στίχοι 'ς τὴν πατρίδα μου εἶνε καθάριο μέλι,
'Απ' τὴν καρδιὰ βυζαίνονται, λουλοῦδι μυστικό,
Προσεχτικὰ φυλάγονται 'ς τῆς μνήμης τὴν κυψέλη,
Κι' εἶνε στολίδια τῆς χαρᾶς, τῆς λύπης γιατρικό.
Οἱ στίχοι 'ς τὴν πατρίδα μου εἶνε καθάριο μέλι.

Ὅταν γλεντοῦμε ἀκούραστα τοῦ γάμου ταῖς ἡμέραις,
Κι' ἡ νύφη σέρνῃ τὸ χορὸ 'μπροστὰ καμαρωτή,
Μὲ στίχους τὴν παινεύουνε παρθέναις συμπεθέραις,
Καὶ ζωντανεύ' ἡ ὄρεξι καὶ ὁ χορὸς κρατεῖ
Ὅσῳ γλεντοῦμ' ἀκούραστα τοῦ γάμου ταῖς ἡμέραις,

Οἱ στίχοι, ὅταν ἡ πληγαῖς τοῦ Χάρου μᾶς λαβώνουν
'Σὲ μυρολόγι' ἀκούονται κατάμαυρα, βαρειά,
Μαζῆ ξεσχίζουν τὴν καρδιὰ καὶ τήνε βαλσαμώνουν
Καὶ φέρνουν μὲ τὰ δάκρυα καὶ τὴν παρηγοριὰ
Οἱ στίχοι, ὅταν ἡ πληγαῖς τοῦ Χάρου μᾶς λαβώνουν.

Κάθε τρελλὴ πρωτοχρονιά, κάθε Χριστοῦ καὶ Φῶτα,
Ἡμέραις γιὰ τὰ σπήτια μας χαρᾶς καὶ παιγνιδιῶν,
Τὸν ἐρχομό τους φθάνουνε νὰ μᾶς μηνύσουν πρῶτα
Καὶ κελαϊδοῦν προβάλλοντας 'ς τὰ χείλη τῶν παιδιῶν
Χελιδονάκια οἱ στίχοι μας, κάθε Χριστοῦ καὶ Φῶτα.

'Σὰν 'ξημερώνῃ τ' ἅϊ Γιαννιοῦ, γιορτὴ τοῦ ῥιζικάρη,
Κάθουντ' ἡ νιαῖς ὁλόγυρα 'ς τ' ἀ μ ί λ η τ ο νερό,
Κι' ἕνα στιχάκι θὰ ταῖς πῇ τῆς μοίρας των τὴ χάρι,
Στιχάκι πότε ὁλόγλυκο καὶ πότε ἀγκαθερό,
'Σὰν ξημερώνῃ τ' ἅϊ Γιαννιοῦ, γιορτὴ τοῦ ῥιζικάρη.

Ὅταν ἡ κόρη ἐργάζεται 'ς τὸ φτωχικὸ ἀργαλιό της
Καὶ τὴ σκοτίζῃ ἔξαφνα τοῦ κόπου ἡ συννεφιά,
Οἱ στίχοι ἀμέσως ἔρχονται 'ς ἕνα γνωστὸ σκοπό της
Καὶ 'ς τὴ δουλειά της δίνουνε καὶ φῶς καὶ συντροφιά,
Ὅταν ἡ κόρη ἐργάζεται 'ς τὸ φτωχικὸ ἀργαλιό της.

Οἱ στίχοι 'ς τὴν πατρίδα μου εἶνε καθάριο μέλι,
'Απ' τὴ καρδιὰ βυζαίνονται, λουλοῦδι μυστικό,
Προσεκτικὰ φυλάγονται 'ς τῆς μνήμης τὴν κυψέλη,
Κι' εἶνε στολίδια τῆς γιορτῆς, τῆς λύπης γιατρικό.
Οἱ στίχοι 'ς τὴν πατρίδα μου εἶνε καθάριο μέλι.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

'Ανὰ πᾶσαν ἑσπέραν, γράφει ὁ Γάλλος συγγραφεὺς **Édouard Charton**, ἀφ' οὗ ἀνακεφαλαιώσω τὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐπιτελεσθέντα, παρασκευάζω ἐν τῷ νῷ τὸ πρόγραμμα τῆς ἐπιούσης, καί, ἐπειδὴ ἀπιστῶ εἰς τὴν μνήμην μου, γράφω αὐτό.

Τὴν πρωΐαν ἡ πρώτη μου φροντὶς εἶνε ν' ἀναγνώσω τὴν γραφεῖσαν σημείωσιν· συμπληρῶν δ' αὐτήν, ἐὰν εἶνε ἀνάγκη, τάξιθετῶ τὰ χρέη καὶ τὰς ἀσχολίας, ἃς δι' ἐμαυτὸν προδιέγραψα.

Κατὰ κανόνα δ' ἀπαράβατον ἐν τῇ πρώτῃ κατατάσσω σειρᾷ τὸ μᾶλλον κατεπεῖγον, καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν εἶνε δι' ἐμὲ τὸ μᾶλλον εὐάρεστον. Δὲν ἀφίεμαι νὰ ἐξαπατηθῶ ὑπό τινος φωνῆς ἐπιτηδείως λεγούσης μοι·—Ποίει ἀρχὴν ἀπ' ἐκείνου, ὅπερ σοὶ ἀρέσκει μᾶλλον· θὰ κάμῃς τὸ ἄλλο βραδύτερον· ὑπάρχει καιρός· θὰ μείνῃ ἐκεῖνο διὰ τὸ ἀπόγευμα ἢ διὰ τὴν ἑσπέραν.

— Ὄχι, ὄχι! δὲν σε ἀκούω, φωνὴ ἐπίβουλος. Σιώπα! Δὲν εἶμαι ὁ κύριος ἐμαυτοῦ καὶ ὁ σός;

'Εν βίῳ τοσοῦτον ἐπησχολημένῳ, οἷος ὑπῆρξε πάντοτε ὁ ἐμός, εἶνε σχεδὸν βέβαιον, ὅτι ὁ ἑτοιμασθεὶς τῇ προτεραίᾳ κατάλογος, ἐρχομένης τῆς ἑσπέρας, δὲν θὰ εὑρεθῇ ἐντελῶς ἐξηντλημένος· μεταφέρω λοιπὸν τὰ ὑπολειφθέντα εἰς τὸν κατάλογον τῆς ἐπιούσης.

Ἔχω τὴν συνήθειαν — δι' ἣν πολλάκις συνεχάρην ἐμαυτῷ—ν' ἀναγινώσκω μετὰ προσοχῆς ὅσας λαμβάνω τὴν πρωΐαν ἐπιστολάς, καί, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶνε δυνατόν, ν' ἀπαντῶ ἀμέσως εἰς τὰς μᾶλλον ἐνδιαφερούσας, ἐὰν δὲν θά μοι ἀφαιρέσωσι πλείονα τοῦ διαθεσίμου χρόνον. Χάρις εἰς τὴν ἑτοιμότητα ταύτην εὑρίσκεταί τις οἰκειότερον καὶ ἀσφαλέστερον ἐν κοινωνίᾳ αἰσθημάτων καὶ ἰδεῶν μετὰ τῶν ἀνταποκριτῶν αὐτοῦ, αἱ γινόμεναι ἀπαντήσεις εἶνε δικαιότεραι καὶ μᾶλλον ἐξηκριβωμέναι, προσέτι δὲ καὶ μᾶλλον εὔκολοι ὡς γραφόμεναι οὕτως ὑπὸ τὴν ζῶσαν ἐντύπωσιν ἐκείνων, ἃ ἡμεῖς διελογίσθημεν καὶ ᾐσθάνθημεν. Ὑπάρχει ἐν τούτοις προφύλαξίς τις ἀναγκαιοτάτη εἰς ὑπόμνησιν. Ἐὰν δηλ. ἡ ἀπάντησις ὑμῶν δὲν θὰ εἶνε εὐχάριστος ἢ ἐὰν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ δυσαρέσκειάν τινα λυπηράν, μὴ ἐξαποστείλητε τὴν ἐπιστολὴν εὐθὺς ὡς γράψητε αὐτήν. Κρατήσατε αὐτὴν ἐπὶ εἴκοσι τέσσαρας ὥρας τοὐλάχιστον, ἀναγινώσκοντες δὲ τότε ἐκ νέου, ἢ θὰ μετριάσητε τὰς ἐκφράσεις, ἢ θὰ βεβαιωθῆτε κάλλιον, ὅτι οὐδὲν πλέον τοῦ δέοντος ἐγράψατε. Ἐννοεῖται ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε πάντοτε εὔκολον· διότι ὅσῳ ὀλίγον καὶ ἂν συγκινηθῇ τις ἐκ τῆς ἀναγνώσεως μιᾶς ἐπιστολῆς, ἔχει ἀνυπομονησίαν τινὰ ν' ἀπαντήσῃ εἰς αὐτήν. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν ἰσχύς τις θελήσεως.

Μόλις ἡμίσειαν ὥραν μοῦ ἀφαιρεῖ ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἡμερησίας μου ἐφημερίδος· διότι πρέπει νὰ διατρέχῃ τις μίαν τοὐλάχιστον· μανθάνει ἐν ὀλίγαις στιγμαῖς τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα νέα οὐχὶ τῆς Γαλλίας ἢ τῆς Εὐρώπης μόνον, ἀλλ' ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου. Εἶνε καθῆκον τοῦτο, διότι εἴμεθα οἱ πολῖται τοῦ σύμπαντος. Ἀντιπαρέρχομαι ἐν τούτοις ἀπὸ τῆς πρώτης γραμμῆς ὅλα τὰ διηγήματα ἐγκλημάτων ἢ σκανδάλων ἰδιωτικοῦ βίου, τὰ ὁποῖα θά μοι ἦσαν δυσάρεστα μόνον, ἄνευ οὐδεμιᾶς ὠφελείας. Τὰ μακρὰ ὅμως ἄρθρα, τὰ δυνάμενα πραγματικῶς νὰ διδάξωσιν, ἢ διεξέρχομαι ἀμέσως ἤ, ἐὰν εἶνε ἄξια νὰ μελετηθῶσιν ἐκ τοῦ πλησίον καὶ προσεκτικῶς —ὅπερ δὲν συμβαίνει καθ' ἑκάστην — τίθημι κατὰ μέρος συνήθως διὰ νὰ προσθέσω αὐτὰ εἰς τὰ ἑσπερινά μου βιβλία.

Οὐδὲν εἶπον περὶ τῆς διαδοχῆς τῶν ἡμερησίων μου καθηκόντων. Ἕκαστος ἔχει τὰ ἑαυ-

Digitized by Google

τοῦ, καὶ διὰ τοὺς μὴ ὑπνώττοντας τὴν ἡμέραν σχεδὸν ὅσον καὶ τὴν νύκτα, ταῦτα εἶνε ὁ πίθος τῶν Δαναΐδων. Ἀλλὰ δὲν πρέπει διὰ τοῦτο ν' ἀναχαιτίζωμεν ἢ ν' ἀποθαρρύνωμεν ἡμᾶς αὐτούς.

Τὸ κατ' ἐμὲ, οὐδέποτε ἐφοβήθην μὴ καταστῶ ἔνοχος ἀργίας· τοῦτο θά μοι ἦτο ἀδύνατον. Ἀργός! ὅτε εὑρίσκονται περὶ ἐμὲ ἐπείγοντα ἀντικείμενα πρὸς ἐπασχόλησιν τοῦ πνεύματος καὶ κατ' αὐτὴν τὴν παντελῆ ἔλλειψιν τῶν τοῦ ἐπαγγέλματός μου χρεῶν! Ἐὰν συμβαίνῃ κατὰ σπανιωτάτην περίπτωσιν νὰ ὑπάρξῃ καταναγκαστικὴ στιγμῶν τινων διακοπὴ τοῦ ἔργου μου, πόσα κενὰ τῆς ἐκπαιδεύσεώς μου δὲν ἔχω τότε νὰ πληρώσω! Ἔπειτα δὲν ὑπάρχουσιν εἰς τὴν διάθεσίν μου πάντα τὰ ἀριστουργήματα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος; Ἔχω ἐκεῖ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐπὶ μιᾶς τῶν σειρῶν τῆς βιβλιοθήκης μου εἴκοσι περίπου τόμους, τοὺς ὁποίους θ' ἀναγνώσω μυριάκις, χωρὶς νὰ παύσω εὑρίσκων ἐν αὐτοῖς νέα ἀντικείμενα θαυμασμοῦ καὶ εὐγενῶν παρορμήσεων πρὸς τὰς ἰδέας τὰς μᾶλλον ἱκανὰς νὰ διατηρήσωσιν ἐν τῷ πνεύματι ἡμῶν εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἐνέργειαν!

Ἐν Γαλαζίῳ. ΜΙΧΑΗΛ Α. ΒΑΣΤΗΣ.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Εἰς στρατιωτικὸν ἰατρόν.

—

Καλὰ σκέπτεσαι, γιατρέ μου, καὶ δὲν βάζεις τὸ σπαθί σου.
Ἀρκετοὺς σκοτώνεις πάντα μόνο μὲ τὴ γιατρική σου.

ΑΛΕΞ. Κ. ΠΕΡΔΙΚΙΔΗΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

—

Ἔν τινι συναναστροφῇ ἀνωμολόγουν οἱ παρόντες τὴν εὐφυΐαν καὶ ζωηρότητα τοῦ πνεύματος παιδίου τινός. Εἷς τῶν παρισταμένων, ἐκ τῶν ἐπαγγελλομένων τὸν σοφὸν καὶ ἐμβριθῆ, ἀπεφήνατο τότε δογματικῶς ὅτι τὰ παιδία ὅσον πολὺ πνεῦμα ἔχουσιν ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῶν ἡλικίᾳ, τόσον ὀλίγον διατηροῦσιν ὅταν γείνωσιν ὥριμοι ἄνδρες.— Τότε λοιπὸν, ἀπήντησεν ἀμέσως τὸ παιδίον, καὶ τοῦ λόγου σας θὰ εἴχατε πολὺ πνεῦμα ὅταν εἴσθε παιδὶ ἀκόμη.

* * *

Εἷς τῶν βασιλικῶν πριγκίπων τῆς Γαλλίας εἶχεν ἐρυθρὸν τὸ γένειον. Ἡμέραν τινὰ θέλων νὰ πειράξῃ τὸν γελωτοποιόν του ἐρωτᾷ αὐτὸν διατί δὲν εἶχε γένειον.— Νὰ σᾶς 'πῶ τὸν λόγον, ὑψηλότατε, ἀπεκρίθη οὗτος. Ὅταν ὁ Θεὸς ἐμοίραζεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ γένεια, ἐγὼ ἐπαρουσιάσθην ἀργὰ διὰ νὰ πάρω τὰ 'δικά μου, ὅτε πλέον δὲν τοῦ ἔμεναν παρὰ μόνον κόκκινα· καὶ ἐπροτίμησα νὰ μὴ πάρω καθόλου.

* * *

Διαρκούσης τῆς βουλευτικῆς συνόδου, ὁ βουλευτὴς Μ* κατά τινα συνεδρίασιν ἀφῆκε τὴν συνήθη θέσιν του καὶ κατέλαβεν ἄλλην, ἣν κατεῖχε πάντοτε ὁ συνάδελφός του Π*, πρὸς ὃν δὲν ᾐσθάνετο πολλὴν στοργήν.— Αὐτὴ ἡ θέσις, λέγει ὁ Μ* μεγαλοφώνως ἵν' ἀκουσθῇ, χωρὶς ἄλλο θὰ μὲ κάμῃ νὰ 'πῶ πολλαῖς ἀνοησίαις.— Ἐξακολούθει λοιπὸν, ἀποκρίνεται ὁ Π*, ἔκαμες καλὴν ἀρχήν.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Ὁ ἀστὴρ τῶν μεγάλων ψυχῶν ἀνατέλλει ἅμα δύσῃ ὁ ἥλιος τῆς εὐτυχίας των.

—

Ὁ παραπονούμενος ὅτι εἶνε παίγνιον τῆς τύχης ὁμολογεῖ ὅτι εἶνε πολὺ ἐλαφρός.

—

Εἰμπορεῖς νὰ ἀποκρύψῃς ἀπὸ τὴν γυναῖκα τὰ πάντα, καὶ τὸ μῖσος ἔτι... τὸν ἔρωτα οὐδέποτε.

—

Ὅταν ἐγεννήθην ἔκλαυσα, ἑκάστη δ' ἡμέρα τῆς ζωῆς μου μοὶ ἐξηγεῖ τὴν αἰτίαν. (Ἱσπανικὴ παροιμία).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Ὁ ἐπισημότατος τῶν ἰατρῶν εἰς τὰ βόρεια τῆς Κίνας εἶνε γυνὴ Ἀγγλίς, ἡ μὶς Χόβαρδ. Ἡ νεᾶνις αὕτη θεραπεύει νῦν ἐν Τὶν-τσὶν τὴν κόμησσαν Λὶ, σύζυγον τοῦ τοπάρχου Λι-Χοὺγκ-Τσάγκ. Δὲν εἶνε δὲ ἡ μὶς Χόβαρδ ἡ μόνη διπλωματοῦχος ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Μετὰ πολλῶν συναδέλφων τῆς αὐτῆς ἐθνικότητος, τοῦ αὐτοῦ φύλου καὶ τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ διευθύνει ἐν Τιεν-Τσὶν δύο νοσοκομεῖα πλήρη ἀσθενῶν, ὧν πολλοὶ πάσχουσι νόσους ἀγνώστους ἔτι ἐν Εὐρώπῃ. Οἱ Κινέζοι, εἴτε πτωχοὶ εἴτε πλούσιοι, ἐκζητοῦσι τὴν θεραπείαν τῆς μὶς Χόβαρδ, ἥτις λέγεται ὅτι εἶνε ὡραιοτάτη. Ἡ μὶς Χόβαρδ καὶ αἱ συνάδελφοι αὐτῆς τοσούτῳ μᾶλλον εἰσὶν ἀξιέπαινοι καθόσον οἱ συμπατριῶται τοῦ Κομφουκίου δὲν διαπρέπουσιν ἐπὶ εὐγνωμοσύνῃ, ἡ δὲ ἀνάμνησις τῆς ἀνάνδρου σφαγῆς τῶν *ἀδελφῶν τοῦ Ἐλέους* ἐν τοῖς νοσοκομείοις αὐτῆς τῆς πόλεως Τιεν-Τσὶν οὐδαμῶς ἐξηλείφθη εἰσέτι.

ΑΘΗΝΗΣΙ.— ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Αριθ. 385 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9 | 15 Μαΐου 1883

Ὁ Λουδοβῖκος Ἀλεβὺ (Ludovic Halévy), οὗτινος κάλλιστον ἔργον ἀρχόμεθα σήμερον δημοσιεύοντες ἐν μεταφράσει, ἐγεννήθη τῷ 1834. Νεώτατος ἔτι, διοικητικὸς ὢν ὑπάλληλος, ἔγραψε κωμῳδίας τινὰς ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Jules Servières, εὐμενῶς κριθείσας. Ἀκατάσχετον δ' αἰσθανόμενος κλίσιν πρὸς τὴν κωμῳδίαν παρῃτήθη τὴν θέσιν αὐτοῦ ὅπως ὁλοσχερῶς εἰς ταύτην ἀφοσιωθῇ. Κατὰ τὸν τριακονταέτη δὲ σχεδὸν φιλολογικὸν αὐτοῦ βίον συνέγραψεν ἔργα διὰ τὰς σκηνὰς πάντων τῶν ἐν Παρισίοις θεάτρων ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἄλλων, ἰδίᾳ δὲ μετὰ τοῦ Ἐρρίκου Μεϊλὰκ, μεθ' οὗ συνέγραψε τὰς καλλίστας καὶ εὐφυεστάτας τῶν κωμῳδιῶν αὐτοῦ, ὧν ἔνιαι ἑκατοντάκις καὶ διακοσιάκις ἐπανειλημμένως χειροκροτούμεναι παρεστάθησαν. Αἱ κωμῳδίαι αὗται ἐκτὸς τῆς μεγάλης πρωτοτυπίας περὶ τὴν εὕρεσιν καὶ πλοκὴν, ἐκτὸς τῆς σπινθηροβολούσης εὐφυολογίας, ἔχουσι καὶ τοῦτο τὸ ἰδιάζον, ὅτι ἐμπερικλείουσι σκηνὰς τοῦ συγχρόνου παρισινοῦ βίου μετὰ μεγίστης δυνάμεως, ἀληθείας καὶ ζωῆς, ὑπὸ τὴν ἐλαφρὰν καὶ χαρίεσσαν αὐτῶν περιβολὴν βαθεῖαν ὑποκρυπτούσας παρατήρησιν καὶ μελέτην τῆς κοινωνίας. Τελευταῖον ὁ Λουδοβῖκος Ἀλεβύ, ἀποχωρισθεὶς τοῦ συνεργάτου αὐτοῦ Μεϊλὰκ, καὶ ἀπαρνηθεὶς διὰ παντὸς, ὡς εἰκάζεται, τὸ θέατρον, ἐπεδόθη εἰς τὸ διήγημα, καὶ βραδύτερον εἰς τὴν μυθιστορίαν. Ἐδημοσίευσε δὲ σειρὰν χαριεστάτων διηγημάτων ὑπὸ τοὺς τίτλους «Εἰσβολή», «Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Καρδινάλ», «Αἱ μικραὶ Καρδινάλ», ἅτινα κατέστησαν περιώνυμα διὰ τοὺς ἐν αὐτοῖς παρουσιαζομένους τύπους, περιεργοτάτους, ἀλλ' ἀληθεῖς καὶ ζωντανούς. Ταῦτα ἐπηκολούθησεν ὁ «Ἐξ ἔρωτος γάμος», ὅπερ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ μεσόβαθρον, δι' οὗ ὁ Ἀλεβὺ ἀπὸ τοῦ διηγήματος μετέβη εἰς τὴν μυθιστορίαν. Τὸ ἑπόμενον αὐτοῦ ἔργον πράγματι εἶνε μυθιστορία, δημοσιευθεῖσα τὸ πρῶτον ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο κόσμων», ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ πατὴρ Κωνστάντιος» (L'abbé Constantin), θελκτικώτατον καὶ ἐπαγωγότατον ἔργον, οὗ μετάφρασιν παρέχομεν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν. Ἡ κριτικὴ μετὰ πολλῶν εὐφημιῶν ὑπεδέξατο αὐτὸ, ὡς καὶ τὴν ἄρτι ἐκδοθεῖσαν «Κρικέττην», ἀνευροῦσα ἐν ἀμφοτέροις τὰ μεγάλα καὶ ἀδιαφιλονείκητα φιλολογικὰ προσόντα τοῦ συγγραφέως. Θεωρεῖται δὲ ὁ Ἀλεβὺ ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρόσωπος τοῦ παρισινοῦ πνεύματος, τῆς ἰδιαιτέρας, ἀορίστου καὶ λεπτῆς ἐκείνης εὐφυΐας, ἣν Γάλλος συγγραφεὺς ὠνόμασε π α ρ ι σ ί ν η ν (parisine). Ἐκ τοῦ δραματικοῦ αὐτοῦ σταδίου εἰσκομίσας εἰς τὸ διήγημα καὶ εἰς τὴν μυθιστορίαν τὴν γοργότητα τῆς δράσεως, τὴν πυκνὴν τῶν σκηνῶν ἐναλλαγὴν, τὴν φυσικότητα τοῦ διαλόγου, δείκνυται ἐν πᾶσι τοῖς διηγηματικοῖς ἔργοις αὐτοῦ συγγραφεὺς καλλιτέχνης, ἀποτυπῶν θελκτικήν τινα ὁμαλότητα καὶ ἀφέλειαν εἰς τὴν φράσιν του καὶ ἐξαίρετον χάριν εἰς τὴν ἀφήγησίν του. Διὰ τοῦτο ὁ Ἀλεβὺ ἐγένετο προσφιλέστατος τῶν οἰκογενειῶν μυθιστοριογράφος καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ δημοτικώτατα, ἰδίᾳ δὲ «Ὁ πατὴρ Κωνστάντιος», προσεγγίζων ἤδη εἰς τὴν πεντηκοστὴν ἔκδοσιν, καὶ ἡ «Κρικέττη» ἧς ἐν διαστήματι δύο περίπου μηνῶν ἐπωλήθησαν τριάκοντα χιλιάδες ἀντιτύπων. Ἡ «Ἑστία» ἐκτὸς τοῦ «Πατρὸς Κωνσταντίου», ἐδημοσίευσε πέρυσι καὶ τὸν «Ἐξ ἔρωτος γάμον», οὗ ἀντάξιον, τὸν «Ὑψηλῆς περιωπῆς γάμον», ἄρτι δημοσιευθέντα ὡς ἀντίρροπον τοῦ προηγουμένου θέλει δημοσιεύσει προσεχῶς.

Σ. τ. Δ.

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ. — Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Α'

Βήματι ἀκμαίῳ ἔτι καὶ στερρῷ γέρων ἱερεὺς ἐβάδιζεν ἐπὶ τῆς κονιορτώδους ὁδοῦ καὶ ὑπὸ καυστικώτατον ἥλιον. Πρὸ τριάκοντα καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν ὁ πατὴρ Κωνστάντιος ἦτο ἐφημέριος τοῦ μικροῦ ἐκείνου χωρίου, ὅπερ ἐκοιμᾶτο ἐκεῖ ἐν τῇ πεδιάδι, παρὰ τὴν ὄχθην ῥυακίου ὀνομαζομένου Λιζόττης.

Ὁ πατὴρ Κωνστάντιος ἀπὸ ἑνὸς ἤδη τετάρτου τῆς ὥρας ἐπορεύετο κατὰ τὸ μῆκος τοῦ τοίχου τῆς ἐπαύλεως Λογγεβάλ· φθὰς δὲ πρὸ τῆς ὑψηλῆς καὶ ὀγκώδους κιγκλιδωτῆς πύλης, στηριζομένης ἐπὶ δύο στύλων ὀγκωδεστάτων ἐκ παλαιῶν λίθων ὑπὸ τοῦ χρόνου κατημαυρωμένων καὶ ἐφθαρμένων, ἔστη καὶ περίλυπος παρετήρησε δύο πελωρίους ἀγγελίας κυανᾶς ἐπικεκολλημένας ἐπὶ τῶν στύλων.

Αἱ ἀγγελίαι δ' ἐκεῖναι ἀνήγγελλον ὅτι τῇ 18 Μαΐου 1881, ἡμέρᾳ τετάρτῃ τῆς ἑβδομάδος, περὶ ὥραν 1 μ. μ. ἔμελλον νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς πλειστηριασμὸν ἐν τῇ πλησίον πόλει Σουβινῇ αἱ κτήσεις τοῦ Λογγεβάλ, εἰς τέσσαρα τμήματα διαιρούμεναι· ἦσαν δὲ ταῦτα τὰ τμήματα τὰ ἑξῆς:

Α' Ἡ ἔπαυλις Λογγεβάλ, μετὰ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῆς, λαμπρῶν δεξαμενῶν, εὐρυχώρων, χιλίων πεντακοσίων στρεμμάτων περιτετειχισμένων, διατεμνομένη ὑπὸ τοῦ ποταμίου Λιζόττης. Πρώτη προσφορὰ ἑξακόσιαι χιλιάδες φράγκων.

Β' Τὸ κτῆμα τοῦ *Λευκοῦ στεφάνου*, τρισχιλίων στρεμμάτων. Πρώτη προσφορὰ πεντακόσιαι χιλιάδες φράγκων.

Γ' Τὸ κτῆμα Ῥοζεραίη, δισχιλίων καὶ πεντακοσίων στρεμμάτων. Πρώτη προσφορὰ τετρακόσιαι χιλιάδες φράγκων.

Δ' Μέγα καὶ παλαιὸν δάσος τῆς Μιόννης,

Digitized by Google

τετρακισχιλίων στρεμμάτων. Πρώτη προσφορὰ πεντακόσιαι πεντήκοντα χιλιάδες φράγκων.

Τῶν τεσσάρων δὲ τούτων ἀριθμῶν τὸ ἄθροισμα κάτω τῆς ἀγγελίας ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ οὐκ εὐκαταφρονήτου ἀριθμοῦ δύο ἑκατομμυρίων καὶ πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων.

Ἔμελλε λοιπὸν νὰ διαμελισθῇ ἡ θαυμασία ἐκείνη κτῆσις, ἥτις ἀπὸ δύο ἤδη ἑκατονταετηρίδων διαφυγοῦσα τὸν διαμελισμόν, μετεβιβάζετο ἀκεραία ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ Λογγεβάλ. Ἔλεγε δὲ ἡ ἀγγελία ὅτι μετὰ τὴν προσωρινὴν κατακύρωσιν τῶν τεσσάρων τμημάτων, ἔμελλε μετὰ ταῦτα νὰ ἐκτεθῇ εἰς πλειστηριασμὸν τὸ σύνολον τῶν κτήσεων· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ποσὸν ἦτο μέγα, οὐδεὶς ἀγοραστὴς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἤθελεν ἐμφανισθῇ.

Ἡ μαρκησία Λογγεβὰλ εἶχεν ἀποθάνη πρὸ ἓξ μηνῶν· τῷ 1873 ἐστερήθη τοῦ μονογενοῦς αὐτῆς υἱοῦ, Ροβέρτου Λογγεβάλ, κληρονόμοι δὲ ἦσαν οἱ τρεῖς ἔγγονοι τῆς μαρκησίας ὁ Πέτρος, ἡ Ἑλένη καὶ ἡ Καμίλλη. Ἠναγκάσθησαν δὲ νὰ πωλήσωσι τὰς κτήσεις, ἐπειδὴ ἡ μὲν Ἑλένη καὶ ἡ Καμίλλη ἦσαν ἀνήλικες, ὁ δὲ Πέτρος, νέος τριῶν καὶ εἴκοσιν ἐτῶν, τοσοῦτον ἦτο ἄσωτος, ὥστε κατεσπατάλησεν ἤδη τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας του καὶ οὐδὲ νὰ διανοηθῇ κἂν ἠδύνατο περὶ ἀνακτήσεως τῶν κτήσεων Λογγεβάλ.

Ἦτο μεσημβρία. Μετὰ μίαν ὥραν ἡ ἔπαυλις Λογγεβὰλ θὰ ἔχῃ νέον κύριον, καὶ τίς ἆρά γε νὰ εἶνε ὁ κύριος οὗτος; Τίς γυνὴ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ ἔμελλε νὰ καταλάβῃ παρὰ τὴν ἑστίαν τὴν θέσιν τῆς μαρκησίας, τῆς γηραιᾶς φίλης τοῦ ἀτυχοῦς ἐφημερίου; Ἐκείνη ᾠκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου, ἐκείνη ἀνεδέχετο τὴν προμήθειαν καὶ συντήρησιν τοῦ ἐν τῷ πρεσβυτερίῳ φαρμακείου, τοῦ διευθυνομένου ὑπὸ τῆς Παυλίνης, τῆς θεραπαίνης τοῦ ἐφημερίου. Ἐκείνη δὶς τῆς ἑβδομάδος ἐν τῷ μεγάλῳ αὐτῆς ὀχήματι, μεστῷ παιδικῶν ἐνδυμάτων καὶ χονδρῶν μαλλίνων ἐσωφορίων, ἤρχετο καὶ παρελάμβανε τὸν πατέρα Κωνστάντιον *νὰ βγοῦν νὰ κυνηγήσουν*, ὡς ἔλεγε, *τοὺς πτωχούς*.

Καὶ ταῦτα διανοούμενος ὁ γηραιὸς ἱερεὺς ἐπανέλαβε τὴν πορείαν του. . . Ἔπειτα δὲ διελογίζετο — ἔχουσι δὲ καὶ οἱ ἁγιώτατοι τῶν ἀνθρώπων τὰς ἀδυναμίας των — διελογίζετο, λέγω, καὶ τὰς διὰ μιᾶς ἐξαφανιζομένας τριακοντούτιδας αὐτοῦ συνηθείας· κατὰ πᾶσαν Πέμπτην ἐγευμάτιζεν ἐν τῇ ἐπαύλει. . .

Ἡ μικρὰ Καμίλλη—ἦτο δὲ ὀκτὼ ἐτῶν — ἐρχομένη ἐκάθιζεν ἐπὶ τῶν γονάτων του καὶ τῷ ἔλεγε·

— Ξέρετε; ἐγὼ θέλω εἰς τὴν ἐκκλησίαν σας νὰ 'πανδρευθῶ καὶ ἡ μαμὰ θὰ τὴν στολίσῃ τὴν ἐκκλησία μὲ λουλούδια, ποῦ θὰ φαίνεται 'σὰν ὄμορφο περιβολάκι.

Ἡ Ἁγία Τράπεζα, ἡ ἄλλοτε κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην κατάμεστος ἀνθέων ἐκ τοῦ ἀνθοκομείου τῆς ἐπαύλεως, ἤδη ἐκοσμεῖτο δι' ὀλίγων τινῶν εὐτελῶν ἀνθοδεσμῶν. Ἄλλοτε κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἑορτὰς ἡ νεᾶνις Ἑβέρτ, ἡ ἀναγνώστρια τῆς δεσποίνης τοῦ Λογγεβάλ, ἐρχομένη εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔκρουε τὸ ἁρμόνιον, δῶρον τῆς μαρκησίας... Σήμερον δὲ τὸ δύσμοιρον ἁρμόνιον σιωπηλὸν δὲν συνώδευε πλέον τὴν φωνὴν τῶν ψαλτῶν καὶ τὰ ᾄσματα τῶν παίδων. Ἡ κυρία Μπαρμπῶ ἡ διευθύντρια τοῦ ταχυδρομείου ἦτο ὀλίγον τι μουσουργός, καὶ μετὰ χαρᾶς θὰ ἐλάμβανε τὴν θέσιν τῆς κυρίας Ἑβέρτ, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα, φοβουμένη μὴ χαρακτηρισθῇ ὡς κληρικόφρων καὶ καταγγελθῇ εἰς τὸν δήμαρχον, ὅστις ἦτο ἐλευθερόφρων, καὶ τοῦτο θὰ ἔβλαπτε βεβαίως τὴν προαγωγήν της.

Ταῦτα διανοούμενος ἀντιπαρῆλθεν ὅλον τὸ μῆκος τοῦ τείχους τοῦ μεγάλου κήπου, οὗ πᾶσα γωνία καὶ πᾶσα καμπὴ ἦσαν οἰκειότατα εἰς τὸν γηραιὸν ἐφημέριον. Ἤδη δὲ ἐβάδιζε παρὰ τὴν ὄχθην τῆς Λιζόττης· ἐκεῖθεν τοῦ ποταμίου ἐξηπλοῦντο οἱ λειμῶνες, ἔτι δὲ πέραν ὑψοῦτο τὸ μέγα καὶ πυκνὸν δάσος τῆς Μιόννης. Νὰ κατακερματισθῶσιν . . . αἱ κτήσεις ἔμελλον νὰ κατακερματισθῶσι! ... Καὶ ἡ καρδία τοῦ δυσμοίρου ἱερέως κατεσπαράσσετο. Ἀπὸ τριακονταετίας ἐθεώρει πάντα ταῦτα ὡς ἓν ὅλον ἀποτελοῦντα, ὡς ἓν σῶμα, καὶ τρόπον τινὰ ὡς περιουσίαν του. Εὑρισκόμενος ἐντὸς τῶν γαιῶν τοῦ Λογγεβὰλ ᾐσθάνετο ὅτι εὑρίσκεται ἐν ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ γαίαις. Πλέον δὲ ἢ ἅπαξ τῷ συνέβη νὰ σταθῇ πρὸ ἀπεράντου ἀγροῦ, νὰ ἀνασπάσῃ ἕνα στάχυν μεστὸν καὶ ἐκκοκίζων αὐτὸν νὰ εἴπῃ:

— Πάει καλά! εἶνε ὥριμος ὁ σῖτος καὶ ἐξαίρετος. Ἐφέτος θὰ ἔχωμεν συγκομιδὴν ἀξιόλογον.

Καὶ περιχαρὴς ἐπανελάμβανε τὴν πορείαν του διὰ τῶν ἀγρῶν *του*, τῶν νομῶν *του*, τῶν λειμώνων *του*. Συντόμως δ' εἰπεῖν ὅλος αὐτοῦ ὁ βίος, πᾶσαι αἱ ἕξεις καὶ πᾶσαι αὐτοῦ αἱ ἀναμνήσεις ἦσαν συνδεδεμέναι πρὸς τὰς κτήσεις ἐκείνας, ὧν ἡ ὑστάτη ὥρα ἤγγικεν ἤδη.

Ὁ ἐφημέριος διέκρινε μακρόθεν τὸ κτῆμα τοῦ *Λευκοῦ στεφάνου*, οὗ αἱ ἓξ ἐρυθρῶν κεράμων στέγαι ἐφαίνοντο ζωηρόταται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πρασίνου χρώματος τῶν πυκνῶν καὶ ὑψικόμων δένδρων τοῦ δάσους. Καὶ ἐκεῖ δὲ ὁ ἱερεὺς εὑρίσκετο ὡς ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ κτήματι. Διότι ὁ ἐπιστάτης τῆς μαρκησίας, ὁ Βερνάρδος, ἦτο φίλος του, καὶ ὁσάκις ὁ γηραιὸς ἐφημέριος ἐξήρχετο εἰς ἐπίσκεψιν τῶν πτωχῶν καὶ τῶν ἀσθενούντων, καὶ τον κατελάμβανεν ἡ νὺξ καταπεπονημένον καὶ αἰσθανόμενον τοὺς μὲν πόδας του ὑποτρέμοντας, τὸν δὲ στόμαχον

Digitized by Google

ἐνοχλούμενον ὑπὸ ἐλαφρῶν σπασμῶν, κατέλυεν εἰς τὸ κτῆμα καὶ ἐδείπνει μετὰ τοῦ ἐπιστάτου· καὶ μετὰ τὸ φαγεῖν ὁ Βερνάρδος ἐζεύγνυε τὴν γηραιὰν μέλαιναν φορβάδα του εἰς τὸν μικρόν του δίφρον καὶ μετέφερε τὸν ἐφημέριον εἰς Λογγεβάλ. Καθ' ὁδὸν δὲ ἐφλυάρουν καὶ συνεζήτουν μετὰ πολλῆς σφοδρότητος. . . Καὶ ὁ μὲν ἐφημέριος ἐπέπληττε τὸν ἐπιστάτην διότι δὲν ἐφοίτα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὗτος δὲ ἀπεκρίνετο:

— Ἡ γυναῖκά μου καὶ τὰ κορίτσια μου πηγαίνουν γιὰ 'μένα. . . Ἔτσι τὸ ἔχουμ' ἐμεῖς, δέσποτά μου. Ἡ γυναῖκες βαστοῦν τὴ θρησκεία, καὶ θὰ ἀνοίξουν καὶ 'ς ἐμᾶς *τὰς πύλας τοῦ Παραδείσου*.

Καὶ μετὰ κακεντρεχείας προσέθετε μαστίζων ἐλαφρὰ τὴν φορβάδα :

— Ἂν ὑπάρχῃ !

Ὁ δὲ γηραιὸς ἱερεὺς ἀναπηδῶν ἐν τῷ μικρῷ δίφρῳ :

— Πῶς !, ἀνεφώνει, ἂν ὑπάρχῃ ; Ἀλλὰ βεβαίως ὑπάρχει !

— Τότε λοιπὸν θὰ εἶσθε μέσα, δέσποτά μου. Σεῖς λέτε πῶς δὲν εἶνε βέβαιον. . . μὰ καὶ ἐγὼ σᾶς λέγω ὅτι εἶνε . . . Θὰ εἶσθε μέσα ! Θὰ εἶσθε μέσα ! Θὰ στέκεσθε 'ς τὴ θύρα καὶ θὰ ἔχετε τὸν νοῦ σας νὰ ἰδῆτε κανένα ἐνορίτη σας . . . Καὶ θὰ λέτε 'ς τὸν Ἅγιον Πέτρον . . . ὁ Ἅγιος Πέτρος ἀλήθεια δὲν κρατεῖ *τὰς κλεῖδας τοῦ Παραδείσου ;*

— Ναί, ὁ Ἅγιος Πέτρος.

— Λοιπόν, θά του εἰπῆτε τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἄν τον ἰδῆτε πῶς ἑτοιμάζεται νά μου σφαλήσῃ τὴ θύρα, ἐπειδὴ τάχα καὶ δὲν ἐπήγαινα τακτικὰ 'ς τὴν ἐκκλησία, θά του εἰπῆτε «Μπᾶ ! ἄφησέ τον καὶ δὲν πειράζει . . . Εἶνε ὁ Βερνάρδος, ἐπιστάτης τῆς κυρίας μαρκησίας, καλὸς ἄνθρωπος. Αὐτὸς ἦτον καὶ δημοτικὸς σύμβουλος καὶ ἐψήφισε νὰ μείνουν ἡ καλογριὲς ποὺ ἤθελαν νά της διώξουν ἀπὸ τὸ δῆμο». Τότε ὁ Ἅγιος Πέτρος θὰ συγκινηθῇ καὶ θά μου εἰπῇ: «Ἄς εἶνε ! ἔμβα, Βερνάρδε, ἂς ἔχῃς χάρι, νὰ μὴ χαλάσουμε τὸ χατῆρι τοῦ ἁγίου ἐφημερίου», ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖ 'πάνω θὰ εἶσθε ἐφημέριος, καὶ μάλιστα ἐφημέριος τοῦ Λογγεβάλ. Εἰ δὲ μή τί τον θέλετε τὸν Παράδεισον, ἂν δὲν εἶσθε καὶ ἐφημέριος τοῦ Λογγεβάλ ;

Ἐφημέριος τοῦ Λογγεβάλ, μάλιστα, διότι ἐκ νεότητός του ἦτο, οὐδέποτε δὲ ἐπεθύμησεν ἄλλο τίποτε, οὐδὲ ἠθέλησε. Τρὶς ἢ τετράκις τῷ ἐγένοντο προτάσεις περὶ μεταθέσεως εἰς ἀνωτέρας θέσεις καὶ ἐπικερδεστέρας, ἀλλ' αὐτὸς ἀπεποιήθη, διότι ἠγάπα τὴν μικράν του ἐκκλησίαν, τὸ μικρόν του χωρίον, τὸ μικρόν του πρεσβυτέριον, διότι ἐκεῖ ἦτο μόνος, ἥσυχος, τὰ πάντα ἐκτελῶν αὐτός, περιοδεύων ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὑπὸ τὴν βροχήν, ὑπὸ τὸν ἄνεμον, ὑπὸ τὴν χάλαζαν. Καὶ τὸ μὲν σῶμά του ἦτο ἀπεσκληρυμένον ὑπὸ τῶν πόνων καὶ τῶν ἀγώνων, ἀλλ' ἡ ψυχή του διέμενεν ἤρεμος καὶ τρυφερά.

Ἔζη ἐν τῷ πρεσβυτερίῳ του, μεγάλῃ χωρικῇ οἰκίᾳ χωριζομένῃ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ὑπὸ μόνου τοῦ νεκροταφείου. Ὁσάκις ἀνέβαινε τὴν κλίμακα ἵνα ἁπλώσῃ τοὺς κλάδους τῶν ἀπιδεῶν καὶ τῶν ροδακινεῶν του, διέκρινεν ὑπεράνω τοῦ σάγματος τοῦ τοίχου τοὺς τάφους, ἐφ' ὧν ἀπήγγειλεν ἄλλοτε τὰς ὑστάτας εὐχὰς καὶ ἐπέρριψε τὰς πρώτας πτυαριὰς τοῦ χώματος. Τότε δὲ ταυτοχρόνως ἐν ᾧ εἰργάζετο διευθετῶν τοὺς κλάδους, ἔλεγε νοερῶς σύντομον εὐχὴν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν νεκρῶν ἐκείνων, περὶ ὧν ὑπώπτευεν ὅτι ἐκρατοῦντο ἔτι ἐν τῷ Καθαρτηρίῳ[1]. Ἡ πίστις τοῦ γηραιοῦ ἐφημερίου ἦτο εἰλικρινὴς καὶ ἤρεμος.

Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν τάφων ἐκείνων ὑπῆρχε τάφος, ὃν μᾶλλον ἐπεσκέπτετο καὶ ὑπὲρ οὗ συχνότερον ἐδέετο. Ὁ τάφος τοῦ παλαιοῦ φίλου του, τοῦ ἰατροῦ Ῥαινάλδου, ἐκπνεύσαντος ἐν ταῖς ἀγκάλαις του τῷ 1871, καὶ πῶς ἐκπνεύσαντος ! Ὁ ἰατρὸς ὅμοιος τῷ Βερνάρδῳ οὐδέποτε ἤρχετο εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὐδ' ἐξωμολογήθη ποτέ. Ἀλλ' ἦτο ὅμως ἀνὴρ ἀγαθώτατος, ἐλεήμων, σφόδρα συμπαθῶν τοῖς πάσχουσι ! . . . Ἡ μόνη δὲ μέριμνα καὶ ὁ μόνος φόβος τοῦ ἐφημερίου ἦτο, ποῦ ἆρά γε νὰ εὑρίσκεται ὁ φίλος του Ῥαινάλδος ; Ἔπειτα δὲ ἐνθυμούμενος τὸν ἔντιμον βίον τοῦ ἀγροτικοῦ ἰατροῦ, τὸ θάρρος αὐτοῦ καὶ τὴν αὐταπάρνησιν, ἐνθυμούμενος τὸν θάνατόν του, καὶ μάλιστα τὸν θάνατόν του ! ἔλεγε καθ' ἑαυτόν :

— Ἐν τῷ Παραδείσῳ ! δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ εἶνε ἀλλοῦ. Ὁ πανάγαθος Θεὸς πιθανὸν νά τον ὑπέβαλεν ὀλίγον εἰς τὸ Καθαρτήριον . . . ἀλλὰ μόνον διὰ τὸν τύπον. . . καὶ μόλις μετὰ πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας θά τον ἀνέσυρεν ἔξω . . .

Ταῦτα πάντα διενοεῖτο ὁ γηραιὸς ἐφημέριος ἐν ᾧ ἐπορεύετο πρὸς τὴν πόλιν Σουβινήν, ἵνα μάθῃ παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου τῆς μαρκησίας τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πλειστηριασμοῦ, ἵνα μάθῃ τίνες ἦσαν οἱ νέοι κύριοι τοῦ Λογγεβάλ. Τῷ ὑπελείπετο δὲ νὰ διανύσῃ ὁδὸν ἑνὸς χιλιομέτρου ἵνα φθάσῃ εἰς τὰς πρώτας οἰκίας τῆς πόλεως. Διερχόμενος δὲ ἔξω τοῦ κήπου Λαβαρδὲν ἤκουσεν ὑπὲρ τὴν κεφαλήν του φωνὰς προσκαλούσας αὐτόν·

— Πάτερ Κωνστάντιε ! Πάτερ Κωνστάντιε !

Πρὸς τὸ μέρος τοῦτο, κατὰ τὸ ἄκρον τοῦ περιβόλου τοῦ κήπου, κατέληγε δενδροστοιχία μακρὰ φιλυρῶν καὶ ἀπετελεῖτο μικρὸν δῶμα, ὁ δὲ ἐφημέριος ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶδεν ἐπὶ τοῦ δώματος τὴν κόμησσαν Λαβαρδὲν καὶ τὸν υἱόν της Παῦλον.

— Ποῦ πηγαίνετε, ἅγιε δέσποτα ; ἠρώτησεν ἡ κόμησσα.

1. Καθ' ἃ οἱ Δυτικοὶ δοξάζουσι.

Digitized by Google

— Εἰς τὴν Σουβινὴν νὰ μάθω . . .

— Καλὲ μείνατ' ἐδῶ . . . Ὁ κύριος Λαρνὰκ θὰ ἔλθῃ μετὰ τὸ τέλος τοῦ πλειστηριασμοῦ νά μ' ἀναγγείλῃ τὸ ἀποτέλεσμα.

Ὁ πατὴρ Κωνστάντιος ἀνέβη ἐπὶ τοῦ δώματος.

Ἡ Γερτρούδη Λαννιλίς, κόμησσα Λαβαρδέν, ὑπῆρξε γυνὴ δυστυχεστάτη. Δεκαοκταέτις διέπραξεν ἀκρισίαν, τὴν μόνην μὲν καθ' ὅλον αὐτῆς τὸν βίον, ἀλλ'ἀνεπανόρθωτον. Ὑπανδρεύθη ἐξ ἔρωτος, ἐν στιγμῇ ὁρμῆς καὶ ἐξάψεως καὶ θαυμασμοῦ τὸν κύριον Λαβαρδέν, νέον ἐκ τῶν ἐρασμιωτάτων καὶ τῶν εὐφυεστάτων. Ἀλλ' ἐκεῖνος δέν την ἠγάπα καὶ ἐνυμφεύετο ἐξ ἀνάγκης καὶ μόνον, διότι κατασπαθήσας μέχρι καὶ τοῦ ὑστάτου ὀβολοῦ τὴν περιουσίαν του, ἔζη ἀπὸ διετίας ἤδη συντηρούμενος διὰ δανείων. Ἡ νεᾶνις Λαννιλὶς ἐγίνωσκε πάντα ταῦτα, ἀλλ' εἰς οὐδὲν αὐτὰ λογιζομένη ἔλεγε καθ' ἑαυτήν: «Θά τον ἀγαπῶ τόσον, ὥστε ἐπὶ τέλους θά μ'ἀγαπήσῃ καὶ αὐτός».

Ἐντεῦθεν δὲ προῆλθον πᾶσαι αὐτῆς αἱ συμφοραί. Ἡ ὕπαρξις αὐτῆς θὰ ἦτό πως ἀνεκτή, ἐὰν μὴ ἠγάπα καθ' ὑπερβολὴν τὸν ἄνδρα της. Ἀλλ' οὐδὲν διὰ τῆς ἀγάπης κατώρθωσε· διότι αὐτός, ἐνοχλούμενος μᾶλλον καὶ καταπιεζόμενος ὑπὸ τῶν ἀδιαλείπτων ἐνδείξεων τοῦ ἔρωτός της, ἐπανέλαβε τὸν πρότερον βίον του καὶ ἐξηκολούθησε διάγων ἐν ἄκρᾳ ἀταξίᾳ καὶ ἀσωτίᾳ. Πεντεκαίδεκα δὲ ὅλα ἔτη ὑπέφερεν ἡ κυρία Λαβαρδὲν ἀνήκουστα μαρτύρια μετὰ καρτερίας, ἥτις μόνον πρὸς τὸ θεαθῆναι ἦτο ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ της, οὐδεμίαν εὑρίσκουσα ἀνακούφισιν, οὐδεμίαν θεραπείαν τοῦ ἔρωτος τοῦ κατασπαράσσοντος αὐτήν.

Ὁ κύριος Λαβαρδὲν ἀπέθανε τῷ 1869 καταλιπὼν υἱὸν ἐτῶν δεκατεσσάρων, παρ' ᾧ ἀνεφαίνοντο ἤδη πάντα τοῦ πατρός του τὰ ἐλαττώματα καὶ πᾶσαι αἱ χάριτες. Ἡ περιουσία τῆς κυρίας Λαβαρδὲν δὲν ἐκινδύνευσε μὲν κίνδυνον μέγαν, ἀλλ'ὅπως δήποτε ὅμως ἔπαθε καὶ ἠλαττώθη ὀλίγον· διότι ἡ κυρία Λαβαρδὲν ἐπώλησε τὸ ἐν Παρισίοις μέγαρον, καὶ ἀπωχωρήσασα εἰς τὴν ἐξοχὴν ἔζη μετὰ πολλῆς τάξεως καὶ οἰκονομίας, περὶ οὐδενὸς ἄλλου φροντίζουσα ἢ περὶ τῆς ἀγωγῆς τοῦ υἱοῦ της.

Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα νέαι λῦπαι καὶ πικρίαι την ἀνέμενον. Ὁ Παῦλος Λαβαρδὲν ἦτο νέος εὐφυής, ἀξιέραστος καὶ ἀγαθός, ἀλλ' ἀνυπότακτος ὅλως καὶ λίαν φυγόπονος, ὥστε ἀπηλπίσθησαν οἱ τρεῖς ἢ τέσσαρες αὐτοῦ διδάσκαλοι, μάτην ἀγωνιζόμενοι νὰ ἐμβάλωσιν ἐμβριθές τι καὶ σπουδαῖον εἰς τὴν κεφαλήν του. Προσελθὼν εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Σχολὴν ἀπερρίφθη καὶ τότε ἤρχισε νὰ κατατρώγῃ ἐν Παρισίοις μετ' ἀνυπολογίστου ταχύτητος καὶ ἀκρισίας τριακοντακισμύρια φράγκα. Μετὰ δὲ ταῦτα καταταχθεὶς εἰς τὸ πρῶτον σύνταγμα τῶν κυνηγῶν τῆς Ἀφρικῆς, ηὐτύχησε νὰ μετάσχῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μικροῦ τινος ἀποσπάσματος ἀποστελλομένου εἰς Σαχάραν, καὶ προσενεχθεὶς ἀνδρείως, ἐγένετο τάχιστα λοχίας καὶ μετὰ τρία ἔτη ἀνθυπολοχαγός· ἀλλὰ ἐν Ἀλγερίῳ διατρίβων περιέπεσεν εἰς τὸν ἔρωτα νεαρᾶς ἠθοποιοῦ ᾀδούσης τὴν «Κόρην τῆς Ἀγγοῦς» ἐν τῷ ἐκεῖ θεάτρῳ· καὶ ἐπειδὴ ἔληγεν ἤδη καὶ ἡ θητεία του, παρῃτήθη τοῦ βαθμοῦ του καὶ παραλαβὼν τὴν νεαρὰν ἀοιδὸν ἀπῆλθεν εἰς Παρισίους, ἔνθα μετ' οὐ πολὺ ἀντικατέστησεν αὐτὴν διά τινος. . . ὀρχηστρίδος καὶ ταύτην διά τινος... κωμῳδοῦ καὶ τὴν κωμῳδὸν διά τινος... ἱππευτρίας τοῦ Ἱπποδρόμου. Ἔζησε δὲ τὴν λαμπρὰν ἅμα δὲ καὶ ἀθλίαν ζωὴν τῶν ἀργῶν ἀνθρώπων. . . Ἀλλὰ τρεῖς μόνον ἢ τέσσαρας μῆνας διήρχετο ἐν Παρισίοις. Ἡ μήτηρ του τῷ ἐχορήγει κατ' ἔτος πρὸς συντήρησίν του τριακοντακισχίλια φράγκα, δηλώσασα ῥητῶς ὅτι οὐδὲ ὀβολὸν θὰ λάβῃ περιπλέον πρὶν ἢ νυμφευθῇ. Ἐκεῖνος δὲ ἐγίνωσκε καλῶς ὅτι ἡ μήτηρ του πᾶν ὅ τι ἔλεγε καὶ τὸ ἐξετέλει ἀκριβέστατα. Λοιπὸν τί ἔκαμνε καὶ αὐτός; ἐδαπάνα τὴν ἐτησίαν χορηγίαν του ἐν διαστήματι τριῶν μόνον μηνῶν μεταξὺ Μαρτίου καὶ Μαΐου, ζῶν μετὰ πάσης λαμπρότητος καὶ δαπανηρᾶς πολυτελείας, ἔπειτα δὲ ἐπανήρχετο πλησίον τῆς μητρός του εὐπειθέστατος καὶ διῆγε φρονιμώτατα, καταγινόμενος εἰς τὸ κυνήγιον, τὴν ἁλιείαν καὶ τὴν ἱππασίαν μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ἐν Σουβινῇ σταθμεύοντος συντάγματος τοῦ πυροβολικοῦ.

Ὅτε ὁ πατὴρ Κωνστάντιος ἐκάθισεν ἀπέναντι τῆς κυρίας Λαβαρδέν:

— Δύναμαι, τῷ εἶπε, χωρὶς νὰ περιμένωμεν νὰ ἔλθῃ ὁ κύριος Λαρνάκ, νά σας εἴπω τὰ ὀνόματα τῶν νέων κυρίων τοῦ Λογγεβάλ. Κατὰ τοῦτο εἶμαι πολὺ ἥσυχη καὶ δὲν ἀμφιβάλλω περὶ τῆς αἰσίας ἐκβάσεως τῶν συνδυασμῶν μας. Διὰ νὰ μὴ καταντήσωμεν εἰς ἀνοήτους διαφοράς, συνεφωνήσαμεν ὁ γείτων μου κύριος Λαρνάκ, ὁ κύριος Γαλλὰρδ μέγας τραπεζίτης ἐν Παρισίοις καὶ ἐγώ. Ὁ κύριος Λαρνὰκ θὰ λάβῃ τὴν Μιόννην, ὁ κύριος Γαλλὰρδ τὴν ἔπαυλιν τοῦ *Λευκοῦ στεφάνου*, ἐγὼ τὴν Ῥοζεραίην. Εἰξεύρω ἐγώ, πάτερ Κωνστάντιε, ἀνησυχεῖτε περὶ τῶν πτωχῶν σας. Ἀλλὰ μὴ σας μέλει. Οἱ Γαλλὰρδ εἶνε πλουσιώτατοι καὶ θά σας δίδουν πολλὰ χρήματα.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐφάνη μακρόθεν ἐρχομένη ἅμαξα ὑπὸ νέφους κονιορτοῦ περικεκαλυμμένη.

— Ἰδοὺ ὁ κύριος Λαρνάκ, ἀνεφώνησεν ὁ Παῦλος. Ἐγνώρισα τοὺς ἵππους του.

Digitized by Google

Καὶ οἱ τρεῖς ἐν τάχει καταβάντες τοῦ δώματος εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν, καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν ἵστατο ἡ ἅμαξα πρὸ τῆς ἐξωτερικῆς κλίμακος.

— Λοιπόν! ἠρώτησεν ἡ κ. Λαβαρδέν.

— Λοιπόν! ἀπεκρίθη ὁ κ. Λαρνάκ, δὲν ἐκάμαμεν τίποτε.....

— Πῶς! τίποτε; ἀνεφώνησεν ἡ κ. Λαβαρδὲν κάτωχρος καὶ σφόδρα συγκεκινημένη.

— Τίποτε, τίποτε, ἀπολύτως τίποτε, κἀνεὶς κἀνείς.

Καὶ ὁ κ. Λαρνὰκ πηδήσας ἀπὸ τῆς ἁμάξης διηγήθη τὰ γενόμενα κατὰ τὸν πλειστηριασμόν.

— Τὰ πάντα, εἶπε, κατ' ἀρχὰς ἐβάδιζον κανονικώτατα. Ἡ ἔπαυλις κατεκυρώθη εἰς τὸν κ. Γαλλὰρδ ἀντὶ 600,050 φράγκων, χωρὶς νὰ ἐμφανισθῇ πλειοδότης... Πεντήκοντα δραχμῶν προσθήκη ἤρκεσε. Ἀλλὰ περὶ τοῦ *Λευκοῦ στεφάνου* συνήφθη μικρά τις μάχη, διότι ἡ πρώτη προσφορὰ αἱ 500,000 φράγκων ἀνέβησαν εἰς 520,000 καὶ νικητὴς ἀνεδείχθη πάλιν ὁ κ. Γαλλάρδ. Νέα μάχη καὶ ζωηροτέρα συνάπτεται περὶ τῆς Ῥοζεραίης, ἥτις τέλος κατακυροῦται ἐπ' ὀνόματί σας, κυρία μου, ἀντὶ 455, χιλιάδων φράγκων... καὶ ἐγὼ οὐδένα ἔχων ἀντίπαλον λαμβάνω τὸ δάσος τῆς Μιόννης, αὐξήσας τὴν πρώτην προσφορὰν κατὰ ἑκατὸ φράγκα. Τὰ πάντα ἐφαίνοντο τετελεσμένα, καὶ ἡτοιμάζετο νὰ διαλυθῇ ἡ ὁμήγυρις. Οἱ περίεργοι περιεστοίχιζον τοὺς πράκτορας ἡμῶν ἐρωτῶντες τὰ ὀνόματα τῶν καθ' αὐτὸ ἀγοραστῶν. Ἐν τούτοις ὁ προϊστάμενος τοῦ πλειστηριασμοῦ παραγγέλλει σιωπήν, καὶ ὁ κῆρυξ κηρύττει τὴν διὰ μιᾶς πώλησιν καὶ τῶν τεσσάρων ὁμοῦ τμημάτων καὶ ὁρίζει ὡς πρώτην προσφορὰν δύο ἑκατομμύρια καὶ πεντήκοντα ἢ ἑξήκοντα, δὲν ἐνθυμοῦμαι καλῶς, χιλιάδας φράγκων. Εἰρωνικὸν ψιθύρισμα ἠκούσθη ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ καὶ πανταχόθεν ἠκούοντο αἱ λέξεις: «Μηδέν, ἔλα τελείωνε, μηδέν...» Ἀλλ' ὁ μικρὸς Γιλβέρτος, ὅστις ἦτο μεταξὺ τῶν πρώτων καὶ ὅστις μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης οὐδὲν σημεῖον ζωῆς ἔδειξε, προχωρεῖ καὶ λέγει ἀταράχως: «Ἔχω ἀγοραστὴν καὶ διὰ τὰ τέσσαρα ὁμοῦ τμήματα ἀντὶ 2,200,000 φράγκων». Ὡς κεραυνὸς ἐνέσκηψεν ὁ λόγος τοῦ Γιλβέρτου. Βοὴ μεγάλη ἠκούσθη καὶ ἔπειτα ἐγένετο σιγὴ βαθυτάτη. Ἦσαν ἐκεῖ συνηγμένοι πάντες οἱ κτηματίαι καὶ οἱ καλλιεργηταὶ τῶν περιχώρων, καὶ νὰ ἀκούσουν τόσον ποσὸν χρημάτων ῥιπτόμενον εἰς τὴν γῆν! Θάμβος καὶ σέβας κατέλαβε τοὺς πάντας... Ἐν τούτοις ὁ κ. Γαλλὰρδ κύπτει εἰς τὸ οὖς τοῦ Σανδριέρ, τοῦ πράκτορός του καὶ μάχη συνάπτεται μεταξὺ Γιλβέρτου καὶ Σανδριέρ.... Τὸ ποσὸν ἀνεβιβάσθη εἰς 2,500,000 φράγκων... Ὁ κ. Γαλλὰρδ φαίνεται ἐνδοιάζων πρὸς στιγμὴν.... ἀλλ' ἀποφασίζει, καὶ... ἐξακολουθεῖ μέχρι τῶν τριῶν ἑκατομμυρίων... Αὐτοῦ ἐστάθη, καὶ τὸ ὅλον ὁμοῦ κατεκυρώθη ἐπ' ὀνόματι τοῦ Γιλβέρτου... Οἱ πάντες σπεύδοντες τὸν συμπιέζουν... Τὸ ὄνομα, τὸ ὄνομα τοῦ ἀγοραστοῦ; — Εἶνε μία Ἀμερικανίς, ἀποκρίνεται ὁ Γιλβέρτης, ὀνομάζεται κυρία Σκώτ».

— Κυρία Σκώτ! ἀνεφώνησεν ὁ Παῦλος.

— Τὴν γνωρίζεις; ἠρώτησεν ἡ μήτηρ του.

— Ἂν τὴν γνωρίζω!... ἂν τήν!... καθ' ὅλου... Ἀλλὰ ἐπῆγα εἰς τὸν χορόν της πρὸ ἓξ μηνῶν.

— Εἰς τὸν χορόν της!... καὶ δὲν την γνωρίζεις!... Τί μέρος λόγου λοιπὸν εἶνε αὐτὴ ἡ κυρία;

— Εἶνε χαριεστάτη, ἐρασμιωτάτη, ἐξαισία, θαῦμα θαυμάτων!

— Καὶ ὑπάρχει κύριος Σκώτ;

— Βεβαίως, ὑψηλὸς καὶ ξανθός. Ἦτο καὶ αὐτὸς εἰς τὸν χορόν της... Μοῦ τον ἔδειξαν... Ἐχαιρέτιζεν ἀδιακρίτως δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Ἀλλὰ καθόλου δὲν διεσκέδαζε, σᾶς βεβαιῶ. Μᾶς παρετήρει καὶ ἐφαίνετο λέγων: «Τί εἶν' ὅλοι αὐτοὶ ἐδῶ οἱ ἄνδρες... Τί θέλουν ἐδῶ εἰς τὴν αἴθουσάν μου;...» Ἠθέλομεν νὰ ἴδωμεν τὸν κύριον Σκὼτ καὶ τὴν μὶς Πέρσιβαλ, ἀδελφὴν τῆς κυρίας Σκώτ... Καὶ ἤξιζε, μὰ τὴν ἀλήθειαν, τὸν κόπον!

— Αὐτοὺς τοὺς Σκώτ, εἶπεν ἡ κυρία Λαβαρδὲν ἀποτεινομένη πρὸς τὸν κ. Λαρνάκ, τοὺς γνωρίζετε;

— Μάλιστα, κυρία, τοὺς γνωρίζω... Ὁ κ. Σκὼτ εἶνε Ἀμερικανός, τεραστίως πλούσιος, ἐλθὼν πέρυσιν εἰς Παρισίους νὰ ἀποκατασταθῇ... Εὐθὺς ὡς ἤκουσα τὸ ὄνομά του ἐνόησα ὅτι ἡ νίκη ἦτο βεβαιοτάτη· διότι ἡ οἰκογένεια Σκὼτ ἠγόρασε κατὰ πρῶτον ἐν Παρισίοις μέγαρον δύο ἑκατομμυρίων φράγκων πρὸς τὸ ἄλσος τοῦ Μονσῶ.

— Μάλιστα κατὰ τὴν ὁδὸν Μουρίλλου, εἶπεν ὁ Παῦλος, διότι, ὡς σας εἶπον, ἐπῆγα εἰς τὸν χορόν των. Ἦτο...

— Ἄφες λοιπὸν τὸν κ. Λαρνὰκ νὰ ὁμιλήσῃ τώρα, καὶ ἔπειτα μᾶς διηγεῖσαι τὴν ἱστορίαν τοῦ χοροῦ τῆς κυρίας Σκώτ.

— Ἀποκατεστάθησαν λοιπὸν οἱ Ἀμερικανοί μου ἐν Παρισίοις καὶ ἤρχισε νὰ πίπτῃ χρυσῆ βροχή. Ὡς ἀληθεῖς ὀψίπλουτοι ἐσκόρπιζαν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὰ χρήματα, διότι πρέπει νὰ εἰξεύρετε ὅτι ἡ περιουσία των εἶνε μόλις χθεσινή. Διηγοῦνται ὅτι ἡ κυρία Σκὼτ πρὸ δέκα ἐτῶν ἐζήτει ἐλεημοσύνην εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Νέας Ὑόρκης.

— Ἐζήτει ἐλεημοσύνην!

— Οὕτω λέγουν, κυρία. Ἔπειτα ὑπανδρεύθη τὸν Σκώτ, υἱὸν τραπεζίτου τῆς Νέας Ὑόρκης..... καὶ διὰ μιᾶς ἐκέρδισαν μίαν δίκην καὶ τὰ

Digitized by Google

χρήματα ἦλθον εἰς τὰς χεῖράς των ὄχι ἑκατομμύρια, ἀλλὰ δεκάδες ὅλαι ἑκατομμυρίων. Ἔχουν ἐν Ἀμερικῇ, δὲν εἰξεύρω ποῦ, ἀργυρωρυχεῖον, ἀκούετε, μεταλλεῖον σπουδαῖον, ἀληθινὸν μεταλλεῖον, μεταλλεῖον ἀργύρου. . . . καὶ αὐτὸ τὸ μεταλλεῖον ἔχει ἄργυρον. . . Ἄ! νὰ ἰδῆτε τί πολυτέλεια θὰ ἀνατείλῃ εἰς τὸ Λογγεβάλ! . . . Ἡμεῖς θὰ φαινώμεθα πτωχοί, ὅλοι οἱ ἐδῶ πλούσιοι. Λέγουν ὅτι δύνανται νὰ ἐξοδεύουν καθ' ἡμέραν ἑκατὸ χιλιάδας φράγκων.

— Χαρὰ 'ς τοὺς γείτονας! ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Λαβαρδέν. Μία ἐκεῖ τυχοδιῶκτις!... Καὶ δὲν φθάνει τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸ χειρότερον. . . μία αἱρετική, πάτερ Κωνστάντιε, διαμαρτυρομένη, προτεστάντις!

Αἱρετική! διαμαρτυρομένη! Ὢ τὸν δύσμοιρον ἐφημέριον! Καὶ ἴσα ἴσα ὁ γηραιὸς τοῦτο εὐθὺς διενοήθη ἅμ' ἀκούσας τὰς λέξεις τοῦ κ. Λαρνάκ: *μία Ἀμερικανίς, ἡ κυρία Σκώτ.* Ὥστε ἡ νέα δέσποινα τῆς ἐπαύλεως δὲν ἔμελλε νὰ φοιτᾷ εἰς τὴν ἐκκλησίαν! Διότι αὐτὸν τί τον ἔμελεν ἐὰν ἄλλοτε ἦτο ἐπαῖτις! Τί τον ἔμελεν ἐὰν εἶχε δεκάδας καὶ μάλιστα δεκάδας ἑκατομμυρίων, ἀφ' οὗ δὲν ἦτο καθολική! Δὲν θὰ ἐβάπτιζε τὰ παιδία τῶν χωρικῶν, καὶ τὸ παρεκκλήσιον τῆς ἐπαύλεως, ἐν ᾧ συχνάκις ὁ γηραιὸς ἐφημέριος προσεκαλεῖτο νὰ λειτουργήσῃ, ἐπέπρωτο νὰ μετασχηματισθῇ εἰς προτεσταντικὸν προσευκτήριον, ἔνθα ἔμελλε νὰ ἀντηχῇ ἡ παγερὰ ὁμιλία ἱερέως τινὸς καλβίνου ἢ λουθηρανοῦ.

Ἐν μέσῳ δὲ πάντων τῶν κατατεθλιμμένων καὶ ἀπηλπισμένων, μόνος ὁ Παῦλος ἐφαίνετο περιχαρὴς καὶ φαιδρός.

— Ἐρασμιωτάτη αἱρετικὴ ὁπωσδήποτε!, εἶπε, καὶ μάλιστα, ἂν θέλετε, δύο ἐρασμιώταται αἱρετικαί! Πρέπει νά τας ἰδῆτε τὰς δύο ἀδελφὰς ἐφίππους εἰς τὸ δάσος, ἀκολουθουμένας ὑπὸ δύο τόσων δὰ ἱπποκόμων. . .

— Ἐμπρὸς λοιπόν, Παῦλε, εἰπέ μας ὅ τι εἰξεύρεις, εἰπέ μας περὶ τοῦ χοροῦ. . . Πῶς ἐπῆγες εἰς τὸν χορὸν τῶν Ἀμερικανίδων;

— Ὅλως τυχαίως! . . . Ἦτο Τετάρτη καὶ ἡ θεία μου ἡ Βαλεντίνη ἐδέχετο τὴν ἑσπέραν ἐκείνην. Ἐπιστρέφω 'ς τὰς δέκα· ἀλλὰ πρέπει νὰ εἰξεύρετε ὅτι αἱ Τετάρται τῆς θείας μου Βαλεντίνης δὲν εἶνε πολὺ διασκεδαστικαί... Μετὰ εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας βλέπω τὸν Ῥογῆρον, ὅστις ἱεροκρυφίως ἡτοιμάζετο νὰ δραπετεύσῃ. Τὸν προφθάνω εἰς τὴν ἔξω θύραν καὶ προσπαθῶ νά τον κρατήσω. «Ἄ μπᾶ!, μοῦ λέγει, τῶν ἀδυνάτων! δὲν εἰμπορῶ νὰ μείνω. — Καὶ ποῦ πηγαίνεις;—Εἰς τὸν χορόν.—Τίνος;—Εἰς τοῦ Σκώτ· ἔρχεσαι καὶ σύ;—Δὲν εἶμαι προσκεκλημένος.—Καὶ μήπως εἶμ' ἐγώ!—Πῶς! δὲν εἶσαι; — Ὄχι, θὰ ὑπάγω μ' ἕνα φίλον μου. — Καί τους γνωρίζει ὁ φίλος σου τοὺς Σκώτ; — Μόλις, ἀλλ' ἀρκετὰ ὥστε νά μας παρουσιάσῃ καὶ ἡμᾶς τοὺς δύο. . . Ἔλα λοιπόν. . . Θὰ ἰδῇς τὴν κυρίαν Σκώτ. — Ὤ! τὴν εἶδα ἔφιππον εἰς τὸ δάσος.—Ὅταν εἶν' ἔφιππος δὲν ἔχει ἀνοικτὰ τὰ στήθη. . . δὲν εἶδες τοὺς ὤμους της. . . καὶ ἴσα ἴσα τοὺς ὤμους της πρέπει νὰ ἰδῇς. . . δὲν ὑπάρχει μέχρις ὥρας ἄλλο πρᾶγμα καλλίτερον ἐν Παρισίοις. . .» Καὶ τί νά σας εἰπῶ! ἐπῆγα εἰς τὸν χορόν. . . καὶ εἶδα τὰ κόκκινα μαλλιὰ τῆς κυρίας Σκώτ . . . καὶ εἶδα τοὺς λευκοὺς ὤμους τῆς κυρίας Σκώτ. . καὶ ἐλπίζω νά τους ἐπανίδω ὅταν θὰ γείνουν χοροὶ εἰς Λογγεβάλ. . .

— Παῦλε! ὑπέλαβεν ἡ κ. Λαβαρδὲν δεικνύουσα αὐτῷ διὰ νεύματος τὸν γηραιὸν ἐφημέριον.

— Ὤ! πάτερ Κωνστάντιε, ζητῶ συγγνώμην...Μήπως εἶπα τίποτε; ... Δὲν πιστεύω ...

Ὁ τάλας ἐφημέριος οὐδὲν ἤκουσε, διότι ἀλλοῦ εἶχε τὸν νοῦν του. Ἐφαντάζετο καθ' ὁδὸν τὸν νέον ἐφημέριον τῆς ἐπαύλεως ἱστάμενον πρὸ ἑκάστης οἰκίας καὶ εἰσάγοντα ὑπὸ τὰς θύρας τομίδια προτεσταντικῶν βιβλίων.

Ἐξακολουθῶν ὁ Παῦλος τὴν διήγησιν του περιέγραψεν ἐνθους τὸ μέγαρον...θαῦμα ἰδέσθαι.

— Ἀφιλοκαλία καὶ χονδροκοπιά, ὑπέλαβεν ἡ κ. Λαβαρδέν.

— Καθόλου, μητέρα, καθόλου! οὔτε ἀφιλοκαλία οὔτε χονδροκοπιά... Ἔπιπλα θαυμάσια, ἐν τάξει μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ πρωτοτυπίας... φυτοκομεῖον ἀπαράμιλλον, κατακλυζόμενον ὑπὸ ἠλεκτρικοῦ φωτός. Ἐντὸς τοῦ φυτοκομείου ἦσαν τὰ διάφορα ἀναψυκτικά, ὑποκάτω κληματαριᾶς φορτωμένης σταφύλια... καὶ ἦτο Ἀπρίλιος... καὶ ὅστις ἤθελε εἶχε τὴν ἄδειαν νὰ κόψῃ! Τὰ σύμβολα τοῦ *κοτιλλιὸν* θὰ ἤξιζαν τεσσαράκοντα χιλιάδας φράγκων. Καὶ ἦσαν πολύτιμα κοσμήματα, ζαχαροθῆκαι, ἐξαίσια ἄλλα κομψὰ πράγματα, καὶ οἱ προσκεκλημένοι παρεκαλοῦντο νά τα κρατήσουν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ χοροῦ . . . Ἐγὼ δὲν ἐπῆρα τίποτε, ἀλλὰ πλεῖστοι ὅσοι ἄλλοι δὲν ἔμειναν ὀπίσω. . . Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ὁ Ῥογῆρός με διηγήθη τὴν ἱστορίαν τῆς κυρίας Σκώτ... διέφερεν ὀλίγον τῆς ἱστορίας τὴν ὁποίαν διηγήθη πρὸ ὀλίγου ὁ κ. Λαρνάκ. Ὁ Ῥογῆρός μ' εἶπεν ὅτι τὴν κ. Σκὼτ τὴν εἶχον κλέψῃ μικρὰν σχοινοβάται, καὶ ὅτι ὁ πατήρ της τὴν ἀνεκάλυψεν ἐν κινητῷ σχοινοβατικῷ θεάτρῳ, πηδῶσαν σημαίας καὶ διερχομένην διὰ μέσου στεφανίων χαρτίνων . . .

— Σχοινοβάτις! ἀνεφώνησεν ἡ κ. Λαβαρδέν, πολὺ προτιμοτέρα ἦτο ἡ ἐπαῖτις.

— Καὶ ἐν ᾧ ὁ Ῥογῆρός με διηγεῖτο τὸ νόστιμον τοῦτο διήγημα, ἔβλεπα ἐρχομένην ἀπὸ τοῦ βάθους διαδρόμου τινὸς τὴν σχοινοβάτιδα ἐν τῷ μέσῳ θαυμασίων ταινιῶν καὶ τριχάπτων

Digitized by Google

καὶ ἐθαύμαζα τοὺς ὤμους της, τοὺς λαμπροτάτους ἐκείνους ὤμους, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκυμάτιζε περιδέραιον ἀδαμάντινον· καὶ τί ἀδάμαντες ἦσαν ἐκεῖνοι! Φαντασθῆτε, ἔλεγον ὅλοι, ὅτι ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν ἐπώλησε κρυφίως εἰς τὴν κυρίαν Σκὼτ τὸ ἥμισυ τῶν ἀδαμάντων τοῦ στέμματος,καὶ οὕτω κατώρθωσε νὰ ἔχῃ τὸν παρελθόντα μῆνα περίσσευμα δεκαπέντε ἑκατομμυρίων. Ἦτο δὲ μεγαλοπρεπεστάτη ἡ μικρὰ ἐκείνη σχοινοβάτις ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀπεριγράπτου λαμπρότητος.

Ὁ Παῦλος εἶχεν ὄρεξιν νὰ ἐξακολουθήσῃ, ἀλλ' ἡ μήτηρ του τὸν ἐκράτησε. Ἐνώπιον τοῦ σφόδρα δυσηρεστημένου κ. Λαρνὰκ μετὰ παιδικῆς ἀφελείας ἀσυγχωρήτου ἐξέφραζε τὴν χαράν του, διότι ἔμελλε νὰ ἔχῃ γείτονα τὴν εὐμορφοτάτην Ἀμερικανίδα.

Ἐν τούτοις ὁ πατὴρ Κωνστάντιος ἡτοιμάζετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Λογγεβάλ, ἀλλ' ὁ Παῦλος τὸν ἐκράτησεν ἰδὼν αὐτὸν ἐγειρόμενον.

— Ὄχι, ὄχι, πάτερ, εἶνε ἁμαρτία νὰ κάμετε ἄλλην μίαν φορὰν τὸν δρόμον αὐτὸν μὲ τόσην ζέστην πεζός. Ἐπιτρέψατέ μοι νά σας συνοδεύσω ἐφ' ἁμάξης. Πολὺ δυσαρεστοῦμαι νά σας βλέπω καταλυπημένον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ θὰ προσπαθήσω νά σας διασκεδάσω ὀλίγον. Ὤ!.ἀς εἴσθε καὶ ἅγιος, ἐγὼ πολλάκις μὲ τὴς τρέλες μου σᾶς κάμνω καὶ γελᾶτε.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἀμφότεροι ὅ τε ἐφημέριος καὶ ὁ Παῦλος ἐφέροντο ἐφ' ἁμάξης πρὸς τὸ χωρίον. Ὁ δὲ Παῦλος ἐλάλει, ἐλάλει, ἐλάλει, διότι δὲν ἦτο παροῦσα ἡ μήτηρ του νά τον περιστέλλῃ· ἡ χαρά του ἦτο ὑπέρμετρος.

— Ὄχι,πάτερ Κωνστάντιε, κυττάξατε, δὲν ἔχετε δίκαιον νὰ θεωρῆτε τὰ πράγματα τόσον τραγικά... Κυττάξατε τὴν φοραδίτσα μου πῶς καλπάζει! πῶς ὑψόνει τὰ πόδια της. Δέν την εἰξεύρατε. Καὶ εἰξεύρετε πόσον τὴν ἐπλήρωσα; Τετρακόσια φράγκα. Καὶ ποῦ νά σας λέγω ποῦ την ἐξετρύπωσα. Ἀλλὰ κυττάξατε πῶς τρέχει ... Ἀρκεῖ ἅπαξ νὰ πάρῃ δρόμον καὶ τρέχει τέσσαρας λεύγας τὴν ὥραν. Δὲν πιστεύω νὰ βιάζεσθε, θέλετε νὰ περάσωμεν μέσ' ἀπὸ τὸ δάσος; Θά σας ὠφελήσῃ νὰ ἀναπνεύσετε ὀλίγον καθαρὸν ἀέρα...Ἐὰν εἰξεύρατε πόσον σας ἀγαπῶ,πάτερ Κωνστάντιε,καὶ πόσον σας σέβομαι! Δὲν πιστεύω νὰ εἶπα πάρα πολλὲς ἀνοησίες πρὸ ὀλίγου ἐμπρός σας.Ἄλλως πολὺ θὰ δυσαρεστηθῶ!..

— Ὄχι, παιδί μου, τίποτε δὲν ἤκουσα.

Ὁ Παῦλος ἔστρεψε πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἡ ἅμαξα εἰσῆλθεν ὑπὸ τὸ δάσος. Ἀναλαμβάνων δὲ τὴν πρώτην φράσιν του :

— Σᾶς ἔλεγον λοιπόν, εἶπεν, ὅτι δὲν ἔχετε δίκαιον νὰ θεωρῆτε τὰ πράγματα τόσον τραγικά! Θέλετε νά σᾶς εἴπω τί σκέπτομαι; Ὅ τι ἔγεινεν, ἔγεινε πρὸς μεγάλην εὐτυχίαν.

— Πρὸς μεγάλην εὐτυχίαν ;

— Μάλιστα, πρὸς μεγάλην εὐτυχίαν.... Προτιμῶ ἐγὼ νὰ εἶνε εἰς τὸ Λογγεβὰλ οἱ Σκὼτ μᾶλλον παρὰ οἱ Γαλλάρδ. Δὲν ἠκούσατε πρὸ ὀλίγου τὸν κ. Λαρνάκ, ὅστις ἔλεγεν ὅτι οἱ Σκὼτ σκορπίζουν τὰ χρήματα ἀσυλλόγιστα. Δὲν εἶνε ἀσυλλόγιστος ὁ ἐξοδεύων, ἀσυλλόγιστος εἶνε ὁ κρύπτων τὰ χρήματά του.Οἱ πτωχοί σας—διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν σας πρὸ πάντων σκέπτεσθε—λοιπὸν οἱ πτωχοί σας ἀπὸ σήμερον εἶνε ἄνθρωποι εὐτυχεῖς. Ἰδοὺ ἡ γνώμη μου. Ἀλλὰ ἡ θρησκεία; ... μάλιστα, ἡ θρησκεία .... Δὲν θὰ ἔρχωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν! Τοῦτό σας λυπεῖ, καὶ εἶνε φυσικόν, ἀλλὰ θά σας στέλλουν χρήματα, πολλὰ χρήματα ... καὶ σεῖς θά τα δέχεσθε καὶ θὰ ἔχετε πολὺ δίκαιον. Βλέπετε ὅτι δέν μου λέγετε ὄχι. Βροχηδὸν θὰ πίπτουν τὰ χρήματα εἰς τὸ ἑξῆς. Κίνησις! θόρυβος! ὀχήματα, ταχυδρόμοι κατασκονισμένοι, προσκλητήρια, κυνήγια, χοροί,πυροτεχνήματα... Καὶ ἐκεῖ, εἰς τὸ δάσος τοῦτο, εἰς τὴν δενδροστοιχίαν ἐδῶ, ὅπου τώρα εὑρισκόμεθα, θὰ δύναμαι νὰ ἀνευρίσκω ἴσως τοὺς Παρισίους πρὶν παρέλθῃ πολὺς χρόνος. Θὰ βλέπω συχνὰ τὰς δύο ἀμαζόνας καὶ τοὺς δύο τόσα ἱπποκόμους,περὶ ὧν ἔλεγον πρὸ ὀλίγου. Δὲν σους εἰξεύρετε πόσον εἶνε κομψαὶ καὶ χαρίεσσαι αἱ δύο ἀδελφαὶ ἔφιπποι! Πρωΐαν τινὰ εἰς τοὺς Παρισίους παρακολουθῶν αὐτὰς περιῆλθον ὅλον τὸ δάσος τῆς Βουλώνης. Ἀκόμη τὰς βλέπω. Ἐφόρουν πίλους ὑψηλοὺς φαιοὺς καὶ σκέπην κοντὴν μαύρην κολλητὴν εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ δύο μεγάλας ἀμαζόνας μὲ μίαν μόνον ραφὴν ὀπίσω εἰς τὴν ράχιν ... καὶ πρέπει αἱ γυναῖκες νὰ ἔχουν σῶμα πολὺ κανονικὸν διὰ νὰ φοροῦν τοιούτου εἴδους ἀμαζόνας ...

Ὁ ἐφημέριος ἀπό τινος ἤδη ὥρας οὐδόλως προσεῖχεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Παύλου. Ἡ ἅμαξα ἔτρεχεν ἐντὸς δενδροστοιχίας λίαν μακρᾶς καὶ εὐθείας. Κατὰ τὸ ἄκρον δὲ τῆς δενδροστοιχίας ταύτης ὁ ἐφημέριος ἔβλεπεν ἱππέα ἐρχόμενον καλπάζοντα.

— Κύτταξε, σὲ παρακαλῶ, εἶπε πρὸς τὸν Παῦλον, κύτταξε· σὺ ἔχεις ὀφθαλμοὺς καλλιτέρους. Ἐὰν νὰ εἶνε ὁ Ἰωάννης ἢ μήπως ἔχω λάθος ;

— Μάλιστα, ὁ Ἰωάννης εἶνε, ἐγνώρισα τὴν ψαρὴν φοράδα του.

Ὁ Παῦλος ἠγάπα τοὺς ἵππους καὶ πάντοτε πρὶν παρατηρήσῃ τὸν ἱππέα παρετήρει τὸν ἵππον. Τῷ ὄντι ἦτο ὁ Ἰωάννης, ὅστις διακρίνας μακρόθεν τὸν ἐφημέριον καὶ τὸν Παῦλον, ἐκίνησεν εἰς τὸν ἀέρα τὸ πηλήκιόν του κεκοσμημένον διὰ δύο χρυσῶν σειραδίων. Ἦτο δὲ ὁ Ἰωάννης ὑπολοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ ἐν τῷ συντάγματι τῷ σταθμεύοντι ἐν Σουβινῇ.

Μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἵστατο πρὸ τῆς ἁμάξης, καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἐφημέριον:

Digitized by Google

— Ἔρχομαι, εἶπεν, ἐκ τῆς οἰκίας σας, νοννέ μου, καί μ.' εἶπεν ἡ Παυλίνα ὅτι ἐπήγατε εἰς Σουβινὴν διὰ τὴν πώλησιν. . . Λοιπὸν τίς τὴν ἠγόρασε τὴν ἔπαυλιν;

— Μία Ἀμερικανίς, κυρία Σκώτ.

— Καὶ τὸν Λευκὸν στέφανον;

— Ἡ αὐτὴ κυρία Σκώτ.

— Καὶ τὴν Ῥοζεραίην;

— Ἡ κυρία Σκὼτ καὶ αὐτήν.

— Καὶ τὸ δάσος. . . μήπως ἡ κυρία Σκώτ;

— Καλά το εἶπες, ὑπέλαβεν ὁ Παῦλος . . . Καί την γνωρίζω, τὴν κυρίαν Σκώτ . . . καὶ θὰ ἔχωμεν διασκεδάσεις εἰς Λογγεβάλ. . . Θά σε παρουσιάσω. . . Μόνον ὁ ἅγιος ἐφημέριος ἐπικράνθη ὀλίγον. . . διότι εἶνε Ἀμερικανίς, προτεστάντις.

— Ἄ! ἀλήθεια, νοννέ μου. . . Ἀλλ'ἂς εἶνε περὶ τούτων ὁμιλοῦμεν αὔριον. Θὰ ἔλθω νὰ φάγω μαζί σας, τὸ εἶπα εἰς τὴν Παυλίναν. Δὲν ἔχω τώρα καιρὸν νὰ σταθῶ, διότι εἶμαι τῆς ἑβδομάδος, καὶ ὀφείλω νὰ εἶμαι ἐντὸς τριῶν ὡρῶν εἰς τὸν σταθμόν. . . Χαίρετε.

Καὶ ὁ μὲν ὑπολοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ ἀπεμακρύνθη καλπάζων, ἡ δὲ ἅμαξα ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον της.

— Τί παλληκάρι αὐτὸς ὁ Ἰωάννης!, εἶπεν ὁ Παῦλος.

— Ὦ! βέβαια.

— Δὲν ὑπάρχει ἄλλος καλλίτερός του εἰς ὅλην τὴν ὑφήλιον.

— Ὄχι, βέβαια δὲν εἶν' ἄλλος!, προσέθηκεν ὁ ἐφημέριος καὶ ἐστράφη ἵνα ἴδῃ τὸν Ἰωάννην, ὅστις ἠφανίζετο ἤδη εἰς τὸ δάσος.

— Ὦ, εἶσθε σεῖς, πάτερ Κωνστάντιε.

— Ὄχι, ὄχι ἐγὼ δὲν εἶμαι.

— Θέλετε λοιπὸν νά σας εἴπω ἕνα λόγον; Δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ὑφήλιον ἄλλος καλλίτερος τῆς ἁγιωσύνης σας καὶ τοῦ Ἰωάννου . . . Ἄ! αὐτὸ εἶνε ἡ ἀλήθεια! . . . Κυττάξατε, κυττάξατε τί ὡραῖος τόπος διὰ καλπασμόν! Ἂς την ἀφήσω νὰ καλπάζῃ ὅπως θέλῃ.

Καὶ διὰ τῆς ἄκρας τῆς μάστιγος ἐθώπευσε τὴν πλευρὰν τῆς φορβάδος, ἥτις ἤρχισε νὰ καλπάζῃ λαμπρότατα, ὁ δὲ Παῦλος περιχαρὴς ἀνεφώνησε:

— Μὰ κυττάξατε λοιπὸν πῶς ὑψόνει τὰ πόδια της, πάτερ Κωνστάντιε! Κυττάξατε λοιπὸν πῶς ὑψόνει τὰ πόδια της! Καὶ πόσον κανονικὰ 'σὰν νὰ εἶνε μηχανή! Σκύψετε νὰ ἰδῆτε . . .

Καὶ ὁ γηραιός, χαριζόμενος τῷ Παύλῳ, ἔκυψεν ἵνα ἴδῃ *πῶς ἡ φορβὰς ὕψονε τοὺς πόδας*. . ., ἀλλ' εἶχεν ἀλλοῦ τὸν νοῦν του.

[Ἕπεται συνέχεια].

Τὸ πνεῦμα κάμνει χιλίας ἀνοησίας ὅταν δὲν συνοδεύεται ὑπὸ τῆς κρίσεως.

ΤΟ ΕΤΟΣ 1000

[Ἀπόσπασμα πραγματείας ἀναγνωσθείσης ἐν τῷ φιλολογ. Συλλόγῳ «Παρνασσῷ»].

Δ'

Εἶνε περίεργον ὅτι εἰς τὴν ἐπικράτησιν χυδαίων προλήψεων συντείνει πολλάκις ἡ σύμπτωσις περιστάσεων τυχαίων, ἂν καὶ ἡ σύμπτωσις αὕτη ὑπάρχει μόνον κατ' ἐπιφάνειαν, ὁ δὲ θέλων νὰ ψυχολογήσῃ θὰ ἴδῃ ὅτι αἱ ὡς τυχαῖαι ἐκλαμβανόμεναι περιστάσεις εἶνε ἀπεναντίας συνέπειαι φυσικαὶ τῆς καταστάσεως καὶ ὅτι στενὸς καὶ ἀπόκρυφος σύνδεσμος ὑφίσταται μεταξὺ ταύτης καὶ ἐκείνων.

Κατὰ τὰς εὐαγγελικὰς προφητείας καὶ τὰς ἐπεξηγήσεις, σημεῖα πολλὰ ἔμελλον νὰ προηγηθῶσι τῆς τελευταίας ἡμέρας, ἀπαίσιοι δὲ συμφοραί, λιμοὶ καὶ λοιμοὶ καὶ δῃώσεις καὶ πόλεμοι καὶ σφαγαὶ καὶ ἄλλα δεινὰ θὰ ἐνέσκηπτον ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος· σημεῖα θὰ ἐφαίνοντο ἐν οὐρανοῖς καὶ ψευδοπροφῆται θὰ ἠγείροντο, πρόδρομοι τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους. Πάντα ταῦτα σχεδὸν κατὰ γράμμα συνέβησαν, διότι οἱ ἀγροὶ καταστραφέντες καὶ ἐρημωθέντες ἐκ τῶν πολέμων καὶ τῶν ἐπιδρομῶν δὲν ἐσπάρησαν ὑπὸ τῶν ἐμφόβων γεωργῶν, οἵτινες οὐδὲ κἂν ἐσκέπτοντο νὰ καλλιεργήσωσι τὴν γῆν, ἀφοῦ τὸ ἔργον των θᾶσσον ἢ βράδιον θὰ ἐματαιοῦτο Διὸ σιτοδεία δεινὴ ἐμάστισε τὴν ἀνθρωπότητα καὶ αἱ ὀδύναι τῆς πείνης ἐξῆπτον ἔτι μᾶλλον τὴν πυρέσσουσαν αὐτῆς φαντασίαν. Ὁ λιμὸς ἐποίησε θραῦσιν ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν, ἐπικρατήσας ἰδίως ἐν τῇ Ἀνατολῇ, τῇ Ἑλλάδι, τῇ Ἰταλίᾳ, τῇ Γαλλίᾳ καὶ τῇ Ἀγγλίᾳ. Τὸ μόδιον τοῦ σίτου, λέγει ὁ σύγχρονος ἱστορικὸς Γλαβὲρ, ἐτιμᾶτο 60 χρυσῶν sols. Οἱ πλούσιοι ἐγένοντο ἰσχνοὶ καὶ ὠχροί, οἱ πένητες κατέτρωγον τὰς βοτάνας, τὰς ῥίζας καὶ τοὺς κλάδους τῶν δένδρων, τινὲς δὲ ἔφθανον καὶ μέχρι τοιούτου σημείου μανίας, ὥστε φρικτὸν εἰπεῖν! κατέτρωγον καὶ ἀνθρωπίνας σάρκας. Οἱ ἰσχυρότεροι μεταβαίνοντες εἰς τοὺς δρόμους ἐνήδρευον ὡς ἄγρια θηρία, ἐπέπιπτον κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων, τοὺς διεμέλιζον καὶ τοὺς ἤσθιον. Ἄλλοι ἀπεπλάνων μικρὰ παιδία, προσελκύοντες αὐτὰ διά τινος καρποῦ ἢ ᾠοῦ καὶ ὁδηγοῦντες αὐτὰ εἰς μέρη ἀπόκεντρα τὰ κατεβρόχθιζον. Ἡ ἀνθρωποφαγία κατέστη ἀληθὲς πάθος καὶ κατήντησαν τὰ ζῷα νὰ ὦσιν ἀσφαλέστερα τοῦ ἀνθρώπου! Εἰς τοσοῦτο δ' ἔφθασεν ἡ μανία αὕτη, ὥστε ἀπετόλμησέ τις δημοσίᾳ νὰ ἐκθέσῃ εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως Τούρνου σάρκας ἀνθρωπίνας πρὸς πώλησιν. Συληφθεὶς δὲν ἠρνήθη τὴν πρᾶξίν του καὶ ἐκάη ζῶν, ἀλλ' ἐν τοσούτῳ ἄλλος τις μεταβὰς νύκτωρ ἐξέθαψεν αὐτὴν ἐκείνην τὴν σάρκα, δι'ἣν κατεδικάσθη ὁ ἀνόσιος

ἐκεῖνος καὶ τὴν ἔφαγεν, ἀνακαλυφθεὶς δὲ ὑπέστη τὴν αὐτὴν φρικτὴν ποινὴν τῆς πυρᾶς. Ἐν τῷ δάσει τοῦ Μακῶν, παρὰ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καστανέδου, ἄθλιός τις κτίσας καλύβην ἔσφαζε τὴν νύκτα τοὺς παρ' αὐτοῦ φιλοξενουμένους ὁδοιπόρους καὶ τοὺς ἔτρωγεν. Εἷς τῶν περιπεσόντων εἰς τὸ ἄντρον τοῦτο τοῦ Κύκλωπος, νέος Ὀδυσσεύς, παρετήρησε τὸν σωρὸν τῶν ἀνθρωπίνων ὀστέων καὶ κατορθώσας νὰ δραπετεύσῃ, κατέστησε γνωστὸν τὸ τελούμενον ἀνοσιούργημα, ἀνευρέθησαν δὲ ἐντὸς τῆς καλύβης τεσσαράκοντα ὀκτὼ κρανία ἀνδρῶν γυναικῶν καὶ παίδων. Τοιοῦτο ἦτο τὸ μαρτύριον τῆς πείνης, ὥστε ἀνεμίγνυον μετὰ τοῦ ὀλίγου ἀλεύρου, ὃν κατώρθουν μετὰ κόπου ν' ἀποκτήσωσιν, ἄργιλλον καὶ ἔτρωγον, ὅπως πράττουσι καὶ σήμερον οἱ μαῦροι τῆς Γουϊνέας καί τινες τῶν ἰθαγενῶν τῆς Ἰάβας, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Οὐμβόλδου. Εἰς τὰ δεινὰ δὲ ταῦτα προσετέθη καὶ ἄλλο· οἱ λύκοι ἀποθηριωθέντες ἐκ τῆς ἀφθόνου βορᾶς τῶν πτωμάτων, ἐπέπιπτον κατὰ τῶν ζώντων ἐμμανεῖς. Τὰ ἔχοντα ἀκόμη δυνάμεις τέκνα ἢ ἄλλα τῆς οἰκογενείας μέλη ἔσυρον τοὺς ἡμιθανεῖς γεννήτορας ἐντὸς λάκκου ὅπως ἀποδώσωσιν ἐκεῖ τὴν ὑστάτην πνοήν, ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐξ ἀπελπισίας ἐντὸς τοῦ τάφου καὶ συνεθάπτοντο μετὰ τῶν φιλτάτων! Οὐδαμόθεν ἐπήρχετο συνδρομὴ ἢ προστασία. Οἱ ἱεράρχαι τῆς Γαλλίας συνελθόντες εἰς συνέδριον ἀπεφάσισαν ἵνα χορηγῶσι τὴν μικρὰν βοήθειαν, ἣν ἠδύναντο νὰ παράσχωσι πρὸς μόνους τοὺς ῥωμαλεωτέρους, ὅπως ἀπομείνωσι καί τινες βραχίονες πρὸς καλλιέργειαν τῆς γῆς. Ἐπὶ 73 ἐτῶν, διηγεῖται ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς χρονογράφος, τὰ 48 ἔφερον εἰς τὸν κόσμον λιμοὺς καὶ ἐπιδημίας. Τὸ 987 μεγάλη ἐπῆλθεν ἐπιδημία μετὰ σιτοδείας. Τὸ 989 ἐπίσης ἐπῆλθε μεγάλη σιτοδεία· ἀπὸ τοῦ 990 μέχρι τοῦ 994 ἐπεκράτησαν σιτοδεῖαι καὶ ἐπιδημίαι φρικταί· ἀπὸ τοῦ 1000 δὲ μέχρι τοῦ 1059, ἕνεκα τῶν προηγουμένων συμφορῶν τῶν παραλυσασῶν τὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, ἐπηκολούθησαν συνεχεῖς οἱ λιμοὶ μετ' ἀποτροπαίων ἐπεισοδίων ἀνθρωποφαγίας καὶ ἐπιδημίαι βδελυραὶ καὶ θνησιμότης ἀνυπολόγιστος[1].

Διότι ἡ πενία καὶ ἡ κακὴ δίαιτα συνήργει εἰς τὴν γένεσιν φοβερῶν δερματικῶν καὶ ἄλλων παθήσεων καὶ εἰς τὴν διάδοσιν λοιμωδῶν ἐπιδημιῶν, ὧν τὸ μόλυσμα κυρίως προήρχετο ἐξ Ἀσίας καὶ μετεδίδετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τῶν συνοδιῶν τῶν ἐπιστρεφόντων ἐκ Παλαιστίνης προσκυνητῶν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Ι' αἰῶνος τοιαύτη τις φρικώδης ἐπιδημία ἐνέσκηψεν ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἠρήμωσε σχεδὸν πᾶσαν τὴν Ἀκυιτανίαν. Καθὰ ὁ χρονογράφος Γλαβὲρ διηγεῖται, κρύφιον πῦρ κατεβίβρωσκε τὸ σῶμα καὶ τὸ ἐξήραινεν, ἀπεσπῶντο δὲ καὶ κατέπιπτον τὰ προσβαλλόμενα μέλη· μία νὺξ καὶ μόνη ἤρκει ὅπως ὁ προσβληθεὶς ἀποθάνῃ. Τὸ κακὸν τοῦτο ἀπεκλήθη *πῦρ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου* καὶ *πάθος τῶν φλεγομένων* (**mal des ardents**), ἀνεφάνη δὲ πολλάκις κατὰ τὸν μεσαίωνα μετὰ ἥττονος ἑκάστοτε σφοδρότητος, ἕως οὗ ἐξηφανίσθη. Οἱ ταλαίπωροι προσβαλλόμενοι ἐκ τῶν τοιούτων νόσων μετέβαινον κατὰ πολυπληθεῖς συνοδίας ὅπως προσκυνήσωσι τὰ ἐν διαφόροις ναοῖς ἢ μοναῖς ἱερὰ κειμήλια καὶ ἐπικαλέσωνται τὴν χάριν αὐτῶν, ἰδίως δὲ συνέτρεχον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Μαρτίνου ἐν Λιμόγῃ, συνωθοῦντο περὶ τὴν θύραν τοῦ ναοῦ, συνεσωρεύοντο ἐντὸς καὶ ἐπλήρουν τὸ ἱερὸν ἵδρυμα λύμης καὶ δυσωδίας. Πολλοὶ τῶν ἀτυχῶν τούτων ἀπέθνησκον ἐντὸς τῶν ναῶν, ἐνῷ ἠσπάζοντο ἐν κατανύξει τὰ ἱερὰ κειμήλια, ἅτινα ὡς ἀλεξιτήρια τῶν δεινῶν ἐκόμιζον ἐπίτηδες ἐκ Μεσημβρίας οἱ ἐπίσκοποι. Τοιοῦτον δὲ τρόμον ἐνέπνεον τὰ δεινὰ ταῦτα, ὥστε οἱ σκαιοὶ καὶ ἄδικοι δυνάσται καὶ οἱ ἄπληστοι τιμαριοῦχοι γενόμενοι θεοσεβεῖς κατὰ τὴν τελευταίαν ὥραν συνῆλθον καὶ συνωμολόγησαν εὐσεβῆ συμφωνίαν «νὰ τηρῶσι τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, ὅπως ἀποτρέψωσιν ἀπ' αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῦ Κυρίου». Οἱ δεσπόται ἀπηλευθέρουν τοὺς δούλους αὐτῶν, οἱ πλούσιοι παρεχώρουν ἑκουσίως τὰ πλοῦτη αὐτῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἧς ἐνώπιον ταπεινῶς ὑποκύπτοντες ἀπέθετον τὴν μάχαιραν τῆς ἀλληλοκτονίας εἰς τὴν θήκην. Κατὰ τὸν ἐν Λιμόγῃ ἐπικρατήσαντα λοιμόν, οἱ εὐπατρίδαι τῶν περιχώρων προσέπεσον τοῖς ἐπισκόποις, ὡρκίσθησαν νὰ μὴ οἰκειοποιῶνται πλέον τὰ ὑπάρχοντα τῶν ἐκκλησιῶν καὶ νὰ μὴ ἐπιπίπτωσι καὶ λῃστεύωσι τοὺς ὁδοιπόρους, τοὺς ταξειδεύοντας ὑπὸ τὴν προστασίαν κληρικῶν· συνεφώνησαν δὲ κατὰ τὰς ἁγίας ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος, ἤτοι ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς Τετάρτης, μέχρι τῆς πρωΐας τῆς Δευτέρας, ὅπως «μηδεὶς »τολμᾷ ν' ἁρπάσῃ τι βιαίως ἢ νὰ ἱκανοποιήσῃ »οἱονδήποτε ἀτομικὸν πάθος ἐκδικήσεως, ὅσ»τις δὲ ἤθελε τολμήσει νὰ παραβῇ τὴν κοινὴν »ταύτην ἀπόφασιν νὰ καταδικάζηται εἰς θά»νατον ἢ νὰ ἐξορίζηται ἐκ τῆς χώρας του, »ἀποπεμπόμενος καὶ ἐκ τῆς χριστιανικῆς κοι»νότητος». Ἡ συμφωνία αὕτη ἀπεκλήθη «**La trêve de Dieu**».

Σημεῖα δ' ἐν τῷ οὐρανῷ δὲν ἔλειψαν βεβαίως, διότι καὶ κομήτης τις θὰ ἐπεφάνη, καὶ ἐκλείψεις ἡλίου καὶ σελήνης θὰ συνέβησαν, καὶ βόρειόν τι σέλας θὰ ἐπορφύρωσε τὸν οὐρανὸν καὶ μετέωρα ἢ βολίδες θὰ ἔλαμψαν εἰς τὸ στερέωμα. Τὰ φαινόμενα ταῦτα τῆς φύσεως, ὧν οἱ νόμοι ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἔμελλον νὰ ἀπομείνωσιν ἄγνωστοι, ἀφοῦ καὶ σήμερον ταράττουσι

1. Michelet. Hist. de France. Tom. II, p. 197.

Digitized by Google

τοὺς ἀμαθεῖς, φαντάσθητε τίνα ἐπιρροὴν εἶχον ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οἵτινες πάντες τὰ ὄμματα εἶχον ἐστραμμένα ἀπαύστως πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀναμένοντες τὸ σύνθημα τῆς ἀναποφεύκτου καταστροφῆς. Ἄλλως τε ὑπάρχουσι καὶ χρονογράφοι ἀναφέροντες εἰδήσεις μᾶλλον συγκεκριμένας περὶ τῶν οὐρανίων σημείων. Ὁ Σιγεφρῖδος γράφει, ὅτι μετὰ σφοδρὸν σεισμὸν ἀνεῴχθη ὁ οὐρανὸς καὶ ἐπεφάνη κατὰ τὰς καλένδας τοῦ Ἰανουαρίου, περὶ ὥραν ἐνάτην τῆς νυκτὸς, κομήτης λάμπων ὡς μέγας πυρσὸς, χέων τόσην ἐπὶ τῆς γῆς λάμψιν, ὥστε ἐξεθάμβωνεν οὐ μόνον τοὺς ἐν ὑπαίθρῳ μένοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐντὸς τῶν οἰκιῶν. Ἔπειτα τὸ χάσμα τῶν οὐρανῶν ἐκλείσθη καὶ ἐθεάθη σχῆμα ὄφεως ἢ δράκοντος, οὗ ἡ κεφαλὴ ἐμεγεθύνετο ἀπαύστως οἱ δὲ πόδες (;) ἐφαίνοντο κυανοῖ[1]. Λυπηρὸν ὅτι τὰ πράγματα ταῦτα δὲν συμβαίνουσι πλέον σήμερον καὶ μένουσιν ἥσυχα τὰ νεῦρα τῶν ἀστρονόμων ἀπὸ τοῦ Φλαμαριὼν μέχρι τοῦ ἡμετέρου κ. Κοκκίδου. Πλὴν οὐδὲν τὸ παράδοξον ἂν οἱ ἐσκοτισμένοι ὀφθαλμοὶ καὶ ἡ πυρέσσουσα φαντασία τινῶν διέκρινε τοιαῦτα ἐν τῷ οὐρανῷ σημεῖα, ἀφοῦ ἄλλοι ἔβλεπον ἐπὶ τῆς γῆς μὲ ἀνοικτοὺς ὀφθαλμοὺς ὁράματα παραδοξότερα. Ὁ διάβολος, ἀνυπόμονος νὰ λάβῃ τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ μερίδα καὶ ἀποκτῶν θάρρος ἕνεκα τῆς τεταραγμένης καταστάσεως τῶν ἀνθρώπων, ἐπεσκέπτετο ἀπρόσκλητος τοὺς πιστοὺς, καὶ κατὰ προτίμησιν τοὺς μοναχοὺς, ἐν τοῖς κελλίοις αὐτῶν, χωρὶς νὰ λάβῃ τὸν κόπον κἂν ὁ ἀναιδὴς νὰ προστρέξῃ εἴς τινα τῶν συνήθων αὐτοῦ μεταμορφώσεων, ἀλλὰ παρουσιαζόμενος ὑπὸ τὴν φρικτὴν αὐτοῦ ὄψιν. Ὁ χρονογράφος Γλαβὲρ διηγεῖται κατὰ τρόπον μὴ ἐπιδεχόμενον ἀμφισβήτησιν τὴν γενομένην αὐτῷ παρὰ τοῦ διαβόλου ἐπίσκεψιν, περιγράφει δὲ τὸν ἔκτακτον ἐπισκέπτην ὡς ἀκολούθως: «Ἐνεφανίσθη ἐνώπιόν μου ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους τῆς κλίνης ἡ μορφὴ ἀνθρωπίσκου δυσειδεστάτου· τὸ ἀνάστημά του ἦτο μέτριον, ὁ λαιμὸς λεπτὸς, τὸ πρόσωπον ἰσχνότατον, οἱ ὀφθαλμοί του καταμέλανες, ὑπὸ μέτωπον ἐρρυτιδωμένον, ἡ ῥὶς πεπιεσμένη, τὸ στόμα προέχον καὶ τὰ χείλη παχέα, ὁ πώγων μικρὸς καὶ ὑπ' αὐτὸν ἐφύετο γένειον τράγου, τὰ ὦτα ὄρθια καὶ ὀξέα, ἡ κόμη ἀνώμαλος καὶ αἰχμηρὰ, οἱ ὀδόντες ὡς κυνὸς, τὸ κράνιον ἐξέχον, ἔχων ὕβον εἰς τὸν θώρακα καὶ εἰς τὴν ῥάχιν, σείων ὑπὸ τὰ ῥυπαρὰ ἐνδύματα τοὺς γλουτοὺς, ὅστις μὲ βίαια καὶ ταχέα κινήματα ἁρπάσας τὴν ἄκραν τοῦ στρώματος, ἐφ' οὗ ἐκείμην, ἔσεισε φρικτῶς τὴν κλίνην. . . .» Ἡ μόλις πρό τινων μηνῶν ἐφευρεθεῖσα στιγμιαία φωτογραφία δὲν θὰ ἦτο ἱκανὴ νὰ παράσχῃ λεπτομερεστέραν εἰκόνα, καὶ ἀφοῦ μὲ τόσην ἀκρίβειαν ἠδυνήθη ν' ἀπεικονίσῃ τὸν ἐπισκέπτην του ὁ ὁσιώτατος μοναχὸς, ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι αἱ σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τοῦ διαβόλου θὰ ἦσαν καὶ συχνότεραι καὶ στενότεραι ἀφ' ὅσον ζητεῖ νὰ παραστήσῃ.

Οἱ δὲ ψευδοπροφῆται, οἱ ἀναφανέντες κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ ἀπαισίου ἔτους, ἐνισχύσαντες διὰ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν τὴν κοινὴν δοξασίαν ἦσαν πολλοὶ τὸν ἀριθμόν· οἱ μᾶλλον ἄξιοι λόγου ὅμως ἦσαν δύο. Ἡ ἐμφάνισις αὐτῶν θὰ ἦτο σελὶς κωμικὴ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πενθίμου συνόλου, ἐμποιοῦσα ἱλαρότητα καὶ θυμηδίαν διὰ τῆς χονδροειδῶς γελοίας ἰδιότητος αὐτῶν, ἂν δὲν ἐπέβαλλε σιγὴν εἰς τὴν φαιδρότητα ἡ λυπηρὰ σκέψις ὅτι οἱ ταλαίπωροι ἐκεῖνοι ὑπῆρξαν θύματα τῆς ἐποχῆς καὶ ὅτι τὰς φρένας αὐτῶν εἶχε σαλεύσει ἡ ἐπικρατοῦσα ἔξαψις καὶ ἡ γενικῶς ἐν τῷ κόσμῳ ἐπικρατοῦσα παθολογικὴ κατάστασις. Ὁ εἷς αὐτῶν Λεουτάρδος καλούμενος, χωρικὸς ἐκ τοῦ χωρίου Βερτὺ, τῆς περιοχῆς τοῦ Σαλὼν, ἐφαντάσθη ὅτι ἐνῷ ἐκοιμᾶτο ἐν τῷ ἀγρῷ του κατέπιε σμῆνος μελισσῶν. Φυσικὴ τούτου συνέπεια θὰ ἦτο νὰ καταστῇ κυψέλη· ἀπεναντίας κατέστη προφήτης· ἤρχισε νὰ κηρύττῃ τὴν ἁγνείαν τοῦ σώματος, ἀπέπεμψε τὴν σύζυγόν του, συνέτριψεν ἕνα σταυρὸν τοῦ χωρίου, ἐπαναστατικὰς δὲ πρεσβεύων ἀρχὰς παρεκίνει τοὺς χωρικοὺς νὰ μὴ πληρώνωσι τὸ ὑποχρεωτικῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διδόμενον δέκατον ἐκ τῶν εἰσοδημάτων. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἰδίως, ὡς πληγῶνον ἀπευθείας τὸ βαλάντιον ἐξώργισε τὸν ἐπίσκοπον, ὅστις μεταπεμψάμενος τὸν προφήτην ἐπετίμησεν αὐτόν· ἴσως δὲ βραδύτερον θὰ ἐπέσυρεν οὗτος οὐχὶ ἁπλᾶς ἐπιτιμήσεις, ἀλλὰ πῦρ καὶ κεραυνοὺς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ἂν προλαμβάνων φαίνεται δὲν ἔπιπτεν ἐντὸς φρέατος, ἔνθα ἐπνίγη. Οὕτω ὁ ἀτυχὴς προφήτης, ὁ πλήρης ἐμπνεύσεων καὶ μελισσῶν, εὗρεν οἰκτρὰν τύχην ὑδρίας διερρωγυίας! Ὁ ἕτερος ἦτο ὁ Βιλγάρδος ἐκ Ῥαβέννης, ἔπρεπε δὲ νὰ εἶνε καὶ παραδοξοτέρα ἡ παραφροσύνη του, ἀφοῦ ἦτο γραμματικὸς, ἤτοι λογιώτατος. Οὗτος μελετῶν ἀκαταπαύστως τοὺς Λατίνους συγγραφεῖς, εἶδε κατ' ὄναρ τοὺς τρεῖς ποιητὰς Βιργίλιον, Ὁράτιον καὶ Ἰουβενάλην, οἵτινες ηὐχαρίστησαν αὐτὸν ἐπὶ τῇ προσοχῇ, δι' ἧς ἠξίου τὰ ἑαυτῶν ἔργα, τῷ παρήγγειλαν δὲ ν' ἀρχίσῃ διδάσκων καὶ κηρύσσων ὡς δόγματα πᾶν ὅ,τι ἔγραψαν αὐτοὶ ἐν ταῖς ποιήσεσί των. Κύριος οἶδε ὁποία θὰ ἦτο τοῦ κόσμου ἡ ὄψις ἂν ἡ παράδοξος καινοτομία τοῦ Βιλγάρδου ἐγκαθιδρύετο, ἂν ἐθεωροῦντο δόγματα αἱ φαντασιοπληξίαι τῶν ποιητῶν καὶ ἂν ἐτίθεντο ὡς βάσεις τοῦ νέου θρησκεύματος ἰδιότροποί τινες ὀρέξεις ἀπαντῶσαι εἰς τὰ Γεωργικὰ τοῦ Βιργιλίου ἢ ἡ ἐπίχαρις ὑποκρισία τοῦ

1. Baronius. Annales Ecclesiastici.

Digitized by Google

Ὁρατίου ἢ αἱ πικρόχολοι διαθέσεις τοῦ Ἰουβενάλη, θιασώτου τῆς ἀρχαίας ῥωμαϊκῆς τραχύτητος! Τὰ φρενοκομεῖα ἦσαν ἄγνωστα τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καὶ ὁ ἀτυχὴς Βιλγάρδος καταδικασθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ῥαβέννης ἐπλήρωσε πολὺ ἀκριβὰ τὰς νοερὰς σχέσεις μετὰ τῶν Λατίνων ποιητῶν[1]. Τὸ περίεργον ὅμως καὶ τὸ χαρακτηρίζον λίαν πιστῶς τὴν ἔκρυθμον ψυχολογικὴν κατάστασιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων εἶνε ὅτι ἡ τόσον μωρὰ διδασκαλία τοῦ ἀτυχοῦς παράφρονος εὗρε πολυπληθεῖς ὀπαδοὺς καὶ προσηλύτους ἐν Ἰταλίᾳ! Ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔπαιζε κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους. Ἡ τραχεῖα καὶ βάρβαρος τοῦ ἀνθρώπου φύσις ἀκόμη δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὸ πνεῦμα καὶ νὰ ἐκτελέσῃ τὰ παραγγέλματα τῆς χριστιανικῆς ἐπιεικείας καὶ ἀνεξικακίας. Οὐδ' ἡ ἰδέα τῆς προσεχοῦς συντελείας ἐπράϋνε τὴν ψυχὴν τῶν διοικούντων τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἀπεναντίας παρώξυνε τὸν σκληρὸν αὐτῶν ζῆλον καὶ ἕκαστος ἔσπευδεν ἀμειλίκτως, τοὺς αἱρετικοὺς καταδιώκων, νὰ ἐξασφαλίσηται ἑαυτῷ τὴν εὔνοιαν τοῦ φοβεροῦ κριτοῦ. Καὶ δὲν προσέτρεχον εἰς μόνα τὰ πνευματικὰ ὅπλα. Διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου κατεστράφησαν οἱ ἐν Ἰταλίᾳ ὀπαδοὶ τοῦ Βιλγάρδου· αἱρετικοί τινες ἀναφανέντες ἐν Σαρδηνίᾳ καὶ πειραθέντες νὰ μεταδώσωσι τὰς ἑαυτῶν δοξασίας εἰς τοὺς ἐν Ἱσπανίᾳ πιστοὺς ἐξωλοθρεύθησαν μέχρις ἑνὸς καὶ πολλοὶ Μανιχαῖοι ἐκάησαν, μετὰ καρτερίας ἀξιοθαυμάστου ἐμμείναντες ἐν ταῖς ἑαυτῶν πεποιθήσεσι καὶ ὑποστάντες γενναίως τὸ μαρτύριον[2].

Οὕτω πρὶν ἢ γένηται αἱματηρὰ ἡ σελήνη, τὸ αἷμα ἐφοίνισσε τὴν γῆν καὶ πρὶν ἢ τὸ οὐράνιον πῦρ καταστρέψῃ τὴν κτίσιν, αἱ πυραὶ τῶν μαρτύρων ἐπέχεον ἐπ' αὐτῆς ἀπαισίαν ἀναλαμπήν.

[Ἕπεται τὸ τέλος]

Χ. Ἀννινος.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ἐν τῇ ἀρχεγόνῳ αὐτοῦ καταστάσει

Ἡ νόησις ἀναπτύσσεται παρὰ τοῖς ἀνθρώποις εἰς λίαν διάφορον βαθμόν. Παρὰ τοῖς ἀγρίοις, ὡς παρὰ τοῖς πάλαι λαοῖς, αὕτη κεῖται ἐν ταπεινῇ καταστάσει. Ἔξοχος παρατηρητής, ὁμιλῶν περὶ τῶν Βοσχιμάνων, παρατηρεῖ ὅτι τὰ ὄντα ταῦτα οὐδέποτε κατέδειξαν ἐὰν δύνανται νὰ σκεφθῶσιν ἢ οὔ. Μεταξὺ τῶν Κοροάδων τῆς Βρασιλίας μάτην τις ζητεῖ τὰς λέξεις, αἵτινες ἐκφράζουσι τὰς περὶ φυτῶν, ζώων κττ. ἀφῃρημένας ἰδέας. Οἱ Ἰνδιάνες τῆς Βρασιλίας δὲν δύνανται ν' ἀριθμήσωσιν ἐπέκεινα τῶν δύο. Οἱ Δαμάραι δὲν ἀριθμοῦσι πλέον τῶν *τριῶν*, ὁπόταν δὲ θέλωσι νὰ ἐκφράσωσι *τέσσαρα* μεταχειρίζονται τοὺς δακτύλους, εἰς ἀληθῆ δ' ἀμηχανίαν περιέρχονται, ὁπόταν θέλωσι νὰ ἐκφράσωσιν ἀνώτερόν τινα ἀριθμόν.

Οἱ κατὰ τοὺς πάλαι χρόνους βιώσαντες ἄγριοι οὐδαμῶς ὑπῆρξαν νοημονέστεροι τῶν νῦν· διότι γινώσκομεν ὅτι διῃτῶντο ἐν τοῖς σπηλαίοις, κατεῖχον σκεύη λίθινα ἢ ἐκ κεράτων ἐλάφου, καὶ ἄγνωστα ἦσαν αὐτοῖς τὰ μέταλλα, ὡς καὶ γραφή τις οἱαδήποτε.

Ἀφ' ἑτέρου καὶ τὰ ζῷα ἐκτελοῦσι πράξεις, τὰς ὁποίας δὲν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὁρμεμφύτους. Μεταξὺ τῶν ζῴων τούτων οἱ πίθηκοι μεταχειρίζονται ῥόπαλα κ' ἐξακοντίζουσι ῥάβδους, ξύλα ἀκανθώδη καὶ λίθους κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ὡς ἐπίσης θραύουσι διὰ λίθων τὰ κελύφη καρύων κτλ. Ὁ Τρωγλοδύτης (Χιμπαντζῆς) κτίζει καλύβας κατ' οὐδὲν διαφερούσας ἐκείνων ἐν αἷς οἰκοῦσιν οἱ ἄγριοι. Ἡ νόησις τοῦ κυνὸς εἶνε τοῖς πᾶσι γνωστή. Ἀλλ' ὁποία διαφορὰ μεταξὺ τῶν ζῴων καὶ τῶν ἀγρίων ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν πεπολιτισμένων ἀνθρώπων ἀφ' ἑτέρου. Ὁποία ἀπόστασις μεταξὺ τῆς ἀμβλύτητος τῶν πρώτων καὶ τῆς διανοητικῆς δυνάμεως τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, τοῦ Ναπολέοντος Α' καὶ τοῦ Γεωργίου Κυβιέρου! Ἄνθρωποί τινες ἔχουσιν *εἰδικὸν πνεῦμα*, λ. χ. ἄλλοι μὲν εἰς τὰ μαθηματικά, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν ποίησιν, ἢ εἰς τὴν μουσικήν, ἢ εἰς τὰς γλώσσας· παρόμοια δὲ πνεύματα ἀναφαίνονται συχνάκις καὶ ἐν προώρῳ ἡλικίᾳ.

Γλῶσσα. Τὸν ἄνθρωπον δύναταί τις νὰ ἀποκαλέσῃ τὸ *ὁμιλοῦν ζῷον*, διότι μόνος αὐτὸς ἔχει σαφῆ διάλεκτον καὶ λέξεων ἀφθονοῦσαν. Παρατηρητέον ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν ἀγρίων εἶνε λίαν ἁπλῆ καὶ πτωχή. Οὕτω ἡ διάλεκτος τῶν Βεδάχων (**Beddah**) ἐν τῇ Κεϋλάνῃ περιέχει μόνον τὰς φράσεις ἐκείνας, αἵτινες ἀρκοῦσι πρὸς ἔκφρασιν τῶν ἁπλουστέρων φυσικῶν ἀντικειμένων.

Ἐν τῇ ἀνθρωπολογικῇ σπουδῇ τῶν λαῶν λίαν ἀναγκαῖον εἶνε νὰ ἐξετάσῃ τις τοὺς χαρακτῆρας, τοὺς ὁποίους παρουσιάζει ἡμῖν ἡ γλῶσσα, ὁπόταν δὲ βλέπωμεν δύο φῦλα συμφωνοῦντα πρὸς ἄλληλα, κατά τε τὴν φυσικὴν κατασκευὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν περὶ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν ἑνότητος. Οὐχ ἧττον εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦτον δὲν πρέπει νὰ ἀποδίδεται μεγίστη σπουδαιότης, διότι γινώσκομεν ὅτι μετὰ αἰώνων παρέλευσιν ἡ γλῶσσα τροποποιεῖται κ' ἐπαισθητῶς μεταβάλλεται, ἐνῷ τοὐναντίον τοσοῦτον ἀνεπαισθήτως καὶ βραδέως ἀλλοιοῦται ὁ ὀργανισμός, ὥστε ἐνομίσθη ἀναλλοίωτος.

Ὁπόταν δύο συζῶντα φῦλα συμμιγνύωνται

1. Henrion. Cours Histoire d'Ecclesiastique, Tom. XIX, p. 575.—Baronius, Annales Ecclesiastici.
2. Henrion. Cours d'Hist. Eccles. — Fleury Histoire Ecclesiastique, Tom. VIII, § 54-55.

Digitized by Google

ἀλλήλοις, ὁ φυσικὸς τύπος ἀλλοιοῦται μὲν ἕνεκα τοιαύτης ἐπιμιξίας, ἀλλὰ μετὰ πολλὰς γενεὰς, ἐπανέρχεται εἰς τὸν ἀρχικὸν τύπον τοῦ ὑπερισχύοντος φύλου. Τὸ τοιοῦτον οὐδόλως συμβαίνει εἰς τὰς δύο γλώσσας αὐτῶν, διότι δύναται ν' ἀφανισθῇ ἡ τοῦ ὑπερισχύοντος φύλου καὶ νὰ ἐπιζήσῃ ἡ τοῦ ὑποχωρήσαντος.

Καίτοι ἡ φιλολογία δὲν παρέχει τῷ ἀνθρωπολόγῳ μεγίστης σπουδαιότητος ἐνδείξεις, οὐδὲν ἧττον καθίσταται ἀπαραίτητος εἰς τὴν ἱστορικὴν μελέτην τῶν φυλῶν. Μόνη ἡ φιλολογία δύναται νὰ ὁδηγήσῃ τὸν ἀνθρωπολόγον ὅπως ἀνιχνεύσῃ, μετὰ πολλῶν αἰώνων παρέλευσιν, τὰς ὁδοὺς τὰς ὁποίας φῦλόν τι διέτρεξε κατὰ τὰς μετοικήσεις αὐτοῦ, καὶ νὰ ὑποδείξῃ τὰ ἄλλα ἐκεῖνα φῦλα, μεθ' ὧν ἦλθεν εἰς ἐπαφήν.

Συγγραφεύς τις θεωρεῖ τὴν γλῶσσαν ὡς τὴν μόνην βάσιν τῆς ταξινομήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ὑπερβολή. Εἷς αἰθίοψ δύναται νὰ ἐκμάθῃ τὴν ἀγγλικὴν εἰς διάστημα ὀλίγων μηνῶν καὶ νὰ λησμονήσῃ τὴν ἰδίαν γλῶσσαν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν, ἀλλὰ τὸ κρανίον αὐτοῦ θὰ μείνῃ ἐπὶ πολλὰς γενεὰς *κρανίον αἰθίοπος*. Οἱ κάτοικοι τοῦ Νικαραγούα καὶ τοῦ Ἐκουαδὰρ ἔχουσιν ἰδίαν διάλεκτον συνισταμένην κατά τινας γλωσσολόγους, ἐξ ἀραβικῶν καὶ ἱσπανικῶν λέξεων. Στρέφοντες ἀφ' ἑτέρου τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ τὰ ζῷα, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἀλώπηξ ὑλακτεῖ ὡς κύων, καὶ ὅτι αἱ ἄρκτοι διαφόρων διακριτικῶν εἰδῶν ὠρύονται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Καίτοι λοιπὸν ἡ γλῶσσα εἶνε σπουδαῖον ἀνθρωπλογικὸν στοιχεῖον, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ οὐδὲν ἧττον ὡς μόνη βάσις ταξινομήσεως, ἀπομακρύνουσα τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ κυρίως ζωϊκοῦ βασιλείου.

Γραφή. Ὁ ἄνθρωπος μόνος γινώσκει τὴν γραφὴν, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν δὲ δύναταί τις ν' ἀμφιβάλῃ ὅτι ἡ ταχεῖα αὐτῆς πρόοδος ἐπετελέσθη ὑπὸ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἴσως οὐδὲν ἀνθρώπινον φῦλον κατὰ τὴν *ἐποχὴν τοῦ λίθου* ἐγίνωσκε νὰ ἐκθέτῃ τὰ γεγονότα ἔστω καὶ διὰ τῆς ἀτελοῦς συμβολικῆς μεθόδου· τὸ τὰ μάλιστα δ' ἐκπλῆττον τανῦν τοὺς ἀγρίους εἶνε ἡ ἀκατανόητος αὐτοῖς μέθοδος, δι' ἧς οἱ Εὐρωπαῖοι συγκοινωνοῦσι διὰ μελαίνης τινὸς γραμμῆς ἐπὶ τεμαχίου χάρτου χαρασσομένης. Οἱ Μιναταρὰ τῆς βορείου Ἀμερικῆς ἰδόντες τὸν **Catlin** ἀναγινώσκοντα ἐφημερίδα, ἠπόρουν τί νὰ σκεφθῶσι, συνεπέραναν δ' ἐπὶ τέλους ὅτι ἦτο ἀλεξιτήριον φάρμακον τῶν ὀφθαλμικῶν νόσων, καὶ εἰς αὐτῶν τὴν ἠγόρασεν ἀντὶ μεγίστου ποσοῦ. Το ἔθιμον τοῦτο τῆς γραφῆς ὡς θεραπευτικὸν μέσον ἐπικρατεῖ πρὸ παντὸς ἐν Ἀφρικῇ, ἔνθα οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ γόητες γράφουσι δέησίν τινα ἐπὶ τεμαχίου ξύλου, πλύνουσιν εἶτα αὐτὸ καὶ δίδουσι τὸ ὕδωρ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ἵνα πίωσιν αὐτό.

Ὁπόσον δὲ ἀκατανόητος εἰς ἀγρίους τινὰς εἶνε ἡ γραφή, γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ ἑξῆς ἀνεκδότου. Εἷς ἱεραπόστολος ἀπέστειλεν ἕνα ἄγριον εἴς τινα συνάδελφον αὐτοῦ, ἵνα τῷ φέρῃ ὀλίγους ἄρτους, τῷ ἔδωκε δὲ καὶ ἐπιστολήν τινα ἐν ᾗ ἀνέφερε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἄρτων ἐκείνων. Ὁ κομιστὴς ἔφαγε μέρος τῶν ἄρτων καὶ παρέδωκε τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην, ἥτις ἀπεκάλυπτε τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. Ἄλλοτε εἶχεν ἐπιφορτισθῇ νὰ φέρῃ τέσσαρας ἄρτους, ἀλλ' ἐκεῖνος ἔφαγε τοὺς δύο, ἀφοῦ προηγουμένως ἔκρυψεν ὑπὸ λίθον τὴν ἐπιστολὴν, καὶ τοῦτο διότι ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τοῦ τρόπου ἐκείνου δὲν ἤθελεν ἀποκαλυφθῇ ἡ νέα αὐτοῦ κλοπή, διότι ἡ ἐπιστολὴ δὲν τὸν εἶδε τρώγοντα τὸν ἄρτον.

Τὴν γραφὴν παρά τισιν ἀγρίοις ἢ ἡμιαγρίοις λαοῖς εὑρίσκομεν ἐν ὅλως ἀρχεγόνῳ καὶ ἀτελεῖ καταστάσει. Τὰ πρῶτα σημεῖα, διὰ τῶν ὁποίων ἀνεκοίνου τις πρὸς ἄλλους τὰς ἑαυτοῦ ἰδέας ἢ ὑπεβοήθει τὴν μνήμην αὐτοῦ, ἦσαν ὅλως ὑλικά, λ.χ. λίθοι κατὰ διαφόρους τρόπους ἐρριμένοι, ἢ τομαὶ ἐπὶ δένδρων, ἢ κόμβος νήματος περὶ δάκτυλον τῆς χειρός. Ὁ τελευταῖος οὗτος τρόπος διεσώθη μέχρι σήμερον, πολλάκις δὲ βλέπομεν ἀνθρώπους δένοντας κόμβον εἰς τὸ ῥινόμακτρον αὐτῶν, ὅπως ἀναμνησθῶσι γεγονός τι ἢ ὑπόσχεσιν δοθεῖσαν. Βραδύτερον τὰ ἀντικείμενα εἰκονίζοντο διὰ σχημάτων, εἰς τὰ διάφορα δὲ ταῦτα σχήματα ἐδόθη ἰδιαιτέρα σημασία· τοιούτῳ τρόπῳ εἶτα παρήχθη ἡ ἱερογλυφικὴ γραφή. Μετὰ ταῦτα τὰ ἱερογλυφικὰ σημεῖα ἀντικατεστάθησαν διὰ τοῦ ἀλφαβήτου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἕκαστον σημεῖον ἔχει ἰδίαν προφορὰν, ἐνῷ ἄλλοτε ἦσαν σύμβολα. Οὕτω λ.χ. τὸ *O* ἦτο τὸ σημεῖον τοῦ ἡλίου, εὑρίσκομεν δ' αὐτὸ ἐν ταῖς λέξεσιν *οβ* τῶν Φοινίκων, ἐν τῷ **sol** τῶν Λατίνων, ἐν τῷ **Ionne** τῶν Γερμανῶν κτλ.

Τὰ αἰσθήματα καὶ ἡ ἔκφρασις αὐτῶν. Ὁ γάμος καὶ οἱ δεσμοὶ συγγενείας υἱοῦ μετὰ τῶν γονέων αὐτοῦ φαίνονται ἡμῖν τοσοῦτον φυσικοὶ καὶ προφανεῖς, ὥστε ὑποχρεούμεθα νὰ θεωρήσωμεν αὐτοὺς ὡς οὐσιώδεις χαρακτῆρας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Δὲν συμβαίνει ὅμως οὕτω καὶ παρὰ τοῖς ἀπολιτεύτοις λαοῖς. Αἱ *κατώτεραι αὗται φυλαὶ* δὲν ἔχουσι τὴν θεσμοθεσίαν τοῦ γάμου· ὁ ἀληθὴς ἔρως εἶνε σχεδὸν ἄγνωστος αὐτοῖς ἢ κεῖται ἐν ταῖς ποταπωτέραις φάσεσιν.

Ἐν Ὑαρίβᾳ τῆς Ἀφρικῆς ὁ γάμος τελεῖται παρὰ τοῖς ἰθαγενέσι μετὰ παραδόξου ἀδιαφορίας· ὁ συζυγικὸς ἔρως εἶνε πάντῃ ἄγνωστος ἐν τοιούτῳ ζητήματι. Οἱ κάτοικοι τῆς Κιταχόγκ τῆς Ἰνδίας θεωροῦσι τὸν γάμον ὡς ἁπλῆν ζωϊκὴν ἑνότητα· δὲν ἔχουσι τὴν ἐλαχίστην

Digitized by Google

περὶ ἔρωτος ἰδέαν, οὐδὲ γινώσκουσι τί ἐστι συζυγικὴ ἀφοσίωσις. Μεταξὺ τῶν Γαϊκοκροῦ τῆς Παραγουάης, οἱ τοῦ γάμου δεσμοὶ εἰσὶ τοσοῦτον ἀσήμαντοι, ὥστε ὁπόταν τὰ δύο μέρη αἰσθάνονται ἀμοιβαίαν δυσαρέσκειαν, διαζεύγνυνται ἀφ' ἑαυτῶν χωρὶς νὰ προσδράμωσιν εἰς νόμους. Ἐν Αὐστραλίᾳ αἱ γυναῖκες θεωροῦνται ὡς δοῦλαι, κ' ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ αἰτίᾳ τύπτονται καὶ διατρυπῶνται διὰ τῆς αἰχμῆς τῆς λόγχης.

Ἡ παιδοκτονία εἶνε συνήθης παρὰ τοῖς ἀγρίοις καὶ τοῖς Ἰνδοῖς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς βορείου Ἀμερικῆς. Κοινοτάτη ἐπίσης ἀπαντᾷ καὶ παρὰ τοῖς Ὀτεντότοις καὶ οὐδαμῶς θεωρεῖται ὡς ἔγκλημα. Τὰ θήλεά εἰσι τὰ συνηθέστερα θύματα, ὁπόταν δὲ γυνὴ τίκτῃ δίδυμα τὸ δυσμορφώτερον τούτων θάπτεται ζῶν. Οὕτω καὶ παρὰ τοῖς Μαύροις καὶ τοῖς περισσοτέροις τῶν Πολυνησίων ἦτο κοινὸν ἡ παιδοκτονία.

Οὐδὲ ἡ στοργὴ τῶν υἱῶν πρὸς τοὺς γονεῖς εἶνε γενικὴ καὶ τιμαλφὴς εἰς ὅλους τοὺς λαούς. Παρὰ τοῖς Ὀτεντότοις, ὁπόταν ἀνήρ τις ἢ γυνή, δὲν δύναται ἕνεκα τῆς προβεβηκυίας αὐτοῦ ἡλικίας νὰ ἐργασθῇ, ἢ νὰ παράσχῃ πλέον ἐκδούλευσίν τινα, ἐξορίζεται ὑπὸ τοῦ φύλου αὐτοῦ καὶ φυλακίζεται ἐν μονήρει τινὶ καλύβῃ, μὲ μικρὰν προμήθειαν ζωοτροφιῶν· οὐδεὶς παρέχει αὐτῷ τὴν ἐλαχίστην συνδρομήν, ἀποθνήσκει δὲ ὑπὸ τῆς πείνης ἢ κατασπαράσσεται ὑπὸ τῶν θηρίων. Παρὰ τοῖς ἀγρίοις ἡ πατροκτονία δὲν εἶνε ἔγκλημα· οἱ γονεῖς φονεύονται συνήθως ὑπὸ τῶν υἱῶν, καὶ οἱ γέροντες πείθονται τότε ὅτι ἐπέστη ἡ στιγμὴ τοῦ θανάτου αὐτῶν.

Τὰ συμβάντα ταῦτα ἤθελον φανῆ ἡμῖν ἀπίθανα, ἐὰν μὴ ἀφηγοῦντο ταῦτα ἀξιόπιστοι περιηγηταί. Ἀποδεικνύουσι δὲ ὁποία ἀποχωρίζει ἀπόστασις τὸν ἄγριον ἀπὸ τοῦ πεπολιτισμένου. Ἡ συζυγικὴ ἀγάπη καὶ ἡ μητρικὴ καὶ υἱικὴ στοργὴ εἰσὶν εὐγενῆ καὶ συνάμα φυσικὰ αἰθήματα παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς. Καὶ ὅμως ὡς πρὸς τὰ αἰσθήματα ταῦτα ὁπόσοι ἄνθρωποι δὲν ὑπολείπονται τῶν ζῴων!

Ἡ ἀνθρωποφαγία ὑπῆρχε κατὰ παρελθόντας χρόνους καὶ ἐνασκεῖται καὶ σήμερον ἔτι ὑπὸ διαφόρων λαῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Στράβωνος οἱ Ἰρλανδοὶ ἦσαν ἀνθρωποφάγοι. Ὁ Ἅγιος Ἱερώνυμος διηγεῖται ἡμῖν ὅτι οἱ Σκῶτοι, καίτοι εἶχον βόας καὶ χοίρους εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν, οὐδὲν ἧττον ἔτρωγον ἀνθρώπινον κρέας. Καὶ σήμερον ἡ ἀνθρωποφαγία ἐνασκεῖται νομίμως ὑπό τινων λαῶν. Οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Γῆς τοῦ Πυρὸς ὁπόταν συλλαμβάνωσιν ἐν μάχῃ αἰχμαλώτους ὀπτῶσι καὶ τρώγουσιν αὐτούς. Καὶ οἱ Νεο-Ζηλανδοὶ εἰσὶν ἐπίσης ἀνθρωποφάγοι. Συμβὰν φρικτὸν ἔλαβε χώραν ἐν ἔτει 1857. Τὸ ἱστιοφόρον *Σαὶν-Πὼλ* ἐναυάγησε παρὰ τὴν νῆσον Ῥοσέλην, ἔνθα ἐζήτησαν ἄσυλον οἱ ναυαγοὶ οἵτινες συνεποσοῦντο εἰς ἑκατοντάδας τινάς. Ἀλλ' αὐθωρεὶ προσεβλήθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρωποφάγων ἰθαγενῶν. Οἱ ὀλίγοι περισωθέντες ἀφηγοῦνται ὅτι τινὲς τῶν αἰχμαλωτισθέντων συντρόφων αὐτῶν κατεβροχθίσθησαν παραχρῆμα μετὰ τὴν μάχην. Παρά τισι τὸ φρικῶδες τοῦτο ἔθιμον προέρχεται ἐξ ἐπιθυμίας ἐκδικήσεως· μόνον τοὺς ἐν μάχῃ αἰχμαλωτισθέντας πολεμίους τρώγουσι· παρ' ἄλλοις προέρχεται ἐξ ἀποτροπαίου δεισιδαιμονίας. Ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ οἱ Καπαναγκοῦαι ὀπτῶσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν καὶ καταβιβρώσκουσι νομίζοντες ὅτι ἀποτείνουσιν αὐτοῖς ὑψίστην τιμήν. Ἀνθρωπόφαγοι ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ἀφρικῆς, ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ, ἐν πολλαῖς νήσοις τῆς Μαλαισίας καὶ τῆς Πολυνησίας καὶ τέλος ἐν αὐταῖς ταῖς Ἰνδίαις. Ἐξετάζων τις τ' ἀνωτέρω καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ εὐγενέστερα τῶν αἰσθημάτων εἰσὶν ἢ ὅλως ἄγνωστα εἰς τὸν ἄγριον ἢ ὑπερβαλλόντως τεταπεινωμένα.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων τρόπων δι' ὧν ἐκφράζει τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος, ἰδιαιτέρας χρήζουσι μνείας ὁ θρῆνος, ὁ γέλως καὶ ἡ αἰδώς. Τὰ νεογνὰ φωνάζουσι, πλὴν δὲ δακρύουσι· τ' ἀληθῆ δάκρυα ἐμφανίζονται ὁτὲ μὲν ἐν ἡλικίᾳ 20 ἡμερῶν, ὁτὲ δὲ ἐν ἡλικίᾳ ὀλίγων μηνῶν. Οἱ ἄγριοί εἰσιν ὡς τὰ νήπια, κλαίουσι διὰ μηδαμινὴν αἰτίαν, ἀλλὰ μικρά τις ἀφορμὴ μεταβιβάζει αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ θρήνου εἰς τὸν γέλωτα. Οἱ κάτοικοι τῆς Γῆς τοῦ Πυρὸς μεταπίπτουσιν ἀπὸ τοῦ θρήνου εἰς σπασμωδικὸν γέλωτα, ὁπόταν βλέπωσιν ἀντικείμενόν τι ὅπερ διασκεδάζει αὐτοὺς ὁπωσδήποτε. Καὶ μεταξὺ τῶν Εὐρωπαίων ὑπάρχει ποιά τις διαφορά· ὡς διαβεβαιοῦται, οἱ Ἄγγλοι κλαίουσι σπανιώτερον τῶν ἄλλων λαῶν· τοιαύτη διαφορὰ παρατηρεῖται καὶ μεταξὺ τῶν δύο φύλων· ἡ γυνὴ θρηνεῖ εὐκολώτερον τοῦ ἀνδρός. Ἀλλὰ τὰ δάκρυα δὲν ἐκχέονται πάντοτε ὑπὸ σημαντικοῦ ἢ ἠθικοῦ ἄλγους· δύναταί τις νὰ δακρύσῃ ἐξ ὑπερβαλλούσης χαρᾶς, ἀλλὰ δακρύει καὶ ἕνεκα ἀπλέτου γέλωτος ἢ ἐκ βιαίας βηχός. Ὁ γέλως εἶνε κυρίως χαρᾶς σημεῖον· καὶ καθὼς ἅπαντα τ' ἀνθρώπινα φῦλα δακρύουσιν ἐκ τῆς θλίψεως, οὕτως ἅπαντα ἐπίσης γελῶσιν ἐκ τῆς εὐθυμίας. Τὰ νήπια δὲν γελῶσι κατὰ τὰς πρώτας μετὰ τὴν γέννησιν ἡμέρας· ὁ γέλως ἐκδηλοῦται ὁτὲ μὲν κατὰ τὸν πρῶτον μετὰ τὴν γέννησιν μῆνα, ἐνίοτε δὲ μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἀπὸ τῆς γεννήσεως μῆνας. Ὁπόταν ἡ ψυχὴ εἶνε περιχαρὴς καὶ τὰ ἐλάχιστα πράγματα κινοῦσι τοῦ ἀνθρώπου τὸν γέλωτα.

Ἡ ἐρυθρότης τέλος εἶνε ὁ χαρακτηριστικώτερος τρόπος κατὰ τὴν τῆς αἰδοῦς ἔκφρασιν. Τὸ νήπιον δὲν ἐρυθριᾷ· ἡ αἰδὼς ἐκδηλοῦται συνήθως μετὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν· αἱ γυναῖκες ἐρυθριῶσι εὐκολώτερον τῶν ἀνδρῶν.

Digitized by Google

Ἡ ἠθική. Φρονοῦσί τινες ὅτι οὐδὲν ἀνθρώπινον φῦλον εἶνε ὁλοσχερῶς ἠθικοῦ αἰσθήματος ἄμοιρον, ἀλλ' ἡ τῶν περιηγητῶν μαρτυρία καταδεικνύει ἐσφαλμένην τοιαύτην ἰδέαν. Οἱ κάτοικοι τῶν νήσων Ἀνδαμὰν δὲν ἔχουσιν ὡς εἰκὸς αἴσθημά τι αἰδημοσύνης, τὰ δ'ἔθιμα καὶ αἱ πράξεις αὐτῶν δὲν διαφέρουσι τὸ παράπαν τῶν ἕξεων τῶν κτηνῶν. Οἱ Τασμᾶνες ἀγνοοῦσι τί ἐστι ἠθική. Ἡ δολοφονία παρ' αὐτοῖς δὲν εἶνε τυχαία, εἶνε συνήθης, συστηματικὴ καὶ θεωρεῖται παρ' αὐτῶν ὡς ἓν τῶν σπουδαίων τοῦ βίου συστατικῶν. Ἐν τῇ νήσῳ Βάννα Λεβοῦ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι καὶ γυναῖκες, οἱ μὴ διαπράττοντες δολοφονίαν τινὰ συνήθως· ἐκεῖ τὸ πρῶτον μάθημα ὅπερ δίδωσιν ὁ πατὴρ πρὸς τὸν υἱὸν εἶνε τὸ τύπτειν τὴν μητέρα αὐτοῦ. Οἱ Ταχιτιανοὶ δὲν ἔχουσι νόμους, οὐδὲ δικαστήρια· εἷς ἄγριος Αὐστραλιανὸς ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Εὐρωπαίου τί ἐστι καλὸν καὶ τί κακόν, ἀφελῶς ἀπεκρίνατο· «Καλὸν μὲν εἶνε τὸ νὰ φάγῃ τις τὸν ἐχθρόν του, κακὸν δὲ νὰ φαγωθῇ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ». Εἰς Ῥογκατουρᾶ τῆς Αὐστραλίας φωραθεὶς κλέπτων καὶ ἐρωτηθεὶς ὑπὸ περιηγητοῦ ἐὰν δὲν ἐφοβεῖτο τὴν τιμωρίαν τῶν θεῶν· «Ἆ! οὐχί, ἀπήντησεν, ὅτε οἱ θεοὶ ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς, ἔπραττον τὸ αὐτό, οἱ δὲ γονεῖς ἀπαιτοῦσι νὰ τοὺς μιμῶνται οἱ υἱοὶ αὐτῶν». Ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ, ἀγνοοῦσι τί ἐστι συνειδότος τύψις· ὁ κλέπτης εἶνε τοῖς πᾶσι σεβαστός, ὁ δὲ δολοφόνος θεωρεῖται ἥρως.

Θρησκεία. Συγγραφεῖς τινες ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν ὑπάρχει λαὸς ἄνευ θρησκείας· ἀλλ' ἡ ἰδέα αὕτη κατεπολεμήθη ὑπὸ τῆς μαρτυρίας πολλῶν καὶ ἀξιοπίστων περιηγητῶν. Οἱ κάτοικοι τῶν νήσων Ἀνδαμὰν οὐδεμίαν ἔχουσι περὶ ὑπερτάτου τινὸς ὄντος ἰδέαν, οὔτε θρήσκευμα, οὐδὲ πιστεύουσιν εἰς μέλλουσάν τινα ζωήν. Οἱ Αὐστραλιανοὶ δὲν ἔχουσι συστηματικόν τι θρήσκευμα, οὔτε λατρείαν τινά· ἀλλὰ πολλοὶ τούτων πιστεύουσιν εἰς τὰ κακοποιὰ πνεύματα καὶ γενικῶς φοβοῦνται τὸ σκότος καὶ τὰ φαντάσματα. Οἱ Φιγιανοὶ θεωροῦσι τοὺς θεοὺς ὡς ὄντα ὑποκείμενα εἰς τὰ αὐτὰ ὡς ἐκεῖνοι πάθη. Ἡ κυριωτέρα τῶν Νεο-Ζηλανδῶν θεότης ἦτο ἄγριός τις ἀνθρωποφάγος. Οἱ Ἐσκιμῶοι τῆς Γρηλανδίας οὐδὲν πρεσβεύουσι θρήσκευμα, οὔτε εἰδωλολάτραι εἰσίν. Οἱ Ἰνδοὶ τῆς Παραγουάης δὲν εἶχον θρησκευτικὰς ἰδέας· εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόκεινται κατηγορίαν καὶ οἱ Παταγόνες καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Γῆς τοῦ Πυρὸς καὶ οἱ Νιὰμ-Νιὰμ τῆς μέσης Ἀφρικῆς.

Οἱ ἄγριοι θεωροῦσι σχεδὸν πάντοτε τὰ πνεύματα ὡς ὄντα κακοποιά, κακοποιὸν δὲ θεωρεῖται ἐπίσης καὶ πᾶν τὸ μὴ ἀνῆκον εἰς τὴν φυλὴν αὐτῶν ὄν. Οἱ Ὀτεντότοι δὲν ἔχουσι τὴν ἐλαχίστην περὶ ἀγαθοεργοῦ τινος θεότητος ἰδέαν· τοὐναντίον πιστεύουσιν εἰς κακοποιόν τι πνεῦμα, ὅπερ ἀποστέλλει αὐτοῖς τὰς νόσους, τὸν θάνατον καὶ πᾶσαν ἄλλην συμφοράν. Ἐν τῇ Βιργινίᾳ καὶ τῇ Φλωρίδι ἐλάτρευον τὸ κακοποιὸν πνεῦμα καὶ ἐν πάσῃ αὐτῶν πράξει προσεπάθουν νὰ ἐξιλεώσωσι τὴν ὀργὴν αὐτοῦ. Ὅτε ὁ Βούρτων ὡμίλησε περὶ Θεοῦ εἰς τοὺς Μαύρους τῆς ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, ὥρμησαν ὅπως τὸν φονεύσωσι, διότι τὸν ἐθεώρουν τὸν αἴτιον ὅλων τῶν κακῶν, τὰ ὁποῖα ἔπληττον αὐτοὺς καὶ τὰ ζῷα αὐτῶν.

Ἐνῷ βάρβαροί τινες ἢ ἄγριοι λαοὶ οὐδὲν ἔχουσιν ἄλλο θρήσκευμα, εἰμὴ τὸν φόβον μόνον τῶν κακοποιῶν πνευμάτων, ἄλλοι πάλιν λατρεύουσι τἀντικείμενα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα προξενοῦσιν αὐτοῖς ἐντύπωσιν, ἔχουσι δὲ καὶ εἴδωλα παρ' ὧν ζητοῦσι νὰ ἐκπληρωθῇ πόθος τις αὐτῶν· ὁπόταν δὲ δὲν τυγχάνουσι τοῦ ποθουμένου τύπτουσι καὶ κακοποιοῦσι τοὺς ἐφεστίους ἐκείνους θεούς. Λίαν διαδεδομένη εἶνε ἐπίσης παρὰ τοῖς ἀγρίοις ἡ πρὸς τὰ ζῷα λατρεία. Κατὰ τοὺς πάλαι χρόνους ὁ ὄφις ἐλατρεύετο ἐν Αἰγύπτῳ, Ἰνδίᾳ, Φοινίκῃ καὶ Βαβυλωνίᾳ· σήμερον λατρεύουσιν αὐτὸν ἐν Ἀσίᾳ καὶ ἰδίως ἐν Περσίᾳ, Κεϋλάνῃ, καὶ τέλος οἱ Καλκοῦχοι· ἐπίσης ἔν τισι τῆς Ἀφρικῆς μέρεσι, λ.χ. ἐν τῇ ἄνω Αἰγύπτῳ, ἐν Ἀβυσσινίᾳ καὶ ἐν Γουϊνέᾳ· τέλος λατρεύουσι τὸν ὄφιν οἱ Περουβιανοί, οἱ Καραΐβαι κτλ. τῆς Ἀμερικῆς. Πολλὰ ἄλλα ζῷα λατρεύονται παρὰ διαφόρων λαῶν· οὕτω λ. χ. ἐν Ἀμερικῇ οἱ Ἐρυθρόδερμοι λατρεύουσι τὴν ἄρκτον, τὸν βόνασον, τὸν λαγών, τὸν λύκον καὶ πτηνά τινα ἔτι. Ὁ βοῦς εἶνε ἱερὸς ἐν τῇ Ἰνδίᾳ καὶ Κεϋλάνῃ, ὡς ἐν Μαδαγασκὰρ ὁ κροκόδειλος.

Διαδεδομένη εἶνε ὡσαύτως παρὰ τοῖς ἀγρίοις ἡ λατρεία τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης καὶ τῶν ἄστρων, ὡς ἐπίσης τῶν δένδρων, τῶν δασῶν, τῶν ὀρέων καὶ τῶν ποταμῶν, καὶ ἡ τῶν βράχων τέλος. Ἐν Ταΐτῃ ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσά εἰσιν ὄντα θεῖα, καὶ οὐδεὶς κρίνεται ἄξιος νὰ μεταχειρισθῇ τὰ σκεύη ἢ ἄλλο τι αὐτῶν ἀντικείμενον. Τὸ οἴκημα αὐτῶν καλοῦσι νέφος τοῦ οὐρανοῦ· τὴν φωνὴν αὐτῶν καλοῦσι βροντήν, τὴν δὲ λυχνίαν ἥτις φωτίζει τὸ οἴκημα αὐτῶν, ἀστραπήν. Οἱ λευκοὶ πολλάκις ἐξελήφθησαν ὡς θεοὶ ὑπὸ τῶν ἀγρίων· συνέβη δὲ τοῦτο εἰς τὸν πλοίαρχον Κοὺκ ἐν τῷ Εἰρηνικῷ, εἰς τὸν Λάνδερ ἐν Ἀφρικῇ καὶ εἰς τὴν κυρίαν Θόμσων ἐν Αὐστραλίᾳ.

Ὁποία διαφορὰ μεταξὺ τῆς θρησκείας ἀγρίου καὶ τῆς τοῦ Εὐρωπαίου! Ἐκ τῶν βαθμολογικῶν τούτων διατάξεων καὶ διαφορῶν, αἵτινες ὑπάρχουσι μεταξὺ τῆς θρησκευτικῆς ἐλλείψεως τῶν πρώτων καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ποριζόμεθα τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ θρησκεία ἀνεφύη ἐν τῷ ἀνθρώπῳ εἰς λίαν μεμακρυσμένην ἐποχὴν καὶ ἀνεπτύχθη εἶτα βαθμηδὸν καὶ

Digitized by Google

προσήγγισε τὸ σημεῖον ἐν ᾧ διατελεῖ τανῦν παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις ἔθνεσιν.

Ὅπου ὑπάρχουσιν ἰδέαι, ὅπου ὑφίσταται ὑψηλή τις κρίσις θεμελιοῦται πλήρης τις τοῦ *ἀγνώστου* ἰδέα, ἥτις ὁτὲ μὲν ἐμποιεῖ τρόμον, ἐνίοτε δὲ ἐμπνέει ἐλπίδα ἢ πεποίθησιν. Εἶνε τὸ πρῶτον τῆς θρησκείας ἴχνος. Ἐν τῷ ἀγρίῳ ἀνθρώπῳ, τῷ δυσκόλως ἀντιλαμβανομένῳ, τῷ βραδέως σκεπτομένῳ, ἡ ἰδέα ἐκείνη φέρεται σκοτεινὴ καὶ ἀβέβαιος, ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ ὅμως ἀνθρώπῳ, τῷ κεκτημένῳ θεμελιώδεις ἀρχὰς καὶ ἀκριβεῖς ἰδέας, ἐμφανίζεται ὡς ἀδήριτος οὕτως εἰπεῖν παράγων, ὡς ἀναπόδραστος ἐνέργεια τῆς ψυχικῆς ἡμῶν λειτουργίας.

Θρησκευτικόν τι ἴχνος φαίνεται καὶ ἐν τοῖς ζῴοις ἐνυπάρχον. Ὁ κύων, λόγου χάριν, φοβεῖται τὰ φαντάσματα, καὶ πᾶν παράδοξον φαινόμενον ὁλοσχερῶς αὐτῷ ἄγνωστον τῷ ἐμποιεῖ ἀληθῆ τρόμον. Καὶ ὁ τρόμος ἐκεῖνος πρὸς τὰ ὑπερφυσικὰ ὄντα καὶ ἀμυδρά τις πρὸς τὸ *ἄγνωστον* πίστις εἶνε ἡ πηγὴ τῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν. Λίαν δύσκολον τὸ εὑρεῖν οὐσιώδη διαφορὰν μεταξὺ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος Αὐστραλιανοῦ φοβουμένου τὸ σκότος καὶ τὰ φαντάσματα καὶ τοῦ τρόμου κυνὸς πρὸ κορμοῦ σεσηπότος δένδρου ἢ ἐπὶ τῇ θέᾳ ἀπαστράπτοντος ἐν τῇ σκοτίᾳ ἀντικειμένου.

[Ἐράνισμα ἐκ τῶν τοῦ καθηγητοῦ Canestrini].

Γ. Κ. Σταυρίδης.

ΚΑΝΟΝΙΑ

[Ἐκ τῶν τοῦ Γεωργίου Σουρῆ].

Περνᾷ τὸ Πυροβολικὸ
ἀπ' τὰ Χαυτεῖα. . . τί κακό!
κι' ἀπὸ ἀνάμικταις φωναῖς
βουΐζει ἕνας καφενές.
Φωνάζουν ὅλοι των — νά! νά!
τὸ Πυροβολικὸ περνᾷ.

Πηδοῦν 'στὸ δρόμο μὲ ὁρμή,
καὶ σχηματίζουν μιὰ γραμμή
νὰ 'δοῦν τὸ θέαμα αὐτό . . .
ἀλλὰ κανόνι δυνατὸ
ἔννοιωσ' ἀπ' ὅλους μοναχό;
ὁ καφεπώλης ὁ πτωχός.

Ὅσοι ἐβγῆκαν πεταχτὰ
νὰ 'δοῦν τὰ Κρούπ τὰ τρανταχτά,
μέσα 'στὴ ζάλη τοῦ σεισμοῦ
καὶ τόσου πατριωτισμοῦ,
γιὰ τὸν καφὲ τὸν πρωϊνὸ
δὲν τοῦ ἐπλήρωσαν λιανό.

Τοῦ γήρατος αἱ θλίψεις δὲν προέρχονται ἐκ τῆς ἀπωλείας τῶν ἡδονῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀπωλείας τῶν ἐλπίδων μας.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ ποιητὴς Α... ἐκαυχᾶτο ὅτι κατὰ τὴν σύνθεσιν τῶν δραμάτων του, τὰ ὁποῖα μόνος αὐτὸς ἀνεγίνωσκεν, ἀκολουθεῖ πιστῶς τοὺς κανόνας τοῦ Ἀριστοτέλους.

— Εἶσαι πολὺ ἀξιέπαινος διὰ τοῦτο, ἀπεκρίθη τις ἐκ τῶν παρισταμένων, ἀλλ' εἶνε ἀσυγχώρητος ὁ Ἀριστοτέλης ποὺ σὲ κάμνει νὰ συνθέτῃς τέτοια δράματα! . .

*
* *

Κληρικός τις, ὅστις μόνον κατὰ τὴν στολὴν ἦτο τοιοῦτος, ἄλλως δὲ ἀκόλαστος ἄνθρωπος, ἀπαντᾷ ἡμέραν τινὰ τὸν Πιρὼν πολυτελῶς ἐνδεδυμένον παρὰ τὸ σύνηθες.—Τί ἀνάρμοστον ἔνδυμα εἰς τοιοῦτον ἄνθρωπον! ἀναφωνεῖ περιφρονητικῶς.—Τί ἀνάρμοστος ἄνθρωπος εἰς τοιοῦτον ἔνδυμα! ἀπαντᾷ ὁ Πιρών.

*
* *

Χωρικὸς διερχόμενος τὴν ὁδὸν Αἰόλου καὶ περιεργαζόμενος τὰ διάφορα καταστήματα, πλησιάζει καὶ εἰς ἓν τοιοῦτον ἀργυραμοιβοῦ, ὃν ἐρωτᾷ ἀφελῶς τί πωλεῖ. Ὁ ἀργυραμοιβὸς θέλων νὰ διασκεδάσῃ μὲ τὸν χωρικόν, ἀποκρίνεται·— Ἐγώ; πουλῶ γαϊδουροκέφαλα.—Ἀλήθεια; ἀπαντᾷ ὁ χωρικός· μὰ τότε πρέπει νὰ κάνῃς μεγάλη ἐξόδευσι, γιατὶ βλέπω πῶς δὲν ἔμεινε 'ς τὸ μαγαζί σου παρὰ μόνον ἕνα.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τὸ νὰ εἶσαι ἀγαθὸς καὶ οὐδὲν πλέον, δὲν εἶνε μέγα τι· πρέπει νὰ εἶσαι καὶ γενναῖος ἵνα ἀντεπεξέρχεσαι κατὰ τῶν κακῶν καὶ ἐμποδίζῃς τὴν ἐπικράτησιν αὐτῶν.

Ἡ ἐλπὶς εἶνε ὁ ἐπιούσιος ἄρτος τοῦ δυστυχοῦς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Νέος τρόπος κλοπῆς.—Συνελήφθη πρό τινος ἐν Παρισίοις γυνή τις κομψῶς ἐνδεδυμένη, ἴδιον ἐπινοήσασα τρόπον κλοπῆς. Μετέβαινεν εἰς τὰ μεγάλα καταστήματα τῶν Παρισίων ἐν οἷς πωλοῦνται εἰκονογραφίαι, ἀφ' οὗ δ' ἐξήταζε πάσας τὰς ἐχούσας ποιάν τινα ἀξίαν, ἐπὶ τέλους ἐζήτει πρὸς ἀγορὰν εἰκονογραφίαν μὴ ὑπάρχουσαν ἐν τῷ καταστήματι.

Ὁ καταστηματάρχης ἐξέφραζε τὴν λύπην

Digitized by Google

του ἐπὶ τούτῳ· ἰδίᾳ δὲ ὅτε ἡ περίκομψος κυρία ὡμολόγει ὅτι ἦτο πρόθυμος ν' ἀγοράσῃ ἀκριβὰ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος εἰκονογραφίαν. Ἀλλὰ πρὸς παραμυθίαν ἔλεγεν αὐτῷ ὅτι εἰμπορεῖ νὰ περιμείνῃ μερικὰς ἡμέρας, ἕως οὗ εὕρῃ καιρὸν νὰ τὴν προμηθευθῇ.

Τὴν ἐπαύριον προσήρχετο εἰς τὸ κατάστημα ἐκεῖνο μεσίτης τοιούτων εἰκονογραφιῶν, καὶ ἐκτὸς ἄλλων ὑπεδείκνυε τεχνηέντως καὶ τὴν ὑπὸ τῆς κυρίας ζητηθεῖσαν· ἐπώλει δ' αὐτὴν σχετικῶς πολὺ ἀκριβὰ πρὸς τὸν ἁπλοϊκὸν εἰκονοπώλην, πεποιθότα ὅτι ἄξιον λόγον θὰ πορισθῇ καὶ αὐτὸς ἐκ ταύτης κέρδος.

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ κομψὴ κυρία δὲν ἐπανήρχετο πλέον εἰς τὸ κατάστημα, μένουσα ἐπὶ πολὺ ἀνενόχλητος, διότι ἐξηπάτα τοὺς εἰκονοπώλας καὶ κατὰ τὴν διεύθυνσιν αὐτὴν τῆς κατοικίας της, ἄχρις οὗ τέλος συνελήφθη ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας.

Ἐπιστεύετο τέως κοινῇ ὅτι ἐκ πάντων τῶν ζῴων μόνος σχεδὸν ὁ σκορπίος ἐμπίπτων εἰς ἔσχατον κίνδυνον προτιμᾷ ν' αὐτοκτονήσῃ ἢ νὰ παραδοθῇ ὅπως θανατωθῇ ὑπ' ἄλλων. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ αὐτοκτονία εἶνε εὐκολωτέρα εἰς τὸν σκορπίον ἢ εἰς πᾶν ἄλλο ζῷον, διότι δύναται εὐχερέστατα νὰ κεντηθῇ διὰ τοῦ εἰς τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς του κέντρου, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξέρχεται, κατὰ βούλησιν αὐτοῦ, τὸ φοβερὸν δηλητήριον, τὸ ὁποῖον παρακείμενός τις ἀδὴν ἐκκρίνει ὅπως τῷ χρησιμεύσῃ πρὸς ἄμυναν.

Ἀλλ' ἐπιφανὴς Ἄγγλος παρατηρητής, ὁ **Romanes**, διακηρύττει ὅτι ἐπὶ μακρὸν καὶ συντονώτατα μελετήσας τὸν σκορπίον, οὐδέποτε, οὐδ' ἅπαξ, εἶδε τὸ ζῷον τοῦτο αὐτοκτονοῦν.

Τὰ ὑπὸ τοῦ **Romanes** γενόμενα πειράματα εἰσὶ πολλὰ καὶ σκληρά, ἀλλὰ φαίνονται πειστικά.

Ἰδού τινα, ἱκανὰ νὰ ἐγείρωσι τὴν φρίκην τῶν φιλοζῴων καὶ τῶν ἐχθρῶν τῆς ζῳοτομίας·

Ὁ **Romanes** ἐθέρμανε σκορπίους συγκεντρώσας ἐπ' αὐτῶν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου διὰ φακοῦ, καὶ καύσας αὐτοὺς ἀρκούντως. Οἱ σκορπίοι ἐκίνουν, εἶν' ἀληθές, τὸ κέντρον αὐτῶν ἐπὶ τοῦ καιομένου μέρους καὶ περὶ αὐτό, ὡσεὶ ὅπως ἐκδιώξωσι τὸν κίνδυνον, ἀλλὰ δὲν ηὐτοκτόνησαν. Τὸ αὐτὸ δὲ συνέβη καὶ ὅταν ἐκ τῶν κάτωθεν ἐθέρμανεν αὐτοὺς ἐν ὑαλίνῃ φιάλῃ.

Ὁ **Romanes** περιέβαλεν ἄλλους σκορπίους διὰ ζώνης πεπυρακτωμένων ἀνθράκων· τὰ δυστυχῆ ζῷα συνεταράχθησαν ἐντὸς τῆς πυρίνης ζώνης, ἀλλὰ δὲν ἀπέκτειναν ἑαυτά. Ἄλλοι σκορπίοι, τεθέντες ἐντὸς φλέγοντος οἰνοπνεύματος, ἐντὸς συμπεπυκνωμένου θειικοῦ ὀξέος, οὐδεμίαν ἔδειξαν πρὸς αὐτοκτονίαν διάθεσιν· ἀφέθησαν νὰ ὀπτηθῶσι, νὰ θανατωθῶσι, οὐδ' ἀπεπειραθέντες κἂν νὰ ἀπαλλαγῶσι τῶν ἀλγηδόνων δι' ἑκουσίου θανάτου. Καὶ ἂν ἔτι φωσφόρον καύσῃ τις ἐπὶ τοῦ σώματός των, τὴν οὐρὰν αὐτῶν μεταχειρίζονται μόνον ὅπως ἐκδιώξωσιν ἀφ' ἑαυτῶν τὸ αἴτιον τῆς φρικώδους αὐτῶν βασάνου. Ἡ περὶ αὐτοκτονίας τοῦ σκορπίου πίστις ἐγεννήθη ἐκ τῶν σφοδρῶν κινήσεων τῆς οὐρᾶς αὐτῶν, ὅταν καθ' οἱονδήποτε τρόπον παρενοχλῇ τις αὐτούς, καὶ τῆς προσπαθείας ὅπως ἀπελάσωσι τὸν ἀπειλοῦντα αὐτοὺς ἐχθρόν.

Καταπίπτει λοιπὸν καὶ ἡ παράδοσις αὕτη, ὅπως τόσαι ἄλλαι, ἐπὶ αἰῶνας ὅλους πιστευθεῖσα. Ἐν τούτοις λυπηρὸν φαίνεται ἡμῖν ὅτι ὅπως γνωσθῇ ἡ ἀλήθεια, ἐδέησε νὰ ἐκτελεσθῶσι τοιαῦτα βάρβαρα πειράματα.

Ἐν ταῖς σωφρονιστικαῖς φυλακαῖς τῆς Ἀγγλίας, ἐν οἷς ἐγκλείονται οἱ τυχοδιῶκται καὶ οἱ ἐπαῖται, ὑπάρχει καὶ ἄγνωστόν τι παρ' ἡμῖν ὄργανον τιμωρίας, οἱ **tread mill** ἢ πειθαρχικοὶ μύλοι.

Εἶνε δ' οὗτοι μεγάλοι κοῖλοι κύλινδροι, ἐν οἷς εἰσάγονται ὅσοι τῶν δεσμωτῶν διέπραξαν κακήν τινα πρᾶξιν, ἠναγκασμένοι ὄντες νὰ πηδῶσιν ἀκαταπαύστως ὡς σκίουροι.

Ἐσχάτως δικαστής τις, ὁ βαρῶν **Platt**, μετέβη ἐκ περιεργίας πρὸς ἐπίσκεψιν μιᾶς τῶν τοιούτων φυλακῶν τοῦ Λονδίνου. Οὐδέποτε δὲ ἰδὼν λειτουργοῦντας τοὺς διαβοήτους ἐκείνους μύλους, εἰς οὓς ἐν τούτοις εἶχε παραπέμψει τοσαῦτα θύματα, ἠθέλησεν, ἐκ φιλανθρωπίας, νὰ σχηματίσῃ ἰδέαν τινὰ τῆς βασάνου ταύτης.

Εἰσῆλθε λοιπὸν εἰς τὸν μύλον καὶ εἶπεν εἰς τὸν φύλακα νὰ κινήσῃ τὴν μηχανήν. Ὁ εἰς αὐτὸν εἰσαγόμενος κατάδικος εἶνε ἠναγκασμένος ἑκὼν ἄκων ν' ἀναβαίνῃ τὰς βαθμῖδας, στρεφομένου τινὸς τροχοῦ, ἀδυνάτου οὔσης αὐτῷ τῆς ἀκινησίας. Ὁσάκις παρουσιάζεται βαθμίς τις ὀφείλει ν' ἀνέρχηται αὐτήν.

Ὁ λόρδος **Platt** ἰδὼν πόσον κοπιώδης ἦτο ἡ βάσανος αὕτη, ἔκραξε μετὰ ἓν λεπτὸν εἰς τὸν φύλακα νὰ σταματήσῃ τὴν μηχανήν.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, τῷ λέγει ὁ φύλαξ, δὲν εἰμπορεῖτε νὰ καταβῆτε. Μόνον μετὰ εἴκοσι λεπτὰ θὰ σταματήσῃ ὁ μύλος· ἐχόρδισα τὴν μηχανὴν διὰ τὸ πλέον μικρότερον χρονικὸν διάστημα.

Ὁ δυστυχὴς λόρδος δικαστής! Δέκα ἐννέα λεπτὰ διῆλθεν ἀκόμη ἀναβαίνων ἀδιακόπως τὰς ἀμειλίκτως παρουσιαζομένας ἔμπρός του βαθμῖδας, καὶ καταρώμενος τὴν στιγμὴν καθ' ἣν τοῦ κατέβη εἰς τὴν κεφαλὴν νὰ κάμῃ τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο πείραμα!

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 386 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 8 | 22 Μαΐου 1883

Μεσαιωνικὸς βίος

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ[1]

—

Β'

Αἱ κοινότητες ὑπὸ τοὺς Βυζαντινούς, τοὺς Φράγκους καὶ τοὺς Τούρκους. — Διοργάνωσις τῆς ὀλιγαρχικῆς πολιτείας τῶν Θεσσαλονικέων. — Οἱ προὔχοντες, ὁ κλῆρος, οἱ μέσοι, καὶ οἱ δῆμοι, — Κοινοτικοὶ νόμοι. — Πάλη δημοκρατικοῦ στοιχείου πρὸς τοὺς ὀλιγαρχικούς. — Ἡ δημοκρατία τῶν Ζηλωτῶν.

Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 377 φύλλῳ τῆς «Ἑστίας» ἀνελύθη ἡ περὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι τιμαριωτικοῦ συστήματος μελέτη τοῦ κ. Σάθα· νῦν δὲ συνοψίζομεν καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἱστορικοῦ ἐκτιθέμενον βίον τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων ἐν τῷ μεσαιῶνι.

«Ἐν τῇ προσλαλιᾷ Κυπρίου πρεσβευτοῦ πρὸς τοὺς ἐπιδραμόντας τὴν νῆσον Γενουηνσίους (1374), ἀπαντᾶται καὶ ἡ ἑξῆς ἁπλοϊκὴ φράσις, κάλλιστα χαρακτηρίζουσα τὴν τύχην τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καθ' ὅλην τὴν μακρὰν διαδοχὴν τῶν ἐν τῇ ἑλληνικῇ γῇ ξενικῶν ἐπιδρομῶν: «ὅλοι τοῦτοι θὰ διαβοῦν, καὶ σὺ θὰ μείνῃς ὡς καθολικὸς ἀφέντης, ὅτι τὸ νερὸν πάγει καὶ ὁ ἄμμος μένει, τουτέστιν οἱ ξένοι θέλουν φύγειν καὶ οἱ τοπικοὶ θέλουν μείνειν· καὶ λαλῶ το φανερά, ὅτι ἄλλο τοῦτοι οἱ καλοπίχεροι ἐννοιάζονται, καὶ ἄλλος ὁ θεὸς θέλει κάμειν». Ὅ,τι ὁ ἀφελὴς τῶν Κυπρίων πρεσβευτὴς πρὸ ἡμισείας χιλιετηρίδος ἐκήρυττε, τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ἡ ἱστορία ἐπιβεβαιοῖ· ἅπαντες οἱ πολυώνυμοι τῆς Ἑλλάδος κατακτηταὶ ἔρρευσαν ὡς τὸ ὕδωρ καὶ ἐξηφανίσθησαν, μόλις δ' οἱ μεσαιωνολόγοι κατορθοῦσι διὰ τῆς ἀντιπαραβολῆς πολλῶν ἐγγράφων νὰ συρράψωσιν, οὐχὶ τ' ἀνύπαρκτα χρονικά, ἀλλ' ἀκατονομάστους τινὰς γενεαλογίας.

Ἡ ἔρευνα τῶν αἰτίων εἰς ἃ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὀφείλει τὴν θαυμασίαν διάσωσίν του ἀπὸ τοῦ φοβεροῦ χειμάρρου, ὅστις πρόρριζα ἀνέσπασε καὶ ἔπνιξεν ἔθνη μᾶλλον τοῦ ἡμετέρου πολυάριθμα, δικαιοῦται ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις τῆς προσοχῆς καὶ τῆς μελέτης τῶν ἱστορικῶν. Τὸ ἐθνολογικὸν τοῦτο φαινόμενον δύναται νὰ ἐξηγηθῇ διὰ μόνου τοῦ χάσματος, ὅπερ ὁ ὑπόδουλος κατώρθωσε ν' ἀνοίξῃ μεταξὺ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ κατακτητοῦ.

Εἰθισμένοι ἀπὸ τῶν παλαιτάτων χρόνων νὰ ζῶσι κατὰ φατρίας καὶ κράτη αὐτοτελῆ, καὶ ἐν ὅλῳ τῷ μεσαιῶνι οἱ Ἕλληνες πεισμόνως ἐπέμειναν ἐν τῇ ἀπομονώσει, ἥτις πρὸς τοῖς ἄλλοις, διέσωσεν αὐτοῖς καὶ σκιάν τινα ἀνεξαρτησίας.

Ἡ ἀπομόνωσις αὕτη, ἣν ἀποκαλοῦμεν *αὐτοχθονισμόν*, ἠδύνατο νὰ ἐκλείψῃ ὑπὸ τοὺς Βυζαντινούς, ἂν οὗτοι δὲν εἶχον τὴν παράδοξον ἀξίωσιν νὰ θυσιάσωσι τὴν Ἑλληνικὴν ἐθνικότητα εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν παράδοσιν. Τὸ βυζαντινὸν κράτος ἦν μᾶλλον θρησκεία ἢ ἔθνος· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει καὶ ἡ Ἑλλὰς τῷ ἀνῆκεν ὡς ἐπαρχία κληρονομηθεῖσα ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς κατακτήσεως. Ὁ ἐξ Ἕλληνος γενόμενος Βυζαντινὸς ὤφειλεν ἐν τοῖς πρώτοις ν' ἀποκηρύξῃ αὐτὴν τὴν ἑλληνικὴν καταγωγήν του.

Ὅθεν οὐδόλως παράδοξον ὅτι βλέπομεν τὴν Ἑλλάδα ζῶσαν ἀπὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων μέχρι τῆς ἀναγεννήσεως αὐτῆς ἐν πνεύματι στενοῦ αὐτοχθονισμοῦ. Ὁ ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας κοινὸς ἀγὼν ἐκρήμνισε διὰ παντὸς τοὺς ἰσχυροὺς φραγμούς, τοὺς ὁποίους κατ' ἀλλήλων ἤγειραν ἀδελφοὶ ζήσαντες ἀπομεμονωμένοι ἐν περιόδῳ σχεδὸν δισχιλιετεῖ. Πάντες γνωρίζουσιν ὅτι, διαρκοῦντος τοῦ ἀγῶνος τούτου, πολυάριθμοι Τουρκικαὶ οἰκογένειαι, ἐγκατεστημέναι ἐν Πελοποννήσῳ ἀπ' αὐτῆς τῆς πρώτης κατακτήσεως, μετηνάστευσαν σωρηδὸν εἰς Ἀσίαν, τὴν παλαιὰν αὐτῶν πατρίδα. Αὐτοὶ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Τοῦρκοι δὲν δύνανται ἔτι νὰ προσοικειωθῶσιν εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι δύνανται νὰ διαμείνωσιν ἐν χώρᾳ, ἧς δυναστεύουσιν ἐπὶ τέσσαρας ἑκατονταετηρίδας. Καὶ οὐ μόνον ἔθνη τοσοῦτον διαφόρου καταγωγῆς καὶ θρησκεύματος ἔζησαν μεμονωμένα ἐν μέσῳ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ λαοὶ ὁμαίμονες, ὡς οἱ Ἀλβανοί, διαμείναντες ἐν Ἑλλάδι ἀπετέλεσαν ἴδιον γένος, διακρινόμενον ἀπὸ τῶν ἰθαγενῶν ἐν περιόδῳ ὑπερχιλιετεῖ.

Ἡ ἰδέα τοῦ αὐτοχθονισμοῦ ἦν τοσοῦτον ἐρριζωμένη ἐν τοῖς Ἕλλησιν, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ ἐξ ἄλλου διαμερίσματος μεταναστεύων, διεκρίτετο παρὰ τοῖς νέοις αὐτοῦ συμπολίταις διὰ

1. Συνέχεια ἐκ φύλλου 377 τῆς «Ἑστίας».

τοῦ ἐπωνύμου ὁ *ξένος*. Ἡ μεταξὺ ἀλλοδαποῦ καὶ ἐντοπίου διαίρεσις ἐπεκράτει τοσοῦτον ἐν τοῖς μεσαιωνικοῖς χρόνοις, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ Βασιλικοὶ νόμοι στεροῦσι τὸν ἐξωτικὸν τῶν εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς ἀπονεμομένων προνομίων. Ὁ ξένος κατέστη συνώνυμος πρὸς τὸν δοῦλον, ἤτοι τὸν λεγόμενον *πάροικον*.

Ἀποικία Πελοποννησίων, μεταναστεύσασα εἰς Ζάκυνθον περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος, συγκροτεῖ ἀμέσως ἰδίαν κοινότητα ὅπως μὴ ἀπολέσῃ τὰ προνόμιά της. Πᾶς ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μεταναστεύων εἰς τὰς Ἰονίους νήσους ἔζη ἀπόβλητος τῆς ἰθαγενοῦς κοινότητος, μόλις δὲ κατώρθου συγγενεύων πρὸς τὸν λαὸν ν' ἀναγνωρισθῇ πελάτης δυνατοῦ τινος. Ἐν ἔτει 1540 ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μονεμβασίας Μητροφάνης ἐξώρκιζε τὸ ποίμνιόν του νὰ προτιμήσῃ τὸν Τουρκικὸν ζυγὸν ἀπὸ τῆς εἰς τὰ Κύθηρα μελετηθείσης μεταναστεύσεως, διότι ἡ μετοικεσία ἐκείνη θὰ τοὺς ἐστέρει παντὸς δικαιώματος, καθιστῶσα αὐτοὺς παροίκους, ἤτοι δούλους τῶν Κυθηρίων.

Ὁ μεσαιωνικὸς οὗτος αὐτοχθονισμὸς καταντᾷ πολλάκις γελοῖος. Ἐν τῇ ΙϚ' ἑκατονταετηρίδι οἱ πρέσβεις τῶν κοινοτήτων Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας διεπληκτίσθησαν τοσοῦτον σφοδρῶς πρὸς ἀλλήλους, περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς προτιμήσεως, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ Ἑνετικὰ δικαστήρια ἐπελήφθησαν τῆς λύσεως τῆς διενέξεως. Εἰς τὰς περισωθείσας γραπτὰς προτάσεις των οἱ Κεφαλλῆνες ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ τῶν Ζακυνθίων ὑποταγὴν ἐπὶ τῷ ἀφελεῖ ἰσχυρισμῷ ὅτι καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Ὁμηρικῷ καταλόγῳ οἱ Ζακύνθιοι μνημονεύονται ὡς ὑποτελεῖς τοῦ Ὀδυσσέως.

Ἐκ τῶν Ἑνετικῶν τιμολογίων πληροφορούμεθα ὅτι μέχρι τοῦ 1500 ἑκάστη πόλις τῆς Ἑλλάδος διετήρει ἴδια μέτρα καὶ σταθμὰ καὶ ὀνομαστικὰ νομίσματα ὅλως διάφορα. Τὸ αὐτὸ τοπικὸν πνεῦμα εἰσεχώρησε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν θρησκείαν, ἀφοῦ βλέπομεν καὶ τοὺς ἐν Ἀμοργῷ ἱερεῖς κηρύσσοντας ὅτι ὁ Ἀμοργινὸς Ἅγιος Γεώργιος ἦν ὁ ἀληθὴς ταξιάρχης τῆς οὐρανίας στρατιᾶς, καὶ οὐχὶ ὁ ἅγιος Μιχαὴλ τῶν Σεριφίων, ὡς ἰσχυρίζοντο οἱ τῆς Σερίφου ἱερεῖς.

Βαθμηδὸν ἐξοικειωθεὶς πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς ἀπωλείας τοῦ πολιτικοῦ βίου ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς συνεκέντρωσεν ἁπάσας τὰς δυνάμεις του πρὸς μόρφωσιν ἰδιωτικοῦ βίου βασιζομένου ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς κοινότητος. Ὁ θεσμὸς οὗτος καλούμενος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Πολιτεία, ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν **Università**, διεμορφώθη ἐπὶ τῇ βάσει μᾶλλον τῶν παλαιῶν Ἑλληνικῶν πολιτειῶν ἢ τῶν Ῥωμαϊκῶν **Municipia**. Ἔτι καὶ νῦν ὁ λαὸς ἐπιμένει ἀποκαλῶν *πολιτείαν* τὴν ἐν κοινότητι βιοῦσαν πόλιν, ἐνῷ ὀνομάζει χωρία τὰς ἐκ τῆς πόλεως ἐξαρτωμένας κώμας. Ἡ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος λειτουργήσασα ἐν Ἑλλάδι κυβέρνησις ἔφερε τὸ ὄνομα Ἑλληνικὴ Πολιτεία· τὸ ὄνομα τοῦτο παρέμεινε καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως τοῦ Καποδιστρίου, καὶ μόλις ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Ὄθωνος ἡ Πολιτεία ἀντικατέστη διὰ τοῦ Βασιλείου. Ἡ ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος ἱδρυθεῖσα ἐν Ἑπτανήσῳ αὐτόνομος κυβέρνησις ἔφερε τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα Ἰόνιος Πολιτεία, καὶ τὸ ἰταλικὸν **Republica**.

Ἀδιαφορῶν πρὸς τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἐθνικότητα τοῦ κατακτητοῦ του, ὁ Ἕλλην ἐδείχθη λίαν ζηλότυπος εἰς τὴν διατήρησιν τῆς πολιτείας, ἥτις τῷ ἀνεπόλει ὄνομα καὶ θεσμὸν κλεΐσαντα τοὺς παλαιοὺς προγόνους. Πλούσιοι καὶ πένητες ἦσαν ἴσοι ἐνώπιον τῆς πολιτείας, ὡς ἐξισώθησαν ἤδη καὶ ἐν τῇ δουλείᾳ. Ἡ καταγωγὴ καὶ ἰδίως τὰ πλούτη παρεῖχον δικαίωμά τι προτιμήσεως εἴς τινας οἴκους, οὐδέποτε ὅμως τὸ δικαίωμα τοῦτο ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ ἐκ ποδῶν τὰ δικαιώματα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος τῶν ἄλλων πολιτῶν. Αὐτὸς ὁ τίτλος, ὃν ἔφερον οἱ τοῦ λαοῦ ἐκλεκτοὶ (πατέρες τῆς πολιτείας) μαρτυρεῖ τὸν ὅλως πατριωτικὸν σκοπὸν τῆς ὑπεροχῆς. Ὁσάκις ἡ τὰς τύχας τῆς πολιτείας διευθύνουσα κλάσις διενοήθη νὰ καταχρασθῇ τῆς ἰσχύος αὐτῆς, τὸ σχίσμα κατέστη ἀναπόφευκτον· οἱ πιεζόμενοι συγκροτοῦντες ἀμέσως νέαν κοινότητα ἐκήρυττον τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς ἄρχοντας, καὶ τότε οὗτοι πρὸς διαφύλαξίν των ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ λαοῦ ἠγόραζον τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ κατακτητοῦ, καθιστάμενοι ἀληθεῖς τύραννοι· τότε δὲ ἀντὶ πατέρων ὁ λαὸς τοὺς ἀπεκάλει Φραγκάρχοντας, Τουρκολάτρας. Παραδείγματα τοιούτων ἐμφυλίων ῥήξεων παρέχουσιν αἱ μεσαιωνικαὶ κοινότητες τοῦ Ναυπλίου, καὶ ἰδίως αἱ τῶν Ἰονίων νήσων, ἔνθα τὸ αἷμα καὶ τὸ πῦρ πολλάκις ἐσημείωσαν τὴν οἰκογενειακὴν ταύτην ἔριδα.

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες ἀπετέλεσαν ἓν σῶμα μιᾶς καὶ μόνης οἰκογενείας, καὶ ἀδελφικῶς συνεργαζόμενοι κατώρθωσαν διὰ τῆς εὐφυΐας καὶ τῆς φιλοπονίας ὅπως ἀνακτήσωσι τὰ ὑπὸ τῆς κατακτήσεως ἁρπαγέντα αὐτῶν πλούτη. Καταλαβόντες τὴν Κύπρον οἱ Γάλλοι Σταυροφόροι διεμοιράσθησαν ὅλα τὰ ἐν τῇ νήσῳ κτήματα· μετὰ παρέλευσιν ὅμως μιᾶς ἑκατονταετηρίδος οἱ τῆς Κύπρου ἱππόται καταφαγόντες τὰ πάντα ἐν τῇ ἀργίᾳ, ἠναγκάσθησαν νὰ πωλήσωσι τὰ χωρία καὶ αὐτὰς τὰς οἰκίας αὐτῶν εἰς τοὺς διὰ τῆς ἐργασίας πλουτήσαντας ὑπηκόους. Αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς πτωχύναντες εὑρέθησαν ἐν τῇ ἀνάγκῃ ὅπως ἀπελευθερῶσι τοὺς δούλους τῶν ἰδίων κωμῶν, ἀντὶ ὡρισμένου χρηματικοῦ ποσοῦ. Μάτην ἡ Ἑνετικὴ Γερουσία δι' ἀλλεπαλλήλων διαταγῶν ἀπηγόρευεν εἰς τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἐγκα-

Digitized by Google

τεστημένους Ἐνετοὺς ἀποίκους τὴν πώλησιν τῶν τιμαρίων εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς· αἱ χρηματικαὶ δυσχέρειαι κατέστησαν τοσοῦτον μεγάλαι, ὥστε οὐ μόνον οἱ ἄποικοι ἐξεχώρουν τὰ κτήματά των εἰς τοὺς Ἕλληνας πιστωτάς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἀποικιακὴ κυβέρνησις ἐξηυτελίζετο δανειζομένη ἀπὸ τῶν ἰθαγενῶν χρήματα πρὸς λειτουργίαν αὐτῆς τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας.

Ὁ Νικηφόρος Γρηγορᾶς, ἐπισκεφθεὶς ἐν ἔτει 1350 τὰς εἰς τοὺς Σταυροφόρους ὑποκειμένας ἑλληνικὰς νήσους περιέγραψεν εὐμενῶς τὴν κατάστασιν τῶν ὑποδούλων τούτων ἀδελφῶν, οἵτινες, ἀφοῦ γενναίως ἐπρομάχησαν ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὑπέκυψαν εἰς τὸν ἀριθμὸν καὶ ἀνεγνώρισαν τὴν νέαν κυβέρνησιν ἐπ' ἐλπίδι αἰσιωτέρου μέλλοντος. Στενώτατα πρὸς ἀλλήλους συνδεδεμένοι ἀπήλαυον ὑπὸ τὴν ξένην κυριαρχίαν εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης, ὧν ἐστεροῦντο οἱ εἰς τὸ Βυζάντιον ὑποκείμενοι ὁμοεθνεῖς. Ὁ βυζαντινὸς χρονογράφος εἰδικῶς μνημονεύει καὶ Κυπριακῆς κοινότητος, προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ φίλου του Γεωργίου Λαπίθου. Τοῦ πατρὸς τούτου τοῦ λαοῦ περιῆλθεν ἡμῖν ποίημά τι καλῶς ἐξεικονίζον τὰ ἐπικρατοῦντα αἰσθήματα ἐν ταῖς φραγκοκρατουμέναις κοινότησι. Τὸ ποίημα τοῦ Λαπίθου συγκείμενον ἐκ 1490 πολιτικῶν στίχων δύναται προσηκόντως νὰ ἐπιγραφῇ «Τὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου», καὶ ἀναπολεῖ τὰ γνωμικὰ ποιήματα τῶν παλαιῶν.

Ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς ὑποδούλους ἀδελφοὺς ὁ Κύπριος πολιτειάρχης, παρηγορεῖ αὐτοὺς διὰ τῶν γενναίων τούτων λόγων·

"Αν τύχην ἔχῃς δουλικήν, φέρε γενναίως τοῦτο,
μὴ ἀθυμῶν τοῦ στέρεσθαι δῆθεν ἐλευθερίας,
μηδ' ἀτιμότερον ἡγοῦ σαυτὸν ἕνεκα τούτου·
ταχὺ γὰρ δοῦλος ἄνεισι πρὸς τὴν ἐλευθερίαν,
καὶ πόλεμος δουλαγωγεῖ, βαβαί, τοὺς ἐλευθέρους.

Οὕτω δ' ἐξακολουθεῖ διδάσκων τὸν λαόν, ὅτι ἡ δουλεία εἶνε μὲν κακόν, οὐχὶ ὅμως καὶ τοιοῦτον ὥστε νὰ ἐξαχρειώσῃ πᾶν εὐγενὲς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ αἴσθημα καὶ νὰ σβύσῃ πᾶσαν ἐλπίδα. Ὁ ἀληθῶς γενναῖος ὀφείλει νὰ ὑποφέρῃ μετὰ μακροθυμίας τὴν ὑπὸ τῆς τυφλῆς τύχης ἐπελθοῦσαν αὐτῷ δυστυχίαν, βέβαιος ὅτι ἡ τύχη μεταλλάττει, ὡς ἐξαρτωμένη ἀπὸ τοῦ θεοῦ. Καὶ ἐν τῇ δουλείᾳ ὁ πολίτης ἔχει δικαιώματα, τὰ ὁποῖα ὀφείλει νὰ ἐξασκῇ εὐσυνειδήτως ἐκλέγων τοὺς ἄρχοντάς του οὐχὶ ἐν τοῖς πλουσιωτάτοις, ἀλλ' ἐν τοῖς φρονιμωτάτοις. Εἰς τὰς διαταγὰς τῶν προὐχόντων τούτων ὀφείλει νὰ ὑπακούῃ καὶ μετ' αὐτῶν νὰ προκινδυνεύῃ γενναίως εἰς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος, ἐν πάσῃ ἐπικειμένῃ βαρβάρων ἐπιδρομῇ.

"Αν ἔθνος τι βαρβαρικὸν κατὰ τῆς σῆς πατρίδος
ἐπιστρατεῦσαν ἀπειλῇ δεινὴν αἰχμαλωσίαν,
μὴ καταπλήξῃς καὶ προδῷς αἰσχρῶς τοὺς σοὶ φιλτάτους,
ἀλλὰ προθύμως ἔξιθι καὶ τοῖς ἐχθροῖς συνάντα
καὶ δεῖξον ὄμμα βλοσυρὸν καὶ θαρσαλέαν φρένα.
κἂν μὲν νικήσῃς ἔσωσας γυναῖκά τε καὶ παῖδας,
γονεῖς καὶ φίλους ἅπαντας, πατρίδα τε φιλτάτην,
καὶ πάντες σε θαυμάσουσι καὶ κλέος ἕξεις μέγα.
εἰ δ' ἀριστεύοντα συμβῇ τεθνάναι σε γενναίως,
ἀΐδιον σοι κείσεται τὸ κλέος ἐν τῇ πόλει.

Τὸ προνόμιον τῆς ὁπλοφορίας θεωρεῖ ὁ Κύπριος δημογέρων ὡς τὸ πολυτιμότατον τοῦ δούλου δικαίωμα, διὸ καὶ ἀπολαμβάνων αὐτοῦ ὀφείλει νὰ ἐξασκῆται ἐν τῷ χειρισμῷ τῶν ὅπλων ἐν συχνῇ θήρᾳ.

Εἰς ἐξέγερσιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ εἰς παρηγορίαν τῶν ἀπὸ τῆς δουλείας θλίψεων ὁ γνωμικὸς ποιητὴς τῆς μεσαιωνικῆς Ἑλλάδος συμβουλεύει τὴν ἐνδελεχῆ μελέτην τῶν παλαιῶν ἱστοριῶν.

Διέρχου μοι τὰς παλαιὰς προθύμως ἱστορίας
παρατηρῶν ἐπιμελῶς τὰς πράξεις καὶ τὰς τύχας,
καὶ τίνα μὲν κατώρθωσαν, καὶ πῶς, καὶ τίσι τρόποις,
τίνα δὲ παρεσφάλησαν καὶ δι' ἥντινα αἰτίαν·
πλείστην γὰρ οὕτω φρόνησιν ὡς ἐν βραχεῖ συλλέξεις.

Πρώτιστα κεφάλαια καλοῦ πολίτου θεωρεῖ ὁ Λαπίθης τὴν μόρφωσιν ἐναρέτου οἰκογενειακοῦ βίου, τὴν πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς ἄδολον ἀγάπην καὶ τὴν διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς οἰκονομίας δημιουργίαν ἐπιζήλου εὐημερίας.

Τὸ ποίημα τοῦ Λαπίθου ἐνδιαφέρει τὸν μεσαιωνικὸν ἑλληνισμὸν καὶ ὑπὸ ἄλλην ἔποψιν· ἐνῷ τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα ἐπρογράφετο ἐν Βυζαντίῳ, ἡ δὲ ἐκκλησία ἐξεσφενδόνιζε τοὺς ἐν τῷ Τριῳδίῳ ἔτι περισωζομένους φοβεροὺς ἀναθεματισμοὺς κατὰ τοῦ Πλάτωνος, ὁ Κύπριος στιχουργός, καίτοι φιλευσεβὴς καὶ διαπρέψας ἐν προμάχοις τῆς ὀρθοδοξίας, οὐδὲν ἧττον διδάσκει τοὺς ὁμοεθνεῖς ὅτι ἀκωλύτως δύνανται νὰ συγγένωνται τῷ Πλάτωνι:

συνεῖναι γὰρ τῷ Πλάτωνι καί γε τῷ Σταγειρίτῃ
δυνάμεθα, κἂν μεταξὺ πολὺς ἔρρευσε χρόνος.

Εἶνε γνωστὴ ἡ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Λαπίθου μαστίσασα τὸ βυζαντινὸν κράτος μοναχικὴ νόσος καὶ τὰ φοβερὰ αὐτῆς ἐπὶ τοῦ κράτους καὶ τῆς κοινωνίας ἀποτελέσματα. Ἀτομικῶς καὶ ὁ Λαπίθης συμμετέσχε τοῦ πρὸς τοὺς Ἀθωνίτας μοναχοὺς ἀγῶνος, ὅστις διῄρει τότε τὴν Ἀνατολὴν εἰς δύο στρατόπεδα, τοὺς λεγομένους Παλαμίτας καὶ τοὺς Βαρλααμίτας· οὐδαμοῦ ὅμως τοῦ ποιήματός του ἀναφέρει τοὺς μοναχούς, ἐξ ἐναντίας δὲ νουθετεῖ τοὺς συμπολίτας του νὰ διδάσκωσι τὰ τέκνα των γράμματα καί τινα βιοποριστικὴν τέχνην·

Γράμματα παρασκεύαζε τούτους μανθάνειν πρῶτα,
μέγιστον φῶς γὰρ τῇ ψυχῇ ἡ τούτων ἐπιστήμη,
καὶ πρὸς λειμῶνας λογικοὺς ἀνοίγνυσι τὴν θύραν,
ἔπειτα τέχναις ἐνασκεῖν σπούδαζε ταῖς δεούσαις,
αὗται γὰρ ἐμπορίζουσι τοῦ βίου τὰ χρειώδη
καὶ κλέος προσπορίζουσιν ἑκάστῳ πρὸς ἀξίαν.

Digitized by Google

Μεθ' ὅλα τ' ἀναντίῤῥητα αὐτῆς κακὰ, ἡ εἰς Ἑλλάδα ἐπιδρομὴ τῶν Σταυροφόρων ὠφέλησε τον ἑλληνισμὸν, τὸ Βυζάντιον καὶ αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν. Ἡ διάκρισις τῶν κοινωνικῶν τάξεων κατηργήθη, καὶ ἡ κοινότης ἀποῤῥοφήσασα τὰ πάντα συνήνωσεν ὅλους τοὺς ὑποδούλους ἐν τῷ πνεύματι μιᾶς καὶ μόνης οἰκογενείας. Εἰκοσιτρεῖς στῖχοι τοῦ ποιήματος τοῦ Λαπίθου διδάσκουσι τοὺς Ἕλληνας ὅτι ὁ ἐν Βυζαντίῳ αὐτοκράτωρ εἶνε ὁ θεοπρόβλητος ἡγεμὼν, πρὸς ὃν ἅπαντες ὀφείλουσι τυφλὴν ὑπακοήν. Ὁ ὑπὸ τῶν Λατίνων διωγμὸς τῶν ὀρθοδόξων ἐξήγειρε τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα μέχρι φανατισμοῦ καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησία ἀφηρώϊσε τοὺς ἐπὶ τῶν λατινικῶν πυρῶν ἀποθανόντας μάρτυρας τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος. Ὁ Δημήτριος Κυδώνης ἔγραφεν ὅτι «μόνον τὸ πρὸς τοὺς Λατίνους μῖσος διήλλαξε τοὺς τέως εἰς ἐχθρικὰ στρατόπεδα διῃρημένους Πελοποννησίους».

Ἡ Τουρκικὴ τυραννία, σκληροτέρα τῆς Φραγκικῆς, ἀνέπτυξε τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα εἰς ὑψηλοτέραν περιωπήν· τότε πρῶτον ὅλοι οἱ δοῦλοι ἀνεγνώρισαν τὸν ἐν Κωνσταντνινουπόλει πατριάρχην ὡς τὸν ἐθνάρχην τοῦ Γένους. Γεννάδιος ὁ Σχολάριος, ὁ πρῶτος ἐθνάρχης τοῦ ὑποδούλου γένους, δύναται προσηκόντως νὰ ὀνομασθῇ ὁ τελευταῖος τῶν Βυζαντινῶν καὶ ὁ πρῶτος τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων. Εἶνε γνωστὴ ἡ ὑπ' αὐτοῦ ῥητὴ ἀποκήρυξις τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος· ἐντοῖς μεταγενεστέροις ὅμως συγγράμμασιν αὐτοῦ ὁ πατριάρχης ἀποκηρύττει τὸν βυζαντινισμὸν, ἐπικαλούμενος τὴν θείαν ἀρωγὴν ἐπὶ τῆς ἀγαπητῆς καὶ ἀτυχοῦς Ἑλλάδος. Οἱ μοναχοί, οἱ ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν ἀδιόρθωτοι οὗτοι ἀναθεματισταὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος, διδάσκουσιν ἤδη τὸν λαὸν ὅτι ὀφείλει ν' ἀποπτύσῃ τὸ ἀξιοκαταφρόνητον ὄνομα *Ῥωμαῖος* καὶ παραλάβῃ τὸ τοῦ Ἕλληνος».

Τοιαύτη εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Σάθα προτασσομένη εἰσαγωγὴ εἰς τὴν περὶ κοινοτήτων μελέτην, ἔχουσαν ἐν συνόψει ὡς ἑξῆς:

Ὅτι ὑπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς πᾶσαι αἱ πόλεις ἐκυβερνῶντο κατ' ἰδίους νόμους καὶ ἔθιμα εἶνε ἀναντίῤῥητον· δυστυχῶς ὅμως ἀγνοοῦνται καὶ τὰ καθέκαστα τοῦ ποικίλου διοργανισμοῦ τῶν κοινοτήτων τούτων. Ἅπασαι αἱ εἰς τοὺς Ἑνετοὺς ὑποκείμεναι Ἑλληνικαὶ πολιτεῖαι διὰ πρεσβειῶν ἐπικαλοῦνται τὴν ἀναγνώρισιν τῶν νόμων καὶ προνομίων, τὰ ὁποῖα ἐσεβάσθησαν καὶ οἱ Βυζαντινοί. Πολλαὶ ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας ἐπικυρώσεις τῶν κοινοτικῶν προνομίων ἀναφέρουσι, καὶ ἐν πολλοῖς ἀναλύουσι καὶ τὸν ἐπὶ τῆς βυζαντινῆς περιόδου ἰσχύοντα ὀργανισμὸν τῶν πολιτειῶν. Ἐπίσημα ὅμως μνημεῖα ἔλειπον ὅπως χειραγωγήσωσιν ἡμᾶς εἰς καλλιτέραν ἐκτίμησιν τοῦ κοινοτικοῦ συστήματος τῶν Βυζαντινῶν. Εὐτυχῶς ὁ κ. Σάθας ἀνεκάλυψεν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων ἀρκετὰ βυζαντινὰ ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς τὸν διοργανισμὸν τῶν κοινοτήτων. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁ ἱστορικὸς περιορίζεται εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν περὶ τῆς πολιτείας τῶν Θεσσαλονικέων ἐγγράφων, παρεμβάλλων ἐν παρόδῳ καὶ ἀγνώστους ἄλλας εἰδήσεις, ἀφορώσας εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως ἀπὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1430 ἁλώσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν. Παραλείποντες τὸ ἱστορικὸν μέρος ὡς λίαν διεξοδικὸν, μεταφράζομεν τὰ περὶ τοῦ διοργανισμοῦ τῆς κοινότητος ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων.

«Εἴδομεν ὅτι ἀπὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων ἀπενεμήθησαν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην μεγάλα προνόμια, τὰ ὁποῖα ἡ πολιτεία κατώρθωσε νὰ διατηρήσῃ ὑφ' ὅλους τοὺς κατακτητάς. Ἐπὶ τῇ ῥητῇ συνθήκῃ τοῦ ν' ἀφεθῇ καὶ κυβερνηθῇ κατὰ τοὺς ἰδίους νόμους καὶ ἔθιμα ἡ Θεσσαλονίκη ἀνεγνώρισε τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει Λατίνους, τοὺς ἐν Νικαίᾳ Βυζαντινοὺς, καὶ τοὺς Ἑνετούς.

Ἡ δικαιοδοσία τῆς πολιτείας, ἤτοι κοινότητος τῶν Θεσσαλονικέων, δὲν περιωρίζετο εἰς μόνην τὴν πόλιν, ἀλλ' ἐπεξετείνετο ἀπὸ Βεῤῥοίας μέχρι τῆς χερσονήσου τῆς Κασσάνδρας· ἡ ἀντίθετος πρὸς τὴν Κασσάνδραν πλευρὰ, ἡ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Ἀξιοῦ καὶ Πηνειοῦ, ὑπήγετο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς· τὰ πρὸς τὸν Στρυμόνα ὅρια τῆς κοινότητος μένουσιν ἀβέβαια.

Ὁ Νικόλαος Καβάσιλας συνεχῶς μνημονεύει τοῦ ἀποικιακοῦ νόμου τῆς πόλεως, διέποντος πιθανῶς τὰς πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην σχέσεις τῶν ὑποτελῶν αὐτῇ μικροτέρων κοινοτήτων· ὁ δὲ Καμενιάτης γράφει ὅτι μέγα μέρος τῶν ἐν ταῖς κοιλάσι τοῦ Ἀξιοῦ καὶ Στρυμόνος διεσπαρμένων βαρβαρικῶν κωμῶν ἐτέλουν φόρον εἰς τοὺς Θεσσαλονικεῖς.

Ἡ ἐπὶ τῶν προμνημονευθεισῶν χωρῶν δικαιοδοσία τῆς πολιτείας δὲν φαίνεται ἀλλοιωθεῖσα μέχρις αὐτῆς τῆς πτώσεως τῆς Θεσσαλονίκης εἰς τὸν ὀθωμανικὸν ζυγόν. Ἐν ἀρχῇ τῆς Θ' ἑκατονταετηρίδος ὁ Θεόδωρος Στουδίτης μνημονεύει τῆς χερσονήσου Παλλήνης, ἤτοι Κασσάνδρας, ὡς ὑποκειμένης εἰς τὴν κοινότητα· μετὰ παρέλευσιν ἓξ ὅλων ἑκατονταετηρίδων ἡ αὐτὴ χερσόνησος ἀνήκει εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὡς πληροφορούμεθα ἐκ τῶν ἐνετικῶν ἐγγράφων.

Οὐδὲν ἔγγραφον σημειοῖ τὸν ἀκριβῆ πληθυσμὸν οὔτε τῆς πόλεως, οὔτε τῆς πολιτείας· τὸ ἐπίθετον ὅμως Μεγαλόπολις, ὅπερ οἱ ἱστορικοὶ ἀποδίδουσιν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἀπὸ τῆς Δ' μέχρι τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος μαρτυρεῖ πληθυσμὸν μέγαν· τὸ ἐπίθετον τοῦτο οἱ ἱστορικοὶ ἀποδίδουσι πλὴν τῆς Θεσσαλονίκης,

Digitized by Google

εἰς μόνας τὴν Ῥώμην, τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὴν Ἀντιόχειαν. Ὁ Γρηγορᾶς τὴν ἀποκαλεῖ «εὐανδροῦσαν πόλιν», ὁ δὲ Βιλλαρδουῖνος «μίαν τῶν ἀρίστων καὶ πλουσιωτάτων πόλεων τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου». Σημείωμά τι τῆς Θ΄ ἑκατονταετηρίδος χορηγεῖ τὴν πολύτιμον πληροφορίαν περὶ τοῦ ἐμβαδοῦ τῆς πόλεως καὶ τῆς ἀκροπόλεως. Αἱ ἀνυπολόγιστοι δυστυχίαι,αἵτινες ἐνέσκηψαν ἐν τῇ πόλει κατὰ τὴν ΙΔ΄ ἑκατονταετηρίδα ἀναμφιβόλως ἐπὶ πολὺ ἠλάττωσαν τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων· ἀσφαλέστατον δὲ τεκμήριον περὶ τῆς φοβερᾶς ἀναλογίας τῆς μειώσεως τῶν κατοίκων ἐν τοῖς στυγεροῖς ἐκείνοις χρόνοις εἶνε τὸ ἑξῆς· Ὅταν οἱ Ἑνετοὶ παρέλαβον τὴν πόλιν (1423), αὕτη, καίπερ καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν ἐπιδρομῶν, τῶν πολιορκιῶν καὶ τῶν ἐπιδημικῶν νόσων, περιεῖχεν ἔτι 40,000 κατοίκων· μετὰ παρέλευσιν ἑπτὰ ἐτῶν (1430) ὁ ἀριθμὸς οὗτος περιωρίσθη εἰς μόνας 7,000 ψυχῶν, ὡς βεβαιοῖ σύγχρονος Θεσσαλονικεὺς χρονογράφος.

Οἱ κάτοικοι τῆς Θεσσαλονίκης διῃροῦντο εἰς τέσσαρας κλάσεις, τοὺς προὔχοντας ἢ ἄρχοντας, τὸν κλῆρον, τοὺς βουργεσίους ἢ μέσους, καὶ τοὺς δήμους.

Ὁ κλῆρος ἀπετέλει προνομιοῦχον τάξιν· οἱ ἀφιερωμένοι εἰς λειτουργίαν τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐκέκτηντο μεγάλα προνόμια καὶ ἀξιώματα· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ λειτουργοὶ τοῦ ἁγίου ἀνῆκον εἰς παλαιοὺς οἴκους νεμομένους τὰς προσόδους τοῦ ναοῦ. Ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος Β΄ θελήσας νὰ τιμήσῃ ἕνα Βούλγαρον ἄρχοντα ἐνύμφευσεν αὐτὸν μετὰ τῆς θυγατρὸς ἑνὸς ἀξιωματικοῦ τοῦ ναοῦ. Οἱ ἱερεῖς καὶ διάκονοι διῃρημένοι εἰς τάγματα ἐκυβερνῶντο κατ' ἴδια ἔθιμα, ἔχοντες καὶ τὸ δικαίωμα νὰ φέρωσιν ἔνδυμα καὶ πῖλον διάφορον πρὸς τὰ τῶν ἄλλων κληρικῶν τῆς αὐτοκρατορίας. Οἱ μοναχοὶ διῴκουν κατὰ τὸ δοκοῦν τὰς πολυαρίθμους καὶ πλουσίας αὐτῶν μονάς, καὶ διεξεδίκουν, ὡς θέλομεν ἴδει, καὶ δικαστικῶς πρὸς τὴν κοινότητα τὸ δικαίωμα πάσης ἀναμίξεως ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς μονὰς ἀγαθῶν. Ἀγνοοῦμεν ἂν ὁ τῆς Θεσσαλονίκης κλῆρος εἶχε δούλους, ὡς ἄλλαι τοῦ κράτους ἐκκλησίαι· ἐν τούτοις λόγος τις τοῦ Εὐσταθίου μᾶς διδάσκει ὅτι τὸ παλαιὸν ἑλληνικὸν κομητάτον τῶν ἱεροδούλων ἐπεκράτει ἐν τῇ ΙΒ΄ ἑκατονταετηρίδι ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Δημητρίου· οἱ ἱερόδουλοι οὗτοι ἦσαν ξένης καταγωγῆς. Ὁ ἅγιος, καίτοι ἐπονομαζόμενος Ἐλευθέριος, δὲν ἠδύνατο νὰ παράσχῃ ἀσφαλὲς ἄσυλον εἰς τὸν ἐπικαλούμενον τὴν προστασίαν του ἰθαγενῆ δοῦλον, ἀφοῦ ἕκαστος πολίτης ἀκωλύτως ἠδύνατο ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τοῦ ναοῦ τὸν φυγόντα δοῦλον αὐτοῦ.

Οἱ δῆμοι διῃρημένοι εἰς σωματεῖα εἶχον τὸ δικαίωμα τῆς ὁπλοφορίας· τὸ πολυαριθμότερον καὶ τολμηρότερον σωματεῖον ἦν τὸ τῶν ναυτῶν, ἔχον ἰδίαν ἀρχὴν καὶ πολλὰ προνόμια· ὅλα τ' ἄλλα σωματεῖα παρηκολούθουν εἰς τὴν σημαίαν τῶν ναυτῶν ἐν περιπτώσει στάσεως ἢ διαδηλώσεως. Ἡ βυζαντινὴ ἱστορία μνημονεύει καὶ ἄλλων κοινοτήτων ἀπολαυουσῶν τοῦ προνομίου τῆς ἀπαλλαγῆς στρατιωτικῆς φρουρᾶς, καὶ ἐξ ἰδίων ἐπαρκουσῶν εἰς τὴν διαφύλαξιν τῶν τειχῶν. Οὐδεμία ὅμως πόλις διωργάνισε τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν μεθοδικώτερον τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰσίδωρος ἀναφέρει ὡς τὸ κυριώτερον καθῆκον τῶν Θεσσαλονικέων ἀρχόντων τὴν σπουδὴν τῆς τακτικῆς ἐπιστήμης. Εἰς τὸν μεθοδικὸν διοργανισμὸν τοῦ στρατοῦ της, τὰς ἐπικρατούσας πατριωτικὰς ἰδέας καὶ τὸ προεξάρχον πνεῦμα τῆς πειθαρχίας, ἡ Θεσσαλονίκη ὤφειλε τὴν σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῶν πολυαρίθμων βαρβάρων, οἵτινες ἐπωφθαλμίων τὰ πλούτη αὐτῆς. Εἴδομεν ὅτι ἓν τῶν παλαιοτέρων προνομίων τῆς πόλεως συνίστατο εἰς τὴν ἀπουσίαν Ῥωμαϊκῆς φρουρᾶς. Ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς Λέοντος τοῦ Τριπολίτου (904) ἡ πόλις ὀργανίζει τὴν ὑπεράσπισιν διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων· ὁ παρεμβὰς βυζαντινὸς στρατηγὸς Νικήτας ἦν ἁπλοῦς τοποτηρητὴς τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος, ἀποσταλεὶς ἵνα ἐπιστατήσῃ εἰς τὴν ὀχύρωσιν τοῦ λιμένος· αἱ προκηρύξεις αὐτοῦ μόνον «ἄνδρας Θεσσαλονικεῖς» ἀναφέρουσιν. Ὁ στρατὸς συγκείμενος ἐκ τῶν δήμων ἐδιοικεῖτο ὑπὸ ἰθαγενῶν ἀρχηγῶν. Μάρτυς αὐτόπτης τῆς ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἁλώσεως τῆς πόλεως ἐξαίρει τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν φιλοπατρίαν τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς πόλεως, οἵτινες ὑποκύψαντες εἰς τὸ πλῆθος ἐπροτίμων νὰ ῥιφθῶσιν ἀπὸ τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν ἢ νὰ πνιγῶσιν εἰς φρέατα, ὅπως μὴ ἴδωσι τὴν ὑποδούλωσιν τῆς πατρίδος. Ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Εὐστάθιος, στιγματίζων τὴν ἀνανδρίαν καὶ ἀφιλοτιμίαν τῶν παρευρεθέντων βυζαντινῶν στρατηγῶν, ἐπαινεῖ τοὺς γενναίους τῆς Θεσσαλονίκης προμάχους, οἵτινες ἐμπνεόμενοι ὑπὸ θάρρους ἀρχαϊκοῦ διενυκτέρευον ἄσιτοι ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων· αὐταὶ αἱ γυναῖκες εἰργάζοντο καὶ ὡς ἀληθεῖς Ἀμαζόνες ἐπολέμουν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν συζύγων. Οἱ πολῖται στρατιῶται τῆς Θεσσαλονίκης ἦσαν οὐ μόνον τοξόται ἀπαράμιλλοι, ἀλλὰ καὶ χειρισταὶ ἐπιδέξιοι τῶν πολεμικῶν μηχανῶν, ὅπερ ὑποθέτει ὅτι ὁ λαὸς ἐγυμνάζετο ἐν ταῖς ἑορτασίμοις ἡμέραις ἐν τῷ χειρισμῷ τῶν βαρέων πολεμιστηρίων ὀργάνων.

Οἱ προὔχοντες, καλούμενοι καὶ ἄρχοντες, ἀπετέλουν τὴν κυβερνῶσαν τάξιν τῆς ὀλιγαρχικῆς ταύτης δημοκρατίας· ἐδιαιροῦντο εἰς στρατιωτικὰ καὶ πολιτικὰ γένη, πολλάκις ὅμως μέλη

Digitized by Google

τῆς αὐτῆς οἰκογενείας διέπρεπον συγχρόνως ἐν τοῖς ὅπλοις,ἐν τῷ πολιτεύεσθαι,ἐν τῷ ἱερατείῳ. Ἄγνωςος ἡμῖν ἀριθμὸς ἀρχόντων ἀπετέλει τὴν βουλὴν ἢ σύγκλητον τῆς Θεσσαλονίκης. Οἱ ἀρχιερεῖς,ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐντόπιοι,ἐλάμβανον αὐτοδικαίως μέρος ἐν ταῖς διασκέψεσι τῆς βουλῆς.Ἐκ τῶν προὐχόντων τούτων ὁ λαὸς ἐξέλεγε τοὺς λεγομένους ἄρχοντας τοῦ κοινοῦ, τοὺς δικαστάς, καὶ τοὺς ἐφόρους τῶν νοσοκομείων καὶ πτωχοτροφείων. Οἱ τελευταῖοι καλούμενοι *κηδεμόνες* καὶ *φροντισταὶ* ἐδιοίκουν καὶ τὴν ἀστυνομίαν καὶ δικαιωματικῶς ἐκηδεμόνευον τὰ ὀρφανὰ καὶ τὰς σχολαζούσας περιουσίας. Οἱ κηδεμόνες οὗτοι ἐκλεγόμενοι συνήθως μεταξὺ τῶν δικηγόρων δὲν ἐφημίζοντο ἐπὶ εὐθύτητι καὶ τιμιότητι· ὁ Κυδώνης τοὺς ἀποκαλεῖ *καθάρματα*, *ἀγρίους θῆρας*· ὁ Καβάσιλας γράφει ὅτι ἐπώλουν τὴν δικαιοσύνην εἰς τὸν πλειοδοτοῦντα καὶ κατέτρωγον τὰς ὀρφανικὰς περιουσίας. Ἀγνοοῦμεν εἰδικώτερον τὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματα τῶν κηδεμόνων· ἀναμφιβόλως ἐφόρευον καὶ τὰ θέατρα, τὰ ὁποῖα παραδόξως ἡ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐκκλησία ἐπροστάτευσεν, ἐνῷ ὁ ἀλλαχοῦ τοῦ κράτους κλῆρος ἐδείχθη ὁ ἀμείλικτος τῆς σκηνῆς ἐχθρός. Ἡ ἀνάμιξις τῶν φροντιστῶν ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων δὲν ἀνῆκεν αὐτοῖς παλαιόθεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξαιρετικὴ περίπτωσις ἠνάγκασε τὴν δημοκρατίαν τῶν Ζηλωτῶν, ἵνα ζητήσῃ ἀπὸ τοῦ ταμείου τῶν μονῶν ἐπιχορήγησίν τινα πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως· ὁ Καβάσιλας ἀποκαλεῖ κλοπὴν τὴν παράνομον ταύτην παρέμβασιν.

Ἡ Θεσσαλονίκη εἶχε τὸ δικαίωμα ν' ἀποστέλλῃ καὶ πρεσβευτὰς παρὰ τοῖς ξένοις ἡγεμόσι πρὸς διαπραγμάτευσινἐμπορικῶν,ἐνίοτε δὲ καὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων. Τὸ ἀξίωμα τοῦ πρεσβευτοῦ ἦν ἡ πατριωτικωτέρα, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἡ ἀκανθωδεστέρα καὶ μᾶλλον ἀχάριστος λειτουργία. Ἐπειδὴ τὰ ἔξοδα τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῆς παραστάσεως τῆς πρεσβείας ἐπεβάρυνον τὸ κοινοτικὸν ταμεῖον, ὁ λαὸς ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ συνήνει ὅπως καταβάλῃ τοὺς ὑπὸ τῆς βουλῆς ψηφιζομένους φόρους πρὸς ἀποστολήν, ἣν ἐξελάμβανεν ὅσῳ πολυδάπανον τοσοῦτον καὶ ἀνωφελῆ. Ὁ Ἰσίδωρος παραινεῖ τὸν λαὸν ἵνα μὴ ἐπεμβαίνῃ εἰς πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν ἐννοεῖ ὁ βαρὺς νοῦς τοῦ ὄχλου. Περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος αἱ τῶν δήμων διαδηλώσεις καὶ ἀπειλαὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐφόβισαν τοὺς προὔχοντας, ὥστε οὐδεὶς συνήνει εἰς ἀνάληψιν τοιούτου βάρους· ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ προρρηθεὶς ἀρχιεπίσκοπος Ἰσίδωρος ἐξεφώνησε τοὺς περισωθέντας δύο λόγους (1394),ἐξ ὧν πολλὰς ἀρυόμεθα πληροφορίας περὶ τοῦ διοργανισμοῦ τῆς πολιτείας.

Μεταξὺ τῶν προὐχόντων καὶ τῶν δήμων ἦσαν οἱ μέσοι, οὓς ὁ Εὐστάθιος ἀποκαλεῖ διὰ τοῦ νεολατινικοῦ ὀνόματος *βουργέσιοι* (**Bourgeois**). Τὰ ἔγγραφα δὲν ἐξηγοῦσιν εὐκρινῶς ὁποῖον πρόσωπον διεδραμάτισαν οἱ μέσοι ἐν ταῖς διαφόροις περιπετείαις τῆς πολιτείας· εἰκάζεται ὅτι οἱ ἀποτελοῦντες τὴν κλάσιν ταύτην ἀνῆκον εἰς νεοπλούτους δημότας, ἤτοι τοὺς λεγομένους οἰκοκυραίους. Ἐν τῇ ἐπαναστάσει τῶν Ζηλωτῶν συνεταυτίσθησαν πρὸς τὸ δημοτικὸν στοιχεῖον, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι αἱ πρὸς τὴν ἀριστοκρατίαν σχέσεις τῶν μέσων δὲν ἦσαν τοσοῦτον εἰλικρινεῖς, ὥστε νὰ ἐξαλείψωσιν ἀπὸ τῶν νεοπλούτων τούτων οἰκοκυραίων τὴν παράδοσιν τῆς καταγωγῆς των.

Οἱ Ζηλωταὶ δὲν ἀπετέλουν χωριστὴν κλάσιν, ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο ἔλαβον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐν ἔτει 1343 ἐκραγείσης ἐπαναστάσεως. Καταργήσαντες τὴν δεσπόζουσαν ὀλιγαρχίαν οἱ Ζηλωταὶ ἀπεκήρυξαν τὴν ἐνΒυζαντίῳ κυβέρνησιν, ἐκήρυξαν τὴν δημοκρατίαν, ἔσφαξαν τοὺς βουλευτάς, ἐδήμευσαν τὰς περιουσίας τῶν ἀρχόντων καὶ ἐκακοποίησαν καὶ ἐξώρισαν πάντα ὀπαδὸν τοῦ βυζαντινοῦ κόμματος.Ὁ Καντακουζηνὸς καὶ ὁ Γρηγορᾶς παριστῶσι τοὺς Θεσσαλονικεῖς Ζηλωτὰς ὡς τοὺς **communards** τῶν σημερινῶν χρόνων· ἡ ὁμολογία ὅμως ἀνδρὸς ἀξιοτίμου, σοφοῦ καὶ ἐντοπίου παρουσιάζει τὴν δημοκρατίαν ταύτην ὑπὸ ἔποψιν ἧττον ἀπαισίαν. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Θεσσαλονίκης ἀνεκηρύχθη πρόεδρος τῆς δημοκρατίας τῶν Ζηλωτῶν· οὔτε οἱ πλούσιοι ἐγυμνώθησαν, οὔτε ἡ δικαιοσύνη ἐπνίγη· ἐξ ἐναντίας ὁ νόμος ἦν παντοδύναμος καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου ἀπεριόριστος, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ ἰδιῶται εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ σύρωσιν εἰς τὰ δικαστήρια τὴν κυβέρνησιν, ἐναντίον τῆς ὁποίας οἱ δικηγόροι ἐκτοξεύουσι τὰ δηκτικώτερα καὶ δυσφημότερα τῶν ἐπιθέτων. Σπουδαῖον δικαστικὸν μνημεῖον εὐτυχῶς περισωθὲν ἀποδεικνύει καθαρῶς ὅτι οἱ Ζηλωταὶ ἦσαν ἀληθεῖς ζηλωταί, δηλαδὴ φιλοπάτριδες, καὶ οὐχὶ συμμορία ἀλητῶν καὶ ὀρθὴ δολοφόνων, ὡς οἱ Βυζαντινοὶ ἐξεικόνισαν αὐτούς.

Πολιορκούμενοι ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Καντακουζηνοῦ καὶ τῶν συμμάχων αὐτοῦ Τούρκων, οἱ Ζηλωταὶ ἐζήτησαν χρηματικήν τινα ἐπιχορήγησιν ἀπὸ τοῦ ταμείου τῶν ἐν τῇ πόλει πολυαρίθμων καὶ πλουσίων μονῶν, ὅπως ἐπαρκέσωσιν εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν στρατιωτῶν. Οἱ μοναχοὶ διεμαρτυρήθησαν κατὰ τοιαύτης ἀναμίξεως τῆς πολιτείας ἐν τῇ περιουσίᾳ αὐτῶν, χαρακτηρίσαντες τὴν ἀξίωσιν τῆς κυβερνήσεως ὡς ἐκβίασιν τῆς τελευταίας θελήσεως τῶν διαθετῶν, οἵτινες ἐκληροδότησαν τὰ πλούτη των εἰς τὴν ἐκλησίαν καὶ οὐχὶ εἰς τὴν πατρίδα. Σοφὸς δικηγόρος καὶ προὔχων τῆς Θεσσαλονίκης, ὅστις δὲν ἔβλεπεν εὐμενῶς τὴν κυβέρνησιν τῶν Ζηλωτῶν, ὁ Νικόλαος Καβάσι-

Digitized by Google

λας, ἐπαρουσιάσθη ὡς ἔνθερμος ὑπερασπιστὴς τῶν μοναχῶν· ἡ δίκη ἤχθη ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἐν τῇ ὑπερασπίσει τῶν μοναχῶν ὁ Καβάσιλας παραθέτει καὶ αὐτὸ τὸ κείμενον τῶν προτάσεων τῶν Ζηλωτῶν· τὸ κυριώτερον τῶν τελευταίων ἐπιχείρημα εἶνε ὅτι,εἰ καὶ οὐδεὶς τοπικός, οὐδ' αὐτὸς ὁ Ῥωμαϊκὸς νόμος χορηγεῖ τῇ πολιτείᾳ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκβιάσεως τῆς τελευταίας τῶν διαθετῶν θελήσεως, ἐν τούτοις ἡ κατάχρησις, ἣν οἱ μοναχοὶ ἐποίουν τοσούτου πλούτου καὶ πρὸ πάντων ὁ κίνδυνος,ὃν διέτρεχε χριστιανικὴ πόλις πολιορκουμένη ὑπὸ Τούρκων, ἐπέτρεπον τῇ πολιτείᾳ ὅπως λάβῃ ἐλάχιστον μέρος χρήματος διασπαθωμένου ὑπὸ ὄντων ἀργῶν καὶ ἀνωφελῶν τῇ κοινωνίᾳ, καὶ διὰ τῶν χρημάτων τούτων θρέψῃ τοὺς προμάχους τῆς πατρίδος, ἐσομένους συγχρόνως καὶ σωτῆρας αὐτῶν τῶν μονῶν.

Ἐν τῷ δικαστικῷ τούτῳ ἐγγράφῳ συνεχῶς μνημονεύονται δύο εἰδικοὶ τῆς Θεσσαλονίκης νόμοι, ὁ *νόμος τῶν οἰκιστῶν* καὶ ὁ *νόμος τῶν ἀποικιῶν*· οἱ δύο οὗτοι νόμοι οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον, συνεχῶς ἀναφερόμενον ὑπὸ τὸ ὄνομα ὁ *πολιτικός*, ἢ ὁ *ἰδιωτικὸς νόμος*. Αἱ Νεαραὶ τῶν αὐτοκρατόρων δὲν εἶχον, ὡς φαίνεται, νομικήν τινα ἰσχὺν ἐν Θεσσαλονίκῃ· οἱ Ζηλωταὶ ἐπεκαλέσθησαν αὐτάς, ἀλλ' ὁ Καβάσιλας ἀποκηρύττει τὸ κῦρος αὐτῶν, ἐμπαίζων μάλιστα καὶ τὴν ἀξίωσιν τῶν αὐτοκρατόρων ἵνα ἐπεμβαίνωσι καὶ ἐν τῇ νομοθεσίᾳ.

Διαφεύγει ἡμᾶς ὁ ὀργανισμὸς τῆς δημοκρατίας τῶν Ζηλωτῶν· περιεσώθη ὅμως σπουδαία ὁμολογία ἀπὸ ἐχθρικοῦ στόματος περὶ τῆς βάσεως τῆς πολιτείας ταύτης. Ὁ προσημειωθεὶς Καβάσιλας ἀνῆκεν εἰς ἓν τῶν εὐγενεστέρων τῆς πόλεως γενῶν· εἷς τῶν προγόνων αὐτοῦ ἐγένετο ὁ πρῶτος ὑπὸ τοῦ Βυζαντίου ἀναγνωρισθεὶς δοὺξ τῆς Θεσσαλονίκης· ὡς τοιοῦτος ὁ Καβάσιλας δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναγνωρίσῃ κυβέρνησιν ἱδρυθεῖσαν ἐπὶ τῷ μονομερεῖ σκοπῷ τῆς καταργήσεως τῶν προνομίων τῆς οἰκογενειακῆς του κλάσεως. Ἐγκαταλιπὼν τὴν δημοκρατουμένην πατρίδα ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, τὸ ἄσυλον τῶν Θεσσαλονικέων φυγάδων, καὶ ἐγένετο δεκτὸς ἀνοικταῖς ἀγκάλαις ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κανтακουζηνοῦ, τοῦ ἀποπομπαίου τούτου τράγου τῶν Ζηλωτῶν. Πᾶσαι αἱ πρὸς τὸν μετανάστην ἐπιδαψιλευθεῖσαι θωπεῖαι τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς δὲν συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ ἐκβυζαντινίσωσι τὸν ἀρχαϊκὸν χαρακτῆρα τοῦ πρόσφυγος· διότι ἀληθῶς ὁ Καβάσιλας ἦν ἑλληνικὴ ψυχή, παραδόξως ἐπιπλεύσασα ἐπὶ τῶν κυμάτων τοῦ μεσαιωνικοῦ κατακλυσμοῦ· ἀκραιφνὴς Ἕλλην καὶ τὸ φρόνημα καὶ τὴν καρδίαν, κατ' ἐπιφάνειαν συνηγόρει ὑπὲρ τῶν προνομίων τῆς ὀλιγαρχίας, καὶ ὅπως ὑπακούσῃ εἰς τὸν θεῖόν του ἀρχιεπίσκοπον Νεῖλον ἀνεμιγνύετο εἰς τὰ τότε διαιροῦντα τὴν Ἀνατολὴν καλογηρικὰ ζητήματα, ἐνδομύχως ὅμως συνεπάθει πρὸς τοὺς Ζηλωτάς, καὶ αὐτοὶ οἱ συγγενεῖς του πολλάκις τὸν ἐπέπληξαν ἐπὶ τῇ προσηλώσει εἰς θρήσκευμα ἱστορικῶς πρὸ πολλοῦ λησμονημένον. Πρόδρομος τοῦ Πλήθωνος, ἢ μᾶλλον κρῖκος τῆς ἀδιαρρήκτου καὶ μυστηριώδους ἀλύσεως τῶν ἑλληνικῶν παραδόσεων, ὁ Καβάσιλας,δὲν ἐτόλμησε μὲν ὡς ὁ ἐν Σπάρτῃ φιλόσοφος νὰ ἐκσφενδονήσῃ κατὰ πρόσωπον τῆς ἐκκλησίας τὴν παράτολμον ἀναμόρφωσιν,ἔσχεν ὅμως τὴν φρόνησιν καὶ τὸν πρακτικὸν νοῦν νὰ συλλάβῃ ἄλλο καταλληλότερον σχέδιον, τὸν συνδυασμὸν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐξ οὗ προέβλεπε τὴν σωτηρίαν τῆς ἐπαπειλουμένης πολιτικῆς ὑπάρξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Τὸ βούλευμα τοῦ Καβάσιλα θ' ἀναλυθῇ κατωτέρω, ἤδη δὲ ἀκούσωμεν τὴν περὶ τῆς πολιτείας τῶν Ζηλωτῶν κρίσιν. Δημηγορῶν ἐνώπιον τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς ὁ Καβάσιλας δὲν εἶνε πλέον ὁ δικηγόρος, ὁ ὑπερασπιζόμενος τὴν ὑπόθεσιν οἱουδήποτε πελάτου, ἀλλ' ὁ Ἕλλην, ὁ μὴ συναινῶν ἵνα ἴδῃ τὴν πατρίδα ἐξευτελιζομένην πρὸ τοῦ Βυζαντίου. Ἡ ἐν τῷ παλατίῳ ἐκφωνηθεῖσα δημηγορία αὐτοῦ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ἐγκωμίου τῆς Θεσσαλονίκης «τῆς ἑλληνικῆς ταύτης ἑστίας,ἐν ᾗ διεσώθησαν τὰ λείψανα τῶν ἑλληνικῶν παραδόσεων, καὶ ἐξ ἧς φωταυγεῖς ἀκτῖνες ἀναπέμπονται ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα»· εἶτα ὁ ῥήτωρ ἐπαινεῖ τὸ δημοκρατικὸν τῆς ἑλληνικῆς ταύτης πολιτείας πολίτευμα. Οἱ Ζηλωταὶ ἦσαν τότε οἱ κύριοι τῆς Θεσσαλονίκης· «ἡ πολιτεία αὐτῶν, εἶπεν ὁ Καβάσιλας, ἱδρύεται ἐπὶ τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης, οἱ δὲ νόμοι αὐτῆς οὐδὲν ἔχουσι τὸ κοινὸν πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὀνειρευθεῖσαν πολιτείαν». Ἡ ἔντιμος αὕτη ὁμολογία ἀρκεῖ πρὸς ἀναίρεσιν τοῦ Γρηγορᾶ ἐξεικονίσαντος τοὺς Ζηλωτὰς ὡς κοινωνιστάς,καὶ ἀνατροπεῖς παντὸς ἀνθρωπίνου νόμου.

Ἡ σημαία τῶν Ζηλωτῶν ἦν ὁ σταυρός, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀποδεικνύει ὅτι οἱ ἐν Θεσσαλονίκῃ δημοκράται ἦσαν φανατικοὶ ἄνθρωποι, ἢ καὶ ὀπαδοί τινος τῶν τότε λυμαινομένων τὸ κράτος θρησκευτικῶν αἱρέσεων, τῆς τῶν λεγομένων Παλαμιτῶν καὶ τῆς τῶν Βαρλαμιτῶν. Ἡ μοναχικὴ αὕτη διένεξις περιωρίσθη εἰς μόνα τὰ κελλία τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ μοναχῶν. Αὐτὸς ὁ Παλαμᾶς οὐδεμίαν ἔχαιρε παρὰ τοῖς Ζηλωταῖς ὑπόληψιν ἁγιότητος, ἀφοῦ ἡ δημοκρατία τὸν ἀπεκήρυξε καὶ δὲν τῷ ἐπέτρεψε τὴν εἰς τὴν πόλιν εἴσοδον,ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ Θεσσαλονίκη δὲν ἠδύνατο ν' ἀναγνωρίσῃ ὡς ἀρχιεπίσκοπόν της ἄνθρωπον φέροντα συστατικὰ γράμματα τοῦ αὐτοκράτορος Καντακουζηνοῦ, πρὸς

Digitized by Google

δν ἡ ἐλευθέρα πολιτεία δὲν ὑπέκειτο. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Παλαμᾶ καὶ τοῦ Βαρλαὰμ πόλεμος ὁσημέραι ἐλάμβανεν ἀπειλητικὰς διαστάσεις, ὁ περιώνυμος Κωνσταντῖνος Ἀρμενόπουλος, κριτὴς τότε τῆς πολιτείας, ἐξεκάλεσε τὴν σκανδαλώδη διένεξιν ἐνώπιον τοῦ πατριαρχείου δι' ὑπομνήματος, ἐν ᾧ ἀπεδείκνυεν ὅτι ἀμφότεραι αἱ διαμαχόμεναι μερίδες πολὺ ἀπεμακρύνοντο τῆς ἀληθοῦς χριστιανικῆς πίστεως. Μανιώδεις οἱ Παλαμῖται καὶ οἱ Βαρλααμῖται, ἐλησμόνησαν πρὸς στιγμὴν τοὺς ἀμοιβαίους διαπληκτισμοὺς καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ περιφανοῦς νομοδιδασκάλου, ἀποκαλοῦντες αὐτὸν νέον αἱρεσιάρχην, καὶ ἐκπλύνοντες διὰ τῶν ἀγοραίων ἐκείνων καὶ κενῶν ὕβρεων, τὰς ὁποίας ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ θρασύτης ἔχουσι πάντοτε προχείρους, ὁσάκις ἡ διαύγεια τοῦ συλλογισμοῦ καὶ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ἐπιβάλλουσι σιωπὴν εἰς τὴν φλυαρίαν καὶ τὴν ἀγυρτίαν.

[Ἕπεται τὸ τέλος].

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ. — Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε σελ. 312.

Β'

Ὁ ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ ὠνομάζετο Ἰωάννης Ῥαινάλδος καὶ ἦτο υἱὸς τοῦ ἰατροῦ τοῦ ἀναπαυομένου ἐν τῷ νεκροταφείῳ τοῦ Λογγεβάλ. Ὅτε δὲ ὁ πατὴρ Κωνστάντιος τῷ 1846 ἐλθὼν ἀποκατεστάθη ἐν τῇ μικρᾷ ἐφημερίᾳ, ἰατρός τις Ῥαινάλδος, πάππος τοῦ Ἰωάννου, κατῴκει ἐν χαριεστάτῳ οἰκίσκῳ ἐπὶ τῆς λεωφόρου τῆς Σουβινῆς, μεταξὺ τῶν δύο ἐπαύλεων Λογγεβὰλ καὶ Λαβαρδέν.

Μάρκελλος ὁ υἱὸς τοῦ ἰατροῦ Ῥαινάλδου ἀπεπεράτου ἤδη ἐν Παρισίοις τὰς ἐν τῇ ἰατρικῇ σπουδάς του. Ἦτο δὲ φιλοπονώτατος καὶ εὐφυέστατος, καὶ ἠρίστευσε κατὰ τὸν διαγωνισμόν. Ἐν ᾧ δὲ εἶχεν ἀπόφασιν νὰ διαμείνῃ ἐν Παρισίοις καὶ νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχην του . . . τὰ πάντα δέ τῳ προεμήνυον εὐτυχέστατον καὶ λαμπρότατον μέλλον, αἴφνης τῷ 1852 ἔλαβε τὴν εἴδησιν τοῦ θανάτου τοῦ πατρός του ἐξ ἀποπληξίας. Ὁ Μάρκελλος ἔσπευσεν εἰς Λογγεβὰλ αἱμάσσουσαν ἔχων τὴν καρδίαν, διότι ἐλάτρευε τὸν πατέρα του. Διῆλθε δύο μῆνας μετὰ τῆς μητρός του καὶ ἔπειτα εἶπε πρὸς αὐτὴν περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Παρισίους.

— Ἀληθινά, τῷ εἶπεν ἡ μήτηρ, πρέπει νὰ φύγῃς.

— Πῶς ! νὰ φύγω ; ... νὰ φύγωμεν. Μήπως νομίζετε ὅτι θὰ σας ἀφήσω ἐδῶ ὁλομόναχην ; . . . θὰ σας πάρω μαζί μου.

— Νὰ ὑπάγω νὰ ζήσω εἰς Παρισίους ! . . . Νὰ ἀφήσω τὸν τόπον τοῦτον ὅπου ἐγεννήθην, ὅπου ἔζησεν ὁ πατήρ σου καὶ ἀπέθανε ! . . . Δὲν θὰ δυνηθῶ, υἱέ μου, ποτέ ! Πήγαινε μόνος ἀφ' οὗ τὸ στάδιόν σου καὶ τὸ μέλλον σου εἶν' ἐκεῖ κάτω. Ἐγὼ σὲ εἰξεύρω, εἰξεύρω ὅτι δὲν θά με λησμονήσῃς, ὅτι θὰ ἔρχεσαι νά με βλέπῃς συχνά, πολὺ συχνά.

— Ὄχι, μητέρα μου, ἀπεκρίθη, θὰ μείνω.

Καὶ ἔμεινεν. . . Αἱ ἐλπίδες του, τὰ φιλόδοξα ὄνειρά του, τὰ πάντα διὰ μιᾶς ἐσβέσθησαν, ἐξηφανίσθησαν, καὶ ἓν μόνον πρᾶγμα παρέμεινε, τὸ καθῆκον τοῦ νὰ μὴ ἐγκαταλίπῃ μόνην τὴν ἡλικιωμένην καὶ πάσχουσαν μητέρα του. Ἐν τῷ καθήκοντι δὲ τούτῳ, ὅπερ ἁπλῶς ἀπεδέξατο καὶ ἁπλῶς ἐξεπλήρωσεν, ἀνεῦρε τὴν εὐδαιμονίαν του. Ἄλλως τε, τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς, ἐν τῷ καθήκοντι εὕρηται ἡ εὐδαιμονία.

Ὁ Μάρκελλος ἀσμένως καὶ προθύμως ὑποκύψας ὑπὸ τὴν νέαν κοινωνικὴν αὐτοῦ κατάστασιν, ἐξηκολούθησε τὸν βίον τοῦ πατρός του, ἀναλαβὼν τὴν συνέχειαν τῆς αὔλακος ἀκριβῶς ἀπὸ τῆς θέσεως ἐν ᾗ ἐγκατέλιπεν αὐτὴν ὁ πατήρ του. Ἐπεδόθη δὲ ὁλοθύμως ἄνευ τῆς ἐλαχίστης λύπης ἢ ἐπιλογισμοῦ εἰς τὸ ἀφανὲς ἐπάγγελμα τοῦ ἰατροῦ τοῦ χωρίου. Ὁ πατήρ τῳ κατέλιπεν ὀλίγα τινὰ μετρητά, ὀλίγην γῆν. Ἔζη δὲ ὅσον οἷόν τε ἁπλούστατα, καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ βίου του ἀνῆκεν εἰς τοὺς πτωχούς, παρ' ὧν οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ λάβῃ οὐδ' ὀβολόν· τοῦτο δὲ ἦτο ἡ μόνη αὐτοῦ πολυτέλεια καὶ σπατάλη.

Συναντήσας τῷ 1855 νεάνιδα ἄπορον μὲν ἀλλὰ χαρίεσσαν καὶ ἔρημον, τὴν ἐνυμφεύθη, καὶ εὐθὺς τὸ ἐπόμενον ἔτος θλῖψις μεγάλη καὶ μεγάλη χαρὰ ἐπῆλθε ταυτοχρόνως εἰς τὸν ἰατρόν· ἀπέθανεν ἡ γηραιὰ μήτηρ του καὶ ἐγεννήθη ὁ υἱός του Ἰωάννης· ὥστε μεταξὺ ἓξ ἑβδομάδων ὁ πατὴρ Κωνστάντιος ἀπήγγειλε τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς μάμμης καὶ παρεστάθη ὡς ἀνάδοχος κατὰ τὴν βάπτισιν τοῦ ἐγγόνου.

Ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ ἰατρὸς συνεχῶς συναντώμενοι παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῶν πασχόντων καὶ τῶν ἀποθνησκόντων, μιᾷ καρδίᾳ τε καὶ ὁρμῇ προσειλκύσθησαν καὶ προσήγγισαν πρὸς ἀλλήλους, αἰσθανόμενοι ὅτι τῆς αὐτῆς ἦσαν οἰκογενείας, τῆς αὐτῆς φυλῆς, τῆς τῶν συμπαθῶν, τῶν δικαίων καὶ τῶν εὐεργετικῶν ἀνθρώπων.

Τὰ ἔτη διεδέχοντο ἄλληλα ἀτάραχα, εὐάρεστα, εἰρηνικὰ ἐν τῇ ἐργασίᾳ καὶ τῷ καθήκοντι. Ὁ Ἰωάννης ηὔξανε... Παρὰ τοῦ πατρός του ἔμαθε τὰ πρῶτα τῆς ὀρθογραφίας μαθήματα, παρὰ δὲ τοῦ ἱερέως τὰ τῆς λατινικῆς. Ἦτο δὲ ὁ Ἰωάννης ἐπιμελὴς καὶ φιλόπονος καὶ

Digitized by Google

τοσοῦτον προώδευσεν, ὥστε οἱ καθηγηταί του —μάλιστα δὲ ὁ ἐφημέριος—κατέστησαν μετά τινα ἔτη ἐν δεινῇ ἀμηχανίᾳ, διότι ὁ μαθητὴς ἐγίνετο πολὺ κρείττων αὐτῶν. Τότε δὲ ἡ κόμησσα,ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρός της,ἐλθοῦσα κατῴκησεν ἐν Λαβαρδὲν μετὰ τοῦ υἱοῦ της Παύλου καὶ τοῦ διδασκάλου του. Ὁ Παῦλος ἦτο χαρίεις μὲν νεανίας, ἀλλὰ ἀμελέστατον ἀνθρωπάριον.

Ἡ κυρία Λαβαρδὲν ἠγάπα πολὺ τὸν ἰατρόν· ἡμέραν δέ τινα εἶπε πρὸς αὐτόν :

—Στέλλετέ μου κάθε πρωῒ τὸν Ἰωάννην καὶ ἐγὼ θά σάς τον στέλλω ὀπίσω καθ' ἑσπέραν.Ὁ διδάσκαλος τοῦ Παύλου εἶνε ἄνθρωπος ἐξαίρετος καὶ θὰ διεγείρῃ τὴν φιλοπονίαν τῶν παιδίων μας . . . Θά μοι κάμετε μάλιστα καὶ χάριν, διότι ὁ Ἰωάννης θὰ δώσῃ τὸ καλὸν παράδειγμα εἰς τὸν Παῦλον.

Τὰ πράγματα οὕτω πως ἐκανονίσθησαν καὶ ὁ μικρὸς ἰδιώτης ἔδωκε τῷ ὄντι εἰς τὸν μικρὸν εὐγενῆ ἔξοχα παραδείγματα φιλοπονίας καὶ ἐπιμελείας· ἀλλὰ τὰ ἔξοχα ταῦτα παραδείγματα οὐδὲν ὠφέλησαν.

Ἐξερράγη ὁ πόλεμος. Τῇ 14 Νοεμβρίου,περὶ ὥραν 7 π. μ., οἱ ἐπίστρατοι τῆς πόλεως Σουβινῆς συνηθροίζοντο ἐν τῇ μεγάλῃ πλατείᾳ· καὶ ἱερεὺς μὲν τοῦ τάγματος αὐτῶν ἦτο ὁ πατὴρ Κωνστάντιος, ἀρχίατρος δὲ ὁ ἰατρὸς Ῥαινάλδος, ὧν ὁ μὲν ἦτο ἐτῶν δύο καὶ ἑξήκοντα, ὁ δὲ πεντήκοντα,ἀμφότεροι ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ γενναίου φρονήματος ἐμφορούμενοι.

Τὸ τάγμα ἀπερχόμενον διῆλθε διὰ τοῦ Λογγεβάλ, πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ ἰατροῦ. Παρὰ τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ ἀνέμενεν ἡ σύζυγος τοῦ ἰατροῦ μετὰ τοῦ υἱοῦ της. Καὶ τὸ μὲν παιδίον ὥρμησεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρός του ἀνακράζον: «Πᾶρέ με, πατέρα, καὶ 'μένα», ἡ δὲ μήτηρ ἔκλαιεν. Ὁ ἰατρὸς κατεφίλησεν ἐπανειλημμένως ἀμφοτέρους καὶ ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του.

Ἡ ὁδὸς μετὰ ἑκατὸ βήματα ἐκάμπτετο, ἐκεῖ δὲ ὁ ἰατρὸς στραφεὶς ἀπέστειλε πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱόν του μακρὸν βλέμμα . . . τὸ πανύστατον ! Δὲν ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ.

Τῇ 8 Ἰανουαρίου 1871 τὸ τάγμα τῆς πόλεως Σουβινῆς προσέβαλλε τὸ χωρίον Βιλλερσέξελ κατεχόμενον ὑπὸ τῶν Πρώσσων, οἵτινες ὀχυρώσαντες αὐτὸ ἐκλείσθησαν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ κατεπυροβόλησαν τοὺς ἐπερχομένους Γάλλους.

Στρατιώτης τις ἐκ τῶν προμάχων ἔλαβε σφαῖραν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στήθους καὶ ἔπεσεν. Οἱ στρατιῶται ταράσσονται καὶ διστάζουσιν, ἀλλ' οἱ ἀξιωματικοὶ προστάσσουσιν : «Ἐμπρός ! ἐμπρός !»,καὶ οἱ ἄνδρες πατοῦντες ἐπὶ τοῦ κατακειμένου συστρατιώτου των καὶ ὑπὸ χάλαζαν σφαιρῶν βαίνοντες, εἰσήλασαν εἰς τὸ χωρίον.

Ὁ ἰατρὸς Ῥαινάλδος καὶ ὁ πατὴρ Κωνστάντιος παρηκολούθουν τὸ στράτευμα. Ἐστάθησαν λοιπὸν πρὸ τοῦ τραυματίου, οὗ τὸ αἷμα ἔρρεε ποταμηδὸν ἐκ τοῦ στόματος.

— Τίποτε δὲν γίνεται,εἶπεν ὁ ἰατρὸς κύψας πρὸ τοῦ τραυματίου, ὁ ἄνθρωπος ἀποθνήσκει, εἶνε ἰδικός σας, πάτερ Κωνστάντιε.

Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς ἔκλινε τὸ γόνυ πρὸ τοῦ ἐπιθανάτου στρατιώτου, ὁ δὲ ἰατρὸς ἐγερθεὶς προυχώρησε πρὸς τὸ χωρίον. Ἀλλὰ πρὶν ἢ προβῇ δέκα βήματα ἐστάθη, ἔπληξε τὸν ἀέρα δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν του καὶ διὰ μιᾶς ἔπεσε κατὰ γῆς. Ὁ ἱερεὺς ἔδραμε πρὸς αὐτὸν καὶ τον εὗρε νεκρόν,προσβληθέντα ὑπὸ σφαίρας κατὰ τὸν κρόταφον.

Τὴν ἑσπέραν τὸ χωρίον ἦτο ἡμέτερον καὶ τὴν ἐπαύριον κατετίθετο ἐν τῷ νεκροταφείῳ τοῦ Βιλλερσέξελ τὸ πτῶμα τοῦ ἰατροῦ Ῥαινάλδου. Μετὰ δύο μῆνας ὁ πατὴρ Κωνστάντιος ἐκόμισεν εἰς Λογγεβὰλ τὸ φέρετρον τοῦ φίλου του,καὶ ὄπισθεν τοῦ φερέτρου κατὰ τὴν ἐκφορὰν ἐβάδιζεν ὀρφανὸν παιδίον. Ὁ Ἰωάννης εἶχεν ἀπολέσῃ καὶ τὴν μητέρα του, ἥτις ἅμα μαθοῦσα τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της ἔμεινεν εἰκοσιτέσσαρας ὥρας κατεπτοημένη, καταβεβλημένη, ἄναυδος, ἀδάκρυτος, ἔπειτα κατελήφθη ὑπὸ πυρετοῦ, ὑπὸ παραληρημάτων, καὶ τέλος μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας τὴν ἐπῆρεν ὁ θάνατος.

Οὕτω δὲ ὁ Ἰωάννης ἀπέμεινεν ἔρημος. Καὶ ἐκ τῆς οἰκογενείας ἐκείνης, ἐν ᾗ πάντες ἀπὸ αἰῶνος ἤδη ἦσαν ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοί, ὑπελείπετο ἓν μόνον παιδίον ἐτῶν δεκατεσσάρων, κλῖνον τὸ γόνυ ἐπὶ τάφου καὶ ὑπισχνούμενον καὶ αὐτὸ νὰ γείνῃ ὅ τι ἦτο ὁ πάππος του καὶ ὅ τι ἦτο ὁ πατήρ του, καλὸν κἀγαθόν.Ἔχει ἡ πατρὶς ἡμῶν τοιαύτας οἰκογενείας, καὶ πολύ, πολὺ πλείονας ἢ ὅσον δὲν τολμῶσι νὰ εἴπωσιν.Ἡ τάλαινα ἡμῶν πατρὶς πολλαχῶς κατεσυκοφαντήθη ὑπό τινων μυθιστοριογράφων, οἵτινες ζωγραφοῦσιν αὐτὴν βεβιασμένως καὶ καθ' ὑπερβολήν. Ἀλλ' εἶνε ὄντως ἀληθὲς ὅτι ἡ ἱστορία τῶν καλῶν κἀγαθῶν εἶνε πολλάκις μονότονος, καὶ ἀπόδειξις τὸ ἀνὰ χεῖρας διήγημα.

Ὁ Ἰωάννης ᾐσθάνθη τὴν λύπην του ὡς ἀνὴρ τέλειος, πολὺν δὲ χρόνον διετέλεσε περίλυπος καὶ σιωπηλός. Τὴν ἑσπέραν τῆς κηδείας τοῦ πατρός του ὁ πατὴρ Κωνστάντιος παρέλαβε τὸν Ἰωάννην εἰς τὸ πρεσβυτέριον. Ἡ ἡμέρα ἦτο βροχερὰ καὶ ψυχρά,ὁ ὀρφανὸς παῖς ἐκάθισε παρὰ τὴν ἑστίαν, ὁ ἱερεὺς ἀνεγίνωσκε τὸ εὐχολόγιόν του,ἡ γηραιὰ Παυλίνα ἐπήγαινε καὶ ἤρχετο τακτοποιοῦσα τὰ πράγματα. Οὕτω δὲ μία ὥρα παρῆλθε μετὰ σιωπῆς. Αἴφνης ὁ Ἰωάννης ὑψῶν τὴν κεφαλήν :

— Νοννέ μου, ἠρώτησεν, ὁ πατήρ μού μ' ἄφησε τίποτε ;

Τοσοῦτον παράδοξος ἦτο ἡ ἐρώτησις αὐτή,

Digitized by Google

ὥστε ὁ ἱερεὺς ἔκθαμβος γενόμενος ἐνόμισεν ὅτι παρήκουσε.

— Μ' ἐρώτησες ἐὰν ὁ πατήρ σου ; . . .

— Μάλιστα ἐὰν ὁ πατήρ μού μ' ἄφησε τίποτε.

— Μάλιστα, σ' ἄφησε.

— Πολλά, δὲν εἶν' ἀλήθεια ; Πολλάκις ἤκουσα νὰ λέγουν ὅτι ὁ πατήρ μου ἦτο πλούσιος. Καὶ 'σὰν πόσα μ' ἄφησεν ἐπάνω κάτω ;

— 'Ξεύρω 'γώ, παιδί μου ! . . . Μ' ἐρωτᾷς πράγματα. . .

Ὁ τάλας ἱερεὺς ᾐσθάνετο σπαρασσομένην τὴν καρδίαν του· τοιαύτη ἐρώτησις ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ ! Ἐπίστευσεν ἐν τούτοις ὅτι ἐγίνωσκε τὴν καρδίαν τοῦ Ἰωάννου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ ταύτῃ δὲν ἦτο βεβαίως δυνατὸν νὰ ἔχωσι χώραν τοιοῦτοι διαλογισμοί.

— Σᾶς παρακαλῶ, νοννέ μου, 'πῆτέ μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἰωάννης μετὰ γλυκύτητος. Θά σας εἰπῶ εὐθὺς διατί σας ἐρωτῶ.

— Λέγουν ὅτι ὁ πατήρ σου εἶχε διακοσίας ἢ τριακοσίας χιλιάδας φράγκων.

— Καὶ εἶνε πολὺ αὐτὸ τὸ ποσόν ;

— Βέβαια εἶνε πολύ.

— Καὶ εἶνε ὅλον ἰδικόν μου ;

— Βέβαια, ὅλον εἶνε ἰδικόν σου.

— Ἆ ! τόσον τὸ καλλίτερον ! διότι τὴν ἡμέραν ποὺ ὁ πατήρ μου ἐφονεύθη ἐκεῖ κάτω, εἰς τὸν πόλεμον, οἱ Πρῶσσοι ἐφόνευσαν καὶ τὸν υἱὸν μιᾶς πτωχῆς γυναικός· τῆς κυρᾶς Κλεμέντας, τὴν γνωρίζετε, ἐφόνευσαν καί τον ἀδελφὸν τῆς Ῥοζαλίας, μὲ τὸν ὁποῖον ἐπαίζαμεν ὅταν ἤμουν μικρὸ παιδάκι. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἐγὼ εἶμαι πλούσιος καὶ ἐκεῖναι εἶνε πτωχαί, θέλω νὰ μοιράσω μὲ τὴν κυρὰ Κλεμέντα καὶ μὲ τὴν Ῥοζαλίαν τὰ χρήματα πού μ' ἄφησεν ὁ πατήρ μου.

Τὰς λέξεις ταύτας ἀκούων ὁ ἱερεὺς ἠγέρθη, ἔλαβε τὰς χεῖρας τοῦ Ἰωάννου καὶ ἕλκων αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν τὸν περιέβαλε διὰ τῶν βραχιόνων του. Ἡ πολιὰ κεφαλὴ ἐπεστηρίχθη ἐπὶ τῆς ξανθῆς κεφαλῆς, καὶ δύο δάκρυα χονδρὰ ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ γηραιοῦ ἱερέως, κατέρρευσαν βραδέως ἐπὶ τῶν παρειῶν του καὶ εἰσέδυσαν εἰς τὰς ῥυτίδας τοῦ προσώπου του. Ἐν τούτοις ὁ ἱερεὺς ὤφειλε νὰ ἐξηγήσῃ εἰς τὸν Ἰωάννην ὅτι καί τοι ἦτο κύριος τῆς πατρικῆς του κληρονομίας, ἀλλ' ὅμως δὲν εἶχε καὶ τὸ δικαίωμα νά την διαθέσῃ κατὰ βούλησιν, ἔμελλε δὲ νὰ συγκροτηθῇ οἰκογενειακὸν συμβούλιον καὶ νὰ διορισθῇ τις κηδεμών.

— Σεῖς, βέβαια, νοννέ μου ;

— Ὄχι ἐγώ, παιδί μου, διότι κατὰ τὸν νόμον μας οἱ ἱερεῖς δὲν γίνονται κηδεμόνες. Θὰ διορίσουν, πιστεύω, τὸν κύριον Λενιέν, τὸν συμβολαιογράφον τῆς Σουβινῆς, ὅστις ἦτο εἷς τῶν ἀρίστων φίλων τοῦ μακαρίτου πατρός σου. Εἰς ἐκεῖνον λοιπὸν λέγεις τὴν ἐπιθυμίαν σου.

Καὶ ὄντως ὁ κύριος Λενιὲν διωρίσθη ὑπὸ τοῦ οἰκογενειακοῦ συμβουλίου κηδεμών. Τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Ἰωάννου καὶ τοσοῦτον συμπαθητική, ὥστε ὁ συμβολαιογράφος συνήνεσε νὰ παραχωρηθῶσιν ἐκ τῶν τόκων δισχίλια καὶ τετρακόσια φράγκα κατ' ἔτος, ἅτινα καὶ διενέμοντο εἴς τε τὴν κυρὰν Κλεμένταν καὶ τὴν μικρὰν Ῥοζαλίαν, τακτικῶς μέχρι τῆς ἐνηλικιότητος τοῦ Ἰωάννου.

Καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἡ κυρία Λαβαρδὲν ἐφάνη γυνὴ τελεία. Ἐλθοῦσα εἶπεν εἰς τὸν ἱερέα :

— Πάτερ Κωνστάντιε, δότε μοι τὸν Ἰωάννην νά τον ἔχω ἐγὼ μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τῶν σπουδῶν του. Κατ' ἔτος θά σάς τον φέρω κατὰ τὰς διακοπάς. Μὴ νομίζετε δὲ ὅτι διὰ τῆς προτάσεώς μου ταύτης θέλω νά σας κάμω χάριν, εἰς ἐμὲ μᾶλλον θὰ γείνῃ χάρις, τὴν ὁποίαν καί σας ζητῶ. Δὲν δύναμαι νὰ εὐχηθῶ τι καλλίτερον ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ μου. Ἀναγκάζομαι μετὰ λύπης μου νὰ ἀπομακρυνθῶ προσωρινῶς ἀπ' ἐδῶ, διότι ὁ Παῦλος θέλει νὰ γείνῃ στρατιωτικός, νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Στρατιωτικὴν σχολήν, καὶ μόνον ἐν Παρισίοις θὰ εὕρω τοὺς διδασκάλους καὶ τὰ ἀναγκαιοῦντα μέσα. Θὰ ὁδηγήσω τὰ παιδία εἰς Παρισίους, θὰ ἀνατραφῶσιν ὁμοῦ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψίν μου, ὡς ἀδελφοί. Οὐδεμίαν θὰ κάμνω διάκρισιν μεταξὺ αὐτῶν. Περὶ τούτου δύνασθε νὰ εἶσθε πεπεισμένος.

Δύσκολον ἦτο νὰ μὴ γείνῃ ἀποδεκτὴ τοιαύτη τις πρότασις. Καὶ ναὶ μὲν ὁ γηραιὸς ἐφημέριος ἐπεθύμει διακαῶς νὰ ἔχῃ παρ' ἑαυτῷ τὸν Ἰωάννην καὶ ᾐσθάνετο τὴν καρδίαν του κατασπαρασσομένην, διανοούμενος τὸν ἀποχωρισμὸν τοῦτον. Ἀλλὰ ποῦ ἔκειτο τὸ συμφέρον τοῦ παιδίου ; Ἰδοὺ τί μόνον ὤφειλε νὰ ἐρωτήσῃ ἑαυτόν, τὰ δὲ λοιπὰ ἦσαν μηδέν . . . Προσεκάλεσαν τὸν Ἰωάννην.

— Παιδί μου, τῷ εἶπεν ἡ κ. Λαβαρδέν, θέλεις νὰ ἔλθῃς νὰ μείνῃς μαζί μου καὶ μὲ τὸν Παῦλον ὀλίγα ἔτη ; Θά σας πάρω καὶ τοὺς δύο εἰς Παρισίους.

— Εἶσθε, κυρία, πολὺ καλή, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης· ἀλλὰ πόσον ἐπιθυμῶ ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ μείνω ἐδῶ !

Καὶ ταῦτα λέγων παρετήρει τὸν ἐφημέριον, ὅστις ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Καὶ διατί νὰ φύγωμεν ; Διατί νά μας πάρετε τὸν Παῦλον καὶ ἐμέ !

— Διότι μόνον ἐν Παρισίοις θὰ δυνηθῆτε νὰ ἀποπερατώσετε σπουδαίως καὶ ἐπωφελῶς τὰς σπουδάς σας. Ὁ Παῦλος θὰ προπαρασκευασθῇ νὰ δώσῃ ἐξετάσεις διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Στρατιωτικὴν σχολήν. Εἰξεύρεις ὅτι θέλει νὰ γείνῃ στρατιωτικός.

— Καὶ ἐγώ, κυρία, θέλω νὰ γείνω.

Digitized by Google

— Σὺ στρατιωτικός! εἶπεν ὁ ἐφημέριος, ἀλλὰ δὲν εἶχεν ὁ πατήρ σου τοιαύτην γνώμην ... Πολλάκις ἐνώπιόν μου ὁ πατήρ σου ἔκαμε λόγον περὶ τοῦ μέλλοντός σου, περὶ τοῦ σταδίου σου. Ἐπρόκειτο νὰ γείνῃς ἰατρός, καὶ ὡς ἐκεῖνος ἰατρὸς τῆς ἐξοχῆς ἐν Λογγεβάλ... καὶ ὡς ἐκεῖνος νὰ βοηθῇς τοὺς πτωχούς, καὶ ὡς ἐκεῖνος νὰ θεραπεύῃς τοὺς ἀσθενεῖς, Ἰωάννη, τέκνον μου, ἐνθυμήσου.

— Ἐνθυμοῦμαι, ἐνθυμοῦμαι.

— Τότε λοιπὸν πρέπει νὰ κάμῃς ὅ τι ἤθελεν ὁ πατήρ σου..., τοῦτο εἶνε τὸ καθῆκόν σου, Ἰωάννη, τοῦτο εἶνε τὸ καθῆκόν σου. Πρέπει νὰ ὑπάγῃς εἰς Παρισίους. Προτιμᾷς νὰ μείνῃς ἐδῶ, ὤ! τὸ καταλαμβάνω... καὶ ἐγὼ τὸ ἐπεθύμουν διακαῶς... ἀλλὰ δὲν γίνεται... Πρέπει νὰ ὑπάγῃς εἰς Παρισίους νὰ ἐργασθῇς, νὰ ἐργασθῇς πολύ. Περὶ τούτου δὲν ἔχω τὴν παραμικρὰν ἀνησυχίαν, διότι εἰξεύρω ὅτι εἶσαι υἱὸς τοῦ πατρός σου. Θὰ γείνῃς ἔντιμος καὶ φιλόπονος, δὲν εἶνε δὲ δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ τοῦτο ἄνευ ἐκείνου. Καὶ ἡμέραν τινὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός σου, ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἐν ᾧ τοσαύτας ἔπραξεν ἀγαθοεργίας, οἱ πτωχοὶ τῆς ἐξοχῆς ταύτης θὰ ἀνεύρουν ἄλλον ἰατρὸν Ῥαινάλδον, ὅστις καὶ αὐτὸς προθύμως θά τους ἀνακουφίζῃ. Καὶ ἐγὼ δὲ ἐὰν τυχὸν εἶμαι ἀκόμη εἰς τὸν κόσμον, τὴν ἡμέραν ἐκείνην θὰ εἶμαι τόσον εὐτυχής, τόσον εὐτυχής!... Ἀλλὰ δὲν εἶνε ὀρθὸν νὰ ὁμιλῶ περὶ τοῦ ἑαυτοῦ μου... Δὲν ἔπρεπε μάλιστα... νὰ ἀναμιγνύωμαι. Ἀλλὰ τὸν πατέρα ὀφείλεις νὰ συλλογισθῇς. Σοί το ἐπαναλαμβάνω, Ἰωάννη, αὐτὴ ἦτο ἡ προσφιλεστάτη του εὐχή. Δὲν εἶνε δυνατὸν νά την ἐλησμόνησες.

— Ὄχι, δέν την ἐλησμόνησα· ἀλλ' ἐὰν ὁ πατήρ μού με βλέπῃ καί μ' ἀκούῃ, εἶμαι βέβαιος ὅτι με νοεῖ καί με συγχωρεῖ, διότι ἕνεκα αὐτοῦ...

— Ἕνεκα αὐτοῦ!

— Μάλιστα, ὅταν ἔμαθα ὅτι ἀπέθανε καὶ ἐπληροφορήθην πῶς ἀπέθανε, παρευθὺς χωρὶς νὰ λάβω ἀνάγκην νὰ σκεφθῶ εἶπα ὅτι θὰ γείνω στρατιωτικός ...καὶ θὰ γείνω στρατιωτικός! ... Νοννέ μου, καὶ σεῖς, κυρία, σᾶς παρακαλῶ, μή μ' ἐμποδίσετε...

Καὶ ὁ παῖς ἔκλαυσε πικρῶς ὑπὸ δεινῆς ἀπογνώσεως καταληφθείς. Ἡ δὲ κόμησσα καὶ ὁ ἱερεὺς τὸν ἐπαρηγόρουν διὰ λόγων ἠπίων.

— Καλά... καλά..., παιδί μου..., εἴμεθα σύμφωνοι, ὅπως θέλεις, ὅπως θέλεις...

Ἀμφότεροι δὲ διενοοῦντο: ὁ καιρὸς ὁδηγός. Ὁ Ἰωάννης εἶν' ἔτι παῖς, καὶ τοῦ χρόνου προϊόντος θὰ μεταβάλῃ γνώμην. Ἀλλ' ἀμφότεροι ἠπατῶντο, διότι ὁ Ἰωάννης οὐδόλως μετέβαλε γνώμην.

Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1876 ὁ μὲν Παῦλος δὲν ἐγένετο δεκτὸς ἐν τῇ Στρατιωτικῇ σχολῇ, ὁ δὲ Ἰωάννης ἔλαχεν ἐνδέκατος ἐν τῇ Πολυτεχνικῇ σχολῇ.

Τὴν δὲ ἡμέραν καθ' ἣν ἐκοινοποιήθη ὁ κατάλογος τῶν ὑποψηφίων, ἔγραψεν ὁ Ἰωάννης πρὸς τὸν ἀνάδοχόν του:

«Ἔγεινα δεκτὸς καὶ πολὺ καλά, διότι ὅταν ἀποφοιτήσω θὰ καταταχθῶ εἰς τὸν στρατὸν καὶ ὄχι εἰς πολιτικὴν ὑπηρεσίαν...»

Μετὰ διετίαν ἐξελθὼν τῆς σχολῆς τῷ 1878, ἀντὶ νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν Σχολὴν τῆς γεφυροποιίας, κατετάχθη εἰς τὴν ἐν Φονταινεβλῷ Σχολὴν τῆς ἐφαρμογῆς. Ἦτο δὲ τότε ἐτῶν ἑνὸς καὶ εἴκοσι. Ἦτο ἤδη ἐνῆλιξ, κύριος τῆς περιουσίας του καὶ ἡ πρώτη πρᾶξις τῆς διαχειρίσεώς του ὑπῆρξε μεγάλη τις, μεγίστη δαπάνη. Ἠγόρασε καὶ ἔδωκεν εἰς τὴν κυρὰν Κλεμένταν καὶ εἰς τὴν μικρὰν Ῥοζαλίαν, ἥτις ἦτο ἤδη μεγάλη, δύο ὁμολογίας φερούσας ἐτήσιον τόκον χίλια πεντακόσια φράγκα, δαπανήσας πρὸς τοῦτο ἑβδομηκοντακισχίλια φράγκα, ὅσα περίπου ἐδαπάνησεν ὁ Παῦλος κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς χειραφετήσεώς του, χάριν τῆς ὑποκριτρίας τοῦ Βασιλικοῦ θεάτρου Λίζας Βρυγέρης.

Μετὰ δύο ἔτη ὁ Ἰωάννης ἀπεφοίτησεν ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ Φονταινεβλῶ, ἀναδειχθεὶς πρῶτος, οὗ ἕνεκα εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξῃ αὐτὸς μίαν τῶν κενῶν θέσεων. Ὑπῆρχε δὲ μία τοιαύτη ἐν τῷ συντάγματι τῷ σταθμεύοντι ἐν Σουβινῇ, ἡ δὲ Σουβινὴ ἀπεῖχε τοῦ Λογγεβὰλ τρία χιλιόμετρα. Ταύτην λοιπὸν τὴν θέσιν ἐζήτησεν ὁ Ἰωάννης καί την ἔλαβε.

Ἰδοὺ λοιπὸν πῶς ὁ Ἰωάννης Ῥαινάλδος ἀνθυπολοχαγὸς ἐν τῷ ἐνάτῳ συντάγματι τοῦ πυροβολικοῦ· ἐλθὼν τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1880 ἔλαβε κατοχὴν τῆς οἰκίας τοῦ ἰατροῦ Μαρκέλλου Ῥαινάλδου. Ἰδοὺ πῶς εὑρέθη πάλιν ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ, ἔνθα διῆλθε τὴν παιδικήν του ἡλικίαν, πάντες δὲ διεφύλαττον τὴν μνήμην τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου τοῦ πατρός του. Ἰδοὺ πῶς ὁ πατὴρ Κωνστάντιος δὲν ἐστερήθη τῆς χαρᾶς ταύτης τοῦ νὰ ἐπανίδῃ τὸν υἱὸν τοῦ φίλου του... Καὶ ἐὰν πρέπῃ νὰ εἴπωμεν τὰ πάντα, δὲν ἦτο δυσηρεστημένος ἐναντίον τοῦ Ἰωάννου διότι δὲν ἔγεινεν ἰατρός. Ὁσάκις δὲ ὁ γηραιὸς ἐφημέριος ἐξήρχετο τῆς ἐκκλησίας μετὰ τὴν λειτουργίαν του, ὁσάκις ἔβλεπεν ἀνυψούμενον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ νέφος κονιορτοῦ, ὁσάκις ἤκουε τὴν γῆν σειομένην ὑπὸ τὸ βάρος τῶν τροχῶν τῶν τηλεβόλων ... ἵστατο, καὶ ὡς παιδίον ἐτέρπετο θεωρῶν διερχόμενον τὸ σύνταγμα ... Ἀλλὰ τὸ σύνταγμα κατ' αὐτὸν ἦτο ὁ Ἰωάννης! ὁ ῥωμαλέος ἐκεῖνος καὶ εὔρωστος ἱππεύς, ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ὁποίου ἀνεγινώσκετο καθαρότατα ἡ τιμιότης, ἡ γενναιότης καὶ ἡ ἀγαθότης.

Digitized by Google

Ὁ δὲ Ἰωάννης, ἅμα διακρίνων μακρόθεν τὸν ἐφημέριον, ἐλαύνων ἀπὸ ῥυτῆρος ἔσπευδε πρὸς τὸν ἀναδοχόν του νὰ συνδιαλεχθῇ ὀλίγον μετ' αὐτοῦ. Ὁ ἵππος τοῦ Ἰωάννου ἔστρεφε τὴν κεφαλήν του πρὸς τὸν ἐφημέριον, διότι ἦτο βέβαιος ὅτι ὑπῆρχε πάντοτε τεμάχιον ζαχάρεως ἐν τῷ θυλακίῳ τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου μαύρου ῥάσου, τοῦ πολλαχοῦ τετριμμένου καὶ ἀνερραμμένου, τοῦ καθημερινοῦ ῥάσου· διότι εἶχεν ὁ ἐφημέριος καὶ ἄλλο ῥάσον εὔμορφον καινουργές, ὅπερ μετὰ φειδοῦς πολλῆς μετεχειρίζετο ... εἰς τὰς ἐπισκέψεις... ὁσάκις ἔκαμνεν ἐπισκέψεις.

Αἱ σάλπιγγες τοῦ συντάγματος ἤχουν κατὰ τὴν διὰ τοῦ χωρίου διάβασιν ... καὶ τὰ βλέμματα πάντων ἀνεζήτουν τὸν Ἰωάννην, τὸν μικρὸν Ἰωάννην· διότι παρὰ τοῖς πρεσβυτέροις τοῦ Λογγεβὰλ εἶχε μείνῃ ὁ *μικρὸς Ἰωάννης*. Χωρικός τις κατερρυτιδωμένος καὶ καταβεβλημένος οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς ἕξεως τοῦ νὰ προσαγορεύῃ αὐτὸν διερχόμενον ἐπιφωνῶν αὐτῷ: «Αἲ ὥρα καλὴ μαγκίτσα, τί μου κάνεις;» Καὶ ἡ μαγκίτσα ἐκείνη εἶχεν ἓξ ποδῶν ἀνάστημα.

Καὶ ὁ Ἰωάννης δὲ οὐδέποτε διήρχετο τὸ χωρίον χωρὶς νὰ ἴδῃ ἐπὶ δύο παραθύρων τὴν γηραιὰν κατερρυτιδωμένην καὶ μεμβρανώδη ὄψιν τῆς κυρᾶς Κλεμέντας καὶ τὸ μειδιῶν πρόσωπον τῆς Ῥοζαλίας, ἥτις πρὸ ἔτους ἦτο ὕπανδρος καὶ ὁ Ἰωάννης ἦτο παράνυμφος αὐτῆς, καὶ περιχαρὴς τὴν ἑσπέραν τῶν γάμων ἐχόρευσε μετὰ τῶν κορασίδων τοῦ Λογγεβάλ.

[Ἕπεται συνέχεια].

Τὸ ἑπόμενον περιεργότατον ἀρθρίδιον περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν χελιδόνων ἠρανίσθημεν ἐκ καλλίστης πραγματείας τοῦ κ. Oustalet ἐν τῇ «Ἐπιστημονικῇ Ἐπιθεωρήσει» δημοσιευθείσης, ἐξ ἧς καὶ ἄλλα οὐχ ἧττον περίεργα μέρη θέλομεν δημοσιεύσει προσεχῶς ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».

Σ. τ. Δ.

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΧΕΛΙΔΟΝΩΝ

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι κατ' ἐνιαυτὸν ὁ Ἀπρίλιος ἐπαναφέρει ἡμῖν τὰς χελιδόνας. Πιστῶς ἐπανέρχονται αὗται εἰς τὰς φωλεὰς αὐτῶν, εἰμὴ σκληρὰ ἐχθρικὴ χεὶρ κατηρείπωσε καὶ κατέρριψεν αὐτάς· διότι, θλιβερὸν εἰπεῖν, ἂν ἐν Παρισίοις αἱ φωλεαὶ τῶν χελιδόνων προστατεύωνται ὑπὸ τοῦ κοινοῦ αἰσθήματος μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν νόμων, τοῦτο δὲν συμβαίνει πανταχοῦ καὶ τὰ θελκτικὰ ταῦτα πτηνὰ καταδιώκονται βαρβάρως, παγερὰν ἀδιαφορίαν ἐπιδεικνυμένης πολλαχοῦ τῆς ἀρχῆς!

Δύο εἴδη χελιδόνων εἰσὶν αἱ πρόαγγελοι τοῦ ἔαρος, τὰς δὲ χελιδόνας ταύτας ἱκανῶς διαφερούσας ἀλλήλων δυνάμεθα ν' ἀναγνωρίσωμεν καὶ ἐκ μόνης τῆς στάσεως αὐτῶν, ὁπότε ταχυπτέρυγες καταδιώκουσι τὰς μυίας ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ταῖς πλατείαις. Τὸ ἓν εἶδος αὐτῶν, χελιδὼν ἡ *κοινὴ* (chelidon urbica), ἔχει τὴν κεφαλήν, τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος, τὰς πτέρυγας καὶ τὴν οὐρὰν κυανόχροας ἀποκλινούσας πρὸς τὸ μελάγχρουν, τὸν δὲ τράχηλον, τὸ στῆθος, τὴν κοιλίαν καὶ τὰ ἰσχία ἐντελῶς λευκά· τὸ ἕτερον εἶδος, χελιδὼν ἡ *ἀγροδίαιτος* (chelidon rustica), ἔχει πάντα τὰ ἄνω μέρη τοῦ σώματος κυανόχροα καὶ ὡς χάλυψ ἀνταυγάζοντα, τὸν τράχηλον πυρρὸν φέροντα μέλαν περιδέραιον, καὶ τὴν κοιλίαν λευκὴν πρὸς τὸ πυρρόχρουν ἀποκλίνουσαν· τὸ πρῶτον εἶδος ἔχει τὴν οὐρὰν μετρίως διχαλωτήν, τὸ δὲ δεύτερον ἔχει αὐτὴν αὐτόχρημα ψαλιδωτήν. Ἐκτὸς τούτων, ἡ *ἀγροδίαιτος* χελιδών, ἥτις παρὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς, οὐδέποτε κτίζει τὴν φωλεάν της ἐν τοῖς ἀγροῖς, προτιμῶσα τὰ ἁμαξοστάσια, τοὺς σταύλους, τὰ ἀκατοίκητα δωμάτια, δὲν δεικνύει ἐν τῇ κατασκευῇ τῆς φωλεᾶς τοιαύτην καλλιτεχνίαν, ὅσην ἡ χελιδὼν ἡ *κοινή*.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο ἐκλέγει πάντοτε πρὸς οἰκοδομίαν μέρος προφυλάττον αὐτὴν ἀπὸ τὰς ἀκρασίας τῆς ἀτμοσφαίρας· δηλαδὴ γεῖσόν τι, παράθυρόν τι, ἢ ῥωγμήν τινα ἣν κλείει ἐν μέρει διὰ πηλοῦ, μικρὸν μόνον ἀφίνουσα ἄνοιγμα· ἀλλ' ἐπὶ τῶν Ἄλπεων, ὅπου τὰ οἰκήματά εἰσι διεσκορπισμένα, ἀναγκάζεται νὰ κτίσῃ τὴν φωλεάν της ἐν μέσῳ τῶν βράχων, καὶ οὕτω ἀναμφιβόλως ἔκτιζεν αὐτὴν ἐν τοῖς προϊστορικοῖς χρόνοις, καθ' οὓς οἱ ἄνθρωποι δὲν ᾤκουν ἐν ὑποστέγοις οἰκήμασιν, ἀλλ' ἐβίουν ἐν σπηλαίοις ὡς ἄγρια θηρία.

Ἡ φωλεὰ τῆς χελιδόνος ταύτης ἔχει ἡμισφαιρικὸν σχῆμα, εἶνε δὲ κεκλεισμένη ἄνωθεν, καὶ ἔχει εἰς τὸ πλάγιον θυρίδα, ἧς τὸ εὖρος ὑπολογίζει ἀναλόγως τῆς διαμέτρου τοῦ σώματός αὐτῆς. Βλέποντες πόσον ἐπιμελῶς, καὶ πόσον καθαρίως οἱ τοῖχοι τῆς φωλεᾶς, οἱ διὰ πηλοῦ καὶ ἀχύρων ζυμωθέντες, εἰσὶ λεῖοι ἔξωθεν καὶ ἔσωθεν, δὲν ἐκπληττόμεθα μανθάνοντες ὅτι ἕκαστον ζεῦγος χελιδόνων καταναλίσκει ὑπὲρ τὰς δεκαπέντε ἡμέρας πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας ταύτης, τεκμαιρόμεθα δ' ἔπειτα ὅτι ἡ μετὰ τοσαύτης στοργῆς κτισθεῖσα φωλεὰ δὲν εἶνε δυνατὸν ἐπὶ ἓν μόνον ἔτος νὰ χρησιμεύῃ. Καὶ πράγματι οὕτω συμβαίνει, ὅπως δ' ἐδοκίμασεν ὁ Σπαλαντζάνης προσδέσας μεταξίνην κλωστὴν εἰς τοὺς πόδας τινῶν ἐξ αὐτῶν, ἐπὶ πολλὰ κατὰ συνέχειαν ἔτη τὰ αὐτὰ πτηνὰ ἐπανέρχονται εἰς τὸ παλαιὸν αὐτῶν κατάλυμα. Τὰ πάντα ἐπίσης πείθουσιν ἡμᾶς ὅτι ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων αἱ χελιδόνες ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἀρχιτεκτονικήν, καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν νεωτάτων ὀρνιθολόγων συμφώνως τῷ κ. Gerbe δὲν παραδέχονται τοὺς διισχυρισμοὺς τοῦ κ. Pouchet, ὅστις ἀφ' οὗ ἐξήτασε πρότυπα τινὰ

Digitized by Google

φωλεῶν χελιδόνων ἐν τῷ μουσείῳ τῆς Ῥουέννης, συνεπέρανεν ὅτι τὰ πτηνὰ ταῦτα κατὰ τὴν σειρὰν τῶν αἰώνων μετέβαλον καὶ ἐβελτίωσαν τὰ μικρὰ αὐτῶν οἰκοδομήματα.

Αἱ χελιδόνες ἀνευρίσκουσι λοιπὸν ἕκαστον ἔαρ τὴν φωλεὰν ἣν κατέλιπον τὸ παρελθὸν φθινόπωρον καὶ μετὰ σπουδῆς ἐπισκευάζουσιν αὐτὴν πρὸς ὑποδοχὴν νέας νεοσσιᾶς. Αἱ ἐπισκευαὶ ἄλλως τε οὔτε μακραὶ εἶνε οὔτε περίπλοκοι, διότι ἡ φωλεὰ εἶνε ὡς γνωστὸν ἱκανῶς χονδροειδής· τὰ τοιχώματα αὐτῆς εἰσὶν ἐκ πηλοῦ ἀναμεμιγμένου μετὰ τριχῶν καὶ καυλῶν ἀγρώστεως, ὅστις φέρεται διὰ τοῦ ῥάμφους των καὶ συγκολλᾶται διὰ τῆς σιέλου αὐτῶν. Τὸ δὲ ἐσωτερικὸν αὐτῶν ἐπιστρώννυται διὰ χόρτων, τριχῶν καὶ πτίλων, χωρεῖ δὲ τέσσαρα ἢ πέντε ὠὰ λευκὰ φέροντα φαιὰ καὶ μελανὰ στίγματα.

Καίτοι ἡ φωλεὰ αὕτη δὲν εἶνε ἀριστούργημα ἀρχιτεκτονικῆς, ἐν τούτοις διεγείρει τὸν φθόνον πολλῶν πτηνῶν. Οἱ σπουργῖται παραδείγματος χάριν, τὰ ἀναιδέστατα τῶν ἐπὶ γῆς ὄντων, καταλαμβάνουσι πολλάκις φωλεὰν χελιδόνων, οὐχὶ ἄνευ ζωηρῶν διαμαρτυρήσεων τῶν νομίμων ἰδιοκτητῶν αὐτῆς. Αἱ χελιδόνες ἐπικαλοῦνται τότε δι' ὀξειῶν κραυγῶν τὴν βοήθειαν τῶν ὁμοφύλων των, αἵτινες προσπίπτανται ἐν σπουδῇ· ἀλλ' οἱ σπουργῖται ἀμύνονται τόσον καλῶς καὶ ῥαμφίζουσι τόσον γενναίως, ὥστε μένουσι κύριοι τοῦ πεδίου. Διηγοῦνται, εἶνε ἀληθές, ὅτι ἐνίοτε, οἱ ἐπιδρομεῖς ἐκτίουσιν οἰκτρῶς δίκην τοῦ ἐγκλήματος αὐτῶν, θαπτόμενοι ζῶντες ἐν τῇ φωλεᾷ, ἧς αἱ χελιδόνες μανιώδεις κλείουσι τὸ ἄνοιγμα διὰ λάσπης, ἀλλὰ δυσκόλως δύναταί τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ σπουργίτης δὲν θὰ δυνηθῇ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διὰ τοῦ ἰσχυροῦ του ῥάμφους ν' ἀνοίξῃ δίοδον πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας του.

Τὸ *πετροχελίδονον* (**Cypselus apus**), τὸ ἔχον αἰθαλῶδες τὸ πτέρωμα καὶ δρεπανοειδῆ τὴν οὐράν, τὸ ἐρχόμενον μετὰ τὰς χελιδόνας καὶ ἀπερχόμενον εὐθὺς ὡς ἀρχίσουν νὰ ψυχραίνωνται αἱ ἑσπέραι, καταλαμβάνει ἐπίσης, ὁσάκις δυνηθῇ, τὴν φωλεὰν τῆς χελιδόνος. Ἀρκεῖ ἄλλως τε ν' ἀκούσῃ τις τὸ θέρος, πρωΐαν ἢ ἑσπέραν, τὰς ὀξείας, ἀγρίας μάλιστα κραυγὰς τῶν πετροχελιδόνων περιστρεφομένων μανιωδῶς περὶ τὰ κωδωνοστάσια ὅπως πεισθῇ ὅτι εἶνε ἁρπακτικὰ πτηνά. Πολλάκις ἐκβάλλουσι τὰ μαυροπούλια καὶ τοὺς σπουργίτας ἐκ τῶν τεχνητῶν παρασκευασθεισῶν αὐτοῖς φωλεῶν, εὐχερέστερον δ' ἐννοεῖται καταβάλλουσι τὰς πολλῷ ἀσθενεστέρας αὐτῶν χελιδόνας. Ἐν τῇ βιαίως κατακτηθείσῃ φωλεᾷ κατασκευάζουσιν ἐν τάχει χονδροειδῆ κλίνην ἐφ' ἧς ὠοτοκοῦσιν· ἀλλ' ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ κτίζουσι καὶ αὐτὰ φωλεάς, μεταχειρίζονται δὲ πρὸς τοῦτο πᾶν τὸ προσπίπτον εἰς τὸ ῥάμφος αὐτῶν, κάνναβιν, φύλλα, χόρτον, ῥάκη, πτερά, τὰ ὁποῖα πάλιν κλέπτουσιν ἐξ ἄλλων φωλεῶν. Πάσας τὰς ἑτερογενεῖς ταύτας ὕλας συναρμόζουσι διὰ τῆς σιέλου αὐτῶν, ἥτις ξηραίνεται ταχέως εἰς τὸν ἀέρα συγκρατοῦσα καὶ συγκολλῶσα ὡς ἀληθὴς κόλλα.

Κ...

Οἱ παράσιτοι

ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΥΜΑ

[Ἐκ τοῦ ἐσχάτως ἐκδοθέντος συγγράμματος τοῦ κ. Γαβριὴλ Φερρὺ «Τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Ἀλεξ. Δυμᾶ» (1864-1870)].

Καθ' ὅλην τὴν ζωήν του ὁ Ἀλέξανδρος Δυμᾶς ὑπῆρξε θῦμα τῶν παρασίτων. Βιβλία ὁλόκληρα ἠδύναντο νὰ γραφῶσι περὶ τῆς εὐκολίας, μεθ' ἧς παρεῖχεν ἑαυτὸν πρὸς ἐκμετάλλευσιν.

Ἡ οἰκία του ὡμοίαζε πρὸς ξενοδοχεῖον, ἐν ᾧ ἠδύνατο οἱοσδήποτε νὰ γευματίσῃ ἅπαξ ἢ δὶς τῆς ἑβδομάδος, ἢ καὶ καθ' ἑκάστην ἔτι, τοῦτο δὲ ἐπὶ ὁλόκληρα ἔτη!

Ἐνίοτε μόνον, ὅταν τὸ πλῆθος ὑπερηύξανεν, ὁ συγγραφεὺς τῶν «Τριῶν Σωματοφυλάκων» ἐπεχείρει μικρὸν ταξείδιον ἵνα κατορθώσῃ τὴν διάλυσιν τοῦ ξενοδοχείου του· ἀλλ' οἱ πελάται του δὲν ἐνόουν νὰ παραιτηθῶσι καὶ ἤρχοντο καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἀπουσίαν του. Μεταξὺ τούτων ὑπῆρχε παιδικός τις φίλος τοῦ Δυμᾶ, ὃν ὁ μυθιστοριογράφος ἀπήντησεν ἑσπέραν τινὰ εἰς τὴν ὁδὸν μετὰ πολλῶν ἐτῶν χωρισμόν.

Ὁ φίλος δὲν εἶχε ποσῶς τὸ ἐξωτερικὸν ἀνθρώπου εὐποροῦντος.

— Ἀλήθεια! ποῦ τρώγεις ἀπόψε; τὸν ἠρώτησεν ὁ Δυμᾶς.

— Ἀπόψε! δὲν τρώγω πουθενά, ἀπήντησε μελαγχολικῶς ὁ ἄλλος.

— Τόσῳ καλλίτερα, πᾶμε νὰ δειπνήσωμε μαζύ.

Καὶ συμπαρέλαβε τὸν πτωχὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἐγκαθίδρυσεν εἰς τὴν τράπεζαν παρ' ἑαυτῷ.

Μετὰ τὸ δεῖπνον, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Δυμᾶς ἔμελλε νὰ ἀποσυρθῇ εἰς τὸ γραφεῖόν του, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ξένον φίλον του·

— Εἰξεύρεις, ἀγαπητέ μου; σὲ περιμένω καὶ αὔριον εἰς τὴν αὐτὴν ὥραν.

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ φίλος δὲν ἔλλειψεν ἀπὸ τὴν συνέντευξιν.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐπαναλαμβάνει τὴν ἐπίσκεψιν, καὶ τὴν μετὰ ταύτην ὁμοίως.

Διετήρησε δὲ τὴν ἕξιν ταύτην ἐπὶ δώδεκα... ἔτη.

*
* *

Ὅτε ἐν ἔτει 1864 ὁ Δυμᾶς διέτριβεν εἰς τὴν ἔπαυλιν **Catinat** παρὰ τὸ Ἐγγιέν, προσῆλθον πρωΐαν τινὰ εἰς τὸν οἶκόν του πλεῖστοι ἀ-

Digitized by Google

μαξηλάται τῆς πόλεως, ζητοῦντες ἕκαστος νὰ πληρωθῇ τὸ ἐνοίκιον ἑνὸς δρόμου τῆς ἁμάξης του. Ὁ ὑπηρέτης εἰς ὃν ἐφάνησαν ὅλως παράλογοι αἱ ἀπαιτήσεις τῶν ἁμαξηλατῶν, ἠθέλησε νὰ τοὺς ἀποπέμψῃ· ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐπέμενον, ὥστε ἐδέησε νὰ ἐρωτηθῇ ὁ Δυμᾶς, ὅστις διεκήρυξεν ὅτι δὲν ὀφείλει εἰς κανένα τίποτε. Ἀλλὰ τότε εἷς τῶν ἁμαξηλατῶν ἐξήγησεν ὅτι ἐκ τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς προτεραίας δὲν τοῦ ἐπλήρωσέ τις τὸν δρόμον του ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ τοῦ σιδηροδρόμου μέχρι τῆς ἐπαύλεως, εἰπὼν εἰς αὐτὸν νὰ ἔλθῃ τὴν ἐπαύριον νὰ ζητήσῃ τὴν τιμὴν ἀπὸ τὸν οἰκοδεσπότην. Τὸ παράδειγμα δ' αὐτοῦ, ὡς ἐκ συνθήματος, ἐμιμήθησαν καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν προσκεκλημένων, καὶ ἰδοὺ πῶς συνέβη ὅτι εἰκοσιπέντε ἁμαξηλάται ἤρχοντο νῦν νὰ ζητήσωσι παρὰ τοῦ Δυμᾶ τὸ ἀντίτιμον εἰκοσιπέντε δρόμων τῶν ἁμαξῶν των. Ἠναγκάσθη νὰ τοὺς πληρώσῃ, συστήσας μόνον εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ μεταφέρωσι τοῦ λοιποῦ ἐπὶ πιστώσει τοὺς προσκεκλημένους εἰς τὴν ἔπαυλιν.

* * *

Μία τῶν ἀφορμῶν, αἵτινες ἐπέφερον ἐν τέλει τὴν πτωχείαν τοῦ Δυμᾶ, ὑπῆρξεν ἡ ἔπαυλίς του *Μοντεχρίστο*, ἣν εἶχε καταστήσει πραγματικὸν πτωχοκομεῖον. Ἡ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐλευθεριότης καὶ ἡ φιλοξενία πρὸς τὰ ζῷα ἠσκοῦντο ἐνταῦθα ἐλευθέρως καὶ ἀφειδῶς ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας.

Ὅλοι οἱ ἀδέσποτοι κύνες εὕρισκον τροφὴν εἰς τὸ *Μοντεχρίστο* · οἱ πλεῖστοι δ' αὐτῶν ἔμενον διὰ πάντα εἰς τὴν οἰκίαν.

Ἡμέραν τινὰ ὁ κηπουρὸς τῆς ἐπαύλεως, Μιχάλης τὸ ὄνομα, πλησιάζει τὸν Δυμᾶν μετὰ τρόπου ὡσεὶ εἶχε σπουδαῖόν τι νὰ τῷ ἀνακοινώσῃ.

— Κύριε, λέγει, εἰξεύρετε πόσους σκύλους ἔχετε εἰς τὸ 'σπῆτι ;

— Ὄχι, Μιχάλη, ἀποκρίνεται ὁ Δυμᾶς.

— Λοιπὸν μάθετε ὅτι εἶνε δεκατρεῖς ὅλοι.

— Κακὸς ἀριθμός, Μιχάλη.

— Δὲν πρόκειται περὶ τούτου, κύριε.

— Ἀλλὰ περὶ τίνος λοιπὸν πρόκειται ;

— Νά, ὅτι τὰ μανδρόσκυλα αὐτὰ θέλουν κάθε 'μέρα ἕνα βόϊδι γιὰ νὰ φᾶνε. Καὶ γιὰ τοῦτο ἦλθα νὰ σᾶς 'πῶ νὰ μ' ἀφήσετε νὰ πάρω ἕνα *χαμτσίκι* νὰ τοὺς δώσω ἕνα κυνηγητό. . .

— Μιχάλη, λέγει τότε ὁ μυθιστοριογράφος, μάθε ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ὑποφέρῃ τινὰ βάρη, τὰ ὁποῖα ἐπιβάλλονται εἰς αὐτὸν εἴτε ὡς ἐκ τοῦ τόπου ὅπου κατοικεῖ, εἴτε ὡς ἐκ τῆς κοινωνικῆς θέσεως, ἢ τοῦ χαρακτῆρος ποὺ εἶχε τὴν ἀτυχίαν νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ἀφοῦ οἱ σκύλοι εὑρίσκονται εἰς τὸ 'σπῆτι, ἄφησέ τους, ἀδελφέ, νὰ μένουν ὅπου εὑρέθησαν. Ἔννοιά σου, καὶ τὰ σκυλιὰ βέβαια δὲν εἶνε ἐκεῖνα ποὺ θὰ μὲ πτωχύνουν, Μιχάλη. Μόνον πρὸς τὸ συμφέρον των φρόντισε, φίλε μου, νὰ μὴν εἶνε δεκατρία.

— Λοιπὸν νὰ διώξω τὸ ἕνα, κύριε, γιὰ νὰ μείνουν δώδεκα.

— Ὄχι, Μιχάλη, καλλίτερα ἄφησε νὰ ἔλθῃ ἀκόμη ἕνα, νὰ γείνουν δεκατέσσαρα !

Z*.

ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ ΤΩΝ ΜΥΛΩΝ

Οἱ πρῶτοι μύλοι ἦσαν οἱ διὰ τῶν χειρῶν στρεφόμενοι. Εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ Ἀραβίαν, εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα αἱ νεάνιδες ἔστρεφον τοὺς χειρομύλους. Εἰς τὴν Μέκκαν δείκνυται ἀκόμη σπήλαιον ἐντὸς ὡραίας οἰκίας, ἔνθα κατὰ παράδοσιν ἡ Φατμέ, ἡ θυγάτηρ τοῦ Μωάμεθ καὶ σύζυγος τοῦ Ἀλῆ, ἤλεθε διὰ τῶν βραχιόνων της. Αἱ γυναῖκες τῶν Ἀράβων ἔτι καὶ σήμερον ἐνασχολοῦνται εἰς τὸ ἐπίπονον τοῦτο ἔργον. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ τοῦ Κλόβις ἡ ἁγία Ῥαδεγόνδη, ἡ βασίλισσα τῆς Γαλλίας, ἤλεθεν ἡ ἰδία σῖτον, ὃν κατηνάλισκε κατὰ τὰς νηστείας. Ἡ ἐφεύρεσις τῶν ὑδρομύλων ἀποδίδεται τῷ Μιθριδάτῃ· βέβαιον δὲ εἶνε ὅτι ὑπῆρχον κατὰ τὴν ἐποχήν του. Ἀντίπατρος ὁ Θεσσαλονικεὺς γράφει περὶ μύλων ὡραίους τινὰς στίχους ὡς ἑξῆς : «Σεῖς γυναῖ»κες, τὰς ὁποίας μετεχειρίζετό τις μέχρι σή»μερον πρὸς περιστροφὴν τῶν μύλων, ἀφήσατε »τοῦ λοιποῦ ἡσύχους τοὺς βραχίονάς σας καὶ »ἀναπαύεσθε ἄνευ θορύβου. Δὲν θὰ σᾶς ἀναγ»γείλωσι πλέον τὰ πτηνὰ διὰ τῶν ᾀσμάτων »των τὴν ἔλευσιν τῆς πρωΐας. Ἡ Δημήτηρ »διέταξε τὰς Νηρηΐδας νὰ ἀναλάβωσι τὰ ἔργα »σας. Αἱ Νηρηΐδες ὑπακούσασαι στρέφουσι »μετὰ ταχύτητος τὴν βαρεῖαν μυλόπετραν».

Κ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ πλούσιος Σ. ἠρώτα προχθὲς τὸν λόγιον Κ . . .

— Διατί συχνότατα βλέπομεν τοὺς λογίους νὰ ἔρχωνται πρὸς τοὺς πλουσίους, καὶ οὐδέποτε τοὺς πλουσίους πρὸς τοὺς λογίους;

—Διότι, ἀπήντησεν ὁ Κ..., ὁ λόγιος γνωρίζει τὴν ἀξίαν τοῦ πλούτου, ἐνῷ ὁ πλούσιος ἀγνοεῖ τὴν ἀξίαν τῆς παιδείας.

* * *

Ξένος, ὃν πολλάκις ἐλῄστευσαν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐφοβεῖτο νὰ ἐξέλθῃ πλέον τῆς οἰκίας του. Εἷς φίλος του

Digitized by Google

τὸν συνεβούλευσε νὰ φέρῃ εἰς τὸ ἑξῆς μεθ' ἑαυτοῦ πιστόλιον.

— Πολὺ καλὰ, εἶπεν, ἀλλὰ φοβοῦμαι μὴ μοῦ κλέψουν καὶ τὸ πιστόλι!

* * *

Ἀπερχομένου ποτὲ τοῦ ΙΔ' Λουδοβίκου εἰς πόλεμον, εἷς τῶν οἰκείων αὐτοῦ ἠρώτησε τὸν συνοδεύοντα αὐτὸν ὑπουργὸν Λουβοᾶ· — Μᾶς ἐγγυᾶσθε περὶ τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως; — Ὄχι, ἀπήντησεν ὁ ὑπουργός· ἀλλ' ἐγγυῶμαι περὶ τῆς δόξης του.

* * *

Σφαῖρα τηλεβόλου εἶχεν ἀποκόψει κατά τινα μάχην τὴν κνήμην Γάλλου τινὸς στρατηγοῦ, ἣν οὗτος ἀντικατέστησε διὰ ξυλίνης. Ἀλλ' εἰς δευτέραν μάχην ἄλλη σφαῖρα ἁφαρπάσασα τὴν ξυλίνην κνήμην του, ἀνατρέπει αὐτὸν ἐπὶ τοῦ πεδίου. Ὅταν δ' ἔσπευσαν νὰ τὸν ἀνεγείρουν, γελῶν ἔλεγε· — Τί ἀνόητοι, νὰ χάνουν ἔτσι ταὶς σφαίραις των! Ἀμ' δὲ 'ξέρουν πῶς ἔχω μέσ' τὸ σάκκο μου ἄλλα δυὸ ποδάρια ὅμοια!...

* * *

Ἰνδικὴ φιλοσοφία:

Ἐν ταῖς Ἰνδίαις, ὅταν παιδίον γεννᾶται, ὁ ἱερεὺς ἀπευθύνει πρὸς αὐτὸ τὴν ἑξῆς προσλαλιάν:

«— Τεκνίον, εἰσέρχεσαι εἰς τὸν κόσμον ἐν κλαυθμοῖς, ἐνῷ πάντες περὶ σὲ μειδιῶσι· προσπάθησον νὰ ζήσῃς οὕτως ὥστε νὰ δυνηθῇς νὰ ἐξέλθῃς τοῦ κόσμου μειδιῶν, ἐνῷ οἱ πάντες περὶ σὲ θὰ παραδίδωνται εἰς κλαυθμούς».

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἐὰν τὰ καλὰ *παραγγέλματα* τῶν σοφῶν ἰσοδυναμοῦσι πρὸς χεῖρα ὁδηγοῦσαν ἡμᾶς πρὸς τὸν σκοπὸν εἰς ὃν δέον νὰ τείνωμεν, τὰ καλὰ αὐτῶν *παραδείγματα* ἰσοδυναμοῦσι πρὸς πτέρυγας.

—

Δύο εἰδῶν σφάλματα διαπράττει ὁ ἄνθρωπος: τὰ μὲν ἐξ ὑπερμέτρου βίας, τὰ δὲ ἐξ ὑπερμέτρου ἀμελείας.

—

Πάντες οἱ ἄνθρωποι θὰ ἦσαν αγαθοὶ ἐὰν ἐπετρέπετο αὐτοῖς νὰ εἶνε εὐτυχεῖς, καὶ πάντες θὰ ἦσαν εὐτυχεῖς, ἐὰν δὲν ἐζήτουν νὰ γείνωσι τοιοῦτοι, οἱ μὲν ἐπὶ ζημίᾳ τῶν δέ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ δι' ἀεροπόρου διάβασις τῆς Μεσογείου. — Ἡ ἑταιρία τῶν ἀεροπορικῶν πειραμάτων τῶν Παρισίων, ἧς πρόεδρος εἶνε ὁ Παῦλος **Jovis**, ἐξελέξατο τὴν Μασσαλίαν ὡς ἀφετηρίαν πρὸς τὴν δι' ἀεροπόρου διάβασιν τῆς Μεσογείου.

Ἐκ τῶν πολυαρίθμων ἀναβάσεων, ἑκατὸν πεντήκοντα περίπου, ἃς ἐσχάτως ἐποιήσατο ὁ πλοίαρχος **Jovis**, ἠδυνήθη νὰ ἐξακριβώσῃ τοὺς νόμους τῶν ἀερίων ῥευμάτων. Τῇ βοηθείᾳ δὲ τῶν ῥευμάτων τούτων ἐλπίζει νὰ κατορθώσῃ ὁ **Jovis** τὴν διάβασιν τῆς Μεσογείου.

Ἤδη ἐπερατώθη ἡ κατασκευὴ τοῦ κολοσσιαίου ἀεροπόρου «**Albatros**», τοῦ χρησιμεύσοντος εἰς τὸ τολμηρὸν τοῦτο ἐπιχείρημα. Κατεσκευάσθη δ' ἐν τοῖς ἐργοστασίοις τῆς «Ἑταιρίας τῶν ἀεροπορικῶν πειραμάτων», ἐν Μονμάρτρῃ, καὶ ἔχει διάμετρον 18 μέτρων, ὄγκον 3,221 μέτρων καὶ περιφέρειαν 57,645.

Τὸ περιβάλλον τὸ «**Albatros**» πλέγμα ἀποτελεῖται ἐκ 13,800 στρεπτῶν ἐλασμάτων· τὸ δ' ἀκάτιον συνδέεται μετὰ τοῦ πλέγματος διὰ 50 καλῳδίων. Τὸ ἀκάτιον εἶνε ἐκ λύγου καὶ ἔχει μῆκος 2 μέτρων 30, 2 μέτρων πλάτος καὶ 1 μέτρου 40 ὕψος. Ἔχει δὲ δύο ἐδάφη, καὶ εἰς ἑκατέραν τῶν πλευρῶν εἶδος κιβωτίου χρησιμεύοντος καὶ ὡς κλίνη καὶ ὡς σκευοθήκη.

Ἐκ τῆς διαβάσεως ταύτης τῆς Μεσογείου πολλὰ προσδοκῶνται πορίσματα οὐ μόνον ἀεροπορικὰ ἀλλὰ καὶ μετεωρολογικά.

Ὁ **Jovis** καὶ ὁ συνοδοιπόρος αὐτοῦ **Bordogni** ἔσονται πιθανῶς ἐν Μασσαλίᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουνίου.

Τὸ πολεμικὸν πνεῦμα τῶν Σουλιωτῶν καταδεικνύει τὸ ἀναφερόμενον ἔν τινι βιβλίῳ ἐκδοθέντι ἀνωνύμως πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, ὅτι «τὸ μικρὸν παιδάριον ἑνὸς ἥρωος Σουλιώτου ὁποῦ ὁ τύραννος Ἀλῆς ὡς αἰχμάλωτον ἐφύλαττεν εἰς τὴν μητρόπολιν τῶν Ἰωαννίνων μαζὴ μὲ τὴν μητέρα του καὶ ἀδελφάς του, δὲν ὑπέφερνε τοιαύτην φυλακὴν, καὶ ἀλλέως δὲν ἠμπόρεσαν νὰ τὸ ἡμερώσουν, παρὰ δίδοντάς του τὰ πολεμικὰ ἅρματα, μὲ τὰ ὁποῖα παίζοντας ἡσύχασεν».

Περὶ τοῦ Ἑρρίκου Δ' τῆς Γαλλίας διηγοῦνται ὅτι εὐχαριστεῖτο πολὺ νὰ παίζῃ μὲ τὰ παιδία του. Ἡμέραν τινὰ ὁ Ἱσπανὸς πρεσβευτὴς καταλαμβάνει τὸν βασιλέα ἐντὸς δωματίου βαδίζοντα μὲ τὰ τέσσαρα καὶ φέροντα ἐπὶ τῆς ῥάχεως τὸν υἱόν του, τὸν μέλλοντα ΙΓ' Λουδοβῖκον. Χωρὶς νὰ ἐνοχληθῇ καθόλου ὁ Ἑρρῖκος Δ' ἐρωτᾷ τὸν Ἱσπανόν: — Κύριε πρεσβευτά, ἔχετε τέκνα; — Μάλιστα, Μεγαλειότατε. — Τότε λοιπὸν εἰμπορῶ νὰ τελειώσω τὸν γῦρον τοῦ δωματίου.

Τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον περὶ τοῦ ἄρτι ἀποβιώ-

Digitized by Google

σαντος Ἰουλίου Σανδὼ ἐρανιζόμεθα ἐκ Παρισινῆς ἐφημερίδος :

Ὁ Ἰούλιος Σανδὼ, μετὰ τὴν ῥῆξίν του πρὸς τὴν ὁδηγήσασαν τὰ πρῶτα αὐτοῦ βήματα ἐν τῷ φιλολογικῷ σταδίῳ Γεωργίαν Σάνδην, αἱμάσσον ἔτι φέρων τὸ ἐκ τούτου τραῦμα ἀπῆλθεν εἰς Ἰταλίαν ἐπιζητῶν τὴν λήθην. Ἅμα φθάσαντος εἰς Τουρῖνον πρώτη μέριμνα αὐτοῦ ὑπῆρξε νὰ γράψῃ πρὸς τὴν φίλην του. Ἀλλὰ μόλις ἔρριψε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸ γραμματοκιβώτιον μετεμελήθη διὰ τὰ ἐν αὐτῇ γραφόμενα. Μεταβὰς δὲ παραχρῆμα εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ταχυδρομείων, κατορθοῖ νὰ τύχῃ ἀκροάσεως παρὰ τοῦ Καβοὺρ,καὶ ἐξαιτεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἐπιστολῆς.

Ὁ ὑπουργὸς,ἀφ' οὗ διαρρήδην ἀπέκρουσε τὴν αἴτησίν του, συγκινηθεὶς ὑπὸ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ νέου ἐρωτολήπτου, συγκατατίθεται τέλος καὶ ὑπισχνεῖται νὰ τῷ ἀποδώσῃ τὴν ἐπιστολήν του ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως τοῦ νὰ τῷ γνωστοποιήσῃ τὰς πρώτας καὶ τὰς τελευταίας λέξεις τῆς ἐπιστολῆς, ἵνα πεισθῇ ὅτι πράγματι ἀνῆκεν εἰς αὐτόν. Ὁ Σανδὼ προθύμως ὑποβάλλεται εἰς τὴν διατύπωσιν ταύτην καὶ γράφει τὰς πρώτας λέξεις, αἵτινες ἦσαν : *Σ' ἀγαπῶ.*

— Ἂς ἴδωμεν τὰς τελευταίας τώρα, εἶπεν ὁ Καβούρ.

— Ἰδοὺ, ἀπεκρίνατο τεθορυβημένος ὀλίγον ὁ Σανδώ. Καὶ αἱ τελευταῖαι λέξεις ἦσαν *Σ' ἀγαπῶ.*

Ὁ «Καιρὸς» τῶν Παρισίων δίδει τὰς ἐπομένας λεπτομερείας, περὶ τῶν εἰς τὴν χρίσιν τοῦ Τσάρου χρησιμευόντων παρασήμων καὶ κοσμημάτων :

«Τὸ στέμμα, ἢ ὡς οἱ παλαιοὶ Μοσχοβῖται ἐκάλουν αὐτὸ,«ὁ πῖλος τοῦ Μονομάχου», ἐκ νήματος χρυσοῦ σφυρηλάτου,εἶνε ἔργον τῆς ἑλληνικῆς χρυσοχοΐας τῶν βυζαντινῶν χρόνων. Ἐπίσης καὶ ὁ ἐπιστέφων αὐτὸ σταυρὸς εἶνε τεχνούργημα ἑλληνικόν. Ὁ σταυρὸς εἶνε κατάστικτος μαργαρίταις καὶ ποικίλοις πολυτίμοις λίθοις. Τὸ στέμμα τοῦτο ἐδωρήθη παρ' Ἕλληνος αὐτοκράτορος ἐν ἔτει 1116 Βλαδιμήρῳ τῷ Μονομάχῳ, μεγάλῳ δουκὶ τῆς Κιέβης, ἐχρησίμευσε δὲ εἰς τὴν στέψιν αὐτοῦ, καὶ ἔκτοτε τούτου ἐγένετο χρῆσις εἰς τὴν στέψιν πάντων τῶν Τσάρων μέχρι τοῦ Τσάρου Πέτρου τοῦ Ἀλεξιάδου. Τὸ χρυσοῦν σκῆπτρον, ἐργασίας προσομοίας, ἐπιστέφεται στέμματι, φέροντι σταυρὸν, κεκοσμημένῳ δὲ ἑξακοσίοις τριάκοντα τέσσαρσι βαρυτιμοτάτοις πολυτίμοις λίθοις. Ἦν καὶ τοῦτο ἐκ τῶν Βλαδιμήρῳ τῷ Μονομάχῳ προσενεχθέντων δώρων. Κατὰ μῆκος τοῦ σκήπτρου ἐγκαυστικῶς εἰσὶν εἰκονισμένα τὰ κυριώτατα τῶν τῆς Νέας Διαθήκης κεφάλαια,φέροντα ἐπιγραφὰς ἑλληνικάς· ὁ δὲ τύπος τῶν χαρακτήρων αὐτῶν μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἀρχαιότητος τοῦ σκήπτρου τούτου. Ἡ σφαῖρα, ἐπίσης ἐκ χρυσοῦ, ἑλληνικῆς καὶ αὕτη ἐργασίας κεκοσμημένη 270 πολυτίμοις λίθοις φέρει ἀνάγλυφα, παριστῶντα σκηνὰς ἐκ τῆς Βίβλου. Τὸ ξίφος, ἢ ἡ ῥομφαία εἶνε χρυσῷ κατάστικτος, ἔχει δὲ τὴν λαβὴν πεποικιλμένην τοῖς αὐτοκρατορικοῖς ἀετοῖς ἐπιστεφομένοις στέμματι. Ἡ αὐτοκρατορικὴ σημαία ἐκ σειρικοῦ κιτρίνου ἐν τῷ μέσῳ φέρει τὸν θυρεὸν τῆς Αὐτοκρατορίας,περικυκλούμενον τοῖς θυρεοῖς πάντων τῶν κυβερνείων τῆς Ῥωσσίας. Ὁ θρόνος τοῦ Μονομάχου, ἡ «στασίδιον τοῦ Τσάρου», ὡς πάλαι ἐκαλεῖτο, εἶνε ἐκ ξύλου καρυᾶς. Ὁ θόλος, ἢ κρεῖττον ὁ οὐρανίσκος αὐτοῦ στηρίζεται ἐπὶ τεσσάρων στηλῶν, εἶνε δὲ καὶ ἀνάγλυφος· ἡ ζωφόρος αὐτοῦ κεκόσμηται ἐπιγραφαῖς ἐκ τῆς Βίβλου,ἐν σλαβονικῇ γλώσσῃ. Τὸ εἰς τὴν χρίσιν χρήσιμον ἀγγεῖον, ὡς πιθανὸν, ἀνῆκε τῷ Καίσαρι Αὐγούστῳ, κατὰ τὴν παράδοσιν δὲ ἐδόθη τῷ Μονομάχῳ ἐκ Βυζαντίου. Ἐξ ἰάσπιδος καὶ κατάστικτον πολυτίμοις λίθοις τὸ ἀγγεῖον τοῦτο, ἐχρησίμευεν ἐν τοῖς πότοις τοῦ ῥωμαίου Καίσαρος, φέρει δ' ἐπὶ τοῦ πώματος αὐτοῦ ὄφιν ὄρθιον δάκνοντα ἑαυτόν».

Ἡ τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας θυγάτηρ καὶ σύμβιος τοῦ διαδόχου τῆς Γερμανίας, διατρίβουσα ἐσχάτως ἐν Βενετίᾳ ἐπεσκέψατο τὸ κατὰ Φροίβελ νηπιαγωγεῖον «**Asilo di Vittorino da Feltre**» ἄνευ τοῦ προειδοποιῆσαι τὴν ἔλευσίν της. Εὑροῦσα τὰ νήπια προαριστῶντα ἔλαβε πολλὰ τούτων εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ προσενεγκοῦσα αὐτοῖς τροφὴν τὰ κατεφίλησε. Τελευταῖον προσηγόρευσεν αὐτὰ ἰταλιστὶ, συμβουλεύσασα νὰ μὴ βασανίζωσι τὰ μικρὰ ζῶα,διότι τοῦτο μαρτυρεῖ πονηρότητα καρδίας.

Οἱ Ἄγγλοι τηροῦσιν ἱερὰν τὴν Κυριακὴν μετὰ μείζονος αὐστηρότητος ἢ οἱ Ἰσραηλῖται τὸ Σάββατον. Ἀπό τινων ἐτῶν συνέστη ἐν Λονδίνῳ ἡ λεγομένη «Ἑταιρία τῆς Κυριακῆς» ἵνα μεταπείσῃ τοὺς σφοδρα ζηλωτὰς, ἀλλὰ μάτην. Ἐσχάτως γενομένης ἐν τῇ Ἄνω Βουλῇ μακρᾶς συζητήσεως ἐπὶ τῆς ἱερότητος τῆς Κυριακῆς, ἐφάνη πάλιν ὁπόσον βαθέως ὑπάρχουσιν αἱ προλήψεις ἐρριζωμέναι. Οἱ Τόριοι ἀπέρριψαν τὴν πρότασιν τοῦ λόρδου Δυνραβὲν, καθ' ἣν ὤφειλον νὰ εἶνε ἀνοικτὰ τῇ κυριακῇ ἀπὸ τῆς 2 μ. μ. τὰ δημόσια μουσεῖα καὶ αἱ πινακοθῆκαι· ἐδέξαντο δὲ ἑτέραν πρότασιν τοῦ λόρδου Σαφτεσβουρὺ νὰ εἶνε ἀνοικτὰ τὰ μουσεῖα κατὰ τὰς ἐργασίμους ἡμέρας μέχρι τῆς 10ης ἑσπερινῆς.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 387 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ιανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου | 29 Μαΐου 1883

Μεσαιωνικὸς βίος

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 328.

Ἑλληνισμὸς κοινοτήτων καὶ ῥωμαϊσμὸς τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἑλληνικῶν πολιτειῶν ἐρρυθμισμένη ἡ τῶν Θεσσαλονικέων πολιτεία, ἀναντιρρήτως ὤφειλε νὰ ἐμπνεύσῃ τὰς Ἑλληνικὰς ἰδέας καὶ ἰδίᾳ τὸν πρὸς τὰ γράμματα ἔρωτα παρὰ τοῖς εὐπόροις, ὡς ἐνέπνευσε τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὰς στρατιωτικὰς ἀρετὰς εἰς τὸν λαόν. Ἡ Θεσσαλονίκη ἐχρημάτισεν ἀείποτε ἑστία καθαρῶς Ἑλληνική, πρᾶγμα σπανιώτατον ἢ μᾶλλον μοναδικὸν ἐν μέσῳ τοῦ ἐπικρατήσαντος Βυζαντινοῦ Ῥωμαϊσμοῦ. Τὸ ὄνομα μόνον τοῦ ἐνδόξου αὐτῆς ἱεράρχου τοῦ Εὐσταθίου, θὰ ἐξήρκει εἰς ὑποστήριξιν τοῦ ἡμετέρου ἰσχυρισμοῦ. Ἀλλὰ καὶ μίαν πρὸ τοῦ Εὐσταθίου ἑκατονταετηρίδα ὁ Ψελλός, ὁ κατ' ἐξοχὴν οὗτος φιλέλλην Βυζαντινός, βλέπων ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔμενε βεβυθισμένη εἰς τὰ σκότη τῆς ἀμαθείας, παρεκίνει τὸν ἀνώνυμον τῆς Θεσσαλονίκης ἀρχιερέα, ὅπως διαχύσῃ φῶς τι καὶ ἐπὶ τῆς ἀτυχοῦς χώρας, ἐν ᾗ οἱ κολωνοὶ τῶν μνημείων ἐγείρονται ὡς ἀθάνατοι μάρτυρες λησμονηθείσης δόξης. Ἀλλ' εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἡμετέρου θέματος ἔχομεν μᾶλλον ψηλαφητὰς ἀποδείξεις, ἢ τὰς προσημειωθείσας ἐνδείξεις.

Ἀνεφέρομεν ἕνα τῶν Θεσσαλονικέων καταφυγόντα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Κανταχουζηνοῦ, τὸν Καβάσιλαν. Ὁ αὐτοκράτωρ, ἀρεσκόμενος εἰς φιλολογικὰς συνεντεύξεις καὶ διαγωνισμούς, παρεκάλεσε καὶ τὸν Μακεδόνα ἄρχοντα ν' ἀναγνώσῃ πρὸ τῆς αὐλῆς του ἐγκώμιόν τι τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Καβάσιλας, ὡς γράφει, ἐγίνωσκεν ὅτι οἱ αὐτοκρατορικοὶ ἐκεῖνοι διαγωνισμοὶ ἦσαν ἀληθὴς κωμῳδία, διότι ὁ μᾶλλον εὐνοούμενος προεσημειοῦτο εἰς τὰ χειροκροτήματα δουλόφρονος αὐλῆς· οὐχ ἧττον ὅμως ἐδέχθη τὴν αὐτοκρατορικὴν πρότασιν, ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ προτιμήσῃ τὸ τῆς Θεσσαλονίκης ἐγκώμιον τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὡς γνωστὸν ἡ μεγάλη χριστιανικὴ δόξα τῆς Θεσσαλονίκης συνίστατο εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον· ἀπὸ τῶν τεσσάρων τοῦ κόσμου σημείων συνέρρεον τότε εἰς τὴν Μακεδονικὴν πρωτεύουσαν χιλιάδες προσκυνητῶν ἵνα ἑορτάσωσι τὸν κατ' ἐξοχὴν θαυματουργόν, καὶ φιλοπάτριδα ἥρωα τῆς χριστιανωσύνης, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα διὰ τοὺς Μακεδόνας κατέστη συνώνυμον αὐτῇ τῇ θεότητι. Περὶ τῆς κοσμοβοήτου ταύτης δόξης ἤριζον τότε πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, ὡς ἐν τῇ ἀρχαιότητι περὶ τοῦ Ὁμήρου· τὸ Σίρμιον ἰσχυρίζετο ὅτι εἶδε γεννηθέντα ἐν τοῖς τείχεσιν αὐτοῦ τὸν ἅγιον· ἡ Σπάρτη ὅτι ἐκυβερνήθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου νομοθέτου· ἡ Κόρινθος ὅτι κατεῖχε τὸ γνήσιον αὐτοῦ λείψανον· ἡ Ἀττικὴ ὅτι ἦτο ἡ κατ' ἐξοχὴν προστατευομένη ὑπὸ τοῦ Ἕλληνος ἁγίου χώρα, διότι ἐξ αὐτῆς παρήχθη ἡ μυστηριώδης ἐκείνη Μυροτόκος Παρθένος, εἰς ἣν ὁ ἅγιος ὤφειλε τὸ διακριτικὸν ἐπώνυμον Μυροβλύτης. Αἱ περισωθεῖσαι ἀκολουθίαι τοῦ ἁγίου ἐν σιγῇ παρερχόμεναι πάσας τὰς ἄλλας ἀξιώσεις, δὲν ἀρνοῦνται τὴν πρὸς τὰς Ἀθήνας μυστηριώδη σχέσιν τοῦ Μυροβλήτου.

Ὅλοι οἱ τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου ἔμποροι εἰσεκόμιζον τὰ ἐμπορεύματά των εἰς τὴν λαμπρὰν ἑορτὴν καὶ τὴν λαμπροτέραν πανήγυριν, ἃς ἡ πόλις ἐτέλει εἰς τιμὴν τοῦ ἐνδόξου πάτρωνός της. Ἡ ἑορτὴ ἐκείνη ἀναπολεῖ τὰ Παναθήναια, ὡς εἶπε λόγιος τῆς ΙΑ' ἑκατονταετηρίδος, συγγράψας ὡραίαν περιγραφὴν τῆς πομπῆς, τῆς πολυτελείας τῶν ἐνδυμάτων, καὶ τῆς ἀκολουθίας τῶν δουκῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων, τῆς συνωθήσεως καὶ τῶν φωνῶν λαῶν διαφορογλώσσων, καὶ ἰδίως τοῦ μοναδικοῦ ἐμπορίου, ἅτινα ἐζωογόνουν πόλιν, δικαίως θεωρουμένην ὡς τὴν δευτερεύουσαν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Τὸ ὑπὸ τοῦ Καβάσιλα ἀναγνωσθὲν ἐν τῷ παλατίῳ ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου Δημητρίου περιῆλθεν ἡμῖν· ἰδοὺ δὲ μικρά τις ἀνάλυσις αὐτοῦ. «Οἱ γονεῖς του ἁγίου Δημητρίου ἦσαν οἱ κράτιστοι τῶν Μακεδόνων καὶ πάντων τῶν τότε Ἑλλήνων. Ἐν τῷ ἀξιώματι αὐτοῦ, ὡς κυβερνήτου καὶ νομοθέτου τῆς Ἑλλάδος, ὁ Δημήτριος συνεκέντρωσεν ἁπάσας τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις πρὸς δημιουργίαν κράτους, ἐξασφαλίζοντος τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Τὴν Ἑλλάδα ἐτίμησεν ὡς νικητὴς τῶν βαρβάρων, πρὸ πάντων δὲ ὡς νομοθέτης. Ὁ κυριώτε-

Digitized by Google

ρος αὐτοῦ σκοπὸς ἀφώρα εἰς τὴν καθαίρεσιν θεῶν ἀπηρχαιωμένων πλέον καὶ ἀναξίων τοῦ ὀνόματος, ἕνεκα τῆς ὑπὸ τῶν θεῶν τούτων ἐξασκουμένης τυραννίας καὶ τῶν προσβολῶν κατὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν λατρευτῶν. Οὕτω πρὸς τοὺς πατρῴους θεοὺς πολιτευθεὶς ὁ Δημήτριος ἠθέλησε νὰ δείξῃ ἡμῖν ὅτι οὐδ' εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν ἐπιτρέπεται τὸ τυραννεῖν. Δὲν εἶνε ἁπλοῦς ἅγιος ὡς τοσοῦτοι ἄλλοι, ἀλλ' αὐτὴ ἡ θεότης. Ἀληθὴς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνσάρκωσις, ὁ Δημήτριος ἐξεπλήρωσε τὴν θείαν αὐτοῦ ἀποστολὴν μετὰ καλοκἀγαθίας ἀνωτέρας παντὸς ἐπαίνου. Ἡ ἐν τῷ κόσμῳ ἐντολὴ αὐτοῦ ἦν ἀνωτέρα τῆς τοῦ Προδρόμου, ὁ πατριωτισμός του μένει ἀσύγκριτος· οὐδενὸς τῶν ἀρχαίων στρατηγῶν φανεὶς κατώτερος τὴν στρατηγικὴν τέχνην, ὑπερέβη ἁπαξάπαντας ἐν τῇ φιλανθρωπίᾳ. Ἐπειδὴ τὸ κήρυγμά του ὑπὲρ τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ δὲν ἤρεσεν εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἐκπεσὼν τοῦ στρατηγικοῦ ἀξιώματος ἐσύρθη πρὸ τοῦ δικαστηρίου, προεδρευομένου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος· οὔτε αἱ πολυειδεῖς θωπεῖαι καὶ ὑποσχέσεις βασιλέως ἀγαπῶντος καὶ σεβομένου τὸν ἀνδρεῖον καὶ ἐνάρετον αὐτοῦ στρατηγόν, οὔτε ἡ στρατιωτικὴ καθαίρεσις καὶ τὰ ἐπικείμενα κολαστήρια, κατώρθωσαν νὰ δαμάσωσι τὴν μεγάλην ἐκείνην καρδίαν. Ἀνακρινόμενος εἰλικρινῶς ἀπελογήθη ὅτι πραγματικῶς ἐκήρυξε τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς θεοὺς τῆς πατρίδος ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι οἱ θεοὶ οὗτοι ἐπιλήσμονες τῆς φιλανθρωπικῆς ἀποστολῆς των, ἐκακοποίουν τοὺς λατρεύοντας αὐτούς· «*πρὸς τοιούτους, ὦ βασιλεῦ, τοὺς θεοὺς τοὺς πατρῴους καὶ ἔθη καὶ νόμους καὶ πολιτείας ἀηδῶς ἔχων οὐκ ἀδικῶ*». Τοιοῦτος ἦν ὁ ὑπεράνθρωπος ἥρως, ἀφ' οὗ δοξάζεται ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ ἀληθὴς αὕτη ἑστία τῆς Ἑλληνικῆς μαθήσεως καὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἰδεῶν».

Ἡ βυζαντινὴ αὐλὴ ἔμεινεν ἐμβρόντητος ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τοιούτων ἀντιχριστιανικῶν ἰδεῶν· ἐννοεῖται ὅτι ἡ αὐτοκρατορικὴ χεὶρ δὲν ἐπέθηκε τὸν στέφανον ἐπὶ κεφαλῆς, τοσοῦτον θερμῆς καὶ μάλιστα τοσοῦτον ἑλληνιζούσης· ἀμέσως ἔγραψαν εἰς τὸν θεῖον τοῦ Νικολάου, τὸν πρῴην Θεσσαλονίκης ἀρχιεπίσκοπον Νεῖλον, ὅτι καθῆκον εἶχε νὰ διορθώσῃ ἀνεψιὸν ἄξιον τοῦ πυρός. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος οὐδόλως ἐκπλαγεὶς δι' ἰδέας, τὰς ὁποίας καὶ ἐνδομύχως ἠσπάζετο καὶ αὐτὸς μάλιστα εἰς τὸν ἀνεψιὸν ἐνέβαλεν, ἐν τούτοις πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ τε αὐτοκράτορος καὶ τῆς ἐκκλησίας ἔγραψε πρὸς τὸν Νικόλαον ἐπιστολὴν ἐπισυνημμένην ἐν τέλει τοῦ ἐγκωμίου εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ὁ Ἕλλην ἱεράρχης ἀποτείνει πρὸς τὸν ἀνεψιόν του συμβουλὴν ἀληθῶς ἀλλόκοτον, ὅτι ὤφειλε δηλαδὴ λαλῶν πρὸς Βυζαντινὸν ἀκροατήριον νὰ δείκνυται μᾶλλον περιεσκεμμένος, μιμούμενος τοὺς καλοὺς ἐκείνους ἐμπόρους οἵτινες γινώσκουσι νὰ κερδαίνωσι πανταχόθεν, χωρὶς νὰ λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ ποιὸν τῶν ἀνθρώπων πρὸς οὓς συναλλάσσονται· ἄλλως τε, ἐπιλέγει, ὁ λόγος σου δὲν εἶνε ἔργον χριστιανοῦ, ἀλλ' ἀνθρώπου ἐν τῷ φανερῷ ὑποκρινομένου τὸν χριστιανισμόν, ἐν τῷ κρυπτῷ δὲ συντασσομένου τοῖς ἐχθροῖς τῆς θρησκείας.

Αἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν θεῖον καὶ τὸν πατέρα διευθυνόμεναι ἐπιστολαὶ τοῦ Νικολάου Καβάσιλα παριστῶσιν αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτον ἀηδιάσαντα τὴν βυζαντινὴν κοινωνίαν, ὥστε πάσχει ἐκ τοῦ αὐτοῦ πάθους τοῦ ἀποδήμου Ὀδυσσέως. Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσωσι τὴν πρὸς τὴν *θαυμαστὴν Πόλιν* ἀποστροφήν του, ἐπινοοῦσι πᾶν μέσον ἵνα τὸν τέρψωσιν· ἐπὶ τέλους βλέποντες αὐτὸν μισοῦντα τὴν θαυμαστὴν Πόλιν, τὸν ἀποκαλοῦσι Μισόπολιν καὶ τὸν ἀποφεύγουσιν. Ἐπανελθὼν εἰς Θεσσαλονίκην ὁ Καβάσιλας ἀναλαμβάνει τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Παλαμᾶ, καὶ ἀποτείνει πρὸς τὸν γνωστὸν ἐχθρόν του Γρηγορᾶν τὴν ἑξῆς εἰρωνικὴν ἀποστροφὴν ἐν ᾗ ἐξεικονίζεται ἡ πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς ταπεινὴ ὑπόληψις τῶν Ἑλλήνων· «ὁ δὲ σοφώτατος Γρηγορᾶς, ὡς μὴ ἀρκούντων αὐτῷ τῶν Βυζαντίων εἰς θαῦμα, προσκαλεῖ καὶ τοὺς Θεσσαλονικεῖς πρὸς τοὺς ὕμνους τοὺς ἑαυτοῦ, πέμπων γράμματα καὶ προσκυνεῖν κελεύων ἄνδρας ἐλευθέρους καὶ μηδὲν εἰδότας ἢ λέγειν ἢ πράττειν πρὸς ἡδονήν, ὁ βέλτιστος, ὥσπερ ὁ Ξέρξης ἀναιδῶς χρησάμενος ταῖς ἐπιστολαῖς καὶ ζητῶν ὥσπερ ἄλλον τινὰ φόρον τὸν κρότον· τοιοῦτον τὸ τῆς πόλεως ἦθος».

Ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ Καβάσιλα ἡ βυζαντινὴ αὐτοκρατορία εἰκονίζεται ὡς φοβερὰ τυραννία, ἀμβλύνουσα τὸν νοῦν καὶ ἐξευτελίζουσα τὸν ἄνθρωπον· ὁ αὐτοκράτωρ, κατ' αὐτόν, δὲν ἔπρεπεν νὰ νομίζῃ ἑαυτὸν ὡς ἀντιπρόσωπον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πατέρα ὑποχρεούμενον νὰ βελτιώσῃ τὴν τύχην τῶν τέκνων του.

Μετὰ τοῦ Καβάσιλα ἐγκατέλιπε τὴν Θεσσαλονίκην καὶ ὁ Δημήτριος Κυδώνης, χαρακτῆρος μᾶλλον εὐκάμπτου· ὁ πρόσφυξ οὗτος κατώρθωσε νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν ἐν Βυζαντίῳ κοινωνίαν καὶ χάριν ψωμισμοῦ νὰ ταπεινώσῃ πολλάκις τὸ φρόνημα καὶ ν' ἀπαρνηθῇ τὰς ἀρχάς· ὑπὸ τὸν βυζαντινὸν ὅμως φλοιὸν τοῦ βασιλικοῦ γραμματέως, καὶ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ Κωνσταντινουπόλεως οὐδέποτε ἔπαυσε σφαδάζουσα ἡ καρδία τοῦ φιλοπάτριδος, καὶ ἐν τῇ περιωπῇ ἐν ᾗ μόνη ἡ ἱκανότης ἀνεβίβασεν αὐτὸν οὔτε τὴν καταγωγήν του ἐλησμόνησεν, οὔτε τὰ συμφέροντα τῆς Μακεδονίας ἐπρόδωκεν· οὐδέποτε καὶ αὐλὴ καὶ ἐκκλησία ἤκουσαν πικροτέρας ἀληθείας ἢ ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Θεσσαλονικέως ῥήτορος, τοῦ ὁποίου οἱ χαρίεντες λόγοι καὶ αἱ γλαφυραὶ

Digitized by Google

ἐπιστολαὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τὰ ἑλληνικώτερα προϊόντα τῆς τότε περιόδου· πρῶτον ἤδη μετὰ χιλιετῆ σιγὴν οἱ θόλοι τῶν ἐκκλησιῶν ἀντήχησαν ἐκ λόγων ὑψηλῶν καὶ συμβουλῶν πατριωτικῶν· καὶ βασιλεὺς καὶ πατριάρχης ἐδιδάχθησαν ὅτι ὁ ἱερὸς ῥήτωρ δὲν εἶνε ὁ δουλικὸς ἐγκωμιαστὴς τῶν ἐλαττωμάτων, ἀλλ' ὁ ἀνεξάρτητος κῆρυξ τῆς ἀληθείας καὶ ὁ ἀδυσώπητος καυτηριαστὴς τῆς κακίας. «Ἐλεύθερον χρῆμα ὁ λόγος καὶ οἷον ἄρχειν μὲν ἁπάντων, δουλεύειν δὲ οὐδενί· ᾧ γὰρ κρίνεται πάντα, πῶς ἂν ὑφ' ἑτέρου τοῦτο κριθήσεται; κριθήσεται δὲ ἄν τισιν ἔξωθεν ἀνάγκαις αὐτὸν ὑπαγάγωμεν· λόγῳ τοίνυν τετιμημένος ὁ ἄνθρωπος, τήν τε ἐλευθερίαν καὶ τὴν κατὰ πάντων ἀρχὴν ἐξ ἀνάγκης ἐκληρώσατο, καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ εἰκὼν καὶ ᾧ μάλιστα τοῦ θείου μετέσχηκε παραδείγματος, τὸ μηδεμιᾷ δουλεύειν ἀνάγκῃ, ἀλλὰ παντὸς ἀφειμένος ζυγοῦ, ζῆν ὅπως ἂν βούληται».

Οἱ ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ ἐκφωνηθέντες λόγοι αὐτοῦ εἶνε μᾶλλον πολιτικαὶ δημηγορίαι ἢ τετριμμένα ἐγκώμια τῶν ὑμνουμένων ἁγίων. Ἐγκωμιάζων τὴν Θεοτόκον ὁ Κυδώνης ἐγκαταλείπει ἀποτόμως τὸ ἱερὸν θέμα, καὶ μεταφέρων τοὺς ἀκροατάς του εἰς τὴν Μακεδονίαν δεικνύει αὐτοῖς τὰ ἐκεῖσε διαπραττόμενα βδελυρὰ ὄργια ὑπὸ τῶν Τούρκων, τῶν κακῇ μοίρᾳ συμμάχων τοῦ Καντακουζηνοῦ· αὐτὸς ὁ πονηρὸς σύμμαχος εἶνε ὁ μόνος ἡμῶν ἐχθρὸς, ἀνακράζει ὁ Θεσσαλονικεὺς μίαν ἀκριβῶς ἑκατονταετηρίδα πρὸ τῆς ἁλώσεως τοῦ Βυζαντίου· ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς τυφλώττοντες ἀνεχόμεθα καὶ ὑποστηρίζομεν τὸν βάρβαρον, ἂς προεξέλθῃ ἐπὶ τέλους αὐτὴ ἡ συγκινδυνεύουσα ἡμῖν θεότης εἰς προστασίαν τῶν διωκομένων πιστῶν. «Ναὶ, εἶνε καιρὸς ὅπως ἐπὶ τέλους δειχθῇ ἡ θεότης· πολλοὶ τῶν χριστιανῶν κατέστησαν οἱ συνήγοροι τῶν Τούρκων, οἱ δὲ ἁπλούστεροι ἤρχισαν νὰ προτιμῶσι τὰς κτηνώδεις ἡδονὰς τοῦ Ἰσλὰμ ἀπὸ τῶν αὐστηρῶν ἀρετῶν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας· ἐγενόμεθα τὸ εὐτελέστατον παίγνιον τῶν βδελυρῶν τούτων ἀνθρώπων, οἵτινες γελῶντες μᾶς ἐρωτῶσι: *ποῦ εἶνε λοιπὸν ὁ ὑμέτερος θεός*; ὦ Θεοτόκε, ἀπωλέσαμεν τὰ πάντα, ἀγαθὰ, χρήματα, σώματα καὶ αὐτὴν τὴν ἐλπίδα· οὐδὲν μένει ἡμῖν, εἰμὴ ἡ ἐπίκλησίς τῆς βοηθείας τοῦ σοῦ βραχίονος». Ὁ πατριάρχης μετ' ἐκπλήξεως ἤκουσε τὸν Μακεδόνα ἱεροκήρυκα μεταβαλόντα τὸν ἄμβωνα εἰς Πνύκα, ὅθεν καὶ μὴ διορθωθέντα καθήρεσεν αὐτὸν, ἀπαγορεύσας καὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀνταρτικῶν αὐτοῦ λόγων. Διωχθεὶς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς αὐλῆς, ὁ Κυδώνης πενόμενος ἀποφασίζει ν' ἀνοίξῃ σχολεῖον· πλὴν ἐγκαταλείπει τὴν ἰδέαν «διότι τὸ μὲν θηρίον τοῦτο (διδασκάλους) τρέφει πολὺ ἡ θαυμαστὴ Πόλις, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι φροντίζουσι μᾶλλον περὶ τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ πωλουμένων λαχάνων ἢ περὶ ὑψηλῶν θεωρημάτων· ἄλλως τε καὶ οἱ ἄνθρωποι κατεγυμνώθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ ἀδυνατοῦσι νὰ καταβάλωσι τὰ δίδακτρα τῶν τέκνων».

Ἐπανακτήσας τὴν εὔνοιαν τοῦ Ματθαίου Καντακουζηνοῦ, τῷ ἀποτείνει ὑπόμνημα ἐν ᾧ τῷ λέγει ὅτι μόνη ἡ ἐξέγερσις τοῦ Ἑλληνικοῦ φρονήματος δύναται νὰ σώσῃ τὸ καταρρέον κράτος «διατί, ὦ βασιλεῦ μου, νὰ λησμονήσῃς τὴν Μακεδονίαν, τῆς ὁποίας μόνον τὸ ὄνομα ἐμποιεῖ φρίκην εἰς τοὺς βαρβάρους; ἅπασα ἡ Ἀσία ἐνθυμεῖται ἔτι τὴν δρᾶκα τῶν γενναίων ἐκείνων, οἵτινες ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον ἔστιξαν αὐτὴν δι' ἀνεξαλείπτων στιγμάτων· ὅθεν δεῖξον αὐτοῖς ὅτι ζῶμεν ἔτι οἱ Μακεδόνες, καὶ γενοῦ ἡμῖν Ἀλέξανδρος, μόνῳ τῷ χρόνῳ διαφέρων ἐκείνου». Ἀπογοητευθεὶς μετ' οὐ πολὺ καὶ τοῦ νέου τούτου Ἀλεξάνδρου, ἀποτείνει πρὸς τὸν πατέρα του Ἰωάννην Καντακουζηνὸν, φλογερὰν διαμαρτύρησιν δι' ἧς καθιστᾷ τὸν οἶκον αὐτοῦ ὑπεύθυνον τῆς ἐπικειμένης καταστροφῆς· «ἡ δὲ μεγάλη Πόλις μένει ἁπλοῦν ὄνομα καὶ οἱ τοῦ βασιλέως σύμβουλοι ἀδιαφοροῦσιν, ἂν αὐτῶν σιγώντων, ἐκείνη καθίστατο δούλη· ἀλλὰ καὶ ἡ Πλαταμὼν, ἢ ἡ Πέλλα, ἢ ἄλλο τι τῶν ἔτι φαυλοτέρων χωρίων ἂν ἦτο ἡ πρωτεύουσά σου, ὤφειλες νὰ βοηθήσῃς αὐτῇ, ἐπειδὴ εἶνε καὶ ἰδία σου πατρὶς, καὶ πρὸ πάντων διότι ἐξ αὐτῆς τῆς Πόλεως τὰ πάντα πλέον ἐξαρτῶνται, ἀφοῦ εἶνε τῶν μὲν βασιλέων ἑστία, εἰς δὲ τὸ Γένος σώζει τὴν ἐπωνυμίαν, καλλίστη δὲ τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον, καὶ κόσμος μὲν οὖσα τοῖς κεκτημένοις, *ἀθάνατος δὲ αἰσχύνη εἰς τοὺς μὴ προθυμουμένους προμαχῆσαι ὑπὲρ τοιούτου καλοῦ*». Ἐπὶ τέλους βλέπων ὅτι οὐδεὶς πλέον ἐφρόντιζε «περὶ τοῦ πτώματος τῆς Πόλεως, τὸ ὁποῖον ἤρξατο πλέον νὰ σήπηται καὶ μόνον τὸν νεκροθάπτην ἀνέμενεν», ἀποφασίζει ν' ἀποσυρθῇ ἔν τινι μονῇ, ὅθεν αἱ εὐχαί του ἴσως θαυματουργήσωσι πλειότερον τῶν περιφρονηθεισῶν συμβουλῶν του.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐν μεγάλῃ συνόψει ἐκτεθειμένων ἕκαστος δύναται νὰ σχηματίσῃ καθαρὰν ἰδέαν περὶ τῶν ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς κοινότησιν ἐπικρατούντων αἰσθημάτων καὶ τῆς πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς διαφορᾶς τῶν Ἑλλήνων ἔν τε τῷ νῷ καὶ τῷ λόγῳ. «Ἐν τῇ πόλει, γράφει ὁ Κυδώνης, μόνον τὸ ψεῦδος καὶ ἡ κολακεία βασιλεύει». Ἐκτὸς τῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων ἐπικρατεῖ τὸ παλαιὸν ἀνθελληνικὸν πνεῦμα, δηλαδὴ ὁ ἀκατανόητος ἐκεῖνος Βυζαντινὸς τραγέλαφος ὁ καλούμενος *Ῥωμηοσύνη*. Αὐτοὺς τοὺς διώκοντας τὸν Χριστιανισμὸν Τούρκους ἀποκαλεῖ ἡ ἐκκλησία *νέους Ἕλληνας*, διότι τὸ ὄνομα *Ἕλλην* ἦν τότε συνώνυμον τῷ *ἀντιχρίστῳ*. Οἱ περισωθέντες ἐπίσημοι

Digitized by Google

ἀναθεματισμοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος ἀποδεικνύουσιν ὅτι οἱ ἀκαταλόγιστοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι ἐνόσουν ἀληθῆ Ἑλληνοφοβίαν· ἀνεγράφησαν δὲ τὰ μισελληνικὰ ταῦτα ἀναθέματα καὶ μένουσιν ἔτι ἀνέπαφα ἐν τῷ ἐπισήμῳ λειτουργικῷ βιβλίῳ τῆς ἐκκλησίας, τῷ *Τριῳδίῳ*, ἔνθα οὐ μόνον ὁ Πλάτων καὶ πάντες οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἀθάνατον δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους σοφοί, ἀλλὰ καὶ ἀπαξάπαντες οἱ νῦν διδάσκοντες τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα παραπέμπονται εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον.

Πρώτη ἡ Τουρκοκρατία συνδιήλλαξε τὴν ἐκκλησίαν πρὸς τὸν Ἑλληνισμόν· ἅπασαι αἱ κοινότητες, καίπερ ἄλλως διεπόμεναι ὑπὸ καθαροῦ αὐτοχθονικοῦ πνεύματος, γενναίως συνέτρεχον τοὺς ὑπὸ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ τυραννουμένους ἀδελφούς, ὁπουδήποτε τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς καὶ ἂν οὗτοι κατῴκουν. Τὸ ῥάσον τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐθνάρχου ἐγένετο ἡ ἀληθὴς σημαία τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, καὶ πρῶτοι ἀντάρται τῆς Βυζαντινῆς παραδόσεως ἐκηρύχθησαν αὐτοὶ οἱ μοναχοί, διδάσκοντες τοὺς Ἑλληνόπαιδας ὅτι, ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων, οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ ἑπομένως ὀφείλουσιν ν' ἀντικαταστήσωσι καὶ αὐτὰ τὰ χριστιανικὰ ὀνόματά των δι' ἄλλων ἀναπολούντων τὴν ἀληθῆ καταγωγὴν τῆς ἡμετέρας φυλῆς[1].

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι, ἂν τὸ Βυζαντινὸν κράτος κατώρθου νὰ παρατείνῃ ἄχρις ἡμῶν τὴν ὕπαρξίν του, ἤθελεν ἐξελληνισθῇ καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὴν παράδοσιν, ὡς ἦν ἀληθῶς Ἑλληνικὸν τήν τε καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν· ἡ ἱστορία ὅμως δὲν φαντάζεται τὰ συμβησόμενα, ἀλλ' ὡς κριτὴς ἀμερόληπτος ἐξετάζει τὰ συμβάντα, ἡ δὲ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία ἔζησε καὶ ἀπέθανεν ὡς καθαρὸν Ῥωμαϊκὸν κράτος.

Τὰ προσημειωθέντα ὑπομνήματα τῶν προσφύγων Θεσσαλονικέων, ἡ ὁμολογία τοῦ Μετοχίτου, αἱ κατὰ τῶν Πελοποννησίων συκοφαντίαι τῆς αὐλῆς, συκοφαντίαι χρησιμεύσασαι εἰς νεωτέρους ἱστορικοὺς ὡς τὸ κυριώτερον ἐπιχείρημα τῆς δυσφημίας τῆς ἡμετέρας καταγωγῆς, καὶ τόσα ἄλλα ἀναντίρρητα γεγονότα ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἐξαισία ἐπεκράτησε διάστασις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Βυζαντινούς· ἀλλὰ ἱστορικὰ τεκμήρια διδάσκουσιν ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ κλῖμα παραδόξως ἐπιδρῶν διεμόρφου τοὺς τότε ἀνθρώπους, ὡς ἡ διάφορος παιδεία καὶ δίαιτα διεμόρφωσαν ἀλλοίως τόν τε νοῦν καὶ τὸν χαρακτῆρα. Ὁ ἐξ Ἑλλάδος εἰς Βυζάντιον μεταναστεύων Ἕλλην ἀπηρνεῖτο τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοῦ καταγωγήν, ἀπαραλλάκτως ὡς ὁ εἰς Ἑλλάδα μεταναστεύων Βυζάντιος ἀπεκήρυττε τὸν βυζαντινισμόν. Τῆς ἀμοιβαίας ταύτης ἐξωμοσίας ἀναφέρει ὁ κ. Σάθας δύο ῥητὰς ὁμολογίας, τὴν τοῦ Θεσσαλοῦ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου καὶ τὴν τοῦ Βυζαντίου Γεωργίου Πλήθωνος. Ἰδοὺ τί λέγει ὁ πρῶτος· «Καὶ αὖθις Ἕλλην ὢν τὴν φωνήν, οὐκ ἄν ποτε φαίην Ἕλλην εἶναι διὰ τὸ μὴ φρονεῖν ὡς ἐφρόνουν ποτὲ Ἕλληνες, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἰδίας μάλιστα θέλω ὀνομάζεσθαι δόξης καί εἴ τις ἔροιτό μοί τίς εἰμι, ἀποκρινοῦμαι Χριστιανὸς εἶναι. Καὶ γὰρ ἐγὼ Βυζάντιος, καί τοι τοῦ πατρὸς ἐκ Θετταλίας ἐνταῦθα μετῳκηκότος καὶ οὔ φημι Θετταλὸς εἶναι, ὡς ἐν Βυζαντίῳ γεγεννημένος». Ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν αὐτκράτορα Μανουὴλ ὁ Πλήθων τῷ λέγει ἐξ ὀνόματος τῶν Πελοποννησίων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὅτι εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι οἱ Ἕλληνες πολιτικῶς θεωροῦνται ὑποτελεῖς τῶν Βυζαντινῶν, ἀλλὰ τοῦτο οὐδόλως σημαίνει ὅτι ἐπελάθοντο καὶ τῆς καταγωγῆς των· ἐξ ἐναντίας μάλιστα σεμνυνόμενοι ἐπὶ τοῖς προγόνοις ὧν τὸ αἷμα ῥέει ἀμιγὲς εἰς τὰς φλέβας των θεωροῦσι αὐτὸ τὸ ῥωμαΐζον Βυζάντιον οἷον καὶ ἡ ἀρχαιότης τὸ ἐθεώρει, δηλαδὴ καθαρὰν Ἑλληνικὴν ἀποικίαν.

Ἐνῷ δὲ ὁ ἀναγεννηθεὶς Ἑλληνισμὸς ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀναμνηστεύσῃ τὸ δῦσαν καὶ ἀδικήσαν τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν κράτος, περιπαθῶς χαιρετᾷ τὴν σκιὰν τοῦ ἐξελληνισμένου τούτου Βυζαντινοῦ καὶ μετὰ συγκινήσεως ἀναπολοῦμεν τοὺς λόγους τοῦ Πλήθωνος, διότι ἐν τῇ ὁμολογίᾳ ταύτῃ συνοψίζεται ἅπασα ἡ μεσαιωνικὴ ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους : «Ἐσμὲν γὰρ ὧν ἡγεῖσθέ τε καὶ βασιλεύετε, Ἕλληνες τὸ γένος, ὡς ἥ τε φωνὴ καὶ ἡ πάτριος παιδεία μαρτυρεῖ . . Ταύτην γὰρ δὴ φαίνονται τὴν χώραν Ἕλληνες ἀεὶ οἰκοῦντες οἱ αὐτοὶ ἐξ ὅτου περ ἄνθρωποι διαμνημονεύουσιν, οὐδένων ἄλλων προενῳκηκότων· οὐδ' ἐπήλυδες κατάσχοντες, ἄλλους τε ἐκβαλόντες καὶ αὐτοὶ ὑφ' ἑτέρων τὸ αὐτὸ ἔστιν ὅτε πεπονθότες, ἀλλ' Ἕλληνες τήνδε τὴν χώραν τοὐναντίον αὐτοί γε ἀεὶ φαίνονται κατέχοντες, οὔτε ταύτην ἐκλιπόντες».

Κ*.

1. Ἰδοὺ τί ἀναγινώσκεται ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Διονυσίου συγγραφείσῃ χειραγωγίᾳ τῶν Παίδων (1810) «Ἐρώτησις: πῶς πρέπει νὰ ὀνομαζώμεθα ἡμεῖς Ἕλληνες ἢ Ῥωμαῖοι; Ἀπόκρισις: Ποτὲ νὰ μὴ θελήσετε νὰ ὀνομάζησθε Ῥωμαῖοι, ἀλλὰ Ἕλληνες, διότι οἱ Ῥωμαῖοι ἐβαρβάρωσαν καὶ ἠφάνισαν τὴν Ἑλλάδα τὴν γλυκυτάτην μας πατρίδα, καὶ ἄν τινας νέος ἔχῃ ὄνομα ἢ Ῥωμαϊκόν, ἢ Ἑβραϊκόν, ἢ Ἀραβικὸν πρέπει εὐθὺς νὰ τὸ ἀλλάξῃ, καὶ νὰ ὀνομάζηται μὲ ὄνομα Ἑλληνικόν, τουτέστιν ἢ Μιλτιάδης, ἢ Θεμιστοκλῆς, ἢ Ἀχιλλεύς, ἢ Θησεύς, ἢ Ἀλέξανδρος, ἢ Πλάτων, ἢ Δημοσθένης κλπ. καὶ τότε ἕνας νέος ἀλλάζων τὸ ὄνομά του, θέλει ἐντρέπεται νὰ μὴν ἔχῃ καὶ τὰ ἔργα τῶν προγόνων του».

Εἰς τὸν κόσμον θὰ εὕρῃς δέκα ἀνθρώπους πνευματώδεις πρὶν ἢ ἀπαντήσῃς ἕνα ἄνθρωπον λογικόν.

Digitized by Google

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Λ. Ἀλεδύ. — Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 332.

Τοιοῦτος λοιπὸν ἦτο ὁ ὑπολοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ, ὅστις τὸ Σάββατον τῆς 28 Μαΐου τοῦ 1881, περὶ ὥραν 5 μ.μ. κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου πρὸ τῆς πύλης τοῦ πρεσβυτερίου. Εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ἵππου του, ὅστις μόνος ἐπορεύθη καὶ ἐστάθη ὑπὸ μικρόν τι ὑπόστεγον ἐν τῇ αὐλῇ. Ἡ Παυλίνα ἦτο πρὸ τοῦ παραθύρου τοῦ μαγειρείου ἐν τῷ ἰσογαίῳ . . . Ὁ Ἰωάννης ἐλθὼν πρὸς αὐτὴν τὴν ἠσπάσθη ἐξ ὅλης καρδίας εἰς ἀμφοτέρας τὰς παρειάς.

— Καλὴ 'μέρα, Παυλίνα μου, τί μου κάμνεις;

— Καλά, πολὺ καλά . . . τὸ φαγητόν σου πολεμῶ νὰ ἑτοιμάσω. Καὶ θέλεις νὰ μάθῃς τί θά σου ἔχωμε; Σούπα μὲ πατάτες, ψητὸ ἀρνάκι καὶ αὐγὰ μὲ τὸ γάλα . . .

— Ἀξιόλογα! Τρελαίνομαι δι' ὅλα αὐτὰ καὶ εἶμαι ψόφιος τῆς πείνας.

— Καὶ σαλάτα, κύτταξε! τὴν ἐλησμόνησα, μάλιστα τώρα δὰ θά μου βοηθήσῃς νά την βγάλωμε τὴ σαλάτα. Θὰ φᾶμε 'ς τὰς ἑξήμισυ ἀκριβῶς, διότι 'ς τὰς ἑπτάμισυ ὁ ἅγιος ἐφημέριος ἔχει νὰ διαβάσῃ τὴν ἀκολουθία του.

— Καὶ ποῦ εἶν' ὁ νοννός μου;

— Εἰς τὸν κῆπον. . . Εἶνε πολὺ λυπημένος ὁ ἅγιος ἐφημέριος, ἕνεκα τῶν χθεσινῶν. . . 'ξέρετε ἐπούλησαν τὰ κτήματα. . .

— Μάλιστα, 'ξεύρω, 'ξεύρω. . .

— Θὰ δώσῃ λιγάκι ὁ νοῦς του ὅταν σε ἰδῇ . . . Δὲν εἰξεύρεις πόσον εὐχαριστεῖται ὅταν εἶσαι ἐδῶ! Πρόσεχε! ... ὁ Λουλοῦ θὰ φάγῃ τὴς τριανταφυλλιές. . . πῶς εἶνε ἀναμμένος, ὁ καϋμένος ὁ Λουλοῦ!

— Ἔκαμα μεγάλο γῦρο 'ς τὸ δάσος καὶ ἔτρεχα.

Καὶ συνέλαβεν ὁ Ἰωάννης τὸν ἵππον κατευθυνόμενον πρὸς τὰς ἀναρριχωμένας ῥοδᾶς, ἀφήρεσε τὸν χαλινὸν καὶ τὸ ἐφίππιον καί τον ἔδεσεν ὑπὸ τὸ ὑπόστεγον· ἐκτείνας δὲ τὴν χεῖρα καὶ λαβὼν μεγάλην δεσμίδα ἀχύρων ἔτριψε δι' αὐτῆς τὸ σῶμα τοῦ ἵππου, καὶ εἰσελθὼν ἔπειτα εἰς τὴν οἰκίαν ἐξεζώσθη τὸ ξίφος, ἀντικατέστησε τὸ πηλήκιόν του διὰ εἰκοσιπενταλέπτου σκιαδίου καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὸν κῆπον νὰ εὕρῃ τὸν ἀνάδοχόν του.

Σφόδρα τεθλιμμένος ἦτο ἀληθῶς ὁ τάλας ἐφημέριος. Ὅλην νύκτα δὲν ἔκλεισε τὰ βλέφαρά του, ἐν ᾧ συνήθως ἐκοιμᾶτο εὐκολώτατα καὶ ἥσυχα ὡς μικρὸν παιδίον. Ἡ ψυχή του κατεσπαράσσετο. Τὸ Λογγεβὰλ νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν κατοχὴν ξένης, αἱρετικῆς, τυχοδιώκτιδος! Ἀλλ' ὁ Ἰωάννης ἐπανελάμβανεν ὅ τι καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε τὴν προτεραίαν:

— Θὰ ἔχετε χρήματα, πολλὰ χρήματα, χάριν τῶν πτωχῶν σας.

— Χρήματα! χρήματα! . . . . Μάλιστα, οἱ πτωχοί μου τίποτε δὲν θὰ χάσουν, καὶ ἴσως κερδίσουν. . . Ἀλλὰ τὰ χρήματα αὐτὰ πρέπει ἐγὼ νὰ ὑπάγω νά τα ζητήσω, καὶ εἰς τὴν αἴθουσαν ἀντὶ τῆς παλαιᾶς καὶ ἀγαπητῆς μου φίλης, θὰ εὕρω τὴν Ἀμερικανίδα μὲ τὰ κόκκινα τὰ μαλλιά, — κόκκινα βέβαια θὰ εἶνε τὰ μαλλιά της! — Ἀλλὰ θὰ ὑπάγω βεβαίως, θὰ ὑπάγω χάριν τῶν πτωχῶν μου! . . . Καὶ ἐκείνη θά με δώσῃ, βέβαια, ἀλλὰ μόνον χρήματα θά με δώσῃ. Ἡ μαρκησία ἔδιδε κἄτι ἄλλο. Ἐκείνη ἔδιδε τὴν ζωήν της καὶ τὴν καρδίαν της. . . Καθ' ἑβδομάδα ἐτρέχαμεν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν ἀσθενῶν, καὶ εἴξευρεν ὅλας τὰς ἀνάγκας καὶ ὅλας τὰς συμφορὰς τῶν ἐδῶ ἀνθρώπων. Καὶ ὁσάκις ἡ ποδάγρα μ' ἐκράτει καρφωμένον εἰς τὸ κάθισμά μου, ἐκείνη μόνη ἐπήγαινε καὶ ἐξετέλει τὸ ἔργον ὅπως ἐγὼ καὶ ἀκόμη καλλίτερα.

Ἡ Παυλίνα ἐλθοῦσα διέκοψε τὴν συνδιάλεξιν. Ἤρχετο φέρουσα ὑπερμέγεθες φαεντιανὸν τρύβλιον μεστὸν ὀρεκτικῶν λαχανικῶν.

— Νά με, εἶπεν ἡ Παυλίνα, ἦλθα νὰ μαζέψω σαλάτα . . . Γιαννάκη, μαρούλια θέλεις ἢ ῥαδίκια;

— Ῥαδίκια, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης φαιδρός . . . Πολὺν καιρὸν ἔχω νὰ φάγω ῥαδίκια.

— Τὸ λοιπόν, θὰ φᾷς ἀπόψε ... Ἔλα πιάσε τὴ σαλατιέρα. . .

Καὶ ἡ Παυλίνα ἤρχισε νὰ δρέπῃ τὰ κιχώρια, ὁ δὲ Ἰωάννης κύπτων ἔτεινε τὸ τρύβλιον εἰς ὃ ἔρριπτεν ἐκείνη τὰ δροσερὰ φύλλα· καὶ ὁ ἐφημέριος τοὺς παρετήρει.

Παρευθὺς δὲ ἦχος κωδωνίσκων ἠκούσθη καὶ κρότος τροχῶν ἀναμεμιγμένος μετὰ τοῦ εἰς τὰς πεπαλαιωμένας ἁμάξας ἰδιάζοντος ἠχηροῦ ἐκείνου κρότου τῶν κακῶς προσηλωμένων σιδηρῶν ἥλων καὶ συνδέσμων. . . Τὸ κηπάριον τοῦ πατρὸς Κωνσταντίου ἀπεχωρίζετο ἀπὸ τῆς ὁδοῦ διὰ λίαν χθαμαλοῦ φράκτου, ὑψουμένου μόλις μέχρι τοῦ στήθους, κατὰ τὸ μέσον δὲ αὐτοῦ ἦτο μικρὰ πύλη κιγκλιδωτή.

Καὶ οἱ τρεῖς ἀπέβλεψαν καὶ εἶδον ἐρχομένην μισθωτὴν ἅμαξαν ἀρχαϊκῆς κατασκευῆς, ἑλκομένην ὑπὸ ζεύγους χονδρῶν λευκῶν ἵππων καὶ ὁδηγουμένην ὑπὸ γέροντος ἡνιόχου. Παρὰ τῷ γέροντι δὲ τούτῳ ἡνιόχῳ ἐκάθητο μέγας θεράπων ἐν στολῇ μεγαλοπρεπεστάτῃ καὶ τελειοτάτῃ. Ἐν δὲ τῇ ἁμάξῃ ἐκάθηντο δύο γυναῖκες νεαραὶ φοροῦσαι τὴν αὐτὴν ὁδοιπορικὴν στολήν, κομψοτάτην μὲν ἀλλ' ἁπλουστάτην.

Ὅτε δὲ ἡ ἅμαξα εὑρέθη πρὸ τοῦ φράκτου τοῦ κηπαρίου, ὁ ἡνίοχος ἐσταμάτησε τοὺς ἵπ-

Digitized by Google

πους καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἐφημέριον εἶπε·

— Δέσποτα, κάτι κυρίες σᾶς ζητοῦν.

Ἔπειτα δὲ στρεφόμενος πρὸς τὰς πελάτιδας αὐτοῦ ὁ γέρων ἡνίοχος προσέθηκεν:

— Εἶνε ὁ ἅγιος ἐφημέριος τοῦ Λογγεβάλ.

Ὁ πατὴρ Κωνστάντιος προσελθὼν ἀνοίγει τὴν μικρὰν τοῦ κήπου πύλην καὶ οἱ ὁδοιπόροι καταβαίνουσι τῆς ἁμάξης. Τὰ βλέμματά των παρευθὺς προσηλώθησαν οὐχὶ ἄνευ τινὸς ἐκπλήξεως ἐπὶ τοῦ νέου ἀξιωματικοῦ, ὅστις παρίστατο ἀμηχανῶν πως, ἔχων ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ τὸ μέγα ψιάθινον σκιάδιόν του, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ τὸ μέγα τρύβλιον μεστὸν δροσερῶν κιχωρίων.

Εἰσῆλθον εἰς τὸν κῆπον . . . ἡ δὲ πρεσβυτέρα —ἐφαίνετο δὲ οὖσα εἰκοσιπέντε περίπου ἐτῶν— ἀποτεινομένη πρὸς τὸν ἱερέα, τῷ εἶπε μετὰ προφορᾶς ξενιζούσης:

— Εἶμαι λοιπὸν ἠναγκασμένη, πάτερ, νὰ συστηθῶ μόνη μου ;... Κυρία Σκώτ. Εἶμαι ἡ κυρία Σκώτ, ἐγὼ χθὲς ἠγόρασα τὴν ἔπαυλιν . . . καὶ τὰ κτήματα καὶ ὅλα τὰ πέριξ. Χωρὶς νὰ φανῶ ὀχληρά, δύνασθε νά μοι χαρίσητε πρὸ πάντων πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας ;

Ἔπειτα δὲ δεικνύουσα τὴν συνοδοιπόρον της προσέθηκε:

— Μὶς Μπετίνα Πέρσιβαλ. . . ἡ ἀδελφή μου, τὸ ἐμαντεύσατε, πιστεύω. Πολὺ ὁμοιάζομεν, δὲν εἶν' ἀλήθεια ; Ἄχ ! Μπετίνα. . . Ἐλησμονήσαμεν εἰς τὴν ἅμαξαν τοὺς σάκκους μας . . . καὶ θά μας χρειασθοῦν.

— Πηγαίνω καί τους παίρνω.

Ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ μὶς Πέρσιβαλ παρεσκευάζετο νὰ πορευθῇ εἰς ἀναζήτησιν τῶν σάκκων, ὁ Ἰωάννης τῇ εἶπε:

— Σᾶς παρακαλῶ, κυρία, ἐπιτρέψατέ μοι. . .

— Πολὺ λυποῦμαι, σᾶς βεβαιῶ, κύριε, νά σας βάλω εἰς κόπον. . . Θά σας τους δώσῃ ὁ θεράπων. . . εἶνε εἰς τὸ ἐμπροσθινὸν κάθισμα.

Καὶ αὐτὴ εἶχε τὴν προφορὰν τῆς ἀδελφῆς της, τοὺς αὐτοὺς μεγάλους μέλανας ὀφθαλμούς, φαιδροὺς καὶ εὐθύμους, καὶ τὴν αὐτὴν κόμην— οὐχὶ πυρρὰν— ἀλλὰ ξανθήν, χρυσόχρουν, μεθ' ἧς ἔπαιζον ἐλαφρῶς αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου. Ἐχαιρέτισε δὲ τὸν Ἰωάννην διὰ χαριεστάτου μειδιάματος, οὗτος δὲ ἐγχειρίσας εἰς τὴν Παυλίναν τὸ τρύβλιον, ἐπορεύθη πρὸς ἀναζήτησιν τῶν σάκκων.

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ὁ πατὴρ Κωνστάντιος σφόδρα συγκεκινημένος εἰσῆγεν εἰς τὸ πρεσβυτέριον τὴν νέαν δέσποιναν τοῦ Λογγεβάλ.

Γ'

Δὲν ἦτο μεγάλον τὸ πρεσβυτέριον τοῦ Λογγεβάλ· τὸ αὐτὸ δωμάτιον ἐν τῷ ἰσογαίῳ ἦτο καὶ αἴθουσα τῆς ὑποδοχῆς καὶ ἑστιατόριον, συνεχομένη κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸ μαγειρεῖον διὰ θύρας ἀείποτε ὀρθανοίκτου. Περιεῖχε δὲ τὰ ἀπολύτως χρήσιμα ἔπιπλα, δύο παλαιὰς πολυθρόνας, ἓξ καθίσματα ψιάθινα, σκευοθήκην, στρογγύλην τράπεζαν. Ἤδη δὲ ἐπὶ τῆς τραπέζης ταύτης ἡ Παυλίνα εἶχε παραθέσῃ τὰ πινάκια τοῦ ἐφημερίου καὶ τοῦ Ἰωάννου.

Ἡ κυρία Σκὼτ καὶ ἡ μὶς Πέρσιβαλ περιήρχοντο ἐξετάζουσαι μετά τινος περιεργίας παιδικῆς τὴν κατοικίαν τοῦ ἐφημερίου.

— Μὰ ὁ κῆπος, ἡ οἰκία, τὰ πάντα χαριέστατα, ἔλεγεν ἡ κυρία Σκώτ.

Εἰσῆλθον δὲ μετὰ πολλοῦ θάρρους εἰς τὸ μαγειρεῖον, παρακολουθούμεναι ὑπὸ τοῦ πατρὸς Κωνσταντίου, πνευστιῶντος, τεθαμβημένου, κατεπτοημένου πρὸ τῆς ἀποτόμου καὶ αἰφνιδίου ἐκείνης Ἀμερικανικῆς εἰσβολῆς. Ἡ δὲ γηραιὰ Παυλίνα δυσφοροῦσα καὶ σκυθρωπὴ ὑπέβλεπε τὰς δύο ξένας, λέγουσα καθ' ἑαυτήν:

— Γιὰ δέ της, τῆς αἱρετικές, τῆς κολασμένες!

Καὶ διὰ τῶν τρεμουσῶν αὐτῆς χειρῶν ἐξηκολούθει μηχανικῶς καθαρίζουσα τὰ κιχώρια.

— Σᾶς συγχαίρω, κυρά, τῇ εἶπε ἡ Μπεττίνα. τὸ μαγειρειό σας εἶνε μιὰ χαρά ! —Κύτταξε, Σουζῆ, δὲν εἶνε ὅπως τὸ ἤθελες τὸ πρεσβυτέριον;

— Καὶ ὁ ἐφημέριος, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Σκώτ. Ἆ ! ναί, ἅγιε ἐφημέριε, θά με συγχωρήσετε νά σάς το εἰπῶ ; Ἐὰν εἰξεύρατε πόσον μακαρίζω τὸ ἑαυτόν μου διότι εἶσθε ὁποῖος εἶσθε !— Εἰς τὸν σιδηρόδρομον τὸ πρωΐ, Μπεττίνα, τί σ' ἔλεγα ; καὶ τώρα πρὸ ὀλίγου εἰς τὴν ἅμαξαν ;

— Ἡ ἀδελφή μού μ' ἔλεγεν, ἅγιε ἐφημέριε, ὅτι ἡ μόνη ἐπιθυμία της πρὸ πάντων ἦτο νὰ μὴ εἶνε νέος ὁ ἐφημέριος, νὰ μὴ εἶνε σκυθρωπὸς ἢ ἀγριωπός, ἀλλὰ ἡλικιωμένος, σεβάσμιος καὶ γλυκύς.

— Καὶ εἶσθε ἀκριβῶς τοιοῦτος, ἅγιε ἐφημέριε. Ὄχι, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εὕρωμεν καλλίτερον. Συγγνώμην, παρακαλῶ, διότι σας ὁμιλῶ οὕτω πως. Αἱ Γαλλίδες τῶν Παρισίων εἰξεύρουν τόσον εὔμορφα νὰ τορνεύουν τὰς φράσεις των καὶ νά τας περιπλέκουν. Ἀλλ' ἐγὼ δὲν εἰξεύρω . . . καὶ πολὺ δύσκολα θά τα καταφέρω ἂν θελήσω νὰ λεπτολογῶ καὶ νὰ μὴ λέγω τὰ πράγματα ἁπλούστατα καὶ ἀνοήτως ὅπως μ' ἔρχονται. Ἑνὶ λόγῳ εἶμαι εὐχαριστημένη, λίαν εὐχαριστημένη καὶ ἐλπίζω ὅτι καὶ ὑμεῖς, ἅγιε ἐφημέριε, θὰ μείνετ' εὐχαριστημένος, λίαν εὐχαριστημένος, διότι αἱ νέαι σας ἐνορίτισσαι..

— Ἐνορίτισσαί μου! εἶπεν ὁ ἐφημέριος, ἀνευρῶν τὸν λόγον, τὴν κίνησιν, τὴν ζωήν, πάνθ' ὅσ' ἀπό τινος ὥρας τελείως τὸν εἶχον ἐγκαταλίπῃ. Ἐνορίτισσαί μου ! Συγγνώμην, κυρία, κόρη μου. . . τόσον εἶμαι συγκεκινημένος ! Δὲν εἶσθε λοιπὸν . . . δὲν εἶσθε διαμαρτυρόμεναι ;

— Τίς το εἶπε ; εἴμεθα καθολικαί !

Digitized by Google

— Καθολικαί! καθολικαί! ἐπανέλαβεν ὁ πατὴρ Κωνστάντιος.

— Καθολικαί! καθολικαί! ἀνεφώνησεν ἡ γηραιὰ Παυλίνα ἐμφανισθεῖσα φαιδρὰ καὶ περιχαρὴς πρὸ τῆς φλιᾶς τοῦ μαγειρείου καὶ ὑψοῦσα πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας.

Ἡ κυρία Σκὼτ παρετήρει τὸν ἐφημέριον, παρετήρει τὴν Παυλίναν θαυμάζουσα πῶς μία λέξις της παρήγαγε τοιοῦτον ἀποτέλεσμα. Καὶ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εἰκόνος ἀνεφάνη καὶ ὁ Ἰωάννης κρατῶν τοὺς δύο μικροὺς ὁδοιπορικοὺς σάκκους, ὃν ὅ τε πατὴρ Κωνστάντιος καὶ ἡ Παυλίνα ὑπεδέξαντο ἀναφωνοῦντες :

— Καθολικαί ! καθολικαί !

— Ἄ ! καταλαμβάνω, εἶπεν ἡ κυρία Σκὼτ γελῶσα, τὸ ὄνομά μας, ἡ πατρίς μας ! Ἐνομίσατε ὅτι εἴμεθα διαμαρτυρόμεναι. Παντάπασι, διότι ἡ μήτηρ μας ἦτο ἐκ τοῦ Καναδᾶ Γαλλὶς τὴν καταγωγὴν καὶ καθολική· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ καὶ ἡ ἀδελφή μου ὁμιλοῦμεν Γαλλικά· καὶ ναὶ μὲν ἡ προφορά μας ἔχει τι τὸ Ἀμερικανικὸν καθὼς καὶ αἱ ἐκφράσεις μας, ἀλλὰ ὅπως δήποτε ἐκφράζομεν σαφῶς ὅ τι θέλομεν νὰ εἴπωμεν. Ὁ σύζυγός μου εἶνε διαμαρτυρόμενος, ἀλλά μ'ἔχει ὅλην τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰ δύο μας τέκνα εἶνε καθολικά.Καὶ διὰ τοῦτο, ἅγιε ἐφημέριε, ἠθελήσαμεν τὴν ἁγιωσύνην σας πρῶτα πρῶτα νὰ ἔλθωμεν νὰ ἴδωμεν.

— Διὰ τοῦτο,ὑπέλαβεν ἡ Μπεττίνα. . . καὶ δι' ἄλλο τι ἀκόμη... ἀλλὰ διὰ τὸ ἄλλο τοῦτο μᾶς χρειάζονται οἱ σάκκοι μας.

— Ὁρίστε, κυρία, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης δίδων αὐτῇ ἕνα σάκκον.

— Ἐκεῖνος εἶνε ὁ 'δικός μου.

— Νὰ καὶ ὁ 'δικός μου.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ σάκκοι μετεβιβάζοντο ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ ἀξιωματικοῦ εἰς τὰς τῆς κυρίας Σκὼτ καὶ τῆς Μπεττίνας, ὁ πατὴρ Κωνστάντιος συνέστησε τὸν Ἰωάννην εἰς τὰς δύο Ἀμερικανίδας· ἀλλ'ἕνεκα τῆς ἐξακολουθούσης συγκινήσεώς του ἡ σύστασις δὲν ἐγένετο κατὰ τοὺς κανόνας, διότι ἐλησμόνησεν ὁ ἐφημέριος ἓν μόνον πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ οὐσιωδέστατον, τὸ ἐπίθετον δῆλον ὅτι τοῦ Ἰωάννου.

— Εἶνε ὁ Ἰωάννης ὁ βαπτιστικός μου,ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ συντάγματος τοῦ πυροβολικοῦ τοῦ σταθμεύοντος ἐν Σουβινῇ. Εἶνε μέλος τῆς οἰκογενείας μας.

Ὁ Ἰωάννης ἐχαιρέτισε ποιήσας δύο μεγάλας ὑποκλίσεις, αἱ δὲ Ἀμερικανίδες δύο μικράς. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνατρέψασαι τοὺς σάκκους των ἐξήγαγον δύο κυλίνδρους ἐκ χιλίων φράγκων ἕκαστον, χαριέντως ἐγκεκλεισμένους ἐν θήκαις πρασίναις ἐκ δέρματος ὄφεως διὰ χρυσῶν συρμάτων περιεζωσμέναις.

— Σᾶς ἔφερα τοῦτο διὰ τοὺς πτωχούς σας, ἅγιε ἐφημέριε, εἶπεν ἡ κυρία Σκώτ.

— Καὶ ἐγὼ τοῦτο, ὑπέλαβεν ἡ Μπεττίνα.

Καὶ μετὰ πλείστης ὅσης λεπτότητος ἀπέθεσαν εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ γηραιοῦ ἱερέως καὶ εἰς τὴν ἀριστερὰν τὴν προσφοράν των· οὗτος δὲ ἀποβλέπων ἐναλλὰξ εἴς τε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀριστεράν, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν :

— Τί νὰ εἶν' αὐτὰ τὰ δύο πραγματάκια ; Εἶνε πολὺ βαριά. Λίρες θὰ ἔχουν μέσα. . . Μὰ σὰν πόσες ; πόσες ;

Ἑβδομηκοντούτης ἦτο ὁ πατὴρ Κωνστάντιος καὶ πολλὰ χρήματα διῆλθον διὰ τῶν χειρῶν του — πρὸς ὥραν βέβαια μένοντα ἐν αὐταῖς—ἀλλὰ τὰ χρήματα ταῦτα ἤρχοντο κατὰ μικρὰς ποσότητας, ὥστε οὐδὲ νὰ ὑποπτεύσῃ ποτὲ ἠδύνατο ὅτι θὰ ἐλάμβανέ ποτε τοιαύτην προσφοράν. Δισχίλια φράγκα ! Οὐδέποτε εἶχε διὰ μιᾶς δισχίλια φράγκα,τί λέγω; οὐδὲ χίλια.

Ἀγνοῶν λοιπὸν τί τῷ ἔδωκαν δὲν εὕρισκε καὶ πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ. Ἐψέλλιζε :

— Σᾶς εἶμαι λίαν εὐγνώμων, κυρία· εἶσθε ἀγαθωτάτη, κόρη μου.

Ἀλλ' ἡ εὐχαριστία του αὕτη δὲν ἦτο ἀποχρῶσα . Ἔκρινε λοιπὸν ὁ Ἰωάννης ὅτι ἦτο χρεία νὰ ἐπέμβῃ.

— Νοννέ μου, εἶπεν, αἱ κυρίαι σᾶς ἔδωκαν δισχίλια φράγκα .

Τότε δὲ ὑπὸ εὐγνωμοσύνης καὶ συγκινήσεως καταληφθεὶς ὁ γηραιὸς ἀνεφώνησε :

— Δισχίλια φράγκα ! δισχίλια φράγκα ! διὰ τοὺς πτωχούς μου !

Ἡ Παυλίνα ἐπεφάνη διὰ μιᾶς ἀναφωνοῦσα :

— Δισχίλια φράγκα ! δισχίλια φράγκα !

— Φαίνεται, εἶπεν ὁ ἱερεύς, φαίνεται. . . . Λάβε,Παυλίνα,φύλαξέ τα, καὶ τὸν νοῦν σου ...

Ἡ Παυλίνα εἶχεν ἐν τῷ οἴκῳ πολλὰ καὶ διάφορα ὑπουργήματα, ἦτο θεράπαινα, μαγείρισσα, φαρμακοποιός, ταμίας. Αἱ χεῖρές της ἔλαβον μετὰ τρόμου καὶ σεβασμοῦ τοὺς μικροὺς ἐκείνους χρυσοῦς κυλίνδρους τοὺς παριστῶντας τοσαύτας συμφορὰς ἀνακουφιζομένας, τοσαύτας θλίψεις παραμυθουμένας.

— Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, προσέθηκεν ἡ κυρία Σκώτ, ἀλλὰ θά σας δίδω, πάτερ Κωνστάντιε, καὶ πεντακόσια φράγκα κατὰ μῆνα.

— Καὶ ἐγὼ θὰ μιμηθῶ τὴν ἀδελφήν μου.

— Χίλια φράγκα τὸν μῆνα !.Μὰ τότε λοιπὸν δὲν θὰ ὑπάρχουν πλέον πτωχοὶ ἐδῶ.

— Τοῦτο ἴσα ἴσα ἐπιθυμοῦμεν καὶ ἡμεῖς. Εἶμαι πλουσία, πλουσιωτάτη. . . ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀδελφή μου ! . . . εἶνε μάλιστα πολὺ πλουσιωτέρα μου . . . διότι νεᾶνις δυσκόλως δαπανᾷ πολλά. . . ἐν ᾧ ἐγὼ ! Ἄχ ! ἐγὼ ! . . . Ὅ τι δύναμαι, δαπανῶ ὅ τι δύναμαι ! Ὅταν τις ἔχῃ πολλὰ χρήματα, ὅταν τις ἔχῃ πάρα πολλά, ὅταν τις ἔχῃ ἔτι περισσότερα, δὲν εἶνε δίκαιον, εἴπατέ μοι, πάτερ Κωνστάντιε , δὲν εἶνε δίκαιον, ὑπάρχει ἄλλος τρόπος παρὰ τὸ

Digitized by Google

νὰ ἔχῃ πάντοτε τὰς δύο χεῖρας ἀνοικτάς, καὶ νὰ δίδῃ, νὰ δίδῃ ὅσον δύναται περισσότερα; Καὶ ἔπειτα καὶ σεῖς θά μου δώσετε κάτι.

Καὶ ἀποτεινομένη πρὸς τὴν Παυλίναν:

— Λάβε τὴν καλοσύνην, κυρά, σὲ παρακαλῶ καὶ φέρε μου μία κοῦπα κρύο νερό. Ὄχι τίποτε ἄλλο. . . . μόνον κρύο νερό. . . . ἔσκασα τῆς δίψας.

—Καὶ ἐγώ, εἶπεν ἡ Μπεττίνα γελῶσα, ἐν ᾧ ἡ Παυλίνα ἔτρεχε νὰ φέρῃ τὸ ὕδωρ, ἐγὼ εἶμαι ψόφια τῆς πείνας. . . Πάτερ Κωνστάντιε. . . τὸ εἰξεύρω ὅτι εἶνε μεγάλη ἡ ἀδιακρισία μου. . . Ἀλλὰ βλέπω ὅτι ἡ τράπεζα εἶν' ἐστρωμένη. . . Δὲν εἰμπορεῖτε τάχα νά μας καλέσετε καὶ ἡμᾶς;

—Μπεττίνα! εἶπεν ἡ κυρία Σκώτ.

— Ἔλα δὰ καὶ σὺ πάλιν, Σουζῆ! . . . Πάτερ Κωνστάντιε, θὰ εὐαρεστηθῆτε, δὲν εἶν' ἀλήθεια;

Ἀλλ' ὁ γηραιὸς δὲν εὕρισκε πρόχειρον ἀπάντησιν, ἠγνόει τί νὰ εἴπῃ, ἠγνόει ποῦ εὑρίσκεται. Αἱ γυναῖκες αὗται κατέλαβον ἐξ ἐφόδου τὸ πρεσβυτέριόν του! Ἦσαν καθολικαί! τῷ ἔφερον δισχίλια φράγκα! τῷ ὑπισχνοῦντο χίλια κατὰ μῆνα! Καὶ ἤθελον νὰ φάγωσιν ἐν τῷ οἴκῳ του; Ἆ! τοῦτο ἦτο τὸ ἔσχατον κτύπημα! Κατελαμβάνετο ὑπὸ φόβου ἀναλογιζόμενος ὅτι θὰ τιμήσωσι τὴν λιτήν του τράπεζαν — αἱ δύο ἐκεῖναι Ἀμερικανίδες αἱ ὑπὲρ πᾶσαν ἔννοιαν πλούσιαι, αἵτινες βεβαίως θὰ ἐτρέφοντο δι' ἐκτάκτων, φανταστικῶν, ἀσυνήθων ἐδεσμάτων. Καὶ ἐψιθύριζε:

— Νὰ φάγετε. . . νὰ φάγετε. . . θέλετε νὰ φάγετ' ἐδῶ;

Ἐδέησε καὶ αὖθις νὰ μεσολαβήσῃ ὁ Ἰωάννης.

— Λίαν εὐτυχὴς θὰ εἶνε ὁ ἀνάδοχός μου ἐὰν εὐαρεστῆσθε νὰ δεχθῆτε· μόνον διαβλέπω τὸ τί τον ταράσσει . . . Ἐμέλλομεν νὰ συμφάγωμεν ἡμεῖς μόνοι καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει, κυρίαι μου, νὰ περιμένετε τέλειόν τι συμπόσιον... Ὅπως δήποτε θὰ φανῆτε ἐπιεικεῖς.

— Μάλιστα, μάλιστα ἐπιεικέσταται, ἀπεκρίθη ἡ Μπεττίνα.

Ἔπειτα δὲ ἀποτεινομένη πρὸς τὴν ἀδελφήν της προσέθηκε.

— Ἔλα δὰ καὶ σύ, Σουζῆ, μὴ τὰ ξυνίζεις διότι τάχα εἶμαι ὀλίγον. . . . Ἀλλὰ πρέπει νὰ εἰξεύρετε ὅτι τοιοῦτος εἶνε ὁ χαρακτήρ μου νὰ εἶμαι ὀλίγον . . . Θέλεις νὰ μείνωμεν; Θὰ ἀνασάνωμεν ἐὰν διέλθωμεν ἐδῶ ἥσυχα μίαν ὥραν.

Καὶ τί δὲν ἐτραβήξαμεν σήμερον μὲ τὸν σιδηρόδρομον. . . μὲ τὴν ἅμαξαν . . . μὲ τὴν σκόνην . . . μὲ τὴν ζέστην! . . . Τόσον ἄθλια ἐπρογευματίσαμεν τὸ πρωῒ εἰς ἐλεεινὸν καὶ ἀξιοδάκρυτον ξενοδοχεῖον! Καὶ εἴμεθα ἠναγκασμέναι νὰ ἐπανέλθωμεν τὰς ἑπτὰ νὰ δειπνήσωμεν εἰς τὸ αὐτὸ ξενοδοχεῖον, διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν ἔπειτα διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Παρισίους . . .

Ἀλλὰ πολὺ καλλίτερα νὰ φάγωμεν ἐδῶ. Δὲν λέγεις πλέον ὄχι . . . Ἆ! τί καλὴ ποὺ εἶσαι Σουζῆ μου!

Καὶ κατεφίλησε τὴν ἀδελφήν της μετὰ πολλῆς τρυφερότητος καὶ χάριτος· ἔπειτα στρεφομένη πρὸς τὸν ἐφημέριον εἶπε:

— Νὰ εἰξεύρατε, πάτερ, πόσον εἶνε καλή!

— Μπεττίνα! Μπεττίνα!

— Γρήγορα, Παυλίνα, εἶπεν ὁ Ἰωάννης· δύο πινάκια. Ἔλα νά σε βοηθήσω.

— Καὶ ἐγώ, ἀνεφώνησεν ἡ Μπεττίνα, καὶ ἐγὼ θὰ ἔλθω νά σας βοηθήσω. Ὦ! σᾶς παρακαλῶ πολύ, θά με διασκεδάσῃ. Μόνον νά με δώσετε, πάτερ, τὴν ἄδειαν νὰ φερθῶ ὀλίγον ὅπως εἰς τὸν οἶκόν μου.

Καὶ ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ ἐξέβαλε τὸ ἐπανωφόριόν της πρῶτον, καὶ ὁ Ἰωάννης ἠδυνήθη νὰ θαυμάσῃ ἐν τῇ ἐξαιρέτῳ αὐτοῦ τελειότητι τὸ ῥαδινὸν καὶ ἐπίχαρι αὐτῆς σῶμα.

Ἡ μὶς Πέρσιβαλ ἀφῄρεσεν ἔπειτα τὸν πῖλόν της, ἀλλὰ βιαίως πως καὶ ἐγένετο αἰτία θαυμαστῆς τινος καταπτώσεως. Ὁλόκληρος σωρὸς ἀπεσπάσθη καὶ κατεχύθη ὡς χείμαρρος, ὡς εὐρὺς καταρράκτης ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς Μπεττίνας, ἥτις ἵστατο ἔμπροσθέν τινος παραθύρου, δι' οὗ εἰσέδυον αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου... καὶ τὸ χρυσοῦν ἐκεῖνο φῶς καταχεόμενον ἄφθονον ἐπὶ τῆς κόμης ἐκείνης τῆς χρυσῆς, περιέβαλλε διὰ θελκτικωτάτης στεφάνης τὴν λάμπουσαν εὐμορφίαν τῆς νεάνιδος. Συγκεχυμένη καὶ ἐρυθριῶσα ἡ Μπεττίνα ἐκάλεσεν εἰς βοήθειαν τὴν ἀδελφήν της, ἥτις μετὰ πολλῆς δυσχερείας κατώρθωσε νὰ ἐπενέγκῃ ποιάν τινα τάξιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀταξίᾳ.

Τῆς καταστροφῆς δὲ ταύτης ἐπανορθωθείσης οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ κωλύσῃ τὴν Μπεττίναν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐφορμήσῃ κατὰ τῶν πινακίων, τῶν μαχαιρίων καὶ τῶν περονίων.

— Μά, κύριε, ἔλεγε πρὸς τὸν Ἰωάννην, εἰξεύρω ἐγὼ πολὺ καλὰ νὰ βάζω τραπέζι· ἐρωτήσατε τὴν ἀδελφήν μου . . . —Ἔλα, Σουζῆ, λέγε ὅταν ἤμην μικρὰ εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην, δὲν ἔβαζα ἐγὼ ἀξιόλογα τὸ τραπέζι;

— Μάλιστα, ἀξιόλογα, ἀπεκρίθη ἡ κυρία Σκώτ.

Καὶ αὐτὴ δὲ παρακαλοῦσα τὸν ἐφημέριον νὰ συγχωρήσῃ τὴν ἀδιακρισίαν τῆς Μπεττίνας, ἐξέβαλε καὶ αὐτὴ τὸν πῖλον καὶ τὸ ἐπανωφόριόν της, ὥστε καὶ ἐκ δευτέρου ὁ Ἰωάννης ἔτυχε τοῦ εὐαρέστου θεάματος, σώματος θελκτικωτάτου καὶ κόμης θαυμασίας. Ἀλλὰ ἡ κατάπτωσις, πρὸς μεγίστην λύπην τοῦ Ἰωάννου, δὲν ἐπανελήφθη.

[Ἕπεται συνέχεια].

ΤΟ ΕΤΟΣ 1000

[Ἀπόσπασμα πραγματείας ἀναγνωσθείσης ἐν τῷ φιλολογ. Συλλόγῳ «Παρνασσῷ»].

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 315.

Ε΄

Καὶ ἐπέστη τὸ ἀπαίσιον ἔτος 1000. Φρικίασις διέτρεξεν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὸν κατὰ τὴν Δύσιν χριστιανικὸν κόσμον καὶ τρόμου ἐναγώνιος προσδοκία κατέλαβεν αὐτόν. Ἠρέμησεν ἡ ἀνθρωπότης, ὅπως ἠρεμεῖ ἡ φύσις, ὅταν ἡ πτέρυξ τῆς θυέλλης προσψαύῃ αὐτήν. Πνεῦμα θανάτου ἐπέπνευσε καὶ ἐνέκρωσε τὰ μέλη καὶ ἀπέμεινε γρηγοροῦσα ἡ φαντασία, πλάττουσα μορμολύκεια καὶ εἰκόνας τερατώδεις ὡς ἐν διηνεκεῖ ὀνείρῳ.

Εἶχε τὸ ἔτος τόσας ἡμέρας καὶ ἑκάστη ἡμέρα εἶχεν ὥρας καὶ ἡ ὥρα στιγμάς. Ποία τούτων ἔμελλεν ἆρά γε νὰ εἶνε ἡ ὑστάτη τοῦ κόσμου; Ἔμελλε τάχα τὸ πρόγραμμα νὰ ἐκτελεσθῇ πιστῶς καὶ ἀναλλοιώτως, ὅπως προδιεγράφετο ἐν τῇ Ἀποκαλύψει καὶ ὅπως ἀπὸ στόματος εἰς στόμα μετεδίδετο ἐπὶ γενεὰς γενεῶν; Ἔμελλε τάχα νὰ φανῇ τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ, νὰ πικρανθῶσιν ὡς ἄψινθος τὰ ὕδατα, ν' ἀφανισθῇ τῶν ζώων καὶ τῶν πτηνῶν καὶ τῶν ἐνύδρων τὸ γένος, νὰ διασείσῃ τὰ θεμέλια τῆς γῆς ὁ σεισμός, νὰ γείνῃ ὁ ἥλιος μέλας ὡς σάκκος τρίχινος καὶ ἡ σελήνη ὡς αἷμα καὶ οἱ ἀστέρες νὰ πέσωσιν εἰς τὴν γῆν, ὡς ἡ συκῆ βάλλει τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ μεγάλου ἀνέμου σειομένη, καὶ ν' ἀποχωρισθῇ ὁ οὐρανὸς ὡς βιβλίον εἱλισσόμενον καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν νὰ κινηθῶσιν;[1] Ἔμελλον ὄντως νὰ παρελάσωσιν οἱ φρικτοὶ ἐκεῖνοι τοῦ θανάτου ἀπόστολοι ἐπὶ τῶν ἀπαισίων αὐτῶν ἵππων, θερίζοντες ἀνὰ μυριάδας τοὺς ἀτυχεῖς κατοίκους τῆς γῆς καὶ ἔμελλεν ἔπειτα νὰ ἠχήσῃ βροντώδης ἡ σάλπιγξ τοῦ Ἀρχαγγέλου; Καὶ ἀμέσως θὰ ἠκούετο ὁ τριγμὸς τῶν ὀστέων, τῶν ἐκ τοῦ βάθους τοῦ μνήματος ἀνεγειρομένων νεκρῶν τῶν ἀπ' αἰῶνος κοιμηθέντων καὶ ἐντὸς τῆς στενῆς τοῦ Ἰωσαφὰτ κοιλάδος θὰ συνωστίζοντο φύρδην ζῶντες καὶ νεκροί, εἰδεχθῆ κυκεῶνα ἀποτελοῦντες ἐκ σαρκῶν καὶ ὀστέων, φορεμάτων καὶ σαββάνων; Καὶ κατὰ ποίαν πρᾶξιν τοῦ φοβεροῦ δράματος ἔμελλεν ἕκαστος νὰ ἀποθάνῃ; καὶ διὰ τίνος τρόπου; ἆρα τὸ πῦρ ἔμελλε νὰ καταφάγῃ τὰ μέλη του, ἢ τὸ ὕδωρ ἐν φοβερῷ ἀναβρασμῷ νὰ καταπίῃ αὐτόν; Ἔμελλε νὰ ταφῇ ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῶν κτιρίων, ἢ ἔμελλε νὰ πέσῃ ὑπὸ τὴν σπάθην τοῦ οὐρανίου ἐξολοθρευτοῦ; Καὶ ἔμελλεν ἆρά γε νὰ θανατωθῇ ἐκ τῶν πρώτων καὶ νὰ κοιμηθῇ ἐπὶ βραχὺ διὰ ν' ἀναστηθῇ ἔπειτα μετὰ τῶν λοιπῶν, ἢ τῷ ἐπεφυλάσσετο ὁ φρικαλέος κλῆρος νὰ ἴδῃ τοὺς φιλτάτους αὐτοῦ ὑποκύπτοντας καὶ νὰ μείνῃ ἔσχατος αὐτὸς καὶ νὰ ἐμφανισθῇ μὲ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σάρκα ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου Κριτοῦ καὶ ν' ἀκούσῃ τὴν ἐσχάτην ἀπόφασιν;

Τίς ἠδύνατο νὰ λύσῃ τὰς ἀπορίας ταύτας, αἵτινες ἀποτελοῦσαι σύνολόν τι ἀόριστον καὶ ὁμιχλῶδες ἐπεκάθηντο ἐπὶ τῆς διανοίας ὡς ἐφιάλτης; Οὐδείς. Καὶ ὁ ἄνθρωπος θῦμα τῆς ἀμφιβολίας καὶ τοῦ τρόμου ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν ἀναμένων. Πάντες ἀδιακρίτως κατείχοντο ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰσθήματος. Οὐ μόνον οἱ ἰδιῶται ἀλλὰ καὶ οἱ ἰσχυροὶ καὶ οἱ ἄρχοντες ἔκυψαν τὴν ἀλαζόνα κεφαλὴν πρὸ τῆς ἰδέας τοῦ κοινοῦ καὶ οἰκτροτάτου τέλους. Ἡ Ἐκκλησία ἐφαίνετο ὁ μόνος λιμὴν σωτηρίας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πελάγους ἐκείνου τῆς ὀδύνης, πάντες δὲ κατέφευγον σωρηδὸν εἰς αὐτὴν ἐν συντριβῇ καὶ μετανοίᾳ, ἀποθέμενοι πρὸ τοῦ οὐδοῦ σὺν τῷ φορτίῳ τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τὸ βαλάντιον καὶ τὸ ξίφος καὶ τὸ στέμμα καὶ πᾶν περιττὸν ἐπίγειον βάρος, ὅπως ἐπιπλεύσωσιν ἐλαφρότεροι. Καὶ ἐνῷ ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἔψαλλεν ἀπὸ τοῦ ἀναλογίου ὕμνους καὶ τροπάρια, ὁ Ὄθων τῆς Γερμανίας τῷ ἐκράτει μακρόθεν τὸ ἴσον. Κλεισθεὶς οὗτος ἐντὸς τῆς μονῆς τῆς Γλάσσης, ἐγγὺς τῆς Ῥαβέννης, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς τεσσαρακοστῆς ἐνήστευσε ψαλμῳδῶν μετὰ τῶν μοναχῶν, ἐνδεδυμένος σάγην ἀντὶ χιτῶνος καὶ ἐπ' αὐτοῦ φέρων τὴν χρυσοκέντητον πορφύραν, κατακλινόμενος ἐπὶ ξυλίνου κραββάτου, ἐνῷ παρ' αὐτὸν ἔκειτο πολυτελὴς ἡ αὐτοκρατορικὴ κλίνη. Ῥιχάρδος ὁ Β΄, δοὺξ τῆς Νορμανδίας, συνεκάλεσεν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ ὅσους πλείονας κληρικοὺς ἠδυνήθη καὶ τοὺς συνεσπείρωσε περὶ αὐτόν, σκεπτόμενος ὅτι ἂν ὑφίστατο τὴν ἐσχάτην δοκιμασίαν μετὰ συνοδίας τόσον ἐναρέτου, θὰ ἐκέρδαινε κάτι καὶ αὐτὸς ἐξ ἀντανακλάσεως. Γουλιέλμος ὁ Α΄, δοὺξ τῆς αὐτῆς χώρας, θελήσας νὰ γείνῃ μοναχὸς καὶ μὴ ἐπιτρέψαντος τοῦτο τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς, κατώρθωσε νὰ προμηθευθῇ μανδύαν καὶ κορδύλην μοναχοῦ καὶ νὰ τὰ ἔχῃ παρ' αὐτῷ κεκλεισμένα ἐντὸς ἰδίου κιβωτίου, προτιθέμενος ἴσως εὐθὺς ὡς ἐδίδετο τὸ σύνθημα νὰ μεταμφιεσθῇ καὶ νὰ παραστῇ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, οὐχὶ ὡς ἰσχυρὸς τῆς γῆς, ἀλλ' ὡς ταπεινὸς αὐτοῦ ὑπηρέτης καὶ ἐλπίζων νὰ μὴ ἀναγνωρισθῇ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ζάλης καὶ τοῦ θορύβου. Τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀνέλαβε καὶ ὁ δοὺξ τῆς Βουργουνδίας Οὖγος ὁ Α΄. Ἐπίσης καὶ ὁ Γουλιέλμος Ε΄, δοὺξ τῆς Ἀκυιτανίας, περιεβλήθη σάκκον καὶ ἐπορεύθη εἰς προσκύνησιν τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τῆς Κομποστέλλης. Ἱκανοὶ προσκυνηταὶ πάσης τάξεως ἐπορεύοντο εἰς προσκύνησιν τοῦ Παναγίου Τά-

1. Ἀποκάλυψις. Κεφ. ϛ', ἐδ. 12-16.

Digitized by Google

φου ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἔμενον ἐκεῖ ἀναμένοντες ὅπως εὑρεθῶσι πλησιέστερον τῆς κοιλάδος τοῦ Κλαυθμῶνος, ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως ὤφειλον νὰ ὑποστῶσι τὸ ταξείδιον τοῦτο καὶ προετίμων νὰ ἐκτελέσωσιν αὐτὸ πεζοὶ μᾶλλον ἢ φερόμενοι βιαίως μετὰ θάνατον, στιβαζόμενοι μετ' ἄλλων πολλῶν ἐντὸς νεφελῶν, ὡς ἐπιβάται τῶν εἰς Φάληρον μεταβαινουσῶν ἁμαξοστοιχιῶν. Αἱ λιτανεῖαι ἦσαν τοῦ συρμοῦ, μνημονεύεται δ' ἐξ αὐτῶν ἰδίως μία γενομένη ἐκ κοινῆς συνεννοήσεως ὑπὸ τοῦ Ῥενάρδου, ἡγουμένου τοῦ Ῥιβαὶ καὶ τῆς Ἑρμεγγάρδης, ἡγουμένης τοῦ Ζουάρ· ὁ μὲν παρέλαβε τοὺς ὑπ' αὐτὸν μοναχούς, ἡ δὲ τὰς ὑπ' αὐτὴν μοναχὰς μετὰ πάντων τῶν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς μοναῖς εὑρισκομένων ἱερῶν λειψάνων, ἐξεκίνησαν δὲ ἕκαστος ἐκ τῆς οἰκείας μονῆς, παρακολουθοῦντος πολλοῦ πλήθους, προσελθόντος ἐξ εὐσεβείας, ἀλλὰ καὶ ἐκ περιεργίας καὶ μετὰ ἱκανῶς μακρὰν πορείαν, συνηντήθησαν. Εἰς τὸ μέρος τῆς συναντήσεως ἐστήθη ὁ σταυρὸς ὡς μνημεῖον, ἄγνωστον δὲ ἂν εἰς τοῦτο καὶ μόνον περιωρίσθη ἡ συνάντησις τῶν ὁσίων μοναχῶν μετὰ τῶν ὁσίων ἀμνάδων[1]. Ὁ τρόμος καὶ ἡ προσδοκία ἔφθασε καὶ μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Ποντίφικος. Ὅσον εὐσεβὴς καὶ νοήμων ἂν ἦτο ὁ Σίλβεστρος Β', ἡ ἰδέα ὅμως ὅτι ἂν ἡ πρόρρησις ἐπηλήθευε, θὰ ἠναγκάζετο νὰ παραδώσῃ πρὸς τὸν ὑπέρτατον κύριον τὸ σκῆπτρον τοῦ κόσμου καὶ νὰ ὑποβάλῃ λογοδοσίαν περὶ τῶν πεπραγμένων παρ' αὐτοῦ τε καὶ τοῦ ποιμνίου του ἐπλήρου τὴν ψυχήν του φόβου καὶ συγκινήσεως. Διὰ τοῦτο δὲν ἑωρτάσθη ἡ χιλιετηρὶς ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως, ὅπως ἑωρτάσθη ἄλλοτε μετὰ λαμπρότητος ἐκτάκτου ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Ἄραβος ὑπὸ τῶν Ἐθνικῶν ἡ χιλιετηρὶς ἀπὸ κτίσεως τῆς Ῥώμης, οὐδὲ κατὰ νοῦν ἐπῆλθεν εἰς τὸν Πάπαν ἡ σκέψις νὰ ἑορτάσῃ τὸ Ἰωβιλαῖον.

Εὔγλωττος συγγραφεύς, ὁ κ. **Michelet**, ἐν τῇ *Ἱστορίᾳ τῆς Γαλλίας* παρέχει τὴν ἑξῆς εἰκόνα τῆς τότε καταστάσεως τοῦ κόσμου· «Ἀνέμενον πάντες· ὁ δεσμώτης ἐν τῇ σκοτεινῇ εἱρκτῇ, ὁ δοῦλος ἐν τῷ ἀγρῷ ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ μισητοῦ πύργου, ὁ μοναχὸς ἐν τῇ λιτῇ ἀσκητείᾳ τῆς μονῆς, ἐν τοῖς μονήρεσι θορύβοις τοῦ χοροῦ, ἐν τῷ μέσῳ τῶν πειρασμῶν καὶ τοῦ κινδύνου τῆς ἁμαρτίας, τῶν ἐλέγχων καὶ τῶν παραδόξων ὀπτασιῶν, ἐλεεινὸν παίγνιον τοῦ διαβόλου, ὅστις τὴν νύκτα, ἀποσύρων τὸ σκέπασμα τῆς κλίνης του, τῷ ἐψιθύριζε χαιρεκάκως: θὰ κολασθῇς! Πάντες ηὔχοντο νὰ ἐξέλθωσι τῆς ἀγωνίας ὁπωσδήποτε· προυτίμων νὰ πέσωσιν ἅπαξ καὶ διὰ παντὸς εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ καὶ ν' ἀναπαυθῶσιν ἔστω καὶ ἐπὶ κλίνης πεπυρακτωμένης». Ὁ κόσμος κατὰ τὴν ἐπιτυχῆ παρομοίωσιν τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἦτο ὅμοιος πρὸς τὰ εἴδωλα τ' ἀπαντῶντα ἐν τοῖς καθεδρικοῖς ναοῖς τοῦ Ι' καὶ ΙΑ' αἰῶνος, ἰσχνά, ἄφωνα, μορφάζοντα ἐν νευρικῇ συστολῇ μὲ ὕφος πάσχον καὶ ὀδυνηρόν. Ὅπως ἐκεῖνα, μὲ τὰς χεῖρας συνηνωμένας ἀνέμενεν ὁ κόσμος τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς καταδίκης ἢ τῆς σωτηρίας του.

Τοιαύτη μὲν ἡ γενικὴ τοῦ κόσμου ἄποψις, εἰκόνες ὅμως λεπτομερεῖς καὶ ἀκριβεῖς δὲν ὑπάρχουσιν. Ὁ ζόφος τῆς ἐποχῆς καὶ ἡ απόστασις δὲν ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν ἱστορικὸν νὰ εἰσχωρήσῃ, νὰ διευκρινίσῃ, ν' ἀνατάμῃ τὰ γεγονότα. Ἂν ὁ χωλὸς διάβολος τοῦ Λεσάζ κέκτηται τὴν ὑπερφυᾶ δύναμιν ν' ἀνεγείρῃ τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν καὶ νὰ δεικνύῃ εἰς τὸν φοιτητὴν δὸν Κλεόπαν τὰ τελούμενα ὑπὸ ἑκάστην ἀπόκρυφα, ὁ ἱστορικὸς ὅμως δὲν δύναται ν' ἀνεγείρῃ τὸ ἀσυγκρίτως βαρύτερον καὶ πυκνότερον κάλυμμα ἐννέα σχεδὸν αἰώνων. Πλὴν ὅ,τι ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ ἡ ἐπιστήμη δύναται νὰ τὸ πράξῃ ἀκόπως ἡ ἑτέρα ἐκείνη δύναμις, περὶ ἧς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς παρούσης διατριβῆς ἐλάλησα, ἣν ἐχάρισεν ἡμῖν ὁ Πανάγαθος πρὸς ἀποζημίωσιν διὰ τὴν ἐκ τῶν ἑτέρων ἀγαθῶν τοῦ βίου ἀποκλήρωσίν μας. Εἰς τὸ χάρισμα λοιπὸν τῆς φαντασίας θὰ καταφύγω, ὅπως ἄνευ τῆς βοηθείας συσκευῆς παρουσιάσω εἰς τὸ εὐμενές μου ἀκροατήριον προεκβολάς τινας φωτεινῶν εἰκόνων, ἂν δὲ αὗται φανῶσι σκοτειναί, παρακαλῶ νὰ προστρέξητε καὶ ὑμεῖς εἰς τὴν ἰδικήν σας φαντασίαν καὶ νὰ ἐπιχύσητε ἐπ' αὐτῶν ὀλίγον περισσότερον φῶς.

—

Θολὸς εἶνε ὁ οὐρανὸς καὶ παγετώδης ἡ ἀτμόσφαιρα. Τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ πύργου φωτίζει ἡ ἐρυθρὰ λάμψις τῆς ὑψηλῆς ἑστίας, ἐν ᾗ σπινθηρίζουσι μετὰ κρότου καιόμενοι ξηροὶ κλάδοι. Ὁ ἀγέρωχος δεσπότης τοῦ πύργου ἑστιᾷ τραχὺν συμπολεμιστήν. Ὁ ἁλυσιδωτὸς θώραξ δὲν καλύπτει τὰ εὐρέα στέρνα τῶν συνδαιτυμόνων, καὶ ἡ ἀνασεσυρμένη τοῦ ἱματίου χειρὶς ἀποκαλύπτει τοὺς μυῶνας τῆς στιβαρᾶς χειρός, ἥτις αἴρει ὡς πτερὸν τὸ βαρὺ ξίφος, τὸν πέλεκυν καὶ τὸ ῥόπαλον. Ἤδη ὁ δοῦλος παρέθηκεν αὐτοῖς τὰς ὀπτὰς σάρκας κάπρου, ὃν διεπέρασε διὰ τοῦ ἀκοντίου του θηρεύων ὁ οἰκοδεσπότης, ἰσοχειλὴς δὲ ἀμφορεὺς παράκειται πλήρης γλυκέος καὶ γενναίου οἴνου. Καὶ συνομιλοῦσιν εὐφροσύνως οἱ δύο ἱππόται καὶ ἀναπολοῦσι τὰς παρελθούσας ἡμέρας καὶ τὰ παρελθόντα κατορθώματα καὶ ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου λησμονοῦσιν ὁλοτελῶς τὸ παρόν. Διὰ μιᾶς ταρτάρειος πάταγος ἀντηχεῖ, κλονίζεται ἐκ θεμελίων ὁ ὀγκώδης πύργος. Καὶ οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες, οἵτινες θὰ ἔβλεπον ἀπτόητοι πρὸ τοῦ στήθους αὐτῶν τὰς αἰχμὰς δέκα ἐχθρικῶν δοράτων, ἀνίστανται βιαίως, κάτωχροι μὲ ὄ-

1. Henrion. Tom. XIX, p. 575.

Digitized by Google

ψιν παρηλλαγμένην, μὲ κόμην ἠνωρθωμένην ἐκ τῆς φρίκης . . . Ἐπῆλθεν ἆρά γε ἡ τελευταία στιγμή ; ὄχι : ἡ θύελλα ἣν ἐκυοφόρουν τὰ πυκνὰ νέφη ἐξέσπασε καὶ ὁ κεραυνὸς βρέμων, κατέκαυσε τὴν ὑψικάρηνον δρῦν, τὴν ἀλαζόνα τοῦ πλησιοχώρου δάσους βασιλίδα.

—

Ἐκ τοῦ στενοῦ καὶ σιδηροφράκτου φεγγίτου τῆς ὑγρᾶς εἱρκτῆς κατέρχεται ἀμυδρὰ τῆς ἡμέρας ἡ λάμψις. Ἐπὶ στρωμνῆς σεσηπυίας, ὄν τι εἰδεχθὲς, σύμπλεγμα ἀπαίσιον ὀστῶν καὶ ῥακῶν ἀνακινεῖται. Μακραὶ ἐφύησαν αἱ τρίχες ἐπὶ τοῦ προσώπου του, ἀπαισίως δὲ λευκάζει ἐν τῷ σκότει ἡ μακρά του κόμη, ἣν ἐλεύκανε προώρως ἡ ὀδύνη. Οἱ κρίκοι τῆς ἁλύσεως τοσοῦτον σφιγκτὰ εἰσὶ συνδεδεμένοι μετὰ τῶν μελῶν του, ὥστε νομίζει τις ὅτι ἀποτελοῦσι τερατώδη προεξοχὴν τῶν σπονδύλων του. Ἐμέτρησε μυριάδας σταγόνων καταπιπτουσῶν ἀπὸ τοῦ θόλου μὲ μονότονον ψόφον καὶ ἐσημείωσε μὲ τοὺς ὄνυχας ἐπὶ τοῦ τοίχου ἀνὰ ἕνα τοὺς μακροὺς ἐνιαυτοὺς, ὅσους διῆλθεν ἐκεῖ ὁ ταλαίπωρος δεσμώτης. Καὶ ἐκ τοῦ ὑπολογισμοῦ του συμπεραίνει ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ φοβερὰ ἡμέρα, ἣν ἀναμένει ἐναγωνίως ὅπως αἰτήσηται καὶ λάβῃ δικαιοσύνην παρὰ τοῦ ὑπερτάτου κριτοῦ. Αἴφνης ἐν τῇ σιγῇ τοῦ τάφου ἐκείνου ἀντηχεῖ κλαγγὴ ὀξεῖα, βαρύηχος, παρατεταμένη καὶ κραυγαὶ ἀκούονται ἔξω καὶ πλήθους ἰαχαὶ καὶ βήματα κατεσπευσμένα πολλῶν ὁμοῦ ἀνθρώπων καὶ ἵππων. Ὁ δεσμώτης σκιρτᾷ καὶ ἀνίσταται πλήρης φόβου καὶ χαρᾶς ἐνταυτῷ καὶ τὰ σιδηρᾶ δεσμὰ συγκρουόμενα ἀναδίδουσιν ὑπόκωφον κρότον. Ἆρά γε ὁ ἀρχάγγελος ἀναγγέλλει τὴν τελευταίαν τοῦ κόσμου στιγμὴν καὶ τὴν λῆξιν τοῦ μαρτυρίου του ;. . Τείνει τὸ οὖς καὶ ἀκροᾶται . . . .

Οἴμοι ! ὁ δεσπότης ἐπέστρεψεν εἰς τὸν πύργον του καὶ ἡ σάλπιγξ ἀγγέλλει τὴν ἔλευσίν του· προστρέχουσιν οἱ ὑποτελεῖς καὶ οἱ οἰκέται ἐν σπουδῇ καὶ μετὰ κρότου καταβιβάζεται ἡ κρεμαστὴ γέφυρα ὅπως εἰσέλθῃ μετὰ τῆς πολυπληθοῦς συνοδίας του.

—

Ἐπὶ τῆς ἐστρωμένης δι' ὁλοσηρικοῦ ἕδρας της νωχελῶς ἐξηπλωμένη ἡ πυργοδέσποινα ῥεμβάζει εἰς ἐκλελυμένην καὶ ἡδυπαθῆ μένουσα στάσιν. Τὸ βλέμμα της πλανᾶται καὶ κυλίεται βραδὺ μέχρι τῶν πέραν φαινομένων κυανῶν ὀρέων, ἔνθα ἐγένετο ἄφαντος τὴν πρωΐαν ἡ λοφιὰ τοῦ κράνους τοῦ εὐγενοῦς αὐτῆς συζύγου καὶ δεσπότου, ὅστις ἐπισάξας τὸν θυμοειδῆ ἵππον του, ἀπῆλθε πρὸς περιοδείαν τῶν ἐκτεταμένων γαιῶν του, ἀφεὶς τὴν νεόνυμφον σύζυγόν του μόνην ἐν τῷ πύργῳ. Διατί δὲν ἔμεινε καὶ κατακλινόμενος ὡς ἄλλοτε παρὰ τοὺς πόδας της νὰ τῇ ἀποτείνῃ μυριοστὴν φορὰν λόγους τρυφεροὺς ἀγάπης ; Νέφος πικρίας θολώνει τοὺς διαυγεῖς ὀφθαλμοὺς τῆς δεσποίνης καὶ οἱ μαργαρίτινοι ὀδόντες της δάκνουσι μετὰ ἐλαφροῦ πείσματος τὸ σαρκῶδες πορφυροῦν χεῖλος. Διὰ τοῦ μεγάλου παραθύρου εἰσέρχεται ξανθὴ ἡλιακὴ ἀκτίς· ἐντὸς τοῦ χρυσοῦ πλαισίου ὅπερ αὕτη σχηματίζει ἀνακινεῖται ὡς κονιορτὸς κόσμος ἀδιόρατος ἀτόμων. Ἀλλ' ὁ ἥλιος δὲν εἶνε τόσον ξανθὸς, ὅσον ἡ κόμη τοῦ νεαροῦ ἀκολούθου, ὅστις ἀντικρὺ ἐπὶ σκίμποδος κάθηται. Ἀπέθηκεν οὗτος ἐπὶ τῶν γονάτων, ἅτινα περισφίγγει ἡ στενὴ ῥαβδωτὴ ἀναξυρὶς τὴν κιθάραν, δι' ἧς ἐναρμονίως ἔμελπε τὸ ᾆσμα τοῦ Ῥολάνδου, τοῦ ἀώρως πεσόντως, ἐν Ῥογκισβάλλῃ, ἵνα μὴ ταράξῃ τὴν ῥέμβην τῆς δεσποίνης του· ἀλλ' αὕτη παρατηρεῖ λαθραίως αὐτὸν καὶ σκέπτεται ὅτι χθὲς ἀκόμη ἦτο παιδίον καὶ σήμερον εἶνε νεανίας καὶ ἀνακαλύπτει μετ' ἐκπλήξεως ὅτι μὲ χάριν ἁβρὰν προσαρμόζεται ὁ κρινόλευκος αὐτοῦ τράχηλος ἐπὶ τοῦ εὐλυγίστου σώματός του καὶ ὅτι τὰ κεράσια, ἅτινα ὡριμάζει ὁλονὲν ὁ θερμὸς τοῦ ἔαρος ἥλιος δὲν ἔχουσι χροιὰν τόσον ζωηρὰν, ὅσον αἱ παρειαί του. Δὲν θάλλει μόνον ἔξω ἡ ἄνοιξις· θάλλει καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νεανίου καὶ λάμπουσιν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς του, ἐφ' ὧν μάτην ἀποπειρᾶται ἡ αἰδὼς νὰ ἐπιρρίψῃ πέπλον, ἐπιθυμίαι βλαστήσασαι ἐν μιᾷ νυκτὶ, ὅπως τὰ ἄνθη τοῦ ἐπὶ τοῦ παραθύρου ἀνερχομένου αἰγοκλήματος. Ἡ περιφρονημένη σύζυγος ἐγείρεται· σύγκρισίς τις ἀμέσως ἀνέρχεται εἰς τὸ πνεῦμά της καὶ διὰ ταχυτάτου λογισμοῦ ἀναμετρεῖ τὸ βάθος τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τὴν δύναμιν τοῦ πάθους, ὅπερ δύναται νὰ περικλείσῃ τὸ στῆθος τοῦ ἐνώπιον αὐτῆς ἱσταμένου νεανίου. Τὸ φίλημα ἀνατέλλει ἐπὶ τὰ χείλη της καὶ οἱ βραχίονές της εἰσιν ἕτοιμοι νὰ περιπτύξωσιν ὡς κρίνων στεφάνη τὴν ξανθὴν κεφαλὴν τοῦ εὐτυχοῦς ἀκολούθου, ὅτε ὑπὸ τὸ παράθυρον ἀκούονται πένθιμοι ψαλμῳδίαι καὶ οἰμωγαὶ πλήθους. . . Πῶς ἐλησμόνησεν ἡ δέσποινα ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην οἱ μοναχοὶ τῆς πλησίον μονῆς περιφέρουσι τὸν τριακοστὸν ἕκτον δάκτυλον τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος καὶ τὸν διακοσιοστὸν δέκατον τοῦ τιμίου σταυροῦ ἧλον, κειμήλια εὐσεβῶς ἐν τῇ μονῇ φυλαττόμενα εἰς λιτανείαν, ὅπως ἀποτρέψωσι τὴν ἐπικειμένην ὀργὴν τοῦ Κυρίου ; Φέρει τὰς χεῖρας εἰς τὸ πρόσωπον καὶ σπεύδει δρομαία νὰ γονυπετήσῃ πρὸ τοῦ εὐκτηρίου της καὶ νὰ αἰτήσηται ἐν συντριβῇ συγγνώμην, διότι ἡ ἀσθενὴς σὰρξ ἀφέθη νὰ νικηθῇ ὑπὸ τοῦ πειρασμοῦ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς δοκιμασίας.

Καὶ ὅτε τὴν ἑσπέραν θὰ ἐπανέλθῃ ὁ ἱππότης οὐδεμίαν θὰ αἰσθανθῇ δυσκολίαν νὰ ἐκβάλῃ ἀπὸ τοῦ μετώπου του τὸ βαρὺ κράνος μὲ τὴν κυματίζουσαν λοφιάν.

—

Digitized by Google

.. Σκότος βαθὺ βασιλεύει εἰς τὸ ὑπόγειον· ἡ ἡμέρα ἀποκλίνει πρὸς τὴν δύσιν. Φρύνοι καὶ σκορπίοι καὶ σκώληκες καὶ ἄλλα γλοιώδη ἑρπετὰ κατοικοῦσι τὰ ζοφερὰ καὶ ἀπρόσιτα ἐκεῖνα βάθη· ἀλλ' ἰδοὺ καὶ σκιά τις, ἀνθρώπινον ἔχουσα σχῆμα, κατέρχεται διὰ τῶν ὀλισθηρῶν τῆς κλίμακος βαθμίδων,κρατοῦσα λύχνον. Μήπως εἶνε τὸ φάσμα, ὅπερ διατείνονται ὅτι εἶδον πολλάκις οἱ γείτονες καὶ οὗ τὴν ἐμφάνισιν ἐπικαλοῦνται αἱ μητέρες διὰ ν'ἀποκοιμίσωσι τ' ἀνυπότακτα τέκνα των; Ὄχι· ἡ πνευσιῶσα τοῦ λύχνου λάμψις φωτίζει τὴν κατεσκληκυῖαν μορφὴν τοῦ φιλαργύρου. Βαίνει μὲ βῆμα σφαλλον, προχωρεῖ εἰς τὴν σκοτεινοτάτην γωνίαν, ἀνακινεῖ μετὰ κόπου δύο ὀγκώδεις λίθους καὶ ἐξάγει σιδηρόφρακτον κιβώτιον. Περιφέρει πεφοβισμένος κύκλῳ τὸ βλέμμα, ἔπειτα ἐξάγει ἐκ τοῦ κόλπου κλεῖδα καὶ ἀνοίγει αὐτό.Ἡ κιτρίνη λάμψις τοῦ χρυσοῦ συναντᾶται μὲ τὸ ἀμαυρὸν καὶ ἐρυθρωπὸν φῶς τοῦ λύχνου· ἀλλὰ καὶ τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ λύχνου φωτεινότεροι εἶνε οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ τοκογλύφου. Ποτὲ τίγρεως ἢ ὑαίνης ὄμματα δὲν ἀπήστραψαν ζωηρότερον πρὸ τῆς λείας. Ὁ σωρὸς ἐκεῖνος τοῦ χρυσίου, κέρμα πρὸς κέρμα ἀποταμιευθείς, εἶνε ὁ ὁ καρπὸς στερήσεων πολυχρονίων, συγκινήσεων σφοδρῶν, ἀγώνων ὑπερανθρώπων· αἷμα καὶ ἱδρῶτα περιέχει ἕκαστον νόμισμα,καὶ ἂν τὸ μέταλλον εἶχε φωνήν, πόσας ματαίας ἱκεσίας, πόσους γόους θυμάτων ἠδύνατο νὰ διηγηθῇ! Καὶ θωπεύει ὁ φιλάργυρος τὸν θησαυρόν του διὰ τοῦ βλέμματος καὶ διὰ τῶν χειρῶν· πάλλει ἡ καρδία του σφοδρῶς· καὶ τὸ κάτωχρον χεῖλός του μειδιᾷ σεσηρός. Διατί; διότι ἀνεμνήσθη ὅτι τὴν ἐπαύριον ἡ περιουσία τοῦ ὀφειλέτου του θὰ εἰσρεύσῃ ὁλόκληρος εἰς τὸ νεκρὸν ἐκεῖνο ἕλος τοῦ πλούτου. . . ὅτε αἰσθάνεται τὸ ἔδαφος σειόμενον ὑπὸ τοὺς πόδας του· οἱ ὑγροὶ τοῖχοι σαλεύονται, οἱ θόλοι κλονοῦνται ὑπὲρ τὴν κεφαλήν του μετὰ βοῆς ἀπαισίας. Κραυγὴ βραγχνὴ ἀνέρχεται ἐκ τοῦ στήθους καὶ θνήσκει μετὰ ῥόγχου εἰς τὸν λάρυγγά του· βυθίζει τοὺς ὄνυχας ἐντὸς τοῦ χρυσίου καὶ πίπτει ἀναίσθητος ἐπ'αὐτοῦ. Δὲν ἦτο λοιπὸν μυθολόγημα τῆς γῆς ἡ καταστροφή! . . ἰδοὺ ἡ στιγμὴ ἐπέστη. Καὶ ἡ φρικαλέα εἰκὼν τῶν καιομένων ἐν Ἅδου λεβήτων τῆς πίσσης καὶ τοῦ θείου ἀναπαριστᾶται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἁμαρτωλοῦ· κεντᾷ τοὺς ῥώθωνάς του ἤδη ἡ ὀσμὴ τῶν καιομένων σαρκῶν του καὶ ἐκ τοῦ τρόμου πίπτει ὡς κεραυνόβλητος . . .

Καὶ ἦτο δόνησις σεισμοῦ, τιναγμὸς αἰφνίδιος τῶν σπλάγχνων τῆς γῆς.

—

Ἐπὶ τῶν ὀδοντωτῶν τοῦ πύργου ἐπάλξεων περιφέρεται ὁ φρουρός. Τὸ νυκτερινὸν σκότος συγκιρνᾷ ἡ γαλακτώδης διαύγεια τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ· ὑποκάτω λιμνάζει τὸ ὕδωρ τῆς τάφρου, ἐν ᾧ ἀνακινοῦνται ἐγχέλεις καὶ βάτραχοι· εἰς τὸ στερέωμα ἐπιδεικνύουσι τὰ φωτεινά των συμπλέγματα οἱ ἀστερισμοί. Καλύβαι τινὲς ταπειναὶ κοιμῶνται ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ πύργου, ὡς παιδία ὑπὸ τὴν ἐφορείαν γίγαντος, πέραν δ' ἡ ὁμίχλη ὡς πέπλος περιβάλλει τὸ συνηρεφὲς δάσος. Καὶ περιέρχεται ὁ στρατιώτης κρατῶν τὸ τόξον, ἐνῷ ἐκ τῶν ὤμων του ἐξαρτᾶται διὰ τελαμῶνος πλήρης βελῶν ἡ φαρέτρα. Ἀνετράφη εἰς τὰ ὅπλα ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας· ἀκολουθῶν τὸν κύριόν του ἐπολέμησεν ἐν Ἰταλίᾳ, εἶδε τοὺς μακροκόμους Νορμανδοὺς καὶ ἀπέκρουσε πολλάκις τῶν Σαρακηνῶν τὸν ἀκινάκην. Ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτὸς ῥεμβάζων ἀνατρέχει διὰ τοῦ νοὸς εἰς ἡμέρας παρελθούσας καὶ μία ἀνάμνησις λυπηρὰ τῷ ἐπέρχεται. Ἡμέραν τινὰ μετὰ τῶν συντρόφων του διήρπασε μίαν μονήν, διότι οἱ ἐν αὐτῇ ἄσπλαγχνοι μοναχοὶ ἠρνοῦντο νὰ δώσωσι πρὸς αὐτοὺς πεινῶντας καὶ ἐξηντλημένους τρόφιμα καὶ ἀνάπαυσιν. Ἡ ἐνθύμισις τοῦ βαρέος ἐκείνου ἁμαρτήματος τῷ ταράσσει τὴν ψυχὴν καὶ σκέπτεται μετὰ λύπης ὅτι ὡς ἐκ τοῦ ἐπιμόχθου ἐπαγγέλματός του δὲν τῷ ἀπέμεινε καιρὸς νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν Θεὸν δι' εἰλικρινοῦς μετανοίας. Ἐνῷ ταῦτα διαλογίζεται λάμψις αἰφνιδία θαμβοῖ τὰ ὄμματά του καὶ κρότος φρικτὸς κλονίζει τὰ ἥσυχα τοῦ αἰθέρος στρώματα. Τὸ τόξον ἐκφεύγει ἀπὸ τὰς χεῖράς του καὶ ὁ στρατιώτης πίπτει πρηνής, ψιθυρίζων «Ἔλεος!» . . .

Βολὶς φωτεινὴ διέσχισε τὸ στερέωμα καὶ καταπεσοῦσα ἐξερράγη εἰς μικρὰν ἀπὸ τοῦ πύργου ἀπόστασιν.

—

Εἰς μίαν τῶν ταπεινῶν τῆς κώμης οἰκιῶν κατοικοῦσι δύο σύζυγοι. Ἐπειδὴ δὲ καὶ πρὸ καὶ μετὰ τὴν θείαν ἐνσάρκωσιν ἡ ὁμόνοια σπανίως ἀπεφάσισε νὰ κατοικήσῃ ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην, ὑφ' ἣν κατοικοῦσι δύο σύζυγοι, ἔχομεν ὅλην τὴν ἄδειαν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ἐπικρατοῦσα μεταξὺ τῶν δύο συζύγων ἁρμονία εἶνε ὁμοία πρὸς τὴν ἀποτελουμένην ἐκ τῆς ἀνακρούσεως Στραδιβαρείου τετραχόρδου καὶ χύτρας διερρωγυίας. Ὁ σύζυγος ἔχει ἀληθῶς μικρά τινα ἐλαττώματα φυσικὰ καὶ ὑλικά, ὧν τὸ κυριώτερον εἶνε ὅτι ὁ φάρυγξ του, ξηρότερος καὶ αὐτῆς τῆς Λεωφόρου τοῦ Πανεπιστημίου ἀπαιτεῖ τακτικὸν κατάβρεγμα οἴνου, ἀρκούντως πολυδάπανον. Ἀλλὰ καὶ ἡ κυρία ἔχει τὸ ἰδίωμα, ὡς νεωτέρα τις ἀναγνώστρια ἐπιφυλλίδων νὰ ἀναλίσκηται ὡς κηρὸς ὑπὸ τὰ περιπαθῆ βλέμματα, ἐθεάθη δὲ ἀνταλλάσσουσα ἐκφραστικὸν μειδίαμα μετὰ κομψοῦ τινος ἱπποκόμου. Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἂν καὶ ὁ οὐρανὸς ἦτο αἴθριος, ἡ οἰκιακὴ ἀτμόσφαιρα ἦτο πλήρης ἠλεκτρισμοῦ. Ἤστραπτον τὰ ὄμματα

Digitized by Google

τῆς κυρίας καὶ ἐβρόντα ὑποκώφως τὸ στῆθος τοῦ κυρίου, ἡ δὲ ῥάβδος, ἥτις ἀντιστρόφως πρὸς τὸ ἀρχαῖον λόγιον ἐν ὥρᾳ τοιαύτης βροχῆς οὐδέποτε ἔμενεν εἰς τὴν γωνίαν, ἐφρικία ἀναλογιζομένη ὅτι ἔμελλε καὶ πάλιν νὰ κληθῇ εἰς τὴν ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν. Ἤδη ἡ πρώτη ἀψιμαχία ἐγένετο καὶ ὡς βέλη ἀντηλλάγησαν συρίζοντες πικροὶ λόγοι· ἤδη ἐκτείνεται ἡ χεὶρ τοῦ συζύγου εἰς τὴν γωνίαν· ἤδη ἡ κυρία ὀξύνει τοὺς ὄνυχας, παρασκευαζομένη εἰς κρατερὰν ἄμυναν, ὡς γαλῆ ἀντιτασσομένη εἰς τὴν ἐπίθεσιν μολοσσοῦ, ὅτε αἴφνης θόρυβος φωνῶν ἐγείρεται, ἀντηχοῦσι βήματα κατεσπευσμένα καὶ ἀπαισία ἐρυθρὰ ἀντανάκλασις εἰσδύει διὰ τῶν θυρίδων καὶ φωτίζει τὴν αἴθουσαν. Πῶς ἐλησμόνησαν οἱ ἄθλιοι τὰς φοβερὰς καὶ ἐπισήμους στιγμάς, ἃς διέρχεται ὁ κόσμος ; πῶς ἐλησμόνησαν ὅτι ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου ἐπικρέμαται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των ; Κάμπτεται τὸ γόνυ τῶν δύο πολεμίων, οἵτινες νομίζοντες τὴν ἐσχάτην στιγμὴν ἐπελθοῦσαν ἐναγκαλίζονται καὶ ζητοῦσι παρ' ἀλλήλων συγγνώμην . . .

Καὶ ἡ αἰτία τοῦ θορύβου εἶνε πυρκαϊὰ ἐκραγεῖσα εἰς παρακειμένην οἰκίαν· αἱ φωναὶ εἶνε αἱ τῶν ταλαιπώρων οἰκητῶν καὶ τὰ βήματα τοῦ πλήθους σπεύδοντος νὰ σβέσῃ ἢ ν' ἀπομονώσῃ τὸ πῦρ. . .

—

Ἐν τῷ μέσῳ τοιούτων συγκινήσεων παρῆλθε τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο ἔτος. Διέρρευσαν οἱ μῆνες, αἱ ἡμέραι, αἱ ὧραι καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐναγωνίως ἐμέτρουν τὴν πάροδον αὐτῶν. Δὲν εἶχον ἔτι ἐφευρεθῇ τὰ ὡρολόγια, ἀλλ' ὁ ἀγωνιώδης τοῦ στήθους παλμὸς συνώδευε τὴν βραδεῖαν τοῦ χρόνου ῥοήν. Καὶ διεδέξαντο ἐν τοιαύτῃ πνιγηρᾷ προσδοκίᾳ αἱ ἐποχαὶ τὰς ἐποχάς. Ἦλθον οἱ καύσωνες τοῦ θέρους, ἦλθεν ἡ ὁμίχλη τοῦ φθινοπώρου καὶ ὁ παγετὸς τοῦ χειμῶνος. Τὸ ἔτος ἔβαινε πρὸς τὸ τέρμα του καὶ ὁ οὐρανὸς οὐδὲν προανήγγελε. Τί συνέβαινεν ἆρά γε ; μετημελήθη ὁ ἀγαθὸς Πλάστης ἢ ἀπεκοιμήθη ὁ ἀρχάγγελος ὁ ἐντεταλμένος νὰ δώσῃ τὸ σύνθημα;

Καὶ ἰδοὺ ἀνέτειλεν ἡ τελευταία τοῦ ἔτους ἡμέρα. Ἀφοῦ ἡ καταστροφὴ ἔμελλε νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τὸ ἔτος 1000 καὶ ἀφοῦ ἐκ τοῦ ἀπαισίου τούτου ἔτους ἀπέμενε μία καὶ μόνη ἡμέρα, λογικὴ ἦτο ἡ συνέπεια ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ κόσμος ἔπρεπε νὰ καταστραφῇ. Ἀμυδρά τις ἐλπὶς ἀληθῶς ἐτόλμα νὰ ἐπανατείλῃ ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ τὴν ἐπεσκίαζε παρευθὺς ὁ γνόφος τοῦ τρόμου. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία, γέροντες καὶ πρεσβῦται, ἀκμαῖοι καὶ ἀσθενεῖς, σοφοὶ καὶ ἀμαθεῖς, πλούσιοι καὶ πένητες, οἰκειοθελῶς θυσιάζοντες πᾶσαν διάκρισιν, ἣν ἔμελλε νὰ καταργήσῃ μετά τινας ὥρας ὁ κοινὸς ὄλεθρος, εἰς πᾶσαν πόλιν, εἰς πᾶσαν κώμην, εἰς πᾶν χωρίδιον συνέρρευσαν εἰς τὰς ἐκκλησίας. Ἦσαν ὠχροὶ τὴν μορφήν, καταβεβλημένοι ἐκ τῆς νηστείας, τῆς ἀγρυπνίας καὶ τῆς μακρᾶς καὶ ἀκοιμήτου ἀγωνίας. Ἐγονυπέτει εὐσεβῶς ὁ ποιμὴν παρὰ τὸν ἱππότην καὶ ὁ ῥακένδυτος προσκυνητὴς παρὰ τὸν ἐπίσκοπον. Τὸ θυμίαμα ἀνήρχετο κατὰ πυκνὰς τολύπας πρὸς οὐρανοὺς καὶ ἐξήρχετο θρηνώδης ὡς στοναχὴ ὁ ψαλμὸς ἀπὸ τὰ στήθη, πιεζόμενα ἀπὸ τὸν μολύβδινον τοῦ τρόμου ἐφιάλτην· πρὸ δὲ τοῦ λιβάνου καὶ πρὸ τοῦ ψαλμοῦ ἔφθανεν εἰς οὐρανοὺς ἡ προσευχή, ἣν ἐψιθύριζον ἐν συντριβῇ τὰ χείλη τοῦ πολιοῦ γέροντος, καὶ τοῦ ἀθώου νηπίου, τοῦ σκαιοῦ στρατιώτου καὶ τῆς ἁβρᾶς δεσποίνης, πάντων ἱκετευόντων τὸν Κύριον νὰ οἰκτείρῃ τὰ μετανοοῦντα αὐτοῦ πλάσματα.

Διῆλθεν ἡ ἡμέρα ὁλόκληρος ἐν προσευχῇ καὶ συγκινήσει ἀρρήτῳ. Διέγραψεν ὁ ἥλιος τὴν συνήθη τροχιὰν καὶ ἐπῆλθεν ἡ νὺξ παγερὰ καὶ ἀστερόεσσα· οἱ ἀστέρες κατέλαβον ἕκαστος τὴν οἰκείαν θέσιν εἰς τὸ γαλανὸν στερέωμα, χωρὶς νὰ συνταραχθῶσιν ἢ νὰ παραμερίσωσιν, ὅπως φανῇ ἄλλο τι ἔκτακτον σημεῖον. Τὸ πλῆθος παρέμενεν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις· ἔρημοι ἦσαν αἱ ὁδοί, αἱ οἰκίαι, οἱ ἀγροὶ καὶ μόνον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους ἔλαμπον τὰ γοτθικὰ τοῦ ναοῦ παράθυρα· οἱ ψαλμοὶ διεκόπτοντο καὶ ἐπανελαμβάνοντο ἐκ περιτροπῆς· ὁσάκις δ' ἐσίγων, ὁσάκις κατέπαυε καὶ ὁ ψίθυρος τῆς προσευχῆς, ἀποκαμνόντων τῶν χειλέων, ἱερὰ καὶ μυστηριώδης διεχύνετο σιωπή, ἧς ἐν μέσῳ θὰ ἠδύνατό τις ν' ἀκούσῃ εὐκρινῶς τὸν παλμὸν τῶν ἀγωνιώντων στηθῶν. Ἐνίοτε ἠγείρετο αἴφνης μοναχὸς λευκοπώγων καὶ μὲ φωνὴν ἠλλοιωμένην ἐξώρκιζε τοὺς πιστοὺς εἰς εἰλικρινῆ μετάνοιαν. Καὶ τότε λυγμοὶ ἐξέφευγον τῶν χειλέων, καὶ αἱ χεῖρες ἐκινοῦντο τύπτουσαι τὰ ἁμαρτωλὰ στήθη. Κεφαλαί τινες ἀνυπόμονοι προέκυπτον τῆς θύρας καὶ τὰ ὄμματα παρετήρουν ἀπλήστως τὸν οὐρανόν· ἀλλ' οὐδὲν ἀσύνηθες διέκρινον· οἱ ἀστέρες ἐσπινθηροβόλουν, οἱ ἀστερισμοὶ μετέβαλλον βραδέως καὶ ἀνεπαισθήτως θέσιν, ὁ ἀμφίβολος σελαγισμὸς τῆς ἑπταφώτου πλειάδος προσήγγιζεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ θόλου καί τις διᾴττων διέσχιζεν ἀστραπηδὸν τὰ οὐράνια πλάτη καὶ ἐξηφανίζετο εἰς τὸ ἄπειρον.

Ἤδη οἱ ἀλέκτορες ἀπὸ τοῦ πλησίον χωρίου ἀνήγγειλαν ὅτι ἡ νὺξ βαίνει εἰς τὸ τέρμα της· ἤδη τὸ φῶς τῶν ἀστέρων ἤρχισε νὰ ὠχριᾷ καὶ ὑπόλευκος λάμψις ἐπεχύθη εἰς τοῦ οὐρανοῦ τὰ πέρατα. Οἱ ψαλμοὶ ἐπανελήφθησαν μετὰ μείζονος προθυμίας, ὡσανεὶ τὰ πεπονημένα στήθη, ἀφ' ὧν ἐξήρχοντο ἀοράτως ἐζωογονοῦντο. Καὶ ἡ ὑπόλευκος ὠχρότης τοῦ ὁρίζοντος ἐγένετο βαθμηδὸν γαλακτώδης· ἔδυσαν ἀστερισμοί τινες καὶ ὑπὸ τὴν ἀσθενῆ λάμψιν τῆς ὑποφωσκούσης ἡμέρας τ' ἀόριστα σχήματα τῶν ἀντικειμένων ἤρξαντο νὰ γίνωνται εὐκρινῆ. Τὸ στῆ-

Digitized by Google

θος τῶν πιστῶν ἀνέπνεεν ἤδη μᾶλλον ἐλευθέρως· τὸ μέτωπον τὸ καλυπτόμενον ὑπὸ συννέφου ὀδύνης ἠθρίαζε καὶ εἰς τοὺς ἐρυθροὺς καὶ νυσταλέους ὀφθαλμοὺς ηὔγαζεν ἡ προβαίνουσα τῆς ἐλπίδος λαμπηδών. Ἔπειτα διὰ μιᾶς ἐφάνη τὸ ῥόδινον τῆς ἠοῦς ἐρύθημα· ἠκούσθη εἰς τὰ δάση τῶν στρουθίων τὸ φλύαρον τερέτισμα· οἱ τελευταῖοι τῆς ὁμίχλης ἀτμοὶ διεσκεδάσθησαν. Ζῶναι χρυσαῖ, πορφυραῖ, ἰώδεις, κροκωταὶ ἔβαψαν τὸν ὁρίζοντα, συγκερασθεῖσαι καὶ ἀποτελέσασαι συμμιγές τις χρᾶμα ἐξαισίας λαμπρότητος· αἱ ἀκρώρειαι ἐφάνησαν πυριφλεγεῖς καὶ ἀπὸ τοῦ λόφου προέκυψε γλυκύθυμος καὶ ζωηφόρος ὁ ἄναξ τῆς ζωῆς, ὁ ἥλιος! Καί, ὅταν αἱ ἀκτῖνες αὐτοῦ εἰσῆλθον διὰ τῶν θυρίδων τοῦ ναοῦ καὶ ὠχρίασαν πρὸ αὐτοῦ αἱ καταναλωθεῖσαι λαμπάδες, τότε ἀπὸ πάντων τῶν στομάτων ἐξῆλθε παρατεταμένος στεναγμὸς ἀνακουφίσεως, ἄναρθροι φθόγγοι εὐγνωμοσύνης· ἐλυγίσθησαν τὰ γόνατα καὶ πάλιν, συνηνώθησαν αἱ χεῖρες καὶ ὅσην ἀπέμεινεν ἐν τῷ στήθει φωνὴ ηὐλόγησε τὸ ὄνομα τοῦ Πλάστου.

Τὸ ἔτος 1000 παρήρχετο· ὁ κόσμος δὲν κατεστράφη· ὁ Θεὸς ἐλέησε τὴν ἁμαρτωλὴν ἀνθρωπότητα.

Ἦτο τῷ ὄντι ἡ στιγμὴ ἱερὰ καὶ ἐπίσημος. Ὁ ἀνατέλλων ἐκεῖνος ἥλιος δὲν ἐφώτιζε μόνον νέαν ἡμέραν, νέον ἔτος, νέον αἰῶνα. Ἐφώτιζε καὶ νέαν ἐποχήν.

Χ. Αννινος·

ΕΝ ΓΕΥΜΑ ΕΝ ΚΙΝΑι

—

Ἡμέραν τινὰ μὴ ἔχοντες ἄλλο τι νὰ πράξωμεν ἀπεφασίσαμεν νὰ γευματίσωμεν κατὰ τὸν Σινικὸν τρόπον ἔν τινι τῶν καλλιτέρων ἑστιατορίων τοῦ Πεκίνου. Ἀναχωρήσαντες λοιπὸν ἐκ τοῦ ξενοδοχείου, ἐν ᾧ διεμένομεν, διηυθύνθημεν ἐκεῖ, διερχόμενοι κυκεῶνα ὁδίσκων καὶ παραδρομίων καὶ βαδίζοντες διὰ μέσου οἰκίσκων καὶ καλυβῶν βρωμερωτάτων, ἐν αἷς ἐνδιαιτῶνται ἢ μᾶλλον σήπονται πολλαὶ ἑκατοντάδες χιλιάδων ἐπαιτῶν μὲ τὰ φρικωδῶς ἀπόζοντα ῥάκη των, δηλητηριάζοντες διὰ τῶν ἀκαθαρσιῶν των τὴν ἀτμόσφαιραν. Κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν εἴσοδον τῆς αὐλῆς, ἐν ᾗ τὸ ἑστιατόριον, ὑπάρχουσι σωροὶ ἀκαθαρσιῶν, προκατακλυσμιαῖοι σκελετοὶ λαχανικῶν, ὀστῶν προαιωνίων, πολλάκις ὑπὸ τῶν κυνῶν ἀνασκαλισμένων, καὶ καθ' ὅλου εἰπεῖν, εἰς ἑκάστην γωνίαν παντοδαπὰ σκύβαλα τόσον εἰς τὴν ὄσφρησιν, ὅσον καὶ εἰς τὴν ὅρασιν ἀηδῆ, καὶ τῆς ὀρέξεως οὐχὶ πολὺ διεγερτικά. Πρέπει νὰ ἔχῃ τις τὸν στόμαχον ἀληθῶς γενναῖον ἵνα πεινᾷ ἀκόμη μετὰ τὴν διὰ τῆς αὐλῆς ταύτης δίοδον. Εἰς τὴν θύραν τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ καταστήματος κάθηνται τειοπόται καὶ παῖκται, οἵτινες φαίνονται ἥκιστα φροντίζοντες περὶ τῶν παρὰ τοὺς πόδας των ἀναδιδομένων λοιμικῶν ἀναθυμιάσεων. Ἐλάβομεν καὶ ἡμεῖς τὸ θάρρος νὰ φθάσωμεν ἕως ἐκεῖ, ἀφ' οὗ ἐθαυμάσαμεν τὰς δύο γιγαντείους λυχνίας, αἵτινες κοσμοῦσι τὴν εἴσοδον καὶ τὴν ἐπιγραφὴν αὐτῆς: *Εἰς τὰς τρεῖς ἐξαιρέτους ἀρετάς*! Εἰσήλθομεν λοιπὸν ἐλπίζοντες ὅτι μία ἐκ τῶν τριῶν τούτων ἀρετῶν θὰ εἶνε ἴσως καὶ ἡ τιμιότης καὶ ὅτι θὰ μᾶς δώσῃ τὴν ἀπόδειξιν ὁ διευθύντης τοῦ ἑστιατορίου κατὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ λογαριασμοῦ μας.

Μᾶς εἶχον ἑτοιμάσει δύο τετραγώνους τραπέζας καὶ ξύλινα θρανία περὶ αὐτάς, ἐφ' ὧν ἔσχον τὴν φροντίδα νὰ θέσωσι παχέα προσκεφάλαια. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἄφιξίν μας ὑπηρέται σπεύδουσι περὶ ἡμᾶς μὲ τειοδόχας ἐξ ἐρυθροῦ ἀμμολίθου καὶ κύπελλα ἐκ μετάλλου λευκοῦ· κοχλιάρια δὲν ὑπάρχουσι. Οἱ ὑπηρέται ῥίπτουσιν ὕδωρ θερμὸν ἐπὶ μιᾶς *πρέζας* φύλλων τείου ἐντὸς ἑκάστου κυπέλλου, ἡμεῖς δὲ μὴ δυνάμενοι ἄλλως νὰ πράξωμεν ῥοφῶμεν τὸ ἔγχυμα ἐκ μικρᾶς τινος ὀπῆς κειμένης ἐπὶ τοῦ πώματος τῶν κυπέλλων μας. Ἀφ' οὗ δ' ἐρροφήσαμεν οὕτω τὸ τεῖον ἄνευ ζακχάρεως, ἐζητήσαμεν νὰ μᾶς παραθέσωσι τὰ πρῶτα φαγητά. Συνέκειτο δ' ἡ παράθεσις αὕτη ἐκ πληθύος μικρῶν πλακουντίων μὲ ἄλειμμα, σακχαρωμένων, ἀλλ' ἀθλιεστάτων, ἐκ ξηρῶν καρπῶν καὶ κατ' ἐξαιρετικὴν πρὸς ἡμᾶς τιμὴν ἐκ χαβιαρίου τινὸς ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἁλμυροῦ ταριχεύματος, ἐν ᾧ ἐμπεριείχοντο ἀναμὶξ ἔντερα, ἥπατα, σπλῆνες ἰχθύων, πάντα δι' ὄξους τεταριχευμένα· εἶτα γαρίδες τῆς ξηρᾶς ἐψημέναι μὲ ὕδωρ ἁλατοῦχον, αἵτινες ὅμως οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ παχύται ἀκρίδες. Τὸ ἔδεσμα τοῦτο ὂν ἐν χρήσει ἐν πᾶσι τοῖς θερμοῖς κλίμασι δὲν εἶνε ὅλως δυσάρεστον. Δὲν ἐτιμήσαμεν μεγάλως τὰ πρῶτον παρατεθέντα, τὰ ὁποῖα ὅμως ἀντικατεστάθησαν αὐθωρεὶ διὰ ἄλλων.

Οἱ ὑπηρέται ἔθεσαν πρῶτον ἐπὶ τῆς τραπέζης πινάκια ἢ μᾶλλον ὑποκυπέλλια, διότι τούτων ἔχουσι τὸ σχῆμα καὶ τὰς διαστάσεις, περιέχοντα ὄρυζαν διαφοροτρόπως παρασκευασμένην μετὰ μικροτάτων τεμαχίων κρέατος καὶ ἔχουσαν σχῆμα πυραμιδοειδές. Ξυλαρίδια δὲ συνοδεύουσι τὰ εὔχυλα ταῦτα βρώματα. Πῶς νὰ κάμωμεν; Πρέπει νὰ εἶνέ τις Κινέζος, ἵνα δυνηθῇ νὰ φάγῃ μὲ τὰ δύο αὐτὰ ξυλάρια, ὧν τὸ ἓν στερεόν, κρατεῖται εἰς ἀκινησίαν μεταξὺ τοῦ ἀντίχειρος καὶ τοῦ παραμέσου, ἐν ᾧ τὸ ἕτερον κινητὸν ἐργάζεται μὲ τὸν δείκτην καὶ τὸν μέσον. Οἱ αὐτόχθονες φέρουσι τὸ ὑποκυπέλλιον ὑπὸ τὰ χείλη των καὶ ὠθοῦντες διὰ τῶν ξυλαρίων τὴν ὄρυζαν καταβροχθίζουσιν αὐτὴν εὐχερέστατα· τοῦτο καὶ ἡμεῖς δὶς καὶ τρὶς ἐδοκιμάσαμεν νὰ πράξωμεν, ματαίως ὅμως, καθ' ὅσον ἐγελῶμεν τόσον πολύ, ὥστε μᾶς ἦτο ἀδύνατον

Digitized by Google

νὰ μεταχειρισθῶμεν αὐτὰ μετὰ προσοχῆς. Δὲν ἠδυνάμεθα δὲ ἀφ' ἑτέρου νὰ προδώσωμεν τὴν ἀξιοπρέπειάν μας τρώγοντες μὲ τὰς χεῖρας! Εὐτυχῶς εἷς ἐξ ἡμῶν, προνοητικώτερος, εἶχε φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ἕνα ἐξοχικὸν σάκκον περιέχοντα κοχλιάριον, περούνιον καὶ μαχαίριον. Ἕκαστος ἐξ ἡμῶν βυθίζει διαδοχικῶς τὸ κοχλιάριον εἰς τὸν πρὸ αὐτοῦ βῶλον καὶ τρώγομεν ἂν καὶ μετά τινος δυσπιστίας, διότι ἐξ ὅσων εἴδομεν ἔξω ἐφανταζόμεθα τί καθαριότης θὰ ὑπάρχῃ καὶ ἐν τοῖς μαγειρείοις; Τέλος πάντων ἀναφαίνονται καὶ ἧττον μυστηριώδη φαγητά, ἱκανῆς μάλιστα ποσότητος, ὥστε νὰ χορτασθῶσιν ἐξ αὐτῶν 50 πρόσωπα: ὄρνιθες, νῆσσαι, ἄρνειον κρέας, χοιρινόν, λαγωοὶ ἑψημένοι, ἰχθύες καὶ βραστὰ λαχανικά. Παραθέτουσι ταυτοχρόνως οἶνον κοινὸν καὶ οἶνον ἐξ ὀρύζης ἐντὸς μικροσκοπικῶν κυπέλλων ἐκ πορσελάνης ἐζωγραφημένης. Εἰς οὐδὲν ἐκ τῶν ποτῶν τίθεται σάκχαρον, οὐδ' εἰς αὐτὸ τὸ τέϊον· τὸ δ' ἔτι χεῖρον εἶνε ὅτι φέρονται πάντοτε βράζοντα ἀκόμη. Τὸ γεῦμα περατοῦται διὰ ζωμοῦ, ὅστις εἶνε εἶδός τι καρυκεύματος.

Μᾶλλον κεχορτασμένοι ἢ εὐχαριστημένοι θὰ προετιμῶμεν ἄλλα τινὰ Σινικώτερα φαγητά: φωλεὰς χελιδόνων ἢ μῦμα ἐκ ῥιζῶν ging-seng· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τὰ περιζήτητα ταῦτα ἐδέσματα πρέπει τις νὰ παραγγείλῃ πολλὰς ἡμέρας πρότερον καὶ νὰ πληρώσῃ πολὺ περισσότερα. Ἠνάψαμεν τὰ σιγάρα μας καὶ παρατηροῦντες περιέργως περὶ ἡμᾶς ἐζητήσαμεν οἰνόπνευμά τι μετὰ σακχάρου.

Προϊούσης τῆς ὥρας, αἱ κατ' ἀρχὰς σχεδὸν κεναὶ αἴθουσαι πληροῦνται ὁλονὲν ὑπὸ καταναλωτῶν, οἵτινες ἀφ' οὗ λάθρᾳ καὶ περιέργως μᾶς παρατηρήσωσιν ἐπιδίδονται εἰς τὰς συνήθεις αὐτῶν ἀσχολίας. Οἱ ὑπηρέται φωνάζουσι τερετίζοντες ὑψηλοφωνότατα τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἀξίαν ἑκάστου πληρωνομένου ποτοῦ· ἢ τραγήματος, ἄλλος δέ τις ἱστάμενος παρὰ τῷ λογιστηρίῳ ἐπαναλαμβάνει αὐτὰ εἰς τὸν ἐκεῖ καθήμενον κύριον τοῦ καταστήματος.

Οἱ ἔμποροι παίζουσι παίγνιόν τι εἶδος τοῦ παρ' ἡμῖν ὑπὸ τῶν παιδίων παιζομένου: *πετάει πετάει τὸ πουλί*. Εἷς ὑψώνει ἐναλλὰξ τινὰς τῶν δακτύλων του, οἱ δ' ἄλλοι ὀφείλουσι νὰ μαντεύσωσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ νὰ ὑψώσωσι ταὐτοχρόνως μὲ αὐτὸν ἰσαρίθμους δακτύλους· ὁ δὲ ἐπιτυγχάνων πίνει ἓν κύπελλον οἴνου ὀρύζης.

Ἐν τοσούτῳ ἡ αἴθουσα ὁλονὲν πληροῦται ὀσμῶν προκαλουσῶν ἀηδίαν, ἰδίως ἕνεκα τοῦ καπνοῦ τοῦ καταστρεπτικοῦ ὀπίου. Εἶνε ἡ ὥρα τῆς φοβερᾶς καὶ παροιμιώδους ἐκείνης μέθης! Οἱ καπνισταὶ μὲ κίτρινα χαρακτηριστικά, μὲ κεκοιλωμένους ὑπερβαλλόντως ὀφθαλμοὺς ἀποσύρονται εἰς μυστηριώδη δωμάτια ἀποκεχωρισμένα τρόπον τινά, κεκαλυμμένα διὰ παραπετασμάτων καὶ κείμενα εἰς τὸ βάθος ἑκάστης αἰθούσης. Ἐκεῖ φαίνονται οὗτοι ἀπονεναρκωμένοι καὶ ἐξηπλωμένοι ἐπὶ κλινῶν πολυτίμως κεκοσμημένων στηρίζοντες τὴν κεφαλὴν ἐπὶ προσκεφαλαίων ὑψηλῶν ἐκ σκληρᾶς ἱππότριχος.

Μὴ δυνάμενοι τὰ ὑπομείνωμεν περιπλέον τὴν ἐπιβλαβῆ τοῦ δωματίου ἀτμόσφαιραν καὶ νὰ εἰσπνέωμεν ἀέρα τοσούτῳ βαρύν, ἀνεχωρήσαμεν ἀναπολοῦντες τὴν χρυσῆν μας Εὐρώπην.

[Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ]. Ζ. Κ. Μ.

Ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ

SACHER-MASOCH

Πρό τινος ἑώρτασε τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τοῦ φιλολογικοῦ του σταδίου ὁ σλάβος τὴν καταγωγὴν μυθιστοριογράφος Λεοπόλδος von Sacher-Masoch, ὁ ἔξοχος ζωγράφος τοῦ βίου τῶν ἐν Γαλικίᾳ Σλάβων καὶ Ἰουδαίων. Οἱ ἁπανταχοῦ τῆς γῆς συνεργάται τοῦ ὑπὸ τοῦ Sacher-Masoch διευθυνομένου διεθνοῦς περιοδικοῦ συγγράμματος «Auf der Höhe», καὶ ἄλλοι ἄνδρες ἐπιφανῆ κατέχοντες θέσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν γραμμάτων προσήνεγκον αὐτῷ πολυτελὲς λεύκωμα, περιέχον αὐτογράφους γνώμας, ἐξ ὧν ἀπανθίζομέν τινας ἐνταῦθα.

* * *

Ἀποτέλεσμα τῆς διανοητικῆς προόδου ἔσται ἡ καταστροφὴ παντὸς φανατισμοῦ. Οὐδαμῶς δὲ μειωθήσεται ἐκ τούτου ὁ ἔρως τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ ἀληθοῦς, ἀλλ' οὐδεὶς πλέον θὰ πιστεύῃ ὅτι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀληθὲς ὑπὸ μίαν μόνον παρουσιάζονται μορφήν.

Ἐρνέστος Ῥενάν.

*

Ἡ ἰδιοφυΐα τέμνει ἰδίαν ὁδόν, ἀμεριμνῶσα ἂν οἱ σύγχρονοι ἀκολουθοῦσιν αὐτῇ. Ὅ τι ἐν τῷ παρόντι πολλάκις ὑπολαμβάνεται ὡς παρέκκλισις ἀπὸ τῆς εὐθείας, ἐν τῷ μέλλοντι θὰ θεωρῆται ὡς αὐτὴ ἡ εὐθεῖα.

Rudolf von Gottschall.

*

Ἡ πρᾶξις τὸ πᾶν, ἡ δόξα οὐδέν.

Friedrich Haase.

*

Πρώτιστον καθῆκον τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν ἄλλων ἀγωνιζομένων εἶνε νὰ θυσιάζωσι τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν ἐλευθερίαν.

Ἑρρίκος Ῥοσεφώρ.

*

Αἱ συνταράξεις παρέρχονται, τὰ ἔργα μένουσιν. Ὁ εὐμοιρῶν μεγαλοφυΐας, λέγων δὲ τῷ αἰῶνί του τὴν ἀλήθειαν, οὐδέποτε θὰ λησμονηθῇ.

Αἰμίλιος Ζολᾶ.

Digitized by Google

*

Ὁ σκοπὸς τῆς τέχνης ἐστὶ πάντοτε ἠθικός. Οὐδαμῶς δ' ἐπιτρέπεται τῇ ποιήσει νὰ καταβιβάσῃ ἐπὶ τοσοῦτον ἑαυτὴν, ὥστε πρὸς χάριν ψευδοφιλοκάλου καὶ ἀνοσίως αἰσιοδόξου αἰσθητικῆς νὰ παρουσιάζῃ ἀτελῆ καὶ παραπεποιημένην εἰκόνα τοῦ κόσμου. Τὸ λεγόμενον καλὸν ἀποτελεῖ οὐχὶ τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ τὸ ἐξωτερικὸν εἶδος τῆς τέχνης.

Ἐδουάρδος Γρείζεβαχ.

*

Ἐκεῖνος εἶνε σοφώτατος ἀνὴρ, ὅστιςἐπίςαται νὰ λέγῃ ἐν καταλλήλῳ καιρῷ πράγματα οἴκοθεν ἐννοούμενα, ἅπερ ὅμως οὐδεὶς ἄλλος εἶχεν εἰπεῖ· ἐκεῖνος εἶνε γνήσιος καλλιτέχνης, ὅστις ποιεῖ ἔργα, ἅπερ πάντες φρονοῦσιν ὅτι δύνανται νὰ ποιήσωσι μετ' αὐτὸν, ἅπερ ὅμως οὐδεὶς δύναται νὰ ποιήσῃ.

W. H. Riehl.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐγίνετο λόγος ἐν ὁμίλῳ λογίων ἀνδρῶν περὶ τοῦ κ. Π. . . διορισθέντος παρ' ἀξίαν καὶ πρὸς κοινὸν σκάνδαλον εἰς ὑψηλὴν καθηγητοῦ θέσιν.

— Νὰ σᾶς εἰπῶ, λέγει τότε ὁ κ. Ρ. κι' ἐγὼ θὰ τὸν διώριζα ἂν ἤμην ὑπουργός. Ὁ Π. εἶνε ἄνθρωπος καθὼς πρέπει· ὁ μόνος ποὺ βοᾷ κατὰ τοῦ διορισμοῦ του εἶνε τὰ συγγράμματά του, ἀλλ' αὐτὰ ἔχουν τόσον μικρὰν σημασίαν!

***

Ἔλεγέ τις προχθὲς πρὸς τὴν κυρίαν Μ*, λόγου προκειμένου περὶ τῆς ἡλικίας της:

— Καὶ ὅμως, κυρία, ἠξεύρετε ὅτι τινὲς σᾶς δίδουν ἐπάνω ἀπὸ τὰ σαράντα;

— Μπὰ, καὶ τὰ δέχομαι ἐγὼ 'σὰν μοῦ τὰ δίδουν;

***

Τὴν προτεραίαν μάχης ἀξιωματικός τις ἦλθε πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειαν νὰ μεταβῇ νὰ ἴδῃ τὸν πατέρα του εὑρισκόμενον εἰς τὰς τελευταίας του στιγμάς. — Πήγαινε εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ στρατηγός. «*Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς*».

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁ μωρὸς, ἅμα αἰσθανθῇ τὸ πρῶτον θάλπος, ἀπορρίπτει τὸ παλαιόν του χειμερινὸν ἐπανωφόριον. Ὅταν ἡ εὐτυχία ἀρχίσῃ νὰ σοὶ μειδιᾷ, μὴ λησμονῇς τὸν καλόν σου φίλον τῶν δυστυχῶν ἡμερῶν.

Ὅταν βράχος τις ἀποσπᾶται ἐκ τοῦ ὕψους ὄρους καὶ κατακυλίεται μεθ' ὁρμῆς, δύνασαι, ἄνευ κινδύνου τοῦ νὰ ἐκληφθῇς δειλὸς, νὰ παραμερίσῃς ἵνα τὸν ἀποφύγῃς. Καὶ ὅταν μανιώδης τις σοῦ ζητεῖ ἀφορμὴν ῥήξεως, νομίζεις ὅτι ἡ τιμή σου ἀπαιτεῖ νὰ συνάψῃς ἀγῶνα μετ' αὐτοῦ;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Βαδίζει καὶ ἡ θάλασσα!

Αἱ πόλεις Ῥοζέττη καὶ ἡ Δαμιέττη, κτισθεῖσαι παρὰ τὴν θάλασσαν πρὸ χιλίων ἐτῶν, ἀπέχουσι νῦν αὐτῆς δύο μίλλια. Ἀπὸ τοῦ 1880 ἐν τῷ Στομίῳ τοῦ Ῥοδανοῦ, ἡ ξηρὰ προυχώρησε τρία μίλλια εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐν Βενετίᾳ τὰ ὕδατα κατὰ μικρὸν ἐλαττοῦνται, καὶ ἐλεύσεται κατ' ἀνάγκην καιρὸς, καθ' ὃν τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἀντὶ γονδολῶν θὰ διατρέχωσιν ἅμαξαι. Ἡ Ῥαβέννη, ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Στράβωνος, περιεβάλλετο, ὡς ἡ Βενετία, ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

Νῦν ἡ Ῥαβέννη ἀφίσταται τῆς θαλάσσης ἓν μίλλιον. Ἡ Ἀδρία ἐν Λομβαρδίᾳ, ἄλλοτε λιμὴν τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, εἰς ἣν ἔδωκε καὶ τὸ ὄνομα, ἀπέχει εἴκοσι καὶ πέντε χιλιόμετρα τῆς θαλάσσης. Ἀπὸ τοῦ 1804, ἡ θαλασσία ἀκτὴ ἐν τῷ στομίῳ τοῦ Πάδου, προυχώρησε πρὸς τὴν θάλασσαν δώδεκα χιλιάμετρα.

Ἀλλαχοῦ, τοὐναντίον, ἡ θάλασσα εἰσβάλλει εἰς τὴν ξηρὰν, κατακαλύπτει διὰ τῶν ὑδάτων αὐτῆς τὰς χαμηλὰς χώρας καὶ μεταβάλλει εἰς νήσους μέρη συνηνωμένα ἄλλοτε τῇ ἀκτῇ.

***

Ὁ κ. **Gerhard Rohlfs**, ἀποσταλεὶς εἰς Ἀβυσσινίαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας μετ' ἐντολῆς, ἐγένετο δεκτὸς ἐν ἐπισήμῳ ἀκροάσει ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου. Μετὰ τὴν προσφορὰν δὲ τῶν δώρων ὁ αἰθίοψ ἄναξ συνδιελέξατο μετὰ τοῦ κ. **Rohlfs** περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Εὐρώπης. Καθὰ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῆς περιλήψεως τῆς συνδιαλέξεως ταύτης, ὁ Ἀβυσσινὸς βασιλεὺς ἔχει ἱκανῶς ἀσαφεῖς ἰδέας περὶ τῆς καταστάσεως τῶν διαφόρων Κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Διότι κατ' αὐτὸν, τὸ πρώτιστον Εὐρωπαϊκὸν Κράτος εἶνε ἡ Ἑλλὰς, ἥτις ἠνάγκασε τὴν Ῥωσσίαν νὰ συνομολογήσῃ εἰρήνην μετὰ τῆς Τουρκίας, ἐπεθύμει δὲ νὰ μάθῃ ἂν ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ῥωσσία συνηνωμέναι θὰ εἶχον τὴν ἰσχὺν νὰ καταβάλωσι τὴν Ἑλλάδα. Τὴν Ἀγγλίαν δὲ καὶ τὴν Γαλλίαν θεωρεῖ ὡς ὅλως δευτερεύοντα κράτη.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 388 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 3 | 5 Ἰουνίου 1883

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ. — Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 341.

Μετ' οὐ πολὺ ἡ κυρία Σκώτ, ἡ μὶς Πέρσιβαλ, ὁ ἐφημέριος καὶ ὁ Ἰωάννης ἐλάμβανον τὴν θέσιν των πέριξ τῆς μικρᾶς τραπέζης τοῦ πρεσβυτερίου, καὶ τάχιστα, ἕνεκα τοῦ αἰφνιδίου καὶ τοῦ παραδόξου τῆς συναντήσεως, καὶ μάλιστα ἕνεκα τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς ὁπωσοῦν παραβόλου φαιδρότητος τῆς Μπεττίνας, ἡ συνδιάλεξις μετετράπη εἰς εἰλικρινεστάτην καὶ ἐγκάρδιον οἰκειότητα.

— Τώρα θὰ ἴδῆτε, πάτερ, εἶπεν ἡ Μπεττίνα, τώρα θὰ ἴδῆτε ἂν εἶπα ψεύματα, ἂν δὲν εἶμαι ψόφια τῆς πείνας. Σᾶς το προλέγω λοιπὸν ὅτι ἔχω σκοπὸν νὰ καταβροχθίσω· ποτέ μου δὲν ἐκάθισα νὰ φάγω μὲ τόσην εὐχαρίστησιν. Τί εὔμορφα ποὺ θὰ περάσωμεν τὴν ἡμέραν μας μὲ τὸ γεῦμα τοῦτο! Δὲν εἰξεύρετε πόσον εἴμεθα εὐχαριστημέναι καὶ ἡ ἀδελφή μου καὶ ἐγὼ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐπαύλεως, τῶν κτημάτων, τοῦ δάσους!

— Καὶ ὅλ' αὐτά, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Σκώτ, νά τα ἀποκτήσωμεν τόσον ἐκτάκτως, τόσον ἀπροσδοκήτως! Σᾶς βεβαιῶ πολὺ ὀλίγον τὸ ἐπεριμένωμεν.

— Καλέ, τί λέγεις, Σουζῆ, πολὺ ὀλίγον, ὑπέλαβεν ἡ Μπεττίνα, καθόλου δέν το ἐπεριμέναμεν. Ἀκούσατε, πάτερ· χθὲς ἦτο ἡ ἑορτὴ τῆς ἀδελφῆς μου . . . Ἀλλὰ πρῶτον συγγνώμην, κύριε. . . κύριε Ἰωάννη, καλὰ λέγω;

— Μάλιστα, κυρία, Ἰωάννη.

— Λοιπόν, κύριε Ἰωάννη, ἀκόμα 'λιγάκι ἀπὸ τὴν ἐξαίρετον αὐτὴν σοῦπαν, σᾶς παρακαλῶ.

Ὁ πατὴρ Κωνστάντιος ἀνελάμβανεν ἤδη ἐκ τῆς ταραχῆς του, συνήρχετο· ἀλλ' ὅμως ἦτο ἔτι σφόδρα συγκεκινημένος, ὥστε δὲν ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ ἐκπληροῖ τὰ τοῦ οἰκοδεσπότου ἔργα κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον· ὅθεν ὁ Ἰωάννης ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς λιτῆς τραπέζης τοῦ ἀναδόχου του. Ἐπλήρωσε λοιπὸν μέχρι στεφάνης τὸ πινάκιον τῆς θεσπεσίας ἐκείνης Ἀμερικανίδος, τῆς εὐτόλμως προσηλούσης ἐπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα τῶν δύο μεγάλων της ὀφθαλμῶν, τῶν σπινθηροβολούντων εἰλικρίνειαν, τόλμην καὶ φαιδρότητα. Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ τοῦ Ἰωάννου ἀντήμειβον τὴν μὶς Πέρσιβαλ διὰ τοῦ αὐτοῦ νομίσματος. Ἐν ᾧ δὲ μόλις πρὸ τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας ἐν τῷ κήπῳ ἡ νέα Ἀμερικανὶς καὶ ὁ νέος ἀξιωματικὸς προσηγόρευσαν ἀλλήλους τὸ πρῶτον, ἤδη ἀμφότεροι ἐνώπιον ἀλλήλων εὑρισκόμενοι ᾐσθάνοντο ἑαυτοὺς ἐν πάσῃ ἀνέσει, ἐν πλήρει πίστει, σχεδὸν ἐν οἰκειότητι.

— Λοιπὸν σᾶς ἔλεγα, πάτερ, ἐπανέλαβεν ἡ Μπεττίνα, ὅτι χθὲς ἦτο ἡ ἑορτὴ τῆς ἀδελφῆς μου, τὰ γενέθλιά της. Ὁ γαμβρός μου πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν ἀναγκασθεὶς νὰ ἀπέλθῃ εἰς Ἀμερικὴν εἶπεν εἰς τὴν ἀδελφήν μου: «Δέν θα εἶμαι ἐδῶ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς σου, ἀλλὰ θὰ λάβῃς ὅμως εἰδήσεις μου». Χθὲς λοιπὸν μᾶς ἐστάλησαν δῶρα καὶ ἀνθοδέσμαι ἀπὸ παντοῦ σχεδόν, ἀλλ' ὁ γαμβρός μου μέχρι τῆς 5 μ.μ. τίποτε. Ἐξερχόμεθα νὰ κάμωμεν δύο γύρους εἰς τὸ δάσος ἔφιπποι. . . καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἵππων. . .

Καὶ διακόψασα τὸν λόγον ἔκυψεν ὀλίγον πλαγίως καὶ παρετήρησε μετὰ περιεργίας τὰ μεγάλα καὶ κατάπλεα κόνεως ὑποδήματα τοῦ Ἰωάννου καὶ ἀνεφώνησε:

— Ἀλλά, κύριε, ἔχετε πτερνιστῆρας;

— Μάλιστα, κυρία.

— Εἶσθε εἰς τὸ ἱππικόν;

— Εἶμαι εἰς τὸ πυροβολικόν, κυρία, καὶ τὸ πυροβολικὸν εἶνε καὶ ἱππικόν.

— Καὶ τὸ σύνταγμά σας σταθμεύει; . .

— Ἐδῶ πλησίον.

— Ἀλλὰ τότε λοιπὸν θά μας συνοδεύετε ὅταν ἐξερχώμεθα ἔφιπποι;

— Μετὰ μεγίστης χαρᾶς, κυρία.

— Εἴμεθα σύμφωνοι. Καὶ τώρα ποῦ ἔμεινα;

— Δὲν εἰξεύρεις καθόλου, Μπεττίνα, οὔτε ποῦ ἔμεινες, οὔτε ποῦ εὑρίσκεσαι, καὶ κάθεσαι καὶ διηγεῖσαι εἰς τοὺς κυρίους ἐδῶ πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν εἶνε δυνατὸν νά τους ἐνδιαφέρουν.

— Ὦ! συγγνώμην, κυρία, εἶπεν ὁ ἐφημέριος. Ἡ πώλησις τῆς ἐπαύλεως—περὶ οὐδενὸς δὲ ἄλλου πράγματος γίνεται λόγος κατὰ τὴν ὥραν ταύτην καθ' ὅλην τὴν χώραν—καὶ ἡ διήγησις τῆς κυρίας μᾶς ἐνδιαφέρει πολύ.

Digitized by Google

— Βλέπεις, Σουζῆ, ὁ ἅγιος ἐφημέριος ἐπιθυμεῖ νὰ ἀκούσῃ τὴν διήγησίν μου... Λοιπὸν ἐξακολουθῶ. Ἐξερχόμεθα ἔφιπποι, ἐπιστρέφομεν κατὰ τὰς ἑπτά, τίποτε... Τρώγομεν καὶ καθ' ἣν στιγμὴν σηκωνόμεθα ἀπὸ τὸ τραπέζι, ἔρχεται τηλεγράφημα ἐξ Ἀμερικῆς δίστιχον μόνον: «Παρήγγειλα καί σας ἠγόρασαν σήμερον εἰς ὄνομά σας τὴν ἔπαυλιν καὶ τὰ κτήματα τοῦ Λογγεβὰλ πλησίον τῆς πόλεως Σουβινῆς κατὰ τὴν βόρειον σιδηροδρομικὴν γραμμήν». Τότε μᾶς ἔπιασαν καὶ τὰς δύο μὰ κάτι γέλια, διότι ἐσυλλογιζόμεθα...

—Ὄχι, ὄχι, Μπεττίνα τοῦτο δὲν εἶν' ἀκριβές. Μᾶς συκοφαντεῖς καὶ τὰς δύο. Κατὰ πρῶτον κατελήφθημεν ὑπὸ εἰλικρινεστάτης συγκινήσεως καὶ εὐγνωμοσύνης· διότι ἀγαπῶμεν πολὺ τὴν ἐξοχὴν ἡ ἀδελφή μου καὶ ἐγώ. Ὁ σύζυγός μου, ἄνθρωπος ἐξαίρετος, εἶξευρεν ὅτι ἐπιθυμοῦμεν ζωηρότατα νὰ ἔχωμεν κτῆμα ἐν Γαλλίᾳ· ἀπὸ ἑξαμηνίας λοιπὸν ἀνεζήτει ἀλλὰ δὲν εὕρισκε. Τέλος καὶ χωρίς νά μάς το εἰπῇ ἀνεκάλυψε τὴν ἔπαυλιν ταύτην, ἥτις ἐπωλεῖτο ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς μου... Ἦτο φιλοφρόνησις λεπτοτάτη.

— Μάλιστα, Σουζῆ, ἔχεις δίκαιον· ἀλλὰ μετὰ τὴν στιγμιαίαν ἐκείνην συγκίνησιν, κατελήφθημεν ὑπὸ μεγάλης εὐθυμίας.

— Τοῦτο τὸ παραδέχομαι...Καὶ ὅτ' ἐσκέφθημεν ὅτι εὑρισκόμεθα διὰ μιᾶς καὶ αἱ δύο— διότι ὅ τι εἶνε τῆς μιᾶς εἶνε καὶ τῆς ἄλλης— κάτοχοι κτήματος χωρὶς νὰ εἰξεύρωμεν ποῦ κεῖται τὸ κτῆμα τοῦτο, ποίας κατασκευῆς εἶνε καὶ πόσον ἐστοίχισε, τὸ πρᾶγμα μᾶς ἐφαίνετο παραμύθι.

— Τέλος πάντων πέντε λεπτὰ καλὰ καλὰ τῆς ὥρας ἐγελάσαμεν καὶ ἐξεκαρδιστήκαμεν... Ἔπειτα ἐπέσαμεν εἰ στὸν χάρτην τῆς Γαλλίας καὶ κατωρθώσαμεν ὄχι χωρὶς κόπον καὶ ἐξεθάψαμεν τὴν Σουβινήν. Μετὰ τὸν χάρτην ἦλθεν ἡ σειρὰ τοῦ Ὁδηγοῦ τῶν σιδηροδρόμων καὶ σήμερα τὸ πρωῒ διὰ τῆς κατ' εὐθεῖαν εἰδικῆς ἁμαξοστοιχίας κατὰ τὰς δέκα ἀπεβιβάσθημεν εἰς Σουβινήν.

— Διήλθομεν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπισκεπτόμεναι τὸν πύργον, τοὺς σταύλους, τὰς ἐπαύλεις. Καὶ ναὶ μὲν δὲν εἴδομεν τὰ πάντα, διότι εἶνε ἀπέραντα... ἀλλ' ὅμως κατεθέλχθημεν ἐξ ὅσων εἴδομεν. Μόνον, πάτερ Κωνστάντιε, εἶνέ τι τὸ ὁποῖον μ' ἐνοχλεῖ. Εἰξεύρω ὅτι τὸ κτῆμα ἐπωλήθη χθὲς δημοσίᾳ... Καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ εἶδον τὰ μεγάλα προγράμματα... Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησα νὰ ἐρωτήσω τοὺς συνοδεύοντάς με ἐπιστάτας καὶ ἐνοικιστάς, διότι ἡ ἄγνοιά μου θὰ ἐφαίνετο ἀκατανόητος!—πόσον μ' ἐστοίχισαν. Ὁ σύζυγός μου ἐλησμόνησεν εἰς τὸ τηλεγράφημά του νά μέ το εἰπῇ... Ἀφ' ὅτου κατεθέλχθην διὰ τὴν ἀπόκτησιν, τοῦτο εἶνε μικρὸν πρᾶγμα, ἀλλ' ὅμως δὲν θὰ δυσηρεστούμην ἐάν το ἐμάνθανον... Εἴπατέ μοι, πάτερ, ἐὰν εἰξεύρετε, εἴπατέ μοι τὴν τιμήν.

— Τιμὴ ὑπέρογκος, ἀπεκρίθη ὁ ἱερεύς· διότι πολλαὶ ἐλπίδες καὶ πολλὰ φιλόδοξα σχέδια ἐκινοῦντο πέριξ τοῦ Λογγεβάλ.

— Τιμὴ ὑπέρογκος! Μὲ φοβίζετε... πόσον ἀκριβῶς;

— Τρία ἑκατομμύρια!

— Μόνον; ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Σκώτ· ὁ πύργος, αἱ ἐπαύλεις, τὸ δάσος καὶ ὅλα αὐτὰ ἔχουν τρία ἑκατομμύρια;

—Μάλιστα, τρία ἑκατομμύρια.

— Μὰ εἶνε χάρισμα, εἶπεν ἡ Μπεττίνα· τὸ θελκτικὸν ἐκεῖνο ποταμάκι, τὸ ὁποῖον τρέχει εἰς τὸ δάσος, αὐτὸ μόνον ἀξίζει τὰ τρία ἑκατομμύρια.

— Καὶ ἐλέγετε πρὸ ὀλίγου, πάτερ, ἠρώτησεν ἡ κυρία Σκώτ, ἐλέγετε ὅτι ἦσαν πολλοὶ οἱ ἀμφισβητοῦντες τὰς γαίας καὶ τὸν πύργον;

—Μάλιστα, κυρία.

— Καὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων τούτων μετὰ τὴν πώλησιν, ἠκούσθη τὸ ὄνομά μου;

— Μάλιστα, κυρία.

— Καὶ ὅτε ἠκούσθη τὸ ὄνομά μου ἦτό τις ἐκεῖ ὅστις μ' ἐγνώριζεν ἢ ἔγεινε λόγος περὶ ἐμοῦ; ...Μάλιστα... μάλιστα... Ἡ σιωπή σας μ' ἀποκρίνεται... Ἔγεινε λόγος περὶ ἐμοῦ. Λοιπόν! πάτερ, σᾶς ὁμιλῶ σπουδαίως, πολὺ σπουδαίως... Σᾶς παρακαλῶ ὡς χάριν νά μ' ἐπαναλάβετε ὅ τι ἐλέχθη περὶ ἐμοῦ.

— Μά, κυρία, ἀπεκρίθη ὁ τάλας ἐφημέριος ἀγωνιῶν, ἔγεινε λόγος περὶ τῆς μεγάλης σας περιουσίας...

— Μάλιστα, ἦτο φυσικὸν νὰ εἴπωσιν ὅτι εἶμαι πολὺ πλουσία... καὶ πρὸ ὀλίγου μόνον χρόνου, νεόπλουτος... δὲν εἶν' ἀλήθεια; Πολὺ καλά! Ἀλλὰ δὲν εἶνε τοῦτο μόνον· θὰ ἐλέχθη καὶ τίποτε ἄλλο.

— Μά, ὄχι, κυρία, δὲν ἤκουσα τίποτε...

— Ἆ! πάτερ, αὐτὰ εἶνε ψεύδη, πῶς τὰ λέγετε, ψεύδη εὐσεβῆ... καὶ θὰ ὑποφέρετε πολὺ αὐτὴν τὴν ὥραν, διότι εἶσθε ἡ προσωποποίησις τῆς εἰλικρινείας. Ἀλλὰ σᾶς βασανίζω τόσον, διότι πολὺ ἐνδιαφέρομαι νὰ μάθω τί ἐλέχθη, διότι...

— Θεέ μου, κυρία, ὑπέλαβεν ὁ Ἰωάννης, ἔχετε δίκαιον, ἐλέχθη ἄλλο τι καὶ ὁ ἀνάδοχός μου διστάζει βέβαια νά το ἐπαναλάβῃ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀφεύκτως θέλετε νά το μάθετε, ἐλέχθη ὅτι εἶσθε μία τῶν κομψοτάτων, λαμπροτάτων καὶ...

— Εὐμορφοτάτων γυναικῶν τῶν Παρισίων; Δυνατὸν νὰ ἐλέχθη καὶ τοῦτο μετά τινος ἐπιεικείας βέβαια—ἀλλὰ δὲν εἶνε τοῦτο μόνον. Εἶνε κάτι ἄλλο...

— Ἆ! μὰ τί ἄλλο!

Digitized by Google

— Μάλιστα, κάτι άλλο, καὶ ἐπεθύμουν τώρα παρευθὺς νὰ ἐξηγηθῶμεν εἰλικρινῶς. Δὲν εἰξεύρω. . . ἀλλά μοι φαίνεται ὅτι σήμερον ὅλα μ' ἔρχονται δεξιά . . . μοὶ φαίνεται καὶ ἴσως μὲν πρόωρα τὸ λέγω, ἀλλά μοι φαίνεται ὅτι καὶ οἱ δύο εἴσθε ἤδη ὀλίγον φίλοι μου . . . καὶ ἡμέραν τινὰ θὰ εἴσθε ἐντελῶς. Λοιπόν ! εἴπατε ἐὰν διαδίδωνται περὶ ἐμοῦ πράγματα ἄτοπα καὶ ψευδῆ, δὲν ἔχω δίκαιον ἐλπίζουσα ὅτι θά με βοηθήσητε νά τα διαψεύσω ;

— Μάλιστα, κυρία, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης μετὰ ζωηρότητος ὑπερβαλλούσης, ἔχετε δίκαιον.

— Λοιπόν, πρὸς ὑμᾶς, κύριε, καταφεύγω. Εἴσθε στρατιώτης . . . καὶ ἐπάγγελμά σας εἶνε νὰ εἴσθε θαρραλέος . . . Δότε μοι ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ φανῆτε γενναῖος . . . Ὑπόσχεσθε ;

— Τί ἐννοεῖτε, κυρία, νὰ φανῶ γενναῖος ;

— Ὑπόσχεσιν θέλω,ὑπόσχεσιν ἄνευ ἐξηγήσεων καὶ ἄνευ ὅρων.

— Λοιπόν ! ὑπόσχομαι.

— Θ' ἀποκριθῆτε λοιπὸν εἰλικρινῶς ναὶ ἢ οὒ εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου;

— Θὰ ἀποκριθῶ.

— Σᾶς εἶπον ὅτι ἐγὼ ἐζήτουν ἐλεημοσύνην εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Νέας Ὑόρκης ;

— Μάλιστα, κυρία, μοί το εἶπον.

— Καὶ ὅτι παρίστανον εἰς ἱπποδρόμιον ἀγοραῖον ;

— Μοί το εἶπον, κυρία.

— Ἀξιόλογα ! . . Τοῦτο ἴσα ἴσα ἤθελα καὶ ἐγώ. Λοιπὸν παρατηρήσατ' ἐν πρώτοις ὅτι ὅλαι αὐταὶ αἱ διαδόσεις βεβαίως δὲν ἔχουν τίποτε τὸ ἀπίθανον. Ἀλλ' ἐὰν δὲν εἶνε ἀληθεῖς, δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ λέγω ὅτι δὲν εἶνε ἀληθεῖς ; Καὶ δὲν εἶνε ἀληθεῖς. Ἡ ἱστορία μου . . . Ἐν ὀλίγοις θὰ σάς την διηγηθῶ· καὶ το κάμνω τοῦτο εὐθὺς τὴν πρώτην ἡμέραν,διὰ νὰ λάβετε τὴν καλοσύνην νά την ἐπαναλάβητε εἰς πάντας ὅσοι θὰ σας ὁμιλήσουν περὶ ἐμοῦ . . . Μέρος τοῦ βίου μου θὰ διέλθω ἐδῶ, ἐπιθυμῶ λοιπὸν οἱ ἐδῶ ἄνθρωποι νὰ εἰξεύρουν πόθεν ἔρχομαι καὶ τί εἶμαι. Ἀρχίζω λοιπόν. Πτωχή, μάλιστα, ἤμην καὶ πτωχοτάτη, πρὸ ὀκταετίας . . . Ὁ πατήρ μου πρὸ μικροῦ εἶχεν ἀποθάνη, ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός μας.Ἐγὼ ἤμην δεκαοκτὼ ἐτῶν καὶ ἡ Μπεττίνα ἐννέα.Ἐμένομεν μόναι εἰς τὸν κόσμον μὲ μεγάλα χρέη καὶ μίαν μεγάλην δίκην. Ὁ τελευταῖος λόγος τοῦ πατρός μου ἦτο : «Σουζῆ, διὰ τὴν δίκην ποτὲ νὰ μὴ κάμετε συμβιβασμόν, ποτέ, ποτέ ! Ἑκατομμύρια τέκνα μου, θὰ κερδίσετε, ἑκατομμύρια ! » Μᾶς ἐφίλησε καὶ τὰς δύο, τὴν Μπεττίναν καὶ ἐμέ. .., ἤρχισε νὰ παραληρῇ καὶ ἀπέθανεν ἐπαναλαμβάνων : «Ἑκατομμύρια !». Τὴν ἐπιοῦσαν ἦλθε μεσίτης προτείνων νά μου πληρώσῃ τὰ χρέη ὅλα, νὰ δώσῃ καὶ δέκα χιλιάδας δολλάρια, καὶ νά τῳ παραχωρήσω τὰ ἐπὶ τῆς δίκης δικαιώματά μου. Ἡ δίκη ἦτο περὶ τῆς κατοχῆς μεγάλης ἐκτάσεως γαιῶν ἐν τῷ Κολοράδῳ. . . Ἐγὼ ἀπεποιήθην. Καὶ τότε ἐπί τινας μῆνας ἐδοκιμάσαμεν μεγίστην πτωχείαν.

— Καὶ τότε, ὑπέλαβεν ἡ Μπεττίνα, τότε ἔβαζα ἐγὼ τραπέζι.

— Ἐζήτησα παντοῦ ὑποστηρικτὰς τοῦ δικαίου μου, ἀλλ' οὐδεὶς ἤθελε νὰ ἀναλάβῃ τὰ συμφέροντά μου. . . Παντοῦ μ' ἔδιδον τὴν αὐτὴν ἀπόκρισιν : «Ἡ ὑπόθεσίς σας εἶνε πολὺ ἀμφίβολος, ἔχετε ἀντιδίκους πλουσίους καὶ ἐπιφόβους, χρειάζονται χρήματα, πολλὰ χρήματα διὰ νὰ λάβῃ πέρας ἡ δίκη σας. . . καὶ σεῖς δὲν ἔχετε πλέον τίποτε... Σᾶς προσφέρουν νὰ πληρώσουν τὰ χρέη σας καὶ δέκα χιλιάδας δολλάρια, δεχθῆτε, πωλῆστε τὴν δίκην σας . . .» Ἀλλ' ἐγὼ εἶχον πάντοτε ἔναυλον τὴν τελευταίαν παραγγελίαν τοῦ πατρός μου, καὶ δὲν ἤθελον . . . Ἡ πενία ὅμως θά με ἠνάγκαζε βεβαίως νὰ ἀποφασίσω· μετέβην λοιπὸν ἡμέραν τινὰ εἴς τινα φίλον τοῦ πατρός μου, τραπεζίτην ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, Οὐίλλιαμ Σκὼτ ὀνομαζόμενον, νὰ κάμω μικρὰν ἀπόπειραν περὶ τῆς ὑποθέσεώς μου. Δὲν ἦτο μόνος· πλησίον τοῦ γραφείου του ἐκάθητο νέος τις. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τραπεζίτης μὲ εἶδε διστάζουσαν εἶπε : «Εἰμπορεῖτε νὰ ὁμιλήσετε ἐλεύθερα, εἶνε ὁ υἱός μου Ῥιχάρδος Σκώτ». Παρατηρῶ τὸν νέον, μὲ παρατηρεῖ, καὶ ἀναγνωριζόμεθα . . . «Σουζῆ !»— «Ῥιχάρδε!», μοὶ τείνει τὴν δεξιάν. Ἐκεῖνος ἦτο εἰκοσιτριῶν ἐτῶν, καὶ ἐγώ, ὡς σας εἶπον, δεκαοκτώ. Πολλάκις ἄλλοτε, ὅτε ἤμεθα παιδία, συνεπαίξαμεν, καὶ εἴχομεν τότε μεγάλην φιλίαν. Ἔπειτα μετὰ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἔτη ἐκεῖνος ἀνεχώρησεν εἰς Γαλλίαν καὶ Ἀγγλίαν πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν του. Ὁ πατήρ του μοὶ λέγει νὰ καθίσω, καί μ' ἐρωτᾷ τὸ αἴτιον τῆς ἐπισκέψεώς μου. . . τῷ λέγω. . . Μὲ ἀκούει καί μ' ἀποκρίνεται : «Εἴξευρε ὅτι χρειάζονται εἴκοσι, τριάκοντα χιλιάδες δολλαρίων. Δέν σε δανείζει κανεὶς τόσον ποσόν, διότι δὲν εἰμπορεῖ νὰ βασισθῇ εἰς δίκην πολυπλοκωτάτην, τῆς ὁποίας ἡ ἔκβασις εἶνε ἀβεβαία. Θὰ εἶνε μωρία. Ἐὰν ἔχετε δυστυχίαν,ἐὰν ἔχετε ἀνάγκην βοηθείας..—Δὲν ζητεῖ τοῦτο,πάτερ μου,εἶπε ζωηρῶς ὁ Ῥιχάρδος,δὲν ζητεῖ τοῦτο ἡ μὶς Πέρσιβαλ.— Τὸ εἰξεύρω.Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μὲ ζητεῖ εἶνε ἀδύνατον..» Καὶ ἠγέρθη νά με προπέμψῃ..Ἀλλ' ἐγὼ αἴφνης κατελήφθην ὑπὸ ἀδυναμίας πρώτην φορὰν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός μου· διότι ἕως τότε εἶχον ἀρκετὴν δύναμιν, ἀλλὰ ᾐσθανόμην ἐξηντλημένον τὸ θάρρος μου. Μὲ ἦλθον σπασμοὶ καὶ δάκρυα. Τέλος συνελθοῦσα ἀνεχώρησα. Μετὰ μίαν ὥραν ὁ Ῥιχάρδος Σκὼτ ἦλθε καί με εὗρε: «Σουζῆ, μ' εἶπε, νὰ ὑποσχε-

Digitized by Google

θῇς ὅτι θὰ δεχθῇς ὅ τι σου προσφέρω· νὰ ὑποσχεθῇς». Τῷ ὑπεσχέθην . . . «Λοιπόν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ μὴ μάθῃ ὁ πατήρ μου τίποτε, ἔχω εἰς τὴν διάθεσίν σου τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖόν σοι ἀναγκαιοῖ. — Ἀλλὰ πρέπει νὰ μάθῃς τὰ τῆς δίκης μου, τί δίκη εἶνε, τί ἀξίζει ;

— Δὲν εἰξεύρω οὐδὲ τὸ ἄλφα τῆς δίκης σου . . . καὶ δὲν θέλω νὰ μάθω τίποτε. Τότε ποῦ θὰ ἦτο ἡ ἀξία τῆς προσφορᾶς μου, ἐὰν εἶχον τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ λάβω ὀπίσω τὰ χρήματά μου ; Καὶ ἔπειτα δὲν ὑπεσχέθης ὅτι θά τα δεχθῇς ; Ἐτελείωσεν, ὅ τι ἔγειν' ἔγεινε». Μετὰ τόσης δὲ ἁπλότητος, μετὰ τόσης ἐγκαρδίου εἰλικρινείας μοὶ προσεφέροντο,ὥστε τὰ ἐδέχθην. Μετὰ τρεῖς μῆνας ἐκέρδησα τὴν δίκην, καί μοι προσέφερον εὐθὺς πέντε ἑκατομμύρια νὰ πωλήσω τὰς γαίας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν πλέον ἀδιαφιλονίκητον κτῆμα ἡμῶν τῶν δύο ἀδελφῶν. Ἐζήτησα τὴν γνώμην τοῦ Ῥιχάρδου, ὅστις μ'εἶπε : «Μὴ δέχεσαι, περίμενε, διότι ἂν σου προσφέρουν τόσα, βεβαίως αἱ γαῖαι ἔχουν διπλασίαν ἀξίαν.— Ναί,ἀλλὰ πρέπει ὅμως νά σ'ἀποδώσω τὰ χρήματά σου, σοὶ ὀφείλω πολλά,πολλά.— Ὤ, δὲν εἶνε δὰ καὶ βία, ἀργότερα. Τώρα εἶμαι ἥσυχος ! Τὸ δάνειόν μου δὲν κινδυνεύει πλέον. — Ἀλλὰ θέλω νά σας ἐξοφλήσω εὐθύς· τὰ χρέη τὰ ἀποστρέφομαι ! . . . Θὰ ὑπῆρχεν ἴσως μέσον, χωρὶς νὰ πωλήσω τὰς γαίας. Ῥιχάρδε, θέλεις νὰ γείνῃς σύζυγός μου ;» Μάλιστα, πάτερ Κωνστάντιε, μάλιστα, κύριε Ἰωάννη, προσέθηκεν ἡ κυρία Σκῶτ γελῶσα, ἐγὼ πρώτη βλέπετε ἐπετέθην κατὰ τοῦ ἀνδρός μου, ἐγὼ πρώτη τοῦ ἐζήτησα τὴν χεῖρα.Τοῦτο δὲ δύνασθε νά το εἰπῆτε εἰς πάντα ἄνθρωπον, καὶ θὰ εἰπῆτε τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνην. Ἀλλὰ ἤμην καὶ ὑπόχρεως νὰ κάμω οὕτω πως. Οὐδέποτε, ὢ ! εἶμαι βεβαιοτάτη, οὐδέποτε ἐκεῖνος θὰ ἔκαμνε λόγον· ἐγὼ ἤμην πλουσία καὶ πολύ... καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἐμὲ ἠγάπα καὶ ὄχι τὰ χρήματά μου, τὰ χρήματα τὸν ἐφόβιζον φοβερά. Ἰδοὺ ἡ ἱστορία τοῦ γάμου μου. Τῆς δὲ περιουσίας μου ἡ ἱστορία δύναται νὰ περιορισθῇ εἰς ὀλίγας λέξεις. Ὑπῆρχον ἀληθῶς ἑκατομμύρια ἐντὸς τῶν γαιῶν μας, ἀνεκαλύφθησαν ἐκεῖ πλουσιώτατα ἀργυρωρυχεῖα , ἐκ τῶν ὁποίων ἔχομεν κατ' ἔτος εἰσοδήματα ἀμύθητα. Ἀλλ' εἴμεθα σύμφωνοι ὁ σύζυγός μου, ἡ ἀδελφή μου καὶ ἐγώ , μέγα μέρος τῶν εἰσοδημάτων τούτων νά το διαθέτωμεν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν, ὡς θὰ παρατηρήσητε , πάτερ. . . Καὶ ἐπειδὴ εἴδομεν καὶ ἡμέρας σκληροτάτας, καὶ ἡ Μπεττίνα ἐνθυμεῖται ὅτι ἔστρωνε τὸ τραπέζι εἰς τὸ πενιχρόν μας δωμάτιον ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ , διὰ τοῦτο, θά μας εὕρετε ἀείποτε προθύμους ὑπὲρ ἐκείνων οἵτινες, ὡς ἡμεῖς ἄλλοτε, εὑρίσκονται εἰς δυσκόλους καὶ λυπηρὰς περιστάσεις. . . . Καὶ τώρα, κύριε Ἰωάννη, θὰ εὐαρεστηθῆτε νά με συγχωρήσετε διὰ τὴν μακρολογίαν μου, καὶ νά μου δώσετε ἀπ' αὐτὸ τὸ γλύκισμα , τὸ ὁποῖον φαίνεται ἐξαίρετον ;

Ἦτο δὲ τὸ γλύκισμα τὰ ᾠὰ τῆς Παυλίνας, τὰ μετὰ τοῦ γάλακτος παρεσκευασμένα... Ἐν ᾧ δὲ ὁ Ἰωάννης ἔσπευδε νὰ δώσῃ πρὸς τὴν κυρίαν Σκῶτ τὸ αἰτηθέν :

— Δὲν τὰ εἶπα ὅλα, ἐξηκολούθησε. Πρέπει τώρα νὰ μάθετε πόθεν ἐγεννήθησαν οἱ ἀνόητοι αὐτοὶ μῦθοι. Ὅτε πρὸ ἑνὸς ἔτους ἤλθομεν εἰς Παρισίους νὰ ἐγκατασταθῶμεν,ἐνομίσαμεν καθῆκόν μας νὰ δώσωμεν ποσόν τι ὑπὲρ τῶν πτωχῶν. Τίς ὡμίλησε περὶ τούτου ; ὄχι, βεβαίως ἡμεῖς, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἐμνημονεύθη ὑπό τινος ἐφημερίδος, ἥτις ἐσημείωσε καὶ τὸ ποσόν. Παρευθὺς δύο νέοι θηρευταὶ τῶν νέων εἰδήσεων, δύο *ῥέπορτερ*, σπεύσαντες ἠθέλησαν νὰ ὑποβάλωσι τὸν κύριον Σκῶτ εἰς μικρὰν ἀνάκρισιν περὶ τοῦ παρελθόντος του, ἤθελον δὲ νὰ γράψωσι περὶ ἡμῶν εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἀπ' αὐτά... πῶς τὰ λέγετε ; χρονικά. Ὁ κύριος Σκῶτ εἶν' ἐνίοτε ὀλίγον ζωηρός· καὶ ἐπειδὴ ἦτο τὴν ἡμέραν ἐκείνην , ἀπεδίωξεν ὀλίγον ἀποτόμως τοὺς κυρίους χωρὶς νὰ εἴπῃ εἰς αὐτοὺς τίποτε. Τότε λοιπὸν καὶ αὐτοὶ ἀγνοοῦντες τὴν ἀληθινὴν ἱστορίαν μας, ἐπενόησαν ἄλλην μετὰ πολλῆς φαντασίας. Καὶ ὁ μὲν διηγήθη ὅτι ἤμην ἐπαῖτις εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Νέας Ὑόρκης, ὁ δὲ τὴν ἐπαύριον θέλων νὰ δημοσιεύσῃ ἄρθρον ἔτι περιεργότερον,μὲ παρέστησεν ὅτι ἐπερνοῦσα μέσ' ἀπὸ χάρτινα στεφάνια εἴς τι ἱπποδρόμιον τῆς Φιλαδελφείας. Ἔχετε ἐδῶ πολὺ ἀλλοκότους ἐφημερίδας, καὶ ἡμεῖς, δὲν λέγω τὸ ἐναντίον, ἔχομεν ἐν Ἀμερικῇ.

Ἐν τούτοις ἀπὸ πέντε ἤδη λεπτῶν τῆς ὥρας ἡ Παυλίνα ἔνευε σφόδρα τεταραγμένη πρὸς τὸν ἱερέα, ὅστις ἐπέμενεν οὐδόλως προσέχων εἰς τὰ νεύματά της, ὥστε ἡ τάλαινα τέλος συγκεντρώσασα ὅλην αὐτῆς τὴν τόλμην ἀνεφώνησεν :

— Ἅγιε δέσποτα, εἶν'ἑπτὰ καὶ τέταρτον.

— Ἑπτὰ καὶ τέταρτον ! Ὤ ! κυρία, σᾶς παρακαλῶ νά με συγχωρήσετε, ἀλλ' ἔχω ἀκολουθίαν ἀπόψε.

— Τώρα εὐθύς ;

— Μάλιστα,τώρα εὐθύς.

— Καὶ ὁ σιδηρόδρομος τί ὥραν ἀναχωρεῖ εἰς Παρισίους ;

— Τὴν ἐνάτην, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης, καὶ μὲ τὴν ἅμαξαν ἐντὸς δεκαπέντε εἴκοσι λεπτῶν εἴσθε εἰς τὸν σταθμόν.

— Τότε λοιπόν, Σουζῆ, εἰμποροῦμεν νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἂς ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀπεκρίθη ἡ κυρία Σκῶτ, ἀλλὰ πρὶν ἀποχωρισθῶμεν, πάτερ, ἔχω νά σας ζητήσω μίαν χάριν. Θέλω ἀφεύκτως τὴν πρώτην φορὰν καθ' ἣν θὰ γευματίσω ἐν τῷ πύργῳ μου νά σας ἔχω, καὶ ὑμᾶς ὡσαύτως, κύριε. . .

Digitized by Google

μόνοι μας οἱ τέσσαρες, ὅπως σήμερον. Ὦ! μὴ ἀποποιεῖσθε, ἡ πρόσκλησις γίνεται μετὰ εἰλικρινοῦς προθυμίας.

— Καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας γίνεται ἀποδεκτή, κυρία, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης.

— Θάσας γράψω καὶ θὰ ὁρίσω τὴν ἡμέραν, θὰ ἐπανέλθω δὲ ὅσον τὸ δυνατὸν τάχιστα.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ Παυλίνα λαβοῦσα κατ' ἰδίαν τὴν μὶς Πέρσιβαλ εἴς τινα γωνίαν τῆς αἰθούσης, τῇ ἔλεγε μετὰ πολλῆς ζωηρότητος, ἡ δὲ συνδιάλεξίς των κατέληξε διὰ τῶν λόγων τούτων:

— Θὰ εἶσθ' ἐκεῖ καὶ σεῖς; ἔλεγεν ἡ Μπεττίνα.

— Μάλιστα θὰ εἶμαι.

— Καὶ θά με εἰπῆτε ἀκριβῶς πότε θὰ εἶνε ἡ ὥρα;

— Θά σας 'πῶ, ἀλλὰ τὸν νοῦ σας... νά τον ὁ ἅγιος ἐφημέριος καὶ δὲν πρέπει νά το καταλάβῃ.

Αἱ δύο ἀδελφαί, ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ Ἰωάννης ἐξῆλθον τῆς οἰκίας. Ἐκεῖθεν δὲ ἵνα πορευθῶσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὤφειλον νὰ διέλθωσι διὰ τοῦ νεκροταφείου. Ἡ ἑσπέρα ἦτο γλυκυτάτη. Βραδέως, σιωπηλοὶ καὶ οἱ τέσσαρες ὑπὸ τὸν δύοντα ἥλιον ἐβάδιζον ἔν τινι δενδροστοιχίᾳ.

Βαδίζοντες δὲ εὑρέθησαν ἔμπροσθεν τοῦ μνήματος τοῦ ἰατροῦ Ῥαινάλδου, ὅπερ ἦτο ἁπλούστατον μέν, ἀλλὰ ἕνεκα τῶν διαστάσεών του διεκρίνετο τῶν ἄλλων τάφων. Ἡ κυρία Σκὼτ καὶ ἡ Μπεττίνα, ἐστάθησαν ἔκπληκτοι ἑλκυσθεῖσαι ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς τῆσδε, ἐπὶ τοῦ μνήματος κεχαραγμένης:

Ἐνθάδε κεῖται ὁ Μάρκελλος Ῥαινάλδος, ἀρχίατρος τῶν ἐπιστράτων τῆς πόλεως Σουβιγῆς, φονευθεὶς τῇ 8 Ἰανουαρίου 1871 κατὰ τὴν ἐν Βιλερσέξελ μάχην. Δέεσθε ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ἀφ' οὗ δὲ αἱ κυρίαι ἀνέγνωσαν τὴν ἐπιγραφήν, ὁ πατὴρ Κωνστάντιος δεικνύων αὐταῖς τὸν Ἰωάννην, εἶπεν ἁπλῶς:

— Ὁ πατήρ του!

Ἐλθοῦσαι δὲ τότε πλησίον τοῦ τάφου καὶ κλίνασαι τὴν κεφαλὴν ἔμειναν ἐπί τινας στιγμὰς ἐν συννοίᾳ, συγκεκινημέναι καὶ ἐν ἐκστάσει. Ἔπειτα στραφεῖσαι ἀμφότεραι ταυτοχρόνως ἔτειναν πρὸς τὸν νέον ἀξιωματικὸν τὴν χεῖρα διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς κινήσεως, καὶ ἐπανέλαβον τὴν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν πορείαν των. Οὕτω δὲ ἡ πρώτη αὐτῶν ἐν Λογγεβὰλ δέησις ἐγένετο ὑπὲρ τοῦ πατρὸς τοῦ Ἰωάννου.

Καὶ ὁ μὲν ἐφημέριος μετέβη νὰ ἐνδυθῇ τὰ ἱερά του, ὁ δὲ Ἰωάννης ὡδήγησε τὴν κυρίαν Σκὼτ εἰς τὸ θρανίον τὸ πρὸ δύο ἑκατονταετηρίδων προωρισμένον εἰς τοὺς κατόχους τοῦ Λογγεβάλ. Ἡ Παυλίνα σπεύσασα ταχύτερον ἦτο ἤδη πρὸ αὐτῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀναμένουσα ἐν τῇ σκιᾷ ὄπισθεν κίονός τινος τὴν μὶς Πέρσιβαλ. Διὰ κλίμακος δὲ στενῆς καὶ ὀρθίας ἀνεβίβασε τὴν Μπεττίναν εἰς τὴν ἐξέδραν, ἐν ᾗ ἦτο τὸ ὄργανον τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἐκάθισε πρὸ αὐτοῦ.

Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ὁ ἱερεὺς προπορευομένων δύο παίδων λαμπαδηφορούντων προσῆλθε πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἔκλινε τὸ γόνυ ἐπὶ τῶν βαθμίδων αὐτοῦ:

— Εἶνε ὥρα, κυρία Μπεττίνα, εἶπεν ἡ Παυλίνα, ἧς ἡ καρδία ἔπαλλε σφοδρῶς καὶ μετ' ἀγωνίας. Τὸν καϋμένον, τώρα θὰ εὐχαριστηθῇ.

Ὅτε ᾐσθάνθη τὴν μελῳδίαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργάνου ἀκουομένην κατὰ πρῶτον ἠρέμα ὡς βόμβον καὶ διαχεομένην ἔπειτα ἐν τῷ ἐκκλησιδίῳ, ὁ πατὴρ Κωνστάντιος ὑπὸ τοσαύτης συγκινήσεως καὶ χαρᾶς ἅμα κατελήφθη, ὥστε οἱ ὀφθαλμοί του κατεκλύσθησαν ὑπὸ δακρύων. Δὲν ἐνεθυμεῖτο νὰ ἔκλαυσεν ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ Ἰωάννης τῷ εἶπεν ὅτι ἤθελε νὰ διανεμηθῇ ὅ τι εἶχε μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς τῶν πεσόντων παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ πατρός του ὑπὸ τῶν ἐχθρικῶν σφαιρῶν.

Ἵνα δὲ καὶ αὖθις εὑρεθῶσι δάκρυα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ γηραιοῦ ἱερέως, ἐδέησε νεᾶνις Ἀμερικανὶς νὰ διαπλεύσῃ τὸν Ὠκεανὸν καὶ νὰ ἔλθῃ νὰ μουσουργήσῃ ῥεμβασμὸν τοῦ Σοπὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Λογγεβάλ.

[Ἕπεται συνέχεια].

Ο ΓΑΜΟΣ
ἐν Καταφυγίῳ τοῦ Ὀλύμπου.

Τὴν τελετὴν τοῦ γάμου ἐν τῇ πατρίδι μου Καταφυγίῳ ἐπιχειρῶ νὰ περιγράψω διὰ δύο λόγους, πρῶτον διότι θεωρῶ αὐτὴν ἀξίαν περιγραφῆς ὡς ἀρχαιοπρεπῆ χαρακτῆρα φέρουσαν, καὶ δεύτερον ἵνα συμπεριλάβω τὰ κατ' αὐτὴν ψαλλόμενα γαμήλια ᾄσματα, τὰ ὁποῖα, μὴ ἀμοιροῦντα σπουδαιότητος καὶ ὅλως παρεμφερῆ πρὸς τὰ χορικὰ τῶν ἀρχαίων δραματικῶν, ᾄδει χορὸς παρανύμφων ἕκαστον εἰς τὸν ἁρμόζοντα καιρόν, καὶ τὰ ὁποῖα ἤρξαντο δυστυχῶς νὰ ἐκλείπωσι παραμελούμενα ὑπὸ τῶν νεωτέρων.

Ὁ γάμος ἐν Καταφυγίῳ τελεῖται συνήθως κατὰ τοὺς τρεῖς μῆνας τοῦ θέρους, καθ' οὓς καὶ μόνους εἶναι φορητὴ ἡ ἐν αὐτῷ ἐνδιαίτησις διὰ τὸ ὀρεινὸν τῆς χώρας καὶ τὸ ψυχρὸν τοῦ κλίματος.

Αἱ τρεῖς ὧραι τοῦ ἔτους ἤτοι τὸ ἔαρ, τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον διαρκοῦσιν ἐν αὐτῷ ἓξ μόνον μῆνας. Διὰ τοῦτο βλέπει τις τὸ μὲν ῥόδον νὰ προβαίνῃ τῆς κάλυκος μόλις τὸν Ἰούνιον, τὴν δὲ σίκαλιν καὶ τοὺς κυάμους νὰ ὡριμάζωσι τὸν Αὔγουστον.

Χώρα ἀνήκουσα εἰς τὴν ὑψηλοτέραν κλιματικὴν ζώνην, ἔνθα φύεται ἡ ὑψικάρηνος πεύκη καὶ ὁ χαμαιπαγὴς κέδρος, δὲν φιλοξενεῖ ἐν τοῖς κόλ-

Digitized by Google

ποις αὐτῆς οὔτε τὴν καλλικέλαδον ἀηδόνα οὔτε τὴν λάλον κορώνην. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ μελανόπτερος κολοιὸς ἀρνεῖται νὰ στήσῃ ἐκεῖ τὴν καλιάν του. Μόνον ἡ πρόδρομος τοῦ ἔαρος ἀποδημητικὴ χελιδὼν, καίτοι φοβουμένη τὸ ψῦχος ὑπὲρ πᾶν ἄλλο πτηνὸν, ἀποτολμᾷ νὰ διαθερίσῃ ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν φιλοξένων οἰκιῶν τοῦ ἐκ τετρακοσίων περίπου οἰκογενειῶν συγκειμένου χωρίου, ὡς ἐκ φιλανθρωπίας ὁρμωμένη, ὅπως ἔνθεν μὲν χρησιμεύσῃ ὡς παρήγορος ἄγγελος τοῖς ὡς ἐν ὑπερορίᾳ διάγουσιν ἐκεῖ ἀνθρώποις, ἔνθεν δὲ διὰ τῶν ἀδιακόπων τερετισμάτων της ἐγείρῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πρωΐας ἐπὶ τὰ ἔργα.

Τοιαύτη οὖσα ἡ χώρα δὲν ἐπαρκεῖ, ὡς εἶναι ἑπόμενον, εἰς διατροφὴν τῶν κατοίκων. Διὰ τοῦτο οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀποδημοῦντες εἰς διάφορα μέρη διατρίβουσι περὶ τοὺς ἐννέα μῆνας τοῦ ἔτους τὴν ξυλουργίαν μετερχόμενοι, καὶ μόλις τὸ θέρος ὑπὸ τὰς ἑστίας των ἐπανακάμπτοντες, ὡς ἄλλαι ἐργάτιδες μέλισσαι ὑπὸ τὴν κυψέλην, ἀποφέρουσι τὸ ἐκ τῆς ἐργασίας των προϊὸν, δι' οὗ ἀποτίουσι μὲν τοὺς ὑπερόγκους φόρους, ἐξοικονομοῦσι δὲ καὶ τὰς ἀπαραιτήτους αὐτῶν ἀνάγκας, ὄντες ὀλιγαρκέστατοι.

Πρὸς τὸ λιτὸν τῆς διαίτης αὐτῶν ἐναμιλλώμενος καὶ ὁ γάμος ἀμοιρεῖ πάσης πολυτελείας καὶ ἐξωτερικῆς ἐπιδείξεως. Δὲν βλέπει τις ὡς ἀλλαχοῦ πολυδαπάνους ἐσθῆτας, οὐδὲ βαρύτιμα κοσμήματα καὶ ποικιλίαν ἐδεσμάτων. Ἐγχώριον ἔνδυμα φιλοκάλως καὶ οὐχὶ πολυτελῶς κατεσκευασμένον κοσμεῖ ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, καὶ ἀργυρᾶ τινα νομίσματα, πόρπαι τε καὶ ἑλικτῆρες μικρᾶς ἀξίας. Τὰς δὲ τραπέζας πληροῖ λιτὸν μὲν ἀλλ' ἄφθονον φαγητὸν συγκείμενον ἐκ κρέατος βραστοῦ, ἀμνῶν ἑψημένων, τυροῦ καὶ οἴνου, ὅμοιον οἱονεὶ τοῖς ἡρωϊκοῖς τῶν ἀρχαίων δείπνοις.

Ἄρχεται συνήθως ὁ γάμος ὀκτὼ ἡμέρας πρὸ τῆς στέψεως, καὶ τοῦτο ἴσως κατὰ μίμησιν τῶν μεγάλων θρησκευτικῶν ἑορτῶν, ὧν τὰ προεόρτιά εἰσιν ἐπίσης ὀκταήμερα.

Τὴν πρὸ τοῦ γάμου κυριακὴν συνερχόμεναι αὐτόκλητοι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης συγγενεῖς παρθένοι, ἐν μὲν τῇ πρώτῃ προετοιμάζουσι τὰ χρειώδη διὰ τὸν γάμον, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἀσχολούμεναι περὶ τὴν ταξινόμησιν καὶ διευθέτησιν τῶν προικῴων ἐνδυμάτων τῆς νύμφης ᾄδουσι τὰ ἑξῆς :

1.

Ἡ πεθερὰ τῆς νύφης ὅλην τὴν ἑβδομάδα
τῆς στράταις φοκαλοῦσε, τὸν θιὸ παρακαλοῦσε·
— Κύρ'ιε μ' νὰ κάμῃς ἥλιο, ἡ στράταις νὰ στεγνώσουν,
χαρὰ θέλω νὰ κάμω σ' τὸ μοναχὸ τὸ ὑιό μου.

2.

Ἄχ! συντρόφισσαίς μου, συνομήλικές μου!
τί κακὸ σᾶς κάμνω καὶ μὲ ξενομᾶτε
ἀπ' τὴν καλή μου μάνα καὶ τὸν καλό μου κύρη;

3.

Δὲ σᾶς ἔλεγα, συντρόφισσαίς μου,
δὲ σᾶς ἔλεγα, καὶ δὲ σᾶς λέγω,
τοῦτον τὸν καιρὸ τὸ καλοκαίρι
τοῦτο τὸν καιρὸ χωριζομέστε.

4.

Μῆλό μου κόκκινο, ἄσπρο καὶ ῥόδινο,
γιατί μαραίνεσαι, γιατὶ πικραίνεσαι;
— Πῶς νὰ μὴ μαραθῶ, πῶς νὰ μὴ πικραθῶ;
Ἦρθαν συντρόφισσαις, ἦρθαν καὶ μοὶ λαλοῦν·
— Ἔλα, συντρόφισσα, νὰ πᾶμε γιὰ νερό.
— Σύρτε, δὲν ἔρχομαι, τί μ' ἀρραβώνιασαν
ἐψὲς τὴν κυριακὴ, τὴν ἄλλη σημερνή.

5.

Ὅλοι μ' ἐδίωχναν, ὅλοι μὲ ξενομοῦσαν
ἀπ' τὰ σπήτιά μου κι' ἀπὸ τὰ γονικά μου.
Ὡς κι' ἡ μάνα μου κι' αὐτὴ μὲ ξενομάει.
Φεύγω κλαίοντας, φεύγω μοιριολογοῦντας,
πέρνω 'να στρατὶ τριμμένο μονοπάτι,
εὑρίσκω 'να δεντρὶ ἑψηλὸ σὰν κυπαρίσσι,
στέκω τὸ 'ρωτῶ, καὶ τὸ καλοξετάζω·
— Δείξεις μοι, δεντρί, καὶ ποῦ νὰ πάω νὰ μείνω;
— Γιὰ οἱ κλῶνοί μου, καὶ κρέμασ' τἄρματά σου,
γιὰ ἡ ῥίζα μου, καὶ πέσε καὶ κοιμήσου.

Τὴν πέμπτην ἑσπέρας ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γαμβροῦ, τὴν δὲ παρασκευὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς νύμφης συγκαλούμενοι οἱ πλησιέστεροι τῶν συγγενῶν ἐν στενῷ κύκλῳ δειπνοῦσιν ἐκεῖ, ἔνθα μετὰ τὸ δεῖπνον *ἀναπιάνουσι* τὴν καλουμένην ζύμην (προζύμια) τοῦ γάμου ἐν μέσῳ θορυβωδῶν ᾀσμάτων καὶ ὀργιαστικοῦ χοροῦ. Ἡ δὲ ζύμη αὕτη ἀνταλλασσομένη τὸ Σάββατον πρωῒ χρησιμεύει εἰς ζύμωσιν τοῦ γαμηλίου ἄρτου. Τελοῦνται δὲ τὰ *προζύμια* ὧδέ πως : Παρθένος ἀμφιθαλὴς κοσκινίζει ἐν σκάφῃ τὸ ἄλευρον, πέριξ δὲ αὐτῆς ἀμφιθαλεῖς ἐπίσης παῖδες κρατοῦντες ἀνὰ χεῖρας γεωργικὰ ἐργαλεῖα σύμβολα ἀφθονίας καὶ εὐτεκνίας καὶ πέριξ αὐτῶν χορὸς παρθένων καὶ λοιπῶν συγγενῶν ᾄδουσιν ἐνθουσιωδῶς :

Τοῦ πρώτου κοσκινίζω τοῦ γάμου τὸ προζύμι,
ἀγόρος κοσκινίζει, καὶ κόρη τὸ ζυμόνει
μὲ μάνα, μὲ πατέρα, μ' ἀδέλφια κι' ἐξαδέλφια.
Νὰ κάμῃ πέντ' ἀγόρια, τὤνα νὰ γένῃ ῥάφτης,
τἄλλο νὰ γέν' ζευγίτης, τἄλλο νὰ γέν' μπακάλης...

Ἀκολούθως τὰς χεῖρας συμπλέκοντες χορεύουσι πέριξ τῆς σκάφης διὰ πηδημάτων καὶ κρότου ᾄδοντες ὑψιφώνως τὸ ἑπόμενον :

Γένεται γάμος, γένεται, γένεται μέγας γάμος [1]
ὅλον τὸν κόσμο 'κάλεσαν κι' ὅλα τὰ παλληκάρια,
μόνο τὸ Γιάνν' δὲν ἄκαλνοῦν τὸ κάλλιο παλληκάρι,
γιατὶ σκοτόνει τοὺς γαμπροὺς, καὶ πέρν' αὐτὸς τῆς νύφαις.

Οὕτω δὲ κρατούμενοι τῶν χειρῶν ἐξέρχονται εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας, ἔνθα συνιστῶντες

---

1. Παράβαλε πρὸς τὸ τοῦ Ἀριστοφάνους :
Ὑμὴν ὑμέναι' ὦ· ὑμὴν ὑμέναι' ὦ·
ὦ τρισμάκαρ, ὡς δικαίως... κλπ.

τακτικώτερον χορὸν ὑπὸ τὴν λάμψιν ἀνημμένων δάδων ᾄδουσιν ἐν ῥυθμῷ τὰ ἑξῆς :

1.

Ἀχ! μωρὴ μυριόμορφη, κι' ὄμορφ' ἀγαπητική !
χρόνον ἀγαπιούμασταν, καὶ κανεὶς δὲν ἤξερε,
μόν' ἐσὺ καὶ μον'ἐγὼ καὶ ἡ νύχτα μοναχή,
τὸ φεγγάρι τὸ λαμπρὸ, ποῦ μὲ φέγγει καὶ περνῶ,
καὶ περνῶ τρεῖς θάλασσαις, κι'ἔρχομαι καὶ σὲ φιλῶ.
— Κρῖμα Γιάννη ποῦχαμες, διάβχες ἀχ'τὴν πόρτα μου,
κι' ἔσκυψες κι' ἀγνάντεψες, καὶ μὲ καλλιώρισες,
καὶ μὲ γλυκομίλησες, καὶ μὲ γύρεψες νερὸ,
κι' ἄκουσεν ἡ μάνα μου, καὶ τὴν κακοφάνηκε.

2.

Νεράντζιο ἀπ' τὴ νεραντζιὰ καὶ μῆλ' ἀχ'τὴ μηλιὰ,
σύρε νὰ πῇς τὴ μάνα σου γαμπρὸν γιὰ νὰ μὲ κάμῃ,
κι' ἂν δὲ θελήσῃ γιὰ γαμπρὸν, ἔρχομαι κι' ἡμερόνω.
Τὸ κυπαρίσσ'ἀντὰ νὰ 'βγῇ μυρίζ' ὁ κόσμος ὅλος,
κι' ἡ κόρ' ἀντὰ στολίζεται, μαζόν' ἡ χώρα ὅλη.

—

Τὸ σάββατον ἑσπέρας διανυκτερεύουσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς νύμφης παράνυμφοι παρθένοι ᾄδουσαι καὶ χορεύουσαι μέχρι βαθέος ὄρθρου. Τὴν δὲ ἡμέραν τοῦ γάμου, ἤτοι τὴν κυριακὴν, ἀπὸ πρωίας κλητῆρες παρὰ τῶν μελλονύμφων φιάλας οἴνου ἐν χερσὶ φέροντες περιέρχονται τὰς οἰκίας τῶν συγγενῶν καὶ φίλων καλοῦντες αὐτοὺς εἰς τὸν γάμον. Μέχρις οὗ δὲ συναχθῶσιν οὗτοι ἐνδύονται ὅ τε νυμφίος καὶ ἡ νύμφη τὰ νυμφικὰ καὶ *γηγάτεα* αὐτῶν ἐνδύματα. Καὶ τὴν μὲν νύμφην ἐνδύουσιν αἱ παράνυμφοι παρθένοι ᾄδουσαι τὰ ἑξῆς :

1.

Ἀργυρό μου χτένι καὶ μαλαματένιο,
σέρν'ἀγάλια ἀγάλια, μὴ ῥαγίσῃς τρίχα,
τρίχ' ἀχ'τὰ μαλλιά μου, ὅτι τάχω χάρι,
χάρ' ἀπ' τὸ νουνό μου κι' ἀπὸ τὴ νουνά μου.

2.

Σ'τἀνώγεια σ'τὰ κατώγεια καὶ σ'τὰ 'ψηλὰ σεντούκια
ῥουχίτσια 'χα κρυμμένα, μάνα μου, νὰ τὰ εὕρῃς'
νύφη θέλω νὰ γένω, θέλω νὰ τὰ φορέσω,
θέλω νὰ προσκυνήσω ἐσένα καὶ τὸν κύρη
καὶ τὰ πολλὰ μ' ἀδέρφια κι' ὅλην τὴ συγγενειά μου.

3.

Ποῦσαι καλή μου μάνα καὶ πολλ' ἀγαπημένη,
ποτὲς δὲ μαλόνάμε, λόγον δὲ μεραζάμε,
τί στέκεις ; τ' ἀγναντεύεις καὶ πολὺ συλλογιέσαι ;
Δὲ φέρνεις τἄρματά μου καὶ τὰ φορέματά μου
νὰ στολιστῶ ν'ἀλλάξω ; Νύφη θέλω νὰ γένω,
θέλω νὰ προσκυνήσω...

Τὸν δὲ νυμφίον ἐνδύουσιν οἱ ἀδελφοποίητοι αὐτοῦ, ἐν ᾧ χορὸς γυναικῶν συγγενῶν του ᾄδει :

1.

Γαμπρέ μου τί στολίζεσαι; γαμπρέ μου τ' ἀρματόνεσαι;
—Μήναν ἐγὼ στολίζομαι ; μήναν ἐγὼ ἀρματόνομαι ;
Ἡ μάνα μου μὲ 'στόλιζεν, ὁ κύρης μου μ'ἀρμάτονεν.

2.

Ἐψὲς ἡ μάνα τοῦ γαμπροῦ μὲ τοὺς ἀνέμους 'μάλονεν.
— Πάψετ' ἀνέμοι πάψετε, νὰ κατακάτσῃ ὁ κορνιαχτὸς
νὰ δγῇ ἡ μάνα τὸ γαμπρὸ, νὰ δγῇ τὸν πρέπ' ἡ φορεσιὰ
νὰ δγῇ τὸν πρέπ'ἡ φορεσιὰ,νὰ δγῇ τὸν πρέπουν τἄρματα.
χώρια πρέπαν τὰ νειάτα του καὶ χώρια τὰ φορέματα[1].

—

Ἅμα συναχθῶσιν οἱ προσκεκλημένοι συγγενεῖς, προσκαλεῖται ἔπειτα ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ ἐπισήμως καὶ ὁ ἀνάδοχος αὐτοῦ μετὰ τῶν οἰκείων καὶ τῶν πλησιεστέρων του συγγενῶν, καὶ τοιουτοτρόπως ἐκκινεῖ πομπωδῶς ἐκ τῆς οἰκίας ὅλη ἡ συνοδία,τὸ κοινῶς καλούμενον *συμπεθερικὸ*, πρὸς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης. Πρὶν δὲ κινήσωσι, τελοῦσι χορὸν ἐν τῇ αὐλῇ, μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ ὁποίου ὁ γαμβρὸς φέρων ἐπὶ τοῦ στήθους ταινίαν ἐρυθρὰν σταυροειδῶς,ἀναβαίνει ἐπὶ ἡμιόνου καὶ κρατῶν τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς ζώνης χαιρετᾷ τὸ συνηγμένον πλῆθος διὰ τῆς κλίσεως τῆς κεφαλῆς. Χορὸς δὲ γυναικῶν καὶ παρθένων διαιρεῖται τότε εἰς δύο ἡμιχόρια ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ᾄδει χαμηλῇ τῇ φωνῇ τὸ ἑξῆς :

Σ'τὸ κίνημά σου σταυραετὲ, σ'τὸ καλοξεπροβόδημα
καλὰ νὰ πᾷς, καλὰ νάρθῃς, νὰ φέρῃς κόρην ἔμορφη
νὰ φερ'ς χωράφ' ἀθέριστο, νὰ φερ'ς ἀμπέλ' ἀτρύγητο.

Τὸ δὲ δεύτερον ὑψηλοτέρᾳ τῇ φωνῇ καὶ μὲ μέλος διάφορον τὸ ἑξῆς :

Δόστε τὸ γαμπρὸ χρυσὸ μαντήλι
κι' ἀργυρὸ σταυρὸ νὰ πολεμήσῃ.
Κάστρο βούλεται νὰ πολεμήσῃ,
κάστρο βούλεται σ' αὐλαῖς πααίνει.
— Παλληκάρια μου κι'ἀγαπημένα,
παλληκάρια μου, βοηθήσατέ μοι
ὡς νὰ πάνω 'γὼ καὶ νὰ γυρίσω.
Τρία χωριὰ θὰ πάνω νὰ πατήσω,
κι' ἄσπρα ἂν πάρωμε, 'δικά σας θἆναι,
κόρ'ἂν πάρωμε, 'δική μου θἆναι.

Μετὰ ταῦτα προχωρεῖ βραδέως ἡ συνοδία. Κατόπιν δὲ ἕπεται ὁ νυμφίος μετὰ τῶν δύο ἀδελφοποιήτων του, ὧν ὁ ἕτερος κρατεῖ σημαίαν ἐξ ἐρυθροῦ βαμβακεροῦ ὑφάσματος, φέρουσαν ἐπάνω σταυρὸν ἐκ τριῶν μήλων καὶ βασιλικοῦ, τὸ κοινῶς καλούμενον *φλάμπουρο*, καὶ μετ'αὐτοὺς χορὸς γυναικῶν ᾄδων καθ' ὁδὸν τὰ ἑπόμενα :

1.

Γεμίσαν τὰ βουνὰ δροσιὰ καὶ τὰ κλαδάκια ἄνθη,
καὶ σὺ, κορή μου,δὲν ξυπνᾷς, 'ς τὸ νοῦ σου δὲν τὸ βάζεις
πῶς ἔχεις πεθερὸν παπᾶν κι' ἄντρα γραμματισμένον
κι' ἡ πεθερά σου παπαδιὰ καὶ σὺ παπαδονύφη ;

2.

— Βαρειὰ ἀνκοιμᾶσαι, ξύπνησε, κι' ἂν κάθησ' ἔβγα ὄξω'
συμπεθεροὶ μᾶς ἔρχονται, συντέκνοι καὶ μ π ρ α τ ί μ ο ι.
—Κι'ἀνέρθουν, καλῶς ἔρχονται,κι'ἀνῆρθαν,καλῶς ἦρθαν.
Στρῶσε μάνα μ'κι'ἂς κάθωνται, στρῶσε γιὰ νὰ καθήσουν,
καὶ βγάλ' ἀπ' τὸ γλυκὸ κρασὶ, καὶ πυκνοκέρασέ τους,
καὶ στόλισε τὴν Εὐδοκιὰ, καὶ δός την κι'ἂς πααίνῃ,
κι'ἐγὼ ἂς μείνω κι' ἂς χαθῶ, ἂς μείνω κι'ἂς πεθάνω.

—

1. Τῶν δύο τούτων ᾀσμάτων ὁ στίχος εἶναι ἡρωϊκὸς ἑξάμετρος.

Digitized by Google

Τοιουτοτρόπως φθάνουσιν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, ἔνθα ὑποδέχεται αὐτοὺς ἐν τῇ θύρᾳ τῆς αὐλῆς χορὸς γυναικῶν ᾀδων μετὰ μέλους ἀργοῦ κατ' ἐπανάληψιν τό:

Συμπεθεροὶ τ' ἀργήσατε; — Μήναν ἡμεῖς ἀργήσαμε;
ὁ κύρ γαμπρὸς μᾶς ἄργησε, τῆς νύφης ροῦχα ἔρραφτε,
παπούτσια τὴν ἀγόραζε...

Τούτου δὲ ψαλλομένου εἰσέρχεται τὸ *συμπεθερικὸν* εἰς τὴν οἰκίαν. Ὁ δὲ γαμβρὸς σταθεὶς πρὸ τῆς θύρας χαιρετᾷ τὴν οἰκίαν διὰ τριῶν τῆς κεφαλῆς κλίσεων, ῥίπτει ἐπ' αὐτῆς μῆλον, καὶ εἰσέρχεται εὐθὺς καὶ ἐκεῖνος μετὰ τῶν ἀδελφοποιήτων του. Ἐν τῇ οἰκίᾳ παρατίθενται τράπεζαι, καὶ ἐπ' αὐτῶν ὀπωρικὰ καὶ οἰνόπνευμα μόνον. Καθήμενοι δὲ κατὰ σειρὰν καὶ γευόμενοι τῶν ὀπωρικῶν ᾄδουσι τὰ ἑπόμενα:

1.

—Μωρὴ κυρὰ ἀρχόντισσα μὲ τἄμορφα κορίτσια,
γιὰ 'πάντρεψ' τα, γιὰ δός μάς τα, γιὰ κόπιασε σ'τὴν κρίσι.
—Καὶ τί κορίτσια ἔχω 'γὼ νὰ τὰ μικροπαντρέψω;
'γὼ σ'ἀργαλειὸ δὲν τἄβαλα, τὴ ῥόκα δὲν τὴν ξέρουν.
Τό κέντημ' εἶναι γλέντημα, ἡ ῥόκα 'ναι σεργιάνι
ὁ ἔρημος ὁ ἀργαλειὸς εἶναι μεγάλ' ἀνάγκη.

2.

—Δὲ μοῦ λέτε σεῖς γειτόνοι, νὰ τὸ δώσω τὸ κορίτσι;
—Δός το, δός το κι ἂς πααίνῃ, μὴν τ' ἀγωρομαραγκιάζεις'
τ' ἔχει τὴν ἀγάπη μέσα, ποῦ ἀνθεῖ καὶ λουλουδιάζει
καὶ τ' ἀγωρομαραγκιάζει, 'σὰν ἡ πάχνη τὸ λειβάδι,
'σὰν ὁ κορνιαχτὸς τὸν κάμπο...

Συγκινητικωτέρα σκηνὴ παρίσταται, ὅταν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο προσφέρωνται τὰ δῶρα τοῦ γαμβροῦ εἰς τὴν νύμφην. Ἐν ἰδιαιτέρῳ τῆς οἰκίας δωματίῳ καλῶς ηὐτρεπισμένῳ ἵσταται ἡ νύμφη ἐπὶ ποδός, τὴν νυμφικήν της στολὴν φέρουσα μετὰ λευκοῦ ἐπενδύτου, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστραμμένους εἰς τὸ ἔδαφος ὑπ' αἰδοῦς ἔχουσα. Περιστοιχίζουσι δὲ αὐτὴν εὐσταλεῖς τὸ σχῆμα μὲ φυσικὴν καλλονὴν καὶ χάριν αἱ παράνυμφοι παρθένοι ᾄδουσαι τὸ ἑξῆς:

Στέκεται ἡ νύφη σὰ 'λονταριὰ
κι' οὐδὲ νειὸν φοβᾶται κι' οὐδὲ δρακόν,
μὸν τὴν πεθερὰ καὶ τὸν πεθερὸ
καὶ τὴν ἀνδραδέρφη τὴν πύρινη,
ὅπου τὴ σηκόνει πολλὰ πρωΐ.
—Σήκου, κυρὰ νύφη, ὅτ' ἔφεξε,
ἔχεις νὰ ζυμώσῃς ἐννιὰ ψωμιά,
νὰ ξεπροβοδήσῃς ἐννιὰ βοσκοὺς
καὶ νὰ καρτερέσῃς ἄλλους ἐννιά.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην προσέρχονται οἱ ἀδελφοποίητοι τοῦ γαμβροῦ μετά τινων γυναικῶν συγγενῶν αὐτοῦ προσφέροντες τὰ ἁπλούστατα δῶρα, ἅτινα συνίστανται ἐκ ζεύγους ὑποδημάτων καὶ τῆς μεταξοΰφους καλύπτρας. Τούτων εἰσερχομένων εἰς τὸ νυμφικὸν δωμάτιον, αἱ παράνυμφοι ᾄδουσι τὸ ἑξῆς:

Τρέχουν τὰ νερά, τρέχουν ἡ βρύσης,
τρέχουν οἱ ἄρχοντες νὰ ἰδοῦν τὴν νύφη,
τἀρχοντόπουλα νὰ τὴν στολίσουν·
φέρνουν μάλαμα φέρνουν ἀσῆμι,
φέρνουν τρεῖς θηλιαὶς μαργαριτάρι,
φέρνουν καὶ παπούτσια ἀχ' τὴν Πόλι.
Χώρια ἔπρεπε τὸ μάλαμά τους,
χώρια τὸ σπειρὶ μαργαριτάρι,
χώρια τὰ παπούτσια ἀχ' τὴν Πόλι.

Ἡ νύμφη ποιοῦσα τρεῖς βαθυτάτας ὑποκλίσεις ἀσπάζεται τοὺς ὤμους τῶν ἀδελφοποιήτων, ἔπειτα τὴν χεῖρα, καὶ λαμβάνει τὰ ὑποδήματα καὶ τὴν καλύπτραν. Παρευθὺς δὲ γυνὴ συγγενής της ὑποδένει αὐτήν, καὶ καλύπτει διὰ τῆς καλύπτρας, ἐν ᾧ ὁ χορὸς τῶν παρανύμφων ᾄδει κύκλῳ τό:

Πάρ'τα, νύφη, τὰ παπούτσια τοῦ γαμπροῦ τὰ συγχαντρίκια
τ' ἔχουν φούνταις μεταξένιαις, τἄφερεν ὁ πεθερός σου
τἄφερεν ἀπὸ τὴν Πόλι...

Ἀκολούθως λαμβάνοντες αὐτὴν ἐκ τῶν χειρῶν οἱ ἀδελφοποίητοι ὁδηγοῦσι μέχρι τῆς θύρας τοῦ δωματίου, καὶ ἐκεῖ παραδίδουσιν αὐτὴν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἢ ἐξαδέλφους της, οἵτινες τὴν ὁδηγοῦσι κατόπιν μέχρι τοῦ ναοῦ. Ὁ χορὸς τότε ᾄδει τὸ ἑξῆς:

Τῆς νυφίτσας μας τἀδέρφια γιατὶ στέκουν βουρκωμένα;
γιατὶ στέκουν πικραμένα καὶ βαργειάβαλ αντωμένα;
τώρ' ἡ νύφ' εἶναι 'δική μας, τώρα τὴν ἀγορασάμε.

Ἐν ᾧ δὲ καταβαίνει τὴν κλίμακα ὁ χορὸς κατόπιν αὐτῆς ᾄδει τὸ ἀκόλουθον:

Κόρη κάθεται σ' τἀνώγει,
καὶ δὲ θέλει νὰ κατέβη,
τάξ τε την γιαλὶ καὶ χτένι,
καὶ πάλι δὲν κατεβαίνει,
τάξ τε την τὸ παλληκάρι,
τότε θέλει νὰ κατέβη.

Καταβᾶσα ἵσταται πρὸ τῆς θύρας ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν της καὶ τῶν παρανύμφων, καὶ ἀσπάζεται τὴν χεῖρα πάντων τῶν ἐξερχομένων. Ἐν τῷ μεταξὺ δέ, τελουμένου μικροῦ χοροῦ, ἐπιτίθεται ἡ προὶξ αὐτῆς ἐπὶ ἡμιόνων, καὶ οὕτω προχωρεῖ ἡ συνοδία πρὸς τὸν ναόν. Ἡ νύμφη ἀποχωροῦσα τῆς πατρικῆς οἰκίας ἀποχαιρετᾷ αὐτὴν διὰ τριῶν ἐδαφιαίων ὑποκλίσεων, ἐν ᾧ ὁ χορὸς ᾄδει τὸ ἑπόμενον συγκινητικὸν ᾆσμα:

Ἔχε 'γειά, καλή μου μάνα, φκιάσε γλίστρα 'σ τὴν αὐλή [σου,
δεύτερο νὰ μὴν πατήσω, κι' ἂν πατήσω, νὰ γλιστρήσω.

Ἔπειτα ὁδηγεῖται βραδεῖ τῷ βήματι εἰς τὸν ναόν, ἔνθα τελεῖται ἡ στέψις κατὰ τὰ θρησκευτικὰ νόμιμα, τοῦ χοροῦ ᾄδοντος καθ' ὁδὸν τὸ ἑξῆς:

Μαρμαροχλησίτσαις ἀνοίξετε
νἄρθῃ σερβοποῦλα ναὐλογηθῇ.
Ἔχει τρεῖς ἡμέραις 'ποῦ περπατεῖ,
τρεῖς ἡμέραις, τρία 'μερόνυχτα,
δὲν 'μπορεῖ νὰ φτάσῃ τὸ χωργιό.

Digitized by Google

Ἐκ τοῦ ναοῦ ἀπέρχεται ἐν θρησκευτικῇ παρατάξει ἡ συνοδία εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ. Ἕπονται δὲ οἱ νεόνυμφοι κρατούμενοι ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ ὄπισθεν αὐτῶν χορὸς γυναικῶν ὁδεύων ᾄδει τὸ ἑπόμενον :

Ἔβγα, μάνα, κυρὰ μάνα,
ἔβγα δέξου τὸν υἱό σου,
πάει μονὸς, κι' ἦρθε ζευγάρι.
Ἔβγα δέξου τὸν υἱό σου,
'ποῦ σοῦ φέρνει μιὰ περδίκα
μιὰ περδίκα ἀχ' τὰ πλάγια.

Εἰσερχομένης τῆς νύμφης εἰς τὴν οἰκίαν, γυνὴ μεσῆλιξ καὶ ἐπὶ εὐτεχνίᾳ διακρινομένη, ἐπιθέτει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἄρτον καὶ ἐπ' αὐτοῦ τολύπην ἐξ ἐρίου λευκοῦ, σύμβολα εὐζωΐας καὶ μακροβιότητος, ἐν ᾧ ὁ χορὸς ᾄδει τὸ ἑξῆς :

Σέβα, σέβα, κυρὰ νύφη, σ' τοῦ κυρῆ γαμπροῦ τὰ σπήτια
καὶ αὐτοῦ φωλιὰ νὰ χτίσῃς, καὶ αὐτοῦ νὰ ξεφωλιάσῃς.

Ἀκολούθως προσφέρεται γεῦμα ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ εἰς ὅλους. Ἐν ᾧ δὲ οἱ ὑπηρέται τοῦ γάμου παραθέτουσι τραπέζας, διανέμουσιν ἄρτον καὶ διαμελίζουσι τοὺς ἐψημένους ἀμνοὺς, χορὸς μὲν γυναικῶν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων ψάλλει τὰ ἑπόμενα :

1.

Κὺρ συμπεθεροὶ καὶ αὐγερινοί,
γιὰ δὲν τρῶτε, γιὰ δὲν πίνετε.
Μήναν τὸ ψωμὶ δὲ σᾶς ἄρεσε ;
Μήναν τὸ κρασὶ δὲ σᾶς ἄρεσε ;
ἂς ἦν' καλὰ γαμπρὸς, σᾶς τἀλλάζομε.

2.

Θέλω νὰ καλορωτήσω τἀδερφόποιητου τὴ μάνα,
τ' ἔφαγ' τ' ἔπιε σ' τὴν ἀγγάστρια, καὶ μυρίζ' ὁ υἱός της μόσχο.
—Μῆλο ἔφαγ' σ' τὴν ἀγγάστρια καὶ κυδόν' ἀντὰ 'γεννῆθκε.

3.

Ὁ γαμπρὸς ἀπ' τὴ χαρά του ὡς τὸν οὐρανὸ ἀπέτα
καὶ τὸν Θιὸ 'παρακαλοῦσε
—Κύριε μ' κ' οὐρανὲ δός μοι πέρδικα
νάχῃ τὰ φτερά της ἄσπρα, τὰ πλατούργια της γραμμένα.

Οἱ δὲ κεκλημένοι καθήμενοι κατὰ σειρὰν εὐφραίνονται πάντες τρώγοντες καὶ πίνοντες ἐκ τῶν παρακειμένων ἐδεσμάτων καὶ τοῦ οἴνου. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τοῦ φαγητοῦ ᾄδουσι πρὸς τῷ ἑπομένῳ ᾄσματι καὶ ἄλλα ἡρωϊκὰ, μὴ ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὸν γάμον. Καλοῦσι δὲ ταῦτα κοινῶς *τραπεζιάτικα*.

Ὁ Γιάννης κάνει τὴ χαρὰ, χαρὰ γιὰ τὸν υἱό του,
κι' ἀκάλεσε συμπεθεροὺς, κι' ἀκάλεσε μ π ρ α τ ί μ ο υ ς,
καὶ σύντεκνο δὲν εὕρισκε νὰ πάῃ νὰ στεφανώσῃ,
κι' ἀκάλεσε τὸ σταυραετὸ νὰ πάῃ νὰ στεφανώσῃ,
κι' ὁ σταυραετὸς ἀντράπηκε νὰ πάῃ χωρὶς κ α ν ί σ κ ι,
καὶ 'πῆρε τὸ δοξάρι του, καὶ πάει νὰ κυνηγήσῃ.

Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας τελοῦσιν ἐν εὐρυχώρῳ χοροστασίῳ τὸν καλούμενον μέγαν χορὸν, ὅπου συγχορεύουσι καὶ οἱ νεόνυμφοι. Χορεύοντες δὲ ᾄδουσιν ἐν ῥυθμῷ τὰ ἑξῆς :

1.

Ἐβγᾶτ' ἀγόρια σ' τὸ χορὸ, κοράσια σ' τὰ τραγούδια
νὰ 'δῆτε καὶ νὰ μάθετε πῶς πιάνεται ἡ ἀγάπη.
Ἀπὸ τὰ μάτια πιάνεται, σ' τὰ χείλη κατεβαίνει,
κι' ἀπὸ τὰ χείλη σ' τὴν καρδιὰ, καὶ σ' τὴν καρδιὰ ῥιζόνει.

2.

Ἄχ ! κυρὰ συμπεθερά μου, τ' εἶν' ἡ μάχη 'ποῦ 'πιασάμε;
κι' ἔστειλες τὸ σταυραετό σου, καὶ μοῦ πῆρε τὴν τρυγόνα,
κι' ἀσχημαίν' τὰ κάγκελά μου, καὶ μορφαίνουν τὰ 'δικά σου.

3.

Νὰ μὴ σᾶς κακοφαίνεται ποὖρθα σ' τὸ μαχαλᾶ σας,
ἡμεῖς τόρα θὰ φύγωμε, κι' ὁ μαχαλᾶς 'δικός σας.

Τοῦ τελευταίου τούτου ᾀδομένου, δίδεται οἱονεὶ τὸ σύνθημα τῆς λήξεως τοῦ γάμου. Οὕτω δὲ περὶ λύχνων ἀφὰς διαλύεται ὁ χορὸς καὶ ἕκαστος τῶν κεκλημένων ἀποχωρεῖ εἰς τὰ ἴδια.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 1 Μαΐου 1883.

Γεώργιος Παπαγεωργίου.

Ο ΣΗΜΑΙΟΦΟΡΟΣ

Α'

Τὸ σύνταγμα ἐμάχετο ἐπὶ ἀνωφερείας τινὸς τοῦ σιδηροδρόμου, χρησιμεῦον ὡς σκοπὸς παντὸς τοῦ πρωσσικοῦ στρατοῦ, σεσωρευμένου κατέναντι, ὑπὸ τὸ δάσος. Ἐπυροβολεῖτο ἐξ ἀποστάσεως ὀγδοήκοντα μέτρων. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐφώναζον : Πρηνηδόν ! . . . ἀλλ' οὐδεὶς ὑπήκουε, καὶ τὸ ὑπερήφανον σύνταγμα ἔμενεν ὀρθὸν, συνησπισμένον περὶ τὴν σημαίαν του. Ἐν τῷ εὐρεῖ ἐκείνῳ ὁρίζοντι τοῦ δύοντος ἡλίου, τῶν στάχυων τοῦ σίτου καὶ τῶν φορβῶν, ὁ ὄγκος οὗτος ὁ ἀνθρώπινος, ὁ συντεταραγμένος καὶ περικεκαλυμμένος ὑπὸ θολοῦ καπνοῦ ὡμοίαζε πρὸς ποίμνιον καταληφθὲν ἐν ἀνοικτῇ πεδιάδι ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνεμοστροβίλου φοβερᾶς θυέλλης. Καὶ ἔβρεχε πράγματι σίδηρον ἐπὶ τῆς ἀνωφερείας ἐκείνης ! Μόνον αἱ ἐκπυρσοκροτήσεις ἠκούοντο, καὶ ὁ ὑπόκωφος κρότος τῶν *καραβανῶν* κυλινδουμένων εἰς τὴν τάφρον, καὶ αἱ σφαῖραι αἱ παλλόμεναι ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου τοῦ πεδίου τῆς μάχης εἰς τὸ ἄλλο, ὡς τεταμέναι χορδαὶ ἀπαισίου τινὸς καὶ ἠχηροῦ ὀργάνου. Ἐνίοτε ἡ ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ὀρθουμένη σημαία, σειομένη ὑπὸ τοῦ ἀνέμου τῶν μυδραλλίων ἀνετρέπετο ἐν μέσῳ τοῦ καπνοῦ. Τότε φωνὴ ὑψοῦτο σοβαρὰ καὶ ὑπερήφανος δεσπόζουσα τῶν πυροβολημάτων, τῶν ψυχορραγημάτων, τῶν βλασφημιῶν τῶν τραυματιῶν· «Τὴ σημαία, παιδιὰ, τὴ σημαία ! . .» Παρευθὺς εἷς ἀξιωματικὸς, ὥρμα ὡς σκιὰ ἐν τῇ ἐρυθρᾷ ἐκείνῃ ὁμίχλῃ, καὶ ἡ ἡρωϊκὴ σημαία ἀναβιοῦσα ἤνοιγε τὰς πτέρυγάς της καὶ πάλιν ὑπὲρ τὴν μάχην.

Digitized by Google

Δὶς καὶ εἰκοσάκις ἔπεσε!... Δὶς καὶ εἰκοσάκις ὁ κοντὸς αὐτῆς ὑπόθερμος ἔτι, ἐκφεύγων χειρὸς θνησκούσης, ἀνηρπάγη, ἠνωρθώθη· καὶ ὅτε, δύοντος τοῦ ἡλίου, οἱ ἀπομένοντες ἐκ τοῦ συντάγματος—δρὰξ μόλις ἀνδρῶν—ὑπεχώρησαν ἡσύχως, ἡ σημαία ἦτο πλέον ῥάκος ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ λοχίου Χορνοῦς, τοῦ εἰκοστοῦ τρίτου σημαιοφόρου τῆς ἡμέρας.

Β'

Ὁ λοχίας οὗτος Χορνοῦς ἦτο γεροντάκος, μόλις γινώσκων νὰ γράψῃ τὸ ὄνομά του, εἶχε δὲ διανύσει εἴκοσιν ἔτη ὅπως ἀποκτήσῃ τὰ σειρήτια τοῦ ὑπαξιωματικοῦ. Ὅλη ἡ δυστυχία ἣν ὑπέστη ὡς ἔκθετον παιδίον, ὅλη ἡ ἐκ τοῦ στρατῶνος ἀποκτήνωσις, ἐφαίνοντο ἐπὶ τοῦ μετώπου ἐκείνου τοῦ στενοῦ, ἐπὶ τῆς ῥάχεως ἐκείνης τῆς ὑπὸ τοῦ σάκκου κυρτωθείσης. Ἐκτὸς τούτων ἦτο ὀλίγον τι τραυλὸς, ἀλλ' ὅπως γείνῃ τις σημαιοφόρος δὲν ἔχει ἀνάγκην εὐγλωττίας. Τὴν αὐτὴν δὲ τῆς μάχης ἑσπέραν ὁ συνταγματάρχης του τῷ εἶπε: «Ἐπῆρες τὴν σημαίαν, παλληκάρι μου· λοιπὸν κράτησέ την». Καὶ ἐπὶ τοῦ ἐλεεινοῦ του μανδύου, καταφθαρέντος πλέον ὑπὸ τῆς βροχῆς καὶ τοῦ πυρὸς, ἡ κάπηλος τοῦ στρατοπέδου ἐπέρραψεν ἀμέσως χρυσοῦν σειρήτιον ἀνθυπολοχαγοῦ. Αὕτη ἐγένετο ἡ μόνη ἀλαζονεία τοῦ τεταπεινωμένου ἐκείνου βίου. Διὰ μιᾶς τὸ ἀνάστημα τοῦ γέροντος ὁπλίτου ἠνωρθώθη. Τὸ ταλαίπωρον ἐκεῖνο ὄν, τὸ εἰθισμένον νὰ βαδίζῃ κεκυφὸς, τοὺς ὀφθαλμοὺς χαμαὶ νεῦον, εἶχε τοῦ λοιποῦ ὑπερήφανον τὴν μορφὴν, ὑψωμένον πάντοτε τὸ βλέμμα ὅπως βλέπῃ κυματίζον τοῦ ὑφάσματος τὸ ῥάκος, καὶ τηρῇ αὐτὸ εὐθύτατον, ὑψηλὰ, ὑπεράνω τοῦ θανάτου, τῆς προδοσίας, τῆς εἰς φυγὴν τροπῆς.

Οὐδέποτε εἴδετε τοσούτῳ εὐδαίμονα ἄνθρωπον, ὅσον ἦτο ὁ Χορνοῦς κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς μάχης, ὅτε ἐκράτει τὸν κοντὸν διὰ τῶν δύο του χειρῶν, στερρότατα ἐν τῷ δερματίνῳ του σωλῆνι. Δὲν ὡμίλει, δὲν ἐκινεῖτο. Σοβαρὸς καθάπερ ἱερεὺς, ἐφαίνετο ὡσεὶ κρατῶν ἱερόν τι. Σύμπασα ἡ ζωὴ αὐτοῦ, σύμπασα ἡ δύναμις ἦτο ἐν τοῖς δακτύλοις του τοῖς συνερρικνωμένοις περὶ τὸ περικαλλὲς τοῦτο χρυσοῦν ῥάκος ἐφ' οὗ ἐπέσκηπτον αἱ σφαῖραι, καὶ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ τοῖς μεστοῖς προκλήσεως, οἵτινες ἐθεώρουν τοὺς Πρώσσους κατὰ πρόσωπον, ὡσεὶ ἔλεγον: «Δοκιμάσατε δὰ νὰ ἔλθητε νὰ μοῦ τὴν πάρετε!...»

Οὐδεὶς ἐδοκίμασεν, οὐδ' αὐτὸς ὁ θάνατος. Μετὰ τὴν μάχην τῆς Βορνῆ, μετὰ τὴν τῆς Γραβελότης, τὰς φονικωτάτας μάχας, ἡ σημαία ἀπήρχετο πανταχόθεν, διερρηγμένη, τετρημένη, διαφανὴς ἐκ τῶν τραυμάτων· ἀλλὰ πάντοτε ὁ γηραιὸς Χορνοῦς ἐκράτει αὐτήν.

Γ'

Ἔπειτα ἐπῆλθεν ὁ Σεπτέμβριος, ὁ ὑπὸ τὸ Μὲτς στρατὸς, ἡ πολιορκία, καὶ ἡ μακρὰ ἐκείνη ἐκεχειρία καθ' ἣν ἐσκωρίαζον τὰ τηλεβόλα ἐν τῷ πηλῷ, καθ' ἣν ὁ πρῶτος στρατὸς τοῦ κόσμου διαφθαρεὶς ὑπὸ τῆς ἀδρανείας, τῆς ἐλλείψεως ζῳοτροφιῶν, εἰδήσεων, ἔθνησκεν ἐκ πυρετοῦ καὶ ἀνίας παρὰ τὰς πυραμίδας τῶν ὅπλων του. Οὔτε ἀρχηγοί, οὔτε στρατιῶται εἶχον πεποίθησιν πλέον οὐδεμίαν· μόνος ὁ Χορνοῦς εἶχεν ἔτι ἐμπιστοσύνην. Ἡ τρίχρους σημαία του ἐπεῖχεν αὐτῷ τόπον τῶν πάντων, καὶ ἐφ' ὅσον τὴν ᾐσθάνετο ἐκεῖ, ἐνόμιζεν ὅτι οὐδὲν ἔτι ἀπώλετο. Δυστυχῶς, ἐπειδὴ δὲν ἐμάχοντο πλέον, ὁ συνταγματάρχης ἐφύλαττε τὰς σημαίας παρ' αὐτῷ ἔν τινι τῶν προαστείων τοῦ Μέτς· καὶ ὁ γενναῖος Χορνοῦς ὡμοίαζε σχεδὸν πρὸς μητέρα ἔχουσαν τὸ τέκνον της παρὰ τροφῷ. Εἰς αὐτὴν εἶχεν ἀκαταπαύστως τὸν νοῦν του. Ὅτε δὲ σφοδρῶς κατελαμβάνετο ὑπὸ τῆς ἀνίας, μετέβαινε τρέχων εἰς Μὲτς, καὶ μόνον βλέπων αὐτὴν πάντοτε ἐν τῇ ἰδίᾳ θέσει, ἥσυχον κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ τοίχου, ὑπέστρεφεν ἔμπλεως θάρρους, ὑπομονῆς, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ ὑπὸ τὴν διάβροχον σκηνὴν, ὄνειρα μάχης, πορειῶν πρὸς τὰ πρόσω, ἐν ᾧ ἡ τρίχρους διεπτυγμένη θὰ ἐκυμάτιζεν ἐκεῖ κάτω ἐπὶ τῶν πρωσσικῶν χαρακωμάτων.

Διαταγὴ τῆς ἡμέρας τοῦ στρατάρχου Βαζαὶν κατεκρήμνισε τὰς ὀνειροπολήσεις του. Πρωΐαν τινὰ ὁ Χορνοῦς ἐγερθεὶς εἶδεν ἐν ταραχῇ ὅλον τὸ στρατόπεδον, τοὺς στρατιώτας καθ' ὁμίλους, ἐξηρεθισμένους, ἐξαπτομένους, κραυγὰς λύσσης ἐκβάλλοντας, καὶ δεικνύοντας πάντας τὴν πυγμὴν αὐτῶν πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος τῆς πόλεως, ὡσεὶ ἡ ὀργή των ὑπεδείκνυέ τινα ἔνοχον. Ἐφώναζον: «Ἂς τὸν ἁρπάξωμεν... ἂς τουφεκισθῇ!...» Οἱ δὲ ἀξιωματικοὶ ἠνείχοντο ταῦτα λεγόμενα· ἐβάδιζον κατὰ μόνας, χαμαὶ κλίνοντες τὴν κεφαλὴν, ὡσεὶ ᾐσχύνοντο τοὺς ἄνδρας των. Ἦτο ἐπαίσχυντον, πράγματι. Πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἀναγνωσθῇ εἰς ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδας στρατιωτῶν, καλῶς ὡπλισμένων καὶ ἀκμαίων, ἡ διαταγὴ τοῦ στρατάρχου, ἡ παραδιδοῦσα αὐτοὺς ἀμαχητεὶ εἰς τοὺς πολεμίους.

— Καὶ αἱ σημαῖαι; ἠρώτησεν ὁ Χορνοῦς ὠχριῶν. Αἱ σημαῖαι παρεδίδοντο μετὰ τῶν λοιπῶν, μετὰ τῶν πυροβόλων, τῶν πολεμεφοδίων, μετὰ πάντων.

— Νά... νά... νὰ πάρῃ ὁ διάβολος!.. ἐψέλλισεν ὁ ταλαίπωρος. Τὴν ἰδικήν μου ὅ,τι καὶ νὰ κάμουν δὲν θὰ τὴν πάρουν... Καὶ ἤρξατο τρέχων πρὸς τὴν πόλιν.

Digitized by Google

Δ΄.

Καὶ ἐκεῖ ὁμοίως μέγας ἐπεκράτει ἐρεθισμός. Ἐθνοφύλακες, ἀστοί, ἐθνοφρουρὰ ἐκραύγαζον, συνεταράσσοντο. Πρεσβεῖαι παρήρχοντο, φρυάττουσαι, πρὸς τὸν στρατάρχην διευθυνόμεναι. Ἀλλ' ὁ Χορνοῦς οὐδὲν ἔβλεπεν, οὐδὲν ἤκουε. Συνδιελέγετο πρὸς ἑαυτὸν ἀνερχόμενος τὴν λεωφόρον τοῦ Προαστείου.

— Νὰ μοῦ πάρουν τὴν σημαία μου!...Ἄμ' δέ! Εἰμπορεῖ νὰ γείνῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Ἔχουν τὸ δικαίωμα; Ἂς δώσῃ αὐτὸς εἰς τοὺς Πρώσσους ὅσα εἶνε ἰδικά του, τὰ χρυσᾶ του ἁμάξια, τὰ εὔμορφα ἀσημικὰ ποὺ ἔφερε ἀπὸ τὸ Μεξικόν. . . Μὰ αὐτή. . . αὐτὴ εἶνε ἰδική μου· εἶνε ἡ τιμή μου. Ἀπαγορεύω νὰ μοῦ τὴν ἐγγίξουν.

Ὅλαι αὗται αἱ περίοδοι τῶν φράσεων κατετέμνοντο ὑπὸ τοῦ δρόμου καὶ τῆς τραυλῆς του γλώσσης· ἀλλὰ κατὰ βάθος εἶχε τὴν ἰδέαν του ὁ γηραιός. Ἰδέαν σαφεστάτην, στερρῶς ἀποφασισθεῖσαν, νὰ δράξηται τῆς σημαίας, νὰ φέρῃ αὐτὴν εἰς τὸ μέσον τοῦ συντάγματος καὶ νὰ διέλθῃ διὰ μέσου τῶν Πρώσσων, μετὰ τῶν θελόντων νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν.

Ὅτε ἀφίκετο ἐκεῖ, οὐδὲ νὰ εἰσέλθῃ κἂν τῷ ἐπετράπη. Ὁ συνταγματάρχης, μανιώδης ἐπίσης, δὲν ἤθελε νὰ ἴδῃ κανένα, ἀλλ' ὁ Χορνοῦς δὲν ἦτο αὐτῆς τῆς ἰδέας· ἐβλασφήμει, ἐφώναζε, συνέσειε τὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ συνταγματάρχου ὑπαξιωματικόν:

— Τὴν σημαία μου..θέλω, τὴν σημαία μου...

Ἐπὶ τέλους ἠνοίχθη ἓν παράθυρον:

— Σὺ εἶσαι, Χορνοῦ;

— Ναί, συνταγματάρχα μου, θέ. . .

— Τὴν σημαίαν σου τὴν ἐπῆραν εἰς τὸ ὁπλοστάσιον . . . πήγαινε νὰ σοῦ δώσουν ἀπόδειξι παραλαβῆς. . .

— Ἀπόδειξι παραλαβῆς;...Νὰ τὴν κάνω τί;

— Εἶνε ἡ διαταγὴ τοῦ στρατάρχου.

— Μὰ συνταγματάρχα! . .

— Ξεφορτώσου με! . . . καὶ τὸ παράθυρον ἐπανεκλείσθη.

Ὁ γηραιὸς Χορνοῦς ἐσφάλλετο ὡς οἰνόφλυξ.

— Ἀπόδειξι... ἀπόδειξι...», ἐπανελάμβανε μηχανικῶς.

Τέλος πάντων ἤρξατο πάλιν βαδίζων, ἓν μόνον ἀνακυκλῶν κατὰ νοῦν, ὅτι ἡ σημαία ἦτο ἐν τῷ ὁπλοστασίῳ καὶ ὅτι πάσῃ θυσίᾳ ἔπρεπε νὰ τὴν ἀνακτήσῃ.

Ε΄

Αἱ πύλαι τοῦ ὁπλοστασίου ἦσαν ὀρθάνοικτοι, ὅπως διέλθωσιν αἱ φορτηγίδες ἅμαξαι τῶν Πρώσσων, αἱ ἀναμένουσαι παρατεταγμέναι ἐν τῇ αὐλῇ. Ὁ Χορνοῦς εἰσελθὼν ἐφρικίασε. Πάντες οἱ ἄλλοι σημαιοφόροι ἦσαν ἐκεῖ, πεντήκοντα ἢ ἑξήκοντα ἀξιωματικοί, κατατεθλιμμένοι, σιγηλοί· βλέπων δέ τις τὰς σκυθρωπὰς ἐκείνας ἁμάξας ὑπὸ τὴν βροχήν, τοὺς ἄνδρας ἐκείνους τοὺς συνηθροισμένους ὄπισθεν, ἀσκεπεῖς, θὰ ἔλεγεν ὅτι ἦτο κηδεία.

Ἐν γωνίᾳ τινί, πᾶσαι αἱ σημαῖαι τοῦ στρατοῦ τοῦ Βαζαίν, συνεσωρεύοντο, συμπεφυρμέναι ἐπὶ τοῦ λασπώδους λιθοστρώτου. Οὐδὲν θλιβερώτερον, τῶν μεταξίνων ῥακῶν ἐκείνων, τῶν ἐρειπίων ἐκείνων τῶν χρυσῶν κροσσῶν καὶ τῶν τορευτῶν κοντῶν, πάσης ταύτης τῆς ἐνδόξου ἀποσκευῆς, ἐρριμένης χαμαί, ῥυπαινομένης ὑπὸ τῆς βροχῆς καὶ τῆς λάσπης. Ἀξιωματικός τις τῆς διοικήσεως, τὰς ἐλάμβανεν ἀνὰ μίαν, καὶ ἕκαστος σημαιοφόρος ἅμα τῇ ἐκφωνήσει τοῦ συντάγματός του προὐχώρει ὅπως λάβῃ ἀπόδειξιν παραλαβῆς. Ἄκαμπτοι, ἀπαθεῖς, δύο Πρῶσσοι ἀξιωματικοὶ ἐπέβλεπον τὴν ἐπὶ τῶν φορτιγίδων ἁμαξῶν φόρτωσιν αὐτῶν.

Καὶ ἀπήρχεσθε οὕτω, ὦ ἱερὰ ἔνδοξα ῥάκη, διαπτύσσοντα τὰς σχισμὰς ὑμῶν, διασαροῦντα τὸ λιθόστρωτον θλιβερῶς, ὡς πτηνὰ τεθραυσμένας ἔχοντα τὰς πτέρυγας. Ἀπήρχεσθε φέροντα τὸ αἶσχος, τὸ ὁποῖον φέρουσι πάντα τὰ ὡραῖα πράγματα μιαινόμενα, καὶ ἕκαστον ὑμῶν συναπῆγε μεθ' ἑαυτοῦ μέρος τῆς Γαλλίας. Ὁ ἥλιος τῶν μακρῶν πορειῶν παρέμενεν ἐν ταῖς παρελθούσαις πτυχαῖς ὑμῶν. Ἐν τοῖς σημείοις τῶν σφαιρῶν διετηρεῖτε τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀγνώστων νεκρῶν, οἵτινες ἔπεσαν τυχαίως ὑπὸ τὴν σκοπευομένην σημαίαν. . .

— Χορνοῦς, ἡ ἰδική σου ... Σὲ φωνάζουν. . . πήγαινε νὰ πάρῃς τὴν ἀπόδειξί σου.

Ἀπόδειξιν ἐκεῖνος εἶχε κατὰ νοῦν!

Ἡ σημαία ἦτο ἐκεῖ ἐνώπιόν του. Ἦτο ἡ ἰδική του, ἡ ὡραιοτάτη, ἡ μάλιστα πασῶν ἠκρωτηριασμένη. . . Καὶ ἐπαναβλέπων αὐτὴν ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο εἰσέτι ἐπὶ τῆς ἀνωφερείας. Ἤκουε συριζούσας τὰς σφαίρας, καὶ τὴν φωνὴν τοῦ συνταγματάρχου: «Τὴ σημαία, παιδιά μου! . . .» Ἔπειτα ἔβλεπε τοὺς εἰκοσιδύο συμμαχητάς του χαμαί, καὶ ἑαυτὸν εἰκοστὸν τρίτον ὁρμῶντα ὅπως ἀνεγείρῃ, ὑποβαστάσῃ τὴν δυστυχῆ σημαίαν σφαλλομένην δι' ἔλλειψιν βραχιόνων. Ἄ! τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶχεν ὁρκισθῇ νὰ τὴν ὑπερασπισθῇ ἄχρι θανάτου. Καὶ τώρα. . .

Ἐπὶ τῇ σκέψει ταύτῃ, ὅλον τὸ αἷμα αὐτοῦ ἀνέβη εἰς τὴν κεφαλήν του. Ἔξαλλος, ἔκφρων, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Πρῶσσον ἀξιωματικόν, ἀπέσπασεν ἀπ' αὐτοῦ τὴν φιλτάτην σημαίαν, ἧς ἐδράξατο διὰ τῶν δύο του χειρῶν· εἶτα ἐπειράθη νὰ ὑψώσῃ αὐτὴν εἰσέτι, ὑψηλά, εὐθυτάτην, κραυγάζων: «Τὴ σημ . . .», ἀλλ' ἡ φωνή του ἔστη ἐν τῷ βάθει τοῦ λάρυγγος αὐτοῦ. Ἠσθάνθη τὸν κοντὸν τρέμοντα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. Ἐν

τῷ ἀέρι ἐκείνῳ τῷ ἀδρανεῖ, τῷ νεκρῷ ἐκείνῳ ἀέρι, τῷ τόσον βαρέως ὑπερκαθημένῳ τῶν παραδιδομένων πόλεων, αἱ σημαῖαι ἠδυνάτουν πλέον νὰ κυματίσωσιν, οὐδὲν τὸ ὑπερήφανον ἠδύνατο πλέον νὰ ζήσῃ. . . Καὶ ὁ γηραιὸς Χορνοὺς κατέπεσε νεκρὸς, ὡσεὶ ὑπὸ κεραυνοῦ βληθείς.

[Alphonse Daudet]. Α.Π.Κ.

ΑΠ' ΑΘΗΝΩΝ ΕΙΣ ΣΠΑΡΤΗΝ

Πρὸ πολλοῦ χρόνου διενοούμην νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν ἀντίπαλον τῶν Ἀθηνῶν πόλιν τῆς Πελοποννήσου Σπάρτην, ἀλλ' αἱ μελέται μου ἐπὶ μακρὸν χρόνον μὲ ἐκώλυον νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην, οὐχ ἧττον παρὰ τὴν ἀδημονίαν μου ταύτην ηὐτύχησα νὰ εὕρω ἐσχάτως συνοδοιπόρον τὸν περιφανῆ καθηγητὴν κύριον **A. H. Sayce** ἐξ Ὀξωνίας, εἰς ὃν δὲν δύναμαι ἢ νὰ ἐκφράσω καὶ ἐνταῦθα τὰς ἐνθέρμους μου εὐχαριστήσεις δι' ὅσα παρ' αὐτοῦ ἐν τῇ μικρᾷ ταύτῃ περιηγήσει ἔμαθον.

Οὕτω λοιπὸν ἀμφότεροι ὑπὸ κοινῆς ἐπιθυμίας ἀγόμενοι ἐγκατελείψαμεν τὰς Ἀθήνας τὴν πρωΐαν τῆς 19 Φεβρουαρίου κατελθόντες διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Πειραιᾶ, καίτοι ὁ καιρὸς ἦτο λίαν ψυχρὸς καὶ αἱ πέριξ σειραὶ τῶν ὀρέων χιόνι κεκαλυμμέναι. Ἐκεῖ ἐπεβιβάσθημεν ἐπὶ τῆς «Ἐλπίδος», ἀτμοπλοίου τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας καὶ περὶ τὴν 7ην ὥραν ἀπήραμεν ἐκ Πειραιῶς.

Μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ λιμένος ἔξοδον ἡμῶν εἴχομεν ἄνεμον λίαν παγερὸν, ἀλλ' ἡ λαμπρὰ θέα τῶν πέριξ ἐκράτει ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ἀριστερᾷ βλέπει τις τὸν τάφον τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ ἐνθυμεῖται τὸ παλαιὸν ἐκεῖνο ἐπίγραμμα:

Ὁ σὸς δὲ τύμβος, ἐν καλῷ κεχωσμένος
Τοῖς ἐμπόροις πρόσρησις ἔσται πανταχοῦ,
Τούς τ' ἐκπλέοντας εἰσπλέοντας τ' ὄψεται,
Χὠπόταν ἅμιλλα τῶννεῶν, θεάσεται [1].

περαιτέρω δεξιᾷ τὴν θείαν νῆσον Σαλαμῖνα, κειμένην κατέναντι τῆς Ἐλευσῖνος καὶ καθήκουσαν μέχρι Μεγαρικῆς, ἔχουσαν μῆκος 80 σταδίων καὶ σχῆμα ᾠοειδές. Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς αὐτῆς ἀκτῆς ἐκτείνεται τὸ πρὸς τὴν παραλίαν τῆς Ἀττικῆς μακρὸν καὶ βραχῶδες αὐτῆς ἀκρωτήριον Κυνόσουρα καὶ νῦν Ἁγία Βαρβάρα, πρὸ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ὁ βράχος Ψυττάλεια. Εἰς τοῦτο τὸ μεταξὺ τῆς νήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς στενὸν συνεκροτήθη ὡς γνωστὸν τῷ 480 π. Χ. ἡ μεταξὺ Περσῶν καὶ Ἑλλήνων ναυμαχία.

Μετὰ τὴν Σαλαμῖνα ἠρξάμεθα παραπλέοντες ἐπ' ἀριστερᾷ τὴν ἀνώμαλον νῆσον Αἴγιναν, ἣν λύμην τοῦ Πειραιῶς ὁ Περικλῆς ὠνόμασεν, καὶ ἥτις ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας εἶνε λίαν δύσβατος καὶ ἔχει ἀποτόμους ἀκτὰς, ἐν ᾧ πρὸς νότον ἔχει λόφους καὶ πεδιάδας δενδροφύτους καὶ μικροὺς πρασίνους ὅρμους εἰσχωροῦντας εἰς τὴν ξηράν. Τὰ λείψανα τῶν κτιρίων τοῦ λιμένος καὶ ἡ καλῶς διατετηρημένη προκυμαία ἐνθυμίζουσι τὴν παλαιοτέραν ἀκμὴν τῆς νήσου.

Καθ' ἱστορίαν γνωρίζομεν ὅτι ἐν Αἰγίνῃ διὰ Φείδωνος τοῦ Ἀργείου ἐκόπησαν τὰ παλαιότατα νομίσματα ἐν Ἑλλάδι.

Ἐντεῦθεν στρέφοντες τὸν ὀφθαλμὸν πρὸς τὴν ἀπέναντι στερεὰν βλέπομεν ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου παραθαλάσσιον πόλιν, τὴν Ἐπίδαυρον, ἐν ᾗ διὰ τῶν ἐπ' ἐσχάτων γενομένων ἀνασκαφῶν ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἤχθησαν εἰς φῶς πολύτιμα τῆς ἀρχαιότητος ἔργα, οἷον περίφημον θέατρον καὶ ἡ θόλος τοῦ Πολυκλείτου, ἣν μετὰ θαυμασμοῦ περιγράφει ὁ Παυσανίας.

Μετὰ τὴν Ἐπίδαυρον ἐφθάσαμεν εἰς τὴν νῆσον Πόρον, τὴν ἀρχαίαν Καλαυρίαν ἢ Καλαύρειαν, κειμένην κατέμπροσθεν τοῦ λιμένος τῆς Τροιζῆνος Πώγωνος· ἦτο δὲ ἐξ ἀρχῆς ἱερὰ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅτε οἱ Δελφοὶ ἦσαν ἱεροὶ τοῦ Ποσειδῶνος· ὕστερον δὲ ἀντήλλαξαν, ὡς ἐμυθεύετο, οἱ θεοὶ οὗτοι, καὶ ὁ μὲν Ἀπόλλων ἔλαβε τοὺς Δελφοὺς, ὁ δὲ Ποσειδῶν τὴν Καλαυρίαν, ἐν ᾗ εἶχε καὶ ναόν. Ἐν Καλαυρίᾳ κατεδιώχθη ὡς γνωστὸν καὶ ἀπέθανεν ὁ μέγιστος τῶν ῥητόρων τῆς ἀρχαιότητος ὁ Δημοσθένης.

Ἡ νῦν κωμόπολις Πόρος κεῖται ἐπὶ τοῦ πρὸς δυσμὰς πετρώδους ἀκρωτηρίου, σχηματίζοντος χερσόνησον συνεχομένην τῇ ὅλῃ νήσῳ διὰ χθαμαλοῦ καὶ μικροῦ ἀμμώδους ἰσθμοῦ, ὁσάκις δὲ πνεύσῃ σφοδρὸς ἄνεμος ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν ἡ θάλασσα ἐξογκουμένη καλύπτει τὸν ἰσθμὸν τοῦτον καὶ τότε φαίνεται ὀφθαλμοφανῶς ἡ νῆσος. Ἡ κώμη εἶνε νεωτέρας κατασκευῆς, οὖσα δὲ ᾠκοδομημένη ἐν σχήματι πυραμίδος ἐπὶ κατωφερείας λόφου πετρώδους, φθάνει μέχρι τῆς θαλάσσης· αἱ δὲ οἰκίαι φαίνονται σεσωρευμέναι καὶ εἰσὶ πᾶσαι δωματοσκεπεῖς ὡς αἱ τῶν Κυκλάδων νήσων· αἱ ἀγυιαὶ στεναὶ καὶ ἀκάθαρτοι καὶ μόνον ἡ κρηπὶς εἶνε λιθόστρωτος· στεροῦνται δὲ οἱ κάτοικοι τοῦ Πόρου καὶ πυροξύλων καὶ ὕδατος, δύο ἀναγκαιοτάτων εἰδῶν ἅπερ προμηθεύονται ἐκ τῆς ἀπέναντι ξηρᾶς. Εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας τῆς κωμοπόλεως κεῖνται τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἐπὶ κορυφῆς λόφου ὑψουμένου 1000 πόδας ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· οὐδεὶς κίων διαμένει ὀρθὸς, καὶ ἐξ αὐτοῦ μόνον συντρίμματα σώζονται, ὧν τεμάχια τινὰ δεικνύουσιν ὅτι ὁ ναὸς ἦν μετρίου μεγέθους καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν κιόνων αὐτοῦ ἦν Δωρικῆς τάξεως.

1. Πλουταρχ. Θεμιστοκλ.

Digitized by Google

Ἡ θέα ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ ναοῦ ἐκτείνεται ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ νήσων, ἐπὶ τῆς χερσονήσου τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν καὶ πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ τῆς νήσου Ὕδρας. Παρὰ τὰ ἐρείπια ταῦτα ὑπάρχει μονὴ τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Μετὰ τὸν Πόρον διήλθομεν διὰ τῶν νήσων Σπετσῶν καὶ Ὕδρας ἀπέναντι τοῦ Σκυλλαίου ἀκρωτηρίου, καταλιπόντες δὲ καὶ ταύτας μετὰ τετράωρον πλοῦν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Ναύπλιον· πρὸ τῆς εἰσόδου εἰς τὸν λιμένα βλέπει τις ἐπὶ τοῦ ἀποτόμου βράχου τοῦ Παλαμιδίου κάτω τάφους παναρχαίους ἐσχάτως ἀνακαλυφθέντας. Ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη ὑπὸ Ναυπλίου, τοῦ λεγομένου υἱοῦ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀμυμώνης, ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς πολιορκίας τῆς Τρῳάδος. Ὁ Στράβων δὲν παραδέχεται τὴν γνώμην ταύτην, ἀλλ' ἐτυμολογεῖ τὸ ὄνομα *Ναύπλιον* «ἀπὸ τοῦ προσπλεῖσθαι ταῖς ναυσὶ»· καὶ ὀνομάζει αὐτὸ Ναύσταθμον τῶν Ἀργείων. Ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Ναυπλίας οὐδὲν δυστυχῶς τῶν ἀρχαίων μνημείων διετηρήθη· ἐσχάτως δὲ ἀνευρέθησαν τυχαίως παναρχαιοι τινὲς τάφοι λελαξευμένοι ἐντὸς τοῦ βράχου ὅμοιοι τῶν ἐν Σπάτᾳ καὶ Μενιδίῳ εὑρεθέντων. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Παυσανίου ἦν ἔρημος ἡ πόλις. Ἐσώζοντο δὲ μόνον ἐρείπια τῶν τειχῶν αὐτῆς καὶ ναὸς Ποσειδῶνος καὶ λιμὴν καὶ πηγὴ Κάναθος λεγομένη, ἐν ᾗ ὡς ἐδόξαζον οἱ Ἀργεῖοι ἡ Ἥρα λουομένη καθ' ἕκαστον ἔτος ἀνελάμβανε τὴν παρθενίαν αὐτῆς.

Ἐκ Ναυπλίου πλέοντες πρὸς τὸν Μαλέαν προσηγγίσαμεν τῇ Ἐπιδαύρῳ Λιμηρᾷ, τῇ μετὰ ταῦτα Μονεμβασίᾳ ὀνομασθείσῃ, διὰ τὴν μίαν μόνην αὐτῆς ἔμβασιν ἐκ τῆς πρὸς δυσμὰς ἠπείρου διὰ γεφύρας. Ἐπέκεινα δ' αὐτῆς τὸ πλοῖον ἤρξατο ταλαντευόμενον, ὅπερ εἶνε ἀλάνθαστον προμήνυμα τῆς προσεγγίσεως τοῦ Μαλέα. Τὸ ἀκρωτήριον Μαλέας ἢ Μαλαὶ ἦτο καὶ εἶνε γνωστὸν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων πᾶσι τοῖς ναυτιλομένοις διὰ τὸ κινδυνῶδες τῆς παρακάμψεως. Οἱ ἀρχαῖοι ναυτικοὶ μετὰ φόβου ἐμνημόνευον τοῦ ὀνόματος τοῦ Μαλέα, καὶ μετ' ἀπελπισμοῦ διέπλεον αὐτόν, ὅθεν καὶ τὸ οἱονεὶ ἐπικήδειον ῥητόν, τὸ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερόμενον·

Μαλέας δὲ κάμψας ἐπιλάθου τῶν οἴκαδε.

Ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει περὶ τῆς ἐνταῦθα συμφορᾶς τοῦ Ὀδυσσέως, ὡς φαίνεται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ὅμηρός ποτε «περιγνάμπτων Μαλειάων ὄρος αἰπὺ» ἔλαβε πεῖραν τῆς κινδυνώδους διαβάσεως αὐτοῦ, καθ' ὅτι μετὰ μεγάλης ζωηρότητος ἀναφέρει αὐτὸ εἰς τὰ ἔπη αὐτοῦ.

Οὐδεὶς λησμονεῖ ἐνταῦθα τὰ ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης κείμενα κοσμήματα τοῦ Παρθενῶνος, ἅτινα ὁ Ἔλγιν ἐσύλησεν ἐκ τοῦ Παρθενῶνος ἐν ἔτει 1795.

Ἡ νῆσος Κύθηρα κειμένη ἐν τῷ Κρητικῷ πελάγει κατὰ νότον τῆς Πελοποννήσου, ἐκαλεῖτο καὶ Πορφυροῦσα, διότι εἶχε πορφύρας καλλίστας. Κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην μυθολογίαν, ἡ μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τῶν γεννητικῶν μορίων τοῦ Κρόνου ἐκ τοῦ ἀφροῦ τῆς θαλάσσης γεννηθεῖσα Ἀφροδίτη κατήχθη κατὰ πρῶτον εἰς Κύθηρα καὶ ἐκεῖθεν ἐπεραιώθη εἰς Κύπρον. Ἡ Ἀφροδίτη ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς καὶ ναοῦ αὐτῆς ὠνομάσθη Κυθηριάς. Ἡ νῆσος ἂν καὶ μικρά, ἦν ὅμως πολλοῦ ἀξία διὰ τὴν θέσιν αὐτῆς παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου· διότι ὅστις ξένος κατεῖχεν αὐτὴν ἠδύνατο νὰ διαταράττῃ ἀεὶ πᾶσαν τὴν παραλίαν τῆς Λακωνικῆς, καὶ διὰ τῶν εὐδιεγέρτων Εἱλώτων νὰ παρέχῃ πράγματα τῇ Σπάρτῃ, ὅπερ ἐννοήσαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι κατέλαβον αὐτὴν βίᾳ καὶ διετήρουν ἐκεῖ φρουρὰν στέλλοντες διοικητὴν ἐκ Σπάρτης καλούμενον Κυθηροδίκην.

Ὁ ἐνταῦθα ναὸς τῆς Ἀφροδίτης Οὐρανίας ἦν ἁγιώτατος καὶ ἀρχαιότατος πάντων ὅσους ἡ θεὰ αὕτη εἶχεν ἐν Ἑλλάδι.

Ἐκ Κυθήρων ἀναχωρήσαντες διηυθύνθημεν πρὸς τὸ Γύθειον ἔνθα μετὰ 5ωρον τρικυμιῶδες ταξείδιον ἀπεβιβάσθημεν περὶ τὸ μεσονύκτιον ῥαγδαίας πιπτούσης βροχῆς. Κατὰ κακὴν ἡμῶν τύχην ὁ Ἔπαρχος, πρὸς ὃν εἴχομεν συστατικὴν ἐπιστολήν, ἀπουσίαζεν, ὁ δὲ μικρὸς παῖς ὁ φέρων τὰ πράγματα ἡμῶν μᾶς ὡδήγησεν εἰς ἐλεεινὸν ἀχυρῶνα ὃν ἐκάλουν ξενοδοχεῖον. Ἑκόντες ἄκοντες εἰσήλθομεν· εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ὀνομαζομένου ξενοδοχείου ἦτο τὸ μαγειρεῖον ἐκεῖθεν δὲ μᾶς ὡδήγησαν εἰς δωμάτιον, ὅπερ ἐχρησίμευε καὶ ὡς ἑστιατόριον, αἱ δὲ τράπεζαι ὅπου ἐν καιρῷ ἡμέρας ἐγευμάτιζον ἐχρησίμευσαν τότε ὡς κλίναι ἡμῶν. Τὸ ἑστιατόριον τοῦτο ἦτο ἄνευ παραθύρων, εἴχομεν ὅμως ἐξ Ἀθηνῶν προμηθευθῇ δύο σκεπάσματα, ἐν οἷς ἐγκεκορδυλημένοι ἐκαθήμεθα ἕως ὅτου ἐξημέρωσεν· ἀλλὰ δὲν εἴμεθα μόνοι ἡμεῖς οἱ ξενιζόμενοι τοῦ περικλεοῦς τούτου ξενῶνος· ἀξιωματικός τις πάσχων ἐνοσηλεύετο πλησίον ἡμῶν ὑπὸ δύο στρατιωτῶν· ἐκτὸς τούτου τὴν νύκτα ὅλην δὲν ἔπαυσαν οἱ ἐπισκέπται, ἄλλοι μὲν ζητοῦντες ὕπνου θέσιν, ἄλλοι δὲ ζητοῦντες *πατσᾶ*. Εὐτυχῶς τὴν μελαγχολίαν ἡμῶν διεσκέδαζε καθ' ὅλην τὴν νύκτα ὁ γρυλλισμὸς τῶν χοίρων, οἵτινες ἦσαν κάτω τοῦ δωματίου ἡμῶν, καθὼς καὶ οἱ ἐπὶ τῆς ὀροφῆς καθ' ὅλην τὴν νύκτα περιτρέχοντες μῦς. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἀναφέρω ὅτι τὸ Γύθειον εἶνε εὐτυχὴς τόπος ὅσον ἀφορᾷ τοὺς χοίρους· πλῆθος τοιούτων βλέπει τις εἰς τὰς ὁδούς, ἐκ πρώτης δ' ὄψεως ἐπιβιβαζόμενός τις ἀπορεῖ διὰ τὸ πλῆθος τῶν τετραπόδων τούτων, ἕνεκα τῶν ὁποίων αἱ ὁδοὶ γέμουσιν ἀκαθαρσιῶν.

Μετὰ τὸ πρόγευμα ἡμῶν, ὅπερ συνίστατο ἐξ ὀλίγου ἄρτου καὶ γάλακτος, ἀνεχωρήσαμεν τὴν

Digitized by Google

9 ὥραν τῆς πρωΐας ἔφιπποι ἐκ τοῦ Γυθείου διὰ Σπάρτην, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀγωγέως τῶν ἵππων καὶ ἑνὸς χωροφύλακος, ὅν ὁ ὑπομοίραρχος εἶχεν εὐγενῶς θέσει ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἡμῶν, ἐπειδὴ τὸ μέρος δὲν ἦτο ἐντελῶς ἀσφαλές.

Τὸ Γύθειον παραθαλάσσιος πόλις ἦτο μία τῶν Ἐλευθερολακώνων πόλεων· ἐνταῦθα ἦσαν καὶ τὰ νεώρια τῶν Λακεδαιμονίων, ἃ ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐνέπρησεν ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Τολμίδης. Πλησίον τῆς θαλάσσης εὑρίσκονται λείψανα θεάτρου, ὡς καὶ ἐρείπια λουτρῶν ῥωμαϊκῆς κατασκευῆς.

Ἡ ὁδὸς ἣν ἐπορευόμεθα εἶνε ἁμαξιτὸς καὶ πλατεῖα, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐνταῦθα ἅμαξαι δὲν ὑπάρχουσι· καθ᾽ὅλον δὲ τὸ διάστημα τῆς πορείας ἡμῶν ἄλλο δὲν ἐβλέπομεν, εἰμὴ ὄρη ὑψηλὰ ὑπὸ χιόνων κεκαλυμμένα, ὡς σύντροφον δὲ καθ᾽ ὅλην τὴν ἡμέραν εἴχομεν βροχήν. Τὴν ἀνίαν τοιούτου ταξειδίου διεσκέδαζε μόνον ἡ μονότονος μουσικὴ τῶν κωδώνων τῶν ἡμιόνων μας· οὐδὲν μέρος ὅπως σταθμεύσωμεν ὑπῆρχε, καὶ τὰ πέριξ εἶνε ἔρημα καὶ ἀκατοίκητα. Μετὰ ἑξάωρον ὁδοιπορίαν ἐφθάσαμεν εἰς ἓν χάνι, ἔνθα ἐμείναμεν 1 ὥραν ἵνα γευματίσωμεν. Ἐνταῦθα εἶνε τὸ μέσον τοῦ δρόμου ἀπὸ Γυθείου εἰς Σπάρτην. Ἱππεύσαντες πάλιν τὴν 1 ὥραν μ.μ. ἐφθάσαμεν τέλος τὴν 7 ὥραν τῆς ἑσπέρας εἰς Σπάρτην καὶ διηυθύνθημεν εἰς τὸ Νομαρχεῖον, ἔνθα ὁ ἐξαίρετος καὶ πεπαιδευμένος νομάρχης κ. Εὐθύμιος Πλαστήρας λίαν εὐγενῶς μᾶς ὑπεδέχθη καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας μᾶς ἐφιλοξένησεν ἐν τῇ οἰκίᾳ του, εἰδήμων πρὸς τοῖς ἄλλοις ὢν καὶ ξένων γλωσσῶν. Οὐδέποτε θέλω λησμονήσει τὰς τρεῖς εὐφροσύνους ἑσπέρας, ἃς διήλθομεν ὁμοῦ κατὰ τὴν ἐν Σπάρτῃ διαμονὴν ἡμῶν, διαλεγόμενοι περὶ διαφόρων ἀντικειμένων.

Ἡ φύσει αὐτὴ ὀχυρὰ πόλις τῆς ἀρχαιότητος, ἡ διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ἀνδρίαν καὶ φιλοπατρίαν τῶν κατοίκων της ἀθάνατον δόξαν κτησαμένη καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἡγεμονὶς τῆς Ἑλλάδος διατελέσασα Σπάρτη, κεῖται εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ δαφνώδους ποταμοῦ Εὐρώτα, ἐπὶ γραφικωτάτου ὀροπεδίου, ὕπερθεν τοῦ ὁποίου ἀριστερᾷ ἵσταται ὁ χιονοσκεπὴς Ταΰγετος, δεξιᾷ δὲ ὁ Πάρνων σχηματίζοντες μακρὰν λεκάνην φθάνουσαν μέχρι τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου.

Κατὰ τὴν ἑβδομηκοστὴν ἐνάτην Ὀλυμπιάδα ἡ Σπάρτη κατηδαφίσθη ὑπὸ σεισμοῦ καὶ τότε ἀπεστάτησαν οἱ πλεῖστοι τῶν Εἱλώτων αὐτῆς εἰς Ἰθώμην.

Ἡ ἀρχαία Σπάρτη δὲν ἦτο γυμνὴ μνημείων, τὰ κυριώτερα δὲ ὅσων οἱ συγγραφεῖς ἀναφέρουσιν εἶνε περίπου τὰ ἑξῆς. Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Σπάρτης ἦν στοὰ ἐπιφανεστάτη καλουμένη Περσικὴ ὡς κατασκευασθεῖσα ἀπὸ λαφύρων Περσικῶν, ἦτο δὲ κεκοσμημένη διὰ πολλῶν ἀγαλμάτων· οὐ πόρρω ταύτης τῆς στοᾶς ἦτο ὁ τάφος Ὀρέστου τοῦ Ἀγαμέμνονος. Πλησίον τῆς ἀγορᾶς ἦν τόπος συνεδριάσεως ὅστις ἐκαλεῖτο Σκιάς· τὴν Σκιάδα ταύτην κατεσκεύασεν Θεόδωρος ὁ Σάμιος, ὃς πρῶτος ὡς λέγεται ἐφεῦρε τὴν τέχνην τοῦ διαχέειν σίδηρον καὶ διαπλάττειν ἐξ αὐτοῦ ἀγάλματα.

Ἡ ἀκρόπολις τῆς Σπάρτης δὲν ἦτο μὲν περιφανὴς κατὰ τὸ ὕψος ὡς ἡ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἡ Καδμεία τῶν Θηβῶν καὶ ἡ Λάρισσα τοῦ Ἄργους, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ἐντὸς τῆς πόλεως λόφων τὸν ὑψηλότερον ὠνόμαζον ἀκρόπολιν. Ἦν δὲ ἐπ᾽ αὐτῆς ναὸς Ἀθηνᾶς καλουμένης Πολιούχου καὶ Χαλκιοίκου, τὸ μόνον μνημεῖον τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, ὅπερ εἶδεν ὁ Παυσανίας καὶ ἐθαύμασεν, ἦτο δὲ ἔργον τοῦ Γοιτιάδα.

Ἡ κατὰ μῆκος ἔκτασις τῆς Σπάρτης ἦν ὡς εἰκάζεται 25 λεπτῶν· ἐρείπια αὐτῆς σώζονται πρὸς ἀνατολὰς τῆς νεωτέρας πόλεως τοῦ Μιστρᾶ· εἰσὶ δὲ ταῦτα λείψανα τῆς ἀκροπόλεως καὶ τῶν ἐπ᾽ αὐτῆς ναῶν ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου τῶν λόφων, καὶ ἴχνη πολλὰ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἃ εἶνε γνωστὰ ὅτι ἐκτίσθησαν κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους αἰῶνας καὶ εἶνε κατεσκευασμένα ἐκ κεράμου.

Ἔξω τῶν τειχῶν σώζεται οἰκοδομὴ τετράγωνος κατεσκευασμένη ἐξ ἀρχαίων λειψάνων, ἐντὸς αὐτῆς δὲ κτίριον θεωρούμενον ὡς ὁ τάφος τοῦ Λεωνίδα. Τὸ κτίριον τοῦτο σύγκειται ἐξ ὑπερμεγέθων ὄγκων λίθων· τὸ μῆκος ἑνὸς λίθου ὃν ἐμέτρησα ἦτο 5 περίπου μέτρων καὶ 1 $^1/_2$ τὸ πάχος· τῇ ἀληθείᾳ ἄξιος τάφος τοῦ ἥρωος. Κατὰ τὸ πρὸς ἀνατολὰς μέρος τῆς Σπάρτης τὸ πρὸς τὸν Εὐρώταν, ὑπάρχει φάραγξ απότομος καὶ βαθεῖα 50 ποδῶν καὶ ἐπ᾽ αὐτῆς ἦν ᾠκοδομημένον τεῖχος τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων. Ἐπὶ δὲ τοῦ ποταμοῦ ἦν γέφυρα ἧς σώζονται τὰ λείψανα, τὸ δὲ θέατρον τὸ ἐκ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων κείμενον πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς πόλεως, μόνον ἐκ τῆς θέσεως ἐγνωρίσαμεν, καθότι οὐδὲ ἴχνος βλέπει τις σήμερον· οἱ κάτοικοι τῆς νέας Σπάρτης μετεχειρίσθησαν ὡς λατομεῖα τὰ ἑδώλια τοῦ θεάτρου. Ἐντεῦθεν ἱστάμενός τις ἔχει μεγαλοπρεπεστάτην θέα τοῦ Ταϋγέτου καὶ σύναμα μαγευτικὴν φύσιν, τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα καὶ τὴν κατάφυτον πεδιάδα τὴν μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τῆς Σπάρτης καὶ τοῦ Μιστρᾶ.

Ὁ Μιστρᾶς ἀπέχει 1 περίπου ὥραν τῶν ἐρειπίων τῆς Σπάρτης πρὸς δυσμὰς καὶ κεῖται ἐπὶ κατωφερείας ὄρους κρημνώδους καὶ ἀποτόμου. ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ὑπάρχει φρούριον ἔχον πύργους ἀρχαίας κατασκευῆς· ἡ δὲ πρὸς τὸ νότιον τοῦ φρουρίου πλευρὰ αὐτοῦ εἶνε διεσχισμένη ἐκ σεισμοῦ ὡς φαίνεται. Τὸ ὄρος τοῦτο

Digitized by Google

εἶνε μέρος τοῦ Ταϋγέτου καὶ κατὰ τὰς ὑπωρείας αὐτοῦ ῥέει ὁ Παντελεήμων ῥύαξ ἄφθονος, χωρίζων τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν δύο αὐτῆς προαστείων, καὶ ἐπὶ τοῦ ῥύακος ὑπάρχει γέφυρα συνενοῦσα τὰς δύο αὐτοῦ ὄχθας.

Πρὸς τὸ ἀνώτατον μέρος τῆς πόλεως σώζονται παλαιὰ οἰκήματα Γοτθικῆς κατασκευῆς, ἐν οἷς ᾤκουν ὡς φαίνεται οἱ ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως δεσπόται τῆς Σπάρτης.

Μεταξὺ τῶν ἀξιομνημονεύτων πόλεων εἰσὶν αἱ Ἀμύκλαι, περίφημοι καταστᾶσαι διὰ τὸν ἐκεῖ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος θρόνον τοῦ Ἀμυκλαίου Ἀπόλλωνος, ἔργον Βαθυκλέους τοῦ Μάγνητος ὃν προσέφερον οἱ Σπαρτιᾶται εἰς τὸν θεόν, ἀπέχουσι τῆς Σπάρτης ὡς εἴκοσι στάδια πρὸς μεσημβρίαν, ὀλίγον ἀπωτέρω τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Εὐρώτα. Ἐκτίσθησαν δ' ὑπὸ Ἀμύκλα τοῦ Λακεδαίμονος ὃς ὠνόμασεν αὐτὰς ἀφ' ἑαυτοῦ. Ἐν Ἀμύκλαις ἐκτὸς τοῦ μεγαλοπρεποῦς θρόνου τοῦ κολοσσαίου ἀγάλματος τοῦ θεοῦ τούτου περιείχοντο καὶ τὰ ἀγάλματα καὶ τῶν πλείστων ἄλλων θεοτήτων τῶν Δωριέων. Αἱ γυναῖκες τῆς Σπάρτης ὕφαινον κατ' ἔτος χιτῶνα διὰ τὸν Ἀμυκλαῖον Ἀπόλλωνα καὶ ὠνόμαζον Χιτῶνα τὸ οἴκημα ἐν ᾧ εἰργάζοντο. Ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Ἀμυκλῶν κεῖται νῦν τὸ χωρίον Σκλαβοχῶρι καλούμενον, ἔνθα εὑρέθησαν λείψανά τινα, ὡς τεμάχια κιόνων, ἐπιγραφαὶ καὶ ἄλλα, ἀλλὰ πάντα εἶνε Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς. Ὁ **Leak** ὡς καὶ ὁ **Curtius** θεωροῦσι τὴν Ἁγίαν Κυριακὴν (λόφον 1 ὥραν μακρὰν τῆς Σπάρτης καὶ 1/4 τοῦ Σκλαβοχωρίου) ὡς τὸν ναὸν τοῦ Ἀμυκλαίου Ἀπόλλωνος. Ἐπὶ τῆς νῦν ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Κυριακῆς εἴδομεν πολλοὺς λίθους μεγάλους ἀπελεκήτους, οἱ ὁποῖοι ἐχρησίμευον διὰ τὸ περιτείχισμα τοῦ ναοῦ, πολλὰ θραύσματα ἀγγείων ἑλληνικῆς ἐποχῆς ὡς καὶ μίαν μεγάλην πλᾶκα ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐντετειχισμένην μὲ ἐπιγραφὴν λίαν ἐξηλειμμένην καὶ δυσανάγνωστον, ἧς ἠδυνήθην νὰ ἀναγνώσω τὰ ἑξῆς γράμματα :

ΔΕΞΙΜΑΧΟΥ
ΟΥΝΕΚΘΕΟΚΠΡΕΟΣ
ΔΩΡΟΕΠΡΟΓ'''
ΙΔΤΑ.

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ καθηγητοῦ **Sayce** πιθανώτερον εἶνε νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐνταῦθα ἦτο ναὸς τοῦ Ἀμυκλαίου Ἀπόλλωνος διὰ δύο λόγους, πρῶτον ὅτι τὸ ἔδαφος ἐνταῦθα εἶνε ἐσπαρμένον μὲ πλῆθος Ἑλληνικῶν ἀγγείων καὶ δεύτερον ἕνεκα τῆς λαμπροτάτης αὐτοῦ τοποθεσίας, διότι τὸ Σκλαβοχῶρι δὲν δύναται νὰ πείσῃ ἡμᾶς ἀρκούντως, ἕνεκα τοῦ χθαμαλοῦ ἐδάφους ἐφ' οὗ κεῖται τὸ νῦν χωρίον, ὅτι ἐπ' αὐτοῦ ᾠκοδόμητο μεγαλοπρεπὴς ναὸς μετὰ κολοσσαίου ἀγάλματος.

Ἐν Σπάρτῃ ἐπεσκέφθημεν τὸ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον, δι' ὃ ὀφείλεται μέγας ἔπαινος τῷ καθηγητῇ τοῦ αὐτόθι Γυμνασίου καὶ ἐφόρῳ τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Μάτσᾳ διὰ τὴν καλὴν κατάταξιν καὶ περιποίησιν τῶν ἀρχαιοτήτων. Ἐπίσης ἐπεσκέφθημεν καὶ ψηφόδετον ἔδαφος καλὸν ῥωμαϊκῶν χρόνων, ὅπερ ἠγοράσθη ὡς εἶπον ἡμῖν παρὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἀντὶ 15 χιλιάδων δραχμῶν, παριστάνει δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπὶ ταύρου μετὰ δύο ἐρώτων ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἐν ᾧ ὁ πρὸς δεξιὰν ἐφθάρη ἤδη κατὰ τὸ ἄνω ἥμισυ· πλησίον τούτου καὶ ἀπέναντι εὑρέθη πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἕτερον ψηφόδετον, ὅπερ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἴδωμεν, διότι μένει εἰσέτι τεθαμμένον ἕνεκα τῆς ὑπερόγκου ἀξίας ἣν ὁ ἰδιοκτήτης ζητεῖ.

Ὡς ἀναφέρει ἡμῖν ὁ **Leak** πλησίον τοῦ χωρίου Βαφιὸ (ἀρχαῖαι Φαραὶ) κειμένου παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Εὐρώτα 45 λεπτὰ ἀπὸ τοῦ Σκλαβοχωρίου εἶδεν ἐρείπια ὑπογείου τινὸς δωματίου ὁμοίου τοῦ τῶν Μυκηνῶν. Ἵνα εὕρωμεν τὸ χωρίον Βαφιὸ πολλὰς ὥρας καὶ πολλοὺς κόπους ἐδαπανήσαμεν, καθότι—πρᾶγμα παράδοξον—οὐδεὶς ἐκ τοῦ παρακειμένου χωρίου ἐγνώριζεν αὐτὸ οὔτε τοιοῦτόν τι ὑπόγειον δωμάτιον εἶχον ἰδεῖ. Μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις λίαν κεκμηκότες καὶ νήστεις ἀπὸ πρωΐας εὕρομεν τέλος χωρικόν τινα, ὅστις ὡδήγησεν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόφου τινός, ἔνθα μᾶς ἔδειξεν ὀπήν, ἥτις, ὡς μᾶς εἶπε, γνωρίζει ἐκ παραδόσεως ὅτι φέρει ὑπογείως μέχρι τοῦ χωρίου Βαφιὸ, ἀπόστασιν 10 λεπτῶν τῆς ὥρας. Πράγματι δὲ εἴδομεν ἐκεῖ μεγάλους ὄγκους λίθων οὓς ὁ **Leak** εἶδεν ἐνταῦθα· δυστυχῶς ὅμως μετεχειρίσθησαν καὶ αὐτοὺς εἰς τὰς ἀνάγκας των οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου καὶ δὲν σώζονται πλέον εἰμὴ 4 ἐξ αὐτῶν. Ἐλησμόνησα ν' ἀναφέρω ὅτι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου τούτου ἦσαν κεκρυμμένοι 8 ἄνθρωποι ὡπλισμένοι, οἱ ὁποῖοι, ὡς μοὶ εἶπεν ὁ ὁδηγὸς ἡμῶν, ἦσαν φυγόδικοι καὶ διὰ νεύματος μᾶς ὑπέδειξεν ὅτι πρέπει τάχιστα ν' ἀπέλθωμεν. Εὐτυχῶς ἐπρολάβαμεν πρὸ τοῦ νὰ συνεννοηθῶσι μεταξύ των καὶ ἀνεχωρήσαμεν καὶ οὕτω διεφύγομεν προφανῆ κίνδυνον, ἂν ὄχι τῆς ζωῆς, τοὐλάχιστον τῶν χρημάτων ἡμῶν.

Σκοπὸν εἴχομεν ἀπὸ Σπάρτης νὰ ὁδεύσωμεν πεζῇ διὰ τῆς Μεγαλοπόλεως, Τριπόλεως εἰς Μυκήνας, καὶ διὰ Ναυπλίου νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς Ἀθήνας, ἀλλ' ἡ χιὼν κατέκλυσε τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων καὶ ἀπέκλεισε τὰς διόδους οὕτως, ὥστε νὰ καταστῇ ἡ τοιαύτη διὰ ξηρᾶς πορεία ἀδύνατος, ἐν ᾧ ἔπρεπε καὶ γυμνόποδες νὰ διέλθωμεν οὐχὶ ὀλίγους χειμάρρους, διὸ ἠναγκάσθημεν καὶ πάλιν νὰ καταβῶμεν εἰς τὸ Γύθειον. Εὐτυχῶς ἡ ὥρα τοῦ ἀπόπλου τοῦ ἀτμοπλοίου ἦτον ἐγγύς, ὥστε ἐπ' ὀλίγον μόνον

Digitized by Google

ἀπηλαύσαμεν νῦν τῆς ξενείας τοῦ γνωστοῦ ξενοδοχείου.

Ἀθήνησι. Π. Γ. Καστρομενος.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Εἰς τὸν Ἀγαθόπουλον ἀνήγγειλέ τις ὅτι ὁ φίλος του Κ... ἀπέθανεν ἐν Πάτραις.

— Ἀδύνατον, ἀναφωνεῖ ὁ Ἀγαθόπουλος, ἐγὼ εἶχα γράμμα του πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, καὶ ἂν ἐπάθαινε ἕνα τέτοιο πρᾶγμα, βεβαίως θὰ μοῦ τὸ ἔγραφε.

* * *

Ὁ φιλάργυρος Μ* ἐξήρχετο πρὸ ἡμερῶν μετά τινος φίλου του ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ὅπου εἶχεν ἀκούσει συγκινητικὸν λόγον περὶ φιλανθρωπίας. Εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ ναοῦ πλῆθος ἐπαιτῶν ἔτεινον μεθ' ἱκεσιῶν τὰς χεῖρας, εἰς ἃς ἕκαστος τῶν ἐξερχομένων ἔρριπτε κατ' ἀρέσκειαν. Μόνος ὁ Μ* ἔμενεν ὅλως ἀνάλγητος. Καὶ ἐπειδὴ ὁ φίλος του τὸν κατέκρινε διὰ τοῦτο·

— Νὰ σοῦ 'πῶ, λέγει ὁ φιλάργυρος, αὐτὸ τὸ κάνω ἴσα ἴσα γιὰ νὰ μὴ παραβῶ τοὺς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου

— Ἄ! αὐτὴ δὰ ἡ εἰρωνεία καταντᾷ πλέον ἀηδία!

— Ἄκουσε 'δῶ λοιπόν, νὰ σοῦ 'πῶ· δὲν λέγει τὸ Εὐαγγέλιον: μὴ κάμνεις εἰς τὸν ἄλλον, ὅ,τι δὲν θέλεις νὰ κάμνουν καὶ εἰς ἐσὲ οἱ ἄλλοι;

— Ἔ! λοιπόν;

— Ἐγὼ δὲν θέλω νὰ μοῦ κάμνουν ἐλεημοσύνη, καὶ γιὰ τοῦτο δὲν κάμνω κι' ἐγὼ εἰς κανένα!

* * *

Παριστάνετο ἐν τῷ θεάτρῳ τραγῳδία τις τοῦ ποιητοῦ Μ* παρόντος εἰς τὴν παράστασιν. Πλησίον αὐτοῦ ἐκάθητο δικαστής, ὅστις εἰς τὴν δευτέραν πρᾶξιν ἔκλινε τὴν κεφαλήν, ἀποκοιμηθεὶς βαθύτατα. Τοῦτο ἰδὼν ὁ ποιητὴς ἐγείρεται καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν παρακαθήμενον θεατὴν λέγει·—Κύτταξέ τον! νομίζει πῶς εὑρίσκεται εἰς συνεδρίασιν τοῦ δικαστηρίου!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ δυστυχία εἶνε τὸ μόνον βάρος, ὅπερ ἀποβαίνει τόσῳ μᾶλλον βαρύτερον ὅσῳ πλειότεροι εἶνε οἱ φέροντες αὐτό.

—

Ὅταν τις δὲν τολμᾷ νὰ εἴπῃ ὅ,τι σκέπτεται, καταντᾷ νὰ μὴ σκέπτεται παρὰ μόνον ὅ,τι τολμᾷ νὰ εἴπῃ.

—

Διὰ τῆς ἐκδικήσεως γίνεσαι ἴσος πρὸς τὸν ἐχθρόν σου, διὰ τῆς συγγνώμης γίνεσαι ἀνώτερος αὐτοῦ.

—

Πρὸς ἐκτίμησιν τῆς δυστυχίας ὑπάρχει μέτρον τι λίαν εὔκολον, ὅπερ σπανίως δύναται νὰ μᾶς ἀπατήσῃ. Εὐθὺς ὡς δυσάρεστόν τι συμβῇ ἡμῖν ὀφείλομεν νὰ ἐρωτῶμεν: Ἆρά γε θὰ τὸ ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη μετὰ ἓν ἔτος τὴν αὐτὴν ἡμέραν; Καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην θὰ ἔχῃ ἆρά γε τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐπίδρασίν τινα ἐπὶ τῆς ζωῆς μου; Ἐὰν ἡ ἀπόκρισις εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτὰς εἶνε καταφατική, δυνάμεθα νὰ καλέσωμεν τὸ συμβὰν ἡμῖν δυστυχίαν. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δὲν πρέπει νὰ μεριμνήσωμεν περὶ αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ στατιστικὴν ἄρτι δημοσιευθεῖσαν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ὑπάρχουσι νῦν 756 ἐργοστάσια βάμβακος. Ἐκ τούτων 439 εἰσὶν ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς Πολιτείαις, 139 ἐν ταῖς κεντρικαῖς, 161 ἐν ταῖς μεσημβριναῖς καὶ 17 ἐν ταῖς δυτικαῖς. Ἐπασχολοῦνται ἐν πᾶσι κεφάλαια 208,280,346 δολλαρίων, αἱ δὲ ἄδρακτοι ἀνέρχονται εἰς 10,653,435.

Ἐν τοῖς ἐργοστασίοις τοῦ βάμβακος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐργάζονται 174,659 ἄτομα, ἐξ ὧν 84,539 γυναῖκες μὴ ὑπερβᾶσαι τὸ δέκατον ἕκτον ἔτος καὶ 13,213 ὑπερβᾶσαι τὴν ἡλικίαν ταύτην.

Συνέστη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐν Λονδίνῳ θρησκευτικὴ αἵρεσις αὐτοκαλουμένη «**Peculiar people**», τῆς ὁποίας τὰ μέλη ἐν περιπτώσει ἀσθενείας, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐννοοῦσι νὰ προσκαλέσωσιν ἰατρὸν διότι, ὡς λέγουσιν, «οὐδαμοῦ τῶν Ἁγίων γραφῶν σημειοῦται ὅτι οἱ τότε ἄνθρωποι ἐπεκαλοῦντο ἐν ταῖς ἀσθενείαις των τοὺς ἰατρούς». Ὅταν δὲ μέλος τι τῆς αἱρέσεως ἀσθενῇ, τὰ λοιπὰ προσεύχονται ἁπλῶς ὑπὲρ τῆς ἰάσεως αὐτοῦ καὶ ἀναμένουσι.

Ἀνακριτής τις ἐξακριβώσας ὅτι ὁ θάνατος τῆς θυγατρὸς μέλους τινὸς τῆς «**Peculiar people**» προῆλθεν ἐξ ἐλλείψεως περιποιήσεως καὶ νοσηλείας, ἀνέφερε τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν δικαιοσύνην. Καὶ ἴσως μὲν κατορθώσῃ αὕτη νὰ προστατεύσῃ τὰ τέκνα ἀπὸ τῆς ἠλιθιότητος τῶν γονέων των, ἀλλὰ πῶς θὰ πειθαναγκάσῃ τοὺς ἐνηλίκους ἀσθενοῦντας νὰ προσκαλέσωσιν ἰατρὸν καὶ νὰ λάβωσι τὰ ὑπ' αὐτοῦ διορισθέντα φάρμακα;

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Hestia 1883
N° 389, 12. Juni

trotz wiederholter Reclamation ist die Post nicht im Stande die Nummer zu beschaffen; also den Band ohne dieselbe mit Falz binden.

16. VII. 84 Lbm

Digitized by Google

Digitized by Google

'Αριθ. 390 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι —Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγγίσμου 3 | 19 Ἰουνίου 1883

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ. — Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 3

Ε'.

Ἡ πόλις τῶν Παρισίων ἀνῆκεν ἄλλοτε εἰς τοὺς Παρισινούς, καὶ τὸ ἄλλοτε τοῦτο ἀπέχει ἡμῶν τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα μόλις ἔτη. Οἱ Γάλλοι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἦσαν κύριοι τῶν Παρισίων, ὡς οἱ Ἄγγλοι εἶνε κύριοι τοῦ Λονδίνου, οἱ Ἱσπανοὶ τῆς Μαδρίτης, οἱ Ῥῶσοι τῆς Πετρουπόλεως. Ἀλλ' ὁ χρόνος ἐκεῖνος παρῆλθε. Καὶ αἱ μὲν ἄλλαι χῶραι ἔχουσιν ὅρια, ἡ δὲ Γαλλία οὐχί. Οἱ Παρίσιοι κατήντησαν ὑπερμεγέθης πύργος Βαβέλ, πόλις διεθνὴς καὶ παγκόσμιος, διότι οἱ ξένοι ἔρχονται οὐ μόνον ἵνα ἐπισκεφθῶσι τοὺς Παρισίους, ἀλλὰ καὶ ἵνα διαβιώσωσιν ἐν αὐτοῖς.

Καὶ ἔχομεν ἤδη ἐν Παρισίοις κοινότητα Ῥωσικήν, κοινότητα Ἱσπανικήν, κοινότητα τῶν τῆς Ἀνατολῆς ἐθνῶν, κοινότητα Ἀμερικανικήν. Αἱ κοινότητες αὗται ἔχουσι τὰς ἐκκλησίας των, τοὺς τραπεζίτας των, τοὺς ἰατρούς των, τὰς ἐφημερίδας των, τοὺς ποιμένας των, τοὺς ἱερεῖς των καὶ τοὺς ὀδοντοϊατρούς των. Οἱ ξένοι κατέκτησαν ἤδη τὸ πλεῖστον μέρος τῶν Ἠλυσίων Πεδίων καὶ τοῦ βουλεβάρτου Μαλεζέρβου· οὗτοι μὲν προχωροῦσι καὶ ἐξαπλοῦνται, ἡμεῖς δὲ χωροῦμεν πρὸς τὰ ὀπίσω καταπατούμενοι ὑπὸ τῆς εἰσβολῆς αὐτῶν καὶ ἀναγκαζόμενοι νὰ ἐκπατριζώμεθα, καὶ νὰ ἱδρύωμεν Παρισιακὰς κοινότητας ἐν τμήμασιν, ἅτινα οὐδέποτε ἦσαν Παρίσιοι καὶ οὐδὲ σήμερον εἶν' ἐντελῶς.

Μεταξὺ τῶν ξένων τούτων κοινοτήτων ἡ πολυπληθεστάτη, ἡ πλουσιωτάτη, ἡ λαμπροτάτη εἶνε ἡ Ἀμερικανική. Ὑπάρχει δὲ στιγμὴ καθ' ἣν Ἀμερικανὸς αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἱκανῶς πλούσιον, ἀλλὰ Γάλλος οὐδέποτε. Ὁ Ἀμερικανὸς τότε ἵσταται, ἀναπνέει ὀλίγον καὶ τρώγων τὸ κεφάλαιόν του δὲν ἔχει ὡς μέτρον τὰς προσόδους του, γινώσκει νὰ δαπανᾷ, ἐν ᾧ ὁ Γάλλος μόνον νὰ φείδεται γινώσκει.

Ὁ Γάλλος μίαν ἔχει ἀληθῆ πολυτέλειαν, τὰς ἐπαναστάσεις του. Ὑγιῶς καὶ ὀρθῶς λογιζόμενος ἀναμένει αὐτάς, γινώσκων καλῶς ὅτι θὰ εἶνε μὲν λίαν δαπανηραὶ εἰς τὸ Κράτος, ἀλλὰ ταυτοχρόνως θὰ εὕρῃ αὐτὸς τὴν περίστασιν νὰ καταθέσῃ ἐπωφελέστερον τὰ χρήματά του. Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς χώρας ἡμῶν οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ παρατεταμένον δάνειον αἰωνίως ἀνοικτόν. Ὁ Γάλλος λέγει καθ' ἑαυτόν :

— Θησαυρίσωμεν ! θησαυρίσωμεν ! θησαυρίσωμεν ! Διότι προσεχῆ τινα πρωΐαν θὰ ἐπέλθῃ τις ἐπανάστασις, ἥτις θὰ καταβιβάσῃ τὸ πέντε τοῖς ἑκατόν, εἰς πεντήκοντα ἢ ἑξήκοντα φράγκα. Καὶ τότε ἀγοράζω. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἐπαναστάσεις εἶνε ἄφευκτοι, ἂς προσπαθήσωμεν τοὐλάχιστον νὰ ὠφεληθῶμεν.

Λόγος γίνεται ἀδιαλείπτως περὶ ἀνθρώπων ἀφανισθέντων ἕνεκα τῶν ἐπαναστάσεων, καὶ ὅμως πολυπληθέστεροι ἴσως εἶνε οἱ ἕνεκα αὐτῶν πλουτήσαντες.

Οἱ Ἀμερικανοὶ ὑπείκουσι σφόδρα εἰς τὴν ἑλκτικὴν τῶν Παρισίων δύναμιν. Ἐν οὐδεμιᾷ τῶν ἐπὶ γῆς πόλεων δύναταί τις εὐαρεστότερον καὶ εὐκολώτερον νὰ δαπανᾷ πολλὰ χρήματα. Ὥστε ἕνεκα καὶ τῆς φυλῆς καὶ τῆς καταγωγῆς τῆς κυρίας Σκὼτ καὶ τῆς μὶς Πέρσιβαλ, ἡ ἑλκτικὴ περὶ ἧς ὁ λόγος δύναμις ἐπέδρασεν ἐπὶ τῶν κυριῶν τούτων κατ' ἴδιον ὅλως τρόπον.

Ἡ Γαλλικωτάτη τῶν Γαλλικῶν ἀποικιῶν εἶνε ὁ Καναδᾶς, ὅστις ὅμως δὲν ἀνήκει πλέον τῇ Γαλλίᾳ. Ἡ μνήμη τῆς πρώτης πατρίδος, τῆς μητροπόλεως, διέμεινεν ἰσχυροτάτη καὶ γλυκυτάτη ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν εἰς Καναδᾶ ἀποικισάντων Γάλλων. Ἡ Σουζὴ λοιπὸν Πέρσιβαλ ἔλαβε παρὰ τῆς μητρός της ἀγωγὴν ὅλως γαλλικὴν καὶ αὐτὴ δὲ ἀνέθρεψε τὴν ἀδελφήν της ἐν τῷ αὐτῷ πρὸς τὴν Γαλλίαν ἔρωτι· ὥστε αἱ δύο ἀδελφαὶ ᾐσθάνοντο ἑαυτὰς Γαλλίδας ἢ μᾶλλον εἰπεῖν Παρισινάς.

Ὡς λοιπὸν ἡ σωρεία ἐκείνη τῶν ἑκατομμυρίων κατέπεσεν ἐπ' αὐτῶν, ὑπὸ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πόθου ἀμφότεραι κατελήφθησαν : νὰ ἔλθωσιν εἰς Παρισίους καὶ ἐκεῖ νὰ ζήσωσι. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ὁ κύριος Σκὼτ ἀντέστη ὀλίγον :

— Ὅταν δὲν θὰ εἶμαι πλέον ἐδῶ, ἔλεγε, καὶ μόνον ἅπαξ τοῦ ἔτους θὰ ἔρχωμαι νὰ μένω δύο

Digitized by Google

ἢ τρεῖς μῆνας ἐν Ἀμερικῇ πρὸς ἐπίβλεψιν τῶν συμφερόντων σας, καὶ τῶν δύο σας αἱ πρόσοδοι θὰ ἐλαττωθῶσι.

— Καὶ τί πειράζει! ἀπεκρίνετο ἡ Σουζῆ, εἴμεθα πλούσιοι καὶ πάρα πλούσιοι... Ἂς ἀναχωρήσωμεν, σὲ παρακαλῶ... Πόσον θὰ εἴμεθα εὐχαριστημέναι! πόσον εὐτυχεῖς!

Ὁ κύριος Σκὼτ ὑπεχώρησε, καὶ ἡ Σουζῆ κατὰ τὰς πρώτας τοῦ Ἰανουαρίου ἡμέρας τοῦ 1880 ἠδυνήθη νὰ γράψῃ πρὸς τὴν ἀπό τινων ἐτῶν ἐν Παρισίοις διαμένουσαν φίλην της Καίτην Νόρτον, τὴν ἐπιστολὴν τήνδε:

«Νίκη! ἀπεφασίσθη! Ὁ Ῥιχάρδος συνήνεσεν. Ἔρχομαι τὸν Ἀπρίλιον καὶ γίνομαι πάλιν Γαλλίς. Μ' εἶπες ἄλλοτε ὅτι ἀναλαμβάνεις νὰ προετοιμάσῃς πᾶν ὅ τι χρειάζεται πρὸς ἐγκατάστασίν μας, εἶμαι φοβερὰ ἀδιάκριτος.... δέχομαι τὴν πρότασίν σου.

»Ἐπιθυμῶ λοιπὸν εὐθὺς ὡς πατήσω τοὺς Παρισίους, νὰ εἶμαι εἰς κατάστασιν νά τους χαρῶ, καὶ νὰ μὴ χάσω τὸν πρῶτον μῆνα τρέχουσα πρὸς ἀνεύρεσιν ἐπίπλων, ὀχημάτων, ἵππων. Θέλω ὅταν ἀποβιβασθῶ εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου νὰ εὕρω εἰς τὴν αὐλὴν τὸ ὄχημά *μου*, τὸν ἡνίοχόν *μου*, τοὺς ἵππους *μου*. Θέλω τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν νά σ' ἔχω νὰ συγγευματίσωμεν εἰς τὸν οἶκόν *μου*. Πρέπει λοιπὸν ἢ νὰ ἐνοικιάσῃς ἢ νὰ ἀγοράσῃς ἓν ξενοδοχεῖον· συμφώνησε ἀπὸ τοῦδε ὑπηρέτας, ἔκλεξε τὰς ἁμάξας, τοὺς ἵππους, τὰς στολὰς τῶν ἱπποκόμων. Τὰ πάντα τῆς ἐκλογῆς σου· μόνον αἱ στολαὶ τῶν ἱπποκόμων νὰ εἶνε κυαναῖ, τοῦτο μόνον. — Τὸ τελευταῖον τοῦτο τὸ γράφω καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς Μπεττίνας, ἥτις ἱσταμένη ἄνωθέν μου βλέπει τί σου γράφω.

»Ἑπτὰ μόνον ψυχὰς θὰ παραλάβωμεν: ὁ Ῥιχάρδος τὸν θαλαμηπόλον του, ἡ Μπεττίνα καὶ ἐγὼ τὰς θαλαμηπόλους μας, τὰς δύο παιδαγωγοὺς τῶν μικρῶν μας, καὶ δύο μικροὺς ἱπποκόμους, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἀκολουθοῦν ὅταν ἐξερχώμεθα ἔφιπποι. Εἶνε ἱππεῖς σπανιώτατοι... Μιὰ χαρὰ νά τους ἰδῇς, τὸ αὐτὸ ἀνάστημα, ἡ αὐτὴ κατασκευή, τὸ αὐτὸ σχεδὸν πρόσωπον, τῶν ἀδυνάτων εἶνε νὰ εὕρωμεν ἐν Παρισίοις ἱπποκόμους τόσον ταιριαστούς.

»Ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα καὶ ἀνθρώπους τὰ ἀφίνομεν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ... Ὄχι δά, ὄχι ὅλα, ἐλησμόνησα τέσσαρα ἀλογάκια Σκωτικά, τέσσαρα ἀριστουργήματα, κατάμαυρα πίσσα μὲ λευκὰ στίγματα καὶ εἰς τοὺς τέσσαρας πόδας καὶ τὰ τέσσαρα· δὲν μας βαστᾷ ἡ καρδιά μας νά τα χωρισθῶμεν· τὰ ζεύγομεν εἰς κομψὸν δίφρον καὶ εἶνε χαριέστατα· τὰ ὁδηγοῦμεν ἀξιόλογα καὶ τὰ τέσσαρα ἡ Μπεττίνα καὶ ἐγώ. Αὐτοῦ πιστεύω νὰ δύνανται γυναῖκες νὰ ὁδηγοῦν εἰς τὸ Δάσος πρωῒ πρωῒ δίφρον μὲ τέσσαρ' ἄλογα χωρὶς νὰ προξενήσουν σκάνδαλον. Ἐδῶ εἶνε δυνατόν.

»Πρὸ πάντων, ἀγαπητή μου Καίτη, μὴ συλλογίζεσαι τὰ χρήματα... κάμε τρέλες, ὅσας θέλεις. Τοῦτο εἶνε τὸ μόνον ὅπου σοῦ ζητῶ».

Τὴν αὐτὴν δὲ ἡμέραν καθ' ἣν ἡ κυρία Νόρτον ἐλάμβανε τὴν ἐπιστολήν, διεσαλπίσθη ἡ εἴδησις τῆς ἀπροσδοκήτου καταστροφῆς μεγάλου τινὸς ἐπιχειρηματίου Γαρνεβὶλ ὀνομαζομένου, ὅστις δὲν εἶχε προαισθανθῇ τὸ πάθημά του, ἀλλ' *εἶχε μυρισθῇ τὴν ἔκπτωσιν* ὅτε ἔπρεπε νὰ εἶχεν ἤδη *μυρισθῇ τὴν ὕψωσιν*. Ὁ Γαρνεβὶλ οὗτος ἓξ ἑβδομάδας πρὸ τῆς συμφορᾶς του εἶχεν ἐνθρονισθῇ εἰς μέγαρον νεόδμητον, οὗ τὸ μόνον ἐλάττωμα ἦτο ἡ ὑπερβάλλουσα μεγαλοπρέπεια.

Ἡ κυρία Νόρτον ὑπέγραψεν ἐνοικιαστήριον —ἑκατοντακισχίλια φράγκα κατ' ἔτος,— μετὰ τοῦ δικαιώματος νὰ ἀγοράσῃ καὶ τὸ μέγαρον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ ἔπιπλα ἀντὶ δύο ἑκατομμυρίων κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς μισθώσεως. Διάσημος τεχνίτης ἀνελάμβανε νὰ διορθώσῃ καὶ μετριάσῃ ὀλίγον τὴν ὑπέρμετρον καὶ ἀφόρητον ἐκείνην πολυτέλειαν τῶν ἐπίπλων κλπ.

Τούτου γενομένου ἡ φίλη τῆς κυρίας Σκὼτ ηὐτύχησε νὰ εὕρῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δύο ταυτοχρόνως ἐκ τῶν ἐξόχων ἐκείνων καλλιτεχνῶν, ὧν ἄνευ εἶν' ἀδύνατον νὰ ἱδρυθῇ οἰκία μεγάλη καὶ νὰ κινηθῇ.

Πρῶτον μὲν ἀρχιμάγειρον πρώτης τάξεως ἄρτι καταλιπόντα ἀρχαῖον μέγαρον τοῦ προαστείου τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ μετὰ πολλῆς του λύπης, διότι εἶχεν αἰσθήματα ἀριστοκρατικά. Ἐνόμιζεν ἐξευτελιστικὸν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἁπλῶν πολιτῶν, καὶ μάλιστα ξένων.

— Ποτέ μου, εἶπεν εἰς τὴν κυρίαν Νόρτον, ποτὲ δὲν θὰ ἄφινα τὴν ὑπηρεσίαν τῆς κυρίας βαρόνης ἐὰν διετήρει τὴν θέσιν της ὅπως πρῶτα... Ἀλλὰ ἡ κυρία βαρόνη ἔχει τέσσαρα παιδιά, δύο υἱοὺς οἱ ὁποῖοι ἔκαμαν τόσες τρέλες... καὶ δύο θυγατέρας αἱ ὁποῖαι σήμερ' αὔριον θὰ εἶνε τῆς 'πανδρειᾶς. Καὶ πρέπει νά τας προικίσῃ. Τέλος πάντων ἡ κυρία βαρόνη εἶν' ἀναγκασμένη νὰ περιορίσῃ ὀλίγον τὰ ἔξοδά της, καὶ ἑπομένως δὲν εἶνε τῆς ἀξιοπρεπείας μου νὰ μείνω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της.

Ὑπέβαλε δὲ καὶ τοὺς ὅρους του ὁ διακεκριμένος οὗτος πρακτικὸς ἄνθρωπος, ὑπερβολικοὺς ὅρους, ἀλλ' ἡ κυρία Νόρτον οὐδόλως ἐπτοήθη, γινώσκουσα ὅτι εἶχεν ἐνώπιόν της ἄνδρα ἀξίας ὑπὸ πάντων ἀνομολογουμένης. Ἀλλ' ἐκεῖνος πρὶν ἢ ἀποφασίσῃ, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ τηλεγραφήσῃ εἰς Νέαν Ὑόρκην ὡς ἔχων χρείαν διασαφήσεών τινων· ἡ πρὸς αὐτὸν δὲ τηλεγραφικὴ ἀπάντησις ἦτο εὐνοϊκή, καὶ ἐδήλωσεν ὅτι δέχεται.

Ὁ δεύτερος μέγας καλλιτέχνης ἦτο πωλο-

Digitized by Google

δάμνης σπανίας καὶ ἐξόχου ἱκανότητος, παραιτηθεὶς τῆς ἐπιστήμης του ἀφ' οὗ ἀπέκτησε μεγάλην περιουσίαν. Ἀλλ' ὅμως συγκατετέθη νὰ ἀναλάβῃ τὴν διοργάνωσιν τῶν ἱπποστασίων τῆς κυρίας Σκῶτ. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἀπήτησε νὰ ἔχῃ τὴν πᾶσαν ἐλευθερίαν καὶ ἐξουσίαν εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν καταλλήλων ἵππων, οὐδέποτε νὰ ἐνδυθῇ στολὴν ἱπποκόμου, αὐτὸς νὰ ἐκλέγῃ τοὺς ἡνιόχους, τοὺς ὑπηρέτας τῶν ἱπποστασίων, τοὺς ἱπποκόμους, οὐδέποτε νὰ εἶνε ἐν τοῖς ἱπποστασίοις ἵπποι ὀλιγώτεροι τῶν δεκαπέντε, οὐδεμία συμφωνία νὰ γίνεται μετὰ τοῦ ἁμαξοπηγοῦ καὶ τοῦ κατασκευαστοῦ τῶν ἐφιππίων ἄνευ τῆς παρουσίας του, ἐδήλωσε δὲ ὅτι μόνον τὸ πρωῒ δύναται νὰ ὁδηγῇ τὸ ὄχημα πολιτικὰ ἐνδεδυμένος, ἵνα διδάσκῃ τὸ ἡνιοχεῖν τὰς κυρίας καὶ τὰ παιδία ἐὰν ἦτο ἀνάγκη.

Οὕτω δὲ ὁ μὲν ἀρχιμάγειρος ἔλαβε κατοχὴν τῶν τοῦ μαγειρείου του, ὁ δὲ ἀρχιιπποκόμος τῶν ἱπποστασίων του· τὰ λοιπὰ οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ ζήτημα ἁπλῶς χρημάτων, ἡ δὲ κυρία Νόρτον κατὰ τοῦτο ἐποιήσατο χρῆσιν πλήρη τῆς δεδομένης αὐτῇ ἐξουσίας, συμφώνως πρὸς τὰς ὁδηγίας ἃς ἔλαβεν. Κατὰ τὸ βραχὺ δὲ τοῦτο διάστημα τῶν δύο μηνῶν κατώρθωσε θαύματα, ἵνα ἡ κυρία Σκῶτ εὕρῃ τὰ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτῆς τέλεια πάντα καὶ ἀνεπίληπτα.

Καὶ ἰδοὺ πῶς ὅτε τῇ 5 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1880 ὁ κύριος Σκῶτ, ἡ Σουζῆ καὶ ἡ Μπεττίνα ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τοῦ Ἁγίου Λαζάρου περὶ ὥραν τετάρτην καὶ ἡμίσειαν τῆς πρωΐας, εὗρον τὴν κυρίαν Νόρτον ἐν τῷ σταθμῷ ἀναμένουσαν.

— Ἰδού, εἶπεν εἰς αὐτούς, ἔξω εἰς τὴν αὐλὴν εἶνε τὸ ὄχημά σας, ὀπίσω τοῦ ὀχήματος ἓν λανδὸν διὰ τὰ παιδιὰ καὶ ὀπίσω τοῦ λανδῶ ἓν λεωφορεῖον διὰ τοὺς ὑπηρέτας. Καὶ τὰ τρία ἔχουν τὸ γραμματόπλεγμά σας, τὰ ὁδηγοῦν οἱ ἡνίοχοί σας καὶ εἶν' ἐζευγμένοι εἰς αὐτὰ οἱ ἵπποι σας. Κατοικεῖτε κατὰ τὴν ὁδὸν Μουρίλλιου ἀρ. 24, ἰδοὺ καὶ ὁ κατάλογος τοῦ ἑσπερινοῦ σας δείπνου. Πρὸ δύο μηνῶν μὲ προσεκαλέσατε, δέχομαι λοιπόν· καὶ θὰ λάβω μάλιστα τὴν ἐλευθερίαν νὰ σας φέρω καὶ καμμιὰ δεκαπενταριὰ προσκεκλημένους, ὡς βλέπετε σᾶς προμηθεύω τὰ πάντα, καὶ προσκεκλημένους ἀκόμη . . . Ἀλλὰ ἡσυχάσατε, διότι ὅλους τοὺς γνωρίζετε, εἶνε φίλοι κοινοί . . . καὶ ἀπὸ ἀπόψε εὐθὺς θὰ δυνηθῶμεν νὰ κρίνωμεν τὴν ἔξοχον ἀρετὴν τοῦ μαγειρίου σας.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἡ κυρία Νόρτον ἐνεχείρησε τῇ κυρίᾳ Σκῶτ κομψὸν δελτάριον μετὰ χρυσῆς πέριξ γραμμῆς περιέχον τὰς λέξεις ταύτας: *Κατάλογος τοῦ γεύματος τῆς* 15 *Ἀπριλίου* 1880· ὑποκάτω δὲ ἦσαν καταγεγραμμένα τὰ εἴδη τῶν φαγητῶν.

Ὁ πρῶτος κάτοικος τῶν Παρισίων ὅστις ἔτυχε τῆς τιμῆς ἅμα δὲ καὶ τῆς εὐφροσύνης νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ τιμήσῃ τὸ κάλλος τῆς κυρίας Σκῶτ καὶ τῆς μὶς Πέρσιβαλ, ἦτο δεκαπενταέτης παραμάγειρος εὑρεθεὶς τυχαίως ἐν τῷ σταθμῷ, φορῶν τὴν λευκὴν ποδιάν του καὶ ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του κάνιστρον. Ὅτε ὁ ἡνίοχος τῆς κυρίας Σκῶτ ἐνοχλούμενος ὑπὸ τῆς συρροῆς τῶν ἁμαξῶν, προσεπάθει νὰ ἐξέλθῃ μετὰ δυσκολίας ἐκ τῆς αὐλῆς τοῦ σταθμοῦ, ὁ μικρὸς παραμάγειρος σταθεὶς ἀφελῶς ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου καὶ ἀνοίξας τόσους τοὺς ὀφθαλμούς του, παρετήρει τὰς δύο ἀδελφὰς μετὰ θάμβους καὶ ἐκπλήξεως, καὶ διὰ μιᾶς τολμηρῶς ἔρριψε κατὰ πρόσωπον αὐτῶν τὴν ἁπλῆν ταύτην φράσιν:

— Μωωωρὲ πρᾶμμα ! ! !

Ἡ κυρία Ρεκαμιὲ ὅτε εἶδεν ἐπερχομένας τὰς ῥυτίδας καὶ τὰς λευκὰς τρίχας ἔλεγε πρός τινα φίλην της.

— Ἄχ ! ἀγαπητή μου, ἐπέταξε τὸ πουλάκι. Ἀφ' ἧς ἡμέρας παρετήρησα ὅτι οἱ μικροὶ καπνοδοχοκαθαρισταὶ δὲν ἐγύριζαν καθ' ὁδὸν νά με κυττάζουν, ἐνόησα ὅτι τετέλεσται πλέον.

Ἐν παρομοίᾳ περιστάσει ἡ γνώμη τῶν μικρῶν παραμαγείρων ἔχει τὴν αὐτὴν ἀξίαν τῆς τῶν καπνοδοχοκαθαριστῶν. . . Ἀλλὰ μετὰ τῆς διαφορᾶς ὅτι ἡ Σουζῆ καὶ ἡ Μπεττίνα δὲν ἠδύναντο νὰ εἴπωσι *τετέλεσται*, διότι τοὐναντίον μάλιστα μόλις ἤδη ἐγίνετο ἀρχή.

Μετὰ πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας τὸ ὄχημα τῆς κυρίας Σκῶτ ἀνέβαινε τὸ βουλεβάρτον Ὠσμάνου καλπαζόντων βραδέως καὶ ἐρρύθμως τῶν δύο θαυμασίων ἵππων. Οἱ Παρίσιοι ἤδη ἠρίθμουν δύο ἔτι Παρισίνας.

Ἡ εὐδοκίμησις τῆς κυρίας Σκῶτ καὶ τῆς μὶς Πέρσιβαλ ἐγένετο ἐν ἀκαρεῖ, ὁριστική, καταπληκτική. Αἱ τῶν Παρισίων καλλοναὶ δὲν εἶνε κατατεταγμέναι καὶ καταγεγραμμέναι ἐν καταλόγῳ ὡς αἱ τοῦ Λονδίνου· δὲν κοινοποιοῦσι τὰς εἰκόνας των διὰ τῶν εἰκονογραφημένων ἐφημερίδων καὶ δὲν ἐπιτρέπουσι νὰ πωλῶνται παρὰ τοῖς χαρτοπώλαις αἱ φωτογραφίαι των. . . Ἐν τούτοις ὅμως ὑπάρχει πάντοτε μικρόν τι ἐπιτελεῖον εἰκοσάδος γυναικῶν ἐκπροσωπουσῶν τὴν χάριν, τὴν κομψότητα, καὶ τὴν εὐμορφίαν τὴν Παρισιακήν, αἱ δὲ γυναῖκες αὗται μετὰ δέκα ἢ εἴκοσιν ἐτῶν ὑπηρεσίαν μετατίθενται εἰς τὸ στέλεχος τῶν ἐφέδρων, ἀπαράλλακτα ὡς οἱ γηραιοὶ στρατηγοί.

Ἡ Σουζῆ καὶ ἡ Μπεττίνα παρευθὺς ἐξ ἀρχῆς κατετάχθησαν εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦτο, καὶ μάλιστα ἐν διαστήματι εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν, οὐδὲ εἰκοσιτεσσάρων, διότι τὰ πάντα συνέβησαν ἀπὸ τῆς ὀγδόης πρὸ μεσημβρίας μέχρι τοῦ μεσονυκτίου, τὴν ἐπιοῦσαν τῆς εἰς Παρισίους ἀφίξεώς των.

Φαντάσθητε εἶδός τι παραστάσεως φανταστικῆς εἰς τρία μέρη ἢ τρεῖς εἰκόνας διῃρημέ-

Digitized by Google

νης, ἧς ἡ ἐπιτυχία προβαίνει αὐξανομένη ἀπὸ εἰκόνος εἰς εἰκόνα :

α' Ἐκδρομὴ ἐφ' ἵππου τῇ δεκάτῃ ὥρᾳ πρὸ μεσημβρίας ἐν τῷ Δάσει, μετὰ τῶν δύο θαυμαστῶν θεραπόντων τῶν ἐξ Ἀμερικῆς κομισθέντων.

β' περίπατος πεζῇ περὶ ὥραν ἕκτην μετὰ μεσημβρίαν κατὰ τὴν δενδροστοιχίαν τῶν Ἀκακιῶν.

γ' ἐμφάνισις ἐν τῷ θεάτρῳ τῇ δεκάτῃ ὥρᾳ τῆς ἑσπέρας ἐν τῷ θεωρείῳ τῆς κυρίας Νόρτον.

Αἱ δύο *νεοφερμέναι* παρευθὺς παρετηρήθησαν καὶ ἐξετιμήθησαν, ὡς εἰκός, ὑπὸ τῶν τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα τῶν ἀποτελούντων μυστηριῶδές τι δικαστήριον, καὶ ἀνεκκλήτως ἀποφαινομένων ἐν ὀνόματι πάντων τῶν Παρισίων. Οἱ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα οὗτοι ἐκ διαλειμμάτων ἀνακηρύττουσι *θελκτικωτάτην* τὴν δεῖνα γυναῖκα, προφανέστατα δυσειδῆ. Ἀλλὰ τοῦτο μόνον ἀρκεῖ· ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ δεῖνα αὕτη φαίνεται *θελκτικωτάτη*.

Ἡ καλλονὴ τῶν δύο ἀδελφῶν ἦτο κρείττων οἵας δήποτε συζητήσεως. Διὸ τὴν μὲν πρωΐαν ἐθαύμασαν τὴν χάριν καὶ τὴν κομψότητα καὶ τὴν εὐγένειαν αὐτῶν, τὴν δὲ μετὰ μεσημβρίαν διεκήρυξαν ὅτι τὸ ἀκριβὲς καὶ ζωηρὸν βάδισμά των ἦτο θεᾶς βάδισμα, τὴν δ' ἑσπέραν μιᾷ βοῇ ἀνεκήρυξαν τὴν ἄκραν τελειότητα τοῦ τραχήλου των. Τὸ παιγνίδιον ἐκερδήθη. Ὅλοι δὲ οἱ Παρίσιοι ἔκτοτε εἶχον πρὸς τὰς δύο ἀδελφὰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ μικροῦ παραμαγείρου, ὅλοι οἱ Παρίσιοι ἐπανέλαβον τὸ *Μωρὲ πρᾶμμα !* μετὰ διαφόρων ἐννοεῖται περιφράσεων καὶ ἀναπτύξεων, ἃς ἐπιβάλλουσι τὰ κοινωνικὰ ἔθιμα.

Ἡ αἴθουσα τῆς κυρίας Σκὼτ ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ἐγένετο περιζήτητος καὶ περιεκτικωτάτη. Οἱ φοιτῶντες εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας μεγάλας Ἀμερικανικὰς οἰκίας προσῆλθον σωρηδὸν εἰς τὴν οἰκίαν Σκώτ, ὥστε κατὰ τὴν πρώτην τῆς παρασκευῆς ἑσπερίδα τριακόσιαι ψυχαὶ προσκεκλημέναι παρῆσαν. Ὁ κύκλος αὐτῶν τάχιστα ἐγένετο εὐρύτατος περιλαμβάνων ὀλίγον τι ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, Ἀμερικανούς, Ἱσπανούς, Ἰταλούς, Οὔγγρους, Ῥώσσους ἔτι δὲ καὶ Παριλίους.

Ἡ κυρία Σκὼτ ὅτ'ἐδιηγήθη τὴν ἱστορίαν της εἰς τὸν πατέρα Κωνστάντιον δὲν εἶπε τὰ πάντα . . . οὐδέποτε λέγει τις τὰ πάντα. Ἐγίνωσκε βεβαίως ὅτι ἦτο θελκτικωτάτη, ἠρέσκετο νά το παρατηρῶσιν οἱ ἄλλοι, καὶ δὲν δυσηρεστεῖτο νά τῇ το λέγωσι . . . Ἑνὶ λόγῳ ἦτο φιλάρεσκος. Καὶ ἦτο δυνατὸν νὰ εἶνε τῶν Παρισίων γνήσιος κάτοικος ἄνευ τούτου ; Ὁ δὲ κύριος Σκὼτ ἔχων τὴν πᾶσαν πίστιν πρὸς τὴν γυναῖκά του, παρεῖχεν εἰς αὐτὴν παντελῆ ἐλευθερίαν, ὥστ' ἐφαίνετο κάπως . . . Ἦτο δὲ ἀνὴρ ἀξιοπρεπέστατος αἰσθανόμενος ποιάν τινα ἀμηχανίαν καὶ στενοχωρίαν, διότι ἀπεφάσισε τοιοῦτον γάμον, διότι ἐνυμφεύθη τοσαῦτα πλούτη. Ἀγαπῶν δὲ φύσει τὰς ἐπιχειρήσεις, εὐαρέστως πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δραστηριότητα μετεχειρίζετο διαχειριζόμενος τὰς δύο περιουσίας, αὐξάνων αὐτὰς ὁσημέραι καὶ λέγων κατ' ἔτος πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ πρὸς τὴν γυναικαδέλφην του :

— Εἶσθε ἔτι πλουσιώτεραι παρὰ πέρυσιν...

Μὴ ἀρκούμενος δὲ εἰς μόνην τὴν μετὰ πλείστης ὅσης περισκέψεως καὶ δεξιότητος ἐπίβλεψιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ συμφερόντων, ἐπεδόθη ἐν Γαλλίᾳ εἰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις καὶ ηὐδοκίμησεν ἐν Παρισίοις ὡς καὶ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ. Ἵνα κερδαίνῃ τις χρήματα οὐδὲν ἄλλο εἶνε τοιοῦτον, ἢ τὸ νὰ μὴ ἔχῃ χρείαν νὰ κερδαίνῃ.

Αἱ πρὸς τὴν κυρίαν Σκὼτ ἐρωτικαὶ θεραπεῖαι καὶ περιποιήσεις ἐγένοντο ὑπέρμετροι καὶ καθ' ὑπερβολὴν . . . ἐγένοντο Γαλλιστί, Ἀγγλιστί, Ἰταλιστί, Ἱσπανιστί . . . διότι ἐγίνωσκε καὶ τὰς τέσσαρας ταύτας γλώσσας . . . ἰδοὺ καὶ ἄλλο προτέρημα ὅπερ ἔχουσιν αἱ ξέναι παραβαλλόμεναι πρὸς τὰς Παρισίνας, αἵτινες, καθ'ὅλου εἰπεῖν, μόνον τὴν μητρικήν των γλῶσσαν λαλοῦσι καὶ τούτου ἕνεκα στεροῦνται τῆς πηγῆς τῶν διεθνῶν παθῶν.

Ἡ κυρία Σκὼτ δὲν ἔλαβε βεβαίως τὴν ῥάβδον πρὸς ἀποδίωξιν των ἀνδρῶν· εἶχε δὲ ταυτοχρόνως δέκα, εἴκοσι, τριάκοντα λάτρεις. Ἀλλ' οὐδεὶς ἠδυνήθη ποτὲ νὰ καυχηθῇ ὅτι ἔτυχε τῆς ἐλαχίστης προτιμήσεως, διότι πρὸς πάντας ἀντέταξε τὴν αὐτὴν ἐρασμίαν, ἀστείαν καὶ φαιδρὰν ἀντίστασιν . . . Ἔπαιζε δὲ οὕτω χάριν διασκεδάσεως, χάριν φιλοτιμίας, οὐδόλως ἐκλαμβάνουσα τὸ παιγνίδιον ὡς σπουδαῖόν τι πρᾶγμα καὶ ἄξιον προσοχῆς. Διὸ καὶ ὁ κύριος Σκὼτ οὐδέποτε ἐφοβήθη τι, καὶ εἶχε πληρέστατα δίκαιον . . . Πρὸς δὲ τούτοις ἔχαιρε βλέπων τὴν γυναῖκά του εὐδοκιμοῦσαν, ἦτο εὐδαίμων βλέπων αὐτὴν εὐδαιμονοῦσαν, διότι τὴν ἠγάπα σφόδρα.. ὀλίγον τι πλέον ἢ ὅσον ἐκείνη τὸν ἠγάπα.

Ἡ δὲ Μπεττίνα ; περὶ αὐτὴν ἐγένετο ἀλλόκοτος καὶ ἀπερίγραπτος ἐπιδρομή, ἔφοδος καταχθόνιος ! τοσαύτη περιουσία! τοιαύτη καλλονή! Ἡ μὶς Πέρσιβαλ ἦλθεν εἰς Παρισίους τῇ 15 Ἀπριλίου· μόλις δὲ παρῆλθον ἡμέραι δεκαπέντε καὶ βροχηδὸν ἀπεστέλλοντο προτάσεις γάμου. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πρώτου τούτου ἔτους ἡ Μπεττίνα, κατὰ τὰς σημειώσεις ἃς ἐφύλαττε, θὰ ἠδύνατο ἐὰν ἤθελε νὰ ὑπανδρευθῇ τετράκις καὶ τριακοντάκις . . . καὶ ὁποία ποικιλία μνηστήρων !

Τῇ ἐγένετο πρότασις περὶ νέου τινὸς ἐξόχου, ὅστις ἐνδεχόμενον ἦτο νὰ προσκληθῇ νὰ καταλάβῃ θρόνον μικρὸν μὲν ἀλλὰ θρόνον ὅπως δήποτε.

Digitized by Google

Τῇ ἐγένετο πρότασις περὶ νέου τινὸς δουκός, περὶ νέου τινὸς πρίγκιπος, περὶ νέου τινὸς βουλευτοῦ δημοκρατικοῦ, περὶ νέου τινὸς Ἱσπανοῦ ὑψηλῆς περιωπῆς.

Τῇ ἐγένετο πρότασις περὶ τοῦ υἱοῦ Ἄγγλου τινὸς πατρικίου καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ μέλους τινὸς τῆς Βουλῆς τῆς Αὐστρίας· πρότασις περὶ τοῦ υἱοῦ τραπεζίτου τινὸς ἐν Παρισίοις καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ πρεσβευτοῦ τινος τῆς Ῥωσίας· πρότασις περὶ κόμητός τινος Οὔγγρου καὶ περὶ Ἰταλοῦ τινος πρίγκιπος . . . καὶ περὶ μικρῶν τινων ἀξιολόγων νεανίσκων,οἵτινες οὐδὲν ἦσαν, οὐδὲν εἶχον, οὔτε ὄνομα οὔτε περιουσίαν. Ἡ Μπεττίνα τοῖς ἐφιλοδώρησε μίαν στροφὴν βαλλισμοῦ, ἐκεῖνοι δὲ νομίζοντες ἑαυτοὺς ἀκαταβλήτους, ἤλπιζον ὅτι ἐκίνησαν εἰς παλμὸν τὴν τρυφεράν της καρδίαν.

Ἀλλ' οὐδὲν μέχρι τοῦδε, οὐδὲν συνεκίνησε τὴν τρυφεράν της καρδίαν, κοινὴ δὲ πρὸς πάντας ἦτο ἡ ἀπόκρισις αὐτῆς :

— Ὄχι ! . . . Ὄχι ! . . . Ὄχι ἀκόμη ! . . . Ἀείποτε ὄχι !

Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν παράστασιν τῆς *Aïda*ς, αἱ δύο ἀδελφαὶ συνδιελέγοντο διὰ μακρῶν περὶ τοῦ μεγάλου τούτου καὶ ἀτελευτήτου ζητήματος τοῦ γάμου. Ἡ κυρία Σκὼτ ἀνέφερεν ὄνομά τι, ὅπερ ἡ μὶς Πέρσιβαλ ἀπέκρουσε διαρρήδην καὶ μετὰ ζωηρότητος.

Ἡ δὲ Σουζῆ γελάσασα εἶπε πρὸς τὴν ἀδελφήν της :

— Καὶ ὅμως θὰ ἀναγκασθῇς τέλος πάντων, Μπεττίνα μου, νὰ ὑπανδρευθῇς. . .

— Ἄ ! βέβαια ! . . . Ἀλλὰ πολὺ λυποῦμαι, Σουζῆ, νὰ ὑπανδρευθῶ ἄνευ ἔρωτος ! . . . Μοὶ φαίνεται ὅτι διὰ νὰ ἀποφασίσω,θὰ εἶνε ἀνάγκη νὰ καταλάβω ὅτι διατρέχω τὸν κίνδυνον νὰ ἀποθάνω γεροντοκόρη. . . καὶ δὲν κατήντησα εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον.

— Ὄχι βέβαια ἀκόμη.

— Λοιπὸν τότε ἂς περιμένωμεν, ἂς περιμένωμεν !

— Ἂς περιμένωμεν ! . . . ἀλλὰ μεταξὺ ὅλων τούτων τῶν ἐρωτολήπτων τοὺς ὁποίους σύρεις κατόπιν σου ἐν ἤδη ἔτος, ἦσαν πολλοὶ χαρίεντες, ἀξιαγάπητοι, καὶ εἶνε τῷ ὄντι πολὺ περίεργον πῶς κανεὶς ἐξ αὐτῶν . . .

— Κανεὶς ! . . Σουζῆ μου, ἀπολύτως κανείς! Διατί νὰ μὴ σε εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν; Αὐτοὶ πταίουν ; Εἶνε ἀδέξιοι ; Θὰ ἠδύναντο ἆρά γε κάλλιον φερόμενοι νὰ ἀνεύρουν τὸν δρόμον τῆς καρδίας μου ; Ἢ μήπως ἐγὼ μᾶλλον πταίω ; Ὁ δρόμος τῆς καρδίας μου εἶνε ἆρά γε ἀπότομος, βραχώδης,ἄβατος καὶ κανεὶς δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ διέλθῃ ; Ἢ μήπως εἶμαι πλάσμα κακότροπον, ξηρόν,ψυχρόν, καταδικασμένον ποτὲ νὰ μὴ ἀγαπήσω ;

— Δὲν πιστεύω . . .

— Οὐδ' ἐγὼ . . . ἀλλὰ μέχρι τοῦδε ὅμως ἰδοὺ ἡ ἱστορία μου ! Ὄχι· τίποτε δὲν ἠσθάνθην ἔχον ὁμοιότητά τινα πρὸς τὸν ἔρωτα . . . Γελᾷς . . . καὶ διατί γελᾷς, τὸ μαντεύω . . . Λέγεις : «Κύταξ' ἐκείνην ἐκεῖ τὴν κόρην, ἡ ὁποία ἐπιμένει καὶ καλὰ ὅτι 'ξεύρει τί ἐστι ἀγάπη !» Ἔχεις δίκαιον, δὲν εἰξεύρω . . . ἀλλ' ἀμφιβάλλω ὀλίγον. Τί ἄλλο εἶνε ἡ ἀγάπη, Σουζῆ μου, παρὰ τὸ νὰ προτιμᾷ τις πάντων καὶ πασῶν ἓν μόνον πρόσωπον ;

— Μάλιστα τοῦτο εἶνε.

— Καὶ νὰ μὴ χορταίνῃ νά το βλέπῃ καὶ νά τὸ ἀκούῃ ; Καὶ νὰ μὴ την θέλῃ τὴν ζωὴν ὅταν το πρόσωπον ἐκεῖνο λείπῃ, καὶ νὰ ἀρχίζῃ εὐθὺς νὰ ζῇ ὅταν ἐκεῖνο πάλιν ἀναφανῇ ;

— Ὢ ! ὢ ! τοῦτο δὰ εἶνε μεγάλη ἀγάπη !

— Ἐγὼ λοιπὸν τοιαύτην ἀγάπην ὀνειρεύομαι . . .

— Καὶ ἡ ὁποία δὲν ἔρχεται ;

— Καθόλου . . . ἕως τώρα. Καὶ ὅμως ὑπάρχει ἡ ψυχὴ τὴν ὁποίαν ἐγὼ προτιμῶ καὶ πάντων καὶ πασῶν . . . Εἰξεύρεις τίς εἶνε ;

— Ὄχι δέν την εἰξεύρω . . . ἀλλὰ ἀμφιβάλλω ὀλίγον . . .

— Ναί, εἶσαι σύ,ἀγαπητή μου,σύ,ἴσως κακὴ ἀδελφή, σὺ εἶσαι ἡ ὁποία μὲ κάμνεις τόσον ἀναίσθητον καὶ σκληράν. Σὲ ὑπεραγαπῶ. Εἶνε γεμάτη ἡ καρδία μου! σὺ μού την ἐπῆρες ὅλην καὶ δὲν ἔχει πλέον θέσιν διὰ κανένα. Ἐγὼ νὰ προτιμήσω σοῦ ἄλλον τινά ! ἐγὼ νὰ ἀγαπήσω ἄλλον περισσότερον σοῦ . . . Ποτέ, ποτὲ δὲν θά το κατορθώσω . . .

— Ὄχι δὰ καὶ σύ !

— Αὐτὸ ποῦ σε λέγω ! . . . Ἄ ! νὰ ἀγαπήσω ἄλλως πως . . . ἴσως . . . ἀλλὰ περισσότερον, ποτέ : Ἂς μή το περιμένῃ τοῦτο ὁ κύριος τὸν ὁποῖον περιμένω καὶ δὲν ἔρχεται.

— Μὴ φοβοῦ, Μπεττῆ μου. Θὰ ἔχῃ τόπον ἡ καρδία σου δι'ὅλους ὅσους πρέπει νὰ ἀγαπᾷς, διὰ τὸν ἄνδρα σου, διὰ τὰ τέκνα σου,καὶ χωρὶς ἐγὼ νὰ ζημιωθῶ τίποτε,ἐγὼ ἡ γρηοῦλα ἀδελφή σου...Ἡ καρδία εἶνε μικρὰ μικρά,ἀλλὰ εἶνε καὶ μεγάλη μεγάλη.

— Ἡ Μπεττίνα ἐνηγκαλίσθη καὶ κατησπάσθη τρυφερῶς τὴν ἀδελφήν της,ἔπειτα δὲ κρατοῦσα αὐτὴν ἐν ταῖς ἀγκάλαις καὶ στηρίζουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς Σουζῆς, εἶπε πρὸς αὐτὴν αἱμύλως καὶ μετὰ χάριτος :

— Ἐὰν ὅμως σὲ βαρύνῃ ἡ παρουσία μου καὶ θέλεις νά με ξεφορτωθῇς,'ξεύρεις καὶ ἐγὼ τί θὰ κάμω ; Θὰ βάλω εἰς κάνιστρον τὰ ὀνόματα ὅλων αὐτῶν τῶν κυρίων καὶ θα προτιμήσω ἕνα οἷον δήποτε διὰ κλήρου.. Μεταξὺ αὐτῶν εἶνε δύο οἱ ὁποῖοι μὰ τὴν ἀλήθειαν δὲν εἶνε καὶ πολὺ δυσάρεστοι.

— Καὶ ποῖοι εἶνε;

— Εὑρέ τους.

Digitized by Google

— Ὁ πρίγκιψ Ῥωμανέλλης ;
— Τὸν ἕνα .... τὸν ἄλλον τώρα ...
— Ὁ Δεμονταισάν ...
— Μάλιστα αὐτοὶ οἱ δύο ... θὰ ἦσαν εὐπρόσδεκτοι, ἀλλὰ μόνον εὐπρόσδεκτοι ... ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ.

Καὶ ἰδοὺ διατί ἡ Μπεττίνα ἀνέμενε μετὰ τηλικαύτης προθυμίας τὴν ἡμέραν τῆς μεταβάσεως καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτῶν ἐν Λογγεβάλ ...

[Ἕπεται συνέχεια].

Διατί δὲν καλλιεργοῦσιν οἱ νέοι Ἕλληνες

ΤΗΝ ΔΗΜΩΔΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ;

—

Ὅπως οὐδεμίαν λέγει ἀνοησίαν ὁ διατεινόμενος ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε θὰ κατώρθωνε νὰ πλάσῃ γλῶσσαν, ἂν μὴ ἦτο διανοητικῶς ἀνέκαθεν μακρῷ ὑπέρτερος τῶν ἄλλων ζῴων, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δὲν σφάλλεται οὐδ' ὁ διισχυριζόμενος ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε ἔμελλε νὰ διαμορφώσῃ καὶ ἀναπτύξῃ δεόντως τὰς πνευματικάς του δυνάμεις ἄνευ τῆς γλώσσης. Γλῶσσα λοιπὸν καὶ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου οὐ μόνον συνανεπτύχθησαν ἀμοιβαίως συμπληρούμενα, ἀλλὰ καὶ σήμερον ἔτι, ὁσάκις ἔθνος τι διανοητικῶς ἐπίδοσιν λαμβάνει, ὁρμᾷ εὐθὺς καὶ ἐπὶ τὴν καλλιεργίαν τῆς γλώσσης του· τοῦτο ἔπραξαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἱ Ῥωμαῖοι, Ἰνδοί, Ἄραβες καὶ Εὐρωπαῖοι πάντες.

Τῷ φυσικῷ ὡς εἰπεῖν νόμῳ τούτῳ ἑπόμενοι οἱ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἀκμάσαντες Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ ἐπιμελῶνται τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐφ' ὅσον ἦν αὐτοῖς δυνατόν, ἡμεῖς δὲ παραδόξως οὐδαμῶς φαινόμεθα ἀκολουθοῦντες αὐτῷ. Εἶνε δὲ τοῦτο τοσούτῳ λυπηρότερον, ὅσῳ βεβαιότερον ὁσημέραι καθίσταται ὅτι οὐδένες ἄλλοι ἢ ἡμεῖς οἱ νέοι Ἕλληνες δυνάμεθα νὰ ἐξεύρωμεν καὶ τοῖς ἄλλοις νὰ γνωρίσωμεν τὰ κατὰ τὴν νέαν ἡμῶν γλῶσσαν. Τῆς παραμελήσεως δὲ ταύτης ἀνάγκη νὰ ὑποληφθῇ ὅτι ὑπάρχει αἰτία τις, ἣν ἂν εὕρωμεν καὶ κατὰ τὸ ἐνὸν θεραπεύσωμεν, ἐλπὶς νὰ μεταβληθῶσι τὰ πράγματα.

Πρῶτον λοιπὸν αἴτιον τούτου, νομίζομεν, εἶνε ὅτι αἱ μέθοδοι, ὧν χρῆσις ἐγίνεν, ἢ ἐλλιπῶς ἐφηρμόσθησαν ἢ ἀνεπιτυχεῖς ἦσαν. Διδάσκων που ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς «πρέπει νὰ ἐρευνήσωμεν τί ἐσήμαινεν ἑκάστη λέξις εἰς τοὺς προγόνους ἡμῶν, τί ἐκατήντησε νὰ σημαίνῃ εἰς ἡμᾶς καὶ τίς ἡ κυρία της σημασία. Τὴν δὲ τοιαύτην ἔρευναν (τ.ἔ. τὴν ἱστορίαν καὶ παραγωγὴν τῶν λέξεων) ὁ Ἐπίκτητος ὀνομάζει *παρακολούθησιν ὀνομάτων* καὶ τὴν ἀντιτάσσει τῇ χρήσει τῶν ὀνομάτων», ἐνόει ὅ,τι ἡμεῖς σήμερον λέγομεν **μέθοδον ἱςορικήν, τ.ἔ. μέθοδον ἐξετάζουσαν τὴν** ἐν τῇ ἱστορίᾳ γένεσιν καὶ δι' αὐτῆς πίστωσιν τῶν τῆς γλώσσης μεταβολῶν. Ἀλλ' ἡ μέθοδος αὕτη ἐφηρμόσθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μετὰ δύο ἐλλείψεων, τῆς μὲν προερχομένης ἐκ τῆς παιδεύσεως τῶν ἐφαρμοσάντων αὐτήν, τῆς δὲ ἐκ τῆς ἐποχῆς, ἐν ᾗ ἀνεπτύχθη.

Πάντες δηλ. οἱ μεταχειρισθέντες τὴν μέθοδον ταύτην ἦσαν φιλόλογοι καὶ ἐπομένως ὡρμῶντο πάντοτε ἐκ τῆς γνώσεως τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἥπτοντο δὲ τῶν κατὰ τὴν νέαν Ἑλληνικὴν ἀείποτε *παρέργως* τ.ἔ. μόνον ὅπου φαινόμενόν τι τῆς ἀρχαίας ἦτο ὅμοιον ἢ ἀνάλογον ἢ ἐσχετίζετο κατά τινα τρόπον πρός τι τῆς νέας. Ὑποκείμενον τῶν σπουδῶν των ἦτο λοιπὸν οὐχὶ ἡ νέα ἀλλ' ἡ ἀρχαία. Ὅτι δὲ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξετασθῶσι τὰ κατὰ τοὺς φθόγγους καὶ τὴν κλίσιν καὶ τὴν σύνταξιν τῆς νέας Ἑλληνικῆς συλλήβδην καὶ ἐπομένως οὐδεμία συστηματικὴ καὶ ἐξηκριβωμένη αὐτῆς ἐξέτασις καὶ γνῶσις νὰ προέλθῃ, ἐννοεῖ ἕκαστος. Ἢ τίνας προόδους θὰ ἔκαμνε π. χ. ἡ χημεία, ἂν μόνον ὑπὸ φυσικῶν ἢ ἰατρῶν, ἐφ' ὅσον αὐτοῖς ἦτο ἀναγκαῖον εἰς τὸν σκοπόν των, ἐκαλλιεργεῖτο ; Τοῦ λοιποῦ ἄρα οἱ μέλλοντες νὰ σπουδάσωσι τὴν νέαν Ἑλληνικήν, ἀνάγκη νὰ μὴ ὁρμῶνται μονομερῶς ἐκ τῆς γνώσεως μόνης τῆς ἀρχαίας, ἀλλ' ἐφόδια ἔχοντες τὴν γνῶσιν τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς τοῦ μέσου αἰῶνος καὶ πάντων τῶν ἰδιωμάτων νὰ καταστήσωσιν ὑποκείμενον τῶν ἐρευνῶν των αὐτὴν τὴν νέαν Ἑλληνικήν, καὶ ταύτης τοὺς φθογγολογικοὺς νόμους καὶ τοὺς περὶ τὴν κλίσιν καὶ σύνταξιν νὰ ὁρίσωσιν.

Δεύτερον ἁμάρτημα κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς μεθόδου ἐκείνης παρήγαγεν ἡ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος ἐπικρατοῦσα περὶ ἡμῶν καὶ τῆς ἡμετέρας γλώσσης γνώμη. Ἐπειδὴ δηλονότι αἱ γλωσσολογικαὶ καὶ ἐθνολογικαὶ μελέται ἦσαν τότε ἢ ὅλως ἄγνωστοι ἢ ἐν σπαργάνοις, ἐπιστεύετο ὅτι ἡ τότε ἐν Ἑλλάδι λαλουμένη γλῶσσα οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ σύγκλυς παντοδαπῶν ὀνομάτων ὄχλος, οὗτινος ἡ ἔρευνα οὐδεμίαν παρεῖχεν ὠφέλειαν. Τῇ γνώμῃ δὲ ταύτῃ ἀντιμαχόμενος ὁ Κοραῆς ἐσπούδαζε μετὰ ζήλου καὶ φιλοπατρίας πολλῆς νὰ ἀποδεικνύῃ ὅτι ἐν τῇ νομιζομένῃ ταύτῃ κόπρῳ ὑπάρχουσι πολλοὶ ἀδάμαντες πολλῆς καὶ συντόνου μελέτης ἄξιοι. Οὐδεὶς δὲ θὰ θελήσῃ ποτὲ νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἐπὶ τούτοις ὁ Κοραῆς δὲν κατέστη ἄξιος τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης ἐν τοῖς τότε χαλεποῖς καιροῖς. Ἀλλὰ σήμερον τὰ πράγματα μετεβλήθησαν· σήμερον ὅτε διὰ γλωσσολογικῶν καὶ ἐθνολογικῶν ἐρευνῶν ἀνευρέθη ἡ συγγένεια γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν ἀπωτάτων, οὐδεὶς ἐχέφρων ἀμφιβάλλει ὅτι ἡ νέα ἑλληνικὴ *εἶνε φάσις τις* ***τῆς μιᾶς καθόλου ἑλληνικῆς*, ἀπαράλλακτα ὅ-**

ΣΥΛΛΟΓΗ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΩΝ

Ἡ διεύθυνσις τοῦ «Μὴ Χάνεσαι» ἄρχεται ἀπὸ τῆς 16ης Ἰουνίου τὴν **κατὰ φυλλάδια** ἔκδοσιν **μυθιστορημάτων**, ξένων τε καὶ πρωτοτύπων. Ἕκαστον φυλλάδιον **ἐκ δεκαὲξ** σελίδων **εἰς μέγα 4ον,** εἰς τὸ σχῆμα τῆς ἐφημερίδος, θέλει πωλεῖσθαι ἀντὶ **20 λεπτῶν** ἐνταῦθά τε καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. Τοιαῦτα φυλλάδια θέλουν ἐκδίδοσθαι **δὶς τῆς ἑβδομάδος,** Πέμπτην καὶ Κυριακήν. Ἡ ἔκδοσις ἔσται ἀδιάκοπος. Ἕκαστον μυθιστόρημα περατούμενον θέλει διαδέχεσθαι ἄλλο. Εἶνε δεκτοὶ εἰς ἐγγραφὴν καὶ **συνδρομηταὶ** πρὸς οὓς γίνεται συγκατάβασις **25 τοῖς ἑκατόν.** Ἤτοι διὰ τὴν ἔκδοσιν μυθιστορημάτων **ἑνὸς ἔτους,** φυλλάδια **ἑκατὸν τέσσαρα,** θέλουν **προπληρόνει** μόνον **15 φράγκα,** διὰ τὴν ἑξάμηνον **φράγκα ὀκτώ.** Ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἡ ἐτησία φρ. **εἴκοσι,** ἑξάμηνος δὲ **δέκα.** Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον γενήσεται γενικὴ διανομὴ **μόνον τοῦ πρώτου φυλλαδίου·** οἱ κρατήσοντες αὐτὸ ὀφείλουν εἰς τὴν διανομὴν τοῦ δευτέρου φυλλαδίου νὰ προπληρώσουν τὴν ἐτησίαν ἢ ἑξάμηνον συνδρομήν των· ἄλλως νὰ ἐπιστρέψουν καὶ τὸ πρῶτον φυλλάδιον ὅσον τὸ δυνατὸν καθαρώτερον.

Ἡ **Συλλογὴ μυθιστορημάτων**, ἧς τὴν ἔκδοσιν ἀναλαμβάνει ἡ διεύθυνσις τοῦ «Μὴ Χάνεσαι», γενήσεται μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας. Ὑπάρχουν θησαυροὶ ξένοι ἄγνωστοι, οὓς δέον νὰ γνωρίσῃ τὸ ἑλληνικόν. Εἰς τὰς ἀρχὰς ἴσως δὲν θὰ μείνουν εὐχαριστημέναι ὅλαι αἱ τάξεις τῶν κριτικῶν καὶ ὅλαι αἱ ἀποχρώσεις τῆς καλλαισθησίας. Ἀλλὰ βαθμηδὸν ἡ εὐαρέσκεια θὰ ἐκτείνεται καὶ αἱ ἐπικρίσεις θὰ ἐλαττώνωνται. Διὰ μιᾶς ὅλα δὲν γίνονται. Ὁ πόθος ἡμῶν εἶνε νὰ ἀντλήσωμεν πανταχόθεν τὰ διαυγέστερα. Δὲν θὰ περιορισθῶμεν δὲ μόνον εἰς τὴν γαλλικὴν μυθιστοριογραφίαν, τὴν καὶ κοσμοκράτειραν· ἀλλὰ θὰ ἐπεκτείνωμεν τὸ κράτος μας καὶ εἰς τὴν ἀγγλικήν, τὴν ἀμερικανικήν, τὴν γερμανικήν, τὴν ἰταλικήν. Θὰ γνωρίσωμεν ὅλους τοὺς λαοὺς καὶ ὅλους τοὺς χαρακτῆρας μὲ τὰ ἤθη των καὶ τὰς ψυχάς των. Ἕκαστον δὲ μυθιστόρημα πρέπει νὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπίρρωσιν ἢ τὴν γέννησιν ἑνὸς αἰσθήματος, τώρα μὲν κοινωνικοῦ, τώρα δὲ οἰκογενειακοῦ, ἢ ἐθνικοῦ ἢ καὶ προσωπικοῦ ἀκόμη. Θὰ ἀποφεύγωμεν τὰ κενά, τὰ ἀνόητα, τὰ ἐξάπτοντα τὴν περιέργειαν τοῦ Ἕλληνος ἢ τῆς Ἑλληνίδος καὶ μὴ ἀφίνοντα τίποτε εἰς τὸ πνεῦμα, τίποτε εἰς τὴν καρδίαν. Θὰ προτιμήσωμεν τουτέστι πάντοτε τὰ μυθιστορήματα τῶν χαρακτήρων ἀπὸ τὰ μυθιστορήματα τῶν περιπετειῶν. Κατ' ἀρχὰς θὰ ἐκληφθῶσιν ὡς πληκτικά, πλὴν ὀλίγον κατ' ὀλίγον αἱ καλλοναί των θὰ ἐπιδράσουν καὶ ἡ ἐπίδρασίς των σκοπὸν θὰ ἔχῃ τὴν διάπλασιν *ἀνθρώπων*.

Τὸ πρῶτον μυθιστόρημα δι' οὗ ἀρχόμεθα τῆς ἐκδόσεως ἔσται

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΥΠΟ

ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΛΑΡΕΤΗ

Ἠδυνάμεθα βεβαίως διὰ πρῶτον ἔργον νὰ κάμωμεν καλλιτέραν ἐκλογήν· ἀλλ' ἔπρεπε νὰ δαπανήσωμεν ἴσως ἕνα ἐνιαυτὸν ἀναγινώσκοντες καὶ τίς οἶδε πόσα χρήματα ἀγοράζοντες βιβλία

....

Ἐγγράψατέ με συνδρομητὴν (............................)* εἰς τὴν ὑφ' ὑμῶν

ἐκδιδομένην ΣΥΛΛΟΓΗΝ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΩΝ

Ἐν 188   *Ὅλως ὑμέτερος*

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ **Μὴ Χάνεσαι.**

* Ἐδῶ σημειοῦται ἐτήσιος ἢ ἑξάμηνος.

Digitized by Google

διὰ νὰ κάμωμεν τὴν ἐκλογὴν ἀρίστην. Ἐν Ἑλλάδι δὲ αὐτὰ — τοὐλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος — δὲν ἐπιτρέπονται. Τὰ πάντα γίνονται ἐκ τοῦ προχείρου. Οὐχ ἧττον ὁ **Κύριος Ὑπουργὸς** εἶνε γλαφυρώτατον ἔργον· οὔτε ἡμεῖς εἴχομεν τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ κομψὸς ἐπιφυλλιδογράφος Κλαρετῆ συγγράφει τόσον ὡραῖα σοβαρὰ ἔργα. Ἐν Ἑλλάδι θὰ ἀνεγνωσθῇ εὐθυμότατα πρῶτον ὑπὸ ὅλων τῶν πολιτευομένων — καὶ τοιοῦτοι εἶνε ἡ Ἑλλὰς πᾶσα — καὶ δεύτερον ὑπὸ τῶν γυναικῶν. Εἶνε μυθιστόρημα μὲ πολλὰ θέλγητρα· χωρὶς δὲ ἀξιώσεις μαστίζει ὡς ψιλὴ βροχὴ πολλὰ γελοῖα πάθη καὶ ὑποδεικνύει τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας, ἀντιπαραβάλλον τὸν οἰκογενειακὸν Παράδεισον πρὸς τὴν Κόλασιν τῆς Πολιτείας. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ ἀρέσῃ πολὺ ὁ **Κύριος Ὑπουργὸς** τοῦ Ἰουλίου Κλαρετῆ.

Οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ θελήσοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ γράφουσι καθαρῶς τὸ ὄνομά των ἐν τῇ ὄπισθεν λωρίδι καὶ μετὰ τοῦ τιμήματος ἐν συστημένῃ ἐπιστολῇ μᾶς ἀποστέλλουσιν αὐτήν.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ «Μὴ Χάνεσαι»

Digitized by Google

πως ἡ τοῦ Ὁμήρου καὶ ἡ Κοινὴ ἦτο ἄλλη φάσις τῆς αὐτῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ὁ πειρώμενος λοιπὸν σήμερον νἀποδείξῃ ὅτι ἡ νέα Ἑλληνικὴ εἶνε συγγενὴς ἢ θυγάτηρ ἢ ἀνεψιὰ ἢ ὅ,τι τις θέλῃ τῆς ἀρχαίας ματαιοπονεῖ κατὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν τρόπον καθ' ὃν καὶ ὁ διατεινόμενος ὅτι οὐδεμίαν αὗται ἔχουσι συγγένειαν. Τούτου δ' ἀληθεύοντος ἀνάγκη τοῦ λοιποῦ νἀναζητῶμεν οὐχὶ τόσον τὰς ὁμοιότητας τῆς νέας πρὸς τὴν ἀρχαίαν, ὅσον τὰς διαφοράς· διότι τῶν ὁμοίων πραγμάτων οὐχὶ τὰς ὁμοιότητας ἀνιχνεύομεν ἀλλὰ τὰς διαφορὰς εἰς ἀκριβεστέραν ἑκάστου αὐτῶν γνῶσιν. Οὐ μόνον *δὲ τὴν ἀνεύρεσιν ἀλλὰ καὶ τὴν διαλεύκανσιν πασῶν τούτων τῶν διαφορῶν* καθῆκον ἔχομεν νἀναλάβωμεν. Τὸ ἁπλοῦν δὲ τοῦτο ἄγει ἡμᾶς εἰς νέα καθ' ὁλοκληρίαν πράγματα, καθ' ὅσον δι' αὐτοῦ καθίσταται ἀληθῶς ὑποκείμενον τῶν ἐρευνῶν ἡμῶν αὐτὴ ἡ νέα Ἑλληνική. Διότι ὁ μὲν τὰς ὁμοιότητας θηρεύων καὶ δι' αὐτῶν ζητῶν νἀποδείξῃ τι σημειοῦται ὅτι λέγεται σήμερον *ἡ δόξα, λόγος, λέγω, πλέκω, ὁ ὄφις* κτλ. ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ—τὸ δὲ τῆς *δόξας, τὴ δόξα, οἱ δόξες, τσοὶ λόγοι*=*τοὺς λόγους, τοῦ ὄφι, δείχνω, διώχνει, διώχνω, στάσσει, λές, ἐσκίστηκα, χάμω* κττ. παραλείπει ὀρθῶς ποιῶν ὡς οὐδὲν αὐτῷ εἰς τὸν σκοπὸν χρήσιμα. Ὅλως τοὐναντίον ὁ ταῖς διαφοραῖς τὸν νοῦν προσέχων τὰ μὲν κοινὰ τῇ ἀρχαίᾳ καὶ νέᾳ γλώσσῃ παρατρέχει, ἅτε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γραμματικῇ ἑρμηνευόμενα, τὰ δὲ ἰδιάζοντα τῇ νέᾳ ἀναγράφει καὶ βασανίζει καὶ τὸν λόγον ἑκάστου φαινομένου ἐφ' ὅσον αὐτῷ δυνατὸν ζητεῖ νἀνεύρῃ.

Καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ἄρα ταύτην πρέπει σήμερον νὰ καταστήσωμεν ὑπόθεσιν καὶ σκοπὸν τῶν ἐρευνῶν ἡμῶν τὴν νέαν Ἑλληνικὴν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν ἄνευ πλαγίων σκοπῶν.

Ἕνεκα δὲ τῶν σφαλμάτων τούτων, ἃ ἐγένοντο κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ὁμολογουμένως ἀληθοῦς μεθόδου τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρός, δὲν παρήγαγεν αὐτὴ οὓς ἠδύνατο νὰ φέρῃ καρπούς· διότι οὐδαμῶς εἶνε π. χ. σήμερον γνωστὸν τίνες μεταβολαὶ ἐν τοῖς φθόγγοις καὶ τίνες ἐν τῇ κλίσει καὶ συντάξει ἐγένοντο κατὰ τὸν μέσον καὶ νεώτερον αἰῶνα ἢ γίνονται σήμερον ἀκόμη. Τούτου δ' ἕνεκα ἀναγινώσκει τις καθ' ἑκάστην τὰς περιεργοτάτας καὶ βιαιοτάτας ἐπινοίας, τοῦτο μόνον κοινὸν χαρακτηριστικὸν ἐχούσας ὅτι εἶνε πᾶσαι ἀσύστατοι καὶ ἄτοποι.

Ἀλλὰ πασῶν τῶν ἐπινοιῶν τούτων ἀτοπωτάτη καὶ ὅλως ἀπόβλητος εἶνε ἡ παραγαγοῦσα τὴν δευτέραν μέθοδον.

Ἐπειδὴ δηλ. ἡ ἱστορικὴ μέθοδος τοῦ Κοραῆ δὲν ἐφαίνετο ἐξαρκοῦσα εἰς ἐτυμολογίαν πασῶν ἀνεξαιρέτως τῶν λέξεων τῆς νέας Ἑλληνικῆς, δι' αὐτὸ ὁ Μαυροφρύδης καὶ ἄλλοι ἐπιθυμοῦντες νὰ συμπληρώσωσιν αὐτὴν ἐξεῦρον τὰς ἐτυμολογίας ἐκ ῥιζῶν, δυστυχῶς δὲ παρημέλησαν τῆς ἱστορικῆς καὶ ἀληθοῦς μεθόδου τοῦ Κοραῆ. Δι' αὐτὸ φανταστικὰ μὲν καὶ αὐθαίρετα πολλὰ ἐτυμολογοῦντες προήνεγκαν, ἀληθὲς δὲ καὶ πρὸς ἱστορίαν χρήσιμον σχεδὸν οὐδὲ ἕν. Διότι ἂν ὁ Whitney ἔχῃ δίκαιον διδάσκων ἐν Ἀκαδημαϊκοῖς Ἀναγνώσμασιν σελ. 82 ὅτι «ἐτυμολογία εἶνε ἡ ἱστορία τῶν λέξεων» καὶ 93 «ὁ ἐτυμολογῶν *ὀφείλει νὰ βασανίζῃ αὐτὴν τὴν προκειμένην γλωσσικὴν ὕλην καὶ δι' ἐρεύνης ἐπὶ ἑκάστης λέξεως νὰ συνάγῃ τὴν βιογραφίαν αὐτῆς*» καὶ ἐν 197 «*τὸ ἐρευνᾶν τὰ κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν λέξεώς τινος δηλοῖ ἀκριβεστάτην ἔρευναν πασῶν τῶν περὶ τὴν σημασίαν καὶ τοὺς φθόγγους μεταβολῶν*, ἃς ὑπέστη, *καὶ ἀναδρομὴν κατὰ τὴν ἐξέτασιν ταύτην εἰς οὕτως ἀρχαίους χρόνους, ὅσον καθόλου εἶνε δυνατόν*», ἄν, λέγω, ἀληθεύωσι ταῦτα, (καὶ τίς σωφρονῶν θὰ ἀντείπῃ;), εἶνε καταφανὲς ὅτι αἱ ἐκ ῥιζῶν ἐτυμολογίαι, ἃς καὶ ὁ μακαρίτης Μαυροφρύδης καὶ ὁ κ. Deffner καὶ ἄλλοι εἰς φῶς προήνεγκαν, οὐδὲν οὐδαμῶς τῶν ὑπὸ τοῦ Κοραῆ καὶ Whitney ἀπαιτουμένων ἐκπληροῦσαι οὐδεμίαν δύνανται νὰ ἔχωσιν ἀξίαν. Διότι τίνα ὠφέλειαν δύναται παρακαλῶ νὰ ἔχῃ ὁ ἀναγνώστης μανθάνων π. χ. ὅτι τὸ *καρώνω* παράγεται ἐκ ῥίζης *καρ* δηλούσης *καίειν* ὅπως ὑπ' ἄλλου ἐδιδάχθη; οὐδεμίαν βεβαίως· ἐμάθομεν δι' αὐτοῦ τίς ἦτο ἐν τῷ παρελθόντι ἡ σημασία τῆς λέξεως; τίς ὁ παλαιὸς τύπος αὐτῆς; καὶ διὰ τίνων βαθμίδων τῶν μεταβολῶν ἔν τε τῇ σημασίᾳ καὶ τοῖς φθόγγοις καὶ τῇ κλίσει ἔφθασεν εἰς τὸν παρόντα τύπον καὶ σημασίαν; οὐδαμῶς οὐδέν. Ἡ διὰ τῶν ῥιζῶν τοιαύτη ἐτυμολογία ἔχει ἀληθῶς ἔμφασιν ἐπιστημονικήν, ἀλλὰ κατ' ἀλήθειαν εἶνε ὅλως ἀνεπιστήμων, ἅτε οὐδὲν τῶν ἀναγκαιοτάτων διδάσκουσα, δογματικώτατα δ' ἀποφαινομένη περὶ ὧν οὐδένα ἔχει νὰ προσενέγκῃ ὑγιᾶ λόγον. Τοὐναντίον δὲ νομίζομεν ὅτι διδάσκει τι εἰς ἱστορίαν χρήσιμον ὁ τὸν ἀρχαῖον τύπον τῆς λέξεως *καρόω* (ὅθεν *καρωτικός καρωτίδες κττ.*) *ὑποκαρόω* (=ἀποκαρώνω) κττ. καὶ τὰς ἀρχαίας σημασίας αὐτῆς ἀνευρὼν καὶ διὰ παραθέσεως καταλλήλων χωρίων ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ διὰ παραδειγμάτων ἐκ τῶν ἰδιωμάτων τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἀποδείξας τὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ γένεσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν διαφόρων τύπων καὶ χρήσεων, ὅπως ἡμεῖς ἐν *Ἀθηναίῳ* Τ. Ι' 440 ἐπράξαμεν. Ὁμοίως ἐρωτῶμεν τί δύναται ὁ ζητητικὸς ἀνὴρ νὰ μάθῃ ὅταν διδάσκηται ὅτι τὸ *ἀφουκράζομαι* ἢ *ἀφοκροῦμαι* ἔχει ῥίζαν *κρυ*; οὐδέν. Ὅταν ὅμως μάθῃ ὅτι ἐν Βοιωτίᾳ λέγεται τὸ ῥῆμα *ἀφραγκάζομαι* καὶ ὅτι ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ ἐπικρατεῖ φθογγολογικὸς νόμος, περὶ οὗ ἀλλαχοῦ ἐν ἐκτάσει

Digitized by Google

καθ' ὃν δύο ὅμοιοι φθόγγοι συστέλλονται εἰς ἕνα, (πρβλ. *ποίσω*, ἐγγυτής, *ἀπῆκος*=ἐπήκοος *μεθεῖς*=μεθύεις, *δηγοῦμαι*=διηγοῦμαι, ἐλαῖς φωλές=ἐλαῖες, φωλέες, χρυσοχὸς = χρυσοχόος κττ. ἔπειτα *ἄλος* ἀντὶ ἄλλος *πράσω* ἀντὶ πράσσω κττ.) καὶ ὅτι τὸ *ε* ἐν ἀρχῇ λέξεως ὅπως καὶ τὸ *υ* καὶ ἄλλα φωνήεντα ἀντικαθίστανται πολλάκις ὑπὸ τοῦ *α* (ἀπάνω, ἀπῆκος, ἀπομονή) καὶ ὅτι τὸ *φ* ἀντὶ τοῦ *πῖ* ἔχει ὅπως καὶ ἐν τῷ *ἀφίορκος* ἐπίορκος, ἐφ' ἔτος (πρβλ. καὶ *μεθ'* αὔριον) καὶ ὅτι τέλος τὰ φωνήεντα τῶν συνῃρημένων τῆς *α*. συζυγίας ῥημάτων ἤδη ἐν τῇ κοινῇ ἤρξαντο νὰ ἀναμιγνύωνται πρὸς τὰ τῆς *β'*. (ἠρώτουν), ὥστε τιμοῦμαι, ρωτοῦμεν καὶ θυμᾶσαι κττ., τὸ *ἀφοκρυοῦμαι* θὰ ἀναγάγῃ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης δυσκολίας εἰς τὸ *ἐπακροῶμαι*, ὅθεν ἐπακρῶμαι-ἐφακρῶμαι-ἀφακροῦμαι καὶ κατόπιν τοῦ χειλικοῦ *φ* ἀναπτυχθέντος τοῦ χειλικοῦ *ου* ἀφουκροῦμαι, ὅθεν κατὰ μετάθεσιν ἀφρουκοῦμαι καὶ κατὰ τὸ σωπάζω, κοπιάζω κττ. ἀφουκράζομαι κττ. Ἡ πόσην ἄρα ἔχει τις ὠφέλειαν μανθάνων ὅτι τὸ *ἀνασαίνω* παράγεται ἐκ ρίζης *ατ*, τὸ *χάνω* ἐκ ρίζης *χα* τὸ *χαλεύω* ἐκ ρίζης *σκαλ* κττ. ἁπαξάπαντα αὐθαίρετα καὶ ἀναπόδεικτα καὶ οὐδὲν ἱστορικὸν καὶ βέβαιον διδάσκοντα; Ἐκτὸς δὲ τούτου αἱ ἐκ τῶν ῥιζῶν ἐτυμολογίαι αὗται γίνονται πᾶσαι διὰ τῆς σιωπηλῆς παραδοχῆς τοῦ αἰτήματος, ὅτι *αἱ ρίζαι*, ἃς οὕτως τέμνοντες καὶ καίοντες τὰς λέξεις ἀνεύρισκον, *ἦσαν γνωσταὶ* τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ πλάττοντι τὰς λέξεις ταύτας· διότι βέβαια, ἂν μὴ ἐγίνωσκεν αὐτάς, δὲν ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ εἰς δημιουργίαν λέξεων. Ἀλλ' ἡ γνῶσις αὕτη εἶνε παντελῶς ἀδύνατος, ὅπως ἀλλαχοῦ διὰ μακρῶν ἐξεθήκαμεν, καὶ ἕκαστος δύναται νὰ ἐννοήσῃ παρατηρῶν ὅτι ἂν μὴ ἐδιδάχθη τὴν γραμματικήν, οὐδὲν οὐδαμῶς περὶ ῥιζῶν ἠξεύρει.

Θελήσῃ δὲ μηδεὶς νὰ παρατηρήσῃ ἡμῖν τὰ τετριμμένα ἐκεῖνα, ὅτι οὔτε πᾶσαι αἱ λέξεις ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις ὅπως οὐδ' ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς οὐδαμοῦ, ἐγράφοντο, οὔτε πᾶσαι αἱ γραφεῖσαι διεσώθησαν ἡμῖν, καὶ ὅτι δι' αὐτὸ ἀπαντῶσιν ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ λέξεις πολλαὶ Ἑλληνικῆς μὲν ἀρχῆς ἀλλ' οὐ μνημονευόμεναι ὑπὸ τῶν παλαιῶν, τοὐλάχιστον ἐν τοῖς σωζομένοις συγγράμμασιν αὐτῶν οὐκ ἀπαντῶσαι. Διότι κατὰ τοὺς διαφόρους αἰῶνας πολλαὶ περὶ τοὺς φθόγγους καὶ τὴν κλίσιν καὶ τὴν σημασίαν καὶ σύνταξιν ἐπῆλθον μεταβολαί, καὶ δι' αὐτὰ δὲν εἶνε οὕτως ἁπλοῦν, ὅπως ὑπὸ πολλῶν νομίζεται, ν' ἀποφαινώμεθα περὶ δεδομένης τινὸς λέξεως ὅτι αὕτη δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν παλαιῶν. Διότι πρὸ τοῦ ν' ἀποφανθῇ τις τοῦτο, *ὀφείλει* οὐ μόνον τὰ τῆς ἀρχαίας ἀκριβέστατα νὰ ἠξεύρῃ, ἀλλὰ καὶ τῶν τοῦ μέσου καὶ νεωτέρου αἰῶνος καὶ πάντων τῶν καθ' ἡμᾶς ἰδιωμάτων ἐγκρατέστατος νὰ εἶνε. Πλὴν *τούτων ἀνάγκη* νὰ ἐξεύρῃ ὅσον οἷόν τε ἀκριβῶς πάσας τὰς μεταβολὰς ἃς οἱ φθόγγοι καὶ ἡ κλίσις καὶ ἡ σημασία ὑπέστησαν κατὰ τὸν μέσον καὶ νεώτερον αἰῶνα καὶ ἃς ἔτι νῦν ὑφίστανται· πρὸς δὲ τούτοις νὰ ἐξετάσῃ καὶ ὁρίσῃ τί ἦτο ἐν τῷ παρελθόντι ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ δυνατὸν καὶ τί ἀδύνατον· ἐν ἄλλαις λέξεσι νὰ ζητήσῃ ἐπιμελέστατα πῶς οἱ φθόγγοι, ἡ κλίσις καὶ ἡ σημασία τῶν τῆς ἀρχαίας μετεβλήθησαν καὶ πῶς ἔχουσι σήμερον.

Ἀλλὰ περὶ ταῦτα ἡμεῖς τόσον ὀλίγον μέχρι τοῦδε ἠσχολήθημεν, ὥστε κατ' ἀλήθειαν μέχρι πρὸ δύο ἐτῶν οὐδὲ ἓν τούτων ἐγινώσκετο. Μὴ δὲν ἐδιδάχθη ὅτι ἐν τοῖς φωνήεσι τῆς νέας Ἑλληνικῆς τὸ πᾶν ἐκ παντὸς δύναται νὰ προέλθῃ; ἢ τίς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ κατὰ τίνα τρόπον τὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως μετεπλάσθησαν κατὰ τὴν α'. καὶ β'.; ἢ τίς πῶς τὰ διάφορα θέματα τοῦ ἐνεστῶτος μετεβλήθησαν; ἢ τίς πῶς τὰ ἁπλοῦς χρυσοῦς κττ. μετεβλήθησαν εἰς χρυσὸς ἁπλός, τὸ δάσος, πέλαγος κττ. εἰς δάσο, πέλαγο κττ.; οὐδεὶς ἀνθρώπων· ἢ πόσοι σήμερον δύνανται ν' ἀναφέρωσι καὶ ἀποδείξωσι φθογγολογικούς τινας νόμους τῆς νέας Ἑλληνικῆς; ἀναμφιβόλως ἐλάχιστοι. Συνήθως μεταφέρωμεν ἁπλῶς καὶ ἀταλαιπώρως τὰ τῆς ἀρχαίας ἐπὶ τὴν νέαν, εἰ καὶ πολλάκις ἄντικρυς ἀντίκεινται τούτοις.

Ἀφοῦ δὲ οὕτως ὑπολειπόμεθα ἐν ταῖς *προπαρασκευαστικαῖς* ταύταις ἐργασίαις, δῆλον καὶ τυφλῷ ὅτι, ἂν σωφρονῶμεν, ὀφείλομεν νὰ μὴ ἐπιχειρῶμεν τοιαύταις ἐτυμολογίαις, ἄλλως διατρέχομεν μέγαν κίνδυνον νὰ σφαλλώμεθα ἐν παντὶ ῥήματι. Τὸ ἐπισφαλὲς τοῦ ἐρευνᾶν τὰ τῆς νέας γλώσσης ἄνευ τῆς ἀναγκαίας γνώσεως πάντων τῶν ἱστορικῶν μνημείων τῆς γλώσσης καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἰδιωμάτων, καὶ ἄνευ τῆς γνώσεως τῶν περὶ τοὺς φθόγγους καὶ τὴν κλίσιν νόμων, ἀπεδείξαμεν ἀλλαχοῦ, δὲν νομίζομεν δ' ἄσκοπον, ἂν διὰ παραθέσεως ὀλίγων παραδειγμάτων ἐπιρρώσωμεν τοῦτο καὶ ἐν τῷ παρόντι.

Πάντες ἠξεύρομεν τὸ *ἄμε*, ἀλλ' ὅστις ἀνέγνωσεν ὅσα περὶ τοῦ ἐτύμου αὐτοῦ ὁ Κοραῆς ἐν Ἀτ. Β' 37-8 καὶ Μαυροφρύδης ἐν Δοκ. 454 διέλαβον, δὲν πιστεύομεν νὰ ἔγινε σοφώτερος· ὅστις δ' ἀνέγνω τὰ Κρητικὰ Δράματα καὶ ὅστις ἤκουσε Κρητῶν ἢ Κυπρίων διαλεγομένων, θὰ ἔμαθεν ὅτι πλὴν τούτου λέγεται καὶ ἄλλος τύπος *ἄγωμε* ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας. Οὗτος ἄρα πρῶτος, ἐξ οὗ κατὰ συγκοπὴν ἐγένετο ὁ ἄμε, ὅπως πάμε, φάμε, λέμε, τρῶμε, θέμε κττ. Ἡ δὲ σύγχυσις τοῦ προσώπου ἑρμηνεύεται ὅπως τὰ παλαιὰ φέρε ἀκούσω, *ἄγετε πειθώμεθα* κττ. Ἐκ τοῦ ἄμε ἐσχηματίσθη πληθ. ἄμετε (ἐν Κρήτῃ ἀμέτε) ὅπως ἀπὸ τοῦ κάτσε κάτσετε.

Digitized by Google

Ὁμοίως λέγομεν πάντες *μούχλα*, ἂν δέ τις διέλθῃ τὰ ὑπὸ Κοραῆ ἐν Β' 254 γραφέντα, δὲν θὰ εὕρῃ τἀληθές, διότι ἡ λέξις οὐδὲν κοινὸν ἔχουσα τῷ λατινικῷ **mucor** εἶνε ἡ αὐτὴ τῇ ἀρχαίᾳ *ὀμίχλῃ* ὅπως ἐν τῷ Λεξ. Δουκ. ἐν **Add.** ὑπὸ τὴν λέξιν ἀμούχλη δῆλον γίνεται.

Ὡσαύτως ηὑρόμεν πάντες τὸ λαβώνω, ὃ παράγουσι πάντες ἐκ τοῦ λωβάομαι, ἐσφαλμένως. Διότι καὶ ἐν Καλύμνῳ καὶ ἐν Κρήτῃ *λαβὴ* σημαίνει πληγήν, προελθούσης τῆς σημασίας ταύτης καθ' ἃ ἀλλαχοῦ ἐδηλώθη, ἐκ τῆς παλαίστρας. Ἐκ τούτου ἄρα τὸ λαβώνω ὅπως τὸ πληγώνω ἐκ τοῦ πληγή.

Εἶδός τι ἀλλᾶντος λέγομεν ἐν Κρήτῃ *ὀματὲ* ἢ *ὀμαθιά*, ἐν Πελοποννήσῳ λέγεται *ματιά*, ἐν δὲ Θήρᾳ *αἱμαθιὰ* ὅπως ὁ κ. Πεταλᾶς ἐν Ἰδιωτικῷ Θήρας ἀναφέρει διδάσκων ὀρθῶς περὶ τῆς παραγωγῆς ἐκ τοῦ ἀρχαίου *αἱματία*· φαίνεται λοιπὸν ὅτι τὸ πάλαι εἰσῆγον εἰς τὰ ἔντερα τοῦ χοίρου ἐκτὸς ἄλλων καὶ αἷμα· (πρβλ. Ὀδυσ. σ. 43 καὶ 118 «*γαστέρες. . .κνίσης τε καὶ αἵματος ἐμπλήσαντες*»· καὶ Πολυδεύκους Ξ' 57· «*μίμαρκυς δὲ κοιλία καὶ ἔντερα μεθ' αἵματος ἐσκευασμένα*, μάλιστα δὲ λαγωῶν· ὁ δὲ μέλας ζωμός, λακωνικὸν μὲν ὡς *ἐπὶ τὸ πολὺ* τὸ ἔδεσμα, ἔστι δ' ἡ καλουμένη *αἱματία*»). Ἀναμφιβόλως ὁ ἀγνοῶν τὸν Θηραῖον καὶ τὸν ἀρχαῖον τύπον δυσχερῶς οὐδὲ πειστικῶς θἀπεφαίνετο περὶ τῆς λέξεως ὀματὲ καὶ ματιά.

Ἄλλοτε πάλιν φαίνεται ἡ σημασία τοσοῦτον μεταβεβλημένη, ὥστε μάντεως δεῖται ἡ παραγωγή· π.χ. τὸ *ὀψὲς* ἢ *ἐψὲς* πολλαχοῦ δηλοῖ ταὐτὸν τῷ *χθές*, διὸ καὶ ἠτυμολογήθη ἐκ τούτου, διδαχθέντος ὅτι πρῶτον ἐγένετο τὸ *χ φ* κατὰ *χειλισμόν*, ἔπειτα τὸ *θ σ* κατὰ λακωνικὸν τρόπον. Ἀλλ' ἡ χρῆσις τῆς λέξεως ἐψὲς ἐν Κερκύρᾳ, Μακεδονίᾳ, Κυζίκῳ καὶ ἀλλαχοῦ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ *ὀψὲ τῆς χθές*, ἀποδεικνύει περιφανῶς ὅτι εἶνε ταὐτὸν τῷ ἀρχαίῳ *ὀψὲ* εἰδικωτέραν μόνον λαβὸν δύναμιν, ὥστε νὰ σημαίνῃ τὸ ὀψὲ μόνης τῆς χθές.

Ὁμοίως λέγομεν ἐν Κρήτῃ τὴν ὑποτακτικὴν «νὰ ξάψῃ-ξάψουν» ἐπὶ τῆς σημασίας «νὰ φανῇ, ὑπάρξῃ, μεγαλώσῃ, φυλαχθῇ, π.χ. ἐν τῇ φράσει «δὲν ἀφίνεις πρᾶμα νὰ ξάψῃ». Τὴν δὲ παραγωγὴν καὶ μεταβολὴν τῆς σημασίας τούτου τοῦ ῥήματος διδάσκουσιν ἡμᾶς δύο χωρία τῶν Κρητικῶν Δραμάτων, σελ. 352 στ. 399-400· «τοῦτα λοιπὸν τὰ βάσανα καὶ ἡ μαλιαίς νὰ πάψουν, γλήγορα, ἐλπίζω, διχωσταὶς μέσα μας πλειὸ *νὰ ξάψουν*» = νὰ ἀνάψωσι, νὰ ἀναφανῶσι· καὶ 404 στ. 127 «λωλὸς θέλ' εἶσται ὅποιος θαρρεῖ πῶς δὲν μπορεῖ *νὰ ξάψῃ φωτιὰ* τσ' ἀγάπης μέσα τως τὰ μέλη τως νὰ κάψῃ». Ἂν τις ἐκ μόνης τῆς φράσεως «δὲν ἀφίνεις τὰ πράματα νὰ ξάψουν» = νὰ φανῶσιν, ὥρμᾶτο, δυσκόλως θὰ ἐπετύγχανε καὶ δυσκολώτερον θὰ ἠδύνατο ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀλήθειαν.

Καὶ ὅπου λοιπὸν φαίνεται ὅτι ἐγκαταλείπει ἡμᾶς ἡ παράδοσις τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καθ' ὁλοκληρίαν, *ἀνάγκη σώφρονος ἐπιφυλάξεως* μέχρις οὗ καταστῇ δυνατὸν νὰ ἀνευρεθῶσι καὶ δημοσιευθῶσι πάντα τὰ μνημεῖα τοῦ μέσου καὶ νεωτέρου αἰῶνος, πρὸς δὲ περισυλλεχθῶσι καὶ ἐξετασθῶσι τὰ διάφορα ἰδιώματα καὶ πρὸς τούτοις ἐρευνηθῶσι τὰ κατὰ τοὺς φθόγγους, τὴν κλίσιν καὶ τὴν σημασίαν τῶν λέξεων. Θὰ δυνηθῶμεν ἄρα ἡμεῖς οἱ νῦν ζῶντες νὰ ἐπιτελέσωμεν τὸ μέγα τοῦτο καθῆκόν μας; ἀγνοῶ· τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι πρὸ τούτου δὲν πρέπει νὰ ἐπιχειρῶμεν βεβιασμέναις ἐτυμολογίαις.

Ἐρρήθη ἀνωτέρω ὅτι ἀνάγκη νὰ ἐπιστήσωμεν τὸν νοῦν καὶ ταῖς μεταβαλλομέναις σημασίαις τῶν λέξεων: πρῶτον μὲν διότι ὡς εἴδομεν ὁδηγεῖ ἡμᾶς πολλάκις εἰς τὴν ὀρθὴν ἐτυμολογίαν, δεύτερον δὲ διότι ἡ ἐξέτασις αὕτη, δι' ἧς καταφαίνεται ἡ πορεία τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἄλλοτε μὲν ἀπὸ τῶν γενικῶν εἰς τὰ εἰδικά, ἄλλοτε δὲ ἀπὸ τῶν εἰδικῶν εἰς τὰ γενικὰ μεταβαίνοντος, εἶνε ὁμολογουμένως ἀξία σπουδῆς. Ἰδοὺ τί γράφει ὁ Whitney ἐν Ἀκαδ. Ἀναγν. 162 περὶ τούτου· «ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων εἶνε πολλῷ οὐσιωδεστέρα καὶ ἀναγκαιοτέρα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γλώσσης ἢ ἡ μεταβολὴ τῶν τύπων»· καὶ 161 «ἡ ἔρευνα τῶν κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν σημασιῶν λέξεώς τινος, μέχρις οὗ τις φθάσῃ εἰς τὴν πρώτην καὶ κυρίαν, εἶνε *ἐν πάσῃ ἐτυμολογικῇ ἐρεύνῃ ἐπ' ἴσης ἀπαραίτητον καθῆκον*, ὅπως καὶ ἡ ἔρευνα τῶν κατὰ μικρὸν ἐπελθουσῶν φθογγικῶν μεταβολῶν τῶν λέξεων μέχρι τοῦ ἀρχαιοτάτου τύπου αὐτῶν. Μάλιστα τὸ πρῶτον εἶνε πολὺ ὠφελιμώτερον, καθ' ὅσον παρέχει προβλήματα μᾶλλον διαφέροντα ἡμῖν ἢ τὸ ἕτερον». Καὶ σημειωτέον ὅτι ταῦτα περὶ οὐδεμιᾶς ἄλλης γλώσσης δύνανται ἴσως προσφυέστερον νὰ λεχθῶσιν ἢ περὶ τῆς νέας Ἑλληνικῆς, ἐν ᾗ καθόλου αἱ σημασίαι μᾶλλον τῶν τύπων φαίνονται μεταβληθεῖσαι.

Τρίτον αἴτιον δι' ὃ πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν καὶ τὰς μεταβολὰς τῶν σημασιῶν εἶνε τόδε: νομίζομεν δηλ. ὅτι ἡ ἔρευνα αὕτη δύναται νὰ συμβάλληταί τι εἰς λύσιν τοῦ ζητήματος περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς νέας ἑλληνικῆς. Μέχρι χθὲς δηλ. ἐδιδάσκετο καὶ ἐπιστεύετο ὑπὸ ἀλλοδαπῶν καὶ ἡμεδαπῶν, ὅτι ἡ νέα ἑλληνικὴ προῆλθεν ἐκ τῆς Αἰολικῆς καὶ Δωρικῆς διαλέκτου, ἐντεῦθεν καὶ *Αἰολοδωρικὴ* ὠνομάζετο. Ἐπ' ἐσχάτων ἠθελήσαμεν ἡμεῖς νἀνατρέψωμεν τὴν θεωρίαν ταύτην παρατηρήσαντες ὅτι οὐδαμῶς εἶνε δυνατὸν νὰ παραχθῶσιν οἱ φθόγγοι καὶ τύποι τῆς νέας ἑλληνικῆς ἐκ τῶν εἰρημένων δια-

Digitized by Google

λέκτων. Εἰσελθόντες δὲ εἰς τὰ καθ' ἕκαστα ἐζητήσαμεν ν' ἀποδείξωμεν ὅτι οὔτε ἡ ἀπώλεια τοῦ δασέος πνεύματος ἐπῆλθε τούτου ἕνεκα ὅτι οἱ Λέσβιοι καὶ ἄλλοι τινὲς δὲν ἀπήγγελον αὐτὸ τὸ παλαιόν, οὔτε αἱ μετοχαὶ εἰς-αμενος *ἐρχάμενος τρεχάμενος* καὶ εἰς *-ούμενος χαρούμενος ἀξαζούμενος* κττ., οὔτε οἱ τύποι *ῥωτάει μιλάει πατάει τραγουδάει* κττ. εἶνε ἀρχαῖοι, οὔτε τὸ *λέγουν κάνουν* κττ. δωρικόν, οὔτε τὸ τὴν Δωρικὴν καὶ Αἰολικὴν διάλεκτον χαρακτηρίζον ᾱ ἀντὶ τοῦ Ἀττικοῦ καὶ Ἰωνικοῦ καὶ Κοινοῦ η εὑρίσκεται ἐν τῇ κλίσει τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Εὐκόλως δὲ δύναταί τις νἀποδείξῃ καὶ ὅτι οὔτε τὸ *τ* τῶν Δωριέων ἀντὶ τοῦ Ἀττικοῦ καὶ Ἰωνικοῦ καὶ Λεσβιακοῦ *σ* (λέγοντι λέγουσι λέγοισι εἴκοσι, εἴκατι, τριακόσιοι τριακατίοι, κττ.) οὔτε τὸ τοῦ Δωρικοῦ Ἀορίστου καὶ Μέλλοντος *ξ* ἀντὶ τοῦ Ἰωνικοῦ καὶ Ἀττικοῦ καὶ Κοινοῦ *σ* (ἐδίκαξα ἐχαριξάμεθα κττ.) ἀπαντᾷ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ· ὡσαύτως δὲ ὅτι τἀριθμητικὰ καὶ αἱ ἀντωνυμίαι τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἀνάγονται καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὰ τῆς Ἀττικῆς καὶ Κοινῆς (πρβλ. τέσσαρες - πίσυρες, εἴκοσι-εἴκατι κττ. ἐκεῖνος-τῆνος, ἐγὼ - ἐγών, οἱ-τοὶ κττ.), καὶ καθόλου ὅτι ἡ κλίσις τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἐλάχιστον διαφέρει τῆς Κοινῆς.

Ἀφοῦ δὲ ἐγνώσθησαν ταῦτα δὲν δυνάμεθα τοῦ λοιποῦ, ὅπως μέχρι τοῦδε ἐγίνετο, νὰ καταφεύγωμεν εἰς ταύτην ἢ εἰς ἐκείνην ἐκ τῶν ἀρχαίων διαλέκτων, ἵνα ἑρμηνεύωμεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο (π.χ. τὴν προφορὰν τοῦ *υ* ὡς *ου* ὡς Βοιωτικήν, τὸν τύπον ἀκρίδας, τοῦ πατέρα κττ. ὡς Δωρικοὺς κττ.), ἂν μὴ *καὶ ἐν ἄλλοις φαινομένοις τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἀνευρίσκωνται σημεῖα ἱκανὰ ἀδιαφιλονίκητα τῶν διαλέκτων τούτων.* Ὅπου δὲ φαίνεται ἀμφίβολος ἡ διάκρισις περὶ τοῦ ἄν τι εἶνε διαλεκτικὸν ἢ τῆς Κοινῆς, ὀφείλει *νὰ λαμβάνηται πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ προτιμᾶται ὁ καθόλου χαρακτὴρ τῆς γλώσσης ἡμῶν καὶ ἡ πηγὴ αὐτῆς.* Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ περὶ τῆς πηγῆς ταύτης ζήτημα, ἀπὸ τίνος τῶν ἀρχαίων διαλέκτων ἀνεπτύχθη ἡ νέα Ἑλληνικὴ ἡ λαλουμένη, δυνατὸν νὰ εἶνε γραμματολογικῶς ἀνωφελὲς καὶ ἡ περὶ τοῦτο ἔρευνα περιττή, ὅπως ὁ Nicolai ἐν τῇ γραμματολογίᾳ τῆς νέας Ἑλληνικῆς φιλολογίας σελ. 9 ἀποφαίνεται. Ἀλλ' ὑπὸ γλωσσικὴν ἔποψιν τ.ἔ. ὑπὸ τὴν ἔποψιν ἐκείνην, ἐν ᾗ ἐρευνᾶται ἡ ἱστορικὴ γένεσις τῶν καθ' ἕκαστα φαινομένων, εἶνε σπουδαιότατον, διότι, ὅπως πᾶς τις εὐκόλως κατανοεῖ, ἡ τοῦ ζητήματος τούτου λύσις οὐ μόνον θαυμασίως προοδοποιεῖ τῇ ἐρεύνῃ τῇ περὶ τὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ καὶ ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον εἶνε νὰ προηγηθῇ αὐτῆς, ὅπως καταστῇ γνωστὸν ἀπὸ τίνος φάσεως τῆς ἀρχαίας πρέπει νὰ ὁρμώμεθα κατὰ τὴν ἐξέτασιν.

Διερχόμενοι λοιπὸν τὴν ἱστορίαν τῶν λέξεων τῆς νέας Ἑλλην. καὶ προσέχοντες μάλιστα τῇ σημασίᾳ αὐτῶν βλέπομεν ὅτι, ἐφ' ὅσον δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν αὐτὴν κατὰ τοὺς διαφόρους αἰῶνας, πᾶσαι σχεδὸν ἔχουσιν ἃς ἐν τῇ Κοινῇ καὶ τῇ Βυζαντικῇ γλώσσῃ εἶχον σημασίας. Καὶ τοῦτο δὲν φαίνεται ἡμῖν τυχαῖον, ἀλλὰ λόγον φυσικώτατον καὶ τοῖς χρόνοις μάλιστα συνᾴδοντα ἔχον. Ἀνάγκη ἄρα καὶ πρὸς τὰν νέαν ταύταν σπάρταν νάγάγωσι καὶ οὕτω βασανίσωσιν οἱ περὶ τὰ Ἰαπετικὰ πτοούμενοι τὰς λέξεις ἃς ἔχουσι συλλέξῃ καὶ ἃς ἀνακηρύττουσι μακρῷ τοῦ ἀρχαίου Ὁμήρου ἀρχαιοτέρας. Ἡ ἀπαίτησις ἡμῶν αὕτη πιθανὸν νὰ φανῇ πολλοῖς νέον βάρος προστιθέμενον τοῖς καὶ καθ' ἑαυτὰ ἤδη οὐ πάνυ ῥᾳδίοις παραγγέλμασι τοῦ Κοραῆ καὶ Whitney, καὶ νὰ ὑποληφθῇ ὅτι οὕτως ἡ ἐξέτασις ἀποβαίνει δυσχερεστάτη καὶ πολυδάπανος ἐν ἀντιπαραβολῇ μάλιστα πρὸς τὴν μέθοδον τῶν ῥιζῶν, καθ' ἣν μικρὰ μόνον ἀνασκαφὴ εἰς ἐξαγωγὴν μιᾶς συλλαβῆς καὶ ἡ ἀνακήρυξις ὅτι αὐτὴ εἶνε ῥίζα δηλοῦσα τὸ καὶ τό, καὶ καθ' ἣν ἓν μόνον βιβλίον, τὸ Ἐτυμολογικὸν τοῦ Γ. Κουρτίου παρέχον τὰς ῥίζας, ἐπήρκει πληρέστατα εἰς πᾶσαν ἐτυμολογίαν. Τοῦτο δυνατὸν νὰ συμβῇ, ἀλλ' ἡμεῖς οὐχὶ τούτου αἴτιοι· ἡμεῖς πεποιθότες ἀδαμαντίνως ὅτι μόνη ἡ ἐκτεθεῖσα μέθοδος εἶνε ὀρθή, ἠσπάσθημεν αὐτήν. Εἴθε δὲ ἄλλοι νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἤτοι νἀναιρέσωσι καὶ μεταδιδάξωσιν ἡμᾶς ἢ νὰ ἀκολουθήσωσι καὶ κατ' αὐτὴν ἐξετάσωσι τὰ τοῦ πατρῴου θησαυροῦ. Πρὸς τοῦτο βέβαια θὰ ἦτο καλὸν ἂν ἰδιωτικὴ ἐπήρχετο ἐπικουρία, ἀφοῦ ὁ θησαυρὸς οὗτος ὁσημέραι μετὰ τῆς γραφομένης ἀναμιγνυόμενος δυσερευνητότερος ἀποβαίνει καὶ ἀφοῦ ἡ κυβέρνησις διὰ πολλὰς ἄλλας ἀνάγκας δὲν δύναται νὰ πράξῃ ὅ,τι ἀλλαχοῦ ἀπὸ πολλοῦ εἶνε ἐν ἐνεργείᾳ, τ.ἔ. νὰ διορίσῃ ἀνθρώπους καταλλήλους εἰς συλλογὴν καὶ νὰ χορηγῇ τὰ μέσα εἰς ἐπεξεργασίαν καὶ δημοσίευσιν τοῦ ὑλικοῦ. Δὲν εὑρίσκει ἆρά τις τῶν πολυταλάντων Ἑλλήνων τὸ πρᾶγμα ἄξιον σπουδῆς;

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Γ. Ν. Χατζιδάκης.

Συμβαίνει καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν ἀνάλογόν τι μὲ τὸ συμβαῖνον εἰς τὸν στόμαχον. Ὅταν τούτου τὴν δύναμιν ὑπερβαίνωσι τὰ βρώματα, δὲν τρέφουσι πλέον, ἀλλὰ γεννῶσι κακοχυμίας. Καὶ αἱ κακοχυμίαι τοῦ νοῦ, ὅταν μάλιστα ἀρχίσωσιν ἀπὸ τὴν ἁπαλὴν ἡλικίαν, γίνονται πλέον δυσθεράπευτοι παρὰ τὰς κακοχυμίας τοῦ σώματος. (Κοραῆς).

Digitized by Google

ΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ ΖΥΘΟΠΟΤΟΥΝ

Β'.

Τραγοζυθοποσίαι.

—

Ἂν αἱ ζυθοποσίαι τῆς σπουδαζούσης νεολαίας στολίζωνται μὲ χαρακτῆρα ἐπίσημον, ἢ ἀξιοῦνται λόγων πανηγυρικῶν ἢ ἐπιχρίωνται δι' ἐπιστημονικῆς χροιᾶς, ἢ περιστέλλωνται ὑπὸ τύπων, ἢ περιβάλλωνται ὑπὸ ἐθίμων, ἢ κανονίζωνται διὰ προγραμμάτων, αἱ ζυθοποσίαι ὅμως τοῦ βερολιναίου λαοῦ τοῦ ἀπὸ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ ἀποζῶντος, αἱ ζυθοποσίαι τοῦ πλήθους, τοῦ μὴ περιλαμβάνοντος μόνον τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς πολίτας, ἀλλὰ τοὺς πολίτας πάσης τάξεως ἀπὸ τοῦ καλλιτέχνου καὶ τοῦ λογίου μέχρι τοῦ χειρώνακτος καὶ τοῦ ἐμπορίσκου, αἱ ζυθοποσίαι αὗται αἱ ἀπὸ ὅλων τῶν τάξεων σταχυολογοῦσαι τοὺς συμπότας, ἔχουσιν ἐντελῶς διάφορον τύπον, εὐθυμότερον ἴσως καὶ μᾶλλον δημοτικὸν ἀλλὰ καὶ χυδαιότερον ἐν ταὐτῷ. Σπανίως δὲν καταλήγουσιν εἰς μέθην ἀπὸ τῆς ἐλαφροτάτης ἢ τῆς μετρίας μέχρι τῆς φαιδροτάτης ἢ τῆς κτηνώδους, καθ' ὅλην τὴν κλίμακα τῶν βαθμῶν τῆς ἐκ τοῦ πότου διαταράξεως τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῆς διαφορᾶς τῶν ἰδιοσυγκρασιῶν τῶν κατεχομένων ὑπ' αὐτῆς. Ἀρχόμεναι διὰ τὰς καθαρῶς ἐργατικὰς τάξεις ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τοῦ Σαββάτου καταλήγουσι τὴν πρωίαν τῆς Δευτέρας εἰς τὸν *θρῆνον τῆς γαλῆς* (**Katzenjammer**), ὡς ἀποκαλοῦσιν οἱ Γερμανοὶ τὴν μετὰ μέθην ἀδιαθεσίαν, ἢ εἰς *τὴν ἀπόκτησιν πιθήκου* (**einen Affe haben**), ὅπερ ἐπίσης εἶνε ἰδιωτισμός, τὴν ἐξακολούθησιν τῆς μέθης δηλῶν παρὰ Γερμανοῖς.

*
* *

Ἀλλ' αἱ ἐπίσημοι ζυθοποσίαι τελοῦνται συνήθως κατὰ Κυριακὴν καὶ αἱ ἐπισημότεραι πασῶν κατὰ τὰς Κυριακὰς τοῦ Μαΐου, τοῦ προνομιούχου μηνὸς καθ' ὃν πίνεται ὁ τραγόζυθος (**Bock-Bier**). Προγράμματα, πολλάκις διὰ στίχων, κοσμούμενα ὑπὸ εἰκόνων τοῦ προστάτου τράγου, προσκαλοῦσι τὰ πλήθη καὶ ἀναγγέλλουσι συγχρόνως πᾶσαν φάσιν τῆς τραγοζυθοποσίας. Αἱ πρῶται ἡμέραι καθ' ἃς ἀγγέλλεται ἡ ἔναρξις εἶνε ἡμέραι ἑορτῆς. Θὰ τρέξουν ὅλοι, ἂν μάλιστα ὑποβοηθῇ εὐδία, νὰ δοκιμάσουν τὸν τραγόζυθον αὐτόν, ὅστις εἶνε ὁ σιτευτὸς μόσχος τῶν ζύθων. Ἐφυλάχθη ἐπὶ ἓν ἔτος εἰς ὑπόγεια δροσερά, μὲ φροντίδας πατρικὰς καὶ περιποιήσεις ἐραστοῦ. Θ' ἀνοιχθῇ τὸν Μάϊον καὶ θὰ ῥεύσῃ ἐπιστεφόμενος ὑπὸ παχέος ἀφροῦ, ὁμιχλώδης ὅσον καὶ ἡ ἐπίδρασίς του ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου. Θὰ ῥοφηθῇ ἀπλήστως, θὰ ὑμνηθῇ, θὰ συνοδευθῇ ὑπὸ μουσικῆς καὶ θὰ ἴδῃ περὶ τὸν κάδον του ἀνελισσόμενα ὅλα τὰ εἴδη τῆς εὐθυμίας καὶ τῶν διασκεδάσεων.

*
* *

Δύο κυρίως εἶνε ἐν Βερολίνῳ τὰ εἰδικὰ διὰ τὸν τραγόζυθον καταστήματα. Τὸ ἓν ἐντὸς τῆς πόλεως, παρὰ τὸ *Τίβολι*, προσεπονομάζεται *Βερολιναῖον*, τὸ ἄλλο εἰς τὰ περίχωρα, μᾶλλον ἐξοχικόν, φέρει ἐπωνυμίαν ἐκ τοῦ προαστείου **Spandau** ἐν ᾧ κεῖται. Ἀμφότερα κεκλεισμένα καθ' ὅλον τὸ λοιπὸν ἔτος, κρύπτοντα ζηλοτύπως εἰς τὰ ὑπόγειά των τὸ πολύτιμον νέκταρ, ἀνοίγουσι τὰς πύλας αὐτῶν εἰς τοὺς πιστούς, ἅμα ὡς ὁ Μάϊος ἔλθῃ νὰ σκορπίσῃ ἀρώματα καὶ βλάστησιν πανταχοῦ, ὡς ἐὰν ἡ ἄνοιξις ἣν φέρει, ἐπιδρᾷ ἀκόμη καὶ ἐπὶ τῶν κρουνῶν, ἀφ' ὧν ὁ τραγόζυθος ῥέει.

Καὶ μέχρι μὲν τοῦ **Berliner Bock** μεταφέρει τοὺς διψαλέους θαμῶνας ὁ ἱπποσιδηρόδρομος, ἀλλὰ μέχρι τοῦ **Spandauer Bock** τὰ μέσα τῆς μεταβάσεως εἶνε ποικίλα. Διότι ἐκτὸς τοῦ ἱπποσιδηροδρόμου, δύναταί τις νὰ μεταβῇ μέχρι τοῦ πλησιεστέρου εἰς τὸ κατάστημα σταθμοῦ δι' ἀτμοσιδηροδρόμου ἢ καὶ μέχρι τῆς θύρας αὐτοῦ δι' ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου. Ὅταν δὲ φθάσῃ ἐκεῖ δι' ἑνὸς τῶν τριῶν τούτων τῆς μεταβάσεως μέσων, ἢ διὰ τοῦ ἄλλου ἐκείνου, ὅπερ ἐδωρήθη ἡμῖν ὑπὸ τῆς φύσεως, δύο καταστήματα γειτνιάζοντα εἶνε ἕτοιμα νὰ τὸν ὑποδεχθῶσι.

*
* *

Τὸ ἕν, δεξιᾷ τῷ εἰσιόντι τὴν ὁδόν, ἀνοίγει τὰς πύλας μόνον τοῖς καταβάλλουσι δικαίωμα εἰσόδου, καὶ εἶνε τὸ κυρίως **Spandauer Bock**, ὅπου τὴν τραγοζυθοποσίαν συνοδεύει μουσικὴ καὶ φωτίζει κατὰ τὴν νύκτα φῶς ἠλεκτρικόν. Ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτοῦ διασκεδάσεις παντοειδεῖς παρέχονται εἰς τοὺς θαμῶνας, κρεμαστῆς γεφύρας διάβασις, καὶ σκοτεινοῦ θαλάμου ἀπόλαυσις, καὶ τῶν Ἄλπεων ἀναπαράστασις, καὶ λαχεῖον, καὶ σκοποβολή, καὶ καταρράκται τεχνητοί, καὶ γυμναστικῆς ὄργανα. Ἀλλ' ἐπὶ πᾶσι, τοποθεσία γραφικὴ καὶ βλάστησις ἄφθονος ἐν μέσῳ πεδιάδος ἀμμώδους ὑπὸ τοῦ Σπρέα διαρρεομένης.

Τὸ ἄλλο, τὸ γειτονικόν, ἔχει ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον παντὶ τῷ διψῶντι καὶ ποικιλωτέρας τὰς διασκεδάσεις. Οἱ βερολιναῖοι εὐφυολογοῦντες ἀπεκάλεσαν αὐτὸ *Αἶγα τοῦ Σπανδάου* (**Spandauer Ziege**) πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ γείτονος *Τράγου* (**Spandauer Bock**). Ἀλλ' εἰς τὸ κατάστημα τοῦτο, τὸ τῆς *αἰγός*, ὁ πληθυσμὸς καὶ ποικιλώτερος εἶνε καὶ πολυαριθμότερος. Ἀπὸ τῆς ὑπηρετρίας καὶ τοῦ παγκοσμίου ἀναποφεύκτου συνοδοῦ της στρατιώτου, δύναταί τις νὰ ἴδῃ ἐκεῖ ὅλα τὰ εἴδη τῶν ἀγαθῶν ἀστῶν

Digitized by Google

τῆς πρωτευούσης τοῦ γερμανικοῦ κράτους. Ἐδῶ συνωστίζονται περὶ τὸ δυναμόμετρον, ἐκεῖ περὶ τὸ λαχεῖον τῶν γλυκισμάτων, ἀπωτέρω θορυβοῦσι ῥίπτοντες τὰς σφαίρας καὶ παραπλεύρως περιμένουσι νὰ φωτογραφηθῶσιν ὑπὸ αὐτοσχεδίου φωτογράφου, παρέχοντος τὰ ἐπὶ μετάλλου καλλιτεχνήματά του ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν τοποθετημένα καὶ ἐντὸς πλαισίου ἀκόμη. Ἄλλοι δοκιμάζουσι τὴν τύχην των εἰς λαχεῖον μικροπραγματειῶν καὶ ἄλλοι τὴν εὐστοχίαν των ἐν τῇ σκοποβολῇ. Πάντες δὲ κινοῦνται, φωνάζουσι, πίνουσι, θορυβοῦσι, γελῶσι, καὶ ἀναμίγνυνται μικροὶ μεγάλοις ἐν ὀχλοβοῇ ἐκκωφαινούσῃ.

* * *

Εἰς τὸ **Berliner Bock** ἡ σκηνὴ ἀλλάσσει κατά τι, διότι ἐκεῖ οἱ ζυθοποτοῦντες παραμένουσιν ὑπὸ τὴν στέγην εὐρυχώρων αἰθουσῶν, καὶ μόνον οἱ ἀπολαύοντες τῶν ἐν τοῖς παραπήγμασι τῆς αὐλῆς προσφερομένων κ' ἐνταῦθα διασκεδάσεων, περιφέρονται ἐκεῖ. Οἱ μικροπωληταὶ ἐδῶ δὲν ἀναμένουσι τοὺς ἀγοραστὰς μόνον ἐν τῷ προαυλίῳ, ἀλλὰ καὶ διὰ μέσου τῶν τραπεζῶν διολισθαίνοντες περιάγουσι τὰς πραγματείας των, ἄνθη ἢ ἀθύρματα, γλυκίσματα ἢ σιγαρέτα, σημαίας ἢ φέσια, ἀριστοτεχνήματα ἐκ χάρτου, κεκοσμημένα διὰ χρωμάτων μεταδιδόντων ὅλην αὐτῶν τὴν ζωηρότητα εἰς τοὺς ἀποτολμῶντας νὰ ψαύσωσιν αὐτὰ δακτύλους, ὅπερ ὅμως οὐδαμῶς κωλύει τὸν ἐκτουρκισμὸν τῆς κεφαλῆς τῶν θαμώνων. Καὶ ἐδῶ δὲ ἐπὶ πληρωμῇ εἰσόδου μόνον εἰσέρχεταί τις, διότι μουσικὴ ὑποβοηθεῖ τὸν πότον, γινόμενον ἐν μέσῳ ὀχλοβοῆς πολλαπλασιαζομένης ἕνεκα τοῦ κεκλεισμένου χώρου, καὶ ἐν μέσῳ νεφῶν καπνοῦ συντελούντων εἰς τὴν ἀποθέωσιν τῶν ζυθοποτῶν.

* * *

Πρὸ τινων ἡμερῶν ἑορτὴ ἐκ τῶν μᾶλλον ἐκτάκτων συνεκάλει εἰς τὸ **Berliner Bock** τοὺς πιστοὺς τοῦ Γαμβρίνου, ἡ ἑορτὴ τῆς ἐκκενώσεως τοῦ χιλιοστοῦ βαρελίου τραγοζύθου, προαγγελθεῖσα ἤδη διὰ προγραμμάτων κολοσσιαίων. Πόσοι ἦσαν οἱ σπεύσαντες εἰς τὴν δημοφιλῆ ἑορτήν, ἀδυνατῶ νὰ ὁρίσω. Ἀλλ' ἦσαν τόσοι, ὥστε.... ἡ ἀστυνομία τοῦ Βερολίνου προλαμβάνουσα διατάραξιν τῆς τάξεως ἀπηγόρευσε τὴν τέλεσιν τῆς ἑορτῆς τῇ Κυριακῇ ἐκείνῃ! Καὶ οὕτω, ἄνευ ἄλλης προαγγελίας, ὁ διευθυντὴς τοῦ καταστήματος ἠναγκάσθη νὰ ἑορτάσῃ τὸ μέγα γεγονὸς ἐν μιᾷ τῶν τῆς ἑβδομάδος ἡμερῶν, ἐν μέσῳ τῶν στενοτέρων τοῦ ζυθοπωλείου πελατῶν, ἄνευ τῆς μεγάλης πομπῆς, ἥτις εἶχε προμελετηθῆ καὶ ἄνευ τῆς ἀποπνιγούσης συρροῆς τοῦ πλήθους, ὅπερ κατὰ τὴν Κυριακὴν εἶχε συρρεύσει. Ἡ τελετὴ ὅμως διὰ τοῦτο δὲν ὑπῆρξεν ἧττον εὔθυμος. Τὸ βαρέλιον ἐσύρθη κενὸν ὑπὸ τῶν ἀφωσιωμένων αὐτῷ φίλων, καὶ ἠκολούθουν δύω γαλαῖ καὶ εἷς πίθηκος, αἱ παρὰ Γερμανοῖς προσωποποιήσεις τῆς μέθης. Αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο τόσον ἄφθονοι, ὥστε ἠδύναντο ν' ἀκολουθήσουν καὶ ἄλλα ἀκόμη βαρέλια, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ χάριν τῆς ἑορτῆς ἐκκενωθέντα, τὴν θριαμβευτικὴν τοῦ χιλιοστοῦ πορείαν. Καὶ λόγοι ὅμως δὲν ἔλειψαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον συγκινητικοὶ ἀποχαιρετίζοντες τὸ χιλιοστὸν θῦμα τῆς δίψης τῶν ῥητόρων. Ἀλλὰ καὶ ποιήματα ἀπηγγέλθησαν ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸ τοσάκις παρασχὸν οἶστρον τοῖς ποιηταῖς προπεμπόμενον κενὸν βαρέλιον!

* * *

Ὁ ἐπίλογος τῶν τοιούτων ζυθοποτικῶν τελετῶν εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ ζυθοταξείδια (**Bierreise**). Καθ' ὁμίλους διασχίζουσι τὰς ὁδοὺς οἱ συναποφασίσαντες τὸν περίπλουν τοῦτον τῶν ζυθοπωλείων καὶ σταματῶντες πρὸ ἑκάστου νέου, ὅπερ ἤθελον συναντήσει, ὡς ναυτικὴ συνοδεία ἀκτοπλοοῦσα καὶ εἰς ἕκαστον λιμένα προσορμιζομένη, βρέχουσιν ἀφθόνως τὸν λάρυγγά των, ἀποτελειοῦντες οὕτω τὸν διακοπέντα πότον. Ἐνίοτε δὲ τὸ ζυθοπωλεῖον ἐν ᾧ πρὸς στιγμὴν σταθμεύουσιν εἶνε ὑπόγειον (**Keller**) καὶ ἡ συνοδεία τότε ἀποχωρεῖ τοῦ σταθμοῦ ἐκείνου ἠλαττωμένη, διότι τῶν συντρόφων τις ἔσχε τὴν ἀτυχίαν νὰ αἰσθανθῇ τοὺς πόδας του παρακούοντας εἰς ὅλας τὰς διαταγάς του καὶ τὰς ἐπιμόνους προσπαθείας του πρὸς ἀνάβασιν τῆς κλίμακος. Τὸ μέλλον τοῦ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης πεσόντος ἀγωνιστοῦ τούτου οὐδέποτε σχεδὸν παραλλάσσει. Ἀφοῦ ἐξαντλήσῃ ὅλον αὐτοῦ τὸ χρῆμα, ἂν μὲν δύναται ἔτι ν' ἀρθρώσῃ τὴν διεύθυνσίν του καὶ τύχῃ νὰ εὑρεθῇ μεταξὺ φιλανθρώπων, φορτόνεται εἰς ἅμαξαν καὶ ὁδηγεῖται εἰς τὸν οἶκόν του. Ἂν ὅμως τὸ ἕτερον τῶν δύω τούτων στοιχείων ἐλλείπῃ, τῷ παρέχεται φιλοξενία πρόχειρος ἐν τῇ ἀστυνομίᾳ τοὐλάχιστον ἐπὶ μίαν νύκτα.

* * *

Οὐχὶ σπανίως ἐν τῇ ἀστυνομίᾳ συναντῶνται οἱ ἐν τῇ ἀνεμοζάλῃ τοῦ πότου ἀποχωρισθέντες σύντροφοι, οἱ μὲν ἕνεκεν ἀκαταλογίστου μέθης ἀχθέντες ἐκεῖ, οἱ δ' ἕνεκα ταραχῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς. Διότι ὁ βερολιναῖος ἐννοεῖ νὰ θορυβῇ ἐν ταῖς ὁδοῖς, οὐχὶ ὁσάκις ἐμέθυσεν, ἀλλ' ὁσάκις ἐσκέφθη ἢ προέθετο νὰ μεθύσῃ. Ἂν ὁ σκοπὸς ἀπέτυχεν, ἢ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ σχεδίου παρεκωλύθη, τοῦτο δὲν εἶνε λόγος ἵνα μὴ δεικνύηται οὗτος εὔθυμος ἀνὰ τοὺς ὁδούς.

Digitized by Google

Καὶ διὰ τοῦτο μόλις παρακάμψῃ τὸ στίλβον κράνος ἀστυνομικοῦ τινος κλητῆρος — διότι ἡ φρόνησις διασώζει παρ' αὐτῷ τὸν παροιμιώδη τῶν Γερμανῶν φόβον πρὸς τὴν ἀστυνομίαν — ἐκβάλλει φωνήν τινα ἀξιώσεις μέλους ἔχουσαν ἐνίοτε, ἢ ἐκ προμελέτης ὠθεῖ διὰ τοῦ ἀγκῶνος τοὺς διαβάτας προσποιούμενος τὸν τρικλίζοντα. Ἂν δέ τις τῷ παρατηρήσῃ τι, ἀμέσως προβάλλει εἰς ἀπολογίαν του :

— Εἶμαι εἰς εὐθυμίαν !

Ὡς ἐὰν ἡ φράσις αὐτὴ ἔχει δύναμιν συγχωροχαρτίου διὰ πᾶσαν παρεκτροπήν ! Ἔχει ἐν τούτοις καὶ entre acte ἡ ὑπόκρισις τῆς εὐθυμίας. Ἡ θέα κλητῆρος, φέρ' εἰπεῖν, πάντοτε ἐπιφέρει τοιοῦτο διάλειμμα καὶ ἡ ἐπανάληψις τῆς προσπεποιημένης εὐθυμίας δὲν ἄρχεται εἰμὴ ἀφοῦ ἡ ὀχληρὰ συνάντησις ἀντιπαρέλθῃ. Ἀμέσως τότε καὶ πάλιν τίθενται εἰς ἐνέργειαν αἱ ἐν πλήρει διαυγείᾳ νοὸς ὠθήσεις καὶ φωναί, τὸ δὲ θέαμα ποικίλλεται ἐπὶ τῇ συναντήσει ἀπογόνου τινὸς τοῦ Ἰούδα, λαμβανομένου ἀμέσως ὡς θύματος πρὸς ἐπίδειξιν τῆς προσποιητῆς ταύτης εὐθυμίας. Ἀλλ' ἐὰν τοῦ οὕτω εὐθυμοῦντος οὐδεὶς διακόψῃ τὴν ὁδόν, ἢ ἂν οὐδεὶς ἀποτείνῃ αὐτῷ παρατηρήσεις, ἀπηλπισμένος ὅτι δὲν παρουσιάζεται εὐκαιρία ὅπως προκαλούμενος ἐπιδείξῃ ὡς διαβατήριον τῆς εὐθυμίας του τὴν στερεότυπον φράσιν : *εἶμαι εἰς εὐθυμίαν* (ich bin lustig), ἀναγκάζεται νὰ ἐκβάλλῃ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν φωνὴν ἐν μέσῃ ὁδῷ ἄνευ αἰτίας εἰδοποιῶν ὅτι *εἶνε εἰς εὐθυμίαν* ! Καὶ ἂν πάλιν οὐδ' εἰς τοῦτο προσέξῃ τις, τότε μόλις φθάσῃ εἰς τὸν οἶκόν του ἐκσπᾷ εἰς θορύβους καὶ ἀτακτήματα φωνάζων :

— Γυναῖκα, εἶμαι εἰς εὐθυμίαν !

Διότι ἀπ' ἀρχῆς σκοπὸν προέθετο νὰ εὐθυμήσῃ, καὶ ἀφοῦ ἀπέτυχε θεωρεῖ καθῆκόν του τοὐλάχιστον νὰ ὑποκριθῇ.

* * *

Τοιοῦτος εἶνε ὁ ζυθοποτῶν βερολιναῖος ἐργάτης. Ἡ ζυθοποσία ὅμως στρατολογεῖ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτῆς πάντοθεν. Ἀλλ' ἐὰν ἐπεχείρουν νὰ παρουσιάσω ὑμῖν χαρακτῆρας ζυθοποτῶν ἐξ ὅλων τῶν τάξεων, ἤθελον ἐπιφέρει κατακλυσμὸν εἰς τὰς στήλας τῆς *Ἑστίας*. Ἡ τοιαύτη ἐπιχείρησις θ' ἀπήτει κόπους συγγραφῆς ἄλλως τε. Τοιοῦτον ὅμως σκοπὸν οὐδέποτε προεθέμην. Διότι καὶ ἂν ἤθελον καὶ ἂν ἠδυνάμην νὰ τὸ πράξω, θ' ἀπηλπιζόμην ῥίψας ἅπαξ τὸ βλέμμα εἰς τὰ εἰκονογραφημένα κωμικὰ φύλλα τῆς Γερμανίας. Δὲν ἐκδίδεται ἀριθμὸς τοιούτου φύλλου χωρὶς ν' ἀπεικονίζῃ καὶ τύπον τινὰ ζυθοπότου, ἀπὸ τοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ προσκρούοντος ἐπὶ τῶν ἐπίπλων καὶ μόλις δυναμένου ν' ἀρθρώσῃ πρὸς τὸν στρατιώτην ὑπηρέτην του :

— Φράντς, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σὲ ἰδῶ ἄλλοτε εἰς τοιαύτην κατάστασιν ὥστε νὰ μὴ εἰμπορῇς νὰ κρατήσῃς τὰ ἔπιπλα εἰς τὴν θέσιν των», μέχρι τοῦ ἀγαθοῦ οἰκογενειάρχου ὅστις ἐρωτώμενος τί λέγει εἰς τὴν σύζυγόν του ὅταν πηγαίνῃ εἰς τὸν οἶκόν του τὴν νύκτα εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ἀποκρίνεται :

— Ἐγὼ λέγω *καληςπέρα*. . . . ὅλα τὰ ἄλλα τὰ λέγει ἐκείνη.

Εἶνε λοιπὸν ἔργον τεράστιον ἡ σκιαγραφία τοῦ Βερολίνου ζυθοποτοῦντος, ἀφοῦ ἡ ποσότης τοῦ ἐν αὐτῷ καταναλισκομένου ζύθου ἁμιλλᾶται πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ Σπρέα διοχετευομένην εἰς αὐτὸ ποσότητα ὕδατος. Διὸ ἐπεχείρησα νὰ ἐπιδείξω μόνον μίαν γωνίαν τοῦ μεγαλοπρεποῦς καὶ κολοσσιαίου πίνακος καὶ ἀνέσυρα μίαν μόνην πτυχὴν τοῦ καλύπτοντος αὐτὸν παραπετάσματος. Ἂν διὰ μέσου αὐτῆς κατωρθώσατε νὰ ἴδητε τὸν φοιτητὴν ζυθοποτοῦντα κατὰ τὰς ζυθοποτικὰς ἑορτάς του καὶ τὸν ἐργάτην τοῦ Βερολίνου ἀπολαύοντα τῆς ἐλευθερίας τῶν Κυριακῶν του, ἀρκεσθῆτε εἰς αὐτὸ νῦν. Ἴσως βραδύτερον ἄλλαι σκηναὶ συμπληρώσουν ὁλόκληρον τὴν εἰκόνα τοῦ Βερολίνου ζυθοποτοῦντος.

Ἐν Βερολίνῳ κατὰ Μάϊον. Ρ.

ΝΟΘΕΥΣΙΣ ΚΟΧΛΙΩΝ

Δὲν ὑπάρχει τόπος σήμερον ἐν Εὐρώπῃ ἐν ᾧ νὰ μὴ νοθεύωνται πάντα τὰ εἰς χρῆσιν τοῦ ἀνθρώπου : ὁ οἶνος, τὸ ὄξος, ὁ ζῦθος, τὸ βούτυρον, τὸ ἅλας, τὸ πέπερι, ὁ καφές, τὸ γάλα, τὰ πνευματώδη ποτά, τὰ σιρόπια, τὰ γλυκύσματα, ἡ σοκολάτα, τὸ τέϊον, τὸ μέλι κτλ. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ὑπάρχουσι *φάμπρικαις* πλαστῶν ὕδνων· ἰδοὺ νῦν ἡ *Ἐπιστημονικὴ Ἐπιθεώρησις* μᾶς ἀποκαλύπτει καὶ *φάμπρικαις*... κοχλιῶν.

Ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς αὐτῶν εἶνε ἁπλούστατος. . . . καὶ λίαν φιλόκαλος, λέγουσιν οἱ νοθευταί. Ἀλλὰ πρὶν ἐκθέσωμεν αὐτόν, ἀνάγκη νὰ προτάξωμεν ὀλίγας λέξεις. Οἱ ὠμοὶ κοχλίαι πωλοῦνται ἐν Παρισίοις πρὸς 25—30 λεπτὰ ἡ ἑκατοντάς, οἱ δὲ ἑψημένοι πρὸς 5 φράγκα οἱ ἑκατόν. Ἀπαιτεῖ δὲ ἡ παρασκευὴ αὐτῶν περισσὰς φροντίδας ἵνα καταστῶσι τὸ εἰς πάντας ἀρεστὸν ἔδεσμα.

1ον Πλύσιν αὐτῶν διὰ ψυχροῦ ὕδατος.

2ον Τρεῖς ἢ τέσσαρας πλύσεις διὰ ζέοντος ὕδατος.

3ον Ἐξαγωγὴν τοῦ κοχλίου ἐκ τοῦ ὀστράκου.

4ον Πλύσιν τοῦ ὀστράκου διὰ ζέοντος ὕδατος.

Digitized by Google

5ον Εἰσαγωγὴν τοῦ κοχλίου εἰς τὸ ὄστρακον μετὰ βουτύρου, ἅλατος, πεπέρεως, πετροσελίνου καὶ κρομμύου λεπτοκομμένου.

6ον Ἐλαφρὰν βράσιν ἐπὶ ἀδυνάτου πυρὸς ἵνα διαλυθῇ τὸ βούτυρον καὶ διαποτίσῃ καλῶς τὸ ὅλον.

Εὐνόητον τώρα πῶς αἱ πολλαὶ αὗται φροντίδες εἰς μαγείρευσιν αὐτῶν ἀναβιβάζουσι τὴν τιμὴν ἀπὸ 25 λεπτῶν εἰς 5 φράγκα διὰ μίαν ἑκατοστὺν κοχλιῶν.

Τούτων τεθέντων, ἡ νόθευσις τῶν κοχλιῶν γίνεται εὐκολώτατα· καταργοῦσιν ἁπλῶς τὰς τέσσαρας πρώτας προπαρασκευαστικὰς ἐργασίας καὶ ἔρχονται κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν πέμπτην. Δηλαδὴ λαμβάνουσιν ὄστρακα κενὰ κοχλιῶν, ὧν ἐγένετο ἤδη χρῆσις, καὶ πληροῦσιν αὐτὰ διὰ μίγματος συγκειμένου ἐκ μικροῦ τεμαχίου πνεύμονος βοός, ἅλατος, κόνεως *μουστάρδας* καὶ λίπους. Ἔπειτα γίνεται ἡ ἐλαφρὰ βράσις ἐπὶ τοῦ ἀδυνάτου πυρός, κτλ. καὶ ἰδοὺ ἕτοιμοι 100 νέοι κοχλίαι διὰ 5 φράγκα!

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ νοθεύσεων, ἂς ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τὸν ἀκόλουθον χαριέστατον μῦθον, ὃν ἀνέγνωμεν ἔν τινι ἐφημερίδι:

«Τέσσαρες μυῖαι, διὰ τῶν ἱερῶν τῆς φιλίας δεσμῶν συνδεθεῖσαι, ἔζων ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ. Πρωΐαν τινὰ ἐξύπνησαν αἰσθανόμεναι ἰσχυρὰν ὄρεξιν· καὶ ἡ μὲν πρώτη ἐκαθέσθη εἰς τὸ χεῖλος δοχείου γάλακτος, ἐξ οὗ πιοῦσα ἀρκετὸν δὲν ἐβράδυνε νὰ πέσῃ νεκρά, δηλητηριασθεῖσα ἐκ τῆς μετὰ τοῦ γάλακτος μεμιγμένης ἀσβέστου. Ἡ δευτέρα ἐστράφη εἰς τεμάχιον ἀλλᾶντος, ἐξ οὗ ἔφαγε μετ' ἀπλήστου λαιμαργίας· ἀλλὰ τὸ τεμάχιον τοῦ ἀλλᾶντος ἦτο βεβαμμένον διὰ χρώματος δηλητηριασμένου, τὸ δὲ ταλαίπωρον ζωΰφιον κατέπεσε καὶ αὐτὸ φαρμακωθέν. Οὐχὶ δὲ διάφορος ὑπῆρξεν ἡ τύχη καὶ τῆς τρίτης μυίας, ἥτις ἀπέθανε φαγοῦσα κατὰ κόρον ἐξ ἀλεύρου, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν ἰσχυροτάτη δόσις στυπτηρίας. Ἔκφρων ὑπὸ τῆς λύπης γενομένη, καὶ μὴ θέλουσα νὰ ἐπιζήσῃ ἡ τετάρτη, ῥίπτεται ἐπί τινος μυιοκτόνου χάρτου, τεθειμένου ἐντὸς κοίλου πινακίου, ἵνα αὐτοκτονήσῃ, καὶ ῥοφᾷ ἀπλήστως ἐκ τοῦ χυμοῦ αὐτοῦ, ὃν νομίζει θανατηφόρον. Ἀλλ', ὢ ἔκπληξις! ἀντὶ νὰ ἀποθάνῃ, αἰσθάνεται ἑαυτὴν νέαν ζωὴν καὶ δυνάμεις λαμβάνουσαν. Ὁ μυιοκτόνος χάρτης ἦτο καὶ αὐτὸς νοθευμένος! Ζ*.

Αἱ κρίσεις μας ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ ὡρολόγιά μας· οὐδὲν τούτων συμφωνεῖ τελείως πρὸς τὰ τῶν ἄλλων, ἕκαστος δ' ἡμῶν προτιμᾷ πάντοτε τὸ ἰδικόν του.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΑΒΔΕΛ ΚΑΔΕΡ

Τὰ ἀκόλουθα δύο ἀνέκδοτα περὶ τοῦ ἄρτι ἀποθανόντος ἐμίρου Ἀβδὲλ Καδὲρ ἀναγινώσκομεν ἐν γαλλικῇ ἐφημερίδι·

Τὴν ἑσπέραν μιᾶς μάχης, καθ' ἣν οἱ Ἄραβες εἶχον ἐξολοθρεύσει μικρὸν γαλλικὸν σῶμα πεζικοῦ, ὁ ἐμίρης κεκμηκὼς εὑρίσκετο εἰς τὴν σκηνήν του στηθεῖσαν ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ μέρους, ὅπου εἶχε συγκροτηθῆ ἡ μάχη.

Ἀνεπαύετο ἀπὸ μιᾶς ὥρας βεβυθισμένος εἰς μελέτην καὶ προσευχήν, ὅτε εἷς τῶν γενιτσάρων του, κρατῶν αἱμοσταγὲς ἔτι εἰς τὴν δεξιὰν τὸ γιαταγάνιον, ἐνεφανίσθη πρὸ αὐτοῦ, καὶ τὸν ἠρώτησε διὰ φωνῆς βραγχώδους·

— Ἐμίρη! Πόσα πληρώνεις διὰ κάθε κεφάλι γαλλικόν; ἔχω ἐδῶ κοντὰ μίαν καλὴν συλλογήν, ποῦ ὅτι τὰ ἐσύναξα.

Ὁ Ἀβδὲλ Καδὲρ ἤγειρε βραδέως τὸ βλέμμα μέχρι τοῦ φανατικοῦ ἐκείνου δημίου, καὶ ἀπεκρίνατο μεθ' ὅλης του τῆς σοβαρότητος·

— Διὰ κάθε κεφάλι γαλλικὸ πληρόνω πενῆντα *μπαστουνιές*, φίλε μου· καὶ διὰ νὰ μὴ περιμένῃς πολύ, στάσου νὰ σοῦ ταῖς προπληρώσω.

Ἀκόμη φεύγει ὁ γενίτσαρος.

*
* *

Ὁ Ἀβδὲλ Καδὲρ ἦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις νοῦς πρακτικώτατος. Ἰδοὺ δ' ἐκ πολλῶν ἄλλων ἓν παράδειγμα τούτου. Περὶ τὸ τέλος τῆς βασιλείας τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου ὁ ἔνδοξος αἰχμάλωτος εἶχε μετενεχθῆ εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Ἀμβοάζ, ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Λείγηρος· μιᾷ τῶν ἡμερῶν προσῆλθεν αὐτῷ εἷς τῶν θεραπόντων τοῦ μεγάρου μὲ μυστηριῶδες ὕφος, ὅστις εἶπεν αὐτῷ περίπου τάδε: «Ἐμίρη, δύναμαι, χωρὶς κίνδυνον, νὰ σὲ κάμω νὰ δραπετεύσῃς ἀπ' ἐδῶ, ἀπὸ τὸν ποταμόν....» Ὁ αἰχμάλωτος ἐθεώρησεν ἀτενῶς τὸν θεράποντα. Τούτου δ' ἑτοιμαζομένου ν' ἀνελίξῃ τὸ σχέδιον τῆς ἀποδράσεως, ὁ Ἀβδὲλ Καδὲρ ἀπεκρίνατο: «Ὁ Λείγηρ θὰ μὲ ὑπάγῃ εἰς τὴν θάλασσαν· ἡ θάλασσα θὰ μὲ φέρῃ ὀπίσω εἰς τὴν Ἀφρικήν· ἡ Ἀφρικὴ θὰ μὲ ἀναγκάσῃ νὰ ἐπαναρχίσω τὸν κατὰ τῆς Γαλλίας πόλεμον· ὁ κατὰ τῆς Γαλλίας πόλεμος θὰ καταλήξῃ εἰς ἧτταν· ἡ ἧττα θὰ μὲ καταστήσῃ καὶ πάλιν δέσμιον, καὶ θὰ μὲ ἐπαναφέρῃ ἐδῶ. Βλέπεις λοιπὸν ὅτι προτιμότερον νὰ μένω ὅπως εἶμαι».

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Δύο πρῴην ὑπηρέται καφενείου θέλοντες νὰ κερδίσωσι χρήματα, ἠγόρασαν μεγάλην φιάλην ῥακῆς δόντες ὅλην αὐτῶν τὴν περιουσίαν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ πωλήσωσι τὸ ποτὸν ἐν τῇ πανηγύρει τῆς Πεντέλης. Ὁ εἷς λοιπὸν μὲ τὴν

Digitized by Google

χιλιάρικη έν τῇ μασχάλῃ, ὁ δὲ δεύτερος μὲ ζεῦγος ποτηρίων ἐν μανδυλίῳ ἐξεκίνησαν πεζῇ πρὸς τὸ κέρδος.

Κατὰ τὴν Ριζάρειον σχολὴν ὁ κρατῶν τὴν φιάλην κουρασθεὶς λέγει πρὸς τὸν ἄλλον· «Ἄσε με, βρὲ Γιάννη, νὰ πιῶ ἕνα ποτηράκι μαστίχα· ἔσκασα ἀπὸ τὴ δίψα».

— Μπά, λέγει ὁ ἕτερος, τότε τρῶμε τὸ κεφάλαιο.

— Σ'τὸ πλερόνω· ἔχω ἀκόμα μιὰ δεκάρα.

— Τότε πιέ· καὶ ὁ Γιάννης δίδει τὸ ποτήριον καὶ λαμβάνει τὰ δέκα λεπτὰ λίαν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸ πρῶτον κέρδος. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἔρχεται ἡ σειρὰ καὶ εἰς αὐτὸν νὰ φέρῃ τὴν φιάλην, ἧς τὸ βάρος δὲν ἐβράδυνε νὰ φέρῃ μετ' ὀλίγα βήματα τὴν αὐτὴν κόπωσιν ἣν καὶ εἰς τὸν πρῶτον.

— Γι' ἄκουσε, Κώστα, δός μου ἕνα ποτηράκι νὰ πιῶ. Ἔσκασα.

— Ἀμ' δέ! Θὰ φᾶμε τὸ κεφάλαιο.

— Στὸ πληρόνω· νὰ μιὰ δεκάρα· καὶ δίδει εἰς αὐτὸν τὰ δέκα λεπτά, ἅτινα τῷ εἶχε δώσει πρότερον ὁ Γιάννης καὶ πίνει τὸ ποτήριον.

Οὕτω ἐξηκολούθησαν πληρόνοντες ὁ εἷς τὸν ἕτερον διὰ τοῦ αὐτοῦ νομίσματος μέχρις οὗ ἔφθασαν εἰς Πεντέλην μὲ τὴν φιάλην κενήν, καὶ ἐνησχολήθησαν ἴσως νὰ μοιράσωσι τὸ κέρδος τῆς ἐπιχειρήσεως.

⁂

Κυρία τις, τῆς ὁποίας τὰς περὶ ὡραιότητος ἀξιώσεις δὲν ἐδικαιολόγουν καθόλου αἱ ῥυτίδες τοῦ προσώπου, ἔλεγε πρὸς τὸν πνευματικόν της:

— Εἶνε ἁμαρτία, δέσποτά μου, νὰ χαίρωμαι ὅταν μοῦ λέγουν πῶς εἶμαι ὡραία;

— Βέβαια, παιδί μου, ἀπεκρίθη ὁ ἱερεύς· γιατὶ κανεὶς δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς ἄλλους νὰ λέγουν ψεύματα.

⁂

Ἱσπανικὸν ἐπιτύμβιον: Ἐνταῦθα κεῖται ἡ ἀτυχὴς Ματθίλδη, ἀποθανοῦσα ἕνεκα σταθερότητος· πλησίασε, διαβάτα· ἡ ἀσθένεια αὐτὴ δὲν εἶνε μεταδοτική.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Ποτὲ κύριος ἀμελὴς δὲν ἔχει ὑπηρέτην ἐπιμελῆ.

—

Δὲν εἶνε ἄξιος νὰ ἀγαπᾶται ὑπὸ τῶν φίλων του ὁ ἀποφεύγων πάντα κίνδυνον τοῦ νὰ ἀπαρέσῃ εἰς αὐτούς.

—

Ὁ νυμφευόμενος γυναῖκα μόνον διὰ τὸ κάλλος αὐτῆς ὁμοιάζει ἐκεῖνον, ὅστις ἀγοράζει ἀγρὸν μόνον διὰ τὰ ἐν αὐτῷ φυόμενα ῥόδα. Καὶ πάλιν ὁ τελευταῖος οὗτος θὰ εἶνε λογικώτερος· διότι τὰ ῥόδα τοὐλάχιστον ἀναφύονται τακτικῶς κατ' ἔτος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Φυλακαὶ ἐν Ἑλβετίᾳ. Ἐν ταῖς «Ἐντυπώσεσι» τῶν περιηγήσεων αὐτοῦ ὁ Ἀλέξανδρος Δυμᾶς μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ἀναφέρει τινὰ καὶ περὶ τῶν ἐν Ἑλβετίᾳ φυλακῶν. Ἐν Ἑλβετίᾳ δὲν ὑπάρχουσιν οὔτε εἱρκταὶ οὔτε κάτεργα, ἀλλ' ἁπλῶς οἶκοι μετανοούντων. Ἕνα τούτων ἐπισκεφθεὶς ὁ Δυμᾶς λέγει ὅτι τόσον ὀλίγον ὡμοίαζε πρὸς τὰς φυλακὰς τῆς Γαλλίας, ὥστε ἐνόμισεν ἁπλούστατα ὅτι εὑρίσκεται ἐντὸς πτωχοκομείου.

Οἱ φυλακισμένοι εὑρίσκοντο, λέγει, κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην περιδιαβάζοντες ἐντὸς αὐλῆς προωρισμένης δι' αὐτούς. Εἶδε δὲ τούτους ἐκ θυρίδος συνομιλοῦντας καθ' ὁμίλους. Τινὲς αὐτῶν ἔφερον ἐνδύματα μετὰ γραμμῶν πρασίνων καὶ λευκῶν καὶ εἶδός τι σιδηροῦ δακτυλίου περὶ τὸν τράχηλον· οὗτοι ἦσαν οἱ βαρύποινοι· ἐξ ἑτέρας δὲ ἀπέναντι κειμένης θυρίδος εἶδε γυναῖκας περιδιαβαζούσας ἐντὸς κήπου ἀποτελοῦντος μέρος τῶν γυναικείων φυλακῶν. Ἐπεσκέψατο εἶτα μικρὰ μεμονωμένα δωμάτια, ἐν οἷς κοιμῶνται οἱ φυλακισμένοι· ἦσαν ταῦτα ὡραῖα κελλία καὶ μόνον ἐκ τῶν κιγκλίδων αὐτῶν διέκρινέ τις ὅτι ἦσαν φυλακαί. Ἕκαστον τούτων ἦτο κεκοσμημένον δι' ἐπίπλων ἀναγκαίων πρὸς χρῆσιν ἑνὸς ἀτόμου, τινὰ δὲ εἶχον καὶ μικρὰν βιβλιοθήκην, διότι εἶνε ἐπιτετραμμένον τοῖς φυλακισμένοις ν' ἀφιερῶσιν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεως αὐτῶν.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν περιγραφὴν τῶν φυλακῶν· ἀμέσως δὲ κατωτέρω προστίθησιν ὁ Γάλλος συγγραφεύς: «Ὁ σκοπὸς τῶν οἴκων τούτων τῆς μετανοίας δὲν εἶνε μόνον ν' ἀποχωρίζωσι τῆς κοινωνίας τὰ ἄτομα, ἅπερ θὰ ἠδύναντο νὰ βλάψωσιν αὐτήν, ἀλλὰ προσέτι νὰ ἐπιφέρωσι τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν τῶν ἀποχωριζομένων. Ἐν Γαλλίᾳ οἱ καταδικασθέντες ἐξέρχονται τῶν φυλακῶν καὶ τῶν κατέργων μᾶλλον διεφθαρμένοι παρ' ὅσον ἦσαν εἰσελθόντες εἰς αὐτά· τοὐναντίον οἱ καταδικασθέντες Ἑλβετοὶ ἐξέρχονται τούτων κρείσσονες.

»Ἰδοὺ δὲ ἐπὶ ποίας λογικῆς βάσεως ἡ κυβέρνησις ἐγκαθίδρυσε τὴν βελτίωσιν ταύτην.

»Τὰ πλεῖστα τῶν ἀδικημάτων ἔχουσιν ἀφορμὴν τὴν ἐσχάτην πενίαν· ἡ κατάστασις αὕτη παρὰ τοῖς πλείστοις προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι μὴ γινώσκοντες οὐδὲν ἐπάγγελμα, δὲν δύνανται τῇ βοηθείᾳ τῆς ἐργασίας αὐτῶν νὰ δημιουργήσωσιν ἑαυτοῖς ὕπαρξιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς

Digitized by Google

κοινωνίας. Τὸ ἀποχωρίζειν λοιπὸν αὐτοὺς ἐκ τῆς κοινωνίας, τηρεῖν αὐτοὺς φυλακισμένους ἐπὶ χρόνον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μακρὸν, καὶ ἀπολύειν καὶ πάλιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοινωνίας δὲν εἶνε μέσον ὅπως βελτιωθῶσιν· ἁπλῶς μόνον στεροῦνται τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν καὶ οὐδὲν πλέον ῥιπτόμενοι δ'ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κόσμου ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει, ἥτις προὐκάλεσε τὴν πρώτην αὐτῶν πτῶσιν, ἀναποφεύκτως θέλουσι καὶ πάλιν ἐξολισθήσει· τὸ μόνον λοιπὸν μέσον ὅπως ἀπαλλαγῶσι ταύτης εἶνε νὰ ἐξισωθῶσι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ζῶσιν ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν, δηλ. νὰ ἐφοδιασθῶσι δι' ἐπαγγέλματος καὶ χρήματος. Συνεπῶς λοιπὸν πρὸς ταῦτα οἱ οἶκοι τῶν μετανοούντων ἔχουσιν ὡς πρῶτον μὲν ὅρον ὅτι πᾶς κατάδικος, ὅστις δὲν γνωρίζει ἐπάγγελμά τι, πρέπει νὰ ἐκμάθῃ ἓν τοιοῦτον κατ' ἐκλογὴν αὐτοῦ, καὶ ὡς δεύτερον, ὅτι τὰ δύο τρίτα τοῦ χρήματος ὅπερ ἤθελεν ἀποφέρει τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο κατὰ τὸν χρόνον τῆς φυλακίσεως τοῦ ἐνόχου ἔσονται ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἄρθρον δέ τι προστεθὲν κατόπιν συμπληροῖ τὸ φιλάνθρωπον τοῦτο μέτρον, διατάσσον ὅπως οἱ φυλακισμένοι διαβιβάζωσι τὸ τρίτον τοῦ χρήματος τούτου εἰς τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα, εἰς τὴν γυναῖκα ἢ τὰ τέκνα αὐτῶν.

»Οὕτως ἡ ἅλυσος τῆς φύσεως, ἡ βιαίως διὰ τὸν κατάδικον συντριβεῖσα δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως, συνάπτεται καὶ πάλιν διὰ νέων σχέσεων. Τὸ χρῆμα ὅπερ οὗτος ἀποστέλλει εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ παρασκευάζει αὐτῷ ἐν τῷ μέσῳ ταύτης εὐχάριστον ἐπάνοδον. Ὁ οἰκογενειακὸς βίος, οὗ τινος ἡ καρδία αὐτοῦ τοσαύτην ἔχει ἀνάγκην, ἀφ' οὗ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ὑπῆρξεν ἐστερημένος τούτου, ἀνοίγεται αὐτῷ· διότι ἀντὶ νὰ ἐπιστρέψῃ ἐν αὐτῷ ἐξουθενωμένον, πτωχὸν καὶ γυμνὸν τὸ ἀπὸν τῆς οἰκογενείας μέλος, ἐπανέρχεται τοὐναντίον κεκαθαρμένον ἐκ τοῦ παρελθόντος ἁμαρτήματος διὰ τῆς τιμωρίας αὐτῆς καὶ ἐξησφαλισμένον εἰς τὴν μέλλουσαν ἀρετὴν αὐτοῦ διὰ τοῦ χρήματος ὅπερ κατέχει, καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος ὅπερ ἐξέμαθεν».

Οἱ Γερμανοὶ χειρουργοὶ δὲν στεροῦνται τόλμης. Εἷς ἐξ αὐτῶν, **Helferich** καλούμενος, ἐκ Μονάχου, ἀφαιρέσας ὀγκῶδες οἴδημα ἀπὸ τοῦ πάσχοντος βραχίονός τινος, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἐκ τῆς ἐγχειρίσεως προξενηθεῖσαν ὀπὴν, διὰ μυϊκοῦ ὄγκου ἀποσπασθέντος ἐκ μηροῦ κυνός. Μετὰ τρεῖς μῆνας, ὁ πάσχων ἀνεκτήσατο τὴν χρῆσιν τοῦ βραχίονος αὐτοῦ τέλεον θεραπευθέντος.

Φωτογραφία τοῦ λόγου.—Γνωστὸν εἶνε ὅτι οἱ κωφάλαλοι διδάσκονται νὰ ὁμιλῶσι καὶ νὰ γράφωσι διὰ τῆς κινήσεως τῶν χειλέων. Κατά τινα ἀγγλικὴν ἐφημερίδα εἰς τὸν **Wanerke** ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ φωτογραφήσῃ τὴν φυσιογνωμίαν ἀνθρώπου ἐν ᾧ αἱ κινήσεις αὗται τῶν χειλέων ἦσαν λίαν χαρακτηριστικαὶ, ὅπως ἀποτυπώσῃ οὕτως τὴν εἰς ἕκαστον ἦχον ἀνταποκρινομένην κίνησιν τῶν χειλέων. Ἐπὶ τῶν φωτογραφημάτων τούτων, παρουσιασθέντων τῇ *φωτογραφικῇ ἑταιρίᾳ*, ἐντελῶς ἄπειροι τῆς διδακτικῆς τῶν κωφαλάλων μεθόδου ἄνθρωποι ἠδυνήθησαν νὰ διακρίνωσι τοὺς διαφόρους τόνους, ὡς εἰπεῖν, τῆς φωνῆς.

Ἔν τινι τῶν δραματίων τοῦ Ὀφεμβὰχ παρίσταται ὁ βρασιλιανὸς Πόμπα Ματαδόρες διασκορπίζων δουκάτα μὲν διὰ τοῦ μεδίμνου, ἀδάμαντας δὲ διὰ τῆς πλάστιγγος. Ὑπάρχει ὅμως οὐχὶ ἐπὶ σκηνῆς καὶ κατὰ φαντασίαν, ἀλλὰ πράγματι βρασιλιανός τις **Don Ricardo da Jonza**, πλουσιώτερος παντὸς Εὐρωπαίου καὶ Ἀμερικανοῦ, καὶ αὐτῶν τῶν Ροτσὶλδ, ἔχων ἐκ μεταλλείων χρυσοῦ καὶ ἀδαμάντων ἐτησίαν πρόσοδον 300,000,000! Ἕνα μῆνα τοῦ ἔτους διατρίβει ἐν Παρισίοις, ὅπου ἔχει 29 οἰκίας, καὶ ποιεῖται ἐλεημοσύνας βασιλοπρεπεῖς.—Ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχει Γάλλος κόμης, οὗτινος ἡ σύμβιος μέλλει νὰ κληρονομήσῃ χίλια ἑκατομμύρια. Πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν Ἀμερικανὸς ἐπώλησε τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ κεῖται νῦν ἡ πόλις Σικάγο, ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ τὸ ἀπολάβῃ μετὰ 99 ἔτη. Ἡ τούτου ἐσχάτη κληρονόμος ἐνυμφεύθη τὸν Γάλλον κόμητα, εἰς ὃν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Ἰουλίου θὰ ἀνήκῃ ὅλη ἡ πόλις, ἐὰν μὴ ἐξαγοράσῃ ἑαυτήν. Τὸ πρᾶγμα ὅμως ἔχει τὰς δυσχερείας του, διότι θὰ διαμαρτυρηθῶσιν οἱ νῦν γαιοκτήμονες καὶ οἰκοδεσπόται.

Ἐξ ἄρθρου δημοσιευθέντος ἄρτι ἐν τῇ «Ἐπιστημονικῇ Ἐπιθεωρήσει» περὶ τῶν λαῶν τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Ἀφρικῆς ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς περίεργα περὶ τοῦ στρατοῦ τῆς Δαχομέϋ. «Τὸ ἐκλεκτότατον σῶμα τοῦ στρατοῦ ἐν Δαχομέϋ εἶνε ἡ λεγεὼν τῶν Ἀμαζόνων· τὸ σῶμα τοῦτο συγκροτεῖται ἐκ νεανίδων ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ βασιλέως, οὗ τινος ἀποτελοῦσι τὴν σωματοφυλακήν. Τὴν ἀπώλειαν τῆς παρθενίας ἐκτίνουσι διὰ τῆς ἰδίας ζωῆς. Αἱ γυναῖκες αὗται θεωροῦνται ὡς ἀνδρειότεραι καὶ σκληρότεραι τῶν ἀνδρῶν πολεμιστῶν· βέβαιον δ' εἶνε ὅτι εἰς δύο συμπλοκὰς πρὸς ἄλλην τινὰ φυλὴν τῆς Ἀφρικῆς ἡ ἀφοσίωσις αὐτῶν ἔσωσε δὶς τὴν ζωὴν τοῦ κυριάρχου αὐτῶν».

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Ἀριθ. 391 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9 — 26 Ἰουνίου 1883

Ἡ καθολικὴ μυστικὴ

ΔΙΑ ΣΦΑΙΡΙΔΙΩΝ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ

ἐν Ἀφρικῇ.

[Ἐκλογικαὶ σκηναὶ ἐν ἔτει 2400].

—

Ἡ σκηνὴ ὑπόκειται ἐν Μαρόκῳ μετὰ πεντακόσια ἔτη.

Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ Ἀγγλία θὰ βαρυνθῇ βεβαίως νὰ προστατεύῃ τοὺς μαροκίνους καὶ θὰ τοὺς καταστήσῃ τέλος ἐλευθέρους συνταγματικοὺς πολίτας, ἀπαλλάττουσα αὐτοὺς τοῦ Σιδὶ-Μοχαμέτ, ὡς ἀπήλλαξεν ἡ Γαλλία τοὺς ἀλγερίνους τοῦ Ἀβδὲλ-Καδέρ. Ἀφοῦ δέ, χάρις εἰς τὰς προόδους τοῦ πολιτισμοῦ, παύσωσιν οἱ κροκόδειλοι νὰ καταπίνωσι τοὺς περιηγητὰς καὶ οἱ ἀνθρωποφάγοι τῆς Καζόνδης νὰ τρωγαλίζωσι τοὺς ῥώθωνας τῶν ἱεραποστόλων· ἀφοῦ τῆς Σαχάρας ἡ ἔρημος παύσῃ θάπτουσα ὑπὸ τῶν ἄμμων της τὰ νέφη καμήλους καὶ ὁδοιπόρους, καὶ διαχαραχθῇ ὑπὸ σιδηροδρόμων καὶ διωρύγων καὶ δενδροφύτων περιπάτων· ἀφοῦ οἱ ἀφρικανοὶ αἰσθανθῶσι τοῦ συκοφύλλου τὴν ἀνάγκην καὶ ἀποκτήσωσιν ἐμπορεῖα συρμοῦ, καὶ κουρεῖα, καὶ γαλλικὸν θέατρον καὶ λαχειοφόρους ὁμολογίας, θ' ἀποκτήσωσι βεβαίως καὶ καθολικὴν ψηφοφορίαν—ἥν, εἰς τὸ πεῖσμα τῶν Τόρεων, θὰ ἔχῃ τότε καὶ ἡ Ἀγγλία — θὰ ἔχωσι σύνταγμα, καὶ ἐκλογάς, καὶ κομματάρχας, καὶ ὑποψηφίους πολλούς, καὶ ἐκλογεῖς ἔτι πλείονας, καὶ ἐκλογικοὺς συλλόγους, καὶ καθημερινὰς ἐφημερίδας.

Ἡ εὐδαίμων αὕτη διὰ τὴν μελαψὴν ἀνθρωπότητα ἐποχή, ὁ χρυσοῦς οὗτος αἰὼν τῶν ἀφρικανῶν θὰ ἐπέλθῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μετὰ πεντακόσια ἔτη. Ἴσως ἐπιστῇ καὶ ταχύτερον, διότι—μὰ τὸν φωνογράφον, καὶ τὸ ἠλεκτρικὸν κλειδοκύμβαλον, καὶ τὰ τεχνητὰ ᾠά, καὶ τὸ τουρκικὸν σύνταγμα—τίς δύναται πλέον σήμερον νὰ προϋπολογίσῃ τὰς προόδους τῆς παραδόξου γηίνης μυρμηκοφωλεᾶς, ἥτις καλεῖται ἀνθρωπότης! Ἡμεῖς ὅμως εἴμεθα μέτριοι, καὶ δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ὀνομάσωσιν ἡμᾶς θερμοκεφάλους, ὅσοι μετὰ πεντακόσια ἔτη ἀναγνώσωσι τὰς σειρὰς ταύτας ἀφρικανοὶ συνταγματικοὶ πολῖται.

Διὰ τοῦτο αἴρομεν τὴν αὐλαίαν τοῦ μέλλοντος ἐν Μαρόκῳ μετὰ πεντακόσια ἔτη, καὶ καλοῦμεν τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας νὰ παρακολουθήσωσιν ἡμᾶς ἐκεῖσε διὰ τῶν αἰώνων.

—

Οἱ μαροκῖνοι ἐκλέγουσι μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας τοὺς δημοτικοὺς αὐτῶν ἄρχοντας, ἤτοι τοὺς δημάρχους, δημοτικοὺς παρέδρους καὶ δημοτικοὺς αὐτῶν συμβούλους.

Οἱ οὐλεμάδες αὐτῶν, ἤτοι οἱ σοφοί, οἱ ἀποτελοῦντες τὸ νομικὸν τοῦ κράτους συμβούλιον, ἀναδιφήσαντες τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτικοῦ δικαίου, ἀνεκάλυψαν ὅτι τελειότατος ἐκλογικὸς ὀργανισμὸς ἦτο ὁ κρατῶν πάλαι ποτὲ ἐν τῷ ἑλληνικῷ βασιλείῳ, καὶ μετεφύτευσαν αὐτὸν ἤδη πρὸ πολλοῦ ἐν Μαρόκῳ μετὰ μικρῶν τινων καὶ ἀσημάντων βελτιώσεων, ἃς ὑπηγόρευσεν εἰς αὐτοὺς ἡ πρόοδος τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης.

Οὕτω λοιπὸν πάντες οἱ συνταγματικοὶ μαροκῖνοι πολῖται εἶνε ἐκλογεῖς συγχρόνως καὶ ἐκλέξιμοι· τὰ δὲ ὀνόματά των, ἀνακαθαρθέντα κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου, φέρονται τυπωμένα ἐπὶ καινουργῶν ἐκλογικῶν καταλόγων, ὧν ἡ ἐνδελεχὴς μελέτη ἀσχολεῖ ἀπὸ μηνὸς ἤδη τοὺς πολυαρίθμους ὑποψηφίους, καὶ ἰδίως τοὺς ὑποψηφίους δημάρχους, ἀνακηρυχθέντας ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους κατήδων, κατὰ τὰ νενομισμένα. Φαίνεται δέ, ὅτι δὲν εἶνε πολὺ κακὰ συντεταγμένοι οἱ κατάλογοι οὗτοι, διότι ἄλλοι μὲν τῶν ὑποψηφίων εὑρίσκουσιν αὐτοὺς ἐλλιπεῖς, ἄλλοι δὲ τοὐναντίον ἀφθονοῦντας ἀνυπάρκτων ὀνομάτων. Τοῦ ζητήματος τούτου ἐπελήφθη ἐγκαίρως καὶ ἡ μαροκίνη δημοσιογραφία, ἀλλὰ διεφώνησε καὶ αὐτή, ὡς διαφωνοῦσιν οἱ ὑποψήφιοι. Ὅπως δήποτε οἱ κατάλογοι εἶνε ὁριστικοί, οἱ δὲ διαφωνοῦντες ὑποψήφιοι ὁμοφωνοῦσι κατὰ τοῦτο πάντες, ὅτι πρέπει νὰ καρπωθῶσιν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον ἐκ τοῦ περιεχομένου των.

Ἡ βαθύσοφος αὕτη σκέψις ἐπικρατεῖ τῆς ἑπομένης σκηνῆς, τελουμένης ἑσπέραν τινὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Χαλὲμ-ἀλ-Ταρίφ, ἑνὸς τῶν ἰσχυροτέρων ὑποψηφίων δημάρχων τῆς Ταγγέρης.

—

Οὐχὶ πλέον ἐπὶ χαμηλῶν διβανίων περιθεόντων τὴν αἴθουσαν — ὡς θὰ ἐγίνετο σήμερον

Digitized by Google

ἐν Μαρόκῳ,—ἀλλ' ἐπὶ στερεῶν καὶ κομψῶν ἀγγλικῶν καθεδρῶν,—ὡς θὰ γίνεται βεβαίως αὐτόθι μετὰ πεντακόσια ἔτη — κάθηται σοβαρὸς ὅμιλος κομματαρχῶν, ποικίλων τὴν ἀναβολὴν καὶ τὴν ὄψιν. Δὲν εὐωδιάζουσι βεβαίως ὅλοι οὐδ' ἐνίφθησαν πάντες τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἀλλ' εἶνε ὅμως ἄνθρωποι ἰσχυροὶ παρὰ τῷ λαῷ, ἔχουσιν ἐπιρροὴν μεγάλην, γνωρίζουσιν *ὅλον τὸν κόσμον*, καὶ ὁ ὑποψήφιος Χαλὲμ ἔχει πρὸς αὐτοὺς μεγάλην ὑπόληψιν, πολὺ μεγαλειτέραν ἢ ὅσην ἔχουσιν οὗτοι πρὸς ἀλλήλους.

Εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ μόνος δυνάμενος ν' ἀναγινώσκῃ ἀπροσκόπτως, ἀπαγγέλλει ἀπὸ τοῦ ἐκλογικοῦ καταλόγου τὰ ὀνόματα τῶν ψηφοφόρων, καὶ οἱ κομματάρχαι κρατοῦσι δῆθεν σημειώσεις (δι' ὅσων ἕκαστος γνωρίζει γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου), καὶ ὁ ὑποψήφιος μειδιᾷ ἐξ εὐχαριστήσεως.

— Ἀβδαλὰ-βὲν-Ῥαμάν! φωνεῖ ὁ γραμματεύς, καὶ προσθέτει ἀμέσως:

— Ἀφῆστέ τον αὐτὸν ἐπάνω μου· εἶνε δικός μου ἄνθρωπος. Ἐκάμαμε μαζὺ τρία χρόνια φυλακή.

— Ἀβδὲρ-Γεζίτ!

— Ὁ λοκαντιέρης; Εἶνε κουμπάρος μου· τὸν πέρνω ἐγώ, λέγει σοβαρῶς ὁ κομματάρχης Χασάν.

— Ἀβα-ὴλ-Μουλεὺ!

— Ὁ ἁμαξᾶς τοῦ ἱπποσιδηροδρόμου! ἀναφωνεῖ ὁ Γιουσὲφ-Μουχαδή, μικρὸς κομματαρχίσκος, περιφερόμενος ἐν τῇ αἰθούσῃ διὰ κλονουμένου βήματος, μεθύων καὶ παραπαίων, καπνίζων δὲ *ποῦρον* μεγαλοπρεπές, ὅπερ ἐξῆλθε πρὸ μικροῦ τῆς σιγαροθήκης τοῦ ὑποψηφίου. Αὐτὸν ἐγὼ τὸν κάμνω καλά. Εἶνε συγγενής μου.

— Συγγενής σου; καὶ ἀπὸ ποῦ; ἐρωτᾷ ὑπομειδιῶν ὁ σοβαρὸς Χασάν.

— Ἀπὸ ποῦ; Καὶ δὲν εἶνε δεύτερος ἐξάδελφος τῆς γυναικαδέλφης μου;

— Σωστό! σωστό! λέγει ἀποφθεγματικῶς ὁ ἀναγινώσκων τὸν κατάλογον, καὶ ὁ ὅμιλος ἐπινεύει.

— Ἀβοὺλ-βὲν-Χακήμ!

— Αὐτὸν μὴ τὸν λογαριάζετε. Δὲν εἶνε δικός μας! παρατηρεῖ κομματάρχης ὑψηλὸς καὶ ἰσχνός, ῥικνὸς τὴν ὄψιν καὶ πιναρὸς τὸν πώγωνα, προδήλως δὲ ἀπαισιόδοξος τὸν χαρακτῆρα.

— Ἠμποροῦμεν ὅμως νὰ τὸν πάρωμεν, διακόπτει ὁ σοβαρὸς Χασάν, ἂν τοῦ τάξωμεν καμμίαν ἐπιστασίαν εἰς τὸν φόρον.

— Νὰ τοῦ τὴν τάξωμεν! λέγει ὁ ὑποψήφιος, καὶ τὸ ἦθος τῆς μορφῆς του παρῳδεῖ τὸ ἦθος τοῦ Κάτωνος, φωνοῦντος: **Delenda est Carthago.**

— Τοῦ κάκου ἀφέντη! παρεμβαίνει λέγων αὐτάρκης ὁ ὑπηρέτης τῆς οἰκίας—ἐκλογεὺς καὶ αὐτὸς καὶ κομματάρχης μάλιστα θεωρούμενος—εἰσερχόμενος τὴν στιγμὴν ἐκείνην καὶ περιφέρων ἐπὶ δίσκου τὸν καφὲν εἰς τοὺς περικαθημένους. Τοῦ κάκου! Αὐτὸς εἶνε βαφτισμένος Ἐδρὶς-Μωχαμέτ.

Ἀναγκαῖον ἐνταῦθα νὰ σημειωθῇ, ὅτι Ἐδρὶς-Μωχαμὲτ εἶνε ὁ ἰσχυρότερος τῶν ἀντιπάλων τοῦ Χαλὲμ-αλ-Ταρίφ.

— Τότε ἂς πάῃ νὰ εἶνε! λέγει ἕτερος τῶν παρεςώτων. Δὲν μᾶς μέλει! Ὁ Ἐδρὶς δὲν βγαίνει ποῦ δὲν βγαίνει· ἂς πάρῃ κ' ἕνα κουκὶ παραπάνω!..

— Ὄχι δά,... διατί; ὑπολαμβάνει ὁ ὑποψήφιος. Ἂν ἠμποροῦμεν νὰ τὸν κερδήσωμεν... μὲ καμμίαν θυσίαν...

— Θὰ σᾶς ὁμιλήσω ἰδιαιτέρως δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ἀπαντᾷ ὁ σοβαρὸς πάντοτε Χασάν, καμμύων ἐκφραστικῶς τὸν δεξιόν του ὀφθαλμόν.

— Καλὰ δουλεύει τοῦ Χασὰν ἡ φάμπρικα, λέγει ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ ἀναγνώστης εἰς τὸν παρακαθήμενον.

— Αὐτός, παιδί μου, εἶνε μάννα!.. ἀπαντᾷ ἐκεῖνος. Νὰ τελειώσ' ἡ ἐκλογή, καὶ θἄβγῃ πάλιν μὲ κανένα καινούριο σπίτι.

— Κ' ἐμᾶς μᾶς περνοῦν μὲ εἰκοσιπεντάρικα, 'σὰν νὰ εἴμαστε σπουργίτια...

Ἐπιλέγει μελαγχολικῶς ἀναστενάζων ὁ ἀναγνώστης, καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν ἀνάγνωσιν.

— Ἀλῆ-ελ-Μουσᾶ!

— Θεὸς σχωρέσῃ τον! φωνεῖ ὁ μικρὸς Μωχαδή, περιφερόμενος πάντοτε καὶ καπνίζων τὸ ποῦρόν του. Αὐτὸς 'σκοτώθηκε 'ς ταῖς περσιναῖς ἐκλογαῖς. Ἀκόμη τὸν ἔχουν αὐτοῦ μέσα;

— Δὲν πειράζει! παίρνει ἄλλος τὤνομά του, παρατηρεῖ ἠρέμα ὁ Χασάν.

— Δὲν σοὔλεγα πῶς εἶνε μάννα; ψιθυρίζει καὶ πάλιν εἰς τὸν ἀναγνώστην ὁ γείτων του.

Καὶ ἡ ἀνάγνωσις ἐξακολουθεῖ.

Οἱ ἐκλογεῖς κοσκινίζονται, διαλέγονται, καταγράφονται, διατιμῶνται ὡς ἐμπορεύματα, καὶ ἡ μορφὴ τοῦ ὑποψηφίου Χαλὲμ-αλ-Ταρὶφ ἀκτινοβολεῖ ἐκ χαρᾶς.

Ἀφαιρεῖ, ἐπὶ τὸ ἐμπορικώτερον, τεσσαράκοντα τοῖς ἑκατὸν φύραν ἐκ τῶν καταγραφέντων εἰς τὰ δελτία τῶν κομματαρχῶν του, κ' εὑρίσκει τὸ ὑπόλοιπον πρόσβαρον πάντοτε καὶ περισσεῦον.

Ἡ σκηνὴ παρατείνεται πέραν τοῦ μεσονυκτίου, τοιαύτη ὁποία ἤρχισε· τελειώνει δὲ διὰ περιέργου χαιρετισμοῦ ἀνταλλασσομένου μεταξὺ τοῦ ὑποψηφίου καὶ τῶν κομματαρχῶν του. Οὗτος μὲν πρὸ πάσης χειραψίας ἐξάγει τὴν χεῖρα ἐκ τοῦ θυλακίου του, ἕκαστος δὲ τῶν ἀπερχομένων εἰσάγει μετὰ τὴν χειραψίαν τὴν χεῖρά του εἰς τὸ ἰδικόν του θυλάκιον.

Καὶ ὁ συμβολικὸς οὗτος ἀποχαιρετισμὸς ἐπαναλαμβάνεται εἰκοσάκις.

Τέλος ἀπέρχονται πάντες, καὶ ὁ ὑποψήφιος μένει μόνος μετὰ τοῦ Χασάν.

Digitized by Google

Καθ' ὁδόν.

— Τὰ εἶδές τα; λέγει μαδῶν τὸν πώγωνά του ὁ ἀπαισιόδοξος Γιακούπ· πάλιν μυστικὰ ἔχει ὁ Χασάν.

— 'Αμ' τὰ ξεύρομε δὰ τὰ μυστικά του...

— Καὶ πῶς τὰ 'ξεύρομε, τί βγαίνει; Αὐτὸς τραβάει τὸν παρᾶ, κ' ἐμεῖς μετροῦμε *τοὺς πόντους*...

— Οὖφ, καϋμένε Γιακούπ, ὅλο πήτταις ὀνειρεύεσαι...

— Καὶ δὲν τρώγω οὐδὲ σιμίτι. Αὐτὴ εἶνε ἡ γλύκα.

— 'Ρώτησ' τὸν Χασάν, ὑπολαμβάνει παρεμβαίνων ὁ μικρὸς Μωχαδή, νὰ σοῦ δώσῃ τὴ ρετσέτα τῆς πήττας.

— Αὐτός, παιδί μου, λέγει ἄλλος, τὴν ρετσέτα του τὴν φυλάει μυστική· τὴν ἔχει κληρονομιὰ ἀπὸ τὸν πατέρα του, καὶ δὲν 'τρελλάθηκε νὰ μᾶς μάθῃ τὴν τέχνη. Εἶνε μάστορης ποῦ δὲ βγάζει καλφάδες.

— Μὰ τότε τὸ λοιπὸν εἴμας'ἐμεῖς κουτάβια;

— Τώρα τὤνοιωσες; φωνεῖ ἀγρίως καὶ μαδᾷ ἔτι βιαιότερον τὸν πώγωνά του ὁ Γιακούπ. Τώρα τὤνοιωσες; Ἂν εἴχαμε ἐμεῖς ἑνὸς δραμιοῦ μυαλὸ καὶ δυὸ δραμιῶν φιλοτιμία, θὰ μαζευώμαστε πρῶτα ὤμορφά 'μορφα μεταξύ μας, νὰ συνεννοηθοῦμε... καὶ θὰ πηγαίναμε ὕστερα 'στοῦ Κὺρ Χαλέμ, νὰ τοῦ 'ποῦμε παστρικά...

— Τί πρᾶμμα; ὑπολαμβάνει τις τῶν ἑταίρων, βλέπων διστάζοντα τὸν Γιακούπ.

— Τί πρᾶμμα; ἀπαντᾷ οὗτος, ἀφοῦ ἐπὶ στιγμὴν ἐσκέφθη, ὅτι οἱ δισταγμοί του ἦσαν ἐντελῶς ἀνόητοι· τί πρᾶμμα; ὅτι θέλομε κ' ἐμεῖς μέταλλο! νά, τί πρᾶμμα!

— Δὲν εἶνε 'ντροπή, καϋμένε;

— Ἂν μᾶς πάρῃ ἡ 'ντροπή, φοροῦμε κόσκινα, ἀπαντᾷ ἄλλος, ἐνῷ ὁ Γιακούπ, ἀπαθεστάτην ἔχων τὴν λογικήν του, καίτοι ἀγανακτεῖ ἡ καρδία του, ἐπιφέρει:

— Γιατί 'ντροπή, κὺρ Χακήμ; Ἂν ὁ Χασὰν πουλεῖ κωλοφωτιαὶς γιὰ φανάρια, δὲν ἔχομε τάχα κ'ἐμεῖς κωλοφωτιαὶς γιὰ πούλημα;

— Ἄλλο τίποτε, ἀπαντᾷ ὁ προλαλήσας. Κι' ἂν δὲν ταὶς πουλήσωμε τώρα, ποῦ ἄνοιξε τὸ παζάρι, δὲν εἰξεύρω τί διάβολο θὰ ταὶς κάμωμε.

— 'Ακοῦστε, βρέ, παιδιά, νὰ σᾶς 'πῶ! λέγει ὁ Γιακούπ, ἀπαράλλακτα ὡς ἔλεγέ ποτε ὁ Δημοσθένης πρὸς τοὺς ἀθηναίους: *δεηθῆναι πάντων ὑμῶν βούλομαι, τοὺς λογισμοὺς ἀκοῦσαί μου διὰ βραχέων*. Ὁ κὺρ Χαλὲμ φυσᾷ.

— Καὶ παραφυσᾷ! φωνεῖ ὁ χορὸς τῶν περιεστώτων.

— Δὲν τοῦ φτάνει τώρα ὁ παρᾶς, θέλει καὶ δόξα.

— Τὴν θέλει! φωνεῖ ὁ χορός.

— 'Εμεῖς ἔχομε δόξα γιὰ πούλημα, αὐτὸς ἔχει παρᾶ γιὰ δόσιμο· τὸ λοιπόν... τράμπα!

— Τράμπα! φωνεῖ ὁ χορός.

— Κι' ἂν κάμῃ τὸν κουφό; λέγει δειλῶς ὁ μικρὸς Μωχαδή.

— Κάνουμε κ' ἐμεῖς τὸ στραβό, ἀπαντᾷ ἀποφθεγματικῶς ὁ Γιακούπ.

— Κι' ὁ λόγος μας, ποῦ τοῦ δώσαμε;

— Ἂς τὸν φυλάξῃ νὰ παίξῃ στὴν ὕψωσι, λέγει διαρρηγνύμενος εἰς γέλωτα ἄλλος τῶν ἑταίρων, πάλαι μέν ποτε περιάκτης πετρελαίου καὶ θρυαλλίδων, νῦν δὲ μεσίτης ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ τῆς Ταγγέρης καὶ κομματάρχης **in partibus... absentium.**

— Ὄχι δά, καϋμένε! ὑπολαμβάνει ὁ Χακήμ· αὐτὸ δὲν εἶνε τίμιο πρᾶγμα.

— Κολοκύθια! ἀπαντᾷ ὁ Γιακούπ· θέλεις καὶ τιμὴ καὶ παρᾶ, τοῦ λόγου σου; καὶ τὴ σούβλα ἄκαη καὶ τ' ἀρνὶ ψημένο; Ὅταν τὰ βρῇς μαζύ, μοῦ δίνεις εἴδησι.

— Γειά σου μωρὲ Γιακούπ! ἐσὺ θὰ γείνῃς σπουδαῖος ἄνθρωπος μιὰ μέρα, φωνεῖ ἔνθους ὁ πρώην θρυαλλιδοπώλης.

— Τὸ λοιπόν, ἐπαναλαμβάνει λέγων ὁ μακροκῖνος Δημοσθένης, ὅσοι μὲ καταλάβατε, καὶ θαρῶ πῶς μὲ καταλάβατε ὅλοι, γιατί ὅλοι ἔχετε ἡλικία,... αὔριο βράδυ 'ς τοῦ Μπενὶ-'Αλλὰχ τὴν ταβέρνα! Σύμφωνοι;

— Σύμφωνοι! ἀπαντῶσι πάντες σχεδὸν οἱ συνοδοιπόροι, καὶ ἀφανίζονται ἐν τῷ σκότει τῶν στενῶν ἀτραπῶν τῆς πόλεως.

'Εντὸς μικρᾶς αἰθούσης, κομψῶς ηὐτρεπισμένης, κάθηνται καπνίζοντες τρεῖς *οἰκοκυραῖοι* τῆς Ταγγέρης. Βίᾳ τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ ἀνέμου ὅστις ἐπέπνευσε τὸ Μαρόκον, οἱ ἀγαθοὶ οὗτοι ἀστοὶ κάθηνται σταυροποδητὶ ἐπὶ εὐρέος καὶ ἀναπαυτικοῦ σοφᾶ, ροφῶσι σοβαροὶ τὸν ναργιλέν των, καὶ ὁμιλοῦσιν ἀπαθῶς καὶ βραδέως, ὡς γνήσιοι ἀφρικανοὶ πολῖται καὶ τοῦ Μωάμεθ λάτρεις, πιστοὶ διαμένοντες εἰς τὸ πάτριον θρήσκευμα, μ' ὅλους τοὺς ἄγγλους ἱεραποστόλους.

'Ανήκουσιν, ὡς προείπομεν, καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὴν τάξιν τῶν οἰκοκυραίων, τῶν ἀνθρώπων δηλ. ἐκείνων, οἵτινες ἐνδιαφέρονται κυρίως ὑπὲρ τῆς τάξεως, τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς καλῆς διοικήσεως.

Εἷς ἐξ αὐτῶν εἶνε βιομήχανος, ὁ ἄλλος ἔμπορος, καὶ ὁ τρίτος ὑπάλληλος τοῦ μεταξὺ Ταγγέρης καὶ 'Αλγερίου σιδηροδρόμου. Φίλοι ἐκ παίδων καὶ παλαιοὶ συμμαθηταί, εἶνε πάντες σχεδὸν σύμφωνοι ὁσάκις συζητοῦσι περὶ πραγμάτων ἀσχέτων πρὸς τὰ ἀτομικά των συμφέροντα. Φρονοῦσι καὶ οἱ τρεῖς, ὅτι ἡ ἀγαθὴ τοῦ δήμου των διοίκησις εἶνε πρᾶγμα ἐπιθυμητόν, ὅτι ἡ χρηστότης τῶν δημοτικῶν ὑ-

Digitized by Google

παλλήλων εἶνε πρᾶγμα εὐκταῖον, ὅτι ἀνάγκη ἐν παντὶ πατριωτισμοῦ, τιμιότητος, χρηστότητος, ἱκανότητος, καὶ πολλῶν ἔτι ἄλλων — οτήτων. Προκειμένου περὶ τῶν ἀφῃρημένων τούτων πραγμάτων οὐδέποτε διεφώνησαν κατ' ἀρχὴν οἱ καλοὶ οὗτοι φίλοι. Ἀλλ' ἡ τρυφερὰ των αὕτη ὁμοφωνία διασπᾶται δυστυχῶς ἐνίοτε, ὁσάκις πρόκειται περὶ πραγμάτων συγκεκριμένων, πολὺ δὲ περισσότερον ὁσάκις, ὡς συνήθως, ἐνσαρκοῦνται εἰς πρόσωπα τὰ συγκεκριμένα πράγματα.

Τοῦτο ἀκριβῶς συμβαίνει καθ' ἣν στιγμὴν εἰσάγομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν σοβαρὰν αὐτῶν συνδιάσκεψιν.

— Νὰ σοῦ εἰπῶ, ἀδελφέ, λέγει ὁ ὑπάλληλος πρὸς τὸν βιομήχανον· ἐγὼ χρεωστῶ τὴν θέσιν μου εἰς τὸν Ἐδρίς. Μ' ἔσωσεν ἀπὸ τὴν δυστυχίαν, μοῦ ἔδωκε ψωμί, μ' ἔκαμε καὶ κουμπάρον. Ἐννοεῖς ὅτι θὰ ἦτον μαύρη ἀχαριστία νὰ μὴ τοῦ δώσω ψῆφον! Ἀφίνω ὅτι τὸ παιδί μου θὰ ἦτον ἀκόμη στρατιώτης, ἂν δὲν εἶχα τὴν προστασίαν του.

— Ὅλ' αὐτὰ δὲν θὰ 'ποῦν, ὅτι εἶνε καλὸς καὶ διὰ δήμαρχος. Ἀγάπα τον ὅσο θέλεις, ἔχε τον εἰς τὴν προσευχήν σου, στέλνε του κάνένα καλάθι σταφύλια ἀπὸ τ' ἀμπέλι σου... καλὰ καὶ ἅγια! ἀλλ' ὅποιος εἶνε καλὸς φίλος δὲν θὰ 'πῇ πῶς εἶνε καὶ καλὸς δήμαρχος. Ἐσὺ εἶσαι ὁ καλλίτερος φίλος μου· πρέπει λοιπὸν νὰ σὲ κάμω καὶ δήμαρχον;

— Αὐτὰ εἶνε ἀστειότητες.

— Βέβαια εἶνε ἀστειότητες. Μήπως δὲν εἶνε ἀστειότης νὰ μοῦ λέγῃς ὅτι θὰ ψηφοφορήσῃς τὸν Ἐδρὶς διότι τὸν ἔχεις κουμπάρον;

— Καὶ σὺ τάχα διατί ψηφοφορεῖς τὸν Ὀμέρ, σὲ παρακαλῶ;

—Διότι εἶνε ἄνθρωπος τίμιος καὶ πλούσιος, καὶ 'ξεύρω πῶς δὲν θὰ κλέψῃ τὰ χρήματα τοῦ δήμου.

— Θὰ τὰ κλέψουν ἄλλοι τριγύρω του, ποῦ εἶνε χειρότερον. Καλλίτερα μιὰ βδέλλα χονδρή, παρὰ ἑκατὸν μικραῖς. Κεφάλι, ἔχει κεφάλι;

— Ἕξη ἀριθμὸ καπέλλο φορεῖ! λέγει παρεμβαίνων ὁ ἔμπορος.

— Τοῦ λόγου σου τὸ ξεύρω πῶς δὲν σ' ἀρέσει, ἀπαντᾷ ὁ βιομήχανος, ἀξιότιμος φανοποιὸς καὶ μεσίτης οἰκοπέδων κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς αὐτοῦ. Σὺ θέλεις τὸν Χαλέμ, διότι...

— Διότι εἶνε ὁ καλλίτερος ἀπ' ὅλους.

— Ὁ καλλίτερος διὰ σένα· τὸ παραδέχομαι. Σοῦ ἔβαλε κεφάλαια καὶ ἄνοιξες τὸ κατάστημά σου· εἶνε φυσικόν...

— Τοῦ τὰ πλήρωσα μὲ τὸν τόκον, σὰν ἐγγλέζος.

— Τὰ πλήρωσες ὅταν εἶχες, καὶ αὐτὸς σοῦ τἄδωκε ὅταν δὲν εἶχες, ὑπολαμβάνει ὁ σιδηροδρομικὸς ὑπάλληλος. Δὲν ἠμπορεῖς νὰ 'πῇς ὅτι δὲν τοῦ ἔχεις ὑποχρέωσιν.

— Ὑποχρέωσιν τοῦ ἔχω, ἀλλὰ δὲν τοῦ δίδω δι' αὐτὸ τὴν ψῆφόν μου. Τὸν θέλω διότι εἶνε ἄνθρωπος ἱκανός, εἶδε ξένον κόσμον, κ' ἐσπούδασε καὶ δύο χρόνια 'ς τὸ Παρίσι τὰ δημοτικά.

— Πῆρε καὶ δίπλωμα;

— Μπορεῖ· δὲν ἠξεύρω..., ἀπαντᾷ σοβαρῶς ὁ ἔμπορος, ἀλλὰ τὴν σοβαρότητά του ταράττει δυσαρέστως ὁ ἄσβεστος γέλως ὃν προκαλεῖ ἡ ἀπάντησίς του.

— Τί γελᾶτε; ἐρωτᾷ πειραχθείς. Ἀστεῖον σᾶς φαίνεται πρᾶγμα ποῦ δὲν 'ξεύρετε;

— Μὴ τὸ 'ματαπῇς αὐτό, Χαλήμ, ἀπαντᾷ ὁ φανοποιός· ὅπου τὸ 'πῇς θὰ σὲ γελάσουν.

— Ξεύρετε τί βλέπω ἐγώ; παρατηρεῖ ὁ ὑπάλληλος. Ὅλη ἡ ὁμιλία μας θὰ πάῃ τοῦ κάκου. Δὲν θὰ συμφωνήσωμεν. Εἴμεθα καὶ οἱ τρεῖς δεμένοι... καὶ κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ λύσῃ τὸν ἄλλον...

— Καὶ τί ἀνάγκην ἔχομεν, σὲ παρακαλῶ; ἐρωτᾷ ὁ ἔμπορος. Ἀνεξάρτητοι ἄνθρωποι εἴμεθα· ἐμποροῦμεν, νομίζω, νὰ σκεφθοῦμεν...

Καὶ ἐξακολουθοῦσιν ἀληθῶς συσκεπτόμενοι οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι ἀνεξάρτητοι οἰκοκυραῖοι. Ἀλλ' ἡ σύσκεψις αὐτῶν, στρεφομένη ἐντὸς τοῦ κύκλου, ὃν ἀμυδρῶς διεγράψαμεν, εἰς οὐδὲν ἀποβαίνει ἄλλο ἀποτέλεσμα, ἢ εἰς τὸ παράδοξον τοῦτο: ν' ἀπόσχωσι καὶ οἱ τρεῖς τῆς ψηφοφορίας.

Ἀφοῦ μάτην ἕκαστος προσεπάθησε ν' ἀναδείξῃ τὰ προτερήματα τοῦ ὑποψηφίου του ὑπέρτερα τῶν ἄλλων, ἐτράπησαν τὴν ἐναντίαν ὁδόν, καὶ ἤρξαντο συζητοῦντες τὰ ἐλαττώματά των· ἡ δὲ κακολογία ἤγαγε τέλος τοὺς συνταγματικοὺς ἐκείνους πολίτας εἰς σημεῖον ὁμοφωνίας. Μὴ κατορθώσαντες νὰ ὑπερβάλωσιν ἀλλήλους πλειοδοτοῦντες, ἔφθασαν κατ' ἀνάγκην εἰς τὸ ἀνυπέρβλητον τῆς μειοδοσίας ὅριον... — τὸ μηδέν.

— Πάρ' τὸν ἕνα κτύπα τὸν ἄλλον! καθὼς βλέπω, εἶπεν ὁ ἔμπορος, σφραγίζων τὴν συνδιάσκεψιν.

— Ἔπειτα, ἀδελφέ, προσέθηκε μετά τινος μελαγχολίας ὁ φανοποιός, δὲν συλλογίζεσθε καὶ ταῖς ἑκατὸν πενῆντα κάλπαις; Βάλε 'βγάλε τὸ χέρι μας, θὰ πιασθοῦμε ὡς τὰ ὕστερα. Ἂς μᾶς λείψῃ 'φέτος αὐτὴ ἡ διασκέδασις.

— Ἂς μᾶς λείψῃ!

«*Τὸ ὡραῖον, τερπνὸν καὶ ὑψηλὸν θέαμα τῆς ἐκλογικῆς πάλης*,» ὡς γράφει καθημερινή τις ἐφημερὶς τῆς Ταγγέρης, προσεγγίζει. «*Ἡ ἡμέρα τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἱερωτάτου καὶ πολυτιμοτάτου δικαιώματος τοῦ συνταγματικοῦ πολίτου*», ὡς γράφει ἄλλη, «*ἐπέστη*».

Digitized by Google

Μετὰ δύο ἡμέρας ἀνοίγουσιν αἱ κάλπαι τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ὑποψηφίων δημάρχων, δημαρχικῶν παρέδρων καὶ δημοτικῶν συμβούλων τοῦ δήμου Ταγγερίων, καὶ οἱ δημόται πάντες, κατηχούμενοι καὶ μὴ κατηχούμενοι, καλοῦνται νὰ ἐκλέξωσι τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν τοὺς δημοτικούς.

Τὴν φοβερὰν αὐτὴν καλποστοιχίαν ἀδύνατον ὑπῆρξε νὰ περιλάβωσι τὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ οἱ ναοὶ τῆς πόλεως· διότι ἀμφοτέρων ἡ χωρητικότης εἶχεν ὑπολογισθῆ ἀνάλογος τῶν εὐλαβῶν ἀστῶν καὶ τῶν φιλομαθῶν παίδων τῆς Ταγγέρης, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν φιλοδόξων πολιτῶν της, ὧν ηὔξησε μεγάλως τὸν ἀριθμὸν τὸ νέον φιλελεύθερον πολίτευμα τοῦ Μαρόκου. Κατεσκευάσθησαν λοιπὸν ἐπὶ τούτῳ εὐρύχωρα καὶ μεγάλα παραπήγματα, ὅπου παρετάχθησαν μὲν ἤδη αἱ κάλπαι τῶν ὑποψηφίων, δὲν κινδυνεύουσι δὲ νὰ πάθωσιν ἀσφυξίαν οἱ μέλλοντες νὰ σωρευθῶσιν ἐντὸς αὐτῶν ἀντιπρόσωποί των, σφαιριδιοδόται, ἐφορευτικαὶ ἐπιτροπαί, καὶ ἄλλοι ὑπάλληλοι, καθ' ἃ ἐγνωμοδότησεν ἁρμοδίως τὸ ἰατροσυνέδριον, ἀφοῦ, ἐννοεῖται, ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐν Ταγγέρῃ γίνεται μείζων ἔτι κατανάλωσις σκορόδων ἢ σάπωνος.

Πᾶσα τοίχου γωνία φέρει ἀπὸ ἡμερῶν ἤδη προσκεκολλημένα ποικιλόχροα καὶ πολύμορφα χαρτία, ἐφ' ὧν ἀποτυποῦνται διὰ γραμμάτων μικρῶν ἢ μεγάλων — ἀναλόγως τῆς πεποιθήσεως ἢ τῆς μετριοφροσύνης ἑκάστου — τὰ ὀνόματα τῶν ὑποψηφίων, συνοδευόμενα ἐνίοτε διὰ συντόμου σημειώσεως τοῦ ἐπαγγέλματος ἢ τῶν προσόντων αὐτῶν. Οἱ ὑποψήφιοι ἀποτείνονται προδήλως διὰ τῶν θεατρικῶν τούτων προγραμμάτων εἰς τοὺς γινώσκοντας γράμματα συνδημότας των· λησμονοῦσι δὲ ὅτι τὰ σχολεῖα τῆς πόλεως ἀπεδείχθησαν χωροῦντα μαθητὰς ὀλιγωτέρους τῶν ὑποψηφίων.

Πάντα τῆς πρωτευούσης τὰ οἰνοπωλεῖα καὶ ὀψοπωλεῖα, — καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ ὕπαιθρα πολλάκις ὀπτανεῖα, ὅθεν ἀρτύει συνήθως ὁ χειρῶναξ τὸν ἄρτον του διὰ δύο ἢ τριῶν τηγανιτῶν μαρίδων — κατέστησαν τόποι έντεύξεων καὶ διαπραγματεύσεων μεταξὺ ἐκλογέων καὶ ὑποψηφίων. Ἐκεῖ ἀπὸ πρωίας μέχρι νυκτὸς τελοῦνται τρυφεραὶ καὶ πολύσπονδοι ὑπ' ἀμφοτέρων *ἀγάπαι*. Ἐκεῖ περιπτύσσεται ἐν συγκινητικῇ κρασοκατανύξει τὸν τραπεζίτην ὁ χειρῶναξ, καὶ φιλεῖ τὸν ἀγοραῖον ὁ μοσχανάθρεπτος νεανίας, καὶ ὁ χθὲς ἐπηρμένος τὴν ὀφρῦν σφίγγει περιπαθῶς τὴν γλοιώδη χεῖρα τοῦ τυχόντος ἀλλαντοπώλου. Ἐκεῖ ἀνταλλάσσονται ὑποσχέσεις βεβιασμέναι, καὶ ὅρκοι ψευδεῖς καὶ ἀπατηλαὶ διαβεβαιώσεις. Ἐκεῖ προεξοφλοῦνται θέσεις καὶ ὑπουργήματα, καὶ ἀσφαλίζεται τῶν κλεπτῶν ἡ ἀτιμωρησία, καὶ τῶν στρατευσίμων τὸ ἀκαταδίωκτον, καὶ πωλεῖται ἡ ψῆφος ἀντὶ κερμάτων, καὶ ἀγοράζεται ἡ εὐθηνὴ συνείδησις ἀντὶ ποτηρίου οἴνου. Ἐκεῖ — παράδοξον φαινόμενον — νομίζουσι πάντες ὅτι ἀπατῶσιν, ἐνῷ ἀπατῶνται πάντες. Ἐκεῖ ὑπόσχεται ἕκαστος, ἀπόφασιν ἔχων νὰ παραβῇ τὴν ὑπόσχεσιν. Ἐκεῖ πωλοῦσι, χωρὶς νὰ παραδίδωσι τὸ ἐμπόρευμα. Ἐκεῖ ἀγοράζουσιν ἀέρα ἀντὶ ἀέρος. Καὶ εἶνε πάντες ηὐχαριστημένοι. . . ὅτι ἐγέλασαν τὸν ἄλλον.

Οἱ δραστηριώτεροι τῶν ὑποψηφίων, ὅσους δὲν ἐκούρασεν ἡ ἀπὸ τριῶν ἤδη μηνῶν ἀρξαμένη ἐκλογικὴ στρατεία, περιέρχονται ἔξαλλοι, ἀπηυδηκότες καὶ ἀσθμαίνοντες τὰς ἀγυιὰς καὶ τὰς ῥύμας τῆς πόλεως, σύροντες ὄπισθεν αὐτῶν ἀπόσπασμα ἰχνευμόνων ἐκλογικῶν. Οἱ ψηφοθῆραι οὗτοι σταματῶσι τὸν δυστυχῆ περιπλανώμενον Ἰουδαῖον, οὗτινος ἔγειναν cice-roni, ἐνώπιον πάσης θύρας λησμονηθείσης κατὰ τὰς προτέρας ἐκδρομάς, καὶ τὸν εἰσάγουσιν εἰς ἕκαστον ὑπόγειον, οὗτινος ὑποθέτουσιν εὐμενεῖς τὰς διαθέσεις. Ἐδῶ μὲν ἐρωτᾷ ὁ ὑποψήφιος, πῶς ἔχει ἡ σύζυγος τοῦ ἐκλογέως, λεχὼ ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν, καὶ συγχαίρει ἐπὶ τῷ νεογνῷ. Ἐκεῖ δὲ πληροφορεῖται ἀνήσυχος, ἂν προβαίνει τακτικὴ καὶ ἀκίνδυνος ἡ ὀδοντοφυΐα τοῦ μικροῦ. Παρὰ τούτου ζητεῖ εὐμενῶς πληροφορίας περὶ τῶν ἐργασιῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου του. Ἐκεῖνον συλλυπεῖται συμπαθῶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς μάμμης του· ἄλλου θωπεύει τὸν ὦμον, καὶ ἄλλους περαιτέρω φιλεύει *μίαν ὀκᾶν εἰς τὰ ὅλα*.

Ὁ τύπος τῆς πρωτευούσης χαίρων ἀναγράφει τὴν ζωηρὰν αὐτὴν ἐκλογικὴν κίνησιν, καὶ σεμνύνεται ἐπὶ τῷ ἐνδιαφέροντι, ὅπερ ἀποδεικνύει ὁ λαὸς πρὸς τὸν ἐπικείμενον ἀγῶνα. Ἐπαινεῖ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν τάξιν ἥτις ἐπικρατεῖ, καὶ θεωρεῖ ἀσήμαντα ὀλίγα τινὰ ξυλοκοπήματα, ἅτινα ἀνταλλάσσουσι που καί που οἱ θερμότεροι καὶ φανατικώτεροι τῶν ψηφοφόρων. Ἂν δ' ἐνίοτε, πλὴν τῶν γρόνθων καὶ ῥάβδων, λύουσι καὶ ἄλλα ὅπλα τὰς ἐκλογικὰς διαμάχας τῶν ταγγερίων, τὸ ἐπίσημον ἀστυνομικὸν δελτίον τῆς πόλεως ἀποδίδει εἰς μέθην τὸ λυπηρὸν γεγονός, καὶ βεβαιοῖ ὅτι αὐστηρὰ διετάχθη περὶ τούτου ἀνάκρισις.

Οὕτω δὲ δαρέντες καὶ μὴ δαρέντες μένουσιν εὐχαριστημένοι.

—

Εἶνε παραμονὴ τῆς μεγάλης ἡμέρας· πυκνὸς δὲ ὄχλος συνταγματικὸς πληροῖ τὰ δώματα τῶν ταλαιπώρων ὑποψηφίων.

Ταλαίπωρα, τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ἄξια οἴκτου πλάσματα, οἱ δυστυχεῖς αὐτοὶ ὑποψήφιοι!

Ἀφοῦ ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἑβδομάδων περιέδραμον πᾶσαν γωνίαν τῆς πόλεως, καὶ ἐκόλλησαν τὰ ὀνόματά των εἰς πάσης τριόδου

Digitized by Google

τοὺς τοίχους καὶ ἔσχισαν ἐξ αὐτῶν τῶν ἀντιπάλων των τὰ ὀνόματα· ἀφοῦ ἐμεθύσθησαν εἰς ἕκαστον αὐτῆς καπηλεῖον καὶ ἐξελιπάρησαν τοῦ ἐσχάτου ἀχθοφόρου τὴν εὔνοιαν· ἀφοῦ περιεπτύχθησαν πάντα ἐξώλη καὶ προώλη, κ' ἐθώπευσαν πᾶσαν, καὶ τὴν ῥυπαρωτάτην παρειάν· ἀφοῦ ὑπεσχέθησαν, καὶ ἐψεύσθησαν καὶ ἐκολάκευσαν ὅσους καὶ ὅπως ἠδυνήθησαν, πληρώνονται πᾶσαν ἑσπέραν διὰ τοῦ ἰδίου νομίσματος ὑπὸ τῶν χρηστῶν ἐκλογέων, οἵτινες πληροῦσι τοὺς οἴκους των.

Καὶ ἄλλοι μὲν αὐτῶν — οἱ πονηρότεροι καὶ τῶν πραγμάτων ἔμπειροι — γνωρίζουσι τί σημαίνει ἡ ἔνθους περὶ αὐτοὺς συρροή. Μειδιῶσιν ἐμφανῶς τὰ χείλη των, ἀλλὰ ναυτιᾷ πιθανῶς ἡ ψυχή των. Οἱ πλεῖστοι ὅμως, ὅσους, ἂν δὲν ἀπατᾷ ἡ ἀπειρία, πλανᾷ ὅμως πάντοτε ἡ αὐτάρκης πεποίθησις, δέχονται μετ' εὐγνωμοσύνης τὸ κίβδηλον νόμισμα τῆς ψευδοῦς ἀφοσιώσεως, δι' οὗ πληρώνει τὰς ἀβαρεῖς αὐτῶν ἐπαγγελίας ἡ παροίνιος εἰλικρίνεια τοῦ πληροῦντος τὰς οἰκίας των πλήθους.

Καὶ σφίγγουσι λοιπὸν ἀγαλλιῶντες τὰς χεῖρας τῶν κύκλῳ ζητωφωνούντων, κ' ἐναγκαλίζονται περιπαθῶς κομματάρχας καὶ κομματαρχίσκους, κ' ἐπαγγέλλονται *λαγοὺς μὲ πετραχήλια* εἰς τοὺς χλιαρωτέρους, καὶ λαλοῦσι περὶ πατριωτισμοῦ καὶ τιμιότητος πρὸς πάντας, καὶ συνιστῶσι δραστηριότητα, καὶ χύνουσιν. . . οἶνον πολὺν εἰς τὴν φλέγουσαν κύκλῳ ἐκλογικὴν πυράν.

Τοιαύτη περίπου ἡ ἐν ἀπόπτῳ εἰκὼν τῶν συμβαινόντων ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Χαλὲμ-ἀλ-ταρὶφ κατὰ τὴν προτεραίαν τῆς ψηφοφορίας ἑσπέραν.

Ἀμέτρητον πλῆθος πληροῖ τὰς αἰθούσας του. Φίλοι καὶ ἐναντίοι, ὀπαδοὶ καὶ ἀντίπαλοι, ἀδιάφοροι, ἑτεροδημόται μὴ ἔχοντες δικαίωμα ψήφου, περιτρίμματα στερούμενα πολιτικῶν δικαιωμάτων , . . . πάντες ἦλθον ἀπόψε νὰ πωλήσωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν ἀκριβώτερα τὸν ἔσχατον τοῦ ἐνθουσιασμοῦ των σπινθῆρα.

Αὔριον ἡ πανήγυρις τελειώνει, καὶ ὅσοι *'πῆραν, 'πῆραν!*

Ἄλλοι ἐξ αὐτῶν ἔχουσι σπουδαῖα νὰ ἐκμυστηρευθῶσι μυστικὰ εἰς τὸν ὑποψήφιον· ἄλλοι θέλουσι νὰ τὸν συμβουλεύσωσι κάτι· ἄλλοι νὰ δώσωσι, καὶ ἄλλοι νὰ λάβωσιν ὁδηγίας. Πάντες δὲ σχεδὸν ἔχουσι κάτι νὰ ζητήσωσι, καὶ τὸ *κάτι* αὐτὸ εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον . . . *ὀλίγο φῶς γιὰ τὰ παιδιά.*

— Ἀφέντη! λέγει εἷς, καὶ σύρει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐπενδύτου εἰς μίαν γωνίαν. Ὁ Βεχὴρ εἰς τὸ τρίτον μᾶς κόφτει φοβερά. Πέρασε, σὲ παρακαλῶ, αὔριον τὸ πρωΐ, καί . . . τράβα του κανένα ἑκατοστάρι!

— Χωρὶς ἄλλο! ἡσύχασε. Εἶνε πρᾶγμα ποῦ διορθώνεται.

— Εἰς τοῦ Κερὲμ τὴν ταβέρνα, λέγει ἄλλος, (καὶ αὐτὸς μυστικά, ἐννοεῖται) πρέπει ν' ἀφήσωμεν αὔριο μερικὰ λεπτά, νὰ κερνᾷ 'ς τὴν ὑγειά σου! Εἶνε ἀντικρὺ 'ς τὴν ψηφοφορία, καὶ ὁ κόσμος μπαίνει 'βγαίνει ἀδιάκοπα. Εἶνε καλὸ ν' ἀκούεται τ' ὄνομά μας.

— Θύμισέ μού το αὔριο, που θὰ περάσωμε ἀπὸ 'κεῖ.

— Τοῦ λόγου τους, κὺρ Χαλέμ, λέγει πλησιάζων νέηλυς ἄλλος, σύρων κατόπιν του μικρὰν ὁμάδα ῥακενδύτων καὶ μονοσανδάλων, εἶνε παλληκάρια ἕνα κ' ἕνα, ποῦ πεθαίνουν 'ς τ' ὄνομά σου. Περιποιήσου τα, σὲ παρακαλῶ.

— Νὰ μοῦ ζήσῃς! φωνεῖ προσερχόμενος ὁ ἀρχηγὸς τῶν παλληκαρίων, καὶ προσθέτει ταπεινοτέρᾳ τῇ φωνῇ :

— Τὰ παιδιὰ διψοῦν! Ξελαρυγγίσθηκαν ἀπὸ χθὲς νὰ φωνάζουν: Ζήτω! Δὲν μᾶς κατρακυλᾷς 'λιγάκι μέταλλο, νὰ τὰ δροσίσωμε;

Τί θέλετε νὰ κάμῃ ὁ Χαλὲμ-ἀλ-Ταρίφ; Ὅ,τι θὰ ἐκάμνετε καὶ σεῖς, ἂν ἦσθε εἰς τὴν θέσιν του.

— Δὲν 'πέρασες ἀπὸ τοῦ Ἐμίρ! παρατηρεῖ ἄλλος· καὶ μᾶς τὸν 'πῆρε ὁ Ἐδρίς!

— Χρειάζεται ἐνέργεια εἰς τὸ τέταρτον! ὑπολαμβάνει προσερχόμενος νέος κομματάρχης. Μᾶς ἔσπασε ὁ Ὀμὲρ μὲ τὰ χρήματα.

— Κύτταξε τὸ τμῆμά σου, σὲ παρακαλῶ, κραυγάζει, ἀκούσας τὸν λαλοῦντα, ἰσχνὸς νεανίας, στρήφων μετὰ κόπου πολλοῦ τὸν μόλις φυόμενον μύστακά του· ἀπὸ τὸ τέταρτο αὔριο βράδυ θ' ἀκούσῃς τὰ νέα.

— Ζήτω τοῦ δήμαρχου! φωνάζει αἴφνης εἰσβάλλουσα εἰς τὴν αἴθουσαν ἐν ὁρμῇ καὶ ἀταξίᾳ ὁμὰς μεθύσων, μόλις συγκρατουμένων ἐν ἰσορροπίᾳ. Χαλὲμ καὶ ἅγιος ὁ θεός!

— Δόσε 'ς τὰ παιδιὰ νὰ πιοῦν! φωνεῖ πρὸς τὸν ὑπηρέτην ὁ ὑποψήφιος καὶ παρέχει ἑαυτὸν βορὰν εἰς τὰς περιπτύξεις τῶν οἰνοφλύγων.

— Αὐτοὶ ἔρχονται ἀπὸ τοῦ Ὀμέρ! λέγει ταπεινῇ τῇ φωνῇ εἰς τὸν γείτονά του εἷς τῶν παρακαθημένων.

Δὲν λησμονεῖ, πιστεύομεν, ὁ ἀναγνώστης, ὅτι Ὀμὲρ εἶνε εἷς τῶν ὑποψηφίων δημάρχων.

— Καὶ ποῦ τὸ 'ξεύρεις; ἐρωτᾷ ὁ γείτων.

— Τοὺς εἶδα! Κ' ἐγὼ ἀπὸ 'κεῖ ἔρχομαι. Σώπα, νὰ κάμωμε σεριάνι!

— Βρὲ κατεργαρέοι! βροντοφωνεῖ αἴφνης ἐγειρόμενος καὶ πάλλων τὴν μαγκούραν του γιγαντόσωμος καὶ εὐρύστερνος κομματάρχης, ἐσεῖς δὲν ἔχετε ψῆφο! τί θέλετε ἐδῶ; ἔξω 'γλήγορα, νὰ μὴ σᾶς ἀργάσω τὸ τομάρι!

Οἱ νεήλυδες προσβλέπουσιν ἐπὶ στιγμὴν τὸν γίγαντα, θεωροῦσι κύκλῳ τοὺς παρισταμένους, ἀνταλλάσσουσι βλέμμα συνεννοήσεως, καὶ ἀπέρχονται κατῃσχυμένοι, πτοηθέντες τὸ ἀνάστημα τοῦ λαλοῦντος καὶ τὰς διαστάσεις τῆς μαγκούρας του.

Digitized by Google

— Δὲν τοὺς ἀφίνεις, ἀδελφέ· παρατηρεῖ ἠπίως ὁ ὑποψήφιος. Διατί νὰ τοὺς δυσαρεστήσωμεν;

— Ἂς μᾶς κόψουν τὸ κρέδιτο! Φασκέλωσ' τα τὰ ὄρνεια!

Καὶ ἀπῆλθον μὲν ἐκεῖνα τὰ ὄρνεα· παρέμειναν ὅμως ἔτι πολλὰ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ταλαιπώρου Χαλέμ, καὶ προσῆλθον βραδύτερον πολὺ περισσότερα.

Ἡ ἀγορὰ παρετάθη πλήθουσα πέραν τοῦ μεσονυκτίου· ὅτε δὲ ὁ δυστυχὴς Χαλὲμ κατεκλίθη, μόλις εἶχε τὴν δύναμιν νὰ στενάξῃ ἐκ κόπου καὶ ἀηδίας.

—

Ἡ μεγάλη ἡμέρα ἀνέτειλε καὶ ἔδυσεν.

Ἐκ τῶν δεκακισχιλίων ἐκλογέων τοῦ δήμου Ταγγερίων ἑπτάκις περίπου χίλιοι προσῆλθον εἰς τὰς κάλπας καὶ ἤσκησαν τὸ ἱερὸν καὶ πολύτιμον αὐτῶν δικαίωμα. Πῶς τὸ ἤσκησαν, εἶνε περιττὸν νὰ ἐρωτήσῃ ὁ Ἕλλην ἀναγνώστης, οἰκεῖος ἤδη ἀπὸ μακροῦ πρὸς τοιαῦτα *τερπνὰ καὶ ὑψηλὰ θεάματα.*

Ἐδάρησάν τινες, ἐμέθυσαν πλείονες, συνεπλάκησαν πολλοί, ἐφώναξαν, ἐκραύγασαν *ζήτω* καὶ *γιοῦχα* μετὰ πολλοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἀναλόγου πρὸς τὸ πληρωθὲν ἐπὶ τούτῳ χρῆμα, διημφισβήτησαν πολλάκις μετὰ ζέσεως τὴν ψευδῆ των ταὐτότητα, καὶ τέλος... ἐψήφισαν, ἄλλοι ἅπαξ, καὶ ἄλλοι...συχνότερον.

Αἱ κάλπαι ἐκλείσθησαν, ἐσφραγίσθησαν, καὶ μετὰ μίαν ὥραν ἀνοίγουσι πάλιν.

. . . .

Ἡ διαλογὴ ἀρχίζει.

Πᾶσα ὑποψηφίου δημάρχου οἰκία βρίθει περιέργων.

Μ' ὅλους τοὺς κόπους καὶ τὰς ἀγρυπνίας, μ' ὅλας τὰς ἀηδίας τῶν παρελθουσῶν ἡμερῶν, οἱ πτωχοὶ ὑποψήφιοι ἔχουσιν ἔτι δύναμιν νὰ ἵστανται ὄρθιοι ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων, νὰ μειδιῶσι, νὰ περιπατῶσι, καὶ νὰ δίδωσι τὰς τελευταίας ὁδηγίας πρὸς τοὺς ταχυδρόμους, οὓς ἀποστέλλουσι κομιστὰς εἰδήσεων εἰς τὰ διάφορα τμήματα τῆς πόλεως. Εἶνε σχεδὸν οἱ ἴδιοι ὡς καὶ χθές. Μόνον ὅτι ἡ καρδία των πάλλει περισσότερον καὶ ἡ χεὶρ των θωπεύει ὀλιγώτερον.

Τὰς πέριξ τραπέζας κατέχουσι γραμματεῖς παντοδαποί, ποικίλοι τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἡλικίαν, ἔχοντες ἕκαστος πρὸ ἑαυτοῦ τεμάχια χάρτου χαραγμένα κατὰ σειρὰς καὶ στήλας, ἰσαρίθμους πρὸς τὰ τμήματα τῆς πόλεως καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ὑποψηφίων. Στρέφουσι καὶ περιστρέφουσιν ἐντὸς τοῦ στόματος τὴν νεόκοπον ἄκραν τοῦ μολυβδοκονδύλου των, καὶ περιμένουσιν ἀνυπόμονοι ν' ἀναγράψωσιν εἰς τὰ δελτία των τὰ ἀποτελέσματα τῆς διαλογῆς.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ, καὶ μέχρις οὗ ἀρχίσῃ ἀντηχοῦν τῶν ταχυδρόμων τὸ ἄγγελμα, ἀνακοινοῦσι μεγαλοφώνως τὰς ἰδέας καὶ πεποιθήσεις των περὶ τοῦ πιθανοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐκλογῆς, καὶ τὰ συμπεράσματά των ποικίλλουσιν, ἐννοεῖται, ἀναλόγως τοῦ οἴκου ἐν ᾧ γραμματεύουσιν.

— Ἡ ἐκλογὴ εἶνε 'δική μας! λέγουσιν οἱ γραμματεῖς τοῦ Χαλέμ.

— Τὴν ἐκλογὴν τὴν παίρνομεν μὲ χίλιους ψήφους, λέγουσιν οἱ τοῦ Ἐδρίς.

— Τοὺς 'φάγαμε κ' ἔννοια σου! φωνοῦσιν οἱ τοῦ Ὀμέρ, οὗτινος τὸ θάρρος δὲν φαίνεται περισσεῦον.

—

Ἂς ἐκλέξωμεν ἕνα τῶν ἐκλογικῶν τούτων οἴκων καὶ ἂς εἰσέλθωμεν. Πάντας εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐπισκεφθῶμεν, ἀφοῦ δὲν εἴμεθα ἐκλογεῖς.

Ὁ ὑποψήφιος μᾶς ὑποδέχεται εὐμενῶς, μᾶς σφίγγει τὴν χεῖρα, καὶ μᾶς ἐρωτᾷ ἀσθενεῖ τῇ φωνῇ, ἂν ἠξεύρομεν τίποτε.

Ἡμεῖς, ἐννοεῖται, δὲν ἠξεύρομεν τίποτε καὶ σιωπῶμεν.

Αἴφνης ἀνοίγει βιαίως ἡ θύρα, καὶ ἀγυιόπαις ῥυπαρὸς καὶ ἀνυπόδητος εἰσβάλλει εἰς τὴν αἴθουσαν ἀσθμαίνων καὶ μόλις κατορθῶν νὰ φωνήσῃ:

— Χίλιους τρακόσιους ἑξῆντα εἰς τὸ πρῶτον!

— *Ζήτω*! μυριόστομον βροντᾷ ἐν τῇ αἰθούσῃ, καὶ τὰ μολυβδοκόνδυλα τῶν γραμματέων καταπίπτουσιν ὅλα συγχρόνως ἐπὶ τῶν δελτίων, καὶ ὁ ὑποψήφιος, λιπόθυμος σχεδὸν ἐκ τῆς χαρᾶς, καταφιλεῖ τὴν ἄπλυτον μορφὴν τοῦ μικροῦ ταχυδρόμου, καὶ ἀμείβει γενναίως τὴν χαρμόσυνον εἴδησιν.

Ὁ ἀγυιόπαις τρέπεται δρομαῖος εἰς φυγήν· ἂν ἦτο δὲ δυνατὸν νὰ τὸν παρακολουθήσῃ τις, θὰ τὸν ἔβλεπε μετὰ μικρὸν εἰσερχόμενον εἰς ἄλλου ὑποψηφίου τὴν οἰκίαν, καὶ θὰ παρίστατο μάρτυς τῆς αὐτῆς ἀπαραλλάκτως σκηνῆς, ὁμοίως ἐπαναλαμβανομένης.

Μετὰ μικρὸν ἄλλο ἄγγελμα:

— Ἐννηακόσιους ὀγδοῆντα εἰς τὸ τέταρτον!

Καὶ τὰ *ζήτω!* ἐπαναλαμβάνονται, καὶ γράφουσιν οἱ γραμματεῖς, καὶ πληρώνει ὁ δυστυχὴς ὑποψήφιος.

— Τελείωσε! λέγει εἷς τῶν γραμματέων· ἡ ἐκλογὴ εἶνε 'δική μας. Εἰς τὸ τρίτον εἴμεθα πρῶτοι· εἰς τὸ πέμπτον. . .

Ἀλλὰ διακόπτει τὴν ἐνθουσιώδη ἀπαρίθμησιν εἷς τῶν ἐπὶ τούτῳ ἀπεσταλμένων εἰς τὴν διαλογὴν ταχυδρόμων, εἰσερχόμενος μελαγχολικός, καὶ ἱστάμενος ἄφωνος παρὰ τὴν θύραν.

— Ἆ! νὰ ὁ Ἀλῆς! λέγει ὁ ὑποψήφιος. Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι;

— Ἀπὸ τὸ πρῶτον. Μᾶς ἔφαγαν οἱ ἄτιμοι!

— Πῶς ; παρατηρεῖ συρίζουσα ἡ ὀξεῖα φωνὴ ἑνὸς τῶν γραμματέων. Χίλιους τριακόσιους ἑξῆντα 'πήραμε, καί. . .

— Κολοκύθια ! ποιὸς σᾶς τὰ εἶπε ; Ἑξακόσιους τριάντα πήραμε ὅλους ὅλους. Νὰ τὸ ἀποτέλεσμα. Τὸ ἔχω ἀπὸ τὸ πρωτόκολλον τῆς ἐπιτροπῆς.

Οἱ γραμματεῖς σβύνουσι τοὺς ἀριθμούς των, ὁ ὑποψήφιος αἰσθάνεται ὅτι κἄπως ἐκουράσθη, καὶ κάθηται εἰς μίαν γωνίαν, ὁ δὲ ταλαίπωρος ταχυδρόμος, εἰς ὃν οὐδείς. . . οὐδεὶς εὑρέθη νὰ προσφέρῃ ἓν σιγάρον, σύρει τὴν πενιχρὰν του καπνοθήκην, καὶ περιτυλίσσει ἓν μελαγχολικῶς ἐκ τοῦ ἰδίου του καπνοῦ.

— Μήπως 'παράκουσες, ἀδελφέ ; ἐρωτᾷ εἷς τῶν παρισταμένων.

— Ἄφησέ με, σὲ παρακαλῶ, καὶ μὲ φτάνει. . .

Ἄλλο δὲν λέγει.

Δὲν παρέρχονται δύο λεπτά, καὶ καίει ἔτι τὸ ἀπαίσιον ἄγγελμα, ὅτε εἰσέρχεται βραδυπατῶν ἄλλος κακῶν ἄγγελος, καὶ κάθηται σιωπηρὸς ἐπὶ μιᾶς καθέδρας.

— Ποῦ ἦσουν Μελίκ ; ἐρωτᾷ ὁ ὑποψήφιος, καὶ ἡ φωνή του μόλις ἀκούεται.

— Εἰς τὸ τρίτον.

— Αἴ ; φωνοῦσι, συγχρόνως ἀνορθούμεναι πᾶσαι τῶν γραμματέων αἱ κεφαλαί.

— Ἑξακόσιους. . . ὀγδοῆντα. . . πέντε.

Καὶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς του ἠχεῖ ὡς ἡ ἀκροτελεύτιος ἐπικηδεία φράσις : *Γαῖαν ἔχοι ἐλαφράν.*

— Χίλιους ὀχτακόσους εἰς τὸ τρίτον ! κραυγάζει τὴν στιγμὴν ἐκείνην, εἰσορμῶν εἰς τὴν αἴθουσαν παιδάριον ῥακένδυτον.

Ἀλλὰ μόλις εἶχε τελειώσει τὴν φράσιν του ὁ ταλαίπωρος παῖς, καὶ ῥάπισμα ἠχηρὸν ἀκούεται πλαταγίζον ἐπὶ τῆς παρειᾶς του.

— Νὰ καὶ μία παραπάνω, νὰ γείνουν χίλιοι ὀχτακόσιοι ἕνας ! φωνεῖ ἐγειρόμενος ἔξαλλος ὁ πρὸ μικροῦ εἰσελθών. Κατεργάρη !

Τὸ παιδίον συναισθάνεται, φαίνεται, ὅτι δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ κλαύσῃ, καὶ φεύγει δρομαῖον μὲν ἀλλ' ἀπαθὲς καὶ ἀτάραχον.

Ἦτο τὸ τελευταῖον. Οὐδεὶς πλέον ἀνήλικος ταχυδρόμος ἐπάτησε τὴν φλιὰν τῆς θύρας τοῦ Ὀμὲρ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην.

—

Νὰ ἐξακολουθήσωμεν ;

Ὁ ἀναγνώστης μαντεύει τὴν συνέχειαν.

Οἱ ἄγγελοι τῶν ἀποτελεσμάτων γίνονται ὁλονὲν σπανιώτεροι. Οἱ γραμματεῖς ἀρχίζουσι νὰ νυστάζωσι, καὶ ἀπέρχονται ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον, λέγοντες που καὶ πού εἰς τὸν ὑποψήφιον :

— Νὰ ἰδοῦμε καὶ τὰ χωριά, . . . τὸ πρωΐ ! τὰ χωριὰ θὰ μᾶς σηκώσουν !

Καὶ μεταβαίνουσι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς ἄλλου ὑποψηφίου οἰκίαν, ὃν *ἐσήκωσεν* ἤδη ἡ πόλις.

Οἱ παριστάμενοι ἀραιοῦνται, ἡ οἰκία τοῦ ὑποψηφίου γίνεται ἡσυχωτέρα, οἱ θόρυβοι τῆς ὁδοῦ καταπαύουσι, φωνὴ κύκλω δὲν ἀκούεται, καὶ ὁ ταλαίπωρος Ὀμέρ, ναρκούμενος ὑπὸ τοῦ κόπου, ἀποκοιμᾶται εἰς τὴν γωνίαν του, καὶ ὑπνώττει χάλκινον ὕπνον.

Ἀλλ' αἴφνης, ἐν βαθείᾳ νυκτὶ ἀνατινάσσεται ὄρθιος ἀπὸ τοῦ ἀνακλίντρου του, τρίβει τοὺς ὀφθαλμούς, σείει τὴν κεφαλήν, τείνει τὸ οὖς πρὸς τὴν ὁδόν, καὶ δὲν γνωρίζει τί κρότος παράδοξος καὶ ἀπαίσιος εἶνε ὁ ταράττων τὴν ἡσυχίαν τῆς νυκτός.

Προσέχει περισσότερον, ἀνοίγει σιγὰ τὸ παράθυρον, ἐξάγει τὴν κεφαλήν του καὶ βλέπει μολοσσὸν ὑπερμεγέθη γοερῶς ὠρυόμενον, καὶ σύροντα παταγωδῶς ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου κολοσσιαῖον ἀγγεῖον ἐκ λευκοσιδήρου, προσηρτημένον εἰς τὴν οὐράν του.

Αγγελος Βλαχος.

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ. — Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε σελ. 390.

Ἡ Μπεττίνα ᾐσθάνετό τινα κόπωσιν ἕνεκα τῶν τοσούτων ἡδονῶν, τῆς τηλικαύτης εὐδοκιμήσεως καὶ τῶν τοσούτων περὶ γάμου προτάσεων. Ὁ τῶν Παρισίων στρόβιλος ἅμα ἐλθοῦσαν τὴν παρέσυρε διὰ παντός. Οὐδὲ μίαν κἂν ὥραν παύσεως οὐδεμίαν ἀναπαύσεως . . . Ἠσθάνετο τὴν χρείαν νὰ μείνῃ μόνη, περὶ ἑαυτῆς καὶ μόνης μεριμνῶσα ἐπὶ ὀλίγας τινὰς ἡμέρας τοὐλάχιστον, νὰ λάβῃ καιρὸν νὰ σκεφθῇ ἐν ἀνέσει καὶ νὰ ἐρωτήσῃ ἑαυτὴν ἐν τῇ ἄκρᾳ ἠρεμίᾳ καὶ μοναξίᾳ τῆς ἐξοχῆς, νὰ γείνῃ κυρία ἑαυτῆς τέλος πάντων . . .

Διὰ τοῦτο δὲ ἦτο καὶ τοσοῦτον εὔθυμος καὶ φαιδρὰ τῇ μεσημβρίᾳ τῆς 14 Ἰουνίου ὅτε ἐπέβη τῆς ἁμαξοστοιχίας τῆς μελλούσης νά την φέρῃ εἰς Λογγεβάλ. Ὡς δ' εὑρέθη μόνη μετὰ τῆς ἀδελφῆς της ἐν τῇ ἁμάξῃ:

— Ἄχ ! ἀνεφώνησεν, πόσον εἶμ' εὐχαριστημένη ! Ἂς ἀναπνεύσωμεν ὀλίγον. Μόνη μαζί σου δέκα ἡμέρας ὁλοκλήρους, τί καλά ! διότι οἱ Νόρτον καὶ οἱ Τάρνερ θὰ ἔλθουν ταῖς 25 τοῦ μηνός, ἢ ὄχι ;

— Ναί, μόνον ταῖς 25.

— Θά την περάσωμεν ἔφιπποι, ἐφ' ἁμάξης, εἰς τὰ δάση, εἰς τοὺς ἀγρούς. Δεκαήμερος ἐλευθερία ! Καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῶν δέκα τούτων ἡμερῶν ἀποφεύγομεν καὶ τοὺς ἐραστάς, ἀποφεύγομεν καὶ τοὺς ἐραστάς! Καὶ ὅλοι δὰ αὐ-

Digitized by Google

τοὶ οἱ κύριοι τίνος, Θεέ μου, ἦσαν ἐρασταί ; Τῆς Μπεττίνας ἢ τῶν χρημάτων της ! Τοῦτο εἶνε τὸ μυστήριον, τὸ ἀνεξιχνίαστον μυστήριον !

Ὡς δὲ ἡ ἀτμομηχανὴ ἐσύριξε καὶ ἡ ἁμαξοστοιχία ἐκλονήθη βραδέως, ἡ Μπεττίνα ἐφάνη ὀλίγον ἀπερίσκεπτος· διότι προκύψασα τῆς θυρίδος ἀνεφώνησε κινοῦσα ἐλαφρὰ τὴν χεῖρα :

— Χαίρετε, ἐρασταί μου, χαίρετε !

Ἔπειτα δὲ κατέπεσεν εἴς τινα γωνίαν τῆς ἁμάξης παραφόρως ἀνακαγχάζουσα.

— Ὦ ! Σουζῆ ! Σουζῆ !

— Τί τρέχει ;

— Μὲ εἶδε ! μὲ ἤκουσεν ! κάποιος ποὺ ἐκράτει κόκκινη σημαίαν, καί με παρετήρησε μὲ τόσην ἀπορίαν !...

— Εἶσαι τόσον ἀπερίσκεπτος !

— Ναί, ἀλήθεια, διότι ἐφώναξα ἀπὸ τὴν θυρίδα, . . . ἀλλὰ ὄχι ὅμως καὶ διότι θεωρῶ μέγα εὐτύχημα ὅτι θὰ συζήσωμεν ὁλομόναχοι, ὡσὰν δύο νέοι ἐλεύθεροι.

— Ὁλομόναχοι ! . . . Ὁλομόναχοι ! . . . Ὄχι ὅμως τόσον· διότι διὰ νὰ κάμωμεν ἀρχήν, ἀπόψε θὰ συμφάγωμεν μὲ ἄλλους δύο.

— Ἆ ! καλὰ λέγεις . . . Ἀλλ' αὐτοὺς τοὺς δύο καθόλου δὲν θὰ δυσαρεστηθῶ νά τους ἔχω ἀπόψε . . . Ναί, πολὺ θὰ εὐχαριστηθῶ νὰ ἰδῶ τὸν γέροντα ἐφημέριον καὶ μάλιστα τὸν νέον ἀξιωματικόν . . .

— Πῶς ! καὶ μάλιστα ;

— Βέβαια . . . διότι τόσον συγκινητικὸν ἦτο ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μᾶς διηγήθη ὁ συμβολαιογράφος τῆς Σουβινῆς, τόσον πολὺ εἶνε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ὁ μέγας αὐτὸς πυροβολητὴς ὅτε ἦτο μικρὸς μικρός, τόσον πολύ, τόσον πολύ, ὥστε ἀπόψε θὰ προσπαθήσω νὰ εὕρω εὐκαιρίαν νὰ εἰπῶ εἰς αὐτὸν τί σκέπτομαι . . καὶ θά τον εὕρω !

Ἔπειτα δὲ ἡ Μπεττίνα ἀποτόμως μεταβάλλουσα τὸν ῥοῦν τῆς συνδιαλέξεως:

— Ἐστάλη τὸ τηλεγράφημα εἰς τὸν Ἐδουάρδον χθὲς διὰ τὰ Σκωτικὰ ἀλογάκια.

— Ναί, χθὲς πρὸ τοῦ φαγητοῦ . . .

— Ὦ ! θὰ μ' ἀφήσῃς νά τα ὁδηγήσω ἐγὼ ἕως τὸν πύργον, πολὺ θὰ διασκεδάσω νὰ περάσω μέσ' ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ νὰ ἐμβῶ εἰς τὴν αὐλὴν εὔμορφα καὶ τεχνικὰ καὶ χωρὶς νὰ κρατήσω τὸν δρόμον των, νὰ κάμω κύκλον καὶ νά τα σταματήσω ἐμπρὸς 'ς τὴν κλίμακα ! . . . Εἰπέ μου . . . Θέλεις ;

— Ναί, ναί, εἴμεθα σύμφωνοι, νά τα ὁδηγήσῃς σύ.

— Ἆ πόσον εἶσαι καλή, Σουζῆ μου !

Ἐδουάρδος ἦτο ὁ ἀρχιιπποκόμος, ὅστις πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἦλθεν εἰς τὸν πύργον πρὸς ἵδρυσιν τῶν ἱπποστασίων καὶ διοργάνωσιν τῆς ὑπηρεσίας, κατὰ χάριν δὲ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦλθεν αὐτὸς εἰς προϋπάντησιν τῆς κυρίας Σκῶτ καὶ τῆς μὶς Πέρσιβαλ, ὁδηγῶν τὰ Σκωτικὰ ἱππάρια ἐζευγμένα ἐν κομψοτάτῳ δίφρῳ. Ἀνέμενε δὲ τὰς κυρίας ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ, περιεστοιχισμένος ὑπὸ πλήθους περιέργων θεατῶν, πάντων, οὕτως εἰπεῖν, τῶν κατοίκων τῆς Σουβινῆς. Διότι τὰ Σκωτικὰ ἱππάρια ἐλαύνοντα τὴν κεντρικὴν ὁδὸν τῆς πόλεως ἐνεποίησαν αἴσθησιν εἰς τοὺς κατοίκους, οἵτινες ἐξῆλθον κατεσπευσμένοι τῶν οἰκιῶν των καὶ ἐρωτῶντες ἀπλήστως :

— Καλὲ τί εἶνε; ἔλεγον καθ' ἑαυτούς, τί νὰ εἶνε ;

Τινὲς δὲ καὶ ἀπεφήναντο τολμηρῶς πως :

— Θέατρον θὰ εἶνε, ἱπποδρόμιον . . . καὶ θἄρχουνται νὰ παραστήσουν . . .

Ἀλλὰ πανταχόθεν ἀνεκραύγαζον :

— Μὰ δέν τα εἶδες πῶς ἤτανε . . . ἀμ' ἡ ἅμαξα . . . ἀμ' τὰ χάμουρα ποῦ ἀστράφτανε 'σὰν τὸ χρυσάφι . . . ἀμ' τὰ ἀλογάκια μὲ τοὺς ἄσπρους φιόγγους ἀπὸ τό 'να μέρος τοῦ κεφαλιοῦ καὶ ἀπὸ τἄλλο !

Τὸ πλῆθος λοιπὸν εἶχε συμπυκνωθῆ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ σταθμοῦ καὶ τότε ἔμαθον οἱ περίεργοι ὅτι εἶχον τὴν τιμὴν νὰ παραστῶσιν εἰς τὴν ἄφιξιν τῶν δεσποινῶν τοῦ Λογγεβάλ.

Ἀλλ' ὅτε αἱ δύο ἀδελφαὶ χαρίεσσαι μὲν ἀλλ' ἁπλούσταται ἐν τῇ ὁδοιπορικῇ αὐτῶν στολῇ ἐνεφανίσθησαν, οἱ ἀγαθοὶ ἐκεῖνοι ἄνθρωποι ἀπώλεσαν πᾶσαν αὐτῶν τὴν ὄρεξιν, διότι προσεδόκων νὰ ἴδωσι δύο πριγκιπίσσας ὑπερφυῶς ἐνδεδυμένας μέταξαν καὶ χρυσοΰφαντα, καὶ ἀπαστράπτούσας ἐκ λυχνιτῶν καὶ ἀδαμάντων. Ἀλλὰ κατενόησαν τὴν πλάνην των ὅτε εἶδον τὴν Μπεττίναν βραδέως ἐρχομένην πρὸς τὰ τέσσαρα ἱππάρια καὶ θωπεύουσαν ἓν ἕκαστον ἐλαφρὰ διὰ τῆς χειρὸς καὶ μετὰ προσοχῆς εἰδήμονος ἀνθρώπου ἐξετάζουσαν τὰ ζεύγη καὶ τὴν ἱπποσκευήν. Δὲν ἀπήρεσκε τὴν Μπεττίναν, —ὡς προδηλότατα βλέπετε,—νὰ κινήσῃ τὴν προσοχὴν τῶν περιστοιχιζόντων αὐτὴν κατεπτοημένων δημοτῶν.

Μετὰ τὴν σύντομον ταύτην ἐξέτασιν ἡ Μπεττίνα ἄνευ πολλῆς βίας ἐξέβαλε τὰς μικρὰς Σουηδικὰς χειρίδας της καὶ ἐφόρεσε χονδρὰς ἐκ δέρματος δορκάδος, λαβοῦσα αὐτὰς ἐκ τοῦ θυλακίου τοῦ δερματίνου καλύμματος τοῦ δίφρου. Ἔπειτα ὠλίσθησε τρόπον τινὰ ἐπὶ τῆς ἕδρας τοῦ ἡνιόχου καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ Ἐδουάρδου τὰς ἡνίας καὶ τὴν μάστιγα μετ' ἐξαισίας δεξιότητος, καὶ χωρὶς οἱ ἐξημμένοι ἵπποι νὰ λάβωσι καιρὸν νὰ αἰσθανθῶσι τὴν μεταλλαγὴν τῆς χειρός. Ἡ κυρία Σκῶτ ἐκάθισε παρὰ τῇ ἀδελφῇ της. Τὰ δὲ ἱππάρια ἐκίνουν ἤδη τοὺς πόδας καὶ φόβος ἦτο μὴ προελάσωσιν ἀκράτητα.

Digitized by Google

— Προσέξατε, κυρία, εἶπεν ὁ Ἐδουάρδος, διότι εἶνε σήμερον πολὺ ἐξηγριωμένα.

— Μὴ φοβεῖσαι, ἀπεκρίθη ἡ Μπεττίνα, τὰ εἰξεύρω.

Καὶ ὄντως ἡ μὶς Πέρσιβαλ εἶχε τὴν χεῖρα εὐσταθῆ καὶ ἐλαφροτάτην καὶ δεξιωτάτην. Διὸ ἐκράτησεν ἐπί τινα ὥραν τὰ ἱππάρια βιάζουσα αὐτὰ νὰ ἵστανται ἐπὶ τόπου· ἔπειτα δὲ περιβάλλουσα τοὺς δύο ἄκρους ἵππους διὰ διπλῆς καὶ μακρᾶς κυμάνσεως τῆς μάστιγος, ἐξήγειρε διὰ μιᾶς καὶ τὰ δύο ζεύγη μετ' ἀπαραμίλλου δεξιότητος, καὶ ἐξῆλθε τεχνικώτατα τῆς αὐλῆς τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ, ψιθυριζόντων τῶν παρισταμένων ὑπὸ ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ.

Ὁ καλπασμὸς τῶν τεσσάρων ἱππαρίων ἀντήχει ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ καὶ αἰχμηροῦ λιθοστρώτου τῆς πόλεως Σουβινῆς. Ἡ Μπεττίνα ἐνόσῳ μὲν ἤλαυνεν ἐν τῇ πόλει, συνεκράτει αὐτά, ἀλλ' ὡς ἐξῆλθε τῆς πόλεως καὶ εἶδεν ἔμπροσθεν αὐτῆς λεωφόρον δύο χιλιομέτρων, οὐδεμίαν ἔχουσαν ἀνωμαλίαν ἐδάφους εἴτε πρὸς τἄνω εἴτε πρὸς τὰ κάτω, ἀφῆκε κατὰ μικρὸν τὰ ἱππάρια νὰ τρέχωσιν ἐλευθέρως . . . καὶ ἔτρεχον φοβερά.

— Ὢ ! πόσον εἶμαι εὐτυχής, Σουζῆ ! ἀνεφώνησεν ἡ Μπεττίνα. Θὰ τρέχωμεν εἰς τούτους ἐδῶ τοὺς δρόμους . . . Θέλεις, Σουζῆ, νὰ ὁδηγήσῃς καὶ σὺ τὰ ἄλογά μου ; Πόσον εἶν' εὐχάριστον ὅταν εἰμπορῇ κανεὶς νὰ τἀφίνῃ νὰ τρέχουν ὅπως τώρα ! Καὶ εἶνε τόσον εὐκίνητα καὶ τόσον φρόνιμα ! Ναί, λάβε τὰς ἡνίας.

— Ὄχι, κράτησέ τας· περισσότερον διασκεδάζω, ὅταν σὲ βλέπω διασκεδάζουσαν.

— Ὢ ! ὅσον δι' αὐτό, βέβαια πολὺ διασκεδάζω. Πόσον μ' ἀρέσει νὰ τρέχω, νὰ τρέχω, νὰ τρέχω . . . Ἐν Παρισίοις καὶ τὸ πρωὶ ἀκόμη, δὲν ἐτόλμων πλέον... μ' ἐκύτταζαν πάρα πολὺ ... καὶ δὲν εἰξεύρεις πόσον ἐστενοχωρούμην. . . Ἐν ᾧ ἐδῶ... ψυχή !... ψυχή !... ψυχή !...

Ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ Μπεττίνα ὑπομεθύουσα ἤδη ἐκ τοῦ ἐν ὑπαίθρῳ δρόμου καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐξεφώνει θριαμβευτικῶς : Ψυχή ! ψυχή ! ψυχή !, ἱππεὺς ἐπεφαίνετο μακρόθεν ἐρχόμενος ἠρέμα ἐναντίον τοῦ δίφρου.

Ἦτο δὲ ὁ Παῦλος Λαβαρδέν. . . Μίαν ὅλην ὥραν ἐνεδρεύων ἐκεῖ που, ἵνα ἀπολαύσῃ τῆς ἡδονῆς τοῦ νὰ ἴδῃ τὰς Ἀμερικανίδας παρελαυνούσας.

— Τί ψυχή ! ψυχή ! Ἀπατᾶσαι, εἶπεν ἡ Σουζῆ πρὸς τὴν Μπεττίναν, κύτταξ' ἐκεῖ...

— Χωρικός. . . Δέν με μέλει, ἂς εἶνε ὅσοι χωρικοὶ θέλουν, αὐτοὶ δέν με ζητοῦν.

— Διόλου δὲν εἶνε χωρικός. Παρατήρησε.

Ὁ Παῦλος Λαβαρδὲν διερχόμενος παρὰ τὸν δίφρον ἐχαιρέτισε τὰς δύο ἀδελφὰς μετὰ πάσης τῆς ἀκριβείας καὶ τῆς Παρισιακῆς τελειότητος.

Τοσοῦτον δ' ἔτρεχον τὰ Σκωτικὰ ἱππάρια, ὥστε ἡ συνάντησις ἐγένετο ἀστραπηδόν· ἡ δὲ Μπεττίνα ἀνεφώνησε :

— Τί πρᾶγμα εἶν' αὐτὸς ὁ κύριος, ὅστις μᾶς ἐχαιρέτισε ;

— Μόλις ἐπρόφθασσα νά τον παρατηρήσω· ἀλλά μοι φαίνεται ὅτι τὸν γνωρίζω.

— Τὸν γνωρίζεις ;

— Ναί· καὶ στοιχηματίζω ὅτι τὸν εἶδα τὸν χειμῶνα εἰς τὴν οἰκίαν μου.

— Τί με λέγεις ! Νὰ εἶνε ἆρά γε ἐκ τῶν τριαντατεσσάρων ; Τί ! πάλιν *δεῦτε προσκυνήσωμεν ;*

ΣΤ΄

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν περὶ ὥραν ἑβδόμην καὶ ἡμίσειαν ὁ Ἰωάννης ἤρχετο εἰς τὸ πρεσβυτέριον, ἵνα παραλάβῃ τὸν ἐφημέριον καὶ πορευθῶσιν ὁμοῦ εἰς τὸν πύργον.

Ἀπὸ ἑνὸς ἤδη μηνὸς στράτευμα ὅλον ἐργατῶν κατέλαβε τὸ Λογγεβάλ, ὥστε τὰ ἑστιατόρια καὶ τὰ καπηλεῖα τοῦ χωρίου εὗρον τὴν τύχην των. Πελώρια ἁμάξια φορτηγὰ ἔφερον ἐκ Παρισίων φορτία ὅλα ἐπίπλων καὶ περιπετασμάτων πρὸς ἐπίστρωσιν τῶν δωματίων. Ὀκτὼ δὲ καὶ τεσσαράκοντα ὥρας πρὸ τῆς ἀφίξεως τῆς κυρίας Σκώτ, ἡ διευθύντρια τοῦ ταχυδρομείου κυρία Μαρμπῶ καὶ ἡ κυρία Λορμιὲ ἡ σύζυγος τοῦ δημάρχου παρεισέφρησαν εἰς τὸν πύργον· διηγούμεναι δὲ ὅσα ἐν αὐτῷ εἶδον, ἐπῆραν τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ ἔπιπλα ἐξηφανίσθησαν ἐξορισθέντα εἰς τὸ ὑπερῷον, σωρεία δὲ νέων θαυμασίων ἀντικατέστησεν αὐτά. Ἀλλὰ τὰ ἱπποστάσια ! ἀλλὰ τὰ ἁμαξοστάσια ! Ἐπίτηδες ἁμαξοστοιχία ἐκόμισεν ἐκ Παρισίων ἐπιτηροῦντος τοῦ Ἐδουάρδου, δεκάδα ὀχημάτων, καὶ ὁποίων ὀχημάτων ! καὶ εἰκοστὺν ἵππων, καὶ ὁποίων ἵππων !

Ὁ πατὴρ Κωνστάντιος ἐνόμιζεν ὅτι ἐγίνωσκε τί ἐστι πολυτέλεια. Ἅπαξ τοῦ ἔτους ἐγεύετο παρὰ τῷ ἐπισκόπῳ, ἱεράρχῃ πλουσίῳ καὶ ἀξιεράστῳ, ὅστις λαμπρῶς καὶ φιλοφρόνως ἐξένιζεν. Ὁ ἐφημέριος λοιπὸν μέχρι τοῦ χρόνου ἐκείνου διελογίζετο ὅτι οὐδὲν ὑπῆρχεν ἐν ἀνθρώποις λαμπρότερον τοῦ ἐπισκοπικοῦ μεγάρου τῆς πόλεως Σουβινῆς, καὶ τῶν πύργων Λαβαρδὲν καὶ Λογγεβάλ. . . Ἀλλ' ὅμως ἤρχιζεν ἤδη νὰ ἐννοῇ, ἀκούων τὰ περὶ τῶν νέων λαμπροτήτων τοῦ Λογγεβάλ, ὅτι ἡ πολυτέλεια τῶν καθ' ἡμᾶς μεγάλων οἴκων ὑπερέβαλλεν οὐκ ὀλίγον τὴν σοβαρὰν καὶ αὐστηρὰν πολυτέλειαν τῶν προγενεστέρων παλαιῶν οἰκιῶν.

Ἅμα προυχώρησαν βήματά τινα ὁ ἐφημέριος καὶ ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν δενδροστοιχίαν τοῦ

Digitized by Google

κήπου, δι' οὗ εἰσήρχοντο εἰς τὸν πύργον καί :

— Κύτταξε, Ἰωάννη, εἶπεν ὁ ἐφημέριος, ὁποία μεταβολή! Ὅλον τοῦτο τὸ μέρος ἦτο ἀφειμένον ἀπεριποίητον... καὶ τώρα πῶς εἶν'ἐστρωμένον μὲ ἄμμον καὶ ἰσοπεδωμένον... Δὲν θὰ αἰσθάνωμαι ἐδῶ πλέον ὅτι εὑρίσκομαι εἰς μέρος ἰδικόν μου ὅπως ἄλλοτε... Καθὼς βλέπω θὰ εἶν' ἐδῶ ὅλα εὔμορφα, καὶ μιὰ χαρά! Δὲν θὰ εὕρω πλέον τὴν παλαιάν μου πολυθρόναν μὲ τὸ καστανὸν βελούδινον ὕφασμά της, ὅπου τοσάκις με συνέβη νὰ ἀποκοιμηθῶ μετὰ τὸ γεῦμα. Καὶ ἄν με πάρῃ καὶ ἀπόψε ὁ ὕπνος, τί θα γείνω; Νὰ προσέχῃς, Ἰωάννη... Καθώς με νοήσῃς ὅτι ἀρχίζω νά τα σφαλῶ, νὰ ἔλθῃς πλησίον μου καὶ νά με τσιμπήσῃς ἐλαφρὰ τὸν βραχίονα ἀπὸ 'πίσω μὲ τρόπον. Θά το κάμῃς;

— Μάλιστα, νοννέ μου, θά το κάμω.

Ἀλλ' ὁ Ἰωάννης μετρίως προσεῖχεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἐφημερίου. Ἠσθάνετο δὲ σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπανίδῃ τὴν κυρίαν Σκῶτ καὶ τὴν μὶς Πέρσιβαλ· ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία αὕτη ἦτο μεμιγμένη πως μετὰ ζωηροτάτης ἀμηχανίας. Θά τας ἐπανεύρῃ ἆρά γε ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Λογγεβὰλ αἰθούσῃ ὁποίας εἶδεν αὐτὰς ἐν τῷ μικρῷ τοῦ πρεσβυτερίου ἑστιατορίῳ; Ἴσως ἀντὶ τῶν τοσούτῳ ἁπλῶν καὶ προσηνεστάτων γυναικῶν, αἵτινες τοσοῦτον ἐχάρησαν ἐπὶ τῷ ἀπροσδοκήτῳ ἐκείνῳ δειπναρίῳ, καὶ εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ὑπεδέξαντο αὐτὸν μετὰ τοσαύτης χάριτος καὶ οἰκειότητος, ἔμελλεν ἴσως νὰ εὕρῃ δύο κομψὰς πλαγγόνας πεφυσιωμένας,εὐπρεπεῖς, ψυχρὰς καὶ κατὰ πάντα ἀκριβεῖς; Ἔμελλεν ἡ πρώτη ἐντύπωσις νὰ ἐξαλειφθῇ;... νὰ ἐξαφανισθῇ;... ἢ τοὐναντίον ἔμελλε νὰ ἐντυπωθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ του γλυκυτέρα καὶ μυχιαιτέρα;

Ἀναβάντες τὰς ἓξ βαθμίδας τῆς ἔξω κλίμακος ὑπεδέχθησαν ἐν τῷ προδόμῳ ὑπὸ δύο γιγάντων θεραπόντων ἀξιοπρεπεστάτων καὶ σοβαροτάτων. Ὁ πρόδομος οὗτος ἦτο ἄλλοτε ἀπέραντον χώρισμα παγερὸν καὶ γυμνοὺς ἔχον τοὺς λιθίνους αὐτοῦ τοίχους· ἀλλ' οἱ τοῖχοι οὗτοι ἦσαν σήμερον κεκαλυμμένοι ὑπὸ θαυμασίων περιπετασμάτων ἐφ' ὧν ἦσαν ἐνυφασμέναι μυθολογικαὶ παραστάσεις.Μόλις δὲ ὁ ἐφημέριος ἔρριψε πρὸς αὐτὰς τὸ βλέμμα καὶ παρετήρησεν ὅτι αἱ θέαιναι αἱ ἀνὰ μέσον τῶν χλοερῶν ἐκείνων τόπων διαιτώμεναι ἐφόρουν στολὴν ἀρχαϊκωτάτην καὶ ἁπλουστάτην.

Ὁ ἕτερος τῶν θεραπόντων ἀνοίξας ἀμφότερα τὰ φύλλα τῆς θύρας, εἰσήγαγεν αὐτούς. Ἐκεῖ δὲ συνήθως διητᾶτο ἡ γηραιὰ μαρκησία πρὸς δεξιὰ τῆς ὑψηλῆς ἑστίας, ἀριστερὰ δὲ ἔκειτο ἡ καστανόχρους ἕδρα του! Ἀλλ' ἤδη οὔτε καστανόχρους ἕδρα οὔτε τίποτε! Τὸ παλαιὸν ἐκεῖνο ἔπιπλον τὴν βάσιν, οὕτως εἰπεῖν, τῆς διευθετήσεως τῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐπίπλων, ἀντικαθίστα ἤδη θαυμάσιον ἔπιπλον κεντητὸν ρυθμοῦ τοῦ τέλους τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Ἔπειτα δὲ σωρεία μικρῶν ἑδρῶν μετὰ στηριγμάτων καὶ ἄνευ στηριγμάτων, παντοίων χρωμάτων καὶ σχημάτων ἦσαν διεσπαρμέναι τῇδε κακεῖσε μετὰ φαινομένης τινὸς ἀταξίας, ἥτις ἦτο τὸ ἔπακρον τῆς τέχνης τοῦ διευθετεῖν τὰ ἔπιπλα.

Ἡ κυρία Σκῶτ βλέπουσα τὸν ἐφημέριον καὶ τὸν Ἰωάννην εἰσερχομένους ἠγέρθη καὶ ἐρχομένη εἰς προϋπάντησιν αὐτῶν :

— Πόσον, εἶπεν, ἅγιε ἐφημέριε, σᾶς εἶμ'εὐγνώμων διότι ἤλθετε... καὶ σεῖς ὡσαύτως,κύριε ... καὶ πόσον χαίρω ἐπαναβλέπουσα ὑμᾶς τοὺς πρώτους μου καὶ μόνους φίλους ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ!

Ὁ Ἰωάννης ἀνέπνευσεν, ἰδὼν ὅτι ἦτο ἡ αὐτὴ ἀκριβῶς γυνή.

— Θά μ' ἐπιτρέψετε, προσέθηκεν ἡ κυρία Σκῶτ, νά σας συστήσω τὰ τέκνα μου.... Ἄρυ καὶ Μπέλλα... Ἐλᾶτε.

Ὁ Ἄρυς ἦτο ἑξαετὴς χαριέστατον παιδίον καὶ ἡ Μπέλλα ἐρασμιώτατον πενταετὲς κοράσιον· εἶχον δὲ τοὺς μεγάλους καὶ μέλανας ὀφθαλμοὺς τῆς μητρός των καὶ τὴν χρυσῆν της κόμην.

Ἀφ' οὗ ὁ ἐφημέριος ἐφίλησε τὰ δύο παιδία, ὁ Ἄρυς, ὅστις θαυμάζων παρετήρει τὴν στολὴν τοῦ Ἰωάννου, εἶπεν εἰς τὴν μητέρα του :

— Καὶ τὸν ἀξιωματικόν, μαμά, νά τον φιλήσω καὶ τὸν ἀξιωματικόν;

— Ἐὰν ἀγαπᾷς, εἶπεν ἡ κυρία Σκῶτ, καὶ ἂν ἀγαπᾷ καὶ ἐκεῖνος.

Μετὰ μίαν στιγμὴν ἀμφότερα τὰ παιδία ἦσαν ἐγκαθιδρυμένα ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ Ἰωάννου καί τον κατεπίεζον δι' ἐρωτήσεων :

— Εἶσθε ἀξιωματικός;

— Μάλιστα, εἶμαι ἀξιωματικός.

— Ποῦ;

— Εἰς τὸ πυροβολικόν.

— Εἰς τὸ πυροβολικόν... ἐκεῖ ποῦ ρίπτουν τὰ κανόνια;... Ὢ! πόσο μ' ἀρέσει νἄκουα ἀπὸ κοντὰ ὅταν ρίπτουν τὰ κανόνια!

— Θά μας πάρετε καμμιὰν ἡμέραν ὅταν θά τα ρίξουν τὰ κανόνια, τί λέτε, θά μας πάρετε;

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ μὲν κυρία Σκῶτ συνδιελέγετο μετὰ τοῦ ἐφημερίου, ὁ δὲ Ἰωάννης ἀποκρινόμενος εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῶν παιδίων παρετήρει τὴν κυρίαν Σκῶτ, ἥτις ἐφόρει ἐσθῆτα ἐκ λευκῆς μουσελίνης, ἀλλ' ἡ μουσελίνη ἐξαφανίζετο ὑπὸ στοιβάδα πυκνὴν στολίδων ἐκ τριχάπτων· ἦτο δὲ ἡ ἐσθὴς ἀφθόνως ἀνοικτὴ περὶ τὸν τράχηλον σχηματίζουσα ἔμπροσθεν τετράγωνον, εἶχε τοὺς βραχίονας γυμνοὺς μέχρι ἀγκῶνος, εὐμεγέθη ἀνθοδέσμην ἐξ ἐρυθρῶν ρόδων ἐν τῷ ἀνοίγματι τοῦ στήθους,

Digitized by Google

ῥόδον ἐρυθρὸν προσηλωμένον ἐπὶ τῆς κόμης διὰ πόρπης ἀδαμαντίνης καὶ οὐδὲν πλέον.

Αἴφνης ἡ κυρία Σκὼτ παρατηρήσασα ὅτι ὁ Ἰωάννης κατείχετο στρατιωτικώτατα ὑπὸ τῶν δύο τέκνων της :

— Ὢ! ἀνεφώνησε, σᾶς ζητῶ συγγνώμην, κύριε! Ἄρυ! Μπέλλα!...

— Σᾶς παρακαλῶ, κυρία, ἀφήσατέ μού τα.

— Καὶ δὲν εἰξεύρετε πόσον λυποῦμαι διότι σᾶς κάμνω νὰ δειπνήσετε τόσον ἀργά! Ἀκόμα δὲν κατέβη ἡ ἀδελφή μου. Ἄ! νά την.

Εἰσῆλθεν ἡ Μπεττίνα. Τὸ αὐτὸ ἐκ μουσελίνης λευκῆς φόρεμα, ἡ αὐτὴ σωρεία τῶν τριχάπτων, τὰ αὐτὰ ἐρυθρὰ ῥόδα, ἡ αὐτὴ χάρις, ἡ αὐτὴ καλλονὴ καὶ ἡ αὐτὴ φαιδρά, ἀξιέραστος καὶ εἰλικρινὴς ὑποδοχή.

— Εἶμαι δούλη σας, πάτερ Κωνστάντιε. Μ' ἐσυγχωρήσατε τὴν προχθεσινήν μου ἀδιακρισίαν;

Ἔπειτα δὲ στρεφομένη πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ ὀρέγουσα αὐτῷ τὴν χεῖρα:

— Καλημέρα, κύριε... κύριε... Νά τα! δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον τὸ ὄνομά σας... καὶ ὅμως μὲ φαίνεται ὅτι εἴμεθα παλαιοὶ φίλοι... κύριε;...

— Ἰωάννη Ῥαινάλδε.

— Ἰωάννη Ῥαινάλδε... μάλιστα. Καλημέρα, κύριε Ῥαινάλδε!... Ἀλλά, σᾶς δίδω τὴν εἴδησιν ἀπὸ τοῦδε εἰλικρινῶς ὅταν θὰ γείνωμεν ἐντελῶς παλαιοὶ φίλοι, μετὰ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἡμέρας, θά σας λέγω ἁπλῶς κύριον Ἰωάννην... Πολὺ εὔμορφον ὄνομα εἶνε τὸ Ἰωάννης.

Ἦλθέ τις ἀναγγέλλων ὅτι τὸ δεῖπνον εἶν' ἕτοιμον, αἱ δὲ παιδαγωγοὶ προσελθοῦσαι παρέλαβον τὰ παιδία. Καὶ ἡ μὲν κυρία Σκὼτ ἔλαβε τὸν βραχίονα τοῦ ἐφημερίου, ἡ δὲ Μπεττίνα τὸν τοῦ Ἰωάννου... Καὶ μέχρι μὲν τῆς ἐμφανίσεως τῆς Μπεττίνας ὁ Ἰωάννης διενοεῖτο: «Εὐμορφοτέρα εἶνε ἡ κυρία Σκὼτ!» ἀλλ' ὅτε ὅμως εἶδε τὴν μικρὰν χεῖρα τῆς Μπεττίνας εἰσδύουσαν ὑπὸ τὸν βραχίονά του, καὶ ἐκείνην στρέφουσαν πρὸς αὐτὸν τὸ ἐρασμιώτατον πρόσωπόν της ὁ Ἰωάννης διενοήθη: «Εὐμορφοτέρα εἶνε ἡ μὶς Πέρσιβαλ!» Ὅτε δὲ ἐκάθισε μεταξὺ τῶν δύο νεαρῶν ἀδελφῶν, ἐπανέπεσεν εἰς τὴν αὐτὴν καὶ προτέραν ἀμηχανίαν, οὕτως ὥστε παρατηρῶν πρὸς τὰ δεξιά, δεξιόθεν ᾐσθάνετο ὅτι ἐκινδύνευε νὰ γείνῃ ἐρωτόληπτος, παρατηρῶν δὲ πρὸς τἀριστερὰ ἔβλεπεν ὅτι ὁ κίνδυνος παρευθὺς μετετίθετο καὶ μετέβαινε πρὸς τὰ ἀριστερά.

[Ἕπεται συνέχεια].

ΕΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΕΡΡΙΚΟΥ ΤΟΥ Δ'

Θηρεύων ποτὲ Ἐρρῖκος ὁ Δ' βασιλεὺς τῆς Γαλλίας καὶ ἀποχωρισθεὶς τῆς ἀκολουθίας του ἐπλανήθη εἰς τὸ δάσος, ἔνθα ἀπήντησε χωρικὸν καθήμενον ὑπό τι δένδρον.

— Τί κάμνεις αὐτοῦ; λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς.

— Περιμένω νὰ περάσῃ ὁ βασιλέας γιὰ νὰ τὸν ἰδῶ.

— Ἂν θέλῃς νὰ καθήσῃς 'ς τὰ ὀπίσθια τοῦ ἀλόγου μου, θὰ σὲ 'πάγω ἐγὼ 'ς ἕνα μέρος ὅπου νὰ εἰμπορέσῃς νὰ τὸν ἰδῇς ὡραιότατα.

Ὁ χωρικὸς ἱππεύει, καθ' ὁδὸν δὲ ἐρωτᾷ τὸν συναναβάτην του πῶς εἰμπορεῖ νὰ διακρίνῃ τὸν βασιλέα.

— Θὰ παρατηρήσῃς ἐκεῖνον ποὺ θὰ φορῇ τὸ καπέλλο του, ὅταν ὅλοι οἱ ἄλλοι θὰ 'βγάλουν τὰ 'δικά τους.

Μετά τινας στιγμὰς ὁ βασιλεὺς ἀνευρίσκει τὴν ἀκολουθίαν του, ὅλοι δὲ οἱ αὐλικοὶ ἀποκαλύπτονται ἵνα τὸν χαιρετίσωσιν.

— Ἔ, λοιπόν! λέγει πρὸς τὸν χωρικόν, ποῖος εἶνε ὁ βασιλῆᾶς;

— Μὰ τὴν ζωή μου, ἀποκρίνεται ὁ ἔξυπνος χωρικός, ἢ τουλόγου σου πρέπει νὰ εἶσαι ἢ ἐγώ, γιατὶ ἀπ' ὅλους ἐδῶ μόνο ἡμεῖς οἱ δυὸ εἴμαστε μὲ τὸ καπέλλο 'ς τὸ κεφάλι.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Τὸ ἀκόλουθον λίαν χαρακτηριστικὸν ἀνέκδοτον διηγοῦνται περὶ τοῦ κ. Δ*, ἀνδρὸς εἰς ἄκρον φιλανθρώπου.

Εἶχε μεταβῆ παρά τινι τῶν πλουσίων ἵνα τοῦ ζητήσῃ συνδρομὴν ὑπὲρ πτωχῆς τινος καὶ ἀναξιοπαθούσης οἰκογενείας· ἀλλ' ὁ πλούσιος, εἰς κακὴν ὥραν εὑρισκόμενος, τὸν *ἀποπῆρε* μὲ τρόπον προσβλητικόν.

— Κύριε, λέγει ἀξιοπρεπῶς ὁ Δ*, ἡ προσβολὴ εἶνε δι' ἐμένα. Τώρα διὰ τοὺς πτωχούς, σὲ παρακαλῶ.

* * *

Κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον τῶν Ἀμερικανῶν εἷς τῶν στρατηγῶν αὐτῶν, ὀνόματι **Arnold**, προδώσας τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα ηὐτομόλησεν εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ διεκρίθη κατόπιν διὰ τὴν θηριώδη αὐτοῦ σκληρότητα. Τὰ ἀμερικανικὰ στρατεύματα κατέβαλλον πᾶσαν προσπάθειαν ἵνα τὸν συλλάβουν. Ἡμέραν δέ τινα, καθ' ἣν ὁ στρατηγὸς οὗτος ἐκινδύνευσε νὰ συλληφθῇ, ἠρώτησεν ἕνα τῶν αἰχμαλώτων τί θὰ τὸν ἔκαμνον οἱ συμπατριῶταί του ἐὰν ἔπιπτεν εἰς χεῖρας αὐτῶν. — Ἠθέλαμεν, ἀπεκρίθη ὁ στρατιώτης, χωρίσει πρῶτον ἀπὸ τὸ σῶμά σου τὸν πόδα, ὁ ὁποῖος ἐπληγώθη ὅτε ὑπηρέτεις τὴν πατρίδα, καὶ κατόπιν θὰ ἀπηγχονίζαμεν τὸ λοιπόν.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὅπως τὸν σίδηρον κατατρώγει ἡ σκωρία, οὕτω τὸν κακὸν ὁ φθόνος.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

1883

[ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς Λεωφόρου Πανεπιστημίου, 39.

1883

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀρχαιολογικά.

Αἰγύπτου (Αἱ πόλεις τῆς) 479.

Βιογραφικά.

Γλάδστωνος (Ἐφηβικὴ καὶ νεανικὴ ἡλικία τοῦ) 573, 596. Γρεβὺ (Ὁ καθ' ἡμέραν βίος τοῦ προέδρου) 634. Κουμουνδοῦρος (Ἀλέξανδρος) 509. Λεῖδιχ (Ἰοῦστος) καὶ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος αὐτοῦ ἐν Μονάχῳ 552. Σαμδὼρ (Ὁ κόμης τοῦ) 466. Σχλεῖμαν (Ὁ) κατ' οἶκον 789. Webb (Τὸ τέλος τοῦ διασήμου κολυμβητοῦ) 487.

Ἱστορικά.

Ἀετοῦ (Περὶ τοῦ δικεφάλου) 525. Βεσούβιος (Ὁ) καὶ ἡ Ἰσχία 602. Κλαιρμὸντ (Τὸ φρούριον) καὶ τὸ μοναστήριον τῶν Βλαχερνῶν ἐν Ἤλιδι 697. Σεισμοὶ ἐν Εὐρώπῃ 570.

Γεωργικά, βιομηχανικά, ἐμπορικά, δημόσια ἔργα.

Δικαστηρίων (Τὸ μέγαρον τῶν) ἐν Βρυξέλλαις 716. Διώρυγος (Ἐργασίαι τῆς Κορινθιακῆς) 537. Ζύθου παραγωγὴ ἐν Γερμανίᾳ 668. Καπνοῦ (Περὶ) 681. Πλοῖα ἐκ χάρτου 715. Σιδηρόδρομοι ἐν Εὐρώπῃ 570. Χειροκτίων (Περὶ) 819.

Γεωγραφία καὶ περιηγήσεις.

Γροιλανδίαν (Ἐκδρομὴ εἰς) 795. Πόλον (Ἡ περὶ τὸν) ὁλλανδικὴ ἀποστολὴ 664. Ῥούμελη 562, 593, 645, 692.

Ἐπιστημονικά.

Ἀεροστάτου (Ἀπόπειρα διαβάσεως τῆς Μεσογείου δι') 538. Ἀναδασώσεις (Αἱ αὐτόματοι) 600. Γῆ (Πῶς θὰ τελειώσῃ ἡ) 440. Γῆς (Γένεσις, ἀνάπτυξις καὶ τέλος τῆς) 625. Σεισμῶν (Τὰ αἴτια τῶν) καὶ τρόπος ἀποφυγῆς αὐτῶν 617. Ταχυτήτων (Πίναξ διαφόρων) 699. Φαινόμενα (Περίεργα) ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης 455. Χρονικὰ ἐκ Παρισίων 535, 581, 711.

Θρησκευτικά.

Ἁγίου Νικολάου (Τὸ ἐν Bari τῆς Ἰταλίας λείψανον τοῦ) 792. Μαντεῖον (Τὸ ἐν Ἀμοργῷ) τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Βαλσαμίτου 717. Χριστουγέννων (Ἑορτὴ τῶν) 822.

Ζῳολογία.

Ἀρχιτεκτονικὴ (Ἡ) τῶν πτηνῶν 442. Γαλῶν νοημοσύνη 763. Θηρία καὶ ὄφεις ἐν Ἰνδίαις 811. Κυνὸς (Ἡ πίστις τοῦ) 475. Μυρμήκων (Αἱ κοινωνίαι τῶν) 473. Μυῶν (Ἄσματα) 731. Ὁρμέμφυτον (Τὸ) τῶν ζῴων 732. Ποντικοὶ ἐπιχειρηματίαι 761.

Ἤθη καὶ ἔθιμα.

Ἀμερικὴ (Σκηναὶ ἐν) 490. Γεῦμα (Ἐν) εἰς τοῦ μεγάλου Βεζίρη τοῦ Μαρόκκου 585. Διαφέρομεν (Κατὰ πόσα πράγματα) τῶν Κινέζων 810. Παιδοκτονία (Ἡ) ἐν Μαδαγασκάρῃ 571. Παλαιὰ καὶ νέα 453.

Κοινωνικά, πολιτειακά, στατιστική.

Ἀστυνομία τοῦ καλοῦ 612. Ἀστυνομικὸν σχολεῖον ἐν Παρισίοις 619. Δελτάρια (Τὰ ἐπιστολικὰ) 762. Δικηγόρων (Στατιστικὴ) 780. Δούλων (Στατιστικὴ τῶν ἐν Βραζιλίᾳ) 668. Ἐκλεκτὸς (Ὁ) τοῦ λαοῦ 659. Ἐκλογέων (Ἐξετάσεις) ἐν Βελγίῳ 747. Ἐργάτιδες (Αἱ) τῶν Ἀθηνῶν 631. Εὐελπίδων (Στατιστικὴ τοῦ στρατιωτικοῦ σχολείου τῶν) 549. Ἰατρικὴ (Ἡ) ἐπιστήμη ἐν Ἑλλάδι 458. Καπνὸς (Ὁ) 760. Κρήτης (Στατιστικαὶ σημειώσεις περὶ) 522. Κύνες (Οἱ) ἐν Παρισίοις 635. Νεκροδόχοι οἶκοι 500. Παρισίων (Οἱ κάτοικοι τῶν) κατ' ἐπαγγέλματα 652. Ῥαπτικῆς (Ἀκαδημεία) 793. Ταχυδρομεῖα (Ἑλληνικὰ) 662. Τηλέγραφοι ἐν Εὐρώπῃ 635. Φιλανθρωπικὸν (Παράδοξον) κατάστημα 567. Φιλοίκειον (Τὸ) τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζῴων 435, 484. Χῆραι ἐν Γερμανίᾳ 668. Χορὸς (Ὁ) 802.

Ὑγιεινή.

Γραφῆς (Περὶ τῆς ὀρθῆς) ὑπὸ ἔποψιν ὑγιεινὴν 620. Διεγερτικῶν (Ἐπίδρασις τῶν) ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς 649, 656. Λουτρὰ (Τὰ θαλάσσια) 444. Μυωπίας (Περὶ) 731. Πυρετῶν (Θεραπεία τῶν διαλειπόντων) διὰ τοῦ λειμωνίου 556. Ῥαπτικῶν μηχανῶν (Ἐπιβλαβεῖς συνέπειαι τῆς χρήσεως τῶν) καὶ μέτρα προφυλακτικὰ 731. Ὑγίεια (Ἡ) καὶ τὰ φυτὰ 568. Χολέρας (Προφυλακτικὰ κατὰ τῆς) μέτρα 492. Χρωμάτων (Χρῆσις) ἐπιβλαβῶν τῇ ὑγείᾳ 508.

Πρακτικαὶ γνώσεις.

Ἀνθέων διατήρησις 572. Κηλίδων (Ἐξάλειψις τῶν ἐξ ἐλαίου) ἐπὶ χάρτου 764.

Φιλολογία, ἠθολογία, φιλοσοφία.

Ἀγαθότης ἡγεμόνος 555. Ἄγγλος (Ὁ) 744. Ἀλήθειαι 428, 443, 458, 475, 490, 507, 524, 540, 556, 571, 588, 604, 619, 635, 652, 667, 684, 699, 715, 732, 748, 763, 780, 795, 811, 823. Ἀποφθέγματα ἀρχαίων φιλοσόφων 821. Αὐτόγραφα (Τὰ) 820. Βαλαωρίτου (Ἐπιστολαὶ Ἀριστοτέλους) 419. Δημώδη (Διατί δὲν καλλιεργοῦσιν οἱ νέοι Ἕλληνες τὴν) ἑλληνικὴν γλῶσ-

Digitized by Google

σαν 423. Ἐπίγραμμα (Αἰνιγματῶδες) 714. Παράδοσις (Σινική) 476. Σαικσπείρου τραγῳδίαι 726. Φιλανθρωπία 524. Φοιτητής (Ὁ Ἕλλην) ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ 736.

Διηγήματα καὶ μυθιστορίαι.

Βάπτισμα (Τὸ) 781. Γάμος ὑψηλῆς περιωπῆς 797, 813 Ἱστορία (Ἡ) τοῦ θείου 806. Κόρη (Ἡ) τοῦ λοχαγοῦ 589, 605, 621, 637, 653, 677, 690, 708, 721, 733, 752. Κύων (Ὁ) τοῦ λόχου 470. Κωνστάντιος (Ὁ πατὴρ) 413, 431, 449, 461, 477. Μάθημα (Τὸ τελευταῖον) 438 Μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Νεαπόλεως 528, 541. Μουσικὸν αἴσθημα (Τὸ) παρὰ τοῖς Ῥώσσοις 493. Ὁπλαρχηγὸς (Ὁ) ἱερεὺς 426. Ὄρτυξ (Ἡ) 615. Περδικίου (Αἱ συγκινήσεις μικροῦ) 629. Ποιήματα (Τὰ πρῶτά μας) 513. Πολιορκία (Ἡ) τοῦ Βερολίνου 502. Τριανταφυλλιὰ (Ἡ) 557, 577. Τύχη (Ἡ) ἐκ μιᾶς βελόνης 456. Φονεὺς (Ποῖος ἦτον ὁ) τοῦ ἀδελφοῦ μου 669, 685, 701. Χρυσοῦλα 765.

Ποίησις.

Γέννησις (Ἡ) τῆς κόρης 539. Δεκοχτοῦρα (Ἡ) 794. Εἰς τὸ λεύκωμα τῆς Κυρίας Σ. Φ. 666. Ἔμπορος (Ὁ) τῆς Βενετίας 429, 445. Ζεὺς καὶ πίθηκος 822. Ἰλιάδος (Ἀπόσπασμα ἐκ μεταφράσεως τῆς) 749. Καιροὶ (Οἱ) 505. Παιδάκι (Τὸ) καὶ ὁ Χάρος 488. Τρελὴ (Ἡ) 587. Χαρίσματα (Τὰ) 748.

Δάνειον πνεῦμα.

428 443, 457, 475, 490, 506, 524, 540, 555, 571, 588, 604, 619, 635, 652, 667, 684, 699, 715, 732, 748, 763, 780, 794, 811, 823.

Ποικίλα.

428, 444, 460, 476, 491, 507, 540, 556, 571, 588, 604, 619, 636, 667, 684, 700, 715, 748, 764, 795, 812, 824.

Ἀνέκδοτα.

Γκορτζακὼφ (Ἀνέκδοτον περὶ) 700. Γλάδστωνος (Ἀνέκδοτα περὶ) 636, 796. Θιέρσου (Ἓν ἀνέκδοτον περὶ) 555. Μόλτκε (Ἀνέκδοτον περὶ) 698. Σοπεγχάουερ (Ἀνέκδοτον περὶ) 812.

Digitized by Google

Ἀριθ. 392 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως : Ὁδὸς Ἀγγίσμου 3. 3 Ἰουλίου 1883

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ. — Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 412.

Ἡ συνδιάλεξις ἐγένετο εὔκολος, ζωηρά, εἰλικρινής . . . Αἱ δύο ἀδελφαὶ ἦσαν περιχαρεῖς, Εἶχον ἤδη ἐξέλθη εἰς περίπατον, πεζαὶ εἰς τὸν κῆπον, καὶ εἶχον ἀποφασίση νὰ ἐκδράμωσιν ἔφιπποι εἰς τὸ δάσος τὴν ἐπαύριον. Ἡ ἱππασία ἦτο τὸ μόνον αὐτῶν πάθος, ἡ μανία των· ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ Ἰωάννου, ὥστε ὅτε μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας τὸν παρεκάλουν νὰ μετάσχῃ τῆς προσεχοῦς ταύτης ἐκδρομῆς, ἀπεδέξατο τὴν πρότασιν λίαν ἀσμένως. Οὐδεὶς δὲ ἐγίνωσκε κάλλιον αὐτοῦ πάντα τὰ πέριξ, διότι ἦτο πατρίς του. Εὐτυχέστατον δὲ ἐθεώρει ἑαυτόν, διότι ἔμελλε νά τας συνοδεύσῃ καὶ νά ταις δείξῃ πληθὺν θελκτικωτάτων τοποθεσιῶν, ἃς οὐδέποτε θὰ ἠδύναντο ἄνευ αὐτοῦ νὰ ἀνακαλύψωσι.

— Καὶ ἱππεύετε καθ' ἑκάστην ; τὸν ἠρώτησεν ἡ Μπεττίνα.

— Καθ' ἑκάστην καὶ μάλιστα δὶς τῆς ἡμέρας· τὸ πρωΐ ἕνεκα τῆς ὑπηρεσίας καὶ τὴν ἑσπέραν χάριν διασκεδάσεως.

— Πολὺ ἐνωρὶς τὸ πρωΐ ;

— Τὴν πέμπτην καὶ ἡμίσειαν . . .

— Τὴν πέμπτην καὶ ἡμίσειαν, τακτικῶς πάντοτε ;

— Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Κυριακῆς.

— Τότε λοιπὸν ἐξυπνᾶτε ; . . .

— Τὴν τετάρτην καὶ ἡμίσειαν.

— Καὶ φέγγει τὴν ὥραν ἐκείνην ;

— Ὢ ! φέγγγει καὶ φέγγει.

— Νὰ ἐξυπνᾷ κανεὶς αὐτὴν τὴν ὥραν εἶνε παράξενον ! . . . Ἡμεῖς πολλάκις τελειόνομεν τὴν ἡμέραν μας, τὴν ὥραν καθ' ἣν ὑμεῖς τὴν ἀρχίζετε. Καί το ἀγαπᾶτε τὸ ἐπάγγελμά σας ;

— Πολὺ, κυρία. Δὲν εἰξεύρετε πόσον καλὸν πρᾶγμα εἶνε νὰ ἔχῃ τις τὴν ὕπαρξίν του εὐθεῖαν ἐνώπιόν του μετὰ καθηκόντων εὐκρινῶν καὶ ὡρισμένων !

— Ἀλλά, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Σκώτ, νὰ μὴ εἶνε πάλιν κανεὶς κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του, νὰ εἶνε πάντοτε ἠναγκασμένος νὰ ὑπακούῃ ! . . .

— Τοῦτο ἴσως εἶνε τὸ ἀρέσκον εἰς ἐμέ. Διότι οὐδὲν εὐκολώτερον τοῦ ὑπακούειν . . . καὶ ἔπειτα ὁ μόνος τρόπος τοῦ νὰ μάθῃ τις νὰ ἄρχῃ, εἶνε τὸ νὰ μάθῃ πρῶτον νὰ ὑπακούῃ.

— Ἄ ! πόσον αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγετε εἶνε ἀληθές !

— Μάλιστα, ἀναμφιβόλως, ὑπέλαβεν ὁ ἐφημέριος, ἀλλ' οὐχ ἧττον καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δέν σας λέγει, ὅτι δῆλα δὴ εἶνε ὁ εὐδοκιμώτατος τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ συντάγματός του, ὅτι . . .

— Νοννέ μου, σᾶς παρακαλῶ . . .

Ἐν ᾧ δὲ ὁ πατὴρ Κωνσάντιος παρὰ τὴν ἀντίστασιν τοῦ Ἰωάννου ἔμελλε νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὸν πανηγυρικὸν τοῦ βαπτιστικοῦ του, ἡ Μπεττίνα παρεμβαίνουσα :

— Περιττὸν εἶνε, πάτερ, ἀνεφώνησε, μὴ λέγετε τίποτε. . . Ὅ,τι θὰ ἐλέγετε τὸ εἰξεύρομεν. Ἐλάβομεν τὴν ἀδιακρισίαν νὰ ἐρωτήσωμεν περὶ τοῦ κυρίου . . . Ὢ ! ὀλίγον ἔλειψε νὰ εἴπω : κυρίου Ἰωάννου . . . περὶ τοῦ κυρίου Ῥαινάλδου... Λοιπόν, αἱ πληροφορίαι τὰς ὁποίας ἐλάβομεν εἶνε περίφημοι !

— Περίεργος εἶμαι νά τας μάθω, εἶπεν ὁ Ἰωάννης.

— Τίποτε . . . τίποτε, δὲν θὰ μάθετε τίποτε. Δὲν θέλω νά σας κάμω νὰ κοκκινίσετε, καὶ ἤθελετ' ἀναγκασθῇ νὰ κοκκινίσετε.

Ἔπειτα δὲ στρεφόμενος πρὸς τὸν ἐφημέριον :

— Ἀλλὰ καὶ περὶ ὑμῶν, ἅγιε ἐφημέριε, ἠρωτήσαμεν. Φαίνεται δὲ ὅτι εἶσθε ἅγιος ἄνθρωπος . . .

— Ὢ ! τοῦτο εἶνε ἀληθέστατον, ἀνεφώνησεν ὁ Ἰωάννης.

Ἀλλ' ὁ πατὴρ Κωνστάντιος διέκοψε τὴν εὐγλωττίαν τοῦ Ἰωάννου. Τὸ δεῖπνον ἦτο περὶ τὸ τέλος, τὸ δεῖπνον δὲ τοῦτο ὁ γηραιὸς ἐφημέριος τὸ διῆλθεν οὐχὶ ἄνευ πολλῶν συγκινήσεων. Ἐπανειλημμένως ἔφερον ἐνώπιόν του κατασκευὰς σοφὰς καὶ πολυπλόκους, ἐφ' ὧν δὲν ἐτόλμα νὰ ἐπιβάλῃ τὴν χεῖρα ἄνευ τινὸς τρόμου, φοβούμενος μὴ ἴδῃ τὰ πάντα καταρρέοντα: τοὺς ἐκ πηκτῆς δονουμένους πύργους, τὰς ἐξ ὕδνων πυραμίδας, τοὺς ἐξ ἀνθογάλακτος προμαχῶνας, τὰ ἐκ ζυμαρικῶν φρούρια, τοὺς ἐκ παγωτῶν βράχους. Ἀλλ' ἔφαγεν ὅμως ὁ πατὴρ Κωνστάντιος

Digitized by Google

μετὰ πολλῆς ὀρέξεως καὶ δὲν ὑπεχώρησε πρὸ δύο ἢ τριῶν ποτηρίων καμπανίτου· σημειωτέον δὲ ὅτι οὐδόλως ἐμίσει τὴν εὐωχίαν. Ἀλλ' ἡ ἐν πᾶσι τελειότης δὲν εἶνε τοῦ κόσμου τούτου· καὶ ἐὰν ἡ λιχνεία συγκατηριθμεῖτο μεταξὺ τῶν λεγομένων θανασίμων ἁμαρτημάτων, πόσοι καὶ πόσοι ἀγαθοὶ ἐφημέριοι θὰ ἐπορεύοντο εἰς τὴν κόλασιν!

Ὁ καφὲς ἐκομίσθη ἐπὶ τοῦ δώματος, πρὸ τοῦ πύργου· ἠκούετο δὲ μακρόθεν ὁ ῥηγματώδης κρότος τοῦ παλαιοῦ ὡρολογίου τοῦ χωρίου σημαίνων τὴν ἐνάτην. Οἱ λειμῶνες καὶ τὰ δάση ἐκοιμῶντο, ἐν δὲ τῷ κήπῳ οὐδὲν ἄλλο ἐφαίνετο, ἢ μακραὶ γραμμαὶ δυσδιάκριτοι καὶ ἀκανόνιστοι, ἡ δὲ σελήνη βραδέως ἀνέτελλεν ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῶν μεγάλων δένδρων.

Ἡ Μπεττίνα λαβοῦσα ἀπὸ τῆς τραπέζης κιβωτίδιον σιγάρων:

— Καπνίζετε; εἶπε πρὸς τὸν Ἰωάννην.

— Μάλιστα, κυρία.

— Λάβετε λοιπόν, κύριε Ἰωάννη... Ἀχ! τόσῳ χειρότερα, τὸ εἶπα τώρα πλέον... Λάβετε... Ἀλλ' ὄχι... ἀκούσατε πρῶτον.

Καὶ διὰ φωνῆς χαμηλῆς τῷ εἶπε ἐξακολουθοῦσα νὰ κρατῇ τὸ κιβώτιον τῶν σιγάρων.

— Τώρα εἶνε σκοτεινὰ καὶ εἰμπορεῖτε νὰ κοκκινίσετε ἐλευθέρως. Θά σας εἰπῶ ὅ τι δέν σας εἶπα πρὸ ὀλίγου, εἰς τὸ δεῖπνον. Γέρων συμβολαιογράφος τῆς Σουβινῆς, ὅστις ἦτο κηδεμών σας ἦλθεν εἰς ἐπίσκεψιν τῆς ἀδελφῆς μου εἰς Παρισίους διὰ τὴν πληρωμὴν τῆς ἀξίας τῆς ἐπαύλεως καὶ μας διηγήθη τί ἐκάματε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός σας, ὅτε εἴσθε ἀκόμη μικρὸν παιδίον, τί ἐκάματε ὑπὲρ τῆς πτωχῆς ἐκείνης μητρὸς καὶ ὑπὲρ τῆς ἀτυχοῦς ἐκείνης νεάνιδος· πολὺ συνεκινήθημεν καὶ ἡ ἀδελφή μου καὶ ἐγώ.

— Μάλιστα, κύριε, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Σκώτ, διὰ τοῦτο καὶ σας ὑποδεχόμεθα σήμερον μετὰ τόσης εὐχαριστήσεως. Διότι δὲν εἶνε δυνατὸν εἰς πάντας ἀνεξαιρέτως νὰ κάμωμεν τὴν αὐτὴν ὑποδοχήν, νὰ εἴσθε περὶ τούτου βέβαιος. Λάβετε λοιπὸν τώρα τὸ σιγάρον σας, τόσην ὥραν σᾶς περιμένει ἡ ἀδελφή μου.

Καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης οὐδὲ μίαν κἂν λέξιν εὗρεν εἰς ἀπόκρισιν, ἡ δὲ Μπεττίνα ἵστατο ἐνώπιόν του, τείνουσα αὐτῷ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὸ κιβώτιον τῶν σιγάρων καὶ μετ' εἰλικρινείας ἀτενῶς προσβλέπουσα τὸ πρόσωπόν του. Ἡ νεᾶνις ἀπέλαυε τῆς πραγματικῆς καὶ ζωηροτάτης ἡδονῆς, ἥτις δύναται νὰ ἑρμηνευθῇ διὰ τῆς φράσεως:

— Μοὶ φαίνεται ὅτι κυττάζω νέον ἀξιότιμον.

— Καὶ τώρα, εἶπεν ἡ κυρία Σκώτ, ἂς καθίσωμεν ἐδῶ πρὸ τῆς θελκτικῆς ταύτης νυκτός... λάβετε τὸν καφέ σας... Καπνίσατε...

— Καὶ ἂς μὴ ὁμιλῶμεν, Σουζῆ, ἂς μὴ ὁμιλῶμεν. Ἡ ἄκρα αὐτὴ σιωπὴ τῆς ἐξοχῆς μετὰ τὸν μέγαν ἐκεῖνον θόρυβον τῶν Παρισίων, εἶνε ἀξιολάτρευτος! Ἀς μείνωμεν χωρὶς νὰ ἀνοίξωμεν τὸ στόμα. Ἀς ἀτενίζωμεν τὸν οὐρανόν, τὴν σελήνην, τοὺς ἀστέρας.

Καὶ οἱ τέσσαρες μετὰ πολλῆς εὐφροσύνης ἐξετέλεσαν τὸ προγραμμάτιον τοῦτο. Καὶ ἡ μὲν Σουζῆ καὶ ἡ Μπεττίνα ἤρεμοι, ἀκίνητοι, ὅλως ἀπεσπασμέναι ἀπὸ τῆς χθεσινῆς των ὑπάρξεως, προσφιλέστατα διακείμεναι πρὸς τὸν τόπον ἐκεῖνον τὸν ὑποδεξάμενον αὐτὰς καὶ μέλλοντα νά τας ἔχῃ παρ' ἑαυτῷ, ὁ δὲ Ἰωάννης ὀλιγώτερον ἤρεμος, διότι οἱ λόγοι τῆς μὶς Πέρσιβαλ μυχιαίτατα τὸν συνεκίνησαν, ὥστε ἡ καρδία του δὲν εἶχεν ἐντελῶς ἀναλάβῃ τὴν ὁμαλὴν πορείαν της.

Ἀλλ' ὁ πάντων εὐδαιμονέστατος ἦτο ὁ πατὴρ Κωνστάντιος, μετ' ἀνεκλαλήτου εὐφροσύνης παρακολουθήσας τὸ μικρὸν ἐπεισόδιον, ὅπερ ὑπέβαλεν εἰς τοσοῦτον σκληρὰν ἅμα δὲ καὶ ἡδίστην δοκιμασίαν τὴν τοῦ Ἰωάννου μετριοφροσύνην. Τηλικαύτη δὲ ἦτο ἡ πρὸς τὸν βαπτιστικόν του ἀγάπη, ὥστε ὁ φιλοστοργότατος τῶν γονέων δὲν ἠγάπησέ ποτε οὕτω τὸ προσφιλέστατον τῶν τέκνων του. Ὁσάκις δὲ παρετήρει τὸν νεαρὸν ἀξιωματικὸν ὁ γηραιὸς ἱερεύς, συχνότατα τῷ συνέβαινε νὰ λέγει καθ' ἑαυτόν:

— Ὁ Κύριος μ' ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, τοιοῦτον ἀποστείλας μοι υἱόν!

Ἀπεπλανήθη δὲ ὁ νοῦς τοῦ ἐφημερίου εἰς εὐαρεστοτάτην ὀνειροπόλησιν, ἐφαντάζετο ὅτι εἶνε ἐν τῷ οἴκῳ του, ἐφαντάζετο ἔπειτα ὅτι ἦτο ἐν τῷ δωματίῳ του, αἱ ἔννοιαί του κατὰ μικρὸν συνεχέοντο καὶ συνεφύροντο· ἡ ὀνειροπόλησις μετέπεσεν εἰς νάρκην, ἡ νάρκη εἰς κάρωσιν, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἡ καταστροφὴ ἐπῆλθε τελεία, ἀνεπανόρθωτος. Ὁ γηραιὸς ἀπεκοιμήθη καὶ ἀπεκοιμήθη ὕπνον βαθύτατον· τὸ ἐξαίσιον ἐκεῖνο γεῦμα καὶ τὰ δύο ἢ τρία μικρὰ ποτήρια τοῦ καμπανίτου συνετέλεσαν βεβαίως οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν καταστροφήν.

Ὁ Ἰωάννης οὐδὲν ἐνόησε, λησμονήσας τὴν πρὸς τὸν ἀνάδοχόν του ὑπόσχεσιν. Καὶ διατί ἆρά γε ἐλησμόνησε; Διότι ἡ κυρία Σκώτ καὶ ἡ μὶς Πέρσιβαλ δὲν εἰξεύρω τί ταῖς ἦλθε καὶ ἐστήριξαν τοὺς πόδας των ἐπὶ τῶν ὑποποδίων, ἀνέπεσον δὲ νωχελῶς ἐπὶ τῶν νώτων τῶν θρονίων των, ὥστε τὰ μὲν ἐκ μουσελίνης φορέματά των ἀνεσύρθησαν ὀλίγον, ἐλάχιστον ἀλλ' ἱκανῶς ὅμως εἰς τὸ νὰ ἀποκαλυφθῶσι τέσσαρες μικροὶ πόδες ὧν αἱ γραμμαὶ διεκρίνοντο εὐκρινέσταται καὶ καθαρώταται ὑπὸ δύο χαριέστατα κύματα λευκῶν τριχάπτων ὑπὸ τῆς σελήνης φωτιζομένων. Ὁ Ἰωάννης παρετήρει τοὺς μικροὺς ἐκείνους πόδας καὶ ὑπέβαλλεν εἰς ἑαυτὸν τὸ ζήτημα τόδε:

— Τίνες εἶνε μικρότεροι;

Digitized by Google

Ἐν ᾧ δὲ προσεπάθει νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα, ἡ Μπεττίνα αἴφνης τῷ εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ :

— Κύριε Ἰωάννη ! Κύριε Ἰωάννη !

— Ὁρίσατε.

— Κυττάξετε, καλέ, τὸν πατέρα Κωνστάντιον, κοιμᾶται.

— Ὦ ! Θεέ μου ! καὶ πταίω ἐγώ.

— Πῶς ! σεῖς πταίετε ; ἠρώτησεν ἡ κυρία Σκὼτ ταπεινῇ ὡσαύτως τῇ φωνῇ.

—Μάλιστα . . . Ὁ ἀνάδοχός μου ἐξυπνᾷ πολλὰ πρωῒ καὶ πλαγιάζει πολὺ ἐνωρίς. Μοὶ παρήγγειλε δὲ νὰ μή τον ἀφήσω ν' ἀποκοιμηθῇ. Διότι συχνότατα εἰς τῆς κυρίας Λογγεβὰλ μετὰ τὸ γεῦμα τὸν ἔκλεπτεν ὀλίγον. Μετὰ τοσαύτης δὲ ἀγαθότητος τὸν ἐδεξιώθητε, ὥστε ἀνέλαβε τὰς προτέρας του ἕξεις.

— Καὶ τί καλὰ ὅπου ἔκαμε ! εἶπεν ἡ Μπεττίνα. Μὴ κάμνωμεν θόρυβον, μή τον ἐξυπνίσωμεν.

— Εἴσθε ἐξαίρετος, κυρία, ἀλλ' ἡ ἑσπέρα εἶνε κάπως δροσερά !

— Ἆ ! ἀλήθεια . . . Καὶ εἰμπορεῖ νὰ κρυώσῃ. Σταθῆτε νὰ φέρω ἕνα μου ἐπανωφόρι.

— Νομίζω, κυρία, ὅτι εἶνε καλλίτερον νὰ προσπαθήσωμεν νά τον ἐξυπνίσωμεν μὲ τρόπον, ὥστε νὰ μὴ νοήσῃ ὅτι τὸν εἴδατε κοιμώμενον.

— Ἐγὼ ἀναλαμβάνω, εἶπεν ἡ Μπεττίνα· σταθῆτε. Σουζῆ, ἔλα νὰ τραγουδήσωμεν μαζί, σιγὰ σιγὰ κατὰ πρῶτον καὶ ἔπειτα βαθμηδὸν ὑψόνομεν τὴν φωνήν μας . . . Ἂς τραγουδήσωμεν.

— Μετὰ χαρᾶς . . . ἀλλὰ τί νὰ τραγουδήσωμεν ;

— Ἂς τραγουδήσωμεν τὸ παιδικὸν ᾆσμα. Αἱ λέξεις εἶνε κατάλληλοι εἰς τὴν περίστασιν.

Καὶ ἡ Σουζῆ καὶ ἡ Μπεττίνα ἤρχισαν τὸ ᾆσμα :

Ἂς ἤτανε, πουλάκι φτερωτὸ
μὲ δυὸ μικρὰ μικρὰ φτερὰ νὰ γείνω,
'ς τὸν ὕπνο μου, 'σὲ σένα νὰ πετῶ
'ς τὸν ὕπνο μου ποτὲ νὰ μή σ' ἀφίνω...

Αἱ γλυκεῖαι καὶ ὀξεῖαι φωναί των ἐν τῇ βαθυτάτῃ ἐκείνῃ σιγῇ, εἶχον ἐξαιρετόν τι εὔηχον. Ἀλλ' ὁ μὲν ἐφημέριος οὐδὲν ἤκουε, οὐδ' ἐσάλευεν, ὁ δὲ Ἰωάννης θελγόμενος ὑπὸ τῆς μικρᾶς ταύτης συναυλίας ἔλεγε καθ' ἑαυτόν :

— Ὅλα καλά ! ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ἐξυπνήσῃ γρήγορα ὁ νονός μου.

Αἱ φωναὶ ἐν τούτοις ἐγίνοντο εὐκρινέστεραι καὶ ὑψηλότεραι :

Καὶ πρόσταγμα βασιλικὸ ἂν βγῇ
τὸν ὕπνον δὲν μπορεῖ νά τον ταράξῃ . .

Ὁ ἐφημέριος οὐδ' ἐσάλευε.

— Πῶς κοιμᾶται ! εἶπεν ἡ Σουζῆ . . . κρίμα εἶνε νά τον ἐξυπνίσωμεν.

— Πρέπει ὅμως ! . . . Δυνατώτερα, Σουζῆ, δυνατώτερα.

Καὶ αἱ δύο ἀδελφαὶ ἀφῆκαν ἐλευθέρως νὰ ντηχήσῃ ἡ συμφωνία τῆς φωνῆς των :

Ἄχ ! πῶς μ' ἀρέσει τὴν αὐγὴ αὐγὴ
νά με 'ξυπνοῦνε πρὶν γλυκοχαράξῃ !

Αἴφνης ὁ πατὴρ Κωνστάντιος ἀπετίναξε τὸν βαθὺν του ὕπνον καὶ μετὰ στιγμιαίαν ἐνδόμυχον ταραχήν, ἀνέπνευσε . . . Οὐδείς, κατὰ τὰ φαινόμενα, παρετήρησεν ὅτι τὸν ἐπῆρεν ὁ ὕπνος. Ἀνεκάθισεν, ἐτανύσθη μετὰ πολλῆς περισκέψεως, ἠρέμα . . . Ἐσώθη ! Οὐδείς τον ἐνόησε !

Μετὰ τέταρτον τῆς ὥρας αἱ δύο ἀδελφαὶ προέπεμψαν τὸν ἐφημέριον καὶ τὸν Ἰωάννην μέχρι τῆς μικρᾶς πύλης τοῦ κήπου, τῆς πρὸς τὸ χωρίον ἀνοιγομένης ἑκατοστὺν βημάτων ἀπὸ τοῦ πρεσβυτερίου. Ὅτε δὲ προσήγγιζον εἰς τὴν πύλην ταύτην ἡ Μπεττίνα αἴφνης εἶπε πρὸς τὸν Ἰωάννην :

— Ἆ ! κύριε, πρὸ τριῶν ὡρῶν συλλογίζομαι νά σας ἐρωτήσω. Τὸ πρωῒ ἐν ᾧ ἠρχόμεθα, συνηντήσαμεν καθ' ὁδὸν νέον λεπτοκαμωμένον, ξανθομύστακα, ἵππευε μαῦρον ἵππον καὶ διερχόμενος μᾶς ἐχαιρέτισε.

— Εἶνε ὁ Παῦλος Λαβαρδέν, φίλος μου. Ἔλαβε τὴν τιμὴν ἄλλοτε νὰ παρουσιασθῇ εἰς ὑμᾶς . . . ἀλλ' ἀορίστως πως. Ἐπιθυμεῖ δὲ διακαῶς νὰ παρουσιασθῇ καὶ ἐκ δευτέρου.

— Μάλιστα ! νά μάς τον φέρετε αὐτὰς τὰς ἡμέρας, εἶπεν ἡ κυρία Σκώτ.

— Μετὰ τὴν 25 τοῦ μηνός, ἀνεφώνησεν ἡ Μπετίνα. . . Ὄχι πρότερον ! ὄχι πρότερον ! ψυχὴν γεννητὴν δὲν θέλομεν νὰ ἴδωμεν ἄνθρωπον ἐκτὸς ὑμῶν, κύριε Ἰωάννη. . . Ἀλλ' ὑμᾶς, καὶ εἶνε παραδοξότατον, καὶ δὲν εἰξεύρω καὶ ἐγὼ πῶς συμβαίνει, ὑμᾶς δέν σας θεωροῦμεν πλέον, πῶς νά σάς το εἰπῶ, δέν σας θεωροῦμεν ὡς ἄνθρωπον. Ἴσως δὲν ἐκφράζομαι ὅπως πρέπει, ἀλλὰ βεβαιωθῆτε ὅτι θέλω διὰ τῶν λόγων τούτων νά σας ἐκφράσω φιλοφροσύνην. Ὁμιλοῦσα πρὸς ὑμᾶς οὕτω πως σκοπὸν ἔχω νά σας φανῶ ἐξαιρέτως ἀξιαγάπητος.

— Καὶ εἶσθε τῷ ὄντι, κυρία μου.

— Τόσον καλλίτερα, ἐὰν ἔχω τὴν εὐτυχίαν νὰ γείνω καταληπτή. . . Χαίρετε, κύριε Ἰωάννη, ἐπαναβλεπόμεθα μεθαύριον.

Καὶ ἡ κυρία Σκὼτ καὶ ἡ μὶς Πέρσιβαλ ἐπανέλαβον βραδέως τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσάν πρὸς τὸν πύργον.

— Καὶ τώρα, Σουζῆ, εἶπεν ἡ Μπεττίνα, μάλωσέ με ὅσον εἰμπορεῖς. . . Τὸ περιμένω . . . τὸ ἀξίζω.

— Νά σε μαλώσω ! καὶ διατί ;

— Θὰ εἰπῇς, χωρὶς ἄλλο, ὅτι παρὰ πολλὴν οἰκειότητα ἀπέδειξα πρὸς τὸν νέον τοῦτον.

— Ὄχι δὲν θά το εἰπῶ . . . Διότι ὁ νέος οὗτος μοῦ ἔκαμεν εὐθὺς ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέ-

Digitized by Google

ραν ἀρίστην ἐντύπωσιν. Μοῦ προξενεῖ ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην.

— Τὸ ἴδιον καὶ εἰς ἐμέ.

— Εἶμαι πεπεισμένη ὅτι θα εἶνε πολὺ καλὸν νὰ προσπαθήσωμεν καὶ αἱ δύο νά τον κάμωμεν φίλον.

— Μετὰ πάσης χαρᾶς, ἐγώ... Καὶ μάλιστα, Σουζῆ, καθ' ὅσον ἕως τώρα εἶδα πολλοὺς νέους, ἀφ' ὅτου ζῶμεν ἐν Γαλλίᾳ... ὢ! ναὶ εἶδα!... τί τα θέλεις! αὐτὸς εἶνε ὁ πρῶτος — ἀναντιρρήτως ὁ πρῶτος — εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ὁποίου δὲν ἀνέγνωσα καθαρὰ τὴν φράσιν: «Θεέ μου! μὲ πόσην μου εὐχαρίστησιν θὰ ἐνυμφευόμην τὰ ἑκατομμύρια αὐτῆς τῆς μικρούλας!» Αὐτὰ ἦσαν χαραγμένα καθαρὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅλων τῶν ἄλλων... ὄχι ὅμως καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τούτου... Ὡς τόσον ἐφθάσαμεν... Καλὴν νύκτα, Σουζῆ, καὶ αὔριον τὰ ξαναλέγομεν.

Καὶ ἡ μὲν κυρία Σκὼτ ἐπορεύθη νὰ ἴδῃ τὰ τέκνα της καὶ νά τα ἀσπασθῇ κοιμώμενα, ἡ δὲ Μπεττίνα ἔμεινεν ὥραν πολλὴν στηρίζουσα τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τοῦ ἐξώστου της καί:

— Θαρρῶ, ἔλεγε καθ' ἑαυτήν, θαρρῶ ὅτι θά τον ἀγαπήσω τὸν... τόπον τοῦτον.

Ζ'.

Τὴν ἐπιοῦσαν μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῶν πρωϊνῶν γυμνασίων ὁ Παῦλος Λαβαρδὲν ἀνέμενε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ στρατῶνος. Μόλις δ' ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ καταβῇ τοῦ ἵππου... καὶ λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν:

— Εἰπέ μου τὰ τοῦ χθεσινοῦ δείπνου σας, εἰπέ μου. Ἐγὼ τὰς εἶδα τὸ πρωΐ, καὶ ἡ μικροτέρα ὡδήγει τέσσαρα μικρὰ κατάμαυρα ἀλογάκια... καί σου εἶχε μία πόζα!... Τὰς ἐχαιρέτισα... Εἶπες τίποτε περὶ ἐμοῦ; Μὲ ἀνεγνώρισαν; Πότε τέλος πάντων θά με 'πάγῃς εἰς τὸ Λογγεβάλ; Ἀλλ' ἀποκρίσου μου, ἀποκρίσου!

— Ἀποκρίσου μου! ἀποκρίσου!... Καὶ εἰς ποίαν ἐρώτησίν σου νὰ πρωταποκριθῶ;

— Εἰς τὴν τελευταίαν.

— Πότε θά σε ὑπάγω εἰς Λογγεβάλ;

— Ναί.

— Μετὰ καμμιὰ δεκαριὰ ἡμέρας. Τώρα δὲν θέλουν νὰ ἰδοῦν ψυχήν.

— Λοιπὸν μόνον μετὰ δέκα ἡμέρας θὰ ἐπανέλθῃς εἰς Λογγεβάλ;

— Ὢ! ἐγὼ θὰ ἐπανέλθω σήμερον τὸ ἀπόγευμα. Ἀλλ' ἐγὼ δὲν μετροῦμαι· Ἰωάννης Ραινάλδος, δὲν εἶνε παῖξε γέλασε, βαπτιστικὸς τοῦ ἐφημερίου... Ἰδοὺ διατί εἰσεχώρησα τόσον εὔκολα εἰς τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν πίστιν τῶν δύο θελκτικῶν τούτων γυναικῶν. Ἐγώ, βλέπεις, ἐπαρουσιάσθην ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ τὴν κηδεμονίαν καὶ τὴν ἐγγύησιν τῆς Ἐκκλησίας... Ἐκτὸς δὲ τούτου ἀνεκάλυψαν ὅτι δύναμαι νά ταις εἶμαι χρήσιμος εἰς μικρά τινα πράγματα· εἰξεύρω πολὺ καλὰ ὅλον ἐδῶ τὸν τόπον, καὶ θά με χρησιμοποιήσωσιν ὡς ὁδηγόν... Τέλος πάντων ἐγὼ δὲν εἶμαι τίποτε ἐν ᾧ σύ, κόμης Παῦλος δὲ Λαβαρδέν, σὺ εἶσαι κἄτι τι! Ἀλλὰ μὴ φοβοῦ τίποτε, θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρά σου μὲ τὰς ἑορτὰς καὶ τοὺς χορούς, ὅταν θὰ εἶνε ἀνάγκη νὰ λάμψῃς, ὅταν θὰ εἶν' ἀνάγκη νὰ χορεύσῃς. Καὶ τότε θὰ ἀναλάμψῃς μεθ' ὅλης σου τῆς λαμπρότητος, καὶ ἐγὼ θὰ ἐπανέλθω ταπεινῶς εἰς τὴν προτέραν μου σκοτίαν.

— Περίπαιζέ με ὅσον θέλεις. Ἀλλ' οὐχ ἧττον εἶνε ἀληθὲς ὅτι σὺ κατὰ τὸ διάστημά τῶν δέκα τούτων ἡμερῶν θὰ ἀποκτήσῃς προνόμιον, θὰ ἀποκτήσῃς προνόμια!...

— Πῶς! προνόμια;

— Ἔλα δὰ Ἰωάννη, τώρα θέλεις νά με κάμῃς καὶ καλὰ νὰ πιστεύσω ὅτι δὲν ἀγαπᾷς μίαν ἐκ τῶν δύο τούτων γυναικῶν; Εἶνε δυνατόν; τόσην καλλονήν! τόσην πολυτέλειαν! Ὢ!... ἡ πολυτέλεια ἴσως μᾶλλον ἢ ἡ καλλονή! Ἡ πολυτέλεια εἰς τοιοῦτον βαθμόν! ἆ! μὲ φέρει ἄνω κάτω, μὲ δαιμονίζει! τὰ μικρὰ ἐκεῖνα ἀλογάκια μαῦρα μαῦρα μὲ τοὺς ἄσπρους φιόγκους, τὰ ἔβλεπα ἀπόψε εἰς τὸν ὕπνον μου... Ἀμ' ἐκείνη δὰ ἡ μικρούλα... ἡ Μπεττίνα... καλὰ τὴν λέγω;

— Μάλιστα, Μπεττίνα.

— Μπεττίνα... κόμησσα Μπεττίνα δὲ Λαβαρδέν! Δὲν εἶνε νόστιμον; Καὶ τί πρότυπον κομψοῦ καὶ περιποιητικοῦ ἀνδρὸς θὰ εὕρισκεν εἰς ἐμέ! Νὰ ἔχω γυναῖκα ἑκατομμυριοῦχον, τοῦτο εἶνε τὸ πεπρωμένον μου! Ἀλλὰ δὲν εἶνε καὶ εὔκολον πρᾶγμα ὅσον εἰμπορεῖ τις νὰ ὑποθέσῃ! Ἡ τέχνη εἶνε νὰ εἰξεύρῃς νὰ εἶσαι πλούσιος, καὶ ἐγὼ εἰς τοῦτο *εἶμαι μάννα*, καὶ τὸ ἀπέδειξα μάλιστα: ἔφαγα καὶ ἔφαγα χρήματα... καὶ ἂν ἡ μαμμά μου δὲν με περιώριζε!... Ἀλλ' ὅμως εἶμ' ἕτοιμος πάλιν νὰ ξαναρχίσω... Ἄχ! τί εὐτυχισμένην ζωὴν θὰ εἶχε μαζί μου! Σὰν βασίλισσα τῶν παραμυθιῶν! Καὶ τότε νὰ ἔβλεπε τὴν φιλοκαλίαν, τὴν τέχνην καὶ τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἀνδρός της... Δὲν θὰ ἔκαμνα ἄλλο κάθε ὥρα παρὰ νά την στολίζω, νά την ἔχω σὰν κουκλίτσα, νά την καταφορτόνω λοῦσα καὶ θριαμβευτικῶς νά την γυρίζω εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Θὰ ἐσπούδαζα τὴν εὐμορφιά της διὰ νά την βάλω μέσα σὲ κορνίζα πού νά της τεριάζῃ... καὶ νὰ λέγῃ: «Ἂν δὲν ἤμουν ἐκεῖ θὰ ἐφαινόμουν ὀλιγώτερον ὡραία». Καὶ θὰ εἴξευρα ὄχι μόνον νά την ἀγαπῶ, ἀλλὰ καὶ νά την διασκεδάζω, καὶ ἀπὸ τὰ χρήματά της θὰ ἐκέρδιζε καὶ ἔρωτα καὶ εὐχαρίστησιν!... Ἔλα, φίλε μου, κουνήσου, καὶ σήμερον φέρε με εἰς τῆς κυρίας Σκώτ.

— Δὲν εἰμπορῶ σὲ βεβαιῶ.

Digitized by Google

— Τότε λοιπὸν μετὰ δέκα μόνον ἡμέρας· ἀλλά σοῦ το προλέγω καὶ νά το εἰξεύρῃς· θά το στρώσω εἰς Λογγεβάλ, καὶ δέν το κουνῶ νὰ χαλάσῃ ὁ κόσμος. Καὶ πρῶτον θὰ εὐχαριστηθῇ ἡ μαμμά. Καὶ ναὶ μὲν εἶνε ἀκόμη ἐξηρεθισμένη κατὰ τῶν Ἀμερικανίδων καὶ λέγει ὅτι θὰ καταφέρῃ τὰ πράγματα, ὥστε νὰ μὴ τας ἰδῇ 'ς τὰ μάτια της! ἀλλ' ἐγὼ τὴν εἰξεύρω τὴν μαμμά. Καθὼς τῆς εἰπῶ ἕνα ἑσπέρας: «Μαμμά, κατέκτησα τὴν καρδίαν μιᾶς νοστιμούλας τὴν ὁποίαν ἐνοχλοῦν καμμιὰ εἰκοσαριὰ ἑκατομμύρια κεφάλαια καὶ εἰσόδημα δύο ἢ τρία ... τὸ παρακάμνουν ὅταν λέγουν ἑκατοσταριὲς ἑκατομμύρια, οἱ ἀριθμοὶ τοὺς ὁποίους εἶπα αὐτοὶ εἶνε οἱ ἀληθινοὶ ἀριθμοὶ καί με ἀρκοῦν ... Τὸ ἑσπέρας λοιπὸν ἐκεῖνο ἡ μαμμὰ θὰ καταγοητευθῇ ... διότι τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς, τί ἄλλο ἐπιθυμεῖ δι' ἐμέ; Ὅ,τι ἐπιθυμοῦν ὅλαι αἱ καλαὶ μητέρες διὰ τοὺς υἱούς των καὶ μάλιστα ὅταν οἱ υἱοὶ κάμνουν τρέλες ... Λοιπὸν καὶ μάλιστα ἐντὸς δέκα ἡμερῶν θὰ λάβῃς τὴν καλοσύνην νά με δώσῃς εἴδησιν ποίαν ἐκ τῶν δύο θά μου παραχωρήσῃς ...

— Τρελὸς εἶσαι. Οὐδ' ἐπέρασε κἂν ἀπὸ τὸν νοῦν μου τοιοῦτόν τι ...

— Ἄκουσέ μ' ἐδῶ, Ἰωάννη, εἶσαι νέος φρονιμώτατος καὶ λογικώτατος, δὲν ἀντιλέγω ἀλλὰ μάτην ἐπιμένεις. Ἄκουσέ μ' ἐδῶ καὶ ἐνθυμοῦ ὅ,τι σὲ λέγω, Ἰωάννη, θὰ ἐρωτοκτυπηθῇς ἐκεῖ μέσα.

— Δὲν πιστεύω, ἀπεκρίθη γελῶν ὁ Ἰωάννης.

— Καὶ ἐγὼ εἶμαι βέβαιος .... χαῖρε, καὶ ... τὸν νοῦν σου!

Ὁ Ἰωάννης τὴν πρωΐαν ἐκείνην ἦτο εἰλικρινέστατος. Εἶχε δὲ κάλλιστα κοιμηθῇ τὴν προηγουμένην νύκτα· διότι ἡ δευτέρα μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν συνέντευξις διέλυσεν ὡς διὰ γοητείας τὴν μικρὰν ταραχὴν τὴν διαταράττουσαν τὴν ψυχήν του μετὰ τὴν πρώτην συνάντησιν. Παρεσκευάζετο δὲ νά τας ἐπανίδῃ μετὰ πολλῆς μὲν εὐφροσύνης, ἀλλὰ καὶ μετὰ πολλῆς ἠρεμίας. Διότι ὑπῆρχεν ἐν τῷ οἴκῳ ἐκείνῳ τοσοῦτος πλοῦτος, ὥστε δὲν ἦτο εὔκολον νὰ εὕρῃ χώραν ἐντίμως ὁ ἔρως νέου πένητος ὁποῖος ἦτο ὁ Ἰωάννης.

Ἀλλ' ἡ φιλία βεβαίως ἦτο πολὺ διάφορον πρᾶγμα τῶν μυχιαιτάτων τῆς καρδίας του· ἐπεθύμει καὶ παντὶ σθένει ἔμελλε νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἐγκατασταθῇ ἡσύχως ἐν τῇ ὑπολήψει καὶ τῇ ἀγάπῃ τῶν δύο ἐκείνων γυναικῶν, θὰ προσεπάθει νὰ φαίνεται πως ἀναίσθητος πρὸς τὴν καλλονὴν τῆς Σουζῆς καὶ τῆς Μπεττίνας, θὰ προσεπάθει νὰ μὴ παρασυρθῇ πάλιν ὡς χθὲς παρατηρῶν τοὺς τέσσαρας ἐκείνους μικροὺς πόδας ἐκτεθειμένους ἐπὶ τῶν μικρῶν ὑποποδίων τῷ εἶπον ἤδη εἰλικρινέστατα καὶ λίαν φιλοφρόνως «θὰ εἶσθε φίλος μας». Οὐδὲν δὲ ἄλλο ἐπεθύμει καὶ αὐτός! Νὰ γείνῃ φίλος των! Καὶ θὰ γείνῃ!

Τὰ πάντα δὲ κατὰ τὸ ἑπόμενον δεκαήμερον συνετέλεσαν τὴν ἐπιτυχίαν ταύτης τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἡ Σουζῆ, ἡ Μπεττίνα, ὁ πατὴρ Κωνστάντιος καὶ ὁ Ἰωάννης συνέζων ἐν στενοτάτῃ καὶ εἰλικρινεστάτῃ οἰκειότητι. Καὶ τὴν μὲν πρωΐαν αἱ δύο ἀδελφαὶ ἐξήρχοντο ἐφ' ἁμάξης μετὰ τοῦ ἐφημερίου εἰς μακροὺς περιπάτους, μετὰ δὲ τὴν μεσημβρίαν ἐξήρχοντο εἰς μακροὺς περιπάτους μετὰ τοῦ Ἰωάννου ἔφιπποι.

Οὐδόλως δὲ πλέον ἀνεζήτει ὁ Ἰωάννης νὰ ἀναλύσῃ τὰ συναισθήματά του, οὐδόλως πλέον ἠρώτα ἑαυτὸν ποῦ νὰ κλίνῃ πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ πρὸς τἀριστερά. Ἠσθάνετο δὲ πρὸς ἀμφοτέρας ἴσην ἀφοσίωσιν, ἴσην ἀγάπην καὶ ἦτο τελείως εὐδαίμων, τελείως ἤρεμος· δὲν ἦτο λοιπὸν τετρωμένος ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, διότι ἔρως καὶ ἠρεμία σπανιώτατα συμβιβάζονται ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ καρδίᾳ.

Ἀλλ' ὅμως ἔβλεπεν ὁ Ἰωάννης μετά τινος ταραχῆς καὶ θλίψεως προσεγγίζουσαν τὴν ἡμέραν ἥτις ἔμελλε νὰ φέρῃ εἰς Λογγεβὰλ τὰς οἰκογενείας τῶν Τοῦρνερ, τῶν Νόρτων καὶ ὅλον ἐκεῖνο τὸ κῦμα τῆς Ἀμερικανικῆς ἀποικίας. Τάχιστα δὲ ἐπῆλθεν ἡ ἡμέρα αὕτη.

Τὴν 24 Ἰουνίου ἡμέραν Παρασκευὴν ὁ Ἰωάννης ἀφικνεῖτο εἰς τὸν πύργον, ἡ δὲ Μπεττίνα ὑπεδέξατο αὐτὸν ἀδημονοῦσα:

— Τί ἀτυχία! τῷ εἶπε· ἡ ἀδελφή μου εἶνε ἀσθενής. Καὶ δὲν εἶνε τίποτε, ἐλαφρὰ ἡμικρανία ἡ ὁποία αὔριον δὲν θα ὑπάρχῃ, ἀλλ' ὅπως δήποτε δὲν τολμῶ νὰ ἐξέλθω εἰς τὸν περίπατον μαζί σας θεομόναχη. Ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν Ἀμερικὴν θὰ ἐτόλμων, ἀλλ' ἐδῶ ὄχι, ἔ! τί λέγετε;

— Βεβαίως ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης.

— Εἶμαι ἠναγκασμένη νά σας διώξω καὶ πολὺ λυποῦμαι.

— Καὶ ἐγὼ ὡσαύτως λυποῦμαι διότι χάνω τὴν τελευταίαν ταύτην ἡμέραν, τὴν ὁποίαν ἤλπιζον ὅτι θα διέλθω πλησίον σας. Ἐν τούτοις ἀφ' οὗ εἶνε ἀνάγκη ... θὰ ἔλθω αὔριον νὰ μάθω εἰδήσεις περὶ τῆς ἀδελφῆς σας.

— Θά σάς τας εἴπῃ μόνη της, διότι, σᾶς ἐπαναλέγω, δὲν ἔχει τίποτε. Ἀλλὰ μὴ φεύγετε δὰ καὶ τόσον ταχέως, σᾶς παρακαλῶ. Εὐαρεστεῖσθε νά με χαρίσετε ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας ὁμιλίαν; θά σας εἰπῶ κἄτι τι. Καθίσατε αὐτοῦ... καὶ τώρα ἀκούσατέ μου μετὰ προσοχῆς. Εἴχομεν σκοπὸν ἐγὼ καὶ ἡ ἀδελφή μου νά σας ἀποκλείσωμεν ἀπόψε μετὰ τὸ δεῖπνον εἰς μίαν γωνίαν τῆς αἰθούσης, καὶ τότε ἡ ἀδελφή μου θὰ ἐλάμβανε τὸν λόγον καὶ αὐτὴ θά σας ἔλεγε ὅ,τι τώρα θὰ προσπαθήσω νά σας εἰπῶ ἐγὼ ἀπὸ μέρους τῶν δύο μας, τῆς ἀδελφῆς μου καὶ ἐμοῦ. Ἀλλ' εἶμαι ὀλίγον συγκεκινημένη.... Μὴ γελᾶτε διότι τὸ πρᾶγμα εἶνε πολὺ σπουδαῖον, Ἠθέλαμεν νά σας εὐχαριστήσωμεν καὶ αἱ δύο.

Digitized by Google

διότι ἀφ' ὅτου ἤλθομεν ἐδῶ ἐφάνητε πρὸς ἡμᾶς τόσον ἀξιαγάπητος, τόσον καλός, τόσον ἀφωσιωμένος, τόσον . . .

— Ὢ! κυρία, σᾶς παρακαλῶ, τοὐναντίον ἐγώ . . .

— Ὢ! μὴ με διακόπτετε . . . διότι θά με κάμετε νά τα χάσω . . . Καὶ δὲν θα εἰμπορῶ ἔπειτα νὰ συνέλθω . . . Ἄλλως τε ἐπιμένω ὅτι ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ εὐχαριστήσωμεν, ὄχι σεῖς... Ἠρχόμεθα ἐδῶ ὡς δύο ξέναι, ἐχάρημεν δὲ χαρὰν μεγάλην εὑροῦσαι παρευθὺς φίλους . . . μάλιστα, φίλους. Μᾶς ἐχειραγωγήσατε . . . μᾶς ὡδηγήσατε πρὸς τοὺς ἐπιστάτας μας, πρὸς τοὺς φύλακάς μας, ἐν ᾧ ὁ ἀνάδοχός σας μᾶς ὡδήγει πρὸς τοὺς πτωχούς μας . . . καὶ πανταχοῦ τόσον σᾶς ἠγάπων, ὥστε παρευθὺς μετὰ πεποιθήσεως ἤρχισαν διὰ τῶν συστάσεων ὑμῶν νά μας ἀγαπῶσιν ὀλίγον . . . Σᾶς λατρεύουν ἐδῶ ὅλοι, τὸ εἰξεύρετε;

— Ἐδῶ ἐγεννήθην . . . Ὅλοι οἱ καλοὶ οὗτοι ἄνθρωποι μὲ γνωρίζουν ἀπὸ μικρὸν παιδάκι καί μ' εὐγνωμονοῦν δι' ὅσα καλὰ τοὺς ἔκαμε καὶ ὁ πάππος μου καὶ ὁ πατήρ μου. Καὶ ἔπειτα . . . εἶμαι αἰμά των, εἶμαι ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν χωρικῶν. Ὁ πρόπαππός μου ἦτο γεωπόνος ἑνὸς χωρίου ἀπέχοντος ὀλίγην ὥραν ἀπ' ἐδῶ.

— Ὢ! ὢ! πολὺ ὑπερήφανος εἶσθε διὰ τοῦτο!

— Οὔτε ὑπερήφανος, ἀλλ' οὔτε τεταπεινωμένος.

— Ζητῶ συγγνώμην . . . ἀλλ' ὅμως παρετήρησα ἐλαφρὸν κίνημα ὑπερηφανείας! Θέλετε λοιπὸν νά σας ἀποκριθῶ καὶ ἐγώ; Μάθετε ὅτι ὁ πρόπαππος τῆς μητρός μου ἦτο ἐκμισθωτὴς χωραφίων εἰς μίαν ἐπαρχίαν τῆς Γαλλίας, ἐπῆγεν ἔπειτα εἰς Καναδᾶν περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅτε ἦτο ἀκόμη Γαλλία ὁ Καναδᾶς . . . Καί τον ἀγαπᾶτε πολὺ τὸν τόπον τοῦτον εἰς τὸν ὁποῖον ἐγεννήθητε;

— Πολύ. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ θὰ ἀναγκασθῶ νά τον ἐγκαταλείψω.

— Καὶ διατί;

— Ὅταν θὰ προβιβασθῶ θά με στείλουν εἰς ἄλλο σύνταγμα καὶ θὰ περιέρχωμαι ἀπὸ φρουρᾶς εἰς φρουράν . . . Ἀλλὰ βεβαίως ὅταν θὰ εἶμαι πλέον γέρων διοικητὴς ἢ γέρων συνταγματάρχης ἀπόστρατος, θὰ ἔλθω νὰ ζήσω καὶ νὰ ἀποθάνω ἐδῶ εἰς τὸν οἰκίσκον τοῦ πατρός μου.

— Καὶ πάντοτε ὁλομόναχος;

— Διατί ὁλομόναχος;... Ἐλπίζω ὅτι ὄχι...

— Σκοπεύετε νὰ νυμφευθῆτε;

— Μάλιστα, βεβαίως.

— Καὶ ζητεῖτε νὰ νυμφευθῆτε;

— Ὄχι . . . Δύναταί τις νὰ σκέπτεται περὶ γάμου, ἀλλὰ δὲν ὀφείλει καὶ νὰ τρέχῃ ἀναζητῶν.

— Καὶ ὅμως ὑπάρχουν ἄνθρωποι ζητοῦντες . . . σᾶς βεβαιῶ καὶ πιστεύσατέ με . . . καὶ μάλιστα ἠθέλησαν καὶ σᾶς νὰ νυμφεύσουν, ἀκούετε;

— Καὶ πῶς το εἰξεύρετε;

— Ἆ! δὲν ἔχετε ἰδέαν πόσον καλὰ εἰξεύρω ὅλα τὰ ἰδιαίτερά σας! . . . Εἶσθε ὡς συνήθως λέγουν εἰς τοιαύτας περιστάσεις, εἶσθε *kalón méros* . . . καὶ ἐπαναλαμβάνω, ἠθέλησαν νά σας νυμφεύσουν.

— Καὶ τίς σᾶς το εἶπε;

— Ὁ πατὴρ Κωνστάντιος.

— Δὲν ἔκαμε καθόλου καλὰ ὁ νοννός μου, εἶπεν ὁ Ἰωάννης μετά τινος ζωηρότητος.

— Ὄχι, ὄχι δὲν πταίει αὐτός. Ἂν εἶνέ τις ἔνοχος, εἶμαι ἐγώ, ἀλλὰ ἔνοχος οὐχὶ ἐκ περιεργείας, σᾶς ὀμνύω. Ἀνεκάλυψα ὅτι ὁ νονός σας δὲν ἦτο ποτὲ ἄλλοτε τόσον εὐτυχὴς ὅσον ὁσάκις ὡμίλει περὶ τοῦ βαπτιστικοῦ του. Ἐγὼ λοιπὸν τὸ πρωῒ ὁσάκις εἶμαι μόνη μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν περίπατον διὰ νά τον εὐχαριστήσω φέρω τὴν ὁμιλίαν σας, καὶ ἐκεῖνος μοῦ διηγεῖται τὴν ἱστορίαν σας. Ζῆτε ἐν ἀνέσει, ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἐνοχλήσεως. Λαμβάνετε παρὰ τῆς κυβερνήσεως διακόσια δεκατρία φράγκα κατὰ μῆνα . . . καὶ ὀλίγα ἑκατοστά. Ἢ ὄχι;

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ Ἰωάννης, ἀποφασίζων νὰ μὴ δυσανασχετήσῃ κατὰ τῆς ἀθυροστομίας τοῦ ἀναδόχου του.

— Ἔχετε εἰσόδημα ὀκτὼ χιλιάδων φράγκων.

— Σχεδόν, ὄχι ἀκριβῶς.

— Προστιθεμένης ὅμως τῆς οἰκίας σας, ἥτις ἀξίζει καμμιὰ τριανταριὰ χιλιάδας φράγκων. Τέλος πάντων εἶσθε εἰς ἐξαίρετον κατάστασιν καί σας ἐζήτησαν.

— Μὲ ἐζήτησαν; . . . Ὄχι! ὄχι!

— Ναί! ναί! δίς . . . καὶ σεῖς ἀπερρίψατε δύο ὡραιότατα συνοικέσια, δύο ὡραιοτάτας προῖκας, ἐὰν προτιμᾶτε τὴν λέξιν. Πλεῖστοι ἄνδρες θεωροῦν τὰ δύο αὐτὰ πράγματα ὡς ἓν καὶ τὸ αὐτό! Διακοσίας χιλιάδας φράγκων εἶχε τὸ ἓν μέρος, τριακοσίας τὸ ἄλλο. Τὸ ποσὸν τοῦτο κατὰ τὰ φαινόμενα θεωρεῖται σημαντικὸν ἐδῶ! καὶ σεῖς λοιπὸν ἀπεποιήθητε. Εἴπατέ μοι διατί; Δὲν εἰξεύρετε πόσον εἶμαι περίεργος νὰ μάθω!

— Ἔστω! ἦσαν δύο νεάνιδες θελκτικώταται . . .

— Ἐννοεῖται! καὶ μάλιστα τὸ ὁμολογοῦν ὅλοι.

— Τὰς ὁποίας μόλις ἐγνώριζον. Μ' ἐβίασαν — διότι ἠναντιούμην — μ' ἐβίασαν νὰ συναντηθῶ μετ' αὐτῶν εἰς δύο ἢ τρεῖς ἑσπερίδας τὸν παρελθόντα χειμῶνα.

— Καὶ ἔπειτα;

— **Ἔπειτα, δὲν εἰξεύρω καὶ ἐγὼ πῶς νά σας**

Digitized by Google

το ἐκφράσω, οὐδεμίαν ᾐσθάνθην σύγχυσιν, συγκίνησιν, ἀμηχανίαν, ταραχήν...

— Ἑνὶ λόγῳ, εἶπεν εὐτόλμως ἡ Μπεττίνα, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ὑποψίαν ἔρωτος.

— Ὄχι, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην... καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὸ ἔρημόν μου δωμάτιον φρόνιμα φρόνιμα, διότι σκέπτομαι ὅτι προτιμότερον νὰ μὴ νυμφευθῇ τις ἢ νὰ νυμφευθῇ ἄνευ ἔρωτος. Ἰδοὺ ἡ γνώμη μου.

— Καὶ ἡ ἰδική μου ὡσαύτως.

Καὶ τὸν ἔβλεπε καὶ τὴν ἔβλεπε.

Αἴφνης δὲ πρὸς μεγίστην ἀμφοτέρων ἔκπληξιν οὐδὲν πλέον εὗρον νὰ εἴπωσιν οὐδέν, οὐδέν.

Ἀλλ' ἀγαθῇ τύχῃ ὁ Ἄρυς καὶ ἡ Μπέλλα μετὰ μεγάλων κραυγῶν χαρᾶς εἰσήλασαν αἴφνης εἰς τὴν αἴθουσαν.

— Κύριε Ἰωάννη! κύριε Ἰωάννη! ἐδῶ εἶσθε, κύριε Ἰωάννη; Ἐλᾶτε νὰ ἰδῆτε τὰ ἀλογάκια μας.

— Ἄ! εἶπεν ἡ Μπεττίνα μετ' ἀβεβαίου πως φωνῆς, ὁ Ἐδουάρδος ἐπανῆλθεν ἐκ Παρισίων πρὸ ὀλίγου καὶ ἔφερε διὰ τὰ παιδιὰ μικροσκοπικὰ ἀλογάκια. Ἄς ὑπάγωμεν νά τα ἐπιθεωρήσωμεν, θέλετε;

Καὶ ἐπορεύθησαν ἵνα ἴδωσι τὰ Σκωτικὰ ἱππάρια ἄξια ὄντως νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὰ ἱπποστάσια τοῦ βασιλέως τῆς Λιλλιπούτης.

[Ἕπεται συνέχεια].

Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ἐποπτείαν τοῦ μαρκίωνος κ. de Queux de Saint-Hilaire, προέδρου τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν καὶ ἑλληνιστοῦ διακεκριμένου, ἤρχισεν ἐκδιδομένη «Συλλογὴ νεοελληνικῶν ποιημάτων» μεταπεφρασμένων εἰς τὴν γαλλικήν. Ὁ πρῶτος τόμος τῆς συλλογῆς ταύτης, λίαν φιλοκάλως ἐκτετυπωμένος, περιέχει ἀκριβῆ καὶ γλαφυρὰν μετάφρασιν τῶν «Μνημοσύνων» τοῦ Βαλαωρίτου, φιλοπονηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. J. Blancard, καθηγητοῦ τῆς νεοελληνικῆς ἐν τῷ Λυκείῳ τῆς Μασσαλίας. Τῆς μεταφράσεως ταύτης προτάσσει ὁ κ. μαρκίων de Saint-Hilaire ἀξίαν λόγου μελέτην περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ. Παρεντίθησι δ' ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ καὶ τρεῖς ἐπιστολὰς τοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου πρὸς αὐτόν, πολὺ ἐνεχούσας τὸ ἐνδιαφέρον διά τε τὰς γνώμας αἵτινες ἐν αὐτῇ ἀναπτύσσονται περὶ τῆς δημώδους ἡμῶν γλώσσης καὶ διὰ τὰς πληροφορίας περὶ τῆς ὀλεθρίας νόσου, ἥτις προώρως ἔφερεν εἰς τὸν τάφον τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν ποιητήν. Τὰς ἐπιστολὰς ταύτας δημοσιεύομεν κατωτέρω ἐν μεταφράσει, μετὰ τῶν ὀλίγων λέξεων δι' ὧν συνώδευσεν αὐτὰς ὁ ἐκδότης.

Ἐπιστολαὶ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ

—

«Ἐξετάσαντες τὸν Βαλαωρίτην ὡς φιλοπάτριδα, ὡς πολιτικὸν καὶ ὡς ποιητήν, ἐπιθυμοῦμεν νὰ γνωρίσωμεν τοῖς γάλλοις ἀναγνώσταις καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ. Ἐνδεικτικωτάτας δὲ τοῦ χαρακτῆρός του νομίζομεν τρεῖς ἐπιστολὰς τοῦ ἀνδρός, ἐκλελεγμένας ἐκ τῆς ἀλληλογραφίας ἣν ηὐτυχήσαμεν νὰ ἔχωμεν μετ' αὐτοῦ, καίπερ μὴ σχόντες τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν αὐτὸν προσωπικῶς, διότι ἐν τούτοις ὁ ποιητὴς λανθάνει ἀπεικονίζων ἑαυτὸν καὶ καταδεικνύων ὁποῖός τις ἦτο, ἀγαθὸς δηλονότι καὶ ἁπλοῦς, εὔνους τοῖς φίλοις, ὅλος καρδία. Ἂν μὴ πλανώμεθα, αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἀρκοῦσιν ὅπως κρεῖσσον τῶν ἡμετέρων περὶ αὐτοῦ κρίσεων γνωρίσωσι καὶ καταστήσωσιν ἀγαπητὸν τὸν ἄνδρα. Ἡ τελευταία, γραφεῖσα ὀλίγους μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου, ἐν ᾧ ἀφ' ἑνὸς παρέχει περιέργους πληροφορίας περὶ τῆς δεινῆς νόσου, ἥτις ἤγαγε προώρως αὐτὸν εἰς τὸν τάφον, ἀφ' ἑτέρου δύναται νὰ θεωρηθῇ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ζητήματος τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης ὡς διαθήκη φιλολογική, ἧς πάντες θὰ κατίδωσι τὴν σπουδαιότητα.

»Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἐγράφησαν γαλλιστί, ἐκρίναμεν δὲ καλὸν νὰ μὴ μεταβάλωμεν τὸ λεκτικόν, καταδεικνύον ὅτι ὁ Βαλαωρίτης ἐπίστατο ὡς ἄριστα τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, γινώσκων ὅλον τὸν πλοῦτον καὶ πάσας τὰς λεπτότητας αὐτῆς. Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Βαλαωρίττου ἔχουσιν ὡς ἑξῆς:»

Α'.

«Ἐν Λευκάδι, τῇ 12 Μαΐου 1878.

»Ἤμην ἀσθενής, ὅτε ἔλαβον τὸ χαριέστατον γράμμα σας· καὶ πλέον ἢ ἀσθενής, ἐξημβλυμένος μᾶλλον ἐκ καταρροῆς ἀγρίας, ἐξ ἐκείνων αἵτινες καθιστάμεναι κύριαι τοῦ ἡμετέρου ὀργανισμοῦ ναρκοῦσι πάσας τὰς διανοητικὰς ἡμῶν δυνάμεις, ἀνακόπτουσι τὰς ὁρμὰς καὶ τῆς ἀκρατεστάτης φαντασίας, παραλύουσι τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν καὶ μᾶς καταδικάζουσι νὰ φθίνωμεν δεσμευμένοι ἐν ἀνακλίντρῳ. Ἀνέμενον τὴν ἐπίσκεψίν σας καὶ δύναμαι νὰ σᾶς βεβαιώσω, ὅτι καίτοι τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τῆς ὑγιείας μου, ὅμως ἀνέγνων ἐπανειλημμένως τὴν ἐπιστολήν σας, δυνηθεὶς οὕτω νὰ ἀναπνεύσω ὅλον τὸ ἄρωμα τῶν συμπαθητικῶν λόγων σας καὶ νὰ αἰσθανθῶ ὅλην τὴν ἡδονήν, ἣν παρέχει ἡ προσφορὰ τῆς πολυτίμου φιλίας σας.

»Καταδεδικασμένος ὢν νὰ ζῶ ἐν τῇ λησμονημένῃ ταύτῃ γωνίᾳ τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ἔχω διαρκῶς πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς συμφορὰς τῆς Ἠπείρου, ὁπόθεν κατάγομαι, καὶ τὰς τυραννίας τῶν δεσποτῶν αὐτῆς, δὲν εἶμαι βεβαίως ἐπικλινὴς εἰς φαιδρὰ αἰσθήματα· ὅμως ἡ ἐπιστολή σας προὐξένησέ μοι ἀγαλλίασιν, χαράν, ὁποίαν ἀπὸ μακροῦ χρόνου δὲν εἶχον αἰσθανθῆ· προήρχετο δὲ τοῦτο ἀναντιρρήτως ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι πέραν τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν ὀρέων, ἀπώτατα, ἐν Παρισίοις, ἐν τῷ μεγάλῳ ἐκείνῳ ἐργαστηρίῳ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ὑπάρχει τις συλλογιζόμενός με, ἀναγινώσκων τοὺς στίχους μου καὶ ἀγαπῶν αὐτούς, καὶ τούτου

Digitized by Google

ἕνεκα ἀγαπῶν τοὺς ἥρωάς μου, ἀγαπῶν τὴν Ἑλλάδα· καὶ ταῦτα ἐν χρόνῳ, καθ' ὃν εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἔχομεν χρείαν παραμυθίας καὶ ἀγάπης.

»Εἰς τὸν καιρόν μου, πρὸ τριάκοντα πέντε περίπου ἐτῶν, μείζονα ἀπέδιδον ἐν Παρισίοις σημασίαν εἰς τὴν ἀβυσσινιακὴν γλῶσσαν ἢ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς νεοελληνικῆς γραμματολογίας. Ἀνεγίνωσκον ἑλληνικὰ μὲ προφορὰν φρικαλέαν, σχεδὸν δὲ παντελῶς ἠγνόουν τὴν ὕπαρξιν τῆς δημώδους γλώσσης, ἥτις μετὰ δεινὰ παθήματα καὶ πολλοὺς διωγμούς, ἀνεγνωρίσθη καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν δυσμενεστάτων πολεμίων της, ὡς ἡ μόνη κατάλληλος εἰς διερμήνευσιν τῶν ποιητικῶν ἐμπνεύσεων τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐν ταῖς παραδόσεσιν ἐν τῷ Κολλεγίῳ τῆς Γαλλίας ἢ ἐν τῇ Σορβόννῃ τοσοῦτον ἀραιοὶ ἦσαν οἱ ἀκροαταί, ὥστε μονονουχὶ ἠσχύνετό τις νἀκούῃ μαθήματα, μηδενὸς κινοῦντα τὸ ἐνδιαφέρον. Ἀλλὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν ὁ πάγος ἐτάκη, καὶ διὰ τῶν προσπαθειῶν τοῦ **Brunet de Presle**, τοῦ κ. **Egger**, τοῦ κ. Λεγρὰνδ, τοῦ κ. **Circourt** καὶ ὑμῶν ἡ σπουδὴ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, καὶ διὰ τὸ καινοφανὲς αὐτῆς καὶ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον ὅπερ ἐμπνέει, κατέλαβε θέσιν ἰσότιμον ἐν τῇ σπουδῇ τῆς γραμματολογίας τῶν νεωτέρων ἐθνῶν.

»Πρὸς περισυναγωγὴν τοῦ ἐν τῇ πρωτοτυπωτάτῃ καὶ ποιητικωτάτῃ γλώσσῃ ταύτῃ διεσπαρμένου ὑλικοῦ, πρὸς στίλβουσαν καὶ καλλιτεχνικὴν διάπλασιν αὐτοῦ, εἰργάσθην ἐπιπόνως ἐπὶ τριακονταετίαν, μὴ προσέχων εἰς τὰς μανιώδεις κατακραυγὰς τῶν ἡμετέρων *Λογιωτάτων*, οἵτινες ἀποκλείσαντες ταύτην ἀπὸ τῶν ποιητικῶν ἀγώνων, ἠσχολοῦντο νὰ ἐξαλείψωσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ. Ἀλλ' ἡ γλῶσσα αὕτη δεσπόζει νῦν, ἐν τοῖς δακτύλοις δ' ἀριθμοῦνται οἱ τολμῶντες ἀκόμη νὰ γράφωσι στίχους ἐν τῷ ψυχρῷ, ἀψύχῳ καὶ ἀχρωματίστῳ ἐκείνῳ ἰδιώματι, ὅπερ ὃν ἐκτρωματικὸν γέννημα τῆς παλαιᾶς γλώσσης, εἶναι καταδεδικασμένον νὰ μὴ συγκινῇ τὸ παράπαν τὴν καρδίαν τοῦ ἔθνους, τὸ ὁποῖον ἐκείνην μόνην ὑπολαμβάνει ποίησιν, ἣν δύναται νὰ αἰσθανθῇ, νὰ ψάλῃ καὶ νὰ ἐννοήσῃ. Εἰς τὸν *Ἀθανάσιον Διάκον* μου, εἰς τὸν *Ἀστραπόγιαννον*, εἰς τὸν ἐπὶ τοῖς ἀποκαλυπτηρίοις τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Πατριάρχου ποιηθέντα διθύραμβον καὶ καθόλου εἰπεῖν εἰς πάνθ' ὅσα ἔγραψα μετὰ τὴν *Κυρὰ Φροσύνην* προσεπάθησα νὰ μὴ ἀνατρέχω ποσῶς εἰς τὴν καθαρεύουσαν λεγομένην γλῶσαν, πεποιθὼς ὅτι ἣν αὕτη ἀνεπαρκεστάτη διὰ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους καὶ τῆς ἡμετέρας ποιήσεως.

»Ἀλλ' ἄκων ἐξωλίσθησα εἰς συζήτησιν θέματος, ἥκιστα εὐχαρίστου, ὅπερ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μου παρέλαβε τὸν τύπον ἀνιάτου μονομανίας. Ἀλλ' ἄφατον αἰσθάνομαι χαράν, βλέπων ὅτι οἱ κόποι μου δὲν ἀπέβησαν μάταιοι, καὶ ὅτι ἐν χερσὶν ὑμῶν καὶ τῇ ὑμετέρᾳ ἀρωγῇ, ἡ δημώδης θὰ καταστῇ τοῦ λοιποῦ ἡ κλῖμαξ, δι' ἧς θὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ εἴσοδος εἰς τὰς σκοτεινὰς χώρας τῆς ἀρχαίας, καὶ ὅτι ἐν τοῖς συνδέουσι τὴν θυγατέρα μετὰ τῆς μητρὸς δεσμοῖς θὰ ἴδητε ἀναμφίρρηστα τὰ μαρτύρια τῆς ἀδιασπάστου συνεχείας τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ τὰς δεινὰς συμφοράς, ἃς ὑπέστη μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

»Ἀλλὰ πρὸς πλήρη κατανόησιν τούτων ἀπαιτεῖται νὰ ἔλθητε καὶ νἀκούσητε ᾀδούσας τὰς παρθένους τῶν Ἀγράφων ἢ τοὺς βοσκοὺς τῆς Ἀκαρνανίας. Ὁ **Mézières**, ὃν σᾶς παρακαλῶ νἀσπασθῆτε ἐκ μέρους μου, δύναται νὰ σᾶς παραστήσῃ ὁποῖόν τι εἶναι τὸ τοιοῦτο ταξείδιον, ἂν διατηρῇ ἀκόμη τὴν μνήμην τῶν ἡμετέρων ἐκδρομῶν. Ἐρωτήσατέ τον, ἂν ἐνθυμῆται τὸ μέγα τῆς Νικοπόλεως θέατρον, ὅπερ ὁμοῦ εἴδομεν καὶ τὴν μαγικὴν θέαν, ἥτις ἐξετυλίσσετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, καθημένων ἐπὶ τῆς ἕδρας τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου. Ἐνώπιον ἡμῶν ἀπηύγαζεν ὡς μεταλλίνη πλὰξ ἡ θάλασσα τοῦ Ἀκτίου ὅπου πρὸ εἴκοσιν αἰώνων ἐκρίθη ἡ τύχη τοῦ κόσμου, ὑπεράνω δὲ τῶν ἡμετέρων κεφαλῶν ἠκούομεν τὴν κλαγγὴν δύο ἀετῶν, περιδινουμένων ἐν τῷ αἰθέρι, ζώντων συμβόλων δυνάμεως πρὸ πολλοῦ τεθνηκυίας. Ὑπὸ τῆς ὀξείας φωνῆς αὐτῶν ὁδηγούμενοι, ἀνεκαλύψαμεν τὰς φωλεάς των ἔν τινι ῥωγμῇ τῶν ἐξωτερικῶν τοίχων τοῦ ἀμφιθεάτρου, καὶ ὅπως ζωγρήσωμεν τοὺς ἀετιδεῖς αὐτῶν, ἐζητήσαμεν τὴν βοήθειαν νεαροῦ βοσκοῦ, ἀκολουθοῦντος ἡμᾶς, βοσκοῦ ἔχοντος περικαλλῆ Ἀπόλλωνος μορφήν. Παρατηρήσαντες ὅμως, ὅτι ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἦσαν ἕτοιμοι νὰ ἐπιτεθῶσι καθ' ἡμῶν, δὲν τὸν ἀφίσαμεν νὰ ῥιψοκινδυνήσῃ ἐν τῷ κρημνῷ. Ἔφερον μαζί μου τυφέκιον καὶ ἐδυνάμην εὐκόλως νὰ τοὺς φονεύσω· ἀλλ' ὁ Μεζιέρ, μὴ συμμεριζόμενος τὴν πρὸς τοὺς ῥωμαϊκοὺς ἀετοὺς ἀντιπάθειάν μου, μὲ ἀπέτρεψεν. Ἐδώκαμεν ὀλίγα χρήματα τῷ Ἠπειρώτῃ νεανίσκῳ καὶ παρετήρησα, ὅτι ὁ Μεζιὲρ θαυμάζων τὴν τελειότητα τοῦ κάλλους ἐκείνου, παρετήρησεν ὡς ἀληθὴς καλλιτέχνης ὅτι τοιαύτη εὐγένεια μορφῆς, τοιαύτη ὀξύτης βλέμματος, ἦσαν ἐνδείξεις φυλετικῆς καθαρότητος ἀνατρέπουσαι πάντας τοὺς λήρους τοῦ Φαλλμεράϋερ καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ.

»Ἔλθετε λοιπὸν προτοῦ μὲ καταλάβῃ τὸ γῆρας, ἐμποδίζον με νἀκολουθήσω ὑμᾶς ὡς ὁδηγὸς καὶ διερμηνεύς. Ἔλθετε καὶ θὰ εὕρητε ἐνταῦθα φίλους, οἵτινες θὰ θεωρήσωσιν εὐτύχημά

Digitized by Google

των νὰ σφίγξωσιν ἐγκαρδίως τὴν χεῖρά σας.

»Σύγγνωτε τοὺς σολοικισμούς μου!

»Ὑμέτερος ἐκ ψυχῆς

»ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ».

Β΄.

«Ἐν Λευκάδι, τῇ 13 Ἰουλίου 1878.

»Περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Μαρτίου, ὁ πενθερός μου Αἰμίλιος Τυπάλδος ἀπέθανεν ἐν Μουράνῳ, πλησίον τῆς Βενετίας. Ἦν λόγιος, καθηγητὴς τῆς ἱστορίας, φίλος στενὸς τοῦ Μόντη, γαμβρὸς τοῦ Μουστοξείδου, οἰκειότατος τῷ Μαντζόνῃ, τῷ Νικολίνῃ, τῷ Τωμαζαίῳ, τῷ Μανίνῃ, τῷ Φοσκόλῳ, τῷ Παρίνῃ, συγγραφεὺς διακεκριμένος, καὶ τὰ μάλιστα συντελέσας εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος.

»Ἡ κυρία Βαλαωρίτου, μονογενὴς θυγάτηρ αὐτοῦ, ἠναγκάσθη ν' ἀπέλθῃ τῆς Λευκάδος ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου, ἅμα μαθοῦσα τὴν ἀσθένειαν τοῦ πατρός της. Αὔριον δὲ ἀναχωρῶ καὶ ἐγὼ διὰ τοῦ αὐστριακοῦ, μεταβαίνων ὅπως ἴδω τὴν σύζυγον καὶ τὴν πενθεράν μου· θὰ φθάσω εἰς Βενετίαν μετὰ δεκαήμερον πλοῦν, διότι τὸ ἀτμόπλοιον παραπλέον τὴν δεξιὰν παραλίαν τοῦ Ἀδρία θὰ προσεγγίσῃ εἰς πολλοὺς λιμένας, ἀπὸ τῆς Πρεβέζης, τῆς παρὰ τὸ στόμιον τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, μέχρι τῆς Πόλας, τοῦ τελευταίου λιμένος τῆς Δαλματίας. Οὕτω δὲ θὰ ἐπανίδω καὶ αὖθις τὰς αἱματοφύρτους ἀκτὰς τῆς Ἠπείρου, τὸ Ἀντίβαρι κατεχόμενον νῦν ὑπὸ τῶν Μαυροβουνίων, τὸ Δυρράχιον, τὸν πρῶτον ἀποβατήριον σταθμὸν τῶν σταυροφόρων· τὸ Κάτταρον, ἐν λαμπρᾷ κείμενον θέσει, εἰς τὸν μυχὸν αὐλῶνος καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τῶν μαυροβουνιακῶν ὀρέων· τὸ Σεμενίκον, τὴν γενέθλιον πόλιν τοῦ Τωμαζαίου· τὸ Σπαλάτον, περίφημον διὰ τὸ ῥωμαϊκόν του θέατρον καὶ τὸ παλάτιον τοῦ Διοκλητιανοῦ, ὅστις ἀπεχώρησεν ἐκεῖ, ἵνα ἀποθάνῃ ἐν εἰρήνῃ, ἀφ' οὗ συνετάραξε τὸν κόσμον· τὴν Ζάραν, πρωτεύουσαν τῆς Δαλματίας, πόλιν κομψήν, ὀνομαστὴν διὰ τὸ μαρασκῖνόν της· τὴν Λίσσαν, ὅπου ὁ Τεγετὼφ κατεναυμάχησε τὸν ναύαρχον κόμητα Περσάνον· τὸ Κάπο δ' Ἴστρια, ὅπόθεν κατὰ τὸν μεσαίωνα μετανέστη εἰς Κέρκυραν ἡ οἰκογένεια τοῦ Καποδίστρια, ἵνα παραλίπω ἄλλους σταθμούς, ἥττονος σπουδαιότητος. Ἂν ποτε ἔλθετε εἰς Ἑλλάδα, κάμετε αὐτὸν τὸν περίπλουν καὶ δὲν θὰ μετανοήσητε.

»Ἀφ' οὗ δὲ θὰ ἐκσφενδονηθῶ οὕτω ἐκτὸς τοῦ ἐρημητηρίου μου, δὲν εἶναι ἀδύνατον παρασυρόμενος ὑπὸ τοῦ ἀτμοῦ νὰ ἔλθω καὶ εἰς Παρισίους, οὐχὶ ὅπως ἴδω τὴν ἔκθεσιν, ἀλλ' ὅπως σφίγξω τὴν χεῖρά σας καὶ γνωρίσω ἐκ τοῦ πλησίον πάντας τοὺς τιμῶντάς με διὰ τῆς ἀγάπης των.

»Ἀνάγκη ὅμως νὰ σᾶς ἐκμυστηρευθῶ, ὅτι ἀφόρητος μοὶ εἶναι ὁ θόρυβος τῶν μεγάλων πόλεων, μάλιστα δ' ὅταν εἰς αὐτὰς συρρέωσιν ὅλοι οἱ λαοὶ καὶ ὅταν ὦσιν ἡ ἀποθήκη πάντων τῶν προϊόντων τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Ἐπεθύμουν νὰ ἐπανίδω τοὺς Παρισίους, ὁποίους τοὺς ἐγνώρισα κατὰ τὴν νεότητά μου, ὁποίους τοὺς ἔβλεπον ἀπὸ τῶν παραθύρων μου, πληροῦντας τὸ Λουξεμβοῦργον, τὴν ὁδὸν Δελφῖνος, τὰς στοὰς τοῦ Ὠδείου, τὸ καφενεῖον Βολταίρου ἢ τὴν Καλύβην. Σήμερον ἴσως δὲν θὰ τοὺς ἀναγνωρίσω, ἐπειδὴ δ' ἐξ ἰδιοσυγκρασίας ἢ κακῆς ἕξεως, προκρίνω τὸν παλαιὸν κόσμον τοῦ νέου, πολὺ φοβοῦμαι μὴ οἱ νεώτεροι Παρίσιοι δὲν ἔχωσι πλέον δι' ἐμὲ τὰ θέλγητρα τῆς παλαιᾶς πρωτευούσης τῆς Γαλλίας.

»Εὐτυχῶς θὰ δυνηθῶ ἀφ' ἑτέρου νὰ πληρώσω τοὺς πόθους μου, ἐπαναβλέπων τὸν γηραιόν μου καθηγητὴν κ. **Egger**, καὶ ἀσπαζόμενος τὸν Μεζιέρ, τὸν κ. Μιλλέρ, τὸν κ. Σιρκούρ, τὸν κ. Λεγρὰνδ καὶ ὑμᾶς, εἰς ὃν ὁ *Διάκος* μου ὀφείλει μέγα μέρος τῆς εὐδοκιμήσεώς του.

»Ὁ ταλαίπωρος αὐτὸς Διάκος, ἂν καὶ ἐδύνατο νἀκούσῃ τί περὶ αὐτοῦ λέγετε! Θὰ ἐσκίρτα ἐξ ἀγαλλιάσεως ἐν τῷ τάφῳ του. Ὅτε ὑφίστατο τὸν σκληρὸν τῆς σούβλας θάνατον ὑπὸ τοῦ ἀγρίου Μεχεμὲτ Κιοσὲ Βιζίρ, δὲν προεμάντευε βεβαίως, ὅτι τὸ ὄνομά του θ' ἀντήχει ποτὲ ἐν Παρισίοις καὶ ὅτι θὰ καθίστατο ὁ διὰ μέσου θαλασσῶν καὶ ὑπεράνω ὀρέων συνδέων ἡμᾶς ἀμφοτέρους δεσμός. Τούτου ἕνεκα μάλιστα πολλὴν ὀφείλω εὐγνωμοσύνην εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ.

»Ὑμέτερος ἐκ ψυχῆς

»ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ».

Γ΄.

«Ἐν Λευκάδι, τῇ 30 Δεκεμβρίου 1878.

»Ἐντρέπομαι ὑμᾶς, καὶ ὄχι μόνον ὑμᾶς, ὅστις εἶσθε λίαν ἀγαθὸς καὶ εὐκολώτατα συγχωρεῖτε· ἐντρέπομαι ἐμαυτόν, πρῶτον διότι δὲν ἐξεπλήρωσα τὴν ὑπόσχεσιν, ἣν σᾶς ἔδωκα νὰ ἔλθω νὰ σφίγξω τὴν χεῖρά σας, καὶ εἶτα διότι καθυστέρησα ἐπὶ μακρὸν νὰ σᾶς γράψω. Ὑπομείνατε νἀκούσητε τὴν ἐξομολόγησίν μου καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ τύχω τῆς ὑμετέρας συγγνώμης.

»Ἅμα ἔφθασα εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐδέησε νἀσχοληθῶ εἰς τὰ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ πενθεροῦ μου, ἣν ἐδωρησάμην τῇ Βουλῇ τῶν Ἑλλήνων, εἰς δὲ τὴν ἐργασίαν ταύτην, τὴν ἐπίπονον καὶ ἀνιαράν, κατηνάλωσα ἕνα περίπου μῆνα, ἤτοι τὰ τρία τέταρτα τοῦ χρόνου, ὃν ἐδυνάμην νὰ παραμείνω ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Ἡ σύνταξις τοῦ καταλόγου, ἡ μεταφορὰ τῶν βιβλίων διὰ τῶν

Digitized by Google

διωρύγων μέχρι Βενετίας, αἱ ἐνοχλήσεις τοῦ τελωνείου, μάλιστα δὲ ὁ ἀφόρητος καύσων τοῦ παρελθόντος θέρους, συνετέλεσαν νὰ προσβληθῇ ἡ ὑγιεία μου, οἱ δ' ἰατροὶ μὲ διέταξαν νἀναπαυθῶ ἐπὶ δύο ἑβδομάδας καὶ εἶτα νὰ ἐπιστρέψω εἰς Ἑλλάδα προτοῦ νὰ ἐπέλθωσι τὰ πρῶτα ψύχη τοῦ χειμῶνος.

»Ἵνα κατοήσητε δεόντως τὸ τελευταῖον τοῦτο παράγγελμα, πρέπει νὰ μάθητε ὅτι ἀπὸ τριῶν περίπου ἐτῶν ὑποφέρω πολὺ ἐκ νευρικῆς νόσου, ἥτις ἐπιτείνεται καὶ καθίσταται ἐπικίνδυνος ἐκ τοῦ ψύχους. Ἡ ἀσθένεια αὕτη εἶναι, ὡς τὴν ὠνόμαζεν ὁ κ. **Bouchut**, καρδιακὴ νεύρωσις, ἐγκεντρισμένη εἰς μικρὰν ἀτέλειαν τῶν καρδιακῶν λοβῶν, τὴν ἔχω δὲ ἀπὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν· προῆλθε δ' ἐκ τῶν προσπαθειῶν καὶ τῆς ἀγωνίας ἣν ὑπέστην κατὰ τὸ 1845, ὅπως σώσω ἕνα φίλον μου, παρασυρθέντα ἐκ τῆς παλιρροίας τοῦ ὠκεανοῦ, ἐν ταῖς ἀκταῖς τῆς Γερσέης.

»Ἡ μικρὰ ὅμως αὕτη ὀργανικὴ πάθησις οὐδέποτε μ' ἐκώλυσε νὰ ἱππεύω ἵππους θυμοειδεστάτους, ἢ νὰ κυνηγῶ πέρδικας ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ὀρέων, ἢ νὰ διατρέχω πεζῇ ὅλην τὴν Σκωτίαν, ὅλην τὴν Ἑλβετίαν καὶ ὅλην τὴν Τιρολίαν. Δὲν εἶχον ἐννοήσει αὐτὴν καὶ διήλθομεν ὁμοῦ πάσας τὰς περιπετείας ταραχώδους βίου, ἀναμέστου συγκινήσεων, κινδύνων καὶ θυελλῶν. Ἀλλ' οἱ ἰατροὶ τὸ εἶπον καὶ ἐδέησε νὰ τοὺς πιστεύσω.

»Τὸ πρῶτον προσεβλήθην ὑπὸ συχνοτάτων καὶ ἰσχυροτάτων παλμῶν κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου. Ἡ μεγάλη ἔξαψις, ἥτις μὲ κατεῖχεν ἐπὶ δύο μῆνας· ἡ νευρικὴ κόπωσις ἐκ τῆς απαγγελίας, διαρκεσάσης ἐπὶ μίαν ὥραν, καθ' ἣν ἤμην ἠναγκασμένος νὰ ὑψῶ τὴν φωνήν, ὥστε νἀκούηται μέχρι τῶν ἄκρων τῆς πλατείας τοῦ Πανεπιστημίου· ἡ ἐξ ἀπροσδοκήτου θριάμβου μέθη, αἱ κραυγαί, οἱ λυγμοί, αἱ ἔξαλλοι ἐπευφημίαι λαοῦ, τὸ πρῶτον ἀκούοντος ἐν γλώσσῃ καταληπτῇ αὐτῷ τὴν αἱματηρὰν ἱστορίαν τῆς ἐθνικῆς του ἀναγεννήσεως, πάντα ταῦτα ἔπληξαν καιρίως τὰ δυστυχῆ νεῦρά μου, καὶ ὅτε κατῆλθον τοῦ βήματος, δύο ἰατροὶ ἐβεβαίωσαν, ὅτι ἡ καρδία μου ἐπάλλετο ἑκατὸν ἑξήκοντα φορὰς κατὰ λεπτόν.

»Ἀπὸ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐβασανιζόμην ἀδιαλείπτως ὑπὸ παλμῶν, οἵτινες καίπερ ὀχληρότατοι δὲν μὲ ἐμπόδιζον ὅμως ἀπὸ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀπολαύσεως τοῦ βίου. Ἀλλὰ νῦν οἱ μὲν παλμοὶ ἐκεῖνοι σχεδὸν ἐξέλιπον, τοὺς ἀντικατέστησαν δὲ φοβεροὶ ἀποπνιγμοί, οἵτινες μὲ προσβάλλουσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸν χειμῶνα μόνον, καθιστάντες ἀνιαρὸν τὸν βίον μου. Μὲ καταλαμβάνει σπασμὸς τῶν πνευμόνων τόσον ἰσχυρός, ὥστε καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἀπορῶ πῶς δύναμαι νἀντέχω· διαρκεῖ ἐπὶ μίαν ὥραν περίπου, ἀλλ' οὔτε πόνον τινὰ αἰσθάνομαι, οὔτε ἐπέρχεται ἐπαισθητή τις καρδιακὴ διατάραξις. Ὁ ἰατρός μου ἰσχυρίζεται, ὅτι εἶναι ἁπλῆ νεύρωσις καὶ ὅτι βεβαίως θὰ θεραπευθῶ· ἐγὼ ὅμως δὲν τὸν πιστεύω, καὶ ἐνδομύχως εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι πολὺ ταχέως θὰ χωρισθῶμεν ἐσαεί.

»Ὁ ἰατρὸς κ. **Bouchut** ἐν τῇ ἐξαιρέτῳ αὐτοῦ μονογραφίᾳ περὶ νευρώσεων, διατείνεται ὅτι οἱ ποιηταὶ προσβάλλονται μοιραίως ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης. Ἐπεθύμουν λοιπὸν νὰ τὸν συμβουλευθῶ προσωπικῶς ἐν Παρισίοις, καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ θὰ ἐπεκαλούμην τὴν μαρτυρίαν ὑμῶν καὶ τοῦ Μεζιέρ, ἵνα ἀποδείξω τὴν ποιητικήν μου ἰδιότητα, ἀλλ' ἐφοβήθην τὴν ἐκ τοῦ σιδηροδρόμου κόπωσιν, τὸν μέγαν τῆς ἐκθέσεως τάραχον, μάλιστα δὲ τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολάς, ἐξ ὧν πρὸ πάντων προέρχονται οἱ παροξυσμοὶ τῆς νόσου.

»Ἀφ' οὗ ἀπώλεσα τὴν εὐκαιρίαν ταύτην τοῦ νὰ σᾶς ἴδω, εἶνε πιθανόν, ὅτι ἐκτὸς ἂν θεραπευθῶ ἐκ τῆς νόσου, θὰ συναντηθῶμεν πλέον μόνον ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰωσαφάτ.

»Αὕτη εἶναι ἡ ἐξομολόγησίς μου· ὅθεν μὴ ἔχετε παράπονον ἐναντίον μου, ἀλλὰ βεβαιώθητε ὅτι μεγάλως θλίβομαι, διότι τόσον ἐγγὺς τῶν Παρισίων εὑρισκόμενος δὲν διέβην τὰς Ἄλπεις, οὐχὶ ὅπως θαυμάσω τὴν Ἔκθεσίν σας, ἀλλ' ὅπως ζητήσω παρ' ὑμῖν τὴν παραμυθίαν, ἧς ἡ τάλαινα καρδία μου μεγίστην ἔχει ἀνάγκην.

»Λέγω τοῦτο, καὶ τὸ λέγω πρὸς ὑμᾶς, γινώσκων ὅτι ἐννοεῖτε τὸν πόνον μου. Ὁ υἱός μου Αἰμίλιος, νέος εἴκοσι καὶ ἑνὸς ἐτῶν μόλις, ὑπέστη ἐσχάτως τὰς ἐξετάσεις του ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἰένης καὶ ἀνεκηρύχθη διδάκτωρ **cum laude magna** τῶν φιλοσοφικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐπιστημῶν. Ἀλλ' ὁ πρὸς τὴν σπουδὴν ἔρως του ἔβλαψεν ὑπερβαλλόντως τὴν ὑγιείαν αὐτοῦ, καὶ ἑπόμενος τῇ συμβουλῇ τῶν ἰατρῶν μετέβη ἀμέσως μετὰ τῆς μητρός του εἰς Μαδέραν, ὅπου θὰ διαμείνῃ ὅλον τὸν χειμῶνα. Ἐλπίζομεν, ὅτι ὑπὸ τὸ βαλσαμῶδες ἐκεῖνο κλίμα θἀνακτήσηται τὴν ὑγείαν του. Ἀλλὰ ποῦ νὰ εὕρω τόσην ὑπομονήν, ὥστε νὰ περιμένω ἕως τότε!

»Καίτοι ὑπὸ τοιαύτης βαθείας θλίψεως κατέχεται ἡ ψυχή μου, ἐδημοσίευσα ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τῆς *Ἑστίας* μικρὸν εἰδύλλιον, ὅπερ βεβαίως θἀναγνώσητε, καὶ ὅπερ προδήλως δὲν φαίνεται ἀπόρροια βαρυαλγούσης καρδίας. Ἐπιγράφω αὐτὸ *Καλογιάννος*, ἀνεγνώσθη δὲ καὶ ἐπανεγνώσθη εὐχαρίστως, οὐ μόνον ἕνεκα τῆς πρωτοτυπίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὸ εἰκονικὸν τῆς δημώδους γλώσσης, ἥτις ὁλοὲν πλουτιζομένη καὶ ἀναπτυσσομένη, εἶναι πλέον εἰς κατάστασιν νὰ ἐπιλαμβάνηται οἱουδήποτε θέματος.

Digitized by Google

»Οὕτως ἐγὼ σκέπτομαι. Ποιηταὶ βεβαίως θὰ ὑπάρχωσι πάντοτε ἐν Ἑλλάδι, ὡς θὰ ὑπάρχωσι πάντοτε ἴα καὶ ἀηδόνες. Ἀλλὰ χαίρω πιστεύων, ὅτι μετὰ τριάκοντα ἐτῶν κόπους, δοκιμασίας, ἀγῶνας κατώρθωσα νὰ καταρτίσω ἐξ ὕλης ταπεινῆς καὶ ἀπερριμμένης ὡς ἀχρήστου τὸ ὄργανον δι' οὗ θὰ δύνανται νὰ ψάλλωσι καὶ διατυπώνωσι τὰς ἐμπνεύσεις των.

»Καὶ πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς ὑπολείπεται ἀκόμη ἐργασία. Ἀλλ' ὑμεῖς, ὁ Μεζιέρ, ὁ Λεγρὰνδ δὲν θὰ ἐγκαταλίπητε τὸ μόλις ἀρξάμενον ἔργον. Εἶναι ὡραία ἡ γλῶσσα αὐτὴ καὶ ἀξία τῆς ἀγάπης σας, ἀλλ' ὁμοιάζει μὲ τὰ ἄνθη τῶν ἀγρῶν, ἅτινα δὲν μεταφυτεύονται. Ἔλθετε λοιπὸν νἀναπνεύσητε τὸ ἄρωμά της εἰς τὴν γενέθλιον γῆν αὐτῆς καὶ θὰ πεισθῆτε περὶ τούτου.

»Ὑμέτερος ἐκ ψυχῆς

»ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ».

Διατί δὲν καλλιεργοῦσιν οἱ νέοι Ἕλληνες

ΤΗΝ ΔΗΜΩΔΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ;

Συνέχεια καὶ τέλος· ἰδὲ σελ. 394.

Δεύτερον αἴτιον τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς δημώδους Ἑλληνικῆς εἶνε ἀναμφιβόλως καὶ τοῦτο ὅτι δὲν νομίζεται εὐπρεπὲς νὰ μεταβῇ αὐτῆς μέρος τι, ἔστω μικρὸν ἢ μέγα, εἰς τὴν γραφομένην. Συμβαίνει δηλ. παρ' ἡμῖν τὸ θαυμαστὸν ὅτι γράφοντες δὲν σκεπτόμεθα οὐδ' ἐξετάζομεν συνήθως πῶς λέγεται ἢ πῶς συντάσσεται τοῦτο ἢ ἐκεῖνο παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ πῶς ἐλέγετο ἢ πῶς συνετάσσετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν. Οὕτω δὲ κατήντησεν, ὥστε οὐδεὶς ἀνθρώπων νὰ δύνηται σήμερον νὰ γράψῃ ὀρθῶς οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον, ἂν μὴ ἔχῃ ἱκανὴν γνῶσιν τῆς ἀρχαίας, καὶ τὸ χειρότερον ὅτι οὐδὲ νὰ ἐννοήσῃ πάντα τὰ ὑφ' ἡμῶν γραφόμενα ὀρθῶς δύναται ἄνευ τῆς γνώσεως τῆς ἀρχαίας· καὶ τὸ ἔτι ἀτοπώτερον ὅτι ὅσῳ τις μᾶλλον τὴν γραφομένην γλῶσσαν κανονίζει κατὰ τὰ παλαιότατα πρότυπα καὶ δὴ ὅσῳ ἐντελέστερον παραμελεῖ τῆς συνήθους ἡμῶν λαλιᾶς καὶ ἀπομακρύνεται ἀπ' αὐτῆς, τοσούτῳ εὐπρεπέστερον νομίζεται ὅτι γράφει. Οὕτως ἀπό τινος χρόνου ἀρχίζουσί τινες νὰ γράφωσι τὸν ἁπλοῦν μέλλοντα ἀντὶ τοῦ συνθέτου, τὸ ἐστὶν ἀντὶ τοῦ εἶνε, πολλάκις καὶ ἀπαρέμφατόν τι ὡς ἥδυσμα λαμπρὸν προσφέρουσιν ἡμῖν καὶ οὐδὲ τῆς εὐκτικῆς αὐτῆς ἀπέχονται, τῆς γενικῆς ἀπολύτου ἐπὶ τῶν διαφορωτάτων σχέσεων κατάχρησις γίνεται [1], καὶ σχεδὸν πᾶσα ἡ σύνταξις τῆς ἀρχαίας γλώσσης μετὰ τῶν πολυπλόκων αὐτῆς σχημάτων εἰσάγεται κατὰ μικρόν, κ.τ.τ., ὥστε μὰ τὴν ἀλήθειαν δὲν εἶνε παράδοξον, ἂν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον βαίνοντες παραλάβωμεν ἡμέραν τινὰ καὶ τὴν κατ' αἰτιατικὴν τοῦ ἀπαρεμφάτου σύνταξιν καὶ οὕτω καταντήσωμεν *μιᾷ χαρᾷ* εἰς τὴν κοινὴν ἢ καὶ τὴν νεωτέραν Ἀττικήν. Τοῦτο κατά τινας ἴσως θὰ εἶνε ἡ ἄκρα τελειότης τῆς νέας Ἑλληνικῆς, καθ' ἡμᾶς δὲ θὰ εἶνε μεγάλη ἐθνικὴ συμφορά. Διότι οὕτω κίνδυνος εἶνε νὰ διαιρεθῶμεν ὅπως οἱ παλαιοὶ Αἰγύπτιοι καὶ Ἰνδοὶ κλπ. εἰς διαφόρους τάξεις σινικοῦ τείχους ἐγειρομένου μεταξὺ τῶν τάξεων τούτων. Τῆς ἀρχομένης δὲ διαιρέσεως ταύτης παρατηροῦμεν τὸ λυπηρὸν σύμπτωμα ὅτι βιβλία ἢ φύλλα ἄξια νὰ φωτίσωσι τὸ ἔθνος δὲν ἐπιδίδουσι· τοὐναντίον δὲ φύλλα ὀλεθρίως ἐπὶ τὸν λαὸν ἐπιδρῶντα, διὰ τὸν μόνον λόγον ὅτι γράφονται ἐν γλώσσῃ εντελῶςκαταληπτῇ τοῖς πολλοῖς προβαίνουσι τάχιστα εἰς ἀκμήν, κατὰ χιλιάδας ἱκανὰς ἐκτυπούμενα. Καὶ ὅμως αὐτοὶ ἡμεῖς ἀναγκάζομεν τοὺς πολλοὺς νἀναγινώσκωσιν αὐτά, ὅταν τὰ χρήσιμα καὶ νὰ ἐξευγενίσωσι τὸν λαὸν δυνάμενα προσπαθῶμεν νὰ γράφωμεν ἐν γλώσσῃ ἀκαταλήπτῳ τοῖς πολλοῖς. Διότι ὅτι ἡ γνωστὴ τοῖς πολλοῖς γλῶσσα οὐχὶ τὰ πράγματα μόνα προσελκύουσι τοὺς ἀναγνώστας τῶν φύλλων τούτων, ἐπείσθημεν ἐσχάτως δώσαντες εἰς τακτικώτατον ἀναγνώστην τῶν τοιούτου εἴδους ἐφημερίδων ἄλλο τι βιβλίον κοινῆς μὲν καὶ εὐτραπέλου ὕλης ἀλλ' ἐν γλώσσῃ ὑπό τι καθαρευούσῃ, καὶ παρατηρήσαντες ὅτι ἀφοῦ ἀνέγνωσεν ὀλίγον ἔθηκεν αὐτὸ κατὰ μέρος. Ἀγωνιζόμενοι λοιπὸν παντὶ τρόπῳ νὰ καταστήσωμεν τὴν γραφομένην γλῶσσαν *εὐγενεστέραν*, ἀφίνομεν νὰ γίνηται ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς *ἀγενέστερος*. Ὡς πολύτιμον ἀληθῶς τὸ τίμημα τῆς ἐξευγενίσεως καὶ καθαρότητος ταύτης! Ἂν ἐγράφομεν ὅπως ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς περίπου, τ.ἔ. σαφῶς τοῖς πᾶσι, βεβαίως δὲν θὰ ὥρμων οὗτοι σήμερον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν πὰν θεῖον καὶ ἀνθρώπινον ἐμπαιζουσῶν τούτων σατυρῶν.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνος οὗτος ὁ λόγος, δι' ὃν δὲν συμφέρει νὰ ἐπιμένωμεν ἀντικαθιστῶντες πάντοτε τὰ Ἑλληνικὰ μὲν ἀλλ' οὐχὶ ἀρχαῖα καὶ δόκιμα διὰ τῶν ἀρχαίων καὶ δοκίμων, εἶνε καὶ ἄλλος μεγίστην ἔχων διὰ τὸν ἐθνισμὸν ἡμῶν σημασίαν. Πάντα τὰ πλησίον ἡμῶν ἔθνη, πρὸς ἃ ἀγωνιζόμεθα τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, ἐπέρχονται καθ' ἡμῶν οὐχὶ μετ' ἀρχαιοπινοῦς καὶ δυσχρήστου γλώσσης, ἀλλὰ μετὰ ζώσης

1 Ἐν ᾗ κατοικῶ οἰκίᾳ, ὑπάρχει καί τις παῖς φοιτῶν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον καὶ μανθάνων γραμματικήν. Οὗτος μελετῶν ἡμέραν τινὰ ἔλεγε τάδε· «ὁ τόνος τίθεται ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης μακρᾶς οὐσίας ἐπὶ τῆς ληγούσης» ἀντὶ «μακρᾶς οὔσης τῆς ληγούσης». Ἐρωτῶμεν τώρα ἐσφάλετο ἆρα ὁ παῖς; ἢ ὁ σοφολογιώτατος συγγραφεύς, ὅστις εἰ καὶ ἔγραφε γραμματικὴν διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα (ἐν ᾗ ὅμως καὶ ὁ δυϊκὸς καὶ ἡ β' Ἀττ. κλίσις διαπρέπουσι) δὲν ἀνέλυσεν ὅπως ἔπρεπεν;

Digitized by Google

καὶ ἀφ' ἑαυτῆς ὡς εἰπεῖν παρεχομένης. Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι ὅσῳ εὐκολωτέρα εἰς ἐκμάθησιν καὶ χρῆσιν γλῶσσά τις εἶνε, τοσούτῳ ἀποτελεσματικώτερον μάχεται πρὸς τὰς ἀντιπάλους. Ἀλλὰ περὶ εὐκολίας περὶ τὴν χρῆσιν τῆς γραφομένης νέας Ἑλληνικῆς οὐδὲ λόγος δύναται νὰ γίνῃ, ἐφ' ὅσον, ἵνα γράψῃ τις καὶ λαλήσῃ ὀρθῶς αὐτήν, θὰ ἔχῃ ἀνάγκην ἀπαραίτητον τῆς σπουδῆς οὐχὶ μόνον ταύτης ἀλλὰ καὶ ἄλλης μακρῷ δυσχερεστέρας, τῆς ἀρχαίας.

Ἀλλ' ἀναμφιβόλως τὸ μέγιστον συμφέρον τῆς μονιμοποιήσεως καὶ μὴ περαιτέρω γιγαντιαίας μεταβολῆς τῆς γλώσσης ἔχουσιν αὐτοὶ οὗτοι οἱ κύριοι συγγραφεῖς. Τῶν πλείστων δηλ. γραφομένων βιβλίων τὸ περιεχόμενον δὲν εἶνε βεβαίως τοιοῦτον, ὥστε νὰ μὴ φοβῶνται θάνατον, ὅταν δὲ διὰ τῆς ἀδιαλείπτου μεταβολῆς, ἣν ὀνομάζουσι πρόοδον τῆς γλώσσης, κατορθωθῇ ὥστε καὶ ἡ μορφὴ αὐτῶν νὰ παρουσιάζηται τοῖς ἀναγνώσταις ἀήθης, τότε βεβαίως θὰ λησμονηθῶσι καθ' ὁλοκληρίαν, ὅπως σχεδὸν λησμονοῦνται ἢ ἀρχίζουν νὰ λησμονῶνται οἱ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος καὶ ἔτι βραδύτερον ἀκμάσαντες Ἕλληνες συγγραφεῖς, διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον ὅτι ἐκτὸς τοῦ περιεχομένου προσκρούομεν καὶ πρὸς τὴν διάφορον γλῶσσαν. Ἂν δὲ ὁ ἔμπειρος καὶ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς Βυζαντιακῆς καὶ τῆς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας ἐν χρήσει γλώσσης κατορθώνῃ νὰ μελετᾷ αὐτούς, δὲν πράττει βεβαίως αὐτὸ ἐπ' ἴσης ὁ οὐδὲ τὴν σήμερον γραφομένην ἱκανῶς ἠξεύρων.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνον ἀσύμφορος, εἶνε καὶ αὐτὸ τοῦτο *ἀδύνατος* ἡ τάσις αὐτή, ὅπως ἤδη *ἀπεδείχθη πειραματικῶς*. Ἀπὸ τοσούτων ἐτῶν γράφονται — καὶ ταῦτα ἐν γλώσσῃ ἧττον ἀφισταμένη τῆς δημώδους — καὶ ἀναγινώσκονται τόσα καὶ τόσα καὶ ὁ λαὸς παρέλαβεν ἀληθῶς πλείστας *λέξεις* ἀλλὰ καὶ μόνον λέξεις, οὐχὶ *τύπους καὶ συντάξεις*. Τοῦτο δ' ἔχει φυσικὸν λόγον· διότι μεταξὺ τῆς εἰσαγωγῆς λέξεων καὶ τῆς εἰσαγωγῆς τύπων ξένων ἢ ἀρχαίων ὑπάρχει ὑπερβαλλόντως μεγάλη διαφορά. Λέξεις οἷον τὸ σύνταγμα, ἡ ἐφημερίδα, τὸ ξενοδοχεῖο(ν), ἡ νομαρχία, ἡ ἀστρονομία ὅπως λέγουσι πολλοὶ τὴν ἀστυνομίαν, τὸ Γυμνάσιο(ν) ἐννοῶ, ὑπόληψις, ἐργάζομαι, κ.τ.τ. ἅτε συνδεόμεναι ἑκάστη πρὸς ἐννοίας καὶ πράγματα ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο τοῖς πολλοῖς γνωριζόμενα ἐννοοῦνται καὶ εὐκόλως μανθάνονται, ἐνῷ τύπος τις π.χ. τῆς εὐκτικῆς ἢ τῆς ἀπαρεμφάτου, ἡ γενικὴ ἀπόλυτος κ.τ.τ. τὸ σχῆμα τῆς λέξεως ἡ σύνταξις τῶν ὑποθετικῶν λόγων κ.τ.τ. οὐχί. Διότι *ταῦτα δὲν εἶνε ἔννοιαι παριστῶσαί τι, ἀλλὰ τύποι κενοὶ* ἐν οἷς ἐντιθέμεναι *τροποποιοῦνται* αἱ διὰ τῶν λέξεων ἐκφραζόμεναι ἔννοιαι. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ ἄπειρος τῆς ἀρχαίας δὲν δύναται νὰ ἐνίδῃ ἐν τῷ ἑνὶ τύπῳ π. χ. τῷ ἀπαρεμφάτῳ, τῷ ἁπλῷ μέλλοντι, ἐν τῷ ἑνὶ σχήματι καὶ τῇ ἰδιοτρόπῳ συντάξει τῆς ἀρχαίας κ.τ.τ. ἕν τι ἁπλοῦν, ἀλλ' ὁσάκις καὶ ἂν ἀναγνώσῃ ἢ ἀκούσῃ τὸν τύπον ἢ τὴν σύνταξιν ταύτην ἐν διαφόροις λέξεσιν ἀγνοεῖ αὐτόν, π.χ. ἀγαπᾶν, λέγειν, ἐποιησάμην, ἐσωσάμην, μαθήσομαι, λέξω κ.τ.τ. Οὐδ' ὑπάρχει βεβαίως ἐλπὶς νὰ μάθῃ τὴν δύναμιν ἑκάστου τούτων, ἂν μὴ ἱκανῶς σπουδάσῃ τὴν ἀρχαίαν. Ὅτι δὲ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ σπουδάσωσί ποτε *πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ Ἕλληνες* τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, δὲν ἔχει, νομίζομεν, πολλὴν ἀνάγκην ἀποδείξεως. Ὥστε ἂν παραδεχθῶμεν τὸν ἀνώτατον ὅρον, ὅτι εἷς ἐκ τῶν ἑκατὸν θὰ μανθάνῃ ὁπωσδήποτε τὴν ἀρχαίαν, ἔχομεν 99 % οἵτινες δὲν θὰ δύνανται νὰ ἀναγινώσκωσιν ὅ,τι ἐν οὕτως αἰθεροβάμονι γλώσσῃ γράφεται. Οἱ πολλοὶ δὲν πηδῶσιν οἷα οἱ κκ. συγγραφεῖς πηδήματα, μάλιστα ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς τύπους. Ἵνα οὗτοι δυνηθῶσι νὰ φθάσωσι *τὴν παροῦσαν τῆς γλώσσης κατάστασιν*, ἀνάγκη πρῶτον νὰ καταστῇ ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις παρ' ἡμῖν ὑποχρεωτικὴ καὶ ἐν τοῖς πράγμασιν ὅπως ἐν τοῖς νόμοις εἶνε· δεύτερον νὰ μὴ σπεύδωσιν ὅσοι γράφουσιν εἰς μεταβολὰς καὶ εἰσαγωγὰς καινοφανῶν τύπων καὶ συντάξεων, ἐνθυμούμενοι ὅτι δὲν εἶνε *αὐτοὶ* ἀπόλυτοι κύριοι νὰ μεταβάλλωσι *καθαρίζοντες* κατὰ τὸ δοκοῦν *τὴν γλῶσσαν τοῦ ἔθνους*, ὅτι ἡμεῖς *οὔτε γράφομεν οὔτε λαλοῦμεν τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ἀλλ' ὅτι μόνον παραλαμβάνομεν ἐκ τῆς τῶν παλαιῶν γλώσσης ὅ,τι δὲν ἔχει ἡ νέα, κρίνεται δ' ἀναγκαῖον ν' ἀποκτήσῃ, ὅτι ζῶμεν οὐχὶ ἐν τοῖς παλαιοῖς, ἀλλ' ἐν τοῖς παροῦσι χρόνοις καὶ δὴ ὅτι γράφομεν καὶ λαλοῦμεν τὴν παροῦσαν νέαν Ἑλληνικὴν συμπεπληρωμένην*. Ταῦτα ἐνθυμούμενοι δὲν θὰ ἀπαιτῶσι τοῦ λοιποῦ ὅπως πάντα παρ' ἡμῖν κανονίζωνται κατὰ τὰ παλαιά, ἀφοῦ οὐχὶ θέματα γράφομεν εἰς ἐπίδειξιν τοῦ πόσον ἐνοήσαμεν καὶ ἐπιτηδείως δυνάμεθα νὰ μεταχειριζώμεθα τοὺς ἀρχαίους τύπους καὶ τὰς συντάξεις, ἀλλὰ βιβλία ἢ ἐφημερίδας *χάριν τῶν νῦν Ἑλλήνων*.

Ἔπειτα ἀφοῦ θέλομεν νὰ μιμώμεθα τοὺς παλαιούς, διατί δὲν ἀκολουθοῦμεν τῷ παραδείγματι αὐτῶν καὶ ἐν τούτῳ, οἵτινες οὐχὶ ἀσαλεύτως κατὰ πάντας τοὺς χρόνους τοὺς αὐτοὺς φθόγγους καὶ τύπους καὶ τὴν αὐτὴν ἀείποτε σύνταξιν μετεχειρίζοντο ἀλλὰ μετὰ τῶν παραλλασσόντων χρόνων καὶ τρόπων καὶ ἠθῶν συμμετέβαλλον καὶ τὴν γλῶσσαν; μήπως οἱ Ἀττικοὶ ἐλάλουν ὅπως ὁ Ὅμηρος ἢ ὁ Δημοσθένης ἀκριβῶς ὅπως ὁ Αἰσχύλος ἢ ὁ Πολύβιος ὅπως ὁ Πλάτων; Διατί ἡμεῖς σήμερον καὶ καλὰ νὰ ὀφείλωμεν νὰ μεταβάλλωμεν διαρκῶς τὴν γλῶσσαν ἡμῶν τὴν γραφομένην μέχρις οὗ ἐφαρμόσῃ πρὸς τὴν ἀρχαίαν; ποῦ κεῖται τὸ ἅγιον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τὸ καθιστῶν ἀ-

Digitized by Google

ναγκαίαν τὴν ταύτισιν ταύτην; Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι οἱ τὸν ἁπλοῦν μέλλοντα, τὰς ἀπαρεμφάτους, τὴν γενικὴν ἀπόλυτον κ.τ.τ. πειρώμενοι νὰ εἰσάγωσι καὶ καθόλου οἱ ὅσον ἔνεστιν ἀκριβέστατα νὰ κανονίζωνται τὰ καθ' ἡμᾶς πρὸς τὰ παλαιὰ ἐπιθυμοῦντες δὲν ἁμαρτάνουσιν ὀλιγώτερον τῶν ἀξιούντων νὰ ῥίψωμεν τὴν γραφομένην τώρα γλῶσσαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ γράφωμεν τοῦ λοιποῦ τὴν ῥακώδη καὶ πρὸς οὐδὲν ἐξαρκοῦσαν *ρομέϊκιν γλόσαν*. Διατί ἡμεῖς δὲν θέλομεν νἀκολουθῶμεν τῇ χρυσῇ μέσῃ ὁδῷ ὅπως ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς ἐδίδαξεν ἡμᾶς; διατί ἡμεῖς μάλιστα πάντων τῶν ἄλλων εἴμεθα τόσον ἀσεβεῖς πρὸς τὰ πατρῷα καὶ ἐν πᾶσιν ἄστατοι καὶ ῥιζοσπαστικοί;

Ἐκτὸς πάντων τούτων δὲν δυνάμεθα πολλὰ νἀντικαταστήσωμεν ἄνευ βίας καὶ βλάβης μεγάλης. Οὕτω π. χ. γράφουσι σήμερον ἐφημεριδογράφοι τινὲς τὸν ἁπλοῦν μέλλοντα *ἐλεύσεται*, *γράψω*, *ἀποβήσεται* κ.τ.τ. ἀντὶ τοῦ *θὰ ἔλθῃ*, *θὰ γράψω*, *θὰ ἀποβῇ*. Δὲν παρατηροῦσιν ὅμως ὅτι μάτην ἀγωνίζονται νἀποβάλωσι τὸ *θά*, διότι μένει καὶ θὰ μένῃ εἰς ἔκφρασιν τοῦ διαρκοῦς μέλλοντος *θὰ γράφω*, *θὰ ἔρχωμαι* κ.τ.τ., ἃ κατ' οὐδένα τρόπον θὰ δυνηθῶσι νὰ παραστήσωσι διὰ τοῦ ἁπλοῦ μέλλοντος γράψω, ἐλεύσομαι ἢ εἶμι, διότι ταῦτα ἀντίκεινται καθ' ὁλοκληρίαν τῷ περὶ γλώσσης αἰσθήματι ἡμῶν καὶ δὲν θὰ ἐννοήσωσιν ὀρθῶς οἱ ἀναγνῶσται. Ὁμοίως γράφουσι τὸ *ἐστὶν* ἀντὶ τοῦ *εἶνε*, ὅπερ ἐπίσης φαίνεται ματαιοπονία, ἐφ' ὅσον δὲν ἀποφασίσουν νὰ γράφωσι καὶ τὸ *εἰσὶν* ἀντὶ τοῦ *εἶνε* καὶ τὸ *ἐστὲ* ἀντὶ τοῦ *εἶστε* κ.τ.τ. Τούτῳ δὲ δὲν φαίνονται πρόθυμοι νὰ ἐπιχειρήσωσιν· ἀλλ' ἀφοῦ τὸ *εἶνε* θὰ μένῃ ὡς πληθυντικὸν καὶ τὸ *εἶστε* ἢ *εἶσθε* καὶ τὸ *εἴμεθα* κ.τ.τ. ὁμοίως, διατί νὰ μὴ μένῃ τὸ *εἶνε* καὶ ὡς ἑνικόν;

Πρὸς δὲ τούτοις παρατηρεῖται ὅτι ἡ τάσις τοῦ νὰ μεταχειριζώμεθα τὰ ὅσον τὸ δυνατὸν ἀπέχοντα τῆς συνήθους, καὶ ἂν ἀκόμη εἶνε ἑλληνικώτατα, παράγει ἡμᾶς, εἴτε μὴ θέλοντας εἴτε ἀδυνατοῦντας νὰ κάμωμεν χρῆσιν τῶν ἀρχαίων τύπων καὶ συντάξεων, εἰς σφάλματα ποικιλώτατα, ἃ δὲν θὰ *ἐπράττομεν* ἀναμφιβόλως, ἂν ἠθέλομεν νὰ γράφωμεν τὰ οὐχ ἧττον Ἑλληνικὰ γνωστὰ δὲ τοῖς πᾶσι τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Πάντες δ' ὁμολογοῦσιν ὅτι ἀπείρῳ προτιμότερον νὰ κοινολεκτῇ τις ἢ νὰ διαστρέφῃ τὰ τῆς ἀρχαίας τ.ἔ. προτιμότερον νὰ μεταχειρίζηται τὰ τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ ἢ τὰ *οὐδεμιᾷ* οὔτε ἀρχαίᾳ οὔτε νέᾳ ἰδιάζοντα.

Ἀλλὰ λέγουσιν ἡμῖν ὅτι εἶνε αἰσχύνη, ἀφοῦ κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς ἀμαθείας καὶ τοῦ σκότους εἴχομεν πάντοτε τὴν ἀρχαίαν γραμματικὴν ἀνὰ χεῖρας καὶ ἐν τοῖς σχολείοις, σήμερον ἐν τῷ αἰῶνι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν φώτων νὰ θέλωμεν νἀντικαταστήσωμεν αὐτὴν δι' ἄλλης πενεστέρας. Ταῦτα δ' ὅμως οὐδεμίαν καθ' ἡμᾶς ἔχουσι βαρύτητα, διότι τότε δὲν εἴχομεν ἀληθῶς ἄλλην ἢ τὴν ἀρχαίαν γραμματικήν, ἀλλ' οὐδ' ἄλλην ἢ τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, καὶ ἐπειδὴ οὐδὲ ταύτην εἴχομεν εἰ μὴ ὀλίγοι τινὲς σοφολογιώτατοι, δῆλον ὅτι τὸ *ἔθνος ἡμῶν* κατὰ τοὺς εὐτυχεῖς ἐκείνους τῆς ἀρχαίας γραμματικῆς αἰῶνας *οὐδεμίαν εἶχε γραφομένην γλῶσσαν*. Τίς δ' ἀμφιβάλλει ὅτι τὰ μέγιστα τῶν ἀτυχημάτων ἡμῶν προῆλθον ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως μιᾶς τοιαύτης γλώσσης, ἅτε μετ' αὐτῆς καθόλου τῆς ἐλλείψεως πάσης ὑγειοῦς παιδείας παρὰ τοῖς πολλοῖς συμπαρομαρτούσης;

Ἐλπίζομεν ὅτι δὲν θὰ θελήσῃ τις νὰ παρερμηνεύσῃ τἀνωτέρω καὶ νὰ ὑπολάβῃ ὅτι ἡμεῖς κηρύττομεν δι' αὐτῶν τὸν πόλεμον κατὰ τῆς σπουδῆς τῆς ἀρχαίας γραμματικῆς καὶ γλώσσης καὶ κατὰ τῆς γραφομένης ἡμῶν γλώσσης, συνηγοροῦμεν δὲ ὑπὲρ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς *ρομέϊκις γλόσας*. Τὴν ἐνδελεχῆ μελέτην τῶν παλαιῶν νομίζομεν τοσούτῳ μᾶλλον ἀναγκαιοτέραν εἰς πάντας καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς δημοδιδασκάλους, ὅσῳ πληρεστέρα καὶ λυπηροτέρα εἶνε παρ' ἡμῖν ἡ ἔλλειψις ἀξιολόγου νέας Ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἥτις ἔν τινι μέτρῳ θὰ ἠδύνατο νἀντικαταστήσῃ τὴν παλαιάν. Δὲν μαινόμεθα δὲ ὥστε νὰ προτείνωμεν νὰ ῥιφθῇ σήμερον εἰς τὴν θάλασσαν ἡ μετὰ τοσούτων ἐτῶν ἀγῶνας διαπλασθεῖσα γραφομένη γλῶσσα, ἥτις οὐ μόνον τὸ σύμπαν ἔθνος συνδέει καὶ πᾶσαν ἔννοιαν ἐπαρκῶς ἐκφράζει, ἀλλὰ καὶ τοὺς μέχρι τοῦδε πνευματικοὺς ἀγῶνας τῶν ἀξιολογωτάτων νέων Ἑλλήνων περιέχει.

Ὅ,τι νομίζομεν δυνατὸν νὰ γίνῃ ἄνευ βλάβης εἶνε τόδε: νὰ μὴ προβαίνωμεν *καθαρίζοντες καὶ ἀφαιροῦντες ἐκ τῆς γραφομένης ὅ,τι ἐν αὐτῇ ὑπολείπεται γνωστὸν τοῖς πολλοῖς* καὶ διαρκῶς ἐπαναφέροντες τοὺς ἀρχαίους τύπους τῆς εὐκτικῆς, τοῦ ἀπαρεμφάτου, τοῦ ἁπλοῦ μέλλοντος κττ. μηδὲ τὰς ἀρχαίας συντάξεις π.χ. τὴν γενικὴν ἀπόλυτον ἐπὶ τῶν διαφορωτάτων αὐτῆς σχέσεων, τὴν ἕλξιν κττ. ὅσα οὐ μόνον παντάπασιν ἄγνωστα τοῖς πολλοῖς εἶνε ἀλλὰ καὶ περιττά· δεύτερον νὰ καταστήσωμεν τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν ὑποχρεωτικήν, ὥστε τὸ μέγιστον μέρος τοῦ λαοῦ καὶ ἐν τῷ σχολείῳ νὰ μάθῃ νὰ ἐννοῇ καὶ μεταχειρίζηται ὁπωσδήποτε τὴν γραφομένην γλῶσσαν καὶ κατόπιν ἐν τῷ βίῳ· καὶ τρίτον ἐπιμεληθέντες τῆς δημώδους γλώσσης νὰ φροντίζωμεν νὰ παραλαμβάνωμεν ἐκ ταύτης ἐξακριβωθείσης εἰς τὸν γραπτὸν λόγον ὅ,τι ἡ πεῖρα διδάξῃ ἡμᾶς ὅτι εἶνε χρηστὸν καὶ δυνατόν. Διότι ἀνάγκη νὰ ἐνθυμώ-

Digitized by Google

μεθα πάντοτε τὸ ὑπὸ σοφοῦ τινος ῥηθέν, ὅτι μέχρι τοσούτου μόνον ἡ γραφομένη γλῶσσα μένει ζῶσα καὶ ἀναπτύσσεται, ἐφ' ὅσον ἀδιάκοπον ῥεῦμα ἐκ τῆς γραφομένης εἰσβάλλει εἰς τὴν λαλουμένην καὶ ἐκ ταύτης εἰς τὴν γραφομένην. Ἄλλως ἀποστεοῦται μὲν ἡ γραφομένη ἀεὶ μένουσα ἀμετάβλητος καὶ τελευταῖον διαφθείρεται ὡς ὕδατα λιμνάζοντα, λαμβάνει δ' ἰδίαν ὁδὸν ἡ λαλουμένη καὶ οὕτως ἀντὶ μιᾶς παράγονται δύο γλῶσσαι. Τοῦ δυστυχήματος δὲ τούτου εἴπερ τινὲς ἄλλοι ἡμεῖς ἐν τῷ μακρῷ ἱστορικῷ ἡμῶν σταδίῳ πικροτάτην ἐλάβομεν πεῖραν.

Ἂν λοιπὸν φιλοτιμώμεθα καὶ τὰ στόματα τῶν καταβοώντων τῆς ἁπλῆς νέας Ἑλληνικῆς ὅ,τι κεν ἐπ' ἀκαιρίμαν ἔλθῃ γλῶτταν νὰ βύσωμεν καὶ τὴν γραφομένην ἡμῶν γλῶσσαν ἀπὸ τῆς ἀπολιθώσεως νὰ προφυλάξωμεν, καθῆκον ἀπαραίτητον ἔχομεν νὰ μὴ ἀναβάλωμεν πλέον, ἀλλὰ νὰ ὁρμήσωμεν ἐπὶ τὴν σπουδὴν καὶ ἔρευναν τῆς δημώδους Ἑλληνικῆς, καθ' ὃν ἐξεθήκαμεν τρόπον, πεποιθότες ὅτι ἔργον ἐθνικώτατον ἐπιτελοῦμεν.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 15 Μαρτίου 1883.

Γ. Ν. Χατζιδακης.

Ο ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΙΕΡΕΥΣ

[Ἐπεισόδιον τοῦ ἐν Ἱσπανίᾳ ἐμφυλίου πολέμου].

Ὁ ἀγαθὸς πατὴρ ἔμελλε νὰ περατώσῃ μετὰ μικρὸν τὴν λειτουργίαν, ὅτε ἤγαγον αὐτῷ τοὺς αἰχμαλώτους. Ἐν ἀγρίᾳ τινὶ γωνίᾳ τῶν ὀρέων Ἀρικελούγγι βράχος βαθουλός, ὅπου γιγαντώδης συκῆ ἐνεπήγνυε τὸν συνεστραμμένον αὐτῆς κορμόν, ἀπετέλει εἶδος βωμοῦ κεκαλυμμένου—δίκην ἱερᾶς ὀθόνης—δι' ἀργυροκρόσσου καρλιστικῆς σημαίας. Δύω πήλινα ἱσπανικὰ σταμνία, ἀποτετριμμένα ἔχοντα τὰ χείλη, περιεῖχον τὸν πρὸς μετάληψιν χρησιμεύοντα οἶνον, ὁσάκις δὲ ὁ σκευοφύλαξ Μιχαήλ, ὁ νεωκορῶν κατὰ τὴν λειτουργίαν, ἠγείρετο ὅπως ὑπηρετήσῃ, ἠκούοντο κροτοῦντα τὰ φυσέκια ἐν τῇ φυσεκιοθήκῃ αὐτοῦ. Πέριξ οἱ στρατιῶται τοῦ δὸν - Καρόλου ἦσαν σιγηλῶς τεταγμένοι, τὸ πυροβόλον των ἀπὸ τοῦ ἀορτῆρος κρατοῦντες, καὶ γονυπετεῖς χαμαὶ ἐπὶ τοῦ λευκοῦ των σκούφου. Φλογερώτατος ἥλιος, ὁ κατὰ τὸ Πάσχα ἐν Ναβάρρᾳ ἥλιος, συνεκέντρου τὴν ἐκθαμβοῦσαν θερμότητα αὐτοῦ ἐν τῷ φλέγοντι καὶ ἀντηχοῦντι κοίλῳ ἐκείνῳ βράχῳ, ὅπου ὁ πτερυγισμὸς μόνον φαιοῦ κοσσύφου διέκοπτεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰς ψαλμῳδίας τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ βοηθοῦ αὐτοῦ. Ὑψηλότερον, ἐπὶ τῆς ὀδοντωτῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, φρουροὶ ἵσταντο ὄρθοί, διαγραφόμενοι ἀκίνητοι ἐπὶ τοῦ γαλανοῦ οὐρανοῦ.

Παράδοξον θέαμα ἀπετέλει ὁ ὁπλαρχηγὸς οὗτος ἱερεὺς λειτουργῶν ἐν μέσῳ τῶν στρατιωτῶν του! Πῶς δὲ ἡ διπλῆ αὐτοῦ ὕπαρξις τοῦ ἱσπανοῦ ἱερέως ἀνεγινώσκετο ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας του! Εἶχεν ἐκστατικὸν τὸ ἦθος, τραχέα τὰ χαρακτηριστικά, τραχύτερα καθιστάμενα ὑπὸ τῆς ὀρειχαλκίνης χροιᾶς, οἵαν λαμβάνουσιν αἱ ἡλιοκαεῖς μορφαὶ τῶν ἐν ἐκστρατείᾳ στρατιωτῶν, ἀσκητικόν τι ἐξωτερικὸν ἄνευ ὠχρότητος, ἐξ οὗ ἔλειπεν ἡ σκιὰ τοῦ μοναστηρίου, ὀφθαλμοὺς μικρούς, μαύρους, λαμπροτάτους, καὶ τὸ μέτωπον ὑπὸ μεγάλων διατεμνόμενον φλεβῶν, αἵτινες ἐφαίνοντο ὡς διὰ σχοινίων δένουσαι τὴν σκέψιν, προσηλοῦσαι αὐτὴν εἰς ἄκαμπτον πεῖσμα. Ὁσάκις ἐστρέφετο πρὸς τοὺς περιισταμένους, ἀναπεπταμένας ἔχων τὰς χεῖρας, ὅπως εἴπῃ **Dominus vobiscum** διεφαίνετο ἡ στρατιωτικὴ στολὴ ὑπὸ τὸ ἐπιτραχήλιον, ἡ ἀκτηρὶς πιστολίου, ἡ λαβὴ καταλανικοῦ ἐγχειριδίου ὑπανεγείρουσαι τὸ συμπτυσσόμενον ἄμφιον. «Τί θὰ μᾶς κάμῃ;» διελογίζοντο μετὰ τρόμου οἱ αἰχμάλωτοι, καὶ ἀναμένοντες τὸ πέρας τῆς λειτουργίας ἀνεμιμνήσκοντο πασῶν τῶν ἀγρίων πράξεων, ἃς διηγοῦντο ὅτι διέπραξεν ὁ ὁπλαρχηγὸς ἱερεύς, ἐφ' αἷς ἐξαιρετικὴν φήμην ἐκέκτητο ἐν τῷ βασιλοφρονοῦντι στρατῷ.

Ὡς ἐκ θαύματος τὴν πρωΐαν ἐκείνην ὁ πατὴρ εἶχεν ἐπιεικεῖς διαθέσεις. Ἡ ἐν ὑπαίθρῳ ἐκείνη λειτουργία, ἡ νίκη τῆς παρελθούσης καὶ ἡ ἀγαλλίασις αὐτὴ ἡ ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα, ἣν βαθέως ᾐσθάνετο ὁ παράδοξος οὗτος ἱερεύς, διέχεον ἐπὶ τῆς μορφῆς του ἀκτῖνά τινα χαρᾶς καὶ ἀγαθότητος. Ἅμα δὲ τῷ πέρατι τῆς λειτουργίας, ἐν ᾧ ὁ σκευοφύλαξ ἀφῄρει ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ ἐνέκλειεν αὐτὰ ἐν μεγάλῳ κιβωτίῳ, φερομένῳ καθ' ὅλας τὰς ἐκστρατείας κατόπιν αὐτῶν ἐπὶ τῆς ῥάχεως ἡμιόνου, ὁ ἐφημέριος προὐχώρησε πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους. Ἦσαν δ' οὗτοι δώδεκα δημοκρατικοὶ καραβινοφόροι ἐξηπλωμένοι κατακεκμηκότες μεθ' ἡμέραν μάχης καὶ νύκτα ἀγωνίας ἐπὶ τοῦ ἀχύρου· τῆς μάνδρας, ἐν ᾗ ἐνεκλείσθησαν μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν. Κίτρινοι ἐκ τοῦ φόβου, ἐκνενευρισμένοι ἐκ τῆς πείνης, τῆς δίψης, τῆς κοπώσεως, συνεσφίγγοντο οἱ μὲν πρὸς τοὺς δὲ ὡς ἀγέλη ἐν αὐλῇ σφαγείου. Ἡ κατάμεστος χόρτου στρατιωτικὴ αὐτῶν στολή, ἡ ἐν ἀταξίᾳ σκευὴ αὐτῶν, ἡ κόνις ἡ κατακαλύπτουσα αὐτοὺς ὁλοκλήρους ἀπὸ τοῦ θυσάνου τῶν σκιαδίων των ἄχρι τοῦ ἄκρου τῶν κιτρίνων των ὑποδημάτων, τὰ πάντα συνετέλουν ὅπως τοῖς παράσχωσι τὴν οἰκτρὰν ἐκείνην τῶν ἡττημένων φυσιογνωμίαν, ἐν ᾗ ἡ ἠθικὴ ἀποθάρρυνσις καταμαρτυρεῖται ὑπὸ τῆς φυσικῆς κοπώσεως. Ὁ ὁπλαρχηγὸς ἐθεώρησεν αὐτοὺς μετὰ μικροῦ θριαμβευτικοῦ μειδιάματος. Δὲν δυσηρεστεῖτο βλέπων τοὺς στρατιώτας τῆς Δημοκρατίας τα-

Digitized by Google

πεινούς, πελιδνούς, ρακενδύτους, ἐν μέσῳ τῶν καρλιστῶν καλῶς διαιτωμένων καὶ καλῶς ἐξωπλισμένων, ὀρεινῶν ἐκ Ναβάρρας καὶ Βασκίας, μελαγχρόων καὶ ξηρῶν ὡς ξυλοκεράτων . . .

— **Viva dios**, παιδιά μου, τοῖς εἶπεν ἁπλοϊκῶς, ἡ Δημοκρατία πολὺ ἄσχημα τρέφει τοὺς ὑπερασπιστάς της. Βλέπω ὅτι εἶσθε τόσον ἰσχνοὶ ὅσον οἱ λύκοι τῶν Πυρηναίων, ὅταν τὰ βουνὰ εἶνε χιονοσκέπαστα καὶ ἔρχονται εἰς τὴν πεδιάδα νὰ ὀσφρανθοῦν μυρωδιὰν κρέατος ἔμπροσθεν εἰς τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν. . . Ἀλλὰ πολὺ διαφορετικὰ τρέφονται οἱ στρατιῶται, οἱ ὁποῖοι ὑπηρετοῦν τὸν καλὸν ἀγῶνα. Θέλετε νὰ δοκιμάσετε; Ῥίψατε αὐτὰ τὰ ἀχρεῖα κασκέτα σας καὶ φορέσατε τὸν λευκὸν σκοῦφον . . . Μὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, ποῦ ἔχομεν σήμερα, ὅσοι θὰ φωνάξουν «Ζήτω ὁ βασιλεύς!» τοῖς χαρίζω τὴν ζωὴν καὶ τοῖς δίδω νὰ φάγουν ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι μου στρατιῶται.

Πρὶν ἀποπερατώσῃ τὸν λόγον ὁ ἀγαθὸς πατήρ, ὅλα τὰ σκιάδια ἐξεσφενδονήθησαν εἰς τὸν ἀέρα καὶ αἱ κραυγαὶ «Ζήτω ὁ βασιλεὺς Κάρλος!—ζήτω ὁ ὁπλαρχηγός!» ἀντήχουν εἰς τὸ ὄρος. Οἱ ταλαίπωροι! Ἐφοβοῦντο πολὺ τὸν θάνατον· ἦσαν δὲ τόσον δελεαστικὰ τὰ πλησίον αὐτῶν εὐωδιῶντα κρέατα, ὀπτώμενα ἐπὶ τῆς ἐσχάρας, ἐν μέσῳ τῶν βράχων! Νομίζω ὅτι οὐδέποτε ὁ μνηστὴρ τοῦ ἰσπανικοῦ θρόνου ἀνευφημήθη ἐνθουσιωδέστερον.

— Δόσετέ τους γρήγορα νὰ φάγουν, εἶπεν ὁ ἱερεὺς γελῶν. Ὅταν οἱ λύκοι φωνάζουν τόσον δυνατά, θὰ εἰπῇ ὅτι πεινοῦν τρομερά.

Οἱ καραβινοφόροι ἀπεμακρύνθησαν. Ἀλλ' εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ πάντων νεώτατος, ἔμεινεν ὀρθὸς ἐνώπιον τοῦ ἀρχηγοῦ, ἐν στάσει ὑπερηφάνῳ καὶ ἀποφασιστικῇ, ἀποτελούσῃ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐφηβικὴν αὐτοῦ μορφὴν καὶ τὸν λεπτὸν χνοῦν, τὸν μόλις χρωματισθέντα ἔτι, καλύπτοντα δὲ τὰς παρειὰς αὐτοῦ ὡς διὰ χρυσῆς κόνεως. Ὁ μανδύας, λίαν μακρὸς καὶ εὐρὺς πρὸς τὸ ἀνάστημα αὐτοῦ, ἐσχημάτιζε πτυχὰς ἐπὶ τῶν νώτων, ἐπὶ τῶν βραχιόνων, διὰ δὲ τῆς εὐρύτητός του ἐσμίκρυνεν ἔτι αὐτόν, τὸν καθίστα ἔτι νεώτερον. Ἐνυπῆρχε πυρετὸς ἐντὸς τῶν μεγάλων ἐκείνων λαμπρῶν ὀφθαλμῶν, ὀφθαλμῶν Ἄραβος ἀναζωπυρουμένων ὑπὸ ἰσπανικῆς φλογός. Καὶ ἡ ἔντονος ἐκείνη φλὸξ δυσηρέστει σφόδρα τὸν ὁπλαρχηγόν.

— Τί θέλεις; τὸν ἠρώτησε.

— Τίποτε . . . Περιμένω ν' ἀποφασίσετε τί θὰ μὲ κάμετε.

— Ὅ,τι καὶ τοὺς ἄλλους συντρόφους σου. Δὲν εἶπα κανενὸς ὄνομα. Ἡ χάρις ἐδόθη εἰς ὅλους.

— Οἱ ἄλλοι εἶνε προδόται καὶ ἄνανδροι... Ἐγὼ μόνος δὲν ἐφώναξα τίποτε.

Ὁ ἱερεὺς ἐφρικίασε καὶ ἠτένισεν αὐτὸν κατὰ πρόσωπον.

— Πῶς ὀνομάζεσαι;

— Τόνιο Βιδάλ.

— Πόθεν εἶσαι;

— Ἀπὸ τὴν Πουισέρδα.

— Πόσων ἐτῶν εἶσαι;

— Δέκα ἑπτά.

— Δὲν ἔχει λοιπὸν πλέον ἄνδρας ἡ Δημοκρατία καὶ κατήντησε νὰ στρατολογῇ παιδάρια;

— Δὲν μ' ἐστρατολόγησαν, σεβασμιώτατε... Εἶμαι ἐθελοντής.

— Ἠξεύρεις, παληόπαιδο, ὅτι ἔχω πολλὰ μέσα μὲ τὰ ὁποῖα εἰμπορῶ νὰ σὲ κάμω νὰ φωνάξῃς: Ζήτω ὁ βασιλεύς!

Ὁ νεανίσκος ἐποίησε ἐξαισίαν χειρονομίαν ἐκφράζουσαν: Σὲ προκαλῶ νὰ τὸ κάμῃς ἂν εἰμπορῇς!

— Προτιμᾷς λοιπὸν ν' ἀποθάνῃς;

— Ἑκατοντάκις.

— Καλά . . . θ' ἀποθάνῃς.

Τότε ὁ ἐφημέριος ἔνευσε καὶ ὁ ἐπὶ τῶν θανατώσεων οὐλαμὸς ἐλθὼν παρετάχθη περὶ τὸν κατάδικον, ἀτάραχον μείναντα. Τὴν ἐξαισίαν ἐκείνην γενναιότητα ἰδὼν ὁ ἀρχηγὸς κατελήφθη ὑπὸ ἐπιεικείας.

— Δὲν ἔχεις τίποτε νὰ μοῦ ζητήσῃς πρὶν ἀποθάνῃς; . . . θέλεις νὰ φάγῃς; θέλεις νὰ πίῃς;

— Ὄχι! εἶπεν ὁ νεανίσκος· ἀλλ' εἶμαι καλὸς καθολικὸς καὶ δὲν θέλω νὰ ἐμφανισθῶ ἔμπρὸς εἰς τὸν Θεὸν χωρὶς νὰ ἔχω ἐξομολογηθῇ.

Ὁ ἱερεὺς ἐφόρει εἰσέτι τὸ ἄμφιον αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπιτραχήλιον: «Γονάτισε», τῷ εἶπε, καθήσας ἐπὶ βράχου· ἀπομακρυνθέντων δὲ τῶν στρατιωτῶν, ὁ κατάδικος ἤρξατο ταπεινῇ τῇ φωνῇ ἐξομολογούμενος.

Ἀλλ' αἴφνης ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐξομολογήσεως τρομερὰ πυροβολήματα ἐκρήγνυνται κατὰ τὸ στόμιον τῆς κλεισωρείας.

— Εἰς τὰ ὅπλα! κραυγάζουσιν οἱ σκοποί.

Ὁ ὁπλαρχηγὸς ἀναπηδᾷ, διατάσσει, διανέμει τὰς θέσεις, διασκορπίζει τοὺς στρατιώτας του. Καὶ αὐτὸς δ' ἐδράξατο πλατυστόμου τουφεκίου, χωρὶς νὰ προφθάσῃ νὰ ἐκδυθῇ τὸ ἄμφιόν του, ὅτε στραφεὶς βλέπει τὸν νεανίαν γονυπετῆ ἔτι.

— Τί κάμνεις αὐτοῦ, σύ;

— Περιμένω νὰ μοῦ συγχωρήσετε τὰς ἁμαρτίας μου.

— Ἀλήθεια, εἶπεν ὁ ἱερεύς . . . σὲ εἶχα λησμονήσει.

Σοβαρῶς δ' ἐγείρει τὴν χεῖρα, εὐλογεῖ τὴν κλίνουσαν νεαρὰν ἐκείνην κεφαλήν· εἶτα, πρὶν ἀπέλθῃ, ζητῶν πέριξ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν ἐπὶ τῶν θανατώσεων οὐλαμόν, καὶ ἰδὼν ὅτι εἶχε διασπαρῇ ἐν τῇ ἀταξίᾳ τῆς ἐπιθέσεως, ἀπομακρύνεται κατὰ ἓν βῆμα, σκοπεύει τὸν εὐλο-

Digitized by Google

γηθέντα καὶ συγχωρηθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ κεραυνοβολεῖ αὐτὸν ἐκ τοῦ συστάδην.

[Alphonse Daudet] Α. Π. Κ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ Κυρία παρατηρεῖ μὲ λύπην της ὅτι τὸ γάλα, τὸ ὁποῖον τῇ φέρει καθ' ἑκάστην πρωΐαν ὁ γαλακτοπώλης περιέχει ἄφθονον ποσότητα ὕδατος καὶ παραπονεῖται διὰ τοῦτο.

— Τί γάλα εἶνε αὐτὸ ποῦ μοῦ φέρεις; αὐτὸ εἶνε ὅλο νερό...

— Τί νὰ κάμωμε, Κυρία; 'ξεύρετε, μ' αὐταῖς ταῖς ζέσταις πίνουν τόσο πολὺ κ' ἡ καϋμέναις ἡ ἀγελάδες!...

* * *

Μεταξὺ δύο δικαστῶν ἐν ξενοδοχείῳ πλησίον τοῦ δικαστηρίου.

Ὁ *πρῶτος*.— Ἂς κάμωμε γρήγορα, γιατὶ 'ς τὴ μία πρέπει νὰ εἶμαι 'ς τὴ θέσι μου.

Ὁ *ἄλλος*.— Στάσου δὰ νὰ πάρωμε καὶ τὸν καφέ.

Ὁ *πρῶτος*. — Ἐγὼ δὲν πίνω ποτέ, γιατὶ μ' ἐμποδίζει νὰ κοιμηθῶ!

* * *

Ὁ κ. Χ* θέλει νὰ φαίνεται σοφὸς, καὶ ἔχει τὴν μανίαν νὰ καυχᾶται ὅτι γνωρίζει κατὰ βάθος πολλὰς ξένας γλώσσας.

Πρὸ ἡμερῶν εἷς φίλος του ἔρχεται πρὸς αὐτὸν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἕνα Ἄγγλον, μετὰ τοῦ ὁποίου πρόκειται νὰ διαπραγματευθῇ ὑπόθεσίν τινα, καὶ παρακαλεῖ τὸν Χ* νὰ τοῦ κάμῃ τὸν διερμηνέα.

— Νὰ σοῦ 'πῶ, λέγει οὗτος ἀταράχως, ἐγὼ 'ξεύρω νὰ ὁμιλήσω ἀγγλικά, ἀλλὰ δὲν τὰ καταλαβαίνω καθόλου.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ χαρὰ ἣν προξενοῦμεν εἰς τοὺς ἄλλους εὐφραίνει ἡμᾶς ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην χαράν.

Αἱ γυναῖκες ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς ἱσπανικὰς οἰκίας, αἵτινες ἔχουσι πολλὰς μὲν θύρας, ὀλίγα δὲ παράθυρα· πολὺ εὐκολώτερον εἶνε νὰ εἰσέλθῃ τις εἰς τὴν καρδίαν των ἢ νὰ ἴδῃ τὰ ἐν αὐτῇ συμβαίνοντα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν τῇ ἑστίᾳ τῶν αἱρέσεων Σκωτίᾳ ὑπάρχει θίασος τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν λεγομένην «Ἐλευθέραν Ἐκκλησίαν», ὅστις ἐν τῇ προσφάτῳ ἐκθέσει του περὶ ἠθικότητος καὶ θρησκείας διεδίβασε μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ πικρὰς ἐπιπλήξεις πρὸς τὴν Ἄνασσαν Βικτωρίαν. «Οἱ πιστοὶ ὑπήκοοι ψέγουσι τὴν Α. Μ. διότι βεβηλοῖ τὴν ἁγίαν Κυριακὴν, τὸ νέον τοῦτο εὐλογημένον σάββατον, οὐ μόνον *συρίττουσα* ἐνίοτε αὐτὴ, ἀλλὰ καὶ ἐπιτρέπουσα νὰ διέρχηται ἡ ἁτμάμαξα ἀπὸ Ἀβερδὴν εἰς Βαλλατὲρ ἵνα κομίσῃ τὰς νεωτάτας εἰδήσεις εἰς τὴν θερινὴν τῆς Ἀνάσσης ἔπαυλιν Βαλμοράλ. Ἕτερον παράπονόν των εἶνε τόδε· κατὰ παλαιὸν ἔθιμον οἱ γείτονες χωρικοὶ προειδοποιοῦντο περὶ τῆς ὥρας, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ παρελάσῃ ἡ βασιλικὴ ἁτμάμαξα, ἅπαντες δὲ ἐπέρρεον ἵνα προσκυνήσωσιν. Ἀπό τινος χρόνου ἡ ὥρα τηρεῖται μυστικὴ, αὐτοὶ δὲ καὶ αὐτομάτως προσερχόμενοι κωλύονται ὑπὸ χωροφυλάκων.»

Δύο σπουδαιότατα σχέδια προετάθησαν ὅπως συναφθῶσιν οἱ σιδηρόδρομοι τῆς νήσου Σικελίας καὶ τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου· κατὰ τὸ πρῶτον μέλλει νὰ ὀρυχθῇ ὑποβρύχιος σῦριγξ καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσήνης· κατὰ τὸ ἕτερον, θὰ ζευχθῇ τὸν πορθμὸν μακροτάτη γέφυρα μετὰ πέντε ὀπῶν, ἐξ ὧν θὰ ἔχωσιν εὖρος αἱ μὲν τρεῖς 1000 μέτρων, αἱ δὲ δύο ἄκραι 500. Οἱ στῦλοι θὰ εἶναι ἐκ γρανίτου.

Διεθνὴς συγκροτεῖται ἀγὼν ζατρικίου ἐν Βιέννῃ, οὗ μετέσχον οἱ διασημότατοι παῖκται τῶν πεσσῶν. Εἰσὶ δ' οὗτοι κατ' ἐθνικότητα 2 Γάλλοι, 2 Ἄγγλοι, 4 Αὐστριακοί, 4 Γερμανοί, 3 Ἀμερικανοί, 1 Οὔγγρος, 1 Ῥῶσσος, καὶ 1 Πολωνός, ἐν ὅλῳ 18 ἀντίπαλοι. Τὸ πρῶτον βραβεῖον ἀποτελεῖται ἐξ 8000 φρ. εἰς ἃ ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας θέλει προσθέσει ἐκ τοῦ ἰδίου ταμείου 2,000 φλωρίνια.

Τὰ πρὸς δυσμὰς τῆς Τασμανίας κείμενα παρθένα δάση περιλαμβάνουσι δένδρα πελώρια. Ὑλοτόμοι διηγοῦνται ὅτι εἶδον εὐκαλύπτους 200 ποδῶν ἐχούσας ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἄχρι τοῦ πρώτου κλάδου, ἐν ὅλῳ δὲ 350 ποδῶν. Μέχρι τοῦ 1873 ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους Οὐέλλιγκτων, 4 μίλλια μακρὰν τοῦ **Hobart-Town**, ὑπῆρχεν εὐκάλυπτος, ἧς ἡ περιφέρεια ἦτο ὀγδοήκοντα ἓξ ποδῶν, τὸ δὲ ὕψος ὑπερτριακοσίων.

Ἐν τούτοις ἡ αὐστραλιακὴ ἀποικία τῆς Βικτωρίας διατείνεται ὅτι ἔχει γιγάντεια δένδρα, καὶ μάλιστα τὸ ὕψιστον τῆς ὑφηλίου, ὅπερ εἶνε εὐκάλυπτος, εὑρισκομένη ἐν **Fernshaw**, ἐν τῷ διαμερίσματι τοῦ **Dandeneng**, ἔχουσα ὕψος 400 ποδῶν.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Ἀριθ. 393 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9 | 10 Ἰουλίου 1883

Συνεχίζων ὁ κ. Δ. Βικέλας τὸ ἔργον αὐτοῦ τῆς μεταφράσεως τοῦ Σαικσπείρου, ἧς τὴν ἐξαίρετον ἐπιτυχίαν τοσοῦτον ἐξετίμησε τὸ Κοινὸν ἐν ταῖς μέχρι τοῦδε δημοσιευθείσαις πέντε τραγῳδίαις, ἐπελάβετο νῦν τῆς μεταφράσεως τοῦ «Ἐμπόρου τῆς Βενετίας». Τῆς περισπουδάστου ταύτης ἐργασίας τοῦ κ. Βικέλα ἀποσπάσματα εὐμενῶς παραχωρηθέντα ἡμῖν παρέχομεν σήμερον λίαν ἀσμένως εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑστίας».

Σ. τ. Δ.

ΣΑΙΚΣΠΕΙΡΟΥ
«Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ»

Ἀποσπάσματα ἐξ ἀνεκδότου μεταφράσεως.

—

(Ὁ Β α σ ά ν ι ο ς, μνηστὴρ τῆς Π ο ρ κ ί α ς, ἔχει ἀνάγκην χρημάτων ὅπως διαγωνισθῇ πρὸς τοὺς λοιποὺς μνηστῆρας τῆς ὡραίας καὶ πλουσίας νύμφης· ὅθεν ἀποτείνεται πρὸς τὸν φίλον του Ἀντώνιον, τὸν «Ἔμπορον τῆς Βενετίας». Ὁ Ἀ ν τ ώ ν ι ο ς μὴ ἔχων πρόχειρα χρήματα, προθύμως προσφέρει τὴν προσωπικὴν ἐγγύησίν του πρὸς εὕρεσιν δανείου. Ἐν τῇ ἑπομένῃ σκηνῇ συνομολογεῖται τὸ δάνειον μετὰ τοῦ Ἑβραίου Σαῦλωκ).

Πρᾶξις πρώτη. Σκηνὴ τρίτη.

(Πλατεῖα ἐν Βενετίᾳ).

—

(Εἰσέρχονται ὁ ΒΑΣΑΝΙΟΣ καὶ ὁ ΣΑΥΛΩΚ.)

ΣΑΥΛΩΚ

Τρεῖς χιλιάδες δουκάτα· καλά.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Μάλιστα· διὰ τρεῖς μῆνας.

ΣΑΥΛΩΚ

Διὰ τρεῖς μῆνας· καλά.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Καὶ καθὼς σοῦ εἶπα, ἐγγυητὴς ὁ Ἀντώνιος.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἐγγυητὴς ὁ Ἀντώνιος· καλά.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἠμπορεῖς νὰ μὲ εὐκολύνῃς;—Θὰ μοῦ κάμῃς τὴν χάριν;—Δὲν μοῦ δίδεις ἀπόκρισιν;

ΣΑΥΛΩΚ

Τρεῖς χιλιάδες δουκάτα, διὰ τρεῖς μῆνας, καὶ ἐγγυητὴς ὁ Ἀντώνιος.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Τί λέγεις λοιπὸν εἰς αὐτά;

ΣΑΥΛΩΚ

Ὁ Ἀντώνιος εἶναι καλός.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἤκουσες τίποτε κακὸν ἐναντίον του;

ΣΑΥΛΩΚ

Ἆ, ὄχι, ὄχι, ὄχι, ὄχι! Ὅταν λέγω καλός, θέλω νὰ 'πῶ ὅτι εἶναι φερέγγυος. Καὶ ὅμως ἡ περιουσία του εἶναι ὑποθετική. Ἕνα του καράβι ταξειδεύει διὰ τὴν Τρίπολιν, ἄλλο διὰ τὰς Ἰνδίας· εἰς τὸ Ῥιάλτον μοῦ εἶπαν ὅτι ἔχει ἐν ἄλλο εἰς τὸ Μεξικόν, ἄλλο πηγαίνει εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἔχει δὲ ἀκόμη καὶ ἄλλα χρήματα σκορπισμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ εἰς τὰ ξένα. Ἀλλὰ τὰ καράβια εἶναι σανίδια, οἱ ναῦται εἶναι ἄνθρωποι· ὑπάρχουν ποντικοὶ τῆς γῆς καὶ ποντικοὶ τοῦ νεροῦ, κλέπται τῆς ξηρᾶς καὶ κλέπται τῆς θαλάσσης, ἤγουν πειραταί. Ἐκτὸς τούτου εἶναι οἱ κίνδυνοι τῆς θαλάσσης, τῶν ἀνέμων, τῶν σκοπέλων! Μολοντοῦτο ὁ ἄνθρωπος εἶναι φερέγγυος. — Τρεῖς χιλιάδες δουκάτα. — Νομίζω ὅτι ἠμπορῶ νὰ πάρω τὴν ὑπογραφήν του.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Νὰ ἦσαι βέβαιος ὅτι ἠμπορεῖς.

ΣΑΥΛΩΚ

Νὰ ἦμαι βέβαιος ὅτι ἠμπορῶ! Διὰ νὰ ἦμαι βέβαιος πρέπει νὰ τὸ συλλογισθῶ. Δὲν εἶναι τρόπος νὰ ὁμιλήσω μὲ τὸν Ἀντώνιον;

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἂν ἀγαπᾷς, ἔλα νὰ δειπνήσῃς μαζῆ μας.

ΣΑΥΛΩΚ

Μάλιστα! Νὰ μοῦ μυρίσῃ χοῖρος! Νὰ φάγω ἀπὸ τὸ ζῷον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ προφήτης σας, ὁ Ναζωραῖος, ἐξώρκισε τὸν διάβολον νὰ ἔμβῃ μέσα! Ἀγοράζω καὶ πουλῶ μαζῆ σας, ὁμιλῶ μαζῆ σας, περιπατῶ μαζῆ σας, ἀλλὰ δὲν τρώγω μαζῆ σας, δὲν πίνω μαζῆ σας, δὲν προσεύχομαι μαζῆ σας! —Τί ἄλλα ἔμαθες εἰς τὸ Ῥιάλτον;... Ποῖος εἶναι αὐτὸς ποῦ ἔρχεται;

(Εἰσέρχεται ὁ ΑΝΤΩΝΙΟΣ).

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Αὐτὸς εἶναι ὁ Ἀντώνιος!

ΣΑΥΛΩΚ (κατ' ἰδίαν).

Πῶς φαίνετ' ἀπ' τὸ ὕφος του ὑποκριτής, τελώνης!
Ὦ! Τὸν μισῶ κι' ὡς Χριστιανόν, κ' ἐκτὸς αὐτοῦ, διότι
τὰ χρήματά του χάρισμα 'σὰν βλάκας τὰ δανείζει
κ' ἐξέπεσε τὸν τόκον μας ἐδῶ 'ς τὴν Βενετίαν.
Ἂς ἦτο τρόπος μιὰ φορὰ 'ς τὰ χέρια μου νὰ πέσῃ,
καὶ θὰ ἐχόρταινα καλὰ τὴν παλαιάν μου ἔχθραν!
Μισεῖ καὶ ἀποστρέφεται τὴν ἱερὰν φυλήν μας,
κ' ἐκεῖ ὅπου συνάζονται οἱ ἔμποροι, μ' ὑβρίζει
κ' ἐμένα καὶ τὰ κέρδη μου τὰ καλοκερδισμένα,
ποῦ μοῦ τὰ λέγει τοκισμούς. Ἐὰν τὸν συγχωρήσω,
ἀνάθεμα τὸ γένος μου!

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Αἴ, Σαῦλωκ, ἀκούεις;

ΣΑΥΛΩΚ

Μετρῶ τί μοῦ εὑρίσκεται,—κι' ἀπ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι
δὲν ἠμπορῶ διὰ μιᾶς νὰ σοῦ τὰ προμηθεύσω
τρεῖς χιλιάδαις στρογγυλά. Ἀλλ' ὅμως δὲν πειράζει.
Ὁ Τούβαλ, ἕνας πλούσιος Ἑβραῖος τῆς φυλῆς μου,
μοῦ τὰ εὑρίσκει.— Μίαν στιγμήν· τί προθεσμίαν εἶπες;

Digitized by Google

(Πρὸς τὸν ΑΝΤΩΝΙΟΝ).
Σὲ προσκυνῶ, αὐθέντα μου. Ὅτ' εἴχαμεν 'ς τὸ στόμα
τὸ ὄνομά σου τὸ καλὸν, αὐθέντα.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μολονότι,
δανείζω ἢ δανείζομαι, ποτὲ δὲν συνειθίζω
διάφορον εἰς χρήματα νὰ παίρνω ἢ νὰ δίδω,—
χάρις 'ς αὐτὴν τὴν βιαστικὴν τοῦ φίλου μου ἀνάγκην
θὰ παραβῶ τὴν τάξιν μου.—Γνωρίζεις πόσα θέλει;

ΣΑΥΛΩΚ

Ναί, τρεῖς χιλιάδαις· μάλιστα.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Τρεῖς μῆνες διορία.

ΣΑΥΛΩΚ

Εἶχα ξεχάσει. Μάλιστα· 'πάγει καλὰ,—τρεῖς μῆνες.
Μ' ἐγγύησίν σου· μάλιστα.—Πλὴν ἄκουσε· Μοῦ εἶπες
μοῦ φαίνεται, ὅτι ποτὲ διάφορον δὲν παίρνεις,
δανείζεις ἢ δανείζεσαι.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ποτὲ δὲν συνειθίζω.

ΣΑΥΛΩΚ

Εἰς τὸν καιρὸν ποῦ ἔβοσκε τοῦ θείου του τοῦ Λάβαν
τὰ πρόβατα ὁ Ἰακὼβ, — ὁ Ἰακὼβ ποῦ λέγω,
χάρις 'ς τὰ νουθετήματα τῆς γνωστικῆς μητρός του,
τοῦ πατριάρχου Ἀβραὰμ ἀπόγονος ὑπῆρξε
καὶ τρίτος του διάδοχος — ναί, τρίτος...

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Τί μὲ τοῦτο;
Μὴ ἔπαιρνε διάφορον κ' ἐκεῖνος;

ΣΑΥΛΩΚ

Ὄχι, ὄχι·
δὲν ἔπαιρνε διάφορον καθ' ἑαυτὸ, ἢ τόκον
καθὼς τὸ λέγεις. Ἀλλ' ἰδὲ τί ἔκαμε, ὁπόταν
'ς τὸν Λάβαν ἐστοιχήθηκε ὁ Ἰακὼβ, μὲ ὅρον
νὰ παίρνῃ τὰ διάλευκα ἀπὸ τὰ πρόβατά του.
Ἦτον τὸ κέρδος του αὐτὸ, κ' εὐλογημένον ἦτο·
Τὸ κέρδος εἶν' εὐχὴ Θεοῦ, ἀρκεῖ νὰ μὴ τὸ κλέψῃς.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἐκεῖνο μὲ τὸν κόπον του ὁ Ἰακὼβ τὸ 'πῆρε.
Τὸ πρᾶγμα δὲν ἐκρέματο ἀπὸ τὴν θέλησίν του,
ἀλλὰ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ τὸ ἔκαμε νὰ γείνῃ.
Μὴ λέγει τοῦτο ἡ Γραφὴ πρὸς ἔπαινον τοῦ τόκου;
ἢ μὴ θαρρῇς τὰ χρήματα τράγους καὶ προβατίναις;

ΣΑΥΛΩΚ

Δὲν 'ξεύρω. Μοῦ γεννοβολοῦν ἐπίσης τὰ 'δικά μου.
Ἄκουσε τώρα νὰ σοῦ 'πῶ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Βλέπεις, Βασάνιέ μου;
Εἶν' ἄξιος ὁ Διάβολος ῥητὰ Γραφῆς νὰ λέγῃ
διὰ τὰ τέλη του. Ἀλλὰ 'ς τοῦ πονηροῦ τὰ χείλη
ν' ἀκούῃς λόγια ἱερὰ, εἶνε ὡσὰν νὰ βλέπῃς
κακοῦργον ἀθεόφοβον μὲ γελαστὴν τὴν ὄψιν,
μῆλον μὲ χρώματα λαμπρὰ καὶ σαπημένον μέσα.
Ὢ, πῶς τὸ ψεῦδος φαίνεται καλόθωρον ἀπ' ἔξω!

ΣΑΥΛΩΚ

Τρεῖς χιλιάδες. Τὸ ποσὸν εἶν' ἀρκετὰ μεγάλον.
Τρεῖς μῆνες ἀπ' τοὺς δώδεκα, ὥστε λοιπὸν ὁ τόκος..

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Λέγε, μᾶς θέλεις, Σαϋλὼκ χρεώστας σου, ἢ ὄχι;

ΣΑΥΛΩΚ

Ἀντώνιε, πολλαῖς φοραῖς, καὶ ὄχι μίαν ἢ δύο,
μ' ἀράδιασες τὰ μύρια 'ς τὴν μέσην τοῦ Ῥιάλτου,
ἐμένα καὶ τὰ πλούτη μου καὶ τὰ συνήθειά μου
Πλὴν ὅλα τὰ ὑπέφερα κ' ἐσώπαινα, διότι
εἶν' ἡ πολλὴ ὑπομονὴ ὁ κλῆρος τῆς φυλῆς μου.
Μοῦ ὕβρισες τὴν πίστιν μου, βρωμόσκυλον μὲ εἶπες,
τὸ φόρεμά μου ἔπτυσες,—κι' αὐτὰ μόνον καὶ μόνον
διότι ὠφελήθηκα ἀπὸ τὸ ἰδικόν μου.
Ἐν τούτοις, καθὼς φαίνεται, μ' ἔχεις ἀνάγκην τώρα.
Λοιπὸν, τί στέκεσαι; Ἐμπρὸς, καὶ μ' ἔρχεσαι καὶ λέγεις:
«Χρήματα θέλω, Σαϋλὼκ, καὶ δός μου». Τοῦτο λέγεις.
Ἐσὺ ποῦ μοῦ ἐκένωσες τὰ σάλια σου 'ς τὰ γένεια,
ἐσὺ ὁποῦ μ' ἐκλώτσισες 'σὰν σκύλον ποῦ τὸν διώχνεις
ἀπ' τὴν αὐλήν σου, χρήματα γυρεύεις ἀπ' ἐμένα;
Τί πρέπει τώρα νὰ σοῦ 'πῶ; Ν' ἀποκριθῶ δὲν πρέπει:
«Ὁ σκύλος ἔχει χρήματα; Ποῦ ναὕρῃ νὰ δανείσῃ
'ς ἐσένα ὁ βρωμόσκυλος δουκάτα τρεῖς χιλιάδαις;» —
Ἢ μὲ γυρτὴν τὴν κεφαλὴν, μ' ἀναπνοὴν πιασμένην,
σιγὰ σιγὰ καὶ ταπεινὰ, νὰ 'πῶ μὲ ὕφος σκλάβου:
«Αὐθέντα μου, μὲ ἔπτυσες τὴν περασμένην Τρίτην,
προχθὲς μὲ κατεφρόνησες, τὴν ἄλλην μ' εἶπες σκύλον·
ἰδοὺ λοιπὸν, δι' ὅλην σου τὴν τόσην καλοσύνην
σοῦ δίδω τόσα δανεικά».

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Εἶμαι καλὸς καὶ πάλιν
ὅσα σοῦ εἶπα νὰ 'ς τὰ 'πῶ, καὶ πάλιν νὰ σὲ πτύσω
καὶ νὰ σοῦ δώσω καὶ κλωτσιαίς. Ἂν θέλῃς νὰ δανείσῃς
τὰ χρήματά σου, δόσε τα,—ἀλλ' ὄχι ὡς εἰς φίλον·
ἀπὸ τὸ στεῖρον μέταλλον καρπὸν ποτὲ δὲν παίρνει
ὁ φίλος ἀπ' τὸν φίλον του· 'ς ἐχθρὸν νὰ τὰ δανείσῃς,
ὥστε νὰ ἔχῃς πρόσωπον ἐὰν χρεωκοπήσῃ
νὰ ἐπιβάλῃς τὴν ποινήν.

ΣΑΥΛΩΚ

Κύταξε πῶς ἀνάπτεις!
Ἐγὼ μ' ἀγάπην ἔρχομαι, θέλω νὰ σ' ἔχω φίλον,
τὰ πάντα ὅσα μ' ἔκαμες διὰ νὰ μ' ἐντροπιάσῃς
νὰ τὰ ξεχάσω, χρήματα νὰ σοῦ δανείσω θέλω
χωρὶς διὰ διάφορον νὰ πάρω οὔτε ἄσπρον,
κι' οὔτε μ' ἀκοῦς! Κακία μου δὲν εἶν' αὐτό.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Θὰ ἦτον
μεγάλη καλοσύνη σου.

ΣΑΥΛΩΚ

Αὐτὴν τὴν καλοσύνην
θὰ σοῦ τὴν κάμω. Κόπιασε 'ς τὸν συμβολαιογράφον
νὰ γείνῃ τὸ συμβόλαιον καὶ νὰ μοῦ τὸ σφραγίσῃς.
Καὶ χάριν ἀστειότητος, ἐὰν δὲν μοῦ πληρώσῃς
τὴν δεῖνα 'μέραν τοῦ μηνὸς καὶ εἰς τὸ τάδε μέρος
τόσον ποσὸν, ὅπως θὰ 'πῇ τὸ συμφωνητικόν μας,
ἂς ὁρισθῇ ὡς πρόστιμον κι' ἀντίποινον, νὰ παίρνω
μίαν λίτραν ἀπ' τὸ κρέας σου, ποῦ κατ' ἀρέσκειάν μου
ἐπάνω ἀπ' τὸ σῶμά σου ἐγὼ νὰ σοῦ τὴν κόψω.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Πάγει καλά. Τὴν δέχομαι αὐτὴν τὴν συμφωνίαν,
θὰ λέγω δὲ εἰς τὸ ἑξῆς πῶς ἔχει ὁ Ἑβραῖος
μεγάλην ἀγαθότητα.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Δὲν θέλω δι' ἐμένα
νὰ βάλῃς εἰς συμβόλαιον παρόμοιον σφραγῖδα.
Καλλίτερα τὰ πράγματα νὰ μένουν ὅπως ἦσαν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Τί φόβον ἔχεις, ἄνθρωπε; Ἔννοιά σου! Δὲν θὰ χάσω.
Εἰς δύο μῆνας,— δηλαδὴ ἕνα περίπου μῆνα
πρὶν λήξῃ τὸ συμβόλαιον, — προσμένω νὰ μοῦ ἔμβουν
χρήματα τρεῖς φοραῖς τριπλᾶ ἀπ' ὅσα μᾶς δανείζει.

ΣΑΥΛΩΚ

Ὢ πατριάρχα Ἀβραάμ! οἱ Χριστιανοὶ τί εἶναι,
ἂν τόσον δολιεύωνται 'ς τὸ ἀναμεταξύ των
ὥστε νὰ ὑποπτεύωνται τοὺς στοχασμοὺς τῶν ἄλλων!

Digitized by Google

'Πέ μου, νὰ ζῆς: Ὑπόθεσε ὅτι δὲν μὲ πληρόνει·
ἂν ἀπαιτήσω τὴν ποινήν, εἰς τί θὰ μ' ὠφελήσῃ;
Μιὰ λίτρα σάρκ' ἀνθρώπινη, ἀπ' ἄνθρωπον κομμένη,
δὲν εἶναι τόσον χρήσιμη οὔτε ἀξίζει τόσον
ὅσον τὸ κρέας τοῦ βωδιοῦ, τοῦ τράγου, τοῦ προβάτου!
Ἐγὼ τὸ κάμνω χάριν του καὶ ὡς φιλίας δεῖγμα.
Ἂν ἀγαπᾷ, 'πάγει καλά,—ἂν ὄχι, χαιρετῶ σας,
ἀλλ' ὅμως τὴν φιλίαν μου μὴ τὴν παρεξηγῆτε.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ναί, Σαϋλώκ· τ' ὁμόλογον θὰ σοῦ τὸ ὑπογράψω.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἐνταμονόμεθα λοιπὸν 'ς τὸν συμβολαιογράφον.
'Πέ του ἐσὺ τὸ ἔγγραφον νὰ γράψῃ τὸ ἀστεῖον,
ἐγὼ δὲ 'πάγω 'ς τὸ σακὶ νὰ βάλω τὰ δουκάτα...
Κι' ἀμέσως σᾶς ἐπρόφθασα.

(Ἐξέρχεται).

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Αὐτὸς ὁ Ἰουδαῖος
θὰ χριστιανεύσῃ! Τὸ γυρνᾷ 'ς τὴν ἀγαθοεργίαν.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Φοβοῦ τὴν ἀγαθότητα ἀπὸ ψυχὴν ἀχρείαν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Πηγαίνωμεν καὶ μὴ φοβοῦ! Δυὸ μῆνες πρὶν περάσουν,
πρὶν λήξ' ἡ προθεσμία του, τὰ πλοῖά μου θὰ φθάσουν.

—

(Τὰ πλοῖα τοῦ Ἀντωνίου δὲν ἔφθασαν ἐγκαίρως. Ἀπ' ἐναντίας διεδόθη ἡ φήμη τῶν ἀλλεπαλλήλων ναυαγίων των. Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας καταστραφεὶς δὲν δύναται νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ ὁμόλογον κατὰ τὴν λῆξίν του, ὁ δὲ Ἑβραῖος ἀπαιτεῖ τὸ συμφωνηθὲν πρόστιμον. Ἐν τῷ μεταξὺ τὴν μὲν θυγατέρα αὐτοῦ Γεσίκαν ἔκλεψεν ὁ Χριστιανὸς Λορένσος, ἡ δὲ Πορκία ἐγένετο σύζυγος τοῦ Βασανίου. Ἡ μεταξὺ Ἀντωνίου καὶ Σαϋλὼκ ὑπόθεσις δικάζεται ἐνώπιον τοῦ Δόγη. Ἡ Πορκία, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Βασανίου μεταμφιεσθεῖσα εἰς δικαστὴν (μετὰ τῆς θαλαμηπόλου αὐτῆς Νερίσσας ὑπὸ τὸ σχῆμα γραμματέως), παρουσιάζεται εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἀναλαμβάνει τὸ ἔργον τοῦ κριτοῦ. Ταῦτα διαδραματίζονται ἐν τῇ ἑπομένῃ σκηνῇ).

Δ. Βικέλας.

[Ἕπεται τὸ τέλος].

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ. — Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

—

Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 419.

Η΄

Τρεῖς ἑβδομάδες παρῆλθον. Ὁ Ἰωάννης τὴν ἐπιοῦσαν ὀφείλει νὰ ἀπέλθῃ μετὰ τοῦ συντάγματός του εἰς τὰ διὰ πυρῶν γυμνάσια, μέλλει ἤδη νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν στρατιωτικόν του βίον, δέκα μὲν ἡμέρας καταναλωθησομένας εἰς σταθμοὺς κατὰ τὴν ἄνοδον καὶ τὴν κάθοδον καὶ ἑτέρας δέκα ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ παρὰ τὸ δάσος τῆς Αὐρηλίας. Θὰ ἐπανέλθῃ δὲ τὸ σύνταγμα εἰς Σουβινὴν τὴν δεκάτην Αὐγούστου.

Δὲν εἶνε πλέον ὁ Ἰωάννης ἤρεμος, δὲν εἶνε πλέον ὁ Ἰωάννης εὐτυχής. Τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεώς του ταύτης τὴν βλέπει προσεγγίζουσαν ἀδημονῶν ἅμα καὶ φρίττων... Ἀδημονῶν μὲν διότι ὑπομένει ἀληθὲς μαρτύριον καὶ σπεύδει νὰ ἀπαλλαχθῇ.., φρίττων δέ, διότι κατὰ τὸ εἰκοσαήμερον τοῦτο μὴ βλέπων ἐκείνην, μὴ ὁμιλῶν πρὸς ἐκείνην, τέλος ἄνευ ἐκείνης τί θὰ γείνῃ; *Ἐκείνη* δὲ εἶνε ἡ Μπεττίνα! καὶ τὴν λατρεύει!

Ἀπὸ πότε; Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκείνης συναντήσεως τὸν Μάϊον, ἐν τῷ κηπαρίῳ τοῦ ἐφημερίου! Καὶ αὕτη μὲν εἶνε ἡ ἀλήθεια! Ἀλλ' ὁ Ἰωάννης παλαίει καὶ μάχεται κατὰ τῆς ἀληθείας ταύτης, νομίζων ὅτι ἀγαπᾷ τὴν Μπεττίναν ἀπὸ τῆς ἡμέρας μόνον καθ' ἣν φαιδρῶς συνδιελέγοντο καὶ φιλικώτατα ἐν τῇ μικρᾷ αἰθούσῃ· ἐκείνη ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ κυανοῦ ἀνακλίντρου παρὰ τὸ παράθυρον, καὶ ἐξακολουθοῦσα νὰ λαλῇ, διεσκέδαζε διευθετοῦσα τὴν ἐσθῆτα τῆς πλαγγόνος τῆς Μπέλλας, ἣν ὑπό τινα ἕδραν ἀμελῶς κειμένην ἔκυψε καὶ ἔλαβε μηχανικῶς.

Πῶς ἐπῆλθεν εἰς τὴν μὶς Πέρσιβαλ νά τῳ εἴπῃ περὶ τῶν δύο νεανίδων, ἃς θὰ ἠδύνατο νὰ νυμφευθῇ; Καὶ ὑπὸ τῆς ἐρωτήσεως δὲ ταύτης οὐδόλως ἐταράχθη, ἀποκριθεὶς ὅτι οὐδεμίαν πρὸς τὸν γάμον ᾐσθάνετο κλίσιν, διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι ἡ μετὰ τῶν δύο ἐκείνων νεανίδων συνάντησίς του οὐδεμίαν ἐνεποίησεν εἰς αὐτὸν συγκίνησιν, οὐδεμίαν ταραχήν. Καὶ λέγων μὲν ταῦτα ἐμειδία, ἀλλὰ μετ' ὀλίγας στιγμὰς δὲν ἐμειδία πλέον, αἴφνης καὶ διὰ μιᾶς λαμβάνων πεῖραν τῶν συγκινήσεων ἐκείνων καὶ τῆς ταραχῆς. Δὲν ἠπατᾶτο δέ· ἀλλ' ἔλαβε πλήρη γνῶσιν τοῦ τραύματός του, ὅπερ τῳ εἶχε κατενεχθῇ κατάκαρδα.

Ἀλλὰ δὲν ἀπηλπίσθη. Ἐκείνην μάλιστα τὴν ἡμέραν ἀπερχόμενος ἔλεγε καθ' ἑαυτόν: «Δὲν λέγω ὄχι, εἶνε σπουδαῖον τὸ πρᾶγμα, σπουδαιότατον, ἀλλὰ θὰ σωθῶ». Ἀνεζήτει δὲ δικαιολογίαν τινὰ τῆς μωρίας του, ἀποδίδων αὐτὴν εἰς τὰς περιστάσεις. Ἡ ἐρασμιωτάτη ἐκείνη νεᾶνις ἀπὸ δέκα ἤδη ἡμερῶν ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν καὶ μόνον. Πῶς λοιπὸν νὰ ἀντισταθῇ κατὰ τοιούτου πειρασμοῦ; Ἐμέθυεν ὑπὸ τῶν θελγήτρων αὐτῆς, ὑπὸ τῆς χάριτος καὶ τοῦ κάλλους. Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ὅμως εἴκοσι ψυχαὶ ἔμελλον νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸν πύργον, καὶ θὰ ἔληγεν ἡ κινδυνώδης μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἐκείνης οἰκειότης. Θὰ ἐλάμβανε θάρρος, θ' ἀπεμακρύνετο, θὰ ἐχάνετο μεταξὺ τοῦ πλήθους, θὰ ἔβλεπε τὴν Μπεττίναν οὐχὶ τόσον συνεχῶς, οὐχὶ τόσον πλησίον... Νὰ παύσῃ βλέπων αὐτήν, ὤ! τοῦτο οὐδὲ κἂν ἠδύνατο νά το φαντασθῇ. Ἤθελε νὰ διαμείνῃ φίλος τῆς Μπεττίνας, ἀφ' οὗ φίλος της μόνον ἠδύνατο νὰ εἶνε· διότι ἦτο καὶ ἄλλη τις σκέψις, ἥτις δὲν ἠδύνατο νὰ χωρέσῃ εἰς τὸν νοῦν τοῦ

Digitized by Google

Ἰωάννου, καὶ ἥτις τῷ ἐφαίνετο οὐχὶ παράλογος, ἀλλὰ τερατώδης· δὲν ὑπῆρχε δὲ ἐν τῷ κόσμῳ ἄλλος τις ἐντιμότερος τοῦ Ἰωάννου, καὶ τὰ πλούτη τῆς Μπεττίνας ἐνεποίουν αὐτῷ τρόμον, αὐτόχρημα τρόμον.

Τὸ ἀναμενόμενον πλῆθος κατέκλυσε τὸ Λογγεβὰλ ἀπὸ τῆς 25 Ἰουνίου. Ἦλθεν ἡ κυρία Νόρτων μετὰ τοῦ υἱοῦ της Δανιὴλ Νόρτων καὶ ἡ κυρία Τοῦρνερ μετὰ τοῦ υἱοῦ της Φιλίππου Τοῦρνερ· ἀμφότεροι δὲ οἱ νέοι οὗτοι ἦσαν παλαιοὶ φίλοι καὶ μέλη τῆς διασήμου Ἀδελφότητος τῶν Τριακοντατεσσάρων μνηστήρων, καὶ ὡς πρὸς τοιούτους ἐφέρετο πρὸς αὐτοὺς καὶ ἡ Μπεττίνα, δηλώσασα διαρρήδην ὅτι μάτην κοπιῶσι. Ἀλλ' οἱ φίλοι οὐδόλως ἀποθαρρυνθέντες ἐξηκολούθουν στενῶς πολιορκοῦντες τὴν Μπεττίναν.

Ὁ Παῦλος Λαβαρδὲν εἰσελθὼν καὶ αὐτὸς εἰς τὴν σκηνὴν τάχιστα ἐγένετο φίλος πάντων. Ἔτυχε δὲ τῆς λαμπρᾶς καὶ συγκεχυμένης πολυπλόκλου ἀγωγῆς νέου προωρισμένου εἰς τὸ ἡδέως ζῆν· ὁσάκις δὲ περὶ μόνης διασκεδάσεως προέκειτο, οἷον ἱππασίας, χοροῦ, διαφόρων παιγνιδίων, λογογρίφων, κωμῳδιῶν, ἦτο ἀείποτε ἑτοιμότατος ἐν πᾶσιν ἐξέχων καὶ διακρινόμενος. Ἡ ὑπεροχή του ταχέως ἀνέλαμψε καὶ ἐπεβλήθη οὕτως, ὥστε ὁ Παῦλος τῇ κοινῇ τῶν πάντων ἐπινεύσει ἐγένετο ὁ διευθυντὴς καὶ ὀργανωτὴς τῶν ἐν Λογγεβὰλ ἑορτῶν.

Ἡ δὲ Μπεττίνα οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐδίστασεν. Ἤδη ὁ Ἰωάννης συνέστησεν εἰς αὐτὴν τὸν Παῦλον Λαβαρδέν, ὅστις μόλις ἔλεγε τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς ἀναποφεύκτου συντόμου φιλοφρονητικῆς προσλαλιᾶς, καὶ ἡ Μπεττίνα κλίνασα πρὸς τὴν Σουζὴν τῇ εἶπεν εἰς τὸ οὖς:

— Ὁ τριακοστὸς πέμπτος!

Ἀλλ' ἐν τούτοις ὑπεδέξατο λίαν φιλοφρόνως τὸν Παῦλον καὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐπί τινας ἡμέρας ὁ Παῦλος παρενόησε τὸ πρᾶγμα, νομίσας ὅτι ἕνεκα τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ πλεονεκτημάτων ἔτυχε τῆς χαριέσσης καὶ ἐγκαρδίου ἐκείνης ὑποδοχῆς. Ἀλλ' ἠπατᾶτο ἀπάτην δεινήν· διότι ἡ Μπεττίνα ἐπειδὴ τὸν συνέστησεν ὁ Ἰωάννης, ὑπεδέξατο αὐτὸν ὡς φίλον τοῦ Ἰωάννου καὶ οὐδὲν πλέον, αὕτη δὲ ἦτο ἡ μόνη ἀξία τοῦ Παύλου.

Ὁ πύργος τῆς κυρίας Σκὼτ ἦτο προσιτὸς εἰς πάντας. Αἱ προσκλήσεις ἴσχυον οὐχὶ ἐπὶ μίαν μόνον ἑσπέραν, ἀλλὰ διαρκῶς, καὶ ὁ Παῦλος ἐνθουσιῶν προσήρχετο καθ' ἑσπέραν· ἔχαιρε δὲ βλέπων τὸ ὄνειρόν του πραγματούμενον καὶ ἐπανευρίσκων τοὺς Παρισίους ἐν Λογγεβάλ!

Μόνον δὲ ὁ Παῦλος οὔτε μωρός τις ἦτο οὔτε ματαιόφρων. Ἀλλ' ἀναμφιβόλως ἡ μὶς Πέρσιβαλ ἐφέρετο πρὸς αὐτὸν μετ' ἰδιαζούσης ὅλως φιλοφροσύνης καὶ εὐνοίας· ἀσμένως δὲ συνδιελέγετο πολλὰς ὥρας μόνη μετ' αὐτοῦ... Ἀλλὰ τί ἦτο τὸ αἰώνιον, τὸ ἀνεξάντλητον θέμα τῶν συνδιαλέξεών των τούτων; Ὁ Ἰωάννης, καὶ αὖθις ὁ Ἰωάννης, καὶ ἀείποτε ὁ Ἰωάννης!

Ὁ Παῦλος ἦτο ἐπιπόλαιος, ἄσωτος, μάταιος, ἀλλ' ὅμως καθίστατο ἐμβριθὴς ὁσάκις ἐγίνετο λόγος περὶ τοῦ Ἰωάννου, ὃν ἐγίνωσκε νὰ ἐκτιμᾷ, ὃν ἐγίνωσκε νὰ ἀγαπᾷ. Μόνη δὲ αὐτοῦ χαρὰ καὶ προθυμία ἦτο νὰ λέγῃ ὅ τι καλὸν ἠδύνατο περὶ τοῦ παιδικοῦ του φίλου. Βλέπων δὲ τὴν Μπεττίναν ἀσμένως ἀκροωμένην, προέχεεν ἀφειδῶς τὴν εὐφράδειάν του.

Ἑσπέραν τινὰ ὁ Παῦλος ἠθέλησε — καὶ ἦτο βεβαίως δικαίωμά του — νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς ἱπποτικῆς συμπεριφορᾶς του. Συνδιελέγετο μετὰ τῆς Μπεττίνας ἐπὶ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας· μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς συνδιαλέξεως ἐπορεύθη εἰς συνάντησιν τοῦ Ἰωάννου πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τῆς αἰθούσης καὶ τῷ εἶπε:

— Μ' ἀφῆκες τὸ στάδιον ἐλεύθερον... καὶ ἐπέπεσα ἀτρόμητος ἐπὶ τῆς μὶς Πέρσιβαλ.

— Καὶ δὲν πιστεύω νὰ εἶσαι δυσηρεστημένος διὰ τὴν ἔκβασιν τῆς ἐπιχειρήσεώς σου. Ἰδοὺ ὅπου ἐγείνατε φίλοι στενοί.

— Ναὶ βέβαια... δὲν λέγω ὄχι. Δὲν ὑπάρχει πλάσμα μᾶλλον ἀξιαγάπητον καὶ θελκτικώτερον τῆς μὶς Πέρσιβαλ, δὲν εἶμαι δὰ πάλιν τόσον, ὥστε νὰ μή το ἀναγνωρίσω, διότι ἐκεῖ ἐν ᾧ συνομιλοῦμεν οἱ δύο μας μὲ ἀναγκάζει νὰ παριστῶ πρόσωπον ἄχαρι καὶ γελοῖον, πρόσωπον τὸ ὁποῖον δὲν ἁρμόζει εἰς τὴν ἡλικίαν μου· ἡ ἡλικία μου εἶνε ἡλικία τῶν ἐρώντων καὶ ὄχι τῶν ἐξ ἀπορρήτων.

— Τῶν ἐξ ἀπορρήτων;

— Μάλιστα, φίλε μου, τῶν ἐξ ἀπορρήτων! Ἰδοὺ ποῖον εἶνε τὸ ἔργον μου ἐδῶ μέσα! Τώρα πρὸ ὀλίγου μᾶς παρετήρεις.... Ὤ! βλέπω πολὺ καλά... Μᾶς παρετήρεις.... Εἰξεύρεις λοιπὸν περὶ τίνος ἐλέγομεν; Περὶ σοῦ, ἀγαπητέ μου, περὶ σοῦ καὶ μόνον περὶ σοῦ! Καὶ τὸ αὐτὸ γίνεται καθ' ἑσπέραν. Ἐρωτήσεις ἀτελεύτητοι: «Συνανετράφητε μαζί; καὶ οἱ δύο σας εἴχετε διδάσκαλον τὸν πατέρα Κωνστάντιον; Θὰ γείνῃ μετ' ὀλίγον λοχαγός; Καὶ ἔπειτα; —ταγματάρχης.—Καὶ ἔπειτα;— Συνταγματάρχης καὶ τὰ λοιπὰ καὶ τὰ λοιπά...» Ἄχ! Ἰωάννη μου, Ἰωάννη, ἐὰν ἤθελες νὰ ἐπιχειρήσῃς κάτι τι εὐχάριστον!...

Ἀλλ' ὁ Ἰωάννης δυσηρεστήθη καὶ σχεδὸν ἐξωργίσθη, ὥστε ὁ Παῦλος ἐξεπλάγη σφόδρα ἐκ τοῦ αἰφνιδίου τούτου ἐξερεθισμοῦ τοῦ Ἰωάννου.

— Καλέ, τί ἔχεις; Νομίζω ὅτι ἐγὼ δὲν εἶπα τίποτε...

— Συγγνώμην, ἔπταισα. Ἀλλὰ πῶς σ' ἐπῆλθε τοιαύτη ἰδέα ἄτοπος;...

— Ἄτοπος;... δὲν βλέπω... Ἐγὼ μάλιστα καὶ περὶ ἐμοῦ συνέλαβα τὴν αὐτὴν ἰδέαν.

Digitized by Google

— Ἀ! σύ...

— Πῶς! ἄ! ἐγώ;... Ἀλλὰ πῶς ὄχι καὶ σύ;... Σὺ ἀξίζεις περισσότερον ἐμοῦ...

— Παῦλε, σὲ παρακαλῶ, παῦσε!...

Ἡ στενοχωρία τοῦ Ἰωάννου ἦτο προφανής.

— Καλὰ λοιπὸν φθάνει... ἂς παύσωμεν αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν... Θέλω μόνον νὰ εἰπῶ ὅτι ἡ μὶς Πέρσιβαλ μ' εὑρίσκει πολὺ νόστιμον, πολὺ νόστιμον, πολὺ νόστιμον· ἀλλὰ ποτὲ ὅμως ὑπὸ σπουδαίαν ἔποψιν, ποτὲ ὑπὸ σπουδαίαν ἔποψιν, ἡ μικρούλα. Θὰ καταφύγω λοιπὸν καὶ ἐγὼ εἰς τὴν κυρίαν Σκώτ, χωρὶς ὅμως μεγάλας ἐλπίδας... Βλέπεις, Ἰωάννη, θὰ διασκεδάσω πολὺ ἐδῶ μέσα, ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος.

Καὶ ἐτράπη μὲν ἐπὶ τὴν κυρίαν Σκώτ· ἀλλ' εὐθὺς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν μετὰ πολλῆς ἐκπλήξεως εἶδε καὶ ἐδῶ πάλιν τὸν Ἰωάννην φράσσοντα τὴν ὁδόν. Οὗτος ἤρχετο τακτικώτατα καὶ ἐκάθητο ἐν τῷ κύκλῳ τῷ ἰδιαιτέρῳ τῆς κυρίας Σκώτ, ἥτις, ὡς ἡ Μπεττίνα εἶχε καὶ αὐτὴ τὴν μικρὰν αὐλήν της. Ἐρχόμενος δὲ ἐκεῖ ὁ Ἰωάννης οὐδὲν ἄλλο ἐπεζήτει ἢ προστασίαν, καταφύγιον, ἄσυλον.

Τὴν ἡμέραν τῆς φοβερᾶς ἐκείνης συνδιαλέξεως περὶ τῶν ἄνευ ἔρωτος γινομένων γάμων, καὶ αὐτὴ ἡ Μπεττίνα τὸ πρῶτον ἤδη ᾐσθάνθη αἴφνης διεγειρομένην ἐν ἑαυτῇ τὴν ἀνάγκην τοῦ ἀγαπᾶν, ἥτις καθεύδει, ἀλλ' οὐχὶ πολὺ βαθέως, ἐν τῇ καρδίᾳ πασῶν ἀνεξαιρέτως τῶν νεανίδων. Ἡ αὐτὴ συναίσθησις ἐγένετο ταυτοχρόνως ἔν τε τῇ ψυχῇ τῆς Μπεττίνας καὶ τῇ τοῦ Ἰωάννου. Καὶ οὗτος μὲν φοβηθεὶς ἐχώρησεν εἰς τὰ ὀπίσω, ἐκείνη δὲ τοὐναντίον ἐν ὅλῃ τῇ ἀφελείᾳ τῆς ἀθῳότητος αὐτῆς, παρεδόθη ὅλη εἰς τὴν ὑπερβάλλουσαν ἐκείνην συγκίνησιν καὶ συμπάθειαν.

Ἀνέμενε δὲ τὸν ἔρωτα... ἐὰν ἦτο ὁ ἔρως, τὸν ἄνδρα, ὅστις ἔμελλε νὰ εἶνε ὁ λογισμός της, ἡ ζωή της, ἡ ψυχή της, ἂν ἦτο αὐτός, ὁ Ἰωάννης οὗτος! Καὶ διατί ὄχι; Τὸν ἐγίνωσκε πολὺ μᾶλλον ἢ πάντας ἐκείνους, οἵτινες ἀπὸ ἑνὸς ἤδη ἔτους περιεδινοῦντο πέριξ τῆς περιουσίας της. Πάνθ' ὅσα δὲ περὶ αὐτοῦ ἐγίνωσκε οὐδ' ἐλάχιστόν τι περιεῖχον τὸ δυνάμενον νὰ ἀποθαρρύνῃ τὴν πίστιν καὶ τὸν ἔρωτα ἐντίμου νεάνιδος. Ἄπαγε!

Ἀμφότεροι δὲ καθόλου εἰπεῖν ἐποίουν καλῶς, ἀμφότεροι ἦσαν ἐν τῷ καθήκοντι καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ἐκείνη μὲν παραδιδομένη, ἐκεῖνος δὲ ἀνθιστάμενος, ἐκείνη μὲν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν κἂν συλλογιζομένη τὴν ἀφάνειαν τοῦ Ἰωάννου, τὴν πενίαν του, ἐκεῖνος δὲ ἀποδειλιῶν καὶ τρεπόμενος εἰς τὰ ὀπίσω πρὸ τοῦ βουνοῦ ἐκείνου τῶν ἑκατομμυρίων ὡς πρὸ δεινοῦ ἐγκλήματος· ἐκείνη μὲν διαλογιζομένη ὅτι δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ συζητῇ μετὰ τοῦ ἔρωτος, ἐκεῖνος δὲ διαλογιζόμενος ὅτι δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ συζητῇ μετὰ τῆς τιμῆς.

Καὶ ἰδοὺ διατί καθ' ὅσον ἡ Μπεττίνα ἐγίνετο ἐρωτικωτέρα καὶ παρεδίδετο μετὰ μείζονος εἰλικρινείας εἰς τὸν προκαλοῦντα αὐτὴν ἔρωτα, ἰδοὺ διατί ὁ Ἰωάννης καθίστατο ὁσημέραι σκυθρωπότερος καὶ μᾶλλον ἔμφροντις, διότι ἐφοβεῖτο οὐ μόνον τὸ νὰ ἀγαπήσῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ἀγαπηθῇ.

Ἔπρεπε νὰ μένῃ ἐν τῷ δωματίῳ του καὶ νὰ μὴ ἔρχηται... Καὶ προσεπάθησε μὲν ἀλλὰ δὲν το κατώρθωσε.., διότι ὁ πειρασμὸς ἦτο σφοδρότατος καὶ ὑπερίσχυεν. Ἤρχετο λοιπόν... ἐκείνη δὲ ἔσπευδε πρὸς αὐτὸν τείνουσα τὰς χεῖρας καὶ ἔχουσα μειδίαμα ἐπὶ τῶν χειλέων καὶ τὴν καρδίαν της ἐν τῷ βλέμματι. Ὅλη δὲ ἐφαίνετο λέγουσα:

«Ἂς προσπαθήσωμεν νὰ ἀγαπηθῶμεν, καὶ ἐὰν δυνηθῶμεν ἂς ἀγαπώμεθα!»

Ἀλλὰ παρευθὺς τὸν Ἰωάννην κατελάμβανεν ὁ φόβος, καὶ μόλις καὶ μετὰ βίας ἐτόλμα νὰ ψαύσῃ τὰς δύο ἐκείνας χεῖρας τὰς προθύμως παραδιδομένας εἰς τὴν περίσφιγξιν τῶν χειρῶν του. Προσεπάθει νὰ ἀποφύγῃ τὸ βλέμμα ἐκεῖνο ὅπερ ἐρωτικώτατον καὶ φαιδρόν, τεταραγμένον καὶ περίεργον ἐπεζήτει τὸ βλέμμα του. Ἔτρεμεν ἀναλογιζόμενος ὅτι κατ' ἀνάγκην ὤφειλε νὰ λαλήσῃ πρὸς τὴν Μπεττίναν, ὅτι κατ' ἀνάγκην ὤφειλε νά την ἀκούσῃ. Τότε λοιπὸν κατέφευγε καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν κυρίαν Σκώτ, ἡ δὲ κυρία Σκὼτ ἤκουε τότε παρ' αὐτοῦ λόγους ἀμφιβόλους, συγκεχυμένους, τεταραγμένους, οἵτινες δὲν ἀπετείνοντο μὲν πρὸς αὐτήν, ἀλλ' ἐκείνη ὅμως ἐξελάμβανεν αὐτοὺς ὡς τοιούτους.

Καὶ δὲν ἠδύνατο ἡ Σουζῆ νὰ μὴ ἀπατηθῇ· διότι ἡ Μπεττίνα οὐδὲν εἶχεν εἴπῃ εἰς αὐτὴν περὶ τῶν ἀορίστων ἔτι καὶ συγκεχυμένων αἰσθημάτων ὑφ' ὧν συνεταράσσετο, ἀλλ' ἔκρυπτε καὶ ἐθώπευε τὸ ἀπόρρητον τοῦ ὑποφώσκοντος ἔρωτός της, ὡς ὁ φιλάργυρος κρύπτει καὶ θωπεύει τὰ πρῶτα χρυσᾶ νομίσματα τοῦ θησαυροῦ του... Τὴν δὲ ἡμέραν καθ' ἣν θὰ διεγίνωσκεν ἀκριβῶς τὰ τῆς καρδίας της, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θὰ ἦτο βεβαία ὅτι ἀγαπᾷ, ὤ! πῶς θὰ ἐλάλει τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ μετὰ πόσης χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης θὰ ἔλεγε τὰ πάντα πρὸς τὴν Σουζῆν!...

Λοιπὸν ἡ κυρία Σκὼτ ἐπὶ τέλους ἐξέλαβεν ὡς ἐξ ἑαυτῆς πηγάζουσαν τὴν μελαγχολίαν ἐκείνην τοῦ Ἰωάννου, ἥτις ὁσημέραι ἐγίνετο καταφανεστέρα. Ἐτέρπετο δὲ—διότι οὐδόλως δυσαρεστεῖται γυνὴ νομίζουσα ὅτι ἀγαπᾶται—ἐτέρπετο, λέγω, καὶ ἐλυπεῖτο· διότι ἐτίμα ὑπερβαλλόντως τὸν Ἰωάννην καὶ φιλικώτατα διέκειτο πρὸς αὐτόν, ἐθλίβετο δὲ διαλογιζομένη ὅτι χάριν αὐτῆς ἦτο περίλυπος καὶ δυστυχής.

Digitized by Google

Ἀλλὰ ταυτοχρόνως συνῃσθάνετο καὶ τὴν ἀθωότητά της· διότι πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους προσεφέρετο ἐνίοτε φιλαρέσκως, λίαν φιλαρέσκως καὶ βεβαίως δὲν ἡμάρτανε βασανίζουσα αὐτοὺς ὀλίγον τι· διότι ἐκεῖνοι μὲν οὐδὲν εἶχον νὰ κάμωσιν, εἰς οὐδὲν ὄντες χρήσιμοι, ὥστε ὁ φιλάρεσκος τῆς Σουζῆ τρόπος ἀπησχόλει αὐτοὺς τέρπων ἅμα καὶ συντελῶν ἵνα κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον *εὑρίσκωνται σὲ δουλειά*, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐκείνη . . . Ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἰωάννην ὅμως οὐδέποτε προσηνέχθη φιλαρέσκως καὶ κατὰ τοῦτο ἐγίνωσκεν ἑαυτὴν οὖσαν ἐκτὸς πάσης μέμψεως. Διότι ὁ Ἰωάννης κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῆς ἦτο πολὺ ἀνώτερος τῶν ἄλλων κατὰ πάντα καὶ ὑπέφερε *μὲ τὰ σωστά του*, ὅπερ δὲν ἤθελεν ἡ κυρία Σκώτ. Ὅθεν δὶς ἤδη ἢ τρὶς μικροῦ δεῖν ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν ἡδέως καὶ εὐμενῶς, ἀλλ' ἔπειτα πάλιν ἐσκέφθη . . . ὅτι ὁ Ἰωάννης ἔμελλε νὰ ἀπουσιάσῃ ἐπὶ ἡμέρας εἴκοσι, μετὰ δὲ τὴν ἐπάνοδόν του, ἐὰν ἔκρινεν εὔλογον θά τον ἐνουθέτει ὀλίγον καὶ θὰ διεξῆγε τὸ πρᾶγμα οὕτως, ὥστε δὲν θὰ ἤρχετο ὁ ἔρως νὰ ῥιφθῇ ἀνοήτως μεταξὺ τῆς φιλίας των.

Λοιπὸν ὁ Ἰωάννης ἀπήρχετο τὴν ἐπιοῦσαν . . . Καὶ ἡ μὲν Μπεττίνα προσεπάθησε παντὶ σθένει νά τον καταπείσῃ νὰ διέλθῃ τὴν τελευταίαν ταύτην ἡμέραν ἐν Λογγεβάλ καὶ νὰ γευματίσῃ ἐν τῷ πύργῳ· ὁ δὲ Ἰωάννης ἠρνεῖτο, προβάλλων τὰς κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεώς του ἀσχολίας. Ἀλλ' ὅμως ἦλθε τὴν ἑσπέραν περὶ ὥραν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν, πεζός, πολλάκις δὲ καθ' ὁδὸν ἐπεχείρησε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ οἴκημά του.

— Ἐὰν εἶχον θάρρος, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, δὲν θά την ἐπανέβλεπον. Ἀναχωρῶ αὔριον καὶ δὲν θὰ ἐπανέλθω εἰς Σουβινὴν ἐφ' ὅσον αὐτὴ μένει ἐδῶ . . . Τὸ ἀπεφάσισα καὶ τὸ ἀπεφάσισα ὁριστικῶς.

Ἀλλ' ἐξηκολούθησε βαδίζων, διότι ἤθελε νά την ἴδῃ ἅπαξ ἔτι . . . τὸ ὕστατον.

Ὡς δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν προσέδραμεν ἡ Μπεττίνα εἰς προϋπάντησίν του λέγουσα:

— Ἤλθετε τέλος πάντων! . . . Ἀλλὰ τόσον ἐξώρας!

— Εἶχα ἀσχολίας πολλάς.

— Καὶ ἀναχωρεῖτε αὔριον;

— Μάλιστα, αὔριον.

— Πολὺ πρωΐ;

— Τὰς πέντε.

— Καὶ θὰ περάσετε ἀπὸ τὸν δρόμον ὁ ὁποῖος διέρχεται ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸν κῆπόν μας καὶ ἔπειτα διέρχεται ἀπὸ τὸ μέσον τοῦ χωρίου;

— Μάλιστα, ἀκριβῶς αὐτὸς εἶνε ὁ δρόμος μας.

— Καὶ διατί τόσον πρωΐ; Καὶ ἐγὼ εἶχα σκοπὸν νὰ ἀναβῶ εἰς τὸ ἄνδηρον τοῦ κήπου νά σας ἰδῶ διερχόμενον καὶ νά σας ἀποχαιρετίσω.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἐκράτει ἐπιμόνως τὴν καίουσαν χεῖρά του. Οὗτος δὲ περίλυπος ἀπέσυρεν αὐτὴν διὰ τῆς βίας.

— Πρέπει, εἶπε, νὰ ὑπάγω νὰ χαιρετίσω τὴν ἀδελφήν σας.

— Ἀπὸ τώρα! . . . ἐκείνη δέν σας εἶδε . . . ἔχει δέκα τριγύρω της . . . Καθίσατε ὀλίγον ἐδῶ, πλησίον μου.

Ἠναγκάσθη νὰ καθίσῃ παρ' αὐτῇ.

— Ἠξεύρετε, τῷ εἶπε, καὶ ἡμεῖς ἀναχωροῦμεν.

— Καὶ σεῖς;

— Μάλιστα· πρὸ μιᾶς ὥρας ἐλάβαμεν τηλεγράφημα τοῦ γαμβροῦ μου πολὺ εὐχάριστον. Ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ μετὰ ἕνα μῆνα καὶ τώρα ἔρχεται μετὰ δώδεκα ἡμέρας· μεθαύριον πρωῒ ἐπιβιβάζεται εἰς Νέαν Ὑόρκην ἐπὶ τοῦ *Λαβραδόρου* . . . καὶ θὰ ὑπάγωμεν νά τον περιμείνωμεν εἰς Χάβρην...θὰ ἀναχωρήσωμεν μεθαύριον. Θὰ παραλάβωμεν καὶ τὰ μικρά. Θά τα ὠφελήσῃ νὰ ἀναπνεύσουν καμμιὰ δεκαριὰ ἡμέρας τὸν ἀέρα τῆς θαλάσσης . . . Πόσον θὰ χαρῇ ὁ γαμβρός μου ὅταν σας γνωρίσῃ. . . Τί λέγω νά σας γνωρίσῃ; . . . Ἐκεῖνος σᾶς πρὸ πολλοῦ σᾶς γνωρίζει, διότι εἰς ὅλα μας τὰ γράμματα τοῦ το γράφομεν. Εἶμαι βεβαία ὅτι θὰ συμφωνήσετε θαυμάσια οἱ δύο σας. Εἶνε ἐξαίρετος . . . Καὶ πόσας ἡμέρας θὰ λείψετε;

— Εἴκοσ' ἡμέρας.

— Εἴκοσι ἡμέρας . . . εἰς τὸ στρατόπεδον;

— Μάλιστα, κυρία, εἰς τὸ στρατόπεδον τῆς Σερκώτης.

— Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δάσους τῆς Αὐρηλίας. Ἠρώτησα σήμερον τὸ πρωῒ τὸν νοννόν σας καί μου παρέστησε καταλεπτῶς τὸ μέρος. Καὶ ναὶ μὲν χαίρω πολὺ διότι πηγαίνω εἰς προϋπάντησιν τοῦ γαμβροῦ μου, ἀλλὰ ταυτοχρόνως καὶ δυσαρεστοῦμαι ὀλίγον διότι ἀναχωρῶ, εἰ δὲ μὴ καθ' ἡμέραν θὰ ἔκαμνα μικρὰν ἐπίσκεψιν τοῦ νοννοῦ σας . . . καὶ θά μου ἔλεγε τὰ νέα σας. Θέλετε μετὰ καμμιὰ δεκαριὰ ἡμέρας νὰ γράψετε πρὸς τὴν ἀδελφήν μου δύο ἀράδες—δὲν θὰ χάσετε πολλὴν ὥραν,— νὰ γράψετε πῶς ἔχετε καὶ ὅτι δέν μας λησμονεῖτε;

— Ὢ! νά σας λησμονήσω . . . νὰ λησμονήσω τὴν χάριν, τὴν ἀγαθότητά σας . . . ποτέ, κυρία, ποτέ!

Καὶ ἡ φωνή του ἔτρεμε. Φοβηθεὶς δὲ τὴν συγκίνησίν του ἠγέρθη . . .

— Πρέπει, κυρία, νὰ ἰδῶ καὶ νὰ χαιρετίσω τὴν ἀδελφήν σας. Μὲ κυττάζει...καὶ θὰ ἀπορῇ..

Καὶ διῆλθε διὰ μέσου τῆς αἰθούσης· ἡ δὲ Μπεττίνα τὸν παρηκολούθει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν. Ἡ κυρία Νόρτον ἐκάθισε τὴν ὥραν ἐκείνην πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου ἵνα χορεύσωσιν ὀλίγον οἱ

Digitized by Google

νέοι. Ὁ δὲ Παῦλος Λαβαρδὲν προσελθὼν πρὸς τὴν Μπεττίναν, εἶπε πρὸς αὐτήν :

— Εὐαρεστεῖσθε νά με κάμητε τὴν τιμήν, κυρία . . .

— Ἄχ !, ἀπεκρίθη, νομίζω ὅτι ἔδωκα ὑπόσχεσιν εἰς τὸν κύριον Ἰωάννην.

— Τέλος πάντων, ἂν δὲν εἶν' ἐκεῖνος... ἐγώ.

— Εἴμεθα σύμφωνοι.

Καὶ ἡ Μπεττίνα ἐπορεύθη πρὸς τὸν Ἰωάννην καθήμενον ἤδη παρὰ τῇ Κυρίᾳ Σκώτ.

— Εἶπα μίαν μεγάλην ψευτιάν, τῷ εἶπεν. Ὁ κύριος Λαβαρδέν με προσεκάλεσε νὰ χορεύσωμεν, καὶ ἐγὼ ἀπεκρίθην ὅτι ἔδωκα ὑπόσχεσιν εἰς ὑμᾶς. . . Ναί, δὲν εἶν' ἀλήθεια ; θέλετε ;

Νά την κρατήσῃ ἐν ταῖς ἀγκάλαις του, νὰ ἀναπνεύσῃ τὸ μύρον τῆς κόμης της ! . . . Ὁ Ἰωάννης ᾐσθάνετο ὅτι αἱ δυνάμεις του ἐξέλιπον . . . καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ ναί.

— Πολὺ λυποῦμαι, κυρία, ἀλλὰ δὲν εἰμπορῶ . . . ἀπόψε δὲν εἶμαι καλά ! Ἐπέμεινα δὲ νὰ ἔλθω, διὰ νὰ μὴ ἀναχωρήσω χωρὶς νά σας ἀποχαιρετίσω· ἀλλὰ νὰ χορεύσω, ὄχι, δὲν εἰμπορῶ.

Καὶ ταῦτα μὲν εἶπεν ὁ Ἰωάννης, ἡ δὲ κυρία Νόρτον ἀνέκρουεν ἤδη τὴν προανάκρουσιν τοῦ βαλλισμοῦ.

— Λοιπόν ! εἶπεν ὁ Παῦλος προστρέχων περιχαρής, ἐκεῖνος, κυρία, ἐγώ ;

— Ὑμεῖς, εἶπεν ἡ Μπεττίνα περίλυπος, οὐδόλως ἀποστρέφουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου.

Ἦτο δὲ σφόδρα τεταραγμένη καὶ ἀπεκρίθη οὐδ' αὐτὴ γινώσκουσα καλὰ καλὰ τί ἔλεγε. Παρευθὺς δὲ μετενόησε διότι συνήνεσε νὰ χορεύσῃ, προτιμῶσα νὰ μένῃ παρ' αὐτῷ . . . Ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον καιρός, διότι ὁ Παῦλος ἔλαβε τὴν χεῖρά της καί την ἔσυρε.

Ὁ Ἰωάννης ἐγερθεὶς παρετήρει ἀμφοτέρους· νέφος διῆλθε πρὸ τῶν ὀμμάτων του καὶ ἔπασχε δεινῶς.

— Δὲν θὰ κάμω ἄσχημα, εἶπε, νὰ ἐπωφεληθῶ τὸν χορὸν καὶ νὰ φύγω...καὶ αὔριον τὸ πρωῒ γράφω δύο λέξεις πρὸς τὴν κυρίαν Σκὼτ καί τῃ ζητῶ συγγνώμην.

Καὶ ἦλθε πρὸς τὴν θύραν . . . οὐδόλως παρατηρῶν τὴν Μπεττίναν, διότι ἂν την ἔβλεπε, θὰ ἔμενε.

Ἀλλ' ἡ Μπεττίνα τὸν παρετήρει, καὶ αἴφνης εἶπε πρὸς τὸν Παῦλον:

— Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ, κύριε, ἀλλὰ ἐκουράσθην ὀλίγον. Ἀς σταθῶμεν, παρακαλῶ . . . θά με συγχωρήσετε, δὲν εἶν' ἀλήθεια ;

Ὁ Παῦλος τῇ προέτεινε τὸν βραχίονά του, ἀλλ' ἐκείνη :

— Ὄχι, ὄχι, εἶπε, σᾶς εὐχαριστῶ.

— Ἡ θύρα τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκλείσθη, ὁ δὲ Ἰωάννης δὲν ἦτο πλέον ἐκεῖ. Ἡ Μπεττίνα διῆλθε τὴν αἴθουσαν δρομαία, ὁ δὲ Παῦλος ἀπέμεινε μόνος, ἔκθαμβος, οὐδὲν νοῶν.

[Ἕπεται συνέχεια].

ΤΟ ΦΙΛΟΙΚΕΙΟΝ

τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζῴων.

—

Β΄

Περὶ ἐκτρώσεως.

Ἐν ταῖς ἀρχετύποις κοινωνίαις ἡ ἠθικὴ εἶναι ἄμορφος καὶ ἀτελεστάτη· ἡ δημοσία γνώμη τῆς πατριᾶς ἢ τῆς φυλῆς ἥκιστα μεριμνᾷ περὶ τῶν ἀτομικῶν πράξεων· οἱ γονεῖς δύνανται νὰ διαθέσωσι κατὰ τὸ δοκοῦν τὴν τύχην τῶν τέκνων των, καὶ πολλῷ μᾶλλον νὰ παρακωλύσωσι τὴν γέννησιν αὐτῶν. Καὶ οἱ πλεῖστοι ἀκόμη τῶν γεγραμμένων κωδίκων, ἐν κοινωνίαις χωρούσαις εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ πολιτισμοῦ, οὐδεμίαν ποιοῦνται μνείαν τοῦ ἐγκλήματος τῆς ἐκτρώσεως, μόλις δ' ἐν τῇ Ζενδ Ἀβέστᾳ εὕρηνται νομικοὶ ὁρισμοὶ περὶ τοῦ θέματος τούτου. Παρὰ δὲ ταῖς φυλαῖς τῶν ἀγρίων εἶναι ἐπίσης ἐπιτετραμμένον τῇ ἐγκύῳ ν' ἀπαλλαγῇ τοῦ καρποῦ τῆς κοιλίας της, ὡς καὶ νὰ κείρῃ τὴν κόμην αὐτῆς. Πρὸς πίστωσιν τῶν λόγων ἡμῶν ἀναφέρομεν ὀλίγα παραδείγματα, ἐκ τῶν παμπληθῶν, ἅπερ ἀπαντῶμεν ἐν πάσαις ταῖς φυλαῖς.

Αἱ Τασμαναὶ προβαίνουσι μετὰ μεγίστης εὐκολίας εἰς ἐκτρώσεις, μὴ θέλουσαι νὰ ἔχωσι τέκνα προτοῦ νὰ παρέλθωσι πολλὰ ἔτη ἀπὸ τοῦ γάμου αὐτῶν, καὶ τοῦτο, ὡς λέγει ὁ αἰδέσιμος **Bonwick**, ἵνα διατηρῶσιν ἐπὶ μακρὸν ἀκμαίαν τὴν καλλονὴν αὐτῶν. Ὁ τρόπος δὲ τῆς ἐκτρώσεως εἶναι ἀτελέστατος, ὡς εἶναι ἀτελεστάτη καὶ ἡ διανοητικὴ τῶν Τασμανῶν ἀνάπτυξις. Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ποθουμένου ἀποτελέσματος μία γραῖα ἐπιπηδᾷ ἐπανειλημμένως ἐπὶ τῆς γαστρὸς τῆς κυούσης γυναικός. Ὁμοία συνήθεια ἐπεκράτει καὶ ἐν Αὐστραλίᾳ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν πρώτων Εὐρωπαίων ἀποίκων.

Ὁ **Bonwick** ἀποδίδωσι τὸ ἔθος εἰς λόγον αἰσθηματικόν· συχνάκις ὅμως παρορμᾷ εἰς τοῦτο τὰς γυναῖκας ἐκείνας ἄλλος λόγος σπουδαιότερος, ἤτοι ἡ σπάνις τῶν τοῦ βίου ἀναγκαίων καὶ ἡ δυσκολία τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδίων.

Ἐν Νέᾳ Καληδονίᾳ αἱ γυναῖκες ποιοῦνται ἐπίσης συνηθέστατα ἐκτρώσεις. Οἱ τρόποι των εἰσὶ ποικίλοι· ὁ ἁπλούστατος δ' εἶναι ὁ διὰ βανανῶν· τρώγουσι δηλονότι χλωρὰς βανάνας βεβρασμένας. Ἡ συνήθεια κατέστη παροιμιακὴ καὶ λέγουσιν ἐν τῇ νήσῳ περὶ γυναικὸς ποιησαμένης ἔκτρωσιν· «Ἔφαγε κι' αὐτὴ βανάναν».

Digitized by Google

Ἀλλ' οὐδεὶς ἐσκέφθη ποτὲ νὰ κατακρίνῃ πρᾶξιν τόσῳ ἁπλῆν καὶ δικαίαν, κατὰ τὴν ἐγχώριον ἠθικήν.

Ἐν δὲ τῇ νήσῳ Φορμόζᾳ, καίπερ οἰκουμένῃ ὑπὸ φυλῆς μᾶλλον ἀνεπτυγμένης, ἀπαγορεύεται εἰς τὰς γυναῖκας νὰ ἔχωσι τέκνα προτοῦ νὰ συμπληρώσωσι τὸ τριακοστὸν ἕκτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν· ἱέρειαι δὲ ἐκπληροῦσι κοινωνικὸν καθῆκον, πατοῦσαι ἐπὶ τῆς κοιλίας τῶν γυναικῶν, ὅσαι καθίστανται ἔγκυοι πρὸ τῆς νομίμου ἡλικίας. Ὅθεν ἡ συνήθεια αὕτη δὲν προέρχεται ἐξ ἀτομικῆς ἰδιοτροπίας ἢ ἰδιοτελείας, ἀλλὰ λόγον ἔχει αὐτὸ τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας, φοβουμένης μὴ ὁ πληθυσμὸς τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν μελῶν καταστῇ ὑπέρογκος καὶ δυσανάλογος πρὸς τοὺς πόρους τῆς νήσου.

Καὶ ἐν Ἀμερικῇ ἐπίσης εἶναι κοινότατον τὸ ἔθος τῆς ἐκτρώσεως, ὅπερ ἦτο τὰ μάλιστα διαδεδομένον ἐν ταῖς φυλαῖς ταῖς οἰκούσαις παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Οὔδσωνος. Μέχρι τοῦ νῦν δὲ ἐν τῇ Πλάτᾳ, οἱ Παϋαγκοῦαι, ἀφ' οὗ αἱ γυναῖκές των γεννήσωσι δύο τέκνα ζωντανά, ἐξαναγκάζουσιν αὐτὰς νὰ ποιῶνται ἐκτρώσεις. Τὸ αὐτὸ ποιοῦσι καὶ οἱ γείτονές των, οἱ Μπάϋαι. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Οὐμβόλδου, παρομοίας συνηθείας ἔχουσι καὶ οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ὀρενόκης, ὧν αἱ γυναῖκες ἐξευρίσκουσι ποικίλα ἐξαμβλωτικὰ φάρμακα καὶ συνήθως θέλουσι νὰ γίνωνται μητέρες εἰς ἐποχὴν σχετικῶς προκεχωρημένην.

Παρὰ δὲ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς τῆς λευκῆς φυλῆς, ὧν μείζων ἡ εὐμάρεια καὶ μᾶλλον ἀνεπτυγμένη ἡ ἠθική, τὸ ἔγκλημα τῆς ἐκτρώσεως καταδικάζεται ὑπὸ τῆς δημοσίας γνώμης καὶ αὐστηρῶς τιμωρεῖται ὑπὸ τῶν νόμων. Εἶναι ὅμως ἀφ' ἑτέρου γνωστὸν ὁπόσον συνήθεις εἰσὶ καὶ παρ' ἡμῖν αἱ ἐκτρώσεις. Αἱ δικαστικαὶ ἐφημερίδες παρέχουσιν ἐπαρκεῖς περὶ τούτου πληροφορίας, καὶ δὲν ὑπάρχει ἰατρός, παρ' οὗ νὰ μὴ ἐζήτησάν ποτε γυναῖκες ἐξαμβλωτικὰ φάρμακα. Καὶ ἐν τούτῳ, ὡς καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις, ὅπως καταμάθωμεν τὴν ἀλήθειαν, δέον νἀποξέσωμεν τὸ ἠθικὸν ἐπίχρισμα τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Οὕτω δὲ θὰ ἴδωμεν, ὅτι ἐν κοινωνίαις κατ' ἐπίφασιν τὰ μάλιστα πεπολιτισμέναις ὑφίσταται ἀκόμη καὶ θὰ ὑφίσταται ἐπὶ μακρὸν ἰλὺς παλαιᾶς βαρβαρότητος.

Γ'

Περὶ παιδοκτονίας.

Ἡ ἐξάμβλωσις εἶναι τύπος τεχνικώτερος καὶ ἅμα ἐπικινδυνότερος ἐφαρμογῆς τῶν περὶ πληθυσμοῦ δογμάτων τοῦ Μάλθου. Ἀλλ' ἡ παιδοκτονία, ἁπλουστέρα οὖσα καὶ ἅμα ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνος, εἶναι διὰ τοῦτο καὶ συνηθεστέρα. Καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ζῴοις δὲν εἶναι σπάνια παραδείγματα παιδοκτονίας. Οὕτω βλέπομεν τὴν τοιαύτην προνοητικὴν ὠμότητα ἀσκουμένην ὑπὸ τῶν σφηκῶν, οἵτινες μὴ ἐναποταμιεύοντες τροφὰς διὰ τὸν χειμῶνα, κτείνουσι τὰ ἀργὰ κατὰ τὸ φθινόπωρον ἐκκολαφθέντα. Ἐν ταῖς κατὰ φύσιν κοινωνίαις ὁ βίος εἶναι τραχύς, σπάνια δὲ τὰ ἐπιτήδεια. Οἱ ἄνθρωποι, ἐν ἐνδείαις περὶ τὴν τροφὴν τὴν καθ' ἡμέραν διάγοντες, τρώγουσιν ὅταν δύνανται, οἰκογένεια δὲ πολυμελὴς εἶναι βάρος ἀφόρητον. Τούτου δ' ἕνεκα ἁπανταχοῦ ζητοῦσι νὰ προλάβωσι τὸ κακὸν διὰ τοῦ θανάτου τῶν νεογνῶν, καὶ ἰδίᾳ τῶν θηλέων. Αἱ τοιαῦται δὲ πράξεις θεωροῦνται φυσικώταται, καὶ οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ ψέγων αὐτάς. Διότι ἐν ταῖς ἀμόρφοις ἐκείναις κοινωνίαις τὸ ὁρμέμφυτον τῆς πρὸς τὰ ἔκγονα στοργῆς καταπιέζεται εὐκολώτατα ὑπὸ τοῦ πόθου πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ μέλλοντος. Τὰ παραδείγματά εἰσι παμπληθῆ.

Καθ' ἅπασαν τὴν Μελανησίαν ἡ παιδοκτονία ἦτο ἄλλοτε καὶ εἶναι ἀκόμη συνηθεστάτη. Οἱ Τασμανοί, συχνάκις λιμώττοντες, ἥκιστα φείδονται τῆς ζωῆς τῶν τέκνων. Καὶ παρ' αὐτοῖς, ὡς ἁπανταχοῦ σχεδόν, θυσιάζονται πρὸ πάντων τὰ θήλεα. Ἐκτὸς δὲ τούτου, κατὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων, συνθάπτουσι μετ' αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα των ζωντανά, διότι οὐδεὶς αἰσθάνεται ὄρεξιν νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῶν ὀρφανῶν. Τὸ αἴσθημα τῆς μητρικῆς στοργῆς, στενοχωρούμενον ἐξ ἀπηνῶν ἀναγκῶν βίου ἐλεεινοῦ, τρέπεται ὁδὸν ἄλλην. Οὕτως αὗται ἐκεῖναι αἱ γυναῖκες, αἱ ἀπαθέστατα κτείνουσαι τὰ ἴδια τέκνα, ἀνατρέφουσι καὶ περιποιοῦνται κυνάρια.

Ἐπίσης ἀνηλεεῖς πρὸς τὰ τέκνα των εἰσὶ καὶ οἱ ὁμοιότατοι τοῖς Τασμανοῖς Αὐστραλοί. Ὡς ἐκεῖνοι, ἀναιροῦσι τὰ πλεῖστα τῶν νεογνῶν, μάλιστα δὲ τὰ θήλεα. Ἐκ τούτου δὲ κυρίως προέρχεται τὸ ὀλιγάριθμον τῶν γυναικῶν παρ' αὐτοῖς. Ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρρένων μετρίως φείδονται οἱ Αὐστραλοί. Ὁ Στοὺρτ ἀναφέρει, ὅτι εἷς ἰθαγενὴς τῶν ἐνδοτέρων τῆς Αὐστραλίας, ἐχρησιμοποίησε τὸ νοσοῦν τέκνον του, συντρίψας τὴν κεφαλήν του κατὰ λίθου καὶ εἶτα ὀπτήσας καὶ φαγὼν αὐτό.

Καὶ αἱ λοιπαὶ μελανησιακαὶ φυλαὶ δὲν σέβονται πλειότερον τὴν ζωὴν τῶν τέκνων· ἀλλ' ἀνάγκη νὰ συντάμωμεν τὸν λόγον, διότι ἔχομεν νἀναφέρωμεν παμπληθῆ ὅμοια γεγονότα, παρατηρηθέντα παρὰ ταῖς πλείσταις τῶν ἧττον ἐξημερωμένων φυλῶν.

Ἐν πατριαῖς τισι τῆς νοτίου Ἀφρικῆς οἱ ἰθαγενεῖς πρὸς σύλληψιν λεόντων ἐν ταῖς μεγάλαις λιθίναις παγίσιν, ἃς κατασκευάζουσι, θέτουσιν ὡς δέλεαρ τὰ ἴδιά των τέκνα. Οἱ κάτοικοι τῆς Φολλινδοχίας ἀνταλλάσσουσι προθύμως τὰ τέκνα των ἀντὶ εὐτελεστάτου τιμή-

Digitized by Google

ματος. Τὸ αὐτὸ δὲ ποιοῦσι καὶ οἱ Ζολᾶς τῆς Σενεγαμβίας κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ κ. Ῥαφενέλ.

Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐν ταῖς νήσοις, ἔνθα ἡ τῶν ἐπιτηδείων εὕρεσις εἶναι μᾶλλον περιωρισμένη, ἡ παιδοκτονία εἶναι κοινοτέρα. Τὸ ἔθος τοῦτο ἦν λίαν διαδεδομένον καθ' ἅπασαν τὴν Πολυνησίαν. Ἐν ταῖς Σανδβίχαις νήσοις ἑκάστη οἰκογένεια φυλάττει δύο ἢ τρία τὸ πολὺ παιδία· τὰ δ' ἄλλα ἢ πνίγονται ἢ θάπτονται ζῶντα. Ἐν Ταΐτῃ δὲν ὑπῆρχε γυνὴ μὴ ἀποκτείνασα τοὐλάχιστον ἓν τέκνον της. Γνωστὸν ἄλλως, ὅτι ἐν τῷ Ταϊτίῳ πελάγει ὑπῆρχεν ἡ ἀδελφότης τῶν Ἀρέων, ἥτις ἐπέβαλλεν ὑποχρεωτικῶς εἰς τὰ μέλη αὐτῆς τὴν παιδοκτονίαν, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων σαφῶς ὁριζομένων. Ἡ ῥηθεῖσα ἀδελφότης ἐφείδετο μόνων τῶν πρωτοτόκων τῶν ἀρχηγῶν, οἱ δ' ἐπιφανέστατοι τῶν ἑταίρων ὑπεχρεοῦντο νἀποκτείνωσι μόνον τοὺς πρωτοτόκους υἱοὺς καὶ πάσας τὰς θυγατέρας. Ἄξιον δὲ μνείας, ὅτι ἡ ἀδελφότης τῶν Ἀρέων ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν ἀρίστων Ταϊτίων, αἱ δὲ συνήθειαι αὐτοῦ ἦσαν καθιερωμέναι καὶ ἐξηγιασμέναι ὑπὸ τῆς θρησκείας. Ἀλλ' ὁ ἀνθρώπινος χόρτος, ἵνα κατ' Ἀλφιέρην εἴπωμεν, φύεται ἀφθόνως ἐν τῷ εὐδαίμονι ἐκείνῳ κλίματι, αἱ δὲ νῆσοι τῆς Ἑταιρίας βρίθουσι κατοίκων. Ὅθεν πρόδηλον ὅτι τὸ ἔθος τοῦτο ἀπορρέει ἐκ τῆς θεωρίας τῆς χρησιμότητος.

Ὁμοίως οἱ κάτοικοι τῆς Τικοπίας, νήσου ἐχούσης ἑπτὰ μόνον μιλλίων περίμετρον, ὑπεχρεοῦντο νἀφίνωσι ζῶντα δύο τῶν ἀρρένων τέκνων αὐτῶν, τὰ δ' ἄλλα νὰ πνίγωσι. Κατ' ἐξαίρεσιν δ' ἐσέβοντο τὴν ζωὴν τῶν θηλέων, ὅποθεν προῆλθεν ἡ ἀπόλυτος ἀνάγκη τῆς πολυγαμίας. Ὁμοίως καὶ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Ῥαδὰκ (Ἀ-οὺρ) ἐφόνευον τὸ τρίτον ἢ τοὐλάχιστον τὸ τέταρτον τέκνον ἑκάστης γυναικός. «Κράτιστος νόμος ἡ τοῦ λαοῦ σωτηρία.»

Καί περ μονότονον τὸ θέμα, ἀνάγκη ὅμως νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὴν λυπηρὰν ταύτην, ἀλλ' ἅμα διδακτικωτάτην ἀπαρίθμησιν. Διότι εἶναι σπουδαιότατον νὰ καταδειχθῇ, ὁπόσον ἀσθενῆ εἶναι παρὰ τῷ μὴ τελείως ἐξημερωμένῳ ἀνθρώπῳ τὰ αἰσθήματα ἐκεῖνα, ἅπερ οἱ ἡμέτεροι ἠθικολόγοι καὶ φιλόσοφοι ὑπολαμβάνουσι συνήθως ὡς ἀποκλειστικὴν καὶ ἐντιμοτάτην ἰδιότητα τοῦ ἡμετέρου γένους.

Πολλαὶ τῶν ἀμερικανικῶν πατριῶν τὴν αὐτὴν καὶ οἱ τῆς Πολυνησίας κάτοικοι δεικνύουσι περιφρόνησιν πρὸς τὴν ζωὴν τῶν ἰδίων τέκνων. Οἱ Γξουρουκαρὲ τῆς νοτίου Ἀμερικῆς μετὰ μεγίστης εὐκολίας ἐγκαταλιμπάνουσι ἢ θυσιάζουσι τὰ τέκνα των. Οἱ Μόχοι τῆς αὐτῆς χώρας τὰ αὐτὰ ἐποίουν, ἰδίως δὲ, ὡς συνήθως συμβαίνει παρὰ τοῖς ἀγρίοις, δὲν ἐφείδοντο τῶν διδύμων. Παρομοίως οἱ ἰθαγενεῖς Περούβιοι, οἵτινες κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἔχουσιν ἐκχριστιανισθῇ, δὲν βαπτίζουσι τὰ δίδυμα καὶ μετὰ δυσαρεσκείας τὰ ἀνατρέφουσιν. Ὁ **Charlevoix** παρετήρησε παραπλησίας συνηθείας παρὰ τοῖς Ἐρυθροδέρμοις· εἶδε λόγου χάριν νὰ συνθάπτηται ζῶν τὸ θηλάζον βρέφος μετὰ τῆς θανούσης μητρός του.

Ὑπὸ κοινωνικὴν ἔποψιν, οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν οἱ Ἐσκιμῶοι τοῖς Ἐρυθροδέρμοις, ἐπειδὴ οἱ Ἐρυθρόδερμοι τῆς βορείου Ἀμερικῆς ἀναιροῦσιν ὡς ἰοβόλα θηρία τοὺς ἐντυγχάνοντας τῶν Ἐσκιμώων. Ὅμως ἑκάτεροι ἥκιστα φείδονται τῆς ζωῆς τῶν ἰδίων τέκνων. Οἱ Ἐσκιμῶοι τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Καμτσάτκας ἀποκτείνουσι τὰ τέκνα των, ἂν ἦναι ὀλίγον ἀσθενῆ ἢ δύσμορφα. Καὶ τοῦτο διότι ἐν ταῖς παγεραῖς χώραις τῆς ἄρκτου ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγὼν εἶναι χαλεπός, δυστυχὴς δὲ ὁ ἀτελῆ ἔχων τὴν σωματικὴν ὀργάνωσιν. Δύο γυναῖκες Ἐσκιμῶαι προέτεινον τῷ πλοιάρχῳ Πάρρυ νἀνταλλάξωσι τὰ τέκνα των ἀντὶ σμικροτάτων πραγμάτων, νομίσασαι δὲ συνομολογηθεῖσαν τὴν συμφωνίαν, ἤρχισαν νἀπογυμνῶσιν αὐτὰ τῶν ἐνδυμάτων, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ταῦτα δὲν περιελαμβάνοντο εἰς τὴν συμφωνίαν. Ἐν Γροιλλανδίᾳ, ἢ καθόλου εἰπεῖν παρὰ τοῖς Ἐσκιμώοις ἐν γένει, θνησκούσης τῆς μητρὸς τὰ τέκνα συνεθάπτοντο αὐτῇ. Ἡ θρησκεία ἐδικαιολόγει τὸ ἔθος τοῦτο, ὡς δικαιολογεῖ ἁπανταχοῦ τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας, τὰς ἀπαραιτήτους χρείας. Οἱ Ἐσκιμῶοι ἐπίστευον, ὅτι ἀπὸ τοῦ *Χιλλό*, τοῦ ἐνδιαιτήματος τῶν νεκρῶν, ἡ μήτηρ ἐκάλει τὸ τέκνον της, καὶ ὁ πατὴρ ἐφρόντιζε νὰ θέτῃ ἐν τῷ τάφῳ καὶ τὰς λωρίδας δι' οὗ ἐβάσταζεν αὐτὸ ἐπὶ τῶν νώτων ἡ μήτηρ.

Ἐν Σινικῇ, ἐν τῇ συνετωτάτῃ ἐκείνῃ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις χώρᾳ, ἔνθα ἡ ἐπίσημος θρησκεία εἶνε μᾶλλον κῶδιξ ἠθικῆς, ἡ ἔκθεσις καὶ ἡ παιδοκτονία, ἰδίᾳ τῶν θηλέων νεογνῶν, εἶναι ἔθος παλαιότατον. Ὑπῆρχε καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Μάρκου Πόλου, καί τοι νόμος ἀπηγόρευε τοῦτο καὶ βρεφοκομεῖα ἦσαν ἱδρυμένα. Καὶ τοῦτο διότι ἡ σινικὴ ἠθικὴ ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ, ἕνεκα τῆς ὑπερβολικῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Πρὸς περιστολὴν τῆς ἐκθέσεως τῶν βρεφῶν ἐπιτρέπεται ἐν Σινικῇ ἡ πώλησις τῶν τέκνων ὑπὸ τῶν γονέων, καὶ τὸ ἐμπόριον τοῦτο γίνεται ἀπροκαλύπτως.

Τὰ αὐτὰ ἔθιμα ἐν ταῖς διαφόροις χώραις τῆς Ἰνδικῆς, ἀπὸ τῆς Κεϋλάνης μέχρι τῶν Ἰμαλαΐων. Ἰδίᾳ παρὰ τοῖς μαύροις ἰθαγενέσι τῆς Ἰνδικῆς ἡ παιδοκτονία εἶναι συνηθεστάτη, ὡς συμβαίνει παρὰ πάσαις ταῖς κατωτάταις καὶ ἡμιαγρίαις φυλαῖς. Καὶ ἐκεῖ δέ, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, κατὰ προτίμησιν θυσιάζονται τὰ θήλεα.

Digitized by Google

Οἱ Τόδαι ἀφίνουσι μόνον μίαν ἢ δύο κόρας κατ' οἰκογένειαν. Τὰ αὐτὰ ποιοῦσι καὶ οἱ Χόνδαι τῶν Βινδύων ὀρέων, οἵτινες ἐπίσης καθηγίασαν τὸ ἔθος διὰ τῆς θρησκείας. Ἀναγκαῖον ἐπακολούθημα τοιούτων συνηθειῶν εἶναι, ὡς εἰκός, ἡ πολυανδρία, ἐπικρατοῦσα ἐν Κεϋλάνῃ καὶ ἐν τοῖς Ἱμαλαΐοις. Ἀλλ' ἡ συνήθεια τῆς θυγατροκτονίας δὲν προσιδιάζει μόνοις τοῖς ὀλίγοις λειψάνοις τῶν ἡμιαγρίων ἰθαγενῶν τῆς Ἰνδικῆς. Καὶ αὐτοὶ οἱ εὐγενέστατοι τῶν Ῥαψπούτων φονεύουσιν εὐκολώτατα τὰ θήλεα τέκνα των. Αὐτοὶ σκέπτονται, ὅτι εἶναι ἀτιμωτικὸν νὰ ἔχωσι θυγατέρα ἀνύπανδρον, ὀνειδιστικὸν νὰ τὴν δώσωσιν εἰς ἄνδρα κατωτέρου γένους, καταστρεπτικὸν νὰ τὴν νυμφεύσωσι μετ' ἀνδρὸς εὐγενοῦς, ζητοῦντος μεγάλην προῖκα· τέλος, καὶ τοῦτο συμβιβάζει ὅλα, διὰ τῆς θυσίας κόρης κατευνάζουσι τὰ πονηρὰ πνεύματα.

Εἶναι ἄξιον σημειώσεως ὅτι αὐτοὶ ἐκεῖνοι, οἱ θεωροῦντες τὴν παιδοκτονίαν ὡς πταῖσμα συγγνωστόν, ὑπολαμβάνουσι βαρύτατον ἁμάρτημα τὸ νὰ τύψωσι μίαν ἀγελάδα. Ἐν πολλοῖς τόποις αἱ περισωθεῖσαι κόραι θεωροῦνται ὡς ἐμπόρευμα. Οἱ Ἰνδοὶ τῆς Τουλλίας, παρὰ τὰς πηγὰς τῆς Ἰούμμας, ἀνταλλάσσουσιν αὐτὰς ἀντὶ εὐτελεστάτων πραγμάτων, ἢ τὰς πωλοῦσιν ἀντὶ ὀλίγων ῥουπιέδων. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως δυσκόλως πείθονται νὰ πωλήσωσιν ἓν τῶν προβάτων των, «διότι τὸ πρόβατον, λέγουσι, ἔχει ἔριον, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐνδύονται». Ἀλλ' ἡ κόρη τί χρησιμεύει;

Παρὰ ταῖς σημιτικαῖς καὶ ταῖς εὐρωπαϊκαῖς φυλαῖς, καὶ αὐταῖς ταῖς μικρὸν πεπολιτισμέναις, τὸ ἠθικὸν αἴσθημα εἶναι μᾶλλον προωδευμένον. Ναὶ μὲν ἀναφέρουσί τινες ἱστορικοί, ὅτι ἐν καιρῷ λιμοῦ οἱ κάτοικοι τῆς Μέκκας ἐπώλουν τὰ τέκνα των ἀνθ' ἑνὸς μοδίου σίτου. Ἀλλὰ ταῦτα προέρχονται ἐξ ἀνωτέρας βίας, καθόλου δ' εἰπεῖν παρά τε τοῖς Σημίταις καὶ τοῖς Εὐρωπαίοις ἡ τῶν παίδων ἔκθεσις καὶ ἡ βρεφοκτονία εἰσὶ πράξεις σχετικῶς σπάνιαι, ἀτομικαί, ὁσημέραι καθιστάμεναι σπανιώτεραι ἐν Εὐρώπῃ. Διότι ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν μέχρις ἡμῶν περισωθέντων λόγων τοῦ ἁγίου Βικεντίου Παύλου, ἡ τῶν βρεφῶν ἔκθεσις ἦν συνηθεστάτη κατὰ τὴν δεκάτην ἑβδόμην ἑκατονταετηρίδα. Εἶναι καὶ τοῦτο ἓν ἐκ τῶν πολλῶν τεκμηρίων, καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν ἀσθενεστέρων, ἐφ' ὧν στηριζόμενοι δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν τὴν πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ ἄνθρωπος ταπεινοτάτην ἔχει ἀφετηρίαν, δύναται ὅμως βαθμηδὸν νὰ ὑψωθῇ πολὺ ὑψηλά, καὶ θὰ κατορθώσῃ τοῦτο.

[Ch. Letourneau.] Πλ.

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΜΑΘΗΜΑ

[Διήγησις μικροῦ Ἀλσατοῦ].

Ἐκεῖνο τὸ πρωῒ εἶχα ἀργήσει πολὺ νὰ ὑπάγω εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ ἐφοβούμην νὰ μὴ μὲ μαλώσῃ ὁ διδάσκαλος, ὁ κ. Χάμελ, διότι μάλιστα μᾶς εἶχε εἰπεῖ ὅτι θὰ μᾶς ἐξετάσῃ Γραμματικὴν κ' ἐγὼ δὲν εἴξευρα οὔτε λέξιν. Μίαν στιγμὴν μοῦ ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν νοῦν νὰ τὸ *ῥίξω κανόνι* καὶ νὰ τρέξω εἰς τὰ χωράφια. Ἡ ἡμέρα ἦτο τόσον ὡραία, τόσον ζεστή!

Ἤκουα τὰ κοσσύφια ποὺ ἐσφύριζαν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ δάσους, εἰς τὸ πλαγινὸν λειβάδι τοὺς Πρώσσους ποὺ ἔκαμναν γυμνάσια. Αὐτὰ μ' ἐγαργάλιζαν πολὺ περισσότερον παρὰ οἱ κανόνες τῆς Γραμματικῆς, ἀλλὰ ἐνίκησα τὸν πειρασμὸν καὶ ἔτρεξα γρήγορα εἰς τὸ σχολεῖον.

Τὴν στιγμὴν ποὺ ἐπερνοῦσα ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ Δημαρχεῖον, εἶδα ὅτι εἶχε μαζευθῇ πολὺ πλῆθος ἐμπρὸς εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐκολλοῦσαν τὰς γνωστοποιήσεις. Τώρα δύω χρόνια, ἀπ' αὐτοῦ μᾶς ἔρχονται ὅλαι αἱ κακαὶ εἰδήσεις, ὅτι ἐνικηθήκαμεν, ὅτι πρέπει νὰ πληρώσωμεν τόσα ἑκατομμύρια ἀποζημίωσιν, καὶ τόσα ἄλλα· καὶ ἐσυλλογιζόμην δίχως νὰ σταθῶ:

— Τί νὰ εἶνε πάλιν;

Καὶ ἐνῷ ἐπερνοῦσα τρέχοντας ἀπὸ τὴν Πλατεῖαν, ὁ σιδηρουργὸς Βάλτερ, ὁ ὁποῖος εἶχε φέρει ἐκεῖ τὸν μαθητήν του καὶ τοῦ ἐδιάβαζε τὴν γνωστοποίησιν, μοῦ ἐφώναξε:

— Μὴ βιάζεσαι δὰ καὶ τόσο, μικρέ, ἔχεις καιρὸ νὰ πᾷς 'ς τὸ σχολειό σου!

Ἐνόμισα ὅτι μ' ἐπερίπαιζε καὶ ἐμβῆκα καταλαχανιασμένος εἰς τὴν μικρὰν αὐλὴν τοῦ σχολείου.

Συνήθως εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μαθήματος ἐγίνετο μεγάλος θόρυβος, καὶ ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸν δρόμον ἤκουε κανεὶς τὰς φωνὰς τῶν μαθητῶν ποὺ ἐμελετοῦσαν φωναχτὰ ὅλοι μαζὶ τὸ μάθημά των καὶ διὰ νὰ τὸ μάθουν καλλίτερα ἐστούμπωναν τ' αὐτιά των, καὶ τὴν χονδρὴν ῥήγαν τοῦ διδασκάλου, ἡ ὁποία ἐκτυποῦσε ἐπάνω εἰς τὰ τραπέζια, ὡς νὰ ἤθελε νὰ εἰπῇ:

— Σιωπὴ δά!

Εἶχα τὴν ἐλπίδα ὅτι μέσα εἰς ἐκείνην τὴν παραζάλην θὰ 'πήγαινα εἰς τὸ θρανίον μου δίχως νὰ μὲ ἰδῇ· ἀλλὰ ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἴσα ἴσα τὸ σχολεῖον ἦτο ἥσυχον, ὡσὰν νὰ ἦτο πρωῒ κυριακῆς. Ἀπὸ τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον ἔβλεπα τοὺς συμμαθητάς μου ἀραδειασμένους εἰς τὰ θρανία των, καὶ τὸν κ. Χάμελ, ποὺ ἐπερνοῦσε κ' ἐξαναπερνοῦσε μὲ τὴν τρομερὴν σιδηρᾶν του ῥήγαν εἰς τὸ χέρι. Ἐπὶ τέλους ἤνοιξα τὴν θύραν κ' ἐμβῆκα. Φαντάζεσθε πόσον κόκκινος ἤμην καὶ τί καρδιοκτύπι εἶχα!

Καὶ ὅμως ὁ κ. Χάμελ μ' ἐκύτταξε δίχως θυμὸν καὶ μοῦ εἶπε σιγά, σιγά:

Digitized by Google

— Πήγαινε εἰς τὴν θέσιν σου, μικρέ μου Φράντς, ὀλίγον ἔλειψε ν' ἀρχίσωμε τὸ μάθημα δίχως σέ.

Ἐπῆγα κ' ἐκάθησα εἰς τὸ θρανίον μου. Τότε μονάχα, ἀφ' οὗ μοῦ ἐπέρασεν ὁ τρόμος μου, παρετήρησα ὅτι ὁ διδάσκαλός μου ἐφοροῦσε τὸ ὡραῖον πράσινόν του ἐπανωφόρι, καὶ τὸ καλόν του ὑποκάμισον καὶ τὸν ἀπὸ μαῦρον μετάξι κεντημένον σκοῦφόν του, ὅπως εἰς τὰς ἐξετάσεις ἢ καμμίαν μεγάλην ἑορτήν. Ἔπειτα δὲ καὶ ὅλον τὸ σχολεῖον εἶχε κἄτι ἔκτακτον, ἐπίσημον. Ἀλλὰ περισσοτέραν ἔκπληξιν ἀπὸ ὅλα μοῦ ἔκαμε ὅταν εἶδα εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης ἐπάνω εἰς τὰ θρανία, τὰ ὁποῖα ἔμεναν ἄδεια πάντοτε, τοὺς ἀνθρώπους τοῦ χωριοῦ μας, τὸν γέρο Χωζὲρ, τὸν πρώην δήμαρχον, τὸν πρώην γραμματοκομιστὴν καὶ ἄλλους ἀκόμη. Ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι ἐφαίνοντο λυπημένοι, ὁ δὲ Χωζὲρ εἶχε φέρει μαζί του ἕνα παλαιὸν ἀλφαβητάριον, καταφαγωμένον εἰς τὰ ἄκρα, καὶ τὸ ἐκρατοῦσεν ἀνοικτὸν ἐπάνω εἰς τὰ γόνατά του καὶ εἶχε τὰ 'ματογυάλια του ἐπάνω εἰς τὰς ἀνοικτὰς σελίδας.

Ἐνῷ ἐγὼ ἤμην ὅλο ἔκπληξις δι' ὅλα αὐτά, ὁ κ. Χάμελ ἀνέβη εἰς τὴν ἕδραν, καὶ μὲ τὴν γλυκεῖαν καὶ σοβαρὰν ἐκείνην φωνήν, μὲ τὴν ὁποίαν μοῦ εἶχεν ὁμιλήσει ὅταν ἐμβῆκα εἰς τὸ σχολεῖον, μᾶς εἶπε:

— Παιδιά μου, εἶνε ἡ τελευταία φορὰ ὅπου σᾶς κάμνω μάθημα. Ἦλθε διαταγὴ ἀπὸ τὸ Βερολῖνον, μόνον γερμανικὰ νὰ διδάσκουν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ἀλσατίας καὶ τῆς Λοραίνης . . . Ὁ νέος διδάσκαλος ἔρχεται αὔριον. Σήμερον εἶνε τὸ τελευταῖον γαλλικόν σας μάθημα. Σᾶς παρακαλῶ νὰ προσέξετε πολύ.

Αὐταὶ αἱ ὀλίγαι λέξεις μ' ἔφεραν ἄνω κάτω. Ἆ! οἱ ἄθλιοι! νά, τί εἶχαν κολλήσει ἔξω ἀπὸ τὸ Δημαρχεῖον:

Τὸ τελευταῖον γαλλικόν μου μάθημα!

Κ' ἐγὼ μόλις εἴξευρα νὰ γράφω! Ποτέ μου λοιπὸν δὲν θὰ μάθω; Ἕως αὐτοῦ πρέπει νὰ μείνω; Πῶς ἐμετανοοῦσα τώρα διὰ τὸν καιρὸν ὅπου ἔχασα, ὅταν ἔφευγα ἀπὸ τὸ σχολεῖον κ' ἔτρεχα ναῦρω φωλεάς, ἢ νὰ γλυστρῶ ἐπάνω εἰς τὸν πάγον τοῦ ποταμοῦ Σάαρ! Τὰ βιβλία μου τὰ ὁποῖα ὀλίγον προτήτερα μοῦ ἐφαίνοντο τόσον ἀηδῆ, τόσον βαρειά, ἡ Γραμματική μου, ἡ Ἱερά μου ἱστορία, μοῦ ἐφαίνοντο τώρα παλαιοί μου φίλοι καὶ ἐλυπούμην πολὺ νὰ τ' ἀποχωρισθῶ. Τὸ ἴδιον καὶ διὰ τὸν κ. Χάμελ. Ἡ ἰδέα ὅτι θ' ἀναχωρήσῃ, ὅτι δὲν θὰ τὸν ξαναϊδῶ πλέον, μοῦ ἔκαμε νὰ λησμονῶ τὰς τιμωρίας καὶ τὰ κτυπήματα ποὺ μοῦ ἔδιδε κάποτε μὲ τὴν ῥήγαν.

Ὁ καϋμένος!

Πρὸς τιμὴν τοῦ ὑστερινοῦ του μαθήματος ἐφόρεσε τὰ ὡραῖα κυριακάτικά του φορέματα, καὶ τώρα ἐννοοῦσα διατί οἱ γέροι ἐκεῖνοι τοῦ χωριοῦ ἦλθαν κ' ἐκάθησαν εἰς τὴν ἄκραν τῆς αἰθούσης. Μὲ τοῦτο ἤθελαν νὰ εἰποῦν ὅτι ἐλυποῦντο διότι δὲν εἶχαν ἐλθεῖ συχνότερα εἰς τὸ σχολεῖον ἐκεῖνο. Εἶχαν ἐλθεῖ καὶ διὰ νὰ εὐχαριστήσουν τὸν διδάσκαλόν μας, διότι ἐδίδαξε μὲ τόσην ἐπιμέλεια σωστὰ σαράντα χρόνια.

Αὐτὰ ἐσυλλογιζόμην ὅταν ἤκουσα νὰ φωνάζουν τὸ ὄνομά μου. Ἦτο ἡ σειρά μου νὰ εἰπῶ τὸ μάθημά μου. Τί δὲν θὰ ἔδιδα διὰ νὰ εἰμπορέσω νὰ τοὺς εἰπῶ ὅλους ἐκείνους τοὺς κανόνας τῆς Γραμματικῆς δυνατά, φωνακτά, δίχως λάθος! ἀλλὰ τὰ ἐμπέρδευσα εἰς τὰς πρώτας λέξεις, καὶ ἔστεκα ὀρθὸς εἰς τὸ θρανίον μου, μὲ φουσκωμένη καρδιά, χωρὶς νὰ τολμῶ νὰ σηκώσω τὸ κεφάλι μου. Ὁ κ. Χάμελ μοῦ εἶπε:

«Δὲν θὰ σ' ἐπιπλήξω, μικρέ μου Φράντς· ἀρκετὰ τιμωρεῖσαι μόνος σου· ἔτσι συμβαίνει πάντοτε. Κάθε ἡμέραν λέγομεν: Μπᾶ! ἔχω καιρόν· θὰ μάθω αὔριον. Κ' ἔπειτα βλέπεις τί συμβαίνει... Ἄχ! ἡ μεγαλειτέρα δυστυχία τῆς Ἀλσατίας μας εἶνε ὅτι πάντα μὲ τὸ αὔριον ἀργοποροῦσε τὴν ἐκπαίδευσίν της. Τώρα αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ μᾶς εἰποῦν: Πῶς! λέγετε ὅτι εἶσθε Γάλλοι καὶ δὲν εἰξεύρετε οὔτε νὰ ὁμιλήσετε, οὔτε νὰ γράψετε τὴν γλῶσσαν σας! . . . Εἰς ὅλα αὐτά, μικρέ μου Φράντς, ὁ πλέον πταίστης δὲν εἶσαι σύ. Ὅλοι μας πταίομεν.

«Οἱ γονεῖς σας δὲν εἶχαν πολλὴν ὄρεξιν νὰ σᾶς μάθουν γράμματα. Ἐπροτιμοῦσαν νὰ σᾶς στέλλουν νὰ δουλεύετε εἰς τὰ χωράφια ἢ εἰς τὰ κλωστήρια διὰ νὰ κερδίσουν κάμποσα λεπτὰ περισσότερον. Κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος τάχα δὲν ἔχω διὰ τίποτε νὰ κατηγορήσω τὸν ἑαυτόν μου; Μήπως δὲν σᾶς ἔβαζα πολλὰς φορὰς νὰ μοῦ ποτίζετε τὸν κῆπόν μου ἀντὶ νὰ μελετᾶτε; Καὶ ὅταν ἤθελα νὰ ὑπάγω νὰ ψαρεύσω πέστροφαις, μήπως δὲν σᾶς ἐσχόλαζα μίαν ὥραν γρηγορώτερα; . . .

Τότε ἀπὸ ἕνα εἰς ἄλλο πρᾶγμα ὁ κ. Χάμελ ἤρχισε νὰ μᾶς ὁμιλῇ καὶ διὰ τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν, καὶ μᾶς εἶπε ὅτι εἶνε ἡ ὡραιοτέρα γλῶσσα τοῦ κόσμου, ὅτι πρέπει νὰ τὴν φυλάξωμεν καὶ νὰ μὴ τὴν λησμονήσωμεν ποτέ, διότι «ὅταν ἕνας λαὸς γείνῃ δοῦλος καὶ χάσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, ὅσο διατηρεῖ τὴν γλῶσσάν του εἶνε ὡς νὰ κρατῇ τὸ κλειδὶ τῆς φυλακῆς του». Ἔπειτα ἐπῆρε μίαν Γραμματικὴν καὶ μᾶς ἐδιάβασε τὸ μάθημά μας. Μὲ μεγάλην μου ἀπορίαν ἔβλεπα πόσον εὔκολα ἐννοοῦσα. Ὅ,τι μοῦ ἔλεγε μοῦ ἐφαίνετο εὔκολον, εὔκολον. Νομίζω ὅμως ὅτι καὶ ποτέ μου δὲν ἤκουσα μὲ τόσην προσοχήν, καὶ ὅτι οὔτε ἐκεῖνος μᾶς τὰ ἐξήγησε ποτὲ μὲ τόσην ὑπομονήν. Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι πρὶν ἀναχωρήσῃ ὁ δυστυχὴς ἤθελε νὰ μᾶς μάθῃ ὅλα ὅσα εἴξευρε, νὰ μᾶς τὰ χώσῃ μονομιᾶς εἰς τὸ κεφάλι μας.

Ἔπειτα ἀπὸ τὸ μάθημα ἦλθεν ἡ γραφή. Διὰ

Digitized by Google

τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ κ. Χάμελ μᾶς εἶχεν ἑτοιμάσει ὅλως διόλου νέα ὑποδείγματα, τὰ ὁποῖα ἔγραφαν ἐπάνω *Γαλλία*, *Ἀλσατία*. *Γαλλία*, *Ἀλσατία*. Ἔπρεπε νὰ ἴδῃς μὲ πόσην προσοχὴν ἔγραφεν ὁ καθείς. Δὲν ἤκουες μιλιά. Μόνον τὸ τρίξιμον τῆς πέννας ἐπάνω εἰς τὸ τετράδιον ἠκούετο. Μίαν στιγμὴν ζῆναι ἐμβῆκαν ἀπὸ τὸ παράθυρον ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐγύρισε νὰ τὰς κυττάξῃ, οὐδὲ αὐτὰ τὰ μικρά, τὰ ὁποῖα ἔσυρον ταῖς *ἰώταις* των προσεκτικὰ προσεκτικὰ ὡσὰν νὰ ἦσαν καὶ αὐταὶ γαλλικά. . . Ἐπάνω εἰς τὴν στέγην τοῦ σχολείου περιστέρια ἐφώναζον σιγὰ σιγά, κ' ἐνῷ τὰ ἤκουα ἔλεγα μὲ τὸν νοῦν μου:

«Μήπως θὰ τ' ἀναγκάσουν καὶ αὐτὰ νὰ φωνάζουν γερμανικά ;»

Κάποτε ὅταν ἐσήκωνα τὰ μάτια μου ἀπὸ τὸ τετράδιόν μου, ἔβλεπα ὅτι ὁ κ. Χάμελ ἦτο ἀκίνητος ἐπάνω εἰς τὴν ἕδραν του κ' ἐπαρατηροῦσε μὲ πολλὴν προσοχὴν ὅσα πράγματα ἦσαν τριγύρω του, ὡσὰν νὰ ἤθελε νὰ πάρῃ μέσα εἰς τὸ βλέμμα του ὅλον τὸ σχολεῖον. Συλλογισθῆτε! Σαράντα χρόνια ἦτο ἐκεῖ, εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, καὶ ἡ αὐλή του ἦτο πάντα ἐμπρός, καὶ ἡ αἴθουσα τῆς παραδόσεως ἀπαράλλακτος. Μόνον τὰ θρανία εἶχαν γυαλίσει, τριφθῆ ἀπὸ τὸ μεταχείρισμα· αἱ καρυδιαὶ τῆς αὐλῆς εἶχαν μεγαλώσει καὶ τὸ ἀγιόκλημα ποὺ εἶχε φυτεύσει αὐτὸς ἀνέβαινε ἕως εἰς τὰ παράθυρα, ἕως εἰς τὴν ςέγην. Τί σπαραγμὸς ποὺ θὰ ἦτο διὰ τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον ἄνθρωπον νὰ φύγῃ, νὰ τὰ παραιτήσῃ ὅλα ἐκεῖνα τὰ πράγματα, καὶ ν' ἀκούῃ τὴν ἀδελφήν του νὰ πηγαινοέρχεται εἰς τὸ ἀπὸ 'πάνω δωμάτιον, νὰ μαζεύῃ τὰ ἔπιπλά του διὰ τὴν ἀναχώρησιν· διότι ἔπρεπε νὰ φύγουν αὔριον δίχως ἄλλο, νὰ φύγουν ἀπὸ τὸν τόπον διὰ πάντα.

Μολαταῦτα ἡ καρδιά του ἐβάσταξε καὶ μᾶς ἔκαμε τὸ μάθημα ἕως εἰς τὸ τέλος. Κατόπιν ἀπὸ τὴν γραφὴν μᾶς ἔκαμεν Ἱστορίαν· ἔπειτα τὰ μικρὰ εἶπαν τραγουδιστὰ τὸ *βα βε βη βι βο βυ βω*. Ἐκεῖ κάτω, εἰς τὸ θρανίον του, ὁ γέρων Χωζὲρ εἶχε φορέσει τὰ ματογυάλια του, ἐκρατοῦσε τὸ Ἀλφαβητάριον μὲ τὰς δύο του χεῖρας, καὶ ἐσυλλάβιζε τὰ γράμματα μαζὶ μ' αὐτά. Καὶ αὐτὸς ἐπροσπαθοῦσε νὰ μάθῃ! ἡ φωνή του ἔτρεμε ἀπὸ τὴν συγκίνησιν, καὶ ἦτο τόσον παράξενον νὰ τὸν ἀκούῃ κανείς, ὥστε ὅλοι εἴχαμεν διάθεσιν καὶ νὰ γελάσωμεν καὶ νὰ κλαύσωμεν. Ἄ! θὰ τὸ ἐνθυμοῦμαι αὐτὸ τὸ τελευταῖον μάθημα!

Ἔξαφνα τὸ ὡρολόγι τῆς ἐκκλησίας ἐκτύπησε μεσημέρι. Τὴν ἰδίαν στιγμὴν αἱ σάλπιγγες τῶν Πρώσσων ποὺ ἐπέςρεφαν ἀπὸ τὰ γυμνάσιά των, ἐβρόντησαν κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρά μας . . . ὁ κ. Χάμελ ἐσηκώθη, κατακίτρινος, ἀπὸ τὴν ἕδραν. Ποτὲ δὲν μοῦ εἶχε φανῆ τόσον μεγαλοπρεπής.

— Φίλοι μου, εἶπε, σᾶς. . . σᾶς. . .

Ἀλλὰ κάτι τὸν ἔπνιγε. Δὲν εἰμποροῦσε ν' ἀποτελειώσῃ τὸν λόγον του.

Τότε ἔστρεψεν εἰς τὸν μαυροπίνακα, ἐπῆρε ἕνα κομμάτι κιμωλίαν, καὶ πατῶν αὐτὸ μὲ ὅλην του τὴν δύναμιν, ἔγραψε, μὲ ὅσον χονδρότερα γράμματα εἰμπόρεσε:

ΖΗΤΩ Η ΓΑΛΛΙΑ !

Ἔπειτα ἔμεινεν ἐκεῖ, μὲ τὴν κεφαλὴν ἀκουμβημένην εἰς τὸν τοῖχον, καὶ χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃ, μὲ τὸ χέρι του μᾶς ἔκαμνε νεῦμα:

— Ἐτελείωσε, πηγαίνετε.

[Alphonse Daudet] Α. Π. Κ.

ΠΩΣ ΘΑ ΤΕΛΕΙΩΣΗ Η ΓΗ

[Κατὰ τὸν Camille Flammarion].

Πᾶν τὸ γεννώμενον ἀποθνήσκει. Ἡ γῆ ἐγεννήθη, ἄρα καὶ θ' ἀποθάνῃ.

Θ' ἀποθάνῃ δὲ εἴτε ἐκ γήρατος, ὅταν τὰ ζωτικὰ αὐτῆς στοιχεῖα καταναλωθῶσιν ἐκ τῆς χρήσεως, εἴτε διὰ τῆς ἀποσβέσεως τοῦ ἡλίου, ἀπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ αὐτῆς ἐξήρτηται. Ἠδύνατο νὰ καταστραφῇ ἐπίσης τυχαίως ἐκ συγκρούσεως πρὸς οὐράνιόν τι σῶμα, ὅπερ ἤθελεν ἐν τῇ πορείᾳ συναντήσει, ἀλλὰ τὸ τέλος τοῦτο τοῦ κόσμου εἶνε τὸ πάντων ἀπιθανώτατον.

Δύναται λοιπόν, λέγομεν, ν' ἀποθάνῃ ἐκ φυσικοῦ θανάτου, διὰ τῆς βραδείας τῶν ζωτικῶν αὐτῆς στοιχείων ἀναλώσεως. Πράγματι δὲ βέβαιον εἶνε ὅτι τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ἀὴρ ἐλαττοῦνται. Ὁ ὠκεανὸς ὡς καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα εἶχον, φαίνεται, ἄλλοτε πολὺ μείζονα ἔκτασιν ἢ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Ὁ γήϊνος φλοιὸς διαπερᾶται ὑπὸ τῶν ὑδάτων, ἅτινα χημικῶς συμμίγνυνται μετὰ τῶν βράχων. Εἶνε βέβαιον σχεδόν, ὅτι ἡ θερμοκρασία τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς σφαίρας φθάνει τὴν τοῦ ζέοντος ὕδατος εἰς δέκα χιλιομέτρων βάθος, καὶ ἐμποδίζει τὸ ὕδωρ νὰ καταβῇ βαθύτερον, ἀλλ' ἡ ἀπορρόφησις θὰ ἐξακολουθήσῃ σὺν τῇ ἀποψύξει τῆς σφαίρας. Τὸ ὀξυγόνον δέ, τὸ ἄζωτον καὶ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἐξ ὧν ἡ ἡμετέρα συνίσταται ἀτμόσφαιρα, φαίνονται ὑφιστάμενα ἐπίσης βραδεῖαν ἀνάλωσιν.

Ὁ ἐρευνητὴς ὁ ἐξετάζων τὸ ζήτημα δύναται νὰ προΐδῃ διὰ τῆς ἀχλύος τῶν μελλόντων αἰώνων τὴν λίαν εἰσέτι ἀφ' ἡμῶν ἀφεστῶσαν ἐποχήν, καθ' ἣν ἡ γῆ, ἐστερημένη τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ὑδατώδους ἀτμοῦ, ὅστις συγκεντρῶν πέριξ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας προφυλάσσει αὐτὴν ἀπὸ τοῦ παγεροῦ ψύχους τοῦ κενοῦ διαστήματος, θ' ἀποψυχθῇ διὰ τοῦ ὕπνου τοῦ θανάτου.

Ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων τὸ ἐκ χιόνων σάβανον θὰ καταβῇ εἰς τὰς ὑψηλὰς πεδιάδας καὶ τὰς κοιλάδας, διῶκον πρὸ αὐτοῦ τὴν ζωὴν καὶ τὸν πολιτισμὸν καὶ κατακαλύπτον ἐσαεὶ

Digitized by Google

τὰς πόλεις καὶ τὰ ἔθνη, τὰ ἀπαντῶντα ἐν τῇ διαβάσει αὐτοῦ. Ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἐνεργητικότης τοῦ ἀνθρώπου θὰ συσφιγχθῶσι τότε ἀνεπαισθήτως ἐν τῇ μεταξὺ τῶν τροπικῶν ζώνῃ. Ἡ Πετρούπολις ἑπομένως, τὸ Βερολῖνον, τὸ Λονδῖνον, οἱ Παρίσιοι, ἡ Βιέννη, ἡ Κωνςαντινούπολις, ἡ Ῥώμη διαδοχικῶς θὰ κοιμηθῶσι τὸν αἰώνιον ὕπνον ὑπὸ τὴν νεκρικὴν αὐτῶν σινδόνα.

Ἐπὶ πολλοὺς κατόπιν αἰῶνας ἡ περὶ τὸν Ἰσημερινὸν ἀνθρωπότης θ' ἀναλαμβάνῃ ματαίως τὰς πρὸς ἄρκτον ἐκδρομάς, ἵνα ἀνεύρῃ ὑπὸ τοὺς πάγους τὴν θέσιν τῶν Παρισίων, τῆς Λυῶνος, τῶν Βορδιγάλλων, τῆς Μασσαλίας. Αἱ ἀκταὶ τῆς θαλάσσης θὰ ὦσι τότε μεταβεβλημέναι καὶ ὁ γεωγραφικὸς ἄτλας μετεσχηματισμένος.

Δὲν θὰ ζῶσι, δὲν θ' ἀναπνέωσι πλέον, εἰμὴ ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ, μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ τελευταία τῶν ἀνθρώπων γενεά, θνήσκουσα ἤδη ὑπὸ ψύχους καὶ πείνης θὰ καθεσθῇ παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς τελευταίας θαλάσσης, ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας ὠχροῦ ἡλίου. Καταληφθεῖσα ὑπὸ ψύχους ἡ τελευταία τῶν ἀνθρώπων οἰκογένεια, ἐψαύσθη ἤδη ὑπὸ τοῦ δακτύλου τοῦ θανάτου, καὶ μετ' ὀλίγον τὰ ὀστᾶ αὐτῆς θέλουσι ταφῇ ὑπὸ τῶν αἰωνίων πάγων τὸ σάβανον.

Ὁ ἱστοριογράφος τῆς φύσεως θὰ ἠδύνατο νὰ γράφῃ ἐν τῷ μέλλοντι: «Ἐνθάδε κεῖται ἡ ἀνθρωπότης ἅπασα κόσμου ὑπάρξαντος ἄλλοτε! Ἐνθάδε κεῖνται πάντα τῆς φιλοδοξίας τὰ ὄνειρα, πᾶσαι αἱ πολεμικῆς δόξης κατακτήσεις, πᾶσαι αἱ πολύκροτοι χρηματολογικαὶ ὑποθέσεις, πάντα τὰ συστήματα ἀτελοῦς ἐπιστήμης, ἔτι δὲ πάντες οἱ ὅρκοι θνητῶν ἐρώτων! Ἐνθάδε κεῖνται αἱ καλλοναὶ πᾶσαι τῆς γῆς!... «Ἀλλ' οὐδεμία ἐπιτύμβιος πλὰξ θὰ δεικνύῃ τὴν θέσιν, ἐν ᾗ ὁ πτωχὸς ἡμῶν πλανήτης θὰ ἔχῃ ἐκφέρει τὴν τελευταίαν πνοήν.

Ἀλλὰ θὰ ἐπιζήσῃ ἴσως ἡ γῆ ἱκανὸν χρόνον, ὥστε ν' ἀποθάνῃ μόνον ἕνεκα τῆς ἀποσβέσεως τοῦ ἡλίου. Ἡ τύχη ἡμῶν θὰ εἶνε πάντοτε τῇ ἀληθείᾳ ἡ αὐτὴ — ὁ διὰ τοῦ ψύχους δηλ. θάνατος—ἀλλὰ θ' ἀναβληθῇ διὰ μακροτέρας προθεσμίας. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἡ φύσις ἐπιφυλάσσει ἔτι βεβαίως ἡμῖν ἑκατομμύριά τινα ἐτῶν ὑπάρξεως· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ δι' ἑκατομμυρίων αἰώνων πρέπει ν' ἀριθμῇ τις τὴν σταδιοδρομίαν τοῦ μέλλοντος. Ἡ ἀνθρωπότης λοιπὸν θὰ μεταμορφωθῇ φυσικῶς καὶ ἠθικῶς, πολὺ πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὸ ἀπόγειον αὐτῆς, πολὺ πρὸ τῆς παρακμῆς.

Ὁ ἥλιος θὰ σβεσθῇ. Διαρκῶς ἀποβάλλει μέρος τῆς θερμότητος, ἐπειδὴ ἡ ἐνέργεια ἣν καταναλίσκει ἐν τῇ ἀκτινοβολίᾳ εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, ἀκατάληπτος. Ἡ ἐξαποστελλομένη ὑπὸ τοῦ ἄστρου τούτου θερμότης φαίνεται ζέουσα ἀνὰ πᾶσαν ὥραν 2,900,000,000 κυβικὰ μυριάμετρα ὕδατος ἐν τῇ θερμοκρασίᾳ τοῦ πάγου διατελοῦντος! Ὅλη δὲ σχεδὸν ἡ θερμότης αὕτη ἀπόλλυται εἰς τὸ κενόν, διότι τὸ ποσόν, ὅπερ οἱ πλανῆται ἐν τῇ διαβάσει λαμβάνουσι χρησιμοποιοῦντες διὰ τὴν ἑαυτῶν ζωήν, εἶνε ἀσήμαντον σχετικῶς πρὸς τὴν ἀπολλυμένην ποσότητα.

Ἐὰν ὁ ἥλιος συμπυκνοῦται ἐπὶ τοῦ παρόντος μεθ' ἱκανῆς ἔτι ταχύτητος πρὸς ἀντιστάθμισιν τοιαύτης ἀπωλείας, ἢ ἐὰν ἡ βροχὴ τῶν ἀερολίθων, ἡ ἀδιακόπως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας του πίπτουσα, εἶνε ἱκανὴ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς διαφορᾶς, τὸ ἄστρον τοῦτο δὲν θέλει εἰσέτι ψυχρανθῇ· ἀλλ' ἐν τῇ ἐναντίᾳ περιπτώσει, ἡ περίοδος τῆς ἀποψύξεως ἔχει ἤδη ἀρχίσει. Τοῦτο δὲ εἶνε καὶ πιθανώτερον, ἐπειδὴ αἱ ἀνευρισκόμεναι περιοδικῶς κηλῖδες δὲν δύνανται σχεδὸν νὰ θεωρηθῶσιν, εἰμὴ ὡς σημεῖον τῆς ἀποψύξεως. Θὰ ἔλθῃ δὲ ἡμέρα, καθ' ἣν αἱ κηλῖδες αὗται θὰ εἶνε πολυαριθμότεραι ἢ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν θ' ἀρχίσωσι νὰ καλύπτωσι σημαντικὸν μέρος τῆς ἡλιακῆς σφαίρας.

Ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα ἡ ἐπισκότισις θ' αὐξάνῃ βαθμηδόν, ἀλλ' οὐχὶ κανονικῶς, ἐπειδὴ τὰ πρῶτα τμήματα τοῦ λεπτοῦ φλοιοῦ, τὰ καλύψαντα τὴν ῥευστὴν καὶ διάπυρον ἐπιφάνειαν δὲν θὰ βραδύνωσι νὰ θραυσθῶσιν, ἵνα διὰ νέων ἀντικαταστῶσιν ἐπιστρωμάτων. Οἱ μέλλοντες αἰῶνες θὰ ἴδωσι τὸν ἥλιον σβεννύμενον καὶ πάλιν ἀναπτόμενον, μέχρι τῆς μεμακρυσμένης ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ ἀπόψυξις θὰ καταλάβῃ ὁριστικῶς τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν, αἱ τελευταῖαι διαλείπουσαι καὶ ὠχριῶσαι ἀκτῖνες θὰ ἐκλείψωσι διὰ παντὸς καὶ ἡ παμμεγέθης ἐρυθρὰ σφαῖρα ἐντελῶς σκοτισθεῖσα δὲν θὰ ἐπανέλθῃ ποτέ, ἵνα εὐφράνῃ τὴν φύσιν διὰ τοῦ ἡδέος καὶ εὐεργετικοῦ φωτὸς αὐτῆς.

Εἴδομεν ἤδη ἐν τῷ οὐρανῷ πέντε καὶ εἴκοσιν ἀστέρας σπινθηροβολοῦντας ἐκ σπασμωδικῆς λάμψεως καὶ ἐπαναπίπτοντας εἰς ἀπόσβεσιν γείτονα τοῦ θανάτου. Λαμπροὶ ἀστέρες, οὓς ἐχαιρέτησαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἐξηφανίσθησαν ἤδη ἐκ τῶν πινάκων τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ ἥλιος εἶνε ἐπίσης ἀστήρ, θὰ ὑποστῇ ἄρα τὴν τύχην τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. Οἱ ἥλιοι, ὡς οἱ κόσμοι, γεννῶνται διὰ ν' ἀποθάνωσι, καὶ ἐν τῇ αἰωνιότητι ἡ μακρὰ αὐτῶν ζωὴ θὰ διαρκέσῃ «ὡς τὸ διάστημα μιᾶς πρωίας.»

Τότε ὁ ἥλιος, ἄστρον σκοτεινόν, ἀλλὰ θερμὸν εἰσέτι, ἠλεκτρικὸν καὶ ἀναμφιβόλως ὑπὸ τῶν κυμαινομένων λάμψεων τοῦ μαγνητικοῦ σέλαος ἀμυδρῶς φωτιζόμενον, θὰ εἶνε κόσμος ἄπειρος ὑπὸ ξένων ὄντων οἰκούμενος. Περὶ αὐτὸν θὰ ἐξακολουθήσωσι περιστρεφόμενοι οἱ νεκροὶ πλανῆται, ἕως οὗ ἡ *Ἡλιακὴ Δημοκρατία* διαγραφῇ ὁλόκληρος ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς καὶ ἐξαφανισθῇ καταλείπουσα τὴν θέσιν εἰς ἄλλα κόσμων συστήματα, εἰς ἄλλους ἡλίους, εἰς ἄλλας γαίας, εἰς ἄλλας ἀνθρωπότητας, εἰς ἄλλας ψυχάς,—

Digitized by Google

τὰς διαδόχους ἡμῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ καὶ αἰωνίῳ ἱστορίᾳ.

Τοιοῦτον τὸ πεπρωμένων τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν κόσμων. Ἀλλ' ἐκ τῶν διαδοχικῶν τούτων καταστροφῶν πρέπει ἆρά γε νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἡμέραν τινὰ τὸ σύμπαν θὰ καταστῇ ἄπειρος καὶ μέλας τάφος; Οὐχὶ βεβαίως· διότι ἄλλως ἀπὸ τῆς παρελθούσης αἰωνιότητος θὰ ἦτο ἤδη τοιοῦτος. Ὁ Θεὸς ἤρξατο πλάττων ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ὑπάρξεώς του, δηλ. προαιωνίως, καὶ δὲν θὰ παύσῃ κόσμους πλάττων καὶ ὄντα. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν αἱ δυνάμεις τῆς φύσεως δὲν δύνανται νὰ μείνωσιν ἀδρανεῖς. Οἱ ἀστέρες θ' ἀναβιώσωσιν ἐκ τῆς ἑαυτῶν τέφρας. Ἡ τῶν ἀρχαίων συντριμμάτων συνάντησις νέας θ' ἀναπαραγάγῃ φλόγας, καὶ ἡ μετατροπὴ τῆς κινήσεως εἰς θερμότητα θ' ἀναπλάσῃ τὰς νεφελότητας καὶ τοὺς κόσμους. Οὐδέποτε λοιπὸν θὰ βασιλεύσῃ ὁ παγκόσμιος θάνατος.

Ἐν Γαλαζίῳ. Μιχαηλ Δ. Βιστης.

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ

Ἡ φωλεὰ τοῦ κόκκυγος.

Συνειθίσαμεν τόσον πολὺ βλέποντες κατὰ τὸ ἔαρ τὰ πτηνὰ κτίζοντα τὴν φωλεάν των, ὥστε πᾶν πτηνὸν μὴ φωλεοποιοῦν φαίνεται ἡμῖν ἀποτελοῦν ἀνωμαλίαν· ἐν τούτοις ὑπάρχουσιν ἐν τῷ πτερωτῷ γένει εἴδη τινὰ χειραφετούμενα, ἐν μέρει τοὐλάχιστον, ἀπὸ τῶν ἐπιμόχθων καθηκόντων τῆς μητρότητος. Ἐκ τῶν πτηνῶν τούτων, πρώτιστον εἶνε ὁ τεφρόχρους κόκκυξ ἢ *ᾠδικὸς κόκκυξ* (**Cuculus canorus**), ὅστις ἔρχεται ἐξ Αἰγύπτου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀπριλίου. Ἅμα τῇ ἀφίξει του ποιεῖ γνωστὴν τὴν παρουσίαν αὐτοῦ διὰ τοῦ ἰδιάζοντος ᾄσματός του, ἀλλὰ σπανιώτατα ἐπιφαίνεται εἰς τοὺς ἀδιακρίτους ὀφθαλμούς. Συνήθως μένει κεκρυμμένος ἐν τῷ δάσει, ἢ ἐπὶ τῶν μηλεῶν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγρῶν, καὶ κατέρχεται μόνον πρὸς ἀναζήτησιν τροφῆς, ἥτις ἀποτελεῖται ἐκ σκωλήκων, βδελλῶν, καμπῶν, πυρήνων καρπῶν, καὶ ᾠῶν μικρῶν πτηνῶν. Ὁ κόκκυξ πράγματι ἀμειλίκτως λεηλατεῖ τὰς φωλεάς, ἐφ' ᾧ καὶ δικαίως μισεῖται ἀσπόνδως ὑπὸ τῶν μελισσοφάγων, τῶν κοσσύφων, τῶν ὑπολαΐδων, καὶ τῶν *καλογιάννων*. Ὅλα ταῦτα τὰ πτηνὰ τὸν ἀποτροπιάζονται καὶ ὅσον μακρόθεν καὶ ἂν ἴδωσιν αὐτόν, τὸν καταδιώκουσι διὰ τῶν κραυγῶν των. Καὶ ἐν τούτοις, κατὰ πικρὰν εἰρωνείαν, ταῦτα ἀκριβῶς τὰ πτηνὰ συντελοῦσιν εἰς διάδοσιν τοῦ μισητοῦ εἴδους, ἐκκολάπτοντα τὰ ᾠὰ τοῦ κόκκυγος ἐν ταῖς φωλεαῖς αὐτῶν, περιθάλποντα τὸ νεόσσιον αὐτοῦ ὑπὸ τὰς πτέρυγάς των, τρέφοντα αὐτὰ πρὸς ζημίαν τῆς ἀληθοῦς αὐτῶν οἰκογενείας. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ ὑποβολὴ τοῦ ξένου στοιχείου ἐν τῇ φωλεᾷ αὐτῶν, δὲν γίνεται ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτῶν καὶ βιαίως, ἀλλ' ἐν ἀπουσίᾳ αὐτῶν καὶ δολίως. Ὅταν ὁ κόκκυξ δὲν κατορθώσῃ διὰ τῶν παρενοχλήσεών του νὰ ἀναγκάσῃ τὸ θῆλυ νὰ ἀπομακρυνθῇ τῆς φωλεᾶς του, κατοπτεύει, καὶ ὡς κλέπτης καραδοκῶν τὴν στιγμὴν καθ' ἣν θ' ἀπέλθωσιν οἱ οἰκοδεσπόται ὅπως ἐκτελέσῃ τὸν σκοπόν του, ἐπωφελεῖται τὴν εὐτυχῆ τῆς ἀπουσίας στιγμήν. Καθιπτάμενος εἰς τὸ ἔδαφος, καταθέτει χαμαὶ τὸ ᾠὸν αὐτοῦ, λαμβάνει αὐτὸ διὰ τῶν εὐρειῶν σιαγόνων του, ἐμβάλλει αὐτὸ ἐντὸς τοῦ λαιμοῦ του μετ' ἐπιδεξιότητος ταχυδακτυλουργοῦ, καὶ ἀθρόατα παρεισάγει αὐτὸ ἐν τῇ ξένῃ φωλεᾷ.

Ἐν ἔργῳ καλλίστῳ, ἐν ᾧ ὁ κ. **des Murs** ἀνέλαβε νὰ διασαφηνίσῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ κόκκυγος, ἀναφέρει ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα εἴδη ἀποδημητικῶν πτηνῶν, ἅτινα γίνονται οὕτω θύματα τῆς πανουργίας καὶ τῆς θρασύτητος τοῦ παρασίτου τούτου. Τὸ παραδοξότατον δ' εἶνε ὅτι τὰ ἀποδημητικὰ ταῦτα, ὧν τινα θεωροῦνται ἐν τούτοις ὡς νοημονέστατα, δὲν καταλαμβάνουσι τὴν ἀπάτην ἢ κλείουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅπως μὴ σκανδαλίζωνται. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ κόκκυξ δὲν προστίθησιν ἀδεξίως τὸ ᾠόν του, ἀλλά, ὡς νὰ γνωρίζῃ τὴν ἀφαίρεσιν, ἀφαιρεῖ ἓν ἢ δύω ᾠὰ ἐκ τῆς φωλεᾶς ἐν ᾗ κατέθηκε τὸ ᾠόν του. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐξηγεῖ οὐδαμῶς τὴν ἀδιαφορίαν ἢ μακροθυμίαν τῶν ἀποδημητικῶν, τὰ ὁποῖα συνήθως δεικνύονται λίαν εὐχίσθητα ὅταν πειράξῃ τις τοὺς νεοσσούς των.

Θὰ παραδεχθῶμεν ἆρά γε μετὰ τοῦ Αἰλιανοῦ καὶ τινων ἄλλων νεωτέρων ὀρνιθολόγων, ὅτι ὁ κόκκυξ, μόνος ἐκ τῶν πτηνῶν, κέκτηται τὴν παράδοξον δεξιότητα τοῦ νὰ δύναται νὰ μεταβάλλῃ κατὰ βούλησιν οὐ μόνον τὸ χρῶμα, ἀλλὰ καὶ τὸν ὄγκον τοῦ ᾠοῦ αὐτοῦ, ὅπως δώσῃ εἰς αὐτὸ τὸ χρῶμα καὶ τὸ μέγεθος ᾠοῦ ἄλλου εἴδους πτηνοῦ; Ἀλλ' οὐδέποτε τοιαύτη τις ἀνωμαλία ἐμνημονεύθη, κατὰ τὰς παρατηρήσεις δὲ πολλῶν τὰ ᾠὰ τοῦ κόκκυγος εἰσὶ λίαν εὐδιάγνωστα, καίτοι παραλλαγάς τινας ἐνίοτε φέροντα.

Τὸ ζήτημα πολὺ ἀπέχει ἔτι τῆς λύσεως αὐτοῦ· τὸ ἀληθὲς δ' εἶνε ὅτι μετὰ τὴν ὑποβολὴν τοῦ ᾠοῦ, ὁ *καλογιάννος*, ὁ κόσσυφος, ἡ ὑπολαῒς δὲν διακρίνουσι τὸ ὑποβολιμαῖον τῶν ἰδίων ᾠῶν καὶ ὅτι ἐπῳάζουσι καὶ τὸ ξένον μεθ' ἧς καὶ τὰ ἴδια προθυμίας ἄχρι τῆς τελείας ἐκκολάψεως αὐτῶν. Ὁ κόκκυξ γεννᾶται ἐν γένει πρῶτος, μόλις δ' ἐξελθὼν τοῦ κελύφους κινεῖται καὶ συνταράσσεται τοσοῦτον ἐν τῇ φω-

Digitized by Google

λεᾶ, ὥστε καταρρίπτει αὐτῆς, ὡς *κατὰ τύχην* τὰ ἄλλα ὠά, ἢ τὰ νεόσσια, ἂν ταῦτα ἐξεκολάφθησαν ἤδη. Διατείνονται μάλιστα ὅτι ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιστάσει ὑπεισδύει δολίως ὑπὸ τὴν κοιλίαν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ δι' ἐπιτηδείας στροφῆς ῥίπτει αὐτοὺς ἔξω τῆς φωλεᾶς. Νομίζετε βεβαίως ὅτι ἡ μήτηρ, ἔμπλεως ἀγανακτήσεως διὰ τὸν σκληρὸν θάνατον τῶν ἀθώων της τέκνων, θὰ θανατώσῃ ἀμέσως τὸν ἀδελφοκτόνον; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ! βεβυθισμένη ἐν τῇ τυφλώσει αὐτῆς, ἥτις δι' ἡμᾶς ἀπομένει μυστήριον, περιποιεῖται τὸν φονέα, ἀνατρέφει αὐτὸν μετὰ στοργῆς· ὁ σύζυγος βοηθεῖ αὐτὴν εἰς τὸ ἀχάριστον τοῦτο ἔργον καὶ διὰ τῆς ἀδιακόπου μερίμνης τῶν δυστυχῶν τούτων πτηνῶν φερόντων αὐτῷ σκώληκας, κάμπας, καρπούς, ὁ ἀδηφάγος κόκκυξ ἀναπτύσσεται ταχέως. Εὐθὺς δ' ἅμα ὡς δυνηθῇ νὰ κάμῃ χρῆσιν τῶν πτερύγων του, ἀφοῦ λάβῃ ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας τὴν τροφήν του ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν θετῶν του γονέων, καταλιμπάνει ἀλύπως καὶ διὰ παντὸς τοὺς ἀναθρέψαντας αὐτόν. Τινὲς μάλιστα διισχυρίζονται ὅτι τὰ ταλαίπωρα ταῦτα ἀποδημητικὰ πτηνὰ ἀνταμείβει διὰ τὸν ζῆλον καὶ τὴν στοργὴν αὐτῶν καταβροχθίζων αὐτὰ ὡς ἁπλᾶς κάμπας· ἀλλὰ τοῦτο βεβαίως εἶνε συκοφαντία· τὸ πολὺ πολύ, ἅπαξ ἢ δὶς συνέβη εἰς τὸν κόκκυγα ν' ἁρπάξῃ ζωηρότερόν πως τοῦ δέοντος τὸ προτεινόμενον αὐτῷ πρὸς τροφὴν θῦμα καὶ ἐν τῇ ἀπληστίᾳ αὐτοῦ νὰ πνίξῃ ἐν ταῖς σιαγόσιν αὐτοῦ τὸν ἕτερον τῶν θετῶν του γονέων.

Ἀλλὰ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον τί γίνεται ἡ ἀληθὴς μήτηρ; Κατά τινας μὲν περιπολεῖ πέριξ τῆς φωλεᾶς καὶ κομίζει ἑκάστοτε εἰς τὸ τέκνον της τὸ ἐπιβάλλον αὐτῇ μέρος τῆς τροφῆς, κατ' ἄλλους δέ, ὑπὲρ αὐτῶν πιθανώτερον τὸ δίκαιον ἔχοντας, μετὰ τὴν ὑποβολὴν τοῦ ᾠοῦ ἀπέρχεται ἀνεπιστρεπτεί.

Ἄλλοι κόκκυγες, ὡς οἱ ὀρειχαλκόχροες τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς Νέας Καληδονίας, τῆς Ἀλγερίας καὶ τῆς Προβηγκίας καὶ τῶν τροπικῶν ἔχουσι τὰς αὐτὰς τῷ ἡμεδαπῷ κόκκυγι παρασίτους κλίσεις, τοὐναντίον δὲ οἱ τῆς Νοτίας καὶ Κεντρικῆς Ἀμερικῆς, οἱ τῆς Μαδαγασκὰρ δείκνυνται φιλοστοργότεροι καὶ ὑποβάλλονται ἄσμενοι εἰς τὰς μερίμνας τῆς ἐκκολάψεως. Ἄγνωστον εἰσέτι ποῖα τὰ αἴτια τὰ προξενοῦντα τὰς διαφορὰς ταύτας τῶν ἠθῶν, διαφορὰς ἐξακριβωθείσας πλέον παρὰ τοῖς ἀντιπροσώποις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, καὶ ὧν, κατά τινας συγγραφεῖς, τὰ ἴχνη εὑρίσκονται καὶ ἐν τῷ κοινῷ τῶν κοκκύγων εἴδει. Πράγματι πολλοὶ ὀρνιθολόγοι ἀναφέρουσιν ὅτι, ἔν τισι περιστάσεσι, μὴ ὁρισθείσαις ἔτι ἐπακριβῶς, καὶ αὐτὸς ὁ τεφρόχρους κόκκυξ κατασκευάζει χονδροειδῆ φωλεὰν ἢ οἰκειοποιεῖται ξένην ἐγκαταλειφθεῖσαν, καὶ ἐν αὐτῇ τίκτει πολλὰ ὠά, τὰ ὁποῖα ἐκκολάπτει μεθ' ἧς καὶ τἆλλα πτηνὰ μερίμνης καὶ στοργῆς. Κ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

—

Ὁ ποιητὴς Α* ἠρώτα τὴν γνώμην τοῦ κ. Ρ* περὶ ἑνὸς ποιήματός του νεωστὶ ἐκδοθέντος.

— Εἶνε ἐξαίρετον, ἀπαντᾷ ὁ Ρ* ἂν ἐξαιρέσῃς τοὺς πλατυσμοὺς καὶ τὰς πεζολογίας, καὶ τοὺς κοινοὺς τόπους.

*
* *

Γίνεται συζήτησις περὶ ἐπιδράσεως τοῦ καπνοῦ εἰς τὴν ὑγείαν.

— Ἐμένα, λέγει τις, ὁ πατέρας μου καπνίζει ἀπὸ μικρὸ παιδί· καὶ ἐν τούτοις αὐτὸ δὲν τὸν ἐμπόδισε νὰ εἶνε σήμερα σωστὰ ἑβδομῆντα χρονῶν.

— Ναί, ἀλλ' ἂν δὲν ἐκάπνιζεν, ὑπολαμβάνει ὁ Ἀγαθόπουλος, ποιὸς σοῦ λέγει ὅτι δὲν 'μποροῦσε νὰ ἔχῃ φθάσει καὶ εἰς τὰ ὀγδοῆντα;

*
* *

Ἐν σχολείῳ κατὰ τὸ μάθημα τῆς φυσικῆς ἱστορίας.

— Λέγε σύ, Θωμᾶ, ποῖον εἶνε τὸ ζῷον, τὸ ὁποῖον προσκολλᾶται περισσότερον εἰς τὸν ἄνθρωπον;

Ὁ Θωμᾶς μετὰ ὥριμον σκέψιν:

— Ἡ ἀβδέλλα, δάσκαλε!...

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

[Ἐκ τῶν τοῦ Κοραῆ].

—

Ἡ ἀσωτία ἑνὸς μερικοῦ ἀνθρώπου ἕνα μόνον ἄνθρωπον ἀφανίζει· ἀλλ' ἡ ἀσωτία τοῦ πολιτεύματος φθείρει τὰ ἤθη ὅλων τῶν πολιτῶν, ἐπειδὴ συγκαλεῖ πανταχόθεν τοὺς ἀργούς, ὡς μυίας εἰς ἕτοιμον μέλι, τοὺς κόπους τῶν ἐργαζομένων.

—

Ἡ ἀληθινὴ ἐλευθερία περιέχεται εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα λόγια: «Ἀνθρώπων μηδενὸς μήτε τύραννον μήτε δοῦλον ἑαυτὸν καθιστάναι».

—

Τὰ πάθη κυβερνώμενα ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον, τόσον ἀπέχουν, τοῦ νὰ ἐμποδίζωσι τὴν ἀρετήν, ὥστε εἶνε ἀναγκαῖα εἰς αὐτὴν ὄχι ὀλιγώτερον ἀφ' ὅ,τι εἶνε ἀναγκαῖος εἰς κυβερνήτην πλοίου ὁ ἄνεμος.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὰ πνευματώδη ποτὰ ἐν τῷ ἀγγλικῷ στρατῷ. Ὁ στρατηγὸς Οὐόλσλεϋ ἀπαντῶν εἰς πρεσβείαν τινὰ τῆς Ἑταιρίας τῆς Ἐγκρατείας προσφωνήσασαν αὐτῷ, εἶπεν ὅτι ἀείποτε προσεπάθησε παντὶ σθένει νὰ πείσῃ τοὺς ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ ἀξιωματικοὺς καὶ στρατιώτας ὅτι ἀναγκαιοτάτη εἶνε ἡ ἐγκράτεια. Ἐν τῇ ἐκστρατείᾳ τοῦ *Ἐρυθροῦ ποταμοῦ* εἶχεν ἀποφασίσει, καὶ παρ' αὐτὴν ἔτι τὴν γνώμην τῶν ἰατρῶν, νὰ μὴ συμπεριλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ πνευματώδη ποτά, πράγματι δὲ οὐδέποτε στρατιῶται προσηνέχθησαν κάλλιον ἢ οἱ ἰδικοί του ἐν τῇ δυσχερεστάτῃ ἐκείνῃ ἐκστρατείᾳ. Ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀφρικῇ ἡ προσωπική του φρουρὰ συνέκειτο ἀποκλειστικῶς ἐξ ἀνθρώπων ἀνηκόντων εἰς ἑταιρίας τῆς ἐγκρατείας, οὐδεμία δὲ τῶν ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν τῶν πνευματωδῶν ποτῶν προορᾳθεισῶν ἀσθενειῶν προσέβαλεν αὐτούς.

Τέλος, ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπεβεβαιώθη αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ὅτι ἔπρεπε κρᾶμά τι τοὐλάχιστον οἰνοπνεύματος μεθ' ὕδατος νὰ παρέχῃ τοῖς στρατιώταις· ὁ Οὐόλσλεϋ διέταξε νὰ δίδεται αὐτοῖς ὅσον οἷόν τε ὀλιγώτερον, ἡ δὲ τῶν ὁπλιτῶν αὐτοῦ ὑγεία διετηρήθη καλλίστη. Ἐν ἐπιλόγῳ ὁ στρατηγὸς Οὐόλσλεϋ εἶπεν ὅτι κατ' αὐτὸν ἡ χρῆσις τῶν πνευματωδῶν ποτῶν εἶνε ἡ μεγίστη πηγὴ τῶν ἐγκλημάτων, τῆς ἐκλύσεως τῆς πειθαρχίας, καὶ ἄλλων δεινῶν μαστιζόντων τοὺς στρατούς.

***

Ὁ κ. **Gruber** ἀνέλαβε νὰ ἐξακριβώσῃ ἐσχάτως ἂν τὰ ἔντομα ἔχωσιν ἀκοήν. Εὗρε δὲ ὅτι τὴν αἴσθησιν ταύτην ἰδιαζόντως ἀνεπτυγμένην ἔχει ἡ *σύλφη* (**Blatta germanica**). Τὸ ζῷον τοῦτο ἵστατο αἰφνιδίως ἅμα ὡς ἀντήχει φθόγγος βιολίου. Ὁ κ. **Gruber** ἔθηκε ἱκανὰς τοιούτων συλφῶν ἐν ὑαλίνῳ δοχείῳ, καὶ παρήγαγεν ἰσχυρὸν ἦχον. Αἱ σύλφαι ἐφάνησαν σφόδρα διαταραχθεῖσαι, τινὲς δὲ κατέπεσον ὡς παραλυθεῖσαι. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ βιολίου ἐπενήργει ἐξ ἀποστάσεως πολλῶν ποδῶν. Οἱ κοχλίαι ᾐσθάνοντο ἐπίσης τὸν ἦχον, ἀλλ' οἱ μύρμηκες διέμενον ἀπαθέστατοι. Ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις πειράμασι ὑπολείπεται ἔτι πρὸς καθορισμὸν ἂν τὸ ἔντομον συγκινῆται ὑπὸ ἀληθοῦς ἀκουστικῆς αἰσθήσεως ἢ μόνον ὑπὸ τῶν μηχανικῶν κλονισμῶν τῶν ἐκ τῶν παλμῶν προερχομένων· ὁ κ. **Gruber** κλίνει πρὸς τὴν πρώτην ὑπόθεσιν.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Τὰ θαλάσσια λουτρά.

Γαλλικὴ ἐφημερὶς δημοσιεύει ἐπικαίρως ἄρθρον περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν θαλασσίων λουτρῶν, ἐξ οὗ ἀποσπῶμεν τὰ ἑπόμενα χάριν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν :

Τὸ θαλάσσιον λουτρὸν εἶνε ψυχρὸν λουτρὸν ἰδίας φύσεως ὠφελιμώτατον ὑπὸ ὑδροθεραπευτικὴν ἔποψιν. Τὸ θαλάσσιον ὕδωρ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς δραστηριώτατον μεταλλικὸν ὕδωρ, δροσιστικὸν ἅμα καὶ ἐνδυναμωτικόν. Ἡ διὰ τοῦ κολυμβήματος κίνησις τοῦ σώματος, ὁ ζωογόνος τῆς θαλάσσης ἀήρ, καὶ αἱ ἐκ τῆς θέας αὐτῆς ἠθικαὶ συγκινήσεις ἐπιδρῶσι μεγάλως ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἡ θάλασσα θεωρεῖται δικαίως ὡς ἀντιδραστικὸν κατὰ τῆς καχεξίας. Βελτιοῖ καὶ ἐνισχύει τὴν θρέψιν, ὁ δὲ περιώνυμος **Laennec**, ἀφ' οὗ ἐμελέτησε τὴν θεραπευτικὴν ἐπίδρασιν τοῦ θαλασσίου ἀέρος ἐπὶ τῶν βρόγχων, δὲν ἐδίστασε νὰ θεωρήσῃ τὴν θάλασσαν ὡς ἱκανὴν νὰ θεραπεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἀδυσώπητον φθίσιν.

Ὁ θέλων ν' ἀποφύγῃ τὸ ῥῖγος καὶ τὴν ζάλην πρέπει νὰ πέσῃ εἰς τὸ ὕδωρ μὲ τὴν κεφαλὴν κάτω καὶ νὰ μὴ μείνῃ ἐν τῇ θαλάσσῃ ὑπὲρ τὰ δέκα τὸ πολὺ λεπτά. Τὰ θαλάσσια λουτρὰ εἶνε ἐπικίνδυνα εἰς τοὺς εὐερεθίστους καὶ εἰς τοὺς ἔχοντας ζωηρὰν τὴν ἀντίδρασιν τοῦ αἵματος. Ἀπαγορεύεται δὲ ἡ χρῆσις αὐτῶν εἰς τὰς ἐγκύους, εἰς τοὺς ἔχοντας προδιάθεσιν πρὸς συμφόρησιν, ἀποπληξίαν, σκοτοδινίασιν, ἐσωτερικὰς αἱμορραγίας, εἰς τοὺς πάσχοντας ἄσθμα ἢ ἄλλας στηθικὰς νόσους, ἄκραν ἀναιμίαν μετὰ προδιαθέσεων πρὸς συγκοπήν, πρὸ πάντων δὲ καρδιακὰ νοσήματα. Δέον ν' ἀπαγορεύωνται ἐπίσης τὰ λουτρὰ εἰς τοὺς πάσχοντας ἢ παθόντας ἤδη τὸ οὖς, ἢ ὀξείας δερματικὰς νόσους.

Πρέπει νὰ κάμνωσι λουτρὰ τὰ μικρὰ παιδία ; Ἐν γένει μέχρις ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἐτῶν οὐχί. Ἐν τούτοις τὰ ὀλίγον νευρικὰ νήπια ἐπιτρέπεται νὰ βυθίζωνται ἐπί τινα δευτερόλεπτα ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἑνὸς δὲ μόνον λεπτοῦ ἡ ἐμβάπτισις ἀρκεῖ εἰς τριετὲς παιδίον.

Καὶ οἱ γέροντες δέον ν' ἀπέχωσι τῶν λουτρῶν, διότι ἐν τῇ προκεχωρημένῃ ἡλικίᾳ πρέπει ν' ἀποφεύγηται πᾶς ζωηρὸς ἐρεθισμός.

Ὁ **Michelet**, μετὰ ποιήσεως καὶ λογικῆς πολλῆς συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ὠφελείας ἣν παρέχει τὸ θαλάσσιον κλῖμα εἰς τὰ παιδία τῶν πόλεων, ὑποστηρίζει δ' ὅτι πρέπει ν' ἀποσπάσωμεν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ὀλεθρίας ἐκείνης ἀτμοσφαίρας, ν' ἀποδώσωμεν αὐτὸν εἰς τὴν φύσιν, ὅπως ἀναπνεύσῃ τὴν ζωὴν εἰς τὴν πνοὴν τῆς θαλάσσης.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Ἀριθ. 394 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχέσμου 9 | 17 Ἰουλίου 1883

ΣΑΙΚΣΠΕΙΡΟΥ
«Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ»

Ἀποσπάσματα ἐξ ἀνεκδότου μεταφράσεως.

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 431.

Πρᾶξις τετάρτη. Σκηνὴ πρώτη.

Δικαστήριον ἐν Βενετίᾳ.

(Εἰσέρχονται ὁ ΔΟΓΗΣ, ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΑΙ, ΑΝΤΩΝΙΟΣ, ΒΑΣΑΝΙΟΣ, ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ, ΣΑΛΕΡΙΟΣ κλ.).

ΔΟΓΗΣ

Εἶν' ὁ Ἀντώνιος παρών;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Παρών, 'ς τοὺς ὁρισμούς σου.

ΔΟΓΗΣ

Μὲ κακοφαίνεται, ἀλλὰ ἔχεις ἐδῶ νὰ κάμῃς
μὲ πέτρινον ἀντίδικον, μὲ ἕνα κατεργάρην
ἀπάνθρωπον, ποῦ ἔλεος τί θὰ εἰπῇ δὲν 'ξεύρει,
καὶ οὔτε δράμι μέσα του δὲν ἔχει εὐσπλαγχνίαν...
Ἂς 'πάγῃ ἕνας ἀπὸ σᾶς νὰ φέρῃ τὸν Ἑβραῖον.

ΣΑΛΕΡΙΟΣ

Ἐδῶ ἀπ' ἔξω στέκεται Ἰδού, αὐθέντα, ἦλθε.

(Εἰσέρχεται ὁ ΣΑΥΛΩΚ).

ΔΟΓΗΣ

Κάμετε τόπον νὰ σταθῇ ἐδῶ, ἐνώπιόν μας.—
Ὁ κόσμος λέγει, Σαῦλωκ, κ' ἐγὼ φρονῶ ἐπίσης,
ὅτι σκοπεύεις τὸν κακὸν νὰ κάμνῃς ὥς τὸ τέλος,
καὶ ὅτ' ἡ καλοσύνη σου θὰ μᾶς 'ξιππάσῃ τότε
πλειότερον κι' ἀπ' τὴν πλαστὴν αὐτὴν σκληρότητά σου·
ἀπ' ἐκεῖ δὲ ὁποῦ ζητεῖς τὸ πρόστιμόν σου, ἤγουν
μιὰν λίτραν ἀπ' τοῦ δυστυχοῦς χρεώστου σου τὸ κρέας,
σὺ ὄχι μόνον θὰ δεχθῇς τὸ πρόστιμον νὰ χάσῃς,
ἀλλ' ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν σου κι' ἀπὸ φιλανθρωπίαν
τὸ ἥμισυ τοῦ χρέους του θὰ τοῦ παραχωρήσῃς...
Ἐπιεικῆ ἀπόκρισιν, προσμένομεν, Ἑβραῖε.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἐγὼ σ' ἐπληροφόρησα, αὐθέντα, τί σκοπεύω.
Εἰς τ' ἁγιά μας Σάββατα ὡρκίσθηκα νὰ λάβω
τὸ πρόστιμον κι' ἀντίποινον κατὰ τ' ὁμόλογόν του.
Ἂν θέλετ' ἀρνηθῆτε μου, ἀλλὰ συλλογισθῆτε
τὰ δίκαια τοῦ κράτους σας καὶ τὰ προνόμιά σας!
Θὰ μ' ἐρωτήσῃς, διατί προκρίνω νὰ τοῦ πάρω
μιὰν λίτραν βρωμοκρέας του παρὰ τὰ χρήματά μου;
Δὲν χρεωστῶ ν' ἀποκριθῶ, πλὴν λέγω: Ἔτσι θέλω.
Σοῦ ἀπεκρίθηκα; — Καὶ πῶς! Ὑπόθεσε πῶς ἔχω
'ς τὸ σπίτι ἕνα ποντικόν, καὶ μ' ἔρχεται νὰ δώσω
δέκα χιλιάδαις μετρητὰ νὰ μοῦ τὸν ξεπαστρεύσουν.
Δὲν εἶν' ἀπόκρισις αὐτό; — Ἑνὸς δὲν τοῦ ἀρέσει
νὰ βλέπῃ χοίρου κεφαλὴν βρασμένην νὰ τοῦχάσκῃ,
ὁ ἄλλος εἶν' ἔξω φρενῶν ὁπόταν βλέπῃ γάτον,
ὁ ἄλλος ἐρεθίζεται τὴν κάϊδαν ἅμ' ἀκούσῃ
καὶ νὰ κρατήσῃ δὲν 'μπορεῖ τὸ οὖρος του. Διότι
'ς τὸν ἄνθρωπον ἡ αἴσθησις, κυρία τῶν παθῶν του,
τὰ ἄγει καὶ τὰ κυβερνᾷ κατὰ τὴν ὄρεξίν της.
Λοιπόν, σοῦ ἀποκρίνομαι: Καθὼς δὲν εἶναι τρόπος
νὰ δώσῃς λόγον βάσιμον, πῶς ἕνας δὲν ἀρέσει
νὰ βλέπῃ χοίρου κεφαλήν, ὁ ἄλλος ἕνα γάτον
ἀπείρακτον καὶ χρήσιμον, κι' ὁ τρίτος τὴν τσαμπούναν,
ἀλλ' ὑποκύπτουν 'ς τ' ἄτοπον κ' οἱ τρεῖς χωρὶς νὰ θέλουν,
καὶ γίνοντ' ἐνοχλητικοὶ διότι ἐνοχλοῦνται,
ἔτσι κ' ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ ἐπίσης, οὔτε θέλω
νὰ δώσω λόγον (παρεκτὸς τὴν ἀντιπάθειάν μου,
τὸ ῥιζωμένον πάθος μου κατὰ τοῦ Ἀντωνίου),
πῶς κάμνω μὲ ζημίαν μου αὐτὴν ἐδῶ τὴν κρίσιν.
Νά,—ἔλαβες ἀπόκρισιν;

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἀπόκρισις δὲν εἶναι,
ὦ ἄνθρωπε ἀναίσθητε, νὰ δικαιολογῆσαι
διὰ τὴν ἀσπλαγχνίαν σου.

ΣΑΥΛΩΚ

Ὑπόχρεως δὲν εἶμαι
νὰ σοῦ φανῶ εὐχάριστος μὲ τὴν ἀπόκρισίν μου.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Μήπως κανεὶς ὅ,τι μισεῖ νὰ τὸ σκοτόνῃ πρέπει;

ΣΑΥΛΩΚ

Ὅ,τι κανεὶς δὲν τὸ μισεῖ, μὴ θέλει τὸ κακόν του;

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἂν μιὰν φορὰν σ' ἐπείραξαν δὲν εἶναι λόγος μίσους.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἐσὺ τὸ φίδι δυὸ φοραῖς τ' ἀφίνεις νὰ δαγκάσῃ;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Φίλε καλέ, μὴ τὸ ξεχνᾷς: λογομαχεῖς μ' Ἑβραῖον.
Εἰς τὸ περιθαλάσσιον καλλίτερα καταίβα
καὶ πρόσταζε τὰ κύματα νὰ χαμηλώσουν 'λίγον,—
ἢ πήγαινε καὶ ζήτησε ἀπὸ τὸν λύκον λόγον,
πῶς ἔκαμε τ' ἀρνάκι της νὰ κλαί' ἡ προβατίνα,—
ἢ 'πὲ τὰ πεῦκα τοῦ βουνοῦ, τὰ ὑψηλὰ κλαδιά των
νὰ τὰ κρατοῦν ἀκίνητα καὶ ἦχον νὰ μὴ κάμνουν
ἐνῷ ἀνεμοφύσημα οὐράνιον τὰ σείῃ.
Καλλίτερα προσπάθησε νὰ κάμῃς ὅ,τι ἄλλο,
ὅσον κι' ἂν ἦναι δύσκολον, παρὰ νὰ μαλακώσῃς
αὐτά... ποῦ τί σκληρότερον 'ς τὸν κόσμον νὰ ὑπάρχῃ;
νὰ μαλακώσῃς τὰ σκληρὰ Ἑβραΐϊκά του σπλάγχνα.
Παῦσε λοιπὸν παρακαλῶ προτάσεις νὰ τοῦ κάμνῃς
καὶ ἄλλα μέσα μὴ ζητῇς πρὸς χάριν μου, ἀλλ' ἄφες
χωρὶς νὰ χάνεται καιρὸς εἰς τ' ἄδικα, νὰ γείνῃ
ἐμὲ ἡ καταδίκη μου κι' αὐτοῦ τὸ θέλημά του.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Διὰ ταῖς τρεῖς χιλιάδαις σου ἰδοὺ διπλᾶ σοῦ δίδω.

Digitized by Google

ΣΑΥΛΩΚ

Κάθε δουκάτον ἀπ' αὐταῖς ταῖς ἕξι χιλιάδαις
εἰς ἕξ κομμάτια νὰ κοπῇ,—δουκάτον καὶ κομμάτι,—
καὶ πάλιν δὲν τὰ δέχομαι. Τ' ὁμόλογόν μου θέλω!

ΔΟΓΗΣ

Κ' ἐλπίζεις ναὕρῃς ἔλεος ἀφοῦ ἐσὺ δὲν κάμνεις;

ΣΑΥΛΩΚ

Καὶ μήπως ἄδικον ζητῶ διὰ νὰ ἔχω φόβον;
Σεῖς ἐδωπέρα ἔχετε ἀγορασμένους σκλάβους;
καὶ-ὅπως τὰ γαϊδούρια σας, τοὺς σκύλους, τὰ μουλάρια,
τοὺς βάζετε εἰς δουλικὰ καὶ 'ξεπεσμένα ἔργα,
διότι εἶν' ἀγοραστοί. Ἂν 'πῶ: «Χαρίσετέ τους
ἐλευθερίαν, δότε τους ταῖς κόραις σας νὰ πάρουν·
ἂς μὴν ἱδρόνουν οἱ πτωχοὶ νὰ σᾶς σηκόνουν βάρη·
ἂς ἔχουν στρώματ' ἀπαλὰ ὡσὰν τὰ ἰδικά σας·
κι' ἂς γεύεται τὸ στόμα των τὰ ἴδια φαγητά σας·»
σεῖς θὰ μοῦ 'πῆτε: «Εἶν' αὐτοὶ οἱ σκλάβοι ἰδικοί μας».
Μὴ ἄλλο τι λέγω κ' ἐγώ; Ἡ μιά του λίτρα κρέας
εἶν ἰδική μου· ἀκριβὰ τὴν ἔχω πληρωμένην·
μ' ἀνήκει καὶ τὴν ἀπαιτῶ. Ἐὰν μοῦ τὴν ἀρνῆσθε,
ἀνάθεμα τοὺς νόμους σας! Ἰσχὺν 'ς τὴν Βενετίαν
θεσμὸς δὲν ἔχει 'ς τὸ ἑξῆς! Ζητῶ δικαιοσύνην·
'πῆτε, θὰ μοῦ τὴν δώσετε;

ΔΟΓΗΣ

Τὴν δίκην θ' ἀναβάλω,
ἐκτὸς ἂν ἔλθῃ σήμερον, κατὰ τὴν πρόσκλησίν μου,
ἕνας νομοδιδάσκαλος τῆς Πάδουας μεγάλος
νὰ κρίνῃ τὴν ὑπόθεσιν.

ΣΑΛΕΡΙΟΣ

Ἐδῶ ἀπ' ἔξω εἶναι
ἕνας ἀπὸ τὴν Πάδουαν, αὐθέντα. Μόλις ἦλθε
μὲ γράμμ' ἀπ' τὸν Βελάριον.

ΔΟΓΗΣ

Τὸ γράμμα φέρετέ μου!
Νἄλθῃ ὁ ἄνθρωπος ἐδῶ.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Θάρρος, Ἀντώνιέ μου!
Μή, ἄνθρωπ', ἀπελπίζεσαι ἀκόμη! Ὁ Ἑβραῖος
κρέας μου, αἷμα, κόκκαλα, τὰ πάντα θὰ μοῦ πάρῃ
πρὶν χάσῃ ἐξ αἰτίας μου μίαν ῥανίδα αἷμα.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Τὸ ψωραλέον πρόβατον ἐγὼ 'μαι τοῦ ποιμνίου
καὶ διὰ σφάξιμον ἐγώ, Βασάνιέ μου, εἶμαι.
Ὁ ἀσθενέστερος καρπὸς 'ς τὴν γῆν θὰ πρωτοπέσῃ,
κι' ἂς πέσω! Ἂν ἐπιθυμῇς νὰ μὲ ὑποχρεώσῃς,
ζῆσε καὶ γράψε μου ἐσὺ τὸ ἐπιτύμβιόν μου.

(Εἰσέρχεται ἡ ΝΕΡΙΣΣΑ μετημφιεσμένη ὡς γραμματεὺς δικαστοῦ).

ΔΟΓΗΣ

Σὺ εἶσαι ποῦ μοῦ ἔφερες τοῦ Βελαρίου γράμμα;

ΝΕΡΙΣΣΑ

Ἐγώ, αὐθέντα μου. Ἰδού, μὲ τοὺς προσκυνισμούς του.

(Προτείνει τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν ΔΟΓΗΝ, ὅστις ἀναγινώσκει κατ' ἰδίαν).

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἑβραῖε, τὸ μαχαῖρι σου τί τ' ἀκονίζεις τόσον;

ΣΑΥΛΩΚ

Νὰ κόψω τὸ ἀντίποινον ἀπὸ τὸν χρεωκόπον

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

'Σ τὴν ποταπήν σου τὴν ψυχὴν κι' ὄχι 'ς τὸ 'πόδημά σου
ἀκόνισες τὴν κόψιν του, ἄσπλαγχνε σὺ Ἑβραῖε!
Πλὴν δὲν ὑπάρχει μέταλλον 'ς τὸν κόσμον ὅλον,—ὄχι,
οὔτ' ὡς κι' αὐτὸς ὁ πέλεκυς ἀκόμη τοῦ δημίου
δὲν ἔχει οὔτε τῆς μισῆς κακίας σου τὴν κόψιν!
Τὰ παρακάλια δὲν μποροῦν νὰ σὲ διαπεράσουν;

ΣΑΥΛΩΚ

Ὅσα κι' ἂν 'πῇς δὲν ὠφελοῦν.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Ὁ Ἅδης νὰ σὲ φάγῃ,
σκύλε θεοκατάρατε, καὶ ἡ Δικαιοσύνη
ἂς τὄχῃ αἶσχος της ἂν ζῇς! Τὴν πίστιν μου κλονίζεις
καὶ κινδυνεύω νὰ φρονῶ καθὼς ὁ Πυθαγόρας,
ὅτι τῶν ζώων αἱ ψυχαὶ περνοῦν εἰς τοὺς ἀνθρώπους.
Ἡ λυσσασμένη σου ψυχὴ ἐκυβερνοῦσε λύκον
ποῦ δι' ἀνθρώπου σκοτωμὸν τὸν 'πῆγαν 'ς τὴν κρεμάλαν,
καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἐπέταξε τὸ βδελυρόν του πνεῦμα
ἐνῷ σὲ εἶχ' ἡ μάννα σου 'ς τ' ἀνόσιά της σπλάγχνα,
κ' ἐμβῆκ' ἐντός σου. Δι' αὐτὸ εἶσαι καὶ σὺ 'σὰν λύκος,
ἁρπακτικός, ἀχόρταγος, σκληρὸς καὶ αἱμοβόρος!

ΣΑΥΛΩΚ

Δὲν σβύνεις τὴν σφραγῖδα του ἀπὸ τ' ὁμόλογόν του
μὲ ταῖς 'βρισιαῖς. Κάμνεις κακὸν 'ς τὸν λάρυγγά σου μόνον,
κι' ὅσον διὰ τὸ πνεῦμά σου, σὲ βεβαιῶ, παιδί μου,
θέλει διόρθωμα, εἰδὲ κακὴν κακῶς θὰ 'πάγῃ.
Ἄλλο ἐγὼ δὲν σᾶς ζητῶ παρὰ δικαιοσύνην.

ΔΟΓΗΣ

Μοῦ γράφει ὁ Βελάριος διὰ νὰ μᾶς συστήσῃ
ἕνα νομοδιδάσκαλον νέον καὶ προκομμένον.
Ποῦ εἶναι;

ΝΕΡΙΣΣΑ

Τὴν ἀπάντησιν, αὐθέντα, περιμένει,
ἂν ἔχετ' εὐχαρίστησιν νὰ ἔλθῃ.

ΔΟΓΗΣ

Ἂς ὁρίσῃ!—
Πηγαίνετε τρεῖς τέσσαρες καὶ συνοδεύσατέ τον...

(Εἰσέρχεται ἡ ΠΟΡΚΙΑ ἐνδεδυμένη ὡς δικαστής).

ΔΟΓΗΣ

Παρακαλῶ, τὸ χέρι σου. Μᾶς ἔρχεσαι ἐκ μέρους
τοῦ Βελαρίου;

ΠΟΡΚΙΑ

Μάλιστα, αὐθέντα.

ΔΟΓΗΣ

Καλῶς ἦλθες!
Λάβε τὴν θέσιν σου,—ἐδῶ. Νομίζ' ὅτι γνωρίζεις
τί συζητεῖται σήμερον εἰς τὸ Κριτήριόν μας.

ΠΟΡΚΙΑ

Ναί, ὅλα τὰ καθέκαστα λεπτομερῶς γνωρίζω.
Ποιὸς εἶν' ὁ ἔμπορος ἐδῶ καὶ ποῖος ὁ Ἑβραῖος;

ΔΟΓΗΣ

Ἀντώνιε καὶ Σαῦλὼκ, ἐδῶ ἐμπρὸς ἐλάτε.

ΠΟΡΚΙΑ

Ἐσένα λέγουν Σαῦλὼκ;

ΣΑΥΛΩΚ

Ναί, Σαῦλὼκ μὲ λέγουν.

ΠΟΡΚΙΑ

Εἶν' ἀλλοκότου φύσεως ἡ ἀγωγὴ αὐτή σου,
ἀλλὰ κατὰ τὰ νόμιμα ἐδῶ τῆς Βενετίας
δὲν ἠμπορεῖ τις νὰ εἰπῇ ὅτι δὲν εἶσ' ἐν τάξει.—
Σὺ εἶσ' ὁ ἐναγόμενος;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἐγώ.

Digitized by Google

ΠΟΡΚΙΑ

Τ' ὁμόλογόν σου
τ' ἀναγνωρίζεις ;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μάλιστα, τ' ἀναγνωρίζω.

ΠΟΡΚΙΑ

Τότε
ἀνάγκη ἐπιείκειαν νὰ δείξῃ ὁ Ἑβραῖος.

ΣΑΥΛΩΚ

Νὰ μὲ βιάσῃ ποιὸς 'μπορεῖ ; 'πέ μου.

ΠΟΡΚΙΑ

Διὰ τῆς βίας
δὲν γίνετ' ἐπιείκεια. 'Σ τὴν γῆν γλυκοσταλάζει
'σὰν τὴν βροχὴν ἐξ οὐρανοῦ. Διπλᾶ εὐλογημένη,
καὶ ὅποιον δίδει εὐλογεῖ κ' ἐκεῖνον ποῦ λαμβάνει.
Εἶναι ἰσχὺς τῶν ἰσχυρῶν ! Ἁρμόζει 'ς τὸν μονάρχην
ς' τὸν θρόνον του, καλλίτερα κι' ἀπ' τὸ διάδημά του.
Τὸ σκῆπτρον εἶναι σύμβολον ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας,
σημεῖον κυριότητος καὶ μεγαλείου, — ὅπου
τῶν βασιλέων στέκεται ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος.
Ἀλλ' ὅμως καὶ τὴν δύναμιν τοῦ σκήπτρου ὑπερβαίνει
ἡ Ἐπιείκεια. Αὐτὴ τὸν θρόνον της τὸν ἔχει
ς' τῶν βασιλέων τὴν καρδιάν. Θεοῦ σημεῖον εἶναι !
Ἡ δ' ἐπιγεία δύναμις τότε προπάντων 'μοιάζει
μὲ τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν, ὁπόταν ἑνωμένη
ὑπάρχ' ἡ Ἐπιείκεια μὲ τὴν Δικαιοσύνην.
Ὥστε καὶ σύ, ἂν καὶ ζητῇς δικαιοσύνην, σκέψου
ὅτι τὴν σωτηρίαν του τὴν ψυχικὴν κανεὶς μας
δὲν πρέπει νὰ τὴν προσδοκᾷ ἐκ τῆς Δικαιοσύνης.
'Σ τὴν προσευχήν μας τοῦ Θεοῦ τὸ Ἔλεος ζητοῦμεν,
ἡ προσευχή μας δὲ αὐτὴ συγχρόνως μᾶς διδάσκει
νὰ ἐλεοῦμεν καὶ ἡμεῖς. Αὐτὰ ἂν σοῦ τὰ λέγω,
τὰ λέγω πρὸς μετρίασιν τῶν ἀπαιτήσεών σου.
Ἂν ὅμως θέλῃς καὶ καλὰ τὸν Νόμον κατὰ γράμμα,
τότε ὁ ἔμπορος ἐδῶ τὴν δίκην θὰ τὴν χάσῃ.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἂς πέσουν 'ς τὸ κεφάλι μου τὰ ἔργα μου ! Τὸν Νόμον,
τὸν νόμον μόνον σᾶς ζητῶ. Τὸ πρόστιμόν μου θέλω !

ΠΟΡΚΙΑ

Δὲν ἔχει ὁ ἀντίδικος τὰ μέσα νὰ πληρώσῃ ;

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἰδού, εἰς τὸ Κριτήριον ἐγὼ τὰ καταθέτω.
Νὰ τὰ πληρώσω καὶ διπλᾶ ! Καὶ ἂν αὐτὰ δὲν φθάνουν,
λαμβάνω ὑποχρέωσιν τὰ δεκαπλᾶ νὰ δώσω
μ' ἐγγύησιν τὴν κεφαλήν, τὰ χέρια, τὴν καρδιάν μου !
Ἂν καὶ αὐτὸ δὲν τοῦ ἀρκεῖ, φῶς φανερὸν τὸ πρᾶγμα
ὅτ' ἡ κακία 'βάλθηκε τὴν Ἀρετὴν νὰ πνίξῃ !
Λοιπὸν ἂς κλίνῃ μιὰν φορὰν ὁ Νόμος 'ς τὴν ἰσχύν σας·
κάμετ' ἓν ἄδικον μικρὸν διὰ καλὸν μεγάλον,
καὶ βάλετέ του χαλινὸν εἰς τὸ δαιμόνιόν του !

ΠΟΡΚΙΑ

Δὲν γίνεται. Κανεὶς ἐδῶ τὴν δύναμιν δὲν ἔχει
νὰ ἐπιφέρῃ ἀλλαγὴν 'ς τὰ νόμιμα τοῦ Κράτους.
Αὐτὸ ὡς προηγούμενον 'μπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ,
καὶ νὰ δοθῇ παράδειγμα διὰ νὰ εἰσχωρήσουν
ἄτοπα κι' ἄλλα βαθμηδὸν 'ς τὴν Βενετίαν.—Ὄχι !

ΣΑΥΛΩΚ

Ἄλλος μᾶς ἦλθε Δανιήλ ! Ναί, Δανιὴλ τῷ ὄντι !
Νέε μου πάνσοφε κριτά, καὶ πῶς νὰ σὲ τιμήσω ;

ΠΟΡΚΙΑ

Ποῦ εἶναι τὸ συμβόλαιον ; Δός μου νὰ τὸ κυτάξω.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἰδού, αὐθέντα μου, ἰδού.

ΠΟΡΚΙΑ

Τριπλᾶ τὰ χρήματά σου
σοῦ τὰ προσφέρουν, Σαϋλώκ.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἔκαμα ὅρκον,—ὅρκον !
Ὡρκίσθηκα· θὰ κολασθῶ ἐὰν ἐπιορκήσω.
Δὲν ἠμπορῶ, κι' ἂν μ' ἔδιδαν τὴν Βενετίαν ὅλην !

ΠΟΡΚΙΑ

Ἡ προθεσμία ἔληξε τοῦ ὁμολόγου, ὥστε
εἶν' ὁ Ἑβραῖος κύριος νομίμως ν' ἀπαιτήσῃ
τὴν μίαν λίτραν κρέας του, κι' ὁ ἴδιος νὰ τὴν κόψῃ
ἀπὸ τὸν ἔμπορον αὐτόν, κοντὰ εἰς τὴν καρδιάν του.—
Δεῖξ' ἐπιείκειαν ! Τριπλᾶ πᾶρε τὰ χρήματά σου.
Πέ μου νὰ σχίσω τὸ χαρτί.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἀφοῦ τὸ ἐξοφλήσῃ
κατὰ τὴν συμφωνίαν μας.—Ἀπέδειξες πῶς εἶσαι
κριτὴς καλὸς καὶ ἄξιος. Τὸν νόμον τὸν γνωρίζεις.
Ἡ ἔκθεσίς σου καθαρὰ κι' ἀκριβεστάτη ἦτον
καθ' ὅλα.— Ἐν ὀνόματι τοῦ Νόμου, τοῦ ὁποίου
εἶσαι ὁ στύλος, ἀπαιτῶ νὰ 'πάγ' ἐμπρὸς ἡ δίκη.
Ὅ,τι κι' ἂν ἦναι δυνατὸν νὰ 'πῇ ἀνθρώπου γλῶσσα,
ἐγὼ δὲν μεταπείθομαι. Τ' ὀμνύω 'ς τὴν ψυχήν μου !
Δὲν 'βγαίνω ἀπ' τ' ὁμόλογον.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Παρακαλῶ ἐνθέρμως
νὰ κρίνῃ τὸ Κριτήριον.

ΠΟΡΚΙΑ

Λοιπόν, ἀφοῦ εἶν' ἔτσι,
ἑτοίμασε τὸ στῆθος σου διὰ τὴν μάχαιράν του.

ΣΑΥΛΩΚ

Ὢ σύ, ἀδέκαστε κριτά, ἐξαίρετε σὺ νέε !

ΠΟΡΚΙΑ

Διότι ἐπρονόησεν ὁ Νόμος καὶ ὁρίζει
παντὸς προστίμου πληρωμὴν ὁπόταν χρεωστῆται,
καθὼς περιλαμβάνεται εἰς τὸ συμβόλαιόν σας.

ΣΑΥΛΩΚ

Εἶν' ἀληθέστατον ! Κριτὰ καλὲ καὶ προκομμένε,
σὺ ἔχεις νοῦν γεροντικὸν κι' ἂς εἶσαι τόσον νέος !

ΠΟΡΚΙΑ

Λοιπὸν τὸ στῆθος γύμνωσε.

ΣΑΥΛΩΚ

Ναί, μάλιστα, τὸ στῆθος.
Τὸ λέγει τὸ συμβόλαιον.—Κριτά μου, δὲν τὸ λέγει,
«πλησίον 'ς τὴν καρδίαν του», αὐτολεξεί ;

ΠΟΡΚΙΑ

Τὸ λέγει.
Ἔχεις μαζῆ σου ζυγαριὰν τὸ κρέας νὰ ζυγίσῃς ;

ΣΑΥΛΩΚ

Ἐδῶ τὴν ἔχω.

ΠΟΡΚΙΑ

Φέρε του χειροῦργον μ' ἔξοδόν σου,
νὰ σταματήσῃ τὴν πληγήν, μὴ τύχῃ κι' ἀποθάνῃ.

ΣΑΥΛΩΚ

Τὸ λέγει τὸ συμβόλαιον ;

ΠΟΡΚΙΑ

Ῥητῶς δὲν τὸ ὁρίζει,
πλὴν τί μ' αὐτό ; Ὡς ψυχικὸν ἀξίζει νὰ τὸ κάμῃς.

ΣΑΥΛΩΚ

Δὲν εἶναι 'ς τὸ συμβόλαιον γραμμένον. Δὲν τὸ βλέπω.

Digitized by Google

ΠΟΡΚΙΑ

Σύ, έμπορ', έχεις τίποτε νά 'πῇς;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

'Ολίγα μόνον.
Είμ' ώπλισμένος κ' έτοιμος. Δός μου, Βασάνιέ μου,
τό χέρι σου. 'Υγίαινε! Νά μή τό έχῃς λύπην
άν χάριν σου κατήντησα έδῶ· διότ' είς τοῦτο
ή Τύχη μ' εύεργέτησε παρά τό σύνηθές της.
Τόν δυστυχῆ τόν άνθρωπον ή Τύχη τόν άφίνει
νά έπιζῇ 'ς τά πλούτη του συνήθως, καί νά βλέπῃ
μέ ζαρωμένον μέτωπον, μέ μάτια βουλημένα,
γηράματα τρισάθλια. 'Εμένα μ' άποκόπτει
άπ' τό βραδύ μαρτύριον μιᾶς τόσης δυστυχίας.
Μή λείψῃς 'ς τήν γυναῖκα σου νά μέ χαλοσυστήσῃς.
Νά τῆς είπῇς τοῦ τέλους μου τήν ίστορίαν ὅλην.
Είπέ της πῶς σ' ήγάπησα. Νεκρόν έπαίνεσέ με.
Κι' άφοῦ τά πάντα τῆς είπῇς, άφες νά κρίνῃ μόνη
άν είχεν ό Βασάνιος φίλον πιστόν ποτέ του.
Μή κλαίεσαι άν έχασες τόν φίλον σου. Κ' έκεῖνος
δέν κλαίετ' άν έπλήρωσε τό ίδικόν σου χρέος.
'Αρκεῖ όλίγον 'ς τά βαθειά νά κόψῃ ό 'Εβραῖος,
κι' άμέσως σ' έξεχρέωσα μέ ὅλην τήν καρδιάν μου. . .

ΣΑΥΛΩΚ

Χάνεται άδικα καιρός. "Ας τελειώσ' ή δίκη.

ΠΟΡΚΙΑ

'Από τόν έμπορον αύτόν λάβε μιάν λίτραν κρέας.
Τό έπιτρέπουν οί Κριταί κι' ό Νόμος τό όρίζει.

ΣΑΥΛΩΚ

'Ω δικαιότατε κριτά!

ΠΟΡΚΙΑ

Θά κόψῃς δέ τό κρέας
άπό τό στῆθος του, καθώς ό Νόμος έπιτρέπει
κι' όρίζει τό Κριτήριον.

ΣΑΥΛΩΚ

'Ω δίκαιε κριτά μου!—
'Ακούεις τήν άπόφασιν; Κόπιασε! 'Ετοιμάσου!

ΠΟΡΚΙΑ

Πρόσμειν' όλίγον. "Εχομεν άκόμη κάτι άλλο.—
Κατά τό έγγραφον αύτό δέν σοῦ άνήκει αἷμα
ούτε μιά στάλα. Νά, ρητῶς, «μιάν λίτραν κρέας», λέγει.
Πάρε τό πρόστιμον λοιπόν, τήν μίαν λίτραν κρέας,
άλλ' ὅμως κύταξε καλά, 'ς τό κόψιμον άν χύσῃς
μιάν στάλαν αἷμα Χριστιανοῦ, τότε κατά τόν Νόμον
δημεύονται τά κινητά κι' άκίνητά σου ὅλα.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

'Ω δικαιότατε κριτά! Τά ἤκουσες, 'Εβραῖε;
ὦ προκομμένε μου κριτά!

ΣΑΥΛΩΚ

'Ο νόμος έτσι λέγει;

ΠΟΡΚΙΑ

'Ανάγνωσέ τον μόνος σου. Ζητεῖς δικαιοσύνην;
Δικαιοσύνην, Σαΰλώκ, ύπόσχομαι νά λάβῃς,
περισσοτέραν μάλιστα παρ' ὅσην έζητοῦσες.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Νά δά κριτής μίαν φοράν! Τά ἤκουσες, 'Εβραῖε;

ΣΑΥΛΩΚ

'Αφοῦ είν' έτσι, δέχομαι. Δότε τά χρήματά μου
τριπλᾶ, κι' ἂς 'πάγῃ 'ς τό καλόν ό Χριστιανός.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

'Ιδού τα,
'Ιδού τά χρήματα.

ΠΟΡΚΙΑ

Σιγά! Θά λάβῃ ό 'Εβραῖος
δικαιοσύνην έντελῆ. Σιγά σιγά· μή βία!
Θά λάβῃ τό άντίποινον καί ὄχι τίποτ' άλλο.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Τί δικαιότατος κριτής! Σοφός κριτής, 'Εβραῖε!

ΠΟΡΚΙΑ

Λάβε τά μέτρα σου λοιπόν τό κρέας νά τοῦ κόψῃς.
Μή χύσῃς αἷμα, πρόσεχε, καί μή τοῦ κόψῃς κρέας
παρά τήν λίτραν τήν σωστήν. "Αν κόψῃς παραπάνω
ή παρακάτω τίποτε άπ' τήν σωστήν τήν λίτραν,—
ὅσον μικρή διαφορά κι' άν ἦναι είς τό ζύγι,
κ' ένός σπυριοῦ τό είκοστόν άρκεῖ νά ἦναι μόλις,
μόλις άν κλίν' ή ζυγαριά καί μίαν μόνην τρίχα,—
δημεύονται τά πλούτη σου καί χάνεις τήν ζωήν σου.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Μᾶς ἦλθε άλλος Δανιήλ! Νά Δανιήλ, 'Εβραῖε!
Τώρα σέ θέλω, άπιστε!

ΠΟΡΚΙΑ

Τί στέκεσαι, 'Εβραῖε;
'Εμπρός, πάρε τό πρόστιμον.

ΣΑΥΛΩΚ

Δός τό κεφάλαιόν μου
κι' άφες νά φεύγω.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

"Ετοιμα ίδού τά χρήματά σου.

ΠΟΡΚΙΑ

'Εμπρός είς τό Κριτήριον τ' άπέρριψ' έπισήμως.
Θά λάβῃ ὅ,τι ὥρισε τ' όμόλογον κι' ό Νόμος.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Τῷ ὄντι νέος Δανιήλ, ναί, Δανιήλ μᾶς ἦλθε!
Εύχαριστῶ ποῦ μ' έμαθες, 'Εβραῖε, τ' ὄνομά του.

ΣΑΥΛΩΚ

Καί πῶς! θά μοῦ κρατήσετε καί τό κεφάλαιόν μου;

ΠΟΡΚΙΑ

Δέν σοῦ άνήκει άλλο τι παρά τό πρόστιμόν σου
καί πάρε το, μέ κίνδυνον κ' εύθύνην σου, 'Εβραῖε.

ΣΑΥΛΩΚ

"Ας εὕρῃ άπ' τόν Διάβολον λοιπόν τήν πληρωμήν του!
Δέν στέκομαι νά συζητῶ.

ΠΟΡΚΙΑ

Περίμενε, 'Εβραῖε,
καί δέν τά έτελείωσες άκόμη μέ τόν νόμον.
Εἶναι διάταξις ρητή 'ς τήν Βενετίαν, ὅτι
«'Οσάκις ξένος φωραθῇ ὅτι έπεβουλεύθη
»ένός πολίτου θάνατον, έμμέσως ή άμέσως,
»δημεύεται πρός ὄφελος καί κέρδος τοῦ παθόντος
»έκ τῆς περιουσίας του τό ἥμισυ, τό δ' άλλο
»'ς τό θησαυροφυλάκιον τοῦ Κράτους μεταβαίνει·
»πρός δέ ή χάρις τῆς ζωῆς τοῦ έπιβουλευθέντος
»άπ' τοῦ δουκός τό έλεος καί μόνου έξαρτᾶται».
Είς τήν περίπτωσιν αύτήν εύρίσκεσαι, διότι
τρανῶς άποδεικνύεται ὅτι έπεβουλεύθης
τοῦ άντιδίκου τήν ζωήν, έμμέσως καί άμέσως,
κ' είς τήν ποινήν ύπόκεισαι τήν προαναφερθεῖσαν.
Λοιπόν 'ς τόν Δοῦκα πρόσπεσε καί ζήτησέ του χάριν.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Μόνος νά πᾷς νά κρεμασθῇς τήν χάριν ζήτησέ του.
'Αλλ' ὅμως σοῦ έδήμευσαν τά πλούτη καί δέν έχεις
ούτ' ὅσα θέλει τό σχοινί, ὥστε θά σέ κρεμάσῃ
τό Κράτος δι' έξόδων του.

Digitized by Google

ΔΟΓΗΣ

Διὰ νὰ καταλάβῃς
πόση ψυχῆς διαφορὰ ὑπάρχει μεταξύ μας,
σοῦ τὴν χαρίζω τὴν ζωὴν προτοῦ μοῦ τὴν ζητήσῃς.
Ἡ δὲ περιουσία σου περνᾷ αὐτοδικαίως
εἰς τὸν Ἀντώνιον 'μισὴ καὶ ἡ 'μισὴ 'ς τὸ Κράτος.
Πλὴν νὰ χαμφθῶ ἐνδέχεται μὲ τὴν ὑποταγήν σου
κ' εἰς πρόστιμον τὴν δήμευσιν νὰ μεταβάλω.

ΠΟΡΚΙΑ

Μόνον
διὰ τοῦ Κράτους τὸ 'μισὸν, ὄχι τοῦ Ἀντωνίου.

ΣΑΥΛΩΚ

Καὶ τὴν ζωήν μου πάρε την! Νὰ μὴ μοῦ τὴν χαρίσῃς.
Μοῦ ἀφαιρεῖς τὸ σπίτι μου ἐὰν μοῦ ἀφαιρέσῃς
τὸν στύλον ὁποῦ τὸ βαστᾷ. Μοῦ πέρνεις τὴν ζωήν μου,
ἂν πάρῃς ἀπ' τὰ χέρια μου τὰ μέσα τοῦ νὰ ζήσω.

ΠΟΡΚΙΑ

Τί ἔλεος, Ἀντώνιε, σκοπεύεις νὰ τοῦ κάμῃς;

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Θὰ τοῦ χαρίσῃ τὸ σχοινί. Μή, πρὸς Θεοῦ, μὴ ἄλλο!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Αὐθέντα ὑψηλότατε καὶ σεβαστοὶ Κριταί μου,
ἀφήσατέ του τὰ μισὰ ἀπ' τὰ ὑπάρχοντά του
χωρὶς νὰ δώσῃ πρόστιμον, ἀλλὰ μὲ συμφωνίαν
ν' ἀφήσῃ τὰ ἐπίλοιπα 'ς τὴν διαχείρισίν μου,
διὰ νὰ μεταβιβασθοῦν μετὰ τὸν θάνατόν του
'ς τὸν νέον ποῦ τοῦ ἔκλεψε τὴν κόρην του ἐσχάτως.
Πρὸς τούτοις νὰ ὑποβληθῇ εἰς δύο ἄλλους ὅρους:
Πρῶτον, νὰ γείνῃ Χριστιανὸς ἀμέσως· ὁ δὲ ἄλλος,
νὰ κάμῃ δωρητήριον ἐπίσημον ἐμπρός σας
δι' ὅ,τι θὰ τοῦ εὑρεθῇ ὁπόταν ἀποθάνῃ,
πρὸς ὄφελος τῆς κόρης του καθὼς καὶ τοῦ γαμβροῦ του.

ΔΟΓΗΣ

Ἢ παραδέχεται αὐτὰ, ἢ ἀναιρῶ τὴν χάριν.

ΠΟΡΚΙΑ

Συγκατανεύεις, Σαϋλὼκ; Λέγε.

ΣΑΥΛΩΚ

Συγκατανεύω.

ΠΟΡΚΙΑ

Γράψε τὸ δωρητήριον, γραμματικέ.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἀφῆτε
νὰ τραβηχθῶ, παρακαλῶ. Εἶμ' ἄρρωστος... Κατόπιν
μοῦ στέλνετε τὸ ἔγγραφον 'ς τὸ σπίτι κ' ὑπογράφω.

(Ἐξέρχεται).

Δ. Βικέλας.

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ. — Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε σελ. 435.

Ἦτο ἤδη ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κλίμακος ὁ Ἰωάννης, ὅτε ἤκουσε τὸ ὄνομά του:

— Κύριε Ἰωάννη! κύριε Ἰωάννη!

Σταθεὶς ἐστράφη καὶ εἶδε πλησίον του τὴν Μπεττίναν.

— Καὶ φεύγετε χωρὶς νά μ' ἀποχαιρετίσετε;

— Συγγνώμην, κυρία, εἶμαι κατάκοπος.

— Τότε λοιπὸν μὴ φύγετε πεζός. Ὁ καιρὸς εἶνε ἄσχημος.

Καὶ ἐκτείνασα τὴν χεῖρα πρὸς τὰ ἔξω, προσέθηκε:

— Κυττάξετε! βρέχει.

— Ὦ! μόλις.

— Ἐλᾶτε εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν νὰ πίωμεν μόνοι μας σεῖς καὶ ἐγὼ ἕνα τσάϊ καὶ ἔπειτα σᾶς πηγαίνει μία ἅμαξα.

Καὶ στραφεῖσα πρὸς τὸν ἕτερον τῶν ἐπὶ τῆς εἰσόδου θεραπόντων εἶπε:

— Εἰπὲ νὰ ζεύξουν τώρα ἀμέσως ἓν ὄχημα.

— Ὄχι, κυρία, σᾶς παρακαλῶ, ὁ ἀὴρ θά με ζωογονήσῃ... ἔχω ἀνάγκην νὰ περιπατήσω... Ἀφετέ με νὰ φύγω.

— Φύγετε λοιπόν!... Ἀλλὰ δὲν ἔχετε μανδύαν... Πάρετε ἕνα σάλι νὰ τυλιχθῆτε.

— Δὲν θὰ κρυώσω... ἐν ᾧ σεῖς... μὲ τὸ φόρεμα αὐτὸ τὸ ἀνοικτόν... Ἀναχωρῶ διὰ νά σας ἀναγκάσω νὰ εἰσέλθετε.

Καὶ χωρὶς κἂν νά τῃ δώσῃ τὴν χεῖρα, κατέβη δρομαίως τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος, λέγων καθ' ἑαυτόν:

— Ἐὰν ἐγγίσω τὴν χεῖρά της, ἐχάθην, τὸ μυστικόν μου προδίδεται.

Τὸ μυστικόν του! Ἀκούετ' ἐκεῖ! τὸ μυστικόν του! Καὶ ποῦ νὰ εἴξευρεν ὅτι ἡ Μπεττίνα ἀνεγίνωσκεν ἐν τῇ καρδίᾳ του ὡς ἐν ἀνοικτῷ βιβλίῳ.

Ἅμα πατήσας τὴν τελευταίαν βαθμίδα ὁ Ἰωάννης ἐδίστασεν ἐπὶ μακρόν. Ἦτο δὲ ἐπὶ τῶν χειλέων του ἡ φράσις αὕτη:

«Σὲ ἀγαπῶ! σὲ λατρεύω! καὶ δι' αὐτὸ δὲν θέλω πλέον νά σε ἰδῶ!»

Ἀλλὰ τὴν φράσιν ταύτην δέν την ἐκστομίζει, ἀπομακρύνεται, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐξαφανίζεται ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτός... Ἀλλ' ἡ Μπεττίνα μένει ἐκεῖ ἐπὶ τῆς κλίμακος, διακρινομένη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐκ τῆς θύρας ἐξερχομένου ἀπλέτου φωτός. Χονδραὶ ῥανίδες βροχῆς ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἀπωθούμεναι ῥαπίζουσι τοὺς γυμνοὺς ὤμους της καὶ φρικιᾷ· ἀλλ' οὐδόλως αἰσθανομένη τὸ καταλαμβάνον αὐτὴν ῥῖγος, ἀκούει εὐκρινῶς τὴν καρδίαν της ἀναπηδῶσαν.

— Ἐγὼ τὸ εἴξευρα ὅτι μὲ ἀγαπᾷ, εἶπε καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ τώρα ἐβεβαιώθην ὅτι καὶ ἐγώ... ὤ! ναί... καὶ ἐγώ...

Αἴφνης βλέπει ἐντός τινος τῶν μεγάλων παρὰ τὴν θύραν κατόπτρων τὸ εἴδωλον τῶν δύο ἐπὶ τῆς εἰσόδου θεραπόντων, ἱσταμένων ἀκινήτων παρὰ τῇ δρυΐνῃ τραπέζῃ τοῦ προδόμου. Προχωρεῖ βήματά τινα πρὸς τὴν αἴθουσαν..., ἀλλ' ἀκούουσα θορυβώδεις γέλωτας καὶ τὸν ἐξακολουθοῦντα χορόν, ἵσταται ἐπιθυμοῦσα νὰ μείνῃ μόνη, ὅλως μόνη. Ἀποτεινομένη δὲ πρός τινα τῶν ὑπηρετῶν:

— Πήγαινε νὰ εἰπῇς εἰς τὴν κυρίαν ὅτι εἶμαι κουρασμένη καὶ ἀνέβην εἰς τὸ δωμάτιόν μου.

Digitized by Google

Ἡ Ἀννή, ἡ θαλαμηπόλος της, ἐκοιμᾶτο ἐπί τινος καθέδρας. Ἀποπέμπει καὶ αὐτήν. . . λέγουσα ὅτι θὰ ἐκδυθῇ μόνη της, καὶ πίπτει ἐπὶ ἀνακλίντρου, κατεχομένη ὑπὸ ἀτονίας γλυκυτάτης.

Ἀλλ' ἡ θύρα τοῦ δωματίου ἀνοίγεται καὶ ἐπιφαίνεται ἡ κυρία Σκώτ.

— Καλέ, τί ἔχεις, Μπεττίνα ;

— Ἄ ! Σουζή,σὺ εἶσαι,Σουζή μου ! Τί καλά που ἔκαμες καὶ ἦλθες ! . . . Κάθισε κοντά μου, κοντά μου, κοντά μου.

Καὶ περιεστάλη ὡς μικρὸν παιδίον ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς ἀδελφῆς της, θωπεύουσα διὰ τῆς καιούσης κεφαλῆς της τοὺς δροσεροὺς ὤμους τῆς Σουζῆς· ἔπειτα δ' αἴφνης καταλαμβάνεται ὑπὸ συνεχῶν λυγμῶν, οἵτινες φέρουσιν εἰς αὐτὴν δύσπνοιαν, τὴν ἀποπνίγουσι.

— Μπεττίνα, ἀγάπη μου, τί ἔχεις ;

— Τίποτε, τίποτε. . . τὰ νεῦρά μου. . . ἡ χαρά μου . . .

— Ἡ χαρά ;

— Ναί. . . ναί. . . στάσου. . . ἄφες με νὰ κλαύσω ὀλίγον. Δὲν εἰξεύρεις τί καλόν μοῦ κάμνει ! . . . Ἀλλὰ μὴ φοβηθῇς. . . μὴ φοβηθῇς.

Καὶ ὑπὸ τὰ φιλήματα τῆς ἀδελφῆς της ἡ Μπεττίνα καταπραΰνεται.

— Ἐτελείωσεν, ἐτελείωσε, καὶ θά τα μαρτυρήσω ὅλα. . . Θά σ' ὁμιλήσω περὶ τοῦ Ἰωάννου.

— Τοῦ Ἰωάννου ! καὶ τὸν λέγεις ἁπλῶς Ἰωάννην ;

— Μάλιστα, τὸν λέγω Ἰωάννην . . . Δὲν παρετήρησες ἀπό τινος πόσον ἦτο περίλυπος καὶ πόσον ἐφαίνετο δυστυχής ;

— Ναί, τῷ ὄντι.

— Ἤρχετο ἐδῶ. . . καὶ κατ' εὐθεῖαν τὸ ἔστρωνε 'ς τὸ πλευρό σου καὶ ἐκάθητο ἀφῃρημένος, σιωπηλὸς καὶ τόσον, ὥστε πολλὰς ἡμέρας ἐσκεπτόμην — συγχώρησέ με, διότι σὲ ὁμιλῶ μὲ τόσην ἐλευθερίαν, εἶνε σύστημά μου, τὸ εἰξεύρεις, — ἐσκεπτόμην λοιπὸν μήπως ἀγαπᾷ σέ, Σουζή μου· πρᾶγμα φυσικώτατον,εἶσαι νέα θελκτικωτάτη ! Ἀλλ' ὄχι, ὄχι σέ,ἐμέ.

— Σέ ;

— Ναί, ἐμέ ! αὐτὸ πού σε λέγω. . . Μόλις ἐτόλμα νά με κυττάξῃ καί με ἀπέφευγε. . . Μὲ ἐφοβεῖτο βέβαια, τί ἄλλο ; Ἀλλά, εἰπέ μου εἰλικρινῶς, εἶμαι νά με φοβηθῇ κανείς ; Ὄχι, δὲν εἶν' ἀλήθεια ;

— Βέβαια ὄχι.

— Ἄ ! δὲν ἐφοβεῖτο λοιπὸν ἐμέ, τὴν περιουσίαν μου ἐφοβεῖτο, τὴν φοβεράν μου περιουσίαν ! Αὐτὴ ἡ περιουσία ἡ ὁποία ἑλκύει ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ τόσον τοὺς γαργαλίζει, αὐτὴ ἡ περιουσία τὸν τρομάζει αὐτὸν καί τον ἀπελπίζει. . . διότι αὐτὸς δὲν εἶνε 'σὰν τοὺς ἄλλους, διότι. . .

— Μά, ἀγάπη μου, πρόσεχε, ἴσως ἀπατᾶσαι. . .

— Ὢ ! ὄχι, ὄχι, δὲν ἀπατῶμαι. Τώρα δά, ἔξω εἰς τὴν κλίμακα ἐν ᾧ κατέβαινε μὲ εἶπε δύο λέξεις. Αἱ λέξεις αὐταὶ δὲν ἦσαν τίποτε... ἀλλὰ ἂν ἔβλεπες τὴν ταραχήν του, ἂν καὶ προσεπάθησε νὰ κρατηθῇ. . . Σουζή, Σουζή μου ! μὰ τὴν ἀγάπην σου, καὶ ὁ Κύριος γινώσκει πόση εἶνε ἡ πρὸς σὲ ἀγάπη μου ! Ἰδοὺ ποία εἶνε ἡ πεποίθησίς μου, ἡ ἄκρα μου πεποίθησις : ἂν ἀντὶ νὰ εἶμαι μὶς Πέρσιβαλ, ἤμην πτωχὴ κόρη, εὐθὺς ὁ Ἰωάννης θά μ' ἔπαιρνε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ θά μ' ἔλεγεν ὅτι μὲ ἀγαπᾷ· καὶ ἂν μ' ὡμίλει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, εἰξεύρεις τί θἀπεκρινόμην ἐγώ ;

— Ὅτι καὶ σὺ τὸν ἀγαπᾷς.

— Μάλιστα, καὶ δι'αὐτὸ ἴσα ἴσα εἶμαι τόσον εὐτυχής· διότι ἔχω τὴν ἀμετάτρεπτον ἀπόφασιν νὰ λατρεύω τὸν ἄνδρα ὅστις θὰ γείνῃ σύζυγός μου. . . Καὶ ναὶ μὲν δὲν λέγω ὅτι λατρεύω τὸν Ἰωάννην, ὄχι, ἀκόμη. . . ἀλλὰ τέλος πάντων ἀρχίζω, Σουζή . . . καὶ τόσον εὔμορφα !

— Μπεττίνα, μὲ πολλήν μου ἀνησυχίαν βλέπω αὐτήν σου τὴν ἔξαψιν. Παραδέχομαι ὅτι ὁ κύριος Ῥαινάλδος ἔχει πρὸς σὲ πολλὴν κλίσιν. . .

— Ὢ ! κἄτι περισσότερον, κἄτι περισσότερον.

— Πολλὴν ἀγάπην, ἂν θέλῃς. Ναὶ ἔχεις δίκαιον, πολὺ καλὰ τὸ ἐνόησες . . . Σὲ ἀγαπᾷ. . . καὶ δὲν εἶσαι, ἀγάπη μου, ἀξία ὅλης τῆς ἀγάπης ; Ὡς πρὸς τὸν Ἰωάννην, — νά ! εἶδες καὶ ἐγὼ τὸν εἶπα Ἰωάννην, καλὸν σημεῖον — ἂς εἶνε ! εἰξεύρεις ποίαν γνώμην ἔχω περὶ αὐτοῦ,διότι πολλάκις καὶ αἱ δύο μας ἀπὸ ἑνὸς ἤδη μηνὸς ἐλάβομεν ἀφορμὰς νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ αὐτοῦ. . . Τὸν θέτω ἐγὼ ὑψηλά, πολὺ ὑψηλά. . . Ἀλλὰ μ' ὅλα ταῦτα, εἶνε τέλος πάντων ὁ σύζυγος ὁ ὁποῖος σοῦ ἁρμόζει ;

— Μάλιστα, ἐάν τον ἀγαπῶ.

— Τί σε λέγω ἐγώ, καὶ σὺ τί με λέγεις. . . Τὴν πεῖραν τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἔχω,Μπεττίνα, σὺ δὲν εἰμπορεῖς νά την ἔχῃς. . . Ἄκουσέ μου ... Καθὼς ἤλθαμεν εἰς Παρισίους ἐρρίφθημεν εἰς κοινωνίαν πολὺ ζωηράν, πολὺ λαμπράν, πολὺ ἀριστοκρατικήν. . .Καὶ ἂν ἤθελες, θὰ ἦσο τώρα μαρκησία ἢ πριγκίπισσα. . .

— Μάλιστα, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησα.

— Καὶ καθόλου δὲν σε μέλλει ἄν σε λέγουν ἁπλῶς κυρίαν Ῥαινάλδου ;

— Καθόλου, καθόλου ἐάν τον ἀγαπῶ . . .

— Ἔλα δά ! πάλιν τὰ ἴδια ; . . .

— Τοῦτο ἴσα ἴσα εἶνε τὸ ζήτημα, δὲν ἔχομεν ἄλλο. . . Παραδέχομαι πρὸς χάριν σου ὅτι δὲν ἐλύθη ἀκόμη ὁριστικῶς, καὶ ὅτι πολὺ γρήγορα ἴσως ἐπῆρεν ὁ νοῦς μου ἀέρα. Βλέπεις πό-

Digitized by Google

σον ὁμιλῶ φρόνιμα. Ὁ Ἰωάννης ἀναχωρεῖ αὔριον καὶ μετὰ εἴκοσι μόνον ἡμέρας θά τον ἐπανίδω. Ἔχω λοιπὸν καιρὸν αὐτὰς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας νὰ ἐρωτήσω τὸν ἑαυτόν μου, νὰ σκεφθῶ καὶ τέλος πάντων νὰ καταλάβω τί μου συμβαίνει. Φαίνομαι ἀφῃρημένη, ἀλλὰ τὰ ἔχω τετρακόσια . . . Τὸ παραδέχεσαι ;

— Τὸ παραδέχομαι, μάλιστα.

— Λοιπὸν σὲ παρακαλῶ, ὡς θὰ παρεκάλουν τὴν μακαρίτισσαν τὴν μητέρα μας, ἐὰν ἦτο ἐδῶ· ἐὰν ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν σὲ εἰπῶ : «Σουζή, εἶμαι βεβαιοτάτη ὅτι τὸν ἀγαπῶ !» θά μ' ἐπιτρέψῃς νὰ ὑπάγω πρὸς αὐτὸν μόνη μου καὶ νά τον ἐρωτήσω ἐάν με θέλῃ γυναῖκά του ; Καὶ σὺ τὸ αὐτὸ δὲν ἔκαμες μὲ τὸν Ῥιχάρδον ; . . . Εἰπέ μου, Σουζή, θά μού το ἐπιτρέψῃς ;

— Μάλιστα, θά σού το ἐπιτρέψω.

Ἡ Μπεττίνα ἐναγκαλισθεῖσα κατησπάσθη τὴν ἀδελφήν της καί τῃ ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὖς τὰς δύο ταύτας λέξεις :

— Εὐχαριστῶ, μαμμά μου !

— Μαμμά μου ! μαμμά μου ! μ'ἔλεγες ὅταν ἦσο μικρά, ὅταν ἤμεθα αἱ δύο μας ὁλομόναχαι, ὅταν σε ἔγδυνα τὸ βράδυ εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην,εἰς τὸ πτωχικόν μας, καί σε εἶχα εἰς τὰς ἀγκάλας μου, ὅταν σ' ἔβαζα νὰ πλαγιάσῃς εἰς τὸ κρεββατάκι σου καί σ' ἐνανάριζα νά σ' ἀποκοιμίσω. Καὶ ἔκτοτε, Μπεττίνα, ἕνα καὶ μόνον ἔχω πόθον εἰς τὸν κόσμον, νά σε βλέπω εὐτυχῆ· καὶ δι' αὐτὸ σὲ λέγω νὰ σκεφθῇς καλῶς. Ἀλλὰ τώρα μή μ' ἀποκριθῇς τίποτε. . . Ἄς τάφήσωμεν αὐτὰ ἄλλην ὥραν. Τώρα θέλω νά σ' ἀφήσω ἥσυχην, ἥσυχην. Τὴν Ἀννὴν τὴν ἔστειλες ἔξω. . . Θέλεις καὶ πάλιν σήμερον νὰ γείνω ἡ μαμμά σου, νά σε γδύσω, νά σε βάλω νὰ πλαγιάσῃς ὅπως ἄλλοτε ;

— Ναί, ναὶ θέλω.

— Καὶ ἀφ' οὗ πλαγιάσῃς ὑπόσχεσαι πῶς θὰ εἶσαι φρόνιμη ;

— Φρόνιμη.

— Θὰ βάλῃς τὰ δυνατά σου νά σε πάρῃ ὁ ὕπνος ;

— Ὅλα μου τὰ δυνατά . . .

— Εὔμορφα, εὔμορφα χωρὶς νὰ γυρίζῃ ὁ νοῦς σου ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ;

— Εὔμορφα, εὔμορφα, χωρὶς νὰ γυρίζῃ ὁ νοῦς μου ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

— Εὖγε !

Μετὰ δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας ἡ μὲν εὔμορφος κεφαλὴ τῆς Μεττίνας ἀνεπαύετο ἡδέως ἐν τῷ μέσῳ τῶν κεντημάτων καὶ τῶν τριχάπτων, ἡ δὲ Σουζὴ ἔλεγε πρὸς τὴν ἀδελφήν της :

— Πηγαίνω κάτω νὰ εὕρω ὅλους αὐτοὺς τοὺς ὁποίους τόσον βαρύνομαι ἀπόψε. Πρὶν ἀναβῶ εἰς τὰ δωμάτιά μου θὰ πεταχθῶ νά σε ἰδῶ ἐὰν κοιμᾶσαι. Αἴ, σιωπὴ τώρα . . . Κοιμήσου.

Καὶ ἡ μὲν Σουζὴ ἐξῆλθεν, ἡ δὲ Μπεττίνα μείνασα μόνη ἐτήρησεν ἐντίμως τὴν ὑπόσχεσίν της προσπαθήσασα εἰλικρινῶς νἀποκοιμηθῇ. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον ἐπέτυχε. Κατελήφθη ὑπὸ νάρκης καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν διετέλει μεταξὺ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως. Καὶ ὑπεσχέθη μὲν νὰ μὴ γυρίζῃ ὁ νοῦς της, ἀλλ'ὅμως εἰς ἐκεῖνον εἶχε τὸν νοῦν της, ἀείποτε εἰς ἐκεῖνον καὶ μόνον εἰς ἐκεῖνον, ἀλλ' ἀορίστως πως καὶ συγκεχυμένως. Πόση ὥρα παρῆλθεν οὕτω, οὐδ'αὐτὴ ἐγίνωσκεν. Αἴφνης τῇ ἐφάνη ὅτι περιπατεῖ τις ἐν τῷ θαλάμῳ· ἀνοίγει ὀλίγον τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ νομίζει ὅτι βλέπει τὴν ἀδελφήν της. Μετὰ φωνῆς δὲ ὑπνηλῆς τῇ λέγει :

— Εἰξεύρεις τι ; τὸν ἀγαπῶ.

— Σούτ . . κοιμήσου ! κοιμήσου !

— Κοιμοῦμαι . . . κοιμοῦμαι.

Καὶ ἀληθῶς ἀπεκοιμήθη, ἀλλ' οὐχὶ ὅμως ὡς συνήθως βαθέως· διότι περὶ ὥραν τετάρτην τῆς πρωΐας κρότος τις τὴν ἐξύπνισε καὶ ἀνεκάθισε βιαίως, κρότος ὅστις τὴν προτεραίαν οὐδόλως θὰ ἐτάρασσε τὸν ὕπνον της. Ἔβρεχε ῥαγδαίως καὶ ἡ βροχὴ ἔπληττε τὰ δύο μεγάλα παράθυρα τοῦ θαλάμου τῆς Μπεττίνας.

— Ὦ ! βρέχει, εἶπε καθ'ἑαυτήν, καὶ θὰ γείνῃ μούσκεμα !

Αὕτη ἦτο ἡ πρώτη αὐτῆς σκέψις. Καταβᾶσα δὲ τῆς κλίνης διῆλθε τὸν θάλαμον ὅπως ἦτο, ἀνυπόδητος καὶ ἀνοίγει ὀλίγον τὸ ἐσωτερικὸν φύλλον τοῦ παραθύρου. Ἦτο ἤδη ἡμέρα, ἀλλὰ συννεφώδης, θολή, βαρεῖα, ὁ οὐρανὸς ἦτο διάβροχος, ὁ ἄνεμος ἔπνεε σφοδρὸς καὶ καταιγὶς συνέστρεφε τὴν βροχήν.

Ἡ Μπεττίνα δὲν κατεκλίθη πλέον, αἰσθανομένη ὅτι ἀδύνατον θά τῃ εἶνε νὰ κοιμηθῇ. Φορεῖ τὸν κοιτωνίτην της καὶ ἵσταται πρὸ τοῦ παραθύρου βλέπουσα πίπτουσαν τὴν βροχήν. Ἀφ' οὗ ἦτο ἄφευκτος ἡ ἀναχώρησίς του, ἐπεθύμει ἡ Μπεττίνα νὰ εἶνε εὔδιος ὁ οὐρανὸς καὶ ἥλιος λαμπρὸς νὰ φωτίζῃ τὴν πορείαν του.

Ὅτε πρὸ μηνὸς ἦλθεν ἡ Μπεττίνα εἰς Λογγεβὰλ δὲν ἐγίνωσκε τί ἐστι πορεία στρατιωτική. Ἀλλὰ σήμερον γινώσκει. Πορεία τοῦ πυροβολικοῦ εἶνε δρόμος τριάκοντα μέχρι τεσσαράκοντα χιλιομέτρων καὶ ἔπειτα κατάλυσις μιᾶς ὥρας πρὸς τροφήν. Τοῦτο δὲ τὴν ἐδίδαξεν ὁ πατὴρ Κωνστάντιος, ὅτε μετ'αὐτοῦ ἐξήρχετο καθ' ἑκάστην πρωΐαν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν πτωχῶν, καί τον κατεβάρυνε διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων αὐτῆς ἐρωτήσεων περὶ τῶν στρατιωτικῶν καθ' ὅλου πραγμάτων καὶ ἰδίᾳ περὶ τοῦ πυροβολικοῦ.

Ὀκτὼ ἢ δέκα ὥρας ὑπὸ τὴν ῥαγδαίαν ἐκείνην βροχήν ! Καϋμένε Ἰωάννη ! Ἡ Μπεττίνα συλλογίζεται τὸν μικρὸν Τοῦρνερ, τὸν μικρὸν Νόρτον, τὸν Παῦλον Λαβαρδέν, οἵτινες θὰ κοιμηθῶσιν ὕπνον ἤρεμον μέχρι τῆς δεκάτης ὥρας,

Digitized by Google

ἐν ᾧ ὁ Ἰωάννης θὰ ὑποφέρῃ ὅλον ἐκεῖνον τὸν κατακλυσμόν.

Ὁ Παῦλος! τὸ ὄνομα τοῦτο φέρει εἰς τὸν νοῦν της ἀνάμνησιν λυπηράν, τὴν ἀνάμνησιν τοῦ βαλλισμοῦ, τὴν ἀνάμνησιν τῆς προτεραίας. . . . Ἀκούετ' ἐκεῖ! νὰ χορεύσῃ ἐν ᾧ τοσοῦτον ἦτο φανερὸν τὸ ἄλγος τοῦ Ἰωάννου! Ἡ συστροφὴ ἐκείνη τοῦ βαλλισμοῦ λαμβάνει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Μπεττίνας διαστάσεις ἐγκλήματος: φρικώδης εἶνε ἡ πρᾶξίς της!

Καὶ ἔπειτα δὲν ἐφάνη ἄτολμος καὶ ἀνειλικρινὴς κατὰ τὴν τελευταίαν μετὰ τοῦ Ἰωάννου συνδιάλεξίν της; Διότι ἐκεῖνος μὲν δὲν ἠδύνατο, δὲν ἐτόλμα νὰ ἐκστομίσῃ τι, ἀλλ' ἐκείνη ὤφειλε νὰ δείξῃ πλείονα στοργήν, πλείονα προσήνειαν. Περιαλγῆ καὶ πάσχοντα, ὡς ἦτο, κατ' οὐδένα λόγον ἔπρεπε νά τον ἀφήσῃ νὰ ἀπέλθῃ πεζός. Ὤφειλε νά τον κρατήσῃ μετὰ πάσης θυσίας. Ταῦτα πάντα διανοουμένη ἡ Μπεττίνα ἐξάπτεται, διότι εἶνε πεπεισμένη ὅτι ὁ Ἰωάννης ἀπῆλθε τὴν χειρίστην ἔχων περὶ αὐτῆς γνώμην, καὶ θεωρῶν αὐτὴν ὡς κόρην μοχθηράν, ἄκαρδον καὶ ἀνοικτίρμονα.

Καὶ ἐντὸς ἡμισείας ὥρας θὰ ἀπέλθῃ, θὰ ἀπέλθῃ ἐπὶ εἴκοσιν ἡμέρας. . . Ἄχ! ἐὰν ἠδύνατο διά τινος τρόπου οἵου δήποτε! . . . Ἀλλ' ὑπάρχει τρόπος . . . Τὸ σύνταγμα θὰ παρελάσῃ πρὸ τοῦ περιβόλου τοῦ κήπου, ὑπὸ τὸ ἄνδηρον. Καὶ ἰδοὺ ἡ Μπεττίνα καταλαμβάνεται ὑπὸ σφοδρᾶς ἐπιθυμίας νὰ δράμῃ καὶ νὰ ἴδῃ τὸν Ἰωάννην παρελαύνοντα. Ἐκεῖνος δὲ θὰ νοήσῃ βεβαίως βλέπων αὐτὴν ἐκεῖ τοιαύτην ὥραν, ὅτι ἔσπευσεν ἐκεῖ θέλουσα νὰ τύχῃ παρ' αὐτοῦ συγγνώμης διὰ τὴν χθεσινήν της σκληρότητα. Ναί, θὰ ὑπάγῃ . . . Ἀλλ' ὑπεσχέθη εἰς τὴν Σουζὴν ὅτι θὰ μείνῃ ἥσυχος, τὸ νὰ κάμῃ δὲ ἐκεῖνο ὅπερ ἤδη μελετᾷ εἶνε τήρησις τῆς ὑποσχέσεως; Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπάνοδόν της θὰ διηγηθῇ τὰ πάντα εἰς τὴν Σουζὴν καὶ ἐκείνη βεβαίως θά τῃ συγχωρήσῃ.

Θὰ ὑπάγῃ! θὰ ὑπάγῃ! Ἀλλὰ μόνον πῶς νὰ ἐνδυθῇ; Πρόχειρον φόρεμα ἓν μόνον ἔχει, τὸ τοῦ χοροῦ, τὸν ἐκ μουσελλίνης κοιτωνίτην της, μικρὰς ἐμβάδας μὲ ὑψηλὰς πτέρνας καὶ σανδάλια τοῦ χοροῦ ἐξ ὑφάσματος μεταξίνου κυανοῦ. Νὰ ἐξυπνίσῃ τὴν θαλαμηπόλον κατ' οὐδένα λόγον ἐτόλμα . . . ἔπειτα δὲ καὶ ἡ ὥρα ἐπείγει . . . εἶνε πέντε παρὰ τέταρτον! καὶ τὸ σύνταγμα θὰ κινήσῃ κατὰ τὰς πέντε.

Ἀλλ' ὅμως ὅπως δήποτε νὰ πορευθῇ φοροῦσα τὸν ἐκ μουσελλίνης κοιτωνίτην καὶ τὰ μετάξινα σανδάλια. Ἐν τῷ προδόμῳ θὰ εὕρῃ τινὰ πῖλον, τὰ κρουπέζια δι' ὧν περιεφέρετο ἐν τῷ κήπῳ καὶ τὸν μέγαν ἀδιάβροχον μανδύαν ὃν φορεῖ ὁσάκις ἐν ὥρᾳ βροχῆς ὁδηγεῖ τὸ ὄχημα. Ἀνοίγει λοιπὸν ἐλαφρὰ καὶ μετὰ πλείστης ὅσης προσοχῆς τὴν θύραν τοῦ θαλάμου· οἱ πάντες ἐν τῷ πύργῳ κοιμῶνται. Διέρχεται ἀκροποδητὶ τοὺς διαδρόμους στηριζομένη ἐπὶ τῶν τοίχων καὶ καταβαίνει τὴν κλίμακα.

Ἄχ! καὶ νὰ ἦσαν ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν θέσιν των τὰ κρουπέζιά της! περὶ τούτου καὶ μόνου μεριμνᾷ· ἀλλ' ἰδοὺ εἶνε. Τὰ φορεῖ, φορεῖ καὶ τὸν μανδύαν ἐν ᾧ ἡ βροχὴ ἔξω γίνεται ῥαγδαιοτέρα. Βλέπει ἐκεῖ που μέγα ἀλεξίβροχον ὅπερ συνήθως κρατεῖ ὁ θεράπων ὁ συνοδεύων αὐτὴ ἐφ' ἁμάξης, τὸ ἁρπάζει καὶ ἑτοιμάζεται νὰ ἐξέλθῃ . . . Ἀλλὰ παρατηρεῖ ὅτι ἡ θύρα τοῦ προδόμου εἶνε κλειστὴ διὰ χονδροῦ σιδηροῦ μοχλοῦ. Προσπαθεῖ νά τον ἀφαιρέσῃ, ἀλλ' ὁ σιδηροῦς μοχλὸς εἶνε κάλλιστα προσηρμοσμένος καὶ ἀντιτάσσεται, καὶ τὸ μέγα τοῦ προδόμου ὡρολόγιον σημαίνει βραδέως πέντε ὥρας. Ἐξεκίνησε!

Ἐξεκίνησε! καὶ θέλει νά τον ἴδῃ! Θέλει νά τον ἴδῃ! Ἡ θέλησις ἐξοργίζεται κατὰ τῶν κωλυμάτων, ἐντείνει ὅλας αὐτῆς τὰς δυνάμεις, καὶ ὁ μοχλὸς ὑποχωρεῖ . . . Ἀλλ' ἡ χεὶρ της βιαίως ἀποσυρθεῖσα ἐπὶ τοῦ σιδηροῦ μοχλοῦ ἔπαθεν ἀπόσυρμα μακρὸν ἐξ οὗ ἀνέβλυσε λεπτὴ γραμμὴ αἵματος. Ἡ Μπεττίνα περιέδεσε ταχέως τὴν χεῖρα διὰ τοῦ μαντηλίου, ἀναλαμβάνει τὸ μέγα ἀλεξίβροχον, περιστρέφει τὴν κλεῖδα, ἀνοίγει τὴν θύραν. Τέλος πάντων! ἐξῆλθε!

Ἀλλ' ὁ οὐρανὸς ἦτο φοβερός, ὁ ἄνεμος καὶ ἡ βροχὴ μαίνονται. Καὶ ἵνα φθάσῃ εἰς τὸ ἄνδηρον τὸ βλέπον πρὸς τὴν ὁδὸν ἀπαιτοῦνται πέντε τοὐλάχιστον λεπτὰ τῆς ὥρας. Ἡ Μπεττίνα ὁρμᾷ πρὸς τὰ ἐμπρὸς μετὰ γενναιότητος, κύπτουσα τὴν κεφαλὴν καὶ ὑπὸ τὸ πελώριον ἀλεξίβροχόν της μόλις ὑποφαινομένη. Ἀλλὰ μετὰ πεντήκοντα βήματα αἴφνης δεινή, σφοδρά, καταπληκτικὴ καταιγὶς ἐνσκήπτει κατὰ τῆς Μπεττίνας, εἰσδύει ἀκατάσχετος εἰς τὸν μανδύαν της, τὴν παρασύρει, τὴν ἀνυψοῖ ὥστε σχεδὸν οἱ πόδες της δὲν ἅπτονται τῆς γῆς, καὶ τέλος ἀναστρέφει βιαίως τὸ ἀλεξίβροχον. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε τίποτε. Ἀλλοῦ ἔγκειται ἡ καταστροφή· ἡ Μπεττίνα ἔχασε τὸ κρουπέζιόν της . . . Δὲν ἦσαν δὲ τὰ κρουπέζια ἐκεῖνα μέγα τι, ἦσαν ἐλαφρὰ καὶ μόνον πρὸς χρῆσιν ἐν ὥρᾳ εὐδίας.

Καὶ ἐν ᾧ ἀπελπις παλαίει πρὸς τὴν τρικυμίαν καὶ τὸ μετάξινον κυανοῦν σανδάλιόν της βυθίζεται εἰς τὴν κάθυγρον ἄμμον, αἴφνης ὁ ἄνεμος τῇ φέρει μακρόθεν τὴν ἠχὼ σαλπίγγων. Εἶν' αἱ σάλπιγγες τοῦ συντάγματος ἐκκινήσαντος ἤδη! Ἡ Μπεττίνα ἀποφασίζει τι μέγα, ῥίπτει κατὰ γῆς τὸ ἀλεξίβροχον, κύπτει καὶ λαμβάνει τὸ κρουπέζιον, τὸ προσαρμόζει ὅπως δήποτε εἰς τὸν πόδα της καὶ σπεύδει τρέχουσα καὶ κατακλυζομένη ὑπὸ τῆς βροχῆς.

Τέλος ἔφθασεν εἰς τὸ δάσος καὶ τὰ δένδρα τὴν προστατεύουσιν ὁπωσοῦν. Αἱ σιγήσασαι

Digitized by Google

σάλπιγγες ἀκούονται πάλιν, ἐγγύτερον. Ἡ δὲ Μπεττίνα νομίζει ὅτι ἀκούει καὶ τὸν κρότον τῶν τροχῶν. Καταβάλλει πάσας αὐτῆς τὰς δυνάμεις . . . βλέπει τὸ ἄνδηρον . . . ἔφθασεν . . ἐν καιρῷ! Εἴκοσι μέτρα μακρὰν παρατηρεῖ τοὺς λευκοὺς ἵππους τῶν σαλπιγκτῶν καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ βλέπει κυμαινομένην ἀμυδρῶς πως ἐν τῇ ὁμίχλῃ τὴν μακρὰν γραμμὴν τῶν τηλεβόλων καὶτῶν ἁμαξίων. Σταθεῖσα δὲ ὑπό τινα τῶν γηραιῶν φιλυρῶν τῶνπερισοιχιζουσῶν τὸ ἄνδηρον, παρατηρεῖ καὶ ἀναμένει. Μεταξὺ τοῦ συγκεχυμένου ἐκείνου ὁμίλου τῶν ἱππέων εἶνε καὶ ἐκεῖνος. Θὰ δυνηθῇ ἆρά γε νά τον ἀναγνωρίσῃ; Ἀλλὰ θά την ἴδῃ καὶ ἐκεῖνος; Θὰ τύχῃ τίποτε νά τον ἀναγκάσῃ νὰ στρέψῃ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἐδῶ;

Ἡ Μπεττίνα εἰξεύρει ὅτι εἶνε ὑπολοχαγὸς τῆς δευτέρας πυροβολαρχίας τοῦ συντάγματός του. Εἰξεύρει δὲ ὅτι ἡ πυροβολαρχία σύγκειται ἐκ τηλεβόλων ἓξ καὶ ἓξ ἁμαξίων. Εἶχε δὲ μάθῃ καὶ τοῦτο παρὰ τοῦ πατρὸς Κωνσταντίου. Πρέπει λοιπὸν νὰ διέλθῃ πρῶτον ἡ πρώτη πυροβολαρχία, τουτέστι νὰ μετρήσῃ ἓξ τηλεβόλα, ἓξ ἁμάξια, καὶ ἔπειτα θὰ ἔρχεται ἐκεῖνος . . .

Καὶ τῷ ὄντι, ἰδοὺ ἐκεῖνος περιτετυλιγμένος ἐν τῷ πλατεῖ μανδύᾳ του, καὶ πρῶτος αὐτὸς τὴν βλέπει καί την ἀναγνωρίζει. Διερχόμενος ὁ Ἰωάννης ἀνεμνήσθη ὅτι ἐπὶ τοῦ ἀνδήρου ἐκείνου ἑσπέραν τινὰ περὶ λύχνων ἀφὰς συμπεριεπάτει μετ' αὐτῆς, ὕψωσε λοιπὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐκεῖ ἀκριβῶς ἔνθα ἐνεθυμεῖτο ὅ τι τὴν εἶδεν, ἐπανεῦρεν αὐτήν.

Τὴν προσαγορεύει ἀποκαλύπτων τὴν κεφαλὴν καὶ ἀσκεπὴς περιστρεφόμενος ἐπὶ τοῦ ἵππου καθ' ὅσον ὁ ἵππος βαδίζει καὶ ἀπομακρύνεται, καὶ ἐφ' ὅσον δύναται νά την βλέπῃ, τὴν παρατηρεῖ. Βλέπων δ' αὐτὴν ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὅτι εἶπε τὴν ἑσπέραν τῆς χθὲς ἀπερχόμενος τοῦ χοροῦ:

— Εἶνε ἡ τελευταία φορά!

Ἐκείνη δὲ καὶ τὰς δύο χεῖρας κινοῦσα τῷ ἀπέστελλε χαιρετισμούς, καὶ ἡ κίνησις αὕτη ἐπαναλαμβανομένη ἔφερε τὰς χεῖρας τοσοῦτον ἐγγὺς τῶν χειλέων της, ὥστε ἐάν τις ἔβλεπεν αὐτὴν θὰ ἠδύνατο νὰ νομίσῃ ὅτι . . .

— Ἆ! ἔλεγε καθ' ἑαυτήν, ἐὰν καὶ μετὰ τοῦτο δὲν ἐννοήσῃ ὅτι τὸν ἀγαπῶ καὶ ἂν δέν με συγχωρήσῃ διὰ τὰ πλούτη μου! . . .

[Ἕπεται συνέχεια].

Οὐδέποτε θὰ εἴπω εἰς νέον ἄνθρωπον: «Φυλάχθητι ἀπὸ τὰ πάθη», διότι εἶνε μωρὸν νὰ εἴπῃ τις εἰς τὴν θάλασσαν: «Φυλάχθητι ἀπὸ τὰς τρικυμίας». Ἀλλὰ θὰ φωνάξω πρὸς αὐτόν: «Φύλαττε σεαυτὸν κατὰ τὴν ἐξέγερσιν τῶν παθῶν σου.»

ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ.

Αἱ τῶν λαῶν συγγένειαι, κατὰ τὴν εὐρεῖαν σημασίαν τῆς λέξεως ταύτης, καταφαίνονται ὄχι μόνον ἐν τῇ γλώσσῃ, τοῖς μύθοις, τοῖς ἤθεσι καὶ τοῖς ἐθίμοις αὐτῶν τοῖς κοινοῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς προλήψεσι καὶ δεισιδαιμονίαις αὐτῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι μίαν τὰ μάλιστα διακριτικὴν, φάσιν τοῦ ψυχολογικοῦ τῶν ἐθνῶν χαρακτῆρος.

1ον Ἡρακλῆς καὶ Ἱπποκένταυρος δὲν ὑπάρχουσι πλέον ἐν Ἑλλάδι· ἀλλὰ Δηϊάνειραι, τουτέστι παρημελημέναι σύζυγοι, δεόμεναι ὑπερφυσικῶν θελκτηρίων, ὅπως ἀναθερμάνωσι τὴν ἀποχλιανθεῖσαν ἀγάπην τῶν ἀπίστων αὐτῶν ἀνδρῶν, δὲν θὰ λείψωσί ποτε ἐκ τῆς οἰκουμένης. Ἡ ὕπαρξις τοιούτων λοιπὸν ἔν τισιν ἑλληνικαῖς ἀποικίαις τῆς Θρᾴκης δὲν ἀποδεικνύει ἀκόμη τίποτε περὶ συγγενείας τῶν ἐκεῖ Γραικῶν πρὸς τοὺς ἀρχαίους.

Συγγένειαν ὅμως, νομίζομεν, προδίδει ἡ μεγάλη ὁμοιότης τῶν θελκτηρίων, δηλαδὴ τῶν μέσων, δι' ὧν αἱ πάλαι καὶ νῦν Ἑλληνίδες, ἐν ταῖς ἐρωτικαῖς αὐτῶν δυστυχίαις, προσπαθοῦν νὰ διορθώσωσι τὰ ἀδιόρθωτα πλέον.

Εἶνε γνωστὸν τίνι τρόπῳ ἐτιμώρησεν ὁ Ἡρακλῆς τὴν αὐθάδειαν τοῦ Κενταύρου ἐκείνου, ὅστις ἀναδεχθεὶς νὰ διαβιβάσῃ διὰ τοῦ ποταμοῦ τὴν νεαρὰν τοῦ ἥρωος σύζυγον, ἐνόμισε προτιμότερον νὰ πληρωθῇ παρ' αὐτῆς ὡς ἐδόκει αὐτῷ μᾶλλον, παρὰ ὡς συνέφερεν ἢ ἤρεσκεν αὐτῇ καὶ τῷ συζύγῳ της. Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ὑπερφίαλος οὗτος πορθμεὺς ἐξέπνεεν ὑπὸ τὴν πληγὴν τοῦ ἡρακλείου βέλους, συνεβούλευσε τὴν ἔντρομον ἔτι Δηϊάνειραν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ αἷμά του, ὡς μέσον, ὅπως ἐπαναφέρῃ τὸν Ἡρακλέα εἰς τὰ συζυγικά του καθήκοντα, ἐάν ποτε ἑλκυστικώτερα κάλλη ἄλλης τινὸς θνητῆς ἤθελον ἀπειλήσει νὰ παραγκωνίσωσι τὰ ἑαυτῆς. Ἡ προληπτικὴ γυνὴ ἐξετέλεσε τὴν συμβουλὴν μετ' ἀπαραδειγματίστου εὐπιστίας καὶ ὡς γνωστὸν, ἠνάγκασε τὸν Ἡρακλέα νὰ παρακαθήσῃ μετὰ τῶν ἀθανάτων, πρὶν ἢ αὐτὸς ἐπιθυμήσῃ νὰ καταλίπῃ τὰς ἀπολαύσεις τῶν θνητῶν.

Ἡ ἀκατανόητος αὕτη εὐπιστία τῆς Δηϊανείρας δὲν ἐξηγεῖται, νομίζομεν, ἄλλως πως, ἢ ἂν παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐν τῇ παλαιοτάτῃ ἐκείνῃ ἐποχῇ τὸ αἷμα παραδόξων τινῶν πλασμάτων ἐπαμφοτεριζούσης φύσεως ἐπιστεύετο ὡς κατάλληλον κολλητήριον τῶν διαρραγέντων συζυγικῶν δεσμῶν. Καὶ τοιαῦτα παράδοξα πλάσματα ἦσαν ἀναμφιβόλως οἱ Κένταυροι.

Σήμερον ὅτε, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, οἱ Ἱπποκένταυροι ἐξέλιπον, αἱ θυγατέρες τῶν ἀρχαίων Ἑλληνίδων ἀναγκάζονται ν' ἀρκεσθῶσι, μὲ κάτι τι μικρὸν μὲν, ἀλλὰ λίαν ἀνάλογον

Digitized by Google

αὐτῶν, καὶ τοῦτο εἶνε — τί νομίζετε; — ἡ νυκτερίς!

Ἀληθῶς, ὅπως οἱ Ἱπποκένταυροι ἐπημφοτέριζον μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ ἵππου οὕτως αἱ νυκτερίδες ἐπαμφοτερίζουσι μεταξὺ πτηνοῦ καὶ μυός. Εἶνε λοιπὸν τὰ αὐτὰ παράδοξα πλάσματα καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ αἷμά των κατέχει τὴν αὐτὴν ὑπερφυσικὴν ἰδιότητα, ἣν ἐπίστευσεν ἡ Δηϊάνειρα ὅτι κατεῖχε τὸ αἷμα τοῦ Κενταύρου. Μὲ τὴν διαφοράν, ὅτι τὸ ἐν αὐτῷ βεβαμμένον ἐριοῦχον φέρουσι σήμερον οὐχὶ οἱ ἀποσκιρτήσαντες τῆς ἰδίας αὐτῶν ἑστίας σύζυγοι, ἀλλ' αἱ ἐγκαταλελειμμέναι γυναῖκες· ἀναμφιβόλως διότι ἐν τῇ σημερινῇ χρήσει δὲν ὑποκρύπτεται πλέον ὁ σατανικὸς σκοπὸς τῆς ἐκδικήσεως, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκείνῃ, τῇ εἰδικῇ.

2ον Ὅπως τ' ἀνωτέρω παραδείγματα ἐπαμφοτεριζόντων πλασμάτων, οὕτω καὶ ἄλλα τινὰ εἴδη παραδόξων ζῴων συνέτειναν πρὸς γένεσιν προλήψεων κοινῶν τοῖς τε ἀρχαίοις καὶ τοῖς συγχρόνοις Ἕλλησιν. Ἓν ἐκ τῶν πολλῶν τούτων ζῴων εἶνε καὶ ὁ ὄφις. Ἡ ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος αὐτοῦ ἔλλειψις παντὸς κινητικοῦ ἢ ἁπτικοῦ ὀργάνου, καί, ἐναντίον ταύτης, ἡ εὐχέρεια καὶ ποικιλία τῶν κινήσεων αὐτοῦ, ὁ ἀπρόσιτος τῇ ἀνθρωπίνῃ παρατηρήσει βίος, ἡ ἀφανὴς δίαιτα καὶ ἡ καταστρεπτικὴ ἐπιρροὴ τῶν δηγμάτων τοῦ ἄλλως ἀβοηθήτου τούτου ἑρπετοῦ ἐπὶ τῆς ζωῆς, τοῦ πολυτιμοτέρου ἀγαθοῦ, τῶν ἀνθρώπων, ἐνέπνευσεν εἰς αὐτοὺς τὴν πρόληψιν, ὅτι ἡ φύσις αὐτοῦ κέκτηται μυστικάς ὑπερφυσικάς τινας ἰδιότητας, ἃς ἐνόμισαν ἴσως, ὅτι εἶδον διαλαμπούσας διὰ τῶν ἐστερημένων βλεφαρίδων, καὶ διὰ τοῦτο ἀποτροπαίων, ὀμμάτων του.

Τοιουτοτρόπως βλέπομεν τὸν ὄφιν οὐχὶ μόνον ἀναπαυόμενον ὑπὸ τὴν ἀσπίδα τῆς πολιούχου Ἀθηνᾶς, ἢ κοσμοῦντα τὰ τοῦ Ἑρμοῦ κηρύκεια, ἀλλ' εὑρίσκομεν αὐτὸν πρὸ πάντων οἰκεῖον τῷ Ἀσκληπιῷ καὶ τῇ Ὑγιείᾳ.

Τίς δὲν γνωρίζει τὸν ἥρωα τῶν ἰατρικῶν, καὶ τίς δὲν εἶδε περὶ τὴν βακτηρίαν αὐτοῦ σπειροειδῶς ἀνέρποντα τὸν ὄφιν! Ἀληθῶς τόσον ὁ υἱὸς ἐκεῖνος τοῦ Ἀπόλλωνος ὅσον καὶ οἱ σύντροφοί του δὲν ἐπιδρῶσι πλέον ἐπὶ τῶν προληπτικῶν Ἑλλήνων. Ἐν τούτοις ἡ δημώδης ἰατρικὴ ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχῃ τοὺς ἥρωάς της, δηλαδὴ τὰς μαγίσσας καὶ τοὺς γόητας. Μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι οἱ σημερινοὶ ἥρωες, μὴ ὄντες μαρμάρινοι, ὡς αἱ ἀρχαιοελληνικαὶ αὐτῶν ἐξοχότητες, προτιμῶσι νὰ συναναστρέφωνται καὶ χρησιμοποιῶσι τοὺς ὄφεις ἰατρικῶς, μὲ τρόπον ὅσον τὸ δυνατὸν ἀκίνδυνον εἰς τὰ εὔτρωτά των σώματα. Ἀντὶ νὰ ἔχωσι τοὺς ὄφεις ἐπειγομένους ἐπὶ τῆς ῥάχεως τῶν βακτηριῶν αὐτῶν, ἔχουν τὰς βακτηρίας αὐτῶν ἐπειγομένας ἐπὶ τῆς ῥάχεως τῶν ὄφεων, καὶ δὲν ποιοῦνται χρῆσιν αὐτῶν εἰ μὴ ὅταν τοὺς καταστήσωσι διὰ τῆς συμπεριφορᾶς των ταύτης διὰ παντὸς ἀκινδύνους.

Αἱ ἰαματικαὶ τῶν ὄφεων δυνάμεις εἶνε διάφοροι, ἀναλόγως τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῶν φύσεως. Ὅσῳ παραδοξότερον τὸ ἑρπετὸν τόσῳ εὐρυτέρα ἡ ἐπὶ τῆς ὑγείας ἐπιρροή του. Ὁ μυθωδέστερος τῶν κυπρίων ὄφεων, *ἡ Κουφή*, παρέχει εἰς τὸν δεισιδαίμονα λαὸν ἓν εἶδος πανακείας ἐν τῇ μορφῇ λευκοῦ καὶ σκληροτάτου λίθου, ἰσομεγέθους ᾠῷ περιστερᾶς, ὃν ἐγὼ αὐτὸς καὶ εἶδον καὶ ἐγεύθην, καὶ οὗ τινος τὴν ἐκ τοῦ ὄφεως ἐξαγωγὴν μοὶ περιέγραψαν μὲ τὰς ἑξῆς λεπτομερίας.

Ἐπειδὴ *ἡ Κουφὴ* εἶναι ὁ ἐπικινδυνωδέστερος τῶν ἐν τῇ νήσῳ ὄφεων, διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἐν τῇ προνοίᾳ του, ὥρισεν εἰς αὐτὸν νὰ διατελῇ ἓξ μὲν μῆνας κωφὸς ἀλλὰ βλέπων, ἓξ δὲ μῆνας τυφλὸς ἀλλ' ἀκούων. Ἡ τελευταία αὕτη περίοδος εἶνε ἡ καταλληλοτέρα πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ λίθου, διότι ὁ θηρευτὴς δύναται νὰ πλησιάσῃ τὸ φοβερὸν ἑρπετόν, διαλαθὼν ὅσον οἷόν τε τὴν ἀκοήν του, καὶ νὰ τοῦ ἀποκόψῃ δι' ἑνὸς ἀξινοκτυπήματος τὴν κεφαλήν, πρὶν ἢ προφθάσῃ νὰ καταπίῃ καὶ καταστρέψῃ τὸ πολύτιμον ἀλεξιφάρμακον, τὸ ὁποῖον οἱ γηραιότεροι τῶν ὄφεων τούτων φέρουσιν εἰς τὸ στόμα, ἐν μαλακῇ καταστάσει, καὶ ἐπιτηροῦσι ζηλοτύπως, ἐν συνειδήσει δῆθεν τῆς μυστηριώδους αὐτοῦ ἰαματικῆς δυνάμεως, τοῦθ' ὅπερ καθιστᾷ τὴν ἀπόκτησιν τῶν τοιούτων λίθων λίαν δύσκολον. καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν πολὺ μικρόν. Ἐγώ, καθὼς εἶπον, ἠξιώθην νὰ ἴδω καὶ γευθῶ τινος ἐξ αὐτῶν, κτήματος ὄντος τοῦ ἡγουμένου τῆς Κίκκου, πρὸς ὃν πολλοὶ χωρικοὶ προσέτρεχον ἐξαιτούμενοι θεραπείαν, καὶ ἀπήρχοντο, φέροντες εὐλαβῶς, ἐντὸς ποτηρίου ὕδατος, ῥινίσματά τινα τοῦ θαυματουργοῦ λίθου.

Ἐὰν ὁ σεβαστὸς ἐκεῖνος γέρων μᾶς ἐφενάκισε, *Θεὸς κ' ἡ ψυχή του!*

Οὐχ ἧττον μυστηριώδης εἶνε ἡ δύναμις ἑτέρου τινὸς ὄφεως, οὗ δὲν δύναμαι τὴν στιγμὴν ταύτην νὰ ἐνθυμηθῶ τὸ ὄνομα, καὶ οὗ τὰ κέρατα βλέπει τις συχνὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐξηρτημένα ἀπὸ τῆς καλύπτρας τῶν νηπίων μετὰ τῶν λοιπῶν φυλακτῶν, οἷα εἶνε τὸ σκόροδον, τὰ κυανᾶ χάνδρα, τὰ βυζαντινὰ νομίσματα καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἀλλὰ τὸ ἀλάνθαστον ἀλεξητήριον κατὰ τῆς βασκανίας τὸ παρέχει ἡ ἐν τῇ ἐχίδνῃ οἰκοῦσα ὑπερφυσικὴ δύναμις. Γραῖά τις Θράσσα, ἥτις διαρκῶς εὑρίσκετο *εἰς τὰ μαχαίρια* μὲ τὸν δεσπότην τῆς ἐπαρχίας, διὰ τὰς ἀντιχριστιανικὰς γοητείας, δι' ὧν ὑπεξῄρει μέγα μέρος τῶν ἐκτάκτων εἰσοδημάτων τοῦ ἱερατείου, μοὶ ἐδίδαξε τὸ ἑξῆς ἄφθαστον φυλακτὸν ἐναντίον ὀφθαλμῶν βασκάνων. Ἰδοὺ ἡ

Digitized by Google

συνταγή: Φόνευσον κατὰ τὸ ἔαρ μίαν ἔχιδναν, ἀπόκοψον τὴν κεφαλὴν καὶ θεὶς εἰς τὸ στόμα της ἕνα κύαμον θάψον αὐτὴν εἰς τὴν γῆν. Ὁ κύαμος θὰ βλαστήσῃ καὶ θὰ καρποφορήσῃ· ὅταν μάλιστα δὲν λησμονήσῃς νὰ συνοδεύσῃς τὴν φυτείαν αὐτοῦ μὲ τὰς λέξεις τῆς ἐπῳδῆς, ἣν ἐγὼ δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον, ἥτις ὅμως δὲν ἦτο παρὰ χονδροειδέστατος καὶ ἀνήθικος ἐξορκισμὸς τοῦ *κακοῦ ματιοῦ*. Οἱ τοιουτοτρόπως παραχθέντες κύαμοι εἶνε ἀποτρόπαιοι τῆς βασκανίας ἀλάνθαστοι. Ἀρκεῖ νὰ ἔχῃς ἕνα ἐξ αὐτῶν δεμένον εἰς τὸ βρακοζώνιόν σου *καὶ ποτὲ μάτι δὲν σὲ πιάνει!*

Ἡ χρῆσις τῶν ὄφεων καὶ κυρίως τῶν ἐχιδνῶν, πρὸς παρασκευὴν διαφόρων φαρμάκων ἦτο καὶ εἶνε ἔτι συνήθης παρὰ πολλοῖς Ἰνδογερμανικοῖς λαοῖς.

Ἐν Γερμανίᾳ ὁ ἀμαθὴς λαὸς ἀποκαλεῖ ἰαματικήν τινα κόνιν **Schlangenpulver**, ἤτοι κόνιν ὄφεως, πιθανώτατα διατηρήσας ἀμετάβλητον ὄνομα φαρμάκου, τὸ ὁποῖον ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη ὑποκατέστησε δι' ἑτέρου.

Ἐν Γαλλίᾳ, πρὶν ἢ ὁ πολιτισμὸς ἐκδιώξῃ τὴν δεισιδαιμονίαν καὶ τὰς προλήψεις καὶ ἐκ τοῦ τελευταίου των καταφυγίου, τῆς οἰκίας τοῦ γεωργοῦ, οἱ αὐτοχειροτόνητοι ἰατροὶ καὶ γόητες τοῦ τόπου, ἐξέπεμπον τοῦτ' αὐτὸ ἐκστρατείας κατὰ τῶν ἐχιδνῶν, διότι τὴν ἐξ αὐτῶν παραγομένην κόνιν μετεχειρίζοντο πρὸς θεραπείαν διαφόρων νοσημάτων. Ἀφ' ὅτου ἱδρύθησαν τὰ ἐπίσημα φαρμακεῖα, καὶ αἱ φυσιολογικαὶ παθολογίαι ἀντεκατέστησαν τὰ ἰδιόγραφα *ἰατροσόφια* τῶν αὐτοδιδάκτων ἀσκληπιαδῶν, ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ ἄνθρωποι μεθοδικώτερον, αὐξάνει ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐχιδνῶν εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ὁ θερισμὸς κατήντησε νὰ θεωρῆται εἴς τινας ἐπαρχίας ἔργον ἐπικίνδυνον. Τόσοι θερισταὶ δάκνονται ὑπ' αὐτῶν καὶ τόσοι ἀποθνήσκουσιν, ὥστε αἱ ἐπαρχιακαὶ ἀρχαὶ ἀπό τινων ἐτῶν δὲν ἔπαυσαν παραπονούμεναι πρὸς τὴν κεντρικὴν κυβέρνησιν κατὰ τῆς μάστιγος τοῦ δηλητηριώδους τούτου ὄφεως, ἀποδίδουσαι τὸν πολλαπλασιασμὸν αὐτοῦ εἰς τὸ ὅτι δὲν χρησιμοποιεῖται πλέον ὑπὸ τῆς ἰατρικῆς καὶ τῶν γοήτων!

Ὅτι δὲν λέγομεν ὑπερβολὰς μαρτυρεῖ ἡ σπουδὴ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ, ὅστις πρό τινος ἔτι ἐνετείλατο τοῖς δημοτικοῖς συμβουλίοις νὰ ψηφίσωσιν ἀμοιβὴν ἑνὸς φράγκου δι' ἑκάστην φονευομένην ἔχιδναν ἐν ταῖς περιφερείαις, αἵτινες βρίθουσι τοιούτων, ἡμίσεος δὲ ἐκεῖ ὅπου ὁ ἐξ αὐτῶν κίνδυνος δὲν εἶνε εἰσέτι μέγας.

Καὶ λοιπὸν διὰ τῆς αὐθεντικῆς ταύτης πληροφορίας μαρτυρεῖται ὄχι μόνον κοινότης πίστεως ἢ προλήψεως πρὸς τοὺς ὀφιούχους Ἀσκληπιοὺς καὶ Ὑγιείας ἔν τε τοῖς παλαιοῖς καὶ τοῖς νεωτέροις χρόνοις, ἀλλ' ἐπιβεβαιοῦται ἔτι ἅπαξ τὸ δόγμα τῶν *τελεολόγων*, ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ τίποτε δὲν εἶνε ἄχρηστον καὶ περιττόν, οὐδ' αὐτοὶ οἱ ὄφεις, οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἀπατεῶνες καὶ οἱ γόητες!

B.

ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Τοῖς ταξειδεύουσι μεγάλας θαλάσσας, καὶ ἰδίως τὸν Εἰρηνικὸν καὶ Βόρειον Ὠκεανόν, παρουσιάζονται πολλάκις φαινόμενα περιεργότατα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης συμβαίνοντα, ἅτινα δι' αὐτοὺς μὲν ἴσως εἶνε αἰνίγματα, ἀλλὰ διὰ τὸν μετεωρολόγον καὶ τὸν ἀστρονόμον παρέχουσι μέγιστον ἐνδιαφέρον, καὶ ἀποτελοῦσι ζητήματα, ἅτινα χρήζουσιν ἐπιστημονικῆς συζητήσεως καὶ συνδιασκέψεων ἐπιστημονικῶν.

Ἰδοὺ πῶς ὁ **Margollé** περιγράφει ἱκανὰ τῶν φαινομένων τούτων.

«Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ τῆς Θαλάσσης τῶν Ἰνδιῶν, ἔνθα ὁ Ὠκεανὸς εἶνε βαθύτατος, ἀπειράριθμα τάγματα ὀργανικῶν ὄντων καὶ ζωϋφίων παράγουσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀπεράντου ἐκτάσεως τῶν χλιαρῶν ὑδάτων τοὺς ποικίλους ἐκείνους χρωματισμούς, τὰς χρωματιστὰς ἐκείνας κηλῖδας, αἵτινες καλύπτουσι πολλάκις διαστήματα, ἅτινα τὸ βλέμμα ἀδυνατεῖ νὰ περιλάβῃ καὶ τὰ ὁποῖα πολλάκις οἱ ναυτιλλόμενοι ἐκλαμβάνουσιν ὡς ὑφάλους».

Ὁ **Klingman** πλοίαρχος τοῦ ἀμερικανικοῦ πλοίου **Stooting-Star** περιέγραψε μίαν τῶν κηλίδων τούτων ἐν ἐπιστολῇ διευθυνομένῃ πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ Μετεωροσκοπείου τῆς Οὐάσιγκτων· ἰδοὺ ἡ ἐπιστολή:

«27 Ἰουλίου 1854. Τὴν 7 ὥρ. 45′ τῆς ἑσπέρας, τὸ χρῶμα τῆς θαλάσσης, ὅπερ τάχιστα καθίστατο λευκόν, ἐφείλκυσε τὴν προσοχήν μου. Εὑρισκόμεθα εἰς λίαν συχναζομένας παραλίας καὶ δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὸ φαινόμενον· ἠρευνήσαμεν τὸ βάθος, ὅπερ μόλις εὕρομεν 100 μ. Ὡς ἐκ τούτου ἐπανελάβομεν τὴν ἐξέτασιν ὑπὸ θερμοκρασίαν τοῦ ὕδατος 25^0 8′, κατὰ τὴν 8ην ὥραν τῆς πρωίας. Ἐπληρώσαμεν τοῦ ὕδατος τούτου ἀσκὸν 270 λιτρῶν χωρητικότητος καὶ ἀνεγνωρίσαμεν ὅτι τοῦτο ἦτο πλῆρες μικρῶν λάμψιν παραγόντων σωματίων, ἅτινα, τοῦ ὕδατος ταρασσομένου, παρίστων θέαμα σκωλήκων καὶ ἐντόμων κινουμένων. Τινὰ τούτων ἐφαίνοντο ἔχοντα 0,15 μῆκος. Ἠδυνήθημεν νὰ συλλάβωμέν τινα τούτων διὰ τῆς χειρός, καὶ διετήρουν τότε τὴν λάμψιν των μέχρις ἀποστάσεως βημάτων τινῶν ἀπό τινος λυχνίας, ἀλλ' ἐάν τις ἐπλησίαζεν

Digitized by Google

αὐτὰ περισσότερον καθίσταντο ἀόρατα. Ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν παρίστατο ὡς τινος πηκτῆς καὶ ἀχρώμου οὐσίας. Ἐκ τῶν δειγμάτων εἶχε 0,05 μῆκος καὶ ἐφαίνετο γυμνῷ ὀφθαλμῷ· ἡ παχύτης του ἦτο τριχὸς ἀρκετὰ ἰσχυρᾶς κεφαλαιοειδῶς ἑκατέρωθεν ἀπολῃγούσης.

«Ἡ τοιαύτη ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης εἶχε σχεδὸν 25 μιλλίων ἔκτασιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν., ἀγνοῶ δὲ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς πρὸς Δ. Ἐν τῷ μέσῳ εὑρίσκετο ἀκανόνιστός τις στέφανος βαθέος χρώματος καὶ σχεδὸν ἡμίσεος μιλλίου τὸ πλάτος. Παρετήρησα ἤδη τὸ φαινόμενον τοῦτο τοῦ λευκοῦ χρωματισμοῦ τῆς θαλάσσης εἰς πολλὰς ἄλλας θαλάσσας τῆς σφαίρας, ἀλλ' οὐδέποτε εἶχα ἰδεῖ τοῦτο τόσον πλῆρες κατά τε τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν χρωματισμόν. Τὸ πλοῖον, ὅπερ διήνυεν 9 μίλλια τὴν ὥραν, ὠλίσθαινεν ἐπὶ τοῦ ὕδατος χωρὶς νὰ προξενήσῃ κανένα θόρυβον. Ὁ Ὠκεανὸς ἐφαίνετο ὡς λεῖόν τι ὕφασμα κεκαλυμμένον ὑπὸ χιόνος, καὶ ἡ φωσφορώδης λάμψις του ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἐν τῷ οὐρανῷ μόλις ἐφαίνοντο οἱ ἀστέρες τοῦ πρώτου μεγέθους. Ὁ ὁρίζων ἦτο μέλας μέχρις ὕψους σχεδὸν 10° ἀκριβῶς ὡς εἰ προϋπῆρξε κακοκαιρία, ὁ δὲ Γαλαξίας ἐφαίνετο σβεννύμενος ὑπὸ τούτου ὃν διηρχόμεθα. Ἦτο γεγονὸς τόσον μεγαλοπρεπὲς ὅσον καὶ φρικῶδες, καὶ θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι ἡ φύσις παρεσκεύαζε γενικόν τινα ἐμπρησμόν.

«Ἀφ' οὗ ἐξήλθομεν τοῦ μέρους τούτου παρετηρήσαμεν ὅτι ὁ οὐρανὸς ἦτο ἀρκετὰ φωτεινὸς μέχρις 4—5° ὑπεράνω τοῦ ὁρίζοντος, ὡς θὰ ἦτο εἰς τὴν περίοδον ἀδυνάτου τινὸς βορεινῆς ἀνοίξεως. Ἔπειτα τὸ πᾶν ἐπανῆλθεν ἐν τῇ συνήθει αὐτοῦ τροχιᾷ, καὶ τὸ ἐπίλοιπον τῆς νυκτὸς διῆλθε κάλλιστα».

Πέριξ τῶν Μαλδίβων νήσων ἡ θάλασσα εἶνε μέλαινα, λευκὴ δὲ εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας. Μεταξὺ Κίνας καὶ Ἰαπωνίας εἶνε ὑποκίτρινος, ἐρυθρὰ παρὰ τῇ Καλλιφορνίᾳ καὶ πρασινωπὴ εἰς τὰς Καναρίους. Αἱ διάφοροι δ' αὗται παραχρώσεις προέρχονται ἐξ οὐσιῶν, τὰς ὁποίας τὰ ὕδατα περιέχουσιν ἐν διαλύσει καθὼς καὶ ἐκ ζῳυφίων καὶ φυτῶν μικροσκοπικῶν, ἅτινα συσσωρεύονται ἐν ταῖς ἐπιφανείαις αὐτῶν. Ὁ **Ehrenberg** ἐβεβαίωσεν ὅτι ὁ χρωματισμὸς τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὀφείλεται εἰς ἀνεπαίσθητά τινα φύκη, μεταξὺ ζῴων καὶ φυτῶν κατατασσόμενα. Ἀλλ' εἶνε ἐπίσης πιθανὸν ὅτι ἡ αὐτὴ αἰτία, ἥτις δίδει τὸν ἐρυθρὸν ἐκεῖνον χρωματισμὸν εἰς τὰ πικρὰ ὕδατα τῶν ἁλατωρυχείων, συντελεῖ καὶ εἰς τὸ νὰ χρωματίζῃ τὴν θάλασσαν ταύτην, εἰς ἣν ἡ ἐξάτμισις εἶνε σταθερά.

Παρατηρῶν ὁ **Ehrenberg** τὰ λαμπρὰ ζῳύφια, ἅτινα ἰδίως συντελοῦσιν εἰς τὴν φωσφορώδη κατάστασιν τῆς θαλάσσης, ἀνεκάλυψεν ἀστραπηβόλα ἐπ' αὐτῶν ὄργανα, ἅτινα ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ ἠλεκτρικὰ ὄργανα τῶν γυμνονώτων καὶ τῶν ἠλεκτρικῶν γλάνεων.

Ἐπίσης ἐβεβαίωσαν ὅτι οἱ θαλάσσιοι ἰχθῦς ἔχουσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν κεκαλυμμένην ὑπὸ παχείας τινὸς φωσφορικῆς οὐσίας, ἥτις πολλάκις κατὰ τὰς διαβάσεις μεγάλων συνοδειῶν ἀρεγγῶν καθιστᾷ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης λάμπουσαν ὡς ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τῶν κινήσεων τοῦ ἅλατος καὶ τοῦ ἠλεκτρικοῦ αὐτῶν ῥευστοῦ. Ἀκόμη δὲ καὶ αἱ ἶνες καὶ αἱ μεμβράναι ἐκεῖναι αἱ μόλις αἰσθηταί, αἱ προερχόμεναι ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν μαλακίων, ἅτινα εἶνε διεσπαρμένα ἐν ἀναριθμήτῳ ποσότητι κατὰ τὰς ὑπὸ τὸν Ἰσημερινὸν θαλάσσας εἶνε φωσφορικαὶ καὶ συντρέχουσιν εἰς τὴν ὡραιότητα θεάματος, οὗτινος ἡ λαμπρότης εἶνε ἀμίμητος. Ὑπὸ δὲ τοὺς τροπικοὺς τὸ ὡραῖον φῶς, ὅπερ ἀποχωρίζεται τῆς θαλάσσης ἐν εἴδει βομβούντων ὁλκῶν πυρίτιδος, ἀκολουθεῖ τὴν βοὴν τῶν κυματισμῶν. Τὰ πλοῖα ἅτινα πλέουσι τὰ ὕδατα ταῦτα φαίνονται περιτυλισσόμενα ὑπὸ φλογῶν, τὰ δὲ λάμποντα ἴχνη, ἅτινα μαρτυροῦσι τὴν διάβασίν των εἶνε περισσότερον φωτεινά, ὅταν ἡ ἀτμόσφαιρα ἔχῃ περισσότερον ἠλεκτρισμόν, κατὰ δὲ τὸ βαθὺ σκότος τῶν τρικυμιωδῶν νυκτῶν τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο φαινόμενον φθάνει εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς λαμπρότητος. Ἡ κίνησις τῶν ἀφριζόντων κυμάτων χαρακτηρίζεται τότε ὑπὸ αὐλακίων λαμπόντων, ὧν ἡ λάμψις φωτίζει τὰς ἀβύσσους πέριξ τοῦ πλοίου.

Διὰ τῶν γαλβανικῶν πειραμάτων του ὁ **Humboldt** ἀπέδειξεν ὅτι ἡ φωσφορώδης ἰδιότης παρὰ τοῖς ζῴοις ἐξήρτηται ἐκ νευρικοῦ ἐρεθισμοῦ. Δύναταί τις λοιπὸν νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ λαμπηδὼν αὕτη προέρχεται ἐξ ὡρισμένων ὀργανικῶν αἰτίων καὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ὅστις ποικίλλεται ἀναλόγως τοῦ καιροῦ καὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἀτμοσφαίρας. Ὁ αὐτὸς σοφὸς παρατηρητὴς ὑποθέτει ὅτι τὸ αὐτὸ φαινόμενον γίνεται συγχρόνως καταφανὲς εἰς τὰ λάμποντα ὑγρόβια (**infusoires lumineux**), εἰς τὴν λάμψιν τῶν κεραυνῶν, καὶ τὸ πολικὸν φῶς, ἤτοι εἶνε ἀποτέλεσμα ἰσχυροτάτου μαγνητικοῦ ῥευστοῦ τῆς σφαίρας, διὰ τῆς μαγνητικῆς βελόνης δεικνύμενον.

Κ.Δ.Κ.

Η ΤΥΧΗ ΕΚ ΜΙΑΣ ΒΕΛΟΝΗΣ

Οἱ φιλόσοφοι ἀρέσκονται νὰ δεικνύωσιν ἡμῖν πολλάκις μεγάλα ἀποτελέσματα παραγόμενα ἐκ μικρῶν ἀφορμῶν. Ἰδοὺ δ' ἓν ἔτι παράδειγμα κατάλληλον νὰ ἐνισχύσῃ τὴν θεωρίαν ταύ-

Digitized by Google

την. Ὁ Ἰάκωβος Λαφφὶτ ὑπῆρξεν ὁ ἱδρυτὴς τοῦ ἐν Παρισίοις γνωστοῦ μεγάλου τραπεζικοῦ οἴκου, ἀποκτήσας πολλῶν ἑκατομμυρίων περιουσίαν, γενόμενος πρωθυπουργὸς καὶ ἀνελθὼν εἰς τὸν ὕπατον βαθμὸν ἰσχύος καὶ πλούτου. Ἐὰν δὲ ζητήσητε τὴν πρώτην ἀρχὴν καὶ ἀφορμὴν τοῦ μεγαλείου τούτου, θὰ εὕρητε ὅτι αὕτη ὑπῆρξε . . . μία βελόνη.

Ὅτε ὁ Λαφφὶτ ἀφίκετο τὸ πρῶτον εἰς Παρισίους ἐν ἔτει 1788, ὅλη του ἡ φιλοδοξία ἦτο νὰ ἐπιτύχῃ μικράν τινα θέσιν ἐν καταστήματι τραπεζικῷ. Πρὸς τοῦτο παρουσιάσθη εἰς τὸν πλούσιον Ἑλβετὸν Τραπεζίτην **Perregaux** κατοικοῦντα ἐν μεγαλοπρεπεῖ μεγάρῳ, καὶ ὑπέβαλεν αὐτῷ τὴν αἴτησίν του.

— Λυποῦμαι ὅτι δὲν δύναμαι νὰ σᾶς δεχθῶ, τοὐλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀποκρίνεται ὁ τραπεζίτης· ὅλαι αἱ θέσεις τοῦ Καταστήματος εἶνε κατειλημμέναι. Ἀργότερα, ἐὰν λάβω ἀνάγκην, βλέπομεν. Πρὸς τὸ παρὸν σᾶς συμβουλεύω νὰ ζητήσητε ἀλλαχοῦ θέσιν, διότι δὲν πιστεύω ἐντὸς ὀλίγου νὰ κενωθῇ τοιαύτη παρ' ἐμοί.

Οὕτως εὐσχήμως ἀποπεμφθεὶς ὁ νέος Λαφφὶτ χαιρετᾷ καὶ ἀποσύρεται. Διερχόμενος δὲ τὴν αὐλὴν τοῦ μεγάρου τεθλιμμένος καὶ χαμαὶ νεύων, παρατηρεῖ μίαν βελόνην, κύπτει, λαμβάνει αὐτὴν καὶ τὴν προσαρτᾷ ἔνδοθεν τοῦ ἐνδύματός του. Οὐδέποτε βεβαίως ἠδύνατο νὰ φανσθῇ ὅτι ἡ ὅλως μηχανικὴ αὕτη πρᾶξίς του ἠδύνατο νὰ ἐπιδράσῃ ὁριστικῶς ἐπὶ τῆς τύχης του, καὶ ὅτι ἡ βελόνη ἐκείνη ἔμελλε νὰ χαράξῃ τὴν ἀφετηρίαν τοῦ μέλλοντός του.

Ὄρθιος πρὸ τοῦ παραθύρου τοῦ γραφείου του ὁ **Perregaux** εἶχε παρακολουθήσει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν νέον ἀποχωροῦντα. Ὁ Ἑλβετὸς τραπεζίτης ἦτο ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες γινώσκουσι τὴν ἀξίαν καὶ τῶν ἐλαχίστων πραγμάτων, καὶ οἵτινες κρίνουσι τοὺς ἄλλους ἔτι καὶ ἐκ περιστάσεων ὅλως ἀσημάντων κατὰ τὸ φαινόμενον. Εἶδε λοιπὸν τὸν Λαφφὶτ ἀναλαμβάνοντα τὴν βελόνην, τοῦτο δὲ κατέθελξεν αὐτόν. Ἐν τῇ ἁπλουστάτῃ αὐτῇ κινήσει ὁ Ἑλβετὸς εἶδε καθαρῶς τὸν χαρακτῆρα τοῦ νέου· ἐνόησεν ὅτι ἡ πρᾶξις ἐκείνη ἦτο ἐγγύησις τάξεως καὶ οἰκονομίας, ἀσφαλὲς τεκμήριον τῶν προτερημάτων, ἅτινα δέον νὰ ἔχῃ ὁ καλὸς οἰκονομολόγος. Νεανίας, ὅστις ἀναλαμβάνει βελόνην παρερριμένην, θὰ ἦτο ἀφεύκτως ἐξαίρετος ὑπάλληλος, ἄξιος τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ προϊσταμένου του καὶ ἱκανὸς νὰ εὐδοκιμήσῃ λαμπρῶς ἐν τῷ σταδίῳ αὐτοῦ.

Τὴν αὐτὴν ἑσπέραν ὁ νέος Λαφφὶτ ἔλαβεν ἐπιστόλιον τοῦ **Perregaux** διαλαμβάνον τὰ ἑπόμενα: «Ὑπάρχει θέσις τις ἐν τῷ γραφείῳ μου ἣν σᾶς προσφέρω· δύνασθε ἀπὸ αὔριον νὰ λάβητε κατοχὴν αὐτῆς».

Ὄντως δὲ ὁ τραπεζίτης δὲν ἠπατήθη· ὁ νέος ἐκεῖνος κατεῖχεν ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα καὶ πλείονα ἔτι. Ὁ μικρὸς ὑπάλληλος ἐγένετο μετ' οὐ πολὺ ταμίας, εἶτα συνεταῖρος, κατόπιν κύριος τοῦ πρώτου τραπεζικοῦ οἴκου τῆς Γαλλίας, μετὰ ταῦτα βουλευτὴς καὶ τέλος πρωθυπουργός, δηλαδὴ προήχθη εἰς τὸ ὕπατον ἀξίωμα, ὅπερ δύναται νὰ καταλάβῃ ἁπλοῦς πολίτης.

Ἀλλ' ὅ,τι ὁ **Perregaux** δὲν προεῖδε βεβαίως εἶνε ὅτι ἡ χείρ, ἥτις ἀνέλαβε τὴν βελόνην, ἦτο χεὶρ ἀνδρὸς ἐλευθερίου μέχρι σπατάλης, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ συντελέσῃ εἰς ἔργον φιλάνθρωπον· χεὶρ πάντοτε ἀνοικτὴ καὶ πάντοτε ἑτοίμη νὰ διασκορπίσῃ πανταχοῦ τὸ χρυσίον ἵνα συνδράμῃ τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας καὶ ἀτυχοῦντας. Διότι γνωστὸν εἶνε ὅτι οὐδέποτε πλοῦτος περιῆλθεν εἰς χεῖρας ἀξιωτέρας, οὐδέποτε τραπεζίτης ἢ πρίγκιψ ἔκαμεν εὐγενεστέραν τῶν χρημάτων χρῆσιν ἢ ὁ Λαφφίτ. 1*.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Πονηρὸς χωρικὸς ἔχων ἀνάγκην ἵππου ἐζήτησε νὰ ἀγοράσῃ τοιοῦτον παρὰ συγχωρίτου του. Ἀφοῦ συνεφώνησε τὴν τιμὴν τοῦ ζῴου δραχμὰς τριακοσίας, λέγει πρὸς τὸν πωλητήν:
— Θὰ σοῦ μετρήσω τώρα μόνον ταῖς διακόσιαις, καὶ θὰ σοῦ χρεωστῶ τὸ ὑπόλοιπον.

Ὁ πωλητὴς συγκατένευσε. Μετά τινας δ' ἡμέρας ἔρχεται πρὸς τὸν χωρικὸν ἵνα τοῦ ζητήσῃ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ χρέους.

— Γιατί δὲ στέκεσαι 'ς τὴ συμφωνία μας; λέγει ὁ ἀγοραστής. Ἐγὼ σοῦ εἶπα ὅτι θὰ σοῦ χρεωστῶ τὸ ὑπόλοιπον. Σὰν σοῦ τὸ πληρώσω λοιπόν, τότε δὲν θὰ σοῦ χρεωστῶ τίποτε.

*
* *

Εἰς τὸν Νικόλαν, ἅμα ἐμβῆκεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κ. Π* ὡς ἁμαξηλάτης, ἐσύστησαν νὰ φέρεται πολὺ εὐγενῶς πρὸς τὸν κύριόν του, ἂν θέλῃ νὰ διατηρήσῃ τὴν θέσιν του.

Προχθὲς τὸν ἐρωτᾷ ὁ κύριός του:
— Νικόλα, πῶς εἶνε τἄλογα σήμερα;
— Εὐχαριστῶ, ἀφέντη, πολὺ καλά. Καὶ τοῦ λόγου σας;!

*
* *

Συγκινητικὴ ἀφέλεια μικροῦ παιδίου.

Πρό τινων ἑβδομάδων ἡ μικρὰ ἀδελφὴ τριετοῦς μόλις παιδίου ἀπέθανε, τὸ δὲ παιδίον μὴ ἐννοοῦν τί ἐγένετο ἡ ἀδελφή του ἠρώτησε ποῦ ὑπῆγεν.

— Ἡ Ἑλένη μας ἐπῆγεν εἰς τὸν οὐρανόν, παιδί μου, τῷ ἀπήντησεν ἡ μήτηρ του.

Προχθὲς τὸ μικρὸν παιδίον ἐκάθητο μετὰ

Digitized by Google

τῶν γονέων του ἐν τῷ κήπῳ των, καὶ ἔπαιζε μὲ ἐλαστικὴν σφαῖραν, ἣν ἐκράτει δεδεμένην διὰ κλωστῆς.

— Μαμά, ἂν τ' ἀφήσω τὸ μπαλόνι μου ποῦ θὰ πάγῃ;

— Ψηλά.

— Ποῦ ψηλά;

— Εἰς τὸν οὐρανόν.

Τὸ παιδίον ἀπεμακρύνθη σκεπτικόν. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἐπέστρεψε κατευχαριστημένον, ἀλλὰ ἄνευ τῆς ἐλαστικῆς σφαίρας.

— Τί τὸ ἔκαμες τὸ μπαλόνι σου; τὸ ἠρώτησεν ἡ μήτηρ του.

— Τ' ἀφῆκα νὰ πάγῃ 'ς τὸν οὐρανό, γιὰ νὰ παίζῃ μ' αὐτὸ ἡ Ἑλένη μας...

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁ ἀνὴρ μόνον εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ ἐννοήσῃ τὸν ἔρωτα ὃν γυνή τις αἰσθάνεται πρὸς αὐτόν· ἡ γυνὴ οὐδέποτε.

Συχνότατα, ὅπως προφυλάξωμεν καὶ διατηρήσωμεν τῆς ζωῆς τὸ ῥεῦμα, ἀνεγείρομεν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν αὐτοῦ μεγάλα οἰκοδομήματα· ἀλλὰ πρὶν ἢ τὰ ἀποτελειώσωμεν, τὸ ῥεῦμα στειρεύει καὶ ξηραίνεται.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη ἐν Ἑλλάδι. — Ἐκ τινος ἐν τῇ «Κλειοῖ» δημοσιευθείσης ἀξιολόγου διατριβῆς τοῦ κ. Σάθα περὶ τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης ἐν Ἑλλάδι ἀποσπῶμεν τὰ ἑπόμενα·

Ἐκεῖ ὅπου νῦν ἀνθοῦσιν ἡ Σῦρος καὶ ὁ Πειραιεὺς ἠγείροντο πρὸ τοῦ 1821 δύο ἄθλιαι καλύβαι Τούρκων τελωνειοφυλάκων ἐν μέσῳ ἑλῶν βρουλοσκεπῶν· τὴν θέσιν τῶν Πατρῶν, τῆς Ἀταλάντης, τῆς Λαμίας καὶ ἄλλων πόλεων κατεῖχον ἐλεεινὰ τουρκοχώρια. Ὁ Πύργος ἦν ἀληθὴς πύργος, ἤτοι σκοπιὰ τοῦ φύλακος τοῦ παρακειμένου ἰχθυοτροφείου. Αἱ πεδιάδες τῆς Ἠλείας καὶ τῆς Γαστούνης ἀνῆκον εἰς τὸν παλαιὸν τιμαριωτικὸν οἶκον τῶν Τούρκων Κοτομαναίων, οἵτινες ἔζων δανειζόμενοι ἀπὸ τῶν Ζακυνθίων πρὸς 60 καὶ 70 τὰ ἑκατόν, πληρωτέα ἐν ἑκάστῃ ἐσοδίᾳ σταφίδος.

Ὅλης τῆς Ἑλλάδος τὰ εἰσοδήματα μόλις ἐξήρκουν εἰς διατροφὴν τῶν ἠραιωμένων αὐτῆς κατοίκων, ὧν ὁ εὐτυχέστερος ἔζη πενιχρότερον τοῦ δυστυχεστέρου χωρικοῦ τοῦ σημερινοῦ βασιλείου. Ἡ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐπικράτησις τῶν νηστευσίμων ἡμερῶν δὲν ὠφείλετο εἰς μόνην θρησκευτικὴν πρόληψιν, ἀλλ' ἦν ἀποτέλεσμα καθαρᾶς ἀνάγκης· ἅπαντες γινώσκουσι τὴν δημοτικὴν παροιμίαν «νηστεύει ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ, διότι δὲν ἔχει τί νὰ φάγῃ». Τὸ ἐκλεκτότερον ἔδεσμα τῶν τότε ἀνθρώπων ἦν ὁ παστὸς βακαλάος· τὸ βούτυρον ἐθεωρεῖτο ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἰατρικὸν φάρμακον, τὸ δ' ἔλαιον ἦν τὸ συνηθέστατον ἄρτυμα παντὸς φαγητοῦ. Ἡ κατάχρησις τῶν παστῶν καὶ τοῦ ἐλαίου ἦν μόνη ἀφορμὴ τῶν βδελυρῶν ἐκείνων νόσων, αἵτινες ἄλλοτε κατέτρυχον τὸν ἑλληνικὸν λαόν, καὶ τῶν ὁποίων ἀπηλλάγη οὗτος διὰ τῆς σημερινῆς ὑγιεστέρας αὐτοῦ διαίτης.

Ὁ καφὲς ἐθεωρεῖτο ἀντικείμενον ὑψίστης πολυτελείας, ἑπομένως τοσοῦτον περιττός, ὥστε ἐν τῇ ἐπισήμῳ ἐκθέσει τοῦ γαλλικοῦ ἐμπορίου πρὸ τοῦ 1831 σημειοῦται καὶ ἡ Ἑλλὰς λαμβάνουσα ἐκ τῶν λιμένων τῆς Γαλλίας 394 κιλόγραμμα καφὲ κατ' ἔτος. Καὶ ὅμως ἡ αὐτὴ Ἑλλὰς ἐν τῇ στατιστικῇ τοῦ αὐτοῦ γαλλικοῦ ὑπουργείου σημειοῦται ἐν ἔτει 1878 ἐξάγουσα ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας 787,569 κιλόγραμμα τοῦ αὐτοῦ προϊόντος. Τὰ εὐρωπαϊκὰ μεταξωτά, μάλλινα καὶ βαμβακερὰ ὑφάσματα μόνοι οἱ Τοῦρκοι ἠγόραζον· ἐν τῇ αὐτῇ στατιστικῇ σημειοῦται καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐξάγουσα ἐκ Γαλλίας μέχρι τοῦ 1831 ἀσπρόρρουχα βάρους 929 κιλογράμμων, ἐνδύματα μάλλινα 1256 κιλογράμμων καὶ βαμβακερὰ 1363 κιλογράμμων. Ἡ ἀξία ὅλων τῶν ἄλλων εἰσερχομένων εἰς Ἑλλάδα ἀντικειμένων τῆς γαλλικῆς πολυτελείας ἀναβαίνει εἰς φράγκα 2050 κατ' ἔτος.

Ὁ θέλων ἵνα κρίνῃ περὶ τῆς μετὰ τὸ 1831 προόδου ἂς ῥίψῃ ἁπλοῦν βλέμμα εἰς τὰ στρογγύλα ἐκεῖνα ἑκατομμύρια τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Μανσόλα σημειούμενα ἐν τῇ κινήσει τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορίου καὶ διὰ τῶν εὐγλώττων τούτων ῥητόρων θέλει πεισθῇ ὅτι μόνη ἡ ἡμετέρα χώρα ἐξάγει ἐκ Γαλλίας ἐμπορεύματα, ὧν ἡ ἀξία ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον πρὸ τοῦ 1831 ὁλόκληρος ἡ Εὐρωπαϊκὴ καὶ Ἀσιατικὴ Τουρκία συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐν Ἀφρικῇ μουσουλμανικῶν κρατῶν συνεισέφερον εἰς τὸ γαλλικὸν ἐμπόριον.

Ἀλλ' ὁ εὐγλωττότερος ῥήτωρ τῆς ὑλικῆς εὐημερίας καὶ τῆς ἀληθοῦς ἐξημερώσεως τοῦ ἡμετέρου ἔθνους εἶνε ἡ διάδοσις καὶ ἀνάπτυξις τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης. Μέχρι τοῦ 1821 ὁ ἰατρὸς ἦν χρῆμα τοσοῦτον σπάνιον ὥστε καὶ διὰ χιλίων λύχνων τοῦ Διογένους μάτην θ' ἀνεζητεῖτο ἐν ὅλῃ τῇ Ἑλλάδι τὸ φιλάνθρωπον καὶ ἐκπολιτιστικὸν ὄν, ὅπερ ὁ Ἱπποκράτης δικαίως ἀπεκάλεσε «φιλόσοφον ἰσόθεον». Ἐν τοῖς στυγεροῖς ἐκείνοις χρόνοις εὐτυχὴς ἡ πόλις ἡ φιλοξενοῦσα καὶ ἕνα τῶν ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς ἰατρικῆς περιγραφομένων ἀλητῶν «τῶν τέχνην ἐχόντων αἰσχροποιεῖν τὰς τέχνας». Ὁ ἐπιστημονικὸς θησαυρὸς τῶν πρωτευουσῶν τῶν πασ-

Digitized by Google

σαλικίων, ὡς τῆς Τριπόλεως, τῆς Χαλκίδος, τῆς Λαρίσσης, συνίστατο εἰς φλεβοτόμον τινὰ ἀλμπάνην, λαβόντα τὸ δίπλωμα ἐν τῷ ἱπποστασίῳ τοῦ πασᾶ, καὶ εἴς τινα ἰάτρισσαν μετερχομένην ἐν μὲν τῷ φωτὶ τὴν μαῖαν, ἐν δὲ τῷ σκότει τὴν μάγισσαν. Ἐκ τῶν νοσούντων οἱ μὲν πένητες ἀφίεντο εἰς τὴν τύχην, οἱ εὔποροι προσεκάλουν τὸν ἱερέα ἵνα ἀναγνώσῃ τοὺς ἐξορκισμοὺς τοῦ ἁγίου Τρύφωνος, καὶ οἱ ὄλβιοι κατώρθουν ν' ἀποκτήσωσι τὴν ἐπίζηλον πανάκειαν τοῦ ἁγίου βάμβακος, ἤτοι τὸν ἁδρῶς ὑπὸ τῶν καλογήρων πωλούμενον ἱδρῶτα τῆς ὑάλου θαυματουργοῦ τινος εἰκόνος. Ὡς φωτεινὸν μετέωρον διήρχετο κάποτε τὰς πόλεις μυστηριώδης τις συντοπίτης τοῦ μυθολογουμένου πατρὸς τῆς ἡρωϊκῆς ἰατρικῆς τοῦ Κενταύρου Χείρωνος, ὁ λεγόμενος Κομπογιαννίτης ἰατρὸς περιβεβλημένος μέλαιναν μαλλιαρὰν σεγούναν, διὰ πρασίνης ταινίας περιδεσμῶν τὴν εἰς δασεῖς πλοκάμους κυμαίνουσαν χαίτην του, λαλῶν τὴν ἀκατανόητον κορακιστικὴν γλῶσσαν, συνωφρυωμένος, καὶ ἐν τῇ μορφῇ καὶ τῇ χειρονομίᾳ καὶ τῷ βλέμματι ἐμφαίνων τὸ μελαγχολικὸν ἦθος τῶν πάλαι Καθαρτῶν. Καὶ ὁ ἀλήτης, ἀφοῦ διένεμεν εἰς μὲν τοὺς πάσχοντας πράσινα σκονάκια, εἰς δὲ τοὺς ὑγιεῖς τὸ μυστηριῶδες φιδόχορτον ἀπήρχετο συνοδευόμενος ὑπὸ γενναίων προσφορῶν καὶ γενναιοτέρων εὐλογιῶν. Ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἰδίως ἑκατονταετηρίδος ὁ ἀστὴρ τοῦ Κομπογιαννίτου ἐπεσκιάσθη ὑπὸ τῆς ἀγυρτικῆς λαμπηδόνος τῶν λεγομένων Καλογιατρῶν.

Οἱ ἀρειμάνιοι οὗτοι ἀγύρται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Ἰταλοὶ ἢ Ἑπτανήσιοι, περιβεβλημένοι πλατύγυρα ἐπανωτάμπαρα, τῶν ὁποίων αἱ μὲν τριγωνοειδεῖς ἄκραι περιεδινοῦντο ἀπαύστως ὡς γλωσσίδες ψαλίδος, αἱ δὲ πρόσθετοι ἐπωμίδες ἀνεμιζόμεναι ἐκροτάλιζον ἐκ τῶν δίκην παρασήμων ἐπικειμένων πλατέων μεταλλικῶν κομβίων, καὶ φοροῦντες μικρὰ ὑποδήματα περισφιγγόμενα διὰ θεατρικῶν κροσσίων, καὶ στενὸν πανταλόνιον πεποικιλμένον δι' ὀφιοειδῶς περιερραμμένων σειριτίων, ὡμοίαζον πρὸς Ἰσπανοὺς ταυρομάχους. Ἀλλὰ τὸ χαρακτηριστικώτατον γνώρισμα τοῦ Καλογιατροῦ ἦν τὸ ἀριστοτελικῶς ἐξυρισμένον αὐτοῦ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον κωμικῶς μορφάζον ἀνεδεύετο ἐντὸς πλατυτάτου περιλαιμίου, ὡς κεφαλὴ χελώνης ἐξερχομένη καὶ εἰσερχομένη ἐν τῷ ὀστράκῳ αὐτῆς. Κατὰ παράδοσιν ὁ Καλογιατρὸς ἀπέφευγε τὴν γῆν τῶν σιδηροφόρων Ἀκαρνάνων ὡς ὁ διάβολος τὸ θυμίαμα, ὁ δὲ Ἀκαρνὰν πάντα Φράγκον ἐθεώρει ὡς ἀπόγονον τοῦ ἐν Βάλτῳ ἀκρωτηριασθέντος Καλογιατροῦ. Κατὰ προτίμησιν οἱ Καλογιατροὶ ἐπεσκέπτοντο τὴν Πελοπόννησον, σύροντες μεθ' ἑαυτῶν ὡς οἱ ὑπὸ τοῦ Λουκιανοῦ περιγραφόμενοι Σύροι ἀγύρται ὄνον βαστάζοντα ἐν εἴδει μιναρὲ σανίδωμα ἐν ᾧ ἐπέκειντο σειραὶ πολυχρώμων φιαλιδίων καὶ πυξιδίων Βενετικῆς θηριακῆς. Καταλύων ἐν τῷ χανίῳ τῆς κώμης ὁ Καλογιατρὸς ἔβαλεν ἀμέσως τὰ χρωματιστὰ ὀμματογυάλια καὶ ἐβυθίζετο εἰς ἀνάγνωσιν χονδροτάτου βιβλίου, ἐν ᾧ ὁ τοῦ χωρίου κῆρυξ συνῆγε τοὺς πάσχοντας βοῶν: «ἦρθε καὶ σὲ 'λίγο μισεύει ὁ καλὸς γιατρὸς τῆς Φραγκιᾶς».

Τὴν ἀσυνειδησίαν τῶν ἀγυρτῶν τούτων χαρακτηρίζει ὁ ὑπὸ τοῦ Πουκβὶλ μνημονευόμενος λόγος ἑνὸς Ἐνετοῦ βαΐλλου: «εὐκολώτερον θὰ ἐρημώσωσι τὴν Ἀνατολὴν οἱ ἰατροὶ οὗτοι ἢ ὅλαι αἱ τῶν Εὐρωπαίων Σταυροφορίαι». Οἱ Καλογιατροὶ ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παλαιοὶ ὑπηρέται Εὐρωπαίων φαρμακοποιῶν, ἢ καὶ ἄλλοι κοινοὶ ἀγύρται μηδέποτε κοπανίσαντες βοτανικὴν ῥίζαν ἐν φαρμακευτικῷ ἰγδίῳ. Ἕνα τῶν τότε Καλογιατρῶν τῆς Τριπολιτσᾶς ἀνεγνώρισεν ὁ αὐτὸς Πουκβὶλ ὡς παλαιὸν ταμβακοπώλην ἐν Μομπελλιέ. Εἷς τῶν ἐν Κορώνῃ προξένων τῆς Ἑνετίας ἀνεγνώρισεν ἐν τῷ περιλαλήτῳ Καλογιατρῷ μισὲρ Μπατῇ συμπατριώτην φυγόδικον· διὰ τῆς μεσιτείας τούτου ὁ πρόξενος ἐξωμάλυνε πολλὰς ὑποθέσεις παρὰ τῷ σερασκιέρῃ τῆς Πελοποννήσου, παρ' ᾧ ὁ μισὲρ Μπατῆς ἐπεῖχε τόπον καὶ μυστικοσυμβούλου.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἰατρικῆς φυσικῶς καὶ παρ' ἡμῖν συνεβάδισε πρὸς τὴν ὑλικὴν εὐημερίαν. Ἐν μιᾷ τῶν ἐφημερίδων πρὸ τοῦ 1843, τῷ «Ἑλληνικῷ Ταχυδρόμῳ» ἐδημοσιεύθη ἡ ἰατρικὴ στατιστικὴ τοῦ κράτους κατὰ τὰ ἔτη 1838 καὶ 1839. Ἐκ τοῦ ἐπισήμου τούτου ἐγγράφου ἐξάγεται ὅτι τὰ $^{8}/_{10}$ τῶν πόλεων καὶ κωμῶν τῆς Ἑλλάδος ἐστεροῦντο ἰατροῦ, τὴν δὲ ἐπιστήμην ἀντεπροσώπευον ἔτι αἱ μαῖαι καὶ οἱ φλεβοτόμοι. Ὁ θέλων νὰ κρίνῃ ἀπαθῶς ἂς συγκρίνῃ τὴν στατιστικὴν ταύτην πρὸς τὴν τελευταίαν ὑπὸ Μανσόλα δημοσιευθεῖσαν, καὶ θέλει ἴδει ὅτι σήμερον οἱ ἐν Ἑλλάδι ἐπιστήμονες ἀριθμοῦνται εἰς 1280 καὶ ἀναλογοῦσιν 7 : 62 ἐπὶ 10,000 κατοίκων, ἤτοι ἀναλογικῶς πλεονάζουσιν ἢ ἐν αὐτῇ τῇ Γαλλίᾳ, ἔνθα ἐπὶ 10,000 κατοίκων ἀναλογοῦσιν 7 ἰατροί· σημειωτέον δὲ ὅτι εἰς τοὺς σημερινοὺς ἰατροὺς δὲν συμπεριλαμβάνονται καὶ 339 Ἕλληνες ἐπιστήμονες ἐξασκοῦντες τὴν ἰατρικὴν ἐκτὸς τοῦ κράτους. Χάριν περιεργίας ἀντιγράφω ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπισήμου ἐκθέσεως τοῦ τότε ἀστυϊατροῦ Ἀθηνῶν Ι. Κλάδου τὴν κατάστασιν τῆς ἐπιστήμης ἐν αὐτῇ τῇ περιοχῇ τῆς πρωτευούσης τοῦ κράτους ἐπαρχίας. Ἐν τῷ δήμῳ Ἀθηνῶν ἐπὶ 16,588 κατοίκων ὑπῆρχον 24 ἰατροί. Ἐν τῷ δήμῳ Πειραιῶς ἐπὶ 1,011 κατοίκων εἷς ἰατρός. Ἐν τοῖς ὑπολοίποις δήμοις τῆς Ἀττικῆς, Μυρρινοῦντος, Ἀραφῆνος, Περαίας, Μαραθῶνος, Χασίων, Ἀμαρουσίου, καὶ

Digitized by Google

Ἀχαρνῶν οὐδὲ εἷς ἰατρός! Ὅτι δὲ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις ἡ ἰατρικὴ ἐπίσκεψις ἐθεωρεῖτο μεγάλη πολυτέλεια, πείθει αὐτὴ ἡ λεπτομερὴς ἔκθεσις τοῦ αὐτοῦ ἀστυϊάτρου Κλάδου περὶ τῶν ἐν ὅλῳ τῷ ἔτει 1838 ἀποβιωσάντων· ἐκ τούτων συμποσουμένων εἰς 496, οἱ 315 ἀπέθανον ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπισκέψεως ἰατροῦ!

***

Γάλλος μηχανικὸς ἐδημοσίευσε σχέδιον, καθ' ὃ οἱ πλοίαρχοι δύνανται διὰ τοῦ ὑποβρυχίου σύρματος νὰ τηλεγραφῶσι τοῖς οἰκείοις ὁσάκις καὶ ὁπότε ἂν βούλωνται. Εἰς τὸ κύριον σύρμα προσκολλῶνται κάθετοι κλάδοι ἔχοντες φιάλας, οὕτω δὲ ἀναβιβαζόμενοι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος. Ὅταν ὁ πλοίαρχος ἀπαντήσῃ μίαν τούτων, φέρει εἰς συνάφειαν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ συσκευὴν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ σύρματος καὶ τηλεγραφεῖ ἀκωλύτως. Δοκιμαὶ τῆς ἐφευρέσεως θὰ γίνωσι προσεχῶς ἐπὶ τοῦ σύρματος τοῦ συνάπτοντος Μασσαλίαν καὶ Ἀλγερίαν.

***

Ἐκ τοῦ κατωτέρω γεγονότος καταφαίνεται ἐναργέστατα πόσον ὠφέλιμος εἶνε ἡ λῆψις προφυλακτικῶν μέτρων πρὸς διατήρησιν τῶν εντομοφάγων πτηνῶν, μεγίστας ὑπηρεσίας παρεχόντων τῇ γεωργίᾳ.

Τὸ πλοῖον **Tintern-Abbey** ἀπέπλευσε τοῦ Ταμέσεως κατευθυνόμενον εἰς Νέαν Ζηλανδίαν μετὰ φορτίου 12,030 πτηνῶν ἤτοι: 100 κοσσύφων, 100 καλογιάννων, 100 ψαρωνίων, 100 φλυζουνίων, 140 καρδερινῶν, 170 περδίκων, 110 σπουργιτῶν, καὶ ἑκατοντάδων τινῶν ἄλλων εἰδῶν ἅτινα πάντα μετὰ τὴν ἄφιξιν εἰς Νέαν Ζηλανδίαν θέλουσιν ἀφεθῆ ἐλεύθερα.

Ἡ δοκιμὴ αὕτη ἐγένετο ὑπὸ τῶν γεωργῶν καὶ καλλιεργητῶν τῆς Νέας Ζηλανδίας, ὧν τὰ σπαρτὰ καὶ οἱ καρποὶ καταστρέφονται κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν ἐντόμων καὶ πρὸ πάντων ὑπὸ τῶν καμπῶν.

***

Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ὁδοιπορικῶν ἐξόδων τοῦ δουκὸς τοῦ Ἐδιμβούργου, μεταβάντος εἰς Μόσχαν ὅπως ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν βασίλισσαν κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς στέψεως, ὑπάρχει καὶ τὸ ποσὸν τῶν χιλίων λιρῶν διὰ μικρὰς δωρεάς. Ὅτε τῷ 1844 ὁ τσάρος Νικόλαος ἐπεσκέψατο τὴν βασίλισσαν Βικτωρίαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Οὐίνδσωρ διένειμε δισχιλίας λίρας (50,000 φρ.) εἰς τοὺς θεράποντας τῶν ἀνακτόρων. Ἡ παιδαγωγὸς ἔλαβε χιλίας λίρας. Ἐδέησε, προσέτι, νὰ δώσῃ εἰς ἕκαστον τῶν ἓξ λόρδων χρυσᾶ ὡρολόγια, ἢ καπνοθήκας κεκοσμημένας δι' ἀδαμάντων ἢ τοῦ φωτογραφήματος τοῦ τσάρου. Ἐκτὸς τούτων εἰς τὰς θεραπαίνας τῶν ἀνακτόρων διένειμε ὁλόκληρον κοιλὸν ὡρολογίων καρφίδων, κοσμημάτων. Ὅτε τῷ 1855 Ναπολέων ὁ Γ' ἐπεσκέψατο τὴν βασίλισσαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Οὐίνδσωρ διένειμε 1,500 λίρας (37,500 φρ.) εἰς τοὺς θεράποντας. Ὁ δοὺξ τοῦ Ἐδιμβούργου λέγεται ὅτι δὲν διαπρέπει ἐπὶ ἐλευθεριότητι· εἶνε ὑπέρπλουτος, ἀλλ' οὐδεμίαν παρέχει χρηματικὴν ἀρωγὴν εἰς τοὺς οἰκείους αὐτοῦ· ὅθεν ὁ δοὺξ καὶ ἡ δούκισσα τοῦ Τρέκ, ἓξ χιλιάδας λίρας κατ' ἔτος λαμβάνοντες διάγουσιν, ἐν χρηματικῇ στενοχωρίᾳ, ἐν μικρῷ δὲ χρόνῳ τὰ χρέη αὐτῶν ἀνῆλθον εἰς 50,000 λιρῶν. Ὁ δοὺξ τοῦ **Cambridge** προσήνεγκε φιλοφρόνως εἰς τὸ ἀτυχὲς συζυγικὸν ζεῦγος ἓν μέγαρόν του ἐν Γερμανίᾳ, ὅπου μεταβαῖνον ἠδύνατο νὰ τακτοποιήσῃ τὰ οἰκονομικά του, ἀλλ' ἡ εὔθυμος πριγκίπισσα Μαρία προτιμᾷ τὴν φαιδρὰν καὶ δαπανηρὰν ζωὴν τῆς Ἀγγλίας τῆς ὀλιγοδαπάνου ἀνίας τῆς Γερμανίας. Νομοσχέδιόν τι ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ παρουσιαζόμενον πρὸς παροχὴν συντάξεως θ' ἀπήλλασε πάντως τὸ δουκικὸν ζεῦγος τῆς δυσχεροῦς οἰκονομικῆς αὐτοῦ καταστάσεως.

***

Οἱ ἀμερικανοὶ δὲν ἔχουσι προλήψεις, θεωροῦσι δὲ φυσικώτατον νὰ κάμνωσιν ἐπιχειρήσεις καὶ οἱ ὑπηρέται τοῦ Θεοῦ, ὅπως πάντες οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, ἐπὶ τῆς κοιλάδος ταύτης τοῦ κλαυθμῶνος. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος λοιπὸν τῆς πόλεως Κιγκινάτι ἵδρυσε Τράπεζαν προεξοφλήσεως. Οἱ Αὐγουστῖνοι δὲ τῆς Μασαχουσέτης, μιμηθέντες τὸ παράδειγμα αὐτοῦ, ὠργάνωσαν μεγάλην οἰκονομικὴν ἐπιχείρησιν μετὰ ταμιευτηρίου πρὸς ἀποκλειστικὴν χρῆσιν τῶν πιστῶν. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ἐπιχείρησις δὲν ἐπέτυχε καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες ἐχρεωκόπησαν μὲ παθητικὸν πολλῶν ἑκατομμυρίων· τὸ ἐνεργητικὸν τῆς ἐπιχειρήσεως ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ τεσσάρων ἐκκλησιῶν, σχολείων τινῶν καὶ ἄλλων ἀκινήτων, τὰ ὁποῖα, ἂν ὅλα πωληθῶσι ὅσον ἀξίζουσι, θὰ δώσωσι 4 ἢ 5 τοῖς ἑκατὸν εἰς τοὺς ἄγαν εὐπίστους πιστούς.

***

Ὁ Νικόλαος Πέτροβιτς, ὁ νῦν τοῦ Μαυροβουνίου ἡγεμὼν, εἶνε εὐφυὴς ἀνὴρ διακρινόμενος διὰ τὴν ἑτοιμότητα τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. Πρὸ ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἐτῶν ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας μετέβη εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἡγεμόνος εἰς Κάτταρον. Ὁ Νικόλαος διέταξε νὰ φωταγωγήσωσι τοὺς ὑπερκειμένους τῆς Βόκκας ὑψηλοὺς βράχους. Ὁ δὲ Φραγκῖσκος Ἰωσὴφ θεασάμενος τὰς αἰχμηρὰς ἐκείνας κορυφὰς ἀνέκραξεν αἴφνης: «Ἡ Ὑψηλότης Σου, ὁ ἀδελφός μου, κατοικεῖ πολὺ ὑψηλά». Εἰς ὃ ὁ ἡγεμὼν ἀπεκρίθη: «Ἡ Μεγαλειότης Σου, ὁ ἀδελφός μου, μοῦ ἔχει πάρει τὴν θάλασσαν, οἱ Τοῦρκοι μου ἔχουν πάρει τὴν ξηράν, μόνον ὁ οὐρανὸς μοῦ μένει».

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 395 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 3 | 24 Ἰουλίου 1883

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Λ. 'Αλεβύ. — Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 453.

Θ'

Εἶνε σήμερον ἡ 10 Αὐγούστου, ἡ ἡμέρα ἥτις μέλλει νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν Ἰωάννην εἰς Λογγεβάλ.

Ἡ Μπεττίνα ἀφυπνώσασα λίαν πρωῒ ἐγείρεται καὶ κατ' εὐθεῖαν σπεύδει πρὸς τὸ παράθυρον. Ἥλιος λαμπρὸς διαπερᾷ καὶ διαλύει ἤδη τοὺς ἑωθινοὺς ἀτμούς. Τὴν προηγουμένην νύκτα ὁ οὐρανὸς ἦτο ἀπειλητικὸς καὶ συννεφώδης, ἡ δὲ Μπεττίνα ὀλίγην ὥραν μόνον κοιμηθεῖσα, ἦτο ἔξυπνος ὅλην τὴν νύκτα καὶ διενοεῖτο:

— Φθάνει μόνον νὰ μὴ βρέχῃ αὔριον τὸ πρωΐ!

Ὁ καιρὸς λοιπὸν εἶνε θαυμάσιος, ἡ δὲ Μπεττίνα οὖσα ὀλίγον τι δεισιδαίμων, ἀναλαμβάνει θάρρος καὶ ἐλπίδα, καὶ ἀφ' οὗ ἡ ἡμέρα ἄρχεται καλῶς, καλῶς καὶ θὰ λήξῃ.

Ὁ κύριος Σκὼτ ἦτο ἤδη ἐν Λογγεβὰλ πρό τινων ἡμερῶν. Ἡ Μπεττίνα ἀνέμενεν αὐτὸν μετὰ τῆς Σουζῆς καὶ τῶν παιδίων, ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας τῆς Χάβρης καθ' ἣν ἡμέραν κατέπλεε τὸ ἀτμόπλουν.

Κατησπάσθησαν ἐπανειλημμένως ἀλλήλους μετὰ πολλῆς στοργῆς, μεθ' ὃ ὁ Ῥιχάρδος ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν γυναικαδέλφην του εἶπε γελῶν:

— Νἄχωμε καλὸ 'ρώτημα, πότε γίνονται οἱ γάμοι;

— Ποῖοι γάμοι;

— Μὲ τὸν κύριον Ἰωάννην Ῥαινάλδον.

— Ἄ! ἡ ἀδελφή μου σ' ἔγραψε;

— Ἡ Σουζή; μὲ συγχωρεῖς . . . ἡ Σουζὴ δὲν μ' εἶπε τίποτε . . . σὺ μὲ τὸ ἔγραψες, κυρία μου. Ὅλα σου τὰ γράμματα, δύο τώρα μῆνας ἄλλο θέμα δὲν ἔχουν παρὰ μόνον τὸν νέον ἀξιωματικόν.

— Ὅλα μου τὰ γράμματα;

— Ναί, ναί . . . καὶ μ' ἔγραφες συχνότερα καὶ ἐκτενέστερον. Δὲν παραπονοῦμαι, ἀλλὰ τέλος πάντων σ' ἐρωτῶ πότε θὰ μου παρουσιάσῃς τὸν γαμβρόν μου.

Καὶ οὗτος μὲν ἔλεγε ταῦτα παίζων, ἀλλ' ἡ Μπεττίνα ἀπεκρίθη:

— Μετ' οὐ πολύ, ἐλπίζω.

Ὁ κύριος Σκὼτ μανθάνει ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶνε σπουδαῖον. Ὅτε δ' ἐπανήρχοντο, ἐν τῇ σιδηροδρομικῇ ἁμάξῃ ἐζήτησεν ἡ Μπεττίνα τὰς ἐπιστολάς της, ὁ δὲ Ῥιχάρδος τὰς ἔδωκε. Τὰς ἀναγινώσκει ἐκείνη, καὶ ὄντως περὶ ἐκείνου καὶ μόνου γίνεται λόγος ἐν ἑκάστῃ σελίδι τῶν ἐπιστολῶν τούτων! Ἀνευρίσκει ἐν αὐταῖς λεπτομερῶς ἐκτεθειμένην τὴν διήγησιν τῆς πρώτης συναντήσεως. Ἰδοὺ ἡ περιγραφὴ τοῦ Ἰωάννου ἐν τῷ κηπαρίῳ τοῦ πρεσβυτερίου φοροῦντος τὸ ἀχύρινον σκιάδιόν του καὶ κρατοῦντος τὸ φαβεντιανὸν σαλατοδοχεῖον . . . καὶ κατωτέρω ὁ κύριος Ἰωάννης καὶ ἀείποτε ὁ κύριος Ἰωάννης! Ἐκ πάντων τούτων ἀνακαλύπτει ὅτι τὸν ἠγάπα πολὺ πρότερον ἢ ὅσον ἐνόμιζε.

Εἶνε λοιπὸν ἡ 10 Αὐγούστου. Πρὸ ὀλίγης ὥρας ἔληξε τὸ πρόγευμα, καὶ ὁ Ἄρυς καὶ ἡ Μπέλλα εἶνε ἀνυπόμονοι, διότι γινώσκουσιν ὅτι τὸ σύνταγμα ὀφείλει ἐντὸς τῆς πρώτης καὶ δευτέρας ὥρας νὰ διέλθῃ τὸ χωρίον, καὶ τοῖς εἶχον ὑποσχεθῆ ὅτι θά τους φέρωσι νὰ ἴδωσι τοὺς στρατιώτας διερχομένους. Ὅθεν καὶ τὰ παιδία καὶ ἡ Μπεττίνα θεωροῦσιν ὡς μέγα τι τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἐνάτου συντάγματος τοῦ πυροβολικοῦ.

— Θεία Μπεττή, θεία Μπεττή, εἶπεν ἡ Μπέλλα, ἔλα καὶ σὺ μαζί μας.

— Ναί, ἔλα μαζί μας, θεία, εἶπεν ὁ Ἄρυς, νὰ ἰδοῦμεν τὸν κύριον Ἰωάννην ἀπάνω 'ς τὸ μεγάλο του τὸ ἄλογο τὸ ψαρύ.

Ἡ Μπεττίνα ἀρνεῖται, ἀνθίσταται, ἀλλ' ὁποῖος πειρασμός! Ἀλλ' ὄχι δὲν θὰ ὑπάγῃ, μόνον τὴν ἑσπέραν θά τον ἴδῃ τὸν Ἰωάννην, ἵνα γείνῃ ἡ ἐξήγησις ἐκείνη ἡ γνωστὴ ἣν ἀπὸ εἴκοσιν ἡμερῶν παρασκευάζει.

Καὶ τὰ μὲν παιδία ἀπέρχονται μετὰ τῶν παιδαγωγῶν των, ἡ δὲ Μπεττίνα, ἡ Σουζὴ καὶ ὁ Ῥιχάρδος μεταβαίνουσιν εἰς τὸν κῆπον, πολὺ πλησίον τοῦ πύργου νὰ καθίσωσιν ὀλίγον.

Εὐθὺς δὲ ὡς ἐκάθισαν, ἡ Μπεττίνα εἶπε πρὸς τὴν Σουζήν:

— Τώρα, Σουζή μου, θὰ σου ὑπενθυμίσω τὴν ὑπόσχεσίν σου. Ἐνθυμεῖσαι τί εἴπομεν τὴν

Digitized by Google

ἑσπέραν τῆς ἀναχωρήσεώς του. Ἐμείναμεν σύμφωνοι ὅτι, ἐὰν τὴν ἡμέραν τῆς ἐπανόδου του σοὶ εἴπω: «Σουζή, εἶμαι βεβαία ὅτι τὸν ἀγαπῶ!», ἐμείναμεν σύμφωνοι ὅτι θά με δώσης τὴν ἄδειαν νὰ ἀποταθῶ ἀπ' εὐθείας πρὸς αὐτὸν καὶ νά τον ἐρωτήσω ἐάν με θέλῃ γυναῖκά του.

— Μάλιστα, σοί το ὑπεσχέθην. Ἀλλ' εἶσαι βεβαία ;...

— Βεβαιοτάτη. Σὲ λέγω λοιπὸν καὶ νά το εἰξεύρῃς ὅτι ἔχω σκοπὸν νά τον φέρω . . . . . ἐδῶ δά, προσέθηκε γελῶσα, ἐδῶ δὰ εἰς τὸ κάθισμα... καὶ νά τον εἰπῶ ἐπάνω κάτω ὅ τι εἶπες ἄλλοτε σὺ εἰς τὸν Ῥιχάρδον . . . Καὶ ἐπέτυχες, Σουζή . . . , διότι εἶσαι τώρα εὐτυχεστάτη. Καὶ ἐγὼ λοιπὸν θέλω νὰ γείνω εὐτυχής! Ῥιχάρδε, ἡ Σουζὴ σὲ εἶπε τίποτε περὶ τοῦ κυρίου Ῥαινάλδου ;

— Ναί, καί μ' εἶπε μάλιστα ὅτι περὶ οὐδενὸς ἄλλου εἶχε τόσην ὑπόληψιν, ἀλλά. . .

— Ἀλλὰ σὲ εἶπε καὶ ὅτι ὁ γάμος αὐτὸς θὰ ἦτο κάπως πάρα πολὺ ἥσυχος ὡς πρὸς ἐμέ, κάπως πρόστυχος . . . Ὢ! κακὴ ἀδελφή! Τὸ πιστεύεις, Ῥιχάρδε, ὅτι δὲν εἱμπορῶ νά της ἐξαλείψω αὐτὴν τὴν ἰδέαν. Δὲν ἐννοεῖ ὅτι ἐγὼ θέλω πρὸ πάντων νὰ ἀγαπῶ καὶ νὰ ἀνταγαπῶμαι. Τὸ πιστεύεις, Ῥιχάρδε, ὅτι τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα μ' ἔστησε φοβερὰν παγίδα! Ἔχεις ἀκουστὰ κάποιον πρίγκιπα Ῥωμανέλλην;

— Μάλιστα καὶ ἠδύνασο νὰ γείνῃς πριγκίπισσα.

— Καὶ δὲν θὰ ἦτο πολὺ δύσκολον, πιστεύω... Λοιπόν, μίαν ἡμέραν δὲν εἰξεύρω πῶς με κατέβη νὰ εἰπῶ εἰς τὴν Σουζὴν ὅτι ὁ πρίγκιψ Ῥωμανέλλης μ' ἐφαίνετο ὄχι ἀπορριπτέος. Τί φαντάζεσαι ὅτι ἔκαμεν ἡ κυρία ; Ἡ οἰκογένεια Τοῦρνερ ἦτο εἰς Τρουβίλλην, καὶ ἡ Σουζὴ ἐσκάρωσε μικρὰν συνωμοσίαν . . . Μ' ἔκαμαν νὰ προγευματίσω μὲ τὸν πρίγκιπα . . . Ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ἐλεεινόν . . . Ὄχι ἀπορριπτέος! Δύο ὥρας ἐκαθήμην πλησίον του καὶ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα δὲν ἔπαυα νὰ ἐρωτῶ τὸν ἑαυτόν μου, πῶς ἦτό ποτε δυνατὸν νὰ ἐκστομίσω τοιοῦτον λόγον, ὅτι ὁ πρίγκιψ δὲν ἦτο ἀπορριπτέος . . . Ὄχι, Ῥιχάρδε, ὄχι Σουζή, οὔτε πριγκίπισσα θέλω νὰ εἶμαι, οὔτε κόμησσα, οὔτε μαρκησία. Θέλω νὰ εἶμαι κυρία Ῥαινάλδου . . . ἐὰν καὶ ὁ κύριος Ῥαινάλδος τὸ θελήσῃ . . . καὶ δὲν εἶνε πολὺ βέβαιον.

Ἤδη τὸ σύνταγμα εἰσήρχετο εἰς τὸ χωρίον καὶ ἐξαίφνης ἠκούσθη δυνατὸς ἦχος σαλπίγγων πολεμικὸς καὶ χαρμόσυνος. Καὶ οἱ τρεῖς δὲ ἐγένοντο σιωπηλοί. Διήρχετο τὸ σύνταγμα, διήρχετο ὁ Ἰωάννης . . . Τὸ σάλπισμα ἠλαττώθη, ἀπεσβέσθη, ἡ δὲ Μπεττίνα ἀναλαμβάνουσα τὸν λόγον:

— Ὄχι, εἶπε, δὲν εἶνε βέβαιον. Καὶ ὅμως μὲ ἀγαπᾷ καὶ πολύ, ἀλλὰ χωρὶς καὶ νὰ εἰξεύρῃ καλὰ καλὰ τί πρᾶγμα εἶμαι. Ἐγὼ νομίζω ὅτι ἀξίζω νὰ μ' ἀγαποῦν κατ' ἄλλον τρόπον, νομίζω ὅτι δὲν θά τῳ ἐπροξένουν τόσον τρόμον ἐάν μ' ἐγνώριζε καλλίτερα, καὶ δι' αὐτὸ ἴσα ἴσα σᾶς ζητῶ τὴν ἄδειαν νά τον ὁμιλήσω ἀπόψε ἐλεύθερα καὶ εἰλικρινῶς.

— Σέ τὴν δίδομεν, ἀπεκρίθη ὁ Ῥιχάρδος, σέ την δίδομεν καὶ οἱ δύο, διότι εἰξεύρομεν ὅτι δὲν θὰ κάμῃς, Μπεττίνα, τίποτε ἀντιβαῖνον εἰς τὴν εὐπρέπειαν.

— Θὰ προσπαθήσω τοὐλάχιστον.

Τὰ παιδία ἐπανέρχονται τρέχοντα. Εἶδον τὸν Ἰωάννην, ἦτο κατάλευκος ἐκ τοῦ κονιορτοῦ καί τα ἐχαιρέτισε.

— Μοναχά, προσέθηκεν ἡ Μπέλλα, δὲν ἐστάθη νά μας ὁμιλήσῃ . . . ἄλλοτε στέκεται, ἀλλὰ σήμερα δὲν ἠθέλησε.

— Ναί, ἠθέλησε, ἀπεκρίθη ὁ Ἄρυς, διότι πρῶτα ἔκαμε ἔτσι δά . . . καὶ ἔπειτα δὲν ἠθέλησε, ἐγύρισε ἔπειτα.

— Ἀδιάφορο, ἐγὼ 'ξέρω πῶς δὲν ἐστάθηκε. Καὶ τί ὡραῖα εἶνε νὰ 'μιλῇ κανεὶς μὲ ἀξιωματικόν, καὶ μάλιστα ὅταν εἶνε 'ς τὸ ἄλογο!

— Ὄχι δι' αὐτό, ἀλλὰ καὶ διότι τὸν ἀγαποῦμεν πολὺ τὸν κύριον Ἰωάννην. Καὶ νὰ εἰξέρατε, μπαμπᾶ, τί καλὸς ποῦ εἶνε, τί καλὰ 'ξέρει νὰ παίζῃ μαζί μας.

— Καὶ τί εὔμορφες ζωγραφιὲς κάμνει! . . Θυμᾶσαι, Ἄρυ, ἐκεῖνον τὸν καραγκιόζη μὲ τὴ μαγκοῦρα του ;

— Ἀμ' τὸ γάτο, ἦταν καὶ ἕνας γάτος.

Καὶ τὰ παιδία ἀπομακρύνονται συνδιαλεγόμενα περὶ τοῦ Ἰωάννου.

— Χωρὶς ἄλλο, εἶπεν ὁ κύριος Σκώτ, ὅλοι ἐδῶ μέσα τὸν ἀγαποῦν.

— Καὶ σὺ θὰ κάμῃς τὸ ἴδιο, εἶπεν ἡ Μπεττίνα, ὅταν τὸν γνωρίσῃς.

Τὸ σύνταγμα ἅμα ἐξελθὸν τοῦ χωρίου προυχώρησε καλπάζον ἐπὶ τῆς λεωφόρου . . . Ἰδοὺ τὸ ἄνδηρον ἐφ' οὗ ἵστατο ἡ Μπεττίνα ἐκείνην τὴν πρωΐαν πρὸ εἴκοσιν ἡμερῶν . . . Ὁ Ἰωάννης διενοήθη. «Ἄχ! καὶ νὰ ἦτον ἐκεῖ!» φοβεῖται δὲ ἅμα καὶ ἐλπίζει . . . Ἐγείρει τὴν κεφαλήν, παρατηρεῖ . . . καὶ δέν την βλέπῃ . . . δὲν εἶν' ἐκεῖ!

Δέν την ἐπανεῖδε! δὲν θά την ἐπανίδῃ . . . ἐπὶ πολὺν χρόνον τοὐλάχιστον. Τὴν αὐτὴν ἑσπέραν θὰ ἀπέλθῃ περὶ τὴν ἕκτην ὥραν εἰς Παρισίους, ἐκεῖ δὲ τμηματάρχης τις τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν τὸν εὐνοεῖ, καὶ θά τον παρακαλέσῃ νὰ ἐνεργήσῃ τὴν μετάθεσίν του εἰς ἄλλο σύνταγμα.

Ὁ Ἰωάννης ἐσκέφθη πολὺ ἐκεῖ κάτω μόνος ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἰδοὺ τὸ πόρισμα τῶν σκέψεών του: δὲν δύναται, δὲν ὀφείλει νὰ γείνῃ σύζυγος τῆς Μπεττίνας!

Digitized by Google

Οἱ ἄνδρες καταβαίνουσι τῶν ἵππων ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ στρατῶνος, καὶ ὁ Ἰωάννης προσαγορεύει τὸν συνταγματάρχην του καὶ τοὺς συναδέλφους του. Τετέλεσται, εἶν' ἐλεύθερος, δύναται νὰ ἀπέλθῃ . . . ἀλλὰ δὲν ἀπέρχεται. Παρατηρεῖ πέριξ του . . . Ὦ! πόσον ἦτο εὐτυχὴς πρὸ τριῶν μηνῶν, ὅτε ἐξήρχετο ἔφιππος ἐκ τῆς μεγάλης ἐκείνης αὐλῆς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου τῶν τηλεβόλων κυλιομένων ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τῆς Σουβινῆς, καὶ πόσον κατηφὴς θὰ ἐξέλθῃ σήμερον! Ἄλλοτε ἐκεῖ ἦτο ἡ ζωή του.. ποῦ τώρα θὰ εἶνε;

Ἐπανέρχεται καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ δωμάτιόν του. Γράφει πρὸς τὴν κυρίαν Σκὼτ ὅτι ἕνεκα ὑποθέσεων τῆς ὑπηρεσίας εἶνε ἠναγκασμένος νὰ ἀπέλθῃ παρευθύς, καὶ δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ γευματίσῃ ἐν τῷ πύργῳ· παρακαλεῖ δὲ τὴν κυρίαν Σκὼτ νά τον ἀνακαλῇ εἰς τὴν μνήμην τῆς Μπεττίνας . . . Μπεττίνας! . . . Ἄ! μετὰ πόσου πόνου ἔγραψε τὸ ὄνομα τοῦτο! . . . Σφραγίζει τὴν ἐπιστολὴν . . . Θά την στείλῃ τώρα παρευθύς.

Παρασκευάζει τὰ τῆς ὁδοιπορίας του· ἔπειτα δὲ θὰ πορευθῇ ν' ἀφήσῃ ὑγίειαν εἰς τὸν ἀνάδοχόν του, καὶ τοῦτο πρὸ πάντων τὸν δυσαρεστεῖ. Ἀλλὰ θά τῳ εἴπῃ ὅτι πολὺ ὀλίγον θὰ διαρκέσῃ ἡ ἀπουσία του.

Ἀνοίγει συρτάριον τοῦ γραφείου του ἵνα λάβῃ χρήματα· πρῶτον δὲ προσέβαλε τοὺς ὀφθαλμούς του μικρὰ ἐπιστολὴ ἐπὶ χάρτου κυανόχρου, ἡ μόνη ἐπιστολὴ ἣν παρ' ἐκείνης ἔλαβε.

«Θὰ λάβετε τὴν καλοσύνην νὰ δώσετε εἰς τὸν κομιστὴν τὸ βιβλίον περὶ τοῦ ὁποίου μοὶ εἴπετε χθές; Θὰ εἶνε ἴσως ὀλίγον βαρὺ δι' ἐμέ.. Ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ προσπαθήσω νά το ἀναγνώσω . . . Σᾶς περιμένομεν. Ἔλθατε ὅσον δυνατὸν ταχύτερον».

Καὶ εἶνε ὑπογεγραμμένη: *Μπεττίνα*.

Ὁ Ἰωάννης ἀναγινώσκει ἐπανειλημμένως τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς . . . Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον δὲν δύναται πλέον νὰ ἀναγνώσῃ . . . Οἱ ὀφθαλμοί του ἐθαμβώθησαν.

— Τοῦτο μόνον μ' ἀπομένει ἐξ αὐτῆς! εἶπε καθ' ἑαυτόν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ὥραν ὁ πατὴρ Κωνστάντιος καὶ ἡ Παυλίνα καταστρώνουσι τοὺς λογαριασμούς των· εἶνε δὲ θαυμασία ἡ οἰκονομικὴ των κατάστασις. Ἐν τῷ ταμείῳ ὑπάρχουσι πλέον τῶν δισχιλίων φράγκων! Καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς Σουζῆς καὶ τῆς Μπεττίνας ἐξεπληρώθησαν ἅπασαι: οὐδεὶς πτωχὸς ὑπάρχει ἐν τῇ χώρᾳ. Ἡ γηραιὰ μάλιστα Παυλίνα ἐνίοτε αἰσθάνεται ἐλαφρὰς τινας τύψεις τοῦ συνειδότος.

—Κυττάζετε, πάτερ Κωνστάντιε, εἶπε, 'σὰν πολλὰ θαρρῶ πῶς μοιραζόμε. Καὶ ἡ φήμη ἐπῆγε καὶ εἰς τὰ ἄλλα χωριὰ ὅτι ἐδῶ κάμνουν ελεημοσύνην μὲ τὸ σακκί. Καὶ 'ξεύρετε τί θὰ γείνῃ σήμερ' αὔριον; θὰ γεμίσῃ τὸ Λογγεβὰλ ἀπὸ πτωχούς.

Ὁ ἐφημέριος δίδει πεντήκοντα φράγκα εἰς τὴν Παυλίναν νά τα φέρῃ εἰς δυστυχῆ τινα, ὅστις ἔθραυσε τὸν βραχίονα καταπεσὼν ἀπὸ ἁμαξίου πλήρους ξηροῦ χόρτου. Αὐτὸς δὲ μένει μόνος ἐν τῷ πρεσβυτερίῳ. Εἶνε δὲ σύννους, διότι ἐστάθη μὲν ὅτε διήρχετο τὸ σύνταγμα, ἀλλ' ὁ Ἰωάννης μίαν μόνον στιγμὴν ἦλθε καὶ ἔμεινε πλησίον του καὶ ἦτο κατηφής. Ἀπό τινος χρόνου ὁ πατὴρ Κωνστάντιος παρετήρησεν ὅτι ὁ Ἰωάννης δὲν εἶχε πλέον τὴν προτέραν αὐτοῦ εὐθυμίαν καὶ τὴν φαιδρότητα, ἀλλ' ἦτο ὅμως ἥσυχος ὁ γηραιός, νομίζων ὅτι αἰτία τούτου ἦτό τις ἐκ τῶν νεανικῶν ἐκείνων θλίψεων, αἵτινες οὐδόλως ἀπέβλεπον εἰς αὐτόν, ταπεινὸν γέροντα ἱερέα. Ἀλλ' ἡ σύννοια τοῦ Ἰωάννου ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἦτο προδηλοτάτη.

— Τώρα εὐθύς, θὰ ἔλθω, νοννέ μου, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰωάννης, ἔχω κἄτι τι νά σας ὁμιλήσω.

Καὶ ἀπῆλθεν ἀποτόμως, ὥστε ὁ πατὴρ Κωνστάντιος δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ φιλοδωρήσῃ τὸν Λουλοῦ τὸ τεμάχιον ἢ μᾶλλον τὰ τεμάχια τῆς ζαχάρεως, διότι εἶχε βάλη πέντε ἢ ἕξ βώλους εἰς τὸ θυλάκιόν του, κρίνων ὅτι ὁ Λουλοῦ ἤξιζε νὰ λάβῃ τοιοῦτον δῶρον, ἕνεκα τῆς δεκαημέρου πορείας καὶ τῆς ἐπὶ εἴκοσι νύκτας διανυκτερεύσεώς του ἐν ὑπαίθρῳ. Πλὴν δὲ τούτου ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς κυρίας Σκὼτ ἐν τῷ πύργῳ, συχνότατα εἶχεν ὁ Λουλοῦ πλείονα τεμάχια ζαχάρεως. Ὁ πατὴρ Κωνστάντιος ἔγεινε, βλέπετε, ἀφειδής, ἄσωτος, αἰσθανόμενος ἑαυτὸν ἑκατομμυριοῦχον. Τὸ νὰ δίδῃ ζάχαριν εἰς τὸν Λουλοῦ ἦτο ἡ μανία του. Ἡμέραν τινὰ μάλιστα μικροῦ δεῖν εἶπε πρὸς τὸ ἄλογον ζῷον τὴν στερεότυπον προσλαλιάν του:

— Τοῦτο τὸ δίδουν αἱ νέαι κυρίαι τοῦ Λογγεβάλ. Δεήσου ὑπὲρ αὐτῶν ἀπόψε.

Τὴν 3 μ. μ. ἦλθεν ὁ Ἰωάννης εἰς τὸ πρεσβυτέριον, ὁ δὲ ἐφημέριος προλαμβάνων αὐτὸν εἶπε παρευθύς:

— Εἶπες ὅτι εἶχες ἀνάγκην νά μ' ὁμιλήσῃς . . . Τί τρέχει;

— Κἄτι τι τὸ ὁποῖον θά σας ἐκπλήξῃ, νοννέ μου, θά σας λυπήσῃ, καὶ τὸ ὁποῖον λυπεῖ καὶ ἐμέ. Ἔρχομαι νά σας ἀφήσω ὑγίειαν.

— Ὑγίειαν! φεύγεις;

— Μάλιστα, φεύγω.

— Καὶ πότε;

— Σήμερον . . . εἰς τὰς δύο.

— Εἰς τὰς δύο! Ἀλλ' ἀπόψε ἦτο νὰ δειπνήσωμεν εἰς τὸν πύργον.

— Ἔγραψα πρὸς τὴν κυρίαν Σκὼτ ζητῶν νά με συγχωρήσῃ. Εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ ἀναχωρήσω ἄνευ ἀναβολῆς.

Digitized by Google

— Τώρα ἀμέσως;

— Τώρα ἀμέσως.

— Καὶ πηγαίνεις;

— Εἰς Παρισίους.

— Εἰς Παρισίους! Καὶ πῶς τόσον ἔξαφνα;

— Ὄχι τόσον ἔξαφνα. Πρὸ πολλοῦ μελετῶ τὸ πρᾶγμα τοῦτο.

— Καὶ δέν μ' εἶπες τίποτε!... Ἰωάννη, κἄτι συμβαίνει... Εἶσαι ἀνὴρ καὶ δὲν ἔχω πλέον τὸ δικαίωμα νά σε μεταχειρίζωμαι ὡς παιδίον, ἀλλὰ τέλος πάντων εἰξεύρεις πόσον σε ἀγαπῶ... Ἐάν σε βασανίζῃ τι, ἐάν σ' ἐνοχλῇ, διατί νὰ μὴ μέ το εἰπῇς; Ἴσως θὰ ἠδυνάμην νά σοι δώσω καλήν τινα συμβουλήν. Ἰωάννη, διατί πηγαίνεις εἰς Παρισίους;

— Δὲν θά σάς το ἔλεγον... διότι θὰ λυπηθῆτε... ἀλλ' ὅμως ἔχετε τὸ δικαίωμα νά το μάθετε... Πηγαίνω εἰς Παρισίους νὰ ζητήσω τὴν μετάθεσίν μου εἰς ἄλλο σύνταγμα.

— Εἰς ἄλλο σύνταγμα; καὶ ν' ἀφήσῃς τὴν Σουβινήν;

— Μάλιστα, ν' ἀφήσω τὴν Σουβινήν... ἐπ' ὀλίγον, ἀλλὰ νά την ἀφήσω... καὶ ἐγὼ τὸ θέλω καὶ εἶνε ἀνάγκη.

— Καὶ ἐγώ, Ἰωάννη; δὲν συλλογίζεσαι λοιπὸν ἐμέ;... ἐπ' ὀλίγον!... ἐπ' ὀλίγον!.. ἀλλ' ἴσα ἴσα πόσον ἀκόμη ἐγὼ θὰ ζήσω; ὀλίγον. Καὶ κατὰ τὰς τελευταίας μου ταύτας ἡμέρας, τὰς ὁποίας ὀφείλω εἰς τὸν Θεόν, εὐτυχία μου θὰ ἦτο, Ἰωάννη, ναί, εὐτυχία μου νά σε αἰσθάνωμαι ἐδῶ πλησίον μου. Καὶ σὺ θέλεις νὰ φύγῃς! Ἰωάννη, περίμενε ὀλίγον, λάβε ὑπομονὴν καὶ δὲν θ' ἀργήσῃ· περίμενε νά με καλέσῃ ὁ πανάγαθος Θεός, περίμενε νὰ ὑπάγω νὰ εὕρω ἐκεῖ τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. Μὴ φύγῃς, Ἰωάννη, μὴ φύγῃς.

— Ἂν σεῖς με ἀγαπᾶτε, καὶ ἐγὼ σᾶς ἀγαπῶ... καί το εἰξεύρετε.

— Μάλιστα τὸ εἰξεύρω.

— Αἰσθάνομαι πρὸς ὑμᾶς τὴν αὐτὴν ἐκείνην στοργήν, τὴν ὁποίαν ᾐσθανόμην ὅτε ἤμην μικρὸν παιδάκι, καί με ἐπροστατεύσατε καί με ἀνεθρέψατε. Ἡ καρδία μου δὲν μετεβλήθη, οὐδέποτε θὰ μεταβληθῇ... Ἀλλ' ἐὰν τὸ καθῆκον, ἐὰν ἡ τιμὴ μὲ ἀναγκάζουν νὰ φύγω...

— Ἂ! ἐὰν τὸ καθῆκόν σε ἀναγκάζῃ καὶ ἡ τιμή... δὲν λέγω πλέον τίποτε, Ἰωάννη... Τὰ πάντα ὑποχωροῦν, τὰ πάντα, τὰ πάντα! Ἀείποτε παρετήρησα ὅτι ἦσο κάλλιστος κριτὴς τοῦ καθήκοντός σου, κάλλιστος κριτὴς τῆς τιμῆς σου... Πήγαινε, τέκνον μου, πήγαινε· δέν σ' ἐρωτῶ τίποτε, δὲν θέλω τίποτε νὰ μάθω.

— Καὶ ἐγὼ θά σας ὁμολογήσω τὰ πάντα, ἀνεφώνησεν ὁ Ἰωάννης, ἡττηθεὶς ὑπὸ τῆς συγκινήσεως. Καὶ εἶνε καλλίτερον νὰ εἰξεύρετε τὰ πάντα. Σεῖς μένετε ἐδῶ, σεῖς, θὰ ὑπάγετε εἰς τὸν πύργον... θά την ἰδῆτε πάλιν... ἐκείνην!

— Ποίαν... ἐκείνην;

— Τὴν Μπεττίναν!

— Τὴν Μπεττίναν!

— Τὴν λατρεύω, νοννέ μου, τὴν λατρεύω!

— Ὤ, παιδάκι μου!

— Συγχωρήσατέ με διότι σᾶς ὁμιλῶ περὶ τοιούτων πραγμάτων... ἀλλὰ σᾶς τα λέγω, ὡς θά τα ἔλεγον καὶ εἰς τὸν πατέρα μου. Καὶ ἔπειτα... ποτὲ εἰς κανένα δὲν ἠμπόρεσά ποτε νὰ κάμω λόγον περὶ αὐτῆς, καί με ἤρχετο νὰ σκάσω... Μάλιστα, τρέλα εἶνε, ἡ ὁποία βαθμηδὸν καὶ ἀνεπαισθήτως μ' ἐκυρίευσε χωρὶς νά το θέλω, διότι ἐννοεῖτε καλῶς... Θεέ μου! ἐδῶ μέσα ἤρχισα νά την ἀγαπῶ. Εἰξεύρετε, ὅτε ἦλθε μὲ τὴν ἀδελφήν της... οἱ μικροὶ ἐκεῖνοι κύλινδροι τῶν χιλίων φράγκων... ἡ κόμη της ἡ ὁποία ἐλύθη... καὶ τὴν ἑσπέραν εἰς τὴν ἐκκλησίαν;... Ἔπειτα μ' ἐπετράπη νά την βλέπω ἐλευθέρως, μετὰ πολλῆς οἰκειότητος... καὶ σεῖς ὁ ἴδιος, ἀκαταπαύστως μ' ἐλέγετε περὶ αὐτῆς ἐπαινῶν τὴν γλυκύτητά της, τὴν ἀγαθότητα. Ποσάκις μ' εἴπατε ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς γῆς πλάσμα καλλίτερον αὐτῆς!

— Καὶ αὐτὴ ἦτο ἡ γνώμη μου... καὶ ἀκόμη εἶνε... καὶ κανεὶς ἐδῶ δὲν την γνωρίζει καλλίτερά μου· διότι ἐγὼ μόνος τὴν εἶδον εἰς τὰς κατοικίας τῶν πτωχῶν. Ἐὰν εἴξευρες κάθε πρωῒ εἰς τὰς ἐπισκέψεις μας πόσον εἶνε συμπαθὴς καὶ γενναία! Οὔτε ἡ δυστυχία τῶν ἄλλων οὔτε τὰ παθήματα τὴν καταπονοῦν... Ἀλλὰ δὲν κάμνω καλὰ νά σ' τα λέγω αὐτά...

— Ὄχι, ὄχι, νά την ἰδῶ πλέον δὲν θέλω, ἀλλ' ὅμως θέλω νὰ ἀκούω περὶ αὐτῆς.

— Δὲν θὰ ἀπαντήσῃς εἰς τὴν ζωήν σου, Ἰωάννη, γυναῖκα καλλιτέραν καὶ ἔχουσαν εὐγενέστερα αἰσθήματα εἰς βαθμὸν τοιοῦτον, ὥστε μίαν ἡμέραν—μὲ εἶχε πάρῃ μαζί της εἰς ἀνοικτὴν ἅμαξαν γεμάτην παιγνίδια, — ἔφερνε τὰ παιγνίδια αὐτὰ εἰς ἓν κοράσιον ἄρρωστον, καὶ ὅταν τοῦ τα ἔδωσε, διὰ νά το κάμῃ νὰ γελάσῃ, διὰ νά το διασκεδάσῃ, τοῦ ὡμίλει τόσον νόστιμα, ὥστε σ' ἐσυλλογιζόμην καὶ ἔλεγα, τώρα τὸ ἐνθυμοῦμαι, ἔλεγα: «Ἄχ! καὶ νὰ ἦτο πτωχή!».

— Ναί, νὰ ἦτο πτωχή! ἀλλὰ δὲν εἶνε!

— Ὤ! ὄχι... Τέλος πάντων, τί τα θέλεις, τέκνον μου! ἀφ' οὗ ἐνοχλεῖσαι νά την βλέπῃς καὶ νὰ ζῇς πλησίον της, ἐπειδὴ πρέπει, πρὸ πάντων, νὰ μὴ ταλαιπωρῆσαι... πήγαινε μὲ τὴν εὐχήν μου, πήγαινε... Καὶ ὅμως... καὶ ὅμως...

Ὁ γηραιὸς ἱερεὺς ἔγεινε σύννους, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν εἰς τὰς χεῖράς του καὶ ἔμεινεν ἐπί τινα ὥραν σιωπηλός. Ἔπειτα δὲ ἐξηκολούθησε:

— Καὶ ὅμως, Ἰωάννη, εἰξεύρεις τί συλλογίζομαι; Ἀφ' ὅτου ἦλθεν ἡ Μπεττίνα εἰς τὸ Λογγεβάλ, τὴν εἶδα τοσάκις, καί, τέκνον μου, τώρα

Digitized by Google

σκέπτομαι, — τότε δέν μ' ἐφαίνετο παράξενον μ' ἐφαίνετο μάλιστα πολὺ φυσικὸν νὰ ἐνδιαφέρωνται οἱ ἄλλοι περὶ σοῦ, — ἀλλὰ τέλος πάντων, περὶ σοῦ ὡμίλει πάντοτε, ναί, πάντοτε.

— Περὶ ἐμοῦ;

— Ναί, καὶ περὶ τοῦ πατρός σου καὶ περὶ τῆς μητρός σου. Μετὰ πολλῆς περιεργίας ἐπεθύμει νὰ μανθάνῃ πῶς ἔζης, μὲ ἠρώτα νά της ἐξηγήσω τί ἐστιν ὁ στρατιωτικὸς βίος, ὁποῖον βίον ἔχει ὁ ἀληθὴς στρατιώτης ὁ ἀγαπῶν τὸ ἐπάγγελμά του καὶ εὐσυνειδήτως ἐκτελῶν αὐτό; Παράξενον πρᾶγμα, ἀφ' ὅτου μέ τα εἶπες ὅλ' αὐτά, εἰς τὴν κεφαλήν μου γίνεται συρροὴ ἀναμνήσεων. Μυρία ὅσα μικρὰ πράγματα συναθροίζονται, συνενοῦνται... Ἄκουσε νὰ ἰδῇς! Προχθὲς ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς Χάβρης μετὰ μεσημβρίαν· λοιπόν! μίαν ὥραν μετὰ τὴν ἄφιξίν της ἦτο ἐδῶ, καὶ περὶ σοῦ πρῶτα μοῦ εἶπε. Μὲ ἠρώτησεν ἐάν μ' ἔγραψες, μήπως ἠσθένησες καὶ πότε μέλλεις νὰ ἐπανέλθῃς, κατὰ ποίαν ὥραν, καὶ ἐὰν τὸ σύνταγμα θὰ διέλθῃ διὰ τοῦ χωρίου

— Τί τὸ ὄφελος, νοννέ μου; ὅλαι αὐταὶ αἱ ἀναμνήσεις εἶνε ἀνωφελεῖς.

— Ὄχι, δὲν εἶνε ἀνωφελεῖς... Ἐφαίνετο τόσον εὐχαριστημένη τόσον εὐτυχής, μάλιστα, συλλογιζομένη ὅτι μετ' ὀλίγον ἔμελλε νά σε ἴδῃ! Τὸ ἀποψινὸν δὰ δεῖπνον τὸ ἐθεώρει ἑορτὴν καὶ πανήγυριν!... Διότι ἔμελλε νά σε παρουσιάσῃ εἰς τὸν γαμβρόν της, ὅστις ἦλθε. Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ψυχὴ δὲν εἶνε εἰς τὸν πύργον, κανεὶς προσκεκλημένος δὲν εἶνε ἀπόψε. Πολὺ ἐπέμεινε εἰς τοῦτο, ἐνθυμοῦμαι μάλιστα καὶ τὴν φράσιν της— ἦτο αὐτοῦ δὰ εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας: «Πέντε μόνον θὰ εἴμεθα, μ' εἶπε, σεῖς καὶ ὁ κύριος Ἰωάννης, ἡ ἀδελφή μου, ὁ γαμβρός μου καὶ ἐγὼ» καὶ γελῶσα προσέθηκε: «Σωστὸν οἰκογενειακὸν δεῖπνον». Καὶ εὐθὺς ἀνεχώρησεν, ἔγεινεν ἀστραπή. Σωστὸν οἰκογενειακὸν δεῖπνον! Εἰξεύρεις τί νομίζω, Ἰωάννη; τὸ εἰξεύρεις.

— Μή τα πιστεύετε αὐτά, νοννέ μου, μή τα πιστεύετε.

— Ἰωάννη, πιστεύω ὅτι σὲ ἀγαπᾷ!

— Καὶ ἐγὼ τὸ πιστεύω!

— Καὶ σύ!

— Ὅταν τὴν ἀφῆκα πρὸ εἴκοσιν ἡμερῶν, ἦτο πολὺ τεταραγμένη καὶ συγκεκινημένη! Μὲ ἔβλεπε περίλυπον καὶ δυστυχῆ. Δὲν ἤθελε νά μ' ἀφήσῃ νὰ φύγω, ἦτο ἔξω εἰς τὴν θύραν τῆς ἔξω κλίμακος, καὶ ἠναγκάσθην νὰ δραπετεύσω... ναί... νὰ δραπετεύσω. Ἤμην ἕτοιμος νὰ λαλήσω, νὰ ἐκραγῶ, τὰ πάντα νά της εἰπῶ. Ἀφ' οὗ ἐπροχώρησα πενῆντα βήματα, ἐστάθην ὀλίγον καὶ ἐπέστρεψα πάλιν. Ἐκείνη δὲν ἠδύνατο νά με ἴδῃ διότι μὲ περιεκύκλωνε τὸ σκότος τῆς νυκτός, ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἔβλεπα εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἀκίνητον, ἔχουσαν ἐκτεθειμένους εἰς τὴν βροχὴν γυμνοὺς τοὺς ὤμους τῆς καὶ τοὺς βραχίονας, καὶ παρατηροῦσαν πρὸς τὸ μέρος μου. Ἴσως εἶνε μωρία μου νὰ νομίζω ὅτι..., ἴσως οὐδὲν ἄλλο ᾐσθάνετο πρὸς ἐμὲ ἢ ἁπλῶς οἶκτον μόνον. Ἀλλ' ὄχι, δὲν ἦτο οἶκτος, διότι εἰξεύρετε τί ἔκαμε τὴν ἄλλην ἡμέραν τὸ πρωΐ; Ἦλθε κατὰ τὰς πέντε νά με ἴδῃ διαβαίνοντα μὲ τὸ σύνταγμα, καὶ ὁ καιρὸς ἦτο φρικώδης,καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον μὲ ἀπεχαιρέτιζε... Ἄχ! νοννέ μου! νοννέ μου!...

— Ἀλλὰ τότε λοιπόν, ὑπέλαβεν ὁ τάλας ἐφημέριος σφόδρα τεταραγμένος καὶ συγκεχυμένος, ἀλλὰ τότε δὲν ἐννοῶ πλέον τίποτε. Ἂν την ἀγαπᾷς, Ἰωάννη, καὶ ἄν σε ἀγαπᾷ!

— Ἀλλὰ δι' αὐτὸ ἴσα ἴσα πρέπει νὰ φύγω. Ἂν ἤμην βέβαιος ὅτι ἐκείνη δὲν ἐνόησε τὸν ἔρωτά μου, ἂν ἤμην βέβαιος ὅτι δὲν συνεκινήθη! θὰ ἔμενα... θὰ ἔμενα... διὰ νὰ ἀπολαμβάνω τὴν τέρψιν τοῦ νά την βλέπω, καὶ θά την ἠγάπων μακρόθεν, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἐλπίδος, μόνον καὶ μόνον διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ νά την ἀγαπῶ...Ἀλλ' ὄχι, ἐνόησε πολὺ καλά. καὶ ἀντὶ νά με ἀποθαρρύνῃ... τέλος πάντων, ἰδοὺ τί με ἀναγκάζει νὰ φύγω...

— Ὄχι, δὲν καταλαμβάνω πλέον. Εἰξεύρω, ταλαίπωρον παιδί μου, ὅτι ὁμιλοῦμεν περὶ πραγμάτων εἰς τὰ ὁποῖα δὲν εἶμαι ἐντριβής... ἀλλὰ τέλος πάντων καὶ οἱ δύο σας εἶσθε ἀξιόλογοι νέοι καὶ ἀξιέραστοι... Τὴν ἀγαπᾷς... Θά την ἀγαπήσῃς... καὶ δὲν θὰ δυνηθῇς!..

— Καὶ τὸ χρῆμά της, νοννέ μου, τὸ χρῆμά της!

— Καὶ τί πρὸς αὐτό! Μήπως διὰ τὸ χρῆμά της σὺ τὴν ἠγάπησες; τοὐναντίον μάλιστα. Ἡ συνείδησίς σου, Ἰωάννη μου, θὰ εἶνε κατὰ τοῦτο ἥσυχος, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ.

— Ὄχι, δὲν ἀρκεῖ. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ τις καλὴν περὶ ἑαυτοῦ γνώμην, πρέπει καὶ οἱ ἄλλοι νά την συμμερίζωνται.

— Ὢ! Ἰωάννη, τίς ἐκ τῶν γνωριζόντων σε δύναται νἀμφιβάλλῃ!

— Τίς οἶδε;... Καὶ ἔπειτα ὑπάρχει ἄλλο τι ζήτημα πολὺ σπουδαιότερον τοῦ χρήματος καὶ σοβαρώτερον. Δέν της πρέπω.

— Καὶ δὲν με λέγεις τίς ἄλλος εἶνε καλλίτερός σου;...

— Δὲν πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν τί εἱμπορῶ νὰ ἀξίζω,ἀλλὰ τί εἶν'ἐκείνη καὶ τί εἶμ'ἐγώ,καὶ ποία θὰ εἶνε ἡ ζωή της καὶ ποία ἡ ζωή μου. Ἡμέραν τινὰ ὁ Παῦλος — εἰξεύρετε αὐτὸς τὰ λέγει ὀρθὰ κοπτά... ἀλλὰ διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὰ πράγματα γίνονται σαφέστερα — ἦτο ὁ λόγος περὶ αὐτῆς... Ὁ Παῦλος δὲν εἶχε τὴν παραμικρὰν ἰδέαν... ἀλλὰ καὶ πάλιν, ἐπειδὴ εἶνε καλὸς νέος,δὲν θὰ ὡμίλει οὕτω πως. Λοιπόν,μ'ἔλεγε:«Αὐτὴ θέλει ἄνδρα ὁ ὁποῖος νὰ

Digitized by Google

εἶνε ἰδικός της, ὅλος ἰδικός της, τοῦ ὁποίου μόνη φροντὶς νὰ εἶνε πῶς νὰ καταστήσῃ τὴν ζωήν της καθημερινὸν πανηγύρι, ἄνδρα τέλος πάντων ὁ ὁποῖος τὸ πᾶν νὰ θυσιάζῃ χάριν αὐτῆς ἕνεκα τοῦ πλούτου της». Ἐμέ, νοννέ μου, μὲ εἰξεύρετε . . . Τοιοῦτος σύζυγος δὲν δύναμαι, δὲν πρέπει νὰ εἶμαι, διότι εἶμαι στρατιώτης καὶ θέλω στρατιώτης νὰ μείνω. Ἐὰν ἡ τύχη τοῦ ἐπαγγέλματός μου μὲ ἀποστείλῃ ποτὲ φρουρὰν εἰς τρῦπάν τινα τῶν Ἄλπεων ἢ εἰς ἀπώτατον χωρίον τῆς Ἀλγερίας, δύναμαι νὰ ἀπαιτήσω νά με ἀκολουθήσῃ; Δύναμαι νά την καταδικάσω νὰ ζῇ ὡς σύζυγος στρατιωτικοῦ, ὅπερ εἶνε περίπου τὸ αὐτὸ ὡς ἐὰν ἦτο αὐτὴ στρατιώτης! Δὲν βλέπετε πῶς ζῇ σήμερον, μετὰ πόσης πολυτελείας καὶ ἐλευθερίας; . . .

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ ἐφημέριος, τὸ ζήτημα τοῦτο εἶνε πολὺ σπουδαιότερον τοῦ ζητήματος τῶν χρημάτων.

— Καὶ τόσον σπουδαῖον, ὥστε δὲν ὑπάρχει δισταγμός. Τὰς εἴκοσιν αὐτὰς ἡμέρας τὰς ὁποίας διῆλθον ἐν τῷ στρατοπέδῳ μόνος, ὅλ' αὐτὰ τὰ ἐσκέφθην . . . τὰ ἐμελέτησα, καὶ ἐπειδὴ τὴν ἀγαπῶ ὡς τὴν ἀγαπῶ, πρέπει νὰ εἶνε πολὺ ἰσχυροὶ οἱ λόγοι οἱ ὁποῖοι μοὶ δεικνύουν σαφῶς τὸ καθῆκόν μου. Πρέπει να φύγω . . . μακράν, πολὺ μακράν, ὅσον τὸ δυνατὸν μακράν. Καὶ ναὶ μὲν θὰ ὑποφέρω πολὺ . . . ἀλλὰ δὲν πρέπει νά την ἐπανίδω πλέον! δὲν πρέπει νά την ἐπανίδω πλέον!

Καὶ ταῦτα λέγων ὁ Ἰωάννης κατέπεσεν ἐπὶ ἕδρας πλησίον τῆς ἑστίας καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ καταβεβλημένος, ὁ δὲ γηραιὸς ἱερεὺς τὸν παρετήρει.

— Νά σε βλέπω δυστυχῆ! ταλαίπωρόν μου τέκνον, σὺ νὰ ὑποφέρῃς τόσον! . . . εἶνε πολὺ σκληρόν, εἶνε πολὺ ἄδικον! . . .

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκρούσθη ἐλαφρῶς ἡ θύρα.

— Ἄ! εἶπεν ὁ ἐφημέριος . . . μὴ φοβεῖσαι, Ἰωάννη, . . . κανένα δὲν δέχομαι . . .

Καὶ πορευθεὶς ἀνοίγει τὴν θύραν. Ἀλλὰ παρευθὺς ὑπεχώρησεν ὡς ἐὰν εἶδε φάσμα ἐνώπιόν του.

[Ἕπεται τὸ τέλος].

Ο ΚΟΜΗΣ ΤΟΥ ΣΑΜΒΩΡ

καὶ ὁ οἶκος τῶν Βουρβώνων.

Ἡ τελευταία νόσος τοῦ κόμητος τοῦ Σαμβὼρ ἔγεινεν ἀφορμὴ πολλοῦ ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ λόγου ὄχι μόνον διότι ὁ κόμης εἶναι ὁ ἔσχατος βλαστὸς τοῦ κυριωτάτου κλάδου τῶν Βουρβώνων, ὅστις σπουδαιότατον ἐπὶ αἰῶνας διεδραμάτισε πρόσωπον ἐν τῇ καθ' ὅλου ἱστορίᾳ τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ θάνατος τοῦ **Ἐρρίκου τοῦ Σαμβώρ, ἐὰν ἐπήρχετο, θὰ** εἶχε πάντως ὄχι μικρὰν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῶν πολιτικῶν κομμάτων ἐν Γαλλίᾳ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος τῆς μεγάλης ἐκείνης χώρας.

Ἐνομίσαμεν λοιπὸν ὅτι δὲν θὰ δυσηρέστει τοὺς ἀναγνώστας τῆς *Ἑστίας* βραχυτάτη τις ἱστορικὴ σημείωσις περὶ τοῦ οἴκου τῶν Βουρβώνων, τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ πολλὰς ἀνακριβείας ἔτυχε νὰ ἴδωμεν ἐν διαφόροις παρ' ἡμῖν δημοσιεύμασιν ὡς πρὸς τὸν οἶκον ἐκεῖνον. Καὶ οἱ ἀναγραφόμενοι δὲ τὰ νῦν ὡς συγγενεῖς τοῦ κόμητος, οἱ Ὀρλεανίδαι, ὁ πρώην βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως, ὁ πρώην δοὺξ τῆς Πάρμας, ὁ δὸν Κάρλος τῆς Ἱσπανίας, γεννῶσι τὴν περιέργειαν τῶν περὶ τὴν ἱστορίαν ἀτριβεστέρων τοῦ νὰ μάθωσιν ὁποῖαί τινες ἱστορικαὶ περιπέτειαι διέσπειραν τὴν βουρβωνικὴν δυναστείαν ἐπὶ τοσούτων Εὐρωπαϊκῶν θρόνων καὶ διέσχισαν τὸ ἑνιαῖον τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐκείνου οἴκου εἰς τοσούτους κλάδους.

Ἡ πρώτη δυναστεία, ἥτις μετὰ τὴν κατάκτησιν τῶν Φράγκων καὶ τὴν κατάλυσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας ἐβασίλευσεν ἐν Γαλλίᾳ εἶναι ἡ τῶν Μεροβιγγίων ἢ Μεροβιδῶν, οὕτω κληθεῖσα ἀπὸ παλαιοτάτου τινὸς βασιλέως Μεροβαίου. Ἡ δυναστεία αὕτη, ἧς τὰς περιπετείας, συνδεδεμένας φυσικὰ πρὸς αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τῆς Γαλλίας, δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ ἐξιστορίσωμεν, ἦρξεν ἀπὸ τοῦ 418 μ. Χ. μέχρι τοῦ 752, ὅτε καθαιρεθέντος τοῦ Μεροβίδου Χιλδερίχου τοῦ Γ' περιῆλθεν ὁ θρόνος εἰς δυναστείαν ἄλλην, τὴν τῶν Καρλοβιγγίων ἢ Καρολιδῶν, ἧς ἐξοχώτατος βλαστὸς εἶναι ὁ εἰς αὐτοκράτορα τῆς Δύσεως προχειρισθεὶς Κάρολος ὁ μέγας ἢ Καρλομάγνος, βασιλεύσασαν μέχρι τοῦ 987. Ὁ τελευταῖος τῶν Καρολιδῶν εἶναι Λουδοβῖκος ὁ Ε', ὁ *ἀργὸς* (le fainéant) ἐπικληθείς, ὅστις ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσιν ἐτῶν ἄτεκνος, φαρμακευθεὶς ἴσως ὑπὸ τῆς συζύγου του Λευκῆς τῇ εἰσηγήσει Οὔγου τοῦ Καπέτου, ὅστις ὢν ἤδη δοὺξ τῆς Γαλλίας καὶ κόμης τῶν Παρισίων ἀνεδείχθη βασιλεύς, ὥρισε πρωτεύουσαν αὐτοῦ τοὺς Παρισίους καὶ ἐγένετο ἀρχηγέτης τῆς τρίτης δυναστείας, τῆς τῶν Καπετιδῶν.

Οἱ Καπετίδαι διαιροῦνται εἰς τρεῖς κλάδους, τὸν τῶν κυρίως Καπετιδῶν (987-1328), τὸν τῶν Βαλοᾶ (1328-1589) καὶ τὸν τῶν Βουρβώνων. Ἀποθανόντος τῷ 1589 ἀτέκνου τοῦ τελευταίου τῶν Βαλοᾶ Ἐρρίκου τοῦ Γ' ὁ γαλλικὸς θρόνος περιήρχετο εἰς τὸν Ἐρρῖκον, υἱὸν τοῦ Ἀντωνίου τοῦ Βουρβῶνος, δουκὸς τῆς Βανδώμης καὶ τῆς Ἰωάννας βασιλίσσης τῆς Ναυάρρας. Ὁ Ἐρρῖκος ἦτο διαμαρτυρόμενος τὸ θρήσκευμα καὶ εἶναι γνωστὸν ὅτι πόλεμος ἐμφύλιος εἶχεν ἐκραγῆ τότε ἐν Γαλλίᾳ καὶ ὅτι ὁ **βασιλεὺς ἠναγκάσθη διὰ τῶν ὅπλων νὰ κατα-**

Digitized by Google

κτήση τὸ βασίλειόν του καὶ νὰ ἐξομώσῃ γενόμενος καθολικός. Ὁ Ἐρρῖκος λοιπὸν οὗτος ὁ Δ´ ὁ καὶ μέγας ὀνομασθείς, ὁ δημοτικώτατος ἴσως πάντων τῶν βασιλέων ὅσοι κατέσχον τὸν γαλλικὸν θρόνον, εἶναι ὁ πρῶτος τῶν Βουρβώνων βασιλέων. Κατήγετο δὲ ἀπὸ Ῥοβέρτου κόμητος τοῦ Κλερμόντου ἕκτου υἱοῦ τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου τοῦ Θ´ ἢ Ἁγίου Λουδοβίκου (1226-1270).

Ὁ οἶκος τῶν Βουρβώνων ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς μικρᾶς γαλλικῆς πόλεως **Bourbon l'Archambault** (ῥωμ. **Castrum Borboniense** καὶ **Aquae Borboniae**) ἐν τῷ νομῷ τοῦ Ἀλλιέρου, ἥτις ἦτο ἡ παλαιὰ ἕδρα τοῦ οἴκου, ἡγεμονεύσαντος τὸ κατ' ἀρχὰς τοῦ τόπου ἐκείνου. Ἡ μικρὰ ἐκείνη πόλις ἔχει περὶ τὰς πέντε χιλιάδας κατοίκων καὶ σώζονται ἀκόμη ἐκεῖ τὰ ἐρείπια τοῦ μεσαιωνικοῦ τῶν Βουρβώνων πύργου. Ὠνομάσθη δὲ ἡ πόλις **Bourbon l'Archambault** ἵνα διακριθῇ ἀπὸ ἄλλων γαλλικῶν πόλεων ἐχουσῶν τὸ αὐτὸ ὄνομα **Bourbon**, ἀπό τινος **Archambault** παλαιοῦ ἄρχοντος τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ περίχωρος ἐπαρχία, ἐφ' ἧς εἶχον ἐκτείνει οἱ τῆς **Bourbon** ἄρχοντες τὴν κυριαρχίαν των ἐκλήθη Βουρβωνικὴ (**le Bourbonnais**), ἧς πρωτεύουσα ἐγένετο ἔπειτα ἡ πόλις **Moulius**. Περιελάμβανε δ' ἡ Βουρβωνικὴ τὴν χώραν τοῦ παλαιοῦ γαλλικοῦ λαοῦ τῶν Αἰδούων καί τοι πλέον. Τῆς Βουρβωνικῆς, ἀπὸ τοῦ 913 ἱδρυθείσης εἰς χωριστὴν ἡγεμονίαν, ἦρξαν τρεῖς οἶκοι συγγενεύοντες πρὸς ἀλλήλους ἐξ ἀγχιστείας. Ὁ Ῥοβέρτος, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου τοῦ Θ´, ὁ ἀρχηγέτης τῶν μέχρι τοῦδε ὑπαρχόντων Βουρβώνων, εἶναι καὶ ὁ πρῶτος τοῦ ἀπὸ τοῦ 1272 ἄρξαντος ἐν τῇ Βουρβωνικῇ τρίτου οἴκου. Ἔλαβε δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ Καπετίδης ἐκεῖνος ἡγεμονόπαις νυμφευθεὶς τὴν Βεατρίκην τελευταίαν ἀπόγονον καὶ κληρονόμον τῶν κυριαρχικῶν ἐπὶ τῆς Βουρβωνικῆς δικαιωμάτων τοῦ δευτέρου οἴκου. Ἀπὸ τούτου δὲ ὡς εἴπομεν τοῦ Ῥοβέρτου εἶλκε τὸ γένος ὁ πρῶτος Βουρβῶνος βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Ἐρρῖκος ὁ Δ´ ὁ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τελευταίου τῶν Βαλοᾶ Ἐρρίκου τοῦ Γ´ ἔχων πλείονα παντὸς ἄλλου δικαιώματα ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου ἅτε Καπετίδης ὤν[1].

Ὁ Ἐρρῖκος ὁ Δ´ ἔσχε υἱὸν τὸν Λουδοβῖκον ΙΓ´, οὗτος δὲ τὸν Λουδοβῖκον ΙΔ´ καὶ τὸν Φίλιππον τοῦ Ὀρλεὰν ἢ τῆς Αὐρηλίας, ἀρχηγέτην τοῦ δευτεροτόκου κλάδου τῶν Βουρβώνων ἢ τῶν Ὀρλεανιδῶν. Ὁ βασιλεὺς Λουδοβῖκος ΙΔ´ ἀποθανὼν τῷ 1715 ἀφῆκε διάδοχον τὸν δισέγγονον αὐτοῦ Λουδοβῖκον τὸν ΙΕ´, οὗ, ἀνηλίκου ὄντος, ἀνεκηρύχθη ἐπίτροπος ὁ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀντιβασιλεὺς (**Régent**) γνωστότατος δοὺξ τοῦ Ὀρλεάν, υἱὸς τοῦ Φιλίππου καὶ ὁμώνυμος καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν πατέρα. Τοῦ Ἀντιβασιλέως δισέγγονος εἶναι ὁ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν πολυθρύλητος δοὺξ τοῦ Ὀρλεάν, ὁ κηρυχθεὶς δημοκρατικός, μετονομασθεὶς Φίλιππος Ἰσότης καὶ ἐπὶ τέλους καρατομηθείς.

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ τὰς δραματικωτάτας περιπετείας τῆς Γαλλίας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν. Ὁ τότε βασιλεύων Λουδοβῖκος ΙϚ´, ὁ ἔγγονος τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ´, ὁ διὰ τῆς λαιμητόμου καταλύσας τὸν βίον, ἀφῆκε δύο τέκνα, τὸν Λουδοβῖκον ἐκεῖνον τὸν ἀθλίως ἐν τῇ εἱρκτῇ ἀποθανόντα, ὅστις καίπερ μὴ βασιλεύσας ὀνομάζεται Λουδοβῖκος ΙΖ´ καὶ μίαν θυγατέρα τὴν Μαρίαν Θηρεσίαν Καρλότταν. Οἱ δύο ἀδελφοὶ τοῦ Λουδοβίκου ΙϚ´, ὁ κόμης τῆς Προβιγκίας καὶ ὁ κόμης τοῦ Ἀρτοᾶ εἶχον μετὰ τοῦ πλήθους τῶν ἀριστοκρατικῶν ἐγκαίρως ἐξέλθει τῆς Γαλλίας καὶ ἐσώθησαν ἀπὸ τῆς ἐπαναστατικῆς μαχαίρας, ἥτις τόσας ἐθέρισε κεφαλάς.

Ἐπέρχεται ἔπειτα ἡ κατάλυσις τῆς δημοκρατίας καὶ ἡ αὐτοκρατορία τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος (1804), οἱ δεινοὶ ἐκεῖνοι πόλεμοι οἱ μεταμορφώσαντες τὸ πρόσωπον τῆς Εὐρώπης καὶ τέλος ἡ ἧττα τοῦ αὐτοκράτορος ἐν Βατερλῷ (1815) καὶ ἡ εἰς τὴν ἁγίαν Ἑλένην αἰχμαλωσία του. Παλινορθωθείσης τότε τῆς βασιλείας ἐν Γαλλίᾳ ἐπανέρχονται οἱ Βουρβῶνοι καὶ καθίσταται βασιλεὺς ὁ κόμης τῆς Προβιγκίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Λουδοβῖκος ὁ ΙΗ´, ὃν θανόντα τῷ 1824 διαδέχεται ὁ ἄλλος ἀδελφός, κόμης τοῦ Ἀρτοᾶ, ὁ ὀνομασθεὶς Κάρολος Ι´. Ὁ Κάρολος Ι´ εἶχε δύο υἱούς, τὸν δοῦκα τῆς Ἀγγουλέμης τὸν καὶ διάδοχον τοῦ θρόνου ἢ δελφῖνα, ὅστις εἶχε νυμφευθῆ τὴν ἐξαδέλφην του, θυγατέρα τοῦ καρατομηθέντος βασιλέως, Μαρίαν Θηρεσίαν Καρλότταν, καὶ τὸν δοῦκα τοῦ Βερρύ, δολοφονηθέντα τῷ 1820, ἐνῷ ἐξήρχετο τοῦ θεάτρου, ὑπό τινος Λουβέρ, ὅστις, βλέπων ὅτι ὁ δοὺξ τῆς Ἀγγουλέμης ἦτο ἄτεκνος, ἠθέλησε διὰ τοῦ φόνου τοῦ δουκὸς τοῦ Βερρὺ μὴ ἔχοντος μὲν ἄρρεν τέκνον, ἀλλὰ νέου ἔτι ὄντος, νὰ ἐξαφανίσῃ τὸν πρωτότοκον κλάδον τῶν Βουρβώνων. Ἀλλ' ἡ δούκισσα τοῦ Βερρὺ Καρολίνα τῆς Νεαπόλεως βραχὺν χρόνον μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ συζύγου ἔτεκε τέκνον ὀψιγόνον τὸν Ἐρρῖκον, εἰς ὃν ἔδωκαν τότε τὸν τίτλον τοῦ δουκὸς τοῦ Βορδὼ ἵνα τιμήσωσι τὴν πό-

1. Διὰ λόγους εὐνοήτους παραλείπομεν τὰς λεπτομερείας ὡς πρὸς τὰς διακλαδώσεις τῶν ἀρχόντων τῆς Βουρβωνικῆς, οἵτινες εἶχον κατ' ἀρχὰς τὸν ἁπλοῦν τίτλον τοῦ **sire**, ἔπειτα δέ, ἀπὸ τοῦ 1327, τὸν τοῦ δουκὸς καὶ πατρικίου. Ὅθεν οὔτε περὶ τῶν Κονδὲ κάμνομεν λόγον, οὔτε περὶ τῆς περαιτέρω τύχης τῆς Βουρβωνικῆς, ἥτις τῷ 1527 ἡνώθη πρὸς τὴν γαλλικὴν μοναρχίαν. Καὶ περὶ τῶν λαβόντων τὸν τίτλον τοῦ δουκὸς τοῦ Ὀρλεὰν πρὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ´ οὐδένα ὡσαύτως κάμνομεν λόγον, διότι σκοπὸς ἡμῶν εἶναι νὰ σκιαγραφήσωμεν μόνον τὰ κατὰ τοὺς Βουρβώνους καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῖς Ὀρλεανίδας.

Digitized by Google

λιν, ἥτις πρώτη κατὰ τὴν Παλινόρθωσιν ἤνοιξε τὰς πύλας αὐτῆς εἰς τοὺς Βουρβώνους καὶ τὴν ὀνομασίαν τοῦ Θεοδότου (**Dieudonné**). Ἐπὶ τῇ γεννήσει τοῦ βασιλικοῦ παιδὸς εἶχε τότε χαρῇ χαρὰν ἀνεκλάλητον ἡ Γαλλία, οὐδεὶς δ' ἀγνοεῖ τὰς λαμπρὰς στροφάς, δι' ὧν τὸν ἐχαιρέτισεν ὁ τότε βασιλικὸς τὰ φρονήματα Βίκτωρ Οὐγγώ. Δι' ἐθνικῆς συνεισφορᾶς προσήνεγκον οἱ Γάλλοι εἰς τὸν νεογέννητον Βουρβωνίδην, ὅστις κατὰ τὴν κοινὴν προσδοκίαν ἔμελλε νὰ διαιωνίσῃ τὸν πρωτότοκον κλάδον τῶν Βουρβώνων, ἀλλ' ὅστις ἐπέπρωτο αὐτὸς νὰ εἶναι ὁ τελευταῖος τοῦ κλάδου ἐκείνου βλαστός, τὸν ὑπὸ τοῦ Φραγκίσκου τοῦ Α' τῷ 1532 θεμελιωθέντα καὶ ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' ὁριστικῶς περατωθέντα λαμπρὸν πύργον τοῦ **Chambord**. Ἕνεκα τῆς ἐθνικῆς ἐκείνης προσφορᾶς ὁ δοὺξ τοῦ Βορδῶ, ὁ ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν του τῶν λεγομένων νομιμοφρόνων ὀνομαζόμενος Ἐρρῖκος Ε', ὠνόμασεν ἑαυτὸν κόμητα τοῦ Σαμβώρ.

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1830 ἐκθρονίσασα τὸν γέροντα Κάρολον Ι' καὶ ἐκβαλοῦσα αὐτὸν ἐξόριστον πρῶτον μὲν εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἔπειτα δὲ εἰς τὴν Αὐστρίαν, ὅπου καὶ ἀπέθανεν (1836), ἔφερεν εἰς τὸν θρόνον τὸν τέως δοῦκα τοῦ Ὀρλεὰν Λουδοβῖκον Φίλιππον, υἱὸν τοῦ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν λαβόντος, ὡς εἴπομεν, τὸ ὄνομα Φίλιππος Ἰσότης. Οὕτω λοιπὸν ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Γαλλίας τῷ 1830 ὁ δευτερότοκος τῶν Βουρβώνων κλάδος, ὁ τῶν Ὀρλεανιδῶν οὐδαμῶς ληφθείσης πρὸ ὀφθαλμῶν τῆς παραιτήσεως τοῦ γηραιοῦ Καρόλου καὶ τοῦ δελφῖνος δουκὸς τῆς Ἀγγουλέμης ὑπὲρ τοῦ μικροῦ τότε κόμητος τοῦ Σαμβώρ. Ὁ Λουδοβῖκος Φίλιππος πλὴν τῶν θυγατέρων ἔσχε πολλὰ ἄρρενα τέκνα, τὸν Φερδινάνδον τοῦ Ὀρλεάν, τὸν δοῦκα τοῦ Νεμοὺρ, τὸν πρίγκηπα τοῦ Ζοεμβίλ, τὸν δοῦκα τοῦ Ὠμὰλ καὶ τὸν δοῦκα τοῦ Μονπανσιέ. Οἱ υἱοὶ δ' οὗτοι τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου ζῶσι πάντες πλὴν τοῦ πρωτοτόκου Φερδινάνδου τοῦ Ὀρλεάν, ὅστις ἀπέθανε βασιλεύοντος ἔτι τοῦ πατρὸς πεσὼν ἀπὸ τῆς ἁμάξης. Τούτου δ' ὁ υἱὸς εἶναι ὁ κληρονόμος τῶν δικαιωμάτων τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου κόμης τῶν Παρισίων καὶ ὁ πρὸ μικροῦ ἐπισκεφθεὶς τὰς Ἀθήνας δοὺξ τοῦ Σάρτρ. Εἰς τοὺς κατέχοντας στρατιωτικοὺς ἐν Γαλλίᾳ βαθμοὺς ἐκ τῶν Ὀρλεανιδῶν τούτων ἡγεμονοπαίδων καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν, ἀπέβλεπον τὰ ἐπ' ἐσχάτων ὑπὸ τῆς Δημοκρατίας ληφθέντα γνωστὰ μέτρα. Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1848 ἱδρύσασα τὴν δευτέραν γαλλικὴν δημοκρατίαν ἐφυγάδευσε τόν τε βασιλέα Λουδοβῖκον Φίλιππον ἀποθανόντα ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ τοὺς οἰκοὺς αὐτοῦ, οἵτινες ἔμειναν ἐξόριστοι μέχρι τῆς πτώσεως τοῦ τὴν δευτέραν δημοκρατίαν καταλύσαντος αὐτοκράτορος Ναπολέοντος Γ' (1870), ὅτε οἱ πρίγκηπες τοῦ Ὀρλεὰν ἐπανῆλθον εἰς τὴν πρὸς τὴν Γερμανικὴν εἰσβολὴν παλαίουσαν πατρίδα, ὑπηρέτησαν αὐτὴν στρατιωτικῶς καὶ ἀνέκτησαν καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος Γ' δημευθεῖσαν μεγάλην αὐτῶν περιουσίαν. Ἀπὸ τοῦ 1830 ὅτε ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον ὁ Λουδοβῖκος Φίλιππος καταπατηθέντων τῶν δικαιωμάτων τοῦ πρωτοτόκου κλάδου, μέχρι τοῦ ἔτους 1872 οὐδεμία φυσικὴ ὑπῆρξε σχέσις μεταξὺ τῶν Ὀρλεανιδῶν καὶ τοῦ κόμητος τοῦ Σαμβώρ. Ἀλλὰ τῷ 1872 τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως δεικνυούσης καὶ ἄλλως καὶ διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ Θιέρσου ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς φανερὰς τάσεις πρὸς παλινόρθωσιν τῆς μοναρχίας, οἱ πρίγκηπες τοῦ Ὀρλεὰν θέλοντες νὰ διευκολύνωσι τὴν παλινόρθωσιν ταύτην, ἀνεγνώρισαν ἐπισήμως τὰ δικαιώματα τοῦ Σαμβὼρ μεταβάντες εἰς Φροσδὸρφ (ἐν Αὐστρίᾳ), ὅπου ὁ κόμης διατρίβει. Κατ' ἀκολουθίαν δὲ τῆς γενομένης ταύτης **fusion**, ὡς τὴν ὀνομάζουσι, τῶν δύο κλάδων τοῦ βουρβωνικοῦ οἴκου, μέλλει, φαίνεται, καὶ ὁ κόμης τοῦ Σαμβὼρ νὰ ὁρίσῃ τώρα ὡς διάδοχον τῶν δικαιωμάτων του τὸν κόμητα τῶν Παρισίων, ὅπερ γεγονὸς θὰ ἔχῃ ὡς ἄμεσον ἐπακολούθημα τὴν εἰς ἓν συνένωσιν τῶν δύο ἐν Γαλλίᾳ βασιλικῶν κομμάτων, τοῦ τῶν Ὀρλεανιστῶν καὶ τοῦ τῶν νομιμοφρόνων. Ὁ κόμης τοῦ Σαμβὼρ θὰ ἠδύνατο κατὰ τὸ 1872 νὰ γείνῃ διὰ τῆς βασιλικὰ φρονούσης Ἐθνικῆς Συνελεύσεως βασιλεὺς τῆς Γαλλίας, ἀλλ' εἰς πάντας εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ ἐπιμονή του εἰς τὸ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν παλαιὰν κρινόστικτον λευκὴν σημαίαν τῆς μοναρχίας ἀντὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως δεκτῆς γενομένης τριχρόου, ἐματαίωσε τοὺς ἐγκαρδίους πόθους καὶ τὰς ἐνεργείας τῶν ἐν τῇ Συνελεύσει πλειονοψηφούντων βασιλικῶν. Καὶ αὗται μὲν εἶναι ἐν συνόψει αἱ περιπέτειαι τῶν δύο κλάδων τῶν ἐν Γαλλίᾳ Βουρβώνων, ἴδωμεν νῦν διὰ βραχυτάτων καὶ τοὺς συγγενεῖς κλάδους τῆς Ἱσπανίας, τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Πάρμας.

Ἐν ἔτει 1700 ἀποθανόντος ἀτέκνου καὶ ἄνευ ἄλλων πλησιεστέρων συγγενῶν τοῦ βασιλέως τῆς Ἱσπανίας, Καρόλου τοῦ Β' ἀνεκηρύχθη βασιλεὺς τῆς Ἱσπανίας ὁ δοὺξ τῆς Ἀνδηγαυΐας Φίλιππος, δευτερότοκος υἱὸς τοῦ λεγομένου μεγάλου δελφῖνος ἤτοι διαδόχου τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', ὅστις διάδοχος ὅμως εἶχε προαποθάνει τοῦ πατρός. Ὁ Φίλιππος δ' οὗτος ἐκηρύχθη βασιλεὺς τῆς Ἱσπανίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Φίλιππος ὁ Ε' διὰ διαθήκης τοῦ Καρόλου Β' ὡς συγγενής, διότι ὁ Λουδοβῖκος ΙΔ' ὄχι μόνον εἶχε σύζυγον Ἱσπανίδα ἰνφάντιδα, ἀλλ' ἦτο καὶ υἱὸς ἰνφάντιδος· ὅθεν, τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ δελφῖνος καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ μὴ δυναμένων νὰ δεχθῶσι τὸ Ἱσπανικὸν στέμμα ἕνεκα τῶν ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ θρόνου δικαιωμάτων των, ἤρχετο φυσικῶς ὁ δευτερότοκος Φίλιππος ὡς πλείονα παν-

Digitized by Google

τὸς ἄλλου δικαιώματα ἔχων. Ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Λεοπόλδος Α' ὁ Αὐστριακὸς προέβαλε μετ' οὐ πολὺ ὁμοίας ἀξιώσεις πρὸς τὰς τοῦ Λουδοβίκου ἐπὶ τοῦ ἰσπανικοῦ θρόνου διότι καὶ αὐτὸς ἦτο υἱὸς καὶ σύζυγος ἰνφάντιδος, μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι ἡ μήτηρ καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Λουδοβίκου ἦσαν πρεσβύτεραι τῆς μητρὸς καὶ τῆς συζύγου τοῦ Λεοπόλδου. Ὅθεν ὁ ἐγγονὸς τοῦ Λουδοβίκου Φίλιππος καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Λεοπόλδου ἀρχιδοὺξ Κάρολος (ὁ βραδύτερον, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωσὴφ τοῦ Α' γενόμενος αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Κάρολος ΣΤ') ἤρισαν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς κατοχῆς τοῦ θρόνου καὶ ἡ δεινὴ ἐκείνη ἔρις, εἰς ἣν περιεπλέχθη τὸ πλεῖστον τῆς Εὐρώπης ὀνομάζεται ὁ περὶ διαδοχῆς τοῦ ἰσπανικοῦ θρόνου πόλεμος. Δὲν ἔχομεν ἐδῶ νὰ ἀφηγηθῶμεν τὰ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, ὅστις μεγίστην ἔχει σπουδαιότητα ἐν τῇ νεωτέρᾳ τῆς Εὐρώπης ἱστορίᾳ, λέγομεν μόνον ὅτι ἔληξε διὰ τῶν συνθηκῶν τῆς Οὐτρέχτης καὶ τῆς Ῥαστάδης (1713-4) δι' ὧν πλεῖσται μὲν ἐγένοντο μεταβολαὶ εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ πράγματα, ἀνεγνωρίσθη δ' ὁ Βουρβῶνος Φίλιππος ὁ Ε' ὡς βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας καὶ δι' αὐτοῦ ἄρχεται ὁ κλάδος τῶν Βουρβώνων τῆς Ἰσπανίας. Ἐξ σὺν τῷ Φιλίππῳ Βουρβῶνοι ἐβασίλευσαν ἐν Ἰσπανίᾳ μέχρι τοῦ 1808, ὅτε ὁ τότε πανίσχυρος Ναπολέων ὁ Α' ἐχειροτόνησε καὶ τῆς χώρας ἐκείνης βασιλέα τὸν ἀδελφόν του Ἰωσήφ, ἀλλὰ τῷ 1813 ἐπανέκτησεν ὁ Βουρβῶνος Φερδινάνδος Ζ' τὸν θρόνον κηρύξας διὰ διαθήκης διάδοχον τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἰσαβέλλαν Β' ἥτις καὶ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῷ 1833. Ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φερδινάνδου δὸν Κάρλος ἠρνήθη νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ νόμιμον τῆς οὕτω κανονισθείσης διαδοχῆς διατεινόμενος ὅτι οἱ Βουρβῶνοι ὄντες γαλλικῆς δυναστείας βλαστοὶ ὤφειλον νὰ ἀποδέχωνται τὸν ἐν τῇ γαλλικῇ μοναρχίᾳ ἰσχύοντα σαλικὸν λεγόμενον νόμον, καθ' ὃν ἀποκλείονται τοῦ θρόνου αἱ γυναῖκες, οἱ δὲ περὶ τὴν Ἰσαβέλλαν πάλιν διϊσχυρίζοντο ὅτι ὁ ἐν Ἰσπανίᾳ βασιλεύων βουρβωνικὸς κλάδος ἔπρεπε νὰ ἀποδεχθῇ τὰ τῆς ἰσπανικῆς μοναρχίας νόμιμα, καθ' ἃ ἐβασίλευον ἐν ἐλλείψει ἄρρενος γόνου τὰ θήλεα τέκνα, ὅτι δ' ἄλλως ἡ διαθήκη τοῦ βασιλέως εἶχε λύσει ὁριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως τὸ ζήτημα. Ἐκ τούτου προῆλθε φοβερὸς ἐμφύλιος πόλεμος μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τῆς ἀπολύτου μοναρχίας ὑποστηριζόντων τὸν δὸν Κάρλον καὶ τῶν συνταγματικῶν μαχομένων ὑπὲρ τῆς Ἰσαβέλλης, ὅστις ἐπὶ ἑπτὰ ὅλα ἔτη παρετάθη μαστίζων τὴν Ἰσπανίαν. Ὁ νῦν ζῶν δὸν Κάρλος, ὃν εἴχομεν ἤδη καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ὅστις ἠθέλησε καὶ αὐτὸς ἐμφύλιον ὑποκινήσας πόλεμον νὰ διεκδικήσῃ πρό τινων ἐτῶν τὰ δικαιώματά του εἶναι ἔγγονος ἐκείνου τοῦ δὸν Κάρλου. Ὁ κόμης τοῦ Σαμβὼρ ὡς ὑπέρμαχος τοῦ θείου δικαίου καὶ τῆς νομιμοφροσύνης ἔχει κηρυχθῆ ὑπὲρ τοῦ δὸν Κάρλου καὶ εἰς οὐδεμίαν εὑρίσκεται σχέσιν πρὸς τὸν ἐν Μαδρίτῃ τὰ νῦν βασιλεύοντα υἱὸν τῆς Ἰσαβέλλας Ἀλφόνσον τὸν ΙΒ', ὅστις πρό τινων ἐτῶν ἀνέκτησε τὸν Ἰσπανικὸν θρόνον ἐξ οὗ τῷ 1868 εἶχεν ἐκβληθῆ ἡ μήτηρ του. Ἐκ πάντων τῶν θρόνων, ἐφ' ὧν ἐκάθησαν γόνοι τοῦ περικλεοῦς καὶ ἱστορικωτάτου οἴκου τῶν Βουρβώνων μόνος ὁ Ἰσπανικὸς κατέχεται ἔτι ὑπὸ Βουρβωνίδου, ἀλλὰ καὶ τοῦτον τὸν Βουρβωνίδην θεωρεῖ ὡς παρανόμως βασιλεύοντα ὁ κυριώτατος τοῦ ὅλου οἴκου ἀρχηγός. Διακλάδωσις τοῦ ἰσπανικοῦ οἴκου τῶν Βουρβώνων εἶναι ὁ οἶκος τῆς Νεαπόλεως. Δὲν προτιθέμεθα βεβαίως καὶ ἐνταῦθα νὰ ἐκθέσωμεν τὴν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα πολύπλοκον καὶ περίεργον ἱστορίαν τοῦ βασιλείου τῶν δύο Σικελιῶν. Θέλομεν μόνον νὰ δείξωμεν πῶς οἱ Βουρβῶνοι ἐβασίλευσαν ἐν Νεαπόλει.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου τοῦ περὶ διαδοχῆς τοῦ θρόνου ἡ Ἰσπανία διὰ τῶν γενομένων συνθηκῶν ἀπώλεσε τὸ τέως εἰς αὐτὴν ἀνῆκον βασίλειον τῆς Νεαπόλεως ἢ τῶν δύο Σικελιῶν καὶ ἡ μὲν Νεάπολις ἐδόθη εἰς τὴν Αὐστρίαν, ἡ δὲ Σικελία εἰς τὸν δοῦκα τῆς Σαβοΐας, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος ὅμως 1735 ἀνέκτησε καὶ πάλιν τὸ βασίλειον ἐκεῖνο ὁ ἰσπανικὸς οἶκος καὶ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως ἀνηγορεύθη εἷς ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Βουρβωνίδου Φιλίππου Ε' βασιλέως τῆς Ἰσπανίας, ὁ Κάρολος ἢ δὸν Κάρλος Δ', ἀλλ' ἀποθανόντος ἀτέκνου τῷ 1759 ἐν Ἰσπανίᾳ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Καρόλου Φερδινάνδου τοῦ ΣΤ', ἐπορεύθη ὁ Κάρολος εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἐγένετο βασιλεὺς τῆς χώρας ἐκείνης ὑπὸ τὸ ὄνομα Κάρολος Γ' (ἐν ᾧ ἐν Νεαπόλει ἦτο Δ') καὶ ἀφῆκεν ἐν Νεαπόλει ὡς βασιλέα τὸν ὀκταετῆ τρίτον υἱόν του Φερδινάνδον καὶ αὐτὸν καλούμενον. Ὁ Φερδινάνδος οὗτος Φερδινάνδος Δ' καλούμενος ὡς βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως καὶ Φερδινάνδος Α' ὡς βασιλεὺς τῶν δύο Σικελιῶν, ὅστις εἶναι κυρίως ὁ πρῶτος τῶν Βουρβώνων τῆς Νεαπόλεως, ἀπώλεσε τῷ 1806 τὴν Νεάπολιν ἁρπαγεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος καὶ παρ' αὐτοῦ δοθεῖσαν πρῶτον μὲν εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἰωσήφ, ἔπειτα δὲ εἰς τὸν Μυράτην καὶ περιωρίσθη εἰς μόνην τὴν Σικελίαν. Τῷ 1815 ἀνέκτησε τὴν Νεάπολιν ὁ Φερδινάνδος Α', ἀποθανὼν δὲ τῷ 1825 ἀφῆκε διάδοχον τὸν Φραγκῖσκον Α', ὃν πάλιν διεδέχθη τῷ 1830 ὁ Φερδινάνδος Β' ὁ στιγματισθεὶς διὰ τοῦ ὀνόματος βασιλεὺς Βόμβας. Ὁ νεαρὸς τοῦ Βόμβα υἱὸς Φραγκῖσκος ὁ Β' ἀναβὰς εἰς τὸν θρόνον τῷ 1859 εἶναι ὁ τελευταῖος Βουρβῶνος βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως. Κυριευθέντος τοῦ Κράτους του ὑπὸ τοῦ Γαριβάλδη καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουὴλ, οἵτινες ἐξεπροσώπουν

Digitized by Google

τὴν ἐθνικὴν ἐν Ἰταλίᾳ θέλησιν, κατέφυγεν ὁ Φραγκῖσκος εἰς τὴν Γαέταν μετὰ τῆς συμπαθοῦς αὐτοῦ συζύγου Μαρίας τῆς Βαυαρικῆς καὶ ἀντέταξεν ἐκεῖ ἀντίστασιν ὑπὲρ τοὺς τρεῖς μῆνας ἡρωϊκὴν, κινήσασαν σχεδὸν τὴν συμπάθειαν ὁλοκλήρου τῆς Εὐρώπης καὶ τοὐλάχιστον ἐντίμως καὶ ἐνδόξως θέσασαν τέρμα εἰς τὴν πλήρη ἁμαρτημάτων κυβέρνησιν τῶν Βουρβώνων τῆς Νεαπόλεως. Τῇ 13 Φεβρουαρίου 1861 κατέλιπε τὴν Γαέταν ὁ βασιλεὺς, ἡ δὲ Νεάπολις καὶ ἡ Σικελία ἡνώθησαν πρὸς τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουήλ. Ὁ κόμης τοῦ Σαμβὼρ εὐμενέστατα διάκειται πρὸς τὸν ἔκπτωτον βασιλέα τῆς Νεαπόλεως, ὅστις καταλέγεται μεταξὺ τῶν ἐπισκεφθέντων αὐτὸν εἰς Φροσδόρφ κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν αὐτῷ βαρεῖαν ἀσθένειαν.

Καὶ ὁ κλάδος δὲ τῶν Βουρβώνων τῆς Πάρμας παρήχθη ἐκ τοῦ ἱσπανικοῦ. Ἀφ' οὗ δηλαδὴ ἐξέλιπον οἱ ἄρρενες γόνοι τοῦ οἴκου τῶν Φαρνέσων δουκῶν τῆς Πάρμας, ἡ κληρονομία τοῦ δουκάτου περιῆλθεν εἰς τὴν Ἐλισάβετ τὴν ἐκ Φαρνέσων δευτέραν σύζυγον τοῦ πρώτου τῶν ἐν Ἱσπανίᾳ Βουρβώνων Φιλίππου τοῦ Ε', ἥτις παρεχώρησεν αὐτὸ εἰς τὸν υἱόν της Κάρολον, τούτου δὲ λαβόντος (1735) τὸ στέμμα τῶν δύο Σικελιῶν, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, παρεχωρήθη τὸ δουκᾶτον εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας. Ἀλλὰ διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ἀκυϊσγράνου (1748), δι' ἧς ἐτέθη τέρμα εἰς τὸν περὶ τῆς διαδοχῆς τοῦ αὐστριακοῦ θρόνου πόλεμον, τὸ δουκᾶτον τῆς Πάρμας ἐδόθη εἰς τὸν δεύτερον υἱὸν Φιλίππου τοῦ Ε' καὶ Ἐλισάβετ τῆς ἐκ Φαρνέσων, τὸν ἰνφάντην δὸν Φίλιππον. Οἱ ἀπόγονοι τούτου τοῦ Φιλίππου ἡγεμόνευσαν τῆς Πάρμας μέχρι τῶν χρόνων τῆς πρώτης γαλλικῆς δημοκρατίας καὶ τοῦ Ναπολέοντος, στερηθέντες δὲ τότε τὴν τῆς Πάρμας ἀρχὴν ἕνεκα ποικίλων πολιτικῶν περιπετειῶν, καὶ λαβόντες ἀπὸ τοῦ 1801 μέχρι τοῦ 1808 τὸν τίτλον βασιλέως τῆς Ἐτρουρίας, ἀνέκτησαν πάλιν τῷ 1847 μετὰ τὸν θάνατον τῆς Μαρίας Λουΐζης συζύγου τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, εἰς ἣν τῷ 1815 εἶχε δοθῆ τὸ δουκᾶτον, τὸν θρόνον τῆς Πάρμας, ὃν καὶ διετήρησαν ἕως οὗ καὶ τὸ δουκᾶτον ἐκεῖνο ἡνώθη πρὸς τὸ λοιπὸν βασίλειον τῆς Ἰταλίας. Οὕτω λοιπὸν καὶ ὁ νῦν φέρων τὸν τίτλον τοῦ δουκὸς τῆς Πάρμας καταλέγεται μεταξὺ τῶν ἐκπτώτων Βουρβωνιδῶν.

Τοιοῦτος εἶναι ὡς ἐν βραχυτάτῃ σκιαγραφίᾳ ὁ βίος τοῦ περικλεοῦς τούτου οἴκου, βίος ὅστις πλέον παρὰ πάσης ἄλλης ἡγεμονικῆς δυναστείας συνδέεται στενώτατα πρὸς αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Εὐρώπης.

Σ.Κ.Σ.

Ο ΚΥΩΝ ΤΟΥ ΛΟΧΟΥ.

«Μὲ εἶχαν ῥίξει χάμου, σὲ μίαν ἄκρη, 'πίσω ἀπὸ κάτι χαμόκλαδα δεμένον χεροπόδαρα. Οἱ Ἀράπηδες σὰν ἔφαγαν τὸ *κουσκοὺς* των ἐξαπλώθηκαν ἐπάνω 'ς τὸν ἄμμο, ἐτυλίχθηκαν μὲ τὰ βουρνούζιά των καὶ . . . καλὴν νύκτα! Ὕστερα ἀπὸ ἕνα τέταρτο ὅλοι τους ῥοχάλιζαν. Δυὸ σκοποὶ περπατοῦσαν ἐπάνω κάτω σὲ κάθε ἄκρη τοῦ στρατοπέδου.

»Καλά! εἶπα μὲ τὸν νοῦ μου, αὔριο τὰ λέμε. θὰ σᾶς τὸ κόψω *λάσπη*, μιᾷ χαρᾷ. — Εἶχα μιὰ θέρμη ποῦ μὲ δαιμόνιζε. — Νὰ τὤξεραν κἂν τὰ παιδιὰ τοῦ Λόχου ποῦ εἶμαι, ἔλεγα μὲ τὸν νοῦν μου, θἄρχονταν νὰ μὲ γλυτώσουν ἀπὸ τὰ νύχια αὐτῶν τῶν Βεδουΐνων. Μὰ πῶς διάβολο θέλεις νὰ τὸ ξέρουν; ἐγὼ εὐγῆκα *σεργιάνι* ἔξω ἀπ' τὸ στρατόπεδο· τσούπ! νά σου καὶ πέφτω ς' ἕνα καρτέρι· μ' ἁρπάζουν οἱ Ἀράπηδες· ποιὸς μὲ εἶδε ποιὸς μὲ ξέρει. Τὰ συντρόφια θὰ νόμισαν δίχως ἄλλο πῶς ἐκατρακύλησα ἀπὸ κανένα γκρεμνό.

»Ξαφνοῦ νοιώθω μιὰ δροσιὰ ς' τὸ πρόσωπό μου· γυρνῶ καὶ τί νὰ ἰδῶ; δυὸ μάτια λαμπερὰ μ' ἐτήραγαν ἥσυχα ἥσυχα. Μωρὲ κύττα 'κεῖ! ὁ σκύλος τοῦ Λόχου, εἶπα μέσα μου. Εἶχε καιρὸ ποῦ τὸν εἴχαμε μαζί μας, καὶ ἅμα ἔβαζα τὴν σάλπιγγα ς' τὸ στόμα μου καὶ ἐφώναζα *Ταρα τα τά* νά σου καὶ μοὔπερνε τὸ κατόπι καὶ περπατοῦσε μυρίζοντας τὰ χνάρια μου.

»Ὁ σκύλος, τὸ λοιπὸν, μ' ἐκύτταε κουνῶντας τὴν οὐρά του. Δίχως ἄλλο θἄχε κάτι 'ς τὸ νοῦ του. Κ' ἐγὼ εἶχα κάτι 'ς τὸ νοῦ μου. Ἴσως εἴχαμε καὶ οἱ δυὸ τὸ ἴδιο.

»— Στάσου, τοῦ λέγω. Μὲ τὰ δόντια μου τραβῶ ἕνα κομμάτι ἀπ' τὸν μανδύα μου· κράκ! τὸ ξεσχίζω ὅσο νὰ πῇς δυὸ καὶ τὸ βάζω μέσα 'ς τὰ δόντια τοῦ Μαραφέτη· ἀνοίγει τὸ σόμα του, τὸ χάφτει, μὰ βλέπει πῶς δὲν τρώγεται καὶ τὸ μασσᾷ ἔτσι γιὰ τὸν τύπο.

»— Ἄκουσε, τοῦ λέγω, καὶ τὸν ἐτήραγα 'ς τὰ μάτια, νὰ τὸ πᾷς ἴσα 'ς τὸν Λόχο· καϋμένε, κύττα καλά! νὰ τὸ πᾷς.

»Τεντόνει τὰ πόδια του, κουνάει τ' αὐτιά του καὶ ἔξαφνα σὰν νάννοιωσε τί τοῦ εἶπα, τὸ ῥίχνει 'ς τὴν τρεχάλα. Ὁ σκοπὸς τὸν βλέπει, καὶ δὲν τὸν ἀφίνει νὰ περάσῃ. «Στάσου νὰ ἰδῇς», λέγει, κι' ὁ κατεργάρης ἀρχίζει νὰ κουτσαίνῃ, μὰ τόσο πολὺ, ποῦ ἡ μούρη του ἀκουμβᾷ κάτω 'ς τὸν ἄμμο κ' ἔτσι περνᾷ ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν Ἀράπη. Αὐτὸς ποῦ τὸν βλέπει ἔτσι ἄρρωστο τοῦ δίνει μιὰ μονάχα μὲ τὸ κοντάκι τοῦ τουφεκιοῦ του καὶ τὸν πετᾷ πενῆντα βήματα μακρυά.

»Τότε ὁ Μαραφέτης σηκόνεται ἐπάνω μ' ἕνα πήδημα· τὸ βάζει 'ς τὰ πόδια, κι' ἂν τὸν πιάσῃς. Ὕστερα ἀπὸ λίγαις ὥραις τὸ μέρος ἐπάρθηκε ἀπ' τοὺς 'δικούς μας κ' ἐγὼ ἐγύρισα ς' τὸ

Digitized by Google

στρατόπεδο μαζί τους καὶ μὲ τὸ Μαραφέτη ποὺ μὲ πῆρε πάλιν τὸ κατόπι.»

*
* *

Καὶ ὁ σαλπιγκτὴς περατώσας τὴν ἀφήγησιν αὐτοῦ ἔκλινε πρὸς τὸ ἡμίσβεστον πῦρ περὶ τὸ ὁποῖον συνώκλαζον δέκα δώδεκα στρατιῶται.

— Ἔτσι, δὲν εἶνε, τ' ἀδέρφι ;Χάσμημα ἀπεκρίνατο αὐτῷ, κύων δὲ μέτριος τὸ ἀνάστημα, μέλας, τραχὺ ἔχων καὶ ἐν ἀταξίᾳ τὸ τρίχωμα ἐγερθεὶς ἐκαθέσθη ἐπὶ τῶν νώτων αὐτοῦ, ἡδυπαθῶς τανυσθείς.

Αἴφνης ἠνωρθώθη, τεταμένην ἔχων τὴν οὐρὰν, τεταμένον τὸν τράχηλον, καὶ θορυβωδῶς γρύζων ἀπεμακρύνθη τριποδίζων.

— Τί ἔχει; ἠρώτησε τῶν περικαθημένων τις.

Ὁ σαλπιγκτὴς ὑπετονθόρισε· «ἔτσι μοῦ φαίνεται πῶς οἱ Πρῶσσοι δὲν εἶνε μακρυά.»

— Μὴ χάνεσαι ! εἶπεν ὁ λοχίας. Σήμερα τὸ πρωὶ ἔγεινε μάχη· δὲν εἰμπορεῖ νὰ ξαναρχίσῃ τὸ βράδυ. Κ' ἔπειτα οἱ ἀρχηγοὶ θὰ τῶξεραν.

Μετὰ παρέλευσιν ἡμισείας ὥρας ὁ κύων ἐπανῆλθε κεκαλυμμένος ὑπὸ πηλοῦ, καταπεπτωκυῖαν ἔχων τὴν οὐρὰν, παρατηρῶν ἐπιμόνως, καὶ ἀνησύχως τὰ δάση ὑπὲρ τὰ ὁποῖα νέφη πυκνὰ ἠωροῦντο ἐν τῇ νυκτί.

— Κ' ἐγὼ σᾶς λέγω πῶς οἱ Πρῶσσοι δὲν εἶνε μακρυά, εἶπε καὶ πάλιν ὁ σαλπιγκτὴς περίφροντις παρατηρῶν τὸν κύνα.

— Μὴ χάνεσαι ! ἐπανέλαβεν ὁ λοχίας, ὅστις περιτυλιχθεὶς διὰ τῆς κάππας του δὲν ἐβράδυνε ν' ἀποκοιμηθῇ, ὡς καὶ οἱ συστρατιῶται αὐτοῦ, ἐν ᾧ ὁ κύων προτεταμένον ἔχων τὸ ῥύγχος καὶ τεταμένον τὸ οὖς ἐφαίνετο ἀκροώμενος πράγματός τινος μακρὰν ὄντος.

*
* *

Ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου, λευκαίνοντος καὶ φαιδρύνοντος διὰ τῶν ἀκτίνων του τὸ χωρίδιον Βωμόν, οἱ στρατιῶται ἐκαθάριζον τὰ ὅπλα αὐτῶν.

Τὴν προτεραίαν εἶχε συναφθῇ μάχη ἐν Βουλοβοᾷ, ὡς εἶχεν εἴπει ὁ λοχίας· σήμερον ἀνεπαύοντο. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐπεθεώρουν τοὺς ἄνδρας αὐτῶν, ἐν ᾧ οἱ στρατηγοὶ προεγευμάτιζον. Ἀπαράλλακτα ὅπως ἐν τῷ στρατῶνι.

Ἔξαφνα, εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου πίπτει μία ὀβίς. Ἔκπληκτοι πάντες θεωροῦσιν ἀλλήλους. Πόθεν ἦλθεν ; Οὐδεὶς γινώσκει. Ἐγένετο ῥῆγμα ἐν τῷ μέσῳ ἑνὸς τάγματος.

Τὸ στρατόπεδον τώρα ὁμοιάζει πρὸς μυρμηκιὰν ὑπὸ ὁπλῆς ἵππου λεηλατηθεῖσαν· οἱ στρατιῶται τρέχουσιν ἐδῶ, ἐκεῖ, ἀγωνιώδεις, περίτρομοι· συντάσσονται ἐν τάχει, ἀτάκτως, καὶ ἐπὶ τοῦ δάσους, ὅπου χθὲς τὴν ἑσπέραν ὁ κύων ἐθεώρει συμπυκνουμένας τὰς νεφέλας τῆς νυκτός, καπνὸς ἀνέρχεται, καλύπτων τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ διὰ τῶν ἐκσφενδονουμένων καὶ συριζόντων μυδραλλίων.

Περὶ τὸ στρατόπεδον συνάπτεται μάχη.

—Ὁ Μαραφέτης τὸ εἶχε νοιώσει πῶς ἦταν οἱ Πρῶσσοι ! ἐψιθύριζεν ὁ σαλπιγκτής.»

*
* *

Ὁ ἥλιος δύει ὀπίσω τῶν δασῶν καὶ ἡ μάχη ἐξακολουθεῖ. Τί κάμνουν ; Οὐδεὶς εἰξεύρει. Πυροβολοῦν ἐν ἀταξίᾳ ὑπὸ τὴν χάλαζαν τῶν ἐχθρικῶν σφαιρῶν καὶ ὀβίδων. Ποῦ πηγαίνουν; Οὐδεὶς εἰξεύρει. Κάμπτονται, ὀπισθοχωροῦσι, διασκορπίζονται. Ὁ δυνάμενος σωθήτω. Ἡττήθησαν, ἐτράπησαν εἰς φυγήν.

Τὸ χωρίον εἶνε ἐρυθρὸν τώρα· ἐρυθρὰ τὰ ἁλώνια ὑπὸ τῆς λάμψεως τοῦ δύοντος ἡλίου· ἐρυθραὶ αἱ ὁδοὶ ἐκ τῆς φύρδην μίγδην παρόδου τῶν ἐρυθρῶν περισκελίδων τῶν πεζῶν· ἐρυθραὶ αἱ οἰκίαι ὑπὸ τῶν πυρῶν τῆς μάχης ἐμπρησθεῖσαι.

*
* *

Ὀπίσω συστάδος δένδρων τέσσαρες στρατιῶται, μελανὴν ἐκ τῆς πυρίτιδος καὶ διεσχισμένην ἔχοντες τὴν στολήν, ἠκροῶντο τῶν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἀραιῶν πυροβολισμῶν.

— Τελείωσε, εἶπεν ὁ λοχίας διὰ βραγχνῆς φωνῆς, ἀπομάσσων μὲ τὸν λαιμοδέτην αὐτοῦ τὸ διὰ τῆς χειρίδος τοῦ ἐπενδύτου του διαρρέον αἷμα. Τὸ χέρι μου ἔσπασε.

— Θαρρῶ πῶς ἔχω μιὰ σφαῖρα 'ς τὴ ῥάχη μου, ἐψιθύρισε στρατιώτης τις, περιδέων διὰ τοῦ μανδυλίου αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν συστρατιώτου, οὗτινος ὁ ἀνοικτὸς χιτὼν ἔφερε κηλῖδας αἱματηράς.

— Τί θὰ κάμωμε ; ἠρώτησεν οὗτος θεωρῶν τὸν λοχίαν.

— Θὰ φύγωμε. Ἀφ' οὗ ἔτσι κ' ἔτσι εἴμασθε χαμένοι, καλλίτερα νὰ τὰ πᾶμε 'ς τοὺς 'δικούς μας τὰ κουφάρια μας παρὰ 'ς τοὺς Πρώσσους· θὰ ἰδοῦνε κἂν πῶς πολεμήσαμε.

— Τὸ λοιπὸν κανεὶς δὲν εἶδε τὸν Μαραφέτη ;

Τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπέτεινεν ὁ σαλπιγκτὴς ὀκλαδὸν καθήμενος ὑπὸ δένδρον καὶ καθαρίζων τὸ ὅπλον του.

Ὁ δεκανεὺς ἐσκέφθη πρὸς στιγμήν.

— Κι' ὅμως θαρρῶ νὰ τὸν ἄκουσα κάπου. Σιγὴ ἐπῆλθεν, εἶτα δ' αἴφνης·

— Καὶ ἡ σημαία ;

— Τὴν ἐκρατοῦσεν ὁ ὑπολοχαγὸς Φουρνιέ, εἶπεν ὁ πρῶτος στρατιώτης· ἐσκοτώθηκε· τὸν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου· τότε τὴν ἅρπαξεν ἕνας λοχαγός. Ἐσκοτώθηκε κι' αὐτός. Τότε ἕνας στρατιώτης τοῦ ἕκτου λόχου τὴν ἐξέσχισε, τὴν ἔκαμε κουβάρι καὶ τὴν ἔκρυψε κάτω ἀπὸ τὸ ἀμπέχονόν του. Ἕνα τάγμα Πρώσσων εἶχε

Digitized by Google

στρυμώξει αὐτὸν καὶ ἄλλους δώδεκα εἰς ἕναν τοῖχο. Ὁ στρατιώτης ἐλιγοθύμησε· εἶχε πάρει μιὰ σπαθιὰ 'ς τὸ πρόσωπο· καὶ τὸν εἶδα ποὺ σήκονε τὰ χέρια του 's τοὺς ἄλλους στρατιώτας καὶ τοὺς ἔδινε τὴν σημαία. Ὕστερα πειὰ δὲν 'ξεύρω τί ἀπέγεινε.

— Ποιὸς λὲς νὰ τὴν πῆρε ;

— Κανένας Πρῶσσος.

Βλασφημία ἀγανακτήσεως ἐξεπέμφθη.

Ὁ σαλπιγκτὴς ἠγέρθη : «Πᾶμε νὰ ἰδοῦμε;»

Ὁ λοχίας ὕψωσε τοὺς ὤμους καὶ δεικνύων τὴν μέχρι τῶν προπόδων τοῦ λόφου, καταληφθέντος ὑπὸ τῆς σκοτίας τῆς νυκτός, περιελισσομένην ἀτραπόν :

— Δρόμο ! εἶπεν.

* * *

Ἡ ὁδὸς ἐξετείνετο, φαιὰ ὑπὸ τῆς βροχῆς, μεταξὺ τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν τάφρων, ἐν αἷς αἱ σταγόνες κατέπιπτον πλαταγοῦσαι. Οὐδεὶς ἐφαίνετο. Κύων τις μόνον καταλασπωμένος, εἰδεχθὴς τὸ τρίχωμα, τεταπεινωμένην ἔχων τὴν οὐρὰν ἔτρεχε παρὰ τὸ χεῖλος τῆς τάφρου, ἀφίνον κατόπιν του ἐπὶ τοῦ πηλοῦ θρόμβους αἵματος, οὓς ἐξήλειφεν ἡ βροχή.

Δεξιᾷ, ὄπισθεν τῶν ἀγρῶν, ὑπόκωφος ἠκούετο κρότος, ὡς κυλίνδησις κιβωτίων βλημάτων καὶ τηλεβόλων ἴσως. Ὁ κύων ἔστη· ῥάκος τι ἐκρέματο ἀπὸ τοῦ στόματός του συρόμενον ἐν τῷ πηλῷ. Συνείλκυσε διὰ τῶν ὀδόντων τὸ συρόμενον τοῦ ῥάκους ἄκρον καὶ ἐξηκολούθησε τρέχων.

Σκεπαστὸν ἁμάξιον ὑπὸ φαιᾶς φερόμενον φορβάδος ἐφάνη ὡς σημεῖον εἰς τοῦ δρόμου τὸ ἄκρον. Γραῖά τις εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ, πτήσσουσα ὑπὸ ἐρυθρὸν ἀλεξιβρόχιον καὶ σφίγγουσα εἰς τὸ στῆθος αὐτῆς παιδίον ἑξαετές, ἔκλαιε.

Ὁ ἡνιοχῶν ἐμάστιζε τὸν ἵππον. Ἐκεῖ ὅπου ἡ ὁδὸς ἐγίνετο ἀνωφερής, τὸ ἁμάξιον συνηντήθη μετὰ τοῦ κυνός. Ὁ ἵππος ἐσταμάτησε κεκμηκὼς ὤν. Ὁ ἡνιοχῶν ἐβλασφήμησε καὶ ἰδὼν τὸν κύνα παρὰ τοὺς τροχοὺς διαβαίνοντα ἐμάστισεν αὐτὸν σφοδρῶς.

Ὁ κύων ἐξέβαλεν ὠρυγὴν ἄλγους.

— Κύτταξε 'κεῖ, μπαμπᾶ, τί ἔχει 's τὸ στόμα του ; εἶπε τὸ παιδίον.

— Ἕνα κόκκαλο, εἶπεν ὁ ἡνιοχῶν καὶ τὸ ἁμάξιον ἀντιπαρῆλθεν. Ὁ δὲ κύων χωλαίνων ἤρξατο τρέχων αὖθις ἐν τριποδισμῷ.

Ἔν τινι καμπῇ τῆς ὁδοῦ εἶδε προσερχόμενα δύο κοράσια, κεκαλυμμένην ἔχοντα τὴν κεφαλήν των, ὅπως προφυλάττωσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς βροχῆς, διὰ τῆς βαμβακερᾶς αὐτῶν ἐσθῆτος. Ὁ κύων ἀπεμακρύνθη.

— Ὦ ! ἕνας σκύλος ! εἶπε τὸ μικρότερον τεῖναν τὴν χεῖρα αὐτοῦ.

Τὸ ἕτερον προσείλκυσε τὴν ἀδελφήν του πρὸς ἑαυτὸ περιδεές.

— Σώπα, κ' εἶνε λυσσασμένος !

* * *

Τὸ ἁμάξιον, πρὸς δυσμὰς ἐλαῦνον, συνηντήθη καθ' ὁδὸν μετὰ τῶν τεσσάρων στρατιωτῶν, βαδιζόντων ὑπὸ τὴν βροχήν, ἐρρακωμένην καὶ διάβροχον ἐχόντων τὴν στολήν, ἄνευ σάκκου. Ὁ πρῶτος ὑπεστήριζε τὸν δεύτερον, συρόμενον πελιδνόν, τὴν κεφαλὴν δεδεμένην ἔχοντα διὰ μανδυλίου, καὶ αἱματόστικτον τὸν ὑπενδύτην. Ὁ λοχίας ἡγεῖτο, κρατῶν διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός του τὸν δεξιὸν αὐτοῦ βραχίονα ἐξελθόντα τοῦ ἀμπεχόνου, οὗτινος ἡ χειρὶς ἐκρέματο ἄχρι τοῦ ἐδάφους. Ὁ τέταρτος ἐκτὸς τῆς σάλπιγγος, ἔφερε καὶ τῶν συστρατιωτῶν αὐτοῦ τὰ ὅπλα.

Πλησιάσαντος τοῦ ἁμαξίου, ὁ δεκανεὺς ἐκάλεσε τὸν ἡνιοχοῦντα :

— Ποῦ εἴμασθε 'δῶ;

— Εἰς τὸ δρόμο τῆς Μεζιέρης.

— Ποῦ 'πάγει ἀπ' ἐδῶ ;

— Εἰς τὸ Δόντσερη, κ' ὕστερα εἰς τὸ Σεδάν.

— Εἶνε 's αὐτὸ τὸ μέρος Γάλλοι στρατιῶται ;

— Ναί, εἶνε εἰς ὅλους τοὺς δρόμους, σκόρπιοι καὶ φεύγουν· ἀπ' ἐδῶ (ἐδείκνυε δὲ τὴν ἐνώπιον αὐτοῦ κοιλάδα) εἶνε οἱ Πρῶσσοι.

Καὶ οἱ στρατιῶται στραφέντες διέκριναν πρᾶγμά τι ἀνερχόμενον τὴν κοιλάδα καὶ σχηματίζον μακρὰν ταινίαν μέλαιναν εἰς τὸν ὁρίζοντα.

Ὁ τραυματίας ἐλιποθύμησεν ἐπὶ τοῦ συστρατιώτου του.

— Αὐτὸς δὲν θὰ 'πάγῃ πολὺ ἀκόμα, εἶπεν ὁ ἡνιοχῶν.

— Γι' αὐτὸ νὰ τὸν πάρῃς ἐπάνω 's τὸ ἁμάξι σου, εἶπεν ὁ δεκανεύς. Ἡμεῖς θαρχόμασθε κατόπιν. Ἔλα ! ἐμπρός ! καὶ τράβα γιὰ τὸ Σεδάν.

Ὁ ἡνιοχῶν ἠνωρθώθη ὀργίλως μυκτηρίζων.

— Νὰ γυρίσω 's τοὺς Γάλλους, ποὺ νικήθηκαν; κι' ἂς νὰ μή ! ἐγὼ θὰ 'πάγω 's τοὺς Γερμανοὺς ποὺ τοὺς νίκησαν καὶ εἶν' ἐδῶ πίσω, δὲν τάχασα, νὰ πάγω 's τοὺς Γάλλους· τέτοια χωρατὰ δὲν τὰ κάνω. Ἔλα, ἐμπρός, δρόμο, Σταχτερή !

Ὁ δεκανεὺς ὥρμησε ν' ἁρπάσῃ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὴν φορβάδα.

— Πίσω ! ἀνέκραξεν ὁ ἡνιοχῶν μανιωδῶς μαστίσας τὴν ἵππον.

— Σκύλε ! ἀνέκραξεν ὁ δεκανεύς.

Βήματά τινα προσωτέρω συνήντησαν τὰ δύο κοράσια.

— 'Απ' ἐδῶ 'πάγει 's τὸ Σεδάν, μικρή;

— Ναί.

— Εἶνε μακρυὰ ἀκόμα ;

Digitized by Google

— Ὄχι πολὺ μακρυά· ἐμεῖς ἀπὸ κεῖ ἐρχόμασθε.

— Εἶνε στρατιῶται ’ς τὸ Σεδάν;

— Ὤ! πολλοί.

— Γάλλοι;

— Ναί· εἶνε κι’ ὁ αὐτοκράτωρ.

— Ἄ! καλά,εὐχαριστῶ. Προσιδὼν δὲ τοὺς ἄλλους: Εἶνε κι’ ὁ αὐτοκράτωρ! εἶπε.

Τὸ πρεσβύτερον τῶν κορασίων ἐστράφη:

— Προσέξετε, εἶπεν· εἶνε ἕνας σκύλος λυσσασμένος ’ς τὸν δρόμο.

— Δὲ ’μπορῶ νὰ σταθῶ ’ς τὰ πόδια μου πειά, εἶπεν ὁ τραυματίας.

— Δὲν βλάφτει· ἀνέβα ’ς τὴ ράχι μου... προέτεινε δ’ αὐτῷ τοὺς ὤμους του ὁ πρῶτος στρατιώτης.

Αἴφνης ἡ ῥιπὴ τοῦ ἀνέμου ἔφερε μέχρις αὐτῶν ἀσθενές, ἐκ τῆς ἀποστάσεως, σάλπισμα. Ἦτο ἦχος γαλλικῶν σαλπίγγων.

— Τέλος πάντων! εἶπεν ὁ φέρων τὰ ὅπλα, καὶ ἐνθεὶς εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ τὴν σάλπιγγα ἤρξατο σημαίνων σθεναρῶς «Τα ρα τα τά!..»

Μέλας ὄγκος ἐξηπλωμένος ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου ὑπανηγέρθη ἅμα τῷ ἤχῳ τῆς σάλπιγγος, καὶ προσεῖδεν ἐρχομένους τοὺς στρατιώτας. Ἦτο ὁ κύων. Ὅτε ἐπλησίασαν, ὁ σαλπιγκτὴς ἰδὼν τὸν μέλανα τοῦτον ὄγκον ἔκυψεν·

— Ὁ Μαραφέτης! Μὰ τὸ Θεό, παιδιά, ὁ Μαραφέτης!

Καὶ ἔρριψε χαμαὶ τὰ ὅπλα ὅπως θωπεύσῃ τὸν κύνα. Ὁ κύων εἶχε πέσει πάλιν ἐκτάδην καὶ ἐθεώρει τοὺς στρατιώτας σείων τὴν οὐρὰν αὐτοῦ.

— Εἶν’ ἄρρωστος, εἶπεν ὁ δεκανεύς.

— Ὄχι, εἶνε λαβωμένος εἶπεν ὁ σαλπιγκτὴς μετὰ λύπης.

Καὶ ἀπέμασσε διὰ τοῦ δακτύλου αὐτοῦ τὸ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ κυνὸς ἐκρέον αἷμα.

Εἶδε τότε τὸ δέμα τοῦ ῥάκους, ὅπερ ὁ κύων ἐκράτει διὰ τῶν ὀδόντων αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλαβεν.

— Ἄ! κατεργάρη, ἀπὸ τοὺς Πρώσσους τἄρπαξες αἴ; Ἀλλ’ αἴφνης ἠνωρθώθη κλονούμενος, ὡς νὰ ἐκενώθη κατ’ αὐτοῦ ὁλόκληρος ἠλεκτρικὴ συσκευή, καὶ διὰ φωνῆς κεραυνοβόλου ἀνασείων ὑπὲρ τὴν κεφαλήν του τὸ ῥάκος:

— Ἡ σημαία, ἀνέκραξεν, ἔσωσε τὴν σημαία!

Καὶ οἱ στρατιῶται ὀρθοὶ περὶ τὸν κύνα ἤρξαντο κλαίοντες.

— Ἐμπρός! εἶπε μετὰ στιγμάς τινας ὁ λοχίας δεικνύων τὸ ἕτερον ἄκρον τῆς ὁδοῦ. Τὸ μέλαν κῦμα προσήγγιζεν· ἠκούετο ὁ ὑπόκωφος καὶ ἔρρυθμος κρότος τῶν βημάτων. Ὁ σαλπιγκτὴς ἀνήγειρε τὸν κύνα. «Δὲν θὰ τὸν ἀφήσωμε νὰ ψοφήσῃ ἐδῶ ἐμπρὸς ’ς τοὺς Πρώσσους», εἶπε. Καὶ οἱ τέσσαρες ἐθεώρησαν ἀλλήλους.

Ὁ τραυματίας εἶπεν· «Ἀφῆστέ με μένα, πάρτε τὸ σκύλο».

Ὁ λοχίας ὕψωσε τοὺς ὤμους. Παρετήρησε τὸν βραχίονά του, καὶ προσεπάθησε ν’ ἀφήσῃ αὐτὸν κρεμάμενον, ἀλλὰ τὸ ἄλγος ἀπέσπασεν ἀπ’ αὐτοῦ ὑπόκωφον κραυγήν.

— Ἐμπρός! εἶπεν εἰς τὸν σαλπιγκτήν, ἀναλαβόντα τὰ ὅπλα.

— Γιὰ νὰ τὸν πάρω πρέπει ν’ ἀφήσω τὰ ὅπλα... εἶπεν οὗτος.

— Ν’ ἀφήσωμε γαλλικὰ ὅπλα ’ς αὐτοὺς τούς!... εἶπεν ὁ λοχίας βαρεῖαν ἐκστομίσας ὕβριν.

— Ὄχι, δὲν πρέπει, καλὰ λές,εἶπεν ὁ σαλπιγκτής.

Ὁ ἔρρυθμος τῶν βημάτων κρότος προσήγγιζε.

Ὁ λοχίας ἔκυψε καὶ θωπεύσας τὸν κύνα ἀγωνιωδῶς ἀναπνέοντα:

— Σὺ δὲν θὰ τἄφινες τὰ ὅπλα, δὲν εἶν’ ἔτσι; Εἶσαι γενναῖος. Γειά σου.

— Γειά σου, Μαραφέτη! εἶσαι γενναῖος! εἶπον οἱ στρατιῶται καὶ ἐπανέλαβον τὴν πορείαν αὐτῶν.

Τελευταῖος ἔμεινε ὁ σαλπιγκτής· ἐφίλησε τὸν κύνα ὀλολύζων ὡς βρέφος.

— Θὰ τὸ ’πῶ ’ς τὸ στρατηγεῖο, καὶ θὰ σὲ βάλουν ’ς τὴν διαταγὴν τῆς ἡμέρας! ἢ ἀλλοιῶς θὰ ’πῇ πῶς δὲν ξέρομε πειὰ τί θὰ ’πῇ παληκαριά.

Καὶ ἀπεμακρύνθη βραδέως.

***

Μετὰ μίαν ὥραν, ὁ γερμανικὸς στρατὸς παρήλαυνε, τὸ ὅπλον ἐπὶ βραχίονος, πρὸ τῆς τάφρου, τὸ δ’ ἔδαφος ἔτρεμεν ὑπὸ τὰ βήματα αὐτῶν. Μακρὰν ὁ γάλλος σαλπιγκτὴς ἐξέπεμπε τὸ ἠχηρὸν σάλπισμά του, ὁ δὲ κύων τοῦ λόχου κεκλιμένος ἐν τῷ πηλῷ, προσήλου εἰσέτι τοὺς μὴ βλέποντας πλέον ὀφθαλμούς του πρὸς τὴν ὁδὸν ὅπου ἐξηφανίσθησαν οἱ στρατιῶται.

[Jean Nicolaï] Α. Π. Κ.

ΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΙ ΤΩΝ ΜΥΡΜΗΚΩΝ

Ἐν προηγουμένῳ τῆς «Ἑστίας» φύλλῳ ἀνηγγείλαμεν τὴν ἔκδοσιν τοῦ συγγράμματος τοῦ διασήμου Ἄγγλου φυσιοδίφου **Lubbock** περὶ μυρμήκων, μελισσῶν καὶ σφηκῶν. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο περιέχει περιεργοτάτας ὄντως ἀποκαλύψεις περὶ τῶν ἠθῶν τῶν ὑμενοπτέρων ἐντόμων, ἃς διὰ μακρῶν καὶ ἐπιμόνων παρατηρήσεων καὶ πειραμάτων ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ ὁ Ἄγγλος ἐπιστήμων.

Digitized by Google

Φαίνεται δὲ ὅτι ἐκ τῶν ἐντόμων οἱ μύρμηκες ὑπῆρξαν ἰδίως τὸ ἀντικείμενον τῶν πειραμάτων τοῦ **Sir Lubbock**, ἅτινα κατὰ τοῦτο διαφέρουσι τῶν ἐπιχειρηθέντων ὑπὸ ἄλλων ἐπιστημόνων, ὅτι ἐγένοντο μετὰ μεγίστης προσοχῆς ἐπὶ ὡρισμένων ἐντόμων, τὰ ὁποῖα προηγουμένως ἐσημείωσε διὰ διακριτικοῦ τινος γνωρίσματος, καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν φωλεῶν, ἃς ἐπὶ μακρὰς περιόδους ἐτήρει χάριν παρατηρήσεων. Ὁ **Sir Lubbock** πιστεύει ὅτι οἱ μύρμηκες εἰσὶ μᾶλλον κατάλληλοι πρὸς παρατηρήσεις, εὑρίσκει ὅτι ἔχουσι τὴν νόησιν μᾶλλον ἀνεπτυγμένην καὶ λεπτοτέραν, τὴν δὲ φύσιν ἡμερωτέραν καὶ ἧττον εὐερέθιστον.

Διὰ τὰ πειράματα αὐτοῦ κατεσκεύαζε μυρμηκιὰς τεχνητὰς ὡς ἑξῆς. Ἐλάμβανε δύο ὑαλίνας πλάκας ἐχούσας μέγεθος ὡς ἔγγιστα 10 τετραγωνικῶν δακτύλων καὶ κατεσκεύαζε δι' αὐτῶν μικρὸν κιβώτιον διαφανὲς κλειόμενον δὲ ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους διὰ τεμαχίου ξύλου κινητοῦ μικρὰν ἔχοντος θύραν· τὸ ὑάλινον τοῦτο κλωβίον ἐτήρει κεκαλυμμένον πάντοτε, πλὴν μόνον κατὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἔκαμνε τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ· τοῦτο δὲ διότι οἱ μύρμηκες δὲν ἀγαπῶσι τὸ φῶς ἐν ταῖς φωλεαῖς αὐτῶν.

Τούτου γενομένου ὁ **Lubbock** ἐσημείου διὰ μικρᾶς χρωματιστῆς κηλῖδος ἐπὶ τῶν νώτων τοὺς μύρμηκας, οὓς ἤθελε νὰ ὑποβάλῃ εἰς παρατηρήσεις.

Ὁ βίος τοῦ μύρμηκος ἔχει τέσσαρας περιόδους. Πρώτη περίοδος εἶνε ἐκείνη, καθ' ἣν εὑρίσκεται ἐν καταστάσει ἐμβρύου ἐν τῷ ᾠῷ, εἶτα λαμβάνει μορφὴν σκώληκος, κατόπιν γίνεται χρυσαλὶς καὶ τελευταῖον ἔντομον τέλειον.

Εἶνε ἀδύνατον νὰ εὑρεθῶσι δύο εἴδη μυρμήκων ἔχοντα τὰς αὐτὰς ἕξεις, δὲν εἶνε δὲ πάντοτε εὔκολον διὰ πολλοὺς λόγους νὰ ἐξακριβωθῶσι καλῶς τὰ ἤθη αὐτῶν. Καὶ πρῶτον τὸ πλεῖστον τοῦ βίου αὐτῶν διέρχονται ὑπὸ τὴν γῆν, τῶν δὲ νέων ἡ ἀνατροφὴ γίνεται πάντοτε ἐν τῷ σκότει· ἔπειτα οἱ μύρμηκες εἰσὶν ἰδιαζόντως κοινωνικὰ ζῷα καὶ ἑπομένως δύσκολον καθίσταται νὰ διατηρήσῃ τις χωριστὰ ἐν ἀποκεκλεισμένῳ μέρει μικρὸν μόνον ἀριθμὸν αὐτῶν· δυνατὸν μάλιστα ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ μεταβληθῶσιν ἐντελῶς αἱ ἕξεις αὐτῶν. Ἐὰν δὲ πάλιν ἐζήτει τις νὰ διατηρήσῃ ὁλόκληρον τὴν κοινότητα, ὁ μέγας τῶν ἐντόμων ἀριθμὸς ἤθελεν ἐπιφέρει μεγάλην δυσκολίαν καὶ σύγχυσιν εἰς τὰς παρατηρήσεις· ἐπιπλέον δὲ παρετηρήθη ὅτι τὰ ἄτομα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους διαφέρουσι τὸν χαρακτῆρα, τὸ αὐτὸ δὲ ἄτομον δύναται νὰ ἀλλάξῃ διαγωγήν, μεταβαλλομένων τῶν περιστάσεων.

Ἐπαγωγότατον ἀνάγνωσμα ἀποτελοῦσι τὰ κεφάλαια, ὅσα ὁ **Lubbock** ἀφιεροῖ εἰς περιγραφὴν τῶν φωλεῶν, τῆς ἀρχῆς καὶ ὀργανώσεως αὐτῶν, τῆς διανομῆς τῆς ἐργασίας, τῆς τροφῆς, καὶ ἀποταμιεύσεως ἐπιτηδείων, τῶν πολέμων τῶν ἐντόμων τούτων καὶ τῶν αἰχμαλωσιῶν, εἰς ἃς ἄγουσιν οἱ μὲν τοὺς δέ. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα δὲ τῶν ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν αἰσθημάτων τῶν μυρμήκων βέβαιον δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὅτι ἡ νευρικὴ αὐτῶν κατάστασις εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ἔχουσιν ἐπιθυμίας καὶ πάθη λίαν ζωηρά.

Αἱ κοινότητες αὐτῶν εἶνε ἐνίοτε τοσοῦτον πολυάριθμοι, ὥστε δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰς μεγάλας τῆς γῆς πρωτευούσας, τοὺς Παρισίους, τὸ Λονδῖνον, τὸ Πεκῖνον. Ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς δὲν εἶνε τὸ σπουδαιότερον· τὸ μᾶλλον σημειώσεως ἄξιον εἶνε ἡ διοργάνωσις τῆς κοινότητος, ἐν ᾗ πάντα τὰ μέλη ἐργάζονται ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ. Ἐνταῦθα δὲ ὁ **Sir Lubbock** ἐπικρίνει καὶ ἀνασκευάζει τὰς παρατηρήσεις προηγουμένων αὐτοῦ ἐπιστημόνων, διαμφισβητῶν τὴν ὀρθότητα αὐτῶν περὶ τῆς ἀγαθότητος, τῆς ἀμοιβαίας συμπαθείας, ἃς εἶχον ἀποδώσει εἰς τοὺς μύρμηκας, διατεινόμενος μάλιστα ὅτι παρὰ τοῖς παραδόξοις τούτοις ἐντόμοις τὸ μῖσος εἶνε πάθος ἰσχυρότερον τῆς ἀγάπης.

Ἰσχυρότατον δ' ὡσαύτως ἔχουσι καὶ τὸ αἴσθημα τῆς κοινότητος αὐτῶν, καὶ τόσον, ὥστε οὐδέποτε εἶνε ἀνεκτὸς μύρμηξ εἰς κοινότητα ἐν ᾗ εἶνε ξένος. Ἐκ τούτου δ' ἕπεται ἀναγκαίως ὅτι οἱ μύρμηκες τῆς αὐτῆς κοινότητος δύνανται εὐκόλως νὰ ἀναγνωρίσωσιν ἀλλήλους, ὅπερ εἶνε λίαν θαυμαστόν, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ βραχύτης τοῦ βίου καὶ τὸ ἀπειράριθμον αὐτῶν. Ὁ εἰς κοινότητά τινα παρεισδύσας ξένος μύρμηξ προσβάλλεται ἀμέσως, διώκεται ἢ φονεύεται. Περίεργον δ' εἶνε ὅτι οἱ μύρμηκες ἀναγνωρίζουσιν ἀλλήλους καὶ μετὰ μακρὸν ἔτι χωρισμὸν μηνῶν ὁλοκλήρων.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὁ **Sir Lubbock** ἐπεχείρησε πειράματα, ὧν παρέχει λεπτομερῆ ἀφήγησιν. «Βεβαιότατον φαίνεται, λέγει, ὅτι παρὰ τοῖς μύρμηξιν ἡ ἀναγνώρισις ἀλλήλων δὲν εἶνε προσωπική, ἡ δὲ ἁρμονία αὐτῶν δὲν ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἕκαστος ἀναγνωρίζει ἀτομικῶς ὅλα τὰ ἄλλα τῆς Κοινότητος μέλη. Πρὸς τούτοις τὸ γεγονὸς ὅτι δύνανται νὰ ἀναγνωρίσωσι τοὺς φίλους των, καὶ ἂν ἔτι τεχνητῶς μεθυσθῶσιν, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ φωλεᾷ αὐτῶν γεννηθέντας νεοσσούς, ἀλλ' ὑπὸ ξένων μυρμήκων ἀνατραφέντας, φαίνεται καταδεικνῦον ὅτι ἡ ἀναγνώρισις δὲν γίνεται διὰ σημείου τινὸς ἰδιαιτέρου ἢ συνθήματος».

Ἐξαιρέτως ἀνεπτυγμένη εἰς τοὺς μύρμηκας εἶνε ἡ αἴσθησις τῆς ὀσφρήσεως· σχεδὸν εἰς τὸν δρόμον αὐτῶν δὲν ὁδηγοῦνται ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀλλ' ἁπλῶς κάμνουσιν ἐπιβοηθητικὴν αὐ-

Digitized by Google

τῶν χρῆσιν, πολὺ ὅμως μικροτέραν ἢ ὅσην θὰ ἐκάμνομεν ἡμεῖς ἐν ὁμοίαις περιστάσεσιν.

Τέλος περιεργότεραι εἶνε αἱ ἀνακοινώσεις περὶ τὰς εὐκολίας τῶν μυρμήκων εἰς νόησιν τῆς γεωμετρικῆς διευθύνσεως καὶ εἰς εὕρεσιν τῆς ὁδοῦ αὐτῶν, περὶ τοῦ τρόπου τοῦ εὑρίσκειν τὰ ἴχνη ἀλλήλων, ὡς καὶ περὶ τῆς εὐκολίας τῆς συνεννοήσεως αὐτῶν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ βουλευτὴς Δ* παρουσιάζει εἰς τὸν ὑπουργὸν Τ* ἕνα νεοφώτιστον τοῦ κόμματος, ὑψηλὸν τὸ ἀνάστημα, ὅστις ὅμως κατὰ τὴν συνδιάλεξιν ἐπέδειξε πλειοτέραν ζωηρότητα καὶ ἐλαφρότητα ἢ ἐμβρίθειαν κρίσεως καὶ εὐφυΐαν. Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ βουλευτὴς ἐρωτᾷ τὸν ὑπουργὸν πῶς τοῦ ἐφάνη ὁ νέος φίλος τοῦ κόμματος.

— Εἶνε ἄνθρωπος ὑψηλόσωμος καὶ καλοκαμωμένος, ἀπαντᾷ ὁ ὑπουργός.

— Γιὰ τὸ κεφάλι 'πέτε μου, λέγει ὁ βουλευτής. Πῶς σᾶς ἐφάνη τὸ πνεῦμά του;

— Νὰ σοῦ 'πῶ, φίλε μου. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν ὑψηλὸν ἀνάστημα ὁμοιάζουν κάποτε μὲ τὰ σπήτια ποὺ ἔχουν πολλὰ πατώματα· τὸ ἐπάνω-'πάνω εἶνε πάντοτε τὸ χειρότερα σιγυρισμένον.

* * *

Ἐνίοτε ἡ φιλαργυρία εἶνε κληρονομικὴ ὡς ἀσθένεια ὀργανική.

Ὁ γνωστὸς φιλάργυρος Π. εἰσέρχεται εἰς τὸ Σολωνεῖον μὲ τὸν ἑπταετῆ υἱόν του.

— Διάλεξε, τῷ λέγει πλησιάζων πρὸς τὰ ἐκτεθειμένα γλυκίσματα.

Ὁ υἱὸς σκέπτεται ἐπὶ μακρόν.

— Ἐδιάλεξες; ἐπαναλαμβάνει ὁ πατήρ.

— Μάλιστα, ἀπαντᾷ ὁ υἱός, θέλω νὰ μοῦ δώσουν ἕνα ἀπὸ ἐκεῖνα ἐκεῖ τὰ . . . ἀσημένια κουταλάκια.

* * *

Ὁ Ἀγαθόπουλος προσέρχεται εἰς τὸν δεξιώτερον ὀδοντοϊατρὸν τῆς πρωτευούσης ὅπως ἐκριζώσῃ ἀλγοῦντα ὀδόντα.

Ὁ ἰατρὸς εἰς μίαν στιγμήν, πρὶν προφθάσῃ νὰ φωνάξῃ κἂν ὁ Ἀγαθόπουλος, ἐκριζοῖ τὸν ὀδόντα.

— Τί σᾶς χρεωστῶ, γιατρέ; ἐρωτᾷ ὁ Ἀγαθόπουλος ἐνθουσιασμένος ἐκ τῆς ταχύτητος.

— Πέντε φράγκα, ἀπαντᾷ ὁ ὀδοντοϊατρός.

— Πέντε φράγκα! Ἀμ ἐγὼ ἐπῆγα πέρυσιν εἰς ἕνα *μπαρμπέρη* καὶ ἐπῆρε μιὰ τανάλια μία πήχη, καὶ μοῦ ἐτραβοῦσε τὸ δόντι μισὴ ὥρα, καὶ μὲ ἔφερε γύρω στὴν κάμαρη τρεῖς φοραὶς ἀπὸ τὸ τράβηγμα καὶ μοῦ πῆρε μόνον ἕνα φράγκο, καὶ θὰ πληρώσω 'ς ἐσᾶς γιὰ μιὰ στιγμοῦλα πέντε;

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁ φιλόδοξος δι' ἕνα μόνον λόγον ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του: διὰ νὰ κυβερνήσῃ αὐτήν.

—

Ὅταν οἱ λαοὶ θὰ παύσωσι πιστεύοντες εἰς σωτῆρας, τότε μόνον θέλουσι σωθῆ.

—

Τῶν μικρῶν ἡ ἀρετὴ στηρίζεται συνήθως ἐπὶ τῆς ἀρετῆς τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, ὡς τὰ λεπτὰ ἐκεῖνα φυτά, ἅτινα ἀναρριχῶνται εἰς τὸν κορμὸν δρυός, ἵνα μὴ καταπατηθῶσιν.

—

Ἡ ἀσθένεια τοῦ χαρακτῆρος εἶνε πολὺ χειρότερον κακὸν ἢ ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη· δύναταί τις νὰ ἐκτιμᾷ τὸν ἰσχυρογνώμονα, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸν ἀσθενοῦς χαρακτῆρος ἄνθρωπον.

—

Ὅ,τι ἡ *κεκτημένη* ταχύτης ἐν τῇ φυσικῇ, τοῦτο ἐν τῇ ἠθικῇ ἡ ἕξις.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ πίστις τοῦ κυνός. Πρό τινων ἡμερῶν ὁ μηχανικὸς σιδηροδρομικῆς τινος ἁμαξοστοιχίας τῆς Ἀγγλίας διέκρινε σῶμα ἀνθρώπινον ἐκτάδην κείμενον. Παρ' αὐτῷ δ' εἶδε μεγαλόσωμον κύνα κρατοῦντα διὰ τῶν ὀδόντων αὐτοῦ τὸ ἐπανωφόριον τοῦ νεκροῦ, καὶ ἀπελπιστικοὺς καταβάλλοντα ἀγῶνας ὅπως ἑλκύσῃ αὐτὸ ἔξω τῶν τροχιῶν τοῦ σιδηροδρόμου. Πρὶν ὁ μηχανικὸς προφθάσῃ νὰ σταματήσῃ τὴν ἁμαξοστοιχίαν αὕτη προυχώρησε μέχρι τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὸ πρὸς ἀπομάκρυνσιν τῶν πετρῶν χρησιμεῦον μηχάνημα ἐσφενδόνησε δέκα βήματα μακρὰν τὸν κύνα, συγχρόνως δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον, διότι στερρῶς ἀπὸ τῶν ἐνδυμάτων ἐκράτει αὐτὸν ὁ κύων. Σταματησάσης τῆς ἁμαξοστοιχίας ἀστυνομικός τις ὑπάλληλος καὶ πολλοὶ περίεργοι κατέβησαν ὅπως ἴδωσι τὸ σῶμα, ἀλλ' ἀδύνατον ὑπῆρξεν εἰς αὐτοὺς νὰ πλησιάσωσι τὸν νεκρόν, διότι ὁ κύων κατεκλίθη παρ' αὐτὸν ὠρυόμενος καὶ ἀπειλητικῶς δεικνύων τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ὁ ἄνθρωπος ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἦτό τις ὀνόματι Γεώργιος Νεβόε, κάτοικος τῆς παρακειμένης πόλεως, καὶ ὅτι ὁ κύων ἐκεῖνος ἦτο ἰδικός του. Ὑπετέθη ὅτι ὁ Νεβόε διαβαίνων ἐκεῖθεν κατέπεσε, καὶ κτυπήσας ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς ἐπὶ τροχιᾶς τὴν κεφαλὴν ἐξέπνευσε. Ὁ ἀστυνο-

Digitized by Google

μικὸς ὑπάλληλος ματαίως προσπαθήσας ν' ἀπομακρύνῃ τὸν κύνα ἐπυροβόλησε κατ' αὐτοῦ. Τὸ γενναῖον ζῷον ἐπλήγη διὰ σφαίρας τὴν κεφαλὴν ἀλλὰ δὲν ἐγκατέλιπε τὴν θέσιν του, μόνον δὲ δευτέρα ἐν τῇ κεφαλῇ σφαῖρα ἠνάγκασεν αὐτὸ ν' ἀπέλθῃ. Ἀπῆλθε δὲ βραδέως,σφαλλόμενον ὡς μεθῦον, καὶ τότε μόνον ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος καὶ οἱ ἄλλοι ἐπλησίασαν εἰς τὸ σῶμα. Παρευθὺς κλητὴρ ἐστάλη νὰ μηνύσῃ εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ τὸ δυστύχημα. Ἀλλ' αὕτη ἐκαραδόκει ἤδη ἐναγωνίως τοιοῦτό τι θλιβερὸν ἄγγελμα, διότι προεμήνυσεν αὐτῇ τοῦτο ὁ κύων, ὅστις ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον καθῃμαγμένος καὶ χωλαίνων,καὶ περιεφέρετο περὶ τὴν δέσποιναν αὐτοῦ θρηνώδεις ἐκβάλλων ὠρυγάς, ἀπέχων τροφῆς καὶ πόσεως. Ὁ ταλαίπωρος κύων τόσον φρικωδῶς εἶχε τραυματισθῆ, ὥστε ἐξ οἴκτου δι' ἄλλης σφαίρας ἀπετελείωσαν αὐτόν!

***

Οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἔχει ἡ βασιλικὴ ἐξουσία πλείους ἐνοχλήσεις ἢ ἐν Ἀφρικῇ. Ὁ τῆς ἠπείρου ταύτης περιβόητος Γάλλος περιηγητὴς Παῦλος Σολελιέ, ἐπελθὼν τὸ βασίλειον Κάφα ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ, ἐπέστειλεν ἐξ Ἀγκιβὸρ εἰς Παρισίους ἄλλα ἀνέκδοτα καὶ τόδε: «Οὐδενὶ τρόπῳ ἠδυνήθην νὰ ἴδω τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν τοῦ Κάφα· ἡ χώρα αὕτη εἶνε ἡ πατρὶς τῶν μυστηρίων. Οὐδεὶς τῶν ὑπηκόων εἰμπορεῖ νὰ ἴδῃ τὸν βασιλέα του. Προσκαλούμενοι εἰς ἀκρόασιν οἱ ὑπουργοὶ καὶ μεγιστᾶνες εἰσέρχονται εἰς τὴν αἴθουσαν ὀπισθοβατικῶς, ἔχοντες τὴς κεφαλὴν περικεκαλυμμένην εἰς σάκον ἐκ θηρείων πελλῶν. Ὁ μονάρχης κρύπτεται ὄπισθεν αὐλαίας· ἐὰν δέ ποτε οὗτος βουλευθῇ νὰ ἐξέλθῃ τῶν ἀνακτόρων, τὸν περικαλύπτει ἡ βασίλισσα εἰς σάκον, εἶτα δὲ τὸν ἀναβιβάζει ἐπὶ τὸν παλαιότατον καὶ ἡμερώτατον τῶν βασιλείων ἵππων·τέσσαρες αὐλικοὶ κρατοῦσι τὰ ἡνία,πάμπολλοι δὲ εὐνοῦχοι ἀπωθοῦσι τοὺς περιέργους διὰ μαστίγων καὶ ῥοπάλων. Ὁ σεμνυνόμενος, ὅτι εἶδε τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως,κινδυνεύει νὰ καταδικασθῇ εἰς θάνατον».

***

Μεταξὺ τῶν ἀντικειμένων, διὰ τὰ ὁποῖα οἱ φιλάρχαιοι ἀσμένως πληρώνουν ὑπερβολικὰς τιμάς, εἶνε καὶ τὰ μουσικὰ ὄργανα πρὸ πάντων ὅταν προέρχωνται ἐξ ἐργαστηρίων γνωστῶν ὀργανοποιῶν, ἢ ὑπῆρξαν ἄλλοτε κτῆμα διασήμου τινὸς προσώπου μουσικοῦ ἢ μή. Οὕτως ἐπωλήθη ἐσχάτως ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ δημοπρασίας ἓν βιολίον, ἔργον τοῦ Ἀντωνίου Στραδιουαρίου κατασκευασθὲν τῷ 1687 ἀντὶ πεντακοσίων λιρῶν στερλινῶν. Τὸ ὄργανον τοῦτο εἶνε γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ὁ Ἱσπανὸς Στραδιουάριος» καὶ ἐκομίσθη εἰς Ἀγγλίαν ὑπὸ τοῦ Ὂλ Βοῦλλ. Ἓν ἕτερον βιολίον, ἔργον τοῦ Ἰωσὴφ Γουερνερίου κατασκευασθὲν τῷ 1738 ἐπωλήθη ἀντὶ λιρῶν διακοσίων ἐνενήκοντα. Ἓν ἕτερον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ποιηθὲν τῷ 1739 ἀντὶ λιρῶν 245. Ἐνῷ ἐν βιολονσέλον ἔργον τοῦ Φραγκίσκου Ρουγερίου καὶ κτῆμα ἄλλοτε τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Γεωργίου ἐπωλήθη ἀντὶ 330 λιρῶν στερλινῶν.

***

Ἐὰν θέσωμεν τὸ προϊὸν τῆς ἐργασίας ἴσον τῷ 100, ἡ διαμοίρασις αὐτοῦ μεταξὺ τοῦ ἐργάτου τοῦ μισθοῦντος αὐτὸν κεφαλαιούχου καὶ τῆς φορολογούσης κυβερνήσεως γίνεται ὡς ἑξῆς: Ἐν Ἀγγλίᾳ 56 τοῖς ἑκατὸν λαμβάνει ὁ ἐργάτης, 21 ὁ κεφαλαιοῦχος, καὶ 23 ἡ κυβέρνησις. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ ἐργάτης λαμβάνει 47,ὁ κεφαλαιοῦχος 36, ἡ δὲ κυβέρνησις 17. Ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, ὁ ἐργάτης λαμβάνει 72, ὁ κεφαλαιοῦχος 23 καὶ μόνον 3 ἡ κυβέρνησις. Οὕτως ἐν Γαλλίᾳ μὲν ὠφελεῖται τὰ μέγιστα ὁ κεφαλαιοῦχος, ἐν Ἀμερικῇ δὲ ὁ ἐργάτης, ἐνῷ ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ κυβέρνησις λαμβάνει τόσα ὅσα ὁ κεφαλαιοῦχος ἐν Ἀμερικῇ.

***

Κατὰ τὰς τελευταίας ἐπισήμους πληροφορίας ὁ καθαρισμὸς τῶν ὁδῶν τῶν Παρισίων στοιχίζει εἰς τὴν πόλιν ταύτην 5,243,000 φρ. κατ' ἔτος. Το ἔργον εἶνε ἀνατεθειμένον εἰς 3,016 ἄτομα, ὧν 820 εἶνε τακτικοὶ σαρωταί, 2,010 ἔκτακτοι καὶ 186 ἀμαξηλᾶται ἢ καραγωγεῖς, ὡς τοὺς ὀνομάζομεν ἐνταῦθα. Οἱ τακτικοὶ σαρωταὶ λαμβάνουν 100 φρ. κατὰ μῆνα· οἱ ἔκτακτοι πληρώνονται 30 λεπτὰ τὴν ὥραν. Ἡ ὅλη δαπάνη τῆς διατηρήσεως τοῦ καθαρισμοῦ καὶ τῆς ἐπιδιορθώσεως τῶν μὲν ὁδῶν εἶνε 8,502,000, τῶν δὲ πεζοδρομίων καὶ παρόδων 1,265,000, ἢ ἐν ὅλῳ 9,767,000 φράγκων κατ' ἔτος.

***

Σινικὴ παράδοσις.— Φιλόσοφος περιεπάτει ἡμέραν τινὰ ἔν τινι νεκροταφείῳ, μετὰ μελαγχολίας προσβλέπων τοὺς πολλοὺς ἐν αὐτῷ τάφους. Αἴφνης διακρίνει ὡχρὰν καὶ λευχείμονα (τὸ λευκὸν χρῶμα ἐν Κίνᾳ χρησιμεύει εἰς ἔνδειξιν πένθους) νεαρὰν γυναῖκα, γονυπετῆ ἐπὶ νωποῦ μνήματος καὶ κινοῦσαν μετὰ θλίψεως τὸ ῥιπίδιον αὐτῆς ἐπ' αὐτοῦ. Πλησιάζει ἠρέμα πρὸς τὴν πενθοῦσαν καὶ τὴν ἐρωτᾷ:

— Τὸν σύζυγόν σας θρηνεῖτε;

— Τὸν σύζυγόν μου, ἀποκρίνεται αὕτη.

— Ἀλλὰ διατί, ἐρωτᾷ ὁ φιλόσοφος, κινεῖτε τὸ ῥιπιδιόν σας ἐπὶ τοῦ τάφου του;

— Ἆ! εἶπεν ἡ νεαρὰ χήρα, διότι τὴν τελευταίαν στιγμὴν τῷ ὡρκίσθην νὰ μὴν ὑπανδρευθῶ ἐφόσον ὁ τάφος του δὲν ξηρανθῇ· ἔρχομαι δὲ καθ' ἡμέραν καὶ τὸν ἀερίζω διὰ νὰ περάσῃ τὸ ταχύτερον ἡ ὑγρασία!

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 396 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως : Ὁδὸς Ἀγχέσμου 9 | 31 Ἰουλίου 1883

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ. — Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 466.

Ἦτο ἡ Μπεττίνα . . . Ἅμα δὲ ἰδοῦσα τὸν Ἰωάννην ἔσπευσε κατ' εὐθεῖαν πρὸς αὐτόν.

— Σεῖς ἐδῶ ; . . . ἀνεφώνησεν. Ὢ ! πόσον χαίρω !

Ὁ Ἰωάννης παραυτα ἠγέρθη, ἐκείνη δὲ λαβοῦσα τὰς χεῖράς του καὶ στρεφομένη πρὸς τὸν ἐφημέριον:

— Συγγνώμην, πάτερ Κωνστάντιε, διότι δὲν ἦλθα πρῶτον πρὸς ὑμᾶς . . . Ὑμᾶς, χθὲς ἀκόμη σᾶς εἶδα, ἐν ᾧ ἀπ' ἐδῶ ἔχω εἴκοσ' ἡμέρας νά τον ἰδῶ, ἀπὸ μίαν νύκτα κατὰ τὴν ὁποίαν ἔφυγεν ἀπὸ τὸ σπίτι μας περίλυπος καὶ πάσχων.

Ἐξηκολούθει δὲ κρατοῦσα τὰς χεῖρας τοῦ Ἰωάννου. Δὲν εἶχε δὲ τὴν δύναμιν οὔτε νὰ κινηθῇ οὔτε νὰ προφέρῃ μίαν κἂν λέξιν.

— Καὶ τώρα, εἶπεν ἡ Μπεττίνα, εἶσθε ὀλίγον καλλίτερα ; Ὄχι ἀκόμα... τὸ βλέπω... ἀκόμη περίλυπος...Ἄχ ! τί καλά που ἔκαμα καὶ ἦλθα ! . . . Ὁ Θεός μ' ἐφώτισε. Καὶ ὅμως, στενοχωροῦμαι πολύ, πολὺ στενοχωροῦμαι διότι σᾶς εὑρίσκω ἐδῶ. Τὸ διατί θά το ἐννοήσετε ὅταν θὰ μάθετε τί ἦλθα νὰ ζητήσω ἀπὸ τὸν νοννόν σας.

Ἀφῆκε τὰς χεῖρας τοῦ Ἰωάννου καὶ στρεφομένη πρὸς τὸς ἐφημέριον :

— Ἔρχομαι, πάτερ, νά σας παρακαλέσω νὰ εὐαρεστηθῆτε νά μ' ἐξομολογήσετε . . . Μάλιστα, νά μ' ἐξομολογήσετε . . . Ἀλλὰ μὴ ἑτοιμάζεσθε νὰ ἀποχωρήσετε, κύριε Ἰωάννη. Θὰ ἐξομολογηθῶ φανερά. Θὰ ὁμιλήσω μετὰ χαρᾶς ἐνώπιόν σας . . . καὶ μάλιστα, μὲ περισσοτέραν εὐχαρίστησιν. Ἂς καθίσωμεν. . . θέλετε ;

Ἠσθάνετο δ' ἑαυτὴν πλήρη πεποιθήσεως καὶ τόλμης. Εἶχε πυρετόν, ἀλλὰ τὸν πυρετὸν ἐκεῖνον ὅστις ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης δίδει εἰς τὸν στρατιώτην ζῆλον, ἡρωϊσμόν, καταφρόνησιν τοῦ κινδύνου. Ἡ συγκίνησις ἐξ ἧς ἔπαλλε σφοδρότερον τοῦ συνήθους ἡ καρδία τῆς Μπεττίνας ἦτο συγκίνησις ὑψηλὴ καὶ εὐγενής. Ἔλεγε δὲ καθ' ἑαυτήν :

«Θέλω νὰ ἀγαπῶμαι ! Θέλω νὰ ἀγαπῶ! Θέλω νὰ εἶμαι εὐτυχής ! Καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν δύναται νὰ ἔχῃ θάρρος, ἐγὼ πρέπει νὰ λάβω θάρρος πρὸς ὄφελος καὶ τῶν δύο μας, ἐγὼ πρέπει νὰ βαδίσω μόνη ὑψηλὰ ἔχουσα τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν καρδίαν ἤρεμον πρὸς κατάκτησιν τοῦ ἔρωτός μας, πρὸς κατάκτησιν τῆς εὐτυχίας μας!»

Ἡ Μπεττίνα ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτῆς λέξεων ἤσκησεν ἐπί τε τοῦ ἐφημερίου καὶ τοῦ Ἰωάννου τελείαν ὑπεροχήν. Ἔλεγε καὶ δὲν την διέκοπτον. Ἠσθάνοντο καλῶς ὅτι ἡ ὥρα ἐκείνη ἦτο ἐπίσημος, ἐνόουν ὅτι τὸ μέλλον νὰ συμβῇ θὰ ἦτο ὁριστικόν, ἀμετάκλητον, ἀλλ' οὐδέτερος αὐτῶν ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ προΐδῃ . . . Ἐκάθηντο εὐπειθεῖς, σχεδὸν αὐτομάτως, ἀναμένοντες, ἀκροώμενοι . . . Μεταξὺ τῶν δύο ἐκείνων ἐκστατικῶν ἀνδρῶν ἡ Μπεττίνα μόνη ἦτο ἀτάραχος . . . Μετὰ φωνῆς δὲ καθαρᾶς καὶ σαφέστατα εἶπε :

— Θά σας εἰπῶ κατὰ πρῶτον, πάτερ Κωνστάντιε, καὶ τοῦτο διὰ νὰ καθησυχάσω ἐντελῶς τὴν συνείδησίν σας, θά σας εἰπῶ ὅτι ἦλθα ἐδῶ μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἀδελφῆς μου καὶ τοῦ γαμβροῦ μου. Εἰξεύρουν διατί ἔρχομαι, εἰξεύρουν τί ἔρχομαι νὰ κάμω· καὶ ὄχι μόνον τὸ εἰξεύρουν, ἀλλὰ καί το ἐπιδοκιμάζουν. Τώρα πλέον συνενοήθημεν ἢ ἔχετε καμμίαν ἀντίρρησιν ; Λοιπόν ! μὲ φέρει ἐδῶ ἡ ἐπιστολή σας, κύριε Ἰωάννη, ἡ ἐπιστολή σας, διὰ τῆς ὁποίας ἀναγγέλλετε εἰς τὴν ἀδελφήν μου ὅτι δὲν εἰμπορεῖτε ἀπόψε νὰ ἔλθετε νὰ συμφάγωμεν, διότι εἶσθε ἠναγκασμένος νὰ ἀναχωρήσετε ἀφεύκτως. Ἡ ἐπιστολή σας αὐτὴ μοῦ ἐχάλασεν ὅλα μου τὰ σχέδια... Τῷ ὄντι ἀπόψε—μὲ τὴν ἄδειαν ἐννοεῖται καὶ τῆς ἀδελφῆς μου καὶ τοῦ γαμβροῦ μου —ἤθελα μετὰ τὸ δεῖπνον νά σας πάρω νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸν κῆπον, κύριε Ἰωάννη, νὰ καθίσω μαζί σας εἰς ἓν θρανίον, — καὶ δὲν εἰξεύρω πῶς μου ἦλθεν ἡ παιδαριώδης ὄρεξις νὰ διαλέξω τὴν θέσιν, τώρα δὰ πρὸ ὀλίγου—ἐκεῖ λοιπὸν ἤθελα νά σας ἐκφωνήσω σύντομον λογύδριον, προητοιμασμένον καὶ μελετημένον, τὸ εἰξεύρω σχεδὸν ἀπ' ἔξω, διότι ἀφ' ὅτου λείπετε αὐτὸ καὶ μόνον τὸ λογύδριον ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου. Ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας τὸ ἐπαναλαμβάνω μέσα μου. Τοῦτο λοιπὸν ἐσκόπευα νὰ κάμω, ἐννοεῖτε δὲ ὅτι ἡ ἐπιστολή σας . . . Ἐσκέφθην ὀλίγον καὶ εἶπα

νὰ ἐκφωνήσω τὸ λογύδριόν μου εἰς τὸν νοννόν σας καὶ θὰ ἦτο ἐπάνω κάτω τὸ αὐτό. Ἦλθα λοιπόν,πάτερ Κωνστάντιε, νά σας παρακαλέσω νὰ εὐαρεστηθῆτε νά με ἀκούσετε.

— Σᾶς ἀκούω ἐψέλλισεν ὁ ἐφημέριος.

— Εἶμαι,πάτερ μου,πλουσία, πλουσιωτάτη, καὶ νά σας εἰπῶ εἰλικρινῶς τὴν ἀλήθειαν, τὰ ἀγαπῶ πολὺ τὰ πλούτη μου, μάλιστα πολὺ τὰ ἀγαπῶ. Διότι ἐξ αἰτίας των ἔχω ὅλην αὐτὴν τὴν πολυτέλειαν,ἥτις σᾶς ὁμολογῶ τὴν ἁμαρτίαν μου — βλέπετε ἐξομολογοῦμαι, καθόλου δέν με δυσαρεστεῖ. Μὲ δικαιολογεῖ δὲ τὸ ὅτι εἶμαι ἀκόμη πολὺ νέα, καὶ ἴσως μὲ τὴν ἡλικίαν θά μου περάσῃ καὶ αὐτό . . . Ἀλλὰ τέλος πάντων τοῦτο δὲν εἶνε καὶ πολὺ βέβαιον. Μὲ δικαιολογεῖ ἀκόμη καὶ τὸ ἑξῆς, ὅτι ναὶ μὲν ἀγαπῶ τὰ πλούτη μου, διότι ἕνεκα αὐτῶν ἔχω τόσας τέρψεις καὶ ἀπολαύσεις, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον διότι δι' αὐτῶν δύναμαι νὰ πράττω τὸ καλὸν εἰς τὸν πλησίον μου. Τὰ ἀγαπῶ μετὰ φιλαυτίας, ἂν θέλετε, ἕνεκα τῆς χαρᾶς τὴν ὁποίαν μοὶ προξενεῖ ἡ τέρψις τὴν ὁποίαν αἰσθάνομαι ὅταν δίδω . . . Τέλος πάντων πιστεύω ὅτι ἡ περιουσία μου δὲν εὑρίσκεται εἰς πάρα πολὺ κακὰς χεῖρας εὑρισκομένη εἰς τὰς χεῖράς μου. Λοιπόν! πάτερ, ὅπως σεῖς ὡς ἱερεὺς ἔχετε τὰς ὑποχρεώσεις σας, ἔχω καὶ ἐγὼ ὡς πλουσία τὰς ὑποχρεώσεις μου.Πάντοτε ἔλεγα μόνη μου «Θέλω τὸν ἄνδρα μου νὰ εἶνε πρὸ πάντων ἄξιος νὰ συμμερισθῇ τὴν μεγάλην αὐτὴν περιουσίαν, θέλω νὰ εἶμαι βεβαία ὅτι θὰ κάμῃ καλὴν αὐτῆς χρῆσιν ἐν ὅσῳ θὰ εἶνε μαζί μου, καὶ ἀφ'οὗ μείνῃ μόνος ἐὰν πέπρωται νὰ ὑπάγω ἐγὼ πρώτη εἰς τὸν ἄλλον κόσμον». Καὶ ἄλλο τι ἔλεγα ἀκόμη. . . Ἔλεγα «Ἐκεῖνον ὅστις θὰ γείνῃ σύζυγός μου θέλω νὰ τὸν ἀγαπῶ!» Καὶ ἰδού, πάτερ, πόθεν ἀληθῶς ἄρχεται ἡ ἐξομολόγησίς μου. Εἶνε ἄνθρωπός τις ὁ ὁποῖος ἀπὸ δύο ἤδη μηνῶν προσεπάθησεν ὅσον ἠδύνατο νά μέ το κρύψῃ ὅτι μὲ ἀγαπᾷ . . . Ἀλλ' ὁ νέος αὐτὸς δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι μὲ ἀγαπᾷ . . . Ἰωάννη, τί λέγεις, μ' ἀγαπᾷς ;

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ Ἰωάννης διὰ φωνῆς μόλις ἀκουομένης καὶ ἔχων κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμούς, ὡς τις κατάδικος, «σᾶς ἀγαπῶ!»

— Ἀμ' ἐγὼ καλὰ τὸ εἴξευρα, ἀλλ' ὅπως δήποτε ἦτο ἀνάγκη νά τακούσω καὶ ἀπὸ τὸ στόμα σου. Καὶ τώρα, Ἰωάννη, σὲ ἐξορκίζω μὴ ἐκστομίσῃς μίαν κἂν λέξιν. Ὅ,τι εἰπῇς εἶνε περιττόν, θά με κάμῃ νά τα χάσω, θά μ' ἐμποδίσῃ νὰ ἀποτελειώσω ὅ τι ἔχω σκοπὸν νά σε εἰπῶ . Νά με ὑποσχεθῇς ὅτι θὰ μείνῃς αὐτοῦ δὰ ἀκίνητος καὶ ἄφωνος... Ὑπόσχεσαι ;

— Ὑπόσχομαι.

Ἀλλ' ἡ Μπεττίνα ᾐσθάνετο ἐκλεῖπον τὸ θάρρος της, ἡ δὲ φωνή της ὑπέτρεμεν. Ἀλλὰ μετὰ βεβιασμένης πως φαιδρότητος ἐπανέλαβε :

— Πάτερ, πάτερ !, εἶπε πρὸς τὸν γηραιὸν ἐφημέριον, δὲν θέλω βεβαίως νὰ ῥίψω τὸ βάρος ἐπάνω σας δι' ὅσα ἔγειναν, ἀλλ'ὅμως καὶ σεῖς πταίετε ὀλίγον.

— Ἐγὼ πταίω !

— Μάλιστα ! σεῖς, τὸ ἐπαναλαμβάνω, σεῖς πταίετε. . . Εἶμαι βεβαία ὅτι ἐξάπαντος θὰ εἴπετε εἰς τὸν Ἰωάννην πολλὰ καλὰ περὶ ἐμοῦ, παρὰ πολλά. Καὶ ἴσως ἄνευ τούτου οὐδὲ κἂν θὰ ἐσκέπτετο. . . Συγχρόνως καὶ εἰς ἐμὲ ἐλέγετε πολλὰ καλὰ περὶ τοῦ Ἰωάννου — ὄχι βέβαια παρὰ πολλά, ἀλλ' ὅπως δήποτε πολλά! — Τότε δὲ ἐγὼ τόσην εἶχα ἐμπιστοσύνην εἰς ὑμᾶς, ὥστε ἤρχισα νά τον παρατηρῶ καὶ νά τον ἐξετάζω μετὰ περισσοτέρας προσοχῆς. Ἤρχισα νά τον ἀντιπαραβάλλω πρὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ ἑνὸς ἔτους μὲ ζητοῦν. Μ' ἐφάνη δὲ ὅτι κατὰ πάντα τρόπον ἦτο πολὺ ἀνώτερος ἐκείνων. . . Τέλος συνέβη ἡμέραν τινά. . . ἢ μᾶλλον ἑσπέραν τινά. . . πρὸ τριῶν ἑβδομάδων, τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεώς σου, Ἰωάννη, παρετήρησα ὅτι σὲ ἠγάπων. Ναί, Ἰωάννη, σὲ ἀγαπῶ ! . . . Σὲ ἐξορκίζω, Ἰωάννη, νὰ μὴ εἰπῇς λέξιν. . . μὴ κινηθῇς. . . μή με πλησιάσῃς. . . Πρὶν ἔλθω ἐδῶ ἔκαμα μεγάλην προμήθειαν θάρρους· ἀλλὰ τώρα δὲν ἔχω πλέον, ὡς βλέπετε, τὴν προτέραν μου ἠρεμίαν. Ἀλλ' ἔχω ἀκόμη κάτι τι νά σας εἰπῶ. . . καὶ μάλιστα τὸ σπουδαιότατον, Ἰωάννη, ἀκούσατέ μου. Δὲν θέλω νὰ ἁρπάξω ἀπὸ τὸ στόμα σου ἀπόκρισιν διὰ τῆς βίας. Εἰξεύρω ὅτι μὲ ἀγαπᾷς. . . Ἐὰν μέλλῃς νά με νυμφευθῇς δὲν θέλω νά το κάμῃς μόνον ἐξ ἔρωτος, ἀλλὰ ἀφ'οὗ καλῶς σκεφθῇς. Δεκαπέντε ἡμέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς σου μετὰ τόσης ἐπιμονῆς ἀπέφευγες πᾶσαν μετ' ἐμοῦ συνάντησιν καὶ συνομιλίαν, ὥστε δὲν ἠδυνήθην νὰ φανῶ πρὸς σὲ ὁποία ἀληθῶς εἶμαι. Καὶ ἴσως ἔχω τινὰ προσόντα τὰ ὁποῖα εἶνε εἰς σὲ ἄγνωστα. . . Ἰωάννη, εἰξεύρω τί εἶσαι, εἰξεύρω τὰς ὑποχρεώσεις μου ἐὰν γείνω σύζυγός σου καὶ θὰ εἶμαι ὄχι μόνον σύζυγος ἀγαπητὴ καὶ προσφιλής, ἀλλὰ καὶ γενναία καὶ σταθερά. Ὅλον σου τὸν βίον τὸν εἰξεύρω, ὁ νοννός σου μοί τον διηγήθη. Εἰξεύρω διατί εἶσαι στρατιώτης, εἰξεύρω ποῖα καθήκοντα, ποίας θυσίας δύνασαι νὰ διίδῃς ἐν τῷ μέλλοντι. . . Ἰωάννη, μὴ ἀμφιβάλλεις, ποτὲ δὲν θὰ ἐπιχειρήσω νά σε ἀποτρέψω ἀπὸ τὸ καθῆκον, ἀπὸ οἵαν δήποτε θυσίαν. Τὸ μόνον διὰ τὸ ὁποῖον θὰ ἠδυνάμην νά σε ψέξω θὰ ἦτο ἡ σκέψις — καὶ βεβαίως θά σοι ἐπήλθεν αὐτὴ ἡ σκέψις — ὅτι δηλαδὴ θά σε ὑπεχρέωνον νὰ παραιτηθῇς τοῦ στρατιωτικοῦ σταδίου. Ποτέ ! ποτέ ! ἀκούεις, ποτὲ δὲν θά σε ζητήσω τοιοῦτον πρᾶγμα. . . Μία νέα γνωστή μου τὸ ἔκαμε, καὶ ἔκαμε πολὺ κακά. . . Σὲ ἀγαπῶ καί σε θέλω τοιοῦτον ὁποῖος εἶσαι. Ἴσα

Digitized by Google

ἴσα μάλιστα ἐπειδὴ ζῇς ἄλλως πως καὶ καλλίτερα τῶν ἄλλων οἱ ὁποῖοι μ' ἐζήτησαν, δι' αὐτὸ καὶ σὲ προτιμῶ. Ὀλιγώτερον θά σε ἠγάπων, ἴσως ἴσως καὶ δὲν θά σε ἠγάπων καθόλου — ἂν καὶ θά μοι ἦτο πολὺ δύσκολον — ἐὰν ἤθελες νὰ ζῇς ὅπως ζῶσιν ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους δὲν ἠθέλησα. . . Ὅταν θὰ δυνηθῶ νά σε ἀκολουθήσω, θά σε ἀκολουθήσω, καὶ ὅπου καὶ ἂν εἶσαι σύ, ἐκεῖ θὰ εἶνε καὶ τὸ καθῆκόν μου ὅπου καὶ ἂν εἶσαι σύ, ἐκεῖ θὰ εἶνε ἡ εὐτυχία μου. Καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν δὲν θὰ δυνηθῇς νά με παραλάβῃς μαζί σου, ἡ ἡμέρα καθ' ἣν θὰ ἀναγκασθῇς νὰ ὑπάγῃς μόνος, ὑπόσχομαι, Ἰωάννη, ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην θὰ φανῶ γενναία, διὰ νὰ μὴ γείνω ἀφορμὴ νὰ ἀποβάλῃς τὴν γενναιότητά σου. Καὶ τώρα, πάτερ, δὲν ἀποτείνομαι πρὸς αὐτόν, πρὸς ὑμᾶς ἀποτείνομαι . . . θέλω σεῖς νὰ ἀποκριθῆτε . . . ὄχι οὗτος. . . Εἴπατε, ἐάν με ἀγαπᾷ καὶ μὲ νομίζῃ ἀξίαν του, εἶνε δίκαιον νὰ τιμωρηθῶ τόσον σκληρῶς ἕνεκα τῆς μεγάλης μου περιουσίας ; . . . Εἴπατε . . . δὲν πρέπει νὰ συναινέσῃ νὰ γείνῃ σύζυγός μου ;

— Ἰωάννη, εἶπε σοβαρῶς ὁ γηραιὸς ἱερεύς, νυμφεύσου την . . . εἶνε καθῆκόν σου . . . καὶ θὰ εὐτυχήσῃς.

Ὁ Ἰωάννης ἐγερθεὶς ἦλθε πρὸς τὴν Μπεττίναν καὶ περιπτυσσόμενος αὐτὴν ἐπέθηκεν ἐπὶ τοῦ μετώπου της τὸν πρῶτον ἀσπασμόν.

Ἡ δὲ Μπεττίνα ἀποσπασθεῖσα ἐλαφρῶς τῶν χειρῶν του, ἐξηκολούθησεν ἀποτεινομένη πρὸς τὸν ἱερέα :

— Καὶ τώρα, πάτερ Κωνστάντιε, θά σας ζητήσω κάτι τι . . . Ἤθελα . . . ἤθελα . . .

— Ἤθελες ; . . .

— Σᾶς παρακαλῶ, πάτερ Κωνστάντιε, νά με ἀσπασθῆτε καὶ σεῖς.

Καὶ ὁ γηραιὸς τὴν ἠσπάσθη εἰς ἀμφοτέρας τὰς παρειὰς ὡς πατήρ, μεθ' ὃ ἡ Μπεττίνα προσέθηκε :

— Πολλάκις, πάτερ, μ' εἴπετε ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦτο κάπως καὶ υἱός σας, — καὶ ἐγὼ τώρα, τί λέγετε, δὲν θὰ εἶμαι κάπως κόρη σας ; Καὶ θὰ ἔχετε τότε δύο τέκνα· ἐτελείωσε καὶ αὐτό !

. . . .

Μετὰ ἕνα μῆνα, τῇ 12 Σεπτεμβρίου, περὶ τὴν μεσημβρίαν, ἡ Μπεττίνα ἐνδεδυμένη ἁπλουστάτην νυμφικὴν στολήν, εἰσήρχετο εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Λογγεβάλ, ἐν ᾧ ἡ μουσικὴ τοῦ 9ου συντάγματος τοῦ πυροβολικοῦ ἐπαιάνιζε χαρμοσύνως ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς παλαιᾶς ἐκκλησίας.

Ὁ Νανσῦς Τοῦρνερ ἐξητήσατο νὰ τύχῃ τῆς τιμῆς νὰ κρούσῃ αὐτὸς τὸ μέγα ὄργανον κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην τελετήν· λέγομεν τὸ μέγα ὄργανον, διότι τὸ μικρὸν καὶ εὐτελὲς ἐκεῖνο τῆς ἐκκλησίας ἁρμόνιον εἶχεν ἐξαφανισθῆ. Μέγα ὄργανον οὗ οἱ σωλῆνες ἀπήστραπτον, ἵστατο εν τῇ ὡρισμένῃ θέσει τοῦ ναοῦ, δῶρον προσενεχθὲν ὑπὸ τῆς μὶς Πέρσιβαλ πρὸς τὸν πατέρα Κωνστάντιον.

Ὁ γηραιὸς ἐφημέριος ἐτέλεσε τὴν λειτουργίαν. Ὁ Ἰωάννης καὶ ἡ Μπεττίνα ἦσαν πρὸ αὐτοῦ γονυκλινεῖς, ἐκεῖνος δὲ εὐλογήσας αὐτοὺς ἐστάθη ἐπί τινα ὥραν ἀνυψωμένας ἔχων πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας καὶ ἐπικαλούμενος ἐξ ὅλης ψυχῆς τὴν θείαν χάριν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν δύο του τέκνων.

Τότε δὲ τὸ ὄργανον ἐξέχεεν αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν ρεμβασμὸν τοῦ Σοπέν, ὃν ἡ Μπεττίνα εἶχε παίξῃ ὅτε πρῶτον εἰσῆλθεν εἰς τὴν μικρὰν ἐκείνην τοῦ χωρίου ἐκκλησίαν, ἔνθα ἔμελλε νὰ καθιερωθῇ ἡ ἐν τῷ βίῳ εὐδαιμονία της.

Ἡ Μπεττίνα ἔκλαυσε κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην.

ΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ

—

Αἱ Θῆβαι.

Οὐδεμία πόλις τοῦ ἀρχαίου κόσμου δύναται νὰ ἐπιδείξῃ, καὶ σήμερον ἀκόμη, τοσοῦτον ἐκ τῆς ἄλλοτε λαμπρότητός της, ὅσον αἱ ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον Θῆβαι. Ὅπου τὸ πάλαι ὑψοῦτο ἡ παλαιά των ἀντίζηλος Μέμφις δὲν βλέπεις παρὰ μόνον μίαν ἀχανῆ νεκρόπολιν. Ὅπου ἤκμαζεν ἡ Βαβυλὼν δὲν μένουν εἰ μὴ ἄμορφοι σωροὶ ἐρειπίων. Τὴν ὕπαρξιν τῆς Νινευῆ μαρτυροῦσι μόνον τὰ τεθαμμένα παλάτια. Ἐκ τῆς αὐτοκρατορικῆς Ῥώμης δὲν ἐπέζησαν πολλὰ πράγματα. Τὸ πολυτελὲς Βαγδάτιον ἐκπεσὸν κατήντησε πενιχρὰ ἐπαρχιακὴ πόλις, καλύπτουσα τὰ ἠρειπωμένα ἀνάκτορα τῶν δεσποτῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ποῦ εἶναι αἱ ἀγέρωχοι οἰκοδομαὶ τοῦ Κωνσταντίνου ἐν τῇ τοῦ κράτους πρωτευούσῃ ; Ποῦ τὰ αἰγλήεντα τεμένη τοῦ Τιμοὺρ ἐν Σαμαρκάνδῃ ; Παντοῦ ἀλλοῦ τὰ ἴχνη τῆς πάλαι δόξης ἢ παρεσύρθησαν ὑπὸ τοῦ ῥεύματος τοῦ χρόνου, ἢ παρεμορφώθησαν ἀπὸ τὰ μνημεῖα τῶν ὑστέρων ἐποχῶν, αἵτινες ἵδρυσαν ἐπ' αὐτῶν νεώτερα δημιουργήματα, εἰς τρόπον ὥστε δὲν δυνάμεθα ν' ἀνακαλέσωμεν πλέον τὴν δόξαν ἐκείνην εἰς τὴν ζωὴν εἰμὴ διὰ ἰσχυρᾶς τινος φαντασίας. Μόνον ἐν Θήβαις εἰμπορεῖ τις νὰ ζήσῃ ἔτι ἅπαξ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πρὸ τρισχιλίων ἐτῶν μεγαλείου, ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὰς μεταβολὰς τοῦ μεταξὺ χρόνου καὶ ἀπὸ τὴν νέαν ζωὴν τοῦ ἐνεστῶτος.

Οὐδεὶς τῶν πολλῶν ναῶν ἐν Θήβαις ἐξηφανίσθη ὁλοτελῶς· τινὲς αὐτῶν διατηροῦνται σχεδὸν ἀκέραιοι. Πολλοὶ τῶν βασιλικῶν καὶ ἰδιωτικῶν τάφων, πρὸ τῆς προσελάσεως τῶν περιηγητῶν, ἔφερον νεουργῆ ὄψιν, μὲ χρώματα ὡς ἐὰν ἦσαν χθεσινά. Μ' ὅλας τὰς ἐπ' αἰῶνας ταραχάς, αἵτινες προοιωνίσαντο τὴν ἀσσυριακὴν κατά-

Digitized by Google

κτησιν, μ'ὅλην τὴν ἀφειδῆ λεηλασίαν Ἀσσουρβὰν-χαβὰλ τοῦ ἀξίου ἐγγονοῦ τοῦ Σεναχηρείμ, μ' ὅλην τὴν μανιώδη ἀσωτείαν τοῦ Καμβύσου, τὸν εἰκονοκλαστικὸν φανατισμὸν τῆς πρώτης ἐκκλησίας, τὴν βαρβαρότητα τοῦ σκαιοῦ καὶ ἀφιλοκάλου Τούρκου, αἱ Θῆβαι ὑφίστανται ἀκόμη. Ἡ καλλονὴ αὐτῶν μάλιστα ἐπέζησεν ἔτι ἑνὸς ἐχθροῦ χειροτέρου τῶν ἀνωτέρω, ἐπέζησε τοῦ ἰδιοτελοῦς καὶ ματαιόφρονος περιηγητοῦ τῶν νεωτέρων χρόνων, ὅστις καταστρέφει ἓν μνημεῖον τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου, μίαν δέλτον τῆς παλαιᾶς Πίστεως, ὅπως ἀπαγάγῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὀλίγα τινὰ ἱερογλυφικά, ἃ δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ. Σελίδας ἠδύνατό τις νὰ πληρώσῃ διὰ τῆς ἐλεεινῆς ἱστορίας τῶν κακίστων τούτων λυμεώνων. Οὕτω περιηγήτριά τις διέταξε τὸν διερμηνέα της ν' ἀποκόψῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰωσήφ, ὡς ἐξέλαβεν αὐτὴν ἐκ τῆς μόνης ζωγραφίας τῆς παριστώσης τὴν ἄφιξιν σημιτικῆς οἰκογενείας ἐν Αἰγύπτῳ· ἄλλοι τυμβωρύχοι εἰσελθόντες νύκτωρ κατηδάφισαν ἀναγεγλυμμένον τοῖχον, ὅπως κλέψωσι τὴν μόνην γνωστὴν μορφήν, τὴν εἰκονίζουσαν τὴν σύζυγον ἀρχηγοῦ τινος ἐκ τῆς γῆς τῶν ἀρωμάτων. Ἀμφότερα μνημεῖα ἀνεκτίμητα ἱστορίας καὶ ἐθνολογίας. Ἀλλὰ παρὰ τὴν λύσσαν τῶν κατακτητῶν καὶ τὴν καταστρεπτικὴν δραστηριότητα τῶν ἀναρχαιολογήτων Ἄγγλων, διότι οὗτοί εἰσιν ἡ χειρίστη βλάβη, ἀπεδείχθη ἐν Θήβαις, ὅτι οὐδ' αὐτὴ ἡ ὀγκώδης ἀρχιτεκτονικὴ τῆς Αἰγύπτου ἰσχύει ν' ἀνθέξῃ εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐργαζομένας δυνάμεις τῆς φύσεως. Τὸ νιτρῶδες ἔδαφος ὑποσκάπτει βραδέως τὰς βάσεις τῶν πελωρίων στηλῶν τοῦ Ἐλ Καρνάκ, ὅπερ μέλλει νὰ καταρρεύσῃ ὡς ὑπὸ κλονήσεως σεισμοῦ εἰς συγκεχυμένα ἐρείπια. Ἀλλ' ἡ τελικὴ αὕτη καταστροφὴ τοῦ μεγίστου τῶν ναῶν δὲν ἐπέστη εἰσέτι. Εἰσέτι δυνάμεθα νὰ θαυμάσωμεν τὴν πάλαι τῆς πρωτευούσης μεγαλοπρέπειαν, ἐν τοῖς ἡσύχοις αὐτοῦ θαλάμοις τοῖς μήπω πατηθεῖσιν ὑπὸ τῆς ἀγέλης τῶν ἱεροσύλων. Ἤ, ἔτι μᾶλλον, δυνάμεθα νὰ μετενεχθῶμεν εἰς τὸ παρελθόν, κατερχόμενοι, διὰ τοῦ βραχώδους βάθους τῆς πρὸς δυσμὰς σιγηλῆς κοιλάδος, εἴς τινα ὀλιγοφοίτητον βασιλικὸν τάφον, ἐπὶ τῶν τοιχῶν τοῦ ὁποίου μαρμαίρουσιν ἔτι αἱ μυστηριώδεις εἰκόνες, αἱ παριστῶσαι τὰς περιπετείας τῆς ψυχῆς ἐν τῷ κόσμῳ, τῷ ἐπέκεινα τοῦ τάφου.

Ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τῶν Θηβῶν εἶναι σκοτεινή. Ἀνομοίως πρὸς τὴν Μέμφιδα ἡ μεσημβρινὴ αὕτη ἀντίπαλος ηὐξήθη εἰς ἡγεμονεύουσαν πόλιν ἠρέμα καὶ βαθμιαίως. Περὶ τὰ τέλη τῆς σκοτεινῆς ἐποχῆς τῆς σημαινομένης διὰ τῆς ἡγεμονίας τῶν Χανὶς, προῆλθεν ἐν τῇ ἄνω χώρᾳ οἰκογένεια βασιλέων ἐχόντων ἕδραν των τὰς Θήβας.

Κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἁπλῶς εὐπατρίδαι. Εἶτα εἷς ἐξ αὐτῶν ἀνεδείχθη βασιλεὺς ἐγχώριος, καὶ οἱ διάδοχοι τούτου κατέκτησαν τὴν ὅλην ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου κυριαρχίαν. Οὗτοι ἦσαν οἱ ἡγεμόνες τῆς ἑνδεκάτης δυναστείας. Πρέπει νὰ ἐβασίλευσαν πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀβραάμ, πιθανῶς αἰῶνας τινὰς πρὸ αὐτοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀκόμη βέβαιον· τόσον σκοτεινὴ διατελεῖ ἡ πρώτη χρονολογία τῆς Αἰγύπτου!

Τοιουτοτρόπως μικρὰ ἐπαρχιακὴ πόλις ἐγένετο ἡ πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου, οὐχὶ διὰ τῆς μεμελετημένης ἐκλογῆς, ὡς ἐν τῇ συνετῇ προτιμήσει τῆς τοποθεσίας τῆς Μέμφιδος ὑπὸ Μανὶς, ἀλλὰ διὰ τὴν συμβᾶσαν ἐπιτυχίαν. Ἡ θέσις ἦτο κατάλληλος διὰ μεγαλόπολιν, ἀλλὰ πολὺ μακρὰν πρὸς νότον, ὡς διὰ κέντρον κυβερνήσεως, καὶ πλησιεστέρα πρὸς τ' ἀσφαλῆ τῆς Αἰθιοπίας ὅρια μᾶλλον, παρὰ πρὸς τὰ εὐπρόσβλητα σύνορα, τὰ πρὸς τὸ βορειοανατολικὸν καὶ βορειοδυτικὸν τῆς χώρας.

Τετρακόσια καὶ πλέον ποτάμια μίλια νοτίως τοῦ Καΐρου καὶ τῆς Μέμφιδος ἡ κοιλὰς τοῦ Νείλου ἐκτείνεται πρὸς ἀνατολάς, σχηματίζουσα εὐρὺ ἀμφιθέατρον ὁριζόμενον ὑπὸ τῶν ἐν ἀποστάσει ὀρέων· ἐνῷ πρὸς δυσμὰς τὸ αὐτὸ βραχῶδες προτείχισμα ἀφοῦ ἐγγίσῃ σχεδὸν τὸν ποταμόν, ἀπομακρύνεται πάλιν ἀποτελοῦν στενότερον ἡμικύκλιον. Ἀνομοίως πρὸς τ' ὁμαλὸν ἐρημότειχος τοῦ λοιποῦ τοῦ Αἰγύπτου, τὸ δυτικὸν ὄρος ἀνέρχεται ὀξυκόρυφον εἰς τὸ σπάνιον ὕψος χιλίων διακοσίων ποδῶν, καὶ εἰς ἓν σημεῖον κόπτεται ἀποτόμως ἕως κάτω, ἀποτελοῦν ἀπόκρημνον βράχον. Ἡ ἑκατέρωθεν τοῦ ποταμοῦ θέα ἐξαίρεται διὰ χαρακτηριστικῶν ἀσυνήθων τῇ χώρᾳ. Σπανίως ἀπαντῶμεν ἐν Αἰγύπτῳ τόσον εὐρεῖαν πεδιάδα περικυκλουμένην ὑπὸ ὀρέων, καὶ οὐδέποτε βλέπομεν ὀξείας κορυφὰς ἐγγὺς τῇ ὁράσει, ἂν καὶ ὑπάρχουν πολλαὶ ἀσημαντότεραι ἐκτάσεις μ' ἓν βραχῶδες τείχισμα ἐν τῇ ὁμιχλώδει ἀποστάσει. Οὐδὲν μνημεῖον ἐγείρεται ἐπὶ τῶν παροχθίων τοῦ ποταμοῦ, ἐκτὸς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἐλ Οὐκσοὺρ, (Λουξὸρ) διαπρεποῦς διὰ τὰς μακρὰς σειρὰς τῶν στηλῶν του. Ἐν ἀπόπτῳ διακρίνομεν ἄλλους μεγάλους ναούς· τὰ φρουρειοειδῆ προπύλαια τοῦ Ἐλ Καρνάκ, τὸ ἠρειπωμένον Ραμσεῖον, τὸν πελώριον κίονα τῆς Μεδηνὲτ-Χαβοῦ, κηριθροειδῶς τετρημένους ὑπὸ τῶν εἰσόδων τῶν τάφων. Τὸ μέγεθος τῶν μνημείων τὸ καταλαμβάνομεν μόνον ὅταν τὰ πλησιάσωμεν τόσον, ὥστε αἱ παρ' αὐτὰ τυχαίως βοσκόμεναι κάμηλοι νὰ μᾶς χρησιμεύσωσιν ὡς γνωστὸν μέτρον πρὸς ἐκτίμησίν των. Ἀλλὰ στεροῦνται τοῦ ἐπιβλητικοῦ μεγαλείου, ὅπερ ἐμπνέουσιν αἱ κατὰ πρῶτον ὁρώμεναι πυραμίδες μᾶλλον διὰ τὴν περιστοιχοῦσαν αὐτὰς ὁμαλότητα παρὰ διὰ τὰς διαστάσεις των.

Ἐὰν ἡ θέσις τῶν Θηβῶν εἶναι ἧττον προτερηματικὴ ὡς πρὸς τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, εἶναι

Digitized by Google

ὅμως πολὺ γραφικωτέρα καὶ ὡραιοτέρα ἀπὸ τὴν τῆς Μέμφιδος· διότι κέκτηται τὰ θέλγητρα τῆς τ' εὐμορφίας τῶν γραμμῶν καὶ τοῦ εὐπεριλήπτου τῶν ἐκτάσεων. Ἀμφότερα ἐξαιρέσεις τῶν κανόνων τῆς αἰγυπτιακῆς χωριογραφίας. Δὲν στερεῖται τὸ προτέρημα τοῦ μεγάλου ποταμοῦ, ὅστις ἐδῶ εὐρύνεται διὰ νησίων καὶ παρουσιάζει μακρὰ ῥεύματα ὁρμητικῶν ὑδάτων. Ἔχει πλουσίαν κατὰ τοὺς χρωματισμοὺς σκηνογραφίαν, εἰς τὸ βάθος τῆς ὁποίας προκύπτει σοβαρὰ ἡ βραχώδης σειρὰ τῶν ἐρήμων ὀρέων, καὶ ἔχει ταῦτα πάντα ὑπὸ τὸ φῶς οὐρανοῦ πολὺ κυανότερον παρ' ὅτι γνωρίζει ἡ βορειοτέρα Αἴγυπτος. Οὕτως ὥστε, ὅπως ἐν Μέμφιδι αἱ πυραμίδες, οὕτως ἐν Θήβαις μᾶς κατακυριεύει ἡ ὡραιότης τῆς σκηνογραφίας. Δὲν θαυμάζομεν λοιπὸν ἐὰν οἱ παλαιοὶ Αἰγύπτιοι, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς μοναρχικῆς ἐξουσίας, προετίμων τὸ ἴδιον ἑαυτῶν ἄστυ πάσης ἄλλης πόλεως, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἠδύνατο μὲν νὰ κεῖται εὐσκοπώτερον ὡς πρὸς τὴν ἐπιτήρησιν τῆς χώρας, ὄχι ὅμως καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν, καὶ ἐννοοῦμεν ὅτι ἠρέσκοντο νὰ κατοικοῦν ἐν τῷ ὡραίῳ τούτῳ κύκλῳ ὅπου τὰ πέριξ ὄρη ἀπέκλειον τρόπον τινὰ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ ὄπισθεν αὐτοῦ κόσμου, ὡς ἐν ἀθορύβῳ ὀάσει.

Αἱ Θῆβαι, ὡς πᾶσα αἰγυπτιακὴ πόλις εἶχον ἓν πολιτικὸν καὶ ἓν θρησκευτικὸν ὄνομα· ὠνομάζοντο Ἀπιοῦ «πόλις τῶν θρόνων» τοῦθ' ὅπερ μετὰ τοῦ ἄρθρου τ' ἢ τά, ἐγίνετο Τὰ Ἀπιοῦ, κ' ἐταυτίσθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μὲ τὸ ὄνομα τῆς περιφήμου των πόλεως τῶν Θηβῶν. Θρησκευτικῶς ἐκαλοῦντο Νου-Ἀμών, «ἡ πόλις τοῦ Ἀμών,» τοῦ θεοῦ τῶν Θηβῶν, ἢ ἁπλῆς Νοῦ «ἡ Πόλις» καὶ Νου-ἆ «ἡ Μεγαλόπολις». Ἐν τοῖς ὀνόμασι τούτοις ἀναγνωρίζομεν τὰ Νω-Ἀμὼν καὶ Νῶ τῆς Γραφῆς.

Περὶ τὰ 1600 π.Χ. Θηβαῖος βασιλεὺς ἀνεδείχθη κυβερνήτης τοῦ κράτους τῆς Αἰγύπτου, ἀπ' αὐτοῦ δ' ἤρξατο ἡ δεκάτη ὀγδόη δυναστεία. Οἱ ταύτης βασιλεῖς, ὡς καὶ ἡ τῆς δεκάτης ἐνάτης καὶ εἰκοστῆς δυναστείας, ἤ, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, οἱ βασιλεῖς τῆς αἰγυπτιακῆς αὐτοκρατορίας, εἶχον τὰς Θήβας ὡς πρωτεύουσάν των. Τόσον οἱ ναοὶ ὅσον καὶ οἱ τάφοι μαρτυροῦν περὶ τῆς αἴγλης τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἥτις δὲν ἦτο μὲν ἡ εὐτυχεστέρα, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἡ λαμπροτέρα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Αἰγύπτου.

Κατόπιν ἦλθεν ἡ παρακμή. Διηνεκεῖς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ πόλεμοι, δυσαρέσκειαι ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἡ διοίκησις ἀσθενῶν βασιλέων ἐπήνεγκον τὴν πτῶσιν τῆς αὐτοκρατορίας· καὶ ἡ μεγάλη πόλις δὲν ἦτο πλέον ἡ διαρκὴς ἕδρα τῆς κυβερνήσεως, ἂν καὶ οἱ διαχειριζόμενοι αὐτὴν συνεισέφερον πρὸς καλλωπισμὸν τῶν ναῶν της μᾶλλον ἢ ἀναλόγως τῆς ὁλονὲν μειουμένης ἰσχύος. Κατ' αὐτοὺς ἔτι τοὺς ὁμηρικοὺς χρόνους, ὕστερον ἀφοῦ ἡ καταστρεπτικὴ τῆς παρακμῆς χεὶρ ἐβάρυνεν αὐτὰς ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας, αἱ Θῆβαι ἦσαν ἡ μεγίστη πόλις ἐντὸς τοῦ γεωγραφικοῦ ὁρίζοντος τοῦ ποιητοῦ, τόσον διὰ τὴν τῶν ἀγαθῶν περιουσίαν, ὅσον καὶ διὰ τὴν μεγάλην πληθὺν τῶν πολεμικῶν αὐτῆς ἁρμάτων, ἅτινα τότε ἦσαν τὰ νεῦρα τοῦ πολέμου. Δύο σχεδὸν αἰῶνας μετὰ ταῦτα ὁ προφήτης Ναοὺμ ἔγραψε ζωηρὰν περιγραφὴν τῶν Θηβῶν καὶ τῶν προσόδων της. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ τῆς Γραφῆς ὅπου καὶ μόνον ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα Νω-Ἀμών, ὁ προφήτης ἐπιτιμᾷ τὴν Νινευή, ἐπισείων αὐτῇ τὴν τύχην μιᾶς ἀντιπάλου, ἥτις κατ' οὐδὲν ἐλαττουμένη ἐκείνης, ὑπέστη πρὸ μικροῦ ἔτι τὴν λεηλασίαν τοῦ Ἀσσυρίου. (Ναοὺμ III, 8.9). Μήπως σὺ εἶσαι καλλιτέρα παρὰ ἡ Νω-Ἀμών, λέγει, «ἡ κατοικοῦσα ἐν ποταμοῖς, ὕδωρ κύκλῳ αὐτῆς, ἧς ἡ ἀρχὴ θάλασσα (ὁ Νεῖλος) καὶ ὕδωρ τὰ τείχη αὐτῆς καὶ Αἰθιοπία ἰσχὺς αὐτῆς καὶ Αἴγυπτος; καὶ οὐκ ἔστι πέρας τῆς φυγῆς αὐτῆς καὶ Λίβυες ἐγένοντο βοηθοὶ αὐτῆς;»

Ἔπειτα ἀκολουθεῖ ἡ θλιβερὰ ἀφήγησις τῆς λεηλασίας, ἡ ἀμείλικτος σφαγή, ἡ ἀπεμπώλησις, ἡ αἰχμαλωσία καὶ αὐτῶν τῶν ἐγκριτοτάτων κατοίκων (στιχ. 10). Ὁ Ἀσσουρβανχαβὰλ παρέχει ἡμῖν τὴν αὐτὴν ἱστορίαν εἰς γνήσιον βασιλικὸν ἀσσυριακὸν ὕφος. Διηγεῖται πῶς αἱ Θῆβαι ὑπέστησαν τὴν τύχην δορυαλώτου πόλεως, πῶς οἱ νικηταὶ ἀπήγαγον χρυσόν, ἄργυρον, τιμαλφεῖς λίθους, πολύτιμα ὑφάσματα, ἵππους, τοὺς θησαυροὺς τῶν ἀνακτόρων, ἀναρίθμητα λάφυρα, ἄνδρας, γυναῖκας, ἔργα γλυπτικῆς, μετακομίσαντες πάντα εἰς Νινευή. Ταῦτα συνέβησαν περὶ τὰ 666 ἢ 665 π. Χ.— Πρὶν ἢ ὁ αἰὼν συμπληρωθῇ ὑπέστη ἡ Νινευὴ τὴν αὐτὴν τύχην.

Ἀπὸ τῆς μεγάλης ταύτης συμφορᾶς δὲν ἀνέκυψαν αἱ Θῆβαι ποτὲ πλέον. Ἀλλεπάλληλοι βασιλεῖς προσεπάθησαν νὰ ἐπιδιορθώσωσι τὰ συντετριμμένα οἰκοδομήματά της, ἀλλὰ Καμβύσης ὁ Πέρσης κατακτητής, ἐπανέλαβε τὴν ἐκδίκησιν τῶν Ἀσσυρίων, καὶ μ' ὅλην τὴν μέριμναν τῶν πρώτων Ἑλλήνων βασιλέων, αἱ Θῆβαι ἔσχον τὴν ἀτυχίαν νὰ χρησιμεύσωσι δὶς ὡς κέντρον ἐπαναστάσεως κατὰ τῶν Πτολεμαίων. Περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας τοῦ Φιλοπάτορος ἱδρύθη ἐν Θήβαις ἀνεξάρτητος δυναστεία, ἥτις ὅμως κατελύθη ὑπὸ τοῦ Ἐπιφανοῦς. Οἱ Θηβαῖοι ἐπανέστησαν ἔτι ἅπαξ ἐναντίον τοῦ Λαθύρου. Ἡ πατριωτικὴ μερὶς προέταξε τὴν τελευταίαν αὐτῆς ἀντίστασιν ἐν τῷ παλαιῷ ἄστει. Ἡ πόλις ὑπέμεινε τριετῆ πολιορκίαν, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐκυριεύθη, καὶ ὁ νικητὴς βασιλεὺς ἐχρήσατο αὐτῇ κατὰ τὴν ἀπανθρωπίαν τῆς καρδίας του. Αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ τέλος τῆς πόλεως

Digitized by Google

τῶν θρόνων, ἥτις ἔκτοτε ἀντιπροσωπεύεται μόνον ὑπὸ χωρίων διεσπαρμένων περὶ τοὺς ναούς.

Ἡ τελεία παρακμὴ τῶν Θηβῶν πρὸ τῆς πτώσεως τῆς εἰδωλολατρείας, καὶ ἡ ἀπόστασις ἥτις ἐχώριζεν αὐτὴν ἀπὸ ἑκάστην τῶν τελευταίων ἀντιζήλων της προεφύλαξαν τὰ μνημεῖα αὐτῆς ἀπὸ τὸ νὰ χρησιμεύσουν, καθὼς τὰ τῆς Μέμφιδος, ὡς οἰκοδομικὴ ὕλη, ἀλλεπαλλήλων πρωτευουσῶν. Τοιουτοτρόπως κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ παρόντος αἰῶνος ἡ θέα τοῦ τόπου δὲν θὰ ἦτο πολὺ διάφορος, ἣν παρουσίαζεν ὅτε ὁ Πτολεμαῖος Λάθυρος ἐξήλαυνεν ἐξ αὐτοῦ τὰ φιλεκδικητικά του στρατεύματα. Ἡ σμικροδραστηριότης τοῦ ἀμαθοῦς περιηγητοῦ, ὅστις ἐργάζεται ὡς ὁ μῦς καὶ ὁ σκώληξ, ἐπροξένει πλείονα φθορὰν ἢ πᾶσα ἄλλη φυσικὴ δύναμις, καὶ πεντήκοντα ἔτη συστηματικῆς συλήσεως ὑπῆρξαν μᾶλλον βλαβερά, παρὰ ἡ παροδικὴ τῶν κατακτητῶν μανία. Μολαταῦτα πάντα σχεδὸν τὰ μεγάλα οἰκοδομήματα εἶναι ἀκόμη ὄρθια, καὶ ἀκόμη δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν συνέχειαν τῶν εἰκόνων ἐν τοῖς βασιλικοῖς τάφοις.

Ἐκ πάντων τῶν ναῶν τῆς Αἰγύπτου, ἂν οὐχὶ τοῦ κόσμου, τὸ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν αὐτῶν μέρος κύριον οἰκοδόμημα τῶν Θηβῶν, καλούμενον νῦν ὁ ναὸς τοῦ Ἐλ Καρνάκ, εἶναι πιθανῶς ὁ μέγιστος, βεβαίως ὁ δαπανηρότατος. Ἦτον ἀφιερωμένος τῷ Ἀμὼν-ρᾶ, καὶ ἦτον ὁ κεντρικὸς βωμὸς τῆς Αἰγύπτου καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς αὐτοκρατορίας.

Φιλόπονός τις λόγιος ἐκ Γερμανίας, ὁ **Dr Dümichen** ἐδημοσίευσεν ὡραῖον σχέδιον τῆς ὅλης οἰκοδομῆς μὲ τοὺς περιστοιχοῦντας αὐτὴν μικροτέρους ναούς, σημειώσας τὰς ἀλλεπαλλήλους προσθήκας διὰ διαφερόντων χρωμάτων. Ἐκ τῆς παραστάσεως ταύτης φαίνεται, ὅτι ἀπὸ τῆς δωδεκάτης δυναστείας μέχρι τῶν Ἑλλήνων βασιλέων, κατὰ διάστημα δύο χιλιάδων καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν, δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰ ἔργα εἰκοσιτεσσάρων περιόδων, ὧν ἐξ φέρουσι τὴν σφραγῖδα ὁλοκλήρων βασιλικῶν οἴκων, ἐνῷ αἱ δεκαοκτὼ ἀντιπροσωπεύουσιν ἁπλᾶς βασιλείας σημαντικὰς κυρίως δι' ἃς ἐποίησαν μεγάλας προσθήκας.

Οὐδεὶς μέγας καθεδρικὸς ἢ μοναστηριακὸς ναὸς παρουσιάζει ἡμῖν τόσον μακρὰν ἀλλεπάλληλον ἐργασίαν καὶ ἱστορίαν τόσον συνεχῆ. Ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἐλ Καρνὰκ δὲν ἔχομεν μόνον τοὺς ῥυθμοὺς πολλῶν ἐποχῶν καὶ τὴν καλλαισθησίαν μοναρχῶν διαφόρου καταγωγῆς, ἀλλὰ καὶ ἕκαστον μέλος τῆς ἀχανοῦς οἰκοδομῆς εἶναι ἐπιγεγραμμένον, ἔνδοθεν καὶ ἔξωθεν, μὲ θρησκευτικὰς παραστάσεις καὶ ἱστορικὰς σκηνάς, μὲ ξηρὰς ἐξεικονίσεις τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς λατρείας καὶ μὲ ζωηρὰς εἰκόνας μεγάλων νικῶν, πάντων ἐπεξηγουμένων δι' ἐπιγραφῶν. Δὲν εἶναι μόνον ναός, ἀλλὰ καὶ ἀρχεῖον ἱστορικῶν ἐγγράφων. Ἐδῶ ἔχεις τὸν μακρὸν κατάλογον τῶν κατακτήσεων τοῦ Σχισάκ, ἐν ᾧ μνημονεύονται αἱ Λευϊτικαὶ τοῦ Ἰσραὴλ πόλεις καὶ οἱ δυνατοὶ τοῦ Ἰούδα. Ἐδῶ τὴν ἔτι παλαιοτέραν συνθήκην Ραμσῆ τοῦ Β' μετὰ τῶν Χιττιτῶν, τοῦ πρὸ πολλοῦ λησμονηθέντος καὶ σήμερον μόλις ἀναδυομένου ἐκ τῆς λήθης ἔθνους, τὸ ὁποῖον πάλαι ποτὲ ἐμερίσθη ἐπιτυχῶς ἐξ ἴσου μετὰ τῆς Αἰγύπτου τὸ κράτος τῆς Ἀνατολῆς. Ταῦτα εἶναι μόνον μικρὰ δείγματα τῶν πολυτίμων ἐγγράφων τῶν καλυπτόντων τοὺς τοίχους τοῦ ναοῦ. Ἔτι πλείονα μένουσιν ὑπὸ τὴν γῆν, διότι πᾶσα ἐκκαθάρισις τῶν θαλάμων παρέχει νέα εἰς τὸ φῶς κειμήλια.

Ὁ ναὸς οὗτος ὅλος ἐκτισμένος διὰ στερρῶν λίθων εἶναι, διὰ τὸ καταπληκτικὸν αὐτοῦ μέγεθος, μεταξὺ τῶν ναῶν ὅ,τι εἶναι ἡ μεγάλη πυραμὶς μεταξὺ τάφων. Τὸ πλάτος τῶν πρὸς δυσμὰς προπυλαίων εἶναι ὑπὲρ τοὺς 360 πόδας. Ὁ πρῶτος περίβολος ἔχει 329 ποδῶν πλάτος καὶ 275 μῆκος, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ εἰσερχόμεθα εἰς τὸν σηκόν, ὑποβασταζόμενον ὑπὸ 134 κιόνων, ὧν οἱ μὲν τῆς κεντρικῆς σειρᾶς εἶναι σχεδὸν 70 πόδας ὑψηλοί, μὲ διάμετρον 12 περίπου ποδῶν, οἱ δὲ τῶν ἑκατέρωθεν σειρῶν 40 πόδας ὑψηλοί, μὲ διάμετρον ποδῶν περίπου 9. Αἱ μεγάλαι στῆλαι φέρουσι κιονόκρανα ὅμοια πρὸς τὸ κυαθοειδὲς σχῆμα τοῦ παπύρου, ἐνῷ τὰ τῶν μικροτέρων ὁμοιάζουσι κάλυκας λωτοῦ. Ἐν τῇ ἀχανεῖ ταύτῃ στοᾷ δύναται νὰ περιληφθῇ ὁ καθεδρικὸς ναὸς τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων χωρὶς νὰ ψαύσῃ τοὺς τοίχους. Μολονότι φέρει τὰ ἴχνη τῶν συμφορῶν τῆς πόλεως, τὸ θαυμαστὸν τοῦτο μνημεῖον τοῦ μεγαλείου τῶν Θηβῶν εἶναι ἀκόμη τεραστίως μέγα· δάσος στηλῶν ἐγείρεται ἑκατέρωθεν αὐτοῦ, ὑπὸ τὰς ὁποίας δυσκολεύεταί τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι κινεῖται μεταξὺ ἔργων ἀνθρώπων, τὴν αὐτὴν σχόντων μὲ ἡμᾶς δύναμιν καὶ τὴν αὐτὴν φύσιν. Προχωροῦντες περαιτέρω παρατηροῦμεν τοὺς δύο ὀρθοὺς ὀβελίσκους ἐξ ἐρυθροῦ γρανίτου, ἐξ ὧν ὁ μὲν εἷς εἶναι δημιούργημα φιλοδόξου γυναικός, τῆς βασιλίσσης Χατασοῦ, μονόλιθος 108 πόδας ὑψηλός, ὁ ὕψιστος ἐν τῷ κόσμῳ, ὢν ἄλλοτε ἐνδεδυμένος χρυσῷ ἀπέφθῳ καὶ χρησιμεύων ὡς ἱστορικὸν ἐνταυτῷ μνημεῖον, ὡς ἀρχιτεκτονικὸν κόσμημα καὶ ὡς φωτοβόλος ὁδηγός[1]. Ἡ ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτοῦ ἐπιγραφὴ μᾶς ἀφηγεῖται, ὅτι ἡ ὅλη ἐργασία

1. Οἱ ὀβελίσκοι ἐν Αἰγύπτῳ εἶχον τριπλοῦν σκοπόν. Ἱδρυμένοι πρὸ τῶν προπυλαίων τῶν ναῶν ἔφερον ἀφιερωτικὰς ἐπιγραφάς, καὶ διέκοπτον, κάθετοι αὐτοὶ τὰς μακρὰς ὁριζοντείους γραμμὰς ἀναπαύοντες τοὺς ὀφθαλμούς· τρίτον δὲ κεκαλυμμένοι τὴν κορυφὴν ἢ τὸ ὅλον ὑπὸ στίλβοντος χρυσοῦ ἐχρησίμευον ὡς ὁδηγοὶ τῶν μακρόθεν διὰ τῆς ἐρήμου προσερχομένων προσκυνητῶν.

Digitized by Google

τῆς μεταφορᾶς, τῆς ἐγγλυφῆς καὶ τῆς ἱδρύσεως τοῦ πελωρίου τούτου μονολίθου διήρκεσε δεκαεννέα μόνον μῆνας. Ἐδῶ καὶ κατέναντι τῆς θέσεως ταύτης τὰ λείψανα τοῦ ναοῦ εἶναι ἐπισεσωρευμένα ἐν συγχύσει, ἥτις μᾶς κάμνει νὰ θαυμάζωμεν τὴν ὑπομονὴν τὴν δυνηθεῖσαν νὰ καταστρέψῃ οὐχ ἧττον ἢ τὴν ὑπομονὴν, ἥτις ᾠκοδόμησε τὸ πρῶτον τὸν καταπληκτικὸν ὄγκον, ἄλλοτε μὲν ἐν μεγαλοπρεπεῖ τάξει διατελοῦντα, νῦν δὲ πεπυργωμένον εἰς σωροὺς ὀρεοῦψεῖς.

Ἕτερος μέγας ναὸς, ὁ τοῦ Ἐλ Οὐκσοῦρ, ἔκτισται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παροχθίου τοῦ ποταμοῦ. Ἀλλ' ἀνάγκη νὰ περάσωμεν εἰς τὴν ἀπέναντι δυτικὴν ὄχθην, τὴν ὄχθην τῶν τάφων, ὅπως γνωρίσωμεν τὰ πολλὰ νεκρικὰ τεμένη.

Εἰς ἔτι παλαιοτέρους χρόνους ἑκάστη πυραμὶς εἶχε τὸν ἑαυτῆς ναΐσκον οὐχὶ ἐν τῷ οἰκοδομήματι, ὡς ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς τάφοις, ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς, πρὸς πλείονα ἀσφάλειαν τοῦ βασιλικοῦ μνήματος, ὅπερ ἐφράσσετο τελείως εὐθὺς ὡς ἡ μεγάλη βασιλικὴ σαρκοφάγος καθυφίετο εἰς τὸν τόπον τῆς ἀναπαύσεως. Ὁμοίως οἱ Θηβαῖοι βασιλεῖς ἐθάπτοντο εἰς χωριστὴν κοιλάδα, ὄπισθεν τοῦ ὄρους, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνυπέρβατος ὄψις, ἀποκρήμνως αἰρομένη ἔμπροσθεν τοῦ βασιλικοῦ κοιμητηρίου, ἐφαίνετο ὡσεὶ φρουροῦσα τοὺς τάφους των. Κατὰ μῆκος τῶν ὁρίων τῆς ἐρήμου, κάτωθεν τοῦ ὄρους, ὑψοῦνται σειραὶ ναῶν, οἵτινες, ἂν καὶ εἶναι ἀφιερωμένοι εἰς θεοὺς, ἦσαν ὅμως ἡρῷα τῶν βασιλέων, ἐξαγγέλλοντα εἰς τοὺς ἐπιγενεστέρους τὰ κατορθώματα τῆς βασιλείας αὐτῶν, ἐν ᾧ ἡ ἱστορία τοῦ πεπρωμένου των ἐν τῇ χώρᾳ, ἣν οἱ Αὐγύπτιοι ἐκάλουν «τὸν ἄλλον κόσμον» ἐπεφυλάσσετο διὰ τοὺς τοίχους τῶν μυστηριωδῶν αὐτῶν τάφων. Ἀναχωροῦντες βορειόθεν συναντῶμεν πρῶτον τὸν ναὸν, ὃν Ῥαμσῆς ὁ Β' συνεπλήρωσε διὰ τὸν πατέρα καὶ τὸν πάππον του. Ἔπειτα φθάνομεν εἰς τὸ μεγαλήτερον μνημεῖον, ὅπερ ἔκτισε διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φήμην, τὸ Ῥαμσεῖον. Ἐδῶ, ἐν τῷ πρώτῳ περιβόλῳ, κεῖται καταπεσὼν ὁ κολοσσὸς τοῦ βασιλέως, ἐξ ἐρυθροῦ γρανίτου, ἔχων ἄλλοτε 60 ποδῶν ὕψος, καὶ ζυγίζων 887 τόνους, στερρὸς ὄγκος, ὁ μέγιστος μονόλιθος ἀνδριὰς ἐν Αἰγύπτῳ ἢ ἐν τῷ κόσμῳ, ὅστις ὅμως κρημνισθεὶς ἐθραύσθη ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων ἢ τῶν Περσῶν. Ὁ ναὸς οὗτος διὰ τὴν ἀγνότητα τῶν καμπυλῶν καὶ τῶν εὐθειῶν γραμμῶν τῶν κιόνων του, καὶ διὰ τὴν ζωηρότητα τῶν πολεμικῶν σκηνῶν του, δὲν ὑπερβάλλεται ὑπ' οὐδενὸς τῶν αἰγυπτιακῶν μνημείων. Οἱ δύο ἀνδριάντες ἐν τῇ πεδιάδι, δεύτεροι μόνον τὸ μέγεθος ὡς πρὸς τὸν πεσόντα τοῦ Ῥαμσῆ, εἶναι σχεδὸν πᾶν ὅ,τι ὑπελείφθη ἐκ τοῦ μεγάλου ναοῦ Ἀμενὼθ τοῦ τρίτου, ἀρχαιοτέρου τινὸς δυνάστου. Ἔτι ἀπωτέρω ὑψοῦται ὁ πελώριος κίων τοῦ Μεδηνετ-Χαβοῦ, ναοῦ Ῥαμσῆ τοῦ τρίτου, ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ὁποίου βλέπομεν τὴν ἱστορίαν τῶν πολέμων αὐτοῦ πρὸς τὰ ναυτικὰ τῆς Μεσογείου ἔθνη, ὡς ἀνάγλυπτον ὁμηρικὴν ἐποποιΐαν, ἥτις μᾶς παρουσιάζει μεταξὺ ἄλλων τὴν ἀρχαιοτάτην εἰκόνα ναυμαχίας, καθ' ἣν τὰ αἰγυπτιακὰ σκάφη νικῶσι τοὺς θαλασσινοὺς τῆς Μεσογείου. Παραπλεύρως, ὅλως ἐγγὺς τῇ βάσει τῶν ἀποκρήμνων βράχων, εἶναι ὁ ναὸς τῆς βασιλίσσης Χατεσοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν της, Τώθμη Β' καὶ Τώθμη Γ', ὅστις μᾶς ἐνδιαφέρει κυρίως δι' ὅσα μᾶς διηγεῖται, ἔν τε λόγοις καὶ ἐν εἰκόσι, περὶ τῆς ἐνόπλου ἀποστολῆς ἣν ἡ ῥιψοκίνδυνος βασίλισσα ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν γῆν τῶν ἀρωμάτων, ὅπως τῇ ἀποκομίσῃ τὰ πολύτιμά της προϊόντα, ἐξ ὧν τὰ βαλσαμοφόρα δένδρα ἐφύτευσεν ἐν τῇ πρωτευούσῃ. Τὰ ἱστορούμενα περὶ Τώθμη τοῦ τρίτου εἰσὶ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἐλ-Καρνὰκ παρὰ ἐνταῦθα.

Μεταξὺ τῶν ναῶν καὶ τοῦ ὄρους, ἐν χωριστοῖς λόφοις ἢ ἐν τῷ ὁμαλῷ πεδίῳ κεῖνται οἱ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀναρίθμητοι τάφοι τοῦ Θηβαϊκοῦ λαοῦ, πλήρεις, ἐφ ὅσον ἐφείσθη αὐτῶν ὁ περιηγητὴς, τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων εἰκόνων, αἵτινες μᾶς ἀνάγουν εἰς τὸν πρὸ τρισχιλίων ἐτῶν καθημερινὸν βίον, αἵτινες ὅμως δὲν διηγοῦνται εἰμὴ τὰ τοῦ «ἄλλου κόσμου», τὰς προπαρασκευὰς διὰ τὰ τελευταῖα θρησκευτικὰ καθήκοντα, τὰς νεκρικὰς πομπὰς, τὴν μέλλουσαν ζωήν. Ἐν ταῖς λεπταῖς ἐπιγραφαῖς, ὧν ἕκαστον γράμμα ἢ λέξις εἶναι ζωγραφητὰ ἱερογλυφικὰ, νῦν ἀφειδῶς κολοβωμένα, ἐπανελαμβάνοντο οἱ ἔλεγοι τῶν θρηνῳδιῶν, αἱ κραυγαὶ τῆς χηρευσάσης συζύγου, τὸ ἐπικήδειον ᾆσμα, τὸ ὁποῖον κατελύπει καὶ συγχρόνως ἐφαίδρυνε τὴν νεκρικὴν τελετήν. Διότι τὸ παραπονετικὸν τῶν κιθαρῳδῶν ᾆσμα ἐν τῷ μέσῳ τῶν φαγητῶν καὶ ποτῶν, τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ χοροῦ, συνεβούλευε τὴν ὁμήγυριν τὴν οὕτως παραδόξως ἀποδιδοῦσαν τὰς τελευταίας τιμὰς τῷ νεκρῷ, νὰ χαρῇ τὴν ζωὴν, ἀλλὰ πάντοτε ἐνθυμουμένη τὰ καθήκοντα καὶ τὸ τέλος αὐτῆς. Ἰδέαν τινὰ τῆς λαμπρότητος τῶν μνημείων τούτων μᾶς παρέχει τὸ γεγονὸς, ὅτι ὁ εὐρύτατος τάφος ἔχει ἐν ταῖς κοιλότησιν αὐτοῦ πλέον τῶν 23000 τετραγωνικῶν ποδῶν ἐμβαδὸν, κατέχων σχεδὸν ἓν στρέμμα καὶ ἓν τέταρτον τοῦ βράχου, καὶ κεκτημένος τοὺς τοίχους πάντων τῶν θαλάμων, ἐκτὸς τοῦ κυρίου μνήματος, πλήρης ἀναγλύφων. Ἀλλὰ τὸ μνημεῖον τοῦτο εἶνε ὁ γίγας μεταξὺ τῶν Θηβαίων τάφων.

Μακρῷ ὄπισθεν, ἐν τῇ ἀποκεκρυμμένῃ κοιλάδι, κεῖνται οἱ τάφοι τῶν βασιλέων τῆς αὐτοκρατορίας λελαξευμένοι βαθέως ἐν τῷ βράχῳ, καὶ κεκαλυμμένοι ὑπὸ μυστικῶν εἰκόνων καὶ ἐπιγραφῶν, ἐκθετουσῶν τὰ ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων

Digitized by Google

πιστευόμενα ὡς πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωήν, τὰς κρίσεις, τὰς ἀμοιβὰς καὶ τὰς κολάσεις αὐτῆς, πάντα κατεστραμμένα ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἱεροσύλων, καίτοι πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν τινὰ ἐξ αὐτῶν ἦσαν σχεδὸν ἄθικτα. Οἱ βασιλικοὶ τάφοι εἶναι κενοί. Ἀλλ' αἱ τελευταῖαι ἐν Θήβαις ἀνακαλύψεις ἀνεκάλεσάν τινας τῶν περιφημοτέρων αὐτῶν κατοίκων εἰς τὸν ἄνω κόσμον. Ἐντεῦθεν τῆς ὑπὸ τὸν δυτικὸν βράχον κοιλάδος ἀνευρέθη μέγα νεκροταφεῖον, ἐν ᾧ εἶχον κατατεθῆ πλείους ἢ τριάκοντα μούμιαι, τὸ πλεῖστον βασιλικαί. Οὕτως Τώθμης Γ΄ ὁ μέγας κατακτητής, καὶ Ῥαμσὴς Β΄ ὁ μέγας καταδυνάστης, ἐθεάθησαν ἔτι ἅπαξ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Ἐὰν τὸ μουσεῖον τοῦ Βουλὰκ διεξέφυγε τὸν φανατικὸν καὶ ἀχαλίνωτον ὄχλον τοῦ Καΐρου, δυνάμεθα τόσον ἐδῶ ὡς καὶ ἐν Θήβαις νὰ αἰσθανθῶμεν, ἐνώπιον τῶν ἀρχαίων αὐτῆς βασιλέων, πῶς ἡ Αἴγυπτος ἀπαλείφει τὸν χρόνον, καὶ συνενοῖ τὸ παρὸν μετὰ τοῦ παρελθόντος, ὡς διὰ μαγικῆς τέχνης.

Τοιοῦτος εἶναι ὁ βραχύτατος κατάλογος τῶν θαυμασίων, ὅσα περιέχουσιν αἱ Θῆβαι τῆς Αἰγύπτου, ἡ μεγάλη καὶ παλαιὰ αὐτὴ πόλις, ἡ ὁποία πλέον πάσης ἄλλης πρωτευούσης τοῦ κόσμου ὁμιλεῖ εὐγλωττότατα περὶ χρόνων οἰχομένων, ἀντηχοῦσα τὰς σκέψεις λησμονημένων ἐποχῶν, ἱστοροῦσα τὸ ἄστατον τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν, ὡς νουθεσίαν, καὶ ἀφιεῖσα ὡς ἐνθάρρυνσιν τὴν φωνὴν τῆς ἐλπίδος καὶ τοῦ φόβου τῶν ἀνθρώπων περὶ τῶν μετὰ ταῦτα.

[Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ]. Β.

ΤΟ ΦΙΛΟΙΚΕΙΟΝ

τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζῴων.

—

Δ΄.

Τὸ φιλόστοργον τοῦ ἀνθρώπου.

Κατὰ τὰς σκέψεις ἡμῶν τῶν Εὐρωπαίων, ὅσα ἀνωτέρω ἐξέθεμεν εἰσὶν ἀποτρόπαια. Ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις διδάσκεται πεπαλαιωμένη τις θεωρία, καθ' ἣν τὰ ἠθικὰ δόγματα ἡμῶν τῶν Εὐρωπαίων τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος εἰσὶν ἔμφυτα τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει. Πῶς οἱ ὀπαδοὶ τῶν τοιούτων τετριμμένων ἀρχῶν ἑρμηνεύουσι τὰ φρικαλέα ἤθη, ἅπερ περιεγράψαμεν ; Μόνη ἡ θεωρία τῆς προόδου, τῆς βραδείας ἐπὶ τὰ βελτίω ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, δὲν εὑρίσκεται εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὰ τοιαῦτα γεγονότα· ἀλλ' ἀποδέχεται μὲν ταῦτα, ἐπειδὴ ὑπάρχουσι, τὰ κατατάσσει δὲ κατὰ τὸν τρόπον τῶν φυσιοδιφῶν, θεωροῦσα αὐτὰ ὡς χαρακτηρίζοντα τὰς κατωτάτας φάσεις τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἀλλ' ἐκ τούτων ἕπεται, ὅτι ἡ πρὸς τὰ τέκνα στοργὴ ἐστὶν αἴσθημα ἄγνωστον τῷ κατὰ φύσιν ἀνθρώπῳ; Οὐδαμῶς. Πῶς θὰ ᾐσθανόμεθα τὸ αἴσθημα τοῦτο ἡμεῖς, κληρονόμοι ἐν μέρει ἄξεστοι ἔτι τοσούτων προαιωνίων ἀγώνων, ἂν οἱ πρόγονοι ἡμῶν, ὅσῳ καὶ ἂν ἐστεροῦντο διανοητικῆς ἀναπτύξεως, δὲν ἐκληροδότουν ἡμῖν τἀρχικὰ στοιχεῖα τοῦ αἰσθήματος τούτου ; Πῶς αἴσθημα τόσῳ ἀρχέγονον, ἀφ' οὗ ἴχνη αὐτοῦ εὕρηνται καὶ παρὰ τοῖς κατωτέροις ζῴοις, θὰ ἦτο ἄγνωστον μόνῳ τῷ ἀνθρώπῳ ;

Καὶ παρ' αὐταῖς ταῖς ἀγριωτάταις φυλαῖς παρατηρεῖται ἡ τῶν γονέων καὶ ἰδίᾳ ἡ τῶν μητέρων στοργὴ πρὸς τὰ τέκνα, ἀλλ' ἐν καταστάσει ἐμφύτου αἰσθήματος, οὗ ἡ ἐκδήλωσις παρακωλύεται συχνάκις ὑπὸ τῶν ἀναποδράστων ἀναγκῶν τῆς ὑπάρξεως. *Πρωτίστως τὸ ζῆν*, καὶ εἶτα τὰ λοιπά. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἐν ταῖς ἀρχετύποις κοινωνίαις τὸ αἴσθημα ἐκεῖνο δὲν ἐνισχύεται, ὡς παρ' ἡμῖν διὰ τῆς ἀγωγῆς, τῆς φιλολογίας, τῶν παραδόσεων. Ἡ τοῦ αἰσθήματος παραφορά ἐστιν ἄγνωστος ἐν ταῖς ἀμόρφοις ἐκείναις κοινωνίαις, ἡ δὲ ζῳώδης ὠμότης δὲν χαλιναγωγεῖται ὑπὸ τῆς ἠθικῆς, τοῦ πρὸς τὴν κοινωνίαν σεβασμοῦ καὶ τῆς αὐστηρότητος τῶν νόμων. Κυρίως δ' εἰπεῖν ἐν ταῖς ταπεινοτάταις φάσεσι τῆς κοινωνικῆς ἀναπτύξεως ἠθικὴ μόλις ὑπάρχει, ἧς οἱ νόμοι οὐδαμῶς μεριμνῶσι περὶ τῶν ἰδιωτικῶν πράξεων, τὰ δὲ παιδία θεωροῦνται ὡς πράγματα, ὧν τὴν ἀπόλυτον κυριότητα ἔχουσιν οἱ γονεῖς. Ἀλλ' ὅμως ὅταν δὲν πιέζηται ὑπερβαλλόντως ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, καὶ ὁ ἀρχέτυπος ἄνθρωπος φιλεῖ τὰ ἴδια τέκνα καὶ ἐπιμελεῖται αὐτῶν ἐνίοτε ὅσον καὶ ὁ πεπολιτισμένος. Τοῦτο ἀποδείκνυται ἐκ παμπληθῶν παραδειγμάτων.

Καὶ αὐτοὶ οἱ πτωχοὶ Πεσεραῖοι τοῦ Μαγελλανείου πορθμοῦ θωπεύουσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα, καὶ συμπαίζουσι μετ' αὐτῶν. Ὁ Wallès εἶδεν αὐτοὺς ἀναρρίπτοντας ταῦτα ἐν τοῖς μονοξύλοις των, κρατοῦντας αὐτὰ μετέωρα καὶ προσποιουμένους ὅτι θὰ τὰ ῥίψωσιν εἰς τὴν θάλασσαν, γελῶντας δὲ διὰ τὸν φόβον αὐτῶν.

Ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀμερικῇ οἱ Γιουρουκαραῖοι δὲν τολμῶσι νὰ ἐπιπλήξωσι τὰ τέκνα των, θεωροῦσι δὲ κακὸν νὰ δυσαρεστήσωσι καὶ κατ' ἐλάχιστον αὐτά. Οἱ Ἐσκιμῶοι κατασκευάζουσι πλαγγόνας διὰ τὰ μικρὰ κοράσιά των καὶ τοξάρια διὰ τὰ ἄρρενα. Σύζυγοι Ἐσκιμῶοι διερχόμενοι ἐκ μέρους, ὅπου κατὰ τὸ προλαβὸν θέρος ἔθαψαν θετὸν υἱόν, ἐγονάτισαν κλαίοντες καὶ ὀδυρόμενοι. Εἷς πατὴρ Ἐσκιμῶος παρήγγειλε νὰ θάψωσι τὸν νεκρὸν τοῦ τέκνου του ἐν τῇ χιόνι, διότι, ἔλεγεν, ἡ μήτηρ ἀποθανοῦσα πρὸ αὐτοῦ θὰ ἐστέναζεν ἐν τῷ τάφῳ της, ἂν λίθοι ἢ βαρεῖς ὄγκοι πάγου ἐπίεζον τὸ σῶμα τοῦ θανόντος παιδίου της.

Οἱ Πολυνήσιοι, οἱ εὐχερέστατα ἀποκτείνοντες τὰ νεογνά των, ἀγαπῶσιν ὅσα ἀφῆκαν ζων-

Digitized by Google

τανά. Ἐν ταῖς Μαρκησίαις νήσοις αἱ γυναῖκες ἐθήλαζον μετὰ στοργῆς τὰ βρέφη των καὶ τὰ περιεποιοῦντο μετὰ χαρᾶς· οἱ δ' ἄνδρες ἔσφιγγον τρυφερῶς εἰς τὰς ἀγκάλας των τοὺς πιθανοὺς υἱούς των· τὰ αὐτὰ δὲ παρετηρήθησαν καὶ ἐν ταῖς Σανδδίχαις νήσοις.

Οἱ ἄγριοι Ὀττεντότοι αἰσθάνονται καὶ αὐτοὶ στοργὴν πρὸς τὰ τέκνα των. Ἅμα γεννηθὲν τὸ βρέφος προσδένεται διὰ δερματίνων λωρίδων εἰς τὰ νῶτα τῆς μητρός, ἥτις οὐδέποτε τὸ ἐγκαταλείπει. Παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Νίγηρος τόσον ζωηρὸν εἶνε τὸ αἴσθημα τῆς μητρικῆς στοργῆς, ὥστε μετὰ τὸν θάνατον τῶν τέκνων αὐτῶν αἱ μητέρες φέρουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ξύλινα εἰδώλια τῶν θανόντων, ὧν κατ' οὐδένα τρόπον στέργουσι νὰ χωρισθῶσι. Φαίνονται μάλιστα ὡσεὶ ὑπολαμβάνουσι τὰς εἰκόνας ἐκείνας ζωντανάς, διότι προτοῦ νὰ φάγωσι προσφέρουσι πάντοτε τροφὴν καὶ εἰς τὰ ξύλινα ἐκεῖνα ἀπεικάσματα τῶν παιδίων.

Ὅμως παρὰ τοῖς ἀγρίοις βραχεῖα εἶνε ἡ διάρκεια τῆς πρὸς τὰ τέκνα φιλοστοργίας. Οἴκοθεν δ' ἐννοεῖται ὅτι φιλοστοργωτέρα εἶνε πάντοτε ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρός. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἐν πάσαις ταῖς φυλαῖς, πεπολιτισμέναις ἢ μή, ἡ γυνὴ κέκτηται ἰσχυρότερον τοῦ συντρόφου της ἔμφυτον αἴσθημα. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἡ μητρικὴ στοργὴ ἐπιτείνεται ἐκ τῆς ἀδιαλείπτου συνοικειώσεως, ἣν καθίστησιν ἀναγκαίαν ἡ περίθαλψις τοῦ τέκνου καὶ ἐκ τοῦ θηλασμοῦ, διαρκοῦντος παρὰ τοῖς ἀγρίοις πέντε καὶ μέχρις ἓξ ἐτῶν, εἰς τρόπον ὥστε ἐν ταῖς Μαρκησίαις νήσοις θηλάζον παιδίον, καπνίζον, ἅμα ἐτελείωνε τὸ σιγάρον του ὑπήγαινε νὰ θηλάσῃ τὸν μαστὸν τῆς μητρός. Ἐν ταῖς αὐταῖς νήσοις, ἔνθα ὁ βίος εἶνε εὐκολώτατος, τὸ παιδίον ἅμα ὀλίγον μεγαλώσῃ κατασκευάζει μία ἀγιοῦπαν ἐκ κλάδων καὶ φύλλων, οὐδαμῶς δὲ φροντίζει πλέον περὶ τῆς οἰκογενείας του, οἱ γονεῖς διατηροῦσιν ἀκόμη στοργήν τινα πρὸς αὐτό, ὅμως εὐχερῶς τὸ παραχωροῦσιν εἰς υἱοθεσίαν, καὶ τοῦ λοιποῦ οὐδὲ κἂν ἐρωτῶσι περὶ αὐτοῦ. Κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου τρόπον καὶ πολλὰ πτηνὰ ἢ μαστοφόρα διώκουσι τὰ μικρά των, ὁπόταν καταστῶσιν ἱκανὰ νὰ ἐπαρκῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν εἰς τὰς ἀνάγκας των.

Μόνον ὅταν διὰ μακρᾶς καλλιεργίας ἀναπτυχθῇ ὁ νοῦς, εὐρυνθῇ ὁ διανοητικὸς ὁρίζων καὶ διαπλασθῶσιν αἰσθήματα ἀγάπης, ἡ ἔμφυτος τῶν γεννητόρων πρὸς τὰ ἔκγονα στοργὴ δύναται νὰ ἐξευγενισθῇ καὶ νὰ παραμείνῃ ἐπὶ χρόνον πολλῷ μακρότερον, ἢ ὅσον ἐπιβάλλουσι φυσιολογικαὶ ἀνάγκαι. Διαρκεῖς καὶ στερεοὶ δεσμοὶ ἑνοῦσι τότε τοὺς γονεῖς μετὰ τῶν τέκνων· διότι τὰ αἰσθήματα καὶ αἱ ἰδέαι τούτων ἀφομοιοῦνται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον τοῖς αἰσθήμασι καὶ ταῖς ἰδέαις ἐκείνων διὰ μακρᾶς συνδιαιτήσεως καὶ οἰκειότητος. Ἐκτὸς δὲ τούτου, καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι ἐκ κληρονομίας μετέχουσι τῶν ψυχικῶν ἰδιοτήτων τῆς φυλῆς ἢ τοῦ ἔθνους, ἂν παραλίπωμεν τὰ ὑλικὰ συμφέροντα, τὴν φροντίδα περὶ τῆς κοινωνικῆς θέσεως, ἅτινα εἰσὶν ἰσχυρότατα ἐλατήρια ἐν ταῖς λεγομέναις πεπολιτισμέναις κοινωνίαις. Ἀλλὰ παρὰ τῷ ἀγρίῳ ταῦτα πάντα ὑπάρχουσιν ἐν ἀμόρφῳ καταστάσει.

Ε΄.

Περὶ υἱικῆς στοργῆς, γηροκομίας, περιθάλψεως ἀσθενῶν κτλ.

Ἐν τῇ ἀνθρωπότητι τὸ φιλόστοργον τῶν γονέων εἶνε βεβαίως ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος τῆς παθοποιοῦ ζωῆς, ἐν δὲ τῷ ζωικῷ γένει εἶνε τὸ μάλιστα ἀνεπτυγμένον τῶν εὐμενῶν αἰσθημάτων κρατυνθὲν προδήλως δι' ἐπιλογῆς, ὡς ἀπαραίτητον εἰς συντήρησιν τῶν ἀνωτέρων εἰδῶν τῶν ζῴων. Ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡ τῶν ἐκγόνων πρὸς τοὺς γεννήτορας στοργὴ ὡς ἧττον ἀναγκαία, εἶνε διὰ τοῦτο καὶ σπανιωτέρα καὶ ἀσθενεστέρα. Εἶνε ἄγνωστος τοῖς πλείστοις τῶν ζῴων, ὁ ἄγριος ἀσθενῶς μόνον αἰσθάνεται αὐτὴν καὶ παρ' αὐτοῖς δὲ τοῖς πεπολιτισμένοις ἡ τῶν τέκνων στοργὴ πρὸς τοὺς γεννήτορας εἶνε πολλῷ ὑποδεεστέρα τῆς τῶν γονέων καὶ μάλιστα τῶν μητέρων φιλοστοργίας.

Ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς ἀγάπη εἶνε αἴσθημα συγγενὲς τῷ τῆς περιθάλψεως τῶν γερόντων ἐν γένει, ἰδίᾳ ἐν ταῖς ἀρχετύποις κοινωνίαις ἐν αἷς οἱ ἀποτελοῦντες πατριὰν ἢ φυλὴν εἰσὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον συγγενεῖς, μάλιστα ὅπου ἐπικρατεῖ τὸ σύστημα τῆς συμμίξεως, ὅτε τὰ τέκνα δὲν γνωρίζουσι τὸν πατέρα. Ὅθεν θὰ ἐξετάσωμεν ἅμα τὰ κατὰ τὴν υἱικὴν στοργὴν καὶ τὴν περίθαλψιν ἢ μὴ τῶν γερόντων καὶ ἐν γένει τῶν ἀσθενῶν καὶ ἀδυνάτων.

Ἂν καὶ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα, περὶ ὧν πρόκειται ἡμῖν ὁ λόγος, εἶνε μᾶλλον ἀνεπτυγμένα παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, δὲν εἶνε ὅμως ἀποκλειστικὰ αὐτῷ· ἀλλ' ὅμοια αἰσθήματα παρατηροῦνται ἀναντιρρήτως καὶ παρά τισι ζῴοις. Μύρμηξ, οὗ τὰς κεραίας ἀπέκοψεν ὁ Latreille, ἐβοηθήθη ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, οἵτινες ἀφ' οὗ πρῶτον ἐξήτασαν τὰς πληγάς του, περιεκάλυψαν αὐτὰς εἶτα διὰ βλέννης ἐκ τοῦ στόματός των. Μέλισσα μήτηρ, κινδυνεύσασα νὰ πνιγῇ, περιεκυκλώθη ὑπὸ τῶν ἐργατριῶν, αἵτινες περιεποιήθησαν καὶ ἔλειξαν αὐτὴν μέχρις ὅτου ἀνεζωογονήθη.

Οὐδὲν ἄπορον ὅμως ἄν τινα αἰσθήματα ἀμοιβαίας βοηθείας παρατηροῦνται παρὰ τοῖς μύρμηξι καὶ ταῖς μελίσσαις, ζῴοις κατ' ἐξοχὴν κοινωνικοῖς· ἀλλὰ τοιαῦτα αἰσθήματα δύνανται νὰ ἀναπτυχθῶσι καὶ παρὰ ζῴοις, ἅπερ ἡ τοῦ ἀνθρώπου θέλησις ἐβίασε νὰ καταστῶσι κοινωνικά,

Digitized by Google

ὡς ἀποδεικνύει τὸ ἑπόμενον γεγονός. Εἷς φίλος μου, ὁ κ. Φρὲρ φαρμακοποιὸς ἐν Παρισίοις, ἔτρεφε ζεῦγος κιτρίνων καναρίων τῶν Καναρίων νήσων, ἅτινα ἔκλεισεν ἐν τῷ ὑποστέγῳ τῆς ἐν Ναντέρρῃ ἐξοχικῆς οἰκίας αὐτοῦ. Τὸ ζεῦγος ἐκεῖνο, ἀφθόνως τρεφόμενον καὶ σχεδὸν ἐλεύθερον ὄν, ηὐξήθη καὶ ἐπληθύνθη. Μετὰ δεκαπέντε ἢ δεκαὲξ ἔτη τὸ ὑπόστεγον ἔβριθε σμήνους καναρίων, ἑξήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα περίπου τὸν ἀριθμόν, ἐν οἷς καί τινα διγενῆ, διότι καὶ ξένα εἰσεχώρησαν εἰς τὴν οἰκογένειαν. Ἡ μήτηρ, ἔχουσα τότε ἡλικίαν δεκαεπτὰ ἢ δεκαοκτὼ ἐτῶν, βεβαρημένη ὑπὸ τῆς μακρᾶς ἡλικίας μετὰ πολλοῦ κόπου κατώρθου νὰ ἵπταται ἄνω καὶ κάτω. Μετὰ μεγίστης δὲ δυσκολίας ἐδύνατο νὰ σύρηται μέχρι τῆς σκάφης, ὅπου ἦτο ἡ κοινὴ τροφή. Δύο τῶν ἀπογόνων της, δύο μόνον καὶ ἀμιγοῦς γένους, παρατηρήσαντα τοῦτο ἦλθον εἰς ἀρωγὴν αὐτῆς. Ἐπὶ δύο ἔτη περίπου, μέχρι τοῦ θανάτου της, περιέθαλπον αὐτήν· τὴν ἔτρεφον διὰ τοῦ ῥάμφους, ὡς νεόττιον, καί, τὸ περιεργότατον, ἡ γηραιὰ προμήτωρ, προσεδέχετο αὐτὰ ῥιπίζουσα τὰς πτέρυγας, ἀπαραλλάκτως αἱ ποιοῦσιν ὡς νεοσσοί. Τοῦτο δὲν προήρχετο ἐξ υἱικῆς φιλοστοργίας, διότι τὰ δύο ἐλεήμονα κανάρια, ἦσαν μακρινὰ ἔκγονα τῆς προμήτορος· ἀλλὰ προήρχετο ἐκ τοῦ αἰσθήματος, ὅπερ αὐταρέσκως καλοῦμεν *φιλανθρωπίαν*, καίτοι τὸ εὐγενὲς τοῦτο αἴσθημα πόρρω ἀπέχει τοῦ νὰ παρατηρῆται παρὰ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις.

Ἀληθῶς παρὰ πᾶσι τοῖς κατὰ φύσιν ἀνθρώποις, ἡ τύχη τῶν γερόντων καὶ τῶν ἀσθενῶν εἶνε ἐν γένει φρικώδης. Καθ' ἅπασαν τὴν Μελανησίαν συνειθίζουσι νἀποκτείνωσι τοὺς γέροντας καὶ τοὺς ἀσθενεῖς, τὰς ἀργὰς γαστέρας. Οἱ Νεοκαληδόνιοι, καίπερ θεωροῦντες ἱερὰν τὴν κεφαλὴν τοῦ πατρός των, φέρουσι πολλάκις εἰς ἔρημον τόπον τοὺς ἀσθενεῖς καὶ πάσχοντας γονεῖς των, καὶ ἐγκαταλιμπάνοντες αὐτοὺς τοὺς ἀφίνουσι νἀποθάνωσιν ἀβοήθητοι. Ἐνίοτε μάλιστα καὶ τοὺς θάπτουσι ζωντανούς. Ἐκεῖνοι δὲ οὐδόλως παραπονοῦνται, ὑπολαμβάνοντες τὸ πρᾶγμα φυσικώτατον. Τινὲς μάλιστα αὐτῶν ζητοῦσι τὸν θάνατον καὶ πορεύονται μόνοι των μέχρι τοῦ τάφου των, ὅπου τοὺς ῥίπτουσιν οἱ συγγενεῖς, ἀφ' οὗ πρῶτον θραύσωσι διὰ ῥοπάλου τὴν κεφαλήν των. Τὸ αὐτὸ ἔθιμον, ἀλλὰ γενικώτερον, ἐπεκράτει καὶ ἐν Βίτι· ἐκεῖ ἦν καθιερωμένον ὑπὸ τῆς θρησκείας, διότι αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι ἐκπηγάζουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ ἢ τῆς φυλῆς. Οἱ Βίτιοι ἐπίστευον ὅτι εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν μεταβαίνει ὁ θανὼν ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει, ἐν ᾗ εὑρίσκετο κατὰ τὸν θάνατόν του, ὅθεν συμφέρον ἔχουσι νὰ μὴ φθάσωσιν εἰς βαθὺ γῆρας. Τούτου δ' ἕνεκα καὶ τὰ τέκνα ἐθεώρουν καθῆκόν των νὰ ὑπενθυμίζωσιν ἐν καιρῷ τοῦτο εἰς τοὺς γονεῖς καὶ νὰ παρέχωσιν ἄριστον δεῖγμα υἱικῆς στοργῆς, φονεύοντα αὐτούς. Καὶ τὸ καθῆκον τοῦτο οὐδέποτε παρέλιπον. Προσεκάλουν πρῶτον συγγενεῖς καὶ φίλους εἰς νεκρικὸν συμπόσιον· εἶτα τὸ θῦμα ἐβάδιζεν ἡσύχως πρὸς τὸν λάκκον του, καὶ παρὰ τὸ χεῖλος αὐτοῦ μετὰ συγκινητικοὺς ἀποχαιρετισμούς, οἱ υἱοὶ ἀπέπνιγον τὸν πατέρα μὲ τὰς ἰδίας χεῖράς των.

Παρόμοιαι συνήθειαι παρετηρήθησαν σχεδὸν ἁπανταχοῦ τῆς γῆς. Ὁ Campbell λέγει, ὅτι οἱ Κάφροι Ματσαππὶς καταφρονοῦσι καὶ ἐγκαταλείπουσι τοὺς γέροντας, οἵτινες λιμοκτονοῦνται· οἱ νεκροὶ δ' αὐτῶν γίνονται βορὰ τῶν ἀγρίων ζῴων. Ἐν Πολυνησίᾳ ἡ τύχη τῶν γερόντων καὶ τῶν ἀσθενῶν δὲν ἦτο καλλιτέρα. Πολλάκις τοὺς ἐδίωκον ἐκ τῆς κατοικίας, ἐνίοτε δ' ἔθαπτον αὐτοὺς ζῶντας. Κατὰ τὸν Ῥόβερτσων, ὁ φόνος τῶν γερόντων γονέων ἦν ἔθος κοινότατον ἀπὸ τῶν ἀκτῶν τοῦ Οὕδσωνος μέχρι τῆς Πλάτας, καὶ δύναταί τις εἰπεῖν μέχρις αὐτῆς τῆς Γῆς τοῦ πυρός. Οἱ Ἐσκιμῶοι πνίγοντες ἔθαπτον αὐτούς, κατὰ τὸν Ellis, ἢ τοὺς κατέκλειον ζῶντας ἐν τάφῳ ἐκ μεγάλων τεμαχίων πάγου ἐκτισμένων. Οἱ Ἰτουάμοι τῆς νοτίου Ἀμερικῆς ἀποπνίγουσι τοὺς ἀσθενεῖς. Ἐν ὥρᾳ λιμοῦ οἱ Φουέγιοι ἀποπνίγοντες τρώγουσι τὰς γραίας, ἀλλ' οὐχὶ τοὺς κύνας, διότι οἱ κύνες εἶνε, λέγουσι, χρήσιμοι ἀγρεύοντες ἐνυδρίδας.

Οἱ Καμτσαδάλαι ἐφόνευον τοὺς γέροντας γονεῖς των, διὰ νἀπαλλαγῶσι τοῦ βάρους αὐτῶν καὶ ἐγκατέλιπον τὰ πτώματά των εἰς τοὺς κύνας. Ἡ καμτσαδαλικὴ συνείδησις ἠτιολόγει τὸ πρᾶγμα διὰ τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, καθ' ἣν ὁ γενόμενος βορὰ τῶν κυνῶν, ἦτο βέβαιος ὅτι ἐν τῷ παραδείσῳ θὰ ἐπωχεῖτο ἐλκύθρου συρομένου ὑπὸ ἐξαιρέτων κυνῶν. Ὡς οἱ Βίτιοι, καὶ οἱ Κοριάκαι καὶ οἱ Τσουτξκὶς ἐπόθουν νἀπέλθωσι τοῦ κόσμου τούτου ἐν καλῇ καταστάσει, ὅπως βιῶσιν εὐδαίμονα βίον ἐν τῷ ἄλλῳ κόσμῳ, τούτου δ' ἕνεκα αὐτοὶ παρώτρυναν τὰ τέκνα των νὰ τοὺς φονεύωσι προτοῦ νὰ γηράσωσιν.

Οἱ Θιβέζιοι, τὰ μέγιστα σεβόμενοι τοὺς γονεῖς αὐτῶν, ἐγκαταλιμπάνουσιν ὅμως τοὺς ἀσθενεῖς, μάλιστα τοὺς προσβεβλημένους ἐκ μολυσματικῶν νόσων. Ὅταν εἴς τινα οἰκίαν ἐνσκήψῃ εὐλογία, οἱ ἐνοικοῦντες μετοικίζουσι, φεύγουσι τῆς πόλεως ἐκείνης καὶ ὁ νοσῶν ἀποθνήσκει ἔρημος καὶ ἐγκαταλελειμμένος.

Τὰ ζῳώδη ταῦτα ἔθη οὐδαμῶς προσιδιάζουσι μόναις ταῖς κυρίως λεγομέναις κατωτέραις φυλαῖς, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἁπανταχοῦ, ὅπου ὁ πολιτισμὸς δὲν εἶνε πολὺ προωδευμένος. Οἱ Μασσαγέται ἐθυσίαζον τοὺς γέροντας·

Digitized by Google

οἱ ἀρχαῖοι Σάρδοι ἐφόνευον τύπτοντες διὰ ῥάβδων τοὺς προβεβηκότας τὴν ἡλικίαν. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Βακτριανῇ ἔτρεφον ἐπίτηδες κύνας, οἷς παρέβαλλον πρὸς τροφὴν τοὺς γέροντας καὶ τοὺς νοσοῦντας, ἐκάλουν δ' αὐτοὺς κύνας ἐνταφιαστάς, κατὰ Στράβωνα. Οὐχὶ πρὸ πολλοῦ δὲ οἱ Ἀβαζοὶ ἐπώλουν τοὺς γονεῖς των.

Πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐν ταῖς πρώταις φάσεσι τῆς ἑαυτοῦ ἀναπτύξεως εἶνε ἥκιστα ἐπιδεκτικὸς στοργῆς πρὸς τοὺς γέροντας γονεῖς, ἢ τοὺς πάσχοντας, ἀρκοῦσι τὰ παμπληθῆ γεγονότα, τἀναφερόμενα ὑπὸ περιηγητῶν ἢ ἱστορικῶν. Ἀλλ' ἕπεται ἐκ τούτου, ὅτι ὁ μὴ ἐξημερωμένος ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ υἱικὴν στοργὴν ἢ ἔλεος πρὸς τοὺς πάσχοντας; Οὐδαμῶς. Μόνον τὰ φιλάλληλα αἰσθήματά εἰσιν ἀσθενῆ ἀκόμη παρ' αὐτῷ καὶ εὐχερῶς κατανικῶνται ὑπὸ ἀντιθέτων αἰσθημάτων. Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ, ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀσταθὲς ἠθικὸν αἴσθημα καὶ δύναται ἀναλόγως τῶν περιστάσεων νὰ καταστῇ οἰκτίρμων ἢ ἀνηλεής.

Οἱ Νεοζηλανδοὶ ἔτρεφον ὑπερβάλλον σέβας πρὸς τοὺς γέροντας· παρεχώρουν αὐτοῖς τὴν θέσιν τῆς τιμῆς ἐν τοῖς συμποσίοις, καὶ πολλάκις αὐτοὶ οἱ ἀρχηγοὶ παρεῖχον τροφὴν εἰς ἀνθρώπους τοῦ ὄχλου μόνον καὶ μόνον διότι ἦσαν γέροντες. Ἐν Σενεγαμβίᾳ ἡ φράσις: «Κτύπα με, ἀλλὰ μὴ καταρᾶσαι τὴν μητέρα μου», εἶνε παροιμιώδης καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς δούλοις. Ἐν Κααρτᾷ οἱ Βαμβαραῖοι καλοῦσι πάντας τοὺς γέροντας *μπαμπᾶ* ἢ *παπᾶ* καὶ ἀποδίδουσιν εἶδος λατρείας εἰς τὰς πολιὰς τρίχας.

Οἱ Δαγιοῦροι τοῦ ἄνω Νείλου τιμῶσι τοὺς γέροντας, ἐν ἑκάστῳ δὲ χωρίῳ αὐτῶν ὑπάρχουσί τινες πολιαὶ κεφαλαί. Διότι ἡ χώρα αὐτῶν εἶνε εὐφορωτάτη, ἐπειδὴ δὲ ὁ βίος εἶνε εὔκολος καὶ ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγὼν ἥκιστα χαλεπός, δύνανται νἀναπτυχθῶσιν εὐμενῆ αἰσθήματα. Ὁμοίως ἐν Καλιφορνίᾳ, ἐν ταῖς καθολικαῖς ἀποστολαῖς, ὅπου τὰ ἐπιτήδεια δὲν ἐσπάνιζον, οἱ γέροντες ἔζων δαπάναις τῆς κοινότητος καὶ ἦσαν σεβαστοί, καίτοι οἱ τῆς χώρας ἰθαγενεῖς ἀνῆκον εἰς φυλὴν κατωτάτην.

Οἱ Τάταροι, πολλῷ ὑπέρτεροι ὄντες τῶν Καλιφορνίων ἐν τῇ κλίμακι τῶν ἀνθρωπίνων τύπων, καὶ κατὰ τὴν ἐξημέρωσιν πολλῷ ἀνώτεροι, οὓς ὁ ποιμενικὸς βίος ἐξασφαλίζει κατὰ τοῦ λιμοῦ, εἰσὶν ἀγαθοί, φιλόξενοι καὶ μέγα τρέφουσι σέβας εἰς τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ἔτι καὶ μετὰ τὸν γάμον των. Ἐν Σινικῇ δὲ τὰ αἰσθήματα ταῦτα ἀνεπτύχθησαν μετὰ τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς γέροντας σέβας κατέστη κανὼν ἠθικῆς ἀπαράβατος. Μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων οἱ υἱοὶ ἐξακολουθοῦσι ἑορτάζοντες ἑκάστην δεκάδα τοῦ βίου των, ὡσεὶ ἔζων ἀκόμη. Ἡ ἐγκατάλειψις γηραιοῦ πατρὸς θεωρεῖται ἔγκλημα βαρύτατον, σπανιώτατα δὲ συμβαίνει. Αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ εἰς ἔνδειξιν τιμῆς δωρεῖται εἰς τοὺς γέροντας κιτρίνας ἐσθῆτας. Τὰ γηροκομεῖα, τὰ πρὸς περίθαλψιν χηρῶν, πασχόντων καταστήματα, τὰ βρεφοκομεῖα, αἱ ἀγαθοεργοὶ ἑταιρίαι, τὰ ἐκπαιδευτήρια τῶν ἀπόρων εἰσὶ πολυπληθέστατα ἐν Σινικῇ, ἱδρυθέντα τὰ πλεῖστα ἐν παλαιοτάτοις χρόνοις. Ἐπὶ τῶν χρόνων ἤδη τοῦ Μάρκου Πόλου ὁ αὐτοκράτωρ περισυνῆγε καὶ ἀνέτρεφεν ἐγκαταλελειμμένα παιδία. Ταῦτα δὲ πάντα μαρτυροῦσιν ἀριδήλως μεγάλην ἠθικὴν ἀνάπτυξιν. Προστεθείσθω δ' ὅτι ἐν τῇ Σινικῇ ἐπίσης μέγας εἶνε καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὰ προϊόντα τῆς διανοίας. Ἐν Σινικῇ συνεστάθη ἑταιρία σκοποῦσα τὴν περισυλλογὴν παλαιῶν χειρογράφων ἢ ἐντύπων χαρτίων, ὅπως διασώσῃ ταῦτα ἀπὸ ῥύπων. Οἱ τῆς ἑταιρίας ῥακοσυλλέκται, οἱ περισυλλέγοντες τὰ τεμάχια τῶν χαρτίων, ἔχουσι καλάθους, ἐφ' ὧν ἐπιγέγραπται: «Σέβεσθε μεγάλως τὸν χάρτην, τὸν ἔχοντα γράμματα». Τοιαύτη ὑπερβολὴ εὐσπλαγχνίας πρὸς τὰ διανοητικὰ ἔργα, μοναδικὴ οὖσα εἶνε ἅμα λίαν συγκινητική.

Οἱ σινικοὶ νόμοι τόσῳ πολλὴν δεικνύουσι μέριμναν ὑπὲρ τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, ὥστε τινὲς τούτων ἔχουσιν ἀποτελέσματα ὅλως ἀντίθετα τῶν σκοπουμένων. Τοιοῦτος εἶνε ὁ νόμος ὁ θεωρῶν ὑπεύθυνον ἐπὶ τῷ θανάτῳ ἀνθρώπου τὸν τελευταῖον ἰδόντα αὐτόν, οὗ ἕνεκα οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι ἐμποδίζονται νὰ παράσχωσι συνδρομὴν εἰς θνήσκοντα ἢ πνιγόμενον.

[Ch. Letourneau]. Πλ.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ

τοῦ διασήμου κολυμβητοῦ Webb.

Ἐκ Νέας Ὑόρκης τηλεγραφικῶς ἀνηγγέλθη ὁ θάνατος τοῦ πλοιάρχου Ματθαίου Webb, τοῦ περιωνύμου κολυμβητοῦ, ὅστις τῷ 1875 διεφημίσθη ἐν Εὐρώπῃ ὡς διαπεράσας κολυμβῶν τὸν πορθμὸν τῆς Μάγχης.

Ὁ ἀτρόμητος πλοίαρχος εὗρε τὸν θάνατον θέλων νὰ ἐκτελέσῃ ἄλλον κολυμβητικὸν ἀγῶνα, πολὺ ὅμως ἐκείνου δεινότερον, τουτέστι νὰ διαπεράσῃ κολυμβῶν τὸ φοβερὸν ῥεῦμα ὑπὸ τὸν καταρράκτην τοῦ Νιαγάρα. Τὸ ῥεῦμα τοῦτο ἔχει ταχύτητα 39 μιλλίων καθ' ὥραν, τὸ δὲ βάθος αὐτοῦ εἶνε 95 ποδῶν, φοβερώταται δὲ εἶνε αἱ ἐν αὐτῷ σχηματιζόμεναι δῖναι.

Αἱ ἑταιρίαι, ὧν οἱ σιδηρόδρομοι διέρχονται διὰ τοῦ Νιαγάρα, εἶχον ὁρίσει ἆθλον εἰς τὸν πλοίαρχον 10,000 δολλάρια, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἀποζημιωθῶσι δαψιλῶς διὰ τῆς συρροῆς τῶν θεατῶν, ἣν θὰ ἐπροκάλει ἀφεύκτως τὸ κινδυ-

Digitized by Google

νῶδες ἐπιχείρημα τοῦ πλοιάρχου. Τοῦτο δὲ καὶ ἔγεινεν. Ἔκτακτοι ἁμαξοστοιχίαι ὡρίσθησαν ἐκ πάσης πόλεως καὶ χωρίου πρὸς μεταφορὰν ἐπιβατῶν, χιλιάδες δ' αὐτῶν ἐκάλυπτον τὰς ὄχθας τοῦ Νιαγάρα τὴν 21 Ἰουλίου, ἡμέραν καθ' ἣν ἐγένετο ἡ ἀπόπειρα τῆς διαβάσεως, ἡ οὕτω τραγικῶς ἀπολήξασα. Ἰδοὺ δὲ πῶς συνέβη τὸ πρᾶγμα.

Καθὰ εἶχε προαγγελθῆ, τὴν πρωΐαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, κατὰ τὴν τεταγμένην ὥραν, ὁ πλοίαρχος Webb ἐπήδησεν ἐκ τῆς λέμβου αὐτοῦ εἰς τὸ ῥεῦμα τοῦ καταρράκτου. Ὡς καὶ ὅτε διεκολύμβησε τὴν Μάγχην, ἔφερε μικρὸν μετάξινον βρακίον. Ἐφ' ὅσον παρέμενεν εἰς τὴν ἀκτήν, σιωπὴ στυγνὴ κατεῖχεν ὅλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος· καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἐβυθίσθη εἰς τὰ κύματα, ἐν ζήτω ἄπειρον, παταγῶδες διετάραξε μέχρις οὐρανοῦ τὸν ἀέρα, ἐκπεμφθὲν ἐξ ἑκατὸν χιλιάδων στομάτων.

Συμφώνως πρὸς τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ ὁ πλοίαρχος ὥρμησε ταχέως πρὸς τὸ μέσον τοῦ ῥεύματος, ὅπως ἀποφύγῃ τοὺς βράχους, κινδυνωδεστάτους ὄντας ἕνεκα τῆς στενότητος τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὸ μέρος τοῦτο. Καθ' ὅσον δὲ τὸ ῥεῦμα παρέσυρε καὶ ἀπεμάκρυνεν αὐτόν, τὸ πλῆθος ἔτρεχεν ἐπὶ τῶν ὄχθῶν σιωπηλὸν ἀλλὰ ἀσθμαῖνον καὶ ἰλιγγιῶν ἐκ τῆς ἐσχάτης ἀγωνίας.

Μὲ ὅλην τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ῥώμην ὁ πλοίαρχος ἐφαίνετο μὴ ἐντελῶς κύριος τῶν κινήσεων αὐτοῦ. Ἰσχυραὶ δῖναι τοῦ ῥεύματος κατ' ἐπανάληψιν ἐγένοντο αὐτοῦ κύριαι, καὶ συνέστρεφον κυλινδοῦσαι αὐτόν· ἐκεῖνος δὲ κατώρθου νὰ ἐκφεύγῃ αὐτῶν καταδύων, ἀλλὰ μόλις ἀνεφαίνετο εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ νέοι πάλιν στρόβιλοι τὸν ἐλάμβανον καὶ τὸν κατέπινον εἰς τὰ βάθη τοῦ φοβεροῦ ῥεύματος. Τέλος κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὸ πλατύτερον τοῦ ποταμοῦ μέρος· ἀλλ' ἐνταῦθα ἐνέπεσεν εἰς γιγάντειόν τινα στρόβιλον. Καίτοι δὲ κατέβαλεν ὑπεράνθρωπον ἀγῶνα ἵνα παρακάμψῃ αὐτόν, οὐχ ἧττον ἡρπάγη ὑπ' αὐτοῦ, ὡς ὑπ' ἀοράτου χειρός, καὶ μετὰ ταχύτητος καταπληκτικῆς κατερροφήθη εἰς τὸ φρικαλέον βάραθρον. Δὶς ἢ τρὶς ἐν τῇ περιδινήσει ἐκείνῃ οἱ ἔντρομοι θεαταὶ τὸν εἶδον ἀναφανέντα, παίγνιον τοῦ μυκωμένου ῥεύματος, κατόπιν δὲ πάλιν ἄφαντον γενόμενον ἐν τῷ στροβίλῳ, ἐν ᾧ κατεῖχεν αὐτὸν δύναμίς τις ἀκατανίκητος.

Καὶ μετὰ ταῦτα τίποτε πλέον! Οὐδ' ἴχνος ἐφάνη που τοῦ ἀτυχοῦς πλοιάρχου. Περιδινούμενος εἰς τὰ ὑγρὰ ἐκεῖνα βάθη, πτῶμα ἀδρανές, εὑρὼν τὸν θάνατον ἐξ ἀσφυξίας, ἔμεινε βορὰ τοῦ ἀπηνοῦς τῶν ὑδάτων δαίμονος· μόνον δὲ μετὰ πολλὴν ὥραν θεαταί τινες ἐνόμισαν ὅτι τὸν ἐπανεῖδον διὰ τελευταίαν φοράν, εἰς μακρυνόν τι ῥεῦμα, ἐπιπλέοντα εἰκῇ καὶ ὑπὸ τῆς ὁρμῆς τῶν κυμάτων ἐλαυνόμενον ὡς ναυάγιον ἐλεεινόν.

δ.—

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ μηνὸς τούτου ἀπεβίωσεν ἐν Κερκύρᾳ εἷς τῶν διαπρεπῶν ποιητῶν τῆς νέας Ἑλλάδος, ὁ Ἰούλιος Τυπάλδος. Περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς ποιητικῆς ἀξίας τοῦ Τυπάλδου ἱκανὸς λόγος γίνεται ἐν τῷ σημερινῷ φύλλῳ τοῦ Δελτίου. Ἵνα δὲ γνωρίσωμεν πληρέστερον τοῖς ἀναγνώσταις τῆς «Ἑστίας» τὸν ἐκλιπόντα ἐπιφανῆ λόγιον, δημοσιεύομεν ἐνταῦθα ἓν ἐκ τῶν πολλῶν καὶ καλλίστων προϊόντων, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ ποιητικὸν κληροδότημα, ὅπερ κατέλιπεν ἡμῖν ἡ φιλόπατρις καὶ πλήρης ὑψηλῆς ἐμπνεύσεως Μοῦσα τοῦ ποιητοῦ.

Σ. τ. Δ.

ΤΟ ΠΑΙΔΑΚΙ ΚΑΙ Ο ΧΑΡΟΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἰουλίου Τυπάλδου].

Παιδάκι ὁλόχαρο,
Ἀνθὸς Μαγιοῦ,
Ἐ τὴν ἄκρη κάθεται
Τοῦ ποταμιοῦ.
Λουλούδι κόκκινο
Μέσα πετάει,
Γέρνει 'ς τὰ κύματα
Καὶ τὸ τηράει.

Καὶ μὲ μιᾶς ἄστραψαν
Μέσ' τὰ νερὰ
Τὰ μοσχομύριστα
Χρυσᾶ μαλλιά.
Φεύγουν τὰ κύματα
Φεγγοβολῶντας,
Τ' ἄνθη παράμερα
Ἀπαρατῶντας.

Παιδάκι.— «Ποτάμι ἀχάριστο
Ἔχεις ὄχθιαῖς
Ὅλο λουλούδια
Κι' ὅλο μυρτιαῖς·
Κ' ἐσὺ τὸ κῦμά σου
Ῥίχτεις ἀκόμα,
Ποτάμι ἀχάριστο,
Σὲ ξένο χῶμα.

»Ἐγὼ 'ς της μάνας μου
Τὴν ἀγκαλιὰ
Κλεισμένο στέκομαι
Ὅλο χαρά».
Καὶ τὸ λουλούδι,
Ποῦ 'χε ἀπαργιάσει
Τὸ κῦμα ἀντίπερα,
Κινάει νὰ πιάσῃ.

Ὅταν αἰφνίδια
Ἀπ' τὰ νερὰ
Γέροντας κάτασπρος
Βγαίνει μὲ μιᾶ.
Τἄσπρα του γένεια
Τ' ἄθωο τηράζει
Ἀλλὰ τὸ βλέμμα του
Τ' ἀνατριχιάζει.

Digitized by Google

Χάρος.— Αὐτοῦ τί κάθεσαι,
Παιδὶ μικρό;
Παιδ. — Θὰ 'ρτῃ ἡ μανούλα μου,
Τὴν καρτερῶ.

Χ. — Ἔλα, παιδάκι μου,
'Σ τὴν ἀγκαλιά μου,
Γιὰ σὲ παράτησα
Τὴν κατοικιά μου.

Π. — Ὀγρά 'ν' τὰ ῥοῦχά σου
Καὶ τὸ κορμί,
Μέσ' 'ς τὴν ἀγκάλη σου
Εἶν' κρύο πολύ.

Χ. — Ὅσα λουλούδια
Καὶ ἄνθους μοῦ δώσεις
Στρώνω 'ς τὸν κόρφο μου
Νὰ μὴν κρυώσῃς.

Παιδὶ τὰ μάτια μου
Ὡσὰν ἐσέ,
Δὲν εἶδαν ἄγγελο
'Σ τὴ γῆ ποτέ.

Ἔλα 'ς τὸν τόπο μου
Νὰ 'βρῇς στολίδια,
Τραγούδια ἀνήκουστα
Λογιῶν παιγνίδια.

Π. — Θά 'ρθῃ ζητῶντάς με,
Κι' ἂ δὲν μ' εὑρῇ,
Πολὺ ἡ μανοῦλά μου
Θὰ πικραθῇ.

Χ. — Γνωρίζει ἡ μάνα σου
Τὸ πάτημά μου,
Σὲ 'βρίσκει γλήγορα
'Σ τὴν ἀγκαλιά μου.

Καὶ σ' ἐσὲ θ' ἄρχεται
Παντοτεινά,
Τὴν αὐγὴ χάραμα,
Τὸ βράδυ ἀργά —

Π. — Γιὰ τὰ Χριστόγεννα,
Γι' αὔριο μοῦ κάνει
Ὁλάσπρο φόρεμα,
Μ' ἄνθους στεφάνι.

Χ. — Παιδί μου, ὁλόλαμπρα
Σὲ 'ντύει μ' αὐτὰ
Σὲ πάει 'σὰν ἄγγελο
'Σ τὴν ἐκκλησιά.

Π. — Γέρο, ἡ μανούλα μου
Μοῦ τραγουδάει,
Μέσα 'ς τὸν κόρφο της
Μ' ἀποκοιμάει.

Χ. — Καὶ μὲς 'ς τὸν κόρφο μου
Θὰ κοιμηθῇς,
Χωρὶς ὀνείρατα
Ποτὲ νὰ ἰδῇς.

Π. — Τὴν νύκτα ἡ μάνα μου
Ὅταν ξυπνήσῃ,
Γιὰ μέ, ζητῶντάς με
Θὰ λαχταρίσῃ.

Χ. — Μέσ' 'ς τὴν ἀτάραχη,
Κ' ἔρμη νυχτιὰ
Σὲ βάνω, νήπιο μου,
Γλυκά, γλυκά,

Μέσ' 'ς τὴν ὁλάνοικτη
Τὴν ἀγκαλιά της,
Γιὰ νὰ σὲ χαίρεται
'Σ τὰ ὀνείρατά της.

Π. — Τ' ἄνθος ποῦ ἐπότιζα
Κάθε αὐγηνή,
Ἀπαρατῶντάς το
Θὰ μαρανθῇ.

Χ. — Λουλούδια γύρω σου
Μύρια θ' ἀνθίζουν
Νύκτα τ' ἀστέρια
Σοῦ τὰ ποτίζουν·

Π. — Χλωμή 'ναι ἡ ὄψι σου
Τὸ βλέμμα ἀργὸ —
Γέρο, σὲ σκιάζομαι
Ποῦ σὲ θωρῶ.

Χ. — Ἐσὺ 'ς τὸν κόρφο μου
Χύνεις λαμπάδα,
Ποῦ σβυεῖ τῆς ὄψις μου
Τὴν μαύρη ἀχνάδα.

Π. — Ἀκούω τῆς μάνας μου
Τὴν στεναξιά —
Χ. — Εἶν' ἀεροφύσημα
Μέσ' 'ς τὰ κλαδιά.
Π. — Τί κρυφὰ κλάϋματα
Τ' ἀέρι φέρνει;
Χ. — Τὸ κῦμα βόγκωντας
Τὸ βράχο δέρνει.

Π. — Ὕπνος μ' ἐπλάκωσε
Μάνα μου ἐδῶ —
Μάνα, 'ς τὸν κόρφο σου
Νὰ κοιμηθῶ.
Χ. — Γιὰ ἰδὲς ἀνθόπλεκτο
'Σ τὸ πλάϊ σου στρῶμα,
Καὶ μοσχολίβανα
Βγάνει τὸ χῶμα.

Παιδί μου πλάγιασε
Καὶ τὸ φιλὶ
'Σ τὸ δίνει ἡ μάνα σου,
Δὲ σ' τὸ κρατεῖ.

Ὅταν ὁλόμαυρη
Ἡ νύκτα φαίνεται
'Σ τὸ χῶμα γέρνωντας
Ὁ ἄνθος μαραίνεται.

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Ἡ μάνα ἡ ἄχαρη
Φθάνει μὲ μιά,
Καὶ τὸ παιδάκι της
Ἀποζητᾷ.

Digitized by Google

'Σὰν κρίνο βλέπει το
'Σ τ' ἄνθια γερμένο,
Τὸ φιλεῖ τρέμωντας
'Αποθαμμένο.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Προχθὲς, κατὰ τὰς 10 τῆς νυκτὸς, ὁ κ. Π* ἐπιβαίνει ἁμάξης ἐν σπουδῇ λέγων πρὸς τὸν ἁμαξηλάτην νὰ τὸν ὁδηγήσῃ εἰς ὡρισμένον μέρος. Καθ'ὁδὸν ὁ Π* παρατηρεῖ ὅτι δὲν ἔχει λεπτὸν ἐπάνω του νὰ πληρώσῃ τὸ ἀγώγιον. Ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ του προστρέχει εἰς εὐφυὲς μέσον, ἵνα ἀπαλλαχθῇ τοῦ ἁμαξηλάτου.

Ἅμα φθάσας εἰς τὸ μέρος ὅπου ἤθελε, καταβαίνει τῆς ἁμάξης καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἁμαξηλάτην·

— Δὲν μοῦ δίνεις, σὲ παρακαλῶ, ἕνα *σπίρτο* νὰ ἰδῶ ναὔρω μιὰ λίρα ποὺ μοὔπεσε μέσ' 'ς τἁμάξι ;

Εἰς τοὺς λόγους τούτους ὁ ἁμαξηλάτης :

— Καὶ ποῦ νὰ τὸ 'βρῶ τώρα τὸ σπίρτο; Ἄφησε, τὴ 'βρίσκω'γὼ τὴ λίρα, καὶ σοῦ δίδω τὰ *ρέστα* 'σὰν σὲ ξαναϊδῶ.

Καὶ μαστίσας τοὺς ἵππους του γίνεται ἄφαντος.

*
* *

Τὸ πλήρωμα ναυαγήσαντος πλοίου εἶχε κατορθώσει νὰ περισωθῇ ἐντὸς μιᾶς λέμβου, δι' ἧς προσήγγισεν εἰς ἄγνωστόν τινα χώραν. Οἱ ναυαγοὶ κατ' ἀρχὰς ὑπέθεσαν τὸν τόπον ἀκατοίκητον, ἀλλὰ μετά τινα αὐτῶν περιπλάνησιν αἴφνης ἀπαντῶσι τινὰ ἀπηγχονισμένον.

— Παιδιὰ, φωνάζει τότε εἷς αὐτῶν,εὑρισκόμεθα σὲ τόπο πολιτισμένο !

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Δὲν δύναταί τις νὰ κάμνῃ καλὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, δύναται ὅμως νὰ ἐπιδεικνύῃ πάντοτε καλοσύνην.

—

Τὰ ὦτα τοῦ περιέργου ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς σικύας (βεντούζας,) αἵτινες ἕλκουσι πρὸς ἑαυτὰς πᾶν ὅ,τι κακὸν ἐν τῷ αἵματι.

—

Ὁ πνευματώδης ἄνθρωπος εἶνε μηδὲν, ἂν δὲν συνενοῖ μετὰ τοῦ πνεύματος καὶ τὴν δύναμιν τοῦ χαρακτῆρος.

—

Δυσκολώτερον εἶνε νὰ διατηρήσῃ τις τοὺς φίλους ἢ νὰ ἀποκτήσῃ τοιούτους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Σκηναὶ ἐν Ἀμερικῇ. — Οἱ ἀδελφοὶ **Barber**, υἱοὶ στρατιώτου φονευθέντος ἐν πολέμῳ, ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐν ὀρφανοτροφείῳ, ἐλυμαίνοντο ἀπὸ πολλοῦ τὰς πολιτείας Κανσὰς, Ἰλλινοὰ καὶ Ἰόβα, φονεύοντες, διαρπάζοντες, τρόμον ἐνσπείροντες καθ' ὅλην τὴν χώραν. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1882 εἶχον φονεύσει ἀστυνομικὸν ὑπάλληλον καταλαβόντα ἐπ' αὐτοφώρῳ αὐτοὺς καὶ θέλοντα νὰ τοὺς συλλάβῃ. Ἔκτοτε ἡ δικαιοσύνη μάτην ἠγωνίσθη νὰ συλλάβῃ τοὺς δύο φοβεροὺς λῃστάς.

Τὴν 23 παρελθόντος Ἰουνίου οἱ ἀδελφοὶ **Barber** ἦλθον νὰ διανυκτερεύσωσιν εἰς ἔπαυλιν, κειμένην 15 μίλλια μακρὰν τῆς μικρᾶς πόλεως Βαρβελέϋ, ἐν τῇ πολιτείᾳ Ἰόβα. Ἐκρύφθησαν ἐν τῷ χόρτῳ καὶ τὴν ἐπαύριον εἰσῆλθον εἰς τὴν ἔπαυλιν ὅπως ζητήσωσι τροφήν. Οἱ ἄποικοι ἀνεγνώρισαν παραχρῆμα τοὺς δύω λῃστὰς, καὶ ἐνῷ τινὲς μετέβησαν πρὸς αἴτησιν ἐπικουρίας, οἱ λοιποὶ συνδιελέγοντο πρὸς αὐτοὺς φιλίως. Ἱκανοὶ γείτονες προσέδραμον, ἀλλ' εἷς αὐτῶν ἀσυνέτως ἀνέκραξεν ἅμα εἰσελθών : «Σᾶς συλλαμβάνομεν!». Τότε οἱ ἀδελφοὶ **Barber** διὰ τῶν πολυκρότων αὐτῶν ἐφόνευσαν καὶ ἐτραυμάτισαν πολλούς· ἐν τούτοις οἱ ἄποικοι κατώρθωσαν νὰ δεσμεύσωσι καὶ ἀγάγωσιν αὐτοὺς εἰς Βαρβελέϋ. Ἡ εἴδησις τῆς συλλήψεως τῶν δύω κακούργων διεδόθη ἐν ἀκαρεῖ καθ' ὅλην τὴν χώραν. Οἱ ἄποικοι σωρηδὸν πανταχόθεν κατηυθύνθησαν εἰς τὴν πολίχνην ἀπαιτοῦντες ὡς δικαίωμα αὐτῶν νὰ δικάσωσι συνοπτικῶς καὶ θανατώσωσιν αὐτούς.

Τὴν 9 μ. μ. πράγματι ὁ ὄχλος εἰσώρμησεν εἰς τὰς φυλακὰς ἐκδιώξας τοὺς φύλακας. Οἱ δύω ἀδελφοὶ ἦσαν κεκλεισμένοι ἐν στερρᾷ εἱρκτῇ ἀλλὰ διὰ σιδηρουργικῶν ἐργαλείων ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἐθραύσθη ἡ σιδηρᾶ αὐτῆς θύρα. Οἱ λῃσταὶ ἤχθησαν εἰς τὴν πλατεῖαν, ἐκεῖ δ' ἐζήτησαν ὡς ἐσχάτην χάριν ν' ἀποτείνωσι λέξεις τινὰς πρὸς τὸ πλῆθος. Ἡ χάρις τοῖς ἀπενεμήθη καὶ ὁ πρεσβύτερος τῶν δύω ἀδελφῶν, εἰκοσιπενταέτης, ἐκαυχήθη ὅτι ἐφόνευσεν ἱκανοὺς ἀποίκους, ὁ δὲ νεώτερος, εἰκοσιτρ.ετὴς, παρεκάλεσε τοὺς δημίους νὰ τὸν κρεμάσουν «μὲ καλὸν τρόπον». Καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλον ν' ἀναβιβασθῶσιν εἰς τὴν ἀγχόνην, ὁ δήμαρχος παρενέβη καὶ ἀπήτησεν ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου, ἡ θανάτωσις νὰ γείνῃ ἐκτὸς τῆς ζώνης τῆς πόλεως. Ἡ ἀπαίτησίς του εἰσηκούσθη καὶ οἱ κατάδικοι ἤχθησαν εἰς τὴν πεδιάδα ὑπὸ τῶν προθύμως ἀναλαβόντων τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατώσεως· ἐσαμάτησαν ὑπὸ δένδρον τι, καὶ παρεχώρησαν λεπτά τινα εἰς τοὺς καταδίκους ὅπως προσευχηθῶσιν, ἀλλ' οὗτοι ἠρνήθησαν ζητή-

Digitized by Google

σαντες ἁπλῶς νὰ διαβιβάσουν εἰς τὰς συζύγους των τὰ ἐπ' αὐτῶν εὑρεθέντα χρήματα.

Πρῶτος ἀπηγχονίσθη ὁ νεώτερος τῶν ἀδελφῶν· ἡ θανάτωσις αὐτοῦ διήρκεσε δέκα λεπτά, καθ' ἃ ὁ πρεσβύτερος **Barber** ἐθεᾶτο ἡσύχως τὸ πρᾶγμα· μετ' ὀλίγον ἀνηρτήθη καὶ αὐτὸς εἰς ἄλλον κλάδον τοῦ αὐτοῦ δένδρου.

Τὸ μεσονύκτιον, ἡ δημοσία δικαιοσύνη εἶχε περατώσει πλέον τὸ καθῆκον αὐτῆς, καὶ ἕκαστος τῶν ἀποίκων ἐπέστρεψεν οἴκαδε. Καί,καθὰ διαβεβαιοῖ μικρά τις ἐγχωρία ἐφημερίς : τὰ πάντα διεξήχθησαν κανονικῶς, τὸ κοινὸν προσηνέχθη «μὲ καλὸν τρόπον» ὡς καὶ οἱ δύο κατάδικοι, οἵτινες οὐδὲ ν' ἀντιστῶσι κἂν ἀπεπειράθησαν εἰς τὴν κοινὴν θέλησιν.

***

Κατὰ τὸν βομβαρδισμὸν τῆς Ἀλεξανδρείας ἐδαπανήθησαν 131,856 λιτρ. πυρίτιδος. Ἐκ τῆς ποσότητος ταύτης τὸ θωρηκτὸν «**Inflexible**» ἐξώδευσεν 39,900 λιτρ. τὸ δὲ «**Superb**» 22,897 λιτρ. Ἐκ τῶν μεγάλων τηλεβόλων τοῦ ὅλου στόλου ἐρρίφθησαν 3,198 βολαὶ διαφόρων γομώσεων. Τὸν μεγαλείτερον ἀριθμὸν ἐπυροβόλησε τὸ πλοῖον «**Penelope**», ἀναλογουσῶν εἰς ἕκαστον αὐτῶν πυροβόλον 28. 8 βολῶν. Τὸν σμικρότερον ἔρριψε τὸ «**Invincible**», 12. 6 μόνον βολῶν ἀναλογουσῶν εἰς ἕκαστον πυροβόλον του.

***

Ἐν τῷ ὑπὸ τὸν τίτλον *ὁ λαὸς ὁπλοφορῶν* ἔργῳ αὐτοῦ ὁ γερμανὸς ταγματάρχης **von der Goltz** λέγει τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ. Ὁ γερμανικὸς στρατὸς ὁλόκληρος, ἐν πυκνῇ γραμμῇ πορείας παρατεταγμένος θὰ ἦτο τόσον μακρός, ὥστε ἂν ὑποθέσωμεν τὴν κεφαλὴν τῆς γραμμῆς εἰς Μαγεντίαν, τὰ τελευταῖα τάγματα θὰ ἠδύναντο νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὰ Ῥωσσικὰ σύνορα. Ἂν ἐξηκολούθει δὲ νὰ πορεύηται ἀκαταπαύστως διὰ μιᾶς πύλης, θὰ ἐχρειάζετο εἰς μὴν ὅπως διέλθῃ ὁλόκληρος. Διὰ τὴν στρατοπέδευσιν αὐτοῦ, ἂν τὰ χωρία ἅτινα κατέχει ἀπετέλουν συνεχῆ ἅλυσιν, θ' ἀπητοῦντο 200 χιλ. τετραγωνικὰ μυριάμετρα ἐδάφους.

***

Ὁ ἀμερικανὸς στρατηγὸς **Beck** προτίθεται νὰ διαβῇ τὸν Ἀτλαντικὸν δι' ἀεροπόρου· θέλει δ' ἀπέλθει ἐκ Νέας Ὑόρκης ἐπιβαίνων ἀεροπόρου θερμαινομένου διὰ πετρελαίου τῇ βοηθείᾳ μεγάλου λαμπτῆρος τεθειμένου ἐν θαλάμῳ κατεσκευασμένῳ ἐκ χαλκῶν ἐλασμάτων. Ὑψουμένης ἢ καταβιβαζομένης τῆς θρυαλλίδος τοῦ λαμπτῆρος τούτου, τὸ ἀεροπόρον θ' ἀνέρχηται ἢ θὰ κατέρχηται, κατὰ βούλησιν, καθὰ τοὐλάχιστον πιστεύει ὁ στρατηγὸς **Beck**. Λέγεται ὅτι πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ὑπερωκεανείου τούτου ταξειδίου σκοπεῖ νὰ ἐπωφεληθῇ σφοδροτάτην τινὰ θύελλαν, δυναμένην νὰ μεταγάγῃ αὐτὸν εἰς Εὐρώπην ἐν διαστήματι τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν. Ἀλλ' ὁ τολμηρὸς ἀεροναύτης δὲν φαίνεται λαμβάνων ὑπ' ὄψιν ποίαν δυσκολίαν θέλει ἀπαντήσει ὅπως ἐξέλθῃ τοῦ ῥεύματος τῆς θυέλλης καὶ κατέλθῃ εἰς τὴν γῆν.

***

Μερὶς τοῦ γαλλικοῦ στόλου, ἄλλοτε καταποντισθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἄγγλου ναυάρχου Νέλσωνος πρὸ τοῦ λιμένος τῆς Ἀλεξανδρείας μέλλει νὰ ἐμφανισθῇ πάλιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ νὰ ἀπαχθῇ εἰς Λονδῖνον συγκαταλεγομένη εἰς τὰ ἄλλα τρόπαια κατὰ τοῦ Βοναπάρτου Ναπολέοντος. Θὰ συμβῇ δὲ τοῦτο, ἀφ' οὗ οἱ καθ' ἡμέραν ἐργαζόμενοι δύται καθάρωσι τὰ σκάφη ἀπὸ τῆς ἄμμου καὶ τῶν λίθων. Πολλῷ σπουδαιότερον ἔργον φιλοτιμοῦνται νὰ ἐκτελέσωσιν ἐν Ἱσπανίᾳ οἱ Ἀμερικανοί. Ἀρχομένου τοῦ μακροῦ περὶ διαδοχῆς πολέμου, ἡ Ἱσπανία καίτοι ἐσωτερικῶς παρακμάζουσα, εἶχεν ὅμως εὐρυτάτας ἐν Ἀμερικῇ ἀποικίας καὶ ἐκμεταλλευομένη τοὺς ὀρυκτολογικοὺς θησαυρούς των, ἠρύετο κατ' ἔτος ἄφθονον πλῆθυν γενναίων μετάλλων. Τὸν λεγόμενον «ἀργυροῦν στόλον» προσέβαλόν ποτε οἱ ἡνωμένοι στόλοι Ἀγγλίας καὶ Ὀλλανδίας, ἁρπάσαντες ὡς πλείστην λείαν, καταβυθίσαντες δὲ ὅσα σκάφη δὲν ἠδύναντο νὰ ῥυμουλκήσωσιν. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ ἐν Μαδρίτῃ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργείου ὁ στόλος ἐκόμιζε τριάκοντα καὶ ἐπέκεινα ἑκατομμύρια ἱσπανικῶν ταλήρων, πλέον δ' ἢ ἅπαξ ἐγένοντο ἀπόπειραι ἐν τῷ ὅρμῳ τοῦ Βούργ,ὅπουσυνέβη ἡ ἐπίθεσις, ἀλλὰ μάτην, διότι ἦσαν πάνυ ἐνδεεῖς αἱ συσκευαὶ τῶν δυτῶν. Πρὸ πέντε ἑβδομάδων συνέστη ἐν Ἁγίῳ Φραγκίσκῳ «ἑταιρία ὑπὲρ τῶν θησαυρῶν ἐν τῷ ὅρμῳ τοῦ Βίγου» (**Vigo Bay Treasure Company**),συνηρανίσθη δὲ κεφάλαιον ἑκατὸν μυριάδων δολλαρίων· θὰ παρακληθῇ δὲ ἡ Αὐτοῦ Καθολικὴ Μεγαλειότης, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἱσπανίας νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐκ τοῦ ὅρμου ἀνύψωσιν τῶν θησαυρῶν. Τὸ πρᾶγμα φαίνεται παράδοξον, ἀλλ' οὐδαμῶς ἀδύνατον, σκοπουμένης τῆς τελειώσεως τῶν ὀργάνων τῶν δυτῶν.

***

Τὸ ἑξῆς ἀστεῖον ἀναγινώσκομεν ἐν γαλλικῇ ἐφημερίδι : Γάλλος τις ἀφικνεῖται εἰς γερμανικὴν πολίχνην καὶ καταλύει εἰς τὸ κάλλιστον ξενοδοχεῖον αὐτῆς. Ἔχων δὲ νὰ συνάψῃ συμφωνίας μετά τινος ἐκεῖ ἐμπόρου παρακαλεῖ τὸν διευθυντὴν τοῦ ξενοδοχείου νὰ τῷ προμηθεύσῃ ἕνα διερμηνέα, οὗτος δὲ προσάγει αὐτῷ χονδρόν τινα νεανίαν.

— Εἰξεύρετε γαλλικά ; τὸν ἐρωτᾷ ὁ Γάλλος.

— *Γιά*. (Μάλιστα).

Πορεύονται ἀμφότεροι εἰς τὸν ἔμπορον. Καθ' ὁδὸν ὁ Γάλλος ἐξηγεῖ εἰς τὸν διερμηνέα, μετὰ

Digitized by Google

προσοχῆς ἀκροώμενον, ποίου εἴδους συμφωνίας πρόκειται νὰ συνάψῃ. Ὁ διερμηνεὺς ἀρχίζει μετὰ τοῦ ἐμπόρου συνδιάλεξιν ζωηροτάτην, ἐξ ἧς ὁ Γάλλος οὐδὲ λέξιν ἐννοεῖ, ἀλλὰ βλέπων ὅτι αὕτη ἤρχισε νὰ τραχύνηται παρενέβη, ἀνυπομονήσας πλέον.

— Λοιπόν; ὁ κύριος παραδέχεται; ἐρωτᾷ τὸν διερμηνέα.

— *Γιά.*

— Δέχεται ὅλους τοὺς ὅρους μου;

— *Γιά, γιά!*

Ὅλα ταῦτα τὰ γιά ἀρχίζουν νὰ ἐμπνέουν ὑπονοίας εἰς τὸν Γάλλον, ὅστις ἐρωτᾷ καὶ πάλιν τὸν διερμηνέα:

— Εἶσαι βέβαιος ὅτι τοῦ ἐξήγησες σαφῶς τὴν ὑπόθεσιν;

— *Γιά.*

— Καὶ τοῦ ὑπέδειξες πόσον θὰ ζημιωθῇ;

— *Γιά.*

— Καὶ . . . *τοῦ εἶπες πρὸ πάντων ὅτι εἶσαι βῶδι*;

— *Γιά.*

Μετὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἀπάντησιν ἐννοεῖται μεθ' οἵας προθυμίας ὁ Γάλλος ἐξεφορτώθη τὸν διερμηνέα του.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Προφυλακτικὰ κατὰ τῆς χολέρας μέτρα.

Ἐξετάζων ὁ καθηγητὴς Πεττεγκόφερ τὸ ζήτημα τῆς διαδόσεως τῆς χολέρας, συμβουλεύει τὰ ἑπόμενα ὡς τὰ μᾶλλον τελεσφόρα προφυλακτικὰ μέτρα κατὰ τῆς φοβερᾶς ἐπιδημίας:

«Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων καὶ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν φαντάζονται, ὅτι λοιμοκαθαρτήρια, ἀπολυμάνσεις καὶ ἡ παντελὴς τῶν χολεριώντων ἀπομόνωσις εἶνε ἀναγκαιότατα. Κατὰ τὴν ἡμετέραν κρίσιν, ταῦτα πάντα πραΰνουσι τὴν ἔξαψιν καὶ ἐλαττοῦσι τὸν φόβον, ἀλλ' ὀλίγιστον ὠφελοῦσιν. Ἄλλα ὑπάρχουσι πρακτικὰ μέτρα καὶ ἄλλαι ἐνέργειαι, αἵτινες ἀδυνατοῦσι μέν, ὡς τὰ λοιμοκαθαρτήρια, νὰ προλάβωσι τὴν διάδοσιν τῆς χολέρας, ἐπιδρῶσιν ὅμως ἐπὶ τὰς τοπικὰς καὶ χρονικὰς προδιαθέσεις τῶν ἡμετέρων κατοικιῶν, καθιστῶσαι αὐτὰς ἠρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ἀνεπιδέκτους τοῦ μολύσματος. Καθαριότης ἐν τῷ σώματι, τῇ οἰκίᾳ, τῇ αὐλῇ, τῇ ὁδῷ, μάλιστα δὲ ἐπιμεμελημένη καὶ κανονικὴ ἀπομάκρυνσις πάντων τῶν ῥυπαρῶν ὑδάτων. Ἀναμφισβήτητον ὑπάρχει, ὅτι ἡ χρονικὴ προδιάθεσις τῆς χολέρας συνάπτεται μετὰ τῆς ἰδιότητος τῶν ὑδάτων τοῦ κατοικουμένου ἐδάφους. Ἐν Καλκούτῃ κατὰ τὸν ὑγρότατον αὔγουστον συμβαίνουσι κρούσματα ἑπτάκις ὀλιγώτερα ἢ κατὰ τὸν ξηρότατον ἀπρίλιον. Καλὸν ὕδωρ, καλὰ ὑδραγωγεῖα καὶ ὀχετοί, ἀπομάκρυνσις ῥυπαρῶν, λιμναζόντων καὶ αὐτῶν τῶν ὑετίων ὑδάτων εἶνε τὸ μόνον σκόπιμον καὶ λυσιτελές, διότι οὕτως ἀπομακρύνεται ἡ τροφὴ τῶν κατωτέρων ἀφανῶν ὀργανισμῶν εἰς οὓς ἀνήκει καὶ ὁ χολερικὸς σπόρος. Ἔδαφος ἀκάθαρτον καθαίρεται ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ προσλάβῃ νέας ἀκαθαρσίας. Ἐν ἐδάφει καθαρῷ, ὅπως καὶ ἂν κινηθῇ τὸ ὑπόγειον ὕδωρ, δὲν βλάπτει. Ἡ Ἀγγλία, ἑπομένη εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ Ἰωάννου Σιμῶν, μετερρύθμισε τὰ ὑδραγωγεῖα καὶ τοὺς ὀχετοὺς ἀφ' οὗ δεινὰ ἔπαθε κατὰ τὰς ἐπιδημίας τοῦ 1848 καὶ 1854· τῷ 1856 ἔπαθεν ὀλιγώτερον, τῷ δὲ 1872 ἔμεινεν ἀβλαβής, καίτοι ἐν ἀδιαλείπτῳ συναφείᾳ πρὸς τὴν ἤπειρον διατελοῦσα. Ἡ πόλις Δάνσικ ἦτο ἀληθὴς φωλεὰ τῆς χολέρας, ὁσάκις αὕτη ἐγκατέσκηπτεν εἰς τὴν Εὐρώπην· τῷ 1870 ἐτελείωσε τὰ ὑδραγωγεῖα καὶ τοὺς ὀχετούς της κατὰ τὸ ἀγγλικὸν πρότυπον· τῷ 1873 συνέβησαν ἐν αὐτῇ μὲν τῇ πόλει μόνον 160 κρούσματα, ἐν δὲ τοῖς προαστείοις πάμπολλα καὶ καθ' ἑκάστην. Ἐν τῷ παρόντι δὲν θὰ ταραχθῶμεν, ἐὰν διαδοθῇ ἡ χολέρα εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν νότιον Εὐρώπην. Ἐκ τῆς ἱστορίας γινώσκομεν, ὅτι οὐδέποτε ἐνέσκηψεν εἰς τὴν ἤπειρον αἴφνης καὶ ἄνευ σταθμῶν ἀλλεπαλλήλων· ἔπειτα ἐπὶ πολὺ ἐβελτιώθησαν ἐν Γερμανίᾳ τὰ ὑγειονομικὰ μέτρα, τὰ συνεχόμενα μετὰ τῆς τοπικῆς προδιαθέσεως. Ἐὰν ἐπέλθῃ τὸ κακόν, ἂς φυλαχθῶμεν νὰ μὴ ὑπολάβωμεν ἑστίαν αὐτοῦ τοὺς ἀτυχεῖς χολεριῶντας· ἂς μένωσιν οὗτοι κατ' οἶκον, διότι οἱ τούτους νοσηλεύοντες εἶνε ἀσφαλεῖς· κινδυνεύομεν νὰ νοσήσωμεν ἱστάμενοι ἐν τόπῳ ὅπου ἐμολύνθη πρῶτον καὶ ὁ νοσήσας, οὐχὶ ἱστάμενοι πλησίον αὐτοῦ καὶ θεραπεύοντες αὐτόν. Ἂς καθαίρωμεν ἐπιμελῶς τὸ ἔδαφος ὅπου οἰκοῦμεν, τὰς αὐλὰς καὶ τοὺς ἀποπάτους. Ἐν καιρῷ ἐπιδημίας πολλὰ δύναται ἕκαστος νὰ πράξῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων. Ὅπως κρουσθῇ τις ὑπὸ χολέρας δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ τοπικὴ καὶ ἡ χρονική, ἀλλὰ προσαπαιτεῖται καὶ ἡ ἀτομικὴ προδιάθεσις. Ἐν μεμολυσμένῃ οἰκίᾳ κατοικοῦσιν εἴκοσιν ἄνθρωποι, νοσοῦσι δὲ δύο μόνον ἢ τρεῖς διότι μεγάλην ἔχει ῥοπὴν ἡ ἡλικία, ἡ κατάστασις τῶν σωματικῶν δυνάμεων, ἡ τροφή, ἡ σωματικὴ καὶ ἡ διανοητικὴ ἐργασία. Πρὸ πάντων δὲ ἂς ἀποφεύγωμεν ὅ,τι ἐνδέχεται νὰ μᾶς προξενήσῃ διάρροιαν. Ἐὰν ἐπέλθῃ διάρροια ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας, ἂς προσκληθῇ παραχρῆμα ὁ ἰατρός. Σφάλλονται οἱ φανταζόμενοι, ὅτι ἐπὶ τῆς χολέρας οὐδὲν ἰσχύει νὰ βοηθήσῃ ὁ ἰατρός· τοῦτο ἀληθεύει, ὅταν προβῇ τὸ κακὸν εἰς τὴν ἀκμήν του, οὐχὶ ὅμως ἐν τῇ πρώτῃ ἐμφανίσει του. Ἡ ἰατρικὴ θεραπεία τῆς διαρροίας εἶνε τὸ ἀσφαλέστερον τῶν προφυλακτικῶν μέσων κατὰ τῆς δεινώσεως καὶ τῆς μεταδόσεως τοῦ κακοῦ».

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Ἀριθ. 397 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ'

Συνδρομὴ ἐτησία : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1ης Ἰαννουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9.

7 Αὐγούστου 1883

ΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΑΙΣΘΗΜΑ

παρὰ τοῖς Ῥώσσοις.

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἰβὰν Τουργκένιεφ].

Τὸ μικρὸν χωρίον τοῦ Κολοτόφκα ἦτό ποτε κτῆσις κυρίας, ἣν ἐπωνόμαζον εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα Στρυγκνίκαν, τουτέστι *κουρεύτριαν*, ἕνεκα τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς τοῦ ὁρμητικοῦ καὶ ἀπροφασιστικοῦ· τὸ ἀληθές της ὄνομα ἔμεινεν ἄγνωστον. Τώρα τὸ χωρίον ἀνήκει εἰς δὲν ἠξεύρω τίνα Γερμανὸν τῆς Πετρουπόλεως. Κεῖται δὲ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν κλιτὺν ἀγόνου λόφου, ὃν ἄνωθεν ἕως κάτω διασχίζει ἐλεεινὴ χαράδρα. Ἡ χαράδρα αὕτη χάσκουσα ὡς ἄβυσσος καὶ κατατετμημένη εἰς βάθος πολὺ ὑπὸ τῆς μανίας τῶν ἐαρινῶν καὶ τῶν φθινοπωρινῶν ὑδάτων, ἑλίσσεται ὡς ὄφις ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ καὶ διαιρεῖ τὸ πτωχὸν χωρίδιον εἰς δύο ἴσα μέρη, τὰ ὁποῖα ἵστανται ἀντιμέτωπα χωρὶς νὰ δύνανται εὐκόλως νὰ συγκοινωνῶσι... Τὸ χωρίον δὲν εἶναι βεβαίως τερπνόν, ἀλλ' ὅμως εἰς ἑξήκοντα χιλιομέτρων διάστημα πέριξ δὲν ὑπάρχει κάτοικος μὴ γνωρίζων ἀκριβέστατα τὸ Κολοτόφκα καὶ μὴ πορευόμενος συχνάκις καὶ εὐχαρίστως εἰς αὐτό!

Κατ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν τῆς χαράδρας, ἐκεῖ ὅπου τὸ ἄνοιγμα εἶναι ἀκόμη πολὺ στενόν, ὑψοῦται τετράγωνος οἰκίσκος, κεχωρισμένος καὶ διακεκριμένος ἀπὸ τῶν ἄλλων. Εἶναι ἀχυρόστεγος, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς στέγης διαγράφεται μία καὶ μόνη καπνοδόχος· ἓν καὶ μόνον ὡσαύτως ἔχει παράθυρον εἰς τὸ ὄπισθεν μέρος, οὗτος δὲ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ Κύκλωπος βλέπει ὑπὲρ τὴν χαράδραν καὶ κατὰ τὰς χειμερινὰς ἑσπέρας, ὅτε εἶναι φωτισμένος ὁ οἰκίσκος, διακρίνεται μακρόθεν, πολὺ μακρόθεν, ἀναμέσον τῆς πυκνότητος τῆς παγερᾶς ὁμίχλης, καὶ παρίσταται ὡς τις πολικὸς ἀστὴρ εἰς τὸν οἴκαδε μεταβαίνοντα βραδυπόρον χωρικόν. Ὑπὲρ τὴν θύραν εἶναι καρφωμένη λευκὴ σανὶς γράφουσα· *Καπηλεῖον πρὸς καταφύγιον*... Τὸ καπηλεῖον ἐκεῖνο ἦτο τὸ μᾶλλον συχναζόμενον τοῦ τόπου· διότι ἀνῆκεν εἰς τὸν Νικόλαν Ἰβάνιτζ.

Ἦτο ἄλλοτε κομψὸς νεανίας ὁ Νικόλας, ἀλλὰ τώρα ἐπάχυνεν, ἤρχισε νὰ ἀσπρίζῃ ἡ κεφαλή του καὶ νὰ ῥυτιδοῦται τὸ μέτωπόν του. Ἀπὸ εἴκοσιν ἤδη ἐτῶν ἔχει ἀποκατασταθῆ εἰς τὸ Κολοτόφκα. Δὲν διακρίνεται ἐπὶ ἐκτάκτῳ εὐγενείᾳ τρόπων, ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸς καὶ ἔχει τὸ φυσικὸν δῶρον τοῦ νὰ ἑλκύῃ εἰς ἑαυτὸν καὶ νὰ ἀγαπᾶται. Εἶναι εὐφυὴς ἄνθρωπος, γνωρίζει κατὰ βάθος τὸν βίον παντὸς μεγιστᾶνος, παντὸς ἀστοῦ καὶ παντὸς χωρικοῦ ὡς καὶ τὴν κατάστασιν τῶν ὑποθέσεών των. Καλὸν εἶναι εἰς τὰς δυσχερείας νὰ τὸν συμβουλεύεταί τις, ἀλλὰ φρόνιμος ὢν ἀποφεύγει νὰ δίδῃ συμβουλάς... Εἶναι εἰδήμων παντὸς ὅ,τι εἶναι σπουδαῖον δι' ἕνα Ῥῶσσον· ἵππων δηλαδή, κτηνῶν, ξυλείας πρὸς οἰκοδομίαν, κεράμων, ἀγγειοπλαστικῆς, δερμάτων, ᾀσμάτων καὶ χορῶν.

Ὅταν εἶναι κενὸν τὸ καπηλεῖόν του, κάθηται κατὰ γῆς, ὡς σάκκος πλήρης σίτου πρὸ τῆς θύρας τῆς καλύβης, ἔχων ἐσταυρωμένους ὑπ' αὐτὸν τοὺς μικρούς του πόδας καὶ οὕτω καθήμενος ἀνταλλάσσει διακεκομμένας ὁμιλίας μὲ τοὺς διαβάτας. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἔχει ἴδει πολλὰ ἐν τῷ βίῳ του, ἐπέζησε δὲ εἰς δεκάδα τουλάχιστον ἀγροτικῶν εὐγενῶν, οἵτινες συνείθιζον νὰ ἐπισκέπτωνται τὸ καπηλεῖόν του διὰ νὰ *ξεπλένουν τὸν λάρυγγά των*. Γνωρίζει πᾶν ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὰ περίχωρα εἰς ἑκατὸν βερστίων ἀπόστασιν, οὐδέποτε ὅμως ἀνοίγει τὸ στόμα του οὔτε δίδει ποτὲ ὑπόνοιαν ὅτι εἶναι κάτοχος μυρίων μικρῶν μυστηρίων, τὰ ὁποῖα οὐδ' ἐφαντάσθη ποτὲ ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος ὁ μᾶλλον ἀνοικτομμάτης. Συσφίγγει πρὸς ἄλληλα τὰ χείλη του, μειδιᾷ καὶ ἀνακατώνει τὰ πινάκιά του ἢ πίνει ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Οἱ γείτονες ὅλοι τὸν ὑπολήπτονται. Ἡ Αὐτοῦ ἐξοχότης ὁ κ. Σερεπετέγκος, ὁ σπουδαιότατος ἰδιοκτήτης τοῦ τόπου κατὰ τὸ πολιτικὸν ἀξίωμα, οὐδέποτε λησμονεῖ νὰ τὸν χαιρετίσῃ λίαν εὐνοϊκῶς ὁσάκις διέρχεται πρὸ τοῦ καπηλείου του, διότι ὁ Νικόλας Ἰβάνιτζ δὲν χωρατεύει. Ἐντὸς ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας συνέλαβεν ἕνα ζωοκλέπτην καὶ τὸν ὡδήγησεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀδικηθέντος. Πρωΐαν τινὰ τὰ ἔβαλε μὲ τοὺς κατοίκους ὅλους ὁλοκλήρου χωρίου, οἵτινες δὲν ἤθελον νὰ δεχθῶσι τὸν ὑπὸ τοῦ κυρίου σταλέντα ἐπιστάτην καὶ τοὺς ἠνάγκασεν εἰς ὑποταγήν... Δὲν εἶναι ὅμως ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, ἡ-

Digitized by Google

τις τὸν ὁδηγεῖ εἰς τὰς πράξεις ταύτας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ πρόνοια τοῦ νὰ καθιστᾷ τὸν ἑαυτόν του φοβερὸν εἰς τοὺς χωρικούς, ἵνα μὴ πάθῃ τίποτε ὁ ἴδιος. Ἡ σύζυγός του, δραστηρία ἀστὴ ζωηρὸν ἔχουσα τὸ βλέμμα καὶ τὴν ῥῖνα λεπτήν, ἤρχισεν ἀπό τινος νὰ καθίσταται παχεῖα ὡς ὁ ἀνήρ της. Ὁ Νικόλας ἔχει τυφλὴν πρὸς αὐτὴν ἐμπιστοσύνην καὶ πρὸς αὐτὴν ἔχει παραδεδομένα τὰ κλειδία. Οἱ μέθυσοι οἱ μᾶλλον ταραχοποιοὶ τὴν φοβοῦνται, διότι φέρεται αὐστηρῶς πρὸς αὐτούς, τοῦτο δὲ διότι ἀποφέρουσι θόρυβον μὲν πολύν, ὀλίγα δὲ χρήματα. Διὰ τοῦτο προτιμᾷ τοὺς σιγηλοὺς καὶ ἀταράχους.

Ἡμέραν τινὰ τοῦ Ἰουλίου ἡ ζέστη ἦτο πνιγηρά! Μετὰ κόπου ἀνέβαινον πρὸς τὸ Πρίτυννι Καβάτσοη, στενὸν δρομίσκον παρὰ τὴν χαράδραν τοῦ Κολοτόφκα. Ὁ ἥλιος κατέκαιε τὰ πέριξ, φοβερὸς καὶ ἄφευκτος, μετὰ δὲ τῆς ἀτμοσφαίρας ἀνεμιγνύετο πυκνὸς κονιορτός. Οἱ κόρακες ἑλκύοντες ἐπὶ τῶν ὑαλιστερῶν μαύρων πτερῶν των ὅλας συγχρόνως τὰς χρωματιστικὰς καὶ φωτεινὰς ἀκτῖνας εἶχον χάσκον τὸ ῥάμφος των καὶ ἔρριπτον ἐσκοτισμένα βλέμματα ἐπὶ τῶν διαβατῶν, παρ' ὧν ἐζήτουν ὀλίγην εὐσπλαγχνίαν ὡς ἐλεημοσύνην. Θὰ ἐφθόνουν βεβαίως τοὺς πυργίτας, οἵτινες μόνοι ἀντὶ νὰ παραπονοῦνται διὰ τὰ κυνικὰ καύματα, ἀνύψουν τὰ πτερά των, ἐκελάδουν ὑπέρ ποτε καὶ ἔκαμνον τρομερὰς ἐφόδους ἐπὶ τῶν γεισωμάτων, ἔπειτα δὲ πετῶντες εἰς τὸν ἀέρα ἀγεληδὸν ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς κονιορτώδους ὁδοῦ ἐπέπιπτον ὡς μέγα μελανόφαιον νέφος, ὅπου ἦτο κάνναβις ἐσπαρμένη καὶ ἐκεῖ ἔκαμνον κάκωσιν δεινήν. Μ' ἐβασάνιζε δίψα φοβερὰ καὶ δὲν εὕρισκον ἐνώπιόν μου οὔτε βρύσιν οὔτε ῥύακα. Ἐν Κολοτόφκα, ὅπως ἐν τοῖς πλείστοις χωρίοις τῶν στεππῶν, οἱ χωρικοὶ μὴ ἔχοντες οὔτε πηγὰς οὔτε φρέατα, ἔχουσι συνειθίσει τοὺς στομάχους των εἰς τὴν ῥόφησιν ὑδαροῦς βορβόρου, ὃν λαμβάνουσιν ἀφ' οἱουδήποτε ἕλους. Ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ ζητήσω παρὰ τοῦ Νικόλα ποτήριον ζύθου ἢ κβάς.

Εἰς οὐδεμίαν μὲν ὥραν τοῦ ἔτους εἶναι εὐχάριστον τὸ Κολοτόφκα, διεγείρει δὲ αἴσθημα ἰδιαιτέρως λυπηρὸν καὶ ἀνιαρὸν ὅτε, ὅπως σήμερον, τὸ κατακαίει ὁ ἥλιος τοῦ Ἰουλίου . . . Κατάκοπος ἐπλησίασα πρὸς τὸ καπηλεῖον διεγείρων τὸν θαυμασμὸν τῶν μικρῶν παιδίων καὶ τὰς ὑλακὰς τῶν κυνῶν. Ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας ἐπαρουσιάσθη αἴφνης ὑψηλός τις ἀνήρ, γυμνὴν ἔχων τὴν κεφαλήν, ἐνδεδυμένος μὲ χονδρὸν μαλλιαρὸν ὕφασμα καὶ ἐζωσμένος κυανῆν ζώνην. Θὰ ἦτό τις ὑπηρέτης τῶν περιχώρων· ἡ πυκνή του λευκάζουσα κόμη διεχύνετο αὐχμηρὰ καὶ ἄτακτος περὶ τὸ ἐρρυτιδωμένον καὶ ξηρὸν πρόσωπόν του. Ἐφώνει τινὰ κινῶν σὺν τῇ φωνῇ τὰς χεῖρας, αἱ δὲ κινήσεις του ἐδείκνυον ὅτι τὸ καπηλεῖον εἶχεν ἐπιδράσει ἐπὶ τοῦ λογικοῦ του.

— Ἔλα! ἔλα λοιπόν! ἔλεγε παραδόξως ἀνυψῶν καὶ βλέφαρα καὶ ὀφρῦς, ἔλα, Μοργάς! Δὲν κινεῖσαι, ἀδελφέ, δὲν κινεῖσαι . . . Περιμένουν μέσα . . . καὶ σὺ δὲν κινεῖσαι . . . δὲν κάμνεις καλά! . . .

— Ἔρχομαι, ἔρχομαι, ἀπεκρίθη μία λεπτὴ φωνὴ ὡς τῆς αἰγός, καὶ ἐκ τῶν ὄπισθεν τῆς καλύβης προῆλθε μικρόσωμός τις καὶ χονδρὸς κυφός. Ἔφερε τὸ χωρικόν του ἔνδυμα περασμένον διὰ τῆς μιᾶς μόνον χειρίδος. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐφόρει μυτηρὸν σκοῦφον χωμένον μέχρι τῶν ὤτων· ἀεικίνητα ἦσαν τὰ μικρὰ καὶ κίτρινα ὄμματά του, ἐπὶ δὲ τῶν χειλέων του ἔτρεχε μειδίαμα μόλις συγκρατούμενον καὶ ὀλίγον βεβιασμένον. Εἶχε τὴν ῥῖνα μακρὰν καὶ προέχουσαν ὡς πρῷραν πλοίου. «Ἔρχομαι, ἀδελφέ, ἐξηκολούθει λέγων ἐν ᾧ ἐβάδιζε πρὸς τὸ καπηλεῖον, ἔρχομαι, ἀλλὰ διὰ τί μὲ φωνάζεις, τί τρέχει ἐκεῖ μέσα;

— Τί σὲ φωνάζω; ἀπήντησεν ὁ ἄλλος· εἶσαι παράξενος ἄνθρωπος, Μοργάς· σὲ φωνάζουν εἰς τὸ καπηλεῖον καὶ ἐρωτᾷς διὰ τί; Σὲ περιμένει μέσα ὁ Ἰάσκας, ὁ Δίκι Βάρινε καὶ ὁ ἐργολάβος, 'ζεύρεις, ἀπὸ τὴν Γίζδραν. Ὁ Ἰάσκας ἐστοιχημάτισε μὲ τὸν ἐργολάβον· ἐστοιχημάτισαν μπίραν, νὰ πληρώσῃ ὅποιος ἤθελε χάσει. Θὰ τραγουδήσουν, κατάλαβες; καὶ ὅποιος χάσει θὰ πληρώσῃ.

— Ὁ Ἰάσκας θὰ τραγουδήσῃ; ἠρώτησε ζωηρῶς ὁ Μοργάς . . . ἀλήθειαν μοῦ λές, Ὀβάλδουϊ;

— Δὲν λέγω ψεύματα, ἀπήντησεν ὑπερηφάνως ὁ Ὀβάλδουϊς, ἀλλὰ τί κουτὸς εἶσαι νὰ ἐρωτᾷς· ἀφ' οὗ ἐστοιχημάτισε θὰ τραγουδήσῃ βέβαια, τί ἐρωτᾷς;

— Ἐμπρὸς λοιπόν!»

Ὁ διάλογος οὗτος εἶχε πολὺ διεγείρει τὴν περιέργειάν μου. Πολλάκις εἶχον ἀκούσει νὰ φημίζηται ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ τὸ ᾆσμα τοῦ Ἰάσκα καὶ εὐχαριστήθην διὰ τὴν περίστασιν, ἥτις μοῦ ἐπαρουσιάζετο νὰ τὸν ἀκούσω καὶ μάλιστα ἐν διαγωνισμῷ. Εἰσῆλθον εἰς τὸ καπηλεῖον μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ παρακολουθήσω ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὸν μουσικὸν ἀγῶνα.

Ὑποθέτω ὅτι ὀλίγιστοι ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν ἔσχον ἀφορμὴν νὰ ἴδωσί ποτε ῥωσσικὸν ἀγροτικὸν καπηλεῖον καὶ μάλιστα νὰ τὸ *προσέξωσιν*· ἀλλ' ὁ γράφων ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν κυνηγῶν καὶ τί δὲν βλέπουσιν οἱ κυνηγοί; Ἡ ἐξωτερικὴ τῶν καπηλείων ἐκείνων θέα ὁμοιάζει πρὸς θέαν καλύβης, ἡ δ' ἐσωτερική των διάταξις εἶναι ἁπλουστάτη. Ἔχουσι πρῶτον μὲν μικρὸν σκοτεινὸν δωμάτιον εἰσόδου, ἔπειτα δὲ μεγάλην αἴθουσαν ἣν ῥωσσιστὶ ὀνομάζουσι *βελάϊκα ἴζβα*, ἤτοι λευκὴν ἢ φωτεινὴν αἴθουσαν. Ἡ αἴθουσα αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο μέρη διὰ διατειχίσματος, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου μόνον οἱ ἀ-

Digitized by Google

νήκοντες εἰς τὴν οἰκογένειαν δύνανται νὰ εἰσχωρήσωσι. Πρὸς τὸ διατείχισμα τοῦτο ἐρείδεται πλατεῖα τράπεζα δρυίνη, ἥτις εἶναι τὸ *ταμεῖον*, καὶ ἐπ' αὐτῆς, ἐνίοτε εἰς διπλῆν ἢ τριπλῆν σειράν, ἵστανται ἐν παρατάξει ἐσφραγισμέναι φιάλαι ποικίλαι τὸ χρῶμα καὶ τὸ μέγεθος. Ὑπεράνω δὲ τῆς τραπέζης, ἐν τῷ διατειχίσματι, εἶναι κεκομμένον ἄνοιγμα πλατὺ μᾶλλον ἢ μακρόν. Τὸ ἔμπροσθεν μέρος τῆς *ἴζβας*, ὅπερ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τῶν φοιτώντων, ἔχει ὡς ὅλα ἔπιπλα θρανίον ἐρειδόμενον πέριξ πρὸς τὸν τοῖχον, δύο ἢ τρία κενὰ βαρέλια καὶ τράπεζαν παρά τινι γωνίᾳ ὑποκάτω τοῦ εἰκονίσματος. Ἐν γένει τὰ καπηλεῖα τὰ ἀγροτικὰ εἶναι ἱκανῶς μελαγχολικά, δὲν βλέπεις δ' ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν γυμνῶν τοίχων τὰς χονδροειδεῖς ἐκείνας καὶ ζωηρῶς κεχρωματισμένας ξυλογραφίας ἢ μᾶλλον φλοιογραφίας τὰς λεγομένας *λουβίτσνύϊα*, αἵτινες θεωροῦνται ἀπαραίτητοι εἰς πᾶσαν ῥωσσικὴν καλύβην.

Ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὸ καπηλεῖον, ἡ συνηγμένη συντροφία ἦτο ἤδη ἱκανή.

Εἰς τὸ ταμεῖον ἐκάθητο, κρύπτων μὲ τὰς εὐρείας ὠμοπλάτας του καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ διατειχίσματος ἄνοιγμα καὶ τὰς πυραμίδας τῶν φιαλῶν καὶ ὅλην τὴν ὄπισθεν σκηνὴν ὁ Νικόλας Ἰβάνιτζ, φορῶν πλατὺ ὑποκάμισον χρωματιστῆς ἰνδιάνας καὶ περιφέρων τρυφερὸν μειδίαμα ἐπὶ τῶν φουσκωμένων παρειῶν του. Μὲ τὴν λευκὴν καὶ παχουλήν του χεῖρα ἐκίρνα δύο ποτήρια οἰνοπνεύματος εἰς τοὺς φίλους του Μοργὰς καὶ Ὀβάλδουϊν, οἵτινες πρὸ μικροῦ εἶχον εἰσέλθει· ὄπισθεν δ' αὐτοῦ, ἔν τινι γωνίᾳ, παρὰ τὸ παράθυρον, μόλις διεκρίνετο ἡ γυνή του, τῆς ὁποίας τὰ βλέμματα δραστηρίως συνήργουν πρὸς τὴν ἐποπτείαν τοῦ συζύγου.

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ καπηλείου ἵστατο ἰσχνός τις, ἀλλὰ καλοκαμωμένος ἀνήρ· θὰ εἶχεν εἴκοσι τριῶν ἐτῶν ἡλικίαν καὶ ἐφόρει μακρὸν καφτάνιον ἐκ κυανοῦ ναγκίνου. Ὡμοίαζε πρὸς ἰσχυρὸν ἐργάτην ἐργοστασίου, ἂν καὶ ἡ ὄψις του δὲν ἐδείκνυεν ἄνθρωπον ἄκρας ὑγείας. Αἱ χαλαραί του παρειαί, οἱ μεγάλοι του καὶ ἀνήσυχοι καστανοὶ ὀφθαλμοί, ἡ εὐθεῖα ῥὶς μὲ εὐκινήτους μυκτῆρας, τὸ ἐξέχον λευκόν του μέτωπον, τὸ ὁποῖον περιεκόσμουν κιτρινωποὶ βόστρυχοι, οὓς ἔρριπτεν ὄπισθεν τῶν ὤτων, τὰ ὀλίγον χονδρά, ἀλλ' ἀνθηρὰ καὶ ἐκφραστικὰ χείλη, ἐδείκνυον ἐμπαθῆ καὶ βίαιον χαρακτῆρα. Εὑρίσκετο εἰς προφανῆ ταραχήν. Ἤνοιγε καὶ ἔκλειε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀνέπνεεν ἀτάκτως· οἱ βραχίονές του ἔτρεμον ὡς ὑπὸ πυρετοῦ καὶ εἶχε τῷ ὄντι τὸν πυρετὸν ἐκεῖνον τὸν νευρικόν, τὸν γνωστὸν εἰς τοὺς ὁμιλοῦντας ἢ ᾄδοντας ἐνώπιον ὁμηγύρεως ποθούσης νὰ ἀκούσῃ θαυμάσια. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἦτο ὁ Ἰάσκας· ἤτοι Ἰάκωβος ὁ ἐπικαλούμενος Τοῦρκος. Πλησίον αὐτοῦ ἵστατο τεσσαρακοντούτης τις μὲ πλατεῖς ὤμους καὶ παρειὰς παχείας, χαμηλὸν μέτωπον, μικροὺς ταρταρικοὺς ὀφθαλμούς, ῥῖνα μικρὰν καὶ πεπιεσμένην, πηγούνιον τετραγωνικόν, κόμην μαύρην στίλβουσαν καὶ τραχεῖαν ὡς αἱ τρίχες ψήκτρας. Ὁ βλέπων τὴν μελαγχροινὴν καὶ μολυβδόχρουν ἐκείνην ὄψιν μὲ τὰ πελιδνὰ χείλη, ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς σκεπτικῆς συννοίας, ἐν ᾗ τότε εὑρίσκετο, ᾐσθάνετο ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἠδύνατο νὰ μεταλάβῃ χαρακτῆρος ἀγρίου ἢ ὅτι εἶχεν ἤδη μεταλάβει εἰς ἄλλας περιστάσεις τοιαύτης ἐκφράσεως. Χωρὶς δι' ὅλου νὰ κινῆται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος περιέφερε κύκλῳ ἠρέμα τὰ βλέμματα ὡς ὁ βοῦς ὑπὸ τὸν ζυγόν. Ἐφόρει παλαιὸν ἐπανωφόριον μὲ πλατέα χάλκινα κομβία καὶ τετριμμένος μαῦρος μεταξωτὸς λαιμοδέτης περιέβαλλε τὸν ὀγκηρὸν καὶ μυώδη λαιμόν του. Ἦτο ὁ Δίκι-Βάρινε ἤτοι ὁ Ἄγριος Κύριος.

Ἀπέναντι αὐτοῦ εἰς τὴν γωνίαν τοῦ θρανίου, ὑπὸ τὸ εἰκόνισμα, ἐκάθητο ὁ ἀντίπαλος τοῦ Ἰάσκα, ὁ ἐργολάβος ἀπὸ τὴν Γίζδραν. Ἦτο μεσαίου ἀναστήματος ἄνθρωπος, τριακοντούτης περίπου, μὲ περκνώματα εἰς τὸ πρόσωπον, μὲ ῥῖνα ὀλίγον στραβήν, μικροὺς καὶ ζωηρούς, ἀλλ' ἀνομοίους ὀφθαλμοὺς καὶ μεταξῶδες γένειον. Εἶχε εὐκίνητον καὶ ζωηρὸν τὸ βλέμμα, ἐκράτει τὰς χεῖρας ὑπὸ τὰ σκέλη, ὡμίλει μεθ' ἡσυχίας, ἐκτύπα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πότε τὸν ἕνα πόδα καὶ πότε τὸν ἄλλον, ὅπερ ἔκαμνεν ὥστε νὰ φαίνωνται τὰ ὄχι ἄκομψα ὑψηλά του καὶ πρὸς τὸ ἄκρον διὰ κοκκίνης παρυφῆς κεκοσμημένα ὑποδήματα. Ἐφόρει *ἀρμιάκον* ἐκ λεπτοῦ τεφρόχρου ἐριούχου μὲ χνουδωτὸν περιλαίμιον, ὁπόθεν ἐφαίνετο ζωηρῶς τὸ κόκκινον του ὑποκάμισον, κομβωμένον μὲ δύο κομβία ἐπὶ τοῦ τραχήλου. Εἰς τὴν ἀντίθετον γωνίαν, δεξιὰ τῆς θύρας, ἐκάθητο ἐνώπιον τραπέζης παράξενος *μουζίκος* μὲ λευκόφαιον χονδρὸν ἐπενδύτην, ἱκανῶς ἐσχισμένον πρὸς τὸν δεξιὸν ὦμον. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου εἰσέδυεν ὡς χείμαρρος κιτρινωπὸς διὰ τῶν ἐσκοτισμένων ὑάλων τῶν δύο μικρῶν παραθύρων τοῦ προσώπου τοῦ καπηλείου, χωρὶς ὅμως νὰ καταβάλλῃ τὴν συνήθη σκοτίαν τῆς αἰθούσης· τὰ πάντα ἐφωτίζοντο τόσον πενιχρῶς, ὥστε ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ φῶς ἐκηλίδωνε πάντα τὰ ἀντικείμενα, ἐφ' ὧν προσέπιπτεν. Ὅθεν ἦτο σχεδὸν ψύχρα ἐντὸς τοῦ καπηλείου, καὶ ἡ ἀνυπόφορος ζέστη, ἣν περιέγραψα, οὐδόλως ἦτο ἐκεῖ ἐπαισθητή.

Ἡ παρουσία μου, τὸ παρετήρησα, ἐτάραξεν ὀλίγον τοὺς τακτικοὺς πελάτας τοῦ Νικόλα. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς εἶδον ὅτι ὁ Ἰβάνιτζ μὲ ἐχαιρέτισεν ὡς ἄνθρωπον γνώριμον ἡσύχασαν καὶ δὲν ἔδωκαν πλέον προσοχὴν εἰς τὸ ὑποκείμενόν μου. Ἐζήτησα ζύθον καὶ ἐκάθησα εἰς τὴν γωνίαν

Digitized by Google

παρὰ τὴν τράπεζαν, πρὸ τῆς ὁποίας ἐκάθητο καὶ ὁ *μουζίκος* μὲ τὸν ἐσχισμένον ἐπενδύτην.

— Ἔ! λοιπόν! ἐκραύγασεν ὁ Ὀβάλδουϊς ἀφ' οὗ κατέπιε διὰ μιᾶς ἓν ποτήριον οἰνοπνεύματος, συνοδεύων τὴν κραυγὴν μὲ τὰς γνωστὰς χειρονομίας ἄνευ τῶν ὁποίων ἐφαίνετο ὅτι οὐδὲ λέξιν ἠδύνατο νὰ ἀρθρώσῃ, «Τί περιμένομεν; Πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν, Ἰάσκα!»

— Βέβαια, βέβαια, ν' ἀρχίσητε, προσέθηκεν ὡς διδων θάρρος ὁ Νικόλας.

— Ἂς ἀρχίσωμεν, ὑπέλαβε μεθ' ἡσυχίας καὶ μειδιῶν ὁ ἐργολάβος, ἐγὼ εἶμαι ἕτοιμος.

— Καὶ ἐγὼ ἕτοιμος εἶμαι, ἐψιθύρισεν ὄχι ἄνευ ταραχῆς καὶ ὁ Ἰάσκας ὁ Τοῦρκος.

— Ἀφ' οὗ καὶ οἱ δύο εἶσθε ἕτοιμοι, ἀρχίσατε λοιπὸν, εἶπε καὶ ὁ Μοργάς.

Ἀλλὰ μὲ ὅλην τὴν ὁμόφωνον παρακέλευσιν, οὐδεὶς ἤρχιζεν. Ὁ ἐργολάβος ἔμενεν εἰς τὴν γωνίαν του καὶ δὲν ἠγείρετο. Ὅλοι ἐφαίνοντο ὡς ἂν ἐπερίμενόν τι.

— Ἐμπρὸς λοιπόν! ἐκραύγασε παταγωδῶς ὁ Ἄγριος Κύριος.

Ὁ Ἰάσκας ἐφρικίασεν. Ὁ ἐργολάβος ἠγέρθη, διώρθωσε τὸν κόμβον τῆς ζώνης του καὶ ἔβηξε.

— Καὶ ποῖος λοιπὸν θ' ἀρχίσῃ; εἶπε πρὸς τὸν Δίκι-Βάρινε, ὅστις ἐξηκολούθει μένων ἀκίνητος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου, ὑποβασταζόμενος ὑπὸ τῶν δύο χονδρῶν ποδῶν του διεσταλμένων καὶ ἔχων χωμένας τὰς χεῖρας εἰς τὰ θυλάκια τοῦ πλατέος πανταλονίου του.

— Σύ, ἀδελφέ, ἄρχισε, εἶπεν ὁ Ὀβάλδουϊς πρὸς τὸν ἐργολάβον.

Ὁ Δίκι-Βάρινε παρετήρησε μετὰ θυμοῦ τὸν αὐτόκλητον ἐκεῖνον τελετάρχην, ὅστις ἐψιθύρισε δειλῶς μίαν ἢ δύο συλλαβάς, ἐταράχθη, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν ὀροφήν, ἤγειρε τοὺς ὤμους καὶ ἀπεσύρθη.

— Θὰ τραβήξωμεν κλῆρον, εἶπεν ἐπιτακτικῶς ὁ Δίκι-Βάρινε, καὶ ὁ ζῦθος νὰ εἶναι ἕτοιμος.

Ὁ Νικόλας ἔσκυψε καὶ ἐγειρόμενος ἀπέθηκε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ τῆς τραπέζης μίαν *ὀσμουὰρ* ζύθου.

Ἔπειτα παρετήρησεν ὁ Βάρινε τὸν Ἰάκωβον καὶ τῷ ἔκαμε σημεῖον συνεννοήσεως. Ἐκεῖνος δὲ ἀνεζήτησεν εἰς τὸ θυλάκιόν του καὶ ἐξήγαγε χονδρὸν χάλκινον γρόσιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκαμε σημεῖον μὲ τοὺς ὀδόντας.

Ὁ ἀντίπαλός του ὁ ἐργολάβος ἐτράβηξεν ἀπὸ κάτωθεν τοῦ καφτανίου του ὡραῖον δερμάτινον βαλάντιον, ἐξέστριψε βραδέως τὰ σειρίτια καὶ χύσας ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ἱκανὰ κέρματα, ἔλαβεν ἔπειτα ἐκεῖθεν χονδρὸν καινουργὲς γρόσιον. Ὁ Ὀβάλδουϊς προέτεινε τὸ παλαιὸν ῥυπαρόν του κασκέτον καὶ ἐν αὐτῷ ἔρριψαν τὰ κέρματά των οἱ δύο ἀντίπαλοι.

—Σὺ θὰ τραβήξῃς, εἶπεν ὁ Δίκι-Βάρινε πρὸς τὸν Μοργάς.

Ὁ Μοργάς, εὐχαριστημένος διότι ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ καὶ αὐτὸς ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν διαδικασίαν ἐκείνην, ἐμειδίασεν, ἔλαβε τὸ κασκέτον μὲ τὰς δύο του χεῖρας καὶ ἤρχισε νὰ ταράττῃ τὰ κέρματα εἰς τὸν ἀέρα.

Σιγὴ ἐπεκράτησε. Τὰ δύο γρόσια ἤχουν κτυπῶντα πρὸς ἄλληλα. Παρετήρουν μετὰ προσοχῆς τὰς ὄψεις πάντων, πάντες δὲ ἐδείκνυον φοβερὰν ἀνυπομονησίαν. Καὶ αὐτὸς ὁ Δίκι-Βάρινε συνέστειλε τὰς ὀφρῦς· ὁ γείτων μου ὁ μουζίκος ὑπὸ τῆς περιεργείας εἶχε παραδόξως ἐκτείνει τὸν λαιμόν του. Ὁ Μοργὰς ἔχωσε τὴν χεῖρα εἰς τὸ κασκέτον καὶ ἐξήγαγε τὸ γρόσιόν τοῦ ἐργολάβου. Ἡ ὁμήγυρις ἐστέναξεν· ἔμελλον νὰ ἀρχίσωσιν. Ὁ Ἰάκωβος ἔγεινε κατακόκκινος, ὁ ἐργολάβος διὰ τῆς χειρὸς διώρθωσε τὴν κόμην του.

— Καλὰ εἶπα, ἀνέκραξεν ὁ Ὀβάλδουϊς, ὅτι σὺ ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃς!

— Ἐβαρύνθημεν τὴν γλῶσσάν σου καὶ κάτω τὰς χεῖρας! ἐκραύγασεν ὁ Δίκι-Βάρινε. Ἄρχισε λοιπὸν, εἶπεν ἔπειτα ἀποταθεὶς πρὸς τὸν ἐργολάβον.

— Ποῖον ᾆσμα; ὑπέλαβεν ἐκεῖνος μετά τινος ταραχῆς.

— Ὅποιον θέλεις, ἀπήντησεν ὁ κάπηλος σταυρώνων ἐπὶ τοῦ στήθους τὰς χεῖρας, δικαίωμά σου εἶναι, ἡμεῖς δὲν ἔχομεν παρὰ νὰ κρίνωμεν ἐν συνειδήσει . . .

— Ἀδέλφια, ἀφήσατέ με νὰ βήξω ὀλίγον, ἐπανέλαβεν ὁ ἐργολάβος θωπεύων διὰ τῆς χειρὸς τὸ χνουδωτόν του περιλαίμιον . . . Ἔπειτα ἐρρέμβασεν ὀλίγον, ἐκίνησε τὴν κεφαλήν, ἔκαμεν ὀλίγα βήματα ἐμπρός. . . Ὁ Ἰάσκας τὸν κατέτρωγε μὲ τοὺς ὀφθαλμούς.

Πρὶν ἢ περιγράψω τὸν γενόμενον μουσικὸν ἀγῶνα, νομίζω πρέπον νὰ προτάξω ὀλίγας λέξεις περὶ ἑκάστου τῶν προσώπων τοῦ παρόντος διηγήματος, διότι ὁ βίος τινῶν ἐξ αὐτῶν μοὶ ἦτο ἤδη γνωστὸς πρὶν ἢ ἴδω αὐτοὺς συνηγμένους ἐν τῷ καπηλείῳ τοῦ Νικόλα, ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους, συνέλεξα μετὰ ταῦτα περὶ τοῦ βίου των τὰς ἀπαιτουμένας πληροφορίας.

Τοῦ Ὀβάλδουϊ τὸ πραγματικὸν ὄνομα εἶναι Εὐγράφιος Ἰβάνωφ, ἀλλ' οὐδεὶς ἐν τῇ χώρᾳ ὀνομάζει αὐτὸν διὰ τοῦ ἀληθινοῦ του ὀνόματος, καὶ αὐτὸς δὲ καυχᾶται ἐπὶ τῷ ἐπωνυμίῳ, ὅπερ δύναται νὰ σημαίνῃ ἄνθρωπον ἀεικίνητον, φλύαρον, ἐλαφρόν. Ἦτο ὑπηρέτης ἄγαμος καὶ μέθυσος, ὃν οἱ κύριοί του ἀφῆκαν ἐλεύθερον εἰς τὰς ὀρέξεις του· μὴ ἔχων δὲ οὔτε ἐργασίαν οὔτε λεπτὸν εὕρισκε τρόπον νὰ διασκεδάζῃ καθ' ἑκάστην εἰς τὴν ῥάχιν τῶν ἄλλων, ἂν καὶ δὲν ἦτο πολὺ εὐάρεστος ἡ συναναστροφή του, ἀπ' ἐναντίας δὲ διὰ τῆς ἀκατασχέτου φλυαρίας του,

Digitized by Google

διὰ τῆς αἰωνίας ταραχῆς του καὶ τοῦ ἀκαταπαύστου γέλωτός του, ἠνώχλει τοὺς πάντας ὡς ὁ κώνωψ ἢ ἡ μυῖα. Δὲν ἤξευρεν οὔτε νὰ χορεύῃ, οὔτε νὰ ᾄδῃ, οὔτε νὰ κρούῃ τὴν κιθάραν, οὐδέποτε δὲ εἶπέ τι ὄχι εὐφυές, ἀλλ' οὐδ' ἁπλῶς λογικόν. Εἶναι ἀληθὴς φωνακλᾶς, ἀληθὴς *οὐάλδουϊ*, καὶ ὅμως ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν εἰς τεσσαράκοντα βερστίων πέριξ ἀπόστασιν οὐδεμία ἔγεινε διασκέδασις ἀνθρώπων τῆς κατωτέρας τάξεως χωρὶς νὰ εὑρίσκηται καὶ τὸ ὑποκείμενόν του ἐν τῷ μέσῳ τῶν συμποτῶν, πάντες δ' ἐσυνείθισαν νὰ τὸν ὑπομένωσιν ὡς ἀναπόφευκτον κακόν. Μόνος δ' ὁ Δίκι-Βάρινε ἠδύνατο νὰ τὸν ἀναχαιτίζῃ ὅτε ὑπερέβαινε τὰ ὅρια.

Διάφορος ἄνθρωπος ἦτο ὁ Μοργάς. Τὸ ἐπωνύμιόν του, *μοργάς*, ὅπερ σημαίνει περίπου *σκαρδαμυκτής*, εἶναι ἄγνωστον διὰ τίνα αἰτίαν τῷ ἐδόθη, διότι βεβαίως δὲν ἀνοιγοκλείει τοὺς ὀφθαλμοὺς πλειότερον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ὁ ῥωσσικὸς λαὸς ἔχει μεγάλην τάσιν εἰς τὸ ἀπονέμειν τοιαῦτα ἐπωνύμια, ὁ δὲ κατοικήσας εἰς εἴκοσι διαφόρους τόπους τρέχει τὸν κίνδυνον νὰ κοσμηθῇ δι' εἴκοσι διαφόρων ἐπωνυμίων, τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι πολὺ ποικίλα, κατὰ τὴν σημασίαν καὶ τὴν εὐστοχίαν. Μὲ ὅλας μου τὰς προσπαθείας τοῦ νὰ φωτισθῶ ἐπαρκῶς περὶ τοῦ παρελθόντος βίου του, ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἠδυνήθην ν' ἀποφύγω πλείστας ἐκλείψεις φωτός, τὸ αὐτὸ δὲ βεβαίως ἤθελε πάθει καὶ πᾶς ἄλλος περίεργος, ὅστις ἤθελεν ἐπιδοθῇ εἰς ὁμοίας ἐρεύνας. Τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον ἔμαθον εἶναι ὅτι εἶχε χρηματίσει ἁμαξηλάτης γραίας κυρίας, ἥτις δὲν εἶχεν οἰκογένειαν, ὅτι ἡμέραν τινὰ ἔφυγεν αἴφνης συμπαραλαμβάνων τοὺς τρεῖς ἀρίστους ἵππους, οὓς ἡ κυρία εἶχεν ἐμπιστευθῇ εἰς τὴν φροντίδα του, ὅτι ἐπὶ ὁλόκληρον ἔτος εἶχε κατασταθῇ ἀνεύρετος καὶ ὅτι πεισθεὶς φαίνεται περὶ τῶν κινδύνων, οὓς συνεπήγετο ὁ πλάνης βίος, ἐπανῆλθε μόνος του, χωλὸς μέν, κάτισχνος καὶ ῥακένδυτος, ἀλλὰ μετανοῶν καὶ προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τῆς κυρίας του. Ἔκτοτε διὰ τῆς καλῆς του διαγωγῆς ἔκαμε νὰ λησμονηθῶσιν αἱ παλαιαί του ἁμαρτίαι, ἐπανέκτησε τὴν εὔνοιαν τῆς εὐγενοῦς δεσποίνης, ἐγένετο ἐπιστάτης τοῦ κτήματος, μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῆς εὑρέθη ἐλεύθερος τῆς δουλοπαροικίας καὶ ἐγγεγραμμένος εἰς τοὺς ἀστούς. Ἔγεινεν ἔπειτα γεωργός, εἰργάζετο παρὰ τοῖς κτηματίαις τῶν περιχώρων, ἀπέκτησέ τινα περιουσίαν καὶ τώρα ζῇ ἀνέτως.

Εἶναι πρακτικὸς ἄνθρωπος, συνετός, οὔτε καλὸς οὔτε κακός. Ἠξεύρει νὰ κερδοσκοπῇ, γνωρίζει νὰ διακρίνῃ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἐκμεταλλεύεται ὅταν τῷ τύχῃ περίστασις. Εἶναι περιεσκεμμένος καὶ ἔχει τὴν φρόνιμον τόλμην τῆς ἀλώπεκος. Δύναται νὰ φλυαρῇ ἐπὶ ὥρας χωρὶς νὰ εἴπῃ τι τὸ ὁποῖον νὰ μὴ θέλῃ νὰ εἴπῃ, ἀναγκάζων ὅμως τοὺς ἄλλους, χωρὶς νὰ θέλωσι, νὰ τῷ ἐκμυστηρεύωνται τὰ πάντα . . . Οὐδέποτε παρατηρεῖ τὸν ἄνθρωπον κατ' εὐθεῖαν, ἀλλὰ δεξιά, ἀριστερά, ὑπεράνω, ὑποκάτω. Ἐπὶ ἑβδομάδας ὅλας σκέπτεται, χωρὶς νὰ εἴπῃ τίποτε, ἂν πρέπῃ ἢ ὄχι νὰ ἐπιχειρήσῃ τι, ἀφ' οὗ δὲ σκεφθῇ, τὸν βλέπεις αἴφνης νὰ ἀναλαμβάνῃ πράγματα, τὰ ὁποῖα εἰς τοὺς ἄλλους φαίνονται ἐξόχως τολμηρά. Ἔχει πεποίθησιν εἰς τὴν τύχην του, πιστεύει εἰς τὰς προαισθήσεις, εἶναι προληπτικός. Ὀλίγον ἐνδιαφέρεται ἂν τὸν ἀγαπῶσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀρκεῖ νὰ τὸν ὑπολήπτωνται. Ἕνα μόνον υἱὸν ἔχει, νεαρὸν ἔτι, τὸν ὁποῖον ὑπεραγαπᾷ. Ὁ υἱὸς ἐκεῖνος ἀφεύκτως θὰ ἔχῃ μέλλον, διότι διδάσκεται εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ πατρός. Ὅταν μὲ τὸν καλὸν καιρὸν κάθηνται τὸ θέρος ὡς ἐν συμβουλίῳ τὴν ἑσπέραν οἱ γέροντες ἔξωθεν τῶν καλυβῶν των, λέγουσιν· «Ὁ μικρὸς Μοργὰς εἶναι υἱὸς τοῦ πατρός του», καὶ οὐδὲ λέξιν προσθέτει τις εἰς τὴν διπλωματικὴν ἐκείνην φράσιν.

Ὁ ἐργολάβος εἶναι ἐργολάβος καὶ ὑπὸ οὐδὲν σχεδὸν ἄλλο ὄνομα εἶναι γνωστὸς καθ' ὅλην τὴν χώραν. Τὸν μεταχειρίζονται εἰς παντοῖα ἔργα, διότι εἶναι δραστήριος καὶ ὑπήκοος. Μίαν μόνην ἔχει φιλοδοξίαν, ὅτι εἶναι ἄριστος ψάλτης.

Ὁ Ἰάκωβος ὁ Τοῦρκος ἢ Ἰάσκας ὁ ἐν τῷ ᾄδειν ἀντίπαλος τοῦ ἐργολάβου, ἔσχε τὸ ἐπωνύμιον τοῦ Τούρκου, διότι εἶναι τῷ ὄντι υἱὸς μητρὸς Τουρκίσσης, ἥτις εἶχεν ἀπαχθῇ αἰχμάλωτος εἰς τὴν Ῥωσσίαν. Ὁ Ἰάκωβος ἀγροῖκος κατὰ τὸ ἐξωτερικόν, εἶναι κατὰ βάθος φιλόμουσος καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, ἐργάζεται δὲ παρά τινι χαρτοποιείῳ τῶν περιχώρων.

Ὡς πρὸς τὸν Δίκι-Βάρινε, τὸν Ἄγριον Κύριον, θὰ εἴπω πλειότερα, διότι ὁ ὑψηλὸς πολιτισμός, εἰς ὃν ἔφθασεν ὁ κόσμος, διέδωκε πολὺ τὴν πρὸς τοὺς ἀγρίους ὄρεξιν. Ἄλλως δὲ ὁ περὶ οὗ λόγος εἶναι πλειότερον μὲν αἰνιγματικός, ὀλιγώτερον δὲ ἄγριος καὶ ὀλιγώτερον κύριος ἢ ὅσον λέγει τὸ ἐπωνύμιόν του.

Ἡ πρώτη ἐντύπωσις, ἣν ἐμποιεῖ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, εἶναι ἡ συναίσθησις ἀγρίας δυνάμεως, ἀκατεργάστου, βαρείας, πιεστικῆς, ἀδαμάστου, καταπληκτικῆς. Πρέπει νὰ ἔχῃ ὑγείαν Ἡρακλέους, ὃν ἤθελέ τις κατασκευάσῃ διὰ πελέκεως ἐκ δρυός, Ἡρακλέους ἐνέχοντος δέκα ἀνθρώπων ζωήν. Ἂν δὲν τὸν θέλητε ὡς Ἡρακλέα, δύναμαι νὰ σᾶς τὸν παραστήσω ὡς ἄρκτον, ἀλλ' ἄρκτον ὄχι ἀμέτοχόν τινος χάριτος, ἥτις κατ' ἐμὲ προέρχεται ἐκ τῆς λαμπρᾶς καὶ ἀταράχου πίστεως, ἣν ἔχει ἀκράδαντον εἰς τὴν ἰδίαν ἰσχύν. Εἶναι δύσκολον, πολὺ δύσκολον νὰ μαντεύσῃ ὁ κατὰ πρῶτον μάλιστα παρατηρῶν αὐτόν, εἰς ποίαν κοινωνικὴν κατηγορίαν δύναται νὰ τὸν κατατάξῃ. Διότι ὅσα τις δύ-

Digitized by Google

νατι περὶ αὐτοῦ νὰ εἴπῃ εἶναι ἀρνητικά. Δὲν εἶναι ὑπηρέτης, οὔτε ἀστός, οὔτε ὑπάλληλος, οὔτε εὐγενὴς πτωχεύσας, εἶναι δυνατός τις ἄνθρωπος, ἀβλαβής, ὅστις θέλει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλει, εἰς ὃν πάντες χωρὶς νὰ πολυσκεφθῶσιν ὑποχωροῦσιν. Πῶς εὑρέθη ἐγκατεστημένος εἰς τὴν ἡμετέραν χώραν, ἂν ὑπῆρξε στρατιωτικὸς ἢ πολιτικὸς ὑπάλληλος καὶ τίνος κλάδου, ἂν ἠξεύρῃ νὰ γράφῃ ἢ ὄχι, εἶναι πράγματα παντελῶς ἄγνωστα.

Μένει νὰ εἴπωμεν πῶς ζῇ· τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι οὐδὲν μετέρχεται ἔργον, οὐδεμίαν τέχνην, οὐδεμίαν ἐμπορίαν. Εἰς οὐδενὸς τὸν οἶκον πορεύεται, οὐδενὸς τὴν γνωριμίαν ἐπιζητεῖ καὶ ὅμως οὐδείς ποτε τὸν εἶδεν ἄνευ χρημάτων καὶ παρ' οὐδενός ποτε ἐδανείσθη. Μετριόφρων δὲν εἶναι, οὔτε ζῇ βίον μέτριον καὶ λιτόν, ἀλλ' ἥσυχον, ὡς ἄνθρωπος ἀνεξάρτητος ἀπὸ παντὸς δεσμοῦ καὶ πάσης ὑποτελείας. Τὸν ὀνομάζουν συνήθως μὲ τὸ ῥηθὲν ἐπωνύμιον τοῦ Ἀγρίου Κυρίου, ἀλλ' ὅταν τῷ ἀποτείνουσι τὸν λόγον μεταχειρίζονται συνήθως οἱ ἄνθρωποι τὸ ἀληθινόν του ὄνομα Περευλέκωφ. Χωρὶς ποτε νὰ ἐνεργήσῃ πρὸς τοῦτο, κατώρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν κοινοτέρων ἀνθρώπων· εὐχαρίστως καὶ εἰς τὴν στιγμὴν ὑπακούουσιν εἰς αὐτόν, ἂν καὶ οὐδὲν ἔχει δικαίωμα νὰ διατάσσῃ, οὐδὲ ἴχνος δὲ ὑποδεικνύει ἀπαιτήσεως τοῦ νὰ εἶναι πρὸς αὐτὸν εὐπειθεῖς, ὅσοι κατὰ τύχην ἤθελον ἔλθει εἰς σχέσεις πρὸς αὐτόν.... Ὅ,τι ἐν τῷ Περευλέκωφ μοὶ ἔκαμε πλειοτέραν αἴσθησιν εἶναι τὸ ἔνστικτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει, φυσικῆς τινος βίας καὶ ἀγριότητος, τῆς ὁποίας διορᾷ τις ἐν τῷ βλέμματί του τὰς ἀορίστους ὠθήσεις μετὰ δυσκολίας καταστελλομένας, συνάμα δὲ καὶ εὐγενείας ψυχῆς ὡσαύτως φυσικῆς, τοῦτο δὲ τὸ κρᾶμα ἐν οὐδενί ποτε ἄλλῳ ἀνθρώπῳ ἐπαρουσιάσθη εἰς τὴν παρατήρησίν μου ἐν τοσαύτῃ ἐπιτάσει.

Ὁ ἐργολάβος ὄρθιος μεταξὺ τῆς δρυΐνης τραπέζης τοῦ καπήλου καὶ τῆς γωνίας, ἣν εἶχε καταλίπει, ἔκλεισεν ἐξ ἡμισείας τὰ ὄμματα καὶ ἤρχισε νὰ ᾄδῃ δι' ὑψίστης ἰσχνοφωνίας ἐπιχώριόν τι ᾆσμα, ὅπερ ἤκουον διὰ πρώτην φορὰν καὶ τὸ ὁποῖον δὲν δύνανται ἐπιτυχῶς νὰ ψάλωσι παρὰ οἱ ἔχοντες ἀσφαλῆ τὴν φωνὴν καὶ δυνάμενοι μετὰ καθαρότητος νὰ φθάσωσιν εἰς τοὺς ὑψίστους τόνους. Ἡ φωνὴ τοῦ ἡμετέρου ἐργολάβου ἦτο ἐν γένει γλυκεῖα καὶ εὐάρεστος, ἀλλ' ὀλίγον διάστικτος καὶ διακεκομμένη· τὴν μετεχειρίζετο ὥς τι ὡραῖον καὶ στίλβον ἄθυρμα, τὸ ὁποῖον στρεφογυρίζει τις· ὁ ἦχος ἐφαίνετο ὡσεὶ ἀκαταπαύστως ἀναιβοκαταβαίνων ἀπὸ τῶν νεφελῶν εἰς τὴν γῆν διὰ τῶν ἑλίκων κρυσταλλίνης καὶ ἡλιοσταλάκτου κλίμακος καὶ ἀπὸ τοῦ αἰθερίου καὶ ἀδιοράτου ὕψους καταχέων νιφάδας ἐκθαμβούσης μελῳδίας, αἵτινες οἱονεὶ ἐπέπλεον καὶ ἐκυμαίνοντο μετ' ἀφάτου χάριτος· ἐκεῖθεν δ' ἐνόμιζες ὅτι ἀπεσπῶντο αὐτοσχέδιοι τοῦ ψάλτου σκοποὶ μαγευτικοὶ καὶ ἐναρμόνιοι, ὁμοιάζοντες πρὸς ἀστέρας διάττοντας, οἵτινες ἐπήγαινον νὰ σβεσθῶσιν εἰς τὸ σκότος τῆς σιγῆς . . . καὶ μετὰ τὰς παύσεις ἐκείνας, αἵτινες μόλις σοὶ ἔδιδον καιρὸν ν' ἀναπνεύσῃς, ἐπανήρχιζε πάλιν ὁ ψάλτης μετὰ τόλμης καὶ λαμπρότητος, αἵτινες συμπαρέσυρον τὴν ψυχὴν τοῦ ἀκροατοῦ.

Εἰς τὰς ταχείας ἐξελίξεις τοῦ ᾄσματος ἐκείνου τοὺς σεμνοτέρους σκοποὺς διεδέχοντο ἄλλοι μᾶλλον χαρίεντες· καὶ ἡ ἐντελεστάτη τέχνη, δι' ἧς ᾠκονόμει ὁ ψάλτης τὰς μεταβάσεις μοὶ ἔκαμνον πλειοτέραν ἐντύπωσιν ἢ αἱ ἀλλεπάλληλοι κάμψεις καὶ τὰ τερετίσματα αὐτοῦ, ὅσον θαυμάσια καὶ ἂν ἦσαν ἕνεκα τῆς μελῳδικῆς αὐτῶν καθαρότητος. Πᾶς ἐραστὴς τῆς μουσικῆς θὰ ἐτέρπετο ἀκούων ὅ,τι ἤκουον· ἂν ἦτο Γερμανός, θὰ ἐστέναζε καὶ θὰ ἐξέβαλλε κραυγήν. Ὁ ἐργολάβος εἶναι ἀληθὴς Ῥῶσσος, **tenore di grazia**· εὐαρέστως θὰ τὸν ἤκουον ἐν Μεδιολάνῳ, ἐν Βενετίᾳ ἢ ἐν Νεαπόλει ἢ καὶ ἐν Παρισίοις ὡς ἐλαφρὸν ὑψίφωνον· τὸ ᾆσμά του ἦτο κυρίως χαρωπόν τι ὀρχηστικὸν μέλος, ὅπερ, ἐφ' ὅσον ἠδυνήθην νὰ συναγάγω ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν ἀτελευτήτων ποικιλμάτων καὶ προσθηκῶν καὶ ἐπαναλήψεων, ἤρχιζε περίπου ὡς ἑξῆς·

Ἔσκαβ' ἡ νηὰ ἡ νηούτσιχη
Μικρὸ μικρὸ χωράφι
Κ' ἔσπερνεν ἡ τρελλούτσιχη
Τῶν λουλουδιῶν τὸ σπόρο.
Τὴν εἶδε, τὴν ἀγάπησεν
Ὁ Κούζμας . . . .

Ἔψαλλε καὶ πάντες προσεκτικοὶ τὸν ἤκουον, ἐκεῖνος δ' ἐνόει ὅτι εἶχεν ἐνώπιόν του κριτὰς ἱκανοὺς καὶ πεπειραμένους, διὰ τοῦτο δὲ δὲν *ἐκρατεῖτο* κατὰ τὸ κοινὸν λόγιον. Τῷ ὄντι, εἰς τὰ μέρη τῆς Ῥωσσίας, εἰς ἃ ἐγὼ κατοικῶ, ἀνὰ ἑκατοντάδας ἀριθμοῦνται οἱ λεπτοὶ γνῶσται τῆς ᾠδικῆς, δικαίως δ' ἐπὶ τούτῳ φημίζεται ἡ μεγάλη κώμη τοῦ Σεργιέβσκοε, κειμένη ἐπὶ τῆς μεγάλης ὁδοῦ τοῦ Ὀρὲλ καὶ θεωρουμένη ἐν ἁπάσῃ τῇ Ῥωσσίᾳ ὡς τόπος κατ' ἐξοχὴν ἁρμόδιος διὰ τὰς γλυκυτάτας καὶ τερπνοτάτας ἀσκήσεις τῆς φωνητικῆς μελῳδίας.

Ἐπὶ πολὺ ἔψαλλεν ὁ καλὸς ἐκεῖνος ἀστός, χωρὶς νὰ παραγάγῃ λίαν ἰσχυρὰν συγκίνησιν ἐπὶ τῶν ἀκροωμένων μὲ ὅλην τὴν μελῳδικὴν δύναμιν, ἣν ἀνέπτυσσε, διότι ἔλειπεν αὐτῷ χορός, ὅστις νὰ τὸν ὑποστηρίζῃ κατὰ τὴν περιοδικὴν ἐπαναφορὰν τῆς ἐπῳδοῦ. Τέλος, μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν δυσχεροῦς τινος καὶ θαυμασίως ψαλέντος μέρους, ὅπερ εἶχε κάμει καὶ αὐτὸν τὸν Δίκι-Βάρινε νὰ μειδιάσῃ ἐξ εὐχαριστήσεως, ὁ Ὀβαλδουῒς δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ ἑαυτὸν καὶ ἀφη-

Digitized by Google

κε φωνὴν μανιώδη ἐπιδοκιμασίας. Πάντες ἐφρικίασαν ὑπὸ χαρᾶς. Ὁ Ὀβάλδουϊς καὶ ὁ Μοργὰς ἤρχισαν ὑποκώφως νὰ παρακολουθῶσι τὴν φωνὴν τοῦ ψάλτου, ἀντικαθιστῶντες τρόπον τινὰ τὸν λείποντα χορὸν καὶ ἐκφράζοντες πρὸς τὸν καλλιτέχνην ἐπανειλημμένως τὴν ἀκράτητον αὐτῶν εὐαρέσκειαν.

Ὁ Νικόλας ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς δρυΐνης τραπέζης του ἔσειε καὶ αὐτὸς ἐπιδοκιμαστικῶς τὴν κεφαλὴν δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Ὁ δὲ Ὀβάλδουϊς χώνων ἐντὸς τῶν ὤμων του τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τῆς πολλῆς εὐθυμίας ἐχειρονόμει πρὸς τὸν ἦχον τοῦ ᾄσματος καὶ ἐκτύπα διὰ τῶν χονδρῶν ποδῶν του τὸ ἔδαφος. Ὁ Ἰάκωβος εἶχε κοκκίνους καὶ σπινθηροβολοῦντας τοὺς ὀφθαλμούς, ἔτρεμεν ὡς τὸ φύλλον καὶ ἐμειδία σπασμωδικῶς ὡς ὑπὸ πυρετοῦ. Μόνος ὁ Δίκι-Βάρινε εἶχεν ἀμετάβλητον τὴν ὄψιν καὶ ἀκίνητος ἵστατο εἰς τὴν θέσιν του, ἀλλὰ τὸ βλέμμα του προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ ψάλτου εἶχε γλυκύτητα θαυμασίαν, ἂν καὶ μειδίαμα περιφρονήσεως ἐπεκάθητο ἐπὶ τῶν χειλέων του.

Ἐνθαρρυνόμενος ὑπὸ τῶν προφανῶν σημείων τῆς γενικῆς ἐπιδοκιμασίας, ὁ ψάλτης ἐξηκολούθησεν ὡς στρόβιλος μετὰ τοσαύτης ἐντάσεως καὶ ποικιλίας φθόγγων καὶ ποικιλμάτων καὶ ἐκφράσεως, ὥστε ὅταν ἐπὶ τέλους ἐξηντλημένος, ὠχρὸς καὶ ὑπὸ ψυχροῦ ἱδρῶτος περιβεβρεγμένος, ἀφῆκε, ῥιπτόμενος καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ σῶμα πρὸς τὰ ὀπίσω, τὸν τελευταῖον φθόγγον, φθόγγον ἐκπνέοντα καὶ ὡσεὶ ἀφανιζόμενον εἰς τὰς ἐσχατιὰς τοῦ διαστήματος, γενικὴ κραυγὴ ἐπιδοκιμασίας ὡς ἐκ συνθήματος ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν παρόντων. Ὁ Ὀβάλδουϊς ἐρρίφθη εἰς τὸν τράχηλον τοῦ ψάλτου καὶ περιεπτύξατο αὐτὸν μὲ τοὺς ὀστεώδεις βραχίονάς του· ἐπὶ τοῦ χονδροῦ προσώπου τοῦ Νικόλα ἐπεφάνη ἐρύθημα, ὅπερ ἐνόμιζες ὅτι τῷ ἀφήρει εἴκοσιν ἐτῶν ἡλικίαν καὶ τὸν μετεμόρφωνεν εἰς νεανίαν· ὁ Ἰάκωβος ἐκραύγαζεν ἐκτὸς ἑαυτοῦ· «παλληκαρᾶ, παλληκαρᾶ!» Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ γείτων μου, ὁ μουζίκος, ἐκτύπα μὲ τὰς χεῖρας τὴν τράπεζαν ἐπικαλούμενος τὸν διάβολον καὶ πτύων, ὡς συνήθως κάμνουσιν οἱ κοινότεροι τῶν Ῥώσσων, κατ' ἐπανάληψιν.

— Μᾶς εὐχαρίστησες, ἀδελφέ, ἐφώνει ὁ Ὀβάλδουϊς ἐξακολουθῶν νὰ κρατῇ τὸν ψάλτην, μᾶς εὐχαρίστησες! Ἐκέρδησες, ἀδελφέ, σοῦ τὸ λέγω ἀπὸ τώρα, ἰδικός σου εἶναι ὁ ζύθος. Ποῦ νὰ παλαίσῃ τώρα ὁ Ἰάσκας, ἀδύνατον!

— Ἄφησέ τον λοιπόν, σοῦ λέγουν, ἄφησέ τον, ἐφώναζεν ὁ Μοργάς. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην νὰ ἡσυχάσῃ, εἶναι κατάκοπος· εἶσαι πολὺ ὀχληρός, ἀνυπόφορος!

— Ἂς ἡσυχάσῃ, ἀδελφέ, ἂς καθίσῃ, ἐγὼ θὰ πίω εἰς ὑγείαν του, ἀπήντησεν ὁ Ὀβάλδουϊς πλησιάζων πρὸς τὴν δρυΐνην τράπεζαν καὶ θὰ πίω διὰ λογαριασμόν του...

Ὁ Ἰάσκας ἐφαίνετο τεταραγμένος ἕνεκα τῆς ἐπιδοκιμασίας τῆς ἐκφρασθείσης τόσον παταγωδῶς πρὸς τὸν ἀντίπαλόν του.

— Ἂν ἐντρέπεσαι, θὰ μᾶς κάμῃς νὰ πιστεύσωμεν ὅτι φοβεῖσαι· ἄρχισε λοιπὸν τὸ ᾆσμά σου καὶ κάμε ὅπως σὲ φωτίσῃ ὁ Θεός, εἶπεν ὁ Δίκι-Βάρινε μὲ τόνον ἀνθρώπου ἐννοοῦντος νὰ τῷ ὑπακούσωσι πάντες ἀμέσως.

Ὁ Ἰάσκας ἀνέπνευσεν ἐν ἡσυχίᾳ, παρετήρησε περὶ αὐτὸν καὶ ἔφερε τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ προσώπου του.

Πάντες οἱ παριστάμενοι τὸν κατέτρωγον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, μάλιστα δὲ ὁ ἐργολάβος, ὅστις ἐδείκνυεν ἐπὶ τοῦ προσώπου μὲ ὅλην τὴν φυσικήν του ἀταραξίαν, ἴχνη ἀνησυχίας, ἥτις ἐφαίνετο ἀνεξήγητος εἰς ἐμὲ τὸν βλέποντα τὸ ὀλίγον θάρρος τοῦ ἀντιπάλου του. Ἀκουμβήσεν ἐπὶ τῆς θύρας καὶ ἵστατο ἀκίνητος. Ὅτε τέλος ὁ Ἰάσκας ἀπεκάλυψε τὸ πρόσωπον, ὁ δυστυχής, νέος ὡμοίαζε πρὸς νεκρὸν κατὰ τὴν ὠχρότητα, καὶ μόλις διεκρίνετο ἡ λάμψις τῶν ὀφθαλμῶν του διὰ μέσου τῶν καταβιβασμένων βλεφαρίδων.

Ἐστέναξεν ὁ ψάλτης, ἀνέπνευσε καὶ ἐξέβαλε πρῶτον φθόγγον. Ὁ φθόγγος οὗτος δὲν ὑπέσχετο μεγάλα πράγματα, ἦτο ἰσχνός, ἄνισος καὶ δὲν ἐφαίνετο ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ στήθους. Ἐνόμιζες ὅτι ἤρχετο ἔξωθεν καὶ ὅτι εἶχε ῥιφθῆ παρά τινος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ προσεκτικοῦ πλήθους. Διὰ τοῦτο ἔκαμεν ἐπὶ ὅλων ἡμῶν παράξενον ἐντύπωσιν καὶ ὅλοι παρετηρήσαμεν ἀλλήλους. Ἡ σύζυγος τοῦ Νικόλα ἠγέρθη ὀρθή, ἵνα παρακολουθήσῃ μετὰ προσοχῆς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἀγῶνος, καὶ ἐγὼ δὲ τὰς αὐτὰς εἶχον διαθέσεις.

Μετὰ τὸν πρῶτον φθόγγον ὁ ψάλτης ἐξέβαλε δεύτερον σταθερώτερον καὶ μᾶλλον παρατεταμένον. Ἦτο ὅμως φρίσσων οὕτως εἰπεῖν καὶ αὐτός, ὅμοιος πρὸς ἀνάπαλσιν χορδῆς, ὅταν κρουσθεῖσα ἅπαξ ὑπὸ χειρὸς ἰσχυρᾶς ἀναπάλλεται ἀποδίδουσα ἦχον βαθμηδὸν ἐλαττούμενον κατὰ τὴν τάσιν μέχρις ὁλοτελοῦς ἐξαφανίσεως. Τρίτος φθόγγος ἠκούσθη, ὡραιότερος, πληρέστερος, σταθερώτερος· μετ' αὐτὸν δὲ ἐνεψυχώθη ὁ ψάλτης καὶ ἐθερμάνθη τὸ ᾆσμά του, ἐπλατύνθη, διεγράφη καθαρόν. Ἦτο ἐξόχως μελαγχολικόν.

Ἀνεπνεύσαμεν πάντες ἐξ εὐχαριστήσεως καὶ ἡ εὐχαρίστησις ἐζωγραφήθη εἰς τὰ πρόσωπα πάντων. Ἡ χάρις καὶ ἡ μαλακότης τῶν τόνων ἦτο θαυμαστή. Σπανίως εἶχον ἀκούσει τόσον δροσερὰν φωνήν. Ἦτο μὲν ὀλίγον δειλὴ καὶ ἐλαφρῶς διακεκομμένη καὶ σχεδὸν νοσηρὰ ἐν τῇ ἀρχῇ, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἀνεπτύσσετο οὕτως, ὥστε ἐγίνετο λίαν εὐδιάκριτος. Τὸ πά-

Digitized by Google

θος, ὅπερ ἐνεῖχεν, ἦτο βαθὺ καὶ ἀληθινόν, ἐνόμιζες ὅτι ἐν αὐτῷ ἡ νεότης, ἡ ἰσχύς, ἡ γλυκύτης καὶ θελκτικὴ τις ἀφροντισία ἀνεμιγνύοντο καὶ συνεταυτίζοντο πρὸς ἄλγος ψυχῆς οὐχ ἧττον βαθὺ καὶ ἰσχυρόν. Ἡ ρωσσικὴ ψυχή, ἡ τόσον ἀγαθὴ καὶ θερμή, εἶχεν οἱονεὶ ἐνσαρκωθῆ ἐν τῇ φωνῇ ἐκείνῃ, ἥτις διευθύνετο κατ'εὐθεῖαν πρὸς τὴν καρδίαν, ὅπου ἐδόνει πάσας τὰς χορδάς, ἃς ἀφυπνίζει ἡ ἐθνικὴ μελαγχολία.

Ἡ μελῳδία ἐμεγάλωσεν, ἀνέβη καὶ ὑπερεξεχείλισεν· ἦτο δὲ φανερὸν ὅτι ἡ ἔμπνευσις καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς μέθη εἶχον καταλάβει τὸν Ἰάκωβον. Οὐδ' ἴχνος πλέον δειλίας ἐνυπῆρχεν ἐν αὐτῷ· ἦτο παραδεδομένος ὅλος εἰς τοῦ ᾄσματος τὴν ἡδονήν. Δὲν ἔτρεμε πλέον ἡ φωνή του· ἔφρισσε ναί, ἀλλ' ἦτο πλέον ἡ ἐρατεινὴ ἐκείνη καὶ μεταδοτικὴ φρίκη, ἣν τὸ πάθος διαβιβάζει εἰς τὰς ψυχὰς καὶ ἐντυπώνει εἰς ὁλόκληρον ἀκροατήριον. Καὶ ἡ ἐξαισία ἐκείνη φωνὴ ἀκαταπαύστως ἐνεδυναμοῦτο, ἐγίνετο σταθερά, ἐξετείνετο εἰς πλάτος.

Ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν δὲ τὴν ἰσχυρὰν τοῦ ᾄσματος ἐκείνου ἀνεπόλησεν ἡ ψυχή μου σκηνὴν ὅλην τοῦ παρελθόντος. Ἐνεθυμήθην ὅτι μίαν ἑσπέραν, κατὰ τὴν ὥραν τῆς παλιρροίας, ἐπὶ τῆς ἀπεράντου ἀκτῆς τῆς θαλάσσης, ἥτις ἀποσυρομένη μακρὰν ἠπείλει παταγωδῶς, εἶχον ἴδει μέγαν λευκὸν λάρον, ὅστις ἵστατο ἀκίνητος εἰς τὴν κυματόπληκτον ὄχθην. Εἶχεν ἀναπεπταμένον τὸ χνοῶδες καὶ λεῖον στῆθος εἰς τὰς πορφυροβαφεῖς λάμψεις τοῦ δύοντος ἡλίου καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἠμιήνοιγε τὰς μακρὰς πτέρυγας παίζων φιλαρέσκως μὲ τὴν σύγχρονον ἀποχώρησιν καὶ τῶν δύο ἠγαπημένων του φίλων, τοῦ ἡλίου καὶ τῆς θαλάσσης... Μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἔβλεπον τὸ θαλάσσιον ἐκεῖνο πτηνὸν ἀκούων τὸν Ἰάσκαν, οὗτινος ἵστατο ἀκίνητον τὸ σῶμα ἐνώπιόν μας ἐν τῷ μέσῳ ἀγροτικοῦ καπηλείου, ἀλλ' ὃν ἡ ἔμπνευσις καθίστα ἀντιμέτωπον πρὸς τὰ ὕψη τοῦ ἀχανοῦς. Ἔψαλλεν ὁ χωρικὸς καὶ εἶχεν ὅλως λησμονήσει καὶ τὸν ἀντίπαλόν του καὶ ἡμᾶς πάντας, ἂν καὶ πάντες ἤμεθα ἀνηρτημένοι ἀπὸ τοῦ στόματός του.

Πᾶς φθόγγος ἐξερχόμενος ἀπὸ τοῦ στόματός του εἶχέ τι τὸ ἐγχώριον καὶ ὑγιές, τὸ ἀνεκφράστως γλυκὺ ὡς ἡ αὔρα τῶν ρωσσικῶν στεππῶν, ἥτις διαδίδει πανταχοῦ διατρέχουσα τὸ διάστημα τὰς μαλακὰς θωπείας τοῦ φυσήματός της. Ἠσθανόμην ὅτι ἐσχηματίζοντο ἤδη δάκρυα ἐν τῇ καρδίᾳ μου καὶ ὑψοῦντο ἵνα ἀναβλύσωσιν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου!

Καὶ ἤκουσα αἴφνης πνιγομένους λυγμοὺς προσβάλλοντας τὰς ἀκοάς μου καὶ ἐστράφην καὶ εἶδον κλαίουσαν τὴν γυναῖκα τοῦ καπήλου... Ἔρριψε βλέμμα ταχὺ ἐπ' αὐτῶν ὁ Ἰάσκας καὶ τὸ ᾆσμά του ἐγένετο ἠχηρότερον, θερμότερον καὶ μᾶλλον συγκινοῦν. Ὁ Νικόλας ἠσθμαινεν ὑπὸ τῆς γοητείας· ὁ Μοργὰς εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστραμμένους πρὸς τὴν μαυρισμένην ὀροφήν· ὁ Ὀβάλδουϊς ἦτο ἐκτὸς ἑαυτοῦ· ὁ μουζίκος ἔκλαιε, καὶ ἐπὶ τῶν αὐστηρῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Ἀγρίου Κυρίου εἶχον ἀναφανῆ ὡς μεγάλοι μαργαρῖται δύο θερμὰ δάκρυα, ἕτοιμα νὰ καταπέσωσιν ἐπὶ τῆς ὄψεως αὐτοῦ τῆς σιδηρᾶς. Ὁ ἀντίπαλος τοῦ Ἰακώβου ἔσφιγγε τὸν γρόνθον ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ἔμενεν ἀκίνητος...

Πνευστιῶντας ὑπὸ τὸ βάρος τόσων συναισθημάτων δὲν ἠξεύρω εἰς τίνα ἔκρηξιν ἤθελε περιαγάγει ἡμᾶς ἡ γενικὴ συγκίνησις φθάσασα εἰς τὸν τελευταῖον αὐτῆς παροξυσμόν, ἂν ὁ Ἰάκωβος δὲν ἤθελεν αἴφνης θέσει τέρμα εἰς τὸ ᾆσμά του διὰ φθόγγου ὀξυτάτου, οὗτινος ἦτο ἔκτακτος ἀληθῶς ἡ λεπτότης καὶ ἡ τόλμη καὶ ἡ καθαρότης, ὡς ἂν τῷ ἀφῄρει διὰ παντὸς ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τοῦ λάρυγγος τὴν ἀγγελικὴν φωνὴν διὰ νήματος χρυσοῦ ὁρατοῦ εἰς τὸν ὀφθαλμὸν μέχρι τοῦ ὕψους τῶν νεφῶν. Οὐδεὶς ἐκραύγασεν, οὐδεὶς ἐκινήθη. Ἐνόμιζες ὅτι πάντες περιμένομεν νὰ κατέλθῃ καὶ πάλιν ἐκ τῶν οὐρανῶν ὁ ἐκεῖσε ἀναπεμφθεὶς ἔσχατος φθόγγος... Ἀλλ' εἶχεν ἤδη ἀνοίξει τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰάσκας· τῷ ἔκαμνεν ἐντύπωσιν ἡ ἐπικρατοῦσα σιγή, ἣν ἐπέβαλεν εἰς ἡμᾶς ἡ ἔκστασις, καὶ ἠρώτα ἡμᾶς διὰ τοῦ βλέμματος. Δὲν ἐβράδυνε νὰ νοήσῃ τὴν αἰτίαν· ἡ νίκη ἦτο ἰδική του.

— Ἰάκωβε!...τῷ εἶπεν ὁ Δίκι-Βάρινε θέσας ἐπὶ τοῦ ὤμου τὴν χεῖρα τρέμουσαν ὑπὸ τῆς συγκινήσεως καὶ οὐδὲ συλλαβὴν περιπλέον ἠδυνήθη νὰ προσθέσῃ.

Τότε ἐπορεύθη πρὸς τὸν Ἰάσκαν ὁ ἀντίπαλος καὶ μετ' ἀνεκφράστου ταραχῆς· «Ἐκέρδησες, τῷ λέγει, ἐκέρδησες», καὶ ἐξῆλθε τοῦ καπηλείου.

. . . .

Σ....

ΝΕΚΡΟΔΟΧΟΙ ΟΙΚΟΙ

Γενομένης πρό τινων ἐτῶν προτάσεως ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τῶν Παρισίων, ὅπως ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ μελετήσῃ σχέδιόν τι περὶ εἰσαγωγῆς νεκροδόχων οἴκων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, οἷοι οἱ ἐν ἄλλαις πρωτευούσαις πόλεσι τῆς Εὐρώπης καὶ ἰδίᾳ τῆς Γερμανίας, ὁ νομάρχης τοῦ Σηκουάνα ὑπέβαλεν ἐσχάτως τὴν ἐπὶ τούτου μελέτην δυναμένην νὰ συνοψισθῇ εἰς τὰ ἑξῆς:

Ἐν τοῖς τρισὶ νεκροταφείοις, τῷ βορείῳ, τῷ νοτίῳ καὶ τῷ δυτικῷ, θέλουσιν ἱδρυθῇ νεκροθῆκαι, ἐν αἷς, κατ' αἴτησιν τῶν συγγενῶν, καὶ μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς ταφῆς, θὰ γίγωνται δε-

κτὰ τὰ σώματα τῶν ὑπὸ μεταδοτικῶν ἢ ἐπιδημικῶν νοσημάτων ἀποβιωσάντων, ἢ ἐν στενοχώροις οἰκήμασι θανόντων, ἐν οἷς δυσχερὴς ἀποβαίνει ἡ διατήρησις αὐτῶν μέχρι τῆς ὥρας τῆς νομίμου ταφῆς. Ἕκαστος τῶν νεκροδόχων τούτων οἴκων θὰ περιλαμβάνῃ δέκα σώματα, ἅτινα, κατατιθέμενα ἕκαστον ἐν ἰδίῳ δωματίῳ, θὰ ἐπιβλέπωνται παρὰ τῶν συγγενῶν ἢ φίλων. Ἡ μεταφορὰ τοῦ νεκροῦ εἰς τὴν νεκροθήκην θὰ γίνεται δι' εἰδικῶν φερέτρων ἐκ δύο μερῶν ἀποτελουμένων. Τὸ ἄνω καλύπτον τὸ πρόσθιον μέρος τοῦ σώματος, ἔσται κινητὸν καὶ θὰ προσαρμόζηται εἰς τὸ φέρετρον κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ταφῆς. Ὁ ἀὴρ θὰ κυκλοφορῇ ἐλευθέρως ἐν τῇ νεκροθήκῃ, τοῦ δὲ προσώπου ὡς καὶ τοῦ θώρακος τοῦ νεκροῦ ὄντων ἀκαλύπτων, οὐδὲν θὰ ἐμποδίζῃ τὴν ἀναπνοήν, ἂν ὁ θάνατος δὲν εἶνε πραγματικός. Ἑτέρωθεν δέ, τὴν στιγμὴν καθ' ἣν θὰ τεθῇ ὁριστικῶς εἰς τὸ φέρετρον, ἡ οἰκογένεια θὰ δύνηται εὐχερῶς ν' ἀναγνωρίζῃ τὸ σῶμα.

Τὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον βέβαια σημεῖα τοῦ θανάτου εἶνε πολλά,ὡς γνωστόν,ἀλλ' ὅπως προλαμβάνωνται αἱ κατεσπευσμέναι ἐνταφιάσεις, εἶνε ἀπαραίτητον νὰ γινώσκῃ αὐτὰ ὁ ἐντεταλμένος τὴν ἐξακρίβωσιν τοῦ θανάτου ἰατρός. Ἀλλὰ πολλαχοῦ οὐδεμία καταβάλλεται πρὸς τοῦτο ἰδιάζουσα μέριμνα, ἐνιαχοῦ δέ, ὡς ἔν τισι μεγάλαις πόλεσι, λαμβάνεται μὲν φροντίς, ἀλλὰ πιθανὸν ὁ ἰατρὸς ν' ἀγνοῇ ἢ νὰ μὴ ἐφαρμόζῃ τὰ πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ θανάτου ἀπαιτούμενα μέσα. Ὁ κίνδυνος λοιπὸν τῶν κατεσπευσμένων ἐνταφιάσεων δὲν εἶνε χιμαιρικός. Παραδείγματα εὐάριθμα, εἶνε ἀληθές, ἢ περιωρισμένην λαβόντα δημοσιότητα, ἀποδεικνύουσι πράγματι ὅτι ὁ θάνατος ἐπῆλθεν ἐνίοτε μετὰ τὴν ταφήν. Αἱ ἐφημερίδες τῆς Ἀλγερίας ἀνέφερον πρό τινος μόλις, ὅτι κρεοπώλης τις τοῦ Ὀρὰν ὀνόματι **Fouques** τρὶς ἐνεταφιάσθη, καὶ ὅτι μόνον κατὰ τὴν τρίτην ἐνταφίασίν του ἦτο πράγματι νεκρός. Τῷ 1867 ὁ καρδινάλιος **Donnet** διηγεῖτο ἐν τῇ Γερουσίᾳ τὸ ἐπεισόδιον νεκροῦ τινος ἱεροκήρυκος τῶν Βορδιγάλλων, ὅστις καταληφθεὶς ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος ὑπὸ αἰφνιδίας καὶ παρατεταμένης λιποθυμίας ἔμελλε νὰ ἐνταφιασθῇ τὴν ἐπαύριον, πιστοποιήσαντος τοῦ ἰατροῦ ὅτι ἐπῆλθεν ὁ θάνατος, ὅτε ἐκ στόνων ἐξελθόντων τοῦ φερέτρου ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ὁ κηδευόμενος δὲν ἦτο νεκρός. Ὁ νεκρὸς ἐκεῖνος ἱερεὺς οὐδεὶς ἄλλος ἦτο ἢ αὐτὸς οὗτος ὁ καρδινάλιος **Donnet**.

Πολλῶν γερμανικῶν κρατῶν αἱ κυβερνήσεις ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιτρέψωσιν ἢ καὶ νὰ συστήσωσι τὴν ἵδρυσιν τοιούτων νεκροδόχων οἴκων ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐχούσαις ὡρισμένον τινὰ ἀριθμὸν κατοίκων—τῶν μικρῶν κοινοτήτων μὴ ἐχουσῶν ἐπαρκεῖς πρὸς τοῦτο πόρους — καίτοι ὁ κίνδυνος τῶν κατεσπευσμένων ἐνταφιάσεων εἶνε ἐν αὐταῖς μεγαλείτερος ἢ ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν,ἔνθα συχνάκις ἐξακριβοῦται ὁ θάνατος ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. Ἀλλὰ καὶ ἄλλαι σκέψεις ὁμοίως σπουδαῖαι, ἐδικαιολόγησαν τὸ τοιοῦτο μέτρον. Τὰ σώματα τῶν ἀποβιωσάντων ἐκ μεταδοτικῶν νοσημάτων, παραμένοντα ἐπὶ πολὺ ἐν τῷ οἴκῳ, δύνανται νὰ μεταδώσωσι τὸ νόσημα οὐ μόνον εἰς ὅλην τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς συνοικίας ὁλοκλήρους. Ἀνάγκη λοιπὸν ν' ἀρθῶσι ταῦτα ἐκεῖθεν ἐν τάχει. Διὰ τοῦτο ἡ ἀποστολὴ τῶν νεκρῶν εἰς τοὺς νεκροδόχους τούτους οἴκους ἐπιβάλλεται ἐν πολλαῖς πόλεσιν.Διότι τὰ σώματα τιθέμενα ἐν ἰδίοις δωματίοις ἀπομονοῦνται ὡς οἷόν τε, λαμβάνωνται δὲ αἱ μέγισται τῶν προφυλάξεων πρὸς πρόληψιν τῶν ἐκ τῆς ἐπαφῆς κινδύνων.

Ἐν τοῖς οἰκήμασι τῶν ἐργατῶν ἀποτελουμένοις συνήθως ἐκ δύω δωματίων,τὸ νεκρὸν σῶμα παραμένον ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας, πρὸ τῆς παρελεύσεως τῶν ὁποίων δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ταφή, ἀναγκάζει ὁλόκληρον οἰκογένειαν νὰ συνεπισωρευθῇ ἐντὸς ἑνὸς μόνου δωματίου ἢ νὰ ζητήσῃ ἐκτὸς τοῦ οἰκήματος ἄσυλον, μὴ εὑρισκόμενον πάντοτε.

Τέλος δὲ ἡ παρουσία τοῦ νεκροῦ ἐντὸς τῆς κατοικίας παρατείνει ἀνωφελῶς τὴν ὀδύνην, τοὺς ὀλοφυρμοὺς καὶ τοὺς κοπετοὺς τῶν συγγενῶν.

Ἐν Γερμανίᾳ νεκροδόχοι οἶκοι ὑπάρχουσι σήμερον ἐν ταῖς ἑξῆς πόλεσιν· ἐν Μονάχῳ ἀπὸ τοῦ 1791, ἐν Βερολίνῳ, Σεμνίτσῃ, Κολωνίᾳ, Αὐγούστῃ, Φραγκφούρτῃ, Στουτγάρδῃ, Καρλσρούῃ, Μαγεντίᾳ, Ἀμβούργῳ καὶ Οὔλμ. Ἐκτὸς δὲ τῆς Γερμανίας, ἐν Χριστιανίᾳ, Ῥώμῃ, Βενετίᾳ, Ἀμστερδάμῃ καὶ Βρυξέλλαις.

Ἐν τοῖς συνεδρίοις τῶν γερμανῶν ἰατρῶν τοῖς συγκροτηθεῖσι τῷ 1878 καὶ 1879 συνεζητήθη ἂν τὸ ἵδρυμα πρέπῃ νὰ περιλαμβάνῃ αἰθούσας κοινὰς ἢ χωριστὰ κελλία,ἢ νὰ συνενοῖ ἀμφότερα τὰ συστήματα κατὰ τὰς παρουσιαζομένας ἀνάγκας. Οὐδεμία μὲν περὶ τούτου ὁριστικὴ ἐλήφθη ἀπόφασις, ἐν τούτοις ἀνεγνωρίσθη παρὰ πάντων ἡ χρησιμότης τῶν κελλίων διὰ τοὺς θανόντας ἐκ νόσων μεταδοτικῶν ἢ ἐπιδημικῶν. Ἐν Μαγεντίᾳ, Ἀμβούργῳ, Λεμβέργῃ (Αὐστρία), Ἀμστερδάμῃ, τὰ σώματα τῶν τοιούτων κατατίθενται ἐν εἰδικοῖς κτιρίοις. Ἐν Βερολίνῳ γίνονται μὲν δεκτὰ ἐν ταῖς κοιναῖς αἰθούσαις, ἀλλ' ἐντὸς φερέτρων, ὧν μόνον τὸ πρόσθιον μέρος εἶνε ἀνοικτόν. Τέλος ἐν Κολωνίᾳ, Φραγκφόρτῃ, Ῥώμῃ καὶ Βρυξέλλαις ἀπαγορεύεται ἀπολύτως ἡ ἐν τοῖς νεκροδόχοις οἴκοις κατάθεσις τῶν ἀμέσου ταφῆς δεομένων σωμάτων.

Ἰδοὺ δὲ λεπτομέρειαί τινες περὶ τῶν νεκροδόχων οἴκων τοῦ Μονάχου :

Ὁ σπουδαιότατος, δηλαδὴ ὁ τοῦ νεκροταφείου τοῦ Βορρᾶ, εἶνε ἄξιος μνείας. Περιέχει

Digitized by Google

τέσσαρας αἰθούσας μετὰ ἰσχυρῶν ἀερισμοῦ συσκευῶν. Αἱ αἴθουσαι αὗται χωρίζονται διὰ δύο δωματίων τῶν φυλάκων, ἐχόντων πρόχειρα πάντα τὰ μέσα ὅπως βοηθήσωσι τοὺς μέλλοντας δῆθεν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν ζωήν. Ὑπάρχουσιν ἐπίσης καὶ δύω αἴθουσαι ὅπως παραμένωσιν αἱ συγγενεῖς οἰκογένειαι, παρεκκλήσιον, ἀνατομικὴ αἴθουσα μετὰ ἐξαρτημάτων, καὶ τέλος ἡ κατοικία τοῦ ἀρχιφύλακος ἢ ἀκριβέστερον τοῦ διευθυντοῦ.

Τὰ σώματα, ἂν μὴ φέρωσι προφανῆ σημεῖα ἀποσυνθέσεως, κατατίθενται ἐπὶ κρηπῖδος ἀποτελούσης γωνίαν 45 μοιρῶν. Ἐνδύονται ἐν γένει διὰ τῶν ὡραιοτάτων αὐτῶν ἐνδυμάτων. Εἰς ἕνα τῶν δακτύλων των προσαρμόζεται δακτύλιος ἀφ' οὗ ἐξαρτᾶται μετάξινον νῆμα συγκοινωνοῦν μετὰ τοῦ δωματίου τῶν φυλάκων. Ἅμα δὲ τῷ ἐλαχίστῳ κινήματι τοῦ νήματος οἱ φύλακες προστρέχουσιν, ἐν ᾗ δὲ περιπτώσει ὁ ὑποτιθέμενος νεκρὸς ἀναβιώσῃ ἐκ τῆς νεκροφανείας, γνωρίζουσι τοῦτο παραχρῆμα τῷ διευθυντῇ.

Αἱ τέσσαρες αἴθουσαι εἰσὶν ἐσκευασμέναι ἀναλόγως πρὸς τὴν κοινωνικὴν τάξιν ἢ τὴν εὐπορίαν τῶν συγγενῶν. Ἡ πρώτη, κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ οἰκοδομήματος, ἁπλουστάτη οὖσα, χρησιμεύει διὰ τὴν ἐργατικὴν τάξιν· ἡ δευτέρα, ὡρισμένη διὰ τὴν μέσην τάξιν, εἶνε κάλλιον ἐσκευασμένη· ἡ τρίτη δεχομένη τὰ σώματα τῶν πλουσίων εἶνε κομψῶς διακεκοσμημένη, ἡ δὲ τετάρτη ὡρισμένη διὰ τὴν ἀνωτάτην τάξιν εἶνε πολυτελέστατα ἐσκευασμένη. Τὰ σώματα ἔχουσιν ἀκάλυπτον τὸ πρόσωπον. Τὴν ἡμέραν τῆς ἐπισκέψεως ἡμῶν, λέγει ὁ ἐξ οὗ ἐρανιζόμεθα ταῦτα, εὕρομεν ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ (τῇ τρίτῃ), νεαρὰν μητέρα ἀποθανοῦσαν ἐκ τοκετοῦ καὶ παρ' αὐτῇ τὸ τέκνον της θανὸν ὁμοίως. Ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν προσώπων ἦτο ἀποτετυπωμένη γαλήνη ἀπερίγραπτος, ἥτις μᾶς συνεκίνησεν, ἐνόμιζε δέ τις ὅτι μήτηρ καὶ τέκνον ἐκοιμῶντο ἀμερίμνως. Ἐν ἄλλῃ αἰθούσῃ, γηραιοτάτη γυνὴ ἦτο ἀξιοπαρατήρητος διὰ τὴν ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς ἔκφρασιν τῆς ἠρεμίας.

Τὰ σώματα πρέπει νὰ κομίζωνται εἰς τὸν νεκροδόχον οἶκον δώδεκα ὥρας τὸ πολὺ μετὰ τὸν θάνατον, ἂν δ' ἀπέθανον ἐκ μεταδοτικῆς ἀσθενείας μετὰ ἓξ ὥρας. Ἡ μεταφορὰ ἐκτελεῖται δι' εἰδικῶν ἁμαξῶν, τὸ δὲ φέρετρον ἀφίεται ἡμιάνοικτον ὅπως κυκλοφορῇ ἐλευθέρως ὁ ἀήρ.

Ὁ ἐνταφιασμὸς γίνεται τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸν θάνατον· ἡ προθεσμία αὕτη δυνατὸν νὰ παραταθῇ, ἂν τὸ βέβαιον τοῦ θανάτου τεκμήριον, ἡ ἀποσύνθεσις, δὲν ἐκδηλωθῇ. Ἐρωτηθεὶς ὁ διευθυντὴς πόσοι ἐκ τῶν νεκρῶν ἐπανῆλθον εἰς τὴν ζωὴν ἐπὶ τῆς εἰκοσαετοῦς διευθύνσεώς του, ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲ εἷς. «Ἀλλὰ, προσέθηκε, τὸ μεγαλείτερον πλεονέκτημα τῶν νεκροθηκῶν τούτων εἶνε ἡ βεβαιότης ἣν ἀποκτῶσιν οἱ συγγενεῖς ὅτι οὐδεὶς φόβος ὑπάρχει νὰ ταφῇ ζῶν ὁ προσφιλὴς αὐτῶν νεκρός».

Οἱ νεκροδόχοι οἶκοι τοῦ Μονάχου εἰσὶ πάντες ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ νεκροταφείου. Ἡ δὲ ὁριστικὴ πρὸς ἐνταφιασμὸν ἐν τῷ φερέτρῳ ἔνθεσις τοῦ σώματος γίνεται πάντοτε παρόντων τῶν συγγενῶν. . . . Κ.

Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

Ἀνηρχόμεθα τὴν πάροδον τῶν Ἠλυσίων Πεδίων μετὰ τοῦ ἰατροῦ Β. . ., ἀναζητοῦντες εἰς τοὺς ὑπὸ τῶν ὀβίδων τετρυπημένους τοίχους, εἰς τὰ ὑπὸ τῶν μιδραλλίων κατασκαφέντα πεζοδρόμια, τὴν ἱστορίαν τῶν πολιορκηθέντων Παρισίων, ὅτε μικρὸν πρὶν φθάσωμεν εἰς τὴν μικρὰν στρογγύλην Πλατεῖαν τοῦ Ἀστέρος, ὁ ἰατρὸς ἔστη καὶ δεικνύων μοι μίαν τῶν περὶ τὴν Θριαμβικὴν Ἀψῖδα γωνιαίων οἰκιῶν :

— Βλέπετε, μοῦ εἶπε, τὰ τέσσαρα ἐκεῖνα κλειστὰ παράθυρα ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸν ἐξώστην ; Τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ μηνὸς Αὐγούστου, τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου Αὐγούστου τοῦ 1870, ὅστις ἦτο δι' ἡμᾶς σειρὰ ὁλόκληρος συμφορῶν καὶ καταστροφῶν, μὲ προσεκάλεσαν ἐκεῖ δι' ἕνα γέροντα προσβληθέντα ἀπὸ κεραυνοβόλον ἀποπληξίαν. Ὁ προσβληθεὶς ἦτο ὁ συνταγματάρχης Γιοὺβ, θωρακοφόρος τῆς πρώτης αὐτοκρατορίας, γέρων πείσμων, ὡς πρὸς τὴν δόξαν καὶ τὴν φιλοπατρίαν, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου ἦλθε κ' ἐκάθησεν εἰς τὰ Ἠλύσια Πεδία, εἰς οἴκημα μὲ ἐξώστην. . .μαντεύσατε διατί ; Διὰ νὰ παραστῇ εἰς τὴν θριαμβευτικὴν εἴσοδον τοῦ στρατοῦ μας... Ὁ δυστυχὴς γέρων ! Τὴν εἴδησιν τῆς ἥττης τοῦ Βισσεμβούργου τὴν ἔμαθεν ἐνῷ ἐσηκόνετο ἀπὸ τὴν τράπεζαν. Ἅμα ἀνέγνωσε τὸ ὄνομα τοῦ Ναπολέοντος κάτω ἀπὸ τὸ δελτίον ἐκεῖνο τῆς ἥττης ἔπεσε κεραυνόπληκτος.

Εὗρον τὸν γέροντα θωρακοφόρον ἐξηπλωμένον καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ ἀναστήματός του ἐπάνω εἰς τὸν τάπητα τοῦ θαλάμου, μὲ αἱματώδη καὶ ἀδρανῆ τὴν ὄψιν, ὡς νὰ τὸν εἶχαν κτυπήσει μὲ χονδρὸν ῥόπαλον κατακέφαλα. Ὀρθὸς, θὰ ἦτο ἐξάπαντος πολὺ ὑψηλός· ἐξηπλωμένος ἐφαίνετο πελώριος. Εἶχεν ὡραῖα χαρακτηριστικὰ, ὀδόντας ἐξαισίους, πυκνὴν, λευκὴν καὶ οὔλην κόμην, μολονότι δ' ὀγδοηκοντούτης ἐφαίνετο ὡς ἑξηκοντούτης. Πλησίον του ἡ ἐγγονή του γονυπετὴς ἔκλαιε. Τῷ ὡμοίαζε. Ὅστις δὲ ἔβλεπε τὸν ἕνα παρὰ τὴν ἄλλην, θὰ τοὺς ἐξελάμβανεν ὡς δύο ὡραῖα ἑλληνικὰ μετάλλια τὸν αὐτὸν λαβόντα τύπον, μὲ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι τὸ ἓν ἦτο ἀρχαῖον, γαιῶδες, τετριμμένον ὀλίγον εἰς τὴν περιφέρειάν του, ἐν ᾧ τὸ ἄλλο ἦτο

Digitized by Google

στιλπνὸν καὶ διαυγές, εἰς ὅλην τὴν λάμψιν καὶ τὴν τελειότητα τῆς νεαρᾶς του ἐκτυπώσεως.

Ἡ μεγάλη λύπη τῆς νεάνιδος μὲ συνεκίνησε. Ἦτο θυγάτηρ καὶ ἐγγονὴ στρατιωτικῶν· ὁ πατήρ της ἦτο εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ Μακ-Μαὼν καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ μεγαλοσώμου ἐκείνου γέροντος ἐξηπλωμένου ἐνώπιόν της ἔφερεν εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῆς ἄλλην εἰκόνα ὄχι ὀλιγώτερον τρομεράν. Τῇ ἔδωκα θάρρος ὅσον ἠδυνάμην, ἀλλὰ κατὰ βάθος ὀλίγας ἐλπίδας εἶχα. Ὁ γέρων εἶχε πάθει σωστὴν ἡμιπληγίαν, καὶ ὅταν κανεὶς εἶνε ὀγδοῆντα χρόνων, δὲν συνέρχεται πλέον. Τρεῖς ἡμέρας πράγματι ὁ ἀσθενὴς ἔμεινεν εἰς τὴν ἰδίαν κατάστασιν τῆς ἀκινησίας καὶ τῆς νάρκης . . . Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ εἴδησις τῆς μάχης τοῦ Ῥεϊσχόφεν ἔφθασεν εἰς Παρισίους. Ἐνθυμεῖσθε μὲ ποῖον παράδοξον τρόπον. Ἕως τὸ ἑσπέρας ὅλοι ἐπιστεύαμεν ὅτι εἴχαμεν νικήσει μεγάλην νίκην, ὅτι ἐφονεύθησαν εἴκοσι χιλιάδες Πρῶσσοι, ὅτι συνελήφθη αἰχμάλωτος ὁ βασιλικὸς πρίγκιψ. . . Δὲν εἰξεύρω διὰ τίνος θαύματος, διά τινος μαγνητικοῦ ῥεύματος ἡ ἠχὼ τῆς ἐθνικῆς ταύτης χαρᾶς ἔφθασε μέχρι τοῦ δυστυχοῦς κωφαλάλου, βυθισμένου εἰς τὴν ἀναισθησίαν τῆς παραλυσίας του· τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶνε ὅτι ἅμα ἐπλησίασα εἰς τὴν κλίνην του δὲν εὗρῆκα πλέον τὸν ἴδιον ἄνθρωπον. Ὁ ὀφθαλμός του ἦτο σχεδὸν φωτεινός, ἡ γλῶσσά του ὀλιγώτερον βαρεῖα. Εὗρε τὴν δύναμιν νὰ μοῦ μειδιάσῃ καὶ ἐψιθύρισε δύο φοράς :

— Ἐνι. . . κή. . . σαμεν !»

— Ναί, συνταγματάρχα, ἐνικήσαμεν ! . . .

Καὶ καθόσον περιέγραφα λεπτομερῶς τὸν ὡραῖον θρίαμβον τοῦ Μακ-Μαὼν ἔβλεπον τὰ χαρακτηριστικά του διαστελλόμενα, τὴν μορφήν του φωτιζομένην.

Ὅταν ἐξῆλθα ν' ἀναχωρήσω, ἡ νεᾶνις μὲ περιέμενεν ὠχρά, ὀρθὴ πρὸ τῆς θύρας, καὶ ὀλολύζουσα :

— Διατί κλαίεις ; ἐσώθη ! τῇ εἶπα, λαμβάνων τὰς χεῖράς της.

Ἡ δυστυχὴς νεᾶνις μόλις εὗρε τὴν γενναιότητα νὰ μοῦ ὁμιλήσῃ. Πρὸ ὀλίγου εἶχον κολλήσει εἰς τοὺς τοίχους τὴν ἀληθῆ εἴδησιν περὶ τῆς μάχης τοῦ Ῥεϊσχόφεν, ὅτι ὁ Μακ-Μαὼν ἔφυγεν, ὅτι ὅλος ὁ στρατὸς ἐξωλοθρεύθη. Ἠτενίσαμεν ἀλλήλους κατάπληκτοι. Ἐκείνη ἀπηλπίζετο συλλογιζομένη τὸν πατέρα της. Ἐγὼ ἔτρεμα συλλογιζόμενος τὸν γέροντα. Δίχως ἄλλο, δὲν θὰ ἀντεῖχεν εἰς τὸν νέον τοῦτον κλονισμόν. Καὶ ὅμως τί νὰ κάμωμεν ; Νὰ τοῦ ἀφήσωμεν τὴν χαράν του, τὴν ἀπατηλὴν ἰδέαν ἡ ὁποία τὸν ἀνέστησεν ; Τότε λοιπὸν ἔπρεπε νὰ τοῦ εἴπωμεν ψεύδη.

— Ἔστω ! ἐγὼ θὰ εἴπω ψεύματα ! μοῦ εἶπεν ἡ ἡρωϊκὴ νεᾶνις, ἀπομάξασα δὲ τὰ δάκρυά της, καὶ ἀκτινοβολοῦσα εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον τοῦ πάππου της.

Δυσκολώτατον ἦτο τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀναλάβει. Τὰς πρώτας ἡμέρας τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο δύσκολον. Ὁ γέρων εἶχεν ἀσθενῆ τὸν νοῦν καὶ ἠπατᾶτο ὡς μικρὸν παιδίον. Ἀλλὰ μὲ τὴν ὑγείαν αἱ ἰδέαι τῷ ἐπανῆλθον καθαρότεραι, ἔπρεπε νὰ τὸν κρατῶμεν ἐνήμερον τῶν κινήσεων τοῦ στρατοῦ, νὰ τῷ συντάσσωμεν στρατιωτικὰ δελτία. Ἦτο ἀληθῶς θλιβερώτατον νὰ βλέπῃς τὴν ὡραίαν ἐκείνην νεάνιδα, νὰ κύπτῃ νύκτα καὶ ἡμέραν εἰς ἕνα χάρτην τῆς Γερμανίας, νὰ ἐμπήγῃ μικρὰς σημαίας, νὰ προσπαθῇ νὰ συνδυάσῃ ὁλόκληρον ἔνδοξον ἐκστρατείαν : ὅτι ὁ Βαζαὶν προχωρεῖ εἰς τὸ Βερολῖνον, ὁ Φροσὰρ εἰς τὴν Βαυαρίαν, ὁ Μακ-Μαὼν εἰς τὴν Βαλτικήν. Δι' ὅλα αὐτὰ μοῦ ἐζήτει τὴν συμβουλήν μου, καὶ τὴν ἐβοήθουν ὅσον ἠδυνάμην· ἀλλ' ὁ γέρων πάππος πρὸ πάντων μᾶς ἐβοήθει εἰς τὴν φαντασιώδη ἐκείνην εἰσβολήν. Εἶχε κατακτήσει τόσας φορὰς τὴν Γερμανίαν ἐπὶ τοῦ πρώτου Ναπολέοντος! Εἴξευρεν ἐκ τῶν προτέρων τί θὰ ἐγίνετο. «Τώρα νὰ ποῦ θὰ πάγουν . . . Νὰ τί θὰ κάμουν...» καὶ αἱ προρρήσεις του ἐπηλήθευον πάντοτε, ὁ δὲ γέρων συνταγματάρχης ὑπερηφανεύετο τότε πολύ.

Δυστυχῶς μολονότι ἐκυριεύαμεν πόλεις, ἐκερδίζαμεν μάχας, ποτὲ δὲν ἐπροχωροῦμεν ὅσον γρήγορα ἤθελε. Ἦτο ἀκόρεστος ἐκεῖνος ὁ γέρων ! Κάθε ἡμέραν, ὅταν ἠρχόμην, ἐμάνθανα ἓν νέον πολεμικὸν ἀνδραγάθημα :

— Ἰατρέ, ἐπήραμε τὴν Μαγεντίαν, μοῦ ἔλεγεν ἡ νεᾶνις ὑποδεχομένη με μὲ θλιβερώτατον μειδίαμα, καὶ διὰ μέσου τῆς θύρας ἤκουα μίαν φαιδρὰν φωνὴν λέγουσαν :

— Πᾶμε καλά ! πολὺ καλά ! Εἰς ὀκτὼ ἡμέρας θὰ ἐμβῶμεν εἰς τὸ Βερολῖνον.

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν οἱ Πρῶσσοι μόνον ὀκτὼ ἡμέρας ἀπεῖχον ἀπὸ τοὺς Παρισίους . . . Ἐσκέφθημεν κατ' ἀρχὰς ἂν δὲν ἦτο προτιμότερον νὰ τὸν μεταφέρωμεν εἰς μίαν ἐπαρχίαν· ἀλλ' ἅμα ἐξήρχετο ἀπὸ τοὺς Παρισίους, ἡ κατάστασις τῆς Γαλλίας θὰ τοῦ ἔκαμνε τὰ πάντα γνωστά, καὶ μοῦ ἐφαίνετο ἀκόμη πολὺ ἀδύνατος, πολὺ αἱμωδιασμένος ἀπὸ τὸν μεγάλον κλονισμὸν τὸν ὁποῖον ἔπαθεν· δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ἀφήσωμεν νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν νὰ μείνωμεν.

Τὴν πρώτην ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκοινοποιήθη ὅτι οἱ Παρίσιοι ἐπρόκειτο νὰ πολιορκηθοῦν ἀνέβην εἰς τὸ οἴκημά των—τὸ ἐνθυμοῦμαι — πολὺ συγκεκινημένος, γεμάτος ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν ἐκείνην τὴν ὁποίαν ᾐσθανόμεθα ὅλοι μας βλέποντες τὰς πύλας τῶν Παρισίων κλειστάς, τὴν μάχην κάτω ἀπὸ τὰ τείχη, τὰ προάστεια γενόμενα μεθόρια. Ἀλλ' εὗρον τὸν γέροντα φαιδρότατον καὶ ὑπερήφανον !

Digitized by Google

— Νὰ τέλος πάντων, μοῦ εἶπε, ποὺ ἤρχισεν αὐτὴ ἡ πολιορκία !

Τὸν ἐκύτταξα κατάπληκτος.

— Πῶς, συνταγματάρχα, εἰξεύρετε. . . ;»

Ἡ ἐγγονή του ἐστράφη πρὸς ἐμέ :

— Ὦ, ναί, ἰατρέ . . . Αὐτὴ εἶνε ἡ σπουδαία εἴδησις τῆς ἡμέρας. . . Ἡ πολιορκία τοῦ Βερολίνου ἤρχισε».

Ἔλεγε δὲ ταῦτα ἀτάραχος,ἥσυχος. Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποπτεύσῃ τίποτε ὁ γέρων ! Τὸ πυροβόλον τῶν φρουρίων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ ἀκούσῃ. Τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους Παρισίους, τοὺς πενθίμους καὶ συντεταραγμένους δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τοὺς ἴδῃ. Ἀπὸ τὴν κλίνην του μόνον ἓν ἄκρον τῆς Θριαμβικῆς Ἁψῖδος ἔβλεπε καὶ εἰς τὸ δωμάτιόν του, τριγύρω του, ὁλόκληρον σκευὴν τῆς ἐποχῆς τῆς πρώτης Αὐτοκρατορίας, κατάλληλον νὰ τοῦ συγκρατήσῃ τὰς ὀνειροπολήσεις του. Ἦτο δὲ αὐτὴ προσωπογραφίαι στρατάρχων, χαλκογραφίαι μαχῶν, ὁ βασιλεὺς τῆς Ῥώμης μὲ στολὴν νηπίου, μεγάλαι τράπεζαι ἐστολισμέναι μὲ χάλκινα τρόπαια, κατάφορτοι ἀπὸ αὐτοκρατορικὰ ἐνθύμια, ἀπὸ μετάλλια, εἰς βράχος τῆς Ἁγίας Ἑλένης κάτω ἀπὸ ὑάλινον κώδωνα, μικρογραφίαι παριστῶσαι τὴν ἰδίαν οὐλότριχα κυρίαν μὲ κιτρίνην στολὴν χοροῦ, καὶ ὅλα αὐτά, ὅλη ἐκείνη ἡ ἀτμοσφαῖρα τῶν νικῶν καὶ τῶν κατακτήσεων,πολὺ περισσότερον παρὰ ὅ,τι τοῦ ἐλέγομεν ἡμεῖς τὸν ἔκαμε νὰ πιστεύσῃ τόσον ἀφελῶς ὅτι ἐπολιορκοῦμεν τὸ Βερολῖνον.

Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην αἱ πολεμικαί μας ἐργασίαι ἔγειναν ἁπλούσταται. Ἡ ἅλωσις τοῦ Βερολίνου ἦτο πλέον ζήτημα ὑπομονῆς. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὅταν ὁ γέρων ἐστενοχωρεῖτο πολύ, ἡ ἐγγονή του τῷ ἀνεγίνωσκε μίαν ἐπιστολὴν τοῦ υἱοῦ του, ἐπιστολὴν φαντασιώδη, ἐννοεῖται, ἀφ' οὗ τίποτε πλέον δὲν εἰσήρχετο εἰς τοὺς Παρισίους, καὶ ἀπὸ τῆς παραδόσεως τοῦ Σεδὰν ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ Μακ-Μαὼν εἶχεν ὁδηγηθῆ αἰχμάλωτος εἰς ἓν φρούριον τῆς Γερμανίας. Φαντάζεσθε τὴν ἀπελπισίαν τῆς δυστυχοῦς ἐκείνης νεάνιδος, ἡ ὁποία δὲν εἶχε καμμίαν εἴδησιν περὶ τοῦ πατρός της, ἡ ὁποία εἰξευρεν ὅτι ἦτο αἰχμάλωτος, ἐστερημένος τῶν πάντων, ἀσθενὴς ἴσως, καὶ ὅμως ἦτο ἠναγκασμένη νὰ τὸν παριστᾷ ὁμιλοῦντα φαιδρῶς εἰς ἐπιστολάς, βραχείας ὀλίγον, ὁποίας θὰ ἔγραφε στρατιώτης ἐν ἐκστρατείᾳ, ὀλονὲν προχωρῶν εἰς τὴν κατακτηθεῖσαν χώραν ; Κάποτε τῆς ἔλειπεν ἡ δύναμις, καὶ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους δὲν ἤρχετο καμμία εἴδησις. Ἀλλ' ὁ γέρων ἀνησύχει, δὲν ἐκοιμᾶτο πλέον. Τότε γρήγορα ἔφθανε μία ἐπιστολὴ ἀπὸ τὴν Γερμανίαν, τὴν ὁποίαν ἡ νεᾶνις ἐπήγαινε καὶ τῷ ἀνεγίνωσκε πλησίον τῆς κλίνης του, κρατοῦσα τὰ δάκρυά της. Ὁ συνταγματάρχης ἤκουε μὲ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν, ἐμειδία, ἐπεδοκίμαζεν, ἐπέκρινε, μᾶς ἐξήγει τὰ ὀλίγον συγκεχυμένα χωρία.. Ἀλλ' ἐξαίσιος ἦτο πρὸ πάντων εἰς τὰς ἐπιστολὰς τὰς ὁποίας ἔστελλε εἰς τὸν υἱόν του : «Μὴ λησμονῇς ποτὲ ὅτι εἶσαι Γάλλος, τῷ ἔλεγε . . . Ἔσο γενναῖος πρὸς τοὺς δυστυχεῖς αὐτοὺς ἀνθρώπους. Μὴ τοῖς κάμῃς πάρα πολὺ σκληρὰν τὴν εἰσβολήν».Καὶ τῷ ἔστειλεν ἀτελείωτους συστάσεις, ὡραιοτάτας συμβουλὰς περὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν, περὶ τῆς εὐγενείας πρὸς τὰς γυναῖκας, ἀληθῆ κώδικα στρατιωτικῆς τιμῆς πρὸς χρῆσιν τῶν κατακτητῶν. Προσέθετε καὶ γενικάς τινας παρατηρήσεις περὶ τῆς πολιτικῆς, περὶ τῶν ὅρων τῆς εἰρήνης οἱ ὁποῖοι ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβληθοῦν εἰς τοὺς ἡττηθέντας. Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω, δὲν ἦτο ἀπαιτητικός.

— Μόνον πολεμικὴν ἀποζημίωσιν νὰ ζητήσητε καὶ τίποτε περισσότερον... Πρὸς τί νὰ τοὺς ἀφαιρέσωμεν ἐπαρχίας ; . . . Μήπως εἰμποροῦμεν νὰ μεταβάλωμεν εἰς Γαλλίαν τὸ γερμανικὸν χῶμα ; . . .

Ὑπηγόρευε δὲ ταῦτα μὲ φωνὴν σταθεράν,καὶ ὑπῆρχε τόση ἁπλότης εἰς τοὺς λόγους του, τόσον μεγάλη πατριωτικὴ πίστις, ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ συγκινούμεθα ὅταν τὸν ἠκούαμεν.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ πολιορκία ὁλονὲν ἐπροχώρει, ὄχι τοῦ Βερολίνου, φεῦ ! Ἦτο ἡ στιγμὴ τοῦ σφοδροῦ ψύχους, τοῦ βομβαρδισμοῦ, τῶν ἐπιδημιῶν, τῆς πείνης. Ἀλλά, διὰ τῶν φροντίδων μας, διὰ τῶν ἀγώνων μας, διὰ τῆς ἀκαταβλήτου στοργῆς ἡ ὁποία ἐπολλαπλασιάζετο τριγύρω του, ἡ γαλήνη τοῦ γέροντος οὔτε στιγμὴν δὲν ἐταράχθη. Μέχρι τέλους κατώρθωσα νὰ τῷ προμηθεύω λευκὸν ψωμὶ καὶ κρέας νωπόν. Ἐννοεῖται ὅτι μόνον δι' αὐτόν· καὶ δὲν εἰμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε τίποτε συγκινητικώτερον ἀπὸ τὰ γεύματα ἐκεῖνα τοῦ πάππου, τὰ τόσον ἀθώως ἐγωϊστικά, κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ γέρων ἐκάθητο εἰς τὴν κλίνην του δροσερὸς καὶ γελῶν, μὲ τὸ χειρόμακτρον εἰς τὸν λαιμόν, καὶ πλησίον αὐτοῦ ἡ ἐγγονή του, ὠχριάσασα ὀλίγον ἀπὸ τὰς στερήσεις, διηύθυνε τὰς χεῖράς του, ἔδιδεν εἰς αὐτὸν νὰ πίῃ, ἐβοήθει αὐτὸν νὰ φάγῃ τὰ ὡραῖα ἐκεῖνα ἀπηγορευμένα πράγματα. Τότε ζωογονούμενος ἀπὸ τὸ γεῦμα, ἐξηπλωμένος ἐν τῷ θερμῷ του δωματίῳ, ἐν ᾧ ἔξω ἔπνεεν ὁ ψυχρὸς ἄνεμος, καὶ αἱ χιόνες ἐστροφοδινοῦντο εἰς τὰ παράθυρα, ὁ ἀρχαῖος θωρακοφόρος ἐνεθυμεῖτο τὰς εἰς τὸν Βορρᾶν ἐκστρατείας του καὶ μᾶς διηγεῖτο ἑκατοστὴν φορὰν τὴν ὀλεθρίαν ἐκείνην ὑποχώρησιν εἰς τὴν Ῥωσίαν, ὅπου δὲν εἶχαν νὰ φάγουν παρὰ παγωμένον παξιμάδι καὶ κρέας ἀλόγου.

— Τὸ νοιώθεις σὺ αὐτό, μικρά μου ; Ἐτρώγαμεν κρέας ἀλόγου !»

Digitized by Google

Τὴν ἠρώτα, ἂν τὸ ἐνόει! Αὐτή, ἥτις ἀπὸ δύο μηνῶν δὲν ἔτρωγεν ἄλλο πρᾶγμα! . . . Ἐν τούτοις ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ὅσον ἐπλησίαζεν ἡ ἀνάρρωσις, τὸ ἔργον μας ἐγίνετο δυσκολώτερον. Ἐκείνη ἡ αἱμωδίασις ὅλων του τῶν αἰσθήσεων, ὅλων τῶν μελῶν του, ἡ ὁποία τόσον πολὺ μᾶς εἶχεν ἐξυπηρετήσει ἕως τότε, ἤρχισε νὰ ἐξαλείφηται. Δύο τρεῖς φορὰς ἤδη αἱ βροντώδεις ἐκπυρσοκροτήσεις τῆς πύλης Μαγιὸ τὸν ἔκαμαν ν' ἀναπηδήσῃ μὲ τὸ οὖς τεταμένον ὡς κύων θηρευτικός· ἡ ἐγγονή του ἠναγκάσθη νὰ ἐπινοήσῃ ὅτι ὁ Βαζαὶν ἤρατο νέαν νίκην ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ Βερολίνου καὶ ὅτι τὰ πυροβολήματα αὐτὰ ἐρρίπτοντο ἐκ τοῦ στρατῶνος τῶν Ἀπομάχων πρὸς τιμὴν τῆς νίκης ταύτης. Μίαν ἄλλην ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκυλίσαμεν τὴν κλίνην του πλησίον τοῦ παραθύρου — ἦτο νομίζω πέμπτη, ἡ ἡμέρα τῆς μάχης τοῦ Βούζεμβαλ — εἶδε πολὺ καλὰ τοὺς ἐθνοφύλακας συσσωρευομένους εἰς τὴν πάροδον τοῦ Μεγάλου Στρατοῦ.

— Τί εἶνε αὐτὸς ὁ στρατός; ἠρώτησεν ὁ γέρων, καὶ τὸν ἠκούσαμεν μουρμουρίζοντα μεταξὺ τῶν ὀδόντων του:

— Κακὸν παραστατικόν! κακὸν παραστατικόν!

Τίποτε ἄλλο δὲν συνέβη· ἀλλ' ἐνοήσαμεν ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς ἔπρεπε νὰ λάβωμεν μεγάλας προφυλάξεις. Δυστυχῶς ὅμως δὲν ἐλάβομεν ἀρκετάς.

Μίαν ἑσπέραν, μόλις εἰσῆλθον εἰς τὸ οἴκημά των, ἡ νεᾶνις ἦλθε πρὸς ἐμὲ πολὺ τεταραγμένη:

— Αὔριον ἐμβαίνουν, μοῦ εἶπε.

Ὁ θάλαμος τοῦ πάππου ἦτο ἀνοικτός; Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι κατόπιν συλλογιζόμενος αὐτό, ἐνεθυμήθην ὅτι τὴν ἑσπέραν ἐκείνην εἶχε παράδοξον φυσιογνωμίαν. Πιθανὸν εἶνε ὅτι μᾶς ἤκουσε. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἡμεῖς ὡμιλοῦμεν διὰ τοὺς Πρώσσους, ἐν ᾧ ὁ γέρων εἶχε τὸν νοῦν του εἰς τοὺς Γάλλους, εἰς τὴν θριαμβευτικὴν ἐκείνην εἴσοδον τὴν ἀπὸ τόσον καιρὸν περιμενομένην, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μακ-Μαὼν θὰ κατέβαινε τὴν πάροδον ἐν μέσῳ ἀνθέων, παιάνων, ὁ υἱός του θὰ ἵππευε πλησίον τοῦ στρατάρχου, αὐτὸς δὲ ὁ γέρων, ἐπάνω εἰς τὸν ἐξώστην του ἐν μεγάλῃ στολῇ, ὅπως εἰς τὸ Λοῦτσεν, θὰ ἐχαιρέτα τὰς τρυπημένας σημαίας καὶ τοὺς μαύρους ἀπὸ τὴν πυρίτιδα ἀετούς. . .

Ὁ δυστυχὴς γέρων Γιοὺβ! Εἶχε φαντασθῆ βεβαίως ὅτι ἠθέλαμεν νὰ τὸν ἐμποδίσωμεν νὰ ἴδῃ τὴν παρέλασιν ἐκείνην τοῦ στρατοῦ μας διὰ νὰ μὴ τὸν ἀφήσωμεν νὰ αἰσθανθῇ τόσον μεγάλην συγκίνησιν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ αὐτὸς εἰς κανένα δὲν ἔκαμε λόγον· ἀλλὰ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν τὴν ὥραν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ πρωσικὰ τάγματα εἰσέδυον δειλῶς εἰς τὴν μακρὰν ὁδὸν ἡ ὁποία φέρει ἀπὸ τὴν πύλην Μαγιὸ εἰς τὸ Κεραμεικόν, τὸ παράθυρον ἠνοίχθη ἡσύχως καὶ ὁ συνταγματάρχης ἐφάνη εἰς τὸν ἐξώστην, φορῶν τὴν περικεφαλαίαν του καὶ ὅλην τὴν ἔνδοξον στολὴν τοῦ ἀρχαίου θωρακοφόρου. Ἀπορῶ ἀκόμη ποία δύναμις θελήσεως, ποῖον αἰφνίδιον ῥεῦμα ζωῆς τὸν ἐσήκωσεν ὀρθὸν εἰς τοὺς πόδας του. Τὸ βέβαιον ὅμως ἦτο, ὅτι ἵστατο ἐκεῖ ὀρθός, ἐκπληττόμενος διότι ἔβλεπε τὰς παρόδους τόσον ἐρήμους, τόσον σιωπηλάς, τὰ δικτυωτὰ τῶν παραθύρων τόσον κλειστά, τοὺς Παρισίους ἀπαισίους ὡς μέγα λοιμοκαθαρτήριον, καὶ παντοῦ σημαίας, ἀλλὰ τόσον παραδόξους, καταλεύκους μὲ ἐρυθροὺς σταυρούς, καὶ κανένα πρὸς προϋπάντησιν τοῦ στρατοῦ μας.

Μίαν στιγμὴν ἐνόμισεν ὅτι ἠπατήθη.

Ἀλλ' ὄχι! ἐκεῖ κάτω, ὀπίσω ἀπὸ τὴν Θριαμβικὴν Ἁψῖδα, ἠκούετο θόρυβος ὑπόκωφος, μία δὲ μαύρη γραμμὴ προὐχώρει ἐν ᾧ ἀνέτελλεν ἡ ἡμέρα . . . Ἔπειτα ὀλίγον κατ' ὀλίγον αἱ αἰχμαὶ τῶν περικεφαλαιῶν ἔλαμψαν, οἱ μικροὶ τυμπανισταὶ τῆς Ἰέννας ἤρχισαν νὰ κροτοῦν τὰ τύμπανα καὶ κάτω ἀπὸ τὴν Ἁψῖδα τοῦ Ἀστέρος, μὲ τὸν ῥυθμὸν τοῦ βαρέος βήματος τῶν ταγμάτων, μὲ τὴν κλαγγὴν τῶν ξιφῶν, ἐξερράγη ἠχηρὸν τὸ θριαμβικὸν ἐμβατήριον τοῦ Σοῦβερτ.

Τότε, ἐν μέσῳ τῆς ἀπαισίας σιωπῆς τῆς Πλατείας, ἠκούσθη μία κραυγή, μία τρομερὰ κραυγή: «Στὰ ὅπλα... Στὰ ὅπλα... Οἱ Πρῶσσοι!» Καὶ οἱ τέσσαρες οὐλάνοι τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς ἐπρόφθασαν καὶ εἶδαν ἐκεῖ ἐπάνω, εἰς τὸν ἐξώστην, ἕνα μεγαλόσωμον γέροντα ὁ ὁποῖος ἠνωρθώθη, ἐκλονίσθη κινῶν τοὺς βραχίονάς του καὶ κατέπεσε βαρὺς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους . . . Αὐτὴν τὴν φορὰν εἶχεν ἀληθῶς ἀποθάνει ὁ συνταγματάρχης Γιοὺβ.

[Alphonse Daudet]. Α. Π. Κ.

ΟΙ ΚΑΙΡΟΙ

Τὴν χήρα Γῆ ἀγάπησαν τέσσερες πιστοί,
κ' οἱ τέσσερες τὴν θέλουνε.
Δῶ; του, πηγαίνουν κι' ἔρχονται καταποδιαστοί,
δός του, προξένεια στέλλουνε,
ὁ καθεὶς ὅ,τ' ἔχει.

Τὸ Ἔαρ, πλέον εὔμορφο, πλέον τρυφερό,
εἶναι παιδὶ μ' αἰσθήματα.
Γιὰ μόνη τὴν ἀγάπη του ὅλο τὸν καιρό,
γιὰ 'κείνης τὰ θελήματα
ὅλη 'μέρα τρέχει.

Συνάγει τὰ πετούμενα σ' εὔθυμο χορὸ
τὰ κάλλη της νὰ ψάλλουνε·
κι' ὅθ' ἄνθος φέρει εὔοσμο, ῥόδο δροσερό,
καὶ ὅλ' αὐτὰ ποῦ θάλλουνε
γύρω της τὰ βάλλει.

Digitized by Google

Καὶ τὴν ἐνδύνει πρόθυμο, πρόθυμο πολύ,
τὰ πειὸ ὡραῖα χρώματα·
καὶ χύνει μὲ τὸ χέρι του ἐπάνω στὴν στολὴ
τὰ πειὸ καλὰ τ' ἀρώματα,
μὲ χαρὰ μεγάλη.

Τὸ βλέπ' ἡ Γῆ καὶ πρόσωπο κάμνει χαρωπό.
— Θαρρεῖς τὰ νοστιμεύεται! —
Καὶ λέγει ἐρωτόληπτη· «Ἔαρ, σ' ἀγαπῶ!»
Ἀλλ' ὅμως δὲν 'πανδρεύεται.
Διατί; Διότι! —

Τὸ Θέρος τολμηρότερο, μ' ὥριμα μυαλά,
εἶν' ἄνδρας κι' ἐπιβάλλεται.
Κι' ὡς ἔμβη τὸ κατώφλοιο της καὶ τὸν ἰδῇ καλά,
ἀμέσως μεταβάλλεται
ἡ Κυρὰ ἡ πρώτη.

Τὰ ἄνθη της μεστόνουνε, γίνονται καρποί·
τὰ χόρτα στάχυα βγάζουνε.
Τὸ Θέρος παίρνει δρέπανο 'σὰν τὴν ἀστραπὴ
κι' αὐτὰ ποῦ ὡριμάζουνε
τὰ καλοθερίζει.

Τῆς φέρει σῖτον ἄφθονο, σίκαλη πολλή,
νὰ θρέψῃ τὰ παιδία της.
Καὶ ἄλλους χίλιους χρήσιμους σπόρους κουβαλεῖ
'στὰ εὔκαιρα ταμεῖά της,
ὡς ποῦ τὰ γεμίζει

Τὸ βλέπ' ἡ Γῆ καὶ πρόσωπο κάμνει χαρωπό.
— Θαρρεῖς τὰ νοστιμεύεται! —
Καὶ λέγει λαχταρίζοντας· «Θέρος, σ' ἀγαπῶ!»
Ἀλλ' ὅμως δὲν 'πανδρεύεται.
Διατί; Διότι! —

Ὁ ἄρρωστος Φθινόπωρος, μ' ὄψι φθισικὴ,
δι' ἓν της βλέμμ' ἀγάλλεται.
Κι' ὡς ἔμβη τὸ κατώφλοιο της τὸν βλέπει 'σπλαχνικὴ,
κι' ἀμέσως μεταβάλλεται
ἡ Κυρὰ ἡ πρώτη.

Ῥοδίζουν εἰς τ' ὡραῖόν της στῆθος, ποῦ σπαργᾷ,
ὀπωρικὰ καὶ κλήματα
καὶ 'μβαίν' ὁ Κὺρ Φθινόπωρος μέσα καὶ τρυγᾷ
σταφύλια μὲ φιλήματα,
'στὸ ληνὸ τὰ βάλλει.

Πατεῖ κρασὶ καὶ πίνουνε μοῦστο καὶ ῥοφοῦν,
μὲ ψαλμουδιαῖς καὶ θάμματα,
κ' ἐλπίζουν πῶς τὰ νειάτα τους 'πίσω θὰ στραφοῦν,
θὰ γείνουν 'στὰ γεράματα
κοπελούδια πάλι.

Τὸ βλέπ' ἡ Γῆ καὶ πρόσωπο κάμνει χαρωπό.
— Θαρρεῖς τὰ νοστιμεύεται! —
Καὶ λέγει· «Κὺρ Φθινόπωρε, ναίσκε, σ' ἀγαπῶ!»
Ἀλλ' ὅμως δὲν 'πανδρεύεται.
Διατί; Διότι! —

Ὁ Κὺρ Χειμὸς, ὁ τύραννος μὲ λευκὰ μαλλιὰ,
'στὸν ἔρωτά του σφάλλεται.
Κι' ὡς ἔμβη τὸ κατώφλοιο της νὰ τὴν ἰδῇ σταλιὰ,
ἀμέσως μεταβάλλεται
ἡ Κυρὰ ἡ πρώτη.

Κρυφὸς τῆς κόβει τούρτουρας τὴ θερμὴ πνοή
παγώνει, λές, τὸ αἷμά της.
Καὶ μένει μέσ σταῖς φλέβες της ἄψυχ' ἡ ζωὴ,
καὶ κρυερὸ τὸ βλέμμα της
ἀπ' ἀπελπισία.

Ὁ Κὺρ Χειμὸς στολίζεται καὶ φορεῖ λευκὰ,
χιονάτα, 'σὰν τὰ γένεια του.
Στέλλει κι' αὐτῆς ὁλόλευκα, ῥοῦχα νυμφικὰ,
ν' ἀλλάξ' ἡ ζαχαρένια του,
γιὰ τὴν ἐκκλησία.

Τὸ βλέπ' ἡ Γῆ, καὶ πρόσωπο κάμνει σκυθρωπό.
— Θαρρεῖς δὲν νοστιμεύεται! —
Καὶ λέγει· «Κὺρ Χειμώνιε, δὲν σὲ ἀγαπῶ!»
καὶ δὲν τὸν ὑπανδρεύεται.
Διατί; Διότι —

Τὸ Καλοκαῖρι τ' ὄμορφο πάλι θὰ φανῇ,
τὸ τρυφερὸ κοπέλι της
Καὶ στῶν πουλιῶν τὴν εὔθυμη καὶ γλυκειὰ φωνὴ
θὰ κινηθοῦν τὰ μέλη της
νὰ γενῇ ἡ πρώτη.

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ πλούσιος θεῖος τοῦ Δημητράκη εἶνε βαρέως ἀσθενὴς, ὁ δὲ τρυφερὸς ἀνεψιὸς καὶ μόνος κληρονόμος τοῦ στέλλει ἕνα ὑπηρέτην διὰ νὰ τὸν περιποιῆται, συνιστῶν εἰς αὐτὸν νὰ ἐκπληροῖ προθύμως ὅλας τὰς ἐπιθυμίας τοῦ *γέρου*, πρὸ πάντων δὲ νὰ μὴ ἀντιλέγῃ ποτὲ εἰς αὐτόν.

Πρὸ ἡμερῶν κατά τινα στιγμὴν ὁ ταλαίπωρος ἀσθενὴς, βασανιζόμενος ἀπὸ δριμυτάτους πόνους, φωνάζει ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του:

— Ἄχ, ὁ κακότυχος! τί ὑποφέρω! Τί καλλίτερα θὰ ἦτον νὰ εἶχα ἀποθάνει νὰ ἀναπαυθῶ ἀπὸ τὰ βάσανα!

Εἰς ἃ ὁ ὑπηρέτης, πιστὸς εἰς τὰς συστάσεις τοῦ Δημητράκη, ἀποκρίνεται·

— Καὶ βέβαια, ἀφέντη· πολὺ καλλίτερα θὰ ἦτανε νὰ γλυτώσετε μιὰ γιὰ πάντα!

*
* *

Ὁ κ. Μ* ἀπέκτησε δίδυμα, τὸ εὐτυχὲς δὲ τοῦτο γεγονὸς σπεύδει νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τοὺς γονεῖς του διὰ τοῦ ἑξῆς ἐπιστολίου:

«Ἐν βίᾳ σᾶς ἀναγγέλλω ὅτι ἡ Ἑλένη (ἡ σύζυγός του) ἐγέννησε σήμερον δίδυμα. Προσεχῶς πλειότερα».

*
* *

Ἡ πλέον ἀφόρητος *θλίψις*:

Νὰ θέλῃ τις νὰ θλίψῃ τὴν χεῖρα τῆς ἐγγονῆς καὶ ἀντ' αὐτῆς νὰ θλίβῃ τὴν χεῖρα τῆς μάμμης.

*
* *

Εἰς τὴν ἐξοχήν:

Εἷς κύριος ἱστάμενος πρὸ ἑνὸς φράκτου πρὸς χωρικὸν ἐκεῖ εὑρισκόμενον:

— Δὲν μοῦ λὲς, φίλε μου, ἐδῶ δὲν 'μπορεῖ κανεὶς νὰ ἔμβῃ μέσα;

— Μπά! πῶς δὲν 'μπορεῖτε! τὴ φραγὴ τὴν ἔχουν γιὰ νὰ μὴ βγαίνουν τὰ βώδια· ἐμπᾶτε τοῦ λόγου σας!

Digitized by Google

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Ὁ σοφὸς εἶνε πάντοτε ἀρκούντως πλούσιος, ἀλλὰ σπανιώτατα πλούσιος εἶνε σοφός.

—

Ὁ διὰ τὸ γένος του καυχώμενος ἐπαίρεται ἐπὶ ξένῃ ἀρετῇ.

—

Δύο δρόμοι ὑπάρχουσιν πρὸς ἐπίτευξιν σπουδαίου τινὸς σκοποῦ· ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ ἐπιμονή. Ἡ μὲν ἰσχὺς ἀπαντᾶται συνήθως μόνον εἴς τινας προνομιούχους· ἀλλὰ τὴν ἐπιμονήν, τὴν αὐστηρὰν καὶ ἀνένδοτον, δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ καὶ ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀνθρώπων· σὺν τῷ χρόνῳ ἡ σιωπηλὴ αὕτη ἰσχὺς αὐξάνει ἀκατασχέτως.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Ὁ γενικὸς διευθυντὴς τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγραφείων ἐν Πρωσσίᾳ Στέφαν, εὑρισκόμενος ἐσχάτως εἰς κυνηγετικὴν ἐκδρομήν, ἠθέλησε νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς εὐκαιρίας, ὡς σύνηθες αὐτῷ, ἵνα ἴδῃ κατὰ πόσον οἱ ὑπάλληλοί του εἶνε ἐπιμελεῖς εἰς τὸ καθῆκόν των καὶ τακτικοί. Εἰσέρχεται λοιπὸν εἰς μικρὸν ἐπαρχιακὸν τηλεγραφεῖον μὲ τὴν πρόφασιν νὰ δώσῃ τηλεγράφημα διὰ τὴν σύζυγόν του. Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ὁ ὑπάλληλος ἐλάμβανε τηλεγράφημα παρά τινος συναδέλφου του. Ὁ Στέφαν ζητεῖ νὰ ἴδῃ τὸ τηλεγράφημα τοῦτο, ἰδοὺ δὲ τί ἀνέγνωσεν. «Πρόσεχε! Ὁ Στέφαν εὑρίσκεται πρὸς αὐτὰ τὰ μέρη, καὶ τὸν 'ξεύρεις, παντοῦ χώνει τὴ μύτη του».

Ὁ ἀνώτερος διευθυντὴς τῶν ταχυδρομείων ὅσον εἶνε αὐστηρὸς τόσον συνάμα ἀγαθὸς καὶ ἀστεῖος. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ θυμώσῃ, ἀπαντᾷ ἀμέσως εἰς τὸν τηλεγραφήσαντα ὑπάλληλον· «Ἀργὰ ἡ εἰδοποίησις· ὁ Στέφαν ἔχωσεν ἤδη τὴ μύτη του· αὐτὴν τὴν στιγμὴν εὑρίσκεται ἐδῶ καὶ σοῦ τηλεγραφεῖ ὁ ἴδιος».

Ἕκαστος φαντάζεται τὴν ἔκπληξιν τοῦ ὑπαλλήλου.

***

Μετὰ ἐνέα ἔτη συμπληροῦται τετάρτη ἑκατονταετηρὶς ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ νέου κόσμου. Ἕως τῆς σήμερον ἐξεδόθησαν διάφορα πανηγυρικὰ πονήματα, ὧν οἱ συγγραφεῖς ἐπειράθησαν νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος εἷλκε τὸ γένος οὐχὶ ἐκ Γενούης, ἀλλ' ἐκ τῆς παλαιᾶς Κύρνου ἤτοι Κορσικῆς, καὶ δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ πολιχνίου Κάλβη. Ὁ ἐν Κάλβῃ πρωθιερεὺς Μαρτῖνος Καζανόβας ἐπηγάγετο παμπόλλας τέως ἀγνώστους ἀποδείξεις ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Περιχαρεῖς οἱ Γάλλοι ἐδέξαντο τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ κληρικοῦ καὶ παρασκευάζονται νὰ πανηγυρίσωσιν ἐν Κάλβῃ τὴν διεθνῆ ἑορτήν, ἐγείροντες καὶ ἀνδριάντα εἰς τιμὴν τοῦ Κολόμβου. Τοῦ Καζανόβα ἡ ἀνακάλυψις δὲν εἶνε πρωτάκουστος. Πρὸ τεσσαράκοντα ἤδη ἐτῶν ὁ νομάρχης τῆς Κορσικῆς Γιουβέγας ἐκαυχήθη, ὅτι εὗρεν ἐν Κάλβῃ τὸν γενεαλογικὸν πίνακα τοῦ Κολόμβου, πλὴν δὲ τῆς Γενούης (ἔνθα ἐγεννήθη ὁ Κολόμβος κατὰ τὴν ῥητὴν ὁμολογίαν ἑαυτοῦ τε καὶ τοῦ υἱοῦ του τῷ 1445-1447) ἐρίζουσι τρεῖς ἄλλαι πόλεις Σανόβα, Νέρι Κογολέτο καὶ Κουκάρρου περὶ τῆς τιμῆς ταύτης.

***

Ὁ κύριος **Gosselin** γραμματεὺς τῆς Ἀγγλικῆς πρεσβείας ἐν Βερολίνῳ, ὁρμώμενος ἐκ τῶν ἐν Γερμανίᾳ ἐπισήμων ἀπογραφῶν ἀναφέρει τὰς ἑξῆς λεπτομερείας περὶ τῆς ἀναλογίας τῶν δύο φύλλων ἔν τε τῇ ἀνωτέρω καὶ ἔν τισιν ἄλλαις πόλεσιν.

Ἐπὶ ἕνα αἰῶνα ἐν Βερολίνῳ τὸ γυναικεῖον φῦλλον ἐμειονοψήφει, καὶ μέχρι τοῦ 1871 ἀνελόγουν 98 γυναῖκες πρὸς 100 ἄνδρας. Ἔκτοτε ἡ ὑπερίσχυσις τῶν τελευταίων ἐξέλιπεν οὕτως, ὥστε τῷ 1880 ἡ ἀναλογία ἦτο 106 γυναῖκες πρὸς 100 ἄνδρας. Ἐν συγκρίσει τὸ Λονδῖνον προεξέχει πασῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν πόλεων κατὰ τὸν πλεονασμὸν τῶν γυναικῶν, τῆς ἀναλογίας οὔσης 113 πρὸς 100. Ἀφ' ἑτέρου ἐν Παρισίοις τῷ 1876 ὑπῆρχον μόνον 88 $^1/_2$ γυναῖκες ἀπέναντι 100 ἀνδρῶν. Ἐν Πετρουπόλει τῷ 1881, 80, καὶ ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος μόνον 79 $^1/_2$.

***

Ἀπενεμήθη ἐσχάτως τὸ παράσημον τοῦ λεγεῶνος τῆς Τιμῆς εἰς τὴν κυρίαν **Frary-Gross** διὰ τὰς μεγάλας πρὸς τὴν πατρίδα αὐτῆς Γαλλίαν ὑπηρεσίας κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870, ὅτε διηύθυνε τὸ φορητὸν νοσοκομεῖον τοῦ Δημαρχείου τῶν Παρισίων.

Ἡ κυρία **Frary-Gross** εἶνε Ἀλσατή, οὐ μόνον δὲ νυχθημερὸν ἐπεμελεῖτο τῶν τραυματιῶν, ἀλλὰ καὶ μέγα μέρος τῆς ἀτομικῆς αὐτῆς περιουσίας ἐδαπάνησε πρὸς ἀνακούφισιν τῆς ἐνδείας τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν.

Ἡ ἀκαταπόνητος τὴν ἀγαθοεργίαν γυνὴ αὕτη πρὸ τῆς ἐπισήμως ἀπονεμηθείσης αὐτῇ ἀμοιβῆς, εἶχε λάβει καὶ ἑτέραν ἀμοιβήν, ἐγκαρδιωτέραν. Ὅλοι οἱ δυστυχεῖς στρατιῶται, οἱ διὰ τῶν φροντίδων αὐτῆς ἐπιζήσαντες τῶν τραυμάτων αὐτῶν, καταβαλόντες ἔρανον ἠγόρασαν αὐτῇ δίπλωμα τιμῆς. Ποίαν δὲ εὐγνωμοσύνην καὶ θαυμασμὸν διὰ τὴν ἀφοσίωσιν αὐτῆς ἐνέπνεεν εἰς τοὺς τραυματίας ἀποδεικνύει τὸ ἑξῆς· Στρατιώτης καιρίως τετραυματισμένος καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ ἐκπνεύσῃ εἶπε νὰ τῷ φέρωσι τὸ ἀμπέχονόν του, ἀποσπάσας δὲ ἀπ' αὐτοῦ τὸ

Digitized by Google

στρατιωτικὸν μετάλλιον, προσήνεγκεν αὐτὸ εἰς τὴν κυρίαν Frary-Gross, εἰπών :

«Πάρετε αὐτὸ τὸ μετάλλιον· κανένας δὲν εἶνε πλέον ἄξιος νὰ τὸ ἔχῃ εἰς τὸ στῆθός του!»

***

Πᾶσαι τοῦ κόσμου αἱ γυναῖκες εἰσὶ φιλάρεσκοι, προσπαθοῦσι δὲ ν' ἀποκρύψωσι τὴν ἡλικίαν αὐτῶν. Μόναι αἱ Ἰαπωνίδες, καίτοι φιλάρεσκοι καὶ αὐταί, ποιοῦσιν ἐξαίρεσιν τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος, διότι ἡ κόμμωσις αὐτῶν χρησιμεύει οὐ μόνον νὰ φανερώνῃ τὴν ἡλικίαν των, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποδεικνύῃ τὰς ἐπιγάμους κόρας, τὰς παρηγορηθείσας χήρας, ἢ τὰς ἀπαρηγορήτους.

Τὰ κοράσια ἀπὸ ἐνέα ἐτῶν φέρουσι τὴν κόμην αὐτῶν ἀναδεδεμένην διὰ διαφανοῦς ἐρυθροῦ ἡμικυκλιοειδῶς εἰς τὸ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς· εἰς δὲ τὸ πρόσθιον αὐτῆς μέρος ἀφίενται δύο μόνον βόστρυχοι ἑκατέρωθεν τοῦ μετώπου.

Αἱ ἐπίγαμοι νεάνιδες ὑψοῦσι τὴν κόμην αὐτῶν εἰς τὸ πρόσθιον μέρος τῆς κεφαλῆς, πλέκουσαι αὐτὴν δίκην ῥιπιδίου ἢ χρυσαλίδος, κοσμοῦσι δ' αὐτὴν δι' ἀργυρῶν σειρητίων, ἢ μικρῶν σφαιρῶν ζωηρῶς κεχρωματισμένων.

Ἡ χήρα ἡ θέλουσα νὰ συνέλθῃ καὶ εἰς δεύτερον γάμον συστρέφει τὴν κόμην αὐτῆς περὶ ὀστρακίνην καρφίδα, τεθειμένην ὁριζοντίως ὀπίσω τῆς κεφαλῆς.

Ἡ δὲ ἐπιθυμοῦσα νὰ παραμείνῃ πιστὴ εἰς τὸν νεκρὸν κόπτει βραχεῖαν τὴν κόμην αὐτῆς, καὶ κτενίζει αὐτὴν πρὸς τὰ ὀπίσω ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου κοσμήματος.

Φαίνεται ὅμως, ὅτι καὶ ἐν Ἰαπωνίᾳ ὀλίγαι γυναῖκες εὑρίσκονται κτενίζουσαι τὴν κόμην αὐτῶν κατὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον τρόπον, τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι αἱ γυναῖκες ἐν γένει, καὶ αἱ χῆραι ἰδίως, εἰς ὅλον τὸν κόσμον εἶνε αἱ αὐταί.

***

Ὑπελογίσθη ὅτι ἐπὶ τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου ὑπάρχουσι :

62 ἑκατομμύρια ἁτμάμαξαι.

112 ἑκατομμύρια ὀχήματα καὶ σιδηροδρομικαὶ ἅμαξαι.

1 δισεκατομμύριον 465 ἑκατομμύρια μεταγωγικαὶ ἐμπορευμάτων ἅμαξαι.

Ἐν συνόλῳ 1 δισεκατομμύριον 639 ἑκατομμύρια ἅμαξαι.

Ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι ἑκάστη τούτων ἔχει κατὰ μέσον ὅρον 3 μέτρα μῆκος, τοῦθ' ὅπερ εἶνε ἔλαττον τῆς ἀληθείας, καὶ προσέτι ὑποθέσωμεν πάσας τεθειμένας παραπλεύρως, θέλει προκύψει ζώνη 4 δισεκατομμυρίων 917 ἑκατομμυρίων μέτρων, δηλαδὴ ζώνη 123 περίπου φορὰς μεγαλειτέρα τοῦ γηΐνου μεσημβρινοῦ.

Ἂν δὲ ὑποθέσωμεν ὅτι ἑκάστη τῶν ἁμαξῶν τούτων ἔχῃ κατὰ μέσον ὅρον πλάτος 1μ.50, τὸ ὁποῖον ὁμοίως εἶνε ἔλαττον τῆς ἀληθείας, πᾶσαι θὰ ἐκάλυπτον ἐπιφάνειαν 7 δισεκατομμυρίων 375 ἑκατομ. καὶ 500 χιλ. τετραγωνικῶν μέτρων, τουτέστι τὰ ἑξήκοντα ἑβδομηκοστὰ τῆς Γαλλίας.

Ὅπως δὲ ἴδῃ τις παρελαυνούσας τὰς ἁμάξας ταύτας καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι αὐται διανύουσιν 70 χιλιόμετρα τὴν ὥραν, δηλαδὴ ὅσα διανύουσιν αἱ μετὰ τῆς μεγίστης ταχύτητος ἐλαύνουσαι ἁμαξοστοιχίαι, θ' ἀπῃτοῦντο ὀκτὼ ἔτη παρὰ 16 ἡμέρας.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Χρῆσις χρωμάτων ἐπιβλαβῶν τῇ ὑγείᾳ.

Ἡ χρῆσις δηλητηριωδῶν χρωμάτων πρὸς βαφὴν πραγμάτων καθημερινῆς χρήσεως ἀπαγορεύεται εἰς τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη διὰ νόμου, καὶ αὐστηρῶς καταδιώκεται ὁ ὑπὸ τῶν χημικῶν ἐργαστηρίων ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ χρήσει καταγγελθεὶς τῇ ἀστυνομίᾳ βιομήχανος, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ ἐπὶ πωλήσει τοιούτων πραγμάτων ὑποδειχθεὶς ἔμπορος.

Αἱ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐν τοιούτοις ἐργαστηρίοις γενόμεναι ἔρευναι ἀπέδειξαν ὅτι ἡ χρῆσις δηλητηριωδῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐπιβλαβῶν τῇ ὑγείᾳ χρωμάτων εἶχε πολλαπλασιασθῆ· αἱ δὲ πολυάριθμοι ἐπὶ πολλῶν πραγμάτων γενόμεναι ἀναλύσεις ἐβεβαίωσαν τὴν ὕπαρξιν τοιούτων εἰς τὰ ἑπόμενα εἴδη τοῦ ἐμπορίου: Εἰς τοὺς χρωματιστοὺς χάρτας τοὺς ἐπιστρωννυμένους εἰς τοὺς τοίχους, εἰς τάπητας εὐώνους τε καὶ πολυτίμους, εἰς κεχρωσμένας διὰ λαμπρῶν χρωμάτων περικνημίδας, εἰς τὰ λεπτὰ καὶ μαλακὰ δέρματα τὰ ἐντὸς τῶν πίλων ὑπορραπτόμενα, εἰς τὰς διὰ λαμπρῶν χρωμάτων κεχρωσμένας περιχειρίδας, εἰς χλωροβαφῆ ἢ πράσινα μεταξωτὰ ὑφάσματα, εἰς τὰ ὑδροδιάλυτα χρώματα τῆς ζωγραφικῆς, τὰ εἰς ἰδίας πυξίδας πωλούμενα, εἰς τὰ τεχνητὰ φύλλα καὶ ἄνθη καὶ τὰ κεχρωματισμένα πτερά, εἰς βεβαμμένα παιδίων ἀθύρματα τὰ ἐκ ξύλου, ὡς καὶ τὰ ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμιος, εἰς θήκας ἢ δοχεῖα σακχαρωτῶν καὶ ἐδωδίμων, καὶ τέλος εἰς τὰ χάρτινα καλύμματα τῶν ἐκ πετρελαίου λύχνων.

Ἀλλ' αἱ τιμωρίαι αἱ ἐπιβληθεῖσαι εἰς τοὺς διὰ τῶν μέσων τῆς ἀναλυτικῆς χημείας ἀνακαλυφθέντας ἐπὶ τοιαύτῃ παρανόμῳ χρήσει βιομηχάνους, ἐπήνεγκαν κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν ἀντικατάστασιν τῶν τέως χρησιμοποιουμένων μεταλλικῶν δηλητηριωδῶν χρωμάτων δι' ἄλλων ὅλως ἀβλαβῶν, τῶν ὁποίων ἄλλα μὲν λαμβάνονται ἐκ τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, ἄλλα δὲ ἐκπορίζονται δι' ἐντέχνου παρασκευῆς ἐκ τῆς πίσσης τῶν λιθανθράκων[1]. **Α.Κ.Δ.**

1. Ἐφαρμογαὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Ὑγιεινῆς.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 398 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9. | 14 Αὐγούστου 1883

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ

—

Ἀναμνήσεις.

Κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1882 ὁ Κουμουνδοῦρος ἡττηθεὶς εἰς τὴν Βουλὴν παρῃτεῖτο τῆς ἐξουσίας. Τὸ ὄνομά του διεσύρετο, ἐὰν ὄχι ὡς ἀπ' εὐθείας καταχραστοῦ, ὡς ἐπωφελουμένου ὅμως ἐκ τῶν καταχρήσεων τῶν περὶ αὐτόν. Ἡ ἐκκρεμὴς τότε ὑπόθεσις τῶν Βελενζικῶν ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων του ὡς κηλὶς ἀμαυροῦσα διὰ παντὸς τὴν ὑπόληψίν του. Ἡ πρόσφατος ἐκείνη ἱστορία ἐχρησίμευεν ὡς ἀφορμὴ πρὸς ἀνακόλησιν παλαιῶν ἁμαρτιῶν· πρὸς ἐπιμαρτύρησιν δὲ τῶν ψιθυριζομένων κατηγοριῶν ὑπελογίζετο ἡ μεγάλη δῆθεν περιουσία τοῦ πτωχοῦ ἄλλοτε πρωθυπουργοῦ, καὶ ἐμετρῶντο ἐπὶ τῶν δακτύλων ἡ ἐν Ἀθήναις οἰκία του, ἡ ἐν Μουνυχίᾳ ἔπαυλίς του, τὰ εἰς Πόρον καὶ Μεσσηνίαν κτήματά του, μάλιστα δὲ τὸ τελευταῖον ἀπόκτημα, — ὁ μισθός, ὡς ἐλέγετο, τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὰ βρωμερὰ τῶν Θηβῶν κατορθώματα, — οἱ ἐν Εὐβοίᾳ ἀγροί, τοὺς ὁποίους ἀπὸ τοῦ ἀτμοπλοίου μοὶ ἐδείκνυον μετὰ μειδιάματος ἐκφραστικοῦ οἱ συνεπιβάται, ὅτε ὀλίγας πρὸ τῆς πτώσεώς του ἡμέρας διέπλεον τὸν Εὐβοϊκὸν πορθμόν.

Συγχρόνως δὲ κατηγορεῖτο ἐπὶ πολιτικῇ ἀνανδρίᾳ ἢ ἀνεπιτηδειότητι, ὡς ἀφήσας νὰ ἀπολεσθῇ τὸ ἀποκτηθὲν ἐν τῷ συνεδρίῳ τοῦ Βερολίνου κέρδος, ὡς ὑποκύψας δουλικῶς εἰς τῆς διπλωματίας τὴν παλιμβουλίαν καὶ παραδεχθεὶς τὴν ἀπόσβεσιν τῶν ἅπαξ παραχωρηθέντων ἐπὶ τοῦ χάρτου συνόρων, — ὡς ἑνὶ λόγῳ θυσιάσας τοῦ Ἑλληνισμοῦ τὰ συμφέροντα.

Ἀδέξιος διπλωμάτης, ἀπρόβουλος πολιτικός, σφαγεὺς τῆς Ἠπείρου, καταχραστὴς τῶν δημοσίων χρημάτων, ἄνθρωπος ἄνευ ἀρχῶν, — τοιαῦται ἦσαν τινὲς τῶν κατὰ τοῦ Κουμουνδούρου ἐκτοξευομένων μομφῶν ἓν ἔτος πρὸ τοῦ θανάτου του.

Τὴν 25 Φεβρουαρίου 1883, μετὰ μακρὰν καὶ πολυώδυνον νόσον, ἀπεβίωσε. Ἡ Ἑλλὰς σύμπασα μετὰ τοσαύτης πανηγυρικῆς λύπης τὸν ἐπένθησεν, ὥστε οὐδέποτε ξένος παρατηρητής, ἀγνοῶν τὰ καθ' ἡμᾶς, ἠδύνατο νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὸν θρηνούμενον σήμερον *μέγαν πολίτην* ἐξύβριζον χθὲς καὶ κατηγόρουν οἱ πλεῖστοι τῶν πλεκόντων ἐπικηδείους διθυράμβους εἰς ἐξύμνησίν του. Αἱ ἐφημερίδες πᾶσαι ἐπεσώρευσαν ἐντὸς πενθίμων περιθωρίων ἐκφράσεις ἐλεγειακάς, φιλοτιμούμεναι τίς πλέον τῆς ἄλλης νὰ ὑπερυψώσῃ τὸ κλέος του. Τὰ δημοτικὰ συμβούλια ἐψήφισαν στεφάνους ἐπὶ στεφάνων, ἡ Βουλὴ ὁλοψήφως τῷ ἀπένειμε τὴν τιμὴν τῆς ἐθνικῇ δαπάνῃ ἐκφορᾶς, ἡ δὲ κηδεία ἐτελέσθη μετ' ἀσυνήθους μεγαλοπρεπείας, καὶ ἡ πρωτεύουσα ὁλόκληρος πενθηφοροῦσα τὸν παρηκολούθησε. Λόγοι ἐπὶ τοῦ τάφου του ἐξεφωνήθησαν καὶ δάκρυα ἐχύθησαν. Τὴν δ' ἐπαύριον ἡ Βουλή, τῇ προτάσει τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ἐψήφισε σύνταξιν διὰ τὴν χήραν καὶ τὴν θυγατέρα του, λησμονοῦσα ἢ ἀκυροῦσα ὅσα ἐκτὸς καὶ ἐντὸς τοῦ Βουλευτηρίου ἐλέχθησαν περὶ παρανόμων τοῦ ἀποβιώσαντος ἀποθησαυρίσεων.

Ποῦ ἡ κλεὶς τῆς τοιαύτης μεταβολῆς; — Τίνες ἦσαν οἱ δίκαιοι; Οἱ ἐξεγειρόμενοι ἀρά γε κατὰ τοῦ Κουμουνδούρου ὡς ἀνάνδρως καὶ δολίως θυσιάσαντος τὰ Ἰωάννινα καὶ ὡς κλέψαντος τὰ δημόσια χρήματα; ἢ οἱ συνωθούμενοι ἐπὶ τῆς πρὸ τοῦ οἴκου του πλατείας ἐνόσῳ ἐψυχομάχει, καὶ οἱ κλαίοντες ἤδη αὐτὸν νεκρόν;

Ἀληθὲς ὅτι ἡ ὑπερβολὴ τῆς μετὰ θάνατον τιμῆς ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον γνώρισμα τῶν Ἑλλήνων. Ἡ πρὸς τὸν Κουμουνδοῦρον ἀποδοθεῖσα διαφέρει κατὰ ποσότητα μᾶλλον ἢ ποιότητα τῆς ἀποδιδομένης εἰς πάντα ἐν Ἀθήναις κηδευόμενον. Ἀλλ' οἱ ἐπικήδειοι λόγοι ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς ἐπιτυμβίους ἐπιγραφάς. Ἐὰν κρίνῃ τις τὴν ἀνθρωπότητα ἐκ τῶν εἰς τὰ κοιμητήρια πλακῶν, πάντες οἱ κοιμώμενοι ἐκοσμοῦντο ζῶντες ὑπὸ πάσης ἀρετῆς. Ἡ διαφορὰ εἶναι, ὅτι οἱ λόγοι δὲν χαράσσονται ἐπὶ μαρμάρου ὡς αἱ ἐπιγραφαί· ὥστε ὁ λέγων ἔχει τὸ διπλοῦν πλεονέκτημα, ὅτι κοπιάζει ὀλιγώτερον τοῦ γλύπτου καὶ ὅτι αἱ φράσεις του θὰ λησμονηθῶσι. Ναὶ μέν, τυποῦνται, ἀλλ' ὁ τύπος εὐτυχῶς δὲν διαιωνίζει τὰ πάντα. Ἔνθεν ἡ ἀφθονία, τὸ μῆκος καὶ αἱ ὑπερβολαὶ τῶν ἐπικηδείων ἀγορεύσεων ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἑλλάδι.

Ἀλλ' ἡ ὑπερβολὴ τῆς πρὸς τοὺς τεθνεῶτας ἀνοχῆς ἀποτελεῖ ἴσως ἀντιστάθμησιν δικαίαν

Digitized by Google

τῆς πρὸ τοῦ θανάτου ὑπερβολικῆς αὐστηρότητος. Ὁ Ἕλλην κλίνει φύσει πρὸς τὸ ψέγειν, ὁ νοῦς του πηγαίνει εὐκόλως εἰς τὸ κακόν, ἡ δὲ γλῶσσά του προθύμως τίθεται εἰς τοῦ νοῦ τὴν ὑπηρεσίαν. Οἱ ξένοι συνήθως ἐξίστανται ἐπὶ τῇ εὐκολίᾳ μεθ' ἧς διασύρομεν ἀλλήλους, οἱ δὲ πλεῖστοι αὐτῶν δίδοντες πίστιν εἰς τὰς ἑκατέρωθεν διαβολάς, θεωροῦσιν ἅπαντας ἡμᾶς συλλήβδην ἀξίους τῶν ἐναλλὰξ προστριβομένων μομφῶν. Πολλάκις ἤκουσα τὴν παρατήρησιν ὅτι ἡ μετρία μέχρι τοῦδε ὑπόληψις ἡμῶν παρὰ τοῖς ξένοις ὀφείλεται πρὸ πάντων εἰς ἡμᾶς αὐτούς. Ἀφοῦ ὅμως ἐπὶ ζωῆς διαβάλλωμεν ἀλλήλους, ἐλαφρύνομεν τὴν συνείδησιν καὶ τελοῦμεν εἶδος ἀνταποδόσεως διὰ τῶν ἀμοιβαίων μετὰ θάνατον ἐπαίνων.

Ὡς πρὸς τοὺς πολιτικοὺς ὑπάρχει καὶ ἑτέρα ἐπεξήγησις τῆς πρὸς τὸ ἐγκωμιάζειν τοὺς νεκροὺς τάσεως. Οἱ πρὸς αὐτοὺς ἔπαινοι χρησιμεύουσιν ὡς ψόγος κατὰ τῶν ζώντων, ἐπιτυγχάνεται δὲ οὕτω διπλῆ εὐχαρίστησις καὶ διὰ τοὺς λαλοῦντας καὶ διὰ τοὺς ἀκούοντας. Οὕτω περίπου ἐξηγεῖ καὶ ὁ Σωκράτης τὴν ὑπὸ τοῦ Καλλικλέους γενομένην ὑπεράσπισιν τοῦ μὲν καὶ τοῦ δὲ ἐκ τῶν πρώην κυβερνησάντων τὰς Ἀθήνας. «Οἱ πάσχοντες, λέγει, ἀπὸ τὸν στό»μαχον δὲν κατηγοροῦσιν ὡς αἰτίους τῆς νόσου »ἐκείνους, οἵτινες ἐνέπλησαν καὶ ἐπάχυνον τὰ »σώματά των, ἀλλὰ κατηγοροῦσι καὶ ψέγου»σιν ἐκείνους οἵτινες τύχωσι παρόντες καὶ τοῖς »δίδουσι συμβουλὰς ὅταν ἐπέλθῃ μετὰ καιρὸν »ἡ ἐκ τῆς πλησμονῆς νόσος. Εἰς τούτους θὰ »ποιήσωσιν ὅ,τι κακὸν δύνανται, θὰ ἐγκωμιά»σωσι δὲ τοὺς προτέρους καὶ αἰτίους τῶν κα»κῶν». (Γοργίας § 74). Ἄδικος ἐν μέρει ἡ παραβολὴ τοῦ Σωκράτους· οὔτε ὁ Θεμιστοκλῆς, οὔτε ὁ Περικλῆς ἦσαν κατὰ πάντα ἄξιοι τῆς αἰνιττομένης κατηγορίας. Ἀλλὰ καὶ ὁ Σωκράτης ἦτο Ἕλλην! Ἀνακαλοῦσι δὲ τοὺς λόγους του τὰ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Κουμουνδούρου λεχθέντα παρά τινων τῶν ἀγορευσάντων, οἵτινες ὠφελήθησαν τῆς εὐκαιρίας ὅπως τοξεύσωσι πικρὰ βέλη κατὰ τοῦ πρώην ἀντιπάλου του. Ἔστω παρηγορία ὅμως διὰ τοῦτον ἡ βεβαιότης ὅτι, ὅταν ἔλθῃ — εὐχόμεθα δὲ πολὺ νὰ ἀπέχῃ εἰσέτι, — ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς εἰς τὴν ἱστορίαν παραδόσεως τοῦ ὀνόματός του, πρῶτοι οἱ τότε ἐπιζῶντες ἐκ τῶν σημερινῶν ἀντιπάλων του θὰ πλέξωσι καὶ δι' αὐτὸν διθυράμβους καὶ στεφάνους.

Ὁ πρωθυπουργὸς αὐτός, ὁμιλῶν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Κουμουνδούρου, ἐντέχνως ἀπέφυγε τὰς ὑπερβολάς, διεξέφυγε τὰς λεπτομερείας, ἀνεκήρυξε τὴν ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη ἐξασκηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἀποθανόντος ἐπιρροὴν εἰς τὰ τῆς πατρίδος, ἐτίμησε τὸν Κουμουνδοῦρον ὡς «προϊὸν τῆς κανονικῆς λειτουργίας τοῦ φιλελευθέρου τῆς Ἑλλάδος πολιτεύματος», ἐθρήνησε τὴν «στέρησιν ἀνδρός, ὅστις ἠδύνατο ἐν δεδομέναις περιστάσεσιν νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τὰς πεποιθήσεις τῆς Εὐρώπης ὅπως ποδηγετήσῃ τὴν Ἑλλάδα ἐν δυσχερείαις», ἐθρήνησε τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, διότι «ἡ συνταγματικὴ ἀντιπολίτευσις ἀποτελεῖ μέρος ἀναγκαῖον καὶ ἀναπόσπαστον ἐννόμου Κυβερνήσεως». Οὐχ ἧττον ἐπιδεξία, καὶ πολιτικὴ συνάμα, ἦτο ἡ πρωτοβουλία του περὶ ἐνδείξεως ἐθνικοῦ πένθους. Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, καθὸ ἀρχηγὸς τῆς πλειοψηφίας, ἀντιπροσωπεύει πράγματι τὴν ὁλομέλειαν τῆς Βουλῆς. Ἦτο καθῆκον ἄρα αὐτοῦ ἡ λήθη τῆς πρὸς τὸν Κουμουνδοῦρον πάλης καὶ ἡ ἐπ' ὀνόματι τῆς Βουλῆς ἔκφρασις τῆς ἐθνικῆς λύπης ἐπὶ τῷ θανάτῳ του.

Ἡ λύπη αὕτη ἦτο εἰλικρινὴς ἐκ μέρους τοῦ ἔθνους, ὅσῳ καὶ ἂν ἀνεμιγνύετο δόσις κομματισμοῦ εἰς τῶν πολιτευομένων τὰς θρηνῳδίας. Ὡς πολιτικὸς εἶχε βεβαίως ποικίλας ἐλλείψεις ὁ Κουμουνδοῦρος, ἀλλ' ἦτο ἄνθρωπος ἀγαθὸς καὶ εἶχεν ἔμφυτον τὴν τέχνην τοῦ προσελκύειν τὴν ἀγάπην ὅσων τὸν ἐπλησίαζον. Δὲν εἶχεν ἐχθρούς, ὡς εἶπεν ὁ Κος Τρικούπης ἐπὶ τοῦ τάφου του. Ὅτε κατὰ τὴν προλαβοῦσαν βουλευτικὴν περίοδον ὁ ἐκ Καλαβρύτων βουλευτὴς κ. Οἰκονόμος καταφερόμενος κατ' αὐτοῦ, ἐχώρισε τὸν πολιτικὸν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, χαρακτηρίσας εἰρωνικῶς τὸν τελευταῖον τοῦτον ὡς *γλυκύτατον*, ὁ Κουμουνδοῦρος εὐστόχως ἀπήντησεν ὅτι ἀποδέχεται εὐγνωμόνως τὴν διάκρισιν, ἥτις τῷ ἐξασφαλίζει τὴν εὐμένειαν τοῦ κατηγόρου του· διότι ὁ μὲν πρωθυπουργὸς εἶναι πρόσκαιρος, ὁ δὲ ἄνθρωπος διαρκέστερος.

Ἦτο πράγματι γλυκὺς ἄνθρωπος. Ἴσως ἡ γλυκύτης του, προβαίνουσα μέχρι ἀνοχῆς καὶ ἐνδοτικότητος ἄκρας, ὑπῆρξε πηγὴ κακῶν καὶ δι' αὐτὸν καὶ διὰ τὴν πολιτείαν. Ἐὰν ἦτο ὀλιγώτερον γλυκύς, ἴσως ἐξέθετε ζῶν εἰς ὀλιγωτέρους κινδύνους τὴν ὑπόληψίν του. Ἐξ ἄλλου ὅμως ἡ εὐκαμψία του ἦτο ἴσως στοιχεῖον δυνάμεως ἐν τῇ ἀμόρφῳ εἰσέτι ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς ἡμετέρᾳ κοινωνίᾳ, ἔνθα τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πολιτεύεσθαι δὲν ἔπαυσεν ἔτι θεωρούμενον ὡς μέσον βιοποριστικόν. Ὅπως δήποτε, ἐξ ἁπάντων τῶν ἐπικηδείων πανηγυριστῶν του μόνος ὁ ποιητὴς Κο. Σουρῆς ὑπέδειξεν ὡς ἐλάττωμα τὴν πολλὴν γλυκύτητα τοῦ Κουμουνδούρου :

Ἂν ἦτο 'λίγο πιὸ κακός, ἂν πάντα δὲν ὡμίλει
καὶ εἰς ἐχθροὺς καὶ φίλους του μὲ ὄψι γελαστή,
ἂν τοὔλειπε καὶ μιὰ φορὰ τὸ γέλοιο ἀπ' τὰ χείλη
κι' ἂν κάπου κάπου ἔμενε ἡ στέγη του κλειστή,
ὤ, πιὸ πολὺ θὰ τοὔκαιε τὸ ἔθνος του λιβάνι
κ' ἡ Δόξα θαλερώτερο θὰ τοὔπλεκε στεφάνι.[1]

1. «Μὴ Χάνεσαι». 1 Μαρτ. 83.

Digitized by Google

Ἀλλὰ βεβαίως ἡ γλυκύτης μόνη καὶ ἡ εὐκαμψία τοῦ χαρακτῆρος δὲν ἐξηγοῦσι τὴν ἀνύψωσίν του. Μόνη ἡ ἐπιδεξιότης ὅπως ὠφελῆται τῶν περιστάσεων δὲν ἤθελεν ἐπαρκέσει, ἐὰν ἐστερεῖτο θελήσεως καὶ τόλμης. Ἄνευ δὲ τῆς ἐμφύτου πολιτικῆς εὐφυΐας του δὲν ἤθελε διὰ μόνης τῆς ἐνδοτικότητος κατορθώσει νὰ κυβερνήσῃ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη τὴν Ἑλλάδα. Οὐδ' ἐστερεῖτο μαθήσεως, εἰ καὶ οὐχὶ συστηματικῶς ἀποκτηθείσης. Ναὶ μέν, ἡ κυριωτέρα του ἴσως μάθησις ἦτο ἡ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἰδίως τοῦ Ἕλληνος τῆς ἐποχῆς του, ἀλλὰ δὲν περιωρίζετο εἰς μόνην τὴν μελέτην ταύτην ἡ φιλομάθειά του. Ὁ Λεωνίδας Σγούτας, ὅστις ἐκ τῶν πρώτων ἐν Ἑλλάδι μετῆλθε τὸ ἐμπόριον τῶν ξένων βιβλίων, μοὶ ἔλεγε πρὸ εἴκοσι καὶ πέντε περίπου ἐτῶν, ὅτι οὐδένα τῶν τότε ἐν Ἀθήναις πολιτευομένων εἶχε πελάτην συνεχέστερον.

Ἐγνώρισα τὸν Κουμουνδοῦρον κατὰ πρῶτον ὅτε ἐν ἔτει 1859 ἐπεσκέφθη τὸ Λονδῖνον. Ηὐτύχησα νὰ τῷ χρησιμεύσω ὡς ξεναγὸς ἐν τῇ ἀπεράντῳ ἐκείνῃ πόλει, τῷ ἔδειξα τὰ περίεργα αὐτῆς, τοὺς λιμένας, τὰς φυλακάς της, τὸν συνώδευσα εἰς ἀγροτικὰς ἐπαύλεις φίλων μου. Τὰ πάντα μετὰ περιεργείας παρετήρει, περὶ πάντων ἠρώτα καὶ ἠρεύνα. Ἰδίως διέτριβεν εἰς τὰ τοῦ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Ἀγγλίας. Ἀναχωρῶν μοὶ ἀφῆκεν ἐρωτήματα ἔγγραφα περὶ τῆς ὑπηρεσίας τῶν τελωνείων, περὶ λεπτομερειῶν τοῦ φορολογικοῦ συστήματος. Αἱ σύντομοι ἐρωτήσεις του ἦσαν τοσοῦτον περιεκτικαί, ὥστε διὰ πολλῶν καὶ ἐκτενῶν ἐπιστολῶν καὶ μετὰ οὐχὶ μικρὰς μελέτας ἐδέησε νὰ τῷ κοινοποιήσω τὰ συμπεράσματα τῶν ἐρευνῶν μου.

Ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν ἐκ Λονδίνου ἀναχώρησίν του μετέβην εἰς Ἑλλάδα. Εἰς Νεάπολιν μετὰ πλείστης εὐχαριστήσεως τὸν εἶδον ἐπιβιβαζόμενον ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπὸ Μασσαλίας κατέπλεον. Ἀλλὰ ὀλίγον τὸν εἶδον τότε, διότι ἡ κακοκαιρία τὸν περιώρισεν ὑπὸ τὸ κατάστρωμα. Δὲν μᾶς διεχώριζε δὲ ἡ κακοκαιρία μόνη. Ἦτο εἰς τὴν δευτέραν θέσιν, διότι, ὡς μοὶ ἔλεγεν, εἶχεν ἐξαντληθῆ τὸ βαλάντιόν του. Ἡ ἐπίδειξις βεβαίως δὲν ἦτο ἐλάττωμά του. Ἴσως τὸν ὡδήγει εἰς ἀποφυγὴν αὐτῆς οὐχὶ μόνον τὸ ἁπλοῦν καὶ αὔταρκες τοῦ χαρακτῆρός του, ἀλλὰ καὶ ἡ γνῶσις τῆς φύσεως τοῦ Ἕλληνος, ὅστις δὲν ἀνέχεται εὐκόλως οἱασδήποτε ὑπεροχῆς τὴν ἐπίδειξιν.

Ὅτε κατὰ τὸ 1867 ἐπανῆλθον εἰς Ἀθήνας, ὁ Κουμουνδοῦρος ἦτο πρωθυπουργός. Τὸν ἐπεσκέφθην καθ' ἣν ὥραν ἐπρόκειτο νὰ συγκροτηθῇ ὑπουργικὸν συμβούλιον ἐν τῇ οἰκίᾳ του. Ἔπασχε ποδάγραν, οἱ δὲ συνυπουργοὶ ἦσαν συνηγμένοι εἰς τὸν κοιτῶνά του. Τὸ ὑπουργεῖον ἐκεῖνο ἦτο, ὡς πρὸς σχηματισμόν, ἓν τῶν ἐκλεκτοτέρων ἐξ ὅσων ἐκυβέρνησαν ποτὲ τὴν Ἑλλάδα. Οἱ συγκροτοῦντες αὐτὸ ἀπετέλουν, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Κουμουνδούρου, ὁμάδα σεβαστὴν καὶ ἰσχυράν. Τινὲς ἀπεβίωσαν ἔκτοτε. Διατί οἱ λοιποὶ ἀπεσπάσθησαν τοῦ ἀρχηγοῦ των; Πταίουσιν οὗτοι ἢ ἐκεῖνος; Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι εἰσέτι ὥριμον πρὸς λύσιν. Ἀλλ' ἐὰν ὁ Κουμουνδοῦρος συνεκράτει περὶ αὐτὸν τοὺς συνεργάτας ἐκείνους, ἤθελεν εἶσθαι διάφορος ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἱστορία τῆς Ἑλλάδος.

Πρὶν ἢ ἀρχίσῃ τὰς διασκέψεις του τὸ ὑπουργικὸν ἐκεῖνο συμβούλιον, εἰσήχθην εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ πρωθυπουργοῦ, ὅστις ἐνδεδυμένος μέν, ἀλλ' ἄνευ ὑποδημάτων, ἐκάθητο ἐπὶ τῆς κλίνης. Περὶ αὐτὴν ἐπὶ ψαθίνων καθεκλῶν ἐκάθηντο οἱ πλεῖστοι τῶν συναδέλφων του. Οὔτε σινδόνη ἢ σκέπασμα οἷον δήποτε ἐπὶ τοῦ στρώματος, οὔτε παραπετάσματα ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς πρασίνης *καριόλας*, ἥτις ἐχρησίμευεν ὡς ἀνάκλιντρον εἰς τὸν πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ μέχρι ἀκοσμίας ἁπλότης ἐκείνη ἦτο συγχρόνως καὶ ἔνδειξις τῆς ἀτμοσφαίρας ἐντὸς τῆς ὁποίας ἀνετράφη καὶ ἔζησε. Ὁ Βούλγαρις οὐδέποτε παρεδέχθη τὸν Εὐρωπαϊκὸν ἱματισμόν, ἀλλ' ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ πρὶν ἢ ἴδῃ τὸ ἀξιοπρεπὲς καὶ ἐπιβλητικὸν τοῦ Ὑδραίου προκρίτου, ᾐσθάνετό πως ὅτι εὑρίσκεται ὑπὸ στέγην ἀρχοντικήν. Ὁ Κουμουνδοῦρος ἐφόρει Εὐρωπαϊκὴν ἐνδυμασίαν, ὁ δ' ἐπὶ τοῦ λιχανοῦ του δακτύλιος ἐμαρτύρει ὅτι ἔλαβε τὰ πρῶτα μαθήματα πολιτισμοῦ παρὰ τῶν συνοδευσάντων τὸν Ὄθωνα Γερμανῶν· ἀλλὰ πάντα ἐπ' αὐτοῦ καὶ περὶ αὐτὸν ὑπεδείκνυον τὸν ἐπαρχιώτην. Ἁπλοῦς καὶ ἀφελής, οὐδαμῶς ἐφαίνετο ἐνθυμούμενος ὅτι ἀνῆκεν εἰς ἐπίσημον ἐν τῇ πατρίδι του οἶκον, οὗτινος τὸ ὄνομα δὲν ἐγένετο δι' αὐτοῦ πρώτου γνωστὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα.—Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, περὶ τὰ 1795, ὁ Μπέης τῆς Μάνης Ἰωάννης Γληγοράκης, ὁ ἐπιλεγόμενος Ζανὲτ-μπέης, κατηγορηθεὶς μετὰ δεκαπενταετῆ ἡγεμονίαν ἐπὶ συνεννοήσει μετὰ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, καθῃρέθη ὑπὸ τῶν Τούρκων· «διάδοχος δὲ αὐ»τοῦ ἐγένετο ὁ ἀπὸ Κιτριῶν Κουμουνδοῦρος, »ὁ κατήγορός του, ὅστις διέκειτο εἰς διαρκῆ »κατὰ τοῦ Γληγοράκη πάλην καὶ εἰς φιλικὰς »μετὰ τῶν Τούρκων σχέσεις. Ἀλλὰ καὶ ὁ Κου»μουνδοῦρος μετὰ ἑπταετῆ ἡγεμονίαν καθῃρέ»θη, περὶ τὰ 1802, καὶ ἐστάλη εἰς τὸ κάτεργον εἰς Κωσταντινούπολιν, ἔνθα καὶ ἀπεβίωσε. »Εἶχε κατηγορηθῆ ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς »Αὐστρίας ὡς συμμετασχὼν τῆς συλήσεως »πλοίου Αὐστριακοῦ. Τὸν Κουμουνδοῦρον διε»δέχθη ὁ Ἀντώνιος Γληγοράκης, ὁ προκάτο»χος τοῦ Πέτρου Μαυρομιχάλη[1]».

1. Ἴδε Leake, Travels in the Morea, vol. I, p. 318.

Digitized by Google

Ὥστε ὁ Κουμουνδοῦρος ἠδύνατο, ἐὰν ἤθελε, νὰ καυχᾶται ἐπὶ ἡγεμονικῇ καταγωγῇ. Ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀξίωσιν ταύτην εἶχεν, οὐδ' ἐπεδίωκε τὴν ἐπίδειξιν εὐρωπαϊκῆς δῆθεν ἀγωγῆς. Ἀπ' ἐναντίας, τὸ ἀνεπιτήδευτον τῶν τρόπων του ἐπηύξανε τὴν δημοτικότητά του. Ἡ οἰκία του ἦτο πάντοτε ἀνοικτὴ καὶ πάντοτε πλήρης. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἐν αὐτῇ συρροὴ ἦτο μεγαλειτέρα ὅτε ἐκυβέρνα. Ἀλλὰ καὶ ὅτε εὑρίσκετο ἐκτὸς τῶν πραγμάτων δὲν τὸν παρήτουν οἱ φίλοι του καὶ οἱ περιμένοντες τὴν ἐκ νέου ἀνάβασίν του εἰς τὴν ἐξουσίαν. Παροιμιώδης ἡ εὐκολία του εἰς τὸ ὑπόσχεσθαι καὶ εἰς τὸ δίδειν. Δὲν ἐκράτει, λέγουσι, τὰς ὑποσχέσεις του πάσας· τοῦτο διότι ἡ εὐκολία τῆς πραγματοποιήσεως δὲν ἐξισοῦτο πρὸς τὴν εὐκολίαν τῆς ὑποσχέσεως· ἀλλ' ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν ἀπερχομένων μὲ τὰς χεῖρας μὴ κενάς, συνετήρει τὴν ὑπομονὴν τῶν ὑποσχέσεις μόνας λαμβανόντων. Ἐπερίμενον καὶ οὗτοι τὴν σειράν των καὶ ἔμενε πλήρης ἡ οἰκία του. Μόνον περὶ μεσημβρίαν, ὅτε ὁ μετὰ τὸ γεῦμα ὕπνος φέρει γενικὴν εἰς Ἀθήνας ἡσυχίαν, ἐκενοῦντο τὰ δωμάτιά του.

Τοιαύτην ὥραν ἐξέλεξα ὅπως τὸν ἐπισκεφθῶ κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις, ἐν ἔτει 1877, διατριβήν μου. Ἐπανερχόμενος εἰς Ἀθήνας ἐθεώρουν πάντοτε καθῆκον τὸ νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ· μὲ εἵλκυε δὲ διαρκὴς πρὸς αὐτὸν συμπάθεια, τὴν ὁποίαν μοὶ ἀνταπέδιδε δεχόμενός με μετὰ πολλῆς πάντοτε εὐπροσηγορίας. Τοῦτο τῷ ἀπέβαινε τόσῳ μᾶλλον εὔκολον, καθόσον, ἐκτὸς τῆς συνήθους αὐτοῦ πρὸς πάντας προσηνείας, ἐγνώριζεν ὅτι οὐδὲν εἶχον ποτὲ νὰ ζητήσω οὔτε δι' ἐμὲ οὔτε δι' ἄλλους.

Ἀληθῶς, ἐπέτυχον ὡς πρὸς τῆς ὥρας τὴν ἐκλογήν. Ἡ οἰκία τοῦ πρωθυπουργοῦ ἦτο ἔρημος θαμώνων, ἀλλ' ἡ θύρα κατὰ τὸ σύνηθες ἀνοικτή. Οὐδένα ὅμως εὗρον εἰς τὴν αὐλὴν ὅπως ἐρωτήσω ἐὰν ὁ οἰκοδεσπότης εἶναι ὁρατός. Ἀνῆλθον τὴν κλίμακα βραδέως, κρούων διὰ τῆς ῥάβδου μου ἑκάστην βαθμίδα. Οὔτε φωνή, οὔτε ἀκρόασις! Κρούων καὶ ἀναβαίνων ἔφθασα μέχρι τῆς κορυφῆς τῆς κλίμακος. Ἐρημία καὶ σιωπή! Ἡτοιμαζόμην νὰ καταθέσω ἐπὶ τῶν σανίδων τὸ ἐπισκεπτήριόν μου ὅτε ἐπὶ τέλους ἐνεφανίσθη ὑπηρέτρια. — Ἐδῶ εἶναι ὁ Κος Κουμουνδοῦρος; — Ὄχι. Εἶναι ἔξω. — Ἰδοὺ τὸ ἐπισκεπτήριόν μου.

Αἴφνης ἀνοίγεται μία θύρα καὶ παρουσιάζεται ὁ πρωθυπουργός, ὄπισθεν δὲ αὐτοῦ ὁ τότε ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργός. Ἀκούσας τὸν μετὰ τῆς ὑπηρετρίας διάλογον ἦλθεν ὁ ἴδιος νὰ ἴδῃ τίς ὁ ζητῶν αὐτόν. Ἠθέλησα νὰ ἀποσυρθῶ ὅπως μὴ διακόψω σπουδαίαν συνδιάσκεψιν. Ἦτο ἐποχὴ τότε κρίσιμος. Οἱ Ῥῶσσοι ἐμάχοντο πρὸ τῆς Πλέβνας· τὸ ζήτημα ἦτο ἐὰν ἡ Ἑλλὰς ὤφειλε νὰ κινηθῇ ἢ ὄχι, ἐὰν ἔπρεπε νὰ συμμετάσχῃ τοῦ ἀγῶνος, ὅπως ἔχῃ δικαίωμα νὰ ἀναμιχθῇ καὶ εἰς τὴν μετέπειτα διανομὴν τῶν κερδῶν τῆς νίκης· ὁ δὲ πρωθυπουργός, ὠφελούμενος τοῦ δειλινοῦ ὕπνου τῶν φίλων του, συνεσκέπτετο ἡσύχως μετὰ τοῦ συνυπουργοῦ του. Ἀπεσυρόμην λοιπόν, ἀλλ' ἀγαθὸς γέρων δὲν ἠθέλησε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ μὲ ἀφήσῃ.

Κατὰ τὸ 1880 τὸν εἶδον ἐν Παρισίοις, ἔνθα καὶ πάλιν τὸν ἐξενάγησα ὡς πρὸ εἰκοσαετίας ἐν Λονδίνῳ. Τὸ ζήτημα τῶν ἑλληνικῶν συνόρων ἦτο ἐκκρεμὲς τότε, ἐφαίνετο δὲ ὅλως προβληματικὴ ἡ ἐκτέλεσις τῶν περὶ τούτου ἀποφάσεων τοῦ ἐν Βερολίνῳ συνεδρίου. Ὁ Κουμουνδοῦρος ἐπεσκέπτετο τοὺς ἰσχύοντας ἐν Γαλλίᾳ, συνηγορῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' οἱ ἀντιθάλαμοι τῶν ὑπουργῶν, οἱ ἐν στολῇ κλητῆρες καὶ ὑπηρέται, ἡ ἄκρα ἐθιμοτυπία τῶν δημοκρατικῶν Γάλλων, — πάντα ταῦτα, ὅλως διάφορα τῆς ἐν τῷ ὑπουργείῳ καὶ τῇ οἰκίᾳ του ἀληθῶς δημοκρατικῆς ἁπλότητος, δὲν ἦσαν βεβαίως ἀρεστὰ εἰς τὸν Κουμουνδοῦρον. Ἐβαρύνετο τὰς διὰ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπισήμους παρουσιάσεις. Τὸν παρεκίνησα νὰ παρουσιάζηται ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ἄνευ ἐπισημότητος. Τὸ ὄνομά του τῷ ἐξησφάλιζε ταχεῖαν ἁπανταχοῦ καὶ πρόθυμον ὑποδοχήν. « — Ἀφοῦ ἔχετε, τῷ εἶπον, τὸ πλεονέκτημα νὰ ἰδιωτεύητε, ὠφεληθῆτε αὐτοῦ ἀπαλλαττόμενος τῶν περιττῶν διατυπώσεων». Ἐνοστιμεύθη τὴν ἔκφρασιν καὶ τὴν ἐπανέλαβε σοβαρῶς: — Τῷ ὄντι, ἀφοῦ ἔχω τὸ πλεονέκτημα νὰ ἰδιωτεύω...» Ἦτο εἰλικρινὴς ἆρά γε λέγων ὅτι ἦτο πλεονέκτημα τοῦτο;

Ἐπανεῖδον τελευταῖον τὸν Κουμουνδοῦρον κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1882. Ἀνῆλθον καὶ πάλιν τὴν κλίμακά του ἐνῷ ἦτο εἰσέτι πρωθυπουργός. Ἀλλ' ἐδέχετο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἕνα τῶν πρέσβεων, ἡ δὲ οἰκία του ἦτο πλήρης βουλευτῶν καὶ ἄλλων κατεχόντων ἢ ζητούντων δημοσίους θέσεις. Περιεφέροντο πάντες ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ ἀπὸ δωματίου εἰς δωμάτιον, φέροντες τοὺς πίλους ἐπὶ κεφαλῆς, συνομιλοῦντες, συζητοῦντες, ἀσειευόμενοι· ἐφαίνετο μᾶλλον ὡς χρηματιστήριον καὶ ξενοδοχεῖον ἢ ὡς οἰκία ἰδιωτικὴ ἔστω καὶ πρωθυπουργοῦ. Μὴ δυνάμενος νὰ περιμένω ἔδωκα τὸ ἐπισκεπτήριόν μου, ἐν ἐλλείψει ὑπηρέτου, εἴς τινα τῶν παρισταμένων, καὶ ἀνεχώρησα ἀναβαλὼν τὴν ἐπίσκεψίν μου μέχρι τῆς ἐπικειμένης πτώσεώς του, ὅτε βεβαίως ἤθελεν ἐλαττωθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν πληρούντων τὴν οἰκίαν του.

Πράγματι, ὅτε μετά τινας ἡμέρας τὸν ἐπεσκέφθην τὸν εὗρον μόνον καὶ ἠδυνήθην νὰ συνομιλήσω ἡσύχως μετ' αὐτοῦ. Ἐπέστρεφον τότε ἐκ Βώλου. Εἶχον ἴδει τοὺς κατοίκους ἐκεῖ ἀπο-

Digitized by Google

λαύοντας τὰς ἀπαρχὰς τῆς ἐλευθερίας, εἶχον ἴδει μέρος τῶν ἐκτεταμένων παραλίων τῆς Θεσσαλίας, ἡ δὲ θέα ἐνίσχυσεν ἐν ἐμοὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἐπιδεξίου πολιτικῆς, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν κατωρθώθη ἡ εἰρηνικὴ προσάρτησις τῶν Ἑλληνικῶν ἐκείνων χωρῶν. Ἔλεγον εἰς τὸν Κουμουνδοῦρον τὰς ἐντυπώσεις μου, μετὰ προφανοῦς δ' εὐχαριστήσεως μὲ ἤκουε λέγοντα ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν τὸ ἔθνος θὰ εὐγνωμονῇ πρὸς αὐτὸν διὰ τὴν ἔκβασιν τῆς ἔμφρονος καὶ συμβιβαστικῆς πολιτικῆς του. Οὐδ' ἦσαν ἀβροφροσύνης δῆθεν ἀπόρροια οἱ λόγοι μου. Τὰ αὐτὰ ἔλεγον πρὸς φίλους μου καταδικάζοντας ὡς ἄνανδρον καὶ προδοτικὴν τὴν διαγωγὴν τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Ἔλεγον ὅτι ἡμέραν τινὰ θὰ ἀνεγείρωμεν ἀνδριάντας εἰς τὸν Κουμουνδοῦρον διὰ τὴν ἀναίμακτον ἀπελευθέρωσιν τῆς Θεσσαλίας καὶ μέρους τῆς Ἠπείρου· ὅτι ὁ διπλωματικὸς οὗτος θρίαμβος ἀποτελεῖ ἔντιμον κεφάλαιον ἐν τῇ ἱστορίᾳ, τὴν ὁποίαν ἐγκαινιάζουσι τὰ κατορθώματα τῶν πατέρων ἡμῶν· ὅτι ἡ εἰρηνικὴ λύσις τοῦ ζητήματος, ὁ βουλήσει τῆς Εὐρώπης συμβιβασμὸς μετὰ τῆς Τουρκίας, διευκολύνουσι τὴν μέλλουσαν συμπλήρωσιν τῶν ἐθνικῶν πόθων. Ἀτύχημα βεβαίως ἡ ἀναβολὴ τῆς ἀπελευθερώσεως τοσούτων Ἑλλήνων καὶ ἡ διάψευσις τῶν ἐλπίδων τὰς ὁποίας ἐξήγειρε τὸ ἐν Βερολίνῳ συνέδριον. Ἀλλὰ τὸ ὄνειδος τῆς ἀκυρώσεως τῶν ἀποφάσεων τῆς Εὐρώπης δὲν ἐπιπίπτει εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ τὸν Κουμουνδοῦρον· ἐπιπίπτει εἰς τὴν Εὐρώπην αὐτήν. Ἐὰν ἡ Ἑλλὰς ἦτο ἰσχυροτέρα, ἠδύνατο, διεκδικοῦσα τὰς δικαίας ἀπαιτήσεις της, νὰ ἐπιβάλῃ τὴν θέλησίν της. Ἀλλὰ τὴν εὐθύνην τῆς ἀδυναμίας αὐτῆς δὲν ἦτο δίκαιον νὰ φέρῃ ὁ Κουμουνδοῦρος μόνος. Ἡ Ἑλλὰς ἦτο ἀπαράσκευος καὶ ἀσθενής, διότι ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ τὸ μικρὸν Ἑλληνικὸν κράτος διακυμαίνεται ἐντὸς τοῦ διλήμματος τῆς ἐσωτερικῆς διαπλάσεως καὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς του. Οἱ ἀναπόφευκτοι ἐξωτερικοὶ περισπασμοὶ ἐδυσχέραινον τὴν ἐντὸς διαρρύθμισιν, οἱ δὲ παρακολουθοῦντες τὴν ἐσωτερικὴν διάπλασιν περισπασμοὶ παρέλυον ἐξ ἀνάγκης τὴν διὰ τὰ ἐκτὸς ἀναγκαίαν ἰσχύν. Αὕτη ἐν συνόψει ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν λήγουσαν πεντηκονταετίαν. Οὐδεὶς τῶν κατὰ καιροὺς πολιτευθέντων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς αὐτὸς καὶ μόνος ὑπαίτιος διὰ τὸ παρελθόν, οὗτινος συνέπεια ἦσαν ἡ ἐπὶ τοῦ Ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου ἀδυναμία τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ δισταγμοὶ τῶν κυβερνώντων καὶ ἡ μετὰ τὸ συνέδριον τοῦ Βερολίνου ὑπόκλισις εἰς τὴν θέλησιν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, εἰς τὴν ἔλλειψιν θελήσεως τῆς Εὐρώπης.

Διὰ τοῦτο φρονῶ ὅτι οἷος δήποτε διεῖπε τότε τὰ τῆς Ἑλλάδος, ἤθελε πολιτευθῇ ὡς ἐπολιτεύθη ὁ Κουμουνδοῦρος. Ἴσως τολμηρότερός τις ἢ καὶ δεξιώτερος διπλωμάτης ἐνίκα τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην τῆς Τουρκίας ὡς πρὸς δευτέρου λόγου σημεῖα. Ἀλλὰ καὶ οὗτος ἤθελεν ἐπὶ τέλους προτιμήσει τὴν εἰρηνικὴν λύσιν διὰ τῆς σκληρᾶς θυσίας τῶν Ἰωαννίνων, ἢ τὴν διακύβευσιν τοῦ παντὸς πρὸς διεκδίκησιν τῆς Βερολινείου γραμμῆς. Ἐπίσης δὲ φρονῶ ὅτι, ἐὰν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ Κουμουνδοῦρος ἀντὶ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἦτο ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἤθελε σχίσει τὰ ἱμάτιά του διαμαρτυρόμενος καὶ κατηγορῶν τὴν Κυβέρνησιν, ὡς θυσιάζουσαν τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα. Καὶ ἤθελεν οὕτω ἐκτελέσει τὸ καθῆκόν του, ὡς τὸ ἐξετέλεσεν ἡ τότε ἀντιπολίτευσις. Διότι ἐὰν οἱ φέροντες τὴν εὐθύνην τῶν κοινῶν, ὑποκύπτοντες εἰς τὴν ἀνάγκην, παρεδέχοντο τὴν κολόβωσιν τῶν συνόρων,—οἱ ἐν τῇ ἀντιπολιτεύσει ἐκπροσωποῦντες τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν καὶ τὴν θλῖψιν τῶν ἀποκλειομένων Ἠπειρωτῶν καὶ Θεσσαλῶν, ἐχρεώστουν νὰ διατρανώσωσι τὸν εἰλικρινῆ καὶ γενικὸν τότε τοῦ Ἔθνους ὀργασμὸν πρὸς ἔνοπλον διεκδίκησιν τῶν ἀποκτηθέντων εἰς Βερολῖνον δικαιωμάτων. Ἡ ἀποδοκιμασία τῶν πράξεων τῆς Κυβερνήσεως ἦτο ἀναγκαία διαμαρτύρησις, συνάμα δὲ καὶ ἐπιφύλαξις τῶν μελλουσῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀξιώσεων. Ὁ Κουμουνδοῦρος διεκινδύνευσε τὴν δημοτικότητά του καὶ ἐξετέθη εἰς τὴν ἀπώλειαν τῆς ἐξουσίας πράξας ὅ,τι ἔπραξεν. Ἦτο ἡ μεγίστη αὕτη τῶν πρὸς τὸ ἔθνος ὑπηρεσιῶν του. Χάριν αὐτῆς θὰ λησμονηθῶσι τοῦ πολιτικοῦ του βίου τὰ ἁμαρτήματα. Ἡ μνήμη του θὰ μείνῃ προσκεκολλημένη εἰς τὴν κατὰ τὸ 1881 γενομένην ἐπέκτασιν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ὅταν δέ, συνάρσει θείᾳ, συντελεσθῇ ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἡ χειραφέτησις, οἱ μεταγενέστεροι θὰ ἀναπολῶσι τὸ ὄνομά του ὡς πραγματοποιήσαντος τὴν ἐλευθερίαν τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς παρὰ τὸν Πίνδον Ἠπείρου.

Δ. Βικέλας.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΜΑΣ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

[Διήγημα πρωτότυπον].

—

Α'

Κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος συνώδευον τὴν κηδείαν περικαλλοῦς ποτε καὶ ἀγαθωτάτης πάντοτε δεσποίνης τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Εὐθαλίας Χ***. Ἐγνώρισα αὐτὴν κόρην καὶ φίλος ὢν προσφιλὴς τοῦ ὀλίγας μῆνας πρὸ αὐτῆς θανόντος συζύγου της, τοῦ ἀγαθοῦ ταγματάρχου Θρασυβούλου Χ***, συνεδέθην διὰ στενοτέρας γνωριμίας μετ' αὐτῆς, ὅτε ἐγένετο δέσποινα, καὶ ἐφοίτων εἰς τὸν ἀνοικτὸν καὶ ἀγαπητὸν οἶκόν της, ὅπου ἡ εἰλικρινὴς τοῦ ταγματάρχου καρδία

Digitized by Google

καὶ ἡ ἀνυπόκριτος ἀγαθότης τῆς οἰκοδεσποίνης μὲ εἵλκυον πολὺ συχνά.

Κατὰ μῆνα Ἰούλιον καὶ περὶ ὥραν 4 μ.μ. ν' ἀκολουθῇ τις ἐν Ἀθήναις πένθιμον τελετὴν μέχρι τοῦ νεκροταφείου, εἶνε θυσία, ἣν μόνον ἀληθὴς λύπη ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ προπεμπομένου νεκροῦ δύναται νὰ ἐπιβάλῃ. Ἐγὼ δὲ ὄντως ᾐσθανόμην κατάκαρδα τὴν λύπην διὰ τὸν θάνατον τῆς καλοκἀγάθου φίλης μου, ἧς ὅλος ὁ τεσσαρακονταετὴς βίος διέρρευσε πρὸ τῶν ὀμμάτων μου, καί που καί ποτε συνεμίγνυτο μὲ γλυκείας ἀναμνήσεις τῆς νεότητός μου. Διὸ ἠκολούθουν μετὰ τοῦ πλήθους σιωπηλὸς καὶ περίλυπος.

Ὅταν ἡ κηδεία ἔφθασε πρὸ τῆς Μητροπόλεως, οἱ περισσότεροι τῶν ἀκολουθούντων δὲν εἰσήλθομεν εἰς τὸν ναόν. Ὁ καύσων καθίστα ἡμᾶς τοὺς ἀσεβεστάτους τῶν θνητῶν ἐκείνῃ τῇ στιγμῇ. Ἀντὶ νὰ εἰσέλθωμεν ἐκεῖ ὅπου καὶ κηρίων φλόγες καὶ πλήθους συνωστισμὸς ἐπηύξανον αὐτὸν καὶ ἀπέπνιγον, ἀνεζητήσαμεν καθ' ὁμίλους ὀλίγην σκιὰν ὑπὸ τὴν ἠρειπιωμένην πρόσοψιν τοῦ ἀπέναντι τῆς Μητροπόλεως παλαιοῦ Διδασκαλείου καὶ ἠρχίσαμεν ἀπομάσσοντες διὰ τῶν μανδυλίων τὸν ῥέοντα ἀπὸ τῶν κροτάφων ἱδρῶτά μας καὶ *στρίβοντες* τὸ ἀπαραίτητον πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ Ἕλληνος *τσιγαράκι*.

Τὰ σχόλια καὶ τὰ περὶ τοῦ προπεμπομένου νεκροῦ ἀνέκδοτα εἶναι τὸ σύνηθες θέμα ὁμιλίας ὅλων τῶν ἔξω τοῦ ναοῦ ἐν τοιαύταις περιστάσεσι σταθμευόντων ὁμίλων. Οὐδὲ θ' ἀπήρτιζε λοιπὸν μοναδικὴν ἐξαίρεσιν ὁ ὅμιλος ἡμῶν:

— Πρέπει νὰ ἦτο εὔμορφη γυναῖκα 'στὸν καιρό της, εἶπεν ὁ νεώτερος τῶν περιστοιχιζόντων με, ὡσεὶ μὲ προὐκάλει.

Ἠτένισα αὐτὸν ἄνωθεν τῆς φλογὸς τοῦ πυρείου δι' οὗ ἥναπτον τὸ σιγάρον μου καὶ φυσήσας ἡδυπαθῶς εἰς τὸ κενὸν τὸν πληροῦντα τὸ στόμα μου καπνόν:

— Τί λές, φίλε μου!, ἀπεκρίθην. Ὡραία! Ἦτο πλάσμα! Ἔκτακτος καλλονή! Δὲν ἐνθυμοῦμαι συμμαθητήν μου ὁ ὁποῖος δὲν τὴν ἐπῆρε 'στὸ κοντὸ ὅταν ἦτο κοπέλα. Μάλιστα ἕνας ὁ καϋμένος, καλή του ὥρα, εἶνε εἰς τὴν Ἀγγλίαν τώρα, τὴν ἠγάπα ἐμμανῶς καὶ ὅμως οὐδέποτε ἐτόλμησε νὰ τῆς τὸ ἐξομολογηθῇ. Μᾶς διηγεῖτο δὲ ἡ ἰδία μίαν ἑσπέραν ὅταν ἔζη ὁ μακαρίτης ὁ ταγματάρχης, ὅτι καὶ αὐτὴ κάπως ἐνδιεφέρετο δι' αὐτόν, διότι ἦτο ὁ μᾶλλον γνωστὸς εἰς αὐτὴν νέος, ἕνεκα τῶν δύο ἀδελφῶν του, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἀχώριστοι φίλαι της, καὶ διότι τὸν ἔβλεπεν ὅτι τὴν ἠγάπα. Ἀλλὰ κατόπιν ἔπεσεν εἰς τὸ μέσον ὡς βόμβα ὁ ταγματάρχης, εὔμορφος νέος, μόλις εἶχε 'βγῆ ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴν σχολήν, ἀνοικτόκαρδος, μὲ ὡραῖον παράστημα, καὶ τὸν ἠγάπησεν. Ἀλλὰ σᾶς λέγω, τόση ἦτον ἡ ἀτολμία τοῦ δυστυχοῦς Βρυνᾶ, ὥστε διὰ τὸν ταγματάρχην τὸ σιωπηλὸν ἐκεῖνο πάθος ἦτο ἀργότερον ἀντικείμενον διασκεδάσεως. Εἶνε ὅμως περίεργον ὅτι ἡ μακαρίτισσα ἀπέφευγε πολὺ ν' ἀστειολογῇ περὶ τούτου καὶ τοὐναντίον ὡμίλει πάντοτε μὲ πολλὴν συμπάθειαν περὶ τοῦ Γεώργη.

— Ὁ Γεώργιος Βρυνᾶς ἦτο αὐτός, ὁ ὁποῖος τὴν ἠγάπα; ἠρώτησεν ἄλλος ἐκ τῶν περὶ ἐμέ.

— Ναί, ἀπεκρίθην. Καὶ τοῦ ἔλεγα τοῦ ζευζέκη: Βρὲ Γεώργη, 'πές της μιὰ φορὰ ἕνα λόγο... Τίποτε, φίλε μου. Ἅμα τὴν ἔβλεπε τοῦ ἐπιάνετο ἡ ὁμιλία 'στὸ στόμα.

Πρὶν περάνω τὰς λέξεις ταύτας, ὁ ἐρωτήσας με ἀπεσπάσθη ἐκ τοῦ ὁμίλου ἡμῶν καὶ διευθυνθεὶς πρὸς ἄλλον περαιτέρω ὅμιλον ἐπανῆλθε σύρων σχεδὸν ἀπὸ τοῦ βραχίονος μιξοπόλιόν τινα κύριον:

— Ἰδοὺ ὁ ἔνοχος, μοὶ εἶπεν.

— Ὁ Βρυνᾶς! ἀνέκραξα φωτισθεισῶν διὰ μιᾶς ὅλων μου τῶν ἀναμνήσεων.

— Ὁλόκληρος, εἶπεν ἐκεῖνος, ἐνῷ ἔπιπτεν εἰς τὰς ἀγκάλας μου καὶ μὲ κατεφίλει.

Τὰ ἀπὸ τῆς στιγμῆς τοῦ θανάτου τῆς καλῆς μου φίλης μόλις συγκρατούμενα δάκρυά μου ἐξέσπασαν νῦν ἀκράτητα. Χωρὶς ν' ἀπαλλαχθῶ τῆς περιπτύξεως τοῦ Βρυνᾶ τὸν ἔσυρα ὀλίγον ἀπωτέρω ὅπως ἀπομακρυνθῶμεν τῶν περιστοιχιζόντων ἡμᾶς, δι' οὓς ἴσως καὶ ἡ συγκίνησις ἡμῶν ἦν ὑπερβολικὴ ἢ ἀνεξήγητος ἂν μὴ κωμική. Ἀντηλλάξαμεν μόλις ἀπομονωθέντες καὶ ἄλλους ἀσπασμοὺς θερμοτέρους καὶ ἐπί τινας στιγμὰς ἀμφότεροι σιγῶντες ἐκλαίομεν.

— Τί ἀναμνήσεις, καϋμένε Γεώργη! εἶπον ἐγὼ ἀπομάσσων τὰ δάκρυά μου.

— Καὶ τί θλιβερὰ σύμπτωσις, εἶπεν ἐκεῖνος πράττων τὸ αὐτό. Νὰ ἔλθω εἰς Ἀθήνας μετὰ τόσα ἔτη χθὲς τὸ πρωῒ καὶ χθὲς τὸ βράδυ εἰς τῆς ἀδελφῆς μου νὰ μάθω τὸν θάνατον τῆς Εὐθαλίας. Σὲ βεβαιῶ μὲ κατεσπάραξεν!

Ἐσιωπήσαμεν καὶ οἱ δύω ἐπὶ μικρόν, εἶτα δ' ἐγὼ διακόπτων τὴν σιγήν:

— Ἔμεινες εἰς τῆς ἀδελφῆς σου; ἠρώτησα.

— Ὄχι, εἰς τῆς *Ἀγγλίας*, ἀπεκρίθη ὁ Βρυνᾶς. Ἠξεύρεις, κάθηται εἰς τὸ πατρικό μας σπῆτι, τὸ ὁποῖον καθ' ἑαυτὸ εἶνε στενόχωρον. Ἔχει δὲ καὶ τόσα παιδιὰ ἡ εὐλογημένη! Μιὰ στάνη! Ἦλθα κ' εὕρηκα ἀνεψιοὺς μὲ μουστάκια καὶ ἀνεψιαὶς τῆς ὑπανδρείας. Σὺ δέ; ἠρώτησε μεταβάλλων θέμα, ἔχεις παιδιά; γυναῖκα; δικηγορεῖς; δημοσιογραφεῖς; τί κάμνεις;

— Ἐξ ὅσων εἶπες τὰ δεύτερα μόνον, ἀπεκρίθην. Ἀπὸ τὰ δύο πρῶτα εἶμαι ἀπηλλαγμένος, διότι ἔμεινα ἀνύπανδρος.

— Καὶ ποῦ κάθεσαι; θέλω νὰ ἔλθω νὰ σὲ ἰδῶ νὰ τὰ εἰποῦμεν ἐν ἡσυχίᾳ. Ἔχομεν δὰ καὶ τόσα νὰ 'ποῦμε.

Τῷ ἔδωκα τὴν διεύθυνσίν μου καὶ εἶτα ὡς ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ μίαν καλὴν ἰδέαν προσέθηκα :

— Ἂν θέλεις ορίζομεν οὕτω τὰ τῆς αὔριον. Ἔρχεσαι εἰς τὰς 4 ἢ 5 τὸ ἀπόγευμα, τὰ λέμε ὀλίγην ὥρα καὶ κατόπιν καταβαίνομεν εἰς τὸ Φάληρον ὅπου ἑορτάζομεν τὴν ἔλευσίν σου καὶ ταὐτοχρόνως κάμνομεν τὰ μνημόσυνα τῶν ἀναμνήσεών μας μὲ ἓν δεῖπνον εἰς τοῦ Σάββα.

— Δέχομαι, ἀπεκρίθη ὁ Βρυνᾶς, ἀλλὰ καὶ τροποποιῶ ὀλίγον τὸ δρομολόγιον. Ἐὰν ἔχῃς καιρὸν ἔλα καλλίτερον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τὸ μεσημέρι. Προγευματίζομεν μαζῢ καὶ τὰ λέμε καλὰ καλὰ ἕως τὰς ἓξ ὁπότε θὰ καταβῶμεν εἰς Φάληρον. Ἐὰν ἔχῃς δουλειὰ ὄχι πολὺ ἐπείγουσαν, ἀνάβαλέ την. Ἐὰν συνειθίζῃς νὰ κοιμᾶσαι τὸ μεσημέρι θυσίασε τὸν ὕπνον σου. Διότι δὲν θὰ μείνω πολλὰς ἡμέρας ἐδῶ πλέον καὶ ἤθελα νὰ τὰ εἰποῦμε μιὰ καὶ καλή. Ἔχω ἄλλως τε καὶ κάτι νὰ σοῦ δείξω.

Ἐδέχθην ν' ἀναβάλω μικράν τινα ἐργασίαν χάριν τοῦ ἀρχαίου συντρόφου τῆς νεότητός μου, ἐθυσίασα εἰς τὸν βωμὸν τῆς φιλίας τὴν ὀλίγην ἀνάπαυσιν ἣν κατὰ τὸ θέρος ὁ καύσων τῆς μεσημβρίας ἐπιβάλλει εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐδέχθην τὴν τροποποίησιν τοῦ προγράμματος.

— Αὔριον λοιπὸν εἰς τὰς 12 σὲ περιμένω εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, εἶπεν ὁ Βρυνᾶς.

— Σύμφωνος, ἀπεκρίθην.

Ρινόφωνοι ψαλμῳδίαι πληρώσασαι τὴν πλατεῖαν ἀνήγγειλον ἡμῖν ὅτι κηδεία ἐλάμβανε τὴν πρὸς τὸ νεκροταφεῖον. Ἔλαβον τὸν βραχίονα τοῦ Βρυνᾶ καὶ ἠκολουθήσαμεν παρὰ τὸ φέρετρον προφανῶς συγκεκινημένοι ἀμφότεροι. Οὐδὲ λέξιν ἀντηλλάξαμεν καθ' ὅλην τὴν μέχρι τοῦ νεκροταφείου ὁδόν. Ἐκεῖ δὲ φθάσαντες ἠκολουθήσαμεν διὰ μέσου κυπαρίσσων τὴν λίαν εὐάριθμον νῦν νεκροπομπὴν μέχρι τοῦ χαίνοντος τάφου, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ἔστημεν παρὰ τὸ χεῖλος αὐτοῦ. Καὶ ὅταν ἡ νεκρὰ κατεβιβάσθη εἰς τὸν τάφον καὶ ὁ ἱερεὺς ψιθυρίζων τὸ *γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσει*, ἐρράντισε διὰ τοῦ πτύου μὲ πηλὸν τὴν ἄλλοτε τόσον περικαλλῆ μορφὴν τῆς Εὐθαλίας, ἐφ' ἧς ὁ θάνατος εἶχε νῦν ἐπιχύσει αἴγλην ἁγιότητος, ἤκουσα παραπλεύρως μου λυγμοὺς σπαρακτικοὺς καὶ εἶδον τὸν Βρυνᾶ χανόμενον ὄπισθεν τῶν κυπαρίσσων. Ὅτε δὲ ἐκαλύφθη τὸ φέρετρον καὶ ἠφανίσθη διὰ παντὸς ἀπὸ τῶν ὀμμάτων μου ἡ ἀνεκτίμητος ἐκείνη γυνή, ἔσπευσα πρὸς αὐτὸν ἀπολείβων δάκρυα θαλερὰ καὶ ἀκράτητα.

— Πηγαίνομεν, τῷ εἶπον.

Καὶ ἐκινήσαμεν ἀμφότεροι μὲ δακρυβρέκτους ἔτι ὀφθαλμούς, ἐνῷ ὁ συριγμὸς τῆς σκαπάνης καὶ ὁ κρότος τοῦ κυλιομένου ἐπὶ τοῦ φερέτρου χώματος ἔφθανε μέχρις ἡμῶν ἀπαμακρυνομένων . . .

Β'

Ὅτε τὴν ἐπιοῦσαν ἔφθασα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, εὗρον τὸν Βρυνᾶν περιμένοντά με μετά τινος ἀνυπομονησίας. Μόλις μὲ εἶδε πλησιάσαντα:

— Γνήσιος Ῥωμηός, ἀνεφώνησε, παρουσιάζων μοι τὸ ὡρολόγιόν του, ὅπερ ἐδείκνυε δωδεκάτην καὶ ἡμίσειαν.

Εἶχον βραδύνει ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τῆς προσδιορισθείσης διὰ τὴν συνέντευξίν μας, ὁ δὲ Βρυνᾶς διαβιώσας ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἐν Ἀγγλίᾳ, σχεδὸν ἠγανάκτει διὰ τὴν βραδύτητά μου. Ἐγέλασα ἀπὸ καρδίας ἐπὶ τῇ ἀκριβολογίᾳ του καὶ οὕτω τὸ γεῦμα ἔσχε φαιδρόν πως πρόλογον. Τοῦτο δὲ συνετέλεσεν ὅπως καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτοῦ ἡ ὁμιλία ἡμῶν περιστραφῇ μόνον περὶ τὴν φαιδρὰν ἢ κωμικὴν ὄψιν τῶν ἀπὸ τοῦ χωρισμοῦ μας περιπετειῶν ἑκατέρου.

Ἀλλ' ὅταν ἀπεσύρθημεν εἰς τὰ δωμάτιά του, καὶ ἠνάψαμεν τὰ σιγάρα μας, καὶ ἐτοποθετήθημεν πρὸ κυαθίσκων καφφέ, ὁ Βρυνᾶς ἀποτόμως ἀπεκδυθεὶς πᾶσαν φαιδρότητα ἤρξατο λέγων :

— Μόλις ἐπάτησα εἰς Ἀθήνας, ἡ μοῖρα μὲ ἐκτύπησε μὲ τὸ θλιβερώτερον δυστύχημα κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν καρδίαν. Εἶμαι ἀπὸ τῆς προχθὲς ἄλλος ἄνθρωπος. Τόση λύπη βασιλεύει ἐντός μου, ὥστε χρειάζομαι ὅλην τὴν ἀρχαίαν φιλίαν σου, διὰ νὰ τὴν ἐκχύσω πρὸς στιγμὴν καὶ ἀνακουφισθῶ ὀλίγον.

Οἱ λόγοι του εἶχόν τι τὸ δραματικόν, διὸ μοὶ μετήγγισάν ἀόριστόν τινα λύπην καὶ ἀπεδίωξαν πᾶν ἴχνος φαιδρότητος ἀπ' ἐμοῦ. Ἠγνόουν σχεδὸν τί ν' ἀπαντήσω εἰς τὸν ἕτοιμον πρὸς διαχύσεις καλὸν φίλον. Διὰ μιᾶς συνεσωρεύθησαν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μου αἱ ἀναμνήσεις μου πᾶσαι, καὶ κατὰ φαντασίαν ἔβλεπον αὐτὰς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου παρερχομένας, ὡς ταχέως ἀνελισσομένην ἄλυσσον, ἧς οἱ κρίκοι συνέδεον πάντα τοῦ βίου μου τὰ συμβάντα, ἀπὸ τῆς μαθητικῆς ἐποχῆς μέχρι τῆς χθεσινῆς κηδείας. Ἠννόουν εὐκόλως, ὅτι περὶ τὸ μοιραῖον τέλος τῆς Εὐθαλίας ἤθελε περιστραφῇ τοῦ Βρυνᾶ ὁ λόγος, ἀλλ' οὔτε τί ἐκεῖνος ἔμελλε νὰ μοὶ εἴπῃ ἠδυνάμην νὰ μαντεύσω, οὔτε τί νὰ εἴπω ἐγὼ ἐγνώριζον. Καὶ ἐν τῇ ἀπορίᾳ μου ταύτῃ ἐψιθύρισα :

— Ἔχεις δίκαιον ! Δι' ἡμᾶς τοὺς παιδικοὺς φίλους τῆς ἐξόχου ταύτης γυναικὸς ἡ Μοῖρα ἐκτύπησεν ἀληθῶς εἰς τὴν καρδίαν μὲ σκληρότατον κτύπημα.

Ὁ Βρυνᾶς ἀνεστέναξεν ἐλαφρῶς, καὶ ἐξηκολούθησεν :

— Ἀ ! φίλε μου, ἂν ἤξευρες τὸν σκοπὸν τοῦ ταξειδίου μου θὰ ἠννόεις διατί τοσαύτην ἐντύπωσιν μοὶ ἐπροξένησεν ὁ θάνατος αὐτός . . .

Καὶ ἐπειδὴ τὸν ἠτένισα ὡς μὴ ἐννοῶν :

Digitized by Google

— Θὰ σοὶ τὰ διηγηθῶ ὅλα, μοὶ ἀπεκρίθη, μὲ τὴν σειράν.

Ἐτοποθετήθη βαθύτερον ἐπὶ τοῦ καθίσματός του, ἤναψε νέον σιγάρον καὶ ἔθλιψε τὸ μέτωπόν του οἱονεὶ προσπαθῶν νὰ συγκεντρώσῃ τὰς ἀναμνήσεις του, ἢ νὰ εὕρῃ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἀποδιώκων τὰ σκοτίζοντα αὐτὰς νέφη ὅσα ἐπεσώρευσεν εἰς τὴν μνήμην του ὁ χρόνος:

— Θὰ ἐνθυμεῖσαι, ἤρξατο λέγων, τὴν παροιμιώδη δειλίαν μου, ἡ ὁποία μὲ κατελάμβανεν ὁσάκις ἔβλεπον τὴν Εὐθαλίαν, τῷ καιρῷ ἐκείνῳ.

Ἔνευσα καταφατικῶς, ἀλλ' ὁ Βρυνᾶς ἐφάνη ὀλίγον προσέξας εἰς τοῦτο καὶ ἐξηκολούθησεν:

— Ὅταν ἐτελειώσαμεν τὴν τρίτην τοῦ γυμνασίου, κατέβην μετὰ τῆς οἰκογενείας μου εἰς Πειραιᾶ διὰ νὰ κάμωμεν λουτρὰ καὶ νὰ περάσωμεν τὸ καλοκαῖρί μας ἐκεῖ. Ἡ Εὐθαλία, τῇ ἐπιμόνῳ παρακλήσει τῶν ἀδελφῶν μου ἀπὸ τὰς ὁποίας ἦτο ἀχώριστος, ἐξενίσθη εἰς τὴν οἰκίαν μας δύω ἢ τρεῖς ἑβδομάδας. Ἤμην τότε εἰς ὅλην τὴν ἀκατάσχετον θερμότητα τῆς πρώτης νεότητος, καθ' ἣν αἱ ὁρμαὶ ἡμῶν εἶνε πάντοτε αἰσθηματικαὶ καὶ μᾶς ἀναγκάζουν οὕτως εἰπεῖν νὰ τρέχωμεν εἰς ἀναζήτησιν ἀγνώστου ἰδεώδους. Ἐπὶ τόσας ἡμέρας βλέπων ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας τὴν Εὐθαλίαν, ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀποφύγω τὴν σαγήνην τῆς καλλονῆς της, ἡ ὁποία, σημείωσε, εὑρίσκετο εἰς τὸ ὡραιότερον στάδιον, καθ' ἣν ἐποχὴν δηλαδὴ συντελεῖται ἡ μετάβασις ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας εἰς τὴν δροσερὰν νεότητα. Δὲν δύναμαι τώρα νὰ ἐξακριβώσω ποίαν ἐπιρροὴν ἔσχεν ἐπ' ἐμοῦ τότε ἡ πρόωρος ἐκείνη σωματικὴ ἀνάπτυξις τῆς Εὐθαλίας, ἀλλ' ἐκτὸς ταύτης, ἡ ἐν Πειραιεῖ μόνωσίς μου ἡ ἀέννασς μετ' ἐκείνης ἀναστροφή μου, τὰ δεκαεπτὰ ἔτη μου, οἱ περίπατοί μας, αἱ ἐκδρομαί μας, αἱ μακραὶ συνομιλίαι μας, καὶ πρὸ πάντων ἡ ἀργία τῶν διακοπῶν συνέτεινον εἰς τὸ νὰ μὲ δεσμεύσωσι πρὸς τὴν γοητείαν τῶν χαρίτων της, τοῦ πνεύματός της καὶ τῆς ἀγαθότητός της. Ἡ νεότης μου εὗρεν ἀμέσως τὸ ἴνδαλμά της καὶ ὅλαι μου αἱ σκέψεις ἐφέροντο πρὸς αὐτήν. Τὴν ἠγάπησα τόσον ὥστε νὰ ἐπιχειρήσω. . . ἀλλὰ μὲ τὴν σειράν.

— Σὲ ἐνθυμοῦμαι, διέκοψα, μὲ ποῖον πῦρ μοὶ ὡμίλεις περὶ αὐτῆς ὅταν ἀργότερα ἐξεμυστηρεύεσο τὸν ἔρωτά σου.

— Δὲν γνωρίζεις τὰ ἐννέα δέκατα τῆς πραγματικότητος. Ἄφες με νὰ σοὶ διηγηθῶ πάντα καὶ θὰ ἴδῃς ποῖος ἔρως ἐγεννήθη ἐντός μου μὲ τὸν καιρόν.

Ἔσυρα τὸ κάθισμά μου πλησιέστερον πρὸς αὐτὸν καὶ ἀπεφάσισα νὰ μὴ διακόψω τὴν ῥύμην τῶν ἐξομολογήσεων τοῦ φίλου μου, ὅστις ἐξηκολούθησε:

— Κατ' ἀρχὰς μὲ παρέσυρον ἄγνωστοι πόθοι καὶ αἱ αἰσθηματικαὶ τάσεις μου· ἀλλὰ ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ὁ ἔρως μου ἐμεγυθύνετο καὶ ἡ φυσική μου δειλία, ἡ ὁποία πάντοτε μὲ ἐμπόδισε νὰ τῇ ἐξομολογηθῶ ἔστω καὶ διὰ μιᾶς μόνης λέξεως τὰ πρὸς αὐτὴν αἰσθήματά μου, κατέστησε τὸν ἔρωτα ἐκεῖνον κολοσσόν, ὅστις ἐπεκάθητο τῆς καρδίας μου καὶ μοὶ ἀφήρει πᾶσαν ἄλλην σκέψιν. Ἔτρωγα κατὰ τύπους, καὶ ἐμελέτων ὀλίγον μόνον ἐκ φιλοτιμίας—διότι, ἂν ἐνθυμῆσαι οὔτε αἱ μελέται μου ὅταν ἤμεθα εἰς τὴν τετάρτην τάξιν, οὔτε τὸ ἀπολυτήριόν μου ἐκ τοῦ γυμνασίου, ἦσαν ἀντάξια τῆς πρὶν ἐπιμελείας μου. Ὅλος μου ὁ βίος τότε διέρρεεν εἰς ὀνειροπολήματα περὶ τῆς Εὐθαλίας καὶ εἰς ποιήματα πρὸς αὐτήν.

— Εἰς ποιήματα! ἀνέκραξα μεθ' ὅλην τὴν ἀπόφασιν ἣν εἶχον λάβει νὰ μὴ διακόψω. Καὶ δὲν μοὶ εἶπες τίποτε περὶ αὐτῶν τότε!

— Ἰδοὺ διατὶ σοὶ λέγω ὅτι δὲν γνωρίζεις τὰ ἐννέα δέκατα ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ . . . Ἀλλὰ μὲ τὴν σειράν.

Μολονότι ἡ περιέργειά μου εἶχε κορυφωθῆ, ἠναγκάσθην νὰ σιωπήσω καὶ νὰ περιμείνω τὴν σκληρὰν αὐτὴν *σειρὰν* τοῦ μεθοδικοῦ φίλου μου.

— Τέλος πάντων, ἐξηκολούθησεν, ἐνεγράφην εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ τὰ ὀνειροπολήματά μου, μὲ ὅλα τὰ μέχρι τοῦ διπλώματος τέσσαρα τουλάχιστον ἔτη, μοὶ ἐφαίνοντο ὅτι ἤγγιζον εἰς τὴν πραγματοποίησιν. Ἐλησμόνουν, ὅτι εἶχον ἀδελφὰς καὶ ὅτι ἕνεκα τῆς δειλίας μου ἡ Εὐθαλία ἠγνόει σχεδὸν ἐντελῶς τὸν ἔρωτά μου. Ἔκαμνα λογαριασμοὺς χωρὶς τὸν ξενοδόχον καὶ ἔδιδον οἱανδήποτε ἐξήγησιν ἐνόμιζον συνάδουσαν πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς καρδίας μου, εἰς πᾶσαν ἔνδειξιν ἀγαθότητος ἢ οἰκειότητος, ἣν ἡ Εὐθαλία ἐδείκνυε πρὸς ἐμέ. Ἐὰν μοὶ προσέφερεν ἓν ἄνθος, ἐγὼ ἐγινόμην εὐτυχής, διότι ὑπέθετον, ὅτι ἡ προσφορὰ ἐδήλου ὅτι ἠννόησε τὸν ἔρωτά μου. Ἐὰν μοὶ ἐδώρει μικρόν τι ἐνθύμημα, ἐγὼ ὑπερηφανευόμην, ὅτι τὸν συμμερίζεται. Καὶ ἂν ποτε μὲ ἐπήνει μετὰ θερμότητος ἕνεκα τῆς οἰκογενειακῆς φιλίας μας, ἐγὼ ἐπίστευον, ὅτι τὸ πράττει ἐξ ἔρωτος. Δὲν λέγω ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν ἴσως νὰ μὲ ἀγαπήσῃ ἂν ἐγνώριζε ποῖον βαθύτατον αἴσθημα ἔτρεφον δι' αὐτήν, ἀλλ' ἐγὼ ὄχι μόνον οὐδέποτε τῇ εἰπόν τι, ἀλλὰ καὶ προσπαθῶν νὰ κρύψω τὸ πάθος μου ἀπὸ τοὺς οἰκείους καὶ συγγενεῖς μας, τὸ ἔκρυπτον σχεδὸν καὶ ἀπ' ἐκείνης.

— Μοὶ τὸ ἔλεγε καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία, ἐψιθύρισα κινῶν τὴν κεφαλήν.

— Βεβαίως, ἐπανέλαβεν ὁ Βρυνᾶς, ὑπώπτευε κάτι καὶ αὐτή, ἀλλ' ἡ δειλία μου μὲ καθίστα κωμικὸν εἰς τὰ ὄμματά της. Ἐσιώπων αἰωνίως καὶ ἔχανον πᾶσαν ἰκμάδα πνεύματος ἢ ἑτοιμότητος ὁσάκις τὴν ἔβλεπον. Ἐρριπτόμην εἰς ἀνόητον ρωμαντισμὸν καὶ ἀφιέμην νὰ πλανῶμαι εἰς ρεμβασμοὺς σιωπῶν ἀείποτε καὶ χύνων

τὰ ὑπερεκχειλίζοντα αἰσθήματά μου εἰς τετράδια στίχων.

— Εἰς τετράδια στίχων! ἀνέκραξα καὶ πάλιν.

— Ναί, φίλε μου. Τί τὸ θέλεις; ἦτο τοιαύτη ἡ ἐποχὴ τότε. Ὁ ποιητικὸς διαγωνισμὸς ἤνθει, ἐξεδίδοντο ἡ *Πανδώρα*, ἡ *Χρυσαλλίς*, ἡ *Εὐτέρπη*, δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον τώρα καλῶς, ἀνεγινώσκομεν ποιήματα ἀκόμη καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ κατετρώγομεν πᾶν νέον ποίημα τοῦ Ζαλοκώστα, τοῦ Ὀρφανίδου, τοῦ Βαλαωρίτου, τοῦ Ραγκαβῆ, τῶν Παράσχων καὶ τῶν νεωτέρων ἢ συγχρόνων μὲ αὐτούς. Ἦτο ποιητικὴ ἐπιδημία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνάμην νὰ διαφύγω, ἢ μᾶλλον ἥτις μοὶ ὑπέτρεφε τὸν πυρετὸν τοῦ ἔρωτός μου. Καὶ ἔγραφον λοιπὸν καθ' ἡμέραν ποιήματα!

— Καὶ δὲν ἐδημοσίευσες κανέν; διέκοψα μὴ κρατούμενος.

— Τώρα θὰ ἴδῃς... μὲ τὴν σειράν... μὲ τὴν σειράν...Βλέπεις λοιπὸν ὅτι προσεβλήθην κ'ἐγὼ ὑπὸ τῆς κολλητικῆς νόσου τῶν τότε συγχρόνων μας, ἣν σὺ μόνος ὁ σιδηροῦς διέφυγες.

— Ἐγὼ ὁ σιδηροῦς . . . εἶπον μειδιῶν. Ναί. . . ναί. . . τὴν διέφυγα . . . ἀλλὰ μὲ τὴν σειράν.

Ὁ Βρυνᾶς ὡς μὴ προσέξας ἐξηκολούθησε:

— Τὰ ἔτη παρήρχοντο,καὶ ὅταν ἔγεινα τεταρτοετὴς ἀπεφάσισα νὰ μελετήσω, οὐχὶ ἀπὸ ὄρεξιν νὰ γίνω νομικός, ἀλλ' ἐκ πόθου νὰ ἐπιτύχω θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, νὰ γίνω ἄξιος ἐκείνης. Ἐκλείσθην λοιπὸν καὶ ἐμελέτων δι' ὅλης τῆς ἡμέρας μὲ δυνάμεις ἃς μοὶ ἔδιδεν ὁ πρὸς ἐκείνην ἔρως μου καὶ ἡ φιλαυτία μου, ἠγνόουν δὲ τί συνέβαινεν ἔξω περὶ ἐμέ. Ἔβλεπον μὲν τὴν Εὐθαλίαν, ἀλλ'οὐδέποτε ἐφρόντιζον νὰ μάθω μή τις ἐτάραττε τὰ ὀνειροπολήματά μου. Καὶ πάντοτε παρεξηγῶν τὴν ἀγαθότητα, ἣν ἐδείκνυεν ἐρωτῶσα μετ'ἐνδιαφέροντος περὶ ἐμοῦ καὶ τὴν γλυκύτητα δι' ἧς προσεπάθει ὁσάκις μὲ συνήντα ν' ἀνακουφίζῃ τοὺς ἐκ τῆς μελέτης κόπους μου, ἐθεώρουν ἐμαυτὸν ἐξησφαλισμένον ἀπὸ παντὸς ἐπιδρομέως καὶ ἔτρεφον φιλαρέσκως τὴν πεποίθησιν,ὅτι καὶ αὐτὴ συνεκέντρου ὅλα τὰ ὄνειρά της εἰς τὸ δίπλωμά μου.Ἡ κατάστασις αὐτὴ διήρκεσεν ὑπὲρ τὸ ἔτος. Ὅσῳ ἐβυθιζόμην πλειότερον εἰς τὰς μελέτας μου, τόσῳ ἀπεξενούμην τοῦ κόσμου καὶ ἀπεμονούμην μὲ τὸν ἔρωτά μου. Ἦλθε τέλος ἡ ἡμέρα τῶν ἐξετάσεων καὶ μόλις μοὶ ἀπηγγέλθη τὸ ἀποτέλεσμα, πρὶν ἐπιστρέψω εἰς τὴν οἰκίαν μου, ὅπου μετὰ παλμῶν ἀνέμενον οἱ συγγενεῖς μου νὰ μ' ἐναγκαλισθοῦν διδάκτορα, ἐπορεύθην εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Εὐθαλίας,σπεύδων ν'ἀναγγείλω τὴν εἴδησιν, ἐν ᾗ συνεκεντροῦντο ὅλα τὰ ὄνειρα, τὰ κοινὰ δι'ἀμφοτέρους, ὡς ἐγὼ ἐπίστευον. Ἀνέβην τὴν κλίμακα εἰς τὰ τέσσαρα καὶ ὠθήσας ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως τὴν θύραν τῆς αἰθούσης ὅπου, ὡς μοὶ εἶπεν ἡ ὑπηρέτρια, εὑρίσκετο ἡ Εὐθαλία, ἐρρίφθην ἐντὸς αὐτῆς ἕτοιμος, ἀντὶ *καλημέρας*, νὰ φωνάξω δυνατὰ ἵνα τὴν καταπλήξω: *διδάκτωρ*.

Ὁ Βρυνᾶς ἐσταμάτησεν ἐδῶ ἐπὶ μικρόν, ἀνηγέρθη ἀπὸ τοῦ καθίσματός του, ἔκαμεν ἓν βῆμα καὶ ἔστη ἐνώπιόν μου ἀτενίζων με κατὰ πρόσωπον· ἐκτείνων δὲ τὴν μίαν χεῖρα πρὸς ἐμέ, ἐνῷ διὰ τῆς ἄλλης ἐκόμβωνε τὸ ἐλαφρὸν ἔνδυμά του κατὰ τὸ ἀνώτατον κομβίον εἶπεν:

— Ἔμεινα, φίλε μου, κόκκαλο εἰς τὸ κατώφλι μὲ μόνον τὸ *δι*... εἰς τὰ χείλη.

Ὀρέγων δὲ ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας, ἀνυψῶν τοὺς ὤμους καὶ ποιῶν μορφασμὸν ἐκφραστικόν, προσέθηκεν εὐθὺς ἀμέσως:

— Καὶ τὸ *δι*... ἀκόμη ἐχάθη εἰς τὸν κρότον θερμοῦ φιλήματος, ὅπερ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔδιδεν ἡ Εὐθαλία εἰς ὡραῖον ἀνθυπασπιστὴν τοῦ πυροβολικοῦ, ἔχουσα τοὺς βραχίονας περὶ τὸν λαιμόν του.

Ἐσιώπησε. Καὶ ἀφοῦ διέσχισε τὸ δωμάτιον κατὰ μῆκος, ἐπέστρεψε καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸ κάθισμά του, ὅπερ ἔσυρεν ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ ἰδικοῦ μου· ἀτενίζων με δέ:

— Σὲ ἀφίνω νὰ φαντασθῇς τὴν θέσιν μου, ἐξηκολούθησε μὲ φωνὴν προδήλως συγκεκινημένην. Ὅλοι οἱ πύργοι, οὓς εἶχεν οἰκοδομήσει ἡ φαντασία μου, ὡς ἐὰν ἦσαν ἐκ σιγαροχάρτου ἐκρημνίζοντο ἐκ θεμελίων εἰς τὸν βωβὸν κρότον ἑνὸς φιλήματος καὶ διεσκορπίζοντο εἰς τὸν ἀέρα διὰ μιᾶς πνοῆς, συμπεριλαμβάνοντες καὶ ὅλα τὰ ὀνειροπολήματά μου. Ἀκόμη σήμερον αἰσθάνομαι τὴν ὀδύνην ἣν ἐδοκίμασα.Δὲν γνωρίζω πῶς ἀπέμεινεν ἡ Νιόβη ἢ ἡ γυνὴ τοῦ Λώτ, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι τὸ πάθημά των δὲν θ' ἀπεῖχε πολὺ τοῦ ἰδικοῦ μου. Φαντάσου ὅτι δὲν εἶχον δύναμιν οὔτε νὰ φύγω, οὔτε νὰ προχωρήσω. Ἀλλ' ἔμεινα ἐκεῖ καρφωμένος χωρὶς ἀναπνοὴν σχεδόν, ἕως ὅτου αἱ εὐδαίμονες τρυγόνες μὲ εἶδον. Ἡ Εὐθαλία ἐκοκκίνισεν, ὁ ἀνθυπασπιστής μας ἐταράχθη κάπως καὶ ἠτενίσαμεν καὶ οἱ τρεῖς ἀλλήλους σιωπῶντες, διότι ἴσως οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ἤξευρε τί πρέπει νὰ εἴπῃ καὶ πῶς ν' ἀρχίσῃ.

— Ἔλα, ἔλα, πλησίασε, εἶπε πρώτη ἡ Εὐθαλία καταστέλλουσα τὴν ταραχήν της καὶ προσποιουμένη εὐθυμίαν διὰ νευρικοῦ τινος γέλωτος, ἔλα νὰ σοὶ ἐξηγήσω τὸ αἴνιγμα καὶ νὰ σοὶ συστήσω τὸν Θρασύβουλον.

Καὶ ἀμέσως ὑποκλινομένη ἐνώπιόν μου μὲ μιμικὴν ὑποκριτρίας ἐπὶ σκηνῆς παρουσιαζούσης δύω ἀγνώστους:

— Κύριε Γεώργιε, εἶπε, σᾶς παρουσιάζω τὸν μέλλοντα σύζυγόν μου.

Στρεφομένη δὲ πρὸς τὸν ἀνθυπασπιστὴν ἐνῷ ἐγὼ ἠσθανόμην τὰς δυνάμεις μου ἐγκαταλιμ-

πανούσας με καὶ ἐπρχώρουν ὅπως στηριχθῶ ἐπί τινος καθίσματος :

— Κύριε Θρασύβουλε, εἶπεν ἐξακολουθοῦσα νὰ ὑποκρίνηται τὸ αὐστηρὸν ἦθος οἰκοδεσποίνης παρουσιαζούσης πρὸς ἀλλήλους τοὺς παρ' αὐτῇ προσκεκλημένους, σᾶς παρουσιάζω τὸν κ. Γεώργιον Βρυνᾶν, ἀδελφὸν τῶν δύω στενοτέρων καὶ ἀγαπητοτέρων φίλων μου, διὰ τὸν ὁποῖον προητοιμάζομεν τὴν ἀνακοίνωσιν ἀπόψε, διὰ ν' ἀπολαύσῃ συγχρόνως δύο χαράς.

Καὶ χωρὶς νὰ φανῇ προσέχουσα εἰς τὴν κωμικὴν στάσιν ἀμφοτέρων τῶν παρουσιαζομένων προσέθηκε στρεφομένη πρός με :

— Ἀλήθεια λοιπόν, τὸ δίπλωμα ; τὸ δίπλωμα; τί ἀπέγειναν σήμερον αἱ ἐξετάσεις σου;

— Ἔγεινα διδάκτωρ, ἀπεκρίθην μηχανικῶς καὶ μὲ φωνὴν πάσχοντος, ὅστις οὔτε νὰ ὁμιλήσῃ ἔχει πλέον δυνάμεις.

— Διδάκτωρ ; Φαντάζομαι τὴν χαράν τους 'στὸ σπῆτι ὅταν ἐπῆγες διδάκτωρ ; Καὶ ἔτρεξεν ἀμέσως νὰ τὸ ἀνακοινώσῃ ὁ ἴδιος καὶ εἰς ἐμέ ! Εἰς ἐμὲ τὴν ἀχάριστον, ἡ ὁποία ἐσυνωμωτοῦσα ἐναντίον του καὶ τοῦ ἔκρυπτα τώρα τόσας ἡμέρας τοὺς ἀρραβῶνάς μου διὰ νὰ τὸν ἐκπλήξω ! Καὶ τὸν ἄφινα νὰ συλλαμβάνῃ ἐπ' αὐτοφώρῳ... τοὺς χαριεντισμούς μου...

Ὅλα αὐτά, τὰ εἶπε ταχέως ὡς χείμαρρος κατρακυλῶν καὶ παφλάζων, χωρὶς νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς ἐμὲ οὔτε ἕνα στεναγμὸν νὰ παρενθέσω. Καὶ ἀφοῦ ἐμειδίασε πρὸς τὸν Θρασύβουλον ὅλως ἐρυθρὰ ὅταν προέφερε τὰς τελευταίας λέξεις, ἐπανέλαβε καὶ πάλιν τὴν ἀκατάσχετον ρητορικήν της ἐπὶ τὸ εὐθυμότερον νῦν τονίζουσα τὰς λέξεις.

— Ἐμπρός, κύριοι, ἂς τρέξωμεν εἰς τὸ σπῆτι τοῦ κυρίου διδάκτορος.

Καὶ στρεφομένη πρὸς τὸν μνηστῆρά της μειδιῶσα πάντοτε :

— Ὅπου εἶνε χαραῖς, εἶπε, πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ εἴμεθα ἐκεῖ. Δὲν εἶνε ἀλήθεια, Θρασύβουλε ;

Καὶ ἐνῷ τρέχουσα εἰσήρχετο εἰς τὸ πλησίον δωμάτιον διὰ πλαγίας θύρας, ἔστη πρὸς στιγμὴν πρὶν εἰσέλθῃ καὶ ἀφελῶς ὑποκλινομένη προσέθηκε :

— Κύριοί μου, μισὴ στιγμοῦλα νὰ φορέσω τὸ καπέλο μου, τὸ ἐπανωφόρι μου καὶ νὰ πάρω τὰ γάντια μου.

Μᾶς ἀπέστειλε τελευταῖον γλυκὺ μειδίαμα καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον κράζουσα ἔνδοθεν :

— Πιστεύω οἱ κύριοι καβαλιέροι μου θὰ ἔχουν τὴν καλωσύνην νὰ μὲ περιμένουν τὴν μισὴ αὐτὴ στιγμοῦλα !

Γ'

Ὁ Βρυνᾶς διέκοψεν ἐνταῦθα ἐπὶ στιγμὴν τὴν διήγησίν του διὰ ν' ἀνάψῃ νέον σιγάρον, ἐγὼ δ' ἐπωφελήθην τῆς μικρᾶς ταύτης διακοπῆς, ἵνα σπουδάσω τὴν φυσιογνωμίαν του. Διότι ἀληθῶς ἔχρῃζεν αὕτη μελέτης. Βαθμηδόν, ἐφ' ὅσον προὐχώρει ἡ διήγησις, ἡ τὸ πρὶν ἀπαθὴς μορφή του ἐφαίνετο ὡσεὶ ἐμψυχουμένη ὑπὸ ἀγνώστου ζωϊκῆς δυνάμεως, ὡσεὶ θερμαινομένη ἐκ πυρὸς ἐσωτερικοῦ, ὅπερ εἶχε μὲν καλύψει ἡ τέφρα τοῦ χρόνου, ἤρξατο δὲ ν' ἀναρριπίζῃ ὁ πρόσφατος θάνατος καὶ τῷ ἀπέδωκε τὴν πρώτην θερμότητα ἡ ἀνασκάλευσις τῶν ἀναμνήσεων. Καὶ ἔβλεπον τὸν Βρυνᾶν σχεδὸν σπινθηροβολοῦντα ἐκ νεότητος, ὡς ἐὰν ἡ ἐκδρομὴ εἰς τὸ παρελθὸν τῷ εἶχεν ἀποδώσει καὶ τὴν παρελθοῦσαν ἐκείνην ἡλικίαν. Καὶ ἤμην πλέον ἀνυπόμονος νὰ ἴδω ποῦ ἔμελλον νὰ καταλήξωσιν αἱ ἄγνωστοί μοι λεπτομέρειαι αὗται τοῦ δράματος τῆς καρδίας αὐτοῦ. Καὶ ἐνῷ ἐγνώριζον πάντα τὰ ἐπακολουθήσαντα μέχρι τῆς λύσεως, ἤρχισα νὰ συλλαμβάνω τὴν ὑπόνοιαν, ὅτι νέαι ὅλως δι' ἐμὲ καὶ ἄγνωστοι περιπέτειαι τοῦ βίου τῆς Εὐθαλίας ἤθελον μοὶ ἀποκαλυφθῆ.

Ἐνῷ δὲ τοιαῦτα τινὰ διελογιζόμην, ὁ Βρυνᾶς διακόπτων τὰς περιπλανήσεις τῶν σκέψεών μου καὶ ἐπαναλαμβάνων τὴν διήγησίν του :

— Ἔ, φίλε μου, εἶπεν ἀφοῦ ἐρρόφησε δὶς ἢ τρὶς καπνὸν ἐκ τοῦ σιγάρου του καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ πλημμυρήσῃ τὸ δωμάτιον κατὰ νέφη, τί νομίζεις ὅτι ἐφάνη εἰς ἐμὲ ἐκείνη ἡ *στιγμοῦλα* ; Ἐὰν σοὶ εἴπω αἰών, ἡ παρομοίωσις θὰ εἶνε πολὺ τετριμμένη. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐννοήσῃς πῶς ἠδύνατο νὰ μοὶ φανῇ πρέπει νὰ φαντασθῇς τὴν θέσιν μου. Κεραυνωθεὶς ὑπὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀνακαλύψεων καὶ μὴ δυνάμενος νὰ συναθροίσω οὐχὶ πλέον τὰ θρύμματα τῆς ἑτοιμότητός μου ἢ τοῦ θάρρους, ἀλλ' οὔτε μὲ αὐτὴν τὴν δειλίαν μου νὰ ὁπλισθῶ, ἤμην ἐρριμμένος ὡς πτῶμα ἐπί τινος καθίσματος καὶ δὲν ἐτόλμων κἂν ν' ἀτενίσω τὸν εὐτυχῆ ἀντίζηλόν μου, μεθ' οὗ ἤμην μόνος ἐν τῇ αἰθούσῃ. Φαίνεται δὲ ὅτι πολὺ κωμικὴ θὰ ἦτο ἡ ἀπελπισία μου, διότι ἐκεῖνος, οἰκτείρων με ἴσως ἐπεχείρησε πρῶτος νὰ μ' ἐξαγάγῃ ἐκ τῆς νάρκης, εἰς ἣν εἶχον βυθισθῆ.

— Φαντάζομαι, μοὶ εἶπε, ποίαν χαρὰν θὰ ἔχουν αἱ ἀδελφαί σας, αἱ ὁποῖαι μᾶς ὡμίλουν περὶ τῆς ἡμέρας ταύτης, ὡς περί. . . .

— Δὲν γνωρίζουν τίποτε ἀκόμη εἰς τὸ σπῆτί μου, διέκοψα ἀμηχανῶν καὶ οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνεγείρας πρὸς αὐτόν.

— Πῶς ; δὲν ἐπῆγες ἀκόμη εἰς τὸ σπῆτι ; ἀνέκραξεν ἡ Εὐθαλία εἰσερχομένη εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ προσπαθοῦσα νὰ φορέσῃ ἐν σπουδῇ τὰ χειρόκτιά της.

— Ἦλθον πρῶτον ἐδῶ νὰ σᾶς τὸ ἀναγγείλω, ἀπήντησα ἐγὼ μετά τινος πικρίας καὶ μετὰ **πόνου προσβλέπων αὐτήν.**

Digitized by Google

— Αὐτὸ πρέπει πολὺ νὰ σὲ κολακεύῃ, Εὐθαλία, εἶπε μ' ἐλαφρὸν τόνον εἰρωνείας ὁ Θρασύβουλος, καρφώσας τὰ βλέμματά του ἐπάνω της.

Ἐκείνη δὲ χαμηλώσασα τοὺς ὀφθαλμούς της ἐνῷ αἱ παρειαί της ἐπορφυροῦντο, ἀπήντησε μετὰ προσπεποιημένης ἀφελείας :

— Ἀλήθεια, τοῦτο ἦτο παραπολὺ ἐκ μέρους τοῦ κυρίου Γεωργίου καὶ ὁμολογῶ ὅτι δὲν τὸ ἤξιζα. Ἀλλὰ θὰ τὸν ἀποζημιώσω, τρέχουσα πρώτη ἐπάνω καὶ ἀναγγέλλουσα τὴν εἴδησιν, ἅμα φθάσωμεν εἰς τὸ σπῆτι.

Καὶ ἀμέσως ἐξερχομένη πρώτη ἐκ τῆς αἰθούσης :

— Κύριοι, προσέθηκεν, ἂς σπεύσωμεν ὀλίγον, διότι φαντάζομαι τὴν ἀνυπομονησίαν τῶν ἐκεῖ. Ἀλήθεια, κύριε Γεώργιε, εἶνε καὶ ἡ μαμά μου εἰς τὸ σπῆτί σας διὰ νὰ σὲ ἀσπασθῇ ἐκ τῶν πρώτων.

— Μέχρι τῆς οἰκίας μας οὐδένα ἄλλον λόγον ἀντηλλάξαμεν, ἐξηκολούθησεν ὁ Βρυνᾶς, ἐλαφρῶς στενάξας. Τὰ λοιπὰ ἴσως τὰ ἐνθυμεῖσαι, διότι σὺ εἶχες σπεύσει πρῶτος νὰ φέρῃς τὴν εἴδησιν μὴ περιμείνας, οὔτε ν' ἀπαλλαγῶ τῶν τυπικῶν ἀσπασμῶν τῶν συμφοιτητῶν μας.

— Δηλαδή, οὐδὲν ἄλλο γνωρίζω, ἀπήντησα, ἢ ὅτι ἐνῷ ἡμεῖς διασκεδάζομεν ἑορτάζοντες τὸ δίπλωμά σου καὶ ἐχορεύομεν, σὺ ἦσο εἰς ἀνεξήγητον δι' ἐμὲ κατήφειαν βυθισμένος καὶ οὔτε ἅπαξ ἐχόρευσες. Τότε τὸ ἀπέδωκα εἰς τὴν μεγάλην χαρὰν καὶ εἰς τὴν ἐκ ταύτης συγκίνησιν, διότι οὕτω μὲ διεβεβαίωσες, ὅτε ἐπανειλημμένως τὴν ἑσπέραν ἐκείνην σὲ ἠρώτησα.

— Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι τώρα ἔχεις τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος. Τὸ δίπλωμα μοὶ ἐφαίνετο πλέον ἄχρηστον. Μετενόουν σχεδὸν διότι ἔδωκα ἐξετάσεις ἀφοῦ αὗται δὲν μοὶ ἔφερον ἐκείνην ὡς γέρας. Καὶ σὲ βεβαιῶ ὅτι ᾐσθανόμην καὶ τύψεις συνειδήσεως ὁσάκις σὲ ἔβλεπον, διότι ἕνεκα τοῦ ἔρωτός μου εἶχον ἐπισπεύσει τὰς ἐξετάσεις μου ἀθετήσας τὴν πρὸς σὲ ὑπόσχεσίν μου. Σὲ εἶχον ἰδεῖ πόσον δυσηρεστήθης, ὅταν σοὶ ἀνήγγειλα ὅτι δὲν ἠμπορῶ νὰ σὲ περιμείνω ἀκόμη ἕνα μῆνα διὰ νὰ συνεξετασθῶμεν, καθὼς εἴχομεν συμφωνήσει, καὶ σὲ ἔβλεπον τὴν ἑσπέραν ἐκείνην πόσην χαρὰν ἐδείκνυες διὰ τὴν ἐπιτυχίαν μου καὶ πόσας διαχύσεις φιλίας μοὶ ἔκαμνες. Μοὶ ἐδείκνυες ἀληθῶς τὴν χρυσῆν σου καρδιά, καὶ ὅμως ἐγὼ πάλιν δὲν ἐπωφελήθην τῆς εὐκαιρίας νὰ σοὶ ἀνοίξω τὴν αἱματωμένην ἰδικήν μου, νὰ σοὶ ἐξομολογηθῶ τὸν πόνον μου, νὰ ζητήσω ἀπὸ σὲ παρηγορίαν, συμβουλήν, ἀνακούφισιν. Ἀλλ' ἐκαθήμην εἰς μίαν γωνίαν μόλις δυνάμενος νὰ κρατήσω τὰ δάκρυά μου καὶ ἔβλεπον τὴν Εὐθαλίαν χορεύουσαν μὲ τὸν εὐτυχῆ ἀντίπαλόν μου.

— Τοῦτο ἀληθῶς καὶ σήμερον ἀκόμη μὲ ἐκπλήττει. Διότι ἀφοῦ κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν δὲν μοὶ εἶπες τίποτε, πῶς δὲν μοὶ εἶπες τὴν ἄλλην ἡμέραν ; Πῶς ἐσιώπησες ἐντελῶς μέχρι σήμερον ; Πῶς ἀντέσχες ; Δὲν σὲ ἠννόησαν κἂν ἀπὸ τὸ σπῆτί σου ;

— Ἐκτὸς τῆς Ἀγλαΐας μας, οὐδεὶς ἄλλος! Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ δὲν μοὶ ἔλεγε τίποτε. Μόνον μοὶ ἐδείκνυεν ὅλην τὴν πρὸς ἐμὲ στοργήν της εἰς τὸ παραμικρόν, καὶ μὲ συνεπάθει σιωπηλῶς. Ὅταν δὲ ἡ μεγαλειτέρα ἀδελφή μου ἐγέλα μὲ τὴν ἔκπληξιν τὴν ὁποίαν μοὶ εἶχον παρασκευάσει κρύψασαι ἀπὸ ἐμὲ τοὺς ἀρραβῶνας τῆς Εὐθαλίας, ἡ Ἀγλαΐα μας οὐδαμῶς συνεμερίζετο τὰς περὶ τῆς συνωμοσίας ταύτης ἀστειότητας καὶ συνείθιζε νὰ λέγῃ μυστηριωδῶς κάπως μὲ τὴν γλυκεῖαν φωνήν της :

— Ἂν δὲν βγῇ σὲ κακὸ ἡ ἀστειότης μας ἐκείνη, πρέπει νὰ ἤμεθα εὐχαριστημέναι.

Καὶ προσεπάθει νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὴν μεγάλην ἀδελφήν μας, ἣν εἶχεν ἐπὶ τέλους μυήσει εἰς τὸ μυστικὸν τοῦ ἔρωτός μου, ὅτι πολὺ θὰ μοῦ κοστίσῃ ὁ γάμος τῆς Εὐθαλίας.

— Καλὲ δὲν βαρειέσαι ! ἀντέτεινεν ἐκείνη πάντοτε. Θὰ ἐρωτευθῇ κάμμιαν ἄλλη ἔπειτ' ἀπ' ὀλίγον καιρὸν καὶ δὲν θὰ τῷ κοστίσῃ τίποτε...

— Καὶ ὅμως, διέκοψα ἐγὼ τὸν Βρυνᾶν διηγούμενον, νομίζω ὅτι αὐτὸς ὁ γάμος ἐκόστισεν εἰς ὅλους σας καὶ ἐπαρακόστισε μάλιστα...

— Εἶνε ἀληθές, μοὶ ἀπήντησεν ἐκεῖνος ἐν συγκινήσει. Διότι εἶνε βέβαιον ὅτι ἐκεῖ ἐκρυολόγησεν ἡ Ἀγλαΐα μας καὶ τὴν ἐχάσαμεν...

Εἰς τὴν θλιβερὰν ταύτην ἀνάμνησιν ἐσιωπήσαμεν καὶ οἱ δύο ἀποτόμως. Ἐγὼ δὲ παρεσύρθην εἰς σιωπηρὰν συγκίνησιν, οὐχ' ἧσσον τῆς τοῦ Βρυνᾶ προφανῆ. Εἶτα δὲ θέλων νὰ ἐξαγάγω καὶ ἐμὲ αὐτὸν καὶ ἐκεῖνον τῶν λυπηρῶν σκέψεων, εἰς ἃς εἶχε ρίψει ἡμᾶς ἡ ἀνάμνησις τῆς γλυκυτάτης ἀδελφῆς του καὶ ἐπιμόνως ἐπανερχόμενος εἰς τὸ κύριον θέμα ἡμῶν τὸν ἠρώτησα :

— Ἀλλ' ἀκόμη δὲν μοὶ ἐξήγησες, πῶς κατώρθωσες νὰ σιωπήσῃς καὶ νὰ κρύψῃς ἀπὸ ὅλους ἡμᾶς τὸν πόνον σου.

Ὁ Βρυνᾶς ἠγέρθη, ἐβάδισε πρὸς τὰς ἀποσκευάς του καὶ ἐξήγαγεν ἐκ μικροῦ μαρσίπου τετράδιον ὀγκῶδες καὶ ὑποκίτρινον ἐκ τῆς πολυκαιρίας.

Παρουσιάζων μοι δ' αὐτό:

— Ἰδού, μοὶ εἶπεν, ὁ ἄφωνος φίλος εἰς ὃν ἤνοιγον τὴν καρδίαν μου.

Τὸ ἥρπασα, βιαίως σχεδόν, καὶ τὸ ἤνοιξα μὲ ἀκατάσχετον περιέργειαν. Δὲν ἠδυνήθην δὲ νὰ κρατήσω ἐπιφώνημα ἐκπλήξεως, ὅταν εἶδον ὅτι ἦτο πλῆρες στίχων :

— Αὐτὰ λοιπὸν εἶνε τὰ ποιήματά σου ; ἀνέκραξα. Καὶ πῶς δὲν ἐδημοσίευσες κανὲν ποτὲ ἐκ τῆς πληθύος αὐτῆς.

Digitized by Google

— Ἐὰν λάβῃς τὸν κόπον νὰ τὰ φυλλομετρήσῃς θὰ ἰδῇς ὅτι ἐδημοσίευσα.

— Καὶ οὐδέποτε μοὶ εἶπές τι! εἶπον ὡς παραπονούμενος ἐνῷ οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπλανῶντο ἐπὶ τῶν στίχων.

— Τί τὰ θέλεις, φίλε μου; Ἦσο τότε τόσον ἀπησχολημένος εἰς τὴν μελέτην σου ὥστε δὲν ἐτόλμων νὰ τὴν διακόψω. Ἔπειτα ἡ καρδία μου περιέκλειε τοιαύτην πλημμύραν θλίψεως, ὥστε ἂν ἐξέσπα ποτὲ εἰς ἐκμυστηρεύσεις πρὸς σὲ θὰ παρέσυρεν ὅλα τὰ ρωμαϊκὰ δίκαια μὲ τὰ ὁποῖα τότε ἐνησχολεῖσο. Ἐγὼ δὲ ἐσκεπτόμην ὅτι εἶνε μωρὸν νὰ ἔχω τὴν ἀξίωσιν ὅπως αἱ ἀνόητοι διηγήσεις τῶν αἰσθηματικῶν περιπετειῶν μου, καταλάβωσι τὸν χρόνον ὃν εἶχες ἀφιερώσει διὰ τὸν Οἰκονομίδην καὶ τὸν Καλλιγᾶν.

Δ΄

Ἐνῷ ταῦτα ἔλεγεν ὁ Βρυνᾶς ἐγὼ ἀνεγίνωσκον στίχους του. Ἦσαν ἄτεχνοι καὶ ποτε ἄκομψοι, ἐνιαχοῦ δὲ ἡ ἀνάγκη τοῦ μέτρου καὶ τῶν ὁμοιοκαταληξιῶν, κατέστρεφον τὴν ἰδέαν. Ἀλλὰ τοσοῦτον αἴσθημα ἦτο διακεχυμένον ἐν αὐτοῖς, ὥστε ἄκοντα μὲ περέσυρεν ἡ ἀνάγνωσις. Μετέπιπτον ἀπὸ ἐκπλήξεως εἰς ἔκπληξιν, διότι ἀνεκάλυπτον καλλονὰς ἀπροσδοκήτους καὶ ἐξέφραζον ἑκάστοτε τὸν θαυμασμόν μου διὰ μιᾶς λέξεως, ἐξακολουθοῦντος τοῦ Βρυνᾶ νὰ λέγῃ:

— Θὰ εὕρῃς αὐτοῦ ὅλην τὴν ἱστορίαν τοῦ ἔρωτός μου, καὶ ὅταν αὐτὸς ἐτάφη διὰ παντὸς ἐντός μου διὰ τοῦ γάμου τῆς Εὐθαλίας, θὰ ἴδῃς ὅτι ἤρχισαν αἱ σελίδες τῆς φιλίας μου, διότι ὑπάρχει εἰς τὸ τετράδιον αὐτὸ τὸ τελευταῖον ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ποίημα γραφὲν διὰ τὰς ἐξετάσεις σου καὶ ἀφιερωμένον εἰς σέ.

— Πῶς; εἰς ἐμὲ ἀνεφώνησα ἔκπληκτος στρέφων ἀμέσως ὅλας τὰς σελίδας, ἵνα εὕρω τὸ τέλος.

— Ναί, εἰς σὲ εἶπεν ὁ Βρυνᾶς μειδιῶν. Ἐὰν μάλιστα μελετήσῃς τὰς ἡμερομηνίας θὰ ἴδῃς ὅτι ἐνῷ πρὶν ἔγραφον σχεδὸν καθ' ἡμέραν, ἀπὸ τῶν γάμων τῆς Εὐθαλίας δὲν ἔγραψα πλέον παρὰ μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας, ὅταν αἱ ἐξετάσεις σου μοὶ προυξένησαν τόσην χαράν, ὥστε διήγειρον καὶ πάλιν ὅλα τὰ αἰσθήματα τῆς βαρυθύμου καρδίας μου. Βλέπεις ὅτι δὲν ἔγραφον ποιήματα ἐξ ἐπαγγέλματος, ἀλλὰ μόνον ὁσάκις ᾐσθανόμην συγκινήσεις ἐντός μου.

— Βρὲ ἀδελφέ, σὺ μὲ συγκινεῖς τώρα ἔπειτα ἀπὸ τόσα χρόνια μὲ αὐτὰ ἐδῶ τὰ αἰσθήματά σου, ἀνέκραξα μόλις περάνας τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ εἰς ἐμὲ ἀφιερωμένου ποιήματος.

Καὶ ἐγερθεὶς τῷ ἔτεινα καὶ τὰς δύω μου χεῖρας ὄντως συγκεκινημένος. Ὁ δὲ Βρυνᾶς θλίβων μοι ἀμφοτέρας ἀπήντησεν:

— Ὢ! τὸ ἔγραψα τὴν ἐπιοῦσαν τῶν ἐξετάσεών σου, ὁπότε ἂν ἐνθυμῆσαι διὰ πρώτην φορὰν πρὸς τὸ βράδυ ἐξεδηλώθη ἡ σοβαρότης τῆς ἀσθενείας τῆς Ἀγλαΐας μας. Ἂν τὸ ἔγραφον ἀργότερον θὰ ἦτο ἴσως θερμότερον, διότι δὲν ἠμπορῶ νὰ λησμονήσω ὅτι κατὰ τὴν ἀσθένειάν της σὺ ἐδείχθης πλειότερον ἀδελφὸς πρὸς αὐτὴν ἢ ἐγώ.

Ἔβλεπον ὅτι ἡ ὁμιλία ἐλάμβανε τροπὴν ἣν ἐγὼ ἤθελον ν' ἀποφύγω, διὸ καὶ ἔστρεψα φύλλα τινα τοῦ χειρογράφου ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ εὕρω ἀφορμὴν ν' ἀλλάξω θέμα ὁμιλίας. Καὶ τυχαίως διατρέχων τὸ χειρόγραφον ἐνόμισα ὅτι εὗρον στίχους γνωστούς μοι ἤδη. Ἤρχισα ν' ἀναγινώσκω ἀπὸ τῆς πρώτης στροφῆς τὸ ποίημα ἐκεῖνο, ὅπερ ἔφερε τὴν παράδοξον ἐπιγραφὴν *Γάμοι καρδιοκτόνοι* καὶ ἀνεμνήσθην ὅτι ἦτο ὄντως γνωστόν μοι ἐκ δημοσιεύσεως.

— Ἀλλ' αὐτὸ κάπου τὸ ἀνέγνωσα, ἐφώνησα.

— Ἰδοὺ ὅτι ἦλθεν ἡ σειρά του, μοὶ ἀπήντησεν ὁ Βρυνᾶς μειδιῶν. Δὲν ἀπατᾶσαι· τὸ ἀνέγνωσες εἰς τὴν *Χρυσαλλίδα*.

— Ἔχεις δίκαιον. Ἀκριβῶς εἰς τὴν *Χρυσαλλίδα* τὸ ἀνέγνωσα ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τοὺς γάμους τῆς Εὐθαλίας. Καὶ ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὑπώπτευσα πρὸς στιγμὴν ὅτι τὸ εἶχες γράψει σύ, ἀλλ' ἐπειδὴ τόσον ἐπιμόνως μοὶ τὸ ἠρνήθης ὅταν σοὶ ὡμίλησα περὶ τούτου, ἐπίστευσα ὅτι ἦτο ἁπλῆ σύμπτωσις ἡ δημοσίευσις αὐτοῦ ἀμέσως μετὰ τοὺς γάμους ἐκείνης.

— Καὶ ὅμως ἐκείνη τὸ ἐμάντευσε!

Μοὶ τὸ ἔλεγεν ἡ Ἀγλαΐα μας ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου της. Ἡ Εὐθαλία ὡς ἐνθυμεῖσαι διήρχετο πολλὰς ὥρας μόνη μετὰ τῆς Ἀγλαΐας μας καθ' ὅλην τὴν ἀσθένειάν της. Ὅταν δὲ ἐδημοσιεύθη τὸ ποίημα αὐτό, ἔλεγεν ὅτι ἦτο πεπεισμένη ὅτι ἦτο ἰδικόν μου. Καὶ διὰ νὰ πείσῃ καὶ τὴν Ἀγλαΐαν περὶ τούτου τῇ διηγήθη τὴν μετὰ τὰς ἐξετάσεις μου σκηνὴν ἐν τῷ οἴκῳ της, ἣν πρὸ ὀλίγου σοὶ διηγήθην. Προσέθετε δέ, ὅτι μόνον ἄνθρωπος αἰσθανθεὶς τότε τοιαύτην ἀπελπισίαν ἠδύνατο νὰ γράψῃ τοὺς στίχους αὐτούς. Καὶ ἦτο ἡ μόνη ἥτις μ' ἐμάντευσε!

— Περίεργον, εἶπον ὡς ἀφηρημένος.

Μόνη ἐκείνη ἐμάντευσε καὶ ἐμέ.

— Καὶ σέ; ἠρώτησεν ὁ Βρυνᾶς ἐκπληττόμενος. Πῶς; Πότε; Σὲ τί ἐπάνω;

Ἐδίστασα πρὸς στιγμὴν ἂν ἔπρεπε νὰ φανερώσω τὸ μυστικόν μου. Ἀλλ' ἐσκέφθην ὅτι εἶχον παρέλθει ἔκτοτε ἀρκετὰ ἔτη, ὥστε ἡ ἀποκάλυψις δὲν ἦτο δυνατὸν πλέον νὰ γεννήσῃ ψυχρότητα ἢ σκάνδαλον. Ὑπέκυψα λοιπὸν εἰς τὰς διαχυτικὰς τάσεις, εἰς ἃς μὲ εἶχον παρασύρει αἱ ἐξομολογήσεις τοῦ φίλου μου καὶ εἶπον:

— Ὅταν ἐδημοσίευσα τὸ πρῶτον καὶ μόνον ποίημά μου.

— Λοιπὸν ἔγραψες καὶ σὺ ποιήματα; ἀνεφώνησεν ὁ Βρυνᾶς ἐπὶ μᾶλλον ἐκπλησσόμενος. Καὶ ἐδημοσίευσας; Κ' ἐγὼ σ' ἐνόμιζα σιδηροῦν!

Digitized by Google

Εἰπέ μου τα λοιπόν. Διηγήσου μοι τὰ καθέκαστα.

Ε'

Ἦλθεν ἡ σειρά μου πλέον. Οὔτε πρὸς τὸν φίλον ὅστις μοὶ ἤνοιξε τὴν καρδίαν του ἠδυνάμην ν' ἀρνηθῶ τὰς ἐξομολογήσεις μου οὔτε τὴν πρὸς διαχύσεις τάσιν ἥτις μὲ εἶχε καταλάβει ἠδυνάμην ν' ἀποφύγω. Ἤρχισα δὲ λίαν ἀποτόμως.

— Τὸ *ἄπαντόν* μου, εἶπον, εἶνε τὸ ἐν τῇ *Αὐγῇ* δημοσιευθὲν ἐλεγεῖον ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς ἀδελφῆς σου.

Ὁ Βρυνᾶς ἔμεινεν ἐμβρόντητος. Μὲ ἠτένισε πρὸς στιγμὴν καὶ δάκρυα ἀνέβλυσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἀλλ' ἀπομάσσων αὐτὰ καὶ γενόμενος κύριος τῆς συγκινήσεώς του:

— Οὐδέποτε μοὶ ὡμίλησες περὶ αὐτοῦ, ἐψιθύρισε μὲ παράπονον.

— Ἀλλά,Βρυνᾶ μου, ἦτο δυνατὸν νὰ σοὶ τὸ ὁμολογήσω ποτέ. Ἐνόσῳ ἡ Ἀγλαΐα ἔζη, ἐφρόντιζον, ἐφ' ὅσον ἠδυνάμην, ν' ἀποκρύπτω τὸν ἔρωτά μου ἀπὸ σοῦ, ὄχι διότι δὲν ἦτο οὗτος ἁγνὸς ἢ δὲν ἦτο σοβαρὸν καὶ μέγα τὸ αἴσθημά μου, ἀλλὰ διότι ἐφοβούμην ὅτι ἤθελες ἴσως ὑποπτεύσει ὅτι ἡ πρὸς σὲ φιλία μου ἦτο ψευδεπίδειξις, καὶ ὑφίστατο μόνον ἕνεκα τοῦ ἔρωτος πρὸς τὴν ἀδελφήν σου.

— Καὶ ὅμως ἂν τότε ἤμην ἥσυχος, παρενέλαβεν ὁ Βρυνᾶς,ἂν δὲν ἤμην τυφλὸς ἐκ τοῦ ἰδικοῦ μου ἔρωτος, ἔπρεπε νὰ τὸ ἐννοήσω. Τώρα ὅτε ἀναμιμνήσκομαι ὅσα περὶ σοῦ μοὶ ἔλεγεν ἡ Ἀγλαΐα καὶ ὅσας τρυφερότητας ἀντηλλάσσετε, ἀναγνωρίζω ὅτι μόνον ἄνθρωπος τετυφλωμένος ἐξ ἔρωτος, ὡς ἐγώ, ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ διακρίνῃ τὴν ἀληθῆ ἐκείνην σημασίαν.

Ἐπηκολούθησε βραχεῖα σιγὴ ἀμφοτέρους στενοχωροῦσα, ἣν διέλυσεν ἐκεῖνος ἐξακολουθῶν:

—Ἀλλὰ διηγήσου μου τὰ τοῦ ποιήματος. Διότι ἐγὼ ἀκόμη ἐνθυμοῦμαι, ὅτι εἰς τὸ γραφεῖον τῆς *Αὐγῆς*, δὲν ἐγνώριζον τίποτε νὰ μοὶ εἴπουν περὶ αὐτοῦ,ἐκτὸς τοῦ ὅτι τοῖς ἐστάλη διὰ τοῦ ταχυδρομείου.

— Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ ἱστορία του, ἀπεκρίθην ὑπακούων εἰς τὴν θέλησίν του. Πόσον ἠγάπων τὴν Ἀγλαΐαν εἶνε σήμερον ἀδύνατον νὰ σοὶ περιγράψω. Τοῦτο μόνον σοὶ λέγω, ὅτι καθὼς σὺ οὕτω καὶ ἐγὼ ἐστήριζον ὅλας τὰς ἐλπίδας μου εἰς τὸ δίπλωμα. Ἀλλ' ἡ μὲν Ἀγλαΐα οὐδένα ἄλλον ἠγάπησεν ἐνόσῳ ἐγὼ ἐμελέτων, ὁ θάνατος ὅμως μοὶ ἐστέρησε τὴν εὐτυχίαν μου ἣν ὠνειροπόλησα. Ἀπὸ τῆς ἐπιούσης τοῦ διπλώματός μου, ἐνῷ ἐγὼ ἐνόμιζον, ὅτι ἤμην ὁ εὐτυχέστερος τῶν θνητῶν, ἡ μοῖρα ἠθέλησε νὰ μὲ ἐξαγάγῃ τῆς ἀπάτης, καὶ πρῶτος ἐγὼ ἔμαθον ἀπὸ στόματος τοῦ ἰατροῦ τὸν κίνδυνον ὃν διέτρεχεν ἡ ζωὴ τῆς λατρευομένης κόρης. Ἠγρύπνησα, ἐκοπίασα, ἐπάλαισα, ἀφωσιώθην,ἔκλαυσα, ἐδεήθην, ἔπραξα τὸ πᾶν ὅπως ἀπομακρύνω ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς τὸν κίνδυνον, ἀλλὰ μάτην, μάτην! Ἡ Ἀγλαΐα ἐχάθη δι' ὅλους μας!... Καὶ ὅταν σὺ μὲ ηὐχαρίστεις δι' ὅσα ὑπὲρ αὐτῆς ἔπραττον, ἐγὼ ᾐσθανόμην ἐν ἐμαυτῷ τὴν δύναμιν νὰ θυσιάσω τὴν ζωήν μου διὰ νὰ σώσω ἐκείνην.

Ὁ Βρυνᾶς τώρα πλέον ἔχυνε δάκρυα θαλερά. Καὶ τοῦτον ἰδὼν ἐγὼ ἠθέλησα νὰ καταπαύσω τὴν θλιβερὰν ὁμιλίαν,ἥτις ἄλλως ἤγγιζεν ὀδυνηρῶς τὰ μυχιαίτατα τῆς καρδίας μου. Ἀλλ' ἐκεῖνος:

— Ὄχι, ὄχι, εἶπε. Διηγήσου τὰ πάντα, διότι πολὺ πολὺ θὰ μὲ ἀνακουφίσῃ τοῦτο.

— Δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο νὰ σοὶ διηγηθῶ,τῷ εἶπον,ἢ ὅτι ἀφοῦ ἐχωρίσθημεν διὰ παντὸς ἀπὸ τῆς γλυκείας μορφῆς της καὶ ἀπεσύρθην μὲ τὴν πρόφασιν ν' ἀναπαυθῶ ἐκ τῶν τόσων κόπων καὶ ἀγρυπνιῶν μου ἔδωκα διέξοδον εἰς τὴν ἀπελπιστικὴν λύπην μου καὶ ἔκλαιον καθ' ὅλην τὴν νύκτα μόνος ἐν τῷ δωματίῳ μου. Τὴν δ' ἐπιοῦσαν ἡ ποιητικὴ μονομανία τῆς ἐποχῆς καταλαβοῦσά με οὕτω ἐξησθενημένον μοὶ ἐνέπνευσε τὴν ἰδέαν νὰ χύσω τὴν πιέζουσαν τὰ στήθη μου λύπην εἰς στίχους. Ἔγραψα λοιπὸν τὸ ἐλεγεῖον ἐκεῖνο καὶ καταβὰς εἰς Πειραιᾶ ἀπέστειλα τὸ χειρόγραφον πρὸς τὴν σύνταξιν τῆς *Αὐγῆς* δι' ἐπιστολῆς ἐπὶ συστάσει, ἐγκλειούσης καὶ ἓν δεκάδραχμον, ὅπερ ἤθελε προλάβει πάντα περὶ τῆς δημοσιεύσεώς του δισταγμόν. Τὸ ποίημα ἐδημοσιεύθη, ἀλλ' ὁ ποιητὴς ἦτο ἄγνωστος ἀκόμη καὶ εἰς τὴν σύνταξιν τῆς *Αὐγῆς*. Καὶ ἰδοὺ ὁ λόγος δι' ὃν ὅλαι αἱ προσπάθειαι καὶ ἔρευναί σου περὶ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ ποιήσαντος ἀπέβησαν εἰς μάτην.

Ὁ Βρυνᾶς κατὰ τὴν συνήθειάν του ἠγέρθη νὰ περιπατήσῃ ἐντὸς τοῦ δωματίου, προσπαθῶν νὰ καταστείλῃ τὴν ἑτοίμην εἰς σφοδρὰν ἔκρηξιν συγκίνησίν του. Ἐπεκράτησε δὲ σιγὴ καὶ ἐπί τινα λεπτὰ ἠκούετο μόνον ὁ ἔρρυθμος ἐπὶ τοῦ πατώματος ψόφος τῶν βημάτων τοῦ Βρυνᾶ. Εἰς μίαν δὲ στροφὴν στὰς ἐνώπιόν μου:

— Σὲ θαυμάζω, εἶπε,πῶς δὲν ἐξωμολογήθης οὐδ' ἅπαξ εἰς ἐμὲ τὸν ἔρωτά σου πρὸς τὴν ἀδελφήν μου, ἀφοῦ ἐγὼ ἤμην ὁ μόνος φίλος σου καὶ ὁ μόνος ἀδελφὸς ἐκείνης.

Ἐγὼ δὲ διαγνοὺς εἰς τοὺς λόγους τούτους πικρόν τινα δισταγμὸν περὶ τῆς εἰλικρινείας τοῦ ἔρωτός μου, ἢ μᾶλλον ὑπόνοιαν ὅτι τὸ αἴσθημά μου ἦν παροδικὴ τῆς νεότητος ἔξαψις, ἐλαφρόν τι καὶ παιδαριῶδες αἴσθημα, ὅπερ καὶ νῦν ἐζήτουν ν' ἀναβιβάσω εἰς τὸ ὕψος τοῦ ἰδικοῦ του παρασυρόμενος δῆθεν ὑπὸ τῶν ἐξομολογήσεών του ᾐσθάνθην ἐν τῇ καρδίᾳ μου πόνον ἄγνωστον καὶ ἐγερθείς:

Διότι ἐπερίμενα,ἀπεκρίθην σοβαρῶς ὡς προσ-

Digitized by Google

βληθεὶς εἰς τὰ ἱερώτερα, νὰ σοὶ τὸ ἀναγγείλω ὅταν θὰ ἠδυνάμην καὶ νὰ σοὶ ἀποδείξω τὸ μέγεθος τοῦ ἔρωτός μου καὶ τὴν εἰλικρίνειαν τῶν αἰσθημάτων μου ζητῶν σοι τὴν χεῖρά της. Ἐσιώπησα ἔκτοτε διότι ἡ τύχη δὲν ἠθέλησε νὰ μοὶ παράσχῃ τὴν εὐτυχίαν αὐτήν. Ἂν δὲ σοὶ τὸ λέγω σήμερον, πράττω τοῦτο διότι εἶμαι εἰς θέσιν νὰ σοὶ τὸ ἀποδείξω πόσον τὴν ἠγάπων· σήμερον ὁπότε ἔζησα βίον ὁλόκληρον μόνος μὲ τὸν ἔρωτα ἐκεῖνον, κλείσας τὴν καρδίαν μου πρὸς πᾶσαν ἄλλην καὶ ἀποκρούσας πολλὰς εὐκαιρίας.

Ὁ Βρυνᾶς ἐφάνη ἐκπλαγείς, μὲ ἠτένισε μὲ θαυμασμὸν καὶ :

— Σὺ εἶσαι ἥρως, ἀνεφώνησεν. Εἶχον δίκαιον ὅταν σὲ ἐπίστευον σιδηροῦν πάντοτε χαρακτῆρα. Ἀλλὰ τώρα σὲ ἀναγνωρίζω χαλύβδινον· διότι σὺ ἅπαξ ἀπολέσας τὴν εὐτυχίαν σου ἔκλεισας τὴν καρδίαν καὶ δὲν ὠνειροπόλησας ἄλλην, ἐνῷ ἐγὼ . . . .

— Ἐνῷ σύ ; ἠρώτησα δυσπιστῶν νῦν μὲ τὴν σειράν μου πρὸς τὴν σοβαρότητα ὅσων περὶ τοῦ πρὸς τὴν Εὐθαλίαν ἔρωτός του μοὶ διηγήθη.

— Ἐνῷ ἐγώ, εἶπε μελαγχολικῶς, ἐξηκολούθουν ὀνειροπολῶν τὴν Εὐθαλίαν μέχρι προχθές. Καὶ ὅταν ἔμαθον τὴν χηρείαν της, ἐτακτοποίησα τὰς ὑποθέσεις μου ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἠρχόμην νὰ τῇ ἐξιστορήσω νῦν τὸν ἔρωτά μου καὶ νὰ ζητήσω τὴν χεῖρά της !

Εἰς τὴν ὁμολογίαν ταύτην τοῦ Βρυνᾶ ἀπέμεινα ὡς κεραυνόπληκτος. Οὐδέποτε ἠδυνάμην νὰ ὑποπτεύσω τηλικοῦτον μέγεθος ἔρωτος. Καὶ ἰδὼν με ἐκεῖνος σιωπῶντα :

— Ἐννοεῖς τώρα ποῖον κτύπημα δι' ἐμὲ ἦτο ὁ θάνατος αὐτῆς ;

Ἐγὼ ἐκίνουν τὴν κεφαλὴν θλιβερῶς μὴ εὑρίσκων λέξεις νὰ ἐκφράσω ὅ,τι διελογιζόμην.

— Τώρα θὰ σὲ μιμηθῶ, ἐξηκολούθησεν ὁ Βρυνᾶς. Θὰ κλείσω τὴν καρδίαν μου μὲ τὴν ὀδύνην τοῦ ταφέντος ἔρωτός μου.

Καὶ περισυνάζων τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης χειρόγραφά του προσέθηκεν:

— Ἀλλὰ τὴν κλείω πολὺ ἀργά, ἀφοῦ μέχρι σήμερον τὴν ἔτρεφον μὲ ὄνειρα καὶ ἐλπίδας μελλούσης εὐτυχίας !

ΣΤ'

Μετὰ μίαν ὥραν εὑρισκόμεθα εἰς Φάληρον. Ἀνεπνέομεν τὴν δρόσον τοῦ πνέοντος *μπάτη* καὶ ἐθαυμάζομεν τὰς καλλονὰς τῆς μαγευτικῆς παραλίας. Ὁ ἥλιος ἔδυσεν, ἐπῆλθεν ἡ νὺξ καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ἠρέμου ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης σελαγίζουσα σελήνη ἐφώτιζε τὸ παρὰ τὴν ἀκτὴν δεῖπνόν μας. Ἡ ὁμιλία περιστραφεῖσα περὶ ὅ,τι ἀσήμαντον εἶχεν ἤδη ἐξαντληθῇ καὶ ἐρροφῶμεν σιωπηλοὶ τὸν καφέν. Ὁ Βρυνᾶς ἰδίως ἐφαίνετο παραδεδομένος εἰς σκέψεις βαθείας.

— Τί σκέπτεσαι ; ἠρώτησα ὅπως ἐξαγάγω αὐτὸν ἀπὸ τῶν σιωπηλῶν διαλογισμῶν του.

— Σκέπτομαι, ἀπεκρίθη, ὅτι ἐν τῷ ἰδεώδει καὶ αἰσθηματικῷ βίῳ μας πολλαὶ ἀναλογίαι ὑπάρχουσι μεταξὺ ἡμῶν τῶν δύο. Ἠγαπήσαμεν ἀμφότεροι καὶ δὲν ἀπηλαύσαμεν τὴν εὐτυχίαν ἣν ὠνειροπολήσαμεν. Ἐγράψαμεν καὶ οἱ δύο στίχους μόνον ὅταν ἡ καρδία μας ᾐσθάνθη παλμοὺς ἔρωτος ἢ ὀδύνης, ἐλπίδος ἢ ἀπελπισίας. Τὰ πρῶτά μας ποιήματα ἦσαν ἀφιερωμένα εἰς τὸν ἔρωτά μας καὶ ἐδημοσιεύθησαν ὅταν ἡ καρδία ἐθρήνει τὴν ἀπώλειαν τῆς εὐδαιμονίας της !

. . . .

Ὁ Βρυνᾶς ἀνεχώρησε μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς Ἀγγλίαν καὶ πάλιν, ὅπου διάγει βίον ἀποχωρητοῦ, θεραπεύων ἐναλλὰξ τὸν κερδῷον καὶ τὸν λόγιον Ἑρμῆν.

M*.

Στατιστικαὶ σημειώσεις

ΠΕΡΙ ΚΡΗΤΗΣ

Α'

Διοικητικὴ καὶ δικαστικὴ διαίρεσις.

Ἡ μεγαλόνησος τῆς Μεσογείου Κρήτη διοικητικῶς μὲν διαιρεῖται εἰς πέντε Διοικήσεις, ὑποδιαιρουμένας εἰς δεκατρία ἐπαρχεῖα, ἀποτελούμενα ἐξ ὀγδοήκοντα ὀκτὼ Δήμων, οἵτινες περιλαμβάνουσιν ἐν συνόλῳ 1133 πόλεις καὶ χωρία, καὶ διοικεῖται ὑπὸ Γενικοῦ Διοικητοῦ Χριστιανοῦ, δύω Διοικητῶν Χριστιανῶν καὶ δύω Μωαμεθανῶν, ὀκτὼ Ἐπάρχων Χριστιανῶν καὶ πέντε Μωαμεθανῶν. — Δικαστικὰς δ' ἀρχὰς ἀριθμεῖ ἓν Ἐφετεῖον ἢ Κακουργοδικεῖον, πέντε Πρωτοδικεῖα, τρία Ἐμποροδικεῖα καὶ εἰκοσιτρία Εἰρηνοδικεῖα.

Β'

Πληθυσμός.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου κατ' ἐπίσημον ἀπογραφὴν τοῦ 1881 ἀνέρχεται εἰς 279,192 ψυχάς, ἤτοι 142,248 ἄρρενας καὶ 136,944 θήλεις (Ἴδε ἐφ. *Κρήτην* ἀριθ. 617). Ἐξ αὐτῶν 204,781 εἰσὶ χριστιανοί, 73,487 Μωαμεθανοί, 254 Καθολικοί, 17 Διαμαρτυρόμενοι, 646 Ἰσραηλῖται καὶ 7 Ἀρμένιοι. Ἀπεγράφησαν δ' ὡς ἀκολούθως: 276,235 ὡς κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν πόλεων, 894 ἐν ταῖς Μοναῖς, 147 εἰς τοὺς Τεκέδες, 444 ἐν ταῖς φυλακαῖς, 75 ἐν τοῖς νοσοκομείοις καὶ 1397 ὡς ἀποτελοῦντες τὴν ἐγχώριον χωροφυλακήν.

Γ'

Παραγωγή.

Κατὰ τὰς ἐτησίους δημοσίας προσόδους τοῦ ἀφόρου ἔτους 1879 καὶ τοῦ εὐφόρου 1880, ἐπὶ τῇ βάσει ἀξιοπίστων πηγῶν, ἤτοι ἀπολογισμῶν

Digitized by Google

τῆς Γενικῆς Διοικήσεως καὶ τ.τ.ἐντὸς τῶν δύω ἐτῶν παρήχθησαν τὰ ἑξῆς: ἔλαιον ἀξίας 84, 552,468 γροσίων, προϊόντα προβάτων 52, 462,000 γροσίων, δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἄλλα διάφορα προϊόντα 108,400,545 γροσίων· ἤτοι ἡ ἀξία διετοῦς παραγωγῆς ἀνῆλθεν εἰς 245,415,013 γρόσια. Ἄρα ὁ μέσος ὅρος τῆς ἐτησίας παραγωγῆς ὑπολογίζεται εἰς 1,227, 075 λίρας Τουρκίας.

Ἐλαίου δὲ παρήχθησαν κατὰ μὲν τὸ ἄφορον ἔτος 1,018,446 ὀκάδες, κατὰ δὲ τὸ εὔφορον 20,119,761 ὀκάδες, ἤτοι κατὰ μέσον ὅρον ἐτησίως 10,569,103 ὀκάδας ἐλαίου.

Δ´

Ἐξαγωγή.

Ἐκ τῶν ἐν Κρήτῃ παραγομένων προϊόντων ὁ σάπων καὶ τὸ ἔλαιον κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ ἐξαγωγῇ. Οὕτως ἀφαιρουμένων 5, 583,840 ὀκάδων ἐλαίου ἐκ τῆς διετοῦς παραγωγῆς, ἤτοι δέκα ὀκάδων ἐτησίως κατ' ἄτομον, διὰ τὴν ἐγχώριον κατανάλωσιν, ὑπολείπεται πρὸς ἐξαγωγὴν κατὰ διετίαν 15,554,366 ὀκάδες.

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Savary, Γάλλου περιηγηθέντος τὴν Κρήτην ἐν ἔτει 1779, ἐτησίως ἐξήγετο τότε τῆς νήσου ἔλαιον μόνον 2,160, 000 ὀκάδες. Ἡ σπουδαία αὕτη διαφορὰ μεταξὺ τῆς ἐξαγωγῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τῆς σημερινῆς ἀποδοτέα κατὰ πρῶτον μὲν λόγον εἰς τὴν χρῆσιν τῶν νέων σιδηρῶν ἐλαιοπιεστηρίων, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τὴν ἐπιγενομένην ἐλαιοφυτείαν. Μόνον ὁ γνωστὸς παρ' ἡμῖν ἐργοστασιάρχης Οὐστὰ Ῥεσσὶδ μ' ἐπληροφόρησεν, ὅτι ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν κατεσκεύασεν 850 —900 τοιαῦτα.

Κατὰ δεύτερον λόγον ἐξάγονται χαρούπια, βελανίδια, τυρὸς καὶ γαλακτερά, οἶνοι, κάστανα, πορτοκάλλια, σταφίδες, σπόγγοι, μέταξα, ἔρια· καὶ κατὰ τρίτον βρώμη, λεμόνια, κίτρα, μέσπιλα, μανταρίνια, κρόμμυα, μέλι, κηρός, ἐλαῖαι, πικρὰ καὶ γλυκέα ἀμύγδαλα, κοχλίαι, οἰνόπνευμα, ἀνθόνερον, δαφνέλαιον, μυρτόφυλλα, δίκταμος, νάξιοι λίθοι, ἐγχειρίδια, ῥάβδοι, μάλλινα σκεπάσματα, χασλαμάδες, ῥάκη, ἐφθαρμένα μέταλλα, ὀστᾶ, πίτυς καὶ ἀκατέργαστα δέρματα προβάτων, αἰγῶν, βοῶν, λαγωῶν καὶ ζουρίδων.

Ὁ Savary ἐν *Κρητικαῖς ἐπιστολαῖς* (σελ. 149) ἀναφέρει ὅτι ἡ ἐξαγωγὴ τῆς νήσου πρὸ αἰῶνος ἀνήρχετο εἰς 5,226,666 φράγκα, ἤτοι 26,133,330 γρόσια.

Ἡ ἀξία τῶν ἐξαχθέντων ἐν ἔτει 1874 (Τουρκικὸν κρητικὸν ἡμερολόγιον τοῦ 1299 σελ. 147) ἀνῆλθεν εἰς 9,240,500 γρόσια διὰ τὴν Τουρκίαν καὶ 24,209,600 γρόσια διὰ τὸ ἐξωτερικόν· ἐν συνόλῳ ἐτελωνίσθησαν ἀντικείμενα ἐξαγωγῆς ἀξίας 33,450,100 γροσίων.

Ἐν ἔτει 1875 ἡ ἀξία τῶν μὲν εἰς Τουρκίαν ἐξαχθέντων ἀνῆλθεν εἰς 24,204,600 γρόσια, τῶν δ' εἰς χώρας ξένας εἰς 19, 242,900 γρόσια, καὶ ἐν συνόλῳ εἰς 43,447,500 γρόσια [Τουρκ. κρητ. ἡμερ. 1293 σελ. 155], ποσὸν ἀνώτατον διὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῆς Κρήτης, ὅπερ μόνη ἡ ἐξαγωγὴ τοῦ 1882-83 δυνατὸν νὰ φθάσῃ, ἕνεκα τῆς μεγίστης ἀφθονίας τοῦ ἐλαίου.

Μεταγενεστέρας πληροφορίας περὶ ἐξαγωγῆς εὑρίσκομεν ἐν ἐκθέσει τῆς Διευθύνσεως τῶν Τελωνείων Κρήτης, δημοσιευθείσῃ περιληπτικῶς ἐν τῇ «Πατρίδι» καθ' ἣν ἐν ἔτει 1879 ἐξήχθησαν ἀντικείμενα ἀξίας 28,204,780 γροσίων, καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1880 ἀξίας 35,282,698 γροσίων.

Ε´

Εἰσαγωγή.

Τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγόμενα ἀντικείμενα εἰσὶ τὰ ἑξῆς: παντοειδῆ ὑφάσματα, μέταλλα, ἔπιπλα, φάρμακα, βιομηχανικὰ ἐργαλεῖα, πήλινα καὶ ὑάλινα σκεύη, πετρέλαιον, ποτά, *πάσται*, ἀρώματα, καπνά, καφές, ζάκχαρις, ὀρύζια, ἄλευρα, ὄσπρια, δημητριακοὶ καρποί, παστά, βούτυρον, βαφαί, δέρματα κατειργασμένα, βουβαλοδέρματα ἀκατέργαστα, ἄνθρακες καὶ ξυλεία καύσιμος καὶ οἰκοδομήσιμος.

Κατὰ τὰ προμνησθέντα ἡμερολόγια ἡ ἀξία τῶν μὲν ἐν ἔτει 1874 εἰσαχθέντων ἀντικειμένων ἀνῆλθεν εἰς 13,227,099 γρόσια, τῶν δ' ἐν ἔτει 1875 εἰς γρόσια 15,152,462.— Ἐν ἔτει δὲ 1879 εἰσήχθησαν κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ Τελωνείου ἀξίας 16,956,425 γροσίων καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1880 ἀξίας 17,834,000 γροσίων.

ΣΤ´

Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς.

Ἀξιοσημείωτον καθ' ἡμᾶς ὅτι, ἐνῷ τῇ ἐξαγωγῇ τῶν ἐτῶν 1874, 1875, 1879, καὶ 1880 παρατηρεῖται λίαν δυσανάλογος αὐξομείωσις, ἐξ ἐναντίας ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῶν αὐτῶν ἐτῶν παρατηρεῖται βαθμιαία αὔξησις. Ἡ ποικιλία αὕτη τῆς αὐξήσεως καὶ ἐλαττώσεως τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς ἀποδοτέα εἰς πολλὰ αἴτια, ἡ λεπτομερὴς ἐξερεύνησις τῶν ὁποίων οὐ τοῦ παρόντος.

Τὸ αὐτὸ παρετήρησεν ἄλλοτε ὁ Ἐξ. Κ. Φωτιάδης, πρώην Σύμβουλος τῆς Γενικῆς Διοικήσεως, ἐν πραγματείᾳ τού τινι, ὑπὸ τὸν τίτλον «Χρήζομεν μεγαλητέρων φώτων», σύγκρισιν ποιούμενος ἐπὶ τῆς προόδου τοῦ τόπου τῆς εἰσαγωγῆς καὶ τῆς ἐξαγωγῆς· ἔγραφε δὲ τάδε· «Ἐν ἔτει 1779 ἐξήχθησαν τοῦ λιμένος Χανίων μόνον διὰ τὴν Γαλλίαν προϊόντα ἀξίας 8,950, 000 γροσίων καὶ εἰσήχθησαν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐμπορεύματα γαλλικὰ ἀξίας 2,750,000

Digitized by Google

γροσίων· κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1864 εἴχομεν ἐξαγωγὴν 371.000 λιρῶν στερλινῶν καὶ εἰσαγωγὴν 574,000».

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω ὑπολογίζεται, ὅτι ἡ ἐτησία ἐξαγωγὴ Κρήτης εἶναι ἴση πρὸς τὸ τέταρτον περίπου τῆς ἐτησίας παραγωγῆς, ἡ δ' εἰσαγωγὴ εἶναι πάντοτε σχεδὸν ἐλάσσων τῆς ἐξαγωγῆς· καὶ ειδικώτερον, ἡ μὲν αὐξομείωσις τῆς ἐξαγωγῆς ἀποδοτέα πρὸς τὴν ἀφορίαν ἢ εὐφορίαν τοῦ ἔτους, εἰς δὲ τὴν τακτικὴν βαθμιαίαν αὔξησιν τῆς εἰσαγωγῆς, κατὰ τὰ τελευταῖα μάλιστα ἔτη, παρέχουσι τὴν ἀφορμὴν τὸ στάσιμον τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας, ἡ ἔλλειψις οὐσιωδῶν στοιχείων πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ ὑποστήριξιν τῆς γεωργίας καὶ ἡ ὁσημέραι πολλαπλασίασις τῶν ἀναγκῶν τοῦ βίου.

Χανία, τῇ 24 Ἰουλίου 1883.

Γ. Ιακ. Καλαϊσακης

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ

Ἡμέραν τινά, ἐνῷ περιεπάτουν μετὰ φίλου μου πλησίον τῆς παραλίας, παρετήρησα κοιμώμενον ἐπὶ τοῦ σκληροῦ ἐδάφους ἄνθρωπον, οὗτινος τὰ ἐνδύματα ἐμαρτύρουν τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν· πῖλος παλαιὸς καὶ τετριμμένος ἦτο καταβιβασμένος ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν του, τὸ μαῦρον ἔνδυμά του ἦτο ἐσχισμένον καὶ ἄνευ κομβίων, αἱ δὲ περικνημῖδές του εἶχον κατατριβῆ διὰ τῶν ὀπῶν τῶν ὑποδημάτων του· ὁ πώγων αὐτοῦ ἐφαίνετο ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν ἀξύριστος.

Ἀμφότεροι, ὁ φίλος μου καὶ ἐγώ, ᾐσθάνθημεν ἀμέσως τὸ αὐτὸ αἴσθημα συμπαθείας, καὶ ἐστάθημεν θεωροῦντες τὸ οἰκτρὸν δεῖγμα ἐκεῖνο τῆς δυστυχίας.

Παραχρῆμα, χωρὶς νὰ εἴπω λέξιν, ἐξήγαγον ἐκ τοῦ θυλακίου μου ἓν πεντόφραγκον, καὶ θέτων αὐτὸ ἐπὶ τῆς παλάμης μου τὸ ἔδειξα πρὸς τὸν σύντροφόν μου. Ἐνόησε τὸν σκοπόν μου ἐκεῖνος, καὶ πλουσιώτερος ὢν ἔθεσε δύο πεντόφραγκα πλησίον τοῦ ἰδικοῦ μου. Τὰ περιετύλιξα καλῶς ἐντὸς τεμαχίου χάρτου, καὶ κάμνων μικρὰν στροφὴν ἐπροχώρησα σχεδὸν ἕρπων πρὸς τὸν κοιμώμενον ἐκεῖνον ἄνθρωπον. Παρετήρησα ὅτι ἦτο ἀνοικτὸν τὸ θυλάκιον τῆς περισκελίδος αὐτοῦ, θυλάκιον, τὸ ὁποῖον πολλάκις βέβαια θὰ ἠρεύνησεν εἰς μάτην. Ἐπλησίασα βαδίζων ἐλαφρῶς καὶ ἱστάμενος ἑκάστοτε μὴ ἐξυπνήσῃ αὐτὸν ὁ θόρυβος τῶν βημάτων μου· οὐδέποτε γαλῆ θέλουσα νὰ καταλάβῃ ἐξ ἀπροόπτου πτηνόν τι ἔδειξε πλειοτέραν ὑπομονήν, ἐπροχώρησε μετὰ πλειοτέρας ἐπιτηδειότητος καὶ σιωπῆς· οὐδέποτε κλέπτης ἐκράτησεν οὕτω τὴν ἀναπνοήν του. Ἔφθασα οὕτω ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς τοῦ κοιμωμένου, ἐνταῦθα δὲ ἀνέπνευσα ἅπαξ ἐλευθέρως. Ἔπειτα ἔκλινα πρὸς αὐτὸν βραδέως καὶ ἐλαφρῶς, ἐξέτεινα τὸν βραχίονα καὶ εἰσήγαγον ἡσύχως τὴν χεῖρά μου εἰς τὸ χαῖνον ἐκεῖνο καὶ πειναλέον θυλάκιον, ἐν ᾧ ἀφῆκα τὸ μικρὸν δέμα. Εἶτα ἀπέσυρα τὴν χεῖρά μου, ἀνηγέρθην, καὶ ἀπεμακρύνθην μετὰ τῆς αὐτῆς προσοχῆς· ὁ ταλαίπωρος ἐκεῖνος δὲν εἶχε ἐξυπνήσει.

Ὢ! τὸν καλὸν ἄνθρωπον πόσην ἡδονὴν μᾶς ἐπροξένησε τὴν ἡμέραν ἐκείνην! Καὶ πῶς ἐπεθυμοῦμεν νὰ τῷ εἴχαμεν δώσει περισσότερα ἔτι ἐξ εὐγνωμοσύνης! Ἐὰν ποτὲ κατὰ τύχην οἱ ὀφθαλμοί του πέσωσιν ἐπὶ τῶν γραμμῶν τούτων, ἂς δεχθῇ τὰς εὐχαριστίας μας.

Alphonse Karr.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Εἰς ἑστιατόριον:

Εἷς τῶν πελατῶν παραπονεῖται ὅτι τὸ *μπιφτέκι* του δὲν εἶνε πρόσφατο.

— Κύτταξε, λέγει πρὸς τὸν ὑπηρέτην, τί ἄσχημη μυρωδιὰ βγάνει!

— Μὲ συγχωρεῖτε, ἀπαντᾷ οὗτος δεικνύων τὸν παρακαθήμενον τρώγοντα μετὰ πολλῆς ὀρέξεως, ἡ μυρωδιὰ εἶνε τοῦ ψαριοῦ ποῦ τρώγει ὁ κύριος!

* * *

Ὁ Ἀγαθόπουλος καταταχθεὶς εἰς τὸν στρατὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πολεμικῶν παρασκευῶν εἶνε σήμερον ἀνθυπολοχαγός. Πρό τινων ἡμερῶν ἐπετήρει εἰς τὰ γυμνάσια τῶν νεοσυλλέκτων. Ὁ λοχίας προγυμναστὴς ἀνέπτυσσε τὰς κινήσεις:

— Μὲ τὸ *ἕν*, ἔλεγε, σηκώνετε ὅλοι τὸν ἀριστερὸν πόδα καὶ τὸν κρατεῖτε μετέωρον ἕως ὅτου ἀκούσητε τὸ πρόσταγμα *δύω*.

Δοθέντος τοῦ προστάγματος ὁ Ἀγαθόπουλος παρατηρεῖ πολὺ πλησίον δύω πόδας ὑψωμένους, ἕνα δεξιὸν παρὰ ἕνα ἀριστερόν. Καὶ χωρὶς νὰ σκεφθῇ, ὅτι κατὰ λάθος νεοσύλλεκτός τις ὕψωσε τὸν δεξιὸν πόδα παρὰ τὸν ἀριστερὸν τοῦ παραστάτου αὐτοῦ, ὁ Ἀγαθόπουλος λίαν σοβαρῶς φωνάζει:

— Ποῖος εἶνε αὐτὸς ὁ ὁποῖος κρατεῖ καὶ τοὺς δύω πόδας ταυτοχρόνως ὑψωμένους!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁ ἄνθρωπος, ὁ φανταζόμενος ὅτι τὸ ὑπέρτατον ἀγαθὸν εἶνε ἡ ζωή, ἐξευτελίζει τὴν ψυχήν του.

—

Ὁ ἀργὸς ὁμοιάζει πρὸς τὸ λιμνάζον ὕδωρ, τὸ ὁποῖον σήπεται.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 399 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμουθ. | 21 Αὐγούστου 1883

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΚΕΦΑΛΟΥ ΑΕΤΟΥ

Εἰς οὐδένα εἶναι ἄγνωστον τὸ ἐθνικὸν ἐκεῖνο σύμβολον, ὁ δικέφαλος ἀετός, ὅπερ ἀφ' οὗ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν ἐχρημάτισε τῆς ἀνατολικῆς αὐτοκρατορίας τὸ ὑπερήφανον ἔμβλημα, ὑπῆρξεν ἔπειτα δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας κατὰ τοὺς μακροὺς αἰῶνας τῆς σιδηρᾶς δουλείας ὡς τις πολικὸς ἐν τῷ ζόφῳ ἀστήρ, πρὸς ὃν ἐλπίζον ἠτένιζε τὸ ἔθνος. Καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν τὸν δικέφαλον ἀετὸν καὶ ἐπὶ τῆς πατριαρχικῆς σφραγῖδος καὶ εἰς τὰς μίτρας τῶν ἐπισκόπων καὶ ἐπὶ τῶν δακτυλίων τῶν ἁρματωλῶν καὶ ἐπὶ τῶν τάφων πολλῶν ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν[1].

Τίς ἀγνοεῖ τὸ ἐν τῷ *Διάκῳ* τοῦ Βαλαωρίτου ἐπεισόδιον τοῦ γέρω Διαμάντη, ὅστις ἐπιδεικνύει εἰς τοὺς συντρόφους τὴν *πλάτη* τοῦ ἀμνοῦ καὶ ἐξηγεῖ εἰς αὐτοὺς τὰ παράξενα σημεῖα; Μετὰ μικρὰν διακοπήν·

Ἀρχίζει πάλ' ὁ γέροντας τὸ πρῶτο διάβασμά του
Καὶ μεσ' ἀπῶνα σύγνεφο τοὺς ἔκραξε νὰ ἰδοῦνε
Ὁποῦ ξεφύτρωνε πουλὶ ποῦχε διπλὸ κεφάλι...
Πλατειὰ φτερούγια ὁλάνοιχτα. Στὴ μιὰ τὴν ἀπαλάμη
Βαστοῦσε δίστομο σπαθί, καὶ μὲ τὴν ἄλλη σφίγγει
Στεφανωμένονε Σταυρό. Ὁλόγυρά του ἀχτίδαις
Καὶ ξημερώματα γλυκὰ καὶ ξαστεριὰ καὶ λάμψη...

Καὶ κατωτέρω δὲ ἐν τῷ αὐτῷ ποιήματι λέγει ὁ Διάκος·

. . . Στὸν κόρφο κρεμασμένο
Ὅποιος μοῦ ψάξῃ τὸ κορμί, θαὕρῃ τὸ φυλαχτό μου...
Μοῦ τῶχει ρίξει στὸ λαιμὸ ἡ μάνα μου τὴ νύχτα
'Στὸ μοναστῆρι τ' Ἅη Γιάννιου... Θέλω τὸ δαχτυλίδι,
Θέλω νὰ μείνῃ μαρτυριὰ 'ς τὸ χέρι τὸ δεξί μου,
Νὰ μὲ γνωρίσῃ ὁ Ὀμέρπασας. Ἐκεῖ θαὕρῃ γραμμένη
Τὴν πίστη μας 'ς ἕνα Σταυρό, τὤνειρο, τὴν ἐλπίδα
Σ' ἕνα δικέφαλο πουλί... Τοὔπε ὁ Θεὸς θὰ γένῃ...

Τούτου λοιπὸν τοῦ συμβόλου τὴν ἱστορίαν δι' ὀλίγων καὶ ἄνευ πολλῆς μεσαιωνολογικῆς ἐπικουρίας, *ἀμαθέστερον* καὶ *σαφέστερον*, ἠθελήσαμεν νὰ γράψωμεν χάριν τῆς *Ἑστίας*, ἀδιάφορον πόθεν λαβόντες τὴν ἀφορμήν.

Ἀφ' ὅτου οἱ ἄνθρωποι εἰς διακεκριμένας κοινωνίας χωρισθέντες ἤρχισαν καὶ νὰ ἐρίζωσι καὶ νὰ μάχωνται πρὸς ἀλλήλους, ᾐσθάνθησαν φυσικῶς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπινοήσωσι καὶ σύμβολά τινα ἐν τοῖς πολέμοις, περὶ ἃ νὰ συναθροίζωνται. Ὡς τοιαῦτα δὲ σύμβολα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐλήφθησαν ζώων ἢ πτηνῶν εἰκονίσματα· εἶναι δὲ φανερὸν ὅτι μεταξὺ ὅλων τῶν ἀπὸ τῶν πτηνῶν ληφθέντων συμβόλων, ἔμελλε νὰ πρωτεύῃ τοῦ ἀετοῦ τὸ εἰκόνισμα, «διὰ τὸ βασιλικὸν εἶναι τοῦτο τὸ ζῷον καὶ τοῦ Διὸς ἄξιον», ὡς λέγει ὁ Διόδωρος δικαιολογῶν τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ Θηβαίους, διότι ἐτίμων τὸν ἀετόν. Τοιοῦτον δὲ σημεῖον ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ὅτι εἶχεν ἤδη ἐν χρόνοις παλαιτάτοις ὁ μέγας τῆς Ἀσίας κατακτητὴς Κῦρος ὁ πρεσβύτερος· «ἦν δὲ αὐτῷ τὸ σημεῖον ἀετὸς χρυσοῦς ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἀνατεταμένος», παρέμεινε δὲ παρὰ τοῖς Πέρσαις ὁ χρυσοῦς ἀετός, διότι καὶ κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἐμάχετο πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὁ νεώτερος Κῦρος, τὸ αὐτὸ βασίλειον σημεῖον ἦτο ἐν χρήσει ὡς μανθάνομεν ἐκ τῆς *Ἀναβάσεως*.

Περὶ τῶν Ἑλλήνων δὲν γίνεται που μνεία ἄν ποτε μετεχειρίσθησαν ὡς πολεμικὸν σύμβολον καὶ τὸν ἀετὸν μεταξὺ τῶν ἄλλων σημαιῶν καὶ συμβόλων, ὧν ἔτυχε νὰ κάμωσι χρῆσιν καὶ περὶ ὧν δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ εἴπωμεν. Ἀλλ' οἱ Ῥωμαῖοι ὅμως εἶναι οἱ κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀγαπήσαντες ἐκεῖνο τὸ ὁμοίωμα, ὅπερ ἁπλοῦν ὂν τὸ κατ' ἀρχὰς στρατιωτικὸν σημεῖον κατήντησεν ἔπειτα μὲ τοῦ χρόνου τὴν πάροδον νὰ γείνῃ ἀληθὲς καὶ πραγματικὸν ἐθνόσημον, μάλιστα παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς.

1 Ὁ κ. Σάθας ἐξέδωκε ἐν τῷ Χρονικῷ τοῦ Γαλαξειδίου (σελ. 162) τὸν δακτυλιόλιθον τοῦ ἁρματωλοῦ Χρίστου Μηλιόνη ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Παύλου Λάμπρου. Ἐπὶ τοῦ δακτυλιολίθου φέρεται κεχαραγμένον τὸ ὄνομα τοῦ κτήτορος, ἡ χρονολογία 1774, ἄνωθεν δὲ ἀετός, ὄχι ὅμως δικέφαλος. Ὁ κ. Σάθας προσεπιφέρει τὰ ἑξῆς· «Καὶ ἐν τῷ δημοτικῷ ᾄσματι τοῦ Λάμπρου Τσεκούρα ἀναφέρεται ὁ ἀετός. Μὴ ἄρα οἱ ἁρματωλοὶ ὠνειρεύθησαν τὴν ἀνάστασιν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, τῆς ὁποίας τὸ σύμβολον ἔφερον;» — Ἐπὶ τάφων ἀθηναϊκῶν οἰκογενειῶν, ἐν τῇ μονῇ τῆς Καισαριανῆς, εἶναι κεχαραγμένος δικέφαλος ἀετὸς καὶ ἀλλαχοῦ δὲ οὐχὶ σπανίως εὑρίσκεται ἐπὶ τάφων τὸ βυζαντινὸν σύμβολον — Τὸ μὲ ἀνοικτὰς τὰς πτέρυγας γνωστὸν πτηνόν, τὸ ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος τῶν ἐκκλησιῶν, ἐφ' οὗ τίθεται τὸ Εὐαγγέλιον, δὲν φέρει πάντοτε καθαρῶς τοὺς χαρακτῆρας ἀετοῦ καὶ δύναταί τις νὰ τὸ ἐκλάβῃ καὶ ὡς περιστεράν, ὅπως δήποτε νομίζομεν ὅτι δὲν ἔχει τι κοινὸν πρὸς τὸ ἐθνικὸν σύμβολον τῆς αὐτοκρατορίας, ἀλλ' ὅτι εἶναι μᾶλλον ὡραϊσμένος τύπος ἀναλογείου. Σημειοῦμεν ὅμως ὅτι καὶ τοῦτο τὸ πτηνὸν εὑρίσκεται ἐνιαχοῦ (ὡς ἔγτισιν ἐκκλησίαις τῆς Κερκύρας) δικέφαλον.

Digitized by Google

Παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἦτο τὸ πρῶτον ξύλινος ὁ ἀετὸς, ἐχρησίμευε δὲ ὡς σημεῖον διακριτικὸν τῆς σπείρας ἢ ἑκατοστύος, καθ' οὓς χρόνους ἴσχυεν ἐν τοῖς στρατεύμασιν αὐτῶν ἡ κατὰ σπείρας τάξις. Τότε δὲ διεκρίνοντο ἀπ' ἀλλήλων αἱ σπεῖραι δι' εἰδικῆς σημαίας, καὶ ἄλλαι μὲν σπεῖραι εἶχον ἵππου ἀπείκασμα, ἄλλαι βοὸς ἢ ἄλλου ζῴου καὶ ἄλλαι ἀετοῦ. Ἀλλ' ὁ Μάριος ἐπὶ τῆς β' αὐτοῦ ὑπατείας μεταβαλὼν καθ' ὅλου τὰ στρατιωτικὰ καὶ ἀντὶ τῆς κατὰ σπείρας τὴν κατὰ κοόρτεις τάξιν εἰσαγαγὼν, ὥρισεν ὡς διακριτικὸν σημεῖον τῆς λεγεῶνος, ἐκ δέκα κοόρτεων ἀποτελουμένης, ἀργυροῦν ἀετὸν κρατοῦντα κεραυνοὺς χρυσοῦς εἰς τοὺς ὄνυχάς του. Ἐπὶ δὲ τῶν αὐτοκρατόρων οἱ ἀετοὶ κατεσκευάσθησαν χρυσοῖ, ἀλλ' ἄνευ κεραυνῶν. Εἶχον δὲ διαφόρους στάσεις οἱ τῶν λεγεώνων ἀετοὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ διαστέλλωνται αὐται ἀπ' ἀλλήλων διὰ τῆς διαφορᾶς τῶν συμβόλων, καὶ ἄλλοι μὲν ἦσαν ὄρθιοι, ἄλλοι καθήμενοι καὶ ἄλλοι ἄλλως, πάντοτε ὅμως μὲ ἀναπεπταμένας τὰς πτέρυγας. Δὲν εἶναι δὲ ἀπίθανον νὰ ἔχωσιν ἀρχῆθεν παραλάβει οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ἀετὸν, ὅπως καὶ τόσα ἄλλα σύμβολα, παρὰ τῶν Τυρρηνῶν· ἀναφέρεται τοὐλάχιστον ὅτι μεταξὺ τῶν βασιλικῶν ἐμβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἐκ τῆς Ἐτρουρίας παρέλαβον οἱ Ῥωμαῖοι, ἦτο καὶ τὸ σκῆπτρον μετ' ἐλεφαντίνου ἀετοῦ.

Ἐφ' ὅσον χρόνον διετηρήθησαν ἀκμάζουσαι αἱ ῥωμαϊκαὶ λεγεῶνες, διετηρήθησαν καὶ οἱ ἀετοὶ ὡς σύμβολα αὐτῶν καὶ ἐπὶ Οὐαλεντινιανοῦ δὲ τοῦ Β' ἀκόμη, κατὰ τὸν δ' δηλαδὴ αἰῶνα, ὅτε ὁ στρατὸς ἀπετελεῖτο σχεδὸν ὁλοσχερῶς ἐκ βαρβάρων, ἐξηκολούθουν νὰ ὑφίστανται ὡς σημεῖα στρατιωτικὰ οἱ ἀετοὶ, ὡς ῥητῶς μαρτυρεῖ ὁ Οὐεγέτιος, συγγραφεὺς ἀκμάσας περὶ τὰ τέλη τοῦ δ' αἰῶνος, ἐν τῷ *Περὶ τῶν στρατιωτικῶν* βιβλίῳ του. Ὅτε δὲ παντάπασιν ἐνεκρώθη ὁ στρατιωτικὸς βίος, ὁ ἀετὸς παρέμεινεν εἰς ἀμφότερα τὰ κράτη, τό τε ἀνατολικὸν καὶ τὸ δυτικὸν, ὡς αὐτοκρατορικὸν σύμβολον. Καὶ περὶ μὲν τῆς γενομένης μεταβολῆς τοῦ συμβόλου τοῦ ἀνατολικοῦ κράτους ἤτοι τοῦ Βυζαντινοῦ, θὰ εἴπωμεν εὐθὺς τὰ δέοντα, ἐν δὲ τῇ Δύσει, ἅμα τῇ ὑπὸ τῶν βαρβάρων γενομένῃ καταλύσει τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς (476) ἐξηφανίσθησαν καὶ οἱ ἀετοί.

Ὁ Κάρολος ὁ μέγας ἱδρύσας τὴν ἁγίαν *γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν* καὶ γενόμενος οἱονεὶ διάδοχος καὶ κληρονόμος τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ δυτικοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους φυσικὸν ἦτο νὰ προσλάβῃ καὶ τὸ παλαιὸν ῥωμαϊκὸν σύμβολον. Ὅθεν ἀπὸ τοῦ ἐνάτου ἤδη αἰῶνος ὡς αὐτοκρατορικὸν ἐν τῇ δύσει ἔμβλημα ἀναφαίνεται ὁ ἀετὸς μονοκέφαλος[1].

Ὅτε τῷ 823 ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας Λοθάριος μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν του ἐκίνησε τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ πατρός των Λουδοβίκου τοῦ Εὐήθους, υἱοῦ Καρόλου τοῦ μεγάλου, ἕνεκα τῆς διανομῆς τοῦ κράτους, ἥρπασεν ἀπὸ τῶν ἐν Ἀκυϊσγράνῳ ἀνακτόρων τὸν ἐκεῖ ἀνακείμενον ἀετὸν ὡς δεῖγμα ὅτι εἰς αὐτὸν ἀνῆκεν ἡ ὑπερτάτη ἀρχή. Τὸ γεγονὸς δὲ τοῦτο καὶ ἡ ἄλλως γνωστὴ χρῆσις τοῦ ἀετοῦ ὡς αὐτοκρατορικοῦ ἐν τῇ Δύσει συμβόλου ἀπὸ τοῦ ἐνάτου ἤδη, ὡς εἴπομεν, αἰῶνος, ἐλέγχει ἐσφαλμένην τὴν γνώμην τῶν λεγόντων ὅτι δῆθεν μετέδωκε τὸν ἀετὸν εἰς τὴν Δύσιν ἡ Θεοφανὼ, θυγάτηρ τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος Ῥωμανοῦ, συζευχθεῖσα τὸν αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας Ὄθωνα τὸν Β', ὡς μνημόσυνον τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτῆς καταγωγῆς, διότι ἡ Θεοφανὼ, νεωτάτη τὴν ἡλικίαν, ἔφθασεν εἰς Ῥώμην, ὅπου ἐτελέσθη ὁ γάμος αὐτῆς μετὰ τοῦ Ὄθωνος, τῇ 14 Ἀπριλίου 972, τουτέστι περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου αἰῶνος.

Τὸ αὐτοκρατορικὸν σύμβολον λαβόντες καὶ οἱ μεγάλοι ὑποτελεῖς μετέδωκαν αὐτὸ εἰς τὰ ἴδια Κράτη, καὶ πρῶτον μὲν οἱ μαρκίωνες τοῦ Βρανδεβούργου καὶ οἱ δοῦκες τῆς Σαξονίας, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ μικρότεροι ἡγεμόνες καὶ πόλεις ἐλεύθεραι ὁπωσδήποτε πρὸς τὴν αὐτοκρατορίαν σχετιζόμεναι, δι' ὃ βλέπομεν τὸν ἀετὸν ἐπὶ τῶν σημάτων τῆς Πρωσίας (λαβούσης παρὰ τοῦ Βραδεβούργου), τῆς Σικελίας, τῆς Σαρδινίας, τῆς Γενεύης, τῆς Μοδένης καὶ ἄλλων. Οἱ ἀετοὶ οὗτοι ἐτήρησαν τὸ χρῶμα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ, μαύρου ὄντος (πλὴν τοῦ τῆς Πολωνίας, ὅστις ἕνεκα παλαιᾶς ἐγχωρίου παραδόσεως εἶναι λευκός) καὶ τὸ μονοκέφαλον σχῆμα. Καὶ ὅτε δὲ ὁ αὐτοκρατορικὸς ἀετὸς ἐγένετο ἀπὸ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, πιθανώτατα ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Σιγισμούνδου (αὐτοκρ. 1414-1437), κατὰ μίμησιν βεβαίως τοῦ Βυζαντινοῦ, δικέφαλος[1], οἱ τῶν ὑποτελῶν ἔμειναν μονοκέφαλοι. Διὰ τοῦτο, τὸ σημερινὸν αὐτοκρατορικὸν τῆς Γερμανίας σύμβολον, ὅπερ εἶναι κυρίως τὸ πρωσικὸν, ἔχει τὸν ἀετὸν μὲ μίαν κεφαλὴν, ἐν ᾧ ἡ Αὐστρία, ἥτις διετήρησε τὸ παλαιὸν τοῦ Ἀψοβουργικοῦ οἴκου ἔμβλημα, τὸν ἔχει δικέφαλον.

Ἐκ τῶν ἀετοφόρων σημάτων προῆλθον καὶ τὰ πολλὰ ἀετοφόρα ἱπποτικὰ τάγματα. Οὕτω λ. χ. τὸ παλαιότατον Τευτονικὸν λεγόμενον τάγμα, τὸ ἱδρυθὲν τῷ 1148 ἐν Ἱεροσολύμοις, εἶχε τὸν ἀετὸν ὡς ἔμβλημα, ἔπειτα δ' ἔχομεν

1. Ἀπεικόνισμα τῆς ἀρχαιοτάτης ἐραλδικῆς παραστάσεως τοῦ μονοκεφάλου γερμανικοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἀετοῦ δύναταί τις νὰ ἴδῃ ἐν τῇ τοῦ Stacke «Γερμανικῇ Ἱστορίᾳ» τμ. Α', σελ. 530.

1. Τοῦ ἀρχαιοτάτου δικεφάλου αὐτοκρατορικοῦ τῆς Γερμανίας ἀετοῦ ἀπεικόνισμα ἴδε ἐν τῷ ῥηθέντι βιβλίῳ τοῦ Stacke, τμ. Α', σελ. 685. Εἶναι μαῦρος ὁ ἀετὸς καὶ δὲν κρατεῖ εἰς τοὺς ὄνυχας οὔτε ξίφος οὔτε σφαῖραν.

Digitized by Google

τὸν Λευκὸν Ἀετὸν τῆς Πολωνίας (14 αἰῶνος), τὸν Ἐρυθρὸν Ἀετὸν τῆς Πρωσίας (μέσ. 17 αἰῶνος) καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ Φρειδερίκου τοῦ Α' ἱδρυθέντα Μαῦρον Ἀετόν. Καὶ τὰ ῥωσικὰ δὲ ἱπποτικὰ τάγματα τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου καὶ τοῦ Ἁγ. Ἀλεξάνδρου Νέβσκη ἔχουσιν ὡσαύτως ἀετοὺς ἕνεκα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ τῆς Ῥωσίας συμβόλου, περὶ οὗ θὰ εἴπωμεν κατωτέρω. Καὶ αὐτὴ δὲ τῆς Ἀμερικῆς ἡ μεγάλη δημοκρατία ἔλαβεν ὡς σύμβολον τὸν ἀετόν, ὃν κατέστησε καὶ ἔμβλημα τοῦ ἱπποτικοῦ τάγματος τοῦ Κιγκινάτου, ὅπερ ἐπὶ μικρὸν χρόνον διατηρηθὲν κατέπεσεν ἔπειτα καὶ κατηργήθη. Κατὰ μίμησιν δὲ τῆς Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας καὶ ἄλλαι τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς πολιτεῖαι παρέλαβον τὸν ἀετόν. Ἂν δέ τις λάβῃ πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι καὶ ἡ Γαλλία μετὰ τὴν εἰς αὐτοκράτορα ἀνάρρησιν τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος εἶχε λάβει τὸν ἀετὸν ὡς ἐθνόσημον, ὅστις ἀετὸς καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ Ναπολέοντος Γ' ἀνεφάνη, θὰ ἴδῃ ὅτι ὀλίγιστα σχετικῶς Κράτη δὲν μετεχειρίσθησαν τὸ σύμβολον ἐκεῖνο, ἐκ δὲ τῶν μεγάλων Κρατῶν μόνη ἴσως ἡ Ἀγγλία.

Ἐν δὲ τῇ Ἀνατολῇ ἦτο μὲν πάντοτε αὐτοκρατορικόν, ὡς εἴπομεν, σύμβολον ὁ ἀετός, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου κυρίως στρατιωτικὴ σημαία ἦτο τὸ *Λάβαρον*, ὅπερ ἦτο ἐπίμηκες καὶ εἰς δύο ὀξείας γωνίας βραδύτερον λῆγον πορφυροῦν ὕφασμα (φλάμπουρον) κρεμάμενον ἀπὸ κεραίας ὁριζοντίως προσηρτημένης εἰς τὴν κορυφὴν δόρατος, ὅπως περίπου εἶναι σήμερον αἱ γνωσταὶ ἐκκλησιαστικαὶ σημαῖαι. Εἶχε δὲ τὸ λάβαρον ἀντ' ἀετοῦ σταυρὸν μὲ τὰς λέξεις «ἐν τούτῳ νίκα» ἤ, κατ' ἄλλους, λατινιστὶ «hoc signo vinces». Βραδύτερον ἀντὶ τοῦ σταυροῦ ἀνεγράφετο εἰς τὸ λάβαρον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ μονόγραμμα ἢ καὶ εἰκόνες ἁγίων. Ἀναφέρεται μάλιστα ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς ἔσχεν ὡς σημαίαν στρατιωτικὴν τὸν μανδύαν τῆς Παναγίας, ὃν καὶ ἀπώλεσε φεύγων τοὺς διώκοντας αὐτὸν πολεμίους. Ὁ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης φαίνεται ὅτι ἀντικατέστησε πάλιν δι' ἀετοῦ τὸν σταυρὸν ἐπὶ τοῦ λαβάρου, ἀλλ' ἔπειτα ἐπεκράτησαν πάλιν ἐπὶ τῶν σημαιῶν τὰ θρησκευτικὰ σύμβολα, ἐξηκολούθησε δ' ὁ ἀετὸς νὰ εἶναι σύμβολον αὐτοκρατορικόν. Ὅθεν συχνὴ μνεία γίνεται *ἀετῶν* καὶ *ἀετοπούλων* παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς συγγραφεῦσιν ὡς κοσμούντων τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ἔπιπλα τὰ αὐτοκρατορικὰ καὶ τὰ παλάτια καὶ ἄλλα κτίρια. Οὐδεὶς δ' ἀγνοεῖ ὅτι ὅταν ὁ Μεχμὲτ ὁ Πορθητὴς διέταξε νὰ γείνῃ ἔρευνα ἵνα ἀνευρεθῇ μεταξὺ τῶν πτωμάτων τῶν προμάχων τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ πτῶμα τοῦ μάρτυρος βασιλέως, ἀνεγνωρίσθη ὁ νεκρὸς τοῦ Κωνσταντίνου ἐκ τῶν ἀετοφόρων αὐτοῦ πεδίλων καὶ ἐτάφη ἔπειτα εἰς τὸ μέρος, ὅπερ πιστεύεται ὅτι καὶ νῦν εἶναι γνωστόν[1].

Προφανῶς εὐφυολογεῖ ὁ Ἰταλὸς ποιητὴς Τρισσῖνος (1478-1550), ἀνακριβῶς λέγων ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου μεταφορᾶς τῆς πρωτευούσης τοῦ κράτους εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπεκράτησε νὰ ἀπεικάζηται δικέφαλος ὁ αὐτοκρατορικὸς ἀετὸς ἵνα τάχα δηλωθῇ ὅτι δύο κεφαλάς, τὴν Ῥώμην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἶχεν ἡ ἑνιαία ῥωμαϊκὴ αὐτοκρατορία. Εἶναι δ' ἀπεναντίας ἱστορικῶς βέβαιον ὅτι ὁ ἀετὸς δὲν ἔγεινε παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς δικέφαλος παρὰ μόνον ἀπὸ τῶν Κομνηνῶν καὶ ἰδίως ἀπὸ τῶν Παλαιολόγων.

Ὁ μακαρίτης Γ. Χρυσοβέργης[2] θέλων νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ σῳζόμενος πατριαρχικὸς θρόνος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι τοῦ δεκάτου αἰῶνος παλαιότερος, ὀρθῶς λέγει ὅτι ὁ «σῳζόμενος θρόνος φέρει ἐπὶ τῶν ἐμπροσθίων δύο στύλων σαμβυκτίνους ἀετοὺς δικεφάλους ἢ μᾶλλον *διχοτόμους*[3], ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ θρόνος χρονολογεῖται μετὰ τὸν δέκατον αἰῶνα· διότι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ κατωτέρω ἤρξατο νὰ χρησιμεύῃ ἐν γένει ὁ διχότομος ἀετὸς ὡς ἔμβλημα ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν σημαιῶν καὶ λοιπῶν σκευῶν καὶ ἐπίπλων, ἐν ᾧ τὰ πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης τοιαῦτα ἀντικείμενα ἢ φέρουσι μονοκέφαλον τὸν ἀετὸν ἢ τὸν σταυρὸν μόνον». Καὶ εἶναι μέν, ὡς εἴπομεν, βέβαιον ὅτι μετὰ τὸν δέκατον αἰῶνα καὶ δὴ ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν Κομνηνῶν ἤρχισε νὰ γείνηται χρῆσις τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ, δὲν φαίνεται ὅμως παντάπασι πιθανὴ ἡ γνώμη, ἣν καὶ ὁ μακαρίτης Χρυσοβέργης ἀπεδέχθη, ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου λαβὼν ἀφορμὴν νὰ πολυπραγμονήσῃ καὶ περὶ μονοκεφάλου καὶ δικεφάλου ἀετοῦ, ὅτι δηλαδὴ παρέλαβον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σύμβολον οἱ Βυζαντινοὶ παρὰ τῶν πέραν τοῦ Ἅλυος ἐγκαθιδρυμένων Περσομηδικῶν φυλῶν, αἵτινες μάλιστα εἶχον τοιοῦτον δικέφαλον ἀετὸν ὡς ἔμβλημα, οἷον τῷ ὄντι εὗρε καὶ ὁ Γάλλος Τεξιὲ ἐν ἀναγλύφοις τῆς ἐν Γαλατίᾳ παλαιᾶς πόλεως Πτερίας, ἢ καὶ παρὰ τῶν Σελδούκων ἐν πολλῇ τιμῇ ἐχόντων ὅμοιόν τι μυθολογούμενον τερατῶδες ὄρνεον, τὸν Χάγκαν. Τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ ἐδέχθησαν ἐκεῖνο τὸ σύμ-

1. Ἰδὲ περὶ τῆς ταφῆς τοῦ τελευταίου Κωνσταντίνου Κ. Παπαρρηγοπούλου Ἱστορ. Ἑλ. Ἔθνους τμ. ε', σελ. 460-461 καὶ Σ. Δ. Βυζαντίου Κωνσταντινούπολιν τμ. β', σελ. ι'-ια'.

2. Γ. Χρυσοβέργη «Ὁ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ δεσποτικὸς θρόνος κτλ.», Ἀθήνησι (τύποις Χ. Ν. Φιλαδελφέως) 1861.

3. Ὁ Χρυσοβέργης θεωρεῖ τὸν ἀετὸν οὐχὶ δικέφαλον, ἀλλὰ «διχοτομημένον καταρραχὶς καὶ κολλημένον κατ' ἀμφότερα τὰ ἡμίτομα ἐπὶ τὸν θυρεὸν», διότι, λέγει, ὁ δικέφαλος ἔπρεπε νὰ ἔχῃ τέσσαρας πόδας καὶ τέσσαρας πτέρυγας, ἀλλὰ δικέφαλος δὲν θὰ εἴπῃ διπλοῦς, ὥστε δὲν βλέπομεν τὸν λόγον, δι' ὃν ὁ Χρυσοβέργης τὸν θέλει διχότομον.

Digitized by Google

βολον ἵνα τρόπον τινὰ πιστώσωσι τὰ δικαιώματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, τὰ ὁποῖα εἰκονικῶς παρίστανον αἱ δύο κεφαλαὶ καὶ δὲν εἶναι ἄγνωστον ὅτι πολλάκις οἱ ἡγεμόνες καὶ τὰ ἔθνη τότε δεικνύουσι πλειοτέραν προθυμίαν δι' ἐξωτερικῶν συμβόλων νὰ καταστήσωσι πασίδηλα τὰ οἱαδήποτε αὐτῶν δικαιώματα, ὅτε μάλιστα ἤθελε τύχει ἐξ ἀδυναμίας νὰ ἀπέχωσι πλειότερον τῆς πραγματικῆς τῶν δικαιωμάτων ἐκείνων ἐξασκήσεως, ὅπερ καὶ τότε συνέβη. Τοῦτον δὲ τὸν μετὰ τὸν δέκατον αἰῶνα οὕτω διαμορφωθέντα ἀετὸν παρέλαβε κατὰ μίμησιν, διότι ἄλλος λόγος δὲν φαίνεται, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Σιγισμοῦνδος, ὄχι δὲ ὁ Κάρολος Δ' ὡς λέγουσιν ἐκεῖνοι, οὓς ἠκολούθησε καὶ ὁ μακαρίτης Χρυσοβέργης, διότι ἐπὶ τῆς σφραγῖδος τοῦ αὐτοκράτορος Βεγκεσλάου, διαδόχου τοῦ Καρόλου τοῦ Δ', φέρεται ἀκόμη ἐν θυρεῷ παρὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἀετὸς μονοκέφαλος.[1]

Δὲν κρίνομεν δὲ περιττὸν νὰ προσθέσωμεν ἐνταῦθα τὴν περιγραφὴν οἰκοσήμου τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόλου (1328-1332) ὡς ἔχει αὐτὴν ὁ Γ. Χρυσοβέργης. «Ἐν τῷ οἰκοσήμῳ τούτῳ (προσενεχθέντι ἐν ἀντιγράφῳ ὑπὸ τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ῥωσίας Λαβάνοφ τῷ ποτὲ γραμματεῖ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐλλ. πρεσβείας κ. Π. Ζάνῳ) παρίσταται ἐπὶ κυκλοτεροῦς καὶ ἐρυθροῦ ἐδάφους διχότομος ἀετὸς μὲ ἐστεμμένας τὰς κεφαλάς, μεταξὺ δὲ τῶν φαινομένων αὐχένων ὑπάρχει κύκλος ἔχων ἐν τῷ κέντρῳ σταυρὸν μετὰ τοῦ ΙΣ. ΧΣ. ΝΙΚΑ., ὑπὸ δὲ τοὺς πόδας τοῦ ἀετοῦ κεῖται ἡ ὑπογραφὴ *Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος*, ἧς ἡ πλοκὴ καὶ διάταξις τῶν γραμμάτων ἀποτελοῦσι σταυρόν. Εἰς ἑκάστην δὲ τῶν ὀρθῶν γωνιῶν τοῦ παραλληλογράμμου ἐδάφους τοῦ στέμματος ὑπάρχει ἐστεμμένος λέων ἀνορθούμενος ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν, κρατῶν τῷ ἑτέρῳ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν ῥομφαίαν καὶ ἐστραμμένος πρὸς τὸν τῆς συστοίχου προκειμένης ὁριζοντίου γωνίας, περιορίζεται δὲ ὑπὸ τοξοειδοῦς ταινίας διϊκνουμένης κανονικῶς μέχρι τῶν περιεχουσῶν τὴν γωνίαν πλευρῶν· ἑκάστη δὲ τῶν ταινιῶν φέρει ἐπὶ πάσης τῆς ἐπιφανείας της κεφαλαῖα στοιχεῖα (γράμματα) τοῦ τότε ῥυθμοῦ ἤτοι μονήρη ἢ σύνδυο ἢ καὶ σύντρια, ἅτινα κατ' ἐμὲ εἶναι *ἀκρολεξίδες* (**initiale d'un mot**) καὶ μόνος ὁ αὐτοκράτωρ ἴσως Ἀνδρόνικος ἐγίνωσκε τὸ ὅλον αὐτῶν συναξάριον (**legende**). Εἰκάζω δὲ ὅτι τὸ ἀπεικόνισμα τοῦτο εἰμὴ ἦτο σφραγίς, ἦτο τοῦ αὐτοκράτορος ἀσπίς».

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω περιγραφῆς καταφαίνεται ὅτι πλὴν τοῦ ἀετοῦ, ὅστις εἴτε μονοκέφαλος ἦτο εἴτε δικέφαλος, εἶχεν οὕτως εἰπεῖν γενικώτερον χαρακτῆρα ἐθνοσήμου, εἶχον ἐνίοτε οἱ αὐτοκράτορες καὶ εἰδικώτερά τινα σύμβολα. Εἰς τὰ τοιαῦτα δὲ εἰδικώτερα σύμβολα πρέπει νὰ καταλέξωμεν καὶ τὰ περιώνυμα Β εἴτε τὰ πυρεκβόλα τῶν Παλαιολόγων[1].

1. Stacke, σελ 647.

Ἡ Ἄννα, ἀδελφὴ τῆς Θεοφανοῦς, συζύγου τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Ὄθωνος, συζευχθεῖσα τὸν ἡγεμόνα τῶν Ῥώσων Βλαδίμηρον τὸν ἐν Χερσῶνι βαπτισθέντα (988), μετέδωκεν εἰς τοὺς Ῥώσους τὸ αὐτοκρατορικὸν σύμβολον, τὸν μονοκέφαλον τότε ἀετόν, κατὰ δὲ τὸ 1472, ὅτε ἡ Σοφία, θυγάτηρ τοῦ εἰς τὴν Ἰταλίαν καταφυγόντος δεσπότου τῆς Πελοποννήσου Θωμᾶ τοῦ Παλαιολόγου καὶ ἀνεψιὰ τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου[2], ἐγένετο σύζυγος τοῦ μεγάλου δουκὸς τῆς Ῥωσίας Ἰβὰν ἢ Ἰωάννου Γ' τοῦ Βασιλιέβιτζ, εἰσήγαγεν αὕτη καὶ εἰς τὴν Ῥωσίαν ἀντὶ τοῦ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Ἄννης μονοκεφάλου τὸν δικέφαλον ἀετόν, ὅστις εἶναι μέχρι τοῦδε τὸ αὐτοκρατορικὸν τῆς Ῥωσσίας σύμβολον.

Πρὶν ἢ περατώσωμεν τὴν ἱστορικὴν ταύτην σημείωσιν νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι ναὶ μέν, καθ' ἃ καὶ ὁ μακαρίτης Χρυσοβέργης ἀναφέρει, εὑρίσκεται ὁ δικέφαλος ἀετὸς κεχαραγμένος πρῶτον μὲν ἐπὶ τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων τῶν ἀρχόντων τῆς ἐν Γερμανίᾳ Γουέλδρας ἤδη κατὰ τὰ ἔτη 1229-71, ὅτε δηλ. οἱ ἄρχοντες ἐκεῖνοι ἐτιτλοφοροῦντο ἀκόμη κόμητες (διότι ἡ Γουέλδρα ἐγένετο δουκᾶτον μόνον τῷ 1339) καὶ πολὺ πρὶν ἢ παραλάβῃ τὸ σύμβολον ἐκεῖνο ἡ γερμανικὴ αὐτοκρατορία, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τῆς Βραβάνδης (ιγ' καὶ ιδ' αἰῶνα), ἀλλ' ὅτι ὅμως ἥκιστα φαίνεται πιθανὸν νὰ προῆλθεν ὁ ἀετὸς ἐκεῖνος τῆς Γουέλδρας ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἢ καθ' ὅλου ἐκ τῆς Ἀνατολῆς μετενεχθεὶς κατὰ τοὺς σταυροφορικοὺς πολέμους. Ἀλλαχοῦ ἴσως πρέπει νὰ ζητηθῇ ἡ ἀρχή του.

Σ.Κ.Σ.

ΜΕΤΑΞΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ

«**Rio Grande**» ὠνομάζετο τὸ ἀτμόπλοιον, καὶ τὸ ὄνομα ἥρμοζεν εἰς τὸ πρᾶγμα, διότι ἦτο ἀληθῶς μέγα πλοῖον, τὸ μεγαλήτερον τῆς ἑταιρίας. Εἶχε φθάσει ἀργότερον τοῦ δέοντος εἰς Πειραιᾶ, καὶ ὁ ἥλιος ἀνέτειλε πολὺ πρὶν παραλάβῃ τοὺς ἐξ Ἑλλάδος ἐπιβάτας, ἐνῷ,

1. Ἰδ. περὶ τῶν πυρεκβόλων τούτων τὴν πραγματείαν τοῦ κ. Παύλου Λάμπρου ἐν τῷ «Παρνασσῷ» τμ. β', σελ. 396 ἑξ. Ἀπεικόνισμα τῶν πυρεκβόλων ἰδ. ἐν τῇ σημαίᾳ τοῦ Μερκουρίου Μπούα τῇ ἐκδοθείσῃ ἐν τοῖς «Ἑλληνικοῖς Ἀνεκδότοις» τοῦ Κ. Σάθα. τμ. ά, Ἀθήνησι (τύποις τοῦ Φωτός) 1867 Ἰδ. καὶ μονόγραμμα (;) τῶν Παλαιολόγων ἐν τῇ «Κωνσταντινουπόλει» τοῦ Σ. Βυζαντίου τμ. ά, σελ. 365.

2. Περὶ τῆς διασπορᾶς καὶ τοῦ τέλους τοῦ βασιλικοῦ γένους τῶν Παλαιολόγων ἰδ. Ζαμπελίου «Ἄσματα δημοτικὰ» κτλ. σελ. 577.

Digitized by Google

κατὰ τὸ δρομολόγιόν του,ὤφειλε νὰ καταλίπῃ τὸν λιμένα δύο ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

Ἀνήκων εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ποτὲ δὲν τὰ ἔχουν καλὰ μὲ τὴν θάλασσαν, ὅταν ἔθεσα τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ κολοσσοῦ ἐκείνου ᾐσθάνθην ἓν εἶδος ἀφοβίας πρὸς τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον, πολὺ ὁμοίας μὲ τὴν αὐθάδειαν τοῦ μυθολογουμένου ἐριφίου, εἰς τὰς λοιδορίας τοῦ ὁποίου, ὡς γνωστὸν, ὁ λύκος ἀπήντησε τὸ «οὐ σὺ μὲ λοιδορεῖς, ἀλλ' ὁ τόπος».

Ἡ θάλασσα, ἀξιοπρεπεστέρα τοῦ λύκου,οὐδ' ἐσημείωσε κἂν τὴν ἀλαζονείαν μου. Ἐν τούτοις ἐγὼ τὴν σιωπὴν αὐτῆς δὲν τὴν ἀπέδωκα εἰς τὴν ἀκαταδεξίαν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀδυναμίαν της. Τὰ ἀτρεμοῦντα ὕδατα τοῦ λιμένος μοὶ ἐφαίνοντο ἀπολέσαντα τὴν εὐκινησίαν αὐτῶν μόνον καὶ μόνον ὡς ἐκ τοῦ τεραστίου βάρους τοῦ καταπιέζοντος τὰ στήθη των. Καὶ, μετ' ἀκραδάντου πεποιθήσεως περὶ εὐπλοΐας, ἔβλεπον ἐναλλὰξ τὸ «Rio Grande» κολακευτικῶς, καὶ προκλητικῶς τὰ κύματα. — Ἂ! ἔλεγον πρὸς αὐτὰ ἐν τῷ νῷ μου. Αὐτὸν ἐδῶ τὸν φίλον δὲν θὰ μοῦ τὸν παίζετε εἰς τὰ δάκτυλά σας, καθὼς τὰ ἀτμοκίνητα τοῦ Γύρου.— Καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν ταύτην ἤρχισα νὰ βηματίζω στερρῷ τῷ ποδὶ κατὰ μῆκος τοῦ καταστρώματος.

Ἐπρόκειτο νὰ πλεύσω μέχρι Νεαπόλεως· καὶ ἐπειδὴ ἐμέλλομεν ἀναμφιβόλως νὰ ἔχωμεν καλοκαιρίαν, ἤρχισα νὰ περιεργάζωμαι τοὺς συνεπιβάτας μήπως εὕρω τινὰς γνωστούς, ἢ καταλλήλους πρὸς σύναψιν σχέσεων. Ὁ πλοῦς εἶναι μακρὸς, ἐσκέφθην, καὶ θὰ ἔχω ἐπαρκῆ χρόνον νὰ ἀπολαύσω τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως κατὰ μόνας, νὰ συναναστραφῶ καὶ ἀνθρώπους ἐν κοινῷ. Καὶ ἐνῷ ἐσκεπτόμην ταῦτα, βλέπω ἕνα βραχύσωμον κύριον βηματίζοντα γοργῷ τῷ ποδὶ, ἀλλ' ἀντιθέτως πρὸς ἐμὲ, μὲ χαμηλὸν ταξειδιώτου σκοῦφον ἐπὶ κεφαλῆς, μὲ ὀφθαλμοὺς ἡδονικῶς προσηλωμένους εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χονδροῦ αὐτοῦ σιγάρου, τὸ ὁποῖον ἐβύζανε κρατῶν, ὡς μοὶ ἐφάνη, διά τε τῶν χειλέων καὶ τῶν ὀδόντων του. — Κάπου εἶδον αὐτὸν τὸν κύριον ! — εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, καὶ ἡτοιμάσθην νὰ χαιρετήσω. Ἀλλ' ἐκεῖνος,πολὺ ἐνησχολημένος μὲ τὸ σιγάρον του, δὲν μὲ παρετήρησεν.

Αἱ φορτωτικαὶ τοῦ πλοίου μηχαναὶ εἶχον παύσει τὸν θόρυβόν των πᾶσαι, ἐκτὸς μιᾶς, ἥτις ἐξηκολούθει ἀναβιβάζουσα κιβώτια ἐπὶ κιβωτίων, διαφόρου μὲν σχήματος καὶ μεγέθους, ἀλλὰ πάντα σεσημασμένα τοῖς αὐτοῖς ἀρκτικοῖς γράμμασι, πάντα ἐπιμελῶς κεκλεισμένα ἐντὸς ἀδιαβρόχων περικαλυμμάτων τοῦ αὐτοῦ χρώματος. Ἐφαίνετο, ὅτι Ἀθηναῖός τις Ἰακὼβ μετὰ τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων, τῶν νυμφῶν καὶ τῶν γαμβρῶν, τῶν ἐγγόνων καὶ τῶν δισεγγόνων του, ἀπήρχετο εἰς ὑπερπόντιον παντοτεινὴν μετοικεσίαν. Καλότυχοι ὅσοι ἐπρόφθασαν νὰ καταλάβουν κλίνας ! εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, καὶ ᾐσθάνθην τὴν περιέργειαν νὰ μάθω τίς ἡ πολυμελὴς οἰκογένεια, ἥτις ἔπρεπε νὰ συνίσταται τοὐλάχιστον ἐκ τριάκοντα ἡλικιωμένων προσώπων, ἐὰν ὑποθέσωμεν, ὅτι εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἀνελόγει ἓν κιβώτιον.Ἐν τούτοις τοιαύτη τις συμπαγὴς συνοδία δὲν ἐφαίνετο ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.

Κατῆλθον εἰς τὰ δωμάτια, ὅπως βεβαιωθῶ συγχρόνως ἂν κατέχω ἀκόμη τὴν κλίνην μου, ἀλλ' οὔτ' ἐν τῇ εὐρείᾳ καὶ πολυτελεῖ τοῦ πλοίου αἰθούσῃ ὑπῆρχέ τι προδίδον πολυκοσμίαν.

— Καλὰ, εἶπον, ἀφοῦ ἐφορτώθησαν αἱ ἀποσκευαὶ, δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἐπιβιβασθῇ καὶ ὁ στρατός. Θὰ τὸν ἴδωμεν, ὅπου καὶ ἂν ἦναι.— Καὶ ἡτοιμαζόμην νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ κατάστρωμα, ὅτε ἤκουσα ἐλαφρὰ ποδοπατήματα γυναικὸς κατερχομένης τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος κατά τινα ῥυθμὸν, πρὸς ὃν καὶ ὑπέψαλλεν ἡδέως εὔθυμον καὶ ζωηρὸν ᾆσμα εἰς γλῶσσαν, ἧς τὴν ἐθνικότητα μόλις ἐπρόφθασα νὰ διακρίνω, καὶ εὑρέθην ἀπέναντι αὐτῆς τῆς ᾀδούσης, οὐχὶ γυναικὸς, ὡς ἐφαντάσθην, ἀλλ' ἀρρενωποῦ, κατὰ τὸ φαινόμενον μόλις δεκατετραετοῦς πλάσματος, κορασίου μᾶλλον κατὰ τὰ ἐνδύματα παρὰ κατὰ τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἔκφρασιν.

— Καλὴ 'μέρα, Κανάτα ! — Ἀνεφώνησεν ἡ μικρὰ, ὡς μὲ εἶδε, καὶ ἔτεινε περιχαρὴς καὶ ἐρασμία τὴν δεξιὰν πρὸς ἐμὲ, ἐκπεπληγμένον διὰ τὴν παράδοξον προσφώνησιν.

— Βάλλω στοίχημα πῶς δὲν μ' ἐνθυμεῖσθε πλέον ! ἐψέλλισεν ἔπειτ' ἀμηχάνως ἡ κόρη καὶ ἀπέσυρε τὴν χεῖρά της ἐκ τῆς ἐδικῆς μου, μετανοοῦσα προφανῶς διὰ τὴν ἀδιάκριτον οἰκειότητα μεθ' ἧς τὴν προσέφερεν.

— Καλὴ 'μέρα, Mademoiselle ! . . ἀπήντησα ἐγὼ ἐν τῷ μεταξὺ, ἀμηχανῶν ἔτι μᾶλλον ἢ ἐκείνη, καὶ ἐξετάζων τὸ πρόσωπον αὐτῆς μετὰ περιεργίας.

— Βέβαια ! — εἶπε τότε ἡ κόρη, συνοφρυουμένη παραπονετικῶς κατὰ τὸν τρόπον τῶν μικρῶν καὶ χαϊδεμένων παιδίων. — Ἐπέρασε πολὺς καιρός ! Εἶναι τώρα τόσα χρόνια, ποῦ ἤμην εἰς τὴν Πόλιν, εἰς τὰ Θεραπειά. Ποῦ ἐπιάναμεν ἐγὼ τὸ ἕνα σας χέρι καὶ ἡ ἐξαδέλφη μου τὸ ἄλλο, καὶ σᾶς ἐκάμναμεν *κανάτα μὲ δύο αὐτιά*, καὶ ἔτσι κρεμασμέναις ἀπὸ τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο μέρος ἐπεριπατούσαμεν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ Βοσπόρου μὲ τὸ φεγγάρι. Ἐνθυμεῖσθε τοὐλάχιστον τὴν ἐκδρομήν μας εἰς τὸ Μνῆμα τοῦ Ἕλληνος,εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἀντικρυνοῦ βουνοῦ ; ταὶς τρέλλαις μας μὲ τὴν γρηὰ τὴν ἀτσιγγανίδα ποῦ ἦλθε νὰ ἰδῇ ταὶς

Digitized by Google

τύχαις μας ; ποῦ ἐπῆρε τὴν θείαν μου διὰ σύζυγόν σας καὶ ἐμὲ διὰ παιδί σας ; Καὶ ἐνθυμεῖσθε ποῦ κατέβημεν ἔπειτα εἰς τὸ *Τοκάτ* καὶ ἐπεσκέφθημεν τὸ παλάτι ; Καὶ ἐνθυμεῖσθε τοὺς στίχους ποῦ μοῦ ἐκάμετε ; Ἢ θέλετε νὰ σᾶς τοὺς εἰπῶ ; Σταθῆτε —

Ὅπου ἡλίου ἀκτὶς χρυσῆ,
ἐκεῖ ἄλλ' ἄστρα δὲν ἀνατέλλουν·
ὅπου ὡς ῥόδον θάλλεις ἐσύ,
τ' ἄλλα τ' ἀνθήλια δὲν μὲ μέλουν.

— Ναί, ναί, ναί ! ἐνθυμοῦμαι ! ἀνέκραξα τότε, προλαμβάνων τὴν ἐξακολούθησιν νεανικῶν μου στιχαρίων. Μὰ εἶσθε λοιπὸν ἡ Mademoiselle. . .

— Δὲν εἶμαι ἡ Mademoiselle, διέκοψεν ἡ κόρη μετὰ παιδικῆς ἀγανακτήσεως, εἶμαι ἡ Μάσιγγα !

— Ἀλήθεια, εἶπον, ἡ Μάσιγγα ! Τὸ ζωηρό, τὸ εὔμορφο κορίτσι ! Πόσον ἐμεγάλωσες ! καὶ τί ὡραῖα ποῦ ὁμιλεῖς τώρα τὰ ἑλληνικά ! Δὲν θὰ τὸ ἐπίστευα, πῶς εἰμποροῦσες ν' ἀπομάθῃς τὴν ἀγγλικὴν προφοράν σου. Εὖγέ σου ! Τώρα εἶσαι ἀληθινὴ Ἑλληνίς !

— Βλέπεις, ἐσπούδασα εἰς τὰς Ἀθήνας, εἶπεν ἡ νεᾶνις μετά τινος στόμφου, τρία χρόνια ἤμην ὑπότροφος εἰς τῆς κυρίας Κ.

— Τρία χρόνια ἐν Ἀθήναις, κ' ἐγὼ νὰ μὴ τὸ γνωρίζω ;

— Καὶ τί σᾶς ἔμελε νὰ τὸ μάθετε ! Καλὲ δὲ βαριέσθε ! Ποῦ σκοτίζεσθε σεῖς δι' ἕνα τρελλοκόριτσο, καθὼς μ' ὠνομάζετε. — Εἶτα ἀτενίσασά με ἀσκαρδαμυκτί.— Κάμνει τάχα πῶς δὲν τὸ ἤξευρε ! ἀνεφώνησε. Καὶ προχθὲς εἰς τὴν ἑσπερίδα τῆς κυρίας Μ. δὲν μὲ εἴδετε ;

— Πῶς ! εἶπον, εἴσθε λοιπὸν ἐκεῖ ;

— Ἂν ἤμην ! Καὶ δὲν ὡμιλήσατε τόσην ὥραν μὲ τὸν πατέρα μου, καὶ σᾶς ἔδωκε τὸ ἐπισκεπτήριόν του, μὲ τὴν διεύθυνσίν μας, εἰς τὴν Καλκούταν ;

— Ἀνόητος ποῦ εἶμαι ! ἀνέκραξα τότε, νὰ μὴν τὸ καταλάβω πῶς ἦτον ὁ πατήρ σου ! Πίστευσόν με, τὸ ὄνομα μοὶ ἐφάνη γνωστόν, ἀλλὰ δὲν ἐκατάλαβα πῶς ἔπρεπε νὰ ἦναι ὁ πατήρ σου. Ἤμην πολὺ ἀνόητος, νὰ μὴ σὲ ἀναζητήσω μεταξὺ τῶν δεσποινίδων.

— Ἀνόητος δὲν ἦσθε, εἶπεν ἡ κόρη, σύρουσα τὴν φωνὴν αὐτῆς μετά τινος εἰρωνείας, ἀλλὰ ἦσθε πολὺ ἐνασχολημένος μὲ τὰς μεγάλας κυρίας. Μπάχ !

Καὶ τὴν περιφρονητικὴν ταύτην ἐπιφώνησιν κατὰ τῶν *μεγάλων κυριῶν* ἐπρόφερε μετὰ τῆς αὐτῆς παιδικῆς ἀνυποκρισίας καὶ ἰταμότητος μεθ' ἧς ἐσυνείθιζε πάντοτε νὰ ἐκφράζηται περὶ ἄλλων προσώπων, ὅτε ἐξενίζετο παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Βοσπόρου εἰς τὸν οἶκον τῆς θείας της.

Θὰ εἶχον παρέλθει τοὐλάχιστον ἑπτὰ ἔτη ἀφότου τὴν συνήντησα ἐκεῖ μικρόν, ἐρασμιώτατον καὶ φιλοπαίγμον κοράσιον. Αἱ μεταξὺ βιωτικαὶ φροντίδες καὶ μελέται δὲν εἶχον ἐπισκοτίσει ἐν τῇ μνήμῃ μου τὴν εἰκόνα της, ὅσον θὰ ἐνόμιζέ τις ἴσως. Τὸ βραχὺ χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ συνέπιπτεν ἡ γνωριμία μας, ἦτο καὶ θὰ ἦναι πιθανῶς ἡ μόνη εὐτυχὴς ἐποχὴ τῆς ζωῆς μου. Ὅτε μετὰ ταῦτα, μακρὰν τοῦ ἀνεφέλου οὐρανοῦ μας ἐξωρισμένος, ἐν ἐρημίᾳ φίλων καὶ γνωστῶν, φυλακωμένος ὄπισθεν τῶν παγοσκεπῶν παραθύρων τῆς ἀξένου Γερμανίας, ἀνεκάλουν εἰς τὴν μνήμην μου τὰς εἰδυλλιακὰς ἐκείνας σκηνὰς τῆς παρὰ τὸν Βόσπορον εὐδαιμονίας, δὲν ἠδυνάμην νὰ χάσω ἐξ αὐτῶν τὸ ὡραιότερόν των κόσμημα, τὴν πλήρη ζωῆς, ἀφελείας καὶ χάριτος μορφὴν τῆς μικρᾶς μου φίλης. Καὶ ὅτε, μετὰ πολυετῆ ἐξορίαν ἐπανελθών, εὗρον τὰ πάντα μεταβεβλημένα, τὰ πάντα διάφορα, ὁσάκις, μονήρης καὶ σκυθρωπὸς ἐπεσκεπτόμην τοὺς τόπους τῶν παιδιῶν καὶ τῆς φαιδρότητος ἐκείνης, μόνον τὴν εἰκόνα τῆς Μάσιγγας εὕρισκον ἐν αὐτοῖς πιστὴν καὶ ἀμετάβλητον, διότι μόνον αὐτῆς ἡ παρουσία δὲν ἦλθε ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ ἴνδαλμα τῆς φαντασίας διὰ ξηρᾶς πραγματικότητος.

Σήμερον εἶχον τὸ πρωτότυπον τῆς εἰκόνος ἐκείνης ἐνώπιόν μου. Ἀλλὰ τὸ πρωτότυπον τοῦτο κατέστη ἐν τῷ μεταξὺ τόσον διάφορον τοῦ ἐξ οὗ εἶχον ἐγὼ τὴν εἰκόνα μου, ὅσον σπανίως διαφέρει ἀνεπτυγμένον πρόσωπον ἀπὸ τῆς ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ φωτογραφίας του. Τὸ καθ' ὅλα λεπτὸν καὶ τρυφερὸν ἐκεῖνο παιδίον, μὲ τὴν ἀνεκφράστως ἐπίχαριν καὶ θελκτικὴν ὄψιν, τοὺς βραχεῖς ἑλικοειδεῖς βοστρύχους ἐπὶ τῶν ἀνοικτῶν ὠμοπλατῶν καὶ τοὺς ἰσχνοὺς καὶ ἀδιακόπως κινουμένους βραχίονάς του, μετεμορφώθη εἰς χονδροκοπημένον ἀγοροειδὲς κοράσιον, τὸ ἀρρενωπὸν καὶ ἰταμὸν τοῦ ὁποίου πρόσωπον ἐξέφραζε πᾶν ἄλλο ἢ τὴν γνωστὴν ἐκείνην αἰδήμονα γλυκύτητα καὶ μετριόφρονα χάριν παρθενικῆς ὄψεως. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς ταῦτα, δύο παχεῖαι μακρόταται πλεξίδες κομψῶς ἐζευγμέναι διὰ κυανῆς ταινίας παρεῖχον εἰς τὰ νῶτα τῆς νεάνιδος τὸν μᾶλλον ὑπερήφανον κόσμον τοῦ γυναικείου σώματος, ἐνῷ τὰς μικρὰς καὶ ἐπιμελῶς *γαντωμένας* χεῖράς της ἐβάρυνον διπλᾶ καὶ τριπλᾶ βραχιόλια πολύτιμα, ὅπως ἦτο πολύτιμος καὶ ἡ καρφοβελόνη ἡ ἀστράπτουσα διὰ τοῦ στενοῦ ἀνοίγματος τοῦ μακροῦ της ἐπενδύτου. Ἤξευρον ὅτι ὁ πατὴρ αὐτῆς, Μικρασιανὸς Ἕλλην, ἀλλ' Ἀγγλίδα νυμφευμένος, ἦτον ὑπέρπλουτος ἄνθρωπος, διατελῶν εἰς ὕπατον καὶ λίαν προσοδοφόρον ἀξίωμα παρὰ τῇ Ἀγγλικῇ Κυβερνήσει ἐν Καλκούττῃ. Ἡ θέα τοῦ βαρέος ἐκείνου χρυσοῦ περὶ τοὺς βραχίονας μήπω καλῶς ἀνεπτυγμένης κορασίδος ἀνεκάλεσε τὸν

ὑπερεξαγγλισθέντα Κροῖσον εἰς τὴν μνήμην μου.

— Καὶ λοιπὸν, εἶπον, Μάσιγγα, ὁ πατήρ σου ταξειδεύει μὲ τὸ ἴδιον ἀτμόπλοιον; Σὰν νὰ μοῦ ἐφάνη, ὅτι τὸν εἶδα ἐπάνω μ' ἕνα χονδρὸ σιγάρον εἰς τὸ στόμα, μ' ἕνα σκουφάκι 'ς τὸ κεφάλι του. Καὶ θὰ ἦλθες βέβαια νὰ τὸν ἀποχαιρετήσῃς. Ὁρίστε;

— Ὄχι, εἶπεν ἡ κόρη, εὐτυχῶς. Ἀναχωρῶ κ' ἐγὼ μαζί του, καὶ μαζὶ μὲ τὴν μητέρα μου. Ἦλθαν νὰ μὲ πάρουν.

— Ὦ! αὐτὸ εἶναι ἀπροσδόκητος εὐτυχία! εἶπον ἐγώ. Ποτὲ δὲν ἐπίστευον, ὅτι θὰ ἔχω τόσην τύχην εἰς τὸ ταξείδιον τοῦτο.

— Ἀλήθεια; Τὸ λογαριάζεις τῷ ὄντι δι' εὐτυχίαν, εἶπεν ἡ κόρη, πλαγιάζουσα τὴν κεφαλὴν καὶ ὑπόπτως ἀτενίζουσά τι, ἢ μὲ κολακεύεις μόνον; Κύτταξ' ἐδῶ, θὰ ταξειδεύσωμεν μαζὶ ἕως εἰς τὴν Μασσαλίαν, διότι, καθὼς ἤκουσα, καὶ σὺ πηγαίνεις εἰς Παρισίους.

— Τί ἰδέα! εἶπον ἐγὼ ἐπιτιμητικῶς, νὰ νομίζῃς πῶς σὲ κολακεύω. Κρῖμα μόνον ὅτι δὲν ἐπῆρα εἰσιτήριον διὰ Μασσαλίαν! Δὲν ἐπίστευα ὅτι θὰ ἔχω τοιαύτην συντροφίαν καὶ, ἂς τὸ ὁμολογήσω, δὲν ἤξευρα, ὅτι θὰ ἔχωμεν τόσον μέγα καὶ στερεὸν ἀτμόπλοιον. Ἀλλὰ θὰ πάρω συμπληρωτικὸν ἀπὸ Νεαπόλεως καὶ ἑξῆς. Χωρὶς ἄλλο θὰ πάρω! Ἐκτὸς, ἐκτὸς ἂν αὐτὸς ὁ ὑπερπληθυσμὸς, ποῦ θὰ πλημμυρήσῃ τὰ δωμάτια, δὲν ἀναγκάσῃ καὶ σᾶς νὰ βγῆτε 'στὴν Νεάπολιν.

— Ποῖος ὑπερπληθυσμός;

— Νά! αὐτὴ ἡ μετοικεσία Βαβυλῶνος. Δὲν εἶδες τὰ ἀπειράριθμα κιβώτια ποῦ ἀναβιβάζουν; Σαράντα ἐμέτρησα εἰς τὸ κατάστρωμα καὶ πιστεύω νὰ ἦναι ἄλλα τόσα ἀκόμη εἰς τὴν *μαγούναν*. Ἐζήτησα νὰ μάθω τίνων εἶναι, ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι δὲν ἔφθασεν ἀκόμη *ἡ Σάρα καὶ ἡ μάρα καὶ ἡ κόκκινη χουλιάρα*.

— Κἄλ' αὐτὰ εἶναι 'δικά μας! ἀνέκραξεν ἡ κόρη, προπέμψασα τὴν ἐπιφώνησίν της δι' ἠχηροῦ παραδόξως ἡδέος καὶ ἁρμονικοῦ γέλωτος. Δὲν εἶναι ἄλλοι ἐπιβάται πλέον. Ὁ πλοίαρχος τὸ εἶπεν. Ἅμα ἀναβιβάσουν τὰ κιβώτιά μας, ἀναχωροῦμεν.

— Καὶ πόσοι εἶσθε λοιπὸν ἐσεῖς; Ἠρώτησα ἐγὼ τότε μετ' ἀνεξηγήτου ἀπορίας.

— Τρεῖς! Εἶπεν ἡ κόρη ἀφελῶς. Τρεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται.

— Καὶ πόσους ὑπηρέτας ἔχετε λοιπόν;

— Ἄ! αὐτοὺς νὰ σᾶς εἰπῶ δὲν τοὺς ἐμέτρησα. Ἐγὼ ἤμην ὡς πρὸ μιᾶς ἑβδομάδος εἰς τὸ σχολεῖον. Ἀλλὰ 'ξεύρω, ὅτι ὁ πατέρας ἔχει πολλοὺς ὑπηρέτας. Πᾶμε νὰ τὸν ἐρωτήσωμεν πόσους!— Καὶ λαβοῦσα μ' ἐξαίφνης ἀπὸ τῆς χειρὸς ἀνῆλθε τὴν κλίμακ' ἀστραπηδὸν μετ' ἐμοῦ, ὅστις τὴν παρηκολούθησα πρὶν τὸ σκεφθῶ. Πατὴρ της ἦτον ἀληθῶς ὁ κύριος, ὃν εἶχον συναντήσει πρὸ μικροῦ ὡς γνωστόν μου, γοργοῖς καὶ μικροῖς βήμασι διασκελίζοντα κατὰ μῆκος τὸ κατάστρωμα. Τὸν εὕρομεν εἰσέτι περιπατοῦντα, πάντοτε ταχέως, πάντοτε τὰς χεῖρας ὄπισθεν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡδονικῶς προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του, τοῦ ὁποίου τὸ ἥμισυ δὲν ἦτο παρὰ λευκὴ τέφρα, ἀλλὰ τέφρα στερεῶς κρατουμένη εἰς τὸ ἀκαὲς μέρος καὶ ἀκριβῶς τὸ αὐτὸ σχῆμα τοῦ χονδροῦ σιγάρου διατηροῦσα. Καὶ τοῦτο φαίνεται ὅτι ἤρεσκεν εἰς τὸν καπνιστὴν, διότι, ὅταν ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς θυγατρός του, πρὶν ἀποστρέψῃ ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἔλαβεν αὐτὸ μετὰ μεγάλης προσοχῆς διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς, καὶ τὸ ἐκράτησεν οὕτως, ὥστε νὰ κωλύσῃ τὴν κατάπτωσιν τῆς τέφρας ἐκείνης.

Τὸν Κον Π. εἶχον ἤδη γνωρίσει, ὡς ἐρρέθη, ἐν τῇ ἑσπερίδι τῆς Κας Μ., πλὴν ὄχι ὡς τὸν πατέρα τῆς μικρᾶς μου φίλης, ἀλλ' ὡς βαθύπλουτον Καλκουτιανὸν, ὅστις μὲ ἔκαμε τόσῳ μᾶλλον ἐντύπωσιν, ὅσον ἐφάνη παρὰ δόξαν περιποιητικὸς καὶ φιλόφρων πρὸς ἐμὲ, πρὸ πάντων, ὡς ἔλεγε, διὰ τὸ ποιητικόν μου *τάλαντον*. Ἡ δευτέρα μας γνωριμία συνεπλήρωσε τὸ κενὸν τῆς πρώτης, ἐκορύφωσε δὲ συγχρόνως τὴν εὐχαρίστησίν μου, διὰ τὰς ὁποίας μ' ἐπεδαψίλευε φιλοφροσύνας πάντοτε, καθὼς ἔλεγε, διὰ τὸ ποιητικόν μου *τάλαντον*.

— Ποτὲ δὲν ἔγεινεν ὡραιότερον ταξεῖδι, εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, ὅταν ἀπεχωρίσθημεν. Ἕνα πλούσιον θαυμαστὴν, μίαν πα λαιὰν ἀλλὰ νεαρωτάτην φίλην, καὶ ἕνα βουνὸν ὡς ἀτμόπλοιον, ποῦ καὶ ἡ μεγαλητέρα τρικυμία δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ σαλεύσῃ. Καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν ταύτην, ἤρχισα νὰ βηματίζω στερρῷ τῷ ποδὶ, ἡδονικῶς θεώμενος τὴν ὑπερήφανον τοῦ πλοίου πορείαν, τὸ ὁποῖον, ἀνασπάσαν ἐν τῷ μεταξὺ τὴν ἄγκυραν, ἐξήρχετο τῶν στενῶν τοῦ Πειραϊκοῦ λιμένος.

—

Πόσοι ἆρά γε τὴν αὐτὴν πρωΐαν δὲν ἀνῆλθον ὑπερήφανοι, ὡς ἐγὼ, εἰς τὸ κατάστρωμα τοῦ φρουρίου ἐκείνου, μὲ τὴν καρδίαν πλήρη τῆς αὐτῆς πεποιθήσεως καὶ πόσοι ἐντὸς ὀλίγου δὲν ἠναγκάσθησαν νὰ κενώσωσιν ὅλον ἐκεῖνον τὸν στόμφον των εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ προωρισμένα δοχεῖα! Ἐγὼ τοὐλάχιστον δὲν ἤργησα νὰ ὁμολογήσω, ὅτι δὲν ὑπάρχει σκάφος ἐν τῷ κόσμῳ, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ χορεύῃ κατὰ τὸν σκοπὸν, ὃν αὐλοῦσιν οἱ ἄνεμοι, καὶ νὰ μὴ πηδᾷ κατὰ τὸν ῥυθμὸν, ὃν κροτοῦσι τὰ κύματα. Ἀφοῦ, ἐναντίον πάσης προσδοκίας, ὁ τεράστιος ὄγκος τοῦ **«Rio Grande»** ἀπεδείχθη ὁ ἐλαφρότερος ἐν ἀτμοπλοίοις χορευτής! Διότι ἦτο μὲν μακρὸν καὶ ὑψηλὸν τὸ πλοῖον, ἀλλ' ἦτον ἀναλόγως πολὺ στενόν. Καὶ τὰ στενὰ τὰ πλοῖα, ὡς ἔλεγον οἱ εἰδήμονες, *τὰ κουνεῖ ἡ θάλασσα*, πρὸ πάντων

ὅταν ἔχωσι τὸν ἄνεμον ἀντίξοον, ὡς τὸ ἰδικόν μας!

Ταξείδιον ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις δὲν εὔχομαι εἰς τοὺς εὐαισθήτους καὶ ῥᾴδιον συγκινουμένους. Ἀπ' ἐναντίας τὸ συνιστῶ εἰς τοὺς ἐμπαθεῖς σατυρικοὺς καὶ τοὺς εἴρωνας, διότι οὐδαμοῦ ἀλλοῦ δύνανται νὰ ἱκανοποιήσωσι τὴν ἐπιχαιρέκακον αὐτῶν φύσιν ἀριστοτελικώτερον, παρὰ ἐν τῷ μέσῳ ἀκινδύνου μὲν, τραγικοῦ ὅμως θεάματος ναυτιωσῶν καὶ ναυτιώντων.

Ἐκεῖ θὰ συναντήσωσιν ἕν' ἀρειμάνιον στρατηγόν. Ὁ ῥωμαλέος καὶ ἀθλητικὸς οὗτος ἀνὴρ ἀντεμετώπισε τὸν θάνατον ἀπειράκις ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σάλου τῶν ἐπαναστάσεων καὶ τῶν μαχῶν, καὶ περιεφρόνησεν αὐτὸν μετὰ τῆς ἀξιοπρεποῦς ἐκείνης ὑπερηφανείας, τῆς φυσικῆς εἰς τὸ ἐπάγγελμά του. Ἀλλὰ τώρα; Τώρα, ἐλεεινὸς καὶ ἐξουθενωμένος *ζαρώνει* εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένην μᾶλλον ἀσφαλῆ θέσιν τῆς *καβίνας* του, κάτωχρος καὶ περιδεὴς καὶ τρέμων ἐκ φρίκης μήπως καὶ ἡ εἰρηνικωτέρα του κίνησις ἀναρριπίσῃ πάλιν καὶ ἐξαγριώσῃ τὴν βδελυρὰν ἐπανάστασιν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἐντέρων.

Ἐκεῖ θὰ συναντήσωσι μίαν φιλάρεσκον ταξειδεύτριαν. Πρὸ μικροῦ εἰσέτι περιεβόμβουν ἀποθεοῦντες αὐτὴν οἱ θαυμασταί. Τὰ περίτεχνά της κάλλη ἦσαν τόσαι σαγῆναι δι' αὐτούς. Τὸ κατάστρωμα ἦτον ἡ γιγαντιαία κογχύλη, ἐφ' ἧς ἡ θεὰ Ἀφροδίτη ἐφέρετο ἐν θριάμβῳ, δουλικῶς θεραπευομένη ὑπὸ τῶν ἐκ φύσεως ἡμιζώων Τριτόνων, ἢ ὑπὸ τῶν, διὰ τῆς θαυματουργοῦ δυνάμεως τοῦ Βάκχου, ἀποζωωθέντων Τυρρηνῶν ἐμπόρων, τῶν μετέπειτα κληθέντων δελφίνων. Καὶ τώρα; Τώρα ἡ θριαμβευτικὴ καλλονὴ καθηρπάσθη, ἄρον ἄρον, ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ ἀνοικτῷ ἀέρι θρόνου της, καὶ κατεκρημνίσθη εἰς τὰς σκοτεινὰς λαγόνας τοῦ Λεβιαθὰν, εἰς πνιγηράν τινα γωνίαν τῆς Δαντείου Κολάσεως, ὅπου ὑφίσταται στρεβλωτικὰ Ἰξίονος μαρτύρια ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ἰδίοις σπλάγχνοις ἀκαθάρτων πνευμάτων, καὶ ἀγανακτεῖ, καὶ ἀπελπίζεται, καὶ κλαίει, οὐχὶ μετανοοῦσα διὰ τὰς ἁμαρτίας της, ἀλλὰ διότι αἱ σπασμωδικαὶ ἐκρήξεις, αἱ τραγικαὶ συστολαὶ καὶ διαστολαὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς, τὴν κάμνουν νὰ φαίνεται εἰς τὸν ἀπέναντί της καθρέπτην δυσειδὴς, φρικαλέως δυσειδής!

Θὰ συναντήσουν ἀναμφιβόλως τὸν ἐξ οὐδενὸς ταξειδίου λείποντα ἀγέρωχον, ὅστις δὲν φοβεῖται τὴν θάλασσαν! Τὸν φλύαρον, τὸν ὁποῖον *ἡ θάλασσα δὲν πιάνει*, ἐνόσῳ τὸ πλοῖον ἀγκυροβολεῖ, ὁ ὁποῖος ὅμως μετά τινων ὡρῶν διάπλοον γίνεται ἰχθύων ἀφωνότερος, ἀρνίου μετριοφρονέστερος, ἀλλ' εἶναι ἀκόμη ἀρκετὰ προφυλακτικὸς, ὥστε νὰ μὴ καταβῇ εἰς τὸ δωμάτιόν του, ὅπου αἱ συνεχεῖς παρακελεύσεις τῶν γειτόνων θὰ τὸν ἠνάγκαζον ἀμέσως νὰ χοροστατήσῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν κωμικοτραγικὴν συναυλίαν των, ἐκθυμότερον μάλιστα ἢ ὅτι θὰ ἐπερίμενον ἐκεῖνοι.

Καὶ πόσους, πόσους ἄλλους χαρακτῆρας δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ συναντήσωσιν ἐν σαλευομένῳ πλοίῳ οἱ περιπαῖκται καὶ εἴρωνες!

Ἐγὼ δὲν ζηλῶ τὸ ἀπάνθρωπόν των ἔργον καὶ δὲν ἐπιχαίρω ἐπὶ τοῖς μαρτυρικοῖς βασάνοις τῶν φίλων συνταξειδιωτῶν μου. Ἐκφράζω μόνον τὴν ἀτομικήν μου ἀγανάκτησιν ἐναντίον μιᾶς ἀτελείας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἥτις, ὅσον ἐπουσιώδης καὶ ἂν ἦναι, ἐπακολουθεῖται ὑπὸ σπουδαίων μειονεκτημάτων. Διότι, ἐκτὸς ὅτι ματαιώνει τόσας προθέσεις καὶ σχέδια περὶ εὐαρέστου χρήσεως τοῦ χρόνου, ἐκτὸς ὅτι παρακωλύει τόσας εὐνοϊκὰς περιστάσεις πρὸς σύναψιν σχέσεων καὶ γνωριμιῶν, στερεῖ τοὺς εὐαισθήτους θαλασσοπόρους πολλῶν εἰδικῶν καλαισθητικῶν ἀπολαύσεων.

Μία τῶν ἀπολαύσεων τούτων εἶναι πρὸ πάντων τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα τρικυμίας ἐν ἀνοικτῷ πελάγει. Οἱ φιλόσοφοι οὐδέποτε λησμονοῦν νὰ εἰσαγάγωσιν αὐτὸ ὡς παράδειγμα τοῦ Ὑψηλοῦ ἐν ταῖς Καλολογίαις των· καὶ, δὲν ἐνθυμοῦμαι τώρα ποῖος ζωγράφος ἢ ποιητὴς, ταξειδεύων ἐν φοβερᾷ τρικυμίᾳ, παρεκάλεσε τὸν πλοίαρχον νὰ προσδέσῃ αὐτὸν στερρῶς ἐπὶ τοῦ ἡμιθραύστου ἱστοῦ τοῦ κλυδωνιζομένου σκάφους, ὅπως χωρὶς νὰ γείνῃ ἁνάρπαστος ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἢ τῶν κυμάτων τέρψῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διὰ τῆς ὑψίστης πνευματικῆς ἀπολαύσεως, τὴν ὁποίαν μετ' ὀλίγον δὲν θὰ ἠδύνατο πλέον νὰ τῇ παράσχῃ ἐν τῷ ἄλλῳ κόσμῳ ὁ Θεὸς, μὲ ὅλην αὐτοῦ τὴν παντοδυναμίαν! Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς φιλοσόφους εἶμαι σχεδὸν βέβαιος, ὅτι ποτὲ δὲν ἐθαύμασαν αὐτοὶ μίαν τρικυμίαν, ἔστω καὶ ἀπὸ τῆς ἀσφαλοῦς παραλίας. Πρὸς τὸν καλλιτέχνην ἐκεῖνον ὅμως λέγω:—Ὅστις καὶ ἂν ἦσαι, δὸς δόξαν τῷ Θεῷ, ὁ ὁποῖος σὲ ἔπλασε μ' ἐντόσθια δυσπαθέστερα τῶν ἄλλων. Διότι, *ἂς σ' ἔπιανεν ἡ θάλασσα* καὶ σ' ἔβλεπα ἐγὼ ἂν δὲν ἀφίνεσο μᾶλλον νὰ σὲ ἁρπάξουν καὶ σὲ πνίξουν τὰ κύματα, διὰ ν' ἀπαλλαγῇς ἀπὸ τὰ βάσανά σου μίαν ὥραν προτήτερα. Αὐτὸ σοὶ τὸ λέγω ἐγὼ, ὅστις κατὰ τὸ ταξείδιον ἐκεῖνο ἐπεζήτησα ν' ἀκούσω μίαν διαβόητον ἐπὶ φιλοζωΐᾳ ὀγδοηκοντούτιδα γραῖαν, ἐλέγχουσαν ἕνα θεοφοβούμενον ἀρχιεπίσκοπον, διότι δὲν συγκατετίθετο νὰ ἐκτελέσῃ ὅ,τι τοῦ ἐζήτει ὡς *ψυχικὸν*, δηλαδὴ *νὰ τὴν ῥίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν!*

Ἀφοῦ λοιπὸν τοιαῦτά τινα συνέβαινον κατὰ τὸ ταξείδιόν μου, ἐννοεῖται εὐκόλως, ὅτι ὅλαι μου αἱ προθέσεις, ὅλαι αἱ ἐλπίδες καὶ τὰ σχέδιά μου ἐματαιώθησαν. Ὄχι μόνον τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως δὲν ἠδυνήθην ν' ἀπολαύσω, ὄχι μόνον νέας γνωριμίας δὲν συνῆψα, ἀλλὰ οὔτε τὸν πολυτάλαντον θαυμαστήν μου, οὔτε

τὸ χαρωπὸν αὐτοῦ θυγάτριον, τὴν μικράν μου φίλην, ἐπανεῖδον πλέον. Μόνον τὴν φωνήν της, ἢ μᾶλλον τὸν ἁρμονικόν της γέλωτα ἤκουον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, διὰ τοῦ παραπετάσματος τῆς θύρας μου, ὁσάκις διήρχετο διὰ τῆς αἰθούσης.

Ὁ γέλως τῆς Μάσιγγας ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης στιγμῆς ἐπροξένησεν εἰς τὴν ἀκοήν μου παραδόξως ἡδεῖαν ἐντύπωσιν. Ποτὲ δὲν ἤκουσα νεάνιδα γελῶσαν τόσον εὐήχως, τόσον ἁρμονικῶς. Ποτὲ δὲν ἐγνώρισα γέλωτα περιέχοντα τόσην ἔκφρασιν, τόσην ῥητορικὴν ἀκρίβειαν καὶ ποικιλίαν. Ἡμεῖς οἱ ἄλλοι γελῶμεν, ὡς κράζουσιν αἱ χῆνες, ἀμεταβλήτως σχεδὸν ἐν πάσῃ περιπτώσει. Ἐν τῷ γέλωτι τῆς κόρης ἐκείνης ἠδύνασο νὰ διακρίνῃς ὄχι μόνον τὴν ἑκάστοτε αἰτίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅλας τὰς φάσεις τῆς θυμικῆς αὐτῆς καταστάσεως, ἐξ ἧς προήρχετο, ὑφ' ὧν συνωδεύετο. Θὰ ἔλεγες ὅτι ἐν αὐτῇ τὸ ἔργον τοῦ γελᾷν δὲν ἦτον ἀνατεθειμένον εἰς τὰ σαρκικὰ νεῦρα καὶ τὰς φυσιογνωμικὰς τοῦ σώματος κινήσεις, ἀλλ' ἐξετελεῖτο ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους παρ' αὐτῆς τῆς ψυχῆς ἐπὶ τῶν χορδῶν μυστηριώδους ἁρμονικοῦ τινος ὀργάνου, τοῦθ' ὅπερ ἔκαμνε τὸν γέλωτα τῆς παρθένου νὰ ἦναι ἐκφραστικώτερος, μουσικώτερος, ἀϋλώτερος πάσης ἐνάρθρου φωνῆς καὶ λογικῆς γλώσσης.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο διετέλει εἰς προφανῆ ἀντίφασιν πρὸς τοὺς ἐξωτερικοὺς τῆς κόρης χαρακτῆρας. Ὅσον τραχεῖα καὶ ἀρρενωπὸς ἦτον ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου της, τόσον τρυφερὰ καὶ ὑπερφυῶς γυναικεία ἐξεδηλοῦτο ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἐν τῷ γέλωτι. Ἐνόσῳ τὴν ἔβλεπες ἐφέρεσο πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς ἄωρον παιδίον· ὅταν τὴν ἤκουες ἠναγκάζεσο νὰ τὴν φαντάζεσαι ὡς τὸ μόνον ἰδανικὸν ὡρίμου παρθενικῆς τελειότητος.

Τοιουτοτρόπως συνέβη ὥστε ἐγὼ, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐκλείσθην εἰς τὸν θαλαμίσκον μου, ἤρχισα νὰ βλέπω, νὰ θαυμάζω τὴν μικράν μου φίλην μὲ τὰ ὦτά μου μᾶλλον παρὰ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς. Καὶ εὑρέθη μετ' ὀλίγον, ὅτι τὰ ὦτα δὲν συνεφώνουν κατ' οὐδένα τρόπον πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς, οὔτε ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν, οὔτε ὡς πρὸς τὴν παίδευσιν, οὔτε ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν βιωτικὴν πεῖραν τῆς παρθένου. Καὶ εὑρέθη, ὅτι τὰ ὦτα εἶχον μᾶλλον δίκαιον παρὰ οἱ ὀφθαλμοί. Πολλαὶ λέξεις καὶ φράσεις τῆς παρθένου, ἃς μέχρι τότε ἐξελάμβανον ὡς παιδικῆς ἀφελείας κυριολεκτήματα, εὑρίσκοντο ἐπιδεκτικαὶ μεταφορικῆς ἐξηγήσεως, θαυμασίως καταλλήλου νὰ δώσῃ εἰς τὰς ἐν αἷς ἐλέχθησαν περιστάσεις ὅλως διάφορον καὶ πολὺ σπουδαιοτέραν ἔποψιν. Τὰ ἔτη αὐτῆς μετρούμενα εἰς τὰ δάκτυλά μου εὑρίσκοντο δεκαεπτὰ ἀντὶ δεκατεσσάρων· λογικὴ καὶ ἀριθμητικὴ συνεμάχουν μᾶλλον μὲ τὰ ὦτα παρὰ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ ὁ γέλως, ὁ ἀργυρόηχος αὐτῆς γέλως, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου τῶν κυμάτων, τοῦ κρότου τῶν ἁλύσεων, τοῦ συριγμοῦ τῶν κελευστῶν, τῶν κραυγῶν καὶ οἰμωγῶν τῶν ἐπιβατῶν, ὁ οὐράνιος αὐτῆς γέλως ἐφέρετο ὡς πνεῦμα Θεοῦ ἐπὶ τῶν ὑδάτων, καταπραΰνων τ' ἀνυπότακτα στοιχεῖα, καὶ ἡδύνων τὸν ὕπνον τῆς πασχούσης κεφαλῆς μου.

—

Δὲν ἤξευρον ποῦ εὑρισκόμεθα, ὅταν ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος καὶ ἐπῆλθέ πως ἡ γαλήνη. Ἀλλὰ ἦτον ἑσπέρα· αὐτὸ τὸ ἐνόησα ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ἡλίου. Καὶ ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ ἐνόησα ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἔχωμεν ὡραίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ δύσιν. Ἀνῆλθον λοιπὸν εἰς τὸ κατάστρωμα εὐθὺς ὡς ἠδυνήθην.

Ἓν εἶδος μισανθρωπικοῦ αἰσθήματος ἐνεφώλευεν ἐν τῇ καρδίᾳ μου· ἓν πικρὸν, ἀπεριγράπτως συγκινητικὸν παράπονον ἐκάθητο ἐπὶ τῶν χειλέων μου. Παράπονον ἀσθενοῦς τρυφεροῦ παιδίου πρὸς τὴν μόνην αὐτοῦ μητέρα, τὴν Φύσιν, πρὸς τὰς ἀγκάλας τῆς ὁποίας ἕλκεται ὑπ' ἐμφύτου στοργῆς, μικρὸν ἀφοῦ ἔχει ὑποφέρει τὰς σκληροτέρας συνεπείας τοῦ ἀλλοπροσάλλου χαρακτῆρός της. Εὑρισκόμην λοιπὸν εἰς διάθεσιν λίαν ἐλεγειακήν. Διὰ τοῦτο ἐκάθησα παράμερα καὶ κατὰ μόνας, ἀναπνέων τὴν ζωογόνον τῆς ἑσπέρας αὖραν καὶ ἀπλανῶς ἀτενίζων πρὸς τὴν δύσιν καὶ ἀφίνων τὰς εἰκόνας τῆς φαντασίας μου νὰ κινῶνται κατὰ βούλησιν. Ὑπερήφανος τῶν αἰθέρων μονάρχης, ὁ ἥλιος ἐμεγεθύνετο ἐφ' ὅσον ἐπλησίαζε πρὸς τὰ κύματα, λαμβάνων ὄψιν ὁλονὲν μεγαλοπρεπεστέραν καὶ ἁπλώνων τὴν βασιλικὴν αὐτοῦ πορφύραν περὶ ἑαυτὸν μετὰ προφανῶς αὐξανομένης ἐπιδείξεως. Τὰ σύννεφα, ἐρυθρωπὰ ἐκ τῆς ἐπιβλητικῆς παρουσίας τοῦ κυριάρχου των, περιέστελλον εὐλαβῶς τὰς χρυσᾶς παρυφὰς τῶν κυανῶν στολῶν των, ὡς ἀξιωματικοὶ λαμβάνοντες ἀπὸ τὸ στόμα βασιλέως τὸ μυστικὸν τῆς νυκτὸς σύνθημα. Ὁ Ἥρως ἐξετέλεσε τοὺς εἰς αὐτὸν προταθέντας ἄθλους, καὶ ὑπάγει τώρα νὰ βασιλεύσῃ εἰς τὸ κράτος τῆς Δρακαίνης, λαμβάνων ὡς ἔπαθλον τὴν ὑποσχεθεῖσαν αὐτῷ κόρην της. Τὸ λουτρόν του εἶναι ἕτοιμον καὶ τὸ δεῖπνον παρεσκευασμένον. Ἀλλὰ, πρὶν κλεισθῇ ὄπισθεν αὐτῶν ἡ *χρυσοκαγγέλωτη* τῶν παλατίων θύρα, λαμβάνει τὰς τελευταίας μερίμνας περὶ τοῦ ἰδίου βασιλείου καὶ τῶν ὑπηκόων του· δίδει τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς εἰς τὰς πρὸ αὐτοῦ συνηθροισμένας νεφέλας.—Σὺ λάβε τοὺς ἀσκούς σου καὶ δράμε πρὸς τὴν Αἴγυπτον. Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ ἔχουν φυτεύσει δένδρα. Τὰ δένδρα παρεκάλεσαν διὰ βροχήν. Γνωρίζεις τὴν πρὸς αὐτὰ ἀδυναμίαν μου· δὲν

ὑποφέρω νὰ τὰ βλέπω διψασμένα. Σύ, πλήρωσον τὰς λαγήνους σου καὶ πέτα εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἡ ἀπρονόητος δημαρχία δὲν ἐφρόντισεν ἀκόμη νὰ ὑδροδοτήσῃ ἐπαρκῶς τὴν πόλιν· οἱ ἀνόητοι κάτοικοι ῥίπτουν τὰς ἀκαθαρσίας ἐπὶ τῶν ὁδῶν καὶ τῶν οἰκοπέδων· ἡ ἀκίνητος ἀτμοσφαῖρα ἐπληρώθη μιασμάτων καὶ κονιορτοῦ· μετ' ὀλίγον θὰ γεννηθῇ ὁ κοιλιακὸς τύφος, καὶ οἱ Ἀβδηρῖται τῶν Ἀθηνῶν θὰ αἰτιῶνται ἐμὲ καὶ τοὺς περὶ ἐμὲ διὰ θανάτους, ὧν αἴτιοί εἰσιν αὐτοὶ καὶ μόνοι. Πήγαινε! βρέξε καὶ ἀνάβαλε κἂν τὸ κακὸν χάριν τῆς ὑπολήψεώς μας! — Καὶ ἰδοὺ αἱ νεφέλαι ἔκυπτον πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ πληροῦσαι τοὺς ἀσκοὺς καὶ τὰς λαγήνους των, ἐφέροντο ἐπὶ τῶν πτερύγων ἀνέμων κατ' ἀντιθέτους διευθύνσεις, ἀποβαίνουσαι, καθ' ὅσον ἀπεμακρύνοντο, βαρύτεραι, κυανότεραι.

— Ἀκριβῶς τὸ ἴδιο πρᾶγμα κάμνω κ' ἐγώ! —Ἀνεφώνησέ τις ὄπισθέν μου, ἐξαφανίζων τὰς σιγηλὰς εἰκόνας τῆς φαντασίας μου.

Ἦτον ὁ κ. Π. μὲ τὰς χεῖρας πάντοτε δεδεμένας ὄπισθεν, τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντοτε ἡδονικῶς προσηλωμένους ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου του, ἀλλ' ἱστάμενος τώρα.

— Ἀκριβῶς τὸ ἴδιο πρᾶγμα κάμνω κ' ἐγώ, εἶπεν, ἀλλ' ὅταν εἶμαι εἰς τὴν Καλκούτταν. Ὅταν δὲν εἶμαι εἰς τὴν Καλκούτταν, ταξειδεύω. Καὶ ὅταν ταξειδεύω, δὲν εἰμπορῶ νὰ σταθῶ.

Καὶ χωρὶς νὰ σηκώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του, ἐδόθη ἐκ νέου εἰς τὴν συνήθη αὐτοῦ κίνησιν, μὲ τὰς χεῖρας πάντοτε δεδεμένας ὄπισθεν.

Πρέπει νὰ σημειώσω, ὅτι τὸν κ. Π. κανεὶς δὲν εἶδεν ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ καθήμενον, ἐκτὸς κατὰ τὸ δεῖπνον εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ ὅτι ἐγὼ θὰ ἤμην ἴσως ὁ πρῶτος, ὅστις τὸν εἶδε νὰ σταθῇ ἐπί τινα δευτερόλεπτα. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐπάτησε τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἤρχησε νὰ κινῆται, ὡς ἐὰν ἦτο σφαῖρα ἐκκρεμοῦς ἠναγκασμένη νὰ διατρέχῃ ἐν ἀκριβῶς ὡρισμένῳ χρόνῳ τὸ μακρὸν διάστημα μεταξὺ πρώρας καὶ πρύμνης, τακτικῶς καὶ ἀδιακόπως. Καὶ θὰ ἦτο λίαν ἐπαγωγὸν πρόβλημα δι' ἕνα μαθηματικὸν νὰ εὕρῃ ποσάκις ὁ κ. Π. κατὰ τὸ ταξείδιον ἐκεῖνο διήνυσε τὸ μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Μασσαλίας διάστημα πεζῇ, ἐνῷ ἐπλήρωσεν εἰς τὴν ἑταιρίαν ὅπως ἀναθέσῃ τὸν κόπον τοῦτον εἰς ἓν ἐκ τῶν πλοίων της.

Τὴν συνήθειαν ταύτην ἔχουσι πολλοὶ Ἄγγλοι· καὶ συχνὰ θ' ἀπαντήσῃ τις αὐτοὺς διαπλέοντας τὸν Βόσπορον ἢ παραπλέοντας τὰς ἀκτὰς τῆς Ἰωνίας, ἐν ταχυδρομικῇ ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου κινήσει, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους εἰς τὸ ὁδηγητικὸν βιβλίον των. Ὁ κ. Π. διέφερεν αὐτῶν ἴσως κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐκεῖνοι μὲν θαυμάζουσι τὰς καλλονὰς τῶν χωρῶν δι' ὧν διαβαίνουσιν ἐν ταῖς περιγραφαῖς τοῦ βιβλίου των, ἐνῷ ὁ κ. Π. ὅσον καὶ ἂν ἐταξείδευεν, δὲν εἶδε κυρίως ἄλλο τι παρὰ τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου του.

Ἦτο λοιπὸν περιττὴ ἡ διαβεβαίωσις τοῦ κ. Π. ὅτι ὅταν ταξειδεύῃ δὲν ἠμπορεῖ νὰ σταθῇ. Ὅςις τὸν ἔβλεπεν ἔπρεπε νὰ τὸ συμπεράνῃ. Ἀλλὰ τί ἦτο κυρίως τὸ λεχθέν, ὅτι καὶ αὐτὸς τὸ ἴδιο κάμνει, ὅταν εἶναι εἰς τὴν Καλκούτταν, δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐννοήσω, καὶ δὲν ἐπρόφθασα νὰ τὸν ἐρωτήσω. Διὰ τοῦτο ὅταν, ἐν τῇ δολιχοδρομίᾳ του, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐκαθήμην, ἐγερθεὶς ἐτάχθην παρ' αὐτῷ, καί,—Μὲ συγχωρεῖτε, εἶπον, κύριε Π., ἀλλὰ δὲν ἐννόησα καλὰ τί μὲ εἴπετε.—Καὶ ἤρχισα τρέχων μᾶλλον ἢ περιπατῶν μετ' αὐτοῦ.

— Ἤθελα νὰ εἴπω,— ἀπεκρίθη μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντοτε ἡδονικῶς προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου,— ἤθελα νὰ εἴπω ὅτι καὶ ἐγὼ κάμνω ἀκριβῶς τὸ ἴδιο πρᾶγμα. Τὸ ἴδιο πρᾶγμα κάμνω ἀκριβῶς ὅταν θέλω νὰ σκεφθῶ. Καὶ ὅταν θέλω νὰ σκεφθῶ ἰδοὺ τί κάμνω. Σηκόνω τὰ 'φρύδια μου ὑψηλά, προσηλώνω τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὰ σύννεφα, καὶ βλέπω, βλέπω, βλέπω, ὡς ποῦ ἀρχίζουν αἱ ἰδέαι νὰ καταβαίνουν ὡσὰν νὰ εἶναι ποίημα. Ὡσὰν νὰ εἶναι ποίημα, διότι καὶ σεῖς χωρὶς ἄλλο ποίημα ἐγράφετε. Χωρὶς ἄλλο ἐγράφετε ἓν ποίημα εἰς τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Δὲν ἠξεύρετε πόσον σᾶς ἐκτιμῶ, πόσον σᾶς ἐκτιμῶ διὰ τὸ *τάλαντόν* σας!

— Ἂν ἐγνώριζεν, ἐσκεπτόμην κατ' ἐμαυτόν, πόσον εἶναι ξεπεσμένη σήμερον ἡ ἀξία τοῦ νομίσματος τούτου παρ' ἡμῖν, θὰ ηὐχαρίστει τὸν Θεόν, ὅτι τοῦ ἔδωκεν ἀγγλικὰς λίρας καὶ ὄχι πλοῦτον εὐφραδείας καὶ ποιητικὸν τάλαντον.

— Ἐγώ, ἐξηκολούθησεν ὁ κ. Π. ῥεμβάζω πολὺ συχνά, ἀλλὰ ῥεμβάζω πολὺ συχνὰ ὅταν εἶμαι εἰς τὴν Καλκούτταν. Ὅταν δὲν εἶμαι εἰς τὴν Καλκούτταν ταξειδεύω· καὶ ὅταν ταξειδεύω δὲν ἠμπορῶ νὰ σταθῶ!

Καὶ ἐπέτεινε τὴν ταχύτητα τοῦ βήματός του, ὡς ἐὰν ἤθελε νὰ ἐκφράσῃ τὴν μανίαν τῶν ποδῶν διὰ τῆς ταχυτέρας γλώσσης αὐτῶν τῶν ἰδίων.

— Ἔπειτα, ἐξηκολούθησεν ὁ κ. Π., τί νὰ σᾶς εἰπῶ! Τί νὰ σᾶς εἰπῶ, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει τίποτε ποιητικόν. Τίποτε ποιητικὸν δὲν ὑπάρχει ἐνταῦθα, διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε φυσικόν. Καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχῃ φύσις, εἶπεν ὁ κ. Π. μετ' ἐμφάσεως δογματικῆς, δὲν ὑπάρχει ποίησις.

— Βέβαια, εἶπον ἐγώ, ἐπιδοκιμάζων τὸ ἀξίωμα, ἀφίνων ὅμως ὑπεύθυνον διὰ τὸν δεύτερον ὅρον τοῦ συλλογισμοῦ του τὸν κ. Π., ὅστις δὲν ἐζήτει νὰ εὕρῃ τὴν φύσιν εἰμὴ ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του.

— Ἄλλο πρᾶγμα ἡ Καλκούττα! — ἀνεφώ-

Digitized by Google

νησεν ὁ κ. Π. ὁλονὲν θερμότερος, καὶ κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἀτμομηχανῶν ὁλονὲν ταχύτερος, εἰς τρόπον ὥστε ἐγὼ μόλις τὸν παρηκολούθουν.

— Ἄλλο πρᾶγμα ἡ Καλκούττα, διότι ἐκεῖ ὑπάρχει φύσις. Ἐκεῖ ὑπάρχει φύσις, διότι ὑπάρχουν φυτά, δένδρα, δάση, βουνά, ὕδατα, ἀναπαύσεις καὶ ἀπολαύσεις. Καταλαμβάνετε;

— Καταλαμβάνω, εἶπον ἐγὼ πειστικῶς. Διότι ὁ κ. Π. ἐφαίνετο ἀμφιβάλλων ἂν ἐπρόφθανα νὰ καταλάβω τὴν εὐγλωττίαν του.

— Ἐδῶ ὅλα εἶναι ξηρά, ἐξηκολούθησεν ἔπειτα, διότι ὅλα εἶναι γυμνά, γηραιά, ἐξηντλημένα, μικρά, πρόστυχα. Διὰ τοῦτο ἄλλο πρᾶγμα ἡ Καλκούττα! Ἄλλο πρᾶγμα ἡ Καλκούττα!

— Ἀληθῶς! εἶπον ἐγώ, πρέπει νὰ ἦναι ἄλλο πρᾶγμα. Πολὺ θὰ ἐπεθύμουν νὰ τὴν γνωρίσω.

— Τὸ μόνον εὔκολον! ἀνέκραξεν ὁ κ. Π. πρώτην φορὰν στρέψας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς ἐμέ. — Τὸ μόνον εὔκολον! Ἐλᾶτε νὰ μ' ἐπισκεφθῆτε! Ἐλᾶτε νὰ μ' ἐπισκεφθῆτε, νὰ τὸ μόνον εὔκολον!

Καὶ ὁ κ. Π. ἐτάχυνε τόσον πολὺ τὸ βῆμά του, ὥστε ἐγὼ ὅστις ἀπό τινος ἔτρεχον κατόπιν του μᾶλλον παρὰ συνεβάδιζον αὐτῷ, ἠναγκάσθην νὰ ῥιφθῶ εἰς τὴν πρώτην ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἡμῶν καθέδραν, πρὶν προφθάσω νὰ τὸν εὐχαριστήσω, διότι ἡ σφοδρὰ ἐκείνη κίνησις μοῦ ἐζάλισεν αἰφνιδίως τὴν κεφαλὴν καὶ κατέστησε τὸ βῆμά μου σφαλερὸν καὶ παραπαῖον. Ὁ κ. Π. τὸ παρετήρησεν, ἀλλὰ βλέπεις, *ὅταν ταξειδεύῃ δὲν ἠμπορεῖ νὰ σταθῇ*. Διὰ τοῦτο ἐξηκολούθησε μόνος τὴν δολιχοδρομίαν του.

— Περίεργος ἀνακάτωσις φύσεων! εἶπον μετ' ὀλίγον κατ' ἐμαυτόν, λεληθότως δανεισθεὶς τὴν ἔκφρασιν ἐκ τῆς ἐν ἐμοὶ ἐπικρατούσης καταστάσεως (ἢ μᾶλλον ἀκαταστασίας). Ἡ φύσις τοῦ φιλοξένου Ἀνατολίτου μὲ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὴν πρασίνην χλόην, τὰ σκιερὰ δένδρα, τὰ σφριγῶντα φυτά, τὰ εὐώδη ἄνθη, τὸν κελαρυσμὸν τῶν ὑδάτων περὶ τὸ κισσοσκεπὲς *κιόσκιόν* του, ἡ φύσις τοῦ εὐπαθοῦς Ἀνατολίτου, ὅστις ταξειδεύει σύρων ὄπισθεν αὐτοῦ καραβάνιον ὑπηρετῶν καὶ κιβωτίων, πεπληρωμένων πάντων ἐκ προϊόντων τῆς χώρας του, τὰ ὁποῖα δὲν ἐννοεῖ νὰ στερηθῇ μετατοπιζόμενος, ἀνεκατώθη μὲ τὴν φύσιν τοῦ φλεγματικοῦ, τοῦ ἐκκεντρικοῦ Ἄγγλου, ὁ ὁποῖος δὲν ἠμπορεῖ νὰ σταθῇ ὅταν ταξειδεύῃ, ὁ ὁποῖος εὑρίσκει τὰ πάντα μικρά, οὐτιδανὰ καὶ ἀσήμαντα ἐκτὸς τῆς πατρίδος αὐτοῦ· διότι δὲν λαμβάνει τὸν κόπον νὰ σηκώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του, ὅπως ἴδῃ τὴν περὶ αὐτὸν φύσιν ἢ τέχνην, καὶ ὁ ὁποῖος, ἐν τῷ ἐγωϊσμῷ του, σᾶς προσκαλεῖ ἐξ Ἀθηνῶν νὰ τὸν ἐπισκεφθῆτε—ποῦ; Ἐν Καλκούττῃ! Νὰ ταξειδεύσητε τρεῖς μῆνας διὰ νὰ περάσητε τρία λεπτὰ μαζί του. Ἔχετε καιρὸν πρὸς χάσιμον, ἢ χρήματα πρὸς σπάσιμον, περὶ τούτου αὐτὸς οὐδὲ σκέπτεται. Ἐκεῖνος καρποῦται μυθῶδες ἐτήσιον εἰσόδημα· καὶ *ὅταν δὲν ἦναι εἰς τὴν Καλκούτταν, ταξειδεύῃ*. Τὸ θεωρεῖ λοιπὸν φυσικὸν νὰ ἐξοδεύσῃ τις χιλίας λίρας, νὰ ὑποστῇ δύο μηνῶν ναυτίασιν, διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ σφίξῃ τὴν χεῖρα τοῦ Λόρδου. Καὶ θὰ τὸ θεωρήσῃ ἴσως προσβολήν του ἐὰν δὲν δεχθῆτε. Καὶ δεχθέντες, ἐὰν εὕρητε ὅτι ὁ Λόρδος ταξειδεύει εἰς τὸν βόρειον πόλον, καθ' ὃν χρόνον σεῖς κτυπᾶτε τὴν θύραν του ἐν Καλκούττῃ, βεβαιωθῆτε ὅτι εἶναι καλὸς νὰ θεωρήσῃ τὴν ἐπίσκεψίν σας ὡς ὀφειλομένην πάντοτε, ἐφ' ὅσον ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἀφήσατε τὸ ἐπισκεπτήριόν σας, λείπει παραμικρά τις, ἄγνωστος ἡμῖν, ἀγγλικὴ διατύπωσις!

Καὶ ἐνῷ ἐσκεπτόμην ταῦτα ὁ κ. Π. ἤρχετο καὶ παρήρχετο ἀπ' ἔμπροσθέν μου, μὲ τὰς χεῖρας πάντοτε δεδεμένας ὄπισθεν, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντοτε προσηλωμένους εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἐν τῷ στόματι σιγάρου του, καὶ μὲ βῆμα τὸ ὁποῖον καθίστα ἀδύνατον τὴν ἐξακολούθησιν τῆς διακοπείσης συνομιλίας μας.

[Ἕπεται τὸ τέλος].

Γ. Μ. Βιζυηνος.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Ἠλεκτρικὴ φωτογραφία.—Ἐπίδρασις τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἐπὶ τῆς βλαστήσεως. — Νέος τρόπος καλλιεργείας τῶν φυτῶν. — Ὁ ἠλεκτρισμὸς ὡς ὄργανον ἐκτελέσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς.—Κοσμήματα ἠλεκτρικά.—Ἠλεκτρικὸν μηχάνημα κατὰ τῶν κλεπτῶν.—Ὁ ἠλεκτρισμὸς ἀντικαθιστῶν τὸν γαιάνθρακα.

Ἡ πρόοδος ἐν τοῖς χρόνοις ἡμῶν βαίνει καταπληκτικῶς ταχεῖ βήματι· αἱ ἐφευρέσεις δὲ παντὸς εἴδους ἐπέρχονται ἀλλεπάλληλοι. Ὁ αἰὼν ἡμῶν δικαιότατα κληθήσεται ὁ κατ' ἐξοχὴν αἰὼν τῶν ἐφευρέσεων καὶ τῶν θαυμάτων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας. Πρὸ τοῦ ἐκθαμβοῦντος φέγγους της ὁ ἥλιος αὐτὸς ὠχριᾷ. Ναί! αἱ ἀκτῖνες αὐτοῦ, αἱ τόσον ἀναγκαῖαι εἰς τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ζωήν, ἀγωνίζονται ἀπό τινος πρὸς μυστηριώδη ἀστέρα, ὅνπερ τὸ ἀκαταπόνητον ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀκαταπαύστως ἀνιχνεῦον καὶ διερευνῶν ἐν τοῖς ἀπορρήτοις κόλποις τῆς φύσεως ἀπέσπασεν ἐξ αὐτῶν. Τίς δὲν ἤκουσε περὶ τοῦ *ἠλεκτρικοῦ φωτὸς* τοῦ καθοδηγοῦντος σήμερον πολλαχοῦ ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι κατὰ τὰς σκοτεινὰς νύκτας τὸν πόδα τῶν εὐτυχῶν κατοίκων των, ἢ τοῦ δεικνύοντος τὸ ἀσφαλὲς καταφύγιον εἰς τὸν περιπλανώμενον κατὰ τὰ σκότη τῆς θυελλώδους νυκτὸς ἐν μέσῃ κλυδωνιζομένῃ θαλάσσῃ ναυτίλον; Τὸ φῶς τοῦτο μετ' ὀλίγον δεσπόζει ὁλοκλήρου βιομηχανίας καὶ ἐκδιώκει ἐκεῖθεν διὰ παντὸς τὰς μέχρι σήμερον ἀναγκαίας αὐτῇ ἡλιακὰς ἀκτῖνας.

Digitized by Google

Ἡ ὡραία ἀναγνώστρια γνωρίζει καλῶς, ὅτι πολλάκις ἀπῆλθεν ἄπρακτος ἐκ τοῦ φωτογραφικοῦ ἐργαστηρίου, τοῦ ἡλίου μὴ ὄντος πάντοτε φιλόφρονος, ὅπως προσφέρῃ τὴν συνεργασίαν του εἰς τὴν μηχανὴν τοῦ φωτογράφου, τὴν ἀναμένουσαν ν' ἀντιγράψῃ πιστῶς τὰς κανονικὰς καὶ συμπαθεῖς γραμμὰς τοῦ ἀνθηροῦ προσώπου της. Τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἄτοπον εἷς τῶν ἐν Παρισίοις εὐφυῶν φωτογράφων ὁ Λιεβὲρ ἐθεράπευσε πρό τινος, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι οἱ κκ. πελάται τῶν φωτογράφων δὲν θέλουσιν εἶναι ὑπὸ τὴν διάκρισιν τοῦ ὀχληροῦ αὐτοῦ Φοίβου. Ὁ Λιεβὲρ διὰ μηχανισμοῦ τελειοποιηθέντος ἀντικατέστησε τὸν ἥλιον διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς καὶ τὰ ὑελώδη δωμάτια τῶν φωτογράφων διὰ τῶν σκοτεινῶν θαλάμων. Οὕτω λοιπὸν σήμερον ἐδημιουργήθη καὶ ἡ *ἠλεκτρικὴ φωτογραφία*, ὅλως ἐλευθέρα ἐκ τῆς ἰδιοτροπίας τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων.

Δὲν εἶναι ὀλίγον περίεργον τοῦτο; Καθ' ἣν ἐποχὴν ἄλλοι ἐπιστήμονες καταγίνονται διὰ τῆς συλλέξεως καὶ τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ν' ἀναπτύσσωσι τὸν ἀτμὸν ἐν ταῖς ἀτμομηχαναῖς καὶ νὰ χρησιμοποιῶσι τὴν θερμότητά των εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς μαγειρικῆς αὐτῶν, ὁ Λιεβὲρ ἀποδιώκει τὸν ἥλιον ἐκ τῆς φωτογραφίας, τῆς ὁποίας τὴν κανονικὴν λειτουργίαν οὗτος μέχρι σήμερον ἐδέσμευε.

*
* *

Καὶ ἐπειδὴ πρόκειται περὶ πάλης τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός, τοῦτο φαίνεται ἐκτοπίζον τὸν ἥλιον καὶ ἐξ ἄλλης δυναστείας αὐτοῦ. Εἰς τὴν τελευταίαν ἐν Παρισίοις ἔκθεσιν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ἐν φυτοκομείῳ τινὶ ἐν αὐτῇ, οἱ ἐπισκέπται ἐθεῶντο ὡραιότατα καὶ σπάνια φυτά, ἅτινα ἐβλάστανον, ἀνεπτύσσοντο καὶ ἤνθουν ὑπὸ τὰς ζωογόνους καὶ εὐεργετικὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτός... τοῦ ἠλεκτρικοῦ!

*
* *

Ἡ καλλιέργεια λοιπὸν τῶν φυτῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν ἀνθέων εἰσέρχεται εἰς ἔκτακτον περίοδον περιπετειῶν σπουδαίων. Ἡ οὐσιωδεστέρα πηγὴ τῆς τροφῆς αὐτῶν, αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες, ἀντικαθίστανται διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἐν μέρει· πλὴν καὶ ἡ εὐεργετικὴ αὐτῶν τροφός, ἡ γῆ, ἀντικαθίσταται, ἂν ὄχι ἐν τοῖς κήποις, τοὐλάχιστον ἐν ταῖς αἰθούσαις τῶν οἰκιῶν ὑπὸ νέας εὐδιαχειρίστου ὕλης. Ὁ ἐνταῦθα ἔμπειρος κηπουρὸς Σατὲ περισυλλέγων τὰ λεπτοφυέστατα καὶ χνοώδη βρύα καὶ συμπυκνῶν ταῦτα δι' ἐπιτηδείου λιπάσματος, κατώρθωσε ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν γῆν καὶ ν' ἀποδείξῃ οὕτω, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ παράσιτα φυτὰ τὰ ζῶντα δαπάνῃ τῶν ἄλλων δύνανται νὰ μεταδώσωσι τὴν ζωήν, ἣν **ἐξεμύζησαν, εἰς ἄλλα ὁμογενῆ των. Ὁ Σατὲ** λοιπὸν οὗτος σήμερον καλλιεργεῖ λίαν εὐδοκίμως τὰ φυτὰ ἐν τοῖς βρύοις ἀντὶ τῆς γῆς. Ἀνθοδοχεῖα δὲ κομψὰ πολλῶν ἐνταῦθα αἰθουσῶν φέρουσιν ἤδη τὴν ἐλαφρὰν ταύτην βρυώδη μάζαν ἀνὰ τῆς δυσχρήστου καὶ ὀχληρᾶς γῆς.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ παρελθὸν ἔαρ ἐκθέσει ἀνθέων οἱ θεαταὶ ἐθαύμαζον τὰ δείγματα τοῦ νέου καὶ εὐφυοῦς τούτου τρόπου τῆς φυτοκομίας ἐκτεθειμένα ἐν αὐτῇ. Τὸ γονιμοποιὸν τοῦτο βρυῶδες μῖγμα διὰ τῆς ἐλαφρᾶς καὶ πορώδους αὐτοῦ φύσεως ἐπιτρέπει ἀέναον ἀερισμὸν τῶν φυτῶν, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ μὲν ἀναπνοὴ αὐτῶν τελεῖται δραστηριώτερον, ἡ δὲ ἀνάπτυξις ζωηρότερον καὶ ταχύτερον.

*
* *

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω παρένθεσιν ἐξακολουθοῦμεν τὰ περὶ τῶν προσφάτων θαυμασίων τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Εἶναι ἐκπληκτικὴ καὶ ἀλλόκοτος ἡ ἀνθρωπίνη φαντασία! Ἐπίνοια εὐτυχὴς ἢ ἔμπνευσις ἀτυχὴς ἀμερικανοῦ τινος Σεριδὰν καλουμένου παρουσιάζεται νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸν ἠλεκτρισμὸν ἐπὶ ἀποτροπαίου ἔτι πληγῆς τῆς πεπολιτισμένης σημερινῆς κοινωνίας, ἐπὶ τῆς *ἐπιστημονικώτερον* ἐκτελέσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς! Οἱ δήμιοι δὲν θέλουσι πλέον ἐμβάπτει τὰς χεῖρας αὐτῶν εἰς τὸ αἷμα τῶν θυμάτων τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης· ἡ λαιμητόμος ἀντικαθίσταται δι' ἁπλοῦ δίφρου ἀπομονουμένου ἐκ τοῦ ἐδάφους διὰ καταλλήλων ἀπομονωτήρων, ἐφ' οὗ θέλει καθέζεσθαι ὁ κατάδικος. Ἀντὶ τῶν δημίων, μηχανικοί, ἄνθρωποι τῆς ἐπιστήμης, θέλουσι συγκοινωνεῖ τοὺς δύο βραχίονας τοῦ θύματος πρὸς τοὺς δύο πόλους δυναμοηλεκτρικῆς μηχανῆς, εἶτα θέλουσι πέμπει ἰσχυρὸν ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα, καὶ ὁ κατάδικος ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ὀδύνης θὰ ... ἀποκεραυνοῦται.

*
* *

Δὲν ἀρκοῦσιν ἡ τηλεγραφία, ὁ ἠλεκτρικὸς φωτισμός, αἱ ἠλεκτρικαὶ μηχαναὶ εἰς διαφόρους τῶν τεχνῶν καὶ τῆς βιομηχανίας χρήσεις καὶ μυρίαι ἄλλαι ἐφαρμογαὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ ἡμῶν. Ἐδημιούργησαν ἔτι δι' αὐτοῦ καὶ ὁλόκληρον βιομηχανίαν κατασκευῆς διαφόρων ἠλεκτρικῶν κοσμημάτων, ἀθυρμάτων, ἀντικειμένων τέρψεως καὶ ψυχαγωγίας. Εἰσὶ τοσαῦτα ὥστε ἡ περιγραφὴ αὐτῶν ἤθελεν εἶναι μακρὰ καὶ κοπιώδης. Περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὴν περιγραφὴν εἴδους κοσμημάτων κοινῶν ἢ πολυτίμων, ἐχόντων ὁμοιότητα μεγάλην πρὸς διάφορα ζωΰφια ἢ πτηνά. Ταῦτα ἐπενόησεν ὁ εὐφυέστατος ἐν Παρισίοις κατασκευαστὴς ἠλεκτρικῶν ἀντικειμένων Τρουβέ. Τὰ κοσμήματα ταῦτα διὰ καρφίδων προσκολλῶνται εἴτε ἐπὶ τῆς κόμης εἴτε ἐπὶ τῆς παρυφῆς τῶν ἐνδυμάτων **ἢ ἐπὶ τῶν περιαμμάτων καὶ ἀκροπρεπιδίων**

Digitized by Google

τῶν ἐσθήτων· διὰ νηματιδίων δὲ μεταλλικῶν λεπτῶν καὶ σχεδὸν ἀοράτων καταλλήλως τιθεμένων συγκοινωνοῦσι πρὸς ἠλεκτρικὴν στήλην μικράν, ὡς βελονοθήκην, εὑρισκομένην ἔν τινι παρακειμένῳ θυλακίῳ ἢ ἐν τῷ τοῦ ὑπενδύτου. Τῆς μηχανῆς τιθεμένης ἐν ἐνεργείᾳ ἅπαντα τἀντικείμενα ταῦτα κινοῦνται πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως κατὰ φυσικὰς ἢ ἀστειοτάτας κινήσεις. Οὕτω ἐδῶ μὲν ἐπὶ τῆς κόμης κόνικλος πλήττει διὰ δύο λεπτῶν ῥαβδίων σήμαντρον· ἐκεῖ δὲ πίθηκος μικροσκοπικὸς παίζει βιολίον· ἐκεῖ σαλπιγκτὴς σαλπίζει τὴν ἔφοδον· ἀλλαχοῦ ἄραψ τις ποιεῖ ἀστειοτάτους μορφασμούς· ἐδῶ πτηνὸν ἐξ ἀδάμαντος ἢ ἄλλου πολυτίμου λίθου κτυπᾷ τὰ πτερὰ καὶ τὴν οὐρὰν αὐτοῦ· ἐκεῖ δὲ χρυσαλλὶς ἐπὶ ἄνθους ἐπερειδομένη βυθίζει ἐν αὐτῷ τὴν λεπτοφυᾶ προνομήν, σείουσα τὰ πτερὰ αὐτῆς. Εἰσὶν ἀληθῶς ταῦτα θαυμάσια κοσμηματοποιίας ἐμψύχου.

***

Οἱ ἠλεκτρικοὶ κωδωνίσκοι εἰσὶ γνωστοὶ καὶ εὔχρηστοι εἰς πλείστας σήμερον οἰκίας· ὅ,τι ὅμως δὲν εἰσήχθη εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν ἔτι εἶναι ὁ κωδωνίσκος τοῦ *μηχανήματος τῆς ἀπολύτου ἀσφαλείας* τοῦ Βουλαί. Τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο ἐπενοήθη, ἵνα καταπροδίδῃ καὶ προλαμβάνῃ τὰς κλοπάς. Συνίσταται δ' ἐκ μικρᾶς ἠλεκτρικῆς μηχανῆς παρεχούσης διαρκὲς ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα. Πᾶσα διακοπὴ τοῦ ῥεύματος, ὁθενδήποτε καὶ ἂν προκαλῆται αὕτη, ἀναγγέλλεται πάντοτε δι' ἠχήσεως κωδωνίσκου συγκοινωνοῦντος πρὸς τὴν μηχανήν. Ἡ μηχανὴ λοιπὸν αὕτη τίθεται ἐντὸς χρηματοκιβωτίου ἢ συρτοῦ ταμείου· πᾶσα ἄνοιξις αὐτοῦ διακόπτουσα τὸ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα ἠχεῖ τὸν κωδωνίσκον καὶ εἰδοποιεῖ περὶ τῆς παρουσίας ἀδιακρίτου τινὸς χειρὸς θιασώτου τῆς κοινοκτημοσύνης.

***

Πρὶν ἐξέλθωμεν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τοῦ μυστηριώδους τούτου καὶ δυσεξηγήτου τὴν οὐσίαν ῥευστοῦ τῆς φύσεως, ὅπερ τοσαύτας ἐφαρμογὰς εἰς τὰς τέχνας καὶ τὴν βιομηχανίαν παρέχει, τοσαύτας δ' εὐεργεσίας εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἂς ἀνασύρωμεν ἐνταῦθα μικρὸν ἄκρον πέπλου, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου ἀναλάμπει σπουδαιοτάτη διὰ τὴν κοινωνίαν πρόοδος. Ὑπῆρξεν ἐποχή, ὀλίγον τῆς σήμερον ἀπέχουσα, καθ' ἣν ἐφοβήθησαν, ὅτι οἱ σιδηρόδρομοι, ἡ ναυτιλία καὶ τοσαῦται ἄλλαι βιομηχανίαι, ὧν ἡ ψυχὴ εἶναι ὁ ἀτμός, ἤθελον μετά τινα χρόνον κατ' ἀνάγκην καταδικασθῇ εἰς ἐκμηδένισιν καὶ θάνατον ἐλλείψει τοῦ γαιάνθρακος, ὃν σήμερον ἀναζητοῦσιν ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς, ἥτις ἐπὶ τέλους ἐξαντληθεῖσα ἤθελεν ἀρνηθῇ τὸ προϊὸν της τοῦτο τοῖς ἀπηλπισμένως ἀναζητοῦσιν. Πλὴν ἰδοὺ σήμερον ὁ φόβος οὗτος διασκεδάννυται ἐντελῶς· τὸ ἀνεξάντλητον ἀνθρώπινον πνεῦμα, τὸ θαῦμα τοῦτο τῆς δημιουργίας τῆς φύσεως, ἄπληστον ἀνασκαλεῦον καὶ διεισδῦον εἰς τοὺς μυχιωτάτους κόλπους τῆς φύσεως αὐτῆς ἀνασύρει ἐκεῖθεν καθ' ἑκάστην νέας ἀποκαλύψεις. Μὴ ἀρκούμενον, μὴ εὐχαριστούμενον εἰς ὅσας ἐφαρμογὰς χρησίμους αὐτῷ ἔθηκε τὸν ἠλεκτρισμόν, ἐξακολουθεῖ ἀεννάως ν' ἀναζητῇ, ὅπως πλείους ὠφελείας ἐξ αὐτοῦ καρπωθῇ. Καὶ ἀληθῶς εὑρίσκεται σήμερον εἰς τὰ ἴχνη μεγάλης ἀναμορφώσεως! Ὁ ἠλεκτρισμὸς μεταβάλλεται εἰς *μηχανικὴν δύναμιν*· ὁ ἀτμὸς λοιπόν, ἡ μεγάλη αὕτη τοῦ αἰῶνός μας ἐφεύρεσις, ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ! Οἱ ἄνθρακες, οἱ μελανωποὶ καπνοδόχοι, ὁ καπνός, ἡ ῥυπαρότης ἀντικαθίσταται μετ' ὀλίγον ὑπὸ τῆς ἠλεκτρικῆς μηχανῆς ἐλαφρᾶς, καθαρᾶς, κομψῆς... Πλὴν ἀρκεῖ σήμερον· προσεχῶς περὶ τούτου, περὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐξηγήσεως πάντων αὐτῶν τῶν θαυμασίων τοῦ αἰῶνος τῶν θαυμάτων!

Ιω. ΦΟΥΣΤΑΝΟΣ.

Ἐργασίαι

ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΗΣ ΔΙΩΡΥΓΟΣ

Αἱ ἐργασίαι τῆς διωρύξεως τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου παρεχωρήθησαν εἰς τὴν «Ἑταιρίαν τῶν Γεφυρῶν καὶ τῶν σιδηρῶν ἔργων» ἀντὶ δρ. 24,600,000. Ἑπομένως μέχρι τοῦ ἐκ 30,000,000 δραχ. κεφαλαίου τῆς Ἑταιρίας τῆς Κορινθιακῆς Διώρυγος ἀπομένει ἱκανὸν ποσὸν διὰ τὴν λοιπὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐπιχειρήσεως.

Κατὰ τὴν ἔκθεσιν τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἐν τῇ τελευταίᾳ γενικῇ συνελεύσει τῆς ἀναλαβούσης τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην Ἑταιρίας, ἐπὶ τῶν στομίων τῆς διώρυγος, πρὸς τὸν Κορινθιακὸν καὶ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον, ἐτέθησαν ἤδη τὰ θεμέλια τῶν σχηματισθησομένων πόλεων. Αἱ κατὰ τὰ σημεῖα ταῦτα μέχρι τοῦδε ἐγερθεῖσαι οἰκοδομαὶ εἶνε λίθιναι καὶ ξύλιναι, ὑπολογίζονται δὲ εἰς 98, καλύπτουσαι 27,240 τετρ. μέτρα. Ἐκ τῶν οἰκιῶν τούτων 83 μὲν χρησιμεύουσιν εἰς γραφεῖα καὶ κατοικίας τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν τῆς ἑταιρίας, 15 δὲ εἰς ἀποθήκας καὶ ἐργοστάσια (6,500 τετρ. μέτρα). Αἱ οἰκοδομαὶ τῆς διευθύνσεως λογίζονται ἰδιαιτέρως.

Ὡς γνωστόν, ὁ Ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου δὲν διακρίνεται ἐπὶ ἀφθόνῳ ὑδρονομῇ. Ἐν τούτοις κατεσκευάσθησαν φρέατα, συνδεθέντα δὲ πρὸς πηγήν τινα τῶν περιχώρων ἔδοσαν τροφὴν εἰς ὑδραγωγεῖον γενικῆς διακλαδώσεως 5,800 μέτρων, διὰ τοῦ ὁποίου ὡς καὶ ἀπὸ δεξαμενῶν τῶν ὑετείων ὑδάτων ἐπρομηθεύθη ὁ ἐργαζόμενος τὴν διώρυγα τοῦ Ἰσθμοῦ πληθυσμὸς δι' ἀφθόνου καὶ ὑγιεινοῦ ὕδατος.

Digitized by Google

Ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου κατεσκεύασεν ἡ Ἑταιρία λιμένα μήκους 250μέτρων,ἐν τῷ ὁποίῳ φυλάττεται τὸ ναυτικὸν ὑλικὸν τὸ χρήσιμον εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος καὶ εἰς ἐξασφάλισιν τῶν διαφόρων ἐκφορτώσεων. Ὅμοιος λιμενικὸς χῶρος,ἀλλὰ διὰ ξύλων πεφραγμένος,κατεσκευάσθη καὶ πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Ἡ ἐκχωμάτωσις ἐνεργεῖται δραστηρίως. Μεγάλη ἤδη κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Βάλλ μηχανὴ δυνάμεως 50 ἵππων λειτουργεῖ ἐπὶ τοῦ πρὸς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον ἐδάφους τοῦ Ἰσθμοῦ. Ἑτέρα δὲ ὁμοία μηχανὴ τοποθετεῖται ἐπὶ τῷ αὐτῷ τῆς διωρύξεως ἀποτελέσματι ἐπὶ τοῦ πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον ἐδάφους. Ἡ ἀφαίρεσις τῶν χωμάτων ἐνεργεῖται διὰ τριῶν ἀτμομηχανῶν, συρουσῶν ἑκατὸν φορτηγίδας ἁμάξας.Ἐντὸς δύο ἐτῶν ἐλπίζεται ἡ συντέλεσις τῆς ἀναγκαίας διὰ τὴν διώρυγα ἐκχωματώσεως. Πολλὴν ἐν γένει πρὸς τὸ ἔργον βοήθειαν παρέχει ὁ κατασκευασθεὶς διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ σιδηρόδρομος, ἔχων μῆκος 2,600 μέτρων καὶ μεταφέρων τὰς μηχανάς, τὸ ὑλικὸν καὶ τὰ χώματα κατὰ τὰς τοπικὰς καὶ τεχνικὰς περιστάσεις τῆς ἐπιχειρήσεως.

Τὸ προσωπικὸν τῆς ἑταιρίας ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ ἀποτελεῖται ἐξ 89 ὑπαλλήλων, ἐκ τῶν ὁποίων 6 ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἀνωτέραν διεύθυνσιν καὶ 83 εἰς τὴν γενικὴν ἐκτέλεσιν, διῃρημένοι οὗτοι κατὰ τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς ἐπιχειρήσεως ὡς ἑξῆς: 23 εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν ἔργων, 34 εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὑλικοῦ, 9 ἐν ταῖς ἀποθήκαις, 6 εἰς τὸ ταμεῖον, 5 εἰς τὸ λογιστικόν, 4 εἰς τοὺς τηλεγράφους,(τὰ ἐργοστάσια τῆς ἑταιρίας κατὰ τὰ διάφορα σημεῖα τῆς διορύξεως συγκοινωνοῦσι διὰ τηλεγράφου καὶ τηλεφώνου), 2 εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν. Ἡ διόρυξις τοῦ Ἰσθμοῦ εἶνε διῃρημένη εἰς τέσσαρα τμήματα, τὰ ὁποῖα ὁμοῦ περιλαμβάνουσι πληθυσμὸν 1,800 ἀνθρώπων.Ἐν τῷ πληθυσμῷ τούτῳ οἱ κυρίως ἐργάται εἶναι 1,000, ἐκτὸς τῶν εἰς τὰς βοηθητικὰς ὑπηρεσίας ἀσχολουμένων.

Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς ἑταιρίας ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ τῶν ἑπομένων ἀριθμῶν. Κατὰ τὸ τέλος τῆς χρήσεως τοῦ ἔτους 1882 ὑπῆρχον ἐν τῷ ταμείῳ αὐτῆς 5,019,258 δραχ. Τὰ μέχρι τοῦδε ἐκτελεσθέντα ἔργα εἰς ἐκχωματώσεις, ἰσοπεδώσεις, ἐργοστάσια, οἰκοδομὰς κλπ. ἀναβαίνουσιν εἰς 1,500,000 δραχ. Τὸ ὑπάρχον ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ ὑλικὸν τῆς ἑταιρίας ἀναβαίνει εἰς 1,500,000 δραχ. Παραλείπομεν τὸ παραγγελθὲν ὑλικὸν εἰς ἐξακολούθησιν τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν ἐπιχείρησιν προμηθειῶν, ὑπολογιζόμενον εἰς 1,400,000 δραχμάς. Καθόσον προχωρεῖ τὸ ἔργον, κατὰ τοσοῦτον τὸ κεφάλαιον τῶν δαπανῶν θέλει αὐξήσει, καὶ εἶνε ὁ μόνος ὅρος αὐτὸς εἰς ταχεῖαν τῆς ἐπιχειρήσεως ἀποπεράτωσιν[1].

[1] Οἰκονομ. Ἐπιθεώρησις.

ΑΠΟΠΕΙΡΑ

διαβάσεως τῆς Μεσογείου δι' ἀεροστάτου

—

Τὴν 23 τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου ὁ ἀεροναύτης **Jowis** μετὰ δύο ἄλλων ἐπιβατῶν **Claes** καὶ **Lions**, ἐπεχείρησε τὴν διὰ τοῦ ἀεροστάτου «**Albatros**» διάβασιν τῆς Μεσογείου.

Ἡ δι' ὑδρογόνου πλήρωσις τοῦ «**Albatros**» ἐγένετο ἐν Μασσαλίᾳ διαρκέσασα περὶ τὰς τρεῖς ὥρας. Πλῆθος δὲ πολὺ εἶχε συρρεύσει ὅπως παραστῇ εἰς τὴν ἀνάβασιν αὐτοῦ.

Τὸ ἀερόστατον συγκρατούμενον ὑπὸ εἴκοσι περίπου ἀνδρῶν, ἐταλαντεύετο μεγαλοπρεπῶς, ἐν ᾧ ὁ **Jowis** δραστηρίως ἐπέβλεπε τὴν τοποθέτησιν ἐν τῷ ἐξηρτημένῳ ἀπ' αὐτοῦ σκαφιδίῳ τῆς ἀγκύρας, τῶν σχοινίων, τῶν σώστρων, τῶν ζωοτροφιῶν, τῶν κλινῶν, ὡς καὶ λυχνίας τινὸς τοῦ **Dovyl** φωτοβολούσης ἐν μέσῳ τῶν τριχρόων σημαιῶν.

Τὴν 8 ὥραν ὁ **Jowis** ἀνῆλθεν εἰς τὸ σκαφίδιον, ὀρθὸς δ' ἐπ' αὐτοῦ προσαγορεύει διὰ βραχέων τὸ συνηγμένον πλῆθος, εὐχαριστῶν αὐτὸ ἐπὶ τῇ ἐκεῖ προσελεύσει του, καὶ ἀνακοινῶν αὐτῷ ὅτι θέλει ἀποπειραθῇ ὁριστικῶς πλέον τὴν τῆς Μεσογείου διάβασιν, ἀρθέντων πάντων τῶν ὑφισταμένων κωλυμάτων· μετά τινας κινήσεις τοῦ «**Albatros**» τὸ συγκρατοῦν αὐτὸ καλώδιον ἀποκόπτεται καὶ τὸ ἀερόστατον ἡσύχως ἀνέρχεται εἰς τὰ ὕψη, τοῦ πλήθους παταγωδῶς χειροκροτοῦντος καὶ τῶν ἀεροναυτῶν ζητωκραυγαζόντων: «Ζήτω ἡ Γαλλία!»

Τὸ «**Albatros**» ὑψωθὲν μέχρις 600 μέτρων διηυθύνθη πρὸς τὸ Τουλών, μετὰ δώδεκα δὲ καὶ ἡμισείας ὡρῶν ἐναέριον πορείαν ἔπεσεν εἰς Τοσκάναν τῆς Ἰταλίας, παρὰ τὴν Λούκαν.

Τὰ κατὰ τὴν πορείαν ταύτην λεπτομερῶς περιγράφει αὐτὸς οὗτος ὁ **Jowis** ἐν τῷ ἑπομένῳ τηλεγραφήματι, ὅπερ ἀπέστειλεν ἐκ **Pescia Scalo** εἰς Μασσαλίαν ἅμα τῇ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καταβάσει του.

«Τὸ ἐναέριον ταξείδιον ἡμῶν ἐπέτυχε λαμπρῶς. Ἀναχωρήσαντες ἐκ Μασσαλίας τῇ 8 ὥρᾳ καὶ 20, διερχόμεθα τὸ **Bec de l' Aigle** τῇ 9 ὥρᾳ. Ἀφοῦ ἐχαιρετίσαμεν τὴν **Ciotat**, εἰσερχόμεθα εἰς τὴν θάλασσαν ῥίπτοντες πολὺ ἕρμα. Διερχόμενοι ὑπὲρ τὸ ἀκρωτήριον **Cilié**, βλέπομεν τὸ Τουλών. Κατευθυνθέντες δὲ πρὸς τὴν Σαρδηνίαν, ῥίπτομεν ὅλον σχεδὸν τὸ ἕρμα.

»Κατερχόμεθα καὶ χωροῦμεν ὑπὲρ τὰ κύματα. Τὸ ἀερόστατον ἄρχεται νὰ ἰσορροπῇ ἔμπροσθεν τῆς **Porquerolles**. Ἡ γῆ ἐξαφανίζεται μετὰ τῶν φάρων τῇ 11 ὥρᾳ 25. Ἡ νὺξ εἶνε μαγευτική. Ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης, τὸ μεσονύκτιον, δειπνοῦμεν, εὐθύμως πίνοντες ὑπὲρ τῆς μνήμης τοῦ Μογγολφιέρ, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑγείας τοῦ μασσαλιωτικοῦ λαοῦ,τοῦ συμπαθοῦν-

Digitized by Google

τος ἡμῖν. Καπνίζομεν τὴν πίπαν μας, ἐνῷ ὁ κ. Ἀμεδαῖος Lions τονίζει φαιδρὸν ᾆσμα.

»Ἐξακολουθοῦντες νὰ διευθυνώμεθα πρὸς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος δὲν βλέπομεν τίποτε εἰς τὸν ὁρίζοντα. Τὴν ἡμίσειαν μετὰ τὸ μεσονύκτιον βρίκιόν τι ἐμφανίζεται καὶ διευθύνεται πρὸς ἡμᾶς. Ἀλλὰ δὲν τὸ περιμένομεν καὶ τὴν 1 ὥραν καὶ 10 φωτοβολεῖ ἐνώπιόν μας ὁ πρῶτος φάρος τῆς Σαρδηνίας. Ἐξακολουθοῦμεν τὴν πορείαν μας καὶ πρὸ τῆς Κορσικῆς τὸ «Albatros» ἄρχεται συρόμενον ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ῥίπτομεν δὲ τὰ σχοινία. Τὴν ἕκτην ὥραν τῆς πρωΐας εἴμεθα πρὸ τῆς Βαστίας. Ἀλλὰ βλέποντες ὅτι ῥεῦμα ἐκ τῶν ἄνω μᾶς ὠθεῖ πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἰταλίας, ῥίπτομεν τὸ ὑπολειπόμενον ἕρμα. Ἅμα τῇ πρώτῃ διαστολῇ, τὸ «Albatros» ἀνέρχεται 800 μέτρα καὶ προχωρεῖ πρὸς τὴν Βάστιαν.

»Τῇ 8 ὥρᾳ καὶ ἡμισείᾳ μεγάλη συμπύκνωσις τῶν νεφῶν. Τὸ ἀεροπόρον καταβαίνει καὶ ἀρχίζει νὰ σύρεται πάλιν ἐπὶ τῶν κυμάτων πρὸς τὸ Aqua-Forte. Τὸ σκαφίδιον πληροῦται ὕδατος. Ἀναγκαζόμεθα νὰ ῥίψωμεν τὸ κιβώτιον, τὰς κλίνας, τὰ ἐνδύματα. Μεγάλη διαστολὴ ἐπέρχεται καὶ ἀνερχόμεθα εἰς 659 μέτρα ὅπου σχηματίζεται ῥεῦμα ὠθοῦν ἡμᾶς μετὰ ταχύτητος 100 χιλιαμέτρων καθ' ὥραν.

»Πολλὰ πλοιάρια ἔρχονται πρὸς βοήθειάν μας. Τὴν 9 ὥραν φθάνομεν εἰς τὴν ἀκτὴν ζητοῦντες κατάλληλον μέρος πρὸς κατάβασιν. Τῇ 9 ὥρᾳ καὶ 55 κατερχόμεθα τέλος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐν Τοσκάνῃ, παρὰ τὸ Boveglio.

»Διήλθομεν λοιπὸν 1,250 χιλιόμετρα, ἐν θερμοκρασίᾳ 21 μὲν βαθμῶν κατὰ μέγιστον ὅρον καὶ 9 κατ' ἐλάχιστον, διανύσαντες δὲ κατὰ μέσον ὅρον 90 χιλιόμετρα καθ' ὥραν. Θερμότατα μᾶς ὑπεδέξαντο. Οἱ κάτοικοι πανταχοῦ μᾶς ἐπευφήμησαν».

κ.—

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΟΥ.

Ἡ γέννησις τῆς κόρης.

Α΄

Ἐπέρασαν 'ς τὴ χώρα τὰ μεσάνυχτα,
Μὰ οὔτ' ἐφάνη ἀκόμα γαλανὴ αὐγή,
Ὁ οὐρανὸς μὲ χίλια μάτια ὁλάνοιχτα,
Μὲ ὄνειρα χιλιάδες κοιμισμέν' ἡ γῆ.

Μονάχα ἕνα σπῆτι, μέσ' τὰ σκοτεινά,
Φῶς χύνει ἐδῶ κι ἐκεῖθε γλυκοθώρατο,
Γιατὶ μιὰ μάννα κρύβει ποῦ κοιλοπονᾷ,
Τὸν ἄγγελο τῆς γέννας κρύβει ἀόρατο.

Ὁ ἄντρας καρφωτὸς 'ς τὸ προσκεφάλι της,
Λεβέντης, σπίθαις μάτι, βροντερὴ φωνή,
Τώρα κρατεῖ 'σὰ μάννα τὸ κεφάλι της.
Καὶ τρέμει κι' εἶν' ἐμπρός της ἥμερο ἀρνί.

Μὰ σὲ λιγάκι φεύγει ὁ νοῦς του 'ς τἄργανα,
'Σ τὸ γλέντι, 'ς τὸ τραγοῦδι ποῦ θὰ σκορπισθῇ
Μέσα 'ς τὸ σπῆτι, ὅταν μέσ' τὰ σπάργανα
Τοῦ φέρουν ἕν' ἀγόρι νὰ γλυκασπασθῇ.

Τὸ σπῆτι τί βαφτίσια γιορτερὰ θὰ ἰδῇ,
Καὶ τί φιλιὰ καὶ χάϊδια ἡ λεχῶνά του!
Σὲ φιλτισένια κούνια θὰ τὸ τραγουδῇ,
Θὰ τὸ κρατῇ χορεύοντας 'ς τὸ γόνα του.

Θ' ἀνάψῃ μιὰ λαμπάδα ὡς τὸ μπόϊ του,
Θὰ πάῃ ν' ἀσημώσῃ ὅλο τὸ Χριστὸ
Γιὰ τὸ πρωτάκριβό του ποῦ τὸ σόϊ του
Ποιὸς ξέρει μὴν τὸ κάμῃ μιὰ φορὰ ἀκουστό.

Ψιλὴ φωνὴ γροικιέται μέσ' τὴ σκοτεινιά·
Ἐτελείωσε τὸ πιὸ βαθὺ μυστήριο..
Τί κόσμος! νὰ σκοτώνῃς μὲ χαρά, φονιά,
Καὶ νὰ γεννᾷς, μητέρα, μὲ μαρτύριο!

Ἀλλὰ ποῦν' ἡ φωναὶς καὶ τὰ τρεχάματα,
Καὶ τῆς χαρᾶς, τοῦ γέλοιου ποῦν' ἡ ἀστραπή;
Τὴ 'λευτεριὰ τῆς μάννας βρέχουν κλάμματα,
Κι' ὁ ἄντρας γέρνει δίχως τίποτε νὰ 'πῇ.

Μονάχ' ἀπ' τὸ καντύλι φῶς ἀσθενικὸ
Ἕνα φιλάκι στέλνει 'ς τὸ νιογέννητο·
Τοῦ κάκου, ἀναστενάζουν, εἶνε θηλυκό,
Κι' ἂς εἶν' ἀφράτ', ὡραῖο, ἡλιογέννητο.

Τὸ θλιβερὸ τὸ δέξιμο 'σα' νάνιωσε,
Ἀρχίζει τὸ μωρὸ ἕνα παράπονο,
Καὶ λέει μὲ ταὶς κλάψαις πῶς μετάνιωσε
Ποῦ ἦρθε 'ς ἕναν κόσμο τόσον ἄπονο.

. . . .

Β΄

Δὲν εἶσαι τοῦ σπητιοῦ μας τὸ καμάρωμα,
Ἡ μέλισσα δὲν εἶσαι ἡ ἐργατική;
Καὶ τίνος λουλουδιοῦ δὲν κλεῖς τὸ ἄρωμα,
Καὶ τίνος κελαδήματος τὴ μουσική;

Γιατί τ' ἀστέρια τῆς χαρᾶς μας σβύνονται,
Ἅμα γεννιέσαι, κόρη, σὰν αὐγῆς δροσιά,
Καὶ τὰ χαμόγελά σου πρωταχύνονται
'Σὰ 'νεκροκέρια γύρω σὲ ἀπελπισιά;

Γιατί; . Γιατί 'ς τῆς κόρης πάντα τὸ πλευρὸ
Βάσκανα 'μάτια ἀγρυπνοῦνε μύρια,
Καὶ 'σὰν τοῦ μύθου οἱ δράκοντες τὸ θησαυρό,
Τὴν τριγυρνοῦν κατήφοροι, μαρτύρια.

Γιατὶ τ' ἀγόρια σὰν τοὺς βράχους στέκουνε
Στ' ἀγριεμμένο κῦμα τῆς κακομοιριᾶς,
Μὰ τρισαλλοιὰ 'ς τὴ κόρη, ὅταν τὴ μπλέκουνε,
'Σὰν τὴ βαρκοῦλα, κῦμα καὶ τρελλοβοριᾶς.

Γιατί, 'σὰν ἀπομείνῃ ἔρμη κι ὀρφανή,
Καὶ ποιὸς θὰ τὴ φυλάξῃ ἀπ' τὰ πλανέματα;
Γιατὶ τὸ κοριτσάκι τί θὲ νὰ γενῇ
Τοῦ ψεύτη 'σὰν πιστέψῃ τὰ παινέματα;

Δὲ χάνετ' ὁ λεβέντης μέσ' ταὶς συμφοραίς,
Λίγο ψωμὶ ἂν θέλῃ, κάπου θὰ 'βρεθῇ,
Ἀλλὰ ἡ κόρ' ἡ ἄμοιρη πόσαις φοραὶς,
Γιὰ νά 'βρῃ τὸ ψωμάκι, πρέπει νὰ χαθῇ.

'Στὴν ὥρα του τὸ λούλουδο ἂν δὲν κοφτῇ,
Ὕστερ' ἀπὸ κανένα δὲ 'ματιάζεται·
Κι' ἡ κόρη 'ς τὸν ἀνθό της 'σὰ' δὲν 'παντρευτῇ,
Μαραζωμένη, ἀνώφελη γωνιάζεται.

Αἴ! μιὰ φορὰ ἐζούσαμε καλλίτερα,
Μὲ τοῦ Θεοῦ τὴ χάρι 'τρέχαμεν ἐμπρός,
Ἄνοιγ' ἡ μοῖρα 'σὲ μιὰν ὥρ' ἀργήτερα,
Ῥωτοῦσε τὴ καρδιά του, κι' ἔπερν' ὁ γαμπρός.

Μὰ τώρα 'σὰ 'γαμένος στέκει 'ς τὰ καρφιά,
Καὶ πέφτει καὶ πουλιέται γιὰ τὰ χρήματα,
Γελᾷ τὴ φρονιμάδα καὶ τὴν ἐμορφιὰ
Ἐμπροστὰ 'ς τὰ προικισμένα νεροπλύματα.

Κι' ὠϊμένα! 'ς τὴν πατρίδα τὴ φτωχοῦλά μας
Δὲ δίνουμε χρυσάφι γιὰ προικιὸ ἐμεῖς.
Δὲν ἔχουμ' ἄλλο πλοῦτο καὶ τρεμοῦλά μας
Ἀπὸ τὴ διαμαντένια πέτρα τῆς τιμῆς.

Γι' αὐτὸ μᾶς πιάνει λύπη, δάκρυα, βουβαμός,
Ἂν ἦνε κόρη τοῦ Θεοῦ τὸ χάρισμα.
Δὲν εἶν' τυφλὸ συνήθειο, ἄγριος καϋμός,
Εἶνε καρδιᾶς προφητικὸ σπαρτάρισμα.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ κυρία Δ*, τῆς ὁποίας τὴν ἤδη ἀποιχομένην νεότητα καὶ καλλονὴν ἀναπληροῖ ἐπαρκῶς λεπτὴ εὐφυΐα καὶ ζωηρότης πνεύματος, ἔσχε τὴν ἀτυχίαν προχθὲς, ἔν τινι συνχναστροφῇ, νὰ χάσῃ ἕνα τῶν προσθέτων ὀδόντων της. Ἡ κυρία δὲν ἐζήτησε καθόλου νὰ ἀποκρύψῃ τὸ πρᾶγμα· ὁλόκληρον λοιπὸν τὸ δωμάτιον ἠρευνήθη μετὰ προσοχῆς, ἀλλὰ τίποτε—τὸ κειμήλιον δὲν ὑπῆρξε δυνατὸν νὰ ἀνευρεθῇ. Τὴν ἐπιοῦσαν ὑπηρέτης κομίζει εἰς τὴν κυρίαν κιβωτίδιον μετ' ἐπιστολίου τοῦ οἰκοδεσπότου, γνωστοῦ διὰ τὰς ἀνουσίους ἀστειότητάς του, ἐν ᾧ ἐξέφραζε τὴν χαράν του ὅτι ηὐτύχησε νὰ ἀνεύρῃ τὸν ἀπολεσθέντα ὀδόντα, ὃν καὶ τῇ ἔστελλεν. Ἡ κυρία ἀνοίγει τὸ κιβωτίδιον, καὶ εὑρίσκει ἐν αὐτῷ ὑπερμεγέθη ὀδόντα ὄνου. Ἐν τῷ ἅμα, χωρὶς νὰ ταραχθῇ διὰ τὸν ἀπρεπῆ ἀστεϊσμόν, λαμβάνει τεμάχιον χάρτου καὶ γράφει πρὸς τὸν ἁβρὸν οἰκοδεσπότην: «Πολλὰ μέχρι τοῦδε μοὶ εἴχετε δώσει δείγματα τῆς φιλίας σας· ἀλλ' ὅ,τι ἠδύνασθε νὰ ὠθήσετε αὐτὴν μέχρι τόσου ὥστε καὶ νὰ ἀποσπάσητε ἕνα τῶν ἰδίων σας ὀδόντων πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἀπολεσθέντος ἰδικοῦ μου, οὐδέποτε ἠδυνάμην νὰ προσδοκῶ. Σᾶς εὐχαριστῶ ἀπὸ καρδίας διὰ τοῦτο».

*
* *

Μαθητὴς σπεύδων ν' ἀνέλθῃ τὴν κλίμακα τοῦ σχολείου πίπτει ἐπάνω εἰς ἕνα διδάσκαλον, ὃν ὀλίγου δεῖν ἔρριψε.

— Βλέπεις, τῷ λέγει οὗτος σταματῶν αὐτόν, βλέπεις τί παθαίνει ὅποιος περιπατεῖ χωρὶς νοῦν εἰς τὸ κεφάλι του.

— Σᾶς βεβαιῶ, κύριε δάσκαλε, ἀπαντᾷ ὁ μαθητής, ὅτι δὲν μ' ἐνοχλήσατε εἰς τὸ παραμικρόν.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τὸ νὰ εἶνέ τις ἀγαθὸς καὶ νὰ μένῃ τοιοῦτος ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀδικιῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν δοκιμασιῶν τῆς τύχης εἶνε σημεῖον οὐ μόνον εὐτυχοῦς φύσεως, ἀλλὰ καὶ γενναιότητος χαρακτῆρος καὶ ἡρωϊσμοῦ. Εἶνε θεῖον τὸ νὰ διατηρῇ τις τὴν πρᾳότητα καὶ τὴν εὐμένειαν ἐν τῷ μέσῳ τόσων θλιβερῶν περιστάσεων· τὸ νὰ διέρχεταί τις τὴν Πεῖραν τοῦ βίου, χωρὶς νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς αὐτὴν νὰ ἐγγίσῃ τὸν ἐσωτερικὸν τοῦτον θησαυρόν. Οἱ ἐπιμένοντες καὶ φθάνοντες οὕτω μέχρι τέλους εἰσὶν οἱ ἀληθεῖς ἐκλεκτοί.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ τραγικὸς θάνατος τοῦ ἀτυχοῦς πλοιάρχου **Webb** ἐν τοῖς ὕδασι τοῦ Νιαγάρα, ἀντὶ νὰ σωφρονίσῃ τοὺς ἐπιδιδομένους εἰς τοιαῦτα παράβολα κολυμβητικὰ ἐπιχειρήματα, ἐξήγειρεν ἀπεναντίας τὴν φιλοτιμίαν καὶ ἅμιλλαν τῶν διασήμων κολυμβητῶν. Οὕτω ἀναγινώσκομεν ἐν εὐρωπαϊκῇ ἐφημερίδι ὅτι ἄλλος τις τοιοῦτος ἐν Λονδίνῳ, καλούμενος **Brebil**, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ αὐτὸ πείραμα τοῦ **Webb**, ἤτοι τὴν διακολύμβησιν τοῦ Νιαγάρα εἰς τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς μέρος ὅπου ἐκεῖνος εὗρεν οἰκτρῶς τὸν θάνατον.

Πρὸς τοῦτο λαμβάνει νῦν προφυλακτικά τινα μέτρα. Ὅπως ἐννοήσῃ ποῦ ὑπάρχει ἀκριβῶς ὁ κίνδυνος καὶ διὰ ποίου τρόπου δύναται νὰ τὸν ἀποφύγῃ, κατεσκεύασεν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀνδρείκελον ἔχον ἀκριβῶς τὸ ἀνάστημα καὶ τὸ βάρος αὐτοῦ. Τὸ ἀνδρείκελον τοῦτο θὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἐν Ἀμερικῇ καὶ θὰ τὸ ῥίψῃ εἰς τὸν Νιαγάραν, ἵνα σπουδάσῃ ἐπ' αὐτοῦ τὴν πορείαν τῶν ῥευμάτων καὶ ἐννοήσῃ τὰς δυσχερείας τοῦ διάπλου, οὕτω δὲ δυνηθῇ κατόπιν νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἐπιχείρημα ἀκινδύνως.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος, μέχρις οὗ συντελεσθῇ τὸ ἀνδρείκελον αὐτοῦ, ὁ **Brebil** ἀσχολεῖται εἰς κολυμβητικὰς ἀσκήσεις ἐν τῷ Ταμέσει καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀγωνιζόμενος κατὰ τῶν ἰσχυροτάτων παλιρροιῶν.

Ἐνῷ δὲ ὁ Ἄγγλος οὗτος καταγίνεται εἰς προπαρασκευάς, ἄλλος κολυμβητὴς ἐπίσημος ὁ Γάλλος **Hilarion Balsan**, νέος εἰκοσιπενταέτης ἀθλητικὸς τὸ σῶμα, πλέει πρὸς τὴν Νέαν Ὑόρκην, προτιθέμενος νὰ διακολυμβήσῃ τὸν Νιαγάραν. Οὗτος ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ **Webb** ἐπνίγη διότι ἦτο κολυμβητὴς μόνον, ὄχι ὅμως καὶ δύτης ἐπιδέξιος, ὅπερ κατ' αὐτὸν εἶνε τὸ πᾶν. Φαίνεται δὲ ὅτι αὐτὸς ἄλλοτε ἠδυνήθη νὰ μείνῃ 72 δευτερόλεπτα ὑποβρύχιος κρατούμενος ὑπὸ δίνης ἑνὸς καταρράκτου τοῦ ποταμοῦ **Tarn** ἐν Γαλλίᾳ.

— Πηγαίνω εἰς τὸν Νιαγάραν, λέγει, διὰ νὰ ἐκτελέσω ἐκ νέου ὅ,τι ἄλλο ἔκαμα εἰς τὸν τόπον μου.

Καὶ ἀνεχώρησε κατευθυνόμενος εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 400 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9. | 28 Αὐγούστου 1883

ΜΕΤΑΞΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ

—

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδ. σελ. 535

'Εν τούτοις δὲν παρῆλθε πολλὴ ὥρα, καὶ ἐπεφάνη ζωηρὰ καὶ φιλομειδὴς ἡ Μάσιγγα τρέχουσα πρὸς ἐμέ. Μετά τινας ἀστείους καὶ δηκτικοὺς ὑπαινιγμοὺς τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν δειλίας μου,

— Μὲ ἤκουες, εἶπε, πῶς ἐγελοῦσα πάντοτε δυνατά; ἐπίτηδες τὸ ἔκαμνα. Δὲν ἠξεύρεις τί ἀστεῖος ποῦ εἶναι ὁ ἰατρός. Ὅ,τι καὶ ἂν 'πῇ θὰ σὲ κάμῃ νὰ γελάσῃς. Καὶ ἐπειδὴ ἡ μητέρα εἶναι ὀλίγον ἀσθενής, καὶ ἐπειδὴ τοῦ ἀρέσκουν, λέγει, τὰ γέλοιά μου, ὅλο τὸν καιρὸ δὲν ἔλειψεν ἀπὸ τὴν *καμπίνα* μας. Τὸν ἤκουες πῶς μ' ἔκαμνε καὶ 'γελοῦσα;

— Ὄχι, εἶπον, ἐκεῖνον δὲν τὸν ἤκουα, ἀλλὰ ἤκουα σέ, καὶ τόσῳ περισσοτέρα ἦτον ἡ εὐχαρίστησίς μου. Δὲν ἠξεύρεις πόσον μουσικὴ μ' ἐφαίνετο ἡ φωνή σου, πόσον ὡραία!

— Κατεργάρη! — ἀνέκραξεν ἡ κόρη, δυσπίστως μορφάζουσα. — Ἀφοῦ λοιπὸν θέλῃς νὰ μὲ κολακεύῃς, ἄκουσε νὰ σὲ 'πῶ. Κ' ἐγὼ σὲ ἤκουα καμμιὰ φορά, ἀλλὰ αὐτὸ νὰ σὲ 'πῶ δὲν ἦτο πολλὴ εὐχαρίστησις, διότι ἡ μουσικὴ ποῦ ἔκαμνες ἦτον τρομερὰ παράχορδη! Σ' ἀρέσκει; Ἂν σ' ἀρέσκῃ, κολάκευσέ με ἀκόμη μιὰ φορά!

Καὶ ὡς ἐὰν ἤθελε νὰ μοὶ δείξῃ πῶς ἐκτελεῖται ἡ καλὴ μουσική, ἐγέλασε τὸν μᾶλλον ἀργυρόηχον, τὸν μᾶλλον ἁρμονικὸν γέλωτά της. Καὶ ἐνῷ ἀκόμη ἐγελοῦσε:

— Τί κρῖμα, εἶπε, ποῦ δὲν εἶσαι ἰατρός! Θὰ σ' ἐπαρουσίαζα χωρὶς ἄλλο εἰς τὴν μητέρα μου. Βλέπεις, καθὼς εἶναι, ἄλλος παρὰ ὁ ἰατρὸς δὲν εἰμπορεῖ νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ.

— Πῶς! εἶπον, εἶναι λοιπὸν πολὺ ἀσθενής;

— Ὄχι ἀσθενής, ἀπεκρίθη, ἀλλὰ δὲν θ' ἀναβῇ παρὰ ὅταν φθάσωμεν εἰς Μασσαλίαν. Ἔτσι τὸ θέλει ὁ ἰατρός. Κ' ἐσεῖς, εἶμαι βεβαία, ὑποφέρετε τόσο πολύ, ποῦ δὲν βλέπετε τὴν ὥραν νὰ 'βγῆτε 'ς τὴν Νεάπολιν. Καὶ ἡ μητέρα ἐπεθυμοῦσε νὰ σᾶς γνωρίσῃ. Θὰ ἔλθετε νὰ μᾶς ἐπισκεφθῆτε εἰς τὸ Παρίσι;

— Ἀκοῦς ἐκεῖ! εἶπον ἐγὼ παίζων, θὰ ἔλθω νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ εἰς τὴν Καλκούτταν. Ὁ πατήρ σου μὲ προσεκάλεσεν.

— Ἀλήθεια; — Ἀνεφώνησε περιχαρὴς ἡ κόρη, καὶ ἐρρίφθη περὶ τὸν τράχηλον τοῦ παριόντος κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν πατρός της, ἐξαναγκάσασα αὐτὸν νὰ σταματήσῃ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ. — Ἀλήθεια, πατέρα, θὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Καλκούτταν;

Ὁ κ. Π. ἐπρόσεξε πρῶτον νὰ ἐμποδίσῃ τὴν τέφραν ἀπὸ τοῦ νὰ πέσῃ ἐκ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του, ἔπειτα, χωρὶς κἂν νὰ παρατηρήσῃ τὴν κόρην του,

— Βέβαια! εἶπεν ἀποταθεὶς πρὸς ἐμέ, θὰ ἦμαι πολὺ εὐχαριστημένος ἐὰν ἔλθετε, πολὺ εὐχαριστημένος ἐὰν μείνετε ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον χρόνον. Ἔχω ἐπὶ τοῦ Γάγγου ἐν παλάτιον, ἓν παλάτιον μὲ λαμπρότατον κῆπον. Μὲ λαμπρότατον κῆπον καὶ πρώτης τάξεως σταύλους· τὸ θέτω εἰς τὴν διάθεσίν σας. Εἰς τὴν διάθεσίν σας αὐτὸ καὶ τοὺς ὑπηρέτας του, τοὺς ὑπηρέτας του καὶ τὰς ὑπηρετρίας του. Ἐκεῖ θὰ τὰ εἰποῦμεν, θὰ τὰ εἰποῦμεν ἐν ἀνέσει. Ἐκεῖ θὰ περάσωμεν μαζὶ τὰς ὡραιοτέρας ἡμέρας, τὰς ὡραιοτέρας ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας.

— Ἐδῶ ὁμιλεῖ ὁ φιλόξενος Ἀνατολίτης, εἶπον κατ' ἐμαυτόν, ὄχι ὁ ἐγωϊστὴς Ἄγγλος. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ φιλοξένου Ἀνατολίτου ὁμιλεῖ καὶ κάτι τι ἄλλο, πολὺ εὐγλωττότερον, πολὺ πειστικώτερον αὐτοῦ. Καὶ ἐνῷ ὁ πατὴρ μετὰ τῆς θυγατρὸς ἠρίθμουν τὰς καλλονὰς καὶ τὰς ἀναπαύσεις τῆς μελλούσης κατοικίας μου, ἐγὼ ἐφανταζόμην τὸ ἄστρον τῆς εὐτυχίας μου ἀνατέλλον ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Γάγγου, καὶ προχωροῦν ὅπως μὲ συναντήσῃ ὁλονὲν λαμπρότερον, ὁλονὲν φωτεινότερον.

Ὅταν ὁ κ. Π. συνεπλήρωσε τὸν περὶ Ἰνδιῶν διθύραμβόν του μὲ τὴν εὐχάριστον ἐπῳδήν: «Ἔλατε νὰ μ' ἐπισκεφθῆτε», οἱ ὑγροὶ τῆς κόρης ὀφθαλμοὶ μὲ ἠτένισαν μὲ μυστηριώδη τινὰ λάμψιν, ἐν ᾗ ἀντενακλᾶτο συγχρόνως ἡ ἔκφρασις τῆς χαρᾶς, τῆς προσδοκίας, τῆς δεήσεως, πρὸ πάντων τῆς παιδικῆς ἐκείνης κολακείας διὰ τῶν βλεμμάτων, ἣν ἀρχαῖός τις συγγραφεὺς πολὺ ἀφιλοκάλως ὠνόμασε «τὸ σκυλακῶδες τῶν παιδίων». Εἰς ἐμὲ τὰ γοητευτικὰ ἐκεῖνα βλέμματα ἐφάνησαν ὡς δύο φωταυγεῖς τοῦ Παραδείσου ἀγγελίσκοι, οἵτινες παρακύπτοντες ἀπὸ τοῦ βάθους τοῦ γαλανοῦ οὐρανοῦ

Digitized by Google

των ἐπανελάμβανον σιγαλῇ τῇ φωνῇ τὴν ἐπῳδὴν τοῦ κ.Π.: Ἐλᾶτε νὰ μᾶς ἐπισκεφθῆτε.Καὶ ἐπειδὴ ἐγὼ διετέλουν ἔτι ἄλαλος καὶ ἐνεὸς ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς συγχύσεώς μου, καὶ δὲν ἀπήντων εἰς τὴν σιγηλὴν ἐκείνην παράκλησιν :

— Ὤ, ναί, σᾶς παρακαλῶ, ἐλᾶτε νὰ μᾶς ἐπισκεφθῆτε ! — ἐφώνησεν ἡ παρθένος, καὶ ἠρυθρίασεν αἰδημόνως καὶ ἐταπείνωσε τὰ βλέμματα, καὶ λαβοῦσα τὴν χεῖρα τοῦ πατρὸς ἤρχισε νὰ τὴν θωπεύῃ τρυφερῶς καὶ εὐγνωμόνως. Ὅστις δὲν εἶδε τὰ βλέμματα, δὲν ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς Μάσιγγας θὰ καγχάσῃ διὰ τὴν προθυμίαν, μεθ' ἧς ἐγώ, ὅστις δὲν εἶχον εἰς τὸ βαλάντιόν μου οὐδὲ τὸ τέταρτον ἴσως τοῦ διὰ Καλκούτταν ναύλου, ἐδέχθην τὴν πρόσκλησιν καὶ ὑπεσχέθην τὴν ἐπίσκεψιν. Ἐν τούτοις εἶμαι βέβαιος ὅτι, εὑρεθεὶς εἰς τὴν θέσιν μου, θὰ ἔκαμνε κ' ἐκεῖνος τὸ αὐτό.

Οὐδέποτε ἴσως σύγχρονοι ἐντυπώσεις ἀκοῆς καὶ ὁράσεως εὑρέθησαν τόσον σύμφωνοι, τόσον ἁρμονικαὶ πρὸς ἀλλήλας, ὅσον ἡ φωνὴ καὶ τὸ βλέμμα ἐκεῖνο τῆς Μάσιγγας. Οὐδέποτε ψυχὴ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐκχεομένη κατώρθωσε νὰ περιβάλῃ τὸ ἄωρον καὶ ἀτελὲς ἔτι σῶμά της διὰ τοσαύτης θερμῆς λάμψεως, ὥστε ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ νὰ ἐκμηδενίσῃ τὰς τῆς σαρκὸς ἀτελείας, δανείζουσα εἰς τὴν ὕλην τὸν ἄχρονον, τὸν αἰώνιον τύπον τῆς ἰδίας αὐτῆς τελειότητος. Ἡ Μάσιγγα δὲν ἦτο πλέον τὸ ἀγοροειδὲς κοράσιον τῆς πρώτης ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ συναντήσεώς μου. Διὰ τοῦ ὄγκου καὶ τῆς τραχύτητος τῶν προσκαίρων αὐτῆς χαρακτηριστικῶν διεφαίνετο ἀκριβῶς περιγεγραμμένος ὁ τύπος ἐκεῖνος, ὅστις καλλωπίσας ἄλλοτε τὴν παιδικὴν αὐτῆς τρυφερότητα, ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ θριαμβεύσῃ τοῦ ἀνόστου ἐπαμφοτερισμοῦ τῆς μεταβατικῆς περιόδου ἐν τῇ ἡλικίᾳ της.

Ὅταν ὁ κ. Π. σφίξας περιπαθῶς τὴν χεῖρά μου, ἀλλὰ χωρὶς νὰ δώσῃ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην προσοχὴν εἰς τὴν κόρην του, ἐπανέλαβε τὸν περίπατόν του, δὲν εἰξεύρω τίς ἐκ τῶν τριῶν ἦτον ὁ μᾶλλον εὐχαριστημένος. Προφανὲς ἦτον ὅτι ὁ κ. Π. δὲν ἠδύνατο νὰ κρύψῃ τὴν εὐτυχίαν του ἐνώπιον ἡμῶν, ὅσον ἡμεῖς ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν ἡμετέραν. Διότι ὄχι μόνον τὴν ταχύτητα τοῦ βήματός του ἐτριπλασίασεν, ἀλλὰ καὶ τὴν σποδὸν ἀπὸ τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου του ἄφησε νὰ πέσῃ καὶ τὰ ῥοφήματά του τὰ ἐρρόφα τόσον δυνατά, ὥστε μολονότι δὲν ἦτον ἀκόμη σκότος, ἠδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὸ καιόμενον ἄκρον τοῦ *πούρου* του μακρόθεν ὡς τὸν φανὸν προσεγγιζούσης ἀτμαμάξης.

Ἡ Μάσιγγα ἐκάθητο πλησίον μου, σιωπηλὴ τώρα, καὶ ἡ εὐδαιμονία μου ἦτο τελεία. Ὅ,τι μὲ ἀνησύχει ἦτο μόνον ἡ μεγάλη ἀδιαφορία τοῦ πατρός της πρὸς αὐτὴν καὶ τοὺς τρόπους της, δι' ἧς ἐφαίνετο σημαίνων, ὅτι οὐδεμίαν σημασίαν ἀποδίδει εἰς τὴν πρὸς ἐμὲ συμπεριφοράν της.Καὶ ἐνῷ ἐγὼ μέχρι τοῦδε ἐφέρθην πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς παιδίον, δὲν ὑπέφερα τώρα τὴν ἰδέαν, ὅτι ὁ πατήρ της τὴν θεωρεῖ ἔτι ἀτελῆ καὶ ἀνήλικον κόρην. Πρὸ πάντων ὅμως ἤμην ἀνήσυχος μήπως ἡ ἀδιαφορία ἐκείνη τοῦ Καλκουτιανοῦ Κροίσου προήρχετο ἐκ τῆς πεποιθήσεως, ὅτι οὔτε ἡ θυγάτηρ του οὔτ' ἐγὼ ἠδυνάμην νὰ παρεξηγήσω τὴν πρόσκλησίν του, γνωρίζων τὸ τεράστιον χάσμα, τὸ ὁποῖον διεχώριζε τὴν κοινωνικὴν ἡμῶν θέσιν.

—

Ὡς ἐκ τῆς τρικυμίας, ἣν ἐπὶ μακρὸν ὑπέστημεν, τὸ «Rio Grande» εἰσήρχετο εἰς τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως ἐξαιρετικῶς ἀργά. Τὰ ἐπιστέφοντα τὰς παραλίας βουνὰ μόλις διεκρίνοντο πλέον ὡς ἄμορφοι συγκεχυμένοι ὄγκοι ἐπὶ τοῦ σκοτεινοῦ ὁρίζοντος. Παρὰ τοὺς πρόποδας αὐτῶν διεσπαρμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὰ φῶτα τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων, ὁτὲ μὲν ἐχάνοντο, ὡς ἐκ τῆς κινήσεως τοῦ ἀτμοπλοίου, ὄπισθεν παρεμπροσθοῦντός τινος κωλύματος, ὁτὲ δ' ἀνεφαίνοντο πάλιν, ὅμοια πρὸς μεγάλας πυγολαμπίδας, αἵτινες ἐπέτων σιωπηλῶς καὶ βραδέως παρὰ τὰς σκοτεινὰς ἀκτὰς τῆς θαλάσσης.

Ὁ καθ' αὐτὸ λιμὴν πρὸς ὃν διηυθυνόμεθα ἐκρύπτετο ἀκόμη ὄπισθεν τῆς παρεμπροσθούσης ὑψηλῆς τοῦ πλοίου μας πρώρας.Καθ' ὅσον δ' εἰσεχωροῦμεν εἰς τὸν κόλπον κάμπτοντες πρὸς τ' ἀριστερά, κατὰ τοσοῦτον παρέκυπτον πρὸς τ' ἀντίθετον μέρος αἱ ἐξοχαὶ καὶ τὰ προάστεια τῆς Νεαπόλεως.

— Ἐδῶ κεῖται τὸ Σορέντον ! Ἐκεῖ τὸ Καστελαμάρε ! Νά, ποῦ εἶναι ἡ Πομπηΐα ! Νά, ὁ Βεζούβιος !—Ἀνεφώνει ἑκάστοτε ἡ Μάσιγγα παρ' ἐμοί, ἥτις ἐπισκεφθεῖσα τὴν χώραν ἄλλοτε, ἐφιλοτιμεῖτο νὰ ὁδηγῇ τὴν ἀπειρίαν μου, χαίρουσα προφανῶς ὁσάκις τὴν ἠρώτων.

Βαθμηδὸν προέκυπτεν ἐνώπιον ἡμῶν ἡ μυριοφεγγὴς Νεάπολις, ἀμφιθεατρικῶς ὑψουμένη ἐπὶ τῆς εὐρείας προκυμαίας. Ἄνωθεν αὐτῆς αἰωρεῖτο ἀπέραντος ἡ ἐρυθρὰ ἐκείνη ἀνταύγεια φώτων, ἥτις ἐπίκειται συνήθως πασῶν τῶν μεγαλοπόλεων ἐν ὥρᾳ νυκτός. Τὰ πυκνὰ τῶν φανῶν καὶ τῶν παραθύρων φέγγη ἐφαίνοντο ἐξ ἀποστάσεως ὡς χαμαιπετὲς σμῆνος ἀστέρων, οἱ ὁποῖοι, ἀποπλανηθέντες τοῦ ἡλιακοῦ των κέντρου, ἀπέβαλον τὴν ἀρχικὴν αἴγλην καὶ θερμότητα, ἀπέβαλον τὴν ταχύτητα καὶ ζωηρότητά των, καὶ ἀνερριχῶντο τώρα κουρασμένοι καὶ ἀσθμαίνοντες τοὺς γειτονικοὺς τοῦ Βεζουβίου λόφους, ὅπως προσελθόντες ἐπαιτήσωσιν ἀπὸ τὴν ἀνεξάντλητον τοῦ ἡφαιστείου ἑστίαν ὀλίγον πῦρ πρὸς διάσωσιν τῆς ζωῆς των.Ἀλλ' ὅσον ἐπλησιάζομεν πρὸς τὴν παραλίαν τόσον

Digitized by Google

ἡ ζωηρότης αὐτῶν ηὔξανε, τόσον τὸ μαγευτικὸν ἐκεῖνο θέαμα μετεβάλλετο.

Ὅταν ἡ ἄγκυρα τοῦ « Rio Grande » ἐβρόντησεν ἐπὶ τῶν ὑπνηλῶν τοῦ λιμένος ὑδάτων καὶ τὸ πλοῖον δὲν ἐκινεῖτο πλέον, τότε ἡ Νεάπολις, ἡ ὡραία καὶ πολύφερνος τῆς Μεσογείου κόρη, φεγγοστόλιστος ἀπὸ τῆς πυργοστεφοῦς αὐτῆς κορυφῆς μέχρι τῶν κρασπέδων τῆς θαλασσοβρεχοῦς ἐσθῆτός της, μοὶ ἐφάνη ὡς ἐὰν ἐφόρει τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ἐκεῖνα *τέλεια*, μὲ τὰ ὁποῖα χθὲς καὶ πρώην ἀκόμη αἱ μητέρες ἡμῶν, ὡς νύμφαι κεκοσμημέναι, ἐπροσκύνουν ἀνὰ πᾶν βῆμα πορευόμενοι πρὸς τὸν ναόν, ὅπως εὐλογηθῶσι μὲ τοὺς ἁπλοϊκοὺς ἡμῶν πατέρας, τοὺς ὑπομονητικοὺς καὶ ἐγκρατεῖς ἐκείνους μνηστῆρας τῶν παρελθόντων χρόνων.

Καὶ ἔχει καὶ ἡ Νεάπολις τὸν μνηστῆρά της. Καὶ τήκεται καὶ αὐτὸς φλεγόμενος ἐν ὑπομονῇ καὶ προσδοκίᾳ, ὅπως ἐπιθέσῃ ποτὲ τὸ θερμὸν αὐτοῦ φίλημα ἐπὶ τοῦ μαρμαρόεντος μετώπου τῆς ἀκμαίας ἀλλὰ λίαν ἐπιφυλακτικῆς μνηστῆς του.Καὶ εἶναι ζηλότυπος γαμβρὸς ὁ Γέρο-Βεζούβιος ! Διὰ τοῦτο κάθηται καὶ ἐπιτηρεῖ τὴν ἀγάπην του αἴρων τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ ὑψηλότερον πάντων τῶν γειτονικῶν ὀρέων. Καὶ ἀγρυπνεῖ οὕτως ὁλονυκτῆς, καπνίζων τὴν μεγάλην αὐτοῦ *πίπαν*, καὶ στενάζων ἐνίοτε κάτι στεναγμοὺς βαθέως συγκινοῦντας τοὺς γείτονάς του.

Τὴν νύκτα ἐκείνην ἡ σοβαρὰ αὐτοῦ μορφὴ ἦτο κατ' ἐξαίρεσιν συννεφωμένη. Ἦτο θυμωμένος. Θυμωμένος, διότι πυγμαῖός τις γείτων, ὁ λόφος τοῦ Παυσιλύπου, εἶχε τὴν θρασύτητα νὰ τὰ βάλῃ μὲ τὸν ὑπερήφανον γίγαντα, νὰ μετρηθῇ πρὸς τὸν ἀετὸν ὡς ἀντεραστής. Κ' ἐπετύγχανε μέχρι τινός. Καὶ κατώρθου νὰ ἔχῃ τὴν προσοχὴν τῆς Νεαπόλεως ἐστραμμένην πρὸς αὐτὸν, δελεάζων τὰς αἰσθήσεις αὐτῆς δι' ὡραίας μουσικῆς, ἐκλεκτοῦ φαγοποσίου καὶ πυκνῶν πυροτεχνημάτων. Καὶ ἔτρεχε λοιπὸν ἡ Νεάπολις συσφιγγομένη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Παυσιλύπου, καὶ ἐζηλοτύπει ὁ Βεζούβιος, καὶ ἐθύμωνε, καὶ ἔσειε κτυπῶν διὰ τοῦ ποδὸς τὸ ἔδαφος, καὶ ᾐσχύνετο ἐπὶ τῇ ματαιοφροσύνῃ τῆς ἐρωμένης, ἐπὶ τῇ πρὸς αὐτὴν ἀδυναμίᾳ του. Τότε ἐκοκκίνιζεν ἡ σκοτεινὴ αὐτοῦ ὄψις καὶ ἐχαμηλοῦντο αἱ πυκναὶ ὀφρῦς καὶ διεστέλλοντο σπασμωδικῶς τὰ χείλη του, καὶ ἐτινάσσοντο οἱ σπινθῆρες τῆς βαθείας αὐτοῦ πίπας εἰς τὸν ἀέρα, ὡς ἐκ τοῦ βιαίου τρόπου καθ' ὃν συνειθίζει ὁσάκις θυμώνει, νὰ τὴν ἀνασκαλεύῃ καὶ νὰ ὁμιλῇ ἐνῷ καπνίζει. Ἰδοὺ τί περίπου ἔλεγεν ἐκείνην τὴν νύκτα:

— Ἰδέτε τὴν ματαιόφρονα, τὴν κοῦφον νεάνιδα ! Ὀλίγος ἀφρὸς καμπανίτου, ἓν τετριμμένον καὶ κοινὸν *βάλς*, δύο πρόστυχοι ρακέτται, τῆς ἐμέθυσαν τὸν νοῦν, τῆς ἐπαναστάτησαν τὰ νεῦρα, τῆς ἐθάμβωσαν τὰς αἰσθήσεις καὶ τρέχει ἐρωτόληπτος πρὸς τὸν μηδαμινὸν ἀντίζηλόν μου, τὸν Παυσίλυπον, καὶ θέλγεται ἀπὸ τὰς ἐκδουλεύσεις τῶν ἀνθρωπίσκων αὐτοῦ, οἱ ὁποῖοι ὅμως δὲν ὑπηρετοῦν παρὰ ἕνα *ἐργολάβον !* Ἐγὼ ἀναλύω διὰ τῶν ὑπηρετουσῶν με θείων δυνάμεων τὰ σκληρότερα στοιχεῖα τῆς φύσεως, τὰ συγκιρνῶ μὲ τὴν κοχλάζουσαν λάβαν τῶν στηθῶν μου, καὶ τῇ προσφέρω τὸν κρατῆρά μου ὑπερεκχειλίζοντα — Ἀποποιεῖται ! Συγκαλῶ εἰς συναυλίαν τοὺς χοροὺς τῶν καταχθονίων Τυφώνων καὶ τὰς ὀρχήστρας τῶν ἐνκερίων Λαιλάπων, εἰς τὴν μουσικὴν τῶν ὁποίων ὡς καὶ τ' ἄψυχα χορεύουσι βουνὰ, κ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὑπερανθρώπου αὐτῆς συμφωνίας τῇ προσφέρω τὴν πυρέσσουσαν χεῖρα — Ἀποποιεῖται! Τῇ ἐκσφενδονίζω πυροτεχνήματα τοὺς ἀδαμαντίνους μύδρους τῶν φλογερῶν στεναγμῶν, τὰ τεμάχια αὐτῆς τῆς ὑπὸ ἐρωτικῆς πυρᾶς βιβρωσκομένης καρδίας μου—Ἀποποιεῖται ! Εἶναι μικρόψυχος γυνή· πτοεῖται πρὸ τοῦ μεγαλείου· ἰλιγγιᾷ πρὸ τῆς ἀθανασίας ! Προτιμᾷ τὴν ἐλαφρὰν ἐπίδειξιν, τὴν ἐφήμερον λάμψιν ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα. Καὶ ὅμως ἰδέτε τὴν ἐκλεκτήν μου, ἰδέτε τὴν πιστήν μου Πομπηίαν ! Ὁ πηλὸς τῶν ὁδῶν αὐτῆς στολίζει τὰ στήθη τῶν ἡγεμονίδων, καὶ διὰ τῶν σκουπιδίων αὐτῆς κοσμοῦσι τῶν βασιλέων τὰς αἰθούσας. Τίς θὰ ἐνθυμεῖτο σήμερον τὸ ἄσημον πολίχνιον τῶν ναυτῶν καὶ ἁλιέων, ἐὰν δὲν εἶχεν ὑπάρξει πιστὴ τοῦ Βεζουβίου μέχρι θανάτου, ἐὰν δὲν ἐξέπνεεν ἀσπαίρουσα ὑπὸ τὰς φλογεράς του περιπτύξεις ; . . .

Τοιαῦτά τινα ἐβροντοφώνει ὁ Βεζούβιος πρὸς τὴν Νεάπολιν, ἢ — διὰ νὰ εἴμεθα ἀληθέστεροι —τοιαῦτά τινα ἐψιθύριζον ἐγὼ πρὸς τὴν παρ' ἐμοὶ καθημένην Μάσιγγαν, ἡ ὁποία, τελειώσασα τὸ ἔργον τοῦ ὁδηγοῦ, μὲ ἠρώτησε, πῶς μοὶ φαίνεται ἡ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν θέα.

Πᾶσα ἄλλη κόρη, καὶ ἴσως καὶ αὐτὴ ἡ ἀναγνώστριά μου, ἢ δὲν θὰ ἠννόει εὐθὺς ἀμέσως τί ἐστοχαζόμην διὰ τῶν εἰκονικῶν τούτων ὑπερβολῶν, ἢ θὰ τὸ ἠννόει μὲν, θὰ ἔκαμνεν ὅμως ὅτι δὲν τὸ ἠννόησεν.Ἀλλ'ἡ Μάσιγγα, ὅπως εἶχεν ἐξωτερικῶς ἀχώριστον ἔτι τὴν φύσιν τῆς παιδὸς καὶ τῆς νεάνιδος, οὕτως εἶχεν ἐν τῷ πνεύματί της τὸ ἀπροκάλυπτον καὶ ἀνυπόκριτον τῆς παιδικῆς ἁπλότητος συνδυασμένα μὲ τὴν ὀξύνοιαν καὶ τὴν λεπτὴν κρίσιν ὡρίμου καὶ δυνατῆς διανοίας.

— Ξεύρω διατί μου τὰ λέγεις αὐτά ! Ἀνεφώνησε, σύρουσα πάλιν τὴν φωνήν της ὡς χαϋδεμένον παραπονούμενον παιδίον.-Εἶναι ὡραῖα, μὲ φαντασίαν καὶ μὲ ποίησιν, ἀλλὰ δὲν μὲ ἀρέσουν.

— Διατί ; εἶπον ἐγὼ τότε, ἐξηγήσου.

— Χμ. ! ἀπήντησεν ἐκείνη. Διατί ; Διότι,

Digitized by Google

διότι 'ξεύρω διατί μοῦ τὸ λέγεις. Καὶ μετά τινα σιγὴν ἐπρόσθεσε κλαυθμηρᾷ τῇ φωνῇ.—Ἐγὼ οὔτε ματαιόφρων, οὔτε κοῦφος, οὔτε μικρόψυχος εἶμαι, ὡς ἡ ἀνόητος Νεάπολίς σου! Ἀλλὰ σὺ τέτοιος ἦσουν πάντοτε. Πάντοτε μ' ἔπαιρνες γιὰ *τρελοκόριτσον!*

— Τί συκοφαντία! ἀνέκραξα ἐγὼ ἀνακαγχάσας, ὅπως προλάβω τὸ κακὸν, ἀλλὰ ἦτο πολὺ ἀργά! Ἡ κόρη ἐγέλασε μὲν μηχανικῶς μετ' ἐμοῦ, ἀλλὰ ἐκ τῶν κανθῶν αὐτῆς ἔλαμψαν δύο μεγάλα δάκρυα!—Ὤ, εἶπον τότε λυπημένος, ζητῶ συγγνώμην! Ἐθύμωσες μαζί μου!

— Ἐγώ; ἐφώνησεν εὐθύμως τότε. Τί ἰδέα! Καὶ ἐξέπεμψε μίαν σειρὰν τῶν ἀργυροηχῶν ἐκείνων καὶ θελκτικῶν τόνων, οὓς ὁ Θεὸς ἐχάρισεν αὐτῇ ἀντὶ γέλωτος. — Ἐθύμωσα μαζί του! Τί ἰδέα!—Καὶ ἐγέλασεν ἐκ νέου.

Καὶ ἐξηκολούθησε πάλιν ὁμιλοῦσα.—Μάλιστα, ἐθύμωσα! αὐτὸ δὲν τὸ ἀρνοῦμαι. Ἀλλὰ ἐθύμωσα ὄχι μαζί σου, ἀλλὰ μὲ τὸν Βεζούβιον. Μὲ τὸν Γέρο-Βεζούβιόν σου, τὸν σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον μνηστῆρά σου! Ἀκοῦς ἐκεῖ; Ἔκαψε μίαν, καὶ τώρα προσπαθεῖ νὰ κάψῃ μίαν ἄλλην! Καὶ μετ' ὀλίγον ἴσως μίαν ἄλλην καὶ οὕτω καθεξῆς! Σ' ἀρέσει αὐτό; Καὶ τί πταίει τότε ἡ Νεάπολις ἂν δὲν ἐπιθυμῇ νὰ πέσῃ εἰς τὰ βρόχια του. Ἀκοῦς ἐκεῖ, ἀθανασία! Τέτοιαν ἀθανασίαν, ποῦ κάθε μιὰ ἠμπορεῖ ν' ἀποκτήσῃ—ἂς μὲ λείπῃ καλλίτερα!

Τότε παρετήρησα ὅτι διὰ τῆς ἀνοήτου παρομοιώσεώς μου ὄχι μόνον τὴν κόρην προσέβαλον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτόν μου δὲν ἐκαλοσύστησα.—Τί βλὰξ ὅπου εἶμαι! εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, ἀπορῶν πῶς νὰ ἐπανορθώσω τὸ λάθος μου.

— Ἀλλὰ δὲν πειράζει! εἶπε τότε ἡ κόρη, ἐννοήσασα τὴν θέσιν μου. Ἦτον ποίημα ἐκ τοῦ προχείρου, ἀλλὰ ποίημα ποῦ δὲν ἐπέτυχε. Διὰ τοῦτο λοιπὸν δὲν μὲ ἀρέσει. Ἕνα ἄλλο! Κάμε ἕνα ἄλλο, ἔστω καὶ εἰς τὸ πεζὸν καθὼς αὐτὸ, ἀλλὰ διάφορον, πολὺ διάφορον. Καὶ νὰ ἴδῃς πῶς θὰ μὲ ἀρέσῃ. Ἔλα λοιπόν! — ἀνέκραξεν ἐπὶ τέλους ἀνυπόμονος, ὠθήσασα διὰ τῆς μικρᾶς αὐτῆς χειρὸς τὸν βραχίονά μου, ἐφ' οὗ ἐστήριζον σιωπηλῶς τὴν ἀνόητον κεφαλήν μου.

— Μάσιγγα, τῇ εἶπον τότε ἀνακύψας, συγχώρησόν με! Εἶμαι ὁ μεγαλείτερος βλὰξ τοῦ κόσμου! Δὲν θὰ δοκιμάσω ποτὲ πλέον νὰ κάμω ποιήματα, ἔστω καὶ εἰς τὸ πεζόν.

Ἐκείνη ἀνεγέλασε τότε μετ' εὐθυμίας καί:

— Καλὰ λοιπόν! εἶπεν, ἀφοῦ εἶναι ἔτσι, θὰ σὲ κάμω ἐγὼ τὸ ποίημα ποῦ μ' ἀρέσει, ἀλλ' ὄχι εἰς τὸ πεζόν. Ἄκουσε!

Ἄχ, γονεῖς
ἀπηνεῖς,
ποίαν θέλετε θυσίαν
πρὸς ἐξιλασμόν;

Ὁ χρυσὸς,
περισσὸς,
δὲν ποιεῖ τὴν εὐτυχίαν,
τὴν χαρὰν ἡμῶν.

Τῶν πιστῶν
ἐραστῶν
ἡ ἀκμαία κι' ἔμφρων ἥβη
ἐπὶ γῆς ἀρκεῖ.
Ἡ χαρὰ
σταθερὰ
κ' ἐν ὀλιγαρκεῖ καλύβῃ
μετ' αὐτῶν οἰκεῖ!

— Μὰ ἐσὺ λοιπὸν εἶσαι τὸ ἀνευρεθὲν χειρόγραφον τῶν στιχουργικῶν μου ἀνοησιῶν! Ἀνέκραξα ἐγώ. Πόθεν τοὺς ἔχεις αὐτοὺς τοὺς στίχους;

— Πόθεν; Ἀπὸ τὰ Θεραπειά! Ἐνθυμεῖσαι πῶς τοὺς ἐμοίραζες ὡσὰν κόλυβα εἰς ὅλας τὰς κυρίας; Ἄκουσε λοιπόν! Ἂν ζητήσῃς ἀπὸ αὐτὰς ἕνα ποίημά σου τώρα, ὄχι μόνον δὲν τὸ 'ξεύρουν ἀπ' ἔξω, ἀλλ' οὐδὲ γραμμένον τὸ φυλάττουν. Πόσας εἶδα νὰ τὰ πετοῦν, πρὶν τὰ διαβάσουν! Πόσαις νὰ τὰ διαβάζουν καὶ νὰ σὲ περιγελοῦν, ἐνῷ πρὸ μιᾶς στιγμῆς τὰ ἐπαινοῦσαν διὰ τὰ 'μάτια καὶ σὲ παρακαλοῦσαν νὰ ταὶς τὰ δώσῃς γραμμένα! Ἐγὼ ἤμην τὸ *τρελοκόριτσό* σου. Ποῦ μ' ἐλογάριαζες ἐμένα! Ἐν τούτοις ὅσα ποιήματα ἦλθον εἰς τῆς θείας, ὅλα τὰ ἐνθυμοῦμαι ἀπ' ἔξω, ὅλα τὰ ἔχω φυλαγμένα. Ὄχι τάχα πῶς τὰ ἔπαιρνα κρυφὰ ἀπὸ τὴν θείαν! Ἀλλ' ἀφοῦ τὰ εἶχον διὰ πέταμα, μὲ ἄφινε νὰ τὰ συνάζω, διὰ νὰ κάμω εἰς τὸν πατέρα μου ἕνα δῶρον, πολὺ εὐχάριστον δι' αὐτὸν, καθὼς ἔλεγεν.

Αἱ ἀνωτέρω ἀποκαλύψεις, ἂν καὶ ἀνεφέροντο εἰς στιχουργικὰς ἀποπείρας καταδικασθείσας τώρα πλέον καὶ παρ' ἐμοῦ αὐτοῦ, ἐπλήγωσαν τρομερὰ τὴν φιλοτιμίαν μου. Ἐὰν ἐμάνθανον ὅτι ἐνεπαίχθην ἄλλοτε ὑπὸ πονηρᾶς τινος κυρίας ἐνώπιον ὅλου τοῦ κόσμου, δὲν θὰ μοὶ ἔμελεν. Ἀλλ' ἐνώπιον τῆς Μάσιγγας! Νὰ ἐμπαιχθῶ ἐνώπιον τῆς Μάσιγγας, αὐτὸ μὲ καθίστα μανιώδη. Καὶ ὅμως ὤφειλον νὰ κάμω τὸν ἀδιάφορον. Διὰ τοῦτο εὐθὺς ὡς ἡ κόρη ἀνέφερε τὸν πατέρα της, ἐπωφελήθην τὴν περίστασιν νὰ τρέψω τὸν λόγον εἰς αὐτὸν, μεταβάλλων ἀνεπαισθήτως τὸ θέμα μας.

— Καὶ ὁ πατήρ σου, εἶπον, φαίνεται ὅτι ἀγαπᾷ πολὺ τὴν ποίησιν; Χωρὶς ἄλλο θὰ ἔχῃ ἀναγνώσῃ πολλοὺς ποιητάς. Ὁρίστε;

— Ὤ, βέβαια! εἶπεν ἡ κόρη, πολλοὺς παρὰ πολλούς. Καὶ ἀνέγνωσεν εἰς πολλὰς γλώσσας, ὡς καὶ εἰς τὴν σανσκριτικήν.

— Ἰδοὺ ἀληθὴς ἐραστὴς ποιήσεως!—Ἀνέκραξα ἐγὼ μετ' ἐνθουσιασμοῦ.— Βέβαια! Διὰ ν' ἀπολαύσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον οὐρανὸν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὑλικῆς πεζότητος τοῦ βίου. Ἔπειτα καὶ ἐν ἄλλο: Ὁ πατήρ σου δὲν ὁμοιάζει τοὺς ἀχαρίστους ἐκείνους, οἵτινες τρώ-

Digitized by Google

γουσι τοὺς καρποὺς, χωρὶς νὰ ἐνθυμῶνται τὸ δένδρον. Ὁ πατήρ σου εἶναι φίλος καὶ τῶν ποιητῶν. Ποῦ ἠκούσθη νὰ θέσῃ τις ὁλόκληρον παλάτιον εἰς τὴν διάθεσιν Ἕλληνος λογίου, μόνον καὶ μόνον διότι εἶναι ποιητής; Ἀλήθεια ὅτι τὸ παλάτιον εὑρίσκεται εἰς τὰς Ἰνδίας, ὅτι ὁ Ἕλλην ποιητὴς θὰ ἐποχῆται ὄχι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πατησίων, ἀλλὰ παρὰ τὸν Γάγγην. Τοῦτο ὅμως δὲν μεταβάλλει τίποτε. Διότι καὶ ἐν Ἀθήναις ἂν ἔζη ὁ πατήρ σου θὰ ἔκαμνε τὸ ἴδιον. Ὁρίστε;

— Βέβαια! — εἶπεν ἡ κόρη σύρουσα τὴν φωνὴν οὕτως, ὡς ἐὰν ἐδίσταζε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ὁποίαν ἤρχισε φράσιν.—Διότι ὁ πατήρ μου. . . ὁ πατήρ μου. . . Ἀλλὰ καλλίτερα νὰ μὴν τὸ εἰπῶ. Θὰ τὸ γνωρίσῃς ὅταν ἔλθῃς εἰς τὴν Καλκούτταν.

Ἡ ἐπιφυλακτικότης ἔν τε τῇ φράσει καὶ τῇ φωνῇ, ἡ ἀτολμία ἐν τῷ βλέμματι τῆς κόρης, διήγειρον ἐν ἐμοὶ παράδοξον ἀγαλλιάσεως αἴσθημα. Χωρὶς ἄλλο ἐπρόκειτο, ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ μοὶ ἀποκαλύψῃ ἔτι τὴν πρὸ πολλοῦ ὑποτρεφομένην πρὸς ἐμὲ ἀγάπην τοῦ πατρός της, καὶ πρὸ πάντων ἰδιαίτερά τινα σχέδια τὰ ὁποῖα συνέλαβεν ἀπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις γνωριμίας μας. Χωρὶς ἄλλο ἐπρόκειτο περὶ τούτου! Διότι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ὁ πατὴρ μιᾶς κόρης δὲν δίδει εἰς ἕνα νέον ἐν Ἀθήναις τὸ ἐπισκεπτήριόν του μὲ τὴν ἐν Καλκούττῃ διεύθυνσιν, ἰδιοχείρως γεγραμμένην.

— Κάτι μοῦ κρύπτεις, Μάσιγγα! — εἶπον τότε θερμῶς καὶ τρυφερῶς ἀτενίσας τοὺς ταπεινωμένους τῆς κόρης ὀφθαλμούς. Μοῦ κρύπτεις κάτι, τὸ ὁποῖον ὅμως ἐγὼ γνωρίζω πλέον, καὶ εἶμαι τόσῳ μᾶλλον εὐδαιμονέστερος.

— Ἀλήθεια; — ἀνέκραξεν ἡ κόρη διαποροῦσα.—Καὶ πῶς τὸ γνωρίζεις; Ἔ! τότε λοιπὸν, τόσον τὸ καλλίτερον! Δὲν θὰ παραπονεθῇς κατ' ἐμοῦ διότι δὲν σοῦ τὸ εἶπα. Ἤξευρε μόνον πρὸς παρηγορίαν ὅτι ἔχει αὐτὸ τὸ καλὸν ὁ πατέρας. Ποτὲ δὲν ἀναγινώσκει ὅταν ταξειδεύῃ. Τοὺς κουβαλεῖ μαζί του, ἐπειδὴ δὲν εἰμπορεῖ νὰ τοὺς ἀποχωρισθῇ, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἀναγινώσκει.

— Ποίους δὲν ἀναγινώσκει; Ἠρώτησα τότ' ἐγὼ, ἀπορῶν πῶς νὰ ἐννοήσω τοὺς λόγους της. Τοὺς ποιητὰς δὲν ἀναγινώσκει;

— Ὄχι! ἀπήντησεν ἡ κόρη, τοὺς στίχους. Τοὺς στίχους ὅπου κάμνει.

— Πῶς; ἀνέκραξα τότε ἐκπεπληγμένος. Ὁ πατήρ σου λοιπὸν κάμνει στίχους;

— Μ' ἐρωτᾷ ἐὰν κάμνῃ! Καὶ δὲν εἶπες ἐσὺ πῶς τὸ γνωρίζεις; Πῶς γνωρίζεις τὸ κάτι ποῦ σοῦ κρύπτω;

— Χμ!—εἶπον ἐγὼ τότε συνωφρυωμένος.— Αὐτὸ λοιπὸν ἦτο; Λοιπὸν ὁ πατήρ σου κάμνει στίχους!

— Ἀκοῦς ἐκεῖ ἐὰν κάμνῃ!—ἀπήντησεν ἐκείνη μετὰ τόνου δι' οὗ ἐφαίνετο οἰκτείρουσα ἐμὲ μᾶλλον ἢ τὴν ἄγνοιάν μου.—Ἀκοῦς ἐκεῖ ἐὰν κάμνῃ! Καὶ *παρακάμνει* μάλιστα. Δὲν εἶδες τὰ πολλὰ κιβώτια; τινὰ ἐξ αὐτῶν εἶναι γεμάτα ἀπὸ μεμβράνας. Μόνον εἰς μεμβράνας τοὺς γράφει. Καὶ τοῦτο δὲν εἶναι κυρίως τὸ κακὸν, ὅσον εἶναι ἡ ἐπιθυμία του νὰ τ' ἀναγινώσκῃ 'στοὺς ἄλλους.

— Ὢ! συμφορά μου! ἐσκέφθην τότε.

— Ἐν τούτοις — ἐξηκολούθησεν ἡ κόρη— χωρὶς ἄλλο τὸ κακὸν αὐτὸ θὰ ἔβγῃ γιὰ καλό. Χωρὶς ἄλλο θὰ ὠφελήσῃ. Κανεὶς δὲν τολμᾷ πλέον νὰ μᾶς ἐπισκεφθῇ εἰς τὴν Καλκούτταν. Τόσῳ μᾶλλον θὰ σᾶς ἐκτιμᾷ, τόσῳ μᾶλλον θὰ σᾶς ἀγαπήσῃ, ὅσῳ μᾶλλον θὰ εἶσθε ὁ μόνος ἀκροατής του.

—

Τὸ «Rio Grande» ἠρέμει ἀπό τινος ἤδη, καὶ οἱ ἁρμόδιοι εἶχον ἐξέλθει πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν διαβατηρίων του. Ἐν τούτοις ἤργουν νὰ ἐπιστρέψουν, καὶ ἐπικοινωνία δὲν ἐπετρέπετο. Ἐψιθυρίζετο μάλιστα ὅτι θ' ἀργήσῃ πολὺ νὰ ἐπιτραπῇ, διότι εἷς τῶν ἐπιβατῶν ἠσθένει λίαν ὕποπτον νόσον. Ἐγὼ ἔμελλον ν' ἀποβιβασθῶ εἰς Νεάπολιν, ὅπως διατηρήσω τὰς δυνάμεις μου διὰ τὰς ναυτιάσεις τοῦ μεγάλου ταξειδίου, εἶχον ὅμως ἀπόφασιν νὰ παραμείνω ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του. Αἴφνης ἠκούσθη ἡδεῖα μουσικὴ ἐκ τῆς θαλάσσης, καὶ πάντες ἐσπεύσαμεν πρὸς τὴν πλευρὰν τοῦ πλοίου, ὅθεν ἤρχοντο οἱ ἦχοί της. Μεγάλη Νεαπολίτις λέμβος ἔφερεν ἕνα τῶν συνήθων μουσικῶν ὁμίλων, τῶν ἐπαιτούντων περὶ τὰ καταπλέοντα πλοῖα. Ἐπὶ χαμηλοῦ μεσαίου ἱστοῦ της εὑρίσκετο, ἀνάσκελα προσδεδεμένον, πλατύγυρον ἀλεξίβροχον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔφεγγεν εὐμεγέθης φανός. Ἐπὶ τῆς πρύμνης αὐτῆς διακρίνεται λευχείμων λυσίκομος κόρη, νωχελῶς ἀνακεκλιμένη, καὶ μᾶλλον στηριζομένη ἐπὶ τοῦ οἰακίου παρὰ κρατοῦσα καὶ χειριζομένη αὐτό. Οἱ φθόγγοι τῶν ὀργάνων εἶναι γλυκεῖς καὶ λιγυροὶ, ἀλλ' οἱ παίζοντες αὐτὰ δὲν φαίνονται. Τὸ ἀνεστραμμένον ἀλεξίβροχον κρατεῖ ὅλον τὸ φῶς ἐν ἑαυτῷ καὶ σκεπάζει τὰς μορφὰς τῶν μουσικῶν ὑπὸ τὴν προεκτεινομένην σκιάν του. Μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν παρακύπτει κωμική τις ὄψις, κράζουσα βραχνῶς καὶ παρατόνως: **Encouragez la musique, messieurs et mesdames!** καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος ρίπτουν δεκάρας τινὰς ἐντὸς τοῦ ἀλεξιβρόχου. Μετά τινα τεμάχια γνωστῶν ἰταλικῶν μελοδραμάτων—**Santa Lucia! cantate la Santa Lucia!** —ἐκέλευσε μεγαλοφώνως εἷς τῶν ἐπιβατῶν· καὶ πειθήνια τὰ ὄργανα τῶν Νεαπολιτῶν ἀπεκρίθησαν εἰς τὸ κέλευσμα ἀνακρούσαντα τὸ προοίμιον. Ἔπειτα

Digitized by Google

ἅπας ὁ ἀόρατος ἐκεῖνος χορὸς ἤρχησε νὰ ψάλλῃ ἐν μέσῳ θρησκευτικῆς σιγῆς τὸν ὕμνον τῆς πολιούχου τῶν Νεαπολιτῶν Ἁγίας,μετὰ πολλῆς, μὰ τὸ ναὶ, τέχνης, διπλάζων, ἐν βαθείᾳ κατανύξει μετὰ πᾶσαν στροφὴν, τὴν κατακλεῖδα : **Santa Lucia ! Santa Lucia !**

Μετὰ τὴν ἀνιαρὰν τοῦ διάπλου κόπωσιν, τοὺς ἐκ τῆς τρικυμίας φόβους καὶ τὰς στρεβλώσεις τῆς ναυτιάσεως, ἡ ὡραία καὶ κατανυκτικὴ ἐκείνη μουσικὴ, ἀόρατος ἐπὶ τοῦ μελανοῦ κατόπτρου τῆς θαλάσσης, ἐν μέσῃ νυκτὶ ἀντηχοῦσα, ἐξήσκει ἀναμφιβόλως ἐπὶ τῆς ψυχῆς τῶν ἀκροωμένων θαυμασίως εὐνοϊκὴν πραϋντικὴν ἐπίδρασιν. Θὰ ἔλεγέ τις, ὅτι τ'ἀγαθὰ τοῦ ὑγροῦ στοιχείου δαιμόνια, αἱ ὀπαδοὶ τῆς Γλαυκοθέας Νύμφαι ἐν εὐρύθμῳ χορῷ διαθλῶσαι τὰ σιγαλέα κύματα διὰ τῶν ἁβρῶν αὐτῶν σωμάτων ἦλθον νὰ παρηγορήσουν τοὺς κακοπαθήσαντας, νὰ ἐνθαρρύνουν τοὺς μικροψύχους καὶ νὰ προπέμψουν τοὺς ἀποβιβαζομένους μὲ τὴν εὐχὴν εὐδιωτέρας ἐπαναβλέψεως. Ἡ προθυμία μεθ' ἧς τὰ κερμάτια πανταχόθεν ἐρρίπτοντο εἰς τὸ ἀνεστραμμένον ἀλεξίβροχον ἐμαρτύρει πασιδήλως, ὅτι τοιαύτη τις ἦτον ἡ ἐντύπωσις τῶν συνεπιβατῶν μου.

Ἄλλως εἶχε τὸ πρᾶγμα δι'ἐμέ.'Αφ'ἧς στιγμῆς ἡ Μάσιγγα μοὶ ἀνεκοίνωσε τὸ στιχουργικὸν τοῦ πατρός της πάθος, μὲ ὅλας αὐτοῦ τὰς λεπτομερείας, τὴν μανίαν, μεθ' ἧς βασανίζει ὃν ἤθελεν ἀγρεύσει ἀκροατὴν, μοὶ ἐφάνη ὅτι κατεκρημνίσθην ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου οὐρανοῦ τῆς εὐδαιμονίας μου. Δὲν ἦτο πλέον ἀμφιβολία, ὅτι αἱ τρυφερότητες καὶ περιποιήσεις αὐτοῦ ἀπέβλεπον ἓν καὶ μόνον : νὰ μὲ σαγηνεύσῃ ὡς ἀκροατήν του. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ὄχι μόνον τὸ παρὰ τὸν Γάγγην παλάτιον ἔθετεν εἰς τὴν διάθεσίν μου, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ὁδοιπορικά μου, καὶ ὅ,τι ἂν ἐζήτουν θὰ μ' ἐπλήρωνεν, ἤρκει μόνον ν' ἀκούσω τοὺς στίχους του. Καὶ τί στίχους ! Καὶ πόσους στίχους ! 'Ακούεις, δὲν τολμᾷ κανεὶς νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ, διὰ νὰ μὴ τοὺς ἀκούσῃ. Καὶ ὁ πολυτάλαντος ποιητὴς, φιλομουσίαν προσποιούμενος καὶ φιλοξενίαν,κατώρθωσε νὰ σαγηνεύσῃ ἐμὲ τὴν ἀνόητον *καρακάξαν* μέχρις Ἰνδιῶν ! Καὶ λίαν λυσιτελῶς διὰ τὸν σκοπόν του. Διότι ὁ Καλκουτιανὸς ἀκροατὴς, μετὰ τὴν πρώτην στροφὴν ἑνὸς ποιήματος εἰμπορεῖ νὰ προσποιηθῇ κωλικόπονον, καὶ νὰ σηκωθῇ νὰ φύγῃ. 'Αλλ' ὁ ξένος ; ὁ ὑπ' αὐτοῦ φιλοξενούμενος ; Ὁ ἀγνοῶν τὸν τόπον, καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου ; Αὐτὸς θὰ ἦναι αἰχμάλωτος τοῦ στιχομανοῦς οἰκοδεσπότου, παραδεδομένος ἄνευ ὅρων εἰς τοὺς οἰκτιρμοὺς καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ τὸ παρὰ τὸν Γάγγην παλάτιον λοιπὸν θὰ ἦναι ἡ χρυσοστόλιστος εἱρκτή μου ! **Οἱ καφτανοφόροι θεράποντες θὰ ἦναι οἱ τὰς ἐξόδους ἀποφράσσοντές μου δεσμοφύλακες!** Καὶ αἱ ὡραῖαι μετὰ τοῦ κ. Π. ἡμέραι καὶ νύκτες, (ἀκούετε ; καὶ νύκτες!) θὰ παρέρχωνται ἐν ἀκροάσει τῶν ἀπὸ περγαμηνῆς στίχων του ! δηλαδὴ ἐν μαρτυρίῳ, πρὸ τοῦ ὁποίου πᾶς ἄλλος ἐν Ἰνδίαις φρίξας ἐδραπέτευσεν, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ κόρη, καὶ αὐτὴ ἡ σύζυγός του! Καὶ μολαταῦτα, μολαταῦτα ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην νὰ τὸ ἀποφύγω. Ἡ Μάσιγγα τὸ ἤθελε. Τὸ ἤξευρεν ὅτι ἦτο κακὸν, ἀλλὰ τὸ κακὸν τοῦτο, ἔλεγεν, ἀναμφιβόλως θὰ ἔβγῃ εἰς καλὸν, ἀναμφιβόλως θὰ ὠφελήσῃ. Διὰ τοῦτο, ὅτε ἤκουον τὸ μελίφθογγον τῶν Νεαπολιτῶν βιολίον, βλέπων τὴν λευχείμονα κόρην,τὴν ἐπὶ τῆς πρύμνης τῆς λέμβου των ἀνακεκλιμένην, ἐνόμιζον, ὅτι παρέπλεον τὴν χώραν τῶν Σειρήνων, ὅτι μία πρὸ πάντων ἐξ αὐτῶν προσεπάθει διὰ τῶν θελγήτρων καὶ τῆς μελῳδικῆς φωνῆς της νὰ μὲ ἀποπλανήσῃ τῆς ὁδοῦ μου, νὰ μ' ἑλκύσῃ εἰς τὸ μαγικὸν αὐτῆς ἄντρον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἔβλεπον φοβερὸν, πρασινόδερμον δράκοντα, ἕτοιμον νὰ μὲ στραγγαλίσῃ, εἰς τὸ ὁποῖον ὅμως ἐγὼ ἔσπευδον μετὰ χαρᾶς, διότι ἡ Σειρὴν ἐκείνη ἦτον ἡ Μάσιγγα.

—

Σχεδὸν πάντες οἱ διὰ Νεάπολιν ἐπιβάται εἶχον ἀποβιβασθῇ. Οἱ γέρανοι τοῦ «**Rio Grande**» εἰργάζοντο εἰσέτι ἀναβιβάζοντες τὰ τελευταῖα ἐμπορεύματα, ἐγὼ εἶχον καταθέσει τὰ πράγματά μου εἰς μίαν λέμβον, ἀλλ'ἔμενον ἔτι ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ὁ κ. Π. καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα δὲν ἔπαυσε περιπατῶν μὲ τὰς χεῖρας ὄπισθεν, ὡς δὲν ἔπαυσε προσηλῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου του. Δύο ἢ τρεῖς φορὰς μοὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ συμβαδίσωμεν ὁμιλοῦντες·ἐπέμεινε πάντοτε εἰς τὴν πρόσκλησίν του, δὲν μοὶ ὡμολόγησεν ὅμως ὅτι στιχουργεῖ, μολονότι ἐγὼ βολιδοσκοπῶν τοῦ ἔδωκα πολλὰς ἀφορμὰς πρὸς τοῦτο.

— Ῥεμβάζω, ἔλεγε μόνον, ῥεμβάζω πολὺ συχνὰ, καὶ κάμνω ἀκριβῶς τὸ ἴδιον πρᾶγμα ὅπως καὶ σεῖς. Ὑψώνω τὰ 'φρύδια, προσηλόνω τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ βλέπω καὶ βλέπω, ὡς ποῦ ἀρχίζουν νὰ καταβαίνουν αἱ ἰδέαι. Δὲν σᾶς φαίνεται περίεργον ;

— Πολὺ περίεργον,ἀπήντων ἐγὼ,παρὰ πολὺ περίεργον ! Καὶ ἀπορῶ πῶς δὲν σᾶς κατέβη ποτὲ καὶ ἡ ἰδέα νὰ τὰς γράψητε.

— Ὤ, αὐτὴ δὲν ἦτον ἀνάγκη νὰ μοῦ καταβῇ, ἀνεφώνησεν ἐκεῖνος,αὐτὴν τὴν εἶχον ἀπὸ μικρὸ παιδί. Τὴν εἶχον ἀπὸ πολὺ μικρὸ παιδὶ, ἀλλὰ περὶ τούτου, ὅταν ἤμεθα εἰς τὴν Καλκούτταν. Τώρα σᾶς παρακαλῶ νὰ μὴ λησμονήσητε τὴν διεύθυνσίν μου, τὴν διεύθυνσίν μου ἐν Παρισίοις. **Hôtel Continental.** 'Ελᾶτε νὰ σᾶς παρουσιάσω εἰς τὴν σύζυγόν μου, **ἀλλὰ ἐλᾶτε γρήγορα. 'Ελᾶτε γρήγορα, διὰ νὰ ἰδῆτε ἀκόμη**

Digitized by Google

μίαν φορὰν καὶ τὴν Μάσιγγαν. Μίαν φορὰν ἀκόμη τὴν Μάσιγγαν.

— Πῶς μίαν φορὰν ἀκόμη! διέκοψα ἐγώ, ἀλλὰ θὰ συνταξειδεύσωμεν μέχρι Καλκούττης. Θὰ τὴν βλέπω ἐν Καλκούττῃ.

— Δὲν θὰ τὴν βλέπετε ἐν Καλκούττῃ, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, ἀτενίζων ἡδονικῶς τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου του, διότι δὲν θὰ ἦναι αὐτοῦ. Δὲν θὰ ἦναι ἐν Καλκούττῃ, διότι θὰ μείνῃ ἐν Παρισίοις.

— Πῶς; ἀνέκραξα ἐγώ, σχεδὸν παρωργισμένος. Ἡ Μάσιγγα δὲν θὰ συνταξειδεύσῃ; Θὰ μείνῃ ἐν Παρισίοις;

— Θὰ μείνῃ ἐν Παρισίοις, ἐξηκολούθησεν ἐκεῖνος ἀπαθῶς, διὰ νὰ εἰσέλθῃ οἰκόσιτος εἰς ἓν παρθεναγωγεῖον. Οἰκόσιτος εἰς ἕν . . .

— Πῶς, οἰκόσιτος! διέκοψα ἐγὼ μετ' ἀγανακτήσεως, ἀλλ' ἐκείνη δὲν μοὶ εἶπε τίποτε!

— Δὲν σᾶς εἶπε τίποτε, ἐξηκολούθησεν ὁ κ. Π. ὡς ἐὰν ἦτο ἄψυχος λαλοῦσα μηχανή, διότι δὲν τὸ γνωρίζει. Δὲν τὸ γνωρίζει, διότι δὲν τῆς τὸ ἐφανερώσαμεν, δὲν τὸ ἐφανερώσαμεν διότι δὲν εἶναι δουλειά της νὰ τὸ γνωρίζῃ. Νὰ τὸ γνωρίζῃ πρὶν ἔλθ' ἡ ὥρα νὰ τὸ πράξῃ. Καταλαμβάνετε;

— Καταλαμβάνω! εἶπον ἐγώ, —καὶ τὸ εἶπον, ὡς ἐὰν ἐπρόφερα μίαν κατάραν μεταξὺ τῶν ὀδόντων. —Ἀλλὰ τί ἰδέα, σᾶς παρακαλῶ, νὰ τὴν κλείσητε πάλιν εἰς παρθεναγωγεῖον! Ἡ κόρη εἶνε πλέον ἀνεπτυγμένη· ἔχει ὅλην τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν παιδείαν, τὴν ἀπαιτουμένην διὰ τὸ φύλον, διὰ τὴν τάξιν της. Γνωρίζει τέσσαρας γλώσσας· γνωρίζει μουσικήν, ζωγραφικήν, χειροτεχνήματα· τί θέλετε ἀκόμη νὰ μάθῃ;

— Νὰ μάθῃ τοὺς τρόπους τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας, ἀπήντησεν ὁ κ. Π., ὡς ἐὰν ἐλάλει ἡδέως μὲ τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου του. Τοὺς τρόπους τῶν βαρωνίδων καὶ τῶν κομησσῶν, εἰς τὴν τάξιν τῶν ὁποίων θὰ εἰσέλθῃ. Εἰς τὴν τάξιν τῶν ὁποίων εἰσέρχεται ὡς μελλόνυμφος τοῦ κόμητος **Plumpsiun**. Τοῦ κόμητος **De Plumpsiun** μὲ εἰσόδημα . . . χηρεύσαντος πρὸ . . . . μὲ ἡλικίαν . . . . . Ἡ ξυλίνη μηχανὴ ἐξηκολούθει νὰ ὁμιλῇ μὲ τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου της. Ἐγὼ ἐνόμισα ὅτι καὶ οἱ δώδεκα οὐρανοὶ κατεκρημνίσθησαν ἐπὶ τῆς πτωχῆς κεφαλῆς μου, καὶ ἡ φοβερὰ τῶν ὑελίνων τεμαχίων σύγκρουσις σπαράσσουσα διαρκῶς τὴν ἀκοήν μου μὲ κατέστησε τόσον νευρικόν, ὥστε σχεδὸν κατέπιπτον λιπόθυμος.

Δὲν ἠξεύρω πόσην ὥραν ἐπεριπάτουν μετ' αὐτοῦ, οὐδὲν ἀκούων, καὶ μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἐπηρείας φοβεροῦ τινος γαλβανισμοῦ, παρὰ ὑπὸ τῶν δυνάμεών μου κινούμενος. Ὅταν συνῆλθον, ἤμην ἐξηντλημένος, ἀπὸ ψυχρὸν περιρρεόμενος ἱδρῶτα. Ἐν τούτοις ὁ Κροῖσος στιχουργὸς οὐδὲν ἐννόησεν' ὄχι τόσον διότι ἦτο σκοτεινά, ὅσον διότι δὲν εἶχε σηκώσει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του.

— Καὶ τώρα, ἐτραύλισα, Κύριε Π., μὲ ταῖς ὑγείαις σας! Πρέπει ν' ἀπέλθω.

— Καλὴν ἐντάμωσιν ὅσον οὔπω! εἶπεν ἐκεῖνος καὶ ἐστράφη νὰ σφίξωμεν χεῖρας, ἀλλ' ἐγὼ εἶχον ἀπέλθει.

Ὅλα τὰ περὶ ἐμὲ μοὶ ἐφαίνοντο σαρκαστικῶς γελῶντα καὶ ἐπαναλαμβάνοντα πρὸς ἐμὲ τό: Μὲ ταῖς ὑγείαις σας!

Παρὰ τὴν ἀποβάθραν τοῦ ἀτμοπλοίου, μὲ τὸ φῶς τοῦ ὑπὲρ αὐτὴν φανοῦ ἐπὶ τοῦ προσώπου της, ἐπερίμενεν ἡ Μάσιγγα ν' ἀποχαιρετισθῶμεν. Ἡ περιχαρὴς αὐτῆς ὄψις, ἡ παιδικὴ προθυμία μεθ' ἧς ἔσπευσε πρὸς ἐμὲ ἐμαρτύρουν, ὅτι δὲν μαντεύει τίποτε. Τίποτε ἐξ ὅσων συνέβησαν, ἐξ ὅσων τὴν περιμένουν!

— Καὶ λοιπόν, μὲ εἶπε, σφίγγουσα τὴν ἀδρανῆ καὶ ψυχράν μου χεῖρα, καὶ λοιπόν, σύμφωνοι. Θὰ ἦσαι πρὸ ἡμῶν ἐν Παρισίοις, καὶ θὰ ἔλθῃς εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν μας. Τί κρῖμα νὰ σὲ πειράζῃ τόσον ἡ θάλασσα! Θὰ ἐκάμναμεν ὅλον τὸ ταξεῖδι μαζί. Τί κακὴ θάλασσα, ἔ; τί κακὴ καὶ τρελλὴ καὶ ἀνόητη νὰ κάμνῃ τόσην τρικυμίαν! Ἀλλὰ σιωπή! Ἂς μὴ τὴν κακολογοῦμεν, διὰ νὰ τὴν ἔχωμεν εὐνοϊκὴν διὰ τὸ μεγάλο τὸ ταξεῖδι. Ὁρίστε; Τί καλά! Τί ὡραῖα! Θὰ πετάξω ἀπὸ τὴν χαράν μου!

Καὶ ἐπὶ τοῦ τόπου τούτου ἐξηκολούθησεν ἡ νεᾶνις νὰ ὁμιλῇ καὶ νὰ γελᾷ, ἐπιμένουσα προφανῶς νὰ φαιδρύνῃ τὴν ἀπηλπισμένην ὄψιν μου. Ἀλλ' ὅταν εἶδεν ὅτι αἱ προσπάθειαί της ἀπετύγχανον,

— Ὦ! εἶπε, χαμηλῇ τῇ φωνῇ καὶ συνωφρυωμένη. — Ἐσὺ κλαίεις, καὶ ἐγὼ ἀστεΐζομαι! Ἀνόητη ποῦ εἶμαι! Ἀλλὰ θὰ συναντηθῶμεν πάλιν. Δὲν θὰ συναντηθῶμεν; —Καὶ ὕψωσε τοὺς θλιβεροὺς αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἐταστικῶς πρὸς τοὺς ἰδικούς μου, καὶ εἶδον δύο δάκρυα κυλίσαντα ἐπὶ τῶν παρειῶν της.

— Ναί, Μάσιγγα, τῇ εἶπον τότε, ἐλπίζω.

— Καὶ θὰ ἔλθῃς εἰς τὴν Καλκούτταν. Δὲν θὰ ἔλθῃς;

— Μαζί σου, ἀπεκρίθην ἐγώ, μάλιστα. Ἀλλὰ ποτὲ χωρίς σου!

— Καὶ βέβαια μαζί μου! Ἀνέκραξεν ἐκείνη τότε φαιδρυνθεῖσα ἐκ νέου. Ἀκούεις, πηγαίνω εἰς τὴν Καλκούτταν. Ὀλίγον καιρὸν εἰς τὸ Παρίσι, ὀλίγον εἰς τὸ Λονδῖνον, καὶ ἔπειτα, καλό μας κατευόδιο!

Καὶ ἐγέλασεν ἡ Μάσιγγα ἐκ νέου, καὶ ἔσφιξα τὴν μικρὰν αὐτῆς χεῖρα, καὶ ἄφησα τὰ δάκρυά μου ἐλεύθερα, καὶ κατῆλθον χωρὶς νὰ βλέπω τὴν ἀποβάθραν, καὶ ἐρρίφθην εἰς τὴν περιμένουσαν λέμβον. Τὸ σκότος ἦτο πυκνόν, μόνον ἐπί τινας στιγμὰς διέκρινα τὸ μανδύλιόν της ἀπαντῶν πρὸς τὸ ἰδικόν μου . . .

Digitized by Google

Ἀγανάκτησις καὶ θλῖψις ἤρχησε τότε νὰ δεσπόζῃ ἐναλλὰξ τῆς ψυχῆς μου. Ἠγανάκτουν κατὰ τῆς συνήθους εὐελπισίας καὶ κουφότητός μου, ἥτις μ' ἐνέπνευσε τὴν αὐταπάτην ὅτι καὶ καλὰ αἱ πρὸς ἐμὲ περιποιήσεις τοῦ κ. Π. προήρχοντο ἐξ ἀληθοῦς ἐκτιμήσεως τῶν πνευματικῶν μου ἰδιοτήτων, ἐξ ἀγάπης, ὡς ἔλεγε, πρὸς *τὸ τάλαντόν μου*. Ἐθλιβόμην πρὸς ἐμαυτόν, διότι καὶ τὸ τελευταῖον ἴνδαλμα τῆς παρὰ τὸν Βόσπορον εὐδαιμονίας ἐξηφανίζετο διὰ παντός, ὄπισθεν τῆς παρακυψάσης σιδηρᾶς ἀνιλεοῦς μορφῆς τῆς πραγματικότητος.

— Θὰ ἦτο χιλιάκις προτιμότερον, ἔλεγον κατ' ἐμαυτόν, νὰ μὴ εἶχον ἐπανίδει ποτὲ τὴν Μάσιγγαν. Οὕτω θὰ ὑπελείπετο ἐπὶ τῶν νεκρῶν τῆς φαντασίας μου κόσμων μία μικρὰ χρυσαλὶς προσπετομένη ἐπὶ τῶν λειψάνων τοῦ ἐρήμου παρελθόντος μετὰ τῆς αὐτῆς φαιδρότητος καὶ εὐτυχίας, μεθ' ἧς ἐφιλοπαιγμόνει ὅτε τὰ λείψανα ἐκεῖνα ἦσαν ἀκόμη δροσερὰ καὶ μυροβόλα ἄνθη ποιητικοῦ Παραδείσου.

Ἔπειτα πάλιν ἐσκεπτόμην ὅτι ἴσως δὲν ἀπώλετο ἔτι τὸ πᾶν. Ἴσως προδίδω τὸ καθῆκον, ποδοπατῶ τὴν εὐτυχίαν μου μὴ μεταβαίνων εἰς Καλκούτταν. Καὶ δι' ἑνὸς τῆς φαντασίας ἅλματος εὑρισκόμην ἐν τῷ μέσῳ τῆς σφριγώσης τῶν Ἰνδιῶν φύσεως, ἀναπνέων τὰ μεθυστικὰ τῶν ἀνθέων αὐτῆς ἀρώματα, θαυμάζων τὰς πλατυφύλλους αὐτῆς βανανάίας, τὰς πελωρίους συκᾶς, τοὺς ὑψηλοὺς φοίνικας καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ φυτὰ καὶ τὰ δένδρα, ὧν ἡ χάρις καὶ ὁ πλοῦτος ἀπετέλεσαν τὰ θέλγητρα καὶ τὰς ἀναπαύσεις τῆς Ἐδὲμ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν. Ἔβλεπον τὰ κιτρινωπὰ τοῦ γηραιοῦ Γάγγου κύματα μεγαλοπρεπῶς κυλιόμενα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου· τὰς ἡμιγύμνους τῶν Ἰνδιῶν θυγατέρας ἐπὶ τῆς ὄχθης αὐτοῦ, ἐπιθετούσας μετὰ θρησκευτικῆς προσοχῆς ἐπὶ τῶν ἀργῶν του ὑδάτων τὰ ἀναμμένα αὐτῶν λυχνάρια, καὶ παρακολουθούσας τὸν πλοῦν τῶν λυχναρίων τούτων μετὰ παλμῶν καρδίας καὶ δακρυβρέκτων ὀμμάτων, ὅπως ἴδωσιν ἐὰν ὁ ἐκλεκτὸς αὐτῶν τὰς ἀγαπᾷ. — Καὶ ἔβλεπον μεταξὺ αὐτῶν μίαν πρὸ πάντων, τόσον γνωστήν, τόσον οἰκείαν καὶ τόσον ἐξέχουσαν τῶν ἄλλων κατὰ τὴν καλλονὴν καὶ τὸ πνεῦμα, ἥτις καὶ αὐτὴ ἐτοποθέτει διὰ τῶν λευκῶν δακτύλων της εὐλαβῶς ἓν μικρόν, ἐλαφρὸν λυχνάριον ἐπὶ τῶν ὑδάτων τοῦ Γάγγου, καὶ παρηκολούθει τὰς κινήσεις αὐτοῦ μὲ τοὺς ὡραίους γαλανοὺς ὀφθαλμούς της, καὶ ἔβλεπεν, ὅτι, ὅσῳ καὶ ἂν ἀπεμακρύνετο ἀπ' αὐτῆς τὸ φλογίδιον τοῦ λύχνου, δὲν ἐβυθίζετο, δὲν ἐσβύνετο, καὶ ἐσκίρτα ὡς δορκὰς ἐξ ἀγαλλιάσεως, καὶ ἀνεφώνει δακρύουσα, «μὲ ἀγαπᾷ! μὲ ἀγαπᾷ! *Θὰ πετάξω ἀπὸ τὴν χαράν μου*!» Καὶ φλογερὸς πόθος διέκαιε τὴν καρδίαν ὑπὸ τὰ στέρνα μου καὶ ἀπεφάσιζα ἀπαρεγκλήτως νὰ μεταβῶ εἰς Καλκούτταν.

Ἀλλὰ τότε ἐφαντάσθην τὸν πατέρα τῆς κόρης ταύτης καθήμενον πρὸ ἐμοῦ ἐντὸς πολυτελοῦς ἰνδικοῦ περιπτέρου, παρὰ πλουσίαν τράπεζαν, ἀφ' ἧς ἔκαιεν ὑψηλὸς λύχνος εὐγενοῦς πορκελάνης, κεκοσμημένος μὲ τοὺς φανταστικοὺς ἐκείνους δράκοντας καὶ κροκοδείλους τῆς ἀνατολικῆς τέχνης. Πρὸ ἡμῶν καὶ περὶ ἡμᾶς ἔκειντο ἀνοικτὰ τὰ ὁποῖα εἶδον κιβώτια πλήρη μεμβρανῶν καὶ παπύρων, ἐξ ὧν λαμβάνων ὁ κ. Π. μοὶ ἀνεγίνωσκε τοὺς στίχους τῆς νεότητός του, γεγραμμένους κατὰ τὸ μῆκος τῆς Μαχαβαράτας καὶ τῆς Ῥαμαϊάνας, ἀλλὰ κατὰ τὸν τρόπον τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ, καθ' ὃν τὸ πρῶτον ἥμισυ πάσης ἑπομένης προτάσεως, ἦτο τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς προηγηθείσης!

— Ὦ, καλὲ κἀγαθὲ ἄνθρωπε! Δόξαν ἰνδικοῦ *ῥακιοσυρραπτάδου* ἐζήλωσας; Σὺ ἔχεις εἰς τὸ ταμεῖόν σου τοὺς λαμπροτέρους ὁρμαθοὺς μαργαριτῶν καὶ ἀδαμάντων—δὲν ἀρκοῦν αὐτοὶ νὰ τέρψουν τὴν φαντασίαν σου; Σὺ ἔχεις δημιουργήσει τὸ τελειότερον ποίημα τοῦ κόσμου, τὴν ἀφελῆ καὶ εὐφυῆ ταύτην θυγατέρα— δὲν ἀρκεῖ αὐτὴ ὅπως κορέσῃ τὴν φιλοδοξίαν σου; Ἀλλὰ φείσθητι κἂν ἐμοῦ· φείσθητι ἐμοῦ, ὅστις ὑπέστην δύο μηνῶν θαλασσοναυτίασιν, μόνον καὶ μόνον ὅπως τὴν ἰδῶ ἐκ νέου. Περίμενε λοιπὸν ὀλίγον, μὴ ἀρχίζεις ἀμέσως μὲ τὴν στιχοναυτίασιν. Μὴ μὲ ὑποβάλλεις εἰς Κολάσεως μαρτύρια, φιλοξενῶν με ἐν πλήρει Παραδείσῳ!

Ἔπειτα ἐνθυμήθην, ὅτι ὁ Παράδεισος ἐκεῖνος ἦτον ἐστερημένος τοῦ Ἀγγέλου του. Ὅτι ἡ Μάσιγγα δὲν ἦτο πλέον ἡ Μάσιγγα, ἀλλὰ ἡ κόμησσα τοῦ **Plumpsiun**, δεδιδαγμένη ἐντελῶς ὅλους τοὺς τρόπους τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας, ἀπομαθοῦσα ὅμως τὴν ἀφέλειαν καὶ χάριν τῆς φύσεώς της· κεκοσμημένη ὑπὸ χρυσοῦ καὶ ἀδαμάντων, ἀλλὰ ἀποβαλοῦσα τὴν ζωηρότητα καὶ δραστηριότητά της, πλουσία εἰς πᾶν ἄλλο, ἀλλ' ἐστερημένη τοῦ οὐρανίου ἐκείνου γέλωτος, ἀντὶ τοῦ ὁποίου τώρα διέστελλον τὰ χείλη της μόνον λέξεις, οἷαι τὰ:

Ὁ χρυσὸς
περισσὸς
δὲν ποιεῖ τὴν εὐτυχίαν
τὴν χαρὰν ἡμῶν,

καὶ ὠργίσθην κατὰ τοῦ *ἀπηνοῦς* πατρός, καὶ ἀπεφάσισα στερεῶς καὶ ἀμετακλήτως καὶ δὲν ἐπῆγα εἰς Καλκούτταν.

Γ. Μ. Βιζυηνός.

Εἰς τὸν χαρακτῆρα, εἰς τὴν συμπεριφοράν, εἰς τὸ ὕφος ὑπερτάτη τελειότης εἶνε ἡ ἁπλότης.

Digitized by Google

Στατιστικὴ

ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

τῶν Εὐελπίδων.

—

Τὰς κατωτέρω στατιστικὰς πληροφορίας περὶ τοῦ ἐν Πειραιεῖ στρατιωτικοῦ σχολείου τῶν Εὐελπίδων δημοσιεύομεν κατὰ σημειώσεις, τὰς ὁποίας τῇ αἰτήσει τῆς διευθύνσεως τῆς «Ἑστίας» φιλοτίμως καὶ προθύμως ἀνεκοίνωσεν ἡ διοίκησις τοῦ εἰρημένου σχολείου. Ἐν τῇ στατιστικῇ ταύτῃ ἐκτίθεται κυρίως ἡ σημερινὴ κατάστασις αὐτοῦ μετὰ τὸν τελευταῖον ὀργανωτικὸν νόμον τῆς 19 Ἰουλίου 1882, καὶ τὸ ὀργανιστικὸν διάταγμα τῆς 20 Μαΐου 1883, τὸ ἐκδοθὲν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου τούτου, καθὼς καὶ μετὰ τὰς μεταρρυθμίσεις ὡς πρός τε τὰ διοικητικὰ καὶ ἐκπαιδευτικά, ἃς ἐπήνεγκεν ὁ νῦν διοικητὴς τοῦ σχολείου, ἀντισυνταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ κύριος Π. Θ. Κολοκοτρώνης.

Ἔχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι, εὐχαρίστως καὶ μετὰ διαφέροντος φιλοπάτριδος, θέλουσιν οἱ ἀναγνῶσται τῆς «Ἑστίας» ἀναγνώσει τοὺς κατωτέρω πίνακας, ἐφ' ὧν εἰκονίζονται δι' ἁπλῶν γραμμῶν τὰ τοῦ ἀνωτάτου στρατιωτικοῦ σχολείου τῆς Ἑλλάδος, ἐξ οὗ κατ' ἔτος ἐξέρχονται εὐπαίδευτοι ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ, οὗτινος ἡ βελτίωσις, ἡ ἐκγύμνασις, καὶ ὁ ἐν γένει καταρτισμός, κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς στρατιωτικῆς ἐπιστήμης τῶν νεωτέρων χρόνων, εἶνε ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ εὐχὴ παντὸς Ἕλληνος.

Ἡ στρατιωτικὴ σχολὴ τῶν Εὐελπίδων συνεστήθη τὸ πρῶτον ἐπὶ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Καποδιστρίου ἐν Ναυπλίῳ τῇ 1 Ἰουλίου 1828· πρῶτος δὲ ὀργανωτὴς αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁ Γάλλος λοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ Πωζιὲ (Pauzié). Ἐκ Ναυπλίου ἡ ἕδρα τῆς σχολῆς κατόπιν μετηνέχθη εἰς Αἴγιναν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Πειραιᾶ, ὅπου ἔκτοτε πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπάρχει ἐν οἰκίᾳ ἰδιοκτήτῳ τοῦ δημοσίου. Μόνον δὲ κατὰ τὸ προπαρελθὸν ἔτος ἕνεκα τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν, καὶ τῆς προσθήκης νέων μαθημάτων, μὴ ἐπαρκούσης τῆς οἰκίας ἐκείνης, ἐνῳκιάσθη ἑτέρα ἐκεῖ πλησίον ἰδιωτική, ὅπως ἡ λειτουργία τῆς διδασκαλίας καὶ ἡ ἐνοίκησις τῶν μαθητῶν γίνεται ἐν πάσῃ εὐκολίᾳ καὶ ἀνέσει.

Ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς σχολῆς μέχρι σήμερον ἐξεδόθησαν τέσσαρες ὀργανισμοί, τρεῖς διὰ Β. Διατάγματος, καὶ εἷς διὰ νόμου μετὰ τοῦ ὀργανιστικοῦ Β. Διατάγματος.

Α΄ Β. Δ. τῆς 19 Φεβρουαρ. 1834 ἄρθρα 78.
Β΄ » » » 14 Νοεμβρίου 1864 » 270.
Γ΄ » » » 23 Ὀκτωβρ. 1870 » 160.
Δ΄ Νόμος ΑΝ΄ τῆς 19 Ἰουλ. 1882 » 25

μετὰ τοῦ ἐκτελεστικοῦ Β. Διατάγματος τῆς 20 Μαΐου 1883 ἐξ ἄρθρων 341.

Διαιρέσεις τοῦ καταστήματος τῆς σχολῆς.

1) Ἐκκλησία.

2) Αἴθουσαι 5.

Διοικητοῦ. Καθηγητῶν. Παραδόσεων. Διασκεδάσεων μαθητῶν. Ἐντευκτηρίου.

3) Γραφεῖα 5.

Διοικητοῦ. Ὑποδιοικητοῦ καὶ Ταμίου. Ὑπασπιστοῦ. Σχεδιαστοῦ καὶ καλλιγράφων. Γραφέων.

4) Κατοικίαι.

Δωμάτια ἰδιαιτέρας κατοικίας διοικητοῦ. Ἰδιαιτέρα κατοικία ὑπασπιστοῦ.

5) Θάλαμοι 11.

Οἰκουρεῖον λινοστολῶν μαθητῶν. Νιπτήρων. Λουτήρων. Ἑστιατορίου. Μαγειρείου. Θυρωρῶν. Ῥαφείου. Ἀφοδευτηρίων, νοσοκομείου, ἀξιωματικῶν, μαθητῶν, ὑπηρετῶν.

6) Κοιτῶνες 5.

Ἀξιωματικῶν ἐπιτηρητῶν. Εὐελπίδων. Ὑπαξιωματικῶν στρατοῦ. Στρατιωτῶν ὑπηρετῶν.

7) Νοσοκομεῖον.

Θάλαμοι 3. Ἰατροῦ. Νοσηλευομένων. Νοσοκόμων.

8) Φαρμακεῖον.

Θάλ. 2. Ἰδίως φαρμακεῖον. Παρασκευαστήριον.

9) Φυλακαί.

Θάλ. 23. Εὐελπίδων (σύστημα ἀπομονώσεως). Ὑπαξιωματικῶν στρατοῦ. Στρατιωτῶν.

10) Ὁπλοστάσιον.

11) Ἀποθῆκαι.

Θάλ. 10. Πυροσβεστικῶν ἐργαλείων καὶ ἀντλίας. Ἐνδυμάτων στρατωνισμοῦ καὶ ὁπλισμοῦ. Διδακτικῶν βιβλίων καὶ ὑλικοῦ σπουδῆς. Ἠλεκτρικοῦ φωτὸς καὶ ὀχήματος τούτου. Νοσοκομείου. Μαγειρείου. Καυσίμου ὕλης. Λαμπτήρων. Εἰδῶν καθαριότητος. Ἀχρήστου ὑλικοῦ. Κλινοστρωμνῶν.

12) Φυλακεῖον.

Διὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς φρουρούς.

13) Λιθογραφεῖον.

Τὸ λιθογραφεῖον περιλαμβάνει δύο πιεστήρια, μετὰ μεγάλων καὶ μικρῶν πλακῶν.

14) Γυμναστήριον.

15) Περίβολος.

16) Θάλαμοι βιβλιοθήκης, μουσείων, συλλογῶν, σχεδίων.

Α΄ *Βιβλιοθήκη.*

Ἡ βιβλιοθήκη περιλαμβάνει 18 τμήματα. 1) Φιλολογίας, 2) Ἱστορίας καὶ γεωγραφίας, 3) Μαθηματικῶν, 4) Φυσικῆς, 5) Χημείας, 6) Περιγραφικῆς γεωμετρίας, 7) Τοπογραφίας καὶ γεωδαισίας, 7) Ὡραίων τεχνῶν καὶ οἰκοδομικῆς, 8) Δημοσίων ἔργων, 9) Μηχανικῆς, 10)

Πολεμικῆς τέχνης, 11) Ὀχυρωτικῆς, 12) Ὁπλικῆς πυροβολικῆς, 13) Στρατιωτικῆς τεχνολογίας, 14) Γεωλογίας, Ὀρυκτολογίας, 15) Δικαίου, 16) Περιοδικῶν συγγραμμάτων, 17) Στρατιωτικῶν ἐφημερίδων, 18) Πινάκων στρατιωτικῶν ἀσκήσεων, γεωγραφικῶν, τοπογραφικῶν, ὑδρογραφικῶν, λευκωμάτων πυροβόλων Κρούπ, πυρίτιδος, πολιορκιῶν καὶ μαχῶν.

Β´ *Μουσεῖον πυροβολικοῦ.*

1) Τμῆμα ἱστορικόν, 2) Τμῆμα διδακτικόν, περιλαμβάνον ἀγχέμαχα ὅπλα, ὅπλα διὰ πυρολίθου, ὅπλα κρουστικά, ὅπλα ὀπισθογεμῆ, ὅπλα ἐπαναληπτικά, βολίδας, φυσίγγια, πυροβόλα, βλήματα.

Γ´ *Χημεῖον*

Θάλ. 4. Αἴθουσα παραδόσεων. Παρασκευαστηρίου. Ζυγῶν. Ἐργαστηρίου.

Δ´ *Φυσική.*

Τμήματα 6. 1) Βαρύτητος, 2) Θερμαντικοῦ, 3) Ἠλεκτρισμοῦ, 4) Μαγνητισμοῦ, 5) Ἀκουστικῆς, 6) Ὀπτικῆς.

Ε´ *Πρότυπα.*

Τμήματα 10. 1) Περιγραφικῆς Γεωμετρίας, 2) Ξυλοτομίας, 3) Ἀρχιτεκτονικῆς, 4) Λιθοτομίας, 5) Τοπογραφίας, 6) Ὀχυρωτικῆς προσκαίρου, 7) Ὀχυρωτικῆς μονίμου, 8) Βλημάτων πυροβολικοῦ, 9) Μηχανῶν, 10) Γεφυρῶν.

ΣΤ´ *Ὄργανα.*

Τμήματα 5. 1) Τοπογραφίας, 2) Γεωδαισίας, 3) Μουσικῆς, 4) Γυμναστικῆς, 5) Σπαθασκίας καὶ ξιφασκίας.

Ζ´ *Ἐργαλεῖα.*

Τμήματα 2. 1) Μαθηματικῆς, 2) Στρατιωτικῆς χειρουργίας.

Συλλογὴ σχεδίων καὶ πινάκων μετὰ ἢ ἄνευ χρωμάτων χρήσιμος διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἑξῆς μαθημάτων.

1) Τῆς Περιγραφικῆς Γεωμετρίας καὶ τῶν ἐφαρμογῶν αὐτῆς, 2) Τῆς θεωρητικῆς Μηχανικῆς καὶ τῆς Ἀστρονομίας, 3) Τῆς ἐφηρμοσμένης Μηχανικῆς, τῆς Ὑδραυλικῆς καὶ τῆς Μηχανολογίας, 4) Τῆς Φυσικῆς, 5) Τῆς Χημείας, 6) τῆς Ὀρυκτολογίας καὶ τῆς Γεωλογίας, 7) Τῆς Βοτανικῆς καὶ τῆς Στρατιωτικῆς Ὑγιεινῆς, 8) Τῆς Ζωολογίας καὶ τῆς στοιχειώδους Ἱππιατρικῆς, 9) Τῆς Τοπογραφίας καὶ τῆς Γεωδαισίας, 10) Τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς, 11) Τῶν δημοσίων ἔργων, 12) Τῆς Ὀχυρωτικῆς, 13) Τῆς Πυροβολικῆς, 14) Τῆς στρατιωτικῆς Τεχνολογίας, 15) Τῆς πολεμικῆς Τέχνης, 16) Τῆς στρατιωτικῆς Ἱστορίας, 17) Τῶν τοπογραφικῶν Σχεδιάσεων καὶ 18) Τῆς Ἰχνογραφίας.

Ἑκάστη τῶν συλλογῶν τούτων ὑποδιαιρεῖται εἰς διάφορα τμήματα εἰδικά.

Η´ *Συλλογαὶ ὀρυκτῶν Ἑλληνικῶν.*

Τμήματα 3. 1) Ὀρυκτῶν, 2) Μαρμάρων, 3) Ἀπολιθωμάτων.

Ἐν γένει δὲ εἰπεῖν ὑπάρχουσι θάλαμοι ἐν μὲν

τῷ ἀρχικῷ κτιρίῳ τῆς σχολῆς	80
ἐν τῷ παραρτήματι	25
Ἀφοδευτήρια	15
Φυλακαί	23
	143

Ἠλεκτρικοὶ κώδωνες 25, Λαμπτῆρες ἀεριόφωτος 205, πετρελαίου 31, ἐλαίου ἐκκλησίας 4, Κρουνοὶ νιπτήρων, λουτήρων καὶ μαγειρείου 87, Δεξαμεναὶ 3, Φρέατα 3.

—

Διοικητικὸν προσωπικόν.

Τὸ διοικητικὸν προσωπικὸν τοῦ Σχολείου μετὰ τῆς θεραπείας περιλαμβάνει

α´) Ἕνα συνταγματάρχην ἢ ἀντισυνταγματάρχην τοῦ Πυροβολικοῦ ἢ τοῦ Μηχανικοῦ *διοικητὴν* τοῦ Σχολείου.

β´) Ἕνα ἀντισυνταγματάρχην ἢ ταγματάρχην τοῦ Πυροβολικοῦ ἢ τοῦ Μηχανικοῦ, μὴ ἀνήκοντα εἰς τὸ σῶμα, εἰς ὃ καὶ ὁ διοικητής, ὑποδιοικητὴν καὶ διευθυντὴν τῶν σπουδῶν.

γ´) ἕνα ὑπολοχαγὸν ὑπασπιστήν.

δ´) ἕνα ἰατρόν.

ε´) ἕνα ὑποφαρμακοποιόν.

ϛ´) ἕνα ὑπολοχαγὸν τῆς οἰκονομίας, διαχειριστὴν τοῦ χρηματικοῦ καὶ τοῦ ὑλικοῦ.

ζ´) ἕνα ἱερέα.

η´) ὀκτὼ ὑπολοχαγοὺς τῶν διαφόρων ὅπλων, ἀξιωματικοὺς ἐπιτηρητάς.

θ´) ἕνα ἀνθυπασπιστὴν τοῦ Πεζικοῦ, βοηθὸν τοῦ ὑπασπιστοῦ.

ι´) ἕνα ὑπασπιστὴν τῆς οἰκονομίας βοηθὸν τοῦ διαχειριστοῦ.

ια´) ἕνα ἐπιλοχίαν οἰκουρόν.

ιβ´) δύο ἐπιλοχίας θυρωρούς.

ιγ´) ἕνα λοχίαν βοηθὸν τοῦ οἰκουροῦ.

ιδ´) ἕνα λοχίαν δεσμοφύλακα.

ιε´) τρεῖς λοχίας γραφεῖς.

ιϛ´) τέσσαρας σαλπιγκτάς.

ιζ´) τριάκοντα στρατιώτας τῶν διαφόρων ὅπλων ὑπηρέτας.

ιη´) δύο λιθογράφους.

ιθ´) δύο καλλιγράφους.

κ´) δύο ἰχνογράφους.

Οἱ στρατιῶται χρησιμεύουσιν ἐν τῷ σχολείῳ ὡς ξυλουργοί, σιδηρουργοί, χρωματισταί, λιθογράφοι, φαρμακοτρίβαι, νοσοκόμοι, ἀγγελιαφόροι, γραφεῖς, ὑπηρέται ἀποθηκῶν, ὑποδεσμοφύλακες, κανδηλανάπται, καὶ ἐπὶ τῆς καθαριότητος τῶν καταστημάτων.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω προσωπικοῦ πολιτικοὶ εἶνε μόνον οἱ καλλιγράφοι, ὁ σχεδιαστὴς καὶ οἱ ράπται, οἱ λοιποὶ δὲ πάντες στρατιωτικοί.

Digitized by Google

Εὐέλπιδες.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν Εὐελπίδων ἀνέρχεται εἰς 148. Ἐκ τούτων εἶνε

Ἐπιλοχίας	1
Λοχίαι	6
Δεκανεῖς	12
Μαθηταὶ	129
	148

Καθηγηταὶ στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ διδάσκοντες εἰς τὸ σχολεῖον.

Ἕδραι καθηγητῶν ἐν τῇ σχολῇ ὑπάρχουσιν 24, καὶ διδασκάλων 5. Τῶν καθηγητῶν εἶνε αἱ ἑξῆς

α´) τῆς Ἑλληνικῆς, β´) τῆς Γαλλικῆς, γ´) τῆς Γερμανικῆς, δ´) τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Φιλοσοφίας, ε´) τῶν κατωτέρων Μαθηματικῶν, ϛ´) τῶν ἀνωτέρων Μαθηματικῶν, ζ´) τῆς Περιγραφικῆς Γεωμετρίας καὶ τῶν ἐφαρμογῶν αὐτῆς, η´) τῆς θεωρητικῆς Μηχανικῆς, καὶ τῆς Ἀστρονομίας, θ´) τῆς ἐφηρμοσμένης Μηχανικῆς, τῆς Ὑδραυλικῆς καὶ τῆς Μηχανολογίας, ι´) τῆς Φυσικῆς, ια´) τῆς Χημείας, ιβ´) τῆς Ὀρυκτολογίας καὶ τῆς Γεωλογίας, ιγ´) τῆς Βοτανικῆς καὶ τῆς Στρατιωτικῆς Ὑγιεινῆς, ιδ´) τῆς Ζῳολογίας καὶ τῆς στοιχειώδους Ἱππιατρικῆς, ιε´) τῆς Τοπογραφίας καὶ Γεωδαισίας, ιϛ´) τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς, ιζ´) τῶν Δημοσίων ἔργων, ιη´) τῆς Ὀχυρωτικῆς, ιθ´) τῆς Πυροβολικῆς, κ´) τῆς Στρατιωτικῆς Τεχνολογίας, κα´) τῆς Πολεμικῆς τέχνης, κβ´) τῆς Στρατιωτικῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Στρατιωτικῆς Γεωγραφίας, κγ´) τοῦ Στρατιωτικοῦ Δικαίου, κδ´) τῆς Στρατιωτικῆς Οἰκονομίας καὶ τῆς λογιστικότητος.

Τῶν δὲ διδασκάλων αἱ ἑξῆς

α´) τῶν Τοπογραφικῶν σχεδιάσεων, β´) τῆς Ἰχνογραφίας, γ´) τῆς Ὁπλομαχητικῆς, δ´) τῆς Γυμναστικῆς, ε´) τῆς Μουσικῆς.

Πλὴν τῶν μαθημάτων τούτων οἱ μαθηταὶ πάντες ἀσκοῦνται εἰς γυμνάσια πεζικοῦ δὶς τῆς ἑβδομάδος. Οἱ τῶν ἀνωτέρων δὲ τάξεων εἰς γυμνάσια πυροβολικοῦ καὶ ἱππικοῦ. Ἀσκοῦνται ὡσαύτως εἰς βολὴν ἐπὶ σκοπὸν δι' ὅπλων Γκρᾶ (Gras) ἅπαξ ἢ δὶς τοῦ ἔτους, κατὰ χρονικὰς περιόδους. Ὡσαύτως εἰς σκοποβολὴν διὰ πιστολίων καὶ τυφεκίων Φλωμπὲρ καθ' ἑκάστην σχεδόν.

Οἱ ἐν τῷ σχολείῳ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι εἶνε στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοί, πάντες ἀνήκοντες εἰς τὴν δύναμιν τοῦ σχολείου.

Πίναξ τῆς ὅλης δυνάμεως τοῦ σχολείου.

Ἀνώτερον προσωπικόν.

Διοικητικὸν προσωπικὸν	14
Στρατιωτικοὶ καθηγηταὶ	14
	28
Ἐκ μεταφορᾶς	28
Πολιτικοὶ καθηγηταὶ	12
Στρατιωτικοὶ διδάσκαλοι	2
Πολιτικοὶ »	7

Κατώτερον προσωπικόν.

Ἀνθυπασπισταὶ	2
Ἀνθυπασπισταὶ ἀπόστρατοι	2
Ὑπαξιωματικοὶ στρατοῦ	8
Σαλπιγκταὶ	4
Φαρμακοτρίβαι	2
Νοσοκόμοι	2
Λιθοφράφοι	2
Στρατιῶται (εἰδικαὶ ὑπηρεσίαι καὶ καθαριότης	38
Εὐέλπιδες	148
	257

Ἀριθμὸς τῶν Εὐελπίδων ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς σχολῆς μέχρι τοῦ 1882.

Ἀπὸ τῆς 1 Ἰουλίου 1828 μέχρι τῆς 10 Νοεμβρίου 1882, δῆλα δὴ ἐν διαστήματι 54 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς σχολῆς, εἰσῆλθον εἰς αὐτὴν ὡς μαθηταὶ νέοι 801.

Ἐκ τούτων ἐξῆλθον

	ὡς ἀξιωματ.,	ὡς ἀνθυπ.,	ὡς ὑπαξ.	Τὸ ὅλον
Εἰς τὸ Πυροβολικὸν	11	96	8	115
» » Μηχανικὸν	7	118	—	125
» » Πεζικὸν	3	32	25	60
» » Ναυτικὸν	—	20	—	20
» » Ἱππικὸν	5	9	8	22
» » Γεωμετρ. κλάδον	—	2	—	2
	26	277	41	344

Ἐφοίτων εἰς τὸ σχολεῖον τὸ ά δεκαήμερον τοῦ Νοεμβρίου	139
Ἐκ τῶν λοιπῶν δὲ	
Παρῃτήθησαν	106
Ἔχουσιν ἄγνωστον αἰτίαν ἐξόδου	39
Ἀπεβίωσαν	18
Μετέβησαν εἰς Εὐρώπην πρὸς ἐκπαίδευσιν	3
Ἀπεβλήθησαν δὲ	
Διὰ κακὴν διαγωγὴν	23
Ἕνεκα ἡλικίας	4
» ἀσθενείας	9
Ὡς ἀνεπίδεκτοι μαθήσεως	30
Διὰ καθυστέρησιν διδάκτρων	16
Διὰ παρανόμους ἀπουσίας	28
Δι' ἄγνωστον αἰτίαν μὴ ἐγγεγραμμένην εἰς τὰ ἀρχεῖα	42
Τὸ ὅλον	801

Τὰ ὀλίγα ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος περὶ τῆς Σχολῆς. Εὐκταῖον δ' ἤθελεν εἶσθαι ἐὰν ἐγράφετο ὅσον οἷον τε λεπτομερῶς πλήρης ἱστορία αὐτῆς, διότι ἡ ἱστορία τοῦ παρελθόντος ἑκάστου ἱδρύ-

Digitized by Google

ματος, ἡ μελέτη τῆς προόδου αὐτοῦ καὶ τῶν αἰτίων ταύτης κατὰ τὸ διάστημα τῶν χρόνων, ἡ σύγκρισις πρὸς τὴν σημερινὴν κατάστασιν, ἡ ἔρευνα τῶν ὠφελημάτων, ἅτινα ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον, εἶνε πάντοτε ὁδηγοὶ ὠφέλιμοι τοῦ μέλλοντος.

15 Αὐγούστου.

Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ.

ΙΟΥΣΤΟΣ ΛΕΙΒΙΧ

καὶ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος αὐτοῦ ἐν Μονάχῳ.

Μεγάλην σήμερον ἑορτάζει τὸ Μόναχον ἑορτήν, ἐκ πάσης δὲ τῆς Γερμανίας συνῆλθεν ἐνταῦθα πλῆθος ἐπιστημόνων, ὅπως παραστῶσιν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ἰούστου Λεΐβιχ (**Justus Liebig**). Ὁ Ἰοῦστος Λεΐβιχ συγκαταλέγεται μετὰ τῶν ὀλίγων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες τὰς σπουδαίας αὐτῶν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἀνακαλύψεις διὰ παντὸς τρόπου ἐπειράθησαν νὰ ἐπωφεληθῶσι διὰ τὸν πρακτικὸν βίον. Ὁ Λεΐβιχ ὡς ἀναμορφωτὴς τῆς ἑκατονταετηρίδος ἡμῶν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κατώτερος τοῦ Δαρβίνου· δικαίως λοιπὸν ἡ Γερμανία ἅπασα εἶνε ὑπερήφανος ἐπὶ τοιούτῳ ἀνδρί, καὶ δικαίως ὁλόκληρον τὸ Μόναχον ἀτενίζει σήμερον πρὸς τὸν ἀποκαλυπτόμενον ἀνδριάντα τοῦ ἀνδρὸς τούτου μετὰ ὑπερηφάνου σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης.

Ὁ ἀνδριάς, ἔργον τοῦ εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην μὴ ἐπιζήσαντος περιφήμου γλύπτου **Wagmüller**, ἀνηγέρθη τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν φίλων καὶ μαθητῶν τοῦ Λεΐβιχ δι' ἐράνου, παρίστησι δὲ αὐτὸν καθήμενον ἐπὶ ἀρχαίας ἕδρας καὶ κρατοῦντα ἀνὰ χεῖρας ἡμίκλειστον βιβλίον. Καὶ ὁ μὲν ἀνδριὰς εἶνε ἐκ λευκοῦ ὡραιοτάτου μαρμάρου (σπάνιον τοῦτο διὰ τὸ Μόναχον φαινόμενον), τὸ δὲ βάθρον ἐκ γρανίτου.

Ἀπὸ τῆς πρωΐας σήμερον ἡ πλατεῖα τοῦ Μαξιμιλιανοῦ, ὅπου ὁ ἀνδριὰς ἀνηγέρθη, ἔβριθε κόσμου, αἱ δὲ κύκλῳ κείμεναι οἰκίαι ἐκοσμοῦντο διὰ πολυποικίλων σημαιῶν τῆς Γερμανίας, Βαυαρίας καὶ Μονάχου, ὧν ἐδέσποζεν ἡ βαυαρικὴ σημαία ἡ φέρουσα ὡς γνωστὸν τὰ καὶ νῦν ἑλληνικὰ χρώματα, κυανοῦν καὶ λευκόν. Τὰ χρώματα ταῦτα καὶ ὁ ἐκτάκτως σήμερον ὡραῖος οὐρανὸς ἔδιδον τῇ ἑορτῇ χαρακτῆρα ὅλως ἑλληνικόν.

Ἡ ἑορτὴ ἤρξατο ᾄδοντος μεγάλου χοροῦ ἐκ μαθητῶν τοῦ ᾠδείου ὕμνον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὑπὸ τοῦ περιφήμου Βαυαροῦ μουσικοῦ **Lachner** συντεθέντα, μετ' ὀλίγον δὲ ἐφ' ὡρισμένῳ σημείῳ ἔπεσε τὸ καλύπτον τὸν ἀνδριάντα κάλυπτρον, ἐν μέσῳ δὲ τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ ἔλαβε τὸν λόγον ὁ ἐν Βερολίνῳ καθηγητὴς τῆς χημείας καὶ πρόεδρος τῆς διεθνοῦς κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς μυστικοσύμβουλος **Hoffman**. Τοῦ λόγου τούτου χαρακτηρίζοντος κάλλιστα τὸν Ἰοῦστον Λεΐβιχ μεταφέρομεν ἐνταῦθα τὰ μᾶλλον διαφέροντα μέρη.

«Σεβαστὴ ὁμήγυρις! Μεγαλοπρεπὲς ἔργον τέχνης ἀπεκαλύφθη πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν, καὶ ἀγαλλόμενοι χαιρετίζομεν τὸ ἀπαστράπτον μάρμαρον, τὸ μέλλον νὰ παραδώσῃ ταῖς μελλούσαις γενεαῖς τὴν εἰκόνα τοῦ εὐγενοῦς ἀνδρός, ὅπως αὐτὴ θερμὴ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ζῇ. . . μνημεῖον τῶν ἐνδόξων αὐτοῦ ἐργασιῶν καὶ δεῖγμα τοῦ εὐγνώμονος ἡμῶν θαυμασμοῦ! Δεκαετία παρῆλθεν ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ μέγας φυσιοδίφης, πρὸς ὃν μετὰ σεβασμοῦ ἀνεβλέπομεν, ἀφῃρέθη ἐκ μέσου ἡμῶν! Ἐν διαστήματι δὲ τοσούτου χρόνου ὁ πέπλος τῆς λήθης διεχύθη σχεδὸν ἐφ' ἅπασι τοῖς θνητοῖς, εἰ καὶ οὗτοι διὰ καλῶν κἀγαθῶν ἔργων διεκρίθησαν! Μόνον ἡ μνήμη ἐκείνου, ὅστις πράγματι μεγάλα κατώρθωσε πρὸς τὸ καλὸν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀνθίσταται μετ' ἐπιμονῆς τῷ ἀκαμάτῳ τοῦ χρόνου πελέκει· ἡ δόξα αὐτοῦ αὐξάνει μετὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐτῶν, καὶ ὅπως μόνον μακρόθεν δυνάμεθα νὰ θαυμάσωμεν τὰς Ἄλπεις ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ μεγαλοπρεπείᾳ, οὕτω ἀπομένει καὶ ταῖς μελλούσαις γενεαῖς νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν σπουδαιότητα τοιούτου ἀνδρὸς ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ ἐκτάσει. Ὅτι ὁ σήμερον πανηγυριζόμενος συγκαταλέγεται μετὰ τῶν εὐτυχῶν ἐκείνων, οἵτινες ὑπερβαλλόντως εἰργάσθησαν πρὸς προαγωγὴν τῆς ἀνθρωπότητος, νομίζω ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ, ῥίπτων βλέμμα ἐπὶ τῆς ζωηρᾶς καὶ πολυπληθοῦς ὁμηγύρεως, ἥτις πρὸς ἀνάμνησιν τοιούτου ἀνδρὸς ἐνταῦθα συνῆλθε. Ναί! μεγάλα καὶ ἐξαίσια κατώρθωσεν ὁ ἀνὴρ οὗτινος οἱ εὐγνώμονες συνάδελφοι καὶ φίλοι ἀνήγειρον τὸ μνημεῖον τοῦτο.

»Ἀκολουθήσωμεν διὰ βραχέων τὸν πολὺν τοῦ Λεΐβιχ βίον. Ὁ Ἰοῦστος Λεΐβιχ ἐγεννήθη ἐξ ἀφανοῦς οἰκογενείας τὴν 13 Μαΐου 1803 ἐν Δαρμστάτῃ. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦτο κύριος μικροῦ ἐμπορίου χρωματιστικῶν καὶ ἄλλων χημικῶν εἰδῶν· ἡ εὐκαιρία δὲ αὕτη, ἥτις ἐδόθη τῷ Ἰούστῳ νὰ γνωρίσῃ τοσοῦτον διαφόρους ὕλας καὶ τὰς ἀντιδράσεις αὐτῶν ἐκ τοῦ πλησίον, ἐκίνησεν ἀναμφιβόλως ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας τὸ διαφέρον αὐτοῦ πρὸς χημικὰ φαινόμενα. Παῖς ἔτι ἤρξατο καταγινόμενος μετὰ ζήλου εἰς τὴν ἐπιστήμην ἐκείνην, ἥτις ὑστερώτερον τὸν ἀνέδειξεν ἥρωα, μὴ ἀρκούμενος ὅμως εἰς τὰ γλίσχρα μέσα ἅτινα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διέθετον τὰ ἡμέτερα πανεπιστήμια, μετὰ βραχυχρόνιον διαμονὴν ἐν Βόννῃ καὶ Ἐρλάγγῃ, ἐστράφη πρὸς τὴν μητρόπολιν παρὰ τῷ Σηκουάνᾳ, ἥτις ὡς κέντρον τῶν πειραματικῶν ἐπιστημῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μεγάλως εἷλκε τοὺς

Digitized by Google

τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας σπουδάζοντας νέους. Ὑπὸ τῆς τύχης εὐνοηθεὶς κατώρθωσεν ὁ Λεΐβιχ ταχέως νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν πόθον τοῦτον, νὰ ἀκολουθήσῃ δηλ. τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ὑπὸ τοὺς περιφήμους διδασκάλους τῆς γαλλικῆς σχολῆς. Τὴν ἐν Παρισίοις διαμονήν του ἠδυνήθη μάλιστα νὰ παρατείνῃ χάριν τῶν μέσων, ἅτινα ὑπὲρ αὐτοῦ διέθεσεν ὁ τότε ἀρχιδοὺξ τῆς Ἕσσης Λουδοβῖκος Α΄, ἐν γένει ὅμως μεγάλας ἀπήντησε δυσχερείας ὡς ξένος ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει, ὧν καὶ περιγραφὴν μεταξὺ τῶν ἔργων του ὁ Λεΐβιχ κατέλιπε. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἡ τύχη ἦλθε βοηθός· ὁ Λεΐβιχ συνῆψε γνωριμίαν μετ' ἀνδρός, οὗτινος ἡ χεὶρ ὅλα τὰ ἐμπόδια πάραυτα ἐποίησεν ἐκποδών. Τῇ κρατερᾷ συνηγορίᾳ Ἀλεξάνδρου τοῦ Οὐμβόλδου ἠνεῴχθησαν ὡς διὰ μαγικῆς ῥάβδου τῷ πρὸς τὴν μάθησιν ὀργῶντι τὰ ἐργαστήρια τῶν Γάλλων χημικῶν. Τῆς συναντήσεως ταύτης τοῦ Οὐμβόλδου καὶ Λεΐβιχ πρὸ ἡμισείας ἑκατονταετηρίδος, πλήρεις διαφέροντος ἀναμιμνησκόμεθα ἐν ἐποχῇ μάλιστα, καθ' ἣν σχεδὸν ταυτοχρόνως εἴδομεν ἀνυψουμένους παρὰ τῷ Σπραίᾳ καὶ Ἰσάρῳ τοὺς ἀνδριάντας ἀμφοτέρων τῶν ἀνδρῶν. Ὁ περίφημος Γερμανὸς φυσιοδίφης μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν ὀξυνοίας ἀνεγνώρισε πάραυτα τὸ μέγα μέλλον τοῦ νέου συμπατριώτου, ἡ κρίσις του δὲ αὕτη ἔδει μετὰ παρέλευσιν οὐ πολλοῦ χρόνου νὰ ἐπιβεβαιωθῇ. Ὁ νεαρὸς Λεΐβιχ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ **Gay-Lussak** κατώρθωσε νὰ ἀνεύρῃ τὴν σύνθεσιν τῶν αἰνιγματωδῶν ἐκείνων μεταλλικῶν ἑνώσεων, αἵτινες ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνός μας ἦσαν ἐν χρήσει πρὸς πλήρωσιν τῶν φυσιγγίων, καὶ ὧν ἡ ἐξέτασις, ἕνεκα τοῦ ἐπικινδύνου αὐτῶν, εἶχε πτοήσῃ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πάντας τοὺς χημικούς. Διὰ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῆς βιομηχανίας τῶν ἐκρηκτικῶν ἑνώσεων, καὶ εἰς τὴν ἐπιστήμην νέαι ἠνεῴχθησαν ὁδοί.

»Μετὰ διετῆ ἐν Παρισίοις διαμονὴν ἐπέστρεψεν ὁ Λεΐβιχ εἰς Γερμανίαν, ὅπου, τῇ συστάσει Ἀλεξάνδρου τοῦ Οὐμβόλδου, ἀμέσως 23ἐτὴς ἔτι διωρίσθη ἔκτακτος, ὀλίγῳ δὲ βραδύτερον τακτικὸς καθηγητὴς τῆς χημείας ἐν **Giessen**. Ἐκεῖ, ἐν τῷ μικρῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ἕσσης παρὰ τῷ Λάνῃ, ἀπέκτησεν ὁ Λεΐβιχ τὴν παγκόσμιον αὐτοῦ φήμην.

»Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὡς γνωστὸν διὰ τῶν σπουδαίων ἐργασιῶν τοῦ **Lavoisier, Davy** κλ. αἱ βάσεις τῆς νεωτέρας χημείας εἶχον ἤδη τεθῇ. Πρὸς τοῦτο ὅμως ἐβοήθησε μόνον ἡ σπουδὴ τῶν ὀρυκτολογικῶν προϊόντων, ἐν ᾧ ἡ ἐξέτασις τῶν συστατικῶν τοῦ φυσικοῦ καὶ ζωϊκοῦ σώματος μερῶν ἦτο σχεδὸν πάντῃ παρημελημένη. Ὅθεν εὐρὺ πεδίον ἐργασίας ἔκειτο ἀνοικτὸν τῇ φιλεργίᾳ τοῦ νέου φυσιοδίφου, οὐδόλως δὲ οὗτος ἐβράδυνε νὰ λάβῃ αὐτοῦ κατοχήν. Καὶ ἐνταῦθα ἄρχεται ἡ ἀτελεύτητος σειρὰ λαμπρῶν ἐπιτυχιῶν, ἃς ἡ ἱστορία τῆς ὀργανικῆς χημείας ἀνέγραψε. Καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις καταμετρεῖ ὁ Λεΐβιχ τὸ εὐρύτατον τοῦτο πεδίον, οὐδὲν δὲ μέρος ὑπάρχει, ὅσον ἀπομεμακρυσμένον καὶ κρυπτὸν ἂν ᾖ τοῦτο, εἰς ὃ τὸ κατασκοπικὸν βλέμμα τοῦ πρὸς τὰ ἐμπρὸς ὁδεύοντος νὰ μὴ εἰσέδυσε.

»Καὶ νῦν θὰ ἦτο καιρὸς νὰ ἐξετάσωμεν καθ' ἕκαστα τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν τοῦ Λεΐβιχ εἰς τὸ βασίλειον τῆς ὀργανικῆς χημείας, νὰ ἀπεικονίσωμεν τὸ πολυποίκιλον τούτων κατά τε τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ περιεχόμενον, διὰ παραδειγμάτων νὰ ἀποδείξωμεν τὴν ἀκρίβειαν καὶ ἀσφάλειαν τῶν παρατηρήσεων, τὴν ἀκριβῆ ἐξήγησιν τῶν παρατηρηθέντων, τὴν ἀπεριόριστον τῶν πειραμάτων αὐτοῦ λογικήν. Τοιαύτη ὅμως ἀπαρίθμησις τῶν ἐργασιῶν τοῦ Λεΐβιχ δεῖται πολλῶν ὡρῶν, ἐν ᾧ ἐγὼ μόνον στιγμὰς δύναμαι νὰ διαθέσω· τούτου ἕνεκα περιορίζομαι ν' ἀναφέρω τὰς διαφόρους διευθύνσεις, καθ' ἃς τὸ μέγα τοῦτο πνεῦμα εἰργάσθη.

»Θαυμάζομεν τὸν κατακτητὴν τὸν νέας χώρας διὰ τὴν ἐπιστήμην κατακτήσαντα, εἰς ἐκεῖνον ὅμως ὅστις ταυτοχρόνως προητοίμασε καὶ τὰ ὅπλα, δι' ὧν ἐλπίζομεν τὰ ὑπ' αὐτοῦ κτηθέντα νὰ διατηρήσωμεν καὶ μεγαλύνωμεν πρέπει αἰωνίως νὰ εὐγνωμονῶμεν. Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Λεΐβιχ! Αὐτῷ χρεωστοῦμεν ὅλα τὰ πρὸς ἐπιστημονικὴν ἔρευναν βοηθήματα, ἐν αἷς τὴν πρώτην κατέχει θέσιν ἡ μεθοδικὴ διδασκαλία, ἧς σήμερον τοσοῦτον ἐπιτυχῶς ἐν τοῖς Γερμανικοῖς πανεπιστημίοις γίνεται χρῆσις· εἶνε σχεδὸν ἡ αὐτή, ἣν πρὸ ἡμισείας ἑκατονταετηρίδος ὁ Λεΐβιχ εἰς τὴν ἐπιστήμην εἰσήγαγε. Τὰ μεγαλοπρεπῆ δὲ ἡμῶν ἐργαστήρια εἰσὶν ἀντιγραφαὶ τοῦ μικροῦ ἐκείνου ἐργαστηρίου παρὰ τῷ Λάνῃ, ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἐπὶ δεκαετίας ὅλας τοὺς ἀρίστους τῶν περὶ τὴν χημείαν ἀσχολουμένων νέων ἐξ ὅλων τῶν ἐθνῶν περὶ αὐτὸν συνήθροισε.

»Ἐὰν ἡ ἱστορία τῆς ἐπιστήμης δὲν εἶχε νὰ ἀναγγείλῃ εἰμὴ τὰς περιφήμους τοῦ Λεΐβιχ ἐργασίας πρὸς ἀνοικοδόμησιν τῆς χημείας, τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἤθελε διαλάμπει χρυσοῖς γράμμασι ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς χημείας, δὲν θὰ ἱστάμεθα ὅμως σήμερον πρὸ τοῦ ἀνδριάντος αὐτοῦ πιθανώτατα, ἐὰν μὴ ὁ πανηγυριζόμενος δὲν ἤθελεν ὑπερπηδήσει τὰ ὅρια τῆς ἐπιστήμης ταύτης. Ἓν τῶν μεγάλων τοῦ Λεΐβιχ κατορθωμάτων εἶνε ὅτι οὗτος καθαρὸς ἐπιστήμων τὴν μεγίστην ᾐσθάνετο ἱκανοποίησιν, ὅτε ἠδύνατο νὰ ἐπωφεληθῇ τὰ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ κτηθέντα πρὸς λύσιν ζητημάτων τοῦ πρακτικοῦ βίου. Αἱ ἐπιστημονικαὶ αὐτοῦ ἐργασίαι περιεστρέφοντο ἐπὶ ζητημάτων, ἐφ' οἷς σήμερον σειρὰ ὅλη βιομηχανικῶν κλάδων στηρίζεται.

»Ἀλλ' ὅσον σπουδαῖαι καὶ ἂν ὦσιν αἱ ἐργα-

Digitized by Google

σίαι τοῦ Λεῖβιχ ἐπὶ τῶν διαφόρων κλάδων τῆς χημικῆς βιομηχανίας, σμικραὶ καταδείκνυνται αὗται ἀπέναντι τῆς μεγάλης ἐπενεργείας τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ἐπὶ δύο ἄλλων κλάδων τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, οἵτινες μεγάλως τὸ διαφέρον τῆς ἀνθρωπότητος κινοῦσι, τῆς γεωργίας καὶ φυσιολογίας.

»Ἡ γεωργία πρὸ πάντων ἐπιδείκνυσι τὰ λαμπρότερα τοῦ Λεῖβιχ κατορθώματα πρὸς τὸ καλὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Παράδοξον φαίνεται, πῶς τῇ νεωτάτῃ τῶν ἐπιστημῶν ἐναπέκειτο ῥιζικὴν νὰ ἐπενέγκῃ μεταρρύθμισιν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων τεχνῶν, τῇ γεωργίᾳ, καὶ πῶς ἡ μεταρρύθμισις αὕτη προῆλθεν ἀπὸ τῶν ἐργασιῶν φυσιοδίφου οὐδέποτε καλλιεργήσαντος ἀγρόν. Ἀπὸ χιλιετηρίδων ἐσπείρετο καὶ ἐθερίζετο, ἄνευ γνώσεως τῶν θεμελιωδῶν νόμων τοῦ φυτικοῦ βίου· περὶ τῆς ἐνεργείας τῆς κόπρου οὐδεμία ὑπῆρχεν ἀμφιβολία, περὶ τῆς σημασίας ὅμως αὐτῆς διὰ τὴν τροφὴν τῶν φυτῶν ἐπεκράτουν αἱ μᾶλλον παράδοξοι καὶ προληπτικαὶ ἰδέαι. Ὁ Λεῖβιχ γνωρίσας τὰς ἐπιστημονικὰς βάσεις τοῦ φυτικοῦ βίου, καὶ ἀνακαλύψας αὐτὸς πρῶτος τὴν ἀληθῆ φύσιν τῆς κόπρου, ἔδωκε τῷ γεωργῷ, οὕτως εἰπεῖν, τὴν κλεῖδα τῆς ἑαυτοῦ οἰκίας εἰς τὴν χεῖρα. Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ἔφερεν ὡς συνέπειαν τὴν τεχνητὴν τῆς κόπρου κατασκευήν, διὰ τῆς ἀναπτύξεως δὲ τῆς κατασκευῆς ταύτης ἡ γεωργία ἀπὸ τέχνης ἀνῆλθεν εἰς ἐπιστήμην· αἰωνία λοιπὸν δόξα διὰ τὸν Λεῖβιχ θὰ μείνῃ ὅτι αἱ ἐργασίαι αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γεωργικῆς χημείας νέαν σημειοῦσιν ἐποχὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς γεωργίας.

»Ἡ τροφὴ τοῦ ζώου εἶνε ἐν τέλει τὸ φυτόν· ἐὰν λοιπὸν ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς γεωργίας εἶνε ἡ τροφὴ τοῦ ζώου, φυσικώτατον φαίνεται, ὅτι ὁ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ φυτοῦ ἀνερευνήσας ἤθελε προσπαθήσει ν' ἀνεύρῃ καὶ τὴν τύχην τοῦ φυτοῦ ἐν τῷ ζωϊκῷ σώματι. Τοιούτου ὅμως πειράματος ἐπιτυχίαν δύναται νὰ περιμένῃ μόνον ὁ ἐπιχειρῶν τὴν ἐξέτασιν τῶν ὅρων τοῦ ζωϊκοῦ βίου ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ ἐκτάσει. Τὸ γιγάντειον τοῦτο ζήτημα δὲν ἐφάνη δυσχερὲς τῷ ἀκαμάτῳ τοῦ Λεῖβιχ πνεύματι· τῇ εὐθύτητι δὲ καὶ καρτερήσει τοῦ πνεύματος αὐτοῦ χρεωστοῦμεν σειρὰν ὅλην παρατηρήσεων περὶ τῶν συστατικῶν τοῦ ζωϊκοῦ σώματος μερῶν καὶ τῶν ἐν αὐτῷ συμβαινόντων, ἥτις οὐχὶ ὀλίγον συνέτεινε πρὸς ἀπαθανάτισιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Λεῖβιχ.

»Ὅπως δὲ αἱ ἐργασίαι αὐτοῦ περὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ φυτοῦ ἐφάνησαν ὠφέλιμοι τῇ ἀνθρωπότητι ὁλοκλήρῳ, οὕτω καὶ αἱ σπουδαὶ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ζωϊκῆς χημείας δὲν εἶχον μόνον ἐπιστημονικὸν διαφέρον, ἀλλ' ἀμέσως ἐχρησίμευον πρὸς λύσιν ζητημάτων τοῦ πρακτικοῦ βίου. Μόλις ἡ ὑπὸ τοῦ Λεῖβιχ ἐξέτασις τοῦ κρέατος εἶχε διδάξῃ μέθοδον ἁπλουστάτην πρὸς ἀποχώρισιν τῶν οὐσιωδῶν τοῦ ζωμοῦ συστατικῶν, καὶ ἀμέσως βιομηχανία καὶ ἐμπόριον ἤρξαντο τὰ κτήματα τῆς ἐπιστήμης νὰ καρποῦνται. Ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ἀπολαύει ἡ Εὐρώπη τὸν πλοῦτον κρέατος ἐκ τοῦ ἄλλου ἡμισφαιρίου κομιζομένου ἐν εἴδει ἀπολαυστικοῦ μέσου, ὅπερ ἐν διαστήματι ὀλίγου χρόνου τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἔλαβεν ἐξάπλωσιν οἵαν ὁ καφὲς καὶ τὸ τέϊον.

»Ὁ Λεῖβιχ εἶχεν ἀνέλθει ἤδη εἰς τὸ ἔπακρον τῆς δόξης του, ὅτε ὁ βίος του νέαν ἔλαβε ῥοπήν, τρέψασαν τὴν δραστηριότητα αὐτοῦ εἰς νέας διευθύνσεις. Ἦτο ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς Μαξιμιλιανὸς Β΄ συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ἀνυψώσῃ τὴν λαμπρὰν ταύτην πόλιν, ἀπὸ μιᾶς γενεᾶς ἤδη πατρίδα τῆς γερμανικῆς τέχνης, εἰς κέντρον τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης. Μία τῶν πρώτων προσκλήσεων ἦτο ἡ τοῦ Λεῖβιχ. Δυσχερὲς ἦτο ἔργον ν' ἀπομακρύνῃ τις τὸν Λεῖβιχ ἀπὸ τοῦ μικροῦ του παρὰ τῷ Λάνῃ ἐργαστηρίου, ὁ βασιλεὺς ὅμως διὰ παρακλήσεων τὸ κατώρθωσε.

»Μακρὸν θὰ ἦτο ἔργον, ἐὰν ἤθελον νὰ περιγράψω τὴν πολλαπλῆν τοῦ Λεῖβιχ ἐνεργητικότητα ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ θέσει, τὴν ἐπιρροὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς διδασκαλίας τῆς γεωργίας καὶ τῆς βιομηχανίας, πῶς οὗτος, ὡς καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς νεότητος αὐτοῦ, ἐνθουσιῶντας ἀκροατὰς περὶ αὐτὸν συνήθροισε, καὶ πῶς κατώρθωσε νὰ συστήσῃ τὴν λαμπρὰν ταύτην σχολήν, ἥτις καὶ σήμερον ἔτι ἀνθεῖ ὑπὸ τὸν ἐπάξιον αὐτοῦ διάδοχον ἐν Μονάχῳ.

»Ἀρκοῦμαι μόνον νὰ προσθέσω ἓν ἔτι φύλλον εἰς τὸν στέφανον, ὃν πρὸ τοῦ μνημείου τούτου κατέθεσα, μνημονεύων τοῦ εὐγενοῦς τοῦ ἀνδρὸς χαρακτῆρος.—Πνεῦμα καὶ καρδία ἡμιλλῶντο ἀλλήλοις περὶ τοῦ πρωτείου ἐν τῇ εὐγενῇ ταύτῃ φύσει. Εὐτυχὴς ὁ φίλος ὁ ῥίψας ἄγκυραν ἐν τῇ καρδίᾳ ταύτῃ! Ἀπαραμείωτος πίστις πρὸς τοὺς φίλους, ἀκάματον διαφέρον καὶ ἐθελοθυσία ἐχαρακτήριζον τὸν ἄνδρα τοῦτον καὶ ἐχρησίμευον αὐτῷ ὡς ὁδηγός. Τὰ αὐτὰ δὲ εὐγενῆ αἰσθήματα ἔβλεπέ τις καὶ ἐν τῇ καθημερινῇ του μετὰ τῶν ἀνθρώπων συμπεριφορᾷ. Ἐκ τούτου ἡ γοητεία ἣν ὁ Λεῖβιχ ἐξήσκει εἰς τοὺς περὶ αὐτόν.

»Πᾶς ὁ ἀναπολῶν τὸν πλούσιον τοῦτον βίον ἀναμιμνήσκεται τῶν ὡραίων ἐκείνων λέξεων, δι' ὧν ὁ **Hamlet** πανηγυρίζει τὴν μνήμην τοῦ πατρός του.

He was a man, take him for all in all
I shall not look upon his like again».

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ πανηγυρικοῦ παρέδωκεν ὁ ῥήτωρ τὸν ἀνδριάντα τῷ δημάρχῳ τῆς πό-

λεως, ὅστις δι' ὀλίγων εὐχαριστηρίων λέξεων ἀνταπήντησε. Τούτου γενομένου ἐτόνισεν ἡ μουσικὴ καὶ ὁ χορὸς τὸν ὕμνον, ταὐτοχρόνως δὲ ἀπέθεσαν οἱ διάφοροι σύλλογοι, ἡ πόλις, τὸ πανεπιστήμιον κλ. ὡραίους στεφάνους δάφνης μετὰ ταινιῶν ἐπὶ τοῦ μνημείου.

'Εν Μονάχῳ, τῇ 6 Αὐγούστου 1882. Ι. Η Π.

ΕΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΘΙΕΡΣΟΥ

Καθ' ὃν χρόνον ὁ Θιέρσος ἦτο πρόεδρος τῆς γαλλικῆς Δημοκρατίας μετέβη νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν γενέθλιον αὐτοῦ πόλιν.

Ὁ ἀνώτατος τῆς πολιτείας ἄρχων ἠρέσκετο νὰ περιέρχεται μόνος εἰς τὰς ὁδούς, ἡμέραν δέ τινα διερχόμενος ἔμπροσθεν στρατῶνος παρατηρεῖ τὸν σκοπόν, ὅστις εἶχεν ἀκουμβήσει παρ' ἑαυτὸν τὸ ὅπλον του, καὶ, ἀφοῦ ἐκένωσε τὸ πινάκιόν του, συνεπλήρου τὸ γεῦμά του μὲ τεμάχιον τυρίου.

Ὁ Θιέρσος αἰσθανθεὶς ἐνδιαφέρον πρὸς τὸν στρατιώτην ἐκεῖνον, πλησιάζει καὶ ἀποτείνει αὐτῷ τὸν λόγον :

— Ἔ ! φίλε, δὲν μοῦ λὲς, πῶς τὰ περνᾶτε 'ς τὸ τάγμα ;

— Μπᾶ ! καὶ γιατί ἐρωτᾷς, παρακαλῶ, τοῦ λόγου σου ;

— Γιατὶ ἐνδιαφέρομαι ὀλίγον, ἀπαντᾷ ὁ Θιέρσος.

— Τί, μήπως κ' εἶσαι δεκανέας ;

— Εἶμαι περισσότερο ἀπὸ δεκανέας.

— Λοχίας !

— 'Ακόμα 'πάνω.

— Μπᾶ, νὰ εἶσαι τάχατες ἀνθυπολοχαγός, ἔ ;

— Καὶ περισσότερον.

— Λοχαγός ;

— 'Ακόμη δὲν τὸ 'βρῆκες.

— Τί διάβολο λοιπόν ; ταγματάρχης .... συνταγματάρχης .... στρατηγός ; ...

— Οἱ στρατηγοὶ ὑπακούουν εἰς τὰς διαταγάς μου.

— Καλὲ τί μοῦ λὲς, ἄνθρωπε ; Μήπως καὶ θὲς νὰ μοῦ περάσῃς γιὰ ὑπουργός ;

— Εἶμαι ἀνώτερος καὶ τοῦ ὑπουργοῦ.

— Ἔ ... τότε λοιπὸν χωρὶς ἄλλο πρέπει νὰ εἶσαι ὁ μπάρμπα-Θιέρσος. Πιάσε 'δῶ τὸ ψωμὶ καὶ τὸ τυρί μου γιὰ νὰ σοῦ παρουσιάσω ὅπλα. δ. —

ΑΓΑΘΟΤΗΣ ΗΓΕΜΟΝΟΣ

Διηγοῦνται ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας 'Ιωσὴφ Β΄ ταξειδεύων ἐν Γαλλίᾳ, ἀφίκετο εἴς ταχυδρομικόν τινα σταθμὸν ταχύτερον ἢ ὅσον προσεδοκᾶτο, καὶ τούτου ἕνεκα δὲν εὗρε τοὺς ἀναγκαιοῦντας ἵππους πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ ταξειδίου. Ὁ διευθύνων τὸν σταθμὸν, μὴ γνωρίζων τὸν αὐτοκράτορα, παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ περιμένῃ, λέγων ὅτι ἀπέστειλεν ὅλους τοὺς ἵππους τοῦ σταθμοῦ, ἵνα φέρωσι τοὺς συγγενεῖς του καὶ φίλους, ὅπως παραστῶσιν εἰς τὸ βάπτισμα νεογεννήτου τέκνου του. Ὁ κόμης Φάλκενστεν (ὑπὸ τοῦτο τὸ ὄνομα ἐταξείδευεν ὁ 'Ιωσὴφ ἵνα μένῃ ἀγνώριστος) προτείνει νὰ γείνῃ αὐτὸς ἀνάδοχος τοῦ τέκνου, καὶ γίνεται δεκτός. 'Ενῷ δ' ἔμελλε ν' ἀρχίσῃ ἡ τελετὴ τοῦ βαπτίσματος, ὁ ἱερεὺς ἐρωτᾷ τὸ ὄνομα τοῦ ἀναδόχου. — 'Ιωσήφ, ἀποκρίνεται ἐκεῖνος. — Καλά· καὶ τὸ οἰκογενειακόν σας ὄνομα ; ... — 'Αρκεῖ τόσον· 'Ιωσήφ. — 'Αλλὰ ... — Τότε γράψατε 'Ιωσὴφ Δεύτερος. — Δεύτερος ! καλὰ, καὶ τὸ ἐπάγγελμα ; ... — Αὐτοκράτωρ.

Εἰς τὸν λόγον τοῦτον ὁ πατὴρ καὶ οἱ παριστάμενοι ἔκπληκτοι κλίνουσι γόνυ εὐχαριστοῦντες τὸν ἡγεμόνα διὰ τὴν τιμὴν, ἣν τοῖς ἔκαμεν.

Ὁ δ' αὐτοκράτωρ ἀναχωρῶν τοῖς ἀφῆκε δείγματα γενναῖα τῆς εὐμενείας του, καὶ ὑπεσχέθη νὰ μὴ λησμονήσῃ τὸν ἀνάδεκτόν του.

Κα Κ*

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ κ. Μ* θέλων νὰ διώξῃ τὸν ὑπηρέτην του, προσκαλεῖ αὐτὸν καὶ τῷ λέγει·

— Νικόλα, τοῦ λοιποῦ δὲν θὰ ζήσωμε πλέον μαζῆ 'ςὲ τοῦτο 'δῶ τὸ σπῆτι.

— Καὶ ποῦ σκοπεύετε λοιπὸν νὰ 'πᾶτε νὰ καθήσετε ἡ εὐγενεία σας ; ἀποκρίνεται ὁ Νικόλας.

* * *

Δικηγόρος ἠγόρευεν ἐν τῷ δικαστηρίῳ μετὰ πάθους καὶ φωνῆς ἰσχυρᾶς. Αἴφνης ἀντηχεῖ ἐκ τῆς ὁδοῦ δυνατὸς καὶ παρατεταμένος ὀγκηθμὸς ὄνου, καλύψας ἐντελῶς τὴν φωνὴν τοῦ δικηγόρου. Εἷς τῶν παρισταμένων συναδέλφων του προσκαλεῖ τοῦτον νὰ διακόψῃ τὴν ἀγόρευσίν του μέχρις οὗ παύσῃ ἡ δυσάρεστος συναυλία, ὅπερ καὶ ἔπραξεν ὁ ἀγορεύων. Ὅταν δ' ὁ ὄνος ἐτελείωσε τὴν ἠχηρὰν μελῳδίαν ὁ δικηγόρος ἐπανέλαβεν οὕτω τὴν σειρὰν τοῦ λόγου του : Παρακαλῶ τὸ δικαστήριον νὰ μὲ συγχωρήσῃ ὅτι διέκοψα τὴν ἀγόρευσίν μου· τοῦτο ὅμως ἔπραξα πρὸς χάριν τοῦ ἐντίμου συναδέλφου μου.

* * *

'Εν τῷ στρατῶνι τοῦ πεζικοῦ ὁ λοχίας καταγράφει τὰ ὀνόματα τῶν νεοσυλλέκτων.

— Πῶς λέγεσαι σύ ; ἐρωτᾷ τὸν πρῶτον.

— Δημήτριος Λαπάρας.

— Μὲ ἕνα π ἢ μὲ δύω γράφεις τὸ ἐπώνυμόν σου.

Digitized by Google

— Κατὰ τὴ περίστασι; κὺρ λοχία. Ἂν γράφω μὲ τὸ *χουζοῦρί* μου τὸ γράφω μὲ δύω π, ἂν γράφω ὅμως *μὲ βία* τότε πάντοτε μὲ ἕνα!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Ἡ ἀλαζονεία πηγὴν ἔχει τὴν μετριότητα, τὴν ὁποίαν ζητεῖ τεχνηέντως νὰ ἀποκρύψῃ. Ὁ ἀλαζὼν ἵσταται μακρὰν τῶν ἄλλων, διότι ἀσφαλῶς εἰξεύρει ὅτι θὰ ἐφαίνετο πολὺ κατώτερος ἐκ τοῦ πλησίον δεικνύμενος. Διὰ τῆς ἀλαζονείας ὁ ἄνθρωπος καλύπτει ἐλαττώματα καὶ ἀδυναμίας, τὰς ὁποίας αὐτὴ πάλιν ἡ ἀλαζονεία προδίδει καὶ καθιστᾷ καταδήλους.

—

Εἰμπορεῖ ἐνίοτε νὰ φαίνεται ἀνόητος ὁ ἔχων πνεῦμα· ἀλλ' οὐδέποτε θὰ φανῇ τοιοῦτος ὁ ἔχων κρίσιν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Ὁ καταρράκτης τοῦ Νιαγάρα ἐξακολουθεῖ προσελκύων τοὺς παρατόλμους κολυμβητάς, ἵνα ἐπὶ προφανεῖ κινδύνῳ τῆς ἰδίας ζωῆς ἀποπειραθῶσι τὴν διάβασιν αὐτοῦ. Ὁ ἐκ Σαλαμάγκας πλοίαρχος **Rhodes**, διάσημος κολυμβητὴς καὶ ἐφευρέτης σωσιβίου τινὸς στολῆς, ἔγραψε πρὸς τὸν κ. **Neilson**, ἐπιμελητὴν τοῦ παρὰ τὸν καταρράκτην ὑπάρχοντος *πάρκου*, προτείνων αὐτῷ τὴν σύναψιν συμφωνίας ἐπὶ σκοπῷ διαβάσεως τοῦ Νιαγάρα. Λέγει ὅτι ἀναδέχεται νὰ διακολυμβήσῃ, φέρων τὴν σωσίβιον στολὴν αὐτοῦ, τὸ ῥεῦμα καὶ τὴν μεγάλην δίνην, καταβάλλει δ' ὡς ἐγγύησιν τῶν λόγων του τὸ ποσὸν 1000 λιρῶν. Ἐπειδὴ δ' ὁ ἐπιμελητὴς **Neilson** ἀπήντησεν αὐτῷ ὅτι οὐδόλως ἐπεθύμει νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὸ ἀπεγνωσμένον αὐτοῦ τόλμημα, ὁ πλοίαρχος **Rhodes** ἔγραψε νέαν ἐπιστολήν, δι' ἧς τῷ ἀναγγέλλει ὅτι ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς τὸν Νιαγάραν, καὶ ἐὰν αἱ ἀρχαὶ ἐπιτρέψωσιν αὐτῷ, θέλει ἀποπειραθῇ τὴν διάβασιν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὅπου καὶ ὁ πλοίαρχος **Webb**, κολυμβῶν μέχρι τῆς ἀντίπεραν ἀκτῆς τοῦ Καναδᾶ, ἵνα δείξῃ εἰς τὸν κόσμον τί ἀξίζει ἡ σωσίβιος στολή του.

«Τὸ τόλμημα τοῦτο, λέγει, δὲν ἀποπειρῶμαι οὔτε χάριν φήμης, οὔτε χάριν χρημάτων, ἀλλ' ἁπλῶς ἵνα δείξω ὅτι δύναμαι ἀσφαλῶς καὶ ἀκινδύνως νὰ διεξαγάγω αὐτὸ χάρις εἰς τὴν στολήν μου, τὴν ῥώμην καὶ δεξιότητά μου. Εἰς 9 ἡμέρας φθάνω εἰς τὸν καταρράκτην ἵνα ἐκτελέσω τὸ σχέδιόν μου, ἐὰν δέ τις πειραθῇ νὰ μ' ἐμποδίσῃ, θὰ τὸν λάβω ὑπὸ τὴν μασχάλην καὶ θὰ τὸν ἀναγκάσω νὰ κάμῃ τὸ λουτρὸν μετ' ἐμοῦ».

Ὡς τεκμήριον ἐνθαρρυντικὸν περὶ τῆς διαβάσεως ἀναφέρεται ὅτι βαρέλιόν τι ἡμίμεστον ὕδατος κεκοσμημένον ὑπὸ σημαιῶν ῥιφθὲν εἰς τὰ ῥεύματα τοῦ Νιαγάρα διῆλθεν αὐτὰ ἀβλαβές, χωρὶς οὐδὲ μίαν μόνην στιγμὴν νὰ γείνῃ ἄφαντον εἰς τοὺς θεωμένους.

ΥΓΙΕΙΝΗ

—

Θεραπεία τῶν διαλειπόντων πυρετῶν διὰ τοῦ λειμωνίου.

Ἀναγινώσκομεν εἰς τὴν «**Gazzeta medica Italiana**» τῆς 10 Μαρτίου ε. ε. ὡς καὶ εἰς τὸ «**Journal d'Hygiène**», ὅτι ὁ ἰατρὸς κ. **Maglieri** μετεχειρίσθη ἐπωφελῶς κατὰ τῶν διαλειπόντων πυρετῶν τὸ ἀφέψημα τοῦ λειμωνίου.

Ὁ κ. **Maglieri** μετεχειρίσθη τὸ παράδοξον τοῦτο φάρμακον μετὰ πλήρους ἐπιτυχίας, οὐ μόνον κατὰ τῶν χρονίων διαλειπόντων πυρετῶν καὶ τῶν ἐκ τούτων καχεξιῶν, αἵτινες ἦσαν λίαν προκεχωρημέναι καὶ δὲν ἐνέδιδον εἰς τὰ λοιπὰ γνωστὰ φάρμακα, ἀλλ' ἐπίσης καὶ εἴς τινας περιπτώσεις κακοήθων πυρετῶν!

Παρακαλεῖ δὲ ὁ κ. **Maglieri** τοὺς συναδέλφους του νὰ μεταχειρισθῶσι τὸ φάρμακον καὶ δημοσιεύσωσι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν παρατηρήσεών των. Κατ' αὐτὸν τὸ ἀφέψημα τοῦ λειμωνίου παρέχει τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα καὶ ἀνώτερα ἐκείνων τῆς κινίνης. Εἴς τινας περιστάσεις, καθ' ἃς ἡ χρῆσις τῆς κινίνης ἀπέτυχε, τὸ ἀφέψημα τοῦ λειμωνίου ἀπέβη ἀνυσιμώτατον. Ἐπιτρέπεται δὲ ἡ χρῆσις αὐτοῦ καὶ ὅταν ὑπάρχῃ κατάρρους τῶν ὀργάνων τῆς πέψεως, οὐδὲ παρουσιάζει τὰ δυσάρεστα ἐπακόλουθα, τὰ ἐκ τῆς χρήσεως τῆς κινίνης, ἤτοι ἐμβοὴν τῶν ὤτων καὶ ἐρεθισμὸν τῶν βλεννομεμβρανῶν.

Καὶ αἱ παρατηρήσεις δέ, τὰς ὁποίας συνέλεξεν ὁ κ. **Titus Piacentini** ἐπὶ ἀτόμων πασχόντων πρὸ πολλοῦ τοιαύτας χρονίας ἑλώδεις καχεξίας, ἐπιβεβαιοῦσι τὴν δραστικότητα τοῦ ἀφεψήματος τοῦ λειμωνίου.

Ἰδοὺ δὲ τίνι τρόπῳ παρασκευάζεται τὸ ἀφέψημα τοῦτο:

Λαμβάνεται ἓν λειμώνιον λίαν πρόσφατον, κόπτεται εἰς τεμάχια μικρά, χωρὶς νὰ καθαρισθῇ ὁ φλοιός, τίθενται ταῦτα ἐν πηλίνῳ δοχείῳ νέῳ καὶ βράζονται μετὰ τριῶν φλυζανίων ὕδατος, μέχρις οὗ μείνῃ τὸ ἓν φλυζάνιον. Τὸ ὑπόλειμμα τοῦτο τῆς βράσεως διηθεῖται εἶτα διὰ νέου πανίου καὶ ἰσχυρῶς πιέζεται. Ἀκολούθως δὲ ψυχραίνεται τὸ ὑγρὸν ἐπὶ μίαν νύκτα, καὶ λαμβάνουσι τοῦτο οἱ πάσχοντες εἰς δύο ἢ τρεῖς δόσεις τέσσαρας ὥρας πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ.

Εὔκολον καὶ εὔωνον τὸ φάρμακον.

Ξ.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Ἀριθ. 401 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ'

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου 9.

4 Σεπτεμβρίου 1883

Η ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ

Διήγημα.

Τῇ 1 Μαρτίου τοῦ 1814, περὶ τὴν τετάρτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, οἱ κάτοικοι τοῦ Ὠπλεσιὲ ἦσαν συνηγμένοι ἐν τῇ αὐλῇ ἐγκαταλελειμμένης τινὸς ἐπαύλεως. Ὁ πραγματευτὴς τοῦ χωρίου εἶχεν ἔλθει ἀπὸ τὴν Φέρην· ἅμα δ' ὡς εἶδον αὐτὸν πάντες προσέδραμον νὰ μάθωσιν εἴδησίν τινα. Ἀπὸ τῆς χθὲς τὸ τηλεβόλον ἔβρεμε μακρόθεν· τὰ πρωσικὰ συντάγματα ἐχώρουν ἐν σπουδῇ πρὸς τὸ Σουασόν· τί συνέβαινεν; Οἱ γέροντες χωρικοί, ὧν ἐφείσθη ἡ στρατολογία, συνωθοῦντο, τοὺς πόδας ἐν τῷ πηλῷ ἔχοντες, προέτεινον τὴν κεφαλὴν ὅπως κάλλιον ἀκροασθῶσι, δι' ἀπλήστου δὲ βλέμματος ἠρώτων τὸν πραγματευτήν, ὅστις κατεσπιλωμένος ὑπὸ πηλοῦ καὶ τὸν πῆχύν του ὑπὸ τὸν βραχίονα κρατῶν ἀνεπαύετο ὀρθὸς εἰς ἁμάξιόν τι στηριζόμενος. Αἱ θύραι τῶν σταβλων ἦσαν ἀνοικταί· ὁ σιτοβολὼν κενὸς ἐπεδείκνυε σκυθρωπὴν τὴν μικράν του θύραν εἰς τὸν δύοντα ἥλιον· καλαύροπες ἀνεστραμμένοι, ἱπποσκευαὶ ἄμορφοι ἔκειντο κατὰ γῆς· οὐδεμία ὄρνις οὔτε ἐν τῇ αὐλῇ οὐδὲ ἐν τῷ ὀρνιθῶνι. Τὰ πάντα ἐμαρτύρουν φυγὴν ἐκεῖθεν καὶ ἐρημίαν.

Γυνή τις, νέα εἰσέτι, ἐκάθητο ὀκλαδὸν ἐπὶ τῆς φλιᾶς τοῦ οἰκήματος, τὰς χεῖρας ὑπὸ τὴν ποδιὰν αὐτῆς ἔχουσα, ὠχρὰ καὶ ἀκίνητος ὡς λιθίνη ἕδρα. Ὑψηλὴ τριανταφυλλιά, ἀναρριχωμένη ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ οἴκου, ἔσειεν ὑπὲρ αὐτὴν τοὺς λεπτούς της κλῶνας, ἀπογυμνωθέντας ὑπὸ τοῦ χειμῶνος.

— Ὅλ' οἱ 'δικοί σου ἔφυγαν, Γιαννούλα, εἶπε γέρων τις, διελθὼν παρ' αὐτῇ· κ' ἡ γυναῖκές μας σὲ 'λίγο θὰ φύγουν κι'αὐταίς· γιατί δὲν κάνεις καὶ σὺ ὅ,τι κάνουν ἡ ἄλλαις;

— Ἐγὼ δὲν ἔχω τίποτε νὰ χάσω πλειά· θὰ 'πεθάνω ἐδῶ, εἶπεν ἡ γυνὴ δι' ὑποκώφου φωνῆς. Ὁ ἄνδρας μου ἐφύτεψε ἐμπρὸς 'ς αὐτὴν τὴν πόρτα τὴν τριανταφυλλιά, τὴν ἡμέρα ποῦ μᾶς ἐστεφάνωσεν ὁ παπᾶς· ἀπὸ τότε ῥίζωσα κ' ἐγὼ μαζί της καὶ δὲν θὰ τὸ κουνήσω ἀπὸ 'δῶ. Ἐδῶ θἄρθῃ νὰ μὲ ζητήσῃ, ἂν εἶνε θέλημα Θεοῦ.

Ὁ γέρων ὑπὸ συμπαθείας καταληφθείς, ἠθέλησε νὰ προσείπῃ λέξεις τινάς· ἀλλ' ἡ Γιαννούλα ἀνηγέρθη αἰφνιδίως καὶ σφίγγουσα τὸν βραχίονα αὐτοῦ ἰσχυρῶς, ἐψιθύρισεν:

— Ἄκουσε!

Ὁ πραγματευτής, ἐπιμόνως ἐρωτώμενος, ὕψου τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

— Ναί, παιδιά, ἔχομε καινούργιαις εἰδήσεις. Ἠμπορεῖ νὰ 'πῇ κανεὶς πῶς ἐγλυτώσαμε. Οἱ ἀναθεματισμένοι ποῦ ἐτόλμησαν νὰ πατήσουν τὸ χῶμά μας δὲν θὰ ξαναϊδοῦν πλειὰ τὸν τόπον τους.

— Δὲν 'μπορεῖ νὰ σκοτωθοῦν ὅλοι, εἶπεν εἷς. Εἶνε πολλοί.

— Τί εἶν' αὐτὰ ποῦ μοῦ ψάλλεις; Οἱ 'δικοί μας θὰ κτυπήσουν πρῶτα τὸν ἕνα κ' ἔπειτα τὸν ἄλλον· αὐτὸ εἶνε σχέδιο τοῦ Τονδοῦ· ὁ Τονδοῦς 'πάγει ἐπάνω τους ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, ἐν ᾧ ὁ Μορτιὲ τοὺς κτυπᾷ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. Οἱ Πρῶσοι ἔχασαν τὸ θάρρος των καὶ πηγαίνουν 'πίσω 'πίσω πρὸς τὸ ποτάμι Αἶν· θὰ πιοῦν ὅλοι τὸ τελευταῖό των νερό. Οἱ σωματοφύλακες καὶ οἱ Κοζάκοι θὰ τὴν πάθουν κατόπι· θἄρθῃ κι'αὐτῶν ἡ ἀράδα, μὴ σᾶς μέλῃ.

— Τὰ γεφύρια τἄκοψαν;

— Μονάχα εἰς τὸ Σοασσὸν μένουν ἀκόμα γεφύρια· μὰ αὐτὰ δὲν φοβοῦνται, τὰ φυλάγουν τὰ κανόνια, καὶ τί κανόνια! 'Πιάσθηκαν εἰς τὸ δόκανο οἱ φίλοι· σὲ 'λίγο τελειόνουν τὰ βάσανά μας.

— Ἀπὸ τὸ στόμα σου κ'εἰς τοῦ Θεοῦ τ'αὐτί, πραματευτή, γιατὶ ἡ δυστυχία μας εἶνε πολὺ μεγάλη.

— Δὲν πιστεύεις πῶς ἐγλυτώσαμε, ἀφ'οῦ οἱ Πρῶσοι τρέχουν σκόρπιοι εἰς ὅλους τοὺς δρόμους καὶ οἱ Οὐσσάροι τοῦ Τονδοῦ τοὺς πιάνουν ἑκατὸ ἑκατὸ 'σὰν ζῶα; Δὲν τοὺς βλέπεις πῶς γυρνοῦν ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ καθημέρα, μακρυὰ ἀπὸ τὰ συντάγματά των;

— Αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια.

— Λοιπὸν αὐτὸ θὰ 'πῇ πῶς θὰ φύγουν· ἡ νίκη εἶνε 'δική μας. Ἀλλὰ πρέπει νὰ βοηθήσητε τοὺς στρατιώτας μας· κάτι ἀποσπάσματα, κάτι μοναχικὰ στρατεύματα, ξεκάνετέ τα, εἶνε 'δική σας δουλειά. Ἀκοῦστε· νὰ ἡ διαταγή. Ἄς διαβάσωμε πρῶτα τὸ δελτίο τοῦ στρατάρχη Μορτιέ.

Digitized by Google

Ὁ πραγματευτὴς ἀνέγνω ἐν μέσῳ βαθυτάτης σιγῆς·

«Κάτοικοι τῶν ἀγρῶν, σηκωθῆτε κατὰ τῶν ἐπιδρομέων. Ἁρπάξατε τὰ ὅπλα, τὰ ὁποῖα ἐγκατέλειψεν ὁ ἐχθρὸς ἀποκαμωμένος· ὑπερασπισθῆτε τὰς οἰκίας σας, κόψατε τὰς γεφύρας, ἀγωνισθῆτε μαζί μας διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος».

— Δὲν εἶνε αὐτὸ μονάχα, εἶπεν ὁ πραγματευτής· ὁ αὐτοκράτωρ σᾶς προστάζει (νὰ τὸ τυπωμένο χαρτὶ) νὰ σημάνετε ταῖς καμπάναις διὰ σύνθημα, νὰ σκαλίξετε τὰ δάση, νὰ κτυπήσετε τὰς ὀπισθοφυλακὰς τῶν συνταγμάτων, νὰ πολεμήσητε 'σὰν ἀληθινοὶ Γάλλοι ἐναντίον τῶν ξένων. Διὰ κάθε χωρικὸ ποὺ ἐτουφεκίσθη θὰ σκοτώσῃ ἕνα Πρῶσο.

Οἱ ἀκροαταὶ ἐθεώρουν ἀλλήλους, ἀναποφάσιστοι, διστάζοντες. Ὁ πραγματευτὴς ἐφώναξε:

— Κουφοὶ λοιπὸν εἶσθε; Ἔχετε πειὸ 'λίγη καρδιὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους; Παντοῦ πολεμοῦν· οἱ γεωργοί μας ἔχουν πιάσει τὰ δάση τοῦ Δόλ, οἱ Βρενελλιῶται φυλάγουν τὸ δάσος των. Σεῖς φοβᾶσθε;

— Ὄχι, δὲν φοβούμεθα, ἀπήντησε τραχέως χειρῶναξ τις, τυλώδεις ἔχων τὰς χεῖρας· μὰ πρέπει νἄχωμε ἕνα ἀρχηγό.

— Εἰς τὸ καρτέρι ἡ δουλειὰ γίνεται καὶ χωρὶς ἀρχηγό· ὁ πειὸ παλληκαρᾶς 'πάγει ἐμπρὸς καὶ οἱ ἄλλοι πᾶνε κατόπι του.

— Θαρρεῖς πῶς ἔχομε καὶ ὅπλα; Δέκα τουφέκια καὶ μπαροῦτι βρεγμένο γιὰ εἴκοσι τρεῖς ποὺ εἴμασθε.

— Καὶ δὲν ἔχετε δρεπάνια, ἀξίνια, τσεκούρια μὲ γερὰ μανίκια; Ἐντροπή σας! Εἶνε ἀνάγκη μιὰ γυναῖκα νὰ σᾶς μάθῃ πῶς οἱ ἄνδρες πρέπει νὰ ἐκδικηθοῦνε;

Ταῦτα εἶχεν εἴπει ἡ Γιαννούλα. Ὠχρά, μεταβεβλημένη, τοὺς βραχίονας σταυροειδῶς τεταμένους ἔχουσα, ἵστατο ὀρθὴ παρὰ τὸν πραγματευτήν. Οἱ χωρικοὶ ἐρρίγησαν ἐκ τῆς πνοῆς τῶν φλογερῶν της λόγων.

— Ἐγὼ δὲν λέγω πὼς δὲν 'πάγω νὰ κτυπήσω τοὺς ἐχθρούς, ἐψιθύρισεν εἷς.

— Οὔτ' ἐγώ, εἶπεν ἄλλος. Καὶ τὸ κάτω κάτω ἂν δὲν ἔχω τουφέκι ἐγὼ ἔχουν αὐτοί. Ὅποιον ἀπαντήσω πρῶτα τοῦ παίρνω τὸ τουφέκι του.

— Οἱ Οὐλτσιῶται χθὲς ἀκόμα ἔκλεισαν μέσα 'ς ἕνα ἀχοῦρι, δεκαπέντε ἐχθρούς.

— Καὶ ὁ μικρὸς Φρομόν, ἀπὸ τὸ Λενοά, ἐσκότωσε ἕνα ἀξιωματικό, 'πίσω ἀπὸ τὴ φραγή του.

— Δὲν εἴμεθα πειὸ δειλοὶ ἀπ' αὐτούς, ἡμεῖς.

Παρώτρυνον, ἐξῆπτον ἀλλήλους· αἱ φωναὶ καθίσταντο τραχύτεραι. Τινὲς ἐν τούτοις ἔσειον τὴν κεφαλὴν περιφρόντιδες. Ἡ γυνὴ ὥρμησε πρὸς τοὺς τελευταίους τούτους, ἐν μέσῳ τοῦ ὁμίλου.

— Φοβᾶσθε σεῖς, αἴ; Δὲν σᾶς κάμνει λοιπὸν καμμιὰ ἐντύπωσι ἡ ἐντροπὴ νὰ βλέπετε τὸν ξένο μέσα 'ς τὰ 'σπήτια σας, ν' ἁρπάζῃ τὰ πράγματά σας; Τί; τὴν γῆ μας, τὸ χῶμά μας, ποὺ βγάζει τὸ σιτάρι τῆς Γαλλίας, τὸ πατοῦν τὰ ὑποδήματα τῶν ξένων, καὶ ἡ λύσσα δὲν φλογίζει τὸ αἷμά σας; Ἆ! Γιάννη μου, καλὰ ἔκαμες κ' ἐσκοτώθηκες εἰς τὴν Λειψίαν, ὅταν ἐνικούσαμε, ἀφ' οὗ δὲν 'βρίσκονται πλειὰ ἄνθρωποι μὲ καρδιὰ εἰς τὸν τόπον μας...

— Μὲ τὰ σωστά σου τὸ λὲς αὐτό, Γιαννούλα; Περίμενε λιγάκι. Αἴ, σεῖς, παιδιὰ τοῦ Πλεσσιέ: δρόμο! Μιὰ φορὰ εἶνε γραφτό μας νὰ ἀποθάνωμε. Πᾶμε!

Ὁ τὰς λέξεις ταύτας ἐκφωνήσας ἐκράδανε δίκελλαν ὑπὲρ τὴν κεφαλήν του περιστρέψας αὐτήν. Ἦτο ὑψηλός· ἡ ἀκτένιστος κόμη του ἐπέφρισσεν ὡς χαίτη· ὀργίλη ἐνεργητικότης ἐξήστραπτεν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Πάντες οἱ χωρικοὶ ἠλεκτρισθέντες ὕψωσαν ἀπειλητικὸν τὸν γρόνθον αὐτῶν.

— Ἐμπρός! εἴμεθα ἕτοιμοι. Οἱ Πλεσσιῶται δὲν εἶνε παῖξε γέλασε. Στρατιῶται τοῦ Βλύχερ, καλὰ ξεμπερδέματα!

Β'

Ἡ νὺξ ἀπὸ πολλοῦ εἶχεν ἐκτείνει τὴν σκιὰν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ σιγηλοῦ χωρίου· πένθιμος νὺξ τοῦ Μαρτίου βαρεῖα καὶ βροχερά. Ὁ ἐκ τῆς τήξεως τῶν χιόνων ἀτμὸς ὑψοῦτο ἠρέμα ὡς ὁμίχλη πυκνή· αἱ σταγόνες τῆς βροχῆς ἔσταζον θλιβερῶς ἠχοῦσαι. Γαλαῖ ἐγκαταλειφθεῖσαι ἐμιαούλιζον ἐπὶ τῶν φεγγιτῶν. Ἡ χήρα ἦτο μόνη, συνεσταλμένη ἐπὶ ταπεινῆς ἕδρας, πρὸ τῆς ἐκπνεούσης πυρᾶς· διελογίζετο. Ἡ Γιαννούλα εἶχε βοηθήσει τὰς γειτονίσσας αὐτῆς πάσας νὰ φορτώσωσι τὰ σκεύη των ἐπὶ τῶν ἁμαξίων, νὰ ζεύξωσι τὰς φοράδας, νὰ κάμψωσι τὴν γωνίαν τοῦ βάλτου. Οὐδεὶς πλέον ἐν τῷ οἰκήματι. Οἱ ἄνδρες ἀπῆλθον ὡπλισμένοι διὰ παντοειδῶν ὅπλων, ἀποφασιστικῷ βήματι. Ἠθέλησε νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ κρατοῦσα δίκρανον. Ἀλλ' ἀπέπεμψαν αὐτὴν φιλοφρόνως, μὴ δεχόμενοι γυναῖκας μεταξύ των, περιέτρεχον δὲ ἐρευνῶντες τὴν πεδιάδα, πρὸς ὃ μέρος ἔμελλε νὰ διέλθῃ ἡ ἐχθρικὴ ὀπισθοφυλακή. Ἔπρεπε δὲ μόνον, ἂν ὕποπτός τις κίνησις ἐφαίνετο περὶ τὸ χωρίον, νὰ τὸ γνωστοποιήσῃ εἰς αὐτοὺς πρὸ τῆς αὐγῆς, εἰς τὸ δάσος.

Ἐν τῇ φοβερᾷ ἐκείνῃ μονώσει ἡ χήρα ἔμεινεν ἤρεμος καὶ σοβαρά. Ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος οὔτε διὰ τὰ ὄμματα οὔτε διὰ τὰ ὦτα αὐτῆς ὑφίστατο· ἀνεμιμνήσκετο. Ὁ Γιάννης τὴν εἶχεν ἀγαπήσει καὶ οἱ δύο ὑπῆρξαν εὐδαίμονες ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῆς γραίας μητρὸς καὶ τῶν νεκ-

Digitized by Google

ρῶν ἀδελφῶν. Ἀλλὰ μόλις ἔδρεπον τὰ πρῶτα ἄνθη τῆς τριανταφυλλιᾶς τοῦ γάμου των, ἐκρότησε τὸ τύμπανον τῆς μεγάλης στρατολογίας. Τὸν σάκκον ἐπ' ὤμων καὶ βῆμα ταχύ! Ἐφιλήθησαν ἐσχάτην φορὰν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κήπου, ἐνώπιον τῆς μεγάλης φηγοῦ. Ὁ Γιάννης ἐγέλα, ἀπομάσσων ἐν τούτοις κρύφα τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγε:

— Τί κουτὴ ποὺ εἶσαι, καϋμένη! Μὴ φοβᾶσαι διόλου. Ἐγὼ εἶμαι τυχηρὸς 'σὲ ὅλα. Σώπα· δὲν θέλω νὰ κλαῖς. Νὰ μὲ φέρνῃς 'ς τὸ νοῦ σου πρωῒ καὶ βράδυ· αὐτὸ μὲ φθάνει· χαμογέλασέ μου, δὰ, λιγάκι, μαργιόλα! Σ' ἀγαπῶ, ἔλα πλειά! Πές μου πῶς δὲν λυπᾶσαι. Κύττα 'μένα· σταλιὰ δὲν μὲ μέλει. Ἔλα, ἕνα φιλὶ ἀκόμα.

Ναί, ἀκόμη ἕν. Τῷ ἔστελλε καὶ ἄλλα ἀκόμη, ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἀπήρχετο βαδίζων παρὰ τὴν ἀκανθίνην αἱμασσιάν, στρέφων ὀπίσω, εἶτα ἱστάμενος ἀναποφάσιστος. Φθὰς εἰς τὸ ἄκρον τῶν ἀγρῶν, εἶχε τραπῆ πρὸς ἀριστερὰν ὅπως εἰσδύσῃ εἰς κοῖλόν τινα δρόμον. Ἡ Γιαννούλα δὲν τὸν ἔβλεπε πλέον· ἔδραμεν ὀλίγον ὅπως προφθάσῃ κἂν ἅπαξ ἔτι νὰ τὸν ἴδῃ, ἀλλ' ὁ Γιάννης εἶχε γείνει ἄφαντος ὄπισθεν ἐπικλινοῦς ἀγροῦ. Τὸν ἐκάλεσεν ἐπανειλημμένως. Ἀναμφιβόλως ἦτο πολὺ μακρὰν καὶ δὲν τὴν ἤκουσε. Ἀνέβη ἐπὶ ὀγκώδους πέτρας, ὑπανηρτήθη διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς εἰς τοὺς χαμηλοὺς κλάδους δρυὸς ὅπως ἴδῃ καλλίτερον. Τίποτε. Τότε παρετήρησεν ὑψηλότερα, πρὸς τὸν ὁρίζοντα· ἀνελογίσθη ὅτι ὁ Γιάννης ἔμελλε νὰ παρέλθῃ τὴν κυανῆν γραμμὴν καὶ νὰ μὴν ἐπανέλθῃ, ὡς συνήθως, περὶ τὴν ἑσπέραν... Τὰ δάκρυα τὴν ἀπέπνιξαν τὴν στιγμὴν ἐκείνην καὶ κατέπεσεν, ἄνευ θάρρους ἐπὶ τῶν ξηρῶν φύλλων. Ἐπανῆλθε τὴν ἐπαύριον καὶ τὰς ἑπομένας ἡμέρας, ἀναγνωρίζουσα τὰς μικροτέρας βάττους ἃς προσέψαυσεν ὁ Γιάννης παρελθών· ὁ γλυκὺς ψίθυρος τῶν τελευταίων του λέξεων ἦτο εἰσέτι ἐν τῷ ἀέρι, περὶ τὴν φηγόν: «Σ' ἀγαπῶ... ἕνα φιλὶ ἀκόμα...»

Καὶ ἑκάστην ἑσπέραν ἡ Γιαννούλα ὑπελόγιζε θλιβερῶς κατακλινομένη: Νά, δεκαπέντε 'μέραις, νὰ ἕνας μῆνας ποὺ ἔφυγε. Πόσον τὰ ἐνεθυμεῖτο ὅλα ἐκεῖνα! Ἀνεπόλει εὐκρινέστατα τὴν σκηνὴν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ: τὸ δέμα τῶν ἐνδυμάτων τοῦ Γιάννη κινούμενον εἰς τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου του· τὸ ἀδρακτοειδῶς πρὸς τὴν δύσιν ἐκτεινόμενον νεφύδριον, ὄπισθεν τῶν τριῶν μικρῶν πτελεῶν· τὴν εἰς τὴν βάσιν τοῦ πρανοῦς μυρμηκιάν, τὰ ξηρὰ χόρτα... Ἀνεμιμνήσκετο τῶν ἐλαχίστων πραγμάτων· καὶ ὁ στρατιώτης ἐπεσκέπτετο αὐτὴν καθ' ἑκάστην ἑσπέραν, ἐν ὀνείρῳ.

Ὁ χρόνος προέβη ἀφεὶς τὴν Γιαννούλαν ἐν τῇ λύπῃ αὐτῆς καὶ οὐδὲν ἀντάλλαγμα κομίσας αὐτῇ. Βραδύτερον θρυλλήματα μεγάλων ἡττῶν καὶ σφαγῶν τῶν Γάλλων διεσπάρησαν ἀορίστως ἀνὰ τὴν χώραν. Οἱ λαοὶ συνησπισμένοι ἐπήρχοντο, καθὰ ἐλέγετο, ἔνοπλοι κατὰ τῶν γαλλικῶν συνόρων. Ἡ καρδία τῆς γυναικὸς συνεσφίχθη ὑπὸ τῆς θλίψεως. Ἀλλ' ὄχι· δὲν ἦτο δυνατόν· ὁ καλογιάννος ἐξηκολούθει τὸ κελάδημά του ἐπὶ τῆς στέγης της· ἦτο καλὸς οἰωνός. Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ δυστύχημα εἰς τὸν Γιάννην, ὁ ὁποῖος ποτὲ εἰς κανένα δὲν ἔκαμε κακόν; Αἱ εἰδήσεις ἐκυκλοφόρησαν κατὰ μικρὸν ἀκριβέστεραι καὶ ἀπαισιώτεραι. Οἱ Γάλλοι στρατιῶται διασκορπισθέντες ὠπισθοχώρησαν ἐν ἀταξίᾳ μέχρι Καμπανίας. Ἡ Γιαννούλα δὲν ἐκοιμᾶτο πλέον· ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ὅτε ὁ ἥλιος εἶχε διασκεδάσει τὸν ἐφιάλτην αὐτῆς ἔλεγε καθ' ἑαυτήν: Εἶνε ἀδύνατον· καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλοῦσα ἐπὶ τῆς ἐξ ἀκανθῶν αἱμασσιᾶς ἤλπιζεν ἔτι. Ἐνίοτε ἠγωνίζετο νὰ εἴπῃ, δυνατά, διὰ στερρᾶς φωνῆς, ὅπως πείσῃ ἑαυτήν:

— Ἔχω ἕνα προαίσθημα πῶς θὰ ἔλθῃ ἀπόψε.

Ἀλλὰ συχνάκις λυγμός τις ἡμιτελῆ ἀπέκοπτε τὴν φράσιν· καὶ ἡ νεαρὰ σύζυγος, περιδεής, ἔκλειε τὰ ὄμματα ὅπως ἀποφύγῃ τρομεράν τινα ὀπτασίαν. Ὁ πραγματευτής, ὅστις ἦτο ἐξάδελφός της, ᾤκτειρε τὴν θλῖψιν αὐτῆς.

— Περνοῦν ἀπ' ἐδῶ κάτι στρατιῶται ποὺ πᾶνε νὰ δυναμώσουν τὸ σῶμα τοῦ Μαρμόν. Θὰ 'ρωτήσω τοὺς ὑπαξιωματικοὺς καὶ τοὺς παλαιοὺς στρατιώτας.

Ἠρώτησε δὲ πράγματι τοσούτους, ὥστ' ἐπὶ τέλους λοχίας τις, ἐκ Μαρεὶλ καταγόμενος, τῷ εἶπε:

— Ὁ Γιάννης ἀπὸ τὸ Ὠπλεσιέ; Πέθανε. Τὸν εἶδα ποὺ ἐσκοτώθηκε εἰς τὴν Λειψίαν, ὅταν οἱ Σάξωνες μᾶς ἐκτύπησαν ἀπὸ 'πίσω. Οὔτε τὸ δακτυλάκι του δὲν ἐκούνησε. Ἔτσι 'πεθαίνει κανεὶς ὅταν τὸν σκοτόνουν μὲ προδοσιά.

Ἡ Γιαννούλα εἶχε γενναίαν καρδίαν. Ἔμαθε τὸ πρᾶγμα πρωΐαν τινά, ὅλως ἀπροπαράσκευος, καὶ ἐν τούτοις ἐπέζησε. Ἡ μήτηρ της εἶχεν ἀνάγκην αὐτῆς, ἄχρις οὗ ὑπανδρεύσῃ τὴν νεωτέραν της ἀδελφήν. Ἡ νεαρὰ χήρα λοιπὸν ἐτήρησε δι' ἑαυτὴν μόνην τὴν ἀπελπισίαν αὐτῆς, καὶ ἐδόθη μανιωδῶς ἐπὶ τὴν ἐργασίαν. Τὴν ἀπελπισίαν αὐτῆς; Οὐχί. Μεθ' ὅλας τὰς διαβεβαιώσεις περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Γιάννη αὐτὴ ἀμφέβαλλεν εἰσέτι. Ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει ἐστημένος σταυρὸς ἐν τῷ νεκροταφείῳ, ἀποφασίζει κανεὶς νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἔχασεν ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷ; Ἴσως ἦτο τετραυματισμένος μόνον... Τότε κάθε χρόνον ἔβλεπον νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὸν τόπον ἐξηφανισμένοι ἐπὶ πολὺ ἢ αἰχμάλωτοι στρατιῶται. Αὐτός, ὁ τόσον ὡραῖος, ὁ τόσον δυνατὸς θὰ ἰατρεύετο βέβαια ἐκεῖ κάτω· ὅλοι θὰ τὸν περιεποιοῦντο μὲ προθυμίαν, διότι μόνον καὶ ἂν τὸν ἔβλεπε κανεὶς τὸν ἠγάπα, τὸν ἀξιαγάπητον Γιάννην. Καὶ θὰ ἤρχετο ἀπὸ τὸν κοῖλον ἐκεῖ-

Digitized by Google

νον δρόμον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀνεχώρησεν, ὠχρὸς ἀκόμη ἀλλὰ πλήρεις χαρᾶς ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ θὰ ἐφώναζεν ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῆς αἱμασσιᾶς·

— Γιαννούλα, ἐγὼ εἶμαι . . . Σ' ἀγαπῶ.

Φεῦ! τὰ ἀνελογίζετο ταῦτα· ἀλλ' ὁ καλογιάννος δὲν ἐκελάδει πλέον· οἱ κλῶνες τῆς τριανταφυλλιᾶς τοῦ γάμου ἐξηραίνοντο· ὁ γηραιὸς φρουρὸς κύων ἐφονεύθη ὑπὸ τῆς φορβάδος. Ὁπόσα θανάτου σημεῖα! Ὁ πραγματευτὴς τῇ ἐπανελάμβανεν ὁσάκις αὕτη τῷ ὡμίλει περὶ τοῦ στρατιώτου:

— Ὁ λοχίας τὸν εἶδε ποὺ 'σκοτώθηκε. Οὔτε τὸ δακτυλάκι του δὲν ἐκούνησε . . .

Περιέβαλε τέλος διὰ μέλανος διαφανοῦς τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, ἔκαμε μνημόσυνον ὑπὲρ τοῦ φονευθέντος Γιάννη, καὶ ἤρξατο ζῶσα νέαν ζωὴν ἐν τῷ βάθει ἑαυτῆς.

Ἡ εἰσβολὴ ἥτις ἤδη ἐπλήρου ἐρειπίων τὸν τόπον ἐνσπείρουσα φρίκην, μυρίας συγκεχυμένας ἰδέας ἐνέβαλεν εἰς τὸ ἐσκοτισμένον αὐτῆς πνεῦμα. Ἡ ἀνάμνησις τῆς συντριβείσης εὐδαιμονίας της, ἡ εἰκὼν τοῦ προσφιλοῦς της ὑπὸ σφαιρῶν διατρυπηθέντος, ἐνέπνεεν αὐτῇ ἄγριον μῖσος. Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἔβλεπε τοὺς ξένους ἐκείνους θανατοῦντας τὸν σύζυγόν της, καὶ καθιστῶντας αὐτήν, διὰ τοῦ αὐτοῦ πυροβολήματος, σῶμα ἄνευ ψυχῆς. Ἰδέαι ἐκδικήσεως ἐπλήρουν τὸν ἐγκέφαλόν της. Ἡ ἐπιδρομὴ αὕτη τῶν ξένων ὀρδῶν διὰ μέσου πυρκαϊῶν καὶ αἱμάτων προὐξένει αὐτῇ μεγάλα ῥίγη. Ὅλος ἐκεῖνος ὁ συρφετὸς εἶχε διέλθει διὰ τοῦ πτώματος τοῦ Γιάννη ὅπως ἔλθῃ ἐκεῖ! Ὦ! ουχί, δὲν ἤθελε τώρα ὁ τόπος τοῦ ἀνδρός της νὰ μιανθῇ ὑπὸ τῶν φονέων του. Οὐχί, ὤ, οὐχί. Ἡ χήρα δὲν ἐμερίμνα πλέον περὶ ἑαυτῆς, ἡ ζωὴ αὐτῆς ἦτο τίποτε πλέον· ἀλλ' ἀνεκύκλου κατὰ διάνοιαν νὰ ἐκδικήσῃ τὸν δυστυχῆ ἐπίλεκτον, νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν γωνίαν τῆς γῆς ὅπου τὸν ἠγάπησε. Ἐκεῖ ὑπῆρξεν ἡ σκηνὴ τοῦ βραχέος δράματος τῆς καρδίας αὐτῆς, ἀποτελουμένου ἐξ ἑνὸς ἔαρος εὐδαιμονίας καὶ ἑνὸς χειμῶνος δακρύων. Ἡ ἀπελπισία οὔτε κατέβαλεν οὔτε καθυπέταξεν αὐτήν· ἐν τῇ διὰ παντὸς ῥαγισθείσῃ καρδίᾳ αὐτῆς ἀπαισία τις λάμψις ἔλαμπε.

Γ'

Οἱ γείτονές της δὲν συνήνεσαν νὰ συμπολεμήσῃ μετ' αὐτῶν. Δὲν ἠγνόει ἐν τούτοις ὅτι ὁ βραχίων αὐτῆς ἦτο ἐφάμιλλος ἀνδρικοῦ βραχίονος. Ἀλλὰ τέλος πάντων ἐσκόπει νὰ μεταβῇ εἰς προϋπάντησιν αὐτῶν, τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον, εἰς τὸ δάσος ὅπου ἦτο τὸ σημεῖον τῆς συναντήσεως. Ἂν εἶχον συλλάβει αἰχμαλώτους, ὅπως ὡρκίσθησαν, θὰ τοὺς παρετήρει ἐκ τοῦ σύνεγγυς. Θὰ ἦσαν ἄνθρωποι τῆς Λειψίας! Τὸ δίκρανόν της ἦτο ἐκεῖ ἕτοιμον, εἰς τὴν γωνίαν. Θὰ τὸ ἐλάμβανε μαζί της διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ δάσος, διότι ὁ Γιάννης της, εἰς τὴν θέσιν της, θὰ τὸ ἐλάμβανε μαζί του. Ὁ Γιάννης της! Τὸν ἔθαψαν τοὐλάχιστον; Ἅμα τελειώσῃ ὁ πόλεμος θὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ κάτω. Θὰ συμπαραλάβῃ μεθ' ἑαυτῆς τὸν λοχίαν ἀπὸ τὸ Μαρεΐλ. Εἶνε δυνατὸν νὰ τὸ κατορθώσῃ τοῦτο, ἅμα πωλήσῃ ὅ,τι ἔχει. Αὐτὸς ὁ γέρων μάρτυς θὰ τῇ δείξῃ εἰς ποίαν θέσιν ἔπεσεν ὁ ἄνδρας της. Θὰ εἰμπορέσῃ νὰ συρθῇ μὲ τὰ γόνατά της ἐπὶ τοῦ χώματος ἐκείνου, νὰ τὸν φωνάξῃ, νὰ τὸν φέρῃ ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερα εἰς τὴν καρδίαν της καὶ εἰς τὴν σκέψιν της. Θὰ λάβῃ ἀπ' ἐκεῖ ἓν ἄνθος, τὸ ὁποῖον θὰ θέσῃ πλησίον αὐτῆς εἰς τὴν νυμφικήν της κλίνην. . . Ὁ νεκρὸς θὰ εὐχαριστηθῇ, καὶ ἴσως τότε ἐμφανισθῇ καὶ τῆς εἰπῇ:

— Ἔλα νὰ μ' ἀνταμώσῃς· φθάνουν πλειὰ τὰ βάσανά σου.

Παρήρχοντο τῆς νυκτὸς αἱ ὧραι· αὕτη ἐξηκολούθει παραμένουσα ἐκεῖ, ἐνώπιον τῆς ψυχρᾶς τέφρας, αἱμωδιασμένη ἐκ τῆς πυρετώδους ἀγρυπνίας της. Κρότος βημάτων ἠκούσθη ἐν τῇ αὐλῇ· πολλοὶ ἄνδρες ἐβάδιζον βαρέως παρὰ τοὺς τοίχους, ταπεινῇ φωνῇ διαλεγόμενοι. Ἡ σκοτία ἦτο τοσούτῳ βαθεῖα, ὥστε εἰς αὐτῶν προσέκρουσε πρὸς τὸν τροχὸν τοῦ ἁμαξίου· χαλύβδινον ὅπλον ἔκλαγξεν ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ξύλου.

Ἡ Γιαννούλα ἠνώρθωσε ζωηρῶς τὴν κεφαλὴν αὐτῆς.

— Τί; οἱ ἄνθρωποί μας 'γύρισαν κι' ὅλα; Αὐτοὶ ποὺ ἔπρεπε νὰ φυλάξουν ἕως τὸ πρωῒ τοὺς δύο δρόμους!

Ἔκυψε καὶ προσέμεινε· δὲν εἶδε τίποτε· ὁ ὑπόκωφος κρότος εἶχε παύσει.

— Ὄχι! θὰ 'πέρασαν μόνον ἀπὸ τὸ χωριό, γιὰ ν' ἀλλάξουν θέσι. Καλὴ ἐπιτυχία, ἀδέλφια!

Ἡ νεαρὰ γυνὴ κατέπεσεν αὖθις ἐπὶ τοῦ ἑδωλίου καὶ ἐπανεβυθίσθη εἰς τοὺς μαύρους αὐτῆς διαλογισμούς. Μετά τινας στιγμὰς τριγμὸς ξύλου θραυομένου ἠκούσθη πρὸ τοῦ σταύλου. Ἔδραμεν εἰς τὸ παράθυρον, ἐσπόγγισεν ὕαλόν τινα, καὶ ἰδοὺ τί παρετήρησε: Στρατιῶται, παράδοξον φοροῦντες στολὴν ἀνῆπτον πυρὰν ἐν τῷ σιτοβολῶνι. Ἀναλάμψεις ἀσθενεῖς καὶ ταχεῖαι ἐφώτιζον ἀμυδρῶς τὰ πρόσωπα αὐτῶν. Τινὲς μὲν ὑψοῦντες τὸ γόνυ συνέθραυον ξηροὺς κλάδους, ἄλλοι δὲ συνεσώρευον αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἑστίας· εἶτα δὲ πρηνεῖς κατακεκλιμένοι ἐφύσων· ἄλλοι πάλιν, ὀρθοί, σείοντες τοὺς διαβρόχους μανδύας των, ἔτεινον ἐρυθρὰς χεῖρας ὑπὲρ τὸν πυκνὸν καπνόν. Τῇδε κἀκεῖσε ἐν τῇ αὐλῇ, φρουροὶ ἀκίνητοι ἐκ τῶν ὄπισθεν φωτιζόμενοι, ἐσκιαγραφοῦντο πελώριοι. Γραμμή τις φωταυγὴς διεγράφετο ἐν τῇ σκοτεινῇ τοῦ σιτοβολῶνος γωνίᾳ: ἦσαν τὰ πυροβόλα εἰς πυραμίδας ἐστημένα. Ἡ χήρα παρετήρησεν ἐπὶ μακρὸν τὴν παράδοξον ταύτην εἰ-

Digitized by Google

κόνα, συντεθλιμμένην μὲν ἔχουσα τὴν καρδίαν, περίρρυτον δὲ ὑπὸ ἱδρῶτος τὸ μέτωπον. Κίνησίς τις συνέβη ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις·περίπολός τις ἐξῆλθεν, ἐπλησίασεν εἰς παρακειμένην οἰκίαν· κτύποι ἀκτηρίδος ἠκούσθησαν εἰς τὴν θύραν. Ἐκείνη περιδεὴς ἠκροᾶτο . . . Στρατιώτης τις διὰ φωνῆς λαρυγγώδους ὡμίλησεν, εἰπὼν ἀγνώστους λέξεις.

Ὑπ' ἀνεκφράστου ἀγωνίας καταληφθεῖσα ἡ Γιαννούλα, ἐψιθύρισεν :

— Ὁ ἐχθρός! Οἱ ξένοι!

Ἡ περίπολος ἔπληττεν ἀλληλοδιαδόχως τὰς θύρας, συνέτριβεν αὐτάς, εἰσήρχετο εἰς ἕκαστον οἴκημα καὶ ἐξηκολούθει ἐταστικῶς ἐν αὐτῷ περιφερομένη. Ἡ περιπολία αὕτη ἐγίνετο ὅπως βεβαιωθῶσιν ὅτι τὸ χωρίον ἦτο ἄνευ κατοίκων. «Θὰ ἔλθουν», ἀνελογίσθη ἡ χήρα. Ἔμελλε νὰ εὑρεθῇ κατάμονος, εἰς τὴν διάκρισιν αὐτῶν. Βδελυραί τινες βιαιοπραγίαι τῶν στρατιωτῶν τούτων, ἃς διηγοῦντο οἱ χωρικοὶ κατὰ τὰς νυκτίας ἀγρυπνίας, ἦλθον ἀμέσως εἰς τὴν μνήμην αὐτῆς· τὸ ἐρύθημα τῆς αἰδοῦς ζωηρῶς ἔβαψε τὰς παρειὰς αὐτῆς.

— Ὤχ, Γιάννη μου, ἐψιθύρισε, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ μὴν παραιτήσω τὸ 'σπῆτι τῆς ἀγάπης μας κινδυνεύω νὰ ἐντροπιασθῶ· συγχώρησέ με.

Προσήγγιζον. Τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου ἀπέδωκε μικράν τινα ἀταραξίαν εἰς τὴν τάλαιναν. Παρεμέρισεν ἐν τάχει τὴν καθέκλαν, ἐκάλυψε τοὺς δαυλοὺς τῆς ἑστίας, καὶ κατελθοῦσα ἡσύχοις βήμασιν εἰς τὸ ὀπισθαύλιον κατέπεσε σχεδὸν νεκρὰ εἰς τοὺς πόδας τραπέζης τινός. Ἀμέσως σχεδὸν οἱ Σιλεσιανοὶ εἰσέδυσαν εἰς τὸ οἴκημα, ἐκάλεσαν, ἠρεύνησαν τὰς γωνίας διὰ τῆς λόγχης, ἔψαυσαν τὴν κλίνην ἥτις ἔμενεν ἐστρωμένη ἔτι. Εἷς ἐξ αὐτῶν περὶ αὐτῆς βεβαίως θὰ ἐξεστόμισε βωμολόχον τινὰ ἀστειότητα, διότι οἱ ἄλλοι μόλις ἀκούσαντες τὸ λεχθὲν ἐξερράγησαν εἰς ἠχηρὸν γέλωτα. Μεθ' ὃ ἐξῆλθον φορτωθέντες τὴν στρωμνὴν καὶ τὸ ἐφάπλωμα, ἀφέντες ἀνοικτὴν τὴν θύραν. Ὅτε οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐξηφανίσθησαν, ἡ Γιαννούλα ἀπεμακρύνθη τῆς κρύπτης αὐτῆς, ἐπανῆλθεν ἄχρι τῆς εἰσόδου τοῦ κοιτῶνός της, κεκρυμμένη δ' ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἐθεώρησε τὸν ἐχθρόν. Ἴσως κάποιος ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κακούργους τῆς ἐσκότωσε τὸν ἄνδρα της. Οἱ κατηραμένοι! Ἐβεβήλωσαν τὴν κλίνην της, ἐμόλυναν τὴν οἰκίαν της... Καὶ ἦλθαν ἕως ἐκεῖ, εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ δυστυχοῦς φονευθέντος, οἱ λησταί! Κανεὶς λοιπὸν δὲν θὰ τὴν βοηθήσῃ νὰ ἐκδικηθῇ; Ἄχ! ἃς ἐπέστρεφαν τοὐλάχιστον τὰ παιδιὰ τοῦ Πλεσιέ!

Μόλις διελθούσης διὰ τοῦ πνεύματος αὐτῆς τῆς σκέψεως ταύτης, ἡ χήρα κατελήφθη ὑπὸ μακροῦ ῥίγους, διότι ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι, ἂν οἱ συγχωρικοί της ἐνέπιπτον ἄνευ δυσπιστίας εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐκείνου θὰ ἐξωλοθρεύοντο ἐξάπαντος. Ἔπρεπε τοὐναντίον, νὰ τοὺς πληροφορήσῃ, νὰ ἐμποδίσῃ αὐτοὺς τοῦ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸ χωρίον. Τὴν ἐπαύριον τὰ πάντα θὰ μετεβάλλοντο, ἀφ' οὗ θὰ ἔφθανεν ὁ αὐτοκράτωρ, βέβαιος, ὡς ἄλλοτε, περὶ τῆς νίκης. Ἀλλ' ἐκείνην τὴν νύκτα . . . ὤ! πόσον μακρὰ θὰ ἦτο ἡ νὺξ ἐκείνη! Ἂν οἱ φίλοι της ἤρχοντο νὰ ἐμπέσουν εἰς τὴν ἐνέδραν; αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἤλπιζαν νὰ λάβουν ἀπ' αὐτὴν εἰδήσεις πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου! Ὄχι! αὐτὸ ποτὲ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ! ἡ χήρα ἑνὸς στρατιώτου εἴξευρε νὰ κάμῃ τὸ καθῆκόν της· καὶ ἴσως ἂν ἐγνώριζεν εἰς τοὺς συγχωρικοὺς αὐτῆς τὰς διαθέσεις τοῦ πρωσσικοῦ ἀποσπάσματος ἔμελλε ν' ἀπολαύσῃ τῆς μοναδικῆς, τῆς ἐξόχου εὐφροσύνης τοῦ νὰ ἴδῃ τοὺς ἰδικούς της ἐξολοθρεύοντας τοὺς αἱμοχαρεῖς ἐκείνους τῆς Λειψίας ἀνθρώπους. Ἀλλὰ τί νὰ πράξῃ; Αὐτοὶ ἦσαν πανταχοῦ, φρουροῦντες τὰς διόδους· ἠρίθμει δεκαπέντε τοὐλάχιστον, καὶ δέκα ἄλλους, ἴσως δὲ καὶ ἡ ὁμίχλη ἀπέκρυπτεν ἄλλους ἔτι. Ἀδιάφορον. Ἀνελογίσθη τελευταίαν φορὰν τὸν προσφιλέστατόν της σύμβιον, τὸν κατακείμενον ἐν τῷ ψυχρῷ χώματι, διέβη ἕρπουσα τὴν φλιὰν καὶ ἐκταθεῖσα ἐπὶ τοῦ γλοιώδους ἐδάφους εἰσῆλθε ῥιψοκινδύνως ἀλλ' ἄτρομος εἰς τὴν μεγάλην αὐλήν. Αἱ χεῖρες αὐτῆς ἐσάρουν τὸν πηλὸν, ἐσχίζοντο ἐπὶ τῶν ὀξειῶν πετρῶν· ἐσύρετο ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς, προτεταμένην ἔχουσα τὴν κεφαλὴν, συστέλλουσα τὴν ἀναπνοήν της . . . Ἡ ὁμίχλη περιέβαλεν αὐτὴν, ἡ δ' ἔρρυθμος κατάπτωσις τῶν σταγόνων τῆς βροχῆς ἐκάλυπτεν τὸν ἐλαφρὸν θροῦν, ὃν προὐξένει ἡ ἐσθὴς αὐτῆς συρομένη. Δύο σκοποὶ περιεπάτουν φρουροῦντες πρὸ τοῦ σιτοβολῶνος· τοὺς ἀπέφευγε καὶ διήρχετο, συνεστέλλετο ἐπὶ μᾶλλον, ἵστατο ὅπως ἀναπνεύσῃ καὶ ἐξηκολούθει τὴν πορείαν αὐτῆς. Ἑκατὸν βήματα πορρωτέρω ἠνωρθώθη καὶ ἤρξατο τρέχουσα πλαγίως. Οἱ γυμνοὶ πόδες αὐτῆς κατεβυθίζοντο εἰς τὸ χῶμα τῶν χανδάκων· ἀφόρητόν τι συναίσθημα ψύχους κατέτρυχεν αὐτήν. Ἀλλ' ἔτρεχε, ταχύτερον, ἀνυπόμονος, εὐτυχής. Οἱ ἀγροὶ διεδέχοντο τοὺς ἀγρούς· οἱ σκελετοὶ τῶν ὑψηλῶν ἀποψιλωθέντων δένδρων τοὺς ἀκανθοσκεπεῖς φραγμούς· νυκτικόραξ τις ἔκρωζεν ἐν τῇ νυκτί. Ἀσθμαίνουσα διέκρινε τέλος πρὸ αὐτῆς μεγάλην τινὰ μέλαιναν ταινίαν· ἦτο τὸ ἄκρον τοῦ δάσους. Χέρσον τι γήπεδον ὑπελείπετο αὐτῇ νὰ διέλθῃ· μικρά τις τάφρος μόνον· τὸ ῥυάκιον τοῦ λειμῶνος δὲν ἦτο εὐρύ. Θάρρος! Ἡ Γιαννούλα τέλος εἰσδύει εἰς τὸ δάσος.

[Jules de Glouvet].

[Ἕπεται τὸ τέλος]. Α. Π. Κ.

ΡΟΥΜΕΛΗ

—

Α'

Ἐν τῇ θαλάσσῃ.

Θαλασσινὰ τραγούδια. — Αἴγινα, Πόρος, Ὕδρα καὶ Σπέτζαι. — Τὸ Παλαμήδιον καὶ ἡ πόλις τοῦ Ναυπλίου. — Ἐξάωρος διαμονὴ ἐν Ναυπλίῳ. — Ὁ Καραγκιόζης. — Ἡ Μονεμβασία. — Θέα τῶν Μαλεῶν. — Τὸ Γύθειον καὶ ἡ νῆσος Κρανάη. — Μουσικὴ ἑσπερὶς ἐν ζυθοπωλείῳ.

—

Μὲ τί λαχτάρα καρτερῶ
Τὴ μέρα ποὺ θὰ ταξειδέψω πάλι'
Ποὺ μ' ἀγεράκι δροσερὸ
Καὶ μ' ὁλοπρίμο τὸν καιρὸ
Θἀφήσωμε τὸ περιγιάλι!

Σὰν μιὰ φτεροῦγα μοναχὴ
Θἀπλώσ' ἡ βάρκα τὸ λευκὸ πανάκι
Καὶ μὲ τοῦ μπάτη τὴν εὐχὴ
Θὰ παρ' ἡ ἄψυχη ψυχὴ
Καὶ θὰ πετάξῃ σὰν πουλάκι·

Μ' ἀφρὸ θὰ κόβῃ τὰ νερὰ,
Δροσᾶτο κῦμα θὲ νὰ τὴν πλευρώνῃ'
Αὐτὴ θὰ σείεται σὰν κυρὰ
Κι' ὁ γέρω ναύτης μὲ χαρὰ
Θὲ νὰ φουχτιάζῃ τὸ τιμόνι.

Καὶ θὰ μὲ φέρῃ τεχνικὰ
Κοντὰ 'ς ἕνα θεόρατο χαράδι,
Ποὺ τἄρμυρὸ νερὸ νικᾷ
Μὲ χίλια δυὸ σιδερικὰ
Ἄσβεστη φλόγα ποὺ τἀνάβει.

. . . Σὰν τἄλυσσόδετα θεριὰ
Ταράζεται, φυσομανᾷ, βογκάει . . .
Νὰ ξερριζώσῃ ἀπ' τὴ στεριὰ
Τὴν ἄγκυρά του τὴ βαρειὰ
Μ' ὅλη τὴ δύναμι τραβάει.

Ἐλεύθερο κι' ὅλο χαρὰ
Μαῦρο καπνὸ ἀπ' τῆς μύταις ξανεμίζει'
Μὲ τἀτσαλένια του φτερὰ
Ἀναταράζει τὰ νερὰ
Καὶ σὰν τὸν σίφουνα σφυρίζει.

Τὸ πέλαγος κυματερὸ
Ἀναμερᾷ 'ς τῆς πλώρης του τὴν κόψι,
Τὰ πλάγια του ξερνοῦν νερὸ,
Κι' ἀφίνει 'πίσω γιὰ καιρὸ
Θολὴ τῆς θάλασσας τὴν ὄψι.

Σὰ μιὰ εἰκόνα μακρινὴ
Χλωμιάζει, μισοσβυέται τἀκρογιάλι,
Τὸ κῦμα παίρνει τὴ φωνή'
— Γειά σας, χαρά σας, στεριανοί,
Καλῶς ν' ἀνταμωθοῦμε πάλι!

* *

Γιατὶ καρδιὰ, καρδιὰ τρελλὴ,
Ἐσὺ ποὺ πρόσμενες τὴν ὥρα
Πότε ν' ἀνοίξῃς τὰ φτερὰ
Κι' ὅλη τραγούδια καὶ χαρὰ,
Σὰν ταξειδιάρικο πουλὶ
Νὰ φύγῃς σὲ καινούργια χώρα,
Πές μου γιατὶ λυπᾶσαι τώρα;

Ἄχ ξέρω! θλιβερὰ χτυπᾷς
Καὶ σπαρταρᾷς μετανοιωμένη
Σὲ λογισμὸ φαρμακερὸ,
Πἀφίνεις 'πίσω γιὰ καιρὸ
Ὅ τι πονεῖς κι' ὅ τι ἀγαπᾷς
Καὶ πᾷς σὰν σκλαβωμένη
Ἐκεῖ ποῦν' ὅλοι ξένοι.

Παντέρημη 'ς τὴν ξενητειὰ
Δὲ θἄχῃς ποιὸς νὰ σἀγαπάῃ'
Κι' ἂν ἀρρωστήσῃς, κι' ἂν πονῇς
Πάλι δὲ θὰ βρεθῇ κανεὶς
Μὲ δακρυσμένη τὴ ματιὰ
Μερόνυχτα νὰ ξαγρυπνάῃ
'Στοῦ προσκεφάλου σου τὸ πλάϊ.

Κι' ἂν ἔχῃς κάποτε χαρὰ,
Τί τὄφελος κι' αὐτό' στοχάσου;
Δὲν θἄχῃ πῶς νὰ μοιρασθῇ
Κ' ἔτσι κρυμμένη θὰ σβυσθῇ
Καὶ θὲ νὰ γείνῃ συμφορὰ
Κι' αὐτ' ἡ μικρὴ χαρά σου
'Στὰ βάθη τὰ 'δικά σου

Σὲ μακρινὴ ἀκρογιαλιὰ,
Καρδιὰ κακότυχη, ποιὸς 'ξέρει,
Ποιὸς ξέρει ἂν ἴσως δὲ χαθῇς
Καὶ πίσω πλειὰ δὲν ξαναρθῇς
'Σ τὴν ἔρημή σου τὴ φωλιὰ
Σὰν τὸ χιονάτο περιστέρι
Ποὺ φτερουγίζει δίχως ταῖρι.

Κι' ἂν πᾷς κ' ἔρθῃς μὲ τὸ καλὸ
'Στοὺς τόπους τοὺς ἀγαπημένους,
Πάλι μὲ πόνο θὰ χτυπᾷς
Μήπως ἐκείνους π' ἀγαπᾷς
Μέσα 'ς τὸ κόσμο τὸν τρελλὸ
Τοὺς εὕρῃς ἀλλαγμένους,
Ἀγνώριστους καὶ ξένους.

* *

Γλυκὰ φυσᾷ ὁ μπάτης,
Ἡ θάλασσα δροσίζεται,
'Στὰ γαλανὰ νερά της
Ὁ ἥλιος καθρεφτίζεται'
Καὶ λὲς πῶς παίζουν μ' ἔρωτα
Πετῶντας δίχως ἔννοια
Ψαράκια χρυσοφτέρωτα
'Σὲ κύματ' ἀσημένια.

'Στοῦ καραβιοῦ τὸ πλάϊ
Ἕνα τρελλὸ δελφίνι
Γοργόφτερο πετάει
Καὶ πίσω μᾶς ἀφίνει'
Καὶ σὰν νὰ καμαρώνεται
Τῆς θάλασσας τὸ ἄτι
Μὲ τοὺς ἀφροὺς του ζώνεται
Καὶ μᾶς γυρνᾷ τὴν πλάτη.

Χιονοπλασμένοι γλάροι
Πῶχουν φτερούγια ἀτίμητα
Καὶ γιὰ κανένα ψάρι
Τὰ μάτιά τους ἀκοίμητα'
'Σ τὰ ξάρτια τριγυρίζοντας
Ἀκούραστοι πετοῦνε
Ἢ μὲ χαρὰ σφυρίζοντας
'Στὸ πέλαγος βουτοῦνε.

Καὶ γύρω καραβάκια
'Σ τὴ θάλασσα ἀρμενίζουν
Σὰν ἄσπρα προβατάκια
Ποὺ βόσκοντας γυρίζουν

Digitized by Google

Μὲ χαροπὰ πηδήματα
Στοὺς κάμπους ὅλη 'μέρα
Κ' ἔχουν βοσκὴ τὰ κύματα
Βοσκό τους τὸν ἀγέρα.

* *

Ὦ θάλασσά μου γαλανή,
Ποὺ ζωγραφιῶντ' οἱ οὐρανοὶ
'Στάτελείωτά σου πλάτη,
Ποὺ τρέφεις κύματα θεριά,
Κι' ἄντρα σου ἔχεις τὸ Βορριᾶ
Καὶ ψυχογυιὸ τὸν Μπάτη!

Ὦ θάλασσά μου γαλανή,
Ποὺ μὲ θεόρατη φωνὴ
Σὲ καταριῶνται τόσοι,
Γιατί 'σὲ νειᾶτα ἢ γηρατειὰ
Χιλιάδες μνήματα πλατειὰ
'Στὰ σπλάγχνα σου ἔχεις δώση.

Ὦ θάλασσά μου γαλανή,
Ποὺ ἐμπρός σου γέρνουν ταπεινοὶ
Καὶ ἄνθρωποι καὶ βράχοι,
Ὅπου 'σὰν ἄχυρο ἐλαφρὸ
'Στὸν κάτασπρό σου τὸν ἀφρὸ
Ξεσέρνεις ὅ,τι λάχη!

Ὦ θάλασσά μου γαλανή,
Ὅσο ἡ ψυχή μου κλὰν πονεῖ
Τοὺς πόνους της γιατρεύω,
Ὅταν 'σὲ νύχτας σιγαλιὰ
Μέσ' 'στὴν ὑγρή σου ἀγκαλιὰ
Γυρμένος ταξειδεύω.
. . . .

Τὸ κῦμά σου τὸ χαροπὸ
Ποὺ ξέρει τραγουδιῶν σκοπὸ
Σιγὰ μὲ νανουρίζει·
Μοῦ φέρνει ὕπνο μαλακὸ
Καὶ ὄνειρο γλυκό, γλυκὸ
'Στὰ μάτια μου χαρίζει.

Μακρυ' ἀπ' τὴν ἄπονη στεριὰ
Πὤχει τὰ βάσανα θεριὰ
Καὶ ὄρνι' ἀγριεμμένα,
Κι' ἂν ἔχῃ σκόρπιαις τῆς χαραὶς
Μᾶχῃ φουρτοῦναις φοβεραὶς
Χειρότερ' ἀπὸ 'σένα!

Μ' ἀρέσει μ' ἁρμυρὴ δροσιὰ
Χιονάτη ἀφροθαλασσιὰ
Τὴν ὄψι μου νὰ βρέχῃ,
Καὶ ἡ ζωή μου ἡ τρελλὴ
Γοργὸ τῆς θάλασσας πουλὶ
'Στὸ πέλαγος νὰ τρέχῃ.

Μ' ἀρέσει, ὅταν μὲ χαρὰ
Καθάρια ἁπλώνῃς τὰ νερά,
Νὰ χαίρωμαι μαζί σου,
Κ' ὅταν σὰ' σκλάβα ταπεινὴ
Ὁ σίφουνας σὲ τυραννῇ
Νὰ νοιώθω τὴν ὀργή σου.

Κι' ἂν μοὖχ' ἡ μοῖρά μου γραφτὸ
'Στὴν ἀγκαλιά σου νὰ θαφτῶ,
Τί ζηλεμμένο μνῆμα!..
Θὲ ναὕρω δεύτερο οὐρανὸ
'Σὰν τὸν ἀπάνω γαλανὸ
'Στὸ γαλανό σου κῦμα!

Πλέομεν πρὸς τὴν Αἴγιναν...

Ἵνα μεταβῇ τις εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος δύο ὁδοὶ διαθέσιμοι ὑπάρχουσιν: ἡ διὰ τοῦ Κορινθιακοῦ ἰσθμοῦ, μονότονος ἀλλὰ συντομωτέρα, καὶ ἡ διὰ τοῦ περίπλου τῆς Πελοποννήσου, μακρὰ ἀλλὰ ποικιλωτάτη εἰς θέαν ἀκτῶν καὶ πόλεων.

Ἐξέλεξα τὴν δευτέραν ὁδὸν καὶ ἰδοὺ διατί ἡ πρὸς τὴν Ῥούμελην πορεία μου παραδόξως προλογίζεται διὰ τῶν νήσων τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου.

Ἡ Αἴγινα, ὅσον εὔμορφος νῆσος καὶ ἂν εἶνε δὲν πληροῖ ὅμως διὰ τῆς θέας της ὅλα τὰ ὀνειροπολήματα ἀπαιτητικοῦ ὁδοιπόρου, διότι δὲν ἔχει τι τὸ νέον, δὲν ἔχει τι τὸ πρωτότυπον οὐδ' ἐν τοῖς λόφοις, οὐδ' ἐν τοῖς ἀγροῖς, οὐδ' ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῆς, αἵτινες λευκάζουσι τῇδε κἀκεῖσε ἐντὸς τῶν φυλλωμάτων τῶν δένδρων, ὡς λευκάνθεμα κεκρυμμένα ἐν τῇ χλοῇ.

Κατὰ τὴν ἀρχαιολογίαν οἱ Αἰγινῆται ἔκοψαν τὰ πρῶτα ἑλληνικὰ νομίσματα. Σήμερον ὅμως οἱ ταλαίπωροι τόσον ἐξέπεσαν, ὥστε κόπτουσι σῦκα καὶ σταφυλάς, τιμῶσι δὲ μόνον διὰ τοῦ ἐθνικοῦ των ὀνόματος τὰ *αἰγινήτικα κανάτια*, ἅτινα χρησιμεύοντα ὅπως ψυχραίνωσι τὸ ὕδωρ ἔχουσιν ἐνίοτε ἀκριβῶς τὴν ἐναντίαν ἰδιότητα.

Ἡ Αἴγινα εἶνε νῆσος δροσερὰ καὶ ὑγιεινὴ κατὰ τὸ θέρος, ἔχουσα δὲ τὸ μέγιστον προσὸν ὅτι κεῖται ἐγγύτατα τοῦ Πειραιῶς ἠδύνατο νὰ συχνάζηται ὡς εὐάρεστος θερινὴ διαμονὴ ὑπὸ πλείστων Ἀθηναϊκῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες προτιμῶσι κατὰ συρμὸν τὰ φαληρικὰ ἕλη.

Τὸν Πόρον βλέπει τις ἐκ τῶν νώτων μόνον καὶ ὀλίγον ἐκ τοῦ πλαγίου, ἀλλ' οἱ εὐρεῖς κῆποί του, οἱ πλήρεις πορτοκαλλεῶν καὶ λεμονεῶν, ἀνακινοῦσιν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ θεατοῦ τὸ εὐάρεστον συναίσθημα ὅτι ἐκεῖ ἠδύνατο ἴσως νὰ ζήσῃ ἥσυχος καὶ εὐτυχής.

Ἡ Ὕδρα φαίνεται ὡς κατεσκευασμένη ἐκ ζακχάρεως, τόσον ἀποστίλβουσιν αἱ δι' ἀσβέστου κεχρισμέναι οἰκίαι αὐτῆς ὑπὸ τὰς ἀκτῖντς τοῦ θερινοῦ ἡλίου. Καὶ εἶνε πολὺ εὔμορφος ἡ πανοραματικὴ θέα τῶν οἰκιῶν αὐτῶν, αἵτινες κατέχουσαι τὴν ἀπὸ τῆς ἀκτῆς μέχρι τῶν κορυφῶν τῶν κύκλῳ βράχων ἀπότομον κατωφέρειαν νομίζει τις ὅτι εἶνε τεθειμέναι ἡ μία ἐπὶ τῆς στέγης τῆς ἄλλης! Καὶ μοὶ ἀνακινοῦσι τόσας θελκτικὰς ἀναμνήσεις θερινῆς διατριβῆς αἱ βραχώδεις ἀκταί, ὥστε, καὶ ἀναχωροῦντος τοῦ ἀτμοπλοίου, φέρω ἔτι πλῆρες ἀγάπης τὸ βλέμμα εἰς τὴν Ὕδραν, ἥτις ἀντιθέτως πρὸς τὴν ἀφιλόξενον ὄψιν τῶν βράχων της, ἔχει τοὺς μᾶλλον ἀγαθούς, τοὺς μᾶλλον φιλοξένους κατοίκους.

Ἡ εὐμήκης τῶν Σπετσῶν πόλις ἐκοιμᾶτο τὸν μαλθακὸν τῆς μεσημβρίας ὕπνον ὁπότε διήλ-

θομεν πρὸ αὐτῆς· τὰ πάντα ἐφαίνοντο νυσταλέα, καθεύδοντα, καὶ μόνον ἠγρύπνουν τρεῖς ἁλιεῖς ἀνασύροντες τὸ δίκτυον ἀπὸ πλατείας *τράτας*, ὀξύφωνοί τινες ἀλέκτορες προσφωνοῦντες ἀλλήλοις καὶ δύο ἀνεμόμυλοι περιστρέφοντες γοργῶς τὰ ἐκ λευκοῦ πανίου πτερά των.

Ὅλη ἐκείνη ἡ θέα μοὶ ἔφερε γλυκύτατον τὸν ὕπνον εἰς τὰ βλέφαρα . . .

Μετ' ὀλίγον ἀφυπνίσθην — τὸ ἀτμόπλοιον εἶχεν ἀνακόψη τὸν δρόμον. Ἀπὸ τοῦ μικροῦ φεγγίτου εἶδον ὅτι εὑρισκόμεθα ἐντὸς τοῦ λιμνώδους ὅρμου Πόρτο-Χέλι. Οὐδὲν εἶχον νὰ ἴδω καὶ προὐτίμησα νὰ ἴδω ὄνειρα. . .

* *

Ὅταν ἀνῆλθον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἠγγίζομεν ἤδη πρὸς τὸ Ναύπλιον. Τὸ Παλαμήδιον, ὁ ἐκ βράχου πεπλασμένος κολοσσός, ἐπεδείκνυεν ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τὸ γιγάντειον σῶμά του ὕψους διακοσίων μέτρων καὶ πλέον, ὅπερ ἀνορθούμενον καθέτως σχεδὸν ὑπὲρ τὴν θάλασσαν, ἀνελίσσει πρὸς τὰ ὀπίσω ἐπὶ τῆς ξηρᾶς τὰ κλιμακοειδῆ νῶτα αὐτοῦ, φέρων ἀντὶ πίλου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὰς ποινικὰς φυλακὰς τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως.

Ἡ πόλις τοῦ Ναυπλίου κεκρυμμένη ὄπισθεν τοῦ Παλαμηδίου ἀποκαλύπτεται κατὰ μικρόν, παρέχει δ' εὐθὺς τὴν θέαν πόλεως πρεσβύτιδος καλῶς διατηρουμένης ἔτι. Βαδίζων τις ἀνὰ τὰς ὁδοὺς δὲν ἔχει τι, ἐφ' οὗ νὰ προσηλώσῃ τὸ βλέμμα περιέργως. Ἡ ἀνὰ τὴν ἀκτὴν ὁμαλὴ καὶ εὐθεῖα ὁδὸς εἶνε περίπατος εὐάρεστος καί πως συχναζόμενος ὑπὸ τοῦ ναυπλιακοῦ κόσμου. Ἕτερος περίπατος σύντομος εἶνε ἡ μέχρι Προνοίας ἐκδρομή. Δύναταί τις νὰ ἴδῃ ἐκεῖ ἐντὸς κρημνισθέντος περιβόλου τὰ ὀλίγα ῥαχητικὰ καὶ ὀστεώδη δένδρα, ἅτινα ὑπῆρξάν ποτε κῆπος τοῦ Καποδιστρίου. Καμπτομένης δὲ πρὸς τἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ μετ' ἐκπλήξεως ἀτενίζει ἐπὶ ὀγκώδους βράχου λελαξευμένον λέοντα, ὃν οἱ Γερμανοὶ ἐνέγλυψαν ἐκεῖ εἰς μνημόσυνον τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀγωνισθέντων ὁμογενῶν των. Ἀπὸ τοῦ μέρους ἐκείνου τῆς ὁδοῦ χλοερὸς ἐκτυλίσσεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ θεατοῦ ὁ εὐρὺς τάπης τῆς Ἀργολικῆς πεδιάδος μέχρι τῶν βράχων τῶν Μυκηνῶν καὶ πέραν τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῆς Ἀρκαδίας.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Ναυπλίου ὡς καὶ ὅλων τῶν ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν διακρίνονται ἐπὶ τῇ πρὸς τὰ ἄνθη στοργῇ αὐτῶν. Ὅθεν διέρχεταί τις τὰ παράθυρα καὶ οἱ ἐξῶσται εἶνε τόσοι ἀνθῶνες, ἐφ' ὧν κιβώτια καὶ δοχεῖα πετρελαίου ἀπόζοντα καὶ ἀγγεῖα ποικιλόσχημα ἐκπληροῦσι χρέη γαστρῶν. Εἶνε περιττὸν δὲ νὰ εἴπω ὅτι τὰ φίλτατα ἄνθη τῶν ἐπαρχιῶν εἶνε τὰ ἀρρενωπὰ γαρύφαλα καὶ οἱ ἡδυπαθεῖς βασιλικοὶ καὶ τὰ μονὰ ἐρυθρὰ γεράνια τὰ ἔχοντα τὴν ὀρεκτικὴν ὀσμὴν σαρδελλῶν.

Ἄς μοι ἐπιτρέψῃ ὁ φιλικὸς ἐκεῖνος κύκλος, ὅστις τόσῳ προθύμως μ' ἐξενάγησε καὶ μ' ἐξένισε κατὰ τὴν ἐξάωρον ἐν Ναυπλίῳ διαμονήν μου, ἄς μοι ἐπιτρέψῃ μετὰ στοργῆς ν' ἀναμνησθῶ τοῦ ἀφελοῦς καὶ νεανικοῦ δείπνου τῆς ἑσπέρας ἐκείνης, ὅπερ εἶχεν ὡς ἐπιδόρπια τὴν εὐθυμίαν καὶ τὸν γέλωτα. . .

Παρὰ τὴν ἀκτήν, ἐπὶ τοῦ παραθύρου λιτοῦ καφενείου εἶχεν ἀναρτήσῃ τὸ λευκόν του παραπέτασμα ὁ *Καραγκιόζης*, ἐδίδετο δὲ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην κατ' εὐτυχῆ σύμπτωσιν νέον δρᾶμα : ἡ *Ἐρωτικὴ ἀγάπη*. Καὶ εἴδομεν ἐκεῖ σκιαγραφουμένας ἐπὶ τῆς σινδόνος τὰς ποικίλας μορφὰς τῶν ἐραστῶν τῆς Βασιλοπούλας, καὶ ἠκούσαμεν τοὺς παραδόξους λαρυγγισμοὺς τοῦ Ἀρβανίτη, τοῦ Δερβίση, τοῦ Τσιφούτη καὶ τοῦ Ἀχιλλέως ἰατροῦ, τοῦ μέλλοντος εὐτυχοῦς νυμφίου. Καὶ ἐγελάσαμεν μὲ τὰς εὐφυεῖς βωμολοχίας τοῦ Καραγκιόζη καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ καλλιφώνου ἀοιδοῦ Χατζαηβάτη. Καὶ ἐθαυμάσαμεν τὸν εὐρὺν στόμαχον τοῦ φοβεροῦ θηρίου, ὅπερ κατέπινεν ἀνὰ ἕνα τοὺς θρασεῖς ἐραστάς, ὡς ῥᾶγας σταφυλῆς. Καὶ μόνον ἀπήλθομεν τὸ μεσονύκτιον ὑπακούσαντες εἰς τὸν ὀξὺν καὶ παρατεταμένον συριγμὸν τοῦ ἀτμοπλοίου ἀγγέλλοντος τὴν προσεχῆ ἀναχώρησιν.

* *

Ἡ ἀπὸ τῆς θαλάσσης θέα τῆς Μονεμβασίας εἶνε γραφικωτάτη ἀλλ' ἐπίσης θλιβερὰ καὶ μελαγχολική. Ἡ Μονεμβασία ὡς γνωστὸν εἶνε νῆσος βραχώδης ἐγγύτατα τῇ ξηρᾷ κειμένη μεθ' ἧς ἑνοῦται διὰ μικρᾶς γεφύρας. Τηροῦσα ἔτι κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ ἑνετικὰ τείχη, ἅτινα περιεζώννυον αὐτήν, καὶ τὸν πύργον, ὅστις ἐφρούρει τὴν μετὰ τῆς ξηρᾶς συγκοινωνίαν, παρέχει εἰς θέαν οἴκους ἐγκαταλελειμμένους, ὧν ἡ στέγη κατεκρημνίσθη ἢ οἱ τοῖχοι ἐν μέρει κατέπεσον καὶ φαίνονται οὕτω διὰ μέσου τῶν πλαισίων τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων ὁλόκληρα τμήματα κυανοῦ στερεώματος, ἐνῷ ἀπό τινος ὀπῆς τοῦ τείχους πρὸς τοὺς παρακτίους βράχους ὡς μύρμηκες ἀπὸ φωλεᾶς διακρίνονται ἐξερχόμενοι κάτοικοί τινες θεαταὶ τοῦ διερχομένου ἀτμοπλοίου.

Ἐπὶ μακρὸν πλανᾶται ἄνευ θελγήτρου τὸ βλέμμα ἀνὰ τὰ ξηρὰ βουνὰ τῆς Μάνης μέχρι τῆς ὥρας καθ' ἣν ἄρχεται ὁ βράχος τῶν Μαλεῶν.

Ἡ ὄψις τοῦ ἀκρωτηρίου ἐν ἀρχῇ δὲν εἶνε ἀγρία ὅσον τὴν φαντάζεταί τις ἐκ τῶν διηγήσεων, ἃς ἤκουσε περὶ τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ *Κάβο-Μαλιᾶ* παρ' ἐκείνων, οἵτινες ἔκαμψαν αὐτὸν ἐν τρικυμίᾳ. Ἐπειδὴ μάλιστα ἡ θάλασσα εἶνε ἤρεμος δύναμαι ἀνέτως νὰ περιεργασθῶ καὶ ἐκ

Digitized by Google

τοῦ πλησίον τὸν ἀμφίβιον δράκοντα τῶν πελοποννησιακῶν ἀκτῶν.

Εἶπον ὅτι ἐν ἀρχῇ ἡ ὄψις του δὲν εἶνε πολὺ ἀγρία, ἀλλὰ καθόσον προβαίνομεν πρὸς τὸ ῥύγχος του, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐξαγριοῦται· εἰς τὸ μεσημβρινώτατον δὲ σημεῖον αἰσθάνεταί τις φρίκην ἀπέναντι αὐτοῦ ὡς ἀπέναντι τίγρεως. Τερατώδης τὴν μορφὴν ὀρθοῦται ὁ βράχος, μελαμβαφὴς ὡσεὶ σημαίνων τοῖς θαλασσοπόροις τὸ πένθος, αἱματόστικτος ὡς δήμιος! Τὰ κύματα προαιωνίως θλώμενα ἐπὶ τῶν στέρνων του ἔχουσι λαξεύση ἐπ' αὐτῶν μυστηριώδη καὶ φανταστικὰ σχήματα, ἐν οἷς νομίζει τις ὅτι ἀναγνωρίζει ἄρμενα καὶ τρόπιδας καὶ πλευρὰ συντετριμμένων πλοίων, ἐν ἀπολιθώσει κεκολλημένα ἐπ' αὐτοῦ. Καὶ ὡς σημαία τοῦ Ἅδου ἐπὶ τῶν βράχων κυματίζουσα ἐπιφαίνεται ἀπαισίως μαῦρον τὸ ῥάσον ἑνὸς ἐρημίτου . . .

Εἰς Γύθειον ἐφθάσαμεν σχεδὸν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Ἀκανόνιστος καὶ ῥυπαρὰ πόλις, ἔχει μόνον προκυμαίαν καλλίστην, ἥτις δὲν ἐπερατώθη εἰσέτι ἐντελῶς. Ἡ πόλις ὁλόκληρος στερουμένη ὑδάτων ὑδρεύεται ἀπὸ φρεάτων πλησίον αὐτῆς κειμένων. Συναντᾷ δέ τις ἀνὰ τὰς ὁδοὺς γυναῖκας, αἵτινες φέρουσι προσδεδεμένον ἐπὶ τῶν νώτων πλαγίως μικρὸν βαρέλιον καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀβαθῆ ἐκ λευκοσιδήρου σίκλον, ὡς σάκκον καὶ *καραβάναν* στρατιώτου. Νομίζει δέ τις ὅτι τὰ σκεύη ταῦτα ἀποτελοῦσιν ἀναπόσπαστον μέρος τῆς γυναικείας περιβολῆς τοῦ τόπου, καθ' ὅσον δὲν βλέπει γυναῖκα βαδίζουσαν ἐν τῇ ὁδῷ ἄνευ τοιαύτης ἀποσκευῆς.

Τελειότατα ὠργανισμένη ἐν Γυθείῳ φαίνεται ἡ ὑπηρεσία τοῦ καθαρισμοῦ τῆς πόλεως· ἀντὶ ν' ἀνατεθῶσι τὰ καθήκοντα καθαριστῶν εἰς νωθροὺς καὶ ἀδαεῖς ἰσωςὑπαλλήλους καὶ ὑπηρέτας, διορίζονται ἐν ταῖς θέσεσι ταύταις ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς εἰδικῶς ὅλοι οἱ χοῖροι τῆς πόλεως, οἵτινες ὁμολογουμένως μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ δραστηριότητος διατρέχοντες τὰς ὁδοὺς ἐκτελοῦσι τὰ σοβαρὰ αὐτῶν καθήκοντα. Τὸ σύστημα δὲ τοῦτο δύναμαι νὰ βεβαιώσω ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ὅτι εἶνε ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ καὶ εἰς πλείστας ἄλλας ἑλληνικὰς πόλεις, ἐν αἷς οἱ στόμαχοι τῶν χοίρων εἶνε τόσοι βόθροι καὶ φορηταὶ ὑπόνομοι.

Ἐγγύτατα τῆς παραλίας τοῦ Γυθείου κεῖται νησὶς μικρά, ξηρὰ καὶ πετρώδης. Ἐπὶ τῆς νησῖδος ταύτης ὑψοῦται ὁ φάρος τοῦ Γυθείου, ὑπάρχουσι δ' ἔτι ἐπ' αὐτῆς πύργος γηραιὸς ἀνήκων εἰς λακωνικὴν οἰκογένειαν καὶ ναΐσκος τοῦ ἁγίου Νικολάου. Ὀλίγαι ἐλαῖαι μόνον καὶ πολλαὶ ἄκανθαι ἀποτελοῦσι τὴν ὅλην βλάστησιν τοῦ πετρώδους ἐδάφους. Μὴ γνωρίζων πῶς νὰ διέλθω τὰς ἑσπερινὰς ὥρας ἐν τῷ μονοτόνῳ Γυθείῳ, ἐξέδραμον διὰ λέμβου μέχρι τῆς Κρανάης καὶ περιῆλθον εἰς ὀλίγην ὥραν πεζῇ ὁλόκληρον τὴν περιοχὴν αὐτῆς μετὰ τοῦ φιλόφρονος λεμβούχου μου.

Ἐν τῇ νησῖδι ταύτῃ ἦλθε, λέγουσιν, ὁ θρασὺς ποιμὴν τῆς Φρυγίας μετὰ τὸ ἔγκλημα αὐτοῦ ἀπάγων ἐν τῇ ἰδίᾳ νηῒ τὴν περικαλλῆ τῆς Σπάρτης βασιλίδα. Δὲν δύναμαι βεβαίως ν' ἀρνηθῶ ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος, διασκελίσας ὅμως ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης τοὺς κοπτεροὺς λίθους τῆς νήσου καὶ δηχθεὶς ἀνὰ τὰς κνήμας ὑπὸ τῶν ἀκανθῶν καὶ τριβόλων αὐτῆς δύναμαι ὡς ἀξιόπιστος μάρτυς τιμίως καὶ εὐσυνειδήτως νὰ εἴπω ὅτι ὁ μακάριος Πάρις θὰ εἶνε ὁ μόνος ἀπ' αἰώνων ἄνθρωπος, ὅστις εὗρε τερπνὴν νησῖδα τὴν Κρανάην καὶ ἐξόχως εὐάρεστον τὴν ἐν αὐτῇ διατριβήν.

* *

Ὅταν εἶπον πρὸς τὸν λεμβοῦχον νὰ μὲ φέρῃ πάλιν εἰς τὸ ἀτμόπλοιον, διότι δὲν ἔχω ποῦ νὰ περάσω καλλίτερον τὴν ὥραν μου, ἐκεῖνος ζωρῶς ὑπέλαβε:

— Πῶς δὲν πᾶτε 'ς τὴ μπυραρία;

— Ἔχετε καὶ ἐδῶ μπυραρίαν; Δὲν τὸ ἐπρόσμενα αὐτό.

— Ἀμ' τί μᾶς ἔχετε πῶς εἴμαστε τόσο ἀπολίτιστοι; Ἔχομε μάλιστα καὶ κυρίαις ποῦ σερβίρουν καὶ τραγουδοῦν.

— Καὶ ποῦ εἶνε αὐτὴ ἡ μπυραρία;

— Πέρα κατὰ τὰ Περιβόλια, ἐκεῖ ποῦ εἶν' ὁ περίπατος. Ἂν θέλετε 'μποροῦμε νὰ πᾶμε καὶ μὲ τὴ βάρκα ὡς ἐκεῖ.

Ὠδικὸν καφενεῖον καὶ ζυθοπωλεῖον ἐν Γυθείῳ δὲν ἦτο βεβαίως εὐκαταφρόνητον θέαμα· ὅθεν εἶπον πρὸς τὸν λεμβοῦχον νὰ μὲ φέρει ἐκεῖ καθὼς καὶ αὐτὸς ἐφαίνετο ἐπιθυμῶν.

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ζυθοπωλείου εἶνε εὐρύ, συνήθεις δὲ χρωματισταὶ λιθογραφίαι μεγάλων στρατηγῶν καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν κοσμοῦσι τοὺς ὠχροὺς του τοίχους· αἱ πλεῖσται τῶν τραπεζῶν εἶνε ἔρημοι, ἔν τινι δὲ γωνίᾳ γέρων κρούει βιολίον καὶ νεώτερός τις ἐπιβοηθεῖ διὰ *λαγούτου*. Κατόπιν ἔμαθον ὅτι τὴν ἑσπέραν ἐκείνην εἶχον τὴν εὐτυχίαν ν' ἀκούσω τὸν ἐξοχώτερον *βιολιντζῆν* τῆς Μεσσηνίας, ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ ὁποίου ὁ Ἀλέξανδρος Κουμουνδοῦρος ἐπεκόλλησέ ποτε ἐν ἐνθουσιώδει ἐκλογικῇ στιγμῇ ἓν τραπεζικὸν γραμμάτιον τῶν 100 δραχμῶν.

Ἀπὸ τῶν ἀνοικτῶν παραθύρων ἠκούοντο ἐν τῇ ὁδῷ ζωηραὶ συνομιλίαι καὶ θορυβώδεις γέλωτες ἀνὰ τὰς ἐν ὑπαίθρῳ τραπέζας τοῦ ζυθοπωλείου, ὑπελάνθανε δ' ἐντὸς αὐτῶν βραγχνή τις γυναικεία φωνή, βεβαίως ἡ τῆς ζυθοπώλιδος καὶ ἀοιδοῦ· καθότι μία ἐξεπλήρου τὰ δύο ταῦτα ὅλως διάφορα ἐπαγγέλματα Ἥβης καὶ Τερψιχόρης, κατὰ νεωτέρας πληροφορίας τοῦ φίλου μου λεμβούχου.

Καὶ ἀληθῶς μετ' ὀλίγον εἶδον εἰσελαύνοντα

ἐντὸς τῆς αἰθούσης κωνοειδῆ τινα πολύχρουν ὄγκον, ἠκολούθουν δὲ εἴκοσιν ἄλλοι κατὰ τὸ ἥμισυ στενώτεροι αὐτοῦ.

Ἡ κυρία ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῶν θαυμαστῶν αὐτῆς ὡμοίαζεν ὄρνιθα ὁδηγοῦσαν τοὺς νεοσσούς της. Ἦσαν δ' οἱ νεοσσοὶ οὗτοι λεμβοῦχοι ἢ ναῦται, ἐμπορίσκοι ἢ μεταπράται, δύο τρεῖς κομψευόμενοι φοιτηταὶ καί τις ἐνωματάρχης ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Εἰσελθόντες κατέλαβον δύο τραπέζας, ἀπέβαλόν τινες τοὺς πίλους, ἕτεροι δ' ἀπεδύθησαν καὶ μέρος τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν διὰ λόγους ὑγιεινούς, ἐνῷ ὁ καταστηματάρχης ἐγγύτατα προσεγγίσας τετράδα τραπεζῶν καὶ ἐπιστρώσας τετριμμένον τάπητα, παρεσκεύασεν οὕτως ἐκ τοῦ προχείρου ὕψωμα, ἐφ' οὗ ἀνερχομένη ἡ ἀοιδὸς θὰ ἔψαλλε τὸ ἰταλικὸν ᾆσμά της συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ βιολίου καὶ τοῦ *λαγούτου*.

Ὁ ὄγκος εἰσελθὼν πρὸς στιγμὴν εἰς τὸ ὄπισθεν μέρος τοῦ καταστήματος ἀνεφάνη καὶ πάλιν, ἔθηκε τὸν πόδα ἐπὶ σκαμνίου, ἐκρατήθη, ἀνέπνευσεν· ἔπειτα ἔθηκε πάλιν τὸν πόδα ἐπὶ τῶν τραπεζῶν καὶ ἀνῆλθεν ἐπ' αὐτῶν, ἐνῷ αἱ ταλαίπωροι σανίδες ἐστέναζον ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ὀγδοήκοντα ὀκάδων καὶ τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν τῆς Ἑπτανησίας μούσης.

Ἡ κυρία Ἰουλία — διότι εἶχον τὴν εὐτυχίαν νὰ μάθω τὸ ὄνομά της παρά τινος τῶν γειτόνων μου — φέρουσα ἀναπεπτάμενα ἐπὶ τοῦ σώματος κατὰ πρωτότυπον αἰσθητικὸν σύστημα ὅλα τὰ χρώματα ὡμοίαζε κανονιοφόρον σημαιοστόλιστον ἐν ἡμέρᾳ ἐθνικῆς ἑορτῆς. Μαθοῦσα δ' ὡς φαίνεται πόσον ὠφέλιμοι εἶνε αἱ γυμναστικαὶ ἀσκήσεις εἰσήγαγεν ἐντέχνως αὐτὰς καὶ ἐν τῇ φωνητικῇ μουσικῇ, ἐκτείνουσα τοὺς βραχίονας κάτω, τοὺς βραχίονας ἐμπρός, τοὺς βραχίονας ἄνω, καθόσον οἱ μουσικοὶ φθόγγοι ἦσαν χαμηλοί, μέσοι, ἢ ὑψηλοί.

Ἡ ἀοιδὸς εἶχε στόμα μεγάλης ὁλκῆς καὶ ἡ φωνὴ ἐξεπυρσοκρότει ἀπ' αὐτοῦ ἠχηρά, βροντώδης ὡς δοῦπος μεγάλου τυμπάνου, τοιαύτη ὁποία ἠδύνατο λίαν πειστικῶς ν' ἀντηχήσῃ ἀπὸ κοινοβουλευτικοῦ βήματος. Τὸ δὲ ἀκροατήριον ἦτο κατενθουσιασμένον. Οἱ πλεῖστοι δὲν ἠρκοῦντο ἀκούοντες τὴν φωνὴν ἐκείνην, ἤθελον νὰ τὴν ῥοφήσωσι, νὰ τὴν καταπιῶσι, φαίνεται — ἄλλως διατὶ τάχα ἐκράτουν ἀνοικτὸν τὸ στόμα . . . σχῆμα ἐπικίνδυνον κατὰ τὸ θέρος ὅτε αἱ μυῖαι εἶνε τόσον πολλαί;

Σᾶς βεβαιῶ ὅτι ἐγὼ δὲν ἠπόρουν ποσῶς διὰ τὸν ἐνθουσιασμὸν αὐτόν. Γνωρίζω ὅτι τὰ ἑλληνικὰ ὦτα ἥκιστα ἐπιρρεάζονται ἐκ τῆς ἡδύτητος, τῆς ἀκριβείας καὶ τῆς ἁρμονίας τῶν ἤχων· μόνον ὁ κρότος, ὁ ἰσχυρὸς κρότος τὰ τέρπει, διὰ τοῦτο τὴν πρώτην μουσικὴν θέσιν εἰς πᾶσαν πανήγυριν κατέχει τὸ *νταοῦλι*, ἀπόδειξις δὲ ὅτι τὸ *γλέντι* ἐκορυφώθη εἶνε ὅταν, τῶν ὤτων ἀναισθητούντων εἰς τοὺς δούπους ἑνὸς μόνου, κρούονται δύο *νταοῦλια* ὁμοῦ, ἐπιβοηθοῦσι δὲ τότε καὶ οἱ ἄσκοποι πυροβολισμοί. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὴν ἐπήρειαν τοῦ *δούπου* ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν ὤτων δὲν θ' ἀνεύρῃ τις σήμερον μόνον ἐν τῇ μουσικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις, μάλιστα δ' ἐν τῇ ῥητορικῇ, ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ καὶ ἐν τῇ ποιήσει.

Ὅταν ἡ ἀοιδὸς κατῆλθε τοῦ βάθρου της ἐν μέσῳ τῶν χειροκροτήσεων καὶ τῶν ἀλαλαγμῶν τοῦ ἀκροατηρίου καὶ περιήγαγε τὸν δίσκον, ἵνα λάβῃ τὸ τίμημα τῆς μελῳδίας, ἀπεδέξατο μειδιῶσα τὰ συγχαρητήρια τῶν πολλῶν, ἀνεξάλειπτος δ' ἀπομένει ἐν τῇ μνήμῃ μου ἡ προσφώνησις, ἣν ἀπέτεινε πρὸς αὐτὴν γέρων ἁλιεὺς παρ' ἐμοὶ καθήμενος:

— Γειά σου, μωρὲ βενετζάνικο ἀηδόνι μου, καὶ χαλάλι σου ἡ πεντάρα ποῦ θὰ μοῦ πάρῃς.

Εἶνε περιττὸν νὰ προσθέσω ὅτι τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐπεφάνη ὁ δίσκος τὰ τρία τέταρτα τοῦ ἀκροατηρίου εἶχον ἤδη τραπῆ εἰς φυγήν.

Δὲν εἶχον σκοπὸν ν' ἀγρυπνήσω ἐπὶ πλέον, καθόσον ἡ ὥρα ἦτο ἤδη δεκάτη. Ἀλλ' ὁ λεμβοῦχος μετὰ πολλῆς θλίψεως ἠγέρθη ἐκ τῆς θέσεώς του ὅταν τῷ εἶπον ὅτι θὰ φύγω. Ἐνῷ δ' ἐκωπηλάτει ἀπορῶν μὲ ἠρώτα :

— Γιατί ἐφύγατε ἔτσι γλήγορα καὶ τί θὰ κάνετε 'ς τὸ παπόρι ἀπ' τὰ τόρα, καὶ δὲν καθήσατε ν' ἀκούσετε ἀκόμη κανένα τραγοῦδι;... Αἴ; μὰ δὲν εἶνε θεὸς ἡ Γιούλια; Αὐτή, μωρὲ μάτια μου, ἤτανε γιὰ νὰ τραγουδᾷ 'ς τὸ Παρίσι καὶ νὰ ξετρελλαίνῃ τοὺς Παρισιάνους, μὰ ἔλα δὰ ποῦ ἀπὸ παραξενιά της ἦρθ' ἐδῶ ποῦν' ἔτσι δροσιὰ 'ς τῆς ἀκροθαλοσσιαῖς τὸ καλοκαῖρι . . .

Διέκοψα τὴν εὐγλωττίαν τοῦ ἐνθουσιώδους θαλασσινοῦ ἵνα τὸν πληρώσω καὶ ἀνῆλθον τὴν ὀρθὴν κλίμακα τοῦ ἀτμοπλοίου.

Μετ' ὀλίγον κεκλιμένος ἐν τῇ στενῇ μου κλίνῃ, κατὰ παραδοξοτάτην ἀνάμιξιν καὶ σύγχυσιν προσώπων καὶ χρονολογιῶν, προελθοῦσαν βεβαίως ἐκ τῶν ποικίλων ἐντυπώσεων τῆς ἡμέρας, ἔβλεπον καθ' ὕπνους ὅτι ὁ Πάρις ἁρπάσας ἀπήγαγεν εἰς Κρανάην τὴν . . . ἀοιδὸν τοῦ ζυθοπωλείου, ὅτι ἡ Ἑλλὰς παρεσκευάζετο νὰ ἐκδικήσῃ τὴν ὕβριν ἐκστρατεύουσα κατὰ τῆς Τροίας, ἐξεδίδετο δὲ πρὸς τοῦτο αὐθωρεὶ βασιλικὸν διάταγμα, δι' οὗ προσεκαλοῦντο ὑπὸ τὰς σημαίας οἱ ἔφεδροι καὶ ἐπίστρατοι τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης! . .

[Ἕπεται συνέχεια]. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

Ἐφ' ὅσον μὲν σιωπᾷς τὸ μυστικόν σου κρατεῖς αὐτὸ αἰχμάλωτον· εὐθὺς δ' ὡς τὸ ἀνακοινώσῃς, γίνεσαι σὺ ἐκείνου αἰχμάλωτος.

Digitized by Google

Παράδοξον

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Εὑρισκόμην ἐν Βομβάῃ. Ἡμέραν τινὰ περιηρχόμην τὴν μέλαιναν πόλιν συνοδευόμενος ὑπό τινος *δοβατζῆ*. Ὁ δοβατζῆς εἶνε ὑπηρέτης χρησιμεύων ὡς ὁδηγὸς εἰς τοὺς ξένους, ὡς διερμηνεὺς ἢ καὶ ἐπιμελητής. Ὁ συνοδεύων ἐμὲ ἦτο ἐκ τῶν ὡραίων ἐκείνων ἰνδικῶν τύπων, οἵτινες ἔχουσι μορφὴν Ἀδώνιδος ἐξ ἐβένου. Ἀφοῦ δὲ μὲ περιήγαγεν εἰς διάφορα ἀξιοθέατα μέρη, μὲ ὡδήγησε τελευταῖον εἰς συνοικίαν κατοικουμένην ὑπὸ ἐμπόρων.

Ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ δὲν ἐκίνησαν τὴν περιέργειάν μου τόσον οὔτε τὰ ὡραῖα λεπτουργήματα ἐξ ἰνδικοῦ ξύλου, οὔτε οἱ χρυσόπλεκτοι ζωστῆρες τῆς Κασεμίρης,ὅσον πτωχοὶ ἄνθρωποι δίδοντες ἐλεημοσύνην εἰς τὰς ἀγρίας περιστεράς. Τὰ ὡραῖα πτηνὰ προσίπταντο ἐκ τῆς κορυφῆς τῶν ὑψηλῶν πύργων, ἐκ τῆς στέγης τῶν οἰκιῶν καὶ ἐκ τῶν παρακειμένων ἀγρῶν, ἵνα φάγωσι τοὺς κόκκους τοῦ ὀρυζίου,κεγχρίου καὶ ἀραβοσίτου,τὰ ὁποῖα τοῖς ἔρριπτεν ἡ ἐλεημοσύνη τῶν κατοίκων. Ἠθέλησα νὰ μετάσχω καὶ ἐγὼ τοῦ φιλανθρωπικοῦ τούτου ἔργου, καὶ ἠγόρασα ποσότητα τινὰ κόκκων, τοὺς ὁποίους ὁ ἴδιος διένειμα εἰς τὰ πτηνά. Τὴν ἐλεήμονα δὲ ταύτην πρᾶξιν ἐξετέλεσα μετ' εὐχαριστήσεως καὶ συμπαθείας, ἀναπολῶν κατὰ νοῦν ὅσα εἶχον κάμει θύματα καὶ ὅσας εἶχον προξενήσει θλίψεις εἰς τοὺς κατοίκους ἐκείνους τῶν ἀέρων κατὰ τὰς κυνηγετικὰς ἐκδρομάς μου. Ὅταν τὰ πτηνὰ χορτασθέντα ἀπέπτησαν, ὁ δοβατζῆς μου ἦλθε πρὸς ἐμὲ καὶ μοὶ εἶπε·

— Οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν δεικνύονται εὔσπλαγχνοι πρὸς τοὺς πτερωτοὺς ἀδελφούς μας καὶ τὰ ἄλλα ζωντανὰ ὄντα· μήπως σεῖς εἶσθε ἄλλης θρησκείας, καὶ διὰ τοῦτο παραδέχεσθε τὰς συνηθείας μας;

—Εἰς τὴν πατρίδα μου,ἀπεκρίθην,ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι πιστεύοντες ὅτι ὀφείλομεν νὰ συντελῶμεν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ὅλων τῶν περὶ ἡμᾶς ὄντων· τὴν γνώμην δὲ αὐτῶν συμμερίζομαι καὶ ἐγώ.

— Τότε ἔλατε μαζύ μου, εἶπεν ὁ Ἰνδός, καὶ ἡ καρδία σας θὰ χαρῇ χαρὰν μεγάλην.

Ἐβαδίσαμεν ἐπὶ μακρὸν διερχόμενοι ὁδοὺς στενὰς καὶ σκολιάς,καὶ τέλος ἐφθάσαμεν ἔμπροσθεν μεγάλου οἰκοδομήματος,οὗτινος ἦτο κλειστὴ ἡ ἐξωτερικὴ θύρα. Ἔκρουσεν αὐτὴν ἐπανειλημμένως ὁ δοβατζῆς,καὶ ἄνθρωπός τις ἦλθε νὰ μᾶς ἀνοίξῃ· εἶχε δ' οὗτος ὠχρὰν τὴν ὄψιν καὶ περιεβάλλετο ἱμάτιον λευκόν, ὅπερ κατερχόμενον μέχρι τῆς κοιλίας,ἀνεδιπλοῦτο καὶ διήρχετο ὑπὲρ τοὺς ὤμους καὶ ἐκάλυπτε τὰ νῶτά του· ἡ κόμη του ἦτο ἀναδεδεμένη ἄνω τῆς κεφαλῆς,ἀπὸ δὲ τῶν ὠτίων αὐτοῦ ἦσαν ἐξηρτημένοι δακτύλιοι μικροί. Τὸ παράδοξον τοῦτο πρόσωπον ὡδήγησεν ἡμᾶς ἐντὸς αὐλῆς εὐρυτάτης, ἣν περιέθεον στεγάσματα,ὑπὸ τὰ ὁποῖα εἴδομεν ὅλα τὰ ζῷα τῆς φύσεως ᾄδοντα, κραυγάζοντα, ὠρυόμενα, μηκώμενα, χρεμετίζοντα·κύνας,πιθήκους,βόας, ἵππους, ἐλέφαντας, ψιττακούς, κύκνους, καμήλους. Μετὰ τὴν αὐλὴν ταύτην ὑπῆρχον δύο ἄλλαι ὅμοιαι, κατοικούμεναι καὶ αὗται ὑπὸ τετραπόδων καὶ πτηνῶν. Παρατηρήσας μετὰ προσοχῆς τοὺς κατοίκους τῆς παραδόξου ἐκείνης κοινότητος, εἶδον ὅτι οἱ πλεῖστοι ἦσαν γέροντες ἐξησθενημένοι ἐκ τῆς ἡλικίας, ἢ μικροὶ τὴν ἡλικίαν φιλάσθενοι, ἢ ἀσθενεῖς κάτισχνοι ἐκ τῶν πόνων. Ὑπῆρχον δὲ καί τινες νέοι εὐεκτοῦντες, ὧν ἡ εὐρωστία καὶ ἡ ζωηρότης τῶν κινήσεων ἀπετέλουν καταφανῆ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἰσχνότητα καὶ τὴν ἀπάθειαν τῶν συντρόφων των.

Ὁ δοβατζῆς ἐπλησίασε πρός με καὶ μοὶ εἶπεν·

— Εὑρίσκεσθε ἐδῶ ἐντὸς φιλανθρωπικοῦ Καταστήματος· ὅλα τὰ ὄντα ταῦτα ἦσαν ὀρφανά, γεγηρακότα ἢ ἀσθενῆ. Εὔσπλαγχνοι ἄνθρωποι περιέρχονται τὰς πόλεις καὶ τοὺς ἀγροὺς συλλέγοντες τὰ πάσχοντα ζῷα καὶ τὰ ἐγκαταλελειμμένα.Ὁ βοῦς ὅστις καθ'ὅλην του τὴν ζωὴν ἠροτρίωσε γενναίως τὴν γῆν, λαμβάνει ἐνταῦθα τὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων του, διερχόμενος ἐν εἰρήνῃ τὰς ὑπολοίπους ἡμέρας του· ὁ πιστὸς κύων, ὃν ἀδυνατεῖ ὁ κύριός του νὰ διαθρέψῃ, εὑρίσκει ἐνταῦθα τὴν τροφὴν ἣν τῷ ὤφειλεν ὁ ἄνθρωπος ὃν ἠγάπησε καὶ μεθ' οὗ συνέζησεν· ὁ ὄνος εἰσερχόμενος εἰς τὸν περίβολον τοῦτον δὲν φέρει πλέον φορτίον, καὶ λαμβάνει καθ' ἑκάστην τὴν δροσερωτέραν καὶ παχυτέραν χλόην. Βοηθοῦμεν τοὺς πενομένους, ἀνακουφίζομεν τοὺς πάσχοντας, τιμῶμεν τοὺς γεγηρακότας, ἀνταμείβομεν τοὺς κοπιάσαντας, ἵνα καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἀποδοθῇ ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ ὅ,τι παρέχομεν νῦν εἰς τοὺς ἄλλους. Τίς ἠξεύρει ἐὰν δὲν εἶνε φίλος τις ἢ συγγενής μου ὁ βοῦς ἐκεῖνος, ὅστις μὲ παρατηρεῖ διὰ τῶν ἡμέρων καὶ νοημόνων ὀφθαλμῶν του;

Ἔμεινα ἐπὶ μακρὸν ἐν τῷ ἀσύλῳ ἐκείνῳ, ἐν τῷ νοσοκομείῳ, ὅπερ εἶχεν ἱδρύσει ἡ τρυφερωτέρα εὐσέβεια, ἣν δύναται νὰ αἰσθανθῇ καρδία ἀνθρώπου. Τὰ πάντα ἦσαν ἐν ἐξαιρέτῳ τάξει, ἡ τροφὴ καθαρὰ καὶ ἄφθονος· πληρεστάτη δ' ἁρμονία ἐπεκράτει μεταξὺ τῶν πολυαρίθμων συνοίκων, ἐκ δὲ τοῦ παραδείγματος ἐκείνου συνεπέρανα ὅτι τὰ ζῷα καὶ οὐχὶ οἱ ἄνθρωποι ἦσαν πλασμένα ἵνα ζῶσιν ἐν κοινωνίᾳ.

Ἐνῷ δὲ περιειργαζόμην μετ' ἐνδιαφέροντος ἕκαστον κάτοικον τοῦ παραδόξου οἴκου, καταφθάνει χωρικὸς σύρων ὄπισθεν αὐτοῦ ὄνον διὰ σχοινίου. Ὁ χωρικὸς ἦτο ἀνὴρ νέος, μικρόσω-

μος, ὠχρὸς, ἰσχνὸς, ἀλλὰ φυσιογνωμίας γλυκυτάτης· ἰσχνὸς δὲ καὶ ἀσθενικὸς ἦτο καὶ ὁ ὄνος ὁ σύντροφός του, καὶ ἠκολούθει τὸν κύριόν του, μετὰ κόπου βαδίζων καὶ περιφέρων δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ ἔκπληκτα βλέμματα. Ὁ χωρικὸς διελέχθη ἐπί τινας στιγμὰς μετὰ τοῦ φύλακος, μεθ' ὃ διηυθύνθησαν καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὴν τρίτην αὐλὴν, ὅπου ὁ ὄνος προσεδέθη ἔμπροσθεν φάτνης πλήρους χόρτου καὶ ἀχύρου. Ὅτε δ' ἔμελλε νὰ ἀποχωρισθῇ τοῦ συντρόφου του ὁ χωρικὸς ἀπέτεινε πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον :

«Εἰς ἡμᾶς ἡ φάτνη εἶνε κενὴ, ὁ χόρτος τοῦ ἀγροῦ μας ἐξηντλήθη, καὶ καθ' ἑκάστην ἐξησθένεις ὡς ἐγὼ, χωρὶς νὰ ἔχωμεν ἐλπίδα νὰ βελτιωθῇ ἡ τύχη μας. Μεῖνε ἐδῶ, καὶ ὅταν ἔλθουν ἡμέραι καλλίτεραι, θὰ ἔλθω νὰ σὲ πάρω. Ἡ ἐπιστροφή σου θὰ εἶνε ἑορτὴ διὰ τὴν πτωχὴν οἰκογένειάν μου· τὰ παιδία θὰ ἔλθουν νὰ σὲ περιμένουν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἀγροῦ, ὁ μικρότερος θὰ ἀναβῇ εἰς τὰ νῶτά σου, καὶ θὰ ἐξαναρχίσωμεν τὴν ἐργατικὴν ζωήν μας».

Ὁ ὄνος τὸν ἠκροάσθη σοβαρὸς, τὸν παρηκολούθησεν ἀναχωροῦντα διὰ τοῦ βλέμματος· ἐκεῖνος δὲ ἀπομακρυνόμενος ἐστρέφετο σχεδὸν κατὰ πᾶν βῆμα. Ὅτε δ' ἐγένετο ἄφαντος, ὁ ὄνος ἔμεινεν ἐπί τινας στιγμὰς σύννους, μεθ' ὃ ἐτράπη πρὸς τὸν ἔμπροσθεν αὐτοῦ χόρτον, οὗτινος εἶχε μεγάλην ἀνάγκην.

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πληθυσμοῦ ἐκείνου μυρίαι ἰδέαι κατελάμβανον τὸ πνεῦμά του. Αἱ πανθεϊστικαὶ δοξασίαι τῶν ἀγαθῶν Ἰνδῶν μοὶ ἐνεποίουν παράδοξον ἐντύπωσιν. Διὰ μίαν στιγμὴν ἐστάθην ἔμπροσθεν πτηνοτροφείου πλήρους πτηνῶν, καὶ ἠρώτων κατ' ἐμαυτὸν ἐὰν ὑπὸ τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα χρώματα δὲν ὑπῆρχέ τις ὃν νὰ εἶχα ποτὲ ἀγαπήσει· ἠρώτων ἐὰν αἱ φωναὶ αἱ ἐκφεύγουσαι τῶν μουσικῶν ἐκείνων λαρύγγων δὲν ἦσαν προσαγόρευσις ἀποτεινομένη εἰς τὰς ἀναμνήσεις μου. Ἐνῷ δ' ἐῤῥέμβαζον οὕτω, ᾐσθάνθην βαρεῖάν τινα χεῖρα ἐπιβαλλομένην ἐπὶ τοῦ ὤμου μου, καὶ ταὐτοχρόνως ἄλλην χεῖρα συλλαμβάνουσάν με ἐκ τοῦ λαιμοῦ, καὶ βιαίως τινάσσουσάν με. Στρέψας τὴν κεφαλὴν εἶδον παρ' ἐμὲ μορφὴν μαύρην καὶ χλευαστικὴν, ἥτις μὲ ἔσκωπτε κακεντρεχῶς μειδιῶσα· ἦτο πίθηκος πλήρης ῥώμης, ὑγείας καὶ πονηρίας.

— Αὐτὸς ἐδῶ ὁ κατεργάρης οὔτε ἀσθενὴς εἶνε οὔτε γέρων· διατί τὸν ἔχετε ἐδῶ ; εἶπον πρὸς τὸν Ἰνδόν.

— Τὸν ἔχομεν δι' ὃν λόγον καὶ τοὺς ἄλλους, ἀπεκρίθη, τὸν ἔχομεν διότι ζῇ. Ὅσοι ὑπῆρξαν εἰς τὴν ζωήν των ἰσχυροὶ ἢ σοφοὶ, ὑπέλαβε μετὰ στιγμὴν σιωπῆς, μεταμορφοῦνται μετὰ θάνατον εἰς ὄντα πολὺ πρὸς ἡμᾶς ὁμοιάζοντα· αὐτὸς εἶνε ἴσως κανεὶς ἐκ τῶν ἡγεμόνων, οἵτινες ἐβασίλευσαν εἰς τὸν τόπον τοῦτον· καὶ προσέκλινε μετὰ σεβασμοῦ.

Δοξασίαι, πεπλανημέναι βεβαίως, κατέστησαν τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους Ἰνδοὺς φιλανθρωποτέρους παντὸς ἄλλου λαοῦ τῆς γῆς. Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Εὐρώπῃ εὐτυχῶς ἡ τῶν ἀγαθῶν τοῦ βίου ἀπόλαυσις καὶ ἡ λογικὴ ἐξημέρωσαν ἐντελῶς τὰ ἤθη μας, καὶ οὕτως εὑρίσκονται νόμοι προστατεύοντες τὰ ζῷα κατὰ τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς σκληρότητος. δ.—

Η ΥΓΙΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΦΥΤΑ.

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἰταλοῦ καθηγητοῦ τῆς ὑγιεινῆς Arno].

—

Ἐπιστεύετο μέχρι τοῦδε, ὅτι ὁ ἀὴρ τῶν δασῶν ἦν παντὸς ἄλλου συμφορώτερος τῇ ὑγιείᾳ, καὶ ὅτι τὰ φυτὰ, τὰ διὰ τὰς αἰθούσας, ἐκαθάριζον τὸν ἀέρα αὐτῶν· ἀλλ' αἱ δοξασίαι αὗται εἰσὶ κατὰ μέγα μέρος ἐσφαλμέναι, καθόσον νεώτατα πειράματα ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ὀζωνίου κ' ἐπὶ τῆς ἐπιδράσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὑγιείας ἤγαγον εἰς συμπεράσματα ἀρνητικὰ μᾶλλον. Εὑρέθη ὄντως, ὅτι εἰς δασώδεις χώρας ὑπάρχει τόσον ὀζώνιον ὅσον καὶ ἐν ἐρήμῳ ἢ ἐν πελάγει, καὶ ὅτι ἐν γένει ἐλάχιστον ὑπάρχει ἐν τῷ ἀέρι. Οὐχ ἧττον ἡ μικρὰ αὕτη ποσότης ἐξασκεῖ ἐπὶ τῆς ἀτμοσφαίρας εὐεργετικὴν ἐπιρροὴν, καθόσον τὸ ὀζώνιον κέκτηται τὴν ἰδιότητα νὰ ἑνοῦται μετὰ τῶν ἐν ταύτῃ ὀργανικῶν οὐσιῶν, καὶ νὰ ὀξειδοῖ αὐτὰς, αἵτινες ἄλλως θὰ διετηροῦντο ἀναλλοίωτοι. Ἄνευ τοῦ ὀζωνίου ὁ ἀὴρ θὰ ἦτο πλήρης παντοειδῶν ἀναθυμιάσεων καὶ μικροτάτων μορίων οὐσιῶν ὀργανικῶν, ἐπιβλαβῶν τῇ ὑγιείᾳ· ἀλλ' ἡ ποσότης αὐτοῦ εἶνε τόσῳ μικρὰ, ὥστε ἀφανίζεται πρὶν φθάσῃ μέχρι τῶν ἡμετέρων κατοικιῶν, καὶ διὰ τοῦτο, ἂν κηδώμεθα τῆς ὑγιείας ἡμῶν, ὀφείλομεν νὰ τηρῶμεν ἐν αὐταῖς μεγάλην καθαριότητα καὶ ἐλευθέραν τοῦ ἀέρος κυκλοφορίαν, μὴ πειθόμενοι ὅτι φυτάρια, ἔστω καὶ πλατύφυλλα, ἰσχύουσιν ὅπως βελτιωθῇ ὁ ἀὴρ τῶν δωματίων ἡμῶν.

Ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν, ὅτι τὰ φυτὰ κέκτηνται ποιάν τινα ὑγιεινὴν ἀρετὴν, εἰ καὶ αὕτη διαφέρει λίαν τῆς ἀποδιδομένης αὐτοῖς. Ὁ φυτικὸς κόσμος, τὰ δένδρα μετὰ τῶν πλατυφύλλων κλώνων των, τὰ ποικιλόχροα ἄνθη ἀφ' ὧν ἀναδίδονται γλυκεῖαι εὐωδίαι, εὐφραίνουσι τὴν ψυχὴν καὶ τὰς αἰσθήσεις, καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν τὴν ἐπίδρασιν ἣν ἀσκοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, πρὸς ὃ ὁ τοῦ ἀνθρώπου βίος τόσῳ στενῶς συνδέεται, οὐδὲ ἐκείνην ἣν ὑπ' ἄλλην τινὰ ἔποψιν ἐξασκοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἀέρος, διὰ τῆς σκιᾶς δηλ. ἣν τὰ δάση παρέχουσι κατὰ τὸ θέρος, καὶ τῆς ἐλαττώσεως τῆς κόνεως καὶ τοῦ ἀνέμου. Οἱ ἰα-

Digitized by Google

τροί, καὶ ἰδίᾳ οἱ φρενολόγοι, πολλὰ εἶπον περὶ τῆς ἐπιδράσεως ἣν ἐντύπωσίς τις δυσάρεστος ἢ εὐάρεστος κέκτηται ἐπὶ τῆς ὑγιείας, καὶ ἀποδεικνύουσι πῶς ἡ ἔλλειψις πάσης ψυχαγωγίας, ἀνακουφιζούσης τὸ πνεῦμα, αἰτιολογεῖ δεινὰς νόσους· ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ ταύτην τὰ φυτὰ δι' ὧν οἱ φιλανθεῖς κοσμοῦσι τὰ ἴδια οἰκήματα,εἰσὶ βεβαίως ἐκ τῶν καλλιτέρων φαρμάκων, καὶ συνάμα μία τῶν ἀγνοτέρων καὶ εὐγενεστέρων ἀπολαύσεων.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐπίδρασις τῶν φυτῶν ἀποδείκνυται εὐχερέστερον τῆς ἐπὶ τοῦ πνεύματος καὶ τῶν αἰσθήσεων, καθόσον νεώτατα πειράματα καὶ συγκρίσεις δασοσκεπῶν χωρῶν πρὸς ἄλλας ἀδένδρους ἤγαγον εἰς λίαν ἐνδιαφέροντα συμπεράσματα. Παρετηρήθη ὅτι ἐκ τῆς πλείονος ἢ ἧττονος ὑγρασίας τοῦ ἐδάφους ἐξαρτᾶται ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ διάδοσις ἐπιδημιῶν, ὡς ἡ χολέρα, ὁ τύφος, κ. λ. καὶ ὅτι αἱ ἀσθένειαι αὗται παύουσιν οὖσαι ἐπιδημικαὶ, ἐὰν ἡ ὑγρασία δὲν παραλλάσσῃ ἀπὸ βαθμοῦ τινος· εἰς τὰς δασοσκεπεῖς δὲ χώρας ἡ ὑγρασία ποικίλλεται ἧττον ἢ ἄλλοθι, καὶ εἶνε μόνιμος ἐκεῖ ἔνθα φύονται βραχύκορμα δένδρα. Ταῦτα ἀρκοῦσιν ὅπως ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ ὑλοτομία ἀκολουθεῖται πάντοτε ὑπὸ τῆς ἀποξηράνσεως τῶν πηγῶν καὶ τῶν ρυακίων. Ἐν ταῖς Ἰνδίαις, τῇ κοιτίδι τῆς χολέρας, ἀπό τινος τὰ δάση θεωροῦνται ὡς λυτρωταὶ ἀπὸ τῆς φοβερᾶς ἐπιδημίας, ἀποδειχθέντος ὅτι ἐν ταῖς ἐγγὺς δασῶν χώραις ἡ ἐπιδημία ἐνέσκηπτε λίαν ἠπία. Ἄγγλος δέ τις διοικητὴς οὕτως ἐκφράζεται ἔν τινι ἐκθέσει αὐτοῦ: «Ἡ εἰς Σαμουαλμποὺρ ἄγουσα διατέμνει κατὰ μῆκος 60 ἢ 70 μιλλίων συνηρεφὲς παρὰ τὸ Πεοραχ δάσος· ἀξιοσημείωτον δὲ εἶνε ὅτι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης δι' ἧς παρελαύνουσι καθ' ἑκάστην ἑκατοστύες ὁδοιπόρων, καθ' ἅπαν τοῦτο τῶν ἑβδομήκοντα μιλλίων τὸ μῆκος, σπανιώτατα ἐνέσκηψεν ἡ χολέρα, καὶ ὁσάκις δὲ ἐνέσκηψεν ἔσχε πάντοτε χαρακτῆρα ἤπιον. Ἐξεναντίας, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἀράγκ, διηκούσης εἰς διάστημα 90 μιλλίων διὰ πεδιάδος ἀδένδρου, ἡ χολέρα ἐνσκήπτει ἐνιαυσίως, καὶ ὑπὸ τὴν τρομερωτέραν αὐτῆς μορφὴν, ὅτε θανόντες καὶ θνήσκοντες ἐξ αὐτῆς κεῖνται ἀναμὶξ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἐνῷ ἅμαξαι πολλαὶ φέρονται ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῶν χολεριώντων, ἐν οἷς καὶ οἱ τέως ἡνίοχοι αὐτῶν». Ἐν τῇ ἐκθέσει πάλιν ἐγχωρίου τινὸς ἰατροῦ ἀναγινώσκομεν ταῦτα: «Πᾶσαι αἱ χῶραι αἱ ὑπὸ λόφων περιοριζόμεναι καὶ δασοσκεπεῖς, αἱ ἑλώδεις ἄλλως καὶ χθαμαλαὶ,ἃς κατὰ τὸν Σεπτέμβριον, Ὀκτώβριον, καὶ Νοέμβριον προσβάλλει ὁ πυρετὸς,σπανίως μολύνονται ὑπὸ τῆς χολέρας, κ' ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ θνησιμότης εἶνε ἐν αὐταῖς μικρά. Ἀλλ' ἐν ταῖς ὑψηλαῖς χώραις, ταῖς κατ' ἐπίφασιν ὑγιειναῖς καὶ εὐαέροις, ταῖς κειμέναις ἄπω δασῶν καὶ φυτειῶν, ἡ τρομερὰ νόσος πρὸ πάντων ἐνσκήπτει».

Ἀλλ' οὐδὲν ἐπείγει ἵνα ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν Ἰνδιῶν. Καὶ ἐν Εὐρώπῃ, ἰδίᾳ δ' ἐν Βαυαρίᾳ, ἐγένοντο ὑπ' ἐπιστημόνων τοιαῦται παρατηρήσεις. Ἐν τοῖς πλησιέστατα τοῦ *Ἀγγλικοῦ παραδείσου* οἰκήμασιν, ἐν Μονάχῳ, καὶ κατὰ τὸ 1854 καὶ κατὰ τὸ 1873 οὐδὲν ἐγένετο χολέρας κροῦσμα — γεγονὸς τόσῳ μᾶλλον ἀξιοσπούδαστον, καθόσον ἡ νόσος ἐμαίνετο ὀλίγον ἀπωτέρω, καὶ ἡ κυκλοφορία τῶν κατοίκων ἠδύνατο νὰ μεταφέρῃ αὐτὴν ἐκεῖσε.

Αἱ φυτεῖαι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι καθιστῶσι προσοδοφόρον τὴν γῆν,παρέχουσιν ἡμῖν καὶ ἄλλην ὑπηρεσίαν, ἀπορροφῶσαι τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἡμῶν ἐκχεόμενα δυσώδη ὕδατα, ἅτινα διαμένοντα ἐπὶ γηπέδου ψιλοῦ, δύνανται νὰ παραγάγωσιν οὐσίας ὀλεθρίας τῇ ὑγιείᾳ, δηλ. σκώληκας διὰ τοῦ ποσίμου ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος εἰσερχομένους ἐντὸς ἡμῶν. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ γεγονότος τούτου ἐξήχθησαν πεπλανημέναι εἰκασίαι,πιστευσάντων τινῶν ὅτι δύω φθισικὰ δένδρα ἀρκοῦσιν ἵνα ἀπολυμάνωσι πολλὰς πέριξ οἰκίας, καθιστῶντα ἀβλαβεῖς πάσας τὰς ἀκαθαρσίας τὰς ἐγγὺς αὐτῶν σωρευομένας· πλὴν ἡ γνώμη αὕτη οὐ μόνον ὑγιεινῶς εἶνε ψευδὴς, ἀλλὰ καὶ ὀλεθρία, καθόσον ἕνεκεν αὐτῆς πολλοὶ ἀμελοῦσι τῶν πρὸς καθαρισμὸν τοῦ ὑπὸ τὰς οἰκίας των ἐδάφους μέτρων.

Ἡ ἐκ τῶν κήπων καὶ τῶν δασῶν κατὰ τὸ θέρος σκιὰ λίαν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ὑγιείας, οὐχὶ διότι τὰ δένδρα μειοῦσι λίαν τὴν θερμοκρασίαν καὶ διατηροῦσι τὸ σῶμα ἡμῶν ἐν ἀτμοσφαίρᾳ δροσερᾷ ὅσον συμφέρει αὐτῷ, ἀλλὰ διότι κωλύουσι τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας νὰ προσβάλλωσιν αὐτὸ ἀπ' εὐθείας. Ἠδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ ὅτι καὶ αἱ μολύβδιναι στέγαι τῶν φυλακῶν ἐπιδρῶσιν ὁμοίως· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα διαφέρει, ἐπειδὴ αἱ μεταλλικαὶ ἐπιφάνειαι ἀπωθοῦσι μὲν τὰς ἀκτῖνας, ἀλλὰ, καθὸ καλοὶ θερμαγωγοὶ, συγκεντροῦσι τὸ θάλπος, ἐνῷ τὰ φύλλα διὰ τῆς ἀδιαλείπτου αὐτῶν ἐξατμίσεως ἀπελαύνουσι μέρος αὐτοῦ, καὶ ἡ θερμοκρασία τῶν δένδρων, ἔτι καὶ παρὰ τὴν κορυφὴν αὐτῶν, τυγχάνει ταπεινοτέρα τῆς τοῦ ἀέρος τοῦ δάσους. Περιπλέον, ἡ ἐν ἐλευθέρῳ ἀέρι σκιὰ παράγει πάντοτε σμικράν τινα κυκλοφορίαν τοῦ ἀέρος. Πολλοὶ παρετήρησαν ὅτι κατὰ τοὺς πνιγηροὺς καύσωνας ἀρκεῖ νὰ καλύψῃ πρὸς στιγμὴν τὸν ἥλιον νεφέλη τις ἵνα πνεύσῃ δροσερὰ αὔρα, καὶ ὅτι τ' αὐτὸ συμβαίνει ἐν ὁδοῖς παρ' αἷς αἱ οἰκίαι εἰσὶ συνεχεῖς, καὶ ὧν οὕτω σκιάζεται τὸ ἥμισυ· ἐκεῖ ἔνθα αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες πίπτουσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους οὐδεμίαἀνέμου πνοὴ, ἐν τῇ σκιᾷ ὅμως πνέει ἐλαφρὰ αὔρα, διότι— ἁπλούστατον—ὑπὸ ταύτην ὁ ἀὴρ εἶνε ψυχρό-

Digitized by Google

τερος τοῦ ὑπὸ τὸν ἥλιον· γνωστὸν δὲ ὅτι ἀὴρ διαφόρου θερμοκρασίας εἶνε καὶ διαφόρου βάρους, οὕτω δὲ ὁ μὲν θερμότερος ἀὴρ, ὁ ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὡς ἀραιότερος ἀναβαίνει, ἐνῷ ὁ ψυχρότερος, ὁ ὑπὸ τὴν σκιὰν, ἀντικαθιστᾷ αὐτόν. Ἰδοὺ ἄρα καὶ ἄλλο τῶν δασῶν προτέρημα ἐν τῇ θερινῇ ἐποχῇ· ἡ σκιὰ διατηρεῖ τὸν ἀέρα ἐν διαρκεῖ κινήσει! Κινουμένων τῶν κλάδων, μυρία ῥιπίδια πέμπουσιν ἡμῖν ζείδωρον αὔραν, προσθωπεύουσαν τὸ πρόσωπον ἡμῶν, καὶ ἀρρήτου εὐεξίας πληροῦσαν ἅπαν ἡμῶν τὸ σῶμα.

Ἐν Πάτραις. ΧΑΡ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

ΣΕΙΣΜΟΙ ΕΝ ΕΥΡΩΠῌ

Κατὰ τὸν ἐκτενῆ «τῶν σεισμῶν κατάλογον» τῆς βρετανικῆς ἑταιρίας, ἀπὸ τοῦ 1606 π. Χ. μέχρι τοῦ 1842 μ. Χ. συνέβησαν 6000—7000 σεισμοί, ἤτοι κατὰ μέσον ὅρον δύο ἐφ' ἑκάστου ἐνιαυτοῦ· ἰδίως δὲ ἐν Σικελίᾳ καὶ τῇ νοτίῳ Ἰταλίᾳ οὐδὲ ἓν ἔτος παρῆλθεν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἄνευ δονήσεων. Ἀπὸ τοῦ 1773—1776 ὑπέστη τὸ μέρος τοῦτο μυρία δεινά· τῷ 1773 ἐκλονήθη ὑπὸ 947 σεισμῶν, ἐξ ὧν φοβερώτατοι ἦσαν 501. Ὁ μέγιστος τῶν σεισμῶν ἐν Καλαβρίᾳ τῷ 1783 ἐθανάτωσεν 100,000 ἀνθρώπων κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἐν Νεαπόλει ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν· συγχρόνως δὲ κατεστράφη ἡ Μεσσήνη. Ἐκ τῶν μεγάλων ἐν Ἰταλίᾳ σεισμῶν μνημονεύεται πρῶτος ὁ τοῦ 63, ὅτε κατεστράφησαν Πομπηΐα καὶ Ἡράκλειον, καταχωσθεῖσαι πρὸ ἑκκαίδεκα ἐτῶν ὑπὸ τῆς λάβας τοῦ Βεσουβίου. Μνήμης ἄξιος εἶνε ὁ πολλαχοῦ τῆς Νεαπόλεως ἐπισυμβὰς σεισμὸς τοῦ 1857, οὐχὶ τοσοῦτον διὰ τὸν ὄλεθρον ἀνθρώπων, ὅσον διὰ τὴν τοπικὴν ἔκτασιν. Ἡ πρωτεύουσα ἐβλάβη ὀλίγον, αἱ ἐπαρχίαι πλεῖστον ὅσον. Ἡ ἐκ τῆς πόλεως Ποτενσίας ἀνὰ πάσας τὰς διευθύνσεις ὁρμηθεῖσα κίνησις εἶχε ταχύτητα 775 ποδῶν ἀνὰ πᾶν λεπτὸν δεύτερον. Μηνὶ Νοεμβρίῳ 1861 κατεδονήθη ἡ Ἑλβετία, ἀνέβησαν δὲ μετ' ἀπροσδοκήτου σφοδρότητος τὰ ὕδατα τῶν ἀρτεσιανῶν φρεάτων τοῦ Πασσύ. Ὁ φοβερώτατος τῶν σεισμῶν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἦτο ὁ ἐν Λισσαβῶνῃ τῇ 1 Νοεμβρίου 1755. Διὰ μιᾶς μόνης δονήσεως κατηδαφίσθη ἡ πλείστη τῆς πόλεως· ἡ θάλασσα ἀπὸ τῆς ἀκτῆς ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω· μετ' ὀλίγον δὲ ἐπῆλθε παλιρρόθιος καὶ κατέκλυσεν ὅλα τὰ ἐρείπια. Ἐντὸς ἓξ δευτέρων λεπτῶν ἐφθάρησαν 60,000 ἀνθρώπων. Κατὰ μὲν τὸν Οὑμβόλδον ὁ σεισμὸς ἐκεῖνος ἐκλόνησε χώραν τετράκις μείζονα τῆς Εὐρώπης· κατὰ δὲ τὸν Ῥεκλοὺς, τετράκις μείζονα τῆς Γαλλίας, ὅπερ πιθανώτερον, διότι ἡ δόνησις μετεδόθη εἰς τὰς Ἄλπεις, τὴν Σουηδίαν καὶ τὴν Βοημίαν, ἑτέρα δὲ ἀντιδόνησις ἐγένετο ἐπαισθητὴ ἐν τῇ Ἀμερικῇ. Αἱ ἀπὸ τῆς 1 Νοεμβρίου 1755 δονήσεις ἀπὸ Γροινλανδίας ἕως τῆς μεσογείου ἦσαν αἴτια τῶν σεισμῶν τῆς 18 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐν τῇ μέσῃ καὶ τῇ ἀνατολικῇ Ἀμερικῇ. Μία σφοδρὰ δόνησις ἀνύψωσε καὶ κατεβίβασε τὸ ἔδαφος· ἡ θάλασσα ἐκινήθη τοσοῦτον, ὥστε οἱ κατ' ἀγροὺς ὄντες ἐκρατοῦντο ἀπὸ πετρῶν ἢ δένδρων ἵνα μὴ πνιγῶσι· μετὰ τρεῖς δονήσεις ἐπῆλθεν ἡ τετάρτη καὶ κατ' ἐξοχὴν σφοδρὰ, δύο λεπτὰ διαρκέσασα, κινήσασα δὲ τὴν γῆν ἄνω καὶ κάτω κυματοειδῶς. Κατὰ τὸν Οὑμβόλδον, αἴτιον τοῦ ἡμετέρου φόβου εἶνε οὐχὶ ὁ τῆς ζωῆς κίνδυνος, ἀλλὰ τὸ αἴσθημα, ὅτι μετακινεῖται πᾶν ὅ,τι ἡμεῖς ὑπελαμβάνομεν τέως ἀμετακίνητον. Οὐχ ἧττον φοβοῦνται τὰ ζῷα, ὄρνιθες ἰδίως καὶ κύνες· οἱ συνήθως ἄφωνοι κροκόδειλοι τοῦ Ὀρινώκου φεύγουσιν ἐκ τοῦ δονουμένου ῥεύματος εἰς τὰ δάση ὠρυόμενοι.

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ΕΝ ΕΥΡΩΠῌ

Κατ' ἐπίσημον στατιστικὴν ἡ ἔκτασις τῶν ἐν Εὐρώπῃ ὑπαρχόντων σιδηροδρόμων ἀνήρχετο τῇ 31 Δεκεμβρίου 1882 εἰς 178,236 χιλιόμετρα, οὑτωσὶ διανενεμημένα·

Γερμανία	34,988
Μεγάλη Βρετανία	29,814
Γαλλία	28,880
Ῥωσσία	24,453
Αὐστροουγγαρία	20,010
Ἰταλία	9,038
Ἱσπανία	7,848
Σουηδία καὶ Νορβηγία	7,775
Βέλγιον	4,231
Ἑλβετία	2,698
Ὀλλανδία	2,393
Δανία	1,763
Πορτογαλλία	1,471
Ῥουμανία	1,470
Τουρκία, Βουλγαρία, Ῥωμυλία	1,394
Ἑλλάς	10
	178,236

Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἐν τῷ πίνακι τούτῳ ἡ Ἑλλὰς ἀντιπροσωπεύεται διὰ τοῦ εὐτελεστάτου ἀριθμοῦ 10 χιλιομέτρων, ἅτινα παριστῶσι τὸν μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς σιδηρόδρομον. Δυνάμεθα ὅμως νὰ παρηγορηθῶμεν διὰ τὴν ταπεινὴν τάξιν ἣν κατέχομεν ἐν τῇ στατιστικῇ, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος μὲν ὁ ἀριθμὸς τῶν σιδηροδρομικῶν χι-

Digitized by Google

λιομέτρων ηὔξησε κάπως διὰ τῆς συντελέσεως τοῦ ἀπὸ Πύργου εἰς Κατάκωλον σιδηροδρόμου, εἰς ἐλάχιστον δὲ χρόνου διάστημα θέλει γείνει τριακονταπλάσιος περίπου διὰ τῆς κατασκευῆς καὶ τοῦ ἀπὸ Βώλον εἰς Λάρισσαν διήκοντος.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

—

Ὁ Ἀγαθόπουλος πρὸς νεωστὶ συστηθέντα αὐτῷ κύριον :

— Ἔχετε νομίζω καὶ ἀδελφούς ;

— Ἕνα μόνον.

— Περίεργον, λέγει ὁ Ἀγαθόπουλος, ἐγὼ ἔτυχε προχθὲς νὰ ὁμιλῶ μὲ τὴν ἀδελφήν σας, καὶ μοὶ ἔλεγεν ὅτι ἔχει δύο ἀδελφούς ! . . .

* * *

Διδάσκαλος πρὸς μαθητήν :

— Πῶς εἰμποροῦμεν νὰ μετρήσωμεν τὸ ἐμβαδὸν ἑνὸς τριγώνου ;

Ὁ μαθητής, ὑποψιθυρίζων καθ' ἑαυτόν. — (Μήπως τὸ ἐμάθαμεν αὐτό ; τί παλαβὸς δάσκαλος !)

Διδάσκαλος. —Λέγε μεγαλοφώνως· ἴσως εἶνε σωστὸ αὐτὸ ποῦ εἶπες. . .

* * *

Φοιτητής(πρὸς τὸν ξενοδόχον)—Μήπως ἦτον ἐδῶ προτήτερα ἕνας φοιτητὴς Δημητρόπουλος ;

Ξενοδόχος (σκεπτόμενος)— Δημητρόπουλος . . . Δημητρόπουλος. . . ἅ, ναί ! τώρα πρὸ ὀλίγου ἐπλήρωσε καὶ ἔφυγε. . .

Φοιτητής. Ἐπλήρωσεν, εἶπες; Τότε δὲν πρέπει νὰ ἦτον αὐτός.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἐὰν ῥίψῃς λίθον εἰς τὴν θάλασσαν, ἡ ἄπειρος ἔκτασις τῶν ὑδάτων αὐτῆς οὐδόλως θὰ ταραχθῇ, ἐνῷ ὁ αὐτὸς λίθος ἤθελε συνταράξει μίαν δεξαμενήν. Σὺ ὅστις ὀργίζεσαι διὰ τὴν παραμικρὰν προσβολὴν πρὸς ποίαν ὁμοιάζεις ;

—

Ἡ ἐργασία καὶ ἡ πλῆξις δὲν συγκατοικοῦσι ποτέ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Ἡ παιδοκτονία ἐν Μαδαγασκάρῃ. — Οἱ κατοικοῦντες τὴν νῆσον ταύτην λαοί,οὓς θὰ ἐξελάμβανέ τις πεπολιτισμένους ἀφ' οὗ πέμπουσι πρεσβείας εἰς Εὐρώπην διαμαρτυρομένας ἐν ὀνόματι τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τῆς ξένης ἐπιδρομῆς, ἔχουσι τὴν βάρβαρον καὶ ἀπανθρωποτάτην συνήθειαν τοῦ ἀποκτείνειν τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα. Οἱ Σακαλάβοι θεωροῦντες τὴν Παρασκευὴν ἀποφράδα ἡμέραν, πᾶν παιδίον τικτόμενον κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀπάγουσιν εἰς τὰ δάση, ῥίπτουσιν αὐτὸ εἰς ὀπήν τινα ἐπὶ τούτῳ σκαφεῖσαν καὶ τὸ ἐγκαταλείπουσιν ἐκεῖ. Ἄλλαι φυλαὶ Μαλγκασίων θεωροῦσιν ἄλλην τινὰ ἡμέραν ὡς ἀποφράδα,θανατοῦσι δὲ τὰ κατὰ ταύτην τικτόμενα. Ἂν ἡγεμονόπαις τεχθῇ κατὰ Κυριακήν, πρέπει νὰ ἐξαφανισθῇ, διότι ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν, θὰ γείνῃ πάντως τόσον εὐτυχής, ὥστε θὰ καταστῇ ἰσχυρότερος τῶν γονέων του. Οἱαδήποτε κἂν ᾖ ἡ κατάστασις τῶν γονέων του ὁ δυστυχὴς πρίγκιψ ἀνάγκη ν'ἀποθάνῃ καὶ ἂν ἔτι εἶνε ὁ μόνος βλαστὸς τῶν γονέων αὐτοῦ. Πάντα τὰ καθ' ἑορτὴν τικτόμενα παιδία, τὰ δίδυμα καὶ τὰ τρίδυμα, εἰσὶ καταδεδικασμένα εἰς θάνατον.

Πρὸ ὀλίγου ἔτι δύο ἄρρενα τεχθέντα ὑπὸ τῆς θυγατρὸς τῆς βασιλίσσης ἀνηρπάγησαν καὶ ἐξηφανίσθησαν.Ἂν γυνή τις ἀσθενήσῃ καθ'ὃν χρόνον γαλουχεῖ τὸ βρέφος αὐτῆς,γνωρίζεται τοῦτο τῷ ἀρχηγῷ τῆς φυλῆς, ὅστις ἐμφανίζεται ἐν τῇ οἰκογενείᾳ συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ δημίου, ἐξακριβοῖ τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ παιδίον παραχρῆμα φονεύεται,διότι δῆθεν τὸ ἄθλιον ἀπεπειράθη νὰ φονεύσῃ τὴν μητέρα του. Καὶ δὲν εἶνε ταῦτα μόνα·ἂν μήτηρ τις ἀποθάνῃ ἐκ τοκετοῦ,τὸ παιδίον συνθάπτεται ζῶν. Ἂν παιδίον τι ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον μεταξὺ τοῦ μεσονυκτίου καὶ τῆς μιᾶς τῆς πρωίας, τὴν παραμονὴν ἀποφράδος ἡμέρας παραχρῆμα γίνεται ἀνάρπαστον καὶ τοποθετεῖται εἰς στενωπόν τινα δι'ἧς διέρχονται κτήνη· καὶ ἂν μὲν ταῦτα φεισθῶσι τοῦ νηπίου, ἀφίεται αὐτῷ ἡ ζωή,ἂν δὲ βοῦς τις ψαύσῃ αὐτὸ μόνον διὰ τοῦ ἄκρου τῆς χηλῆς του σφάζεται αὐθωρεί.Ἂν πρέπῃ νὰ πιστεύσωμεν τὸν ἱεραπόστολον **Piras**, ὅστις ἐννέα ἔτη διέτριψεν ἐν Μαδαγασκάρῃ, ἡ συνήθεια αὕτη ὑφίσταται ἔτι ἐν Ταταναρίβῃ. Ὁ ἱεραπόστολος οὗτος προσεπάθησεν ἐνίοτε νὰ σώσῃ τοῦ θανάτου τινὰ τῶν δυστυχῶν τούτων ὄντων, ἀλλ' οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ γυναῖκα ἀναδεχομένην νὰ γαλουχήσῃ αὐτά.

Ὑπολογισμὸς περίεργος.—Ἰδιότροπός τις ἔσχε τὴν περιέργειαν καὶ τὴν ὑπομονὴν νὰ ὑπολογίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν λέξεων, ὧν ποιοῦνται χρῆσιν διαφόρων καταστάσεων ἄνθρωποι καὶ εὗρε τὸ ἑπόμενον ἐξαγόμενον : Τὸ λεξιλόγιον τῶν γεωργῶν τῆς κωμοπόλεως, ἐν ᾧ κατῴκει, δὲν περιεῖχε πλειοτέρας τῶν 500 λέξεων.

Τὸ λεξιλόγιον τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ὡς δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ σήμερον ἐκ τῶν ἱερογλυφικῶν, περιελάμβανε περὶ τὰς 685 λέξεις.

Ἄγγλος εὐπατρίδης, περατώσας τὰ μαθήματά του, ἀναγνώσας τὴν Ἁγίαν Γραφήν, τὸν Σεκσπεῖρον, τοὺς «Καιρούς» καὶ ὅλα τὰ βιβλία ἑνὸς δημοσίου ἀναγνωστηρίου, δὲν μεταχειρίζεται ἐν τῇ ὁμιλίᾳ του πλείονας τῶν 4,000 λέξεων.

Digitized by Google

Οἱ φιλόσοφοι, οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ ἐπιστήμονες, ἀποφεύγοντες πᾶσαν ἀκατάλληλον φράσιν καὶ ζητοῦντες ἐπιμόνως τὴν κυριολεξίαν, μεταχειρίζονται πολὺ μεγαλείτερον τοῦ ἀνωτέρω ἀριθμὸν λέξεων.

Οἱ εὔγλωττοι ῥήτορες ἔχουσιν ἐν χρήσει αὐτῶν περὶ τὰς 10,000 λέξεις.

Ὁ Σαικσπεῖρος, ὁ γονιμώτερος καὶ ποικιλώτερος τῶν Ἄγγλων συγγραφέων, μετεχειρίσθη εἰς τὴν συγγραφὴν τῶν ἔργων του 15000 λέξεις.

Ὁ Μίλτων συνέγραψε τὸν «Ἀπολεσθέντα Παράδεισον» μὲ 6,000 λέξεις.

Τέλος ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶνε συντεταγμένη διὰ 5,642 διαφόρων λέξεων.

***

Τὸ τηλέφωνον καὶ ἡ ἠθική. — Ἐσχάτως ἐν Ἀμερικῇ ἐπαρουσιάσθη τὸ ζήτημα ἂν συνδρομητής τις τῆς τηλεφωνικῆς γραμμῆς ἔχει ἢ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μεταχειρίζηται εἰς τὴν διὰ τοῦ τηλεφώνου συνδιάλεξίν του ἐκφράσεις ἀσέμνους ἢ ὕβρεις. Συνδρομητοῦ τινος ἀξιώσαντος ὅτι εἶχε πᾶσαν περὶ τὸ ἐκφράζεσθαι ἐλευθερίαν καὶ ἐπιμένοντος νὰ διαβιβάσῃ διὰ τοῦ τηλεφώνου ὅ,τι ἤθελε καὶ ὅπως ἤθελεν, ἡ τηλεφωνικὴ ἑταιρία ἀπηγόρευσεν αὐτῷ τὴν διὰ τοῦ τηλεφώνου συνδιάλεξιν, κανονίσασα συγχρόνως ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ διὰ τοῦ τηλεφώνου μεταβίβασις χονδροειδῶν ἐκφράσεων. Ἡ ὑπόθεσις ἤχθη εἰς τὸ δικαστήριον, τὸ ὁποῖον ἐδικαίωσε τὴν ἑταιρίαν παρατηρήσασαν δικαίως ὅτι τοῦ τηλεφώνου χρῆσιν ποιοῦνται πολλαὶ οἰκογένειαι, ὅτι τηλεφωνική τις συνδιάλεξις δυνατὸν κατὰ λάθος νὰ φθάσῃ εἰς ἄλλον παρὰ εἰς ὃν προορίζεται, καὶ ὅτι ὑπάλληλοι τῶν τηλεφωνικῶν γραφείων εἰσίν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, νεάνιδες ἢ ὕπανδροι γυναῖκες ἐντιμοτάτης διαγωγῆς, εἰς ἃς ὀφείλεται σεβασμός. Ἡ ἀπόφασις αὕτη εἶνε οὐ μόνον ἠθικὴ ἀλλὰ καὶ δικαία, διότι ὄργανον τοῦ πολιτισμοῦ, ὡς τὸ τηλέφωνον προορισμὸν ἔχει τὴν διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ διάδοσιν σεμνῶν καὶ φιλοφρόνων ἐκφράσεων καὶ οὐχὶ κακοήθων καὶ ὑβριστικῶν.

***

Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ἀγγλικοῦ ναυτικοῦ πυροβολικοῦ,οἱ μετασχόντες τῆς ἐκστρατείας τῆς Αἰγύπτου, ἀπηύθυναν ἀναφορὰν πρὸς τὴν βασίλισσαν Βικτωρίαν ὅπως ἐπιτραπῇ εἰς τὴν «**Nellie**»,τὴν εὐνοουμένην τοῦ συντάγματος κύνα,τὴν παρακολουθήσασαν ὅλας τὰς στρατιωτικὰς ἐργασίας καὶ λαβοῦσαν μέρος εἰς τὴν ἔφοδον τοῦ Τὲλ-ελ-Κεβὴρ, νὰ φέρῃ εἰς τὸ ἀργυροῦν αὐτῆς περιδέραιον τὸ στρατιωτικὸν μετάλλιον τῆς βασιλίσσης καὶ τὸν ἀστέρα τοῦ Χεδίβου.

Τὸ 57 σύνταγμα τοῦ πεζικοῦ ἀναμένει ἀνυπομόνως τὴν ἀπόφασιν τῆς Α.Μεγαλειότητος, διότι προτίθεται νὰ ζητήσῃ ἀνάλογον ἀμοιβὴν διὰ τὸ «**Tottie**», τὸ κυνάριόν του, τὸ ὁποῖον μετέσχε τῆς ἐπὶ τὴνΖουλουλάνδην ἐκστρατείας, ἐπιδεῖξαν γενναιότητα μεγάλην καὶ τραυματισθὲν δὶς ἐν τῇ μάχῃ τῆς Ζιγκιλόβας.

Ἐκ τούτων λαβοῦσαι ἀφορμὴν γερμανικαί τινες ἐφημερίδες ἀναφέρουσιν ὅτι τὸ σύνταγμα τῶν Οὐλάνων τῆς Στουτγάρδης διατηρεῖ ἐπιμελῶς βαλσαμωμένα τὰ λείψανα χηνὸς ἥτις ἐπὶ 23 ἔτη ἠκολούθησε πιστῶς τὸ σύνταγμα κατὰ τὰς πολυαρίθμους αὐτοῦ μεταςαθμεύσεις.

Τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας περιεπάτει πρὸ τοῦ στρατῶνος μετὰ τοῦ φρουροῦ, παρὰ τὸ φυλακεῖον τοῦ ὁποίου εἶχε τὸν κλωβόν της. Ἐσχάτως δὲ πανηγυρισθείσης τῆς δευτέρας ἑκατονταετηρίδος τοῦ συντάγματος τούτου, τὸ λείψανον τοῦ πιστοῦ ζῴου ἐτέθη εἰς τιμητικὴν θέσιν ὑπεράνω τῆς θύρας τοῦ στρατῶνος.

***

Δύο μικροὶ χαριέστατοι ἐλέφαντες, πρὸ ὀλίγου κομισθέντες εἰς τὸν Ζωολογικὸν κῆπον τῆς Πετρουπόλεως, παρέσχον δεῖγμα τοιαύτης νοημοσύνης, ἣν δὲν θὰ ἐπίστευέ τις, ἂν μὴ τὸ ἀληθὲς τοῦ πράγματος ἐπεβεβαιοῦτο ὑπὸ πασῶν τῶν ἐφημερίδων τῆς πόλεως ταύτης. Τὸ κοινὸν προσέφερεν εἰς αὐτοὺς γλυκίσματα καὶ ζαχαρωτά, ἀλλ' ὁ διευθυντὴς ὅπως τοὺς προφυλάξῃ τῆς ἐκ τούτων προξενουμένης εἰς αὐτοὺς βλάβης, διέταξε νὰ τοποθετήσωσιν ἐπὶ τῶν κιγκλίδων τοῦ κλωβοῦ των πλάκα ἐκ λευκοσιδήρου μετ' ἐπιγραφῆς ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ προσφορὰ γλυκισμάτων καὶ ζαχαρωτῶν εἰς τοὺς ἐλέφαντας. Ἐν τούτοις οὐχὶ ὀλίγοι ἐξηκολούθουν νὰ φέρωσιν εἰς αὐτοὺς γλυκίσματα, ἐνίοτε ὅμως φύλαξ τις παρευρισκόμενος τοῖς ἐδείκνυε τὴν πλάκα καὶ τότε δὲν τὰ προσέφερον εἰς τοὺς ἐλέφαντας. Ἀλλὰ τὰ πονηρὰ ζῷα ἀνεκάλυψαν τὸ τέχνασμα καὶ παρατηροῦντα ὅτι ὁσάκις δάκτυλός τις ἐδείκνυε τὴν ἐκ λευκοσιδήρου πλάκα, τὸ τόσον ποθητὸν αὐτοῖς γλύκισμα ἐγίνετο ἄφαντον, ἀπεφάσισαν ἀπὸ κοινοῦ νὰ καταρρίψωσι τὴν πλάκα· ἀφ' οὗ δὲ τὴν ἐλίγυσαν ἡτοιμάζοντο νὰ καταρρίψωσιν αὐτήν, ὅτε ὁ ἐλεφανταγωγὸς ἐλθὼν ἐκώλυσε τοὺς δύο ἐλέφαντας νὰ συντελέσωσι τὸ ἐκδικητικόν των ἔργον.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Διατήρησις ἀνθέων.

Ἐὰν θέλετε τὰ ἄνθη σας νὰ διατηρῶσι τὸ φυσικὸν αὐτῶν χρῶμα καὶ σχῆμα ἐπὶ 15—30 ἡμέρας, ἐνθέσατε αὐτὰ ἐντὸς ὕδατος ἐνέχοντος 2 γραμμάρια ἀμμωνιακοῦ ἅλατος. Ἐὰν θέλετε νὰ τὰ διατηρήσητε οὕτω ἐπὶ μῆνας, ἐμβρέξατε τὰ πέταλα αὐτῶν καὶ τὰ στελέχη ἐντὸς ὕδατος διαυγοῦς ἐνέχοντος διάλυσιν *γόμμας*.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου δύναταί τις εὐκόλως νὰ ἔχῃ πλήρη πάντοτε τὰ ἀνθοδοχεῖα αὐτοῦ.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 402 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. **11 Σεπτεμβρίου 1883**

Αἱ κατωτέρω βιογραφικαὶ σημειώσεις περὶ τῶν ἐν τῷ Λυκείῳ Ἔτον καὶ τῷ Πανεπιστημίῳ σπουδῶν τοῦ Γλάδστωνος ἐσταχυολογήθησαν ἐκ μακροῦ ἄρθρου, δημοσιευθέντος ἐν τῇ «Βρετανικῇ Ἐπιθεωρήσει».

Ἐφηβικὴ καὶ νεανικὴ ἡλικία

ΤΟΥ ΓΛΑΔΣΤΩΝΟΣ

—

Α'.

Ἐν τῷ Λυκείῳ.

Ὁ Οὐίλιαμ Ἔβαρ Γλάδστων ἐνεγράφη εἰς τὸ Λύκειον τοῦ Ἔτον τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1821, μετὰ τοὺς δύο πρεσβυτέρους αὐτοῦ ἀδελφούς, Θωμᾶν καὶ Ῥόβερτσον, ὄντας ἤδη μαθητὰς τῆς σχολῆς ταύτης. Ὁ Θωμᾶς ἦτο ἐν τῇ πέμπτῃ τάξει, ἐδέησε δὲ μετὰ μικρὸν ὁ Οὐίλιαμ νὰ γείνῃ θεράπων (fag)[1] αὐτοῦ. Ὅτε τὸ λεωφορεῖον τοῦ Λονδίνου ἐκόμισε τοὺς τρεῖς ἀδελφοὺς ἄχρι τῆς πύλης τοῦ Christopher-Inn, βραχὺ ὑπελείπετο αὐτοῖς διάστημα ὅπως μεταβῶσιν εἰς τὸ ἐσκευασμένον ξενοδοχεῖον, κείμενον ἀκριβῶς πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τῆς ὁδοῦ. Τὸ ξενοδοχεῖον τοῦτο, ὅπερ διηύθυνε γυνή τις, ἡ μίστρες Σχούρεϋ ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν φοιτητῶν τοῦ Λυκείου ὡς ἐπίζηλον οἴκημα ἕνεκα τῆς γειτνιάσεως αὐτοῦ πρὸς τὸ περιβόητον πανδοχεῖον, τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Christopher Inn. Ἐν τούτοις ἦτο χείριστον πρὸς σπουδὴν κατάλυμα καὶ θαυμασμοῦ ἄξιος εἶνε ὁ Γλάδστων κατορθώσας νὰ μελετήσῃ ἐν τοιούτῳ τόπῳ. Τὰ λεωφορεῖα, τὰ ὀχήματα, παντὸς εἴδους ἅμαξαι προσήλαυνον εἰς Christopher-Inn ἐκ τῶν τεσσάρων σημείων τοῦ ὁρίζοντος· τὴν παρασκευήν, ἡμέραν ἀγορᾶς εἰς Ἔτον, συνέρρεον ἐκ τῶν πέριξ πάντες οἱ κτηματίαι καὶ γεωργοί, οἱ κτηνέμποροι ἦγον πρὸς πώλησιν τὰ κτήνη των, χωρικαὶ ἤρχοντο ὅπως μισθωθῶσιν ὡς θεραπαινίδες. Οἱ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τοῦ Σχούρεϋ οἰκοῦντες σπουδασταὶ ὑπὸ τὰ παράθυρα αὐτῶν εἶχον θέαμα ποικίλον ἅμα καὶ θορυβῶδες, πλειστάκις δὲ ὁ ὕπνος αὐτῶν ἐταράσσετο ἐκ τῶν παραφώνων ᾀσμάτων τῶν ἐξερχομένων ἐκ τοῦ coffee-room μετὰ τὰ κυνηγετικὰ δεῖπνα. Προσθέσατε εἰς ταῦτα τὰς κραυγὰς τῶν ἐφημεριδοπωλῶν, τῶν μακροὺς ἐρυθροὺς ἐπενδύτας φορούντων καὶ κέρας ἐν τῇ χειρὶ κρατούντων, οἵτινες ὅταν εἰς τὰ φύλλα των ὑπῆρχεν εἴδησίς τις πολὺ κινοῦσα τὸ ἐνδιαφέρον, ἔτρεχον σαλπίζοντες καὶ προσφέροντες τὰς εἰδικὰς ἐκδόσεις τῶν *Καιρῶν* καὶ τῶν *Ἡμερησίων Χρονικῶν* πρὸς ἓν σελίνιον τὸ φύλλον. Φαντάσθητε τὸν μέλλοντα πρωθυπουργὸν συντάσσοντα τὸ λατινικόν του θέμα ἐν ᾧ οἱ ἐφημεριδοπῶλαι ἐκεῖνοι μανιωδῶς δι' ὠρυγῶν ἐξήγγελλον τὴν καρατόμησιν διαβοήτου κακούργου.

* * *

Τὸ πανδοχεῖον ἐκεῖνο ἐσυχνάζετο πολὺ καὶ ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς σχολῆς. Εἶνε δὲ ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις σήμερον ὁπόσον τὸ κατάστημα ἐκεῖνο συνετέλει τότε εἰς τὴν διαφθορὰν τῶν μαθητῶν τοῦ Ἔτον. Ὅτε τῷ 1815 ὁ δόκτωρ Hawtrey παρεκάλεσε τοὺς ὑποδιευθυντὰς τῆς σχολῆς (fellows), γενομένους ἰδιοκτήτας αὐτοῦ, νὰ μὴν ἀνανεώσωσι τὴν μίσθωσιν τοῦ πανδοχείου, περιέγραψε διὰ μελανῶν χρωμάτων τὴν ὀλεθρίαν ἐπὶ τῶν ἠθῶν τῶν μαθητῶν ἐπίδρασιν αὐτοῦ. Τὸ κακὸν ἦτο ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἀκμῇ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Γλάδστωνος. Οἱ μαθηταὶ ἀπεδίδρασκον ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ὅπως μεταβάντες εἰς τὸ πανδοχεῖον πίωσι. Ἂν κατελαμβάνοντο ἐκεῖ προσεποιοῦντο ὅτι ἔμελλον νὰ κάμωσιν ἐπίσκεψίν τινα εἰς Λονδῖνον, ἢ ὅτι ἀνέμενον διὰ τοῦ λεωφορείου πράγματά των. Οἱ διδάσκαλοι ἔκλειον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὰ τελούμενα, μὴ θέλοντες νὰ προκαλῶσι τηλικαῦτα ψεύδη. Πλειστάκις οἱ μαθηταὶ ἐμέθυον, καὶ τότε κατέφευγον εἰς τὸ κατέναντι κείμενον ξενοδοχεῖον τῆς Σχούρεϋ, ὅπου ἐδίδοντο αὐτοῖς ἀντιμεθυστικά, ἐμετικὰ ἢ *μουστάρδα* εἰς ὕδωρ διαλελυμένη, ἐξ ὧν συνήρχοντο εἰς ἑαυτούς. Ὅταν τὸ Christopher ἦτο πλῆρες, τὸ ξενοδοχεῖον καθίστατο παράρτημά τι τῆς μεγάλης ἀγορᾶς. Ἡ-

1. Fags ἐν τῷ Λυκείῳ τοῦ Ἔτον, εἰσὶν οἱ μαθηταὶ τῶν κατωτέρων τάξεων ἐκτελοῦντες τοῦτ' αὐτὸ ὑπηρετῶν ἔργα πρὸς τοὺς μαθητὰς τῶν ἀνωτέρων τάξεων. Ἕκαστος τούτων ἔχει ἕνα fag, ὅστις εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς διαταγὰς αὐτοῦ. Ἡ συνήθεια αὕτη ἑπόμενον ἦτο νὰ παρέχῃ ἀφορμὴν εἰς τυραννικὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ δικαιώματος τούτου, ἐπάγουσα τὴν καταπίεσιν τῶν μικρῶν ὑπὸ τῶν μεγάλων, ἀλλ' εὐτυχῶς οἱ κύριοι δείκνυνται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπιεικεῖς πρὸς τοὺς ὑπηρέτας αὐτῶν.

Digitized by Google

το δὲ καὶ τόσον εὐχερὲς νὰ στείλῃ τις τὸν fag αὐτοῦ πρὸς προμήθειαν ποτῶν! Ὅτε οὐδεὶς τῶν διδασκάλων ἐφαίνετο, τὸ παιδίον ἐπέστρεφε τρέχον, ἔχον δὲ τὸ princeps αὐτοῦ πλῆρες ζύθου ἢ πόρτου. Τὸ princeps ἦτο δοχεῖον ἀπατηλὸν τὸ ἐξωτερικόν, φιλοτεχνηθὲν διὰ τοῦ ἐπικαλύμματος παλαιᾶς ἐκδόσεως τοῦ Βιργιλίου. Ἐχώρει τρεῖς φιάλας, φερόμενον δὲ ὑπὸ μάλης ἐφαίνετο ὡς σοβαρὸν βιβλίον εἰς φύλλον. Ὁ δόκτωρ Κῆτε ἐγίνωσκε βεβαίως τί ἔπραττεν, ὅτε μιᾷ τῶν ἡμερῶν εἶπεν εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν κατωτέρων τάξεων: «Δὲν θέλω κανεὶς νὰ μεταφέρῃ βιβλία μεγάλα, ἐκδόσεις εἰς φύλλον. Ἂν ἰδῶ κανένα μαθητὴν ἔξω μὲ ἓν τοιοῦτον βιβλίον θὰ τὸν μαστιγώσω».

Ἦτο πεπρωμένον εἰς τὴν ἠθικὴν φύσιν τοῦ Γλάδστωνος νὰ ὑποστῇ τὰς δοκιμασίας εἰς ἃς κατεδίκαζεν αὐτὸν ὁ κινδυνώδης χαρακτὴρ τῶν περιβαλλόντων αὐτόν. Ἀλλ' ἠδυνήθη ν' ἀντιστῇ εἰς τὸν πειρασμόν, ὡς καὶ ὁ σύνοικος αὐτοῦ Γεώργιος Selvyn, ὁ μέλλων ἐπίσκοπος τῆς Νέας Ζηλανδίας, ὅστις ἐγένετο εἷς τῶν καλλίστων φίλων αὐτοῦ. Οἱ δύο οὗτοι μαθηταὶ καὶ οἱ ἀδελφοί των — διότι οἱ δύο Σέλβιν καὶ οἱ τρεῖς Γλάδστωνες εἰσὶν ἄξιοι τῶν αὐτῶν ἐπαίνων—παρέμειναν ἄμωμοι ἐν μέσῳ τῆς διαφθορᾶς τῶν συμμαθητῶν αὐτῶν.

* * *

Θὰ φανῇ ἴσως παράδοξον ὅτι ὁ μέλλων ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν (ὁ μέγιστος τῶν οἰκονομολόγων ἐποχῆς καθαρῶς οἰκονομολογικῆς) δὲν ἔμαθε τὰ μαθηματικὰ ἐν Ἔτον, καὶ ὅτι μόλις ἐδιδάχθη αὐτόθι τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς Ἀριθμητικῆς. Ὅτε ὁ Ναπολέων Βοναπάρτης ἐσπούδαζεν ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Βριὲν, καθηγητής τις προεῖπεν αὐτῷ ὅτι οὐδέποτε θὰ γείνῃ καλὸς ἀξιωματικὸς ἕνεκα τῆς ὀλίγης πρὸς τὰ μαθηματικὰ κλίσεώς του. Τοιαύτη πρόρρησις δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ περὶ τοῦ Γλάδστωνος ἁπλούστατα, διότι δὲν ὑπῆρχε καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ἐν τῇ σχολῇ. Μόνον αἱ τέσσαρες πράξεις τῆς ἀριθμητικῆς ἐδιδάσκοντο ὑπὸ ταγματάρχου τινὸς Χέξτερ, εἰς τὰς παραδόσεις του δὲ μετέβαινον μόνον οἱ τῶν κατωτέρων τάξεων μαθηταί, ἀφοῦ δ' ἐμάνθανον καὶ οὗτοι τὴν διαίρεσιν ὁ ταγματάρχης δὲν ἀνησύχει πλέον. Ἰδέαν περὶ τοῦ τί ἦτο τὸ Λύκειον τοῦ Ἔτον κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους δύναται νὰ σχηματίσῃ τις μανθάνων ὅτι, ὅτε τῷ 1836 ὁ αἰδεσιμώτατος Στέφεν Χαουτρέϋ εἰσῆλθεν εἰς τὴν σχολὴν ὡς καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν, δὲν ἐπετράπη αὐτῷ ἢ μόνον ὡς ἔκτακτος καθηγητὴς νὰ παραδίδῃ, καὶ μόνον εἰς τοὺς τριάκοντα πρώτους μαθητὰς τῆς σχολῆς, διότι ὁ ταγματάρχης Χέξτερ ἐφαίνετο ἔχων συμφέρον νὰ ὦσιν ἀμαθεῖς οἱ λοιποί. Ἐπὶ τέλους, ὁ κ. Χαουτρέϋ ἠναγκάσθη νὰ καταβάλῃ τῷ ταγματάρχῃ χορηγίαν 200 λιρῶν στερλινῶν κατ' ἔτος ὅπως παύσῃ ἀνθιστάμενος εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐκλείδου καὶ τῆς ἀλγέβρας.

* * *

Εἷς τῶν καθηγητῶν τοῦ Ἔτον, ὁ δόκτωρ Κῆτε, ὅσον πρᾶος καὶ εὐπροσήγορος ἦτο ἐν τῷ κατ' ἰδίαν βίῳ αὐτοῦ, τοσούτῳ τραχὺς καὶ αὐστηρὸς ἦτο πρὸς τοὺς μαθητάς. Ἡ μανία αὐτοῦ τοῦ μαστιγοῦν ὑπερέβαινε πᾶν ὅριον, ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς τῶν μαθητῶν, ὅσῳ συνετὸς καὶ ἂν ἦτο, ἦτο ἀπηλλαγμένος τοῦ κινδύνου τῆς μαστιγώσεως, τάσις τις πρὸς ἀπείθειαν κατελάμβανεν ἐκείνους οἵτινες ᾐσθάνοντο ἐπικειμένην τὴν τιμωρίαν, δίχως τὸ παράπαν νὰ πταίσωσι. Ἔν τινι περιστάσει ὁ Γλάδστων, *πρωτόσχολος* ὢν τῆς τάξεώς του, ἐλησμόνησε νὰ σημειώσῃ τὸ ὄνομα ἑνὸς τῶν συμμαθητῶν του βραδύναντος νὰ ἔλθῃ. Ἀμέσως ὁ Κῆτε προσέταξε νὰ φέρουν τοὺς λεπτοὺς κλαδίσκους δι' ὧν ἐτελεῖτο ἡ μαστίγωσις, κατηγορῶν τοῦ Γλάδστωνος ὅτι προὔδωκε τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἀνατεθέντος αὐτῷ καθήκοντος, ἐν ᾧ οὗτος ἁπλοῦν λάθος μνήμης διέπραξε.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, εἶπεν ὁ μέλλων πρωθυπουργός, δεκατετραέτης τότε, ἡ ὑπηρεσία μου ὡς *πρωτοσχόλου* θὰ ἦτο ὑπηρεσία ἐμπιστοσύνης, ἂν μόνος μου τὴν ἐζήτουν· *ἀλλὰ μοῦ ἐπεβλήθη*.

Ὁ Κῆτε ἠδύνατο ν' ἀπαντήσῃ ὅτι καὶ αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ ἀστυνόμου καὶ τοῦ δικαστοῦ εἰσὶν ἐπιβεβλημέναι εἰς τοὺς ἐκτελοῦντας αὐτάς, ἀλλ' ὅτι ἐκ τούτου δὲν ἕπεται ὅτι δὲν εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ ἐκτελῶσιν αὐτὰς ἀμέμπτως· ἀλλὰ σοφιστὴν οἷος ὁ Κῆτε, τὸ παραδοξολόγον στρεβλοῦ συλλογισμοῦ ἐξιλέωσεν εὐχερέστερον ἢ εἰλικρινὴς καὶ λογικὴ ἐξήγησις. Ὁ Γλάδστων παραδέχεται σήμερον ὅτι ἡ δικαιολογία του ἐνεῖχε μείζονα ἐνοχὴν ἢ αὐτὸ τὸ παράπτωμά του· ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἂν δὲν κατώρθου ν' ἀφήσῃ ἀναπολόγητον τὸν καθηγητὴν αὐτοῦ, ὁ δύστροπος ἐκεῖνος παιδαγωγὸς πάντως θὰ τὸν ἐμαστίγου.

* * *

Ὁ Γλάδστων μόνον δεκαοκτὼ μῆνας ἔμεινεν ἐν τῇ κατωτέρᾳ σχολῇ. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὑπηρέτησεν ὡς θεράπων τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ὅστις ἐννοεῖται, προσεφέρετο αὐτῷ μετὰ στοργῆς καὶ εὐμενείας. Ἐλαφρότατα ὑπῆρξαν τὰ τοιαῦτα καθήκοντα αὐτοῦ ἐφ' ᾧ καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ ὅπερ ἐξέδωκε βραδύτερον κατειρωνεύεται τῆς ἀγωνίας τῶν μητέρων, αἵτινες δὲν τολμῶσι νὰ στείλωσι τὰ τέκνα των εἰς τὸ Λύκειον τοῦ Ἔτον ἐκ φόβου μὴ ὑποπέσωσιν εἰς τὴν δεσποτείαν τυραννίσκου τινός. Ἐκεῖνος, λέγει, οὐδέ-

Digitized by Google

ποτε «συνήντησεν ἐν αὐτῷ οὔτε Νέρωνα οὔτε Καλλιγούλαν».

Ὅτε ἦλθεν ἡ σειρὰ τοῦ Γλάδστωνος νὰ προσλάβῃ θεράποντα, προσέλαβε τοιοῦτον τὸν Γεώργιον **Mellish**. Ὁ κύριος καὶ ὁ **fag** δὲν εἶχον ἐπανίδει ἀλλήλους ἀπὸ τῆς ἐκ τοῦ Λυκείου ἀποφοιτήσεώς των. Μετὰ πολλὰ δ' ἔτη ὁ πρωθυπουργὸς προσήνεγκε τῷ Γεωργίῳ **Mellish** τὸ ὑπουργεῖον τῆς δικαιοσύνης. «Τῷ ἔγραψα, λέγει ὁ Γλάδστων, τιτλοφορῶν αὐτὸν *ἀγαπητὸν κύριον*, οὐδαμῶς ὑποπτευόμενος ὅτι ἀπετεινόμην πρός τινα τῶν παλαιῶν μου **fag**· ἀλλὰ μετά τινας ἡμέρας, μεταβαίνοντες ἀμφότεροι εἰς Οὐΐνδσορ, συνηντήθημεν ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ Πάδδιγκτον, καὶ μοὶ ἀνέμνησε τὰς ἀνὰ μέσον ἡμῶν ὑπαρξάσας ἄλλοτε σχέσεις. Ἐγὼ εἶχα λησμονήσει αὐτὰς ὁλοσχερῶς, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν παρουσιάσθη ὁ πρῶτός μου **fag** πρὸς ἐμὲ τόσον ἀπροσδοκήτως».

Ἄλλος **fag** τοῦ Γλάδστωνος ἐγένετο ὁ Τζὼν Σμὶθ Μάνσφιελδ, νῦν ἀνώτερος δικαστικὸς ὑπάλληλος. Ὁ Μάνσφιελδ λέγει περὶ τοῦ Γλάδστωνος: «Δὲν ἦτο ἀπαιτητικός· δὲν ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔκαμνα τίποτε ἄλλο δι' αὐτὸν εἰμὴ ὅτι ἔθετα τὴν τράπεζαν διὰ τὸ ἄριστόν του ἢ τὸ τέϊον, ἢ ἐνίοτε ἐξετέλουν παραγγελίαν τινὰ αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Γλάδστων ἦτο κατὰ πέντε ἔτι πρεσβύτερός μου, μεγίστη μεταξὺ ἡμῶν ὑπῆρχεν ἀπόστασις. Ἦτο, καθόσον ἐνθυμοῦμαι, ἀγαθὸν τὴν ὄψιν μειράκιον, ὀλίγον τι ἀβροφυὲς[1], ὠχρὸν ἔχον τὸ πρόσωπον καὶ τὴν κόμην οὔλην, καθαρίως πάντοτε καὶ κομψῶς ἐνδεδυμένον, ἐλάχιστα ἔκδοτον εἰς τὰς ἀθλητικὰς ἀσκήσεις, ἐνίοτε δὲ μόνον ποταμοπλοοῦν μετ' ἄλλων διὰ λέμβου ἢ παῖζον *κρίκετ*».

* * *

Ἔθος ὑπῆρχεν ὅπως ἕκαστος τῶν μαθητῶν ἅμα τῷ προβιβασμῷ αὐτοῦ εἰς τὴν πέμπτην τάξιν, προσενέγκῃ δεῖπνον ἐν τῷ δωματίῳ αὐτοῦ, καὶ ἀπαγγείλῃ, κατὰ τὸ ἐπιδόρπιον, σατυρικὴν ᾠδὴν κατὰ τῶν συνοίκων του. Αἱ σάτυραι ἐκεῖναι συνηθέστατα ἦσαν χονδροειδεῖς· ἀλλ' ἡ συνήθεια ἀπῄτει ὅπως ὁ ποιητὴς μὴ ἐπηρεάζηται τὸ παράπαν ὑπὸ τῶν χρησιμευόντων ὡς σκοπὸς τῶν σατυρικῶν αὐτοῦ βελῶν· ὁ Γλάδστων ἐν τῷ ποιήματι ὅπερ ἀπήγγειλεν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, ἀπέφυγεν εὐγενῶς πᾶσαν προσωπικότητα· ἀλλ' ἐστηλίτευσεν ἀμειλίκτως καταχρήσεις τινὰς ἐν τῇ σχολῇ συμβαινούσας, ἰδίᾳ δὲ τὴν σκληρότητα τῶν μαθητῶν κατὰ τῶν εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ Ἔτον ἀγομένων χοίρων τὴν καθαρὰν Τετάρτην· διότι, κατὰ βάρβαρόν τι ἔθιμον, οἱ μαθηταὶ ἀπωθοῦντες τοὺς χοιροβοσκοὺς ἀπέκοπτον τὰς οὐρὰς τῶν χοίρων. Ὁ Γλάδστων ἀπῄρεσε σφόδρα εἰς τὸ ἀκροατήριον αὐτοῦ, προσειπὼν ὅτι οἱ τὸν τοιοῦτον ἀκρωτηριασμὸν διαπράττοντες ἐδειλίων πρὸ τῶν συνεπειῶν τῆς ἀνακαλύψεως, καὶ ὅτι ἂν ὑπερηφανεύοντο ἐπὶ τῇ νίκῃ των, ὤφειλον νὰ θέσωσιν ἐπὶ τοῦ πίλου των τὰ τρόπαια. Τὴν ἐπομένην καθαρὰν Τετάρτην εὗρε κρεμαμένας εἰς τὴν θύραν του τρεῖς χοιρείας οὐρὰς μετὰ τοῦ διστίχου τούτου:

Quisquis amat porcos porcis amabitur illis
Cauda sit exemplum ter repetita tibi.

ἤτοι

Ὁ ἀγαπῶν τοὺς χοίρους ἀγαπᾶται ὑπὸ τῶν χοίρων.
Δεῖγμά σοι τούτου ἔστω ἡ τριπλῆ αὕτη οὐρά.

Ὁ Γλάδστων ἔγραψεν ὑπ' αὐτὸ ἀπάντησιν δι' ἧς προὐκάλει τοὺς νεαροὺς οὐροτόμους, ἐλθόντες νὰ λάβωσιν ἀπόδειξιν παραλαβῆς τῆς προσφορᾶς αὐτῶν, προστιθεὶς ὅτι θὰ τὴν ὑπογράψῃ διὰ τῶν πέντε αὐτοῦ δακτύλων ἐπὶ τοῦ προσώπου των. Ὁ πρωθυπουργός, ὁ ἐν ἡλικίᾳ τεσσάρων καὶ ἑβδομήκοντα ἐτῶν καταβάλλων δένδρα πρὸς ἀναψυχὴν ἀπὸ τῶν μόχθων αὐτοῦ[1] ἦτο ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ ῥωμαλέος νεανίας, πρὸς ὃν οὐδεὶς ἠρέσκετο ν' ἀντιπαλαίσῃ, ἐφ' ᾧ ἡ πρόσκλησις αὐτοῦ ἔμεινεν ἄνευ ἀπαντήσεως. Ἴσως θὰ νομίσῃ τις ὅτι μετὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ἡ τύχη τῶν χοίρων ἐβελτιώθη· φεῦ! οὐδαμῶς· ἡ ἀτυχία αὐτῶν ἔπαυσε μόνον ὅτε κατελύθη ἡ ἀγορὰ τῆς καθαρᾶς Τετάρτης·

* * *

Τῷ **1824**, μικρὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βύρωνος, ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν Κάνιγγ, μεταβὰς εἰς Ἔτον, ὅπως παραστῇ εἰς τὰς ἐτησίως κατὰ τὴν 4 Ἰουνίου ὑπὸ τοῦ Λυκείου τελουμένας ἑορτάς, συνδιελέχθη ὑπὲρ τὴν μίαν ὥραν μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Γλάδστωνος τοῦ πρώτιστα ὑποστηρίξαντος αὐτὸν ἐν τῇ περιωνύμῳ ἐκλογῇ τῆς Λιβερπούλης. Τὸ στάδιον τοῦ Κάννιγγ ἐξήσκει παράδοξόν τινα γοητείαν ἐπὶ τοῦ νεαροῦ Γλάδστωνος, ἐν τῇ ἀξιομνημονεύτῳ δὲ δι' αὐτὸν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καθ' ἣν ἐδέξατο ἐν τῷ δωματίῳ αὐτοῦ τὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸν ἡ γοητεία ἐγένετο πλήρης καὶ διαρκής. Βεβαίως τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ πρωϊμότητος ἀναμνησθεὶς ὁ Κάννιγγ καὶ ἐκτιμήσας τὴν εὐφυΐαν καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ νεαροῦ θαυμαστοῦ αὐ-

1. Βραδύτερον ἐγένετο ῥωμαλεώτατος, ὡς θέλομεν εἴδει παρακατιόντες.

1. Ἰδοὺ τί ἔγραφον αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες ὑπὸ ἡμερομηνίαν 25 Μαρτίου 1883.

«Τὴν παρελθοῦσαν δευτέραν, ὁ πρωθυπουργὸς ἀπέταμε μεγάλην κερασέαν ἐν τῷ δάσει τοῦ κ. Leveson Gower, ἐν Χόλμπουρυ. Ἡ ὑλοτόμησις διήρκεσεν εἴκοσι πέντε λεπτά. Μόλις ὁ κ. Γλάδστων ἐπελάβετο τοῦ ἔργου χιὼν πυκνὴ ἐν καταιγισμῷ ἐπέσκηψεν εἰς τὸ δάσος· ἀλλ' ὁ πρωθυπουργὸς ἀσκεπὴς ὢν τὴν κεφαλὴν καὶ ἄνευ ἐπενδύτου μόνον μετὰ τὴν ὁλοσχερῆ τοῦ δένδρου κατάπτωσιν ἐπαύσατο τοῦ ἔργου».

Digitized by Google

τοῦ, ὡμίλησεν αὐτῷ γλῶσσαν, ἥτις ἑπόμενον ἦτο ἰσχυροτάτην νὰ παραγάγῃ ἐντύπωσιν ἐπὶ τοιούτου πνεύματος. Αἱ συμβουλαὶ ἃς ἀπέτεινεν αὐτῷ ὡς πρεσβύτερος ἀδελφὸς πρὸς νεώτερον, περιεστράφησαν κυριώτατα περὶ τὰς κλασσικὰς σπουδάς· «Ἀφιέρωσον πολὺν καιρὸν εἰς τοὺς στίχους σου, τῷ εἶπε· πᾶσα σπουδαία μελέτη, τὴν ὁποίαν θὰ κάμῃς εἰς τὸ εἶδος τοῦτο, θὰ ἐγκολάψῃ εἰς τὴν μνήμην σου ποιητικήν τινα σκέψιν, ἢ καλλιεπῆ τινα φράσιν, αἵτινες θὰ σοὶ εἶνε ὠφελιμώταται ὅταν θὰ ὁμιλῇς πρὸς τὸ κοινόν». Ὅτε δ' ἔθιξε τὴν πολιτικήν, ὡμίλησεν ὡς ἄνθρωπος ἔχων αὐτὸς ἀνάγκην συμβουλῶν, διότι εἶχεν εἰσέτι (ἢ ἐφαίνετο ὅτι εἶχε) πολλὰς τῶν ὀνειροπολήσεων ἐκείνων ἃς διασκεδάζει συνηθέστατα ὁ δημόσιος βίος. Κατ' αὐτόν, ἡ παγκόσμιος τῶν κοινοβουλίων βασιλεία ἔμελλε νὰ λύσῃ τὴν γλῶσσαν τῶν ἐθνῶν, ἕως τότε ἀφώνων, καὶ νὰ κάμῃ τὰς καρδίας αὐτῶν νὰ πάλλωσι· «Φαντάσθητι κοινοβούλιον περουβιανόν. Φαντάσθητι νέον Ἄρειον Πάγον ἐν Ἀθήναις· τοὺς Ἕλληνας μὲ φράκον καὶ καστόρινον πῖλον· τὸν Ἐπαμεινώνδαν μέλος τοῦ κοινοβουλίου, ἀντιπροσωπεύοντα τὰς Θήβας· τὸν Ἀλκιβιάδην βουλευτὴν ἐξ Ἀθηνῶν· τὸν Λυκοῦργον καὶ τὸν Δράκοντα ἐκ Σπάρτης· τὸν Δράκοντα ἀναμένοντα νὰ διορισθῇ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης. Ὅλα αὐτὰ φαίνονται παράδοξα, καὶ ὅμως ὅλα αὐτὰ θὰ συμβῶσι· καὶ πόσον καινοφανὲς εἰς τοὺς Ἄγγλους ὑπουργοὺς θὰ εἶνε νὰ διατελῶσιν ἐν σχέσεσιν οὐχὶ πλέον πρὸς τοὺς βασιλεῖς, ἐξημμένους ἢ ψοφοδεεῖς, ὁμιλοῦντας διὰ στόματος προπετῶν στρατιωτῶν, ἀλλὰ πρὸς τὰ ἔθνη, ἀληθῶς πρὸς τὰ ἔθνη! . . .»

***

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Κάννιγγ εἰς Ἔτον, καὶ ἡ ὑπὸ ταύτης γενομένη ἀνάμνησις τοῦ «Microcosm», ὃν ἐξέδιδεν οὗτος αὐτόθι σπουδάζων, ἐνέβαλον εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Γλάδστωνος τὴν ἰδέαν τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ «Miscellany», καίτοι μετὰ τρία ὅλα ἔτη ἐξεκολάφθη καὶ ἐπραγματώθη ἡ ἰδέα.

Μικρὸν πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ Γλάδστωνος εἰς Ἔτον, τῷ 1821, ὁ «Etonian» εἶχε διανύσει τὸ βραχὺ ἀλλὰ λαμπρὸν στάδιόν του. Ὁ Γλάδστων, καίτοι μαθητὴς τῆς κατωτέρας σχολῆς, ἐσχετίσθη ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Θωμᾶ, ὅπου ἤρχοντο νὰ συναριστήσωσι, μετὰ τινῶν τῶν συντακτῶν τοῦ περιοδικοῦ τούτου δημοσιεύματος. Οἱ νεαροὶ ἐκεῖνοι σπουδασταὶ εἶχον ἀποκτήσει ἀληθῆ φήμην ἐκ τῶν γραφομένων αὐτῶν. Ὅτε ὁ Γλάδστων ἀνῆλθεν εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις, ἡ ἵδρυσις περιοδικοῦ ἐφάνη αὐτῷ ὡς ἡ μόνη ὁδός, ἡ ἐνώπιον αὐτοῦ ἀνοικτὴ ὅπως διαπρέψῃ ἐν τῷ Λυκείῳ. Σήμερον ἡ δεξιὰ φύσις τοῦ σπουδαστοῦ δύναται νὰ τραπῇ ἐπὶ τὴν κατάκτησιν τῶν βραβείων· ὅθεν προκύπτει ὅτι τὰ κατὰ τὰ τελευταῖα τριάκοντα ἔτη ἐκδοθέντα περιοδικὰ δημοσιεύματα, εἶνε μέτρια πάντα, διότι συντάκται αὐτῶν εἶσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἰδιότροποι, οἱ φυγόπονοι, οἱ μὴ αἰσθανόμενοι ἐν ἑαυτοῖς οὔτε τὴν εὐφυΐαν, οὔτε τὴν θέλησιν νὰ εὐδοκιμήσωσιν ἄλλως. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Γλάδστωνος βραβεῖα δὲν ὑπῆρχον, ἐξετάσεις δ' ἐλάχισται. Ὁ εἰς τὴν πέμπτην τάξιν προβιβασθεὶς μαθητής, προὐβιβάζετο ἄνευ δοκιμασίας ἀλλὰ κατ' ἀρχαιότητα εἰς τὴν ἕκτην καὶ τελευταίαν τάξιν, περιλαμβάνουσαν δέκα **collegers** (οἰκοτρόφους) καὶ δέκα **oppidams** (ἐξωτερικούς).

Παρατηρητέον δὲ ὅτι ἂν ἐν Ἔτον ὑπῆρχον πολλοὶ δεξιοὶ καὶ ἱκανοὶ περὶ ἄλλα, οἱ περὶ τὴν διεύθυνσιν περιοδικοῦ ἱκανοὶ ἦσαν καὶ αὐτόθι ὡς πανταχοῦ σπάνιοι. Τὰ τρία μόνα ἐπὶ ἐξαιρέτῳ ἀξίᾳ διαπρέψαντα σχολειακὰ περιοδικά, ὁ «Microcosm», ὁ «Etonian» καὶ ὁ «Miscellany» διηυθύνθησαν ὑπὸ νέων ἐχόντων ἐναμίλλως εὐστάθειαν χαρακτῆρος καὶ φαντασίαν καὶ κρίσιν. Ὁ Κάννιγγ, ὁ Μάκκουορθ, ὁ Ῥὴδ καὶ ὁ Γλάδστων ἠπίσταντο νὰ προσελκύωσι συντάκτας καὶ τηρῶσιν αὐτοὺς ἐν εὐπρεπείᾳ ὕφους καὶ ἰδεῶν. Ἂν δὲν ἐπολιτεύετο ὁ Γλάδστων θὰ διέπρεπε πάντως ὡς διευθυντὴς ἐφημερίδος.

Εἴπωμεν, ἐν παρόδῳ, ὅτι τῷ 1826 μετέσχε ἑλληνικὴν ἠμφιεσμένος στολὴν τοῦ **Monten**, ὡς ἐκαλεῖτο ἡ περίφημος εἰς **Salt - Hill** πομπή[1]. Ὁ Γλάδστων συνέλεξε τὸν ἔρανον διὰ τὸ ἅλας, δηλαδὴ διὰ τὸν πλοίαρχον τῆς σχολῆς Ἐδουάρδον Πίκεριγκ γενόμενον βραδύτερον βοηθὸν ἐν τῷ Λυκείῳ τοῦ Ἔτον. Ἡ στολὴ τοῦ Γλάδστωνος ἐθαυμάσθη λίαν· ἦτο τότε τὸ πρὸ τῆς ναυμαχίας τοῦ Ναυαρίνου ἔτος, καὶ ὁ φιλελληνισμὸς ἤκμαζεν ἐν τοῖς δημοσίοις σχολείοις.

Τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ «**Eton Miscellany**» ἐδημοσιεύθη τὸν Ἰούλιον τοῦ 1827, ἐκτυπωθὲν ὑπὸ τοῦ Ἴνγαλτον καὶ ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Βαρθολομαίου Βουβερῆ (ψευδωνύμου τοῦ Γλάδστωνος), ὅστις ἔγραψεν εἰσαγωγὴν εὐφυεστάτην, ἣν ἀφιέρωσεν εἰς τὸ «πολυκέφαλον τέρας», δηλαδὴ τὸ κοινόν.

1. Ὑπῆρχεν ἄλλοτε ἐν Ἔτον ἑτέρα συνήθεια λίαν παράδοξος. Κατὰ τριετίαν, τὴν δευτέραν τῆς Πεντηκοστῆς, οἱ μαθηταὶ μετέβαινον ἐν πομπῇ μετημφιεσμένοι εἰς **Salt - Hill** (τὸν λόφον τοῦ ἅλατος), ἐξ οὗ προήρχετο τὸ ὄνομα **monten** συγκοπῇ ἐκ τοῦ **ad montem**). Καθ' ὁδὸν συνέλεγον χρήματα ἐκ τῶν συνηθροισμένων κατὰ τὴν διάβασίν των περιέργων, οἵτινες ἐν γένει προθύμως ὑπεβάλλοντο εἰς τὸν ἀναγκαστικὸν ἐκεῖνον ἔρανον, διότι τὸ πλῆθος, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπετελεῖτο ὑπὸ συγγενῶν τῶν μαθητῶν, οἵτινες φιλοστόργως καὶ μετὰ χαρᾶς ἠνείχοντο τὴν ὑπὸ τῶν ἀπογόνων των φορολογίαν ἐκείνην.

Τὸ παράδοξον τοῦτο ἔθιμον κατηργήθη ἀπό τινων ἐτῶν.

Digitized by Google

Ὁ ἐκδότης ᾐσθάνετο ἤδη βαθεῖαν συμπάθειαν πρὸς τὴν δυστυχίαν τῆς Ἰρλανδίας, ὡς γίνεται κατάδηλον ἐκ τοῦ ἀποσπάσματος τούτου ποιήματός τινος περὶ **Erin** ὑπὸ **Haslay Law**, δημοσιευθέντος τῇ 4 Νοεμβρίου.

«Θέλω ν' ἀποκαλύψω τὰς δυστυχίας σου — τὰς ὁποίας τὸ πεπρωμένον μὲ κωλύει ν' ἀποκρύψω — Μάτην ζητῶ μίαν φωτὸς ἀκτῖνα ὅπως σκεδάσω τὰς σκιὰς τῆς νυκτός. — Αἱ μέλλουσαι γενναὶ θέλουσιν ἴδει τὸ πέρας τῆς ἀθλιότητός σου ;

Τὰ πλεῖστα τῶν ἄρθρων τοῦ Γλάδστωνος εἶνε γεγραμμένα εἰς ὕφος ἤρεμον, δεικνύουσι δ' ἐν γένει μεγάλην μέριμναν περὶ τῆς γνώμης τοῦ κοινοῦ. Αἱ λέξεις *ἐπιεικὲς κοινόν*, *ἰσχυρὸς χορηγὸς τῆς φήμης* ἀπαντῶσι συχνάκις. Πραγματεύεται δὲ κατὰ προτίμησιν τὰ σοβαρὰ θέματα, ἐν δὲ τοῖς εὐτραπέλοις χωρίοις ὁ κάλαμος αὐτοῦ δὲν ἔχει τὴν ἐλαφρότητα καὶ τὴν χάριν, αἵτινες χαρακτηρίζουσι τὰ γραφόμενα ἄλλων αὐτοῦ συνεργατῶν. Δι' ἑαυτὸν ἐποίησεν ὁ Γλάδστων τὸν ἑπόμενον μετριόφρονα ἐπιτάφιον.

«Ἐνθάδε κεῖται ὁ Βαρθολομαῖος Βουβερῆ — ὑπῆρξε ψυχὴ φαιδρὰ καὶ ἀλλοπρόσαλλος — ἔζησε διὰ τὸ κέρδος, ἔγραψε διὰ τὰ χρήματα — ἔπειτα ἥρπασε τὸν κάλαμόν του καὶ ηὐτοκτόνησε.

Ὁ Γλάδστων εἶχεν ἱκανῶς εὔθυμον τὸ ἦθος, ἀλλὰ δὲν εἶχε τὴν ζωηρὰν καὶ ἐλαφρὰν ἐκείνην φαιδρότητα τῶν εὐδοκιμούντων ἐν ταῖς συναναστροφαῖς. Τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἔρρεπεν ἀνέκαθεν ἐπὶ τὰ σοβαρά, καθ' ὅλον δὲ τὸν χρόνον ἐφ' ὃν διηύθυνε τὸ περιοδικόν του δὲν ἔπαυσεν ἐκπλήττων τοὺς **fags** αὐτοῦ διὰ τῆς θαυμασίας περὶ τὸ ἐργάζεσθαι δυνάμεως τοῦ πνεύματός του. Τὸ γραφεῖον αὐτοῦ ἦτο κατάμεστον χειρογράφων καὶ διορθώσεων. Ὡς πάντες οἱ ἐκδόται, ὑπέστη τὴν ἐκ τῶν χειρογράφων βάσανον, ἀναγκαζόμενος ν' ἀναγινώσκῃ σωροὺς ἄρθρων ἀναξίων δημοσιεύσεως, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον εὕρισκε καιρὸν καὶ πρὸς τὰς σχολειακὰς αὐτοῦ μελέτας. Ὁ δόκτωρ Κῆτε ὅσον αὐστηρὸς καὶ ἂν ἦτο, οὐδέποτε εὗρεν αὐτὸν ἀμελήσαντα τῶν καθηκόντων του· τοὐναντίον μάλιστα ἐπὶ τέλους εὐνούστατος ἐγένετο αὐτῷ, βεβαιωθεὶς ὅτι ἦτο εἷς τῶν ἀρίστων τοῦ Λυκείου μαθητῶν.

Ὁ «**Eton Miscellany**» ἐξηκολούθησεν ἐκδιδόμενος μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὁ ἐκδότης αὐτοῦ ἀπῆλθεν ἐξ Ἔτον, δηλαδὴ μέχρι τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1827. Ἓν ἔτος ὁλόκληρον διήνυσεν ἐν τῇ ἕκτῃ τάξει, ἀλλὰ δὲν ἐγένετο ἀρχηγὸς τῶν **oppidams** (τῶν ἐξωτερικῶν), διότι ἄλλος τις τῶν μαθητῶν πρεσβύτερος αὐτοῦ παρέμεινεν ἐν τῇ σχολῇ πολλῷ πλεῖον τοῦ συνήθους χρόνου. Ἀλλ' ὁ Γλάδστων ἐγένετο πρόεδρος τῆς ἑταιρίας τῶν συζητήσεων, καὶ ὁ ἀνεγνωρισμένος ἀρχηγὸς ἐν τῇ φιλολογίᾳ καὶ τῇ ῥητορικῇ τέχνῃ. Συνετέλεσε τὰ μάλιστα εἰς τὴν ἀναζωπύρωσιν τοῦ γοήτρου τοῦ ἀγορεύειν, ὅπερ ἦτο ἐν παρακμῇ ὅτε εἰσῆλθεν ὁ Γλάδστων, καὶ ὅπερ δὲν προέφθασε νὰ ἴδῃ μετ' αὐτὸν ἀκμάζον. Ὁ κ. Μάνσφιελδ λέγει περὶ τῆς ἑταιρίας ταύτης: «Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἔτον πενιχρῶς διαπαιδαγωγούμενοι ὑπὸ τοῦ διδάκτορος Κῆτε κατηρτίζοντο μόνοι δι' ἑαυτῶν. Οἱ ἐν τῇ ἑταιρίᾳ τῶν συζητήσεων προσῆλθον τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν πολιτικήν, ὅλοι δὲ οἱ ἀξιοσημείωτοι κοινοβουλευτικοὶ λόγοι τοῦ τελευταίου αἰῶνος ἦσαν γνωστοὶ ὑπὸ τῶν νεαρῶν αὐτῆς μελῶν».

Τὸ ὄνομα **W. E. GLADSTONE** εἶνε διὰ μαχαιριδίου κεχαραγμένον ἐπὶ τῆς θύρας μιᾶς τῶν αἰθουσῶν τῆς ἀνωτέρας σχολῆς. Δὲν εἶνε βέβαιον ἂν ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εἶνε ἰδιόχειρος τοῦ μέλλοντος πρωθυπουργοῦ, ἀλλὰ εἶνε βεβαιότατον ὅτι ὁ Γλάδστων ἀφῆκεν εἰς Ἔτον ἀνάμνησιν ἐπιζήσουσαν πολλῷ πλεῖον τῆς ἐπιγραφῆς.

[Ἕπεται τὸ τέλος]. Α. Κ.

Η ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ

Διήγημα.

Συνέχεια καὶ τέλος· ἰδὲ σελ. 561

Δ'

Οὔτε πυρά, οὔτε κρότος, οὔτε σκιὰ ἀνθρώπου ὑπὸ τὰ δένδρα. Ποῦ εἶνε οἱ συγχωρικοί της; Προχωρεῖ, βαδίζει τυχαίως, τοὺς βραχίονας προτείνουσα ἐν μέσῳ τοῦ σκότους· προσκαλεῖ διὰ φωνῆς ταπεινῆς τοὺς φίλους της, καλεῖ αὐτοὺς ὀνομαστί, τοὺς ἱκετεύει ν' ἀπαντήσωσιν· ὑψοῖ τὴν φωνὴν αὐτῆς... Τὸ δάσος εἶνε ἔρημον· ὑπὸ πνοῆς χειμερινῆς τρίζουσιν οἱ μαυρίσαντες κλάδοι· ἡ βροχὴ σταλάζει ἐπὶ τῶν ἀκάμπτων πρίνων· πτηνὰ ἀθέατα πτερυγίζουν καὶ τὸ δάσος ἐπαναπίπτει εἰς σιγήν, στυγνοτέραν, βαρυτέραν. Δὲν εἶνε ἐκεῖ! Ἡ Γιαννούλα εἰς δεισιδαίμον ὑπείκουσα δέος προχωρεῖ ταχύτερον· τὰ δένδρα φράττουσιν αὐτῇ τὴν ὁδόν· ἡ περίτρομος αὐτῆς χεὶρ ὀλισθαίνει ἐπὶ ὑγρῶν φλοιῶν. Εἶτα ἡ ἔκτασις εὐρύνεται, ἡ νὺξ εἶνε ἧττον μέλαινα. Εὐρεῖα δίοδος ἀνοίγεται ἐνώπιόν της. Εἶνε ἡ ὁδὸς τοῦ Σοασσόν; Ὤ! ἐνταῦθα θὰ ἐνεδρεύουν ἐξάπαντος. Προβαίνει σφαλλομένη.

— Μά, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἀποκριθῆτέ μου τέλος πάντων· εἶμαι 'δική σας, ἡ χήρα τοῦ Γιάννη.

Ἄμορφόν τι σχῆμα ἀποσπᾶται ἐκ μιᾶς γωνίας καὶ πλησιάζει πρὸς αὐτήν· φωνή τις ὁμιλεῖ σιγά· ἀκροᾶται:

— Σὺ εἶσαι, Γιαννούλα;

Ἡ χωρικὴ ἀνασκιρτᾷ ἐξ ἐκπλήξεως· ἀποφασίζει νὰ φύγῃ, εἶτα ἵσταται καὶ ἐπανέρχεται.

— Ποιὸς εἶσαι;

Digitized by Google

— Καλά· σ'εκατάλαβα ἀπὸ τὴν φωνήν.Καὶ τώρα ποὺ ὡμίλησα εἶνε ἀνάγκη νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ τὸ ὄνομά μου ;

— Θεέ μου , εἶνε ὁ πραματευτής. Οἱ ἄλλοι ποῦ εἶνε ;

— Δὲν τοὺς εἶδα, ἀλλὰ ἐπολεμοῦσαν , δύο ὥραις τώρα, εἰς τὸ βάλτο. Οἱ ἐχθροὶ εἶνε παντοῦ ἀπόψε.

— Καὶ σὺ τί κάνεις ἐδῶ ;

— Τί κάνω ; τὴν ὑπηρεσία μου.

Ἡ χήρα ἐπλησίασε πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦτον οὗ ἐγίνωσκε τὴν τιμιότητα· ἀμφότεροι δὲ κεκρυμμένοι ἐν τῇ σκιᾷ, ἠδύναντο ἀφόβως νὰ διαλεχθῶσι. Ὁ πραγματευτὴς ἔκυψε καὶ εἶπε χαμηλοφώνως :

— Ἐγὼ δίνω εἰδήσεις εἰς τὸν στρατό μας.

Θὰ ἔλεγεν ὑπερηφάνως : «Εἶμαι κατάσκοπος», ἂν ἡ λέξις ἐπήρχετο εἰς τὰ χείλη του. Ἐξετίθει εἰς βέβαιον κίνδυνον τὴν ζωήν του καὶ ὑπερήσπιζε τὴν γενέθλιόν του χώραν· ἤρκει τοῦτο εἰς τὴν συνείδησιν αὐτοῦ.

— Ἔρχομαι ἀπὸ τὸ Βιερζῆ, ὅπου μοῦ ἔφεραν εἰδήσεις. Ἄχ ! καϋμένη Γιαννούλα!..Ἅμα ἤκουσα τὰ πατήματά σου εἰς τὸ δάσος ἐκρύφθηκα· ἀλλὰ τώρα φεύγω· τὸ Οὖρκ εἶνε μακρυὰ καὶ ἡ νύχτα περνᾷ.

— Ἄχ ! πραματευτή , πήγαινε γρήγορα νὰ τοὺς εἰπῇς ὅσα 'ξεύρεις γιὰ τοὺς ἐχθρούς, καὶ ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ ὕστερα ἀπ' ὀλίγο νἄλθῃς νὰ μοῦ 'πῇς πῶς ἐσωθήκαμε.

Ὁ πραγματευτὴς ἔλαβεν αὐτὴν ἐκ τῆς χειρός· διὰ φωνῆς δὲ χαμηλοτέρας ἔτι,

— Τὰ πράγματα ἄλλαξαν, εἶπε. Σοῦ λέγω τώρα πῶς εἴμεθα χαμένοι.

— Χαμένοι ;

— Ναί· ὁ Τονδοῦς θὰ ἔλθῃ πολὺ ἀργά· τὸ Σουασσὸν 'παραδόθηκε μὲ προδοσία. Οἱ Πρῶσοι θὰ ξεφύγουν καὶ θὰ πᾶνε νὰ ἑνωθοῦν μὲ τοὺς Ῥώσους. Ἐτελείωσε. Παραδόθηκε τὸ Σουασσόν ; πάει ἡ Γαλλία. Ἄχ ! οἱ τιποτένιοι ! . .

— Θεέ μου, Θεέ μου. Καὶ ὅσο συλλογοῦμαι πῶς οἱ λησταὶ εἶνε εἰς τὸ Πλεσσιὲ ἀπόψε !

— Θὰ εἶνε δίχως ἄλλο ἀπόσπασμα ποὺ μαζεύει ὅσους ἔμειναν 'πίσω, καὶ θὰ γυρίσῃ πάλιν εἰς τὸ κατηραμένο Σουασσόν. Καλὰ ἔκαμες κ' ἔφυγες, κόρη μου, ἔλα 'ς τὸ 'σπίτι μου· θὰ σὲ φυλάξῃ ἡ γυναῖκά μου.

— Καὶ τὸ 'πίστευσες πῶς ἔφυγα ; Γυρεύω τοὺς 'δικούς μας νὰ τοὺς δώσω εἴδησι· μονάχα γι'αὐτὸ ἦλθα ἐδῶ. Πρέπει δίχως ἄλλο νὰ τοὺς εὑρῶ, νὰ τοὺς γλυτώσω ἀπὸ τὸν κίνδυνον. Ὕστερα θὰ 'πάγω πάλι εἰς τὸ σπίτι μου. Ὑποσχέθηκα τοῦ Γιάννη ποτὲ νὰ μὴν τ' ἀφήσω τὸ 'σπίτι μου.

— Κακομοίρα,ὁ Θεὸς νὰ σὲ φωτίσῃ 'στὸ καλό. Μὰ δὲν θὰ εὕρῃς τοὺς Πλεσσιώτας σου τέτοια νύκτα, θὰ εὕρῃς τὸ θάνατο. Ἄκουσέ με, ἔλα εἰς τὸ 'σπίτι μου.

— Ὄχι, ὄχι, ἀπεκρίνατο αὐτὴ μετὰ σοβαρᾶς ἀποφασιστικότητος· δὲν θ' ἀφήσω νὰ σκοτωθοῦν οἱ χωριανοί μου, καὶ οὔτε θὰ φύγω ἀπὸ τὸ σπίτι μου.

— Τότε 'ς τὸ καλό, Γιαννούλα.Ἔχεις παλληκαρίσια καρδιά. Καλὰ σὲ εἶχε διαλέξει ἐκεῖνος.

Ὁ κατάσκοπος ἐπήδησεν εἰς τὸν δρόμον καὶ ἀπεμακρύνθη ταχέως.

— Τώρα ποὺ νὰ 'πάγω; ἀνελογίσθη ἡ χήρα.

Ἐρρίγει ὑπὸ τὴν βροχήν, οἱ ὀδόντες αὐτῆς συνεκρούοντο· ἡ τάλαινα, συναισθανομένη τὴν ἀδυναμίαν αὐτῆς, ἔκλαιε.

— Τίποτε δὲν ἀκούεται, ἐψέλλισεν. Εἶνε μακρυὰ δίχως ἄλλο· δὲν θὰ εἰμπορέσω νὰ τοὺς προφθάσω.Καὶ ὅμως πρέπει νὰ τοὺς εἰδοποιήσω πῶς οἱ ἐχθροὶ εἶνε εἰς τὸ Πλεσσιέ, καὶ ἂς 'πεθάνω.

Αἴφνης ἡ ἀναπνοὴ αὐτῆς συνεσχέθη· ἔκλινε πρὸς τὰ ὀπίσω πελιδνὴ τὴν ὄψιν,διεσταλμένον ἔχουσα τὸ ὄμμα,ὡς ἐνώπιον σκέψεως τινος τρομακτικῆς. . . Ἥρπασε διὰ τῶν δύο της χειρῶν τὸ μέτωπόν της, ὑπὸ μυχίας κλυδωνιζομένη πάλης.

— Ὄχι· ἀνεφώνησε, δὲν 'μπορῶ !

Τὸ ἀβέβαιον βλέμμα της προσηλώθη ἐπὶ τοῦ μέλανος οὐρανοῦ, καὶ ἐφάνη αὐτῇ ὅτι ἡ εἰκὼν τοῦ τεθνεῶτος ἐνεφανίσθη ὄπισθεν τοῦ δυσδιακρίτου τῶν νεφῶν παραπετάσματος. Ζωηρὰ καὶ ταχεῖα διῆλθε τότε πρὸ αὐτῆς ἡ ὀπτασία τῆς ἀπολεσθείσης εὐτυχίας· τὸ κατὰ τῶν ἐπιδρομέων μῖσος ἐπλημμύρισε τὴν καρδίαν της. Αὐτοὶ ἦσαν αἴτιοι ὅλης τῆς δυστυχίας της. Καὶ τώρα ἀνεπαύοντο ἀτάραχοι ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Γιάννη. Εἶχον γελάσει μάλιστα ! Καὶ ἡ Γαλλία δὲν εἶχεν ἀρκοῦσαν ἰσχὺν νὰ τιμωρήσῃ αὐτοὺς διὰ τὴν παραβίασιν τοῦ ἐδάφους της, τῇ εἶπεν ὁ πραγματευτής. Αἴ, ἂς εἶνε ! Ποῖος εἰξεύρει ; Οἱ Πλεσσιῶται, τοὐλάχιστον δὲν θ' ἀποθάνουν. Ἠγέρθη πραεῖα καὶ τρομερά.

— Ναί, θὰ τὸ κάμω. Τὸ χέρι μου δὲν τρέμει. Ἐμπρός !

Ἐπέστρεψεν ὀπίσω τρέχουσα.

— Ἂν οἱ γειτόνοι 'πάγουν εἰς τὸ χωριό, πρὶν 'πάγω ἐγώ, ἔτσι δίχως ὅπλα, ἐμπρὸς εἰς τὰ κανόνια τῶν ἐχθρῶν! ὢ! ἂς τρέξω πειὸ γρήγορα !

Οὐδὲν ἐμπόδιον ἀνεχαίτιζεν αὐτήν· ὥρμα πρὸς τὰ πρόσω, ἔκφρων, ὡς ἐν ὀνείρῳ. Διέβη τέλος τὸν τελευταῖον ἀγρόν· διέκρινε τὸν φαιὸν αὐτῆς οἰκίσκον· πλησιάσασα δ' εἰς αὐτὸν ἤρξατο ἕρπουσα πάλιν καὶ διῆλθε τὴν αὐλὴν ὡς τὸ πρῶτον.

Οἱ στρατιῶται τῆς Σιλεσίας, ὑπείκοντες εἰς τὴν ἀκαταμάχητον ἐκείνην νάρκην τὴν κατα-

λαμβάνουσαν τὰ μέλη προσεγγιζούσης τῆς ἡμέρας, ὕπνωττον βαρέως φύρδην μίγδην ἐν τῷ σιτοβολῶνι. Ἡ βροχὴ κατέπιπτε σφοδροτέρα· οἱ σκοποὶ εἶχον καθίσει ὑπὸ τὸ γεῖσον τῆς στέγης, τεταμένον δὲ πρὸς τὴν ἑστίαν ἔχοντες τὸ σῶμα, ἔρρεγχον.

Ἡ χήρα εἰσῆλθεν εὐκόλως εἰς τὸ οἴκημα αὐτῆς. Ἀνέπνευσεν ἐξ ἀνακουφίσεως ἐπὶ μακρόν, προυχώρησεν ἐν τῇ σκοτίᾳ. Ἔτεινε τὴν χεῖρά της καὶ μετὰ προσοχῆς ἠρεύνησεν εἰς τὸ ἄνω τῆς ἑστίας παραπέτασμα. Εὗρε καὶ ἐξήγαγεν ἀλληλοδιαδόχως, τὸ πυρεῖον, τὴν ὕσκαν, δύο ἀλειμματοκήρια διὰ κιτρίνου χαρτίου κεκαλυμμένα. Ἐκ τοῦ συρταρίου τῆς τραπέζης ἔλαβε δέματα στυπίου, καὶ πάντα ταῦτα ἔθηκεν ἐντὸς ποδιᾶς, ἣν ἐξεκρέμασεν ὄπισθεν τῆς θύρας.

— Ἡ τὴ δουλειὰ τώρα!

Ναί, εἶχε στερρῶς ἀποφασίσει νὰ ἐμπρήσῃ τὸν σιτοβολῶνα. Τοὐλάχιστον, ὅταν θ' ἀνέθρωσκον αἱ φλόγες, οἱ γείτονες θὰ ἔβλεπον αὐτὰς μακρόθεν, εἴτε εἰς τὸν βάλτον ἦσαν εἴτε ἐπὶ τοῦ λόφου· θὰ ἐνόουν τὸ σύνθημα καὶ θὰ ἔλεγον ἐξάπαντος πρὸς ἀλλήλους: «Οἱ ἐχθροὶ εἶνε εἰς τὸ Πλεσσιέ». Καὶ ἐκ τῶν τόσον βαρέως καθευδόντων στρατιωτῶν, δὲν θὰ ἔμενον ἆρά γε τινὲς ὑπὸ τὴν τέφραν, ὅτε θὰ κατέρρεον τὰ ξύλα τῆς οἰκοδομῆς; Οἱ ἄλλοι; Τί νὰ κάμῃ· δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσῃ ὅλους! Ἀλλὰ τοὐλάχιστον θὰ τοὺς ἐδίωκεν αὐτούς, θὰ τοὺς ἔβλεπε καταλαμβανομένους ἐκ τρόμου καὶ εἰς φυγὴν τρεπομένους. Τί εὐτυχία! θὰ ἦτο ὡς ἀντεκδίκησίς τις τοῦ ὀλέθρου τῆς Λειψίας. Κατ' ἀρχὰς εἶχε σκεφθῆ νὰ πυρπολήσῃ τὴν ἰδίαν οἰκίαν της ὅπως μὴ ζημιώσῃ τοὺς συγχωρικούς της· ἀλλ' οἱ Γερμανοὶ ἦσαν ἀπέναντι· ἐκτὸς τούτου δὲ τῇ ἔλειψε τὸ θάρρος· ὄχι, οὐδέποτε ἡ χεὶρ αὐτῆς θ' ἀνάψῃ πυρκαϊὰν ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ Γιάννη, νὰ κατακαύσουν αἱ φλόγες τὴν τριανταφυλλιάν, τὴν ὁποίαν ἐφύτευσεν *ἐκεῖνος*...

— Θὰ μείνω 'ς τὸ 'σπίτι εἶπεν· ἂν ὁ ἀέρας 'πάγῃ πρὸς τὸ μέρος του ταὶς φλόγαις θὰ 'πῇ πὼς εἶνε θέλημα Θεοῦ νὰ καῇ· μὰ δὲν θὰ τῶχω κάψει μὲ τὰ χέρια μου, καὶ θὰ καῶ κ' ἐγὼ μαζὶ μὲ τὴν τριανταφυλλιά μας. Ποῦ νὰ βάλω τὴν φωτιά;

Ὀρθὴ πρὸ τῆς θύρας, ἀναποφάσιστος, ἠρεύνα. Ὁ καιρὸς ἐπεῖγε, διότι ἀμυδρά τις λευκότης ἐφώτιζεν ἤδη τὰ κράσπεδα τῶν νεφῶν· μετὰ μίαν ὥραν θὰ ὑπέφωσκεν ἡ ἠώς. Ἡ πλατεῖα, εὐρεῖα καὶ ἀκανόνιστος περιβάλλετο ἀνίσως ὑπὸ μικρῶν οἰκημάτων καλαμοστεγῶν. Ἡ μία τῶν πλευρῶν αὐτῆς ἀπετελεῖτο ὑπὸ τοῦ σιτοβολῶνος καὶ τῶν σταύλων, ὑπεράνω τῶν ὁποίων ἔκειτο παμμεγέθης ἀχυρών.

— Εἶνε 'δική μου ἡ ἀποθήκη τοῦ σιταριοῦ, εἶπεν ἡ χήρα, δὲν θὰ ζημιώσω κανένα, καὶ οἱ ἐχθροὶ κοιμῶνται ἀπὸ κάτω. Αὐτοῦ θὰ 'πάγω. Προυχώρησεν ἐν τῇ σκοτίᾳ· ἡ κλίμαξ ἡ φέρουσα εἰς τὸν ἀχυρῶνα ἦτο εἰς τὴν θέσιν της. Οἱ στρατιῶται, οὓς ἡ ἐρημία τοῦ χωρίου εἶχεν ἐμπλήσει ἐμπιστοσύνης, δὲν ἀφύπνισαν τοὺς φρουροὺς καὶ πάντες ἐκάθευδον παρ' ἀλλήλους ἐν ληθαργίᾳ. Ἡ Γιαννοῦλα ἀνέβη τὴν κλίμακα, ἤνοιξεν ἀθορύβως τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἀχυρῶνα. Διῆλθεν αὐτὸν κατὰ μῆκος, μετὰ προφυλάξεως βαίνουσα ἀψοφητεί, φθάσα δὲ εἰς τὸ ἀπέναντι ἄκρον ἤναψεν ἓν ἀλειμματοκήριον καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ὑπὸ τὸν φοβερὸν σωρόν. Ἡ Γιαννοῦλα ἀπῆλθε τότε ἐν σπουδῇ ὅπως διαφύγῃ τὴν ἀρχομένην πυρκαϊάν. Τὸ σανίδωμα ἔτριξεν ἀσθενῶς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς, ἡ φωνὴ δὲ στρατιώτου τινὸς ἠκούσθη ἐν τῷ σιτοβολῶνι. Ἡ νεαρὰ γυνὴ οὔτε νὰ κινηθῇ δὲν ἐτόλμα· τοῦ ἐλαχίστου κινήματος ὁ θόρυβος ἠδύνατο νὰ προδώσῃ αὐτήν. Ἐν τούτοις ὁ κρότος τοῦ καιομένου χόρτου ἠκούετο ὄπισθεν αὐτῆς· δριμεῖά τις δυσοσμία καπνοῦ ἤρξατο διαχεομένη. Ὁ κίνδυνος εἶχε καταστῆ μέγιστος, φρικώδης ἀγωνία συνέθλιβεν αὐτήν. Ἡ φωνὴ ὑψώθη ἅπαξ ἔτι, ἀλλ' ἀπέληξεν εἰς ὑπόκωφον γρυλλισμόν. Ὁ στρατιώτης εἴτε μεθυσμένος εἴτε κεκμηκὼς ὢν ἀπεκοιμήθη πάλιν. Ἕρπουσα τότε ἐπὶ τοῦ χόρτου ἐπανέλαβε τὴν κινδυνώδη της πορείαν καὶ ἄνευ ἄλλου ἐπεισοδίου ἀφίκετο εἰς τὸ ἄκρον τοῦ φεγγίτου. Ἐκεῖ ἀνῆψε διὰ τρεμούσης χειρὸς τὸ στυπίον καὶ ἐσφενδόνησεν αὐτὸ τυχαίως ἐπὶ τοῦ σωροῦ. Ἔπρεπε νὰ καταβῇ πλέον· δὲν ἐφοβεῖτο τοὺς ὑπνοῦντας στρατιώτας, ἀλλ' ἔμφυτός τις φόβος, ἐκ τῆς διαπραχθείσης πράξεως γεννηθείς, παρέλυεν αὐτήν. Αἱ κιγκλίδες τῆς κλίμακος ἐφαίνοντο αὐτῇ ὑπεράριθμοι· τῇ ἐφαίνετο ὅτι ὁμίχλη πυκνὴ περιεκάλυπτε τὰ πάντα· αἱ κνῆμαι της ἐκάμπτοντο ἀδυνατοῦσαι νὰ ὑποβαστάσωσι τὸ σῶμά της. Ἡ χήρα ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁρμήσασα, ὅπως ἀποφύγῃ τὸν ἴλιγγον. Ἐγκατέλιπεν αὐτὴν ἡ γενναιότης. Κατέπεσε βαρεῖα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μόνον τὴν μικρὰν πλατεῖαν εἶχε νὰ διέλθῃ, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησεν. Ἐτράπη τὴν ἐναντίαν διεύθυνσιν, περιῆλθε τὸ ἄκρον τοῦ χωρίου, διεσκέλισε τὰ κηπάρια· αἱ ὑπὸ τῶν ἀκανθῶν ἐσχισμέναι χεῖρές της ἐκρέμαντο ἀδρανεῖς. Ἐφοβεῖτο. Οἱ βεβαρυμένοι πόδες της μόλις ἤγαγον αὐτὴν ἄχρι τῆς οἰκίας της· οἱ κρόταφοί της ἔπαλλον σφοδρότατα. Ἠναγκάσθη νὰ στηριχθῇ εἰς τὸν τοῖχον ὅπως εἰσέλθῃ. Ἐν τούτοις εἶχε συναίσθησιν ἑαυτῆς ἡ Γιαννοῦλα. Ἀγρία, φρικώδης τις περιεργία συνέτεινεν αὐτὴν ὁλόκληρον. Ἀδυνατοῦσα νὰ σταθῇ ὀρθή, ἐγονυπέτησεν ὀπίσω τοῦ μικροῦ παραθύρου, ὅπως ἴδῃ...

Ἡ ἠὼς ἤρξατο ὑποφώσκουσα. Τὸ πῦρ ὑπέ-

βοσκε τὸν σεσωρευμένον χόρτον. Καπνὸς βαρὺς καὶ φαιὸς ἐξήρχετο ἐκ τοῦ φεγγίτου καὶ τῶν ρωγμῶν τῆς στέγης. Σπινθῆρές τινες ἔλαμπον στιγμιαίως. Οἱ στρατιῶται ἔμενον ἀκίνητοι ὑποκάτω, ἐν τῷ σιτοβολῶνι, βεβυθισμένοι ἐν τῷ μολυβδίνῳ αὐτῶν ὕπνῳ. Οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἦσαν πάντως ἄνευ ἀρχηγοῦ καὶ πειθαρχίας. Εὗρον καταφύγιον ἐκεῖ, μὴ μεριμνῶντες περὶ τῆς ἐπιούσης,ὡς ἀγριόχοιροι ἐν τῇ βορβορώδει των φωλεᾷ. Πίθοι τινὲς ἀνεστραμμένοι παρὰ τὴν πυραμίδα τῶν ὅπλων των προέδιδον τὸ μυστικὸν τῆς ἀμεριμνησίας αὐτῶν· καταπεπονημένοι ὑπὸ τοῦ μόχθου τῶν ἀδιαλείπτων λεηλασιῶν, ἀποκτηνωθέντες δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ οἴνου,ἐκυλίσθησαν ἐπὶ τῶν νώτων αὐτῶν καὶ ἔρρεγχον. Ἡ πυρκαϊὰ ἐν τούτοις ἐξηπλοῦτο ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, ἀόρατος καὶ μυστηριώδης. Ἡ Γιαννοῦλα, περίρρυτον ὑπὸ ἱδρῶτος ἔχουσα τὸ μέτωπον καὶ ἀσθμαίνουσα, ἐθεώρει.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ, Σιλεσιανός τις, ἠγέρθη νωθρῶς ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ σιτοβολῶνος, ἐτανύσθη, διεσκέλισε τοὺς συντρόφους αὐτοῦ καὶ ἐπλησίασε πρὸς τὴν πυράν. Ἡ Γιαννοῦλα διέκρινε πάσας τὰς κινήσεις του, ἐν τῷ ὠχρῷ τῆς πρωΐας φωτί. Διὰ τῆς αἰχμῆς τῆς ξιφολόγχης του ὁ στρατιώτης ἀνεσκάλευσε τὴν τέφραν· ἡ σβεσθεῖσα ἑστία ἔμεινεν ἄνευ φλογὸς καὶ θερμότητος. Ἐξῆλθε τότε τρέμων ὑπὸ τοῦ ψύχους, περιῆλθε τὰ οἰκήματα καὶ συνέλεξε ξυλάριά τινα. Οὐδόλως ἐμερίμνα ἂν ταῦτα ἦσαν διάβροχα ἢ ξηρά· δὲν εἶχεν ἔτι συνέλθει ἐκ τῆς μέθης, ψῦχος δ' αἰσθανόμενος, ἀπεφάσισε ν' ἀνάψῃ πῦρ.Οἱ συστρατιῶταί του εἶχον καύσει πάντα τὰ ἐγγὺς αὐτῶν εὑρεθέντα ξύλα,οὗτος λοιπὸν διῆλθε τὴν μικρὰν πλατεῖαν ὅπως ζητήσῃ ἀπωτέρω. Ἡ χήρα παρετήρησεν ἔξαφνα ὅτι τὸ κατηραμένον ἐκεῖνο ὂν μὲ νωχελὲς βῆμα κατηυθύνετο πρὸς αὐτήν. Ὁ οὐρανὸς ἐλεύκαζε. Ῥιφθεῖσα πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐν τῇ σκιᾷ, δὲν ἐφοβεῖτο νὰ θεαθῇ. Ἀλλ' αὐτὸς ὁ χονδροστρατιώτης, μὲ τὰ ξανθὰ γένεια, καὶ τὴν ἠλιθίαν καὶ ἀγρίαν μορφήν, αὐτὸς ὁ ξένος πῶς διεγράφετο ἐν τῇ σκιαυγείᾳ τῆς ἠοῦς ! Ἡ Γιαννοῦλα μόνον μακρόθεν καὶ νύκτωρ εἶχεν ἴδει τὰ ὄντα ταῦτα. Ἆ ! τέλος πάντων εἶχεν ἓν ὑπὸ τὰ ὄμματά της, πραγματικόν, ὀλίγα βήματα ἀπέχον αὐτῆς.Πόσον ἀπλήστως τὸν παρετήρει ! Τῇ ἐφαίνετο φρικώδης. Ἴσως ἦτο αὐτὸς ὁ φονεύσας τὸν Γιάννη της. Ἀλλ' ἡ κόπωσις καὶ τῶν δυνάμεων αὐτῆς ἡ ἔκλυσις ἦσαν τοιαῦται, ὥστε οὐδ' ἀπεπειράθη νὰ φύγῃ, ἔμεινε δὲ γονυπετὴς ἐν τῇ αὐτῇ θέσει,εἰποῦσα:

— Ἂς ἔμβῃ, ἂς μὲ σκοτώσῃ ! Φθάνει πλειὰ ὅσο 'βασανίσθηκα.

Ὁ Σιλεσιανὸς ἐξηκολούθει πλησιάζων. Ἡ γυνή, ὡς μαγγανευθεῖσα, ἠδυνάτει ν'ἀποσπάσῃ ἀπ' αὐτοῦ τὰ βλέμματά της. Προσήγγιζεν ἤδη εἰς τὴν φλιάν, συλλέγων ἔνθεν κακεῖθεν φρύγανα, ὅτε τυχαίως ἀνήγειρε τὴν κεφαλήν του. Κλάδος τις τῆς τριανταφυλλιᾶς, ὑπὸ τὴν βροχὴν κλίνας, τραχέως ἐπέψαυσε τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. Καὶ ὀρθωθεὶς νῦν ἐξήταζε τὴν τριανταφυλλιάν,τοὺς μακροὺς καὶ στενοὺς κλῶνάς της· ἐμειδίασε μετ' εὐαρεσκείας, παρεμέρισεν ὀλίγον, ἔκυψε, καὶ δραξάμενος τοῦ κορμοῦ διὰ τῆς μιᾶς χειρός, ἀμεριμνῶν περὶ τῶν ἀκανθῶν, ἀπέσπασε διὰ τῆς ἑτέρας τὴν ξιφολόγχην του.

Ἡ χήρα ἠνορθώθη αἴφνης,ὠχρά,περίτρομος.

— Ὢ ! ἐψιθύρισε, τρίζουσα τοὺς ὀδόντας της · τὴν τριανταφυλλιὰ τοῦ Γιάννη ! Τί θὰ τὴν κάμῃ ; . . .

Ὁ στρατιώτης ἔπληξεν αὐτὴν ἅπαξ, ἀλλὰ τὸ δενδρύλλιον προασπισθὲν ὑπὸ ἐξογκώματος τοῦ τοίχου ἀντέστη, μόνον τοῦ φλοιοῦ αὐτοῦ ἐκσχισθέντος. Ἡ χεὶρ τοῦ στρατιώτου ὑψώθη καὶ πάλιν.

Ἡ Γιαννοῦλα δὲν ἐφοβεῖτο πλέον· ἐλησμόνησεν ἀμέσως τὴν σκοτοδίνην τοῦ τρόμου ἥτις κατέλαβεν αὐτὴν ἐν τῷ ἀχυρῶνι· τὸ κατ' αὐτήν, οἱ ἐν τῷ σιτοβολῶνι ὑπνοῦντες δὲν ὑφίσταντο πλέον.

— Κακὸ ποῦ μ' εὑρῆκε! Ἕνας Πρῶσος τῆς Λειψίας κόβει τὴν τριανταφυλλιά μας !

Ἔκφρων, ἐδράξατο τοῦ δικράνου καὶ ἐπήδησεν ἄχρι τῆς θύρας.

— Στάσου ! μὴ τὸ ἐγγίζῃς·εἶνε ἱερὸ πρᾶγμα!

Ἡ ξιφολόγχη τοῦ ξένου ἔπληξε καὶ πάλιν. Ὁ κορμὸς τῆς τριανταφυλλιᾶς ἐκόπη,ἡ κορυφὴ αὐτῆς κατέπεσε χαμαί, οἱ κλάδοι της ἐσύρθησαν ἐν τῇ λάσπῃ. Ἦτο εὐχαριστημένος ὁ στρατιώτης. Εἶχε ξύλα διὰ τὴν πυράν του. Τότε ἐνωτίσθη, μετ' ἀνεκφράστου ἐκπλήξεως, τὸν ἦχον ἀνθρωπίνης φωνῆς παρ' αὐτόν, καὶ στραφεὶς εἶδεν ἀναθοροῦσαν ἔμπρός του γυναῖκα, τρομερὰν τὸ βλέμμα, δίκρανον κραδαίνουσαν ἀνὰ χεῖρας, παρὰ τὴν διαρπαγεῖσαν οἰκίαν, ὡς τὸ φάντασμα τῆς Ἐκδικήσεως ἐνώπιον τῆς Εἰσβολῆς. Προσεπάθησε νὰ φύγῃ, ἀλλὰ τρομερά τις ὀχλοβοὴ ἐγερθεῖσα αἴφνης ἐν τῷ σιτοβολῶνι, ἐπάγωσεν αὐτὸν ἐκ φρίκης καὶ καθήλωσεν ἐν τῇ θέσει του.

Ἡ πυρκαϊὰ ἐξερράγη αἰφνιδίως . Ὁ ὄγκος τοῦ χόρτου εἶχε βαθμηδὸν ἀναφλεγῇ ἄνευ πατάγου καὶ ἄνευ λάμψεως. Ὁ ἀχυρὼν ἐτήρησε τὸ μυστικόν του. Εἶτα διασχισθείσης τῆς στέγης εἰσέρρευσεν ὁ ἄνεμος· ρεῦμα δ' ἐσχηματίσθη· ὁ φρικαλέος μέλας καπνὸς εὗρε διέξοδον καὶ διεξέφυγε . Ἡ πυκνὴ στήλη περιεδινήθη, ἀνεπήδησε καὶ ὑψώθη φέρουσα ἐν ταῖς πλευραῖς αὐτῆς ἐρυθροὺς θυσσάνους φλογῶν. Ἡ ἔκρηξις ὑπῆρξε στιγμιαία. Τὸ πῦρ συνεστράφη πανταχόθεν, διεχύθη, διήλασε διὰ τῶν ὑπερθερμανθέντων ξύλων. Τριγμοὶ σφοδρότατοι ἀν-

Digitized by Google

ἤγγειλαν τὴν μανιώδη τοῦ οἰκοδομήματος ἐξάρθρωσιν. Τὸ σανίδωμα διαβρωθὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς κατεκρημνίσθη ἐν τῷ κενῷ τοῦ σιτοβολῶνος μετ' ἀπαισίων ἐκπυρσοκροτήσεων. Φρικαλέα τις λάμψις ἐξήγαγε βιαίας ἀπὸ τῆς ἑωθινῆς σκιαυγείας τὸ χωρίον, τὰ δένδρα καὶ τοὺς παρακειμένους ἀγρούς. Βροχὴ πυκνὴ χόρτων πυριφλέκτων περιεκάλυψε τὴν μικρὰν πλατεῖαν διὰ τοῦ μαύρου αὐτῆς σαβάνου.

Τινὲς τῶν στρατιωτῶν ἀποσπασθέντες τοῦ ὕπνου ὑπὸ τῆς καταπτώσεως τῶν ἀσβέστων, κατώρθωσαν ν' ἁρπάσωσιν ἐν σπουδῇ τὸ ὅπλον αὐτῶν καὶ νὰ ὁρμήσωσιν ἔξω τοῦ σιτοβολῶνος πρὸ τῆς καταρρεύσεως· ἔτρεχον, κατεπτοημένοι, νομίζοντες ὅτι προσέβαλλεν αὐτοὺς ὁ πολέμιος· πάντες οἱ ἄλλοι, καταληφθέντες ὑπὸ τῆς πυρκαϊᾶς ἐν τῇ ἀναισθησίᾳ τῆς μέθης, ὑπνουν τὸν τελευταῖον αὐτῶν ὕπνον ὑπὸ τὰ ἐκδικητικὰ ἐρείπια τοῦ καπνίζοντος σιτοβολῶνος. Τώρα ἀνεφλέγετο ὁ στάβλος. Αἱ φλόγες ἀνήρχοντο ἀψιδοειδῶς εἰς τὸν πορφυρωθέντα οὐρανόν. Οἱ χωρικοὶ τοῦ Πλεσσιὲ εἶδον βέβαια τὸ σύνθημα.

Ἡ Γιαννούλα, βλοσυρὰ τὸ βλέμμα, παρετήρησε μετὰ στοργῆς ἐσχάτην φορὰν τὴν συντριβεῖσαν τριανταφυλλιάν, καὶ αἴφνης, ὠρυομένη ἐπὶ τῇ ἱεροσυλίᾳ, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Σιλεσιανόν. Τὸ δίκρανον δὶς ταλαντευθὲν ἔπληξεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ στήθους. Οἱ ὀδόντες αὐτοῦ ἔλαμψαν ἐν τῇ ἀνταυγείᾳ τῆς πυρκαϊᾶς καὶ ἐξηφανίσθησαν ὑπὸ τὸ ἀμαυρὸν ὕφασμα.

Ὁ στρατιώτης ἔρρηξεν ἀπελπιστικὴν κραυγήν, ἀφῆκε τὴν ξιφολόγχην του καὶ κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ χθαμαλοῦ ἐδάφους. Ἡ γυνὴ ἐκραύγαζε:

— Τὴν ἐσκότωσες! τὴν ἐσκότωσες!

Ἀμείλικτος, ἀγρία, ἔπληττεν ἔτι, τὸν φονέα τῆς τριανταφυλλιᾶς· δι' ἀγρίας κινήσεως τῶν χειρῶν, εἵλκυε πρὸς ἑαυτὴν τὸ δίκρανον καὶ ἐβύθιζε πάλιν αὐτὸ μανιωδῶς ἐν τῷ λαιμῷ τοῦ ξένου. Οὗτος ἔπαυσε κατὰ μικρὸν σφαδάζων καὶ ἐκυλίσθη ἀδρανής. Ἡ Γιαννούλα ὠρύετο:

— Τὴν ἐσκότωσες! . . . Νὰ καὶ σύ!

Οἱ σωθέντες ἐκ τοῦ πυρὸς ἐπιδρομεῖς προσέδραμον, ὠρυγὰς μανίας ῥηγνύοντες καὶ τὸ ὅπλον κραδαίνοντες.

— Ἔλατε, ἀνέκραξεν ἡ χήρα. Τώρα 'μπορεῖτε νὰ μὲ σκοτώσετε. Σᾶς ἐκδικήθηκα γιὰ τὸν Γιάννη καὶ γιὰ τὴν τριανταφυλλιά· οἱ χωριανοί μου ἔχουν τὸ σύνθημά τους. Σκοτῶστέ με!

[Jules de Glouvet]. Α. Π. Κ.

Εἰς πᾶσαν κατάχρησιν ἡδονῆς ἐπιβάλλεται ζημία ἴσον ποσὸν θλίψεως καὶ δυστυχίας· ὁ εἰς καταχρήσεις ὑποκείμενος ὁμοιάζει πρὸς τὸν ἐξοδεύοντα εἰς ἓν ἔτος τὸ εἰσόδημα καὶ τοῦ ἐπιόντος ἔτους.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Ἡ ἐν ταῖς πόλεσι κυκλοφορία ἄνευ ἵππων καὶ ἁμαξηλατῶν. — Ὁ ἠλεκτρισμός, μεγάλη σημερινὴ πρόοδος. — Μετατροπὴ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἰς μηχανικὴν ἐνέργειαν. — Πρῶτα πειράματα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ὡς κινητηρίου δυνάμεως. — Κινητήριος ἠλεκτρικὸς μηχανισμός. — Πειράματα ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου. — Πρῶτος ἠλεκτρικὸς σιδηρόδρομος εἰς κοινὴν χρῆσιν. — Ἠλεκτρικὸς ἐναέριος σιδηρόδρομος. — Μικρὸς ταχυδρομικὸς ἠλεκτρικὸς σιδηρόδρομος. — Ἠλεκτρικὰ Tramways. — Τὰ πρῶτα ἠλεκτρικὰ Tramways εἰς δημοσίαν χρῆσιν. — Κοιναὶ ἠλεκτράμαξαι. — Ἠλεκτροπλοῖα. — Ἀερόστατα ἠλεκτροκίνητα. — Νέα κεντρικὴ ἐν Παρισίοις ἑταιρία τοῦ ἠλεκτρισμοῦ.

Σήμερον πρόκειται περὶ σπουδαιοτάτης ἀνατροπῆς! Φαντασθῆτε, καλαί μου ἀναγνώστριαι, τὴν κλεινὴν τῆς Παλλάδος πόλιν ἐρήμην ἐντελῶς τῶν ἵππων της καὶ τῶν κυρίων ἁμαξηλατῶν της, τῶν ἐνίοτε ὑπεράγαν φορτικῶν! Μὴ φοβεῖσθε ὅμως· δὲν πρόκειται περὶ γενικῆς τινος ἐκ συστάσεως ἵππων καὶ ἁμαξηλατῶν ἀπεργίας· ἡ κυκλοφορία οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον θέλει διακοπῇ. Ὡς καὶ πρότερον, θὰ δύνασθε ἐντὸς ὀλιγίστων λεπτῶν τῆς ὥρας νὰ παρέχητε εἰς τοὺς πνεύμονας ὑμῶν τὸν καθαρὸν ἀέρα τῶν Πατησίων, τῶν Ὀλυμπίων, τῶν Ἀμπελοκήπων, τοῦ Φαλήρου· θὰ δύνασθε νὰ διατρέχητε τὰ διάφορα τῆς ἀγαπητῆς πόλεως σημεῖα, χωρὶς οἱ τρυφεροὶ ὑμῶν πόδες νὰ ἐκφέρωσι τὴν ἐλαχίστην μεμψιμοιρίαν, τὸν ἐλάχιστον γογγυσμόν! Εἶναι περίεργον τοῦτο ἀληθῶς, πλὴν πρέπει ἀπὸ τοῦδε νὰ ἐξοικειωθῆτε μὲ τὴν ἰδέαν αὐτὴν τὴν ἐκπληκτικὴν ἴσως, ἀλλὰ μὴ ἀπέχουσαν πολὺ τῆς πραγματοποιήσεως.

Περίεργος ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος! Εἶπεν ἅπαξ· «*ζωὴ εἶναι ἡ κίνησις*», καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ πληροῖ τὸν τεθέντα τοῦτον ὁρισμὸν τῆς ζωῆς διὰ τῆς ἀκαταπαύστου ἐργασίας τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπὶ τῆς γῆς ἐμφανίσεώς του δὲν ἡσύχασεν οὐδ' ἐπὶ στιγμήν· ἐργάζεται ἀενάως καὶ καθ' ἑκάστην ἀποκαλύπτει τὴν ὑπὸ παχυτάτης ἀχλύος περικεκαλυμμένην φύσιν, καὶ ἀποσπᾷ ἐξ αὐτῆς ἀνὰ μίαν τὰς ἐξαισίους καὶ ὑπερφυεῖς δυνάμεις της. Μέχρι ποίου ἆρά γε σημείου θέλει φθάσει ἡ πρόοδος αὕτη τοῦ δαιμονίου ἀνθρωπίνου πνεύματος; Ὑπάρχουσιν ὅρια εἰς τὴν διαρκῆ ταύτην ἀνάπτυξιν; καὶ ἂν ὑπάρχωσι, ποῦ εὑρίσκονται; εἰσὶ πολὺ μακρὰν τοῦ αἰῶνος ἡμῶν; Θὰ ἐπιτύχῃ ἆρά γε τὸ ἀνθρώπινον αὐτὸ πνεῦμα, παντοδύναμον ὅσον καὶ αὔθαδες, νὰ θέσῃ πρὸ αὐτοῦ τὴν μυστηριώδη φύσιν ἐντελῶς γυμνήν; . . .

* * *

Ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι παρασυρόμεθα εἰς τὸν λαβύρινθον τοῦ σκεπτικισμοῦ, λαβύρινθον στεροῦ-

μενον μίτου τῆς Ἀριάδνης διὰ τὴν ἔξοδον! Περιορισθῶμεν λοιπὸν μόνον εἰς τὴν προπαρασκευὴν τοῦ πνεύματός μας διὰ τὰς σημερινὰς τῆς προόδου ἐκπλήξεις, ὅπως μὴ πρὸ ἑκάστης νέας ἀποκαλύψεως ἀφίνωμεν φωνὴν θαυμασμοῦ!

*
* *

Λοιπὸν πρόκειται σήμερον καὶ πάλιν περὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τῆς ἐξαισίας ταύτης δυνάμεως, ἥτις πανταχοῦ εἰς τὸν κόσμον διακεχυμένη ὑπὸ τῆς φύσεως τείνει νὰ διασπαρῇ καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰς πλείστας ἀνάγκας τοῦ βίου αὐτοῦ. Ἠλεκτρισμὸς ἤδη εἶναι ὁλόκληρος μεταμόρφωσις τῶν μέχρι σήμερον περιβαλλουσῶν ἡμᾶς συνθηκῶν τοῦ κοινωνικοῦ βίου· εἶναι πλήρης μεταβολὴ τῶν νῦν ὑφισταμένων μέσων τῆς μεταφορᾶς καὶ τῆς συγκοινωνίας· εἶναι ἓν ἔτι πρὸς τὰ πρόσω γιγάντειον ἅλμα. Θέλετε ἴδει.

*
* *

Ἀπό τινος μελετᾶται μετὰ θερμότητος ὑπὸ τῶν ἀκαμάτων ἐπιστημόνων μας τὸ σπουδαιότατον ζήτημα τῆς μεταβολῆς τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἰς *μηχανικὴν ἐνέργειαν*, δι' ἧς θέλει ἐπιτευχθῇ ἡ μεταφορὰ τῶν δυνάμεων. Οὔτε ἵπποι πλέον, οὔτε ἁμαξηλάται· οἱ ἵπποι ἀντικαθίστανται ὑπὸ κομψῆς ἠλεκτρικῆς κινητηρίου μηχανῆς, τοὺς δὲ ἁμαξηλάτας, τοὺς τραχεῖς, διαδέχονται εὐγενεῖς μηχανικοί, ἄνδρες ἠλεκτρομαθεῖς καὶ ἐπιστήμονες. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀτμός, τὸ θαῦμα τοῦτο τοῦ αἰῶνός μας, ἐκπνέει ἴσως, πρὶν ἔτι ὁ αἰὼν αὐτὸς ἀπέλθῃ. *Ἠλεκτρικὴ κινητήριος δύναμις!* Ὁποῖον μέγα ἀληθῶς ἐπιστημονικὸν συμβεβηκὸς μέλλει νὰ συντελεσθῇ!

*
* *

Πρῶτος ὁ εὐφυὴς ἐφευρέτης τῆς γαλβανοπλαστικῆς Ἰακώβης συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς χρησιμοποιήσεως ταύτης τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ὡς δυνάμεως κινητηρίου, καὶ κατὰ τὸ 1839 ἐγίνοντο τὰ πρῶτα πειράματα ἐπὶ τοῦ ἐν Πετρουπόλει Νέβα ποταμοῦ δι' ἀκατίου φέροντος δώδεκα ἄτομα καὶ κινουμένου ὑπὸ τοῦ πρώτου ἠλεκτροκινητῆρος τοῦ Ἰακώβη. Ὁ κινητὴρ οὗτος συνίστατο ἐξ 128 ζευγῶν ἠλεκτρικῶν συσκευῶν τοῦ **Grove**. Αἱ συσκευαὶ δὲ αὗται ἐχορήγουν τὸν ἀναγκαῖον ἠλεκτρισμόν, ὅστις περιέστρεφε τοὺς πτερωτοὺς τροχοὺς τοῦ πλοιαρίου. Πλὴν ἡ μηχανὴ αὕτη, ἥτις ἀνέπτυσσε δύναμιν μόνον $^3/_4$ ἵππου, τοὐναντίον ἔφερε βάρος ὑπέρμετρον· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐκ τῶν ἠλεκτρικῶν συσκευῶν ἀπελύοντο ὑποαζωτικοὶ ἀτμοὶ τὰ μέγιστα ἀνυπόφοροι εἰς τοὺς ἐπὶ τοῦ πλοιαρίου. Τὰ δύο ταῦτα ἀκατανίκητα τότε ἄτοπα ἠνάγκασαν τοὺς ἄνδρας τῆς ἐπιστήμης νὰ περιορισθῶσιν εἰς τοῦτο καὶ μόνον τὸ πείραμα. Οὐχ ἧττον τῷ 1850 ἕτερός τις Μολὲν καλούμενος ἐπεχείρησεν ὅμοιον πείραμα ἐν τῇ λίμνῃ τοῦ δάσους τῆς Βουλωνίας ἐν Παρισίοις, ὅπερ ὅμως ἐντελῶς ἀπέτυχεν.

*
* *

Ἔκτοτε ἐπὶ 29 ἔτη μέχρι τοῦ 1879 οὐδὲν ἐπανελήφθη πείραμα. Ἂν δὲν ἐπανελήφθη ὅμως, δὲν ἐδείκνυε τοῦτο, ὅτι οἱ ἐπιστήμονες ἀποθαρρυνθέντες εἶχον ἐγκαταλείψει πᾶσαν ἰδέαν τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ὀνείρου αὐτοῦ. Τοὐναντίον, ἐμφορούμενοι τῆς θείας καὶ μυστηριώδους ἐκείνης φλογὸς τῆς προόδου, κεκλεισμένοι μεταξὺ τῶν τεσσάρων τοίχων τῶν σπουδαστηρίων αὐτῶν, σιωπηλῶς εἰργάζοντο μετ' ἐπιμονῆς θαυμαστῆς καὶ ὑπομονῆς Ἰωβείου, ἕως οὗ τῷ 1879 ὡπλισμένοι διὰ τελειοτέρων ὅπλων κατῆλθον ἐκ νέου εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ ἤρξαντο τῶν πειραμάτων αὐτῶν. Ἐντεῦθεν ἄρχεται νέα ἐντελῶς ἐποχή, λαμπρά, ἔνδοξος διὰ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα. Μέχρι τοῦ ἔτους αὐτοῦ αἱ διάφοροι πρόοδοι ἐτροποποίησαν καὶ ἐβελτίωσαν τὰς ἠλεκτρικὰς μηχανὰς εἰς τρόπον, ὥστε ν' ἀπολαμβάνωνται μεγάλα ποσὰ ἠλεκτρισμοῦ, χωρὶς αἱ συσκευαὶ ν' ἄρωσιν ὡς πρότερον ἱκανὸν βάρος. Πειράματα λοιπὸν ἀλλεπάλληλα κατὰ τὰ τελευταῖα τέσσαρα ἔτη συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενα μετ' ἐκπληκτικῆς ἐπιτυχίας μέχρι σήμερον κατώρθωσαν νὰ δημιουργήσωσιν ἠλεκτροκινητηρίους ἁμάξας, **Tramways**, σιδηροδρόμους, πλοῖα καὶ νὰ κλονήσωσιν ἐκ βάθρων τὴν ὕπαρξιν τῶν ἵππων καὶ τοῦ ἀτμοῦ.

*
* *

Πρὶν προχωρήσωμεν περαιτέρω, εἴπωμεν διὰ δύο λέξεων εἰς τί συνίσταται ὁ περιλάλητος οὗτος νέος κινητήριος ἠλεκτρικὸς μηχανισμός. Μηχανὴ δυναμοηλεκτρικὴ τοῦ συστήματος **Siemens** διὰ τοῦ παραγομένου ἠλεκτρισμοῦ τίθησιν εἰς ἐνέργειαν κινητῆρα συγκοινωνοῦντα πρὸς τὸν ἄξονα τῶν τροχῶν, εἰς ἃς μεταδίδει τὴν κινητήριον αὐτοῦ δύναμιν. Ἐὰν ἤδη θέλωμεν ν' ἀναπτύξωμεν δύναμιν μεγάλην καὶ ν' ἀποταμιεύσωμεν ταύτην, ὅπως ἐν δεδομένῳ χρόνῳ ποιήσωμεν αὐτῆς χρῆσιν, τότε μεταξὺ τοῦ ἠλεκτροκινητῆρος καὶ τῆς δυναμοηλεκτρικῆς μηχανῆς παρεμβάλλομεν συστοιχίας συμπυκνωτήρων, ἐν αἷς ἀποταμιεύεται μέγα ποσὸν δυνάμεως (ἐκ τῆς δυναμοηλεκτρικῆς μηχανῆς τοῦ **Siemens**), ἥτις οὕτω δύναται νὰ παράσχῃ κίνησιν πολλῶν ἵππων δυνάμεως. Δὲν δίδομεν ἐνταῦθα τὴν τεχνικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν αὐτῶν ἐν λεπτομερείᾳ περιγραφήν, φειδόμενοι τοῦ χώρου τῆς φιλοξενούσης ἐφημερίδος καὶ εὐλαβούμενοι τῆς μὴ ἄνευ ὁρίων ἐνίοτε περιεργείας τῶν εὐγενῶν ἀναγνωστριῶν καὶ ἀναγνωστῶν ἡμῶν.

Digitized by Google

Οἱ συμπυκνωτῆρες οὗτοι οἱ κάλλιστοι εἶνε οἱ καλούμενοι τοῦ συστήματος Φώρ. Οὕτω λοιπὸν ἐφοδιάζοντες ἅμαξαν διὰ τῶν συμπυκνωτήρων αὐτῶν πεπληρωμένων ἠλεκτρισμοῦ ἐκ τῶν σταθμῶν δυνάμεθα νὰ θέσωμεν εἰς κίνησιν αὐτήν, ἥτις τρέχει μὲ οἵαν θέλομεν ταχύτητα, στρέφεται, σταματᾷ διὰ τῆς μεγαλειτέρας εὐκολίας.

Ἄλλο ὅμως ἔτι σπουδαιότερον πλεονέκτημα εἶναι, ὅτι ἡ ὑπὸ τῆς δυναμοηλεκτρικῆς μηχανῆς τοῦ Siemens παραγομένη δύναμις δύναται δι' ἠλεκτρικοῦ σύρματος ἢ διὰ σιδηρῶν ῥάβδων ν' ἀποσταλῇ μακρὰν πολύ, καὶ ἐκεῖ νὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν τὸν ἠλεκτροκινητῆρα.

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω λοιπὸν δεδομένων ἐρειδόμενοι οἱ περὶ τὸ ἔργον τοῦτο καταγινόμενοι θαυμαστοὶ ἄνδρες ἐδημιούργησαν διάφορα συστήματα καὶ ἐπεδόθησαν εἰς διάφορα πειράματα περὶ τῆς εὐχερεστέρας καὶ καταλληλοτέρας ἐφαρμογῆς τῆς ἠλεκτρικῆς μεταφορᾶς.

*
* *

Τὰ πρῶτα πειράματα ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ οἴκου Siemens κατὰ τὴν τοῦ 1879 ἔκθεσιν τοῦ Βερολίνου. Ἡ ῥυμουλκὸς ἅμαξα ἔφερε τὸν ἐπὶ τοῦ ἄξονος τῶν τροχῶν ἠλεκτροκινητῆρα, ὅστις ἐτίθετο εἰς ἐνέργειαν διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, παραγομένου ἐκ μηχανῆς οὐχὶ ἐν τῇ ἁμάξῃ, ἀλλ' ἐν τῷ σταθμῷ εὑρισκομένης. Ἐκ τοῦ σταθμοῦ λοιπὸν τὸ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα ἐπέμπετο πρὸς τὸν ἠλεκτροκινητῆρα διὰ σιδηρᾶς τροχιᾶς εὑρισκομένης ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο ἄλλων ἑκατέρωθεν διὰ τοὺς τροχοὺς προωρισμένων. Ἡ μεσαία αὕτη τροχιὰ ἐξέχουσα ἐπερείδετο ἐπὶ ξύλων, ὅπως ᾖ ἀπομεμονωμένη ἐκ τῆς γῆς· ἔλασμα δὲ ἐπίμηκες σιδηροῦν κατερχόμενον ἐκ τῆς ἁμάξης διωλίσθαινεν ἐπὶ τῆς μεσαίας ταύτης τροχιᾶς καὶ οὕτω δι' αὐτῆς συνεκοινώνει τὴν ἐν τῷ σταθμῷ δυναμοηλεκτρικὴν μηχανὴν μετὰ τοῦ ἐν τῇ ἁμάξῃ ἠλεκτροκινητῆρος, ὅστις οὕτω διὰ τοῦ πεμπομένου αὐτῷ ἠλεκτρικοῦ ῥεύματος ἐτίθετο εἰς ἐνέργειαν. Τὸ ῥεῦμα δὲ τοῦτο ἐπέστρεφεν εἰς τὴν πηγήν του μετὰ τὴν δίοδον αὐτοῦ διὰ τοῦ ἐν τῇ ἁμάξῃ κινητῆρος διὰ τῶν ἑκατέρωθεν τροχῶν καὶ τῶν τροχιῶν αὐτῶν. Ἡ ῥυμουλκὸς αὕτη ἔσυρεν ὄπισθεν αὐτῆς δύο ἁμάξας μικρὰς φερούσας 12 ἄτομα· τὸ δὲ διατρεχόμενον διάστημα ἦτο 300 μέτρων. Ἡ ἀναπτυχθεῖσα ταχύτης κατὰ τὸ πρῶτον τοῦτο πείραμα ἦτο 3 $^1/_2$ μέτρων κατὰ δευτερόλεπτον, ἤτοι πλέον τῶν 12 χιλιομέτρων καθ' ὥραν.

*
* *

Ἡ ἐπιτυχία τῶν πειραμάτων αὐτῶν τοῦ Siemens ἐνεθάρρυνον εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ *πρώτου ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου* ἐν Βερολίνῳ κατασκευασθέντος καὶ τακτικώτατα ἐν ἐνεργείᾳ ὄντος ἀπὸ τοῦ Μαρτίου τοῦ 1881. Ὁ ἠλεκτρικὸς σιδηρόδρομος οὗτος ἄρχεται ἐκ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ **Anhalt** καὶ φθάνει μέχρι τῆς Στρατιωτικῆς σχολῆς ἐν **Lichterfelde**. Ἐνταῦθα ὅμως ἡ κεντρικὴ τροχιὰ ἐνοχλητικὴ οὖσα εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῶν κοινῶν ἁμαξῶν ὡς ἐκ τῆς ἐξοχῆς αὐτῆς ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῆς ὁδοῦ ἀφῃρέθη ἐντελῶς, τὸ δὲ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα ἤδη στέλλεται διὰ τῆς μιᾶς τροχιᾶς τῶν τροχῶν, διὰ δὲ τοῦ ἑτέρου τροχοῦ καὶ τῆς τροχιᾶς ἐπανέρχεται εἰς τὴν πηγὴν αὐτοῦ. Ἓξ πρὸς τοῖς τριάκοντα ἁμαξοστοιχίαι καθ' ἡμέραν κυκλοφοροῦσιν ἐπὶ τῆς πρώτης ταύτης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ ταχύτητος 35-40 χιλιομέτρων καθ' ὥραν δι' ἠλεκτροκινητηρίου μηχανῆς πέντε μόνον ἵππων δυνάμεως. Τὸ μῆκος τῆς γραμμῆς εἶναι 3 χιλιόμετρα· πρόκειται ὅμως ν' αὐξηθῇ κατὰ 3 $^1/_2$ χμ. ἔτι.

Ἕτερος *σιδηρόδρομος ἠλεκτρικὸς ἐναέριος*, οὕτως εἰπεῖν, ἐσχεδιάσθη ὑπὸ τοῦ **Chrétien** καὶ μελετᾶται νὰ κατασκευασθῇ ἐν Παρισίοις ἐπὶ τῆς πλατείας λεωφόρου τοῦ Βολταίρου. Αἱ τροχιαὶ τοῦ σιδηροδρόμου αὐτοῦ θέλουσιν εἶναι ἐναέριοι ὑποστηριζόμεναι ὑπὸ μακρᾶς σειρᾶς σιδηρῶν στοῶν.

Τὸ σπουδαιότατον ὅμως εἶναι ἡ μελετωμένη κατασκευὴ *μικροῦ ἠλεκτροσιδηροδρόμου ταχυδρομικοῦ* ὑπὸ τοῦ Μαρκέλου Δεπρὲ σχεδιασθέντος, ὅστις ἕλκων ὄπισθεν αὐτοῦ ἁμαξίδια πλήρη ἐπιστολῶν, τηλεγραφημάτων, φακέλλων διαφόρων, θέλει κυκλοφορεῖ ἐν τοῖς ὑπογείοις ὀχετοῖς τῆς πόλεως καὶ ἐκτελεῖ τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν ἀστραπηδὸν ἐκ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἑτέρου ἄκρου τῆς εὐρείας πρωτευούσης τῆς Γαλλίας. Τὸ σύστημα τοῦτο θέλει ἀντικαταστήσει τὸ ἤδη ἐν ἐνεργείᾳ ὂν εὐφυέστατον σύστημα τῶν ὑπογείων πνευματικῶν σωλήνων, ἐν οἷς κύλινδρος στερεὸς ἐκ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἕτερος ἄκρον τῆς πόλεως ὠθεῖ πρὸ αὐτοῦ φάκελλον τηλεγραφημάτων διὰ συμπυκνώσεως τοῦ ὄπισθεν αὐτοῦ ἀέρος καὶ ἀραιώσεως τοῦ ἔμπροσθεν αὐτοῦ.

*
* *

Ταυτοχρόνως δὲ διάφορα πειράματα ἐγένοντο πανταχοῦ ἠλεκτρικῶν **Tramways** καὶ κατασκευαὶ ἐπίσης τοιούτων εἰς δημοσίαν χρῆσιν. Οὕτω ἐν τῇ κατὰ τὸ 1881 ἠλεκτρικῇ ἐκθέσει τῶν Παρισίων ἠλεκτροκίνητον **Tramway** ἐλάμβανεν ἔξωθεν ἔκ τινος ἀποστάσεως ἐκ τοῦ μεγάρου τῆς ἐκθέσεως ἀνὰ 50 ἐπισκέπτας καὶ εἰσῆγεν αὐτοὺς ἐντὸς αὐτοῦ. Ἐν τῷ εἴδει ὅμως τούτῳ τοῦ **Tramway** καθιερώθη νέον σύστημα. Τὸ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα πλέον δὲν ἐστέλλετο καὶ ἐπανήρχετο εἰς τὴν πηγήν του διὰ τῶν σιδηρῶν τροχιῶν, ἀλλὰ διὰ δύο συρμάτων

μεταλλικῶν, ὑποστηριζομένων διὰ πασσάλων κατὰ τὸ μῆκος τῆς γραμμῆς· καὶ τὰ δύο ταῦτα σύρματα συνεκοινώνουν πρὸς τὸν ἐν τῇ ἁμάξῃ ἠλεκτροκινητῆρα διὰ μικρῶν ἐπιμήκων ἐλασμάτων ἐξερχομένων ἐκ τῆς ὀροφῆς τῆς ἁμάξης καὶ ὀλισθαινόντων ἐπὶ τῶν συρμάτων αὐτῶν κατὰ τὴν πορείαν τῆς ἁμάξης. Ἐννοεῖται ἤδη, ὅτι διὰ μὲν τοῦ ἑνὸς σύρματος ἐπέμπετο, διὰ δὲ τοῦ ἑτέρου ἐπανήρχετο εἰς τὴν πηγὴν τὸ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα.

Κατὰ τὸ σχέδιον τοῦτο ἡ ἐν Βερολίνῳ εταιρία τῶν ἱπποσιδηροδρόμων εἰς μίαν τῶν ἐν τῇ κεντρικωτέρᾳ ὁδῷ τῆς πόλεως γραμμῶν τῶν **Tramways** αὐτῆς ἀντικατέστησε τοὺς ἵππους διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ κινητῆρος. Τὰ **Tramways** ταῦτα, συνιστάμενα ἐκ δύο ἁμαξῶν δυναμένων νὰ περιλάβωσιν 90 ἄτομα, εὗρον μεγάλην ὑποστήριξιν καὶ ἐπιτυχίαν ἐν Βερολίνῳ σήμερον. Ἐπίσης δὲ ἡ ἐν Γενεύῃ τῆς Ἑλβετίας ἑταιρία τῶν ἱπποσιδηροδρόμων ἀπεφάσισε νὰ ἐφαρμόσῃ ἐπὶ πασῶν τῶν ἁμαξῶν αὐτῆς τὸν ἠλεκτρισμόν.

* * *

Ἐν Παρισίοις δὲν κατεσκευάσθη εἰσέτι γραμμή τις εἰς κοινὴν χρῆσιν· πλὴν τὰ πειράματα καθ' ἑκάστην πολλαπλασιάζονται μετὰ μεγίστης πάντοτε ἐπιτυχίας, καὶ ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν οἱ Παρισινοὶ θέλουσι ταξειδεύει δι' ἁμαξῶν ἄνευ ἵππων, ἄνευ ἀτμοῦ, ἄνευ συμπεπιεσμένου ἀέρος, ἄνευ θορύβου καὶ καπνοῦ δὲν εἶναι μακράν. Τὴν 24 παρελθόντος Ἰουνίου ἐγένοντο πειράματα ἠλεκτρικοῦ **Tramway** διατρέξαντος μετὰ ταχύτητος 11 χιλιομέτρων καθ' ὥραν, (ἤτοι ὀλίγον τι ταχύτερον τῶν ἵππων), διάστημα 30 χιλιομέτρων μετὰ 40 ἐπιβατῶν. Ἔκτοτε τὰ πειράματα ἐπαναλαμβάνονται καθ' ἑκάστην σχεδὸν καὶ οἱ Παρισινοὶ ἐκπλήσσονται συχνάκις βλέποντες ἐπὶ τῶν τροχιῶν τοῦ ἱπποσιδηροδρόμου ὀλισθαινούσας σιγηλῶς ἠλεκτροκινήτους ἁμάξας.

* * *

Τὰ διὰ τοῦ ἀτμοῦ λοιπὸν **Tramways**, ἅτινα δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὴν ἐν ταῖς πόλεσι συγκοινωνίαν διὰ τὴν βαρεῖαν καὶ τερατώδη αὐτῶν μηχανήν, ἥτις διὰ μὲν τοῦ κρότου καὶ τῶν ὀξέων συριγμῶν της κατετρόμαζε τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ἁμαξηλάτας, διὰ δὲ τῆς ἐξακοντίσεως κυμάτων μέλανος καπνοῦ ἐρρύπαινε τὰς οἰκίας καὶ τὰ πάντα, ἀντικαθίστανται ἤδη διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ **Tramway** φέροντος εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ κεκρυμμένην τὴν ἠλεκτρικήν του κινητήριον μηχανήν, οὐδένα, οὐδὲ τὸν ἐλάχιστον θόρυβον παράγοντος, δι' ὃν οἱ ἁμαξηλάται νὰ δυνηθῶσι νὰ ἐκφέρωσι μεμψιμοιρίας διὰ τοὺς ἵππους τῶν ἁμαξῶν των. . . Ἀλλὰ τί λέγω; παρ' ὀλίγον ἐλησμόνουν, ὅτι καὶ ἁμαξηλάται καὶ ἵπποι καταδικάζονται προσεχῶς εἰς διηνεκῆ ἰσόβιον ἀργίαν! Οἱ εὐφυεῖς ἠλεκτρολόγοι δὲν παρημέλησαν καὶ τὰς κοινὰς ἁμάξας· ἐμελέτησαν, ἐνέκυψαν καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῶν *κοινῶν ἠλεκτραμαξῶν*. Ἐνταῦθα ὅμως δὲν ὑπάρχουσιν οὔτε σιδηραῖ τροχιαὶ οὔτε σύρματα, δι' ὧν νὰ πέμπηται εἰς τὴν ἅμαξαν τὸ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα ἐκ τοῦ σταθμοῦ. Ἐν τῇ κοινῇ ἁμάξῃ ὁ ἠλεκτρικὸς κινητήριος μηχανισμὸς συνίσταται ἐκ συμπυκνωτήρων πεπληρωμένων ἐκ τῶν σταθμῶν ἠλεκτρισμοῦ καὶ κινούντων τὸν ἠλεκτροκινητῆρα, τὸν στρέφοντα τοὺς τροχοὺς τῆς ἁμάξης.

* * *

Πρῶτον πείραμα ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Γουστάβου Τρουβὲ ἐν Παρισίοις ἐν τῇ ὁδῷ Βαλοὰ τῷ 1881 διὰ ποδοκινήτου δίφρου (**vélocipède**). Κατόπιν ὅμως ἐγένοντο πλεῖστα ἄλλα ἁμαξῶν κοινῶν μετὰ θαυμαστῆς ἐπιτυχίας, καὶ ἰδίως τὴν 3 λήξαντος ἐν τοῖς Ἠλυσίοις Πεδίοις διὰ λεωφορείου, οὗ ἐπέβαινον ὁ ὑπουργὸς τῶν Ταχυδρομείων καὶ Τηλεγράφων **Cochéry**, ὁ Λεσσὲψ καὶ διάφοροι βουλευταὶ καὶ ἐπίσημοι μηχανικοί. Ὑπὸ τὰς ἕδρας τῆς ἁμάξης εἶχον τοποθετηθῆ οἱ συμπυκνωτῆρες δίδοντες 72 ἵππων δύναμιν. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ πειράματος ἦτο πλήρης· ἡ ταχύτης ὑπῆρξεν ἀνωτέρα τῆς τῶν συνήθων δι' ἵππων ἁμαξῶν. Τὸ λεωφορεῖον ἠδύνατο εὐχερέστατα νὰ διευθύνηται καὶ νὰ στρέφεται μετὰ καταπληκτικῆς ἀληθῶς εὐκολίας καὶ ταχύτητος.

* * *

Παραλλήλως εἰς τὰς ἐξαισίας ταύτας δοκιμὰς περὶ τὴν συγκοινωνίαν τῆς ξηρᾶς δὲν παρημελήθη καὶ ἡ διὰ θαλάσσης. Τὸ *πρῶτον ἠλεκτρικὸν πλοῖον* ἀποτυχόν, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, ἐνεφανίσθη ἐπὶ τοῦ Νέβα ποταμοῦ τῷ 1839. Μετὰ 42 ἀκριβῶς ἔτη, ἤτοι τῷ 1881 ἐπανελαμβάνετο τὸ πείραμα μετ' ἐπιτυχίας ὑπὸ τοῦ Γουστάβου Τρουβὲ ἐν τῷ Σηκουάνα ποταμῷ. Τὸ πλοιάριον αὐτοῦ 8 μέτρων μήκους εἶχε ταχύτητα 12 χιλιομέτρων ἑκάστην ὥραν. Τὸ ἑπόμενον ἔτος 1882 τὰ πειράματα τῆς ἠλεκτροπλοΐας ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ἐν Λονδίνῳ Ταμέσεως ποταμοῦ, ἔνθα ἡ ταχύτης τοῦ πλοιαρίου ὑπελογίσθη 8 κόμβους καθ' ὥραν. Δὲν ὑπολείπεται λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα ἢ ἓν ἔτι βῆμα εἰς τὴν δημιουργίαν *ἠλεκτρικοῦ ναυτικοῦ!*

* * *

Ὑπολείπεται ἔτι ἓν ἕτερον μέσον συγκοινωνίας, ἡ *ἐναέριος!* Ἆρά γε ἐν τῇ παντοδυναμίᾳ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ δὲν ὑποφώσκει καὶ ἡ ἐπιτυχία ταύτης διὰ τῆς κινητηρίου δυνάμεως αὐτοῦ, ἡ πραγματοποίησις τοῦ ὀνείρου τούτου, διὰ τὸ ὁποῖον ὁποῖοι δὲν κατεβλήθησαν μόχθοι καὶ θυσίαι καὶ ὁπόσοι δὲν ἔπεσαν θύματα τῆς

Digitized by Google

ἐπιμόνου ἀφοσιώσεώς των! Νὰ ἐλπίσωμεν λοιπόν, ὅτι μετ' ὀλίγον ὁ ἄνθρωπος δὲν θὰ θεωρῇ μετὰ ζηλοτύπου βλέμματος τοὺς ἐλευθέρους τοῦ ἀέρος κατοίκους, τὰ πτερωτὰ ἔμψυχα ὄντα; ὅτι θὰ διατρέχῃ τὴν ἀτμόσφαιραν ἐκ τοῦ ἑνὸς πόλου τῆς γῆς ἐπὶ τὸν ἕτερον μετὰ ταχύτητος καὶ ὑπὸ τῶν πτηνῶν αὐτῶν ζηλευτῆς; Ὁποία πρόοδος! Αἱ διὰ ξηρᾶς, αἱ διὰ θαλάσσης,αἱ διὰ τῶν ἀέρων συγκοινωνίαι θὰ ἀνθαμιλλῶνται ἀλλήλαις μετὰ θερμότητος. Ὁποία μεταμόρφωσις! Ἐκτὸς τῶν πλείστων ἄλλων διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὠφελημάτων, ὁποῖον βῆμα προόδου δὲν θέλει συντελεσθῇ καὶ εἰς τὴν στρατιωτικὴν τέχνην! Ἡ πανίσχυρος καὶ φοβερὰ νῦν ναυτικὴ δύναμις Ἀγγλία ἴσως τότε θέλει ὑποκύψει ὑπὸ νέαν τινὰ ἀεροστατικὴν καλῶς κατηρτισμένην εὐρωπαϊκὴν δύναμιν! Ὁποία ἀληθῶς ἀνατροπή!...

*
* *

Πρὶν περατώσωμεν ἐνταῦθα τὸ ἄρθρον ἡμῶν, ἂς μνημονεύσωμεν καὶ τὴν προσεχῆ σύστασιν ἐν Παρισίοις σπουδαιοτάτης ἠλεκτρικῆς εταιρίας, ἥτις θέλει χρησιμεύσει ὡς κέντρον πληροφοριῶν ἐπὶ τῶν προόδων τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐν ἁπάσῃ τῇ οἰκουμένῃ καὶ ὡς κύριος μοχλὸς τῆς διαδόσεως τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τῆς ἀναπτύξεως καὶ τελειοποιήσεως αὐτοῦ διὰ διαφόρους ἐπιστημονικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀνάγκας. Ἤδη ἐσχηματίσθη ἡ πρώτη ἐπιτροπὴ ἐκ προσώπων σπουδαίων, ἁπάντων μελῶν τῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων, ἵνα μελετήσωσι τὸ ζήτημα καὶ ὁρίσωσι τὰς βάσεις τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης, ἴσως παγκοσμίου, εταιρίας.

Παρίσιοι, 31 Αὐγούστου (ἐ.ν) 1883. Φ*.

Ἐκ τοῦ **Μαρόκου**, συγγραφῆς τοῦ γνωστοτάτου Ἰταλοῦ συγγραφέως Ἐδμόνδου δὲ Ἀμίκις, οὗτινος καὶ ἄλλα ἔργα ἔχουσι δημοσιευθῆ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ», κατα χωρίζομεν ἐκ τῆς ἰταλικῆς ἐξελληνισμένον τὸ κατωτέρω περίεργον κεφάλαιον.

ΕΝ ΓΕΥΜΑ

εἰς τοῦ μεγάλου Βεζίρη τοῦ Μαρόκου.

Χθὲς ἐγευματίσαμεν εἰς τοῦ μεγάλου Βεζίρη Ταϊὲβ βὲν Ἰαμανὶ τοῦ ἐπονομαζομένου Βοασχερὶν, ὅπερ κατά τινας μὲν σημαίνει νικητὴς εἰς τὸ παιγνίδιον τῆς σφαίρας, κατ'ἄλλους δὲ πατὴρ εἴκοσιν υἱῶν. Εἶναι δὲ μέγας Βεζίρης ψιλῷ μόνον ὀνόματι, διότι ὁ πατήρ του ἔσχε τὸ ἀξίωμα ἐκεῖνο ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ πρώην Σουλτάνου.

Ὁ ἄνθρωπος,ὅστις εἶχε σταλῇ ἵνα μᾶς προσκαλέσῃ ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ πρεσβευτοῦ ἐνώπιόν μας.

— Ὁ μέγας Βεζίρης Ταϊὲβ βὲν Ἰαμανὶ Βοασχερὶν,— εἶπε μετὰ πολλῆς σοβαρότητος,— παρακαλεῖ τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ἰταλίας καὶ τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ νὰ εὐδοκήσῃ νὰ γευματίσῃ σήμερον εἰς τὸν οἶκόν του.

Ὁ πρεσβευτὴς εὐχαρίστησε.

— Ὁ μέγας Βεζίρης Ταϊὲβ βὲν Ἰαμανὶ Βοασχερὶν,—ἐξηκολούθησεν ὁ ἄνθρωπος μετὰ τῆς αὐτῆς σοβαρότητος—παρακαλεῖ ὡσαύτως τὸν πρεσβευτὴν καὶ τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν πηρούνια καὶ μαχαίρια καὶ νὰ συμπαραλάβωσι καὶ τοὺς ὑπηρέτας των ἵνα τοὺς ὑπηρετῶσιν εἰς τὴν τράπεζαν.

Ἐπορεύθημεν πρὸς τὸ ἑσπέρας πάντες ἐν ἐπισήμῳ στολῇ μετὰ λευκοῦ λαιμοδέτου, ἔφιπποι, ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τῶν συνήθων ἐνόπλων ἀνδρῶν. Δὲν ἐνθυμοῦμαι εἰς ποῖον μέρος τῆς πόλεως ἔκειτο ἡ οἰκία, τόσαι ἦσαν αἱ περιδρομαὶ καὶ αἱ στροφαί, τὰς ὁποίας εἴχομεν κάμει, αἱ ἀναβάσεις καὶ καταβάσεις διὰ δρομίσκων ἐσκεπασμένων, σκοτεινῶν, ἀπαισίων, ἔχοντες καθ' ἑκάστην στιγμὴν τὸν νοῦν μας νὰ κυβερνῶμεν διὰ τοῦ χαλινοῦ τὰς ἡμιόνους, αἵτινες ὠλίσθαινον καὶ νὰ κλίνωμεν τὰς κεφαλὰς διὰ νὰ μὴ προσκρούωμεν πρὸς τὰς καθύγρους καμάρας τῶν ἀτελευτήτων στοῶν.

Ἀφιππεύομεν ἐν σκοτεινῷ διαδρόμῳ καὶ εἰσερχόμεθα ἐκεῖθεν εἰς εὐρύχωρον αὐλὴν ὀρθογώνιον, τῆς ὁποίας τὸ ἔδαφος ἦτο ἐστρωμένον διὰ ψηφιδωτοῦ. Περιεκυκλοῦτο ἡ αὐλὴ αὕτη ὑπὸ ὑψίστων λευκῶν παραστάδων, ἐφ'ὧν ἐκυρτοῦντο μικρὰ τόξα κεκοσμημένα δι' ἀραβουργημάτων ἐκ μαρμαρώματος κεχρωματισμένα πράσινα· τὸ ὅλον ἀπετέλει παράξενον μαυρουσιοβαβυλωνιακὸν ἀρχιτεκτόνημα, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐνεποίει τέρψιν ἅμα καὶ θαυμασμόν. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς ἀνέβλυζον ἀπὸ ἑπτὰ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου δεξαμενῶν ἑπτὰ ὑψηλοὶ κρουνοί, ὧν τὸ κελάρυσμα τὸ πολὺ ὡμοίαζε πρὸς ῥαγδαίως καταφερομένην βροχήν. Ἦσαν πέριξ θυρίδες ἡμίκλειστοι καὶ ἀνὰ δύο μικρὰ παράθυρα. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο βραχυτέρων τοῦ ὀρθογωνίου πλευρῶν ἠνοίγοντο ἀνὰ μία μεγάλη θύρα, δι' ὧν εἰσήρχεσο εἰς δύο αἰθούσας, παρὰ τὸν οὐδὸν δὲ τῆς μιᾶς ἐκ τῶν δύο τούτων θυρῶν μᾶς περιέμενε πεζὸς ὁ μέγας Βεζίρης, ἔχων ὄπισθέν του δύο γηραιοὺς μαυρουσίους συγγενεῖς του, δεξιὰ δὲ καὶ ἀριστερὰ ἵσταντο δύο σειραὶ δούλων, ἡ μὲν ἀνδρῶν ἡ δὲ γυναικῶν.

Ἀφ' οὗ ἔγειναν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν αἱ συνήθεις φιλοφρονήσεις, ὁ μέγας Βεζίρης ἐκάθησεν ἐπί τινος *σελτὲ* ἐρειδομένου κατὰ μῆκος τοῦ τοίχου, ἐσταύρωσε τοὺς πόδας, ἔσφιγξε πρὸς τὴν κοιλίαν του δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν στρογγύλον προσκέφαλον, κατὰ τὴν γνωστοτάτην αὐτοῦ συνήθειαν καὶ ἔμεινεν ἔπειτα οὕτω τοποθετημένος χωρὶς δι' ὅλου νὰ κινηθῇ καθ' ὅλην τὴν ἑσπέραν.

Ἦτο τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν, ἰσχυρός, ἔ-

Digitized by Google

χων κανονικωτάτους τοῦ προσώπου τοὺς χαρακτῆρας, ἀλλ' ὄχι καὶ συμπαθητικός, διότι ἔλαμπεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του δὲν ἠξεύρω ὁποία τις λάμψις, ἥτις ὑπεδήλωνε κίβδηλον ἄνδρα. Ἐφόρει φακιόλιον καὶ λευκὸν καφτάνι, ὡμίλει δὲ μετὰ πολλῆς ζωηρότητος καὶ ἠχηρῶς ἐγέλα εἰς πᾶσαν λέξιν εἴτε ἰδίαν εἴτε ἄλλου, ἀναρρίπτων εἰς τὰ ὀπίσω τὴν κεφαλὴν καὶ ἐξακολουθῶν νὰ κρατῇ χάσκον τὸ στόμα πολὺν χρόνον ἀφ' οὗ εἶχεν ἤδη σβεσθῇ ὁ γέλως.

Πρὸς τοὺς τοίχους ἐκρέμαντο μικραὶ εἰκόνες μετ' ἐπιγραφῶν ἐκ τοῦ Κορανίου, γεγραμμένων διὰ χρυσῶν γραμμάτων, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς αἰθούσης ὑπῆρχε τράπεζα, ὁμοία πρὸς ἐκείνας, τὰς ὁποίας βλέπει τις εἰς τὰ ξενοδοχεῖα τῶν χωρίων καί τινα ἀγροτικὰ καθίσματα, πέριξ δὲ λευκοὶ σελτέδες ἐν εἴδει σοφάδων, ἐφ' ὧν ἐρρίψαμεν τοὺς πίλους μας.

Ὁ βὲν Ἰαμανὶ ἤνοιξε ζωηρὰν συνομιλίαν πρὸς τὸν πρεσβευτήν, τὸν ἠρώτησεν ἂν ἦτο νυμφευμένος, διὰ τί δὲν ἐνυμφεύετο, τῷ εἶπεν ὅτι ἂν εἶχε σύζυγον θὰ ἦτο μεγάλη δι' αὐτὸν εὐχαρίστησις νὰ τὴν ἴδῃ εἰς τὸ γεῦμά του, ὅτι ὁ τῆς Ἀγγλίας πρεσβευτὴς εἶχε συμπαραλάβει εἰς ἓν του γεῦμα τὴν θυγατέρα του, ἥτις εἶχε πολὺ εὐχαριστηθῇ, ὅτι πάντες οἱ πρέσβεις ἔπρεπε νὰ νυμφεύωνται ἐπίτηδες διὰ νὰ ὁδηγῶσι τὰς γυναῖκάς των εἰς τὸ Φὲζ καὶ νὰ γευματίζωσι μετ' αὐτῶν εἰς τὸν οἶκόν του—καὶ ἄλλας τοιαύτας ὁμιλίας διακοπτομένας ὑπὸ ἀσβέστου γέλωτος.

Ἐν ᾧ ὡμίλει ὁ Βεζίρης, ἐγὼ καὶ οἱ ζωγράφοι, καθήμενοι παρὰ τὸν οὐδὸν τῆς θύρας, παρετηροῦμεν λαθραίως τὰς δούλας, αἵτινες κατὰ μικρὸν λαβοῦσαι θάρρος ἐκ τῆς εὐμενοῦς μας περιεργείας εἶχον πλησιάσει, χωρὶς νὰ τὰς ἴδῃ ὁ Βεζίρης, σχεδὸν μέχρις ἡμῶν καὶ ἐστάθησαν ἔπειτα εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην παρατηροῦσαι ἅμα καὶ ἐπιδεικνύμεναι μετὰ προφανοῦς εὐαρεσκείας. Ἦσαν ὅλαι ὀκτὼ ὡραῖαι νεάνιδες ἀπὸ δεκαπέντε ἕως εἴκοσιν ἐτῶν, τινὲς μὲν ὑπομέλαιναι, ἄλλαι δὲ μαῦραι, μὲ μεγάλους ὀφθαλμούς, διατεταμένους μυκτῆρας, προεξέχοντα τὰ στήθη, ἐνδεδυμέναι ἐσθῆτας λευκὰς καὶ περιεζωσμέναι περὶ τὴν ὀσφὺν διὰ πλατείας κεντημένης ζώνης· εἶχον γυμνοὺς τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς πόδας, ἐφόρουν δὲ ψέλλια εἰς τὰ μετακάρπια, μεγάλους ἀργυροῦς κύκλους εἰς τὰ ὦτα καὶ δύο μεγάλους δακτυλίους περὶ τὰς κνήμας. Ἐφαίνοντο ὅτι οὐδένα θὰ εἶχον ἐνδοιασμὸν νὰ ἐπιτρέψωσιν εἰς χεῖρα χριστιανικὴν νὰ θωπεύσῃ τὰς παρειάς των. Ὁ εἷς ἐκ τῶν ζωγράφων ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τοῦ συναδέλφου του πρὸς τὸν πόδα μιᾶς ἐξ αὐτῶν, ὅστις ἦτο κάλλιστος· ἐκείνη τὸ ἐνόησε καὶ ἀμέσως ἤρχισε νὰ παρατηρῇ τὸν πόδα της μετὰ πολλῆς περιεργείας. Πᾶσαι δὲ αἱ ἄλλαι ἐμιμήθησαν τὴν πρώτην παραβάλλουσαι τοὺς ἰδίους πόδας πρὸς τοὺς πόδας ἐκείνης. Ὁ αὐτὸς ζωγράφος διέτεινεν αἴφνης τὸν τέως συνεσταλμένον κυλινδρικόν του πῖλον· αἱ δοῦλαι ὀπισθοχώρησαν ἓν βῆμα, ἔπειτα ἐμειδίασαν καὶ ἐπλησίασαν. Ἀλλ' ἠκούσθη τότε ἡ φωνὴ τοῦ βὲν Ἰαμανὶ προστάζοντος νὰ εἴπωσι νὰ παρατεθῇ ἡ τράπεζα καὶ ἀπῆλθον.

Ἡ τράπεζα παρετέθη ὑπὸ τῶν ἡμετέρων στρατιωτῶν, δοῦλος δέ τις τῆς οἰκίας ἐνέπηξεν ἐν τῷ μέσῳ τρεῖς μεγάλας λαμπάδας ἐκ καθαροῦ κηροῦ ποικίλου χρώματος. Τὰ πινάκια ἦσαν τοῦ Βεζίρη, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχον οὔτε δύο ὅμοια, ἄλλα ἦσαν μεγάλα καὶ ἄλλα μικρά, τινὰ μὲν λευκὰ τινὰ δὲ χρωματιστά, ἄλλα ἀρίστης ποιότητος καὶ ἄλλα προστυχότατα. Καὶ τὰ χειρόμακτρα δὲ ἦσαν τῆς οἰκίας, ἀλλὰ καὶ ταῦτα βαμβακερὰ μὲν πάντα, ἀλλὰ διαφόρου μεγέθους, ἀστρήφωτα, κοπέντα ἐν βίᾳ καὶ ὅπως ὅπως ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ γεύματος.

Ἦτο ἤδη νὺξ ὅτε ἐκαθήσαμεν εἰς τὴν τράπεζαν. Ὁ μέγας Βεζίρης ἔμεινεν εἰς τὴν θέσιν του ἐπὶ τοῦ σελτὲ μὲ τὸ προσκέφαλον ἐπὶ τῆς κοιλίας, διελέγετο δὲ πρὸς τοὺς δύο συγγενεῖς του καὶ ἐγέλα ἀδιακόπως.

Δὲν θὰ περιγράψω τὸ γεῦμα διότι δὲν θέλω νὰ ἀναξέσω λυπηρὰς ἀναμνήσεις· λέγω μόνον ὅτι εἶχον παρατεθῇ τριάκοντα φαγητά, ἤτοι τριάκοντα βαρεῖαι συμφοραί, χωρὶς νὰ ὑπολογισθῶσιν αἱ μικρότεραι δυσαρέσκειαι τῶν γλυκισμάτων.

Μετὰ τὸ δέκατον πέμπτον φαγητόν, ἐπειδὴ ἀπέβαινε καθ' ὑπερβολὴν δύσκολος ἡ ἐξακολούθησις τοῦ ἀγῶνος χωρὶς νὰ βρέξωμεν τὰ χείλη μας δι' ὀλίγου οἴνου, ὁ πρεσβευτὴς παρήγγειλεν εἰς τὸν Μορτέον νὰ ἐρωτήσῃ τὸν Βεζίρην ἂν εὐηρεστεῖτο νὰ μᾶς ἀφίσῃ νὰ φέρωμεν φιάλας τινὰς καμπανίτου. Ὁ Μορτέος ὡμίλησε περὶ τούτου εἰς τὸ ὠτίον τοῦ Σελὰμ καὶ ὁ Σελὰμ ἐπανέλαβε τὴν αἴτησιν εἰς τὸ ὠτίον τῆς Αὐτοῦ Ἐξοχότητος.

Ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης ἤρχισε μακρὰν περὶ τῆς αἰτήσεώς μας ἀπάντησιν πρὸς τὸν Σελάμ, χαμηλῇ τῇ φωνῇ, ἡμεῖς δὲ μετὰ στενοχωρίας παρηκολουθοῦμεν διὰ τῆς ἄκρας τοῦ ὀφθαλμοῦ τὴν φυσιογνωμίαν τῆς Ἐξοχότητός του, ἵνα διακρίνωμεν ὁποίαν τινὰ ἔκβασιν θὰ ἐλάμβανε τὸ διάβημά μας· αἱ παρατηρήσεις μας ὅμως δὲν μᾶς ἔδιδον πολὺ θάρρος.

Ὁ Σελὰμ ἠγέρθη περίλυπος καὶ ἀνήνεγκε τὴν ἀπόκρισιν εἰς τὸ ὠτίον τοῦ Μορτέου, ὅστις μᾶς ἀπεσβόλωσε διὰ τῶν ἑξῆς λόγων·

— Ὁ μέγας Βεζίρης λέγει ὅτι δὲν θὰ εἶχε δυσκολίαν . . . ὅτι μάλιστα εὐχαρίστως θὰ συγκατετίθετο...ἀλλ' ὅτι ὅμως τὸ πρᾶγμα θὰ ἦτο ἄτοπον . . . ὅτι θὰ ἐκηλιδώνοντο τὰ ποτήρια... ἴσως καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ὅτι ὁπωσδήποτε ἡ ὄψις,

Digitized by Google

ἡ ὀσμὴ . . . τὸ καινοφανὲς τοῦ πράγματος . . .

— Ἐννόησα, ἐννόησα, — ἀπεκρίθη ὁ πρεσβευτὴς — ἂς μὴ γείνῃ πλέον λόγος.

Τὰ πρόσωπα πάντων αὐτομάτως ἐχρωματίσθησαν ὑποπράσινα.

Ἀφ' οὗ ἐτελείωσε τὸ γεῦμα, ὁ πρεσβευτὴς παρέμεινεν ἵνα συνομιλήσῃ πρὸς τὸν Βεζίρην. ἡμεῖς δὲ ἐξήλθομεν τῆς αἰθούσης. Ἦτο σκότος καὶ ἔπιπτε ψιλὴ βροχή. Εἰς τὴν ἄλλην αἴθουσαν, εἰς τὸ βάθος τῆς αὐλῆς ὑπὸ τὸ φῶς μιᾶς λαμπάδος ἐγευμάτιζον καθήμενοι χαμαὶ ὁ καδῆς μετὰ τῶν ἀνθρώπων του καὶ οἱ γραμματεῖς τοῦ μεγάλου Βεζίρη. Ἐξ ὅλων τῶν μικρῶν παραθύρων τῶν τεσσάρων τοίχων, ἅτινα ἐφωτίζοντο ἀπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς αἰθούσης, ἐκρυφοκύτταζον γυναῖκες καὶ παιδία, ὧν ἡμεῖς ἔξωθεν διεκρίνομεν τὸ μαῦρον διάγραμμα. Διά τινος ἡμιανοικτῆς θύρας τοῦ ἰσογείου ἐφαίνετο ἄλλη αἴθουσα λαμπρῶς φωτισμένη, ὅπου ἐκάθηντο κύκλῳ ἢ ἦσαν ἡδυπαθῶς ἐξηπλωμέναι αἱ γυναῖκες τοῦ μεγάλου Βεζίρη φοροῦσαι ὥσπερ βασίλισσαι διαδήματα, ἀλλ' ἐλαφρῶς ἀποκρυπτόμεναι ὑπὸ τοῦ ἀρωματώδους καπνοῦ, ὅστις ἀνέβαινεν ἀπὸ τῶν πρὸς τοὺς πόδας των καιομένων θυμιατηρίων. Δοῦλοι καὶ δοῦλαι ἐπήγαινον καὶ ἤρχοντο μεταξὺ τοῦ ἑστιατορίου καὶ τῶν μαγειρείων διερχόμενοι διὰ τῆς αὐλῆς, εἰσήρχοντο πότε εἰς τὴν μίαν θύραν καὶ πότε εἰς τὴν ἄλλην, ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον. Θὰ ἦσαν πεντήκοντα τοὐλάχιστον πρόσωπα εἰς κίνησιν καὶ ὅμως οὔτε φωνὴν ἤκουες οὔτε βῆμα οὔτε ψιθύρισμα. Ἐνόμιζες ὅτι ἦσαν ἄφωνα καὶ μυστηριώδη πρόσωπα φαντασματικῆς τινος παραστάσεως· ἔκπληκτοι καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τούτῳ, μακρὸν χρόνον ἐμείναμεν παρατηροῦντες ἀπὸ τοῦ σκότους, ὅπου ἐκρυπτόμεθα, χωρὶς οὐδὲ λέξιν νὰ προφέρωμεν.

Ἀπερχόμενοι εἴδομεν κρεμάμενον πρός τινα τῶν παραστάδων τῆς αὐλῆς χονδρὸν λωρίον μὲ πολλοὺς κόμβους. Ὁ διερμηνεὺς ἠρώτησε δοῦλόν τινα τῆς οἰκίας εἰς τί ἐχρησίμευεν ἐκεῖνο τὸ λωρίον.

— Νὰ μᾶς μαστιγώνωσιν, — εἶπε.

Ἱππεύομεν πάλιν καὶ κατευθυνόμεθα πρὸς τὴν οἰκίαν μας συνοδευόμενοι ὑπὸ σμήνους δούλων τοῦ Βεζίρη κρατούντων φανούς. Τὸ σκότος ἦτο ψηλαφητὸν καὶ ἡ βροχὴ ῥαγδαία. Εἶναι ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις τὴν παράξενον ἐντύπωσιν, ἣν ἔκαμνεν ἡ μακρὰ ἐκείνη ἱππασία, ἡ σειρὰ τῶν φανῶν, ὁ ὅμιλος τῶν ἐνόπλων καὶ κουκουλωμένων ἀνδρῶν, τὸ ἐκκωφαῖνον κρότημα τῶν ποδῶν τῶν ἵππων, ὁ θόρυβος τῶν ἀγρίων κραυγῶν διὰ μέσου τοῦ λαβυρίνθου τῶν στενῶν δρομίσκων καὶ τῶν ἐσκεπασμένων διαδρόμων καὶ ἐν τῇ βαθυτάτῃ σιγῇ τῆς κοιμωμένης πόλεως. Ἐνόμιζες ὅτι εἶναι πένθιμος συνοδία βαδίζουσα διὰ τῶν μαιάνδρων ἀπεράντου σπηλαίου ἢ κρυφία στρατιωτῶν ὁδοιπορία νύκτωρ δι' ὑπογείων στοῶν προχωροῦσα ἵνα αἴφνης καταλάβῃ ἐχθρικὸν φρούριον. Αἴφνης ἡ συνοδία ἐστάθη, νεκρικὴ σιγὴ ἐπεκράτησε καὶ διεκρίναμεν φωνὴν λέγουσαν ἀραβιστί· — Ἡ ὁδὸς εἶναι κεκλεισμένη! — Μετὰ μίαν στιγμὴν ἠκούσθη κρότος πολὺς κτυπημάτων. Οἱ στρατιῶται τῆς συνοδίας μας προσεπάθουν μὲ τὰ κοντάκια τῶν τουφεκίων νὰ διαρρήξωσι μίαν ἐκ τῶν χιλίων πυλῶν, αἵτινες τὴν νύκτα ἐμποδίζουσι τὴν κυκλοφορίαν διὰ τῶν ὁδῶν τοῦ Φέζ. Ἡ ἐργασία διήρκεσεν ἐπ' ὀλίγον· ἤστραπτεν, ἐβρόντα, ἔβρεχεν· οἱ δοῦλοι καὶ οἱ στρατιῶται ἐπήγαιναν καὶ ἤρχοντο μὲ τοὺς φανοὺς καὶ διεγράφοντο μαῦραι αἱ μακραί των σκιαὶ ἐπὶ τῶν τοίχων· ὁ καδῆς ὄρθιος ἐπὶ τῶν ἀναβολέων ἠπείλει τοὺς ἀοράτους κατοίκους τῶν πέριξ οἰκιῶν· ἡμεῖς δὲ ἐνετρυφῶμεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς λαμπρᾶς ἐκείνης εἰκόνος τοῦ Ῥεμβρὰνδ μετ' ἀπεριορίστου εὐχαριστήσεως. Τέλος τὰ κτυπήματα ἐδιπλασιάσθησαν, ἡ πύλη ἠνοίχθη καὶ ἐξηκολουθήσαμεν τὴν πορείαν μας. Ὀλίγον πρὶν ἢ φθάσωμεν εἰς τὸν οἰκόν μας, ὑπὸ τυμβοειδῆ καμάραν, ἓξ στρατιῶται τοῦ πεζικοῦ μᾶς ἐπαρουσίασαν ὅπλα διὰ τῆς μιᾶς μόνον χειρός, διὰ δὲ τῆς ἄλλης ἐκράτουν λύχνον ἀνημμένον· καὶ αὕτη ἦτο ἡ τελευταία σκηνὴ τῆς φανταστικῆς παραστάσεως τῆς ἐπιγραφομένης· — Ἓν γεῦμα εἰς τοῦ μεγάλου Βεζίρη. — Ἀλλ' ὄχι· ἡ τελευταία σκηνὴ ἦτο ὅτε, μόλις εἰσελθόντες εἰς τὴν αὐλήν μας ἐχύθημεν εἰς καταβρόχθισιν γαλλικῶν σαρδελλῶν καὶ εἰς καταρρόφησιν πολλῶν φιαλῶν οἴνου τοῦ Βορδῶ. Τότε ὁ σύντροφός μας Οὔσης ὑψώνων τὸ ποτήριον ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν μας, ἀνέκραξε μὲ φωνὴν σεμνοτάτην·

— Τῷ βὲν Ἰαμανὶ Βοασχερὶν, μεγάλῳ Βεζίρῃ τοῦ Μαρόκου, χαριτοβρύτως ξενίσαντί μας, ὁ Στέφανος Οὔσης, χριστιανικώτατα συγχωρῶν, ἀφιερώνει!

Σ. . .

Η ΤΡΕΛΗ[1]

Φορεῖ μυρτόπλεκτο στεφάνι
στ' ἀπόπλεγά της τὰ μαλλιά.
Διαβαίν' ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὴ στάνη
δειλὰ κι' ἀγάλλια ἡ κοπελλιά,
καὶ τραγουδάει ἀφαιρεμένη
στὴ συμφορά της τὴ βαρειά
— Φέρτε τὰ στέφανα! φέρτε κεριά!
γιατ' ὁ γαμβρὸς μὲ περιμένει!

Τὴ στάνη βλέπ' ἐρημωμένη,
τ' ἀρνιὰ σὲ χέρι ξενικὸ,
μὰ δὲν θυμᾶται πιὰ ἡ καϋμένη,
πῶς τῆς σκοτῶσαν τὸ βοσκό.

1. Τοῦ ποιήματος τούτου γαλλικὴ μετάφρασις γενομένη ὑπὸ τοῦ μαρκησίου de Queux de Saint-Hilaire ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι «Revue des peuples Latins».

Digitized by Google

Καὶ τραγουδάει καὶ διαβαίνει
μὲ τὴ χλωμή της τὴ θωριὰ
— Φέρτε τὰ στέφανα! φέρτε κεριά!
γιατ' ὁ γαμβρὸς μὲ περιμένει!

'Από παιδὶ τὸν ἀγαποῦσε,
κ' ἦταν ὁ γάμος Κυριακή·
λευκονδυμένη 'καρτεροῦσε
νὰ μαζευθοῦν οἱ ἐδικοί,
νάρθοῦν οἱ φίλ' οἱ καλεσμένοι
ἀπὸ τὰ 'λόγυρα χωριά·
— Φέρτε τὰ στέφανα! φέρτε κεριά!
γιατ' ὁ γαμβρὸς μὲ περιμένει!

Θωροῦν καπνούς! 'Ακοῦν τουφέκια!
Ἔρχετ' ἡ νυμφικὴ πομπή!
'Ακοῦν φωναὶς καὶ τουμπελέκια —
'Ανοῖξτ', ἀνοίξετε νὰ 'μβῆ!
Εἶν' οἱ παππάδες φορεμένοι,
κ' εἶναι πολλὴ ἡ ἀργοπορία,
— Φέρτε τὰ στέφανα! φέρτε κεριά!
γιατ' ὁ γαμβρὸς μὲ περιμένει!

'Ανοίγ' ἡ θύρα καὶ κυττάζουν —
Βόηθα Χριστὲ ἀπ' τὸν οὐρανό!
Δεξιὰ ζερβιὰ οἱ κλέφταις σφάζουν,
ὅπου κι' ἂν εὕρουν Χριστιανό!
Τοὺς 'Ρώσσους φεύγουν 'ντροπιασμένοι,
καὶ καίγουν τ' ἄφταιστα χωριά...
— Κρύψτε τὰ στέφανα καὶ τὰ κεριά,
γιατ' εἴμαστ' ὅλοι σκοτωμένοι!

'Η στάνη γίνηκ' ἄνου κάτου,
ἄνου καὶ κάτου τὸ χωριό!
Τρέχ' ὁ γαμβρὸς μὲ τ' ἅρματά του,
τρέχ' ὅλο τὸ συμπεθεριό,
γιὰ νὰ γλυτώσουν τὴν κλεμμένη
ἀπὸ τ' ἀνήμερα θεριά.
— Ποῦναι τὰ στέφανα καὶ τὰ κεριά;
καὶ ποῦν' ἡ νύφ' ἡ 'παινεμένη;

Τοὺς μέθυσεν ὁ στολισμός της,
τ' ὡραῖο σῶμά της καὶ νειό·
Σκοτῶσαν τὸν γαμβρὸν ἐμπρός της,
σφάξαν τὸν γέρο της γονιό,
καὶ τὴν ἐσύραν ζαλισμένη
μέσ' στὰ βουνὰ τὰ μακρυά!
— Ποῦναι τὰ στέφανα καὶ τὰ κεριά;
ποῦν' ὁ γαμβρὸς ποῦ περιμένει;

Τὸν εἶδε λείψανο 'μπροστά της,
'σὰν τὴν ἐπέρναν μὲ σπουδή.
'Εσάλεψαν τὰ λογικά της,
θαρρεῖ πῶς ζῇ, καὶ τραγουδεῖ
— Παρακαλῶ γονατισμένη,
πάρετε μ' ὅλα τὰ φλουριά,
καὶ φέρτε στέφανα! φέρτε κεριά,
γιατ' ὁ γαμβρὸς μὲ περιμένει!

Κι' ἂν θέτε κι' ἄλλα, αὐτὸς, τ' ὀμώνω,
θὰ σᾶς τὰ δώσῃ στὴ στιγμή!
'Αφῆστε τὴ ζωή μου μόνο!
'Αφῆστε μόνο τὴν τιμή!
Γιατὶ, μιὰ κόρ' ἀτιμασμένη
πῶς νὰ καλέσῃ στὰ χωριὰ
— Φέρτε τὰ στέφανα! φέρτε κεριά!
γιατ' ὁ γαμβρὸς μὲ περιμένει;

'Πάνω στὴν ὄχθη γονατίζει,
νομίζει κάποιος τὴν κρατεῖ.
Κάποιος τὴν μάχεται νομίζει,
νὰ τὸν ξεφύγ' ἀδυνατεῖ,
καὶ κράζει μ' ὄψ' ἀπελπισμένη
καὶ μὲ νεκρόχλωμη θωριὰ
— Φέρτε τὰ στέφανα! φέρτε κεριά!
γιατ' ὁ γαμβρὸς μὲ περιμένει!

'Απὸ τὴν ὄχθη ξεπετιέται,
πέφτει στῆς λίμνης τὰ νερὰ
'Η λίμν' ἀνοίγει καὶ σκορπιέται
καὶ ξανακλείει θλιβερά!
Κ' ἔξ' ἀπ' τὴν ἄβυσσο δὲν μένει
παρὰ μιὰ ἀντήχησι βαρειὰ
— Φέρτε τὰ στέφανα! φέρτε κεριά!
γιατ' ὁ γαμβρὸς μὲ περιμένει!

Λονδῖνον 9 Μαρτίου 1883.

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

—

'Ο κ. Π* βλέπει τὸν δωδεκαετῆ υἱόν του τύπτοντα ἄλλο παιδίον, μόλις ἑξαετές:

— Γιάγκο, φωνάζει, δὲν 'ντρέπεσαι ἐσὺ, τόσῳ μεγάλος, νὰ κτυπᾷς ἕνα τόσῳ μικρὸ παιδί;

— Μπᾶ, καὶ σὺ εἶσαι πειὸ μεγάλος ἀπὸ 'μένα· γιατί λοιπὸν δὲν 'ντρέπεσαι νὰ μὲ κτυπᾷς;

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Τῶν γυναικῶν ἡ ἡλικία εἶνε ὡρολόγιον, ὅπερ κατὰ μὲν τὰ πρῶτα ἔτη πάντοτε *'πάγει ἐμπρός*, κατὰ δὲ τὸ γῆρας πάντοτε *μένει ὀπίσω*.

—

'Η ἀρετὴ εἶνε ἡ ὑγεία τῆς ψυχῆς.

—

'Ο ἀσφαλέστερος ἡμῶν προστάτης εἶνε ἡ ἀξία μας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Γεγονὸς περίεργον ἀναγράφει ἑλβετικὴ τις ἐφημερίς:

Δύο περιηγηταὶ εὑρισκόμενοι ἐπὶ τοῦ ὄρους **Hundstein** προσεβλήθησαν σφοδρῶς ὑπὸ μεγάλου ἀετοῦ, πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ ὁποίου ἠναγκάσθησαν νὰ μεταχειρισθῶσι τὰς ὁδοιπορικὰς αὐτῶν ῥάβδους. Τὸ ἁρπακτικὸν ὄρνεον περιίπτατο ὑπὲρ τὰς κεφαλάς των διαγράφον κύκλους καθισταμένους ὁλονὲν στενοτέρους, καὶ βάλλον ἀγρίους κρωγμούς. Εἶτα ὥρμα ἀκατάσχετον ὡς βέλος κατὰ τῶν δύο ὁδοιπόρων, οἵτινες μετὰ μεγίστου κόπου ἀπέκρουον τὰς προσβολάς του, καὶ ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσι. Πιθανὸν φαίνεται ὅτι ὁ ἀετὸς εἶχεν ἐκεῖ που τὴν φωλεάν του, καὶ ἐφοβεῖτο μὴ οἱ ξένοι ἀπαγάγωσι τοὺς νεοσσούς του.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 403 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ'

Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ.: 'Επὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39.

18 Σεπτεμβρίου 1883

'Ο μέγας τῆς 'Ρωσσίας ποιητὴς 'Αλέξανδρος Πούσκιν, ὅστις ὑπὸ τῶν συμπατριωτῶν του θεωρεῖται ἐφάμιλλος τοῦ Βύρωνος, κατέχει καὶ ἐν τοῖς λογογράφοις ἔξοχον θέσιν. «'Η κόρη τοῦ λοχαγοῦ», τὸ μυθιστόρημα αὐτοῦ οὗ μετάφρασιν ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς σήμερον δημοσιεύοντες ἐν τῇ «'Εστίᾳ», δικαιοῖ τὴν κρίσιν ταύτην, διὰ τὸ ἀπέριττον καὶ ἀφελὲς τῆς διηγήσεως, τὴν πιστὴν ἀπεικόνισιν τοῦ ῥωσσικοῦ βίου καὶ τὴν θαυμασίαν τέχνην δι' ἧς κατώρθωσεν ὁ συγγραφεὺς νὰ συνδυάσῃ σκηνὰς ζοφερωτάτας καὶ παραστάσεις ἀγρίων ἠθῶν μετ' ἐπεισοδίων ἐν οἷς ἐπανθεῖ ἡ χάρις καὶ διαλάμπουσιν αἰσθήματα εὐγενῆ καὶ ἁβρότατα.

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

[Μυθιστόρημα 'Αλεξάνδρου Πούσκιν].

Α'

'Ο λοχίας τῶν σωματοφυλάκων.

'Ο πατήρ μου 'Αλέξανδρος Πέτροβιτζ Γρινὲφ ὑπηρετήσας κατὰ τὴν νεότητά του εἰς τὸν στρατὸν ὑπὸ τὸν κόμητα Μούνιτς[1], ἀπεστράτευσε τῷ 17 . . . με τὸν βαθμὸν ταγματάρχου. Ἔκτοτε δὲ κατῴκει διαρκῶς ἐν τῷ κτήματί του, κειμένῳ ἐν τῷ κυβερνείῳ Σιμβίρσκ. 'Εκεῖ ἐνυμφεύθη τὴν Αὐδοτίαν, κόρην πτωχοῦ εὐπατρίδου τῶν περιχώρων. 'Εκ τῶν ἐννέα τέκνων των μόνος ἐπέζησα ἐγώ, τὰ δὲ λοιπὰ ἀπέθανον ἐν τρυφερᾷ ἡλικίᾳ. Πολὺ μικρὸς ἀκόμη κατετάχθην μὲ βαθμὸν λοχίου ἐν τῷ συντάγματι Σεμενόφσκη, ἕνεκα δὲ τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας τοῦ ταγματάρχου τῆς σωματοφυλακῆς πρίγκηπος Β.., στενοῦ συγγενοῦς ἡμῶν, ἐθεωρούμην ὡς ἐν ἀδείᾳ διατελῶν μέχρι περατώσεως τῶν σπουδῶν μου. 'Η ἀγωγὴ ἡμῶν τότε ἦν πολλῷ διάφορος τῆς σημερινῆς. Πενταέτη γενόμενον μὲ παρέδωκαν εἰς τὸν κυναγωγὸν Σαβέλιιτς, ὅπως μὲ ἐπιμελῆται, διότι οὗτος ἕνεκα τῆς νηφαλιότητός του ἐκρίθη ὡς ἄξιος παιδαγωγός. Διὰ τῶν φροντίδων δ' αὐτοῦ, ἐν ἡλικίᾳ δώδεκα ἐτῶν εἰξευρον ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν καὶ ἠδυνάμην μετ' ἀκριβείας νὰ ὁρίσω τίνα τὰ προσόντα κυνηγετικοῦ κυνός. Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν μου ὁ πατήρ μου μετεκαλέσατο ἐπὶ μισθῷ Γάλλον τινά, τὸν κ. Βωπρέ, ὅστις ἦλθεν ἐκ Μόσχας φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν ἀναγκαίαν ἐτησίαν προμήθειαν οἴνου καὶ προβηγκιανοῦ ἐλαίου. 'Η ἔλευσίς του δυσηρέστησε σφόδρα τὸν Σαβέλιιτς. «Μοῦ φαίνεται, ὑπετονθόρυζε, πῶς τὸ παιδὶ εἶνε καλὰ συγυρισμένο καὶ εἶχεν ὅλην τὴν περιποίησιν. Τί ἀνάγκη ἦτο νὰ πᾶνε τοῦ ἀνέμου τόσα χρήματα δι' ἕνα *μουσσιὲ* ὡς νὰ μὴ ἦσαν ἀρκετοὶ ὑπηρέται 'ς τὸ σπίτι!»

'Ο Βωπρὲ ἐν τῇ πατρίδι του ἦτο κουρεύς, εἶτα ἐχρημάτισε στρατιώτης ἐν Πρωσσίᾳ, καὶ κατόπιν ἦλθεν εἰς 'Ρωσσίαν διὰ νὰ γείνῃ *ούτσιτὲλ*, χωρὶς νὰ εἰξεύρῃ καλὰ καλὰ τί θὰ εἰπῇ αὐτό. Ἦτο μὲν πολὺ καλὸς νέος, ἀλλ' εἰς ἄκρον ἄβουλος καὶ ἀπερίσκεπτος. Εἶχε δὲ καὶ μεγάλην ἀδυναμίαν πρὸς τὸ ὡραῖον φῦλον. 'Αλλὰ καὶ τῆς βαρέλας ἐχθρὸς δὲν ἦτο, καθὰ ὁ ἴδιος ἔλεγεν, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον ἠγάπα νὰ τραβᾷ ὀλίγον. 'Αλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ μας μόνον κατὰ τὸ φαγητὸν παρετίθετο οἶνος, εἰς μικρὰ μάλιστα ποτήρια, καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ ἐλησμόνει πάντοτε ὁ ὑπηρέτης νὰ κεράσῃ τὸν *ούτσιτὲλ*, ὁ καλός μου Βωπρὲ συνείθισε ταχέως τὸ ῥωσσικὸν οἰνόπνευμα. Κατήντησε μάλιστα νὰ προτιμᾷ αὐτὸ ὡς μᾶλλον εὐστόμαχον, ἀπὸ τοὺς οἴνους τῆς πατρίδος του. Συνεδέθημεν διὰ φιλίας στενωτάτης, καίτοι δὲ ὑποχρεοῦτο διὰ τοῦ συμβολαίου νὰ μὲ διδάξῃ γαλλικά, γερμανικὰ καὶ πάσας τὰς ἐπιστήμας, εὗρεν ὅμως προτιμότερον νὰ διδαχθῇ ἀπὸ ἐμὲ πῶς κουτσαστραβὰ νὰ φλυαρῇ ῥωσσιστί. 'Ο καθεὶς μας ἔκαμνε τὴν δουλειάν του· ἡ φιλία μας ἦτο σταθερωτάτη, καλλίτερον διδάσκαλον ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπιθυμήσω. 'Αλλ' ἡ κακὴ μοῖρα μᾶς ἐχώρισε μετ' οὐ πολύ, αἰτία δὲ τούτου ἐγένετο τὸ ἑπόμενον συμβεβηκός.

'Η πλύντρια Πολάσκα, εὐλογιοκομμένη χονδροκόρη, καὶ ἡ μονόφθαλμος βουκόλος 'Ακούλκα, σύστασιν ἀπὸ κοινοῦ ποιησάμεναι, προσέπεσαν μίαν ἡμέραν εἰς τοὺς πόδας τῆς μητρός μου, καὶ μετὰ κλαυθμῶν καὶ ὀδυρμῶν ἐξέθηκαν τὰ παράπονά των κατὰ τοῦ *μουσσιέ*, ὁ ὁποῖος τὰς ἐξεμυάλισε.

'Η μήτηρ μου δὲν ἐχωράτευεν ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον· παρεπονήθη καὶ αὐτὴ εἰς τὸν πατέρα μου, ὅστις μὴ ἀγαπῶν τὰς ἀναβολὰς καὶ τὰς βραδύτητας διέταξε παραχρῆμα νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιόν του αὐτὸς ὁ κακοήθης Γάλλος. Τῷ ἀπεκρίθησαν εὐσεβάστως ὅτι ὁ *μουσσιὲ* κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν μοὶ παρέδιδε

1. Διάσημος 'Ρῶσσος στρατηγὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Πέτρου τοῦ μεγάλου καὶ τῆς αὐτοκρατείρας Ἄννης.

Digitized by Google

μάθημα· ὁ πατήρ μου ἔδραμεν εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ὅπου ὁ Βωπρὲ ἐκοιμᾶτο ἐπὶ τῆς κλίνης του τὸν ὕπνον τοῦ δικαίου. Ἐγὼ ἀφ' ἑτέρου ἠσχολούμην εἰς ἔργον σπουδαιότατον. Μοὶ εἶχον φέρει ἐκ Μόσχας γεωγραφικὸν πίνακα, κρεμασθέντα εἰς τὸν τοῖχον, ἀλλ' εἰς οὐδὲν χρησιμεύσαντα. Αὐτὸν τὸν πίνακα διὰ τὸ πλάτος καὶ τὴν στερεότητα τοῦ χάρτου εἶχα βάλει εἰς τὸ 'μάτι ἀπὸ πολλοῦ. Ἀπεφάσισα δὲ νὰ κάμω μὲ αὐτὸν ἕνα ἀετὸν, καὶ ἐν ᾧ ἐκοιμᾶτο ὁ Βωπρὲ, ἤρχισα τὸ ἔργον· ὁ πατήρ μου εἰσῆλθεν ἴσα ἴσα εἰς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν προσεκόλλων μίαν οὐρὰν εἰς τὸ Εὔελπι ἀκρωτήριον. Ἰδὼν τὰς γεωγραφικὰς ἐργασίας μου, μοῦ ἐτράβηξε δυνατὰ τὸ ὠτίον, ὥρμησε πρὸς τὴν κλίνην τοῦ Βωπρὲ καὶ ἐξεγείρας αὐτὸν τοῦ ὕπνου ἀποτόμως ἤρχισε νὰ ἐλέγχῃ καὶ νὰ ὀνειδίζῃ αὐτὸν πικρῶς. Τεθορυβημένος ὁ Βωπρὲ ἐπειράθη ἀλλὰ ματαίως νὰ ἐγερθῇ, διότι ὁ ταλαίπωρος ἦτο ἀναίσθητος ἐκ τῆς μέθης. Ὁ πατήρ μου τὸν ἐσήκωσεν ἀπὸ τὸ περιλαίμιον, τὸν ἔρριψεν ἐκτὸς τοῦ δωματίου καὶ τὸν ἐδίωξεν αὐθημερὸν, ἐπιχαίροντος καὶ ἀγαλλομένου τοῦ Σαβέλιιτς. Καὶ οὕτως ἐπερατώθη ἡ ἐκπαίδευσίς μου.

Ἔζων λοιπὸν ὡς *νεδορόσλ*[1] καὶ διεσκέδαζον ἐξαφνίζων τὰς περιστερὰς ἢ παίζων ἐν τῇ αὐλῇ τὸν αὐγατιστὴν μετὰ τῶν συνηλικιωτῶν μου. Οὕτω διῆγον μέχρις ὅτου συνεπλήρωσα τὸ δέκατον ἕκτον ἔτος τῆς ἡλικίας μου· μικρὸν ὅμως μετὰ ταῦτα μεγάλη μεταβολὴ ἐγένετο ἐν τῷ βίῳ μου.

Φθινοπωρινήν τινα ἡμέραν, ἡ μήτηρ μου παρεσκεύαζεν ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτῆς μελίπηκτα, ἐγὼ δὲ λείχων τὰ χείλη, ἐθεώρουν τὸν ἀναβρασμὸν τοῦ ῥευστοῦ. Ὁ πατήρ μου καθήμενος παρὰ τὸ παράθυρον εἶχεν ἀνοίξῃ τὴν *Ἐπετηρίδα τῆς Αὐλῆς*, ἣν ἐλάμβανε κατ' ἔτος. Τὸ βιβλίον ἐκεῖνο μεγίστην ἐξήσκει ἐπ' αὐτοῦ ἐπήρειαν· τὸ ἀνεγίνωσκε μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ εἶχε τοῦτο τὸ ἰδιάζον, ὅτι τὸν παρώργιζεν ὑπερμέτρως. Ἡ μήτηρ μου ἥτις ἤξευρε κατὰ βάθος τὰς συνηθείας καὶ ἰδιοτροπίας του, προσεπάθει νἀποκρύπτῃ τὸ ἀτυχὲς βιβλίον καὶ κατώρθου ἐνίοτε τοῦτο, ὥστε ὁλόκληροι μῆνες παρήρχοντο χωρὶς νὰ προσπέσῃ ἡ *Ἐπετηρὶς* εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πατρός μου. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως ὁσάκις ἔπιπτεν εἰς χεῖράς του δὲν τὴν ἄφινεν ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους. Ἀνεγίνωσκε λοιπὸν ὁ πατήρ μου τὴν *Ἐπετηρίδα τῆς Αὐλῆς*, ὑψῶν συχνάκις τοὺς ὤμους καὶ ὑποτονθορύζων: «Στρατηγός. . . ἦτο λοχίας εἰς τὸ τάγμα μου. Ἱππότης πάντων τῶν ῥωσσικῶν ταγμάτων! . . . Πόσος καιρὸς εἶναι ὅπου καὶ ἡμεῖς . . .» Ἐπὶ τέλει ὁ πατήρ μου ἐσφενδόνησε τὴν *Ἐπετηρίδα* μακρὰν αὐτοῦ εἰς τὸ ἀνάκλιντρον καὶ ἐβυθίσθη εἰς βαθείας σκέψεις, δυσάρεστα προμηνυούσας πάντοτε· «Αὐδοτία Βασιλιέβνα[1], εἶπεν ἀποτόμως πρὸς τὴν μητέρα μου, πόσων χρόνων εἶναι ὁ Πετρούτσας;[2].

— Τὰ ἔχει τὰ χρονάκια του... 'μπῆκε 'ς τὰ δεκαεπτὰ, ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ μου. Ὁ Πετρούτσας ἐγεννήθη τὸν ἴδιο χρόνον, ποῦ ἡ θειὰ Ναστασία Γερασιμόβνα ἔχασε τὸ 'μάτι της καὶ ποῦ. . .

— Καλὰ, καλὰ, ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ πατήρ μου· εἶναι καιρὸς νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν στρατὸν, εἶναι πλέον καιρὸς νὰ παύσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ τρέχῃ κατόπιν ἀπὸ τὰς ὑπηρετρίας καὶ νὰ σκαλώνῃ εἰς τοὺς περιστερεῶνας».

Ἡ σκέψις προσεχοῦς ἀποχωρισμοῦ ἐπροξένησεν εἰς τὴν μητέρα μου τοιαύτην ἐντύπωσιν, ὥστε ἐκ τῶν χειρῶν της ἔπεσε τὸ κοχλιάριον εἰς τὴν χύτραν καὶ ἄφθονα δάκρυα ἔρρευσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της. Ἐγὼ δὲ δύσκολον εἶναι νὰ ἐκφράσω πόσην χαρὰν ᾐσθάνθην. Τὴν ἰδέαν τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας συνέδεον μετὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν ἐν Πετρουπόλει ἡδονῶν. Ἐφανταζόμην ἐμαυτὸν ἀξιωματικὸν τῆς σωματοφυλακῆς, ὅπερ ἐγὼ ἐθεώρουν ὡς τὴν κορωνίδα τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας.

Ὁ πατήρ μου οὐ μόνον ἐπέμενεν ἀνενδότως εἰς τὰς ἰδέας του, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν προέβαινε ταχέως. Ἡ ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεώς μου ὡρίσθη εὐθύς. Τὴν προτεραίαν δὲ ταύτης μοὶ ἀνήγγειλεν, ὅτι ἤθελε νὰ γράψῃ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν μέλλοντα διοικητήν μου καὶ μοὶ ἐζήτησε χάρτην καὶ γραφίδα.

«Μὴ λησμονήσῃς, Ἀνδρέα Πέτροβιτς, εἶπεν ἡ μήτηρ μου, νὰ γράψῃς χαιρετίσματα ἐκ μέρους μου εἰς τὸν πρίγκηπα Β... καὶ νὰ τοῦ εἴπῃς, ὅτι ἐλπίζω πῶς θὰ ἦνε εὐνοϊκὸς πρὸς τὸν Πετρούτσαν μου.

— Τί ἀνοησίαι εἶναι αὐταί! ἀνεφώνησεν ὁ πατήρ μου συνοφρυούμενος· διατί θέλεις νὰ γράψω πρὸς τὸν πρίγκηπα Β...;

— Μὰ δὲν μᾶς εἶπες, πῶς ἔκρινες καλὸν νὰ γράψῃς πρὸς τὸν διοικητὴν τοῦ Πετρούτσα;

— Αἶ, καὶ τί μὲ τοῦτο;

— Ἀλλ' ὁ διοικητὴς τοῦ Πετρούτσα εἶναι ὁ πρίγκηψ Β... εἰξεύρεις πολὺ καλὰ, ὅτι εἶναι καταγραμμένος εἰς τὸ σύνταγμα Σεμενόφσκη.

— Καταγραμμένος; Καὶ τί μὲ μέλλει ἐμὲ ἂν ἦνε καταγραμμένος ἢ ὄχι; ὁ Πετρούτσας δὲν θὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Πετρούπολιν. Τί θὰ ὑπάγῃ νὰ μάθῃ ἐκεῖ; πῶς νὰ ἐξοδεύῃ χρήματα καὶ νὰ κάμνῃ τρέλλαις; Ὄχι! πρέπει νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς τὸν στρατὸν, νὰ μυρισθῇ μπαρούτη, νὰ

1. Νεδορόσλ, ἤτοι ἀνηλίκους, καλοῦσιν ἐν Ῥωσσίᾳ τοὺς οὔπω καταταχθέντας εἰς τὸν στρατὸν εὐπατρίδας.

1. Αὐδοτία, θυγάτηρ τοῦ Βασιλείου. Γνωστὸν ὅτι ἐν Ῥωσσίᾳ τὸ πατρωνυμικὸν εἶναι ἀχώριστον τοῦ ὀνόματος καὶ εὐχρηστότερον τοῦ ἐπιθέτου.

2. Ὑποκοριστικὸν τοῦ Πιότρ, Πέτρος.

Digitized by Google

γείνῃ σωστὸς στρατιώτης καὶ ὄχι χαραμοφάγης τῆς σωματοφυλακῆς· πρέπει νὰ λυώσουν ἀπάνω του τὰ λουριὰ τοῦ σάκκου του. Ποῦ εἶναι ὁ διορισμός του; δός μού τον».

Ἡ μήτηρ μου ὑπῆγε καὶ ἔφερε τὸν διορισμὸν, τὸν ὁποῖον ἐφύλαττεν ἐν πυξίδι μετὰ τοῦ ὑποκαμίσου, ὅπερ ἐφόρουν κατὰ τὴν βάπτισίν μου καὶ μὲ τρέμουσαν χεῖρα τὸν ἔδωκεν. Ὁ πατήρ μου τὸν ἀνέγνωσε μετὰ προσοχῆς, τὸν ἔθεσεν ἐνώπιόν του ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἤρχισε νὰ γράφῃ τὴν ἐπιστολήν.

Μὲ κατέλαβεν ἀκατάσχετος περιεργία. «Ποῦ μὲ στέλλουν λοιπὸν, διενοούμην, ἀφ' οὗ δὲν θὰ μὲ στείλωσιν εἰς τὴν Πετρούπολιν»; Ἔβλεπον δ' ἀτενῶς τὴν γραφίδα τοῦ πατρός μου χαράττουσαν βραδέως τὰς λέξεις ἐπὶ τοῦ χάρτου. Περάνας τέλος τὴν ἐπιστολὴν ἐνέκλεισεν αὐτὴν μετὰ τοῦ διορισμοῦ ἐν τῷ ἰδίῳ φακέλλῳ, ἀπέθηκε τὰς διόπτρας του, μὲ ἐκάλεσε καὶ μοὶ εἶπεν:

« Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ στέλλεται πρὸς τὸν Ἀνδρέαν Κάρλοβιτς Ρ. τὸν παλαιὸν συστρατιώτην καὶ φίλον μου. Πηγαίνεις εἰς Ὀρεμβοῦργον[1] διὰ νὰ ὑπηρετήσῃς ὑπὸ τὰς διαταγάς του».

Ἀπέπτησαν λοιπὸν πᾶσαι αἱ λαμπραὶ ἐλπίδες μου. Ἀντὶ τοῦ ἐν Πετρουπόλει φαιδροῦ καὶ ἀνειμένου βίου μὲ ἀνέμενεν ἡ πλῆξις ἐν χώρᾳ ἀποκέντρῳ καὶ ἀγρίᾳ. Ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία, εἰς ἣν μετὰ πόθου ἀπέβλεπον μοὶ ἐφαίνετο νῦν χαλεπωτάτη. Ἀλλ' ὤφειλον νὰ ὑποκύψω. Τῇ πρωίᾳ τῆς ἐπαύριον ὁδοιπορικὴ *κιβίτκα* ἐστάθη πρὸ τῆς θύρας τῆς ἡμετέρας οἰκίας. Ἐν αὐτῇ δ' ἐτέθη εἷς ὁδοιπορικὸς σάκκος, ἓν κιβώτιον περιέχον σαμοβάριον καὶ δεμένα χειρόμακτρα μὲ παξιμάδια καὶ πλακκούντια, τελευταῖα λείψανα τῶν φιλοστόργων περιποιήσεων τοῦ πατρικοῦ μου οἴκου. Οἱ γονεῖς μὲ ηὐχήθησαν καὶ ὁ πατήρ μου μοὶ εἶπεν: «Ὑγίαινε, Πέτρε, νὰ ὑπηρετῇς πιστὰ ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωκες ὅρκον· νὰ ὑπακούῃς τοὺς ἀρχηγούς σου, νὰ μὴ ζητῇς ἀπὸ αὐτοὺς χάριτας· νὰ μὴ ἐπιζητῇς μὲ ὑπερβολὴν τὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ μήτε νὰ τὴν ἀποφεύγῃς, καὶ ἔχε πάντοτε εἰς τὸν νοῦν σου τὴν παροιμίαν ὅπου λέγει: Πρόσεχε τὸ φόρεμά σου ὅσῳ εἶναι καινούργιον καὶ τὴν τιμήν σου ὅσῳ εἶναι καθαρά.» Ἡ μήτηρ μου ἔνδακρυς μοὶ παρήγγειλε νὰ προφυλάττω τὴν ὑγείαν μου, καὶ εἰς τὸν Σαβέλιτς νὰ προσέχῃ τὸ παιδάκι της 'σὰν τὰ 'μάτια του. Μοὶ ἔδωκαν νὰ φορέσω κοντὸν τουλοὺπ ἐκ δέρματος λαγωοῦ καὶ ἐπ' αὐτοῦ μεγάλην μηλωτὴν ἐξ ἀλωπεκῆς. Ἐκάθησα ἐν τῇ *κιβίτκᾳ* μετὰ τοῦ Σαβέλιτς καὶ ἀνεχώρησα εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον, κλαίων πικρῶς.

1. Πρωτεύουσα τοῦ κυβερνείου Ὀρεμβούργου, τοῦ ἀνατολικωτάτου τῆς εὐρωπαϊκῆς Ῥωσσίας ἐκτεινομένου καὶ εἰς τὴν ἀσιατικήν.

Ἀφικόμην τὴν νύκτα εἰς Σιμβίρσκ, ὅπου ἔδει νὰ παραμείνω ἐπὶ εἴκοσι τέσσαρας ὥρας, ὅπως ἀγοράσῃ διάφορα πράγματα ὁ Σαβέλιτς. Κατελύσαμεν εἰς ἓν ξενοδοχεῖον, καὶ ἐγὼ μὲν ἔμεινα ἐν αὐτῷ, ὁ δὲ Σαβέλιτς ἀπὸ πρωΐας ἤρχισε νὰ τρέχῃ εἰς τὰ ἐμπορικά. Βαρυνθεὶς νὰ ἐπισκοπῶ ἀπὸ τοῦ παραθύρου τὸν κάτωθι ῥυπαρὸν δρομίσκον, ἀπεφάσισα νὰ περιέλθω τὰ δωμάτια τοῦ ξενοδοχείου. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ σφαιριστηρίου, εἶδον ἕνα ὑψηλὸν κύριον, ὡσεὶ τεσσαρακοντούτη, μὲ μακροὺς μαύρους μύστακας, φοροῦντα κοιτωνίτην· ἐκράτει οὗτος *στέκαν* εἰς τὴν χεῖρα καὶ εἶχεν εἰς τὸ στόμα τὴν πίπαν του. Ἔπαιζε μετὰ τοῦ ἐπὶ τοῦ σφαιριστηρίου ὑπηρέτου, ὅστις ἂν ἐκέρδαινεν ἔπινε ποτήριον ῥακῆς, ἂν ὅμως ἔχανεν ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ περνᾷ μὲ τὰ τέσσαρα ὑπὸ τὸ σφαιριστήριον. Ἐστάθην καὶ τοὺς παρετήρουν παίζοντας. Ἐφ' ὅσον τὰ παιγνίδια παρετείνοντο αἱ ὑπὸ τὸ σφαιριστήριον δίοδοι καθίσταντο συχνότεραι, μέχρις ὅτου τέλος ὁ ὑπηρέτης ἔμεινεν ὑπὸ τὸ σφαιριστήριον.

Ὁ κύριος ἐξετόξευσεν ἐκφραστικωτάτους τινὰς λόγους ἐν εἴδει ἐπιταφίου καὶ μοὶ προέτεινε νὰ παίξωμεν μίαν *παρτίδα*. Τῷ ἀπεκρίθην, ὅτι δὲν ἤξευρα νὰ παίζω, τοῦτο δὲ τῷ ἐφάνη ἀναμφιβόλως παραδοξότατον. Μὲ παρετήρησε τρόπον τινὰ μετ' οἴκτου. Ἐν τούτοις συνεδέσαμεν ὁμιλίαν καὶ ἔμαθον, ὅτι ὀνομάζεται Ἰβὰν Ἰβάνοβιτζ Ζουρίνης, ὅτι ἦτο ἐπίλαρχος τῶν Οὐσσάρων ***, ὅτι εὑρίσκετο τότε ἐν Σιμβίρσκ πρὸς στρατολογίαν νεοσυλλέκτων καὶ ὅτι κατέλυσεν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐγὼ ξενοδοχείῳ. Ὁ Ζουρίνης μὲ προσεκάλεσε νὰ γευματίσω μετ' αὐτοῦ, στρατιωτικῶς, ἀπὸ ὅ τι 'βρεθῇ, ὡς λέγουν.

Ἐδέχθην εὐχαρίστως καὶ ἐκαθήσαμεν εἰς τὴν τράπεζαν. Ὁ Ζουρίνης ἔπινε πολὺ καὶ μὲ προέτρεπε νὰ πίνω, λέγων μοι, ὅτι πρέπει νὰ συνειθίσω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν. Μοὶ διηγεῖτο στρατιωτικὰ ἀνέκδοτα ἀστειότατα καὶ ἐγὼ ἐκράτουν τὰ πλευρά μου ἀπὸ τὸν πολὺν γέλωτα· ὅτε ἐσηκώθημεν ἀπὸ τὴν τράπεζαν εἴχομεν γίνει στενότατοι φίλοι. Τότε μοὶ ἐπρότεινε νὰ μὲ μάθῃ *μπιλλιάρδον*· «εἶναι ἀπαραίτητον, εἶπεν, εἰς στρατιώτας ὡς ἡμᾶς. Ἂς ὑποθέσωμεν παραδείγματος χάριν πῶς μᾶς ἔστειλαν εἰς καμμίαν κωμόπολιν. Ἔ, τί θέλεις νὰ κάμωμεν; Καθ' ἡμέραν δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς πάλιν νὰ δέρνῃ τοὺς Ἑβραίους. Ὅτι καὶ ἂν κάμῃ θὰ καταντήσῃ εἰς τὸ καφενεῖον διὰ νὰ παίξῃ *μπιλλιάρδον* καὶ διὰ νὰ παίξῃ, πρέπει νὰ ἠξεύρῃ νὰ παίζῃ.»

Οἱ λόγοι οὗτοι μὲ κατέπεισαν καὶ μετὰ πολλοῦ ζήλου ἐπεδόθην εἰς τὸ μάθημα· ὁ Ζουρίνης μὲ ἐνεθάρρυνε μεγαλοφώνως· ἐξεπλήττετο τὰ μέγιστα διὰ τὰς ταχείας προόδους μου

Digitized by Google

καὶ μετά τινα μαθήματα μοὶ προέτεινε νὰ παίξωμεν μὲ χρήματα, ἔστω καὶ μὲ ἓν *γκρὸχ* (δύο καπήκια) μόνον, ὄχι διὰ τὸ κέρδος, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ παίζωμεν εἰς τὸν ἀέρα, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν γνώμην του ἦτο κακίστη συνήθεια. Συγκατετέθην, καὶ ὁ Ζουρίνης διέταξε νὰ φέρωσι *πόντς*· εἶτα μὲ συνεβούλευσε νὰ τὸ δοκιμάσω, ἐπαναλαμβάνων πάντοτε, ὅτι πρέπει νὰ συνειθίσω εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. «Διότι, προσέθηκεν, ὑπηρεσία χωρὶς πόντς, τί ὑπηρεσία εἶναι ;» Ἠκολούθησα τὴν συμβουλήν του. Ἐξηκολουθήσαμεν δὲ τὸ παιγνίδιον καὶ ὅσῳ περισσότερον ἔπινον, τόσῳ ζωηρότερος ἐγινόμην. Ἐσφενδόνων τὰς σφαίρας ἐκτὸς τοῦ σφαιριστηρίου, ὠργιζόμην, ὕβριζον τὸν παραστεκόμενον ὑπηρέτην, ὁ ὁποῖος ἠρίθμει τοὺς *πόντους*.

Κύριος οἶδε πῶς ηὔξησα τὴν καταβολὴν, ἐν ὀλίγοις λόγοις ἔκαμνα, ὅ τι ἐμπορεῖ νὰ κάμῃ παιδίον λαβὸν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν μετὰ μέγαν περιορισμόν.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ ὥρα παρῆλθε χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω. Ἐπὶ τέλους ὁ Ζουρίνης ἐκύτταξε τὸ ὡρολόγιόν του, ἀπέθεσε τὴν *στέκαν* καὶ μοὶ εἶπεν, ὅτι ἔχασα ἑκατὸν ῥούβλια[1]. Ἀκούσας τοῦτο ἐταράχθην σφόδρα· τὰ χρήματα εὑρίσκοντο εἰς χεῖρας τοῦ Σαβέλιτς. Ἐψέλλισα λέξεις τινὰς ζητῶν συγγνώμην, διότι δὲν ἐδυνάμην νὰ πληρώσω ἀμέσως, ἀλλ' ὁ Ζουρίνης μοὶ εἶπε : «Σὲ παρακαλῶ, μὴ στενοχωρῆσαι, ἠμπορῶ νὰ περιμένω, τώρα ὅμως ἂς ὑπάγωμεν εἰς τῆς Ἀρινούκας.»

Τί τὰ θέλετε ; ἐτελείωσα τὴν ἡμέραν μου μὲ τὰς αὐτὰς ἀνοησίας, ὡς τὴν εἶχον ἀρχίσει. Ἐδειπνήσαμεν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Ἀρινούκας ἐκείνης. Ὁ Ζουρίνης δὲν ἔπαυε νὰ μὲ κερνᾷ, ἐπαναλαμβάνων ἀείποτε, ὅτι πρέπει νὰ συνειθίσω εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Ὅτε ἐσηκώθην ἀπὸ τὴν τράπεζαν, μετὰ δυσκολίας κατώρθουν νὰ σταθῶ ὄρθιος. Περὶ τὸ μεσονύκτιον ὁ Ζουρίνης μὲ ὡδήγησεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

Ὁ Σαβέλιτς ἔσπευσεν εἰς προϋπάντησίν μας εἰς τὸ ἐξώθυρον. Ἔβαλε κραυγὴν, ὅτε παρετήρησε τὰ ἀναμφισβήτητα μαρτύρια τοῦ ζήλου μου πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν.

«Τί ἔπαθες ; μοὶ εἶπε διὰ φωνῆς κλαυθμηρᾶς. Ποῦ σ' ἐγέμισαν 'σὰν ἀσκί; Θεέ μου ! τέτοια συμφορὰ ποτὲ δὲν μᾶς συνέβη.

— Σκασμός, παληοκουκουβάγια ! τῷ ἀπήντησα τραυλίζων· εἶμαι βέβαιος πῶς εἶσαι μεθυσμένος. Πήγαινε νὰ κοιμηθῇς. . . ἀλλὰ προτήτερα βάλε με νὰ πλαγιάσω».

Ὅτε ἐξύπνησα τὴν ἐπαύριον εἶχον σφοδρὸν πονοκέφαλον. Διετήρουν συγκεχυμένην τινὰ ἀνάμνησιν τῶν συμβάντων τῆς προτεραίας. Τοὺς συλλογισμούς μου διέκοψεν ὁ Σαβέλιτς, ὅστις εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν μου, φέρων κύπελλον τείου. «Πολὺ γρήγορα ἄρχισες νὰ τὸ ῥήχνεις ἔξω, Πιότρ Ἀνδρέϊτς[1], μοὶ εἶπε σείων τὴν κεφαλήν. Αἴ ! τίνος ἔμοιασες ; Μοῦ φαίνεται, ὅτι οὔτε ὁ πατέρας σου, οὔτε ὁ παπποῦς σου ἦσαν μέθυσοι. Δὲν λέγω τὴν μητέρα σου, ἡ ὁποία ἀφ' ὅτου ἐγεννήθη δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ βάλῃ εἰς τὸ στόμα της ἄλλο ποτὸν, ἔξω μόνον, ἀπὸ *κβάς*[2]. Ποῖος πταίει ; Ἐκεῖνος βέβαια ὁ καταραμένος ὁ *μουσιέ*. Εὔμορφα ὡς τόσο πράγματα σὲ ἔμαθε αὐτὸ τὸ σκυλογέννημα καὶ ἄξιζε ἀλήθεια τὸν κόπον νὰ σοῦ καθίσουν 'ς τὸ κεφάλι σου ἕναν *ἀλούτερο* ἐκεῖ, 'σὰν νὰ μὴν εἶχε τὸ ἀφεντικὸ 'δικούς του ἀνθρώπους, ὅσους ἤθελε!»

Καταληφθεὶς ὑπὸ αἰσχύνης, εἶπον, στραφεὶς πρὸς αὐτόν· «Πήγαινε ἀπ' ἐδῶ, Σαβέλιτς, δὲν θέλω τσάϊ». Ἀλλ' ἦτο δύσκολον νὰ σταματήσω τὸν Σαβέλιτς, ἀφ' οὗ ἐπῆρε πλέον τὸν κατήφορον. «Βλέπεις, βλέπεις, βλέπεις, Πιότρ Ἀνδρέϊτς, τί εἶναι νὰ κάμνῃς τρελλὰ καμώματα. Ἔχεις πονοκέφαλον καὶ δὲν θέλεις νὰ πάρῃς τίποτε. Ὅποιος μεθᾷ τίποτε δὲν ἀξίζει. Νὰ πιῇς 'λίγη ἅρμη ἀγγουριῶν μὲ μέλι, ἢ καλλίτερα μισὸ ποτῆρι ῥακὶ διὰ νὰ ξεμεθύσῃς. Ἔ τί λές ;»

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰσῆλθε παῖς τις, κομίζων ἓν γράμμα τοῦ Ζουρίνη πρός με. Ἀποσφραγίσας δ' αὐτὸ ἀνέγνωσα τὰ ἑξῆς·

«Ἀγαπητὲ Πιότρ Ἀνδρέϊτς, κάμε μου τὴν χάριν νὰ μοῦ στείλῃς διὰ τοῦ ὑπηρέτου μου τὰ ἑκατὸν ῥούβλια, τὰ ὁποῖα ἔχασες χθές. Ἔχω φοβερὰν ἀνάγκην χρημάτων. Ὅλως πρόθυμος, Ἰβὰν Ζουρίνης.»

Ἄλλος τρόπος δὲν ὑπῆρχε. Προσεποιήθην τὸν ἀδιάφορον καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Σαβέλιτς, τὸν διέταξα νὰ δώσῃ εἰς τὸν παῖδα ἑκατὸν ῥούβλια.

«Πῶς ; διατί ; μὲ ἠρώτησεν ἔκπληκτος.

— Τοῦ τὰ χρεωστῶ, ἀπεκρίθην, μεθ' ὅσης ἠδυνάμην ἀπαθείας.

— Τοῦ τὰ χρεωστεῖς ! ὑπολαβὼν εἶπε. Καὶ πότε σὺ ἔλαβες καιρὸν νὰ κάμῃς αὐτὸ τὸ δάνειον ; Ἀδύνατον πρᾶγμα ! Κάμε ὅ τι θέλεις, αὐθέντα, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ δὲν τὰ πληρώνω !»

Ἐσκέφθην τότε, ὅτι ἂν κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην περίστασιν δὲν ἐξηνάγκαζον τὸν πείσμονα γέροντα νὰ μὲ ὑπακούσῃ θὰ μοὶ ἦτο δύσκολον εἰς τὸ ἑξῆς νὰ διαφύγω τὴν κηδεμονίαν του. Ἰδὼν δ' αὐτὸν ἀγερώχως τῷ εἶπον :

«Εἶμαι αὐθέντης σου, καὶ εἶσαι ὑπηρέτης μου. Τὰ χρήματα εἶναι ἰδικά μου, τὰ ἔχασα, διότι ἠθέλησα νὰ τὰ χάσω. Σὲ συμβουλεύω νὰ μὴ ἐναντιοῦσαι καὶ να ὑπακούῃς, ὅταν σὲ διατάττωσι».

1. Τότε τὸ ῥούβλιον ὑπελογίζετο ἀργυροῦν, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ ὡς καὶ σήμερον πρὸς δρ. 4.

1. Πέτρε, υἱὲ τοῦ Ἀνδρέου.

2. Εἶδος μηλίτου, ποτὸν συνηθέστατον ἐν Ῥωσσίᾳ.

Οἱ λόγοι μου τόσῳ βαθεῖαν αἴσθησιν ἐνεποίησαν τῷ Σαβέλιιτς,ὥστε ἐκτύπησε τὰς χεῖρας καὶ διέμεινε βωβὸς καὶ ἀκίνητος.

«Τί στέκεσαι αὐτοῦ 'σὰν κούτσουρο;» ἀνέκραξα ὀργίλως. Ὁ Σαβέλιιτς ἤρχισε νὰ θρηνῇ.

«Ὦ πατέρα μου Πιότρ Ἀνδρέϊτς, ἐψέλλισε διὰ τρεμούσης φωνῆς, μὴ μὲ κάμῃς νἀποθάνω ἀπὸ λύπην. Φῶς μου, ἄκουσέ με τὸν γέροντα. Γράψε εἰς αὐτὸν τὸν ληστὴν πῶς ἐχωράτευες, πῶς δὲν εἴχαμε ποτέ μας τόσα χρήματα. Ἑκατὸν ρούβλια! Θεὲ πολυεύσπλαγχνε! εἰπέ του πῶς οἱ γονεῖς σου σοῦ ἔχουν αὐστηρῶς ἀπαγορεύσει νὰ μὴ παίζῃς ποτὲ ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ βώλους.

— Θὰ σιωπήσῃς τῷ εἶπον, διακόπτων αὐτὸν ἀποτόμως· δὸς τὰ χρήματα, ἢ σὲ διώχνω ἀπ' ἐδῶ μὲ ταῖς κλωτσαῖς».

Ὁ Σαβέλιιτς μὲ ἐκύτταξε, καὶ εἰς τὸ πρόσωπόν του ἀπετυποῦτο βαθυτάτη λύπη· ὑπῆγε δὲ νὰ φέρῃ τὰ χρήματα. Τὸν ἐλυπήθην τὸν δυστυχῆ γέροντα· ἀλλ' ἤθελον νὰ χειραφετηθῶ,καὶ νἀποδείξω, ὅτι δὲν ἤμην πλέον παιδί. Ὁ Ζουρίνης ἔλαβε τὰ ἑκατὸν ρούβλιά του. Ὁ Σαβέλιιτς ἔσπευσε νὰ ἑτοιμάσῃ τὰ τῆς ἀναχωρήσεως ἐκ τοῦ κατηραμένου ἐκείνου ξενοδοχείου. Ἐπανελθὼν δὲ μοὶ ἀνήγγειλεν, ὅτι οἱ ἵπποι ἦσαν ἐζευγμένοι.

Ἀνεχώρησα ἐκ Σιμβίρσκ μὲ ἀνήσυχον συνείδησιν καὶ ἐνδομύχως δυσηρεστημένος μὲ τὸν ἑαυτόν μου· οὔτε ἀπεχαιρέτισα τὸν διδάσκαλόν μου, τὸν ὁποῖον ὑπέθετον, ὅτι οὐδέποτε πλέον ἔμελλον νὰ ἐπανίδω.

[Ἕπεται συνέχεια]. **Π.

ΡΟΥΜΕΛΗ

Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 566.

Α'

Ἐν τῇ θαλάσσῃ.

Οἱ λεμβοῦχοι.—Ἐπίνειον τῶν Καλαμῶν. — Αἱ Καλάμαι. —Θέα ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως. — Ὁ Πύργος τοῦ Βιλλαρδουίνου. — Μία γνωριμία ἐν Καλάμαις. — Ὁ Γερμανὸς συνταξειδιώτης μου.—Ἐντυπώσεις Ζακύνθου. — Πρώτη θέα τοῦ Μεσολογγίου.

Πολὺ πρὶν ἀγκυροβολήσωμεν ἐν τῷ ὅρμῳ τῶν Καλαμῶν τὸ ἀτμόπλοιον εἶχεν ἤδη ἁλωθῇ ἐξ ἐφόδου ὑπὸ τῶν λεμβούχων,οἵτινες ὡς σχοινοβάται καὶ πειραταὶ συγχρόνως κατορθώνουσι μὲ κίνδυνον καταποντισμοῦ νὰ προσδέσωσιν εἰς τὰ πλευρὰ αὐτοῦ τὰς λέμβους, καὶ διὰ τῶν κάλων ἀναρριχώμενοι καὶ ὑψούμενοι ὁ μὲν ἐπὶ τῆς ῥάχεως τοῦ δὲ, εἰσπηδῶσιν ἐντὸς τοῦ σκάφους μετ' ἀπαραμίλλου τέχνης καὶ γοργότητος. Περιερχόμενοι δὲ τότε ἀπὸ τῆς πρώρας μέχρι τῆς πρύμνης, κάθιδροι ἐκ τοῦ ἀγῶνος καὶ ἐρυθροὶ τὴν μορφήν, προσκαλοῦσι τοὺς βουλομένους νὰ ἐξέλθωσι καὶ εἰς τὸ πρῶτον κατανευτικὸν σημεῖον αὐτῶν ἁναρπάζουσι τὰς ἀποσκευάς των ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, καὶ ῥίπτουσιν αὐτὰς ἀναμὶξ ἐν τῇ προσδεδεμένῃ λέμβῳ, οὐδόλως προσέχοντες εἰς τὰς παρατηρήσεις τῶν ἰδιοκτητῶν, ὅτι πιθανὸν νὰ συντριβῶσιν οὕτω κρημνιζόμενα τὰ κιβώτιά των ἢ καὶ νὰ πέσωσιν εἰς τὴν θάλασσαν.

Εὐτυχῶς δὲν μετεῖχον τῆς ὀχλοβοῆς ταύτης, διότι ἐσκόπουν μόνον ὡς ἐπισκέπτης νὰ ἐξέλθω εἰς Καλάμας ἐπωφελούμενος τῆς τριώρου σταθμεύσεως τοῦ ἀτμοπλοίου. Ἀνέμεινα λοιπὸν ἕως νὰ παρέλθῃ ἡ μεγάλη σύγχυσις τῆς ἀποβιβάσεως καὶ τότε κατῆλθον ἐν λέμβῳ ἥτις μ' ἔφερε πρὸς τὴν κιγκλιδωτὴν προκυμαίαν.

Αἱ Καλάμαι ἀπέχουσι τῆς θαλάσσης μόλις 4—5 στάδια. Παρὰ τὴν ἀκτὴν ὑπάρχουσιν ὀλίγα οἰκήματα, κατὰ τὸ πλεῖστον καφεπωλεῖα ἢ μαγειρεῖα, ἐξέχει δὲ κατὰ τὸν ὄγκον μεταξὺ αὐτῶν τὸ δημόσιον ζυγιστήριον τῶν σύκων, ἅτινα, ὡς γνωστὸν, εἶνε τὸ κυριώτατον προϊὸν τῆς Μεσσηνίας ἐξαγόμενα κατὰ μυριάδας ὅλας στατήρων.

Ἡ μεταξὺ τοῦ ἐπινείου καὶ τῆς κυρίας πόλεως συγκοινωνία ἐκτελεῖται δι' ἁμαξῶν, ὧν αἱ πλεῖσται εἶνε πενιχραὶ καὶ γεγηρακυῖαι ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐνῷ κυλινδοῦνται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, οἱ ἐν αὐταῖς ἐπιβάται ἀκούουσι τρίζοντα μέχρι συντριβῆς τὰ ξύλα καὶ τὰ σίδηρα, ἀναγκάζονται δὲ νὰ συγκρατῶνται στερεῶς ἐπὶ τῶν ἀχυρίνων προσκεφάλων, ἵνα μὴ σφενδονισθῶσιν εἰς τὸν ἀλευρώδη κονιορτὸν τῆς ὁδοῦ, νὰ τηρῶσι δ' ἔτι συνεσφιγμένας τὰς σιαγῶνας καὶ ὑπομονητικῶς σιγηλὰ τὰ χείλη ἂν δὲν θέλωσι νὰ κατακόψωσι διὰ δηγμάτων τὴν γλῶσσαν αὐτῶν κατὰ τοὺς ἀλλεπαλλήλους τῆς ἁμάξης κλονισμούς.

Ἡ ὁδὸς αὕτη οὐδὲν ἔχει τὸ ἀξιοθέατον ἐκτὸς κοινῶν τινων κήπων καὶ ἀγρῶν. Ἐκπλήττεταί τις μόνον πρὸς στιγμὴν ἐπὶ τῇ θέᾳ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς παραλλήλως τῇ ὁδῷ ἐστρωμένης. Σιδηρόδρομος ἐν Καλάμαις; Πότε καὶ πῶς ἔγεινεν αὐτὸ χωρὶς νὰ ἔχῃ κανεὶς εἴδησιν; Ἀλλ' ἡ εὐάρεστος ἔκπληξις παύει εὐθὺς ὡς ἐρωτήσῃ τινά, ὅστις θὰ τῷ ἀπαντήσῃ ὅτι ἡ γραμμὴ ἐστρώθη μόνον ἵνα διευκολύνῃ τὴν μεταφορὰν ὑλικοῦ πρὸς κατασκευὴν τῆς προκυμαίας. . .

* *

Αἱ Καλάμαι ἀνεπιφυλάκτως δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι εἶνε μία ἀπὸ τὰς καλλίστας πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἡ χλοερὰ καὶ γραφικὴ θέσις ἐν ᾗ κεῖται, καὶ ὁ ποταμὸς Νέδων, ὁ νῦν Δαφνών, ῥέων παρ' αὐτῇ, καὶ αὐτὸ τὸ σχέδιον τῶν ὁδῶν εἰς τὴν χάραξιν τῶν ὁποίων εἰργάσθησαν πρῶτοι οἱ Γάλλοι,καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἔτι τῶν οἰκιῶν κομψὴ καὶ φιλόκαλος, πάντα ταῦτα συντείνουσι πρὸς ὡραϊσμὸν τῆς μεσσηνιακῆς πρωτευούσης.

Digitized by Google

Ἡ διὰ τῆς ἀγορᾶς διάβασις εἶνε μοναδικὴ ὡς πρὸς τὴν θέαν, ἣν παρέχουσι τὰ ἐγχώρια μεταξωτὰ ὑφάσματα ἀτελευτήτως ποικιλόχρωμα, ποικιλόσχημα καὶ πολυειδῆ, ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου κυματίζοντα ἀνὰ τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα τῶν καταστημάτων ὡς τόσαι φανταστικαὶ σημαῖαι ἀνυπάρκτων ἐθνικοτήτων. Μετὰ δυσαρεσκείας ὅμως ἐνιαχοῦ βλέπει τις παραπλεύρως τῶν εὐθύμων τῆς μετάξης χρωμάτων ὁλόκληρα ὑελόφρακτα ἑρμάρια περιέχοντα συλλογὰς ἀγχεμάχων ὅπλων, ἀπὸ *κάμας* μέχρι *σουγιᾶ* καὶ ἀπὸ *χαντζαρίου* μέχρι *λάζου*.

Ὁποία ἀντίθεσις!

Ἡ βιομηχανία, ἡ πρόοδος, ἡ ἐργασία, ἡ παραγωγή, ἡ ζωή—καὶ παρ' αὐτῇ ἡ ὀπισθοδρόμησις, ἡ ἐπιβουλή, τὸ ἔγκλημα!..

Ὦ! εἴθε, εἴθε νὰ μὴ εἶνε μακρὰν ὁ χρόνος, καθ' ὃν καὶ ἐκεῖ ὅπου ἀποστίλβουσι νῦν λεπίδες μαχαιρῶν, θ' ἀναρτηθῶσι διαφανῆ μαντύλια καὶ ζῶναι σηρικαί.

Ἡ πόλις τῶν Καλαμῶν εἶνε ἐλαφρῶς ἀνωφερὴς πρὸς τὴν ἠρειπωμένην ἀκρόπολιν. Ἵν' ἀνέλθῃ δέ τις πρὸς αὐτὴν διέρχεται διὰ στενῶν τινων ὁδῶν, κατ' ἀνάγκην δὲ παρελαύνει καὶ πρὸ τῶν κιγκλιδωτῶν παραθύρων τῶν φυλακῶν, ἐφ' ὧν διακρίνει ἐπιμόνως προσκεκολλημένας μορφὰς ἀνίπτους καὶ ἀκτενίστους ἀπομυζώσας ἐκεῖθεν ἀέρα ἐλεύθερον.

Μολονότι ἡ ὥρα ἦν δεκάτη καὶ ὁ ἥλιος ἐθέρμαινεν ἀνηλεῶς τὸ ἀλεξήλιόν μου, ἀκατάσχετος περιεργία μὲ εἵλκυε πρὸς τὴν ἀκρόπολιν. Ἀψηφίσας λοιπὸν τὸν ἥλιον καὶ διαβὰς διὰ τῶν τριῶν θολωτῶν πυλῶν ἄνευ τινὸς συντρόφου ἢ ὁδηγοῦ, ἀλλὰ τυχαίως πάντοτε βαδίζων εὑρέθην τέλος ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῆς. Ἡ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ἀνάβασις ἀξίζει ἀληθῶς τὸν κόπον. Θαυμασία εἶνε ἡ ἀπ' αὐτῆς θέα τῆς πόλεως, τοῦ ποταμοῦ Δαφνῶνος μετὰ τῆς μακρᾶς γεφύρας του, καὶ τοῦ μεσσηνιακοῦ πεδίου μετὰ τῶν πέριξ ποικιλοσχήμων λόφων καὶ βουνῶν. Ἐξικνεῖται δ' ἐκεῖθεν ἐλεύθερον τὸ βλέμμα πρὸς ὅλην τὴν θάλασσαν, ἥτις περιλαμβάνεται ἐντὸς τῆς εὐρείας ἀγκάλης τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου. Ἀλλ' ἐπὶ τόπου οὐδὲν ἔχω νὰ ἴδω ἐπὶ τῶν φραγκικῶν τειχῶν τῆς ἀκροπόλεως· εἶνε δὲ καὶ τόσον ἠρειπωμένα ὥστε ὁλόκληρος ἡ περιοχὴ αὐτῶν ὁμοιάζει μᾶλλον ἀγρὸν χέρσον ἢ φρούριον.

Μόνος ὁ πύργος τηρεῖ ἔτι τινὰς τῶν τοίχων, αἱ δὲ θόλοι του δὲν εἶνε ἐξ ὁλοκλήρου κατεστραμμέναι. Καὶ ἔχει τινὰ ἐπισημότητα τὸ ἐρείπιον τοῦτο, διότι ὑπὸ τὴν στέγην αὐτοῦ εἶδε τὸ φῶς ὁ Γουλιέλμος Βιλλαρδουῖνος Β'. καὶ ἀπέκτησεν ἐκεῖ τὸ πρῶτον τοὺς περιφήμους διὰ τὸ μέγεθος ὀδόντας του. Εἰσελθὼν ἀπό τινος ὀπῆς τοῦ τοίχου ἐντὸς τοῦ πύργου, ὃν ἐνόμιζον ἔρημον, μετ' ἐκπλήξεως βλέπω τοὺς ἀπείρους κατοίκους αὐτοῦ κατὰ σμήνη ἠθροισμένους ἀνὰ τὰς γωνίας καὶ προσκεκολλημένους ἐπὶ τῶν λίθων στερεῶς καὶ ἀδιασπάστως. Ἐν τῷ ὑπερηφάνῳ πύργῳ τοῦ Βιλλαρδουίνου ὑπάρχει νῦν ὁλόκληρος μεγαλόπολις... κοχλιῶν.

Παραδόξως ἀπό τινος ὑγρᾶς καὶ σκιερᾶς γωνίας τῆς θόλου προβάλλουσι θαλεροὶ καὶ ἀκμάζοντες βλαστοὶ πολυτριχίου, ἀπὸ τῶν ὁποίων δύναμαι ἀνέτως νὰ δρέψω τινὰς εἰς ἀνάμνησιν τῆς μονήρους ταύτης ἐκδρομῆς μου.

**

Κατελθὼν ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως εὑρέθην καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον ἐν τῇ πλατείᾳ τῶν Καλαμῶν, ὅπου καφεπωλεῖα ὑπάρχουσι πολλὰ καὶ ἡλιακὸν ὡρολόγιον ἐν τῷ μέσῳ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου πεποιημένον. Παρέμεινα δ' ἔξωθεν ἑνὸς καφεπωλείου ἵνα κενώσω ποτήριον ψυχροτάτης καὶ εὐώδους λεμονάδας, συναντήσω δὲ μετ' ὀλίγον ἐκεῖ καὶ τὴν ἅμαξαν, ἥτις θὰ μ' ἐπανέφερεν εἰς τὴν παραλίαν.

Πλησίον μου ἐκάθητο κύριός τις καλῶς ἐνδεδυμένος, τεσσαρακοντούτης ἴσως τὴν ἡλικίαν, ἐμβριθὴς τὴν μορφήν, φέρων δασὺν καὶ ἐπιμήκη μαῦρον πώγωνα καὶ δίοπτρα ἐπίχρυσα ἐπὶ τῆς ῥινός. Ὁ κύριος οὗτος ἀνεγίνωσκεν ἐφημερίδα, ἔστρεψε δ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀναγνώσεως δὶς ἢ τρὶς τὸ βλέμμα πρὸς ἐμὲ καὶ τέλος εὐμενῶς μειδιῶν μὲ ἠρώτησεν ἂν θὰ μείνω ἐπὶ πολὺ ἐν Καλάμαις. Τῷ ἀπήντησα φυσικὰ ὅτι θὰ μείνω μόνον ἡμίσειαν ὥραν ἀκόμη. Ὁ κύριος ἐδίπλωσε τότε τὴν ἐφημερίδα του ἐπλησίασε τὸ κάθισμά του καὶ ἐπιθυμῶν φαίνεται νὰ μὲ διασκεδάσῃ κατὰ τὸ μικρὸν διάστημα τῆς ἐν Καλάμαις διαμονῆς μου, ἤρξατο ζωηρῶς ὁμιλῶν περὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων. Καὶ πρῶτον περὶ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν, αἵτινες μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἐγίνοντο, περὶ τῶν ὑψηλῶν καθηκόντων τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων καὶ τῆς ἀξίας τῆς ψήφου τοῦ λαοῦ· ἔπειτα περὶ καθολικῆς ψηφοφορίας καὶ τοῦ ἐνιαίου τῆς ψήφου· περὶ τῆς κυβερνητικῆς ἀδεξιότητος ἐν τῇ ἐξωτερικῇ πολιτικῇ· περὶ Βίσμαρκ καὶ Αὐστρίας καὶ χιλίων ἄλλων πραγμάτων. Ἐν πᾶσι δ' ἐπεδείκνυεν ἀκριβῆ μελέτην τῶν πραγμάτων—ἐκ τῶν ἐφημερίδων—καὶ εὐχέρειαν περὶ τὸ λαλεῖν οὐχὶ τὴν τυχοῦσαν καὶ γλῶσσαν σφόδρα ἐπιμεμελημένην. Παρέσυρε δὲ ὁ χείμαρρος τῆς εὐγλωττίας του ὡς ξηρὰ φύλλα τὰς μονοσυλλάβους καὶ δισυλλάβους ἀπαντήσεις, ἃς ἐξ ἀβρότητος ἐπρόφερον ἐνίοτε τὰ χείλη μου.

Ὑπέθετον ἄλλως τε ὅτι ὁ κύριος οὗτος θὰ εἶνε ἴσως βουλευτὴς τῆς ἐπαρχίας ἢ πολιτευόμενός τις τῶν ἐν αὐτῇ, καὶ ἐδικαίουν τὰ θέματα περὶ τὰ ὁποῖα ἐστρέφετο ἡ ὁμιλία του ὡς ὡροδείκτης.

Εὐτυχῶς ἐξαντλήσας φαίνεται τὸ θέμα ἢ ἀλγήσας τὸν λάρυγγα ἐκ τῆς συνεχοῦς ὁμιλίας ἐζήτησε ποτήριον ὕδατος, εἶτα δὲ μειλιχιώτερον καὶ οἰκειότερον ὑπέλαβε:

Digitized by Google

— Κρῖμα 'ποὺ δὲν θὰ μείνετε ἐδῶ· θὰ σᾶς εἶχα πιθανῶς πελάτην μου.

— Βεβαιότατα! ἀπήντησα καὶ ἐσκέφθην ὅτι ὁ κύριος θὰ κάμνῃ βέβαια τὸν δικηγόρον ἢ τὸν ἰατρόν.

— 'Αληθινά, βλέπω ἕνα κουμπί σας 'ξηλωμένο· κοντεύει νὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ σακκάκι σας καὶ θὰ τὸ χάσετε εἰς τὸ ταξεῖδι. Ἂν θέλετε μιὰ στιγμή. . .

Δὲν ἀπήντησα τίποτε, ἀλλὰ βεβαίως ἡ φυσιογνωμία μου θὰ μετεμορφώθη εἰς θαυμαστικόν, ὅταν εἶδον τὸν κύριον ὁπλίζοντα τὸν μέσον δάκτυλον διὰ μεγάλης σφαιροειδοῦς δακτυλήθρας, προσδένοντα κόμβον εἰς τὴν ἄκραν μελανῆς κλωστῆς καὶ προφέροντα τὰς λέξεις :

— Εἶμαι φραγκορράπτης!

Τῇ αὐτῇ στιγμῇ ὁ ἁμαξηλάτης μὲ προσεκάλει νὰ φύγω διὰ νὰ μὴ με ἀφήσῃ τὸ ἀτμόπλοιον ὡς ἔλεγε. Μὴ δυνάμενος ν'ἀναμένω ἐπὶ πλέον ἀπεχαιρέτισα εὐχαριστῶν τὸν μόνον ἄνθρωπον ὃν ἐγνώρισα ἐν Καλάμαις, τὸν εὔγλωττον καὶ φιλόφρονα φραγκορράπτην.

Εἰς ἐκ τῶν ὀλίγων κινδύνων,οὓς διέτρεξα ἐν τῇ ζωῇ μου, εἶνε ἀναμφιβόλως καὶ ὁ ἐν τῇ ἁμάξῃ κατὰ τὴν πρὸς τὴν παραλίαν κάθοδον. Ὁ ἁμαξηλάτης δὲν ἠρκέσθη εἰς τόσους ἐπιβάτας,ὅσους θὰ ἠδύναντο νὰ φέρωσιν ἡ ἅμαξα καὶ οἱ ἵπποι του καὶ αὐτὸς —ἐξ ἴσου σκελετώδεις καὶ οἱ τέσσαρες— ἤθελεν ὁ ἀσυνείδητος ὀκτώ. 'Αγνοῶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τίνος ἁγίου ἐφθάσαμεν μετὰ τρία ὅλα τέταρτα τῆς ὥρας, σωθέντες ἐκ πιθανωτάτου ναυαγίου ἐν τῇ ξηρᾷ, ἀκέραιοι εὐτυχῶς καὶ μόνον μεμωλωπισμένοι τὸ σῶμα ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους συνθλίψεως.

* * *

Εἰς τοὺς εὐαρίθμους ἐπιβάτας τοῦ ἀτμοπλοίου προσετέθη καὶ εὐμήκης τις κύριος ἐκ Μεθώνης ἀπερχόμενος, γερμανὸς τὴν πατρίδα, ξανθὸς καὶ ἰσχνὸς ὡς εἷς τῶν ἑπτὰ σταχύων, οὓς εἶδε καθ' ὕπνους ὁ Φαραώ. Ἤκουσα δ'αὐτὸν εὐχαρίστως ἀποτείνοντα ἑλληνιστὶ τὸν λόγον πρὸς τὸν θαλαμηπόλον τοῦ ἀτμοπλοίου, ὃν παρεκάλει νὰ τῷ δώσῃ ἂν ἔχῃ ἓν δωμάτιον μεσημβρινόν. Εἰς τὴν παράδοξον ταύτην αἴτησιν ἐκεῖνος ἐπέδειξε πρὸς τὸν ξένον τρεῖς διαφόρους κενοὺς θαλαμίσκους, ἵνα ἐκλέξῃ ὅντινα θέλει.Καὶ ὁ Γερμανὸς συμβουλευθεὶς μικρὰν πυξίδα, ἣν ἀπὸ τοῦ τραχήλου εἶχεν ἀνηρτημένην, διηυθύνθη πρὸς ἐκεῖνο τὸ δωμάτιον, ὅπερ ἐδείκνυεν ὁ μεσημβρινὸς πόλος τῆς μαγνητικῆς βελόνης.

Ἡ πρᾶξίς του αὕτη ἦτο τόσῳ πρωτότυπος, ὥστε ἀνυπομόνως προσεδόκων τὴν ὥραν, καθ'ἣν θὰ δυνηθῶ νὰ συνάψω μετ' αὐτοῦ συνδιάλεξιν. 'Αλλ' ὁ ἄνθρωπος ἀγνοῶν βεβαίως τὴν ἀνυπομονησίαν μου, ἐπιθυμῶν δὲ ἴσως καὶ νὰ ἀναπαυθῇ ἐν τῷ *μεσημβρινῷ* του θαλαμίσκῳ, μόλις μετὰ δύο ὥρας ηὐδόκησε ν' ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ βιβλίον ἐσταχωμένον. Ἠδυνάμην τέλος νὰ τῷ ὁμιλήσω ἀρχόμενος ἀπό τινος κοινοτοπίας:

— Εἰς ποῖον μέρος θ' ἀποβιβασθῆτε ;

— Εἰς Κέρκυραν, ἀπήντησε συσφίγγων τοὺς ὀδόντας καὶ ἀνυψῶν τὰς ὀφρῦς,ὅπως πράττουσι συνήθως οἱ ξένοι ὅταν προφέρωσιν ἑλληνικὰς λέξεις.

— Καὶ ταξειδεύετε μόνος ;

— Ὤ! ὄχι, ὅταν ταξειδεύω εἰς ἑλληνικὰς θαλάσσας ἔχω πάντοτε μαζί μου μίαν ἀχώριστον σύντροφον.

Καὶ ὅμως ἐγὼ δὲν εἶδον νὰ ἔχῃ καμμίαν σύντροφον. . . Ἴσως θὰ εἶνε ἰδιότροπός τις Γερμανὶς ἐσκέφθην κεκλεισμένη εἰς κανὲν ἄλλο *μεσημβρινὸν* δωμάτιον. Καὶ χωρὶς νὰ θέλω ἤρχισα νὰ συλλογίζωμαι ἂν εἶνε νέα ἢ γραῖα. . .

'Αλλ' ὁ Γερμανός μου ὡς νὰ ἐμάντευσε μέρος τῶν διαλογισμῶν μου προσέθηκε μειδιῶν :

— Ὤ! Καὶ τὴν γνωρίζετε πολὺ καλὰ σεῖς.

— Τὴν γνωρίζω τὴν σύντροφόν σας, τὴν κυρίαν ; . . .

— Ὤ! ναί, ναί . . . τὴν κυρίαν Ἑλληνικὴν Γραμματικήν! Καὶ μοὶ ἔδειξε τὸ βιβλίον, ὅπερ ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας.

— Καὶ μελετᾶτε ἑλληνικὰ καὶ εἰς τὴν ξηρὰν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν ;

— Ὤ! Εἰς τὴν θάλασσαν μελετῶ μὲ περισσοτέραν ἐπιμέλειαν.

— Καὶ διατί τάχα ; ἠρώτησα ἀπορῶν ἐπὶ τῇ νέᾳ ταύτῃ πρωτοτυπίᾳ.

— Αἴ, μὰ ὅταν ταξειδεύω, ἔχω πάντοτε ὑπ' ὄψιν ὅτι πιθανὸν νὰ ναυαγήσωμεν εἰς καμμίαν ἀγρίαν παραλίαν ἑλληνικήν, καὶ ἂν ναυαγήσωμεν θὰ εἶνε βεβαίως χρησιμώτατον νὰ ὁμιλῶ καλῶς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν διὰ νὰ συνεννοοῦμαι.

Δὲν εὗρον κατάλληλον ἀπάντησιν εἰς τὴν σκέψιν ταύτην καὶ μόνον κατένευσα τὴν κεφαλὴν καὶ ἔτεινα τὴν χεῖρα, ἵνα ἴδω τὸ πολύτιμον βιβλίον τοῦ ξένου. 'Αλλ' ἐκεῖνος ἀπέσυρε βιαίως αὐτό :

— Ὤ! ὄχι,ὄχι, ἔχω κάτι σημειώσῃ μὲ τὸν ὄνυχα εἰς τὸ περιθώριον. Σταθῆτε νὰ σᾶς δώσω ἓν ἄλλο ἀντίτυπον.

Καὶ πρὶν ἢ προφθάσω νὰ τῷ εἴπω ὅτι δὲν εἶνε ἀνάγκη, κατῆλθε ταχέως καὶ ἐπανῆλθε φέρων ἕτερον ἀντίτυπον τῆς γραμματικῆς τοῦ κ. Αὐγούστου Βόλτζ.

— Καὶ ἔχετε δύο ἀντίτυπα ;

— Ὤ! βεβαίως ἔχω δύο ἀντίτυπα!

— Δύο ἀντίτυπα ὅμοια ;

— Ὤ! ναί, ὅμοια! ἓν εἰς τὸ θυλάκιόν μου καὶ ἓν εἰς τὸ κιβώτιόν μου.

— Καὶ διατί αὐτό ;

Digitized by Google

— Ἂν ἀπολέσω τὸ ἕν, θὰ ἔχω πάλιν ἕν, καὶ ἂν ἀπολέσω τὰ δύο, δὲν θὰ ἔχω οὐδέν. Ὥστε πρέπει νὰ ἀπολέσω καὶ τὰ δύο ἀντίτυπα, ὅπερ δύσκολον, διὰ νὰ μείνω χωρὶς ἑλληνικὴν γραμματικήν. Ἐκαταλάβετε τόρα;

— Ἐκατάλαβα... καὶ βλέπω ὅτι ἔχετε πολὺ δίκαιον.

Ὅταν κατῆλθον τὴν ἑσπέραν ἵνα κατακλιθῶ εἶδον τὸν Γερμανόν μου μεταφέροντα τὸν σάκκον του καὶ τὰς λοιπὰς ἀποσκευάς του εἰς ἕτερον θαλαμίσκον. Τὸν ἠρώτησα διατί ἀλλάσσει κλίνην.

— Ὢ! διότι τὸ δωμάτιον τὸ ὁποῖον εἶχα δὲν εἶνε πλέον μεσημβρινόν, καὶ ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ κοιμηθῶ εἰς δωμάτιον μὴ μεσημβρινόν.

* *

Ἡ στενὴ καὶ τοξοειδὴς πόλις τῆς Ζακύνθου ἀπὸ τοῦ λιμένος ὁμοιάζει λευκὸν περιλαίμιον...

Ἐνῷ παρετήρουν ἀπὸ τῆς πρύμνης τοῦ ἀτμοπλοίου τὰ ὑψηλὰ κωδωνοστάσια, τὰς μεγάλας οἰκίας καὶ τὴν λιθόστρωτον *Στράτα μαρίνα*, ἤκουσα ὄπισθέν μου τὸν Γερμανὸν μονολογοῦντα:

— Πτώσεως δοτικῆς, κλίσεως τῆς τρίτης, γένους ἀρσενικοῦ· ἀφείς, ἀφέντος, ἀφέντι. Αἴ! ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω τὴν σημασίαν αὐτῆς τῆς δοτικῆς, τὴν ὁποίαν μοὶ λέγουσιν ὅλοι οἱ λεμβοῦχοι.

Ἐνόησα περὶ τίνος ἐπρόκειτο καὶ γελῶν ἐπὶ τῇ τεχνολογικῇ ἀπορίᾳ τοῦ ξένου, ἐξήγησα πρὸς αὐτὸν ὅτι δὲν εἶνε δοτικὴ ἀλλὰ κλητικὴ σημαίνουσα τὸν κύριον ἡ ζακυνθινὴ λέξις: *Ἀφέντη!*

Ἀνασύρας δ' ἐκεῖνος μικρὸν σημειωματάριον ἀπὸ τοῦ θυλακίου ἀνέγραψε τὴν παρατήρησίν μου.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τὸν ἠρώτησα ἂν ἤθελε νὰ ἐξέλθωμεν ὁμοῦ εἰς Ζάκυνθον, ὅπου ἠδυνάμεθα νὰ διαμείνωμεν ἐπὶ ὁλοκλήρους ὥρας μέχρι τοῦ μεσονυκτίου. Ἀπεδέξατο δὲ εὐχαρίστως καὶ δι' ἐνθουσιωδῶν ἐπιφωνημάτων τὴν πρότασιν.

Δύναμαι νὰ εἴπω ὅτι περιῆλθον ὅλην σχεδὸν τὴν πόλιν μετὰ τοῦ συντρόφου μου Γερμανοῦ.

Πανταχοῦ εὐθυμία, ζωή, κίνησις. Αἱ χρωματισταὶ ὄψεις τῶν οἰκιῶν φαίνονται ἀποπνέουσαι ἀνέκφραστόν τινα χαρὰν καὶ θυμηδίαν, ἐνῷ ἐπὶ τῶν πλείστων παραθύρων αὐτῶν διακρίνει τὸ βλέμμα τοῦ διαβάτου χαρίεντα συμπλέγματα γαστρῶν καὶ νεανίδων, ἐν οἷς συμμίγνυνται μετὰ θαυμασίας ἁρμονίας πλεξίδες κασταναὶ καὶ φύλλα πράσινα, καὶ ταυτίζονται χείλη καὶ παρειαὶ μετὰ γαρυφάλων καὶ ῥόδων.

Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ παράθυρα ἐν οἷς μετρῶν τις πλειότερας κόρας ἢ γάστρας, ἥκιστα μακαρίζει τὸν κηπουρὸν πατέρα.

Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις περὶ τῶν ἐξοχῶν τῆς Ζακύνθου; Δὲν ἔχουσι μόνον πλουσίαν βλάστησιν, ἀλλὰ καὶ καλλιτεχνικὴν τὴν μορφήν. Οἱ κῆποι· δὲν περιφράττονται διὰ τῶν χονδροειδῶν ἐκείνων ἐκ χώματος τοιχωμάτων τῶν διὰ θύμου ἐστεμμένων, ἅτινα βλέπομεν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἀλλὰ κάλαμοι πρὸς ἀλλήλους δεδεμένοι ἀποτελοῦσι κομψοὺς κιγκλιδωτοὺς φράκτας. Οἱ ἀγροτικοὶ οἰκίσκοι δὲν εἶνε ἀχρωμάτιστοι, ταπεινοὶ ὡς σταῦλοι καὶ δυσειδεῖς ὡς ἀχυρῶνες, ἀλλὰ χαριέσταται οἰκοδομαὶ ἐν τῷ μέσῳ τεχνικώτατα διῃρημένων καὶ φιλοπόνως καλλιεργουμένων κήπων, ὧν πολλοὶ ἔχουσιν ἔτι, ἀπίστευτον ἀληθῶς, ἐκ λευκοῦ γλυπτοῦ μαρμάρου πεποιημένας τὰς πρὸς τὴν ὁδὸν θύρας.

. . . . . .

Ὁ ὁδοιπόρος ὁ διερχόμενος διὰ τῆς ὡραίας νήσου τοῦ Ἰονίου, ἥτις τῷ ἀποστέλλει ὡς εὐώδεις χαιρετισμοὺς καὶ μέχρι τῆς θαλάσσης ἔτι τὰ *μπουγαρίνια* καὶ τὰ *τζαντζαμίνια* της, φεύγων ἀποκομίζει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀνάμνησιν τῆς Ζακύνθου τρυφεράν, περιπαθῆ, γλυκυτάτην ὡς τὰ ᾄσματα τῶν ποιητῶν της, τὰ ἄνθη τῶν κήπων της καὶ τὰ βλέμματα τῶν γυναικῶν της!

* *

Ὁ ἀπὸ Ζακύνθου μέχρι Μεσολογγίου πλοῦς εἶνε μονότονος· ἐπὶ ὥρας δὲν βλέπω ἄλλ' ἢ θάλασσαν καὶ βουνά— τὰ βουνὰ τῆς Ῥούμελης. Καὶ τέλος ἐκεῖ εἰς βάθος λιμνοθαλάσσης ἐπιπλέοντα, μόλις ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων διακρίνω τοὺς οἴκους τοῦ Μεσολογγίου, καὶ ἀνυπομονῶν παρασκευάζομαι πρὸς νέαν καὶ ὁριστικὴν ἀποβίβασιν ἐν τῇ ξηρᾷ μετὰ πενθήμερον ταξείδιον.

Γεώργιος Δροσίνης.

Ἐφηβικὴ καὶ νεανικὴ ἡλικία

ΤΟΥ ΓΛΑΔΣΤΩΝΟΣ

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 577

Β'.

Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του ἐκ τοῦ Λυκείου, τῷ 1827, ὁ Γλάδστων ἐδιδάχθη ἐπὶ διετίαν ὑπὸ ἰδίου διδασκάλου, τοῦ διδάκτορος Τοῦρνερ, βραδύτερον ἐπισκόπου Καλκούτας. Ὁ ἀναγνώστης δὲν ἐλησμόνησε βεβαίως ὅτι ὁ τοσάκις ὑπουργεύσας τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Ἀγγλίας δὲν ἔμαθε τὰ μαθηματικὰ ἐν Ἔτον. Διὰ τοῦ διδάκτορος Τοῦρνερ ἀνεπλήρωσε πάσας αὐτοῦ τὰς ἐλλείψεις καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ὀξωνίας ἄριστα κατηρτισμένος, διότι εἶχεν ἐκμάθει τὴν ἄλγεβραν, τὰς κωνικὰς

τομὰς, τὸν διαφορικὸν καὶ ὁλοκληρωτικὸν ὑπολογισμὸν, τὴν στατικὴν καὶ τὰς τρεῖς πρώτας τομὰς τοῦ Νεύτωνος. Ἐλάχιστοι νέοι, ἔχοντες ὡς οὗτος κλίσιν πρὸς τὰ γράμματα, καὶ ἰσχυρὸν πάθος πρὸς τὸ γράφειν καὶ ἀγορεύειν, θὰ ἐπεδίδοντο εἰς τόσον ξηρὰς σπουδὰς, πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τῆς συμπληρώσεως τῆς ἀγωγῆς αὐτῶν.

*
* *

Μετὰ τοῦ Γλάδστωνος ἀφικομένου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ὀξωνίας συναφίκετο καὶ ἡ φήμη περὶ τῆς ἐξόχου αὐτοῦ ἀξίας, πάντες δὲ οἱ σύγχρονοι αὐτοῦ ἀπὸ κοινοῦ ὁμολογοῦσιν ὅτι ἐθεωρεῖτο ὑπὸ πάντων ὡς νεανίας εὐρὺ ἔχων μέλλον. Ἐκ τῆς διευθύνσεως τοῦ «**Eton-Miscellany**» εἶχε δείξει ἤδη οἵαν δύναμιν ἐκέκτητο πρὸς συγκέντρωσιν περὶ ἑαυτὸν τῶν ἀξίαν ἐχόντων νέων καὶ συγκράτησιν αὐτῶν ὑπὸ τὸ γόητρόν του. Ἐν **Christ-Churts**, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀνεγνωρίσθη ὡς ἀρχηγὸς ὁμίλου οὗτινος αἱ πράξεις καὶ οἱ λόγοι παρηκολουθοῦντο μετ' ἐνδιαφέροντος ὑφ' ὅλων τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ γονιμότης ὡς πρὸς τὰ ἐπιχειρήματα καὶ ἡ ἐμμονὴ αὐτοῦ εἰς τὸ πείθειν καὶ περὶ πραγμάτων ἀναξίων ἔτι συζητήσεως ἐξηλέγχθησαν ἀμέσως ὡς τὰ διακριτικὰ γνωρίσματα τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ. Τὸ πάθος τοῦτο τοῦ συλλογισμοῦ εἶχεν ἀντλήσει ἄλλως τε ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρός του. Ὁ κ. Τζὼν Γλάδστων ἤθελε τὰ τέκνα αὐτοῦ νὰ ἐξασκήσωσι τὴν κρίσιν αὐτῶν διὰ τῆς λογικῆς ἀποδείξεως τῶν γνωμῶν αὐτῶν, ὅσον ἀσήμαντοι καὶ ἂν ἦσαν· συμφοιτητής δέ τις τοῦ Γλάδστωνος, διελθὼν τὰς διακοπὰς τοῦ 1829 ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ μέλλοντος πρωθυπουργοῦ ἀφηγεῖται ἀστειοτάτας λεπτομερείας περὶ τῶν ἕξεων τῆς οἰκογενείας ἐκείνης, ἐν ᾗ τὰ παιδία συνεζήτουν μετὰ τῶν γονέων αὐτῶν περὶ παντοίων πραγμάτων. Οὕτω συνεζήτουν ἂν ἡ *πέστροφα* τοῦ γεύματος ἔπρεπε νὰ ὀπτηθῇ ἢ νὰ βρασθῇ, ἂν παράθυρόν τι ἔπρεπε νὰ κλεισθῇ ἢ ν' ἀνοιγῇ, ἂν ἔμελλε νὰ εἶνε αἰθρία ἢ νὰ βρέξῃ τὴν ἐπαύριον. Ἡ συζήτησις περὶ πάντων τούτων ἐγίνετο μετὰ φαιδρότητος, ἀλλ' ἦτο περιεργοτάτη εἰς πάντα ξένον, ἕνεκα τῆς μερίμνης ἣν κατέβαλεν ἕκαστος οὐδὲν νὰ ἐκστομίσῃ ἀπερισκέπτως καὶ ἂν ἔτι περὶ προγνώσεως τῆς βροχῆς προέκειτο. Ἡμέραν τινὰ ὁ Θωμᾶς Γλάδστων ἔπληξε διὰ χειρομάκτρου σφῆκά τινα ὑπὲρ τὴν τράπεζαν περιιπταμένην, ὁ δὲ πατήρ του ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ θανατώσῃ τὸ ἔντομον. Τὸ πρᾶγμα συνεζητήθη μεθ' ὅσης σοβαρότητος θὰ συνεζητεῖτο ἡ εἰς θάνατον καταδίκη ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως. Ὅτε τέλος ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ πάντων ὅτι ἡ σφὴξ ἦτο ἀξία θανάτου ὡς ὑπεισδύσασα εἰς τὸ ἑστιατόριον καὶ ἀπειλοῦσα νὰ νύξῃ τοὺς δαιτυμόνας, τὸ ἔντομον εἶχεν ἐκφύγει ἐκ τοῦ χειρομάκτρου καὶ ἵπτατο ἐν τῷ δωματίῳ περιβομβοῦν, ὡς εἰ ἐμυκτήριζε τοὺς συζητητάς.

Ἐν ἄλλῃ τινὶ περιστάσει ὁ Γλάδστων καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Μαρία συνεζήτουν περὶ τῆς θέσεως εἰς ἣν ἔμελλε ν' ἀναρτηθῇ εἰκών τις. Γέρων θεράπων Σκῶτος, ἐλθὼν μετὰ κλίμακος ἀνέμενεν ἐν ὑπομονῇ τὸ τέλος τῆς συζητήσεως. Τῆς δεσποινίδος Μαρίας μὴ θελησάσης νὰ ὑποχωρήσῃ, ὁ Οὐΐλιαμ ἐσίγησεν εὐγενῶς, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ πεισθῇ. Ὁ θεράπων ἀνήρτησε τότε τὴν εἰκόνα εἰς τὸ ὑπὸ τῆς νεάνιδος ὑποδειχθὲν μέρος, ἀλλὰ μετὰ τοῦτο ἐνέπηξεν ἧλον καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ τοίχῳ. Ἐρωτηθεὶς διατί ἔπραττεν οὕτω, «διὰ νὰ κρεμάσω τὴν εἰκόνα ὅταν θὰ πᾶτε μὲ τὴν γνώμην τοῦ Κυρίου Οὐΐλιαμ», εἶπεν εἰς τὴν νεαρὰν αὐτοῦ κυρίαν.

Πρέπει νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ οἰκογένεια ἐν γένει συνετάσσετο τῇ γνώμῃ τοῦ Οὐΐλιαμ, διότι οὗτος ἐκέκτητο θαυμασίως τὴν τέχνην τοῦ μάχεσθαι διὰ τοῦ λόγου, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐν καιρῷ εὐθέτῳ ἐνεθάρρυνεν αὐτὸν ὁμιλοῦντα διὰ τοιούτων παρεκελεύσεων: «Ἀκούσατε! Ἀκούσατε! Πολὺ καλὰ, πολὺ ὡραῖα, Οὐΐλιαμ!»

*
* *

Ὁ κ. Τζὼν Γλάδστων συνίστη προσέτι εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ νὰ ἐκτελῶσιν ἄχρι τέλους ὅ,τι ἤρχισαν ὅσον ἀσήμαντον καὶ ἂν ἦτο τὸ πρᾶγμα. Ἡ ἐπιμονὴ μεθ' ἧς ὁ Οὐΐλιαμ Γλάδστων προσηλώθη εἰς τὴν ἀρχὴν ταύτην, ἐγένετο σωστικωτάτη αὐτῷ ἠθικὴ πειθαρχία, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον καθίστατο συχνάκις ὀχληρὰ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ. Ὁ μνησθεὶς ἤδη συμφοιτητὴς τοῦ Γλάδστωνος ἀφηγεῖται καὶ τὸ ἑξῆς ἐπεισόδιον, συμβὰν κατὰ τὴν διαμονὴν αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ φίλου του: «Εἰς Φάσκ διεσκεδάζομεν τοξεύοντες, τὰ δὲ μὴ ἐπιτυγχάνοντα τοῦ σκοποῦ βέλη ἔπιπτον ἐντὸς πυκνοῦ χόρτου, ὅπου ἐξηφανίζοντο. Οἱ πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν ἤθελον νὰ συλλέξωμεν, πρὸς στιγμὴν, μόνον τὰ εὐκόλως εὑρισκόμενα· ἀλλ' ὁ Οὐΐλιαμ δὲν ἐνόει οὕτω τὸ πρᾶγμα. Ἐπέμενε νὰ συλλέξωμεν πάντα τὰ βέλη πρὶν ἀρχίσωμεν ἐκ νέου τὸ τόξευμα, ἐφ' ᾧ μᾶς ἠνάγκασε νὰ ἐρευνήσωμεν ἐν τῷ χόρτῳ ἕως οὗ ἐπληρώσαμεν αὖθις πάσας τὰς φαρέτρας. Ἡμέραν τινὰ τοσοῦτον ἐδαπανήσαμεν χρόνον εἰς ἀνεύρεσιν βέλους τινὸς — τοῦ μόνου ἐλλείποντος — ὥστε τῆς νυκτὸς ἐπελθούσης ἠναγκάσθημεν νὰ καταπαύσωμεν τὴν ἔρευναν. Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον, ἐν ᾧ ἐνεδυόμην, εἶδον ἀπὸ τοῦ παραθύρου μου τὸν Οὐΐλιαμ διατρέχοντα τὸν ἀγρὸν, ὅπου εἴχομεν τοξεύσει, καὶ ἐρευνῶντα διὰ ῥάβδου τὸν χόρτον. Τέλος, μετὰ δύο ὥρας, καθ'

ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν ὁ κώδων ἤγγελλε τὸ πρόγευμα, ἐπανῆλθεν ἐν θριάμβῳ κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ τὸ πολύτιμον ἔγχος. Εἶπον εἰς αὐτὸν ὅτι ἀπώλεσε πολὺν καιρόν. «Πιθανόν, μοὶ ἀπήντησεν. Ἤμην βέβαιος ὅτι θὰ εὕρισκα τὸ βέλος ἂν μετεχειριζόμην μίαν μέθοδον· ἀλλὰ ἦτο ἡ μακροτέρα καὶ ἠθέλησα κατ' ἀρχὰς νὰ δοκιμάσω ἄλλας· ὅταν ἐπὶ τέλους μετεχειρίσθην τὴν καλὴν ἐπέτυχα.»

— Πολὺ καλὰ ἔκαμες, Οὐίλιαμ! εἶπεν ὁ πατὴρ ἐπιδοκιμάζων ἀείποτε τὴν μετὰ λογικῆς ἐνέργειαν τοῦ υἱοῦ του.

Τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ ἐν Ὀξωνίᾳ. Ὁ Γλάδστων ἀπήρχετο εἰς περίπατον, ἐν ᾧ εἶχεν ἀπόφασιν νὰ διανύσῃ 4 μιλλίων δρόμον, γινομένων 8 μετὰ τῆς ἐπανόδου. Καὶ ὄμβρος ἂν ἐξερρήγνυτο ῥαγδαιότατος — τοῦθ' ὅπερ, ἐν παρόδῳ, οὐδαμῶς ἦτο εὐάρεστον, ἀπηγορευμένου ὄντος τότε τοῖς φοιτηταῖς νὰ φέρωσιν ἀλεξιβρόχια — οὐδέποτε ἐπέστρεφεν ἂν μὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν δεικνύοντα τὸ τέταρτον μίλλιον στύλον.

*
* *

Ἡ ἐπιμονὴ αὕτη ἐφαρμοζομένη ἐπὶ σπουδαιοτέρων ἀντικειμένων προσωνυμεῖται *καρτερία*, καὶ αὕτη ὑπὲρ πάσας τὰς ἀρετὰς τοῦ Γλάδστωνος συνεκράτησεν ἀείποτε τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ εἰς ὑποταγὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μεγάλην πρὸς αὐτόν. Ἐκεῖνοι, οὓς δὲν κατώρθου νὰ πείσῃ ὑπεχώρουν ὅπως ἀποφύγωσι τὰς φιλονεικίας. Ἄλλως τε ἡ ἐρριζωμένη ἐν αὐτῷ πεποίθησις ὅτι ἦτο πάντοτε ἐν τῇ ἀληθείᾳ, ἐξησφάλιζεν αὐτῷ μεγάλην ὑπεροχὴν ἐπὶ νέων μὴ ἐμβαθυνόντων οὐδόλως εἰς τὰς γνώμας αὐτῶν καὶ ἀπροπαρασκευάστων εἰς τὸ νὰ ὑπερασπίσωσιν αὐτὰς κατὰ σφοδροτάτων ἐπιθέσεων. «Ὁ Γλάδστων φαίνεται σκεπτόμενος ἀντὶ ὅλων ἡμῶν, ἔλεγεν ὁ Φρειδερῖκος Ῥόγκερς· τὸ μόνον προκύπτον ἐκ τούτου δυσάρεστον εἶνε ὅτι ὁσάκις ἀναφυῇ ἐν αὐτῷ νέα τις ἰδέα, θέλει καὶ οἱ ἄλλοι νὰ ἴδωσι πάσας τὰς καλλονὰς αὐτῆς, τόσον καλῶς, ὅσον καὶ αὐτὸς οὗτος ἀφ' οὗ ἐμελέτησεν αὐτάς». Μετὰ πολὺν χρόνον, γενομένου τοῦ Γλάδστωνος πρωθυπουργοῦ, ἄλλος τις τῶν συμμαθητῶν του ἔλεγεν: «Ἀνάγκη νὰ γινώσκῃ τις κατὰ βάθος τὸν Γλάδστωνα ὅπως κατανοήσῃ οἵαν σημασίαν ἔχει δι' αὐτὸν ἡ ἐγκατάλειψις ἑνὸς μόνου ἄρθρου νομοσχεδίου τινός, ὅπερ ἔχει παρασκευάσει. Θεωρεῖ τὸ πᾶν διακινδυνεῦον. Δὲν παραδέχεται ἡμισείας ἀληθείας, ὡς οὐδ' ἐκτιμᾷ τὴν ἀξίαν τοῦ κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον καλοῦ. Καταθλίβει δ' αὐτὸν οὐχὶ ὅτι ἡττήθη ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ πείσῃ τοὺς κατὰ σύστημα φίλους αὐτοῦ καὶ ἀφιεμένους νὰ ὁδηγῶνται ὑπ' αὐτοῦ». Ἀλλ' ἑτέρωθεν παρεδέχετο προθύμως πᾶν ἀναμφισβήτητον ἐπιχείρημα ὁπόθεν καὶ ἂν προήρχετο. Ὁ διδάκτωρ Οὐόρτσουορθ, βραδύτερον ἐπίσκοπος τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ἰδιαίτερος προγυμναστὴς αὐτοῦ γενόμενος κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον φοιτήσεώς του, ἐδικαίωνεν αὐτὸν πληρέστατα ὡς πρὸς τοῦτο. «Ἐπελαμβάνετο ἀπρίξ, λέγει, ὡς παλαιστὴς τῆς Κορνουάλης, πάσης θεωρίας ἀντικειμένης εἰς τὸν τρόπον τοῦ διανοεῖσθαι αὐτοῦ· ἀλλ' ἂν ὑπέκυπτε, δὲν ἐδυσφόρει νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἧττάν του· ἡ ἀξία αὐτοῦ ἦτο ὅτι ὑπετάσσετο ὁλοσχερῶς καὶ προθύμως εἰς πᾶν ἐπιχείρημα ὑποτάξαν τὸ λογικὸν αὐτοῦ».

*
* *

Πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν σφοδρόταται συνήπτοντο συζητήσεις ἐν Ὀξωνίᾳ περὶ πολιτικῆς καὶ θρησκείας. Συνήπτοντο δὲ αὗται ἐν τῷ πολιτικῷ συλλόγῳ ἡ «Ἕνωσις», τὰ μέγιστα κινοῦσαι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν φοιτητῶν.

Ὁ Γλάδστων ἐξελέγη μέλος τῆς «Ἑνώσεως» τὸ δεύτερον ἔτος τῆς φοιτήσεως αὐτοῦ, διότι οἱ νεήλυδες εἰς τὸ Πανεπιστήμιον δὲν ἦσαν ἐκλέξιμοι· ἀπήγγειλε δὲ τὸν πρῶτον αὐτοῦ λόγον τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1830. Οὐχ ἧττον παρέστη ὡς δόκιμος, εἰς τὴν κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1829 γενομένην συζήτησιν περὶ τοῦ ἂν ὁ Σχέλλεϋ ἦτο ἀνώτερος τοῦ Βύρωνος. Πρεσβεία ἐστάλη ὑπὸ τῆς «Ἑνώσεως» τοῦ Κάμβριτζ πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ πρώτου τῶν δύο τούτων ποιητῶν. Ὁ Ἐρρῖκος **Manning**, ὁ μέλλων καρδινάλιος, ἠγόρευσεν ὑπὲρ τοῦ Βύρωνος, εἰπὼν ὅτι ἂν ὁ Σχέλλεϋ ἦτο ἀνώτερος τοῦ Βύρωνος ἔπρεπεν ἐν γένει ν' ἀναγινώσκηται περισσότερον αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ δὲν συνέβαινεν.

Ἐν τούτοις ἡ «Ἕνωσις» τῆς Ὀξωνίας ὅπως φανῇ ἀβρόφρων πρὸς τοὺς συναδέλφους αὐτῆς τοῦ Κάμβριτζ υἱοθέτησε τὴν πρότασιν αὐτῶν διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας. Ἡ συμπάθεια ἣν ἐνέπνεεν ὁ χαρακτὴρ καὶ αἱ δυστυχίαι τοῦ Σχέλλεϋ ἐβάρυναν πολὺ εἰς τὴν αὐτόχρημα ἄδικον ἐκείνην ἀπόφασιν. Αἰτία τῆς τοιαύτης ψηφοφορίας ἦτο προσέτι ἡ ὑπερβολικὴ καὶ νοσώδης ἐπίδρασις τοῦ βυρωνισμοῦ ἐπὶ φοιτητῶν τινων τῆς Ὀξωνίας. Οἱ θαυμασταὶ τῶν ὠχρῶν ἴων καὶ τῶν χλωρωτικῶν γυναικῶν ὡς πρότυπον αὐτῶν εἶχον ἀπὸ τοῦ 1820 μέχρι τοῦ 1830, νεανίαν μέγα φοροῦντα καταπῖπτον περιλαίμιον, βυθίζοντα τὰ βλέμματά του εἰς τὸ κενόν, καλλιεργοῦντα τὴν βῆχα τοῦ φθισικοῦ καὶ ἐπαγγελλόμενον τὴν ἀπογοήτευσιν ἀπὸ πάντων τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου τούτου. Ἡ μυώδης σχολὴ ἀπεστρέφετο τὸν νεανίαν τοῦτον, μισητὸν ὄντα ἅμα καὶ τοῖς φιλοσοφικοῖς ἀναμορφωταῖς. Δὲν ἦτο καιρὸς νὰ προσποιῶνται οἱ νέοι τὸν ἀπογοητευμένον, ὁπότε

Digitized by Google

τοσαῦτα φλογερὰ ζητήματα ὑπεξέκαιον τὸ δημόσιον ἐνδιαφέρον δεόμενα τοῦ ζήλου παντὸς ἀτόμου.

* * *

Πάντες οἱ ἀκούσαντες τοὺς πρώτους λόγους τοῦ Γλάδστωνος ἔταξαν αὐτὸν παραχρῆμα εἰς ἔξοχον θέσιν. Προελογίζετο διὰ γοργοῦ τοῦ λόγου καλπασμοῦ καὶ τὴν πορείαν ἐκείνην ἐτήρει ἄχρι τέλους ἀνατρέπων τὰς ἀντιρρήσεις δεξιῶς, οὐδέποτε θορυβούμενος, ἀπαντῶν εἰς τοὺς διακόπτοντας, ὅσον ἀσήμαντοι καὶ ἂν ἦσαν. Ὁ Γλάδστων διετήρησεν ἐν τῇ φωνῇ τόνον τινὰ προσιδιάζοντα εἰς τοὺς ἐκ τῶν βορείων ἐπαρχιῶν τῆς Ἀγγλίας, ὅστις ἐνέχει τι τὸ τραχὺ ἐν τῇ συνδιαλέξει, ἀλλ' ἐξ ἀποστάσεως παρέχει εἰς τὴν προφορὰν μελῳδίαν τινά. Παρέβαλον τινὲς τὴν φωνὴν αὐτοῦ πρὸς ἐκκλησιαστικὸν κύμβαλον, οὐχὶ εὔηχον ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ἀλλ'ἀντηχοῦν θαυμασίωςδιὰ τοῦ διαστήματος.

* * *

Ὁ Γλάδστων ἐξελέγη γραμματεὺς τῆς «Ἑνώσεως» τῷ 1830 καὶ πρόεδρος τῷ 1831. Μικρὸν μετὰ ταῦτα προσέβαλε τὸ νομοσχέδιον τῆς Μεταρρυθμίσεως καὶ ἠγόρευσε μετὰ τηλικαύτης δυνάμεως, μετὰ τηλικαύτης ὑπερβριθούσης πεποιθήσεως, ὥστε ὁ λόρδος Λίγκολν, παράφορος ἐξ ἐνθουσιασμοῦ, ἔγραψεν εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ,«ὅτι ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἐν τῷ Ἰσραήλ». Ὁ διδάκτωρ Κάρολος Οὐόρδσουορθ λέγει, ὅτι ὁ λόγος οὗτος ἦτο ὁ κάλλιστος πάντων τῶν ἀπαγγελθέντων τότε καὶ ἐν τῇ Βουλῇ τῶν λόρδων, ἐν ᾗ αἱ συζητήσεις περὶ τοῦ θέματος τούτου διήρκεσαν πέντε ἡμέρας καὶ ἐν τῇ τῶν Κοινοτήτων, ἐν ᾗ ὑπερέβησαν καὶ ταύτας. Ἕνεκα τοῦ περιωνύμου τούτου λόγου ὁ Γλάδστων προσεκλήθη νὰ διέλθῃ τὰς διακοπὰς ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ Κλοῦμβερ, τὸ δὲ τελικὸν ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν, ὅτι μετὰ τρία ἔτη τὸ Newarc, ὅπερ ἦτο χωρίον ὑπαγόμενον εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ δουκὸς τοῦ Νιουκάστελ λόρδου Λίγκολν, ἐξέλεγξεν αὐτὸν ὡς ἀντιπρόσωπόν του.

* * *

Ὁ Γλάδστων καίτοι αὐστηρὸς καὶ ἐγκρατέστατος τὴν δίαιταν ἠγάπα τὴν φαιδρὰν συναναστροφὴν καὶ ἠρέσκετο τὰ μέγιστα εἰς τὰς ἐντίμους διασκεδάσεις· κατὰ τὸν χρόνον τῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ὀξωνίας φοιτήσεώς του ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῷ παρεῖχεν ἱκανὴν χρημάτων ποσότητα διὰ τὰς προχείρους αὐτοῦ δαπάνας, ὁ δὲ Γλάδστων ἐχορήγει εἰς τοὺς συμφοιτητὰς αὐτοῦ γεύματα καὶ ἑσπερίδας πρὸς οἰνοποσίαν, ἐν αἷς δὲν ἔπινον σχεδὸν διόλου καὶ μεθ' ἃς ὁ Γλάδστων εἶχεν ἱκανῶς ἐλευθέραν τὴν κεφαλὴν ὅπως ἐργάζηται ῥωμαλέως ἐπὶ ὥρας τινάς. Λέγομεν *ῥωμαλέως*, διότι ὁ Γλάδστων δὲν συνείθιζε νὰ διασκεδάζῃ μετὰ τῶν βιβλίων του. Ἐπελαμβάνετο τοῦ ἔργου του καὶ μόνον μετὰ τὸ πέρας του ἀπέλειπεν αὐτό, καίτοι κανὼν αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἔκτοτε νὰ μὴ συντέμνῃ τὰς ἑπτὰ τοῦ ὕπνου του ὥρας. Οἱ καταστρέφοντες τὴν ὑγίειαν αὐτῶν δι' ὑπερβολικῆς ἐργασίας διέρχονται τὴν νύκτα ἔχοντες φάρμακα ἐπὶ τῆς τραπέζης των καὶ διάβροχα πανία περὶ τὴν κεφαλήν των. Ὁ Γλάδστων εἰργάζετο κανονικῶς, οὐδέποτε δὲ τὸ ὄνομά του ἐσημειώθη ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἀσθενῶν τοῦ Πανεπιστημίου, οὐδ' ἔμεινέ ποτε κλινήρης ὅπως ἐπανορθώσῃ νύκτα ἀγρυπνίας.

* * *

Δὲν ἐφοίτα μετὰ πολλοῦ ζήλου εἰς τὴν πρωϊνὴν λειτουργίαν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα παρημελοῦντο ἐν Ὀξωνίᾳ πλεῖον ἢ σήμερον, ἡμέραν δέ τινα ὁ Γλάδστων ὡς μὴ παραστὰς ἐν πολλαῖς λειτουργίαις κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ ἐπόπτου τοῦ Πανεπιστημίου νὰ γράψῃ ἑκατὸν γραμμάς. Ὁ ἐπόπτης δὲν θὰ ἐπέβαλλε πάντως τὴν τιμωρίαν ταύτην τῷ Γλάδστωνι ἂν εἴξευρεν ὅτι οὗτος ἔμελλε νὰ ὑποστῇ αὐτὴν ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ αὐστηρότητι. Ἦτο συνήθεια παραδεδεγμένη τότε ν' ἀγοράζωνται αἱ γραμμαὶ παρὰ τοῦ ἐπιστάτου ἀντὶ ἡμισείας κορώνας αἱ ἑκατόν, ἐξ οὗ συνεπήγετο ὅτι ὁ πλημμελήσας πράγματι κατεδικάζετο εἰς πρόστιμον 2 σελλινίων καὶ 6 πεννῶν. Αἱ γραμμαὶ ἐν γένει ἐγράφοντο ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν, οἵτινες—αἰσχρὸν εἰπεῖν—ἐτέλουν τὸ ἔργον ἀντὶ ἑνὸς σελλινίου, ἐξασφαλίζοντες οὕτω εἰς τὸν ἐπιστάτην κέρδος 150 τοῖς 100. Ὁ ἐπιστάτης τοῦ Γλάδστωνος,γνοὺς τὸ ἀτύχημά του,παρουσίασεν εἰς αὐτὸν ἕτοιμον καθ' ὅλα τὴν *ἐγγραφήν του ποινήν* ὡς δικαιωματικῶς ἐξ αὐτοῦ ἀπορρεούσης τῆς προμηθείας αὐτῆς, μεγίστη δ' ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς του ὅτε ὁ φοιτητὴς ἀπήντησεν εἰς αὐτόν: «Θὰ τὰς γράψω μόνος μου τὰς ἑκατὸν γραμμάς»,καὶ τὰς ἔγραψε πράγματι διὰ τῆς ὡραιοτέρας αὐτοῦ γραφῆς.

* * *

Τῷ 1831 ὑπέστη ὁ Γλάδστων τὰς διδακτορικὰς αὐτοῦ ἐξετάσεις. Ἡ δοκιμασία αὕτη ἐμπνέει ἀληθῆ πανικὸν τοῖς φοιτηταῖς, διότι τὸ στάδιον αὐτῶν ἐξήρτηται ἐκ τῆς ἐπιτυχίας ἐν ταῖς ἐξετάσεσι ταύταις. Ὁ Γλάδστων ἐπέτυχεν ὑπερεξακοντίσας καὶ αὐτὰς τῶν καθηγητῶν αὐτοῦ τὰς προσδοκίας. Ἐν τῷ αὐτῷ τῶν ἐξετάσεων τμήματι ἔτυχε διπλοῦ «ἐξόχως ἄριστα», ἔν τε ταῖς κλασικαῖς δηλαδὴ σπουδαῖς καὶ ἐν ταῖς θετικαῖς ἐπιστήμαις.

Ὅτι ὁ θρίαμβος ὃν ἤρατο ὁ Γλάδστων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ συνετέλεσε τὰ μάλιστα εἰς τὴν προαγωγὴν αὐτοῦ ἐν τῷ πολιτικῷ σταδίῳ εἶνε ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας. Ὁ κόσμος ἀνήκει εἰς

τούς διαπρέποντας ἐπὶ εὐσταθείᾳ θελήσεως καὶ φιλοπονίᾳ. Τὸ στάδιον τοῦ Γλάδστωνος εἶνε ἀξιοσημείωτον, καθόσον οὗτος ἐπραγμάτωσεν ἐν αὐτῷ τὰς φιλοδοξοτάτας τῶν ὀνειροπολήσεών του, δικαιώσας ἅμα τὰς ἐνθουσιωδεστάτας τῶν φίλων αὐτοῦ προρρήσεις. Ἐν Ὀξωνίᾳ, ὅπως καὶ ἐν Ἔτον, οἱ ἐταστικῶς παρακολουθοῦντες τὴν προοδευτικὴν αὐτοῦ πορείαν ἐπεβεβαίουν ὅτι πάντως θὰ ἐπετύγχανε καὶ ὄντως ἐπέτυχε θαυμασίως. Προσθετέον ὅτι πανταχοῦ ὅθεν διῆλθε ἀνεξιτήλως ἐνεχαράχθη ἡ ἀνάμνησις τοῦ ζωοποιοῦ αὐτοῦ παραδείγματος. Οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο πλεῖον αὐτοῦ ὁ **tenax propositi** τοῦ λατίνου ποιητοῦ· οὐδεὶς ποικιλώτερον διετράνωσεν ὅτι τὸ ποθούμενον δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς καρτερίας.

Α. Κ.

ΑΙ ΑΥΤΟΜΑΤΟΙ ΑΝΑΔΑΣΩΣΕΙΣ

—

Ὁ γηραιὸς Κόττας (**Heinrich Cotta**), ὁ ἱδρυτὴς τῆς ἐν **Tharandt** τῆς Σαξωνίας περιωνύμου δασολογικῆς Ἀκαδημείας καὶ μέγας διδάσκαλος τῆς δασολογίας, ὁ καὶ σκαπανεὺς τῆς ἐπιστήμης τῶν δασῶν ἀποκληθείς, εἶπεν : «Ἂν οἱ »ἄνθρωποι ἐγκαταλίπωσι τὴν γενέτειραν καὶ »μετά τινας αἰῶνας ἐπανακάμψωσιν οἴκαδε, θὰ »εὕρωσι τὰς ἑστίας αὐτῶν κεκαλυμμένας ὑπὸ »δασῶν». Οἱ λόγοι οὗτοι, ὄντες ἐπιτυχεστάτη ἔκφρασις διορατικοῦ φυσιοδίφου, οὐδὲν ἕτερον μαρτυροῦσιν ἢ τὸ διηνεκὲς τῆς δημιουργικῆς τῆς φύσεως δυνάμεως, καθ' ἧς ὅμως κακῇ μοίρᾳ ἀγεννάως ἀντιτάσσεται ὁ καταστρεπτικὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐγωϊσμός. Ἡ μελέτη τῆς πορείας, ἣν ἡ φύσις ἐν τῷ δημιουργικῷ αὐτῆς ἔργῳ ἀκολουθεῖ, κινεῖ μεγάλως τὸ ἐνδιαφέρον. Καὶ ὄντως ἀπείρως ἐκπλήττει ἡ μελέτη τῶν ὑπερφυσικῶν μέσων, δι' ὧν ἡ φύσις ἐπιδιώκει τὴν ἀναδάσωσιν τῆς γηΐνου ἐπιφανείας, μηδὲ τῶν γυμνῶν βράχων ἐξαιρουμένων. Μολονότι διὰ μόνου τοῦ ὀξυγόνου καὶ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος τῆς ἀτμοσφαίρας δύναται, ὅταν συνυπάρχῃ ποσότης τις ὑγρασίας καὶ ἡ ἀπαιτουμένη θερμοκρασία, νὰ ἐπέλθῃ ἡ τελεία σάθρωσις τῶν πετρωμάτων, οὐχ ἧττον ὁ σχηματισμὸς γεωργικοῦ ἐδάφους μόνον τῇ συνεπιδράσει τοῦ φυτικοῦ βασιλείου κατορθοῦται · διότι αἱ διὰ τῆς ἀλληλεπιδράσεως τῶν φυτῶν καὶ τοῦ ἐδάφους προκαλούμεναι φυσικαὶ καὶ χημικαὶ ἐνέργειαι ἐπιταχύνουσι λίαν τῆς σαθρώσεως τὸ ἔργον, τὰ δὲ φυτὰ οὐ μόνον τὴν πρὸς τὴν σάθρωσιν ταύτην ἀναγκαιοῦσαν ὑγρασίαν καὶ θερμότητα παρέχουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ κεκλιμένων ἐδαφῶν μόνα ταῦτα καθιστῶσι δυνατὸν τὸν σχηματισμὸν καὶ τὴν διατήρησιν στρώματός τινος ἐπιπολαίου χρησιμοποιησίμου γῆς. Ὁ λευκὸς καὶ στιλπνὸς βράχος, ὅστις τούτου ἕνεκα ὀλίγον μόνον θερμαίνεται καὶ ἐλαχίστας ῥωγμὰς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας του φέρει, δὲν βραδύνει νὰ καλυφθῇ ὑπὸ μικροσκοπικῶν τινων λειχήνων, δι' ὧν ἡ ἐπιφάνειά του καθισταμένη ἀμαυροτέρα καὶ τραχυτέρα θερμαίνεται εὐκολώτερον· διὰ δὲ τῆς ὑγροσκοπικότητος τῶν λειχήνων τούτων διατηρεῖται σχεδὸν πάντοτε ὑγρός, καὶ διὰ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν ἀποθνησκόντων φυτικῶν μερῶν ὑφίσταται πραγματικὴν σάθρωσιν, καὶ τοιαύτην ὥστε ἐντὸς ὀλίγου ἐπὶ τοῦ διερρωγότος καὶ εὐθρύπτου καταστάντος βράχου ἐμφανίζονται τὰ ἀπαιτητικώτερα βρύα, τούτοις ἕπονται ἕτερα φυτά, χόρτα καὶ θάμνοι, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους τὸ ἔδαφος προπαρασκευασθῇ οὕτως ὥστε νὰ καθίσταται δυνατὴ ἡ βλάστησις τῶν δένδρων, τῶν ἀκαμάτων τούτων σκαπανέων τῆς γεωργίας, δι' ὧν τὸ ἔδαφος προπαρασκευάζεται καταλλήλως πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ φύσις παράγει καὶ σπείρει τὰ σπέρματα μετὰ δαψιλείας ἐκτάκτου, χορηγοῦσα αὐτοῖς καὶ ποικιλώτατα ὄργανα διασπορᾶς, οἷον μεμβρανώδη πτερύγια, ἀκάνθας, ἀγκύλας κ.τ.ξ., δι' ὧν τὰ σπέρματα μεταφέρονται πανταχοῦ, ὅπου αἱ τοπικαὶ καὶ κλιματικαὶ περιστάσεις ἐπιτρέπουσι τὴν βλάστησίν των, ἄνευ κωλυμάτων, καὶ λαμβάνουσιν οὕτω τὰ φυτὰ τὴν μεγίστην δυνατὴν ἐπέκτασιν εἰς πάντας τοὺς σταθμούς, ἐν οἷς αἱ συνθῆκαι τῆς βλαστήσεως καὶ τῆς ζωῆς συνυπάρχουσιν. Ἔτι δὲ ἡ φύσις δὲν ὑπολογίζει ἔτη, ὡς πράττει ὁ βραχύβιος καὶ εἰς βραχυχρόνια ἀποτελέσματα περιωρισμένος ἄνθρωπος, ἀλλ' ὅ,τι δὲν κατορθοῖ ἐντὸς μιᾶς δεκαετίας, τὸ συμπληροῖ ἐντὸς πέντε ἢ δέκα δεκαετιῶν. Καὶ ὄντως ἡ ἐποχὴ τῆς ὡριμότητος τῶν σπερμάτων καὶ τὸ σύνολον τῶν ἀτμοσφαιρικῶν φαινομένων τῶν συντελούντων εἰς τὴν βλάστησιν κατὰ τὴν ἀνέλιξιν μακρῶν χρονικῶν διαστημάτων ποικίλλουσι τόσον, ὥστε πάντοτε σχεδὸν παρουσιάζονται εὐνοϊκαὶ περιστάσεις διὰ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ φυτόν.

Ὅπως ὁ ἀναγνώστης σχηματίσῃ μικράν τινα ἰδέαν τῆς δαψιλείας ἐν τῇ παραγωγῇ τῶν σπερμάτων, ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ μικρὸς κῶνος τῆς κλήθρας (σκλῆθρο) ἐμπεριέχει περὶ τὰ ἑκατὸν τοὐλάχιστον ἀνεπτυγμένα σπέρματα· δηλαδὴ ἓν δένδρον κλήθρας δύναται νὰ παράξῃ κατὰ μέσον ὅρον περὶ τὸ ἓν ἑκατομμύριον σπέρματα, ὧν, εἰς τὰς πλείστας περιπτώσεις, οὐδὲ κἂν ἓν βλαστάνει. Μετὰ τῆς αὐτῆς δαψιλείας ὡριμάζουσι καὶ διασπείρουσι τὰ οἰκεῖα σπέρματα τὰ πλεῖστα τῶν δένδρων καὶ θάμνων.

Τὸ ῥεῦμα τοῦ ἀνέμου, ἀναλόγως τῆς ἐντάσεώς του, συμπαρασύρει τὰ ὡριμάζοντα σπέρματα τῆς πεύκης, τῆς πτελέας καὶ τῶν λοιπῶν δένδρων καὶ μεταφέρει αὐτὰ εἰς μεμακρυσμένας ἀποστάσεις· ἐντεῦθεν δ' ἐξηγεῖται ἡ

Digitized by Google

ἐμφάνισις δένδρων τινῶν εἰς μέρη ὅπου οὐδ' ἴχνος τοιούτων ἀπαντᾷ κατὰ τὴν περίχωρον. Τὰ ἐλαφρὰ ταῦτα σπέρματα μεταφερόμενα ἐκεῖ καὶ πίπτοντα ἐπὶ ἐδάφους ὑγροῦ ἢ κεκαλυμμένου ὑπὸ βρύων, βλαστάνουσιν εὐκόλως, ὅπως ὡσεπιτοπλεῖστον συμβαίνει εἰς πάντα τὰ σπέρματα, τὰ ἀπαιτοῦντα μόνον ὑγρασίαν καὶ οὐδεμίαν κάλυψιν.

Τὰ βαμβακώδη σπέρματα τῆς λεύκης καὶ τῆς ἰτέας ὡριμάζουσι μὲν ταχέως, ἀλλ'ἡ βλαστητικὴ αὐτῶν δύναμις μόλις ἑβδομάδας τινὰς διατηρεῖται. Τὰ σπέρματα ὅμως ταῦτα ὡριμάζουσιν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν τὰ ὕδατα ἀποσύρονται καὶ ἀφίνουσι τὸ ἔδαφος ὑγρόν. Τὸ σπέρμα λοιπὸν τῶν δένδρων τούτων μὴ χρῆζον καλύψεως καὶ δεόμενον μόνον ὑγρασίας δὲν βραδύνει τάχιστα νὰ βλαστήσῃ καὶ νὰ σχηματίσῃ νεόφυτα ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ἐδάφους.

Οἱ δρυποειδεῖς καρποὶ οἱ ἔχοντες σπέρμα σκληρὸν ὡς λίθον καὶ οἵτινες φυτευόμενοι ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ ἀνθρώπου δυσκόλως βλαστάνουσι, τρώγονται οἱ μὲν ἐπὶ τῶν δένδρων ὑπὸ τῶν πτηνῶν, οἱ δὲ ἀποπίπτοντες ὑπ' ἄλλων ζώων. Ἐν τῷ στομάχῳ τῶν πτηνῶν καὶ τῶν λοιπῶν ζώων τὸ σκληρὸν τοῦ σπέρματος περικάλυμμα προπαρασκευαζόμενον ὑπὸ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ κάλλιον ἢ διὰ τῆς χειρὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίπτον μετὰ τῆς κόπρου εἰς τὴν γῆν βλαστάνει εὐχερέστατα καὶ ἀναπτύσσεται λίαν ταχέως. Ἡ ὄα (σουρβιά), ἡ κράταιγος (μαυραγκαθιὰ) καὶ πλεῖστοι ἄλλοι θάμνοι οἱ προηγούμενοι συνήθως τῶν δασῶν ἢ ἐντὸς αὐτῶν ἀπαντῶντες, οὐδέποτε φυτεύονται τεχνητῶς καὶ ὅμως πανταχοῦ βλαστάνουσιν.

Ἡ κοινὴ ἄρκευθος (**juniperus communis**) ἡ κοινῶς κέδρο καλουμένη, ὁ σκαπανεὺς οὗτος τοῦ μὴ περιέχοντος ὀργανικὸν χοῦν ἐδάφους, πολλαπλασιάζεται κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον διά τινος εἴδους κίχλης (**turdus pilaris**).

Τὰ σκληρὸν περικάλυμμα φέροντα σπέρματα τοῦ γαύρου, τῆς μελίας κ.τ.ξ. πίπτουσιν ἀφθονώτατα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους,ἀλλὰ σπανίως εὑρίσκουσι τὰς περιστάσεις εὐνοϊκὰς ὅπως βλαστήσωσιν. Ἀλλ' ὅταν τὸ σπέρμα τύχῃ νὰ πέσῃ μεταξὺ φύλλων, βρύων, ἢ ῥωγμῶν τοῦ ἐδάφους, τὰ ἀτμοσφαιρικὰ φαινόμενα πραγματοποιοῦσι τὴν βλάστησιν τοῦ οὕτω προστατευομένου σπέρματος καὶ μετὰ πολλῶν ἐτῶν παρέλευσιν, (διότι τὰ σπέρματα τοῦ δένδρου τούτου διατηροῦσιν ἐπὶ ἔτη τὴν βλαστητικὴν αὐτῶν ἱκανότητα). Τὸ σπέρμα οὐδέποτε σπείρεται ἐν τῷ δάσει καὶ ὅμως πάντα ταῦτα τὰ εἴδη τῶν δένδρων πανταχοῦ φύονται.

Ἐξετάζων τις μετ' ἐρευνητικοῦ ὄμματος γυμνὰ δασῶν καὶ θάμνων, ἀλλ' ὑπὸ χόρτων καὶ βρύων καὶ ὀργανικοῦ χοὸς καλυπτόμενα ὑψώματα καὶ λόφους, συχνότατα ἀνευρίσκει ἴχνη βλαστανόντων δένδρων, ἀλλ' ἡ ἀξίνη, τὰ βοσκήματα,καὶ ἰδίως ἡ πάντα θάμνον καταστρέφουσα ξυλοφάγος αἴξ κωλύουσι τὴν ἀνάπτυξιν τῶν βλαστημάτων τούτων. Ὁ δὲ ἄπληστος καὶ ἐγωϊστὴς ἄνθρωπος, τὸ ἀτομικόν του συμφέρον τοῦ κοινοῦ προτάσσων, ματαιοῖ καὶ ἐκμηδενίζει τὴν δραστηριότητα ταύτην τῆς φύσεως.

Ἐπὶ ὑψηλῶν καὶ ἀποτόμων βράχων, ἐπὶ ἐρειπίων κτιρίων ἐγκαταλελειμμένων καὶ ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου κατεστραμμένων καὶ ἐπὶ τῶν πύργων αὐτῶν βλέπομεν τὴν πτελέαν, τὴν πεύκην,τὴν ἀμυγδαλῆν καὶ πλεῖστα ἄλλα φυτά, ὧν τὰ σπέρματα ὁ ἄνεμος ἐκόμισεν ἐκεῖ, συνεπείᾳ εὐνοϊκῶν ἀτμοσφαιρικῶν περιστάσεων, νὰ βλαστάνωσι καὶ αὐξάνωσιν. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἀπεπειρᾶτο νὰ σπείρῃ ἐκεῖ τὸ σπέρμα, μάτην θὰ ἐκοπίαζε, καὶ τάχιστα θὰ κατεβάλλετο ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ θὰ ἀπηλπίζετο περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἀποπείρας του. Ἀλλ' ἡ τὰ σπέρματα καὶ τὰ ἔτη μὴ ὑπολογίζουσα φύσις κατορθοῖ τὰ πάντα. Πανταχοῦ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πετρωδῶν ἐρήμων, εἰς τὰ μέρη ὅπου ἡ ὁρμὴ τῶν ἀνέμων δὲν ἐξικνεῖται, καὶ ὅπου ἐντὸς τῶν ῥωγμῶν τῶν βράχων ἐναπετέθη ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ὀλίγη ποσότης γῆς βλαστάνουσι θάμνοι, οἵτινες, ἂν τύχῃ νὰ διαφύγωσι τὴν ἀξίνην τοῦ ἀκορέστου ἀνθρώπου καὶ τοὺς ἀνηλεεῖς ὀδόντας τῆς παμφάγου αἰγός, αὐξάνουσι καὶ μεγεθύνονται.

Εἶνε λοιπὸν δυνατὴ ἡ ἀναδάσωσις τῶν ὀρέων τῆς Ἑλλάδος; Ἀπαντῶμεν: Ναί, εἶνε δυνατή, διότι καὶ ὑπὸ τὸν ἑλληνικὸν οὐρανὸν οὐ μόνον τὰ ἀνωτέρω λαμβάνουσι χώραν,ἀλλὰ καὶ ἡ βλάστησις εἶνε τόσον δραστηρία, ὥστε ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου δύναται νὰ παραγάγῃ θαυμάσια. Ἀλλ' ὅπως ἐπέλθῃ τοιοῦτον ἀποτέλεσμα ἀπαιτεῖται α) ἀπαγόρευσις τῆς καταστροφῆς τῶν προστατευτικῶν θάμνων καὶ β') ἐξορία τῶν αἰγῶν. Τούτων κατορθωθέντων τὰ κατ' ἔτος ἀπὸ τῶν θάμνων ἀποπίπτοντα φύλλα βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἀποσυντιθέμενα σχηματίζουσι τὸν ἀπαιτούμενον ὀργανικὸν χοῦν, δι' οὗ καὶ μόνου προπαρασκευάζεται τὸ ἔδαφος πρὸς ὑποδοχὴν καὶ ἔκθρεψιν σπερμάτων δένδρων δυναμένων νὰ ἀποτελέσωσι δάση τοιαῦτα οἷα ἦσαν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους τὰ καλύπτοντα τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος, ἥτις, περιβαλλομένη τότε ὑπ' ἐξαισίων φυσικῶν καλλονῶν καὶ ἔχουσα κλῖμα εὐκραέστατον, ἐκέκτητο τὴν δύναμιν νὰ γεννᾷ τοὺς ἀθανάτους γίγαντας προγόνους τῶν σημερινῶν νάνων· διότι κατὰ τὸν Νέστορα τῶν νεωτέρων φυσιολόγων Ἀλέξανδρον Οὐμβόλδον:

Die Formen der Gewächse bestimmen die Gestaltung und Physiognomie der Landschaft und diese hinwieder hat Einfluss auf die mo-

Digitized by Google

ralische Stimmung der Voelker. Διὸ δὲν πρέπει νὰ ἐκπληττώμεθα, ἂν ἡ Ἑλλὰς νῦν συληθεῖσα καὶ ἀπογυμνωθεῖσα τοῦ φυσικοῦ αὐτῆς κόσμου καὶ αὐχμηρὰ καταστᾶσα δὲν γεννᾷ πλέον τὰ μεγαλοφυῆ ἐκεῖνα πνεύματα τὰ ἐκπλήξαντα τὸν σύμπαντα κόσμον. Εὐτυχῶς ἡ σπουδαιότης τῶν δασῶν ἤρξατο κάπως ἐννοουμένη ὑπὸ τῆς ὑγιοῦς τοῦ ἔθνους μερίδος, ὥστε ὑπάρχει ἐλπίς, ὅτι ἐντὸς βραχέος χρόνου θὰ ἔχωμεν καὶ νομοθέτημα περὶ δασῶν, ἄξιον λαοῦ διεκδικοῦντος δικαιώματα ἐκπολιτιστοῦ τῆς Ἀνατολῆς.

N. Χλωρος
ἐπιθεωρητὴς τῶν δασῶν.

Ο ΒΕΣΟΥΒΙΟΣ ΚΑΙ Η ΙΣΧΙΑ

Κατὰ τὰς ἡφαιστειώδεις χώρας, ὧν ὁ Βεσούβιος εἶνε ἡ κυρία ἑστία, βλέπομεν παράδειγμα ἀξιοσημειώτου ἠρεμίας ἀπατηλῆς, ἣν συνεχῶς ἐπιδεικνυνται ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους τὰ ἡφαίστεια. Ἀγνοεῖται ἐπὶ πόσους ὁ Βεσούβιος αἰῶνας πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως διετέλεσεν ἐν ἠρεμίᾳ, ἀλλ' εἶνε βέβαιον ὅτι τὸ ἡφαίστειον τοῦτο δὲν ἔδωκε ποσῶς σημεῖα ἐνεργείας ἀπὸ τῆς εἰς τὴν νότιον Ἰταλίαν ἐγκαταστάσεως τῆς πρώτης ἑλληνικῆς ἀποικίας. Καὶ ὁ μὲν Στράβων ἀνεγνώριζεν ὅτι ἦτο ὄρος ἡφαίστειον, ἀλλ' ὁ Πλίνιος δὲν συμπεριελάμβανε τοῦτο ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἐνεργῶν ἡφαιστείων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν δ' ἐκείνην ὁ Βεσούβιος ὅλως διάφορος ἐφαίνετο ἢ νῦν. Ἀντὶ δύο κορυφῶν, ἃς ἤδη βλέπομεν, ὑπῆρχε μία μόνον, πεπιεσμένη κατὰ τὸ ἄκρον, ἔνθα ἐδηλοῦτο ἡ θέσις ἀρχαίου κρατῆρος. Αἱ εὔφοροι τοῦ ὄρους κλιτύες ἐκαλύπτοντο ὑπὸ καλῶς κεκαλλιεργημένων ἀγρῶν, καὶ αἱ ἀκμάζουσαι πόλεις Πομπηΐα, Ἡράκλειον καὶ Σταβίαι ἀνυψοῦντο κατὰ τὰς ὑπωρείας ἐφησυχάζουσαι. Ἡ ἰδέα δὲ κινδύνου τινὸς τόσον ὀλίγον παρουσιάζετο εἰς τῶν ἀνθρώπων τὸ πνεῦμα ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐποχῇ, ὥστε αἱ χιλιάδες τῶν δούλων, τῶν κακούργων καὶ τῶν πειρατῶν, οἵτινες κατὰ στίφη ὑπὸ τὴν τοῦ Σπαρτάκου σημαίαν ἐφέροντο, αὐτὸν τὸν κρατῆρα τοῦ ὄρους ὡς καταφύγιον ἐξελέξαντο.

Καίτοι δ' ἐν ἠρεμίᾳ ὁ Βεσούβιος διετέλει, ἡ γειτνιάζουσα χώρα οὐδαμῶς ἐφησύχαζεν. Ἡ νῆσος Πιθηκοῦσα (ἡ σημ. Ἰσχία) ὑπὸ κλονισμῶν φοβερῶν καὶ συνεχῶν διεσείετο. Λέγεται μάλιστα ὅτι ἡ Προχύτη (ἡ σημ. **Procida**) ἐν μεγίστῃ τινὶ δονήσει ἀπεσπάσθη τῆς Πιθηκούσης, καίτοι ὁ Πλίνιος ἐκ τοῦ προχέω τὴν λέξιν παράγων, φρονεῖ, ὅτι ἡ νῆσος αὕτη ἐσχηματίσθη ἐκ τῆς προχεομένης λάβας κατά τινα τῆς Ἰσχίας ἔκρηξιν. Εἶνε ἐν τούτοις πολὺ πιθανώτερον ὅτι ἡ νῆσος ἐσχηματίσθη ἐκ τῶν ὑποθαλασσίων ἐκρήξεων, ὧν ἄλλως νέον ἔχομεν παράδειγμα ἐν τῷ κατὰ τὸ 1866 σχηματισμῷ τῶν παρὰ τὴν Θήραν ἡφαιστειωδῶν νήσων.

Αἱ τῆς Πιθηκούσης ἐκρήξεις τοσοῦτον ἦσαν ἰσχυραί, ὥστε πολλαὶ ἀποικίαι ἑλληνικαί, πειραθεῖσαι νὰ ἐγκαταστῶσιν ἐπὶ τῆς νήσου, ἐβιάσθησαν νὰ ἐγκαταλίπωσιν αὐτήν. Κατὰ τὸ ἔτος 380 π. Χ. οἱ ὑπὸ τὸν τύραννον τῶν Συρακουσῶν Ἱέρωνα ἄποικοι, οἵτινες καὶ ὀχύρωμα ἐπὶ τῆς Πιθηκούσης εἶχον κατασκευάσῃ, ἐδιώχθησαν ὑπό τινος ἐκρήξεως. Ἀλλὰ τὰ μόνα τοῦ κινδύνου αἴτια δὲν ἦσαν αἱ ἐκρήξεις. Ἀτμοὶ δηλητηριώδεις, οἵους συνεχῶς τὰ ἡφαίστεια ἀναπέμπουσι μετὰ τὰς ἐκρήξεις, φαίνεται ὅτι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνὰ τὰς εὐρείας τῆς Πιθηκούσης ἐκτάσεις ἀνεδίδοντο, ἀκατοίκητον καθιστᾶσαι τὴν νῆσον.

Ἡ ὀνομαστὴ λίμνη **Averne** ἦτο πλησιεστέρα ἔτι τῷ Βεσουβίῳ. Λέγεται δ' ὅτι τὸ ὄνομα ταύτης εἶνε παραφθορὰ τῆς λέξεως *ἄορνος*, σημαινούσης τόπον ἄνευ ὀρνέων, ἐπειδὴ αἱ τῶν ὑδάτων τῆς λίμνης πνιγηραὶ ἀναθυμιάσεις διέφθειρον πάντα τὰ ἄνωθεν αὐτῆς διερχόμενα πτηνά. Αἱ δηλητηριώδεις ὅμως ἰδιότητες αἱ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων τῇ λίμνῃ ταύτῃ ἀποδιδόμεναι εἶνε λίαν ἀμφίβολοι. Ἡ λίμνη σήμερον εἶνε γειτνίασις ὑγιεινὴ καὶ εὐάρεστος ὑπὸ πτηνῶν συχναζομένη διαφόρων, ἅτινα ἀκινδύνως τῇ ἐπιφανείᾳ τῶν ὑδάτων προσίπτανται. Ἀναμφιβόλως ἡ **Averne** καλύπτει τὸν κρατῆρα ἐσβεσμένου ἡφαιστείου. Πιθανὸν δ' ὅτι τὸ ὄνομα «**atri janua Ditis**» ἔλαβε, διότι πολὺν χρόνον μετὰ τὴν τοῦ ἡφαιστείου ἀπόσβεσιν ἐξήνεγκεν ἀτμούς, τοσοῦτον τοῖς ζώοις ἐπιβλαβεῖς, ὅσον καὶ τὰ ὑπὸ τῆς ἐν Κουΐτῳ λίμνης **Quilotoa** ἐν ἔτει 1797 ἐκπεμπόμενα πνιγηρὰ ἀέρια, τὰ ποίμνια ὅλα δηλητηριάσαντα, ἢ τοσοῦτον καταστρεπτικούς, ὅσον αἱ κατὰ τὸ 1730 πάντα τὰ ζῶα τῆς νήσου Λαγκερότου, μιᾶς τῶν Καναρίων, ἀποπνίξασαι δηλητηριώδεις ἀναθυμιάσεις.

Ἐν ᾧ δὲ χρόνῳ ἡ Ἰσχία ἐν πλήρει διετέλει ἐνεργείᾳ, οὐ μόνον ὁ Βεσούβιος ἐφησύχαζεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ Αἴτνη ἐφαίνετο κατὰ σμικρὸν σβεννυμένη, διὸ καὶ ὁ Σενέκας ἐν τοῖς σχεδὸν ἐσβεσμένοις ἡφαιστείοις κατατάσσει αὐτήν. Βραδύτερον ἄλλος τις συγγραφεὺς διετείνετο ὅτι τὸ ὄρος κατεκάθητο, καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου οἱ ναυτικοὶ δὲν ἠδύναντο νὰ βλέπωσιν αὐτὸ ἐκ συντομωτέρας ἢ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἀποστάσεως. Ἐν τοῖς τελευταίοις ἐν τούτοις χρόνοις ἔσχομεν ἐκρήξεις τῆς Αἴτνης ἐξισουμένας καὶ ὑπερβαλλούσας μάλιστα τὰς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων μνημονευομένας.

Δὲν θὰ πειραθῶ ν' ἀποδείξω ἐνταῦθα ὅτι ὁ Βεσούβιος καὶ ἡ Αἴτνη εἶνε τοῦ αὐτοῦ ἡφαιστειώδους συστήματος, καίτοι πλείστους ἔχει

Digitized by Google

τις λόγους πρὸς ὑποστήριξιν τοιαύτης ὑποθέσεως, καὶ ἔτι πλέον ὅτι πᾶσαι αἱ ὑποχθόνιοι ἐνέργειαι αἱ κατὰ καιροὺς τὰ ἑαυτῶν ἐπενεγκοῦσαι ἀποτελέσματα ἐφ' ἁπάσης τῆς ἀπὸ τῶν Καναρίων μέχρι τῶν Ἀζορῶν ἐκτεινομένης χώρας διὰ τῆς Μεσογείου καὶ μέχρι τῆς Συρίας αὐτῆς ἀνήκουσιν εἰς τὸ αὐτὸ μέγα κέντρον ἐσωτερικῆς δυνάμεως. Ἀλλ' ὅμως εἶνε βέβαιον ὅτι ὁ Βεσούβιος καὶ ἡ Ἰσχία κοινὴν ἔχουσι τὴν ἀρχήν.

Εἴδομεν ὅτι, καθ' ὃν χρόνον ὁ Βεσούβιος ἐκοιμᾶτο, ἡ Ἰσχία ὑπὸ πολυαρίθμων κατεταράσσετο δονήσεων. Ἀλλὰ δὲν ἀπεῖχεν ὁ χρόνος καθ'ὃν ὁ Βεσούβιος ὤφειλε ν' ἀναλάβῃ τὰ φυσικὰ αὐτοῦ καθήκοντα καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ ἡφαιστιώδους τῆς νεαπολίτιδος χώρας συστήματος, μετὰ τοσοῦτον μείζονος ἐνεργείας, ὅσον πλείονα χρόνον εἶχεν ἐφησυχάσῃ.

Ἐν ἔτει 63 μ. Χ. ἰσχυρὸς ἐγένετο περὶ τὸν Βεσούβιον σεισμός, ὅστις ἐν μέρει τὰς γείτονας καταστρέψας πόλεις πολυάριθμα ἐποίησε θύματα. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ ταύτης συνέβαινον κατὰ διαλείμματα ἐπὶ ἑκκαίδεκα ἔτη κλονισμοὶ τοῦ ἐδάφους ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον βίαιοι, ἕως οὗ καταφανὲς ἐγένετο ὅτι εἰς τὸ κύριον κέντρον τὸ ἐσωτερικὸν πῦρ ἐπανήρχετο. Ἀλλ' ἡ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον τὴν ἔξοδον τῶν ἐκρηκτικῶν ὑλῶν κωλύσασα ἔμφραξις δὲν κατενικήθη εὐκόλως· κατὰ μῆνα δ' Αὔγουστον μόλις τοῦ ἔτους 79 ὁ ὑπερκείμενος ὄγκος ἐρρίφθη ἐκτὸς τοῦ κρατῆρος μετὰ πολλοὺς καὶ βιαίους ἀγῶνας. Ὁ κρατὴρ ἐξηρεύγετο βράχους, τέφρας, λάβαν καὶ σκωρίας εἰς ἀπόστασιν πολλῶν λευγῶν κύκλῳ τοῦ Βεσουβίου.

Κατὰ τὴν ἰσχυρὰν ταύτην ἔκρηξιν ὁ Βεσούβιος ἐξήμεσε μικροὺς λίθους, ἄμμον, τέφραν καὶ ἀρχαίας λάβας συντρίμματα, νέα ὅμως λάβα οὐδαμῶς ἔρρευσεν ἔξω τοῦ κρατῆρος. Φαίνεται δ' ὅτι καὶ κατὰ τὰς ἐπακολουθησάσας ἐξ ἐκρήξεις εἰς διάστημα δέκα αἰώνων ἐκροὴ λάβας δὲν ἐγένετο. Ἐν ἔτει 1036 μόνον ἐξέπεμψεν ὁ Βεσούβιος τοιαύτην ὕλην. Τρισκαίδεκα ἔτη βραδύτερον νέα ἐγένετο ἔκρηξις, διελθόντων κατόπιν ἐτῶν ἐνενήκοντα ἄνευ διαταράξεως καὶ μετὰ ταῦτα μακροῦ εἰσέτι διαλείμματος 168 ἐτῶν. Ἀναφέρεται δ' ὅτι κατὰ τὸ 1198 ὁ κρατὴρ τῆς λίμνης **Solfatare** διετέλεσεν ἐν ἐκρήξει καὶ ὅτι ἡ Ἰσχία ἐπὶ περίοδον 1400 ἐτῶν τοὐλάχιστον ἠρεμοῦσα ἤρξατο πάλιν ἐνεργοῦσα ὡς πρότερον. Ἐπὶ ἔτος καὶ πλέον σεισμοὶ τὴν νῆσον ταύτην ἀνάστατον ἐποίουν, ἕως οὗ ἡ παθοῦσα χώρα διὰ τῆς πρὸς τὰ ΝΑ τῆς Ἰσχίας ἐκρήξεως νέου κρατῆρος, ἀνεκουφίσθη. Ὁ σχηματισθεὶς τότε ἐκ λάβας ποταμὸς ἐρρίφθη κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν θάλασσαν εἰς ἀπόστασιν 3200 μέτρων περίπου. Δύο δὲ μῆνας διήρκεσεν ἡ τρομερὰ ἔκρηξις αὕτη, μέγας ἀριθμὸς οἰκημάτων κατεστράφη, καίτοι δ' οἱ κάτοικοι δὲν ὑπεχρεώθησαν νὰ καταλίπωσιν ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τὴν νῆσον, ἐβιάσθησαν ἐν τούτοις ἐν μέρει νὰ μετοικήσωσι.

Μετὰ δὲ τὴν κατὰ τὸ 1036 ἔκρηξιν τοῦ Βεσουβίου τρεῖς αἰῶνες καὶ τέταρτον παρῆλθον, καθ' οὓς μία μόνον ἐγένετο ἀσήμαντος ἔκρηξις (1500). Παρετηρήθη δὲ λέγει ὁ **Sir Charles Lyell** ὅτι κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο τῆς ἠρεμίας διάστημα ἡ Αἴτνη ἦτο λίαν ἐνεργός, πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς ὑποθέσεως ὅτι τὸ μέγα τῆς Σικελίας ἡφαίστειον δυνατὸν νὰ χρησιμεύσῃ ἐνίοτε ὡς ὀχετὸς πρὸς ἐκροὴν τῶν ῥευστῶν καὶ τῆς λάβας.

Ἀλλ' ἡ ἀσυνήθης τῆς Αἴτνης ἐνεργητικότης δὲν ἦτο τὸ μόνον φαινόμενον, ὅπερ ἐδήλου ὅτι ἡ ἠρεμία τοῦ Βεσουβίου δὲν ἔπρεπε νὰ θεωρῆται ὡς κατάστασις ἡσυχίας ὁλοκλήρου τοῦ ἡφαιστειώδους συστήματος. Κατὰ τὸ 1538 νέον ἀνυψώθη ἐξαίφνης ὄρος κατὰ τὸ Φλεγραῖον πεδίον . . . Αἱ μέχρις ἡμῶν δὲ διασωθεῖσαι περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ νέου τούτου ὄρους διηγήσεις δὲν εἶνε ἄνευ ἐνδιαφέροντος. Ὁ **Falconi**, γράφων κατὰ τὸ 1538, ἀναφέρει ὅτι σεισμοὶ πολλοὶ συνέβησαν κατὰ τὰ δύο πρὸ τῆς ἐκρήξεως ἔτη, καὶ ὅτι τῇ προτεραίᾳ τῆς ἐκρήξεως καὶ τῇ πρὸ ταύτης ἡμέρᾳ εἴκοσι καὶ πλέον τιναγμοὶ ἐγένοντο αἰσθητοί. Ἤρξατο δ' ἡ ἔκρηξις αὕτη τῇ 17/29 Σεπτεμβρίου, Κυριακῇ, περὶ τὴν πρώτην τῆς πρωίας ὥραν. Φλόγες μεταξὺ τῶν θερμῶν λουτρῶν καὶ τῆς **Tripergola** ἐφάνησαν· ἐν βραχεῖ δὲ τοσοῦτον ἐπετάθη τὸ πῦρ, ὥστε ἐσχίσθη ἡ γῆ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος καὶ ποσότητες τέφρας καὶ κισσήρεως ἀνάμικτοι ὕδατι ἐφ' ἁπάσης τῆς χώρας ἐξεσφενδονήθησαν. Τὴν ἐπομένην πρωίαν οἱ κάτοικοι τῶν **Pouzzoles** φεύγοντες τὸν θάνατον περίφοβοι κατέλιπον τὰς ἑαυτῶν κατοικίας, κεκαλυμμένας ἤδη ὑπὸ τῆς μελαίνης ἐκείνης καὶ πηλώδους βροχῆς, ἥτις ἐξηκολούθει ὅλην πίπτουσα τὴν ἡμέραν. Καὶ οἱ μὲν τὰ ἑαυτῶν τέκνα εἰς τὰς ἀγκάλας φέροντες, ἄλλοι δὲ μετὰ τῶν ὑπαρχόντων εἰς Νεάπολιν διεσώζοντο. Ἡ θάλασσα εἶχεν ἀποσυρθῆ τῆς ἀκτῆς, εὐρεῖαν ξηρᾶς ἔκτασιν καταλείπουσα· καὶ ἡ παραλία δ' ἐφαίνετο σχεδὸν ὡς ξηρὰ ἕνεκα τῆς μεγίστης ποσότητος τέφρας καὶ κισσήρεως τῆς ὑπὸ τοῦ ἡφαιστείου ἐκεῖ ἐκριφθείσης.

Πᾶσα αὕτη ἡ χώρα διετέλεσεν ἐν ἠρεμίᾳ ἔπειτα ἐπὶ αἰῶνα σχεδόν. Πέντε δ' εἰσέτι παρῆλθον περίπου αἰῶνες ἄνευ μεγάλης καὶ αὐτοῦ τοῦ Βεσουβίου ἐκρήξεως· τὸ ἡφαίστειον ἐφαίνετο ὅτι σβέννυται. Ὁ ὀλίγον δὲ πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ 1631 ἐπισκεφθεὶς τὸν Βεσούβιον **Bracini** περιέγραψε τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κρατῆρος διὰ φράσεων συμφωνουσῶν πρὸς περιγραφὴν προγενεστέραν τοῦ 79. Ὁ κρατὴρ εἶχε πέντε μιλ-

Digitized by Google

λίων περιφέρειαν καὶ χιλίων περίπου βημάτων βάθος· τὰ πλάγια αὐτοῦ ἐκαλύπτοντο ὑπὸ θάμνων καὶ εἰς τοὺς πρόποδας ἐξετείνετο πεδιάς, ἐνῇ τὰ ποίμνια ἐνέμοντο. Κάπροι ἐφώλευον ἐν τῷ ὑλώδει μέρει, κατά τινα δὲ θέσιν τῆς πεδιάδος ὑπὸ τέφρας κεκαλυμμένης, τρία μικρὰ εὑρίσκοντο ἕλη, ὧν τὸ μὲν εἶχε θερμὸν καὶ πικρὸν τὸ ὕδωρ, τὸ δὲ ἕτερον καὶ τοῦ θαλασσίου μᾶλλον ἁλμυρόν, καὶ τὸ τρίτον, θερμὸν μέν, ἀλλ' ἄχυμον. Κατὰ τὸ ἔτος ὅμως 1631 τὸ ὄρος ἐξετίναξε μακρὰν τὸ ἐκ βράχων καὶ τέφρας ἐπικάλυμμα τοῦτο, τὰ δάση καὶ νομὰς ὑποβαστάζον. Ἑπτὰ ῥεύματα λάβας τοῦ κρατῆρος ἐξέρρευσαν, τὰ πάντα ἐν τῇ πορείᾳ καταθάπτοντα καὶ πυρπολοῦντα. Ἡ ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἡρακλείου ἐκτισμένη Ῥεσίνα ὑπὸ κύματος λάβας κατεκάη πᾶσα. Δυνατοὶ δ' ὄμβροι, ἀποτέλεσμα τῆς συμπυκνώσεως τῶν κατὰ τὴν ἔκρηξιν ἐκφυγόντων ὑδατωδῶν ἀτμῶν, τοσαύτας ἐπήνεγκον καταστροφάς, ὅσας καὶ τὰ τῆς λάβας κύματα, καθόσον ἐπὶ τοῦ κωνοειδοῦς ὄρους καταπίπτοντες παρέσυρον σωροὺς τέφρας καὶ ἡφαιστειογενοῦς κονιορτοῦ, ποταμοὺς ἐκ πηλοῦ ἱκανῶς παχέος—ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα «λάβα ὑδατώδης»—σχηματίζοντες.

Πέντε καὶ τριάκοντα ἐτῶν διάστημα παρῆλθε πρὸ τῆς ἐπιγενομένης ἐκρήξεως. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1666 ἔχομεν σειρὰν ἐκρήξεων συνεχῶν· διότι τὸ ὄρος δὲν διετέλεσε σχεδὸν ἐν ἠρεμίᾳ ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου ἐπὶ δέκα συνεχῆ ἔτη, ἀφ' οὗ καὶ δύο μάλιστα συνέβαινον ἐνίοτε ἐκρήξεις ἐν διαστήματι μηνῶν τινων. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ Νέου ὄρους (**Monte Nuovo**) οὐδεμία ἐγένετο ἡφαιστειώδης διατάραξις κατὰ τὴν τῆς Νεαπόλεως χώραν, ἐκτὸς τοῦ Βεσουβίου. Καὶ ἠδύνατο μέν τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι καὶ κατὰ τοὺς δύο τελευταίους αἰῶνας συνεχὴς σειρὰ τῶν τοῦ Βεσουβίου ἐκρήξεων ἦν ἱκανὴ ἵν' ἀνακουφίσῃ τὴν χώραν, ἧς τὸ ἡφαίστειον τοῦτο εἶνε ὁ κυριώτερος ἀγωγός. Ἀλλ' ὁ μέγας τῆς Ἰσχίας σεισμὸς δεικνύει ἡμῖν ὅτι τὰ πράγματα εὑρίσκονται ἐν τῇ αὐτῇ σήμερον, ἐν ᾗ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χρόνων καταστάσει.

[Astronomie Populaire] М. Λ. Βιστης.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐν ξενοδοχείῳ τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ.

Ὁ κ. Π* κατέρχεται ἵνα ἀναχωρήσῃ, ὁ δὲ ὑπηρέτης φέρει τὸν σάκκον του μέχρι τῆς θύρας καὶ περιμένει τὸ σύνηθες φιλοδώρημα. Ὁ Π*, ὅστις εἶνε ἐχθρὸς τῶν φιλοδωρημάτων, δίδει εἰς τὸν ὑπηρέτην ἓν δεκάλεπτον.

Ὁ ὑπηρέτης. — Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε· μοῦ φαίνεται πῶς ἐκάμετε λάθος.

Ὁ Π.* — Λάθος ; Ὄχι, δὲν ἔκαμα λάθος. Ἐγὼ δὲν δίδω ποτὲ ὀλιγώτερα !

* * *

Ἡ κυρία πρὸς τὸν ὑπηρέτην :

— Γιάννη, ὑπῆγες εἰς τὸ Σολωνεῖον πού σ' ἔστειλα νὰ ἰδῇς ἂν εἶνε 'κεῖ ὁ ἀφέντης σου νὰ τὸν φωνάξῃς ;

— Μάλιστα, κυρία, ἐπῆγα, ἀλλὰ δὲν τὸν ηὗρα. Μὰ ἐγὼ τὸ ἤξευρα καὶ προτήτερα πῶς δὲ θὰ τὸν εὕρω ἐκεῖ, γιατὶ περνῶντας ἀπ' τὴ Λέσχη τὸν εἶδα μιὰ στιγμὴ ποὺ πρόβαλε 'ς τὸ παράθυρο !

* * *

Ἐρωτᾷ τις προχθὲς τὸν Ἀγαθόπουλον :

— Ἐπῆγες εἰς τὴν πρώτην παράστασιν τῶν «Μνηστήρων τῆς Πηνελόπης» ;

— Ὄχι, γιατὶ ἐγὼ ἔχω ἀρχὴν νὰ μὴ πηγαίνω 'σὲ παράστασιν ποὺ δὲν τὴν ἔχω ξαναϊδεῖ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὅταν ἀνὴρ καὶ γυνὴ ἐρίζωσιν ἀδιακόπως δυοῖν θάτερον συμβαίνει· ἢ λατρεύονται, ἢ δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσιν ἀλλήλους.

—

Ὁ ὁμιλῶν χωρὶς νὰ σκέπτεται ὁμοιάζει τὸν πυροβολοῦντα χωρὶς νὰ σκοπεύῃ.

—

Ἡ γυνή, ἡ ἔχουσα καλὰ ἤθη, εἶνε ἀρκετὰ πλουσίως προικισμένη.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ «Ἐφημερὶς τῆς Μόσχας» γράφει ὅτι τῇ 10/22 Αὐγούστου εἰς τὸν ἐν Μόσχᾳ κῆπον τὸν καλούμενον «ἀναχωρητήριον» ἐγένετο ἀγὼν γυναικῶν ἐν δρόμῳ «ἐπὶ ἐπάθλῳ», οὗ συμμετέσχεν Ἀγγλὶς ὠκύπους, ἡ κυρία Ὄμπρε-Φορδ. Εἰς τὸ πρωτοφανὲς τοῦτο θέαμα ἐπέρρευσε τοσοῦτος λαός, ὥστε μετὰ κόπου ἠδύνατό τις νὰ λάβῃ εἰσιτήριον. Ἐξέφρασαν ἐπιθυμίαν νὰ διαγωνισθῶσι πέντε γυναῖκες, ἐξ ὧν δύο κατέλιπον τὸν κύκλον, δραμοῦσαι ἡ μὲν ἕνα, ἡ δὲ δώδεκα κύκλους· ἀλλ' αἱ ὑπολειφθεῖσαι τρεῖς ἐπὶ ὁλόκληρον ἡμίσειαν ὥραν ἐνεκαρτέρησαν συντρέχουσαι, καὶ διέδραμεν ἑκάστη 6 - 7 βέρστια. Πρώτη ἡ Μωροζόβα ἀπεπεράτωσε τὸν δρόμον καὶ ἔλαβε τὸ πρῶτον βραβεῖον, χρυσοῦν ὡρολόγιον· δευτέρα ἡ Λομπόβα διανύσασα, οὕτως εἰπεῖν, τὸ στάδιον ἔλαβε χρυσοῦν ψέλλιον, κατόπιν ἀφίκετο καὶ ἡ Ἀγγλὶς τρίτη εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον. Οὕτω εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς πεζοδρομίας ἐθριάμβευσαν αἱ Ῥωσσίδες.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 404 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 25 Σεπτεμβρίου 1883

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

[Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν].

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 593·

Β'

Ὁ ὁδηγός.

Αἱ σκέψεις μου καθ' ὁδὸν δὲν ἦσαν πολὺ εὐχάριστοι. Ἀναλόγως τῆς ἀξίας, τὴν ὁποίαν εἶχον κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τὰ χρήματα, τὸ ποσόν, ὅπερ ἔχασα δὲν ἦτο ὅλως ἀσήμαντον. Καὶ ἄκων δὲ ἀνεγνώριζον, ὅτι ἡ διαγωγή μου ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τοῦ Σιμβίρσκ ἦτο ἀνοητοτάτη καὶ κατενόουν, ὅτι ἐφάνην πολὺ ἄδικος πρὸς τὸν Σαβέλιιτς. Πάντα ταῦτα μὲ ἐβασάνιζον. Ὁ γέρων ἐκάθητο ἔμπρός, τηρῶν βαθυτάτην σιγήν, ἀποστρέφων τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐκδηλῶν διὰ ξηροῦ βηχὸς τὴν δυσθυμίαν του. Ἀπεφάσισα ἀδιστάκτως νὰ συμφιλιωθῶ μετ' αὐτοῦ· ἀλλὰ δὲν εἴξευρον πῶς ν' ἀρχίσω: «Ἔλα, Σαβέλιιτς, ἂς ἀγαπήσωμεν. Ἀναγνωρίζω καὶ ἐγὼ τὸ σφάλμα μου. Ἔκαμα χθὲς πολλὰς ἀνοησίας καὶ σὲ προσέβαλα χωρὶς λόγον. Σοὶ ὑπόσχομαι νὰ ἦμαι φρονιμώτερος εἰς τὸ ἑξῆς καὶ νἀκούω πλέον ὅλας σου τὰς συμβουλάς. Ἔλα, μὴ θυμώνῃς, ἂς ἀγαπήσωμεν.

— Ἄ! πατέρα μου, Πιότρ Ἀνδρέιτς, μοὶ ἀπεκρίθη βαθέως στενάξας, εἶμαι δυσηρεστημένος μὲ τὸν ἑαυτόν μου, ἐγὼ ἔχω ὅλα τὰ ἄδικα. Πῶς τὸ ἔπαθα καὶ σὲ ἄφησα μονάχον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον; Ἀλλὰ τί νὰ κάμω; ὁ διάβολος ἔβαλε τὴν οὐράν του εἰς αὐτό. Μοῦ κατέβη νὰ ὑπάγω νὰ ἰδῶ τὴν γυναῖκα τοῦ παπᾶ, τὴν κουμπάρα μου, καὶ καθὼς λέγει ὁ λόγος ἄφησα τὸ σπίτι κ' ἔπεσα 'ς τὴ φυλακή. Τί ἁμαρτίαις! Πῶς νὰ παρουσιασθῶ εἰς τἀφεντικά μου; Τί θὰ εἰποῦν, ὅταν μάθουν πῶς τὸ παιδί των ἔγινε μέθυσος καὶ χαρτοφόρος!»

Ἵνα παρηγορήσω τὸν δυστυχῆ Σαβέλιιτς, τῷ ἔδωκα τὸν λόγον μου, ὅτι εἰς τὸ μέλλον δὲν θὰ ἐξοδεύσω οὐδὲ ἓν καπίκιον χωρὶς τὴν συγκατάθεσίν του. Βαθμηδὸν κατηυνάσθη, ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν ἔλειπεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ μουρμουρίζῃ, σείων τὴν κεφαλήν.

«Ἑκατὸν ρούβλια! ἕνας λόγος εἶναι».

Ἐπλησίαζον νὰ φθάσω εἰς τὸν τόπον, ὅπου μετέβαινον. Πέριξ ἐμοῦ ἐξετείνετο ἀγρία καὶ ἄξενος ἔρημος διακοπτομένη ὑπὸ λοφίσκων καὶ βαθυτάτων χαραδρῶν. Τὰ πάντα ἦσαν χιονοσκεπῆ, ὁ ἥλιος ἔδυεν. Ἡ *κιβίτκα* μου ἠκολούθει τὴν στενωπόν, ἢ μᾶλλον τὰ ἴχνη τῶν ἑλκήθρων τῶν χωρικῶν. Αἴφνης ὁ ἡνίοχός μου ἔρριψε περὶ αὐτὸν τὰ βλέμματα, καὶ στραφεὶς πρός με: «Ἀφεντικό, εἶπεν ἀποκαλυπτόμενος, μὲ προστάζεις νὰ γυρίσω 'πίσω;

— Καὶ διατί;

— Ὁ καιρὸς εἶναι ἀκατάστατος, ἐσηκώθη τώρα ἕνας ἀέρας ὄχι πολὺ δυνατός. Βλέπεις πῶς ἀνακυλᾷ τὸ ἀποπανινὸ χιόνι;

— Αἴ! καὶ τί μὲ τοῦτο;

— Δὲν τηρᾷς καὶ ἐκεῖ κάτω;»

Ὁ ἡνίοχος ἐδείκνυε διὰ τῆς μάστιγός του πρὸς ἀνατολάς.

«Βλέπω τὴν ἄσπρην στέππην καὶ τὸν αἴθριον οὐρανὸν καὶ τίποτε ἄλλο.

— Ἐκεῖ, ἐκεῖ, τήραξε... ἐκεῖνο τὸ συννεφάκι...»

Εἶδον πραγματικῶς εἰς τὸ πέρας τοῦ ὁρίζοντος νεφύδριον λευκόν, ὅπερ κατ' ἀρχὰς ὑπέλαβον ὡς ἀπομεμακρυσμένον λόφον. Ὁ ἡνίοχός μου μοὶ ἐξήγησεν, ὅτι τὸ νεφύδριον ἐκεῖνο προεμήνυε *μπουράνι*.

Εἶχον ἀκούσει νὰ γίνεται λόγος περὶ τῶν χιονοστροβίλων τῶν μερῶν αὐτῶν, καὶ εἴξευρον ὅτι ἐνίοτε καταθάπτουσιν ὁλοκλήρους ὁδοιπορικὰς συνοδίας. Ὁ Σεβέλιιτς ἀπὸ συμφώνου μετὰ τοῦ ἡνιόχου μὲ συνεβούλευσε νὰ ἐπιστρέψωμεν. Ἀλλ' ὁ ἄνεμος δὲν μοὶ ἐφάνη ἀρκετὰ σφοδρός· ἤλπιζον ὅτι θὰ ἐφθάναμεν ἐγκαίρως εἰς τὸν προσεχῆ σταθμόν· ὅθεν διέταξα νὰ διπλασιασθῇ ἡ ταχύτης.

Ὁ ἡνίοχος ἐμάστισε τοὺς ἵππους, οἵτινες ἔτρεξαν καλπάζοντες, ἀλλ' ἀδιαλείπτως ἐκύτταζε πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος. Ὁ ἄνεμος βαθμηδὸν ἐγίνετο σφοδρότερος. Τὸ νεφύδριον ἐκεῖνο ἐγένετο μετὰ μικρὸν μέγα λευκὸν νέφος, ὅπερ βραδέως ἀνυψούμενον ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐμεγεθύνετο, ἐξήπλοῦτο, μέχρις οὗ κατεκάλυψεν ὅλον τὸν οὐρανόν. Λεπτὴ χιὼν ἤρχιζε νὰ πίπτῃ, ἣν ταχέως ἐπηκολούθησαν πυκναὶ καὶ ἄφθονοι νιφάδες· ὁ ἄνεμος ἤρχιζε νὰ συρίζῃ, νὰ μυκᾶται. Ἦτο χρονοστρόβιλος. Ἐν ἀκαρεῖ ὁ

ζοφερὸς οὐρανὸς ἀπετέλεσεν ἓν μετὰ τῆς χιόνος, ἣν ὁ ἄνεμος ἀνύψου· οὐδὲν ἄλλο ἐφαίνετο. «Δυστυχία μας, αὐθέντα! ἀνέκραξεν ὁ ἡνίοχος· εἶναι *μπουράνι*».

Προέκυψα τῆς *κιβίτκας*. Πανταχοῦ σκότος καὶ στρόβιλοι χιόνος· ὁ ἄνεμος ἔπνεε μετὰ τοσαύτης ἀγρίας ὁρμῆς, ὥστε ἐφαίνετο ὡς ἔμψυχον ὄν. Ἡ χιὼν ἐπεσωρεύετο ἐφ' ἡμῶν καὶ μᾶς κατεκάλυπτεν, οἱ ἵπποι ἐβάδιζον βραδέως καὶ μετ' ὀλίγον ἐστάθησαν. «Διατί δὲν προχωρεῖς; εἶπον τῷ ἡνιόχῳ ἀνυπομονῶν.

— Ἀλλὰ ποῦ νὰ προχωρήσω; ἀπεκρίθη κατελθὼν τοῦ ἑλκήθρου. Μόνος ὁ Θεὸς εἰξεύρει ποῦ εὑρισκόμεθα. Δρόμος δὲν φαίνεται, ὅλα εἶναι κατασκότεινα».

Ἤρχισα νὰ τὸν ἐπιπλήττω, ἀλλ' ὁ Σαβέλιιτς ἀνέλαβε τὴν ὑπεράσπισίν του. «Διατί νὰ μὴ τὸν ἀκούσῃς; μοὶ εἶπεν ὀργίλως. Θὰ ἐγύριζες εἰς τὸν σταθμόν· θὰ ἔπινες τώρα τὸ τσάϊ σου· θὰ ἐκοιμᾶσο ἕως τὸ πρωΐ, ἡ θύελλα θὰ κατέπαυε καὶ θὰ ἀνεχωροῦμεν. Καὶ πρὸς τί τόση βία; ἂν πηγαίναμε νὰ πάρωμε νύμφη, κάπως τότε θὰ ἦτο ὑποφερτόν».

Ὁ Σαβέλιιτς εἶχε δίκαιον. Ἀλλὰ τί νὰ κάμωμεν; Ἡ χιὼν ἐξηκολούθει πίπτουσα, μέγας δὲ σωρὸς ἐσχηματίσθη περὶ τὴν *κιβίτκαν*. Οἱ ἵπποι ἵσταντο ἀκίνητοι μὲ τὴν κεφαλὴν ἐσκυμμένην, ὑποφρίττοντες ἔστιν ὅτε, ὁ ἡνίοχος ἐβάδιζε περὶ αὐτούς, διευθετῶν τὰ φάλαρά των, ὡς ἄνθρωπος μὴ ἔχων ἄλλο τι νὰ κάμῃ. Ὁ Σαβέλιιτς ἐμεμψιμοίρει. Παρετήρουν κύκλῳ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ διακρίνω σημεῖόν τι κατοικίας ἢ ὁδοῦ· ἀλλὰ μόνην τὴν συγκεχυμένην περιστροφὴν τοῦ χιονοστροβίλου ἠδυνάμην νὰ ἴδω. Αἴφνης μοὶ ἐφάνη, ὅτι διέκρινα μέλαν τι σημεῖον. «Αἴ! ἀμαξᾶ, ἐφώναξα, τί μαῦρον πρᾶγμα εἶναι ἐκεῖ πέραν;» Ὁ ἡνίοχος παρετήρησε μετὰ προσοχῆς τὸ ὑποδειχθὲν σημεῖον. «Ὁ Θεὸς εἰξεύρει, αὐθέντα, μοὶ ἀπεκρίθη ἀναβὰς πάλιν εἰς τὴν ἕδραν του. Ἕλκηθρον δὲν εἶναι, οὔτε δένδρον, καὶ μοῦ φαίνεται σὰν νὰ κινῆται. Ἢ λύκος θὰ ἦναι ἢ ἄνθρωπος».

Τὸν διέταξα νὰ διευθυνθῇ πρὸς τὸ ἄγνωστον ἐκεῖνο ἀντικείμενον, ὅπερ ἐπίσης ἤρχετο πρὸς ἡμᾶς. Ἐντὸς δύο λεπτῶν ἐφθάσαμεν ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς καὶ ἀνεγνώρισα, ὅτι ἦτο ἄνθρωπος. «Ἔ σύ, καλέ μου ἄνθρωπε, τῷ ἔκραξεν ὁ ἡνίοχος, δὲν μᾶς λὲς μήπως εἰξεύρεις τὸν δρόμο;

— Ὁ δρόμος εἶναι ἐδῶ, ἀπεκρίθη ὁ διαβάτης. Ἐγὼ πατῶ εἰς στερεὸν μέρος. Ἀλλὰ τί διάβολο ἠμπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ αὐτό;

— Ἄκουσε, καλέ μου χωρικέ, τῷ εἶπον, μήπως γνωρίζεις αὐτὸν τὸν τόπον; Ἠμπορεῖς νὰ μᾶς ὁδηγήσῃς εἰς κανὲν κατάλυμα διὰ νὰ περάσωμεν τὴν νύκτα;

— Αὐτὸν τὸν τόπον ἂν τὸν γνωρίζω; Δόξα τῷ Θεῷ, ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ διαβάτης, καὶ πεζὸς τὸν ἔχω γυρισμένον καὶ μὲ ἅμαξαν, ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη. Ἀλλὰ δὲν βλέπεις τί καιρὸς κάμνει; Ἀμέσως χάνει κάνεὶς τὸν δρόμον. Καλλίτερα εἶναι νὰ σταθῶμεν ἐδῶ καὶ νὰ περιμείνωμεν. Ἴσως τὸ κακὸ παύσῃ καὶ σὰν ξαστερώσῃ ὁ οὐρανὸς θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ εὕρωμεν τὸν δρόμον μὲ τὴν ἀστροφεγγιά».

Ἡ ἀπάθειά του μὲ ἐνεθάρρυνεν. Εἶχον ἤδη ἀποφασίσει νἀφεθῶ εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ διανυκτερεύσω ἐν τῇ στέππῃ, ὅτε αἴφνης ὁ διαβάτης ἐκάθησε πλησίον τοῦ ἡνιόχου: «Χάρις τῷ Θεῷ, εἶπε πρὸς αὐτόν, κάπου ἐδῶ πλησίον εἶναι κατοικία. Στρέψε δεξιὰ καὶ τράβα.

— Γιατί νὰ ὑπάγω δεξιά; ἀπεκρίθη ὁ ἡνίοχός μου μετὰ δυσαρεσκείας. Ποῦ εἶδες δρόμον; Καλὰ τὸ λέγουν ὅμως, ξένα ἄλογα, ξένα φάλαρα, κτύπα ἀλύπητα».

Μοὶ ἐφάνη, ὅτι ὁ ἡνίοχος εἶχε δίκαιον. «Πράγματι, εἶπον πρὸς τὸν νεοελθόντα ἀπὸ ποῦ συμπεραίνεις πῶς ἐδῶ πλησίον ὑπάρχει κατοικία;

— Ὁ ἄνεμος ἐφύσησεν ἀπ' ἐκεῖ, ἀπεκρίθη, καὶ ᾐσθάνθην μυρωδιὰ καπνοῦ· ἀπόδειξις, πῶς ἐδῶ πλησίον ὑπάρχει κάποια κατοικία».

Κατεπλάγην ἐκ τῆς ὀξυνοίας καὶ τῆς λεπτότητος τῆς ὀσφρήσεως αὐτοῦ. Διέταξα τὸν ἡνίοχον νὰ διευθυνθῇ ὅπου ὁ ἄλλος ἤθελεν· οἱ ἵπποι ἐβάδιζον μετὰ κόπου ἐν τῇ βαθείᾳ χιόνι. Ἡ *κιβίτκα* προεχώρει βραδέως, ὁτὲ μὲν ὑψουμένη ἐπὶ σωροῦ χιόνος, ὁτὲ δὲ καταπίπτουσα εἰς βόθρον καὶ ταλαντευομένη ἑκατέρωθεν. Ἡ κίνησις ὡμοίαζε πρὸς τὰς κινήσεις λέμβου κλυδωνιζομένης. Ὁ δὲ Σαβέλιιτς ἐγόγγυζεν ἐκ βάθους ψυχῆς, πίπτων ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐπάνω μου. Κατεβίβασα τὴν *τσινόβκα*[1], περιετυλίχθην διὰ τῆς μηλωτῆς μου καὶ ἀπεκοιμήθην, λικνιζόμενος ὑπὸ τῶν κυλινδήσεων τῆς *κιβίτκας* καὶ βαυκαλιζόμενος ὑπὸ τοῦ ᾄσματος τῆς θυέλλης. Εἶδον δὲ τότε ἐνύπνιον, ὅπερ οὐδέποτε ἐλησμόνησα, καὶ ἐν ᾧ διαβλέπω ἀκόμη καὶ σήμερον προφητικὸν χαρακτῆρα, ἀναμιμνησκόμενος τὰ παράδοξα συμβάντα τοῦ βίου μου. Ὁ ἀναγνώστης θὰ μὲ συγχωρήσῃ νὰ διηγηθῶ αὐτό, διότι γινώσκει ἀναμφιβόλως ἐξ ἰδίας πείρας πόσον εἶναι φυσικὸν τῷ ἀνθρώπῳ νὰ παραδίδεται τῇ δεισιδαιμονίᾳ, ὅσῳ καὶ ἂν δείκνυται περιφρονῶν αὐτήν.

Εὑρισκόμην ἐν τῇ ψυχικῇ ἐκείνῃ καταστάσει, καθ' ἣν ἡ πραγματικότης ἄρχεται συγχεομένη μετὰ τῆς φαντασίας, ἐν ταῖς πρώταις ἀορίστοις ὀπτασίαις τῆς νάρκης. Μοὶ ἐφαίνετο ὅτι τὸ *μπουράνι* ἐξηκολούθει ἀδιαλείπτως, καὶ ὅτι ἐπλανώμεθα ἐπὶ ἐρήμου χιονοσκεποῦς. Αἴφνης ἐνόμισα, ὅτι εἶδον αὔλειον θύραν καὶ ὅτι

1. Κάλυμμα τῆς κιβίτκας, κατεσκευασμένον ἐκ τοῦ ἐνδοτέρου φλοιοῦ τῆς φιλύρας.

Digitized by Google

εισήλθομεν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ἀρχοντικῆς οἰκίας μας. Ἡ πρώτη μου σκέψις ἦτο ὁ φόβος μὴ ὁ πατήρ μου θυμώσῃ διὰ τὴν ἀκουσίαν ἐπάνοδόν μου εἰς τὴν οἰκογενειακήν μου ἑστίαν, καὶ μὴ ἀποδώσῃ αὐτὴν εἰς παρακοὴν λελογισμένην. Ἀνήσυχος ἐξέρχομαι ἐκ τῆς *κιβίτκας*, καὶ βλέπω τὴν μητέρα μου ἐρχομένην εἰς προϋπάντησίν μου· βαθεῖα δὲ θλῖψις ἐφαίνετο ἀποτετυπωμένη ἐπὶ τοῦ προσώπου της. «Μὴ κάμνῃς θόρυβον, μοὶ εἶπεν, ὁ πατήρ σου πνέει τὰ λοίσθια καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ σοὶ δώσῃ τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν». Φρίττων ἀκολουθῶ αὐτὴν καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὸν κοιτῶνα ἀμυδρῶς φωτιζόμενον. Παρὰ τὴν κλίνην ἵστανται οἱ οἰκέται περίλυποι καὶ κατηφεῖς. Πλησιάζω ἀκροποδητί. Ἡ μήτηρ μου ἀνεγείρει τὸ παραπέτασμα καὶ λέγει: «Ἀνδρέα Πέτροβιτς, ἦλθεν ὁ Πετρούτσας, ἐγύρισεν, ἅμα ἔμαθε τὴν ἀσθένειάν σου. Δὸς τὴν εὐχήν σου». Κλίνω τὸ γόνυ καὶ προσηλῶ τὸ βλέμμα εἰς τὸν ψυχορραγοῦντα. Ἀλλὰ πῶς! ἀντὶ τοῦ πατρός μου, βλέπω ἐπὶ τῆς κλίνης μελανοπώγωνα χωρικόν, ὅστις μὲ παρατηρεῖ μὲ φαιδρὸν πρόσωπον. Ἔκθαμβος στρέφομαι πρὸς τὴν μητέρα μου: «Τί θὰ εἰπῇ αὐτό; ἀναφωνῶ, δὲν εἶναι ὁ πατέρας μου. Διατί θέλεις νὰ ζητήσω τὴν εὐχὴν αὐτοῦ τοῦ χωρικοῦ; — Τὸ ἴδιον εἶναι, Πετρούτσα, ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ μου· αὐτὸς εἶναι ὁ πνευματικός πατήρ σου· φίλησέ του τὸ χέρι νὰ σ' εὐλογήσῃ». Δὲν συγκατένευσα. Τότε δ' ὁ χωρικὸς ἐξώρμησε τῆς κλίνης, ἐξήγαγε μεθ' ὁρμῆς ἐκ τῆς ζώνης του τὸν πέλεκυν αὐτοῦ καὶ ἤρχισε νὰ πάλλῃ αὐτόν. Προσεπάθησα νὰ φύγω, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην· ὁ κοιτὼν ἐπληροῦτο πτωμάτων. Προσέκρουον εἰς αὐτά, οἱ δὲ πόδες μου ὠλίσθαινον εἰς τενάγη αἵματος· ὁ φοβερὸς χωρικὸς μὲ ἐκάλει μειλιχίως λέγων μοι: «Μὴ φοβοῦ τίποτε, πλησίασε, ἔλα νὰ σὲ εὐχηθῶ». Φρίκη καὶ θάμβος μὲ εἶχον καταλάβει. . .

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐξύπνησα. Οἱ ἵπποι εἶχον σταθῆ, ὁ Σαβέλιιτς μὲ ἐκράτει ἐκ τῆς χειρός: «Ἔβγα, αὐθέντα, μοὶ εἶπεν, ἐφθάσαμεν.

— Ποῦ ἐφθάσαμεν; ἠρώτησα τρίβων τοὺς ὀφθαλμούς.

— Εἰς τὸ κατάλυμα· ὁ Θεὸς μᾶς ἐβοήθησεν· ἐπέσαμε ἐπάνω εἰς τὸν φράκτην τοῦ σπιτιοῦ. Ἔβγα, αὐθέντα, γρηγορώτερα, καὶ ἔλα νὰ πυρωθῇς».

Ἐξῆλθον τῆς *κιβίτκας*. Τὸ *μπουράνι* ἐξηκολούθει ἔτι, ἀλλὰ μετ' ὀλιγωτέρας σφοδρότητος. Ἦτο τόσον σκότος, ὥστε καθὼς λέγουν, οὔτε τὴν μύτην μας ἐβλέπαμεν. Ὁ πανδοχεὺς μᾶς ὑπεδέχθη παρὰ τὴν θύραν τῆς εἰσόδου, κρατῶν φανάριον, ὅπερ ἐκάλυπτε διὰ τοῦ καφτανίου του, καὶ μᾶς εἰσήγαγεν εἰς στενόν, ἀλλὰ καθάριον δωμάτιον, φωτιζόμενον διὰ μιᾶς λουτσίνας[1]. Ἐν τῷ μέσῳ ἐκρέματο μακρὰ καραβίνα καὶ ὑψηλὸς σκοῦφος Κοζάκου.

Ὁ πανδοχεύς, Κοζάκος ἐκ τοῦ Ἰαΐκ[2], ἦτο ἑξηκοντούτης χωρικός, εὔρωστος ἔτι καὶ ἀκμαῖος. Ὁ Σαβέλιιτς ἔφερε τὸ τεϊδοχεῖον καὶ ἐζήτησε φωτιάν, ἵνα μοὶ ἑτοιμάσῃ ὀλίγον τέϊον, τοῦ ὁποίου τὴν ἀνάγκην ᾐσθανόμην τότε παραπολύ. Ὁ πανδοχεὺς ἔσπευσε νὰ τῷ προσφέρῃ τὰς ζητουμένας ὑπηρεσίας.

«Καὶ ποῦ εἶναι ὁ ὁδηγός μας; ἠρώτησα τὸν Σαβέλιιτς.

— Ἐδῶ, εὐγενέστατε», ἠκούσθη εἰς ἀπάντησιν φωνή τις ἐκ τῶν ἄνωθεν.

Ὕψωσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ εἰς τὸ μέσον τοῦ τοίχου σανίδωμα καὶ εἶδον μίαν μαύρην γενειάδα καὶ δύο ἀπαστράπτοντας ὀφθαλμούς.

«Αἴ! κρυώνεις;

— Καὶ πῶς νὰ μὴ κρυώνω μέσα εἰς αὐτὸ τὸ ὁλοτρύπητο καφτάνι; εἶχα μιὰ *τουλούπα*, γιατί νὰ κρυβώμεθα; τὴν ἄφησα χθὲς ἐνέχυρον εἰς τὸ καπηλειό· τὸ κρύο δὲν μοῦ ἐφαίνετο πολὺ δυνατό».

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ πανδοχεὺς εἰσῆλθε φέρων τὸ κοχλάζον *σαμοβάρι*. Προσέφερον εἰς τὸν ὁδηγόν μας ἓν κύπελλον τεΐου· κατέβη λοιπὸν πάραυτα ἐκ τοῦ σανιδώματος. Τὸ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ μοὶ ἐφάνη ἄξιον προσοχῆς. Ἦτο ἀνὴρ ὡσεὶ τεσσαρακοντούτης, μετρίου ἀναστήματος, ἰσχνός, ἀλλ' εὐρύνωτος. Τὸ μέλαν γένειον αὐτοῦ ἤρχιζε νὰ λευκαίνηται, οἱ μεγάλοι αὐτοῦ καὶ ζωηροὶ ὀφθαλμοὶ οὐδέποτε ἔμενον ἥσυχοι, ἐν δὲ τῇ φυσιογνωμίᾳ του ἀπετυποῦτο ἔκφρασις εὐάρεστος κάπως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀμέτοχος πανουργίας. Ἡ κόμη αὐτοῦ ἦν περιτρόχαλα κεκαρμένη, ἐφόρει δὲ μικρὸν ἐσχισμένον *ἀρμὰκ*[3] καὶ εὐρείας ταταρικὰς περισκελίδας. Τῷ προσέφερον κύπελλον τεΐου, ἔπιεν ὀλίγον καὶ ἐμόρφασε. «Δὲν μοῦ κάμνεις τὴν χάριν, εὐγενέστατε, εἶπε, νὰ παραγγείλῃς νὰ μοῦ δώσουν ἕνα ποτῆρι ρακί; Ἡμεῖς οἱ Κοζάκοι δὲν τὸ συνειθοῦμε τὸ τσάϊ».

Ἀπεδέχθην προθύμως τὴν παράκλησίν του· ὁ πανδοχεὺς ἔλαβεν ἐκ τῆς σκευοθήκης μίαν φιάλην καὶ ἓν ποτήριον, τὸν ἐπλησίασε, καὶ παρατηρήσας αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτεί: «Αἴ! αἴ! εἶπε, πάλι μᾶς ἄραξες 'ς τὰ λημέρια μας. Ἀπὸ ποῦ σ' ἔρρηξεν ἐδῶ ὁ Θεός;»

Ὁ ὁδηγός μου ἐκάμμυσε τοὺς ὀφθαλμοὺς κατὰ τρόπον ἐκφραστικὸν καὶ ἀπήντησε διὰ κοινῆς τινος παροιμίας. «Ὁ σπουργίτης πετοῦσε 'ς τὸ λιβάδι κ' ἔτρωγε κανάβι· ἡ μάμμη του ῥῆξε μία πέτρα καὶ δὲν τὸν πίτυχε. Καὶ σύ, τί κάνουν οἱ δικοί σου;

1. Σχίζα ἐξ ἐλάτης, ἢ φηγοῦ, ἐπέχουσα τόπον λυχνίας.
2. Ποταμός.
3. Κοντὸν καφτάνιον.

Digitized by Google

— Τί κάνουν οἱ δικοί μου; ἀπήντησεν ὁ πανδοχεὺς διὰ παροιμιωδῶν καὶ οὗτος ἐκφράσεων. Ὅ τι ἄρχιζαν νὰ σημαίνουν ταῖς καμπάναις διὰ τὸν ἑσπερινόν, τοὺς ἐμπόδισεν ἡ παπαδιά· ὁ παπᾶς πῆγε εἰς ἐπισκέψεις καὶ οἱ διάβολοι ἀλωνίζουν εἰς τὸ νεκροταφεῖον.

— Σώπα, μπάρμπα, ἀπεκρίθη ὁ ἀλήτης. Σὰν βρέξῃ θὰ φυτρώσουν μανιτάρια, καὶ θὰ εὑρεθῇ ἕνα καλάθι γιὰ νὰ τὰ βάλῃ κανείς. Τώρα ὅμως (καὶ ἐκάμμυσε καὶ αὖθις τοὺς ὀφθαλμούς) βάλε πάλι τὸ τσεκοῦρι εἰς τὴν πλάτη σου[1]· ὁ δασονόμος ἐβγῆκε παγανιά... εἰς ὑγείαν τῆς εὐγενίας σας!»

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔλαβε τὸ ποτήριον, ἐποίησε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ ἐρρόφησε τὸ ποτὸν ἀπνευστί· εἶτα μὲ ἐχαιρέτισε καὶ ἀνέβη πάλιν εἰς τὸ σανίδωμα. Οὐδὲ λέξιν ἐδυνήθην νὰ ἐννοήσω ἀπὸ τὰ κορακιστικά των. Ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα γεγονότων κατενόησα, ὅτι ὡμίλουν περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἰαΐκ, ὅστις μόλις εἶχε καθυποταχθῇ μετὰ τὴν ἀνταρσίαν τοῦ 1772. Ὁ Σαβέλιιτς ἐφαίνετο τὰ μέγιστα δυσηρεστημένος ἀκούων αὐτοὺς καὶ μετὰ πολλῆς ὑποψίας προσέβλεπεν ὁτὲ μὲν τὸν πανδοχέα, ὁτὲ δὲ τὸν ὁδηγόν. Τὸ πανδοχεῖον ἐν ᾧ κατεφύγομεν ἔκειτο ἐν τῷ μέσῳ τῆς στέππης μακρὰν τῆς ὁδοῦ καὶ πάσης κατοικίας καὶ ὡμοίαζε πολὺ πρὸς ἐντευκτήριον κλεπτῶν. Ἀλλὰ τί νὰ κάμωμεν; οὐδὲ κἂν νὰ σκεφθῶμεν ἠδυνάμεθα περὶ ἀναχωρήσεως. Ἡ ἀνησυχία τοῦ Σαβέλιιτς μὲ διεσκέδαζε πολύ· ἐξηπλώθην ἐπί τινος θρονίου· ὁ δὲ γηραιὸς θεράπων μου ἀπεφάσισε καὶ αὐτὸς ἐπὶ τέλους νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ καλύμματος τῆς θερμάστρας[2]· ὁ πανδοχεὺς κατεκλίθη κατὰ γῆς. Μετ' οὐ πολὺ ἤρχισε γενικὸν ῥογχαλητὸν καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἀπεκοιμήθην βαθύτατα.

Τῇ ἐπαύριον ἐξύπνησα πολὺ ἀργὰ καὶ παρετήρησα, ὅτι ἡ καταιγὶς εἶχε καταπαύσῃ· ὁ ἥλιος ἔφεγγε λαμπρός, ἡ δὲ χιὼν ἐξηπλοῦτο ἀπώτατα ὡς πάλλευκος ὀθόνη. Οἱ ἵπποι ἦσαν ἐζευγμένοι. Ἐπλήρωσα τὸν πανδοχέα, ὅστις μοὶ ἐζήτησε τόσον εὐτελὲς ποσόν, ὥστε οὐδ' αὐτὸς ὁ Σαβέλιιτς προσεπάθησε νὰ περικόψῃ τι ἐκ τῆς τιμῆς, παρὰ τὴν συνήθειάν του. Αἱ τῆς παρελθούσης νυκτὸς ὑποψίαι του παντελῶς διεσκεδάσθησαν. Ἐκάλεσα τὸν ὁδηγὸν διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσω διὰ τὴν ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποίαν προσήνεγκεν εἰς ἡμᾶς καὶ εἶπα εἰς τὸν Σαβέλιιτς νὰ τῷ δώσῃ ἥμισυ ῥούβλιον ὡς φιλοδώρημα.

Ὁ Σαβέλιιτς συνωφρυώθη. «Μισὸ ῥούβλι! ἀνέκραξε, καὶ διατί; διότι τὸν ἔκαμες τὴν χάριν νὰ τὸν φέρῃς ὁ ἴδιος εἰς τὸ πανδοχεῖον; Ἄς γίνῃ τὸ θέλημά σου, αὐθέντα· ἀλλὰ δὲν μᾶς ἐξεχείλισαν τὰ ῥούβλια. Ἂν ἀρχίσωμεν νὰ τὰ σκορπᾶμε εἰς τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον θὰ καταντήσωμεν νὰ μὴν ἔχωμεν ψωμὶ νὰ φᾶμε.»

Μοὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἔλθω εἰς φιλονεικίας μὲ τὸν Σαβέλιιτς· τὰ χρήματά μου κατὰ τὴν ῥητὴν ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν τῷ ἔδωκα ἦσαν εἰς τὴν διάθεσίν του. Μοὶ ἐφαίνετο ὅμως ὅλως ἀνάρμοστον καὶ δυσάρεστον νὰ μὴ δύναμαι νὰ ἀνταμείψω ἄνθρωπον, ὅστις μὲ ἔσωσεν ἂν ὄχι ἀπὸ κίνδυνον θανάτου, τοὐλάχιστον ὅμως ἀπὸ δυσχερεστάτην θέσιν. «Καλά, εἶπον ἀταράχως πρὸς τὸν Σαβέλιιτς, ἂν δὲν θέλῃς νὰ τῷ δώσῃς ἥμισυ ῥούβλιον, δός τῳ κανὲν ἀπὸ τὰ παλαιὰ ἐνδύματά μου· εἶναι πολὺ ἐλαφρὰ ἐνδεδυμένος. Δός τῳ τὴν *τουλούπαν* μου ἐκείνην μὲ τὸ λαγοτόμαρον.

— Λυπήσου με, πατέρα μου Πιότρ Ἀνδρέιτς ἀνεφώνησεν ὁ Σαβέλιιτς· τί τὴν χρειάζεται αὐτοὺς τὴν *τουλούπαν* σου; θὰ τὴν πιῇ, τὸ παληόσκυλο εἰς τὸ πρῶτο καπηλειό.

— Αὐτό, γεροντάκι μου, δὲν εἶναι ἰδική σου δουλειά, εἶπεν ὁ ἀλήτης, ἢ τὴν πιῶ ἢ δὲν τὴν πιῶ. Ἡ εὐγένειά του μοῦ χαρίζει μίαν γοῦναν ἀπὸ τοὺς ὤμους του[1], εἶναι τὸ θέλημα τοῦ ἀφεντικοῦ, καὶ δική σου δουλειά, σὰν δοῦλος του ποῦ εἶσαι, εἶναι νὰ μὴ ἐναντιώνεσαι, ἀλλὰ νὰ ὑπακούῃς.

— Δὲν φοβεῖσαι τὸν Θεόν, λῃστὴ ἀσυνείδητε, εἶπεν ὁ Σαβέλιιτς μετὰ πολλῆς ἀγανακτήσεως. Βλέπεις πῶς τὸ παιδὶ δὲν ἠξεύρει καλὰ τὸν κόσμον καὶ ηὗρες περίστασι νὰ τὸν γδύσῃς, γιὰ τὴν καλήν του τὴν ψυχήν. Τί τὴν θέλεις, βρὲ σύ, τὴν ἀρχοντικὴν *τουλούπα*; Σὺ δὲν θὰ ἠμπορῇς οὔτε νὰ τὴν φορέσῃς εἰς αὐτοὺς τοὺς χονδροὺς ὤμους σου.

— Σὲ παρακαλῶ πολὺ νὰ μὴ κάμνῃς τὸν ἔξυπνον, εἶπον εἰς τὸν γηραιὸν θεράποντα. Φέρε γρήγορα τὴν τουλούπαν.

— Ὦ Κύριε καὶ Θεέ μου! ἀνέκραξεν στένων ὁ Σαβέλιιτς. Μία *τουλούπα* ἀπὸ λαγοτόμαρο καὶ ὁλοκαίνουργη! Καὶ σὲ ποιὸν νὰ τὴν δώσῃ! εἰς ἕνα μεθύστακα, εἰς ἕνα κουρελιάρη.»

Ἐν τούτοις ἡ *τουλούπα* ἐκομίσθη, ὁ δὲ ἀλήτης προσεπάθησεν ἀμέσως νὰ τὴν φορέσῃ. Ἡ τουλούπα ἡ ὁποία εἶχε καταντήσῃ στενὴ καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου ἀνάστημα, φυσικῷ τῷ λόγῳ εἰς αὐτὸν ἦτο ὑπερμέτρως στενή· ὅμως μετὰ πολλοῦ κόπου κατώρθωσε νὰ τὴν φορέσῃ, διαρρήξας ὅλας τὰς ῥαφάς. Ὁ Σαβέλιιτς ἀκούων τὸν τριγμὸν τῶν διασπωμένων κλωστῶν ἐξέπεμπεν ὑπόκωφον ὠρυγήν. Ὁ ἀλήτης ὅμως ηὐχαριστήθη σφόδρα ἀπὸ τὸ δῶρόν μου. Μὲ ὡδήγησε δὲ μέχρι τῆς *κιβίτκας* μου καὶ μοὶ εἶ-

1. Οἱ Ῥῶσσοι χωρικοὶ ἐξαρτῶσι τὸν πέλεκυν ἀπὸ τῆς ζώνης ἢ διὰ λωρίδος εἰς τὰ νῶτα.

2. Ἡ θερμάστρα χρησιμεύει συνήθως ἀντὶ κλίνης εἰς τοὺς ῥώσσους χωρικούς.

1. Ἡ παροιμιακὴ αὕτη φράσις προῆλθεν ἐκ τῆς συνηθείας τῶν παλαιῶν τσάρων τοῦ νὰ δωρῶσι μηλωτὰς εἰς τοὺς βογιάρους.

Digitized by Google

πεν, ὑποκλιθεὶς ταπεινότατα: «Εὐχαριστῶ, εὐγενέστατε, ὁ Θεὸς νὰ σᾶς ἀνταμείβῃ διὰ τὴν καλήν σας καρδίαν. Εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν δὲν θὰ λησμονήσω τὴν καλοσύνην σας.» Ἐτράβηξε τὸν δρόμον του καὶ ἐγὼ τὸν ἰδικόν μου, χωρὶς νὰ προσέχω εἰς τὰ κακιώματα τοῦ Σαβέλιιτς. Ταχέως δ' ἐλησμόνησα καὶ τὸ *μπουράνι* καὶ τὸν ὁδηγὸν καὶ τὴν ἐκ λαγῴου δέρματος *τουλούπαν*.

Φθὰς εἰς Ὀρεμβοῦργον, ἐπαρουσιάσθην ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν στρατηγόν. Ἦν δ' οὗτος ἀνὴρ ὑψηλοῦ ἀναστήματος, κυρτωθέντος ὅμως ἀπὸ τοῦ γήρατος. Ἡ μακρὰ αὐτοῦ κόμη ἦν κατάλευκος. Ἡ παλαιὰ αὐτοῦ καὶ τετριμμένη στολὴ ἐμαρτύρει στρατιώτην τῶν χρόνων τῆς αὐτοκρατείρας Ἄννης, ἡ δὲ ξενικὴ προφορὰ ἤλεγχε τὴν γερμανικὴν καταγωγήν του. Τῷ ἐνεχείρισα τὴν ἐπιστολὴν τοῦ πατρός μου. Ἀναγνοὺς δὲ τὸ ὄνομά του μὲ ἐκύτταξε μίαν στιγμήν: «Θεέ μου, εἶναι τόσον ὀλίγα χρόνια ποῦ ὁ Ἀνδρέας Πέτροβιτς ἦταν 'ς τὴν ἡλικίαν τὴ δική σου· καὶ τώρα, 'δὲς τί παλληκαρᾶ γυιὸ ποῦ ἔκαμε! Ἆ! τὰ χρόνια ἐκεῖνα τὰ 'δικά μας!...» Ἀποσφραγίσας τὴν ἐπιστολὴν ἤρχισε νὰ τὴν ἀναγινώσκῃ ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ἀρτύων τὴν ἀνάγνωσιν δι' ἰδίων παρατηρήσεων. «Κύριε, ἐλπίζω, ὅτι ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης...» Τί θὰ εἰποῦν αὐταῖς ἡ *τσιριμόνιαις*; Πούφ! Καλέ, καὶ δὲν ἐντράπη; Δὲν σοῦ λέω, πρέπει νὰ φυλᾶμε καὶ τὴν πειθαρχία, ἀλλὰ πάλιν ἔτσι γράφουν 'σὲ παλαιοὺς συντρόφους;... «Ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης δὲν θὰ ἐλησμόνησε!...» Ἔ! ...«Καί!... ὅτε...ὑπὸ τὸν μακαρίτην στρατάρχην Μύνιχ... κατὰ τὴν ἐκστρατείαν... καθὼς καί... τὴν μικρὰν Καρολίναν;» Αἴ! αἴ, **bruder**![1] Θυμᾶται τὸ λοιπὸν ἀκόμη τὰ παληά μας;

«Τώρα ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον... Σᾶς ἀποστέλλω τὸν κατεργάρην τὸν υἱόν μου. ...» Χμ!... «νὰ τὸν κρατῇ μὲ χειρόκτια σκαντζοχοίρου...» Τί εἶναι πάλι αὐτὰ τὰ χειρόκτια; κάποια ῥωσσικὴ παροιμία θὰ ἦναι. ... Τί θὰ εἰπῇ νὰ τὸν κρατῇ μὲ χειρόκτια σκαντζοχοίρου; ἠρώτησε στραφεὶς πρός με.

— Θὰ εἰπῇ, τῷ ἀπεκρίθην, ὑποκριθεὶς ἀφέλειαν, νὰ μεταχειρίζεσθε ἕνα μὲ τὸ καλό, ὄχι μὲ πολλὴν αὐστηρότητα, νὰ τοῦ δίδετε μεγάλην ἐλευθερίαν. Αὐτὸ σημαίνει ἡ παροιμία...

— Χούμ! καταλαβαίνω... «Καὶ νὰ μὴ τοῦ δίδῃς ἐλευθερίαν!...» Ὄχι· φαίνεται πῶς τὰ χειρόκτια κάτι ἄλλο σημαίνουν....

«Ἐσωκλείω τὸν διορισμόν του...» Ποῦ εἶναι; Ἆ! νά τος!... «Νὰ τὸν ἐγγράψητε εἰς τὸ σύνταγμα τοῦ Σεμενόφσκη...». Καλά, καλά, θὰ γίνῃ ὅτι χρειάζεται.... «Νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃς νὰ σὲ ἀσπασθῶ χωρὶς πολλὰς ἐθιμοτυπίας, καί... ὡς παλαιὸς φίλος καὶ σύντροφος.» Ἆ! τέλος πάντων τὸ θυμήθηκε... κτλ. κτλ... Λοιπόν, πατεράκη μου, εἶπεν ἀφ' οὗ ἐπεράτωσε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς. Θὰ γίνῃς ἀξιωματικὸς εἰς τὸ σύνταγμα τοῦ *** καὶ διὰ νὰ μὴ χάνωμεν καιρὸν ἀπὸ αὔριον πήγαινε εἰς τὸ φρούριον Βελογόρσκ, ὅπου θὰ ὑπηρετῇς ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ λοχαγοῦ Μιρονώφ, ὁ ὁποῖος εἶναι πολὺ καλὸς καὶ ἀνδρεῖος στρατιώτης. Ἐκεῖ θὰ ὑπηρετήσῃς πραγματικῶς καὶ θὰ μάθῃς τί ἐστι πειθαρχία. Δὲν εἶναι ἡ δουλειά σου ἐδῶ εἰς τὸ Ὀρεμβοῦργον· εἰς ἕνα νέον αἱ διασκεδάσεις εἶναι ἐπικίνδυνοι. Σήμερον σὲ προσκαλῶ νὰ γευματίσωμεν ὁμοῦ.»

«Ἀπὸ τὴ βροχὴ 'ς τὸ χαλάζι, διενοήθην. Καὶ τί μὲ ὠφέλησεν ὅτι ἤμην λοχίας τῶν σωματοφυλάκων ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῆς μητρός μου ἀκόμη; Ποῦ κατήντησα ὕστερα ἀπὸ αὐτό; εἰς τὸ σύνταγμα τοῦ *** καὶ εἰς ἀπόκεντρον φρούριον, εἰς τὰ σύνορα τῶν Κεργιζίων καὶ Καϊζακίων στεππῶν.» Ἐγευμάτισα παρὰ τῷ Ἀνδρέᾳ Κάρλοβιτς, ὁμοῦ μετ' αὐτοῦ καὶ τοῦ γηραιοῦ ὑπασπιστοῦ του. Ἡ τράπεζα τοῦ στρατηγοῦ διεκρίνετο διὰ τὴν αὐστηρὰν γερμανικὴν οἰκονομίαν, στοχάζομαι δὲ ὅτι ἡ ἰδέα πῶς θὰ εἶχε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὲ προσκαλῇ ἐνίοτε νὰ συμμερίζωμαι τὸ λιτὸν γεῦμά του συνετέλεσε κάπως εἰς τὴν ταχεῖαν ἐκσφενδόνησίν μου εἰς ἀπώτατον σταθμόν. Τῇ ἐπαύριον ἀπεχαιρέτισα τὸν στρατηγὸν καὶ ἀνεχώρησα μεταβαίνων εἰς τὴν νέαν θέσιν μου.

Γ'

Τὸ φρούριον.

Τὸ φρούριον Βελογόρσκ ἔκειτο εἰς ἀπόστασιν τεσσαράκοντα βερστίων ἀπὸ τοῦ Ὀρεμβούργου. Ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης ἡ ὁδὸς διέρχεται παραλλήλως τῶν ἀποκρήμνων ὀχθῶν τοῦ Ἰαΐκ. Ὁ ποταμὸς δὲν εἶχεν ἀκόμη παγώσει, καὶ τὰ μολυβδόχροα αὐτοῦ ὕδατα εἶχον μελανωπὸν χροιάν, μεταξὺ τῶν ὑπὸ τῆς χιόνος κεκαλυμμένων ὀχθῶν. Πρὸ ἐμοῦ ἐξηπλοῦντο αἱ κιργίσιαι στέππαι. Ἤμην βεβυθισμένος εἰς σκέψεις, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνιαράς· ὁ ἐν τῷ φρουρίῳ βίος δὲν μοὶ ἐφαίνετο πολὺ εὐχάριστος, προσεπάθουν δὲ νὰ ἀναπαραστήσω διὰ τῆς φαντασίας ὁποῖός τις ἦτο ὁ μέλλων διοικητής μου, ὁ λοχαγὸς Μιρονώφ. Ἐφανταζόμην δ' αὐτὸν γέροντα αὐστηρὸν καὶ δύστροπον, οὐδὲν ἄλλο γινώσκοντα ἐκτὸς τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἕτοιμον νὰ μοὶ ἐπιβάλῃ κράτησιν διὰ τὴν ἐλαχίστην ἀφορμήν. Ἐπῆλθε τὸ λυκόφως, προεχωροῦμεν δὲ μετὰ πολλῆς ταχύτητος.

«Εἶναι μακρὰν ἀπ' ἐδῶ τὸ φρούριον; ἠρώτησα τὸν ἡνίοχον.

— Νά το, φαίνεται», ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

Ἔστρεψα κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς, περιμένων

1. Ἀδελφέ.

νὰ ἴδω ὑψηλὰς ἐπάλξεις, τείχη καὶ τάφρον, ἀλλ' εἶδον μόνον μικρὸν χωρίον περιπεφραγμένον διὰ ξυλίνων χαράκων καὶ οὐδὲν πλέον. Εἰς τὸ ἓν μέρος ὑψοῦντο τρεῖς ἢ τέσσαρες σωροὶ ἀχύρου, κεκαλυμμένοι ὑπὸ χιόνος, εἰς τὸ ἄλλο δὲ ἀνεμόμυλος, οὗ αἱ πτέρυγες, ἐκ χονδροῦ φλοιοῦ φιλύρας κατασκευασμέναι, ἐκρέμαντο νωθραί.

« Ποῦ εἶναι λοιπὸν τὸ φρούριον; ἠρώτησα ἔκπληκτος.

— Μὰ αὐτὸ εἶναι», εἶπεν ὁ ἡνίοχος δεικνύων μοι τὸ χωρίον εἰς ὃ εἰσηρχόμεθα.

Εἶδον παρὰ τὴν πύλην παλαιὸν σιδηροῦν κανόνιον. Αἱ ὁδοὶ ἦσαν στεναὶ καὶ σκολιαί· σχεδὸν ἅπασαι αἱ *ἴσβαι*[1] ἦσαν καλαμοσκεπεῖς. Διέταξα νὰ μὲ ὁδηγήσωσιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φρουράρχου, καὶ σχεδὸν παρευθὺς ἡ *κιβίτκα* μου ἐσταμάτησεν ἔμπροσθεν μιᾶς ξυλίνης οἰκίας, ᾠκοδομημένης ἐπί τινος ὑψώματος πλησίον τῆς ἐκκλησίας, ἥτις ἐπίσης ἦτο ξυλίνη.

Οὐδεὶς ἦλθεν εἰς προϋπάντησίν μου. Ἐκ τῶν προθύρων εἰσῆλθον ἀμέσως εἰς τὸν ἀντιθάλαμον. Γηραιὸς ἀπόμαχος, καθήμενος παρά τινα τράπεζαν ἐνησχολεῖτο νὰ προσράψῃ κυανοῦν ἐμβάλωμα εἰς τὸν ἀγκῶνα πρασίνης στολῆς. Τῷ εἶπον νὰ μὲ ἀναγγείλῃ. «Ἔμβα, πατεράκη μου, μοὶ εἶπεν ὁ ἀπόμαχος, οἱ ἰδικοί μας εἶναι μέσα».

Εἰσῆλθον εἰς καθαρώτατον δωμάτιον, ἐσκευασμένον κατὰ τὸν παλαιὸν τρόπον. Ἔν τινι γωνίᾳ ὑπῆρχε σκευοθήκη περιέχουσα πινάκια καὶ ὑαλικά. Ἐκ τοῦ τοίχου ἐκρέματο ἐντὸς πλαισίου μεθ' ὑάλου ἔγγραφον διορισμοῦ ἀξιωματικοῦ. Πέριξ δὲ τοῦ πλαισίου ἐκείνου ἦσαν τοποθετημέναι εἰκόνες ἐκ φλοιοῦ ἀπεικονίζουσαι τὴν *Ἅλωσιν τῆς Κουστρίνης* καὶ τὴν *τοῦ Ὀτσάκωβ*, τὴν *Ἐκλογὴν τῆς νύμφης* καὶ τὸν *Ἐνταφιασμὸν τοῦ γάτου ὑπὸ τῶν ποντικῶν*. Πλησίον τοῦ παραθύρου ἐκάθητο γραῖα γυνή, φοροῦσα πόλκαν καὶ τὴν κεφαλὴν ἔχουσα περιδεδεμένην διὰ μανδηλίου. Κατεγίνετο δὲ νὰ τυλίσσῃ τολύπην ἐκ νημάτων, ὧν στεφάνην εἶχε περὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ παραλλήλως τεθειμένας, μικρόσωμον γερόντιον, ἑτερόφθαλμον, φέρον στολὴν ἀξιωματικοῦ.

«Τί ἀγαπᾶτε, πατεράκη μου;» μοὶ εἶπε χωρὶς νὰ διακόψῃ τὴν ἐργασίαν. Τῇ ἀπεκρίθην, ὅτι ἦλθον νὰ ὑπηρετήσω εἰς τὸν στρατὸν καὶ ὅτι κατὰ καθῆκον ἔσπευσα νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὸν κύριον λοχαγόν. Λέγων δὲ ταῦτα ἐστράφην πρὸς τὸν ἑτερόφθαλμον γέροντα, ὃν ὑπέλαβον ὡς τὸν φρούραρχον. Ἀλλ' ἡ καλὴ δέσποινα διέκοψε τὸν λόγον, ὃν ἐκ τῶν προτέρων εἶχον προετοιμάσει.

«Ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς[2] δὲν εἶναι ἐδῶ, εἶπεν. Ἐπῆγε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν παπᾶ Γαρασίμ. Ἀλλὰ τὸ ἴδιον εἶναι, εἶμαι ἡ γυναῖκά του. Σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς ἀγαπᾶτε καὶ νὰ μᾶς ἔχετε εἰς τὴν εὔνοιάν σας[1]. Κάθησε, πατεράκη μου».

Ἐφώναξε μίαν ὑπηρέτριαν καὶ τῆς εἶπε νὰ προσκαλέσῃ τὸν *οὐριαδνίκ*.[3] Τὸ μικρόσωμον γερόντιον μὲ παρετήρησε περιέργως διὰ τοῦ μοναδικοῦ ὀφθαλμοῦ του. «Νὰ τολμήσω νὰ σᾶς ἐρωτήσω μοὶ εἶπεν, εἰς ποῖον σύνταγμα κατεδέχθητε νὰ ὑπηρετήσητε;» Ηὐχαρίστησα τὴν περιεργίαν του.

«Νὰ τολμήσω ἀκόμη νὰ σᾶς ἐρωτήσω, ἐξηκολούθησε, διατί κατεδέχθητε νὰ μετατεθῆτε ἀπὸ τοὺς σωματοφύλακας εἰς τὸν σταθμόν μας;»

Ἀπεκρίθην, ὅτι μετετέθην κατ' ἀνωτέραν διαταγήν.

«Πιθανὸν διὰ πράξεις μὴ ἁρμοζούσας εἰς ἀξιωματικὸν τῆς σωματοφυλακῆς, προσέθηκεν ὁ ἀκάματος ἀνακριτής.

— Θὰ παύσῃς νὰ λέγῃς ἀνοησίας; τῷ εἶπεν ἡ σύζυγος τοῦ λοχαγοῦ. Τὸ βλέπεις πολὺ καλά, ὅτι ὁ νέος εἶναι κατακουρασμένος ἀπὸ τὸν δρόμον. Ἄλλο καλλίτερο δὲν ἔχει νὰ κάμνῃ παρὰ νὰ ἀποκρίνεται εἰς τὰς ἐρωτήσεις σου. Κράτει καλλίτερα τὰ χέρια σου. Καὶ σύ, πατεράκη μου, ἐξηκολούθησε στραφεῖσα πρός με, μὴ λυπεῖσαι πολύ, διότι σ' ἔχωσαν εἰς τὴν ποντικότρυπά μας· δὲν εἶσαι οὔτε ὁ πρῶτος, οὔτε ὁ ὑστερινός. Ὑποφέρει κανείς, δὲν σοῦ λέγω, ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸν συνειθίζει. Ἰδὲς τὸν Σβαμπρίνη τὸν Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς, εἶναι τώρα τέσσαρα χρόνια ποῦ τὸν ἔφεραν ἐδῶ δι' ἕνα φόνον ποῦ ἔκαμε. Ὁ Θεὸς μόνος εἰξεύρει τί συμφορὰ τὸν ηὗρε. Μιὰ ἡμέρα ἐβγῆκε ἀπὸ τὴν πόλιν μὲ ἕνα ἀνθυπολοχαγὸν καὶ εἶχαν πάρει μαζύ των καὶ ξίφη καὶ ἤρχισαν νὰ κτυπιοῦνται καὶ ὁ Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς ἐσκότωσε τὸν ἀνθυπολοχαγόν, καὶ μάλιστα ἦσαν ἐμπρὸς καὶ δύο μάρτυρες. Τί τὰ θέλεις· ὅταν σοῦ 'ρθῃ τὸ κακὸ δέξου το γιὰ ἁγιασμό».

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰσῆλθεν ὁ *οὐριαδνίκ*, νέος καὶ ὡραῖος Κοζάκος· «Μάξιμιτς, τῷ εἶπεν ἡ σύζυγος τοῦ λοχαγοῦ, νὰ δώσῃς κατάλυμα εἰς τὸν κύριον ἀξιωματικόν, καὶ νὰ εἶναι καθὼς χρειάζεται.

— Ὅπως ὁρίζετε, Βασίλισσα Ἰεγορόβνα, ἀπεκρίθη ὁ *οὐριαδνίκ*. Νὰ βάλω τὴν εὐγενίαν του εἰς τὸ σπίτι τοῦ Ἰβὰν Πολεγιάϊεφ;

— Τί κουραφέξαλα εἶναι αὐτά, Μάξιμιτς, ὑπολαβοῦσα εἶπεν ἡ φρουραρχίνα· τὸ σπίτι τοῦ Πολεγιάϊεφ πέφτει στενόχωρον, καὶ ἔπειτα εἶναι καὶ κουμπάρος μου· καὶ ἔπειτα δὲν λησμονεῖ αὐτὸς ποτέ του πῶς εἴμεθα ἀνώτεροί του. Ὁδήγησε τὸν κύριον ἀξιωματικόν. . . Πῶς σᾶς λέγουν, πατεράκη μου;

1. Καλύβαι χωρικαί.
2. Ἰωάννης υἱὸς τοῦ Κοσμᾶ.

1. Τύπος φιλοφροσύνης.
2. Ὑποδεέστερος ἀξιωματικὸς τῶν Κοζάκων.

Digitized by Google

— Πιότρ 'Ανδρέιτς.

— 'Οδήγησε τὸν Πιότρ 'Ανδρέιτς εἰς τοῦ Συμεὼν Κουζώφ. 'Ο ἀχρεῖος ἄφησε καὶ 'μπῆκε τὸ ἄλογό του εἰς τὸν κῆπόν μου καὶ ἀφάνισε τὰ λαχανικά· εἶναι ὅλα ἐν τάξει, Μάξιμιτς ;

— Δόξα τῷ Θεῷ ἡσυχία καὶ τάξις, ἀπεκρίθη ὁ Κοζάκος· μόνον ὁ δεκανεὺς Προκορώφ ἐπιάσθη εἰς τὸ λουτρὸν μὲ τὴν γυναῖκα Οὐστήνια Πεγουλίνα γιὰ ἕνα κουβᾶ ζεστὸ νερό.

— 'Ιβὰν 'Ιγνάτιιτς, εἶπεν ἡ σύζυγος τοῦ λοχαγοῦ πρὸς τὸ ἑτερόφθαλμον γερόντιον, νὰ δικάσῃς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, νὰ ἰδῇς ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο ἔπταισε καὶ νὰ καταδικάσῃ καὶ τοὺς δύο.

— Καλά, Μάξιμιτς, πήγαινε εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ.

— Πιότρ 'Ανδρέιτς, ὁ Μάξιμιτς θὰ σᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὸ κατάλυμά σας.»

'Απεχαιρέτισα αὐτούς· ὁ *Οὐριαδνὶκ* μὲ ὡδήγησεν εἰς μίαν *ἴσβαν* κειμένην ἐπὶ τῆς ἀποκρήμνου ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ φρουρίου. Τὸ ἥμισυ τῆς καλύβης κατείχετο ὑπὸ τῆς οἰκογενείας τοῦ Συμεῶνος Κουζώφ, τὸ δὲ ἕτερον παρεχωρήθη εἰς ἐμέ. Τὸ ἥμισυ αὐτὸ ἀπετελεῖτο ἐξ ἑνὸς δωματίου ἀρκούντως καθαροῦ διῃρημένου διὰ διαφράγματος εἰς δύο. 'Ο Σαβέλιιτς ἤρχισε τὴν τακτοποίησιν καὶ ἐγὼ ἐθεώμην τὰ πέριξ διὰ τοῦ στενοῦ παραθύρου. 'Ενώπιον ἐμοῦ ἐξετείνετο ἄδενδρος καὶ θλιβερὰ τὴν ὄψιν στέππη, ἐπὶ δὲ τῆς κλιτύος ἦσαν ἐκτισμέναι καλύβαι. "Ορνιθές τινες ἐπλανῶντο ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ μία γραῖα ἱσταμένη ἐν τῷ προθύρῳ καὶ κρατοῦσα σκάφην εἰς τὴν χεῖρα ἐμαύλιζε χοίρους, οἵτινες ἀπήντων εἰς τὴν πρόσκλησιν διὰ φιλίου γρυλλισμοῦ. Καὶ εἰς τοιοῦτον τόπον ἤμην καταδεδικασμένος νὰ διέλθω τὴν νεότητά μου! . . . Πικρὰ θλῖψις ἐπλάκωσε τὴν καρδίαν μου· ἀπεμακρύνθην τοῦ παραθύρου καὶ κατεκλίθην χωρὶς νὰ δειπνήσω, μὴ προσέχων εἰς τὰς παρορμήσεις τοῦ Σαβέλιιτς, ὅστις ἀδημονῶν ἐπανελάμβανεν ἀδιαλείπτως. «Κύριε καὶ Θεέ μου! δὲν θέλει νὰ βάλῃ τίποτε εἰς τὸ στόμα του. Τί θὰ εἴπῃ ἡ κυρία μου, ἂν τὸ παιδί μας ἀρρωστήσῃ;»

Τῇ ἐπαύριον ἅμα ἤρχισα νὰ ἐνδύωμαι, καὶ ἤνοιξεν ἡ θύρα τοῦ δωματίου, εἰσῆλθε δὲ νεαρὸς ἀξιωματικός, μικρόσωμος, τὴν μὲν ὄψιν οὐχὶ εὐειδής, ἀλλὰ ζωηρότατος ὡς ἐφαίνετο ἐκ τῆς ἡλιοκαοῦς μορφῆς αὐτοῦ. «Συγγνώμην, μοὶ εἶπε γαλλιστί, ἂν ἔρχωμαι οὕτω πως ἄνευ διατυπώσεων νὰ γνωρισθῶ μεθ' ὑμῶν. "Εμαθον χθὲς τὴν ἔλευσίν σας καὶ ἡ ἐπιθυμία νὰ ἴδω ἐπὶ τέλους μίαν ἀνθρωπίνην μορφὴν τοσοῦτον ἰσχυρὰ ἀνεπτύχθη ἐν ἐμοί, ὥστε δὲν ἐδυνήθην νὰ περιμείνω περισσότερον. Θὰ ἐννοήσητε τοῦτο ὅταν μείνητε ἐνταῦθα πολὺν χρόνον.» 'Εμάντευσα εὐκόλως, ὅτι οὗτος ἦτο ὁ ἀξιωματικός, ὅστις ἀπεβλήθη τῆς φρουρᾶς ἕνεκα τῆς μονομαχίας. 'Εσχετίσθημεν. 'Ο Σβαμπρίνης ἦτο λίαν πνευματώδης. 'Η συνομιλία αὐτοῦ ἦτο γοργὴ καὶ εὐχάριστος. Μοὶ περιέγραψε λίαν ζωηρῶς καὶ ἀστείως τὴν οἰκογένειαν τοῦ φρουράρχου, τὴν κοινωνίαν καὶ ἐν γένει ὅλην τὴν χώραν, εἰς τὴν ὁποίαν μὲ ἔρριψε ἡ μοῖρα. 'Εγέλων ἐξ ὅλης καρδίας ἀκούων αὐτόν, ὅτε διέκοψεν ἡμᾶς αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ἀπόμαχος, τὸν ὁποῖον εἶδον τὴν προτεραίαν ἐμβαλλώνοντα τὴν στολήν του ἐν τῷ ἀντιθαλάμῳ τοῦ λοχαγοῦ· οὗτος εἰσελθὼν μὲ προσεκάλεσεν εἰς γεῦμα ἐκ μέρους τῆς Βασιλίσσης 'Ιεγορόβνας· ὁ Σβαμπρίνης ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ μὲ συνοδεύσῃ. "Οτε ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φρουράρχου εἴδομεν ἐπὶ τῆς πλατείας εἰκοσάδα γηραιῶν απομάχων, μὲ μακρὰς οὐρὰς κόμης καὶ τρικώχους πίλους, παρατεταγμένους ἐν τάξει μάχης. "Εμπροσθεν αὐτῶν ἵστατο ὁ φρούραρχος γέρων ἀκμαῖος ἔτι καὶ ὑψηλόσωμος, φορῶν κοιτωνίτην καὶ βαμβακερὸν σκοῦφον. 'Ιδὼν ἡμᾶς ἐπλησίασε· μοὶ εἶπε φιλόφρονάς τινας λόγους καὶ ἐπανέλαβεν ἐκ νέου τὰ προστάγματα· εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ σταθῶμεν ἵνα ἴδωμεν τὰ γυμνάσια· ἀλλ' ἐκεῖνος μᾶς παρεκάλεσε νὰ μεταβῶμεν παραχρῆμα εἰς τῆς Βασιλίσσης 'Ιεγορόβνας, ὑποσχεθείς, ὅτι θὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὸς ἀμέσως. « 'Εδῶ, μᾶς εἶπε δὲν ἔχετε βεβαίως τίποτε νὰ ἰδῆτε.»

'Η Βασίλισσα 'Ιεγορόβνα ἐδεξιώθη ἡμᾶς μεθ' ἁπλότητος καὶ ἀφελείας, καὶ προσηνέχθη πρός με, ὡς ἂν ἤμην οἰκειότατος αὐτῇ. 'Ο ἀπόμαχος καὶ ἡ Παλάσκα, ἔστρωσαν τὴν τράπεζαν. «Τί ἔπαθε σήμερα ὁ 'Ιβάν μου καὶ γυμνάζει τόσην ὥραν τὸν στρατόν ; εἶπεν ἡ γυνὴ τοῦ φρουράρχου. Παλάσκα, πήγαινε καὶ φώναξέ του νὰ ἔλθῃ νὰ φᾶμε. Μὰ τί ἔγεινεν ἡ Μάσσα ;»

Μόλις προέφερε τὸ ὄνομα τοῦτο εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον δεκαεξαέτις νεᾶνις, στρογγυλοπρόσωπος, ῥοδοκόκκινος, ἧς ἡ κόμη κατέπιπτεν εἰς πλεξίδας προσδεδεμένας ὄπισθεν τῶν ὤτων, τὰ ὁποῖα ἦσαν κατακόκκινα ἐξ αἰδοῦς καὶ στενοχωρίας. 'Εκ πρώτης ὄψεως δὲν μοὶ ἤρεσε παραπολύ· τὴν παρετήρουν ὢν προκατειλημμένος ἐκ τῶν λόγων τοῦ Σβαμπρίνη ὅστις εἶχε παραστήσῃ τὴν Μαρίαν, τὴν κόρην τοῦ λοχαγοῦ, ὡς εὐήθη. 'Η Μαρία 'Ιβανόβνα ὑπῆγε καὶ ἐκάθησεν εἰς μίαν γωνίαν καὶ ἤρχισε νὰ ῥάπτῃ. 'Εν τῷ μεταξὺ ἔφεραν τὸ *στσὶ*[1] καὶ ἡ Βασίλισσα 'Ιεγορόβνα βλέπουσα, ὅτι ἐβράδυνε νὰ ἐπανέλθῃ ὁ σύζυγος αὐτῆς ἔστειλε καὶ πάλιν τὴν Παλάσκαν νὰ τὸν καλέσῃ.

«Εἰπὲ τοῦ ἀφεντικοῦ σου πῶς οἱ μουσαφιραῖοι περιμένουν· τὸ *στσὶ* κρυώνει. Δόξα τῷ Θεῷ τὰ γυμνάσια δὲν θὰ φύγουν, καὶ θὰ ἔχῃ τὸν καιρὸν νὰ ξελαρυγγίζεται, ὅταν θέλῃ.»

1. Ῥωσσικὸν ῥόφημα, ἐκ κρέατος καὶ ὀσπρίων.

Digitized by Google

Ὁ λοχαγὸς ἦλθε μετὰ μικρὸν συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ μονοφθάλμου γεροντίου.

«Τί εἶνε αὐτά, πατεράκη μου ; τῷ εἶπεν ἡ σύζυγός του. Τόσην ὥραν τώρα εἶναι στρωμένο τὸ τραπέζι, καὶ ἐστάθη ἀδύνατον νὰ σὲ ξεκολλήσωμεν.

— Ἀμμὴ βλέπεις, Βασίλισσα Ἰεγορόβνα, ἀπεκρίθη ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς, εἶχα τὸν νοῦν μου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν, ἐγύμναζα τὰ στρατιωτάκια μου.

— Ἔλα, ἔλα, ὑπολαβοῦσα εἶπεν ἐκείνη,αὐτὰ εἶναι καυχησιολογίαις. Τὰ γυμνάσια δὲν τοὺς ταιριάζουν διόλου, καὶ σὺ δὲν καταλαβαίνεις κουκοῦτσι ἀπ' αὐτά. Καλλίτερα θὰ ἔκαμνες ἂν ἔμενες εἰς τὸ σπίτι διὰ νὰ κάμνῃς πάντα τὴν προσευχήν σου· πολὺ καλλίτερο θὰ ἦτον αὐτό, σὲ βεβαιώνω Ὁρίστε, κύριοι, εἰς τὸ τραπέζι σᾶς παρακαλῶ.»

Ἐκαθήσαμεν εἰς τὴν τράπεζαν.Ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα δὲν ἔκλεισεν οὐδὲ στιγμὴν τὸ στόμα της,ἀλλὰ μὲ ἐβάρυνεν ἀκαταπαύστως διὰ παντοίων ἐρωτήσεων· τίνες ἦσαν οἱ γονεῖς μου, ἂν ἔζων , ποῦ κατῴκουν , τίνα περιουσίαν εἶχον . Μαθοῦσα δέ, ὅτι ὁ πατήρ μου εἶχε τριακοσίους χωρικούς:

«Τήραξε ἐκεῖ ! ἀνεφώνησε, τί πλούσιοι ἄνθρωποι εὑρίσκονται εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ! Καὶ ἡμεῖς, πατεράκη μου, ὅσο διὰ ψυχάς[1], ἔχομεν μόνον τὴν ὑπηρέτριάν μας Παλάσκα. Δόξα σοι ὁ Θεὸς ὅμως τὰ κουτσοπερνοῦμε καὶ ἐμεῖς. Μόνον ἕνα τριβέλι ἔχομεν, τὴν Μάσσα· εἶναι, βλέπεις, κόρη τῆς 'παντρειᾶς. Καὶ τί προῖκα ἔχει ; Μίαν κτένα καὶ δέκα καπίκια διὰ νὰ πηγαίνει εἰς τὸ λουτρὸν δυὸ φοραῖς τὸ χρόνο. Ἂν εὑρεθῇ κανεὶς καλὸς χριστιανός, καλά ! ἀλλιῶς ἔτσι θὰ γεράσῃ ἀνύπανδρη».

Ἐκύτταξα τὴν Μαρίαν Ἰβανόβνα· εἶχε γείνει κατακόκκινη καὶ τὰ δάκρυά της ἔσταζον εἰς τὸ τρυβλίον της. Τὴν ἐλυπήθην,καὶ ἔσπευσα νἀλλάξω θέμα ὁμιλίας.

«Ἤκουσα νὰ λέγουν, εἶπα λίαν προσφόρως, ὅτι οἱ Βασκὶρ σκοπεύουσι νὰ προσβάλωσι τὸ φρούριόν σας.

— Ποῖος σοῦ εἶπεν αὐτό, πατεράκη μου ; ὑπέλαβεν ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς.

— Τὸ ἤκουσα εἰς τὸ Ὀρεμβοῦργον,ἀπεκρίθην.

— Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀνοησίαι, εἶπεν ὁ φρούραρχος, τόσον καιρὸν τώρα δὲν ἔχει ἀκουσθῇ τίποτε. Οἱ Βασκὶρ εἶναι καταφοβισμένοι· τὸ ἴδιο καὶ οἱ Κιργίσιοι· τοὺς ἐδώσαμε πολὺ καλὰ μαθήματα. Δὲν θὰ τολμήσουν νὰ μᾶς προσβάλουν καὶ ἂν τοὺς περάσῃ καμμιὰ τέτοια ἰδέα, θὰ τοὺς κάμω νὰ τοὺς πιάσῃ τέτοια τρομάρα,ὁποῦ δὲν θὰ ἔχουν ἀνάκαρο νὰ κουνηθοῦν οὔτε ὕστερα ἀπὸ δέκα χρόνια.

— Καὶ δὲν φοβεῖσθε, ἐξηκολούθησα στραφεὶς πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ διοικητοῦ νὰ μένετε μέσα εἰς ἓν φρούριον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐκτεθειμένον εἰς τοιούτους κινδύνους ;

— Ἡ συνήθεια καὶ τί δὲν κάνει, πατεράκη μου ; ἀπεκρίνατο αὕτη. Ἀπὸ 'δῶ καὶ εἴκοσι χρόνια, τὸν καιρὸν ποῦ μᾶς μετέθεσαν ἀπὸ τὸ σύνταγμα ἐδῶ, δὲν ἠμπορεῖς νὰ φαντασθῇς πόσον τοὺς ἐφοβούμην αὐτοὺς τοὺς καταραμένους ἀπίστους. Ἔφθανε μόνον νὰ ἔβλεπα καμμιὰ φορὰ τὸν τρίχινον σκοῦφον, ἢ νὰ ἤκουα τὰ μουγκρητάτων καὶ τί νὰ σοῦ εἰπῶ,πατέρα μου,τούρτουρας μ' ἔπιανε ! Καὶ τώρα τόσῳ πολὺ ἐσυνείθισα ποῦ ἂν ἔλθουν καὶ μοῦ εἰποῦν πῶς οἱ λησταὶ περιτριγυρίζουν τὸ φρούριον οὔτε θὰ τὸ κουνήσω ἀπὸ τὴν θέσιν μου.

—Ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα εἶναι γενναιοτάτη,παρετήρησε σοβαρῶς ὁ Σβαμπρίνης.Ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς τὸ εἰξεύρει πολὺ καλά.

— Βέβαια,βέβαια ! εἶπεν ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς, δὲν εἶναι ἀπὸ ἐκείναις ὁποῦ φοβοῦνται.

— Καὶ ἡ Μαρία Ἰβανόβνα ἠρώτησα τὴν μητέρα της, εἶναι καὶ αὐτὴ τολμηρὰ ὡς σεῖς ;

— Ἡ Μάσσα ! ἀπεκρίθη ἡ κυρία · ὄχι , ἡ Μάσσα εἶναι δειλή. Ἕως τὴν σήμερον ἀκόμη μιὰ τουφεκιὰ νἀκούσῃ τρέμει σὰν τὸ φύλλον. Πᾶνε τώρα κἀνὰ δυὸ χρόνοι, ποῦ τοῦ κατέβη ἡ ἰδέα τοῦ Ἰβὰν Κούσμιτς, νὰ ῥήξῃ τὸ κανόνι του τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς μου καὶ τόσο πολὺ ἐτρόμαξε τὸ καϋμένο τὸ περιστεράκι μου, ποῦ ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὴν χάσωμεν. Ἀπ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, δὲν ἐρρήξαμεν ποτὲ αὐτὸ τὸ καταραμένο τὸ κανόνι.»

Ἠγέρθημεν τῆς τραπέζης· ὁ λοχαγὸς καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ὑπῆγον νὰ κοιμηθῶσι τὸν μεσημβρινὸν ὕπνον των. Ἐγὼ δὲ μετέβην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σβαμπρίνη, ὅπου διήλθομεν ὁμοῦ τὴν ἑσπέραν.

[Ἕπεται συνέχεια]. **Π.

[1] Ῥωσσιστὶ ψ υ χ α ὶ λέγονται οἱ δουλοπάροικοι.

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ

Ὅταν ἐντὸς δυσφήμου καταγωγίου κοινωνικόν τι ἀπόβρασμα ἐμπήξῃ τὸ ἐγχειρίδιόν του εἰς τὰ στήθη ἑνὸς ὁμοίου του, ὅταν ἀχρεῖός τις ἀναρριχηθῇ τοίχους, συντρίψῃ θύρας, ἀνοίξῃ χρηματοκιβώτια καὶ κλέψῃ λαχειοφόρους τινὰς ὁμολογίας τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ὅταν λωποδύτου τινὸς ἡ ἐπιτηδεία χεὶρ ὑφαρπάσῃ τὸ ὡρολόγιον ἢ τὸ χαρτοφυλάκιον ἀπὸ τοῦ θυλακίου ἀκάκου τινὸς χωρικοῦ, ἡ πρᾶξις των διαλαλεῖται ἐν ἀκαρεῖ· αἱ ἐφημερίδες,ἁμιλλώμεναι ποία πρώτη νὰ τὴν ἀναγγείλῃ εἰς τὸ κοινὸν, ἐνδιατρίβουσι μετά τινος αὐταρεσκείας εἰς τὰς κωμειδυλλιακὰς ἢ τραγικὰς αὐτῶν λεπτομερείας· κ' ἐν ᾧ πᾶσαι ἐν χορῷ διετυμπάνισαν αὐτὰς μέχρις οὗ ἐξικνεῖτο ἡ φωνή των, ἐκ φόβου μὴ δὲν

Digitized by Google

MAISON DE BANQUE ET DE COMMISSION

DU

MONITEUR DE LA CHANCE UNIVERSELLE

Administration Stadt, Bartensteingasse 14, Vienne.

En face du Parlement et de la Mairie.

Ἐν Βιέννῃ τῇ .... 1883.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΞΙΟΤΙΜΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ ΗΜΩΝ!

Λαμβάνομεν τὴν τιμήν νὰ ἐφιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπὶ τῶν Ὁμολογιῶν τῆς Οὐγγρικῆς Ἑταιρίας τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ περί τῶν ὁποίων θὰ εὕρητε ἀπέναντι λεπτομερεῖς πληροφορείας.

Περιττὸν κρίνομεν νὰ ἐπιμείνωμεν περί τῆς ἀπολύτου ἀσφαλείας καὶ τῶν ἐκτάκτων πλεονεκτημάτων τῶν παρὰ τῆς ἀξίας ταύτης προσφερομένων. Θὰ προσθέσωμεν μόνον μερικὰς λέξεις ἀναφορικῶς τῶν ἐξαιρετικῶν εὐνοικῶν συμφωνιῶν ἃς εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ κάμωμεν εἰς τὴν ἀξιότιμον πελατεῖαν μας.

Τῷ ὄντι, κατά τάς ὄπισθεν συμφωνίας, ἀρκεῖ νά οἰκονομήσῃ τις ἐπὶ τῶν καθημερινῶν ἐξόδων του μόνον ἕξη ἑκατοστά τοῦ φράγκου ὅπως ἀποβῇ ἀνέτως ἰδιοκτήτης μιᾶς Ὁμολογίας τῆς Οὐγγρικῆς Ἑταιρίας τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἥτις θὰ ἔχῃ πάντοτε ἀξίαν τινα, τὴν ὁποίαν δίναταί τις νὰ πωλήσῃ, εἰς πᾶσαν στιγμὴν καὶ ἑπομένως, ἐν ἀνάγκῃ, δύναταί τις νὰ μετατρέψῃ εἰς χρήματα τά τόσον ἀνεπαισθήτως οἰκονομηθέντα ποσά.

Παρακαλοῦμεν τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν νὰ μᾶς διαβιβάσουν ὅσον τάχιον τὰς παραγγελίας των. Ὁ ἀριθμός τῶν Ὁμολογιῶν ἃς δυνάμεθα νὰ διαθέσωμεν μὲ τάς συμφωνίας ταύτας εἶναι κατ' ἀνάγκην περιορισμένος μὴ δυνάμενοι νὰ δώσωμεν μεγάλην ἐπέκτασιν εἰς τό εἶδος τοῦτο τῶν ἐπιχειρήσεων χωρίς ἱνά παραβλάψωμεν τὰς ἄλλας οἰκονομικὰς ὑπηρεσίας τοῦ καταστήματός μας.

Ἀναμένοντες διαταγάς σας, παρακαλοῦμεν δέχθητε τὰς εἰλικρινεῖς προσαγορεύσεις μας.

Ἡ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΙΣ

ΤΟΥ

Μηνήτορος τῆς Παγκοσμίου Τύχης.

Digitized by Google

ΟΥΓΓΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΩΝ ΑΑ. ΜΜ.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ

Δι' εἰδικοῦ διατάγματος ἐπετράπη εἰς τὴν Οὐγγρικὴν Ἑταιρίαν τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ νὰ ἐκδώσῃ 800,000 λαχειοφόρους ὁμολογίας ἐξαργυρωτέας διὰ **113** *κληρώσεων. Συμφώνως τῷ ὄπισθεν ἑκάστης μετοχῆς ἐντύπῳ ἐπισήμῳ διαγράμματι θὰ λαμβάνωσι χώραν κατ' ἔτος τρεῖς κληρώσεις, ἐνεργούμεναι τακτικῶς καὶ ἀμεταχλήτως τῇ 1.η Μαρτίου. 1.η Ἰουλίου, καὶ 1.η Νοεμβρίου ἑκάστου ἔτους μετὰ πολλῶν μεγάλων ἀμοιβῶν ἐκ Φιορινίων* **50,000, 25,000, 15,000, 10,000** *κ.τ.λ. κ.τ.λ.*

Ἡ προσεχὴς κλήρωσις θὰ λάβῃ χώραν τῇ 1.η Νοεμβρίου 1883 μετὰ **870** *κερδῶν ἐξ ὧν τὸ ἀνώτερον εἶναι ἐκ*

ΦΙΟΡΙΝΙΩΝ 50,000 ΗΤΟΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 110,000

Κ.Τ.Λ. Κ.Τ.Λ. Κ.Τ.Λ.

ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑ. Περιττὸν κρίνομεν νὰ μακρυγορήσωμεν περὶ τῆς ἀναμφισβητήτου ἀσφαλείας τῶν ὁμολογιῶν τούτων. Ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ πρὸς ἀπότισιν τοῦ δανείου τούτου προσδιωρισμένα κεφάλαια κατετέθησαν εἰς ἀσφαλεῖς τίτλους ἀξιῶν ἐν παρακαταθήκῃ ἔν τινι Ταμείῳ τοῦ Κράτους καὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν μικτῆς Ἐπιτροπῆς, ἧς ὁ Πρόεδρος διορίζεται πάντοτε τῇ συγκαταθέσει τῆς Α. Μ. τοῦ Αὐτοκράτωρος τῆς Αὐστρίας. Πρὸς τούτοις ἐσχηματίσθη ἀποθεματικὸν κεφάλαιον ὅπερ κεφαλαιοποιούμενον διὰ τοκισμοῦ 5% θὰ παράξῃ **3,000,000** *Φιορινίων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χρόνου πρὸς ἀπότισιν τοῦ δανείου.*

ΕΚΤΑΚΤΚΟΙ ΩΦΕΛΕΙΑΙ. Ἑκάστη ὁμολογία κληρουμένη μετὰ μικροῦ τινος κέρδους θὰ ἐξαργυροῦται καὶ θὰ ἐξακολουθῇ λαμβάνουσα μέρος εἰς ὅλας τας μετὰ ταύτας κληρώσεις, δυναμένη νὰ κερδήσῃ ἔτι ἀμοιβήν τινα τοῦ λαχείου. Αἱ ὁμολογίαι τοῦ Ἐρυθροῦ Σαυροῦ τῆς Οὐγγρ. Ἑταιρίας εἰς οὐδένα ὑπόκεινται φόρον καὶ ἑπομένως τὰ κέρδη θὰ πληρωθῶσι ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐκπτώσεως.

ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΕΥΚΟΛΙΑΙ. Παραχωροῦμεν ἑκάστην πρωτότυπον ὁμολογίαν φέρουσαν τὴν σφραγῖδα καὶ τὴν ὑπογραφὴν τῶν ἁρμοδίων Ἀρχῶν καὶ δίδουσαν δικαίωμα ἄνευ ἑτέρας πληρωμῆς εἰς **111** *κληρώσεις, ἀντὶ* **20** *φράγκων χρυσῶν πληρωτέων εἰς τέσσαρας τριμηνιαίας δόσειςἐκ φργ.* **5** *ἑκάστη, ἤτοι* **5** *φράγκα ἅμα τῇ ἐγγραφῇ,* **5** *φράγκα τὴν 1/13 Δεκεμβρίου* **1883 5** *φράγκα τὴν 1/13 Μαρτίου* **1884**, *καὶ* **5** *φράγκα τὴν 1/13 Ἰουνίου* **1884**.

Παραχωροῦμεν πεντάδα ὁμολογιῶν διαφόρων ἀριθμῶν, συνοδευομένην ὑπὸ Ὁμολογίας Φραγκ. 100 τῆς Οἰκονομικῆς Ἀσφαλείας τῶν Παρισίων, ἀντὶ 100 Φράγκων τοῖς μετρητοῖς καὶ ἀντὶ 110 Φραγ. πληρωτέων εἰς 11 μηνιαίας δόσεις ἐκ 10 Φραγ. ἕκαστη (ὅλων τῶν ἐξόδων συμπεριλαμβανομένων.) Ἅμα τῇ πρώτῃ πληρωμῇ τῶν 5 Φράγκων δι' ἕνα τίτλον καὶ 10 Φράγκων διὰ 5 τίτλους, ὁ ἀγοραστὴς λαμβάνει τοὺς ἀριθμοὺς τῶν πρὸς αὐτὸν πωληθεισῶν ὁμολογιῶν καὶ συμμετέχει μόνος εἰς ὅλας τὰς κληρώσεις ἀνεξαιρέτως, ὡσανεὶ ἦτο κάτοχος τῶν ὁριστικῶν τίτλων οἵτινες θὰ τῷ ἐγχειρισθῶσιν ἅμα τῇ πληρωμῇ τῆς πελευταίας δόσεως. Αἱ 5 Ὁμολογίαι αἱ συνοδευόμεναι, ὡς εἴρηται, ὑπὸ τῆς ἑκατοφράγκου Ὁμολογίας τῆς Οἰκονομικῆς Ἀσφαλείας, ὀφείλουσι νὰ κερδήσωσι κατ' ἐλάχιστον ὅρον 200 φράγκα, ἑπομένως οὐ μόνον καὶ ἡ ἐλαχίστη ἀπώλεια τοῦ κεφαλαίου εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατος, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀτυχεστέρᾳ περιπτώσει εἶναι βέβαιος ὁ διπλασιασμὸς αὐτοῦ.

ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑ ΟΜΟΛΟΓΙΑΙ ΣΤΟΙΧΙΖΟΥΝ ΜΟΝΟΝ **1000** *ΦΡΑΓΚΑ πληρωτέα εἰς ΠΕΝΤΕ ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑΣ δόσεις τῶν* **200** *φράγκων ἑκάστη. Ἅμα τῇπληρωμῇ τὴν πρώτων* **200** *φράγκων λαμβάνει τις μέρος εἰς τὰς κληρώσεις καὶ εἰς ὁλόκληρα τά κέρδη. Ὁ ἀγοραστὴς* **50** *ὁμολογίων λαμβαίνει δωρεὰν* **10** *ὁμολογίας τῆς Οἰκονομικῆς Ἀσφαλείας τὴν Παρισίων, τὴν ὁποίων ἑκάστη θὰ κληρωθῇ ἀνυπερθέτως μὲ φράγκα* **100**

Ἀναφορικῶς τῶν Ὁμολογιῶν τῆς Οἰκονομικῆς Ἀσφαλείας ὀφείλομεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ κάτοχος δὲν ἔχει νά κάμῃ οὐδεμίαν περαιτέρω πληρωμήν, ἀλλὰ νὰ περιμένῃ τὴν ἀναπόφευκτον κλήρωσιν ἑκάστης ὁμολογίας μὲ φρ. 100. Αἱ κληρώσεις γίνονται ἐν Παρισίοις τακτικῶς τὴν πρώτην ἑκάστου μηνός.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ. Δὲν εἶναι ἑκατομμυριάκις προτιμότερον ν'ἀγοράσῃ τις ἀντὶ 100 Φράγκων πέντε μετοχὰς τῆς Οὐγγρικῆς τοῦ Ἐρυθροῦ σταυροῦ ἑταιρίας δι' ὧν νὰ συμμετέχῃ ἀκόμη εἰς 111 κληρώσεις χωρὶς οὐδέποτε νὰ διακινδυνεύσῃ τὸ χρῆμα του, ἢ ν' ἀγοράσῃ ἀντὶ 600 ἢ καὶ 650 Φρ. πέντε γραμμάτια τοῦ Λαχείου Ἀμβούργου κ.τ.λ. ἅπερ οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀξίαν οὔτε πρὸ οὔτε μετὰ τὴν κλήρωσιν; Δὲν εἶναι προτιμότερον νὰ κατέχῃ τις μετοχὰς πωλητέας ἐν πάσῃ οἱαδήποτε

στιγμῇ καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡμεῖς αὐτοὶ ὑποχρεούμεθα νὰ σᾶς δανείζωμεν πάντοτε **70** τοῖς °/₀ ἐπὶ τῆς ἀξίας των, ἢ νὰ κατέχῃ γραμμάτια τῶν γερμανικῶν λαχείων ἅπερ στιχίζουσι τόσον ἀκριβὰ, ἐν πραγματικότητι δὲ οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχουσι καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων οὐδεὶς θὰ σᾶς δανείσῃ ἓν εκατοστόν: Παύσατε λοιπὸν ἀγοράζοντες τοιαῦτα ἁπλᾶ γραμμάτια Λαχείων καὶ διαθέσατε τὰς οἰκονομίας σας ἐπὶ μετοχῶν, αἵτινες ἔχουσι καὶ θὰ ἔχουσι πάντοτε ἀξίαν.

Πρέπει ὄντως νὰ ἦναι τις πενέστατος, πρέπει πράγματι νὰ στερῆται καὶ τοῦ εὐτελοῦς ποσοῦ τῶν 20 φράγκων ὅπως μὴ ἀποφασίσῃ νὰ ἀποκτήσῃ μετοχὴν τῆς Οὑγγρικῆς τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Ἑταιρίας. Σημειωτέον ὅτι αἱ μετοχαὶ αὗται εἰσὶν ἀληθῆ Τραπεζικὰ γραμμάτια, ἀφοῦ διατηρῶσι πάντοτε τὴν ἀξίαν των, καὶ εἰσὶν ἐκποιήσιμαι ὁποτεδήποτε θελήσῃ ὁ κάτοχος νὰ τὸ πράξῃ, ἀρκεῖ νὰ τὰς πέμψῃ εἰς ἡμᾶς, θὰ τὰς πωλήσωμεν εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν καὶ διὰ τοῦ πρώτου ταχυδρομείου θὰ τῷ πέμψωμεν τὸ ἀντίτιμον. Περιττὸν νὰ προσθέσωμεν ὅτι αἱ κληρώσεις θὰ γίνωνται ἐπισήμως καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἁρμοδίων Ἀρχῶν. Παρακαλοῦμεν τοὺς ἡμετέρους φίλους, πελάτας καὶ ἀναγνώστας νὰ μᾶς διακοινώσωσιν ὅσον τάχος τὰς αἰτήσεις των ὅπως ἐπωφεληθῶσι τῶν ἀνωτέρω τιμῶν καὶ ὅρων, οὓς δὲν θὰ ἄμεθα νὰ διατηρήσωμεν ἢ μόνον μέχρι τῆς ἐξαντλήσεως τοῦ ὅλου ποσοῦ διαθεσίμων μετοχῶν ὑπὸ τοὺς εὐνοϊκοὺς τούτους ὅρους. Τῷ ὄντι ἀντὶ 20 φράγκων χρυσῶν θὰ συμμετέχῃ τις ἀκόμη **111** κληρώσεων χωρὶς οὐδέποτε οὔτε ἑκατοστὸν νὰ διακινδυνεύσῃ. Δεχόμεθα εἰς πληρωμὴν χαρτονομίσματα οἱουδήποτε κράτους, (Τραπεζογραμμάτια τῆς Ἐθν. Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Αὐτοκρ. Ὀθωμανικῆς Τραπέζης) γραμματόσημα, χρηματόδεμα ἢ ἐπιταγὴν ἐν ὄψει ἐπὶ πάσης εὐρωπαϊκῆς ἀγορᾶς, τοὺς δὲ τίτλους θὰ ἀποστέλλωμεν διὰ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ταχυδρομείου δι' ἐπὶ συστάσει ἐπιστολῆς. Ἀπευθυντέον πρὸς τὴν

L'Administration du „MONITEUR DE LA CHANCE UNIVERSELLE"
à VIENNE (AUTRICHE)

Τηροῦμεν ἀλληλλογραφίαν εἰς οἱανδήποτε γλῶσσαν, δίδομεν δωρεὰν πληροφορίας, δεχόμεθα τὰ χάρτινα ῥούβλια ἀντὶ Φργ. 2,60 ἕκαστον. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς μικρὰ ποσά, ἃς ἀποστέλλονται, ἐν ἀνάγκῃ, καὶ εἰς γραμματόσημα οἱουδήποτε κράτους. Τὰ Αὐσριακὰ ταχυδρομεῖα Αἰγύπτου, Κωνσταντινουπόλεως Σμύρνης, Βηρυττοῦ καὶ Θεσσαλονίκης ἐκδίδουν ταχυδρομικὰ ἐντάλματα δι' ἓν οἱονδήποτε ποσόν.

Ἐκτὰ τούτου αἱ κατωτέρω Τράπεζαι ευηρεστήθησαν νὰ ἀναλάβουν τὴν παραδοχὴν χρημάτων διὰ λογαριασμὸν τῆς Διαχειρίσεως τοῦ "Μυνήτωρος τῆς Παγκοσμίου Τύχης„. Ἑπομένως οἱ ἐπιθυμοῦντες δύνανται νὰ καταθέσουν παρ' αὐταῖς ἀπέναντι διπλῆς ἀποδείξεως.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ: παρὰ τῇ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΗ ὡς καὶ εἰς ὅλα τὰ ἐν Τουρκίᾳ, Αἰγύπτῳ, καὶ Ρουμέλῃ ὑποκαστατήματα αὐτῆς.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: παρὰ τῇ ΓΕΝΙΚΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΗ ὡς καὶ εἰς ὅλα τὰ ἐν Ἑλλάδι ὑποκαταστήματα αὐτῆς.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΚΕΡΔΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΟΣΩΝ ΔΙΑ ΤΩΝ ΟΜΟΛΟΓΙΩΝ ΤΗΣ

ΟΥΓΓΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΤΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

1	Κέρδος ἐκ Φιορινίων	**120,000**	2985	Κέρδη ἐκ Φιορινίων	**50**
5	Κέρδη » »	**50,000**	4802	» » »	**25**
9	» » »	**25,000**	409200	» » »	**10**
10	» » »	**20,000**	122300	» » »	**9½**
39	» » »	**15,000**	60600	» « »	**9**
49	» » »	**10,000**	39400	» » »	**8½**
6	» » »	**5,000**	40000	» » »	**8**
9	» » »	**2,000**	35000	» » »	**7½**
96	» » »	**1,000**	31500	» » »	**7**
365	» » »	**500**	25600	» » »	**6½**
1070	» » »	**100**	36400	» » »	**6**

ΤΟ ΟΛΟΝ **809546** ΚΕΡΔΗ ΑΝΤΙ **800000** ΟΜΟΛΟΓΙΩΝ

Ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν ὁμολογιῶν εἶναι 800000 ἐνῷ ὁ ἀριθμὸς τῶν κερδῶν ἀνέρχεται εἰς 809546, τουτέστιν ὄχι μόνον ἑκάστη ὁμολογία μέλλει ἀφεύκτως νὰ κερδήσῃ τὶ, ἀλλ' ὁσάκις τὸ κέρδος τοῦτο δὲν ὑπερβαίνει τὰ **10** Φιορ. θὰ ἀποστέλλεται δωρεὰν εἰς τὸν κάτοχον τῆς κληρωθείσης ὁμολογίας τοκομερίδιον δικαιοπαροχῆς, (ἐπικαρπίας) πρωτότυπον, δι' οὗ θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ συμμετέχῃ εἰς ὅλας τὰς ἀκολούθους κληρώσεις, ἀφ' ὧν ἐνδέχεται νὰ κερδήσῃ εἰσέτι μέγα τοῦ λαχείου ποσόν.

Ὁ ἐπίσημος κατάλογος τῆς προσεχοῦς κληρώσεως δημοσιευθήσεται διὰ τῶν κυριωτέρων Ἑλληνηκῶν ἐφημερίδων. Πᾶσα πρωτότυπος καὶ γνήσιος ὁμολογία φέρει τὴν σφραγίδαμας.

Τὰ κέρδη πληρωθήσονται τοῖς πελάταις 24 ὥρας μετὰ τὴν κλήρωσιν καὶ μετὰ μεγίστης ἐχεμυθείας.

Οἱ ἐπίσημοι κατάλογοι τῶν κληρώσεων ἀποστέλλονται πᾶσι τοῖς ἐλλαφοποξένοις.

5% ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΝ ΕΘΝΙΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ ΤΟΥ 1860.

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΤΗΝ 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1884.

Ἀπόλυτος Ἀσφάλεια Ἐγγύησις τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ προσεχὴς κλήρωσις τοῦ Δανείου τούτου θὰ λάβῃ χώραν τὴν 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1884 τῇ φροντίδι, ὑπὸ τὴν Ἐπιτήρησιν καὶ Ἐγγύησιν τῆς Αὐστριακῆς Κυβερνήσεως.

ΤΑ ΜΕΓΑΛΗΤΕΡΑ ΚΕΡΔΗ ΕΙΣΙΝ ΤΑ ΑΚΟΛΟΥΘΑ.

Ἓν Κέρδος ἐκ	*Φιορ.*	**300.000**	*ἤτοι*	**660.000**	*Φράγκων*
Ἓν Κέρδος ἐκ	„	**50.000**	*ἤτοι*	**110.000**	„
Ἓν Κέρδος ἐκ	„	**25.000**	*ἤτοι*	**55.000**	„
Δύο Κέρδη ἕκαστον ἐκ	„	**10.000**	*ἤτοι*	**22.000**	„
15 Κέρδη ἕκαστον ἐκ	„	**5.000**	*ἤτοι*	**11.000**	„
30 Κέρδη ἕκαστον ἐκ	„	**1.000**	*ἤτοι*	**2.200**	„

κτλ. κτλ. κτλ.

Τὸ ὅλον **2300** *Κέρδη ὧν τὸ μικρότερον* **600** *Φιορίνια.*

ΕΚΑΣΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΣΤΟΙΧΙΖΕΙ ΦΡΑΓΚΑ **30**

ΠΕΝΤΕ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΣΤΟΙΧΙΖΟΥΝ ΜΟΝΟΝ 135 ΦΡΑΓΚΑ

Εἰς τὴν κλήρωσιν τῆς 1ης Μαΐου 1880 τὸ πρῶτον Κέρδος ἐκ φιορινίων **300.000** *ἐκέρδισεν ὁ κύριος Ῥοζενρὰτ ὑποδιευθυντὴς τῆς Προεξωφλητικῆς Τραπέζης τῶν Παρισίων, συνδρομητὴς μας.*

ΜΕΓΑΛΗ ΠΙΘΑΝΟΤΗΣ ΚΕΡΔΟΥΣ

ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΙ ΟΜΟΛΟΓΙΑΙ ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΜΕΔΙΟΛΑΝΟΥ—ΚΩΜΗΣ

Αἱ ὁμολογίαι αὗται, ἀπολύτου ἀσφαλείας, μετέχουσιν ἐτησίως μιᾶς ἐκκυβεύσεως τῇ 21/2 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους: Τὸ πλῆρες χρεωλύσιον τοῦ δανείου τούτου, ἤτοι ἡ τελευταία ἐκκύβευσις θὰ λάβῃ χώραν τῇ 21/2 ἰανουαρίου 1877 καθ' ἣν ἐποχὴν θὰ ἐκκυβευθῶσιν ὅλαι αἱ ὁμολογίαι. Ἐκ τοῦ δανείου τούτου ὑπολείπονται ἐν τῇ κάλπῃ μόνον αἱ ἑξῆς **4** *σειραί:*

11, 18, 33, 38

ἐξ ὧν μία σειρὰ ἐκκυβευθήσεται κατὰ τὴν προσεχῆ ἐκκύβευσιν τῆς 21/2 ἰανουαρίου 1884 κατὰ συνέπειαν δὲ ὁ ἀγοραστὴς τεσσάρων ὁμολογιῶν ἐκ διαφόρων σειρῶν εἶναι βέβαιος ὅτι θὰ κερδήσῃ ἕνα οἱονδήποτε λαχνὸν κατὰ τὴν προσεχῆ ἐκκύβευσιν. Τὰ κυριώτερα κέρδη ὧν θὰ μετάσχωσιν ἔτι αἱ ὁμολογίαι αὗται εἶναι αἱ ἑξῆς.

4 λαχνοὶ ἐκ	**20000**	*φιορ. ἤτοι*	**50000**	*φράγκα*		*12 λαχνοὶ ἐκ*	**800**	*φιορ. ἤτοι*	**2000**	*φράγκα*
4 λαχνοὶ ἐκ	**5000**	„ „	**12000**	„		*12 λαχνοὶ ἐκ*	**500**	„ „	**1200**	„
4 λαχνοὶ ἐκ	**2000**	„ „	**5000**	„		*12 λαχνοὶ ἐκ*	**300**	„ „	**750**	„

κτλ. κτλ. κτλ.

Η ΤΟΙ **14400** *ΚΕΡΔΗ ΔΙΑ* **14400** *ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ*

Ἐπομένως πᾶσα ὁμολογία θὰ κληρωθῇ ἀνυπερθέτως.

Παραχωροῦμεν ἑκάστην πρωτότυπον ὁμολογίαν μεθέξουσαν πασῶν τῶν ἐκκυβεύσεων καὶ συνοδευομένην ὑπὸ ὁμολογίας **100** *φρ. τῆς «Οἰκονομικῆς Ἀσφαλείας» τῶν Παρισίων ἀντὶ 120 φρ. πληρωτέων τοῖς μετρητοῖς, ἢ εἰς δύο μηνιαίας δόσεις τῶν* **60** *φράγκων ἑκάστη.*

Ἐπειδὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν τίτλων, οὓς ἔχομεν εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν εἶναι λίαν περιωρισμένος, παρακαλοῦμεν τοὺς πελάτας ἡμῶν νὰ διαβιβάσωσιν ἡμῖν ὅσῳ τάχιον τὰς διαταγὰς αὐτῶν, συνοδευομένας ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς ταχυδρομικὴν ἐπιταγήν, ἢ τραπεζιτικὰ γραμμάτια γαλλικά, ἀγγλικά, ῥωσσικά, ῥουμανικά, ἑλληνικά, κτλ. πρὸς τὴν Administration du **Moniteur de la Chance Universelle** *à* **Vienne** *(Autriche).*

Κεφαλαιοῦχοί τινες περιφρονοῦσι συνήθως τὰς μικρὰς ταύτας ἀξίας, ἐπειδὴ εἶναι πεπροικισμέναι διὰ λαχνῶν σχετικῶς ἀσημάντων. Καὶ ὅμως συνήθως διὰ τῶν τοιούτων τίτλων ἐπιτυγχάνονται εὐάρεστα ἀποτελέσματα, τοῦ ὁλικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὁμολογιῶν ὄντος λίαν περιωρισμένου.

Τὰ κέρδη πληρώνονται τοῖς κερδίζουσι **24** *ὥρας μετὰ τὴν κλήρωσιν καὶ μετὰ μεγάλης ἐχεμυθείας.*

Οἱ ἐπίσημοι κατάλογοι τῶν κληρώσεων ἀποστέλλονται πᾶσι τοῖς ἐγγραφομένοις.

γνωσθῇ, μὴ δὲν διαδοθῇ ἐπαρκῶς τὸ διαπραχθὲν πλημμέλημα ἢ κακούργημα, ἔρχεται καὶ τὸ *ἀστυνομικὸν δελτίον*, ὅπερ μετὰ τῆς γνωστῆς αὐτῷ ἀφελείας ἐξαγγέλλει ἐπισήμως πλέον αὐτὸ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ὅταν δὲ *μεγάλη τις δίκη* πρόκειται νὰ γείνῃ ἡ κοινωνία συνταράσσεται· τὸ σκάνδαλον κρατοῦν σάλπιγγα περιφέρεται τὰς ἀγυιὰς καὶ συγκαλεῖ τὸ πλῆθος· αἱ ξύλιναι κιγκλίδες τοῦ δικαστηρίου μόλις συνέχουσι τὰ πλημμυροῦντα τοῦ ἀκροατηρίου κύματα· οἱ πρακτικογράφοι ἔχουσιν ἐξεσμένα δέκα μολυβδοκόνδυλα διὰ τὰς σημειώσεις των· καὶ μᾶς περιγράφουσι τὴν δίκην δι' ὅλου αὐτῶν τοῦ οἴστρου, ἀφηγούμενοι τὸ ἱστορικὸν αὐτῆς, βιογραφοῦντες τὸν κατηγορούμενον ἢ τὴν κατηγορουμένην, ἀναλύοντες τὸν ἐγκέφαλόν των, ἀνατέμνοντες τὴν ψυχήν των· καὶ ἡ κοινωνία ἔχει προσηλωμένα ἐκεῖ τὰ βλέμματά της μετ' ἀκρατήτου περιεργίας· καὶ ὅσον μέγα, κακόηθες, φρικαλέον, παταγῶδες ὑπῆρξε τὸ πλημμέλημα ἢ τὸ κακούργημα, τόσῳ περισσότερον παραμένει ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῆς ὁ διαπράξας αὐτὸ ὡς ἥρως φανταστικοῦ τινος μύθου.

Ἀλλ' ὅταν ἀγαθή τις πρᾶξις διαπράττηται —δὲν ἐννοῶ δ' ἀγαθὴν πρᾶξιν τὴν μὴ στοιχίζουσαν τίποτε εἰς τὴν καρδίαν καὶ ἐλάχιστον εἰς τὸ πλῆρες βαλάντιον, τὴν πρᾶξιν τῆς ὁποίας σκοπὸς εἶνε νὰ διέλθῃ διὰ τοῦ τυμπάνου τῆς δημοσιογραφίας καὶ μᾶς ἐκκωφάνῃ—ὅταν ἀληθῶς ἀγαθή τις πρᾶξις διαπράττηται, ἔμπλεως γενναιότητος, ἀφοσιώσεως, αὐταπαρνήσεως, ἀνδραγάθημα θελήσεως, θρίαμβος τῆς καρδίας, ἡ πρᾶξις αὕτη δὲν διασκελίζει τὴν φλιὰν μιᾶς οἰκίας, μένει τεθαμμένη, ἔστω καὶ ὑπὸ τὰ ἄνθη τῆς εὐγνωμοσύνης, εἰς τὸ βάθος δύω ἢ τριῶν καρδιῶν· ἡ κοινωνία δὲν προσηλόνει ἐπὶ τοῦ μετριόφρονος ἐργάτου αὐτῆς τὰ ἄπειρα βλέμματά της· διότι ἡ ἀληθινὴ ἀρετὴ δὲν περιφέρεται τὰς ἀγυιὰς μὲ τὴν σάλπιγγα εἰς τὸ στόμα, καὶ δὲν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος· ἡ ἰχνηλασία τῶν ἐφημερίδων δὲν εἰσδύει μέχρι τῆς κρύπτης αὐτῆς· τὸ δὲ *ἀστυνομικὸν δελτίον* κρίνει ἑαυτὸ ἀναρμόδιον ὅταν πρόκηται περὶ ἀρετῆς.

Λοιπὸν ὅ,τι αἰσχρόν, ὅ,τι κακόηθες, ὅ,τι σκανδαλῶδες, ὅ,τι ῥυπαρὸν ὅτι εἰδεχθὲς ἐκτίθεται εἰς θέαν, καὶ ὅ,τι εὐγενές, γενναῖον μεγάθυμον μένει βαθέως κεκρυμμένον ἐν τῇ σκοτίᾳ; κρεμῶμεν ἀπὸ τῶν παραθύρων μας τὰ ἀσπρόρρουχά μας καὶ κλειδόνομεν παρερριμένα εἰς γωνίαν τινὰ τῆς ἀποθήκης μας τὰ κατάλευκα, τὰ ἀποπνέοντα τὸ γλυκὺ ἄρωμα τῆς καθαριότητος!

Καὶ ποίαν ἰδέαν δύναταί τις νὰ σχηματίσῃ περὶ τῆς κοινωνίας ἡμῶν, ὅταν πᾶν σχεδὸν τὸ προσπίπτον καθ' ἑκάστην εἰς τὰς αἰσθήσεις του, πᾶν τὸ αἶρον ἀποτόμως τὸ παραπέτασμα τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κοινοῦ, ἀπόζει διαφθορᾶς καὶ κακοηθείας; ἂν πιστεύῃ ὅτι βλέπει, καὶ βεβαίως θὰ πιστεύῃ, δὲν δικαιοῦται ν' ἀμφιβάλῃ ὅτι ὑπάρχει καὶ ἀρετὴ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡμῶν ἀφ' οὗ μόνον, οἱ φόνοι καὶ αἱ κλοπαὶ καὶ αἱ ἀπαγωγαὶ μολύνουσι καθ' ἑκάστην τὴν ἀντίληψίν του, καὶ σπανίως μόνον, σπανιώτατα ἀφικνεῖται μέχρις αὐτοῦ καὶ ἡ παρήγορος ἠχὼ ἀγαθῆς τινος πράξεως;

Δὲν ἐκτελοῦνται λοιπὸν καὶ παρ' ἡμῖν ἀγαθαὶ πράξεις; ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν πάλλουσι καὶ γενναῖαι καρδίαι; Ὢ πολλῷ περισσότεραι ὅσων δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ. Ἀλλὰ ποῖος θὰ τὰς ἐξαγάγῃ ἐκ τῆς σκιᾶς τῆς μετριοφροσύνης των εἰς τὸν ἥλιον; Διὰ τὴν ἀρετὴν δὲν ὑφίσταται παρ' ἡμῖν ἀρχὴ ὅπως διὰ τὴν κακίαν. Ἡ ἀστυνομία προορισμὸν ἔχει ν' ἀνασκαλεύῃ τὸν ἠθικὸν βόρβορον, νὰ περισυλλέγῃ αὐτόν, ν' ἀπαλλάσῃ τὴν κοινωνίαν τῆς δυσωδίας καὶ τοῦ μολύσματος· ἀλλὰ ποία ἀρχὴ προορισμὸν ἔχει νὰ καταδύῃ εἰς τὴν θάλασσαν, ἥτις λέγεται κοινωνία, νὰνασκαλεύῃ τὰ ἐν τῷ πυθμένι αὐτῆς ὄστρακα καὶ ἀνευρίσκῃ καὶ περισυλλέγῃ τοὺς ἐν αὐτοῖς μαργαρίτας;

Εἰξεύρω ὅτι ἡ κοινωνία ἀμύνεται τιμωροῦσα τὸν διαταράσσοντα τὴν τάξιν αὐτῆς, ὅτι σκοπεῖ διὰ τῆς ποινῆς νὰ βελτιώσῃ τὸν ἁμαρτήσαντα, νὰ ἐκφοβίσῃ διὰ τοῦ παραδείγματος τὸν ἐπιρρεπῆ εἰς τὸ ἁμάρτημα. Ἀλλ' ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἀκριβῶς πρὸς βελτίωσιν συντελεῖ ἡ βράβευσις τῆς ἀρετῆς· ἡ κοινωνία δὲν ἀποτελεῖται μόνον ἐκ κακούργων, καὶ ῥοπὴν εἰς τὸ κακουργεῖν ἐχόντων· ὅ,τι πράττει πρὸς βελτίωσιν τῶν κακῶν, διατί δὲν τὸ πράττει καὶ πρὸς βελτίωσιν τῶν ἀγαθῶν; Διατί ὅπως τιμωρεῖ τὴν κακίαν δὲν ἀμείβει τὴν ἀρετήν, δὲν μεριμνᾷ περὶ τῶν πλειόνων αὐτῆς μελῶν, τῶν ἀγαθῶν, ὅπως ἐνθαρρύνῃ, ἐγκαρδιώσῃ, κρατύνῃ τὴν ἀρετὴν ἐν αὐτοῖς; μήπως μόνον κακός τις ὢν γίνεται ἄξιος τῆς μερίμνης τῆς κοινωνίας καὶ οὐχὶ ὢν καλός; καὶ δὲν καταδείκνυται κακεντρεχὴς προορίζουσα τὴν δικαιοσύνην αὐτῆς εἰς τιμωρίαν μόνον καὶ οὐχὶ εἰς ἀμοιβήν;

Καὶ ἐκτὸς τούτου ἡ τιμωρία εἶνε ἆρά γε μᾶλλον οἰκοδομητικὴ τῆς ἀμοιβῆς; αἱ φρικαλέαι ἐντυπώσεις, αἱ ἐμποιοῦσαι ῥῖγος, ὁμιλοῦσιν εἰς τὴν καρδίαν εὐγλωττότερον περὶ ἀρετῆς τῆς ἐξ εὐγενοῦς πράξεως γλυκείας καὶ ἠρέμου συγκινήσεως; Οὐχί· οἱ ὑγιεῖς πνεύμονες ἔχουσιν ἀνάγκην τοῦ ἁγνοῦ, ζωογόνου, εὐώδους ἀέρος τῆς ἀρετῆς καὶ οὐχὶ τῆς μεμολυσμένης, τῆς ἀποζούσης ἀναπνοὴν κακούργων ἀτμοσφαίρας τῶν κακουργιοδικείων. Περισσότερον ἀγαθὸν δύναται νὰ πράξῃ τὸ ἀγαθὸν καὶ οὐχὶ τὸ κακόν.

Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ἀρχὴ μεριμνῶσα ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ, ὅπως ὑπάρχει μεριμνῶσα περὶ τοῦ

εγκλήματος.. Όπως υπάρχει αστυνομία του κακού δεν υπάρχει και αστυνομία του καλού.

Και διατί να μην υπάρχη;

Μία των μάλλον μεγαλεπηβόλων ιδεών, αίτινες διήλθον διά της κεφαλής του Μεγάλου Ναπολέοντος ήτο η ίδρυσις συστηματικής, επισήμου αστυνομίας του καλού. Αλλ' αν η ιδέα κατεχώσθη μετά του μεγαλείου του υπό τον κατακρημνισθέντα θρόνον του, πρό αυτού έτι η ιδιωτική αρχεβουλία του **Montyon** είχεν ιδρύσει το ομώνυμον αυτώ βραβείον της αρετής. Έκτοτε άνεμός τις αγαθοεργίας προς κραταίωσιν των ευγενών πράξεων επέπνευσεν εν Γαλλία, και επανειλημμένως εν μεγαθύμω αμίλλη ολόκληροι περιουσίαι αφιερώθησαν προς επέκτασιν, συμπλήρωσιν της μεγάλης ιδέας. Και έχει τόσον ισχυράν την όρασιν η αστυνομία αύτη του καλού, ώστε το βλέμμα αυτής το οξυδερκές εξικνείται, εισδύει και εις τα αφανέστατα χωρία των μάλλον αποκέντρων επαρχιών, και εις τα καλυβόσπητα, και εις τα μεμονωμένα πανδοχεία της εξοχής, και εις τα υπόγεια.

Και αλλαχού εστεμμέναι και μη κεφαλαί εμερίμνησαν υπέρ των ευγενών αισθημάτων, υπέρ των γενναίων χαρακτήρων· εν Γερμανία προ ολίγου έτι προεκηρύχθη βραβείον αφοσιώσεως εις τους υπηρετούντας επί τεσσαράκοντα έτη πιστώς τον κύριόν των.

Υπάρχουσι λοιπόν αλλαχού αστυνομίαι του καλού· και λειτουργούσι παραλλήλως προς τας αστυνομίας του κακού, εξαγνίζουσαι ταύτας, ρίπτουσαι το γλυκύ των φως επί του απαισίου τούτων σκότους και συναποτελούσαι παρηγόρως την κοινωνικήν εικόνα, ενούσαι τα ύδατα αυτών εις μέγαν και ευεργετικόν ποταμόν: τον της βελτιώσεως της ανθρωπότητος. Υπάρχει το κακουργιοδικείον αλλ' υπάρχει και η αίθουσα της Ακαδημείας ή η ύπαιθρος πολλαχού πλατεία της αγοράς όπου αντί της φωνής του εισαγγελέως, ακούεται άλλη φωνή, πολλάκις των διαπρεπεστάτων εν τοις γράμμασιν, απαγγέλλουσα τον ύμνον της αρετής. Συρρέει κ' εκεί το πλήθος, κ' ενώ γλυκεία συγκίνησις πλημμυρεί την καρδίαν του υψούται επί του άκρου των ποδών του όπως διακρίνη, αποθαυμάση τους αφανείς εκείνους μάρτυρας της πίστεως, της αφοσιώσεως, της τιμής.

Εκείνος εκεί τρις κινδυνεύσας τρεις έσωσεν ανθρώπους πνιγομένους· εκείνοι οι σύζυγοι μόλις αποζώντες τα πολυάριθμα αυτών τέκνα περισυνήγαγον, περιθάλπουσι τα ορφανά του γείτονός των· εκείνη η γραία υπηρέτησεν επί πεντήκοντα έτη μετά πίστεως την αυτήν οικογένειαν· εκείνη η νέα, καταστραφείσης άρδην της περιουσίας των γηραιών της κυρίων, και εις την εσχάτην περιπεσόντας ένδειαν, ουχί μόνον δωρεάν παρέμεινεν υπηρετούσα αυτούς, αλλά και εργάζεται όπως τους τρέφη.

Εν τω κακουργιοδικείω ρυτιδούται η όψις της κοινωνίας, αλλ' ενταύθα ιλαρύνεται προ των αφελών, των αγαθών αυτών μορφών, εκρήγνυται εις ενθουσιώδη χειροκροτήματα βλέπουσα περιβαλλομένας τας κεφαλάς αυτών διά του ευωδεστέρου στεφάνου. Και έκαστος απερχόμενος αισθάνεται ότι απεκόμισε μεθ' εαυτού, εν τη καρδία του, μέρος της αρετής ην ανέπνευσεν εν τη αιθούση εκείνη.

Βεβαίως η αρετή καθ' εαυτήν δεν έχει ανάγκην ούτε εορτών ούτε πανηγύρεων· διότι δεν είνε αρετή η χρήζουσα διπλώματος. Η αρετή προτιμά να μείνη άσπιλος από πάσης επαφής· και αυτός ο έπαινος, και αυτός ο θαυμασμός θαμβούσι την στιλπνότητά της· αλλ' είνε ευεργετικόν ν' αναγνωρίζη η κοινωνία και την αρετήν ως θρησκείαν και ν' αμείβη τους λειτουργούς αυτής· είνε οικοδομητικόν διά τους κλονουμένους, τους έχοντας ανάγκην να στηριχθώσί που διά να μη καταπέσωσι· είνε ενθαρρυντικόν διά τους υπομένοντας εν σιγή και καταπνίγοντας άνευ παραπόνου τα δάκρυά των· είνε δίκαιον ν' αμείβωνται, όπου και αν ηγωνίσθησαν, οι γενναίοι την καρδίαν. Και αφ' ου τιμάται, παρασημοφορήται, κλείζεται ο ανδραγαθών εν πολέμω, διατί να μη τιμάται, παρασημοφορείται κλείζηται ο ανδραγαθών εν ειρήνη; ούτος είνε ολιγώτερον ήρως εκείνου; οι Ρωμαίοι έστεφον τον αλίσκοντα εχθρικήν σημαίαν, τον εισπηδώντα εις εχθρικόν χαράκωμα, τον αναρριχώμενον πολέμιον τείχος, αλλά τον λαμπρότατον, τον τιμιώτατον, τον επιζηλότατον πάντων των στεφάνων, τον *αστικόν*, επεφύλαττον διά την κεφαλήν του ρωμαίου πολίτου του σώζοντος εν ειρήνη συμπολίτην του.

Μόνον εν Ελλάδι ουδέν εγένετο, ουδέν γίνεται προς βράβευσιν της αρετής. Και όμως το τιμάν, το γεραίρειν την αρετήν είνε ιδέα εξόχως ελληνική. Ήτο Έλλην ο σοφός ο ειπών ότι καλλίστη πολιτεία είνε εκείνη εν ή βλέπομεν τιμωμένην την αρετήν και τιμωρουμένην την κακίαν. Ήσαν Έλληνες οι εν τη πεδιάδι της Ολυμπίας, απονέμοντες στέφανον ελαίας εις τας τέχνας, τα γράμματα και τας αγαθάς πράξεις. Ήτο Έλλην, διότι καλείται Πλάτων, ο ειπών: «Αν η αρετή ήτο δυνατόν να γείνη θεατή υπό των ανθρώπων, οποίαν ευγενή άμιλλαν θα εξήγειρεν εν ταις ψυχαίς αυτών!»

Εν ω το ρεύμα του χρηματισμού διαρρέει αγάρρουν την Ελλάδα πλημμυρίζον παν γόνιμον έδαφος, υποσκάπτον τα θεμέλια της τιμής, κατακρημνίζον το εθνικόν οικοδόμημα, συμπαρασύρον συντρίμματα χαρακτήρων, ράκη αισθημάτων, πληρούν ιλύος τας καρδίας, τί

ἄλλο, ἢ ἡ ἵδρυσις βραβείου τῆς ἀρετῆς, ἢ ἡ σύστασις ἀστυνομίας τοῦ καλοῦ, δύναται ν' ἀνεγερθῇ ὡς στερρὸν πρόχωμα, ν' ἀντιτεθῇ εἰς τὴν παφλάζουσαν ὁρμήν του; Καὶ διατί νὰ μὴ ἱδρυθῇ τοιοῦτο βραβεῖον ἐν Ἑλλάδι; Ἱδρύθησαν ἐν αὐτῇ περικαλλέστατοι ναοὶ εἰς τὴν σοφίαν, τὴν εὐσπλαγχνίαν, τὰς τέχνας, καὶ ἁδρότατα συνεισφέρονται ὑπὲρ αὐτῶν ἀλλὰ μήπως ἡ ἀρετὴ εἶνε ὑποδεεστέρα αὐτῶν καὶ εἶνε ἀναξία θυσίας; Ὢ! Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἀνάγκην ἑνὸς μεγάλου ἔτι εὐεργέτου, καὶ εὐδαίμων, μακάριος ὅστις γείνῃ ὁ Montyon αὐτῆς. Θὰ εἶνε ὁ κατ' ἐξοχὴν εὐεργέτης τῆς Ἑλλάδος. Ἡ εὐεργεσία αὐτοῦ θὰ βαρύνῃ ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους περισσότερον πάντων τῶν καλλιμαρμάρων αὐτῆς κτιρίων· καὶ διὰ τοῦ ἰδίου του χρυσοῦ, ἀριστοτέχνης τῆς ἀρετῆς, θὰ πλάσῃ τὸν ἑαυτοῦ ἀνδριάντα ἀθάνατον εἰς αἰῶνας εὐγνωμοσύνης.

Αρ. Π. Κουρτιδης.

Τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ

ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ

ὑπῆρξε τὸ κατωτέρω ὑπὸ τὸν τίτλον **Ἡ ὄρτυξ** δημοσιευόμενον βραχὺ διήγημα. Γραφὲν περὶ δυσμὰς τοῦ βίου του διὰ συλλογὴν παιδικῶν διηγημάτων ἐνέχει ὅλην τὴν τρυφερότητα καὶ γλυκύτητα, ἣν ἡ εὐαίσθητος ψυχή του ἐνέκλειεν. Ἐν Ῥωσίᾳ τὸ διηγημάτιον τοῦτο ἐδημοσιεύθη μόλις πρὸ δύω μηνῶν, ἤτοι μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου συγγραφέως. Σ. τ. Δ.

Η ΟΡΤΥΞ

Ἐντυπώσεις παιδικῆς ἡλικίας.

—

Δὲν ἤμην ἀκόμη δεκαετὴς ὅτε μοι συνέβη ὅ,τι μέλλω νὰ σᾶς διηγηθῶ.

Ἦτο θέρος. Διέτριβον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μετὰ τοῦ πατρός μου ἔν τινι ἐπαύλει τῆς μεσημβρινῆς Ῥωσίας. Πέριξ ἡμῶν πανταχόθεν, εἰς ἀπόστασιν πολλῶν βερστίων, ἐξετείνετο ἀντὶ ἐξοχῆς εὐρεῖα στέππα. Ἐγγὺς τῆς ἐπαύλεως οὔτε δάσος, οὔτε ποταμός· φάραγγες οὐχὶ πολὺ βαθεῖαι κεκαλυμμέναι ὑπὸ ἀραιῶν ἀλσιδίων καὶ θάμνων διέσχιζον, ὡς πράσινοι ὄφεις, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, τὴν κιτρινώδη καὶ μονότονον ἐπιφάνειαν τῆς στέππας· μικροὶ ῥύακες ἔρρεον ἐν τῷ βάθει τῶν φαράγγων ἐκείνων· ποῦ δὲ καὶ ποῦ μικραὶ πηγαὶ ἀνέβλυζον, ὡς κρουνοὶ δακρύων, πρὸς τὰς ὁποίας ὁ διαβάτης ἐπλησίαζε πορευόμενος δι' ἀτραπῶν ἐσκαμμένων ἐν τοῖς βράχοις.

Ὁ πατήρ μου εἶχε πάθος διὰ τὸ κυνήγιον. Μόλις αἱ ἀσχολίαι τῷ ἄφινον βραχεῖαν ἀνάπαυσιν, ἂν ὁ καιρὸς ἦτο ὡραῖος, ἐλάμβανε τὸ ὅπλον του, ἀνήρτα εἰς τὸν ὦμόν του τὴν κυνηγετικὴν πήραν, ἔδιδε διὰ συρίγματος τὸ σύνθημα εἰς τὸν γερω-Θησαυρόν του, καὶ ἐξεκίνει διὰ τὸ κυνήγιον τῶν ὀρτύγων καὶ τῶν περδίκων. Δὲν τῷ ἔμελε διὰ τοὺς λαγωούς. Αἱ ὄρτυγες καὶ αἱ πέρδικες ἦσαν ἐκεῖ πολυπληθεῖς καὶ κατὰ μῆκος τῶν κλιτύων τῶν φαράγγων, ἀνὰ πᾶν βῆμα, ἐφαίνοντο ἐπὶ τῆς ἄμμου οἱ λακκίσκοι, οὓς αὗται κατέσκαπτον καὶ ἐν οἷς συνήθως ἐμφωλεύουσι. Τότε ὁ γέρω-Θησαυρὸς ἐσταμάτα ἔξαφνα ἀνασείων τὴν οὐράν του καὶ συμπτύσσων τὸ δέρμα τοῦ μετώπου του, ὁ δὲ πατήρ μου ὠχρία καὶ ἀνύψου μετὰ προσοχῆς τὸν λύκον τοῦ ὅπλου του.

Συχνάκις μὲ παρελάμβανε μεθ' ἑαυτοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἦτον ἡ μεγάλη χαρά μου. Παρέχωνα τὰ ἄκρα τῶν περισκελίδων μου ἐντὸς τῶν ὑποδημάτων μου, ἀνήρτων ἀπὸ τοῦ ὤμου κολοκύνθην ξηράν, πλήρη ὕδατος, καὶ ἐν τοιαύτῃ ἀναβολῇ ἐφανταζόμην ἐμαυτὸν σωστὸν κυνηγόν. Ὁ ἱδρὼς μὲ περιέρρεεν ὅλον, ἡ ἄμμος εἰσήρχετο ἐντὸς τῶν ὑποδημάτων μου, καὶ ὅμως δὲν ᾐσθανόμην τὸν κάματον καὶ οὐδὲ καθ' ἓν βῆμα ἀπέμενον ὀπίσω τοῦ πατρός μου. Ὅταν αὐτὸς ἐπυροβόλει καὶ τὸ πτηνὸν ἔπιπτεν, ἐγὼ ἐπήδων ἐκ τῆς χαρᾶς κραυγάζων καὶ χειροκροτῶν—τόσον ἤμην εὐτυχής! Τὸ πτηνὸν πληγωμένον ἐσπαρτάρει πάλλον τὰς πτέρυγας ἐπὶ τῆς χλόης ἢ ἐν τῷ στόματι τοῦ Θησαυροῦ, τὸ αἷμα ἔρρεε κρουνηδόν, κ' ἐγὼ ὅλος ἐνθουσιῶν οὐδένα ᾐσθανόμην οἶκτον. Τί δὲν θὰ ἔδιδον διὰ μίαν βολὴν ὅπως φονεύσω καὶ ἐγὼ ὄρτυγας καὶ πέρδικας! Ἀλλ' ὁ πατήρ μου μοὶ εἶχεν εἰπεῖ πολλάκις, ὅτι δὲν θὰ μοὶ ἔδιδεν ὅπλον πρὶν συμπληρώσω τὰ δώδεκα ἔτη, ὅτι τὸ ὅπλον μου θὰ ἦτο μονόκανον, καὶ ὅτι δὲν θὰ μοὶ ἐπετρέπετο νὰ κυνηγήσω ἢ μόνον σιταρήθρας. Ὑπῆρχε πλῆθος τοιούτων κατὰ τοὺς τόπους ἐκείνους, καὶ κατὰ τὰς ὡραίας ἡμέρας, τὰς πλήρεις ἡλίου, κατὰ δεκάδας ἐβλέπομεν αὐτὰς ἀνερχομένας, ἀνερχομένας ὁλονὲν ὑψηλότερον πρὸς τὸν οὐρανὸν μετὰ τερετισμάτων, τὰ ὁποῖα ἀντήχουν ὡς ἀναπάλσεις κωδωνίσκων. Ἐγὼ τὰς ἔβλεπον ὡς μέλλουσαν λείαν καὶ τὰς ἐσκόπευον διὰ τῆς ῥάβδου, ἣν δίκην ὅπλου ἔφερον ἐπ' ὤμου. Ἐνίοτε μακρὰν ἐπὶ τῶν θερισμένων ἀγρῶν ἢ ἐπὶ τῶν πρασίνων λειμώνων ἐφαίνοντο ἀγριόχηνες.

— Ἆ! ἔλεγον στενάζων, ἂς ἐφόνευον ἓν ἐκ τῶν μεγάλων ἐκείνων πτηνῶν καὶ ἂς ἀπέθνησκον ἔπειτα!

Τὰς ἐδείκνυον κάποτε εἰς τὸν πατέρα μου, ἀλλ' αὐτὸς στερεοτύπως πάντοτε μοὶ ἀπεκρίνετο ὅτι:

— Ἡ ἀγρία χὴν εἶνε πτηνὸν πολὺ ἔξυπνον, καὶ δὲν περιμένει νὰ τὴν πλησιάσῃ ὁ κυνηγὸς μέχρι βολῆς τουφεκίου.

*
* *

Μίαν φορὰν ἀνεχώρησα μετὰ τοῦ πατρός μου διὰ τὸ κυνήγιον. Ἦτο παραμονὴ τοῦ ἁγίου Πέτρου. Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τοῦ ἔτους αἱ πέρδικες εἶνε ἀκόμη νεοσσοί. Ὁ πατήρ μου

Digitized by Google

δὲν ἤθελε νὰ πυροβολήσῃ κατ' αὐτῶν. Εἰσεχώρησεν ἐντὸς δρυμῶνος, ὁρίζοντος ἀγρὸν σικάλεως, ἐν ᾧ πάντοτε συνελαμβάνοντο ὄρτυγες. Ἕνεκα τοῦ δυσχεροῦς θερίσματος ἐν τῷ ἀγρῷ τούτῳ ἐβλάστανον ἐλευθέρως ἀπὸ πολλοῦ ἄγρια χόρτα καὶ ἄνθη παντοειδῆ, τὸ τρίφυλλον, ἡ μυοσωτὶς, τὰ ἴα, τὸ καρυόφυλλον. Ὅταν μετέβαινον ἐκεῖ μετὰ τῆς ἀδελφῆς μου ἢ τῆς παιδαγωγοῦ μου, ἔδρεπον ὅσα περισσότερα ἠδυνάμην ἄνθη· ἀλλ' ὅταν ἐπήγαινον μετὰ τοῦ πατρός μου, οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἤγγιζον θεωρῶν τὴν τοιαύτην ἐνασχόλησιν ἀναξίαν κυνηγοῦ!

Αἴφνης ὁ Θησαυρὸς ἔστη ἀσθμαίνων καὶ ὑπὸ τὸ ῥύγχος του μία ὄρτυξ ἀνεπετάχθη· ἀλλ' ἡ πτῆσίς της ἦτο λίαν παράδοξος, διαγράφουσα κύκλους, προσψαύουσα ἐνίοτε τὴν γῆν, ὡσεὶ μία τῶν πτερύγων της ἦτο πληγωμένη. Ὁ Θησαυρὸς ἐπεδόθη εἰς δίωξιν αὐτῆς δι' ὅλων τῶν δυνάμεών του καὶ ὁ πατήρ μου δὲν ἤθελε νὰ πυροβολήσῃ φοβούμενος μὴ πλήξῃ τὸν κύνα. Ἀλλὰ μετά τινας στιγμὰς εἶδον τὸν Θησαυρὸν ἀναπηδῶντα, συλλαμβάνοντα τὴν ὄρτυγα καὶ ἐπανερχόμενον, ὡς ἀστραπή, ἵνα τὴν φέρῃ εἰς τὸν πατέρα μου.

Ὁ πατήρ μου ἔθεσεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς του παλάμης ὑπτίαν· ἐγὼ προσέδραμον παρ' αὐτῷ:

— Πῶς γίνεται; εἶνε πληγωμένη;

— Ὄχι, μοὶ ἀπήντησε. Πρέπει νὰ ἔχῃ ἐδῶ πλησίον τὴν φωλεὰν μὲ τὰ μικρά της, καὶ δι' αὐτὸ ὑπεκρίθη τὴν πληγωμένην, διὰ ν' ἀπομακρύνῃ τὸν σκύλον καὶ νὰ σώσῃ τὰ μικρά της. Ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπέτυχε. Τὸ παράκαμε, καὶ ὁ Θησαυρὸς τὴν συνέλαβε.

— Λοιπὸν δὲν εἶνε πληγωμένη; ἠρώτησα καὶ πάλιν.

— Ὄχι· ἀλλὰ δὲν θὰ ζήσῃ. Ὁ Θησαυρὸς θὰ τῇ ἐνέπηξε τοὺς ὀδόντας εἰς τὰς σάρκας.

Ἐπλησίασα περισσότερον διὰ νὰ ἴδω καλλίτερον τὴν ὄρτυγα. Ἦτο ἀκίνητος ἐπὶ τῆς παλάμης τοῦ πατρός μου. Ἡ κεφαλή της ἐκρέματο ἀδρανής, τὸ μέλαν της ὄμμα προσηλοῦτο πλαγίως ἐπ' ἐμοῦ. Μὲ κατέλαβεν αἰφνιδίως βαθεῖα συγκίνησις. Μοὶ ἐφαίνετο, ὅτι τὸ πτωχὸν ζῶον μ' ἔβλεπε καὶ ἐσκέπτετο:

— Διατί ν' ἀποθάνω; Διατί; Δὲν ἔπραξα τὸ καθῆκόν μου; Προσεπάθησα νὰ σώσω τὰ μικρά μου ἀπομακρύνουσα τὸν κύνα ἀπ' ἐδῶ καὶ ἰδοὺ συνελήφθην. Ταλαίπωρος ἐγώ! Αὐτὸ δὲν εἶνε δίκαιον, ὄχι, δὲν εἶνε δίκαιον.

— Πατέρα, ποιὸς 'ξεύρει ἂν δὲν 'μπορῇ νὰ ζήσῃ! ἀνεφώνησα θωπεύων διὰ τῆς δεξιᾶς τὴν μικρὰν κεφαλὴν τοῦ πτηνοῦ.

Ὁ πατήρ μου μοὶ εἶπε:

— Θ' ἀποθάνῃ. Ἴδε, ἐντὸς μιᾶς στιγμῆς τὰ σκέλη της θὰ ἐνταθῶσι, τὸ σῶμά της θὰ ῥιγήσῃ, οἱ ὀφθαλμοί της θὰ κλεισθοῦν.

Καὶ ὄντως οὕτω συνέβη. Ὅταν οἱ ὀφθαλμοί της ἐκλείσθησαν, ἐγὼ διερράγην εἰς κλαυθμούς.

— Τί σοῦ ἦλθε τώρα; ἠρώτησεν ὁ πατήρ μου γελῶν ἐκ καρδίας.

— Τὴν λυποῦμαι, ἀπεκρίθην. Ἔπραξε τὸ καθῆκόν της καὶ ἐφονεύθη. Αὐτὸ δὲν εἶνε δίκαιον. Ἠθέλησε νὰ ἐπιτηδευθῇ πονηρίαν, ἀλλ' ὁ Θησαυρὸς τὴν ὑπερηκόντισεν.... Ἄπιστε Θησαυρέ! ἐξηκολούθησα κατ' ἐμαυτόν· — τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ καὶ ὁ πατήρ μου δὲν μοὶ ἐφάνη ἀγαθός.—Δὲν ἦτο πονηρία ἢ ἀπάτη, ἦτο στοργή! Καὶ ἂν ἠθέλησε νὰ πονηρευθῇ, τὸ ἔπραξεν ἵνα σώσῃ τὰ τέκνα της!

*
* *

Ὁ πατήρ μου ἡτοιμάζετο ν' ἀποθέσῃ τὴν ὄρτυγα ἐν τῇ κυνηγετικῇ του πήρᾳ. Τὸν παρεκάλεσα νὰ μοὶ τὴν χαρίσῃ. Τὴν ἔλαβον ἐντὸς τῶν χειρῶν μου, τὴν ἐθέρμανα μὲ τὴν ἀναπνοήν μου, ἐλπίζων ὅτι θ' ἀνελάμβανεν, ἀλλ' ἐκείνη ἔμεινεν ἀκίνητος.

— Χάνεις τὸν καιρόν σου, φίλε μου, μοὶ εἶπεν ὁ πατήρ μου. Δὲν θὰ τὴν ἀναστήσῃς. Δὲν βλέπεις πῶς κρέμαται ἡ κεφαλή της;

Ὑπήγειρα σιγὰ σιγὰ τὴν κεφαλήν της κρατῶν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ῥάμφους· ἀλλὰ μόλις ἀφῆκα αὐτὴν κατέπεσε καὶ πάλιν.

— Ἐξακολουθεῖς νὰ τὴν λυπᾶσαι; ἠρώτησεν ὁ πατήρ μου.

— Καὶ τίς θὰ φέρῃ τροφὴν εἰς τὰ μικρά της; ἀντηρώτησα ἐγώ.

Ὁ πατήρ μου μὲ ἠτένισε μετὰ προσοχῆς.

— Μὴ ἀνησύχει, ἀπεκρίθη· τὸ ἀρσενικόν, ὁ πατήρ, θὰ τὰ θρέψῃ. Ἀλλὰ περίμενε. Ἰδοὺ ὅτι ὁ Θησαυρὸς ἐστάθη ἐκ νέου. Πιθανὸν νὰ εἶνε ἡ φωλεά. Βέβαια, ἡ φωλεὰ εἶνε.

Τῳόντι μεταξὺ τῶν θάμνων, εἰς δύω βημάτων ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ῥύγχους τοῦ Θησαυροῦ, διέκρινα τέσσαρας μικρὰς ὄρτυγας συνωστιζομένας πρὸς ἀλλήλας καὶ προτεινούσας τὸν τράχηλον. Ἀνέπνεον μετὰ τοσαύτης ταχύτητος, ὥστε ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔτρεμον. Εἶχον ἀποβάλλει τὸν χνοῦν καὶ ἤδη ἔφερον πτίλωμα. Αἱ οὐραὶ μόνον ἦσαν βραχύταται.

— Πατέρα, πατέρα, ἀνεφώνησα δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμόνων μου. Φώναξε τὸν Θησαυρόν, εἰδεμὴ θὰ τὰ φονεύσῃ.

Ὁ πατήρ μου ἐκάλεσε τὸν κύνα καὶ ἀπομακρυνθεὶς ἐκαθέσθη ἐπὶ ἐρριμμένου κορμοῦ, ὅπως προγευματίσῃ. Ἐγὼ παρέμεινα παρὰ τὴν φωλεὰν ἀποποιούμενος τὸ πρόγευμα. Ἀνέσυρα ἐκ τοῦ θυλακίου μου λευκὸν μανδύλιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐναπέθεσα τὴν ὄρτυγα.

— Ἰδέτε, μικρὰ ὀρφανά. Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σας ἡ ὁποία ἐθυσιάσθη διὰ σᾶς!

Τὰ μικρά, ὡς καὶ πρότερον, ἀνέπνεον μετὰ

Digitized by Google

ταχύτητος τρέμοντα. Ἐπλησίασα τὸν πατέρα μου.

— Μοῦ χαρίζεις αὐτὴν τὴν ὄρτυγα;

— Ἂν σ' εὐχαριστῇ τοῦτο. . . Ἀλλὰ τί θὰ τὴν κάμῃς;

— Θὰ τὴν θάψω.

— Θὰ τὴν θάψῃς;

— Ναί. Ἐκεῖ παρὰ τὴν φωλεάν της. Δός μοι τὸ μαχαίριόν σου διὰ νὰ σκάψω τὸν μικρὸν τάφον.

— Νομίζεις ὅτι τὰ μικρά της θὰ μεταβῶσιν ἵνα προσευχηθῶσιν ἐπὶ τοῦ τάφου της; ἠρώτησεν ὁ πατήρ μου ἐκπεπληγμένος.

— Ὄχι, ἀπεκρίθην· ἀλλ' αὐτὸ θὰ μ' εὐχαριστήσῃ. Θὰ εἶνε τόσον καλὰ ἐκεῖ πλησίον τῆς φωλεᾶς της!

Ὁ πατήρ μου ἀνεζήτησε τὸ μαχαίριόν του καὶ μοὶ τὸ ἔδωκε χωρὶς νὰ προσθέσῃ λέξιν. Ἐγὼ ἔσπευσα ν' ἀνασκάψω τὸν μικρὸν τάφον. Ἐφίλησα τὴν ὄρτυγα ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ τὴν ἀπέθηκα εἰς τὸ βάθος τῆς ὀπῆς, ἣν ἐκάλυψα διὰ χώματος. Ἔπειτα διὰ τοῦ αὐτοῦ μαχαιρίου ἔκοψα δύω κλάδους, τοὺς ἐκαθάρισα ἀπὸ τοῦ φλοιοῦ καὶ τοὺς συνέπλεξα εἰς σταυρόν, ὃν ἐνέπηξα ἐπὶ τοῦ τάφου.

Ἀπεμακρύνθημεν ὀλίγον μετὰ ταῦτα ὁ πατήρ μου καὶ ἐγώ· ἀλλ' ἐστρεφόμην εἰς πᾶν βῆμα. . . Ὁ σταυρὸς ἦτο λευκὸς καὶ ἐφαίνετο μακρόθεν.

Τὴν νύκτα ἐκείνην εἶδον ἓν ὄνειρον. Ἤμην εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔβλεπον ἐν μέσῳ μικρᾶς νεφέλης τὴν ὄρτυγά μου. Ἦτο κατάλευκος ὡς ὁ σταυρὸς καὶ ἐκύκλου τὴν κεφαλήν της χρυσῆ αἴγλη, ἀναμφιβόλως πρὸς ἀνταμοιβὴν διὰ τὸ ὑπὲρ τῶν μικρῶν της μαρτύριον.

*
* *

Τέσσαρας ἢ πέντε ἡμέρας μετὰ ταῦτα ἐπανῆλθον μετὰ τοῦ πατρός μου εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον. Ὁ σταυρὸς κιτρινίσας ὀλίγον, ἀλλ' ὀρθὸς πάντοτε, μοὶ ὑπέδειξε τὸν τάφον τῆς ὄρτυγος. Ἡ φωλεὰ ὅμως ἦτο κενή, ἔρημος.

Ὁ πατήρ μου μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι ὁ πατὴρ τῶν μικρῶν τὰ εἶχε μετακομίσει ἀλλοῦ· καὶ ὅταν ὀλίγον ἀπωτέρω ὁ ὄρτυξ ἐπέταξε ἀπὸ μέσου θάμνων δὲν ἐπυροβόλησε κατ' αὐτοῦ. Ἐγὼ εἶπον κατ' ἐμαυτόν:

— Ὄχι· ὁ πατέρας δὲν εἶνε κακός.

Παράδοξον πρᾶγμα! Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης τόσον ἡ μανία τοῦ κυνηγίου μ' ἐγκατέλιπεν ἐντελῶς, ὥστε οὐδ' ἐσυλλογίσθην πλέον τὸ ὅπλον, ὅπερ ὁ πατήρ μου μοὶ εἶχεν ὑποσχεθῆ. Εἶνε ἀληθές, ὅτι πολὺν καιρὸν μετὰ ταῦτα, ὅταν ἐμεγάλωσα, ἐπῆγα ἐνίοτε εἰς τὸ κυνήγιον — ἀλλ' οὐδέποτε ὑπῆρξα καλὸς κυνηγός.

Ιβαν Τουργκενιεφ.

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΣΕΙΣΜΩΝ

καὶ τρόπος ἀποφυγῆς αὐτῶν.

Νωπαὶ ἔτι εἰσὶν αἱ λυπηραὶ ἐντυπώσεις, ἃς ἐπροξένησαν τὰ ἀλλεπάλληλα ἀγγέλματα δύο φοβερῶν καταστροφῶν ἐν Ἰσχίᾳ τῆς Ἰταλίας καὶ ἐν Ἰάβᾳ τῆς Αὐστραλίας. Τὰ λυπηρὰ ταῦτα συμβάντα, ἐν οἷς πολλὰ ἀτυχῆ ὄντα εὗρον τὸν θάνατον, διήγειραν τὸ ζήτημα περὶ τῶν αἰτίων, ἅτινα ἐπιφέρουσι τὰς τοσοῦτον ὀλεθρίας ταύτας συνταράξεις τῆς γηΐνης ἐπιφανείας.

Ποία λοιπὸν εἶνε ἡ μυστηριώδης καὶ φοβερὰ δύναμις, ἥτις ἔν τισι δευτερολέπτοις προξενεῖ τὴν ταραχὴν καὶ τὴν καταστροφὴν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἥτις ἀναστατοῖ τὴν φύσιν, ἥτις ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ διὰ μιᾶς διασείσεως αὐτῆς ἀνατρέπει καὶ μεταβάλλει εἰς ἐρείπια πόλεις, διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος εἰργάσθη ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας;

Ὁ ἄγνωστος θεὸς τῶν ἀρχαίων, ἡ μῆνις τοῦ ὁποίου ἐποίει τὴν γῆν νὰ τρέμῃ, δὲν εἶναι σήμερον ἢ ἁπλοῦν φυσικὸν φαινόμενον, οὗ ἰδοὺ ἐν ὀλίγοις ἡ ἐξήγησις κατὰ τὰς νῦν ἐπικρατεστέρας ἰδέας.

*
* *

Ἐν τοῖς φρέασι καὶ τοῖς ὑπογείοις τῶν μεταλλείων ὀρύγμασι, καθ' ὅσον προχωροῦμεν κατὰ βάθος πρὸς τὸ κέντρον τῆς γῆς, αἰσθανόμεθα θερμοκρασίαν αὐξάνουσαν ἀναλόγως τῆς βαθύτητος. Παρετηρήθη δ' ὅτι αὐτὴ αὐξάνει κατὰ 1⁰ ἑκατονταβάθμου θερμομέτρου ἀνὰ 30 μέτρα βάθους.

Οὕτω λοιπὸν καταλογίζοντες ἀνὰ 1⁰ θερμοκρασίας ἐπὶ πλέον, καθ' ὅσον προχωροῦμεν κατὰ 30 μέτρα πρὸς τὸ κέντρον τῆς γῆς, θέλομεν φθάσει εἰς βαθύτητα πολλῶν χιλιομέτρων, ἔνθα ἡ θερμοκρασία θέλει εἶσθαι ὑπερβολική, τήκουσα πᾶν μέταλλον ἢ ἄλλην τινὰ στερεὰν οὐσίαν ἐκεῖ εὑρισκομένην· ἑπομένως θέλομεν φθάσει εἰς σημεῖον, ἔνθα τὰ πάντα εἰσὶν ἐν ὑγρᾷ καταστάσει καὶ ἀτμώδη. Ἡ ζώνη αὕτη τῆς γῆς ὑπολογίζεται περίπου εἰς βάθος 50 χιλιομέτρων. Πέραν λοιπὸν αὐτῶν εὕρηται ἡ ἄσβεστος κάμινος, ἡ διηνεκῶς φλεγομένη καὶ διακρινομένη διὰ τῆς προσωνυμίας *κεντρικὴ τῆς γῆς θερμότης*.

*
* *

Ἄρα ἡ γῆ ἅπασα μέχρι τοῦ κέντρου αὐτῆς δὲν εἶναι στερεὰ καὶ συμπαγής, ἀλλὰ μόνον τὰ ἐξωτερικὰ αὐτῆς στρώματα, ἤτοι ὁ φλοιὸς εἶναι συμπαγής, παχύτητος περίπου 50 χιλιομέτρων.

Πλὴν 50 χιλιόμετρα φλοιοῦ τί εἶναι παραβαλλόμενα πρὸς τὸ ὑπερβολικὸν μέγεθος τοῦ πλανήτου ἡμῶν, τῆς γῆς; Εἶναι ἀσυγκρίτως

Digitized by Google

λεπτότερος καὶ αὐτοῦ τοῦ φλοιοῦ τοῦ πορτοκαλίου συγκρινομένου πρὸς τὸ μέγεθος αὐτοῦ!

Ἡ φοβερὰ λοιπὸν αὕτη ἄσβεστος κεντρικὴ κάμινος δύναται εὐκόλως νὰ κλονῇ καὶ νὰ διαρρηγνύῃ τὸν λεπτὸν αὐτὸν φλοιὸν διὰ τῆς ἐντατικῆς δυνάμεως τῶν ἐκεῖ παραγομένων καὶ συμπυκνουμένων ἀερίων!

***

Εἰς τοὺς λέβητας τῶν ἀτμομηχανῶν ὁ παραγόμενος ἀτμὸς συμπυκνούμενος καὶ συμπιεζόμενος ἀποκτᾷ δύναμιν τάσεως αὐξάνουσαν βαθμηδὸν, ἥτις ἐπιφέρεται ἐπὶ τῶν παρειῶν τοῦ λέβητος. Εἰς στιγμήν τινα μεγάλου βαθμοῦ τάσεως αἱ παρειαὶ τοῦ λέβητος δὲν δύνανται ν' ἀντισταθῶσι καὶ ἐκρήγνυνται θραυόμεναι.

Πλὴν τοῦτο δὲν συμβαίνει εἰς τὰς ἀτμομηχανάς μας, διότι ὑπάρχει ἡ καλουμένη *ἀσφαλιστικὴ βαλβὶς*, ἥτις, ὅταν ἡ τάσις τοῦ συσωρευμένου ἀτμοῦ φθάσῃ βαθμόν τινα δυνάμεως ὑπανοίγεται καὶ ἀφίνει νὰ ὑπεκφύγῃ ποσόν τι ἀτμοῦ εἰς τρόπον, ὥστε νὰ διατηρῇ τὴν δύναμιν τῆς τάσεως τοῦ ἀτμοῦ πάντοτε μικροτέραν τῆς ἀντιστάσεως καὶ τῆς στερεότητος τῶν παρειῶν τοῦ λέβητος.

***

Τὴν παρένθεσιν ταύτην ἐποιήσαμεν ὅπως ἐξηγήσωμεν κάπως καταληπτότερον τὸν μηχανισμὸν τῶν σεισμῶν.

Λοιπὸν ἂς φαντασθῇ ἤδη ὁ ἀναγνώστης τὴν γῆν ἅπασαν ἕνα μεγάλον σφαιροειδῆ λέβητα μὲ παρειὰς τὸν στερεὸν αὐτῆς φλοιὸν τῶν 50 χμ., ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἡ ἄσβεστος φλὸξ, ἥτις διὰ τῆς ὑπερβολικῆς της θερμοκρασίας παράγει διηνεκῶς ἀέρια διὰ τῆς τήξεως καὶ ἐξατμίσεως τῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων ὑλῶν. Τὰ ἀέρια ταῦτα συμπυκνούμενα ἀποκτῶσι βαθμηδὸν τάσιν αὐξάνουσαν μεγάλως. Εἰς στιγμὴν λοιπόν τινα ὑπερβολικῆς τάσεως ὁ φλοιὸς τῆς γῆς δὲν ἤθελεν ἀντισταθῇ καὶ ἤθελε διαρραγῇ, ὅπως δώσῃ διέξοδον εἰς τὰ ἀέρια τὰ ἐν τῇ κεντρικῇ καμίνῳ συσωρευμένα.

Πλὴν ἡ φύσις προὐννόησε καὶ εἰς τὸν γήϊνον αὐτὸν σφαιροειδῆ λέβητα κατεσκεύασε *φυσικὰς ἀσφαλιστικὰς βαλβίδας*, τὰ καλούμενα *ἡφαίστεια*, ἅτινα διατηροῦσιν εἰς συγκοινωνίαν τὸ κέντρον τῆς γῆς πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς καὶ δίδουσι διέξοδον εἰς τὰ ὑπερσεσωρευμένα ἀέρια καὶ τὰς τετηγμένας ὕλας ἐν τῷ κέντρῳ τῆς γῆς.

Ἐὰν λοιπὸν τὰ ἡφαίστεια, αἱ φυσικαὶ αὗται ἀσφαλιστικαὶ βαλβίδες τοῦ γηίνου αὐτοῦ λέβητος, ὦσιν ἀποπεφραγμένα, ἡ τάσις τῶν ἐν τῷ κέντρῳ ἀερίων αὐξάνει ὑπερβαλλόντως οὕτως, ὥστε τείνει νὰ διαρρήξῃ τὸν φλοιὸν τῆς γῆς ὅπως ἐξέλθωσι, καὶ παράγει τὰς διασείσεις ἐκείνας, ἃς καλοῦμεν *σεισμοὺς*, καὶ οἵτινες περιλαμβάνουσιν ἔκτασίν τινα, ἄλλοτε ἄλλην, τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς.

***

Εἰς τὴν ὑπερβολικὴν ταύτην τῶν ἀτμῶν τάσιν ὁ φλοιὸς τῆς γῆς ὑφίσταται πολλάκις διαφόρους μεταβολάς. Οὕτω κατὰ τόπους ὑπεγείρεται εἰς σχηματισμὸν βουνῶν ἢ νήσων, ἀλλαχοῦ ὑφιζάνει. Ῥωγμαὶ δὲ ἄλλοτε ἄλλαι τὴν ἔκτασιν, ἐνίοτε καὶ πολλῶν χιλιομέτρων μήκους παράγονται, αἵτινες ἄλλοτε μένουσι χαίνουσαι ἐπὶ μακρὸν, ἄλλοτε ἐπανακλείονται ἀμέσως κατασυντρίβουσαι πᾶν ὅ,τι κατὰ τύχην ἐνέπεσεν ἐντὸς αὐτῶν. Ἐκ τῶν ῥωγμῶν δὲ τούτων ἐνίοτε ἐξέρχονται διάφοροι ὕλαι, ὕδωρ, ἀέρια, καί ποτε δὲ παρετηρήθησαν καὶ φλόγες καὶ καπνός. Ἐκ τῆς ἐπιφανείας δὲ τῆς θαλάσσης ἐξέρχονται φυσαλίδες ἀερίων, ἅτινα ἀπολύονται ἐκ ῥωγμῶν εἰς τὸν πυθμένα αὐτῆς σχηματισθεισῶν.

Ἐνίοτε δὲ καὶ ἀποσπάσεις ὁλοκλήρων τμημάτων γῆς γίνονται. Οὕτως ὁ Πλίνιος ἀναφέρει ὅτι ἡ Κύπρος ἀπεχωρίσθη ἐκ τῆς Συρίας κατά τινα ἰσχυρὸν σεισμόν· ἐπίσης καὶ ἡ Σικελία ἀπεσπάσθη ἐκ τῆς λοιπῆς Ἰταλίας.

Οἱ δὲ συνήθως προηγούμενοι ἢ παρακολουθοῦντες τοὺς σεισμοὺς ὑπόγειοι βρυχηθμοὶ, κρότοι φοβεροὶ, ἐκρήξεις, προέρχονται ἐκ διαρρήξεως ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς βράχων.

Ἤδη, ἐὰν ἡ δύναμις αὕτη τῶν ἀτμῶν ἐπιφέρῃ τοσαύτην ἀναστάτωσιν εἰς τὸν φλοιὸν τῆς γῆς, ὅστις, ὅσον καὶ ἂν ᾖ λεπτὸς σχετικῶς πρὸς τὸ μέγεθος αὐτῆς, ἔχει τοὐλάχιστον πάχος 50 χιλιάδων μέτρων, τί δὲν δύναται νὰ προξενήσῃ ἐπὶ τὰς πόλεις καὶ τοὺς ἀνθρώπους αὐτῶν, οἵτινες παραβαλλόμενοι πρὸς τὴν γῆν δὲν εἶναι ἢ ἀπείρως μικροσκοπικὰ *βακτηρίδια*, αἱ δὲ οἰκίαι τὰ λεπτεπίλεπτα ὑμενώδη αὐτῶν κελύφη; . . .

***

Ἐν τούτοις εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῇ τις, ὅτι τὰ ἐλάχιστα ταῦτα βακτηρίδια τῆς γῆς, οἱ ἄνθρωποι, θὰ δυνηθῶσι ποτὲ διὰ τῆς ἰσχύος τοῦ πνεύματος αὐτῶν νὰ ἐκμηδενίσωσι τὴν φοβερὰν ταύτην δύναμιν τῆς ἀνεξαντλήτου κεντρικῆς τῆς γῆς καμίνου; Ἀμφιβάλλομεν, πλὴν καὶ δὲν ἀπελπιζόμεθα ἐντελῶς.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος εἷς διάσημος Γάλλος ἀστρονόμος καὶ γεωλόγος, ὁ Λουδοβίκος Τριδῶν, δίδει ἡμῖν τὸ ἑξῆς μέσον τῆς ἐξουδετερώσεως τῶν ἀτμῶν·

«Ὁ ἄνθρωπος — λέγει οὗτος — θέλει καταστῇ κύριος τῶν σεισμῶν διατρυπῶν (ὡς ἐπρότεινεν ὁ Πλίνιος, καὶ ὡς ἐποίησαν ὁρμεμφύτως οἱ Πέρσαι κατὰ τὸ 1721, καὶ ἔκτοτε ἐν μέρει οἱ Χιλιανοὶ καὶ Περουβιανοὶ) βαθύτατα φρέατα εἰς τὰς χώρας, ἔνθα συνήθως οἱ σει-

Digitized by Google

σμοὶ παράγονται. Διὰ τῶν φρεάτων αὐτῶν θέλουσιν ὑπεκφεύγει τὰ ὑπόγεια ἀέρια μόλις σχηματιζόμενα ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς. Οὕτω δὲ θέλομεν ἐμποδίσει τὰ ἀέρια ταῦτα ἀπὸ τοῦ νὰ συσσωρεύωνται καὶ κλονίζωσι τὸ ἔδαφος, ἵνα δημιουργήσωσι διέξοδον.»

Δὲν γνωρίζομεν ἂν ἡ προτεινομένη αὕτη θεραπεία ἦναι πραγματοποιήσιμος καὶ ἀποτελεσματική· οὐχ ἧττον οὐδὲν κωλύει ἡμᾶς τοῦ νὰ ἐλπίσωμεν, ὅτι ἡ ἐπιστήμη θέλει κατορθώσει ποτὲ δι' ἀποτελεσματικωτέρων μέσων νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἐκ τῶν φοβερῶν αὐτῶν σεισμῶν. Φ*.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ κυρία Μ* πρὸς φίλην της ἐλθοῦσαν νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ:

— Κύτταξε, ἀγαπητή μου Κατήγκω, 'σὲ τί κατάστασι ἀφίνει τὸ 'σπήτι του ὁ σπητονοικοκύρης μου! Σὲ βεβαιῶ, πῶς θὰ ἐντρεπόμουν ἂν μοῦ ἤρχετο καμμιὰ ἐπίσκεψις καθὼς πρέπει!..

* *
*

Ὁ Ἀγαθόπουλος πρὸς τὸν ἐνοικιαστὴν τῆς οἰκίας του:

— Νὰ σᾶς 'πῶ, μοῦ χρεωστεῖτε τώρα 4 μηνῶν ἐνοίκιον, καὶ ἐγὼ δὲν 'μπορῶ νὰ περιμένω περισσότερο. Ἂν δὲν ἔχετε χρήματα νὰ πληρώνετε ἐνοίκιο, τότε κτίσατε 'δικό σας 'σπήτι νὰ κατοικήσητε!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ ἐθνικὴ καὶ ἀξία τοῦ ὀνόματος ποίησις καὶ φιλολογία εἶνε ἀχώριστος ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ μεγαλείου τῶν ἐθνῶν, οὗτινος εἶνε ὁ πρῶτος καὶ κάλλιστος καρπός. (Δ. Βερναρδάκης).

—

Ὁ κατακρίνων τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ ἀχαριστίᾳ οὐδέποτε βεβαίως θὰ συνέδραμε τὸν ὅμοιόν του ἐκ φιλανθρωπίας, ἀλλ' ἐκ φιλοδοξίας. Ὅταν τις θεωρῇ καθῆκον αὑτοῦ νὰ συντελῇ κατὰ δύναμιν εἰς τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἄλλου, ὁ τοιοῦτος ἀμεριμνᾷ περὶ τοῦ ἀποτελέσματος, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ πνεύματι τοῦ ἄλλου παράγει ἡ ἀγαθὴ αὐτοῦ πρᾶξις.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Παρισίοις συνέστη ἐπ' ἐσχάτων σχολεῖον, οὗτινος τὸν σκοπὸν λίαν καταλλήλως θὰ ἠδύνατό τις νὰ συστήσῃ εἰς τὴν μελέτην τῶν παρ' ἡμῖν, εἶνε δὲ τοῦτο τὸ λεγόμενον *Ἀστυνομικὸν Σχολεῖον*. Ἡ γαλλικὴ διεύθυνσις τῆς ἀστυνομίας, θέλουσα νὰ δικαιώσῃ καθ' ὅλα τὴν περὶ τῆς εὐπρεπείας καὶ ἁβρότητος τῶν τρόπων τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους ἐπικρατοῦσαν ἰδέαν, ζητεῖ νὰ διαδόσῃ αὐτὴν ὅσον ἔνεστιν εἰς τὰ ὄργανα αὐτῆς, ἅτινα καὶ πλεῖστον ἔχουσι χρείαν τοιαύτης μορφώσεως, ἕνεκα τῆς ἀδιαλείπτου αὐτῶν πρὸς τοὺς πολίτας συναφείας. Πρὸς τοῦτο λοιπὸν ἵδρυσε τὸ ἀστυνομικὸν σχολεῖον, περὶ ὧν ἐνδιαφερούσας πληροφορίας εὑρίσκομεν ἐν γαλλικῇ ἐφημερίδι.

Ἐν πρώτοις οἱ κλητῆρες, καὶ οἱ μέλλοντες νὰ γείνωσι τοιοῦτοι, εἰσὶν ὑποχρεωμένοι νὰ μανθάνωσι νὰ γράφωσιν εὐαναγνώστως καὶ νὰ συντάσσωσι τὰς ἐκθέσεις αὐτῶν ἢ πρακτικά. Ἔπειτα δὲ διδάσκουσιν αὐτοὺς ὁλόκληρον σύστημα δημοτικῆς ἀστυνομίας, ἐν ᾧ μανθάνουσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν πρὸς τὸ Κράτος, καὶ τὰς πρὸς τοὺς πολίτας ὑποχρεώσεις των. «Ἐθεωρήσαμεν ἀπαραίτητον μάλιστα, λέγει ἡ ἔκθεσις τοῦ ἐπιθεωρητοῦ, καὶ θεωροῦμεν τὴν εὐπρεπῆ συμπεριφορὰν τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων πρὸς τοὺς πολίτας. Ἐπιθυμοῦμεν ἵνα οἱ κλητῆρες μηδεμίαν ποιοῦνται διάκρισιν ἐν τῇ ἐνασκήσει τῶν καθηκόντων αὐτῶν μεταξὺ πρίγκιπος καὶ ῥακοσυλλέκτου, τοὺς δὲ κανονισμοὺς νὰ ἐφαρμόζωσιν εἰς πάντας καθ' ὅμοιον τρόπον». Τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου τούτου διδάσκονται ὑπὸ ἀνωτέρων ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων, εἰσὶ δὲ ὑποχρεωμένοι πάντες οἱ ἔχοντες ὑπηρεσίαν βραχυτέραν τῶν 3 μηνῶν νὰ παρακολουθήσωσιν αὐτά, ἵνα καταρτισθῶσι μὲν δεόντως ἐν αὐτοῖς, σπουδάσωσι δ' ἐπιμελῶς καὶ τοπογραφικὸν χάρτην τῶν Παρισίων καὶ τῶν πέριξ, καὶ ἐν γένει ἀποκτήσωσι πᾶσαν γνῶσιν ἀναγκαίαν αὐτοῖς, ὅπως καταστῶσιν ἄξιοι τῆς θέσεώς των.

***

Αἱ ἐφημερίδες ἀναφέρουσιν εὐφυὲς λόγιον τοῦ Βίσμαρκ. Παρεπονεῖτο πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ὅτι αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἐξησθενημένον καὶ κατάκοπον, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἀπήντησε· «Καὶ ὅμως ἐγώ, ὅστις εἶμαι γεροντότερός σου, τρώγω καὶ κοιμοῦμαι ἐξαίρετα, αἰσθάνομαι δ' ἐμαυτὸν ἀκμαῖον ἔτι». — «Ἀπὸ πολλοῦ, Μεγαλειότατε, ὑπέλαβεν ὁ ἀρχικαγκελάριος, εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ ἱππεὺς ἀντέχει κάλλιον τοῦ ἵππου».

***

Σπάνιον παράδειγμα ἡρωϊσμοῦ Ἑλβετοῦ τινος στρατιώτου ἀναφέρεται ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1793. Ὁ στρατιώτης οὗτος, κατορθώσας νὰ διαφύγῃ κατὰ τὴν σφαγὴν τῶν συστρατιωτῶν αὐτοῦ τὴν συμβᾶσαν τὴν 10 Αὐγούστου τοῦ ἔτους ἐκείνου, εὑρίσκετο τὴν ἐπιοῦσαν εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Neuilly, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ πλήθους λαοῦ, εἰς ὃν διηγεῖτο τὰ συμβάντα τῆς προτεραίας.

Digitized by Google

Αἴφνης σπεῖρα ἀνδρῶν ἐνόπλων, οἵτινες περιέτρεχον τὰ πέριξ πρὸς καταδίωξιν καὶ σύλληψιν φυγάδων, καταφθάνουσι καὶ μόλις ἀναγνωρίζουσιν ἐκ τῆς στολῆς τὸν Ἑλβετὸν στρέφουσι κατ' αὐτοῦ τὰ ὅπλα καὶ τὸν σκοπεύουσι. Τότε ὁ Ἑλβετὸς νεύει πρὸς αὐτοὺς διὰ τῆς χειρὸς ὅτι θέλει νὰ τοῖς ὁμιλήσῃ, ἐκεῖνοι δὲ συναινοῦσι νὰ τὸν ἀκούσωσι. — Δὲν βλέπετε, λέγει πρὸς αὐτοὺς μετ' ἄκρας ἀταραξίας, ὅτι εὑρίσκομαι μεταξὺ πλήθους ἀνθρώπων, καὶ ὅτι κάποιος ἀπὸ σᾶς, ἀδέξιος σκοπευτής, εἰμπορεῖ νὰ φονεύσῃ ἢ νὰ πληγώσῃ κανένα ἀπὸ τούτους; Δὲν εἶνε ἀλήθεια; Ἐσεῖς μόνον ἐμὲ θέλετε νὰ κτυπήσητε· περιμένετε ὀλίγον». Καὶ ταῦτα εἰπὼν χωρίζεται ἀπὸ τοῦ πλήθους, καὶ πηγαίνει καὶ τοποθετεῖται εἰς ἱκανῶν βημάτων ἀπόστασιν ἔμπροσθεν ἑνὸς τοίχου, ὅπου ἐν τῷ ἅμα οἱ μαινόμενοι ἐκεῖνοι τὸν τουφεκίζουσιν.—Ὁποῖος ἡρωϊσμός! ἀλλὰ καὶ ὁποία ἀντίθεσις!

***

Εἶνε γνωστόν, γράφει ἡ «Στοά», τὸ ἀνέκδοτον τοῦ μακαρίτου Φιλίππου, τοῦ πατρὸς τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἐπεθύμει νὰ ἐργάζεται ἡ ψαλλὶς τοῦ κουρέως του καὶ νὰ ἀργῇ ἡ γλῶσσά του. Εἰς τὴν σκληρὰν αὐτὴν ποινὴν κατεδίκασαν προχθὲς καὶ οἱ κύριοι ἠθοποιοὶ τὰς συντρόφους αὐτῶν. Δίδομεν εἰς ὑμᾶς τὸ δικαίωμα τῆς παραστάσεως ἐν ταῖς συνελεύσεσιν, εἶπον εἰς αὐτάς, δίδομεν εἰς ὑμᾶς τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου, δίδομεν εἰς ὑμᾶς ἴσα καὶ πάντα τὰ δικαιώματα, ἐκτὸς ἑνός. Ἀρνούμεθα εἰς ὑμᾶς τὸν λόγον· τὴν γλῶσσάν σας νὰ φυλάξετε διὰ τὴν σκηνὴν καὶ διὰ τὸν οἶκον. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἡ πρώτη νομίζομεν ληφθεῖσα ὑπὸ σωματείου περὶ γυναικῶν, δὲν ἠξεύρομεν ἂν ἔτυχεν ἀγογγύστως τῆς ἐπιδοκιμασίας τῶν κυριῶν, πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι εἶνε εὐφυής. Ταῦτα ἐγένοντο προχθὲς τὴν κυριακήν,ὅτε συνῆλθον τεσσαράκοντα περίπου ἠθοποιοὶ καὶ συνέστησάν σύλλογον ὑπὸ τὸ ὄνομα *Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων ἠθοποιῶν*, ἐπὶ τῷ σκοπῷ συστάσεως ταμείου ἀλληλοβοηθείας,ἀπονομῆς συντάξεων κτλ. Ἐξελέχθη δὲ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κυρίων Δημ. Ἀλεξιάδου, Διονυσίου καὶ Σπυρίδωνος Ταβουλάρη, Μ. Ἀρνιωτάκη, Ἀλ. Πίστη καὶ Γ. Νικηφόρου ὅπως συντάξῃ τὸ καταστατικὸν καὶ ὑποβάλῃ αὐτὸ εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τῆς συνελεύσεως.

***

Ἡ μακροβιότης ἐν Ἀγγλίᾳ. — Κατὰ τὴν ἄρτι δημοσιευθεῖσαν ἀπογραφὴν τῆς θνησιμότητος ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1881 οἱ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐν ὅλῃ τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀποθανόντες ἑκατοντούτεις ἀνέρχονται εἰς 91, ὧν 25 ἄνδρες καὶ 66 γυναῖκες. Ἐκ τῶν πρώτων δύο ἦσαν ἐτῶν 104, τρεῖς 105 καὶ εἷς 112. Ἐκ δὲ τῶν γυναικῶν 6 εἶχον φθάσει εἰς ἡλικίαν 104 ἐτῶν, 2 ἦσαν 105, τρεῖς 106 καὶ τρεῖς ἄλλαι 107. Ἐκ τῶν ἀριθμῶν τούτων καταφαίνεται ὅτι τὸ ὑγρὸν κλῖμα τῆς Ἀγγλίας δὲν ἐπιδρᾷ τόσον ἐπιβλαβῶς εἰς τὴν ὑγείαν τῶν κατοίκων αὐτῆς.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Περὶ τῆς ὀρθῆς γραφῆς ὑπὸ ἔποψιν ὑγιεινήν.

Ἐν ἅπασι τοῖς σχολείοις καὶ τῶν μᾶλλον πεπολιτισμένων χωρῶν συμβαίνει περὶ τὴν ἐκμάθησιν τῆς γραφῆς ἀτοπωτάτη τῆς ὁράσεως διεύθυνσις. Ὁ μαθητὴς καὶ ἐπὶ τοῦ ὀρθοτέρου καθήμενος ἑδράνου, ἅμα ἄρχεται νὰ μανθάνῃ νὰ γράφῃ καὶ ποιεῖται κλίσιν τῆς κεφαλῆς πρὸς τὴν ἀριστερὰν ὠμοπλάτην, τὸ δὲ τραχηλικὸν μέρος τῆς σπονδυλικῆς στήλης ἀναγκαίως συγκλίνει μετὰ τοῦ στηθικοῦ. Τὸ τεῦχος τῆς γραφῆς συνήθως θέτουσιν οὐ μόνον δεξιᾷ τοῦ σώματος κατὰ λοξὴν θέσιν, ἀλλ' ἀκόμη κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ. Ἡ τοιαύτη κατάστασις καταπονεῖ τοὺς μῦς τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἡ ὅρασις δι'ἀμφοτέρων τῶν ὀφθαλμῶν κατά τε τὴν γραφὴν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν τότε μόνον γίνεται ἄνευ βλάβης, ὅταν αἱ τῆς γραφῆς γραμμαὶ κῆνται παραλλήλως πρὸς τὴν ἑνωτικὴν γραμμὴν τῶν περιστροφικῶν σημείων ἀμφοτέρων τῶν ὀφθαλμῶν. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀτόπου ταύτης διευθύνσεως τῆς ὁράσεως εἶνε ἀναγκαῖον τὸ τεῦχος νὰ τίθηται ἐπ' αὐτῆς τῆς μέσης γραμμῆς τοῦ σώματος οὕτως, ὥστε νὰ σχηματίζηται γωνία 90°, ἥτις μόνη εἶνε ἡ ὀρθὴ καὶ ἥτις δύναται νὰ συγχωρῆται μόνον μέχρι τῆς 75°, οὐχὶ δὲ κατωτέρω καὶ μάλιστα μέχρι τῆς 45°, ἥτις νῦν κρατεῖ ὡς ἡ συνήθης. Πρὸς ἐπίτευξιν τῆς καθέτου ταύτης γραφῆς εἶνε ἀναγκαία ἡ ὀρθὴ γνῶσις τῆς ἀποστάσεως τοῦ ὕψους τοῦ ἑδράνου καὶ τῆς τραπέζης ἔν τε τοῖς σχολείοις καὶ ἐν τῷ οἴκῳ, τὸ ὁποῖον πολλάκις εἶνε πολὺ ὑψηλόν. Προσέτι ἡ κατάλληλος χάραξις τῶν ἀναγκαίων τετραγωνικῶν δικτύων ἐπὶ τῶν πινάκων καὶ τῶν γραμμῶν τῶν γραφικῶν τευχῶν. Πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅμως ἡ κάθετος γραφὴ κέκτηται καὶ τὸ πρακτικὸν πλεονέκτημα, ὅτι ἀναγινώσκεται εὐκολώτερον καὶ ταχύτερον. Ἐκρίναμεν ὠφέλιμον νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τῶν τε διδασκάλων καὶ τῶν γονέων εἰς τὸ μόνον ὀρθὸν τοῦτο εἶδος τῆς γραφῆς,διότι συμβάλλεται οὐ μόνον ὑπὸ ἔποψιν καθόλου ὑγιεινήν, ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ ἐν **Braunschweig** καθηγητὴς **L. Hermann**, ἀνεκοινώσατο δὲ ὁ δρ. **Lent**, ἐκ Κολωνίας, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ σώματος ἀνδρικῇ στάσει[1]. Δ. Χ.

[1] Ἐφημ. τῆς Ἑταιρ. τῆς Ὑγιεινῆς.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 405 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 2 Ὀκτωβρίου 1883

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

[Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν].

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 612·

Δ'

Ἡ μονομαχία.

Παρῆλθον πολλαὶ ἑβδομάδες, καθ' ἃς τόσον συνείθισα εἰς τὸν ἐν τῷ φρουρίῳ βίον, ὥστε μοὶ ἐφαίνετο οὐ μόνον ὑποφερτός, ἀλλὰ καὶ εὐχάριστος μάλιστα. Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ φρουράρχου μὲ ἐθεώρουν ὡς μέλος τῆς οἰκογενείας. Ὁ φρούραρχος καὶ ἡ σύζυγός του ἦσαν ἐξαίρετοι ἄνθρωποι. Ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς, ὅστις ἀπὸ παιδὸς τοῦ λόχου εἶχεν ἀνέλθῃ εἰς τὸν βαθμὸν ἀξιωματικοῦ, ἦτο ἀνὴρ ἁπλοῦς τοὺς τρόπους καὶ ἀπαίδευτος, ἀλλ' ἀγαθὸς καὶ ἀκέραιος. Ἡ σύζυγός του ἦγε καὶ ἔφερεν αὐτόν, τοῦτο ὅμως συνεβιβάζετο μὲ τὴν ἔμφυτον νωθρότητα τοῦ χαρακτῆρός του. Ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα διῴκει τὰ τοῦ στρατοῦ ἀπαραλλάκτως ὡς καὶ τὰ τῆς οἰκίας αὐτῆς, καὶ αὐτὴ ἔδιδε τὰς διαταγὰς τὰς ἀφορώσας εἰς τὴν τοῦ φρουρίου ὑπηρεσίαν ἀπαραλλάκτως ὡς καὶ τὰς ἀφορώσας εἰς τὸ νοικοκυριόν της. Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα βαθμηδὸν ἡμέρωσε καὶ δὲν ἦτο τόσον ἀγρία, ὡς ὅτε τὸ πρῶτον τὴν εἶδον. Ἐσχετίσθημεν περισσότερον. Εἶδον δέ, ὅτι καὶ καρδίαν εἶχεν ἀγαθὴν καὶ κρίσιν πολλήν. Μικρὸν κατὰ μικρὸν προσῳκειούμην μὲ τὴν καλὴν ἐκείνην οἰκογένειαν, καθὼς καὶ μὲ αὐτὸν τὸν Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς, τὸν ἑτερόφθαλμον ὑπολοχαγόν, ὃν ὁ Σβαμπρίνης κατηγόρει ὡς ἔχοντα ὑπόπτους σχέσεις μετὰ τῆς Βασιλίσσης Ἰεγορόβνας, ὅπερ ὅμως ἦτο ψευδέστατον. Ἀλλ' ὁ Σβαμπρίνης δὲν ἐσκοτίζετο ποσῶς διὰ τοσοῦτον μικρὰ πράγματα, ἂν αἱ καταλαλιαί του ἦσαν βάσιμοι ἢ ἀνυπόστατοι.

Ἐγενόμην ἀξιωματικός. Ἡ ὑπηρεσία ἥκιστα ἦτο ὀχληρά. Ἐν τῷ εὐλογημένῳ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ φρουρίῳ ἐκείνῳ, οὔτε ἀσκήσεις στρατοῦ εἴχομεν, οὔτε φρουράς, οὔτε στρατιωτικὰς ἐπιθεωρήσεις. Ὁ λοχαγὸς ἐγύμναζεν ἐνίοτε τοὺς στρατιώτας του, ἀλλὰ τοῦτο ἔκαμνε μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ κατατρίβῃ εὐαρέστως τὰς ὥρας του. Ἀλλὰ δὲν εἶχεν ἀκόμη κατορθώσῃ νὰ τοῖς μάθῃ τί ἐστι κλίσις ἐπὶ δεξιᾷ καὶ κλίσις ἐπ' ἀριστερᾷ· ἐπεδόθην εἰς τὴν μελέτην καὶ ὁ ζῆλος πρὸς τὰ γράμματα ἀνεζωπυρήθη ἐν ἐμοί. Τὴν πρωΐαν ἀνεγίνωσκον καὶ ἀπεπειρώμην νὰ μεταφράζω, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ στιχουργῶ. Ἐγευμάτιζον σχεδὸν καθ' ἑκάστην παρὰ τῷ φρουράρχῳ, ὅπου συνήθως διέτριβον καὶ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἡμέρας. Τῇ ἑσπέρᾳ δὲ ἤρχετο ὁ παπᾶ Γαρασὶμ μετὰ τῆς συζύγου του Ἀκουλίνας, ἥτις ἦτο ἡ χειροτέρα κακογλωσσοῦ τῆς χώρας. Οἴκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι καθ' ἑκάστην ἐβλεπόμεθα ὁ Σβαμπρίνης καὶ ἐγώ. Ὅμως ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν ἐμειοῦτο ἡ εὐχαρίστησις, ἣν ἠσθανόμην ἐκ τῆς συνομιλίας του. Αἱ ἀκατάπαυστοι ἀστειότητες αὐτοῦ περὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ φρουράρχου καὶ ἰδίως πειρακτικαί τινες παρατηρήσεις αὐτοῦ περὶ τῆς Μαρίας Ἰβανόβνας τὰ μάλιστα μὲ δυσηρέστουν. Ἐν τῷ φρουρίῳ μόνον μὲ τὴν οἰκογένειαν ἐκείνην εἶχον σχέσεις, ἀλλὰ δὲν ἐπεθύμουν καὶ ἄλλης τινὸς τὴν σχέσιν.

Ἐναντίον πασῶν τῶν προρρήσεων οἱ Βασκὶρ δὲν ἐπλησίαζον. Ἄκρα ἡσυχία ἐπεκράτει περὶ τὸ φρούριόν μας. Ἀλλ' ἡ ἡσυχία αὕτη ἐταράχθη αἴφνης ὑπὸ ἐμφυλίου πολέμου.

Εἶπον ἀνωτέρω, ὅτι κατεγινόμην ὀλίγον εἰς στιχουργίαν. Τὰ δοκίμιά μου ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς δὲν ἦσαν παντάπασιν ἀπορριπτέα, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Σουμαροκὼφ[1] τὰ ἐπήνεσε πολλὰ ἔτη βραδύτερον. Μίαν ἡμέραν συνέπεσε νὰ γράψω ᾀσμάτιόν τι, ὅπερ μοὶ ἤρεσε. Εἶναι γνωστόν, ὅτι οἱ συγγραφεῖς ὑπὸ τὸ πρόσχημα νἀκούσωσι τὰς κρίσεις τῶν ἄλλων ζητοῦσι νὰ εὕρωσιν εὐμενεῖς ἀκροατὰς τῶν ἔργων των· ἀντέγραψα λοιπὸν τὸ ᾀσμάτιόν μου καὶ τὸ ἔφερον εἰς τὸν Σβαμπρίνην, ὅστις μόνος ἐν τῷ φρουρίῳ ἠδύνατο νὰ κρίνῃ περὶ ποιήματος.

Μετὰ βραχὺ προοίμιον ἐξήγαγον ἐκ τοῦ θυλακίου μου τὸν χάρτην καὶ τῷ ἀνέγνωσα τοὺς ἀκολούθους στίχους: [2]

Ἐξολοθρεύων τοὺς ἐρωτικοὺς λογισμοὺς προσπαθῶ νὰ λησμονήσω τὴν ὡραίαν μου! Φεῦ, ἀποφεύγων τὴν Μάσσαν μου, ἐλπίζω νὰ ἐπανακτήσω τὴν ἐλευθερίαν μου!
Ἀλλ' οἱ αἰχμαλωτίσαντές με ὀφθαλμοὶ εἰσὶ πάντοτε

1. Ποιητὴς διάσημος τότε, λησμονηθεὶς ἔπειτα.
2. Οἱ στίχοι οὗτοι εἶναι γεγραμμένοι κατὰ τὸ ὕφος, τὸ ἐν χρήσει κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Digitized by Google

ἐνώπιόν μου. Κατετάραξαν τὴν ψυχήν μου καὶ ἐξηφάνισαν τὴν ἡσυχίαν μου.

Σὺ ἥτις γινώσκεις τὰς δυστυχίας μου, Μάσσα, βλέπουσα ἐμὲ ἐν αὐτῇ τῇ οἰκτρᾷ καταστάσει, λυπήσου τὸν αἰχμάλωτόν σου.

«Πῶς σοῦ φαίνεται;» ἠρώτησα τὸν Σβαμπρίνην, ἀναμένων ἐγκώμιόν τι, ὡς ὀφειλόμενον φόρον.

Ἀλλὰ μετὰ μεγίστης δυσαρεσκείας ἤκουσα τὸν Σβαμπρίνην, ὅστις συνήθως ἦτο λίαν φιλόφρων καὶ περιποιητικώτατος, νὰ μοὶ εἴπῃ κατὰ πρόσωπον, ὅτι τὸ ᾀσμάτιον δὲν ἤξιζε τίποτε.

«Πῶς τοῦτο; τὸν ἠρώτησα ἀγωνιζόμενος ν' ἀποκρύψω τὴν δυσαρέσκειάν μου.

— Διότι τοιοῦτοι στίχοι, μοὶ ἀπεκρίθη, εἰσὶν ἄξιοι τοῦ διδασκάλου μου Γρεδιακόφσκη[1] καὶ μοὶ ἐνθυμίζουν πολὺ τὰ ἐρωτικὰ ᾠδάρια αὐτοῦ».

Ἔλαβεν ἀπὸ τὰς χεῖράς μου τὸν χάρτην καὶ ἤρχισε νὰ ἐξονυχίζῃ ἀνηλεῶς ἕκαστον στίχον, ἑκάστην λέξιν, ἐξευτελίζων με κακεντρεχέστατα. Δὲν ἠδυνήθην νὰ κρατηθῶ καὶ ἥρπασα ἐκ τῶν χειρῶν του τὸν χάρτην, καὶ τῷ ἐδήλωσα ὅτι ἐπὶ ζωῆς μου δὲν θὰ τῷ δείξω καμμίαν ἐκ τῶν ποιητικῶν μου συνθέσεων. Ὁ Σβαμπρίνης καὶ ταύτην μου τὴν ἀπειλὴν δὲν παρέλιπε νὰ χλευάσῃ.

«Νὰ ἴδωμεν, μοὶ εἶπεν, ἂν θὰ ἠμπορέσῃς νὰ κρατήσῃς τὸν λόγον σου· οἱ ποιηταὶ χρειάζονται ἕνα ἀκροατήν, ὡς ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς φιάλην οἰνοπνεύματος πρὸ τοῦ φαγητοῦ. Καὶ ποία εἶναι, σὲ παρακαλῶ, αὐτὴ ἡ Μάσσα, εἰς τὴν ὁποίαν φανερώνεις τὰ τρυφερὰ αἰσθήματά σου καὶ τὴν ἐρωτικὴν φλόγα σου; Μήπως εἶναι ἡ Μαρία Ἰβανόβνα;

— Δὲν εἶναι ἰδική σου δουλειά, ἀπεκρίθην συνοφρυωθείς, νὰ μάθῃς ποία εἶναι αὐτὴ ἡ Μάσσα, οὔτε αἱ συμβουλαί σου μοῦ χρειάζονται, οὔτε τὰς εἰκασίας σου θέλω νἀκούσω.

— Ὦ! ὢ! τί κενόδοξος ποιητής, καὶ τί ἐχέμυθος ἐραστής, ὁποῦ εἶσαι! ἐξηκολούθησεν ὁ Σβαμπρίνης ἐρεθίζων με ἔτι μᾶλλον. Ἄκουσον μίαν φιλικὴν συμβουλήν: Ἂν θέλῃς νὰ ἐπιτύχῃς σὲ προτρέπω νὰ μὴ καταφεύγῃς εἰς τὰ ᾄσματα.

— Τί ἐννοεῖτε μὲ αὐτὸ κύριε; ἀνέκραξα. Ἐξηγήθητε σᾶς παρακαλῶ.

— Εὐχαρίστως, ὑπολαβὼν εἶπεν ἐκεῖνος. Ἐννοῶ ὅτι ἂν θέλῃς νὰ ἔλθῃ ἡ Μάσσα Μιρονὼφ νὰ σὲ εὕρῃ τὸ βράδυ, ἀντὶ νὰ γράφῃς στίχους περιπαθεῖς, καλλίτερα θὰ ἔκαμνες ἂν τῆς ἐχάριζες ἓν ζευγάρι σκουλαρίκια.»

Τὸ αἷμά μου ἀνέβρασε. «Διατί ἔχεις τοιαύτην ἰδέαν περὶ αὐτῆς; ἠρώτησα, ἀγωνιζόμενος νὰ συγκρατήσω τὴν ἀγανάκτησίν μου.

— Διότι, ἀπεκρίθη, σατανικῶς μειδιῶν, διότι γνωρίζω ἐξ ἰδίας πείρας τὰ συνήθειά της.

— Ψεύδεσαι, ἄθλιε, τῷ ἐκραύγασα μανιωδῶς, ψεύδεσαι ἀναιδέστατα.»

Ὁ Σβαμπρίνης ἤλλαξεν ὄψιν.

«Τοῦτο δὲν θὰ περάσῃ ἔτσι, μοὶ εἶπε σφίγγων ἰσχυρῶς τὴν χεῖρά μου· θὰ μοὶ δώσητε ἱκανοποίησιν.

— Πολὺ καλά, ὅταν ἀγαπᾷς» ἀπεκρίθην μετὰ χαρᾶς· διότι ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἤμην ἕτοιμος νὰ τὸν κατασπαράξω. Ἔσπευσα παρευθὺς εἰς τὸν Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς, ὃν εὗρον κρατοῦντα βελόνην εἰς τὴν χεῖρα. Κατὰ διαταγὴν τῆς συζύγου τοῦ φρουράρχου, ὡρμάθιζε μύκητας, ἑτοιμάζων οὕτως αὐτοὺς πρὸς ἀποξήρανσιν διὰ τὸν χειμῶνα:

«Ἆ! Πιότρ Ἀνδρέιτς, μοὶ εἶπεν ἅμα μὲ εἶδε, καλῶς ὥρισες. Πῶς ἦτο καὶ τοῦτο; ἂν μοῦ δίδετε τὴν ἄδειαν νὰ σᾶς ἐρωτήσω.» Τῷ εἶπον ἐν ὀλίγαις λέξεσιν, ὅτι ἤρισα μετὰ τοῦ Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς, καὶ ὅτι τὸν παρακαλῶ νὰ παραστῇ ὡς μάρτυς μου. Ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς μὲ ἤκουσε μέχρι τέλους μετὰ μεγίστης προσοχῆς, προσηλῶν ἐπ' ἐμοῦ ἀτενῶς τὸν μόνον αὐτοῦ ὀφθαλμόν.

«Κατεδέχεσθε νὰ εἰπῆτε, μοὶ εἶπεν, ὅτι θέλετε νὰ φονεύσητε τὸν Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς καὶ ἐγὼ νὰ γείνω μάρτυς σου· αὐτὸ θέλετε νὰ μοῦ εἰπῆτε; ἂν μοὶ δίδετε τὴν ἄδειαν νὰ σᾶς ἐρωτήσω.

— Ἀκριβῶς αὐτό.

— Ἀλλά, Θεέ μου, τί τρέλλα σᾶς ἦλθε, Πιότρ Ἀνδρέιτς; Ὑβρίσθητε μὲ τὸν Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς. Ἔ, καὶ τί μὲ τοῦτο; σπουδαῖο πρᾶγμα! ὡσὰν νὰ κολλᾷ κἀνενὸς ἡ ὕβρις εἰς τὸ πρόσωπον. Σὲ εἶπεν ἀνοησίαις; εἰπέτε του παλαβομάραις, ἐσήκωσε τὸ χέρι του διὰ νὰ σᾶς κτυπήσῃ, δόστε του ἓν ῥάπισμα· σᾶς ἔδωκε κ' ἐκεῖνος, ἄλλο σεῖς· καὶ ἔπειτα τραβᾶτε ὁ καθένας τὸν δρόμον του, καὶ μπαίνομε ὕστερα ἡμεῖς εἰς τὸ μέσον καὶ τὰ συμβιβάζομεν. Τώρα ὅμως... Καὶ εἶναι καλὸ πρᾶγμα νὰ σκοτώνῃ κανεὶς τὸν πλησίον του; ἂν μοῦ δίδετε τὴν ἄδειαν νὰ σᾶς ἐρωτήσω. Καὶ ἂν ἦτο βέβαιον πῶς σεῖς θὰ τὸν σκοτώσητε, κάτι ὑποφέρεται. Ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρέσῃ, ἀλλὰ δὲν τὸν χωνεύω καθόλου. Ἂν ὅμως αὐτὸς σὲ σουβλίσῃ, τότε ὡραῖα μὰ τὴν ἀλήθεια θὰ τὰ καταφέρῃς. Καὶ ποιὸς θὰ ἔβγῃ κερδεμένος; ἂν μοῦ δίδετε τὴν ἄδειαν νὰ σᾶς ἐρωτήσω.»

Τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ φρονίμου ἀξιωματικοῦ οὐδόλως μὲ ἐκλόνησαν. Ἡ ἀπόφασίς μου ἦτο ἀκράδαντος. «Ὅπως ἀγαπᾶτε, εἶπεν ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς, κάμετε ὅ τι σᾶς ἀρέσει, ἀλλὰ τί νὰ κάμω ἐγὼ νὰ γείνω μάρτυς; Ἔ, κτυποῦνται

1. Γελοῖος ποιητής, ὃν ἡ Αἰκατερίνη ἡ Β' χλευάζει καὶ ἐν αὐτῷ τῷ «Κανονισμῷ τοῦ Ἐρημητηρίου» αὐτῆς.

Digitized by Google

δύο, πολὺ καλά· ὕστερα; αὐτὸ σᾶς φαίνετε παράξενον; ἂν μοῦ δίδετε τὴν ἄδειαν νὰ σᾶς ἐρωτήσω. Δόξα τῷ Θεῷ εἶδα ἀπὸ κοντὰ καὶ τοὺς Σουηδοὺς καὶ τοὺς Τούρκους καὶ αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν μοῦ κάμνουν πολλὴν ἐντύπωσιν».

Προσεπάθησα νὰ τῷ ἐξηγήσω ὅσῳ ἐδυνάμην κάλλιον τίνα τὰ καθήκοντα τοῦ μάρτυρος. Ἀλλ' ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς δὲν ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ ἐννοήσῃ. «Κάμετε ὅπως ἀγαπᾶτε,εἶπεν. Ἂν ἐπρόκειτο νὰνακκατωθῶ εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν ἐκεῖνο ποῦ ἔπρεπε νὰ κάμω ἐγὼ ἦτο νὰ ὑπάγω νὰ ἀναγγείλω εἰς τὸν Ἰβὰν Κούσμιτς, σύμφωνα πρὸς τοὺς στρατιωτικοὺς κανονισμούς, πῶς πρόκειται νὰ γείνῃ μέσα εἰς τὸ φρούριον μία πρᾶξις ἐγκληματικὴ καὶ ἐναντία εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ στέμματος καὶ νὰ εἰπῶ τοῦ φρουράρχου πῶς εἶναι καλὸν νὰ λάβῃ τὰ ἀναγκαῖα μέτρα. . .»

Ἐφοβήθην καὶ καθικέτευσα τὸν Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς νὰ μὴ εἴπῃ τίποτε εἰς τὸν φρούραρχον. Κατώρθωσα μετὰ πολλοῦ κόπου νὰ τὸν καταπραΰνω καὶ νὰ λάβω τὸν λόγον του, ὅτι θὰ σιωπήσῃ· μεθ' ὃ τὸν ἀφῆκα ἥσυχον.

Κατὰ τὴν συνήθειάν μου μετέβην τὴν ἑσπέραν εἰς τοῦ φρουράρχου. Προσεπάθησα νὰ φανῶ ἥρεμος καὶ φαιδρός, ἵνα μὴ διεγείρω ὑποψίας καὶ ἵνα ἀποφύγω ὀχληρὰς ἐρωτήσεις. Ὁμολογῶ ὅμως ὅτι δὲν εἶχον τὴν ἀπάθειαν ἐκείνην, ἣν καυχῶνται ὅτι ἔχουσιν ἄλλοι ἐν παρομοίᾳ περιστάσει. Καθ' ὅλην τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἔβλεπον, ὅτι εἶχον καταστῇ πλέον τοῦ συνήθους εὐαίσθητος καὶ περιπαθής.Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα μοὶ ἐφαίνετο τότε εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ὡραία καὶ ἀξιάγαστος. Ἕνεκα δὲ τῆς ἰδέας, ὅτι τὸ ἔσχατον ἴσως ἔβλεπον αὐτήν, διέβλεπον ἐν αὐτῇ νέα θέλγητρα. Ὁ Σβαμπρίνης εἰσῆλθε. Λαβὼν δ' αὐτὸν ἰδιαιτέρως τῷ ἀνεκοίνωσα τὴν μετὰ τοῦ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς συνομιλίαν.

«Τί χρειαζόμεθα τοὺς μάρτυρας! μοὶ εἶπε τραχέως. Ἠμποροῦν κάλλιστα καὶ νὰ λείψουν.»

Συνεφωνήσαμεν δὲ νὰ μονομαχήσωμεν ὄπισθεν τῶν σωρῶν τῶν ἀχύρων, τῇ ἕκτῃ πρωϊνῇ ὥρᾳ τῆς ἐπαύριον. Βλέπων ἡμᾶς οὕτω φιλικῶς διαλεγομένους, ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς περιχαρὴς ὀλίγον ἔλειψε νὰ μᾶς προδώσῃ.

«Ἔτσι ἔπρεπε νὰ κάμετε ἀπὸ πρῶτα, μοὶ εἶπε χαίρων προδήλως. Κάλλιον κακὸς συμβιβασμός, παρὰ καλὸ μάλλωμα.

— Τί; τί, Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς, εἶπεν ἡ σύζυγος τοῦ φρουράρχου, ἡ ὁποία ἔπαιζε *πασιέντσαις* εἰς μίαν γωνίαν, δὲν ἤκουσα καλά.»

Ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς, κατανοήσας ἐκ τῆς φυσιογνωμίας μου, ὅτι δυσηρεστήθην, ἐνθυμήθη τὴν ὑπόσχεσίν του,τὰ ἔχασε καὶ δὲν εὗρε τί νὰπαντήσῃ. Ὁ Σβαμπρίνης τὸν ἐξήγαγε τῆς ἀμηχανίας.

«Ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς, εἶπε, μᾶς ἐπαινεῖ, διότι τὰ ἐφτιάσαμεν πάλιν.

— Καὶ μὲ ποῖον,πατεράκη μου,ἐμάλλωσες;

— Μὲ τὸν Πιότρ Ἀνδρέιτς, καὶ τὰ ἐχονδρύναμεν μάλιστα.

— Μὰ διατί;

— Διὰ τιποτένια πράγματα, δι' ἕνα τραγουδάκι.

— Ὡραία αἰτία διὰ μάλλωμα, ἕνα τραγουδάκι. Καὶ πῶς συνέβη αὐτό;

— Ἰδοὺ πῶς. Ὁ Πιότρ Ἀνδρέιτς ἔκαμε αὐταῖς ταῖς ἡμέραις ἕνα τραγοῦδι καὶ ἦλθε νὰ μοῦ τραγουδήσῃ σήμερα τὸ πρωΐ.Τότε ἐγὼ τοῦ ἐτραγούδησα ἓν ἄλλο τὸ ἰδικόν μου:

Τοῦ λοχαγοῦ ὡραία κόρη
μέσ' 'ς τὰ μεσάνυχτα ποῦ τρέχεις.

Ἐπειδὴ ἐγὼ ἐτραγῳδοῦσα ἄλλον σκοπόν, τοῦ ἐκακοφάνη τοῦ Πιότρ Ἀνδρέιτς. Ἀλλ' ἔπειτα ἐσκέφθη, ὅτι ὁ καθένας εἶναι ἐλεύθερος νὰ τραγῳδῇ ὅ τι θέλει καὶ ἔτσι τὰ ἐφτιάσαμε.»

Ἡ ἀναίδεια τοῦ Σβαμπρίνη μὲ κατετάραξε· ἀλλ' οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς ἐμοῦ ἐννόησε τοὺς χυδαίους ὑπαινιγμοὺς αὐτοῦ. Οὐδεὶς τοὐλάχιστον ἐπειράθη νὰντείπῃ τι. Ἀπὸ τῶν ποιημάτων ἡ ὁμιλία ἐστράφη εἰς τοὺς ποιητὰς ἐν γένει καὶ ὁ φρούραρχος ἔκαμε τὴν παρατήρησιν, ὅτι ὅλοι αὐτοὶ εἶναι διεφθαρμένοι καὶ μέθυσοι εἰς τὸν ἔσχατον βαθμόν· μὲ προέτρεψε δὲ φιλικῶς νὰ παραιτήσω τὴν ποίησιν, ὡς ἀσυμβίβαστον μὲ τὴν θέσιν μου καὶ εἰς οὐδὲν χρήσιμον.

Δὲν ἐδυνάμην νὰ ὑποφέρω τὴν παρουσίαν τοῦ Σβαμπρίνη· ὅθεν ἔσπευσα νὰποχαιρετίσω τὸν φρούραρχον καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ. Ἐπανελθὼν οἴκαδε ἐξήτασα τὸ ξίφος μου, ἐδοκίμασα τὴν αἰχμήν του καὶ κατεκλίθην ἀφ' οὗ πρῶτον παρήγγειλα εἰς τὸν Σαβέλιιτς νὰ μ' ἐξυπνήσῃ τῇ ἐπαύριον εἰς τὰς ἕξ.

Τῇ ἐπαύριον κατὰ τὴν ταχθεῖσαν ὥραν ὑπῆγον εἰς τὸ προσδιωρισμένον μέρος καὶ ἀνέμενον τὸν ἀντίπαλόν μου, ὅστις δὲν ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ. «Πιθανὸν νὰ καταλάβωσιν ἡμᾶς, μοὶ εἶπεν, ἀνάγκη νὰ σπεύσωμεν». Ἐξεδύθημεν τὰς στολάς μας, καὶ ἐσύραμεν τὰ ξίφη. Κατ' ἐκείνην ὅμως τὴν στιγμὴν ἐπεφάνη ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς, ἀκολουθούμενος ὑπὸ πέντε ἀπομάχων. Διέταξε δὲ ἡμᾶς νὰ παρουσιασθῶμεν ἀμέσως ἐνώπιον τοῦ φρουράρχου. Ὑπηκούσαμεν μετὰ πολλῆς δυσαρεσκείας· οἱ στρατιῶται περιεκύκλωσαν ἡμᾶς καὶ ἠκολουθήσαμεν τὸν Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς, ὅστις μᾶς ὡδήγει ὡς ἐν θριάμβῳ, βαδίζων βήματι στρατιωτικῷ μετὰ μεγαλοπρεποῦς σοβαρότητος.

Εἰσήλθομεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φρουράρχου· ὁ δὲ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς ἀνοίξας καὶ τὰ δύο φύλλα τῆς θύρας, ἀνέκραξε στομφωδῶς: «Συνελήφθησαν!»

Digitized by Google

Ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα ἔσπευσεν εἰς προϋπάντησίν μας: «Τί θὰ εἰπῇ αὐτό; νὰ μελετᾶτε φόνον μέσα εἰς τὸ φρούριόν μας! Ἰβὰν Κούσμιτς, βάλε τους ἀμέσως ὑπὸ κράτησιν... Πιότρ Ἀνδρέιτς, Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς, παραδόσατε τὰ ξίφη σας, παραδόσατέ τα γρήγορα... Παλάσκα, πήγαινε τὰ σπαθιὰ 'ς τὸ κελλάρι... Πιότρ Ἀνδρέιτς, αὐτὸ ποτὲ δὲν τὸ περίμενα ἀπὸ σένα· πῶς δὲν ἐντρέπεσαι; ἄλλος εἶναι ὁ Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς, αὐτὸν ἀπὸ τοὺς σωματοφύλακας τὸν ἔστειλαν ἐδῶ, γιατὶ 'πῆρε μίαν ψυχὴν 'στὸ λαιμό του. Αὐτὸς δὲν πιστεύει τὸ Χριστό. Μα σύ, τὰ ἴδια θέλεις νὰ κάμῃς;» Ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς ἐπεδοκίμαζε πάνθ' ὅσα ἔλεγεν ἡ σύζυγός του, καὶ προσέθετε:

«Τήραξ' ἐκεῖ! Καλὰ λέγει ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα· αἱ μονομαχίαι ἀπαγορεύονται ῥητῶς ἀπὸ τὸν στρατιωτικὸν κώδικα».

Ἐν τούτοις ἡ Παλάσκα παρέλαβε τὰ ξίφη μας καὶ τὰ μετέφερεν εἰς τὴν ἀποθήκην. Καὶ ἐγὼ μὲν δὲν ἠδυνήθην νὰ κρατήσω τὸν γέλωτα, ἀλλ' ὁ Σβαμπρίνης ἔμενε σοβαρός.

«Μεθ' ὅλον τὸ σέβας τὸ ὁποῖον ἔχω πρὸς ὑμᾶς, εἶπεν ἀταράχως πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ φρουράρχου, δὲν δύναμαι νὰ μὴ σᾶς κάμω τὴν παρατήρησιν, ὅτι μάταιος εἶναι ὁ κόπος, τὸν ὁποῖον λαμβάνετε, νὰ μᾶς δικάζετε καὶ μᾶς τιμωρῆτε πειθαρχικῶς. Ἀφήσατε αὐτὴν τὴν φροντίδα εἰς τὸν Ἰβὰν Κούσμιτς, δὲν εἶναι ἰδικόν σας ἔργον αὐτό.

— Πῶς, πῶς, πατεράκη μου! ὑπολαβοῦσα εἶπεν ἡ σύζυγος τοῦ φρουράρχου. Μήπως ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκά του δὲν εἶναι ἕνα σῶμα, μία ψυχή; Ἰβὰν Κούσμιτς, τί κάθεσαι αὐτοῦ 'σὰν ξύλο; Στρύμωξέ τους γρήγορα εἰς χωριστὴ φυλακὴ τὸν καθένα καὶ βάλε τους νηστεία, διὰ νὰ τοὺς βγῇ ἀπὸ τὸ κεφάλι αὐτὴ ἡ ἀνόητη ἰδέα. Καὶ νὰ ἔλθῃ καὶ ὁ παπᾶ Γαρασὶμ νὰ τοὺς βάλῃ κανόνα, διὰ νὰ ζητήσουν συγχώρεσι ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.»

Ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς δὲν εἴξευρε τί νὰ κάμῃ. Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα ἦτο κάτωχρος. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ὅμως ἡ καταιγὶς ἐκόπασεν. Ἡ σύζυγος τοῦ φρουράρχου κατεπραΰνθη, καὶ μᾶς διέταξε νὰσπασθῶμεν ἀλλήλους. Ἡ Παλάσκα μᾶς ἐπέστρεψε τὰ ξίφη μας. Ἐξήλθομεν δὲ φιλιωθέντες κατ' ἐπίφασιν. Ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς μᾶς συνώδευσεν οἴκαδε.

«Πῶς δὲν ἐντράπης, τῷ εἶπον μὲ θυμὸν νὰ μᾶς καταγγείλῃς εἰς τὸν φρούραρχον, ἀφ' οὗ μοῦ ἔδωκες τὸν λόγον σου, πῶς δὲν θὰ τὸ κάμῃς;

— Μάρτυς μου ὁ Θεός, ἀπεκρίθη, πῶς δὲν εἶπον τίποτε εἰς τὸν Ἰβὰν Κούσμιτς· ἀλλ' ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα μὲ κατάφερε μὲ τρόπο καὶ τῆς τὰ εἶπα ὅλα. Αὐτὴ ἔλαβε τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ φρουράρχου. Ἂς ἔχῃ ὅμως δόξαν ὁ Θεὸς ποῦ ἦλθαν ὅλα τὰ πράγματα δεξιὰ κ' ἐτελείωσεν ἡ ὑπόθεσις ἔτσι μὲ τὸ καλόν.»

Μετὰ τὴν ἀπόκρισιν ταύτην ἐπανῆλθεν οἴκαδε, ἔμεινα δὲ μόνος μετὰ τοῦ Σβαμπρίνη. «Ἡ ὑπόθεσίς μας δὲν θὰ τελειώσῃ ἔτσι, τῷ εἶπον.

— Βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Σβαμπρίνης, θὰ μοὶ πληρώσητε μὲ τὸ αἷμά σας τὴν αὐθάδειάν σας. Ἀλλὰ χωρὶς ἄλλο θὰ μᾶς ἐπιτηρῶσιν, ὥστε πρέπει νὰ ὑποκρινώμεθα ἐπί τινας ἡμέρας. Καλὴν ἐντάμωσιν».

Καὶ ἀπεχωρίσθημεν ὡς νὰ μὴ εἶχε συμβῇ τίποτε.

Ὅτε ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φρουράρχου, ἐκάθησα κατὰ τὴν συνήθειάν μου πλησίον τῆς Μαρίας Ἰβανόβνας· ὁ πατὴρ αὐτῆς δὲν ἦτο ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἡ δὲ μήτηρ της ἐνησχολεῖτο περὶ τὰ οἰκιακά. Συνωμιλοῦμεν ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα μὲ ἐπέπληττε τρυφερῶς διὰ τὴν ἀνησυχίαν, εἰς τὴν ὁποίαν τὴν εἶχεν ἐμβάλει ἡ μετὰ τοῦ Σβαμπρίνη ἔρις μου.

«Ἐρράγισ' ἡ καρδιά μου, μοὶ εἶπεν. Ὅταν ἦλθαν καὶ μᾶς εἶπαν πῶς εἴχατε σκοπὸν νὰ κτυπηθῆτε μὲ τὰ σπαθιά! Τί ἀλλόκοτοι ὁποῦ εἶναι οἱ ἄνδρες! δι' ἕνα λόγον, τὸν ὁποῖον θὰ λησμονήσουν τὴν ἄλλην ἑβδομάδα εἶναι ἕτοιμοι νἀλληλοσφαγῶσι καὶ νὰ θυσιάσωσιν ὄχι μόνον τὴν ζωήν των, ἀλλ' ἀκόμη καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἡσυχίαν ἐκείνων ὅπου... Ἀλλ' εἶμαι βεβαία, ὅτι δὲν ἐδώκατε σεῖς ἀφορμήν. Ὁ Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς, αὐτὸς εἶναι ἡ αἰτία τῆς φιλονεικίας.

— Καὶ ἀπὸ τί παρακινεῖσθε ποῦ λέγετε αὐτό, Μαρία Ἰβανόβνα;

— Μὰ ἀπό... Ἀπὸ τὴν συνήθειαν ποῦ ἔχει νὰ περιγελᾷ ὅλους. Δὲν μοῦ ἀρέσει διόλου αὐτὸς ὁ Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς, ἐξ ἐναντίας μοῦ φαίνεται ἀνυπόφορος. Καὶ ὅμως δὲν ἤθελα πάλιν νὰ μὴ εἶμαι ἀρεστὴ εἰς αὐτόν· διότι ἂν ἦτο αὐτὸ θὰ ἤμην εἰς πολὺ μεγάλην ἀνησυχίαν.

— Καὶ τί νομίζετε, Μαρία Ἰβανόβνα; Τῷ ἀρέσκετε ἢ ὄχι;»

Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα ἐθορυβήθη καὶ ἠρυθρίασε: «Μοῦ φαίνεται, εἶπε τέλος, μοῦ φαίνεται, ὅτι τοῦ ἀρέσω.

— Καὶ πόθεν τὸ εἰξεύρετε;

— Διότι μοὶ ἔκαμε προτάσεις γάμου.

— Καὶ πότε;

— Τὸν περασμένον χρόνον, δύο μῆνας πρὶν ἔλθετε.

— Καὶ δὲν συγκατετέθητε;

— Ὄχι καθὼς βλέπετε. Ὁ Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς εἶναι βεβαίως ἔξυπνος ἄνθρωπος καὶ ἀπὸ καλὴν οἰκογένειαν· ἔχει μάλιστα καὶ περιουσίαν· ἀλλὰ μόνον ἡ ἰδέα, ὅτι ἔπρεπε ὅταν θὰ μᾶς ἔ-

Digitized by Google

βαναν τὰ στέφανα νὰ τὸν ἀσπασθῶ ἐνώπιον ὅλων τῶν παρευρισκομένων. . . ὄχι, ὄχι, δι' ὅλον τὸν κόσμον δὲν θὰ τὸ ἔκαμνα!»

Οἱ λόγοι τῆς Μαρίας Ἰβανόβνας μοῦ ἤνοιξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πολλὰ ἠδυνήθην δι' αὐτῶν νὰ ἐξηγήσω. Ἐνόησα τότε τὴν κατ' αὐτῆς ἐπίμονον καταφορὰν τοῦ Σβαμπρίνη. Εἶχε πιθανῶς παρατηρήσει τὴν ἀμοιβαίαν ἡμῶν συμπάθειαν καὶ προσεπάθει νὰ χωρίσῃ ἡμᾶς, οἱ δὲ λόγοι οἱ προκαλέσαντες τὴν μεταξύ μας ἔριν μοὶ ἐφάνησαν τοσοῦτον μᾶλλον ἄτιμοι, καθ'ὅσον ἀνεκάλυψα ἐν αὐτοῖς ἀντὶ ἀπρεποῦς καὶ χυδαίου ἀστεϊσμοῦ, ὡς κατ'ἀρχὰς τοὺς ἐξέλαβον ἐξ ἐναντίας προεσχεδιασμένην συκοφαντίαν. Ἐπετάθη δὲ τότε ἐν ἐμοὶ ἡ ἐπιθυμία νὰ τιμωρήσω τὸν ἀναιδέστατον ψεύστην καὶ ἀνέμενον ἀνυπομόνως εὔθετον καιρόν. Δὲν ἀνέμεινα δ'ἐπὶ πολύ. Τῇ ἐπαύριον, ἐν ᾧ ἠσχολούμην εἰς ποίησιν ἐλεγείου καὶ ἔδακνον τὸν κάλαμον ἀγωνιζόμενος νὰ εὕρω ὁμοιοκαταληξίαν ἔκρουσεν ὑπὸ τὸ παράθυρόν μου ὁ Σβαμπρίνης. Ἀποθεὶς τὸν κάλαμον ἔλαβον τὸ ξίφος μου καὶ ἐξῆλθον τῆς οἰκίας.

«Οὐδεμία χρεία περαιτέρω ἀναβολῆς, μοὶ εἶπεν ὁ Σβαμπρίνης, δὲν μᾶς ἐπιτηροῦσι πλέον. Ἄς ὑπάγωμεν εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ. Ἐκεῖ κανεὶς δὲν θὰ μᾶς ἐμποδίσῃ». Ἐβαδίσαμεν ἐν σιγῇ καὶ κατελθόντες ἀπότομον ἀτραπόν, ἔστημεν παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ καὶ διεσταυρώσαμεν τὰ ξίφη.

Ὁ Σβαμπρίνης ἦν ἐπιδεξιώτερος ἐμοῦ ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλ' ἤμην ἰσχυρότερος αὐτοῦ καὶ τολμηρότερος, καὶ ὁ κ. Βωπρέ, ὅστις εἶχε χρηματίσει καὶ στρατιωτικός, μοὶ εἶχε παραδώσει μαθήματά τινα ξιφασκίας, εἰς ἃ ἐποίησα πολλὰς προόδους. Ὁ Σβαμπρίνης δὲν ἐπίστευεν, ὅτι ἤμην τόσον ἐπικίνδυνος ἀντίπαλος. Ἐπὶ πολλὴν ὥραν διεξιφιζόμεθα ἄνευ ἀποτελέσματος, ἀλλ' ἐν τέλει, ἰδὼν ὅτι ὁ Σβαμπρίνης ἐξησθενοῦτο, τὸν προσέβαλον σφοδρῶς καὶ τὸν ἠνάγκασα σχεδὸν νὰ εἰσέλθῃ ὀπισθοχωρῶν εἰς τὸν ποταμόν. Αἴφνης ἤκουσά τινα, καλοῦντά με γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ· ἔστρεψα ταχέως τὴν κεφαλὴν καὶ εἶδον τὸν Σαβέλιιτς τρέχοντα πρός με διὰ τῆς ἀτραποῦ . . . Κατ' ἐκείνην ὅμως τὴν στιγμὴν ᾐσθάνθην ὀξὺν νυγμὸν εἰς τὸ στῆθος, ὑπὸ τὸν δεξιὸν ὦμον καὶ ἔπεσα ἀναίσθητος.

[Ἕπεται συνέχεια]. **Π.

Ἀναγκαιοτάτη ἐν παντὶ ἔργῳ εἶνε ἡ μέθοδος, διότι δι' αὐτῆς μέγα ποσὸν ἐργασίας κατορθοῦται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ. «Ἡ μέθοδος, ὀρθῶς εἶπέ τις, ὁμοιάζει τῇ συσκευασίᾳ· ἔμπειρος συσκευαστὴς ἠξεύρει νὰ συσκευάσῃ ἐντὸς κιβωτίου διπλάσια ἀντικείμενα ἢ ὅσα δύναται νὰ τοποθετήσῃ ἄπειρος ἄνθρωπος».

Γένεσις, ἀνάπτυξις

ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Τὰ τρία ταῦτα ζητήματα ἀπησχόλησαν ἀπὸ τῶν παλαιοτάτων χρόνων τὸν ἀνθρώπινον νοῦν. Ὁ λαὸς δὲ καὶ οἱ φιλόσοφοι παντὸς ἔθνους καὶ πάσης ἐποχῆς ἐπενόησαν ὑποθέσεις πρὸ πάντων πρὸς ἐξήγησιν τοῦ πρώτου τῶν ζητημάτων τούτων. Ἅπασαι αἱ μέχρι τοῦδε θεωρίαι παραδέχονται *τὴν γῆν* ὡς μετασχηματισθὲν μέρος τῆς ἄλλοτε εἰς τὸ ἄπειρον διεσπαρμένης ὕλης· ὡς ὁ Ἀναξαγόρας καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη οὕτω καὶ ἡ νεωτέρα φιλοσοφία καὶ ἐπιστήμη παραδέχεται ἐν ἀρχῇ τὸ χάος. Ἐν ᾧ ὅμως ἡ παλαιὰ φιλοσοφία ἀποδίδει τὴν γένεσιν τῆς γῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἀστέρων ἀπὸ τοῦ χάους τῇ δυνάμει ἀνωτέρου τινὸς ὄντος, ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ ταύτην διὰ τῶν ἤδη γνωστῶν φυσικῶν νόμων καὶ δυνάμεων.

Αἱ νέαι τῆς κοσμογονίας θεωρίαι στηρίζονται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπὶ τῆς ἐπιγνώσεως τῶν συμπάσης τῆς φύσεως κυριευουσῶν δυνάμεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπὶ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ ἑνιαίου τῆς ὕλης τῶν διαφόρων ἀστέρων[1] — «Πᾶσα ἡ ὕλη, (λέγει ὁ Κάντ) ἐξ ἧς πάντες οἱ εἰς τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα ἀνήκοντες πλανῆται καὶ κομῆται σύγκεινται, ἀποσυντιθεμένη εἰς τὰ στοιχεῖα αὐτῆς, ἐπλήρου ὁλοτελῶς τὸν χῶρον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ σήμερον τὰ ἐξ αὐτῆς γενόμενα σώματα περιπλανῶνται». Ἡ ὕλη αὕτη εὑρίσκετο ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως πιέσεως ἢ ἕλξεως ἐν ἀεροειδεῖ καταστάσει, καὶ μάλιστα ἐν ἀραιότητι ἣν ἀδύνατον σήμερον νὰ φαντασθῶμεν. Ἡ μεγάλη αὕτη νεφέλη, ὡς δυνάμεθα νὰ καλέσωμεν τὴν ἐν καταστάσει ἀερίων ἢ ἀτμῶν τὸ ἄπειρον πληροῦσαν ὕλην, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μείνῃ διαρκῶς ἐν καταστάσει ἠρεμίας. Μικραὶ ἀνωμαλίαι ἐν αὐτῇ, μέρη τινὰ ἐν πυκνοτέρᾳ εὑρισκόμενα καταστάσει, κατέστησαν κέντρα ἕλξεως, περὶ ἃ ἡ ὕλη ἤρξατο βαθμηδὸν συμπυκνουμένη, διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου ἐσχηματίσθησαν διάφορα κεντρικὰ σώματα, ἢ μικρότεραι νεφέλαι, ὧν ἑκάστη παρίστησιν ἡμῖν ἓν πλανητικὸν σύστημα ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτοῦ καταστάσει.

Τὰ κεντρικὰ ταῦτα σώματα, ἢ ὅπως ἓν τούτων, τὸ μᾶλλον ἡμᾶς διαφέρον, λάβωμεν, ἡ ἀρχικὴ τοῦ ἡμετέρου ἡλιακοῦ συστήματος νεφέλη, ἤρξατο τοῦτο μὲν δυνάμει τῆς πάντοτε προχωρούσης συμπυκνώσεως νὰ θερμαίνηται, τοῦτο δέ, δυνάμει τῆς κεντρικῆς ἕλξεως νὰ ἀποκτᾷ περιστροφικήν τινα κίνησιν περὶ τὸν ἑαυτῆς ἄξονα, ἥτις τῇ ἐπισωρεύσει πάντοτε νέας ὕλης μεγά-

1. Τὸ γεγονὸς τοῦτο, μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν μόνον εἰκαζόμενον, ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως (1859), ὡς γνωστόν, ὑπὸ τοῦ πολλοῦ Bunsen καὶ Kirchhof διὰ τοῦ φασματοσκοπίου.

Digitized by Google

λως ἐπεταχύνετο. Σώματα ὅμως οὐχὶ στερεά, μετὰ μεγάλης ταχύτητος περιστρεφόμενα, τοσαύτην κεντρόφυγα δύναμιν ἀναπτύσσουσιν, ὥστε ἡ ὕλη τῶν πόλων ἀπομακρυνομένη ἐπισωρεύεται εἰς τὸν ἰσημερινὸν (ὡς πᾶς τις πειραματικῶς δύναται νὰ πεισθῇ), ὅπως ἐκεῖ τμῆμα αὐτῆς, διὰ τῆς ἐλαττουμένης ἕλξεως, ἐν εἴδει δακτυλίου ἀπὸ τοῦ κεντρικοῦ σώματος ἀποσπασθῇ. Καὶ τί ἄλλο πράγματι εἶνε ὁ νῦν ἔτι φαινόμενος δακτύλιος τοῦ Κρόνου ἢ μέρος τι αὐτοῦ τοῦ Κρόνου τοιουτοτρόπως ἀποσπασθέν; Ἀλλ' ὅπως ὁ τοῦ Κρόνου δακτύλιος, ἐὰν δὲν μετέβη εἰσέτι εἰς τὴν στερεὰν κατάστασιν, μετὰ παρέλευσιν τίς οἶδε πόσου χρόνου θέλει εἰς τεμάχια διαρρηχθῇ, οὕτω καὶ ὁ ἀρχικὸς οὗτος δακτύλιος μετὰ παρέλευσιν τοῦ ὡρισμένου χρόνου διεσπάσθη εἰς τεμάχια, ἅτινα ἀναλαβόντα σφαιροειδὲς σχῆμα, ἤρξαντο δυνάμει κεκτημένων δυνάμεων ταὐτοχρόνως περὶ τὸ κεντρικὸν σῶμα καὶ τὸν ἑαυτῶν ἄξονα νὰ περιστρέφωνται.

Τὰ τεμάχια ταῦτα παριστῶσιν ἡμῖν τὰ πρεσβύτερα, μεγαλείτερα καὶ μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένα τέκνα τοῦ ἡλίου. τὸν Οὐρανὸν καὶ τὸν Ἥφαιστον.—Διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου βαθμηδὸν ἐσχηματίσθησαν καὶ οἱ λοιποὶ πλανῆται, ἐν οἷς ἡ *Γῆ*, ὁ *Ἑρμῆς* καὶ ἡ *Ἀφροδίτη* τὴν ὑστάτην κατέχουσι θέσιν. Ὁ ἥλιος ἐν τούτοις πάντοτε συμπυκνούμενος ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐθερμαίνετο· ὅθεν πιθανὸν ὀλίγον μετὰ τὴν γένεσιν τῶν πλανητῶν ἤρξατο ἀποπέμπων θερμότητα καὶ φῶς.

Τινὲς τῶν ἀναγνωστῶν πιθανῶς τὴν στιγμὴν ταύτην ἀποροῦντες θὰ ἐρωτήσωσι· πῶς εἶναι δυνατὸν ἡ γῆ, σῶμα ὅλως στερεὸν καὶ ψυχρόν, ν' ἀπετέλει ἄλλοτε μέρος τοῦ φλεγομένου ἡλίου; Οὐδὲν τούτου φυσικώτερον, ἀποκρινόμεθα. Καὶ ἡ γῆ, ὡς ὅλα τὰ οὐράνια σώματα, διῆλθε τὴν κατάστασιν τῆς πυρακτώσεως· τοῦτο δεικνύει ἡμῖν ἡ ὑψηλὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῆς θερμοκρασία, ἧς μικρὰ τεκμήρια λαμβάνομεν ἐν ταῖς θερμαῖς πηγαῖς καὶ ἐν τῇ πεπυρακτωμένῃ *λαύᾳ* τῶν ἡφαιστείων· τί ὅμως παράδοξον ἐὰν ἡ γῆ, τὸ μικρὸν τοῦτο σημεῖον, παραβαλλόμενον πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς ἥλιον[1], ἀπεψυχράνθη ἤδη ἐπὶ τοσοῦτον, ἐν ᾧ ὁ ἥλιος εἰσέτι πυρακτοῦται;—Πάντες οἱ πλανῆται ἀπὸ τῆς ἀεροειδοῦς καταστάσεως μετέβησαν, μεταβαίνουσιν ἢ θὰ μεταβῶσι βαθμηδὸν εἰς τὴν ὑγράν, ἐκ ταύτης δὲ εἰς τὴν στερεάν.

Ἐν τοῖς πλανήταις τοῦ ἡμετέρου συστήματος δυνάμεθα ὁλόκληρον σχεδὸν τῆς γῆς τὴν ἱστορίαν ν' ἀναγνώσωμεν· ὁ Ἥφαιστος καὶ ὁ Οὐρανός, οἱ δύο μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένοι καὶ ἑπομένως ἀρχαιότεροι τῶν πλανητῶν, ἐκπέμπουσι νῦν ἔτι φῶς ἴδιον, δηλ. εὑρίσκονται εἰσέτι ἐν καταστάσει πυρακτώσεως, ὁ Ζεὺς δεικνύει εἰσέτι τὴν νεφελώδη (κατάμεστον ἀτμῶν ὕδατος) αὐτοῦ ἀτμόσφαιραν, ὁ Ἄρης εὑρισκόμενος εἰς ἣν καὶ ἡ γῆ κατάστασιν δεικνύει γῆν καὶ θάλασσαν, καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον τῆς γῆς εἶνε *γεγραμμένον εἰς τοὺς ἀστέρας*. Περὶ τούτου κατωτέρω.

Περιγράφοντες τὴν γένεσιν τῶν διαφόρων οὐρανίων σωμάτων παρελείψαμεν ν' ἀναφέρωμεν τὴν γένεσιν ἑνὸς εἴδους τοιούτων, τῶν δορυφόρων τῶν πλανητῶν. Πῶς ἄλλως ὅμως ἠδύναντο οὗτοι νὰ λάβωσι τὴν ἀρχήν των ἢ πάντη ὁμοίως τοῖς πλανήταις; Ὅπως διὰ τῆς κεντρόφυγος δυνάμεως ἀπεσπάσθησαν τοῦ ἡλίου οἱ πλανῆται, οὕτως ἀπεσπάσθη τῆς γῆς ἡ σελήνη, τοῦ Κρόνου οἱ 8 αὐτοῦ δορυφόροι κτλ. Τί ἄλλο δὲ εἶνε ὁ δακτύλιος τοῦ Κρόνου ἢ δορυφόρος ἐν τῇ γενέσει αὐτοῦ;

Ἀκολουθήσωμεν νῦν ἰδιαιτέρως τὰς τύχας τῆς Γῆς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἤδη, ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀποχωρισθεῖσα καὶ παραγαγοῦσα τὴν σελήνην, ἤρξατο βαθμηδὸν ἀπὸ τῆς ἀεροειδοῦς εἰς τὴν ὑγρὰν καὶ ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς εἰς τὴν στερεὰν νὰ μεταβαίνῃ κατάστασιν. Καὶ πρῶτον μὲν δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν ν' ἀναφέρωμεν ὅτι κατὰ τὴν μετάβασιν τῆς Γῆς ἀπὸ τῆς ἀεροειδοῦς εἰς τὴν ὑγρὰν κατάστασιν τὰ διάφορα χημικὰ στοιχεῖα, ἅτινα μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐλεύθερα περιίπταντο, ἤρξαντο ἐπ' ἀλλήλων νὰ ἐπενεργῶσι, καὶ ὅτι οὕτω ἐσχηματίσθησαν αἱ πρῶται χημικαὶ ἑνώσεις. Τὰ σώματα ταῦτα διεκρατοῦντο, δυνάμει τῆς ὑψίστης θερμοκρασίας ἣν ἡ γῆ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον συμπυκνουμένη ἀνέπτυσσε, τοῦτο μὲν ἐν ὑγρᾷ καταστάσει, ὡς ὅλοι οἱ λίθοι καὶ τὰ μέταλλα, τοῦτο δὲ ἐν καταστάσει ἀτμῶν, ὡς τὸ ὕδωρ ὅπερ ἐξ ὁλοκλήρου τότε ἐπλήρου τὴν περὶ τὴν γῆν ἀτμόσφαιραν.

Πολλοὶ ἐπειράθησαν νὰ ὑπολογίσωσι τὸν βαθμὸν τῆς θερμοκρασίας ταύτης καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν αὕτη διήρκεσεν, ἤτοι τὸν χρόνον οὗτινος ἦτο ἀνάγκη ὅπως ἡ πεπυρακτωμένη αὕτη σφαῖρα ἀποψυχθῇ. Τοιοῦτοι ὅμως ὑπολογισμοὶ οὐδεμίαν ἔχοντες ἐπιστημονικὴν βάσιν, οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀξίαν, τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ οἱ μὲν διαφέρουσι τῶν δὲ οὐ μόνον χιλιάδας ἀριθμῶν, ἀλλὰ ἑκατομμύρια. Βέβαιον εἶνε ὅτι ἡ θερμοκρασία ἦτο πολὺ ὑψηλή, ὅσον τεχνητῶς δὲν δυνάμεθα νὰ παραγάγωμεν, καὶ ὅτι ἡ διάρκεια ταύτης ἦτο πολὺ μακρά, ὅσον ἡ ἡμετέρα φαντασία δὲν δύναται νὰ σκεφθῇ.

Ἡ Γῆ, ὡς πᾶν ὑγρὸν σῶμα πάντη ἐλεύθερον, ἐν ὑγρᾷ καταστάσει ἀπέκτησεν ὁμοιόμορφον σφαιροειδὲς σχῆμα, ἀποψυχομένη ὅμως δὲν ἦτο

1. Ὁ ἥλιος ἀντιστοιχεῖ 1 1[2 ἑκατομμυρίῳ σφαίραις ἴσαις τῇ γῇ· ὅλοι δὲ οἱ πλανῆται ὁμοῦ λαμβανόμενοι θ' ἀπετέλουν σφαῖραν ἴσην 1[500 τοῦ μεγέθους τοῦ ἡλίου.

Digitized by Google

δυνατὸν νὰ διατηρήσῃ ἐντελῶς αὐτό· ἦτο ἀδύνατον νὰ διατηρήσῃ τὴν λείαν ἐπιφάνειαν τῆς ὑγρᾶς σφαίρας. Ὡς πᾶν σῶμα ἀποψυχόμενον, οὕτω καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς ἀποψυχομένη συνεστέλλετο, μὴ δυναμένη δὲ ὡς ἐκ τούτου νὰ ἐγκλείσῃ ἐν αὐτῇ ὁλόκληρον τῆς γῆς τὸν ὄγκον, ἐρρηγνύετο οὕτως εἰπεῖν, τὰ ῥήγματα δὲ ταῦτα ἐπληροῦντο πάραυτα ἐξ ἡμιύγρων ἐμπύρων σωμάτων, ἅτινα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἀνερχόμενα βαθμηδὸν κατεψύχοντο. Τοιουτοτρόπως ἐσχηματίσθησαν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὰ ἀρχικὰ ὄρη καὶ αἱ ἀρχικαὶ νῆσοι καὶ αἱ ἀρχικαὶ ἤπειροι. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ διεσπαρμένον ὕδωρ ἤρξατο νῦν,δυνάμει τῆς μεγάλης αὐτοῦ πιέσεως, βαθμηδὸν νὰ καταπίπτῃ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ὅπως σχηματίσῃ τὸ ἀπέραντον ἐκεῖνο καὶ ἀρχικὸν πέλαγος, ὅπερ ὁλόκληρον τὴν γῆν περιέβαλε.

Ἐνταῦθα ὅμως εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῶν τυχῶν τῆς γῆς ἀφικόμενοι διστάζομεν σχεδὸν νὰ προχωρήσωμεν, διότι αἱ γνώσεις ἡμῶν, οἱ ἤδη γνωστοὶ φυσικοὶ νόμοι ἀδυνατοῦσι νὰ ἐξηγήσωσι τὸ φαινόμενον ἐκεῖνο, ὅπερ αἴφνης νῦν παρουσιάζεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν. Παρὰ τὴν ἀνόργανον ὕλην, τὴν μόνον δι' ἐξωτερικῶν δυνάμεων κινουμένην, ἀναφαίνεται νῦν κατὰ πρῶτον καὶ αἴφνης (;) νέον εἶδος σωμάτων ἐπὶ τῆς γῆς δι' ἀγνώστων καὶ ἐσωτερικῶν δυνάμεων κινουμένων καὶ ἀναπτυσσομένων, ἀναφαίνονται *ὀργανικὰ ὄντα*. Πῶς ἐγεννήθησαν ταῦτα; πῶς ἔλαβον τὴν ἀρχὴν αὐτῶν; ἰδοὺ ἐρωτήσεις τοὺς σοφοὺς πάσης ἐποχῆς ἀπασχολήσασαι καὶ ἀπασχολήσουσαι τίς οἶδε ἐπὶ πόσον εἰσέτι ἄνευ τινὸς ἀποτελέσματος. Καὶ ἐν τούτοις πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ παλμὸς τῆς ζωῆς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσχε ποτὲ ἀρχήν, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν φιλοσοφικῶς σκεπτόμενοι ὅτι ἡ γῆ ἅπαξ τοὐλάχιστον ἔσχε τὴν δύναμιν ἐκ τῆς ἀνοργάνου ὕλης αὐτομάτως ὀργανικὰ ὄντα νὰ παραγάγῃ. Ἂν ἡ αὐτόματος γένεσις ὀργανικῶν ὄντων ἀπεδείχθη νῦν ἐπιστημονικῶς διὰ τὴν ἡμετέραν ἐποχὴν ψευδής, τοῦτο δὲν ἀποκλείει ὅτι, ὑπὸ περιστάσεις ὅλως ἀλλοίας τῶν νῦν, τοιαύτη αὐτόματος γένεσις ἦτο δυνατή. Τί ὅμως ὠφελοῦσιν ἡμᾶς τοιαῦτα φιλοσοφικὰ συμπεράσματα πρὸς λύσιν τοῦ αἰνίγματος τῆς ζωῆς; Τί ὠφελεῖ ἡμᾶς νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἡ ὕλη ἔσχε τὴν ἰδιότητα ὑπὸ περιστάσεις τινὰς νὰ πλάσῃ ὀργανικὰ ὄντα; Τὸ αἴνιγμα τῆς ζωῆς μένει ἄλυτον καὶ θὰ μείνῃ ἄλυτον μέχρις οὗ δυνηθῶμεν δυνάμει γνωστῶν φυσικῶν νόμων ἐξ ἀνοργάνου ὕλης νὰ κατασκευάσωμεν ὀργανικὰ ὄντα.

Τὸ ζήτημα τοῦτο καθίστησιν ἐπὶ μᾶλλον δυσχερὲς ἡ παντελὴς ἄγνοια τῶν κατὰ πρῶτον ἐπὶ τῆς γῆς ἀναφανέντων ὀργανικῶν ὄντων. Ἡ παλαιοντολογία καὶ γεωλογία, αἱ γνωρίζουσαι ἡμῖν τοὺς κατοίκους τῆς γῆς κατὰ τὰς διαφόρους γεωλογικὰς ἐποχάς, δὲν εἶνε εἰς κατάστασιν ν' ἀνεύρωσι τοὺς ἀρχικοὺς τῆς γῆς κατοίκους. Καὶ τοῦτο φυσικώτατον. Οἱ παλαιοὶ τῆς γῆς κάτοικοι διετηρήθησαν μέχρις ἡμῶν δι' ἀπολιθώσεως τῶν ἐξωτερικῶν ἢ ἐσωτερικῶν αὐτῶν σκελετῶν· πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατὸν οἱ πρῶτοι τῆς γῆς κάτοικοι, οἵτινες κατὰ τὰς νῦν ἰσχυούσας θεωρίας ἦσαν ἀτελέστατοι, μικρότατοι καὶ εὔθραυστοι ὀργανισμοί,ν' ἀποτυπωθῶσιν εἰς στρώματα τῆς γῆς τοσοῦτον εὐκρινῶς,ὅπως ἡμεῖς μετὰ τοσαύτας χιλιετηρίδας δυνηθῶμεν νὰ τοὺς ἀνεύρωμεν;

Αἱ πρῶται ἀπολιθώσεις, αἱ εὑρισκόμεναι ἐν τοῖς βαθυτάτοις τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς στρώμασιν, εἰσὶν ἤδη ἀρκούντως ἀνεπτυγμένοι ὀργανισμοὶ καὶ ἐν ἀφθόνῳ ποικιλίᾳ παρουσιάζονται· ὅλοι σχεδὸν οἱ τύποι τῶν φυτῶν καὶ ζώων ἐκτὸς τῶν ἀνωτάτων τῶν καὶ νῦν ἐπικρατεστέρων εὐθὺς ἅμα τῇ ἀρχῇ τῆς ζωῆς ἀναφαίνονται, ἂνκαὶ ἐννοεῖταιὑπὸ τῶν κατωτέρων καὶ ἀτελεστέρων ὀργανισμῶν ἀντιπροσωπευόμενοι. Ἀνερευνῶντες οὕτω τὰ διάφορα τῆς γῆς στρώματα, βλέπομεν πῶς ὁλόκληροι οἰκογένειαι καὶ τάξεις φυτῶν καὶ ζώων ἀναφαίνονται, βασιλεύουσι καιρόν τινα ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς πληθύος καὶ ποικιλίας αὐτῶν, ὅπως καὶ πάλιν ἀποθάνωσιν,οὕτω δὲ καταλίπωσι τὴν κυριαρχίαν νέαις πάλιν τάξεσι καὶ οἰκογενείαις. Οὕτω βλέπομεν τὴν κυριαρχίαν τῶν κρυπτογάμων φυτῶν, ὧν αἱ ἀπολιθώσεις ἀποτελοῦσι τὰ πολλὰ ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ ἀνθρακωρυχεῖα, καὶ ὧν ἕκαστον κολοσσαίας εἶχε διαστάσεις[1], ἐν τῷ *συστήματι τοῦ ἄνθρακος* (**Carbonsystem**), βλέπομεν ἐν τῇ *μεσοζωϊκῇ* καλουμένῃ ἐποχῇ τὴν παντελῆ κυριαρχίαν τῶν ἑρπετῶν, ὧν ἡ ποικιλία, ἡ πληθὺς καὶ τὸ μέγεθος προκαλοῦσι τὸν ἡμέτερον θαυμασμόν. Τὰ ἑρπετὰ ὅμως ταῦτα βαθμηδὸν μειοῦνται κατ' ἀριθμόν, ὅπως ἐν τῇ *καινοζωϊκῇ* καλουμένῃ ἐποχῇ καταλάβωσιν ἣν καὶ νῦν κατέχουσι θέσιν, καταλίπωσι δὲ τὴν κυριαρχίαν τῇ ἀνωτάτῃ τάξει τῶν ζώων, πρὸ πάντων τῇ τῶν *μαστοφόρων*. Ἡ τελευταία αὕτη ἐποχὴ τῆς ζωῆς ἐπὶ τῆς Γῆς εἶνε καὶ ἡ μᾶλλον ἀξιοθαύμαστος, τοῦτο μὲν διότι ἐν αὐτῇ ἔζησαν τὰ ζῶα ἐκεῖνα, ἅτινα κινοῦσι τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν ἐπισκεπτομένων τὰ παλαιοντολογικὰ μουσεῖα, τοῦτο δὲ διότι ἐν αὐτῇ ἐπὶ τέλους ἀνεφάνη (ἐξ ἀγνώστων γονέων ἕλκον τὸ γένος) τὸ ἀνώτατον, τὸ μᾶλλον ψυχικῶς ἀνεπτυγμένον ὅλων τῶν ζώων, ἡ κορωνὶς πιθανὸν τῆς φύσεως καὶ τῆς ζωῆς, *ὁ ἄνθρωπος*.

Πῶς εἶνε δυνατόν, τὴν διαδοχικὴν ταύτην ἀνάπτυξιν τῶν ὀργανικῶν ὄντων ἐν ταῖς απο-

1. Τὰ τότε ζήσαντα κρυπτόγαμα φυτὰ εἶχον ὕψος 30-40 μέτρων ἕκαστον, ἐν ᾧ νῦν ταῦτα μόνον ὡς βοτάναι ζῶσι.

Digitized by Google

λιθώσεσιν ἀνευρίσκοντες, νὰ μὴ παραδεχθῶμεν μετὰ τῶν **Göthe, Lamarck, Darwin** κτλ., ὅτι ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ περικυκλοῦντα αὐτὸν ζῶα εἰσὶ μόνον ἓν μικρὸν κλάσμα τοῦ συνόλου τῶν βιωσάντων ὀργανισμῶν[1], πῶς εἶνε δυνατὸν ν' ἀμφιβάλλωμεν ὅτι αἱ νῦν ζῶσαι οἰκογένειαι καὶ εἴδη εἰσὶ μόνον τὸ προϊὸν ἀκαταπαύστως ἐνεργουσῶν δυνάμεων, εἰσὶ μόνον οἱ ἀπόγονοι διὰ παντὸς ἀποσβεσθέντων ὀργανισμῶν; Οὐ μόνον ἡ γεωλογία καὶ αἱ ἀπολιθώσεις, ἀλλ' ἡ ἐμβρυολογία καὶ ἱστορία τῆς ἀναπτύξεως διὰ τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν καὶ ἐφευρέσεων τοῦτο μόνον ἐπιβεβαιοῦσι. Καὶ αὐταὶ διδάσκουσιν ἡμῖν ὅτι ἀνάπτυξις καὶ ἑπομένως πρόοδος εἶνε τὸ τέρμα τῆς ζωῆς. . . .

Ἡ ἀνάπτυξις ὅμως αὕτη θὰ διαρκέσῃ ἐπ' ἄπειρον; εἶνε ὁ ἄνθρωπος τὸ τελειότερον ζῶον, ὅπερ ποτὲ θὰ κατοικήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς; Τὸ δεύτερον εἶνε ἄγνωστον· περὶ τοῦ πρώτου ὅμως δυνάμεθα ν' ἀπαντήσωμεν οὐχί. Πᾶν πρᾶγμα λαβὸν ἀρχὴν ἔχει καὶ τέλος. Ἡ ὀργανικὴ ζωή, τὸ ὡραιότατον τοῦτο τῆς γῆς στόλισμα, εἶνε ἐφήμερον. Ὅπως μόνον ἀπὸ μιᾶς διδομένης στιγμῆς ἠδυνήθησαν νὰ γεννηθῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς ὀργανικὰ ὄντα, οὕτω μόνον καὶ μέχρι μιᾶς ὡρισμένης στιγμῆς θὰ δυνηθῶσι νὰ ζήσωσιν ἐπ' αὐτῆς.

Τὰ τρία σπουδαιότερα καὶ ἀναπόφευκτα τῆς ζωῆς στοιχεῖα, τὸ ὕδωρ, ὁ ἀὴρ καὶ ἡ θερμότης, εὑρίσκονται εἰς βραδεῖαν, βραδυτάτην, ἀλλὰ βεβαίαν ἐλάττωσιν. Τὸ ὕδωρ[2], ὅπερ ἄλλοτε ἐκάλυπτεν ὅλην τῆς γῆς τὴν ἐπιφάνειαν, καλύπτει νῦν μόνον τὰ τρία τέταρτα ταύτης, τὴν ἐλάττωσιν δὲ τῶν δύο ἄλλων ζωϊκῶν στοιχείων δεικνύουσιν ἡμῖν τὰ ἀπέραντα ἐκεῖνα τροπικὰ δάση τὰ ἀποτυπωθέντα ἐν τοῖς ἀνθρακωρυχείοις Γερμανίας, Ἀγγλίας, Ἀμερικῆς κ.τ.λ. Εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ἀνάπτυξιν γιγαντιαίων τροπικῶν δασῶν ἐν τοιαύταις χώραις, χωρὶς νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ θερμοκρασία τῶν χωρῶν ἐκείνων τότε ἦτο ἴση τῇ νῦν τροπικῇ, καὶ ὅτι τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, οὗτινος ἀπόλυτον ἔχουσι τὰ φυτὰ ἀνάγκην, ἐν μεγάλῃ ποσότητι εὑρίσκετο ἐν τῷ ἀέρι.

Θὰ ἔλθῃ λοιπὸν ἡμέρα, καθ' ἣν τὸ ὕδωρ ἐντελῶς ἀπὸ τῆς γῆς θὰ ἐκλείψῃ, θὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν ἡ ἀτμόσφαιρα ἐπὶ τοσοῦτον θὰ ἐλαττωθῇ, ὥστε ἡ ἀπὸ τοῦ ἡλίου λαμβανομένη θερμότης μετὰ τῆς μεγίστης εὐκολίας εἰς τὸ ἄπειρον θὰ ἀκτινοβολῆται. Ποῖος ὀργανισμὸς θὰ δυνηθῇ τότε νὰ ἀντίσχῃ εἰς τὴν στέρησιν τοῦ ὕδατος ἢ εἰς τὸ ψῦχος ἐκεῖνο; Οὐδείς. Οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων θὰ τραπῶσι πρὸς τὸν ἰσημερινὸν ζητοῦντες θερμότητα, μέχρις οὗ καὶ ἐνταῦθα τοσοῦτον ἡ θερμοκρασία καταβῇ, ὥστε πᾶσα ζωὴ νὰ ᾖ ἀδύνατος ἐπὶ τῆς γῆς. Αἰώνιος θάνατος θὰ βασιλεύσῃ τότε ἐπὶ τῆς γῆς, νεκρὸς δὲ ὁ πλανήτης οὗτος θὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν περὶ τὸν ἥλιον δρόμον αὐτοῦ, ὅπως σήμερον ἡ νεκρὰ *ἤδη*[1] σελήνη τρέχει περὶ τὴν γῆν.

Τί κωλύει πράγματι ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ σελήνη ὡς καὶ οἱ λοιποὶ πλανῆται ἐκατοικήθησαν, κατοικοῦνται ἢ θὰ κατοικηθῶσι ποτὲ ὑπὸ ὀργανικῶν ὄντων; Οὐδεὶς φυσικὸς νόμος ἀντιβαίνει εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Ὅθεν πολὺ πιθανὸν πάντες οἱ πλανῆται ἀναλόγως τοῦ μεγέθους αὐτῶν νὰ περιεβλήθησαν ἐπὶ βραχύτερον ἢ μακρότερον χρόνον καὶ τὸ ὡραιότατον τοῦτο κόσμημα τῆς ὀργανικῆς ζωῆς.

Ὁ θάνατος τῆς γῆς, ὅπως ἄνω περιεγράψαμεν αὐτόν, εἶνε ὁ φυσικός, οὕτως εἰπεῖν, θάνατος, ἀνάλογος τοῦ θανάτου τῆς σελήνης, οὐχὶ ὅμως καὶ ὁ μόνος. Δὲν εἶνε ὅλως ἀπίθανον, πρὶν ἢ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, νὰ ἐπισυμβῇ ἡ βραδεῖα ἀλλὰ ἀσφαλὴς τοῦ ἡλίου ἀπόσβεσις. Ἀλλὰ καὶ τότε ἡ αὐτὴ αἰτία θὰ ἐπιφέρῃ τὸν θάνατον, — *τὸ ψῦχος*[2].

Τὴν αὐτὴν τύχην οἵαν ἡ γῆ θὰ λάβωσι καὶ οἱ λοιποὶ πλανῆται τοῦ ἡμετέρου συστήματος, πιθανὸν δὲ καὶ ὁ ἥλιος. Εἶνε ὅμως δυνατὸν μετὰ τὴν ἐντελῆ ἀπόψυξιν ὅλου τοῦ συστήματος νὰ ἐπέλθῃ καὶ τὸ τέλος αὐτοῦ, δῆλα δὴ αἰώνιος θάνατος νὰ βασιλεύσῃ ἐν αὐτῷ; Τοῦτο δὲν δυνάμεθα νὰ σκεφθῶμεν, καὶ τούτου ἕνεκα προσπαθοῦμεν διὰ θεωριῶν ὀλίγην ἐπιστημονικὴν βασιμότητα ἐχουσῶν ν' ἀνασκευάσωμεν τὸ ἡμέτερον σύστημα. Νομίζοντες οἱ νῦν φυσιοδῖφαι ἀδύνατον τὴν ἐντελῆ τῆς ὕλης ἠρεμίαν παραδέχονται ὅτι θὰ ἐπέλθῃ ποτὲ εἴτε δι' ἑνὸς εἴτε δι' ἑτέρου τρόπου ἡ συνένωσις τῶν διαφόρων σωμάτων τοῦ συστήματος, καὶ ὅτι διὰ τῆς συνενώσεως ταύτης τοσαύτη θερμότης θ' ἀναπτυχθῇ, ὥστε τὰ διάφορα σώματα θ' ἀποσυντεθῶσιν εἰς τὰ στοιχεῖα αὐτῶν, καὶ οὕτω θὰ σχηματισθῇ πάλιν ἡ ἀρχικὴ τοῦ συστήματος νεφέλη.

Ἐν Μονάχῳ. Ι. Η. ΠΟΛΙΤΗΣ.

---

1. Τὰ 99]100 τῶν ἀπολιθώσεων ἀνήκουσιν εἰς ἐκλιπόντα εἴδη.

2. Ἡ ἐλάττωσις τοῦ ὕδατος, ὡς καὶ τοῦ σπουδαιοτέρου τοῦ ἀέρος συστατικοῦ, τοῦ ὀξυγόνου, ἐξηγεῖται διὰ τῆς χρήσεως τῶν δύο τούτων πρὸς ἀποσύνθεσιν τῶν διαφόρων λίθων καὶ ἁλάτων.

1. Ὅτι ἡ σελήνη εἶνε ἤδη νεκρὰ ἀποδεικνύει μετὰ μεγάλης πιθανότητος ἡ παντελὴς ἔλλειψις ὕδατος ἐπὶ τοῦ δορυφόρου τούτου.

2. Οὐδένα λοιπὸν φόβον προσεχοῦς τῆς γῆς θανάτου ἔχει ἡ ἐπιστήμη, μάτην δὲ πολλαὶ εὐφάνταστοι κεφαλαὶ ζητοῦσι τὸ τέλος αὐτῆς ἐν τῇ συγκρούσει πρὸς κομήτην τινά. Τοιοῦτος θάνατος θὰ ἦτο ὁ μᾶλλον ἀπίθανος, ἵνα μὴ εἴπωμεν ἀδύνατος.

Digitized by Google

ΑΙ ΣΥΓΚΙΝΗΣΕΙΣ ΜΙΚΡΟΥ ΠΕΡΔΙΚΙΟΥ

—

Εἰξεύρετε ὅτι τὰ περδίκια πηγαίνουν πολλὰ μαζὶ καὶ φωληάζουν μέσα εἰς τ' αὐλάκια, καὶ ἅμα ἀκούσουν τὸν παραμικρότερον θόρυβον πετοῦν ἐπάνω ἐξαφνικὰ καὶ σκορποῦν εἰς τὸν ἀέρα. Εἰς τὸ ἰδικό μας κοπάδι εἴμεθα πολλοί, ὅλοι ἀνοικτόκαρδοι, καὶ κατοικοῦμεν εἰς τὸν κάμπον κοντὰ εἰς τὴν ἄκραν ἑνὸς μεγάλου δάσους.Ἐγὼ ἀπὸ τότε ὅπου ἔννοιωσα τὸν ἑαυτόν μου, εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν ζωήν.Μολαταῦτα κάτι τι μὲ ἀνησυχοῦσεν ὀλίγον, ἐκεῖνο τὸ τρομερὸ κυνῆγι διὰ τὸ ὁποῖον αἱ μητέρες μας ἤρχισαν νὰ ὁμιλοῦν σιγὰ σιγὰ ἀναμεταξύ των. Ἕνας γερο-πέρδικος ἀπὸ τὸ *κοπάδι* μας, μοῦ ἔλεγε πάντα δι' αὐτό·

«Μὴ φοβεῖσαι, Κοκκινούλη—μὲ λέγουν Κοκκινούλη, διότι τὸ ράμφος μου καὶ τὰ πόδιά μου εἶνε κόκκινα·—μὴ φοβεῖσαι, Κοκκινούλη. Θὰ σὲ πάρω μαζί μου τὴν ἡμέρα ποὺ θ' ἀρχίσῃ τὸ κυνῆγι καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ πάθῃς τίποτε».

Εἶνε πονηρὸς γερο-πέρδικος· ζωηρὸς ἀκόμη, μολονότι ἔχει μερικαὶς τρίχαις ἄσπραις ἐδῶ κ' ἐκεῖ.Ὅταν ἦταν πολὺ μικρὸς ἀκόμη, τὸν ἐπῆρε ἕνα σκάγι εἰς τὸ φτερὸ καὶ ἐπειδὴ ἀπ'αὐτὸ ἔγεινε κάπως βαρύς, κυττάει δύο φοραὶς ἐμπρός του πρὶν πετάξῃ, παίρνει καιρὸν καὶ δὲν πετᾷ ἀσυλλόγιστα. Συχνὰ μ' ἔπαιρνε μαζί του εἰς τὸ ἔμβασμα τοῦ δάσους. Ἐκεῖ πέρα εἶνε ἕνα 'σπητάκι, χωμένο μέσα 'ς ταὶς καστανιαὶς, ἄφωνο ὡσὰν ἔρημη φωληά, καὶ πάντα κλειστό.

— Κύττα καλὰ αὐτὸ τὸ 'σπῆτι, μικρέ, μοῦ ἔλεγεν ὁ γέρων· ὅταν ἰδῇς νὰ ἀναβαίνῃ καπνὸς ἀπὸ τὴν στέγη του, καὶ ἰδῇς τὴν θύρα του καὶ τὰ παράθυρά του ἀνοικτά, ἡ δουλειά μας'πάγει ἄσχημα.

Ἐγὼ εἶχα ὅλην μου τὴν ἐμπιστοσύνην εἰςαὐτόν, διότι εἴξευρα ὅτι δὲν ἦτο τὸ πρῶτο κυνῆγι ποὺ ἔβλεπε.

Πραγματικῶς, τὸ ἄλλο πρωΐ, μόλις ἔφεξε, ἀκούω κάποιον νὰ μοῦ φωνάζῃ σιγὰ σιγὰ εἰς τ' αὐλάκι.

—Κοκκινούλη, Κοκκινούλη !

Ἦτο ὁ φίλος μου γερο-πέρδικος. Τὸ βλέμμα του ἦτο κατατρομαγμένο.

—Ἔλα γρήγορα, μοῦ εἶπε,καὶ κάμε ὅ,τι κάμω ἐγώ.

Ἐπῆγα κατόπιν του μισοκοιμισμένος, κατρακυλῶντας ἀνάμεσα εἰς τοὺς βώλους τοῦ χώματος, χωρὶς νὰ πετῶ, σχεδὸν χωρὶς νὰ πηδῶ, ὡσὰν ποντίκι. Ἐπηγαίναμε πρὸς τὸ δάσος, καὶ περνῶντας εἶδα ὅτι ἡ καπνοδόχη τοῦ μικροῦ 'σπητιοῦ ἐκάπνιζε, τὰ παράθυρα ἦσαν ἀνοικτὰ καὶ ἐμπρὸς εἰς τὴν ὀρθάνοικτην θύραν ἔστεκαν ὡπλισμένοι οἱ κυνηγοὶ καὶ τριγύρω των ἐπηδοῦσαν οἱ σκύλοι. Ἐν ᾧ ἐπερνούσαμεν ἕνας κυνηγὸς ἐφώναξε :

—Τώρα τὸ πρωῒ ἂς κυνηγήσωμε εἰς τὸν κάμπο, τὸ ἀπομεσήμερο κυνηγοῦμε εἰς τὸ δάσος.

Τότε ἐκατάλαβα διατὶ ὁ γέρων μου σύντροφος μ' ἐπήγαινεν εἰς τὸ δάσος. Μολαταῦτα ἡ καρδία μου ἐκτυποῦσε δυνατά, πρὸ πάντων ὅσον ἐσυλλογιζόμην τοὺς δυστυχεῖς μας φίλους. Ἔξαφνα τὴν στιγμὴν ὅπου ἐμβαίναμεν εἰς τὸ δάσος, οἱ σκύλοι ἤρχισαν νὰ τρέχουν πρὸς τὸ μέρος μας·

—Σκύψε, πέσε προύμυτα, μοῦ εἶπεν ὁ γεροπέρδικος κ' ἐξαπλώθη καὶ αὐτὸς εἰς τὸ χῶμα.

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν δέκα βήματα μακρυά μας ἕνα ὀρτύκι κατατρομαγμένο ἤνοιξε τὸ ράμφος του καὶ τὰ πτερά του καὶ ἐπέταξε μὲ φοβισμένην φωνήν.Ἤκουσα ἕνα τρομερὸν κρότον καὶ μᾶς ἐσκέπασε μία σκόνη ποὺ εἶχε παράξενη μυρωδιά, κάτασπρη καὶ κατάζεστη, μολονότι ὁ ἥλιος μόλις εἶχε εὐγεῖ. Τόσος φόβος μὲ εἶχε πιάσει, ποὺ δὲν ἐμποροῦσα πλέον νὰ τρέξω.Εὐτυχῶς ἐμβήκαμεν εἰς τὸ δάσος. Ὁ σύντροφός μου ἐζάρωσε ὀπίσω ἀπὸ μίαν μικρὰν βαλανιδιά· ἐπῆγα κ' ἐχώθηκα κ' ἐγὼ κοντά του κ' ἐμείναμεν ἐκεῖ κρυμμένοι, κυττάζοντας ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ φύλλα.

Εἰς τὰ χωράφια αἱ τουφεκιαὶς ἔπαιρναν κ' ἔδιναν.Εἰς κάθε κρότο ἔκλεια τὰ 'μάτια μου παραζαλισμένος· ἔπειτα ὅταν ἀπεφάσιζα νὰ τ' ἀνοίξω, ἔβλεπα τὸν ἀνοικτὸ καὶ γυμνὸ κάμπο, τοὺς σκύλους ποὺ ἔτρεχαν, ποὺ ἐσκάλιζαν εἰς τὰ χαμόκλαδα καὶ ἐστρεφογυρνοῦσαν ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ ὡσὰν τρελλοί. Ὀπίσω ἀπ'αὐτοὺς οἱ κυνηγοὶ ἐβλασφημοῦσαν, ἐφώναζαν· τὰ τουφέκια ἔλαμπαν εἰς τὸν ἥλιον. Μία στιγμὴ εἰς ἕνα μικρὸ σύννεφο καπνοῦ μοῦ 'φάνηκε πῶς εἶδα — μολονότι τριγύρω ἐκεῖ δὲν ἦτο κανὲν δένδρον—νὰ πετᾷ κάτι τι 'σὰν φύλλα ποὺ σκορπιῶνται. Ἀλλ' ὁ γέρων μου σύντροφος μοῦ εἶπε ὅτι ἦσαν πτερὰ καὶ πραγματικῶς ἑκατὸ βήματα ἐμπρός μας ἕνα ὡραῖο στακτερὸ περδίκι ἐκυλίσθηκε μέσα 'ς τ' αὐλάκι μὲ ἀναποδογυρισμένο καὶ αἱματωμένο κεφάλι.

Ὅταν ὁ ἥλιος ἔγεινε πολὺ ζεστὸς καὶ ἀνέβη πολὺ ὑψηλά, αἱ τουφεκιαὶς ἔπαυσαν διὰ μιᾶς. Οἱ κυνηγοὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸ 'σπητάκι των ὅπου ἠκούετο νὰ τρίζῃ ἡ φωτιὰ ποὺ εἶχαν ἀνάψει ἀπὸ κλήματα. Εἰς τὸν δρόμον ὡμιλοῦσαν ἀναμεταξύ των, μὲ τὸ τουφέκι εἰς τὸν ὦμον κ' ἐλογάριαζαν πόσα ἐσκότωσαν ὁ καθείς, ἐν ᾧ οἱ σκύλοι ἤρχοντο ἀπὸ 'πίσω κατακουρασμένοι, μὲ κρεμαστὴ γλῶσσα. . .

— Πᾶνε νὰ φάγουν, μοῦ εἶπεν ὁ σύντροφός μου, ἂς κάμωμε κ'ἡμεῖς τὸ ἴδιο.

Καὶ ἐμβήκαμεν εἰς ἕνα χωράφι ἀραβοσίτου, ποὺ ἦτο ἐκεῖ κοντὰ εἰς τὸ δάσος. Ὡραῖοι φασιανοὶ ἐτσιμποῦσαν ἐδῶ κ' ἐκεῖ κ' ἐχαμήλωναν

τὸν κόκκινον λόφον των ἀπὸ τὸν φόβον μὴν τοὺς ἰδοῦν. Ἆ! τώρα ἦσαν ὀλιγώτερον ὑπερήφανοι ἀπὸ ἄλλαις φοραίς. Ἐν ᾧ ἔτρωγαν μᾶς ἐρωτοῦσαν ἂν ἐσκοτώθη κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἰδικούς των. Εἰς αὐτὸ τὸ μεταξὺ οἱ κυνηγοὶ εἰς τὸ τραπέζι των ἤρχισαν νὰ κάμουν θόρυβον, ἠκούαμεν ὅτι ἐτσίγκριζαν τὰ ποτήριά των καὶ ἐτίναζαν τοὺς φελοὺς τῶν φιαλῶν. Ὁ γέρων ἐσκέφθη ὅτι καιρὸς ἦτο νὰ πᾶμε νὰ κρυφθοῦμε.

Ἐκείνην τὴν ὥραν θὰ ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι τὸ δάσος ἐκοιμᾶτο. Ὁ μικρὸς λάκκος ὅπου 'πήγαιναν καὶ ἔπιναν τὰ ζαρκάδια ἦτο ἥσυχος. Κανένας λαγὼς δὲν ἐφαίνετο μέσα εἰς τὸ θροῦμπι. Μόνον ἔνοιωθε κανεὶς μίαν μυστηριώδη ἀνατριχίλαν ὡσὰν κάθε φύλλον, κάθε χορτάρι νὰ ἔκρυπτε μία ζωὴν ποὺ ἐκινδύνευεν. Εἰς τὸ δάσος εὑρίσκονται πολλαὶ κρυψώναις, τρύπαις, θάμνοι, ἀγκάθια, λάκκοι. Νὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, ἐπροτιμοῦσα νὰ εἶμαι κρυμμένος μέσα εἰς μίαν τέτοιαν τρύπαν· ἀλλ' ὁ σύντροφός μου ἐπροτιμοῦσε νὰ μείνωμεν εἰς τ' ἀνοικτά. Καὶ καλὰ ἐκάμαμεν, διότι οἱ κυνηγοὶ ἤρχοντο εἰς τὸ δάσος.

Ὦ! αὐτὴ ἡ πρώτη τουφεκιὰ εἰς τὸ δάσος, αὐτὴ ἡ τουφεκιὰ ποὺ ἐτρυποῦσε τὰ φύλλα ὡσὰν χαλάζι Ἀπριλίου, κ' ἔκαμε σημάδια εἰς ταὶς φλούδαις τῶν δένδρων! Ποτὲ δὲν θὰ τὴν λησμονήσω. Ἕνας λαγὼς τὤρριξε 'ς τὴν τρεχάλα ξερριζόνοντας ὅπου ἐπερνοῦσε τὸ χορτάρι μὲ τὰ τανυσμένα νύχια του. Δυὸ τρεῖς φασιανοὶ ἐπέταξαν βαρειά· θόρυβος ἠκούετο μέσα εἰς τὰ χαμηλὰ κλαδιά, εἰς τὰ ξηρὰ φύλλα, ἀπὸ ταὶς τουφεκιαὶς ἐκείναις, αἱ ὁποῖαι ἐτάραξαν, ἐξύπνησαν, ἐτρόμαξαν ὅλα ὅσα ἔζωῦσαν εἰς τὸ δάσος. Οἱ τυφλοπόντικοι ἐχώνοντο μέσα εἰς τὰς τρύπας των. Ἕνας σκαντζόχοιρος εὐγῆκεν ἀπὸ τὸ κοίλωμα τοῦ δένδρου, ὅπου εἴχαμε ζαρώσει, ἔστρεφε γύρω τὰ βλακώδη του 'μάτια, ἀκίνητα ἀπὸ τὴν τρομάραν. Αἱ πεταλοῦδαι, αἱ ἀγριομέλισσαι ἐπετοῦσαν κατατρομαγμέναι ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Μία ἀκρίδα μὲ κατακόκκινα πτερὰ ἦλθεν ἀπὸ τὸν τρόμο της κ' ἐκάθησε κοντὰ εἰς τὸ ράμφος μου· ἀλλὰ κ' ἐγὼ εἶχα τέτοια τρομάρα ποὺ οὔτε τὴν ἐπείραξα.

Ὁ γέρων ὅμως ἦτο ἥσυχος. Εἶχε τὸν νοῦν του εἰς τὰ γαυγίσματα καὶ εἰς ταὶς τουφεκιαὶς καὶ ὅταν ἐπλησίαζαν, μοῦ ἔκαμνε νεῦμα κ' ἐπηγαίναμεν ὀλίγο μακρύτερα, ἐκεῖ ὅπου δὲν μᾶς ἔφθαναν οἱ σκύλοι, καὶ μᾶς ἔκρυπταν καλὰ τὰ πυκνὰ φύλλα. Μολαταῦτα μία φορὰ ἐνόμισα ὅτι ἐχαθήκαμεν. Τὸ μονοπάτι ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ περάσωμε τὸ ἐφύλαγεν ἕνας κυνηγὸς ἀπὸ κάθε ἄκρη. Ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἦτο ἕνας παλληκαρᾶς μὲ μαύραις φαβορίταις· εἰς κάθε κίνημα ποὺ ἔκαμε ἐβροντοῦσαν τὸ κυνηγετικό του μαχαῖρι, ἡ παλάσκα του, ἡ πυριτιδοθήκη του, χωρὶς νὰ λογαριάσω καὶ ταὶς ὑψηλαὶς γκέταις μὲ κομβία ποὺ τοῦ ἔφθαναν ἕως εἰς τὰ γόνατα καὶ τὸν ἔκαμναν ἀκόμη πειὸ ὑψηλό. Εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν ἦτο ἕνας κοντὸς γέρων, ὁ ὁποῖος ἀκουμβοῦσεν εἰς ἕνα δένδρον κ' ἐκάπνιζεν ἥσυχα τὴν πίπαν του, καὶ 'μισόκλειε τὰ 'μάτια του ὡσὰν νὰ ἤθελε νὰ κοιμηθῇ. Αὐτὸν δὲν τὸν ἐφοβούμην, ἀλλὰ τὸν ἄλλον ἐκεῖ, τὸν ἄλλον. . .

— Δὲν νοιώθεις σὺ ἀπ' αὐτά, Κοκκινούλη, μοῦ εἶπε μὲ γέλοιο ὁ γέρων· καὶ χωρὶς φόβον μὲ φτερούγαις ἀνοικταὶς ἐπέταξε σχεδὸν ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ τρομεροῦ κυνηγοῦ μὲ ταὶς φαβορίταις.

Καὶ ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι αὐτὸς ὁ κακομοίρης ἦτο τόσον πολὺ δυσκίνητος μέσα εἰς ἐκείνην τὴν κυνηγετική του φορεσιά, εἶχε τόσον πολὺ τὸν νοῦν του εἰς τὸν ἑαυτόν του καὶ τὸν ἐπαρατηροῦσε μὲ καμάρι ἀπὸ 'πάνω ἕως κάτω, ὥστε ἕωσότου νὰ ξεκρεμάσῃ ἀπὸ τὸν ὦμόν του τὸ τουφέκι, τὰ σκάγια του δὲν μᾶς ἔφθαναν πλέον. Ἆ! ποὺ νὰ 'ξεύρουν οἱ κυνηγοὶ ὅταν θαρροῦν πῶς εἶνε ὁλομόναχοι εἰς μίαν ἄκραν τοῦ δάσους, πόσα μικρὰ 'μάτια τοὺς κατασκοπεύουν 'πίσω ἀπὸ τὰς βάττους, πόσα μικρὰ μυτερὰ ράμφη βαστοῦν τὰ γέλοια των διὰ τὴν ἀνεπιτηδειότητά των!

Ἡμεῖς ἐφεύγαμεν, καὶ ὁλοένα ἐφεύγαμεν. Ἐπειδὴ τὸ καλλίτερο ποῦ εἶχα νὰ κάμω ἦτο νὰ πηγαίνω κατόπιν εἰς τὸν γέρον μου, ἐπετοῦσα ὅπως ἐπετοῦσεν ἐκεῖνος, ἕτοιμος νὰ σταθῶ ἅμα σταθῇ ἐκεῖνος. Ἐμπρὸς εἰς τὰ 'μάτια μου ἔχω ἀκόμη ὅλα τὰ μέρη ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπεράσαμεν. προ πάντων τὸ μεγάλο ἐκεῖνο πράσινον παραπέτασμα ἀπὸ βαλανιδιαὶς, ὅπου μοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἔβλεπα παντοῦ κρυμμένον τὸν θάνατον, καὶ τὸν στενὸν δρόμον ὁποῦ ἡ μητέρα μου Πέρδικα μᾶς εἶχε εὐγάλει τόσαις φοραὶς περίπατον εἰς τὸν ἥλιον τοῦ Μαΐου, ὅπου ἐπηδούσαμεν ἐν ᾧ ἐτσιμπούσαμεν τὰ κόκκινα μυρμήγκια ποὺ ἐσκαρφάλωναν εἰς τὰ πόδια μας, ὅπου ἀπαντούσαμε μικροὺς ἀνοστονδυμένους φασιανούς, βαρεῖς 'σὰν κοτόπουλα, ποὺ δὲν κατεδέχοντο νὰ παίξουν μαζί μας.

Τὸν εἶδα ὡσὰν εἰς τὸ ὄνειρόν μου τὸν στενὸν ἐκεῖνον δρόμον τὴν στιγμὴν ὅπου ἕνα 'λάφι ἔτρεχεν εἰς αὐτὸν μὲ τὰ ὑψηλὰ λιγνά του πόδια. Ἔπειτα εἶδα τὴν μικρὰν λίμνην ὅπου ἔρχονται τὰ πουλιὰ κοπαδιαστὰ, ὅλα μ' ἕνα πέταγμα, νὰ πιοῦν νερὸ καὶ νὰ πιτσιλισθοῦν μὲ μικραὶς σταλαγματιαὶς, ποὺ κατρακυλοῦν ἐπάνω εἰς τὰ γυαλιστερὰ πτερά των. . . Εἰς τὴν μέσην τῆς μικρᾶς λίμνης ἦσαν κάτι μικραὶς πυκναὶς σκλήθραις καὶ ἐκεῖ ἐπήγαμε νὰ κρυφθοῦμεν. Ἐκεῖ ἦτο ἀδύνατον νὰ μᾶς μυρισθῇ ἡ μύτη τῶν σκύλων. Μόλις ἐπέρασεν ἕνα λεπτὸ ἦλθεν ἕνα ζαρκάδι ποὺ ἐσύρετο εἰς τὰ τρία του πόδια καὶ ἄφινε ὀπίσω του κόκκινα σημάδια ἐπάνω εἰς τὰ χόρτα. Τόση λύπη μοῦ ἔκαμε ποὺ τὸ ἔβλεπα,

Digitized by Google

ὥστε ἔκρυψα τὸ κεφάλι μου κάτω ἀπὸ τὰ φύλλα, ἀλλὰ τὸ ἤκουα τὸ κακόμοιρο πληγωμένο ποὺ ἔπινε εἰς τὴν λίμνην φυσῶντας, καταφλογισμένο ἀπὸ πυρετόν.

Ἤρχισε νὰ βραδυάζῃ. Αἱ τουφεκιαὶς ἠκούοντο μακρυά, σπανιώτερα. Ἔπειτα ἔπαυσαν ὅλως διόλου. Τὸ κυνῆγι εἶχε τελειώσει. Ἐπεστρέψαμεν σιγὰ σιγὰ εἰς τὸν κάμπον διὰ νὰ μάθωμεν τί ἀπέγειναν οἱ ἰδικοί μας. Ἐν ᾧ ἐπερνοῦσα ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ ξύλινο 'σπητάκι εἶδα ἕνα τρομερὸ πρᾶγμα.

Εἰς τὴν ἄκραν μιᾶς τάφρου οἱ λαγοὶ μὲ τὴν κόκκινη προβιά, τὰ μικρὰ σταχτερὰ κουνέλια μὲ τὴν κάτασπρη οὐρὰν ἦσαν 'ξαπλωμένα χάμου. Τὰ πόδια των ἠνωμένα ἀπὸ τὸν θάνατον ἐνόμιζες ὅτι ἐζητοῦσαν ἔλεος, τὰ σβυσμένα 'μάτια των ἐνόμιζες ὅτι ἔκλαιαν. Κοντὰ εἰς αὐτὰ ἐκείτοντο κόκκιναι πέρδικαις, σταχτερὰ περδίκια, γερο-πέρδικοι ὡσὰν τὸν σύντροφό μου, καὶ 'φετεινὰ περδικάκια ποὺ εἶχαν ἀκόμη χνοῦδι κάτω ἀπὸ τὰ πτερά των 'σὰν ἐμένα. Ἠξεύρετε τίποτε πειὸ λυπητερὸ ἀπὸ ἕνα πουλὶ 'πεθαμένο; Εἶνε τόσον ζωντανὰ τὰ πτερά! Σὲ πιάνει ἀνατριχίλα νὰ τὰ βλέπῃς μαζωμένα καὶ κρύα... Ἕνα μεγάλο καὶ εὔμορφο ζαρκάδι ἐφαίνετο 'σὰν νὰ ἐκοιμᾶτο καὶ ἡ τριανταφυλλιά του γλῶσσα εὔγαινεν ἔξω ἀπὸ τὸ στόμα ὡσὰν διὰ νὰ γλείψῃ ἀκόμη.

Καὶ οἱ κυνηγοὶ ἦσαν ἐκεῖ σκυμμένοι κ' ἐμετροῦσαν κ' ἐτραβοῦσαν πρὸς τὸ μέρος των τὰ 'ματωμένα πόδια, ταὶς σχισμέναις φτερούγαις, δίχως διόλου νὰ σεβασθοῦν τὰς νωπὰς ἐκείνας πληγάς. Οἱ σκύλοι, ποὺ τοὺς εἶχαν δέσει διὰ νὰ ἀναχωρήσουν, ἐκινοῦσαν ἀκόμη τὸ ῥύγχος των, ὡς νὰ ἠτοιμάζοντο νὰ ὁρμήσουν πάλι μέσα εἰς τὰ χαμόκλαδα.

Ὦ! ἐνῷ ὁ ἥλιος ἔδυεν ἐκεῖ κάτω καὶ αὐτοὶ ἀναχωροῦσαν κατακουρασμένοι, καὶ ἡ σκιά των ἔπιπτεν ἐπάνω εἰς τοὺς βώλους τοῦ χώματος καὶ εἰς τὰ μονοπάτια τὰ ὑγρὰ ἀπὸ τὴν βραδυνὴ δροσιά, πῶς τοὺς ἐκαταρώμην, πῶς τοὺς ἐμισοῦσα ἀνθρώπους καὶ ζῶα, ὅλην τὴν συμμορίαν!.. Οὔτε ὁ σύντροφός μου οὔτε ἐγὼ δὲν εἴχαμε τὴν δύναμιν νὰ χαιρετίσωμεν μὲ μιὰ φωνὴν τὴν ἡμέραν αὐτὴν ποὺ ἐτελείωνε.

Εἰς τὸν δρόμον μας ἀπαντούσαμεν κακόμοιρα ζῶα σκοτωμένα ἀπὸ ἕνα μολύβι τυχαίως, καὶ ἔμεναν ἐκεῖ ἀφημένα εἰς τὰ μυρμίγκια καὶ τοὺς τυφλοπόντικους, κίσσας, χελιδόνια, ποὺ τὰς εὗρε τὸ φαρμακερὸ μολύβι ἐν ᾧ ἐπετοῦσαν, καὶ ἦσαν ἐξηπλωμέναι ἀνάσκελα καὶ ἐτέντωναν τὰ μικρά των πόδια πρὸς τὴν νύκτα, ἡ ὁποία κατέβαινεν, ὅπως πάντοτε τὸ φθινόπωρον, κρύα καὶ ὑγρά. Ἀλλὰ περισσότερον ἀπὸ ὅλα σοῦ ἐσπάραζε τὴν καρδιὰ ν' ἀκούῃς εἰς τὴν ἄκραν τοῦ δάσους, εἰς τὸ λειβάδι, ἐκεῖ κάτω, πρὸς τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ ποὺ εἶνε γεμάτο ἀπὸ λυγαριαίς, φωναὶς ποὺ νὰ προσκαλοῦν μὲ ἀγωνίαν, μὲ ἀπελπισίαν ἀγαπητὰ ὄντα καὶ νὰ μὴν ταὶς ἀποκρίνεται κανείς! . . .

[Alphonse Daudet]. **Α. Π. Κ.**

ΑΙ ΕΡΓΑΤΙΔΕΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

—

Ὅστις τὴν πρωΐαν, μετὰ τοῦ ἡλίου τὴν ἀνατολὴν διέλθῃ τὴν Ὁδὸν Ἑρμοῦ, βλέπει γραφικὸν θέαμα. Ἐν ᾧ ἡ θορυβώδης ὁδὸς μόλις ἀφυπνίζεται καί που ὑπάλληλός τις φαίνεται ἀνοίγων τὴν θύραν καὶ τὰ παραθυρόφυλλα ἐμπορικοῦ, μικρὰ δ' ἀγέλη αἰγῶν γαλακτοφόρων χωρεῖ σκιρτῶσα καὶ σείουσα τοὺς κωδωνίσκους της, αἱ μικραὶ ἐργάτιδες, ῥάπτριαι τὸ πλεῖστον, ἐκ τῶν συνοικιῶν ἰδίᾳ τῆς Πλάκας καὶ τοῦ Ψυρρῆ παρελαύνουσι καθ' ὁμάδας, ὡς περδίκια, μεταβαίνουσαι εἰς τὸ ἡμερήσιόν των ἔργον. Βαδίζουσι γοργαί, ζωηραί, δροσεραὶ ὡς νὰ ἐλούσθησαν ἐν τῇ δρόσῳ τῆς πρωΐας, εὐσταλεῖς καὶ ἁβραὶ ἐξ ἥβης καὶ νεότητος, μὲ τὸ ἐκ *τσιτίου* ἢ προστύχου ἀλπαγᾶ φόρεμά των καὶ τὸ περισφίγγον κομψῶς καὶ ἀναδεικνύον τὸ πλαστικὸν τοῦ σώματός των ἐπανωφόριον, τὸν καστανόχρουν ψιάθινον πέτασόν των ἢ τὴν ἀσκεπῆ κεφαλὴν καὶ εἰς πλεξίδα καταρρέουσαν ἢ διὰ κτενὸς συγκρατουμένην κόμην. Εἶνε τόσον χαρίεσσαι, ὥστε ἀπορεῖ τις πῶς μὲ ποιάν τινα τῆς κόμης ἀνάδεσιν καὶ μόνην τὴν ἄσπιλον καθαριότητά των κατορθοῦσι νὰ ἐπιδεικνύωσι τοιαύτην καλλαίσθητον φιλαρέσκειαν. Εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν κρατοῦσι μικρόν τι δέμα διὰ χειρομάκτρου ἢ ἐφημερίδος περιτετυλιγμένον· εἶνε τὸ ψωμί των· τὸ λιτὸν των γεῦμα θὰ συμπληρώσῃ πέντε λεπτῶν τυρίον ἢ ἐλαῖαι ἐκ τοῦ παντοπωλείου τὴν μεσημβρίαν. Αἱ ταλαίπωροι! ἄ! ὄχι ταλαίπωροι· τὴν πτωχίαν αὐτῶν φέρουσι γενναιότατα καὶ ἀξιοπρεπέστατα, καὶ καθ' ὁδόν, ὡς νὰ μὴ τὴν παρέλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἀλλὰ τὴν ἐγκατέλιπον εἰς τὸν πτωχόν των οἰκίσκον, οὔτε τὴν δειλίαν της αἰσθάνονται οὔτε τὴν περιδεῆ συστολήν της. Τοὐναντίον γελῶσι καὶ ἀστειεύονται, περιέργως, ἀνησύχως στρέφουσαι τὴν κεφαλήν, ἄλλαι χαμαὶ νεύουσαι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀλλὰ πονηρῶς ὄπισθεν τῶν βλεφαρίδων κρατοῦσαι τὸ βλέμμα καὶ παρατηροῦσαι δίχως νὰ βλέπωσι. Αἱ ὡραιότεραι, βαδίζουσι πάντοτε εἰς τὸ μέσον τῆς ἐπὶ τῆς γραμμῆς πεντάδος ἢ ἑξάδος, ἄρχουσαι τοῦ ὁμίλου των, ὑψαύχενες, εὐθυτενεῖς, εὐτυχεῖς διότι τὴν καλλονήν των ἐπιβεβαιοῖ εἰς αὐτὰς καθ' ἑκάστην οὐ μόνον ὁ μικρὸς στρογγύλος καθρέπτης, ὁ κρεμώμενος εἰς τὸν τοῖχον καὶ κρυπτόμενος μετὰ στοργῆς εἰς τὸ θυλάκιον, ἀλλὰ καὶ τὸ θαυμαστικὸν ἐπιφώνημα τοῦ ὑπαλλήλου τοῦ ἐμπορικοῦ, ὅπερ τὰς συγκινεῖ ἡδέως ἐν ᾧ

Digitized by Google

δῆθεν τὰς ἐξοργίζει. Ὦ ἔχουν δίκαιον νὰ εἶνε εὐτυχεῖς διὰ τὴν καλλονήν των αἱ δυστυχεῖς! Ἡ καλλονὴ εἶνε τὸ ὕψιστον ἰδανικὸν καὶ τῶν ἡγεμονίδων ἔτι καὶ νὰ μὴν εἶνε τῶν πτωχῶν αὐτῶν νεανίδων, ὧν ὁ μόνος πλοῦτος εἶνε αἱ καλλίτεχνοι γραμμαὶ τῆς μορφῆς των καὶ χρυσοῖ οἱ βόστρυχοί των καὶ μαργαρῖται οἱ ὀδόντες των καὶ κοράλλια τὰ χείλη των;

Ἀλλὰ τὸ μέγιστον τῶν θελγήτρων των εἶνε ὅτι εὐωδιάζουσιν εἰσέτι οἰκογένειαν· τὸ ῥαπτικὸν κατάστημα δὲν ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτῶν τὸ *σπιτικὸν* τὸ *νοικοκυρέϊκον* ἐκεῖνο ἦθος, τὸ ὁποῖον κοσμεῖ τὰς κόρας τῶν οἰκογενειῶν. Δὲν ἔχουσι τὸ προπετὲς τοῦ βλέμματος καὶ τῆς γλώσσης, τῆς ἀναβολῆς καὶ τῶν κινήσεων τῶν ἀλλαχοῦ ῥαπτριῶν. Ὁμοιάζουσι πρὸς μαθητρίας· καὶ ὅταν τὸ ἑσπέρας, μετὰ ἐνδεκάωρον ἐργασίαν ἐν τῷ καταστήματι καὶ ὥρας μόνον ἀνάπαυλαν, σχολάζουσιν, οὐδὲν λείπει ἐκ τοῦ σχολάσματος παρθεναγωγείου, οὔτε ἡ πρὸ τῆς θύρας συνώστισις, οὔτε ἡ ἐκ τῆς ἀποτινάξεως τοῦ καμάτου καὶ τῆς ἀνακτήσεως τῆς ἐλευθερίας ἀγαλλίασις, οὔτε ὁ βόμβος καὶ ἡ ὁρμητικὴ ἔξοδος ὡς μελισσῶν ἀνοιγομένης τῆς κυψέλης, οὔτε ἡ βιαία κίνησις τῆς γλώσσης καὶ τοῦ σώματος μετὰ δέσμευσιν ἐπὶ ξυλίνου θρανίου, οὔτε ὁ πολιὸς πατήρ, ἢ ἡ γραῖα μήτηρ ἢ ὁ ἀδελφὸς οἱ ἀναμένοντες ἔξω τῆς θύρας ὅπως ὁδηγήσωσιν αὐτὰς οἴκαδε.

*
* *

Αἱ πλεῖσται τῶν ῥαπτριῶν εἶνε πτωχαί· τῶν πλείστων τὸ χαμόγειον πληροῖ τὸ θλιβερὸν ἐκεῖνο ψῦχος, τὸ μέχρι τῆς καρδίας ψυχραῖνον καὶ μαρτυροῦν τὴν ἔλλειψιν ἀνδρὸς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ· ὁ πατὴρ ἢ ἀπέθανεν ἢ εἶνε ἀνάπηρος· ὁ ἀδελφὸς ἢ *εὐγῆκε κακὸς* ἢ ἐνυμφεύθη καὶ μεριμνᾷ περὶ τῆς νέας του οἰκογενείας ἐγκαταλείπων εἰς τὴν τύχην της τὴν παλαιάν. Καὶ ἡ κόρη, ἡ μὴ γενομένη γυνὴ ἔτι, ἀναλαμβάνει νὰ γείνῃ ἀνήρ. Πολλάκις ἔχει καὶ μικρὰ ἀδέλφια, καὶ ὀλίγοι εἰξεύρουν τί θέλουν τὰ μικρὰ παιδία ν' ἀνατραφοῦν, καὶ πόσον σπαραξικάρδιον εἶνε νὰ τὰ βλέπῃς νὰ τρέμουν εἰς τὰ φορεματάκια των καὶ νὰ σὲ παρατηροῦν, ὡς νεόσσια, μὲ βουλιμιῶντα, ἱκετευτικὰ βλέμματα. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ κόρη, ἡ ῥάπτρια, τὰ οἰκονομεῖ ὅλα. Δι' αὐτῆς ἔχει ἔλαιον ὁ λύχνος, τίθεται ἐπὶ τοῦ μικροῦ πυραύνου ἡ χωματίνη χύτρα, καὶ ἀφ' οὗ διωχθῇ τὸ ῥῖγος καὶ ἡ πεῖνα φαιδρύνεται ὀλίγον τὸ κατηφὲς τῶν ὑπόγειον. Ἀλλ' οἱ ταλαίπωροι δάκτυλοί της, οἱ νυχθήμερον κινούμενοι, οἱ ταλαίπωροι ὀφθαλμοί της οἱ νυχθήμερον κύπτοντες ἐπὶ τοῦ ῥαψίματος — διότι διὰ νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὰς δαπάνας των ἐργάζεται καὶ τὴν νύκτα—κουράζονται, ἀποκάμνουν, καὶ θὰ ἐσταμάτων ἄκαμπτοι, καὶ θὰ ἔκλειον βαρεῖς, ἂν ἡ ἥσυχος ἀναπνοὴ τῶν ὑπνούντων ἀδελφίων της καὶ τῆς ἀποκοιμηθείσης τέλος ἀσθενοῦς μητρός της δὲν τῇ ἐψιθύριζε μέχρι τοῦ βάθους τῆς ψυχῆς της:

—Κοιμούμεθα διότι ἀγρυπνεῖς σύ· δὲν τρέμομεν διὰ τὸ ψωμὶ τῆς αὔριον, διότι θὰ τὸ προμηθεύσῃς σύ· ζῶμεν διότι ἐργάζεσαι σύ· εἰς σὲ ἐλπίζομεν. Τόσαι ἐλπίδες δὲν εἰμποροῦν ν' ἀποτελέσουν ἓν θάρρος; Ἐργάζου!

Καὶ ἐργάζεται· ἀλλ' ἕως ὅτου νὰ γείνῃ ἱκανὴ νὰ κερδίζῃ δύο δραχμὰς τὴν ἡμέραν ὁποίαν ὀδυνηρὰν καὶ ἀθλίαν μαθητείαν διῆλθε! Ποσάκις ἐπέστρεψε μὲ κενὰς τὰς χεῖρας, χωρὶς λεπτὸν κἄν, ὅτε ἦτο *μικρὴ* καὶ δὲν ἠμείβετο διόλου, ἢ μόνον διὰ καμμιᾶς δεκάρας διὰ τὰ φορέματα τὰ ὁποῖα ἐπήγαινεν ἀπὸ τοῦ καταστήματος εἰς καμμίαν οἰκίαν. Ὦ! τί τρομερὰς νύκτας διῆλθον τότε! Ἀλλ' αὐτὰ παρῆλθον· κατὰ μικρὸν ἀπὸ 50, 80 λεπτῶν, ἀπὸ μιᾶς δραχμῆς τὸ ἡμερομίσθιον αὐτῆς ἀνῆλθεν εἰς 2 δραχμάς. Τώρα ἡ ἀσθενὴς μήτηρ δὲν ἐργάζεται πλέον· δύναται ν' ἀσθενῇ ἡσύχως· ἡ μήτηρ ἔγεινε μάμμη καὶ ἔγεινεν αὐτὴ ἡ μήτηρ· καὶ πόσον γενναία μήτηρ! ἡ ψυχή της ἐστομώθη ἐν τῇ δυστυχίᾳ, ἡ ἐργασία, ἡ ἀφοσίωσις περιεθωράκωσε τὴν τιμήν της, καὶ ὅταν τῇ ψιθυρίζουν, κατὰ τὴν διάβασίν της τὴν πρωΐαν ἢ τὴν ἑσπέραν, λέξεις χυδαίως φιλόφρονας, πόσον μακρὰν εἶνε ὁ νοῦς της ἀπὸ αἰσθήματα τῶν ὁδῶν καὶ βλέμματα αὐθάδη!

*
* *

Ἄλλαι εὑρίσκουσι γλυκυτέραν τὴν πτωχίαν των· εἶνε ὀρφαναί· ἐργάζονται μόνον δι' ἑαυτάς, ἢ ἂν ἔχωσι μητέρα πλύνει καὶ αὐτὴ ἢ πλέκει περιπόδια· διὰ τοῦτο δὲν ἀγρυπνοῦσι τὴν νύκτα· δὲν ἐκνευρίζονται ὑπὸ τῆς ἐργασίας· ὅταν δὲ μάθωσι καλὰ νὰ κόπτωσι καὶ νὰ ῥάπτωσιν ἀποσύρονται εἰς τὴν ἀπόκεντρον συνοικίαν των, κολλῶσιν ἐν *φιγουρίνι*, ἔκ τινος περιοδικοῦ τοῦ συρμοῦ, ἔξω τοῦ παραθύρου των, καὶ ἀνακηρύττονται *μοδίστραι* διὰ τὰ φορέματα τῆς γειτονείας.

Ἄλλαι εὐτυχέστεραι, ἀντιστρόφως πρὸς τὰ πτηνὰ τὰ μεριμνῶντα μόνον περὶ τροφῆς καὶ οὐχὶ περὶ ἐνδυμασίας, δὲν ἐργάζονται διὰ νὰ ζήσωσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐνδυθῶσιν· ὑπάρχουσιν ἄλλαι χεῖρες, χεῖρες ἀνδρικαί, ἐργαζόμεναι διὰ τὸν ἀρτοπώλην, τὸν παντοπώλην καὶ τὸν κρεοπώλην ἔτι· αὗται ἐργάζονται διὰ τὴν προῖκά των, καὶ ὅ,τι κερδίζουν μεταβάλλεται εἰς ἀσπρόρρουχα, ἐσθῆτας, περιπόδια, τρίχαπτα, ταινίας, ἐπιμελῶς τοποθετούμενα ἐντὸς παλαιοῦ κιβωτίου, ἄχρις οὗ ἀγορασθῇ καινούργες διὰ τῶν αὐτῶν χρημάτων· ἐργάζονται μετὰ παλμῶν διὰ τὸ μέλλον των, τὸ ὁποῖον ἐνδομύχως εὔχονται νὰ εἶνε ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλι-

Digitized by Google

γώτερον μέλλον καὶ περισσότερον παρόν. Καὶ διατί ὄχι; διέρχονται τόσα νυμφικὰ φορέματα διὰ τῶν χειρῶν των, δὲν εἶνε δίκαιον νὰ διέλθωσι καὶ τὰ ἰδικά των; Καὶ ἐπὶ τέλους ἀξιοῦνται ἑνὸς τῶν μεγίστων πρὸς πτωχὴν κόρην ἐπαίνων, ὅταν, ὑπὸ τὰ στέφανα, παρὰ νεαρόν τινα ἐργάτην ἐν μέσῳ τῶν συγκινήσεων τοῦ γάμου, ἀκούωσι γειτόνισσάν τινα νὰ ψιθυρίζῃ εἰς μίαν ἄλλην ὅτι *τὴν προῖκά της τὴν ἔκαμε μὲ τὸ βελόνι της*.

Ἄλλαι, ἔτι εὐτυχέστεραι, ἔχουσιν ἱκανῶς εὐπόρους γονεῖς· ἔχουσιν ἰδίαν οἰκίαν, ἔχουσι κτήματα, ἀλλ' αἱ μητέρες των τὰς στέλλουν εἰς καλήν τινα *μοδίστραν* διὰ νὰ γείνουν *οἰκοκυραί*· ναί, διὰ νὰ γείνουν οἰκοκυραί· νὰ μάθουν νὰ κόπτουν, νὰ ῥάπτουν — διὰ τῶν χειρῶν ἐννοεῖται καὶ ὄχι διὰ τῆς γλώσσης — νὰ προσθέσουν καὶ κἄτι τι εἰς τὴν προῖκά των—τὸ *μηδὲν ἄγαν* δὲν ἰσχύει ἐπὶ πολλῶν πραγμάτων, ἰδίᾳ δ' ἐπὶ προικὸς— νὰ γείνουν ἐπιδέξιαι, νὰ ἐξυπνήσουν· θεωροῦσι τὸ ῥαπτικὸν κατάστημα ὡς πρακτικόν τι κοινωνικὸν σχολεῖον.

***

Καὶ πράγματι ἀναπτύσσονται· μανθάνουν νὰ ὁμιλῶσι καλλίτερον· ἐρχόμεναι εἰς συνάφειαν πρὸς τόσας κυρίας, εἰσερχόμεναι εἰς τόσας οἰκίας πρὸς δοκιμὴν φορέματος ἢ ἄλλην παραγγελίαν, βλέπουσιν, ἀκούουσιν, ἀποκτῶσι τὸ ἦθος ἐκεῖνο τῆς συμπεριφορᾶς, τὸ τεχνητῶς ἐκεῖνο ἀβρόφρον τῶν ὑπαλλήλων τῶν ἐμπορικῶν προκριτότερον πάντως τῆς τραχείας ἀκαμψίας των·ἰδίᾳ δ'ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡμῶν, ἐν ᾗ ἡ ἀνατροφὴ συμπληροῦται διὰ τῆςμιμήσεως,ἐνῇ ἡ τάξις μορφοῦται συχνὰ ἐν τῷ χρηματοκιβωτίῳ, ἐν ᾗ ὁ πλοῦτος πολλάκις ἀργὰ ἐρχόμενος ἀνατινάσσει τινὰς ὅλως ἀπαρασκεύους εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν καὶ ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ μάθωσι κατεσπευσμένως ὅσα προφθάσωσι, διατί νὰ μὴ μιμῶνται, καὶ παρῳδῶσι πολλάκις, τὴν καλὴν συμπεριφορὰν καὶ αἱ ῥάπτριαι ὡς τόσαι ἄλλαι; Μανθάνουσι λοιπὸν νὰ διευθετῶσι μετὰ καλλαισθησίας τὰ ἔπιπλά των, νὰ κυκλοφορῶσι δεξιῶς τὰ ψευδῆ τῶν προσαγορεύσεων νομίσματα, νὰ ἐνδύωνται κομψότατα, γνωρίζουσαι ἐκ στήθους, ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός των, ὅλην τὴν ξενικὴν τοῦ συρμοῦ φρασεολογίαν καὶ τὰς *γαρνιτούρας* καὶ τοὺς *πλισέδες* καὶ τὰ *βολὰν* καὶ τόσα ἄλλα τὰ ὁποῖα πληροῦσι τὸ στόμα—οἴμοι καὶ τὴν κεφαλήν! —τόσων καλῶν κυριῶν.

Ἀναπτύσσονται λοιπόν· ἡ δ' ἀνάπτυξίς των ἔχει τὸ καλὸν ὅτι εἶνε μεταδοτική· ὅλη ἡ οἰκογένεια αἰσθάνεται τὴνἐπίδρασιν αὐτῆς· ἁπαλύνουσι κατὰ μικρὸν τὴν τραχεῖαν ἐπιδερμίδα τῆς ἰθαγενοῦς Πλακιώτισσας· ἐνδύουσι κομψότερον τὰς ἀδελφάς των· εἰσφέρουσι καθ'ἑσπέραν τὴν κτηθεῖσαν καλλαισθησίαν, ὅπως τὸ ἡμερομίσθιόν των· διὰ τῶν ὑποδημάτων αὐτῶν φέρουσιν εἰς τὴν οἰκίαν των τὴν κόνιν τῶν μεγάλων οἰκιῶν.

***

Δὲν ἐπιχειροῦμεν ἐνταῦθα ν' ἀναλύσωμεν ἂν καὶ παρ' ἡμῖν ἡ πολυτέλεια, ἐξ ἧς καὶ ἐν ᾗ ζῶσιν αἱ ῥάπτριαι ἀποτόμως μεταπίπτουσαι τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν πτωχίαν των, δὲν ἀναπτύσσῃ παρ' αὐταῖς τὴν δίψαν τῆς ἀποκτήσεώς της· ἂν ὁ πλοῦτος, οὗ ἐφάπτονται αἱ χεῖρές των, δὲν κατατρίβῃ τοὺς χαρακτῆρας αὐτῶν· ἂν τὰ μεταξωτὰ καὶ τὰ σηρικὰ καὶ τὰ βελοῦδα ἐφ' ὧν κύπτουσιν ἀπὸ πρωίας δὲν ἀποτυπῶνται ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ αὐτῶν περιπετῶντα τὴν νύκτα περὶ τὸ προσκεφάλαιόν των ἐν τῷ πενιχρῷ των δωματίῳ· ἂν ἡ διαφθορὰ—ὡς ἐπιδημία τῆς ψυχῆς—δὲν διαδίδηται ἡ πᾶσα ἐπιδημία ἐκ τῆς συμπυκνώσεως ἄνευ ἐποπτείας αὐστηροτάτηςαὐτῶν· ἂν αἱ χεῖρές των ἐργάζονται ἐνίοτε οὐχὶ διὰ τὴν αἰδῶ καὶ τὴν ἠθικήν,καὶ τὸ εἰξεύρουσι πολλάκις, καὶ λάθρα, πονηρῶς παρακεκινδυνευμένα ὑποψιθυρίζουσιν οἰκογενειακὰ ἀνέκδοτα· ἂν ἡ ὁδὸς ἔξω καὶ αἱ ἅμαξαι καὶ ἡ ἐπ' αὐτῆς ἐποχουμένη ἀναιδὴς πολυτέλεια δὲν συμπληρῶσι διὰ τοῦ κακοῦ παραδείγματος τὴν ἰλιγγίασιν· ἂν ἀποκαμοῦσαι νὰ ἐργάζωνται διὰ τὴν πολυτέλειαν τῶν ἄλλων δὲν ἀποφασίζωσι τέλος νὰ ἐργασθῶσι διὰ τὴν ἰδικήν των, ἂν δὲν ὀλισθαίνωσι, δὲν πίπτωσιν.

Ταῦτα εἶνε ἀντικείμενον ἄλλης μελέτης. Ἀλλ' ἐνταῦθα ὀφείλομεν νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ δάπεδον τῶν ῥαπτικῶν καταστημάτων παρ' ἡμῖν δὲν εἶνε τόσον ὀλισθηρὸν ὅσον ἀλλαχοῦ, ὅτι ἡ κοινωνικὴ ἡμῶν κατάστασις δὲν ἐξωθεῖ εἰς χειραφέτησιν ἀπὸ τῶν οἰκογενειῶν τὰς ἐκ τῶν χειρῶν των ποριζομένας τὸν ἄρτον αὐτῶν νεάνιδας, ἀρκοῦσαν χειραφέτησιν θεωρούσας ἤδη ὅτι δὲν μένουσι τεθαμμέναι ἐν τῷ μυχῷ τοῦ πατρικοῦ οἴκου, ἀλλ' ἐξέρχονται, διέρχονται διὰ τοῦ πλήθους, μεταβαίνουσι πρὸς ἀναζήτησιν ἐργασίας, ὅτι ἡ στατιστικὴ τῶν ἀτυχῶν πλασμάτων οὐδεμίαν ἰδιαιτέραν ἀποδεικνύει προδιάθεσιν, προπαρασκευὴν ἐν τῷ ἐπαγγέλματι τῶν ῥαπτριῶν.

***

Ἡ μόρφωσις λοιπὸν τοιαύτης ἐργατικῆς τάξεως καὶ παρ' ἡμῖν οὐ μόνον δυσμενῶς καὶ δυσπίστως δὲν πρέπει νὰ ὑποβλέπηται ὑπὸ τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ τοὐναντίον προστατευτικῶς νὰ ἐνθαρρύνηται ὑπ' αὐτῆς. Αἱ ἐργάτιδες εἶνε τὸ ἥκιστα ἐπιβλαβὲς προϊὸν τῆς πολυτελείας.

Τὸ ἥκιστα ἐπιβλαβές; Μόνον; Αἱ ῥάπτριαι καὶ αἱ ἄλλαι ἐργάτιδες τῶν κλωστηρίων, μεταξουργείων, πιλοποιείων,τοῦ ἐργαστηρίου τῶν ἀπόρων γυναικῶν συναπαρτίζουσι κατὰ μικρὸν συντεταγμένην τάξιν γυναικῶν ἐργατικήν, ἀ-

Digitized by Google

ποχειροβίωτον· πολλαπλασιάζουσι τοὺς ἐργαζομένους βραχίονας, καθιστῶσιν ἀρτιωτέραν τὴν ὀλιγόχειρα ἡμῶν βιομηχανίαν, εἰσφέρουσιν εἰς τὰς χειροτεχνίας τὴν γυναικείαν ἐκείνην δεξιότητα, ἣν μάτην πειρῶνται νὰ συλλάβωσι διαφεύγουσαν οἱ χονδροὶ ἀνδρικοὶ δάκτυλοι. Καὶ μόνα ταῦτα ; ἡ ἐργασία, ἥτις εἶνε γυμναστικὴ τοῦ σώματος ἅμα καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοὺς χαρακτῆράς των κρατύνει, καὶ τὴν θέλησίν των καθιστᾷ ῥωμαλέαν, καὶ ἀντὶ τῆς ὠχρότητος τῶν χλωρωτικῶν ἐξ ἀδρανοῦς σκιαγραφήσεως προσώπων διαχέει ἐπὶ τῶν παρειῶν αὐτῶν τὸ ῥοδόχρουν τῆς ὑγιείας· αἱ γυναῖκες αὗται γίνονται μᾶλλον ἄνθρωποι, διότι κατέρχονται ἐν τῇ ἐνεργῷ ζωῇ, κατανοοῦσιν αὐτὴν κάλλιον, ἐκ πόσων δ' ἐξ ἀγνοίας ἀπατῶν προφυλάσσονται ! Ἀποκτῶσι τὸ ἠθικὸν θάρρος τοῦ βίου ἐκ τῆς συναισθήσεως ὅτι δύνανται καὶ αὗται νὰ ὦσιν ἄτομα ἐν ἀνάγκῃ, ὅτι δὲν εἶνε ἀπαραίτητον νὰ στηρίζωνται ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ ἀνδρὸς ὅπως βαδίσωσιν. Καὶ ἐπὶ πᾶσι ἀντὶ νὰ σκωριῶσι παρερριμμέναι ἐν τῇ ὑγρασίᾳ τῆς σκιᾶς σφυρηλατοῦνται ὑπὸ τῆς ἐργασίας χρησιμότατα ἐλατήρια τῆς κοινωνικῆς μηχανῆς.

Ἂν δέ ποτε καταιγὶς ἐπισκήψῃ ἐπὶ τὴν οἰκογενειακὴν φωλεὰν—καὶ πόσον συχνὰ ἐπισκήπτει ἡ τρομερὰ αὕτη καταιγίς !—καὶ πλήξῃ τὸν πατέρα καὶ παραλύσῃ τὴν μητέρα καὶ ἐκσφενδονήσῃ εἰς τὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ τὰ νεόσσια ἰλιγγιῶντα ἐπὶ τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς, ἐγγὺς δ' ἐκεῖ ἀκούεται ὁ φοβερὸς θρους ἀπαισίων πτερύγων, καὶ τὰ νεόσσια πτήσσουσι, καὶ τὰ χνοάζοντα εἰσέτι πτερὰ των ἐπιφρίσσουσιν ἐκ τοῦ κινδύνου, ὢ τότε ἀντὶ ἄνανδρα ἐξ ἀπελπισίας, θεωροῦντα ἑαυτὰ ἀνίκανα πρὸς ἄμυναν, νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν καταφθάνοντα ἅρπαγα, θὰ ἐνθυμηθῶσιν τί ἔπραξαν, τί πράττουσιν ἄλλα γειτόνων δένδρων νεόσσια, θὰ ἐννοήσουν ὅτι ἔχουσι τὴν πρὸς σωτηρίαν ἱκανότητα προσπεφυκυῖαν εἰς τοὺς ὤμους των, ὅτι εἶνε δυσχερέστατον μὲν καὶ ἐπίμοχθον καὶ ἀγωνιῶδες, —ἀλλὰ δυνατὸν ν' ἀνοίξουν, νὰ κινήσουν τὰς πτέρυγάς των, ἂν θέλουν νὰ σώσουν τὸ σῶμά των.

Αἱ πτέρυγες αὗται θὰ εἶνε αἱ χεῖρες τῶν πτωχῶν κορῶν.

Αρ. Π. Κουρτιδης.

Τὸ μῆκος ὅλων τῶν νῦν ἐν χρήσει ὑποβρυχίων καλωδίων ὑπερβαίνει τὰς 20,000 θαλασσίων μιλίων, ἡ δ' ἀξία αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς 750,000,000 φράγκων περίπου. Μόνον διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ διήκουσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐννέα καλώδια, ὧν τὸ τελευταῖον ἐτέθη εἰς διάστημα 12 μόνον ἡμερῶν. Τριάκοντα ἀτμόπλοια εὑρίσκονται διαρκῶς ἐν ἐνεργείᾳ πρὸς ἐπανόρθωσιν καὶ τοποθέτησιν ὑποβρυχίων καλωδίων.

Ὁ καθ' ἡμέραν βίος

ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΓΡΕΒΥ

Ἐκ παρισινῆς ἐφημερίδος ἐρανιζόμεθα τὰς ἑπομένας λεπτομερείας περὶ τοῦ βίου τοῦ προέδρου τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας ἐν τῇ ἐξοχικῇ αὐτοῦ οἰκίᾳ.

«Ὁ κ. Γρεβὺ ἐγείρεται καθ' ἑκάστην ἱκανῶς πρωΐ. Περὶ τὴν ἕκτην, ἄχρι τῆς ἑβδόμης ὥρας, σχεδὸν κανονικῶς, κατέρχεται εἰς τοὺς διαδρόμους τοῦ κήπου του καὶ κατευθύνεται κατὰ προτίμησιν πρὸς τὸν μύλον του. Διαλέγεται μετὰ τοῦ μυλωθροῦ οἰκειότατα, ἐξετάζει δὲ λεπτομερέστατα περὶ πάντων τῶν ἐν τῷ μύλῳ ἀπὸ τῆς προτεραίας συμβάντων.

»Μόνος ἐξέρχεται εἰς τὸν πρωϊνὸν τοῦτον περίπατον διαρκοῦντα μίαν ὥραν, ἐνίοτε δὲ καὶ πλέον· ἀλλά, συχνάκις, κατὰ τὴν ἡμέραν, αἱ σκέψεις του ἐπανάγονται εἰς τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὸν μύλον· τὸν ἐπιδεικνύει εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτόν, ὡς καὶ τὰς ὑδραυλικὰς μηχανάς, ὡς ἀληθὴς δὲ ἰδιοκτήτης προσκαλεῖ αὐτοὺς εἰς θαυμασμὸν πασῶν τῶν βελτιώσεων, ὅσας εἰσήγαγεν ἐν τῷ θερινῷ του καταλύματι.

»Οὐδέποτε σχεδὸν ὁ κ. Γρεβὺ κάμνει περίπατον ἐκτὸς τοῦ κήπου του· δύο δὲ τὸ πολὺ ἢ τρεῖς φορὰς μόνον κατὰ τὴν αὐτόθι διαμονήν του ἐπισκέπτεται τὸν πατρικὸν οἶκον, ὅπου οἰκοῦσιν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ.

»Ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας δέχεται ἐπισκέψεις πρὸ τοῦ γεύματος, ἀπὸ τῆς ἐνάτης καὶ ἡμισείας ἢ δεκάτης ὥρας, καὶ τὸ ἀπόγευμα μέχρι τῆς ἑσπέρας. Πρὸς τοῦτο ἐγκαθίσταται, ὅταν ὁ καιρὸς εἶνε ὡραῖος, ἐπὶ μικροῦ ἐξώστου κειμένου ὄπισθεν τοῦ ἑστιατορίου του. Ἡ τοποθεσία εἶνε θελκτικωτάτη· ὑψηλὰ δένδρα πυκνόφυλλα κωλύουσι τὸν ἥλιον νὰ ῥίπτῃ φλογερὰς τὰς ἀκτῖνάς του, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπιπροσθῶσιν εἰς τὴν θέαν τῶν θαυμασίων πέριξ τοπείων. Ἐπὶ τοῦ ἐξώστου εἰσὶ τοποθετημένοι σκίμποδες, καθέκλαι, τράπεζα, παρ' ᾗ κάθηται ὁ κ. Γρεβύ, κρατῶν σημειώσεις, ἂν παραστῇ ἀνάγκη, κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἐπισκέψεων. Πάντες σχεδὸν οἱ μεταβαίνοντες εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ γίνονται δεκτοὶ ἀνεξαιρέτως· ἐν τούτοις ὅταν ὁ θυρωρὸς ἀναγγέλλῃ ἄγνωστόν τινα, ὁ πρόεδρος ἀποτείνει αὐτῷ συνήθως ταύτην τὴν ἐρώτησιν :

»— Φορεῖ καλὰ ἐνδύματα ;

»Ἡ ἐρώτησις αὕτη πιθανῶς μόνον σκοπὸν ἔχει νὰ παρασκευάσῃ ἀναλόγως τοῦ ξένου τὸν οἰκοδεσπότην, διότι, ὡς εἴπομεν, οὐδεὶς σχεδὸν ἀποπέμπεται.

»Αἱ ἐντεύξεις διαρκοῦσιν ὀλίγον, ὀλίγα λεπτὰ μόνον, καθ' ἃ ὁ πρόεδρος ἐλαχίστας μόνον

Digitized by Google

προφέρει λέξεις. Ἐνίοτε ἐπὶ τοῦ ἐξώστου ἐκείνου φέρονται ποτήρια καὶ ζῦθος, καὶ εὐθυμοτέρα, θορυβωδεστέρα ἐπακολουθεῖ διάχυσις. Ἀλλὰ παρετηρήθη ὅτι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο σπανίως ἐδέξατο συμπότας ὁ μικρὸς ἐξώστης».

ΟΙ ΚΥΝΕΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

Τοῦ λοιποῦ οἱ προσωνυμοῦντες τοὺς Παρισίους «πόλιν τῶν δύο ἑκατομμυρίων ψυχῶν» πρέπει νὰ ἐπιλέγωσι «καὶ τῶν διακοσίων χιλιάδων κυνῶν»,διότι πρό τινος ἐγένετο ἐν Παρισίοις ἡ ἀπογραφὴ τῶν τετραπόδων τούτων, οὐχὶ, ὡς ἐννοεῖ πᾶς τις ἐξ ἁπλοῦ περιεργίας αἰσθήματος, ἀλλὰ διότι καὶ οἱ κύνες ἀνυψώθησαν εἰς τὴν τάξιν τῶν φορολογουμένων.

Ὁ πρὸς τέρψιν (οὐχὶ βεβαίως καὶ τῶν γειτόνων) συντηρούμενος κύων ἀποφέρει εἰς τὸ κράτος δέκα φράγκα κατ' ἔτος, ὁ φρουρὸς δὲ κύων πέντε.

Ἀλλὰ τοσαῦται συμβαίνουσι καταχρήσεις, ὥστε ἡ διεύθυνσις τῶν ἐμμέσων φόρων μόλις εἰσπράττει τὸ ἥμισυ τοῦ ὀφειλομένου φόρου. Ἑκατὸν χιλιάδων μόνον κυνῶν καταβάλλεται ὁ φόρος, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι διπλοῖ, παντὸς εἴδους, ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Γαλλίας. Πρὸς πρόληψιν λοιπὸν πάσης καταχρήσεως ἐλήφθη τὸ ἑπόμενον μέτρον·

«Ἐπειδὴ ἡ περὶ κυνῶν ἀστυνομικὴ διάταξις ὁρίζει ὅτι τὰ ζῷα ταῦτα πρέπει νὰ φορῶσι περιδέραιον σεσημειωμένα φέρον τὸ ὄνομα τοῦ κυνὸς, τοῦ ἰδιοκτήτου καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, ὁ τελευταῖος οὗτος ὀφείλει προσερχόμενος νὰ καταβάλῃ τὸν φόρον, νὰ φέρῃ τὸ περιδέραιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον θέλει σφραγισθῇ διὰ πεπυρακτωμένης σφραγῖδος ὑπὸ εἰδικοῦ ὑπαλλήλου. Ἐκ τούτου εὐχερῶς θὰ ἐννοῆται ἂν ἐξετελέσθησαν αἱ ἀναγκαῖαι διατυπώσεις, τῶν ἐλεγκτῶν δὲ τὸ ἔργον θέλει κατὰ πολὺ ἁπλοποιηθῇ».

Διὰ τοῦ νέου τούτου μέτρου αἱ εἰσπράξεις, καθὰ λέγεται, θ' αὐξήσωσιν ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον. Ὥστε, καθὼς βλέπετε, τὸ πρᾶγμα ἀξίζει καὶ ὑπεραξίζει τὸν κόπον. κ*.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΙ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗι

Τὸ διεθνὲς τηλεγραφικὸν γραφεῖον ἐδημοσίευσεν ἄρτι ἀπογραφὴν τῆς ἐκτάσεως τῶν τηλεγραφικῶν γραμμῶν τῶν διαφόρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Τὰ ἐξαγόμενα τῆς ἀπογραφῆς ταύτης εἰσὶ τὰ ἑπόμενα:

Ἡ Γερμανία ἔχει τηλεγραφικὰς γραμμὰς ἐκτάσεως 260,680 χιλιομέτρων· ἡ Ῥωσσία 223,538 χιλιομέτρων· ἡ Γαλλία 211,607· ἡ Μεγάλη Βρετανία 197,715· ἡ Αὐστρία 92,527· ἡ Ἰταλία 89,150· ἡ Οὐγγαρία 54,852· ἡ Ἱσπανία 40,742· ἡ Σουηδία 29,879· τὸ Βέλγιον 27,922· ἡ Ἑλβετία 16,155· ἡ Νορβηγία 15,604· αἱ Κάτω Χῶραι 14,153· ἡ Πορτογαλλία 10,964· ἡ Ῥουμανία 8,662· ἡ Δανία 8,400· ἡ Ἑλλὰς 4,614· ἡ Βουλγαρία 3,400· ἡ Βοσνία 3,180· ἡ Σερβία 3,134· τὸ Λουξεμβοῦργον 536. δ.—

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Χαρακτηριστικὸν τῆς ἐποχῆς μας.

Μεταξὺ δύο νεανιῶν:

— Νίκο, γιὰ κύτταξε τί ὡραία νέα! Εἶνε ἡ κόρη τοῦ ὑπαλλήλου Μ*, ἡ θελκτικωτέρα καλλονὴ τῶν Ἀθηνῶν!

Ὁ Νίκος ἀδιαφόρως:

— Μὰ δὲν ἔχει πεντάρα, καὶ κόρη χωρὶς προῖκα εἶνε γιὰ 'μένα τὸ ἴδιο 'σὰν νὰ ἦταν ἀγόρι!

* * *

Ὁ Π* εἶνε τὸ τακτικὸν θῦμα τῶν δανειστικῶν τάσεων τῶν φίλων του, οἵτινες λαμβάνουσι χωρὶς ποτὲ νὰ τῷ ἀποδίδωσιν ὀβολόν. Προχθὲς βλέπει ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν διὰ δεκάτην ἴσως φορὰν ἕνα τῶν φοβερῶν τούτων διωκτῶν του, ὅστις αὐτὴν τὴν φορὰν τοῦ ζητεῖ —ὄχι μεγάλο πρᾶγμα — εἴκοσι φράγκα μόνον.

Μὴ θέλων νὰ τοῦ ἀρνηθῇ ἐντελῶς ὁ Π* λέγει πρὸς αὐτόν:

— Ἄκουσε νὰ σοῦ 'πῶ, ηὗρα ἕνα μέσον ποὺ ἂν θέλῃς εἰμποροῦμεν σήμερον νὰ κερδίσωμεν ἀπὸ 10 φράγκα ὁ καθένας μας.

— Ἀλήθεια! καὶ τί χρειάζεται νὰ κάμωμε δι' αὐτό!

— Ἁπλούστατον πρᾶγμα· δὲν ἔχομεν παρὰ νὰ ἀνοίξωμε τὸ χέρι καὶ σὺ καὶ ἐγώ. Ἰδού, πάρε 10 φράγκα τὰ ὁποῖα σοῦ χαρίζω μὲ ὅλη μου τὴν καρδιὰ ἀντὶ νὰ σοῦ δανείσω 20. Τοιουτοτρόπως κερδίζεις ἐσὺ τὰ 10 αὐτὰ φράγκα, καὶ ἐγὼ κερδίζω τὰ ἄλλα 10, τὰ ὁποῖα δὲν σοῦ δανείζω!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ πεποίθησις ἣν ἔχει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἀξίαν του καθιστᾷ αὐτὸν πράγματι ἄξιον, καὶ ἡ ἀπόφασις νὰ προοδεύσῃ εἶνε πολλάκις ἤδη πρόοδος.

—

Ὁ ἐχέμυθος ἄνθρωπος ἑλκύει πρὸς ἑαυτὸν τὰς ἐκμυστηρεύσεις τῶν ἄλλων, ὡς ὁ συμπεπυκνωμένος ἀὴρ ἑλκύει τὸν ἐλεύθερον ἀέρα.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁποία σημασία ἀποδίδεται παρ'ἄλλοις λαοῖς εἰς τὴν βράβευσιν τῶν ἀγαθῶν καὶ γενναίων πράξεων, οὐ μόνον συστηματικῶν σωματείων ἀλλὰ καὶ ἰδιωτῶν ἔτι προσερχομένων πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν διαπραττόντων αὐτὰς καταφαίνεται ἐκ τοῦ ἑπομένου γεγονότος, ὅπερ ἐρανιζόμεθα ἐκ γαλλικῆς ἐφημερίδος·

Ἡ *Κοινὴ Σωτηρία* τῆς Λυὼν διηγεῖται ὅτι πρό τινων ἡμερῶν εἰς τὸ ταμιευτήριον τῆς πόλεως ταύτης παρουσιάσθη δεκατριετὴς παῖς ὅπως καταθέσῃ 500 φράγκα. Ἐπειδὴ δὲ ὑπ' οὐδενὸς συνωδεύετο ἐγγυητοῦ, οἱ ὑπάλληλοι ἠρώτησαν αὐτὸν δυσπίστως πόθεν εἶχεν ἀποκτήσει τὴν μεγάλην ἐκείνην ποσότητα, καὶ ἂν εἶχεν ἀποκτήσει αὐτὴν τιμίως.

Τὸ παιδίον ἀπήντησε μετὰ πολλῆς ἁπλότητος καὶ φυσικότητος, ὅτι ἡ ποσότης ἐκείνη εἶχε σταλῆ αὐτῷ ἐξ Ἀγγλίας ὑπ' ἀγνώστου φίλου πρὸς ἀμοιβὴν γενναίας πράξεώς του.

Ὁ παῖς οὗτος πράγματι Ἀντώνιος **Meziat** ὀνομαζόμενος ἔσωσε τὴν ζωὴν ὁμήλικός του κινδυνεύσαντος νὰ πνιγῇ ἐν καταρράκτῃ, ὃν ἐσχημάτιζε ποταμός τις. Ὁ μικρὸς **Meziat** ἐπήδησε γενναίως εἰς τὸ βάραθρον καὶ ἔσωσε τὸν ἀγωνιῶντα παῖδα.

Ὀλίγας ἡμέρας ὕστερον ὁ νεαρὸς σωτὴρ ἔλαβεν ἐπιστολὴν ἐκ Σουθαμπτῶνος, περιέχουσαν γραμμάτιον τῆς Ἀγγλικῆς Τραπέζης εἴκοσι λιρῶν στερλινῶν, καὶ ἔχουσαν οὕτω:

«Παιδί μου,

»Ἀνέγνωσα προχθὲς εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἐδῶ ἐφημερίδας γραμμάς τινας διὰ σέ· δὲν εἰξεύρω ἂν θὰ λάβῃς τὸ μετάλλιον, τὸ ὁποῖον θὰ εἶνε ἡ μόνη δικαία ἀμοιβὴ πρὸς μικρὸν Γάλλον σώσαντα γενναίως τὴν ζωὴν ἄλλου μὲ κίνδυνον τῆς ἰδικῆς του.

»Τὸ ἐλπίζω. Ἐν τούτοις μοῦ ἐφάνη ὅτι θὰ εὐχαριστηθῇς ἂν μάθῃς ὅτι εἶνε καὶ ἐκτὸς τῆς πατρίδος σου κάποιος, ὁ ὁποῖος θέλει τὸ καλόν σου καὶ θὰ τὸ θέλῃ πάντοτε, διότι ἔδειξες τόσην γενναιότητα καὶ ἀφοσίωσιν, καθόσον μάλιστα αὐτὸς ὁ φίλος κατοικεῖ πολὺ μακράν, εἰς τὴν Ἀμερικήν!

»Σὲ παρακαλῶ νὰ δεχθῇς ἐκ μέρους του 500 φρ. ὡς δεῖγμα τῆς ὑπολήψεώς του, καὶ σὲ συμβουλεύω νὰ μὴ τὰ ἐξοδεύσῃς, ἀλλὰ νὰ τὰ καταθέσῃς εἰς τὴν Τράπεζαν, ὅπου ἴσως θ' αὐξήσουν μὲ τὸν καιρόν.

»Ἂν ἔχῃς καιρὸν καὶ εὐχαρίστησιν νὰ γράψῃς, ὁ φίλος σου θὰ λάβῃ μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν τὴν ἐπιστολήν σου, δὲν θὰ δυσηρεστεῖτο δὲ διόλου ἂν τοῦ στείλῃς καὶ τὴν φωτογραφίαν σου. »*Ὁ φίλος σου*

»**Alfred Corning Clary**
»61 West Street à New-York».

⁂

Ἀνέκδοτον περὶ Γλάδστωνος.—Πρὸ ἱκανῶν ἐτῶν, καθ' ὃν χρόνον ὁ κ. Γλάδστων ἦτο ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν, ναυπηγός τις ἐμπειρότατος μὲν ἐν τῇ τέχνῃ αὐτοῦ, ἀλλ' ἁπλοϊκώτατος τοὺς τρόπους ἀνήρ, προσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ κ. **Lindsay**, μέλους τοῦ Κοινοβουλίου, ἐπιτετραμμένου δ' εἰδικῶς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν συμφερόντων τῶν Ἄγγλων ἐφοπλιστῶν.

Ἐπειδὴ ὁ κ. **Lindsay** δὲν εὑρίσκετο οἴκοι, ὁ ναυπηγὸς ἀπεφάσισε νὰ τὸν περιμείνῃ, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ χρόνῳ συνῆψε συνδιάλεξιν μετὰ κυρίου τινὸς ἐκεῖ εὑρισκομένου καὶ καταγινομένου νὰ ἀντιγράψῃ πίνακα τινὰ πλήρη ἀριθμῶν, ὃν ἐξέλαβεν ὡς ὑπάλληλον.

Κατευχαριστηθεὶς ἐκ τῶν εὐστοχωτάτων ἀπαντήσεων, ἃς ὁ ὑποτιθέμενος ὑπάλληλος ἔδιδεν εἰς πᾶσάν του ἐρώτησιν, προέτεινεν αὐτῷ ἐν τέλει νὰ τὸν προσλάβῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του ἐπὶ ἐτησίῳ μισθῷ 200 λιρῶν στερλινῶν. Εἰς ὃ ἐκεῖνος ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποφασίσῃ πρὶν ἢ ζητήσῃ πρῶτον τὴν γνώμην τοῦ προϊσταμένου του.

Ἐν τοσούτῳ φθάνει ὁ κ. **Lindsay**, εἰς ὃν ὁ ἀγαθὸς ναυπηγὸς ἐπαναλαμβάνει τὴν πρότασίν του περὶ τοῦ ὑπαλλήλου.

— Πολὺ καλά, ἀπαντᾷ ὁ **Lindsay** μετὰ ἀταραξίας ὁμοίας πρὸς τὴν τοῦ ὑπαλλήλου του. Ὁ ὑπάλληλός μου πιστεύω ὅτι κολακεύεται πολὺ ἀπὸ τὴν προσφοράν σας, ἀλλὰ πρὶν συνάψητε συμφωνίαν, εἶνε ἀνάγκη νὰ γνωρίζητε τὸ ὄνομά του· μάθετε λοιπὸν ὅτι ἔχετε νὰ κάμετε μὲ τὸν ἐντιμότατον κύριον Οὐίλλιαμ Γλάδστωνα.

Ἦτο πράγματι ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν, ὅστις ἠσχολεῖτο νὰ λάβῃ στατιστικάς τινας σημειώσεις ἀναγκαιούσας αὐτῷ.

⁂

Ὑπολογισμὸς περίεργος:

Ὑπελόγισέ τις ὅτι, ἐὰν ἐτίθεντο εἰς τὴν σειρὰν κατὰ μῆκος αἱ 37,000 πλοίων ἐμπορικῶν ἅτινα κέκτηται ἡ Ἀγγλία, τὸ πρῶτον αὐτῶν θὰ εἰσήρχετο εἰς τὸν λιμένα τῆς Λισβῶνης ἐνῷ τὸ τελευταῖον θὰ εὑρίσκετο ἔτι ἐν τῷ ναυστάθμῳ τοῦ Λονδίνου.

⁂

Κατὰ τὴν ἐπίσημον ἀπογραφὴν τῶν βελγικῶν ἀρχῶν ὁ πληθυσμὸς τοῦ Βελγίου ἀνήρχετο τῇ 31 Δεκεμβρίου 1882 εἰς 5,655,197 ψυχῶν. Ἡ τοῦ προηγουμένου ἔτους ἀπογραφὴ ἀνεβίβαζε τὸν πληθυσμὸν εἰς 5,585,846, ἐξ οὗ γίνεται δῆλον ὅτι ἐν διαστήματι ἑνὸς ἔτους ὁ πληθυσμὸς ηὔξησε κατὰ 70,000 περίπου ψυχάς.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 406 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ'

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι —Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39.

9 Ὀκτωβρίου 1883

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

[Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν].

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 625.

Ε'

Ὁ Ἔρως.

Ὅτε συνῆλθον εἰς ἐμαυτὸν ἐπὶ πολλὴν ὥραν δὲν ἐδυνάμην οὔτε τί μοὶ συνέβη νὰ ἐνθυμηθῶ οὔτε ποῦ εὑρισκόμην νὰ ἐννοήσω. Ἤμην ἐξηπλωμένος ἐπὶ κλίνης ἐν δωματίῳ ἀγνώστῳ καὶ ᾐσθανόμην μεγίστην ἀτονίαν. Ὁ Σαβέλιιτς ἵστατο ἐνώπιόν μου κρατῶν λύχνον ἐν τῇ χειρί, καὶ εἷς ἄλλος ἀνέλισσε μετὰ προσοχῆς τοὺς περιβάλλοντας τὸν ὦμον καὶ τὸ στῆθός μου ἐπιδέσμους. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ὁ νοῦς μου καθίστατο διαυγέστερος. Ἐνεθυμήθην τὴν μονομαχίαν μου καὶ δὲν ἐδυσκολεύθην πλέον νὰ ἐννοήσω, ὅτι ἤμην πληγωμένος. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ θύρα ἐστράφη ἀθορύβως περὶ τοὺς στρόφιγγας αὐτῆς. «Αἴ, τί κάμνει; ἐψιθύρισε φωνή, ἣν ἀκούσας ἐρρίγησα.

— Πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιιτς στενάζων· πάντοτε ἀναίσθητος. Τέσσαρες ἡμέραι τώρα καὶ πλέον.»

Ἠθέλησα νὰ στραφῶ, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην. «Ποῦ εἶμαι; Ποῖος εἶναι ἐδῶ;» εἶπον μετὰ κόπου.

Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα ἐπλησίασεν εἰς τὴν κλίνην μου καὶ ἔκλινεν ἠρέμα πρός με.

«Πῶς αἰσθάνεσθε τὸν ἑαυτόν σας; μὲ ἠρώτησε.

— Καλά, δόξα τῷ Θεῷ, ἀπεκρίθην διὰ φωνῆς ἀσθενοῦς. Σεῖς εἶσθε, Μαρία Ἰβανόβνα; δὲν μοὶ λέγετε...»

Δὲν ἐδυνήθην νὰ τελειώσω τὴν φράσιν· ὁ Σαβέλιιτς ἐξέπεμψε κραυγὴν καὶ χαρὰ διέλαμψεν ἐν τῷ προσώπῳ του.

«Ἦλθεν εἰς τὸν ἑαυτόν του, ἦλθεν εἰς τὸν ἑαυτόν του, ἐπανελάμβανεν. Ἂς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεός! Πατέρα μου Πιότρ Ἀνδρέιτς, μὰ εἰς ἕνα φόβο ποῦ μᾶς ἔβαλες! τέσσαρες ἡμέραις τώρα! τέσσαρες ἡμέραις! ἕνας λόγος εἶναι...»

Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα τὸν διέκοψε.

«Μὴ τοῦ ὁμιλεῖς πολύ, Σαβέλιιτς, εἶπεν, εἶναι ἀκόμη πολὺ ἀδύνατος.»

Ἐξῆλθε καὶ ἔκλεισε μετὰ προσοχῆς τὴν θύραν. Ὁ νοῦς μου ἐταράσσετο ὑπὸ ποικίλων καὶ συγκεχυμένων συλλογισμῶν· εὑρισκόμην λοιπὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ φρουράρχου, ἀφ' οὗ ἡ Μαρία Ἰβανόβνα ἠδύνατο νὰ εἰσέρχηται εἰς τὸ δωμάτιόν μου! Ἠθέλησα νὰ ἐρωτήσω τὸν Σαβέλιιτς, ἀλλ' ὁ γέρων ὕψωσε τοὺς ὤμους καὶ ἔβυσε τὰ ὦτα· ἔκλεισα τοὺς ὀφθαλμούς μου μετὰ δυσαρεσκείας καὶ μετὰ μικρὸν ἀπεκοιμήθην.

Ἐξυπνήσας προσεκάλεσα τὸν Σαβέλιιτς, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ εἶδον ἐνώπιόν μου τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν, ἥτις μ' ἐχαιρέτισε διὰ τῆς γλυκείας αὐτῆς φωνῆς. Δὲν δύναμαι νὰ ἐκφράσω ὑφ' ὁποίου ἡδέος συναισθήματος κατελήφθην ἐκείνην τὴν στιγμήν. Ἔδραξα τὴν χεῖρά της καὶ τὴν ἔθλιψα μετὰ παραφορᾶς, ῥαίνων αὐτὴν διὰ τῶν δακρύων μου. Ἡ Μαρία δὲν τὴν ἀπέσυρε, καὶ αἴφνης ᾐσθάνθην ἐπὶ τῆς παρειᾶς μου τὴν ὑγρὰν καὶ φλογερὰν ἐπίθεσιν τῶν χειλέων της. Ταχεῖα φλὸξ διέδραμεν εἰς ὅλον τὸ σῶμά μου.

«Ἀγαπητή μου, καλή μου Μαρία Ἰβανόβνα, τῇ εἶπον, γενοῦ σύζυγός μου, συγκατατέθητι νὰ μὲ κάμῃς εὐδαίμονα.»

Ἐκείνη ὅμως συνελθοῦσα εἰς ἑαυτὴν καὶ ἀποσύρασα τὴν χεῖρά της. «Πρὸς Θεοῦ, εἶπεν, ἡσυχάσατε, εἶσθε ἀκόμη ἐν κινδύνῳ, ἡ πληγή σας εἶναι φόβος μὴ ἀνοίξῃ ἐκ νέου· νὰ προφυλάττεσθε ἂν ὄχι διὰ ἄλλο, τοὐλάχιστον πρὸς χάριν μου».

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους, ἐξῆλθε καταλιποῦσά με ἐν ἀρρήτῳ εὐδαιμονίᾳ. Ἠσθανόμην ὅτι ἐπανηρχόμην εἰς τὴν ζωήν. «Θὰ γίνῃ ἰδική μου, μὲ ἀγαπᾷ!» ὅλαι μου αἱ σκέψεις συνεκεντροῦντο ἐν τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ᾐσθανόμην ὅτι ἡ ὑγίειά μου ἐβελτιοῦτο ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν. Ὁ κουρεὺς τοῦ συντάγματος μοὶ ἐπέδεσε τὴν πληγήν, διότι οὐδεὶς ἄλλος ἰατρὸς ὑπῆρχεν ἐν τῷ φρουρίῳ, καὶ δόξα τῷ Θεῷ δὲν ἐφέρετο ὡς ἰατρός.

Ἡ ἡλικία μου καὶ ἡ φύσις ἐπετάχυναν τὴν θεραπείαν μου. Ἅπασα ἡ οἰκογένεια τοῦ φρουράρχου μοὶ ἐπεδαψίλευσε φιλοστόργως παντοίας περιποιήσεις. Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα οὐδέποτε σχεδὸν μὲ ἄφινε μόνον· οἴκοθεν δ' ἐννοεῖ-

Digitized by Google

ται ὅτι ἐδραξάμην τῆς πρώτης εὐκαιρίας ἵνα συμπληρώσω τὴν διακοπεῖσαν ἐκδήλωσιν τοῦ ἔρωτός μου, καὶ ἡ Μαρία τότε μὲ ἤκουσε μετὰ πλείονος ὑπομονῆς. Μοὶ ὡμολόγησε δὲ καὶ αὐτὴ ἀφελῶς ὅτι ᾐσθάνετο συμπάθειαν πρός με καὶ προσέθηκε ὅτι καὶ εἰς τοὺς γονεῖς της μεγάλην ἀναμφιβόλως θὰ ἐμποιήσῃ εὐφροσύνην ἡ εὐδαιμονία αὕτη. «Ἀλλὰ συλλογίσθητε καλῶς, μοὶ εἶπε· μήπως φέρουσι κανὲν ἐμπόδιον οἱ ἰδικοί σας γονεῖς;»

Οἱ λόγοι οὗτοι μὲ ἐνέβαλον εἰς σκέψεις. Οὐδαμῶς ἀμφέβαλλον περὶ τῆς στοργῆς τῆς μητρός μου· ἀλλὰ γινώσκων τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι τοῦ πατρός μου, προῃσθανόμην ὅτι ὁ ἔρως μου δὲν θὰ τὸν συνεκίνει ὑπερβολικὰ καὶ θὰ ἐξελάμβανεν αὐτὸν μᾶλλον ὡς νεανικὴν τρέλλαν· εἶπον δὲ τοῦτο ἐν εἰλικρινείᾳ εἰς τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν. Οὐχ ἧττον ἀπεφάσισα νὰ γράψω τῷ πατρί μου μεθ' ὅσης μοὶ ἦτο δυνατὸν εὐγλωττίας, ἵνα τῷ ζητήσω τὴν εὐχήν του. Ἔδειξα δὲ τὴν ἐπιστολήν μου τῇ Μαρίᾳ Ἰβανόβνᾳ, ἥτις ἔκρινεν αὐτὴν θελκτικωτάτην καὶ περιπαθεστάτην, τούτου δ' ἕνεκα δὲν ἀμφέβαλλε πλέον περὶ τῆς ἐπιτυχίας καὶ ἀφῆκεν ἐλευθέραν τὴν διάχυσιν τῶν αἰσθημάτων τῆς καρδίας της μεθ' ἁπάσης τῆς ἐμπιστοσύνης, ἣν παρέχουσιν ἡ νεότης καὶ ὁ ἔρως.

Συνεφιλιώθην μετὰ τοῦ Σβαμπρίνη κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀναρρώσεώς μου. Ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς μεμφόμενός με διὰ τὴν μονομαχίαν μοὶ εἶπε: «Τὸ βλέπεις πολὺ καλά, Πιότρ Ἀδρέιτς, ἔπρεπε κατὰ τὸ αὐστηρὸν δίκαιον νὰ σὲ φυλακίσω· ἀλλ' ἀρκετὰ ἐτιμωρήθης. Ὁ Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς ὅμως ἐφυλακίσθη τῇ διαταγῇ μου καὶ μένει τώρα μὲ καλὴν φρουρὰν ἐντὸς τοῦ σιτοβολῶνος καὶ τὸ ξίφος αὐτοῦ τὸ ἔχει κλειδώσῃ ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα. Θὰ ἔχῃ καιρὸν νὰ σκεφθῇ ἀνέτως καὶ νὰ μεταμεληθῇ».

Ὢν ἀρκετὰ εὐτυχὴς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μνησικακῶ πλέον κατὰ τοῦ Σβαμπρίνη. Ὅθεν ἐμεσίτευσα ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὁ ἀγαθὸς φρούραρχος τῇ ἀδείᾳ τῆς συζύγου του συνήνεσε νὰ τὸν ἀπολύσῃ τῆς φυλακῆς. Ὁ Σβαμπρίνης ἦλθε νὰ μὲ ἴδῃ καὶ ἐφάνη μετανοῶν ἐκ βάθους ψυχῆς διὰ τὰ συμβάντα, ὡμολόγησεν ὅτι ὅλον τὸ σφάλμα ἦτο ἰδικόν του καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ λησμονήσω τὸ παρελθόν, ὢν δ' ἐκ φύσεως ἥκιστα μνησίκακος τῷ συνεχώρησα ἐξ ὅλης καρδίας τὴν ἔριν μας καὶ τὴν πληγήν μου. Ὑπελάμβανον δ' ὅτι ἡ διαβολὴ αὐτοῦ ἦν ἀποτέλεσμα στιγμιαίας παραφορᾶς προερχομένης ἐκ προσβληθείσης φιλαυτίας καὶ περιφρονηθέντος ἔρωτος, ὅθεν συνεχώρησα μεγαλοψύχως τὸν δυστυχῆ ἀντίζηλόν μου. Μετ' οὐ πολὺ ἐθεραπεύθην ἐντελῶς καὶ ἠδυνήθην νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ οἴκημά μου. Ἀνέμενον δὲ ἀνυπομόνως τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐπιστολήν μου, μὴ τολμῶν νὰ ἐλπίζω, ἀλλὰ καὶ προσπαθῶν νὰ καταπνίγω ἐν ἐμοὶ θλιβερὰ προαισθήματα. Δὲν εἶχον ἔλθῃ ἀκόμη εἰς ἐξηγήσεις μετὰ τῆς Βασιλίσσης Ἰεγορόβνας καὶ τοῦ συζύγου της. Ἀλλ' ἤμην βέβαιος, ὅτι ἡ αἴτησίς μου δὲν θὰ ἐξέπληττε παντάπασιν αὐτούς, διότι καὶ ἐγὼ καὶ ἡ Μαρία δὲν ἐκρύπτομεν τὰ ἡμέτερα αἰσθήματα ἐνώπιόν των καὶ ἤμεθα ἐκ τῶν προτέρων πεπεισμένοι περὶ τῆς συναινέσεως αὐτῶν.

Τέλος ἡμέραν τινὰ ὁ Σαβέλιτς εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν μου, κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα ἐπιστολήν. Τὴν ἔλαβον τρέμων. Ἡ ἐπιγραφὴ ἦν τοῦ πατρός μου. Ἰδὼν τοῦτο, κατενόησα ὅτι τὰ πράγματα ἦσαν σοβαρά, διότι συνήθως μοὶ ἔγραφεν ἡ μήτηρ μου καὶ οὗτος ἠρκεῖτο νὰ προσθέτῃ ἰδιοχείρως ἐν τέλει ὀλίγας γραμμάς· ἐπὶ πολλὴν ὥραν δὲν ἐτόλμων νἀποσφραγίσω τὸν φάκελλον, ἀλλ' ἀνεγίνωσκον ἐπανειλημμένως τὴν ἐπιγραφὴν «Πρὸς τὸν υἱόν μου Πιότρ Ἀνδρέιτς Γρινὲφ, κυβερνεῖον Ὀρεμβούργου φρούριον Βελογόρσκ».

Προσεπάθουν νὰ διαγνώσω ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῆς γραφῆς τοῦ πατρός μου ἐν ὁποίᾳ πνευματικῇ διαθέσει διετέλει ὅτε ἔγραφε τὴν ἐπιστολήν. Ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισα νὰ τὴν ἀποσφραγίσω, καὶ ἐκ τῶν πρώτων γραμμῶν κατεῖδον ὅτι ὅλαι αἱ ἐλπίδες μου ἐματαιώθησαν. Ἡ ἐπιστολὴ εἶχεν ὡς ἑξῆς:

«Υἱέ μου, Πιότρ! ἐλάβομεν τὴν 15 τοῦ παρόντος μηνὸς τὸ γράμμα σου διὰ τοῦ ὁποίου μᾶς ἐζήτεις τὴν πατρικὴν εὐχὴν καὶ τὴν συναίνεσίν μας εἰς τὸν γάμον σου μετὰ τῆς Μαρίας Ἰβανόβνας κόρης Μιρονώφ[1]. Καὶ ὄχι μόνον δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ σοὶ δώσω τὴν εὐχήν μου ἢ τὴν συναίνεσίν μου, ἀλλ' ἀκόμη ἔχω σκοπὸν νὰ ἔλθω ἕως αὐτοῦ καὶ νὰ σὲ τιμωρήσω ὅπως σοῦ πρέπει διὰ τὴν ἀνόητον διαγωγήν σου, ἡ ὁποία εἶναι διαγωγὴ μικροῦ παιδίου μὲ ὅλον τὸν βαθμὸν ἀξιωματικοῦ ὁποῦ ἔχεις, διότι ἀπεδείχθης ἀνάξιος νὰ φέρῃς τὸ ξίφος, τὸ ὁποῖον σοῦ ἐνεπιστεύθησαν διὰ νὰ φρουρῇς τὴν πατρίδα καὶ ὄχι διὰ νὰ μονομαχῇς μὲ ἄλλους τρελλοὺς ὁμοίους σου. Θὰ γράψω ἀμέσως πρὸς τὸν Ἀνδρέαν Κάρλοβιτς, ἵνα τὸν παρακαλέσω νὰ σὲ μεταθέσῃ ἀπὸ τὸ φρούριον Βελογόρσκ εἰς κανὲν ἄλλο μᾶλλον εὐάερον μέρος διὰ νὰ σοῦ περάσῃ ἡ τρέλλα. Μαθοῦσα ἡ μήτηρ σου τὴν μονομαχίαν σου καὶ τὸν τραυματισμόν σου ἔπεσεν ἀσθενὴς ἀπὸ τὴν λύπην της καὶ ἀκόμη εὑρίσκεται εἰς τὸ κρεβάτι. Τί θὰ γείνῃ; Παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ σὲ διορθώσῃ ἂν καὶ δὲν τολμῶ νὰ ἐλπίζω εἰς τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

»ὁ πατήρ σου Α. Γ.»

Ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης διήγει-

1. Περιφρονητικὸς τρόπος ἐκφράσεως τοῦ πατρωνυμικοῦ ὀνόματος.

Digitized by Google

ρεν ἐν ἐμοὶ διάφορα συναισθήματα. Αἱ σκληραὶ φράσεις, ὧν ὁ πατήρ μου ἀφειδῆ ἐποιήσατο χρῆσιν, βαθέως μὲ ἐπίκραναν· ἡ περιφρόνησις ἣν ἐδείκνυε πρὸς τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν μοὶ ἐφαίνετο καὶ ἄδικος καὶ ἀπρεπὴς ἐνταυτῷ. Τέλος μὲ ἐτρόμαζεν ἡ ἰδέα ὅτι θὰ σταλῶ μακρὰν τοῦ φρουρίου. Ἰδίως δὲ ἐθλιβόμην διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς μητρός μου. Σφοδρὰν ᾐσθανόμην ἀγανάκτησιν καὶ κατὰ τοῦ Σαβέλιιτς, μὴ ἀμφιβάλλων ὅτι αὐτὸς ἐγνώρισε τὴν μονομαχίαν εἰς τοὺς γονεῖς μου. Ἀφ' οὗ ἐπί τινα ὥραν διεσταύρωσα βηματίζων κατὰ μῆκος καὶ πλάτος ἐν τῷ στενῷ δωματίῳ μου, ἔστην ἀποτόμως πρὸ αὐτοῦ καὶ τῷ εἶπον μὲ θυμόν· «Φαίνεται πῶς δὲν σὲ ἤρεσκε ὅτι ἕνεκά σου ἐπληγώθην καὶ σχεδὸν ἔφθασα εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου, θέλεις ἀκόμη νὰ φονεύσῃς καὶ τὴν μητέρα μου!» Ὁ Σαβέλιιτς ἔστη ἀκίνητος,ὡς νὰ τὸν ἔπληξε κεραυνός. «Εὐσπλαγχνίσου με, αὐθέντα, ἀνέκραξε σχεδὸν ὀλολύζων, τί καταδέχεσαι νὰ μοῦ εἴπῃς; ἐγὼ εἶμαι ἡ αἰτία ποῦ ἐπληγώθης; Ἀλλ' ὁ Θεὸς εἰξεύρει ποῦ ἔτρεχα νὰ βάλω τὸ στῆθός μου ἔμπροσθέν σου διὰ νὰ μὲ κτυπήσῃ ἐμὲ τὸ ξίφος τοῦ Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς. Ἀλλὰ τὰ κατηραμένα γηρατεῖα μὲ ἐμπόδισαν. Τί ἔκαμα λοιπὸν τῆς μητέρας σας;

— Τί ἔκαμες; ἀπεκρίθην. Ποῖος σὲ ἔβαλε νὰ γράψῃς καταμήνυσιν ἐναντίον μου; Μήπως σὲ ἔβαλαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου διὰ νὰ μὲ κατασκοπεύῃς;

— Ἐγὼ νὰ γράψω καταμήνυσιν; ἀπεκρίθη ἔνδακρυς· ὦ Κύριε, βασιλεῦ τῶν οὐρανῶν! Νά, καταδέξου νὰ διαβάσῃς τί μοῦ γράφει ὁ αὐθέντης καὶ θὰ ἰδῇς ἂν σὲ κατεμήνυσα». Ταὐτοχρόνως ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ θυλακίου του ἐπιστολήν, ἣν μοὶ παρουσίασε, καὶ ἀνέγνων τὰ ἑπόμενα·

«Ἐντροπή σου, παλήοσκυλο, ποῦ δὲν μοῦ ἔγραψες τίποτε περὶ τοῦ υἱοῦ μου Πιότρ Ἀνδρέιτς, ἐναντίον τῶν αὐστηρῶν διαταγῶν μου, καὶ ὅπου κατήντησε νὰ μανθάνω ἀπὸ ξένους τὰς τρέλλας του. Οὕτω λοιπὸν ἐκτελεῖς τὸ καθῆκόν σου καὶ τὴν θέλησιν τῶν κυρίων σου; Θὰ σὲ στείλω νὰ φυλάττῃς χοίρους, παλήοσκυλε, διότι μοῦ ἔκρυψες τὴν ἀλήθειαν καὶ διότι παραβλέπεις καὶ ἀφίνεις τὸ παιδάριον ἐλεύθερον νὰ κάμνῃ ὅ τι θέλει. Ὅταν λάβῃς τὴν παροῦσαν ἐπιστολὴν σὲ διατάσσω νὰ μὲ πληροφορήσῃς ἀμέσως περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ὑγείας του, ἡ ὁποία καθὼς μανθάνω ἐκαλλιτέρευσε καὶ νὰ μοῦ ὁρίσῃς ἀκριβῶς τὸ μέρος ὅπου ἐκτυπήθη καὶ ἂν ἐθεραπεύθη ἐντελῶς».

Προφανῶς ὁ Σαβέλιιτς οὐδόλως ἔπταισε καὶ ἐγὼ τὸν προσέβαλα διὰ τῶν ὑπονοιῶν καὶ τῶν μομφῶν, τὰς ὁποίας τοῦ ἔκαμα. Τὸν ἐζήτησα συγγνώμην, ἀλλ' ὁ γέρων ἦτο ἀπαρηγόρητος. «Νά, ποῦ κατήντησα, ἔλεγε, αὐτὴ εἶνε ἡ χάρις ὅπου ἀξιώθηκα ν' ἀπολαύσω ἀπὸ τοὺς αὐθέντας μου διὰ τὰς μακρὰς μου ὑπηρεσίας! εἶμαι παλήοσκυλο, εἶμαι χοιροβοσκός, καὶ ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ εἶμαι καὶ ἡ αἰτία τῆς πληγῆς σου! Ὄχι, πατέρα μου Πιότρ Ἀνδρέιτς δὲν εἶμαι ἐγὼ ἡ αἰτία, πταίει ἐκεῖνος ὁ καταραμένος *μουσιέ*, αὐτὸς σὲ ἔμαθε νὰναδεύῃς αὐτὰ τὰ σουβλιὰ καὶ νὰ κτυπᾷς τὸ πόδι σὰν νὰ μποροῦσε κανεὶς μὲ τὰ σουβλιὰ καὶ τὰ κτυπήματα τῶν ποδῶν νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ ἕνα κακὸν ἄνθρωπον! Ἦτον βλέπεις, χρεία νὰ ἐξοδευθοῦν τόσα χρήματα διὰ νὰ πληρώνεται αὐτὸς ὁ *μουσιέ*!»

Ἀλλὰ τίς ἔλαβε τὸν κόπον νὰ καταγγείλῃ τὴν διαγωγήν μου εἰς τὸν πατέρα μου; ὁ στρατηγός; δὲν ἐφαίνετο ὅτι ἐσκοτίζετο πολὺ περὶ ἐμοῦ, καὶ ἔπειτα ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς δὲν ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ τῷ ἀναφέρῃ τὴν μονομαχίαν μου· δὲν εἴξευρον τί νὰ ὑποθέσω. Πολλὰς ὑποψίας μοὶ ἐνέπνεεν ὁ Σβαμπρίνης, διότι μόνος αὐτὸς θὰ ὠφελεῖτο ἐκ τῆς τοιαύτης καταγγελίας ἧς ἕνεκα ἦτο δυνατὸν νἀπομακρυνθῶ τοῦ φρουρίου καὶ νὰ χωρισθῶ ἀπὸ τῆς οἰκογενείας τοῦ φρουράρχου. Ἀπεφάσισα νὰ ὑπάγω καὶ νὰ διηγηθῶ ὅλα εἰς τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν. Ἦλθε δ' αὐτὴ εἰς προϋπάντησίν μου εἰς τὰ πρόθυρα τῆς οἰκίας.

«Τίς σᾶς συνέβη; μοὶ εἶπε· πόσον ὠχρὸς εἶσθε!

—Τετέλεσται» τῇ ἀπεκρίθην ἐγχειρίσας αὐτῇ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ πατρός μου.

Ἦλθε καὶ αὐτῆς ἡ σειρὰ νὰ ὠχριάσῃ. Ἀναγνοῦσα μοὶ ἀπέδωκε τὴν ἐπιστολὴν καὶ μοὶ εἶπε μὲ τρέμουσαν φωνὴν «Δὲν ἦτο τῆς τύχης μου· οἱ γονεῖς σου δὲν μὲ θέλουσιν εἰς τὴν οἰκογένειάν των· γεννηθήτω τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς εἰξεύρει καλλίτερα τί πρέπει εἰς τὸν καθένα· δὲν εἶναι νὰ γείνῃ ἀλλέως . . . Πιότρ Ἀνδρέιτς, ἔστε εὐτυχεῖς σεῖς τοὐλάχιστον.

— Αὐτὸ δὲν θὰ γίνῃ, ἀνέκραξα, ἁρπάσας τὴν χεῖρά της. Μὲ ἀγαπᾷς, εἶμαι ἕτοιμος εἰς ὅλα. Ὑπάγωμεν νὰ προσπέσωμεν εἰς τοὺς πόδας τῶν γονέων σου· εἶναι ἁπλοϊκοὶ ἄνθρωποι, δὲν εἶναι οὔτε ὑπερήφανοι, οὔτε σκληροί· θὰ μᾶς δώσωσιν αὐτοὶ τὴν εὐχήν των καὶ θὰ νυμφευθῶμεν· καὶ ἔπειτα μὲ τὸν καιρὸν εἶμαι βέβαιος πῶς θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ μαλάξωμεν τὸν πατέρα μου. Ἡ μήτηρ μου θὰ μεσιτεύσῃ ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ θὰ τὸν πείσῃ νὰ μὲ συγχωρήσῃ.

— Ὄχι, Πιότρ Ἀνδρέιτς, ἀπεκρίθη ἡ Μαρία, δὲν θὰ σὲ ὑπανδρευθῶ χωρὶς τὴν εὐχὴν τῶν γονέων σου. Ἂν δὲν ἔχῃς τὴν εὐχήν των, δὲν θὰ προκόψῃς. Ἂς ὑποταχθῶμεν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἂν εὕρῃς ἄλλην νύμφην, ἂν τὴν ἀγαπήσῃς, ὁ Θεὸς ἂς εἶναι μαζύ σου! Πιότρ Ἀνδρέιτς, ἐγὼ θὰ προσεύχωμαι καὶ ὑπὲρ τῶν δύο σας».

Digitized by Google

Τὴν ἐπῆρεν εἰς τὸ τέλος τὸ παράπονον καὶ ἔφυγεν. Εἶχον σκοπὸν νὰ τὴν ἀκολουθήσω εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἀλλ' ἔβλεπον ὅτι δὲν ἤμην εἰς κατάστασιν νὰ συγκρατήσω ἐμαυτὸν καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ἐκαθήμην βεβυθισμένος εἰς στυγνὴν μελαγχολίαν, ὅτε ὁ Σαβέλιιτς ἐλθὼν αἴφνης μὲ ἀπέσπασε τῶν συλλογισμῶν μου. «Νά, αὐθέντα, εἶπε, παρουσιάσας μοι χάρτην κατάγραφον, τήραξε ἂν εἶμαι κατάσκοπος τοῦ αὐθέντου μου καὶ ἂν θέλω νὰ βάλω σκάνδαλα ἀναμέσον τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ παιδιοῦ του». Ἔλαβον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ τὸν χάρτην, ὅστις περιεῖχε τὴν ἀπάντησιν τοῦ Σαβέλιιτς εἰς τὴν ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν εἶχε λάβει. Εἶχε δὲ αὐτολεξεὶ ὡς ἀκολούθως·

«Αὐθέντα Ἀνδρέα Πέτροβιτς, γαληνότατε πατέρα μου, ἔλαβα τὴν γαληνοτάτην ἐπιστολήν σας εἰς τὴν ὁποίαν καταδέχεσαι νὰ παραπονῆσαι ἐναντίον μου, τοῦ δούλου σας, καὶ νὰ μὲ ὀνειδίζῃς, διότι δὲν ἐκτελῶ τὰς διαταγὰς τῶν αὐθεντῶν μου. Καὶ ἐγὼ ὁ ὁποῖος δὲν εἶμαι παλῃόσκυλο ἀλλὰ πιστός σας δοῦλος, ὑπακούω εἰς τὰς διαταγὰς τῶν αὐθεντῶν μου, καὶ πάντοτε σᾶς ὑπηρέτησα μὲ ζῆλον ἕως ὅτου ἄσπρισαν αἱ τρίχες μου. Δὲν σᾶς ἔγραψα τίποτε διὰ τὴν πληγὴν τοῦ Πιότρ Ἀνδρέιτς, γιατί δὲν ἤθελα νὰ σᾶς τρομάξω χωρὶς λόγον· καὶ ἰδοὺ ποῦ μανθάνομεν πῶς ἡ κυρά μας, ἡ μητέρα μας, ἡ Ἀβδοτία Βασιλιέβνα ἀσθένησε ἀπὸ τὸν φόβον της· καὶ θὰ ὑπάγω νὰ προσευχηθῶ τὸν Θεὸν διὰ τὴν ὑγείαν της. Καὶ ὁ Πιότρ Ἀνδρέιτς εἶναι κτυπημένος εἰς τὸ στῆθος, κάτω ἀπὸ τὸν δεξιὸν ὦμον, ἀναμέσα εἰς τὰ πλευρὰ καὶ ἡ πληγὴ εἶναι βαθειὰ ὡς ἕνα *βερσόκ* καὶ μισό[1]· καὶ τὸν ἐφέραμε ἀπὸ τὸ ποτάμι καὶ τὸν ἐβάλαμε εἰς τὸ σπίτι τοῦ φρουράρχου· καὶ ὁ κουρεὺς ὁποῦ εἶναι ἐδῶ ὁ Στέπαν Περαμάνωφ τὸν κυττάζει· καὶ τώρα ὁ Πιότρ Ἀνδρέιτς χάρις τῷ Θεῷ εἶναι καλὰ καὶ ὅλο καλὰ ἔχει νὰ λέγῃ κανεὶς δι' αὐτόν· οἱ ἀρχηγοί του, καθὼς λέγουν, εἶναι εὐχαριστημένος ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα τὸν ἔχει ὡσὰν παιδί της, καὶ ἂν τοῦ συνέβῃ ἕνα τοιοῦτον περιστατικὸν δὲν πρέπει νὰ τὸν μαλλώνῃς· καὶ τὸ ἄλογο ποῦ ἔχει τέσσερα πόδια καὶ αὐτὸ σκοντάφτει. Καὶ καταδέχεσθε νὰ μοῦ γράφετε πῶς θὰ μὲ στέλλετε νὰ φυλάττω χοίρους· ὅ τι εἶναι τὸ θέλημα τοῦ αὐθέντου ἂς γείνῃ. Καὶ τώρα σᾶς προσκυνῶ ταπεινῶς.

»*Ὁ πιστός σας δοῦλος*
»ΑΡΧΙΠ ΣΑΒΕΛΙΕΦ».

Ἀναγινώσκων τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος δὲν ἠδυνήθην νὰ μὴ μειδιάσω πολλάκις. Ἠσθανόμην ὅτι δὲν ἤμην εἰς κατάστασιν νὰ γράψω πρὸς τὸν πατέρα μου, πρὸς καθησύχασιν δὲ τῆς μητρός μου μοὶ ἐφαίνετο ἐπαρκὴς ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Σαβέλιιτς.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ θέσις μου μετεβλήθη· ἡ Μαρία Ἰβανόβνα σχεδὸν δὲν μοὶ ὡμίλει πλέον καὶ προσεπάθει μάλιστα νὰ μὲ ἀποφεύγῃ. Ὁ οἶκος τοῦ φρουράρχου μοὶ κατέστη ἀνυπόφορος, βαθμηδὸν δὲ συνείθιζον νὰ μένω μόνος ἐν τῷ οἰκήματί μου. Κατ' ἀρχὰς ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα εἶχε παράπονα, ἀλλὰ βλέπουσα τὴν ἐπιμονήν μου, μὲ ἀφῆκεν ἥσυχον. Τὸν δὲ Ἰβὰν Κούσμιτς ἔβλεπον μόνον ὅτε ἡ ὑπηρεσία τὸ ἀπῄτει. Σπανιώτατα δὲ συνηντώμην μετὰ τοῦ Σβαμπρίνη πρὸς ὃν ᾐσθανόμην ὁσημέραι μείζονα ἀντιπάθειαν, διότι μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἔτρεφε κρύφιον μῖσος κατ' ἐμοῦ, ὅπερ ἐνίσχυε τὰς ὑπονοίας μου. Ἡ ζωὴ μοὶ ἐγένετο ἐπαχθής. Κατελήφθην ὑπὸ στυγνῆς μελαγχολίας, ἣν ἔτι μᾶλλον ἐπηύξανεν ἡ απομόνωσις καὶ ἡ ἀπραξία.

Ὁ ἔρως μου ὅμως ἀνεζωπυρεῖτο ἐν τῇ σιγῇ καὶ μὲ ἐβασάνιζε δεινότερον. Δὲν ᾐσθανόμην πλέον διάθεσιν πρὸς ἀνάγνωσιν, οὔτε μὲ ἔθελγον τὰ γράμματα· εἶχον δὲ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀπογνώσεως περιστῆ, ὥστε ἐφοβούμην μὴ παραφρονήσω ἢ μὴ τραπῶ εἰς ἀκόλαστον βίον, ὅτε ἐπῆλθον συμβεβηκότα ἀπρόοπτα, τὰ ὁποῖα ἔσχον μεγίστην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ βίου μου, καὶ συνετάραξαν σφοδρῶς καὶ σωτηρίως τὴν ψυχήν μου.

ς'.

Πουγάτσεφ

Προτοῦ νἀφηγηθῶ τὰ παράδοξα συμβεβηκότα ὧν ὑπῆρξα μάρτυς, ἀνάγκη νὰ εἴπω ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς καταστάσεως ἐν ᾗ εὑρίσκετο τὸ κυβερνεῖον Ὀρεμβούργου περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1773. Ἡ ὀλβία αὕτη καὶ μεγάλη ἐπαρχία κατῳκεῖτο ὑπὸ πλήθους φυλῶν ἡμιαγρίων, αἵτινες πρὸ βραχέος χρόνου εἶχον ἀναγνωρίσει τὴν κυριαρχίαν τῶν ῥώσσων τσάρων. Αἱ συνεχεῖς αὐτῶν ἀνταρσίαι, τὸ ἀνυπότακτον αὐτῶν εἰς τοὺς νόμους, ἡ ἀποστροφὴ πρὸς τοὺς θεσμοὺς τῶν πεπολιτισμένων κοινωνιῶν, ἡ ἀστάθεια καὶ ἡ ὠμότης αὐτῶν ἀπῄτουν διαρκῆ καὶ ἄγρυπνον ἐπίβλεψιν τῆς κυβερνήσεως ὅπως συγκρατῶνται ἐν ὑποταγῇ. Καὶ εἶχε μὲν ἡ κυβέρνησις κτίσῃ φρούρια ἐν ἐπικαίροις θέσεσι καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶχεν ἐγκαταστήσῃ ἐν αὐτοῖς διαρκῆ φρουρὰν ἐκ Κοζάκων, τῶν παλαιῶν κατόχων τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἰαΐκ. Ἀλλ' αὐτοὶ οὗτοι οἱ Κοζάκοι εἰς οὓς ἦτο ἐμπεπιστευμένη ἡ διατήρησις τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις, εἶχον καταστῆ ἀπό τινος χρόνου ὑπήκοοι ἐπίφοβοι καὶ ἐπικίνδυνοι τῇ αὐτοκρατορικῇ κυβερνήσει. Τῷ 1772, μία τῶν πρωτίστων κωμοπόλεων αὐτῶν ἐστασίασε. Ἀφορμὴν δ' εἶχεν ἡ στάσις αὐ-

1. Τρεῖς δακτύλους περίπου.

Digitized by Google

τη τὴν αὐστηρότητα μὲ τὴν ὁποίαν ἐνήργησεν ὁ στρατηγὸς Τράουβεμβεργ,ὅπως ἀνορθώσῃ τὴν χαλαρωθεῖσαν πειθαρχίαν ἐν τῷ στρατῷ. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη αὐστηρότης ἀντὶ νὰ ὠφελήσῃ ἐγένετο τοὐναντίον παραίτιος τοῦ βαρβάρου θανάτου τοῦ Τράουβεμβεργ, καὶ τῆς ἀνακηρύξεως νέου ἀρχηγοῦ καὶ τέλος τῆς καταστολῆς τῆς στάσεως διὰ μυδροβόλων καὶ διὰ σκληρῶν ποινῶν.

Ταῦτα συνέβησαν μικρόν τι πρὸ τῆς μεταβάσεώς μου εἰς τὸ φρούριον Βελογόρσκ. Κατὰ τὸν χρόνον ὅμως τῆς διαμονῆς μου ἐν τῷ φρουρίῳ τὰ πάντα ἦσαν ἢ ἐφαίνοντο ἥσυχα. Ἀλλ' ἡ ἐξουσία μεθ' ὑπερβολικῆς εὐκολίας παρέσχε πίστιν εἰς τὴν προσπεποιημένην μετάνοιαν τῶν στασιαστῶν, οἵτινες ὑπέκρυπτον τὸ μῖσος αὐτῶν καὶ ἀνέμενον κατάλληλον εὐκαιρίαν ἵνα ἀρχίσωσιν ἐκ νέου τὸν ἀγῶνα.

Ἐπανέρχομαι εἰς τὸ θέμα τῆς διηγήσεώς μου· ἑσπέραν τινὰ (περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1773) ἐκαθήμην μόνος ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, ἀκούων τὸν συριγμὸν τοῦ φθινοπωρινοῦ ἀνέμου καὶ θεώμενος τὰ γοργῶς πρὸ τῆς σελήνης διολισθαίνοντα νέφη. Προσελθὼν δέ τις μ' ἐκάλεσεν ἐκ μέρους τοῦ φρουράρχου εἰς οὗ τὴν οἰκίαν μετέβην παραχρῆμα, εὗρον δ' ἐκεῖ τὸν Σβαμπρίνην,τὸνἸβὰνἸγνάτιιτς καὶ τὸν *οὐριαδνὶκ* τῶν Κοζάκων. Οὔτε ἡ σύζυγος,οὔτε ἡ θυγάτηρ τοῦ φρουράρχου ἦσαν ἐν τῷ δωματίῳ. Ὁ φρούραρχος μὲ ἀντεχαιρέτισεν ἐν ἀλλοφροσύνῃ. Ἔκλεισε τὴν θύραν, εἶπεν εἰς ὅλους νὰ καθήσωσιν ἐκτὸς τοῦ *οὐριαδνὶκ*, ὅστις ἵστατο ὄρθιος καὶ ἐξαγαγὼν τοῦ θυλακίου του ἓν ἔγγραφον εἶπεν :

«Κύριοι ἀξιωματικοί,σοβαρὰ εἴδησις ! ἀκούσατε τί μοὶ γράφει ὁ στρατηγός».

Ἔβαλε τὰ ὀμματοϋάλιά του καὶ ἀνέγνωσε τὰ ἀκόλουθα :

«Πρὸς τὸν κύριον φρούραρχον τοῦ φρουρίου Βελογόρσκ, λοχαγὸν Μιρονώφ (ἐμπιστευτικόν).

»Διὰ τῆς παρούσης μου σᾶς ἀναγγέλλω,ὅτι ὁ σχισματικὸς Κοζάκος τοῦ Δὸν Ἰεμελιανὸς Πουγάτσεφ, ἀφ' οὗ κατέστη ἔνοχος ἀσυγγνώστου ὕβρεως, σφετερισθεὶς τὸ ὄνομα τοῦ ἀοιδίμου αὐτοκράτορος Πέτρου τοῦ Γ', ἐστρατολόγησε συρφετὸν λῃστῶν, ἐνέβαλεν εἰς ταραχὰς τὰ χωρία τοῦ Ἰαϊκ, κατέλαβε δὲ καὶ κατηδάφισε μάλιστα πλεῖστα φρούρια, διαπράττων πανταχοῦ λῃστείας καὶ φόνους. Ἑπομένως ἅμα τῇ παραλαβῇ τῆς παρούσης δέον νὰ προνοήσητε, κύριε λοχαγέ, περὶ τῶν καταλλήλων μέτρων πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ εἰρημένου κακούργου καὶ σφετεριστοῦ, καὶ εἰ δυνατὸν πρὸς παντελῆ ἐξόντωσιν αὐτοῦ, ἐν ᾗ περιπτώσει ἤθελε στρέψει τὰ ὅπλα του κατὰ τοῦ φρουρίου, τοῦ ὁποίου ἡ φύλαξις εἶναι ἀνατεθειμένη ὑμῖν».

«Νὰ προνοήσωμεν περὶ τῶν καταλλήλων μέτρων εἶπεν ὁ φρούραρχος, ἐκβαλὼν τὰ ὀμματοϋάλια καὶ διπλώσας τὸ ἔγγραφον. Ἀκοῦς ἐκεῖ! ἕνας λόγος εἶνε. Αὐτὸς ὁ ἀλιτήριος φαίνεται δυνατὸς καὶ ἡμεῖς δὲν ἔχομεν περισσοτέρους ἀπὸ ἑκατὸν τριάκοντα ἄνδρας, ἂν λογαριάσωμεν καὶ τοὺς Κοζάκους, εἰς τοὺς ὁποίους δὰ πολλὴν ἐμπιστοσύνην δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν, καὶ ἂς μὴ σοῦ κακοφανῇ, Μάξιμιτς». Ὁ *οὐριαδνὶκ* ἐμειδίασεν · «ὅμως ἂς κάμωμεν τὸ χρέος μας, κύριοι ἀξιωματικοί.Νὰ ἐκτελῆτε μὲ ἀκρίβειαν καὶ τάξιν τὴν ὑπηρεσίαν· νὰ τάξητε φρουράς, νὰ διοργανώσητε νυκτερινὰς περιπολίας· ἐν περιπτώσει προσβολῆς νὰ κλείσητε τὰς πύλας καὶ νὰ κάμετε ἔξοδον τῶν στρατιωτῶν. Σύ, Μάξιμιτς, πρόσεχε τοὺς Κοζάκους. Πρέπει νὰ ἐπιθεωρήσωμεν τὰ κανόνια, νὰ τὰ καθαρίσωμεν καλὰ καὶ ἰδίως πρέπει νὰ φυλάξωμεν μυστικότητα. Κανεὶς μέσα εἰς τὸ φρούριον νὰ μὴ μάθῃ τίποτε πρὶν τῆς καταλλήλου ὥρας».

Ἀφ' οὗ ἔδωκε τὰς διαταγὰς ταύτας ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς μᾶς ἀπέλυσεν· ἐξήλθομεν μετὰ τοῦ Σβαμπρίνη καὶ συνεζητοῦμεν καθ'ὁδὸν περὶ τῶν γενομένων. «Τί φρονεῖς ; πῶς θὰ τελειώσουν ὅλα αὐτά ; τὸν ἠρώτησα.

— Κύριος οἶδε, ἀπεκρίθη, θὰ ἴδωμεν· πρὸς τὸ παρὸν δὲν μοῦ φαίνονται σπουδαῖα τὰ πράγματα. Ἂν ὅμως. . .»

Διέκοψε τότε τὸν λόγον καὶ ἐβυθίσθη εἰς συλλογισμούς, ἐν ἀλλοφροσύνῃ δ' ἐσύριζε τὸν σκοπὸν γαλλικοῦ τινος ᾄσματος.

Μεθ' ὅλας τὰς προφυλάξεις μας, ἡ ἀγγελία περὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Πουγάτσεφ διεδόθη ἐν τῷ φρουρίῳ. Καίπερ πολὺν τρέφων σεβασμὸν πρὸς τὴν σύζυγόν του,ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς δὲν ἦτο δυνατὸν δι' ὅλον τὸν κόσμον νἀποκαλύψῃ εἰς αὐτὴν μυστικὸν ἐμπεπιστευμένον αὐτῷ, ὡς μυστικὸν τῆς ὑπηρεσίας. Ἅμα λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ στρατηγοῦ κατώρθωσεν ἐπιδεξίως νὰ ξεφορτωθῇ τὴν Βασίλισσαν Ἰεγορόβναν, εἰπὼν αὐτῇ ὅτι ὁ πάτερ Γαρασὶμ ἔλαβεν ἐξ Ὀρεμβούργου σπουδαιοτάτας εἰδήσεις,τὰς ὁποίας ἐτήρει πολὺ μυστικάς. Ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβεα κατελήφθη παραχρῆμα ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν παπαδιὰν καὶ κατὰ συμβουλὴν τοῦ Ἰβὰν Κούσμιτς, παρέλαβε μαζί της τὴν Μάσσαν διὰ νὰ μὴ μείνῃ κατάμονος εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ στενοχωρηθῇ τὸ παιδί. Μείνας κύριος τοῦ πεδίου ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς ἔστειλεν ἀμέσως καὶ μᾶς προσεκάλεσεν, ἐφρόντισε δὲ νὰ κλείσῃ τὴν Παλάσκαν ἐν τῷ μαγειρείῳ διὰ νὰ μὴ ἠμπορέσῃ νἀκούσῃ κρυφᾷ τί θὰ ἐλέγετο.

Ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα ἐπανῆλθεν οἴκαδε, μὴ δυνηθεῖσα νὰ μάθῃ τίποτε ἀπὸ τὴν σύζυγον τοῦ παπᾶ, ἐπανελθοῦσα δ'ἔμαθεν, ὅτι κατὰ τὴν ἀπουσίαν της συνεκροτήθη στρατιωτικὸν συμβούλιον ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἰβὰν Κούσμιτς καὶ ὅτι τὴν Παλάσκαν τὴν εἶχον κλείσῃ ἐντὸς τοῦ μαγειρείου. Ἐννοήσασα ὅτι ὁ σύζυ-

Digitized by Google

γός της τὴν ἐξηπάτησε τῷ ἀπηύθηνε παντοίας ἐρωτήσεις. Ἀλλ'ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς ἦν προητοιμασμένος εἰς τὴν τοιαύτην ἐπίθεσιν."Οθεν οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον ἐθορυβήθη, ἀλλ' ἀπεκρίθη θαρραλέως εἰς τὴν φιλοπερίεργον γυναῖκά του·

«Εἰξεύρεις, μητερίτσα μου, πῶς αἱ γυναῖκες ἐδῶ ηὗραν νἀνάπτουν τὴν φωτιὰ μὲ ἄχυρα καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ αὐτὸ ἠμπορεῖ νὰ συμβῇ κανὲν δυστύχημα προσεκάλεσα τοὺς ἀξιωματικούς μου καὶ τοὺς ἔδωσα διαταγὴν νὰ προσέχωσι καὶ νὰ μὴ ἀφίνωσι τὰς γυναῖκας νἀνάπτουν τὴν φωτιὰ μὲ ἄχυρα, ἀλλὰ μὲ φρύγανα καὶ χαμόκλαδα.

— Καὶ τί χρεία εἶχες νὰ κλειδώσῃς τὴν Παλάσκα; τὸν ἠρώτησεν ἡ σύζυγός του· γιατί τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι νὰ μένῃ κλεισμένο εἰς τὸ μαγειρειό, ὡς ποῦ νὰ γυρίσουμε;»

Ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς δὲν ὑπέθετε ὅτι θὰ τῷ ἐγίνετο τοιαύτη ἐρώτησις, ἀμηχανῶν δὲ ἐψέλλισεν ἀσυναρτήτους τινας λέξεις. Ἡ Βασίλισσα Ἰεγορίβνα κατενόησεν ἀμέσως τὸν δόλον τοῦ συζύγου της· ἀλλὰ γινώσκουσα καλῶς ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μάθῃ τίποτε ἀπὸ αὐτὸν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν,ἔπαυσε τὰς ἐρωτήσεις καὶ ὡμίλησε περὶ ἀγγουρίων *τουρσὶ* τὰ ὁποῖα ἡ Ἀκουλίνα Παμφιλόβνα εἴξευρε πολὺ ὡραῖα νὰ κατασκευάζῃ. Ὅλην τὴν νύκτα ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα δὲν ἠδυνήθη νὰ κλείσῃ τὰ ὄμματα, μὴ οὖσα ἱκανὴ νὰ μαντεύσῃ τί ἐδυσσοδόμει ὁ σύζυγός της. Τῇ ἐπαύριον ἐπιστρέφουσα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν εἶδε τὸν Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς ἀσχολούμενον νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τοῦ κανονίου τὰ ῥάκη, τοὺς χάλικας, τὰ ξυλάρια, τοὺς ἀστραγάλους καὶ τὰς παντοειδεῖς ἀκαθαρσίας δι'ὧν τὰ παιδάρια εἶχον παραγεμίσει αὐτό· «Τί νὰ σημαίνουν αὐταὶ αἱ πολεμικαὶ προετοιμασίαι; διενοήθη ἡ σύζυγος τοῦ φρουράρχου. Μήπως φοβοῦνται καμμίαν ἐπίθεσιν τῶν Κιργησίων; Ἀλλ' ἦτο ποτὲ δυνατὸν ὁ Ἰβὰν Κούσμιτζ νὰ μοῦ κρύψῃ ἕνα τέτοιο τιποτένιο πρᾶγμα;» Ἐκάλεσε δὲ τὸν Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς ἔχουσα σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ μάθῃ παρ'αὐτοῦ τὸ μυστήριον, ὅπερ κατεβασάνιζε τὴν γυναικείαν περιεργίαν της.

Ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα ἐν ἀρχῇ τῆς ὁμιλίας ἔκαμε λόγον περὶ τῶν οἰκιακῶν ἀντικειμένων, ὡς δικαστὴς ἀρχίζων τὴν ἀνάκρισιν δι' ἐρωτήσεων ἀλλοτρίων τῆς ὑποθέσεως, πρὸς ἐνθάρρυσιν τοῦ κατηγορουμένου καὶ χαλάρωσιν τῆς προσοχῆς αὐτοῦ· εἶτα μετὰ βραχυτάτην σιγὴν ἀνεστέναξεν ἐκ βάθους ψυχῆς καὶ εἶπε σείουσα τὴν κεφαλήν:

«Ὦ! Θεέ μου καὶ Κύριε! τί τρομερὰ νέα! Τί θὰ γίνωμεν;

— Αἴ! μητερίτσα μου, ἀπεκρίθη ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς, ὁ Κύριος εἶναι πολυέλαιος,ἔχομεν ἀρκετοὺς στρατιώτας καὶ ἄφθονον πυρίτιδα· ἐκαθάρισα καὶ τὸ κανόνιον. Πιθανὸν νἀποκρούσωμεν αὐτὸν τὸν Πουγάτσεφ. Ἂν ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἐγκαταλίπῃ, ὁ λύκος δὲν θὰ φάγῃ κανένα ἐδῶ.

— Καὶ τί ἄνθρωπος εἶναι αὐτὸς ὁ Πουγάτσεφ;» ἠρώτησεν ἡ σύζυγος τοῦ φρουράρχου.

Ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς κατενόησεν ὅτι ὡμίλησεν ὑπὲρ τὸ δέον καὶ ἔδηξε τὴν γλῶσσάν του. Ἀλλ' ἦτο πολὺ ἀργὰ πλέον. Ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα τὸν ἐβίασε νὰ τῇ διηγηθῇ τὰ πάντα, ἀφ' οὗ τῷ ἔδωσε τὸν λόγον της ὅτι δὲν θὰ εἴπῃ εἰς κανένα τίποτε ἐξ ὅσων ἤθελεν ἀκούσει. Καὶ ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσίν της, καὶ ὄντως δὲν εἶπε τίποτε εἰς κανένα, ἐξαιρουμένης μόνον τῆς παπαδιᾶς καὶ τοῦτο διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, ὅτι ἡ ἀγελὰς τῆς καλῆς ἐκείνης γυναικὸς εὑρίσκετο ἀκόμη ἐν τῇ στέππῃ καὶ ἦτο κίνδυνος νὰ τὴν ἁρπάσουν οἱ λησταί.

Μετ' οὐ πολὺ πάντες ὡμίλουν περὶ τοῦ Πουγάτσεφ. Αἱ διαδοθεῖσαι περὶ αὐτοῦ φῆμαι ἦσαν ποικίλαι·ὁ φρούραρχος ἀπέστειλε τὸν *ούριαδνὶκ* νὰ πληροφορηθῇ περὶ πάντων ἐν τοῖς χωρίοις καὶ τοῖς μικροῖς φρουρίοις τῶν πέριξ. Μετὰ διήμερον δ' ἀπουσίαν ἐπανῆλθεν ὁ *οὐριαδνὶκ* καὶ ἀνεκοίνωσεν, ὅτι εἶδεν ἐν τῇ στέππῃ εἰς ἀπόστασιν ἑξήκοντα βερστίων ἀπὸ τοῦ φρουρίου πολλὰ πυρὰ καὶ ὅτι ἤκουσε νὰ λέγωσιν οἱ Βασκὶρ ὅτι μεγίστη δύναμις στρατοῦ ἐχώρει πρὸς τὰ πρόσω. Δὲν ἐδυνήθη δὲ νὰ λάβῃ ἀκριβεστέρας πληροφορίας, διότι ἐφοβήθη νὰ προχωρήσῃ περισσότερον, ἵνα μὴ ἐμπέσῃ εἰς χεῖρας τῶν ἀνταρτῶν. Μετ' οὐ πολὺ παρετηρήθη ὅτι οἱ Κοζάκοι τῆς φρουρᾶς εὑρίσκοντο εἰς διηνεκῆ κίνησιν· ἐν ἁπάσαις ταῖς ὁδοῖς συνήρχοντο κατὰ μικροὺς ὁμίλους συνομιλοῦντες πρὸς ἀλλήλους ταπεινῇ τῇ φωνῇ καὶ διαλυόμενοι ἅμα ἔβλεπον κανένα δραγόνον ἢ ἄλλον τινὰ Ῥῶσσον στρατιώτην. Κατεσκόπευσαν τὰ κινήματά των· ὁ Ἰουλάϊ, βαπτισμένος καλμοῦκος, ἐποιήσατο τῷ φρουράρχῳ σπουδαιοτάτην ἀποκάλυψιν. Κατ' αὐτὸν αἱ ἀνακοινώσεις τοῦ *οὐριαδνὶκ* ἦσαν ψευδεῖς· ἅμα ἐπανελθὼν ὁ ἄπιστος Κοζάκος εἶπε τοῖς συντρόφοις αὐτοῦ ὅτι προὐχώρησε μέχρι τοῦ στρατοπέδου τῶν ἀνταρτῶν, ὅτι ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ ἀρχηγοῦ των, καὶ ὅτι ὁ ἀρχηγὸς ἐκεῖνος τῷ προέτεινε πρὸς ἀσπασμὸν τὴν χεῖρα καὶ συνδιελέχθη ἐπὶ μακρὸν μετ' αὐτοῦ. Ὁ φρούραρχος διέταξε παραχρῆμα τὴν φυλάκισιν τοῦ *οὐριαδνὶκ* καὶ διώρισεν εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ τὸν Ἰουλάϊ

Μαθόντες τοῦτο οἱ Κοζάκοι δὲν ἀπέκρυψαν τὴν ἀγανάκτησίν των, ἀλλ' ἐγόγγυζον ἀπροκαλύπτως· καὶ ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς, ὁ ἐκτελέσας τὴν διαταγὴν τοῦ φρουράρχου, τοὺς ἤκουσεν ἰδίοις ὠσί, λέγοντας ἀρκούντως εὐκρινῶς:

«Καρτέρει καὶ θὰ ἰδῇς, γέρο τυφλοπόντικα!»

Ὁ φρούραρχος ἐσκόπει νἀνακρίνῃ τὸν συλληφθέντα αὐθημερόν, ἀλλ'ὁ *οὐριαδνὶκ* κατώρθωσε

Digitized by Google

νὰ δραπετεύσῃ τῇ συνδρομῇ ἀναμφιβόλως τῶν συνενόχων αὐτοῦ.

Δεύτερον δὲ συμβεβηκὸς ἐπηύξησε τὴν ἀνησυχίαν τοῦ λοχαγοῦ. Συνελήφθη εἷς Βασκίρ, κομίζων στασιαστικὰς ἐπιστολάς. Ἕνεκα τούτου, ὁ φρούραρχος ἀπεφάσισε νὰ συγκαλέσῃ καὶ αὖθις τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ πρὸς τοῦτο ἐπειράθη νἀπομακρύνῃ καὶ πάλιν τὴν σύζυγον αὐτοῦ ὑπὸ ἄλλο πρόσχημα. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς ἦτο εὐθύτατος καὶ εἰλικρινέστατος ἀνὴρ μόνον κατάλληλον μέσον εὗρεν ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου εἶχε κάμει χρῆσιν καὶ ἄλλοτε.

«Τὰ ἔμαθες, Βασίλισσα Ἰεγορόβνα, τῇ εἶπε ξηροβήχων, ὁ πάτερ Γεράσιμος ἔλαβε καθὼς λέγουν ἀπὸ τὴν πόλιν...

— Σιώπα, σιώπα, εἶπε διακόψασα αὐτὸν ἡ σύζυγός του, θέλεις πάλιν νὰ συγκαλέσῃς πολεμικὸν συμβούλιον καὶ νὰ ὁμιλήσητε ἐν ἀπουσίᾳ μου διὰ τὸν Ἰεμιλιανὸν Πουγάτσεφ· ἀλλὰ δὲν θὰ μὲ γελάσῃς αὐτὴν τὴν φοράν».

Ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς τὴν ἠτένισεν ἔκθαμβος.

«Αἴ λοιπόν! μητερίτσα μου, εἶπε, ἀφ' οὗ τὰ εἰξεύρεις ὅλα, μεῖνε· τί νὰ κάμωμεν; θὰ ὁμιλήσωμεν ἐνώπιόν σου.

— Καλά, καλά, πατεράκη μου, ἀπεκρίθη, ἐμένα δὲν ἠμπορεῖς νὰ μὲ πουλήσῃς. Στεῖλε καὶ φώναξε τοὺς ἀξιωματικούς».

Συνήλθομεν λοιπὸν πάλιν, ὁ δὲ Ἰβὰν Κούσμιτς ἀνέγνωσεν ἡμῖν, ἐνώπιον τῆς συζύγου αὐτοῦ, τὴν προκήρυξιν τοῦ Πουγάτσεφ, συντεταγμένην ἴσως ὑπό τινος ἡμιμαθοῦς Κοζάκου. Ὁ ἀλιτήριος ἀνήγγελλεν ἡμῖν, ὅτι προετίθετο νὰ ἐκστρατεύσῃ ἀμέσως κατὰ τοῦ ἡμετέρου φρουρίου, προσεκάλει δὲ τοὺς Κοζάκους καὶ τοὺς στρατιώτας νὰ συνταχθῶσιν αὐτῷ καὶ προέτρεπε τοὺς ἀρχηγοὺς νὰ μὴ ἐναντιωθῶσιν αὐτῷ, τοὺς ἠπείλει δ' ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει διὰ σκληροτάτων βασάνων. Ἡ προκήρυξις ἦν γεγραμμένη εἰς ὕφος χυδαιότατον μέν, ἀλλὰ σθεναρόν, καὶ θὰ παρήγαγε πιθανῶς πολλὴν αἴσθησιν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων. «Ὤ, τὸν ἄθλιον! ἀνέκραξεν ἡ σύζυγος τοῦ φρουράρχου, εἶδες ἐκεῖ τί τολμᾷ νὰ μᾶς προτείνῃ! νὰ ἔβγωμεν εἰς προϋπάντησίν του νὰ καταθέσωμεν εἰς τοὺς πόδας του τὰς σημαίας μας! Ἄ, τοῦ σκύλου ὁ γυιός! δὲν εἰξεύρει πῶς ἔχουμε σαράντα χρόνων ὑπηρεσίαν καὶ πῶς δόξα τῷ Θεῷ εἶδαν πολλὰ τέτοια τὰ μάτια μας! Εἶναι δυνατὸν νὰ εὑρέθησαν φρούραρχοι τόσον ἄνανδροι ὥστε νὰ ὑπακούωσιν εἰς αὐτὸν τὸν ἀχρεῖον!

— Βέβαια, εἶναι ἀπίθανον ὅτι εὑρέθησαν τοιοῦτοι, ἀπεκρίθη ὁ φρούραρχος, ὅμως λέγουσιν, ὅτι αὐτὸς ὁ κακοῦργος ἐκυρίευσε πολλὰ φρούρια.

— Φαίνεται, ὅτι πράγματι εἶναι ἰσχυρός, παρετήρησεν ὁ Σβαμπρίνης.

— Θὰ μάθωμεν τώρα ἀμέσως τὰς πραγματικὰς δυνάμεις του, ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ φρούραρχος. Βασίλισσα Ἰεγορόβνα δός μοι τὸ κλειδὶ τοῦ κελλαριοῦ! Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς, φέρε ἐδῶ τὸν Βασκὶρ καὶ εἰπὲ εἰς τὸν Ἰουλάϊ νὰ φέρῃ βέργας.

— Περίμενε λίγάκι, Ἰβὰν Κούσμιτς, εἶπεν ἡ φρουραρχίνα, ἐγερθεῖσα τοῦ καθίσματος, ἄφισε πρῶτα νὰ βγάλω τὴν Μάσσα ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, διότι ἀλλέως θἀκούσῃ τὰς φωνὰς καὶ θὰ φοβηθῇ. Καὶ ἐγὼ νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν μαύρη ἀλήθεια, δὲν εἶμαι τόσῳ περίεργη νὰ βλέπω τέτοιαις ἀνακρίσεις. Χαίρετε!...»

Ἡ βάσανος ἦτο τοσοῦτον ἐρριζωμένη εἰς τὰ δικαστικὰ ἤθη τῆς τότε ἐποχῆς, ὥστε τὸ καταργῆσαν αὐτὴν οὐκάζιον Αἰκατερίνης τῆς Β' ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ ἀνεφάρμοστον. Ἐπεκράτει τότε ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ ὁμολογία τοῦ κατηγορουμένου ἦτο ἀπαραίτητος πρὸς καταδίκην, ἰδέα οὐ μόνον παράλογος, ἀλλὰ καὶ πολλὴν τὴν ἀνακολουθίαν ἐμφαίνουσα, διότι ἀφοῦ ἡ ἄρνησις τοῦ κατηγορουμένου δὲν χρησιμεύει πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀθωότητος αὐτοῦ, ἥκιστα ἔπρεπε νὰ χρησιμεύῃ εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἐνοχῆς καὶ ἡ ὁμολογία, ἣν ἐξαναγκασθεὶς ὑπὸ τῶν βασάνων ἔκαμεν. Ὅμως καὶ σήμερον ἀκόμη συνέβη νἀκούσω πολλοὺς γέροντας δικαστὰς λυπουμένους διὰ τὴν κατάργησιν τοῦ βαρβάρου ἐκείνου ἔθους. Ἀλλ' ἐν τοῖς χρόνοις ἡμῶν οὐδεὶς ὑπῆρχεν ὁ ἀμφιβάλλων περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς βασάνου, οὔτε οἱ δικασταί, οὔτε αὐτοὶ οἱ κατηγορούμενοι. Τούτου ἕνεκα ἡ διαταγὴ τοῦ φρουράρχου οὐδένα ἡμῶν ἐξέπληξεν ἢ συνετάραξεν. Ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς ὑπῆγε πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Βασκίρ, κρατουμένου ἐν τῷ κελλαρίῳ τοῦ φρουράρχου, καὶ μετὰ μικρὸν ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸν ἀντιθάλαμον, ὁ δὲ φρούραρχος διέταξε νὰ προσαγάγωσιν αὐτὸν παραχρῆμα ἐνώπιόν του.

Ὁ Βασκὶρ ὑπερέβη μετὰ κόπου τὸ κατώφλιον τῆς θύρας, διότι οἱ πόδες του ἦσαν διὰ ξυλίνων πεδῶν συνεσφιγμένοι. Ἀπεκαλύφθη ἐκβαλὼν τὸν ὑψηλὸν αὐτοῦ σκοῦφον καὶ ἔστη παρὰ τὴν θύραν. Τὸν παρετήρησα καὶ ἐφρικίασα ἀκουσίως· οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον· ἐφαίνετο τοὐλάχιστον ἑβδομηκοντούτης καὶ οὔτε ῥῖνα εἶχεν οὔτε ὦτα. Ἡ κεφαλή του ἦτο ἐν χρῷ κεκαρμένη, ἀντὶ γενειάδος εἶχεν ἀραιάς τινας τρίχας. Ἦτο δὲ κοντός, ἰσχνὸς καὶ κωφός· ἀλλ' οἱ ταταρικοὶ ὀφθαλμοί του διετήρουν ἀκόμη τὴν λάμψιν των.

«Αἴ, αἴ! εἶπεν ὁ φρούραρχος, ἀναγνωρίσας ἐκ τῶν φοβερῶν ἀκρωτηριασμῶν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἦτο ἐκ τῶν ἀνταρτῶν τῶν τιμωρηθέντων τῷ 1741, εἶσαι γερολύκος, καθὼς βλέπω, ἔχεις πιασθῇ καὶ ἄλλοτε εἰς τὰς παγίδας μας. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἡ πρώτη φορὰ ποῦ ἐπαναστατεῖς, ἀφ' οὗ τὸ κεφάλι σου εἶναι ἔτσι

Digitized by Google

καλὰ συγυρισμένο. Πλησίασε καὶ εἰπέ μας ποῖος σὲ ἔστειλεν ;»

Ὁ γέρων Βασκὶρ ἐσιώπα καὶ ἐκύτταζεν ἠλιθίως τὸν φρούραρχον.

«Αἴ ! διατί σιωπᾷς ; ἐξηκολούθησεν ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς, μήπως δὲν καταλαμβάνεις ρωσσικά; Ἰουλάϊ, ἐρώτησέ τον εἰς τὴν γλῶσσάν σας, ποῖος τὸν ἔστειλεν εἰς τὸ φρούριόν μας;»

Ὁ Ἰουλάϊ ἐπανέλαβεν εἰς γλῶσσαν ταταρικὴν τὴν ἐρώτησιν τοῦ Ἰβὰν Κούσμιτς, ἀλλ' ὁ Βασκὶρ τὸν ἐκύτταξεν ἐπίσης ἠλιθίως, καὶ οὐδὲ λέξιν ἐξεστόμισε. «Γιασκί![1] ἀνέκραξεν ὁ φρούραρχος, θὰ σὲ κάμω ἐγὼ νὰ ὁμιλήσῃς. Ἔλα, ἐκδύσατέ τον. Ἐμπρὸς Ἰουλάϊ, συγύρισέ τον καθὼς πρέπει».

Δύο ἀπόμαχοι ἐξέδυον τὸν Βασκίρ, ζωηρὰ δὲ ἀνησυχία ἀπετυποῦτο ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου. Ἔρριπτεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὰ βλέμματα, ὡς μικρὸν ζῷον ἐμπεσὸν εἰς χεῖρας παιδίων. Ἀλλ' ὅτε εἷς ἀπόμαχος ἔλαβε τὰς χεῖράς του, τὰς ἔφερε περὶ τὸν τράχηλόν του καὶ σκύψας ἐσήκωσε τὸν γέροντα ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ, καὶ ὅτε ὁ Ἰουλάϊ ἔλαβε τὰς ῥάβδους, τότε ὁ Βασκὶρ ἐξέπεμψε γογγυσμὸν ἀσθενῆ μὲν ἀλλὰ παρατεταμένον, καὶ ὑψώσας τὴν κεφαλὴν ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἀντὶ γλώσσης, ἐφαίνετο κινουμένη μόνον ἡ ῥίζα αὐτῆς.

Πάντες κατελήφθημεν ὑπὸ φρίκης. «Καλὰ εἶπεν ὁ φρούραρχος, καθὼς βλέπω δὲν θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ μάθωμεν τίποτε ἀπ' αὐτόν. Ἰουλάϊ πήγαινε πάλιν τὸν Βασκὶρ εἰς τὸ κελλάρι, ἡμεῖς δέ, κύριοι, ἔχομεν ἀκόμη νὰ ὁμιλήσωμεν». Ἐξηκολουθοῦμεν συζητοῦντες περὶ τῆς θέσεως ἡμῶν, ὅτε ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα εἰσώρμησεν ἀσθμαίνουσα καὶ ἔντρομος εἰς τὸ δωμάτιον.

«Τί τρέχει ; ἠρώτησεν ὁ φρούραρχος ἔκπληκτος.

— Δυστυχία μας ! δυστυχία μας ! τὸ φρούριον Νιζνεόζερν ἐκυριεύθη σήμερα τὸ πρωΐ· ὅτι ἦλθεν ἀπ' ἐκεῖ ὁ ψυχογυιὸς τοῦ παπᾶ Γαρασίμ· εἶδε πῶς τὸ ἐπῆραν. Ἐκρέμασαν τὸν φρούραρχον καὶ ὅλους τοὺς ἀξιωματικούς, καὶ ὅλους τοὺς στρατιώτας τοὺς ἠχμαλώτισαν· οἱ κακοῦργοι θὰ ἔλθουν γρήγορα καὶ ἐδῶ.»

Ἡ ἀπρόοπτος αὕτη εἴδησις παρήγαγεν ἐν ἐμοὶ βαθεῖαν αἴσθησιν· ὁ φρούραρχος τοῦ φρουρίου Νιζνεόζερν, μειλίχιος καὶ μετριόφρων νέος, μοὶ ἦτο γνωστός. Πρὸ δύο μηνῶν ἐπέρασε μετὰ τῆς νεαρᾶς συζύγου του ἀπὸ τὸ φρούριόν μας, ἐρχόμενος ἐξ Ὀρεμβούργου καὶ κατέλυσεν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἰβὰν Κούσμιτς. Ἡ Νιζνεοζερνάγια ἀπεῖχε τοῦ ἡμετέρου φρουρίου εἰκοσιπέντε βέρστια μόνον. Ὅθεν ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν ἔπρεπε νὰ ἀναμένωμεν τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Πουγάτσεφ. Ἀνελογίσθην τί θὰ ἀπογείνῃ ἡ Μαρία Ἰβανόβνα, καὶ ἡ σκέψις αὕτη μὲ ἐνέβαλεν εἰς μεγίστην ἀγωνίαν.

«Ἀκούσατε, Ἰβὰν Κούσμιτς, εἶπον τῷ φρουράρχῳ, καθῆκον ἡμῶν εἶνε νὰ ὑπερασπισθῶμεν τὸ φρούριον μέχρι τελευταίας πνοῆς, αὐτὸ ἐννοεῖται. Ἀλλὰ πρέπει νὰ φροντίσωμεν καὶ περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν γυναικῶν. Στείλατε αὐτὰς εἰς Ὀρεμβοῦργον, ἂν ἡ ὁδὸς εἶνε ἀκόμη ἐλευθέρα, ἢ ἄλλως εἰς κἀνὲν ἀπώτερον καὶ πλέον ἀσφαλέστερον φρούριον, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ κακοῦργοι δὲν ἐπρόφθασαν νὰ εἰσχωρήσωσιν ἀκόμη».

Ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς ἐστράφη πρὸς τὴν σύζυγόν του.

«Βλέπεις, μητερίτσα μου, εἶπε, πραγματικῶς δὲν πρέπει νὰ σᾶς στείλωμεν εἰς κἀνὲν μακρινότερον μέρος, μέχρις οὗ ὑποτάξωμεν τοὺς ἐπαναστάτας ;

— Τί ἀνοησία ! ἀπεκρίθη ἡ σύζυγος τοῦ φρουράρχου. Καὶ ποῦ εὑρίσκεται φρούριον τὸ ὁποῖον δὲν φθάνουν αἱ σφαῖραι ; Καὶ διατὶ ἡ Βελογορσκάγια δὲν εἶνε ἀσφαλής ; Δόξα τῷ Θεῷ, ἐζήσαμεν εἰκοσιένα χρόνια τώρα εἰς αὐτό· εἴδαμεν καὶ Βασκίρους καὶ Κιργίσους, ἴσως διώξωμεν καὶ τὸν Πουγάτσεφ.

— Τότε, μητερίτσα μου, ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς, μεῖνε ἂν θέλῃς, ἀφ' οὗ ἔχεις τόσην ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ φρούριόν μας. Ἀλλὰ τί νὰ κάμωμεν τὴν Μάσσαν ; Καλὰ ἂν νικήσωμεν ἢ ἂν μᾶς ἔλθουν ἐπικουρίαι. Ἂν ὅμως οἱ λησταὶ κυριεύσωσι τὸ φρούριον ; . . .

— Αἴ ! τότε. . .»

Ἀλλ' ἐνταῦθα ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα δὲν ἠδυνήθη οὐδὲ λέξιν νὰ διαρθρώσῃ καὶ ἐσιώπησε, καταπνιγεῖσα ὑπὸ τῆς συγκινήσεως.

«Ὄχι, Βασίλισσα Ἰεγορόβνα, προσέθηκεν ὁ φρούραρχος, ἰδὼν ὅτι οἱ λόγοι αὐτοῦ παρήγαγον ζωηρὰν αἴσθησιν εἰς τὴν σύζυγόν του, ἴσως πρώτην τότε φορὰν καθ' ὅλον τὸν συζυγικὸν βίον των· δὲν εἶναι πρέπον νὰ μείνῃ ἐδῶ ἡ Μάσσα. Νὰ τὴν στείλωμεν εἰς Ὀρεμβοῦργον εἰς τὴν νονάν της. Ἐκεῖ ὑπάρχουν πολλοὶ στρατιῶται καὶ κανόνια, καὶ τὰ τείχη εἶναι λίθινα. Καὶ σὲ ἀκόμη θὰ συνεβούλευα, ἂν μὲ ἤκουες, νὰ ὑπάγῃς ἐκεῖ πέραν· διότι ἂν καὶ ἦσαι γραῖα, συλλογίσου τί θὰ γείνῃς ἂν κυριευθῇ ἐξ ἐφόδου τὸ φρούριον.

— Καλά, καλά, εἶπεν ἡ σύζυγος τοῦ φρουράρχου, θὰ στείλωμεν τὴν Μάσσαν ἀλλὰ μὴ βάλῃς μὲ τὸν νοῦν σου νὰ μοῦ εἰπῇς νὰ φύγω καὶ ἐγώ, διότι αὐτὸ δὲν γίνεται. Δὲν στέκει, τώρα εἰς τὰ γεράματα νὰ χωρισθῶ ἀπὸ σὲ καὶ νὰ ὑπάγω νὰ ζητήσω μοναχικὸν τάφον εἰς κἀνένα ξένον τόπον. Ἐζήσαμε μαζὶ καὶ μαζὶ θὰ ἀποθάνωμεν.

— Ἔχεις δίκαιον, εἶπεν ὁ φρούραρχος. Ἐμπρὸς τώρα, δὲν ἔχομεν καιρὸν νὰ χάνωμεν. Πή-

[1] Ταταρικὴ βλασφημία.

Digitized by Google

γαινε νὰ ἑτοιμάσῃς τὴν Μάσσαν· αὔριον τὰ ἐξημερώματα θὰ τὴν στείλωμεν καὶ θὰ τῆς δώσωμεν μάλιστα καὶ συνοδίαν, ἂν καὶ νὰ λέμε τὴν ἀλήθεια, δὲν ἔχομεν ἐδῶ περιττοὺς ἄνδρας. Ἀλλὰ ποῦ εἶναι ;

— Εἰς τῆς Ἀκουλίνας Παμφιλόβνας, ἀπεκρίθη ἡ σύζυγός του. Ἐλιποθύμησεν ἅμα ἔμαθε πῶς ἐκυριεύθη τὸ Νιζνεόζνερ· φοβοῦμαι μὴ μοῦ ἀρρωστήσῃ. Θεέ μου καὶ Κύριε ! Τί ἔχουν νὰ ἰδοῦν τὰ 'μάτιά μας !»

Ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα ὑπῆγε νὰ προετοιμάσῃ τὰ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. Ἡ συζήτησις παρὰ τῷ φρουράρχῳ ἐξηκολούθει ἔτι, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἔλαβον πλέον μέρος.

Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα ἐπανῆλθε κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου, ὠχρὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσα ἐρυθρούς. Ἐδειπνήσαμεν ἐν σιγῇ καὶ ἠγέρθημεν τῆς τραπέζης ταχύτερον τοῦ συνήθους. Ἕκαστος ἡμῶν μετέβη εἰς τὸ οἴκημα αὐτοῦ, ἀφ' οὗ ἀπεχαιρέτισεν ὅλην τὴν οἰκογένειαν. Ἐλησμόνησα σκοπίμως τὸ ξίφος μου καὶ ἐπανῆλθον νὰ τὸ λάβω· προῃσθανόμην ὅτι θὰ εὕρισκον μόνην τὴν Μαρίαν. Πραγματικῶς δὲ μὲ συνήντησε πρὸ τῆς θύρας καὶ μοὶ παρουσίασε τὸ ξίφος μου.

«Ὑγίαινε, Πιότρ Ἀνδρέιτς, μοὶ εἶπεν ὀδυρομένη· μὲ στέλλουν εἰς Ὀρεμβοῦργον. Ὑγιαίνετε καὶ εὐτυχῆτε. Ἴσως ὁ Θεὸς μᾶς δώσῃ νὰ ἐπανιδωθῶμεν, ἀλλέως . . .»

Τὸν λόγον της διέκοψαν οἱ λυγμοί. Ἐγὼ δὲ θλίψας αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας μου :

«Χαῖρε, ἄγγελέ μου, τῇ εἶπον, χαῖρε, ποθητή μου, χαῖρε ἀγάπη μου· ὅ τι καὶ ἂν μοὶ συμβῇ, ἔσο βεβαία ὅτι ἡ τελευταία μου σκέψις, ἡ τελευταία μου ἡ δέησις θὰ ἦναι ὑπὲρ σοῦ».

Ἡ Μάσσα ἐξηκολούθει θρηνοῦσα, κεκλιμένην ἔχουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους μου. Τὴν ἠσπάσθην παραφόρως καὶ ἐξῆλθον ἐν σπουδῇ.

(Ἕπεται συνέχεια). **Π.

ΡΟΥΜΕΛΗ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 596

Β'

Μεσολόγγιον.

Πρώτη ἐντύπωσις. — Ἡ ὁδὸς τῆς Τουρλίδος. — Θέσις τῆς πόλεως. — Τὸ κλῖμα. — Ἡ ἀπὸ τῆς ἀκτῆς θέα. — Ἡ ἁλιεία ἐν Μεσολογγίῳ. — Πετάλλι. — Ἐν τῷ περιπάτῳ. — Ἑσπέρα καὶ νύξ. — Λείψανα δόξης. — Ὁ κῆπος τοῦ Ἡρῴου.

Τὸ πρῶτον αἴσθημα, ὅπερ αἰσθάνεται ὁ τὸ πρῶτον ἀποβιβαζόμενος ἐν τῇ τελευταίᾳ ἄκρᾳ τῆς *Τουρλίδος*, εἶνε ἡ ἔκπληξις. Πᾶν ὅ,τι βλέπει στρέφων κύκλῳ τὸ βλέμμα δέν το εἶδε βεβαίως ποτὲ ἄλλοτε, οὐδὲ τὸ ἐφαντάσθη· ἡ φύσις ἐμφανίζεται αὐτῷ ὑπὸ νέαν ὄψιν, ὅλως πρωτότυπον.

Τὸ Μεσολόγγιον κεῖται ἐπὶ γλώσσης γῆς ὁμαλῆς καὶ ἀμμώδους προεχούσης ἐντὸς ἀβαθοῦς λιμνοθαλάσσης· εἶνε δὲ τόσῳ χαμηλὴ ἡ θέσις αὐτοῦ, ὥστε ἀπό τινος ἀποστάσεως φαίνεται ὡσεὶ ἐπιπλέον μόλις ἐπὶ τῶν γαλανῶν ὑδάτων.

Ἐπειδὴ τὰ τενάγη, ἅτινα περικυκλοῦσι τὸ Μεσολόγγιον, ἐκτείνονται ἐπὶ πολὺ οὐχὶ βαθύτερα τῶν 4-5 ποδῶν, κατ' ἀνάγκην τὰ πλοῖα σταθμεύουσι πολὺ μακρὰν τῆς ἀκτῆς, καὶ μόνον πλοιάριά τινα ἐστερημένα τρόπιδος διαπλέουσιν ἐλευθέρως τὴν ἁλμυρὰν λίμνην διὰ κοντοῦ ἀπωθούμενα.

Ἄλλοτε τὰ ἀτμόπλοια προσήγγιζον εἰς τὸ νησύδριον τοῦ ἁγίου Σώστου πρὸς παραλαβὴν τῶν ἀναχωρούντων καὶ ἀποβίβασιν τῶν ἀφικνουμένων, ἡ δὲ μεταξὺ τοῦ ἁγίου Σώστου καὶ τοῦ Μεσολογγίου συγκοινωνία ἐγίνετο διὰ πλατείας τινὸς *πάσσαρας* ἤτοι μεγάλης ἀβαθοῦς λέμβου. Ἂν τὸ ἀτμόπλοιον καθυστέρει ἕνεκα κακοκαιρίας, ἐπὶ ἡμέρας πολλάκις ἠναγκάζοντο οἱ ταξειδιῶται νὰ παραμένωσιν ἐκεῖ μυρίας κακοπαθείας ὑφιστάμενοι ἐν τῇ ἐρημονήσῳ. Ὥστε τὸ μέχρι Μεσολογγίου ταξείδιον ἐλογίζετο ὡς ἓν ἐκ τῶν ἐπιπονωτέρων. Εὐτυχῶς πρό τινων ἐτῶν ἡ δυσχέρεια αὕτη ἐξέλιπε διὰ τῆς κατασκευῆς τῆς ὁδοῦ *Τουρλίδος*, ἑνούσης τὴν ξηρὰν μετὰ νησίδος τινὸς φερωνύμου.

* *

Ἡ Τουρλὶς—ἀγνοῶ ἂν ἔλαβε τὸ ὄνομά της ἀπὸ *τουρλίων* τῶν θαλασσινῶν πτηνῶν — εἶνε ὁδὸς θεμελιωθεῖσα ἐντὸς τῶν ὑδάτων. Ἐν ἀρχῇ ἐνέπηξαν πασσάλους πυκνοὺς εἰς τὸν πυθμένα· εἶτα συνέπλεξαν ἐν αὐτοῖς φρύγανα, ξύλα, λίθους, χῶμα καὶ οὕτως ἐστερεώθη κατὰ μικρὸν τεχνητὸν ἔδαφος προβαῖνον 4 $^1/_2$ στάδια ἐντὸς τῆς θαλάσσης. Κατὰ διαστήματα μόνον ἀφέθησαν πόροι, ἵνα διέρχωνται τὰ πλοιάρια, ἐζεύχθη δ' ὑπὲρ αὐτοὺς ἡ ὁδὸς διὰ ξυλίνων γεφυρῶν.

Ὥστε νῦν, ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία τελεῖται μέσῳ τῆς τεχνητῆς ταύτης ὁδοῦ, δι' ἁμαξῶν, μέχρι τοῦ τέρματος αὐτῆς, ἐκεῖθεν δὲ διὰ λέμβου μέχρι τοῦ ἀτμοπλοίου , ὅπερ ἤδη σταθμεύει οὐχὶ μακράν, καθ'ὅσον ἐπιτρέπει τῶν ὑδάτων ἡ βαθύτης.

Ἡ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Τουρλίδος ἁμαξοδρομία εἶνέ τι ἔκτακτον καὶ θαυμάσιον· ἔνθεν καὶ ἔνθεν βλέπει τις ἐκφεύγοντα τὰ μικρὰ τῆς λίμνης κύματα, τὰ χείλη τῆς στενῆς ὁδοῦ ἀποσβέννυνται σχεδὸν ἐν τῇ γοργότητι τοῦ δρόμου, νομίζει δέ τις πρὸς στιγμὴν ὅτι ὡς ἄλλος ἐνάλιος θεὸς πετᾷ μετὰ τοῦ ἅρματός του ἐπ' αὐτῆς τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων.

Πᾶσα πόλις ἔχει τὴν ἰδίαν αὐτῆς φυσιογνωμίαν, τὴν ἰδίαν ὄψιν, ἐξ ἧς ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ ὁδοιπόρου—τὸ Μεσολόγγιον ἔχει τι πρόσ-

θετον συστατικόν· ἰδίαν ὀσμὴν, τὴν ὀσμὴν τῶν *βούρκων* του. Οἱ πλεῖστοι δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι τὴν δριμεῖαν ὀσμὴν τοῦ θαλασσίου βορβόρου, τινὲς ἀρέσκονται εἰς ταύτην, ἐγὼ τὴν ἀναπνέω ἀπλήστως — ἴσως διότι εἶνε ὀσμὴ τῆς πατρίδος μου.— Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι ἅπαξ ἀναπνεύσας τις αὐτὴν καὶ ἂν μὲ δεδεμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀχθῇ ποτ' ἐκεῖ θ' ἀναγνωρίσῃ εὐθὺς ὅτι εὑρίσκεται ἐν Μεσολογγίῳ.

* *

Το ἐσωτερικὸν τοῦ Μεσολογγίου παρέχει κοινὴν ὄψιν ἐπαρχιακῆς πόλεως τῆς Ἑλλάδος· αἱ ὁδοὶ εἶνε στεναὶ καὶ ἀκανόνιστοι, ἕνεκα δὲ τῆς ὁμοιότητος πολλῶν καὶ τῆς τελείας ὁμαλότητος τῆς ὅλης πόλεως εὐκόλως ἀπόλλυται ἐν τῷ δικτύῳ αὐτῶν, ὁ τὸ πρῶτον περιερχόμενος τὸ Μεσολόγγιον. Λίαν αἰσθητὴ εἶνε ἡ ἐντελὴς ἔλλειψις πλατείας καὶ ἴσως πρὸς παρηγορίαν ὀνομάζουσιν οἱ Μεσολογγῖται πλατεῖαν τὴν ἔχουσαν τὸ μᾶλλον ὑποφερτὸν πλάτος ὁδὸν αὐτῶν. Ἐξ ὅλων τῶν ὡραίων τεχνῶν ἡ μᾶλλον προοδεύουσα ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἀναμφιρρήστως ἡ ἀρχιτεκτονική· ἀλλ' ἐν Μεσολογγίῳ δὲν εὑρίσκει τις ὡς ἐν ἄλλαις πόλεσι τῆς Ἑλλάδος πολλὰς οἰκίας ἐφαμίλλους τῶν ἀθηναϊκῶν. Ἐκ δὲ τῶν παλαιῶν οἴκων τῶν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως σώζονται ἔτι δύο ἢ τρεῖς σχεδὸν ἠρειπωμένοι.

Ὁ ἐπισκεπτόμενος τὸ Μεσολόγγιον ἀπορεῖ πῶς ἐσκέφθησάν ποτε ἄνθρωποι νὰ κτίσωσι πόλιν ἐν τοιαύτῃ ἀκαταλλήλῳ θέσει χαμηλῇ καὶ περιωρισμένῃ πανταχόθεν. Βεβαίως δὲ τὸ Μεσολόγγιον, μὴ ἐκπροσωποῦν οὐδὲ τὴν θέσιν οὐδὲ τὸ ὄνομα ἀρχαίας τινὸς πόλεως, δὲν ὑπῆρξεν ἐν ἀρχῇ ἀλλ' ἢ συνοικισμὸς δεκάδος ἁλιέων, οἵτινες ἔκτισαν τὰς καλύβας των ἐκεῖ ἵνα ὦσιν ἐγγυτέρω τῆς θαλάσσης. Ὅπου συναθροισθῶσιν ὀλίγαι οἰκογένειαι, εἷς πραγματευτὴς θὰ φέρῃ τὰς πραγματείας του, εἷς παντοπώλης τὰ ἀποικιακά του· ὁ συνοικισμὸς λαμβάνει ὄψιν χωρίου· τὸ χωρίον γίνεται κώμη καὶ ἡ κώμη κωμόπολις—κωμόπολις δ' ἦν τὸ Μεσολόγγιον περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1821, μὴ ἀριθμοῦν πλείονας τῶν τρισχιλίων κατοίκων.

Αἱ δύο περίδοξοι πολιορκίαι, ἡ ἡρωϊκὴ ἔξοδος τῆς φρουρᾶς, ἡ διὰ τοῦ δαυλοῦ τοῦ Καψάλη μαρτυρικὴ καταστροφὴ ἀνύψωσαν τὴν μικρὰν πόλιν τῶν ἁλιέων εἰς θέσιν λαμπροῦ μετεώρου, πρὸς ὃ ἠτένισαν τεθαμβωμένα ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. Καὶ ὅταν ἡ ἐλευθερία ἐπέχυσε τὴν γλυκεῖαν αὐτῆς αἴγλην ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐκάπνιζον ἀκόμη, ἐπὶ τῶν βόθρων καὶ τῶν ὑπογείων, ἐν οἷς ἤχνιζεν ἔτι τὸ αἷμα γογγύζον τὰς νύκτας, τὸ Μεσολόγγιον ἐκ τῆς ἰδίας του τέφρας ἀνεγεννήθη καὶ καταλαβὸν τὸν τίτλον ὃν διὰ τόσης θυσίας ἀπέκτησεν ἐγένετο ἐπαξίως πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

* *

Ἂν ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις ἡ θέσις τῆς πόλεως ἦν ἀκατάλληλος, ἐφημίζετο ὅμως διὰ τὸ ὑγιεινὸν τοῦ κλίματος. Ἡ χαμηλότης τοῦ ἐδάφους ἐπέτρεπεν εἰς τὰ ἁλμυρὰ ὕδατα νὰ διαβρέχωσιν εἰς πᾶσαν πνοὴν ἀνέμου τὰς ὁδοὺς παρασύροντα μὲν τὰς ἀκαθαρσίας, λούοντα δ' ἔτι αὐτὰς, καὶ καταλείποντα τοὺς ζωογόνους αὐτῶν ἀτμοὺς ἀνὰ τὴν πόλιν πᾶσαν. Οἱ δὲ ἰατροὶ ἀπέστελλον πολλάκις τοὺς ἐκ στηθικῶν νοσημάτων πάσχοντας εἰς Μεσολόγγιον, καὶ πλεῖστοι ἐθεραπεύοντο ἐκεῖ. Ἀφ' ὅτου ὅμως αἱ ὁδοὶ ὑψώθησαν περὶ τὰς ἀκτὰς κωλύουσαι τὴν εἰσροὴν τῆς θαλάσσης, ἐγένετο δὲ καὶ ἡ νεωτάτη πλατεῖα ὁδὸς ἐν εἴδει βραχίονος ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ αὕτη ἐξικνουμένη καὶ περιπτυσσομένη μέγα μέρος τῆς πόλεως, ὑψηλοτέρα δὲ τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους, τὸ κλῖμα τοῦ Μεσολογγίου διεφθάρη καὶ οἱ πυρετοὶ, οἱ τέως ἄγνωστοι ἐκεῖ, εἶνε ἤδη συνηθέστατοι καὶ οὐχὶ ἐντελῶς ἀκίνδυνοι.

Πολὺ προτιμότερον θὰ ἦτο ἂν ἐξ ἀρχῆς αἱ οἰκίαι ἐκτίζοντο ἐντὸς τῆς θαλάσσης διὰ *μώλων*· καὶ ἡ ὄψις τῆς πόλεως θὰ ἦτο ὡς δευτέρας Βενετίας καὶ τὸ κλῖμα πολὺ καλλίτερον, ἀλλ' ἤδη εἶνε πλέον ἀργά!

* *

Ἡ νεωτάτη ἐπὶ τῆς θαλάσσης ὁδὸς ἔχουσα πλάτος εἴκοσι μέτρων καὶ διεύθυνσιν ἀγκωνοειδῆ, εἶνε θαυμάσιος τόπος περιπάτου. Τὴν πρωΐαν βλέπει τις ἐκεῖθεν ὀλισθαίνοντα ἐπὶ τῶν γαληνιαίων ὑδάτων τὰ διάφορα εἴδη τῶν πλοιαρίων: τὰ *πριάρια*, τὰς *γαΐτας*, τὰς *μπισκαρέσας*. Ἂν ἡ αὔρα δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ πληρώσῃ τὰ λευκὰ ἱστία, ὁ ναύτης ὄρθιος ἐπὶ τῆς πρύμνης κλίνει συνεχῶς τὸ σῶμα καὶ βυθίζει τὸ *σταλίκι* ἐν τῷ ὕδατι μετ' ἐπιδεξιότητος, ἣν δὲν δύναταί τις νὰ ἐκτιμήσῃ ἂν μὴ πειραθῇ νὰ πράξῃ τοῦτο μὲ κίνδυνον θαλασσίου λουτροῦ, διότι τὸ σκαφίδιον εἰς τὸν ἐλάχιστον κλονισμὸν ἀνατρέπεται. Ἂν δὲ προσπνέῃ ἐλαφρὸν *μαΐστράλι*, τὰ πλοιάρια τότε ἁπλοῦσι τὸ ἱστίον, κατοπτριζόμενα δ' ἐν τῷ γαλανῷ καθρέπτῃ τῆς λίμνης ζωγραφοῦσιν ὑπὸ τὰς τρόπιδας αὐτῶν καὶ δεύτερον ἱστίον ἀνεστραμμένον ἐντὸς τῶν ὑδάτων, ὅμοια πρὸς κολοσσαίας χῆνας, αἵτινες πετῶσι τὴν μίαν πτέρυγα ἐν τῇ θαλάσσῃ βυθίζουσαι καὶ τὴν ἑτέραν ὑψοῦσαι ὑπὲρ αὐτήν. Ὡς ἐπὶ συνεπτυγμένης σηρικῆς ἐσθῆτος κυανοχρόου ὅλαι αἱ ἀποχρώσεις τοῦ κυανοῦ σκιαγραφοῦνται ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Τὰ μικρὰ νησύδρια μόλις ἀποτυποῦνται ὡς κηλῖδες ἐπὶ τῶν ὑδάτων, καὶ ἡ λιμνοθάλασσα ἐκτείνεται τόσον

Digitized by Google

εὐρεῖα καὶ τόσῳ γαλήνιος, ὥστε τὸ βλέμμα ἀπατώμενον νομίζει ὅτι πέραν ἐκεῖ βλέπει αὐτὴν ἐλαφρῶς ἀνωφερῆ, ὡσεὶ τῶν βουνῶν τὰς ὑπωρείας περιλείχουσαν.

* *

Ἐκπληκτικὸν καὶ πρωτοφανὲς ἐν Μεσολογγίῳ θέαμα ἀπὸ τῆς ἀκτῆς εἶνε οἱ ἐν τῇ θαλάσσῃ φράκται καὶ αἱ καλύβαι τῶν ἁλιέων. Ὡς γνωστὸν τὰ κυριώτατα προϊόντα τοῦ Μεσολογγίου εἶνε οἱ πεφημισμένοι ἰχθῦς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἐξαγόμενα ᾠά, ὅμοια πρὸς διπλῆν κάννην πιστολίου, τὰ κοινῶς *αὐγοτάραχα*. Ἀλλ' οἱ ἰχθῦς ἐκεῖ δὲν ἁλιεύονται ὡς ἐν τῷ ἀνοικτῷ πελάγει διὰ δικτύου ἢ ἀγκίστρου, ἀλλὰ διὰ τῶν ἰχθυοτροφείων κατ' ἀγέλας περικλειόμενοι ἐντὸς τῶν *καλαμωτῶν*, ἤτοι φρακτῶν ἐκ καλάμων καὶ πάλων πεπηγμένων ἐν τῷ ἀβαθεῖ πυθμένι. Οἱ ἰχθῦς κεκλεισμένοι τρέφονται καὶ παχύνονται ὡς χῆνες· οἱ φράκται ὁλονὲν περιστέλλονται, συσφίγγονται δ' ἐν τέλει ὡς κλωβός, ἐν ᾧ δύνανται κατὰ τὰ λεγόμενα *τζένζα* τοῦ αὐγούστου διὰ τῆς ἀπόχης καὶ διὰ τῆς χειρὸς ἔτι νὰ συλλάβωσι τοὺς ᾐχμαλωτισμένους ἰχθῦς. Τὰ *γιβάρζα* πάντα ἀνήκουσιν εἰς τὸ δημόσιον, ὅπερ ἀπολαμβάνει ἐκ τῆς ἐνοικιάσεως αὐτῶν ὑπὲρ τὰς διακοσίας πεντήκοντα χιλιάδας δραχμῶν κατ' ἔτος. Οἱ δὲ ἐνοικιασταὶ ἵνα κάλλιον φυλάττωσιν αὐτὰ καὶ ἐπιτηρῶσι συνεχῶς, πηγνύουσιν ἐν τῇ θαλάσσῃ *πελάδαις*, ἤτοι μικρὰς καλύβας, ὡς τὰς τῶν ἀγροφυλάκων, αἵτινες κατοπτρίζουσιν ἐν ἀπαραμίλλῳ γραφικότητι τὰς καλαμοπλέκτους ξανθὰς στέγας αὐτῶν ἐντὸς τῶν κυανῶν ὑδάτων.

Ἐκτὸς τῆς διὰ τῶν *καλαμωτῶν* ἁλιείας, αἱ μεσολογγῖται ἁλιεύουσιν ἐνίοτε καὶ διὰ τοῦ κάμακος μετὰ θαυμασίας ἐπιτηδειότητος πηγνύοντες τὴν περόνην αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ῥάχεως μεγάλης τινὸς *μαρίδας* ἢ λιπαροῦ λάβρακος.

* *

Οἱ ἰχθῦς τοῦ Μεσολογγίου ἀναμφισβητήτως ὑπερέχουσι πάντων τῶν ἐν ἄλλαις θαλάσσαις ἁλιευομένων καὶ διὰ τὸ πάχος καὶ διὰ τὴν ἰδιαζόντως νόστιμον γεῦσιν αὐτῶν. Ἐκ μὲν τῶν παστῶν ἰχθύων δὲν γνωρίζω τίς εἶνε ἐφάμιλλος τῶν καπνιστῶν *μαρίδων* καὶ τῶν ἁλατισμένων *σπάρων* τοῦ Μεσολογγίου, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὅλων τῶν προϊόντων τῆς τελειοτέρας γαστρονομικῆς τέχνης δὲν γνωρίζω τι δυνάμενον νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ ἀριστούργημα τῆς μεσολογγιτικῆς ἁλιευτικῆς, πρὸς τὸ ἀμίμητον *πετάλλι* ἢ *Λιόκαυτο*. Τὸ *πετάλλι* δὲν εἶνε ἴδιον εἶδος ἰχθύος, ἀλλ' ἴδιος τρόπος παρασκευῆς *κεφάλου* ἢ κάλλιον *μαρίδας*.—Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν Μεσολογγίῳ *μαρίδαις* καλοῦσι οὐχὶ τοὺς μικροτάτους ἐκείνους ἰχθῦς ὡς ἀλλαχοῦ, ἀλλὰ τὰς κοινῶς λεγομένας *τσιπούρας*. Αἱ *μαρίδαις* αὗται ψηταὶ ἀποπνέουσι τὴν γλυκεῖαν ὀσμὴν ὀπτῆς τρυγόνος μᾶλλον ἢ ἰχθύος καὶ διὰ τοῦτο καλοῦνται θωπευτικῶς καὶ *τρυγονούλαις*, ὅταν εἶνε μικραί, νωπαὶ καὶ ἁβρόσαρκοι.

Τὸ *πετάλλι* κατασκευάζεται ὡς ἑξῆς· ὁ ἰχθὺς σχίζεται εἰς δύο ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῆς οὐρᾶς· διπλοῦται οὕτως ὥστε τὸ δέρμα νὰ ἔλθῃ ἔνδον καὶ ἡ σὰρξ πρὸς τὰ ἔξω καὶ ἁλατίζεται καλῶς· (εἰς τὸ ἁλάτισμα ἀπαιτεῖται ὅλως ἔκτακτος τέχνη)· μετὰ δύο ἢ τρεῖς ὥρας πλύνεται καὶ ψήνεται ἡπλωμένος ἐπὶ τῆς *σχάρας*. Ἂς μὴ ἔχῃ τις φάγῃ ποτὲ *πετάλλι*, ἂς μὴ γνωρίζῃ ὅτι εἶνε ἰχθὺς καὶ ἂς δοκιμάσῃ ἐπὶ τοῦ ἄκρου τῆς περόνης τεμάχιόν τι ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν περὶ τὴν κοιλίαν, καὶ ἂς εἴπῃ, ἂν δύναται, τί εἶνε αὐτὸ τὸ ὁποῖον τρώγει. Ἂν εἰς τὸν ἀνανᾶν ἀποδίδεται ἡ ἰδιότης ὅτι ἀναμιμνήσκει εἰς τὸν τρώγοντα ὅλα τὰ εἴδη τῶν ὀπωρικῶν, τὸ *πετάλλι* ἔχει συγγενῆ τινα ἰδιότητα νὰ ἐνθυμίζῃ τὴν γεῦσιν τῶν ἡδονικωτέρων φαγητῶν ἀπὸ στήθους ὄρτυγος, μέχρις ἐγχέλεως καὶ ἀπὸ μοσχείου πεφτεκίου μέχρι χοιριδίου γαλαθηνοῦ. Ὅταν δοκιμάσῃ τις τὸ πρῶτον τεμάχιον ἀπομένει πρὸς στιγμὴν ἄναυδος, θαυμάζων, ῥεμβώδης, ὡς ἐνώπιον ἀριστουργήματος καλλιτεχνικοῦ—εἶτα δ' ἐπιπίπτει λάβρος καὶ κατὰ τοῦ ὑπολοίπου.

* *

Τὴν ἑσπέραν δὶς τῆς ἑβδομάδος ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ ἀνακρούουσα ἐν τῷ καφεπωλείῳ τῆς Τουρλίδος— ὅπερ ἐτήρησεν ἐκ τῆς θέσεως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀσεβῶς κατεδαφισθέντος ἱστορικοῦ Ἀνεμομύλου—συγκαλεῖ πέριξ ἐν τοῖς τραπεζίοις καὶ ἀνὰ τὴν ὁδὸν τὸν ἄρρενα καὶ ἰδίως τὸν θῆλυν πληθυσμόν, ὅστις καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐπίσημον στατιστικὴν τοῦ 1879 ὑπερβαίνει τὸν πρῶτον κατὰ ἑκατοντάδα ψυχῶν.

Αἱ μεσολογγίτισσαι φημίζονται κοινῶς ὡς εὔμορφοι γυναῖκες. Αἱ ἐνδυμασίαι αὐτῶν δὲν ἔχουσί τι τὸ ἰδιάζον· τινές εἰσιν ὑπὲρ τὸ δέον πολυτελεῖς καὶ φαίνονται ἐξ Ἀθηνῶν προερχόμεναι, αἱ δὲ λοιπαὶ εἶνε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐπιτυχεῖς ἀπομιμήσεις τῶν πρώτων. Τὸ ἑλληνικὸν ἔνδυμα δὲν σώζεται· οὐδαμοῦ βλέπει τις πλέον κοντογούνιον βελούδινον καὶ χρυσοκέντητον, ἂν δέ που προβάλλει ἐρυθρόν τι φέσι ἐπὶ γυναικείας κεφαλῆς, ἀλλ' ἐπιπλέει τοῦτο μόνον ὡς περισωθὲν ναυάγιον ἐθνισμοῦ ἐπὶ στολῆς καθ' ὅλα εὐρωπαϊκῆς, ἐνίοτε μάλιστα καὶ μετημφιεσμένον διὰ δικτυωτοῦ μέλανος πέπλου.

Ἡ φουστανέλλα ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ παρηκμακυῖα. Αἱ *λεβέντιδες*, οἵτινες θὰ ἔφερον αὐτὴν ἐλαφρὰν, κομψὴν, ἐσφιγμένην περὶ τὴν ὀσφὺν, προτιμῶσι τὸ τόσον ἁπλούστερον εὐρωπαϊκὸν ἔνδυμα. Ὥστε ἀπομένει νῦν γεροντικὸν ἔνδυμα τῶν παλαιῶν ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἐπείσθησαν νὰ βάλωσι *φράγκικα*, μεθ' ὅλας τὰς δια-

Digitized by Google

μαρτυρήσεις τῆς κόρης καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ βλέπει τις αὐτὴν παραμορφουμένην διὰ ψιαθίνου πίλου καὶ λινοῦ ἢ μαλλίνου *σουρτούκου*, ὑπὸ τὸ ὁποῖον κρέμαται μέχρι τῶν ἀστραγάλων μακρὰ καὶ πολύπτυχος ὡς γυναικεῖον μεσοφόριον! . . Ταλαίπωρον ἔνδυμα τῆς ἑλληνικῆς δόξης, ἂν ἐγκαίρως δὲν σὲ περισώσωσιν ἐπὶ τῶν ἀνδρεικέλων μουσείου, μετὰ πεντήκοντα τὸ πολὺ ἔτη οἱ Ἑλληνόπαιδες δὲν θὰ δύνανται νὰ μάθωσι τί ἐφόρει ὁ Διάκος ὅταν ἐμάχετο παρὰ τὴν Ἀλαμάναν.

* *

Πόσον ὡραία εἶνε ἡ δύσις! Ὁ ἥλιος κλίνει πέραν τῆς θαλάσσης, κρουνοὺς ῥευστοῦ χρυσοῦ συμμιγνύων ἐν τοῖς ὕδασι· αἱ πολύπτυχοι κορυφαὶ τοῦ Ἀρακύνθου φαίνονται χρυσοπράσινοι· ἡ ἀπότομος Βαράσσοβα, ἡ ἔχουσα κατὰ τὴν παράδοσιν τρεῖς κορυφάς, διότι κατεπλάκωσέ ποτε τρία ἀδέλφια, προσλαμβάνει χροιὰν καινουργοῦς χαλκοῦ, καὶ ἴσως διὰ τοῦτο Χαλκὶς ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι. Καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν ταύτην λάμψιν τῆς περιχαροῦς ἡμέρας, ἡ μελαγχρινὴ ἑσπέρα ἄρχεται ἐπιχέουσα τὸ μελαγχολικόν της λυκόφως ἀνὰ τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν. Ὁ οὐρανὸς φαίνεται μολυβδόχρους, ἡ γῆ σκιερά, τὰ ὕδατα φαιά. Ἡ πόλις ἀνάπτει τὰ φῶτά της, ὁ οὐρανὸς τοὺς ἀστέρας του, καὶ ἡ ἤρεμος καὶ ὑπνώττουσα θάλασσα, ἥτις δὲν ἔχει φῶτα, δανειζομένη κατοπτρίζει ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς τὰ φῶτα τῆς πόλεως καὶ τοῦ οὐρανοῦ τοὺς ἀστέρας.

Ἐνίοτε ὅμως ἔχει καὶ ἡ θάλασσα τὰ φῶτά της—ὅταν κατὰ τὰς ἀσελήνους νύκτας οἱ ἁλιεῖς ἁλιεύουσι μὲ τὰ *πυροφάνια*, ἅτινα ἐν Μεσολογγίῳ καλοῦσι *πριαίς*. Δὲν ἔτυχε νὰ ἴδω, ἀλλ' ὑποθέτω πόσον λαμπρὸν θὰ εἶνε τότε τὸ θέαμα.

* *

Δὲν δύναταί τις ν' ἀνεύρῃ πλέον ἴχνη τῶν ἡρωϊκῶν φρουρίων, ἅτιν' ἀπέκρουσαν τοσάκις τὰς ἐχθρικὰς ἐφόδους· ἦσαν πάντα ἐκ χώματος καὶ τόσῳ στερεά, ὥστ' ἐξηφανίσθησαν εὐθὺς ὡς ἐξέλιπον ἀπ' αὐτῶν τὰ ἀνδρεῖα στήθη, ἅτινα τὰ ἐθωράκιζον. Ὑπάρχουσι προμαχῶνές τινες λιθόκτιστοι καὶ ἐπ' αὐτῶν παλαιὰ τηλεβόλα, ἀλλ' εἶνε ταῦτα ἔργα νεώτερα, ἀνεγερθέντα μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τοῦ Μεσολογγίου.

Τὰ μόνα λοιπὸν λείψανα τῆς μεσολογγιτικῆς δόξης περικλείονται ἐν τῷ Ἡρῴῳ. Εἶνε δὲ τὸ Ἡρῷον κῆπος ἀπεριποίητος, κιγκλιδωτὴν ἔχων πρόσοψιν, πλατάνους δὲ καὶ ῥοδοδάφνας ὡς μόνην φυτείαν. Ἡ θύρα τοῦ κήπου εἶνε πάντοτε κλειστὴ διὰ κλείθρου· δίς, τρὶς δύναταί τις νὰ πορευθῇ ἐκεῖ, θέλων νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ Ἡρῷον καὶ πάντοτε θὰ προσκρούσῃ ἐπὶ τῶν κιγκλίδων τῆς θύρας, ἐνῷ ζηλοτύπως βλέπει τοὺς παῖδας ἀναρριχωμένους ἀπὸ τῶν τοίχων καὶ σπηδῶντας ὅπως δρέψωσι ῥοδοδαφνῶν ἄνθη. Ἐρωτᾶτε: διατί εἶνε κλειστὴ ἡ θύρα; Καὶ σᾶς ἀπαντῶσιν ἀφελῶς: διὰ νὰ εἶνε φυλαγμένον τὸ Ἡρῷον! Ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ ἔλειψεν εἰς ἀπόμαχος ἀντὶ μικρᾶς ἀμοιβῆς δυνάμενος νὰ φυλάττῃ —ὢ νὰ φυλάττῃ τί; τὰς λειψανοθήκας τῶν πατέρων ἀπὸ τῆς ἱεροσυλίας τῶν υἱῶν! Τὸ ἔθνος αὐτὸ τὸ δανεῖζον φρουρὰς εἰς τὰς τραπέζας, δὲν ἠδύνατο νὰ τάξῃ φρουρὰν παρὰ τὸν τάφον τοῦ Βότζαρη; Ὄχι! διότι εὑρέθη ἁπλούστερος τρόπος, νὰ κλειδώνεται ἡ θύρα τοῦ Ἡρῴου. Τίς ποτε θὰ θελήσῃ νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ; Ἂς ὑπάγῃ καὶ ἀπὸ τῆς μικρᾶς θύρας τοῦ νοσοκομείου διερχόμενος αὐλὰς καὶ κήπους· ἂν τὸ ἐπιτρέψωσιν αἱ πλύντριαι τοῦ νοσοκομείου — οὕτω τοὐλάχιστον εἰσῆλθον ἐγώ.

* *

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κήπου ὑψοῦται κεκυφὼς ὁ μαρμάρινος ἀνδριὰς τοῦ Βύρωνος, ὁ ἀνεγερθεὶς ἐκεῖ διὰ συνδρομῶν. Ἔνθεν καὶ ἔνθεν αὐτοῦ ὡς μικραὶ στῆλαι ὑπάρχουσι πεπηγμένα σιδηρᾶ τηλεβόλα τῆς πολιορκίας, ὧν ὁ σίδηρος ἀπελεπίσθη ὑπὸ τοῦ χρόνου ὡς κορμὸς πεύκης.

Ἀριστερᾷ κεῖται τὸ ἰδίως Ἡρῷον· κωνοειδὴς λόφος χώματος φέρων ἐν σχήματι μικρᾶς πύλης ἢ κρήνης ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν:

†

ΕΝ ΤΟΥΤΩΙ ΝΙΚΑ

ΗΝΙ ΛΕΩΝΙΔΑΙ ΠΟΛΥΠΛΗΘΕΙΣ ΕΝΘΑ ΚΕΟΝΤΑΙ

ΕΙΝΕΚ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΙΦΙ ΜΑΧΕΣΣΑΜΕΝΟΙ

ΧΡΗΗΗΔΔΔΠΙΙΙ

ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ	ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ
Α	Β
ΧΡΗΗΗΔΔΙΙ	ΧΡΗΗΗΔΔΠ

Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης δηλοῦται ὅτι ἐκεῖ ὑπάρχουσι τεθαμμένα τὰ ὀστᾶ τῶν πεσόντων κατὰ τὰς δύο πολιορκίας.

Δεξιᾷ τοῦ Βύρωνος ὁ τάφος τοῦ Μάρκου Βότζαρη, ἁπλοῦν τετειχισμένον ὕψωμα, ἐφ' οὗ ἵστατο ἄλλοτε μαρμάρινον ἄγαλμα τῆς Ἑλλάδος δωρηθὲν κατὰ τὸ 1835 ὑπὸ τοῦ Γάλλου καλλιτέχνου **David d'Angers**. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο ἠκρωτηριάσθη ὑπὸ βαρβάρων χειρῶν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1862 σταλὲν δὲ πρὸς ἐπισκευὴν δὲν ἐπεστράφη πλέον.

Ἀλλ' ὁπωσδήποτε, νομίζω, ὅτι πρέπει καὶ πάλιν νὰ τεθῇ ἐπὶ τῆς ὡρισμένης θέσεως αὐτοῦ· εἶνε δὲ βεβαιότατον ὅτι καὶ ἐν ὑψίστῃ πολιτικῇ παραφορᾷ οὐδένα πλέον διατρέχει κίνδυνον ἀκρωτηριασμοῦ.—Πάντες γνωρίζουσι πόσον αὐστηρῶς ἡ θεία δίκη ἐτιμώρησε τοὺς ἱεροσύλους τοῦ 1862, θανατώσασα αὐτοὺς ἐντὸς τοῦ ἔτους.

Digitized by Google

Ὀλίγον ἀριστερώτερα ἁπλοῦς σωρὸς χώματος ὑψοῦται καὶ ὑπὲρ αὐτὸν σανὶς μέλαινα φέρουσα ἐν εἴδει πλαισίου τὴν ἄνω πλάκα παλαιοῦ πιεστηρίου· ἀναγινώσκεται δ' ἡ ἑξῆς ἐπιγραφὴ οὕτω λευκοῖς γράμμασι κεχαραγμένη :

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
Ι. Ι. ΜΑΓΕΡ.

Παρ' αὐτῷ σταυρὸς ἐπὶ μικροῦ ξυλίνου κιβωτίου ἠνεωγμένου καὶ κενοῦ δεικνύει τὴν θήκην, ἐν ᾗ εἶχε κατατεθῆ ἡ καρδία τοῦ Ἐπαμ. Δεληγεώργη. Ἡ ἀνατομικὴ περιεργία τινῶν προέβη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἠναγκάσθησαν κατόπιν νὰ φυλάξωσιν αὐτὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς.

Ἕτεροι τάφοι φαίνονται κύκλῳ· ὁ τοῦ Θεοδώρου Γρίβα, ὄπισθεν τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Βύρωνος ἔχων ἀντὶ παντὸς σήματος δενδρολίβανον πελώριον, καὶ πρόσθεν εἰς τὰ ἀριστερὰ ὁ τοῦ Ζαφειρίου Βάλβη.

Καὶ αὐτὸς ὁ ἀγωνιστής, ὁ ἱστορικὸς φοῖνιξ εὑρίσκεται ἐκεῖ. Μεταφυτευθεὶς ἐν τῷ κήπῳ συνετρίβη ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Τὰ δύο μέρη τοῦ κορμοῦ παρὰ τῷ Ἡρώῳ πεπηγμένα νῦν, ὀρθοῦνται διάτρητα ἐκ τῶν σφαιρῶν καὶ ὁλονὲν σηπόμενα ἐν ὑπαίθρῳ.—Ἀλλ' ἔπρεπε κάλλιον νὰ φυλαχθῶσι τὰ τίμια λείψανα τοῦ γηραιοῦ ἀπομάχου !

Τοιοῦτον εἶνε τὸ Ἡρῷον τοῦ Μεσολογγίου : τόση ἱστορία, τόση ἀνάμνησις, τόση ζωὴ καὶ τόση δόξα, ἀναμὶξ τεθαμμέναι ἐντὸς ὀλίγων πήχεων γῆς !

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΔΙΕΓΕΡΤΙΚΩΝ
ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Οἱ ἄνθρωποι πάντων τῶν κλιμάτων καὶ πασῶν τῶν χωρῶν, ἄγριοι ἢ πεπολιτισμένοι, φαίνονται αἰσθανόμενοι ὁρμεμφύτως τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ παράσχωσιν ἑαυτοῖς τεχνητήν τινα ἐγκεφαλικὴν ζωὴν διὰ τῶν διεγερτικῶν. Εὐθὺς δ' ὡς ἡ πεῖρα ἀπεκάλυψεν αὐτοῖς τὴν ὕπαρξιν καὶ τὰς ἰδιότητας τοιούτου τινὸς διεγερτικοῦ, παρεδέξαντο τὴν χρῆσιν αὐτοῦ. Ἐφ' ὅσον αἱ σχέσεις καὶ αἱ συναλλαγαὶ ἐγένοντο εὐχερέστεραι, οἱ λαοὶ ἐδανείσθησαν παρ' ἀλλήλων τὰ εἰδικὰ προϊόντα ἑκάστης χώρας, οὕτω δὲ τὰ παντοειδῆ διεγερτικὰ διεδόθησαν πανταχοῦ. Ἐκ τούτου δὲ προέκυψεν ὅτι τὸ αὐτὸ ἄτομον ποιεῖται χρῆσιν πολλῶν διεγερτικῶν ἀλληλοδιαδόχως, ἢ ἐν κράματι.

Δυσκόλως θὰ ἐσχημάτιζέ τις ἰδέαν τῆς ἐπιδράσεως τῶν διεγερτικῶν οὐσιῶν, ἂν μὴ εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ἀριθμοὺς τόσον ἀκριβεῖς, οἷοι εἶνε δυνατὸν νὰ παρατεθῶσι σήμερον

Ἐκτὸς τοῦ *χαβᾶ* τοῦ *κοκᾶ*, τοῦ *ματέ*, τοῦ *μπιτὲλ*, τοῦ *χασὶς*, καὶ τοῦ *ὀπίου*, παρὰ πολυπληθεστάτοις Ἰνδικοῖς μόνον ἢ Ἀσιανοῖς λαοῖς ἐν χρήσει ὄντων, ὁ καφὲς ἀριθμεῖ ὑπὲρ τὰ 100,000,000 καταναλωτῶν ἐπὶ τοῦ μείζονος μέρους τοῦ ἀρχαίου κόσμου καὶ ἐπὶ μεγάλου τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ὠκεανίας.

Τὸ τέϊον ἠκολούθησε πανταχοῦ τὸν καφέν· εἶνε δ' ἐν μεγίστῃ χρήσει ἐν Ἀγγλίᾳ, ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις , τῇ Ῥωσσίᾳ , καὶ εἶνε προσέτι τὸ δημοφιλὲς ποτὸν τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἰαπωνίας. Ὁ χρῆσιν αὐτοῦ ποιούμενος πληθυσμὸς ἀποτελεῖ σύνολον τοὐλάχιστον 500 ἑκατομμυρίων.

Τὰ πνευματώδη ποτὰ εἰσὶν ἐν χρήσει ὑπὸ 600,000,000 ἀνθρώπων, ἐν πάσαις ταῖς χώραις, ἐκτὸς τῶν πρεσβευουσῶν τὸ μουσουλμανικὸν θρήσκευμα, ὅπερ ἀπαγορεύει ῥητῶς τὴν χρῆσιν αὐτῶν.

Ὁ καπνὸς κατέκτησε τὸν κόσμον ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς· 900 περίπου ἑκατομμύρια ποιοῦνται ποικιλοτρόπως χρῆσιν αὐτοῦ.

Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι, καίτοι ἐκ τῶν καλλίστων πηγῶν ἀντληθέντες, δὲν εἶνε βεβαίως καθ' ὁλοκληρίαν ἀκριβεῖς. Ἐπὶ πλέον περιλαμβάνουσι ὁλοκλήρους τοὺς πληθυσμοὺς τοὺς ποιουμένους χρῆσιν διεγερτικῶν. Κατ' ἀκολουθίαν, ὅπως φθάσωμεν εἰς τὸν πραγματικὸν τῶν καταναλωτῶν ἀριθμῶν, πρέπει ν' ἀφαιρέσωμεν σχεδὸν ὅλα τὰ παιδία καὶ τὸ πλεῖστον τῶν γυναικῶν.

Ἄλλως τε, ἂν εἶνε δυσχερές, ἀδύνατον μάλιστα νὰ καταστρώσωμεν στατιστικὴν ἀκριβῆ τῆς καταναλώσεως τοῦ *χασὶς*, τοῦ *μπιτὲλ* καὶ τοῦ *ὀπίου* ἔτι, ἔχομεν ὅμως ἀκριβεστάτας μαρτυρίας περὶ τῆς χρήσεως τοῦ καφέ, τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν ἐν ταῖς κυριωτέραις χώραις. Ἐρανιζόμεθα ἀριθμούς τινας ἐκ τῶν εἰδικῶν ἔργων τοῦ διαπρεποῦς ἰατροῦ Ῥιάν.

Κατανάλωσις τοῦ καφὲ ἐν ταῖς διαφόροις χώραις.

	Τόννοι
Μεγάλη Βρετανία.	16,000
Βέλγιον καὶ Ὁλλανδία	40,000
Γερμανία, Ῥωσία καὶ παράλια τῆς Βαλτικῆς	60,000
Γαλλία, Ἱσπανία, Ἰταλία, Τουρκία, Ἀνατολὴ	55,000
Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι	90,000
Καναδᾶς, Αὐστραλία κτλ. . . .	30,000
Ὁλικὸν	291,000

Ἡ κατανάλωσις τοῦ καπνοῦ ὑπολογίζεται σήμερον ἀνερχομένη περίπου εἰς 275,000,000 χιλιόγραμμα.

Ἐν Γαλλίᾳ τὰ πνευματώδη ποτὰ καταναλίσκονται ὡς ἑξῆς :

Digitized by Google

	Ἑκατόλιτρα
Οἶνοι	28,283,000
Οἰνοπνεύματα.	910,000
Μηλῖται οἶνοι	2,000,000
Ζῦθοι	7,026,000

Οἱαδήποτε κἂν ὦσι αἱ τ' ἀποτελέσματα ταῦτα παραγαγοῦσαι αἰτίαι, δέον πρῶτον ν' ἀναγράψωμεν ὅτι ὑπὸ ποικίλας μορφὰς τὰ διεγερτικὰ κατέστησαν πάγκοινα.

Ὅπως ἐξακριβώσῃ τις τὴν ἐπίδρασιν τοῦ καφὲ, δέον νὰ μελετήσῃ αὐτὴν ἐπὶ ἀνθρώπου οὐδέποτε πιόντος, ἢ πίνοντος κατὰ μακρὰ μόνον διαστήματα. Μικρὸν μετὰ τὴν πόσιν τοῦ θελκτικοῦ καὶ εὐώδους ποτοῦ, ἐννοεῖ ὅτι ἡ κυκλοφορία τελεῖται μετὰ μείζονος ζωηρότητος καὶ ὅτι ἡ θερμότης αὐξάνει· συναίσθημά τι εὐεξίας, ἀνακουφίσεως καταλαμβάνει αὐτόν· μετ' οὐ πολὺ ὁ ἐγκέφαλος αἰσθάνεται ἐξιλαρυντικήν τινα διέγερσιν· αἱ σκέψεις, αἱ εἰκόνες ἐπέρχονται ἀλληλοδιάδοχοι· ὁμιλεῖ προθυμότερον,γράφει εὐχερέστερον· αἱ ἐντυπώσεις του δὲν αὐξάνουσιν οὔτε κατὰ τὴν ἔντασιν οὔτε κατὰ τὸν τύπον, ἀλλ' αἰσθάνεται πλείω πρὸς διάχυσιν διάθεσιν· ἡ μνήμη εἶνε πιστὴ, ἡ φαντασία ζωηρὰ, ἀλλ' ἡ κρίσις καθίσταται δι' αὐτὸ τοῦτο ἧττον πρόθυμος καὶ ἀσφαλής. Ἀσθενὴς δόσις ἀρκεῖ ὅπως ἐπιτύχωμεν τ' ἀποτελέσματα ταῦτα, συνοδευόμενα καὶ ὑπ' ἀϋπνίας· δόσις ἰσχυροτέρα συνεπιφέρει πυρετόν.

Οἵαν δὲ βάσανον ὑφίσταται ὁ ἀρχίζων νὰ καπνίζῃ! Ἡ ναυτία εἶνε μηδὲν παραβαλλομένη πρὸς τὸ ἐκ τοῦ πρώτου σιγάρου συναίσθημα. Ἐνθυμήθητε τὰς ἐντυπώσεις τῆς πείρας σας ὅσοι καπνίζετε· τὸν ἀποπειρώμενον νὰ καπνίσῃ καταλαμβάνει ἐξάντλησις, γενικὴ ἀδιαθεσία, ξηρότης τοῦ λάρυγγος, ταραχὴ τῶν ἰδεῶν, βάρος τῆς κεφαλῆς, σκοτοδίνη, βόμβος τῶν ὤτων, λιποθυμίαι, νευρικὸς τρόμος, ψυχρὸς ἱδρὼς, ἀσθενεῖς, συχνοὶ καὶ διαλείποντες παλμοὶ, κοπιώδης ἀναπνοή· ἔμετοι, κωλικόπονοι, τέλος ὕπνος παρακολουθούμενος ὑπὸ κεφαλαλγίας. Τοιαῦτα εἶνε τὰ συμπτώματα τῆς διὰ *νικοτιανῆς* ἀρχῆς τῆς δηλητηριάσεως.

Οἱανδήποτε χρῆσιν τοῦ καπνοῦ καὶ ἂν ποιήσηταί τις ἀπορροφᾷ νικοτιανήν· μία δὲ σταγὼν τῆς οὐσίας ταύτης φονεύει κύνα μετρίου ἀναστήματος· ὁ ἄνθρωπος θανατοῦται διὰ δόσεως 7 ἢ 8 σταγόνων. Πλεῖστα ἀναφέρονται παραδείγματα θανόντων ἐν ᾧ ἐκάπνιζον, ἐσχάτως δὲ παιδίον τι ἐδηλητηριάσθη κάμνον πομφόλυγας σάπωνος διὰ πίπας ἐμπεφορημένης χυμοῦ καπνοῦ.

Ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ γείνω θρηνώδης. Ὅπως μὴ θεωρηθῶ ὡς μεροληπτῶν, ἀκούω τοὺς μετ' ἐνδιαφέροντος ὑπερασπιζομένους τὸν καπνὸν, οἵτινες ἐπαναλαμβάνουσι μετὰ τοῦ Σγαναρέλλου, τοῦ γελοίου ἥρωος τοῦ Μολιέρου: «Ὁ καπνὸς εἶνε θεῖος καὶ τίποτε δὲν ἐξισοῦται μὲ αὐτόν». Ἐρωτήσατε συβαριτικόν τινα καπνιστὴν καὶ ἰδοὺ τί θὰ σᾶς ἀπαντήσῃ: «Ὁ καπνός μοῦ προξενεῖ σειρὰν εὐαρέστων συναισθημάτων. Τὸ αἰσθητικὸν καὶ διανοητικὸν *ἐγὼ* φαίνεται ἧττον πιεζόμενον ἐν τῇ κατοικίᾳ του· ἡ φαντασία ἀναπτύσσεται, καὶ αἱ λέξεις ἔρχονται ὡς ἀφ' ἑαυτῶν ὅπως ζωγραφήσωσι τὰς εἰκόνας, αἵτινες διαδέχονται ἀλλήλας ζωηραὶ καὶ ταχεῖαι· ἡ γῆ ἐξηφανίσθη, εἶμαι ἐπὶ ἄλλης σκηνῆς, ἀφίεμαι εἰς φαντασιώδεις ῥεμβασμοὺς, ἐνθυμοῦμαι, συνδυάζω, πλάττω, ἐν ἑνὶ λόγῳ ζῶ ἐν τῷ ἰδανικῷ». Εἰς τὸν ἄβρὸν τοῦτον καπνιστὴν δύνασθε ν' ἀπαντήσητε: «Ὁ ἐρεθισμὸς τῶν νευρικῶν κέντρων, οὗ περιεγράψατε τὰ συμπτώματα, ἀναγκάζει αὐτὰ ν' ἀπολέσωσι δυνάμεις, νὰ κατατριβῶσιν ἀναλόγως πρὸς τὴν ἐργασίαν αὐτῶν· μετά τινα καιρὸν ἐπέρχεται ἀντίδρασίς τις ἐκδηλουμένη διὰ μικρᾶς ἐκλύσεως, ἀπαθείας, κοπώσεως· τὸ ἰδανικὸν ἐξαφανίζεται, τὸ πραγματικὸν ἐμποιεῖ μικρὰν ἐντύπωσιν· ἐπέρχεται αἱμωδίασίς τις, ἀτονία, νωθρότης, μελαγχολία· τὴν ἔξαψιν τῶν δυνάμεων διαδέχεται κατάπτωσις στιγμιαία. Μετὰ περίοδον ἐπανορθώσεως, ὁ ὀργανισμός σας ἀναλαμβάνει τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ κατάστασιν, ἐξ ἧς δύνασθε νὰ ἐξαγάγητε αὐτὸν διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου. Μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι κατὰ νόμον σοφώτατον καὶ ὠφελιμώτατον τῆς ἡμετέρας φύσεως, πᾶσα ἐντύπωσις ἐπαναλαμβανομένη ἐν βραχεῖ διαστήματι ἀμβλύνεται· αἰσθανόμεθα ἀσθενεστέραν αὐτὴν ὁσημέραι, ὥστε ὅπως προξενῇ ἑκάστοτε συναίσθησιν τῆς αὐτῆς ἐντάσεως, ἡ ἐντύπωσις δέον ν' αὐξάνῃ τὴν δύναμιν αὐτῆς. Ὁ καπνίζων, ὅπως σκεφθῇ, ὅπως αἰσθανθῇ, ὅπως συνδυάσῃ, ὅπως δημιουργήσῃ, καταδικάζει ἑαυτὸν ν' ἀπορροφᾷ καθ' ἑκάστην μείζονα ποσότητα καπνοῦ. Ἀλλὰ δὲν εἶνε τοῦτο τὸ μεγαλείτερον κακόν· ὁ ἀληθὴς κίνδυνος καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν νοημοσύνην εἶνε ὁ ἑξῆς: πᾶσαι ἡμῶν αἱ λειτουργίαι εἰσὶν ἐπιδεικτικαὶ ἕξεως. Ἂν συνειθίσητε τὸν ἐγκέφαλόν σας νὰ τίθηται εἰς κίνησιν δυνάμει διεγερτικῶν, θ' ἀρνηθῇ νὰ ἐργασθῇ ὅταν στερήσητε αὐτὸν τούτων· θὰ διέλθητε τὴν ὕπαρξίν σας ἐν τῇ ἀλληλοδιαδοχῇ ἐρεθισμοῦ καὶ ληθαργίας, καὶ δὲν θὰ δυνηθῆτε ν' ἀποσείσητε τὴν καταλαμβάνουσαν ἡμᾶς νάρκην τῶν περιόδων τῆς ἀντιδράσεως εἰμὴ διὰ νέας δόσεως τοῦ μεθυστικοῦ φαρμάκου. Ἐπὶ πᾶσι δὲ δυνάμει τῆς ἀλληλεγγύης τῶν ὀργάνων καὶ τῶν λειτουργιῶν, μετ' ὀλίγον τὸ σῶμα ἀπαιτεῖ τεχνητόν τινα ἐρεθισμὸν διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν πράξεων φυσικῶς αὐτοματικῶν. Ὁ καπνίζων ἔχει ἀνάγκην νὰ καπνίσῃ ὅπως κεντήσῃ τὴν ὄρεξίν του, εἶτα δὲ καπνίζει ὅπως διευκολύνῃ τὴν πέψιν· καπνίζει

Digitized by Google

προσέτι ὅπως ἐκπληρώσῃ τὰς ἧττον ἰδανικὰς λειτουργίας».

Ἐνδιατρίβομεν πολὺ ἐπὶ τῶν ἀφορώντων εἰς τὸν καπνόν, διότι ἡ χρῆσις αὐτοῦ δύναται ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ φανῇ ἱκανῶς ἀθῶα· διεδόθη ὑπὸ μορφὰς οὔτε φόβον οὔτε μεγάλην ἀντιπάθειαν διεγειρούσας. Τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ εἶνε ἐπίβουλα, ὥστε διαφεύγουσι τὴν συνήθη παρατήρησιν· εἶνε οἰκειότατος ἐχθρός, καθ' οὗ οὐδεμίαν λαμβάνομεν προφύλαξιν, εἰμὴ μόνον βραδύτατα ὅπως ἐκδιώξωμεν αὐτόν, ἢ ἐπανορθώσωμεν τὴν προξενηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ λεηλασίαν. Δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ διὰ τὰ πνευματώδη ποτά, ὧν τὸ ἄμεσον ἀποτέλεσμα, ἡ μέθη, ἐμπνέει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς φόβους, ἀποστροφήν, ἀηδίαν, καὶ ὑποκρύπτει δυσχερέστερον τὴν κινδυνώδη αὐτῶν φύσιν καὶ ὑπ' αὐτὴν ἔτι τὴν μορφὴν *σαρτρέζ*, ἢ τοῦ ἐξαιρέτου καμπανίτου.

Ἂν ἐρωτήσητε ἰατρόν τινα ὁποία εἶνε ἡ ἐπίδρασις τῆς ἐκ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν μέθης, ἐπὶ τῆς ὑγιείας, θὰ σᾶς εἴπῃ: «Ἡ συνήθης χρῆσις ἰσχυρῶν δόσεων πνευματωδῶν ποτῶν παράγει τὴν δυσωδίαν τῆς ἀναπνοῆς, τὴν τραχύτητα τῆς φωνῆς, τὸν ὑδρώπικα, τὸν καρκῖνον, τὰς χοιράδας, τοὺς λειχῆνας, τὰς παραλύσεις, τὴν ἠλιθιότητα, τὴν παραφοράν, τὸν ἐγκεφαλικὸν πυρετόν, τὴν παραφροσύνην· προσέτι ἀφαιρεῖ τὴν δύναμιν τῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν νοσηρῶν ἐπιδράσεων, ἃς προξενοῦσιν οἱ διαλείποντες πυρετοί, ὁ τυφοειδὴς πυρετός, ὁ τύφος καὶ ἡ χολέρα». Ἐὰν συμβουλευθῆτε φιλόσοφόν τινα ἢ νομολόγον, θὰ σᾶς εἴπωσι : «Τὰ πνευματώδη ποτὰ ἐπιφέρουσι τὴν παντελῆ ἔκλυσιν τῆς θελήσεως, τὴν ἀνανδρίαν, τὴν ἀπάθειαν, τὴν διαφθορὰν τῶν ἠθικῶν αἰσθήσεων· προσάγουσι δ' ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης τὰ τρία τέταρτα τῶν κακούργων».

Τοιοῦτοί εἰσιν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν. Ἔπρεπε πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ γινώσκωμεν αὐτούς. Τοιοῦτοί εἰσιν οἱ οἰκεῖοι ἡμῶν, οἱ καταστάντες ἀχώριστοι. Τὸ γεγονὸς ὑφίσταται· ἂν μᾶς φαίνεται δυσάρεστον, ζητήσωμεν τὸν λόγον δι' ὃν εἶνε τοιοῦτον· εἶνε τὸ μόνον μέσον ὅπως ἐργασθῶμεν κατόπιν πρὸς διόρθωσιν αὐτοῦ.

Ὁ Δημόκριτος ἔλεγεν ὅτι ἂν τὸ σῶμα ἐνῆγε τὴν ψυχὴν εἰς δίκην, θὰ ἔπειθεν εὐκόλως τοὺς δικαστὰς ὅτι αὕτη κακῶς διοικεῖ. Ἂς προσπαθήσωμεν νὰ εἰσαγάγωμεν διὰ βραχέων τὴν ὑπόθεσιν ταύτην εἰς τὴν κρίσιν ὑμῶν ἀποφεύγοντες τὴν μεροληψίαν τὸ σύνηθες σφάλμα τῶν εἰσαγγελικῶν κατηγοριῶν.

Ὁ νοήμων καὶ ἐλεύθερος ἄνθρωπος ἀπολαύει τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ μεγαλείου του, ἀλλὰ δὲν ἀποφεύγει τοὺς κινδύνους αὐτοῦ : δύναται νὰ ποιῆται χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ μέχρις ὑπερβολῆς, πρὸς κίνδυνον αὐτοῦ. Ἡ ἀρχέτυπος ἐκπλήρωσις τοῦ προορισμοῦ του ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀμοιβαίας καὶ ἁρμονικῆς ἐπιδράσεως σώματος τινὸς καὶ ψυχῆς, διότι ὡρίσαμεν αὐτὸν ὡς «νοημοσύνην ἐξυπηρετουμένην ὑπὸ ὀργάνων». Ὅπως αἱ ὀρέξεις ἡμῶν ὦσιν ηὐχαριστημέναι κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως, πρέπει τὸ λογικὸν νὰ διευθύνῃ τὴν θέλησιν. Ἂν τὸ ὁρμέμφυτον ὑπερισχύσῃ ὅπως ὑπηρετήσῃ προθυμότερον μίαν τῶν ὀρέξεών μας, αὕτη γενομένη πάθος, δεσπόζει πρὸς ζημίαν τῶν ἄλλων· διότι τὰ πάθη εἶνε ἀνάγκαι ἀκανόνιστοι. Αἱ ὀρέξεις ἡμῶν δυνατὸν νὰ ταχθῶσιν εἰς τρεῖς μεγάλας κατηγορίας: ἀνάγκας ὑλικὰς πρὸς συντήρησιν τῆς ὑπάρξεως· ἐπιθυμίαν συγκινήσεων καὶ ἀπολαύσεων· ῥοπὴν πρὸς τὸ ἰδανικόν.

Τὸ πάθος τῆς μέθης ἐν πᾶσι τοῖς βαθμοῖς προέρχεται πάντοτε, τοὐλάχιστον ἐν ἀρχῇ, ἐξ ἐλλείψεως ἁρμονίας, ἰσορροπίας, μεταξὺ τῶν φυσικῶν ἡμῶν ὀρέξεων καὶ τῶν ὅρων τῆς ὑπάρξεως.Τῶν πλείστων τῶν μεθυστικῶν ποτῶν ἐγένετο κατ' ἀρχὰς χρῆσις πρὸς σκοπὸν ὅλως διάφορον τοῦ καταστάντος παγκοίνου κατόπιν. Οἱ κάτοικοι τῆς Πολυνησίας ἔδιδον τὸ *κάβα* εἰς τοὺς πολεμιστὰς ὅπως ἐνθαρρύνωσιν αὐτοὺς πρὸς μάχην· τοῦ ὁποίου καὶ τοῦ καπνοῦ χρῆσις ἐγένετο κατ' ἀρχὰς ὡς φαρμάκων. Ὁ Νικὸ δὲν προὐτίθετο νὰ εἰσαγάγῃ εἰς Εὐρώπην ὑπὸ τὸ ὄνομα «χόρτον τῆς Βασιλίσσης» δηλητήριον, ἀλλὰ φάρμακον λίαν προσφιλὲς τοῖς Ἰνδοῖς.

Χωρὶς νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ἀνέλιξιν τῆς διαδόσεως τῶν παντοίων μεθυστικῶν, ἂς λάβωμεν τὰ πράγματα, οἷα εὑρίσκομεν αὐτὰ σήμερον, καὶ ἴδωμεν πῶς ἱδρύεται καὶ ἐπεκτείνεται ἡ χρῆσις αὐτῶν. Ἂς ἐκλέξωμεν ὡς τύπον τὸν καπνόν.

Πολλοὶ καπνίζουσιν ἐξ ἁπλῆς μιμήσεως, ἐκ κομπορρημοσύνης· οἱ ἔφηβοι εὑρίσκουσιν ἐν τῷ πρώτῳ αὐτῶν σιγάρῳ—μὴ ὑπολογιζομένης τῆς πρώτης ἀηδίας—πολλαπλῆν εὐχαρίστησιν· νομίζουσιν ὅτι χειραφετοῦνται ἀθετοῦντες τὰς πατρικὰς ἀπαγορεύσεις, ὑποδύονται ἤδη τὸν ἄνδρα, ἀναζητοῦντες ἐπὶ τῆς γωνίας τοῦ χείλους τὸν μὴ φυέντα ἔτι μύστακα· κομπάζουσιν ἐνώπιον τῶν συμμαθητῶν αὐτῶν ἐπὶ ἀνεξαρτησίᾳ, συβαριτικῇ διαίτῃ, πρωΐμῳ ἀναπτύξει. Οἱ ῥάθυμοι, οἱ παθητικοὶ χαρακτῆρες, δὲν αἰσθάνονται ποσῶς τὰς διεγέρσεις ταύτας τῆς περιφιλαυτίας, τὰς ἀνυπομονησίας ταύτας τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, ἢ τοὐλάχιστον δὲν κατανοοῦσιν αὐτάς· καὶ ὅμως πράττουσιν ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι· καπνίζουσι, διότι βλέπουσι τοὺς ἄλλους καπνίζοντας.

Καὶ παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις ἔτι ἔθνεσι, παρ' οἷς ἡ ἀνθρωπίνη δραστηριότης διατίθησι μυρία μέσα ὅπως ἐπωφελῶς ἀσχολῆται, πολλοὶ καπνίζουσιν ἐξ ἀργίας· ζητοῦσι παρὰ τοῦ καπνοῦ φάρμακον κατὰ τῆς ἀνίας, ἐπικαλοῦνται τὴν βοήθειαν αὐτοῦ, ὅπως «σκοτώσουν τὴν

Digitized by Google

ὥραν».Φεῦ! δυσχερέστατον ἀναλαμβάνουσιν ἀγῶνα· δὲν «σκοτώνεται ἡ ὥρα» διὰ τοῦ ἐκπεμπομένου καπνοῦ, ἀλλὰ πᾶν φύσημα κατ' αὐτῆς μειοῖ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν· οὕτω δὲ καταλήγουσιν εἰς τὴν αὐτοκτονίαν.Τοὐλάχιστον ὁ ἥρως τοῦ Μολιέρου ἠπίστατο νὰ διασκεδάζῃ τὴν ἀνίαν αὐτοῦ,χωρὶς νὰ δηλητηριάζηται· ἤρκεῖτο νὰ πτύῃ εἰς τὸ ὕδωρ «διὰ νὰ κάμνῃ κύκλους».

Θὰ εἴπωσί τινες: Ὁ καπνὸς εἰς πολλοὺς εἶνε παραμυθία· προξενεῖ τὴν λήθην, τὸν λήθαργον τῆς ὀδύνης. Ἔστω· ἀλλὰ δὲν ἔχουσι προχείρους εὐγενεστέρας παραμυθίας; Ὁ καπνὸς ἐκτὸς τῆς λήθης τῆς θλίψεως δὲν συνεπιφέρει καὶ τὴν λήθην τοῦ φαρμάκου, οὗτινος ἔδει νὰ γένηται χρῆσις; δὲν ἀποκοιμίζει μετὰ τῆς ὀδύνης καὶ τὴν ἐνεργητικότητα τῆς ψυχῆς, ἥτις δυνατὸν νὰ ἐπενέγκῃ τὴν λήθην εἰς νέας τρεπομένη ὁδούς;

Ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἐξετάσωμεν τὴν χρῆσιν τῶν διεγερτικῶν, ἐπὶ τέλους συμπεραίνομεν ὅτι δι' αὐτῆς σκοπεῖται ἡ ἱκανοποίησις πραγματικῆς ἀνάγκης, ἡ θεραπεία ἐλλείψεώς τινος, ἰσορροπίας τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν: νόσου, θλίψεως,ἐλλείψεως ἰδανικοῦ. Ἀλλ' εἰς τὴν πραγματικὴν ταύτην ἀνάγκην δὲν δυνάμεθα ἆρά γε νὰ παράσχωμεν ἱκανοποίησιν ἀθῶαν καὶ γόνιμον; Νομίζω ὅτι μετὰ σκέψιν οὐδεὶς θ' ἀπαντήσῃ ἀποφατικῶς. Τὰ διεγερτικὰ δὲν εἶνε ἀπαραίτητα, δὲν εἶνε ὠφέλιμα, εἶνε πάντοτε ἐπικίνδυνα. Ἐκ τῆς χρήσεως τῶν μεθυστικῶν ποτῶν προέρχονται αἱ φυσικαί, διανοητικαί, ἠθικαὶ καὶ κοινωνικαὶ ἀνωμαλίαι, ἐξ ὧν δικαίως τρομάζουσι τόσοι νόες καὶ ὧν ἀναζητεῖται παρὰ πολλῶν τὸ φάρμακον δυστυχῶς ἐν ἐπιπολαίαις θεραπείαις, ἕνεκα ἐλλείψεως τόλμης, ὅπως ἐπιληφθῶσιν αὐτῶν τῶν αἰτίων, ἅτινα ἐπιβάλλουσιν ἡμῖν, τόσον βαρεῖαν τὴν τυραννίαν αὐτῶν, ὥστε νὰ ἐπανιστάμεθα μετὰ φρίκης κατὰ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν. Α. Κ.

[Ἕπεται τὸ τέλος]

ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

κατ' ἐπαγγέλματα

—

Κατά τινα ἄρτι δημοσιευθεῖσαν ἀπογραφὴν τῶν ἐπαγγελμάτων ἐν Παρισίοις, οἱ μὲν μετερχόμενοι τέχνην τινὰ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ,προϊστάμενοι ἢ ἐργάται, ἀμφοτέρων τῶν φύλων συμποσοῦνται εἰς 1,263,480, ὑπάρχουσι δ' ἄνευ ἐπαγγέλματος ἄνθρωποι 74,666.

Οἱ εἰς τὸ ἐμπόριον, τὰς τραπεζιτικὰς καὶ μεσιτικὰς ἐργασίας ἀσχολούμενοι εἰσὶ 551,678.

Τὴν τρίτην θέσιν κατέχουσιν οἱ ζῶντες ἐκ μόνων τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν, ἀριθμούμενοι εἰς 230,910, ἐξ ὧν 210,860 εἰσὶν ἰδιοκτῆται καὶ 20,050 συνταξιοῦχοι τοῦ Κράτους.

Αἱ ἐλευθέριοι τέχναι ἐπασχολοῦσιν 186,731 πρόσωπα, ἐκ τῶν ὁποίων εἰσίν:

66,720	δημόσιοι ὑπάλληλοι.
42,646	καλλιτέχναι.
21,821	διδάσκαλοι καὶ καθηγηταί.
18,304	ἰατροί, φαρμακοποιοὶ κτλ.
16,899	δικηγόροι, δικασταί, συμβολαιογράφοι, δικαστικοὶ κλητῆρες.
11,184	ἐπιστήμονες, φιλολόγοι, δημοσιογράφοι.
5,938	μοναχοὶ καὶ μοναχαί.
3,219	κληρικοὶ τῶν διαφόρων δογμάτων.

Ἡ ὑπηρεσία τῶν σιδηροδρόμων καὶ τῆς ἄλλης συγκοινωνίας ἐν τῇ πόλει δι' ἁμαξῶν, διὰ πλοίων τοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν διωρύγων ἐπασχολοῦσι 49,905 ἀνθρώπους, ὧν 1,075 εἰσὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ καὶ τῆς ἁλιείας.

Τέλος ἡ δημοσία δύναμις (στρατός, χωροφυλακή, ἀστυνομία) περιλαμβάνει ἄτομα 34, 047, ἐν οἷς συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ ὑπάλληλοι καὶ αἱ οἰκογένειαι αὐτῶν. α.—

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Εἰμπορῶ νὰ σοῦ τὸ βεβαιώσω, φίλε μου, αὐτὸς ὁ κ. Χ* εἶνε ἕνας οὐτιδανός, τὸν ὁποῖον κανεὶς ἄνθρωπος σεβόμενος ἑαυτὸν δὲν πρέπει νὰ πλησιάζῃ.

— Μπά! αὐτὸ εἶνε ἀπορίας ἄξιον! Ἀμ'αὐτὸς δὲν ἦτον ὁ καλλίτερός σου φίλος τώρα τόσα χρόνια;

— Ἀπ'αὐτὸ λοιπὸν 'μπορεῖς νὰ συμπεράνῃς ὅτι ἡ κρίσις μου περὶ αὐτοῦ εἶνε ἡ μόνη ὀρθή.

***

Ὁ Βολταῖρος ἦτο εἰς τὴν Βαστίλλην ὅταν παρεστάθη ὁ *Οἰδίπους*. Ὁ ἀντιβασιλεύς, ὅστις τὸν εἶχε φυλακίσει, τοσοῦτον ἐθέλχθη ἐκ τοῦ δράματος, ὥστε ἀπέδωκε τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸν φυλακισμένον.

Ὁ Βολταῖρος ὑπῆγε νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν ἡγεμόνα, ὅστις τῷ εἶπεν:

— Ἐστὲ φρόνιμος, καὶ θὰ φροντίσω περὶ ὑμῶν.

— Σᾶς εἶμαι ἀπείρως ὑπόχρεως, ἀπεκρίνατο ὁ Βολταῖρος, ἀλλὰ θὰ παρακαλέσω τὴν ὑμετέραν ὑψηλότητα νὰ μὴ φροντίσῃ πλέον εἰς τὸ ἑξῆς οὔτε περὶ τῆς κατοικίας μου οὔτε περὶ τῆς τροφῆς μου.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Καθ' ὅσον ἡ εὔνοια τῆς τύχης καὶ ἡ περιουσία ἐγκαταλείπουσιν ἄνθρωπόν τινα,ἀφίνουσι καταφανῆ ἐν αὐτῷ ὅλα τὰ ἐλαττώματα, ἅτινα ἔσκεπον καὶ ἀπέκρυπτον ἀπὸ τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 407 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι — Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 16 Ὀκτωβρίου 1883

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

[Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν].

—

Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 645.

Ζ'.

Ἡ ἔφοδος.

Καθ' ὅλην τὴν νύκτα δὲν ἠδυνήθην νὰ κοιμηθῶ, οὐδ' ἐξεδύθην μάλιστα· ἐσκόπουν νὰ ὑπάγω λίαν πρωῒ εἰς τὴν πύλην τοῦ φρουρίου, δι' ἧς ἐπρόκειτο νὰ ἐξέλθῃ ἡ Μαρία Ἰβανόβνα ἀναχωροῦσα, ἵνα εἴπω αὐτῇ τὸ ὕστατον χαῖρε. Ἠσθανόμην ἐν ἐμαυτῷ παντελῆ μεταβολήν. Ἡ ταραχὴ τῆς ψυχῆς μου μοὶ ἐφαίνετο φορητοτέρα τῆς στυγνῆς μελαγχολίας, ἥτις πρότερον μ' ἐβασάνιζεν. Ἡ ἐκ τοῦ ἀποχωρισμοῦ λύπη συνεκιρνᾶτο ἐν ἐμοὶ μετ' ἀορίστων ἀλλὰ γλυκειῶν ἐλπίδων, μετ' ἀνυπομόνου προσδοκίας κινδύνων καὶ αἰσθήματος εὐγενοῦς φιλοδοξίας. Ἡ νὺξ παρῆλθε ταχέως. Ἡτοιμαζόμην δὲ νὰ ἐξέλθω, ὅτε ἡ θύρα τοῦ δωματίου μου ἠνοίχθη καὶ εἰσελθὼν ὁ δεκανεὺς μοὶ ἀνήγγειλεν, ὅτι οἱ Κοζάκοι μας ἐλιποτάκτησαν τὴν νύκτα, συμπαραλαβόντες βιαίως τὸν Ἰουλάϊ καὶ ὅτι περὶ τὰ προχώματα ἡμῶν περιέτρεχον ἄγνωστοι ἱππεῖς. Ἐπάγωσα ἐκ τοῦ τρόμου ἀναλογισθείς, ὅτι ἡ Μαρία Ἰβανόβνα δὲν θὰ κατώρθωσε νὰ φύγῃ. Ἔδωσα ἐν σπουδῇ διαταγάς τινας εἰς τὸν δεκανέα καὶ ἔτρεξα εἰς τοῦ φρουράρχου.

Ὑπέφωσκεν ἤδη ἡ ἡμέρα. Κατηρχόμην δ' ἐν τάχει τὴν ὁδόν, ὅτε ἤκουσά τινα καλοῦντά με ὀνομαστὶ καὶ ἐστάθην. «Ποῦ πηγαίνετε; ἂν μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς ἐρωτήσω, μοὶ εἶπεν ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς, συλλαβὼν με ἐκ τοῦ βραχίονος· ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς εὑρίσκεται εἰς τὸν προμαχῶνα καὶ μ' ἔστειλε νὰ σᾶς εὕρω. Ὁ Πουγάτς[1] ἔφθασεν.

— Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα ἀνεχώρησεν; ἠρώτησα τρέμων ἐνδομύχως.

— Δὲν ἐπρόφθασεν, ἀπεκρίθη ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς· ὁ δρόμος τοῦ Ὀρεμβούργου εἶναι κομμένος καὶ τὸ φρούριον εἶναι περικυκλωμένον ἀπὸ τοὺς ἀντάρτας. Κακὰ πηγαίνουν τὰ πράγματα, Πιότρ Ἀνδρέιτς.»

Ὑπήγομεν εἰς τὸν προμαχῶνα, ὅστις ἐσχηματίζετο ἐκ λόφου φυσικοῦ ὠχυρωμένου διὰ προχωμάτων. Ἡ φρουρὰ εὑρίσκετο ἐκεῖ ἔνοπλος. Εἶχον δὲ σύρῃ τὸ κανόνιον ἐκεῖ ἀπὸ τῆς προτεραίας. Ὁ φρούραρχος περιεπάτει ἐκεῖ ἐνώπιον τῶν ὀλίγων ἀνδρῶν, οὓς διῴκει. Ἕνεκα τῆς προσεγγίσεως τοῦ κινδύνου ὁ γηραιὸς μαχητὴς προσεκτήσατο ἔκτακτον σθένος. Ἐν τῇ στέππῃ καὶ οὐχὶ πολὺ μακρὰν τοῦ φρουρίου ἐφαίνοντο ὀλίγοι τινὲς ἱππεῖς, πιθανῶς Κοζάκοι, ἀλλὰ μεταξὺ αὐτῶν εὑρίσκοντο καί τινες βασκίρ, εὐκόλως ἀναγνωριζόμενοι ἐκ τῶν σκούφων καὶ τῶν φαρετρῶν αὐτῶν. Ὁ φρούραρχος διερχόμενος πρὸ τῶν στοίχων τοῦ εὐαρίθμου στρατοῦ ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατιώτας: «Νὰ σᾶς ἰδῶ, παιδιά! νὰ τὸ δείξωμεν διὰ τὴν μητέρα μας τὴν τσαρίνα, καὶ νὰ μάθῃ ὅλος ὁ κόσμος, ὅτι εἴμεθα γενναῖοι ἄνδρες καὶ πιστοὶ εἰς τὸν ὅρκον μας».

Οἱ στρατιῶται ἐξεδήλωσαν δι' ἐπευφημιῶν τὴν προθυμίαν αὐτῶν. Ὁ Σβαμπρίνης ἵστατο πλησίον μου παρατηρῶν μετὰ προσοχῆς τὸν ἐχθρόν. Οἱ ἐν τῇ στέππῃ ἄνδρες, παρατηρήσαντες ἀναμφιβόλως κίνησίν τινα ἐν τῷ φρουρίῳ συνηθροίσθησαν ἐν ὁμίλῳ καὶ συνδιεσκέπτοντο. Ὁ φρούραρχος διέταξε τὸν Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς νὰ σημαδεύσῃ αὐτοὺς μὲ τὸ κανόνιον, ὁ ἴδιος δὲ ἐπλησίασε τὴν θυραλλίδα. Ἡ σφαῖρα διῆλθε συρίζουσα ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν αὐτῶν χωρὶς οὐδεμίαν νὰ τοῖς προξενήσῃ βλάβην. Πάραυτα δὲ οἱ ἱππεῖς διεσκορπίσθησαν καλπάζοντες καὶ ἡ στέππη ἠρημώθη.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἦλθεν εἰς τὸν προμαχῶνα ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα, ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῆς Μαρίας, ἥτις δὲν ἔστεργε νὰ τὴν ἐγκαταλίπῃ. «Λοιπόν! εἶπεν ἡ φρουραρχίνα, πῶς πηγαίνει ἡ μάχη! ποῦ εἶνε ὁ ἐχθρός;

— Ὁ ἐχθρὸς δὲν εἶνε μακράν, ἀπεκρίθη ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς καὶ ἂν θέλῃ ὁ Θεός, ὅλα θὰ ἔλθουν δεξιά! Καὶ σύ, Μάσσα, φοβᾶσαι;

— Ὄχι, μπαμπά, ἀπεκρίθη ἡ Μαρία· περισσότερον φοβοῦμαι μονάχη εἰς τὸ σπίτι».

Μὲ ἐκύτταξε δέ, προσπαθοῦσα νὰ μειδιάσῃ. Ἔσφιγξα ζωηρῶς τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους μου, ἀναμνησθεὶς ὅτι τὸ ἔλαβον τὴν προτεραίαν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῆς, ὡσεὶ πρὸς ὑπεράσπισίν της.

1. Πουγάτς κατὰ συγκοπὴν ἀντὶ Πουγάτσεφ, σημαίνει φόβητρον.

Digitized by Google

Ἡ καρδία μου ἐφλέγετο ἐν τῷ στήθει, ὑπελάμβανον ἐμαυτὸν προστάτην της καὶ ἐπόθουν νὰ τῇ ἀποδείξω, ὅτι ἤμην ἄξιος τῆς ἐμπιστοσύνης της, ἐκαραδόκουν δ' ἀνυπόμονος τὴν κρίσιμον στιγμήν.

Αἴφνης ἐπεφάνησαν ἐκ νέου ἔν τινι ὑψώματι, ἀπέχοντι ὀκτὼ βέρστια τοῦ φρουρίου,ὅμιλοι ἱππέων, μετὰ μικρὸν δὲ ἅπασα ἡ στέππη ἐκαλύφθη ὑπὸ ἀνδρῶν ὡπλισμένων μὲ δόρατα καὶ τόξα. Ἐν αὐτοῖς διεκρίνετο ἀνήρ τις ἐπιβαίνων λευκοῦ ἵππου, φορῶν κόκκινον καφτάνιον καὶ κρατῶν σπάθην ἐν τῇ χειρί. Ἐκεῖνος ἦτο ὁ Πουγάτσεφ. Ἐστάθη καὶ πολλοὶ περιεκύκλωσαν αὐτόν, μετ' ὀλίγον δέ, προδήλως κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ, τέσσαρες ἄνδρες ἐχωρίσθησαν ἐκ τοῦ πλήθους καὶ διηυθύνθησαν ὁλοταχῶς πρὸς τὸν ἡμέτερον προμαχῶνα. Ἀνεγνωρίσαμεν μεταξὺ αὐτῶν τινὰς τῶν λιποτακτησάντων ἐκ τῶν ἡμετέρων τάξεων. Εἷς τούτων ὕψωσε ἓν χαρτίον ὑπεράνω τοῦ σκούφου του, ἕτερος δέ τις ἔφερεν ἐν τῇ αἰχμῇ τῆς λόγχης του τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰουλάϊ ἣν καὶ ἐσφεδόνησεν εἰς τὸν προμαχῶνά μας. Ἡ κεφαλὴ τοῦ δυστυχοῦς Καλμούκου ἐκυλίσθη εἰς τοὺς πόδας τοῦ φρουράρχου.

Οἱ προδόται ἐκραύγαζον πρὸς ἡμᾶς. «Μὴ πυροβολῆτε! Ἔβγατε νὰ ὑποδεχθῆτε τὸν τσάρον· ὁ τσάρος εἶναι ἐδῶ!

— Παιδιά, πῦρ!» διέταξεν ὁ φρούραρχος ἀντὶ ἄλλης ἀπαντήσεως.

Οἱ στρατιῶται ἐπυροβόλησαν. Ὁ κρατῶν τὴν ἐπιστολὴν Κοζάκος ἐκλονήθη καὶ κατέπεσεν ἀπὸ τοῦ ἵππου· οἱ δ' ἄλλοι ἐτράπησαν ἐν τάχει εἰς φυγήν. Στρέψας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν εἶδον ὅτι αὕτη ἐκ τῆς φρίκης, ἣν ἐνεποίησεν αὐτῇ ἡ θέα τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἰουλάϊ, καὶ ἐκ τῆς ζάλης ἥτις τὴν κατέλαβεν ἕνεκα τοῦ κρότου τῶν πυροβολισμῶν ἐφαίνετο ἀναίσθητος. Ὁ φρούραρχος ἐκάλεσε τὸν δεκανέα καὶ διέταξεν αὐτὸν νὰ ὑπάγῃ νὰ πάρῃ τὸ χαρτίον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ φονευθέντος Κοζάκου. Ὁ δεκανεὺς ἐξῆλθε τοῦ φρουρίου καὶ ἐπέστρεψεν ὁδηγῶν ἐκ τοῦ χαλινοῦ τὸν ἵππον τοῦ φονευθέντος. Ἐνεχείρισε δὲ τὴν ἐπιστολὴν τῷ φρουράρχῳ, ὅστις ἀναγνοὺς αὐτὴν ταπεινῇ τῇ φωνῇ τὴν κατεξέσχισεν. Ἐβλέπομεν ἐν τούτοις τοὺς ἀντάρτας, παρασκευαζομένους εἰς ἐπίθεσιν. Μετὰ μικρὸν αἱ σφαῖραι ἐσύριζον εἰς τὰ ὦτά μας, βέλη δέ τινα ἐνεπάγησαν πλησίον ἡμῶν εἰς τὸ χῶμα καὶ εἰς τοὺς πάλους τῶν προχωμάτων.

«Βασίλισσα Ἰεγορόβνα, εἶπεν ὁ φρούραρχος, ἐδῶ δὲν ἔχουν καμμίαν δουλειὰ αἱ γυναῖκες. Πάρε τὴν Μάσσαν καὶ πήγαινε. Βλέπεις πῶς τὸ κορίτσι εἶναι πεθαμένο ἀπὸ τὸν φόβον του.»

Ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα, ἣν αἱ σφαῖραι εἶχον μαλάξῃ, ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν στέππην, ἔνθα παρετηρεῖτο μεγίστη κίνησις τοῦ πλήθους καὶ εἶπε πρὸς τὸν σύζυγόν της: «Ἰβὰν Κούσμιτς, ἐδῶ εἶναι ζωὴ καὶ θάνατος· εὐλόγησε τὴν Μάσσαν. Μάσσα πήγαινε κοντὰ εἰς τὸν πατέρα σου».

Ὠχρὰ καὶ τρέμουσα, ἐπλησίασεν ἡ Μαρία τὸν Ἰβὰν Κούσμιτς, ἐγονυπέτησε καὶ τὸν ἐχαιρέτισεν ἐδαφιαίως. Ὁ γηραιὸς φρούραρχος, ποιήσας τρὶς ἐπ' αὐτῆς τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, τὴν ἐσήκωσεν, εἶτα τὴν ἠσπάσθη καὶ εἶπεν αὐτῇ μὲ φωνὴν τρέμουσαν ἐκ συγκινήσεως: «Λοιπόν! Μάσσα, ἔσο εὐτυχής· ἔχε τὰς ἐλπίδας σου εἰς τὸν Θεὸν καὶ αὐτὸς δὲν θὰ σὲ ἀφίσῃ ἔρημον. Ἂν εὑρεθῇ κάνεις καλὸς χριστιανὸς διὰ σέ, ὁ Θεὸς νὰ σᾶς δώσῃ καὶ εἰς τοὺς δύο ἀγάπην καὶ φρόνησιν. Ζήσατε καθὼς ἐζήσαμεν ἡ γυναῖκά μου καὶ ἐγώ. Λοιπόν! ὑγίαινε, Μάσσα μου. Βασίλισσα Ἰεγορόβνα, πάρε την γρήγορα ἀπὸ ἐδῶ».

Ἡ Μαρία περιεπτύχθη αὐτὸν ὀλολύζουσα.

«Ἂς φιληθοῦμε καὶ ἡμεῖς, εἶπεν ὀδυρομένη ἡ φρουραρχίνα. Ἔχε ὑγίειαν, Ἰβάν μου, καὶ συγχώρησέ με ἂν κάμμιὰ φορὰ σὲ ἐπίκρανα.

— Ὑγίαινε! ὑγίαινε, μητερίτσα μου, εἶπεν ὁ φρούραρχος, ἀσπαζόμενος τὴν γηραιὰν αὐτοῦ σύντροφον· ἔλα, ἀρκετά, πηγαίνετε τώρα εἰς τὸ σπίτι καὶ ἂν ἔχῃς καιρὸν φόρεσε τῆς Μάσσας ἕνα *σαραφάν*»[1].

Ἡ σύζυγος τοῦ φρουράρχου ἀπεμακρύνθη μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, ἐγὼ δὲ παρηκολούθουν διὰ τοῦ βλέμματος τὴν Μαρίαν, ἥτις στραφεῖσα μὲ ἀπεχαιρέτισε διὰ κλίσεως τῆς κεφαλῆς.

Ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς ἐπανελθὼν πρὸς ἡμᾶς ἔστρεψεν ὅλην τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὰς κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ ἀντάρται συνεσπειροῦντο περὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν, αἴφνης δὲ ἐπέζευσαν ἐν σπουδῇ. «Βαστᾶτε καλά, μᾶς εἶπεν ὁ φρούραρχος, τώρα ἀρχίζει ἡ ἔφοδος». Κατ' ἐκείνην δ' ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ἀντήχησαν ἄγριαι πολεμικαὶ κραυγαί. Οἱ ἀντάρται ἐφώρμησαν τροχάδην κατὰ τοῦ φρουρίου. Τὸ κανόνιόν μας ἦτο γεμάτον μὲ μυδράλια. Ὁ φρούραρχος ἀφῆκεν αὐτοὺς νὰ πλησιάσωσιν ἀρκετὰ καὶ ἔθεσε πῦρ εἰς τὸ κανόνιον. Τὰ μυδράλια ἔπεσαν εἰς τὸ μέσον τοῦ πλήθους, ὅπερ διεσκορπίσθη πανταχόθεν. Μόνον ὁ ἀρχηγός των ἔμεινεν ἐμπρὸς κραδαίνων τὴν σπάθην του· ἐφαίνετο δέ, ὅτι παρώτρυνεν αὐτοὺς ἐνθέρμως. Αἱ ὀξεῖαι κραυγαί, αἵτινες πρὸς στιγμὴν εἶχον καταπαύσῃ, ἐπανελήφθησαν. «Τώρα, παιδιά, ἀνέκραξεν ὁ φρούραρχος, ἀνοίξατε τὴν πύλην, κτυπήσατε τὸ τύμπανον καὶ ἐμπρός. Ἀκολουθῆτέ με εἰς ἔξοδον».

Ὁ φρούραρχος, ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιτς καὶ ἐγὼ εὐ-

1. Ἑορτάσιμος ἐσθής· συνειθίζουσιν ἐν Ῥωσσίᾳ νὰ κηδεύωσι τοὺς νεκρούς, ἐνδύοντες αὐτοὺς τὰ πολυτιμότατα ἐνδύματά των.

Digitized by Google

ρέθημεν ἐν μιᾷ στιγμῇ ἐκτὸς τοῦ προμαχῶνος. Ἀλλ' ἡ φρουρά, ἀποθαρρυνθεῖσα, οὐδὲ κἂν ἐκινήθη. «Τί κάνετε αὐτοῦ, παιδιά μου; ἀνέκραξεν ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς, ἐὰν ἦναι ἀνάγκη νὰ ἀποθάνωμεν, ἂς ἀποθάνωμεν· ἔτσι ἀπαιτεῖ ἡ ὑπηρεσία».

Τότε ὅμως οἱ ἀντάρται ἐφώρμησαν καθ' ἡμῶν καὶ εἰσήλασαν εἰς τὸ φρούριον· ὁ κρότος τοῦ τυμπάνου ἐσίγησε καὶ ἡ φρουρὰ κατέθεσε τὰ ὅπλα. Μὲ εἶχον ῥίψη κατὰ γῆς, ἀλλ' ἠγέρθην καὶ εἰσῆλθον ἀναμιχθεὶς μετὰ τοῦ πλήθους εἰς τὸ φρούριον. Εἶδον τὸν φρούραρχον τετραυματισμένον τὴν κεφαλήν, βιαζόμενον ὑπὸ σίφους κακούργων ζητούντων νὰ παραδώσῃ αὐτοῖς τὰς κλεῖδας. Ἠθέλησα νὰ δράμω εἰς βοήθειάν του, ὅτε πολλοὶ ῥωμαλέοι Κοζάκοι μὲ ἥρπασαν καὶ μὲ ἔδεσαν διὰ τῶν *κουσὰκ*[1] αὐτῶν, κραυγάζοντες: «Στάσου, στάσου, καὶ νὰ ἴδῃς τί θὰ σᾶς κάμουν, προδόται τοῦ τσάρου!

Μᾶς ἔσυραν εἰς τὰς ὁδούς. Οἱ κάτοικοι ἐξήρχοντο τῶν οἰκιῶν αὐτῶν προσφέροντες ἄρτον καὶ ἅλας εἰς ἔνδειξιν ὑποταγῆς. Ἐσήμανον οἱ κώδωνες. Αἴφνης κραυγαὶ ἀνήγγειλαν, ὅτι ὁ τσάρος εὑρίσκετο ἐν τῇ πλατείᾳ ἀναμένων τοὺς αἰχμαλώτους ἵνα ὁρκισθῶσι πίστιν εἰς αὐτόν. Ὅλον τὸ πλῆθος ἔδραμε πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, καὶ οἱ συλλαβόντες ἡμᾶς μᾶς ἔσυρον ἐκεῖ.

Ὁ Πουγάτσεφ ἐκάθητο ἐπὶ ἕδρας πρὸ τῆς ἐξωθύρας τῆς οἰκίας τοῦ φρουράρχου. Ἐφόρει κομψὸν κοζακικὸν καφτάνιον, πεποικιλμένον ἐν ταῖς ῥαφαῖς. Ὑψηλὸς σκοῦφος ἐκ δορᾶς ἰκτίδος, κοσμούμενος διὰ χρυσῶν βαλάνων κατέπιπτε μέχρι τῶν φλογερῶν αὐτοῦ ὀφθαλμῶν. Ἡ μορφή του δὲν μοὶ ἐφάνη ἄγνωστος. Κοζάκοι ἀρχηγοὶ περιεστοίχιζον αὐτόν. Ὁ παπᾶ Γαρασίμ, ὠχρὸς καὶ τρέμων, ἵστατο μὲ τὸν σταυρὸν ἀνὰ χεῖρας, παρὰ τῷ Πουγάτσεφ, καὶ ἐφαίνετο σιωπηρῶς ἱκετεύων ὑπὲρ τῶν προσαγομένων ἐνώπιον αὐτοῦ θυμάτων. Ἐν αὐτῇ τῇ πλατείᾳ ἔστηνον ἐν σπουδῇ ἀγχόνην. Ὅτε ἐπλησιάσαμεν, Βασκίροι παρεμέρισαν τὸ πλῆθος καὶ ἐπαρουσίασαν ἡμᾶς τῷ Πουγάτσεφ. Ὁ κρότος τῶν κωδώνων ἐπαύσατο καὶ βαθυτάτη ἐπεκράτησε σιγή. «Ποῖος εἶναι ὁ φρούραρχος;» ἠρώτησεν ὁ σφετεριστής. Ὁ *ούριαδrik* ἡμῶν ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ πλήθους καὶ ἔδειξε τὸν Ἰβὰν Κούσμιτς. Ὁ Πουγάτσεφ ἐκύτταξε τὸν γέροντα μετ' ἤθους τρομεροῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ: «Πῶς ἐτόλμησες νὰ ἐναντιωθῇς εἰς ἐμέ, εἰς τὸν αὐτοκράτορά σου;»

Ὁ φρούραρχος ἐξησθενημένος ἐκ τοῦ τραύματος, συνεκέντρωσε τὰς ὑπολειπομένας αὐτῷ δυνάμεις καὶ ἀπεκρίθη διὰ σταθερᾶς φωνῆς: «Δὲν εἶσαι αὐτοκράτωρ μου! εἶσαι σφετεριστὴς καὶ λῃστής, νά, νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ!»

Ὁ Πουγάτσεφ συνωφρυώθη καὶ ὕψωσε τὸ λευκὸν μανδήλιόν του. Παρευθὺς δὲ πολλοὶ κοζάκοι ἥρπασαν τὸν γέροντα λοχαγὸν καὶ ἔσυρον αὐτὸν εἰς τὴν ἀγχόνην. Ὁ ῥινότμητος ἐκεῖνος Βασκίρ, ὃν ἀνεκρίναμεν τῇ προτεραίᾳ, ἀνερριχήθη καὶ ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς ὁριζοντίας δοκοῦ τῆς ἀγχόνης· ἐκράτει σχοινίον εἰς τὴν χεῖρα, καὶ ἐν ἀκαρεῖ εἶδον τὸν δυστυχῆ Ἰβὰν Κούσμιτς ταλαντούμενον μετέωρον. Εἶτα ὡδήγησαν ἐνώπιον τοῦ Πουγάτσεφ τὸν Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς.

«Ὁρκίσου πίστιν, τῷ εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ, εἰς τὸν αὐτοκράτορα, Πιότρ Φεδώροβιτς[1].

— Δὲν εἶσαι ὁ αὐτοκράτωρ μας, ἀπεκρίθη ὁ ὑπολοχαγός, ἐπαναλαμβάνων τοὺς λόγους τοῦ λοχαγοῦ αὐτοῦ. Εἶσαι λῃστής, μπάρμπα μου, εἶσαι σφετεριστής».

Ὁ Πουγάτσεφ ἐποίησε καὶ αὖθις τὸ διὰ τοῦ μανδηλίου σημεῖον καὶ ὁ δυστυχὴς Ἰβὰν Κούσμιτς ἀπηγχονίσθη παρὰ τῷ ἀρχαίῳ αὐτοῦ διοικητῇ. Ἦλθε καὶ ἐμοῦ ἡ σειρά. Ἠτένισα θαρραλέως τὸν Πουγάτσεφ, σκοπῶν νὰ ἐπαναλάβω τὴν ἀπάντησιν τῶν γενναίων συστρατιωτῶν μου, ὅτε πρὸς μεγίστην μου ἔκπληξιν, εἶδον μεταξὺ τῶν ἀνταρτῶν καὶ τὸν Σβαμπρίνην ὅστις εἶχε κείρῃ περιτρόχαλα τὸν κόμην καὶ φορέσῃ κοζακικὸν καφτάνιον. Ἐπλησίασε τὸν Πουγάτσεφ καὶ τῷ εἶπε λέξεις τινὰς εἰς τὸ οὖς. «Ἂς τὸν κρεμάσουν!» εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ, μὴ ἀξιώσας νὰ μὲ κυττάξῃ. Μοῦ ἐπέρασαν τὴν θηλειὰν εἰς τὸν λαιμὸν καὶ ἤρχισα νὰ προσεύχωμαι ταπεινῇ τῇ φωνῇ, δεόμενος εἰς τὸν Θεὸν νὰ συγχωρήσῃ τὰ πταίσματά μου, δι' ἃ ἐν κατανύξει μετενόουν, καὶ νὰ σώζῃ πάντοτε ὅσους μοὶ ἦσαν προσφιλεῖς· εἶχον ἤδη ὁδηγηθῇ ὑπὸ τὴν ἀγχόνην· «Μὴ φοβῆσαι, μὴ φοβῆσαι τίποτε,» μοὶ ἔλεγον οἱ δολοφόνοι, ἴσως ἵνα μοὶ ἐμπνεύσωσι θάρρος. Αἴφνης ἀντήχησε φωνή: «Σταθῆτε, καταραμένοι!»

Οἱ δήμιοι ἔστησαν. Παρατηρῶ... καὶ βλέπω τὸν Σαβέλιιτς, ὅστις εἶχε ῥιφθῇ εἰς τοὺς πόδας τοῦ Πουγάτσεφ. «Ὦ πατέρα μου ἀγκαρδιακέ, τῷ ἔλεγεν ὁ ταλαίπωρος θεράπων μου, τί θὰ καταλάβῃς ἂν σκοτώσῃς αὐτὸ τὸ ἀρχοντόπουλον; Ἄφησέ τον ἐλεύθερον καὶ θὰ πάρῃς μεγάλην ἐξαγοράν, ἀλλὰ γιὰ παραδειγματισμὸν καὶ γιὰ νὰ φοβηθοῦν οἱ ἄλλοι, διάταξε νὰ κρεμάσουν ἐμένα, τὸν γέρο.»

Ὁ Πουγάτσεφ ἔνευσε καὶ μὲ ἔλυσαν παραχρῆμα· «ὁ πατέρας μας σὲ συγχωρεῖ,» μοὶ ἔλεγον. Δὲν δύναμαι νὰ εἴπω ἂν ἐθεώρησα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εὐτύχημα τὴν λύτρωσίν μου, ἢ ἂν δυσηρεστήθην δι' αὐτήν. Ἡ διάνοιά μου ἦτο ἐσκοτισμένη. Μὲ ὡδήγησαν καὶ αὖθις ἐνώπιον τοῦ Πουγάτσεφ καὶ μὲ ἠνάγκασαν νὰ γονατίσω πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ. Ὁ Πουγάτσεφ μοὶ ἔτεινε τὴν νευρώδη χεῖρά του: «Φίλησε τὸ χέρι, φίλησε τὸ χέρι,» ἔκραζον περὶ ἐμέ. Ἀλλὰ

1. Ζῶναι τῶν ῥώσσων χωρικῶν.

1. Πέτρον τὸν Γ'.

Digitized by Google

θὰ προὐτίμων τὰς σκληροτάτας βασάνους παρὰ τοιοῦτον ἄτιμον ἐξευτελισμόν.

«Πατέρα μου Πιότρ Ἀνδρέιτς, μοὶ ἐψιθύρισε κρυφίως ὁ Σαβέλιιτς, ὅστις ἵστατο ὄπισθέν μου καὶ μὲ ὤθει διὰ τοῦ ἀγκῶνος, μὴν εἶσαι πεισματάρης· τί θὰ πάθῃς! Φτύσε καὶ φίλησε τὸ χέρι τοῦ ληστ. . . Φίλησέ του τὸ χέρι!»

Δὲν ἐκινήθην· ὁ Πουγάτσεφ ἀπέσυρε τὴν χεῖρά του καὶ εἶπε μειδιῶν :

«Ἡ αὐθεντιά του τὰ ἔχασε, καθὼς φαίνεται, ἀπὸ τὴν χαράν· σηκώσατέ τον.» Μὲ ἐσήκωσαν καὶ ἔμεινα ἐλεύθερος.Παρετήρουν δὲ τότε τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἀτίμου κωμῳδίας.

Οἱ κάτοικοι ἤρξαντο νὰ δίδωσι τὸν ὅρκον τῆς πίστεως. Ἐπλησίαζον ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον, ἠσπάζοντο τὸν σταυρὸν καὶ προσεκύνουν τὸν ἀρχηγὸν τῶν ἀνταρτῶν. Κατόπιν ἦλθεν ἡ σειρὰ τῶν στρατιωτῶν τῆς φρουρᾶς· ὁ ῥάπτης τοῦ λόχου, κρατῶν τὴν ἀμβλεῖαν αὐτοῦ ψαλλίδα, ἔκοπτε τὴν οὐρὰν τῆς κόμης αὐτῶν. Ἔσειον τὴν κεφαλὴν καὶ ἐπλησίαζον τὰ χείλη εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Πουγάτσεφ· οὗτος δὲ τοῖς ἔλεγεν ὅτι ἦσαν συγχωρημένοι, καὶ ὅτι τοὺς ἐδέχετο εἰς τὸν στρατόν του. Διήρκεσε δὲ τοῦτο τρεῖς σχεδὸν ὥρας. Τέλος ὁ Πουγάτσεφ ἠγέρθη τῆς ἕδρας αὐτοῦ καὶ κατῆλθε τῆς πρὸ τῆς ἐξωθύρας ἐξέδρας, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν. Τῷ ἔφερον λευκὸν ἵππον πλουσίως ἐσκευασμένον, δύο δὲ Κοζάκοι λαβόντες αὐτὸν ἐκ τῶν βραχιόνων τὸν ἐβοήθησαν νὰ ἐπιβῇ. Ἀνήγγειλε τῷ παπᾷ Γαρασίμ, ὅτι θὰ γευματίσῃ εἰς τὴν οἰκίαν του.Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἠκούσθη σπαρακτικὴ γυναικεία κραυγή.Λησταί τινες ἔσυρον ἐκτὸς τῆς οἰκίας τὴν Βασίλισσαν Ἰεγορόβναν, λυσίκομον καὶ ἡμίγυμνον· εἷς ἐξ αὐτῶν εἶχεν ἐπὶ τῶν ὤμων ἐρριμένην τὴν τηβενίδα της, ἄλλοι δ' εἶχον ἁρπάσῃ στρώματα καὶ κιβώτια καὶ λινοστολὰς καὶ τὰ σκεύη τοῦ τείου καὶ παντοειδῆ πράγματα. «Ὦ πατέρες μου, ἐφώνει ἡ δυστυχὴς γραῖα, ἀφήσατέ με, νὰ εἶσθε καλά· φέρετέ με εἰς τὸν Ἰβὰν Κούσμιτς».

Ἔξαφνα παρετήρησε τὴν ἀγχόνην καὶ ἀνεγνώρισε τὸν σύζυγον αὐτῆς. «Κακοῦργοι, ἐκραύγασεν ἐκτὸς ἑαυτῆς,τί ἐκάματε; Φῶς μου, Ἰβὰν Κούσμιτς,γενναιόκαρδε στρατιῶτα· οὔτε αἱ πρωσσικαὶ μπαγιονέτται σὲ ἐπείραξαν, οὔτε αἱ τουρκικαὶ σφαῖραι, καὶ ἐχάθης ἀπ' αὐτὸν τὸν ἀχρεῖον κακοῦργον.

— Κάμετε νὰ βουβαθῇ ἡ γρηὰ στρίγγλα,» εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ.

Νέος τις Κοζάκος τὴν ἐκτύπησε διὰ τῆς σπάθης κατακέφαλα καὶ ἡ γηραιὰ σύζυγος τοῦ λοχαγοῦ ἔπεσε νεκρά, κάτωθεν τῆς ἐξέδρας. Ὁ Πουγάτσεφ ἀπῆλθε, καὶ ἅπαντες ἠκολούθησαν αὐτὸν δρομαῖοι κατὰ πόδα.

[Ἕπεται συνέχεια]. **Π.

ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΔΙΕΓΕΡΤΙΚΩΝ

ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

—

Συνέχεια καὶ τέλος· ἰδὲ σελ. 652.

Ἐνδιέτριψα ἐκ προθέσεως εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν συμπτωμάτων, ἃ συνοδεύουσι παρὰ τοῖς πρωτοπείροις τὴν χρῆσιν τῶν διεγερτικῶν οὐσιῶν. Τὴν περίοδον ταύτην δέον νὰ λάβῃ τις ὑπ' ὄψει ὅπως κατανοήσῃ τὴν ἐπίδρασιν ἣν ἐξασκεῖ ἐπὶ τῶν λειτουργιῶν, ἐπὶ τῆς διαρκείας τοῦ βίου. Ἡ μέθη, ὡς εἴπομεν ἤδη, εἶνε ἀρχὴ δηλητηριάσεως· ἂν παρατείνητε αὐτὴν καὶ αὐξήσητε τὰς δόσεις, ἡ δηλητηρίασις θὰ ἐκδηλωθῇ πλήρης, ἂν δ' ἐξακολουθήσητε, ἡ σκηνὴ θὰ τελειώσῃ διὰ τοῦ θανάτου. Τὰ ὄργανα ἡμῶν εἰσὶ διατεταγμένα κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἐξακολουθοῦσι λειτουργοῦντα καὶ ἐν ἀταξίᾳ διακείμενα· τότε ἐπέρχεται ἡ συνήθεια, ἡ ἕξις, ἀπατηλαὶ λέξεις,διότι μόνην τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πράγματος δεικνύουσι. Πᾶσα λειτουργία ἐκτελουμένη ἀτάκτως ἐπηρεάζει τὸ ὄργανον ἀφ' οὗ ἐξαρτᾶται, εἶτα δὲ τροποποιεῖται καὶ αὐτὴ ὑπὸ τοῦ ὀργάνου· ἡ ἀλληλεπίδρασις αὕτη συνεπιφέρει μετά τινα καιρόν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον μακρόν, ὑλικὴν ἀλλοίωσιν τοῦ ὀργάνου, καὶ ἀνάλογον μεταβολὴν τῆς λειτουργίας.Ἡ φύσις δὲν ἀπόλλυσι τὰ δικαιώματά της· ἡ ἀνθρωπίνη μηχανὴ κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον ὑπακούει εἰς τὰς φαντασιοπληξίας ἡμῶν. Πλανώμεθα περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς θρασύτητός μας, διότι δὲν τιμωρούμεθα ἀμέσως ὑπ' αὐτῶν, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου προκαλοῦμεν κατ' ἀρέσκειαν εὐάρεστα συναισθήματα.Ἡ ἡδονὴ ἣν χορηγοῦσιν ἡμῖν μᾶς ἐξαπατᾷ, μᾶς ἀποτυφλοῖ, ἂν κατὰ τύχην ἀναζητήσωμεν τὴν ἀλήθειαν. Συγκαταβατικοὶ ὄντες καὶ μεροληπτικοὶ δικασταὶ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιλαμβανόμεθα τῶν ἐλαφρυντικῶν περιπτώσεων. Βλέπομεν ἕκαστον πράττοντα οἷα καὶ ἡμεῖς καὶ ζῶντα — καλῶς ἢ κακῶς —· τοῦτο ἀρκεῖ πρὸς ἐνθάρρυνσιν ἡμῶν. Χαρακτηρίζομεν ὡς ἀπαισιοδόξους τοὺς φωνάζοντας πρὸς ἡμᾶς: «Σκοτόνετε τὸν ἑαυτόν σας». Εἰς πάντα τὰ ἐπιχειρήματα ἀντιτάσσομεν τὴν ἐπικίνδυνον κοινοτοπίαν: «Ἡμεῖς κάμνομεν μετρίαν χρῆσιν· τὴν κατάχρησιν κατηγορήσατε».

Ἀλλὰ τίς ποτε θὰ δυνηθῇ νὰ στήσῃ τὴν ὁροθετικὴν γραμμὴν μεταξὺ τῆς χρήσεως καὶ τῆς καταχρήσεως; Ἡ ἀκρασία, ὑπὸ τῆς ἕξεως ὑποκρυπτομένη, λαμβάνει τὸ ψευδὲς ἐξωτερικὸν τῆς ἐγκρατείας, ἡ δὲ φιληδονία εἶνε ἀείποτε ἀκόρεστος. Ὑπάρχουσι βεβαίως ἄνθρωποί τινες, ἱκανὸν κράτος ἐφ' ἑαυτῶν κεκτημένοι, ὅπως κανονίζωσιν ἀσφαλῶς τὴν χρῆσιν ἑκάστου πράγματος.Εἰς αὐτοὺς τὸ κάπνισμα ἑνὸς σιγάρου ἢ ἡ πόσις ποτηρίου ποτοῦ δὲν συν-

Digitized by Google

επιφέρει δυσαρέστους συνεπείας, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀσφαλεῖς ἢ δι' ὀλίγον μόνον χρόνον ἐφ' ὅσον τὸ πρᾶγμα χωρήσῃ οὕτω. Πολλοὺς ἐξ αὐτῶν αἱ περιστάσεις, ἡ κατὰ μικρὸν ἕξις, ἡ ἔμφυτος ῥοπὴ πρὸς ἔντασιν τῶν ἐντυπώσεων, θ' ἀναγκάσωσι ν'αὐξήσωσι τὴν δόσιν τοῦ διεγερτικοῦ, ἄχρις οὗ λιποτακτήσωσιν ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν καυχωμένων ὅτι ποιοῦνται χρῆσιν, ἀλλ' οὐχὶ κατάχρησιν. Προτιμότερον λοιπὸν,καὶ διὰ τοὺς ὀλίγους τούτους, νἀποφεύγωσι μᾶλλον τὸν πειρασμὸν ἢ νὰ διισχυρίζωνται ὅτι θὰ κανονίσωσι τὰς συνεπείας αὐτοῦ.

Δὲν παρετηρήσατε ἄλλως τε πόσον ἐλαστικαὶ εἶνε αἱ λέξεις αὗται : χρῆσις, κατάχρησις ; Ἂν ἐρωτήσατε γεγυμνασμένον τινὰ ζυθοπότην ποῖον εἶνε τὸ λογικὸν ὅριον τῆς χρήσεως τοῦ προσφιλοῦς ποτοῦ, θέλει ὁρίσει τοῦτο, ἐν εἰλικρινείᾳ, εἰς πέντε ἢ ἓξ λίτρας καθ' ἑκάστην, θὰ καταδικάσῃ δ' ὡς κατάχρησιν τὴν πόσιν εἴκοσι πέντε μέχρι τριάκοντα λιτρῶν, ἣν ποσότητα ὑπερβαίνουσι περιώνυμοι τινὲς ζυθοπόται. Συνηθὸς τις ἐργάτης θεωρεῖ ἑαυτὸν ἐγκρατέστατον ἂν δὲν πίνῃ ὁλόκληρον βαύκαλιν ῥακῆς καθ' ἑκάστην.

Μόνος ὁ φυσιολόγος εἶνε ἱκανὸς νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα. Τιθέμενος ὑπεράνω τῶν ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ τῶν προλήψεων παραμορφουμένων σκέψεων, κρίνει τὰ πράγματα ὑπὸ τὴν ἔποψιν μόνον τῆς ὑγιείας, τῆς ἁρμονίας τῶν λειτουργιῶν καὶ τῆς μακροβιότητος. Στερρὸς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τούτου, σᾶς λέγει : «Ἡ κατάχρησις τῶν διεγερτικῶν ἄρχεται εὐθὺς ἀμέσως ὡς ἐπιφέρουσιν οἱανδήποτε ταραχὴν ἐν ταῖς λειτουργίαις τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος. Οὗτος εἶνε ὁ ἀπόλυτος κανὼν, καθ' οὗ οὐδὲν σόφισμα δύναται νὰ ἰσχύσῃ. Λοιπὸν, ἐνώπιον τοῦ κανόνος τούτου, δὲν εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ κατάχρησις ἄρχεται μετὰ τῆς χρήσεως ;

Ἔχωμεν λοιπὸν τὸ θάρρος νὰ ὦμεν λογικοί. Οὐχὶ πλέον ἐπιφυλάξεις, ἀτελῆ μέτρα, συμβιβασμοὺς ἐκ συμφέροντος.

Αἱ στατιστικαὶ ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ χρῆσις τῶν διεγερτικῶν αὐξάνει φοβερῶς τὰς περιπτώσεις τῆς παραλυσίας, τῆς παραφροσύνης, τῆς αὐτοκτονίας, τῶν ἐγκλημάτων. Ἡ χρῆσις αὐτῶν, ἐν οἱῳδήποτε βαθμῷ, συνεπάγεται νόσους τοῦ σώματος καὶ διαταράξεις διανοητικάς.Κατέχουσι τὴν πρώτην τάξιν ἐν τοῖς αἰτίοις τοῖς συντέμνουσι τὴν ἀνθρωπίνην ζωήν. Οἱ ἔχοντες ἐντολὴν νὰ ἐξακριβώσωσι τὸ πρᾶγμα μᾶς δεικνύουσι τὸ κακόν· εἰς ἡμᾶς δ' ἐναπόκειται νὰ ἐφαρμόσωμεν τὰ φάρμακα. Μᾶς ἀναγγέλλουσι τὸν ἐχθρόν· ἐπιτεθῶμεν κατ' αὐτοῦ.

Ὅταν ἐπιδημία τις ἐπισκήπτῃ ἐπὶ ἔθνους τινὸς,ὅταν ἁπλῆ ἐπιζωοτία μαστίζῃ τὰ ποίμνια, **πάντες ἁμιλλῶνται κατὰ τὸν ζῆλον ὅπως ἀπε**λάσωσι τὸν κίνδυνον ἢ μειώσωσι τὸν ἐξ αὐτοῦ ὄλεθρον. Οὐδὲν μέτρον φαίνεται καταθλιπτικόν· δὲν συζητοῦσιν—,ἐνεργοῦσι.Διότι ἐν ταῖς περιοδικαῖς ταύταις θεομηνίαις,ἐπὶ τῶν πνευμάτων βαθεῖαν ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ ἡ ταχεῖα τοῦ κακοῦ πρόοδος, τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, ὁ ἀριθμὸς τῶν θυμάτων. Ἂν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἔν τισιν ἑβδομάσι συμβαινόντων θανάτων διενέμετο εἰς δεκαπέντε ἢ εἴκοσι ἔτη, ἂν οἱ θάνατοι ἀντὶ νὰ ὦσιν αἰφνίδιοι,ἦσαν ἁπλῶς ἡ τελευταία πρᾶξις μακρᾶς νόσου, θὰ ἐγενόμεθα τοσοῦτον ἀδιάφοροι πρὸς αὐτοὺς ὅσον εἴμεθα καὶ διὰ τὰς χιλιάδας τῶν ὑπὸ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ ἢ τῆς πνευμονικῆς φθίσεως δεκατιζομένων θυμάτων.

Ἡ ἕξις τοῦ βλέπειν πάντας ποιουμένους χρῆσιν διεγερτικῶν , ἡ φαινομενικὴ αὐτῶν ἀβλάβεια, ἡ ἡδονὴ ἣν προξενοῦσιν ἡμῖν,ἐμποδίζουσι νὰ καταμετρήσωμεν οἷον ὄλεθρον προξενοῦσιν εἰς ἡμᾶς· ὁ Montaigne εἶπεν : «Ὅλα τὰ κακὰ τῶν ἀνθρώπων προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀνοησίαν των». Τοῦτο δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπὶ πάντων. Κατεστήσαμεν ὁμοτραπέζους ἡμῶν πάντα τὰ διεγερτικὰ, τὰ μεθυστικὰ ποτά. Ἀπονέμομεν εἰς αὐτὰ προθύμως μέρος τῆς ὑγιείας μας, τῆς εὐθυμίας μας, τοῦ πνεύματός μας, καὶ τῆς στοργῆς μας ἔτι· πρέπει τις ἀληθῶς νὰ ᾖ βεβαιότατος περὶ ἑαυτοῦ ὅπως καταγγείλῃ τοὺς οἰκείους τούτους ἐχθρούς. Μόνον δι'ἐξαιρετικῶν τεκμηρίων δύναταί τις νὰ ἐλπίζῃ ὅτι θὰ πείσῃ οὓς συμβουλεύει νὰ παραιτηθῶσι πράγματος ὅπερ λατρεύουσι. Τοῦτο δ' εἶνε ἔργον τῆς ὑγιεινῆς.

Εἰς αὐτὴν ἀνήκει νὰ δείξῃ τοὺς κινδύνους τοὺς συμπαρομαρτοῦντας τῇ χρήσει τῶν διεγερτικῶν, καὶ νὰ ὑποσημάνῃ πῶς εἶνε δυνατὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ ὄργανα ταῦτα τοῦ ὀλέθρου διὰ μέσων φυσικῶν, ἐπωφελῶν, ὅπως ἐκπληρώσῃ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ κατὰ πᾶσαν ἡλικίαν, τὰς φυσικὰς ἀνάγκας, τὴν πρὸς τὴν ἡδονὴν ῥοπὴν καὶ τὴν πρὸς τὸ ἰδανικὸν τάσιν.

Συνήθως οἱ ἄνθρωποι προσφεύγουσιν εἰς τὰ διεγερτικὰ ἐκ φυσικῆς τινος ἀνάγκης, ἐξ ὁρμεμφύτου τινός, προερχομένου ἐξ ἀταξίας τῶν λειτουργιῶν· οὕτω ἡ ἀνεπαρκὴς διατροφὴ ἄγει φυσικῶς εἰς τὴν χρῆσιν τῶν πνευματωδῶν ποτῶν. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὰ πνευματώδη ποτὰ καθίστανται συχνάκις ἡ τροφὴ τῆς ὀκνηρίας καὶ τῆς ἀκολασίας· ἀλλὰ κατὰ τὸ πλεῖστον, ἡ ἀνεπαρκὴς διατροφὴ ἐπιφέρει ἄνισον πάλην μεταξὺ τοῦ ἄρτου καὶ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, μεταξὺ τῆς εὐζωΐας καὶ τῆς οἰνοφλυγίας.

Ὑποθέσατε ἐργάτην τινὰ νηφάλιον, τακτικῶς διαιτώμενον,λίαν ἀδιάφορον πρὸς τὰ παραδείγματα καὶ τὰς προσκλήσεις τῶν συντρόφων του — ὑπάρχουσι δὲ πολλοὶ τοιοῦτοι — ἠναγκασμένον νὰ θρέψῃ πολυάριθμον οἰκογένειαν διὰ **γλίσχρου μισθοῦ. Ἔρχεται ὁ χειμὼν· αἱ δαπά-**

ναι αὐξάνουσιν· ἡ ἀνεπαρκὴς ἤδη τροφὴ πρέπει νὰ περισταλῇ ἔτι ὅπως οἰκονομηθῇ ἔνδυμά τι ἀπαραίτητον διὰ τὴν ψυχρὰν τοῦ ἔτους ὥραν. Πρωΐαν τινὰ ἐν τῷ ἐργοστασίῳ αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἀδύνατον. Ἐργάτης τις βλέπων αὐτὸν ἧττον τοῦ συνήθους ζωηρὸν εἰς τὸ ἔργον, τὸν προσκαλεῖ «νὰ πάρῃ ἕνα ποτῆρι, γιὰ νὰ δυναμώσῃ καὶ νὰ ζεσταθῇ». Αὔριον, θὰ πίουν ἓν ἄλλο, ἔπειτα δύο, ἀκολούθως τρία, τέσσαρα καὶ οὕτω καθεξῆς. Ὁ φίλος ἡμῶν θὰ καταστῇ πότης πνευματωδῶν ποτῶν. Ἕνεκα ἐλλείψεως ἄρτου καὶ κρέατος κατήντησεν ἐκεῖ. Καὶ τόρα δὲν ἔχει πλέον ὄρεξιν, οὔτε κἂν διὰ τὸ πενιχρόν του φαγητόν, καὶ οὕτω εἶνε καταδεδικασμένος νὰ πίνῃ ὅπως μὴ ἀποθάνῃ ἐξ ἀτροφίας· φονεύει ἑαυτὸν διὰ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν ὅπως μὴ ἀποθάνῃ τῆς πείνης, καὶ καταντᾷ νὰ δαπανᾷ εἰς τὸ προσφιλές του ποτὸν πολλῷ περισσότερα παρ' ὅσα θὰ ἐχρειάζετο πρὸς ἐπαρκῆ διατροφὴν τῆς οἰκογενείας του. Καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὁ κάτωχρος, ὁ τρέμων, ὁ καχεκτικώτατος, ἀφ' οὗτινος ἀπομακρύνεσθε μετ' ἀηδίας, ἀφῆκεν εἰς τὸ πενιχρόν του δῶμα σύζυγον, τέκνα· ἔλειψαν τὰ χρήματα, ἐπῆλθεν ἡ ἀσθένεια, καὶ ὁ ἄθλιος πατὴρ φέρεται εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ὅπως ἐκπνεύσῃ ἐν φρικώδει ἀγωνίᾳ.

Ἡ ἐγκράτεια δύναται νὰ ἐπικρατήσῃ ἐκεῖ μόνον ἔνθα ὑφίστανται ὁ οἰκογενειακὸς βίος, σχετική τις ἄνεσις ἐπιτρέπουσα τὸν πρὸς ἑαυτὸν καὶ τοὺς οἰκείους σεβασμὸν, τροφὴ ἐπαρκῶς ἐπανορθωτική, μέση τις παίδευσις ἀνάγουσα τὸ πνεῦμα εἰς ὑψηλοτέρας ἀπολαύσεις. Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι καὶ ἐν τῇ στοιχειωδεστάτῃ παιδεύσει ἔδει εὐρεῖαν νὰ κατέχῃ θέσιν ἡ ὑγιεινὴ—ἡ ἐπιστήμη αὐτὴ ἣν εὑρίσκομεν ἐν τῷ βάθει πάντων τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων — ὅπως ἀντικαταστήσῃ τὰ τετριμμένα φωνασκήματα δι' ἀρχῶν ὑγιῶν, στερρῶν, ἑρμηνευομένων δι' οἰκογενειακῶν παραδειγμάτων.

Ὁ πρῶτος ἀντίπαλος ὃν ἔπρεπε ν' ἀντιτάξωμεν κατὰ τῶν διεγερτικῶν εἶνε ἡ ἀγωγή, ἡ μορφοῦσα τὰ ἤθη, ὡς βοηθὸν δ' αὐτῆς νὰ παράσχωμεν τὸν περιφρουροῦντα αὐτὰ νόμον.

Ὅπως ἐμμείνωμεν ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ὑγιεινῆς καὶ καταλήξωμεν εἰς πρακτικὰ ἀποτελέσματα, προσπαθήσωμεν, λαμβάνοντες τὰ πράγματα οἷα εἶνε, νὰ διαχαράξωμεν τὸν δρόμον πρὸς ἀλληλοδιαδόχους βελτιώσεις, τὰς μόνας ἃς λογικῶς δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτοκτονεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ τῆς χρήσεως τῶν διεγερτικῶν· πῶς νὰ θεραπεύσωμεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νοσήματος τούτου; Ἐκ τῶν διεγερτικῶν ἰδίως τινὰ εἰσὶν ἐπικίνδυνα: τὰ πνευματώδη ποτὰ καὶ ὁ καπνός. Δὲν εἶνε δυνατὸν ἆρά γε οἱ ποιούμενοι χρῆσιν πνευματωδῶν ποτῶν καὶ καπνοῦ ν' ἀπολέσωσι τὴν ἕξιν αὐτῶν διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως; ἂς παρασκευάσωσι καπνὸν ὀλίγην περιέχοντα νικοτιανήν. Ὁ οἶνος, ὁ ζῦθος, ἂς ἀντικαταστήσωσι τὸ οἰνόπνευμα· βραδύτερον ὁ καφὲς, τὸ τέϊον, ἂς ἀντικαταστήσωσι τὸν οἶνον· τέλος ἂς ἀντικαταστήσωσιν εὐχερῶς τὰς βαθμηδὸν ἐλαφροτέρας ἐγχύσεις τῶν φυτῶν τούτων δι' ἄλλων ἐγχύσεων ἁπλῶς ἀρωματικῶν ἢ δι' ἁπλοῦ ὕδατος. Σημειώσατε ὅτι ἡ ἀντικατάστασις ἐπέρχεται ἀφ' ἑαυτῆς ἐν πολλαῖς περιστάσεσιν· οὕτω ἐκ τῶν στρατιωτῶν τῶν λαμβανόντων ἡμερησίαν μερίδα καφὲ, πολλοὶ δὲν αἰσθάνονται πλέον τὴν ἀνάγκην νὰ πίωσιν οἰνόπνευμα.

Ἀλλ' ἡ ἐγκράτεια εἶνε πόρισμα. Εἴδομεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀποσκιρτᾷ αὐτῆς ἐπιδιώκων τὴν ἐλλείπουσαν αὐτῷ εὐζωΐαν. Τοῦτο οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὁσάκις ζητοῦμεν νὰ κολάσωμεν ἢ νὰ καταργήσωμεν τὴν χρῆσιν τῶν διεγερτικῶν. Ὅπως ἐπαναφέρωμεν τὸν ἠθικὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ κατάστασιν, ἂς ἐξασφαλίσωμεν αὐτῷ κατ' ἀρχὰς κανονικὴν φυσικὴν ζωήν· μελετῶντες δὲ τὸ ζήτημα θὰ ἐκπλαγῶμεν βλέποντες πόσον ἡ διατροφὴ ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ. Ἀφ' ὅτου ἐπαναλαμβάνεται ἡ συμβουλὴ «Νοῦς ὑγιὴς ἐν σώματι ὑγιεῖ», οὐδέποτε ἐξητάσθησαν ἐπαρκῶς αἱ μεταξὺ τοῦ πνεύματος καὶ νήστου στομάχου ὑφιστάμεναι σχέσεις. Πρὸ παντὸς ἄλλου πρέπει νὰ ἐξασφαλισθῇ ὁ ἐπιούσιος ἄρτος, ἡ πρὸς συντήρησιν καὶ ἐργασίαν ἀπαιτουμένη τροφή. Τὸ καλῶς διατρεφόμενον σῶμα δὲν θὰ ἐπικαλεσθῇ εἰς βοήθειάν του τὰ διεγερτικὰ, ὅπως ἀπατήσῃ τὴν πεῖναν, ὅπως γαλβανίσῃ τοὺς μῦς, παραγάγῃ ἐφήμερον θερμότητα, ἢ κατασιγάσῃ τὰς ὀδύνας τῆς ἀτροφίας. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ταῦτα μόνα. Ἐὰν ἡ ἐργασία τῶν χειρῶν μὴ ἐπαρκῇ, ἡ ἀνάγκη φυσικῆς δραστηριότητος θέλει εὕρει ἐν τῇ διανοητικῇ ἀσκήσει νόμιμον ἱκανοποίησιν. Τὸ πνεῦμα καὶ ἡ καρδία ἔχουσιν ἀνάγκην συγκινήσεων, ἐντυπώσεων, διαχύσεων· ταῦτα πάντα ὑπάρχουσιν ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ, ταῖς τέρψεσι τῆς ἑστίας, ταῖς ἐντίμοις φιλίαις. Παραδεχόμεθα προσέτι ὅτι ὑπάρχει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις, τι τὸ ἑλκύον αὐτὸν πρὸς τὸ ἄγνωστον, θρησκευτικόν τι αἴσθημα, τάσις τις πρὸς τὸ ἰδανικόν. Εἰς οἱονδήποτε βαθμὸν καὶ ἂν ὑπάρχωσι τὰ αἰσθήματα ταῦτα εἶνε φυσικά, ἐλλείψει δὲ τροφῆς, μεταβάλλονται εἰς ταπεινὰς ἀκολάστους ὀρέξεις. Εἰς τὸν κίνδυνον τοῦτον ἂς ἀντιτάξωμεν ἠθικὸν συναίσθημα κρατυνθὲν ὑπὸ τῆς ἀγωγῆς καὶ τοῦ παραδείγματος, ὑψηλὸν αἴσθημα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἀναπτυχθὲν διὰ τῶν βιβλίων, τοῦ θεάτρου, τῶν ἔργων τῆς τέχνης.

Οὐδὲν ἐν τοῖς λόγοις τούτοις τὸ ὁμοιάζον πρὸς οὐτοπίαν. Δὲν ἐλλείπουσιν αἱ ἀγαθαὶ θελήσεις, ἀλλ' ἡ ὁμόθυμος ἀπόφασις. Πάσχομεν πάντες νόσημα χρόνιον, κληρονομικὸν, ἐνθαρ-

ρυνόμενον ὑπὸ τοῦ εἰσπράττοντος τοὺς φόρους δημοσίου ταμείου, διαδιδόμενον διὰ τῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν ἠθῶν, κανονιζόμενον ὑπὸ τῶν νόμων. Ἐπιθυμοῦμεν θερμῶς νὰ ἰαθῶμεν, ἀλλ' ἐλλείπει διεύθυνσίς τις ἄνωθεν ἐρχομένη, ὅπως ἐπιτελέσῃ βαθμηδὸν τὰς μεταρρυθμίσεις, καὶ ἡ καθιέρωσις νόμου, ὅπως ἐξαναγκάσῃ, ἔν τινι μέτρῳ, τοὺς δυσανασχετοῦντας νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς θεραπείαν.

Ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος ποιεῖται χρῆσιν διεγερτικῶν, ἡ φυσική, ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ αὐτοῦ ἀναγέννησις ἔσται ἀνέφικτος· πρέπει νὰ ὑπομείνωμεν τὸν βίον βραχύν, ἀσθενικόν, τεταραγμένον. Αὐτῷ τούτῳ ἐπαφίεται νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν ἀρχικὸν τύπον, νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ προορισμοῦ του, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν μακροβιότητα τῆς φυλῆς του· θέλει δὲ κατορθώσει τοῦτο διὰ τῶν μέσων ἃ ἐξητάσαμεν. Εὐτυχὴς ὁ λαός, ὅστις συντρίβων τὰς προλήψεις τῆς ἕξεως, ἕξει τὸ θάρρος νὰ ἀναλάβῃ τὴν σταυροφορίαν ταύτην κατὰ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, ὅπως ἱδρύσῃ ἐπὶ τῆς ὑγιεινῆς τὴν ἰσχύν του καὶ τὸ μεγαλεῖόν του. Α. Κ.

Ο ΕΚΛΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Α'

Οὐδὲν οὐράνιον φαινόμενον προεμήνυσε τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἐμφάνισιν τοῦ μικροῦ Δράκου, πρώτου καρποῦ τῶν γάμων τῆς Ἀσπασίας Σαράντη καὶ τοῦ Σιδέρη Τριάντη.

— Ἡφτηνὰ τὴν'γλύτωσα! Ἐξεφώνησεν ἔξαλλος ὁ εὐτυχὴς πατήρ, ἐπὶ τῷ ἀγγέλματι ὅτι ἡ σύζυγός του ἔτεκεν ἄρρεν.—Νὰ λοιπὸν τώρα ὁ καλός σου Σιδέρης *μπαμπᾶς!* ἔχομε καὶ γυιό!.. Εὐλογητὸς ὁ Θεός! Ἂν ἔχῃ φωνὴ τὸν κάνω παπᾶ, ἂν ἔχῃ μυαλὸ τὸν κάνω δάσκαλο, ἂν ἔχῃ καρδιὰ τὸν κάνω στρατιωτικό, ἂν δὲν ἔχῃ—γιατρό, ἂν ἔχῃ ποδάρια τὸν κάνω δικηγόρο, καὶ ἂν μαζὺ μὲ τῶν ποδαριῶν τὴ χάρη εἶναι καὶ 'λιγάκι *καπάτσος* τὸν κάνω πολιτικό!... Ἀλλὰ νὰ ἰδοῦμε θὰ παίρνῃ κι' ἀπὸ λόγια; θἀκούῃ τῆς συμβουλαῖς τοῦ γέρω-Τριάντη;... αἴ! ἂν ἀκούῃ πάλι, ἂν δὲν ἀκούῃ κακὸ τοῦ κεφαλιοῦ του θὰ κάμῃ... τὸ κάτω-κάτω τῆς γραφῆς τὸν κρατῶ 'στὸ μαγαζί.

Ὁ κύριος Σιδέρης Τριάντης ἦτο οἰνοπώλης.

Β'

Ὁ ἀδικηθεὶς ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης ἐθνικὸς ποιητὴς Φαέθων Πηγασίδης, τακτικὸς πελάτης τοῦ κυρ-Σιδέρη — εἰς τὸ οἰνοπωλεῖον τοῦ ὁποίου παρεσκευάζοντο καὶ εὐωδέστατοι *μεζέδες* — ἐχρησίμευσεν ὡς ἀνάδοχος, ὠνόμασε δὲ τὸν νεαρὸν Δράκον *Ζέφυρον*· εἰς τὸν οἰκογενειακὸν ὅμως κύκλον, εἰς ὃν δὲν ἐγίνετο μεγάλη χρῆσις τῆς καθαρευούσης, ὠνομάζετο *Ζαφείρης* καὶ θωπευτικῶς *Ζαφειράκης*.

Ὑπὸ τὸ τελευταῖον μάλιστα τοῦτο ὄνομα ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα ἦτο πασίγνωστος εἰς ἅπασαν τὴν συνοικίαν, ἣν πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως ἠνώχλει.

Ὁ Ζαφειράκης ἦτο τὸ φόβητρον τῶν κατοικιδίων ζῴων, ἐν τῇ καταδιώξει δὲ τῶν γαλῶν ἰδίως ἦτο ἀπαράμιλλος, ἀναρριχώμενος εἰς τὰς μάνδρας, λιθοβολῶν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, πηδῶν ἀπὸ στέγης εἰς στέγην καὶ μὴ φειδόμενος τῶν ταλαιπώρων κεραμιδίων, ἅτινα ἀσπλάγχνως διὰ τῶν ποδῶν του κατεμωλώπιζε...

Γ'

Τὰ ἔτη παρήρχοντο καὶ ὁ Ζαφειράκης ἐμεγάλωνεν.

Ἐκ νεαρωτάτης ἡλικίας του ἐδείκνυε τὸν διὰ τὴν πολιτικὴν προορισμόν του. Εἰς τὸ οἰνοπωλεῖον εἶχε κατακτήσει τὴν γενικὴν συμπάθειαν· Ζαφειράκη ἀπὸ 'δῶ, Ζαφειράκη ἀπὸ 'κεῖ, καὶ ὁ Ζαφειράκης πανταχοῦ παρὼν τοῦ ἑνὸς ἔσφιγγε τὴν χεῖρα, τοῦ ἄλλου ἐθώπευε τὴν ῥάχιν, τὸν τρίτον ἐνηγκαλίζετο, ἐνῷ προσεμειδία πρὸς τὸν τέταρτον προσφωνῶν τὸν πέμπτον καὶ ῥίπτων προστατευτικὸν βλέμμα μετὰ κινήσεως τῆς κεφαλῆς πρὸς τὸν ἕκτον... Κάπου-κάπου δέ, ὡς λέγεται, κατὰ νυκτερινὰς ὥρας, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ πατρός του, συνέκρουε καὶ τὸ κύπελλον πρὸς ἀπομεμονωμένον τινὰ καὶ ἰδιαιτέρας εὐνοίας πελάτην.

Βλέπων ὁ εὐτυχὴς πατὴρ τὸν ἐνθουσιασμὸν ὃν διήγειρεν ὁ υἱός του ἠτένιζεν ὑπερηφάνως τὸν πολιτευτὴν τοῦ μέλλοντος, καὶ «ὤχ! νὰ μοῦ ζήσῃ!» ἀνεφώνει ἡδέως, ἐνῷ *ἔβαζε μιὰ ὀκᾶ στὰ ὅλα*.

Τοῦ γενικοῦ ὅμως τούτου ἐνθουσιασμοῦ δὲν μετεῖχον καὶ οἱ ἀτυχεῖς διδάσκαλοί του, μάτην καταβάλλοντες ἀτρύτους κόπους, καὶ μάτην ἐπινοοῦντες νέας μεθόδους πρὸς καλλιέργειαν τῆς κεφαλῆς του· ἀξιοσημείωτος δὲ πρὸ πάντων ἦτο ἡ ἀντίφασίς των πρὸς τοὺς ὑποδηματοποιοὺς καταγοητευμένους μὲ τὸν Ζαφειράκην, ἀτρόμητον καταναλωτὴν ὑποδημάτων.

Μὲ κόπους, μὲ *τρεχάματα*, μὲ παρακλήσεις, μὲ *πεσκέσια*, μὲ ἀναμίξεις καὶ αὐτῆς τῆς νομοθετικῆς, ἐκτελεστικῆς καὶ δικαστικῆς ἐξουσίας, μόλις κατωρθοῦτο νὰ πηδᾷ ὁ Ζαφειράκης ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν. Ὁ κυρ-Τριάντης ὅμως οὐ μόνον δὲν δυσηρεστεῖτο ἐπὶ τούτοις, ἀλλὰ καὶ ὑπέθαλπε τοῦ υἱοῦ του τὰς τάσεις, κεκηρυγμένος ἐχθρὸς τυγχάνων τῶν γραμμάτων καὶ τῶν γραμματισμένων, οὓς ἀπὸ καρδίας ἐμίσει, καὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους, κατὰ τὴν φράσιν του, «*δὲ βγαίνει τίποτις*».

— Ὁ γυιός μου—ἀπήντα ὁ κυρ-Τριάντης στερεοτύπως εἰς τοὺς πολεμοῦντας τὰς θεωρίας

Digitized by Google

του διδασκάλους — δὲν εἶναι γιὰ τόσο μικρὰ πράμματα · τί νὰ τὴν κάνῃ τὴν ὀρθογραφία! οὔτε ψωμὶ δίνει, οὔτε ὑπόληψι. Καλὰ τὤλεγε μιὰ 'μέρα καὶ ὁ Μανώλης ὁ *μπογιατζῆς*· αὐτὸς ἔκανε τὴ δουλειά του, καὶ ὁ κουμπάρος μου ἀπὸ κάτω, ὁ νονὸς τοῦ Ζαφειράκη, ἐμουρμούριζε καὶ τοῦ 'φώναζε «τοῦτο δὲν τὸ γράφουνε ἔτσι, τοῦτο θέλει ἔτσι, ἐκεῖνο ἀλλιῶς, ἀπάνω τὴν οὐρά, κάτω δὲν ξέρω τί», ὡς ποῦ χάνει τὴν ὑπομονή του κι' ὁ μαστρο-Μανώλης καὶ τοῦ λέει—γιατ' ἤξερε πῶς τὸ *τζούζει* 'λιγάκι ὁ κουμπάρος—«μπρὲ ἀδερφέ! τί θὲς καλλίτερα, ὁ *οἶνος* νὰ ἦναι μὲ *οι* καὶ νὰ ἦναι *βιδάνιο*, ἢ μὲ *η* καὶ νὰ ἦναι *σώζουμο* ἢ ἀπὸ *στουπί*;» 'Μίλησες ἐσύ; 'μίλησε κι' ὁ κουμπάρος... Τ' ἀκοῦς, κυρ-δάσκαλε; τ' ἀκούω νὰ λές...

Καὶ πρὸ τῆς ἀκαταμαχήτου ταύτης λογικῆς ὁ διδάσκαλος ἀπεστομοῦτο.

Αἱ τοιαῦται σκηναὶ πολλάκις ἐπανελήφθησαν, μέχρις ὅτου ἔληξεν ἐπὶ τέλους τὸ μαθητικὸν στάδιον τοῦ Ζαφειράκη, κατωρθώθη δὲ νὰ κατακτήσῃ ἀπολυτήριον γυμνασίου, μεταβὰς εἰς γυμνάσιον ἀπομεμακρυσμένης τινὸς ἐπαρχίας, καὶ νὰ γίνῃ φοιτητὴς τῆς Νομικῆς.

Δ'

Πόσον τὰ πράγματα μετεβλήθησαν ἔκτοτε! Ἡ μεγάλη ἰδέα δὲν ἐψιθυρίζετο πλέον ἐν μυστικισμῷ, ἀλλὰ διεθρυλεῖτο ἐπισήμως καὶ στεντορείᾳ τῇ φωνῇ... Ὁ Ζαφειράκης ἐνεκολπώθη τὸ πολιτικὸν στάδιον.

Ἡ Ἑλλὰς πάντοτε ὑπῆρξε τυχηρά.

Ἐπειδὴ ἡ οἰνοπωλικὴ τοῦ πατρὸς ἰδιότης ἔβλαπτε τὴν ἐπιχείρησιν, ἐπωλήθη μετ' οὗ πολὺ τὸ οἰνοπωλεῖον *ὅπως ἐστὶ καὶ εὑρίσκεται*· ὁ κυρ-Τριάντης, ὅστις *ἔκανε πλέον τὸν μεγάλον*, μετήρχετο ἐμπόριον *τοῦ ποδαριοῦ*· οὔτε ἐδέχθη νὰ μεταβῇ ὡς μέλος εἰς τὰς φοβερὰς ἐκείνας συνεδριάσεις τῆς συντεχνίας τῶν οἰνοπωλῶν περὶ παρεμποδίσεως τῆς ἐφαρμογῆς τῆς νεωτέρας φορολογίας. Καὶ ὁ φοιτητὴς Ζαφειράκης— ὅςις δὲν ἦτο δὰ τόσον ἀνόητος νὰ χάνῃ τὸν καιρόν του εἰς τὸ πανεπιστήμιον—εἰργάζετο δραστηρίως πρὸς ἀπόκτησιν φίλων, δημιουργίαν ἐπιῤῥοῆς καὶ σχηματισμὸν ῥεύματος!

Ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας μετέβαινεν ἀπὸ ὑπουργείου εἰς ὑπουργεῖον, ἀπὸ γραφείου εἰς γραφεῖον, ἀπὸ δικαστηρίου εἰς δικαστήριον καὶ ὑπηρέτει, ὡς ἔλεγε, τοὺς συμπολίτας του. Συνεδρίαζεν ἡ ἀνωτάτη ὑγειονομικὴ ἐπιτροπή; παρὼν ὁ Ζαφειράκης· συνήρχετο στρατολογικὸν συμβούλιον; *'μπροστινὸς* ὁ Ζαφειράκης: στρατιώτης ἤθελεν ἄδειαν; ἀλλ' αἱ ἄδειαι ἀπηγορεύθησαν· ἄλλο *μονοπάτι* ὁ Ζαφειράκης· τὸν προσεκάλει μάρτυρα εἰς τὸ κακουργιοδικεῖον. Εἰς τὸ πταισματοδικεῖον *ἔδινε κ' ἔπαιρνε*, ὅταν δὲ ὁ προστατευόμενος δὲν εἶχε νὰ πληρώσῃ τὸν δικηγόρον καὶ αὐτὸς *κατὰ τύχην δὲν εἶχεν ἐπάνω του*, τότε προσεφώνει ἐπιχαρίτως «*δουλεῦτε καὶ σεῖς, βρὲ παιδιά, γιὰ τὴν νεότητα*», καὶ μὲ μίαν θωπείαν ἀντήμειβε τὸν ἐκπεπληγμένον δικηγόρον. Εἰς τὸ πλημμελειοδικεῖον προσεπάθει νὰ ἔχῃ πάντοτε φίλους τοὺς συμπληροῦντας τὸ δικαστήριον δύο δικηγόρους· ἀλλ' ἂν κάποτε εἰς τὸ πλημμελειοδικεῖον ἀπετύγχανε, τοῦτο δὲν συνέβαινεν εἰς τὸ κακουργιοδικεῖον· ἐγνώριζε σχεδὸν *ἀπ' ἔξω* τὸν κατάλογον τῶν ἐνόρκων τακτικῶν καὶ μή· παρελάμβανε τοὺς ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τακτικοὺς καὶ ὡς ἄλλος Βιργίλιος τοὺς ὡδήγει εἰς τοὺς σκοτεινοὺς καὶ ὑπογείους θαλάμους περιωνύμου οἰνοπωλείου, ὅπου τοὺς ἀνέμενε πλησιφανὲς τὸ προγονικὸν *γκιουβέτσιον*.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀναστολὰς ἦτο *μάνα*, μένεα δὲ ἔπνεον ὡς ἐκ τούτου ἐναντίον του οἱ τοκογλύφοι· τὰς ἀνακοπὰς πλέον κατ' ἀποφάσεων καὶ βουλευμάτων, τὰς ἀδείας οἰκοδομῶν, καὶ τὰς οἰκοδομὰς ἄνευ ἀδείας, τὰς ἀναφορὰς παντὸς εἴδους καὶ πάσης κατηγορίας τὰς εἶχε παιγνιδάκι· ἀλλὰ τὸ στρατηγεῖόν του εἶχε στήσει κυρίως εἰς τὴν νομαρχίαν— ἀνέκαθεν ἐλαστικὴν καὶ ἐνδοτικὴν — ἐκεῖ *τὰ ἐβόλευε μιὰ χαρά!*

Δὲν παρῆλθε πολὺς χρόνος καὶ ὁ Ζαφειράκης οὐδέποτε ἐξήρχετο τῆς οἰκίας του *κολοβός*· ἱερεῖς, ἀστοί, χωρικοί, στρατιῶται, φουστανελλοφόροι, βρακοφόροι κ.λ. ἀπετέλουν τὴν τερατώδη οὐράν του. Ἡ οὐρὰ αὕτη κατελάμβανε πᾶσαν τὴν κλίμακα τῶν δημοσίων καταστημάτων, ἀνέμενε δὲ τοὺς χρησμοὺς τοῦ Ζαφειράκη εἰσελθόντος εἴς τι γραφεῖον καὶ συνδιαλεγομένου τίς οἶδε περὶ τίνος... Ἀλλ' ἰδοὺ ὁ Ζαφειράκης ἐμφανίζεται μειδιῶν, τὰ τμήματα τῆς οὐρᾶς συγκινοῦνται, συνταράσσονται καὶ ἀνορθοῦνται· νεύει πρὸς ἕνα ἐξ αὐτῶν καὶ ὁ εὐτυχὴς πλησιάζει· ὁ Ζαφειράκης στηρίζει ἐλαφρῶς τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου του καὶ τῷ λέγει ἐμπιστευτικῶς·

— Δύσκολα, πολὺ δύσκολα τὰ πράμματα... κάποιος κρυφὰ μᾶς σκάβει τὸ λάκκο...

— Ὁ ἄτιμος ὁ...

— Σώπα... ἡσύχασε... καὶ θὰ τὰ μάθωμε· πήγαινε τόρα στὴ δουλειά σου, καὶ ἄφησέ με ἐμένα· μὴ σὲ μέλῃ.

Καὶ τὸ εὐτυχὲς τῆς οὐρᾶς τμῆμα ἐπανήρχετο ὀπισθοβατικῶς εἰς τὴν θέσιν του.

Παρόμοιαι σχεδὸν σκηναὶ ἐπανελαμβάνοντο καὶ μὲ τοὺς λοιπούς, ποικιλλόμεναι διὰ νέων πάντοτε ὑπεκφυγῶν καὶ *τερτιπίων*, στεφομένων ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν *ἀνθρώπων του*.

Οὐδεὶς ἐνυμφεύθη χωρὶς νὰ λάβῃ τὰ συγχαρητήρια τοῦ Ζαφειράκη, οὐδεὶς ἐγένετο πατὴρ χωρὶς ν' ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ τὰ ὡραιότερα περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ τέκνου του ὄνειρα. Οὐδεὶς

διωρίσθῃ εἰς θέσιν τινὰ χωρὶς νὰ μάθῃ τοῦτο παρὰ τοῦ Ζαφειράκη πρώτου,ἐπισκιάζοντος οὕτω τὸν ἐνεργήσαντα διὰ τὸν διορισμόν. Εἰς τὴν περίστασιν δὲ ταύτην μετεχειρίζετο τοιαύτας ἐκφράσεις, ὥστε ὑπεδείκνυε, χωρὶς νὰ τὸ εἴπῃ καθαρά, ὅτι καὶ αὐτὸς συνετέλεσεν εἰς τὸν διορισμόν, κλονίζων οὕτω τὴν εὐγνωμοσύνην τὴν ὀφειλομένην ὑπὸ τοῦ διορισθέντος πρὸς τὸν πράγματι διορίσαντα. «Ἔ! τί νὰ γείνῃ,ἔλεγεν,ἂν ἤμουν καὶ ἐγὼ βουλευτὴς θὰ ἔβλεπες· τόρα τί νὰ σοῦ κάμω, ἂν καὶ...ἂς ἦναι,τί νὰ τὰ λέγωμε... σὺ ἔχεις φίλους καὶ φίλους...Ὁ Α.σὲ διώρισε,δὲν λέγω ὄχι, ὅταν τώμαθα μάλιστα πῶς φέρνουν μερικαῖς δυσκολίαις ’πῆγα εὐθὺς·μοῦ εἶπε καθαρὰ ὁ τμηματάρχης τί τρέχει...’ξέρεις, ὁ τμηματάρχης εἶναι πατρικός μου φίλος... τοῦ ’σπιτιοῦ μας ἄνθρωπος· ὅ, τι θέλουν αὐτοὶ κάνουν σήμερα· τοὺς συχαίνεται τοὺς βουλευτὰς ’σὰν τῆς ἁμαρτίαις του· μὰ τί νὰ κάμῃ, στὰ κρυφὰ ὅσο ’μπορεῖ τοὺς πολεμᾷ· ἀφοῦ λοιπὸν τὸν στενοχώρησα πολὺ μοῦ εἶπε «καλά, φίλε μου, ἂς ἦναι,θὰ γείνῃ· μὰ πάλι ’ποῦ θὰ τὸ πάρῃ ἀπάνω του ὁ βουλευτὴς Α..ἀποκτᾷ ἕνα φίλον ἀπὸ τοὺς γερούς»·καὶ ἐγὼ τοῦ εἶπα «γι’αὐτὸ μὴ σὲ μέλῃ, ἔχει δουλέψει ὁ Σταυράκης γιὰ τὸν Α. ποῦ δὲν τοῦ τὸ ξεπληρόνει καὶ πρέσβυ νὰ τὸν κάμῃ». Τί λές, Σταυράκη, καλὰ δὲν τοῦ εἶπα;

— Ναί, δὲν σοῦ λέω ὄχι, μὰ κι’ ὁ καϋμένος ὁ Α. μ’ ἐδούλεψε καλά.

— Μὰ ποιὸς λέγει ὄχι; τὸν ἐδούλεψες, σ’ἐδούλεψε, ἔτσ’ εἶν’ αὐτὸς ὁ κόσμος· «τὦνα χέρι νίβει τ’ἄλλο καὶ τὰ δυὸ τὸ πρόσωπο»... λοιπὸν καὶ εἰς ἀνώτερα, κύριε Σταυράκη...

Καὶ μὲ μίαν θωπείαν εἰς τὴν ῥάχιν ἀπεμακρύνετο αὐτοῦ.

Οὐδεὶς ἑορτάζων τοῦ διέφευγεν· εἰς ὅλα τὰ μνημόσυνα παρευρισκόμενος διεσκεύαζε θλιβερῶς τὴν φυσιογνωμίαν του, τοὺς δὲ νεκροὺς ἠκολούθει μέχρι τάφου ἀναλυόμενος εἰς δάκρυα καὶ ἐκπέμπων χείμαῤῥον παρηγορητικῶν ἐκφράσεων.

Ἐλησμονήσαμεν ὅμως τῆς *κουμπαριές*, τὴν κυριωτάτην πηγὴν τοῦ ἐκλογικοῦ πλούτου. Δὲν παρήρχετο ἑβδομὰς χωρὶς νὰ στεφανώσῃ ἐν τῇ πόλει καὶ ἰδίως ἐν τοῖς χωρίοις ἢ νὰ βαπτίσῃ· τόσα δὲ *φωτίκια* ἐῤῥάπτοντο εἰς τὴν οἰκίαν του, ὥστε ὡμοίαζεν ἐργοστάσιον.

Μόλις κατώρθου νὰ τοῦ περισσεύῃ μία ὥρα, καθ’ ἣν νὰ ἐπιδίδεται εἰς τὴν βαθεῖαν μελέτην τοῦ προσφιλοῦς του ἐκλογικοῦ καταλόγου· οὐδέποτε ἔφαγε μέχρι τέλους, ἀλλ’ ἠγείρετο εὐθὺς ἐπὶ τῷ ἀκούσματι ἐπισκέπτου, τὴν δὲ πρωΐαν ὁ ἐρχόμενος λίαν πρωῒ εἰσήγετο εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ὕπνου του... μετὰ δύο λεπτὰ ἐνεδύετο, καὶ... *δρόμο*.

Τίς γνωρίζων τὸν Ζαφειράκην δύναται νὰ διϊσχυρισθῇ, ὅτι δὲν ὑπάρχει τὸ ἀεικίνητον ἐν τῇ φύσει;

Ε΄

Κατ’ ἀρχὰς τὰς τοιαύτας ἐνεργείας τοῦ Ζαφειράκη εἰρωνικῶς παρηκολούθει τὸ κοινόν, καὶ μειδιάματα ὄχι τόσον ἐνθαῤῥυντικὰ ἐξετοξεύοντο ὄπισθέν του· τινὲς μάλιστα τολμηρότεροι ἐξεφράζοντο ἐνώπιόν του.—«Ὤχ! τί νὰ γείνῃ! τί νὰ κάμω!—ἀπήντα— ’μπῆκα στὸ χορό, πῶς ν’ ἀφήσω τοὺς φίλους μου!» καὶ γελῶν ἀπεμακρύνετο.

Τὸ αὐτὸ ὅμως δὲν συνέβαινε καὶ εἰς τὸν πατέρα του, ὅστις ἐνόει νὰ συζητήσῃ. Ὁ Κὺρ-Σιδέρης ἦτο κοινοβουλευτικώτατος.

— Βρὲ ἀδερφέ! τί τὰ ’βάλατε μὲ τὸ γυιό μου; τί τοῦ λείπῃ!; Ὁ γυιός μου εἶναι θερίο μονάχο, καὶ θὰ τὸ ἰδῆτε μιὰ ’μέρα... Δὲν ’ξέρει, λέει, γράμματα!.. ποιὸς τὰ λέει αὐτά! Ἀλλ’ ἂς ’ποῦμε γιὰ μιὰ στιγμὴ πῶς δὲν ’ξέρει· τί νὰ τὰ κάμῃ τὰ γράμματα! πολιτικὸς καὶ γραμματισμένος ἀκούστηκε ποτέ;...Ἄλλα λένε τὰ βιβλία καὶ ἀλλοιώτικος εἶναι ὁ κόσμος· ποιὸς γραμματισμένος ἐπρόκοψε; ὅταν ἕνα κεφάλι, ἀδελφέ, γεμίσῃ ἀπὸ γράμματα τί ἄλλο θὰ χωρέσῃ μέσα; γέμισε μιὰ κάμαρα βιβλία· ἔ!.. ποῦ θὰ σταθῇς, ἀδερφέ;.. ποῦ θὰ βάλῃς κ’ἕνα φίλο σου νὰ κάτσῃ, νὰ ’πῇς δυὸ λόγια, νὰ ’πὰν’ ἡ πίκραις κάτω;...

Καὶ δὲν ἐπρόφθανε νὰ τελειώνῃ τὸν μονόλογόν του, ὅτε ἡ πλειονότης τῶν ἀκροατῶν παταγωδῶς ἐπιδοκιμάζουσα ἐπέβαλλε σιγὴν εἰς τὸν κατατροπωθέντα ἀπαισιόδοξον.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Ζαφειράκης συνεζήτει ἐνίοτε,ἐπὶ θεμάτων ὅμως ὑψηλῆς πολιτικῆς. Εἰς τὰς χεῖράς του ἔπαιζε πλέον τὴν πολιτικὴν τῆς Ἀγγλίας, καὶ τὰς δολοπλοκίας τοῦ σιδηροῦ πρίγκηπος... αἴφνης δὲ ἀπὸ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς μετεπήδα λάβρος εἰς τὰ ἐσωτερικά, καυτηριάζων «τὴν φαύλην διοίκησιν καὶ τὰ κυβερνητικὰ ὄργια».

ϛ΄

Ὁ Ζαφειράκης ἠνδρώθη· τὸ 30 ἔτος τῆς ἡλικίας του συνεπληρώθη· ὁ καιρὸς τῆς συγκομιδῆς ἐπέστη... Πατὴρ καὶ υἱὸς περιήρχοντο τὰς ἀγυιὰς τῆς πόλεως *ἐπαιτοῦντες* ψήφους.

— ’Στὸ χέρι σας εἶναι,παιδιά μου, ἔλεγεν ὁ πατήρ, εἰς τοὺς περικυκλοῦντας αὐτὸν ἐκλογεῖς ... δοκιμάστε! καὶ ’μεῖς πάλι ἂν εἴμαστε ἄνθρωποι, θὰ τὸ γνωρίσωμε μιὰ ’μέρα.

— Ἡ κυβερνητικὴ μηχανή, ἔλεγεν ὁ υἱός, δὲν λειτουργεῖ κανονικῶς... ἐξετροχιάσθη... τὸ πηδάλιον τῆς πολιτείας κρατοῦσι χεῖρες ἀδέξιαι... ὁ λαὸς φορολογεῖται, καταπιέζεται, ταλαιπωρεῖται, καὶ πρέπει νὰ τὸν ἀγαπᾷ τις διὰ νὰ τὸν ἐννοῇ, νὰ τὸν ἐννοῇ διὰ νὰ τὸν ἀ-

Digitized by Google

κούῃ. νὰ τὸν ἀκούῃ διὰ νὰ τὸν προστατεύῃ. . . Τὰ νέφη τοῦ πολιτικοῦ ὁρίζοντος προμηνύουσι θύελλαν . . . ἤδη ἀντηχοῦσιν ἀπομεμακρυσμέναι βρονταί, καὶ ἀλλεπάλληλοι ἀστραπαὶ προσβάλλουσι τοὺς μὴ τυφλώττοντας ὀφθαλμούς . . .δυστυχία ἂν ἐνσκήψῃ ὁ κεραυνὸς ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ οἰκοδομήματος, ὅπερ στερεῖται ἀλεξικεραύνου· καὶ τὸ ἀλεξικέραυνον εἶναι ὁ πολιτικὸς,ὁ ἀγαπῶν τὴν πατρίδα του. . . Τρέμετε, προδόται πολιτικοί, οἵτινες περὶ οὐδενὸς ἐμεριμνήσατε. . .—καὶ ταπεινῶν τὴν φωνὴν— Ἂν μὲ τιμήσητε διὰ τῆς ψήφου σας, ὅπερ βασιζόμενος ἐπὶ τῆς ἀγάπης σας κολακεύομαι νὰ πιστεύσω , θὰ ἀκούσητε καὶ θὰ ἴδητε . . .

Καὶ πάλιν ἐξαγριούμενος·

— Πρέπει νὰ ἀφαιρέσωμεν τὸ προσωπεῖον ἀπὸ τοὺς ὑποκριτάς· νὰ πετάξωμε τὴν δοράν...

— Τὴν προβιὰ — ἐπεξήγησεν ὁ πατήρ.

— Ναί, λέγω , νὰ πετάξωμε τὴν δοράν· νὰ φανῇ ὁ ὄνος. . .

— *Γάδαρος !* προσέθετεν ὁ πατὴρ ἐντόνως.

— *Ζήτω τζαὶ τοῦ Ζαφειράτζη, ζήτω ω ω !..* ἐβόων οἱ ἐκλογεῖς.

Καὶ οὕτω διήρχοντο τὰς ἡμέρας τῶν προπαρασκευῶν.

Ὁ Ζαφειράκης—τὰς τελευταίας ἰδίως ἡμέρας—ἄλλοτε μόνος καὶ ἄλλοτε δορυφορούμενος ὑπὸ τοῦ πατρός του εἰσήρχετο ἀπὸ καταστήματος εἰς κατάστημα, ἀπὸ καταγωγίου εἰς καταγώγιον, καὶ διέσχιζε τὰς πλατείας, χαιρετίζων τὰ πλήθη. . .

Ζ΄

Ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως ἔφθασεν. Οἱ ἀπαισιώτεροι κρεωπῶλαι καὶ καραγωγεῖς ἀνέλαβον τὴν προστασίαν τῶν καλπῶν τοῦ ὑποψηφίου Ζαφειράκη εἰς τὰ ἐκλογικὰ τμήματα τῆς πόλεως, ἧς δὲν λέγομεν τὸ ὄνομα· οἱ ἐπισημότεροι δὲ κουμπάροι εἰς τὰ χωρία· ἐνῷ εἰς ἕκαστον τόπον ἐκλογῆς — ὅστις ἂν δὲν εἶναι ἐκκλησία, εἶναι ἀφεύκτως σχολεῖον—ἐκρύπτοντο ὡς ἐφεδρεία ἀνὰ δύο ἢ τρεῖς ἀτρόμητοι ῥαβδοῦχοι.

«*Δόστε μας καὶ κανέναν ψῆφο... ἐμεῖς ἔτσι κ' ἔτσι δὲ βγάνομε*» ἦτο τὸ σύνθημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ζαφειράκη. . . καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι συνεσώρευον ψήφους ἐπὶ ψήφων, παρακαλοῦντες, φωνάζοντες, ἀπατοῦντες, ὑβρίζοντες, ταράττοντες, διαπληκτιζόμενοι. . . Ὁ ὑποψήφιος ἔτρεχεν ἐφ' ἁμάξης ἀπὸ τόπου εἰς τόπον χαιρετίζων γνωστοὺς καὶ ἀγνώστους. . . ὁ δὲ πατήρ του *ἐξεβιδώθη*.

Ἡ ἡμέρα προσήγγιζεν εἰς τὴν δύσιν της. Κατὰ τὴν ὁμόφωνον μαρτυρίαν τῶν δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν ἀντιπροσώπων καὶ τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ζαφειράκη διεκρίθησαν ἐπὶ ἐκλογικοῖς κατορθώμασιν, ἀποσπάσαντες τὰ ἐγκάρδια ἁπάντων συγχαρητήρια.

Η΄

Ἡ ψηφοφορία ἔληξεν· αἱ κάλπαι ἐκλείσθησαν, ἀνοιγεῖσαι δ' ἐκ νέου ἀνέδειξαν διὰ μεγίστης πλειοψηφίας βουλευτὴν τὸν Ζαφείριον Τριάντην, δωρήσασαι οὕτω πατέρα εἰς τὸ ἔθνος, υἱὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα, προστάτην εἰς τὸν λαόν.

Αἱ ζητωκραυγαὶ ἀνεστάτωσαν τὴν πόλιν ... ἡ οἰκία τοῦ νικητοῦ ἐκινδύνευε νὰ καταπέσῃ· αἱ μουσικαὶ ἐθορύβουν μεμιγμέναι μετὰ τῶν ἀπαισίων ὑλακῶν τῶν κυνῶν , τῶν ὁποίων τὸ νευρικὸν σύστημα ἀσπλάγχνως διετάραξαν . . . *Ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ λαοῦ* ἀπήγγελλε λογίδρια μὴ ἀκουόμενα . . . καὶ μόλις περὶ τὴν πρωΐαν κατώρθωσε ν' ἀναπαυθῇ ἐπ' ὀλίγον.

Θ΄

Περιχαρὴς ὁ Ζαφειράκης τὴν ἐπιοῦσαν περιέτρεχε τὴν πόλιν εὐχαριστῶν τοὺς πάντας.

Αἱ μητέρες συνεχαίροντο τὴν μητέρα του, καὶ οἱ πατέρες τὸν πατέρα του . Εἰς πάντας τοὺς υἱοὺς ὑπεδεικνύετο ὡς παράδειγμα ἀξιομίμητον. . .

Καὶ κάπου-κάπου μόλις ἠκούετο ἀκατάλογιστός τις, φθονερὸς καὶ ἰδιότροπος, ἀναφωνῶν ἐπὶ τῇ διαβάσει του :

— Μπρέ ! τὸν χάχα ! !

Δ.Γρ.Κ.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐσχάτως ἐκδοθείσης ἐπετηρίδος τῶν ταχυδρομείων τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1882—1883 συνετάξαμεν τὰς ἑξῆς ἐνδιαφερούσας πληροφορίας περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῶν προόδων τῆς ἐν Ἑλλάδι ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας.

Σ. τ. Δ.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ

Συγκοινωνία.—Ἡ ταχυδρομικὴ συγκοινωνία ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἐκτελεῖται κατὰ ξηρὰν μὲν διὰ 14 ἁμαξῶν, 28 φορτηγῶν ἵππων καὶ 267 ἐφίππων καὶ πεζῶν ταχυδρόμων,ἔτι δὲ διὰ 230 δημοτικῶν ταχυδρόμων ὅπου δὲν ὑπάρχουσι ταχυδρομικὰ γραφεῖα· κατὰ θάλασσαν δὲ διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν Ἑταιριῶν καὶ δι' ὀκτὼ ταχυδρομικῶν πλοιαρίων. Ἡ μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ταχυδρομικὴ συγκοινωνία ἐνεργεῖται διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τῶν διαφόρων ἐθνικοτήτων, ἅτινα ἐκτελοῦσι τακτικοὺς πλόας μεταξὺ τῶν λιμένων τοῦ Κράτους καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ δι' ἐκτάκτων ἀτμοπλοίων ἐνίοτε.

Ἀλληλογραφία ἐσωτερική. — Ἐντὸς τοῦ Κράτους δύναται ν' ἀποστείλῃ τις : α) γράμματα συνήθη πληρώνων πάντοτε τὸ ἀνάλογον τέλος κατὰ τὸ βάρος τῆς ἐπιστολῆς, ἐντὸς δὲ τῆς αὐτῆς πόλεως πληρώνων τὸ ἥμισυ τοῦ ἀνωτέρω τέλους. (Γράμματα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἀ-

Digitized by Google

ποστελλόμενα, ἐφ' ὧν δὲν ἐπεκολλήθη τὸ ἀνάλογον γραμματόσημον δὲν ἀποστέλλονται εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον), β') γράμματα ἐπὶ συστάσει πληρώνων πλὴν τοῦ ὡρισμένου τέλους, 20 ἔτι λεπτὰ ἀδιακρίτως τοῦ βάρους, ὅπερ ἔχει τὸ γράμμα λαμβάνων δὲ ἀποδεικτικὸν παραλαβῆς παρὰ τοῦ ταχυδρομικοῦ γραφείου, ὅπερ εὐθύνεται ἐν ἐνδεχομένῃ ἀπωλείᾳ τῆς ἐπιστολῆς, μὴ προερχομένης ἐξ ἀνωτέρας δυνάμεως, ὑποχρεούμενον νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν ἀποστολέα ἢ κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ εἰς τὸν ἐπιγραφόμενον δρ. νέας 22.25/00 ὡς ἀποζημίωσιν. Τὰ ἐπὶ συστάσει γράμματα πρέπει νὰ φέρωσι πέντε σφραγῖδας ἐπὶ τοῦ περικαλύμματος δι' ἰδίου τύπου, οὐχὶ δὲ διὰ δακτυλήθρας κττ., γ') ἐπιστολικὰ δελτάρια ἁπλᾶ λεπτῶν 5 καὶ διπλᾶ, ἤτοι μετ' ἀπαντήσεως, λεπτῶν 10 διὰ τὴν ἐντὸς τῆς αὐτῆς πόλεως συγκοινωνίαν, διπλασίας ἀξίας διὰ τὴν μεταξὺ τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν πόλεων συγκοινωνίαν, δ') δείγματα ἐμπορευμάτων πληρώνων τέλος 5 λεπτῶν ἀνὰ 50 γραμμάρια· ὁ ὅλος ὄγκος αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ τὰ 250 γραμμάρια, δέον δὲ τὰ τοιαῦτα δείγματα νὰ μὴ εἶνε ὑγρά, ἢ λιπαρά, ἢ χημικὰ προϊόντα δυνάμενα νὰ ῥυπάνωσι τὴν ἀλληλογραφίαν· ἵνα ᾖ δ' εὐχερὴς ὁ ἔλεγχος αὐτῶν δέον νὰ τίθενται ἐν σάκκοις, θήκαις, ἢ κινητοῖς περικαλύμμασι. ε') Ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ συγγράμματα πληρώνων τέλος 1 λεπτοῦ ἀνὰ 25 γραμμ. Ἄλλα ἔντυπα· καταλόγους, ἀγγελίας, τετράδια μουσικῆς κλπ. πληρώνουν τὸ διπλοῦν τέλος. ϛ') Βιβλία χαρτόδετα ἢ δεδεμένα πληρώνων τέλος 15 λεπτῶν ἀνὰ 50 γραμμ. ὁμοίως καὶ δικόγραφα. ζ') Ἐπισκεπτήριον ἓν μόνον ἐντὸς ἀσφραγίστου φακέλλου ἄνευ χειρογράφου τινὸς σημειώσεως πληρόνων τέλος 5 λεπτῶν.

Πάντα τὰ εἴδη ταῦτα δύναται ν' ἀποστείλῃ τις καὶ ἐπὶ συστάσει πληρώνων ἔτι 20 λεπτῶν τέλος ἀδιακρίτως τοῦ βάρους αὐτῶν.

Ἀλληλογραφία ἐξωτερική. — Ἡ ἀποστολὴ γράμματος πρὸς χώραν περιλαμβανομένην ἐν τῷ παγκοσμίῳ ταχυδρομικῷ συνδέσμῳ ὑπόκειται εἰς τέλος λεπτῶν 25 ἀνὰ 15 γραμμ. Τὰ ἐπιστολικὰ δελτάρια πληρώνουσι τέλος λεπτῶν 10, αἱ ἐφημερίδες, τὰ λοιπὰ ἔντυπα καὶ τὰ δείγματα τῶν ἐμπορευμάτων λεπτὰ 5 ἀνὰ 50 γραμμ. Τὰ δ' ἐπὶ συστάσει ἀποστελλόμενα οἱουδήποτε βάρους καὶ εἴδους ὑπόκεινται εἰς πρόσθετον τέλος λεπτῶν 20. Ὁ ἀποδεχόμενος ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀπλήρωτόν τι ἐκ τῶν ἀνωτέρω, πληρώνει τέλος διπλάσιον τῶν σημειουμένων.

Τὸν παγκόσμιον ταχυδρ. Σύνδεσμον ἀποτελοῦσιν αἱ ἀκόλουθοι χῶραι: Αἴγυπτος, Νουβία καὶ Σουδὰν —Ἀϊτὴ —Ἀργεντινὴ ὁμοσπονδία —Αὐστρία—Βέλγιον—Βενεζουέλα—Βρασιλία —Βρεττανία (Μεγάλη) καὶ Ἰρλανδία μετὰ πασῶν τῶν Βρεττανικῶν κτήσεων καὶ ἀποικιῶν— Γαλλία, Ἀλγερία, καὶ λοιπαὶ γαλλικαὶ ἀποικίαι — Γερμανία μετὰ τῆς Ἑλιγολάνδης — Γροιλανδία — Δανία μετὰ τῆς Ἰσλανδίας καὶ τῶν δανικῶν κτήσεων — Δομινικανὴ δημοκρατία—Ἑλβετία—Ἑλλὰς—Ἡνωμέναι πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς—Ἰαπωνία—Ἰσημερινὸς (δημοκρατία)—Ἱσπανία μετὰ τῶν ἀποικιῶν—Ἰταλία—Κόστα Ῥίκα (δημοκρατία)—Λιβηρία (δημοκρατία)—Λουξεμβοῦργον—Μαυροβούνιον—Μεξικὸν—Νορβηγία—Νικαράγουα —Ὀλλανδία καὶ ὀλλανδικαὶ κτήσεις—Οὐραγουάη (δημοκρατία)—Παραγουάη—Περουβία — Περσία —Πορτογαλλία μετὰ τῶν νήσων Μαδέρας καὶ Ἀσορῶν καὶ τῶν ἀποικιῶν αὐτῆς—Ῥωμουνία —Ῥωσσία μετὰ τῆς Φιλλανδίας — Σαλβατὼρ —Σερβία—Σουηδία—Τουρκία—Χιλὴ— Χονδούρα. Ἤτοι ἐν ὅλῳ 41 Κράτη μετὰ τῶν κτήσεων καὶ ἀποικιῶν αὐτῶν.

Ἡ ἀποστολὴ γραμμάτων καὶ ἐντύπων εἰς χώρας μὴ περιλαμβανομένας ἐν τῷ Συνδέσμῳ καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν προέλευσις τοιούτων, ὧν δὲν ἐπληρώθη τὸ τέλος ὑπόκεινται εἰς τέλη πολλῷ μείζονα. Οὕτω ἵνα ἀποστείλῃ τις συνήθη ἐπιστολὴν εἰς Γουατεμάλαν καὶ Βολιβίαν τῆς Ἀμερικῆς θὰ ἐπικολλήσῃ γραμματόσημον δραχ. 1,60, ἵνα παραλάβῃ δ' ἐπιστολὴν ἀπλήρωτον ἐκεῖθεν προερχομένην θὰ πληρώσῃ δρ. 1,90. Ταῦτα ὅμως εἶνε τὰ ἀνώτερα ταχυδρομικὰ τέλη· τὰ λοιπὰ ποικίλλουσιν ἀπὸ 65 λεπτῶν μέχρι 1,25.

Γραμματόσημα καὶ ἐπιστολικὰ δελτάρια.— Τὰ ἑλληνικὰ γραμματόσημα διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις: τὰ συνήθη καὶ τὰ ἐνάριθμα. Συνήθη εἶνε τὰ φέροντα κεφαλὴν Ἑρμοῦ ἐννέα διαφόρων τιμῶν καὶ χρωμάτων ἀπὸ 1 λεπτοῦ μέχρι 1 δραχμῆς, τίθενται δ' ἐπὶ πάντων τῶν διὰ τοῦ ταχυδρομείου ἀποστελλομένων εἰδῶν. Τὰ ἐνάριθμα, 12 διαφόρων τιμῶν, εἶνε πάντα χρώματος πρασίνου, φέρουσι δ' ἐν τῷ κέντρῳ ἀναγεγραμμένην τὴν ἀξίαν αὐτῶν, ἥτις κυμαίνεται ἀπὸ 1 λεπτοῦ μέχρι 2 δραχμῶν· τίθενται δὲ ταῦτα ἐπὶ τῶν γραμμάτων κλπ. ὅσα ἀφικνοῦνται ἀπλήρωτα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἢ ἐλλιπῶς πληρωμένα.

Ἐπιστολικὰ δελτάρια ὑπάρχουσι τριῶν κλάσεων: α') ἁπλᾶ λεπτῶν 5 καὶ διπλᾶ λεπτ. 10, ἤτοι μετ' ἀπαντήσεως πληρωμένης διὰ τὴν ἀλληλογραφίαν τῆς αὐτῆς πόλεως, β') ἁπλᾶ λεπτῶν 10 καὶ διπλᾶ 20 διὰ τὴν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ χρῆσιν· (χάρτης κίτρινος, μελάνη κυανῆ), γ') τῆς αὐτῆς ἀξίας διὰ τὸ ἐξωτερικὸν (χάρτης κυανοῦς, μελάνη ἐρυθρά).

Ταχυδρομικὰ γραφεῖα.—Καθ' ἅπαν τὸ Κράτος ὑπάρχουσι 213 ταχυδρ. γραφεῖα. Πλείονα πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν τοιαῦτα ἔχει ἡ ἐπαρχία Βώλου 9, μετ' αὐτὴν δὲ αἱ ἐπαρχίαι Ἡ-

Digitized by Google

λείας καὶ Καρυστίας ἀνὰ 8, Γορτυνίας, Κυνουρίας, Φθιώτιδος καὶ Καρδίτσης ἀνὰ 7, Βονίτσης καὶ Χαλκίδος ἀνὰ 6, 24 ἐπαρχίαι ἔχουσιν ἀνὰ 3 - 5 ταχυδρ. γραφεῖα ἑκάστη, 21 ἐπαρχίαι ἀνὰ 2 καὶ 17 ἐπαρχίαι ἀνὰ 1 μόνον.

Ἔσοδα καὶ ἔξοδα. — Περιεργότατος εἶνε ὁ πίναξ τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1833-1882. Κατὰ τὸν πίνακα τοῦτον τὰ ἔσοδα τοῦ 1833 ἀνῆλθον εἰς δρ. 8,832.19, τὰ δ' ἔξοδα εἰς δρ. 9,261.23, ἤτοι κατά τι ὑπέρτερα τῶν ἐσόδων. Κατὰ τὸ 1836 τὰ ἔσοδα ἀνέρχονται εἰς 22,985.57, τὰ δ' ἔξοδα εἰς 154,320.87 (!) δραχμῶν. Ἀλλ' αἴφνης μετὰ ἓν ἔτος τὰ ἔσοδα ἑξαπλασιάζονται ἀνερχόμενα εἰς 127,024.92· πάλιν ὅμως τὸ δημόσιον ζημιοῦται, διότι καὶ τὰ ἔξοδα ἀναβιβάζονται εἰς 208,711.74. Μόλις κατὰ τὸ 1845 καὶ 1846 τὰ ἔσοδα φαίνονται ὑπέρτερα τῶν ἐξόδων κατά τινας χιλιάδας δραχμῶν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1847 πάλιν καταπίπτουσι σταθερῶς μέχρι τοῦ 1861. Ἀπὸ τοῦ ἔτους δὲ τούτου τὸ δημόσιον τέλος μετὰ τριάκοντα ὅλα ἔτη ἄρχεται ὠφελούμενον ἐκ τῶν ταχυδρομείων· κατὰ δὲ τὸ 1882 εἰσπράττει 903,563.56, ἐνῷ ἐξοδεύει μόνον 565,861.39. Ἂν δὲ ἀθροίσῃ τις τὰ κατὰ τὴν πεντηκονταετίαν 1833 - 1882 εἰσπραχθέντα ἀνερχόμενα ἐν ὅλῳ

εἰς	18,373,104.37
καὶ ἀφαιρέσῃ τὸ ἄθροισμα τῶν ὅλων ἐξόδων . . .	15,675,862.48
εὑρίσκει καθαρὸν κέρδος τοῦ Κράτους δρ.	2,697,141.89

Ταχυδρομικὴ κίνησις. — Ἀκριβὴς πίναξ τῆς κινήσεως ταύτης ὑπάρχει μόνον ἀπὸ τοῦ 1862 -1882. Κατὰ τὸν στατιστικὸν τοῦτον πίνακα τῷ 1862 διῆλθον διὰ τῶν ταχυδρ. γραφείων τοῦ Κράτους ἔξωθεν προερχόμενα, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ διαβιβαζόμενα, ἢ ἀποστελλόμενα εἰς τὸ ἐξωτερικόν, γράμματα μὲν ἐν ὅλῳ 1,037,567, ἐφημερίδες, ἔντυπα καὶ δελτάρια 695,293, ἐπίσημα ἔγγραφα, φάκελλοι καὶ δέσμαι 539,568. Τῷ δὲ 1882 τὰ ὅλα διαμειφθέντα γράμματα ἀνῆλθον εἰς 5,063,960, τὰ δὲ ἐπιστολικὰ δελτάρια εἰς 17,779, τὰ δείγματα ἐμπορευμάτων εἰς 27,778, τὰ διάφορα ἔντυπα εἰς 56,578 καὶ αἱ ἐφημερίδες εἰς 1,273,243 δέματα ἢ 3,185,388 φύλλα.

Ἀθροίζων δέ τις τὰ διάφορα ποσὰ τῆς ἀπὸ τοῦ 1862-1882 ταχυδρομικῆς κινήσεως ἐξάγει ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν ἐν τοῖς ἑλλην. ταχυδρομείοις διημείφθησαν :

Γράμματα ἐν γένει	47,098,630
Ἐφημ. Δελτάρ. κλπ. ἔντυπα .	33,146,303
Ἐπίσ. ἔγγρ., φάκελ., καὶ δέσμ.	10,066,607
Ἤτοι ἐν ὅλῳ διάφορα εἴδη .	**90,311,540**

Ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψει τὸν ἴδιον πίνακα τῆς ταχυδρομικῆς κινήσεως τοῦ 1879 καὶ συγκρίνει πρὸς τὴν κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο γενομένην ἀπογραφὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος δύναται νὰ ὑπολογίσῃ ὅτι ἐπὶ 1,653,767 κατοίκων διημείφθησαν τὸ ἔτος ἐκεῖνο γράμματα, ἔγγραφα ἐπίσημα καὶ δελτάρια 3,559,544, ἤτοι ἀναλογοῦσι 3 σχεδὸν ἐπὶ ἑκάστου κατοίκου, ὑπολογιζομένου ὅτι τὸ 1)4 περίπου τοῦ πληθυσμοῦ ἔχει ἡλικίαν κατωτέραν τῶν 14 ἐτῶν καὶ δὲν ἀλληλογραφεῖ.

Ἂν δὲ ἀφαιρεθῶσι τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ προερχόμενα καὶ ἑπομένως ὑπὸ κατοίκων ἄλλων χωρῶν γραφέντα γράμματα καὶ δελτάρια, απομένουσι καθαρῶς ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος γραφέντα 2,966,162. Ἀλλ' ἡ στατιστικὴ τοῦ 1879 ἀναγράφει ἐγγραμμάτους κατοίκους ἐν ὅλῳ 318,949, ὥστε ἕκαστος αὐτῶν κατὰ μέσον ὅρον ἔγραψεν 9—10 ἐπιστολάς, δελτάρια ἢ ἔγγραφα καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐλήφθησαν ἔξωθεν καὶ διημείφθησαν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ φύλλα ἐφημερίδων, 1,910,137, ὥστε πάλιν ἕκαστος τῶν ἐγγραμμάτων, τῶν μόνων δυναμένων βεβαίως νὰ χρησιμοποιήσωσι τὰς ἐφημερίδας, ἔλαβε ταχυδρομικῶς καθ' ἅπαν τὸ ἔτος κατὰ μέσον ὅρον φύλλα 6 - 7.

Ταχυδρομικοὶ ὑπάλληλοι. — Ἀπὸ τοῦ Μαΐου 1829 μέχρι νῦν διηύθυναν τὰ ταχυδρομεῖα ἑπτὰ διάφοροι διευθυνταὶ οἱ ἑξῆς: Ἀλέξιος Λουκόπουλος, Δημητρ. Ἀμπελᾶς, Σωτήριος Σταῦρος, Γ. Σκοῦφος (1832—55) Θ. Λεονάρδος (1855—77). Κ. Σ. Κροκιδᾶς (1877—82) Α. Μανσόλας. Ὑπηρετοῦσι δ' ὡς ὑπάλληλοι ἐν τοῖς διαφόροις ταχυδρ. γραφείοις ἐκτὸς τῶν ταχυδρόμων 407 ἐν ὅλῳ πρόσωπα. Γ*

Ἡ περὶ τὸν Πόλον

ΟΛΛΑΝΔΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Τῇ 5 Ἰουλίου 1882, ὀλλανδικὴ ἀποστολὴ ἐντολὴν ἔχουσα νὰ ἱδρύσῃ μετεωρολογικὸν σταθμὸν περὶ τὸν πόλον ἐν Πόρτ-Δίκσον ἐπεβιβάσθη τοῦ νορβηγικοῦ ἀτμοπλοίου ἡ «Βάρνα». Ἀπετελεῖτο ὑπὸ τοῦ διδάκτορος Μαυρικίου **Snellen**, μέλους τοῦ βασιλικοῦ μετεωρολογικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Οὐτρέχτης, ἀναλαβόντος τὴν διεύθυνσιν ὅλων τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν, ἰδία δὲ προσωπικῶς τὴν ἐκτέλεσιν μαγνητικῶν παρατηρήσεων, καὶ ὑπὸ τῶν **J. Cremer** ἰατροῦ, **Ruys** φυσιοδίφου, **Ekama** φυσικοῦ καὶ φωτογράφου, καὶ **F. Bust**, ὅστις μέλλει νὰ ἐξερευνήσῃ τὸ ποτάμιον Γενίσεκ ὑπὸ ἐμπορικὴν ἔποψιν.

Ἡ «Βάρνα» συνέπλευσε μετὰ τῆς «Λουΐζης», ἐφ' ἧς ἐφορτώθησαν αἱ παντοειδεῖς πρὸς χρῆσιν τῆς ἀποστολῆς προμήθειαι.

Digitized by Google

Ἀφ' οὗ ἔκαμψε τὸ ἀκρωτήριον **Nordkyss** καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὴν νῆσον Βεγγάτζ ἡ «Βάρνα» κατελήφθη ὑπὸ τῶν πάγων κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Αὐγούστου, ἠναγκάσθη δὲ νὰ περιπλανᾶται ἐν τῇ κινητῇ φυλακῇ αὐτῆς μεταξὺ 70 βαθμῶν βορείου πλάτους καὶ 63 βαθμῶν ἀνατολικοῦ μήκους. Τῇ 18 Σεπτεμβρίου 1882, ἀτμόπλοιόν τι ὀνόματι «**Dijmphna**» ὅπερ ὑπὸ τὴν δεξιὰν διοίκησιν τοῦ **Hovgaard** ὑποπλοιάρχου ἐν τῷ δανικῷ ναυτικῷ εἶχεν ἀπέλθει ὅπως ἀποπειραθῇ νὰ προσπελάσῃ εἰς τὴν χώραν τοῦ Φραγκίσκου-Ἰωσὴφ ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ αὐτῆς μέρους, διέκρινε τὴν «Βάρναν» καὶ προσῆλθεν εἰς βοήθειάν της. Ἀλλὰ καὶ τὸ δανικὸν πλοῖον περιεκλείσθη ἐπίσης, μετ' ὀλίγον δὲ ἀμφότερα συνεσφηνώθησαν ἐν μέσῳ ὀγκωδῶν τεμαχίων πάγων, ἀπέχοντα ἀλλήλων 70 μέτρα περίπου.

Οἱ ἐπὶ τῆς «Βάρνας» πολλὰς ἐπεχείρησαν ἀποπείρας ὅπως ἀποβῶσιν εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ πᾶσαι ἀπέβησαν ἄγονοι. Ἐπὶ τέλους δ' ἀπεφάσισαν νὰ ἱδρύσωσιν ἀστεροσκοπεῖον ἐπ' αὐτῶν τῶν πάγων.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀκτωβρίου ἐδεινώθη ἡ κατάστασις αὐτῶν. Μεγάλοι ὄγκοι πάγων συνεσωρεύοντο περὶ τὰ πλοῖα, φρικώδεις τριγμοὶ ἠκούοντο, τὸ δὲ πλήρωμα πτοηθὲν ἠναγκάσθη ν' ἀπολίπῃ τὸ πλοῖον καὶ νὰ καταφύγῃ ἐπὶ τῶν ὀρέων τοῦ πάγου, τὰ ὁποῖα ἐσωρεύοντο περὶ τὸ πλοῖον. Ἀλλὰ μετά τινας ἡμέρας ῥήγματα ἐπεγένοντο ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς πεπηγυίας θαλάσσης, οἱ δὲ ἐξερευνηταὶ ἀναγκασθέντες νὰ ὀπισθοχωρήσωσιν ὅπως μὴ καταρροφηθῶσιν ὑπὸ τῶν διανοιγεισῶν ἀβύσσων, δὲν ἐβράδυναν νὰ ἀποχωρισθῶσιν ἐντελῶς τοῦ πλοίου των.

Ἀλλὰ μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας τὰ ῥήγματα, εὐτυχῶς, ἐπληρώθησαν νέων τεμαχίων πάγου· τὸ πλήρωμα τῆς «Βάρνας» ἠδυνήθη νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸ πλοῖον καὶ νὰ ἐπαναλάβῃ τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ παρατηρήσεις. Αἱ ἐργασίαι αὗται ἐξηκολούθησαν ἐπιτυχῶς μέχρι τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων, ὁπότε ἐπῆλθεν ἡ ὁριστικὴ καταστροφή. Αἱ σύρτεις τῶν πάγων ἤρξαντο αἴφνης κινούμεναι, σφοδρότατα πρὸς ἀλλήλας συγκρουόμεναι καὶ κροτοῦσαι ὡς ἀλλεπάλληλοι ἐκπυρσοκροτήσεις· ὄγκοι πάγου ἐπήρχοντο μεθ' ὁρμῆς κατὰ τοῦ πλοίου, μετ' ὀλίγον δὲ ἡ «Βάρνα» κατασυνετρίβη ὁλοσχερῶς ὑπὸ τοῦ σωροῦ τῶν ὀγκωδεστάτων πάγων.

Τὸ πλήρωμα, ἐναγωνίως ἀγρυπνοῦν ἀπὸ τῆς προτεραίας, κατέλιπε τὸ πλοῖον τὴν νύκτα, συμπαραλαβὸν τὰ ἐπιστημονικὰ ἐργαλεῖα, τὰ ἔγγραφα, τὰς ἀκάτους, τὰ ἕλκηθρα καὶ τοὺς κύνας. Οἱ ἐξερευνηταὶ κατώρθωσαν νὰ φθάσωσιν ἄχρι τοῦ **Dijmphna**, ὅπερ μείζονα ἔχον στερρότητα, ἠδυνήθη ν' ἀντιστῇ κατὰ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν πάγων. Αἱ ἐπιστημονικαὶ παρατηρήσεις συνεχίσθησαν ἐπὶ τοῦ δανικοῦ ἀτμοπλοίου μέχρι τῆς 25 Ἰανουαρίου, καθ' ἣν ἡμέραν τὸ θερμόμετρον κατῆλθεν εἰς 85° Φχρενάϊτ.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀπριλίου οἱ πάγοι ἤρξαντο τηκόμενοι. Τὸ ὕδωρ ἐφάνη καὶ χλιαρὰ θερμοκρασία διεδέξατο τὸ δριμύτατον ψύχος τῶν παρελθόντων μηνῶν. Τέλος, τῇ 24 Ἰουλίου, οἱ ὑποστηρίζοντες τὰ ναυάγια τῆς «Βάρνας» πάγοι ἐτάκησαν ὁλοσχερῶς καὶ τὸ συντριβὲν πλοῖον ἐβυθίσθη.

Ἐπειδὴ τὸ «**Dijmphna**» εἶχεν ἐντολὴν νὰ διέλθῃ ἐν τῇ πολικῇ θαλάσσῃ τὸν δεύτερον χειμῶνα, οἱ Ὀλλανδοὶ ἀπῆλθον τοῦ δανικοῦ πλοίου καὶ διὰ πλοιαρίων καὶ ἑλκήθρων διηυθύνθησαν πρὸς τὴν γῆν, ἀποφεύγοντες τοὺς ἐπιπροσθοῦντας ὄγκους τοῦ πάγου. Ἡ πορεία αὕτη διήρκεσε τρεῖς ἑβδομάδας, μεθ' ἃς ἀφίκοντο εἰς τὴν νῆσον Βεγγάτζ. Αὐτόθι, τὰ πρὸς ἀναζήτησιν αὐτῆς μεταβάντα τρία πλοῖα «Λουίζα», «Νόρδεσκιολδ» καὶ «Ὄβι» συνήντησαν τοὺς ἐξερευνητάς. Ἐπέβησαν τῆς «Λουΐζης», ἀλλὰ συντριβείσης τῆς ἕλικος αὐτῆς ἐδέησε νὰ ῥυμουλκήσῃ ταύτην ὁ «Νορδενσκιόλδ».

Τὸ δὲ «Ὄβι» προέπλευσεν ὅπως ἀναγγείλῃ εἰς τὴν Εὐρώπην τὸ εὐφρόσυνον ἄγγελμα τῆς ἀνευρέσεως τοῦ πληρώματος. Πράγματι εὐφρόσυνον καὶ σπουδαῖον ἦτο τὸ ἄγγελμα, διότι καίτοι καταστραφείσης τῆς «Βάρνας», ἡ πρὸς ἐξερεύνησιν τῶν περὶ τὸν πόλον ὀλλανδικὴ ἀποστολὴ οὐδένα ἄνθρωπον ἀπώλεσεν οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἐκ τοῦ ἐπιστημονικοῦ αὐτῆς ὑλικοῦ, οὐδὲ ἐκ τῶν συλλογῶν, οὐδὲ ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων σημειώσεων, ἅτινα ἀποφέρει μετὰ τοιαύτας φυσικὰς καὶ ἠθικὰς βασάνους ἐκ τοιαύτης φρικώδους διαχειμάσεως.

Εἰς 4,400 συμποσοῦνται αἱ ἁμαξοστοιχίαι, ὅσαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν φθάνουσι καὶ ἀναχωροῦσιν ἐκ τῶν διαφόρων σταθμῶν τοῦ Λονδίνου· ἐξ οὗ δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ τὴν καταπληκτικὴν κίνησιν τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν τῇ ἀγγλικῇ πρωτευούσῃ. Ἐπειδὴ δ' ἑκάστη ἁμαξοστοιχία φέρει κατὰ μέσον ὅρον 100 ἄτομα, δύναταί τις νὰ ὑπολογίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν καθημερινῶς διὰ τῶν σιδηροδρόμων κομιζομένων εἰς 440,000, οἵτινες χάριν ἐργασιῶν εἰσρέουσιν εἰς τὸ Ἄστυ ἢ ἀπέρχονται αὐτοῦ. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν τῷ ἄνω ἀριθμῷ δὲν συμπεριλαμβάνονται οἱ διὰ τῶν ὑπογείων σιδηροδρόμων, τῶν χιλιάδων λεωφορείων, ἄλλων ὀχημάτων καὶ ἀτμοπλοίων τοῦ Ταμέσεως κομιζόμενοι εἰς Λονδῖνον.

Digitized by Google

ΕΙΣ ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΗΣ Κ^{ας} Σ. Φ.

Ότε, εἰς χρόνους παλαιοὺς — πρὸ δέκα εἴκοσι ἐτῶν —
εἶχον ἀκόμη Ἕλληνας οἱ στίχοι ἀναγνώστας,
ὅσους ἑκάστη σήμερον ἐφημερὶς πέντε λεπτῶν,
κ' ἐπροτιμᾶτο τοῦ Ζολᾶ ὁ Σοῦτσος καὶ ὁ Ζαλοκώστας·

ὅτε, ἀντὶ νὰ ψάλλωσι : «Voyez ceci, voyez cela!»
ἔψαλλον αἱ νεάνιδες : «Ὁ ἥλιος βασιλεύει. . .»
κ' ἐλάλουν ὀλιγώτερα καὶ δὲν ἐγνώριζον πολλά,
καὶ ἡ αἰδὼς ἦν ἀρετή, οὐδ' ἦτο ἡ σεμνότης χλεύη·

ὅτ' ἔρωτα ἐνέπνεε τ' ὄμμα νεάνιδος δειλῆς,
καὶ τὸν ἐξῆπτε—φοβερόν! —μέχρις ἀκροστιχίδος·
ὅτε δὲν ἦτο πρόχειρος ὁ ἔρως τόσον καὶ πολύς,
οὐδ' ἦτο εἰς τὴν ἀγοράν, ὡς τόρα, ἄφθονον τὸ εἶδος·

τότε, ὡς μνημονεύουσιν οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς,
ὑπῆρχον καὶ λευκώματα. Ἀλλὰ δὲν περιεῖχον
εἰκόνας, ὅπως σήμερον, ἠθοποιῶν ἐπιτυχεῖς.
Ἦν ἄλλος τότε ὁ συρμός· ἦσαν μικρὰ ταμεῖα στίχων.

Χρυσόδετα, περίκομψα, μικρά, μεγάλα, καινουργῆ,
ἀνέπτυσσον προκλητικῶς τὰ φύλλα τὰ λευκά των,
κ' ἐταμιεύετο ἐκεῖ φιλί' ἀγάπη καὶ στοργή,
ἢ ἔμπνευσις παροδική, ποιητικὸς ἀστὴρ διάττων.

Αἱ δέλτοι των ἠνοίγοντο εἰς ὥρας λύπης ἢ χαρᾶς,
καὶ συνωμίλουν δι' αὐτῶν παρόντες καὶ ἀπόντες·
πνοὴ τὸ κενοτάφιον ζωῆς ἐπλήρου νεαρᾶς,
καὶ ἐπανήρχετ' ὁ ἀπών, καὶ ἀνεβίουν οἱ θανόντες.

Καὶ τὸ δυσφύλακτον ἐκεῖ ἐφύλαττ' ἕκαστος παρόν,
καὶ τὸ σεμνόν του λείψανον ἠγάπα καὶ ἐτίμα.
Τόρα; εἶνε ἀτμάμαξα ὁ βίος! Ἔχομεν καιρόν;
Ἐμπρός! μήπως προλάβωσιν ἄλλοι τὸ μέλλον... καὶ τὸ χρῆμα!

Τίς τρέχων τόρα ἵσταται ν' ἀκούσῃ ἓν «κατευοδοῦ;»
Τίς εὐκαιρεῖ τὴν μνήμην του ὀπίσω του νὰ σώσῃ,
τὸ ὄνομά του σημειῶν εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ;
Τίς θέλει νὰ ἐνθυμηθῇ, καὶ τίς νὰ τὸν ἐνθυμηθῶσι;

Ἂς τρέχουν ἄλλοι ἀπνευστί. Ἐγὼ βαδίζων σταματῶ
ὅπου σκιὰ μὲ προσκαλεῖ καὶ δρόσος μοὶ προσνεύει.
Εἰς μίαν ἄκραν τοῦ σταθμοῦ τὴν μνήμην μου κληροδοτῶ,
κ' εὐγνώμων ἡ καρδία μου αὐτοῦ τὴν μνήμην ταμιεύει.

22 Ἰουνίου 1883.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Εἰς τοῦ νεοπλούτου χρηματιστοῦ Δ* ἦλθέ τις σταλμένος νὰ ζητήσῃ τὴν κόρην του εἰς γάμον διά τινα μεσίτην.

— Πῶς ; λέγει ὁ Δ* εἰς αὐτὸν νὰ δώσω τὴν κόρην μου ! Μὰ τὴν ἀλήθειαν, δὲν εἰξεύρω τί πρῶτον νὰ θαυμάσω, τὴν θρασύτητά του ἢ τὰ ἁρπακτικὰ βλέμματα ποῦ ἔρριψε 'ς τὴν περιουσίαν μου ! Ἀλλά, ἂς εἶνε· ἀφοῦ εἶνε τόσον ἀναίσχυντος κερδοσκόπος, θὰ εἰπῇ πῶς εἶνε καὶ πολὺ ἄξιος 'ς τὰς δουλειαὶς τοῦ χρηματιστηρίου—'πές του ὅτι δέχομαι νὰ τὸν κάμω γαμβρόν μου !

* * *

Μεγάλη συρροὴ ἀνθρώπων περί τινα νεόκτιστον οἰκίαν τῆς ὁδοῦ * *, ὁ δὲ Ἀγαθόπουλος, διαβαίνων ἐκεῖθεν, πλησιάζει μετὰ περιεργίας.

— Τί συμβαίνει ἐδῶ ; ἐρωτᾷ τινα τῶν παρισταμένων.

— Ἕνας κακόμοιρος ἐργάτης ἐκρημνίσθη ἀπὸ τὴν στέγην τοῦ σπητιοῦ.

— Ἄ ! τὸν δυστυχῆ ! . . . Μὰ καὶ οἱ εὐλογημένοι αὐτοὶ σοῦ εἶνε τόσον ἀπρόσεκτοι. . . . Καὶ αὐτὸς ποὺ ἔπεσε, ἐσκοτώθηκε, ἔ ; . . .

— Οὔτε κὶχ δὲν εἶπεν·ἔγινε κομμάτια ὁ δυστυχής ! . . .

— Ἄ !, λέγει ὁ Ἀγαθόπουλος ἀπομακρυνόμενος· τοὐλάχιστον νὰ τοῦ ἐγίνετο μάθημα αὐτό του τὸ πάθημα ! . . .

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Παρατήρησον ἐπιμελῶς τίνες εἰσὶν οἱ ἄνθρωποι οἱ μηδένα ἐπαινοῦντες, οἱ πάντοτε κατακρίνοντες,οἱ μηδένα εὑρίσκοντες τῆς ἀρεσκείας των, — θὰ ἴδῃς ὅτι εἰσὶν ἐκεῖνοι, οἵτινες εἰς οὐδένα καὶ αὐτοὶ ἀρέσκουσι.

—

Λαμπρὸν καὶ ἐνθαρρυντικὸν θέαμα εἶνε ἡ πάλη γενναίου ἀνθρώπου, ὅστις καρτερικῶς ἀντέχει πρὸς τὴν λύπην, θριαμβεύει μόνον διὰ τῆς μεγαλοψυχίας καὶ καθημαγμένους ἔχων τοὺς πόδας καὶ τρέμοντα τὰ μέλη ἐξακολουθεῖ προβαίνων, ἐπὶ τῆς ἀκλονήτου θελήσεως στηριζόμενος. (Σμάϊλς).

—

Ἡ ἱστορία, καταδεικνύουσα τὸν βίον τῶν ἐθνῶν, οὐδὲν ἄλλο ἔχει νὰ ἀφηγηθῇ ἢ πολέμους καὶ στάσεις· τὰ εἰρηνικὰ ἔτη φαίνονται βραχυχρόνιοι διακοπαί, καὶ οἱονεὶ διαλείμματα ἐν ταῖς διαφόροις πράξεσιν αἱματηροῦ δράματος. Καὶ ἑκάστου δὲ ἀνθρώπου ὁ βίος παρίσταται ὡς διαρκὴς πάλη οὐ μόνον ἐν μεταφορικῇ ἐννοίᾳ πρὸς τὴν ἔνδειαν ἢ τὴν κατακορῆ σχολήν, ἀλλὰ καὶ ἐν κυριολεκτικῇ ἐννοίᾳ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Πανταχοῦ εὑρίσκει ἀντίτεχνον καὶ ἀντίπαλον , ζῇ ἐν ἀδιαλείπτῳ ἀγῶνι καὶ τελευτᾷ φέρων τὰ ὅπλα ἐν χερσίν. Ἀλλὰ καθ' ὃν τρόπον τὸ ἡμέτερον σῶμα θὰ διερρήγνυτο, ἐὰν ἐστερεῖτο τὴν πίεσιν τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, οὕτω καὶ ὁ βίος ἡμῶν, ἐὰν ἐστερεῖτο τὴν πίεσιν τῆς ἐνδείας, τῆς ἀθλιότητος, τῶν συμφορῶν, τῆς διαψεύσεως τῶν ἐλπίδων, θὰ προέβαινεν εἰς ὕβριν καὶ ἀγανορίαν, ἐὰν μὴ μέχρι διαρρήξεως, τοὐλάχιστον μέχρις ἀκολαστοτάτης μωρίας, καὶ δὴ μανίας. Αἱ μέριμναι, οἱ πόνοι , αἱ λῦπαι εἶνε εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅ,τι τὸ ἕρμα εἰς τὸ πλοῖον, τὸ μέλλον νὰ διασχίζῃ τὰ πελάγη ἀκλόνητον καὶ κατ' εὐθεῖαν.

—

Οἱ ἀσταθεῖς καὶ δειλοὶ χαρακτῆρες, στερούμενοι ἀποφάσεως, νομίζουσιν ἀδύνατον καὶ τὸ ἐλάχιστον ἔργον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἀραβικὴ ἱστορία.—Γηραιὸς κάτοικος τῆς Ἀλγερίας, κεκυρτωμένος ὑπὸ τῶν ἐτῶν, διηυθύνετο πρὸς τὴν πόλιν τῆς Γίσκρας, σύρων ὄπισθέν του διὰ σχοινίου δεδεμένον τὸν ὄνον του.

Δύο ἄλλοι Ἄραβες,κλέπται περιβόητοι, ἐνεδρεύοντες ὄπισθεν θάμνων,βλέπουσιν αὐτὸν διαβαίνοντα.

— Τί λές ; τοῦ τὸν κλέπτομεν; λέγει ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον.

Ἐν τῷ ἅμα ἐξέρχονται, πλησιάζουσι δι' ἐλαφροῦ βήματος, καὶ ὁ μὲν εἷς λύσας τὸ σχοινίον τοῦ ὄνου περνᾷ αὐτὸ περὶ τὸν τράχηλόν του, ἐνῷ ὁ ἄλλος ἀπάγει τὸν ὄνον καὶ γίνεται ἄφαντος.

Μετά τινας στιγμὰς ὁ γηραιὸς Ἄραψ στραφεὶς βλέπει κατάπληκτος εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὄνου του τὸν ἄνθρωπον.

— Τώρα νὰ σοῦ ἐξηγήσω τὸ πρᾶγμα, λέγει ὁ κλέπτης. Ἐγώ, εἶχα κτυπήσει τὴν μητέρα μου, καὶ ὁ Ἀλλὰχ γιὰ νὰ μὲ τιμωρήσῃ μὲ μετεμόρφωσεν εἰς ὄνον. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐτελείωσεν ἡ ποινή μου, καὶ ἔτσι ἔγεινα πάλιν ὅ,τι ἤμην πρὶν τῆς μεταμορφώσεώς μου.

Ὁ ἁπλοϊκὸς γέρων κλίνει τὴν κεφαλὴν ἔκθαμβος διὰ τὸ θαῦμα, καὶ ἐν τῇ ταραχῇ του δίδει καὶ ὀλίγα κέρματα εἰς τὸν ἀπατεῶνα, ὅστις ἀπέρχεται.

Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας, ἐνῷ ὁ πρώην κύριος τοῦ ὄνου διήρχετο διὰ τῆς πόλεως, ἀναγνωρίζει αἴφνης τὸ ζῷόν του. Πλησιάζει λοιπὸν πρὸς αὐτόν, καὶ χαμηλοφώνως λέγει εἰς τὸ ὠτίον του·

— Τί ; πάλι λοιπὸν ἐκτύπησες τὴν μητέρα σου ;

Digitized by Google

Ὡραῖον παράδειγμα ἀξιοπρεπείας ἄρχοντος Ἑλβετοῦ: Εἶχεν ἐκλεχθῆ πρόεδρος τοῦ *καντονίου* Ἄππενζελ ὁ **Gebhard Zürcher**, γεωργὸς καὶ ξυλουργὸς τὸ ἐπάγγελμα. Ὁ ἁπλοϊκὸς ἄρχων τὴν μὲν πρωΐαν προήδρευε τοῦ συμβουλίου καὶ συνειργάζετο μετὰ τῶν ἐπιτροπῶν, μετὰ μεσημβρίαν δὲ ἐκαλλιέργει τοὺς ἀγρούς του ἢ εἰργάζετο εἰς τὸ ἐργαστήριόν του. Εἷς τῶν εὐπατριδῶν τῆς Ἑλβετίας, ἔχων σπουδαίας ὑποθέσεις ἐν Ἄππενζελ, ἦλθεν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ προέδρου, ὃν εὗρεν ἀσχολούμενον εἰς ἔργα τοῦ ἐπαγγέλματός του· ἰδὼν δ' αὐτὸν φέροντα δερματίνην ἐμπροσθέλαν, ὁ εὐπατρίδης ἀνέλαβεν ἦθος ὀλίγωρον, ἐκαλύφθη, καὶ παίζων μὲ τὸ ῥαβδίον του, ἐξέθηκεν εἰς αὐτὸν τὴν αἰτίαν τῆς ἐπισκέψεώς του. Ὅτε ἐτελείωσεν, ὁ πρόεδρος ἀποτεινόμενος πρὸς αὐτὸν ἐρωτᾷ.—Πρὸς ποῖον θέλετε νὰ ὁμιλήσητε, κύριε· πρὸς τὸν χωρικὸν **Gebhard Zürcher** ἢ πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ *καντονίου*;

— Πρὸς τὸν πρόεδρον βεβαίως, ἀποκρίνεται ὁ ἄλλος μὲ τόνον φωνῆς ὑπεροπτικόν.

— Τότε ἀποκαλύφθητε, λέγει ὑπερηφάνως ὁ **Zürcher**, καὶ ἐπαναλάβετέ μοι τὴν ὑπόθεσίν σας, ἐξ ἧς ὁ πρόεδρος οὐδὲν ἐνόησεν, διότι ἐστοχάζετο ὅτι ἀπετείνεσθε πρὸς τὸν χωρικόν, ὅστις εἶνε ἴσος μὲ σᾶς.

Κατὰ τὴν ζυθολογικὴν ἐφημερίδα «Γαμβρῖνος» ἐν ὅλῳ τῷ γερμανικῷ Κράτει ἔχοντι πληπληθυσμὸν 44,766,188 κατοίκων κατὰ τὸ 1882 ἦσαν ἐν ἐνεργείᾳ 26,493 ζυθοπωλεῖα παραγαγόντα 39,109,178 ἑκατόλιτρα ζύθου, δι' ὃν κατεβλήθη φόρος εἰς τὸ Κράτος 62,759,384 μάρκων. Ἐκ τῆς ὅλης παραγωγῆς ἀναλογοῦσι 87 λίτραι ζύθου εἰς ἕκαστον κάτοικον. Τὴν μεγίστην παραγωγὴν παρουσιάζει ἡ Βαυαρία, ἤτοι 12,341,574 ἑκατόλιτρα, δι' ἃ καταβάλλεται φόρος 31,730,300 μάρκαι. Ἐν τῇ χώρᾳ δὲ ταύτῃ ἐκ τῆς ὅλης καταναλώσεως ἀναλογοῦσιν εἰς ἕκαστον κάτοικον 223 λίτραι ζύθου κατ' ἔτος.

Ὑπάρχουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ κατ' ἀκριβῆ ἀπογραφὴν 2,500 ἵπποι δρομικοὶ ἐκλεκτῶν γενῶν, ὧν ἑκάστου ἡ διατροφὴ καὶ συντήρησις στοιχίζει ἐτησίως κατὰ μέσον ὅρον 300 λίρας στερλίνας, ἢ 7,500 φράγκα· δι' ὅλους ἐπομένως τοὺς ἵππους τούτους δαπανᾷ ἐτησίως ἡ Ἀγγλία φρ. 18,750,000.

Καθ' ὅλον τὸ γερμανικὸν Κράτος ὑπάρχουσι χῆραι γυναῖκες κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν 1,909,540. Ἐκ τούτων σημειοῦνται ὡς ἀσχολούμεναι εἰς ἔργον τι 856,925, αἱ δὲ λοιπαὶ εἰσὶν ἄεργοι. Αἱ καθ' ὅλον τὸ γερμανικὸν Κράτος ὕπανδροι γυναῖκες ἀριθμοῦνται εἰς 7,719,362· ὅθεν ἐπὶ 4 γυναικῶν ἐγγάμων ἀναλογεῖ μία χήρα ἐν Γερμανίᾳ.

Καίτοι πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ἡ δουλεία εἶνε κατηργημένη ἁπανταχοῦ τῆς γῆς, ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις ἐν Βρασιλίᾳ σήμερον ἔτι 1,346,648 δοῦλοι, ἤτοι ἀνδράποδα ὠνητά. Καὶ ὑπάρχει μὲν καὶ ἐν τῷ κράτει τούτῳ ὁ ἀπὸ 28 Σεπτεμβρίου 1871 νόμος ὁ καταργῶν τὴν δουλείαν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁρίζει τὴν βαθμιαίαν τῶν δούλων ἀπελευθέρωσιν, ὀλίγιστοι σχετικῶς εἰσὶν οἱ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ μέχρι σήμερον ἀπελευθερωθέντες. Οὕτως ἀπὸ 1,547,660 δούλων, ὅσοι ἠριθμοῦντο τὸ 1871 ἐν Βρασιλίᾳ, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατῆλθε μόνον εἰς 1,346,648, ἤτοι εἰς μίαν δεκαετίαν μόλις ἠλαττώθη κατὰ 200,000, ὅπερ ἀναλογεῖ 1 $1/3$ τοῖς 100 ἐτησίως. Κατὰ ταῦτα, ἐὰν ἡ ἀπελευθέρωσις ἐξακολουθήσῃ καὶ εἰς τὸ μέλλον κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν, ἡ Βραζιλία θὰ χρειασθῇ ἔτι 60-70 ἔτη πρὸς πλήρη ἐξάλειψιν τῆς δουλείας. Εὐτυχῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐλευθερουμένων αὐξάνει βαθμηδόν, ἄλλων μὲν ἐξαγοραζομένων ὑπὸ τοῦ Κράτους, ἄλλων ὑπὸ ἰδιωτῶν καὶ ἄλλων τῇ προσπαθείᾳ αὐτῶν τῶν Μαύρων. Ὁ μέσος ὅρος τῆς τιμῆς ἑνὸς δούλου εἶνε 1800 φράγκα· ἐπομένως οἱ ἐν Βραζιλίᾳ σήμερον ὑπάρχοντες δοῦλοι ἀντιπροσωπεύουσι κεφάλαιον ὑπερβαῖνον τὰ 2,000,000,000 φράγκα.

Γαλλικὴ Ἑταιρία ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἱσπανικὴν κυβέρνησιν σχέδιόν τι κατασκευῆς ὑποβρυχίου σύριγγος ἐν τῷ πορθμῷ τοῦ Γιβραλτάρ.

Ὁ στρατὸς τῆς Βρασιλίας ἀποτελεῖται ἐξ 11,333 ἀνδρῶν, ἤτοι 1951 τοῦ πυροβολικοῦ, 2,140 τοῦ ἱππικοῦ καὶ 7,242 τοῦ πεζικοῦ.

Ὁ πάπας Ἀλέξανδρος Ζ' ἠρώτησεν ἡμέραν τινὰ τὸν περιώνυμον Λέοντα Ἀλλάτιον, βιβλιοθηκάριον τοῦ Βατικανοῦ, διατί δὲν ἀπεφάσιζε νὰ περιβληθῇ τὸ ἱερατικὸν σχῆμα. «—Διὰ νὰ εἶμαι ἐλεύθερος ὅταν θέλω νὰ νυμφευθῶ», εἶπεν ὁ Ἀλλάτιος. «—Τότε λοιπόν, διατί δὲν νυμφεύεσαι;» ὑπέλαβεν ὁ πάπας. «—Διὰ νὰ ἔχω πάντοτε τὴν ἐλευθερίαν νὰ γείνω ἱερεύς», ἀπήντησεν ὁ Ἀλλάτιος. Οὕτω δὲ διῆλθε τὸν βίον του ὅλον ταλαντευόμενος μεταξὺ γάμου καὶ ἱερωσύνης. Ἴσως μετενόησε θνήσκων ὅτι δὲν ἐξέλεξεν οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλο· ἀλλ' ἴσως θὰ μετενόει ἐπὶ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα συνεχῆ ἔτη ἐὰν ἐξέλεγεν εἴτε τὸ ἓν εἴτε τὸ ἄλλο.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Ἀριθ. 408 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 23 Ὀκτωβρίου 1883

Ποῖος ἦτον

Ο ΦΟΝΕΥΣ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΜΟΥ

—

— Σήμερα πιὰ θὰ φάγω μιὰ βούκα ψωμὶ νὰ 'πάγῃ στὴν καρδιά μου!—Εἶπεν ἡ μήτηρ μου καθεζομένη μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου παρὰ τὴν λιτὴν τράπεζαν, ἣν ὁ ὑπηρέτης εἶχε παραθέσει εἰς τὸ δωμάτιόν μας.

— Πρῶτα κάμε το, καὶ ὕστερα 'πέ το, μητέρα.—Ἀπήντησε πειρακτικῶς ὁ ἀδελφός μου, διότι ἀπό τινος πολλάκις μὲν ἤκουε τὴν καλὴν ταύτην πρόθεσιν, ποτὲ ὅμως δὲν τὴν ἔβλεπε πραγματουμένην.

Ἡ μήτηρ, συνειθισμένη εἰς παρομοίας τοῦ νεωτέρου της υἱοῦ παρατηρήσεις, οὐδ' ἐπρόσεξε κἂν εἰς τοὺς λόγους του. Ἀλλ' ἐπιστραφεῖσα πρὸς τὴν ὄπισθεν αὐτῆς θύραν, ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι εἶναι κεκλεισμένη,

— Καὶ μὴ μοῦ ἀφήσετε, εἶπεν, αὐτὴ τὴν *σεισουράδα* νὰ 'ξαναμβῇ 'δῶ μέσα. Ὤ, χαρὰ στό μας ἀλήθεια, 'σταὶς *τούμπαις* καὶ τοὺς *σάλτους!*

Σεισουράδα ἦτον ὁ Γάλλος ὑπηρέτης τοῦ ἐπὶ τὸν Βόσπορον ξενοδοχείου, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ μου ἦλθε νὰ μὲ συναντήσῃ, μόλις ἀφικόμενον ἐκ τῆς Ἑσπερίας. Τὸ πρωτοφανὲς διὰ τὴν ἐπαρχιώτιδα σχῆμα τοῦ *φράκου*, αἱ συνεχεῖς τοῦ καταξυρίστου Γάλλου ὑποκλίσεις, ἐνέπνευσαν εἰς αὐτὴν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀκατάληπτον ἀντιπάθειαν. Καὶ τὸ χειρότερον ἦτο, ὅτι ὁ δυστυχὴς ὑπηρέτης προσπαθῶν καὶ καλὰ νὰ κατακτήσῃ τὴν εὔνοιάν της ἐπολλαπλασίαζε τοὺς *σάλτους* καὶ ταὶς *τούμπαις* αὐτοῦ, ὑποκλινόμενος οὕτω πιθηκιστικῶς, ὥστε ἐκορύφωσε, κατ' αὐτὰς ἔτι τὰς πρώτας ἡμέρας, τὴν ἐναντίον αὐτοῦ ἀγανάκτησιν τῆς μητρός μου, ἥτις καὶ τὸν ἐβάπτισε μὲ τὸ ὄνομα τῆς σεισοπυγίδος, διότι, ἔλεγεν, εἶχε *θηλυκὸ*, τουτέστι καταξύριστον πρόσωπον καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ σταθῇ 'στὰ *ξερά* του, χωρὶς νὰ σκύψῃ τὸ κεφάλι καὶ νὰ σείσῃ τὴν οὐρά του.

Μετά τινας οὕτω πως ἐμπαικτικὰς παρατηρήσεις καὶ ἐπὶ τοῦ ὅλου παραστήματος καὶ τῆς ἐνδυμασίας τοῦ ἀτυχοῦς Λουῆ, ἡ μήτηρ μου διέκοψεν ἀνεπαισθήτως τὸ γεῦμά της καί, προσηλώσασα τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ παράθυρον, ἐβυθίσθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς σκέψεις, κατὰ τὴν συνήθειάν της.

Ὁ Βόσπορος ἐκυλίετο χαριέντως ὑπὸ τὰ βλέμματα μας· πολυάριθμα ἰσχνοτενῆ ἀκάτια διέσχιζον τὰ κυανᾶ του νερὰ κατ' ἀντιθέτους διευθύνσεις, ὡς χελιδόνες πετῶσαι μετ' ἀπαραμίλλου ταχύτητος. Ἡ μήτηρ μου τὰ παρετήρει δι' ἀπλανῶν ὀμμάτων· καὶ μετὰ μακρὰν σιωπὴν ἀναστενάξασα βαθέως,

— 'Διές ἐσύ! εἶπε, πῶς περνοῦν τὰ χρόνια, καὶ γυρνοῦν τὰ πράγματα! Δὲν θὰ γυρίσῃ τὸ παιδί μου, ἔλεγα, δὲν θὰ προφθάσῃ νὰ ἔλθῃ 'πίσω, καὶ θ' ἀποθάνω, καὶ θὰ μείνουν τὰ 'μάτια μου ἀνοιχτά, ἀπὸ τὴν λαχτάρα 'ποῦ ἔχουν νὰ τὸ 'διοῦνε! Ὁλ'ἡμερίτσα 'παραφύλαγα τοὺς δρόμους καὶ 'ρωτοῦσα τοὺς διαβάτας. Καὶ ὅταν ἐβράδυαζεν, ἄφην' ἀνοιχτὴ τὴν θύρα ἕως 'στὰ μεσάνυχτα. Μὴ σφαλεῖς, Μηχαῆλε, 'μπορεῖ νὰ ἔλθ' ἀκόμη. Καὶ δὲν θέλω νὰ ἔλθῃ τὸ παιδί μου καὶ νὰ 'βρῇ κλειστὴ τὴν θύρα μου. Φθάνει 'ποῦ εἶναι τόσα χρόνια ἔρημο καὶ ξένο, ἂς μὴν ἔρθῃ καὶ 'στὸ χωριό του νὰ τοῦ φανῇ πῶς δὲν ἔχει κανέναν εἰς τὸν κόσμο, 'ποῦ νὰ φυλάγῃ τὸν ἐρχομό του. 'Σὰν ἐπλάγιαζα, σ' ἔβλεπα 'στὸν ὕπνο μου, καὶ μ' ἐφαίνετο πῶς ἄκουα τὴν φωνή σου, κ' ἐσηκονόμουν καὶ ἄνοιγα τὴν θύρα: ἦλθες, παιδί μου;—Ἦταν ὁ ἀγέρας, 'ποῦ σβυντζίνιζε 'στὸν δρόμο.

Καὶ ἔτσι 'ξημέρονε, καὶ ἔτσι 'βράδυαζε. Ὀχτὼ χρονάκια 'πέρασαν, ψωμὶ δὲν ἐπῆγε στὴν καρδιά μου. Γιατί, δὲν θὰ προφθάσῃ νὰ ἔλθῃ τὸ παιδί μου, ἔλεγα, καὶ θὰ 'πεθάνω καὶ θὰ μείνουν τὰ 'μάτια μ' ἀνοιχτά! Καὶ 'διὲς ἐσύ! Τώρα 'ποῦ σ' ἔχω κοντά μου, τώρα 'ποῦ σὲ θωρῶ, μοῦ φαίνεται 'σὰν νὰ ἦταν χθὲς 'ποῦ 'διάβηκες καὶ σήμερα 'ποῦ ἦλθες. Καὶ ἡ πίκραις 'ποῦ ἤπια, παιδί μου, καὶ ἡ τρομάραις 'ποῦ ἐτράβηξα εἶναι 'σὰν νὰ μὴν ἦτανε ποτέ!

Ἐδῶ ἔκοψε μηχανικῶς ὀλίγον ἄρτον, ὡς ἐὰν ἤθελε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ φαγητόν της· ἀλλὰ πρὶν τὸν θέσῃ εἰς τὸ στόμα, ἠτένισε πάλιν διὰ τοῦ παραθύρου, εἶδε τὸν ἀείρροον Βόσπορον, εἶδε τὰ παλινοστοῦντα σκάφη, καὶ στενάξασα ἐκ μέσης καρδίας ἐπανέλαβεν ἀργὰ καὶ θλιβερά·

— Ἔτσι περνοῦν τὰ χρόνια, καὶ γυρνοῦν τὰ

Digitized by Google

πράγματα! Ἀπ' ἐκεῖ 'ποῦ ἐφοβούμουν δὲν ἔπαθα τίποτε· καὶ ἀπ' ἐκεῖ 'ποῦ ἤμουν ἥσυχη ἦλθε τὸ κακό! Ἐπῆγες εἰς τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου, παιδί μου, καὶ δὲν ἐχάθηκες, κ'ἐγύρισες. Καὶ ὁ Χρηστάκης μας — πέντε ὥραις δρόμον ἐπῆγε, κ'ἔμεινεν ἐκεῖ! . . Ἔ. . . μόνον οἱ νεκροὶ δὲν γυρίζουν 'πίσου! . .

Ἦτανε παραμονὴ τῶν Φωτῶν—'ξεύρεις πῶς εἶναι ἡ καρδία μου σὲ τέτοιαις ἐπίσημαις ἡμέραις. Ἐνθυμήθηκα τὸν μακαρίτη τὸν πατέρα σου, κ' ἐνθυμήθηκα, πῶς μιὰ τέτοια παραμονή, 'σὰν εἶδες τοῦ κόσμου τὰ παιδιὰ 'ποῦ 'κρατοῦσαν ταὶς *σουρβιαὶς* καὶ *σούρβιζαν* τοὺς ἀνθρώπους μέσ''ς τὸν δρόμο, 'πῆρες καὶ σὺ μιὰ σκούπα καὶ ἄρχησες νὰ χτυπᾷς τὸν πατέρα σου 'πά' στὴν ῥάχη καὶ νὰ τὸν σουρβίζῃς: Σούρβα, σούρβα! γερὸ κορμί, γερὸ σταυρί, ὅλο 'γειὰ καὶ δύναμι, καὶ τοῦ χρόν' γεροί!» Ἔτσι μικρὸ 'ποῦ ἤσουνε, ἤξευρες τὰ λόγια. Καὶ τὸ 'χάρικεν ὁ μακαρίτης, καὶ σὲ 'πῆρε στὴν ἀγκαλιά του καὶ σὲ 'φίλησε: —Ἔχε τὴν εὐχή μου, καὶ νὰ μοῦ τρανέψῃς! — Καὶ σ' ἔδωκε μιὰ πεντάρα, καὶ μ' ἐκούνησε μὲ τὸ δάχτυλο καὶ μὲ εἶπε: — Αὐτὸ τὸ παιδί, γυναῖκα, θὰ γένῃ! —Ποῦ τὸ ἤξευρε, πῶς ὕστερ' ἀπὸ τρεῖς μῆνες θὲ νὰ σ' ἀφῆν' ὀρφανό! Καὶ 'ποῦ τὸ ἤξευρε, πῶς ἡ παραμοναὶς τῶν Φωτῶν θὲ νἄρχουνταν καὶ θὰ 'περνοῦσαν καὶ σὺ θὰ κακοπάθιαζες στὴν ξενητειὰ κι' ἐγὼ θὲ νἄκλαιγα μονάχη!

Ἔτσι κ' ἐκείνη τὴν παραμονή. Ὁ Μιχαῆλος 'ποῦ μὲ ἤξευρεν, ἐπῆγεν ἀπὸ 'νωρὶς εἰς τὸ βουνὸ καὶ ἔφερε μιὰ σουρβιά: Ἕνα μεγάλο κλωνὶ γεμάτο σφιχτὰ καὶ πράσινα 'μάτια.—Μ' αὐτὰ τὰ σοῦρβα, μανά, θὰ 'διοῦμεν ἀπόψε τὴν τύχη μας.—Σὰν ἦρθεν ὁ Χρηστάκης στὸ σπίτι, ἐκαθήσαμε στὸ παραγῶνι κ'ἐχωρίσαμε τὴν φωτιὰ σὲ δυὸ μεριαίς, καὶ ἄρχησεν ὁ Μιχαῆλος νὰ βάζῃ τὰ σοῦρβα στὴν μέση 'πά' στὴν καυτερὴ τὴν πλάκα, γιὰ νὰ 'διοῦμε τὴν τύχη μας. Πρῶτα πρῶτα σ' ὠνομάτισεν ἐσένα, κ' ἔκοψε σοῦρβο καὶ τὸ ἔβαλε. Καὶ μόλις τὤβαλεν, ἐβρόντηξε καὶ 'πήδηξε κι'ἐβγῆκεν ἀπ'τὴν 'στιά. Ἔχε τὴν εὐχή μου, Μιχαῆλο! τοῦ εἶπα. Ἀπόψε εὔφρανες τὴν καρδιά μου. Σὰν εἶν' ὁ Γιωργής μας γερός, εἴμασθ' ὅλοι καλά! Ὕστερα μ' ὠνομάτισεν ἐμένα. Ἔ! κ' ἐγώ, 'πές, καλὰ 'πῆγα. Ὕστερα ὠνομάτισε τὸν Χρηστάκη — καὶ 'διὲς ἐσύ! Τὸ 'μάτι τῆς σουρβιᾶς ἔμεινε 'πά'στὴν πλάκα 'ποῦ τὤβαλε, σιγανὸ καὶ ἀκίνητο, ὥστε 'ποῦ ἐμαύρισε κ' ἐκάπνισε κ' ἔγειρεν ὀλίγο καὶ ἐκάηκε! — Χριστὸς καὶ Παναγιά, παιδάκι μου! τοῦ εἶπα. Δὲν ἔβαλες καλὸ σοῦρβο! Κ' ἐπῆρα τὴν σουρβιὰν ἀπὸ τὸ χέρι του κ' ἐδιάλεξα τὸ πιὸ καλὸ τὸ 'μάτι καὶ ἄνοιξα καινούριο τόπο στὴν φωτιὰ καὶ τὸ ἔβαλα . . . Ἐκάπνισεν ὀλίγο, ἐμαύρισεν, ἐτανίσθη κ' ἔμεινε στὸν τόπο! Τότ' ἐγέλασεν ὁ Χρηστάκης δυνατὰ κ' ἐπῆρεν ἕνα δαυλὶ καὶ ἀνεκάτωσε τὰ κάρβουνα καὶ εἶπε·

— Ἐγώ, μητέρα, εἶμαι βασταγερὸς ἄνθρωπος, τὸ 'ξέρεις. Ἔτσι εὔκολα εὔκολα δὲν πηδῶ νὰ φύγω μέσ' ἀπὸ 'λίγη ζέστη 'σὰν καὶ λόγου σας. Ἂν θέλῃς νὰ ἰδῇς τὴν τύχη μου, φέρ' ἐδῶ!—

Καὶ 'πῆρε τὸ κλωνὶ ἀπὸ τὸ χέρι μου καὶ τὸ ἔβαλε μέσ'στὴν φωτιά. Κ'ἐπυρώθηκαν τὰ σοῦρβα καὶ ἤρχησαν νὰ βροντοῦν καὶ νὰ πηδοῦνε . . .

Τώρα, λέγε μου ἐσὺ ὅ,τι θέλεις. Σοῦρβα εἶναι σοῦρβα, τὸ 'ξέρω. Καὶ τὴν τύχη τὴν βλέπουν γιὰ τὴν συνήθεια, ὄχι γιὰ τὴν ἀλήθεια, κι' αὐτὸ σωστό. Μὰ ὅταν 'θυμηθῶ τοὺς κούφιους ἐκείνους κρότους καὶ ταὶς μακρυναὶς τουφεκιαίς, 'ποῦ ὕστερ' ἀπὸ 'λίγαις ἡμέραις ἄρχησαν ν'ἀκούγωνται τριγύρω στὰ χωριά, μοῦ ξεσηκόνετ' ἡ καρδιά μου, καὶ δὲν 'μπορῶ νὰ ἡσυχάσω. Τὸ πρᾶγμα ἦταν καθαρὸ καὶ 'ξάστερο, μὰ 'μεῖς δὲν τὸ 'ψηφήσαμε, μόνο τὸ 'πήραμ'ἐλαφρυὰ κ' ἐγελάσαμεν.

Ἐκεῖ 'πάνου στὰ γέλοια ἄνοιξεν ἡ θύρα κ' ἐμβῆκεν ὁ Χαραλαμπῆς τοῦ Μητάκου. Τὸν 'ξεύρεις. Ἦταν συνομήλικος τοῦ Χρηστάκη καὶ τὸν ἔμοιαζε πολὺ στὸ ἀνάστημα καὶ ταὶς πλάταις. Ὅσον ἦτο μικρὸς ἤρχετο συχνὰ στὸ σπίτι μας· μὰ 'σὰν ἐμεγάλωσε κ' ἐπῆρεν ἄσχημο δρόμο, δὲν ἠμποροῦσα νὰ τὸν βλέπω 'μπροστά μου. Γιατὶ πολλαὶς φοραὶς ἔκαμνε τὸ κακό, καὶ τὸν ἔπαιρναν γιὰ τὸν Χρηστάκη. Τόσο πολὺ τὸν ἔμοιαζε· καὶ 'σὰν συντεχνίταις ὅπου ἦτανε 'φοροῦσαν καὶ τὰ ἴδια τὰ ῥοῦχα. Γι' αὐτὸ τὸν ἔβαλα μιὰν ἡμέρα 'μπροστά. Ἀπὸ τότε δὲν ἐξαναπάτησε στὸ κατώφλοιο μας· κ'ἐκείνη τὴν βραδειὰ ἦλθε.

— Καλησπέρα, κυρά! Καλὸ στὰ κάμνετε!

— Καλὸ στὸν Λαμπῆ. Ἂν μὲ φέρνῃς κἄνα γράμμα, κάτσε νὰ σὲ κεράσω.

— Ὄχι, κυρά, ἐγὼ τὴν 'παραίτησα πιὰ τὴν *πόστα*. Καὶ ἦρθα ἴσα ἴσα νὰ ξαναπῶ τοῦ Χρηστάκη νὰ μὴν ἀφήσῃ νὰ τὴν πάρῃ κανένας ἄλλος.

Ἐκεῖ 'σὰν νὰ μ'ἐταράχθηκεν ἡ καρδιά μου!

— Καὶ γιατί, Λαμπῆ;

— Γιατ'εἶναι καλὴ δουλειὰ ἡ *πόστα*, κυρά, καλὴ δουλειά!

— Καὶ 'σὰν εἶναι καλὴ δουλειὰ ἡ *πόστα*, γιατὶ δὲν τὴν κρατεῖς τοῦ λόγου σου, 'ποῦ τὴν εἶχες ὡς στὰ τώρα;

Θαρρεῖς τοῦ ἔδωκε κανεὶς μιὰ μαχαιριά, καὶ ἄλλαξεν ἡ θωριά του καὶ ἄρχησε νὰ μασσᾷ τὰ λόγια του.

— Ἐγώ, κυρά, δυὸ χρόνια 'πῆγα κ' ἔφερα τὴν πόστ' ἀπὸ τὸ σιδερόδρομο, ἔκαμ' ἀρκετοὺς παράδες. Τώρα πιὰ ἂς κάμουν καὶ οἱ φίλοι.

— Ἄκουσε νὰ σὲ 'πῶ, τοῦ εἶπα τότε, Λαμπῆ! Ἐσὺ ἂν ἔκαμες παράδες, καθὼς τὸ λένε—

Digitized by Google

Θεὸς κ' ἡ ψυχή σου! Ἐμεῖς τέτοιους παράδες δὲν τοὺς χρειαζόμασθε. Ἔπειτα, 'ξεύρεις· οἱ *καϋμέδες* δὲν ἔχουν πλέον πέραση. Καὶ αὐτὸς 'ποῦ κουβαλεῖ τὴν *πόστα* δὲν 'μπορεῖ πλέον ν' ἀρχοντήνῃ μὲ τὰ ὑστερήματα, 'ποῦ στέλνει κανένα ὀρφανὸ, ξενιτεμμένο, μέσ' στὸ γράμμα, νὰ μνημονέψουν τὸν πατέρα του. Ὅσο γιὰ τὴν ἄλλη τέχνη 'ποῦ σ' ἀρχόντηνε, Λαμπὴ, νὰ ὁ Θεὸς καὶ ἂς σὲ κρίνῃ. Ἐμένα τὸ παιδί μου εἶναι χριστιανὸς καὶ τίμιος ἄνθρωπος, καὶ 'ξεύρει νὰ 'βγάλῃ τὸ ψωμί του μὲ τὸν ἵδρω τοῦ προσώπου του.

Ἔτσι τοῦ εἶπα, γιατὶ τὸ ἤξευρα πῶς ἦταν κλέφτης. Καὶ 'κεῖ 'ποῦ τοῦ τἄλεγα, παιδί μου, τὸν ἔπιασε μιὰ τρεμοῦλα καὶ ἀσπρισαν τὰ χείλια του, καὶ ἀγρίεψεν ἡ ματιά του, 'σὰν σεληνιασμένος. — Ὤ, Παναγία μου! τρεῖς φοραῖς ἄνοιξε τὸ στόμα του νὰ συντύχῃ, καὶ τρεῖς φοραῖς ἄκουσα τὰ 'δόντια του νὰ κροτιοῦνται, παιδί μου, μὰ τὴν φωνήν του δὲν τὴν ἄκουσα! Ἔτσι ἐστριφογύριζε τὸ νεκρόχλωμό του πρόσωπο! Καὶ εἶδα τὴν ἄπειρή του φρίκη καὶ τὴν 'ματιά του τὴν τρομαγμένη, ποῦ 'ξέταζε κλεφτάτα κλεφτάτα τὰ ῥοῦχα, καὶ τὸ δεξί του χέρι, ὡς ἀνάμεσα στὰ δάχτυλα! Ὡσὰν νὰ ἦτανε χρισμένος κἄτι τι κι' ἐφοβοῦνταν μὴν τὸ 'διοῦμε. Καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὸν φρικτὸν ἀγῶνα — Ὤ, Παναγία μου! 'σὰν κανεὶς ποῦ ψυχομαχᾷ λαιμοπνιγμένος, παιδί μου,

— Μὴν ἀκοῦς τὸν κόσμο, κυρά! Ἐγὼ εἶμαι καλὸς ἄνθρωπος! εἶπε, κ' ἔκρυψε τὸ πρόσωπο μὲ τὰ χέρια του, κ' ἐβγῆκε, καὶ δὲν ἐκαλονύχτισε!...

— Θωρεῖς, μητέρα; Εἶπε τότε ὁ Χρηστάκης. Σὲ τὤλεγα καὶ δὲν τὸ 'πίστευες. Ἐσκότωσεν ἄνθρωπο, καὶ τὸν πιάνει τὸ αἷμα. Ὅλος ὁ κόσμος τὸ λέγει καὶ σὺ δὲν τὸ πιστεύεις. Ἄμα 'πῇς πῶς 'ξεύρεις κἄτι τι ποῦ ἔκαμεν— ἂς ἦναι καὶ γιὰ δοκιμὴ μονάχα — θαρρεῖ πῶς τοῦ λὲς γιὰ τὸ φονικό. Θαρρεῖ πῶς ἐφάνηκε τὸ αἷμα στὰ χέρια του, γιὰ νὰ τὸν προδώσῃ.

— Ἀφοῦ δὲν τὸ εἶδες μὲ τὰ 'μάτια σου, τοῦ εἶπα, τί σὲ μέλει καὶ τὸν κακολογᾷς. Κάθε ἀρνὶ κρεμιέται ἀπὸ τὸ ἴδιο του ποδάρι. Καὶ ἂν ἦναι ἀλήθεια, ἔχει Θεὸ ποῦ θὰ τὸν κρίνῃ καὶ ἂς ὄψεται. Κάμε μου μόνο τὴν χάρι, καὶ μὴ ἀνακατόνεσαι στὴν ὑπόθεσι τῆς πόστας: Αὐτὸς χωρὶς αἰτία βέβαια δὲν τὴν παραιτᾷ.

— Δὲν ἀκοῦς 'ποῦ σοῦ τὸ λέγω, μητέρα; Εἶπε πάλ' ἐκεῖνος. Εἶναι τὸ αἷμα 'ποῦ τὸν πιάνει! Τὸ αἷμα, 'ποῦ ἔχυσε στὸν δρόμο του, ἐστοιχειώθηκε τώρα, καὶ δὲν τὸν ἀφήνει νὰ περάσῃ. Προχθὲς ἀναγκάσθηκε νὰ γυρίσ' ἀπὸ τὰ μισόδρομα καὶ ν' ἀφήσῃ τὴν πόστα. Ἀκούεις, εἶδε κάποιον 'ποῦ τὸν παραμόνευε: Χωρὶς ἄλλο ἦταν τὸ αἷμα. Γιατὶ λέγουν, πῶς ὅποιος σκοτώσῃ ἄνθρωπο καὶ δὲν σκεφθῇ νὰ γλύψῃ ἀπὸ τὸ μαχαῖρί του τὸ αἷμα, ἢ θὰ στοιχειωθῇ νὰ τὸν πνίξῃ καμμιὰ 'μέρα, ἢ θὰ τὸν μαρτυρεύῃ, ὡς ποῦ νὰ τ' ὁμολογήσῃ καὶ νὰ τὸν κρεμάσουν.

— Νἄχῃς τὴν εὐχή μου, παιδάκι μου, μὴ μοῦ ξεσηκόνεις τὴν καρδιά μου περισσότερο. Καὶ, νἄχῃς τὴν εὐχὴ τῆς Παναγίας, μὴν ἀνακατόνεις αὐτὰ τὰ πράγματα! Γιατὶ σ' ἀκούει κανεὶς ἀπὸ τὴν ἐξουσία κ' εὑρίσκεις τὸν μπελά σου! Ἄφησε καὶ τὴν πόστα καὶ τὸν ποστιέρη νὰ κουρεύωνται, καὶ βλέπε τὴν δουλειά σου, 'σὰν νοικοκυροπαῖδι.

Μὰ 'κεῖνος ὁ μακαρίτης — τὸν ἤξευρες πῶς ἦτανε—δὲν τὸν ἐχωροῦσεν ὁ τόπος νὰ καθήσῃ. Τὸν ἔμαθα τέχνη καὶ τὸν ἄνοιξ' ἀργαστῆρι, γιὰ νὰ πιάσῃ τὸν τόπο τοῦ πατέρα του. Μὰ, ἔλα ποῦ ἀγαποῦσε νὰ γυρνᾷ μέσα στοὺς δρόμους!

— Ἀπ' ἐδῶ 'ως στὸ Λουλεβουργάζι, εἶπεν, εἶναι πέντε ὥραις δρόμος. Μιὰ φορὰ κάθε δεκαπέντε θὰ 'πάγω καὶ θὰ ἔλθω, γιατὶ ν' ἀφήσω νὰ ὠφεληθῇ ἄλλος;

— Ὄχι, νἄχῃς τὴν εὐχή μου! Δὲν σ' ἀφήνω νὰ πάρῃς τὴν πόστα! Ὑποσχέσου μου πῶς δὲν τὴν παίρνεις, γιατὶ θὰ μὲ κάμῃς νὰ χάσω τὴν ἡσυχία μου!

— Ἔ! καλά, εἶπε τότε. Δὲν τὴν παίρνω. Ἄφησε νὰ μείνῃς καναδυὸ μῆνες χωρὶς γράμμα, καὶ νὰ 'δῇς ἐσὺ πῶς θὰ τὸ μετανοιώσῃς.

Αὐτὸ μ' ἔγγιξεν ἐκεῖ ποῦ μὲ 'πονοῦσε. Τὰ γράμματά σου δὲν ἤρχοντο τακτικὰ, γιατὶ τὰ ἄνοιγαν στὸν δρόμο. Καὶ δὲν φθάνει, ποῦ δὲν ἄφηναν μέσα τίποτε, μόνον ὕστερα ἐντρέπονταν νὰ τὰ φέρουν ἀνοιγμένα, καὶ ἔτσι ἔμενα ἐγὼ χωρὶς εἰδήσεις σου, κ' ἐκαθόμουν κ' ἔκλαια. Μολαταῦτα δὲν τοῦ εἶπα τίποτε. Τόσον καιρὸ ὑπόφερα, ἂς ὑποφέρ' ἀκόμα.

Ὅταν ἦλθεν ἡ ἡμέρα τῆς πόστας, τὸν βλέπω κ' ἐμβαίνει μὲ τὸν σακκο τοῦ *κονακιοῦ* στὴν ἀμασχάλη, καὶ μὲ τὸ τουφέκι στὸν ὦμό του.

— Τώρα πιά, μητέρα, εἶπε, τὸ κεραστικὸ δὲν θὰ πηγαίνῃ σὲ ξένα χέρια. Αὔριο 'ποῦ θὰ σὲ φέρω τὸ γράμμα τοῦ Γεωργῆ, θὰ μοῦ τὸ δώσῃς ἐμένα. Ὁρίστε; —

Εἶχαν περάσει κοντὰ δώδεκα ἡμέραις ἀπὸ ἐκείνη τὴν βραδειὰ, 'ποῦ τοῦ τὸ εἶχα ἐμποδίσει. Ὅπως πάντοτε, ἔτσι καὶ τότε εἶχαν ξεχασθῇ πλέον ἡ προφητείαις τῆς παραμονῆς τῶν Φωτῶν. Μὰ τὸν γυιὸν τοῦ Μητάκου δὲν τὸν ἐλησμόνησα. Γι' αὐτὸ ἄρχησα νὰ τὸν 'νειδίζω, πῶς ἔκαμε δουλειὰ τοῦ κεφαλιοῦ του. Μὰ 'κεῖνος 'ποῦ ν' ἀκούσῃ! Ἐπῆρε τὴν ὑποχρέωση 'πάνου του! Ὑπεσχέθηκε στοὺς προεστοὺς καὶ στὸν Καϋμακάμη!

Σὰν εἶδα 'ποῦ πᾶν τὰ λόγια μου χαμένα, τὸν ἔδωσα κ' ἐγὼ τὸ γράμμα σου, καὶ, ἔχε τὸν νοῦν σου δὰ, παιδί μου, τοῦ εἶπα, νὰ μὴ χάσῃς τὸ γράμμα τοῦ Γεωργῆ μας! — Θαρρῶ πῶς τόνε βλέπω ἀκόμα! Ἔβγαλε τὸ φέσι του,

Digitized by Google

ἐφίλησε τὸ χέρι μου, κ' ἐπῆγε... Ποιὸς τὸ ἤξευρε νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ!...

Τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα ἤτανε νἄρθῃ ὁ καινούριος ὁ Δεσπότης. Οἱ ἐπίτροποι καὶ οἱ προεστοὶ ἐπῆγαν ἀπὸ 'νωρὶς εἰς τὸν σιδηρόδρομο· οἱ δάσκαλοι μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολειοῦ ἀραδιασμένα· οἱ παππάδες καὶ οἱ ἄλλοι χωριανοὶ ἐβγῆκαν καμμιὰν ὥρα δρόμο, γιὰ νὰ τὸν προσωπαντήσουν. Ὁ Μιχαῆλος ἐπῆγε κ' ἐκεῖνος μαζί τους. Ἔμεινεν ἄδειο θαρρεῖς τὸ χωριό. Ἡ ὥρα τῆς πόστας ἦλθε, μὰ δὲν ἀνησύχησα γιὰ τὸν Χρηστάκη: Χωρὶς ἄλλο θὰ ἔλθῃ μὲ τὴν συνοδεία τοῦ Δεσπότη. Ὁ καιρὸς ἦταν καλὸς κ' ἐγὼ ἐφύλαγα στὸ παραθύρι.'Σὰν εἶδα τὸν κόσμον ἀπὸ μακρὰ 'ποῦ ἐπέστρεφε, ἔσιαξα τὸ φακιόλι μου κ' ἐβγῆκα ὡς ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ νὰ φιλήσω κ' ἐγὼ τοῦ Δεσπότη τὸ χέρι. Τὰ ἑξαπτέρυγα καὶ ἡ σημαίαις τῆς ἐκκλησίας ἔλαμπαν ἀπὸ μακρυὰ εἰς τὸν ἥλιο, καὶ κατόπιν ἐγυάλιζαν οἱ σταυροὶ καὶ τὰ φελώνια τῶν παππάδων. Ὀπίσω, στὸ ἕνα πλάγι, διέκρινα χρυσοσέλωτο τὸ ἄσπρο ἄτι, ποῦ ἐπῆγαν γιὰ τὸν Δεσπότη· μὰ ὅσο καὶ ἂν ἐκόντευε, Δεσπότης δὲν ἐφαίνετο ἐπάνω του. Βγά! εἶπα μὲ τὸν νοῦ μου, καὶ ἄρχησα νὰ πλησιάζω ἀνήσυχη καὶ βιαστική.

— Φεῦγα, κυρά! ἐφώναξε τότε ἕν' ἀπὸ τὰ παιδιά, ποῦ ἔτρεχαν ἐμπρὸς ἐμπρὸς μὲ τὰ γιορτερά τους. Φεῦγα 'πίσω, γιατ' ἔρχεται τ' ἀσκέρι! Ἀκοῦς ἐκόψαν τὸν σιδερόδρομο καὶ μᾶς ἐπῆραν τὸν Δεσπότη!

Ἐκεῖ ἐτινάχθηκεν ἡ καρδιά μου! Ὁ πόλεμος ἀκούετο, μὰ οἱ Ῥοῦσσοι ἤτανε μακρυά, 'ξεύρω κ' ἐγώ; στὰ Μπαλκάνια, μᾶς ἔλεγαν, κι' ἀκόμη παρὰ πέρα. Καὶ τώρα νὰ κόψουν ἔξαφνα τὸν σιδερόδρομο.— Εἶδες, εἶπα, καὶ θὰ πάθῃ τίποτε τὸ παιδί! καὶ ἐκόπηκαν τὰ γόνατά μου κ' ἔμεινα στὸν τόπο.'Εκεῖ ἐπρόφθαξε τὸ πλῆθος βιαστικὸ καὶ τρομαγμένο. Κ' ἐπρόβαλ' ὁ Σταυρὸς μὲ τὰ 'ξαπτέρυγα κι' ἐπρόβαλ' ὁ παππᾶς μὲ τὸ θυμιατῆρι, καὶ 'πρόβαλαν τέσσαρες 'νομάτοι μ' ἕνα λείψανο στὸν ὦμο, καὶ στὸ πλάγ' ὁ Μιχαῆλος ἀνεμαλιάρης καὶ λουσμένος εἰς τὰ δάκρυα.... Ἄχ! παιδί μου! παιδάκι μου!.. Ποιὸς τὸ ἤξευρε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ!! —

Ἐδῶ ἡ τρέμουσα φωνή της συνεπνίγη ὑπὸ τῶν λυγμῶν καὶ τῶν κλαυθμῶν της.

Ἦτον ἡ πρώτη φορὰ ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Καὶ ἐπειδὴ ἐγνώριζον τὴν φύσιν τῆς δυστυχοῦς μητρός μου, οὔτε ἐγὼ τὴν διέκοψα, οὔτε τὸν ἀδελφόν μου ἀφῆκα. Ἡ θλῖψις ὑπερεπλημμύρει τὴν φιλόστοργον αὐτῆς καρδίαν, καὶ ἂν δὲν τὴν ἄφηνεν νὰ ἐκχειλίσῃ ἅπαξ καὶ δὶς καὶ τρὶς τῆς ἡμέρας, δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ ἀνακούφισιν. Τὸ φοβερὸν τραῦμα εἶχε πλήξει τὸν πολυπαθῆ μας οἶκον πρὸ τριῶν καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν. Ἀλλ' ἡ πρόσφατος ἔλευσις ἐμοῦ, ὅστις δὲν εἶχον ἰδῆ τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο δρᾶμα ἐκ τοῦ πλησίον, ἀνέξανε τὰς μόλις οὐλωθείσας πληγὰς τῆς ταλαίνης. Ἡ ἐμὴ παρουσία καθίστα τὴν ἀπώλειαν τοῦ μακαρίτου πολὺ μᾶλλον ἐπαισθητοτέραν, διότι, καθὼς ἔλεγεν ἡ μήτηρ μου δικαίως, ἐφαίνετο πλέον πῶς ἡ χαρά μας δὲν εἰμποροῦσε νὰ ἦναι σωστή. Τόσον ὀλίγους 'ποῦ τοὺς ἀφῆκα τοὺς ἐδικούς μου, τοὺς εὕρισκον ὀλιγωτέρους. Καὶ οὔτε ἐγὼ νὰ τὸν φιλήσω, οὔτε ὁ πτωχὸς ἀδελφός μου ἠδύνατο πλέον νὰ εὐφρανθῇ ἐπὶ τῇ ἐπανόδῳ τοῦ τόσον καιρὸν προσδοκηθέντος ἀδελφοῦ του! Καὶ ἔκλαιε λοιπὸν ἡ δύστηνος καὶ διηγεῖτο τὴν θλιβερὰν ἐκείνην ἱστορίαν, ὡς ἐὰν εἶχε συμβῇ αὐτὴν τὴν προτεραίαν.

Καὶ ὅταν αἱ πλήμμυραι τῶν δακρύων ἀνεκούφιζον ὀλίγον τὴν βαρυπενθῆ αὐτῆς καρδίαν, νομίζετ' ἐλησμόνει τὴν δυστυχίαν της; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Τὴν θλῖψιν διὰ τὸν φόνον τοῦ ἀγαπητοῦ μας ἀδελφοῦ διεδέχετο ἡ ἀμείλικτος ὀργὴ κατὰ τοῦ φονέως.

— Καμμιὰ φορά, μοὶ ἔλεγε κατ' ἰδίαν ὁ ἀδελφός μου, ἐνόμιζον πῶς ἄρχιζε νὰ ξεχνᾷ τὸν Χρηστάκη, μὰ ποτὲ δὲν τὴν εἶδα νὰ ξεχάσῃ τὸν φονιά του.

Καθ' ὅλον τὸ μεταξὺ διάστημα οὔτε Δεσπότη, οὔτε Καϊμακάμη ἀφῆκεν ἥσυχον διὰ νὰ τῇ εὕρουν τὸν φονέα τοῦ τέκνου της. Κατ' ἀρχὰς ἐνομίσθη, ὅτι ἐφονεύθη, συντυχὼν εἰς τὴν συμπλοκὴν κατὰ τὴν ἐπὶ τοῦ σταθμοῦ τοῦ Λουλεβουργὰζ ἔφοδον. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπιστώθη, ὅτι τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν. Οἱ ἐπελθόντες πρὸς παραλαβὴν τοῦ ἀρχιερέως εὗρον τὸν σταθμὸν τοῦτον ἐρημωμένον ὑπὸ τῶν ἐπιτοπίων ἀρχῶν πρὸ δύο ἤδη ἡμερῶν, ἐξ οὗ χρόνου πᾶσα συγκοινωνία μετὰ τῆς πρωτευούσης ἦτο διακεκομμένη, τοὺς δὲ Ῥώσσους ἀμαχητὶ καταλαβόντας τὸ χωρίον, ἀλλὰ μόλις περὶ τὰ μέσα τῆς προηγηθείσης ἐκείνης νυκτός. Τὸν πτωχὸν ἀδελφόν μου ὅμως ἀνεκάλυψαν ἐν τῇ ἀτάκτῳ αὐτῶν ἐπιστροφῇ παρὰ τὴν γέφυραν τῆς λεωφόρου, πολὺ μακρὰν τοῦ χωρίου, καὶ νεκρὸν πολὺ πρὸ τῆς ἀφίξεως τῶν Ῥώσσων. Δὲν ἐφονεύθη λοιπὸν τυχαίως, οὐδ' ἐν συμπλοκῇ. Ἀλλ' οὔτ' ἐπίτηδες ἦτο δυνατὸν νὰ ἐφονεύθη ὑπὸ στρατιωτῶν ἢ ληστῶν. Διότι οὔτε οἱ μὲν θὰ ἄφηναν τὸν νεκρὸν ἀσύλητον, οὔτε οἱ δὲ ἀνέπαφον τὸν ταχυδρομικὸν σάκκον. Πᾶσα δὲ ἐπίσημος ἔρευνα κατέληγεν εἰς τὸ ψηλαφητὸν συμπέρασμα, ὅτι ὁ φόνος ἐγένετο ἐξ ἐνέδρας καὶ οὐχὶ πρὸς σκοπὸν ληστεύσεως. Διὰ τοῦτο ἡ μήτηρ μου ἐπέμενεν εἰς τὴν εὕρεσιν καὶ τιμωρίαν τοῦ φονέως. Ὁ τρόπος δι' οὗ ὁ πρώην κακῆς φήμης ταχυδρόμος παρέπεισε τὸν ἀνύποπτον νεανίαν νὰ διαδεχθῇ τὸ ἐπικίνδυνον αὐτοῦ ἔργον, παρεῖχεν εἰς τὰς ἐρεύνας αὐτῆς τὸν ὁδηγητικὸν μίτον.

Digitized by Google

— Δὲν 'μπορεῖ νὰ ἦναι ἀλλοιῶς, ἔλεγεν. Ὁ φονιὰς πρέπει νὰ ἦταν μανισμένος μαζί του, καὶ πρέπει νὰ τὸ ἤξευρε. Ἀλλέως δὲν 'μποροῦσε νὰ τὸν παραμονεύσῃ αὐτὴ τὴν πρώτη τὴν ἡμέρα, ποῦ 'πῆρε τὴν πόστα 'πάνου του. Εἶναι λοιπὸν χωρὶς ἄλλο χωριανός μας, ἢ κανεὶς ἀπὸ τὰ περίχωρα. Ὅταν ἐπῆραν αὐτὸν, 'ποῦ εἶχε πρῶτα τὴν πόστα, στὴν φυλακὴ, εἶπα πῶς ἔκαμεν ὁ Θεὸς κρίσι. Μὰ ὕστερ' ἀπὸ δύο ἡμέραις τὸν ἔβγαλαν, γιατὶ εὑρέθη, πῶς, ὅταν ἔγεινε τὸ φονικὸ, ἐκεῖνος ἦταν στὸ χωριό μας. Ποιὸς τὸ 'ξεύρει; Ἴσως κ' ἐψευτομαρτύρησαν... Μὰ τώρα, ποῦ ἦρθες πιὰ καὶ σὺ, παιδί μου, μὴν ἀφῆστε τὸν ἀδερφό σας ἀνεκδίκητο. Μὴ μὲ βλέπεις ἔτσι καὶ σιωπᾷς! Ἂν δὲν εἶχα παιδιὰ στὸν κόσμο, θενἄκοφτα τὰ μαλλιά μου, θενἄβαζα ἀνδρίκια ροῦχα, καὶ μὲ τὸ τουφέκι στὸν ὦμο θενὰ κυνηγοῦσα τὰ ἰχνάρια τοῦ φονιᾶ, ὡς 'ποῦ νὰ 'κδικήσω τὸν νεκρό μου. Γιατὶ 'διές, παιδί μου, ὁ φτωχός μας ὁ Χρηστάκης δὲν εὑρίσκει ἡσυχία, μόνο παλεύει μέσ' στὸ μνῆμά του ὅσαις φοραὶς 'νοιώθῃ τὸ φονιά του νὰ πατῇ τὰ χώματα. Καὶ τὸν 'νοιώθη, παιδί μου! στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου νὰ εὑρίσκεται, ἐκεῖνος τὸν 'νοιώθει, 'σὰν νὰ τοῦ 'πατοῦσε τὴν καρδιά του! Γι' αὐτὸ ἐκδίκησι! πρέπει νὰ γενῇ ἐκδίκησι!

Ὁ μὴ γνωρίσας τὴν ἀγαθοτάτην ταύτην μητέρα πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ της, θὰ τὴν ἐκλάβῃ ἴσως ὡς γυναῖκα τραχέος καὶ σκληροῦ χαρακτῆρος, ἀφοῦ ἐγὼ αὐτὸς ἐδυσκολευόμην πλέον νὰ ἀνεύρω ἐν αὐτῇ τὴν ἄπειρον ἐκείνην φιλανθρωπίαν, ἥτις τὴν ἔκαμνε νὰ φείδηται καὶ νὰ συμπονῇ καὶ αὐτὴν τὴν ἄψυχον φύσιν, καὶ ὡς ἐκ τῆς ὁποίας δὲν ὑπέφερε νὰ ἴδῃ οὐδὲ μίαν ὄρνιθα σφαζομένην. Διότι, ναὶ μὲν, ἐκδίκησιν λέγουσα, ἠννόει κυρίως *δικαιοσύνην*. Ἀλλὰ τὴν δικαιοσύνην ταύτην δὲν ἠννόει ἄνευ προσωπικῆς αὐτῆς ἱκανοποιήσεως προσμετρουμένην μόνον ὑπὸ τῆς ἀπαθοῦς χειρὸς τοῦ νόμου.

— Νὰ τὸν ἰδῶ κρεμασμένον, ἔλεγε, νὰ τραβήξω τὸ σχοινί του, καὶ ὕστερα ἂς ἀποθάνω!

Τόσον φρικαλέως ἐπιθυμητὴ ἐφαίνετο ἡ ἐκδίκησις εἰς τὴν φιλοστοργίαν τῆς φυσικῆς καὶ ἀμορφώτου γυναικός!

Τὰ ψυχρὰ τῆς ἐπιστήμης σκέμματα, δι' ὧν ἐδοκίμαζον ἐνίοτε νὰ καταπραΰνω τὰς ὁρμὰς τῆς θερμῆς αὐτῆς καρδίας, ἐξητμίζοντο πρὶν φθάσωσι τὸν σκοπὸν αὐτῶν, ὡς μικραὶ σταγόνες ὕδατος, ὅταν πίπτωσιν ἐπὶ σφοδρῶς φλεγομένης καμίνου. Οὕτω καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Ὅταν μετὰ μακρὰν διδαχὴν περὶ τῆς θέσεως τῶν ἀτόμων ἀπέναντι τῆς δημοσίου δικαιοσύνης, τῇ ὑπεσχέθην ὅτι θὰ κινήσω πάντα λίθον πρὸς εὕρεσιν καὶ τιμωρίαν τοῦ κακούργου,

— Ναί! εἶπε, μετά τινος ἀγρίας ἐντρυφήσεως. Νὰ τὸν ἰδῶ κρεμασμένο, νὰ τραβήξω τὸ σχοινί του, καὶ ὕστερ' ἂς 'πεθάνω!

Ἀλλ' αἴφνης ἐκρούσθη ἡ θύρα, καὶ, μετὰ προφανοῦς δυσαρεσκείας εἶδε τὴν καταξύριστον μορφὴν τοῦ ὑπηρέτου εὐσεβάστως παρακύπτουσαν ὄπισθεν τοῦ θυροφύλλου.

— Τί τρέχει, Λουή; τὸν ἠρώτησα εἰσερχόμενον.

— Μία Τούρκισσα, ἀπήντησεν ὑποκλινόμενος πρὸ τῆς συνοφρυωμένης μητρός μου, μία Τούρκισσα πρὸς ἐπίσκεψιν.

— Πρὸς ἐπίσκεψιν ἡμῶν; Δὲν εἶναι δυνατόν! Θὰ ἔχῃς λάθος, Λουή, πήγαινε! Δὲν γνωρίζομεν καμμίαν Τούρκισαν. Ἀλλ' ἐνῷ τὸν ἀπέπεμπον οὕτω, χάριν τῆς μητρός μου, ἠκούσθη ταραχὴ ἐν τῷ διαδρόμῳ καὶ φωναὶ ὡς εριζόντων. Ὁ Λουὴς ὑπεκλήθη ἐκ νέου ὅσον οἷόν τε βαθέως, ὅπως μὲ πείσῃ, ὅτι ἡμεῖς ἤμεθα οἱ ζητούμενοι. Ἀλλ' αἴφνης ἡ θύρα ἀνοίγει μετὰ φοβεροῦ πατάγου, ὠθήσασ' αὐτὸν νὰ πέσῃ κατακέφαλα, ἐνῷ μία γραῖα, σχεδὸν ἀπερικάλυπτος Ὀθωμανὶς ἐρρίπτετο εἰς τοὺς πόδας τῆς μητρός μου, μετὰ λυγμῶν καὶ δακρύων. Φαίνεται ὅτι οἱ ἔξω ὑπηρέται τῇ ἐκώλυον τὴν εἴσοδον καὶ ἐκ τῆς ἀπελπισίας αὐτῆς ἐβίασε τὴν θύραν. Ὁ ἐμβρόντητος Λουὴς ἐπρόφθασε νὰ συνέλθῃ καὶ ἐκδιώξῃ διὰ λακτισμῶν τὸν δειλῶς ἀκολουθοῦντα αὐτὴν ὑψηλότατον λευκοσάρικον *σοφτὰν*, ἀλλ' ὁ ἀδελφός μου, παρεμβὰς, ὡς τὸν εἶδεν, ἐπέπληξε τὸν ὑπηρέτην καὶ εἰσήγαγε μετὰ μεγάλης χαρᾶς τὸν ἰσχνὸν καὶ λευκόχλωμον ἐκεῖνον Τοῦρκον, ὡς ἐὰν ἦτον ὁ οἰκειότατος αὐτῷ φίλος.

— Εἶναι ὁ Κιαμήλης μας, εἶπεν, ἐπιδεικτικῶς πρὸς ἐμὲ, καὶ αὐτὴ θὰ εἶναι ἡ μητέρα του!

Ἡ μήτηρ μου μόλις καὶ μετὰ βίας ἀπαλλαγεῖσα τῶν περιπτυγμῶν τῆς Ὀθωμανίδος, ἠτένισεν ὑψηλὰ πρὸς τὴν συμπαθητικὴν τοῦ σοφτᾶ μορφὴν μετὰ παραδόξου στοργῆς, καὶ — Ἐσὺ εἶσαι Κιαμήλη, παιδί μου; τὸν ἠρώτησε. Καὶ πῶς εἶσαι; Καλά; Καλά; Δὲν σ' ἐγνώρισα μὲ αὐτὴ τὴν φορεσιά σου!

Ὁ Τοῦρκος ἔκυψε μετὰ δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ λαβὼν ἐφίλησε τὴν ἄκραν τοῦ φορέματός της.

— Ὁ Θεὸς πολλὰ καλὰ νὰ σὲ δίνῃ, Βαλινδέ! εἶπε. 'Μέρα νύχτα παρακαλῶ νὰ κόβῃ ἀπὸ τὰ χρόνια μου νὰ βάζῃ στὰ 'δικά σου. —

Ἡ μήτηρ μου ἐφαίνετο ὑπερβολικὰ εὐχαριστημένη· ὁ Μιχαῆλος ἐπῆγε νὰ τὰ χάσῃ ἀπὸ τὴν χαράν του, ἀπευθύνων μυρίας ἐρωτήσεις καὶ περιποιήσεις πότε εἰς τὸν ἰσχνοτενῆ ἐκεῖνον πρασινορασοφόρον καὶ πότε εἰς τὴν μητέρα του. Μόνον ἐγὼ καὶ ὁ Λουὴς ἱστάμεθα ἄφωνοι καὶ ἐνεοί. Ἐπὶ τέλους λαβὼν τὸν ἀδελφόν μου κατὰ μέρος,

— Ἔλα, ἄφησε τὰ γέλοια σου, λέγω, καὶ εἰπέ μου τί συμβαίνει ἐδῶ πέρα; Τίς σᾶς εἶναι αὐτοί;

Digitized by Google

— Τώρα θὰ σὲ τὸ'πῶ, εἶπεν ὁ ἀδελφός μου γελῶν ἔτι περισσότερον. Τώρα θὰ σὲ τὸ 'πῶ. Πήγαινε,Λουή! δυὸ καφέδες γρήγορα ! Μὰ κύτταξε, νὰ μὴν τοὺς κάμῃς πάλε 'σὰν τὰ φράγκικά σου τ' ἀποπλύματα ! 'Α-λὰ-τούρκα, καὶ χωρὶς ζάχαρι ! 'Ακούς ;

Καὶ ταῦτα λέγων εἰσῆλθε μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ προσεχὲς δωμάτιον.

— Αὐτὸς εἶναι ἕνας Τοῦρκος, 'ποῦ τὸν ἐγιάτρευεν ἡ μητέρα ἐφτὰ μῆνες εἰς τὸ σπίτι μας, καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ μάνα του, ποῦ ἦλθε τώρα νὰ τῆς 'πῇ τὸ Σπολλάτη !

Εἶπεν ὁ ἀδελφός μου, γελάσας πρὸς μεγάλην μου ἔκπληξιν.

— Ἕνας Τοῦρκος,'ποῦ τὸν ἐγιάτρευεν ἡ μητέρα ἐφτὰ μῆνας ! Καὶ ἀπὸ πότε ἔγεινεν ἡ μητέρα νοσοκόμος τῶν Τούρκων ; Ἠρώτησα ἐγὼ συνωφρυωμένος ἐξ ἀγανακτήσεως.

Πρέπει νὰ σημειώσω, ὅτι ὁ Μιχαῆλος ἐσυνείθιζε ν'ἀστεΐζηται ἐπὶ τῶν ἀδυναμιῶν τῆς μητρὸς ἡμῶν, τόσῳ μᾶλλον ἀσμένως,ὅσῳ μᾶλλον ἀγογγύστως καὶ προθύμως τὰς ἐπλήρονεν ἐκ τοῦ ἰδίου του βαλαντίου. Τίποτε δὲν τὸν ηὐχαρίστει τόσον,ὅσον νὰ μιμῆται τὴν μητέρα μας, δρῶσαν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἀδυναμίας τινός, τῆς ὁποίας τὰ στοιχεῖα παρεμόρφου ἐπὶ τὸ κωμικώτερον κατὰ τρόπον ὅλως ἴδιον αὐτῷ. Ἡ ἀνοχὴ τῆς καλῆς μητρός, ἥτις ἐγέλα καὶ αὐτή,ὁσάκις τὸν ἤκουεν, ἐρρίζωσεν ἐν αὐτῷ ἔτι μᾶλλον τὴν κακὴν ταύτην συνήθειαν. Διὰ τοῦτο, ὅταν μὲ εἶδεν ἀγανακτοῦντα ἐπὶ τῷ ἀκούσματι,

— Ἄκουσε νὰ σὲ 'πῶ, μοὶ εἶπεν.Ἂν ἐννοῇς νὰ τὰ ἔχῃς ἔτσι καταιβασμένα,δὲν σὲ λέγω τίποτε. Θὰ μοῦ χαλάσῃς τὴν ἱστορία. Κάλλιο νὰ τὴν ἀφήσουμε μίαν ἄλλην ἡμέρα, γιὰ νὰ γελάσῃς καὶ σὺ μὲ τὴν καρδιά σου, νὰ γελάσῃ κ' ἡ μητέρα κομμάτι, ποῦ τόσαις ἡμέραις δὲν ἐγέλασεν ἀκόμη μὲ τὰ σωστά της, ἡ καϋμένη.

— Ἔλα ! τῷ εἶπον τότε. Ἡ μητέρα φαίνεται πολὺ εὐχαριστημένη ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν, καὶ εἶναι ὅλως διόλου ἐνασχολημένη μὲ τοὺς Τούρκους της,ποῦ δὲν εἱμπορῶ νὰ χωνέψω. Ὡς ποῦ νὰ πιοῦν τὸν καφέ τους καὶ νὰ μᾶς ξεφορτωθοῦν, εἰπέ μου τὴν ἱστορία.

— Ἄκουσε λοιπόν, μοὶ εἶπεν. Εἰξεύρεις πόσον ἡ μητέρ' ἀνησυχοῦσεν ὅταν ἔλειπες. Καὶ δὲν φθάνει ποῦ ἀνησυχοῦσεν ἐκείνη, μόνον δὲν ἄφηνε καὶ τὸν κόσμο στὴν ἡσυχία του. Ποιὸς περνᾷ νὰ τὸν σταματήσῃ μέσ'στὸν δρόμο· ποιὸς ἔφθασεν ἀπὸ πουθενά, νὰ πᾷ νὰ τὸν 'ρωτήσῃ : μὴ σὲ εἶδαν, μὴ σὲ ἄκουσαν. Τὴν 'ξεύρεις.Ἕνα πρωῒ πρωῒ ἐτρυγούσαμε τὰ πεπόνια στὸ χωράφι. Ἔξαφνα βλέπ' ἕνα διαβάτη ποῦ περνοῦσε. Δὲν τὸν ἀφήνει νὰ 'πάγῃ στὴν δουλειά του, μόνο τρέχει στὴν φράκτη.

— Ὥρα καλή, θειέ !

— Πολλὰ τὰ ἔτη, κυρά !

— Ἀπὸ τὴν Εὐρώπη ἔρχεσαι ;

— Ὄχι, κυρά, ἀπὸ τὸ χωριό μου. Καὶ ποῦ εἶν' αὐτὴ ἡ Εὐρώπη ;

— Νά, 'ξεύρω κι' ἐγώ ; αὐτοῦ ποῦ εἶναι τὸ παιδί μου. Δὲν ἄκουσες νὰ λένε τίποτε γιὰ τὸ παιδί μου ;

— Ὄχι,κυρά.Καὶ πῶς τὸ λένε τὸ παιδί σου;

— Ἀμ' 'ξέρω καὶ 'γὼ μαθές; Ὁ νουνός του τὸ 'βάφτισε Γιωργί, καὶ πατέρας του ἦτανε ὁ Μιχαλιὸς ὁ πραμματευτής, ὁ ἄνδρας μου. Μὰ 'κεῖνο, ἀκοῦς, ἐπρόκοψε καὶ 'πῆρεν ἕνα ὄνομα ἀπὸ τὰ περιγραμμάτου· καὶ τώρα, 'σὰν τὸ γράφουνε μέσ'σταῖς ἐφημερίδες, δὲν ἠξεύρω κι' ἐγὼ ἡ ἴδια,τὸ παιδί μου εἶναι μαθὲς ποῦ λένε, ἢ κανένας φράγκος !

— Τὴν ἱστορία, Μιχαῆλε ! τὴν ἱστορία τοῦ Τούρκου ! διέκοψα ἐγὼ ἀνυπομόνως.

— Στάσου δά ! εἶπεν ἐκεῖνος. Ἡ ἱστορία ἦλθεν ὕστερ' ἀπὸ τὴν κουβέντα. Ὕστερ' ἀπὸ τὴν κουβέντα, βλέπεις τὴν μητέρα καὶ κόφτει τὸ πιὸ καλό, τὸ πιὸ μεγάλο πεπόνι.

— Ἀμ' δὲν παίρνεις κἄνα 'πωρικὸ ἀπὸ τὸν κῆπό μας, θειέ ;

— Εὐχαριστῶ, κυρά, δὲν ἔχω τόπο νὰ τὸ βάλω.

— Δὲν πειράζει, θειέ, τὸ καθαρίζω καὶ τὸ τρώγεις.

— Εὐχαριστῶ, κυρά, μὲ κρατεῖ κοιλόπονος.

— Ἔλα νὰ χαρῇς , κάμε μου τὴν χάρι. Γιατί, 'διές, ἔχω παιδὶ στὴν ξενητιά, κ' ἔχω καρδιὰ καμμένη.Κι'ἀφοῦ δὲν'μπορῶ νὰ τὸ στείλω στὸ παιδί μου, φᾶ' το κἂν τοῦ λόγου σου ποῦ εἶσαι ξένος. Ἴσως τὠὕρῃ κι' ἐκεῖνο ἀπὸ κανέναν ἄλλονε.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχασε τὴν ὑπομονή του.

— Ντζάνουν καλά, χριστιανὴ γιά ! μὰ 'σὰν ἔχῃς παιδὶ στὴν ξενιτιά, τί σὲ φταίγω ἐγὼ νὰ βάλω, ἔτσι θεονήστικος, ὅλην αὐτὴ τὴν χολέρα μέσ' στὸ στομάχι μου ! Μὴ θαρρῇς πῶς ἐβαρέθηκα τὴν ζωή μου ; Ἐγὼ ἔχω γυναῖκα ποῦ μὲ καρτερᾷ, κ' ἔχω παιδιὰ νὰ θρέψω. Μὰ 'σὰν θέλῃς καὶ καλὰ νὰ χρησιμοποιήσῃς τὸ πεπόνι σου, στεῖλέ το στοῦ Γερο-Μούρτου τὸ χάνι.Ἐκεῖ κοντὰ ἕνας ξένος παλεύει μὲ τὸν θάνατο, θερμασμένος ἐδῶ καὶ τρεῖς ἑβδομάδες. Ἅμα γευθῇ αὐτὴ τὴν χολέρα,πίστεψέ με,θὰ γλυτώσῃ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν θέρμη καὶ ἡ θέρμη ἀπ' αὐτόνε.

— Τέλος πάντων ! τοῦ εἶπα, ἐτελείωσαν τὰ ἐπεισόδια ; Ἄρχησε πλέον τὴν ἱστορία !

— Στάσου δά ! ἀπήντησεν ἐκεῖνος πειρακτικῶς. Μήπως εἴμεθα εἰς τὴν Εὐρώπην ποῦ πουλοῦν τὸ κρέας δίχως κόκκαλα ; Σὲ λέγω τὴν ἱστορία καθὼς ἐγένηκεν. Ἂν δὲν σ' ἀρέσῃ, ἄφησέ την κατὰ μέρος. Πάμε νὰ 'διοῦμε τὴν χανούμισα !

Digitized by Google

— Σὲ ἤθελα νὰ εἶσαι ἀπὸ πουθενά,ἐξηκολούθησεν ἔπειτα, νὰ ἰδῇς τὴν μητέρα, ὅταν τὸ ἄκουσε.—Χριστὸς καὶ Παναγιά, παιδάκι μου !
— Καὶ ἔπεσε τὸ πεπόνι ἀπὸ τὰ χέρια της, κι'ἔγεινε 'σὰν πήττα! Κ' ἔσιαξε τὸ φακιόλι στὸ κεφάλι της, κ' ἐπῆρε τὸν δρόμο. Δηλαδὴ τὰ σπαρμένα καὶ τ'ἄσπαρτα χωράφια κατ'εὐθεῖαν γιὰ νὰ φθάσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν γρηγορώτερα. 'Εγὼ 'ποῦ τὴν ἤξευρα, τὴν ἀφῆκα νὰ'πάγῃ.Μὰ 'σὰν ἐπροχώρησε καμπόσο καὶ εἶδε ποῦ δὲν τὸ ἐκούνησα, ἐγύρισε 'πίσω θυμωμένη, καί,

— Τί χάσκεις ἀπ' αὐτοῦ, μωρὲ πολλακαμμένε ; — ἐφώναξε. — Ἔ ; φυλάγεις νὰ τὸ 'πῶ γιὰ νὰ σαλέψῃς ;

Ἂν σὲ βαστᾷ μὴν τὴν ἀκολουθεῖς ; Θὰ ἤταν καλὴ νὰ μὲ φακιολίσῃ μὲ καμμιὰ βωλάκα. 'Αφῆκα λοιπὸν τὴν δουλειά μου, κ' ἔπεσα καταπόδι της. Ποῦ νὰ τὴν φθάσῃς ! Βρὲ ἀγκάθια, βρὲ χανδάκια, βρὲ φράχταις—δὲν ἔβλεπε τίποτε. Τίποτε ἄλλο, παρὰ τοῦ Γερο-Μούρτου τὸν σκεπὸ ποῦ ἐκοκκίνιζε μακρυὰ μέσ'ςὰ σπαρμένα.

'Σὰν ἔφθασε κοντά, ἄρχησαν τὰ γόνατά της νὰ τρέμουν κ' ἐκάθησε σὲ μιὰ πέτρα.

— Χριστὸς καὶ Παναγιά, παιδάκι μου ! Καὶ πῶς δὲν μοῦ τὸ εἶπες πῶς ἦταν ἕνας ἄρρωστος 'δωπέρα ;

— 'Αμ' τί νὰ σὲ τὸ 'πῶ ! Μήπως εἶσαι γιατρὸς γιὰ νὰ τὸν 'γειάνῃς;'Εκεῖνο,ὡς καὶ ὁ Παππᾶ - Δῆμος, ποῦ τ' ἄκουσε, δὲν ἐπῆγε νὰ τὸν 'διῇ. Γιατ' εἶναι, λέγει, Τοῦρκος, κ' οἱ Τοῦρκοι δὲν πληρόνουν, γιὰ εὐχέλαιο.

— Τοῦρκος εἶπες ; ἐφώναξε τότε, καὶ ἦλθεν ὀλίγο στὴν θωριά της.—Σὰν εἶναι Τοῦρκος— Δόξα σοι ὁ Θεός ! Εἶχα μιὰ φοβέρα μήπως ἦταν τὸ Γιωργί μας !

— Κρῖμα ποῦ δὲν σοῦ τὸ εἶπα πρωτήτερα, μητέρα, νὰ μὴ χαλάσῃς τοῦ κόσμου τὰ χωράφια καὶ νὰ κάμῃς τὰ πόδια μου κόσκινο μέσ'στ' ἀγκάθια. 'Απὸ τὴ βία σου, μ' ἔκαμες νὰ πάρω τὸν δρόμο ἀξυπόλυτος. — Μὰ 'κείνη, στὸ μεταξύ, ξανακίνησε πρὸς τοῦ Μούρτου τὸ χάνι.

'Εκεῖ ποῦ ἔπεσα πάλε καταπόδι της, κ' ἐπῆγα νὰ πηδήξω ἕνα χανδάκι, ἀκούω κάποιον καὶ βογκᾷ. Στρέφω καὶ θωρῶ, ἕνας Τούρκαρος χαμαί, μὲ κίτρινο πρόσωπο, μὲ κόκκινα 'μάτια! Ἔτσι εὔκολα ποῦ γελῶ στὴ ζωή μου,ποτὲ δὲν ἐγέλασα γιὰ ἄρρωστον ἄνθρωπο.

Κ' ἐκείνη τὴν ἡμέρα δὲν ἠμπόρεσα νὰ βασταχθῶ, γιατί, δὲν ἠξεύρεις. 'Εδῶ ἦταν μιὰ βάτος, κι' ἐδῶ μι' ἀγριαγγινάρα. Κι' ὁ Τοῦρκος, ποῦ παράδερνε παραλαλῶντας εἰς τὴν μέσῃ, ἐγύριζε στὴ βάτο, καὶ τῆς ἔκαμνε τεμενάδες, καὶ τὴν γλυκομιλοῦσε, καὶ τῆς ἔκαμνεν ἐργολαβία. 'Εγύριζε στὴν ἀγριαγγινάρα κ' ἔτριζε τὰ 'δόντια, κι' ἀγρίευε τὰ 'μάτια, κ' ἐσήκωνε μὲ 'βρυσιαῖς τὸ χέρι του, νὰ τῆς κόψῃ τὸ κεφάλι! Τὰ μεγάλα του λόγια ἀπὸ τὴν μιὰ καὶ ἡ ἀδυναμία του ἀπὸ τὴν ἄλλη ἦτανε νὰ σκάσῃς ἀπὸ τὰ γέλοια. Μὰ 'σὰν ἦλθεν ἡ μητέρα καὶ μὲ εἶδε, σοῦ ἔκαμεν ἕνα θυμό ! ἕνα θυμό ! Θεὸς νὰ σὲ φυλάγῃ !

— Τί στέκεις καὶ γελᾷς αὐτοῦ, βρὲ χάχα; Ἔ ; τί στέκεις καὶ γελᾷς ! 'Ο ἄνθρωπος ψυχομαχᾷ, καὶ σὺ τὸ χαίρεσαι ; Πιάσ' ἀπὸ 'κεινά ! Φορτώσου τον στὴν ῥάχῃ σου !

— Καλέ, χριστιανή, αὐτὸς εἶναι μιάμισυ φορὰ μακρύτερος ἀπὸ 'μένα, πῶς θέλεις νὰ τὸν φορτωθῶ στὴν ῥάχη μου !

— Πιάσ' ἀπ' ἐκεινά, σὲ λέγω, γιατί 'ξέρεις; Ἂν σὲ βαστᾷ μὴν τὸ κάμῃς ! Ἔπιασα λοιπὸν καὶ μὲ 'φόρτωσε τὸν Τουρκαλᾶ στὴν ῥάχη μου κ' ἐπήραμε τὸν δρόμο.

'Ο Γερο-Μοῦρτος ἔλιαζε τὴν κοιλιά του ἔξω ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ χανιοῦ. 'Σὰν μᾶς εἶδε, ἐγέλασε βαθειὰ μέσ' στὸν λαιμό του κ' ἐφώναξεν·
— 'Ωρέ, δὲν μοῦ φορτώνεσαι κάλλιο 'κειὸ τὸν ψόφιο γάδαρο, γιὰ νὰ κερδαίσῃς κἂν τὰ πέταλά του, μόνο 'σκομαχᾷς ἔτσι στὰ χαμένα γιὰ νὰ πᾷς τὴν λοιμικὴ στὸ σπίτι σου;

'Εγὼ δὲν ἀπηλογήθηκα γιατί, καταλαμβάνεις, ἀναπνοὴ γιὰ χορατὰ δὲν μ' ἐπερίσσευε. Μὰ ἡ μητέρα,τὴν 'ξεύρεις τὴν μητέρα. Τοῦ ἐδιάβασε τὸν ἐξάψαλμο γιὰ τὴν ἀπονιά του!

'Σὰν τὸν ἐφέραμε στὸ σπίτι, ἐστρώσαμε τὸ στρῶμα τοῦ Χρηστάκη καὶ τὸν ἐπλαγιάσαμε. 'Ο Χρηστάκης ὁ μακαρίτης ἐγύριζε τότε στὰ χωριὰ τῆς ἐπαρχίας, μὲ ταὶς πραμματειαὶς ἐπάνω στ' ἄλογο. Ἤτανε πρὶν ἀνοίξῃ τὸ μαγαζί του. Καὶ 'σὰν ἔμαθε πῶς ἔχουμε τὸν ἄρρωστο εἰς τὸ σπίτι, ἐπῆγε κ'ἔρριψε τὴν κάππα του εἰς τῆς θειᾶς μας τὸ σπίτι, στὸ Κρυονερό. 'Η μητέρα τὸν ἐμάλονε πάντοτε γιὰ ταὶς ἀκαταστασίαις του, κ' ἐκεῖνος ὁ μακαρίτης ἀφορμὴν ἐγύρευε γιὰ νὰ 'ξωμένῃ, νὰ ζῇ τοῦ κεφαλιοῦ του. 'Εφτὰ μῆνες εἴχαμε τὸν ἄρρωστο στὸ σπίτι, ἐφτὰ μῆνες δὲν ἐπάτησε τὸ κατώφλοιο μας. 'Ως ποῦ ἀναγκάσθηκεν ἡ μητέρα νὰ τὸν στείλῃ μαζί μου στὴν Πόλι, πρὶν γιατρευθῇ ὅλως διόλου.

— Καὶ πῶς εἶχε ξεπέσει στὸ χωριό μας ; ἠρώτησα ἐγώ. Καὶ πῶς συνέβη ν' ἀρρωστήσῃ ;

— Χούμ ! εἶπεν ὁ ἀδελφός μου ξύων τὴν κεφαλήν του. Αὐτὸ κ' ἐγὼ μόνον ἄκραις μέσαις τὸ γνωρίζω. Μήπως μἄφηκε μαθὲς ἡ μητέρα νὰ τὸν ἐρωτήσω, καθὼς ἤθελα ;

Ἄνθρωποι εἴμεθα, ἔλεγε, καὶ ἡ ἀρρώστιαις εἶναι γιὰ τοὺς ἀνθρώπους.'Αλλοίμονο σ' ὅποιον δὲν ἔχει ποιὸς νὰ τὸν κυττάξῃ ! Καὶ ποιὸς ἠξεύρει, ἂν αὐτὴν τὴν ὥρα καὶ τὸ Γιωργί μας δὲν εἶν' ἄρρωστο στὴ ξενιτειά, χωρὶς κανένα ἐδικὸ στὸ πλάγι του! Μὴν κάθεσαι λοιπὸν καὶ μοῦ ψιλορωτᾷς τὸν ἄνθρωπο, μόνο 'γιανέ τον πρῶτα !

'Ο Κιαμήλης εἶναι καλός,πολὺ καλὸς ὁ καϋ-

Digitized by Google

μένος, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀδελφός μου, καὶ πολλαὶς φοραὶς ἄνοιξε μονάχος του νὰ μὲ 'πῇ τὸ πῶς ἀρρώστησε. Μὰ ὅσαις φοραὶς τὸ 'δοκίμαζε τόνε 'ξανάπιανεν ἡ θέρμη.

Ἐδῶ μᾶς διέκοψεν εἰσελθοῦσα ἡ μήτηρ μου μετὰ τῶν ξένων της. Ἡ κοντὴ καί πως εὔσωμος Ὀθωμανὶς εἶχε τακτοποιημένον τὸ λευκότατον αὐτῆς *γιασμάκιον* καὶ συνεκράτει ἐπὶ τὸ κοσμιώτερον τὸν μαῦρον καὶ μακρὸν αὐτῆς *φερετζὲν*, ὑπὸ τὸν ποδόγυρον τοῦ ὁποίου μόλις ἔβλεπες τὰ μυτωτὰ καὶ κίτρινα *παπούτσιά* της. Ἀλλὰ βαθεῖαν ἐντύπωσιν μοὶ ἐνεποίησε τώρα ἡ ὠχρὰ καὶ μελαγχολικὴ τοῦ Κιαμὴλ ὄψις, τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ὁποίας μοὶ ἐφάνησαν τόσον ἥμερα, τόσον ἡδέα, ὥστ' ἐκέρδησεν οὕτως εἰπεῖν ἐξ ἐφόδου τὴν συμπάθειάν μου. Τοῦτο δὲν διέφυγε τὴν προσοχὴν τῆς μητρός, ἥτις ἐγνώριζε τὴν πρὸς τοὺς Τούρκους ἀντιπάθειάν μου. Δι' αὐτὸ ἀτενίσασα φιλοστόργως πρὸς αὐτὸν ἐνῷ μοὶ τὸν παρουσίαζεν,

— Ὁ ἀρίσκος[1] ὁ Κιαμήλης!, εἶπεν, εἶναι πολὺ, πολὺ καλὸ παιδί. Τρώγει καὶ κόλλυβα· πίνει καὶ ἁγίασμα· φιλᾷ καὶ τοῦ παππᾶ τὸ χέρι· τί νὰ κάμῃ! Ὅλα γιὰ νὰ 'γιάνῃ.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς μητρός του ἐπληρώθησαν δακρύων. Μόλις δὲ τοῖς ἀπέτεινα δύο τρεῖς λέξεις εἰς τὴν γλῶσσάν των, καὶ ἤρχησαν νὰ μὲ πληρῶσιν εὐχῶν κ' εὐλογιῶν, ἐπαίνων κ' ἐγκωμίων μὲ τὰς γνωστὰς ἐκείνας ὑπερβολὰς τῆς τουρκικῆς ἐθιμοτυπίας. Ἀλλ' ἡ μήτηρ μου διακόψασα τὸν χείμαρρον τῆς ῥητορικῆς αὐτῶν ἀποτόμως,

— Τώρα καθῆστε, εἶπε, νὰ 'διοῦμε τί θὰ κάνουμε. Ἡ χανούμισσα, παιδί μου, ἔχει ἕνα γυιὸ στὸν *Ζαπτιὲ*, ποῦ εἶναι ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀνακριτάδες. Τῆς εἶπα τὴν συμφορὰ ποῦ μᾶς ἐγείνηκε· θὰ τὸν βάλῃ νὰ μᾶς εὕρῃ τὸν φονιά! Ἡ καϋμένη! δὲν ἤξευρεις τί καλὴ ποῦ εἶναι! Τί κρῖμα, ποῦ δὲν τὸ ἤξευρα νὰ ἔρθω προτήτερα 'στὴν Πόλι! Ὡς τὰ τώρα θὰ τὸν εἶχα τρεῖς φοραὶς κρεμασμένο, καὶ θὰ ἤμουν ἀπ' αὐτὴ τὴν μεριὰ τουλάχιστον ἥσυχη!

Ἡ Τούρκισσα ἠννόησεν ὀλίγον περὶ τίνος ἐπρόκειτο.

— Ναί, εἶπε, καὶ ὁ υἱός μου ὁ ἐφέντης, καὶ ὁ δοῦλός σας ὁ Κιαμήλης καὶ ἐγὼ ἡ σκλάβα σας, ὡς τοῦ Σουλτάνου τὸ κατώφλιοιο θενὰ πᾶμε, μὰ τὴν ὑπόθεσί σας χαμαὶ δὲν θὰ τὴν ἀφήσουμε. Χωρὶς ἄλλο τὴν εἶχαν ὡς τὰ τώρα *μηντὲρ ἀλτὶ* (ὑπὸ τὸν τάπητα) καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἐπιάσθηκ' ὁ φονιάς. Ὁ γυιός μου, ὁ Ἐφέντης εἶναι ἀνακριτὴς εἰς τὸν Ζαπτιὲ, τὴν γῆ νὰ σχίσῃ νὰ ἔμβῃ ὁ κακοῦργος, πάλι θὰ τὸν εὕρῃ.

— Καί, τίποτε· ἐξηκολούθησεν ὁ Κιαμήλης, μὲ τὴν συμπαθητικὴν φωνήν του. Οὔτε λεπτὸ ἔξοδα! Ὁ ἐφέντης ὁ ἀδελφός μου μὲ μιὰ κονδυλιὰ τὰ διορθώνει. Καὶ ἂν θέλῃ ὁ Θεός, πάγω κ' ἐγὼ στὴν ἐπαρχία γιὰ τὴν ἀνάκριση. Ὅταν 'σκοτώθηκε τὸ παιδὶ τῆς Βαλιδές μου, εἶναι 'σὰν νὰ 'σκοτώθηκεν ὁ ἐφέντης ὁ ἀδελφός μου. Πρέπει νὰ γενῇ ἐκδίκησι!

Ἀπερίγραπτον εὐχαρίστησιν ἐνεποίει ὁ ζῆλος ἀμφοτέρων ὄχι μόνον εἰς τὴν μητέρα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἀδελφόν μου καὶ εἰς ἐμὲ αὐτόν, ὅστις ἐσκεπτόμην τώρα, ὅτι καὶ ἡ πρὸς ἀλλοθρήσκους γενομένη εὐεργεσία δὲν ἀπωλέσθη ἐπὶ ματαίῳ. Ἐφ' ἱκανὴν ὥραν συνδιελέχθημεν ἐπὶ τοῦ θέματος, κ' ἐγώ, ὅστις ἤμην τελείως ἀπηλπισμένος περὶ ἀνακαλύψεως τοῦ φονέως, διά τε τὸν παρεμπεσόντα χρόνον καὶ διὰ τὰς εὐθὺς μετὰ τὸν φόνον ἐπισυμβάσας ὡς ἐκ τοῦ πολέμου καταστροφὰς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἡμῶν, δὲν ἤργησα νὰ πεισθῶ ὅτι εἶναι πιθανὸν ἀκόμη νὰ δοθῇ δικαιοσύνη εἰς τὸν ἀτυχῆ νεκρόν μας. Ἦτο λοιπὸν πολὺ φυσικόν, ἂν τώρα ἤρχησα νὰ περιποιῶμαι τοὺς μόνους δυνατοὺς νὰ μᾶς παρασταθῶσι πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος ἡμῶν τούτου. Ἅμα ὡς ἡ γραῖα Ὀθωμανὶς παρετήρησε τὴν διάθεσίν μου ταύτην,

— Καὶ τώρα εἶπε, Σουλτάνε μου, δὸς τὰ κλειδιὰ στὸν ξενοδόχο· ἀπὸ σήμερα καὶ νὰ πάγῃ εἴσθε *μουσαφηρίδές* μου. —

Τοῦτο ἦτον ὅλως διόλου ἀπροσδόκητον. Οἱ Τοῦρκοι, ἰδίως ἐν μεγαλοπόλεσιν, ὄχι μόνον δὲν κατοικοῦν ὑπὸ μίαν μὲ χριστιανοὺς στέγην, ἀλλ' οὐδ' εἰς τὴν αὐτὴν συνοικίαν τοὺς ἀνέχονται. Τί ἦτο λοιπὸν τοῦτο; Μὶ ἀπὸ τὰς πολλὰς δουλοπρεπεῖς φιλοφρονήσεις; Ἀλλ' ὄχι, ἡ γραῖα δὲν ὡμίλει διὰ τὸν τύπον.

— Ἐσὺ εἶσαι διαβασμένος ἄνθρωπος, μοὶ ἔλεγε, καὶ γνωρίζεις τοῦ Θεοῦ τὸν νόμον. Κ' ἐὰν εἶχα μόνο μία πεθαμὴ τόπο στὴν οἰκουμένη, καὶ ἤξευρα πῶς ἡ εὐλογημένη γυναῖκα ποῦ ἐκοίταξε τ' ὀρφανό μου ἐφτὰ μῆνες εἰς τὸ στρῶμα τοῦ παιδιοῦ της εὑρίσκετ' ἐδῶ πέρα ξένη, καὶ δὲν τῆς ἔδιδα τὸ ἀναπαυτήριο τῆς κεφαλῆς μου νὰ πατήσῃ τὸ ποδάρι της—δὲν θὰ ἔκλειεν ὁ Θεὸς τὴν θύραν τοῦ ἐλέους του εἰς τὴν προσευχήν μου; Δὲν θὰ ἐσήκωνε τὴν εὐλογίαν ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν μου; Δὲν θ' ἀπέστρεφε τὸ πρόσωπόν του ἀπὸ τὸ *κουρμπάνι* μου; Ἔλα, ζαχαρένιε μου! Μὴν τὸ κάμῃς καὶ κριματισθῶ!

Καὶ παρεμβὰς ὁ Κιαμήλης καὶ φιλήσας τὴν ἄκραν τοῦ φορέματός μου,

— Μὴ σᾶς κακοφανῇ, εἶπε, γιατὶ δὲν ἤλθαμε νὰ σᾶς πάρουμε πρωτήτερα. Τὸ 'μάθαμε πῶς εἶσθ' ἐδῶ, καὶ δύο 'μέραις τώρα γυρνοῦμε νὰ σᾶς εὕρουμε. Ὅλα τὰ χάνια κατὰ σειρὰν ἐπήραμεν. Ὅλη τὴν πόλιν ἐκοσκινίσαμε. Μὰ ἐμεῖς, ἁπλοῖ ἄνθρωποι, εἴμασθε 'σὰν τὰ βώδια. Κοντὰ στὸν νοῦν ἤτανε, πῶς ἀφέντης 'σὰν τοῦ λόγου σου πορεύεται ἀλὰ φράγκα, καὶ κάθεται στὸ ξενοδοχεῖο. Τώρα ποῦ σᾶς ηὕραμε, δὲν 'μπο-

1. Χαϊδευτικὸν = ὁ καϋμένος!

ρεῖ νὰ γείνῃ ἀλλοιῶς. Καὶ ἀποταθεὶς πρὸς τὴν μητέρα μου· Δὲν εἶν'ἔτσι, σουλτάνα μου ; εἶπε· Ἐμεῖς τὰ ἐσυμφωνήσαμε πλέον. Αὐτὸς ὁ κιαφίρης ὁ Σεισουράδας δὲν θὰ σὲ χαλάσῃ πιὰ τὸ κέφι σου. Μιὰ κλωτσιὰ ποῦ μ' ἔδωκε τοῦ τὴν σχωρνῶ γιὰ τὸ χατῆρί σου, μὰ 'δωπέρα δὲν μένουμε πλέον. Δὲν εἶν' ἔτσι ;

— Ναὶ, εἶπεν ἡ μητέρα μου, δὲν μένουμε, 'σὰν τὸ θέλῃ καὶ ὁ Γεωργής. Ἀκοῦς ἐκεῖ, τὴ Σεισουράδα νὰ χτυπήσῃ τὸ παιδί μου, τὸν Κιαμήλη !

Τότε παρετήρησα ὅτι καθ'ἣν ὥραν ἐγὼ ἤκουον τὴν ἱστορίαν τοῦ Κιαμὴλ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου, οἱ τρεῖς ἐναπομείναντες εἶχον συνομώσει κατὰ τοῦ ξενοδόχου καὶ τοῦ ἀτυχοῦς Λουῆ. Ἔπειτα ἡ γραῖα Ὀθωμανὶς ἀνέκρουσε μίαν ἀνατολικωτάτην δέησιν· — «Ἑπτὰ ἡμέρας θὰ καθήσω ἔξω ἀπὸ τὸ ἐνδιαίτημά σου· ἑπτὰ φορὰς τὴν ἡμέραν θὰ φιλῶ τὸ κατώφλοιον τῆς θύρας σου· ἑπτὰ φορὰς τὴν ὥραν» κτλ. — κ' ἐγὼ ἔχασα ἑπτὰ φορὰς τὴν ὑπομονήν μου. Ἄλλως τε, ἡ πρόσκλησις αὕτη μοὶ ἐφαίνετο εὐνοϊκὴ διὰ τὴν ὑπόθεσίν μας.Διὰ τοῦτο ἀφῆκα τὴν μητέρα μου νὰ πράξῃ ὅπως θὰ τῇ ἤρεσκεν.

Μόλις παρῆλθεν ἡμίσεια ὥρα καὶ ἡ Ὀθωμανὶς μετὰ τοῦ υἱοῦ της ἀπήρχετο ἐν ἀληθεῖ θριάμβῳ, ἄγοντες μεθ' ἑαυτῶν τὴν μητέρα καὶ τὸν ἀδελφόν μου, ὡς ἐὰν ἦσαν τὰ μᾶλλον περιζήτητα λάφυρα. Εἰς ἐμὲ οὔτε αἱ ὑποθέσεις, οὔτε αἱ διαθέσεις μου ἐπέτρεπον ν'ἀλλάξω κατοικίαν. Ἀπεποιήθην λοιπὸν νὰ δεχθῶ τὴν ξενίαν των ὅπως τὴν προσέφερον. Ὑπεσχέθην ὅμως ὅτι εὐθὺς ὡς τελειώσω τὰς εἰσαγωγικὰς ἐνεργείας παρὰ ταῖς ἁρμοδίαις ἀρχαῖς πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ φονεύσαντος τὸν ἀδελφόν μας, θὰ τοὺς ἐπισκέπτωμ' ἐπὶ μακρὸν καὶ καθ' ἑκάστην ἐν τῷ οἴκῳ των.

Ἡ ἐργασία αὕτη δὲν ἐχρειάσθη πολὺν χρόνον. Διότι, ὅπου ὁ νόμος δὲν ὑπάρχει παρὰ ἐν τῇ καλῇ θελήσει τῶν καθ' ἕκαστα ἀρχῶν, ἢ χρονίζει καὶ ἡ ἁπλουστέρα ὑπόθεσις ἐπ' ἄπειρον, ἢ τελειοῦται ἐν μιᾷ στιγμῇ καὶ ἡ μᾶλλον περίπλοκος. Καὶ ναὶ μὲν ἡ ἐδική μας δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τελειώσῃ οὕτως ἀστραπηδόν, ἀλλ' ἤδη κατ' αὐτὰς τὰς πρώτας ἡμέρας τῶν μετὰ τοῦ ὑπουργείου τῆς ἀστυνομίας συνεννοήσεών μου, διετάχθησαν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἡμῶν πολλαὶ συλλήψεις, ὁ δὲ υἱὸς τῆς φίλης ἡμῶν Ὀθωμανίδος, ὁ ἀνακριτής, ὅλως ζῆλος καὶ ἀφοσίωσις, ἐξεκίνησεν ἐκ τῆς πρωτευούσης, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ μου,κ' ἐφωδιασμένος μὲ πᾶσαν πληρεξουσιότητα πρὸς ἀνάκρισιν τῶν συλληφθέντων καὶ πρὸς καταδίωξιν ἄλλων ὑπόπτων. Εἰς τὸν ἀνυπόμονον Κιαμὴλ δὲν ἐπετρέψαμεν νὰ συναπέλθῃ,τοῦτο μὲν χάριν τῆς ἐπισφαλεστάτης ὑγιείας του, τοῦτο δὲ ὅπως μὴ μείνωσιν αἱ δύο γραῖαι ὅλως διόλου μόναι.

— Καὶ τώρα πιὰ 'ποῦ ἐβάλαμε τὸ νερὸ στ' αὐλάκι, μᾶς ἔλεγε μετά τινας ἡμέρας ἡ μήτηρ μου, ἔρχου δὰ, παιδί μου, νὰ περνᾷς τὴν ἡμέρα μαζί μας. Ἐμεῖς εἴμεθα ὅλη 'μέρα στὸ σπίτι, γιατὶ ἐτελειώσαμε τοὺς γύρους μας.Καὶ ποῦ δὲν μ' ἐπῆγε τὸ παιδί μου ὁ Κιαμήλης ! καὶ ποῦ δὲν μ' ἐπῆγεν ἡ χανούμισσα ! Πρῶτα πρῶτα ἐπήγαμεν ἐδῶ κοντὰ στὴν Ἁγιὰ-Σοφιά. Ὕστερα μ' ἐπῆγαν κ' ἐπροσκύνησα στὸν τάφο τοῦ Κωνσταντίνου, στὸ *Μεφὰ-μεϊδάνι*. Νὰ πᾶς καὶ σὺ δὰ, παιδί μου ! Ἐδῶ μεριὰ ἔχουν τὸν Ἀράπη, ποῦ τὸν ἐσκότωσε, σκεπασμένο ὅλο *λαχούρια* καὶ *χαλιά*. Κ' ἐκεῖ μεριὰ τὸν φτωχὸ τὸν βασιλὲ, μὲ μόνο μιὰ μικρὴ κανδύλα 'πὰ' στὸ μνῆμά του ! Κ' ἐπήγαμε καὶ σ' ἕνα τζαμὶ καὶ εἴδαμεν ἐπάνω σ' ἕνα παλαιὸ δένδρο τὴν ἁλυσίδα, ποῦ ἦταν κρεμασμένη ἡ χεῖρα τῆς Δικαιοσύνης. Κ' ἐπήγαμε καὶ στὸ Μβαλουκλὶ, καὶ εἴδαμε τὰ ψάρια, ποῦ ζωντάνεψαν μέσ' στὸ τηγάνι, ὅταν ἐπάρθηκεν ἡ Πόλι. Καὶ ἐπάνω στὴν Πόρτα ποῦ ἐπάρθηκεν, εἴδαμε τὰ γράμματα, ποῦ ἔγραψεν ὁ ἄγγελος ἐκείνη τὴν ἡμέρα, τάχα γιὰ τὴν Πόλι. «Τὸ χειρ' χειρ' χειρότερο» ! Τὰ εἴδαμε, μὰ, 'σὰν ἀγράμματη ποῦ εἶμαι,δὲν τὰ 'διάβασα. Καὶ τί νὰ τὰ διαβάσω, παιδί μου ! Μήπως δὲν τὸ βλέπουμε κάθε 'μέρα πῶς πηγαίν' ἡ Πόλι ; Καὶ ποῦ ἀλλοῦ δὲν 'πήγαμε ! Καὶ τί δὲν εἴδαμε ! Μὰ τώρα ποῦ 'τελείωσαν, ἄρχησα πάλε νὰ στενοχωροῦμαι. Γι' αὐτὸ ἔρχου κάθε 'μέρα νὰ σὲ βλέπω, νάχῃς τὴν εὐχή μου, καὶ νὰ μὲ λέγῃς δὰ κι' ὅλα, πῶς πηγαίν' ἡ κρίσι μας.

[Ἕπεται συνέχεια]. Γ. Μ. Βιζυηνος.

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

[Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν].

Συνέχεια· ἴδε σελ. 656·

ΙΓ'.

Ἡ ἀπρόοπτος ἐπίσκεψις.

Ἡ πλατεῖα ἠρημώθη. Ἱστάμην ἐν τῇ αὐτῇ θέσει, διότι ἡ διάνοιά μου ἐκ τηλικούτων φοβερῶν συγκινήσεων διαταραχθεῖσα ἦτο ἀκόμη θολωμένη.

Ἰδίως ὑπὲρ πᾶν ἄλλο μὲ κατεβασάνιζεν ἡ ἀβεβαιότης περὶ τῆς τύχης τῆς Μαρίας Ἰβανόβνας. «Ποῦ νὰ ἦναι ; τί νὰ ἔγεινεν ; ἐπρόφθασε νὰ κρυφθῇ ; τὸ καταφύγιόν της νὰ ἦνε ἀσφαλές ;» Ὑπὸ τοιούτων δεινῶν συλλογισμῶν κατατρυχόμενος ὑπῆγον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φρουράρχου. Εἶδον δ' ἐν αὐτῇ τὰ σημεῖα τῆς δῃώσεως. Ἕδραι, τράπεζαι, σκευοθῆκαι κεκαυμέναι, τρυβλία συντετριμμένα, μεγίστη δ' ἀταξία πανταχοῦ. Ἀνέβην ταχέως τὴν μικρὰν κλίμακα τὴν ἄγουσαν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Μαρίας Ἰβανόβνας, ὅπου πρώτην τότε φορὰν εἰσῆλθον. Ἡ κλίνη αὐτῆς ἦτο ἀνατετραμμένη,

Digitized by Google

ἡ ἱματιοθήκη ἀνεῳγμένη καὶ λεηλατημένη. Μία λυχνία ἔκαιεν ἀκόμη πρὸ τοῦ εἰκονοστασίου, ἐπίσης κενοῦ. Ἀλλ' εἶχον ἀφίση εἰς τὴν θέσιν του μικρὸν κάτοπτρον ἀνηρτημένον μεταξὺ τῆς θύρας καὶ τοῦ παραθύρου. Τί νὰ ἔγεινεν ἡ κατοικοῦσα τὸν ἁπλοῦν αὐτὸν καὶ παρθενικὸν θάλαμον; Φοβερά τις ἰδέα ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν μου. Ἐφανταζόμην τὴν Μαρίαν εἰς τὰς χεῖρας τῶν λῃστῶν. Βάρος δεινὸν ἐπλάκωσε τὴν καρδίαν μου, ἔχυσα δάκρυα πικρὰ καὶ ἐν ὀδύνῃ ἐκάλουν γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ τὴν ἀγαπητήν μου. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν θροῦς ἐλαφρὸς ἠκούσθη καὶ ἡ Παλάσκα, κάτωχρος, ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ὄπισθεν μέρους τῆς ἱματιοθήκης.

«Ἄχ! Πιότρ Ἀνδρέιτς, εἶπε συνάπτουσα τὰς χεῖράς της, τί ἡμέρα! τί τρομάρες ἐτραβήξαμε!

— Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα; ἠρώτησα ἀνυπόμονος· τί κάμνει ἡ Μαρία Ἰβανόβνα;

— Ἡ κυρὰ ζῇ, ἀπεκρίθη ἡ Παλάσκα· εἶναι κρυμμένη εἰς τὸ σπίτι τῆς Ἀκουλίνας Παμφιλόβνας.

— Εἰς τῆς παπαδιᾶς! ἀνέκραξα φρίττων. Ὕψιστε Θεέ! ἐκεῖ εὑρίσκεται ὁ Πουγάτσεφ». Ἐξώρμησα τοῦ δωματίου, κατῆλθον διὰ δύο ἁλμάτων εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ἐκτὸς ἐμαυτοῦ ἔδραμον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ παπᾶ. Μακρόθεν δ' ἤκουσα ἀντηχοῦντα ἐν αὐτῇ ᾄσματα καὶ καγχασμούς. Ὁ Πουγάτσεφ ἐγευμάτιζεν ἐκεῖ μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. Ἡ Παλάσκα μὲ εἶχε παρακολουθήση. Τὴν ἔστειλα νὰ καλέσῃ κρυφίως τὴν Ἀκουλίναν Παμφιλόβναν. Μετὰ μικρὸν ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἀντιθάλαμον ἡ παπαδιά, κρατοῦσα ἐν τῇ χειρὶ κενὸν φιαλίδιον.

«Διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ποῦ εἶναι ἡ Μαρία Ἰβανόβνα; ἠρώτησα μετ' ἀνεκφράστου ταραχῆς.

— Εἶναι πλαγιασμένη ἡ περιστεροῦλά μου, ἀπεκρίθη ἡ παπαδιά, εἶναι πλαγιασμένη 'ς τὸ κρεβάτι μου, 'πίσω ἀπὸ τὸν ξυλότοιχον. Ἄχ! Πιότρ Ἀνδρέιτς, ὀλίγον ἔλειψε νὰ συμβῇ μεγάλη συμφορά. Ἀλλὰ δόξα τῷ Θεῷ καλὰ τὴν ἐγλυτώσαμε. Μόλις ὁ κακοῦργος εἶχε καθίσῃ 'ς τὸ τραπέζι, καὶ τὸ κακόμοιρο ἄρχισε νἀναστενάζῃ. Μοῦ ἐφάνη πῶς θὰ ἐτελείωνα ἀπὸ τὸν φόβον μου. Ἐκεῖνος τὴν ἤκουσε: «Ποῖος ἀναστενάζει 'ς τὸ σπίτι σου, γρηά;» Ἐπροσκύνησα μὲ μεγάλην ταπεινότητα τὸν λῃστήν: «Ἡ ἀνεψιά μου, τσάρε, εἶναι ἄρρωστη, καὶ τὴν «ἔχω 'ς τὸ κρεβάτι μία 'βδομάδα τώρα. — «Καὶ εἶναι νέα ἡ ἀνεψιά σου; — Νέα εἶναι, «τσάρε. — Ἔλα, γρηά, δεῖξέ μου τὴν ἀνεψιάν «σου.» Τὰ ἔχασα· ἀλλὰ τί ἠμποροῦσα νὰ κάμω; «Πολὺ καλά, τσάρε· ἀλλὰ τὸ κορίτσι «δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ σηκωθῇ καὶ νὰ πα«ρουσιασθῇ εἰς τὴν μεγαλειότητά σου. — Δὲν «πειράζει, γρηά· 'πηγαίνω ἐγὼ καὶ τὴν βλέ«πω.» Καὶ θὰ τὸ πιστεύσῃς; ὁ κακοῦργος ἐπῆγε 'πίσω ἀπὸ τὸν ξυλότοιχον. Παρεμέρισε τὸ παραπέτασμα τοῦ κρεβατιοῦ καὶ ἐκύτταξε μὲ τὰ ἄγρια 'μάτια του, ποῦ εἶναι 'σὰν τοῦ γερακιοῦ, καὶ τίποτε ἄλλο. Ὁ Θεὸς μᾶς ἦλθε βοηθός. Πιστεύεις πῶς περιμέναμεν καὶ ἐγὼ καὶ ὁ παπᾶς, νὰ πάθωμεν μαρτύρια; Κατ' εὐτυχίαν ἡ περιστεροῦλά μου δὲν τὸν ἐγνώρισε. Θεέ μου παντοδύναμε, τί πανηγύρια μᾶς ηὗραν! Καϋμένε Ἰβὰν Κούσμιτς, ποιὸς θὰ τὸ ἐπίστευε; Καὶ ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα καὶ ὁ Ἰβὰν Ἰγνάτιιτς! Αὐτὸν πάλιν γιατί τὸν ἐσκότωσαν; Καὶ σᾶς πῶς σᾶς ἄφησαν; Καὶ τί θὰ εἰπῆτε γιὰ τὸν Σβαμπρίνην, γιὰ τὸν Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς; Ἐστρογγυλόκοψε τὰ μαλλιά του καὶ νά τος τώρα ποῦ μεθοκοπᾷ μ' αὐτούς. Εἶναι ἐπιτήδειος ἄνθρωπος, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν. Καὶ ὅταν ὡμιλοῦσα γιὰ τὴν ἄρρωστη ἀνεψιά μου, πιστεύεις πῶς μοῦ ἔρρηξε μιὰ 'ματιὰ 'σὰν νά θελε νὰ μοῦ 'μπήξῃ 'ς τὰ στήθη τὸ μαχαίρι του. Καὶ ὅμως δὲν μᾶς ἐπρόδωκε. Τοὐλάχιστον γιὰ αὐτὸ ἂς τοῦ χρεωστοῦμεν χάρι!»

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἠκούσθησαν ταὐτοχρόνως κραυγαὶ τῶν οἰνοφλύγων συμποτῶν καὶ ἡ φωνὴ τοῦ παπᾶ Γαρασίμ. Οἱ συμπόται ἐζήτουν οἶνον καὶ ὁ παπᾶς ἐκάλει τὴν σύζυγόν του.

«Γύρισε 'ς τὸ σπίτι σου, Πιότρ Ἀνδρέιτς, μοὶ εἶπε λίαν συγκεκινημένη. Καιρὸν δὲν ἔχω διὰ συνομιλίαις, ἔχω ἄλλη δουλειά, βλέπεις. Θὰ σ' εὕρῃ καμμιὰ συμφορὰ ἂν πέσῃς πάλιν 'ς τὰ χέρια των. Ἔχε γειά, Πιότρ Ἀνδρέιτς, ὅ τι εἶναι νὰ γείνῃ θὰ γείνῃ, ἴσως ὁ Θεὸς εὐδοκήσῃ νὰ μὴ μᾶς ἀφήσῃ ἐρήμους.»

Ἡ σύζυγος τοῦ ἱερέως εἰσῆλθεν· ἐγὼ δὲ καθησυχάσας κάπως ἐπανῆλθον εἰς τὸν οἶκόν μου. Διερχόμενος διὰ τῆς πλατείας, εἶδον πολλοὺς Βασκὶρ συνωθουμένους περὶ τὴν ἀγχόνην ἵνα ἀφαιρέσωσι τὰ ὑποδήματα τῶν ἀπηγχονισμένων. Μετὰ πολλοῦ κόπου συνεκράτησα τὴν ὀργήν, ὑφ' ἧς κατελήφθην καὶ ἥτις ᾐσθανόμην πόσον ἀνωφελὴς ἦτο. Οἱ λῃσταὶ ἔτρεχον ἀνὰ τὸ φρούριον καὶ ἐλεηλάτουν τὰς οἰκίας τῶν ἀξιωματικῶν. Πανταχόθεν δ' ἠκούοντο αἱ κραυγαὶ τῶν ὀργιαζόντων ἀνταρτῶν. Εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ὁ Σαβέλιιτς μὲ συνήντησεν ἐπὶ τοῦ κατωφλίου. «Δόξα τῷ Θεῷ, ἀνέκραξε ἰδών με, ἐφοβήθηκα μὴ σ' ἐξανάπιασαν οἱ κακοῦργοι. Ἄχ! πατέρα μου Πιότρ Ἀνδρέιτς, θὰ τὸ πιστεύσῃς; οἱ κακοῦργοι μᾶς τὰ 'πῆραν ὅλα· τὰ ἐνδύματα, τὰ ἀσπρόρρουχα, τὰ σκεύη μας, καὶ τὰ πιάτα ἀκόμη! τίποτε δὲν μᾶς ἄφησαν! Ἀλλ' ἂς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεός, ἀφ' οὗ τοὐλάχιστον σὲ ἄφηκαν ζωντανόν! Μὰ ἐγνώρισες, αὐθέντα, τὸν *αταμάν* τους; [1]

1. Στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς τῶν Κοζάκων.

— Ὄχι, δὲν τὸν ἐγνώρισα· ποῖος λοιπὸν εἶναι;

— Πῶς, πατεράκη μου! ἐλησμόνησες τὸν μεθύστακα ποῦ σοῦ ἐσούφρωσε τὸ *τουλούπι* τὴν ἡμέραν τοῦ χιονοστροβίλου, *τουλούπι* ἀπὸ λαγοτόμαρο καὶ κατακαίνουργο μάλιστα; Καὶ αὐτὸς ὁ ἀχρεῖος, ἐξήλωσεν ὅλαις ταῖς ῥαφαῖς, ὅτε τὸ ἐφόρεσε».

Ἔμεινα ἐμβρόντητος. Ἡ ὁμοιότης τοῦ Πουγάτσεφ καὶ τοῦ ὁδηγοῦ μου ἦτο πράγματι καταπληκτική· ἐπὶ τέλους ἐπείσθην, ὅτι ὁ Πουγάτσεφ ἦτο αὐτὸς ἐκεῖνος, καὶ τότε ἠδυνήθην νὰ ἐννοήσω τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἔκαμε, ἐθαύμαζον δ' ὑπερβαλλόντως τὸν παράδοξον σύνδεσμον τῶν γεγονότων. Ἓν παιδικὸν *τουλούπι*, δοθὲν εἰς ἕνα τυχοδιώκτην μὲ ἔσωζεν ἀπὸ τὴν ἀγχόνην καὶ εἰς μέθυσος περιτρέχων τὰ καπηλεῖα ἐπολιόρκει φρούρια καὶ ἐκλόνει τὴν αὐτοκρατορίαν.

«Δὲν θὰ φάγῃς τίποτε; μοὶ εἶπεν ὁ Σαβέλιιτς, ὅστις ἐνέμενε πιστὸς εἰς τὰς συνηθείας του. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς δὲν ἔχομεν τίποτε 'ς τὸ σπίτι· ἀλλὰ θὰ ψάξω παντοῦ καὶ θὰ σοῦ ἑτοιμάσω κἄτι τι».

Μείνας μόνος ἤρχισα νὰ σκέπτωμαι. Τί ὤφειλον νὰ κάμω; Νὰ μὴ φύγω ἐκ τοῦ ὑποταχθέντος εἰς τὸν λῃστὴν φρουρίου, ἢ νὰ ταχθῶ ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ, ἐθεώρουν ὅλως ἀνάξιον ἀξιωματικοῦ. Τὸ καθῆκον μοὶ ὑπηγόρευε νὰ ὑπάγω καὶ νὰ παρουσιασθῶ ἐκεῖ, ὅπου ἠδυνάμην ἀκόμη νὰ φανῶ χρήσιμος εἰς τὴν πατρίδα μου, ἐν ταῖς κρισίμοις περιστάσεσιν ἐν αἷς εὑρίσκετο. Ἀλλ' ὁ ἔρως μετ' ὄχι ὀλιγωτέρας δυνάμεως μὲ παρεκίνει νὰ μείνω παρὰ τῇ Μαρίᾳ Ἰβανόβνᾳ, ὅπως ὑπερασπίζωμαι καὶ προστατεύω αὐτήν. Καίτοι δὲ προσεδόκων ἀναποδράστως προσεχῆ μεταβολὴν τῶν πραγμάτων, ὅμως μεθ' ὅλα ταῦτα ἠδυνάτουν νὰ καταστείλω τὸν φόβον μου, ἀναλογιζόμενος τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἦτο ἐκτεθειμένη.

Τὰς σκέψεις μου ταύτας διέκοψεν ἡ ἔλευσις Κοζάκου, ὅστις ἦλθε δρομαῖος ὅπως μοὶ ἀναγγείλῃ, ὅτι ὁ μέγας τσάρος μὲ προσεκάλει ἐνώπιόν του.

«Ποῦ εἶναι; ἠρώτησα ἕτοιμος ὢν νὰ ὑπακούσω.

— Εἰς τὸ σπίτι τοῦ φρουράρχου, ἀπεκρίθη ὁ Κοζάκος. Μετὰ τὸ φαγητὸν ὁ πατέρας μας ὑπῆγε 'ς τὸ λουτρόν· τώρα ἀναπαύεται. Ἆ! ἄρχοντά μου, πῶς φαίνεται πῶς εἶναι μεγάλον ὑποκείμενον· κατεδέχθη νὰ φάγῃ δύο ὁλάκαιρα ψητὰ γουρουνόπουλα τοῦ γάλακτος· καὶ ἔπειτα ἐμπῆκε 'ς τὸ ζεστότερο μέρος τοῦ λουτροῦ, ὅπου ἦτο τόση ζέστη, ὥστε οὔτε ὁ ἴδιος ὁ Ταρὰς Κουρότσκιν ἠμποροῦσε νὰ βαστάξῃ· ὁ Ταράς, ποῦ λέτε, ἔδωκε τὸ σάρωμα εἰς τὸν Μπικμπάγεφ καὶ δὲν ἦρθε 'ς τὰ λογικά του, παρὰ ὅταν τοῦ ἔρριξαν ἀπάνω του πολλοὺς κάδους κρύο νερό. Τί νὰ σᾶς 'πῶ, ὅλα τὰ φερσίματα τοῦ τσάρου εἶναι ἀρχοντικά... καὶ 'ς τὸ λουτρό, κατὰ πῶς λένε, ἔδειξε τὰ σημάδια ποῦ ἔχει, 'σὰν τσάρος ποῦ εἶναι· εἰς τὸ ἕνα του βυζὶ ἕνα ἀετὸν μὲ δυὸ κεφάλια, ἴσα μὲ ἕνα *πετὰκ*[1] καὶ εἰς τὸ ἄλλο τὴν εἰκόνα του».

Δὲν ἔκρινα ἀναγκαῖον νἀντείπω τῷ Κοζάκῳ, ἀλλ' ἠκολούθησα αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φρουράρχου, προσπαθῶν νὰ μαντεύσω τί τάχα μὲ ἤθελεν ὁ Πουγάτσεφ, καὶ ὁποῖον θὰ ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συνεντεύξεώς μας· οὐδεμία χρεία βεβαίως νὰ προσθέσω, ὅτι οὐδὲν αἴσιον προοιωνιζόμην.

Ἐνύκτωνεν ἤδη, ὅτε ἔφθασα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φρουράρχου. Ἡ ἀγχόνη μὲ τὰ θύματα αὐτῆς ὑψοῦτο μαύρη καὶ φοβερά· ὁ νεκρὸς τῆς δυστυχοῦς συζύγου τοῦ φρουράρχου ἔκειτο ἔτι ὑπὸ τὸ ἐξώθυρον, οὗ πλησίον ἐφρούρουν δύο Κοζάκοι· ὁ ὁδηγῶν με εἰσῆλθεν ἵνα ἀγγείλῃ τὴν ἔλευσίν μου· ἐπιστρέψας δὲ παραχρῆμα μὲ εἰσήγαγεν εἰς αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ δωμάτιον, ὅπου τὴν προτεραίαν ἀπεχαιρέτισα τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν.

Εἰσελθὼν εἶδον θέαμα παράδοξον καὶ καινοφανές. Παρὰ τράπεζαν ἐπεστρωμένην, βρίθουσαν δὲ φιαλῶν καὶ ποτηρίων, ἐκάθητο ὁ Πουγάτσεφ περιεστοιχισμένος ὑπὸ δεκάδος Κοζάκων ὁπλαρχηγῶν, φορούντων σκούφους καὶ χρωματιστὰ ὑποκάμισα, ὧν διάθερμα μὲν ἦσαν ἐκ τῆς κραιπάλης τὰ πρόσωπα, οἱ δ' ὀφθαλμοὶ πυρώδεις. Δὲν εἶδον ὅμως ἐν αὐτοῖς καὶ τοὺς νεοφωτίστους τοῦ Πουγάτσεφ ὀπαδούς, τοὺς δύο προδότας, τὸν Σβαμπρίνην καὶ τὸν *οὐριαδνίκ*.

«Ἆ! ἆ, ἡ αὐθεντιά σας εἴσθε, εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ, ἅμα μὲ εἶδε. Καλῶς ὡρίσατε. Τιμὴ εἰς σᾶς καὶ θέσις εἰς τὴν τράπεζαν!»

Οἱ συνδαιτυμόνες ἐπυκνώθησαν, ὅπως μοὶ παραχωρήσωσι θέσιν· ἐκάθησα σιωπῶν εἰς τὸ ἄκρον τῆς τραπέζης. Ὁ παρακαθήμενος, νέος Κοζάκος, ὡραίου ἀναστήματος καὶ εὐειδής, μ' ἐκέρασεν οἰνόπνευμα, ἐγὼ ὅμως οὐδὲ εἰς τὰ χείλη προσήγγισα τὸ ποτήριον, ἀλλὰ παρετήρουν μετὰ περιεργίας τοὺς συνδαιτυμόνας. Ὁ Πουγάτσεφ ἐκάθητο ἐν τῇ τιμητικῇ θέσει, στηρίζων τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ τὸν μαῦρον πώγωνα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς εὐρείας πυγμῆς του. Οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου του, κανονικοὶ καὶ προσηνεῖς, οὐδὲν ἐνεῖχον τὸ ἄγριον καὶ ἀπεχθές. Συχνάκις ἀπηύθυνε τὸν λόγον πρὸς ἄνδρα τινὰ ὡσεὶ πεντηκοντούτην τὴν ἡλικίαν, ὃν ὁτὲ μὲν ἐκάλει κόμητα, ὁτὲ δὲ Τιμοφεΐτς, ὁτὲ δὲ μπάρμπαν. Πάντες προσεφέροντο πρὸς ἀλλήλους ὡς φίλοι καὶ σύντροφοι, οὐδαμῶς δ' ἐδείκνυον ἐξαιρετικὸν σέβας πρὸς τὸν ἀρχηγόν των. Συνωμίλουν περὶ τῆς πρωϊ-

1. Χαλκοῦν κερμάτιον πέντε καπικίων.

νῆς ἐφόδου, περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐπαναστάσεως καὶ περὶ τῶν μελετωμένων στρατιωτικῶν κινήσεων. Ἕκαστος ἐκαυχᾶτο διὰ τὰς ἀνδραγαθίας του, ἀνέπτυσσε τὴν γνώμην του καὶ ἀντέλεγεν ἐλευθέρως εἰς τὸν Πουγάτσεφ. Καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ ἀλλοκότῳ πολεμικῷ συμβουλίῳ ἀπεφασίσθη ἡ τοῦ Ὀρεμβούργου πολιορκία, κίνημα παράτολμον, ὅπερ μικροῦ δεῖν ἐστέφθη ὑπὸ ἐπιτυχίας. Ὡρίσθη δὲ νὰ ἐκστρατεύσωσι τὴν ἐπαύριον.

Οἱ συμπόται ἐξεκένωσαν καὶ αὖθις τὰ ποτήριά των, ἠγέρθησαν τῆς τραπέζης καὶ ἀπεχαιρέτισαν τὸν Πουγάτσεφ. Ἠθέλησα νὰ τοὺς ἀκολουθήσω, ἀλλ' ὁ Πουγάτσεφ μοὶ εἶπε:

«Μεῖνε ἐδῶ, θέλω νὰ σοὶ ὁμιλήσω.» Ἐμείναμεν μόνοι. Ἐπί τινας στιγμὰς ἐτηρήσαμεν ἀμφότεροι σιγήν. Ὁ Πουγάτσεφ μὲ ἐκύτταζεν ἀτενῶς καμμύων ἐνίοτε τὸν ἀριστερὸν ὀφθαλμὸν μετ' ἀπεριγράπτου ἐκφράσεως, πανουργίας καὶ χλεύης. Τέλος ἀνεκάγχασε μετ' εὐθυμίας τοσοῦτον εἰλικρινοῦς, ὥστε καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος παρατηρῶν αὐτὸν κατελήφθην ὑπὸ γέλωτος χωρὶς νὰ εἰξεύρω διατί.

«Τὸ λοιπόν, ἄρχοντά μου, μοὶ εἶπεν, ὁμολόγησέ το εἰλικρινῶς πῶς σ' ἔπιασε τρόμος, τὴν στιγμὴν ὅπου τὰ παλληκάρια μου σοῦ ἐπέρασαν τὴν θηλειὰ 'ς τὸ λαιμό; πιστεύω πῶς ὁ οὐρανὸς σοῦ ἐφάνη σφονδύλι. Καὶ χωρὶς ἄλλο θὰ χοροπηδοῦσες ἀμέσως εἰς τὸν ἀέρα, ἂν δὲν εὑρίσκετο ὁ ὑπηρέτης σου. Τὸν ἐγνώρισα ἀμέσως τὸν γερόστριγγλα. Αἴ καὶ ποῖος νὰ σᾶς τὸ ἔλεγεν, ἄρχοντά μου, πῶς ὁ ἄνθρωπος ποῦ σοῦ ἐχρησίμευσεν ὡς ὁδηγὸς εἰς τὴν στέππην ἦτο ὁ μέγας τσάρος;»

Ταῦτα εἰπὼν προσέθηκε μετὰ σοβαρότητος. «Εἰς πολλὰ μοῦ ἔπταισες, ἀλλ' ἐγὼ σοῦ ἔδωκα χάριν, διὰ τὴν καλήν σου ψυχὴν καὶ διότι μοῦ προσέφερες ἐκδούλευσιν τὸν καιρὸν ὅπου ἤμην ἠναγκασμένος νὰ κρύπτωμαι ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μου. Ἀλλὰ πολλὰ ἄλλα θὰ ἰδοῦν τὰ μάτιά σου, καὶ ἄλλαις ἀμέτρηταις χάραις θὰ σοῦ κάμω, ὅταν πάρω τὸν θρόνον μου. Μοῦ ὑπόσχεσαι ὅμως πῶς θὰ μὲ ὑπηρετήσῃς μὲ ζῆλον;»

Ἡ ἐρώτησις τοῦ κακούργου καὶ ἡ ἀναίδειά του μοὶ ἐφάνησαν τόσον κωμικά, ὥστε καὶ ἄκων ἐμειδίασα.

«Διατί γελᾷς; μὲ ἠρώτησε συνοφρυωθείς· μήπως δὲν πιστεύεις, ὅτι εἶμαι ὁ μέγας τσάρος; ἀποκρίσου μου εἰλικρινῶς.»

Ἐταράχθην. Ἡ συνείδησίς μου δὲν μοὶ ἐπέτρεπε νἀναγνωρίσω ἕνα τυχοδιώκτην ὡς αὐτοκράτορα, διότι μοὶ ἐφαίνετο τοῦτο ἀσύγγνωστος ἀνανδρία. Ἀλλὰ πάλιν νὰ τὸν ἀποκαλέσω ἀπατεῶνα κατὰ πρόσωπον ἦτο ὡς νὰ κατεδίκαζον ἐμαυτὸν εἰς βέβαιον θάνατον· καὶ ἡ θυσία τὴν ὁποίαν ἤμην ἕτοιμος νὰ ὑποστῶ ὑπὸ τὴν ἀγχόνην, ἐνώπιον ὅλου τοῦ λαοῦ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ ὁρμῇ τῆς ἀγανακτήσεώς μου, μοὶ ἐφαίνετο τότε ἀνωφελὲς κόμπασμα. Δὲν εἴξευρον τί νὰ εἴπω. Ὁ Πουγάτσεφ ἀνέμενε τὴν ἀπάντησίν μου ἐν ἀγρίᾳ σιγῇ. Ἐπὶ τέλους (καὶ ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τὴν στιγμὴν ἐκείνην μετ' ἐνδομύχου πάντοτε εὐχαριστήσεως) τὸ αἴσθημα τοῦ καθήκοντος κατίσχυσε τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας, καὶ ἀπεκρίθην τῷ Πουγάτσεφ.

«Ἄκουσον, θὰ σοῦ εἴπω ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Σὲ βάλλω κριτὴν σὲ τὸν ἴδιον. Δύναμαι νὰ σὲ ἀναγνωρίσω ὡς τσάρον; εἶσαι ἔξυπνος ἄνθρωπος· θὰ καταλάβῃς τότε ἀμέσως πῶς ψεύδομαι.

— Τίς λοιπὸν φρονεῖς πῶς εἶμαι;

— Ὁ Θεὸς μόνος τὸ εἰξεύρει· ἀλλ' ὅποιος δήποτε καὶ ἂν ἦσαι παίζεις παιγνίδι πολὺ ἐπικίνδυνον.»

Ὁ Πουγάτσεφ ἔρριψεν ἐπ' ἐμοῦ βλέμμα ταχὺ καὶ ἐταστικόν.

«Δὲν πιστεύεις λοιπὸν πῶς εἶμαι ὁ αὐτοκράτωρ Πέτρος; Ἂς ἦναι ὅμως. Ἀλλὰ μήπως οἱ τολμηροὶ ἄνθρωποι δὲν ἐπιτυγχάνουσι τὸν σκοπόν των; μήπως παλαιότερα δὲν ἐβασίλευσεν ὁ Γρίσκα Ὀτρέπιεφ;[1] Ἔχε ὁποίαν ἰδέαν θέλεις περὶ ἐμοῦ, ἀλλὰ μὴ μὲ ἐγκαταλίπῃς. Τί σὲ μέλει ἂν ἦναι αὐτὸς ἢ ἄλλος; Τὸ σκυλὶ ἐκεῖ ποῦ τρώγει γαυγίζει. Ὑπηρέτησέ με πιστῶς καὶ θὰ σὲ κάμω στρατάρχην καὶ πρίγκηπα. Τί λέγεις;

— Ὄχι, ἀπεκρίθην μετὰ σταθερότητος· εἶμαι εὐπατρίδης· ὡρκίσθην πίστιν εἰς τὴν Αὐτῆς Μεγαλειότητα τὴν αὐτοκράτειραν· δὲν δύναμαι νὰ σὲ ὑπηρετήσω. Ἂν πράγματι θέλῃς τὸ καλόν μου στεῖλόν με εἰς τὸ Ὀρεμβοῦργον.»

Ὁ Πουγάτσεφ ἐσκέφθη ἐπ' ὀλίγον.

«Ἀλλ' ἐὰν σὲ στείλω εἰς Ὀρεμβοῦργον, εἶπε, μοῦ ὑπόσχεσαι νὰ μὴ πολεμήσῃς ἐναντίον μου;

— Πῶς θέλεις νὰ σοῦ τὸ ὑποσχεθῶ; ἀπεκρίθην· τὸ εἰξεύρεις καὶ ὁ ἴδιος πῶς αὐτὸ δὲν εἶναι εἰς τὸ χέρι μου. Ἂν λάβω διαταγὴν νὰ πολεμήσω ἐναντίον σου ὀφείλω νὰ ὑπακούσω. Εἶσαι ἀρχηγὸς τώρα καὶ θέλεις ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ἔχεις ὑπὸ τὰς διαταγάς σου, νὰ σὲ ὑπακούωσι. Πῶς ἠμπορῶ νἀρνηθῶ ὑπηρεσίαν, ὅταν εἶναι ἀνάγκη τῆς ὑπηρεσίας μου; Ἡ κεφαλή μου εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν σου· ἂν μὲ ἀφίσῃς ἐλεύθερον, εὐχαριστῶ· ἂν πάλιν μὲ θανατώσῃς, ὁ Θεὸς ἂς σὲ κρίνῃ· ἀλλὰ σοῦ εἶπα τὴν ἀλήθειαν.»

Ἡ εἰλικρίνειά μου ἤρεσε τῷ Πουγάτσεφ.

«Ἂς εἶναι, εἶπε, τύπτων διὰ τῆς χειρὸς τὸν ὦμόν μου· ἢ τὴν τιμωρίαν, ἢ τὴν καλωσύνην πρέπει κανεὶς νὰ τὴν κάμνῃ σωστήν. Πήγαινε ὅπου σοῦ ἀρέσει. Ἔλα αὔριον νὰ μὲ ἀποχαιρετίσῃς. Καὶ τώρα 'πήγαινε νὰ κοιμηθῇς, διότι ἐνύσταξα καὶ ἐγώ.»

1. Ὁ πρῶτος τῶν ψευδοδημητρίων.

Digitized by Google

Ἀφῆκα τὸν Πουγάτσεφ καὶ ἐξῆλθον εἰς τὴν ὁδόν. Ἡ νὺξ ἦτο αἰθρία καὶ ψυχρά· ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες φέγγοντες λαμπρῶς, ἐφώτιζον τὴν πλατεῖαν καὶ τὴν ἀγχόνην. Τὰ πάντα ἥσυχα καὶ σκοτεινὰ ἐν τῷ λοιπῷ φρουρίῳ. Μόνον ἐν τῷ καπηλείῳ ὑπῆρχε φῶς καὶ ἠκούοντο ἐν αὐτῷ κραυγαὶ οἰνοφλύγων τινῶν. Ἔρριψα ἓν βλέμμα ἐπὶ τῆς οἰκίας τοῦ ἱερέως, αἱ θύραι καὶ τὰ παραθυρόφυλλα αὐτῆς ἦσαν κλειστά, ἡσυχία δὲ πλήρης ἐπεκράτει ἐν αὐτῇ.

Εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν μου, ὅπου εὗρον τὸν Σαβέλιιτς ὀδυρόμενον διὰ τὴν ἀπουσίαν μου. Μαθὼν δὲ ὅτι μοὶ ἀπεδόθη ἡ ἐλευθερία ἐνεπλήσθη χαρᾶς.

«Δοξασμένον ἂς ἦναι τὸ ὄνομά σου, Θεέ μου! εἶπε ποιῶν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Αὔριον μὲ τὰ χαράμματα θὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸ φρούριο καὶ θὰ ὑπάγωμεν ὅπου μᾶς φωτίσῃ ὁ Θεός. Σοῦ ἑτοίμασα κάτι τι· φάγε, πατέρα μου, καὶ κοιμήσου ὡς τὸ πρωῒ ἥσυχος ᾽σὰν ταρνάκι.»

Τὸν ἤκουσα προθύμως καὶ δειπνήσας μὲ πολλὴν ὄρεξιν, κατεκλίθην ἐπὶ τοῦ πατώματος γυμνός, καταπεπονημένος τό τε πνεῦμα καὶ τὸ σῶμα.

[Ἕπεται συνέχεια]. **Π.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ἐγκαινίζοντες τῇ εἰσηγήσει τῆς διευθύνσεως τῆς «Ἑστίας» σειρὰν ἀρθριδίων, προτιθεμένων κυρίως νὰ μεταδώσωσι τῷ κοινῷ πᾶσαν ἐν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τῇ βιομηχανίᾳ τελουμένην πρόοδον, δι᾽ ὀλίγων νομίζομεν καθηκόν μας νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ἐν αὐτοῖς ἐπικρατήσουσαν ἰδέαν. — Προαγγέλλομεν τῷ ἀναγνώστῃ ὅτι θέλομεν ἀποφεύγει πᾶν τὸ ἀνιαρὸν ἐν τῇ ἀναγνώσει, καὶ ὅτι ἐπίσης δὲν θὰ δίδωμεν πᾶσαν τὴν προσοχὴν ἡμῶν εἰς τὰ τέρψιν μόνον ἐνέχοντα. Σκοποῦμεν νὰ τηρήσωμεν τὴν μέσην ὁδόν, προσπαθοῦντες νὰ καταστῶμεν διδακτικοὶ καὶ ὠφέλιμοι.

Α΄

Περὶ καπνοῦ.

Φορολογία καπνοῦ. — Προνόμιον τομῆς καπνοῦ. — Ἱστορία τοῦ μονοπωλίου ἐν Γαλλίᾳ. — Κατανάλωσις καπνοῦ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ μονοπωλίου. — Κατανάλωσις κατὰ τοὺς διαφόρους μῆνας τοῦ ἔτους. — Ἐργοστάσια τῆς Γαλλίας. — Σχολεῖα ἐν αὐτοῖς. — Σχολὴ καπνομηχανικῶν. — Εἰσοδεία καπνῶν. — Κατασκευὴ τῶν διαφόρων καπνῶν, τοῦ ταμβάκου, τοῦ κομμένου, τῶν πούρων, τῶν σιγάρων. — Πόσοι οἱ καπνίζοντες εἰς τὰς διαφόρους χώρας. — Πόσοι ἐν Ἑλλάδι. — Τί θὰ καπνίζωσι μετὰ τὸ προνόμιον τῆς Κυβερνήσεως.

—

Σπανίως παρ᾽ ἡμῖν δύναταί τις νὰ ἐγγράψῃ ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς χώρας πρόοδον τινά. Ἐν τούτοις πρόοδος, καὶ σπουδαία μάλιστα εἶναι ἡ ἐπὶ τοῦ καπνοῦ φορολογία καὶ τὸ προνόμιον τοῦ Κράτους περὶ τομῆς αὐτοῦ.

Πρὶν ἢ ἀρχίσῃ λειτουργοῦν ἐνταῦθα, σύστημα πρὸ αἰώνων ὑπάρχον εἰς ἄλλα Κράτη, ὑποβάλλομεν τοῖς ἀναγνώσταις τῆς «Ἑστίας» τὰ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τελούμενα ἐν Γαλλίᾳ. Τὸ νῦν ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύον σύστημα, καθ᾽ ὃ τὸ μονοπώλιον τῆς τε κατασκευῆς καὶ πωλήσεως τοῦ καπνοῦ εἶναι ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τοῦ Κράτους, ἐθεμελιώθη κατὰ τὸ 1811. Κυρίως ὅμως εἰπεῖν, αὐτὸ τὸ Κράτος πρὸ πολλοῦ ἐνέμετο τὰς προσόδους τοῦ καπνοῦ, καθότι ἀπὸ τὰ 1674 μέχρι τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως, τὸ Κράτος μόνον εἶχε τὸ προνόμιον τῆς κατασκευῆς καὶ πωλήσεως τῶν καπνῶν, παρεχώρει ὅμως τοῦτο ἐπὶ ἐτησίᾳ τινὶ χορηγίᾳ εἰς ἐνοικιαστάς. Ἡ χορηγία αὕτη, ἐνῷ κατὰ τὸ 1718 ἦτο μόνον 4 ἑκατομμύρ. φράγκα, κατὰ τὸ 1790 ἔφθασεν εἰς τὸ ποσὸν 32 ἑκατομμυρίων· ὅτε καὶ ἔπαυσε τὸ μονοπώλιον. Ποία ὅμως κυβέρνησις ἐγκαταλείπει τόσον εὐκόλως σπουδαίαν πηγὴν προσόδων; Ὅτε διετέλει ἐλευθέρα ἡ παραγωγὴ καὶ πώλησις τοῦ καπνοῦ, μεθ᾽ ὅλας τὰς ἐπιβληθείσας φορολογίας ἐπὶ τῆς *κατασκευῆς* αὐτοῦ, τὰ ἔσοδα οὐδέποτε ὑπερέβησαν τὰ 16 ἑκατομμύρια· τὸ ΙΔ΄ μάλιστα ἔτος μόλις ἔφθασαν τὰ 14 ἑκατομμύρια. Κατὰ τὸ 1807 ἦσαν 13 ἑκατομμύρια. Ἐκ νέου λοιπὸν ἀποκατέστη τὸ μονοπώλιον, ἐπὶ σπουδαίᾳ ὠφελείᾳ τοῦ Κράτους.

Συμβουλευόμενοι τὴν στατιστικὴν βλέπομεν ὅτι ἡ ἐξόδευσις τοῦ καπνοῦ ἀπὸ τοῦ 1817-1877 ηὔξησεν ἀπὸ 12 ἑκατομμύρια εἰς 32 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων· ἡ ἐξόδευσις δὲ πούρων καὶ σιγάρων, ἥτις ἦτον ὅλως ἀσήμαντος κατ᾽ ἀρχάς, σήμερον ἔφθασεν εἰς τὸ ποσὸν 4 ἑκατομμυρίων χιλιογράμμων. Ἡ πρὸς τὸν καπνὸν τάσις τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀναμφίρρηστος, καθ᾽ ὅτι μεθ᾽ ὅλην τὴν ὕψωσιν τῶν τιμῶν ἡ ἐξόδευσις ἐξακολουθεῖ αὐξάνουσα. Αἱ ἀκαθάριστοι πρόσοδοι ἐνῷ κατ᾽ ἀρχὰς ἦσαν 63 ἑκατομμύρια ἀνῆλθον εἰς 330, τὸ δὲ καθαρὸν κέρδος τοῦ Κράτους ἀπὸ 39 ἑκατομμύρια εἰς 260. Σήμερον δ᾽ εἰσπράττει τὸ ταμεῖον ἀκριβῶς, τὸ *δέκατον* τῶν ἐτησίων ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐκ τῶν καπνῶν. Ἐν τῇ στατιστικῇ παρατηροῦμεν τὸ ἑξῆς περίεργον: Διαρκοῦντος τοῦ ἔτους δὲν καπνίζει ὁ κόσμος μετὰ τῆς αὐτῆς ζέσεως. Κατὰ τὸν Δεκέμβριον μῆνα ἐξοδεύεται ὁ περισσότερος καπνὸς καὶ τὰ πούρα. Ὀλιγώτερον δὲ καπνίζουσι κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα, τὰ δὲ ἐκ τῆς πωλήσεως ἔσοδα, ἅτινα καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν τοῦ χειμῶνος ἀνέρχονται εἰς 920,000 φράγ. τὸ θέρος κατέρχονται εἰς 820 χιλ. Πρὸς τούτοις δὲ παρατηρεῖται ἐλάττωσίς τις ἐν μηνὶ Μαρτίῳ κατὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, καθὼς κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τὴν φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν. Ἐκ τῆς στατιστικῆς ταύτης δὲν δυνάμεθα ἆρά γε νὰ ἐξαγάγωμεν ὅτι τὸ

Digitized by Google

κάπνισμα παριστᾷ τὴν κατάστασιν τῆς δημοσίου ὑγείας ἔν τινι ἐποχῇ καὶ ὅτι ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐπηρείας τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν;

Ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχουσιν ἤδη 19 ἐργοστάσια καπνοῦ καὶ 29 ἀποθῆκαι. Ἕκαστον ἐργοστάσιον κατασκευάζει κατὰ μέσον ὅρον ἐτησίως 1,500,000 χιλιόγραμμα, ἀπασχολοῦν πλείους τῶν 100 ἐργατῶν. Τὸ μεγαλείτερον μέρος τῶν ἐργατῶν ἐνασχολεῖται εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν πούρων καὶ τῶν σιγάρων, τοῦτο δ' ἀνήκει εἰς τὸ θῆλυ γένος, καθότι ἡ ἐργασία αὐτὴ ἀπαιτεῖ εὐκαμψίαν τῶν δακτύλων, καὶ ἐπιτηδειότητα μεγάλην, προσόντα γυναικεῖα.

Διὰ τὸ ἐν τοῖς ἐργοστασίοις τοῦ καπνοῦ ἐνασχολούμενον προσωπικόν, ἡ κυβέρνησις ἔχει λάβει μέτρα ὑπὲρ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι εὐημερίας αὐτοῦ, καθὼς καὶ ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως. Πρὸς τοῦτο ἐν ἑκάστῳ ἐργοστασίῳ συνέστησε ταμεῖα συντάξεως διὰ τοὺς ἐγγηράσαντας ἐν τῇ ἐργασίᾳ, συγχρόνως δὲ καὶ σχολεῖα πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν ἐργαζομένων παιδίων, διότι πλεῖστα τοιαῦτα ἐργάζονται. Κατὰ τὸ 1877 πλέον τῶν 3500 παιδων ἐφοίτων εἰς τὰ τοιαῦτα σχολεῖα.

—

Οἱ διευθυνταὶ καὶ οἱ μηχανικοὶ τῶν ἐργοστασίων τοῦ Κράτους εἶναι ὅλοι ἀρχαῖοι μαθηταὶ τῆς Πολυτεχνικῆς σχολῆς. Τὸ ἐν Παρισίοις ὑφιστάμενον σχολεῖον τῶν καπνῶν διδάσκει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ τὰς ἀναγκαίας τοῦ ἐπαγγέλματος γνώσεις, καθὼς καὶ χημείαν καὶ μηχανικήν. Ἐκ τοῦ φυτορίου τούτου τῶν νέων μηχανικῶν ἐξῆλθον σπουδαιότατοι ἄνδρες. Μαθητὴς ταύτης ἦτον ὁ περίφημος **Le Verrier**, καὶ ὁ κ. **Rolland**, γενικὸς διευθυντὴς καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ὁ κ. **Schleesing**, εἷς τῶν καλλιτέρων Γάλλων χημικῶν, καὶ ὁ κ. **Teissereng de Port**, ἀρχαῖος ὑπουργὸς τοῦ ἐμπορίου. Ἐκ τῆς σχολῆς ταύτης ἀποστέλλονται οἱ καλλίτεροι τῶν μαθητῶν εἰς Ἀβάνην καὶ Κούβαν, ἵν' ἀγοράζωσιν ἐπιτοπίως τὴν ἀναγκαίαν πρὸς κατασκευὴν πούρων ποσότητα τῶν καπνῶν.

Κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἀφὴν τὰ φύλλα τοῦ καπνοῦ[1] διαφέρουσι μεγάλως. Ἄλλα μὲν εἶναι λεπτὰ καὶ μελανά, ἄλλα δὲ παχέα καὶ ἁδρά.

1. Ὁ καπνὸς ἀνήκει φυτολογικῶς εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν, εἰς ἣν καὶ τὰ γεώμηλα.—Εἶναι δηλ. εἶδος τῶν Σολανοειδῶν, κατάγεται δ' ἐκ τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς. Εἰσήχθη εἰς Εὐρώπην ὑπὸ τῶν Ἱσπανῶν καὶ Πορτογάλλων κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα. Ἰωάννης Νικότ, πρέσβυς τῆς Γαλλίας ἐν Λισβώνῃ, ἔφερεν αὐτὸν πρῶτος ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸ 1859. Ἡ Αἰκατερίνη τῶν Μεδίκων παρεδέξατο τὸ φυτὸν ὡς ἰατρικὴν βοτάνην. Ὅτε κατὰ πρῶτον ἐγένετο χρῆσις αὐτοῦ ἐκαλεῖτο «Νικοτιανή, χόρτον τῆς βασιλίσσης, ταμβάκος». Οἱ ἄγριοι τῆς Ἀμερικῆς ἐδίδαξαν τοῖς Εὐρωπαίοις τὸ κάπνισμα καὶ τὴν μάσσησιν τοῦ καπνοῦ. Ἐν Εὐρώπῃ δὲ ἐγεννήθη ἡ ἕξις τῆς διὰ τῆς ῥινὸς ἀναρροφήσεως τοῦ ταμβάκου.

Εἰς 19 νομοὺς τῆς Γαλλίας καλλιεργεῖται ὁ καπνός.

Ἡ ποιότης τοῦ ἐδάφους, τὸ κλῖμα καὶ ἡ καλλιέργεια ἐπηρεάζουσι σπουδαίως τὴν ποιότητα τοῦ καπνοῦ. Ποικίλη δ' εἶναι ἡ σύνθεσις αὐτοῦ. Ὁ καπνίζων ἀγνοεῖ πόσας καὶ ὁποίας οὐσίας ἐνέχει ὁ καπνός. Ἐκτὸς τῆς νικοτίνης, ἥτις δίδει εἰς αὐτὸν τὴν δύναμιν, καὶ διαφόρων ἄλλων ἐλαίων μεταδιδόντων αὐτῷ τὸ ἄρωμα, ὁ καπνὸς περιέχει ὀξέα, μηλικόν, κιτρικόν, πηκτικόν, ὀξικόν, ῥητίνας, ξυλίνην, νιτρικὸν ὀξύ, χλώριον, ἄσβεστον, πότασσαν καὶ ἀμμωνίαν. Τὸ ἐν αὐτῷ ποσὸν τῆς νικοτίνης ἀνέρχεται ἀπὸ 0-9 τοῖς ἑκατόν. Ἡ δὲ τέφρα περιέχει 0-4 τοῖς ἑκατὸν ἀνθρακικὴν πότασσαν. Καπνὸς περιέχων πλείω τῶν 3 τοῖς 100 νικοτίνην δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς κάπνισμα, διότι εἶναι πικρός· δὲν καίεται ἐπίσης εὐκόλως ὅταν δὲν περιέχει ἀρκετὴν ποσότητα ἁλάτων ποτάσσης. Κύριον διακριτικὸν γνώρισμα τοῦ καλοῦ καπνοῦ εἶναι, ἡ ἐν αὐτῷ περιεχομένη ἀνάλογος ποσότης νικοτίνης καὶ ἡ ἐν τῇ τέφρᾳ ὕπαρξις ἀνθρακικῆς ποτάσσης. Διὰ τὸν πρὸς τράβηγμα ταμβάκον, ἐπιζητεῖται μόνον τὸ ποσὸν τῆς νικοτίνης.

—

Συλλεγόμενα καὶ ἀποξηραινόμενα εἰς τὸν ἀέρα ὑπὸ τοῦ καλλιεργητοῦ τὰ διάφορα φύλλα, προσδένονται 25-50 ὁμοῦ εἰς μικρὰς δεσμίδας καλουμένας κοινῶς *καλούπια*[1]. Ὅταν τὰ καπνοδέματα φθάσωσιν εἰς τὰ ἐργοστάσια, διαλέγουσι τὰ φύλλα διὰ τὰς διαφόρους χρήσεις τοῦ καπνοῦ, καὶ διὰ μηχανῆς τινος ἀναπληρούσης τὸν καπνιστὴν βεβαιοῦται, ἡ πρὸς καῦσιν ποιότης τῶν φύλλων· μετὰ τοῦτο ἄρχεται ἡ κυρίως ἐργασία τῆς παρασκευῆς.

Εἰς τὴν δημοσίαν κατανάλωσιν ὁ καπνὸς χορηγεῖται πρῶτον *τετριμμένος* ἢ ταμβάκος, δεύτερον διὰ *μάσσησιν*, τρίτον *κεκομμένος* καὶ τέταρτον εἰς σχῆμα πούρων καὶ σιγάρων.

Ὁ ταμβάκος παρασκευάζεται ἐκ φύλλων περιεχόντων μεγάλην ποσότητα νικοτίνης· τοιοῦτος καπνὸς εἶναι ὁ τῆς Βιργινίας, καὶ τῶν γαλλικῶν νομῶν τοῦ Βορρᾶ, **Ille et Vilaine**, **Lot-et-Garonne**, **Lot**, κτλ. Τὸ μίγμα βρέχεται δι' *ἁλμυροῦ ὕδατος* ἐντὸς μηχανῆς. Τὸ ἐν τῷ ὕδατι προστιθέμενον ἅλας παρεμποδίζει τὰς ἀτάκτους ζυμώσεις. Μετὰ τοῦτο τὰ φύλλα κόπτονται διὰ μηχανῆς· ἐν διαστήματι μιᾶς ὥρας κόπτονται εὐκόλως 800 χιλιόγραμμα καπνοῦ, ἅτινα περισυνάγονται εἰς ἰδιαιτέραν αἴθουσαν. Ἐκεῖ ἐπέρχεται ἡ ζύμωσις, ἐπιστατοῦσιν ὅμως ἵνα μὴ ἡ θερμοκρασία ὑπερβῇ τοὺς 80 βαθμούς, διότι τότε μέρος τῆς νικοτίνης καταστρέφεται καὶ ὁ καπνὸς καθίσταται ὀξεινὸς ὡς ἐκ τῆς μεγάλης παραγωγῆς ὀξικοῦ ὀξέως.

1. Τοιαύτη τις ὀνομασία δίδεται ἐν Θεσσαλίᾳ.

Digitized by Google

Μόλις μεθ' ἓξ μῆνας ὁ καπνὸς ἀποκτᾷ τὰς ἀναγκαίας ἰδιότητας ὅπως τριβῇ εἰς *ταμβάκον*. Ἡ ἐργασία αὕτη τελεῖται ἐντὸς μύλων ὁμοίων σχεδὸν πρὸς τοὺς μύλους τοῦ καφέ. Ὁ τετριμμένος καπνὸς, ἀφοῦ βραχῇ τίθεται ἐκ νέου ἐντὸς μεγίστων ξυλίνων δωματίων, περιεχόντων 25-30,000 χιλιογράμμων, ἔνθα ὑποβάλλεται εἰς δευτέραν ζύμωσιν καὶ γεννᾶται ἐν αὐτῷ ἡ ἰδιότης ἐκείνη, ἡ ἀναγκάζουσα τοὺς ἐραστὰς τοῦ ταμβάκου νὰ λέγωσι *καίει ὁ ταμβάκος*, ἥτις προέρχεται ἐκ παραγωγῆς ἀμμωνίας. Ὁ ταμβάκος μένει ἐκεῖ ἓν ἔτος, ὅπως καταστῇ ἀλκαλικός.

Μετὰ τὸ τέλος ὁ ταμβάκος τίθεται εἰς πίθους, ἔνθα συμπιέζεται μηχανικῶς· ἀφοῦ δὲ διαμείνῃ ἐκεῖ ἑτέρους δύο μῆνας, δίδεται πρὸς πώλησιν. Τοιαύτη τις εἶναι ἐν συντομίᾳ ἡ ἱστορία μιᾶς πρέζας ταμβάκου. Πόσαι δυσκολίαι πρὸς παραγωγὴν ἑνὸς *πταρνίσματος* ! ! !

Ὁ πρὸς μάσσησιν καπνὸς καταναλίσκεται μόνον ὑπὸ τῶν ναυτῶν. Πρὸς κατασκευὴν αὐτοῦ γίνεται χρῆσις τῶν πάντων, τεμαχίων φύλλων, μίσχων καὶ νευρώσεων τῶν φύλλων (κοτσανίων). Τὰ φύλλα πλέκονται ἐν εἴδει σχοινίου, εἴτε διὰ τῆς χειρὸς εἴτε μηχανικῶς. Ἐκ τῶν νευρώσεων κατασκευάζουσι δεσμίδας, ἃς ὑποβάλλουσιν εἰς ὑδραυλικὴν πιεστικὴν μηχανὴν ὅπως ἐξαγάγωσιν ἐξ αὐτῶν τὸ ὑπερβάλλον τοῦ ζωμοῦ. Μεθ' ὃ πωλοῦνται !

Ἡ παρασκευὴ τοῦ πρὸς κάπνισμα καπνοῦ, καίτοι οὐχὶ τόσον μακρὰ ὡς ἡ τοῦ ταμβάκου, ἀπαιτεῖ ἐπίσης σπουδαίαν μέριμναν. Κόπτουσι πρῶτον τοὺς μίσχους τῶν φύλλων, κατόπιν βρέχουσι ταῦτα μεθ' ὕδατος 28 τοῖς 100 ἁλμυροῦ, οὐχὶ διότι ὡς πρὸς τὸν καπνὸν τοῦτον εἶναι ἀναγκαία ἡ ζύμωσις, ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν ταύτης. Βρέχουσι μόνον καὶ μόνον τὸν καπνὸν, ὅπως εὐκολύνωσι τὴν μηχανικὴν ἐργασίαν. Μεθ' ὃ κόπτεται ὁ καπνὸς ἐν μηχανισμοῖς, ἐν οἷς ἡ μάχαιρα εἶναι τεθειμένη ὡς ἡ τῆς λαιμητόμου, ἐπὶ σύρτου κινουμένου ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω. Ὁ κοπεὶς καπνὸς φρύγεται ὅπως ἀφαιρεθῇ ἡ ὑγρασία αὐτοῦ, πρὸς δὲ ὅπως τὰ τεμάχια καταστῶσιν οὖλα. Ἄλλοτε τὴν ἐργασίαν ταύτην ἐξετέλουν οἱ ἐργάται, ἔφρυγον δὲ τὸν καπνὸν ἐπὶ τετρημμένων μεταλλίνων δίσκων, ὁμοίων τῶν ἐν χρήσει πρὸς ψήσιμον τῶν καστάνων. Οἱ παραγόμενοι ὅμως δηλητηριώδεις ἀμμωνιακοὶ ἀτμοὶ ἐπέφερον ἀσφυξίαν τοῖς ἐργάταις· διὰ τοῦτο ὁ κ. Rolland ἐφεῦρε μηχανισμὸν διὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην, τυχὼν ὡς ἐκ τούτου τοῦ βραβείου Monthyon ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν.

Ἐν τῷ φρυγάνῳ μεγίστη δίδεται προσοχὴ ἵνα μὴ ἡ θερμοκρασία ὑπερβῇ τοὺς 100 βαθμοὺς, διότι τότε ὁ καπνὸς λαμβάνει γεῦσιν δυσάρεστον, ὡς ἂν νὰ ἐξήρχετο ἐκ κλιβάνου.

Ἐκ τοῦ φρυγάνου ὁ καπνὸς μεταφέρεται εἰς ξηραντήριον, συνιστάμενον ἐκ μεγίστου ξυλίνου κυλίνδρου, ὅστις περιστρεφόμενος ἀπαλλάσσει αὐτὸν τῶν κόνεων. Μεθ' ὃ ἀφίνεται κατὰ μεγάλας ποσότητας ἐπὶ δύω μῆνας. Τὸ ἄρωμά του ἐκεῖ ἀναπτύσσεται. Μετὰ ταῦτα παραλαμβάνεται ὑπὸ τῶν τοποθετούντων ἐντὸς τῶν χαρτίνων δεμάτων, κτλ. Ἡ ζύγισις καὶ τοποθέτησις τοῦ καπνοῦ τελεῖται διὰ μηχανῶν πλέον.

Μετὰ τὸν κεκομμένον καπνὸν ἔρχονται τὰ ποῦρα ! Ταῦτα κατασκευάζονται διὰ τῆς χειρὸς μόνης. Μέχρι τοῦδε δὲν εὑρέθη μηχανὴ ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν ἐργασίαν τῆς ἐργάτιδος. Τὰ μηχανικῶς κατασκευαζόμενα *ποῦρα* δὲν καπνίζονται σχεδόν. Ἕκαστον *ποῦρον* σύγκειται ἐκ τριῶν μερῶν· πρῶτον τοῦ ἐσωτερικοῦ, συνισταμένου ἐκ μικρῶν τεμαχίων φύλλων τιθεμένων τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου, τὸν *ὑπομανδύαν*, φύλλον ἐκ καπνοῦ περιβάλλον τὸ ἐσωτερικόν· τέλος τὸ ἐξωτερικὸν ἔνδυμα τὸ πέριξ τοῦ πούρου τιθέμενον καὶ κλεῖον ἑρμητικῶς τὴν ἐπιφάνειαν. Καλὴ ἐργάτις κατασκευάζει εἰς διάστημα δέκα ὡρῶν 150 - 300 ποῦρα κατὰ τὸ σχῆμα. Παραλαμβανόμενα ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν ἐργατίδων τὰ ποῦρα τίθενται εἰς ξηραντήρια, μεθ' ὃ διαλεγόμενα τίθενται εἰς χάρτινα δέματα ἢ κυτία. Ἡ τιμὴ τοῦ πούρου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ ὄγκου αὐτοῦ. Ποικίλλει μεταξὺ 5 λεπτῶν καὶ 1,50 φράγκου. Ἡ ποιότης αὐτοῦ προέρχεται ἐκ τῆς συνθέσεως, τῆς εὐκόλου καύσεως τοῦ φύλλου, τῆς παρασκευῆς καὶ τῆς ἐργασίας. Τὸ ποῦρον δὲν πρέπει νὰ εἶναι μήτε λίαν σφιγμένον μήτε μαλακόν· πρέπει νὰ εἶναι πληρωμένον ὁμογενῶς καὶ καλῶς περιτετυλιγμένον.

Μετὰ τὰ ποῦρα ἐναπομένει νὰ γράψωμεν τινὰ περὶ τῶν σιγάρων. Ταῦτα, ἤδη ἐπίσης κατασκευάζονται ὑπὸ μηχανῶν, ὁπωσδήποτε ὅμως μεγαλητέρα ἀποδίδεται ἀξία εἰς τὰ διὰ μόνης τῆς χειρὸς κατασκευαζόμενα.

Μηχανὴ κατασκευάζουσα σιγάρα εἶναι πράγματι πρότυπον μηχανῆς εὐαισθήτου, λεπτῆς καὶ λίαν εὐφυῶς διερρυθμισμένης. Ὁ καπνίζων παρασκευάζει τὸ σιγάρον του ὡς ἑξῆς : περιτυλίσσει ἀνελίσσων διὰ τῶν δακτύλων ἐντὸς φύλλου σιγαροχάρτου τὸν καπνὸν, κολλᾷ τὸ φύλλον καὶ κλείει τὰ ἄκρα. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐργάζεται καὶ ἡ μηχανή.

Ἡ ἐργάτις κάθηται παρὰ τὴν συσκευὴν, ἥτις μόλις εἶναι μεγαλειτέρα ῥαπτικῆς μηχανῆς. Ἡ ἐργασία της συνίσταται εἰς τὸ νὰ τοποθετῇ τὸν καπνὸν καθ' ὁμοειδῆ στρώματα ἐπὶ μικρᾶς μεταλλικῆς τραπέζης. Ἡ μηχανὴ, κινουμένη διὰ τοῦ ὕδατος ἐργάζεται αὐτομάτως. Ἀφ' ἑνὸς εἰσέρχεται ὁ καπνὸς εἰς τὴν συσκευὴν, ἀφ' ἑτέρου ἐξέρχονται τὰ σιγάρα, ἅτινα μόνα τίθενται κατὰ τάξιν ἐντὸς κυτίου. Οὕτως οὐ-

Digitized by Google

δεὶς δύναται νὰ παραπονεθῇ ὅτι τὸ σιγάρον διῆλθε διὰ πολλῶν χειρῶν πρὶν ἢ καπνισθῇ. Συστείνουσι μάλιστα εἰς τὰς ἐργάτιδας ν' ἀποφεύγωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν νὰ ἐγγίζωσι τὸν καπνὸν, φόβῳ μὴ ἀφαιρέσωσι μέρος τοῦ ἀρώματος αὐτοῦ. Αὕτη δὲν ἐγγίζει τὸν καπνὸν τοῦ Guibeck, οὗτινος τὸ χιλιόγραμμον στοιχίζει 45 φράγκα, ἢ μὴ μόνον διὰ τοῦ ἄκρου τῶν ὀνύχων καὶ μετ' ἀληθοῦς σεβασμοῦ.

Ἤδη ἄν τις τῶν ἀναγνωστῶν ἐπιθυμῇ νὰ μάθῃ τίς ἐκ τῶν λαῶν καπνίζει πλειότερον, ἰδοὺ ἀριθμοί τινες, δεικνύοντες τὴν κατανάλωσιν ἑκάστου ἀτόμου εἰς τὰς διαφόρους χώρας. Ἐν Αὐστρίᾳ 1 χιλιόγραμμον 48. Οὐγγαρίᾳ 0,87. Γαλλίᾳ 0,89. Ἰταλίᾳ 0,708. Γερμανίᾳ 1,83. Ἀγγλίᾳ 0,600. Ῥωσσίᾳ 0,600. Ἡνωμέναι πολιτεῖαι 1,600. Ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ἀμερικὴ κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν. Ἐν Ἑλλάδι, ἄγνωστος εἶναι εἰς ἡμᾶς ἡ ποσότης ἡ καταναλισκομένη ὑφ' ἑκάστου ἀτόμου, ὁπωσδήποτε ὅμως ἕνεκα κλιματολογικῶν λόγων, παραδεχόμεθα ὅτι δὲν εἶναι μεγάλη.

Οἱ παρακολουθήσαντες μέχρι τέλους τὴν περιγραφὴν, θέλουσι πεισθῇ ποῖα μηχανήματα ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἐργοστάσιον ἄξιον τοῦ ὀνόματος, συγχρόνως δὲ πόσας προφυλάξεις πρέπει νὰ λαμβάνωνται περὶ καπνοῦ μέλλοντος οὐχὶ νὰ πωλῆται τμηματικῶς, ὡς νῦν ἐν τῇ ὑφισταμένῃ ἐλευθερίᾳ, ἀλλ' ἐντὸς δεσμίδων χαρτίνων, ἐν αἷς ἐπὶ πολὺ θὰ διαμείνῃ χρόνον. Δὲν ἔχω τὴν ἀτυχίαν νὰ καπνίζω· προαγγέλλω ὅμως τοῖς ἐρασταῖς τῶν καλῶν καπνῶν ὅτι τοῦ λοιποῦ θὰ καπνίζωσι καπνὸν εἰς κόνιν.

** Α.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

—

Μεταξὺ νεονύμφων :

— Καὶ τώρα, Νικολάκη μου, 'πές μου, ἡ νέα αὐτὴ ζωὴ τοῦ ἐγγάμου δὲν σὲ στενοχωρεῖ καθόλου ;

— Ὄχι, σὲ βεβαιῶ, ἀγαπητή μου.

— Ἐφοβήθηκα μήπως καὶ αἰσθάνεσαι πόθον πρὸς τὸν πρῶτόν σου ἐλεύθερον βίον.

— Ἐγώ! Τί λὲς, καλέ; Τόσον ὀλίγον ἀναζητῶ τὴν πρώτην μου ζωὴν, ὥστε ἐὰν ἀπέθνησκες σήμερα, αὔριον ἀμέσως θὰ ξαναπαντρευόμουν !

*
* *

Ἡ κυρία Ζ* κατηχεῖ τὸν νεκρὸν κ. Β*.

— Ἄκουσε, ἀγαπητέ μου. . . εἶνε καιρὸς νὰ νυμφευθῇς. . . Ἠξεύρεις πολὺ καλα ὅτι ἐκεῖ θὰ καταλήξῃ τὸ πρᾶγμα.

— Ἔ καὶ τί μὲ τοῦτο ! . . . λέγει ὁ Β*. Ἐπειδὴ τάχα ἠξεύρω ὅτι ὀφείλω νὰ ἀποθάνω μιὰ 'μέρα, δὲν ἕπεται ἐκ τούτου ὅτι πρέπει καὶ νὰ αὐτοχειριασθῶ τὸ ταχύτερον !

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Ὁ ἄνθρωπος κυρίως εἰπεῖν εἶνε ἄγριον θηρίον, αἱμοχαρὲς θηρίον. Γνωρίζομεν αὐτὸν δεδαμασμένον καὶ ἐξημερωμένον, ἐν τῇ καταστάσει ἐκείνῃ, ἣν ὀνομάζομεν πολιτισμόν. Καταλαμβανόμεθα δὲ ὑπὸ φρίκης ὁσάκις συμβῇ νὰ εὑρεθῶμεν πρὸ τυχαίας τινὸς ἐκρήξεως τῆς φύσεώς του. Ἀλλ' ἂς καταπέσωσιν οἱ μοχλοὶ καὶ αἱ ἁλύσεις τῆς ἐννόμου τάξεως, ἀδιάφορόν πως, ἂς ὑψώσῃ κεφαλὴν ἡ ἀναρχία, καὶ τότε βλέπομεν τί ἐστιν ἄνθρωπος ! (Schopenhauer).

—

Ἡ καλλιτέρα προσποίησις εἶνε ἡ εἰλικρίνεια.

Ὁ συντομώτερος τρόπος πρὸς ἐκτέλεσιν πολλῶν ἔργων εἶνε ἡ κατὰ τάξιν ἐκτέλεσις αὐτῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Ἐν Βερολίνῳ πρόκειται νὰ ἱδρυθῇ Ἑταιρία, ἧς σκοπὸς ἔσται ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν διδαγμάτων τῆς νέας Φυσιολογίας περὶ διατροφῆς τοῦ ἀνθρώπου χάριν τοῦ πολλοῦ πλήθους τῶν ἐργατῶν. Πρὸς τοῦτο θέλει ἱδρύσει ἑστιατόρια καὶ καφενεῖα, ἐν οἷς ὁ ἐργάτης νὰ εὑρίσκῃ ἐξαίρετον καὶ θρεπτικὴν τροφὴν ἀντὶ ἐλαχίστου τιμήματος· ποτὸν δὲ θὰ δίδεται τοῖς προσερχομένοις καφὲς καὶ κακάο. Ἐν ἀρχῇ θέλουσιν ἀνοιχθῇ τρία τοιαῦτα ἑστιατόρια, εἰς τρεῖς διαφόρους συνοικίας τοῦ Βερολίνου.

***

Κατὰ τὴν ἐπετηρίδα τῆς ἐπὶ τῶν προνομίων ἐπιτροπῆς ἐν Λονδίνῳ αἱ αἰτήσεις πρὸς παραχώρησιν προνομίων ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὸ 1882 συνεποσώθησαν εἰς 6,241· ἐδόθησαν δὲ τοιαῦτα 4,337, ἐξ ὧν 77 κατόπιν ἠκυρώθησαν, καθόσον οἱ λαβόντες τὴν παραχώρησιν δὲν ἐξετέλεσαν τὰς προδιαγεγραμμένας αὐτῶν ὑποχρεώσεις.

***

Οἱ καθ' ὅλην τὴν γῆν σιδηρόδρομοι ἔχουσι μῆκος 253.000 χιλιόμετρα. Ἐκ τούτων 113,000 χιλιομέτρων, ἤτοι τὰ 44 ἑκατοστὰ τοῦ ὅλου, ἀνήκουσιν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς.

***

Κατά τινα ἐφημερίδα τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα τῶν ἐκκλησιῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνῆλθεν εἰς 536 ἑκατομμύρια, ὁλόκληρον δὲ εἶνε προϊὸν ἑκουσίων ἐράνων τῶν κατοίκων. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου τὸ τρίτον περίπου διατίθεται ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν ἔργων, τὸ δ' ὑπόλοιπον χρησιμοποιεῖται πρὸς διατήρησιν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἀμοιβὴν τῶν ἱερέων.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Ἀριθ. 409 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η΄

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ΄ — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. — 30 Ὀκτωβρίου 1883

Ποῖος ἦτον

Ο ΦΟΝΕΥΣ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΜΟΥ

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 677.

Ἡ οἰκία τῆς χήρας Ὀθωμανίδος κεῖται ἐπὶ τῆς εὐρείας μὲν τώρα, ἀλλ' ὄχι πλέον ὡς πρὶν γραφικωτάτης ὁδοῦ, τῆς *Νδιβὰν-γιολοῦ*, οὐ μακρὰν τῆς πλατείας τοῦ βυζαντινοῦ ἱπποδρομίου. Προφανῶς εἶναι παλαιὸν κτῆμα, εὐπόρου ἄλλοτε οἰκογενείας. Διότι ἐνῷ αἱ παρακείμεναι οἰκίαι φαίνονται ἀλυπήτως κολοβωμέναι ὑπὸ τῆς εὐρύνσεως τοῦ δρόμου, ἡ τῆς Ὀθωμανίδος διακρίνεται δι' ἑνὸς προαυλίου, στενοτάτου μὲν νῦν, καὶ ἐπιτρέποντος τοῖς ἐν τῷ ἐξώστῃ καθημένοις νὰ βλέπωσιν ὑπὲρ τὸν χαμηλὸν αὐτοῦ τοῖχον πάντα τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, ὅπως δήποτε ὅμως λείψανου τῆς προτέρας εὐρυχωρίας. Ὄπισθεν αὐτῆς ἔχει ὡραῖον κηπίσκον μὲ ὑψηλοτάτους κισσοσκεπεῖς τοίχους καὶ μὲ μικρὸν περίπτερον εἰς τὴν μίαν πλευράν. Εἰς τοὺς τοίχους τούτους ὀφείλει κυρίως τὴν ὡς ἐκ θαύματος διάσωσιν τοῦ μεγίστου αὐτῆς μέρους ἀπὸ τῆς μεγάλης πυρκαϊᾶς, ἥτις εἶχεν ἀποτεφρωμένην ὁλόκληρον τὴν ὄπισθεν τῆς ὁδοῦ ἐκείνης συνοικίαν. Μέρος τῆς ἀπέναντι τοῦ περιπτέρου πλευρᾶς τοῦ τοίχου, καταρρεῦσαν, φαίνεται, κατὰ τὴν πυρκαϊάν, ἀνοικοδομήθη ἐκ τοῦ προχείρου, ἐπιτρέψαν τὴν εἰς αὐτὸ προσαρμογὴν μικρᾶς θύρας, δι' ἧς ὁ οἶκος ἀπέκτησε νέαν συγκοινωνίαν μὲ τὰ ἐκτός, πολὺ συντομωτέραν εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Ἀστυνομίας διὰ τῶν ἀχανῶν ἐρειπίων προσερχόμενον. Ἐν τούτοις ἡ κατὰ βάθος αὕτη εὐρυχωρία ἐμηδενίζετο ὑπὸ τῆς ἀπωλείας, ἣν τὸ πλάτος τῆς οἰκίας ὑπέστη κατὰ τὴν πυρκαϊάν. Διότι οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι δὲν ἐπέτρεπον τὴν ἐπιδιόρθωσιν τῆς βλαβείσης πλευρᾶς· αἱ δ' ἐκ τοῦ προχείρου προσκαρφωθεῖσαι ἡμίκαυστοι σανίδες ἄφινον τὰ κατ' αὐτὴν δωμάτια παντὶ ἀνέμῳ ἀναπεπταμένα, καὶ ἐντελῶς ἀκατοίκητα.

Καὶ ὅμως ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ ἐχώρει ὄχι μόνον ἡ γραῖα Ὀθωμανὶς μετὰ τοῦ Κιαμήλη, ὄχι μόνον ὁ ἐφέντης μετὰ τῆς πολυπληθεστάτης αὐτοῦ οἰκογενείας, ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ μου καὶ ὁ ἀδελφός μου, καὶ δὴ πάντες οἱ ἐγγὺς καὶ μακρὰν συγγενεῖς ἡμῶν, ὅσοι ἤρχοντο πρὸς ἐπίσκεψίν μου. Διότι ὁ πιστὸς Κιαμήλης εὐθὺς ὡς ἐ*μυρίζετό* τινα; τὸν ἰχνηλάτει μέχρις ὅτου, ἀνευρὼν τὴν κατοικίαν, μετέφερε τὰ πράγματα του εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἔστω καὶ διὰ τῆς βίας. Ἡ δὲ καλὴ Ὀθωμανὶς ἔχαιρεν ἐπὶ τούτῳ· διότι, ἔλεγε, δύο κακοὺς ἀνθρώπους δὲν τοὺς χωρεῖ οὔτε ὅλη ἡ οἰκουμένη ἐνῷ χίλιοι καλοὶ ἄνθρωποι κάμνουν *μουχαμπέτι* καὶ μέσα εἰς ἕνα καρυδότσουφλο!

Τοιαύτη ἦτον ἡ οἰκία ἐν ᾗ ἐπὶ τέσσαρας σχεδὸν ἑβδομάδας διέτριβον τὸν πλείω τῆς ἡμέρας χρόνον, μεταβαίνων τακτικὰ καθ' ἑκάστην. Τὰς δεξιώσεις τῆς γραίας Ὀθωμανίδος τὰς ἤκουον ἀπὸ τῶν δικτυωτῶν παραθύρων αὐτῆς, πρὶν ἔτι κρούσω τὴν ἐπὶ τοῦ Νδιβὰν-γιολοῦ θύραν. Ἡ ἔλευσίς μου ἐπεριμένετο ἐκ τοῦ ἐξώστου. Ἡ δ' ἐμφάνισίς μου ἐπροξένει ἐν τῷ οἴκῳ ταραχὴν ὁμοίαν μὲ τὸν θόρυβον πολλῶν πτηνῶν ἐπτοημένων ἐκ τῆς ἐμφανίσεως αἰλούρου τινὸς πρὸ τοῦ μεγάλου κλωβοῦ των. Ἦσαν αἱ φωναὶ τῶν γυναικῶν, τῶν παίδων καὶ τῶν παιδισκῶν τοῦ ἐφέντου, αἵτινες ἐσκίρτων φεύγουσ' ἐν ἀτάκτῳ σπουδῇ εἰς τὸ χαρέμιόν των, ἐκ φόβου μήπως τὰς ἰδῶ ἄνευ *γιασμακίου*. Ὁ Κιαμήλης μὲ τὸ μικρὸν καὶ χιονόλευκον σαρίκιόν του, τὸν μακρὸν καὶ πράσινον *τσουμπέν* του, μὲ τὴν ὠχρὰν καὶ συμπαθητικὴν αὐτοῦ μορφήν, ὑψηλὸς ὅσον σχεδὸν καὶ ὁ τοῖχος τοῦ προαυλίου, μοὶ ἤνοιγε τακτικὰ τὴν θύραν μὲ τὸ γλυκὺ καὶ μελαγχολικὸν αὐτοῦ μειδίαμα ἐπὶ τῶν χειλέων, μέχρις ἐδάφους ὑποκλινόμενος διὰ τὸν ἐγκάρδιον *τεμενὰν* τῆς ὑποδοχῆς. Αἱ δύο γραῖαι εἶχον πάντοτε ἕτοιμον κανὲν γλύκισμα εὐχάριστον εἰς ἐμέ, ἢ κανὲν παραμύθιον ἔτι πολὺ εὐχαριστότερον. Πρὸ πάντων ἡ Ὀθωμανὶς ἦτο κατενθουσιασμένη δι' ἐμέ, ὅστις, ἔλεγε, τόσο σοφὸς καὶ σπουδασμένος ποῦ ἤμουνε, δὲν ἔγεινα εἰδωλολάτρης ἄπιστος, μόνον ἐπίστευα μὲ ὅλη τὴν καρδιά μου — εἰς τὰ παραμύθια! Μόνον διὰ δύο τινὰ ἐμεμψιμοίρει τρομερὰ ἐναντίον μου. Πρῶτον διότι κατ' οὐδένα τρόπον ὑπέφερον ν' ἀκούσω τι περὶ τῶν θαυμάτων τῆς μαγείας, δεύτερον ὅμως διότι δὲν κατεδέχθην ἀκόμη νὰ ξενισθῶ μίαν νύκτα ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ πτωχικοῦ της. Καὶ δὲν ἐστάθη μὲν δυνατὸν νὰ συμφωνήσωμεν ποτὲ ἐπὶ τοῦ πρώτου, συνεβιβάσθημεν ὅμως ἐπὶ τέλους ὡς πρὸς τὸ δεύτερον.

Digitized by Google

Ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐπεριμένομεν τὸν υἱόν της τὸν ἀνακριτὴν νὰ ἐπιστρέψῃ. Εἶχεν ἤδη στείλει περὶ τοὺς εἴκοσιν ὑπόπτους εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου μετήνεγκε τὴν κρίσιν ἡμῶν, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς ἐπηρείας τῶν ἐπαρχιακῶν ἀρχῶν. Ὅταν φθάσῃ ὁ Ἐφέντης, εἶπον εἰς τὴν γραῖαν, τὴν νύκτα ἐκείνην θὰ κοιμηθῶ εἰς τὸν οἶκόν σου. Θὰ ἔχω πολλὰ νὰ πληροφορηθῶ. Τρεῖς ἡμέρας μετὰ τοῦτο, ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι, ἐπέστρεψεν ὁ ἀνακριτής. Ὁ ἀδελφός μου, ὅστις ἔφθασε τὴν προτεραίαν, μοὶ διηγήθη πολλὰ περὶ τῆς σκληρᾶς αὐτοῦ δραστηριότητος.

— Αὔριον λοιπὸν θὰ ἔλθω μετὰ τὸ δειλινόν, τοῖς εἶπον, ὅταν θὰ ἦναι ἐδῶ καὶ ὁ Ἐφέντης. Μὴ μὲ προσμένετ' ἐνωρίτερον.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἀναβὰς ἓν ἐκ τῶν παρὰ τὴν Παλαιὰν Γέφυραν μισθουμένων δημοσίων ἱππαρίων, καὶ μὴ φεισθεὶς τοῦ ἡλιοκαοῦς καὶ γυμνοῦ τὰς κνήμας ἱππηλάτου, ὅστις, ἱδρῶτι περιρρεόμενος, ἔτρεχε καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν παρὰ τὴν οὐρὰν τοῦ γοργοῦ καὶ πειθηνίου ἀλόγου, ἔφθασα πρὸ τῆς οἰκίας πολὺ ἐνωρίτερον ἢ ὅτι ὑπεσχέθην. Διὰ τοῦτο δὲν παρεξενεύθην, μὴ ἀκούσας ταύτην τὴν φορὰν τὰς δεξιώσεις τῆς Ὀθωμανίδος, ὄπισθεν τοῦ δικτυωτοῦ παραθύρου της. Ἀλλ' ὅταν, ἀνοιγείσης τῆς θύρας, εἶδον ἐνώπιόν μου μικρόν, βλακωδῶς προσατενίζον με τουρκόπαιδον, καὶ οὐχὶ τὴν ὠχρὰν τοῦ Κιαμὴλ ὄψιν, ποιοῦντος τὸν μεγάλον αὐτοῦ *τεμενὰν* μὲ τὸ αἰωνίως μελαγχολικὸν ἐκεῖνο μειδίαμα, δὲν ἠξεύρω πῶς διετέθην ξένως καὶ παραδόξως. Ἐκτὸς τοῦ παιδὸς, οὐδεὶς ἐφαίνετο ἐν τῇ αὐλῇ. Εἰσῆλθον εἰς τὸ πλακόστρωτον καί πως δροσερὸν κατώγειον — κ' ἐδῶ οὔτε ψυχή. Ἐκάλεσα μετά τινος ἀνυπομονησίας τὴν μητέρα μου, τὸν ἀδελφόν μου, οὐδεὶς ἀπεκρίθη. Ἡ μικρὰ πρὸς τὸν κῆπον θύρα εἰς τὸ βάθος τοῦ κατωγείου ἦτο, παρὰ τὸ σύνηθες, ὀλίγον ἀνοικτή. Καὶ ἀφοῦ δὲν ἠδυνάμην ν' ἀνέλθω τὴν κλίμακα πρὶν ἢ βεβαιωθῶ ὅτι τὸ χαρέμιον ἀπεσύρθη ἐκ τῆς *σάλλας*, ἐχώρησα διστάζων πρὸς αὐτήν, καὶ παρακύψας εἶδον εἰς τὸν κῆπον.

Πλησίον τοῦ ὑψηλοῦ κισσοσκεποῦς τοίχου, κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν σκιάν, ἐκάθηντο ἡ μήτηρ μου, ἡ Ὀθωμανὶς καὶ ἄλλη τις ῥακένδυτος καὶ ἀσκεπὴς τὴν κεφαλὴν γραῖα, κατὰ τὸ φαινόμενον πιναρὰ *ρωμηοκατσιβέλα*, ἤτοι Ἀθιγγανὶς ἑλληνόφωνος. Ὑψηλότερον τῶν λοιπῶν καθημένη, ἐκράτει ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς ὕπτιον κόσκινον, ἐφ' οὗ κύπτουσαι ἡ Ὀθωμανὶς καὶ ἡ μήτηρ μου, ἐφαίνοντο προσπαθοῦσαι νὰ ἐννοήσωσι κἄτι τι, μετὰ προφανοῦς ἐκπλήξεως καὶ ἀπορίας. Μετὰ μακρὰν σιωπὴν

— Καθὼς σὲ λέγω, εἶπεν ἡ Ἀθιγγανὶς μετὰ δογματικῆς ἐμφάσεως. Ὁ φονιὰς εἶναι κοντά σας· γυρίζει τριγύρω σας· μὴν τὸν ζητᾶτε μακρυά.

— Χά! εἶπεν ἡ μήτηρ μου, μετὰ θριαμβευτικῆς χαρᾶς. Λοιπὸν ἐπιάσθηκε! Θὰ ἦναι ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ ἔστειλεν ὁ Ἐφέντης δεμένους. Ἐλησμόνησα νὰ σὲ 'πῶ πῶς οἱ ὕποπτοι εὑρίσκονται 'στὴν Πόλι.

— Σὲ εἶπα νὰ μὴ μοῦ λέγῃς τίποτε, χωρὶς νὰ σ' ἐρωτῶ, ἀλλοιῶς θὰ μὲ χαλάσῃς τὰ μάγια! εἶπε δυσανασχετοῦσα ἡ πυθία τῶν τριόδων, καὶ ἔσεισε τὸ κόσκινον ἰσχυρῶς καὶ ἠκούσθη ἐν αὐτῷ κρότος, ὡς συγκρουομένων ὀσπρίων.

— Ἔλα, μὴν κακιόνεις! εἶπεν ἡ Ὀθωμανίς, ἂς τὰ ῥίξωμεν ἀκόμη μιά. Μέτρησέ τα πάλι.

— Χούμ! εἶπεν ἡ μάντισσα, τρεῖς καὶ ἡ ἀλήθεια! Καλά! Μὰ καθὼς σᾶς εἶπα, μὴ μὲ λέτε τίποτε. Ἐκεῖνο, ὅ,τι καὶ ἂν ἦναι, θὰ τὸ 'πoῦνε τὰ κουκκιά. Κύτταξ' ἐδῶ, κοκκώνα, τὸν φονιά, τὸν 'βγάλλω πάλιν ἔξω. — Καὶ λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ κοσκίνου ἕνα μελαψὸν κύαμον ἔρριψεν αὐτὸν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν καὶ ὄπισθεν αὐτῆς ἐκστομίσασα μίαν κατάραν. — Τώρα, εἶπεν ἔπειτα, σεῖς μετρήσετέ τα κι' ἐγὼ νὰ τὰ 'ρωτήσω.

Ἡ μήτηρ μου ἔλαβε τὸ κόσκινον, ἔχυσε τοὺς κυάμους εἰς τὴν ποδιάν της, καὶ θέσασα αὐτὸ πάλιν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς Ἀθιγγανίδος ἤρχησε νὰ ἐνθέτῃ μετροῦσα τοὺς κυάμους ἀνὰ ἕνα μετὰ τοσαύτης προσοχῆς καὶ ἀκριβείας, μεθ' ὅσης ἴσως οὐδέποτε φιλάργυρος ἐμέτρησε πολυτίμους μαργαρίτας, μέλλων νὰ τοὺς ἐμπιστευθῇ εἰς ξένας χεῖρας.

— Σωστὰ εἶναι; ἠρώτησεν ἡ Ἀθιγγανίς, ῥίψασα τοὺς ψαροὺς αὐτῆς πλοκάμους ἐπὶ τῶν ὠμοπλατῶν της.

— Ναί! ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ μου, σωστὰ σαράντα.

Ἡ Ἀθιγγανὶς ἔλαβε τότε τὸ κόσκινον καὶ περιαγαγοῦσα ἐπὶ τῶν ἐν αὐτῷ κυάμων οἰκειότητος ἐκφραστικὸν βλέμμα καὶ συνταράξασ' αὐτοὺς δὶς καὶ τρίς, ὡς ἐὰν ἤθελε ν' ἀφυπνίσῃ τὸ βαθέως ἐν αὐτοῖς κοιμώμενον μαντικὸν πνεῦμα, ἀνεφώνησεν ἐπὶ τὸ ἐπιτακτικώτερον·

— Ἄνθρωπος 'σκοτώθηκε, ποιὸς νὰ τὸν ἐσκότωσε; — Τρεῖς τοὺς λύκους, τρεῖς τοὺς κλέφταις, τρεῖς τ' ἀσκέρια τὰ σκασμένα· τρεῖς γιὰ τοὺς κρυφοὺς ἐχθρούς του, καὶ κουκκιὰ σαρανταένα. — Καὶ ταῦτα ἐπᾴδουσα ἐχώριζε τοὺς κυάμους εἰς διαφόρους τριάδας, κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀποδιδοῦσα εἰς ἑκάστην διάφορον θέσιν καὶ ἰδιότητα. — Τρεῖς τοὺς κλέφταις, τρεῖς τοὺς λύκους, τρεῖς τ' ἀσκέρια τὰ σκασμένα, τρεῖς γιὰ τοὺς κρυφοὺς ἐχθρούς του καὶ κουκκιὰ — *σαρανταένα!*

Πόσα κουκκιὰ ἐμέτρησες, κοκκώνα;

Digitized by Google

— Σαράντα, εἶπεν ἡ μήτηρ μου.

— Καὶ σαράντα ἤτανε, εἶπεν ἡ Ἀθιγγανίς. Μά, 'μβῆκε μέσα κι' ὁ φονιάς κ' ἔγειναν σαράντα ἕνα. Θωρεῖς τὸν ἔχω μαγεμμένο; κ' εἶμ' ἄξια νὰ τὸν φέρω μέσ' 'στὸ κόσκινό μου κι'ἀπὸ τὴν ἄκρηα τοῦ κόσμου.

Ἀφοῦ αἱ δύο γυναῖκες ἐβεβαιώθησαν περὶ τοῦ ἐκ θαύματος αὐξηθέντος ἀριθμοῦ τῶν κυάμων, ἡ μάντισσα ἐτάραξε τὸ κόσκινον ἐπανειλημμένως,καὶ μετὰ ταχυδακτυλουργικῆς δεξιότητος ἐτίναξε τρεῖς φορὰς τὰ ὄσπρια ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα, καὶ τρεῖς φορὰς τὰ ὑπεδέχθη ἐν τῷ κοσκίνῳ πάλιν, χωρὶς οὐδὲ ἓν νὰ ἐκπέσῃ. Μεθ'ὃ, θεῖσα τὸ κόσκινον ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ κύψασα ἐπ' αὐτοῦ, σοβαρῶς ἤρξατο νὰ μελετᾷ, ὡς μοὶ ἐφαίνετο,τὰς συμπτώσεις τῶν κυάμων. Ἡ μήτηρ μου καὶ ἡ Ὀθωμανὶς ἐσπούδαζον καὶ αὐταὶ μετὰ πολλῆς εὐλαβείας.

— Κύτταξε! εἶπεν ἡ Ἀθιγγανὶς μετὰ μακρὰν θρησκευτικὴν σιωπήν.—Ἐδῶ εἶναι ὁ φονιὰς καὶ ἐδῶ εἶσαι σύ. Κανένας δὲν εἶναι τόσο κοντά σου, ὅσον αὐτὸς καὶ τὰ παιδιά σου. Γι' αὐτό, σὲ λέγω, μὴν τὸν ζητᾷς μέσα 'στὴν Πόλι, μὴν τὸν ζητᾷς 'στὰ μακρυά. Θενᾆναι κανένας χωριανός, κανένας ἐδικός σου.

Ἡ μεγάλη περιέργεια μεθ' ἧς προσεῖχον εἰς τὰ γινόμενα μ' ἔκαμε φαίνεται νὰ λησμονήσω, ὅτι ἤμην κατάσκοπος μέχρι τοῦδε καὶ νὰ ἐρεισθῶ βαρύτερόν πως ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ κηπαρίου. Πρὶν ἢ τὸ ἐννοήσω, ἡ θύρα ἠνοίγη μετὰ τρυγμοῦ, κ' ἐγὼ ἐφωράθην ἱστάμενος ὄπισθεν αὐτῆς.

— Βγά! ἐπεφώνησεν ἡ μήτηρ ἔκπληκτος, διὰ τὴν ἀπρόοπτον παρουσίαν μου. — Ἐδῶ εἶσαι, παιδί μου; Καὶ πῶς δὲν ἦλθεν ὁ Μιχαῆλος νὰ μὲ τὸ 'πῇ; Χαρά στον,τὸν πολλακαμμένο!

Ἥ τε μήτηρ μου καὶ ἡ Ὀθωμανὶς ἐφαίνοντο δυσαρέστως πως ἐξαφνισθεῖσαι ὑπὸ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐφωράθησαν ἐν τῇ ἐνασχολήσει των, καὶ ἀμφότεραι δὲν ἤξευρον πῶς νὰ μοὶ ἀποκρύψωσι πλέον τὰ γεγονότα. Ἐγνώριζον, ὡς εἶπον, τὸν κατὰ δεισιδαιμονιῶν καὶ μαγισσῶν ἰδίᾳ πόλεμόν μου.Πρό τινων ἡμερῶν ἔτι εἶχον ἐκδιώξει κακὴν κακῶς μίαν, ἥτις ἐπέμενε καὶ καλὰ νὰ ἰδῇ τὴν μοῖράν μου. Καὶ προφανῶς ἐξέλεξαν τὴν ἀπόκεντρον ἐκείνην γωνίαν διὰ τὰς μαντείας αὐτῶν, χάριν ἀσφαλείας.Αἱ μεμψιμοιρίαι των κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐδήλουν, ὅτι τὸν εἶχον τάξει ἐπὶ τῆς θύρας νὰ προφυλάττῃ τὴν ἔλευσίν μου, καὶ ὅτι προέδωκε τὸ καθῆκόν του, ἀφήσας με νὰ εἰσχωρήσω μέχρις αὐτῶν ἀπροάγγελτος. Ἡ πονηρὰ Πυθία ἐμάντευσε τὴν θέσιν τῶν πραγμάτων, εὐθὺς ὡς εἶδε τὸ σκυθρωπὸν πρόσωπόν μου· καὶ περισυναγαγοῦσα τοὺς κυάμους καὶ τὰ κόσκινά της ἐν σπουδῇ παρυπεξῆλθε διὰ τῆς ἑτέρας τοῦ κήπου θύρας, ὡς *βρεμμένη γάτα*. Ἀναμφιβόλως ἔσχε τὴν προβλεπτικότητα νὰ προπληρωθῇ.Ἡ ἀμηχανία τῶν δύο εὐπίστων γυναικῶν, ἡ ἀδεξιότης αὐτῶν πρὸς εὕρεσιν προχείρου τινὸς ἀφορμῆς πρὸς δικαιολογίαν των, μ'ἔκαμε νὰ μετανοήσω διὰ τὴν ἀδιακρισίαν μου. Διὰ τοῦτο προσποιηθεὶς τελείαν ἄγνοιαν τῶν γεγονότων,

— Βελόναις ἀγοράζετε, μητέρα; ἠρώτησα μετ' ἀδιαφορίας.

— Ναί,παιδί μου! εἶπεν ἡ μήτηρ μου μετά τινος δισταγμοῦ, 'πὲς πῶς ἀγοράζουμε βελόναις, γιὰ νὰ 'μβαλλώσουμε τὰ ψέμματα. Καὶ πότε ἦλθες;

— Τώρα δά, μητέρα, μόλις ἔφθασα.

— Καὶ ποῦν' αὐτὸ τὸ κακόπαιδο, ὁ Μιχαῆλος. Πῶς δὲν ἦρθε νὰ μὲ τὸ μηνύσῃ;

— Δὲν ἠξεύρω, μητέρα, δὲν εἶναι κανένας 'στὴν αὐλή, ἄλλο ἀπὸ τὸ παιδί, ποῦ μοῦ ἄνοιξε τὴν θύρα.

— Ἀμ' ποιὸς ἠξεύρει ποῦ θὰ 'πῆγε πάλι. Δὲν τὸν χωρεῖ ὁ τόπος νὰ καθήσῃ.

Ἡ Ὀθωμανὶς ἐξηκολούθει νὰ μὲ βλέπῃ πλαγίως καὶ πονηρῶς μὲ τὸ μειδίαμα τῆς δυσπιστίας ἐπὶ τῶν χειλέων, περιμένουσα τὴν ἔκρηξιν τῆς ἀγανακτήσεώς μου δι' ὅσα εἶδον.Ἀλλ' ἐγὼ ἀντὶ πάσης ἐπιτιμήσεως, περιττῆς πλέον τώρα,προσεποιήθην μὲ ὅλα τὰ δυνατά μου,ὅτι δὲν εἶδον τίποτε.

— Πᾶμε λοιπὸν μέσα, εἶπε, τώρα θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ Ἐφέντης.

Τότε ἠκούσθη πάλιν ἄνωθεν τῶν κεφαλῶν ἡμῶν ὁ συνήθης τοῦ ὑποχωροῦντος χαρεμίου θόρυβος. Προφανῶς οἱ κάτοικοί του ἦσαν μέχρι τοῦδε προσηλωμένοι εἰς τὰ ἐπὶ τοῦ κηπαρίου παράθυρα, παρακολουθοῦντες μετ'εὐλαβοῦς σιγῆς τὰς κοσκινομαντείας τῆς Ἀθιγγανίδος.

Μόλις εἴχομεν ἐπαναλάβει τὰς συνήθεις προσαγορεύσεις καὶ φιλοφρονητικὰς χειρονομίας, καὶ ἀνηγγέλθη ἔξωθεν ἡ εἴσοδος τοῦ Ἐφέντη. Μετὰ πολλῆς δυσκολίας ἀνεγνώρισα τὸν σκιατραφῆ καὶ φραγκοφορεμένον τοῦτον Τοῦρκον, διότι ὁ ἥλιος τῆς ἐπαρχίας ἐνῷ ἀπεχρωμάτισεν ἐπιλευκάνας τὰς κυριωτέρας ἐπιφανείας τῆς ἐνδυμασίας του, εἶχε μαυρίσει τὴν λευκὴν αὐτοῦ μορφήν,οὕτως, ὥστε δὲν ἔβλεπες ποῦ ἐτελείωνον αἱ παρειαὶ καὶ ποῦ ἤρχιζε τὸ βαθύχρουν κ' ἐπιμελῶς περικεκαρμένον αὐτοῦ γένειον. Ὅσον λακωνικαὶ ἦσαν αἱ ἄλλοτε ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ *Ζαπτιὲ* δεξιώσεις ἡμῶν,τόσον εὔρρους ἦτο σήμερον ἡ ῥητορικὴ τοῦ ὑπαλλήλου, τόσον ἐξεζητημένη, ὥστε νὰ μὲ ἀνησυχῇ, ὡς πρὸς τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς ἀποστολῆς του.

— Ἀφήσατέ μας μόνους, εἶπον πρὸς τὰς γυναῖκας. Ὁ Ἐφέντης θὰ ἔχῃ νὰ μοὶ διηγηθῇ λυπηρὰς λεπτομερείας, ἀκαταλλήλους διὰ τὰ νεῦρά σας.

Digitized by Google

Αἱ γυναῖκες ἐξῆλθον. Ὁ Ἐφέντης ἐσκυθρώπασε.

— Λεπτομερείας, εἶπε, θὰ εἶχον πραγματικῶς νὰ σᾶς ἀφηγηθῶ φρικαλέας. Δὲν τὸ κάμνω, διὰ νὰ μὴ λυπηθῆτε ἐκ περισσοῦ, μανθάνοντες πόσα κρίματα ἐπῆρα 'στὸν λαιμό μου! Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς εἶναι ἔτσι κ' ἔτσι πολὺ λυπηρόν, καὶ πρέπει νὰ τὸ μάθετε.— Εἶναι μηδέν. Εἶναι ἀποτυχία! Ἀποτυχία, ὡς πρὸς τὴν ἐδικήν μας ὑπόθεσιν. Διότι αἱ ἀνακρίσεις μου ἔφεραν πολλὰ κακουργήματα εἰς φῶς καὶ πολλοὶ ἔνοχοι θὰ λάβωσι τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας των, ἀλλ' ὁ φονεὺς τοῦ ἀδελφοῦ μας δὲν εὑρέθη. Ἦ πρέπει νὰ ἐφονεύθη κατὰ τὰς ἐπισυμβάσας καταστροφὰς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἢ πρέπει νὰ ἦναι ὁ ταχυδρόμος, ὃν ὁ μακαρίτης διεδέχθη. Αὐτὸς ὁ ταχυδρόμος θὰ μὲ κάμῃ νὰ χάσω τὸν νοῦν μου! Τὸν εὑρίσκω ἀποδεδειγμένον αὐτουργὸν πολλῶν κακουργημάτων, τὸν εὑρίσκω πιθανώτατον ἔνοχον εἰς τὸν φόνον τοῦ πτωχοῦ ἀδελφοῦ μας, ἀλλ' ἀδυνατῶ νὰ τὸν εὕρω αὐτὸν τὸν ἴδιον! Ἀδυνατῶ νὰ τὸν συλλάβω! Μόλις ἔφθασα ταύτην τὴν πρωΐαν, ἔδωκα τὰς αὐστηροτάτας διαταγάς. Εἶμαι σχεδὸν βέβαιος ὅτι κρύπτεται ἐν τῇ πρωτευούσῃ. Ξεύρεις. Ἡ γρηὰ ζητᾷ τὸν ψύλλο μέσ' στὸ 'πάπλωμα κ' ἐκεῖνος κάθεται 'πά' στὰ 'ματογυάλια της. Ὅμως μὴν εἰπῇς ἀκόμη τίποτε εἰς τὴν Βαλινδέ, τὴν κοκκώνα. Εἶπα καὶ εἰς τὸν Μιχαῆλο τὸ ἴδιο. Ὅταν μ' ἐρώτησε σήμερον πρωΐ, τῆς εἶπα, πῶς ἡ θέσις μου μ' ἀπαγορεύει νὰ εἰπῶ τίποτε πρὶν ἀποφανθῇ τὸ δικαστήριον. Ἡ καϋμένη ἡ κοκκώνα! Δὲν εἶπε τίποτε, ἀλλὰ φοβοῦμαι πῶς ἐννόησε τὴν ἀποτυχίαν μου.

Εἶπον ἤδη πόσον κατ' ἀρχὰς ἐδυσπίστουν καὶ εἰς αὐτὰς τὰς δραστηριωτέρας ἐνεργείας τῆς δικαιοσύνης ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ, τὸ μὲν ὡς ἐκ τοῦ παρεμπεσόντος μακροῦ χρόνου, τὸ δὲ ὡς ἐκ τῆς ἐπισυμβάσης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ λεηλασίας καὶ σφαγῆς. Τίς οἶδεν ἐὰν οἱ φονεῖς δὲν εὗρον τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας αὐτῶν θεόθεν, ἀπολεσθέντες ἐν τῇ γενικῇ ἐκείνῃ καταστροφῇ, μόνοι αὐτοὶ δικαίως, μεταξὺ τόσων ἀθώων; Ἀλλ' ὅταν μετ' ὀλίγον ἐγνώρισα τὸν Ἐφέντην μετέβαλον γνώμην, καὶ ἤλπισα κ' ἐγὼ μετὰ τῶν λοιπῶν, ὅτι ὁ ζῆλος αὐτοῦ θὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν νόμον καὶ θὰ μᾶς βοηθήσῃ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ θλιβεροῦ πρὸς τὸν προσφιλῆ ἡμῶν νεκρὸν καθήκοντος. Αἱ εἰδήσεις τοῦ ἀνακριτοῦ αὐτοῦ, μὴ ἀποκρύπτουσαι μείζονα ἢ ὅτι ὡμολόγουν ἀποτυχίαν, ἐξηφάνισαν τὰς ἐλπίδας ἐκείνας διὰ παντός. Οὐδὲν ὑπελείπετο πλέον τώρα εἰμὴ νὰ μετριάσω τὴν ἐπὶ τῆς μητρὸς ἡμῶν ἐντύπωσιν τῆς εἰδήσεως, ἀναβάλλων αὐτὴν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον. Ὁ ἀτυχὴς Ἐφέντης, τεθλιμμένος ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ, συνεφώνει μετ' ἐμοῦ περὶ ἐγκαταλείψεως πάσης περαιτέρω καταδιώξεως, πρὸ πάντων ὅτε τὸν ἐβεβαίωσα πόσον σπαράσσεται ἡ καρδία μου, διὰ τοὺς ἀθώους, ὅσοι ἐδεινοπάθησαν, καθειρχθέντες ὡς ὕποπτοι κατὰ τὰς αὐστηρὰς αὐτοῦ ἀνακρίσεις. Ὡς πρὸς τὸν πρῴην ταχυδρόμον ἡ ἐδική μας ὑπόθεσις δὲν ἐκέρδιζε διὰ τῆς συλλήψεώς του. Ἀφοῦ ἐπανειλημμένως ἤδη ἀπεδείχθη ἐν δικαστηρίῳ τὸ alibi αὐτοῦ.

Ἐνόμιζον ὅτι ἡ μήτηρ μου προσεδόκα ἔξωθεν τοῦ δωματίου ἀνυπόμονος νὰ μάθῃ τὰς εἰδήσεις τοῦ Ἐφέντη. Ἀλλ' ὅταν ἐγερθεὶς παρέκυψα διὰ τῆς θύρας νὰ ἴδω, τὴν διέκρινα εἰς τοὺς πρόποδας τῆς κλίμακος, ἐλέγχουσαν χαμηλῇ τῇ φωνῇ, ἀλλὰ λίαν σφοδρῶς τὸν ἀδελφόν μου Μιχαῆλον, ὅστις μετὰ μίαν στιγμήν, πλήρης ταραχῆς καθὼς ἦτο, ἐξέδραμε τῆς οἰκίας.

— Νὰ μὴ σὲ ἰδῶ νὰ ἔλθῃς 'πίσω χωρὶς νὰ φέρῃς τὸν Κιαμήλη! ἐφώνησεν ἡ μήτηρ μου κατόπιν του.

— Τί τρέχει, μητέρα; ἠρώτησα ἐγώ, ὅταν εἶδον τὴν μεγάλην ἀνησυχίαν ἐπὶ τῆς μορφῆς της.

— Τίποτε, παιδί μου, τίποτε.

Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μαγειρεῖον, μηδὲν περὶ τῆς ὑποθέσεως ἡμῶν ἐρωτήσασα. Τόσον πολὺ τὴν ἀπησχόλει, φαίνεται, ἡ ἔλλειψις τοῦ Κιαμήλη!

Ἦτον ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν ἔβλεπον τὸν Ἐφέντην εἰς τὸν οἶκόν του. Ὕστερον ἀπὸ τόσους ἀγῶνας ὑπὲρ ἡμῶν, δίκαιον ἦτο νὰ δειχθῶ πρὸς αὐτὸν ὅσον οἷόν τε φιλοφρονητικὸς καὶ εὐγνώμων, πρὸ πάντων, ἀφοῦ ἔβλεπον πόσον ἠθύμει διὰ τὴν ἀκαρπίαν τῶν ἀγώνων ἐκείνων. Ἐκάθησα λοιπὸν παρ' αὐτῷ, καὶ ἠρξάμεθα οἰκείως συνδιαλεγόμενοι ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, κυρίως πολιτικῶν. Ὅταν ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου τὸν ἠρώτησα τί φρονεῖ περὶ τοῦ κόμματος τῶν λεγομένων νεοτούρκων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐγερθεὶς ἔκλεισε τὴν θύραν τοῦ δωματίου.

— Ἐγώ, εἶπε, φίλε μου, ἀνήκω εἰς τὸ προοδευτικὸν τοῦτο κόμμα. — Εἶτα, ἐξαγαγὼν τοῦ θυλακίου του ἓν κλειδίον, ἤνοιξε τὸ ὄπισθεν τῆς θύρας, ἐντὸς τοῦ τοίχου ἐκτισμένον ἑρμάριον, καὶ ἐξακολουθῶν νὰ ὁμιλῇ,

— Ἡ ταπεινή μου γνώμη εἶναι, εἶπεν, ὅτι οἱ συντηρητικοὶ εἶναι στάσιμοι, ἡ δὲ στασιμότης δὲν εἶναι πρόοδος.

Καὶ ταῦτα λέγων, ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ ταμείου καὶ ἔφερε νὰ παραθέσῃ ἐνώπιόν μου ἐπὶ τοῦ σοφᾶ ἕνα δίσκον. Μία *χιλιάρικη*, δύο ποτήρια, καὶ μερικὰ πιατάκια πλήρη πιστακίων, σταφίδων καὶ ζαχαρωτῶν εὑρίσκοντο ἐπὶ τοῦ δίσκου.

— Ἐννοῶ λοιπόν, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἐφέν-

Digitized by Google

της, καθεζόμενος ἀπέναντί μου, ἐννοῶ ν' ἀφήσωμεν τὰ παλαιὰ καὶ σκουριασμένα καὶ νὰ ἐμφορηθῶμεν νέου πνεύματος, νέων ἰδεῶν.

Καὶ ταῦτα λέγων ἐπλήρωσε τὰ πρὸ ἡμῶν ποτήρια μετὰ μεγάλης δεξιότητος. Τότε παρετήρησα, ὅτι τὸ νέον πνεῦμα δι' οὗ οἱ νεότουρκοι ἐμφοροῦνται, ἦτο — οἰνόπνευμα!

Ἐγνώριζον, ὅτι πολλοὶ τῶν Ἐφέντηδων τὸ *τσούζουσιν* ἱεροκρυφίως. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἠδυνάμην νὰ φαντασθῶ, ὅτι ἄνθρωπος ἐν σχετικῶς βραχεῖ διαστήματι ἠδύνατο νὰ πίῃ περὶ τὴν μίαν ὀκὰν *μαστίχας*, καὶ τοῦτο ἄνευ ὕδατος!

Ὅταν ἦλθον νὰ μᾶς προσκαλέσωσιν εἰς τὸ δεῖπνον καὶ εἶδον τὸν καλὸν ἐκεῖνον ἄνθρωπον παραπαίοντα ἀπὸ τοίχου εἰς τοῖχον, τότε ἐννόησα διατί τὸ εἰς ὃ ἀνῆκε κόμμα καρκινοβατεῖ μόνον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς προόδου, καὶ μοὶ ἦλθεν ὄρεξις νὰ γελάσω. Ἀλλ' ὅταν εἶδον τὴν στυγνὴν τῆς Ὀθωμανίδος μορφήν, τὴν τεταραγμένην τῆς μητρός μου ὄψιν, ὅταν εἶδον ὅτι κεκρυμμένον τι δυστύχημα τοὺς ἔκαμνε νὰ μὴ προσέχωσι κἂν εἰς τοὺς τραυλισμοὺς τοῦ Ἐφέντου, δὲν ἠξεύρω ποία μυστηριώδης δύναμις συνετάραξε τὴν καρδίαν μου! Προφανῶς συνέβαινε κἄτι τι πολὺ θλιβερώτερον τῆς μέθης τοῦ Ἐφέντου. Ἡ ὥρα παρήρχετο, ἀλλ' οὔτε ὁ ἀδελφός μου, οὔτε ὁ Κιαμὴλ ἤρχετο νὰ δειπνήσῃ μεθ' ἡμῶν. Ἡ πληκτικὴ σιγή, ἣν ἕκαστος ἡμῶν ἐτήρει, ἐκορύφωνεν ὁλονὲν τὴν ἀνησυχίαν μου, καὶ ἀφοῦ ἡ μήτηρ ἠρνεῖτο ν' ἀποκριθῇ εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῶν ὀφθαλμῶν μου,

— Ποῦ εἶναι ὁ Μιχαῆλος, μητέρα; τὴν ἠρώτησα, διακόψας τὸ φαγητόν.

— Τώρα θὰ ἔλθῃ, παιδί μου, εἶπεν ἐκείνη μετὰ θλιβεροῦ τόνου.

— Καὶ ὁ Κιαμήλης; ἠρώτησα ἐκ νέου.

Ἡ μήτηρ μου ἔθηκε τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν χειλέων, καὶ μοὶ ἔνευσεν ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ νὰ σιωπήσω! Ἡ γραῖα Ὀθωμανίς, ἥτις ἔκυπτε τὴν καταβεβλημένην αὐτῆς κεφαλὴν μετ' ἀπεριγράπτου θλίψεως, δὲν ἐσήκωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, ἀλλ' ἐταράχθη σπασμωδικῶς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ τέκνου της. Ἔπειτα συνελθοῦσα,

— Μὴ χαλᾷς τὴν ὄρεξί σου, Σουλτάνε μου, εἶπε, προσπαθοῦσα ἐπὶ ματαίῳ νὰ μειδιάσῃ.— Δὲν εἶναι τίποτε. Ὁ Κιαμήλης ἐβγῆκε, καὶ ἄργησε νὰ ἔλθῃ, μὰ δὲν εἶναι τίποτε.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! εἶπον τότε ἐγώ, ἀναπνεύσας. Ἐφοβήθην μὴν ἠσθένησεν. Ἀφοῦ εἶναι καλά, θὰ ἔλθῃ ὅπου καὶ ἂν ἦναι.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! ἐπανέλαβεν ἡ γραῖα στενάζουσα βαθέως. Καὶ ὡς ἐὰν ἦτο ὑπερβολικὴ ζέστη, ἤνοιξε τὸ γιασμάκιόν της πλέον ἢ ὅτι τὸ ἔκαμε μέχρι τοῦδε ἐνώπιόν μου, καὶ ἤρχισε νὰ ἀερίζηται διὰ τῆς μιᾶς αὐτοῦ ἄκρας. Τὰ δάκρυα ἐστενοχώρουν τοὺς μεγάλους ἀλλὰ βαθουλούς πως ὀφθαλμοὺς τῆς γραίας, ἡ ἀνατολικὴ τῆς ὁποίας καλλονὴ μόλις διεφαίνετο πλέον ἐπὶ τοῦ μαραμένου προσώπου της.

— Καὶ τόσο γερὸ ποῦ εἶναι τὸ παιδί μου, ἐπρόσθεσεν ἔπειτα, πάλε δόξα σοι ὁ Θεός!

— Μόνον ὀλίγον χλωμὸς ποῦ εἶναι, τῇ εἶπον ἐγὼ πρὸς παρηγορίαν. Ἀλλοιῶς εἶναι γερὸ παιδί.

— Γερό, ἀνεστέναξεν ἐκείνη. Γερό, ἀλλὰ τί τὸ θέλω! Ἀπὸ μέσα ἔχει τὸ σκουλῆκι 'ποῦ τοῦ ἀλέθει τὴν καρδιά! Καὶ 'σὰν τοῦ ἀνεβῇ καμμιὰ φορὰ 'στὸ κεφάλι—Θεὸς νὰ φυλάγῃ τὰ παιδιὰ τοῦ κόσμου καὶ ὕστερα τὸ 'δικό μου! Θεὸς νὰ σὲ φυλάγῃ, Σουλτάνε μου καὶ 'σένα! *Καρὰ σεβδὰ* τὸν εἶπανε, ἐξηκολούθησε θρηνητικῶς ἡ γραῖα, καὶ καρὰ σεβδὰς εἶναι. Γιατὶ πολλῶν μητέρων καρδιαὶς ἐμαύρισε, πολλὰ παλληκάρια ἔβαλε μέσα 'στὴ γῆ τὴ μαύρῃ! Ἡ κοκκώνα μὲ διηγήθη τὴν ἱστορία τοῦ χωριανοῦ σας 'ποῦ 'πῆρε τὸ φαρμάκι 'στὰ Ψωμαθιὰ γιὰ τὴν κόρη τοῦ Ξανθούλη, καὶ τοῦ ἔβγαλαν τραγοῦδι καὶ τὸ 'λαλοῦσαν μέσ' 'στὸν δρόμο... Θεὸς νὰ φυλάγῃ τὸ παιδί μου!—

Ἐγνώριζον τὴν ἱστορίαν τοῦ χωριανοῦ μας. Ἐκ τοῦ ὑπαινιγμοῦ αὐτῆς συνεπέρανα τὸ πάθος τοῦ δυστυχοῦς Κιαμήλη. Ἡ ὠχρὰ μορφή, οἱ ρεμβώδεις ὀφθαλμοί, τὸ μελαγχολικὸν ἐκεῖνο στοιχεῖον ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ὑπάρξει, οἱ διαλείποντες πυρετοί, ἡ ἀδιαλείπτως φθίνουσα ὑγεία του ὤφειλον νὰ μὲ κάμουν νὰ τὸ μαντεύσω.

— Λοιπὸν ὁ Κιαμήλης ἀγαπᾷ χωρὶς ν' ἀνταγαπᾶται;

— Καὶ χωρὶς ἐλπίδα ν' ἀγαπηθῇ ποτέ! ἐστέναξεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ. Διότι ἡ σκύλα εἶναι 'πανδρεμμένη πλέον.

— Ἄ! εἶπον, αὐτὸ δὲν μ' ἀρέσκει. Πρέπει νὰ βοηθήσουμε τὸν Κιαμήλη νὰ τὴν λησμονήσῃ.

Ἡ δυστυχὴς ἐξερράγη εἰς παρακλήσεις, εἰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, εἰς ἐπαίνους καὶ ἐγκώμια, πάντα ὑπερβολικὰ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν συνήθειαν, ἀλλ' ἀληθῶς ἐκ τοῦ βάθους τῆς καρδίας αὐτῆς ἐξερχόμενα.

— Ἐὰν μοῦ κάμῃς αὐτὸ τὸ καλό, εἶπεν ἐπὶ τέλους, θὰ γενῶ σκλάβα σου, νὰ σκουπίζω τὸ κατώφλοιον τοῦ σπιτιοῦ σου μὲ τὰς βλεφαρίδας τῶν ὀφθαλμῶν μου! — Εἶτα ἤρχισε νὰ διηγῆται.

Γ. Μ. Βιζυηνός.

[Ἕπεται τὸ τέλος]

Ἰταλός τις φιλόσοφος ἔλεγεν ὅτι κτῆμα ἔχει τὸν χρόνον· τὸ κτῆμα τοῦτο μὴ καλλιεργούμενον οὐδὲν παρέχει, ἀλλ' ὅταν μετὰ προσοχῆς ἐπιμελῆται, ἀφθόνως ἀνταμείβει τὸν δραστήριον γεωργόν.

Digitized by Google

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

[Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν].

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 681.

Θ΄.

Ὁ χωρισμός.

Λίαν πρωῒ τὸ τύμπανον μὲ ἐξύπνησεν. Ὑπῆγα εἰς τὴν πλατεῖαν, ὅπου εἶδον τὸν στρατὸν τοῦ Πουγάτσεφ παρατασσόμενον περὶ τὴν ἀγχόνην, ἐξ' ἧς ἐκρέμαντο ἀκόμη τὰ θύματα τῆς προτεραίας. Οἱ Κοζάκοι ἦσαν ἔφιπποι, οἱ πεζοὶ ἔφερον τὰ ὅπλα ἐπὶ βραχίονος, αἱ σημαῖαι ἐκυμάτιζον. Πολλὰ πυροβόλα, ἐν οἷς ἀνεγνώρισα καὶ τὸ ἡμέτερον, ἦσαν ἀνατεθειμένα ἐπὶ τῶν κιλλιβάντων. Πάντες οἱ κάτοικοι ἦσαν συνηθροισμένοι εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἀναμένοντες τὸν σφετεριστήν. Πρὸ τῆς ἐξωθύρας τοῦ φρουράρχου εἷς Κοζάκος ἐκράτει ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ γαῦρον κιργήσιον ἵππον λευκόν. Ἠρεύνησα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὅπως ἴδω τὸ πτῶμα τῆς συζύγου τοῦ φρουράρχου· ἀλλὰ τὸ εἶχον παραμερίση, καλύψαντες αὐτὸ δι' ἐλεεινῆς ψιάθου ἐκ φλοιοῦ. Τέλος ὁ Πουγάτσεφ ἐξῆλθε τῆς οἰκίας, ὁ ὄχλος ἀπεκαλύφθη. ὁ δὲ Πουγάτσεφ στὰς ἐπὶ τῆς πρὸ τῆς θύρας ἐξέδρας ἐχαιρέτισε πάντας. Εἷς τῶν ἀρχηγῶν τῷ ἐνεχείρισε σάκκον πλήρη χαλκῶν κερματίων, ἐξ οὗ ὁ Πουγάτσεφ ἔρριπτε κατὰ δράκας εἰς τὸ πλῆθος. Τοῦτο δὲ ὁρμῆσαν συνέλεγε τὰ κερμάτια μετὰ βοῆς καὶ γρονθοκοπημάτων· οἱ τὰ πρῶτα φέροντες ἐν τοῖς συνενόχοις τοῦ Πουγάτσεφ, περιεστοίχισαν αὐτόν· μεταξὺ δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ Σβαμπρίνης. Τὰ βλέμματά μας διεσταυρώθησαν, διακρίνας δ' ἐκ τῆς μορφῆς μου τὴν περιφρόνησιν ἣν πρὸς αὐτὸν ᾐσθανόμην ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς μετ' ἐκφράσεως ἀληθοῦς μίσους καὶ προσπεποιημένης χλεύης. Ἰδὼν με ἐν τῷ πλήθει ὁ Πουγάτσεφ μοὶ ἔνευσε διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ μὲ ἐκάλεσε πλησίον του.

«Ἄκουσον, μοὶ εἶπεν, ἀναχώρησον ἀμέσως εἰς Ὀρεμβοῦργον. Ἀνακοίνωσον εἰς ὅλους τοὺς στρατηγοὺς νὰ μὲ περιμένωσιν ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος. Συμβούλευσέ τους νὰ μὲ ὑποδεχθῶσι μὲ ὑποταγὴν καὶ υἱικὸν σέβας· ἄλλως θὰ πάθωσι τρομερὰ βάσανα. Κατευόδιον, ἄρχοντά μου».

Εἶτα στραφεὶς πρὸς τὸν ὄχλον καὶ δείξας τὸν Σβαμπρίνην, εἶπεν: «Αὐτός, παιδιά, εἶναι ὁ νέος σας φρούραρχος. Ὑπακούετέ τον εἰς ὅ τι σᾶς διατάσσῃ· ἔχει εὐθύνην διὰ σᾶς καὶ διὰ τὸ φρούριόν σας.»

Μετὰ τρόμου ἤκουσα τοὺς λόγους τούτους. Καταστάντος φρουράρχου τοῦ Σβαμπρίνη ἡ Μαρία περιέπιπτεν εἰς τὴν ἐξουσίαν του. Ὕψιστε Θεέ! τί θὰ ἀπογείνῃ; Ὁ Πουγάτσεφ κατῆλθε τῆς ἐξέδρας· τῷ προσήγαγον τὸν ἵππον του, οὗ ἐπέβη ταχέως, μὴ ἀναμείνας τοὺς Κοζάκους, οἵτινες ἔσπευδον νὰ τὸν βοηθήσωσι.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἶδον προκύπτοντα ἐκ τοῦ πλήθους τὸν Σαβέλιιτς· ἐπλησίασεν οὗτος τὸν Πουγάτσεφ καὶ τῷ ἐπαρουσίασε φύλλον χάρτου. Μοὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ φαντασθῶ τί ἐσήμαινεν αὐτό.

«Τί εἶναι αὐτό; ἠρώτησεν ἀξιοπρεπῶς ὁ Πουγάτσεφ.

— Καταδέξου νὰ τὸ διαβάσῃς καὶ θὰ ἰδῇς,» ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιιτς.

Ὁ Πουγάτσεφ ἔλαβε τὸ φύλλον τοῦ χάρτου καὶ τὸ ἐξήτασεν ἐπὶ πολὺ μὲ σοβαρότητα.

«Γράφεις πολὺ δυσανάγνωστα, εἶπεν ἐπὶ τέλους· οἱ ὀξυδερκεῖς ὀφθαλμοί μας[1] δὲν ἠμποροῦν νὰ 'βγάλουν τέτοια γράμματα. Ποῦ εἶναι ὁ ἀρχιγραμματεύς μου;»

Νεανίας, φέρων στολὴν δεκανέως ἐπλησίασε δρομαίως τὸν Πουγάτσεφ. «Διάβασε δυνατά, τῷ εἶπεν ὁ ἀντάρτης, ἐγχειρίζων αὐτῷ τὸν χάρτην. Ἤμην εἰς ἄκρον περίεργος νὰ μάθω πόθεν ἐπῆλθεν εἰς τὸν θεράποντά μου ἡ ἰδέα νὰ γράψῃ πρὸς τὸν Πουγάτσεφ· ὁ ἀρχιγραμματεύς, ἀνέγνω συλλαβιστὶ διὰ φωνῆς βροντώδους τὰ ἑπόμενα:

«Δύο νυκτικὰ ὑποκάμισα, τὸ ἕνα περκαλὶ καὶ τὸ ἄλλο μεταξωτό: ἓξ ρούβλια.

— Τί θὰ εἰπῇ αὐτό; ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ συνοφρυωθείς.

— Διάταξε νὰ διαβάσῃ καὶ τὰ παρακάτω», ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιιτς μετ' ἄκρας ἠρεμίας.

Ὁ ἀρχιγραμματεὺς ἐξηκολούθησε:

«Μία στολὴ ἀπὸ πρώτης ποιότητος πράσινη τσόχα: ἑπτὰ ρούβλια.

»Ἕνα πανταλόνι ἀπὸ ἄσπρη τσόχα: πέντε ρούβλια.

»Δώδεκα ὑποκάμισα ἀπὸ ὁλλανδικὸ πανὶ μὲ μανικέτια: δέκα ρούβλια.

»Ἕνα κουτὶ μὲ τὸ σερβίτσο τοῦ τσαΐου: δύο ρούβλια καὶ μισό.

— Τί εἶναι αὐταὶ αἱ ἀνοησίαι; ἀνέκραξεν ὁ Πουγάτσεφ. Τί μὲ 'νοιάζει ἐμὲ διὰ τὰ κουτιὰ τοῦ τσαΐου καὶ τὰ πανταλόνια μὲ τὰ μανικέτια;»

Ὁ Σαβέλιιτς ἔβηξε διὰ νὰ καθαρίσῃ τὴν φωνήν του καὶ ἤρχισε νὰ ἐξηγῇ τὸ πρᾶγμα: «Αὐτό, πατέρα μου, καταδέξου νὰ καταλάβῃς, εἶναι ἡ σημείωσις τῶν πραγμάτων τοῦ αὐθέντου μου ποῦ ἐπῆραν οἱ κακοῦργοι.

— Ποῖοι κακοῦργοι; ἠρώτησεν ὁ Πουγάτσεφ ἐξαγριωθείς.

— Συμπάθειο, ἡ γλῶσσά μου παραπῆρε, ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιιτς· ὅσο διὰ κακοῦργοι ὄχι, δὲν εἶναι κακοῦργοι· πρέπει ὅμως νὰ μὴ τὸ κρύψωμεν· τὰ παλληκάριά σου ἔψαξαν ὅλα τὰ μέρη

1. Ἡ φράσις εἶναι εἰλημμένη ἐκ τοῦ παλαιοῦ τύπου τῶν πρὸς τὸν τσάρον ἀναφορῶν. «Πλήττω διὰ τοῦ μετώπου τὴν γῆν, παρουσιάζω τὴν ἀναφοράν μου εἰς τοὺς ὀξυδερκεῖς ὀφθαλμούς σου...»

Digitized by Google

καὶ ἔκλεψαν 'ς τὰ γερά· ἃς τὰ εἰποῦμε ξάστερα. Μὴ θυμώνῃς· καὶ τὸ ἄλογο ποῦ ἔχει τέσσαρα πόδια καὶ ἐκεῖνο σκοντάφτει. Διάταξε νὰ τὸ διαβάσῃ ὅλο.

— Ἂς ἦναι, διάβασε,» εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ.

Ὁ γραμματεὺς ἐξηκολούθησε.

«Ἕνα πάπλωμα ἀπὸ περσικὸν ὕφασμα καὶ ἄλλο ἕνα ἀπὸ ταφετᾶ μὲ βάττα : τέσσαρα ῥούβλια.

«Μία γοῦνα ἀπὸ ἀλεποτόμαρο, μὲ κόκκινον κλωστόν : σαράντα ῥούβλια.

«Καὶ ἀκόμη ἕνα τουλούπι, ἀπὸ λαγοτόμαρο, ποῦ παρεχωρήθη εἰς τὴν μεγαλειότητά σας εἰς τὸ χάνι τῆς στέππης : δεκαπέντε ῥούβλια.

— Τί εἶναι αὐτά;» ἀνέκραξεν ὁ Πουγάτσεφ, οὗ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπήστραψαν αἰφνιδίως.

Ὁμολογῶ, ὅτι ἐφοβήθην περὶ τῆς τύχης τοῦ δυστυχοῦς θεράποντός μου. Ἡτοιμάζετο δὲ νὰ περιπλακῇ εἰς νέας ἐξηγήσεις, ὅτε ὁ Πουγάτσεφ τὸν διέκοψεν.

« Πῶς ἐτόλμησας νὰ μὲ ἐνοχλήσῃς μὲ τέτοιαις ἀνοησίαις ; ἀνέκραξεν, ἀποσπάσας τῶν χειρῶν τοῦ γραμματέως τὸν χάρτην καὶ ῥίπτων αὐτὸν κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ Σαβέλιιτς. Ξεκουτιασμένε! Σᾶς ἔκλεψαν· μέγα τὸ κακὸ ποῦ τὸ πάθατε! Ἀλλὰ πρέπει, γερόστριγγλα, νὰ προσεύχεσαι 'μέρα καὶ νύκτα εἰς τὸν Θεὸν δι' ἐμὲ καὶ τὰ παλληκάρια μου, διότι σὺ καὶ ὁ αὐθέντης σου δὲν κρέμεσθε ἐκεῖ ἐπάνω μαζῒ μὲ τοὺς ἄλλους ἀντάρτας . . . Ἕνα *τουλούπι* ἀπὸ λαγοτόμαρο! Θὰ σοῦ δώσω ἕνα *τουλούπι* ἀπὸ λαγοτόμαρο. Ἀλλὰ ξεύρεις πῶς θὰ βάλλω νὰ σὲ 'γδάρουν ζωντανὸν διὰ νὰ κάμουν *τουλούπια* ἀπὸ τὸ τομάρι σου.

— Ὅπως ἀγαπᾶς, ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιιτς· ἀλλὰ δὲν εἶμαι ἐλεύθερος ἄνθρωπος καὶ ἔχω εὐθύνην διὰ τὰ πράγματα τοῦ αὐθέντου μου.»

Ὁ Πουγάτσεφ κατείχετο φαίνεται τότε ἀπὸ ὁρμὰς μεγαλοψυχίας. Ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν. Ὁ Σβαμπρίνης καὶ οἱ ἀρχηγοί του τὸν ἠκολούθησαν. Ἅπας δὲ ὁ στρατὸς ἐξῆλθεν ἐν τάξει τοῦ φρουρίου· ὁ λαὸς τὸν συνώδευσεν, ἐγὼ δὲ ἔμεινα μόνος ἐν τῇ πλατείᾳ μετὰ τοῦ Σαβέλιιτς. Ὁ θεράπων μου ἐκράτει εἰς χεῖρας τὸ ὑπόμνημά του καὶ ἐκύτταζεν αὐτὸ μετὰ βαθείας θλίψεως. Ἰδὼν τὴν ἐγκάρδιον δεξίωσιν, ἧς ἔτυχον παρὰ τῷ Πουγάτσεφ, ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ αὐτήν. Ἀλλα τὸ συνετὸν διάβημά του δὲν ἐπέτυχε. Ἠθέλησα νὰ τὸν ἐπιπλήξω αὐστηρῶς διὰ τὸν ἄτοπον ζῆλόν του, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην νὰ κρατήσω τὸν γέλωτα.

«Γέλα, αὐθέντα, γέλα, μοὶ εἶπεν ὁ Σαβέλιιτς· ἀλλὰ ὅταν θὰ χρειασθῇ νὰ κάμωμεν καινούργιο νοικοκυριὸ θὰ ἰδοῦμε ἂν θὰ ἔχῃς καὶ τότε ὄρεξιν νὰ γελᾷς.»

Ἔδραμον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως ἵνα ἴδω τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν. Ἡ παπαδιὰ ἦλθεν εἰς προϋπάντησίν μου, καὶ μοὶ ἀνεκοίνωσε θλιβερὰν ἀγγελίαν. Τὴν νύκτα, ἡ δυστυχὴς νεᾶνις προσεβλήθη ὑπὸ σφοδροῦ πυρετοῦ. Εἶχε παραμιλητά. Ἡ Ἀκουλίνα Παμφιλόβνα μὲ εἰσήγαγεν εἰς τὸν κοιτῶνά της. Ἐπλησίασα ἀψοφητὶ εἰς τὴν κλίνην της. Ἐξεπλάγην δ' ἐκ τῆς φοβερᾶς ἀλλοιώσεως τοῦ προσώπου της. Ἔμεινα ἐπὶ πολὺ ἀκίνητος πρὸ αὐτῆς, χωρὶς νἀκούω τὸν παπᾶ Γερασὶμ καὶ τὴν ἀγαθὴν σύζυγόν του, οἵτινες κατὰ πᾶσαν πιθανότητα προσεπάθουν νὰ μὲ παρηγορήσωσιν. Θλιβεραὶ ἰδέαι συνετάρασσον τὸν νοῦν μου. Ἡ θέσις τῆς δυστυχοῦς ὀρφανῆς, ἐγκαταλελειμμένης, ἐρήμου καὶ ἀπροστατεύτου εἰς τὴν ἐξουσίαν κακούργων, μὲ κατετρόζεν, ἐν ᾧ πάλιν μὲ ἀπήλπιζεν ἡ συνείδησις τῆς ἰδίας μου ἀδυναμίας· ἀλλ' ὁ Σβαμπρίνης πρὸ πάντων μοὶ ἐνέπνεε φρίκην καὶ τρόμον. Ἀπόλυτος ἄρχων αὐτός, ἔχων τὰ πάντα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του ἐν τῷ φρουρίῳ, ἐν ᾧ εὑρίσκετο ἡ δυστυχὴς νεᾶνις, ἣν ἐμίσει, ἦτο ἱκανὸς νὰ διαπράξῃ τὰ πάντα. Τί ποιητέον ; πῶς νὰ βοηθήσω αὐτήν ; πῶς νὰ τὴν λυτρώσω ; Εἷς μόνος τρόπος ὑπελείπετο καὶ τοῦτον προέκρινα. Νὰ δράμω ὅσον τάχιστα εἰς Ὀρεμβοῦργον, ἵνα ταχύνω τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Βελογόρσκ καὶ νὰ συμπράξω εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ὅσῃ μοι δύναμις. Ἀπεχαιρέτισα τὸν ἱερέα καὶ τὴν Ἀκουλίναν Παμφιλόβναν, συστήσας αὐτοῖς μετὰ θερμοτάτων παρακλήσεων ἐκείνην, ἣν ἐθεώρουν πλέον σύζυγόν μου. Ἥρπασα τὴν χεῖρα τῆς ταλαιπώρου νεάνιδος καὶ κατησπάσθην καὶ κατέβρεξα διὰ τῶν δακρύων μου αὐτήν.

«Ὑγίαινε, μοὶ εἶπεν ἡ σύζυγος τοῦ ἱερέως, προπέμπουσά με. Ὑγίαινε, Πιότρ Ἀνδρέιτς· ἴσως ἐπανιδωθῶμεν εἰς καλλιτέρους καιρούς. Μὴ μᾶς λησμονῆτε καὶ νὰ μᾶς γράφετε συχνά. Ἐκτὸς ἀπὸ σᾶς δὲν ἔχει ἡ καϋμένη Μαρία Ἰβανόβνα κανένα νὰ τὴν ὑπερασπίζεται καὶ νὰ τὴν παρηγορῇ».

Ἐξελθὼν εἰς τὴν πλατεῖαν, ἐστάθην πρὸς στιγμὴν πρὸ τῆς ἀγχόνης, ἣν ἐχαιρέτισα εὐλαβῶς. Ἔλαβον δὲ τὴν εἰς Ὀρεμβοῦργον ἄγουσαν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀχωρίστου μου Σαβέλιιτς. Ἐπροχώρουν οὕτω, πολλὰ διαλογιζόμενος, ὅτε ἤκουσα αἴφνης ὄπισθέν μου καλπασμὸν ἵππου. Ἔστρεψα τὴν κεφαλὴν καὶ εἶδον Κοζάκον τρέχοντα ἐκ τοῦ φρουρίου καὶ κρατοῦντα ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ βασκιρικὸν ἵππον, μακρόθεν δὲ νεύοντά μοι νὰ τὸν περιμείνω. Ἐστάθην καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀνεγνώρισα τὸν ἡμέτερον *οὐριαδνίκ*. Ἀφ' οὗ καλπάζων μᾶς ἔφθασε, κατέβη τοῦ ἵππου του καὶ ἐγχειρίσας μοι τὸν χαλινὸν τοῦ ἑτέρου ἵππου μοὶ εἶπεν· «Αὐθέντα, ὁ πατέρας μας σᾶς χαρίζει ἕνα ἄλογο καὶ μίαν γοῦναν ἀπὸ τοὺς ὤμους του!»

Ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου ἦτο προσδεδεμένον ἓν *του*-

Digitized by Google

λούπι ἐξ ἀρνακίδος. «Καὶ ἀκόμη, προσέθηκε μετά τινος ἐνδοιασμοῦ, σᾶς δίδει καὶ μισὸ ρούβλι. . .'Αλλὰ τὸ ἔχασα 'ς τὸν δρόμον, σοῦ ζητῶ συμπάθειον.»

Ὁ Σαβέλιιτς τὸν ἐκύτταξε λοξῶς· «Τὸ ἔχασες 'ς τὸν δρόμον, εἶπε, καὶ τί εἶναι ἐκεῖνο ποῦ βροντᾷ 'ς τὴν τσέπην σου, ἀδιάντροπε ;

— Τί βροντᾷ 'ς τὴν τσέπη μου ; ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ *ούριαδνὶκ* χωρὶς ποσῶς νὰ ταραχθῇ, ὁ Θεὸς νὰ σὲ συγχωρέσῃ, γέρο μου ! εἶναι ἕνα σίδερο ἀπὸ τὸ χαλινάρι τοῦ ἀλόγου καὶ ὄχι τὸ μισὸ ρούβλι.

— Καλά, καλά, εἶπον διακόψας τὴν φιλονεικίαν· εὐχαρίστησον ἐκ μέρους μου ἐκεῖνον ποῦ σὲ ἔστειλε · τήραξε ὅμως εἰς τὸν γυρισμόν σου νὰ εὕρῃς τὸ μισὸ ρούβλι ποῦ ἔχασες καὶ κράτησέ το γιὰ τὸ κρασί σου.

— Εὐχαριστῶ πολύ, αὐθέντα, εἶπε, στρέψας τὸν ἵππον του· θὰ προσεύχωμαι πάντοτε εἰς τὸν Θεὸν διὰ σᾶς.»

Ταῦτα εἰπών, ἀνεχώρησε καλπάζων,ἔχων ἐπιτεθειμένην τὴν μίαν χεῖρα ἐπὶ τοῦ θυλακίου του καὶ μετ' ὀλίγον δὲν ἐφαίνετο πλέον.

'Εφόρεσα τὸ *τουλούπι* καὶ ἐπέβην τοῦ ἵππου, λαβὼν καὶ τὸν Σαβέλιιτς ὄπισθεν.«Βλέπεις, αὐθέντα, μοὶ εἶπεν ὁ γέρων, πῶς ἡ ἀναφορά μου ἔπιασε τόπο ; ὁ κλέπτης ἐντράπη· θὰ 'πῇς πῶς αὐτὸ τὸ ψωράλογο καὶ αὐτὸ τὸ χωριάτικο *τουλούπι* δὲν ἀξίζουν οὔτε τὰ μισὰ ἀπὸ ὅσα μᾶς ἔκλεψαν ἐκεῖνοι οἱ ἀλιτήριοι, καὶ ἀπὸ ὅσα κατεδέχθης νὰ τοὺς δώσῃς ὁ ἴδιος δῶρον, ὅμως ἠμποροῦν νὰ μᾶς χρησιμεύσουν. 'Απὸ κακὸ χρεωφειλέτη κ' ἕνα σάκκο ἄχυρα.

[Ἕπεται συνέχεια]. **Π.

ΡΟΥΜΕΛΗ

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 649.

Δ΄

Τὸ Κάστρο τῆς κυρὰ-'Ρήνης.

Τὰ ἐρείπια τῆς Ν. Πλευρῶνος.—Ὁ ὁδηγός.—'Εν τῷ Καφενέ.—Ἡ πορεία —Ἱστορικαὶ καὶ ἰατρικαὶ γνώσεις τοῦ ὁδηγοῦ. —'Εντὸς τοῦ τείχους.—Κατάβασις ἐν ταῖς δεξαμεναῖς.—'Αγορὰ καὶ θέατρον —Ἡ ἄνω πόλις.—Παράδοσις περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Κάστρου.—Ὁ βασιλιᾶς 'Ανήλιαγος.

'Εκ τῶν ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν Μεσολογγίου πλείστων ἐρειπίων τῶν ἀρχαίων αἰτωλικῶν ἀκροπόλεων, τὰ κάλλιον πάντων διατηρούμενα, τὰ μᾶλλον γνωστὰ τοῖς πολλοῖς, τὰ δημοτικώτερα ἔτι εἶνε τὰ ἐρείπια τῆς Νέας Πλευρῶνος, τὸ Κάστρο τῆς κυρὰ-'Ρήνης, ὅπως καλεῖ τὸ τεῖχος ἐκεῖνο ὁ λαός.

Τὰ ἐρείπια ταῦτα δὲν εἶνε πολὺ ἀρχαῖα.Γνωρίζομεν ὅτι ἡ οἰκοδομὴ τῆς Νέας Πλευρῶνος ἐγένετο μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Παλαιᾶς Πλευρῶνος ὑπὸ Δημητρίου β΄ τοῦ Μακεδόνος περὶ τὸ 240 π. Χ., καὶ ὅτι ἐν τῇ οἰκοδομῇ τῶν νέων τειχῶν οἱ κάτοικοι μετεχειρίσθησαν ὑλικὸν ἐκ τῆς καταστραφείσης πόλεως, μετὰ πολλοῦ κόπου βεβαίως μετακομίσαντες αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ μέρους,ὅπερ ἐξελέξαντο ὡς ὀχυρώτερον πρὸς συνοικισμὸν αὐτῶν. Ἡ ἱστορία τῆς Ν. Πλευρῶνος εἶνε ἄγνωστος σχεδόν, ὡς καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς καταστροφῆς αὐτῆς· ἀγνοεῖται δ' ἔτι πόθεν ἔλαβε τὸ νέον, τὸ δημῶδες αὐτῆς ὄνομα. Ὁ Πουκεβὶλ φρονεῖ ὅτι ἀπὸ Εἰρήνης τινὸς ἡγεμονίδος ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Παλαιολόγων ὠνομάσθη οὕτως, ἐρρέθη δὲ καὶ μᾶλλον ὁριστικὴ γνώμη ὅτι ἡ Εἰρήνη αὐτὴ ἦν ἡ σύζυγος τοῦ αὐτοκράτορος 'Ανδρονίκου ἐλθοῦσα εἰς Αἰτωλίαν ἵν' ἀποκαταστήσῃ ἄρχοντα τὸν υἱὸν αὐτῆς, κατῴκησε δὲ πιθανῶς ἐν τῷ ὑψηλοτέρῳ μέρει τοῦ περιβόλου, ἔνθα βυζαντινὰ ἐρείπια ὑπολείπονται καὶ νῦν. 'Αλλὰ καὶ ἡ γνώμη αὕτη δὲν δύναται νὰ γείνῃ οὕτως ἀποδεκτή, ἂν μὴ κυρωθῇ ἀποχρώντως δι' ἱστορικῶν πηγῶν.

Τὰ ἐρείπια τῆς Νέας Πλευρῶνος ἀπέχουσι τοῦ Μεσολογγίου περὶ τὰς 2 $^1/_2$ ὥρας, ἡ δὲ πρὸς αὐτὰ ἀνάβασις εἶνε δυσχερὴς καὶ ἐπίπονος. Ζῶον φορτηγὸν δὲν δύναται ν' ἀνέλθῃ ἐπὶ τῶν ἀνωφερειῶν ἐκείνων, ἐφ' ὧν κυλίονται ἀνὰ πᾶν βῆμα πολύγωνοι χάλικες καὶ ἐξέχουσι κοπτεροὶ βράχοι· ὥστε ἡ μέχρις αὐτῶν ἐκδρομὴ πρέπει νὰ γείνῃ μόνον πεζῇ. Ὅταν ἐξέφρασα τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ Κάστρο τῆς κυρὰ-'Ρήνης,πάντες μὲ ἀπέτρεψαν ἀπὸ τῆς παραλόγου ταύτης ἰδέας.—Δὲν εἶχα τάχα τόσα πράγματα καλλίτερα 'στὸ Μεσολόγγι,τὴν Τουρλίδα, τὴ μουσική, τοὺς περιπάτους, τὸν κόσμο, παρὰ ἤθελα νὰ πάω νὰ χαλάσω τὰ πόδια μου 'ς τὰ κατσάβραχα καὶ 'ς τοὺς γκρεμνούς!..

Εἶνε περιττὸν νὰ εἴπω ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα δὲν ἤρκουν νὰ μὲ ἀποτρέψωσιν ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ μου σχεδίου τόσον, ὅσον ἡ ἔλλειψις ὁδηγοῦ· ἕκαστος ἐπροθυμεῖτο νὰ μὲ ξεναγήσῃ ἀνὰ τὴν πόλιν καὶ τὰ περίχωρα, ἀλλ' ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸ βουνὸν ἦτο μεγάλη ἡ ἀπαίτησίς μου.Ἤργησα, ἀλλὰ τέλος εὗρον εὐτυχῶς τὸν ἄνθρωπόν μου. 'Ακμαῖός τις φουστανελλοφόρος ἀνέλαβεν ὄχι μόνον νὰ μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὸ Κάστρο, ἀλλὰ καὶ νὰ μοὶ ἐξηγήσῃ ὅλα τὰ μέρη καὶ ὅλα τὰ μυστήρια αὐτοῦ καὶ νά μοι εἴπῃ μάλιστα καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ὑπερηφάνων ἐρειπίων. Μόνον ἠτένιζε μετὰ δυσπιστίας τὰ ὑποδήματά μου καὶ εἰς ἐπίλογον τῶν ὑποσχέσεών του προσέθηκεν :

— Ἄ, μὰ 'ξέρεις 'κεῖ 'πάνω δὲν θὰ 'μπορέσῃς νὰ πᾷς μ' αὐτὰ τὰ 'ποδηματάκια. Νὰ σοῦ φέρω ἕνα ζευγάρι τσαρούχια πετσωμένα ;

— Ὄχι, μὴ σε μέλῃ καὶ θὰ ἰδῇς πῶς πηγαίνω καὶ μ' αὐτά, ἀπεκρίθην γελῶν.

— Κύττα καλὰ νὰ μὴ σου μείνουνε'ςτὸ δρόμο καὶ πῶς θὰ γυρίσουμε ;

— Δὲν μένουνε κ' ἔννοια σου. Μὰ νά σου πῶ, τί ὥρα, λὲς νὰ ξεκινήσωμε ;

— Νὰ ξεκινήσουμε νύχτα γιὰ νὰ μὴ μας πάρῃ ὁ ἥλιος 'ςτὸν ἀνήφορο. Μπορεῖς νὰ ξυπνήσῃς 'ς τὴς τρεῖς ;

— 'Ακοῦς ἂν μπορῶ ; καὶ 'ςτὴς δυὸ ἂν θέλῃς. . .

— Ὄχι δ', ἀδελφὲ, νὰ μὴν πᾶμε 'σὰν βρουκολάκοι 'ςτὸ Κάστρο ἀπ' τὰ μεσάνυχτα ! Νὰ σκοτωθοῦμε καὶ 'σὲ κάνα γκρεμνό !.. Στὴς τρεῖς καλὰ εἶνε.

— Λοιπὸν αὔριο, χωρὶς ἄλλο !

— Αὔριο. Ν' ἀνταμωθοῦμ' ἐδῶ δὰ 'ς τὸν καφενὲ . . .

— Θἆν' ἀνοικτὰ, ἐκείνη τὴν ὥρα ;

— Ὅλη νύχτα εἶν'ἀνοιχτός. . . Νὰ πιοῦμε κάναν καφεδάκι νὰ ξυπνήσουν τὰ αἵματα, κ'ὕστερα τὸ μαζώνουμε γι' ἀπάνω.

* *

Κατὰ τὴν συνήθειάν μου δὲν ἐκοιμήθην τὴν νύκτα ἐκείνην. Ὁ φόβος μὴ παρέλθῃ ἡ ὁρισθεῖσα ὥρα χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω, αἱ μέλλουσαι ἐντυπώσεις τῆς πρωϊνῆς ἐκδρομῆς , ἃς προεξώφλουν, οὕτως εἰπεῖν, ἀπὸ τοῦδε ἐν τῇ φαντασίᾳ μου μοὶ ἀφήρουν τὸν ὕπνον ἀπὸ τῶν βλεφάρων. Ἔμεινα μέχρι τοῦ μεσονυκτίου ἀναγινώσκων, ἐστρηφογύρισα ἐπὶ μίαν ὥραν χώνων τὴν κεφαλὴν ἐν τῷ προσκεφάλῳ · εἰς μάτην , ἦτο ἀδύνατον νὰ κοιμηθῶ . Καὶ λοιπὸν ἠγέρθην τῆς κλίνης, ἐνεδύθην καὶ ἐνθυμηθεὶς τὸν λόγον τοῦ ὁδηγοῦ μου ὅτι ὁ καφενὲς εἶνε ὅλην τὴν νύκτα ἀνοικτός, ἔλαβον τὸν πῖλόν , τὴν ῥάβδον, καὶ τὰς διόπτρας μου, καὶ ἐξῆλθον τοῦ οἴκου ἀκροποδητὶ ἵνα μὴ ἐξυπνήσω καὶ τοὺς λοιποὺς , οἵτινες μὴ σκοποῦντες νὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν Νέαν Πλευρῶνα δὲν εἶχον βεβαίως διόλου ὄρεξιν νὰ χάσωσι τὸν ὕπνον των.

Ἐντὸς τοῦ μικροῦ καφενὲ δὲν ἦτο κανεὶς πελάτης τοιαύτην ὥραν, μόνον εἷς ἀγωγιάτης εἶχε πίῃ πρὸ μικροῦ τὸν καφέν του καὶ ἔλυε τὸν ἵππον, ὃν εἶχε δέσῃ παρὰ τῇ θύρᾳ. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ καταστήματος ἦτο στενὸν καὶ πενιχρότατον: τρεῖς τράπεζαι μικραὶ μελαμβαφεῖς, ἐπὶ τῶν ὁποίων διεκρίνοντο ἔτι ἡμίσβεστοι ἀριθμοὶ χαρτοπαιγνίου διὰ κιμωλίας γεγραμμένοι, ὀλίγα ἑδώλια ψιάθινα καὶ ξύλινα σκαμνία, ἀπαραίτητοι εἰκόνες ἐπὶ τῶν τοίχων, ὁ *μπουφὲς* πράσινος καὶ λυχνία πετρελαίου ἐπ' αὐτοῦ καπνίζουσα καὶ ἀποπνέουσα ὀσμὴν ἰσχυρὰν, ἀπετέλουν τὴν ὅλην διασκευὴν τοῦ νυκτερινοῦ τούτου ἐντευκτηρίου τῶν ἁμαξηλατῶν , τῶν καρραγωγέων, τῶν σιδηρουργῶν... καὶ τῶν ἐπιθυμούντων νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰ ἐρείπια τῆς Νέας Πλευρῶνος.

Ὁ καταστηματάρχης φαίνεται ὅτι ἐκοιμᾶτο ὄπισθεν τοῦ *μπουφὲ*, διότι ἠκούετο ἐκεῖθεν συριστικὴ ἀναπνοὴ ὑπνώττοντος καὶ περικοπαί τινες ῥογχαλητικῆς μονῳδίας, ἐξεπλήρου δὲ τὰς παραγγελίας τῶν πελατῶν παιδάριον δεκαπενταετὲς ἔχον τοὺς μὲν πόδας γυμνοὺς τὴν δὲ κεφαλὴν κεκαλυμμένην δι' ἀχυροπλέκτου πίλου. Παρήγγειλα ἕνα καφὲν μέτριον, ὅστις ἡτοιμάσθη, μεθ' ὅλην τὴν μετριότητα αὐτοῦ, μόλις μετὰ παρέλευσιν ἡμισείας ὥρας. Ὁ δὲ ὑπηρέτης, ἀφοῦ μὲ ἠρώτησεν ἂν θέλω *φωτιὰ* ἢ τίποτε ἄλλο, εἰς τὰς ἀρνητικὰς ἀπαντήσεις μου ἔκρινεν ὀρθὸν νὰ μὴ ἀγρυπνῇ ἐπὶ πλέον χάριν ἐμοῦ καὶ καθεσθεὶς ἐπὶ ἑδωλίου καὶ κλίνας ἐπὶ τραπεζίου τὴν κεφαλὴν ἐκοιμήθη γλυκύτατα ὑπὸ τὸν πλατὺν γῦρον τοῦ πίλου του. Καὶ ἐγὼ ἔπινα μετὰ δυσπιστίας καὶ εἰς δόσεις μικρὰς καὶ ἀραιὰς τὸ μέλαν καὶ ἀχνίζον ἀφέψημα κριθῆς καὶ ὀσπρίων , ὅπερ καλοῦσιν οἱ καφεπῶλαι τῶν ἐπαρχιῶν καφέν. Εἶδον τὸ ὡρολόγιόν μου μετ' ἀπελπισίας· ἡ ὥρα ἦτο ἀκόμη δύο καὶ τέταρτον. Ἤρχισα λοιπὸν νὰ τροφοδοτῶ τὸν νοῦν μου μὲ χιλίας ἰδέας, σχέδια καὶ ὀνειροπολήματα ἵνα τὸν διασκεδάσω, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν εἶχε δι' ὅλου ὄρεξιν καὶ ἔπλητττε καὶ ἐνύσταζε· καὶ ἴσως θὰ ἐκοιμώμην κ' ἐγὼ ἐπὶ τοῦ ἑδωλίου μου, ἂν ἔκτακτος περίστασις δὲν ἐπήρχετο πρὸς διασκέδασιν τῆς νυκτερινῆς ἀνίας.

Ὄπισθεν τοῦ *μπουφὲ* ἐν τῇ ἀπολύτῳ σιγῇ τοῦ καφενὲ ἠκούσθη αἴφνης ἀνδρικὴ βραγχνὴ φωνή :

— Εὐτὺς . . . ἔφτασα ! εἶπε.

Καὶ ἠγέρθη ἄνθρωπος φουστανελλοφόρος μέσης ἡλικίας ἰσχνὸς καὶ μικρόσωμος , ἡ μορφή του ἦτο στρυφνὴ καὶ ἡ κόμη του μακρὰ καὶ καὶ περίπλοκος ὡς γόρδιος δεσμός. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτο βεβαίως ὁ καφεπώλης· σπεύδων ἥρπασε κίτρινόν τινα δίσκον ἔθηκεν ἐντὸς δύο ποτήρια ὕδατος , πινάκιον λουκουμίων καὶ προυχώρει πρὸς ἐμέ . . .

Ἡτοιμαζόμην νὰ τῷ εἴπω ὅτι ἔκαμε λάθος, ὅτι δὲν ἐζήτησα τίποτε, ὅτε εἶδον αὐτὸν μετ' ἀπορίας ἀποθέτοντα ταῦτα ἐπὶ ἄλλου γειτονικοῦ τραπεζίου :

— 'Αμέσ'ς ! . .

Εἶπε πάλιν ὁ καταστηματάρχης καὶ σπεύδων ἔφερεν ὅμοιον δίσκον μετὰ τριῶν ποτηρίων εἰς ἄλλο τι τραπέζιον, ἔπειτα καὶ εἰς τρίτον.

Ἡ ἔκπληξίς μου ἐκορυφοῦτο · ἦτο λοιπὸν τρελλὸς ὁ ἄνθρωπος αὐτός ; Καὶ τὸν παρετήρουν, μετὰ κρυπτοῦ τινος φόβου ἀκολουθῶν ἕκαστον κίνημα αὐτοῦ, καὶ τὸν εἶδον πάλιν κρυπτόμενον ὄπισθεν τοῦ *μπουφὲ* καὶ ὑπνώττοντα. Τῇ αὐτῇ στιγμῇ ὁ παῖς ἀφυπνίζετο. Ἔρριψε νυσταλέον βλέμμα ἐπὶ τῶν τριῶν δίσκων, ἐμειδίασε καὶ βραδέως ἐγερθεὶς μετεκόμισε πάλιν

Digitized by Google

αὐτοὺς καὶ ἀπέθηκε τὰ σκεύη εἰς τὰς προτέρας θέσεις των.

— Δὲν μοῦ λὲς, τὸν ἠρώτησα, τί ἔπαθε ὁ ἀφέντης σου καὶ ἐσερβίρισε τὰ τραπέζια καὶ τῆς καρέκλαις.

— Συχνὰ πυκνὰ τὰ φκιάνει αὐτὰ, θαρρεῖ πῶς ἔχει μουστερῆδες 'ς τὸν ὕπνο του καὶ σηκόνεται. Εἶνε *γυπνιβάτης*!

* *

Ἐπὶ τέλους ἡ κεφαλὴ τοῦ ὁδηγοῦ μου προέβαλε διὰ τῆς στενῆς θύρας:

— Μπᾶ, εἶπεν ἀπορῶν, ἐδῶ 'βρίσκεσαι; κ'ἐγὼ ἔλεγα πῶς τοῦ κάκου θὰ 'σκώθηκα καὶ σὺ θὰ βλέπῃς μαλαματένια ὀνείρατα.

Εἶτα πλησιάζων καὶ καθήμενος:

— Καλημέρα! προσέθηκεν ἐν ἐπιλόγῳ.

Ἐν ᾧ δ' ἐκεῖνος ἔπινε τὸν καφέν του «γιὰ νὰ ξυπνήσουν τὰ αἵματα» ὡς ἔλεγεν ἐπανειλημμένως, ἐγὼ ἤμην ἤδη ὄρθιος καὶ ἀνυπόμονος πρὸς ἀναχώρησιν.

Τὴν 3 $^1/_4$ ἐξήλθομεν εἰς τὴν σκοτεινὴν ὁδὸν, διότι ἡ σελήνη κλίνασα πρὸς τὴν δύσιν ἐφώτιζε μόλις τὰς ἄνω ὀροφὰς καὶ τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν. Κύνες τινὲς ὑλάκτουν κατὰ τὴν διάβασίν μας καὶ ὅταν ἐσίγων αὐτοὶ ἤκουον πάλιν μόνον τὸν ἦχον τῶν βημάτων μας, καὶ διέκρινον τὴν ἀγχίνουν καὶ ἀφελῆ μορφὴν τοῦ συντρόφου μου ὑπὸ τὰς συνεχεῖς λάμψεις τοῦ σιγάρου του. Διελθόντες στενούς τινας δρομίσκους τοῦ Μεσολογγίου, ἠκολουθήσαμεν εἶτα τὴν μεγάλην ἐπαρχιακὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς Αἰτωλικὸν καὶ Ἀγρίνιον. Ἐβαδίζομεν βήματι γοργῷ, χωρὶς ν' ἀνταλλάσσωμεν οὐδ' ἕνα λόγον. Μόνον ὅταν μετὰ πορείαν $^3/_4$ τῆς ὥρας καταλιπόντες τὴν ὁμαλὴν ὁδὸν ἠκολουθήσαμεν ἀτραπόν τινα πλαγίαν, ὁ ὁδηγός μου εἶπε:

— Αἴ, χρόνια καὶ χρόνια πῶχω περάσῃ ἐδῶ βόσκωντας πρόβατα!

— Ὥστε θὰ 'ξεύρῃς τὸν τόπον αὐτὸν περίφημα.

— Ἄκου λέει; σπιθαμὴ 'σὲ σπιθαμή!.. Ἐλ' ἀπὸ 'δῶ 'ς τὴ ῥεμματιὰ νὰ διαβοῦμε.

Εἶχεν ἤδη προβῆ ἡ αὐγὴ, τὰ ἀντικείμενα διεκρίνοντο ὡς ἐν λεπτοτάτῃ ὁμίχλῃ περιβεβλημένα, ἡ θάλασσα πέραν προσελάμβανε χροιὰν γαλακτώδη.

Ὁ ὁδηγὸς ἐσταμάτησεν αἴφνης πλησίον ἀγρίας τινὸς ἀπίου, ἣν εἶχον περιζώσῃ λυγαριαὶ καὶ ἄλλοι θάμνοι. Ἔκυψεν, ἀνήγειρε διὰ τῆς ῥάβδου τοὺς συρομένους ἐν τῇ γῇ κλάδους, καὶ ἐφαίνετο ἐρευνῶν τὸ ἔδαφος. Ἱστάμενος πλησίον αὐτοῦ μάτην ἐζήτουν νὰ μαντεύσω τί ἔβλεπεν ἐκεῖ· οὐδὲν ἄλλο διέκρινα ἢ σωρὸν ὀγκωδῶν λίθων.

— Δεκαπέντε χρόνια καὶ οὔτε 'σάλεψαν τὰ λιθάρια ἀπ' τὸν τόπο τους!.. Ἐψιθύρισεν ὁ ὁδηγὸς ὡσεὶ μονολογῶν.

Ἡ ἀπορία μου ἐκορυφώθη:

— Καὶ τ' εἶν' αὐτὰ τὰ λιθάρια; ἠρώτησα.

— Τὸ μνῆμα τοῦ πατέρα μου. Ἀπὰ τὸν θάψαμε τὸν μακαρίτη τὸν γέροντα.

Ἀκούσιον ῥίγημα συγκινήσεως ᾐσθάνθην εἰς τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο ἄκουσμα καὶ προσέβλεψα μετὰ συμπαθείας τὸν σύντροφόν μου.

Ἐξηκολουθήσαμεν πάλιν τὸν δρόμον μας, ὅστις καθίστατο ὁλονὲν μᾶλλον ἀνωφερὴς καὶ ἐπίπονος. Ἦσαν μέρη τινὰ τόσῳ δύσβατα, ὥστε πρὸς στιγμὴν διέκοπτον τὴν πορείαν ἵν' ἀναπνεύσω, ἐνῷ ὁ ὁδηγός μου, ὁ εὐκνήμις Αἰτωλὸς, ἀπὸ λιθάρι 'ςὲ λιθάρι κολλῶν τὸ τσαρούχι του προηγεῖτο πολλὰ βήματα ἔμπρός. Ἐνίοτε μόνον ἵνα μὲ δώσῃ καιρὸν νὰ τὸν φθάσω ἔστρεφε τὴν κεφαλὴν καὶ μοὶ ἀπέτεινε τὸν λόγον:

— Δέν μου λὲς 'κεῖνο τὸν καιρὸ τῆς κυρὰ Ῥήνης, πεταλωμένοι νἆταν αὐτοὶ οἱ δαιμονισμένοι ποὺ καθῶταν' 'δῶ πάνου;

— Ὄχι δά! ἡ ἱστορία λέει πῶς ἦταν κ' ἐκεῖνοι ἀπετάλωτοι 'σὰν ἐμᾶς, καὶ 'φοροῦσαν μάλιστα καὶ παπούτσια πειὸ ἐλαφρὰ ἀπὸ τὰ 'δικά μας.

— Ἀμ' καὶ πῶς τάχας 'περπατοῦσαν ἐδῶ 'ς τὰ κοτρώνια 'πάνω; Αὐτοὶ θὰ χαλάγανε τοῦ κόσμου τὰ παπούτσια. Μωρὲ βιὸς ποὺ θὰ τὸ 'κάνανε οἱ παπουτσῆδες 'κείνου τοῦ καιροῦ! ὅλοι '*μογενῆδες* θὰ 'γινότανε!

Μετ' ὀλίγον ἵστατο πάλιν:

— Δέν μου λὲς ἐσὺ ποὖσαι γραμματισμένος, αὐτὰ ἐδῶ τὰ λιθάρια τοῦ κάστρου νἆνε πολὺ παληά;

— Πολὺ παληὰ βέβαια.

— Παληότερ' ἀπ' τὸν καιρὸ ποὖρθαν οἱ Βενετσιάνοι;

— Πολὺ παληότερα!

— Κι' ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς Σπάνιας;

— Ἀκόμη παληότερα.

— Κι' ἀπὸ τότε ποὺ πῆραν οἱ Τοῦρκοι τὴν Πόλι;

— Ἀκόμη πειὸ παληά.

— Ὥστε 'μπορεῖ νὰ φτάνουν κι' ὡς τὸν καιρὸ τοῦ Μελχισεδέκ!..

Ἡ χρονολογία αὕτη μὲ ἐξέπληξε.

— Τίνος Μελχισεδέκ; ἠρώτησα.

— Ποὺ εὐλόγησε τὸν μέγ' Ἀλέξανδρο 'ς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐμένα, ἔτσι μ' ἀρέσουν αὐταῖς ἡ ἱστορίαις καὶ μὲ τὰ 'λίγα γραμματάκια πῶμαθα, ἅμα ἔχω καιρὸ κάτι διαβάζω.

Καὶ ἀληθῶς ἐκ πλείστων ἄλλων ὁμιλιῶν του ἐνόησα ὅτι εἶχεν ἀναγνώσῃ συλλαβίζων βιβλίον τι ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ ἕτερον Παλαιᾶς Γραφῆς, ἅτινα συνέχεε τερατωδῶς ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ του, καθιστῶν τὸν Λεωνίδαν ἀνεψιὸν τοῦ Ἀβραὰμ, τὸν Σαοὺλ *μωραΐτην*, καὶ τὴν ἐν Σα-

Digitized by Google

λαμῖνι ναυμαχίαν ἀφηγούμενος ὡς γενομένην μεταξὺ τοῦ Εὐρυβιάδου. . . καὶ τοῦ Φαραώ.

Ὁ πολύτιμος ὁδηγός μου ἐκτὸς τῶν ἱστορικῶν ἐκέκτητο καὶ γνώσεις πρακτικῆς φαρμακολογίας. Οὕτως ἐκριζώσας χόρτον τι ἀπὸ τῶν βράχων χρώματος σταχτεροῦ πρασίνου, μοὶ ἐσύστησεν αὐτὸ ὡς ἄριστον θεραπευτικὸν τῆς ὀδονταλγίας :

— Τὸ βράζεις , πίνεις τὸ ζουμί του , πάει 'ς τἀνάθεμα ὁ πόνος. Σφίγγει τὸ 'δόντι σου, στουρνάρι γένεται μὲ μιᾶς. 'Αμύγδαλο τσακίζεις καὶ δὲν σοῦ πονάει.

Καὶ ὅταν ἐξέφρασα τὸν θαυμασμόν μου: πῶς τόσον ἁπλοῦν φάρμακον ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει, ἐμβριθῶς ἀπεκρίνατο :

— Αἴ ! πόσα καὶ πόσα βοτάνια δὲν 'βρίσκονται 'ς τὰ βουνά,'ποὺ νὰ τὰ 'ξέρῃ κανένας, θάμματα 'μπορεῖ νὰ κάνῃ. Κάθε ἀρρώστια ἔχει τὸ βοτάνι της, κ' ἡ λαβωματιαὶς ἀκόμα ἔχουνε τὸ 'δικό τους βοτάνι.

— Καὶ ποιὸ εἶνε ;

— Ὁ δέντρος ! τὸν 'ξέρεις τὸν δέντρο ; Νὰ 'γδάρῃς 'λίγη ἀπὸ τὴ φλούδα του νὰ τὴν κοπανίσῃς καὶ νὰ τὴ βάλῃς 'ς τὴ λαβωματιά, εὐθὺς στύφει καὶ σφαλάει 'ςὲ δέκα 'μέραις, 'σάν πως νὰ μὴν ἦτανε.

* *

Ἐν τούτοις προσηγγίζομεν ὁλονὲν πρὸς τὴν Δ. πλευρὰν τοῦ τείχους, ἥτις ὀρθοῦται μακρὰ καὶ ἀκμαία. Μετ' ὀλίγον ὁ ὁδηγὸς πατῶν ἐπὶ κρημνισθέντων πελωρίων λίθων ἀνήρχετο διὰ τῆς μεγάλης πύλης, ἧς ὁ ἕτερος παραστάτης, ὁ ἀριστερὸς ὀρθοῦται ἔτι μονόλιθος καὶ γιγάντειος τὸ ἀνάστημα, ἐνῷ ὁ δεξιὸς καταπεσὼν καὶ εἰς δύο μέρη συντριβεὶς ἐκτάδην κεῖται ἐπὶ ἄλλων λίθων τοῦ τείχους κεκλιμένος.

Ὁ ὁδηγὸς ἵστατο ἐπὶ τοῦ μεγαλειτέρου τμήματος αὐτοῦ :

— Ἄκου 'δῶ, μοὶ εἶπεν, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἤμουνα τσομπανόπαιδο τὸ θυμᾶμαι, 'χτύπαγα τὴν *αγκλίτσα* 'ςὲ δαῦτο τὸ λιθάρι καὶ 'βρόνταγε 'σάν πως νἆταν σήμαντρο 'κκλησιᾶς.

Καὶ ἀληθῶς ὁ λίθος κρουσθεὶς διὰ τῆς ράβδου ἤχησεν ὡς μέταλλον. Ὁ δὲ ἁπλοῦς σύντροφός μου τὸν παρετήρει καὶ ἠκροᾶτο μετὰ θαυμασμοῦ,ἀποδίδων βεβαίως ὑπερφυσικήν τινα ἰδιότητα εἰς τὸν ἀρχαῖον λίθον.

Ἡ πόλις ἐσωτερικῶς διῃρεῖτο εἰς δύο τμήματα: τὴν ἄνω πόλιν μετὰ τῆς ἀκροπόλεως καὶ τὴν κάτω πόλιν.'Αλλὰ τὸ τεῖχος περικλείει ἀμφότερα τὰ μέρη τῆς πόλεως, ἐντὸς τῆς ὀρθογωνίου περιοχῆς αὐτοῦ ἐκτάσεως δύο περίπου χιλιομέτρων. Εἶνε δὲ τὸ τεῖχος τοῦτο ἰσχυρώτατον, ὡπλισμένον διὰ τετραγώνων πύργων κατὰ διαστήματα 50 - 100 βημάτων ᾠκοδομημένων καὶ τῶν ὁποίων ἡ πρόσοψις ἦν περίπου 8 βημάτων. Οἱ ὀγκώδεις λίθοι, τελείως ἐξειργασμένοι,φαίνονται προσηρμοσμένοι ἀλλήλοις μετ' ἐκτάκτου ἐπιμελείας, ἰδίως ἐν τοῖς πύργοις, σώζονται δ'εἰς τμήματά τινα τοῦ τείχους 15 σειραὶ λίθων ὑψούμεναι πολὺ ὑπεράνω τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐδάφους. Πύργων ἐρείπια δύναταί τις νὰ μετρήσῃ 30. Ἐντὸς τοῦ περιβόλου, τῇδε κἀκεῖσε φαίνονται τμηματικῶς ἴχνη οἴκων, καί τινα τμήματα λίθων ὁμοιάζοντα πρὸς ὑπόβαθρα ἀγαλμάτων.

Τὸ μᾶλλον ἐκπλῆττον ὅμως εἶνε αἱ εὐρεῖαι καὶ βαθύταται δεξαμεναὶ αἱ ἐντὸς τοῦ βράχου ἐσκαμμέναι, ἃς ὁ ὁδηγός μου ἐκάλει , ὡς ὅλος ὁ λαός, *φυλακαίς*. Αἱ δεξαμεναὶ αὗται διανοίγονται ὡς βάραθρον τετράγωνον εἰς βάθος ἴσως 15 μέτρων , εἶνε δὲ πέντε καὶ συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας διὰ μεσοτοίχων τετρημένων ἐν σχήματι τοιούτῳ: Λ. Ἐν τῷ βάθει τῶν δεξαμενῶν ὁ χρόνος συνεπύκνωσε σωρείας λίθων καὶ χώματος καὶ ἡ πλουσία φύσις ἔστειλε καὶ εἰς τὰ ξηρὰ ἐκεῖνα βάθη τὰ πράσινα στολίσματά της: δύο ἀγριελαίας καὶ κισσούς, οἵτινες περιέπλεξαν καὶ ἐκόσμησαν τοὺς βραχώδεις τοίχους.

Κατήλθομεν μετὰ πολλῆς δυσκολίας εἰς τὰ βάθη ἐκεῖνα καταρρίπτοντες διὰ τῶν ῥάβδων τὰ πυκνὰ νήματα φαρμακερῶν σφαλαγγίων, ἅτινα ὑπάρχουσιν ἐν ἀφθονίᾳ, λακτίζοντες δ' ἐνίοτε καὶ λευκάζοντα σωληνοειδῆ δέρματα ὄφεων, ἀπερριμμένα ἐκεῖ ὑπὸ τῶν ἑρπετῶν.

Διὰ τῶν αἰχμηρῶν θυρῶν διήλθομεν καὶ περιειργάσθημεν τὰ διάφορα στενὰ καὶ ἐπιμήκη χωρίσματα, ὧν τὸ τελευταῖον πρὸς Δ. εἶνε τὸ στενώτατον πάντων· ἐπί τινος δὲ παρειᾶς αὐτοῦ φαίνονται ἐξέχοντες λίθοι ὡς βαθμίδες καταστραφείσης κλίμακος.

— Μωρὲ μπουντροῦμι 'δῶ κάτου 'ποὺ θάτανε ! εἶπεν ὁ ὁδηγός, ἐμμένων ἐν τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἐχρησίμευον ὡς φυλακαὶ τὰ ὑπόγεια ἐκεῖνα. Καὶ θάτανε βέβαια καὶ σκεπασμένα ἀπὸ πάνω . . .

— Ἴσως, εἶπον μηχανικῶς· καὶ βλέπων ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν μόλις μικρὸν τεμάχιον Οὐρανοῦ, ἐπέσπευδον τὴν ἀπὸ τοῦ βάθους ἐκείνου ἔξοδον ἡμῶν. Ὄχι μόνον οἱ δηλητηριώδεις κάτοικοι τῶν ὁποίων ἤλθομεν νὰταράξωμεν τὴν ἡσυχίαν δὲν ἦσαν εὐχάριστοι σύντροφοι τόσα μέτρα ὑπὸ τὴν γῆν, ὄχι μόνον μὲ κατελάμβανε ψῦχος μέχρι ῥίγους ἐν τῷ βαθεῖ τούτῳ ὑπογείῳ, ἀλλ' ἐν γένει ᾐσθανόμην τὸ πνεῦμά μου κατάκοπον καὶ τὴν καρδίαν σφοδρῶς ἀλγοῦσαν,χωρὶς κ' ἐγὼ νὰ ἐννοῶ διατί. Ἀνέβην μετὰ πολλῆς δυσκολίας καὶ συχνάκις ἀνασυρόμενος ὑπὸ τῆς στιβαρᾶς χειρὸς τοῦ συντρόφου μου.

— Πᾶμε τώρα κι' ὡς τὸ παζάρι νὰ δοῦμε μὴν ἔχουν κανὰ ψάρι φρέσκο ! εἶπεν ἀστειευόμενος καὶ προχωρῶν ἀκριβῶς πρὸς τὰ τοξοειδῆ ἐρείπια τῆς ἀγορᾶς, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ἠπόρησα

Digitized by Google

μεγάλως: —Πῶς ὁ ἀμαθὴς λαὸς ἐγνώριζε ποῦ ἔκειτο ἡ ἀρχαία ἀγορά; Εἶνε αἴνιγμα!

Ἀλλ' εἰς τὰ θεατρικὰ δὲν ἦτο πολὺ δυνατὸς ὁ ὁδηγός μου· ὄχι μόνον δὲν ἐγνώριζε ποῦ ἔκειντο τὰ ἐρείπια τοῦ μικροῦ θεάτρου τῆς Ν. Πλευρῶνος, ἀλλὰ καὶ μετ' ἀπορίας ἤκουσεν ὅτι εἶχον θέατρον τότε :

— Νἄχαν ἀπ' τὰ τότες καὶ καφὲ σαντὰν ἐδῶ ;

— Καὶ περισσότερο ἀκόμη,εἶχαν παράστασι μεγάλη . . .

— Σὰν τὸ Μάρκο Μπότσαρη ποὔχαν κάνει κάτι θεατρίνοι 'ς τὸ Μισολόγγι τὰ πρόσπερσι. . . . Ἄ ψυχή μου τουφεκίδι, καὶ παλληκαριά! ἀνέκραξεν ἐνθουσιωδῶς ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῆς παραστάσεως. Ἔπειτα ἀτενίζων κύκλῳ τὰ ἐρείπια προσέθηκε κινῶν μετ' οἴκτου τὴν κεφαλήν!

— Πέτρα καὶ πέτρα! λιθάρια κι' ἀγκωνάρια, νὰ χτίσῃς μιὰ Πάτρα ὁλάκαιρη. Τζάνουμ, τί τὰ θέλαν 'δῶ πάνω καὶ τὰ μαζώναν αὐτά;... Τρελλὸς κόσμος!

Καὶ εὑρὼν φαίνεται τὴν κατάλληλον φράσιν ἐξηκολούθησεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν κατόπιν ἐπαναλαμβάνων ἐλεγειακώτατα :

— Τρελλὸς κόσμος!

* *

Ἵν' ἀνέλθωμεν εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς πόλεως ἐβαδίζομεν ἐπὶ βράχων κοπτερῶν, πολυσχιδῶν καὶ τετρημένων ὡς ἐξ ἡφαιστειώδους τινὸς κλονισμοῦ τοῦ ἐδάφους.Ἀλλ' ὅτε εἶπον τοῦτο πρὸς τὸν σύντροφόν μου.

— Καλέ, δὲ βαρειέσαι! μοὶ ἀπεκρίθη, ἐσεῖς οἱ γραμματισμένοι θαρρεῖτε πῶς ὅλα τὰ 'ξηγᾶτε μὲ τὴ φιλοσοφία. Ἡ πέτραις αὐταὶς εἶν' ἔτσι ἀπ' τὸν καιρὸ πώκαν' ἡ Εὔα τὴν ἁμαρτία 'ς τὸν Παράδεισο κ' ἔφαε τὸν καρπό.

Τὸν προσέβλεψα ἀπορῶν· πρὸς στιγμὴν ἐνόμισα ὅτι μὲ περιπαίζει. Καὶ ἀληθῶς, ποία ἡ σχέσις μεταξὺ τοῦ ἁμαρτήματος τῆς προμήτορός μας καὶ τῆς μορφῆς τῶν βράχων ; Ἀλλ'ὁ Αἰτωλὸς ἔδωκεν εὐθὺς τὴν ἐξήγησιν :

— Ἡ Εὔα ἅμα ἔφαε τὸ μῆλο, ἔκανε τάχας τὴν ἀδιάφορη καὶ τὴν ὅσια Μαρία γιὰ νὰ μὴν τὴν καταλάβῃ ὁ γέρω Σαβαὼθ, κ' ἔβανε πῶς θὰ ζυμώσῃ. Μὰ ὁ Θεὸς ὅταν τὴν καταράσθηκε καὶ τὴν 'ξεκούμπισε μὲ τὸν ἄντρα της ἀπ' τὸν Παράδεισο, καταράσθηκε καὶ τὸ ζυμάρι 'κεῖνο 'ποὺ βαστοῦσε 'ς τὰ χέρια της καὶ τὸ 'πέταξε 'ς τὴ γῆ καὶ εἶπε: Πέτραις καὶ λιθάρια νὰ γείνῃ! κ' ἔγεινε.— Νά! — τήραξε, δὲ 'μοιάζουν οἱ βράχοι ἐδῶ 'σὰν ζυμάρι μαλαγμένο μὲ τὰ δάχτυλα ; . . .

Νομίζει τις ὅτι μετὰ δέκα βήματα θὰ φθάσῃ εἰς τὰ ἄνω ἐρείπια, καὶ ὅμως βαδίζει, ἀνέρχεται ὁλονὲν ἐπὶ συντριμμάτων πατῶν καὶ μόλις μετὰ πολὺ ἀφικνεῖται εἰς τὸ ὕψιστον μέρος, ἔνθα τοῖχοι ἀσβεστόκτιστοι ὑπολείπονται μικρᾶς βυζαντινῆς ἐκκλησίας :

— Ἐδῶ εἶνε μιὰ στέρνα ἴσα μὲ κάμαρη, 'σὰν εἶσ'ἄξιος 'βρές τηνε,εἶπεν ὁ σύντροφός μου.

Ἔστρεψα κύκλῳ τὸ βλέμμα, ἠρεύνησα, ἀλλὰ δὲν διέκρινα τίποτε· τότε δ'ἐκεῖνος θριαμβευτικῶς μὲ ὡδήγησε πλησίον μεγάλων τινων πρίνων, οἵτινες εἶχον ἐπιστεγάσῃ ἐντελῶς διὰ τῶν φυλλωμάτων αὐτῶν τὰ χείλη δεξαμενῆς πολὺ ἀβαθεστέρας καὶ μικροτέρας τῆς ἄλλης.Ἐχρησιμοποιήθη δ' αὕτη ἐπὶ βυζαντινῆς ἐποχῆς, διότι φαίνεται κεχρισμένη δι'ἀσβεστώδους χρίσματος καὶ σημεῖα τοῦ θόλου διακρίνονται,ὅστις ἔσκεπεν αὐτήν.

Ἐκαθήσαμεν ὀλίγον,ἀπὸ τῆς περιωπῆς ἐκείνης θαυμάζοντες τὸ πέριξ ἡμῶν πλούσιον πανόραμα ἐξ ὀρέων καὶ λόφων καὶ θαλασσῶν. Ἀλλ' ἡ ὥρα ἦν ἤδη ἑβδόμη, ὁ ἥλιος θερμότατος, καὶ εἴχομεν ἐμπρὸς δρόμον πλέον τῶν 2 ὡρῶν.

Ἡ κατάβασις δὲν ἦτο μὲν εὔκολος, ἀλλὰ δὲν ἀπῄτει τόσον χρόνον,ὅσον ἡ ἀνάβασις.Μετ' οὐ πολὺ εἴμεθα πάλιν ἐπὶ τῆς ὁμαλῆς ἐπαρχιακῆς ὁδοῦ. Τότε ἐνεθυμήθην ὅτι ὁ ὁδηγός μοὶ εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ μοὶ εἴπῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ κάστρου. Καὶ ἐνῷ ἐβαδίζομεν, ἄνευ πολλῶν παρακλήσεων, ἤρξατο βραδέως καὶ μοὶ ἀφηγήθη διὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν ζωντανῆς φρασιολογίας τὴν περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ κάστρου παράδοσιν ἥτις εἶνε τοιαύτη τις :

«Ἡ κυρὰ - Ῥήνη ἦταν μιὰ ὤμορφη, πολὺ ὤμμορφη κοπέλλα καὶ καθώτανε 'ς αὐτὸ τὸ βουνὸ καὶ πρὶν νὰ χτισθῇ τὸ Κάστρο. Δυὸ βασιλόπουλα τὴν ἀγαπούσανε ὁ Ἀνήλιαγος κι' ὁ Γυφτάκης. Αὐτηνῆς ἡ καρδιὰ πειὸ ἤθελε τὸν Ἀνήλιαγο γιατ' ἦταν ὤμορφος, μὰ ἔλα ποὺ 'φοβώτανε καὶ τὸ Γυφτάκη ποὺ ἦταν παλληκαρᾶς. Τὸ λοιπὸν ἐπειδὴ καὶ δὲν ἤξερε ποιανοῦ νὰ δώσῃ τὴν καρδιά της, τοὺς εἶπε νὰ κάνουνε ἀπὸ ἕνα μεγάλο κατόρθωμα: ὁ Γυφτάκης νὰ χτίσῃ τὸ Κάστρο μὲ τοὺς πύργους, μὲ τὰ παλάτιά του, μὲ τὸ παζάρι του, μὲ τὰ ὅλα του, κι' ὁ Ἀνήλιαγος περνῶντας κάτω ἀπ' τὴ γῆ νὰ φέρῃ 'ς τὸ βουνὸ τὸ νερὸ τῆς λίμνης τ' Αγγελόκαστρου, κι' ὅποιος τελειώσῃ πρῶτος τὴ δουλειά του ἐκεῖνον θ' ἀγαπήσῃ. Ὁ Γυφτάκης ἀρχίνησε νὰ χτίζῃ τὸ Κάστρο μὲ χιλιάδες μαστόρους καὶ μαστορόπουλα καὶ 'σὲ δυὸ χρόνια τὸ 'μπίτισε μὲ ὅλα του τὰ κατατόπια. Ἦταν πειὰ ἡ 'μέρα γιὰ νὰ παραδώσῃ τὰ κλειδιὰ 'ς τὴν κυρὰ - Ῥήνη, κι'αὐτ'ἤτανε θλιμμένη 'ποὺ δὲν εἶχε μάθη τί ἀπόκαν' ὁ Ἀνήλιαγος κι'ὅλοι τὸν 'λέγαν πῶς θὰ 'πνίγηκε πολεμῶντας νὰ φέρῃ τὸ νερό.Ὁ Γυφτάκης καταχαρούμενος πειὰ ἔκανε τραπέζι 'ς ὅλους τοὺς μαστόρους μεσ' τὸ μαρμαρένιο παζάρι τοῦ Κάστρου, κι' ὅλοι ἦταν

Digitized by Google

χαρὰ καὶ γλέντι. Ξάφνου ἀκούεται μεσ' ἀπ' τὴ γῆς κατὰ μεσῆς 'ς τὸ παζάρι ἕνα βουητὸ κι' ἀνοίγει μὲ μιᾶς καὶ πετιέται ὁ 'Ανήλιαγος ὄξω: Καλῶς τὰ χαίρεστε, λέει, μὰ τραπέζι χωρὶς νερὸ δὲ γένεται. Κ' εὐτὺς ὁλόδροσο καὶ καθάριο νερὸ ἀρχίνησε νὰ σταλάζῃ. Ἡ κυρὰ—Ῥήνη τότε εἶπε πῶς αὐτὸς ἐτέλειωσε πρῶτος τὴ δουλειὰ γιατὶ ὁ Γυφτάκης δέν της εἶχε παραδώσῃ τὰ κλειδιὰ ἀκόμη κι' ἀγάπησε τὸν 'Ανήλιαγο κι' ὁ φίλος μας ὁ Γυφτάκης ἔμεινε 'ς τὰ κρῦα. Τότε κι' αὐτὸς ἀπ' τὸ κακό του ἔχτισε ἀντίκρυ ἄλλο κάστρο, τὸ Γυφτόκαστρο, καὶ 'πολεμοῦσε τἀπάνω Κάστρο».

Ἡ ἑτέρα παράδοσις περὶ τοῦ 'Ανήλιαγου καὶ τῆς κυρὰ—Ῥήνης δὲν εἶνε ἄγνωστος, ἀναφέρεται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Heuzey ἐν τῷ περὶ 'Ακαρνανίας συγγράμματι αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε ἐκ τῶν ὡραιοτέρων ἑλληνικῶν παραδόσεων παραθέτω αὐτὴν εἰς στίχους γεγραμμένην:

Ὁ βασιλιᾶς 'Ανήλιαγος

'Σ τοῦ βασιλιᾶ τοῦ Τρίκαρδου τὸ μοναχὸ παιδὶ
Ἡ μοίραις ποὺ τὸ 'μοίρωσαν κατάρα εἶχανε κάνῃ
Πῶς ἅμα ὁ ἥλιος θὰ τὸ 'δῇ
Εὐθὺς θὲ νὰ πεθάνῃ.

Κι' ὁ βασιλιᾶς πατέρας του, μ' ἐλπίδα νὰ σωθῇ
'Απὸ τοῦ ἥλιου τὸ κακὸ, καὶ φλογισμένο 'μάτι,
Τοὔχτισ' ἐπίτηδες βαθὺ
Μέσα 'ς τὴ γῆ παλάτι.

Χρόνια 'περάσαν —'πέθανε ὁ γέροντας γονιός...
Καὶ μὲ τὴν ὥρα τὴν καλὴ θὰ βασιλέψῃ τώρα
'Ανήλιαγος ὁ 'μορφονιὸς
'Σ τοῦ Τρίκαρδου τὴ χώρα.

Καὶ βασιλιᾶς ὁ 'Ανήλιαγος τὶς 'μέραις του περνᾷ
Μέσ' τὰ βαθειὰ παλάτια του — καὶ μοναχὰ τὸ βράδυ
Βουνὰ καὶ κάμπους τριγυρνᾷ
'Σ τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι.

Κ' ἡ κυρὰ — Ῥήνη ἡ ὥμορφη τὸν εἶδε μία βραδειὰ
'Σ τὸ Κάστρο 'μπρὸς νὰ κυνηγᾷ μ' ὁλόφωτο φεγγάρι
Κ' ἔννοιωσ' ἀγάπη 'ς τὴν καρδιὰ
Γιὰ τἄξιο παλληκάρι.

Ὁ βασιλιᾶς 'Ανήλιαγος — 'σὰν κάθε βασιλιᾶ —
Τώρα κι' αὐτὸς ὁλονυχτὶς 'ς τὴ χώρα δὲ γυρίζει...
'Σ ἀγαπημένη ἀγκαλιὰ
Γυρμένος ξενυχτίζει.

Μὰ 'ς τὴ χαρά του δὲν ξεχνᾷ τῆς μοίρας τὸ γραφτό·
Καὶ πρὶν νὰ φέξῃ 'ς τὸ βουνὸ, καὶ πρὶν νὰ σβύσῃ τἄστρο,
'Αφίνει ταῖρι ζηλευτὸ
Καὶ φεύγει ἀπὸ τὸ Κάστρο.

Τοῦ κάκου τὸν 'ρωτᾷ ἡ κυρά: γιατ' ἔτσι πρωϊνὰ
Τὴν παρατάει μοναχή; — 'Εκεῖνος δέν της κρίνει
Καὶ μαύρη ζήλεια τυραννᾷ
Τὴ δόλια κυρὰ—Ῥήνη.

Τόσο, ποὺ τί σοφίζεται ἡ πονηρὴ κυρά;
Ὅλους μὲ μιᾶς τοὺς πετεινοὺς τοῦ κάστρου της σκοτώνει,
Γιὰ νὰ μὴ 'ννοιώσῃ μιὰ φορὰ
Ὁ νειὸς πῶς ξημερώνει.

Ὁ βασιλιᾶς 'Ανήλιαγος γελιέται τὴν αὐγή...
Καὶ πρὶν νἄρθῃ 'ς τὸν Τρίκαρδο, κοντὰ 'ς τὴν Παλιομάνη,
Κατάρα! — ὁ ἥλιος εἶχε 'βγῇ
Κι' ὁ νειὸς εἶχε πεθάνῃ!

Γεωργιος Δροσινης.

ΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟΝ ΚΡΑΙΡΜΟΝΤ

καὶ τὸ μοναστήριον τῶν Βλαχερνῶν ἐν Ἤλιδι.

'Επὶ τῶν δυτικῶν παραλίων τῆς Πελοποννήσου ἁπλοῦται τὸ ἀπέραντον ἐκ σταφιδοφυτειῶν καὶ ἀμπελώνων πεδίον τῆς Ἤλιδος, οὕτινος τὰς ἐκτάσεις διαρρέει ὁ ποταμὸς Πηνειὸς, καθιστῶν αὐτὰς γονίμους καὶ παραγωγικὰς ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς λειψυδρίας.

'Επὶ τῆς πεδιάδος ταύτης, ἧς τὴν ἔκτασιν ἀποκάμνει θεώμενος ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ διαβάτου, οὐδεὶς λόφος, οὐδὲν ὕψωμα ὑπάρχει· μόνον εἰς τὰς ἐσχατιὰς αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τοῦ 'Ιονίου Πελάγους ἐξαπλοῦται σειρὰ χθαμαλῶν καὶ δασωδῶν λόφων, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν ὁποίων ὑψοῦται ὡς γίγας πελώριος, ἀλλὰ συντετριμμένος, τὸ κάστρον Χλουμοῦτζι.

Τὸ φρούριον τοῦτο ἐπονομαζόμενον Κλαιρμὸντ, ἔτι δὲ καὶ Castel tornése, (διότι ἐν αὐτῷ οἱ Γάλλοι εἶχον ἱδρύσει νομισματοκοπεῖον τῶν *τορνεζίων*), ἐκτίσθη ἐν ἔτει 1223 ὑπὸ Γοδοφρείδου Β' Βιλλαρδουίνου, ὅστις ἀναγνωρισθεὶς ὑπὸ τοῦ πενθεροῦ του αὐτοκράτορος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει λατινικῆς αὐτοκρατορίας ὡς πρίγκιψ τῆς 'Αχαΐας, ἐπεχείρησε διὰ τῶν χρημάτων τῶν ἀρχιεπισκοπῶν τῆς Πελοποννήσου τὴν ἀνίδρυσιν τοῦ Χλουμοῦτζι, ἡμίσειαν περίπου ὥραν τῆς πόλεως Γλαρέντζας, νῦν δὲ Κυλλήνης, ἀπέχον, ὅπερ ἀνεδείχθη ἡ πλουσιωτέρα τῶν ἱπποτῶν αὐλὴ, καὶ τὸ ἀσφαλέστατον ἔρεισμα τῆς τότε Φραγκοκρατείας. 'Εκ τῶν τειχῶν δὲ αὐτοῦ μόνος ὁ πύργος εἰσέτι διατηρεῖται, εἰς τινας δ' αὐτοῦ θόλους διακρίνονται ἔτι ἀμμοκονιάματα, ἐμφαίνοντα τὴν γαλλικὴν πολυτέλειαν. Ἔχε δὲ καὶ ὁ πύργος οὗτος τὶ τὸ ἐπίσημον, διότι ὑπὸ τοὺς τοξοειδεῖς θόλους αὐτοῦ ἐξέπνευσε Γοδοφρεῖδος Βιλλαρδουῖνος ὁ Β'.

Τὸ ὑψηλὸν τοῦτο φρούριον δὲν ἠδύνατο ἢ βεβαίως νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ χρόνου, καὶ ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ φρουρίου ἐκείνου, ἔνθα ἄλλοτε ἐκραδαίνοντο τὰ ξίφη τῶν ἱπποτῶν, σήμερον φύεται αὐτομάτως ἡ ὀνακάνθη μετὰ σημυδῶν καὶ ὁ κισσὸς ἐν συμπλέγματι μετὰ τῆς βάτου, κατατρωγόμενα ἀπλήστως ὑπὸ τῶν ἀνερχομένων ἐκεῖσε βοῶν καὶ προβάτων τῶν πέριξ χωρικῶν. Εἰς δὲ τὰ ἄλλοτε μεγαλοπρεπῆ αὐτοῦ δώματα, ἔνθα ἐκρότουν οἱ ἐπάργυροι πτερνιστῆρες τῶν δαιφρόνων ἱπποτῶν, καὶ ἀντήχουν οἱ θορυβώδεις αὐτῶν γέλωτες, σήμερον μυριάδες πτηνῶν ποικιλοχρόων ἔχουσι κτίσει τὰς καλιάς των.

Digitized by Google

Ὁ ἐπισκεπτόμενος σήμερον τὸ ἄλλοτε μεγαλοπρεπὲς φρούριον καταλαμβάνεται ὑπό τινος μελαγχολίας διὰ τὴν παντελῆ καταστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν, εἰς ἣν περιῆλθεν ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου. Ἀποβάλλει ὅμως τὴν μελαγχολίαν του ὁ ἐπισκέπτης, ὁπόταν κατευθύνῃ τὰ βλέμματα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν πέριξ ἀνθηρῶν καὶ καλλιεργημένων πεδιάδων, ἐφ' ὧν κεῖνται διεσπαρμέναι κῶμαι καὶ χωρία παμπληθῆ, καὶ θεωρήσῃ ἐκ μὲν τῶν μεσημβρινῶν ἐπάλξεων τοῦ φρουρίου τὴν ἀπέραντον πεδιάδα ἐσπαρμένην καὶ πεφυτευμένην, ἣν ὀφιοειδῶς διαρρέει ὁ Πηνειὸς καὶ πολλὰ ἄλλα ῥυάκια, ἐκ δὲ τῶν ἀνατολικῶν τὰς ἀπείρους ἐκτάσεις σταφιδοφυτειῶν καὶ ἀμπέλων, πολίχνας ἀκμαίας οἷον τὰ Λεχαινά, τὴν ἱστορικὴν ἄλλοτε χώραν τῶν Γάλλων ἱπποτῶν Ἀνδραβίδα, τὸ κατάφυτον Βαρθολομειὸ καὶ παμπληθῆ χωρία, διακρινόμενα ὡς λευκαὶ κηλῖδες ἐν τῷ ἀπεράντῳ λειμῶνι.

Τὸ φρούριον αὐτό, κυριαρχούμενον ποτὲ ὑπὸ τοῦ Γάλλου Βιλλαρδουΐνου, κατεῖχε καὶ ἀπείρους ἐκτάσεις γαιῶν, ἐν αἷς εἶχον ἀνεγερθῆ πολλαὶ Μοναὶ καὶ ἐκκλησίδια. Ἐκ τῶν Μονῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μία εἰσέτι ἀκμάζει, καὶ ἐν αὐτῇ σώζονται λείψανα τινὰ τῆς πρώτης περιωπῆς.

Ἡ Μονὴ αὕτη κειμένη ἐπὶ ἀειθαλοῦς κοιλάδος εἶνε γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἡ «Γέννησις τῆς Παναγίας» καὶ γενικώτερον «Τὸ μοναστήριον τῶν Βλαχερνῶν,» εἶνε δὲ ἀρκούντως πλουσία, ὡς ἔχουσα ὑπὸ τὴν κυριότητά της ἀπεράντους ἐκτάσεις γαιῶν καὶ κτημάτων καὶ πολλὰ ἐξοχικὰ ἐκκλησίδια, ἐξαρτώμενα ἀπ' αὐτῆς.

Τὸ κτίριον τῆς Μονῆς μετὰ τῶν κελλίων της εἶνε ῥυθμοῦ Βυζαντινοῦ, περιβάλλεται δὲ ὑπὸ μάνδρας ὑψηλῆς, ἣν παμμεγέθης καὶ πανάρχαιος κισσὸς ἐπισκεπάζει, ἀναρριχώμενος ἐκεῖθεν εἰς τοὺς ἀρχαίους τοίχους τῶν κελλίων τῶν μοναχῶν, καὶ ἐπιστέφων τοὺς ἀμαυροὺς θόλους τῆς ἐκκλησίας.

Ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ, ἥτις χρησιμεύει καὶ ὡς ἐκκλησία γειτονικῶν τινων χωρίων, ὑπάρχει καὶ ὁ τάφος τοῦ Βιλλαρδουΐνου ἐντελῶς δυσανάγνωστος καταστάς, ὡς καί τινων ἄλλων ἐνταφιασθέντων ἐκεῖσε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Γ' σταυροφορίας. Τὴν χλοερὰν κοιλάδα, ἐφ' ἧς ἵδρυται, περιθέει γραφικὴ ὁδὸς νέα, κατασκευασθεῖσα διὰ χρημάτων τῆς Μονῆς πρὸς διευκόλυνσιν τῆς πανηγύρεως, τελουμένης ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν 8 Σεπτεμβρίου πρὸς τιμὴν τῆς Παναγίας. Σχεδὸν ἅπασα ἡ ὁδὸς αὕτη εἶνε περιτοιχισμένη ὑπὸ αἱμασιῶν ἀειθαλῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ λευκάκανθα, ἡ πασχαλιά, ὁ θύμος, ἡ πικροδάφνη σπείρουσιν ἀλληλοδιαδόχως τὰ ἄγρια αὐτῶν ἄνθη ἐπὶ τοῦ περιφεροῦς δρόμου. Ἔχει δ' ἡ Μονὴ ὑπὸ τὴν κυριότητά της καὶ τὸ ποτὲ θαλερὸν δάσος τῶν λεμονεῶν καὶ πορτοκαλλεῶν, τὸ ὁποῖον πρό τινων ἐτῶν ἀπετέλει ἓν τῶν πλουσιωτέρων αὐτῆς κτημάτων, ὡς παράγον πλέον τῶν 500,000 λειμωνίων καὶ πορτοκαλλίων, ἐξαγομένων κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἤδη ὅμως πρό τινων ἐτῶν ἐνέσκηψεν ἐπ' αὐτοῦ μυστηριώδης τις ἀσθένεια, καὶ πρόκειται νῦν νὰ ἐκχερσωθῇ, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς σιτοφόρος ἀγρός.

Μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ φρουρίου Κλαιρμὸντ καὶ πρὸς τὸ μεσημβρινὸν αὐτοῦ μέρος κεῖνται τὰ λουτρὰ Κυλλήνης, κτῆμα καὶ αὐτὰ πρό τινων ἐτῶν τῆς Μονῆς Βλαχερνῶν, νῦν δὲ περιελθόντα ἀπὸ τοῦ 1880 εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Δημοσίου, καὶ ὑπαγόμενα εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ δήμου Μυρτουντίων. Ἡ τοποθεσία τῶν λουτρῶν εἶναι θαυμασία, καὶ πολλοὶ ἔγραψαν περὶ τοῦ γραφικοῦ καὶ ὑγιοῦς τούτου μέρους. Ὡς δ' ἀπεδείχθη ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναλύσεως πολλῶν χημικῶν, τὰ ὕδατα ταῦτα περιέχουσι πολλὰς μεταλλικὰς οὐσίας.

Πέραν τοῦ κάστρου Χλουμοῦτζι καὶ ἐγγὺς τῶν Λεχαινῶν κεῖται τὸ χωρίον Παλαιούπολις, ἔνθα ἄλλοτε ἔκειτο ἡ ἀρχαία καὶ λαμπρὰ Πισᾶτις, περὶ ἧς πολλὰ ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων περιηγητῶν.

Ἐν Λεχαινοῖς. Δ. Δ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗΣ.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς 84ης ἐπετείου τῶν γενεθλίων τοῦ στρατάρχου Μόλτκε γερμανικὴ ἐφημερὶς ἀναφέρει τὸ ἑξῆς περὶ αὐτοῦ ἀνέκδοτον·

Ὁ στρατάρχης ἀγαπᾷ νὰ παίζῃ καθ' ἑσπέραν *ουΐστ* μετὰ τοῦ ἀνεψιοῦ του λοχαγοῦ Μόλτκε καὶ ἄλλων φίλων. Καὶ κατ' αὐτὸν δὲ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον ὁ Μόλτκε εἶχε συνήθειαν νὰ παίζῃ τὸ ἀγαπητὸν αὐτῷ παιγνίδιον ὁσάκις ἦτο δυνατόν, ὁ δὲ ὑπασπιστὴς αὐτοῦ συνταγματάρχης Claer εἶχε ἐντολὴν νὰ τῷ προμηθεύῃ συμπαίκτορας.

Καθ' ὃν χρόνον ἐκεῖνος ἐκάθητο παίζων, οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ἐπιτελείου ἔκαμνον αὐτῷ τὰς ἐκθέσεις των, ὅταν δὲ ἤρχετο ἡ σειρά του νὰ μείνῃ ἀμέτοχος τοῦ παιγνιδίου, μετέβαινεν εἰς παρακείμενον δωμάτιον, ἔνθα ἐπὶ χάρτου τινὸς ἡπλωμένου ἐμελέτα τὰς κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἐφεύρισκε τὰς ἀναγκαίας ἀντικινήσεις μετὰ τῆς μαθηματικῆς ἐκείνης ἀκριβείας.

Οὕτω τὴν 25 Αὐγούστου 1870 καθ' ὃν χρόνον ἔπαιζε τὸ *ουΐστ* ἀνηγγέλθη αὐτῷ ἡ πρὸς τὸν Μεῦσιν ὑποχώρησις τοῦ στρατάρχου Μακμαών. Καθ' ὅσον ἔφθανον αἱ ἐκθέσεις ἐκ διαφόρων μερῶν, ἡ διεύθυνσις τῶν Γάλλων διευκρινίζετο μετὰ πλείονος ἀκριβείας, ὅτε δ' ἔληξε τὸ παιγνίδιον, ὁ στρατάρχης μεταβὰς εἰς τοῦ αὐτοκράτορος, εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ γερμανικὸς στρατὸς ἔδει νὰ βαδίσῃ οὐχὶ πλέον πρὸς τὰ Παρίσια, ἀλλὰ πρὸς τὸν Μεῦσιν. Ἡ σπουδαία δ' αὕτη ἀπόφασις, ἡ οὕτως αἰφνιδίως ληφθεῖσα, κατέληξεν εἰς τὸν θρίαμβον τοῦ Σεδάν.

Digitized by Google

ΠΙΝΑΞ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΑΧΥΤΗΤΩΝ

Τὸν κατωτέρω πίνακα συγκριτικῆς ταχύτητος τοῦ ἀνθρώπου πρὸς διάφορα ἄλλα κινούμενα σώματα ἐλάβομεν ἐξ ἐπιστημονικοῦ γαλλικοῦ συγγράμματος. Ὡς χρονικὸν μέτρον συγκρίσεως λαμβάνεται ἐν αὐτῷ τὸ δευτερόλεπτον, τὸ δὲ διανυόμενον διάστημα σημειοῦται διὰ τοῦ συνήθους ἑκατοστομέτρου :

					Μέτρα
Ἄνθρωπος διανύων 4 χιλιόμετρα καθ' ὥραν διανύει εἰς 1 δευτερόλ.					1,11
Πλοῖον διανύον 9 ἀγγλικὰ μίλλια	»	»	»	»	4,63
Ὁ συνήθης ἄνεμος	»	»	»	»	5—6—
Τὸ θαλάσσιον κῦμα ἐπὶ βάθους 300 μέτρων		»	»	»	6,81
Τορπιλλοφόρον, διανύον 21 ἀγγλικὰ μίλλια καθ' ὥραν			»	»	10,80
Ἵππος καλπάζων			»	»	15,—
Ἁμαξοστοιχία διανύουσα 60 χιλιόμ. καθ' ὥραν			»	»	16,67
Ὁ ἱέραξ καὶ ἡ ταχύπτερος περιστερὰ			»	»	18,—
Τὸ κῦμα ἐν καιρῷ τρικυμίας εἰς τὸν Ὠκεανὸν . .			»	»	21,85
Θύελλα			»	»	25—30—
Διαβίβασις τῶν ἐντυπώσ. διὰ τῶν νεύρων τοῦ ἀνθρώπ.			»	»	33,—
Τυφὼν			»	»	40,—
Πτῆσις τῶν ταχυτάτων μικρῶν πτηνῶν. . . .			»	»	88,90
Ὁ ἦχος ἐν τῷ ἀέρι.			»	»	337,20
Σφαῖρα τηλεβόλου			»	»	500,—
Ἡ σελήνη ἐν τῇ περὶ τὴν γῆν κινήσει αὐτῆς . .			»	»	1012,—
Ὁ ἦχος ἐν τῷ ὕδατι			»	»	1435,—
Ἡ γῆ ἐν τῇ περὶ τὸν ἥλιον κινήσει αὐτῆς . . .			»	»	29,516,—
Ὁ ἠλεκτρισμὸς διὰ τῶν ὑποβρυχίων καλωδίων .			»	»	4,000,000,—
Ὁ ἠλεκτρισμὸς διὰ τῶν ἐναερίων συρμάτων. . .			»	»	36,000,000,—
Τὸ φῶς			»	»	300,400,000,—

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Εἶσθε ἡ ὡραιοτέρα κυρία ἐξ ὅσων μέχρι τοῦδε ἐγνώρισα, ἔλεγε προχθὲς ὁ κομψευόμενος ἀλλὰ δυσειδὴς κύριος Κ* πρός τινα φιλάρεσκον τεσσαρακοντούτιδα, ἧς πρὸ πολλοῦ εἶχε ἐξανθήσει τὸ κάλλος.

— Ἐπεθύμουν νὰ εἱμποροῦσα νὰ σᾶς κάμω καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιο *κομπλιμέντο*, ἀπήντησε δηκτικῶς ἡ κυρία.

— Τίποτε εὐκολώτερον, κυρία μου· ἀρκεῖ νὰ δείξητε καὶ σεῖς τόσον ὀλίγον σεβασμὸν πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ὅσον ἔδειξα ἐγὼ χάριν σας.

*
* *

Ὁ κ. Λ* παρεπονεῖτο εἰς τὸν γείτονά του τὸν Ἀγαθόπουλον ὅτι ὑποφέρει φοβερὰ ἀπὸ τὸ 'μάτι του, καὶ τὸν ἠρώτα ἂν ἤξευρε κανὲν ἰατρικόν. Ὁ Ἀγαθόπουλος ἀπήντησε :

— Τῆς ἀπερασμέναις μοῦ 'πονοῦσε καὶ 'μένα τρομερὰ ἕνα 'δόντι· ἀπεφάσισα καὶ τὤβγαλα κι' ἀμέσως μοῦ 'πέρασαν οἱ πόνοι . . . Κάμετε καὶ σεῖς τὸ ἴδιο. . . 'μπορεῖ νὰ σᾶς ὠφελήσῃ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ ἐργασία εἶνε ῥίζα καὶ πηγὴ τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ· ἀμφίβολον εἶνε ἐὰν δύναται νὰ ὑπάρξῃ διὰ τὸν ἄνθρωπον μεῖζον δυστύχημα ἢ ἡ ἄκοπος ἐκπλήρωσις ἁπασῶν τῶν ἐπιθυμιῶν του, ἔλλειψις παντὸς πόθου, πάσης ἐλπίδος, παντὸς ἀντικειμένου ἐνεργείας. Τὸ αἴσθημα τῆς ἐλλείψεως σκοποῦ τινος ἢ αἰτίου πρὸς ἐξάσκησιν τῶν δυνάμεων εἶνε δι' ἄνθρωπον νουνεχῆ ἡ μᾶλλον ἀνυπόφορος, ἡ δεινοτάτη ἁπασῶν τῶν δυστυχιῶν. Ὁ μαρκήσιος Σπινόλα ἠρώτησέ ποτε τὸν σὶρ Ὁράτιον Βὲρ ὑπὸ ποίας νόσου κατεβλήθη ὁ ἀδελφός του : «—Ὑπὸ τῆς ἐλλείψεως τῆς ἐργασίας», ἀπεκρίθη οὗτος. «—Ἀλλοίμονον, εἶπεν ὁ Σπινόλας, ἀρκεῖ τοῦτο ὅπως διαφθείρῃ οἱονδήποτε ἄνθρωπον». (Σμάϊλς).

—

Οὐδεὶς τηρεῖ καλλίτερον μυστικόν τι ἢ ἐκεῖνος, ὅστις τὸ ἀγνοεῖ.

—

Σημεῖον πολυμαθείας εἶνε τὸ νὰ γινώσκῃ τις νὰ ἀκροᾶται τοὺς ἄλλους.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Ὅτε ὁ πρίγκιψ Γκορτζακὼφ διωρίσθη ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, οἱ ἰατροὶ συνεβούλευσαν αὐτῷ συντόνως νὰ γυμνάζηται πλεῖον ἢ πρότερον. Ὁ δὲ πρίγκιψ ὅπως χάνῃ ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτερον καιρόν, ἐσκέφθη νὰ πηδᾷ καθ' ἑκάστην πρωΐαν ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του ὑπεράνω μικρῶν καθισμάτων ἐπίτηδες τοποθετουμένων. Ἐννοεῖται ὅτι πρὶν ἀρχίσῃ τὴν γυμναστικήν του ταύτην ἐφρόντιζε νὰ κλεισθῇ καλῶς ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του· ἀλλ' ἡμέραν τινὰ ἐλησμόνησε νὰ κλείσῃ τὴν θύραν, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν θριαμβευτικῶς ἐπήδα μὲ ἡνωμένους πόδας ὑπεράνω σκίμποδος, ὑπάλληλός τις τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν καταλαμβάνει αὐτὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ.

Ὁ νεκρὸς διπλωμάτης ἔμεινε κατάπληκτος ἐπὶ μικρόν, ἰδὼν τὸν προϊστάμενον αὐτοῦ ἐν τοιαύτῃ κωμικῇ θέσει· τὸ πρᾶγμα ἠπείλει νὰ καταστῇ δυσάρεστον, ὅτε ὁ νέος δι' ἑτοιμότητος μεγάλης πνεύματος λέγει σοβαρώτατα· «Εἶνε δυσκολώτατον αὐτὸ τὸ πήδημα, ἐξοχώτατε, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ νομίζω ὅτι ἔχω κάποιαν ἐπιδεξιότητα εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ἀσκήσεως, καὶ στοιχηματίζω εἴκοσι ρούβλια, ὅτι πηδῶ μακρύτερα ἀπὸ τὴν ἐξοχότητά σας».

Ὁ πρίγκιψ ἐδέξατο τὴν πρότασιν· ὁ ὑπάλληλος ἔδειξε τὴν εὐφυΐαν νὰ χάσῃ τὸ στοίχημα καὶ νὰ μὴ εἴπῃ εἰς οὐδένα λέξιν περὶ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου. Μετά τινας ἑβδομάδας ἐπροβιβάσθη, ἔκτοτε δὲ ὁ πρίγκιψ ἐξηκολούθει προστατεύων αὐτόν, καὶ δικαίως ἄλλως, διότι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔδειξε μεγίστην ἱκανότητα διπλωμάτου.

***

Μεγάλα ἀργυρίου ποσὰ ἀπολαμβάνει ὁ βασίλειος τῆς Ἀγγλίας οἶκος, ἅτινα καλοῦνται οὐχὶ «ἐπιχορήγησις», ἀλλὰ «σύνταξις παρὰ τοῦ ἔθνους», καὶ ἐφ' οἷς πολλὰ καὶ δριμέα γράφουσιν ἐκ διαλειμμάτων ἔνιαι τῶν ἐπαρχιακῶν ἐφημερίδων. Ὁ βασίλειος οἶκος μετὰ τῶν μὴ Ἄγγλων συγγενῶν ἀπολαμβάνει κατ' ἔτος σύνταξιν 898,302 λιρῶν. Πλὴν δὲ τούτων ἔχει ἡ βασίλισσα ἐκ τοῦ δουκάτου Λάγκαστερ πρόσοδον 43,000· ὑπὲρ τῶν βασιλικῶν μεγάρων 42,946· ὑπὲρ τῶν βασιλικῶν θαλαμηγῶν 35,885. ὑπὲρ τῶν αὐλικῶν θεραπόντων καὶ στρατιωτῶν 71, 797· χάριν δὲ διαφόρων ἄλλων μισθῶν καὶ συντάξεων 20,916· ἐν συνόλῳ 622,133, μὴ συμπεριλαμβανομένων 112,000 διὰ 22 παραδείσους. Ὁ τῆς Οὐαλίας πρίγκιψ ἔχει «σύνταξιν» 117,748· πρόσοδον ἐκ τοῦ δουκάτου τῆς Κορνουαλίας 50,079· χάριν τῆς συμβίου του 10,000· ὡς ναύτης δὲ 63 λίρας. Ὁ δοὺξ τοῦ Ἐδιμβούργου Ἀλφρέδος ἔχει σύνταξιν 26,596· ὁ δοὺξ Κοννὼτ Ἀρθοῦρος 26,500· ὁ δοὺξ Ἀλβάνυ Λεοπόλδος 26,350. Ἡ πρώτη θυγάτηρ τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας καὶ μέλλουσα αὐτοκράτειρα τῆς Γερμανίας ἔχει 8,040· ἡ Ἑλένη, σύμβιος τοῦ Χριστιανοῦ Σλέσβιχ Χόλσταϊν 6000· ἡ Λουΐζα σύμβιος τοῦ μαρκίωνος Λὸρν 16,000, ἡ Βεατρίκη, ἄγαμος οὖσα, οὐδεμίαν ἀπολαμβάνει σύνταξιν. Ὁ δοὺξ Κάμβριζ, 22,203· ἡ γυνὴ αὐτοῦ 6000· ἡ πριγκίπισσα Αὐγοῦστα Κάμβριζ, δούκισσα Μακλεβούργου Στρέλιτς 3,000· ἡ Μαρία Κάμβριζ, δούκισσα Τὲκ 5000. Ἐκ τῶν *Γερμανῶν* συγγενῶν ἀπολαμβάνει ὁ δοὺξ Κουμβερλάνδης 500· ὁ πρίγκιψ Σαξωνίας Βάϊμαρ, ἐξάδελφος τῆς βασιλίσσης 3357· ὁ κόμης Λάϊνιγγεν 1460· ὁ πρίγκιψ Λάγγεμβουργ, ἄριστος ἑρμογλυφεύς, 1860 λίρας ὡς κυβερνήτης τοῦ μεγάρου Οὐΐνδσορ. Κατ' ἐξοχὴν βαρέως φέρουσιν οἱ Ἄγγλοι τὰς ἀποδιδομένας εἰς ἀλλοδαποὺς τὸ γένος συντάξεις. Δύο ὅλας ἑκατονταετηρίδας ἐλάμβανον οἱ δοῦκες Γράφτον ἐτήσιον σύνταξιν 1674 λιρῶν ὡς **Master of the Pipe**, καθαίροντες τὴν βασιλικὴν καπνοσύριγγα. Ἡ θέσις κατηργήθη, ἀλλ' αἱ συντάξεις ἐξακολουθοῦσιν. Ἐν ταῖς λεγομέναις διαδοχικαῖς συντάξεσι συμβαίνουσι πολλὰ σκάνδαλα καὶ παρατράγῳδα. Ὁ ταῦτα ἐλέγξας Βραδλὼ ἐπεσπάσατο τὴν ἔχθραν τῶν αὐλικῶν καὶ τῆς ἀριστοκρατίας πολλῷ μᾶλλον ἢ διὰ τῆς ἀθεότητος αὐτοῦ.

***

Ὁ περιώνυμος Ἄγγλος ζατρικιοπαίκτης **Blackburn** ἐξετέλεσεν ἐσχάτως ἐν Λονδίνῳ εἰς τὴν Λέσχην τοῦ Ἄστεος κατόρθωμα ὄντως ἔκτακτον εἰς τὸ ζατρίκιον. Ἔπαιξε *συγχρόνως* εἴκοσι καὶ μίαν *παρτίδας* ζατρικίου ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς δεδεμένους· καὶ ἐξ αὐτῶν ἐκέρδησε τὰς 19, ἀνέβαλε δὲ τὴν συμπλήρωσιν 2 ἄλλων παιγνιδίων. Τὸ θαυμάσιον αὐτὸ κατόρθωμα μνήμης καὶ δεξιότητος ἐνεποίησεν εἰς πάντας ἰσχυροτάτην αἴσθησιν.

***

Ἐν τῷ ζῳολογικῷ κήπῳ τοῦ Βερολίνου ὑπάρχει νῦν πλήρης συλλογὴ διαφόρων πιθήκων, τῶν μᾶλλον προσεγγιζόντων πρὸς τὸν ἄνθρωπον, οἷον *γορίλλα*, *χιμπανζὲ*, *οὐραγκουτάγκου* καὶ *γιββών*. Ὁ οὐραγκουτάγκος ἔφθασε μόλις ἐπ' ἐσχάτων· εἶνε νέος ἔτι, εὐθύμου δὲ καὶ ἀγαθοῦ χαρακτῆρος. Λίαν περίεργος ἦτο ἡ ὑποδοχή, ἥτις ἐγένετο αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἄλλων πιθήκων· ὁ μὲν γορίλλας ἀπέφευγεν ἐπιμελῶς αὐτόν, καὶ ἐκραύγαζε δυνατὰ εὐθὺς ὡς ὁ νέηλυς ἐφαίνετο θέλων νὰ συνδέσῃ γνωριμίαν μετ' αὐτοῦ· τοὐναντίον, φιλόφρων ἐδεικνύετο ὁ χιμπανζές· ὁ οὐραγκουτάγκος πάλιν, τὸ καθ' αὐτόν, ἐγίνωσκε κάλλιστα νὰ ἀμύνεται, καὶ ὅταν ὁ χιμπανζὲς τὸν ἐπείραζε, τοῦ *καταίβαζε* ἰσχυρὰ ραπίσματα, τὰ ὁποῖα τὸν ἔκαμον ἐν τέλει νὰ διακόψῃ τὰς σχέσεις πρὸς τὸν σύντροφόν του τοῦτον.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Ἀριθ. 410 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι — Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 6 Νοεμβρίου 1883

Ποῖος ἦτον

Ο ΦΟΝΕΥΣ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΜΟΥ

—

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 689

Ἦταν πρὶν γενῇ τὸ μονοπωλεῖον τοῦ καπνοῦ 'στὴν Πόλι. Ὁ Κιαμήλης μου δὲν ἦτον παιδὶ γιὰ νὰ γένῃ *σοφτὰς* καὶ νὰ κάθεται μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα, καθὼς τὸν βλέπεις τώρα. Εἶχεν ἕνα συντροφικὸ καπνοπωλεῖο, ποῦ 'σὰν αὐτὸ δὲν ἦταν ἄλλο. Ὁ σύντροφός του ἐπωλοῦσε λιανικῶς 'στὴν Πόλι, καὶ τὸ παιδί μου ἐγύριζε 'σταὶς ἐπαρχίαις καὶ 'γόραζε χονδρικῶς ἀπὸ τοὺς καπνογεωργούς. Ἐκεῖ 'στὴν ἐπαρχία, ἐσχετίσθη μὲ τὸν υἱὸν ἑνὸς κτηματίου. Ἔτσι γλυκὸ παιδὶ ποῦ ἤτανε ὁ Κιαμήλης μου, ὅλος ὁ κόσμος τὸ ἀγαποῦσε. Μὰ ὁ υἱὸς τοῦ κτηματίου τὸν ἀγάπησε πάρα πολύ.—Κάλλιο νὰ μὴν εἶχε σώσει!—Γιατὶ τὸν ἀγάπησε κι' ὁ Κιαμήλης μου πολύ, καὶ τὸν ἔφερε 'στὴν Πόλι, καὶ 'πῆγαν 'στὸν *ἰμάμη*, καὶ ἄνοιξε τοῦ καθενὸς τὴν φλέβα, καὶ ἤπιεν ὁ ἕνας ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ ἄλλου κ' ἔγειναν *χανχαρδάσηδες* (αἱματαδελφοί). 'Σὰν ἀγαπήθηκαν τόσο πολύ, —Ἔλα νὰ σὲ κάμω γαμβρό μου! τοῦ εἶπε. Ἔχω μιὰν ἀδελφὴ 'στὸ κτῆμά μας — ἡ ὡραία τῶν ὡραίων. Μιὰ φορὰ νὰ τὴν 'δῇς, θὰ χάσῃς τὸν νοῦ σου. — Ἔ! καὶ ὁ Κιαμήλης μου νέος ἤτανε, καὶ καλὸς ἤτανε, καὶ ἄξιος ἤτανε. Μὰ ὁ πατέρας τῆς κόρης — τὸν ἀγαποῦσε, δὲν λέγω πῶς δὲν τὸν ἀγαποῦσε — μὰ γαμβρόν του δὲν τὸν ἤθελε. Γιατὶ ἤτανε, λέγει, σουλτάνης ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ γεννιοῦνται ἀπὸ ταὶς σκλάβαις τοῦ σουλτάνου, καὶ ἤθελε νὰ πάρῃ κανένα Μπέη, κανένα Πασσᾶ. Μὰ οἱ νέοι τὰ ἐσιάξανε μεταξύ τους, καὶ ἡ κόρη—π' ἀνάθεμά της!— ἀγάπησε τὸν Κιαμήλη τόσο πολύ, ποῦ ὁ γέρος ἀναγκάσθηκε νὰ δαγκάσῃ τὰ χείλη του καὶ νὰ σιωπήσῃ, ἔτσι ἀψὺς καὶ ὑπερήφανος ποῦ ἦταν. Γιατὶ ἄλλο παιδὶ ἀπὸ τὴν Ναζιλὲ δὲν εἶχε καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὴν λυπήσῃ. Ἔτσι ἐδώσανε σημάδι καὶ ἀρραβωνιασθήκανε. Ποιὸς τὸ ἤξευρε νὰ τοὺς 'πανδρεύσῃ τότε, καὶ νὰ τοὺς φέρῃ 'στὴν Πόλι. Μὰ βλέπεις 'στὸ μεταξὺ ἔγεινε τὸ Μονοπωλεῖο, καὶ ἔκλεισαν ὅλα τὰ καπνάδικα τοῦ κόσμου, καὶ ἄφηκαν τόσους ἀνθρώπους χωρὶς δουλειά. Καὶ ὁ Κιαμήλης μου, ἄφησε ποῦ ἐζήμιωσε τόσο, μόνον ἔμεινε καὶ ἀργός. Ἔτσι ἐπῆγε 'στοῦ πεθεροῦ του νὰ ἔχῃ καὶ αὐτὸς ἐνασχόλησι 'στὸ κτῆμα, πότε μὲ τὸ ἕνα, πότε μὲ τὸ ἄλλο, μαζὶ μὲ τὸν γυναικάδελφόν του, καὶ ἀπεφάσισε καὶ αὐτὸς νὰ ζήσῃ 'στὴν ἐπαρχία γιὰ τὸ *χατῆρι* τῆς ἀρραβωνιαστικῆς, ποῦ δὲν ἤθελε τώρα νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὸν πατέρα της.

— Παιδί μου, Κιαμήλη, τοῦ ἔλεγα, καρπὸς ποῦ κρατεῖ σφιχτὰ 'στὸ δένδρο του εἶναι ἄγουρος ἀκόμη. Καὶ κορίτσι ποῦ δὲν 'μπορεῖ ν' ἀφήσῃ τὸ σπίτι τοῦ γονιοῦ του δὲν εἶναι ἀκόμη γιὰ γυναῖκα.

Μὰ ὁ Κιαμήλης, ποῦ τὴν ἀγαποῦσεν, ἔκαμνεν ὅτι τοῦ 'γύρευεν ἐκείνη. 'Σὰν ἐζύγωσεν ὁ καιρὸς τοῦ γάμου, ὁ Κιαμήλης καὶ ὁ ἀδελφοποιτός του ἀνέβησαν εἰς τ' ἄλογο γιὰ νἄλθουνε 'στὴν Πόλι νὰ ψουνίσουνε. Ὁ σιδερόδρομος ἦταν κοντά, μὰ οἱ νέοι ἀγαποῦσαν τ' ἄλογα, κ' ἤθελαν καὶ καλὰ νὰ 'μβοῦνε καβαλάρηδες 'στὴν Πόλι, μὲ τὰ χρυσᾶ κομβία 'στὰ γελέκια τους, μὲ τὰ κουμπούρια 'στὴ μέσῃ καὶ ταὶς καραβίναις 'στὴν πλάτη τους. Ἔτσι ἐξεκίνησαν μὲ τὰ φλουριὰ 'στὰ κεμέρια τους. Ἔτσι ἔφθασαν ὡς 'στὸ γεφύρι τοῦ Λουλεβουργάζ, τὸ ἴδιο τὸ γεφύρι ποῦ 'σκοτώθηκεν ὕστερα καὶ ὁ φτωχὸς ὁ ἀδελφός σου. Τὸ γεφύρι, καθὼς μὲ εἶπεν ὁ Ἐφέντης ποῦ τὸ εἶδε, εἶναι στενὸ καὶ ἀψηλό· ὁ ποταμὸς εἶναι βαθὺς καὶ γρήγορος· τὴν μιὰν ὄχθη γυμνὸς καὶ τὴν ἄλλη σκεπασμένος μὲ πολλαὶς καὶ ἄγριαις ἰτιαὶς καὶ ἄλλα δένδρα ποῦ σμίγονται μὲ τὸ δάσος ποῦ ἀρχίζει παρὰ πέρα.

Ὁ μεθυσμένος Ἐφέντης δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἐξελέγξῃ τὴν ὀρθότητα τῆς περιγραφῆς, διότι πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐρρογχάλιζεν ἐξαπλωμένος παρὰ τὴν τράπεζαν.

— Μόλις εἶχαν φθάσει 'ως τὴν μέσῃ τοῦ γεφυριοῦ, ἐξηκολούθησεν ἡ γραῖα, καὶ ὁ Κιαμήλης, τὸ παιδί μου, εἶδε μέσ' ἀπὸ ταὶς ἰτιαὶς μιὰ φλόγα, κι' ἄκουσε μιὰ τουφεκιά! Καὶ πρὶν προφθάσῃ νὰ τὰ 'νοιώσῃ, παιδί μου, ἔπεσεν ὁ σύντροφός του πληγωμένος! Κ' ἐξιππάσθηκε τὸ ἄλογο τοῦ Κιαμήλη, κ' ἔγειρε 'σὲ μιὰ μεριὰ κ' ἔσπασε τὸ κάγκελο τοῦ γεφυριοῦ κ' ἔπεσε 'στὸν ποταμὸ μαζὶ μὲ τὸ παιδί μου! Θεὸς νὰ φυλάγῃ τὸν κόσμο ἀπὸ τὴν κακὴ τὴν ὥρα! Ποιὸς ἠξεύρει πόσαις ὥραις ἐπάλαιψε μὲ τὸν θάνατο!

Digitized by Google

Μὰ βλέπεις δὲν ἤτανε γραφτό του. Τὸ ἄλογο εὐρέθηκε σκοτωμένο, κ' ἐκεῖνος ἐγλύτωσε. Εὐχαριστῶ σε, Κύριε! Κ'ἔτσι ποῦ ἐγλύτωσε, πάλε δόξα σοι ὁ Θεός! Τρεῖς ἡμέραις δὲν ἤξευρε ποῦ ἤτανε. 'Σὰν ἦλθε κομμάτι 'στὸν ἑαυτό του, ἐκατάλαβε πῶς εὑρίσκεται μέσα 'ς' ἕνα μῦλο. Τόσο μακρὰ τὸν παρέσυρε τὸ ρεῦμα 'μπερδευμένον 'στὰ λουριὰ τοῦ ἀλόγου! Κι' ἂν δὲν ἐπρόφθανε νὰ τὸν γλυτώσ' ὁ μυλωνᾶς 'στὴν ὕστερη στιγμή του — Ἂς ἦναι δά! Πολὺ καλὸς ἄνθρωπος δὲν ἦτο κι' ὁ μυλωνᾶς, μά, ἂς ἦναι. Γιατί, 'σὰν ἦλθε τὸ παιδί μου 'στὸν ἑαυτό του, ἐκατάλαβε πῶς τοῦ ἐπῆρε τὸ κεμέρι ἀπὸ τὴ μέση του. Μὰ δὲν εἶπε τίποτε. Ἔτσι κ' ἔτσι θὰ τοῦ τὸ ἔδιδε μὲ τὸ χέρι του. Τὸν εὐχαρίστησε λοιπὸν ὅπως ἠμποροῦσε, κ'ἐπῆρε τὸν δρόμο, νὰ 'πᾷ 'στοῦ πεθεροῦ του τὸ κτῆμα, νὰ ἰδῇ μὴν ἔπαθεν ὁ ἀδελφοποιτός του τίποτε, νὰ φέρῃ τὴν εἴδησι. Μὰ 'σὰν ἔφθασε μισαποθαμένος ὡς τὴν θύρα του, δὲν τὸν ἔβαλε μέσα. Μόνον ἐγύρισε τὸ πρόσωπό του ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ γιὰ νὰ μὴν τὸν βλέπῃ, καί,

— 'Αφῆκες νὰ σκοτώσουν τὸν ἀδελφοποιτό σου, τοῦ εἶπε, χωρὶς ν' ἀδειάσῃς τὸ τουφέκι σου· κ'ἔρχεσαι 'στὸ σπίτι μου, χωρὶς τὸ κεφάλι τοῦ φονιὰ 'στὸ χέρι σου; Εἶσαι ἄνανδρος! Εἶσαι προδότης!

Καὶ τὸν ἐσκούντησεν ἔξω, κ' ἔκλεισε τὴν θύρα! Χωρὶς ζωὴ 'στὸ κορμί του, χωρὶς παρᾶ 'στὴν τσέπη του! Ποιὸς ἠξεύρει σὲ ποιὸ κάμπο θὰ ἦσαν τώρα σκόρπια τὰ κόκκαλά του, ἂν δὲν εἶχε τὴν τύχη νὰ 'ξεπέσῃ 'στὸ χωριό σας, ἂν δὲν εὑρίσκετο ἡ ἁγία αὐτὴ γυναῖκα, ἡ βαλιδὲ ἡ μητέρα σου, νὰ τὸν περιμαζεύσῃ 'στὸ σπίτι της καὶ νὰ τὸν κυττάξῃ. Ἐμεῖς οἱ Τοῦρκοι λέμε, πῶς ὅλ' οἱ Χριστιανοὶ θὰ πᾶνε 'στὴν κόλασι· μὰ 'σὰν συλλογιοῦμαι τὸ καλὸ ποῦ ἔκαμεν ἡ μητέρα σου, λέγω μὲ τὸν νοῦν μου: 'Σὰν δὲν πάγ' αὐτὴ ἡ Χριστιανὴ 'στὸν παράδεισο, δὲν ἠξεύρω ποιὸς Τοῦρκος θενὰ πάγῃ! Ἂς ἦναι δά! Ταῖς βουλαῖς τοῦ Θεοῦ κανεὶς δὲν ταῖς ἠξεύρει!

Ὅλον ἐκεῖνο τὸν καιρὸ τὸ εἶχα χαμένο τὸ παιδί μου. Τὸ φονικὸ ποῦ ἔγεινε τὸ 'μάθαμε, μὰ ὁ 'Εφέντης δὲν ἦτο τότε ἀκόμη 'στὸν Ζαπτιέ, καὶ ὁ Σουλτάνης ὁ πεθεροκαμένος τοῦ Κιαμήλη ἀπεκρίθη πῶς δὲν τὸν ξαναεῖδεν. Ἔτσι τὸν ἐγράψαμε 'στὰ 'πεθαμμένα. Ὅταν ἦλθεν ὁ ἀδελφός σου καὶ μοῦ τὸν ἔφερε λιγνὸ λιγνὸ καὶ νεκροχλωμιασμένο, μ' ἐφάνη πῶς ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸ μνῆμά του. Καὶ τόση χαρὰ νὰ δίδῃ ὁ Θεὸς 'στὴ ζωή σας, παιδί μου, ὅση χαρὰ αἰσθάνθηκα ἐγὼ ἐκείνη τὴν ἡμέρα! 'Αλήθεια ἐπέρασε πολὺς καιρός, μὰ 'στὰ ὕστερνὰ ἔγεινε καλὰ τὸ παιδί μου. 'Σὰν ἔγεινε καλά, ἐσηκώθη νὰ φύγῃ.

— Ποῦ θὰ πᾷς, παιδί μου;

— 'Στὴν ἀρραβωνιαστική μου, μητέρα, 'στὸν πεθερό μου.

— Καὶ τί θὰ πᾷς σὲ τέτοιο πεθερό, παιδί μου; ἄφησέ τον νὰ κουρεύεται!

— Ὄχι, μητέρα, δὲν γίνεται. Πρέπει νὰ μάθῃ, πῶς δὲν εἶμαι οὔτε προδότης, οὔτε ἄνανδρος ἄνθρωπος. Πρέπει νὰ 'μιλήσω μαζί του.

Ἔτσι ἐσηκώθηκε κ' ἐπῆγε.

Ὕστερ' ἀπὸ δυὸ τρεῖς ἑβδομάδες ἐγύρισεν ὀπίσω χωρὶς νὰ τὸν περιμένω. Μὰ ἄλλος ἐπῆγε, καὶ ἄλλος ἐγύρισε! Ποῦ ἐπῆγε, τί ἔκαμε, λόγο δὲν μᾶς εἶπε. Μόνον, ἅμα ἦλθεν, ἔπεσε 'στὸ στρῶμα μὲ τὴν θέρμη. Ἤτανε Γενάρης.

— Δὲν σοῦ τὸ εἶπα, παιδί μου, νὰ μὴ ταξειδεύσῃς μέσ' 'στὸν χειμῶνα; Νὰ ποῦ ἀρρώστησες πάλι!

— Κάλλιο νὰ ἀπέθνησκ' ἀπὸ τὸν χειμῶνα, μητέρα, παρὰ νὰ πάθω ὅ,τι ἔπαθα!

Αὐτὸ ἦταν ὅλο ποῦ μοῦ εἶπε, καὶ μοῦ ἔδωκε τὰ σημάδια, ποῦ ἐστείλαμε 'στὴν κόρη τοῦ Σουλτάνη, ὅταν τὴν ἀρραβωνιάσθηκε. Τότε ἐκατάλαβα τὴν ἀρρώστια του! Ἡ σκύλα ἐπανδρεύθηκε κ' ἐπῆρεν ἕναν ἄλλον! 'Απὸ τὸν Θεὸν νὰ τωὔρῃ! Ἐπῆρε τὸ κρῖμα τοῦ παιδιοῦ μου 'στὸν λαιμό της. Τὸν βλέπεις πῶς ἔγεινεν! 'Απὸ τὸν καϋμό του ἐγράφθηκε δόκιμος εἰς τὸν *Τεκὲ* ἐδῶ κοντά μας, καὶ 'πάγει κάθε παρασκευὴ καὶ τρώγει μαζὶ μὲ τοὺς νδερβησάδες τὸ ἀφιόνι, καὶ γονατίζει μ' αὐτοὺς καὶ ἀναστενάζει, ὡς ποῦ αἱματώνουν τὰ σπλάγχνα του, καὶ χτυπᾷ τὰ στήθια του, ὡς ποῦ τὸν 'βγάλλουν λιποθυμημένον ἀπὸ τὴν μέση τους. Καὶ ἂν ἦταν μόνον τοῦτο δὲν πειράζει. Γιατὶ ὁ Σεΐχης, ὁ πρῶτος τῶν νδερβησάδων, τὸν ἀγαπᾷ πολὺ γι' αὐτό, καὶ μὲ εἶπε, πῶς μίαν ἡμέρα τὸ παιδί μου θενὰ γείνῃ ἅγιος. Μὰ ἕνα κακὸ ποῦ τοῦ ἔρχεται καμμιὰ φορά, αὐτὸ θὰ μὲ κάμῃ νὰ χάσω τὸν νοῦν μου! Τὸν εἶδες πῶς εἶναι ἥσυχος καὶ γλυκὸς καὶ σιωπηλός. Τὸ ἔγεινεν ἀφ' ὅτου ἔμαθεν πῶς ἐπανδρεύθηκεν ἡ ἀγαπητικιά του, πολὺ περισσότερον παρ' ὅτι ἤτανε προτοῦ. Μὰ καιροὺς καιροὺς τὸν βλέπεις καὶ ἀγριεύει, καὶ τὸν πιάνει μιὰ ἀνησυχία καὶ δὲν χωρεῖ μέσα 'στὰ ρουχά του, καὶ δὲν ἠξεύρει τί κάμνει! Ἔτσι καὶ σήμερα. Τὴν ὥρα ποῦ ἐμεῖς ἤμεθα 'πίσω 'στὸν κῆπο μὲ τὴν 'Ατσιγγάνα, ἐμβῆκεν ἔξαφνα 'σὰν τὸν τρελλὸ 'στὸ σπίτι, ἄρπαξε κάτι τι ἀπὸ τ' ἀρμάρι κ' ἐβγῆκε κ' ἔφυγε. Ἐμεῖς δὲν τὸν εἴδαμε. Μὰ ὁ Μιχαῆλος ποῦ ἐβάλαμε νὰ φυλάγῃ μήπως ἔλθῃς, τὸν εἶδε καὶ ἄνοιξε τὴν ἀγκάλη του νὰ τὸν ἐμποδίσῃ. Μὰ ἐκεῖνος, 'σὰν νὰ ἔβλεπε τὸν ὄξω ἀπ' ἐδῶ 'μπροστά του, ἔβγαλε, λέγει, μιὰ βλαστημιὰ κ' ἐσκόντησε τὸν Μιχαῆλο κατὰ γῆς κ' ἐβγῆκε κ' ἔφυγε! Γι' αὐτὸ δὲν σὲ ἄνοιξε τὴν θύρα σήμερα τὸ παιδί μου, καὶ γι' αὐτὸ δὲν ηὗρες κανένα νὰ σὲ ὑποδεχθῇ. Γιατὶ ὁ Μι-

Digitized by Google

χαῆλος, 'σὰν ἦλθε 'στὸν ἑαυτό του, ἔπεσε κατόπι 'στὸν Κιαμήλη, μήπως καὶ τὸν φθάσῃ, μὰ δὲν εἰμπόρεσε. Καὶ ἦλθε 'πίσου νὰ μᾶς εἰπῇ τί συνέβη, κ' ἐβγῆκε πάλε, μήπως καὶ τὸν εὕρῃ πουθενὰ κοντὰ 'στὴν θάλασσα. . . Θεὸς νὰ φυλάγῃ τὸ παιδί μου ἀπὸ τὴν θάλασσα!

Καὶ ἀναστέναξεν ἡ γραῖα καὶ ἔδωκεν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς χειμάρρους τῶν δακρύων της!

Ἄλλως ἐφανταζόμην τὸ δεῖπνον τῆς ἑσπέρας ταύτης, καὶ ἄλλως ἐτελείωσεν. Ἐδῶ ἐρρογχάλιζε, κτηνωδῶς μεθυσμένος, ὁ πλήρης ζήλου, ὁ δραστήριος ἐκεῖνος ἀνακριτής, ὃν μέχρι τοῦδε ἐνόμιζον πρότυπον ἐγκρατοῦς, ἀφωσιωμένου ὑπαλλήλου. Ἐκεῖ ἐθρήνῳδει, βεβυθισμένη εἰς τὴν ἐσχάτην δυστυχίαν, ἡ γραῖα Ὀθωμανίς, ἥτις πρὸ τόσων ἡμερῶν ἡτοιμάζετο νὰ ἑορτάσῃ διὰ παντοίων τουρκικῶν διασκεδάσεων τὴν ἑσπέραν τῆς παρ' αὐτῇ διαμονῆς μου, καὶ ἥτις δὲν εὕρισκεν ἀπόψε παραμυθίαν οὐδ' εἰς αὐτὰς τὰς τρυφερωτάτας φροντίδας τῆς μητρός μου. Καὶ ὁ Κιαμὴλ ὁ νηφάλιος, ὁ σώφρων Κιαμὴλ, ὅστις καὶ ἁγίασμα ἔπινε καὶ τοῦ παπᾶ τὸ χέρι 'φιλοῦσε, καὶ χάριν τοῦ ὁποίου κυρίως ἐλησμόνουν τὴν πρὸς τοὺς ὁμοθρήσκους του ἀντιπάθειάν μου, μοὶ παρουσιάζετο αἴφνης ὡς ἀνήκων εἰς τὴν μᾶλλον φανατικὴν τάξιν δερβισῶν οἰμωζόντων, ὡς ἄνθρωπος δυστυχής, τοῦ ὁποίου αἱ φρένες, ἴσως ἐκ τοῦ ἀτυχοῦς ἔρωτος, ἴσως ἐκ τῆς μεγάλης χρήσεως τοῦ ὀπίου, ἦσαν παρασεσαλευμέναι, ἔπασχον τοῦτ' αὐτὸ περιοδικὰς ἐκλείψεις! Καὶ ὅμως, μίαν στιγμήν, ἐσκέφθην νὰ ἐξέλθω κ' ἐγὼ πρὸς ἀναζήτησίν του. Ἀλλ' ἐκτὸς ὅτι δὲν θὰ ἤξευρον ποῦ νὰ ὑπάγω, ἐσυλλογίσθην ἀργότερον τὸν αἰδήμονα, τὸν εὐλαβῆ χαρακτῆρά του, καὶ ἐφαντάσθην πόσον ἐπιβλαβῶς ἠδύνατο νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν ἀσθενῆ αὐτοῦ φύσιν ἡ ἰδέα, ὅτι ἔσχε μάρτυρα τῆς δυστυχίας αὐτοῦ καὶ ἐμέ, ὃν τόσον ἐξαιρετικῶς ἐτίμα καὶ ἐσέβετο. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὥρα παρήρχετο, καὶ οὔτε ὁ ἀδελφός μου, οὔτε ὁ Κιαμὴλ ἐπέστρεφε,

— Μοῦ ἔρχεται μία ἰδέα, εἶπον, πρὸς τὰς γυναῖκας. Ὁ Μιχαῆλος βεβαίως θὰ εὗρε τὸν Κιαμήλ· ἀλλ' ὁ Κιαμήλ, ὕστερον ἀπὸ ὅ,τι συνέβη, ἐντροπιάρης καθὼς εἶναι, θ' ἀποποιῆται νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ σπίτι, ὡς ἐκ τῆς παρουσίας μου.

— Καλὰ τὸ ηὗρες! εἶπεν ἡ μήτηρ μου. Ἴσως περιπατοῦν ἔξω εἰς τὸν δρόμον καὶ περιμένουν νὰ σβύσῃ τὸ φῶς ἀπὸ τὴν σάλλα, καὶ ὕστερα νὰ 'μβοῦνε. Ἄϊντε, παιδί μου, γιὰ νὰ μὴν ἀνησυχῇ περισσότερο ἡ χανούμισσα, ἔλα νὰ σὲ δείξω ποῦ θενὰ πλαγιάσῃς.

Μετά τινας ματαίας παρηγορίας πρὸς τὴν ταλαίπωρον Ὀθωμανίδα ἡ μήτηρ μου προηγήθη, μικρὸν ἐλαιόλυχνον κρατοῦσα, καὶ ἐγὼ τὴν ἠκολούθησα.

— Σοῦ ἐστρώσαμεν εἰς τὸ *κιόσκι*, μοὶ εἶπεν ἐνῷ κατηρχόμεθα τὴν κλίμακα. Ἐσὺ κοιμᾶσαι πολὺ ἐλαφρυά, καὶ τὰ παιδιὰ 'ξυπνοῦν πρωῒ καὶ κάμνουν πολὺ θόρυβο. Γι' αὐτὸ σ' ἐστρώσαμε στὸ κιόσκι.

Ὅταν ἡ μήτηρ μου ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ περιπτέρου, εὐώδης ὀσμὴ καιομένου ἀρωματικοῦ ξύλου προσέβαλε τὴν ὄσφρησίν μου. Τὰ πάντα ἐν τῷ οἰκίσκῳ ἐφαίνοντο ἐκτάκτως ηὐτρεπισμένα. Ἀλλ' ἡ ἀθυμία, ἣν εἶχον εἰσερχόμενος εἰς αὐτόν, δὲν μοὶ ἐπέτρεψε νὰ περιεργασθῶ τίποτε. Μία ἀόριστος ἀνησυχία, ἓν κρυφὸν προαίσθημα ἀγνώστου τινὸς δυστυχήματος ἐκυρίευε τὴν καρδίαν μου. Διὰ τοῦτο, ὅταν ἡ μήτηρ μου ἤρχησε νὰ μ' ἐρωτᾷ περὶ τῶν ὡς πρὸς τὸν φονέα τοῦ ἀδελφοῦ μου ἀνακοινώσεων τοῦ Ἐφέντου, ὑπῆρξα, τὸ ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη, λίαν αἰνιγματικὸς καὶ βραχυλόγος, καταλυπήσας αὐτήν, χωρὶς νὰ τὸ σκεφθῶ.

Πολλὴν ἤδη ὥραν μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῆς μητρός μου, ἐκαθήμην ἔτι ὀκλαδὴν ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ *χραμίου* τοῦ χαμηλοῦ σοφᾶ, κύπτων πρὸς τὸ ἀμυδρὸν φῶς ἐλεεινοῦ λυχναρίου, καὶ προσπαθῶν νὰ διασκεδάσω τὰς σκέψεις καὶ τὰς ζωηρὰς τῆς φαντασίας μου εἰκόνας διὰ τῆς ἀναγνώσεως, δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον τώρα τίνος βιβλίου. Ἀλλὰ τ' ἀντικείμενα τῆς νοερᾶς ὁράσεως παρεμπρόσθουν μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ βιβλίου, πολὺ φωτεινότερα τῶν φύλλων αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀνάγνωσίς μου καθ' ὅλον τὸ διάστημα δὲν ἦτο παρὰ μηχανικὸς τῶν ὀφθαλμῶν περίπατος ἐπὶ τῶν γραμμῶν ἑκάστης σελίδος. Δὶς ἢ τρὶς ἐξηπλώθην χαμαὶ ἐπὶ τοῦ μοσχοβολοῦντος στρώματός μου μὲ ὄμματα διὰ τῆς βίας κεκλεισμένα, ἀλλ' εἰς μάτην. Ἡ ὀσμὴ τοῦ μόσχου, ἣν ἀπέπνεον τὰ χειροκέντητα προσκεφάλαιά μου, τόσον μεθυστική, τόσον ναρκωτική, δὲν ἴσχυε νὰ ἀποκοιμίσῃ τὴν συγκίνησίν μου. Ἡ ἱστορία τοῦ δυστυχοῦς Κιαμὴλ ἐξελίσσετο ἐν ζωνταναῖς εἰκόσιν ἐνώπιον τῶν κλειστῶν ὀφθαλμῶν μου. Πόσον κοινωνικός, πόσον εὐομίλητος θὰ ἦτο ἄλλοτε ὁ φιλέρημος, ὁ σιωπηλός, καὶ διὰ τοῦτο ἀνιαρὸς τώρα, σοφτᾶς, ὅστις κατέκτησεν οὕτως ἀσυνήθως τὴν φιλίαν ἑνὸς ἐκ τῶν Σουλτάνιδων, οἵτινες ἐν τῇ ὀθωμανικῇ ἀριστοκρατίᾳ κατέχουσι τὴν ἐγωϊστικωτέραν θέσιν, μ' ὅλην τὴν προοδεύουσαν πτωχείαν των! Καὶ τί φιλία θὰ ἦτο ἐκείνη; τί ἀδελφοποίησις! Ἀναμφιβόλως ὁ νέος Σουλτάνης εὗρεν ἐν αὐτῇ εὐδαιμονίαν πολὺ πλείω τῆς συνήθους, καὶ φιλάδελφος ὤν, ἔσπευσε νὰ ποιήσῃ μέτοχον αὐτῆς καὶ τὴν ὡραίαν ἀδελφήν του. Τώρα ἐφανταζόμην τὸν Κιαμήλ, ἐν κρυφῇ εἰδυλλιακῇ ἀγάπῃ μετὰ τῆς μελλούσης μνηστῆς του, μέτοχον συγκινήσεων κ' αἰσθημάτων τόσον ἀγνώστων τοῖς ὁμοφύλοις αὐτοῦ, καὶ ὅμως τόσων φυσικῶν εἰς τὴν εὐαίσθητον αὐτοῦ καρδίαν. Τώρα πάλιν δαμαστὴν θυμοειδοῦς ἵππου, καλπάζοντα

Digitized by Google

παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἀδελφοποιτοῦ του, μὲ τὴν γραφικὴν στολὴν τῆς ἐπαρχιακῆς νεολαίας, μὲ τὰ ζωηρὰ χρώματα καὶ τὸν ὁπλισμὸν αὐτοῦ ἀστράπτοντα, καὶ μετ' ὀλίγον τὸν ἐφανταζόμην ἐν φοβερᾷ συγχύσει κρημνιζόμενον μετὰ τοῦ ἀφηνιασμένου ἵππου του ἀπὸ τοῦ μεγάλου ἐκείνου ὕψους τῆς γεφύρας καὶ ἀπελπιστικῶς παλαίοντα πρὸς τὴν μανίαν τοῦ ζώου, πρὸς τὴν λύσσαν τῶν σφοδρῶν ρευμάτων, πρὸς τὸν θάνατον, ὡς ἔλεγεν ἡ μήτηρ του, ἕως οὗ, ἐξαντληθεὶς καὶ ἀποκαμὼν, ἀφίνετο νὰ σύρεται περιπεπλεγμένος πιθανῶς εἰς τὰ λωρία τοῦ ἀναβολέως, παίγνιον τῶν ὁρμητικῶν ὑδάτων καὶ αὐτὸς καὶ τὸ ἐκπνέον ἤδη ἄλογον. Καὶ ἔπειτα ὁ ςυγνὸς ἐκεῖνος ἐγωϊστής, ὁ ἀπάνθρωπος Σουλτάνης, ὅστις ἔκλειε τόσον ἀνιλεῶς τὴν θύραν αὐτοῦ εἰς τὸν ἡμιθανῆ μνηστῆρα τῆς ἰδίας αὐτοῦ θυγατρός! Καὶ ἔπειτα πάλιν ὁ δυστυχὴς Κιαμὴλ ἀσπλάγχνως ἐρριμένος παρὰ τὸ Χάνιον τοῦ Γέρο - Μούρτου, κατατρυχόμενος ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ καὶ ὅμως ἐκτεθειμένος εἰς τὰ ψύχη τῆς νυκτὸς καὶ τοὺς καύσωνας τῆς ἡμέρας, διὰ τὴν ἀνέχειάν του, ἐξαιτούμενος ἐν τῇ παραφροσύνῃ του ἔλεος παρὰ μιᾶς βάτου, ἴσως τῆς μνηστῆς του, καὶ ἀπειλῶν νὰ σφάξῃ μίαν ἀγριαγγινάραν, ἴσως τὸν φονέα τοῦ ἀδελφοποιτοῦ του!— Καὶ πῶς νὰ εὕρῃ ὁ ἀτυχὴς νέος τὸν φονέα; Καὶ πῶς νὰ ἐκδικήσῃ τὸν ἀδελφοποιτόν του; Καὶ τὸν εὗρεν ἆρά γε; καὶ τὸν ἐξεδίκησε; Καὶ ἐὰν ἐξεδίκησε τὸν ἀδελφὸν τῆς μνηστῆς του, διατί τότε τὸν ἐγκατέλειπεν ἐκείνη, ἐνῷ ὤφειλε νὰ τὸν ἀγαπᾷ διπλασίως τώρα; Βεβαίως ὁ ἥμερος τοῦ Κιαμὴλ χαρακτὴρ δὲν ἴσχυσε νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ἄγριον καθῆκον τῆς σκληρᾶς, τῆς αἱμοχαροῦς αὐτοδικίας. Καὶ πρὶν ἢ κακουργήσῃ πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς θηριώδους τοῦ πενθεροῦ του καρδίας, προετίμησε νὰ φονεύσῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ καρδίαν διὰ παντὸς, καταστρέφων ὅλην αὐτῆς τὴν εὐδαιμονίαν. Ἴσως θὰ ἦτο καλλίτερον ἐὰν δὲν ἔκαμνεν αὐτὸς ἐξαίρεσιν· ἐὰν ἐφέρετο ὡς ἀληθὴς Ὀθωμανὸς, ἐκδικῶν τὸν ἀδελφοποιτὸν αὐτοῦ κατὰ τὸν βάρβαρον ἐκεῖνον τρόπον, ὃν παρὰ μὲν τοῖς ὁμοφύλοις του ὑπερορᾷ ὁ νόμος, παρὰ δὲ τοῖς Χριστιανοῖς οὐδ' αὐτὴ ἡ φιλανθρωποτάτη τῆς γῆς Θρησκεία ἠδυνήθη ἀκόμη νὰ καταργήσῃ.

Τοιαῦται εἰκόνες καὶ τοιαῦται σκέψεις ἀπησχόλουν τὴν διάνοιάν μου, ὅτε κρότος βημάτων ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ περιπτέρου μ' ἔκαμε νὰ τιναχθῶ αἴφνης ἐκ τῆς θέσεώς μου. Εἰσερχόμενος εἶχον ἰδεῖ ἐκεῖ χαμαὶ στρώματά τινα. Προφανῶς ὁ δι' ὃν ἦσαν προωρισμένα ἤρχετο νὰ κοιμηθῇ. Ἴσως εἶναι ὁ ἀδελφός μου, εἶπον καὶ ἤνοιξα τὴν θύραν. Ἐν τῷ ἀραιῷ τοῦ προθαλάμου σκότει διεγράφετο ἀμυδρῶς τὸ ἰσχνὸν καὶ ὑψηλὸν τοῦ Κιαμὴλ ἀνάστημα μὲ τὸ φωσφοροειδῶς λευκάζον σαρίκιόν του, τὸ ὁποῖον ἤγγιζε σχεδὸν τὴν ὀροφὴν τοῦ δωματίου.

— Τὸ 'ξεύρουν μέσα πῶς ἦλθες, Κιαμήλη; Ἡ μητέρα σου ἦτο πολὺ ἀνήσυχος, εἶπον, προσπαθήσας νὰ κρύψω τὴν ἐμὴν ἀνησυχίαν.

— Τώρα 'πάγει πιά! εἶπεν ὁ Κιαμὴλ ἀκίνητος αὐτοῦ, μετὰ φωνῆς ἀνεξηγήτως παραδόξου. — Τώρα ἐτελείωσε τὸ κακό. Θὰ ἡσυχάσῃ κ' ἐκείνη, θὰ ἡσυχάσω κ' ἐγώ!

— Εὖγε, Κιαμήλη! εἶπον ἐγὼ, ἐνθαρρύνων αὐτὸν νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ εἰς τὸ δωμάτιόν μου. Ἐγὼ τὸ 'ξεύρω πῶς εἶσαι γνωςικὸ παιδί. Τὸ 'ξεύρω πῶς αὐτὸ θὰ εἶναι πλέον ἡ τελευταία φορά.

— Ναὶ, εἶπεν ὁ Κιαμὴλ μετὰ πεποιθήσεως.

— Ἡ τελευταία!

Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς μου, ὅταν τὸν εἶδον εἰσελθόντα εἰς τὸ δωμάτιόν μου! Ἡ ὠχρὰ μορφή του, ἐφ' ἧς ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀντηνακλᾶτο τὸ λευκὸν τοῦ σαρικίου του χρῶμα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ πράσινον τοῦ ράσου του, ἐφαίνετο ὡς μορφὴ νεκροῦ πρὸ πολλοῦ ἐκπνεύσαντος! Τὰ χείλη του ἦσαν πελιδνὰ, οἱ ὀφθαλμοί του σβεσμένοι, αἱ κινήσεις αὐτοῦ ὡς κινήσεις πτώματος ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν μυστικοῦ τινος γαλβανισμοῦ διατελοῦντος. Οἱ δὲ συνεχεῖς παλμοὶ τῆς ἀμυδρᾶς τοῦ λυχναρίου μου λάμψεως ἀνησύχως κυμαινόμενοι ἐπ' αὐτοῦ, καθίστων τὴν ἐμφάνισίν του ριγηλῶς φρικαλέαν, ὡς ἐμφάνισιν νεκρικοῦ τινος φάσματος! Δὲν ἠξεύρω πῶς ἠδυνήθην νὰ τηρήσω τὴν παρουσίαν τοῦ πνεύματός μου. Ἀλλ' ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη μετὰ φρίκης, ὅτι τὸν ἐνηγκαλίσθην καὶ τὸν ἐφίλησα πρὸς ἐνθάρρυνσιν. Τόσον πολὺς ἦτον ὁ πρὸς τὸν δυστυχῆ οἶκτός μου! Ὅταν ἡσύχασεν ὀλίγον, ἀνέπνευσεν ἐκ βάθους καὶ

— Τώρα πιὰ ἐτελείωσεν! εἶπε. Τώρα θὰ ἡσυχάσω! — Καὶ ἐξεστόμισεν ἄσεμνον βλασφημίαν κατά τινος τρίτου, μόνον δι' ὑβριστικοῦ ἐπιθέτου ὀνομάσας αὐτόν.

— Δὲν φθάνει ποῦ ἐσκότωσε τὸν ἀδελφοποιτόν μου, εἶπεν ἔπειτα, δὲν φθάνει ποῦ κατέστρεψε τὴν εὐτυχία καὶ τὴν ὑγεία μου, μόνο ἤρχετο κάθε 'λίγο νὰ μοῦ φαρμακώνῃ καὶ τὴν ἄθλια ζωὴ, ποῦ μ' ἐπερίσσευσε!

Καὶ ὅταν εἶδεν ὅτι ἐγὼ δὲν εὕρισκόν τι πρόχειρον νὰ τοῦ εἰπῶ,

— Ἠξεύρω, εἶπε. Ἐσὺ εἶσαι διαβασμένος ἄνθρωπος καὶ θὰ γελάσῃς. Γι' αὐτὸ δὲν σὲ εἶπα τίποτε, ὡς τώρα. Μὰ ὁ Σεΐχης τοῦ Τεκέ μας εἶναι πειὸ διαβασμένος ἀπὸ 'σένα, εἶναι ἅγιος. Καὶ ὅποιος κάμνει τὸν λόγο του, κάμνει τὴν βουλὴ τοῦ Θεοῦ. Τρία χρόνια τώρα μὲ καταδιώκει ὁ *βρυκόλακας*, κανεὶς δὲν μ' ἐγλύτωσε. Ὀτὸ πανηγύρι ἐπήγαινα, 'μπροστά μου τὸν εὕρισκα· 'στὸ *παζάρι* ἐπήγαινα 'μπροστά μου τὸν εὕρισκα, ὡς ποῦ μὲ ἀπέλπισε, καὶ παράτησα τὴν δουλειά μου καὶ 'πῆγα κ' ἔγεινα σοφτάς. Καλὰ ποῦ ἔκαμα! Γιατὶ ὁ Σεΐχης μας

Digitized by Google

ποῦ σὲ εἶπα, αὐτὸς μ' ἐγλύτωσε. Ἂς ἔχουμε τὴν εὐλογία του! «Μὴ τὸν βλέπεις ποῦ 'μοιάζει τὸν σκοτωμένο», μὲ εἶπεν. «Ὁ βρυκόλακας εἶναι μόνον ἕνα *τουλοῦμι* γεμάτο αἶμα. Φέρε με ἕνα *μαυρομάνικο* μαχαῖρι νὰ σὲ τὸ διαβάσω· καὶ ἅμα τὸν ξαναϊδῇς, τρύπα τον, νὰ χυθῇ τὸ αἶμα! Ἄλλη μιὰ φορὰ δὲν θὰ ξαναβγῇ 'μπροστά σου.

Τότε διέκρινα μετὰ φρίκης, ὅτι αἱ χεῖρές του ἦσαν καθημαγμέναι καὶ κηλιδωμένον τὸ ἔνδυμά του. Κρύος ἱδρὼς μὲ περιέλουσεν!

— Ὢ! Κιαμὴλ, ἔχυσες αἷμα!

— Ὄχι! εἶναι μόνον τὸ αἷμα τοῦ βρυκόλακα, τοῦ σκοτωμένου.

— Καὶ τίνος σκοτωμένου ἦτον ὁ βρυκόλακας; ἠρώτησα ἐγὼ τρέμων καθ' ὅλα μου τὰ μέλη.

— Αὐτοῦ ποῦ 'σκότωσε τὸν ἀδελφοποιτόν μου, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

— Καὶ ποιὸς λοιπὸν ἐσκότωσε τὸν φονέα τοῦ ἀδελφοποιτοῦ σου;

— Ποιὸς ἄλλος εἶχε τὸ καθῆκον παρὰ ἐγώ, εἶπεν ὁ Τοῦρκος μετὰ τοιαύτης ὑπερηφανείας, ὥστε νὰ τὸν βδελυχθῶ.

— Καὶ πῶς; Τέτοιο κακό! ἐψέλλισα ἔπειτα μηχανικῶς μᾶλλον καὶ ἀβουλήτως.

— Χμ! εἶπεν ὁ Τοῦρκος. Δὲν εἶναι γραμμένο 'στὸ χαρτί σας; Μάχαιραν δώσεις, μάχαιραν λάβῃς! Ὁ διάβολος ποῦ χύνει τὴν σφαῖρα γιὰ τὸν φονιά, χύνει καὶ μιὰ γιὰ τὸν ἐκδικητή του. Ἄκουσε λοιπόν. Ἴσως δὲν ἠξεύρεις ὅτι ὁ φονιὰς τοῦ ἀδελφοποιτοῦ μου μ' ἔκαμε νὰ κινδυνέψω, νὰ ληστευθῶ ἀπὸ ἕνα μυλωνᾶ, νὰ διωχθῶ ἀπὸ τὸν πεθερό μου, καὶ νὰ ξεπέσω ἄρρωστος 'στὸ χωριό σας. Μάθε το λοιπόν, νὰ ποῦ σοῦ τὸ λέγω. Ἅμα ἦλθ' ἀπὸ τὸ σπίτι σας 'στὴν Πόλι κ' ἔννοιωσα τὸν ἑαυτό μου καλά, ἐπῆρα τὸ τουφέκι κ' ἐπῆγα 'πίσω 'στὸν μυλωνᾶ, ποῦ μ' ἔβγαλ' ἀπὸ τὸν ποταμὸ μισαποθαμμένο.

— Μοῦ ἔκλεψες ἕνα κεμέρι, τοῦ εἶπα, μὲ πεντακόσια φλουριά· μοῦ ἔσωσες μιὰ ζωή, πέντε παράδες δὲν ἀξίζει. Ἐσὺ ποῦ 'λογυρίζεις τόσο συχνὰ 'στὴν ἄκρη τοῦ ποταμοῦ, χωρὶς ἄλλο θὰ γνωρίζῃς ποιὸς ἐσκότωσε τὸν ἀδελφοποιτό μου, τὴν ἡμέρα ποῦ μ' ἔσυρες ἔξω. Κύτταξε τὸν λύκο τοῦ τουφεκιοῦ μου σηκωμένο! Ἂν μὲ τὸ 'πῇς, σὲ χαρίζω, ὅτι μοῦ ἔκλεψες. Ἂν τὸ κρύψῃς, χάνεις τὴν ζωή σου! — Ἔτσι τοῦ εἶπα, καὶ καλὰ ἔκαμα. Γιατὶ ὁ μυλωνᾶς ἦταν δειλὸς κλεφταποδόχος, καὶ 'σὰν εἶδε τὰ στενά,

— Ὑποσχέσου, μοὶ εἶπε, πῶς δὲν θὰ κάμῃς τὸ φονικὸ μέσ' 'στὸν μύλο μου καὶ σοῦ δείχνω τὸν ἄνθρωπό σου.

Ὑποσχέθηκα.

— Κρύψου, λοιπόν, μοὶ εἶπεν, ἐδῶ ἀπὸ 'πίσου. Ὅπου καὶ νὰ ἦναι, θὰ φθάσῃ ἕνας μὲ τὸν ταχυδρομικό του σάκκο 'στὴν ἀμασχάλη, μὲ τὸ τουφέκι 'στὸν ὦμό του. Αὐτὸς εἶναι ὁ φονιὰς τοῦ σουλτανέλη. Ὀνομάζεται Χαραλαμπής, υἱὸς τοῦ Μητάκου. Κάθε δεκαπέντε περνᾷ τὸ ἴδιο τὸ γεφύρι, ποῦ ἔπεσες μὲ τ' ἄλογο.

Τὰ ὦτά μου ἐβόϊζον ἰσχυρῶς, μόλις τὸν ἤκουον.

Ὁ Τοῦρκος ἐξηκολούθησεν.

— Μὰ πρὶν προφθάσω ἀκόμα νὰ κρυφθῶ, νὰ κ' ἐμβῆκε τὸ σκυλὶ μέσα καθὼς μοῦ τὸ περιέγραψε. Τὸν λύκο τὸν εἶχα σηκωμένο, μὰ ἔλα ποῦ ἔδωκα τὸν λόγο μου; ! Ἐφοβήθηκα μὴν ἐννοήσῃ τίποτε, καὶ μὲ κάμῃ νὰ τὸν παραβῶ. Ἔτσι ἐβγῆκα, κ' ἐτράβηξα πρὸς τὸ γεφύρι. Ἀπ' ἐδῶ θὰ περάσῃ, εἶπεν ὁ μυλωνᾶς. Ἐδῶ τὸν ἐκαρτέρησα, 'στὸν ἴδιο τὸν τόπο ποῦ ἔστεκεν, ὅταν ἐσκότωσε τὸν ἀδελφοποιτό μου. Ἐκεῖ τὸν εἶδα κ' ἐπλησίαζεν εἰς τὸ γεφύρι. Μὰ καθὼς ἤτανε χειμῶνας, καὶ τὰ κλαδιὰ χωρὶς φύλλα, καὶ καθὼς εἶχε τὴν ὑποψία μέσα του, μ' ἐσκιάχθηκε πρὶν ζυγώσῃ ἀψηλά, 'στὴν μέσῃ τοῦ γεφυριοῦ, κ' ἐστράφη 'πίσου κι' ἄρχησε νὰ τρέχῃ. Ἔπεσα κατόπι του μ' ὅλη μου τὴ δύναμι, μὰ ἤτανε γρηγορώτερος. Δύο φοραὶς ἐτράβηξα 'πάνω του, δυὸ φοραὶς ἀπάντησε τὸ σκυλὶ φεύγοντας. Καλά!, εἶπα, ὅπου καὶ νὰ πᾷς θὰ ξαναπεράσῃς!

Ἆ! αὐτὸ λοιπὸν ἦτο τὸ στοιχειωμένον αἷμα, περὶ οὗ ἔλεγεν ὁ ἀτυχὴς ἀδελφὸς πρὸς τὴν μητέρα, ὅτι ἐσταύρωσε τὸν φονέα καθ' ὁδὸν καὶ τὸν ἔκαμε νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ παραιτηθῇ τῆς μετακομίσεως τοῦ ταχυδρομείου! Αἱ τρίχες μου ἠνωρθώθησαν· τὰ μέλη μου ἔτρεμον, ὡς φύλλα φθινοπώρου· δὲν ἤμην σχεδὸν κύριος τῶν αἰσθήσεών μου.

Ὁ Τοῦρκος ἐξηκολούθησε·

— Δεκαπέντε 'μέραις ἐπέρασαν, δεκαπέντε 'μέραις τὸν ἐφύλαγα καρτέρι. Ἤτανε 'στὸν καιρὸ τοῦ πολέμου. Ὁ Καϋμακκάμης τοῦ τόπου ἔκοψε τὸ σιδηρόδρομο τοῦ Λουλεβουργάζ, καὶ ἔδωσε διαταγὴ νὰ φύγουν πρὸς τὴν Πόλι· ἐγὼ δὲν ἐσάλεψα. Μιὰ νύχτ' ἀκόμη ἂν 'περνοῦσε θὰ μ' ἐσκότωναν οἱ Ῥοῦσσοι. Μὰ ὁ Θεὸς μ' ἐφύλαξε καὶ μ' ἔστειλε τὸν ἄνθρωπό μου.

Ὁ ψυχρὸς ἱδρὼς ἔρρεε ποταμηδὸν ἀπὸ τοῦ μετώπου μου. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι δὶς ἐχύθην νὰ σφίγξω τὸν λαιμόν του, νὰ πνίξω τὴν ὁμολογίαν εἰς τὸν λάρυγγά του. Ἀλλ' ἡ φρίκη μὲ εἶχε κατακεραυνώσῃ. Κ' ἐνῷ ἐσωτερικῶς ἐνόμιζον ὅτι κινοῦμαι, ἐξωτερικῶς ἔμενον ἀδρανής, ὡς ἄνθρωπος ἀποπεπληγμένος.

Ὁ Τοῦρκος ἐξηκολούθησεν·

— Αὐτὴν τὴν φορὰ ἤμην καλὰ κρυμμένος· καὶ γιὰ νὰ τοῦ πάρω κάθε ὑποψία τὸν ἄφηκα νὰ περάσῃ τὸ γεφύρι. Καὶ 'σὰν εἶδα πῶς κατέβηκε 'στὴν ὄχθη κ' ἔσκυψε νὰ πιῇ νερό, ἐπερίμεν' ἀκόμη μιὰ στιγμή, γιὰ νὰ μὴ πάρω τὸ

κρῖμα 'στὸ λαιμό μου... Κ'ὕστερα ἐτράβηξα...

— Ὤ! Ἄθλιε! Ἐφόνευσες τὸν ἀδελφόν μου!

Τότε ἠκούσθη ἐν τῷ κήπῳ συγκεχυμένος θόρυβος, ἐν ᾧ διέκρινον τὴν φωνὴν τοῦ μικροτέρου μου ἀδελφοῦ κράζοντος:

— Ἐδῶ! ἐδῶ μέσα κοιμᾶται!

Φλόγες πυρσῶν καὶ λαμπάδων ἐφώτισαν αἱματηρῶς τοὺς ἐπὶ τῶν τοῖχον κισσούς,καὶ λάμψις ξιφῶν καὶ τουφεκίων ἐχώρησε διὰ τῆς μικρᾶς θύρας πρὸς τὸ περίπτερον. Ἦτον ἡ ἀστυνομία! Ἡ θύρα μου ἠνεώγη μετὰ πατάγου καὶ πρῶτος εἰσῆλθεν ὁ ἀδελφός μου.

Ἄφησ' τον νὰ τὸν πάρουν! ἀνέκραξεν. Εἶναι φονιάς! Ἐσκότωσε τὸν Χαραλαμπὴ τοῦ Μητάκου! Ἐσκότωσε τὸν χωριανό μας ἐμπρὸς 'στὰ 'μάτια μου!

Τὸ δωμάτιον ἐπλήσθη νυκτοφυλάκων, πυροσβεστῶν καὶ ἀστυνομικῶν κλητήρων. Ὁ Κιαμὴλ καρφωμένος εἰς τὴν θέσιν του, ἀφῆκε νὰ τὸν δέσουν χωρὶς τινος ἀντιστάσεως,χωρὶς συγκινήσεως. Ἐκεῖ προῆλθεν ἐκ τοῦ πλήθους ὁ ὁδηγῶν αὐτοὺς ἀξιωματικός, καὶ χαιρετήσας εὐγενῶς — Τί σύμπτωσις, μοὶ εἶπε, κύριε! Τί παράξενος σύμπτωσις σᾶς φέρει εἰς τὸν οἶκον τοῦ φονέως;

Τότε τὸν ἀνεγνώρισα μόλις. Τὸν εἶχον σχετισθῇ κατὰ τοὺς πηγαινοερχομούς μου εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς ἀστυνομίας. Ἐγνώριζε τὴν ὑπόθεσίν μας. Καὶ εἶχεν ἀμειφθῇ διὰ πᾶσαν πρὸς εὐόδωσιν αὐτῆς προσπάθειάν του. Τὸν ἔλαβον λοιπὸν κατὰ μέρος, καὶ τῷ ἐξήγησα, πῶς ὁ ψυχρῶς καὶ ἀπαθῶς θεωρῶν ἡμᾶς Κιαμὴλ, ἐφόνευσε μὲν ἄλλοτε τὸν ἀδελφόν μου, νομίζων ὅτι ἐκδικεῖται τὸν φονέα τοῦ ἀδελφοποιτοῦ του, ἐφόνευσε δὲ ἀπόψε τὸν ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας ζητούμενον ἔνοχον ταχυδρόμον, οὗ τὴν πραγματικὴν παρουσίαν ἐξελάμβανεν, ἐν τῇ πλάνῃ του, ὡς δαιμονικὴν ἐμφάνισιν πρὸς καταδίωξίν του ἐρχομένην.

Ὁ ἀξιωματικὸς ἔσφιξε συμπαθητικῶς τὴν χεῖρά μου, καὶ ἀπήγαγε τὸν δεσμώτην.

Τῇ ἐπαύριον λίαν πρωῒ κατ' ἐπίμονον ἀπαίτησίν μου ἐγκατέλειπεν ἡ μήτηρ μου τὴν βδελυρὰν ἐκείνην οἰκίαν ἀπερχομένη κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ χωρίον μας. Δὲν συνέφερε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν. . .

—

Εἶχον παρέλθει τρία περίπου ἔτη ἀπὸ τῆς νυκτὸς ἐκείνης, ὅτε εἰσηρχόμην εἰς τὸ χωρίον μας, πρώτην φορὰν ἀφ' ὅτου τὸ ἐγκατέλιπον παῖς ἔτι ὤν. Πολλὰ μεταξὺ ἐπισυμβάντα νεώτερα δυστυχήματα εἶχον ἐπισκιάσει τρόπον τινὰ τὸ παλαιὸν ἐκεῖνο. Ἀλλ' ὅσῳ μᾶλλον ἐπλησίαζον εἰς τὸν οἶκόν μας,τόσῳ μᾶλλον προέκυπτεν ἐκ τοῦ βάθους τῶν χρόνων ἡ θλιβερὰ αὐτοῦ ἱστορία, τόσῳ μᾶλλον ἀνενεοῦτο. Ἡ ὁδοιπορική μου ἅμαξα παρήλαυνεν ἤδη πρὸ μιᾶς ἑτοιμορρόπου, ἐγκαταλελειμμένης οἰκίας. Πᾶς ἄλλος ἤθελεν αἰσθανθῇ βαθέως ἐλεγειακὴν θλῖψιν, ἐάν, μετὰ μακρὰν ἐπανερχόμενος ἀπουσίαν, εὕρισκε νεκρικὴν σιγὴν ἐκεῖ ὅπου ἀφῆκεν εὔθυμον ἠχηρὸν βίον, καταστροφὴν καὶ ἐρημίαν,ἐκεῖ ὅπου ἀπέλιπε τὴν εὐεστὼ καὶ τὴν ἄνεσιν. Εἰς ἐμὲ τὰ κλειστὰ παράθυρα, οἱ χαίνοντες τοῖχοι, ἡ χορτοφυοῦσα αὐλή, ὁ ἀπερίφρακτος καὶ παντὶ λυμεῶνι ἀναπεπταμένος κῆπος, δὲν ἠξεύρω πῶς ἐνεποίει παραδόξως ἱκανοποιητικὴν ἐντύπωσιν. Μοὶ ἐφαίνετο ὅτι θὰ ἐλυπούμην, ἐὰν ἐξηκολούθει ὁ οἶκος ἐκεῖνος ν' ἀκμάζῃ. Διότι ἦτον ὁ οἶκος τοῦ Μητάκου, ὁ οἶκος τοῦ Λαμπῆ,τοῦ πρώην ταχυδρόμου. Καὶ τὸν ταχυδρόμον τοῦτον δὲν ἠδυνάμην νὰ μὴ θεωρῶ αἴτιον τοῦ φόνου τοῦ δυστυχοῦς ἀδελφοῦ μου. Ὁ καθ' αὐτὸ φονεὺς εἶχε παραφρονήσει ἐνώπιόν μου, κατ' αὐτὴν τὴν πρώτην δικαστικὴν ἀνάκρισιν, εὐθὺς ὡς ἐβεβαιώθη τίνος καρδίαν διεπέρασεν ἡ σφαῖρα,ἣν διηύθυνε κατὰ τοῦ φονέως τοῦ ἀδελφοποιτοῦ του. Ἀλλ' ὡς σκοπὸν τῆς ὑπὸ τυφλῆς ἐκδικήσεως ῥιφθείσης ἐκείνης βολῆς ὁ ἔνοχος υἱὸς τοῦ Μητάκου ὑπεκατέστησε μετ' ἀθεοφόβου πανουργίας τὰ στήθη τοῦ πτωχοῦ ἀδελφοῦ μου, ὅστις εἶχε τὴν ἀτυχίαν νὰ τὸν ὁμοιάζῃ ὄχι μόνον κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν στάσιν, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὰ τὰ ἐνδύματα. Ἦτο πλέον ἀποδεδειγμένον, ὅτι μόνον διὰ τοῦτο παρέπεισε τὸν εὔπιστον νεανίαν νὰ τὸν διαδεχθῇ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ του, καὶ ἐγνώσθη, ὅτι ἦτο τόσον βέβαιος περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς βδελυρᾶς πανουργίας του, ὥστε προεῖπε χαιρεκάκως καὶ αὐτὴν τὴν ὥραν τοῦ ὀλέθρου τοῦ ἀδελφοῦ μου!

Ὅταν ἐφθάσαμεν πρὸ τῆς οἰκίας ἡμῶν, ἐξεπλάγην ἰδὼν ἕνα πιναρόν, ῥακένδυτον, γυμνόποδα Δερβίσην, ἐξερχόμενον τῆς αὐλῆς καὶ τρέχοντα ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν τῆς ἁμάξης.

— Ἀμάν, σουλτανήμ! Κοκκώνα μπήλμεσιν!

Τὸ σῶμά μου ἀνετριχίασεν ἐκ φρίκης! Αὗται ἦσαν αἱ μόναι λέξεις,ἃς ἐξεφώνησεν ὁ Κιαμὴλ, ὅτε ἐν πλήρει δικαστηρίῳ παραφρονήσας ἔπιπτε λιπόθυμος πρὸ τῶν ποδῶν μου!

— Διὰ τὸν Θεόν, Σουλτάνε μου, νὰ μὴν τὸ μάθῃ ἡ κοκκώνα!

Καὶ ὁ ἀπαίσιος ἦχος τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ἦχος, ὃν θὰ ἐνόμιζέ τις ἐξελθόντα ἐκ βαθέος τινὸς τάφου μᾶλλον παρὰ ἐκ στόματος ἀνθρώπου, ἐτάραξε τόσον τὰ νεῦρά μου, ὥστε ὅταν ἐρρίφθην εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς προσδραμούσης μητρός μου, δὲν ἠξεύρω ὁποῖον παράξενον κρᾶμα βδελυγμίας καὶ οἴκτου ἐπλήρου τὴν καρδίαν μου.

Οὕτως εἰσεχώρησα εἰς τὴν αὐλὴν στρέφων

Digitized by Google

τὰ νῶτα πρὸς τὸ μέρος,ὅθεν ὑπέθετον τὸ βδέλυγμα ἐκεῖνο παρακολουθοῦν με.

Παρὰ τὴν ἑτέραν τοῦ οἴκου μας πλευρὰν ἦτον ἀνοικτὴ ἡ θύρα τοῦ κήπου. Ἐν τῷ κήπῳ τούτῳ ἀκμάζει ἀκόμη μία μηλέα, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς ὁποίας τόσον εὐτυχεῖς συνεπαίζομεν ἄλλοτε, ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου. Ἀλλ' αἱ ἠχηραὶ ἐκεῖναι φωναί,οἱ παιδικοί μας γέλωτες δὲν ἀκούονται πλέον ἐκεῖ. Αἰωνία σιγὴ βασιλεύει ὑπ' αὐτήν, καὶ λευκὸς λίθινος σταυρός, πρὸ τοῦ ὁποίου καίει ἀκοίμητος λύχνος, μαρτυρεῖ τὴν ἱερότητα τοῦ τόπου.Ἐκεῖ κεῖται τεθαμμένος ὁ πολύκλαυστος ἀδελφός μου. Ἐκεῖ διηύθυνα δακρυρροῶν τὰ βήματά μου.Τὰ λαμπρότερα ῥόδα, τὰ ἐκλεκτότερα ἄνθη κοσμοῦσι τὸ ἀναπαυτήριον αὐτοῦ. Ὁ κῆπος ἡμῶν ἦτο πολὺ ἀτημέλητος ἄλλοτε. Τώρα εἶναι πλήρης ἀνθέων, τὰ ὁποῖα φαίνονται ὡς ἐὰν ἀνέβλυσαν πολυπληθῆ ἐκ τοῦ τάφου ἐκείνου καὶ διεχύθησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον μέχρι τῶν ἀπωτάτων γωνιῶν τοῦ κήπου.

— Ὅλα τὰ καλλιεργεῖ ὁ φτωχὸς ὁ Κιαμήλης ! ἐψιθύρισεν ἡ μήτηρ μου θλιβερῶς.

Αἱ τρίχες μου ἠνωρθώθησαν ἐκ νέου. Καὶ στραφείς, μετὰ σπασμωδικῶς κινουμένων χειλέων, πρὸς τὸν περὶ οὗ ἐλάλει,—Σὲ προστάζω, τὸν εἶπον,νὰ μὴ ξαναπατήσῃς εἰς τὸ σπίτι μας!

— Ὦ, ὁ ἀρίσκος ! ἀνέκραξεν ἡ μήτηρ μου, μετ' ἀπεριγράπτου πόνου. Τίνος τὸ λέγεις,παιδί μου ; Ἀμ' ὁ φτωχὸς οὔτε ἀκούει, οὔτε 'μιλεῖ πλέον ! Εἶναι τρελλὸς ὁ καϋμένος !

Ὁ Κιαμὴλ προσήλου τοὺς ἀλαμπεῖς αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντος, ὡς ἄνθρωπος οὐδόλως ἐννοῶν τὰ περὶ αὐτὸν συμβαίνοντα. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐφόρει τώρα πρασινόζωστον *κιουλάφιον* Δερβίσσου, τὸ ὁποῖον τὸν καθίστα μέχρι γελοίου βαθμοῦ ὑψηλότατον. Περὶ τὸ κατεσκληκὸς αὐτοῦ σῶμα ἐκρέματο ἐρρακωμένον τὸ *καφτάνιον* τῆς εἰς ἣν ἀνῆκε μοναχικῆς τάξεως. Οἱ ἀγκῶνες αὐτοῦ διεφαίνοντο διὰ τῶν ῥηγμάτων τῶν ἱματίων του, ἀλλὰ ἦτον ἐζωσμένος λαμπρὰν δερματίνην ζώνην φέρουσαν ἐπὶ τοῦ θηλυκωτῆρος μέγαν ἐκλεκτὸν λίθον, ὄνυχα τῆς Μέκκας. Ἡ δὲ μορφὴ αὐτοῦ, εἴτε ὡς ἐκ τῆς ἀπαθείας ἐν ᾗ διετέλει τώρα,εἴτε ὡς ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἡλίου, ἐφαίνετο ὑγιεστέρα παρὰ πρότερον.

— Νὰ κουρεύωνται ! Εἶπεν ἡ μήτηρ μου, βλέπουσα πρὸς αὐτὸν μετ' οἴκτου.— Τὸν ἔκαμαν ἅγιον ! Ἀφ' ὅτου ἐτρελάθηκε τὸν ἔκαμαν ἅγιον. Καὶ τοῦ φιλοῦν τὸ χέρι, καὶ τοῦ φέρνουν φαγητά, καὶ τοῦ φέρνουν ῥοῦχα, καὶ θέλουν νὰ τὸν πάρουν εἰς τοῦ καϋμακάμη τὸ σπίτι. Μὰ ἐκεῖνος δὲν τρώγει παρὰ ξερὸ ψωμί, δὲν φορεῖ παρὰ αὐτὰ ποῦ βλέπεις, καὶ κοιμᾶται κατὰ γῆς μέσ' 'στὴν ἀχυρῶνα. Καὶ δὲν θέλει νὰ φύγῃ ἀπὸ κοντά μου ὅ,τι κι' ἂν τοῦ κάμουν. Μόνον 'σὰν τὸν στενοχωρήσουν παρὰ πολύ, μόνο 'σὰν ταραχθῇ, βγάζει μία παράξενη φωνὴ — Γιὰ τὸν Θεό, Σουλτάνε μου, νὰ μὴν τὸ μάθῃ ἡ κοκκώνα ! — Ἄλλο ἀπ' αὐτὸ δὲν ἠξεύρει τίποτε ! Ὁ ἀρίσκος ὁ Κιαμήλης !

Καὶ ἐνῷ ἐκείνη ἔλεγε ταῦτα, ἐγὼ ἐσυλλογιζόμην τὴν ἀνήμερον ἄλλοτε ὀργήν της κατὰ τοῦ φονέως, τὸ παράπονόν της, ὅτι ὁ πτωχὸς ἡμῶν ἀδελφὸς ἐταράσσετο ἐν τῷ τάφῳ του, ὁσάκις ὁ φονεὺς αὐτοῦ ἐπάτει τὸ χῶμα, ἔστω καὶ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κόσμου,καὶ ἀνετριχίαζε τὸ σῶμά μου ἐκ τῆς ἰδέας, ὅτι ὁ φονεὺς ἐκεῖνος περιπατεῖ καθ' ἑκάστην ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ τάφου τοῦ θύματός του, καὶ ἔτρεμον μὴ τὸ πληροφορηθῇ ἡ ταλαίπωρος. Αὐτὸ θὰ τὴν ἐφόνευεν !

— Μολαταῦτα, τῇ εἶπον, ἐὰν τὸν διώξῃς ἐσύ, εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ φύγῃ νὰ 'πάγῃ μὲ τοὺς ἐδικούς του. Κάμε μου τὴν χάριν καὶ δίωξέ τον ἀπὸ τὸ σπίτι μας.

— Ἀμ' τί λογῆς δά ! ἀνεφώνησεν ἐκείνη σχεδὸν δακρύουσα. — Ἐγὼ θυμοῦμαι καμμιὰ φορὰ ἐκείνη τὴν σεισουράδα, ποῦ τοῦ ἔδωσε μιὰ κλωτσιὰ καὶ τὸν ἔδιωξεν ἀπὸ τὸ δωμάτιό μας, καὶ λέγω νὰ εἶχα ἕνα χέρι ἀπ' ἐδῶ ὡς 'στὴν Πόλι,νὰ τοῦ δώσω μιὰ 'στὸ θηλυκό του πρόσωπο. Καὶ σὺ μὲ λὲς νὰ τὸν διώξω ἐγὼ μὲ τὰ χέρια μου; Ἐκεῖνος, βλέπεις, ἄφησε τὴν μητέρα του καὶ ἦρθεν εἰς ἐμένα. Κουβαλεῖ νερό, 'πάγει 'στὸν μύλο, 'πάγει τὰ ψωμιὰ 'στὸν φοῦρνο, σκάφτει τ' ἀμπέλια, σκουπίζει τὴν αὐλή, καλλιεργεῖ τὰ λουλούδια 'πάνω 'στὸν τάφο τοῦ Χρηστάκη μας· ὡς καὶ τὸ κανδῆλι θέλει νὰ τ' ἀνάφτῃ μὲ τὸ χέρι του ! Κ' ἐγὼ δὰ μαθὲς πῶς νὰ τὸν διώξω ὕστερα, ἀφοῦ τὸν ἐκύτταξα ἑφτὰ μῆνες μέσ' 'στὸ στρῶμα, 'σὰν τὸ παιδί μου ! Ἂς τὤβρῃ ἀπὸ τὸν Θεὸ ὅποιος τὸν ἐκατάντησε σὲ τέτοια δυστυχία ! Ἔλα, νάχῃς τὴν εὐχή μου, γυιόκα μου, ἄφες τὸν ταλαίπωρο μὲ τὴν συμφορά του, καὶ 'πές μου δὰ μαθὲς , εὑρέθηκεν ὁ φονιάς ; Ὡς τόσο δὲν εἰμπόρεσε νὰ 'βρεθῇ ποιὸς ἤτανε !

— Ὄχι ! ἀπεκρίθην ἐγώ,ὅστις τὸν ἔβλεπον ἐνώπιόν μου.

Διότι ἀνελογίσθην ὅσα μοὶ ἔλεγε περὶ αὐτοῦ· παρέβαλον τὴν ἀγαθότητα τοῦ παράφρονος μὲ τὴν βδελυρὰν πανουργίαν τοῦ πρώην ταχυδρόμου, καὶ δὲν ἤξευρον νὰ εὕρω, ποῖος ἐκ τῶν δύο ἦτον ὁ φονεὺς τοῦ ἀδελφοῦ μου !

Γ. Μ. Βιζυηνος.

Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν εἶχεν ἐλάττωμα, δὲν ἤθελε μετὰ τοσαύτης ἡδονῆς παρατηρεῖ τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων.

Digitized by Google

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

[Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν].

Συνέχεια· ἴδε σελ. 692.

Ι΄.

Ἡ πολιορκία.

Πλησιάσαντες εἰς Ὀρεμβοῦργον εἴδομεν πλῆθος καταδίκων μὲ ἐξυρισμένας κεφαλὰς καὶ μὲ πρόσωπα παραμεμορφωμένα διὰ τομέων τοῦ δημίου[1], ἐργαζομένους εἰς τὰ ὀχυρώματα ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἀπομάχων τῆς φρουρᾶς. Τινὲς τούτων ἀπεκόμιζον ἐπὶ μονοτρόχων ἁμαξίων παντοειδεῖς ὕλας δι' ὧν ἦτο πεπληρωμένη ἡ τάφρος, ἄλλοι ἔσκαπτον, καὶ περαιτέρω κτίσται μετέφερον πλίνθους πρὸς ἐπιδιόρθωσιν τῶν τειχῶν.Οἱ φρουροὶ μᾶς ἐκράτησαν πρὸ τῶν πυλῶν καὶ ἐζήτησαν τὰ διαβατήριά μας. Μαθὼν δ' ὁ λοχίας, ὅτι ἐρχόμεθα ἐκ τοῦ φρουρίου Βελογόρσκ, μᾶς ὡδήγησε κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸν στρατηγόν.

Εὗρον δ' αὐτὸν ἐν τῷ κήπῳ του. Παρετήρει τὰς μηλέας, ἃς ὁ φθινοπωρινὸς ἄνεμος εἶχεν ἀπογυμνώσῃ τῶν φύλλων, καὶ τῇ βοηθείᾳ γέροντος κηπουροῦ τὰς περιετύλισσε ἐπιμελῶς δι' ἀχύρου. Ἐν τῇ μορφῇ του ἀπετυποῦτο γαλήνη, φαιδρότης καὶ ὑγίεια.Ηὐχαριστήθη τὰ μέγιστα ἰδών με καὶ πολλὰς μοὶ ἔκαμεν ἐρωτήσεις περὶ τῶν τρομερῶν συμβεβηκότων, ὧν ὑπῆρξα αὐτόπτης μάρτυς. Τῷ ἀφηγήθην, ὁ δὲ γέρων μὲ ἤκουε μετὰ προσοχῆς καὶ ἐν ᾧ ἠκροᾶτο ἔκοπτε ταὐτοχρόνως τὰ ξηρὰ κλαδία.

«Δυστυχὴ Μιρονώφ ! εἶπεν , ὅτε ἐτελείωσα τὴν θλιβερὰν ἱστορίαν μου · κρίμα εἶναι , ἦτο καλὸς ἀξιωματικός. Καὶ ἡ κυρὰ Μιρονώφ, ἦτο πολὺ καλὴ γυναῖκα καὶ ἤξευρε καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλην νὰ ξηραίνῃ μανιτάρια . Καὶ τί ἔγεινε ἡ Μάσσα, ἡ κόρη τοῦ λοχαγοῦ;»

Τῷ ἀπεκρίθην, ὅτι ἔμεινεν ἐν τῷ φρουρίῳ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἱερέως.

«Πῶ ! πῶ ! πῶ ! ἀνεφώνησεν ὁ στρατηγός, κακὴ δουλειά , πολὺ κακή , σύρε τώρα νὰ γυρεύῃς πειθαρχία ἀπὸ τέτοιους κακούργους».

Τῷ ἔκαμα τὴν παρατήρησιν , ὅτι τὸ φρούριον τοῦ Βελογόρσκ δὲν ἀπεῖχε πολύ , καὶ ὅτι πιθανὸν ἡ ἐξοχότης του δὲν θὰ ἐβράδυνε νὰ στείλῃ στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν δυστυχῶν κατοίκων . Ὁ στρατηγὸς ἔσεισε τὴν κεφαλὴν ἐνδοιαστικῶς . «Θὰ ἰδοῦμε , θὰ ἰδοῦμε, εἶπε , ἔχομεν καιρὸν νὰ τὰ εἰποῦμε. Σὲ παρακαλῶ νὰ ἔλθῃς νὰ πάρωμε τὸ τσάϊ 'ς τὸ σπίτι . Θὰ ἦναι ἀπόψε πολεμικὸν συμβούλιον, ἠμπορεῖς νὰ μᾶς δώσῃς ἀκριβεῖς πληροφορίας περὶ αὐτοῦ τοῦ ἀχρείου τοῦ Πουγάτσεφ καὶ περὶ τοῦ στρατοῦ του. Πήγαινε νὰ ἀναπαυθῇς τώρα».

Μετέβην εἰς τὸ ὁρισθέν μοι κατάλυμα, ὅπου εὗρον τὸν Σαβέλιτς ἑτοιμάζοντα τὰ τῆς ἐγκαταστάσεως. Περιέμενον ἀνυπομόνως τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν· ὁ ἀναγνώστης κατανοεῖ εὐκόλως, ὅτι κατ'οὐδένα τρόπον ἐννόουν νἀπουσιάσω τοῦ πολεμικοῦ ἐκείνου συμβουλίου, ὅπερ ἔμελλε νὰ ἔχῃ μεγίστην ἐπιρροὴν ἐφ' ὅλου τοῦ βίου μου. Κατὰ τὴν προσδιορισθεῖσαν ὥραν, ἤμην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ στρατηγοῦ.

Εὗρον ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἕνα τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ὀρεμβούργου , τὸν διευθυντὴν τοῦ τελωνείου, ἂν καλῶς ἐνθυμοῦμαι, μικρόσωμον γέροντα,χονδρὸν καὶ κόκκινον φοροῦντα μετάξινον ἔνδυμα.Οὗτος μὲ ἠρώτησεν ἐπανειλημμένως περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰβὰν Κούσμιτς, τὸν ὁποῖον ἐκάλει κουμπάρον του, συχνάκις δὲ μὲ διέκοπτε διὰ σχετικῶν ἐρωτήσεων καὶ παρατηρήσεων ἀποφθεγματικῶν , ἐλεγχουσῶν ἂν μὴ ἄνδρα ἔμπειρον τῶν πολεμικῶν,τοὐλάχιστον ἄνδρα ἔχοντα ἔμφυτον νοημοσύνην καὶ λεπτότητα κρίσεως.Ἐν τῷ μεταξὺ ἦλθον καὶ οἱ λοιποὶ κεκλημένοι. Ὅτε πάντες κατελάβομεν τὰς θέσεις μας καὶ παρετέθη ἡμῖν τὸ τέϊον,ὁ στρατηγὸς ἐξέθετο ἡμῖν διὰ μακρῶν καὶ ἐν λεπτομερείᾳ τὴν ἐνεστῶσαν θέσιν τῶν πραγμάτων.

«Τώρα, κύριοι, πρέπει νὰ ἀποφασίσωμεν κατὰ τίνα τρόπον πρέπει νὰ πολεμήσωμεν τοὺς ἀντάρτας. Ἐπιθετικῶς ἢ ἀμυντικῶς; Ἑκάτερος τῶν τρόπων τούτων ἔχει τὰ καλά του καὶ τὰ κακά του. Ὁ ἐπιθετικὸς πόλεμος παρέχει περισσοτέρας ἐλπίδας περὶ ταχείας καταστροφῆς τοῦ ἐχθροῦ· ἀλλ' ὁ ἀμυντικὸς εἶναι ἀσφαλέστερος καὶ οὐχὶ τόσον ἐπικίνδυνος. Ἑπομένως θὰ συλλέξωμεν τὰς ψήφους κατὰ τὴν κεκανονισμένην τάξιν δηλαδὴ συμβουλευόμενοι πρῶτον τοὺς ἔχοντας κατώτερον βαθμόν. Κύριε ἀξιωματικέ, εἶπε στραφεὶς πρός με , εὐαρεστήθητε νὰ μοὶ εἴπητε τὴν γνώμην σας».

Ἠγέρθην καὶ περιγράψας διὰ βραχέων τὸν Πουγάτσεφ καὶ τὸν στρατόν του , ἐβεβαίωσα , ὅτι ὁ σφετεριστὴς δὲν ἦτο εἰς κατάστασιν νάντισταθῇ εἰς τακτικὸν καὶ πειθαρχοῦντα στρατόν.

Ἀκούσαντες τὴν γνώμην ταύτην οἱ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι δὲν ἀπέκρυψαν τὴν δυσαρέσκειάν των, πεποιθότες , ὅτι ἦτο ἀπόρροια θράσους προπετοῦς νεανίου. Ἠκούσθη ψίθυρος συγκεχυμένων φωνῶν καὶ διέκρινα σαφῶς τὴν λέξιν *βυζανιάρικο*, ταπεινῇ τῇ φωνῇ ῥηθεῖσαν. Ὁ στρατηγὸς ἐστράφη πρός με καὶ μοὶ εἶπε μειδιῶν :

«Κύριε , ἀξιωματικέ , αἱ πρῶται ψῆφοι ἐν πολεμικοῖς συμβουλίοις εἶναι πάντοτε ὑπὲρ τῶν ἐπιθετικῶν μέτρων. Τώρα θὰ ἐξακολουθήσωμεν συλλέγοντες τὰς ψήφους . Κύριε σύμβουλε, εἴπετε μας τὴν γνώμην σας.»

1. Τότε ἀπέκοπτον διὰ τομέων τοὺς ῥώθωνας τῶν καταδίκων· ἡ βάρβαρος αὕτη ποινὴ κατηργήθη ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου.

Digitized by Google

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΑΙΜΥΛΙΟΥ ΕΙΜΑΡΜΕΝΟΥ

Ἐκ τῶν παιδικῶν διηγημάτων καὶ ποιηματίων τὰ ὁποῖα ἔχω γράψει ἐκλέξας ἐκδίδω ἐπιδιωρθωμένα τὰ σχετικῶς καλλίτερα, εἰς τόμον κομψὸν ἐκ 200 περίπου σελίδων, τυπωθησόμενον μετὰ τῆς δυνατῆς φιλοκαλίας.

Τιμὴ συνδρομῆς δραχμαὶ νέαι ἤτοι φρ. 1,50 προπληρωτέα.

Οἱ θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ εἰς τὰ *Παιδικὰ Διηγήματα* ἂς ἀπευθυνθῶσιν εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» (Λεωφόρος Πανεπιστημίου Ἀριθ. 39) ἢ τῆς «Διαπλάσεως τῶν Παίδων» (ὁδὸς Βουλῆς καὶ Μουσῶν Ἀριθ. 2).

Αἱ συνδρομαὶ γίνονται δεκταὶ καὶ εἰς ἑλληνικά, γαλλικὰ καὶ ἀγγλικὰ γραμματόσημα. Οἱ δὲ ἐγγράφοντες δέκα συνδρομὰς λαμβάνουν δωρεὰν ἓν ἀντίτυπον τοῦ βιβλίου.

ΑΙΜΥΛΙΟΣ ΕΙΜΑΡΜΕΝΟΣ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Νοεμβρίου 1883.

(ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ).

Ὄνομα	Διαμονή	Σώματα

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ [illegible] 630.

Digitized by Google

Digitized by Google

Ὁ μικρόσωμος γέρων, ὁ φορῶν τὸ μετάξινον ἔνδυμα, ἔσπευσε νὰ ῥοφήσῃ καὶ τὸ τρίτον κύπελλον τείου, ὅπερ εἶχε συγκεράσῃ μετ' ἀρκετῆς δόσεως ῥουμίου.

«Φρονῶ, ἐξοχώτατε, εἶπεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐνεργήσωμεν οὔτε ἐπιθετικῶς, οὔτε ἀμυντικῶς.

— Πῶς αὐτό, κύριε σύμβουλε; ἀνεφώνησεν ἔκθαμβος ὁ στρατηγός. Ἡ τακτικὴ δὲν περιέχει ἄλλα μέσα! πρέπει νὰ ἐνεργήσωμεν ἢ ἐπιθετικῶς ἢ ἀμυντικῶς.

— Ἐξοχώτατε, ἐνεργήσατε διαφθαρτικῶς.

— Αἴ! αἴ! νὰ σᾶς εἰπῶ, ἡ γνώμη σας εἶναι ὀρθοτάτη· τὴν διαφθορὰν καὶ τὸν δόλον παραδέχεται καὶ ἡ τακτικὴ καὶ θὰ ἐπωφεληθῶμεν τῆς συμβουλῆς σας· εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπικηρυχθῇ ἡ κεφαλὴ ἐκείνου τοῦ ἀχρείου δι' ἑβδομήκοντα ἴσως καὶ ἑκατὸν ῥούβλια, πληρωτέα ἐκ τοῦ κεφαλαίου τῶν ἐξόδων τῆς δημοσίας ἀσφαλείας.

— Καὶ τότε, διέκοψεν ὁ διευθυντὴς τοῦ τελωνείου, νὰ γίνω κριάρι τῆς κιργησίας ἀντὶ συμβούλου, ἂν αὐτοὶ οἱ κλέπται δὲν μᾶς παραδώσουν δεμένον χειροπόδαρα τὸν *ἀταμάν* τους.

—Θὰ σκεφθῶμεν καὶ θὰ ὁμιλήσωμεν καὶ πάλιν περὶ αὐτοῦ, ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ στρατηγός. Διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον ὅμως ἀνάγκη νὰ γίνῃ καὶ στρατιωτικὴ ἐνέργεια. Κύριοι, δώσατε τὰς ψήφους σας κατὰ τὴν νόμιμον τάξιν.»

Ὅλαι αἱ γνῶμαι ἦσαν ἐναντίαι τῆς ἰδικῆς μου. Οἱ συγκροτοῦντες τὸ συμβούλιον ἐσπούδαζον τίς πλείονα νὰ σωρεύσῃ ἐπιχειρήματα, περὶ τῆς ὀλίγης πεποιθήσεως, ἣν ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν εἰς τὸν στρατόν, περὶ τοῦ ἀβεβαίου τῆς νίκης, περὶ τῆς ἀνάγκης συνετῆς καὶ οὐχὶ παρατόλμου ἐνεργείας καὶ τῶν τοιούτων. Πάντες συνεφώνουν, ὅτι προτιμότερον ἦτο νὰ μείνωμεν ὄπισθεν ἰσχυροῦ λιθίνου τείχους προστατευόμενοι ὑπὸ τῶν πυροβόλων, ἢ νὰ ῥιψοκινδυνήσωμεν ἐν ἀνοικτῷ πεδίῳ. Ὅτε τέλος ἐξήνεγκον πάντες τὴν γνώμην αὐτῶν, ὁ στρατηγὸς ἐτίναξε τὴν τέφραν τῆς πίπας του καὶ ἐξεφώνησε τὸν ἑπόμενον λόγον·

«Κύριοι, ὀφείλω νὰ σᾶς φανερώσω, ὅτι συμφωνῶ καθ' ὁλοκληρίαν μὲ τὴν γνώμην τοῦ κυρίου ἀξιωματικοῦ ἐδῶ· ἐπειδὴ ἡ γνώμη αὕτη βασίζεται ἐπὶ τῶν κανόνων τῆς ὑγιοῦς τακτικῆς, τῆς προτιμώσης πάντοτε τὰς ἐπιθετικὰς κινήσεις τῶν ἀμυντικῶν.»

Ἐσίγησε πρὸς στιγμὴν καὶ ἐπλήρωσε καπνοῦ τὴν πίπαν του· ἡ φιλοτιμία μου ἱκανοποιήθη. Ἐκύτταξα ὑπερηφάνως τοὺς πολιτικοὺς ὑπαλλήλους, οἵτινες ἐκρυφομίλουν πρὸς ἀλλήλους μετὰ προδήλου ἀνησυχίας καὶ δυσαρεσκείας.

«Ἀλλά, κύριοι, ἐξηκολούθησεν ὁ στρατηγὸς στενάξας, ἐν ᾧ ταὐτοχρόνως διὰ τοῦ ἀνοιχθέντος στόματός του ἐξέπεμψε πυκνὸν νέφος καπνοῦ, δὲν τολμῶ νἀναλάβω τόσον μεγάλην εὐθύνην, προκειμένου περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν ἐπαρχιῶν τῶν ἐμπεπιστευμένων εἰς ἐμὲ παρὰ τῆς Αὐτῆς Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος, τῆς χαριτοβρύτου μου Ἀνάσσης. Διὰ τοῦτο ἀναγκάζομαι μετὰ λύπης νὰ ταχθῶ μὲ τὴν γνώμην τῆς πλειονοψηφίας, ἥτις ἀπεφάνθη, ὅτι ἡ σύνεσις καὶ ἡ λογικὴ ἐπιτάττουσι νὰ περιμείνωμεν ἐντὸς τῆς πόλεως τὴν ἐπαπειλοῦσαν ἡμᾶς πολιορκίαν καὶ νἀποκρούσωμεν τὰς ἐφόδους τοῦ ἐχθροῦ διὰ τοῦ πυροβολικοῦ ἡμῶν καὶ εἰ δυνατὸν δι' ἐξόδων, καλῶς διωργανωμένων.»

Ἦλθε καὶ ἡ σειρὰ τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων νὰ μὴ κυττάξωσι μυκτηριστικῶς. Τὸ συμβούλιον διελύθη. Ἐγὼ δ' ἐνδομύχως κατεθλίβην διὰ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ σεβαστοῦ στρατιώτου, ὅστις ἐναντίον τῆς πεποιθήσεώς του, ἀπεφάσισε νἀκολουθήσῃ τὴν γνώμην ἀνδρῶν ἀμαθῶν καὶ ἀναρμοδίων νὰ κρίνωσι τὰ τοιαῦτα ζητήματα.

Μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως τοῦ περιφήμου ἐκείνου πολεμικοῦ συμβουλίου, ὁ Πουγάτσεφ, ἐκπληρῶν κατὰ γράμμα τὴν ὑπόσχεσίν του, ἐπλησίασεν εἰς Ὀρεμβοῦργον. Ἀπὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως κατώπτευσα τὸ στράτευμα τῶν ἀνταρτῶν. Μοὶ ἐφάνη δ' ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐδεκαπλασιάσθη ἀπὸ τῆς τελευταίας ἐφόδου, ἧς ἐγενόμην μάρτης αὐτόπτης. Οἱ ἀντάρται ἐκέκτηντο προσέτι καὶ πυροβόλα, παραληφθέντα βεβαίως ἐκ τῶν μικρῶν φρουρίων, ἅπερ εἶχε κυριεύσῃ ὁ Πουγάτσεφ. Ἀναλογιζόμενος τὴν ἀπόφασιν τοῦ συμβουλίου, προέβλεπον, ὅτι ἐπὶ μακρὸν χρόνον θὰ ἐμένομεν καθειργμένοι ἐντὸς τῶν τειχῶν τοῦ Ὀρεμβούργου, καὶ μοῦ ἤρχετο νὰ κλαύσω ἀπὸ τὸ κακόν μου.

Οὐδαμῶς προτίθεμαι νὰ περιγράψω τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ὀρεμβούργου, διότι τοῦτο εἶναι ἔργον τῆς ἱστορίας καὶ ὁ τόπος του δὲν εἶναι ἐν ἀπομνημονεύμασιν οἰκογενειακοῖς. Ὅθεν διὰ βραχέων λέγω, ὅτι ἕνεκα τῆς ἀπρονοησίας τῶν ἀρχῶν, ἡ πολιορκία ἐκείνη ἀπέβη καταστρεπτικὴ εἰς τοὺς κατοίκους, οἵτινες καὶ λιμὸν καὶ παντοειδεῖς ἄλλας στερήσεις ὑπέστησαν. Ὁ ἐν Ὀρεμβούργῳ βίος καθίστατο ἀφόρητος, πάντες δ' ἐναγωνίως ἀνέμενον τὴν μοιραίαν τῶν πραγμάτων ἔκβασιν καὶ πάντες ἐγόγγυζον δι' ὅσα ἔπασχον. Οἱ κάτοικοι ἐπὶ τέλους συνείθισαν τὰς βόμβας, τὰς πιπτούσας ἐπὶ τῶν οἰκιῶν των, καὶ αὐταὶ δ' αἱ ἔφοδοι τοῦ Πουγάτσεφ οὐδόλως ἐτάρασσον πλέον αὐτούς. Ἐστενοχωρούμην ὑπερβολικά· ὁ χρόνος παρήρχετο βραδέως. Οὐδεμίαν ἐπιστολὴν ἠδυνάμην νὰ λάβω ἐκ Βελογόρσκ, διότι ἡ συγκοινωνία ἦτο διακεκομμένη, ὁ δὲ χωρισμὸς ἀπὸ τῆς Μαρίας μ' ἐβασάνιζε. Μόνη δ' εὐχάριστος ἀσχολία μοὶ ὑπελείπετο οἱ στρατιωτικοὶ περίπατοι.

Εἰς τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ Πουγάτσεφ ὤφειλον ἀξιόλογον ἵππον, μεθ' οὗ ἐμοίραζα τὸ πενιχρὸν σιτηρέσιόν μου. Καθ' ἑκάστην ἐξηρχόμην ἐκτὸς τῶν προμαχώνων, καὶ ἐπυροβόλουν κατὰ τῶν προσκόπων τοῦ Πουγάτσεφ. Ἐν ταῖς τοιαύταις δ' ἀψιμαχίαις ἐνίκων συνήθως οἱ ἀντάρται, ὡς ἔχοντες ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια καὶ ἐξαιρέτους ἵππους. Τὸ τεταλαιπωρημένον ἱππικὸν ἡμῶν δὲν ἦτο εἰς κατάστασιν νἀντιπαραταχθῇ κατ' αὐτῶν. Ἐνίοτε ἐποίει ἐξόδους καὶ τὸ ἡμέτερον λιμῶττον πεζικόν, ἀλλ' ἕνεκα τῆς πυκνῆς χιόνος τῷ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπιχειρήσῃ τι γενναῖον κατὰ τοῦ ἐλαφροῦ ἱππικοῦ τοῦ ἐχθροῦ. Ματαίως δὲ τὸ πυροβολικὸν ἐξέπεμπε τοὺς κεραυνούς του ἀπὸ τῶν προμαχώνων, διότι κατὰ τὰς ἐξόδους δὲν ἐδύνατο νὰ προχωρήσῃ ἕνεκα τῆς ἀδυναμίας τῶν κατεσκληκότων ἵππων. Αὕτη ἦτο ἡ ἡμετέρα τακτικὴ καὶ ταύτην τὴν τακτικὴν οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Ὀρεμβούργου ἐκάλουν συνετὴν καὶ περιεσκεμμένην.

Μίαν ἡμέραν, ὅτε κατωρθώσαμεν νὰ τρέψωμεν εἰς φυγὴν καὶ νὰ καταδιώξωμεν ἰσχυρὸν ἀπόσπασμα, κατέφθασα ἕνα Κοζάκον ὑστερήσαντα τῶν ἄλλων καὶ ἡτοιμαζόμην νὰ τὸν πλήξω διὰ τῆς τουρκικῆς σπάθης μου, ὅτε ἐκεῖνος ἀποκαλύψας τὴν κεφαλὴν ἐφώναξε·

«Καλημέρα, Πιότρ, Ἄνδρέιτς· τί κάνεις; εἶσαι καλά;»

Ἀνεγνώρισα τὸν ἡμέτερον *οὐριαδνίκ*. Ἀγαλλίασις δὲ μὲ κατέλαβεν, ἰδόντα αὐτόν·

«Καλημέρα, Μάξιμιτς, τῷ εἶπον· ἔχεις πολὺν καιρὸν ποῦ λείπεις ἀπὸ τὸ Βελογόρσκ;

— Ἀλίγον καιρὸν ἔχω, πατεράκη μου Πιότρ Ἀνδρέιτς, χθὲς μόλις ἦλθα ἀπὸ ἐκεῖ· ἔχω καὶ ἕνα γράμμα γιὰ λόγου σας.

— Ποῦ εἶναι; ἀνέκραξα παράφορος.

— Ἀπάνω μου τὸ ἔχω, ἀπεκρίθη ὁ Μάξιμιτς, θεὶς τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον του. Ὑπεσχέθηκα εἰς τὴν Παλάσκαν νὰ προσπαθήσω νὰ τὸ δώσω εἰς τὰ χέρια σας.»

Μοὶ ἐνεχείρισε συνεπτυγμένον χάρτην, καὶ ἀπῆλθε παραχρῆμα ἐν καλπασμῷ. Ἐγὼ δὲ ἀνοίξας τὸν χάρτην ἀνέγνων ἐν μεγάλῃ ψυχικῇ ταραχῇ τὰ ἑπόμενα·

«Ἦτο θέλημα Θεοῦ νὰ χάσω διὰ μιᾶς τὸν πατέρα μου καὶ τὴν μητέρα μου. Δὲν ἔχω πλέον ἐπὶ τῆς γῆς οὔτε γονεῖς, οὔτε προστάτας. Καὶ προστρέχω εἰς ὑμᾶς, διότι ἤξευρον ὅτι πάντοτε ἠθέλατε τὸ καλόν μου καὶ εἶσθε πάντοτε ἕτοιμος νὰ βοηθῆτε τοὺς πάσχοντας. Παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ μὴ παραπέσῃ αὐτὸ τὸ γράμμα μου. Ὁ Μάξιμιτς μοῦ ὑπεσχέθη πῶς θὰ φροντίσῃ νὰ δοθῇ εἰς τὰς χεῖράς σας. Ἤκουσε καὶ ἡ Παλασκα τὸν Μάξιμιτς νὰ λέγῃ, πῶς ἀπὸ μακρὰν σᾶς βλέπει συχνὰ εἰς τὰς ἐξόδους, καὶ πῶς ἀψηφεῖτε ὅλους τοὺς κινδύνους, χωρὶς νὰ συλλογίζεσθε διόλου καὶ ἐκείνους ποῦ παρακαλοῦν τὸν Θεὸν μὲ δάκρυα διὰ σᾶς. Ἔμεινα πολὺν καιρὸν ἄρρωστη, καὶ ὅταν ἐπὶ τέλους ἔγεινα καλά, ὁ Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐδῶ φρούραρχος εἰς τὴν θέσιν τοῦ μακαρίτου πατρός μου, ἐβίασε τὸν παπᾶ Γερασὶμ νὰ μὲ παραδώσῃ εἰς τὰς χεῖράς του, φοβερίσας αὐτὸν μὲ τὸν Πουγάτσεφ. Μένω εἰς τὸ σπίτι μας καὶ ἔχει καὶ μὲ φυλάττουν. Ὁ Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς μὲ βιάζει νὰ τὸν ὑπανδρευθῶ. Λέγει πῶς μοῦ ἔσωσε τὴν ζωήν, ἐπειδὴ δὲν ἐμαρτύρησε τὸν δόλον τῆς Ἀκουλίνας Παμφιλόβνας, ὅταν μὲ παρέστησεν ὡς ἀνεψιάν της εἰς τοὺς λῃστάς· ἀλλ' ἐγὼ ἠμπορῶ καλλίτερα νἀποθάνω παρὰ νὰ γίνω σύζυγος ἑνὸς ἀνθρώπου, ὡς τὸν Σβαμπρίνην. Φέρεται μὲ πολλὴν σκληρότητα πρὸς ἐμὲ καὶ μὲ φοβερίζει, πῶς ἂν δὲν ἀλλάξω γνώμην, ἂν δὲν παραδεχθῶ τὰς προτάσεις του θὰ μὲ ὑπάγῃ εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ κακούργου ὅπου θὰ μὲ εὕρῃ ἡ τύχη τῆς Ἐλισάβετ Χαρλώφ[1]. Παρεκάλεσα τὸν Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς νὰ μοῦ παραχωρήσῃ ὀλίγον καιρὸν διὰ νὰ σκεφθῶ. Μοῦ ἔδωσε διορίαν τριῶν ἡμερῶν· ἂν ὕστερα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας δὲν γίνω σύζυγός του δὲν ἔχω πλέον νὰ περιμένω ἔλεος ἀπὸ αὐτόν. Ὦ πατέρα μου Πιότρ Ἀνδρέιτς, εἶσθε ὁ μόνος προστάτης μου. Ὑπερασπίσατέ με τὴν δυστυχισμένην κόρην. Ἱκετεύσατε τὸν στρατηγὸν καὶ ὅλους τοὺς ἀρχηγούς σας νὰ μᾶς στείλουν βοηθείας ὅσον τὸ δυνατὸν γρηγορώτερα καὶ ἔλθετε καὶ ὁ ἴδιος, ἂν ἠμπορῆτε. Μένω εὐπειθὴς ὀρφανὴ »ΜΑΡΙΑ ΜΙΡΟΝΩΦ».

Μικροῦ δεῖν παρεφρόνησα, ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην. Ἔσπευσα νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πόλιν, κεντῶν ἀνηλεῶς διὰ τῶν πτερνιστήρων τὸν δυστυχῆ ἵππον μου. Ἐν ᾧ δ' ἔτρεχον πλεῖστα σχέδια ἀνεκυκλοῦντο ἐν τῇ κεφαλῇ μου πρὸς λύτρωσιν τῆς ταλαίνης κόρης, ἀλλ' οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἐνέκρινον ὁριστικῶς. Φθὰς εἰς τὴν πόλιν, ἐπορεύθην κατ' εὐθεῖαν εἰς τοῦ στρατηγοῦ καὶ εἰσῆλθον δρομαῖος εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Περιεπάτει οὗτος ἐν τῷ δωματίῳ, καπνίζων διὰ τῆς ἐκ σηπίου πίπας του. Ἰδὼν με ἐστάθη· ἡ ὄψις μου βεβαίως τῷ ἐνεποίησεν αἴσθησιν, διότι μὲ ἠρώτησε μετά τινος ἀγωνίας περὶ τοῦ αἰτίου τῆς εἰσόδου μου.

«Ἐξοχώτατε, τῷ εἶπον, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς, διότι σᾶς θεωρῶ ὡς πατέρα. Μὴ ἀπορρίψητε τὴν αἴτησίν μου, πρόκειται περὶ τοῦ μέλλοντός μου, περὶ τῆς ὑπάρξεώς μου.

— Τί τρέχει, πατέρα μου; ἠρώτησεν ὁ στρατηγὸς ἔκθαμβος· τί ἠμπορῶ νὰ κάμω διὰ σέ; Ὁμίλει.

— Ἐξοχώτατε, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ πάρω ἓν τάγμα πεζικοῦ καὶ μίαν διμοιρίαν Κοζάκων

1. Κόρη ἑτέρου φρουράρχου, ἣν βιάσας πρῶτον ἀπέκτεινεν ὁ Πουγάτσεφ.

Digitized by Google

διὰ νὰ ὑπάγω νὰ κυριεύσω τὸ Βελογόρσκ.»

Ὁ στρατηγὸς μὲ ἐκύτταξεν ἀτενῶς, ὑποθέτων ἀναμφιβόλως ὅτι ἔχασα τὸν νοῦν, καὶ δὲν ἠπατᾶτο παραπολύ.

«Τί; τί; νὰ κυριεύσῃς τὸ φρούριον Βελογόρσκ; εἶπεν ἐπὶ τέλους.

— Σᾶς ἐγγυῶμαι περὶ τῆς ἐπιτυχίας, ἐπανέλαβον παραφόρως, ἀφήσατέ με μόνον νὰ κάμω ἔξοδον.

— Ὄχι, νέε μου, εἶπεν ἐκεῖνος ἀνανεύσας. Εἰς τόσον μεγάλην ἀπόστασιν ὁ ἐχθρὸς θὰ σᾶς ἀπέκοπτεν εὐκόλως πᾶσαν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ κυρίου στρατηγικοῦ σημείου, καὶ οὕτω θὰ κατώρθου εὐκολώτατα νὰ νικήσῃ μεγάλην καὶ ἀποτελεσματικὴν νίκην. Ἅμα διακοπῇ ἡ συγκοινωνία, βλέπεις...» Κατελήφθην ὑπὸ φόβου ἰδών, ὅτι παρεσύρετο εἰς συζητήσεις περὶ ζητημάτων τῆς τακτικῆς, καὶ ἔσπευσα νὰ τὸν διακόψω.

«Ἔλαβον πρὸ μικροῦ, τῷ εἶπον, μίαν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὴν κόρην τοῦ λοχαγοῦ Μιρονώφ. Μοῦ ζητεῖ βοήθειαν. Ὁ Σβαμπρίνης τὴν βιάζει νὰ γείνῃ σύζυγός του.

— Ἀλήθεια! Ὢ! αὐτὸς ὁ Σβαμπρίνης εἶναι πολὺ ἐλεεινὸς ἄνθρωπος! Ἂν μοῦ πέσῃ 'ςτὰ χέρια, θὰ τὸν στείλω ἀμέσως εἰς τὸ στρατοδικεῖον καὶ εἰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας θὰ τὸν τουφεκίσωμεν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ φρουρίου. Ἀλλ'ὡς τότε πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπομονήν.

— Νὰ ἔχωμεν ὑπομονήν! ἀνέκραξα ἐκτὸς ἐμαυτοῦ. Ἀλλ' ἕως τότε αὐτὸς θὰ βιάσῃ τὴν Μαρίαν.

— Ὦ! ἀπεκρίθη ὁ στρατηγός. Αἴ καὶ μὲ τοῦτο τί; δὲν θὰ πάθῃ δὰ πολὺ μεγάλο δυστύχημα. Προτιμότερον δι'αὐτὴν εἶναι νὰ γείνῃ σύζυγος τοῦ Σβαμπρίνη, ὁ ὁποῖος ἠμπορεῖ τώρα νὰ τὴν προστατεύῃ. Καὶ ὅταν τὸν τουφεκίσωμεν, τότε μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, θὰ εὑρεθοῦν οἱ ἀρραβωνιστικοί. Αἱ νόστιμοι νέαι χῆραι δὲν μένουν πολὺν καιρὸν ἀνύπανδροι. Θέλω νὰ εἴπω πῶς μία χήρα εὑρίσκει εὐκολώτερον ἄνδρα.

— Προτιμότερος ὁ θάνατος, εἶπον παραφόρως, παρὰ νὰ τὴν ἀφήσω εἰς τὸν Σβαμπρίνην.

— Ἄ! μπά! εἶπεν ὁ γέρων, τώρα καταλαμβάνω! φαίνεται πῶς εἶσαι κτυπημένος διὰ τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν. Τότε ἀλλάζει τὸ πρᾶγμα. Καϋμένο παιδί! Ἀλλὰ τί νὰ σοῦ κάμω; δὲν ἠμπορῶ πάλιν νὰ σοῦ δώσω ἓν τάγμα καὶ πεντήκοντα Κοζάκους. Ἡ ἐκστρατεία αὐτὴ εἶναι παράλογος, καὶ δὲν ἠμπορῶ νἀναλάβω τὴν εὐθύνην».

Ἐταπείνωσα τὴν κεφαλὴν ἀπελπις. Αἴφνης ἰδέα τις μοὶ ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν μου, ὁποία δέ τις ἦτο αὐτὴ ὁ ἀναγνώστης θὰ ἴδῃ ἐν τῷ ἑπομένῳ κεφαλαίῳ, καθὼς ἔλεγον οἱ παλαιοὶ μυθιστοριογράφοι.

[Ἕπεται συνέχεια]. **Π.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

—

Καὶ πάλιν περὶ ἠλεκτρισμοῦ. — Πλεονέκτημα σπουδαῖον αὐτοῦ εἰς τὴν μεταφορὰν τῶν δυνάμεων. — Ἐπὶ ἑνὸς τηλεγραφικοῦ σύρματος τρέχουσι χιλιάδες ἵππων δυνάμεως. — Ἑταιρίαι εἰς παραγωγὴν καὶ διανομὴν δυνάμεων ἐν ταῖς διαφόροις πόλεσιν. — Χρησιμοποίησις τῶν μέχρι τοῦδε ἀπολλυμένων δυνάμεων τῶν παραγομένων ἐν τῇ πέριξ ἡμῶν φύσει. — Πρώτη μελέτη πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτῶν ἐν τῇ πόλει τῆς Γενεύης. — Ἐπιτυχῆ πειράματα ἐν Παρισίοις τοῦ Μαρκέλλου Δεπρὲ ἐνώπιον ἐπιτροπῆς τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν. — Τὸ πρῶτον ἠλεκτροκίνητον ἀερόστατον. — Ἠλεκτρικὴ εὐμετακόμιστος λυχνία εἰς οἰκιακὴν χρῆσιν. — Μικροσκοπικὴ ἠλεκτρικὴ λυχνία ἐν καρφ'δι λαιμοδέτου. — Ὁριστικὴ σύστασις τῆς ἐν Παρισίοις κεντρικῆς διεθνοῦς ἠλεκτρικῆς ἑταιρίας.

Ὁ ἠλεκτρισμὸς εἶναι τὸ μέγα ζήτημα τῆς ἐποχῆς μας· ἡ προσοχὴ πάντων εἶναι ἐστραμμένη πρὸς αὐτόν, ὅστις μετ'ὀλίγον καθίσταται ἡ ψυχὴ τοσαύτης προόδου.

Ἐν δυσὶν ἐπανειλημμένοις χρονικοῖς ἐπραγματεύθημεν περὶ τῶν θαυμασίων αὐτοῦ νεωτέρων προόδων, καὶ δὲν εἴμεθα ἔτι ἢ εἰς τὴν ἀρχήν. Ἐὰν δ' ἀπεπειρώμεθα νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν λεπτομερῆ περιγραφὴν καὶ τῶν ἐλαχίστων ἐφαρμογῶν αὐτοῦ τῶν τε ὑφισταμένων καὶ τῶν μελετωμένων γενέσθαι, πόσας στήλας τῆς «Ἑστίας» δὲν ἠθέλομεν ἀναγκασθῇ νὰ πληρώσωμεν!

*
* *

Ἐν τῇ προηγουμένῃ ἡμῶν διατριβῇ εἴδομεν, ὅτι ἡ ἐν τοῖς σταθμοῖς παραγομένη δύναμις διὰ τῶν δυναμοηλεκτρικῶν μηχανῶν τοῦ Siemens ἐπέμπετο μακρὰν εἰς τὰ ἠλεκτροκίνητα tramways διὰ τῶν σιδηρῶν τροχιῶν, ἢ διὰ μεταλλικοῦ σύρματος.

Ἰδοὺ λοιπὸν ἓν πλεονέκτημα ἀξιόλογον, σπουδαῖον τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, οὗτινος ὁ ἀτμὸς στερεῖται.

Ὁ ἀτμὸς δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ἢ ἐπὶ τοῦ τόπου, ἔνθα παράγεται.

Ἐὰν ἐπεσκέφθητε ποτὲ ἐργοστάσιόν τι ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐπιδεικτικῶς ἐξαγγέλλουσι τὴν ὕπαρξίν των μακρόθεν διὰ στροφαλίγκων μελανωποῦ καπνοῦ ἐξ ὑψιδμήτων καπνοδοχῶν ἀναθρώσκοντος, οἱ διευθυνταὶ αὐτοῦ ἐπέδειξαν βεβαίως ὑμῖν τὴν βαρεῖαν καὶ θορυβώδη ἀτμομηχανήν, τὴν παράγουσαν τὴν δύναμιν τῶν τόσων ἵππων ἀτμοῦ. Ἡ δύναμις λοιπὸν αὕτη τῆς ἀτμομηχανῆς στρέφει πρώτην τινὰ παρ' αὐτὴν κειμένην τροχαλίαν, ἥτις διά τινος περιβάλλοντος ἱμάντος στρέφει διὰ τοῦ *πηγαινοερχομοῦ* (va-et-vient) αὐτοῦ δευτέραν τροχαλίαν, μεταδίδουσαν τὴν κίνησιν εἰς τὰς διαφόρους μηχανὰς τοῦ ἐργοστασίου.

Ἡ δευτέρα τροχαλία αὕτη ἀπέχει ἐκ τῆς πρώτης μόνον δεκάδα τινὰ μέτρων. Ἄρα ἡ δύ-

Digitized by Google

ναμις τῶν ἀτμομηχανῶν δὲν μεταφέρεται διὰ τῶν δύο τροχαλιῶν καὶ τοῦ συνδέοντος αὐτὰς ἱμάντος, ἢ μόλις εἰς παρακείμενόν τι διαμέρισμα, εἴτε εἰς ὑπερκειμένην ὀροφήν.

Πλὴν ἡ δύναμις, ἡ διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ παραγομένη, εἴδομεν ὅτι στέλλεται πολὺ μακράν. Ὁποία λοιπὸν μεταμόρφωσις δὲν ἐπιφυλάσσεται μετ' ὀλίγον διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ αὐτοῦ. Δὲν μένει ἢ τὰς δύο τροχαλίας ν' ἀντικαταστήσωσι διὰ δύο δυναμοηλεκτρικῶν μηχανῶν καὶ τῶν ἱμάντα τῶν δέκα μέτρων δι' ἠλεκτρικοῦ σύρματος χιλιάδων μέτρων καὶ ἰδοὺ μεταφερομένην τὴν δύναμιν τῆς ἀτμομηχανῆς εἰς πολλὰ χιλιόμετρα μακράν!

Εἶναι τοῦτο ἆρά γε δυνατόν;

*
* *

Ἡ πραγματοποίησις αὕτη ἤθελε φανῆ ἀληθῶς θαῦμα, ἂν μὴ ἤμεθα σήμερον ἐν πλήρει αἰῶνι τῶν θαυμάτων!

Καὶ ὄντως, δι' ἑνὸς τηλεγραφικοῦ σύρματος θὰ πέμπωνται εἰς τὸ μέλλον ὄχι πλέον τηλεγραφήματα, ἀλλὰ δυνάμεις διατηροῦσαι ὁλόκληρα ἐργοστάσια μιᾶς πόλεως.

Διὰ τοῦ σύρματος κατὰ βούλησιν θὰ δυνάμεθα νὰ στέλλωμεν μακράν, νὰ διανέμωμεν δεξιόθεν, ἀριστερόθεν, πανταχοῦ, δυνάμεις ἱκανὰς εἰς συντήρησιν πλήθους διαφόρων μηχανῶν. Διότι ἅπαξ τοῦ γορδίου δεσμοῦ λυθέντος, τί θέλει κωλύσει ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ν' ἀπολύωμεν νὰ τρέχωσιν ἐπὶ ἑνὸς λεπτοῦ σύρματος χιλιάδας ἵππων δυνάμεως;

Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο ὄνειρον!

Ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐν Παρισίοις ἠλεκτρικῇ ἐκθέσει ἡ πραγματικότης ἦτο ψηλαφητή, προσιτὴ εἰς πάντας τοὺς ἐπισκέπτας. Εἰκοσιεπτὰ ῥαπτικαὶ μηχαναὶ εἰς διαφόρους θέσεις τοῦ εὐρέος μεγάρου τῆς ἐκθέσεως τοποθετημέναι καὶ συγκοινωνοῦσαι διὰ τοῦ μηχανήματος τοῦ Δεπρὲ εἰργάζοντο θαυμασίως καὶ κανονικώτατα διὰ τῶν πεμπομένων πρὸς αὐτὰς διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ σύρματος δυνάμεων. Ἦτο δὲ δυνατὸν πρὸς τούτοις δι' ἐπιτηδείων ἐλατηρίων νὰ διακοπῇ ἡ ἐργασία εἴς τινας τῶν ῥαπτικῶν αὐτῶν μηχανῶν, χωρὶς αἱ ἄλλαι ἐν τούτοις νὰ ἐπηρεασθῶσι κατ' ἐλάχιστον εἰς τὴν κανονικότητα τῆς ἐργασίας των.

Ἐπίσης διὰ τοῦ αὐτοῦ μηχανήματος τοῦ Δεπρὲ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ διετηροῦντο καὶ ἄλλαι μηχαναί, ὡς διαπριστικαί, διατρητικαὶ τῶν μετάλλων, ῥυκανιστικαί, τορνευτικαὶ κλπ. καὶ τέλος ἠλεκτροκίνητα μουσικὰ ὄργανα.

*
* *

Οὕτω λοιπὸν δὲν ἀπέχομεν πολὺ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν μεγάλαι ἑταιρίαι σχηματιζόμεναι ἐν ταῖς διαφόροις πόλεσι θέλουσιν ἱδρύει μέγα κέντρον παραγωγῆς δυνάμεως, ἣν εἶτα θέλουσι διανέμει κατὰ τὰς ἀνάγκας ἑκάστου ἰδιώτου εἰς ὁλοκλήρους συνοικίας ἀκριβῶς ὡς διανέμουσι σήμερον τὸ φωταέριον. Θὰ δύνασθε δὲ τότε καὶ ὑμεῖς νὰ λαμβάνητε, ὅσην θέλετε, δύναμιν, λογιζομένην δι' ὀργάνου, ὡς τὸ νῦν γαζόμετρον, διὰ τὴν κίνησιν τῆς ῥαπτικῆς σας ἢ ἄλλης οἱασδήποτε μηχανῆς. Ἐὰν δὲ νῦν ταράττῃ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὸν ὕπνον ὑμῶν ὁ ἀνιλεὴς θόρυβος ἀτμομηχανῆς γείτονός τινος ἐνοχλητικοῦ, δὲν θέλει ἴσως βραδύνει ἡ ἐποχή, καθ' ἣν ἓν τηλεγραφικὸν σύρμα εἰσδῦον ἐκεῖ θέλει κομίσει σὺν τοῖς ἵπποις δυνάμεως καὶ τὴν πλήρη ἱκανοποίησιν καὶ εὐχαρίστησιν ὑμῶν.

*
* *

Δὲν εἶναι δὲ ἀνάγκη, ἵνα αἱ δυνάμεις παράγωνται πάντοτε ἐξ ἠλεκτρικῶν μηχανῶν ἢ ἐξ ἠλεκτρικῶν συμπυκνωτήρων, ὅπως μεταφέρωνται διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ σύρματος μακράν· ὄχι! Ὁποιανδήποτε δύναμιν, ὁθενδήποτε προερχομένην, εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιήσωμεν καὶ μεταφέρωμεν κατὰ θέλησιν διὰ τῶν μεσολαβουσῶν καταλλήλων ἠλεκτρικῶν συσκευῶν.

Πᾶσαν παραγομένην δύναμιν εἴτε ἐξ ἀτμομηχανῶν, εἴτε ἐκ μηχανῶν ἐνεργουσῶν διὰ τοῦ συμπεπυκνωμένου ἀέρος, εἴτε ἐκ καταρρακτῶν ποταμῶν, περισυλλέγοντες ἐν δυναμοηλεκτρικῇ μηχανῇ θέλομεν πέμπει ἐκ ταύτης δι' ἠλεκτρικοῦ σύρματος μακρὰν εἰς ἑτέραν δυναμοηλεκτρικὴν μηχανήν, ἥτις οὕτω θέλει τίθεσθαι εἰς ἐνέργειαν καὶ παράγει δύναμιν κινητήριον χρησιμοποιουμένην κατὰ βούλησιν.

Οὐδὲν πλέον περὶ ἡμᾶς θὰ χάνεται, οὐδεμία δύναμις ὑπὸ τῆς φύσεως θὰ παράγεται εἰς μάτην. Ὁ ἄνεμος αὐτὸς δὲν θέλει πνέει τοῦ λοιποῦ ἀνωφελῶς· ἡ δύναμις τῶν ἀστάτων καὶ ἰδιοτρόπων ῥευμάτων αὐτοῦ θέλει χρησιμοποιεῖσθαι· οἱ ποταμοί, οἱ χείμαρροι, οἱ καταρράκται, ὅσον δήποτε καὶ ἂν κεῖνται μακρὰν ἐκ τῶν κέντρων τῶν πόλεων, θέλουσι χρησιμεύει· τὸ παρεμβαλλόμενον σύρμα θέλει εἰσδύει πανταχοῦ.

*
* *

Οὕτως ὁ Νιαγάρρας ἐν Ἀμερικῇ, ὅστις πίπτει ἐξ ὕψους 50 μέτρων καὶ παράγει δύναμιν ὑπολογιζομένην εἰς 2 ἑκατομμύρια ἵππων ἀτμοῦ, θέλει μετ' ὀλίγον χρησιμοποιεῖσθαι ἐκεῖ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ καὶ ταῖς ἄλλαις μεγαλοπόλεσι τῆς βορείας Ἀμερικῆς.

Ἐπίσης αἱ δυνάμεις αἱ παραγόμεναι ὑπὸ τῶν καταρρακτῶν τῶν ἐκ τῶν Ἄλπεων πηγαζόντων μεγάλων εὐρωπαϊκῶν ποταμῶν, οἷον τοῦ Ῥήνου, τοῦ Ῥοδανοῦ καὶ ἄλλων, θέλουσι χρησιμοποιεῖσθαι ἐν Παρισίοις, Βερολίνῳ, Βιέννῃ, καὶ ἀλλαχοῦ.

Digitized by Google

Τὸν παρελθόντα μόλις μῆνα Σεπτέμβριον ἐγένετο ἐν τῇ ἐνταῦθα Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν σπουδαιοτάτη ἀνακοίνωσις, καθ' ἣν ἡ πόλις τῆς Γενεύης ἐν Ἑλβετίᾳ πρώτη ἐσκέφθη νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς προόδου αὐτῆς.

Ὁ Ῥοδανὸς ποταμὸς ἐγκαταλείπων τὴν λίμνην **Léman**, παρ' ἣν κεῖται ἡ πόλις τῆς Γενεύης, σχηματίζει καταρράκτην, οὗ ἡ δύναμις ὑπολογίζεται εἰς 7 περίπου χιλιάδας ἵππων ἀτμοῦ. Ἤδη λοιπὸν μελετᾶται, ὅπως ἡ μέχρι τοῦδε ἀπολλυμένη αὕτη σπουδαία δύναμις τοῦ καταρράκτου, χρησιμοποιηθῇ εἰς τὴν πόλιν διὰ τὴν διατήρησιν τῶν διαφόρων ἐργοστασίων της.

Ἐπίσης ἀπό τινος ἐνταῦθα ἐν διαφόροις ἐργοστασίοις ἐπωφελοῦνται τῶν ἀτμομηχανῶν των, ἵνα δι' ἠλεκτρικοῦ σύρματος πέμπωσι κινητηρίους δυνάμεις εἰς παρακειμένας ἀποστάσεις, ἃς ἐκεῖ χρησιμοποιοῦσι κατὰ τὰς διαφόρους αὐτῶν ἀνάγκας.

* * *

Ἐπὶ τῆς λύσεως τοῦ μεγάλου τούτου ἐπιστημονικοῦ προβλήματος τῆς χρησιμοποιήσεως μακρὰν διὰ τῶν ἠλεκτρικῶν συσκευῶν οἱωνδήποτε δυνάμεων πρὸ καιροῦ καταγινόμενος ὁ κ. Μάρκελλος Δεπρὲ καὶ φθάσας εἰς σημεῖον εὐάρεστον, ἐσχάτως ἐποίησε τὰ πειράματα αὐτοῦ ἐνώπιον ἐπιτροπῆς ἐκλεχθείσης πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν.

Ὁ κ. Δεπρὲ εἶχε τοποθετήσει μηχανήν, ἥτις παρήγαγεν, ἀδιάφορον διὰ ποίου μέσου, δύναμιν 9 ἵππων. Παραπλεύρως ταύτης ὑπῆρχεν ἑτέρα μηχανὴ κινητήριος, ἥτις συνεκοινώνει μετὰ τῆς πρώτης διὰ μεσολαβήσεως τῶν ἠλεκτρικῶν συσκευῶν οὕτως, ὥστε κυρίως ἀπεῖχεν αὐτῆς 17 χιλιόμετρα, διότι πράγματι τὸ ἠλεκτρικὸν σύρμα, ὅπερ συνέδεεν αὐτὰς εἶχε μῆκος 17 χμ. Αἱ μηχαναὶ αὗται ἐτέθησαν πλησίον ἀλλήλων πρὸς τὸν σκοπὸν μόνον, ὅπως ἡ παρατήρησις τῆς ἐπιτροπῆς ᾖ ἄμεσος.

Ἂν καὶ αἱ μηχαναὶ αὗται δὲν ἦσαν ἱκανῆς τελειότητος, ἐν τούτοις τἀποτελέσματα κατὰ τὴν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἀνακοίνωσιν τῆς ἐπιτροπῆς ἦσαν σπουδαιότατα.

Ἡ παραγομένη δύναμις 9 ἵππων ὑπὸ τῆς πρώτης μηχανῆς, ἀπορροφωμένη ὑπὸ τῶν ἠλεκτρικῶν συσκευῶν καὶ μεταφερομένη διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ σύρματος τῶν 17 χμ. εἰς τὴν δευτέραν μηχανὴν παρήγαγεν ἐν αὐτῇ ἐργασίαν 5 περίπου ἵππων.

Ἡ ἀπώλεια τῶν δυνάμεων κατὰ τὴν μεταφορὰν ταύτην φαίνεται ἐκ πρώτης τάξεως μεγάλη· πλὴν ἀφ' ἑνὸς αἱ μηχαναὶ δὲν ἦσαν καλῶς καὶ μετὰ προσοχῆς κατεσκευασμέναι, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ ἐλάττωμα τοῦτο δὲν εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ θεραπευθῇ.

* * *

Ὅ,τι προεβλέπομεν ἐν τῇ δευτέρᾳ διατριβῇ μας περὶ ἠλεκτρισμοῦ πρὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος μηνὸς (31 Αὐγούστου) ἐπραγματοποιήθη προχθὲς μόλις.

Εἴχομεν ὀνειροπολήσει τὴν ἀνακάλυψιν τῆς διευθύνσεως τῶν ἀεροστάτων διὰ τοῦ ἠλεκτροκινητῆρος, καὶ τὸ ὄνειρον ἡμῶν αὐτὸ ἤδη λαμβάνει σάρκα. Τὸ πρῶτον πείραμα πρὸς τοῦτο, ὅπερ θέλει μείνει ἀξιομνημόνευτον εἰς τὰ χρονικὰ τῆς ἐπιστήμης, ἐγένετο πρό τινων μόλις ἡμερῶν (8 Ὀκτωβρίου) ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Τισσανδιέ.

Τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτῶν σκάφος, ἐκ λεπτοῦ ἰνδοκαλάμου πεπλεγμένον ὄν, ἐκρέματο ἐξ ἀεροστατικῆς σφαίρας ἐπιμήκους ἐν εἴδει μεγάλου ἰχθύος 28 μέτρων τὸ μῆκος καὶ 9 μέτρων τὸ πλάτος ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς.

Τὸ ἐπίμηκες τοῦτο ἀερόστατον πεπληρωμένον καθαροῦ ὑδρογόνου ἔφερεν ἐν αὐτῷ μηχανὴν δυναμοηλεκτρικὴν καὶ μίαν συστοιχίαν ἠλεκτρικῆς στήλης διὰ διττοχρωμικοῦ κάλεος, αἵτινες ἐκίνουν ἕλικα τεθειμένην ὄπισθεν τῆς ἐπιμήκους σφαίρας καὶ διευθύνουσαν τὴν ὅλην ἐναέριον ναῦν.

Αἱ ἐλπίδες τῶν κατασκευαστῶν δὲν ἐπληρώθησαν ἐντελῶς βεβαίως, ὡς εἰς πάντα τὰ πρῶτα πειράματα· πλὴν τἀποτελέσματα εἰσὶν ἐντελῶς ἐνθαρρυντικὰ καὶ οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἀφίνουσιν, ὅτι θέλουσι ποτὲ ἐπιτύχει πληρέστατα.

Οἱ δύο οὗτοι ἀδελφοὶ ἀνῆλθον μετὰ τοῦ ἀεροστάτου αὐτῶν εἰς ὕψος 500 μέτρων, ἄνωθεν τοῦ δάσους τῆς Βουλωνίας, τοῦ εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς πόλεως τῶν Παρισίων κειμένου καὶ ἐκεῖ ἐξετέλεσαν πειράματα τῆς κατὰ βούλησιν διευθύνσεως τῆς ἀεροπόρου νηός των, παρεκκλίναντες πολλάκις δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τῆς φορᾶς τοῦ ῥεύματος τοῦ ἀνέμου.

Οὕτω λοιπὸν οἱ ἀδελφοὶ Τισσανδιὲ τέμνουσιν ἤδη τὴν ὁδὸν πρὸς τὰ ἠλεκτροκίνητα ἀεροναυτικὰ πειράματα.

* * *

Ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω τὴν ἠλεκτρικὴν στήλην διὰ τοῦ διττοχρωμικοῦ κάλεος.

Τοῦτο μᾶς ὑπενθυμίζει νέον ἤδη εὐφυέστατον σχέδιον ἠλεκτρικῆς στήλης διὰ τοῦ διττοχρωμικοῦ κάλεος, ἥτις κατὰ πρῶτον ἐκτεθεῖσα κατὰ τὴν τὸ παρελθὸν θέρος ἔκθεσιν τῆς γαλλικῆς πόλεως **Caen** ἐβραβεύθη ἐπαξίως.

Εἶναι δ' αὕτη ἐξαίρετος, διότι ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς της εἶναι ἐπιτηδειότατος καὶ ταχέως θέλει εἰσαχθῇ εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν, ἰδίᾳ δὲ διὰ τὸν οἰκιακὸν ἠλεκτρικὸν φωτισμόν, ὡς καὶ δι' ἄλλας οἰκιακὰς χρήσεις. Ἐν σμικρῷ ὄγκῳ φέρει πολλὰ ἠλεκτρικὰ στοιχεῖα, ἡ διατήρησις τῶν ὁποίων δὲν εἶναι πολὺ δαπανηρά.

* * *

Digitized by Google

Διὰ τοῦ εὐφυοῦς τούτου ὀργάνου 6 ἠλεκτρικῶν στοιχείων ἐπενοήθη καὶ κατεσκευάσθη ὅλως νεωστὶ *οἰκιακὴ ἠλεκτρικὴ λυχνία*, ἥτις, ὡς καὶ πᾶσα κοινὴ λυχνία, εἶναι εὐμετακόμιστος πανταχοῦ τῆς οἰκίας, ἥτις δύναται νὰ ἐνεργῇ ἐπὶ 20 περίπου κατὰ συνέχειαν ὥρας μετὰ εντάσεως τριῶν καὶ πλέον κηρίων, καὶ ἥτις δὲν εἶναι δαπανηροτέρα τοῦ ἀεριόφωτος.

Οὕτως ἐντὸς τοῦ ὑποβάθρου τῆς λυχνίας τίθεται ἡ ἠλεκτρικὴ στήλη ἐξ στοιχείων. Διὰ μέσου δὲ ὀδοντωτοῦ τινος κρεμαστῆρος, οὗ οἱ ὀδόντες ἐγγομφοῦνται ἐντὸς κοχλίου, ὡς καὶ εἰς τὰς κοινὰς λυχνίας, δυνάμεθα κατὰ βούλησιν νὰ ὑψῶμεν τὰ ἐλάσματα τοῦ ψευδαργύρου ἐκτὸς τῆς ἐν τῷ ἀγγείῳ διαλύσεως, ὅταν δὲν θέλωμεν νὰ λειτουργῇ ἡ λυχνία, καὶ ὅπως ἀποφύγωμεν τὴν ταχεῖαν φθορὰν αὐτῶν.

Τοιουτοτρόπως δυνάμεθα, ὅταν θέλωμεν, νὰ θέσωμεν εἰς ἐνέργειαν τὴν λυχνίαν. Στρέφομεν τὸν κοχλίαν, ὁ ὀδοντωτὸς κρεμαστὴρ κατέρχεται, τὰ ἐκ ψευδαργύρου ἐλάσματα ἐμβυθίζονται ἐν τῇ διαλύσει τοῦ ἀγγείου, μεταξὺ τῶν πλακιδίων τοῦ ἄνθρακος, καὶ τὸ ὅλον μηχάνημα λειτουργεῖ, ἡ δὲ ἐξ ἄνθρακος θρυαλλὶς τῆς λυχνίας ἀναφλέγεται. Τοὐναντίον δὲ ὅταν στρέφωμεν ἀντιθέτως τὸν κοχλίαν, ὁ ὀδοντωτὸς κρεμαστὴρ ἀνέρχεται, τὰ ἐκ ψευδαργύρου ἐλάσματα ἐξέρχονται τῆς διαλύσεως, ἡ δὲ ἠλεκτρικὴ φλὸξ αὐθωρεὶ σβέννυται.

Ἤδη ὅσον ἀφορᾷ τὴν μορφὴν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ ἄνω τοῦ ὑποβάθρου τμήματος τῆς λυχνίας δύναται νὰ κατασκευάζηται κατὰ βούλησιν καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν εὐφυΐαν τοῦ κατασκευαστοῦ, ὡς π.χ. ἡ ἐξ ἄνθρακος θρυαλλὶς δύναται νὰ κρατῆται ἐν τῇ χειρὶ ἀγάλματος τινὸς καὶ ἰδίᾳ *τῆς ἐλευθερίας φωτιζούσης τὸν κόσμον*, ὅπως ἐφαντάσθη κατὰ πρῶτον ὁ ἐφευρετὴς τοῦ εἴδους τούτου τῆς λυχνίας.

Καθ' ἣν στιγμὴν γράφομεν τὴν περιγραφὴν τῆς λυχνίας ταύτης, αὕτη δὲν κατέστη ἔτι κτῆμα τοῦ κοινοῦ, εὑρίσκεται εἰσέτι ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις τῶν σκαπανέων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς προόδου καὶ ἀναμένει ἐκεῖ μόνον ὀλίγας τελευταίας τελειοποιήσεις, ὅπως παραδοθῇ εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν.

*
* *

Τὰ ἐν τοῖς πρώτοις χρονικοῖς ἡμῶν μνημονευθέντα ἠλεκτρικὰ κοσμήματα νεωστὶ ἐπλουτίσθησαν δι' ἑνὸς ἔτι τοιούτου κοσμήματος πρωτοτύπου καὶ εὐφυεστάτου.

Ἀμερικανός τις γνωστὸς διὰ τὰς σπουδαίας μελέτας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἐφαντάσθη καὶ κατεσκεύασε καρφίδα λαιμοδέτου, ἧς ἡ κεφαλὴ μεγάλη ὡς μέσου μεγέθους μαργαρίτης εἶναι οὐδὲν ἄλλο ἢ μικροσκοπικὴ ἠλεκτρικὴ λυχνία.

Ὁ λυχνίσκος οὗτος συγκοινωνεῖ διὰ μεταλλικοῦ ἀφανοῦς νηματιδίου μετὰ μικροῦ συμπυκνωτῆρος κεκρυμμένου ἐντὸς θυλακίου τινὸς τοῦ ὑπενδύτου, ὅστις δύναται νὰ τρέφῃ τὸν σπινθηρίζοντα τοῦτον λυχνίσκον 5 συνεχεῖς ὥρας.

Οἱ ἀδάμαντες αὐτοὶ ὠχριῶσι πρὸ τοῦ μικροσκοπικοῦ τούτου ἡλίου.

*
* *

Πρὶν ἔτι σήμερον περατώσωμεν τὰ ἠλεκτρικά μας, ἀναγγέλλομεν τὴν *ὁριστικὴν* σύστασιν ἐνταῦθα τῆς *Διεθνοῦς ἠλεκτρικῆς Ἑταιρίας*, περὶ ἧς ἀνεφέραμεν ἤδη εἰς προηγούμενον ἄρθρον μας. Ἡ ἑταιρία προσέφερε τὴν τιμητικὴν τοῦ Προέδρου αὐτῆς ἕδραν πρὸς τὸν λόγιον ὑπουργὸν τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων κ. Cochery, ὅστις προθύμως ἀπεδέξατο τὴν τιμὴν ταύτην καὶ αὐθορμήτως παρεχώρησε διαμέρισμα τοῦ ὑπουργείου του διὰ τὴν προσωρινὴν ἐγκατάστασιν τοῦ γραφείου τῆς ἑταιρίας.

Εἰς τὴν ἑταιρίαν ταύτην, ἥτις περιλαμβάνει πολλοὺς ἀκαδημαϊκοὺς καὶ ἄλλους ἐξέχοντας ἐπιστήμονας, εἰσὶ δεκτοὶ ὡς μέλη *ἐλευθέρως πᾶς Γάλλος ἢ ξένος*, ὅστις ὑπὸ οἱονδήποτε τίτλον, ἐνδιαφέρεται εἰς τὴν πρόοδον τοῦ τε θεωρητικοῦ καὶ ἐφηρμοσμένου ἠλεκτρισμοῦ.

Ἡ ἐτησία εἰσφορὰ τῶν μελῶν εἶναι εἴκοσι φράγκα.

Τοῦτο εἰς γνῶσιν τῶν ἡμετέρων ἐν Ἑλλάδι ἐπιστημόνων καὶ ἐνδιαφερομένων!

Παρίσιοι, 19 Ὀκτωβρίου (ἔ.ν.) 1883. Φ*

ΑΙΝΙΓΜΑΤΩΔΕΣ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Ἐν τῷ νεκροταφείῳ τῆς πόλεως τοῦ Βερολίνου ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἐμπόρου Δ... εὑρίσκονται τὰ ἑξῆς τρία γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου ὡς ἐπίγραμμα:

P. P. P.

Τὰ τρία ταῦτα γράμματα ἀποτελοῦσι τέσσαρας φράσεις, ὧν ἡ ἑρμηνεία εἶνε ἡ ἀκόλουθος:

Piper peperit pecuniam.
Pecunia peperit pompam.
Pompa peperit pauperiem.
Pauperies peperit pietatem.

ἤτοι

Π. Π. Π.

Πέπερι παρήγαγε πλοῦτον.
Πλοῦτος παρήγαγε πολυτέλειαν.
Πολυτέλεια παρήγαγε πενίαν.
Πενία παρήγαγε πίστιν.

Ν. Ι. Α.

Digitized by Google

ΠΛΟΙΑ ΕΚ ΧΑΡΤΟΥ

—

Ἀνεφέραμεν ἄλλοτε τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ χάρτου εἰς κατασκευὴν τροχῶν, τροχιῶν σιδηροδρομικῶν καὶ ἄλλων ἀντικειμένων. Ἰδοὺ νῦν μανθάνομεν τὴν ἐξ αὐτοῦ κατασκευὴν καὶ . . . πλοίων. Ἕν τοιοῦτον χαρτόπλοιον, 20 ποδῶν μῆκος ἔχον καὶ 5 πλάτος, κατασκευασθὲν ὑπὸ γνωστῆς Ἑταιρίας ἐν Πιττσβούργῳ τῆς Ἀμερικῆς καθειλκύσθη πρό τινος ἐκ τῶν ναυπηγείων αὐτῆς, εἶνε δ' ἐντελῶς ἀδιάβροχον. Οἱ κατασκευασταὶ τοῦ πρωτοφανοῦς τούτου πλοίου θεωροῦσιν ὡς σπουδαῖον προτέρημα τοῦ συμπεπιεσμένου χάρτου εἰς ναυπήγησιν πλοίων τὴν ἐλαφρότητα αὐτοῦ. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος νῦν ἕλκει βάρος ἄνευ τῆς μηχανῆς μόνον 1000 λιτρῶν. Ἐφωδιάσθη δὲ διὰ τελειοτάτης ἀτμομηχανῆς, ἐκτελούσης ἐν τῇ λειτουργίᾳ αὐτῆς 2 χιλιάδας στροφὰς κατὰ πᾶν λεπτόν, καὶ παρεχούσης οὕτω εἰς τὸ πλοῖον μεγίστην ταχύτητα.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

—

Δύο ἀδελφαί, γεροντοκόραι, ὀφείλουσι κατά τινα δίκην νὰ δηλώσωσι τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἡλικίαν των ἐνώπιον δικαστοῦ, ὅστις τὰς γνωρίζει ἐκ νηπιακῆς των ἔτι ἡλικίας.

Ἡ νεωτέρα, κόρη εἰλικρινὴς καὶ ἄνευ φιλαρεσκείας, ὁμολογεῖ γενναίως τὰ 37 της ἔτη.

Ἔρχεται ἔπειτα ἡ σειρὰ τῆς πρωτοτόκου, ἥτις εἶνε λίαν φιλάρεσκος :

— Τί ἡλικίαν ἔχετε, κυρία ;

— Τριακονταενὸς ἐτῶν.

— Πολὺ καλά, λέγει μειδιῶν ὁ δικαστής.

Καὶ πρὸς τὸν γραμματέα στρεφόμενος, ὅστις ἐγνώριζεν ἐπίσης τὰς δύο κυρίας, προσθέτει·

— Προσέξετε μὴ κάμετε λάθος· τὴν πρωτότοκον θὰ γράψετε νεωτέραν !

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Ὁ νοῦς τοῦ ἀσχολουμένου ἀνθρώπου εἶνε ὡς οἰκία κατοικουμένη, ἐνῷ ὁ νοῦς τοῦ ἀργοῦ εἶνε ὡς ἔρημον κτίριον· ὅταν δὲ εὑρίσκῃ ὁ πειρασμὸς ἠνεωγμένας τὰς θύρας, εἰσέρχεται φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ὅμιλον τῶν κακῶν σκέψεων.

—

Ταχύτερον σκληρύνεται ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ πλούτῳ ἢ ἓν ὠὸν ἐν τῷ βράζοντι ὕδατι.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Πῶς κρίνουσιν οἱ Κινέζοι περὶ τηλεγράφου. Οὐδαμῶς φαίνεται μετεβλήθησαν οἱ Κινέζοι μετὰ τοσούτων αἰώνων πάροδον. Ἂν ἄλλοτε εἶχον ἐγείρει τὸ περιώνυμον σινικὸν τεῖχος ὅπως διαχωρίζῃ αὐτοὺς τοῦ λοιποῦ κόσμου, ἂν ἐπὶ χιλιετηρίδας στερρῶς ἔμειναν προσπεφυκότες εἰς τὰς προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίας των, καὶ οἱ σήμερον Κινέζοι μεθ' ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ αἰῶνος εἰς ἃς ἀναγκάζονται ἑκόντες ἄκοντες νὰ ὑποκύψωσιν, ἐν τούτοις ἀναμιμνησκόμενοι τοῦ ἀρχαίου μίσους αὐτῶν κατὰ παντὸς νεωτερισμοῦ, διὰ δυσπίστου βλέμματος θεωροῦσι καὶ τὰς εὐεργετικωτάτας ἔτι τῶν ἐπιστημονικῶν ἀνακαλύψεων εἰσαγομένας εἰς Κίναν. Παράδειγμα τούτου ἔστω ἡ ἑπομένη παραδοξολόγος κρίσις περὶ τοῦ τηλεγράφου, ὃν ἐφημερίς τις τῆς Σαγκάης τὸ *Οὐράνιον Κράτος* ἀποπειρᾶται ν' ἀποδείξῃ αὐτόχρημα... ἐπιζήμιον !

«Καὶ πρῶτον, γράφει, ἡ διὰ τηλεγράφου ἀνταπόκρισις στοιχίζει πολὺ ἀκριβά. Ηὔξησε τὰς γενικὰς δαπάνας παντὸς ἐμπορικοῦ οἴκου ἀπὸ 2,000 εἰς 10,000 δολλάρ. κατ' ἔτος, ἄνευ ἰσοστάθμου ὠφελείας. Γίνεται αἰτία σπουδαιοτάτης ἀπωλείας χρόνου· ἕνεκα τῆς ὑπερόγκου πληρωμῆς δι' ἑκάστην λέξιν συνετάχθησαν τηλεγραφικοὶ κώδικες λίαν περίπλοκοι. Ἐπειδὴ ἐν τοῖς κώδιξι τούτοις γίνεται χρῆσις ὅλων τῶν γλωσσῶν, οἱ δὲ ὑπάλληλοι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τὰς γινώσκωσιν ὅλας, τὰ λάθη εἶνε συχνότατα.

»Ἄλλοτε ἠκούομεν μετ' εὐχαριστήσεως τὸ κανονοβόλημα τὸ ἀγγέλλον τὴν ἄφιξιν τοῦ ἀτμοπλοίου, τὸ ὁποῖον ἐκόμιζε σωρὸν ἐφημερίδων καὶ εἰδήσεων· ὁ τηλέγραφος κατέστρεψε τὴν ἀπόλαυσιν ταύτην. Οὐδεὶς πλέον ὑπάρχει λογικὸς συνειρμὸς ἐν ταῖς κατὰ τμήματα καὶ ῥάκη ἀφικνουμέναις εἰδήσεσιν ἐκ τῶν ἐφημερίδων τῶν Ἰνδιῶν, τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου ἢ τῆς Αὐστραλίας, ἐνίοτε μάλιστα συγχρόνως ἐξ ὅλων τούτων τῶν χωρῶν· ἡ ἀσυναρτησία καὶ ἡ ἀντίφασις τῶν εἰδήσεων τούτων ἀφαιρεῖ συνήθως ἀπ' αὐτῶν πᾶσαν σημασίαν. Ἄλλοτε ἠδυνάμεθα μεθοδικώτατα νὰ παρακολουθῶμεν τὰς λεμβοδρομίας τῆς Ὀξωνίας, τοῦ Κάμπριτζ, τὰς ἱπποδρομίας τοῦ Δέρβυ ἢ πάντα ἄλλον ὁμοίας φύσεως ἀγῶνα· σήμερον εἶνε γνωστὸν τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῶν, πρὶν οὐδὲν λεπτομερῶς μάθωμεν περὶ τοῦ τρόπου τῆς τελέσεως αὐτῶν, τὸ δὲ πνεῦμα ἡμῶν ἱκανοποιεῖται ἀκριβῶς ὅσον καὶ ὁ στόμαχός μας ἂν παρείχομεν εἰς αὐτὸν ὀλίγον ἐκχύλισμα Λεΐβιχ ἀντὶ πολυόψου γεύματος. Ὁ βίος θὰ ἦτο ἀσυγκρίτως εὐαρεστότερος, ἐπιλέγει συμπεραίνων ὁ συντάκτης τοῦ *Οὐρανίου Κράτους*, ἂν οἱ σοφοὶ δὲν εἶχον ἐπινοήσει τὸν ἠλεκτρικὸν τηλέγραφον».

Ἔχουσι συνείδησιν τῶν περὶ αὐτὰ πράξεων τὰ ζῷα, ἰδίᾳ δὲ τὰ κατοικίδια ; Ὅταν λαμβάνωμεν παραδείγματος χάριν ἀλεκτορίδα τινὰ ἀπὸ τοῦ ὀρνιθῶνος καὶ σφάζωμεν αὐτὴν πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ ἀλέκτορος, καὶ τῶν ἄλλων

Digitized by Google

ορνίθων, απαθεῖς μένουσιν ἢ φρίσσουσιν ἐπὶ τῷ θεάματι;

Τῆς ἐρωτήσεως ταύτης τὴν ἀπάντησιν παρέχει ὁ ὑπὲρ πάντα ἄλλον κατάλληλος περιώνυμος Κλαύδιος Βερνάρδος, διὰ τοῦ ἑπομένου ἀνεκδότου.

«Κατεγινόμην εἰς δύσκολόν τινα ἐργασίαν ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ μου, ὀλίγον ἀπέχοντι ἀπὸ τοῦ ὀρνιθῶνος. Ἰσχυρὰ κραυγὴ τοῦ ἀλέκτορος, πολλάκις ἐπαναληφθεῖσα, μὲ παρηνώχλει, ἐφ' ᾧ ἀπεφάσισα νὰ ἐπιβάλω σιγὴν εἰς τὸν θορυβώδη μου γείτονα· φθάσας εἰς τὰς κιγκλίδας τοῦ ὀρνιθῶνος, ἰδοὺ τί εἶδον· αἱ ἀλεκτορίδες πᾶσαι εἰς ὅμιλον ἦσαν συνηγμέναι μὲ θλιβερὸν ἦθος· ὁ ἀλέκτωρ ἀπεμακρύνθη αὐτῶν, προὐχώρησε πρός με καὶ θεωρῶν με ἀτενῶς ἤρχιζε φωνάζων ἀγνοῶ τι, ἀλλ' οὕτως ὥστε ἐπείσθην ὅτι ἤθελε νὰ μοὶ εἴπῃ τι. Δὲν θὰ ἐνόουν τίποτε, ἐννοεῖται, ἂν δὲν παρετήρουν ὅτι ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἔστρεφε τὴν κεφαλήν του πρὸς γωνίαν τινὰ τοῦ ὀρνιθῶνος.

»Παρακολουθήσας διὰ τοῦ βλέμματός μου τὴν κίνησιν ταύτην διέκρινα ὀρνίθιον κατὰ γῆς κείμενον. Εἰσῆλθον εἰς τὸν ὀρνιθῶνα καὶ εἶδον ὅτι τοῦ ταλαιπώρου πτηνοῦ ἡ κεφαλὴ εἶχε συσφιγχθῆ μεταξὺ δύο μεγάλων πετρῶν. Ἐνόμισα ὅτι εἶχεν ἀποθάνει, ἀλλὰ ἔζη· ἀφήρεσα μετὰ προσοχῆς μίαν τῶν πετρῶν καὶ ἀνηγέρθη ζωηρῶς.

»Ὁ ἀλέκτωρ, πλησιάσας πρὸς ἐμὲ, ἐτόνισεν ἀληθὲς χαρᾶς ᾆσμα· αἱ ἀλεκτορίδες διεσκορπίσθησαν καὶ ὁ ὀρνιθὼν ἀνέλαβε πάλιν τὴν κίνησιν αὐτοῦ καὶ τὴν φαιδρότητα.

»Ἐπανῆλθον εἰς τὸ ἔργον μου, σκεπτικὸς καὶ σχεδὸν ἔντρομος. Καλῶς εἶχα ἴδει ἢ μήπως ἦτο ἀπατηλή τις ὀπτασία;»

Ἐν τῷ μεγάλῳ δουκάτῳ τῆς Φιλλανδίας ἐγεννήθη ἀπό τινος νέα αἵρεσις, τῆς ὁποίας τὰ μέλη αὐταπεκλήθησαν μετριοφρόνως «οἱ κατ' ἐξοχὴν καθαροί». Βάσις τῆς διδασκαλίας αὐτῶν εἶνε ὅτι ἡ γυνὴ εἶνε ὑπερτέρα τοῦ ἀνδρὸς, καὶ αὐτὴ πρέπει νὰ διέπῃ καὶ κυβερνᾷ τὴν οἰκογένειαν. Πανταχοῦ ὅπου εἰσήχθη ἡ νέα αἵρεσις γυνή τις, ὑπὸ τῶν ἄλλων διοριζομένη, ἐνασκεῖ τὴν ἀνωτάτην κυριαρχίαν καὶ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλῃ ποινὰς καὶ τὰς αὐστηροτάτας ἔτι. Τινὲς δὲ τῶν γυναικῶν περιβάλλονται διὰ τοῦ ἀξιώματος τῆς ἐξομολογητρίας, πάντες δὲ οἱ μαθηταὶ τοῦ νέου δόγματος ὑποχρεοῦνται νὰ ἐξομολογῶνται εἰς αὐτὰς ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Τὴν πρώτην Νοεμβρίου ἐπρόκειτο νὰ γείνῃ ἐν Βερολίνῳ, ἐν τῷ αὐτόθι μεγάρῳ τῆς βιομηχανίας, ἔκθεσις εἰδικὴ *ἐνδεδυμένων πλαγγόνων* (κουκλῶν). Πρὸς βράβευσιν τῶν καλλιτέρων τοιούτων προϊόντων, ἅτινα εἶνε ἡ χαρὰ τῶν παίδων, ὡρίσθησαν 3 βραβεῖα ἐκ 300, 200 καὶ 100 μάρκων, τὰ ὁποῖα ἀπονεμηθήσονται κατὰ τὰς ἀποφάσεις ἀγωνοδίκου Ἐπιτροπῆς ἐξ εἰδημόνων ἀνδρῶν συγκεκροτημένης. Πλὴν δὲ τοῦ χρηματικοῦ βραβείου δοθήσεται εἰς τὰ πρωτεύσοντα καὶ δίπλωμα ἴδιον. Ὡς ἐκθέται γενήσονται δεκτοὶ οὐ μόνον οἱ εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς βιομηχανίας ἀσχολούμενοι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἰδιῶται φιλότεχνοι. Ἀξία σημειώσεως εἶνε ἡ ἔκθεσις αὕτη οὐ μόνον διὰ τὴν πρωτοτυπίαν αὐτῆς, ἀλλὰ διότι ἀποβλέπει καὶ εἰς σκοπὸν λίαν πρακτικὸν, τουτέστι τὴν βελτίωσιν καὶ τὴν ἐπὶ τὸ καλλιτεχνικώτερον κατασκευὴν τῶν προσφιλεστέρων παιγνιδίων τῶν παιδίων.

Ἐπ' ἐσχάτων ἐγένοντο ἐν Βρυξέλλαις ἐπισήμως τὰ ἐγκαίνια τοῦ αὐτόθι ἀνεγερθέντος μεγαλοπρεπεστάτου μεγάρου τῶν δικαστηρίων. Τὸ ὄντως θαυμάσιον ἵδρυμα τοῦτο ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐφ' οὗ ἐν μέρει εἶνε ἐκτισμένη ἡ πόλις τῶν Βρυξελλῶν· εἶνε δὲ περίοπτον πανταχόθεν, δεσπόζον διὰ τοῦ κολοσσιαίου αὐτοῦ ὄγκου τῆς πόλεως.

Τὸ Μέγαρον τοῦτο τῶν δικαστηρίων εἶνε τὸ μέγιστον τῶν ἐν Εὐρώπῃ ὑπαρχόντων οἰκοδομημάτων, κατέχει δὲ χῶρον 26,000 τετραγωνικῶν μέτρων. Ὁ Ἅγιος Πέτρος τῆς Ῥώμης κατέχει ἐπιφάνειαν μόνον 21,192 μέτρων, τὸ μέγαρον τῶν δικαστηρίων ἐν Λονδίνῳ 14,693, ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Κολωνίας 7,356, ἡ δὲ Παναγία τῶν Παρισίων μόνον 5,955. Τὸ ὕψος τοῦ κτιρίου εἶνε 118 μέτρων· τὸ δὲ τοῦ θόλου ἀπὸ τοῦ ἐδάφους τῆς κεντρικῆς αἰθούσης εἶνε 97μ. 50. Περιλαμβάνει δὲ 27 μεγάλας αἰθούσας καὶ 245 μικροτέρας καὶ ἄλλα δωμάτια.

Τὸ λαμπρὸν οἰκοδόμημα εἶνε ἔργον τοῦ Βέλγου ἀρχιτέκτονος **Poelaert**, ὅστις ἀπέθανε τῷ 1879, πρὶν ἢ ἴδῃ συντετελεσμένον τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ὠκοδομήθη δὲ εἰς ἔτη 17 δαπάνῃ τοῦ Κράτους, συμποσωθεῖσῃ εἰς 45 ἑκατομμύρια φράγκων.

Τὸν θεώμενον τὸ μνημεῖον τοῦτο καταπλήττει μάλιστα ἡ μεγαλοπρέπεια αὐτοῦ· ὁ ὀφθαλμὸς θαμβοῦται ἐκ τοῦ ἀμετρήτου πλήθους τῶν κλιμάκων, διαδρόμων, στοῶν, κιγκλιδωμάτων, στηλῶν καὶ τῶν πολλῶν ὀρόφων, ἐφ' ὧν πάντων ἀνυψοῦται ὁ θόλος. Εἶνε δ' ἡ ἀρχιτεκτονικὴ αὐτοῦ μίγμα πρωτότυπον καὶ γραφικὸν ἑλληνικοῦ καὶ ῥωμαϊκοῦ ῥυθμοῦ.

Τέσσαρα ὑψηλὰ ὀρειχάλκινα ἀγάλματα, παριστῶντα τὴν Ἰσχύν, τὴν Δικαιοσύνην, τὴν Ἐπιείκειαν καὶ τὸν Νόμον εἰσὶ τεθειμένα περὶ τὸν θόλον.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 411 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 13 Νοεμβρίου 1883

ΤΟ ΕΝ ΑΜΟΡΓΩι ΜΑΝΤΕΙΟΝ

τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Βαλσαμίτου.

Ἀντικείμενα ἄξια ἐπισκέψεως καὶ μελέτης ἐν Ἀμοργῷ. — Μετόχιον Ἁγ. Γεωργίου Βαλσαμίτου. — Μαντικὴ ἐν αὐτῷ πηγή. — Ὕπαρξις ἀρχαία τοῦ μαντείου. — Κρίσεις περιηγητῶν Εὐρωπαίων. — Ἀκμὴ τοῦ μαντείου ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. — Θέσις. — Περιγραφὴ τῆς εἰς αὐτὸ ἀγούσης ὁδοῦ. — Ἐντυπώσεις. — Περιγραφὴ ναοῦ καὶ πηγῆς. — Τρόπος μαντείας. — Μεταβολὴ τρόπου μαντείας κατὰ τοὺς νέους χρόνους. — Περιηγηταί. — Καποδίστριας. — Πειραταί. — Παρακμή. — Σημερινὴ κατάστασις.

Ἡ νῆσος Ἀμοργός, τὸ ἀκρότατον τοῦτο ἀνατολικὸν σημεῖον τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, καὶ τὸ μᾶλλον προσεγγίζον εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, περιέχει, καίτοι μικρά, ἱκανὴν ὕλην πρὸς ἐνασχόλησιν καὶ πρὸς μελέτην τοῦ ἐπισκεπτομένου αὐτήν, εἴτε ἀρχαιολόγου ὄντος τούτου, εἴτε ἁπλοῦ θαυμαστοῦ τῆς φύσεως τῶν νήσων, καὶ τοῦ νησιωτικοῦ βίου.

Εἰς τὸν ἀρχαιολόγον ἐδῶ μὲν τρεῖς πόλεις ἀρχαῖαι τῆς νήσου Μινῴα, Ἀρκεσίνη, καὶ Αἰγιάλη παρέχουσι τὰς κατηρειπωμένας αὐτῶν ἀκροπόλεις καὶ τὸ ἔδαφος εἰς ἔρευναν καὶ ἀνασκαφήν, ἐκεῖ δὲ ἴχνη ἀρχαῖα οἰκήσεων, καὶ ὄρθιοι σκελετοὶ πύργων παναρχαίων προσκαλοῦσι τὴν ἔρευναν τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος αὐτῶν καὶ τῆς ἱστορίας, ἀμφότερα συνταφέντα ὑπὸ τὰ ἐρείπια, ἅτινα ἔθαψαν τὴν ὕπαρξίν των· ἀλλαχοῦ τάφοι ἀρχαῖοι, οὓς ἀνασκάπτει καθ' ἡμέραν ἡ ὕνις καὶ ἡ ἀξίνη τοῦ γεωργοῦ, κτερίσματα ποικίλα, νομίσματα, ἀγγεῖα, ἐπιγραφαί, λίθινα ἐργαλεῖα μονονουχὶ φωνὴν ἐκπέμπουσι, ζητοῦντα τὴν προφύλαξιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς καταστροφῆς, τὴν περιγραφὴν καὶ ἀπεικόνισιν, μαρτύρια γηραιὰ τῆς διὰ τῆς Ἀμοργοῦ διαβάσεως ἀρχαίου πολιτισμοῦ, καὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτόθι τὸ πάλαι ἀκμαίου πολιτικοῦ βίου καὶ βιομηχανίας.

Εἰς τὸν ἐραστὴν τῆς φύσεως τῶν νήσων, καὶ τοῦ ἐν αὐταῖς βίου, ἡ θέσις τῶν σημερινῶν κωμοπόλεων καὶ χωρίων, ὁ σχηματισμὸς τῶν ὀρέων καὶ βουνῶν, αἱ κοιλάδες, ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς, ἡ τροφὴ τῶν κατοίκων, ἡ ἰδιάζουσα προφορά, ὁ οἰκιακὸς βίος, ἡ φιλοξενία, τὸ ἀρμάνειον ἦθος τῶν ἀνδρῶν, ἡ ἰδιάζουσα χάρις καὶ ἡ ἀνεπιτήδευτος εὐγένεια τῶν τρόπων, καὶ τὸ ἀξιοθαύμαστον κάλλος καὶ ἀνάστημα τῶν γυναικῶν, παρέχουσιν ὕλην ὡσαύτως πρὸς χάραξιν χαρμοσύνων εἰκόνων καὶ περιγραφῶν.

Ἀλλὰ πλὴν ὅλων τούτων ὁ τὴν Ἀμοργὸν περιηγούμενος ἔχει νὰ ἐρευνήσῃ, ἢ καὶ ἁπλῶς νὰ ἐπισκεφθῇ δύο ἀρχαῖα ἐκκλησιαστικὰ μνημεῖα, λειτουργοῦντα μέχρι τοῦ νῦν, ἅτινα οἱ ἐγχώριοι τιμῶσιν ἰδιαζόντως, καὶ ἐπιδεικνύουσι παντὶ ξένῳ ὡς ἄξια ἐπισκέψεως, τὴν Μονὴν τῆς Χοζοβιωτίσσης, καὶ τὸ μετόχιον αὐτῆς, τὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Βαλσαμίτου· ἐκείνην μὲν διὰ τὴν ἀρχαιότητα, καὶ τὸ φοβερὸν τῆς θέσεως ἐν ᾗ εἶνε ᾠκοδομημένη, τοῦτο δὲ διὰ πηγὴν αὐτόθι ἀναβλύζουσαν ἐν τῷ ναῷ, εἰς ἣν ἀποδίδουσι μαντικὴν δύναμιν, καὶ εἰς ἥν, ἕνεκα τούτου, ἔρχονται ὑποβάλλοντες διὰ τοῦ ἱερέως ἐρωτήματα, ὅπως μάθωσι διὰ τῶν σημείων τοῦ ὕδατος τὸ ἄγνωστον τοῖς βροτοῖς μέλλον.

Τοῦ μετοχίου τούτου καὶ τῆς περιβοήτου ἐν τοῖς νησιώταις τῶν Κυκλάδων πηγῆς, δίδομεν ὧδε σύντομον περιγραφήν, ἐπιτοπίως ἐπισκεφθέντες αὐτήν, καθὼς καὶ πᾶσαν τὴν νῆσον κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιον τοῦ παρόντος ἔτους.

Ἐν τῇ περιγραφῇ ταύτῃ, ἂς μὴ σκανδαλισθῇ τις τῶν ἄγαν φιλοθρήσκων ἐπὶ τῇ χρήσει τῆς λέξεως μαντείου ἐπὶ χριστιανικοῦ ναοῦ· διότι οὐδεμία ἄλλη δύναται νὰ ὁρίσῃ κυριολεκτικῶς τὸ πρᾶγμα.

Τοῦ μαντείου τούτου ἡ ὕπαρξις δὲν χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς χθές, ἀλλὰ πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων. Περιηγηταὶ τῆς παρελθούσης καὶ προπαρελθούσης ἑκατονταετηρίδος μνημονεύουσιν αὐτοῦ, ὡς ἑνὸς ἀξίου περιεργείας τῶν ἐν τῇ νήσῳ θεαμάτων· ἡ ἀρχαιοτέρα δὲ περιηγητοῦ περιγραφὴ εὑρόντος τὸ μαντεῖον ἐν ἀκμῇ καὶ πλήρει λειτουργίᾳ ἀνέρχεται εἰς τὸ ἔτος 1651. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπισκεφθέντων τὴν Ἀμοργὸν περιηγητῶν περιγράφουσι λεπτομερῶς τὰ τῆς ἐκεῖ πηγομαντείας· δι' εἰρωνείας δὲ οὐχὶ σπανίως ἐμφιλοχωρούσης ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν περιηγηθέντων κατὰ καιροὺς τὴν Ἑλλάδα, ὅταν γράφωσι περὶ τῆς ἀμαθείας τῶν ἱερέων καὶ τῶν προλήψεων τοῦ λαοῦ, διακωμῳδοῦσι ὅσα ἐκεῖ εἶδον. Εἷς μόνος περιηγητής, ὀρθόδοξος Ρῶσσος ἀρχιμανδρίτης, ἀφίνει τὸν ἀναγνώ-

Digitized by Google

στην ἐλεύθερον νὰ κρίνῃ, μετὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ τρόπου τῆς μαντείας,ὅ,τι θέλῃ, ἱκανῶς ἄλλως ὑπονοουμένης ἐκ τῶν γραφομένων του καὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ γνώμης.

Δὲν εἶνε βεβαίως ἡ Ἀμοργὸς ἡ μόνη νῆσος, ἐν ᾗ μετὰ τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν ἀνεμίχθησαν καὶ πράξεις μὴ συμβιβαζόμεναι πρὸς τὸ σεμνὸν τοῦ ναοῦ, καὶ τὸ ἀξιωματικὸν τοῦ ἱερέως, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι νῆσοι καὶ ἠπειρωτικοὶ τόποι, ἔνθα παρόμοιαι μαντεῖαι τελοῦνται ἐν ναοῖς, εἴτε κρύφα εἴτε καὶ δημοσίᾳ.

Εὐτυχῶς σήμερον αἱ πράξεις αὗται, αἵτινες παρομαρτοῦσιν ὑπὸ διαφόρους μορφὰς εἰς πᾶσαν θρησκείαν, δὲν ἔχουσιν ἐπίδρασιν ἐπιβλαβῆ ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ σώματος, εἶνε πράξεις ἀβλαβεῖς τοῦ λαοῦ, ὧν τὴν ἄσκοπον ἄσκησιν ὁσημέραι καταδεικνύουσι τὰ γράμματα,καὶ ὁ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀναπτυσσόμενος κοινωνικὸς βίος. Εὐχῆς ἔργον βεβαίως θὰ ἦτο τὸ φῶς τῆς ἐπιστημονικῆς λυχνίας νὰ εἶχε φθάσει εἰς τὰ ἔσχατα τοῦ λαοῦ στρώματα, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε δυνατόν· διότι μεταξὺ ἐκείνης καὶ τούτων παρεμπίπτουσιν ἔτι ὑψηλὰ τείχη προλήψεων, παραδόσεων, καὶ συμφερόντων, ἅτινα μόνον διὰ τῆς καθ' ἡμέραν ὑπονομεύσεως τοῦ χειμάρρου τῶν χρόνων θέλουσι καταπέσει.

Πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ἐπὶ ταύτης ἡ πηγὴ αὕτη ἦτο ἐν μεγίστῃ τιμῇ καὶ σεβασμῷ εἰς ὅλους τοὺς κατοίκους τῶν Κυκλάδων. Ἐκ πασῶν τῶν νήσων ἤρχοντο εἰς Ἀμοργόν, ἰδίως δὲ ναυτικοί, ἵνα συμβουλευθῶσι τὰ εὐοίωνα, ἢ δυσοίωνα σημεῖα τοῦ ὕδατος περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ πλοῦ, ἢ τῆς ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως *εἰς τὰ ξένα*.

Ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις τῆς φοβερᾶς πειρατείας καὶ τῶν συμφορῶν, ὅτε ταξείδιον πέραν τῶν ἀκτῶν, ἢ τῶν βουνῶν τῆς πατρίδος διὰ τῶν μέσων τῆς τότε συγκοινωνίας, καὶ τῶν κινδύνων τῆς ὁδοῦ, ἐθεωρεῖτο σπουδαιοτάτη τοῦ βίου πρᾶξις, ὅτε, τούτου ἕνεκα, τῆς *ξενιτειᾶς τὰ τραγούδια* πανταχοῦ ἐψάλλοντο ὑπὸ παντός, *ἀποτελέσαντα ἴδιον κεφάλαιον τῆς δημώδους ποιήσεως τοῦ ἔθνους*, ὁ κάτοικος τῶν νήσων, αἵτινες πρὸ πάντων ἔπασχον, εἶχεν ἀνάγκην θάρρους καὶ τόλμης ἵνα ἐπιχειρήσῃ ὑπερπόντειον πλοῦν· καὶ τὸ θάρρος τοῦτο καὶ τὴν τόλμην, μὴ ἔχων που νὰ πορισθῇ ἄλλοθεν, ἤρχετο ν' ἀντλήσῃ ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ Ἁγ. Γεωργίου τοῦ Βαλσαμίτου, οὗτινος ἐζήτει τὴν βοήθειαν, καὶ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς χάριτος ἐν τοῖς σημείοις τοῦ ὕδατος. Δὲν ἐφοβεῖτο τοὺς φυσικοὺς ἐκ τῆς θαλάσσης κινδύνους,οὐδ'ἐζήτει τὴν ἀποφυγὴν αὐτῶν, ἀλλὰ τοὺς ἐκ πειρατῶν, καὶ ἠρώτα τὴν μαντικὴν πηγήν, ἂν θὰ ἐπανέβλεπε τὰ παράλια τῆς πατρίδος του, καὶ ἂν θὰ ἐνηγκαλίζετο εὐτυχὴς τὰ τέκνα του. Ἔχων οἰωνοὺς ἀρίστους προέβαινε μετὰ θάρρους ἀκατανίκητου, ἔχων αὐτοὺς ἐναντίους, δὲν κατετρύχετο ὑπὸ τοῦ ἐλέγχου, μὴ ἐπιχειρήσας ὅ,τι συνέλαβεν ἐν τῷ νῷ, ἀφοῦ τὸ θεῖον ἐγνώρισεν αὐτῷ ὅτι ἤθελεν ἀποτύχει.

Τὸ μετόχιον τοῦτο τῆς Μονῆς κεῖται πρὸς τὸ ΜΔ. τῆς πόλεως Ἀμοργοῦ, ἀπέχον ταύτης μίαν περίπου ὥραν. Ἡ πρὸς αὐτὸ ὁδὸς διέρχεται ἐν ἀρχῇ μεσοπορίας μεσογείων βουνῶν,εἶτα δὲ πέραν τῆς θέσεως Χλιὸς Ἄνεμος ὑψοῦται ὑπὲρ τὰς πρὸς τὴν θάλασσαν νευούσας κλιτῦς, ἀφ' ὧν ἐκτείνεται εὐρὺς πρὸς τὸ πέλαγος ὁρίζων, καὶ καταλήγει εἰς τὸν ναόν.

Ἡ ὁδὸς αὕτη ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς ἐκ τῆς σημερινῆς πόλεως Ἀμοργοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἀρκεσίνην ἀγούσης, καὶ ἐν γένει εἰς τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς νήσου· οὐδεμίαν δ'ἔχω ἀμφιβολίαν ὅτι δι' αὐτῆς ταύτης ἐκοινώνει ἡ Ἀρκεσίνη μετὰ τῆς Αἰγιάλης,διότι τοιοῦτος εἶνε ἐνταῦθα ὁ σχηματισμὸς καὶ αἱ διακλαδώσεις τῶν βουνῶν, καὶ ἡ φορὰ τῶν ῥευμάτων, ὥστε οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἠδύναντο νὰ συγκοινωνήσωσι διὰ ξηρᾶς ἢ ἐντεῦθεν· οὐδὲν δὲ τὸ ἀπίθανον ἐν τῇ θέσει τοῦ Ἁγ. Γεωργίου τοῦ Βαλσαμίτου, ἔνθα ἄφθονα πηγάζουσιν ὕδατα, νὰ ὑπῆρχεν ἀρχαῖον ἄλσος καὶ χρηστήριον πηγομαντείας.

Καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν μέχρι τοῦ μετοχίου καὶ ἐντεῦθεν μέχρις Ἀρκεσίνης,εἰς διάφορα σημεῖα, ἱκανῶς ἀπέχοντα ἀλλήλων, κυρίως δ' ἐπὶ κορυφῶν παροδίων βράχων, ἢ ἐπὶ φυσικῶν κοιλωμάτων βράχων, βλέπει ὁ ὁδοιπορῶν ἐμπεπηγμένους ξυλίνους σταυρούς· ἤκουσα δ' ὅτι ἐπὶ παλαιτέρων χρόνων ἦσαν σιδηροῖ, χριστιανικῆς εὐλαβείας μαρτύρια, ἅτινα πιθανώτατα ἀντικατέστησαν ἀρχαῖα ἀγαλμάτια θεῶν ἢ καὶ βωμοὺς ἐνοδίων θεοτήτων.

Ὁ ναὸς τοῦ Ἁγ. Γεωργίου δὲν εἶνε ἄποπτος ἀπὸ τῆς θαλάσσης, οὐδὲ μακρόθεν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, τῆς εἰς αὐτὸν ἀγούσης· μόνον ὅταν φθάσῃ τις πλησίον καὶ ὑπερβῇ μικρὸν ὕψωμα βλέπει τὸ πρῶτον αὐτὸν ἐν μέσῳ καταφύτου καὶ χλοερᾶς θέσεως,ὡς εἰκόνα τοπείου, ζωηροῦ χρωματισμοῦ, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου ἀπεικονίζονται βράχοι, καὶ κλιτῦς πλήρεις ἀκανθῶν καὶ θάμνων ἀγρίων.

Ἀληθῶς δὲ ἡ θέσις ἐνταῦθα ἔχει ἰδιάζουσαν τοπικὴν καλλονήν, καὶ θέαν τέρπουσαν τὸ ὄμμα, καὶ ἐμποιοῦσαν αἴσθησιν εἰς τὸν προσερχόμενον. Τοιούτου δ' ὄντος τοῦ μέρους τούτου, ἂς φαντασθῇ τις προσερχόμενον ἐνταῦθα οὐχὶ ἀδιάφορόν τινα παρατηρητὴν καὶ ψυχρὸν περὶ τὰ θεῖα, ἀλλὰ φιλόθρησκον λίαν, εἰς προσκύνησιν τοῦ ναοῦ μεταβαίνοντα,καὶ πρὸς συμβουλὴν τῆς πηγῆς. Καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν κατέχει αὐτὸν εἶδος θρησκευτικοῦ φόβου, ἀναλογιζόμενον ὁποῖοί τινες ἄρά γε ἔσονται οἱ οἰωνοὶ τοῦ ὕδα-

Digitized by Google

τος, καὶ ὁποίαν ἑρμηνείαν θέλουσιν ἐκφέρει τὰ χείλη τοῦ ἱερέως. Ἀνὰ πᾶν βῆμα εἰς τὰ πρόσω ἀναβράζει ἐν αὐτῷ ὁ πόθος νὰ φθάσῃ ὅσον τάχιον πλησίον τῆς λαλούσης πηγῆς, ἢ νὰ ἴδῃ τοὐλάχιστον μακρόθεν τὴν θέσιν αὐτῆς, καὶ τὸν ναόν. Ἐὰν δὲ ὁ προσερχόμενος ἔρχεται ἐξ ἄλλης νήσου, καὶ τὸ πρῶτον πορεύεται ἐκεῖ, ὁ ναὸς εἰς τὴν φαντασίαν του μεγαλοποιεῖται, ὁ ἱερεὺς περιβάλλεται ὑπερφυᾶ θείαν αἴγλην, ὡς ὃν θεόληπτον, ᾧτινι διὰ τῆς προσευχῆς τὸ θεῖον ἔδωσε τὸ χάρισμα νὰ ἐξηγῇ τὰ σημεῖα, δι' ὧν ἐκφράζει τὰς μυστικὰς αὐτοῦ βουλάς. Καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν πλὴν ἐξωκκλησίων τινῶν, τῶν φυλακείων τούτων πάσης ἐρημίας, οὐδὲν ἀντικείμενον περισπᾷ τὴν προσοχήν του· καὶ ἄν που ἐν τῇ ἐρημίᾳ τῆς ὁδοῦ συναντήσῃ γεωργὸν ἢ βοσκόν, ἡ ὁμιλία θὰ στραφῇ περὶ τὴν θαυμασίαν μαντικὴν τῆς πηγῆς δύναμιν, καὶ ἡ εὐχὴ τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἑκατέρωθεν θὰ εἶνε ἐπίκλησις εἰς τοῦ Ἁγ. Γεωργίου τὴν χάριτα. Πέραν τοῦ ἡμίσεως τῆς ὁδοῦ, ἡ συγκίνησίς του αὐξάνει βλέπων αἴφνης ἀναπεπταμένον πέλαγος εὐρείας θαλάσσης, ἧς πρὸ μικροῦ διῆλθε τὰς ὑγρὰς ὁδούς, καὶ μέλλει αὖθις νὰ διαπλεύσῃ, κομίζων τοῖς οἰκείοις τὴν βούλησιν τοῦ θείου.

Ἀλλ' ἰδοὺ ὁ ναός, κεκαλυμμένος ὑφ' ὑψηλῶν δένδρων, καὶ περιβεβλημένος ὑπὸ κήπων, καὶ ἀφθόνου χλόης, ἐμφανίζεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, ὀλίγα βήματα μακράν· ἐφ' ὅσον πλησιάζει κελάρυσμα σφοδρὸν καταρρέοντος ἐξ ἀνωφερείας ὕδατος πλήττει τὰ ὦτά του, προάγγελον τῆς δι' ὕδατος μαντείας, καὶ κελαδήματα πτηνῶν, καὶ ψιθύρισμα φύλλων, καὶ δρόσος, καὶ σκιά, καὶ εὐῶδες ἄρωμα ἀνθέων καὶ θύμου μαγεύει τὰς αἰσθήσεις του. Καθόσον προχωρεῖ εἰς τὸν ναὸν ὁ περὶ αὐτὸν ὁρίζων συστέλλεται περιορίζων τὴν ὅρασίν του μόνον εἰς τὰ τοῦ ναοῦ καὶ τὰ πέριξ.

Ὁ ναὸς εἶνε ἐκτισμένος ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς κατωφερείας ὄρους καλουμένου Σκοπός, ἐν ἀριστερᾷ μυχοῦ βαθέος ῥεύματος. Παρ' αὐτῷ ῥέει ὕδωρ, ὅπερ εἶνε τὸ ἀφθονώτατον ῥέον ὕδωρ ὅλης τῆς νήσου, καὶ φαίνονται ἐρείπια ὑδρομύλου. Ὡς κτίριον ὁ ναὸς οὐδὲν ἔχει τὸ ἄξιον λόγου, εἶνε μικρὸς θολωτός, ἀλλ' ἄνευ τρούλλου, ἀφιερωμένος εἰς Ἅγιον Γεώργιον, τὸν Βαλσαμίτην ἐπιλεγόμενον, ὡς ἐκ τῶν πολλῶν αὐτόθι, ὡς λέγουσι, φυομένων βαλσάμων· οὕτω καλουμένου ἐν Ἀμοργῷ φυτοῦ, ὅπερ ἐν ἄλλαις νήσοις ὀνομάζεται ἀγριόδυοσμος. Ἐπὶ τῶν παραστάδων τῆς θύρας τῆς εἰσόδου ὑπάρχει χρονολογία τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ ναοῦ γενομένης τῷ 1688 ἐπὶ Ἀνατολίου Βλάχου, καθὼς καὶ ἑτέρα χρολογία τοῦ 1796 ἐπὶ Θεονύμφης μοναχῆς Σικινίας. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ ναοῦ εἰκονίζεται ἐν ἀναγλύφῳ ὁ δικέφαλος ἀετός, ὅπως εἰς ὅλας τὰς ἀρχαίας ἐκκλησίας τῶν νήσων, ὑπάρχει δὲ καὶ τάφος φέρων ἐπιτύμβιον «Φιλαρετι μοναχυ εν ετει 1757 Σεπτεμβριου 13, εγεγονηο ο τυμβος ουτος συν τω εδαφει αναλωμασι». Ἡ εἰκὼν τοῦ Ἁγ. Γεωργίου κεῖται ἐντὸς μαρμαρίνου εἰκονοστασίου μετὰ ἐπιγραφῆς Ἅγ. Γεώργιος Βαρσαμίτης, πλήρης ἀφιερωμάτων ἀνηρτημένων δακτυλιολίθων, ἀπεικασμάτων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ἀνθρώπων, ζῴων, σταυρῶν, πρωρῶν πλοίων, χειρῶν κτλ. Αἱ κανδῦλαι τοῦ ναοῦ καὶ ὁ πολυέλαιος εἶνε ὑέλινα, ἐκ τῶν ὑελοποιείων τῆς Ἐνετίας.

Ἀπέναντι τῆς εἰσόδου, κειμένης ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ τοίχου τοῦ ναοῦ, ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ βράχου λάκκος πλήρης ὕδατος συλλεγομένου ἐκεῖ, ἐξ ἀποσταγμάτων, θεωρουμένου καὶ τούτου ἁγιάσματος. Τὸ κύριον ὅμως ἁγίασμα, ἡ πηγὴ δῆλα δὴ ἡ μαντική, κεῖται ἐντὸς καὶ ἐν δεξιᾷ τοῦ ναοῦ. Αὐτόθι πρὸς τὸν μεσημβρινὸν τοῖχον, ὅστις μᾶλλον ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ βράχου τοῦ ὄρους, ἐφ' οὗ ὁ ναὸς ἔκτισται, ὑψοῦται τετράγωνον κουβούκλιον λιθόκτιστον, ἐν εἴδει ναΐσκου, στεφόμενον πρὸς τὰ ἄνω διὰ θυρίδων μικρῶν ἀψιδωτῶν. Εἰς τὴν βάσιν τούτου μικροτέραν τοῦ ἑνὸς τετραγωνικοῦ μέτρου εἶνε κεχωσμένη ὑδρία πηλίνη, ἄνευ πυθμένος, ἔχουσα ἐπὶ τοῦ στομίου, ὄντος σπιθαμιαίας ὡς ἔγγιστα διαμέτρου, πλάκα μαρμαρίνην διάτρυτον, ἧς τὴν ὀπὴν καλύπτουσι διὰ κινητοῦ στρογγύλου μαρμαρίνου ἐπιστομίου. Ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐπιφανειῶν τῶν τοίχων τοῦ κουβουκλίου εἶνε ἐζωγραφημέναι εἰκόνες τοῦ Ἁγ. Χαραλάμπους, τοῦ Ἁγ. Νικολάου, Ἁγ. Γεωργίου καὶ Ἁγίας Παρασκευῆς.

Ἡ ὑδρία αὕτη πληροῦται ὕδατος διαυγοῦς καὶ ποσίμου ἀφ' ἑαυτῆς, διαπηδῶντος ἠρέμα ἐκ τοῦ βράχου διὰ τοῦ ἀνοικτοῦ πυθμένος, καὶ ἀνερχομένου μέχρι τοῦ ἡμίσεως συνήθως τῆς ὑδρίας, ἐνίοτε δ' ἐπὶ πολυομβρίας καὶ ὑπερχειλίζοντος. Ἐντὸς τοῦ κουβουκλίου δὲν ὑπάρχει ἱκανὸν φῶς, καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ὑδρίας εἶνε σκοτεινὸν καὶ μόνον δι' ἀνημμένου κηρίου δύναταί τις νὰ ἴδῃ τὸ ἐντὸς ὕδωρ.

Ἡ ἱεροτελεστία πρὸς συμβουλὴν τῶν οἰωνῶν τοῦ ὕδατος τούτου γίνεται ὡς ἑξῆς. Προσέρχεται ὁ θέλων νὰ συμβουλευθῇ τὸ ὕδωρ εἰς τὸν ἐκεῖ ἱερέα ζητῶν παρ' αὐτοῦ νὰ ἀνοίξῃ ἓν ἢ δύο ἢ πλείω *ἁγιάσματα*, τόσα δηλαδὴ ὅσα ἐρωτήματα ἔχει νὰ ὑποβάλῃ ἢ ὅσα ἐν τῷ νῷ ἔχει· διότι αἱ ἐρωτήσεις ἢ ὑποβάλλονται ῥητῶς, λέγει ἐπὶ παραδείγματος εἰς τὸν ἱερέα «Ζητῶ ν' ἀνοιχθῇ ἓν ἁγίασμα, διότι θέλω νὰ μάθω ἂν ταξειδεύων δὲν θὰ κινδυνεύσω, ἢ αὐτὸ τοῦτο ἀποσιωπᾷ, καὶ ἔχει ἐν νῷ, ζητῶν μόνον τὴν ἀπάντησιν τοῦ ἱερέως, ἐπὶ τῆς ὁποίας

Digitized by Google

αὐτὸς κατόπιν κάμνει τοὺς συνδυασμούς του.

Μετὰ τὴν ὑποβολὴν τῆς ἐρωτήσεως, ὁ ἱερεὺς φέρων τὸ πετραχήλιον αὐτοῦ ἀναγινώσκει ἰδίαν εὐχὴν εἰς Ἅγ. Γεώργιον, καὶ εἶτα ἀντλεῖ διὰ ποτηρίου ἐκ τῆς ὑδρίας ἐκείνης ὕδωρ, καὶ ἐξετάζει, ἐπιδεικνύων καὶ τῷ ἐρωτῶντι, τὰ σημεῖα, ἅτινα διακρίνει. Εἶνε δὲ ταῦτα πάντοτε σχεδὸν σώματα ξένα ἐμπίπτοντα εἰς τὸ ὕδωρ, ἢ ἐξερχόμενα ἐκ τοῦ βάθους τῆς ὑδρίας, ἥτις ἔχει πυθμένα αὐτὸν τὸν βράχον· εἶνε ἑπομένως ἢ ὑδρόβια ἔντομα, ἢ κόνις, ἢ τρίχες, ἢ ξηρὰ φύλλα, ἢ ὑποστάθμη ἰλύος καὶ τὰ τοιαῦτα.

Αἱ ἀπαντήσεις τοῦ ἱερέως δίδονται διὰ τρόπου ἀορίστου καὶ δι' ἐκφράσεων γενικῶν. Κατὰ παράδοσιν δ' ἐδόθησαν εἰς τὰ σημεῖα τοῦ ὕδατος, ὡρισμέναι σημασίαι καὶ ἔννοιαι. Ἐνίοτε πλὴν τοῦ ἱερέως καὶ αὐτοὶ οἱ ἐρωτῶντες ἑρμηνεύουσι μόνοι τὸ δυσοίωνον ἢ εὐοίωνον τῶν σημείων, ὅταν εὕρωσιν εἰς ταῦτα κατὰ τὴν κρίσιν των ὁμοίωσίν τινα πρὸς τὴν ἐρώτησίν των. Οὕτως Ἀμοργῖνός τις, καθ' ἃ μοὶ διηγήθησαν πολλοὶ ἐν Ἀμοργῷ, ζητοῦντες νὰ μὲ πείσωσι περὶ τοῦ τελουμένου ἐκεῖ θαύματος, ἤνοιξεν ἁγίασμα, ἵνα μάθῃ ἂν ἤθελε διέλθει εὐτυχῆ βίον νυμφευόμενος νέαν τινά, ἣν ἠγάπα περιπαθῶς, παρετήρησε δ' ἐν τῷ ποτηρίῳ, δι' οὗ ἤντλησεν ὁ ἱερεὺς ἐκ τῆς ὑδρίας, ἐπιπλέουσαν μέλισσαν πεπνιγμένην. Ὁ οἰωνὸς ἦτο κακός, ἐσήμαινεν ὅτι ἤθελεν ἐπέλθει κακόν τι εἰς τὴν νέαν. Οὐχ ἧττον ὁ νέος ἐνυμφεύθη αὐτήν, ὑπακούσας μᾶλλον εἰς τὴν φωνὴν τῆς καρδίας, παρὰ εἰς τοῦ ὕδατος τὰ σημεῖα. Ἀλλὰ μικρὸν μετὰ τὸν γάμον ἡ νεαρὰ γυνὴ ἀπεβίωσεν· ἡ σύμπτωσις αὕτη, ἡ ὅλως τυχαία, ἐθεωρήθη ἐκεῖ, ὡς μία τῶν πολλῶν ἀποδείξεων τῆς ἀληθείας τοῦ μαντείου.

Ἰδοὺ δὲ ὁποῖαι εἶνε περίπου αἱ ἀπαντήσεις τοῦ ἱερέως, ὁπόταν δὲν γνωρίζῃ τὴν ἐρώτησιν· σημειοῦμεν τρεῖς, δῆλα δὴ ἐπὶ τριῶν ποτηρίων ὕδατος, ἢ τριῶν ἁγιασμάτων ἐξαχθέντων τῆς ὑδρίας, φυλάσσοντες καὶ τὴν ὕφην τῆς γλώσσης.

1) «Ὕδωρ καθαρόν. Σκόναι πολλαὶ πλέουν. Ἕν κουμβάκιον εἰς εἶδος μαργαριτάρι μεγάλο βαθυπλέει».

«Σημαίνει, ὑγείαν. Θὰ γίνουν λόγια πολλά. Ὠφέλεια φιλονικουμένη παρὰ δύο προσώπων».

2) «Ἕνα λευκὸ πουλάκι[1] ζωηρὸν καὶ τρέχον ἔνθεν καὶ ἔνθεν μὲ βίαν. Πέντε ἄσπρες σκόναις πλέουν· ἡ μία ἡνωμένη μὲ μαύρην. Τρίχα μικρὴ βουλισμένη».

«Σημαίνει. Τὸ λευκὸ πουλάκι ὁ ἐνδιαφερόμενος· εἶνε σύμβολον ὑγείας· δὲν φοβεῖται τρικυμίαν, οὐδὲ πῦρ, οὐδὲ ἄλλο τι. Αἱ πέντε σκόναις σημαίνουν ὅτι θὰ γίνουν ὀλίγα λόγια· ἡ μία μαύρη ἡ ἑνωμένη μὲ τὴν ἄσπρη σημαίνει ὠφέλεια. Ἡ τρίχα ἡ βουλισμένη σημαίνει φροντίδας, αἱ ὁποῖαι φεύγουν».

1. Οὕτως ὀνομάζει μικροτάτας ὑδροβίους μυίας.

3) «Ὕδωρ καθαρόν. Ἄσπρη σκόνη πλέουσα· ὑγείαν. Τρίχα πλέουσα, κατόπιν ἐβούλιαξεν· εἶνε δυσκολία, εἴτε ἀσθένεια, ἡ ὁποία διαλύεται. Μαύρη σκόνη βουλισμένη· σημαίνει ζημίαν.»

Δὲν εἶνε βεβαίως χρεία νὰ ἐξηγήσῃ τις τὴν ἱερὰν ἁπλότητα τῶν διδόντων πίστιν εἰς τοιούτους λόγους κενούς, καὶ ὑπολαμβανόντων συμπτώσεις τυχαίας τῶν φαινομένων τοῦ ὕδατος πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρωτήσεων ὡς ἀληθὲς θαῦμα ὑπερφυοῦς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου.

Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἑρμηνείας δὲν εἶνε ὁ ἀρχαιότατος. Κατὰ τὰς περιγραφὰς τῶν περιηγητῶν φαίνεται ὅτι αὐτός, τὸν ὁποῖον περιεγράψαμεν, εἶνε νέος. Ὁ Ῥιχάρδος ἰησουΐτης περιηγητὴς τῷ 1651, ὁ Σωζὲ τῷ 1698, ὁ Τουρνεφόρτιος τῷ 1700, ὁ Γρηγόρ. Μπάρσκης ῥῶσσος ἀρχιμανδρίτης τῷ 1723, ὁ Σοννίνης τῷ 1777, ὁ Ῥὸς τῷ 1841 μνημονεύουσιν ἁπλῶς ὅτι ἡ ἀνάβασις, ἢ ἡ κατάβασις τοῦ ὕδατος τῆς ὑδρίας, ἢ ἡ ἀφ' ἑαυτῆς ἐκκένωσις καὶ πλήρωσις (ὅπερ οὗτοι ἐθεώρησαν ὡς τεχνικῶς γενόμενον) μετὰ τὴν δέησιν, ἦτο τὸ μόνον εὐοίωνον ἢ δυσοίωνον σημεῖον. Ὅλοι δὲ ἀναφέρουσιν ὅτι συνεβουλεύοντο τὴν πηγὴν οἱ ναυτικοί· ὁ Ῥιχάρδος δὲ προσθέτει ὅτι ἰδίᾳ προσήρχοντο οἱ μέλλοντες νὰ ταξειδεύσωσι τὴν Μαύρην Θάλασσαν. Συνεπιλέγει δὲ καὶ ὅτι τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα ἠνοίγετο ἡ ὑδρία, καὶ εἰ μὲν ἦτο πλήρης ὕδατος προεμηνύετο ἔτος εὔφορον καὶ εὐτυχές, εἰ δὲ κενὴ ἄγονον καὶ δυστυχές.

Τὸ μαντεῖον τοῦτο ἦτο, ὡς εἴπομεν καὶ ἀνωτέρω, περιβόητον ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως, ὅτε οἱ κίνδυνοι κατὰ θάλασσαν ἦσαν μεγαλείτεροι ἢ σήμερον καὶ συχνότεροι. Ἔν τινι χειρογράφῳ σημειώσει ἐφόρου τινὸς τῆς παιδείας, ὡς ὀνομάζει ἑαυτόν, σταλέντος τῷ 1825 ἵνα θέσῃ εἰς δημοπρασίαν τὰς μοναστηριακὰς προσόδους, ἐν ᾗ καταγράφονται τὰ μετόχια τῶν Μονῶν Νάξου καὶ Ἀμοργοῦ, εὗρον τὸ ἑξῆς σημειούμενον[1]. «Εἰς τὴν νῆσον ταύτην (τὴν Ἀμοργὸν) εἶνε ἓν μόνον μοναστήριον, τὸ ὁποῖον ἦτον καὶ εἶνε ἀκόμη χρηστήριον περίφημον, ὡς τὸ ἐν Δελφοῖς τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ διὰ τοῦτο ἔχει μετόχια διάφορα εἰς διαφόρους τόπους τῶν ὁποίων αἱ πρόσοδοι σημειοῦνται κατωτέρω». Ὁ γράφων συνεταύτισε τὴν Μονὴν Χοζοβιωτίσσης μετὰ τοῦ μετοχίου, ὑπολαβὼν ὅτι τὸ χρηστήριον ἦτο ἐν τῇ Μονῇ, ὅπερ δὲν εἶνε ἀληθές· ὅ,τι ὅμως ἐξάγεται ἐκ τῆς σημειώσεως ταύτης εἶνε ὅτι ὁ πλοῦτος καὶ τὰ εἰσοδήματα τῆς Μονῆς ταύτης προήρχοντο κατὰ μέγα μέρος καὶ ἐκ τοῦ μαντείου.

1. Τὴν σημείωσιν ταύτην, ἀφ' ἧς δυστυχῶς λείπει ἡ ὑπογραφή, μοὶ ἔδωσεν ὁ κ. Σταμ. Κρῖνος ἀνευρὼν τυχαίως μεταξὺ ἄλλων παλαιῶν ἐγγράφων τῆς ἐπαναστάσεως.

Digitized by Google

Γέρων φίλος ἐν Ἀθήναις, εἰς ὃν περιέγραφον ἐν συνδιαλέξει τὰ τοῦ χρηστηρίου, μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ Καποδίστριας, ἀναλαβὼν τὴν κυβέρνησιν τῆς ἀγωνιζομένης ἔτι τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα Ἑλλάδος, ἔδωκε διαταγὴν νὰ κλεισθῇ τὸ μαντεῖον τῆς Ἀμοργοῦ, καθὼς καὶ τὸ ἕτερον τῆς Σκύρου, ἔνθα, ἐν ναῷ καὶ ἐνταῦθα τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, ἠσκεῖτο οὐχὶ πηγομαντεία, ὡς ἐν Ἀμοργῷ ἀλλ' εἰκονομαντία, πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων. Μαρτυρίαν ἔγγραφον τῆς πράξεως ταύτης δὲν ἠδυνήθην νὰ εὕρω· ἀλλὰ δὲν εἶνε καὶ ἀπίθανον ὁ Καποδίστριας νὰ προέβῃ εἰς τοιαύτην διαταγήν, μὴ ἐκτελεσθεῖσαν, ὅταν ἀπεφάσισε νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν λυμαινομένην τὸ Αἰγαῖον πειρατείαν, ἥτις εἶχεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁρμητήριον καὶ καταφύγιον τὰς μεσημβρινὰς Σποράδας καὶ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· διότι φαίνεται, καὶ ἤκουσα τοιοῦτόν τι, ὅτι πολλοὶ τῶν φοβερῶν ἐκείνων πειρατῶν συνεβουλεύοντο καὶ τὸ μαντεῖον τῆς Ἀμοργοῦ περὶ τῆς ἐκβάσεως τῶν πειρατικῶν αὐτῶν ἐκδρομῶν, ἃς οὗτοι ἐθεώρουν νόμιμον πρᾶξιν, μὴ προσκρούουσαν εἰς τὴν ἔννομον κατάστασιν τῆς κοινωνίας, οὐδὲ εἰς τὰ ἐπιτάγματα τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς θρησκείας, καὶ αἱ ὁποῖαι ἦσαν γέννημα εἰδεχθὲς τῆς τότε πολιτικῆς καταστάσεως, ὅπερ ἐκυοφόρησεν ὁ ἀγών, αἱ δῃώσεις, ὁ ἐξανδραποδισμὸς τῶν νήσων, αἱ παντοειδεῖς καταστροφαί, καὶ ἡ ἔλλειψις ἡ παντελὴς ἀστυνομίας κατὰ θάλασσαν.

Μεταγενέστερον ἐγένοντο κατὰ καιροὺς ὑπὸ Ἀμοργίνων καταγγελίαι, ἀφορμὴν ἔχουσαι ἐπιτόπια μᾶλλον συμφέροντα, καὶ ἀτομικὰς ἔριδας, ἢ σκέψεις γενικωτέρας θρησκευτικῆς ἀξιοπρεπείας, πρὸς παῦσιν τῆς ἐκεῖ τελουμένης πηγομαντείας, ἀλλ' ἔμειναν ἄνευ ἀποτελέσματος. Ὀφείλω δ' ἐνταῦθα νὰ σημειώσω ὅτι σήμερον ἐν τῷ μετοχίῳ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου τοῦ Βαλσαμίτου οὐδεμία τελεῖται κερδοσκοπία ἢ πίεσις τῶν προσερχομένων. Ὁ ἐκεῖ ἑκάστοτε ἱερεύς, εἷς τῶν τῆς μονῆς ἱερομονάχων, ζῇ ἐκ τοῦ ἐπιδόματος αὐτοῦ, ἐκ τῶν ἱεροπραξιῶν, καὶ ἐκ τῶν περὶ τὸ μετόχιον ἀγρῶν.

Σήμερον, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐγράψαμεν, ἡ μαντικὴ πηγὴ δὲν ἔχει τὴν φήμην τῆς προτέρας αὐτῆς ἀκμῆς. Ἐξ ἄλλων νήσων οὐδεὶς ἔρχεται νὰ συμβουλευθῇ αὐτήν, πλὴν ἐὰν τυχαίως προσορμισθῇ εἰς Ἀμοργόν. Οἱ Ἀμοργῖνοι, ὡς εἰκός, τιμῶσιν ἔτι ἰδιαζόντως αὐτὴν καὶ ὑποβάλλουσιν ἐρωτήματα ἐνίοτε, ἀλλὰ καὶ οὗτοι κατανοοῦσιν ὁσημέραι τὸ ἄσκοπον τῆς πράξεώς των, καὶ τὸ ἄτοπον τῆς ἐγκαταμίξεως τοῦ θείου εἰς ἀνθρωπίνας χρείας.

Α. Μηλιαρακης.

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

[Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν].

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 711.

ΙΑ΄

Τὸ στρατόπεδον τῶν ἀνταρτῶν.

Ἀφῆκα τὸν στρατηγὸν καὶ ἔσπευσα νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ὁ Σαβέλιιτς μὲ ὑπεδέχθη μὲ τὰς συνήθεις του νουθεσίας.

«Τί εὐχαρίστησι εὑρίσκεις, αὐθέντα, νὰ κτυπιέσαι μὲ αὐτοὺς τοὺς μεθυσμένους λῃστάς; Ταιριάζει αὐτὸ εἰς ἕνα βογιάρον; Ἡ ὥραις εἶναι καὶ καλαῖς καὶ κακαῖς καὶ θὰ χάσῃς τὴν ζωήν σου γιὰ τὸ τίποτε. Ἂν τοὐλάχιστον ἐπολέμεις μὲ τοὺς Τούρκους ἢ μὲ τοὺς Σουηδοὺς κάπως ὑπεφέρετο! Ἀλλὰ εἶναι ἐντροπὴ καὶ νὰ τὸ λέγῃ κανεὶς μὲ ποιοὺς πολεμᾷς.»

Διέκοψα τὸν παραινετικὸν αὐτοῦ.

«Πόσα χρήματα ἔχω ὅλα ὅλα;

— Ἔχεις ἀκόμη ἀρκετά, μοὶ ἀπεκρίθη μετὰ προδήλου εὐχαριστήσεως. Οἱ ἀχρεῖοι ὅσο καὶ ἂν ἔψαξαν παντοῦ δὲν ἠμπόρεσαν νὰ μοῦ τὰ εὕρουν.»

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ θυλακίου του μακρὸν πλεκτὸν βαλάντιον, πλῆρες ἀργυρῶν νομισμάτων.

«Καλά, Σαβέλιιτς, τῷ εἶπον· δός μοι τὰ ἡμίση ἀφ' ὅσα ἔχεις καὶ κράτησε τὰ ὑπόλοιπα διὰ τὸν ἑαυτόν σου. Πηγαίνω εἰς τὸ φρούριον Βελογόρσκ.

— Ὦ πατέρα μου Πιότρ Ἀνδρέιτς, εἶπεν ὁ καλός μου θεράπων, καὶ ἔτρεμεν ἡ φωνή του, δὲν φοβεῖσαι τὸν Θεόν; Νὰ ταξειδεύσῃ, λέγει, τώρα ποῦ ὅλοι οἱ δρόμοι εἶναι πιασμένοι ἀπὸ τοὺς κλέπτας! Λυπήσου τοὐλάχιστον τοὺς γονεῖς σου, ἂν δὲν λυπῆσαι ἐμένα. Ποῦ θέλεις νὰ 'πᾷς; Διατί; Περίμενε ὀλίγο ἀκόμη. Τὰ στρατεύματα θὰ ἔλθουν καὶ θὰ πιάσουν ὅλους τοὺς λῃστάς. Τότε θὰ ἠμπορέσῃς νὰ 'πηγαίνῃς ὅπου καὶ ἂν θελήσῃς.»

Ἀλλ' ἡ ἀπόφασίς μου ἦτο ἀκλόνητος.

«Δὲν εἶναι καιρὸς διὰ σκέψεις, εἶπον τῷ γέροντι, ὀφείλω νὰ ἀναχωρήσω, δὲν ἠμπορῶ νὰ μείνω. Μὴ θλίβεσαι, Σαβέλιιτς, ὁ Θεὸς εἶναι πολυεύσπλαγχνος· ἴσως ἐπανιδωθῶμεν. Σοῦ συνιστῶ νὰ μὴ κρατιέσαι καὶ δὲν ἐξοδεύῃς τὰ χρήματά μου, νὰ μὴ φιλαργυρεύεσαι· ἀγόραζε ὅ τι σοῦ χρειάζεται καὶ ἂν ἀκόμη ἔχει τριπλασίαν τιμὴν ἀπὸ τὴν συνήθη. Σοῦ χαρίζω αὐτὰ τὰ χρήματα ἂν δὲν ἐπιστρέψω ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν...

— Καλὲ τί λέγεις, αὐθέντα; ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Σαβέλιιτς· νὰ σ' ἀφήσω νὰ ὑπάγῃς μόνος! ἀλλὰ οὔτε εἰς τὸν νοῦν σου νὰ τὸ βάλῃς πῶς θ' ἀκούσω τὰς παρακλήσεις σου. Ἂν ἀπεφάσισες νὰ φύγῃς, θὰ ἔλθω κ' ἐγὼ κοντά, καὶ πεζὸς ἀκόμη, ἀλλὰ δὲν θὰ σὲ ἀφήσω μόνον. Ἀκοῦς ἐκεῖ

Digitized by Google

νὰ μείνω μακράν σου, κλεισμένος μέσα εἰς τὸ φρούριον· μήπως ἔχασα τὸν νοῦν μου διὰ νὰ κάμω αὐτό ; Κάμε ὅ τι θέλεις, αὐθέντα, ἐγὼ δὲν σ'ἀφίνω.»

Ἐγίνωσκον καλῶς, ὅτι θἀπέθαινε ματαία πᾶσα μετὰ τοῦ Σαβέλιιτς συζήτησις καὶ τῷ ἐπέτρεψα νὰ ἑτοιμασθῇ διὰ τὴν ἀναχώρησιν. Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν εἶχον ἤδη ἐπιβῇ τοῦ ἵππου μου καὶ ὁ Σαβέλιιτς εἶχεν ἐπίσης ἱππεύση ἰσχνόν τι καὶ χωλὸν παληάλογον, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐχάρισεν εἷς τῶν κατοίκων τῆς πόλεως, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ τὸ θρέψῃ.

Ἐφθάσαμεν εἰς τὰς πύλας τῆς πόλεως, οἱ φρουροὶ μᾶς ἀφῆκαν νὰ διέλθωμεν καὶ ἐξήλθομεν τέλος τοῦ Ὀρεμβούργου.

Ἐνύκτωνεν, ἡ δὲ ὁδὸς δι'ἧς ἔπρεπε νὰ διέλθω ἦγε διὰ τῆς κώμης Βέρδ, τοῦ ἐνδιαιτήματος τοῦ Πουγάτσεφ.

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ εἶχεν ἐπισωρευθῇ τοσαύτη χιών, ὥστε τὴν ἀπέκρυπτεν ἐντελῶς· ἀλλ' ἐπὶ τῆς στέππης διεκρίνοντο ἴχνη ἵππων, ἀνανεούμενα καθ' ἑκάστην. Ἐπορευόμην μετὰ τάχους· ὁ δὲ Σαβέλιιτς δυσκολευόμενος νὰ μὲ παρακολουθῇ, μοὶ ἐφώναζεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν:

«Μὴ τρέχεις τόσον γρήγορα, αὐθέντα· διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! μὴ τρέχῃς τόσο! Τὸ καταραμένο αὐτὸ ψοφίμι δὲν ἠμπορεῖ νὰ φθάσῃ τὸν μακροπόδη διάβολό σου. Διατί βιάζεσαι τόσο πολύ; Μήπως 'πηγαίνομεν 'σὲ κανένα γάμο; Ἢ 'πηγαίνομε νὰ βάλωμε τὸ κεφάλι μας ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν κόψη τοῦ σπαθιοῦ! Πιότρ Ἀνδρέιτς, πατέρα μου Πιότρ Ἀνδρέιτς! Θεέ μου καὶ Κύριε! αὐτὸ τὸ ἀρχοντόπουλο θὰ χαθῇ δωρεάν.»

Μετὰ μικρὸν εἴδομεν ἀπαυγάζοντα τὰ πυρὰ τοῦ Βέρδ. Ἐπλησιάσαμεν εἰς τὰς βαθείας χαράδρας, αἵτινες ἐχρησίμευον ὡς φυσικὰ ὀχυρώματα τῆς κώμης ἐκείνης. Ὁ Σαβέλιιτς, χωρὶς ἐν τοσούτῳ νἀπομένῃ εἰς τὸν δρόμον, δὲν ἔπαυε καὶ τὰς θρηνώδεις ἱκεσίας του. Ἤλπιζον νὰ διέλθω ἀκωλύτως πρὸ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου, ὅτε αἴφνης παρετήρησα ἐν τῇ σκοτίᾳ πέντε χωρικοὺς ὡπλισμένους διὰ ῥοπάλων. Ἀπετέλουν οὗτοι προφυλακὴν τοῦ στρατοπέδου τοῦ Πουγάτσεφ. Μοὶ ἐφώναξαν: «Τίς εἶ;» Μὴ γινώσκων ὅμως τὸ σύνθημα, ἠθέλησα νὰ διέλθω πρὸ αὐτῶν χωρὶς νἀποκριθῶ· ἀλλὰ μὲ περιεκύκλωσαν παραχρῆμα, καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν ἥρπασε τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου μου. Ἔσυρα τὴν σπάθην καὶ ἐκτύπησα κατακέφαλα τὸν χωρικόν, ἀλλ' ὁ σκοῦφός του τῷ ἔσωσε τὴν ζωήν· ὅμως κλονηθεὶς ἀφῆκε τὸν χαλινόν· οἱ ἄλλοι φοβηθέντες παρεμέρισαν, ἐγὼ δὲ ἐπωφεληθεὶς τοῦ τρόμου των ἐκέντησα τὸν ἵππον μου δι' ἀμφοτέρων τῶν πτερνιστήρων καὶ ἀπῆλθον ἐκεῖθεν ὁλοταχῶς.

Τὸ σκότος τῆς νυκτός, ὅπερ βαθμηδὸν καθίστατο πυκνότερον, θὰ μ' ἔσωζεν ἴσως καὶ οὐδὲν θὰ εὕρισκον πλέον ἐμπόδιον, ὅτε στρέψας πρὸς τὰ ὀπίσω τὰ βλέμματα εἶδον, ὅτι δὲν μὲ ἠκολούθει πλέον ὁ Σαβέλιιτς. Ὁ ταλαίπωρος γέρων, μὲ τὸν χωλαίνοντα ἵππον, δὲν ἠδυνήθη νἀπαλλαγῇ τῶν ληστῶν. Τί ἔπρεπε νὰ κάμω; Ἀναμείνας αὐτὸν ἐπί τινας στιγμὰς καὶ βεβαιωθεὶς πλέον, ὅτι τὸν συνέλαβον, ἔστρεψα τὸν ἵππον μου ἵνα δράμω πρὸς βοήθειάν του.

Πλησιάσας εἰς τὴν χαράδραν ἤκουσα μακρόθεν συγκεχυμένας φωνάς, ἐν αἷς διέκρινα καὶ τὴν φωνὴν τοῦ Σαβέλιιτς. Ταχύνας τὸ βῆμα εὑρέθην ἐν μέσῳ τῶν χωρικῶν τῶν ἀποτελούντων τὴν προφυλακήν, οἵτινες πρὸ ὀλίγων στιγμῶν μὲ εἶχον συλλάβῃ· μετ' αὐτῶν εἶδον καὶ τὸν Σαβέλιιτς, ὃν εἶχον καταβιβάσῃ τοῦ ἵππου καὶ ἡτοιμάζοντο νὰ τὸν δέσωσι. Ἰδόντες με ἐνεπλήσθησαν χαρᾶς, ὥρμησαν κατ' ἐμοῦ δεινῶς κραυγάζοντες καὶ ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ μὲ κατεβίβασαν τοῦ ἵππου. Εἷς τούτων, ὁ ἀρχηγός των, φαίνεται, μοὶ ἐδήλωσεν, ὅτι ἐσκόπουν νὰ μὲ φέρωσιν ἐνώπιον τοῦ τσάρου. «Καὶ ὁ πατέρας μας, προσέθηκε, θὰ διατάξῃ ἂν πρέπῃ νὰ σᾶς κρεμάσωμεν τώρα εὐθὺς ἢ ἂν πρέπῃ νὰ περιμείνωμεν νὰ ξημερώσῃ ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν. Δὲν ἀντέστην ποσῶς, τὸ δὲ παράδειγμά μου ἐμιμήθη καὶ ὁ Σαβέλιιτς, οὕτω δὲ οἱ φρουροὶ ἀπήγαγον ἡμᾶς ἐν θριάμβῳ.»

Διασχίσαντες τὴν χαράδραν εἰσήλθομεν εἰς τὴν κώμην. Πᾶσαι αἱ κατοικίαι τῶν χωρικῶν ἦσαν κατάφωτοι, πανταχόθεν δ'ἠκούοντο φωναὶ καὶ θόρυβος. Συνήντησα καθ' ὁδὸν πλῆθος ἀνδρῶν, ἀλλ' οὐδεὶς προσέσχεν εἰς ἡμᾶς, οὐδὲ ἀνεγνώρισεν ὅτι ἤμην ἀξιωματικὸς ἐξ Ὀρεμβούργου. Μᾶς ὡδήγησαν εἰς μίαν *ἴσβαν* κειμένην ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως δύο ὁδῶν. Παρὰ τὴν θύραν ἦσαν δύο βαρέλια οἴνου καὶ δύο πυροβόλα. «Αὐτὸ εἶναι τὸ παλάτι, εἶπεν εἷς τῶν χωρικῶν, θὰ 'πᾶμε νὰ εἰποῦμε πῶς σᾶς ἐφέραμεν.» Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἴσβαν· ἐκύτταξα τὸν Σαβέλιιτς, εἶδον δ' ὅτι ὁ γηραιὸς θεράπων μου ἐποίει ἐπανειλημμένως τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ ὑπετονθόρυζε προσευχάς. Περιεμένομεν ἐπὶ πολύ, ὅτε τέλος ἐπιφανεὶς ὁ χωρικὸς μοὶ εἶπε: «Ἔλα, ὁ πατέρας μας διέταξε νὰ 'πᾶμε μέσα τὸν ἀξιωματικόν.»

Εἰσῆλθον εἰς τὴν ἴσβαν, ἢ εἰς τὸ παλάτιον ὡς τὸ ἐκάλει ὁ χωρικός. Ἐφωτίζετο δ' αὕτη διὰ δύο ἀλειμματοκηρίων, καὶ οἱ τοῖχοι ἦσαν κεκαλυμμένοι διὰ χρυσοχάρτου. Πάντα δὲ τὰ λοιπά, τὰ ἔπιπλα ὅλα, τὰ καθίσματα, ἡ τράπεζα, ὁ πήλινος νιπτήρ, ὁ διὰ σχοινίου κρεμασμένος, τὸ χειρόμακτρον τὸ εἰς ἓν καρφίον ἐν τῷ τοίχῳ, ἡ ξυλίνη σανίς, ἡ παντοειδῆ ἐνέχουσα πήλινα σκεύη, πάντα ταῦτα ἦσαν ἀπαράλλακτα ὡς εἰς τὰς λοιπὰς ἴσβας. Ὁ Πουγάτσεφ ἐκάθητο ὑπὸ τὸ εἰκονοστάσιον, φορῶν κόκκινον

Digitized by Google

καφτάνιον καὶ ὑψηλὸν σκοῦφον, τὴν δὲ χεῖρα στηρίζων ἐπὶ τῆς ὀσφύος. Περὶ αὐτὸν ἵσταντο πολλοὶ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ὁπλαρχηγῶν, προδήλως δὲ προσεπάθουν καὶ ἄκοντες νὰ δεικνύωσι ταπεινὴν ὑποταγὴν καὶ σεβασμὸν πρὸς αὐτόν. Ἦτο καταφανές, ὅτι ἡ ἀγγελία περὶ ἐλεύσεως ἀξιωματικοῦ ἐξ Ὀρεμβούργου ἐκίνησεν εἰς ἄκρον τὴν περιεργίαν τῶν ἀνταρτῶν, καὶ ὅτι ἦσαν διατεθειμένοι νὰ μὲ ὑποδεχθῶσι μετὰ μεγάλης πομπῆς. Ὁ Πουγάτσεφ μὲ ἀνεγνώρισεν ἐκ πρώτης ὄψεως. Ἀμέσως δὲ τὸ πρόσωπόν του μετέβαλεν ἔκφρασιν καὶ ἡ προσπεποιημένη σοβαρότης ἐξέλιπε.

«Ἆ! ἡ εὐγενία σου εἶσαι! μοὶ εἶπε ζωηρῶς. Τί κάμνεις; Πῶς ἦταν καὶ τοῦτο καὶ σ' ἔστειλεν ὁ Θεὸς κατὰ 'δῶ;»

Ἀπεκρίθην ὅτι ἐταξείδευα δι' ἰδιαιτέρας μου ὑποθέσεις καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποί του μὲ συνέλαβον.

«Καὶ δι' ὁποίας ὑποθέσεις;» ἠρώτησε. Δὲν ἤξευρον τί νἀποκριθῶ. Ὁ Πουγάτσεφ ὑπολαβών, ὅτι δὲν ἤθελον νὰ ἐξηγηθῶ ἐνώπιον μαρτύρων, ἔνευσε τοῖς συντρόφοις αὐτοῦ νἀπέλθωσι. Πάντες ὑπήκουσαν ἐκτὸς δύο οἵτινες δὲν ἐσάλευσαν ἐκ τῆς θέσεώς των. «Ὁμίλει ἐλευθέρως ἐνώπιον αὐτῶν, εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ μὴ τοὺς κρύβῃς τίποτε.»

Ἐκύτταξα ὑπόδρα τοὺς δύο ἐμπίστους τοῦ σφετεριστοῦ. Ὁ εἷς τούτων, γερόντιον ἰσχνὸν καὶ κυφόν, μὲ ἀραιὸν ψαρὸν γένειον, μόνον ἀξιοπαρατήρητον εἶχεν ἐπάνω του πλατεῖαν κυανῆν ταινίαν, χιαστὶ ἐπιτεθειμένην ἐπὶ τοῦ ἐκ χονδροῦ φαιοῦ ἐριούχου καφτανίου του. Ἀλλ' οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὸν σύντροφόν του. Ἦτο δ' οὗτος ἀνὴρ ὑψηλόσωμος, εὐρύνωτος, ὡσεὶ πέντε καὶ τεσσαρακοντούτης. Πυκνὸν πυρρὸν γένειον, ὀφθαλμοὶ φαιοὶ καὶ ὀξύτατοι, ῥὶς ἄνευ ῥωθώνων καὶ στίγματα πεπυρακτωμένου σιδήρου ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ἐπὶ τῶν παρειῶν του, παρεῖχαν εἰς τὸ εὐρὺ καὶ ὑπὸ τῆς εὐλογίας ἠλακκωμένον πρόσωπόν του ἔκφρασιν ἀήθη καὶ ἀπερίγραπτον. Ἐφόρει δὲ ἐρυθρὸν ὑποκάμισον, κιργησίαν ἐσθῆτα καὶ πλατέα κοζακικὰ βράκη· ὁ πρῶτος, καθὼς ἀργότερα ἔμαθον, ἦν ὁ λιποτάκτης δεκανεὺς Βελοβοροδὼφ, ὁ δ' ἕτερος, ὁ Ἀθανάσιος Σοκολώφ, ἐπονομαζόμενος Χλοπούσας[1] ἦτο ἐγκληματίας καταδικασθεὶς εἰς ἐξορίαν ἐν τοῖς μεταλλείοις τῆς Σιβηρίας, ὁπόθεν εἶχε δραπετεύσῃ τρίς. Καίτοι καθ' ὁλοκληρίαν κατειχόμην ὑπὸ ἄλλων, παντελῶς διαφόρων αἰσθημάτων, ὅμως οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι εἰς ὧν τὰς χεῖρας ἐνέπεσα τοσοῦτον ἀπροόπτως, μοὶ ἐνεποίησαν βαθυτάτην αἴσθησιν. Ἀλλ' ὁ Πουγάτσεφ διὰ τῶν ἐρωτήσεών του συνετέλεσε

1. Ὄνομα διασήμου κακούργου τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅστις ἠγωνίσθη ἐπὶ μακρὸν κατὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ.

νὰ συνέλθω τάχιστα εἰς ἐμαυτόν· «ὁμίλει, τίνος ἕνεκα ἐξῆλθες τοῦ Ὀρεμβούργου.»

Μοὶ ἐπῆλθε τότε ἰδέα παράδοξος. Ἐσκέφθην, ὅτι ἡ θεία Πρόνοια, ἀγαγοῦσά με τὸ δεύτερον ἤδη ἐνώπιον τοῦ Πουγάτσεφ, μοὶ παρεῖχεν οὕτω τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκτελέσω τὸ σχέδιόν μου. Ἀπεφάσισα νὰ ἐπωφεληθῶ τῆς εὐκαιρίας ταύτης καὶ χωρὶς νὰ σκεφθῶ ἐπὶ πολὺ περὶ τοῦ πρακτέου, ἀπεκρίθην τῷ Πουγάτσεφ.

«Μετέβαινον εἰς τὸ φρούριον Βελογόρσκ, ἵνα λυτρώσω μίαν καταδυναστευομένην ὀρφανήν.»

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Πουγάτσεφ ἀπήστραψαν.

«Ποῖος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μου ἐτόλμησέ ποτε νὰ προσβάλῃ ὀρφανήν; ἀνέκραξε. Καὶ ἂν ἀκόμη εἶχε μέτωπον πεντάπηχυ, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ διαφύγῃ τὴν δικαίαν ὀργήν μου! Λέγε ποῖος εἶναι ὁ ἔνοχος;

— Ὁ Σβαμπρίνης, ἀπεκρίθην· κρατεῖ αἰχμάλωτον τὴν κόρην ἐκείνην τὴν ὁποίαν εἶδες εἰς τῆς παπαδιᾶς καὶ θέλει νὰ τὴν βιάσῃ νὰ γίνῃ σύζυγός του.

— Θὰ δώσω ἓν μάθημα εἰς αὐτὸν τὸν Σβαμπρίνην, ἀνέκραξεν ὁ Πουγάτσεφ ἀγρίως. Θὰ μάθῃ τί θὰ εἰπῇ νὰ κάμνῃ ὅ τι τοῦ καταβῇ εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ νὰ καταδυναστεύῃ τὸν λαόν μου. Θὰ εἰπῶ νὰ τὸν κρεμάσουν.

— Διάταξέ με νὰ εἰπῶ ἕνα λόγον, ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Χλοπούσας διὰ βραχνώδους φωνῆς. Παραπολὺ ἐβιάσθης νὰ δώσῃς εἰς τὸν Σβαμπρίνην τὴν διοίκησιν τοῦ φρουρίου καὶ τώρα πάλιν παραπολὺ βιάζεσαι νὰ τὸν κρεμάσῃς. Ὕβρισες μίαν φορὰν τοὺς Κοζάκους διότι διώρισες ἀρχηγόν τους εὐγενῆ· μὴ θελήσῃς ὅμως καὶ τώρα νὰ ὑβρίσῃς τοὺς εὐγενεῖς θανατώνων αὐτοὺς μὲ πρώτην κατηγορίαν.

— Δὲν πρέπει οὔτε χάριτας ἀφθόνους νὰ σκορπίζῃς εἰς αὐτούς, οὔτε νὰ τοὺς λυπῆσαι, εἶπε τὸ γερόντιον μὲ τὴν κυανῆν ταινίαν· κακὸν δὲν εἶναι νὰ κρεμασθῇ ὁ Σβαμπρίνης· ἀλλὰ δὲν θὰ ἦτο καὶ ἄσχημον νἀνακριθῇ καλὰ καὶ ὁ κύριος ἀξιωματικὸς ἀπὸ 'δῶ. Διατί κατεδέχθη νὰ μᾶς ἐπισκεφθῇ; Ἂν δὲν σὲ ἀναγνωρίζῃ ὡς τσάρον, πῶς ἔρχεται νὰ σοῦ ζητήσῃ δικαιοσύνην; καὶ ἂν σὲ ἀναγνωρίζῃ, διατί ἕως τώρα ἔμεινεν εἰς τὸ Ὀρεμβοῦργον, μαζὶ μὲ τοὺς ἐχθρούς σου; Δὲν εἶναι καλλίτερα νὰ διατάξῃς νὰ τὸν 'πᾶν εἰς τὴν ἀνάκρισιν καὶ νἀνάψουν ὀλίγη φωτιά;[1] Μοῦ φαίνεται πῶς ἡ εὐγενία του εἶναι σταλμένος ἀπὸ τοὺς στρατηγοὺς τοῦ Ὀρεμβούργου.»

Οἱ συλλογισμοὶ τοῦ ἀλιτηρίου ἐκείνου καὶ εἰς ἐμὲ αὐτὸν ἐφάνησαν ἀκαταμάχητοι. Ἀκούσιον ῥῖγος μὲ κατέλαβεν ἀναλογισθέντα εἰς τίνων χεῖρας εἶχον ἐμπέσῃ. Ὁ Πουγάτσεφ παρετήρησε τὴν ταραχήν μου.

«Αἴ! αἴ! ἄρχοντά μου, εἶπε καμμύων τοὺς

1. Διὰ τὴν βάσανον.

Digitized by Google

ὀφθαλμούς· μοῦ φαίνεται πῶς ὁ στρατάρχης μου σωστὰ ὁμιλεῖ. Τί στοχάζεσαι ;»

Ὁ σαρκασμὸς τοῦ Πουγάτρεφ μ' ἔκαμε νὰ ἀνακτήσω τὴν εὐτολμίαν μου. Τῷ ἀπεκρίθην ἀταράχως ὅτι ἤμην εἰς τὴν ἐξουσίαν του καὶ ὅτι ἠδύνατο νὰ μὲ κάμῃ ὅ τι ἤθελε.

«Καλά, εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ· τώρα νὰ μᾶς εἰπῇς εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκεται ἡ πόλις σας.

— Χάρις τῷ Θεῷ, ἀπεκρίθην, ὅλα εἶναι εἰς καλὴν κατάστασιν.

— Εἰς καλὴν κατάστασιν, ἐπανέλαβεν ὁ Πουγάτσεφ, καὶ ὁ κόσμος ἀποθνήσκει ἀπὸ τὴν πεῖναν.»

Ὁ ἀντάρτης ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν· ἀλλὰ συμφώνως πρὸς τὸ καθῆκον, ὅπερ μοὶ ἐπέβαλλεν ὁ ὅρκος μου, τὸν διεβεβαίωσα, ὅτι ταῦτα ἦσαν ψευδεῖς διαδόσεις καὶ ὅτι τὸ φρούριον Ὀρεμβοῦργον εἶχεν ἐπαρκῆ ἐφόδια.

«Βλέπεις, ἀνέκραξε τὸ γερόντιον, ὅτι σὲ ἀπατᾷ ἀναιδέστατα. Ὅλοι οἱ φυγάδες ὁμοφώνως μᾶς βεβαιώνουσιν, ὅτι ἡ πεῖνα καὶ ἡ ἀσθένεια θερίζουν τὸ Ὀρεμβοῦργον, ὅτι τρώγουν τὰ ψοφίμια, καὶ μάλιστα τὰ θεωροῦν ὡς φαγητὸν τῆς πολυτελείας. Καὶ ἡ εὐγενία του μᾶς βεβαιώνει, ὅτι ὅλα τὰ ἔχουν ἄφθονα. Ἂν θέλῃς νὰ κρεμάσῃς τὸν Σβαμπρίνην, κρέμασε 'ς τὴν ἴδιαν κρεμάλα καὶ αὐτὸ τὸ παλληκάρι, διὰ νὰ μὴν ἔχῃ κανεὶς νὰ κάμῃ παράπονον.»

Οἱ λόγοι τοῦ κατηραμένου γέροντος ἐφαίνετο, ὅτι ἐκλόνησαν τὸν Πουγάτσεφ. Εὐτυχῶς ὁ Χλοπούσας παρεμβὰς ἀντέλεξεν εἰς τὸν σύντροφόν του.

«Σιώπα, Ναούμιτς, τῷ εἶπεν, ἄλλο δὲν ἔχεις 'ς τὸν νοῦν σου παρὰ κρεμάλαις καὶ σκοτωμούς. Σοῦ ταιριάζει νὰ κάνῃς τὸν ἀνδρειωμένον. Ὅποιος σὲ ἰδῇ δὲν καταλαβαίνει ποῦ νὰ εὑρίσκεται ἡ ψυχή σου. Ἔχεις τὸ ἕνα πόδι εἰς τὸν τάφον καὶ θέλεις νὰ θανατώνῃς τοὺς ἄλλους. Μὴ γὰρ δὲν ἔχεις ἀρκετὸν αἷμα βάρος εἰς τὴν συνείδησίν σου;

— Ἔλα δὰ καὶ σύ, ἅγιε πατέρα! ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Βελοβοροδώφ· ποῦ σοῦ ἦρθε τόση εὐσπλαγχνία;

— Δὲν λέγω ὄχι, βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Χλοπούσας, καὶ ἐγὼ εἶμαι ἁμαρτωλός, καὶ αὐτὸ τὸ χέρι... (ἔκλεισε τὸν ὀστεώδη γρόνθον του καὶ ἀνασύρας τὴν χειρίδα ἔδειξε τὸν λάσιον βραχίονά του), καὶ αὐτὸ τὸ χέρι εἶναι βαμμένον εἰς αἷμα χριστιανικόν. Ἀλλὰ ἐσκότωσα τὸν ἐχθρόν μου, καὶ ὄχι ἄνθρωπον, ὁποῦ ἐφιλοξενοῦσα, εἰς τὸν δημόσιον δρόμον καὶ εἰς τὸ σκοτεινὸν δάσος, καὶ ὄχι εἰς τὸ σπίτι μέσα, ἀπὸ 'πίσω ἀπὸ τὴν θερμάστρα, μὲ τὸν πέλεκυν καὶ τὸ ρόπαλον καὶ ὄχι μὲ κακολογίαις 'σὰν γρηὰ γυναῖκα.»

Ὁ γέρων ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ὑπετονθόρυσε: «Κοψομύτη!

— Τί μουρμουρίζεις αὐτοῦ, γερόστριγγλα; ἀνεφώνησεν ὁ Χλοπούσας· θὰ σοῦ δώσω ἐγὼ μία κομμένη μύτη· περίμενε λιγάκι θὰ ἔλθῃ καὶ σένα ἡ σειρά σου. Ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν πῶς θὰ μυρισθῇς μίαν ἡμέραν μὲ τὴν μύτη σου τὸ τσιμπίδι, καὶ ὡς τόσο πρόσεχε μὴ σοῦ 'ξεριζώσω ἐγὼ τρίχα τρίχα τὰ γένειά σου.

— Κύριοι στρατηγοί, εἶπεν ὁ ὁ Πουγάτσεφ μετ' ἐπισημότητος, παύσατε τὰς ἔριδας. Δὲν θὰ ἦτο μεγάλη δυστυχία ἂν ὅλα τὰ ψωρόσκυλα τοῦ Ὀρεμβούργου ἐσπαρτάριζαν εἰς τὴν ἰδίαν κρεμάλαν· ἀλλὰ θὰ ἦτο μεγάλη δυστυχία ἂν τὰ καλά μας σκυλιὰ ἐτρώγοντο μεταξύ των.»

Ὁ Χλοπούσας καὶ ὁ Βελοβοροδὼφ δὲν εἶπον λέξιν, ἐκύτταξαν μόνον ἀλλήλους βλοσυρῶς. Κατενόησα ὅτι ἦτο ἀναγκαῖον νὰ μεταβάλω τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας, ἥτις ἠδύνατο νὰ καταλήξῃ λίαν δυσαρέστως πρὸς ἐμέ. Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν Πουγάτσεφ, τῷ εἶπον μειδιῶν: «Ἆ! ἐλησμόνησα νὰ σὲ εὐχαριστήσω διὰ τὸ ἄλογόν σου καὶ διὰ τὸ *τουλούπι* σου. Ἂν δὲν ἦσο σὺ δὲν θὰ ἔφθανα εἰς τὴν πόλιν, διότι θὰ ἐτελείωνα ἀπὸ τὸ κρύο εἰς τὸν δρόμον.»

Ὁ δόλος μου ἐπέτυχεν. Ὁ Πουγάτσεφ ἐφαιδρύνθη· «ἕνα μόνον καλὸ ἔχει τὸ χρέος τὴν ἀποπληρωμήν του, μοὶ εἶπε καμμύων ὡς συνήθως τὸν ὀφθαλμόν. Διηγήσου μου τώρα τὴν ἱστορίαν· τί ἔχεις μ' αὐτὴν τὴν κόρην, τὴν ὁποίαν κατατρέχει ὁ Σβαμπρίνης; θὰ σοῦ ἔχῃ ἀγκυστρώσῃ τὴν καρδοῦλά σου, αἴ;

— Εἶναι ἡ ἀρραβωνιστική μου, ἀπεκρίθην τῷ Πουγάτσεφ, παρατηρήσας ὅτι διετίθετο εὐνοϊκῶς πρός με καὶ κατανοήσας ὅτι οὐδένα διέτρεχον κίνδυνον, ἂν τῷ ἀπεκάλυπτον τὴν ἀλήθειαν.

— Ἡ ἀρραβωνιστική σου! ἀνέκραξεν ὁ Πουγάτσεφ· διατί νὰ μὴ μοῦ τὸ εἰπῇς ἀπὸ προτήτερα; Θὰ σὲ στεφανώσωμεν καὶ θὰ ξεφαντώσωμεν καὶ ἡμεῖς 'ς τοὺς γάμους σου.»

Εἶτα στραφεὶς πρὸς τὸν Βελοβοροδώφ: «Ἄκουσον, στρατάρχα, τῷ εἶπεν· εἴμεθα παλαιοὶ φίλοι, ἡ εὐγενία του καὶ ἐγώ· ἂς καθήσωμεν 'ς τὸ τραπέζι. Αὔριον θὰ ἴδωμεν τί πρέπει νὰ τὸν κάμωμεν· ἡ αὐγὴ 'ξεύρει περισσότερα ἀπὸ τὴν νύκτα.»

Θὰ ἠρνούμην ἐξ ὅλης καρδίας τὴν ἀπονεμηθεῖσάν μοι τιμήν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην νὰ πράξω ἀλλέως. Δύο νεάνιδες κοζάκαι, κόραι τοῦ ἰδιοκτήτου τῆς *ἴσβας*, ἐπέστρωσαν τὴν τράπεζαν διὰ λευκοῦ τραπεζομανδήλου, ἐκόμισαν ἄρτον, ρόφημα ἰχθύων καὶ λαγήνους οἴνου καὶ ζύθου. Οὕτω παρεκάθησα τὸ δεύτερον ἤδη εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Πουγάτσεφ καὶ τῶν φοβερῶν ὀπαδῶν του.

Ἡ κραιπάλη, ἧς παριστάμην ἀκούσιος μάρτυς, διήρκεσε μέχρι βαθείας νυκτός. Τέλος ἡ μέθη κατέβαλε τοὺς συνδαιτυμόνας. Ὁ Που-

Digitized by Google

γάτσεφ ἀπεκοιμήθη ἐν τῇ θέσει του καὶ οἱ σύντροφοί του ἐγερθέντες μοὶ ἔνευσαν νὰ τὸν ἀφήσω. Ἐξῆλθον μετ' αὐτῶν καὶ τῇ διαταγῇ τοῦ Χλοπούσα ὁ φρουρὸς μὲ ὡδήγησεν εἰς τὸ κρατητήριον, ὅπου εὗρον τὸν Σαβέλιιτς, καὶ μὲ ἄφησαν μόνον μετ' αὐτοῦ, ἀφ' οὗ μᾶς ἐκλείδωσαν. Ὁ θεράπων μου τοσοῦτον ἦτο ἐκπεπληγμένος ἐξ ὅσων ἔβλεπε καὶ ἐξ ὅσων συνέβαινον περὶ αὐτόν, ὥστε οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην μοὶ ἀπηύθυνεν ἐρώτησιν. Κατεκλίθη ἐν τῷ σκότει καὶ τὸν ἤκουον ἐπὶ πολὺ στένοντα καὶ ὀδυρόμενον. Τέλος ἤρχισε τὸ ῥογχαλητόν, ἐγὼ δὲ ὑπὸ μυρίων διαλογισμῶν περισπώμενος οὐδὲ πρὸς στιγμὴν ἐδυνήθην νὰ κλείσω τὰ βλέφαρα καθ' ὅλην τὴν νύκτα.

Τῇ πρωΐᾳ τῆς ἐπαύριον ἦλθον καὶ μ' ἐκάλεσαν ἐκ μέρους τοῦ Πουγάτσεφ. Μετέβην παρ' αὐτῷ. Πρὸ τῆς θύρας του εἶδον *κιβίτκαν*, εἰς ἣν ἦσαν ἐζευγμένοι τρεῖς ταταρικοὶ ἵπποι. Ἐν τῇ ὁδῷ ἦτο συνηγμένον μέγα πλῆθος. Ὁ Πουγάτσεφ, ὃν συνήντησα ἐν τῷ προθαλάμῳ, ἐφόρει ὁδοιπορικὸν ἔνδυμα, κιργησίαν μηλωτὴν καὶ σκοῦφον. Οἱ τῆς προτεραίας συνδαιτυμόνες περιεκύκλουν αὐτὸν μετ' ἐνδείξεων ταπεινοτάτης ὑποταγῆς,αἵτινες οὐδαμῶς συνεβιβάζοντο πρὸς ὅσα εἶδον τὴν προλαβοῦσαν ἑσπέραν. Ὁ Πουγάτσεφ μὲ ἐκαλημέρισε φαιδρῶς καὶ μὲ διέταξε νὰ καθήσω παρὰ τὸ πλευρόν του ἐν τῇ *κιβίτκᾳ*.

Ἐπέβημεν λοιπὸν τῆς ἁμάξης.

«Εἰς τὸ φρούριον Βελογόρσκ,» εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ τῷ ῥωμαλέῳ ταττάρῳ ἡνιόχῳ, ὅστις ὄρθιος διηύθυνε τοὺς ἵππους.

Ἡ καρδία μου ἐπάλλετο σφοδρῶς. Οἱ ἵπποι ἐξώρμησαν, οἱ κωδωνίσκοι ἤχησαν, καὶ ἡ κιβίτκα ὠλίσθησε μὲ ταχύτητα ἀνέμου ἐπὶ τῆς χιόνος.

«Σταθῆτε! σταθῆτε!» ἠκούσθη φωνή, ἣν πολὺ καλὰ ἐγνώριζα καὶ εἶδον τὸν Σαβέλιιτς τρέχοντα πρὸς συνάντησίν μας. Ὁ Πουγάτσεφ διέταξε τὸν ἡνίοχον νὰ σταθῇ.

«Ὦ πατέρα μου Πιότρ Ἀνδρέιτς, ἐκραύγασεν ὁ θεράπων μου, μὴ μ' ἀφίνῃς τώρα 'ς τὰ γηρατειά μου μόνον μὲ αὐτοὺς τοὺς κακ. . .

— Ἄ γερόστριγγλα, εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ, ὁ Θεὸς πάλιν μᾶς ἀντάμωσεν. Ἔλα, κάθησε ἐμπροστὰ μαζὶ μὲ τὸν ἁμαξᾶ.

— Εὐχαριστῶ, τσάρε, εὐχαριστῶ, πατέρα μου 'γκαρδιακέ, ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιιτς καθήμενος· ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ ζήσῃς ἑκατὸ χρόνια, γιατὶ ἐβοήθησες ἕνα δυστυχισμένον γέρο! Θὰ προσεύχωμαι ὅλην τὴν ζωήν μου διὰ σένα καὶ δὲν θὰ κάμω ποτὲ πλέον λόγον διὰ τὸ *τουλούπι* ἐκεῖνο ἀπὸ λαγοτόμαρο.»

Αὐτὸ τὸ *τουλούπι* ἀπὸ λαγοτόμαρο ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξοργίσῃ ἐπὶ τέλους σπουδαίως τὸν Πουγάτσεφ. Ἀλλ' ὁ ἀντάρτης δὲν ἤκουσεν, ἢ προσεποιήθη ὅτι δὲν ἤκουσε τὴν ἄτοπον ταύτην ὑπόμνησιν. Οἱ ἵπποι ἐξεκίνησαν καλπάζοντες. Οἱ ἄνθρωποι ἵσταντο ἐν τῇ ὁδῷ καὶ πάντες μᾶς ἐχαιρέτιζον ταπεινῶς ὑποκλινόμενοι. Ὁ Πουγάτσεφ ἀντεχαιρέτιζε κλίνων τὴν κεφαλὴν δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἐξήλθομεν τῆς κώμης καὶ ἐξηκολουθήσαμεν τὴν πορείαν μας διὰ τῆς δημοσίας ὁδοῦ.

Εὐνόητά εἰσι τὰ αἰσθήματα, ὑφ' ὧν κατειχόμην τότε. Μετ' ὀλίγας ὥρας ἔμελλον νὰ ἐπανίδω ἐκείνην, ἣν ἐνόμιζον ὅτι εἶχον ἀπολέσῃ διὰ παντός. Ἐφανταζόμην τὴν στιγμὴν τῆς ἑνώσεώς μας, ἀλλ' ἐπίσης ἐσυλλογιζόμην τὸν ἄνδρα, εἰς οὗ τὰς χεῖρας ἦτο ἐναποτεθειμένη ἡ τύχη μου, καὶ ὃν παράδοξος σειρὰ περιστάσεων συνέδεε πρός με διὰ δεσμῶν μυστηριωδῶν. Ἀνεμιμνησκόμην τὴν ὠμότητα καὶ τὰς αἱμοχαρεῖς συνηθείας τοῦ παρουσιαζομένου νῦν ὡς προστάτου τῆς φίλης μου. Ὁ Πουγάτσεφ ἠγνόει, ὅτι ἦτο κόρη τοῦ λοχαγοῦ Μιρονώφ. Ὁ Σβαμπρίνης ἐξαναγκαζόμενος ἦτο ἱκανὸς νὰ τῷ ἀποκαλύψῃ τὰ πάντα, ὁ δὲ Πουγάτσεφ θὰ ἐμάνθανε τὴν ἀλήθειαν παρ' ἄλλων. Τότε τί ἔμελλε νὰ γίνῃ ἡ Μαρία; Τοῦτο ἀναλογισθεὶς ἐφρικίασα,αἱ δὲ τρίχες τῆς κεφαλῆς μου ἀνωρθώθησαν.

Αἴφνης ὁ Πουγάτσεφ διέκοψεν ἀποτόμως τοὺς διαλογισμούς μου: «Τί καταδέχεται ἡ εὐγενία σου, νὰ συλλογίζηται; εἶπε.

— Πῶς θέλεις νὰ μὴ εἶμαι συλλογισμένος; ἀπεκρίθην· εἶμαι ἀξιωματικὸς καὶ εὐπατρίδης. Χθὲς ἀκόμη σὲ ἐπολεμοῦσα καὶ τώρα ταξειδεύω μετὰ σοῦ, μὲ τὴν αὐτὴν ἅμαξαν καὶ ὅλη ἡ εὐτυχία τῆς ζωῆς μου ἐξαρτᾶται ἀπὸ σέ.

— Καὶ τί! εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ, φοβεῖσαι;»

Ἀπεκρίθην ὅτι ἀφ' οὗ μοὶ ἐχάρισε τὴν ζωὴν ἤλπιζον ὅτι θὰ ἔχω οὐ μόνον τὴν εὔνοιαν,ἀλλ' ἀκόμη καὶ τὴν συνδρομήν του.

«Καὶ ἔχεις δίκαιον, μάρτυς μου ὁ Θεός, ἔχεις δίκαιον, εἶπεν ὁ ἀντάρτης· εἶδες πῶς τὰ παλληκάρια μου σὲ ἐστραβοκύτταζαν· καὶ σήμερον ἀκόμη τὸ γεροντάκι ἐζήτει νὰ μοῦ ἀποδείξῃ μὲ κάθε τρόπον, ὅτι εἶσαι κατάσκοπος, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ σὲ βασανίσωμεν, καὶ ὕστερον νὰ σὲ κρεμάσωμεν. Ἀλλὰ δὲν συγκατετέθην, προσέθηκε, ταπεινώσας τὴν φωνήν, ὅπως μὴ τὸν ἀκούσουν ὁ Σαβέλιιτς καὶ ὁ Τάταρος, διότι ἐνθυμήθην τὸ ποτήρι τὸ κρασὶ ποῦ μ' ἐκέρασες καὶ τὸ *τουλούπι* σου. Βλέπεις πολὺ καλὰ πῶς δὲν εἶμαι αἱμοβόρος, ὅπως λέγουν οἱ ἰδικοί σου.»

Ἀναμνησθεὶς τὴν κατάληψιν τοῦ φρουρίου Βελογόρσκ δὲν ἔκρινα νὰ τῷ ἀντείπω, καὶ οὐδὲ λέξιν ἀπεκρίθην.

«Τί λέγουν περὶ ἐμοῦ εἰς τὸ Ὀρεμβοῦργον; ἠρώτησεν ὁ Πουγάτσεφ μετὰ βραχεῖαν σιγήν.

— Νά, λέγουν πῶς δὲν εἶναι εὔκολον νὰ τὰ

'βγάλουν πέρα μαζί σου. Καὶ νὰ εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν μᾶς ἔφερες εἰς πολλὴν στενοχωρίαν.»

Ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τοῦ ἀντάρτου ἀπετυπώθη ἔκφρασις ἐνδομύχου εὐχαριστήσεως, κολακευθείσης τῆς φιλαυτίας του.

«Ναί, μοὶ εἶπε, θριαμβευτικῶς, εἶμαι μέγας πολεμιστής. Ἔμαθαν εἰς τὸ Ὀρεμβοῦργον τὴν μάχην τοῦ Ἰουζεϊὲφ[1]; Σαράντα στρατηγοὶ ἐσκοτώθησαν, τέσσαρες στρατοὶ ᾐχμαλωτίσθησαν. Στοχάζεσαι πῶς ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας εἶναι καλλίτερος ἀπὸ ἐμέ;»

Οἱ κομπασμοὶ τοῦ λῃστοῦ μοὶ ἐφάνησαν ἀρκούντως ἀστεῖοι. «Καὶ τί στοχάζεσαι τοῦ λόγου σου; τῷ εἶπον· ἠμπορεῖς νὰ νικήσῃς τὸν Φρειδερίκον;

— Τὸν Φέδερ Φεδέροβιτς;[2] καὶ πῶς ὄχι; Ἀφ' οὗ νικῶ τοὺς στρατηγούς σας, οἱ ὁποῖοι πολλάκις τὸν ἐνίκησαν. Ἕως τώρα πάντοτε ἐθριάμβευσα. Περίμενε, περίμενε, θὰ ἰδῇς καὶ ἄλλα, ὅταν θὰ ἐκστρατεύσω κατὰ τῆς Μόσχας.

Καὶ σκοπεύεις νὰ ἐκστρατεύσῃς κατὰ τῆς Μόσχας;»

Ὁ ἀντάρτης ἐσυλλογίσθη ὀλίγον· εἶτα εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ: «Κύριος οἶδε. . . ὁ δρόμος μου εἶναι στενός. . . ἔχω ὀλίγην θέλησιν. . . τὰ παλληκάρια μου δὲν μὲ ὑπακούουν. . . μόνον λάφυρα θέλουν. . . πρέπει νὰ προσέχω. . . εἰς πρώτην ἀποτυχίαν θὰ ζητήσουν νὰ σώσουν τὸν ἑαυτόν τους μὲ τὴν κεφαλήν μου.

— Αἴ τότε! εἶπον τῷ Πουγάτσεφ, δὲν θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ τοὺς ἀφίσῃς σὺ ὁ ἴδιος ἐν ὅσῳ ἀκόμη εἶναι καιρός; καὶ νὰ προσπέσῃς εἰς τὸ ἔλεος τῆς αὐτοκρατείρας;»

Ὁ Πουγάτσεφ ἐμειδίασε πικρῶς. «Ὄχι, εἶπεν, ὁ καιρὸς τῆς μεταμελείας παρῆλθε, δὲν θὰ μοῦ δώσουν χάριν· θὰ ἐξακολουθήσω καθὼς ἤρχισα. Τίς οἶδεν; . . . Ἴσως! . . . Ἀφ' οὗ καὶ ὁ Γρίσκα Ὀτρέπιεφ ἔγεινε τσάρος εἰς τὴν Μόσχαν.

— Ἀλλὰ εἰξεύρεις πῶς ἐτελείωσε; Τὸν ἔρριψαν ἀπὸ τὸ παράθυρον, τὸν ἔσφαξαν, τὸν ἔκαυσαν, ἐγέμισαν ἓν κανόνιον μὲ τὴν στάκτην του καὶ τὴν διεσκόρπισαν εἰς τὸν ἄνεμον.»

Ὁ Τάταρος ἤρχισε νὰ ᾄδῃ θλιβερὸν ᾆσμα· ὁ Σαβέλιτς ἀποκοιμηθεὶς ἐταλαντεύετο ἔνθεν κακεῖσε. Ἡ *κιβίτκα* ἡμῶν ὠλίσθαινε ταχέως ἐπὶ τῆς χειμερινῆς ὁδοῦ. . Αἴφνης ἐπὶ τῆς ἀποκρήμνου ὄχθης τοῦ Ἰαΐκ εἶδον χωρίδιον γνωστότατον καὶ προσφιλές, μὲ τὰ προχώματα καὶ τὸ κωδωνοστάσιόν του. Μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας εἰσήλθομεν εἰς τὸ φρούριον Βελογόρσκ.

1. Ἀψιμαχία ἀσήμαντος, ἧς ἡ ἔκβασις ἀπέβη ὑπὲρ τοῦ Πουγάτσεφ.

2. Οὕτως ἐκάλουν Φρειδερίκον τὸν Μέγαν οἱ ῥῶσσοι στρατιῶται.

[Ἕπεται συνέχεια]. **Π.

ΣΑΙΚΣΠΕΙΡΟΥ ΤΡΑΓΩΔΙΑΙ

Μεταφρασθεῖσαι ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπὸ Δημ. Βικέλα.

—

Πραγματευόμενος ἐσχάτως περὶ τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Κόντου, ἐσημείωσα τὴν κρίσιν ἣν διέρχεται τῇ στιγμῇ ταύτῃ ἡ ὁμιλουμένη καὶ γραφομένη ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὴν πάλην εἰς ἣν δίδει ἀφορμήν. Οἱ ἱκανότεροι λαμβάνουσι μέρος εἰς ταύτην, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ συμφωνήσωσι. Ἡ προκειμένη νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν γλῶσσαν μεταρρύθμισις διευθύνεται κατ' ἀντιθέτους διευθύνσεις. Οἱ μὲν θέλουσι νὰ ἐπαναγάγωσι τὴν γλῶσσαν εἰς τὴν κλασικὴν ἐποχὴν καὶ νὰ μετασκευάσωσιν αὐτὴν κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἀττικῆς διαλέκτου. Οἱ δὲ, λογικώτεροι καθ' ἡμᾶς, ἐπιθυμοῦσι νὰ διατηρήσωσι τὰς νεωτέρας κατακτήσεις καὶ νὰ γράφωσι τὴν γλῶσσαν ταύτην ὡς ὁμιλεῖται. Ἐν μέσῳ τῆς κρίσεως ταύτης, ἣν προκαλοῦσι σπουδαῖα ἔργα, δὲν εἶνε ἄμοιρον ἐνδιαφέροντος νὰ παρατηρήσωμεν τὴν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν τῆς συγχρόνου ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ νὰ ἐξετάσωμεν πῶς οἱ σημαντικώτατοι τῶν συγγραφέων τῆς Ἑλλάδος ἐκτιμῶσι τ' ἀριστουργήματα τῶν ξένων ἐθνῶν, ἀναλαμβάνοντες νὰ μετενέγκωσιν αὐτὰ εἰς τὴν γλῶσσάν των.

Τῷ 1873 ὁ κ. μαρκήσιος **de Queux de Saint-Hilaire**, ὑπὸ τὸν τίτλον «Μεταφράσεις καὶ μιμήσεις εἰς τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν γλῶσσαν» ἐδημοσίευσε διδακτικώτατον ἄρθρον παρέχον περὶ τοῦ θέματος τούτου ἀκριβῆ ἰδέαν τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολογικῆς κινήσεως ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος. Διεξέρχεται τὰς μεταφράσεις τῶν κυριωτέρων ἔργων τῶν περιφανεστάτων συγγραφέων ἡμῶν, ἰδιαιτέρως δὲ λίαν ἐνδιαφερούσας λεπτομερείας ἀφιεροῖ εἰς τὴν τοῦ Μολιέρου. Ἀναφέρει πρὸ πάντων τὴν ὡραίαν μετάφρασιν ἣν ὁ κ. Σκυλίτσης ἐδημοσίευσεν ἐν Τεργέστῃ τῷ 1871, τῶν τριῶν ἀριστουργημάτων τοῦ ἀθανάτου ἡμῶν κωμικοῦ ποιητοῦ: τοῦ «Μισανθρώπου», τοῦ «Ταρτούφου» καὶ τοῦ «Φιλαργύρου», τῶν δύο πρώτων στιχηρῶς καὶ τοῦ τελευταίου ἐν πεζῷ λόγῳ. Ὁ κ. Σκυλίτσης εἶνε εἷς τῶν πληρέστερον κατεχόντων τὴν γλῶσσαν αὐτῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν εὐτυχέστερον καὶ ἄνευ ὑπερβολῆς μεταχειριζομένων τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο προσὸν αὐτῆς πρὸς σύνθεσιν τῶν λέξεων. Ὁ κ. **Saint-Hilaire** ἐπωφελούμενος τὴν περίστασιν γράφει φιλολογικὴν βιογραφίαν τοῦ πεπαιδευμένου τούτου καὶ γονίμου συγγραφέως καὶ λεπτομερῆ ποιεῖται λόγον περὶ ἑκάστου τῶν πολυαρίθμων ἔργων αὐτοῦ. Πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ καταλόγου τῶν μεταφράσεων τοῦ Μολιέρου, πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα τῆς τοῦ «Ἀμφιτρύονος» ἐντίχως δημοσιευθείσης τῷ 1877 ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Φραγκιᾶ, μεγάλα δ' ἐχούσης προσόντα.

Digitized by Google

Ἡ μετάφρασις τῶν δραματικῶν ἔργων τοῦ Σαικσπείρου, σπουδαίαν ἄρτι κατέλαβε θέσιν ἐν τῇ μεταφραστικῇ ταύτῃ κινήσει, τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ἀξιωτέρα εἶνε νὰ ἐπισπάσῃ ἐφ' ἑαυτὴν τὴν προσοχὴν τοῦ πεπαιδευμένου κόσμου, ὅσῳ θίγει ἰδιαιτέρως τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης, ζήτημα οὕτω ἐνδιαφέρον τῇ στιγμῇ ταύτῃ.

Δὲν εἶνε πρῶτος ὁ κ. Βικέλας ὁ μεταγλωττίσας τὸν Σαικσπεῖρον εἰς τὴν ἑλληνικήν. Ἐν σημειώσει τινὶ τοῦ προλόγου αὐτὸς οὗτος παρατίθησι τὰ ὀνόματα τῶν προηγηθέντων αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1855 μέχρι τοῦ 1876, ὁπότε ἐδημοσιεύθησαν τὰ τρία μεταφρασθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἔργα. Ἔκτοτε καὶ ἄλλαι ἔτι εἶδον τὸ φῶς, πᾶσαι δὲ ἐν πεζογραφίᾳ. Οἱ μεταφρασταὶ ἐν γένει, ἓν μόνον ἐδημοσίευσαν δρᾶμα, τὰ δὲ δοκίμια αὐτῶν δὲν παρέχουσι πλήρη τοῦ ποιητοῦ εἰκόνα, οὐδὲ μαρτυροῦσι ἰδίαν τινὰ ἑρμηνεύσεως μέθοδον.

Ὁ κ. Βικέλας, ἐπιχειρήσας νὰ μεταφράσῃ τὰς τραγῳδίας τοῦ Σαικσπείρου παρεσκευάσθη ἐπὶ μακρὰ ἔτη πρὸς τὸ δυσχερὲς τοῦτο ἔργον. Ἠθέλησε, πρὸ πάντων, νὰ ζήσῃ ἐν τῇ χώρᾳ, ἐν ᾗ ἐγεννήθη ὁ ποιητὴς καὶ νὰ σπουδάσῃ τὴν γλῶσσαν ἐν ᾗ ἔγραψεν· εἶτα δ' ἐπελάβετο τοῦ ἔργου. Ἤρξατο ἀπὸ τοῦ «Ῥωμαίου καὶ τῆς Ἰουλιέττας», τοῦ «Ὀθέλου», τοῦ «Βασιλέως Λὴρ», ἅτινα ἐτυπώθησαν ἐν Ἀθήναις τῷ 1876. Ἐξέλεξε κατ' ἀρχὰς τὰς τρεῖς ταύτας τραγῳδίας, ὡς ἀποτελούσας, καθὰ λέγει ἐν τῷ προλόγῳ του, ἀληθῆ τριλογίαν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Πράγματι, ἐν τῷ «Ῥωμαίῳ» ἔχομεν τῆς νεότητος πάθη, τὸν δυστυχῆ δύο νεαρῶν ψυχῶν ἔρωτα. Ἐν τῷ «Ὀθέλλῳ» βλέπομεν τὴν ὀδύνην μιᾶς ἀνδρικῆς καρδίας ὑπὸ τῆς ζηλοτυπίας σπαρασσομένης. Ἐν δὲ τῷ «Βασιλεῖ Λὴρ», τῇ κατ' ἐξοχὴν τραγῳδίᾳ, διαδραματίζονται τῆς γεροντικῆς ἡλικίας τὰ βάσανα καὶ αἱ συμφοραί. Ὁ κ. Βικέλας συνεπλήρωσε τὸν κύκλον τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Σαικσπείρου διὰ τῆς μεταφράσεως τοῦ «Μάκβεθ» καὶ τοῦ «Ἀμλέτου». Ἐν τῷ βραχεῖ προλόγῳ τοῦ τελευταίου τούτου δράματος ἀγγέλλει ὅτι δὲν θὰ προχωρήσῃ περαιτέρω, καὶ ἐκφράζει μετριοφρόνως τὴν εὐχήν, ὅπως ἄλλοι ἱκανώτεροι αὐτοῦ ἀναλάβωσι τὸν ἀγῶνα νὰ πλουτίσωσι τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν καὶ ποιητικὴν διὰ τῆς μεταφράσεως τῶν ἄλλων δραμάτων τοῦ Σαικσπείρου. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀποθάρρυνσις εἶνε ἐξ ἐκείνων, αἵτινες δὲν διαρκοῦσιν ἐπὶ πολύ, πρὸ πάντων ὅταν τις τύχῃ οἵας ὁ κ. Βικέλας ἐπιτυχίας. Μετὰ χαρᾶς μανθάνομεν ὅτι παρασκευάζει τώρα τὸν «Ἔμπορον τῆς Βενετίας».

Αὐταὶ αὗται αἱ συμφυεῖς τοιαύτῃ ἐργασίᾳ δυσχέρειαι καθίστανται θέλγητρον. Εἶνε εἶδός τι πάλης ἀρεσκούσης. Αἱ δυσχέρειαι αὗται αὐξάνουσιν ἔτι μᾶλλον, ὅταν πρόκειται νὰ μεταφρασθῇ ποιητής τις ἐνστίχως εἰς ἄλλην γλῶσσαν, πρὸ πάντων δὲ ποιητὴς ὡς ὁ Σαικσπεῖρος. Ἡ ἕξις ἣν ἔχει τοῦ συναναφύρειν τὰς εἰκόνας ἀπελπίζει τοὺς μεταφραστὰς αὐτοῦ. Ὁσάκις οἰστρηλατεῖται ἡ φαντασία αὐτοῦ ἡ ἀνεξάντλητος, λέξις τις ἀνακινεῖ ἐν αὐτῷ ἰδέαν τινά, ἣν συνδέει μετὰ τῆς προηγουμένης καὶ οὕτω καθεξῆς. Ὁ πλοῦτος ἐκεῖνος τῶν εἰκόνων, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ ὕφος αὐτοῦ, οἱ ὑπαινιγμοὶ πρὸς τὰ σύγχρονα αὐτῷ γεγονότα, τὰ λάθη τῶν πρώτων ἐκδόσεων, πάντα ταῦτα καθιστῶσι πολλὰ χωρία σκοτεινὰ καὶ ἀνερμήνευτα. Πολλάκις δὲ παρίσταται ἀνάγκη νὰ μαντεύῃ τις. Ἐκτὸς τῶν ἀναποφεύκτων τούτων σκοπέλων, δὲν δύναται ὁ μεταφραστὴς νὰ νοήσῃ καλῶς τὸ κείμενον, ἄνευ τῆς βοηθείας τῶν ὑπομνηματιστῶν, σπανίως συμφωνούντων πρὸς ἀλλήλους.

Τοιαύτας ἔχων ἐνώπιον αὐτοῦ δυσχερείας, ὁ κ. Βικέλας ἠγωνίσθη νὰ κατανοήσῃ ὡς οἷόν τε τὴν ἰδέαν τοῦ ποιητοῦ, νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ διαφόρων ἐκφράσεων καὶ νὰ μεταφράσῃ κατὰ τρόπον, καθ' ὃν νὰ μὴ ἔχωσι καὶ οἱ στίχοι αὐτοῦ ἀνάγκην σχολίων. Παρεδέξατο κατ' ἀρχὴν ὅτι ποιητική τις μετάφρασις πρέπει νὰ εἶνε ὅσον τὸ δυνατὸν πιστοτέρα, ἀλλ' οὐδέποτε πρέπει νὰ ὑπομιμνήσκῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην ὅτι μετάφρασιν ἔχει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ· ἐν ἑνὶ λόγῳ, πρέπει ὁ ποιητὴς νὰ τεθῇ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ποιητοῦ καὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ μαντεύσῃ πῶς ὁ ποιητὴς θὰ ἐξεφράζετο ἄν, ἀντὶ νὰ γράψῃ ἐν τῇ γλώσσῃ του, εἶχε γράψει ἐν τῇ τοῦ μεταφραστοῦ. Βεβαίως τοιοῦτο σύστημα ἄγει εἰς λίαν παράτολμα ἐπακολουθήματα. Ἀλλὰ μόνον οὕτω εἶνε δυνατὸν νὰ γείνῃ μετάφρασις ἔχουσα χαρακτῆρα πρωτότυπον. Πρὸς διατήρησιν ποιᾶς τινος φυσικότητος ἐν τοιαύτῃ ἐργασίᾳ, ἀναγκάζεταί τις συχνὰ νὰ καταφεύγῃ εἰς τὰ ἀντίστοιχα, νὰ παραλείπῃ ἐπίθετόν τι, νὰ ἐλαττοῖ τὴν δύναμιν ἐκφράσεώς τινος, μετὰ πολλῆς ἀβρότητος νὰ διέρχηται τὸ ἀλλόκοτον, νὰ μεταβάλῃ τὴν ἀγοραίαν φρασιολογίαν διατηρῶν ἅμα τὴν ἐκφραστικότητα αὐτῆς. Ὁτὲ μὲν εἶνε σχοινοτενέστερος τοῦ πρωτοτύπου, ὁτὲ δ' ἔχει τὸ εὐτύχημα νὰ εἶνε βραχύτερος. Ἐξηλέγχθησαν τοιούτου εἴδους ἀπιστίαι. Ἀλλ' ὁ κ. Βικέλας δύναται νὰ εἴπῃ, πρὸς δικαιολογίαν αὐτοῦ, ὅτι μετέφραζεν εἰς στίχους, ὅτι ἠδύνατο μὲν νὰ παρακολουθῇ τὸ κείμενον δουλικώτερον, ἀλλὰ θὰ κατεστρέφοντο τότε ἡ σαφήνεια καὶ ἡ ἁπλότης, αἱ ἰδιότητες αἱ ὑπὸ πάντων ἀνομολογούμεναι ἐν τῇ ἐργασίᾳ αὐτοῦ.

Ἄλλως τε, νομίζει ὅτι ἐξ ὅλων τῶν γλωσσῶν, μετὰ τὴν γερμανικήν, ἡ λαλουμένη γλῶσσα εἶνε ἡ ἁρμοδιωτάτη πρὸς μετάφρασιν τοῦ Σαικσπείρου, ἔχουσα μεγίστην ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν τῆς ἐποχῆς τοῦ ποιητοῦ. Εἰσὶ δύο γλῶσσαι, ὧν ἡ μία ἦτο τότε καὶ

Digitized by Google

ἡ ἄλλη εἶνε σήμερον ἐν τῇ ῥύμῃ τῆς μορφώσεως αὐτῶν. Αὐταὶ αἱ ἀνωμαλίαι τῆς δημώδους ἑλληνικῆς γλώσσης ἡ παράταξις ἐξεζητημένων λέξεων πλησίον ἐκφράσεων δημωδῶν ἢ χυδαίων, ἡ ἐλευθερία αὐτῆς, ἡ ἐλαστικὴ της σύνταξις εἰσὶ τόσα προσόντα προκειμένης μεταφράσεως τοῦ Σαικσπείρου.

Ἡ καθαρεύουσα καὶ φιλολογικὴ γλῶσσα θὰ παρεῖχε,τοὐναντίον,ὅσας δυσχερείας καὶ ἡ γαλλικὴ ὅπως ὑπαχθῇ εἰς τὰς ἀποχρώσεις τοῦ παραλάσσοντος ὕφους τοῦ ἄγγλου ποιητοῦ. Εἶνε ἀληθὲς, ὅπως σημειοῖ τοῦτο ὁ κ.Λιβαδᾶς,ὅτι ἡ δημώδης, ὡς καὶ ἡ φιλολογικὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα,στερεῖται ὅρων ἰδιαζόντων εἰς τὸν κατὰ τὸν μεσαίωνα πολιτισμὸν τῆς Ἑσπερίας. «Παρὰ Σαικσπείρῳ ἀπαντῶσι, λέγει[1], τριακοντάδες ὅρων κυνηγετικῶν, φράσεις ἀναγόμεναι εἰς τὴν ἱερακοτροφίαν, ὀνοματολόγια κυνῶν τοῖς Ἕλλησιν ἀγνώστων, ὀνοματολόγια ἀνθέων, ὀνοματολόγια φυτῶν οὐδαμοῦ τῆς Ἑλλάδος φυομένων, μυρίαι ἀντιθέσεις καὶ μεταφοραὶ, ἀλληγορίαι ἀλλεπάλληλοι, παροιμίαι καὶ ἀποφθέγματα, εὐφυέστατα ὀξύμωρα, λεπτότατα λογοπαίγνια γελωτοποιῶν, διάλογοι νεκροθαπτῶν, μονόλογοι ἀξέστων ἢ μεθυόντων θυρωρῶν, ἅτινα ὡς ἀναγόμενα εἰς ἀφεστῶτας τόπους καὶ χρόνους καὶ εἰς ἀλλοτρίας περιστάσεις εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον νὰ μεταδοθῶσιν, ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισιν διὰ τῆς ἑλληνικῆς». Προσθετέον εἰς ταῦτα ὅτι οἱ ἀγγλικοὶ στίχοι, λίαν δεξιῶς ἐκ μονοσυλλάβων καὶ δισυλλάβων λέξεων σύνθετοι, μόνον διὰ πολυσυλλάβων λέξεων δύνανται νὰ μεταγλωττισθῶσιν ἑλληνιστί.Οἵα διαφορὰ πράγματι μεταξὺ τῶν λέξεων suo, son, sien τῶν ἄλλων γλωσσῶν καὶ τῶν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης *ὁ ἰδικός του, ὁ ὑμέτερος*.Ἴση ἀμηχανία εἰς ἀμφοτέρας τὰς γλώσσας τὴν δημώδη καὶ τὴν φιλολογικήν.

Ὁ κ. Λιβαδᾶς ἀριθμῶν οὕτω τὰ πολλὰ κωλύματα, ἅπερ ἀντιτίθενται εἰς μετάφρασιν τοῦ Σαικσπείρου, ἐξαίρει τὴν ἀξίαν τοῦ κ. Βικέλα, οὗτινος αὐτὸς οὗτος ἀνομολογεῖ τοὺς ἐπιτυχεῖς ἀγῶνας. Τὰ κωλύματα ταῦτα, λέγει, δὲν ἐπέσχον τὸν μεταφραστὴν,φανέντα δεξιὸν ἅμα καὶ σοφόν. Τοῦ ἔργου ἐπελάβετο οὐχὶ ἄνευ μεγάλης παρασκευῆς. Ἔσχε περὶ ἑαυτὸν ὅλα τὰ ἐφικτὰ βοηθήματα, παριστάμενος εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἔργων τοῦ Σαικσπείρου, ἀναδιφῶν τοὺς καλλίστους ἑρμηνευτὰς αὐτοῦ καὶ συνδιαλεγόμενος ἀκαταπαύστως μετὰ τῶν ἄγγλων σοφῶν, μεθ' ὧν ἠκρίβωσε τὴν ἔννοιαν διαφόρων χωρίων, ὡς μαρτυροῦσι τοῦτο αἱ ἴδιαι αὐτοῦ σημειώσεις, ἐν αἷς παρατίθενται αἱ φιλοσοφικαὶ,ψυχολογικαὶ καὶ ἱςορικαὶ πραγματεῖαι τῶν ξένων σοφῶν.Ἐξωβέλισε φράσεις τινὰς ἀναρμόστους, παραλειπομένας ἐν ταῖς παραστάσεσι καὶ ἐν ταῖς πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν ἐκδόσεσιν. Ἐπειδὴ τὰ λογοπαίγνια, ἰδίᾳ δὲ τὰ τοῦ Σαικσπείρου,δὲν μεταφέρονται ἐπιτυχῶς ἐκ γλώσσης τινὸς εἰς ἄλλην, ἐπειδὴ αἱ ἀστειολογίαι αὐται δὲν νοοῦνται ἄνευ σχολίων,προσεπάθησε ν' ἀντικαταστήσῃ τὰς μὲν καὶ τὰς δὲ δι' ἀναλόγων, ὅπως ἐκ τῶν ἐνόντων διατηρήσῃ τὸ ὕφος τοῦ πρωτοτύπου. Ὅπου ἦτο ἀδύνατος ἡ τροποποίησις αὐτη, ἐσημείωσε τὰ εἰκότα ἐν ταῖς σημειώσεσι. Δυσνόητα πράγματα, καὶ οὐδεμίαν σημασίαν καὶ οὐδὲν κοινὸν πρὸς τὴν δρᾶσιν καὶ πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς ποιήσεως ἔχοντα, ἀντικατέστησε δι' ἄλλων οἰκειοτέρων τοῖς Ἕλλησι. Μετέφρασε πανταχοῦ πιστῶς καὶ ὁμοιομόρφως πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ἔθνους του,τὰ μὲν πεζὰ ἐν πεζῷ, τὰ δ'ἔμμετρα ἐμμέτρως, εἰς τοσοῦτον ἀκριβείας ἐξικνούμενος ἐν ταῖς τελευταίαις αὐτοῦ μεταφράσεσιν, ὥστε καὶ τὴν ὁμοιοκαταληξίαν νὰ διατηρῇ. Ἐπὶ τῶν ἀμφιβόλων χωρίων,παραδεχόμενος τὴν ὀρθοτέραν κατ' αὐτὸν ἑρμηνείαν δὲν ἠμέλησε νὰ αἰτιολογήσῃ αὐτὴν διὰ σημειώσεων, σημειώσας συνάμα καὶ τὰς ἄλλας σημασίαν τινὰ ἐχούσας ἑρμηνείας. Πανταχοῦ ὅπου διαλάμπει ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Σαικσπείρου καὶ ὁ κ. Βεκέλας μεταρσιοῦται εἰς μέγα ὕψος,συναρπάζει τὴν θεσπεσίαν ἰδέαν τοῦ ποιητοῦ, περιβάλλει αὐτὴν ἑλληνικὴν στολὴν, καὶ τὸ ὕφος αὐτοῦ καθίσταται γοργὸν, ζωηρὸν, ἐμπαθὲς ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ ὁ ἧττον ποιητικὸς τῶν ἀναγνωστῶν νοεῖ εὐχερῶς τὴν μετάφρασιν, καὶ τέρπεται ἐπ' αὐτῇ.

Οὕτω ὁ κ. Βικέλας κατώρθωσε νὰ θέσῃ εἰς πρᾶξιν τὰς ἀρχὰς, ἃς πρὸ πολλῶν ἐτῶν πρεσβεύει. Εἶνε γνωσταὶ αἱ ἰδέαι αὐτοῦ περὶ τῆς ποιητικῆς γλώσσης. Ἐξέθηκεν αὐτὰς ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ πρώτου αὐτοῦ τόμου. «Τὸν δρόμον τῆς νέας ἑλληνικῆς, λέγει, ἐχάραξαν ἤδη οἱ ἡμέτεροι πεζογράφοι, καίτοι διαφέροντες πρὸς ἀλλήλους ὡς πρὸς τὸ τέρμα,τὸ ὁποῖον ἀπεκδέχονται καὶ ἐρρύθμισαν ὕφος τι πεζοῦ λόγου κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀκολουθούμενον παρὰ πάντων τῶν καθ' ἡμᾶς γραφόντων.Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν ποίησιν μένει εἰσέτι ἐκκρεμὲς τὸ ζήτημα καὶ δὲν φαίνεται οὐδαμῶς ἀδικαιολόγητος οὔτε καταδικαστέα ἡ προτίμησις τῆς καθομιλουμένης καὶ ἡ χρῆσις αὐτῆς, ὡς γλώσσης ποιητικῆς. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἀνωτάτη παρ' ἡμῖν ακαδημαϊκὴ ἀρχὴ, τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον,ἐν ᾧ κατ' ἀρχὰς κατεδίκαζε τὴν κοινὴν καὶ ἐξωστράκιζεν αὐτὴν ἀπὸ τῶν ποιητικῶν διαγωνισμῶν ἐπισήμως ἐδήλωσε τὴν ἀναίρεσιν τῆς τοιαύτης καταδίκης,ὅτε ἐθνικῆς πανηγύρεως τελουμένης ἀνέθετο τὴν ἐξύμνησιν τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς ἑλληνικῆς ἀναγεννήσεως εἰς τὸν ἐξοχώτερον τῶν ζώντων ἀντιπροσώπων τῆς δημοτικῆς ἡμῶν ποιήσεως. Ἀλλ' ἡ σήμερον καθομιλουμένη προπολογηθεῖσα ὡς

1. Ἐν τῇ «Κλειοῖ» τῆς 19 Αὐγούστου 1882.

ἐκ τῶν νέων τοῦ ἔθνους ἡμῶν περιστάσεων δὲν εἶνε βεβαίως ἡ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἐν χρήσει. Ὥστε, καίτοι παραδεχόμενοι τὴν ἀπόδραστον ἐπὶ τῆς ποιητικῆς τῆς νέας Ἑλλάδος γλώσσης ἐπιρροὴν τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν *τραγουδιῶν*, τῆς βάσεως καὶ ἀφετηρίας ταύτης τῆς νέας ἡμῶν ποιήσεως δὲν δυνάμεθα ὅμως ἄνευ ἀναχρονισμοῦ νὰ περιορίσωμεν αὐτὴν ἐντὸς τοῦ λεξικοῦ καὶ τῆς φρασεολογίας τῆς δημοτικῆς ἀνθολογίας. Ὅθεν ἐπροσπάθησα, λέγει ὁ κ. Βικέλας, μεταφράζων τὸν Σαικσπεῖρον νὰ τηρήσω μέσον τινα ὅρον γράφων τὴν καθομιλουμένην ὡς σήμερον λαλεῖται».

Τοιοῦτον εἶνε τὸ σύστημα τοῦ κ. Βικέλα, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου συνηγορεῖ ὁσάκις παρουσιασθῇ περίστασις. Ἀλλ' εἶνε εὔκολον τὸ ἐκφράζειν θεωρητικὰς ἰδέας καὶ ὑπερασπίζειν ἁπλῶς τὴν κοινὴν γλῶσσαν. Ἀλλ' ὁ δεξιὸς συγγραφεὺς ἐσκέφθη ὅτι ὑποστηρίζων τὰς ἰδέας ταύτας διὰ παραδειγμάτων μείζονα προσέφερεν ὑπηρεσίαν ἢ δι' αὐτῆς ταύτης τῆς ἐκφράσεως αὐτῶν. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ δημοσιεύσῃ ὑπόδειγμά τι παριστῶν πολλῶν ἐτῶν εὐσυνείδητον ἐργασίαν.

Ἐν τούτοις ὁ κ. Βικέλας δὲν μετεχειρίσθη τὴν δημώδη γλῶσσαν ὡς γράφουσιν αὐτὴν οἱ λυρικοὶ ποιηταὶ τῆς Ἑλλάδος, ὁ Βαλαωρίτης παραδείγματος χάριν· οὐχὶ τὴν ἐν χρήσει ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἢ τῶν ὀρέων, ἀλλ' ἐκείνην ἣν ὁμιλοῦσιν ἐν ταῖς πόλεσι φυσικῶς, ἄνευ ἐπιτηδεύσεως ἢ τέχνης, μὴ σκεπτόμενοι νὰ ὁμιλήσωσι καθαρευόντως. Ἀλλ' ἐν τῇ συνδιαλέξει, ὁσάκις παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἐκφρασθῶσιν ἰδέαι μὴ κοιναὶ πρὸς τὴν ἀνατροφὴν καὶ μὴ προσιταὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ, εἰσάγονται κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν γλῶσσαν ἐκφράσεις, λέξεις ἄχρηστοι ἢ ἄγνωστοι ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ὁ οὕτω πράττων δὲν ἀλλοιοῖ τὴν σύνταξιν καὶ τὴν γραμματικὴν τῆς ζώσης ἑλληνικῆς, διότι ἡ γραμματικὴ αὐτὴ δὲν εἶνε μόνιμος. Ἐν τῇ νέᾳ ὅθεν μεταφράσει ἀπαντᾷ ἡ γενικὴ *νυκτὸς* καὶ *νύκτας* καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἀνωμαλίαι. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ Ἕλληνες μανθάνουσι τὸν ἕνα μὲν σχηματισμὸν γαλουχούμενοι, τὸν ἕτερον δ' ἐν τῷ σχολείῳ ἐξομοιοῦντες ἀμφοτέρους. Ὁ μεταφραστὴς δὲν ἠθέλησε νὰ μεταρρυθμίσῃ τὴν γλῶσσαν κατὰ ταύτην ἢ τὴν ἑτέραν φοράν, ἠθέλησε μόνον νὰ γράψῃ τὴν ἑλληνικὴν οἵα ὁμιλεῖται συνήθως σήμερον. Ἄν, ἐν τισι χωρίοις, ἡ γλῶσσα ἧς ποιεῖται χρῆσιν εἶνε ὑψηλοτέρα τῆς τῶν ἄλλων, κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ὑποκειμένου, φρονοῦμεν ὅτι οὕτω πράττων συνεμορφώθη πρὸς τὰς ἕξεις τῆς λαλουμένης γλώσσης.

Πρέπει νὰ εἴπωμεν προσέτι ὅτι ὁ κ. Βικέλας εἰσήγαγε νεωτερισμόν τινα, ὅς ἐνίοτε ἐζημίωσε αὐτόν. Διετήρησεν, ὅσον τὸ δυνατὸν τὴν ὀρθογραφίαν τῶν λέξεων, ἀφίνων εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν φροντίδα νὰ προφέρῃ ὡς προφέρει ὁμιλῶν. Ἀνήγγειλε τοῦτο ἔν τινι σημειώσει τοῦ προλόγου αὐτοῦ, ἀλλ' οἱ πρόλογοι ἀναγινώσκονται μὲν ὀλίγον, λησμονοῦνται δ' εὐκόλως. Ἂν τὰ *ν* προεφέροντο πανταχοῦ ὅπου τὰ διετήρησε καὶ ἐὰν τὰ φωνήεντα δὲν συνιζοῦντο ὅπου δεικνύει καὶ ἀπαιτεῖ ὁ ρυθμός, ἡ ἁρμονία τῶν στίχων του θὰ κατεστρέφετο, οὐδὲ θὰ ἦτο πλέον καθ' ὁλοκληρίαν ἡ ὁμιλουμένη γλῶσσα. Τινὲς τῶν συμπατριωτῶν τοῦ κ. Βικέλα παρεδέξαντο τὸ σύστημα νὰ ζωγραφῶσι τὴν προφοράν. Γράφουσι οὐ μόνον *γιορτὴ* ἀντὶ *ἑορτή*, ἀλλὰ καὶ *τὴμ πόρτα* ἀντὶ *τὴν πόρτα*. Ὁ κ. Σάθας ταύτην ἠσπάσθη τὴν ὀρθογραφικὴν μέθοδον, ἐν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ δημοσιευθεῖσι κρητικοῖς δράμασι. Ἀλλὰ πρὸς τί νὰ παραμορφοῦται οὕτω ἡ γλῶσσα; Ἐν πάσαις ταῖς γραμματικαῖς δυνάμεθα ν' ἀναγνώσωμεν τὸν ἑπόμενον κανόνα «*τὸ ν πρὸ τοῦ π τρέπεται εἰς μ*» τὸ οὖς τὸ ὑποδεικνύει, ἐν ἐλλείψει ἔτι τοῦ γραπτοῦ κανόνος. Προφέρων τις *ἑορτὴ* ἐν δυσὶ συλλαβαῖς καὶ *υἱὸς* ἐν μιᾷ, ἐκεῖ ὅπου ἀπαιτεῖ τοῦτο τὸ μέτρον, θὰ εἴπῃ *γιορτὴ* καὶ *γιός*. Μὴ δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν ἐν ᾗ δὲν προφέρονται πάντα τὰ γράμματα **mangent, donnent, paon, outrageant**, κτλ.; Τοιοῦτο σύστημα φωνητικῆς δύναται νὰ καταστρέψῃ τὴν ἱστορίαν τῆς γλώσσης καταργοῦν τὴν ὀρθογραφίαν. Καὶ ἐκ τῆς πρὸς ἁπλοποίησιν μανίας ἡμῶν εἰς τὰ ἔσχατα ὠθουμένης, εἰς τοῦτο δὲν καταλήγομεν ἡμεῖς αὐτοὶ γράφοντες **scolie** ὅπως σημάνωμεν ταὐτοχρόνως τὸ *σχόλιον* καὶ τὸ παρὰ τράπεζαν ᾆσμα, καταστρέφοντες οὕτω τὴν ἐτυμολογίαν τῶν λέξεων *σχόλιον* καὶ *σκολιόν*. Ὑπῆρχεν ἀνάγκη συμφωνίας τινὸς μεταξὺ τῶν συγγραφέων καὶ τῶν ἀναγνωστῶν, εἶδός τι σιωπηλῆς συνθήκης, ὅπως καθιερωθῇ τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Βικέλα παραδεδεγμένον σύστημα. Πρὸ τούτου ὅμως κινδυνεύει ἐνίοτε ν' ἀναγνωσθῇ κακῶς. Ἐν τούτοις φρονοῦμεν ὅτι προτιμότερον εἶνε νὰ εἶνε ἐκτεθειμένος εἰς τὸν κίνδυνον τοῦτον ἢ νὰ γράφῃ κατὰ τὸ φωνητικὸν σύστημα. Οἱ στίχοι, ἄλλως τε, γράφονται μᾶλλον διὰ τὸ οὖς, ἢ διὰ τὸν ὀφθαλμόν, δρᾶμα δέ τι συγγράφεται μᾶλλον διὰ νὰ θεαθῇ ἢ διὰ ν' ἀναγνωσθῇ.

Ἦτο λοιπὸν ἀνάγκη ὅπως κριθῶσιν αἱ νέαι μεταφράσεις τοῦ Σαικσπείρου, νὰ ὑποστῶσι τὴν βάσανον τῆς παραστάσεως. Ὁ μεταφραστὴς οὐδόλως δικαιοῦται νὰ παραπονεθῇ διὰ τὴν ὑποδοχὴν ἧς ἔτυχον πρὶν ἔτι φανῶσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ξένοι, οἵτινες ὡς ἑλληνισταὶ καὶ ὡς οἰκειότατοι πρὸς τὸν ἄγγλον ποιητήν, διπλῆν εἶχον ἰδιότητα ὅπως ἐκτιμήσωσιν αὐτάς, ἀπεφήναντο ἐνθαρρυντικῶς ὑπὲρ αὐτῶν. Ἐν τῇ Ἑλλάδι αὐτῇ ἔτυχον τῆς ἐπιδοκιμασίας τοῦ κ.

Digitized by Google

Λιβαδᾶ, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, ἐπιδοκιμασίαν τόσῳ μᾶλλον πολύτιμον καθόσον ὁ διακεκριμένος οὗτος κριτικὸς δὲν εἶνε ὀπαδὸς τῆς ὁμιλουμένης γλώσσης. Δὲν ἔλειψαν ἄλλως τε μαρτυρίαι ἀποδεικνύουσαι εἰς τὸν κ. Βικέλαν ὅτι ἡ ἐργασία αὐτοῦ ἐγένετο εὐνοϊκῶς ἀποδεκτή· αἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικὰ ἐδημοσίευσαν πολυαρίθμους περικοπὰς τῆς μεταφράσεώς του. Αἱ ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθεῖσαι τραγῳδίαι τοῦ Σαικσπείρου περιελαμβάνοντο ἐσχάτως ἐν τοῖς κερδαινομένοις ἐκ τοῦ λαχείου τῆς *Ἑστίας* βιβλίοις. Ἄλλο εἶδος ἐπιτυχίας· δικαζομένου ἐγκλήματός τινος ἐκ ζηλοτυπίας διαπραχθέντος, καθὰ εἶπον ἡμῖν, ὁ συνήγορος τοῦ κατηγορουμένου παρουσιάσθη κρατῶν τὸν Σαικσπεῖρον τοῦ κ. Βικέλα καὶ ἀνέγνω εἰς τοὺς ἐνόρκους ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ Ὀθέλλου ὅπως δικαιολογήσῃ τὸν πελάτην αὐτοῦ. Ἀγνοοῦμεν ὅμως ἂν ἐσώθη οὗτος ἐκ τῆς ἐπικειμένης αὐτῷ ποινῆς.

Τὰ διάφορα ταῦτα γεγονότα εἶνε τοσούτῳ μᾶλλον κολακευτικὰ διὰ τὸν κ. Βικέλαν, καθόσον ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ Σαικσπείρου εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐθεωρεῖτο ὡς μεγάλη τόλμη. Οἱ Ἕλληνες εἶνε συνειθισμένοι εἰς τὴν διδασκαλίαν κλασικῶν ἔργων· ἐν Ἀθήναις δέ, ὡς νεώτατα ἔργα μόνον τὰ τῆς συγχρόνου γαλλικῆς σκηνῆς εἶνε γνωστά, ὁ δὲ Βερναρδάκης ἐξέφρασε τὴν θλῖψιν ὅτι μόνον τὰ κωμειδύλλια τοῦ Ὄφφεμπαχ παριστάνονται. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι εἶχεν ἤδη ἀναβιβασθῆ ἐπὶ τῆς σκηνῆς μία ἢ δύο τῶν τραγῳδιῶν τοῦ ποιητοῦ ἐν πεζαῖς μεταφράσεσι καὶ ἐν γλώσσῃ δῆθεν καθαρευούσῃ, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀπετέλει εἰσέτι ἐγκλιμάτισιν τοῦ Σαικσπείρου.

Οἱ ἐκδόται τῶν δύο τελευταίων μεταφράσεων τοῦ κ. Βικέλα ἐν τῇ πρὸ τοῦ «Ἀμλέτου» τεθείσῃ μικρᾷ πρὸς τὸ κοινὸν γνωστοποιήσει, ὑπῃνίσσοντο ἱκανόν τινα ὑποκριτήν, τὸν κ. Λεκατσᾶν, ὅστις μορφωθεὶς δραματικῶς ἐν Ἀγγλίᾳ εἶχεν ἔλθει εἰς Ἀθήνας,πρὸς τὸ γεγονὸς δὲ τοῦτο συνέδεον τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἴδωσι τὰς τραγῳδίας ταύτας ἀναβιβαζομένας ἐπὶ τὴν ἀθηναϊκὴν σκηνήν. Τοῦθ'ὅπερ καὶ ἐγένετο πράγματι. Τέσσαρες τῶν μεταφράσεων τοῦ κ. Βικέλα παρεστάθησαν τὸν παρελθόντα χειμῶνα. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἡ ἄφιξις τοῦ ἐν λόγῳ ὑποκριτοῦ, ὡς καὶ ὁ σχηματισμὸς νέου θιάσου καὶ νέας ὑποκριτικῆς σχολῆς, ἐξήγειρεν ἀντιζηλίας ἀναμιμνησκούσας τοὺς ὑπαινιγμοὺς τοῦ Σαικσπείρου πρὸς ὅμοια τὴν φύσιν συμβάντα[1]. Ὁ μεταφραστὴς πράγματι εἶχε νὰ παλαίσῃ κατὰ τῆς δυσμενοῦς ἐκ τριπλοῦ νεωτερισμοῦ ἐντυπώσεως. Ἦτο δὲ οὗτος : Α' νέος θίασος· Β' εἰσαγωγὴ τοῦ Σαικσπείρου εἰς τὴν Ἑλλάδα· Γ' χρῆσις τῆς δημώδους γλώσσης καὶ τοῦ πολιτικοῦ στίχου ἐν τραγῳδίᾳ.

1. Πρᾶξις Β', σκηνὴ Β' τοῦ Ἀμλέτου.

Τὰ ἄρθρα τῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων περὶ τῶν παραστάσεων τούτων δύνανται ν'ἀποτελέσωσι ἐνδιαφέρον κεφάλαιον τοῦ ζητήματος τῆς γλώσσης ἐν Ἑλλάδι. Οἱ εἰς τὴν φιλολογικὴν γλῶσσαν γράφοντες συγγραφεῖς κατεδίκασαν τὴν χρῆσιν τῆς κοινῆς γλώσσης ἐν τῷ δράματι. Τὸ κοινὸν συνειθισμένον εἰς τὴν πομπώδη γλῶσσαν,ἐξεπλάγη λίαν κατ'ἀρχὰς ἀκοῦον ἀπὸ σκηνῆς τὴν κοινὴν αὐτοῦ γλῶσσαν.Κατὰ τὴν πρώτην παράστασιν, τοῦ ἠθοποιοῦ μὴ εὐαρεστήσαντος πάντας, κριτικοί τινες ἀπέδοσαν τὴν ἀποτυχίαν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀσυνήθη τοῦ μεταφραστοῦ γλῶσσαν. Ὁ κ. Σκυλίτσης, ὁ παραφραστὴς τοῦ Μολιέρου, ἐν ἄρθρῳ τινὶ τραχεῖ πως διὰ τὸν ὑποκριτήν, καίτοι ἐπαινῶν τὴν μετάφρασιν, ἀποφαίνεται κατὰ τῆς χρήσεως τοῦ πολιτικοῦ στίχου ἐν τῇ τραγῳδίᾳ. Καταδικάζει δὲ καὶ τὴν ὀρθογραφίαν *Ἀμλέτος* καὶ γράφει *Ἀμπλέτος* «διότι, λέγει, ἡ γραμματικὴ δὲν ἐπιτρέπει νὰ προηγῆται μ τοῦ λ».

Διὰ τοῦ Ἀμλέτου ἤρχισαν αἱ παραστάσεις. Ἐν τῇ τοῦ «Μάκβεθ», ἂν πιστεύσωμεν εἰς τὰς ἐφημερίδας, ὁ πάγος φαίνεται ὅτι ἐρράγη· ὁ ὑποκριτὴς ἤρατο θρίαμβον. Ἡ γλῶσσα τῆς μεταφράσεως ἐγένετο δεκτή. Ἡ *Ἐφημερὶς* ἡ καταδικάσασα αὐτὴν ἐν τῷ «Ἀμλέτῳ», κρίνει ὅτι ἡ τοῦ «Μάκβεθ» εἶνε καλλιτέρα. Νομίζομεν ἐν τούτοις ὅτι πανταχοῦ εἶνε ἡ αὐτή. Ἄλλη τις ἐφημερίς, ὁμιλοῦσα περὶ τῆς πρώτης παραστάσεως ἔλεγεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτῆς «Μὴ σπεύδετε· πρέπει ν' ἀκούσωμεν ἀκόμη τὴν γλῶσσαν ταύτην διὰ νὰ τὴν συνειθίσωμεν». Κατὰ τὴν δευτέραν παράστασιν ἐπαίνους καὶ αὕτη ἀπένειμε εἰς τὸν κ. Βικέλαν.

Παρεστάθη ἔπειτα ὁ «Ὀθέλλος» καὶ ὁ «Βασιλεὺς Λήρ», Ὁ δεξιὸς μεταφραστὴς δύναται νὰ καυχηθῇ διὰ τὴν ἔκβασιν ὅλων τούτων τῶν παραστάσεων. Καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ καταδικάσαντες τὴν γλῶσσαν ἢ τὸν πολιτικὸν στίχον εὐφήμως ἔκριναν τὴν μετάφρασιν καὶ τὸν μεταφραστήν. Ὁ ἠθοποιὸς ὅμως, ὅστις καθὰ φαίνεται, εἶνε ἄξιος καλλιτέχνης, δὲν ἔτυχε τῆς αὐτῆς ἱκανοποιήσεως· ὥστε δὲν εἴμεθα βέβαιοι ἂν κατὰ τὴν προσεχῆ περίοδον θὰ ἐπαναληφθῇ καὶ πάλιν ἡ ἀπόπειρα. Πιθανὸν εἶνε ὅτι τὸ κοινὸν καὶ οἱ πολέμιοι τῆς ὁμιλουμένης γλώσσης δὲν θέλουσι τάχιστα συνειθίσει εἰς τὴν ἐπὶ τῆς τραγικῆς σκηνῆς εἰσαγωγὴν τῆς γλώσσης ταύτης. Ἐλπίσωμεν ὅτι θέλει συμβῆ τοῦτο ἐπὶ τέλους. Πρὸς τὸ παρὸν ἡ καλαισθησία διατελεῖ ἔτι ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πομπώδους ὕφους καὶ τῆς τεχνητῆς γλώσσης.

Ἓν τῶν ἐκ τῆς χρήσεως τῆς φιλολογικῆς γλώσσης ἐν τῷ δράματι κακῶν εἶνε ὅτι συνηθέστατα ἡ ἔκφρασις δὲν εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὰς περιστάσεις. Πρό τινων ἐτῶν παρεστάθη ἐν Ἀθήναις τὸ *Χαμίνιον τῶν Παρισίων*. Λόγιος

Digitized by Google

Ἕλλην ἐνθυμεῖται εἰσέτι ποίαν δυσάρεστον ἐντύπωσιν προυξένει εἰς αὐτὸν ἡ χρῆσις τῶν καθαρευόντων τύπων εἰς τὰ παθητικώτερα μέρη. Ἐν στιγμῇ ἀγωνίας πρόσωπόν τι ἔλεγε πρὸς ἄλλο : *ἄκουσον*. Ἀλλ' οὐδέποτε ἐκφράζονται οἱ Ἕλληνες οὕτω ἐν τῇ πραγματικότητι· λέγουσιν *ἄκουσε*. Ἔκτοτε ἡ τῶν αἰσθήσεων ἀπάτη καθίστατο πλέον ἀδύνατος καὶ τὸ συναίσθημα τῆς φρίκης ἐξηφανίζετο ὁλοσχερῶς. Οὐδεὶς καθηγητής, οὐδεὶς γραμματικὸς θὰ ἔλεγεν *ἄκουσον* εἰς παρομοίαν στιγμήν. Ἡ ἐπιτήδευσις τοῦ ὕφους καταστρέφει ὅλην τὴν ἐντύπωσιν τῆς σκηνῆς καὶ παγόνει τὸ αἴσθημα. Τὸ παράδειγμα τοῦτο ἀρκεῖ ὅπως κατανοήσωμεν τὴν σκέψιν τοῦ συγγραφέως περὶ τῆς διὰ τὴν τραγῳδίαν ἐν χρήσει γλώσσης.

Τὰ πέντε δράματα, τὰ ὁποῖα ὁ κ. Βικέλας ἐδημοσίευσε θεωροῦνται ὡς τ' ἀριστουργήματα τοῦ ἄγγλου ποιητοῦ. Ἀφ' οὗ ἤρχισε τόσον ἐπιτυχῶς, θὰ συνεχίσῃ βεβαίως καὶ θὰ συμπληρώσῃ μάλιστα τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον θὰ λογισθῇ ὡς μία τῶν καλλίστων μεταφράσεων τοῦ Σαικσπείρου.

[Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ]. E. MILLER.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ὑγιεινὴ τῆς οἰκογενείας.—Ῥαπτικαὶ μηχαναί. — Βλάβαι τῆς ὑγιείας.— Συμβουλαὶ πρὸς πρόληψιν τοῦ κακοῦ.— Μυωπία.— Ἐπήρεια τοῦ σχολείου.—Αἰτίαι τοῦ κακοῦ. —Ἄσματα μυῶν.—Γεγονότα πιστοποιοῦντα τὸ πρᾶγμα.—Ὁρμέμφυτον τῶν ζῴων —Παρατηρήσεις.—Φωλεὰ χελιδόνων.

Ὀλίγαι, ὀλίγισται σχεδὸν πλέον κυρίαι δι' ἁπλῆς βελόνης ῥάπτουσι τὰ διὰ τὸν οἶκον αὐτῶν ἐνδύματα. Καὶ ἐν τῷ ἀπορωτέρῳ οἴκῳ ἡ ἐργασία αὕτη τελεῖται διὰ ῥαπτικῆς μηχανῆς. Ἡ δι' αὐτῆς ἐργασία , καίτοι ἐπιταχύνουσα τὰ ἔργα, ἐπηρεάζει ὅμως τὴν ὑγείαν τῆς ἐργαζομένης . Ἀμερικανός τις ἰατρὸς , ὁ διδάκτωρ Nichols ἐδημοσίευσε τελευταῖον τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐρεύνης του ἐπὶ τῆς ὑγείας τῶν διὰ ῥαπτικῶν μηχανῶν ἐργαζομένων . Ἐκ τούτων συνάγεται τὸ ἑξῆς : Ὑγιὲς ἄτομον, μετρίας ἰσχύος, ὅπερ δὲν ἔχει ὡς ἐπάγγελμα τὴν διὰ τῆς ῥαπτικῆς μηχανῆς ἐργασίαν , δύναται νὰ ἐργασθῇ ἐπὶ τρεῖς καὶ τέσσαρας ὥρας καθ' ἑκάστην χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ κόπωσίν τινα, ἢ βλάβην τῆς ὑγείας. Τοὐναντίον αἱ ἐργάτιδες ὑποφέρουσιν ἐξ ἀσθενειῶν τοῦ στομάχου ὡς ἐκ τῆς μονίμου στάσεως τοῦ σώματος ἐν τῇ ἐργασίᾳ καὶ τοῦ κακοῦ ἀερισμοῦ, ἐκ πόνων τῶν μυῶν καὶ τῶν κάτω μελῶν τοῦ σώματος, διότι ταῦτα διαρκῶς εὑρηνται ἐν κινήσει. Πολλάκις μάλιστα ὑποφέρουσι κατὰ τὰ κοιλιακὰ ὄργανα, ἐξ ἀδυναμίας, καὶ εἰς σπανίας περιπτώσεις νευραλγίας τῶν κνημῶν καὶ ἐνοχλήσεις ἐν τῇ σπονδυλικῇ στήλῃ.

Διὰ τῆς ἐκθέσεως ταύτης συμβουλεύονται οἱ διευθύνοντες ἐργοστάσια ῥαπτικῶν μηχανῶν : 1) καλὸν ἀερισμὸν τῶν ἐργοστασίων. 2) Βραχύτερον χρόνον ἐργασίας μετὰ διαλειμμάτων ἀναπαύσεως. 3) Ἄλλην τινὰ κινητικὴν δύναμιν ἢ τὴν τῶν ποδῶν, π.χ. τὴν ἀτμομηχανήν.

***

Περὶ μυωπίας.—Ἡ μυωπία, ἐλάττωμα τόσον δυσάρεστον συχνότατα δὲ καὶ κινδύνους συνεπιφέρον, ἀναπτύσσεται πλειότερον ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις.—Ἡ ἐν τῷ σχολείῳ διαμονὴ αὐξάνει τὸ κακόν, ὅπερ διὰ καταλλήλων προφυλάξεων θὰ ἠλαττοῦτο. Εἰς Βρεσλαβίαν τελευταῖον ὁ ἰατρὸς Cohn ἐξήτασε 10,060 μαθητάς, εὗρε δὲ μεταξὺ αὐτῶν 1004 μύωπας. Κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1877 ὁ ἰατρὸς Λουκιανὸς Howe δὲν εὗρε μήτε ἕνα μύωπα μεταξὺ παίδων ἡλικίας μικροτέρας τῶν 6 ἐτῶν· ἐν τῇ ἡλικίᾳ ἑπτὰ ἐτῶν ὑπῆρχον 5 ἐπὶ τοῖς 100· ἐν τῇ ἑνδεκαέτει 11 ἐπὶ 100, ἐν τῇ δεκατριέτει 19 ἐπὶ 100· ἐν τῇ ἡλικίᾳ 18 ἐτῶν 26 ἐπὶ 100 καὶ ἐν τῇ 21 ἐτῶν 43 ἐπὶ 100. Ἐξ 100 νέων χωρικῶν ἀνατραφέντων ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ μὴ φοιτησάντων εἰς σχολεῖα ὁ κ. Cohn εὗρε μόνον δύο μύωπας. Ὁ ἰατρὸς Howe, καίτοι παραδεχόμενος ὅτι ἡ μυωπία εἶνε ἀνίατος, πιστεύει ὅτι δύναται νὰ προληφθῇ αὕτη. Ὁ κ. Donders ὡς μίαν τῶν κυρίων αἰτιῶν τῆς μυωπίας καὶ πασῶν τῶν ἀσθενειῶν τῶν ὀφθαλμῶν θεωρεῖ καὶ τὸν μεμολυσμένον ἀέρα τῶν σχολείων, ὅστις οὐ μόνον παραβλάπτει τὴν ὅρασιν, ἀλλὰ δύναται καὶ ἐντελῆ τύφλωσιν νὰ ἐπιφέρῃ. Αἰτία μυωπίας γίνεται ἐπίσης τὸ νὰ στρέφῃ τις πάραυτα τὰ βλέμματά του ἀπὸ μέρους καλῶς φωτιζομένου εἰς μέρος σκιερόν, καθὼς καὶ τὸ νὰ ἀναγινώσκῃ ἐντὸς ἁμάξης, λεωφορείου ἢ ἀτμαμάξης.—Ἐπικινδυνωδέστατον ὅμως πάντων εἶνε νὰ ἐπιμένῃ ν' ἀναγινώσκῃ τις ὅταν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἄρχεται ἐκλεῖπον.

Προσθέτομεν ἐπίσης ὅτι ἐν τοῖς σχολείοις, ἐν οἷς ἡ διδασκαλία γίνεται διὰ τῆς νέας λεγομένης μεθόδου, ὁ ἀριθμὸς τῶν μυώπων μαθητῶν φαίνεται μεγαλείτερος, καθότι ἐν ταύτῃ οἱ μαθηταὶ εἰσὶν ἐπὶ πλειοτέρας ὥρας ἐν τοῖς θρανίοις καθήμενοι καὶ προσηλωμένοι ἐν τῇ ἐργασίᾳ παρ' ὅτι ἦσαν ἐν τῷ παλαιῷ ἀλληλοδιδακτικῷ. Ὡς ἐκ τούτου μεγίστη δέον νὰ λαμβάνηται πρόνοια κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ φωτὸς ἐν τοῖς σχολείοις, ὅπερ πρέπει νὰ εἶνε ἄπλετον καὶ ἐκ τῶν ἄνω μᾶλλον εἰσπίπτον.

***

Ἄσματα μυῶν. — Κυρία τις τελευταίως μοὶ διηγεῖτο ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐν ᾗ πρότερον κατῴκει καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ἤκουε τοὺς μῦς ᾄδοντας μελῳδικῶς. Ἡ δὲ φωνὴ αὐτῶν ὡμοίαζε πρὸς τὴν τοῦ καναρινίου. Πρὸς ἱκανοποίησιν

Digitized by Google

τῆς ἡμετέρας περιεργείας, καθότι οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν ἀμφέβαλλον περὶ τοῦ ἀξιοπίστου τῆς διηγήσεως, ἀνεζήτησα ἂν ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς ἐπιστήμης ἀνεφέρετο τοιοῦτόν τι. Πράγματι λοιπὸν ἀνεῦρον ἐν τῷ περιοδικῷ «Φύσει» τοῦ **Tissandier** ἐπιστολήν τινα τοῦ ἰατροῦ **Bordier** περιγράφουσαν τοὺς ἤχους τῆς φωνῆς τοῦ ᾄσματος τῶν μυῶν. Ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς *Ἑταιρίας τῆς ἐγκλιματίσεως τῶν ζώων* τῆς ἐν Παρισίοις ἑδρευούσης, ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς·

Ὁ κ. **Brierre** μετὰ πλείστων ἄλλων ἐπιμαρτυρούντων τὸ συμβὰν ἤκουσε μῦς ᾄδοντας ἐν Ἁγίῳ Μιχαὴλ τῆς Βανδέας. Κατ' ἀρχὰς ἐξέλαβον οὗτοι τὰ ᾄσματα ὡς συρίγματα ἑρπετῶν, μετ' ὀλίγον ὅμως παρετήρησαν, ὅτι αἱ φωναὶ προήρχοντο ἐξ ἐπίπλου τινὸς ἀγορασθέντος ἐν τῇ δημοπρασίᾳ κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας καὶ πλήρους ὄντος μυῶν. Τὰ ᾄσματα συνήθως ἤρχιζον τὸ ἑσπέρας μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.

Ὁ κ. **Brierre** ἐσκέφθη νὰ ἀλείψῃ μὲ ἔλαιον τὰ κλεῖθρα τοῦ ἐπίπλου καὶ προστρίψῃ διὰ σάπωνος τὰς σανίδας τῶν ἑρμαρίων, διὰ νὰ δύναται εὐκόλως καὶ ταχέως ἄνευ θορύβου ν' ἀνοίγῃ ταῦτα. Οὕτως ἑσπέραν τινὰ μόλις ἤρχισαν τὰ ᾄσματα ἀνοίξας ταχέως, κατώρθωσεν ἐπί τινας στιγμὰς νὰ παρατηρήσῃ τὰς παλμικὰς κινήσεις τοῦ λάρυγγος μυός, ᾄδοντος ᾆσμα ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ πτηνοῦ βασιλίσκου, ἔχοντος τὸ ῥύγχος, ἐν ᾗ θέσει κρατεῖ αὐτὸ κύων ὑλακτῶν. Κατώρθωσε νὰ συλλάβῃ τὸν μῦν διὰ τῆς χειρός, καὶ νὰ δείξῃ αὐτὸν εἰς ἄλλους οὓς προσεκάλεσε. Τὸν διέφυγεν ὅμως οὗτος, διότι μόλις ἐκράτει αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς φοβούμενος μὴ τῷ ἐπιφέρει ἀσφυξίαν.—Τὰ ᾄσματα ἐπανελήφθησαν τὴν ἰδίαν νύκτα καθὼς καὶ τὰς ἀκολούθους.

Ὁ κ. **Brierre** δὲν παραδέχεται ὅτι τὸ ᾆσμα τῶν μυῶν εἶνε ἁπλῶς μίμησις τοῦ ᾄσματος τῶν καναρινίων, διότι ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τοιαῦτα πτηνὰ δὲν ὑπῆρχον, μήτε δ' ὁ πρώην κτήτωρ τοῦ ἐπίπλου εἶχε τοιαῦτα ἐν τῷ οἴκῳ του.

*
* *

Τὸ ὁρμέμφυτον τῶν ζώων.—Αἱ καθ' ἑκάστην γινόμεναι παρατηρήσεις ὑπὸ φυσιοδιφῶν μὴ προκατειλημμένων ἐξ ἐσφαλμένων ἰδεῶν, ἀποδεικνύουσιν ὅτι τὸ ὁρμέμφυτον ἀντὶ νὰ εἶνε ἐνδόμυχος τάσις τῆς τυφλῆς φύσεως, εἶνε μᾶλλον ἀποτέλεσμα πείρας καὶ σκέψεως. Τὸ ζῷον ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε δὲν ὠθεῖται εἰς πρᾶξίν τινα, ἀλλὰ διότι ἐκ πείρας ἐπείσθη περὶ τῆς τοιαύτης ἀνάγκης. Ὁ ἐν Αἰτωλικῷ ἰατρὸς κ. Παρλαπᾶς, εἰς ὃν ὀφείλει ἡ ἐπιστήμη πολλὰς τοιαύτας παρατηρήσεις, μοὶ διηγήθη τὸ ἑξῆς· Ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ οἴκου του ζεῦγος χελιδόνων εἶχε πήξει τὴν φωλεάν του. Μετ' ὀλίγον εἷς ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ γεννηθέντων νεοσσῶν, συνωστιζόμενος ἐκ τῶν ἐν τῇ φωλεᾷ πολυαρίθμων ἀδελφῶν του κατέπεσε ταύτης. Τὴν ἐπαύριον παρετήρησεν ὁ ἰατρός, ὅτι ἡ μὲν θήλεια συγκρατουμένη ἐπὶ τῆς φωλεᾶς καὶ ἀνοικτὴν ἔχουσα τὴν μίαν τῶν πτερύγων της παρημπόδιζε τὴν κατάπτωσιν τῶν ἄλλων τέκνων της, ὁ δὲ ἄρρην πηγαίνων καὶ ἐρχόμενος ἔφερε τὸ ἀναγκαῖον ὑλικόν, ὥστε ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἡμέρᾳ τὸ στόμιον τῆς φωλεᾶς προὐφυλάχθη διὰ προχώματος πάχους ἑνὸς δακτύλου, ὅπερ δεικνύει ὅτι οἱ σύζυγοι, σκεφθέντες μετὰ τὸ γεγονὸς τῆς ἀπωλείας ἑνὸς τῶν τέκνων των,—διότι τὸ καταπεσὸν ἀπέθανεν,—ἐπείσθησαν ὅτι ἦτον ἀνάγκη νὰ ὑψώσωσιν ἐπ' ὀλίγον τὰ χείλη τῆς ἐξόδου τῆς φωλεᾶς των, ὅπερ καὶ ἔπραξαν.

* * Α.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ ἰατρὸς Ν* εἶχε καλέσει ἐργάτην τινὰ νὰ τοῦ στρώσῃ μὲ μάρμαρα τὴν αὐλήν του.

Προχθὲς καταβαίνει νὰ ἰδῇ πῶς πηγαίνῃ ἡ ἐργασία, καὶ εὑρίσκει τὸν ἐργάτην νὰ παραγεμίζῃ μὲ χῶμα τὰ χαίνοντα μέρη ὅπου δὲν εἶχε προσαρμόσῃ καλὰ τὰς πλάκας.

— Τί κάνεις αὐτοῦ, μάστορη; λέγει ὁ ἰατρός· ζητεῖς νὰ 'μπαλώσῃς τὴν κακὴν ἐργασίαν ποῦ ἔκαμες;

— Κάμνω ὅπως καὶ ἡ εὐγενεία σας, ἐξοχώτατε· σκεπάζω μὲ χῶμα τὰς ἀπροσεξίας μου!..

*
* *

— Πές μου, μπαμπᾶ μου, ἀλήθεια, μεγαλόνεις ἀκόμη; ἔλεγε προχθὲς μικρὰ κόρη πρὸς τὸν πατέρα της, οὗτινος ἡ φαλακρότης ὁλονὲν ἐλάμβανεν εὐρυτέρας διαστάσεις.

— Ὄχι, παιδί μου· μὰ γιατί ἐρωτᾷς;

— Νά, γιατὶ βλέπω τὸ κεφάλι σου ποῦ ξεφυτρόνει ἀπὸ μέσα ἀπ' τὰ μαλλιά σου!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Οἱ ἐπισωρεύοντες πλοῦτη ἢ τιμὰς διὰ τὸν χρόνον τοῦ γήρατος, ὅτε ἀποσβεννυμένης τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν δὲν δύνανται πλέον νὰ κάμωσιν αὐτῶν χρῆσιν, ὁμοιάζουσι πρὸς ἀνθρώπους, οἵτινες, ἔχοντες μίαν ὥραν νὰ κοιμηθῶσι, καταναλίσκουσι τὰ πενῆντα λεπτὰ ἵνα ἑτοιμάσωσιν ἑαυτοῖς καλὴν καὶ μαλακὴν κλίνην, ἀντὶ νὰ κοιμηθῶσιν ὁλόκληρον τὴν ὥραν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἀχύρου ἢ καὶ ἐπὶ τοῦ σκληροῦ ἐδάφους.

—

Εὐθὺς ὡς ὁ ἔρως γείνῃ ζηλότυπος ἀποκτᾷ ἑκατὸν ὀφθαλμοὺς ὡς τοῦ Ἄργου· ἀλλ' ἐκ τῶν ἑκατὸν αὐτῶν ὀφθαλμῶν οὔτε δύο ὑπάρχουσιν οἱ βλέποντες ὀρθῶς.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 412 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 20 Νοεμβρίου 1883

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

[Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν].

—

Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 726.

ΙΒ'

Ἡ ὀρφανή.

Ἡ *κιβίτκα* ἐστάθη πρὸ τῆς ἐξωθύρας τῆς οἰκίας τοῦ φρουράρχου. Οἱ κάτοικοι ἀναγνωρίσαντες τοὺς κωδωνίσκους τῆς ἁμάξης τοῦ Πουγάτσεφ προσέδραμον ἀθρόοι. Ὁ Σβαμπρίνης ἦλθεν εἰς συνάντησιν τοῦ ἀντάρτου. Ἐφόρει ἐνδυμασίαν Κοζάκου καὶ εἶχεν ἀφίσῃ τὴν γενειάδα του. Ὁ προδότης ἐβοήθησε τὸν Πουγάτσεφ νὰ κατέλθῃ τῆς ἁμάξης, ἐκδηλῶν διὰ φιλοφρονητικῶν λέξεων τὸν ζῆλον καὶ τὴν χαράν του. Ἰδὼν με ἐταράχθη, ἀλλὰ συνελθὼν εἰς ἑαυτὸν μετὰ μικρόν: «εἶσαι μαζί μας; εἶπεν· ἔπρεπε καὶ ἀπὸ προτήτερα μάλιστα νὰ τὸ κάμῃς.»

Ἀπέστρεψα τὴν κεφαλήν, χωρὶς νὰ τῷ ἀποκριθῶ.

Βάρος μέγα ἐπλάκωσε τὴν καρδίαν μου, ὅτε εἰσήλθομεν εἰς τὸ μικρὸν δωμάτιον, ὅπερ τόσον καλὰ ἐγνώριζον, καὶ ἐν ᾧ ἐφαίνετο ἀκόμη ἐπὶ τοῦ τοίχου τὸ δίπλωμα τοῦ φονευθέντος φρουράρχου, ὡς θλιβερὸν ἐπιτάφιον. Ὁ Πουγάτσεφ ἐκάθησεν ἐπ' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ ἀνακλίντρου, ἐφ' οὗ τοσάκις ὁ Ἰβὰν Κούσμιτς εἶχεν ἐξαπλωθῇ, ἀκούων τὰς ἐπιτιμήσεις τῆς συζύγου του. Ὁ Σβαμπρίνης ἐκόμισεν ὁ ἴδιος οἰνόπνευμα εἰς τὸν ἀρχηγόν του. Ὁ Πουγάτσεφ πιὼν ἓν ποτήριον, τῷ εἶπε δείξας ἐμέ: «Κέρασε καὶ τὴν εὐγενίαν του.»

Ὁ Σβαμπρίνης μὲ ἐπλησίασε μὲ τὸν δίσκον του, ἀλλ' ἐγὼ ἀπέστρεψα καὶ αὖθις τὴν κεφαλήν. Ἐφαίνετο ὅτι τὰ εἶχε χαμένα. Διὰ τῆς συνήθους ὀξυνοίας αὐτοῦ, κατενόησεν ἀναμφιβόλως, ὅτι ὁ Πουγάτσεφ ἦτο δυσηρεστημένος κατ' αὐτοῦ. Ἐκύτταξε αὐτὸν μὲν μετὰ τρόμου, ἐμὲ δὲ μετὰ δυσπιστίας. Ὁ Πουγάτσεφ τῷ ἀπηύθυνέ τινας ἐρωτήσεις περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ φρουρίου, περὶ τοῦ τί ἐλέγετο διὰ τὸν στρατὸν τῆς αὐτοκρατείρας καὶ περὶ τινων ἄλλων παρομοίων θεμάτων· εἶτα στρέψας τὸν λόγον ἀποτόμως καὶ ἀπροόπτως:

»Εἰπέ μου, ἀδελφέ μου, ἠρώτησε, ποία εἶναι αὐτὴ ἡ νέα, ὁποῦ ἔχεις ὑπὸ κράτησιν; Δεῖξέ μέ την.»

Θανάσιμος ὠχρότης ἐπεχύθη ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Σβαμπρίνη. «Τσάρε, εἶπε διὰ τρεμούσης φωνῆς, τσάρε... δὲν τὴν ἔχω ὑπὸ κράτησιν, εὑρίσκεται εἰς τὸν κοιτῶνά της.

— Ὑπάγωμεν νὰ τὴν ἴδω,» εἶπεν ὁ ἀντάρτης ἐγερθείς.

Δὲν ὑπῆρχε τρόπος ὑπεκφυγῆς. Ὁ Σβαμπρίνης ὡδήγησε τὸν Πουγάτσεφ εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς Μαρίας Ἰβανόβνας, ἐγὼ δὲ τοὺς ἠκολούθησα.

Ὁ Σβαμπρίνης ἐστάθη ἐν τῇ κλίμακι: «Τσάρε, εἶπε, εἰμπορεῖτε νἀπαιτήσητε ἀπὸ ἐμὲ ὅ τι θέλετε· ἀλλὰ μὴ ἐπιτρέπετε εἰς ἕνα ξένον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς συζύγου μου.

— Τὴν ἐνυμφεύθης! ἀνέκραξα, μὲ τρόπον ὡς ἂν ἤθελον νὰ τὸν κατασπαράξω.

— Σιωπή! διέκοψεν ὁ Πουγάτσεφ, αὐτὸ εἶναι ἰδική μου δουλειά. Καὶ σύ, ἐξηκολούθησε στραφεὶς πρὸς τὸν Σβαμπρίνην, μὴ μᾶς κάμνῃς τὸν ἀκατάδεκτον. Εἶναι ἢ δὲν εἶναι σύζυγός σου, ἐγὼ θὰ φέρω ὅποιον θέλω εἰς τὸν κοιτῶνά της. Ἄρχοντά μου, ἀκολούθει με.»

Παρὰ τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος ἐστάθη καὶ πάλιν ὁ Σβαμπρίνης καὶ εἶπεν ὑποτρέμων: «Τσάρε, σᾶς λέγω νὰ εἰξεύρετε πῶς ἔχει θέρμην καὶ τρεῖς ἡμέρας τώρα ἔχει παραμιλητά.

— Ἄνοιξε,» εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ.

Ὁ Σβαμπρίνης προσεποιήθη ὅτι ἀνεζήτει τὴν κλεῖδα ἐν τοῖς θυλακίοις του καὶ τέλος εἶπεν, ὅτι τὴν ἐλησμόνησε. Ὁ Πουγάτσεφ ὤθησε διὰ λακτίσματος τὴν θύραν, τὸ κλεῖθρον ἐθραύσθη, καὶ ἀνοιγείσης τῆς θύρας εἰσήλθομεν.

Περιεσκόπησα ἐν ἀκαρεῖ τὰ ἐν τῷ δωματίῳ καὶ μικροῦ δεῖν ἐλιποθύμησα. Ἐπὶ τοῦ πατώματος, φοροῦσα πρόστυχον χωρικὴν ἐνδυμασίαν, ἐκάθητο ἡ Μαρία, ὠχρά, κάτισχνος, λυσίκομος. Πρὸ αὐτῆς ἔκειτο λάγηνος πλήρης ὕδατος καὶ ἐπὶ ταύτης τεμάχιον ἄρτου. Ἅμα ἰδοῦσά με ἐφρικίασε καὶ ἔβαλεν ὀξεῖαν κραυγήν. Ἀδυνατῶ νὰ εἴπω τί ᾐσθάνθην... Ὁ Πουγάτσεφ ἐκύτταξε λοξῶς τὸν Σβαμπρίνην καὶ τῷ εἶπε μειδιῶν: «Τὸ νοσοκομεῖόν σου εἶναι ἐν καλῇ καταστάσει!»

Digitized by Google

Ἔπειτα πλησιάσας τὴν Μαρίαν: «εἰπέ μου, περιστεροῦλά μου, τῇ εἶπε, διατί ὁ ἄνδρας σου σὲ τιμωρεῖ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον;

— Ὁ ἄνδρας μου! εἶπεν ἐκείνη· δὲν εἶναι ἄνδρας μου. Ποτὲ δὲν θὰ γείνω σύζυγός του. Ἀπεφάσισα νἀποθάνω καλλίτερα καὶ θἀποθάνω, ἂν δὲν μὲ ἐλευθερώσῃ κανείς.»

Ὁ Πουγάτσεφ ἐκύτταξε σφόδρα ἐξωργισμένος τὸν Σβαμπρίνην: «Ἐτόλμησες νὰ μὲ ἀπατήσῃς, τῷ ἐκραύγασε, εἰξεύρεις, ἀχρεῖε, τί σοῦ πρέπει νὰ πάθῃς;»

Ὁ Σβαμπρίνης ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατα...

Τότε ἡ καταφρόνησις κατέπνιξεν ἐν ἐμοὶ πᾶν αἴσθημα μίσους καὶ ἐκδικήσεως. Ἐκύτταξα μετὰ βδελυγμίας τὸν εὐπατρίδην ἐκεῖνον ἕρποντα πρὸ τῶν ποδῶν ἑνὸς λιποτάκτου Κοζάκου. Ὁ Πουγάτσεφ ἐμαλάχθη οὕτω.

«Ἂς ἦναι, σὲ συγχωρῶ αὐτὴν τὴν φοράν, εἶπε τῷ Σβαμπρίνῃ· ἀλλὰ μάθε πῶς εἰς πρῶτον σφάλμα, ὁποῦ θὰ κάμῃς, θὰ ἐνθυμηθῶ καὶ αὐτό.»

Εἶτα στραφεὶς πρὸς τὴν Μαρίαν, τῇ εἶπε μετὰ πρᾳότητος: «Πήγαινε,κόρη μου,σοῦ δίδω τὴν ἐλευθερίαν σου· εἶμαι ὁ τσάρος.»

Ἡ Μαρία, ρίψασα ἐπ' αὐτοῦ ταχὺ βλέμμα, ἐμάντευσεν, ὅτι ἐκεῖνος ἦτο ὁ φονεὺς τῶν γονέων της. Ἐκάλυψε διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπον καὶ ἔπεσεν ἀναίσθητος. Ὥρμησα νὰ τὴν βοηθήσω, ὅτε ἡ παλαιά μου γνώριμος Παλάσκα εἰσῆλθε μετὰ πολλῆς τόλμης εἰς τὸν κοιτῶνα καὶ ἔσπευσε νὰ περιποιηθῇ τὴν κυρίαν της. Ὁ Πουγάτσεφ ἐξῆλθε καὶ κατήλθομεν καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς.

«Αἲ λοιπόν! ἄρχοντά μου, μοὶ εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ γελῶν, ἐλυτρώσαμεν τὴν ὡραίαν νέαν; τί λές; δὲν πρέπει νὰ φωνάξωμεν τὸν παπᾶ, διὰ νὰ στεφανώσῃ τὴν ἀνεψιάν του; Ἂν θέλῃς θὰ γίνω κουμπάρος σου καὶ ὁ Σβαμπρίνης συμπέθερος. Ὕστερα θὰ ξεφαντώσωμεν καὶ θὰ κλείσωμεν καὶ τῆς πόρταις.»

Ὅ τι ἐφοβούμην συνέβη. Ἀκούσας ὁ Σβαμπρίνης τὴν πρότασιν τοῦ Πουγάτσεφ ἐγένετο ἔξω φρενῶν.

«Τσάρε, εἶπε λυσσῶν, εἶμαι ἔνοχος, σᾶς εἶπα ψεύματα· ἀλλὰ καὶ ὁ Γρίνεφ σᾶς ἀπατᾷ. Αὐτὴ ἡ νέα δὲν εἶναι ἀνεψιὰ τοῦ παπᾶ· εἶναι ἡ κόρη τοῦ Ἰβὰν Μιρονώφ, ὁ ὁποῖος ἐθανατώθη, ὅτε ἐκυριεύθη τὸ φρούριον.»

Ὁ Πουγάτσεφ ἔστρεψε πρός με ὀργίλον βλέμμα.

«Τί θὰ εἰπῇ αὐτό; ἀνέκραξε μετ' ἀγανακτήσεως.

— Ὁ Σβαμπρίνης σοῦ εἶπε τὴν ἀλήθειαν, ἀπεκρίθην εὐτόλμως.

— Σὺ ὅμως δὲν μοῦ τὸ εἶπες αὐτό, ὑπέλαβεν ὁ Πουγάτσεφ, οὗ τὸ πρόσωπον συνωφρυώθη αἴφνης.

— Ἀλλὰ σὲ βάλλω κριτήν, τῷ ἀπεκρίθην· εἰμποροῦσα νὰ τὸ εἴπω ἔμπροστὰ εἰς τὰ παλληκάρια σου, πῶς ἦτο κόρη τοῦ Μιρονώφ; Θὰ τὴν κατεξέσχιζον χωρὶς ἄλλο· τῶν ἀδυνάτων θὰ ἦτο πλέον νὰ σωθῇ.

— Ὡς τόσον ἔχεις δίκαιον, εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ, τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι δὲν θὰ τὴν ἐγλύτωνεν ἀπὸ τὰ μεθυσμένα παλληκάρια μου· ἡ κουμπάρα μου ἡ παπαδιὰ καλὰ ἔκαμε νὰ τοὺς γελάσῃ.

— Ἄκουσον, ἐξηκολούθησα, ἰδὼν τὰς ἀγαθὰς διαθέσεις αὐτοῦ· δὲν εἰξεύρω πῶς νὰ σὲ ὀνομάσω καὶ οὔτε θέλω νὰ τὸ εἰξεύρω. Ἀλλὰ μάρτυς μου ὁ Θεός, πῶς θὰ ἦμαι πρόθυμος νὰ σοῦ πληρώσω μὲ τὴν ζωήν μου ὅ τι ἔκαμες δι' ἐμέ. Μόνον μὴ μοῦ ζητήσῃς τίποτε ὁποῦ νὰ ἦναι ἀσυμβίβαστον μὲ τὴν τιμήν μου καὶ μὲ τὴν συνείδησίν μου. Εἶσαι ὁ εὐεργέτης μου· τελείωσε καθὼς ἤρχισες. Ἄφες με νὰ ὑπάγω μὲ τὴν δυστυχῆ ὀρφανήν, ὅπου θέλει ὁ Θεός. Καὶ ἡμεῖς, ὅ τι καὶ ἂν σοῦ συμβῇ καὶ ὅπου καὶ ἂν ἦσαι, θὰ δεώμεθα καθ' ἡμέραν εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς σου...»

Οἱ λόγοι μου συνεκίνησαν, φαίνεται, τὴν ἀγρίαν καρδίαν τοῦ Πουγάτσεφ.

«Ἂς γίνῃ ἡ ἐπιθυμία σου, εἶπε ἡ τιμωρία ἢ ἡ χάρις πρέπει νὰ γίνεται σωστή· αὐτὴ εἶναι ἡ συνήθειά μου. Πάρε τὴν ὡραίαν σου, πήγαινε ὅπου θέλεις καὶ εἴθε ὁ Θεὸς νὰ σᾶς δίδῃ ἀγάπην καὶ γνῶσιν.»

Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν Σβαμπρίνην, τὸν διέταξε νὰ μοὶ γράψῃ ἓν διαβατήριον δι' ὅλους τοὺς σταθμοὺς καὶ τὰ φρούρια τὰ ὑποτεταγμένα εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ· ὁ Σβαμπρίνης ἵστατο ἀκίνητος καὶ ὡς ἀπολιθωμένος· ὁ Πουγάτσεφ ὑπῆγε πρὸς ἐπιθεώρησιν τοῦ φρουρίου, ὁ Σβαμπρίνης τὸν ἠκολούθησε καὶ ἐγὼ ἔμεινα προφασισθείς, ὅτι θὰ προετοιμάσω τὰ τοῦ ταξειδίου.

Ἔδραμον εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς Μαρίας ἡ θύρα ἦτο κλειστή. Ἔκρουσα αὐτήν.

«Ποιὸς εἶναι;» ἠρώτησεν ἡ Παλάσκα.

Εἶπον τὸ ὄνομά μου. Ἡ γλυκεῖα φωνὴ τῆς Μαρίας ἠκούσθη ὄπισθεν τῆς θύρας.

«Περιμείνατε, Πιότρ Ἀνδρέιτς, εἶπε,ἀλλάζω ἐνδύματα. Πήγαινε εἰς τῆς Ἀκουλίνας Παμφιλόβνας· ἔφθασα καὶ ἐγὼ εἰς μίαν στιγμήν.»

Ὑπακούσας ὑπῆγον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ παπᾶ Γαρασίμ. Ὁ ἱερεὺς καὶ ἡ σύζυγός του ἔτρεξαν εἰς προϋπάντησίν μου. Ὁ Σαβέλιιτς τοῖς εἶχε ἤδη ἀνακοινώσει πάντα τὰ γενόμενα.

«Καλημέρα, Πιότρ Ἀνδρέιτς, μοὶ εἶπεν ἡ παπαδιά. Νὰ ποῦ ὁ Θεὸς τὰ ἔφερε νὰ ξαναϊδωθῶμεν πάλιν. Τί κάμνετε; Καθ' ἡμέραν τὴν ὁμιλίαν σας εἴχαμεν. Καὶ ἡ Μαρία Ἰβανόβνα μου τί δὲν θὰ ὑπέφερε ἡ περιστεροῦλά μου ἂν δὲν ἦσθε τοῦ λόγου σας! Μὰ δὲ μοῦ λές, πα-

Digitized by Google

τεράκη μου, πῶς τὰ ἔβγαλες πέρα μὲ τὸν Πουγάτσεφ; Πῶς δὲν σὲ ἐσκότωσε; Αἴ! ὅσο δι'αὐτὸ τοὐλάχιστον ἂς χρεωστοῦμεν χάριν εἰς τὸν κακοῦργον!

— Σιώπαινε, γρηά, εἶπε διακόψας αὐτὴν ὁ παπᾶ Γαρασίμ, μὴ φλυαρῇς πολύ· τὰ πολλὰ λόγια εἶναι φτώχεια. Ὁρίστε μέσα, Πιότρ Ἀνδρέιτς, καὶ καλῶς ὡρίσατε. Ἔχομε πολὺν καιρὸν νὰ ἰδωθῶμεν.»

Ἡ παπαδιὰ μὲ περιεποιήθη παραθεῖσά μοι ὅ τι εἶχε πρόχειρον, χωρὶς μηδὲ πρὸς στιγμὴν νὰ παύσῃ νὰ λαλῇ. Μοὶ διηγήθη πῶς ὁ Σβαμπρίνης τοὺς ἠνάγκασε νὰ τοῦ παραδώσωσι τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν· πῶς ἡ δυστυχὴς νέα ἔκλαιε καὶ δὲν ἤθελε νὰ ἀποχωρισθῇ ἀπὸ αὐτούς· πῶς εἶχε καθημερινὴν συνεννόησιν μετ' αὐτῶν διὰ μέσου τῆς Παλάσκας, ἡ ὁποία εἶναι ἔξυπνη καὶ ἀξία κόρη, καὶ ἔκαμνε ποῦ λέγει ὁ λόγος καὶ τὸν *ουριαδνὶκ* ἀκόμη νὰ ψάλλῃ κατὰ πῶς τοῦ ἐκαλοναρχοῦσεν ἐκείνη· πῶς αὐτὴ συνεβούλευσε τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν νὰ μοῦ γράψῃ ἕνα γράμμα κτλ. κτλ. Ἐγὼ πάλιν τῇ διηγήθην διὰ βραχέων τὰ κατ' ἐμέ. Ὁ παπᾶς καὶ ἡ σύζυγός του ἐσταυροκοπήθησαν, ἀκούσαντες, ὅτι ὁ Πουγάτσεφ ἔμαθε πῶς τὸν ἠπάτησαν.

«Ἡ δύναμις τοῦ τιμίου σταυροῦ νὰ μᾶς φυλάττῃ! εἶπεν ἡ Ἀκουλίνα Παμφιλόβνα. Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς 'σπλαχνισθῇ καὶ νὰ στρέψῃ ἀλλοῦ τὸ κακόν. Καλά, Ἀλέξεϊ Ἴβανιτς! καλά, πονηρὴ ἀλουποῦ!»

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ θύρα ἠνοίχθη καὶ ἐνεφανίσθη ἡ Μαρία Ἰβανόβνα ὠχροτάτη, ἀλλὰ μειδιῶσα. Εἶχεν ἀπεκδυθῇ τὴν χωρικὴν ἐνδυμασίαν καὶ ἤρχετο ὡς συνήθως, ἐνδεδυμένη μεθ' ἁπλότητος καὶ φιλοκαλίας.

Ἔλαβον τὴν χεῖρά της καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν οὐδὲ λέξιν ἠδυνήθην νὰ προφέρω. Ἡ πλημμύρα τῶν αἰσθημάτων κατέστησεν ἀμφοτέρους ἡμᾶς ἀφώνους. Οἱ οἰκοδεσπόται κατανοήσαντες ὅτι δὲν ἦσαν ἀπαραίτητοι εἰς τὴν συνομιλίαν ἀνεχώρησαν. Ὅτε ἐμείναμεν μόνοι ἡ Μαρία μοὶ διηγήθη πάντα τὰ συμβάντα εἰς αὐτὴν ἀπὸ τῆς καταλήψεως τοῦ φρουρίου, μοὶ ἀπεικόνισεν ἐν ὅλῃ τῇ φρικαλεότητι αὐτῆς τὴν θέσιν εἰς ἣν περιέστη, καὶ ὅλας τὰς βασάνους, δι'ὧν τὴν ἐβασάνιζεν ὁ ἄτιμος Σβαμπρίνης. Ἀνεμνήσθημεν μετὰ δακρύων ἀμφότεροι τὸ εὔδαιμον παρελθόν μας, καὶ τέλος ἠδυνήθην νὰ τῇ ἀνακοινώσω τὸ σχέδιόν μου. Τῇ ἦτο ἀδύνατον νὰ διαμένῃ ἐν φρουρίῳ ὑποτεταγμένῳ εἰς τὸν Πουγάτσεφ καὶ διοικουμένῳ ὑπὸ τοῦ Σβαμπρίνη. Ἀλλὰ πάλιν ἔβλεπον ὅτι δὲν ἦτο καλὸν νὰ καταφύγω μετ' αὐτῆς ἐν Ὀρεμβούργῳ, ὅπερ κατετρύχετο ὑπὸ τῶν δεινῶν τῆς πολιορκίας. Ἡ Μαρία οὐδένα εἶχε συγγενῆ, ὅθεν προέτεινα εἰς αὐτὴν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἀγροτικὴν οἰκίαν τῶν γονέων μου. Ἐξεπλάγη δὲ λίαν ἀκούσασα τοιαύτην πρότασιν, διότι τὴν κατεφόβει ἡ κακὴ ἰδέα, ἣν περὶ αὐτῆς ἐσχημάτισεν ὁ πατήρ μου. Τὴν καθησύχασα, γινώσκων ὅτι ὁ πατήρ μου θὰ ἐθεώρει καθῆκον καὶ τιμὴν αὐτοῦ νὰ δεχθῇ εἰς τὴν οἰκίαν του τὴν κόρην πολεμιστοῦ θανόντος ὑπὲρ πατρίδος.

«Ἀγαπητὴ Μαρία, τῇ εἶπον τέλος, σὲ θεωρῶ σύζυγόν μου. Τὰ παράδοξα ταῦτα συμβάντα μᾶς συνήνωσαν ἀμετακλήτως. Οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἰσχύει νὰ μᾶς χωρίσῃ πλέον.»

Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα μὲ ἤκουεν ἐν ἀξιοπρεπεῖ σιγῇ ἄνευ προσποιητῆς δειλίας, ἄνευ ἀτόπων ἀκκισμῶν. Κατενόει ὡς καὶ ἐγώ, ὅτι ἡ τύχη της ἦτο ἀρρήκτως συνδεδεμένη μετὰ τῆς ἰδικῆς μου ἀλλὰ μοὶ ἐπανέλαβεν ὅτι μόνον ἂν συγκατατεθῶσι καὶ οἱ γονεῖς μου θὰ γίνῃ σύζυγός μου. Δὲν εἶχόν τι νὰ τῇ ἀντείπω. Ἐνηγκαλίσθημεν ἀλλήλους καὶ τὸ σχέδιόν μου ἐγένετο ἡ κοινὴ ἀμφοτέρων ἀπόφασις.

Μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ὥρας ὁ ουριαδνὶκ μοὶ ἔφερε τὸ διαβατήριον μὲ τὰ ὀρνιθοσκαλίσματα, τὰ ὁποῖα ἐπεῖχον τόπον ὑπογραφῆς τοῦ Πουγάτσεφ, καὶ μοὶ ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ τσάρος μὲ ἀνέμενεν ἐν τῷ καταλύματί του. Εὗρον δ' αὐτὸν ἕτοιμον εἰς ἀναχώρησιν. Πῶς νὰ παραστήσω τί ᾐσθανόμην ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, τοῦ τρομεροῦ καὶ σκληροῦ πρὸς πάντας, ἐκτὸς ἐμοῦ μόνον; Καὶ διατί νὰ μὴ εἴπω ἀπροκαλύπτως τὴν ἀλήθειαν; Ἠσθανόμην κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἰσχυρὰν συμπάθειαν ἑλκύουσάν με πρὸς αὐτόν. Ἐπεθύμουν νὰ τὸν ἀποσπάσω ἀπὸ τὰ στίφη τῶν κακούργων, ὧν ἦτο ἀρχηγὸς καὶ νὰ σώσω τὴν κεφαλήν του, ἐν ὅσῳ ἀκόμη ἦτο καιρός. Ἡ παρουσία τοῦ Σβαμπρίνη καὶ τὸ πλῆθος, ὅπερ συνωθεῖτο περὶ ἡμᾶς, μὲ ἐκώλυσαν νὰ τῷ ἐκφράσω πάντα τὰ πλημμυροῦντα τὴν καρδίαν μου αἰσθήματα.

Ἀπεχωρίσθημεν φιλικώτατα. Ὁ Πουγάτσεφ ἰδὼν μεταξὺ τοῦ πλήθους τὴν Ἀκουλίναν Παμφιλόβναν, τὴν ἠπείλησε φιλικῶς διὰ τοῦ δακτύλου, καμμύων τὸν ὀφθαλμὸν ἐκφραστικώτατα. Ἔπειτα ἐκάθησεν εἰς τὴν *κιβίτκαν* του, διατάξας νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Βέρδε καὶ ὅτε οἱ ἵπποι ἐξεκίνησαν ἐν τάχει, ἔσκυψεν ἐκτὸς τῆς ἁμάξης καὶ μοὶ ἐφώναξε:

«Ἔχε υγείαν, ἄρχοντά μου· ἴσως ξαναϊδωθῶμεν καὶ πάλιν.»

Ὄντως εἴδομεν καὶ πάλιν ἀλλήλους, ἀλλ' εἰς ποίαν περίστασιν!

Ὁ Πουγάτσεφ ἀπῆλθε. Ἐθεώρουν ἐπὶ πολὺ τὴν στέππην ἐφ' ἧς ὠλίσθαινε μετὰ πολλῆς ταχύτητος ἡ κιβίτκα του. Τὸ πλῆθος διεσκεδάσθη καὶ ὁ Σβαμπρίνης ἐγένετο ἄφαντος. Ἐπανήλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ παπᾶ, ἔνθα ἐγίνοντο προετοιμασίαι διὰ τὴν ἀναχώρησίν μας. Αἱ ὀλίγαι ἀποσκευαί μας ἐτέθησαν ἐν τῇ παλαιᾷ ἁμάξῃ τοῦ φρουράρχου. Ἐν μιᾷ στι-

Digitized by Google

γμῇ ἐζεύχθησαν οἱ ἵπποι. Ἡ Μαρία ὑπῆγε νὰ ἀποχαιρετίσῃ διὰ τελευταίαν φορὰν τὸν τάφον τῶν γονέων της, τεθαμμένων ὄπισθεν τῆς ἐκκλησίας. Ἠθέλησα νὰ τὴν συνοδεύσω, ἀλλ᾽ἐκείνη μὲ παρεκάλεσε νὰ τὴν ἀφήσω νὰ ὑπάγῃ μόνη, καὶ ἐπανῆλθε μετὰ μικρόν, χέουσα δάκρυα ἐν ἀφασίᾳ. Ὁ παπᾶ Γαρασὶμ καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἐξῆλθον εἰς τὴν ἐξωθύραν ἵνα μᾶς προπέμψωσι. Ἐκαθήσαμεν ἐντὸς τῆς κιβίτκας ἡ Μαρία, ἡ Παλάσκα καὶ ἐγώ, ὁ δὲ Σαβέλιιτς ἀνερριχήθη καὶ αὖθις εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος.

«Εἰς τὸ καλό, Μαρία Ἰβανόβνα, ἀγαπημένη μου περιστεροῦλα· εἰς τὸ καλό, Πιότρ Ἀνδρέιτς, χρυσό μου γεράκι, μᾶς ἔλεγεν ἡ ἀγαθὴ παπαδιά· καλὸ κατευόδιον καὶ ὁ Θεὸς νὰ σᾶς τὰ φέρῃ δεξιᾷ.»

Ἀνεχωρήσαμεν. Ὄπισθεν τοῦ παραθύρου τῆς οἰκίας τοῦ φρουράρχου εἶδον τὸν Σβαμπρίνην ὄρθιον· ἡ μορφή του ἐξέφραζε στυγνὸν μῖσος. Δὲν ἠθέλησα νὰ ἐπιδείξω ἀνάνδρως τὸν θρίαμβόν μου πρὸς ἐχθρὸν καταβεβλημένον καὶ ἀπέστρεψα τοὺς ὀφθαλμούς.

Τέλος διέβημεν τὸν κυριώτερον προμαχῶνα καὶ ἐγκατελίπομεν διὰ παντὸς τὸ φρούριον Βελογόρσκ.

(Ἕπεται τὸ τέλος) **Π.

Ο ΕΛΛΗΝ ΦΟΙΤΗΤΗΣ
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

Πανεπιστήμιον! Ὦ πελώριον πέτρινον Η μὲ τὰς ἐρυθρὰς σου στοάς, τοὺς μαρμαρίνους σου διαδρόμους, καὶ τοὺς φρουροῦντας τὴν εἴσοδόν σου ἀνδριάντας· ᾐσθάνθης ποτὲ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων σου θεμέθλων τὸ ῥίγημα τῶν συγκινήσεων ἃς προξενεῖς, ἐνόησες ποτὲ εἰς ποῖον ῥεῦμα πόθων καὶ ἐλπίδων ἀπὸ τεσσαράκοντα ἓξ ἐτῶν ῥέον πρὸς σὲ ἀντανακλᾶται ἡ φαιάσου εἰκών, καὶ ὑπὸ ποῖα στήθη πόσαι καρδίαι πάλλουσιν ἐπὶ τῇ ὀνειροπολήσει σου ἢ τῇ ἀναμνήσει σου πανταχοῦ ὅπου ὑπάρχουσιν Ἕλληνες, ἐν ταῖς πόλεσιν αἵτινες λούουσι τὰ κράσπεδά των εἰς τῆς θαλάσσης τὰ κύματα, ἢ ἐν τοῖς χωρίοις ἅτινα κρύπτονται ἐν καταπρασίνῳ ὑπωρείᾳ γραφικῆς κοιλάδος; Διότι εἶσαι πανταχοῦ γνωστόν, ὦ Πανεπιστήμιον, κατὰ παράδοσιν, ὡς ἥρως τις μυθικός, καὶ ἐκεῖ ὅπου εἶνε ἄγνωστος — ἢ ἀγνώριστος — ἡ ὡραία γλῶσσα εἰς ἣν διδάσκονται οἱ προσήλυτοί σου, καὶ ἐκεῖ ὅπου οὐδ᾽ ἐκ τῶν πενταλέπτων ἔτι δὲν εἶνε γνωστὴ τοῦ Γεωργίου ἡ μορφή, καὶ ἐκεῖ ὅπου αὐτὸ τὸ ὄνομά σου ἐντὸς στομάτων χωρικῶν στρεβλοῦται καὶ ἀκρωτηριάζεται ἀλλὰ μετὰ συγκινήσεως. Πόσοι πρὸς τὸ ἄκρον τοῦ ὁρίζοντός των σὲ διαβλέπουσι διὰ τῆς φαντασίας, πόσοι ἀφυπνίζονται τὴν αὐγὴν ἢ κατακλίνονται τὴν ἑσπέραν μὲ τὸ ὄνομά σου εἰς τὰ χείλη των ὡς προσευχήν, καὶ πόσαι διάνοιαι ἢ χεῖρες διὰ σὲ τίθενται εἰς κίνησιν! διὰ σὲ στάχεις ξανθοὶ μεστοῦνται, κλήματα κάμπτονται ὑπὸ ἠλεκτρόχροας βότρυς, καπνοδόχοι ἐργοστασίων ἀναπέμπουσι τολύπας καπνοῦ, τρόπιδες πλοίων διαυλακοῦσι τὰ κύματα. Πόσαι δὲ προσδοκίαι καὶ πόση στοργὴ ὡς ἀκτῖνες συγκεντροῦνται εἰς σὲ πανταχόθεν, καὶ ποσάκις ἐν ᾧ ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, αἱ ἀδελφαὶ κάθηνται περὶ τὴν τράπεζαν καὶ μένει θλιβερῶς κενὴ μία θέσις παρακάθησαι σὺ φανταστικῶς εἰς τὴν θέσιν ταύτην μετὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ὄντος τὸ ὁποῖον σοὶ ἔχουν ἐμπιστευθῆ! Καὶ πῶς σὲ φαντάζονται, ὑπερφυσικῶς θαυματουργόν τι ἐργοστάσιον παραλαμβάνον ἀπὸ τῆς μιᾶς σου θύρας ἀκατέργαστα παιδάρια καὶ παραδίδον αὐτὰ ἐκ τῆς ἄλλης ἐπιστήμονας ἄνδρας, καὶ τοιοῦτο εἶνε τὸ γόητρόν σου, ὥστε ὅταν μετὰ πέντε ἔτη ἐπανακάμψῃ διπλωματοῦχος εἰς τὴν πατρίδα του ὁ φοιτητής σου, οἱ γονεῖς του, οἱ συμπατριῶταί του, πάντες, ἂν εἶνε δικηγόρος τῷ ἐμπιστεύονται τὴν περιουσίαν των, ἂν εἶνε φιλόλογος τὰς κεφαλὰς τῶν παιδίων των, ἂν εἶνε ἰατρὸς ἢ φαρμακοποιὸς τὴν ζωὴν των, ἂν εἶνε θεολόγος τὴν ψυχὴν των . . .

*
* *

Μετὰ τὸν Ἰούνιον τὸ Πανεπιστήμιον μένει ἄφωνον ὡς κενὴ φωλεά· ἀπαστράπτει ἡ λευκότης τῶν Προπυλαίων του ὑπὸ τὸν θερινὸν τῶν Ἀθηνῶν ἥλιον πυρακτοῦντα τὰ μάρμαρά των· ἂν δὲ καὶ ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς βαρεῖς της τόμους νὰ χρησιμοποιήσωσιν ἐπὶ δίμηνον δι᾽ ἑαυτοὺς τὴν νύσταν ἣν ἀπέλιπον ἐπὶ τῶν σελίδων των τὰ ὄμματα τῶν ἀναγνωστῶν αὐτῶν, καὶ μένωσι κατάκλειστοι πᾶσαι αἱ πράσινοι κιγκλιδωταὶ θύραι τοῦ Πανεπιστημίου, τότε ὁ βλέπων ἐπ᾽ αὐτοῦ τὴν ἐπὶ τῶν ἐγκαταλελειμμένων πραγμάτων ἐπιπασσομένην κόνιν, καὶ τρεῖς νεκροὺς τὸν Γρηγόριον, τὸν Φερραῖον, τὸν Κοραῆν, ἀκινητοῦντας ἐν τῇ μαρμαρίνῃ των στάσει, παραπλεύρως δὲ τὴν ἀρχαιότητα ἀποπνέουσαν — καί τοι νεωτάτην — Ἀκαδήμειαν μετὰ τῶν ἐπὶ τῶν στύλων της θεῶν, τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, φαντάζεται πρὸς στιγμὴν ὅτι μετήχθη εἰς ἀνασκαφεῖσάν τινα συνοικίαν νεκροπόλεως ἀφ᾽ ἧς ἤρθη αἴφνης τὸ κάλυμμα τῆς λάβας καὶ τοῦ χρόνου. Ἀλλ᾽ ὑπάρχει τι ζῶν, κινούμενον, ὡς καρδία τοῦ Πανεπιστημίου πάλλουσα: τὸ ὡρολόγιον, τὸ ὡς ὀφθαλμὸς Πολυφήμου στρογγύλον. Ἐνίοτε μόνον ὑπὸ ἀλεξήλιον φουστανελοφόρος τις ἐπαρχιώτης ἢ φεσοφόρος ἐξωμερίτης ἀναβαίνουσι, σκαρδαμύσσοντες ἐκ τῆς ἀνταυγείας τῶν μαρμάρων, μέχρι τῶν Προπυλαίων καὶ ἵστανται μετὰ σεβασμοῦ πρὸ τῶν διαρραγέντων τῆς δουλείας μας ἐμβλημάτων, τῆς ἁλύσεως καὶ τοῦ σχοινίου τῶν

δύο πρωτομαρτύρων τῆς ἐθνεγερσίας ἡμῶν· κάπου κάπου, τελειόφοιτός τις τοῦ Γυμνασίου, μέλλων φοιτητής, διέρχεται τὴν ὁδὸν Πανεπιστημίου παρατηρῶν αὐτὸ μετὰ συγκινήσεως καὶ ὑποσχόμενος εἰς ἑαυτόν, — ὢ ὑποσχέσεις τοῦ ἔρωτος πόσον εἴσθε αἰώνιοι πρὸ τῶν ὑποσχέσεων τούτων! — νὰ εἶνε ἐπιμελέστατος, νὰ μὴ λείπῃ στιγμὴν ἀπὸ τὴν αἴθουσαν τῶν παραδόσεων, μόλις νὰ τρώγῃ βιαστικὰ κἄτι καὶ νὰ ἐπιστρέφῃ νὰ χωνεύῃ τὸ φαγητόν του μετὰ τῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν θέσιν του, νὰ τὸν συναντᾷ ἡ πρωΐα μεταβαίνοντα καὶ ἡ ὑπὸ τῶν γλωσσίδων τοῦ φωταερίου διαστιζομένη ἑσπέρα ἀπερχόμενον, νὰ συναρπάζῃ τὴν ἡμέραν ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν ὑφηγητῶν ἀκόμη ὅλην τὴν ἐπιστήμην διὰ τοῦ ἐγκεφάλου του καὶ τοῦ μολυβδοκονδύλου του, καὶ νὰ τὴν ἀποθηκεύῃ τὴν νύκτα ἐν τῷ δωματίῳ του εἰς τετράδια· ν' ἀναδειχθῇ, νὰ διαπρέψῃ, νὰ γείνῃ ἔξοχος!

*
* *

Ἅμα προσεγγίσῃ ὁ Σεπτέμβριος τὸ Πανεπιστήμιον ἀποσείει τὸν λήθαργόν του καὶ τὴν κόνιν του· ἀφυπνίζεται· ἡ γλαύξ, τὸ σύμβολον τοῦ Πανεπιστημίου, ἀκίνητος τέως μένουσα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κρήνης του καὶ τῶν κιγκλιδωτῶν θυρῶν, δίδουσα τὸ σύνθημα τῆς κινήσεως ἀρχίζει νὰ περιφέρηται ἐν τοῖς διαδρόμοις κεντημένη ἐπὶ τοῦ περιλαιμίου καὶ τοῦ πηλικίου τῶν ἐν στολῇ κλητήρων· φοιτηταὶ συναθροίζονται, περιεργάζονται τὸ Πανεπιστήμιον, ἀπαρτίζουσιν ὁμίλους, καὶ ἀκούονται ἐκπλήξεις συναντήσεων καὶ φιλήματα ἠχηρὰ καὶ φωναί: ὅπουλε, ἄκε, ἄκη, ἔα, ἅ, ἄτε, ἴδη, ἄδη, ὄγλου, καὶ ὅλα τὰ πατρωνυμικὰ προϊόντα, τὰ διὰ καλλιεργείας τόσων γεννεῶν παραχθέντα, τὰ ὁποῖα ἐξαποστέλλει εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἡ Πελοπόννησος, ἡ Κρήτη, ἡ Λακωνία, ἡ Ἀττική, ἡ Κεφαλληνία, ἡ Ῥούμελη, αἱ νῆσοι, ἡ μικρὰ Ἀσία.

*
* *

Μόλις προκηρυχθῶσιν αἱ ἐγγραφαὶ οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ Γυμνασίου ἀνυπομονοῦντες νὰ γείνωσι φοιτηταὶ εἰσορμῶσιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον· οἱ τῶν ἄλλων ἐτῶν δὲν σπεύδουσι πολὺ νὰ ἐγγραφῶσιν· ἐξητμίσθη ὁ ἐνθουσιασμός των, καὶ ἔπειτα εἰξεύρουσιν ὅτι ἡ ἀπειλὴ τῆς Πρυτανείας περὶ παύσεως τῶν ἐγγραφῶν μετὰ τὴν 15ην Σεπτεμβρίου εἶνε ἐπιεικὴς φοβέρα, ὡς ἀπειλὴ μάμμης κατὰ τῶν ἐγγόνων της, μὴ καταλήγουσα μὲν εἰς φιλήματα ὡς ἐκείνη ἀλλ' οὔτε εἰς τιμωρίαν· ἀλλ' οἱ πρωτοετεῖς, ἐνθουσιώδεις καὶ ἄπειροι, πιστεύοντες ἀκόμη ὅτι ἐκτὸς τῶν βιβλίων αἱ λέξεις διατηροῦσι τὴν σημασίαν ἣν ἔχουσιν ἐντὸς αὐτῶν, εἰσέρχονται καθ' ὁμάδας εἰς τὸ πρὸς ἐγγραφὴν γραφεῖον, κρατοῦντες ἐν τῇ χειρὶ αὐτῶν τὸ ἀπολυτήριόν των· παρατάσσονται ὀρθοὶ πρὸ τετραγώνου τραπέζης ἧς ὄπισθεν κάθηται ὁ γηραιὸς ὑπογραμματεὺς μὲ τὰ ὀμματοϋάλια ἐπὶ τῆς ῥινὸς καὶ τὸ μητρῷον ἀνοικτὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης· ἐρωτᾷ ἕκαστον καὶ ἕκαστος ἀποκρίνεται μετὰ βαθείας συγκινήσεως προφέρων τὰ πεζότατα τῶν πραγμάτων: τὸ ὄνομά του, τὴν πατρίδα του, τὴν ἐπιστήμην, τὸ ὄνομα τοῦ ἐγγυητοῦ, τὴν περιουσίαν του. Βομβοῦσι δὲ τοσαῦται ἐλπίδες ἐν τῇ κεφαλῇ του, οἱ ὀφθαλμοί του τόσον πλήρεις εἶνε τῆς εἰκόνος τοῦ διαγελῶντος μακρόθεν μέλλοντος ὥστε καί τοι τὸν ὑπογραμματέα θεωροῦντες δὲν ἔχουσι διαθέσιμα βλέμματα ὅπως διακρίνωσι τὰς ἐπὶ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ μορφῆς παροδικῶς ἀντικατοπτριζομένας ἐντυπώσεις, κατὰ τῆς ἐπιστήμης τὸ ὄνομα· διότι ἅμα εἴπῃ *νομικός* ἡ φυσιογνωμία τοῦ πεπειραμένου ὑπογραμματέως συστέλλεται θλιβερῶς, οἱ ὀφθαλμοί του συννεφοῦνται ὄπισθεν τῶν διόπτρων του, ἀνεπαίσθητος θλιβερὰ κίνησις καταλαμβάνει τὴν κεφαλήν του ὡς νὰ θέλῃ νὰ εἴπῃ:

— Ἀβοκάτος! ἄχ! αὐτοὶ οἱ ἀβοκάτοι μᾶς ἐχάλασαν!

Ὅταν δ' εἴπῃ *ἰατρὸς* τὰ χαρακτηριστικά του ἐπιστρέφουσιν ἡσύχως εἰς τὴν θέσιν των, γαλήνη διαχέεται ἐπὶ τῆς μορφῆς του, ὡς νὰ θέλῃ νὰ εἴπῃ:

— Αἴ, τί νὰ 'πῇς, νοικοκυραίϊκη ἐπιστήμη, θὰ πάγῃ 'ς τὸ χωριό του, θὰ πεθάνῃ κάμποσους, ἀλλ' αὐτὸς θὰ *ζήσῃ*!

Ὅταν εἴπῃ *φιλόλογος* αἱ ὀφρύες του, τὰ ὀμματοϋάλιά του, τὰ χείλη του κινοῦνται ἐπιδοκιμαστικῶς, ἀλλ' ἡ κίνησις αὐτῶν περατοῦται ἀποτόμως εἰς ἀνησυχίαν ὡς νὰ θέλῃ νὰ εἴπῃ:

— Δάσκαλος! θὰ ὠφελήσῃ τὸ Γένος... μὰ νὰ μὴ γείνῃ δὰ πολὺ σχολαστικός!...

Ὅταν εἴπῃ *θεολόγος* μόλις προφθάνει νὰ κατατείλῃ τὴν διὰ τῶν χαρακτηριστικῶν του ἑτοίμην νὰ ἐκραγῇ ἔκπληξιν ὡς νὰ θέλῃ νὰ εἴπῃ:

— ....!!

Ὅταν δ' ἐρωτᾷ τὸν ἐγγραφόμενον φοιτητὴν περὶ τῆς περιουσίας του ἂν μὲν οὗτος εἶνε πλούσιος ἰδίᾳ δ' ὀψίπλουτος ἐξαγγέλλει δυνατὰ εἰς ἐπήκοον πάντων ὡσεὶ κροτῶν τὰς ἐν τῷ πατρικῷ χρηματοκιβωτίῳ χιλιάδας, ἀλλ' ἂν εἶνε πτωχός, ἐρυθριᾷ, ἐνδοιάζει, μὴ εὑρίσκων τίποτε ἐν τῇ κεφαλῇ του, διότι οὐδ' ἐν τῷ βαλαντίῳ του, ἀνυπομονεῖ δὲ τότε ἡ ἐν τῷ μητρῴῳ σημειοῦσα γραφίς, καὶ ὁ φοιτητὴς πρὸς ἀπαλλαγὴν ῥίπτει εἰς τὴν ἀκὴν αὐτῆς ἕνα ἀριθμόν, ἐμβρόντητος πολλάκις διὰ τὸ μέγεθός του, ἀλλ' ἔχων ἥσυχον τὴν συνείδησίν του ὅτι ὁ πλοῦτος ὃν ἐσφετερίσθη δὲν ἀνήκει εἰς κανένα, οὐδ' εἰς αὐτὸν φεῦ! τὸν ἴδιον...

*
* *

Digitized by Google

Ὁ ἄρτι ἐγγραφεὶς ἀφίνει τὸ ἀπολυτήριόν του —τὸ ἰδανικὸν τόσων ἐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα τὸ ἓν ἰδανικὸν καταστρέφει τὸ ἄλλο—καὶ λαμβάνει τὸ εἰσιτήριόν του· ἀνησυχεῖ δὲ ὑπερμέτρως ὅταν ἀναγκάζηται νὰ ἐμβάλῃ καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἰδανικὸν διὰ μιᾶς θυρίδος μετὰ ἕνδεκα δραχμῶν εἰς τὸ ταμεῖον· τὸ ἐγκαταλείπει καὶ ἀπέρχεται ἄνευ τοῦ ἑνὸς καὶ ἄνευ τοῦ ἑτέρου,ἀλλὰ μὲ ἡδύ τι συναίσθημα ὑπερηφανείας καὶ εὐτυχίας ὅτι εἶνε φοιτητής.

Ὦ! εἶνε φοιτητής! νομίζει ὅτι τεμάχια σκύτους προσετέθησαν ὑπὸ τὰς κρηπῖδας τῶν ὑποδημάτων του, ὅτι ἡ κεφαλή του ἵσταται ὑψηλοτέρα ἐπὶ ὑψηλοτέρων ὤμων·βαδίζει δὲ μὲ περισσότερον θάρρος · καὶ αὐτὸς ὁ ἐξωμερίτης ὁ κεκυφὼς πως βαδίζων ὡσεὶ φέρων ἐπὶ τῆς ῥάχεώς του ὅλην τὴν δουλείαν τῆς πατρίδος του, ἀνορθοῦται αἴφνης.Καὶ βέβαια·ὁ ἐγγραφεὶς ἀπέκτησε τὴν διανοητικὴν ἐνηλικότητα—πρὶν ἀποκτήσῃ κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν νομικὴν—ἔγεινεν ἀκαδημαϊκὸς πολίτης πρὶν γείνῃ ἁπλῶς πολίτης· φαντάζεται δ'ὅτι ὅλα τὰ ζεύγη τῶν βλεμμάτων τῶν Ἀθηνῶν εἶνε ἐστραμμένα ἐπὶ τῆς μορφῆς του καὶ ἀναγινώσκουσι : *Φοιτητής*·ἀλλ' ἐπειδὴ ὅπως ἀγνοοῦσι πολλοὶ τὴν ἐπὶ τοῦ χάρτου ἀνάγνωσιν ὑπάρχει φόβος μὴ καὶ ταύτην τὴν ἐπὶ τῆς μορφῆς ἀγνοῶσι, τίθησιν εἰς ἐνέργειαν ἄλλα μέσα δημοσιότητος· παραγγέλλει ἐπισκεπτήρια ἔχοντα ὑπὸ τὸ ὄνομά του *Φοιτητὴς τῆς*... εἶνε τὰ πρῶτά του συνήθως,τὰ διασπείρει δ' ἀφειδῶς ἐκεῖ ὅπου δὲν πρέπει, καθόσον τὰς μόνας του ἐπισκέψεις εἰς τὸν ξενοδόχον, τὸν κουρέα, τὸν καφεπώλην κτλ. τὰς κάμνει, κατ'ἀνάγκην,αὐτοπροσώπως, μὴ ἐπιτευχθέντος εἰσέτι τοῦ τρώγειν, ξυρίζεσθαι, πίνειν τὸν καφὲν δι' ἐπισκεπτηρίου· ἐνίοτε ἐκδίδει ἀγγελίαν περὶ δημοσιεύσεως ποιητικῆς συλλογῆς ἢ μεταφράσεως,κύριον σκοπὸν ἔχων τὴν δημοσίευσιν οὐχὶ τοῦ βιβλίου ἀλλὰ τοῦ τίτλου του· κάποτε καταφεύγει καὶ εἰς τὸν θάνατον... τῶν ἄλλων! καὶ θρηνεῖ πρὸ τάφου νεκρὸν,ἐκεῖνον ὃν οὔτε ἐσυλλογίσθη ἴσως ζῶντα, διὰ νὰ γραφῇ ὁ τίτλος του ἐν τῷ δημοσιευθησομένῳ ἐπιταφίῳ. Ὦ! πόσοι ἐρρέμβασαν πρὸ τοῦ *φοιτητής*, θεωροῦντες αὔξησιν τῆς ὑπάρξεώς των τὴν αὔξησιν τοῦ ὀνόματός των!

*
* *

Μετά τινας ἡμέρας ἐπιστρέφει εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἀπό τινος κλητῆρος ὅστις ἐσφραγισμένα διὰ τῆς σφραγῖδος τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ὑπογεγραμμένα ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως διανέμει τὰ εἰσιτήρια φωνάζων τὸ ἐπ' αὐτῶν σεσημειωμένον ὄνομα, λαμβάνει καὶ τὸ ἰδικόν του· ἀλλ' ὁ πρωτοετὴς δὲν ἀπέρχεται πάντοτε φαιδρὸς καὶ εὐτυχής, κρατῶν τὸ μέλλον του δεδιπλωμένον ἐντὸς τοῦ θυλακίου του· ἐνίοτε κατευθύνεται συνεσταλμένος καὶ δειλιῶν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ὑπογραμματέως ὅπως μεταγραφῇ νέας προκαλῶν· ἐπὶ τῆς μορφῆς του ἐντυπώσεις. Ἐκορέσθη ἐκ τῆς ἐπιστήμης πρὶν κἂν δοκιμάσῃ τὴν γεῦσίν της· μετατοπίζει τὸ ἰδανικόν του, ἀντὶ νὰ στραφῇ πρὸς Ἀνατολὰς στρέφεται πρὸς Δυσμάς, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ πάλιν τὰς ἐλπίδας του καὶ τὰς ὀνειροπολήσεις του ἃς ταξιθετεῖ μόνον καὶ συσκευάζει συμφώνως πρὸς τὸν νέον του δρομολόγιον . . .

*
* *

«Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ τέλους φοιτητής! Ἔρρε σχολαστικὲ διδάσκαλε μὲ τοὺς καταλόγους καὶ τὰς ἀπουσίας σου, μὲ τοὺς κλήρους καὶ τὰς ἐξηγήσεις σου. Τὰ ἔτη, ἐσκέφθην, παρέρχονται, ταχέως, θὰ γείνω τελειόφοιτος...διδάκτωρ... ὑφηγητής...καθηγητής...μὰ δὲν εἶνε δύσκολον; δὲν εἶνε διόλου...ἰδοὺ καὶ ἡ Ἀκαδημία...Εἶνε πολύ... εἶνε πολύ... διατί πολύ; Θὰ γείνω ... Τότε διῆλθον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου πάντα τὰ ἀξιώματα, πάντες οἱ νομοδιδάσκαλοι, καὶ ἐν γένει πάντες οἱ σοφοὶ—διότι δὲν ἱκανοποιούμην γινόμενος μόνον νομικός, ἀλλ' ἤθελον νὰ γείνω καὶ φιλόσοφος καὶ πολιτικὸς καὶ ῥήτωρ καὶ ποιητὴς καὶ μουσικός». Ταῦτα ἀναφωνεῖ ὁ χαρίεις τῶν«Εἰκόνων» συγγραφεὺς[1] περιγράφων τὰς φοιτητικάς του ὀνειροπολήσεις· ἄλλοι δὲν ἔχουσι τόσον ἀετίους πτέρυγας ἀλλὰ μόνον χελιδόνων ἢ πυργιτῶν, ἀλλὰ πάντες πτερωτοὶ εἰσέρχονται εἰς τὸ Πανεπιστήμιον· δὲν προαισθάνονται τὸ παράπαν ὅτι βραδύτερον θὰ μαδηθῶσι τὰ πτερά των, ὅτι θὰ σκορπισθῶσιν ὡς πτίλα ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τῆς πραγματικότητος ἢ ἐν τῇ λάσπῃ τῆς ἀπογοητεύσεως· τότε τὰ κινοῦσι μὲ λαχτάραν εὐτυχεῖς διότι τὰ αἰσθάνονται εἰς τοὺς ὤμους των · νομίζουσιν ὅτι ὑπὸ τὸ μέτωπον αὐτῶν ἔχουσι τὸ *κάτι τι* τοῦ Chenier καὶ τοποθετοῦσι τὴν δόξαν, τὸ μεγαλεῖον, τὸν πλοῦτον πρὸ αὐτῶν, εἰς ὅσον βημάτων ἀπόστασιν θέλουσιν, ἀλλὰ πάντοτε τόσον πλησίον ὥστε νὰ τὰ φθάσῃ ἡ χείρ των μετὰ πέντε, ὀκτὼ, δέκα ἔτη. Ὁ φοιτητὴς ἰδίᾳ τῆς Νομικῆς Σχολῆς, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ὁποίου ἀπέραντον ἀνοίγει ὁρίζοντα ἡ Πολιτική, ἡ Διπλωματία, ἡ Δικαιοσύνη, ἡ δικηγορική, τὸ ἐμπόριον κτλ., ὁ βλέπων διασταυρουμένους πρὸ αὐτοῦ τοὺς εἰς τὴν ἰσχὺν καὶ τὸν πλοῦτον ἄγοντας δρόμους, μετ'ἄκρας συγκινήσεως διασκελίζει τὸ πρῶτον τὴν φλιὰν τῆς αἰθούσης τῆς Νομικῆς Σχολῆς, ἐρευνῶν διὰ τοῦ βλέμματος αὐτοῦ ν' ἀνεύρῃ τὴν θέσιν ὅπου ἐκάθητο φοιτητὴς ὁ Δεληγεώργης · ἂν δὲ θέλῃ νὰ γείνῃ νομικὸς μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς τὴν ἐλαφρὰν φιλολογίαν—διότι βλέπων ὅτι ἀπὸ τοῦ Λουκιανοῦ ὅστις ἔγραφε τοιαῦτα ἀριστουρ-

1. Δ. Γρ. Καμπούρογλους, «Ὁ πρῶτός μου ἔρως».

γήματα χάριτος νομικός ὤν, ἀπὸ τοῦ κ. Καλλιγᾶ ὅστις ὑπῆρξεν εἰς τὴν ὥραν του μυθιστοριογράφος καὶ ποιητὴς γράψας τὸν «Θάνον Βλέκαν», μέχρι σήμερον οἱ γράψαντες καὶ γράφοντες ποιήματα, δράματα, κωμῳδίας κτλ. κατὰ τὰ τρία τέταρτα διῆλθον διὰ τῆς νομικῆς σχολῆς, φαντάζεται μυστηριώδη τινὰ σχέσιν μεταξὺ νομικῆς καὶ ἐλαφρᾶς φιλολογίας— ἂν λοιπὸν σκοπῇ νὰ μάθῃ τὰς Εἰσηγήσεις τοῦ Ἰουστινιανοῦ διὰ νὰ γράφῃ στίχους καὶ τὴν Πολιτικὴν Δικονομίαν διὰ νὰ γράφῃ δράματα περιάγει ὀνειροπόλον βλέμμα ὅπως εὕρῃ τὸ θρανίον ὅπου ἐκάθησαν ὁ Παπαρρηγόπουλος καὶ ὁ Βασιλειάδης ἐγκυμονοῦντες ὁ πρῶτος τὴν «Ἀγορὰν» καὶ ὁ δεύτερος τὴν «Γαλάτειαν.»

Πάντες λοιπὸν νομικοί, ἰατροί, φαρμακοποιοί, φιλόλογοι, θεολόγοι, φυσικομαθηματικοὶ κατάφορτοι ἐλπίδων εἰσέρχονται εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς παραδόσεώς των, ἡ δὲ χρυσῆ ὑπὲρ τὴν θύραν ἐπιγραφὴ τῆς Σχολῆς των μαρμαίρει καὶ ἀκτινοβολεῖ διαχέουσα μαγικὴν αἴγλην εἰς τὴν ἀνεῳγμένην τοῦ μέλλοντός των Πύλην...

*
* *

Οὐδεὶς ὅμως εἶνε τόσον εὐτυχής, ὅσον ὁ δυστυχής, ὁ πένης φοιτητὴς ὁ εἰς ἀγρίαν πάλην πρὸς τὴν τύχην συμπλεκόμενος καὶ καταβάλλων αὐτήν, ὁ κατορθῶν νὰ μετατρέψῃ ἡρακλείως τὸν ἀρχικόν, τὸν παφλάζοντα ῥοῦν τοῦ πεπρωμένου του ὅστις ὁρμητικὸς μαίνεται νὰ τὸν παρασύρῃ πρὸς τὴν πενίαν, πρὸς τὴν χειρωνακτικὴν φυτοζωίαν, πρὸς τὴν ἀφάνειαν· διότι ἂν εἰς πολλοὺς τὸ Πανεπιστήμιον εἶνε τόσον μακρὰν ὅσον ἀφίσταται ἡ οἰκία των ἀπ' αὐτοῦ ἢ ὅσον ἀρκεῖ νὰ μετακομίσῃ αὐτοὺς ναῦλος πέντε, δέκα καὶ εἴκοσι δραχμῶν, δι' ἄλλους εἶνε μακράν, πολύ, πολὺ μακράν. Τόσον μακρὰν ὥστε πολλοὶ διέρχονται ὁλόκληρον ζωὴν χωρὶς νὰ τὸ φθάσωσιν μάτην μετὰ πόθου πόρρωθεν τείνοντες πρὸς αὐτὸ τοὺς βραχίονάς των· ἀνυπέρβλητα ὄρη βαραθρώδη χάσματα παρεντίθησι πρὸ αὐτῶν ἡ πτωχία, τοὺς πόδας αὐτῶν δεσμεύουσι τὰ μαρτυρικὰ πέδικλα τῶν οἰκογενειακῶν καθηκόντων. Ἄλλοι ἀφικνοῦνται μὲν ἀλλὰ διὰ ποίας περιπλανήσεως! διήνυσαν πέντε δέκα ἔτη ὡς διδάσκαλοι μεταφέροντες τοὺς πνεύμονάς των καὶ τοὺς γραμματικούς των κανόνας ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, ταπεινωθέντες, ταλαιπωρηθέντες, σκληραγωγηθέντες, ἀφήσαντες τὴν νεότητά των, ὡς ἀρνία τὸ ἔριόν των, ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν τῆς ὁδοῦ των· καὶ συνέλεγον κερμάτιον πρὸς κερμάτιον, καὶ ὑπελόγιζον τὴν πάροδον ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τὴν ἑσπέραν κατακλινόμενοι ἐψιθύριζον μὲ βαθὺν ἀναστεναγμόν: «Ἄχ! Ἀκόμη ἓν βῆμα πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον!» Ἄλλοι ἔρχονται ἄνευ ὀβολοῦ, ἄνευ προστάτου, μόνον πόρον ἔχοντες τὴν καρτερίαν, ἡ ὁποία ἀναδεικνύει τὸν ἕλληνα φοιτητὴν ὑπέρτατον πάντων τῶν φοιτητῶν τοῦ κόσμου. Κατηγόρησέ τις τοὺς ἕλληνας φοιτητὰς ὅτι εἶνε ὑποδηματοσμῆκται. Ἐναβρύνονται ὅτι εἶνε. Ἂν ὄχι ὑποδηματοσμῆκται γίνονται ὑπηρέται, καὶ ὀψωνισταί, καὶ ἀντιγραφεῖς. Εἷς φοιτητὴς τῆς ἰατρικῆς κρατεῖ ξενοδοχεῖον καὶ οἱ θαμῶνες του τὸν φωνάζουν παραγγέλλοντες τὰ φαγητά: ἰατρέ! ἰατρέ! Καθ' ἑκάστην εἰς τὴν τετάρτην σελίδα τῶν ἐφημερίδων ἡμῶν ἀναγινώσκομεν τοιαύτας ἐξόχους γνωστοποιήσεις: «Φοιτητὴς ζητεῖ οἰκογένειαν ὅπως διδάσκῃ ἀντὶ τροφῆς καὶ κατοικίας» Πολλάκις ἀντὶ τοῦ ἑνὸς μόνου, διδάσκων ἐνταῦθα μὲν διὰ νὰ φάγῃ, ἐκεῖ διὰ νὰ κοιμηθῇ ἀλλαχοῦ διὰ νὰ ἐνδυθῇ, κατατέμνων τὴν ὕπαρξίν του καὶ συντηρῶν αὐτὴν κατὰ μέρη ἀφ' οὗ δὲν δύναται νὰ τὴν συντηρήσῃ καθ' ὅλον... Ὦ! πόσον ὀδυνηρὰ τῷ εἶνε ἡ προστριψις αὐτὴ τῆς πενίας του ἐπὶ τοῦ πλούτου, τῆς ἀλαζονείας, τῆς ὑπὸ τοὺς τύπους τῆς εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς βαρβάρου πολλάκις σκληρότητος. Ἐγνώρισα ἕνα φοιτητὴν ἐνδεέστατον, ὅστις χάριν τῶν σπουδῶν του ἐθυσίαζε οὐ μόνον τὴν φιλοτιμίαν του, οὐ μόνον τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ χαρακτῆρος του, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο εὐτύχημα εἰς πάντα ἄλλον ἀλλ' ἦτο δυστύχημα εἰς αὐτόν, τὴν ὡραιότητά του. Ἔμενεν ἀξύριστος, ἀπεριποίητος, ἐγίνετο ὅσον τὸ δυνατὸν ἄσχημος, ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς μορφῆς του τὴν θαλερὰν του νεότητα, διὰ νὰ μὴ διεγείρῃ τὴν δυσπιστίαν τῆς οἰκογενείας ἐν ᾗ ἐδίδασκε ἐχούσης κόρας! Ἄλλοι, ψάλται ἐν ἀποκέντρῳ ἐκκλησίᾳ ἢ ὑπότροφοι διαγωνισμοῦ, ἡρωϊκῶς κατακτήσαντες τὴν ὑποτροφίαν, ζῶσι διὰ πεντήκοντα, ἐνίοτε τριάκοντα δραχμῶν τὸν μῆνα, καὶ κατοικοῦσιν εἰς ὑπόγεια καὶ τρώγλας, καὶ κατακλίνονται ἐπὶ ἀχύρων καὶ μελετῶσι τὴν νύκτα μὲ ἔλαιον ἐντὸς ποτηρίου. Ἐν ἄλλο κεφαλαίῳ τῆς μελέτης ἡμῶν: *Ὁ φοιτητὴς κατ' οἶκον*, θέλομεν περιγράψει ἐν ὅλῃ των τῇ θλιβερᾷ, τῇ σπαρακτικῇ λεπτομερείᾳ τῶν τοιούτων φοιτητῶν τὸν μαρτυρικὸν βίον. Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ λοιπὸν οἱ νεώτεροι οὗτοι Κλεάνθεις εἶνε πάντων τῶν φοιτητῶν οἱ εὐτυχέστατοι, διότι δι' αὐτοὺς τὸ Πανεπιστήμιον παρέχει τὴν ἡδεῖαν ἀπόλαυσιν κερδηθείσης νίκης. Φαντάζεσθε ἂν ἔχωσι στερρὰν θέλησιν νὰ μάθωσι, ἂν δὲν ἀπορροφῶσι τὴν ἐπιστήμην ἀπλήστως δι' ὅλων τῶν πόρων τῆς ὑπάρξεώς των. Καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐτάζοντες διὰ τοῦ βλέμματος τὸ μέλλον των διακρίνουσιν εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ τὴν γηραιὰν μορφὴν πατρὸς καὶ μητρὸς ἢ τὰ προσδοκῶντα βλέμματα ἀδελφῆς ἀναμενούσης ἀποκατάστασιν...

*
* *

Digitized by Google

Μετὰ τούτους ἔρχονται οἱ συντηρούμενοι δι' ἑκατὸν ἢ ἑκατὸν πεντήκοντα δραχμῶν, ἃς τοῖς στέλλουσι κατὰ μῆνα ἐν ἐρυθροστίκτῳ συστημένῃ ἐπιστολῇ ἀπὸ τὴν πατρίδα των· ἐνίοτε διὰ τὴν πενταετίαν ὁλόκληρον κτῆμα, οἰκία ἢ ἀγρὸς διέρχεται τεμαχηδὸν διὰ τῶν ἐπιστολῶν ἐκείνων, ὧν τὴν ἄφιξιν ἢ μὴ ἄφιξιν μὲ ἀκτινοβολοῦσαν ἀγαλλίασιν ἢ συννεφώδη κατήφειαν ὑποδέχεται ὁ φοιτητὴς συνωθούμενος ἐν θορύβῳ πρὸ τοῦ ταχυδρομικοῦ παραθύρου· οὗτοι φοιτῶσιν ἢ δὲν φοιτῶσιν τακτικὰ ἐφ' ὅσον ὁ ἐργατικὸς ἢ ἀκηδὴς χαρακτήρ των ὁδηγεῖ τὰ βήματά των πρὸς τὸ θρανίον τοῦ Πανεπιστημίου ἢ τὸ τάβλιον καὶ τὸν ναργιλὲν τῶν καφενείων τῶν Χαυτείων. Ἄλλοι, συνήθως εὔποροι, λαμβάνουσι τὴν ἐπιστήμην ὡς πρόφασιν ὅπως διέλθωσιν ἀμέριμνοι τέσσαρα ἢ πέντε ἔτη· ἐν ᾧ δ' ἐν ταῖς πρὸς τοὺς γονεῖς των ἐπιστολαῖς τοῖς ὁμιλοῦσι περὶ τῆς ἐπιστήμης μεθ' ἧς ἀγάπης θὰ ὡμίλουν περὶ τῆς ἐρωμένης των, ὅπως ἀποσπάσωσι ἑκατὸν ἢ διακοσίας δραχμὰς πρὸς ἀγορὰν ἐπιστημονικῶν βιβλίων ἀπαραιτήτων πρὸς . . . ἀγορὰν λαιμοδετῶν καὶ χειροκτίων, — ἢ δὲν πατοῦσι διόλου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἢ ἔρχονται μὲν ἀλλ' ὅπως καθησυχάσωσι τὴν φωνασκοῦσαν συνείδησίν των, καραδοκοῦντες ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν εὐχάριστόν τινα ἔκπληξιν, νὰ ἀδιαθετῇ ὁ καθηγητής, νὰ εἶνε μέλος τοῦ συνεδριάζοντος ἐξεταστικοῦ τμήματος τῆς Σχολῆς, κτλ. κτλ. ἀλλ' ὅταν λάβωσι τὴν θλιβερὰν ἀπόφασιν ὅτι τίποτε ἐξ αὐτῶν δὲν θὰ συμβῇ, ὑποκύπτουσιν εἰς τὸ πεπρωμένον, προσπαθοῦντες νὰ διέλθωσι μετὰ ἥττονος ὅσον τὸ δυνατὸν ἀνίας τὴν μίαν ὥραν.

*
* *

Τὴν πρωΐαν κατὰ μικρὸν συνέρχονται οἱ φοιτηταὶ εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Σχολῆς των καὶ κάθηνται εἰς τὰ θρανία των, ποικίλοι τὴν ἡλικίαν, τὸ ἀνάστημα, τὸ ἦθος, τὸν ἱματισμόν, τὴν ἔκφρασιν· ἔφηβοι ἔχοντες πρόσωπον μαθητριῶν Παρθεναγωγείου κάθηνται παρὰ μορφὰς γενειώσας καὶ σοβαρὰς ἀξίας τοῦ κοινοβουλίου — μολονότι τὸ ἓν δὲν ἀποκλείει τὸ ἕτερον ἀφ' οὗ Θεσσαλὸς βουλευτὴς εἶνε φοιτητὴς τῆς ἰατρικῆς— φυσιογνωμίαι μὲ πεπιεσμένον τὸ μέτωπον, βαθουλοὺς καὶ ἐσβεσμένους τοὺς ὀφθαλμούς, παρατίθενται πρὸς ἀνησύχους κεφαλὰς μὲ προέχοντα μέτωπα, καὶ σπινθηροβολοῦντα καὶ γοργὰ βλέμματα· ὅλη ἡ κλίμαξ τῆς νοημοσύνης εἶνε ἐκεῖ· συναντῶνται δὲ τὰ ἄκρα της ὡς τὰ κεκαμμένα ἄκρα δακτυλίου· παρὰ τὴν ἀρρενωπὴν ἔκφρασιν μυώδους φυσιογνωμίας διακρίνεις τὴν ῥάθυμον πλαδαρᾶς μορφῆς· παρὰ τὸ γοργόν, εὐσταθὲς παράστημα τοῦ ὀρεινοῦ τὸ νωχελὲς τοῦ αἰγαιοπελαγίτου· ὁποία ποικιλία κρανίων καὶ κατατομῶν! νομίζει τις ὅτι ἑκάστη μορφὴ φέρει ἀποτετυπωμένην τὴν φύσιν ἐν ᾗ ἐγεννήθη καὶ ἣν ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη ἀντικατώπτρισε· παρὰ τὴν ἤρεμον ἔκφρασιν τοῦ ἔχοντος ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἐζωγραφημένην τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος, βλέπεις κεκμηκότα χαρακτηριστικὰ μαρτυροῦντα ζυθοποσίας καὶ ὀρθρίους κώμους, ἢ ῥισσὰ βλέφαρα, ἀστράπτοντας ὀφθαλμούς, ἐμπερδευμένην κόμην, ἀταξίαν τινὰ ἀναπαριστῶσαν αἰφνίδιον ἀπὸ τῆς κλίνης ἀναπήδημα καὶ πυρετῶδες νίψιμον καὶ τρεχάλαν ἐνῷ οἱ δάκτυλοι ἐκόμβονον καθ' ὁδὸν τὸ γελέκον· σπανιώτερον δύναταί τις ἀλλαχοῦ νὰ συναντήσῃ τόσους τύπους· ἕκαςος νέηλυς φοιτητὴς μὴ προσοικειωθεὶς ἔτι τὸν ἀθηναϊκὸν βίον συνεχίζει τὸν τῆς πατρίδος του· καὶ γελᾷ, ὀργίζεται, ἐκπλήσσεται, συγκινεῖται ὅπως ἐκεῖ· ὁ Ῥουμελιώτης ἔχει ἀτίθασσον, τὴν χειρονομίαν, ἐν ᾧ ὁ ἐξωμερίτης τὴν ἔχει δειλήν· ὁ ἄρτι φορέσας τὰ εὐρωπαϊκὰ φουστανελοφόρος βαδίζει ὡσεὶ ταλαντεύονται ἀοράτως ἔνθεν κἀκεῖθεν αἱ πτυχαὶ τῆς φουστανέλας του, ὁ δὲ Μιτυληναῖος ἢ Μοσχονήσιος νομίζει ὅτι τὸν παρακολουθεῖ ἐρρύθμως ἀεικίνητος ὄπισθέν του ἡ *σέλα* τῆς *κόφας* του. Πρὸς τὴν χαρίεσσαν ἐνδυμασίαν ἣν ἔκοψεν ἡ τεχνικωτάτη τῶν Ἀθηνῶν ῥαπτικὴ ψαλίς, προστρίβεται ἡ πτωχική, ἥτις ἐκρέματο πρὸ τοῦ καταστήματος ἑτοίμων ἐνδυμάτων ἀναμένουσα ἓν οἱονδήποτε πτωχὸν σῶμα ἐλθὸν νὰ ἔμβῃ ἐν αὐτῇ, παρὰ δὲ τὴν μῦρα πνέουσαν φιλαρέσκειαν τοῦ ἔχοντος χρυσῆν ἅλυσιν κομψευομένου κάθηται ἡ ἱερὰ πενία τῶν τρυπημένων ἀγκώνων καὶ τῶν ἐμβαλωμένων πανταλονίων· μεταίχμιον μεταξὺ τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ εἶνε ἡ τῶν ἀκόμψων τάξις, τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐκείνων ἢ τῶν Μικρασιανῶν, τῶν ἐχόντων τὴν ἰδέαν ὅτι τὰ ἐνδύματα εἶνε ἁπλῶς ἓν εἶδος φύλλου συκῆς προωρισμένου νὰ καλύπτῃ τὴν γυμνότητά μας, ἀδιάφορον πῶς, καὶ τῶν ὁποίων τὰ ἐπανωφόρια φουσκόνουν γεμάτα ἀέρα ὡς νὰ ζητοῦν ἡμίσειαν ἀκόμη ῥάχιν ἢ τὰ πανταλόνια διαμαρτύρονται διὰ τῶν ῥαφῶν των κραυγάζοντα νὰ τοῖς ἀφαιρέσωσιν ἡμίσειαν κνήμην· παρὰ τοὺς κομψοὺς μετὰ καρφίδος ἢ κοσμήματος ἐκ κοραλλίου λαιμοδέτας καλῶς προσηρμοσμένους εἰς τὸ χιονῶδες περιλαίμιον τοῦ χιτῶνος, εἶνε οἱ ἀτίθασσοι καὶ ἀδέσμευτοι, οἱ τρέχοντες ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὡς νὰ ἤθελον ν' ἀποδείξωσιν κατ' ἴδιον τρόπον ὅτι τοῦ Ἕλληνος ὁ τράχηλος ζυγὸν δὲν ὑποφέρει.

*
* *

Οἱ φοιτηταὶ ἀναμένοντες τὸν καθηγητὴν δὲν ἔχουσι τὴν νευρικὴν ἀνησυχίαν μαθητῶν προσδοκώντων μετὰ παλμῶν τὴν ἔλευσιν τοῦ διδασκάλου, μελετώντων ἐν τοῖς ἀνοικτοῖς βιβλίοις των, ἀναδιφώντων τὰ τετράδιά των, ἐρωτώντων ἀλλήλους τὰς ἀπορίας των· ὁ φοιτη-

Digitized by Google

τῆς καθήμενος ἀτάραχος εἰς τὴν θέσιν του *στρήφει* δεξιῶς τὸ σιγάρον του καὶ τὸ ῥοφᾷ ἡδυπαθῶς ἀναγινώσκων τὴν ἐφημερίδα του ἣν ἀγοράζει παρὰ τοῦ περιφερομένου ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐφημεριδοπώλου· πληρουμένης τῆς αἰθούσης ψιθυρός τις ἀρχίζει βαθμηδὸν ἀνερχόμενος. Ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν φιλολόγων ἀπὸ τῶν ὁποίων ἡ ἀρχαιότης ἐκδιώκει ἐν μέρει τὴν νεότητα, ὡς καὶ ἐν τῇ τῶν θεολόγων οἱ ὁποῖοι κάθηνται ἥσυχοι ἐπὶ τῶν δογμάτων των, τὸ πρᾶγμα δὲν προχωρεῖ περαιτέρω. Ἀλλ' οἱ ἰατροί, οἱ φαρμακοποιοί, ἰδίᾳ δὲ οἱ νομικοί, οἱ πάντων θορυβωδέστατοι, οἰστρηλατοῦνται· ἐν ᾧ ἡ αἴθουσά των εἶνε πλήρης καπνοῦ καὶ αἱ κεφαλαὶ διαφαίνονται ἐντὸς νεφέλης κινούμεναι νομίζει τις ὅτι ἀκούει κοχλασμὸν τερατώδους λέβητος· τότε εἶνε ἡ κρίσιμος στιγμή· ἀλλοίμονον τότε ἂν θεαθῇ τὸ καλυμμαύχιον διακόνου τινὸς ἢ ὁ ὑψηλὸς πῖλος ἐξιππασμένου καλλωπιστοῦ· ἀμέσως ἐκρήγνυται ἡ κραυγή: *Παπᾶ! παπᾶ! ἢ ψηλό! ψηλό! κάτω τὸ ψηλό* · καὶ βοή, ἀλαλαγμός, κακό! κρούονται κατὰ τοῦ ἐδάφους τὰ ῥαβδία των, πάλλονται, ἀποτελοῦσι καταχθόνιον πάταγον διαμαρτυρήσεως· ἀρχίζουσι τὰ συρίγματα, διαπεραστικά, διατρυπῶντα τὸ οὖς ὡς αἰχμηραὶ ἀκίδες, παντὸς τόνου καὶ παντὸς ῥυθμοῦ, ὀξέα παχέα, λεπτά, γοργά, βαρέα, καὶ μὲ τὴν ἀντάραν ἐκείνην, μὲ τοὺς καγχασμούς, τὰ ποδοκροτήματα, τὸν κονιορτόν, τρέπεται εἰς φυγὴν καὶ τὸ καλυμμαύχιον καὶ ὁ πῖλος καὶ μόλις κοπάζει ἡ καταιγίς. Δυςυχὴς ἐκεῖνος ἐπὶ τοῦ ὁποίου συγκεντρωθῶσιν τὰ τετρακόσια ἢ καὶ ἑπτακόσια ἐκεῖνα ζεύγη τῶν ὀμμάτων, τῶν πλήρων εἰρωνείας· ἐνίοτε γενικῆς ἀποφάσεως προκειμένης ἀποτολμᾷ τις καὶ ἀνέρχεται τὸ βῆμα· κατ' ἀρχὰς τὸν ἀκούουν μετὰ προσοχῆς· ἀλλ' ὁ ἀγορητὴς παραζαλισθεὶς μετ' ὀλίγον ὑπὸ τὸ βάρος τοσούτων βλεμμάτων, δὲν ἀνευρίσκει πλέον ἐν τῷ στόματί του λέξεις διὰ νὰ εἴπῃ τί θέλει καὶ ῥίπτει ἐναγώνια πέριξ βλέμματα ὡσεὶ ἐπικαλούμενος τὸν οἶκτον, ἀλλ' ἔξαφνα ἀσθενές τι σύνθημα ἀκούεται, βὴξ, τρίψιμον ποδός, καὶ διὰ μιᾶς χάλαζα, ὄμβρος, βρονταί, κεραυνοὶ ἰαχῶν ἐπιπίπτουσι κατὰ τῆς κεφαλῆς του, καὶ ἆρον ἆρον παρασύρουσιν αὐτὸν τοῦ βήματος.

Ἰδίαν ὅλως ἔκφρασιν ἔχει ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τὸ *μπράβο*. Τραγῳδεῖται, ἔχει μονότονόν τινα παράτασιν, ἰδιόμελον, σαρκαστικήν, δυναμένην νὰ διερμηνευθῇ κατὰ τὰς περιστάσεις περίπου ὡς ἑξῆς:

— Βρέ! — Πῶς τὸ κατάφερες! — Μωρὲ γιάσου! — Ὤχ, μάτια μου! — Δὲν πᾶς νὰ κουρεύεσαι! — Νά τα μας!

*
* *

Αἴφνης ἐκ τῶν παρὰ τὴν θύραν ἀκούεται συριστικώτατον σσσσς! ὅμοιον πρὸς ἰσχυρὸν ἦχον πεπυρακτωμένου σιδήρου ἐμβαπτομένου εἰς ψυχρὸν ὕδωρ· εἰσῆλθεν ὁ καθηγητής· κοπάζει διὰ μιᾶς ὅλος ὁ θόρυβος ὡς στρόφιγξ τις βιαίως στραφεὶς νὰ ἔκλεισεν ὅλους τοὺς λάρυγγας· ἀναπάλλονται οἱ ἐκβαλλόμενοι πῖλοι· οἱ ἐπὶ τῶν θρανίων φοιτηταὶ τοποθετοῦνται κάλλιον, τινὲς ἐκ τῶν ὀρθίων πλησιάζουσι παρὰ τὴν ἕδραν, διαμαρτυρομένων τῶν ἐγγὺς ὅτι δὲν ἀκούουσιν· οὗτος ἑτοιμάζει τὸ μολυβδοκόνδυλον καὶ τὸ τετράδιόν του διπλώσας τὴν ἐφημερίδα του, ἐκεῖνος πατεῖ διὰ τοῦ ποδὸς τὸ ἀνημμένον του σιγάρον, ἄλλος μὴ προφθάσας ν' ἀνάψῃ αὐτὸ διὰ τὸ στόμα του τὸ θέτει εἰς τὸ αὐτίον του.

Ὁ καθηγητὴς ἐπὶ μικροῦ βήματος εἰς σκίμποδα καθήμενος, καὶ ἔχων ἐνίοτε τετράδιον σημειώσεων πρὸ αὐτοῦ, διδάσκει· τινὲς ἀτενῶς προσβλέπουσιν αὐτόν, ἀποτυποῦντες τοὺς λόγους του ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ των ὡς ἐπὶ φωνογράφου· ἄλλων ἡ αἰχμὴ τοῦ μολυβδοκονδύλου προσπαθεῖ νὰ συγκρατήσῃ ἐπὶ τοῦ χάρτου τὰς φράσεις τοῦ καθηγητοῦ· ἄλλος τις μὴ ἐννοῶν ἐντελῶς τί λέγει ὁ καθηγητὴς περιστρέφει ἐντὸς τοῦ κρανίου του φρᾶσίν τινα, ὡς τεμάχιον ἄρτου ἐντὸς νωδοῦ στόματος, καὶ τὴν περιστρέφει δίχως νὰ κατορθώσῃ ποτὲ νὰ τὴν μασσήσῃ καὶ τὴν καταπίῃ· ἄλλος ἀφ' οὗ ἀκροασθῇ ἐπί τινα λεπτὰ μετὰ πεισματώδους προσοχῆς, νεύει αἴφνης χαμαὶ ῥεμβὸν τὸ βλέμμα του, καὶ ἀφίνων τὸ σῶμά του ἐπὶ τοῦ θρανίου περιπλανᾶται νοερῶς ἐν ταῖς ἀγυιαῖς τῆς πατρίδος ὅπου τῷ προσμειδιᾷ ἀνάμνησίς τις ἢ ἐλπίς· ἐνίοτε δὲ ἄχρι πρωΐας τις ἀγρυπνήσας καὶ νυσταλέος ἐκεῖ ἐλθών, βαυκαλώμενος ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ καθηγητοῦ καμμύει τὰ ὄμματα καὶ κλίνει τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἐμπρός, ἀλλ' ἀναπηδᾷ ἅμα ὅρον τινὰ ἠχηρῶς ἐκφωνήσῃ ὁ καθηγητὴς καὶ περιφέρει τὰ ὄμματά του, ὡς παιδίον ἐν σφάλματι καταφωραθέν, προσπαθῶν ἅμα νὰ συνδέσῃ ἐν τῇ κεφαλῇ του τὰ ἄκρα τοῦ διαρραγέντος νήματος τῆς ἐπιστήμης.

*
* *

Ἀλλ' ὅταν ὁ καθηγητὴς ἐν τῇ ῥύμῃ τῆς διδασκαλίας ἀνελίξῃ ποτὲ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν φοιτητῶν ἐπεισόδιόν τι τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου ἀναγκαῖον πρὸς ἐπιστημονικὴν ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ καὶ διανοῖγον εἰς τὴν φαντασίαν του μυστηριώδη παραπετάσματα, ἡ θερμοκρασία τῆς αἰθούσης διὰ μιᾶς ἀναβαίνει· ῥῖγος τι διαθέει τοὺς ἐπὶ τῶν θρανίων στοίχους ὡσεὶ προσέψαυσεν ἕκαστον αὐτῶν ἡδυπαθῶς θροοῦσά τις ἐσθής· τῶν ἀτενῶς πρὸς τὸν καθηγητὴν προσβλεπόντων τὸ βλέμμα σπινθαρακίζει· ἡ χεὶρ τῶν πυρετωδῶς γραφόντων σταματᾷ, ἐγείρεται ἀπὸ τοῦ τετραδίου των ἀκτινοβολοῦσα ἡ σοβαρὰ μορφή των.

Digitized by Google

Ὁ ἀπὸ τοῦ θρανίου περιοδεύων ἐπιστρέφει ἐν σπουδῇ ἐκ τῶν ἀγυιῶν τῆς πατρίδος του· ὁ νυστάζων ἀνοίγει τὰ ὄμματά του ὡσεὶ ἀφύπνισεν αὐτὸν ἡδέως ἁβρά τις χεὶρ· ἐπὶ τῶν χειλέων πάντων μειδίαμά τι πόθου πλανᾶται, ἔκφρασις πονηρίας λούει τὴν μορφὴν αὐτῶν· ῥιπὴ νεότητος εἰσέπνευσεν εἰς τὴν αἴθουσαν ἐκδιώξασα ἐπὶ στιγμὴν τοὺς Κώδηκας καὶ τοὺς Πανδέκτας, τὰ κύτταρα καὶ τὰ αἱματοσφαίρια, τὸ κάλιον καὶ τὸ βισμούθιον.

* * *

Μόλις παρέλθῃ ἡμίσεια ὥρα ἀπὸ τῆς εἰσόδου τοῦ καθηγητοῦ, ἡ ἀνυπομονησία ἀρχίζει νὰ ζωγραφῆται ἐπὶ τῆς μορφῆς τῶν πρωτοετῶν ἰδίᾳ φοιτητῶν· τινὲς ἐξάγουσι τὰ ὡρολόγιά των, ἄλλοι ἐρωτῶσι τὸν παρακαθήμενον πόσα λεπτὰ ἀκόμη μένουν· αἱ κεφαλαὶ στρέφονται ἀνήσυχοι· ψίθυρός τις σχηματίζεται ἐπιτεινόμενος ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ὥρα· τρίψιμον διὰ τοῦ ποδὸς ἐπὶ τοῦ δαπέδου δειλὸν κατ' ἀρχὰς γίνεται ἰσχυρότερον βαθμηδόν, ἡ δ' ἀνυπομονησία τέλος ἐκρήγνυται καὶ διὰ ῥαβδοκρουσίας ἐν θορύβῳ καὶ κονιορτῷ πνίγουσα τὴν φωνὴν τοῦ καθηγητοῦ καὶ τὰς ὀργίλας διαμαρτυρήσεις τῶν σοβαρῶν, τῶν ἐπιμελῶν, τῶν τεταρτοετῶν, ἐλθόντων ἐκεῖ διὰ ν' ἀκούσωσι ἐπιστήμην καὶ οὐχὶ κρότον δαιμονιώντων ποδῶν· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ δὲν λησμονεῖται καὶ τὸ *τσιγαράκι*, πολλαὶ χεῖρες τὸ *στρήφουν* ἤδη διὰ νὰ τὸ ῥοφήσουν μόλις καταβῇ τῆς ἕδρας ὁ καθηγητής.

Ὅταν δ' ἀκουσθῇ ὁ παλμώδης καὶ τρομώδης μεταλλικὸς ἦχος τοῦ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἠλεκτρικοῦ κώδωνος, τότε ὁ συσσεισμὸς ἐξικνεῖται εἰς τὸ ἔπακρον· πρὶν ἐξέλθῃ ὁ καθηγητὴς ὁρμῶσιν οἱ φοιτηταὶ εἰς τὰς θύρας· ἀναρριχῶνται ἐπὶ τῶν θρανίων, ὡς ἐπὶ ἐχθρικοῦ προχώματος καταληφθέντος, καὶ τρέχουσι διασκελίζοντες αὐτά· ἂν δ' εἶνε ἑσπέρα καὶ ἦσαν ἀνημμέναι τοῦ φωταερίου αἱ γλωσσίδες τὰς σβύνουσιν, ἡ δ' αἴθουσα βυθίζεται διὰ μιᾶς εἰς σκότος ἐν ᾧ οὗτοι φανταστικῶς κινοῦνται, καγχάζουσι χειρονομοῦσι. Ἡ ἔξοδος αὐτῶν ὁμοιάζει πρὸς ἔξοδον ἐκ ναοῦ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα· συνωστίζονται, συσφίγγονται, πνίγονται· οἱ βραχύσωμοι ἔχουσι πρὸ αὐτῶν τοῖχον νώτων· ἅμα δ' ἐξέλθωσιν ἂν εἶνε χειμὼν ψυχρὸν ῥεῦμα ἀέρος ῥαπίζει τὸ πρόσωπόν των κοκκινίζον τὴν ῥῖνά των καὶ δακρύζον τοὺς ὀφθαλμούς των· διὰ τοῦτο φοροῦσι τὰ ἐπανωφόριά των, ἢ ῥίπτουν εἰς τὴν ῥάχιν των τὸ πλατύ των σάλιον, τὸ παροιμιῶδες οἰκονομικὸν καὶ πολύχρηστον ἐπανωφόριον τῶν ὑπαλληλίσκων καὶ τῶν πτωχῶν φοιτητῶν.

* * *

Ἂν εἰς τὸ βάθος ἑκάστου δυστυχήματος ὑπάρχῃ ἡ γυνή, εἰς τὸ βάθος ἑκάστης θορυβώδους διαδηλώσεως ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὑπάρχει ὁ πρωτοετὴς φοιτητής· ἄρτι ἀποτινάξας ἀπὸ τῆς ῥάχεώς του τὸ σάγμα τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν, ἀχαλίνωτος, σκιρτῶν καὶ λακτίζων διατρέχει τὸν ἀγρὸν τῆς ἐλευθερίας. Τὸ γυμνάσιον τῷ ἐφαίνετο ὡς σκυθρωπὸν καὶ αὐστηρὸν δικαστήριον ἐν ᾧ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἑδωλίου τοῦ κατηγορουμένου ἐδικάζετο καθ' ἑκάστην ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ· ὁλόκληρα ἔτη διήρκεσεν ἡ τρομερά, ἡ ἀδυσώπητος ἐκείνη ἐξέτασις. Τώρα ἀπηλλάγη τῆς κατηγορίας, εἶνε ἐλεύθερος, εἰς κανένα δὲν ἔχει νὰ δώσῃ λόγον τῶν πράξεών του, ἐπὶ τέσσαρα ἔτη εἶνε ἀνεύθυνος ὡς βασιλεύς· καὶ τὸν μεθύσκει ἡ ἀνεξαρτησία, καὶ ἐννοεῖ νὰ πραγματοποιήσῃ ὅλας τὰς τόσον ἐτῶν περὶ ἐλευθερίας ὀνειροπολήσεις τοῦ δεσμώτου· ἐν τῇ αἰθούσῃ δὲ τῆς σχολῆς του ὀσφραίνεται ὡς θηρευτικὸς κύων μὲ παλλομένους ῥώθωνας τὸν ἀέρα μὴ ὑπάρχῃ σκάνδαλόν τι ὅπως τὸ συλλάβῃ παραχρῆμα· ἀψηφεῖ τὰ βλοσυρὰ βλέμματα τῶν σοβαρῶν· εἶνε εὐτυχία του νὰ πλήττῃ τοὺς πόδας του καὶ τὴν ῥάβδον του, νὰ γελᾷ, νὰ κραυγάζῃ, νὰ παραφέρηται· ἀλλά, δυστυχῶς, ὡς πᾶσα εὐτυχία ἔχει καὶ αὐτὴ τὸν κόρον της καὶ μίαν ἡμέραν ὁ πρωτοετὴς δὲν ἐπιστρέφει πλέον εἰς τὸ Πανεπιστήμιον.

Πολλάκις ὅμως καὶ ἄκοντα τὸν ἀποπέμπει τῆς αἰθούσης τῶν παραδόσεων αὐτὸ τὸ μάθημα. Οἱ καθηγηταὶ ἀρχίζουσιν ἔν τισι μαθήμασι οὐχὶ ἀπὸ τὴν ἀρχήν, ἀλλ' ἐκεῖθεν ὅπου ἐσταμάτησαν πέρυσιν, οὕτω δὲ συχνάκις *ἀρχίζουσιν ἀπὸ τὸ τέλος*. Μάτην ὁ δύσμοιρος πρωτοετὴς ἐντείνει τὴν προσοχὴν αὐτοῦ· οἱ ἐπιστημονικοὶ ὅροι ἐπὶ τοῦ κρανίου του πίπτοντες ἀναπηδῶσι πρὸς τὰ ὀπίσω. Τότε ἐν ᾧ κατέρχεται τὰ Προπύλαια μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς συνειδήσεώς του συνάπτεται ὁ ἑξῆς διάλογος :

«Αἴ, ποῦ φεύγεις δὲν πᾷς ν' ἀκούσῃς τὸ μάθημά σου ;

— Δὲν νοιώθω τίποτε.

— Δὲν νοιώθεις γιατὶ δὲν προσέχεις.

— Προσέχω, μὰ αὐτὰ ποῦ λέγει ὁ καθηγητὴς δὲν εἶνε διὰ τοὺς πρωτοετεῖς, εἶνε διὰ τοὺς τεταρτοετεῖς· ὅταν γείνω τεταρτοετὴς ἔρχομαι καὶ τ' ἀκούω.

Καὶ ἀφήσας ἄναυδον τὴν συνείδησίν του κατευθύνεται ἀνεπιστρεπτεὶ εἰς τὰ Χαυτεῖα· ἦτο ἑπόμενον· ὅταν αὐτὸς ἤρχετο τὸ μάθημα ἔφευγε, λοιπὸν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ συναντηθῶσι· ἀλλ' ἐνίοτε φροντίζει ὁ πρωτοετὴς καὶ χαράσσει ἐπὶ τοῦ θρανίου τὸ ὄνομά του· ὅπως δ' ἐν ταῖς συναλλαγματικαῖς καὶ τοῖς συμβολαίοις ἡ ὑπογραφὴ εἶνε ἡ προσωποποίησις τοῦ ἀνθρώπου οὕτω καὶ τὸ ὄνομά του ἀκροᾶται τοῦ λοιποῦ ἀντ' αὐτοῦ τοῦ μαθήματος

Digitized by Google

τοῦ καθηγητοῦ ἥσυχον καὶ προσεκτικὸν ἐν τῇ ξυλίνῃ ἀκινησίᾳ του! . . .

* * *

Ὅταν δὲν εἶνε ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Σχολῆς των οἱ φοιτηταὶ διασκορπίζονται εἰς τοὺς διαδρόμους, ἀποτελοῦσιν ὁμίλους πρὸ τῶν Προπυλαίων, ἀναδιφῶσι τὰ βιβλία τοῦ ὀπίσω τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Κοραῆ ἐπὶ τῶν μαρμάρων φορητοῦ βιβλιοπωλείου, κάθηνται ἐπὶ τῶν ἑδωλίων τοῦ πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου κηπαρίου ῥεμβάζοντες πρὸ τῶν δύο του πιδάκων, ἢ συρρέουσιν εἰς τὴν πρὸς τὴν Βιβλιοθήκην ἄγουσαν μικρὰν μαρμαρίνην αὐλήν, ὅπου ἐπὶ τῶν τοίχων εἰσὶν ἀνηρτημένοι πίνακες· ὑπὸ τὰ συρμάτινα δίκτυα τὰ περιβάλλοντα αὐτοὺς ἐξασφαλίζονται ἀπὸ τῶν χειρῶν αἱ διαταγαὶ τῆς Πρυτανείας, τῶν καθηγητῶν αἱ δηλώσεις περὶ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων, τὸ πρόγραμμα· παραπλεύρως, ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ τοίχου ἀνήρτηται μαυροπίναξ· ἐπ' αὐτοῦ κολλῶνται δηλώσεις ὑφηγητῶν, ἀγγελίαι περὶ γερμανικῶν μαθημάτων ἢ διπλογραφίας, βιβλίων κατάλογος πωλουμένων ὑπό τινος τῶν κλητήρων ἢ φοιτητοῦ, πρόσκλησις εἰς συνέντευξιν ἀφεύκτως μέχρις ὡρισμένης ὥρας, πρόσκλησις εἰς τὸ τηλεγραφεῖον πρὸς παραλαβὴν τηλεγραφήματος, δήλωσις ὅτι ζητοῦνται ἐπ' ἀμοιβῇ τὰ γραπτὰ τοῦ δεῖνος καθηγητοῦ· πάντα δὲ ταῦτα ἐπικολλῶνται μὲ *ὄστιας* ἐρυθράς, πρασίνας, κιτρίνας, ῥοδόχροας, λευκάς, ἀποσπωμένων δὲ βιαίως τῶν χαρτίων μένουσιν αὐταὶ ὡς ποικιλόχρωμα στίγματα ὧν τὸ χρῶμα καθιστᾷ θαμβότερον λείψανόν τι χαρτίου ὡς πέπλου καλύπτοντος αὐτάς· ὁποῖα δράματα συνταράσσονται ἐντὸς τῶν χαρτίνων ἐκείνων ῥακῶν τῶν ποικιλομόρφων καὶ ποικιλοσχήμων, ὁποῖοι πόθοι, ὁποῖαι ἀγωνιώδεις προσδοκίαι ὑπ' αὐτά, ὁποῖοι γοργοὶ παλμοὶ καρδίας φαιδρᾶς ἀλλὰ καὶ ὁποῖαι βωβαὶ μαρτυρικαὶ ὀδύναι! ἐνίοτε πεινῶν στόμαχος ἐξαρτᾷ τὴν ἐλπίδα του ἀπό τινος βιβλίου πωληθησομένου· τάφος πατρὸς ἀνοίγεται διὰ μιᾶς μεταξὺ δύο στίχων τηλεγραφήματος· μητρικὸς ἀσπασμὸς στέλλεται διὰ μιζύθρας, ἣν ἐκόμισε φεσοφόρος βρακᾶς ἀναμένων ἐν τῷ ἀναβρυτηρίῳ, ἢ ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ τῶν πατριωτῶν του καφενείῳ· εἰς πλουσίαν προῖκα στήνονται δίκτυα δι' εὐδοκίμου ὑφηγεσίας καὶ ἀναρρήσεως εἰς καθηγεσίαν· ὁλόκληρος ζωὴ πάλλει ὑπὸ τὰ σπαράγματα ἐκεῖνα τοῦ χάρτου· τὸ δὲ παραλλάσσον τῶν *ὀστιῶν* χρῶμα φαίνεται ὡς τὸ ἔμβλημα τῶν ὑπ' αὐτὰς αἰσθημάτων, τὸ ῥόδινον ἢ τὸ ἐρυθρὸν ἐκφράζον τὴν χαράν, τὸ πράσινον τὴν ἐλπίδα, τὸ γαλανὸν τὴν ἐπιθυμίαν, τὸ λευκὸν τὸ τίποτε, τὸ μαῦρον τὴν ἀπελπισίαν!

* * *

Ἄλλοτε τὸ Πανεπιστήμιον ἀνεταράσσετο πολύ, ἀνεμίγνυτο εἰς τὴν πολιτικήν, ἐξέλεγε βουλευτήν, ἐξέφραζε τὴν γνώμην του ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας, ἐνίοτε δὲ λίαν σφοδρῶς· ἦτο βαρόμετρον τῆς πολιτικῆς ἀτμοσφαίρας· ἦτο πρῶτον εἰς τὰς συνωμοσίας, εἰς τὴν ἀπόσπασιν διὰ τῆς βίας ἐλευθέρων πολιτικῶν θεσμῶν, εἰς τὴν ἔξωσιν ἀτυχοῦς βασιλέως· ἦτο ἡ καρδία τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔπαλλε δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα· ἐν τοῖς Προπυλαίοις του συνεκροτοῦντο συλλαλητήρια διὰ τῆς λόγχης διαλυόμενα· τώρα δὲν κοχλάζει πλέον ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐν αὐτῷ, τὸ *φλογερὸν καμίνι* τοῦ ποιητοῦ δὲν ἐκπέμπει πλέον πεπυρωμένους σπινθῆρας· τώρα τὴν ἐνθουσιώδη ἐκείνην πολυπραγμοσύνην ἀντικατέστησεν ἡ ἀμεριμνησία ἢ ἡ περὶ τοῦ συμφέροντος ἐνασχόλησις, τὴν περὶ τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος μέριμναν, ἡ περὶ τῶν ὁρίων τῆς ἰδίας ὑπάρξεως· τὸ Πανεπιστήμιον ἀπὸ καρδίας μετεβλήθη εἰς κεφαλήν· δὲν πάλλει, σκέπτεται· κατά τινας τοῦτο δὲν εἶνε τόσον κακὸν ὅσον κοινῇ νομίζεται· τοὐναντίον· ἡ ἐπιστήμη ἔχει κεφαλῆς ἀνάγκην· ἀλλὰ τί; μὴ δὲν θερμαίνεται ἡ κεφαλὴ αὕτη ἅμα ὡς πυρίτιδος ὀσμὴ διαχυθῇ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἅμα ὡς κροτήσῃ λαχταριστὰ τὸ ἐπαναστατικὸν πυροβόλον; ἡ ἀπαθὴς αὕτη νεολαία ἐπὶ τίνος δούλου βράχου μας, ἐντὸς τίνος σκλαβωμένης φάραγγός μας δὲν ἔρρανε διὰ τοῦ αἵματός της τὴν δάφνην ἢ τὴν ἰτέαν τῆς ἐλευθερίας; πότε τὸ σκεπτικὸν Πανεπιστήμιον καθυστέρησε τὸν μέγαν του φόρον;

* * *

Πόσον γοργὰ παρέρχονται τὰ ἔτη τοῦ φοιτητικοῦ βίου! μίαν πρωΐαν ὁ φοιτητὴς παρατηρεῖ ὅτι ἀπέπτησαν ἤδη τέσσαρα ἔτη, ἐπὶ τῶν πτερύγων των παραλαβόντα τὴν δροσερωτέραν του νεότητα, καὶ ὅτι πρέπει νὰ καθήσῃ μετ' ὀλίγον εἰς τὸ *σκαμνί*, διὰ νὰ λάβῃ τὸ *χαρτί* (τὸ δίπλωμα).

Ὁ φιλόπονος φοιτητής—πένης ἢ μεγαλεπήβουλος — προσέρχεται εἰς τὸ *σκαμνὶ* διὰ τῆς εὐθυτάτης ὁδοῦ· ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπικούρειος διὰ τοῦ δαιδάλου τῶν σφαιριστηρίων, τῶν ζυθοπωλείων, τῶν ἀγυιῶν τῶν Ἀθηνῶν, ἐν οἷς διέχυσε τὴν φαιδρότητά του, τοὺς κώμους του καὶ τοὺς κιθαρισμούς του, δι' ὅλων τῶν περιστροφῶν καὶ περιπλανήσεών του ἐννοεῖ ἐπὶ τέλους νὰ φθάσῃ καὶ οὗτος εἰς τὸ *σκαμνί*· ἐνίοτε ἡ φωνὴ τῆς μετανοίας ἐγείρεται ἔνδοθεν, ἐκ τῆς συνειδήσεώς του, συχνάκις ἔρχεται μακρόθεν ἐντὸς ὀργίλης πατρικῆς ἐπιστολῆς· ὁ φοιτητὴς τότε στρεφόμενος πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ παρατηρῶν τὰ εὐτυχῆ του ἔτη

Σὰν διωγμένος βασιλιὰς τὰ πρῶτά του παλάτια

ἀποχαιρετίζει αὐτὰ μετὰ συγκινήσεως καὶ δι-

Digitized by Google

ευθύνεται πρὸς τὸ δωμάτιόν του κρατῶν ὀγκώδεις τινὰς τόμους ἐντύπους, λιθογραφημένους καὶ χειρογράφους, καὶ ψιθυρίζων μετὰ τοῦ φίλου ποιητοῦ ὅστις ὕμνησεν ἄλλοτε τὸν φοιτητήν :

Καὶ λοιπὸν οἰκτείρατέ με
Εἰς τὸ πέμπτον ἔτος φθάνω
Τὴν φαιδρὰν ζωήν μου χάνω.
Ἡ μελέτη μὲ καλεῖ.

Κλαύσατέ με κλαύσατέ με
Μ' ἐγκατέλιπ' ἡ φαιδρότης
Τῆς μελέτης ἡ ὠχρότης
Τὴν μορφήν μου ἀπειλεῖ

. . . .

Φεῦ ! ὡς ὄνειρον ὡραῖον
Τέσσαρα παρῆλθον ἔτη
Καὶ νομίζω πῶς εἰσέτι
Λέγομαι πρωτοετής·

Χαίρετέ μοι τώρα πλέον
Ὦ χαρὰ καὶ εὐθυμία
Ὦ τῶν φίλων μου χορεία
Μελετᾷ ὁ φοιτητής ! 1)

Καὶ κλείεται ἐν ἀποκέντρῳ δωματίῳ μὲ ζῆλον ἀσκητοῦ θέλοντος νὰ ἐξιλεώσῃ τὰς ἁμαρτίας τοῦ παρελθόντος· ἐνίοτε μόνος, συχνὰ μετά τινος συμφοιτητοῦ· διὰ μιᾶς ἐγένετο ἄλλος ἄνθρωπος· ὁ πλήρης τόσων γοητευτικῶν φωνῶν θόρυβος τῆς πόλεως δὲν ἐξικνεῖται πλέον μέχρι τῶν ὤτων του· κεκλιμένος ἐπὶ τραπέζης μὲ τὸ πανταλόνιον μόνον, τὸ ὑποκάμισον καὶ τὰς ἐμβάδας προσπαθεῖ ν' ἀναρτήσῃ ἐκ τῆς μνήμης του ὅσον οἷόν τε περισσοτέρους ὅρους, νὰ στουμπώσῃ ἐντὸς τοῦ ἐγκεφάλου του ὅσον οἷόν τε περισσοτέραν ἐπιστήμην· τὴν φαιδρότητα τοῦ μειδιάματός του, τὴν ζωηρότητα τοῦ βλέμματός του τὴν ἀφῆκεν ἔξω, μετὰ τῶν τεσσάρων ἐτῶν, ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν Ἀθηνῶν· τώρα αἱ σελίδες ἐφ' ὧν κύπτει ἀνταναλκῶσι τὴν σοβαρότητά των ἐπὶ τῆς μορφῆς του· ἐνίοτε ἡ Ἀνάμνησις ἐρχομένη προσπαίζει προκλητικῶς μὲ τὸ δρύφακτον τοῦ παραθύρου του προσκαλοῦσα αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ, ἢ ἡ Ἀπόλαυσις κρούει δι' ἐλαφρῶν κτυπημάτων πλήρων ὑποσχέσεων τὴν μανδαλωμένην θύραν του ὅπως τῇ ἀνοίξῃ· ἀλλ' ὁ φοιτητὴς διὰ σιδηρᾶς θελήσεως καθηλοῦται ἐπὶ τῆς καθέκλας του καὶ διὰ μιᾶς σελίδος Πολιτικῆς Δικονομίας ἢ Ἐγχειριστικῆς, ἢ Φαρμακολογίας, ἢ Λατινικῆς γραμματικῆς ἐντόνως ἀπαγγελλομένης τρέπει εἰς φυγὴν καὶ τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην.

* * *

Καὶ ἀφ' οὗ ἐπὶ ἑβδομάδας μείνῃ ἀξύριστος, ἀφ' οὗ τὸ *καμινέτον* του τῷ ψήσῃ ἑκατοντάδας καφέδων, ἀφ' οὗ ἀποκαρωθῇ μὴ εἰξεύρων τί εἰξεύρει καὶ ὁ νοῦς του ἀποπλανηθῇ ἐντὸς τοῦ ἰδίου του ἐγκεφάλου, ἀφ' οὗ λησμονήσῃ τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν, ἀφ' οὗ ἐν τῷ μεταξὺ μετ' ἄλλων δέκα ἐνέα δώσῃ γραπτὰς ἐξετάσεις καὶ καταθέσῃ τὸ ἑκατοντάδραχμον *παράβολον* καὶ λάβῃ ἕνα ἀριθμὸν πρὸς ἐξετάσεις, προσέρχεται τέλος μίαν ἡμέραν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, συγκεκινημένος ὡς μαθήτρια, καὶ κάθηται εἰς τὸ *σκαμνὶ* πρὸ τῶν σοβαρῶν μορφῶν τῶν καθηγητῶν του, καὶ μετὰ ἑνὸς τετάρτου ἢ ἡμισείας ὥρας ἐξέτασιν καὶ ἀγωνιώδη εἶτα προσδοκίαν ἐκτὸς τῆς αἰθούσης μετὰ τῶν φίλων του, διὰ τοῦ στόματος ἑνὸς κλητῆρος τοῦ Πανεπιστημίου ἀνακηρύττεται διδάκτωρ μετὰ ἢ ἄνευ ἐπαίνων—ἂν δὲν ἀνακηρυχθῇ προλύτης ἢ δὲν ἀπορριφθῇ—καὶ τὸ λαμβάνει τέλος ἀλλόφρων ἐξ ἀγαλλιάσεως τὸ ποθητὸν ἐκεῖνο δίπλωμα. Τὸ διπλόνει ἐν τῷ θυλακίῳ του ὡς πολυτιμοτάτην μετοχὴν τῆς Τραπέζης τῆς Εὐτυχίας· καὶ ἐν τῇ μέθῃ τῶν ἐλπίδων του φαντάζεται ὅτι τὸ τεμάχιον ἐκεῖνο τοῦ χαρτίου θὰ τηρήσῃ πάσας τὰς ὑποσχέσεις του, ὅτι πάνοπλος δι' αὐτοῦ θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ θὰ κατακτήσῃ τὰ πάντα. Ὦ πτωχέ μου, πτωχέ μου διδάκτορ, ἡ ἐργασία, τὸ καθῆκον, ἡ ἀφοσίωσις, ὁ πλοῦτος, ἡ δόξα, ὅλα, ὅλα εἶνε ἴσως πρὸ σοῦ· ἀλλὰ ποσάκις ἐν τῷ βίῳ σου ὅταν αἰσθανθῇς τὴν ἀνάγκην τῆς εὐτυχίας, θὰ στρέψῃς τὴν κεφαλήν σου πρὸς τὰ ὀπίσω, πρὸς τὰ ἀμέριμνα καὶ θορυβώδη ἀλλὰ γοργῶς πτερυγίσαντα φοιτητικά σου ἔτη, τὰ ὁποῖα ἀφίνεις μὲ τόσην χαράν !

Αριστοτελης Π. Κουργιδης.

1. Ι. Κ. Καμπούρογλος. «Πατρίς—Νεότης».

Ἔκ τινος ἐπ' ἐσχάτων ἐκδοθέντος ἐν Παρισίοις βιβλίου περὶ Ἀγγλίας καὶ τῶν συγχρόνων ἠθῶν αὐτῆς ἀπεσπάσαμεν τὸν ἑπόμενον περίεργον καὶ εὐφυᾶ χαρακτηρισμὸν τῶν Ἄγγλων.

Ο ΑΓΓΛΟΣ

Ὁ Ἄγγλος ἔχει ἰδιάζουσαν ἱκανότητα νὰ ἐγκαθιδρύεται πανταχοῦ ἐν ἀνέσει. Οὐδὲν ἐκπλήττει, οὐδὲν ἀναχαιτίζει αὐτόν. Ὢν κατ' ἐξοχὴν κοσμοπολίτης ἐγκαθίσταται ἐν πάσῃ χώρᾳ ὡσεὶ ἦτο οἰκεία αὐτῷ. Ἐὰν τῷ ἐπιτρέψῃς νὰ καταλάβῃ ἑνὸς ποδὸς ἔδαφος ἰδικόν σου, θὰ τὸν ἴδῃς μετ' ὀλίγον καταλαμβάνοντα τὸ τετραπλάσιον. Ἐν πόλει τινὶ τῆς Νορμανδίας, ἣν εἶχον ἐκλέξει πρὸς κατοικίαν πολλαὶ ἀγγλικαὶ οἰκογένειαι διὰ τὰς φυσικὰς αὐτῆς καλλονάς, ἰατρός τις παρεχώρησε τὸ ἥμισυ εὐρυτάτου ἀγροῦ του εἰς οἰκογενείας ἀγγλικὰς πελάτιδάς του, ὅπως παίζωσι τὸ προσφιλὲς αὐτοῖς cricket, δι' ὃ εὗρον τὸν ἀγρὸν καταλληλότατον. Δὲν παρέρχονται πολλαὶ ἡμέραι καὶ ὁ ἰατρὸς λαμβάνει τὴν ἑξῆς σημείωσιν· «Οἱ μετέχοντες τοῦ παιγνιδίου cricket διαβιβάζουσι τὰς φιλικάς των προσρήσεις τῷ ἰατρῷ κ. Η*,

Digitized by Google

θὰ ἦσαν δ' αὐτῷ λίαν ὑπόχρεοι ἐὰν ἤθελε διατάξει νὰ ἐκριζώσωσι τὰ φυτὰ τῶν γεωμήλων, ἅτινα καλύπτουσι τὸ ἥμισυ τῆς περιοχῆς *αὐτῶν* διὰ τὸ cricket, καὶ ἐν οἷς κατὰ πᾶσαν στιγμὴν χάνεται ἡ σφαῖρα τοῦ παιγνιδίου».

Ἡ κάρπωσις μέρους γῆς καθιστᾷ κύριον τὸν καρπούμενον αὐτό, ἰδοὺ ἡ ἀρχὴ πάσης προσαρτήσεως ἐδάφους ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου. Μόλις οὗτος ἀποκαθίσταται εἰς μικρὰν γωνίαν γῆς, καὶ ἀμέσως φυτρόνουσιν ἐκεῖ εἷς ναὸς προτεσταντικὸς καὶ μία πλατεῖα διὰ cricket, τὰ δύο πρῶτα σημεῖα πάσης ἀγγλικῆς ἀποικίας. Τῶν Ἰνδιῶν ἡ κατάκτησις ἐγένετο ὑπὸ τῆς λεγομένης Ἰνδικῆς Ἑταιρίας, δηλαδὴ ὑπό τινων ἐμπόρων τοῦ Λονδίνου.

Ὁ Ἄγγλος εἶνε ὑπερήφανος, γενναῖος, ἤρεμος, ἐπίμονος καὶ δεξιώτατος διπλωμάτης.

Ἡ ὑπερηφάνεια δὲν τὸν ἀφίνει νὰ ἀμφιβάλλῃ ποτὲ περὶ τῆς ἐπιτυχίας οἱασδήποτε ἐπιχειρήσεώς του· ἡ γενναιότης του συντελεῖ πλεῖστον εἰς τὴν ἐπιτυχίαν, ἡ ἰδιοσυγκρασία του ἐπιτρέπει αὐτῷ νὰ προσβλέπῃ μετὰ ψυχραιμίας τὰ ὑλικὰ πλεονεκτήματα τῆς νίκης, διὰ δὲ τῆς ἐπιμονῆς κατορθοῖ τὴν διαρκῆ κάρπωσιν αὐτῶν. Περὶ τῶν λοιπῶν θέτει εἰς ἐνέργειαν τὴν διπλωματικήν του ἱκανότητα.

Ἡ μεγαλοφροσύνη παρ' αὐτῷ ἐκδηλοῦται ἀπὸ τῆς τρυφερωτέρας ἡλικίας, ἡ δὲ ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια ὠθεῖ αὐτὸν εἰς πράξεις ἡρωϊκὰς ἐν ἡλικίᾳ, καθ' ἣν συνήθως τὰ ἄλλα παιδία μόνην σκέψιν ἔχουσι τὰ γλυκίσματα.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐν τῷ σχολείῳ ἡμῶν ἐν Παρισίοις ἡμέραν τινὰ περὶ τὰ εἴκοσι παιδία εἴμεθα συνηθροισμένοι ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ γυμναστηρίου, ὅπου ἐπηδῶμεν ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου ἀπὸ δοκοῦ ὑψηλὰ τεθειμένης ἐπὶ σωροῦ ἄμμου. Μεταξὺ ἡμῶν εὑρίσκετο καὶ παῖς Ἄγγλος δωδεκαετής, ὅστις ἀνέμενε τὴν σειράν του, ἵνα πηδήσῃ καὶ αὐτός. Τὸ δυστυχὲς παιδίον ἔπασχεν ἐκ κήλης, διὸ προσεπαθήσαμεν νὰ τὸν πείσωμεν νὰ παραιτηθῇ τοῦ σκοποῦ του.— «Καὶ διατί νὰ μὴ πηδήσω; μᾶς ἀπεκρίθη· ἀφοῦ τὸ κάμνετε σεῖς, εἰμπορῶ νὰ τὸ κάμω κι' ἐγώ». Καὶ παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας παρακλήσεις μας ἀνέβη ἐπὶ τῆς δοκοῦ, ἔκαμψε τὰ γόνατα καὶ ἐπήδησεν . . . ἀλλ' ἵνα μὴ ἀνεγερθῇ πλέον. Ἐφέραμεν αὐτὸν εἰς τὴν κλίνην του, ἔνθα μετὰ μίαν ὥραν ἐξέπνευσε. «— Κανεὶς δὲν θὰ εἴπῃ, ἐψιθύριζεν ἐν τῇ ὀδύνῃ τῆς ἀγωνίας, ὅτι εἷς Ἄγγλος δὲν εἰμπορεῖ νὰ πηδήσῃ ὅσον καὶ εἷς Γάλλος». Τὸ ἄτυχον καὶ εὐγενὲς παιδίον! Ὀλίγας ἡμέρας πρότερον εἶχε μοιράσει εἰς ὅλους μας διάφορα γλυκίσματα καὶ προϊόντα, ὧν κάλαθον πλήρη τῷ εἶχε πέμψει ἡ μήτηρ του ἐκ Devonshire. Ἐπέμεινε πολὺ ἵνα ὅλοι μας δοκιμάσωμεν τὰ καλὰ ἐκεῖνα πράγματα, τὰ ὁποῖα τῷ ἤρχοντο ἀπὸ τὸ *σπῆτί του*.

Ὁ Σατωβριὰν εἶπέ που ὅτι ἐὰν ἔμφυτόν τι αἴσθημα παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ δὲν ἐκράτει αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι του, ἡ μεγίστη του ἡδονὴ θὰ ἦτο τὸ ταξειδεύειν. Τοῦτο δύναται νὰ λεχθῇ περὶ τῶν Ἄγγλων πλειότερον ἢ περὶ παντὸς ἄλλου λαοῦ. Ὁ Ἄγγλος ἀγαπᾷ τὰ ταξείδια, τὰς περιπετείας, τοὺς κινδύνους. Αἱ ἄπειροι τῶν θαλασσῶν ἐκτάσεις, τὰ ὑπερύψηλα ὄρη, αἱ εἰς αὐτὰ κινδυνώδεις ἀναβάσεις, αἱ περιηγήσεις πρὸς ἀνακάλυψιν ἀγνώστων χωρῶν προξενοῦσιν αὐτοῖς συγκινήσεις, ἐν αἷς εὑρίσκουσιν τόσα θέλγητρα. Οὕτω πράττοντες εἶνε εἰς τὸ στοιχεῖόν των.

Δύνασθε νὰ ἀποκαλέσητε τὸν Ἄγγλον μανιακόν, ἀλλόκοτον, τρελλὸν ἐὰν θέλετε· πρὸς ἐπιτέλεσιν μεγάλων κατορθωμάτων ὁμολογητέον ὅτι ἀνάγκη εἶνε νὰ ἐκκλίνῃ τις ὀλίγον τῆς τετριμμένης ὁδοῦ. Οὕτω βλέπομεν αὐτὸν περιφρονοῦντα ἀπείρους κινδύνους ὅπως δυνηθῇ νὰ εἴπῃ ὅτι ἀνέβη εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Λευκοῦ ὄρους, ἢ ὅτι εἰσεχώρησεν εἰς τὸν βόρειον πόλον πλειότερον παντὸς ἄλλου θαλασσοπόρου.

Πείσμων ὡς ἡμίονος καὶ ἀμετάτρεπτος εἰς ὅ,τι ἅπαξ ἀποφασίσῃ ὑπερπηδᾷ τὰ ἐπιπροσθοῦντα ἐμπόδια, νέον ἑκάστοτε θάρρος ἀντλῶν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ του. Ἅπαξ χαράξας τὸ πρόγραμμά του δὲν ἐννοεῖ ὑπ' οὐδενὸς λόγου νὰ παρεκκλίνῃ αὐτοῦ. Ἀπερχόμενος τῆς Ἀγγλίας ἔχει συντεταγμένον ἐκ τῶν προτέρων τὸ ἡμερολόγιόν του· ἐν αὐτῷ σημειοῦται ὅτι τὴν δεῖνα ἡμέραν, τὴν δεῖνα ὥραν θὰ εἶνε εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δεῖνα ὄρους· πρέπει ἀφεύκτως νὰ εἶνε· δύνασθε δὲ νὰ εἶσθε βέβαιος ὅτι ἐὰν δὲν κατεκρημνίσθη εἰς κανὲν βάραθρον, θὰ εὑρεθῇ ἐκεῖ ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὡρισμένην ὥραν. Ὁ στρατηγὸς Οὐολσελέϋ εἶχεν εἰπεῖ εἰς τοὺς συμπολίτας του ὅτι θὰ ὑποτάξῃ τὴν Αἴγυπτον εἰς δώδεκα ἡμέρας, ἀλλ' ἐχρειάσθη δεκαπέντε. Ἡ βραδύτης ἐθεωρήθη παραπολλή, καὶ ἔδει διὰ παντὸς τρόπου νὰ τελειώσῃ ἡ ὑπόθεσις, διότι ἐν Ἀγγλίᾳ ἤρχισαν νὰ γογγύζουν.

Περιεπάτουν ἑσπέραν τινὰ ἐπὶ τῆς προκυμαίας τοῦ λιμένος Σαὶν-Μαλώ. Ὁ ἄνεμος ἔπνεε σφοδρότατος, τὸ δὲ διὰ τὴν Σούθαμπτων ἀτμόπλοιον εἶχεν ἐν τούτοις ἀναχωρήσει. Αἴφνης φθάνουσι δύο Ἄγγλοι πνευστιῶντες καὶ παράφοροι.

— Ποῦ εἶνε τὸ ἀτμόπλοιον; ἐρωτῶσι.

— Ἀνεχώρησε.

— Φωνάξετέ το νὰ σταθῇ· ἰδοὺ φαίνεται ἀκόμη, καὶ πρέπει ν' ἀναχωρήσωμεν.

— Ἀδύνατον, κύριοι, εἶνε ἐντελῶς ἀδύνατον.

— Τότε εἰμπορεῖτε νὰ μᾶς προμηθεύσητε κανὲν πλοιάριον νὰ μᾶς φέρῃ εἰς Γέρσεη;

— Ἐγὼ εἰμπορῶ μὲ τὸ ἰδικόν μου, ἀπεκρίθη ἁλιεύς τις, ἀλλ' εἶνε μεγάλη τρικυμία, καὶ πρέπει νὰ μοῦ δώσητε 200 φράγκα.

Digitized by Google

— Καλά, 200 φράγκα· σοῦ τὰ δίδομεν.

— Ἀλλά, κύριοι, τοῖς λέγουσιν οἱ ἄλλοι, ἡ τρικυμία εἶνε φοβερά, θὰ κινδυνεύσητε, θὰ ἀσθενήσητε.

— Καὶ τί μὲ τοῦτο; ἀποκρίνονται ῥίπτοντες βλέμμα περιφρονήσεως πρὸς τοὺς περικυκλοῦντας αὐτούς.

Ἡ ὄψις τοῦ νεωτέρου, ὡραίου εἰκοσαετοῦς νεανίου, ἔλαμπεν ἐκ χαρᾶς ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ τοῦ κινδύνου, ὃν εἶχε νὰ διέλθῃ.

Ἀδύνατος ἡ περαιτέρω συζήτησις. Ὁ ἁλιεὺς παρέλαβε τοὺς δύο νησιώτας καὶ μετά τινας στιγμὰς τὸ εὔθραυστον σκάφος διέσχιζε τὰ κύματα πλησίστιον, τώρα μὲν ἐξαφανιζόμενον εἰς τὰ βάθη τῶν κυμάτων, πάλιν δ' ἀναφαινόμενον καὶ δεικνύον ἐπὶ τοῦ πηδαλίου τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα τοῦ εἰκοσαετοῦς νεανίου. «Κατευόδιον, ἔλεγον οἱ ναυτικοὶ τοῦ λιμένος· αὐτοὶ οἱ Ἰγγλέζοι εἶνε τρελλοί».

Πᾶς Ἄγγλος καλῆς οἰκογενείας γινώσκει νὰ διευθύνῃ πλοιάριον, νὰ ἱππεύῃ καλῶς, νὰ ἡνιοχῇ. Εἰθισμένος ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων εἰς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις θεωρεῖ ὡς ἐλάχιστον πρᾶγμα πεζοδρομίαν ἑκατὸν μιλλίων, ἢ λεμβοδρομίαν ἐκ τῆς γεφύρας τοῦ Λονδίνου μέχρις Ὀξφόρδης. Σύνηθες πρᾶγμα ἐν Ἀγγλίᾳ εἶνε ἡ ἀπὸ Λονδίνου εἰς Ἐδιμβοῦργον πεζοδρομία. Ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς δὲν ἐνοχλεῖται ποσῶς ἀπὸ ὁδοιπορικὰ σκεύη· θέτει ἓν ὑποκάμισον, δωδεκάδα περιλαιμίων, ζεύγη τινὰ περιποδίων ἐν τῷ σάκκῳ του, καί, τὴν ῥάβδον ἀνὰ χεῖρας, χωρεῖ πρὸς τὰ ἐμπρός. Γνωρίζω ἕνα ὅστις πέρυσιν ὑπῆγε πεζὸς ἕως εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τῆς Σκωτίας. Οἱ φίλοι του τὸν ἐχλεύαζον, διότι εἶχεν ἀποφασίσει νὰ ὑπάγῃ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου μέχρι τῶν συνόρων τῆς Σκωτίας. «Ὀλίγον θάρρος, τῷ ἔλεγον· κάμε ὅλον τὸν δρόμον πεζός· ὁ σιδηρόδρομος θὰ καταστρέψῃ ὅλην τὴν ἀξίαν καὶ ὅλον τὸ θέλγητρον τῆς ἐκδρομῆς». Τὸ προηγούμενον ἔτος, κατὰ τὰς θερεινὰς διακοπάς, εἶχε διανύσει πεζὸς διάστημα 400 λευγῶν ἐν Νορβηγίᾳ.

Ἡ ἕξις αὕτη τοῦ πεζοπορεῖν διατηρεῖται ἐν Ἀγγλίᾳ μέχρι βαθέος γήρατος. Εἰς οἱανδήποτε αὐτῆς ἐπαρχίαν μεταβῆτε, θὰ ἴδητε τοὺς γέροντας διανύοντας καθ' ἑκάστην 5 καὶ 6 χιλιομέτρων δρόμον. Τὴν ἕξιν δὲ ταύτην διατηροῦσι μέχρι τελευταίας στιγμῆς, ὅτε τοὺς δέχεται πλέον ἡ κλίνη, ἐξ ἧς δὲν ἐξέρχονται ἢ διὰ νὰ ὑπάγωσι νὰ ἀναπαυθῶσιν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ. Παρ' ἄλλοις λαοῖς ὁ ἄνθρωπος γηράσκει ἐν ἡλικίᾳ ἑξήκοντα ἐτῶν· αἱ συνήθεις καταχρήσεις τῆς νεότητος, τοῦ ἑδραίου βίου τὰ ἐλαττώματα καταβάλλουσιν αὐτὸν ἐνωρίς, καὶ ἐὰν δὲ ζήσῃ μέχρι βαθέος γήρατος, τὰ τελευταῖα τοῦ βίου του ἔτη εἶνε πλήρη πόνων καὶ θλίψεων, ἅτινα τὸν καθιστῶσιν ἄχθος τοῖς οἰκείοις καὶ ἑαυτῷ ἔτι. Τοῦτο δὲν συμβαίνει ἐν Ἀγγλίᾳ· ἐνταῦθα πάντες ἀποθνήσκουσιν ἐν θαλερῷ γήρατι. Ἔχω γηραιὸν φίλον ἄγοντα τὸ 88ον ἔτος τῆς ἡλικίας, ὅστις χειμῶνα καὶ θέρος κάμνει τακτικώτατα κατὰ πᾶσαν πρωΐαν τὴν ψυχρολουσίαν του, καὶ οὐδέποτε κάθηται νὰ προγευματίσῃ, ἐὰν πρότερον δὲν κάμῃ τὸν συνήθη αὐτοῦ περίπατον 3 ἢ 4 μιλλίων. Εἶνε ζωηρός, εὔθυμος, τραγῳδεῖ κατὰ τὰ ἐπιδόρπια, καὶ οὐδέποτε λησμονεῖ νὰ σᾶς ὁμιλήσῃ περὶ τῶν ὀσπρίων, τὰ ὁποῖα σκοπεύει νὰ σπείρῃ τὸ προσεχὲς ἔτος. Πιστεύω δὲ ὅτι θὰ κάμῃ ἀκόμη πολλὰς αὐτῶν συγκομιδάς.

Νέος τις καθηγητὴς τῆς Ὀξφόρδης, γνωστός μου, κάμνει καθ' ἕκαστον ἔτος ταξείδιον διὰ πλοιαρίου διαρκοῦν ἀπὸ ἑνὸς μέχρι δύο μηνῶν. Μεταβαίνει μετὰ τῆς γυναικός του εἰς τὸ μέρος, ὅθεν πρόκειται νὰ ἀρχίσῃ τὸ ταξείδιον, ἐνταῦθα ἐνοικιάζει ἓν πλοιάριον, θέτει τὴν γυναῖκά του εἰς τὸ πηδάλιον, καὶ...ἐμπρός! Τὴν ἑσπέραν σταματοῦν εἴς τι παραποτάμιον ξενοδοχεῖον, τὴν δ' ἐπαύριον πρωΐαν ἀφοῦ ἐφοδιασθοῦν διὰ τροφίμων, ἐξακολουθοῦσι τὸ ταξείδιον. Διέπλευσαν τοιουτοτρόπως τοὺς πλείστους τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης. Πλήρεις ἀφελείας καὶ ἐνθουσιασμοῦ καταθέλγουσι τὸν ἀκούοντα αὐτοὺς διηγουμένους τὰ ταξείδιά των.

Ἄλλοι μεταβαίνουσιν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν διὰ ποδηλάτου. Εἰσὶ δὲ ζεύγη νεονύμφων, ἅτινα διέρχονται τὸν μῆνα τοῦ μέλιτος περιηγούμενοι ἐντὸς μικροῦ ἁμαξίου τὴν Ἀγγλίαν ὁλόκληρον χωρὶς νὰ κινήσωσι τὴν παραμικρὰν ἔκπληξιν παρὰ τοῖς κατοίκοις ὅθεν διέρχονται· διότι ἐνταῦθα εἰσὶ συνειθισμένοι καὶ εἰς τὰς παραδοξοτάτας ἰδιοτροπίας. Τοιουτοτρόπως ἀποφεύγουσι τὰς τυπικὰς ἐκείνας ἐπισκέψεις τὰς τοσοῦτον ὀχληράς, καὶ ἀναπνέουσιν ἀπλήστως τὸν ὑγιεινὸν ἀέρα τῶν ἐξοχῶν. Ἡ τοιαύτη δὲ διασκέδασις εἶνε προσιτὴ εἰς πάντα τὰ βαλάντια· καὶ δύναταί τις οὕτω νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν γλυκεῖαν καὶ νεαρὰν σύντροφόν του ἀπὸ τὰς πρώτας ἐνοχλήσεις τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου, ὁποῖαι εἰσὶν οἱ λογαριασμοὶ τοῦ παντοπώλου καὶ ἀρτοπώλου, αἱ ποικίλαι μέριμναι περὶ τῆς οἰκίας, αἱ ὁποῖαι ἔχουσι τὴν ἰδιότητα νὰ ἐπαναφέρωσιν αὐτὴν ταχέως εἰς τὴν θλιβερὰν πραγματικότητα. δ.—

Ἡ παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Μεγάλης Βρετανίας κειμένη μικρὰ νῆσος Οὐάϊτ πρόκειται νὰ συνδεθῇ μετὰ τῆς Ἀγγλίας δι' ὑποθαλασσίας σύριγγος. Αἱ ἀποπειρατήριοι ἐργασίαι ἐγένοντο ἤδη, οἱ δὲ εἰδήμονες πιστεύουσιν ὅτι οὐδεμίαν δυσκολίαν θέλει παρουσιάσει ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου.

Digitized by Google

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΕΚΛΟΓΕΩΝ ΕΝ ΒΕΛΓΙΩι

Κατὰ τὸν νέον ἐκλογικὸν νόμον τοῦ Βελγίου πᾶς πολίτης γινώσκων ἀνάγνωσιν, γραφὴν καὶ ἀρίθμησιν, ὀλίγην ἱστορίαν καὶ γεωγραφίαν δύναται νὰ ἦ ἐκλογεύς. Πάντα δε ταῦτα ὀφείλουσι νὰ μάθωσιν ἐντὸς μηνὸς, ὁπότε τίθεται εἰς ἐνέργειαν ὁ νέος νόμος, οἱ ἀξιοῦντες τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφοφορεῖν. Ἕκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ ποῖαι προσπάθειαι καταβάλλονται παρ' ἑκάστου κόμματος ὅπως διδάξῃ ἐν οὕτω βραχεῖ χρόνῳ τοὺς ἀμαθεῖς φίλους του. Πυρετὸς διδασκαλίας κατέλαβε τὸ Βέλγιον. Ἑσπερινὰ μαθήματα ὠργανώθησαν πανταχοῦ· σχολεῖα ἐργατῶν κατηρτίσθησαν ἐκ τοῦ προχείρου· πάντα δὲ τὰ κόμματα κατὰ τὸν ζῆλον ὑπερέβη τὸ κόμμα τῶν κληρικοφρόνων.

Ἐν ταῖς μετ' ὀλίγον δὲ γενησομέναις ἐξετάσεσι θέλει ζητηθῆ παρ' αὐτῶν ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς ἑπομένας ἐρωτήσεις:

Α'. — ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΗΘΙΚΗ.

1. Ποῖα εἶνε τὰ ἠθικὰ πλεονεκτήματα τοῦ χρήματος;

2. Ποῖα εἶνε τὰ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντα ἡμῶν;

3. Δεκαπενταέτις μεῖραξ, ὁ υἱός σας ἢ ὁ ἀδελφός σας, πρόκειται νὰ ἔμβῃ ὡς μαθητευόμενος εἰς μίαν τέχνην. Εἰπέ μοι ποίους ἀξίους λόγου κανόνας ἠθικῆς ἀγωγῆς (τοὐλάχιστον τρεῖς) θὰ τῷ ἐνθυμίσῃς κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεως;

Β'. — ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ.

1. Ὑφαντής τις πωλῶν πρὸς 1 φρ. καὶ 20 λ. τὸ μέτρον τοῦ ὑφάσματος ἐκέρδησεν εἰς 23 ἡμέρας 110 φρ. καὶ 40 λ. Πόσα μέτρα ὑφάσματος ὑφαίνει τὴν ἡμέραν κατὰ μέσον ὅρον;

2. Ὑπάλληλός τις, τοῦ ὁποίου ὁ μισθὸς ἀνέρχεται εἰς 2,000 φρ. κατ' ἔτος, κατέθηκεν εἰς τὸ Ταμιευτήριον, εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους 321 φρ., ἀφ' οὗ διετήρησε διὰ τοῦ μισθοῦ του τὴν οἰκογένειάν του. Πόσα ἐδαπάνησε καθ' ἑκάστην κατὰ μέσον ὅρον;

3. Ἐργάτης οἰκονόμησε 35 φρ. τὸν μῆνα κατὰ τοὺς ἕνδεκα πρώτους μῆνας τοῦ ἔτους καὶ 20 φρ. κατὰ τὸν τελευταῖον. Ἐδαπάνησε καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1,095 φρ. Ἐρωτῶμεν πόσα ἐκέρδησε καθ' ἑκάστην κατὰ τὰς 300 ἡμέρας ἃς εἰργάσθη;

Γ'. — ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΩΝ.

1. Πόσας φιάλας χωρητικότητος 70 ἑκατολίτρων δυνάμεθα κατὰ μέσον ὅρον νὰ πληρώσωμεν διὰ 4 ἑκατολίτρων καὶ 34 λιτρῶν οἴνου;

2. Ἡ μεταξὺ δύο πόλεων ἀπόστασις εἶνε 15 μυριάμετρα· πόσα χιλιόμετρα, ἢ πόσα μέτρα περιλαμβάνει ἡ ἀπόστασις αὕτη;

3. Ἂν τὸ ἑκατόγραμμον τοῦ καπνοῦ πωλεῖται 20 λεπτὰ, τί θὰ προκύψῃ ἐκ τῆς πωλήσεως 27 χιλιογράμμων;

Δ'. — ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

1. Ποίαν ὁδὸν πρέπει ν' ἀκολουθήσωμεν ὅπως μεταφέρωμεν διὰ θαλασσίας ἢ ποταμίας ὁδοῦ ἐμπορεύματα ἐξ Ἀμβέρσης εἰς Σαρλρρά;

2. Τί εἰξεύρεις περὶ τῆς γενικῆς ἀπόψεως τοῦ ἐδάφους τοῦ Βελγίου; Ποία διαφορὰ ὑφίσταται ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην μεταξὺ τῆς χώρας τῆς κατοικουμένης ὑπὸ τῶν ὁμιλούντων τὴν φλαμανδικὴν καὶ τῆς ὑπὸ τῶν ὁμιλούντων τὴν βαλωνικὴν διάλεκτον;

Ε'. — ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ ΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΘΕΣΜΩΝ.

1. Εἰπὲ διατί ὁ Ἰάκωβος βὰν Artevelde εἶνε διάσημος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς χώρας ἡμῶν;

2. Πῶς διῆλθε τὸ Βέλγιον ὑπὸ τὴν γαλλικὴν δεσποτείαν περὶ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος; Πόσον χρόνον ὑπέστη αὐτήν;

3. Ποία εἶνε ἡ εἰδικὴ ἀποστολὴ τῆς ἐθνοφυλακῆς; Ἐκ τίνων πολιτῶν ἀποτελεῖται;

Σημ. Μ.—Πόσαι χιλιάδες Ἑλλήνων ἐκλογέων, ἂν ἀπητοῦντο παρ' αὐτῶν νὰ γινώσκωσι παρόμοια πράγματα, θὰ ἔχανον τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου των! Καὶ ποῖος πυρετὸς διδασκαλίας θὰ κατελάμβανε καὶ τοὺς Ἕλληνας βουλευτὰς ἂν ὡς ἐκλογεῖς των ἐλογίζοντο μόνον οἱ γινώσκοντες ἀνάγνωσιν, γραφὴν, ἀρίθμησιν καὶ ὀλίγην γεωγραφίαν καὶ ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος; Κ...

Ἡ ἑλληνικὴ ἐφημερὶς τοῦ Βουκουρεστίου «Σύλλογοι» γράφουσιν ὅτι ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς τῆς Ῥουμανίας, πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀξιοπεριέργοις θαυμάζεται καὶ ἡ λεπτογραφία τοῦ κ. Ν. Βλαδίκα, ἥτις ἐβραβεύθη. Ἐπὶ ἡμίσεος κυάμου (κουκίου) εἶνε κεχαραγμένος μετὰ χρωμάτων ὁ γεωγραφικὸς χάρτης τῆς Δακίας, ὁ τῆς Γαλλίας καὶ ὁ τῆς Αὐστροουγγαρίας. Ἐπὶ δὲ γραμματοσήμου τῶν 25 λεπτῶν βλέπει τις τὸν χάρτην τῆς Ῥουμανίας, περιέχοντα ὑπὲρ τὰς 15 χιλιάδας γραμμάτων, ἐπίσης καὶ τὴν *Μασσαλιῶτιδα* γεγραμμένην ἐπὶ γραμματοσήμου. Ὁ κ. Βλαδίκας γράφει εἰς πᾶσαν γλῶσσαν διὰ μικρῶν ἢ μεγάλων ψηφίων βιογραφίας καὶ διαθήκας, χαράσσει φωτογραφίας ἐπὶ μετάλλων, ἐπισκεπτήρια διὰ μυστικῆς μεθόδου κτλ. Τὸ ἔργον εἶνε ἄξιον θαυμασμοῦ, ἐπισύρει δὲ καθ' ἑκάστην πλῆθος περιέργων.

Digitized by Google

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

—

Τὰ χαρίσματα.

Εἶμαι μικρὸς πραμματευτὴς κι' ἀφέντης μου μὲ στέλλει
Γιὰ νἀγοράσω ζάχαρι, γιὰ νἀγοράσω μέλι,
Κόρη μου γλυκομίλητη, 'σὰ σἔλαχα 'στὴ στράτα,
Δὲν μου πουλεῖς τὰ χείλη σου τὰ μελοζαχαράτα;

— Δὲν τὰ πουλῶ τὰ χείλη μου, γιατὶ θὰ τὰ χαρίσω
Μαζὶ μὲ τἄλλα μου προικιὰ 'ς τὸ νειὸ ποὺ θἀγαπήσω.

—

Περιβολάρης εἶμ' ἐγὼ κ' ἔχω μπαξὲ μὲ κρῖνα·
Τὰ κρῖνα πῶχει ἡ ὄψι σου εἶν' πειὸ μορφ' ἀπὸ 'κεῖνα.
Γιὰ στάσου κρινομάγουλη· δυὸ κρῖνα πούλησέ μου
Νὰ τἄχω νὰ μοσκοβολοῦν μεσ' 'τὸ μικρὸ μπαξέ μου.

— Τὰ κρῖνα πῶχει ἡ ὄψι μου κι' αὐτὰ θὰ τὰ χαρίσω
Μαζὶ μ' τἄλλα μου προικιὰ 'ς τὸ νειὸ ποὺ θἀγαπήσω.

—

Εἶμαι 'ς τὴ χώρα μεταξᾶς, ξανθούλα μου· γιὰ στάσου
Καὶ πές μου πόσο τὰ πουλεῖς τὰ ψαθωτὰ μαλλιά σου
Ποῦνε χυτὰ 'ς τὴν πλάτη σου πλεγμένα μὲ τὴν τάξι
'Ολόχρυσα, γυαλιστερὰ 'σὰν καθαρὸ μετάξι.

— Καὶ τὰ ξανθὰ μου τὰ μαλλιὰ κι' αὐτὰ θὰ τὰ χαρίσω.
Μαζὶ μ' τἄλλα μου προικιὰ 'ς τὸ νειὸ ποὺ θἀγαπήσω.

—

Εἶμαι μεγάλος χρυσικὸς κ' ἔρχομαι γιὰ πραμμάτεια·
Κόρη μου, πόσο τὰ πουλεῖς τὰ γαλανά σου 'μάτια,
Ποῦνε ζευγάρι ὁλόφωτο, ποῦνε ζαφείρια ἴδια
Γιὰ νὰ τὰ κάνω καὶ τὰ δυὸ ζευγάρι δακτυλίδια;

— Μηδὲ τὰ 'μάτια μου πουλῶ, κι' αὐτὰ θὰ τὰ χαρίσω
Μαζὶ μ' τἄλλα μου προικιὰ 'ς τὸ νειὸ ποὺ θἀγαπήσω.

—

Κόρη, δὲν εἶμαι χρυσικός, μηδὲ περιβολάρης,
Μον' εἶμ' ὁ νειὸς ὅπ' ἀγαπᾷς, κι' ὁ νειὸς ποὺ θὲ νὰ πάρῃς,
Ποὺ τριγυρνᾷ ὁλονυχτὶς 'ς τὸ σπίτι σου ἀπὸ κάτου
Καὶ τραγουδεῖ τὰ κάλλη σου 'ς τὸ μαῦρο ταμπουρᾶ του.

— 'Σὰν εἶσ' ὁ νειὸς ὅπ' ἀγαπῶ, τίποτε δὲν ὁρίζω·
Ὅσα 'ς τοὺς ἄλλους δὲν πουλῶ 'ς ἐσένα τὰ χαρίζω.

Γεώργιος Δροσίνης.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

—

Ἡ κυρία Μ* ἔχασε προχθὲς σπουδαίαν δίκην. Ὅθεν πλήρης θυμοῦ ἀπέρχεται τοῦ δικαστηρίου κρατοῦσα εἰς τοὺς βραχίονας τὸ ὡραῖον κυνάριόν της.

— Τί ὡραῖον ζῷον! λέγει θωπεύων αὐτὸ ὁ δικηγόρος ἵνα περιποιηθῇ τὴν πελάτιδά του· καὶ τί εὐφυές! μόνον ποῦ δὲν ὁμιλεῖ!

— Κατὰ τοῦτο ὑπερτερεῖ τοὺς δικηγόρους, ἀποκρίνεται ξηρὰ ἡ κυρία, στρέφουσα αὐτῷ τὰ νῶτα.

*
* *

Πάντες οἱ φωτογράφοι ἔχουσιν, ὡς γνωστόν, στερεοτύπους τινὰς φράσεις, ἃς ἀποτείνουσι κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς φωτογραφήσεως εἰς τοὺς πελάτας.

Τελευταῖον προσκαλεῖται φωτογράφος τις νὰ φωτογραφήσῃ τὸν νεκρὸν ἐπισήμου ἀνδρός.

Τοποθετεῖ τὴν μηχανήν του, σπογγίζει τὴν ὕελον, διευθετεῖ καλῶς τὰ πάντα, εἶτα καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται νὰ ἐνεργήσῃ, λησμονῶν ποῖον ἔχει πρότυπον, ἀναφωνεῖ·

— Τώρα μὴ κινῆσθε . . . καὶ τὸ πρόσωπο γελαστό! ! !

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Ὅταν ἡ λύπη σιωπᾷ καὶ λόγια δὲν εὑρίσκῃ, κρυφολαλεῖ μὲ τὴν καρδιὰν καὶ νὰ σχισθῇ τῆς λέγει.

—

Ὅποιος δὲν ἔχει ὑπομονὴν τί πτώχειαν ποῦ τὴν ἔχει!

(Σαικσπεῖρος).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Ἐν San Pietro di Lavagno τῆς ἐπαρχίας Βερώνης, γενομένης ἀνασκαφῆς παλαιοτάτου τείχους, εὑρέθησαν ἐν βάθει 5 $^1/_2$ μέτρων περὶ τοὺς διακοσίους σκελετοὺς τερατίου μεγέθους· οἱ πλεῖστοι ἔχουσι μῆκος δύο ὅλων μέτρων, κεῖνται δὲ 30 ὑφεκατόμετρα μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων. Ἐγγὺς τῶν παναρχαίων τούτων τῆς Ἰταλίας κατοίκων εὑρηνται ὅπλα σιδήρου καὶ χαλκοῦ, πρὸς δὲ τούτοις κέρατα ἐλάφων, βόες, κύνες, ὀδόντες Μαμμοὺθ καὶ κάτω σιαγόνες. Ὅσα τῶν ὀστῶν περιεῖχον μυελὸν εἶνε ἐσχισμένα ὡς τὰ εὑρεθέντα ἐν Δανίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ.

***

Ἀρχομένου τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου συνεκροτήθη ἐν τῇ Salt Lake City τῆς ἐπαρχίας Οὐτὰχ σύνοδος τῶν Μορμόνων, εἰς ἣν προσῆλθον περὶ τοὺς ἑξακισχιλίους. Ὁ πρόεδρος Τάϋλορ καὶ πλείους *ἀπόστολοι* δι' ἀλλεπαλλήλων ὁμιλιῶν καὶ ἀγορεύσεων ἐξύμνησαν τὴν ἐκκλησίαν *τῶν κατὰ τὰς ἐσχάτας ἡμέρας Ἁγίων* καὶ τὴν *πολυγαμίαν*. Κατὰ τὴν νεωτάτην ἔκθεσιν ἡ ἐν Οὐτὰχ ἐκκλησία τῶν Μορμόνων ἔχει 127,294 πιστούς· ἡγοῦνται δὲ αὐτῆς 12 Ἀπόστολοι, 58 Πατριάρχαι, 3,885 Ἑβδομηκοντούτεις λεγόμενοι, 3,153 Ἀρχιερεῖς, 1,100 Πρεσβύτεροι, 1,500 Ἐπίσκοποι καὶ 4,400 Διάκονοι. Ἐν Εὐρώπῃ καὶ ταῖς νοτίαις ἐπαρχίαις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ὀγδοήκοντα ἱεραπόστολοι ποιοῦνται προσηλύτους.

***

Νέα Ἑταιρία ἱδρύθη ἐπ' ἐσχάτων ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ πρὸς τοποθέτησιν δύο νέων ὑποβρυχίων καλωδίων μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἀμερικῆς. Πρόεδρος αὐτῆς ὡρίσθη ὁ Θωμᾶς Τζαῖμς, πρώην γενικὸς διευθυντὴς τῶν ταχυδρομείων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ὡς ἀφετηρία τῶν καλωδίων ἐπὶ τῆς ἀμερικανικῆς ἠπείρου ἐξελέχθη ἡ παρὰ τὴν Νέαν Ὑόρκην Long-Island.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 413 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 27 Νοεμβρίου 1883

Ἐγκαινίζων τὰς ἑσπερινὰς ὁμιλίας τοῦ Συλλόγου «Παρνασσοῦ» κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὁ κ. Γεώργιος Παράσχος ἀνέγνω ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ γινομένης ὡραίας μεταφράσεως τῆς «Ἰλιάδος» τοῦ Ὁμήρου μέρος τῆς ῥαψῳδίας Ε καὶ τὸν ἐν τῇ ἑπομένῃ Ζ περιπαθῆ ἀποχωρισμὸν τοῦ Ἕκτορος καὶ τῆς Ἀνδρομάχης. Ἡ «Ἑστία», παρασχοῦσα πέρυσιν εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτῆς καλλίστας ἀπαρχὰς τῆς μεταφράσεως τοῦ κ. Παράσχου, πιστεύει ὅτι εὐάρεστον καὶ νῦν παρέχει αὐτοῖς ἀνάγνωσμα δημοσιεύουσα μέρος τοῦ ἐν τῷ «Παρνασσῷ» ἀναγνωσθέντος ἀποσπάσματος, ἐν ᾧ περιγράφεται ἡ πάλη τοῦ Διομήδους πρὸς τὸν θεὸν Ἄρην, καὶ ὅπερ, καίτοι ὅλως ἀνεπεξέργαστον ἔτι, εὐμενῶς παρεχώρησεν ἡμῖν ὁ ποιητής, ἐπιφυλασσόμενος νὰ ἀναθεωρήσῃ κατόπιν τὸ ἔργον του. Σ.τ.Δ.

ΙΛΙΑΔΟΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΥΠΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΡΑΣΧΟΥ

ΕΚ ΤΗΣ ΡΑΨΩΔΙΑΣ Ε.

[Ἀριστεῖαι Διομήδους].

Ἐν τούτοις δὲ ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ τοῦ Διὸς θυγάτηρ,
Εἰς τοῦ πατρός της τὰς αὐλὰς ἐξέχυσεν ὡς κῦμα
Τὸ πέπλον, ὅπερ ὕφανε μὲ τὰς ἰδίας χεῖρας·
Τοῦ ἀθανάτου της πατρὸς τὸν θώρακα ἐνδύθη,
Κ' εἰς μάχην πολυδάκρυτον ἐξώπλιζε τὸ σῶμα.
Ἐπὶ τῶν ὤμων ἔβαλε τὴν κροσσωτὴν αἰγίδα,
Ἣν πανταχόθεν ἡ φυγὴ φρικώδης περιστρέφει·
Εἰς ἣν ἡ Ἔρις, ἡ Ἰσχύς, ἡ Δίωξις βρυχᾶται,
Καὶ τῆς Γοργοῦς ἡ κεφαλή, τὴν ὄψιν ἀπαισία,
Τέρας Διός, τοὺς ὄφεις της ἐδῶ κ' ἐκεῖ σαλεύει.
Καὶ κράνος εἰς τὴν κεφαλὴν
Ἀστερωπόν, μὲ τέσσαρας ἐφόρεσε θυσσάνους,
Ποῦ ἤρκει τάξεων πολλῶν ὁπλίτας νὰ σκεπάσῃ.
Ἀνέβ' εἰς τ' ἅρμα τὸ ταχὺ κι' ἀνεστηλώθ' εἰς δόρυ
Βαρύ, μεγάλον, στιβαρόν, ποῦ φάλαγγας κρημνίζει
Ἡρώων ἡ θεογενὴς ὅταν θυμώσῃ κόρη.
Ἡ Ἥρα τότ' ἐμάστιξε μετὰ σπουδῆς τοὺς ἵππους,
Καὶ τοὐρανοῦ ἠνοίχθησαν αἱ πύλαι μοναχαί των,
Ἃς εἰς τὸν μέγαν οὐρανὸν ἐφύλαττον αἱ Ὧραι,
Καὶ πότε κάτω ἔγερνον, πότ' ἔκλειον τὸ νέφος·
Ἐκεῖθεν τοὺς οἰστρομανεῖς ἐδιφρηλάτουν ἵππους.
Εὗρῆκαν τὸν Κρονίωνα μακρὰν τῶν ἀθανάτων,
Κατὰ τὴν ἄκραν μένοντα τοῦ πολυκρήμνου Ὄρους.
Ἡ χιονόστηθος θεὰ ἐκράτησε τὸ ἅρμα,
Καὶ τὸν μεγάλον Ἄνακτα ἠρώτησεν εἰποῦσα·
«Ζεῦ πάτερ· πῶς σὲ φαίνονται τοῦ Ἄρεως αἱ πράξεις;
»Ποίους ἐδῶ δὲν ἔφθειρε καὶ πόσους τῶν Ἀργείων
»Ἀδίκως; Χολοσκᾷ ἐμέ, καὶ ἥσυχοι ἐκεῖνοι,
»Ἡ Κύπρις καὶ ὁ θαυμαστὸς Ἀπόλλων, καμαρόνουν
»Μὲ τὸν παράφρονα, μ' αὐτὸν ποῦ νόμον δὲν γνωρίζει.
»Ζεῦ πάτερ· θὰ μὲ ὀργισθῇς ἐὰν τὸν Ἄρην τώρα
»Σκληρὰ παιδεύσω, καὶ μακρὰν τῆς μάχης ἀποστείλω;»
Καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὴν ὁ Νεφεληγερέτης·

Digitized by Google

«Ἐμπρός· τὴν λαφυραγωγὸν ἀπόστειλέ του Κόρην,
»Ὁποῦ συνήθως ἀλγεινὰ μαθήματα τὸν διδει».
Εἶπε, καὶ δὲν ἀπείθησεν ἡ Ἥρα ἡ λευκόχειρ·
Ἐμάστιξε τοὺς ἵππους της, κ' ἐχύθησαν ἐκεῖνοι
Ἐν μέσῳ γῆς καὶ οὐρανοῦ, ὀργόνοντες τὸ χάος.
Ὁπόσον φθάν' εἰς τὸ κενὸν τὸ βλέμμα τοῦ ἀνθρώπου,
Ὁπόταν ἀπὸ σκοπιᾶς τὸν πόντον ἀτενίζῃ,
Τοσοῦτον καὶ τὸ πήδημα τῶν ὑψαυχένων ἵππων !
Ὡς δὲ εἰς Τροίαν ἔφθασαν, παρὰ τὰς ὄχθας, ὅπου
Τὰ ῥεῖθρα μὲ τὸν Σκάμανδρον ἑνόνει ὁ Σιμόεις,
Τοὺς ἵππους ἐσταμάτησεν ἡ Ἥρα ἡ λευκόχειρ,
Τοὺς ἔλυσε καὶ μὲ πολὺν ἐκάλυψεν ἀέρα.
Ἀ αὐτοὺς ἀμβρόσιον βοσκὴν ἐβλάστησαν αἱ ὄχθαι.
Αἱ δὲ θεαί, ὡς μὲ δειλῶν περιστερίων πτῆσιν
Ἐπέτων, ἀνυπόμονοι νὰ σώσουν τοὺς Ἀργείους.
Ὡς ἔφθασαν ὅπου πολλοὶ καὶ γαῦροι ἐπυκνοῦντο
Ὁπλῖται, περὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἱππικοῦ Τυδείδου
Συσπειρωμένοι, ὅμοιοι μὲ λέοντας ἀγρίους,
Ἢ κάπρων τέκνα, ὧν μικρὰ ἡ δύναμις δὲν εἶναι·
Ἐν μέσῳ τούτων ἡ καλὴ ἀνέκραξε Θεότης,
Μὲ τὴν μορφὴν τοῦ Στέντορος φανεῖσα· ἡ φωνή του
Χαλκίνη, ὡς πεντήκοντα πολεμιστῶν ἐβρόντα.
«Αἰδώς, Ἀργεῖοι· ἄνανδρα, καμαρωμένα πλήθη !
»Ἐφ' ὅσον εἰς τὸν πόλεμον ὁ Ἀχιλλεὺς ἐπέτα,
»Ποτὲ οἱ Τρῶες ἔμπροσθεν τῶν Δαρδανίων θόλων
»Δὲν ἦλθον· εἰς τῆς λόγχης του ἐπάγονον τὴν θέαν·
»Τώρα, μακρὰν τῆς πόλεως, 'ςτὰ πλοῖά σας κτυποῦνται».
Εἶπεν αὐτὰ κ' ἐσάλευσε πᾶν στῆθος καὶ καρδίαν.
Ἡ δὲ γλαυκόφθαλμος θεὰ ἐστράφ' εἰς τὸν Τυδείδην·
Τὸν ηὗρεν εἰς τοὺς ἵππους του καὶ τ' ἅρματα πλησίον
Μονήρη, ἐλαφρύνοντα τὸ τραῦμα τοῦ Πανδάρου·
Τὸν κατεπόνει ὁ ἱδρὼς ὑπὸ τὸν τελαμῶνα
τῆς κυκλικῆς ἀσπίδος του, κ' ἐβάρυνεν ἡ χείρ του.
Αὐτὸν ὑψόνων, ἐλαφρὰ ἐσφόγγιζε τὸ αἷμα.
Τὸν δίφρον τότ' ἐπέψαυσεν ἡ Ἀθηνᾶ καὶ εἶπεν·
«Ὀλίγον, οἴμοι, ὁ υἱὸς ἀξίζει τὸν πατέρα !
»Μικρὸς τὸ σῶμα ὁ Τυδεύς, πλὴν στρατιώτης ἦτο.
»Ματαίως δὲν τὸν ἄφινα ἐγὼ νὰ κινδυνεύσῃ,
»Ὁπόταν ἦλθεν ἄγγελος εἰς Θήβας, καὶ ματαίως
»Τὸν εἶπα εἰς τ' ἀνάκτορα μὲ ὅλους νὰ συμφάγῃ,
»Χωρὶς ν' ἀνάψῃ κ' ἐκραγῇ ἐν μέσῳ τόσων μόνος.
»Αὐτός, ἀλύγιστος ψυχὴ ὡς πάντοτ', ἐπροκάλει
»Ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς ἐχθρούς, καὶ ὅλους των ἐνίκα
»Λαμπρῶς· τοιαύτη σύμμαχος κ' ἐπίκουρός του ἤμην.
»Τώρα, ὤ τώρα, σὲ φρουρῶ ἐγὼ καὶ παραστέκω·
»Μὲ πλῆρες θάρρος σὲ καλῶ τοὺς Τρῶας νὰ προσβάλῃς,
»Πλὴν ἢ τῆς μάχης ὁ χορὸς σοῦ ἔλυσε τὰ μέλη,
»Ἢ φόβος ἄκαρδος·— ἀρκεῖ, δὲν εἶσαι τοῦ Τυδέως
»Σὺ τέκνον· αἷμα τοῦ καλοῦ δὲν εἶσαι πολεμάρχου.»
Καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὴν ὁ κραταιὸς Τυδείδης·
«Ὤ, σὲ γνωρίζω, θαυμαστὴ τοῦ Αἰγιόχου κόρη,
»Καὶ σ' ἐξηγοῦμαι· τίποτε δὲν ἔχω νὰ σὲ κρύψω.
»Οὐδὲ δειλί' ἀνοίκειος μὲ σφίγγει, οὔτε κόπος·
»Ἀλλ' ἐνθυμοῦμαι καὶ τηρῶ καλῶς τὰς ἐντολάς σου.
»Μὲ τοὺς λοιποὺς δὲν μ' ἄφινες θεοὺς οὐδὲ μακρόθεν
»Νὰ μετρηθῶ· ἀλλ' ἡ χρυσῆ, μὲ εἶπες, Ἀφροδίτη
»Ἂν πλησιάσῃ, κτύπα την μὲ τὸ βαρύ σου δόρυ.

Digitized by Google

»'Εκ τούτου σταματῶ κ'ἐγὼ,κ'εἰς τοὺς λοιποὺς'Αργείους
»Νὰ μένουν εἶπα, κ' εὐσταθεῖς ἐδῶ νὰ συνωθοῦνται.
»Τὸν Ἄρην βλέπω ἀντικρύ· μᾶς πολεμεῖ ἐκεῖνος.»
Καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ἡ κραταιὰ Γλαυκῶπις·
«Ὦ, μὴ φοβῆσαι τοῦ λοιποῦ, Τυδείδη πεφιλμένε,
»Οὐδὲ τὸν Ἄρην σου αὐτὸν, οὐδὲ θεὸν κανένα
»'Εδῶ· τοιαύτη σύμμαχος κ' ἐπίκουρός σου εἶμαι.
»Πλὴν ἔλα· σπρῶξ' ἐπάνω του τοὺς μονωνύχους ἵππους,
»Κ' ἐγγύθεν κτύπα· τὸν θρασὺν αὐτὸν μὴ συλλογεῖσαι,
»Τ' ἀχρεῖον, τ' ἀλλοπρόσαλλον κακόν· τὸν μανιώδη. . .
»'Ολίγον πρὶν καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τὴν Ἥραν εἶπεν,
»'Εχθρὸς τῶν Τρώων,σύμμαχος νὰ σπεύσῃ τῶν'Αργείων·
»Τοὺς Τρῶας ἤδη βοηθεῖ καὶ λησμονεῖ τὰ πάντα.»
Εἶπε, καὶ μὲ τὰς χεῖράς της ἀπώθησ' ἐκ τῶν ἵππων
Τὸν Σθένελον, κ' ἐν ἀκαρεῖ ἐπήδησεν ἐκεῖνος.
'Ανέβη τότε ἡ θεὰ παράφορος πλησίον
Τοῦ Διομήδους, καὶ βωδὰ ἐγόγγυσεν ὁ ἄξων·
Φρικτὴν θεὰν καὶ φοβερὸν ἐσήκονεν ὁπλίτην.
Τὴν μάστιγα, τοὺς χαλινοὺς ἡ 'Αθηνᾶ ἐπῆρε,
Κ' εὐθὺς κατὰ τοῦ Ἄρεως ἠκόντισε τοὺς ἵππους.
'Εκεῖνος τὸν Περίφαντα ἐποδοπάτει τότε,
Τοῦ 'Οχησίου τὴν χαρὰν, τῶν Αἰτωλῶν τὸ κλέος.
Μ' αὐτὸν ἐλύσσα· κ' ἡ Παλλὰς ἐπέτα μὲ τὸ κράνος
Τοῦ Ἅδου, ὁ ἀκάθεκτος μὴ τὴν γνωρίσῃ Ἄρης.
Ὡς εἶδεν ὁ αἱμοχαρὴς θεὸς τὸν Διομήδη,
'Αφῆκε τὸν πελώριον Περίφαντα νὰ κεῖται
Ὅπου βαρὺν τὸν ἅπλωσε νεκρὸν, καὶ λυσσαλέος
'Εμπρὸς εἰς τὸν ἱπποχαρῆ εὑρέθη Διομήδη.
Ὁπόταν δὲ ῥιπτόμενοι σχεδὸν εἰς χεῖρας ἦσαν,
Ὁ Ἄρης πρῶτος ἔσυρεν ἐπάνω τῶν ἡνίων
Καὶ τοῦ ζυγοῦ, μαινόμενος νεκρὸν νὰ τὸν σωρεύσῃ·
Τὸ δόρυ ὅμως ἡ θεὰ παρέτρεψε βιαίως
Μακρὰν τοῦ δίφρου, κ' ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς χαμένον.
'Ερρίφθη τότε δεύτερος ὁ φοβερὸς Τυδείδης
Τὴν λόγχην σείων· ἡ Παλλὰς τὴν ὤθησ' ἐξ ὀπίσω
Πρὸς τῆς λαγόνος τὸ κενὸν κ' ἐπέρασε τὴν μίτραν.
'Εκεῖ τὸν ηὗρε κ' ἔσχισε τὴν σάρκα του, τὸ δόρυ
'Οπίσω σύρων· φοβερὰ ἐμούγκρισεν ὁ Ἄρης
Μὲ βρυχηθμὸν, ὡσὰν μαζῇ ἐννέα χιλιάδες
Ἢ δέκα, ὅταν εἰς βοὴν συνέρχωνται πολέμου.
Οἱ Τρῶες καὶ οἱ 'Αχαιοὶ ἐπάγωσαν συγχρόνως
'Εκ τρόμου· τόσῳ φοβερὸν τὸ μούγκρισμά του ἦτο!
Ὡς εἰς τὰ ὕψη ὁ ἀὴρ βαθύσκιος μαυρίζει,
Ἂν μετὰ καύσωνα σφοδρὸν ἐπιφυσήσῃ πνεῦμα·
Τοιοῦτος καὶ ὁ χάλκινος εἰς τὸν Τυδείδην Ἄρης
'Εφάνη, νεφελοσκεπὴς σκαλόνων τὸν αἰθέρα.
Γοργὰ τὴν ἕδραν τῶν θεῶν, τὸν Ὄλυμπον ἀνέβη,
Κ' ἐγγὺς προσῆλθε τοῦ Διὸς στενάζων ἐκ καρδίας.
Τὸ αἷμα τὸ ἀθάνατον τοῦ ἔδειξεν ἀχνίζον,
Καὶ μετὰ πόνου πτερωτοὺς τοιούτους εἶπε λόγους·
«Ζεῦ πάτερ· δὲν ἀγανακτεῖς εἰς ἔργα τερατώδη;
»Φρικτὰς πολλάκις οἱ θεοὶ διήλθομεν βασάνους
»'Αφ'ἑαυτοῦ μας, τῶν θνητῶν λαμβάνοντες τὸ μέρος.
»Καὶ ὅλα ταῦτα διὰ σέ· ἐγέννησες ἀγρίαν,
»Φρενήρη κόρην, συμφορὰς καὶ θλίψεις σκευωροῦσαν.
»Ὅλ' οἱ ἀθάνατοι, θαρρῶ, οἱ ἐν 'Ολύμπῳ ζῶντες,
»Σὲ ὑπακούουν, κύπτουσιν ὑπὸ τὰ νεύματά σου·

Digitized by Google

»Αὐτὴν μὲ λόγους δὲν κρατεῖς, μὲ βίαν δὲν συστέλλεις,
»Καὶ τὴν ἀφίνεις· — γέννα σου τοιοῦτον εἶναι τέρας.
»Αὐτὴ καὶ τὸν ἀγέρωχον ἐξώθησε Τυδείδη
»Ἀκόμη καὶ κατὰ θεῶν νὰ μαίνεται λυσσώδης.
»Ὀλίγον πρὶν ἐκτύπησε τὴν Κύπριν εἰς τὴν χεῖρα·
»Κατόπιν, κ' ἐναντίον μου ὡς δαίμων ἐπετέθη.
»Πλὴν τῶν ποδῶν μου μ' ἔσωσε τὸ τάχος· ἄνευ τούτου
»Νεκρὸς ἐν μέσῳ τῶν νεκρῶν θὰ ἐτηκόμην τώρα,
»Θνητὸς ἂν ἤμην κ' εἰς πληγὰς ἐνέδιδα σιδήρου.»
Καὶ ὑποβλέψας ἔκραξεν ὁ Νεφεληγερέτης·
»Μὴ στέκεις, ἀλλοπρόσαλλε, καὶ κλαίεσ' ἔμπροσθέν μου·
»Μὲ εἶσαι μισητότερος τῶν ἐν Ὀλύμπῳ ζώντων,
»Κ' ἔχεις τροφήν σου ἔριδας καὶ πόλεμον καὶ μάχας.
»Τὸ πεῖσμα ἔχεις τὸ τραχὺ τῆς φοβερᾶς μητρός σου,
»Τῆς Ἥρας, ἣν ἐγὼ κρατῶ καὶ περιστέλλω μόλις·
»Καὶ τώρα, μὲ τὴν γνώμην της θαρρῶ πῶς τιμωρεῖσαι.
»Πλὴν πάλιν δὲν ἀνέχομαι νὰ πάσχῃς ἐπὶ πλέον·
»Εἶσαι βλαστός μου, κ' εἰς ἐμὲ σ' ἐγέννησεν ἐκείνη.
»Τοιοῦτον τέρας γέννημα θεοῦ ἂν ἦτον ἄλλου,
»Θὰ ἦσο πέραν πρὸ πολλοῦ καὶ τῶν Τιτάνων ἔτι.»
Εἶπε, κ' εἰς τοῦ Παιήονος τὸν ἔδωκε τὰς χεῖρας·
Εἰς τοῦτον φάρμακα γλυκὰ ἐπέθεσεν ἐκεῖνος
Κ' οἱ πόνοι ἔπαυσαν· θνητὸς δὲν ἦτο νὰ βραδύνῃ·
Ὡς ὅταν δάκρυον συκῆς στρεφόμενον εἰς γάλα,
Τοῦ συμπυκνόνει τὸ ῥευστὸν κ' ἐν ἀκαρεῖ τὸ πήζει·
Ὁμοίως ἐθεράπευσεν ἐν ἀκαρεῖ τὸν Ἄρην.
Ἡ Ἥβη τότε εἰς λουτρὸν
Τὸν ἔφερε, περικαλλῆ τοῦ ἔβαλε χιτῶνα,
Κ' εἰς τοῦ πατρός του γαυριῶν ἐκάθησε τὸ μέρος.
Εἰς δὲ τὸ δῶμα τοῦ Διὸς ἡ Ἥρα ἡ Ἀργεία
Καὶ ἡ ἐπίκουρος Παλλὰς ἐπέστρεψαν ὀπίσω,
Τὴν ἀνδροκτόνον παύσασαι τοῦ Ἄρεος μανίαν.

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

[Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν].

—

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 736

ΙΓ´

Ἡ σύλληψις.

Ἑνωθεὶς οὕτως ἀπροσδοκήτως καὶ θαυμασίως μετὰ τῆς νεάνιδος, περὶ ἧς τὴν πρωΐαν ἀκόμη τοσοῦτον ἐφοβούμην, ἠδυνάτουν νὰ πιστεύσω, ὅτι ἦτο πραγματικὴ τηλικαύτη εὐτυχία καὶ ἐφανταζόμην ὅτι πάνθ' ὅσα μοὶ συνέβησαν ἦσαν παίγνια, ὄνειρον. Ἡ Μαρία σύννους ἐθεώρει ὁτὲ μὲν ἐμέ, ὁτὲ δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἐφαίνετο ὅτι καὶ αὕτη δὲν εἶχε συνέλθῃ καθ' ὁλοκληρίαν εἰς ἑαυτήν· ἐτηροῦμεν σιγήν, διότι αἱ καρδίαι ἀμφοτέρων ἦσαν καταπεπονημέναι ἐκ τῶν συγκινήσεων. Μετὰ δύο ὥρας ἐφθάσαμεν εἰς τὸ πλησίον φρούριον, τὸ ὁποῖον κατείχετο ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Πουγάτσεφ. Ἠλλάξαμεν ἵππους, βλέπων δὲ τὴν ταχύτητα, μεθ' ἧς μᾶς ὑπηρέτουν καὶ τὸν ὑπέρμετρον ζῆλον τοῦ πωγωνίου Κοζάκου, ὃν ὁ Πουγάτσεφ εἶχε διωρισμένον φρούραρχον, κατενόησα ὅτι ἕνεκα τῆς φλυαρίας τοῦ ἡνιόχου, μ' ἐξελάμβανον ὡς εὐνοούμενον τοῦ Πουγάτσεφ.

Ὅτε ἐξεκινήσαμεν πάλιν, εἶχεν ἤδη νυκτώση. Ἐπλησιάσαμεν εἰς πολίχνην, ὅπου, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ πωγωνίου φρουράρχου, εὑρίσκετο ἰσχυρὸν ἀπόσπασμα χωροῦν, ὅπως συνενωθῇ μετὰ τοῦ κυρίου σώματος τοῦ στρατοῦ τῶν ἀνταρτῶν. Οἱ φρουροὶ μᾶς ἐσταμάτησαν καὶ εἰς τὴν φωνήν: Τίς εἶ! ὁ ἡνίοχος ἡμῶν ἀπεκρίθη γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ,

«Ὁ κουμπάρος τοῦ τσάρου, ποῦ ταξειδεύει μὲ τὴν κυρά του.»

Παρευθὺς ἀπόσπασμα ῥώσσων οὐσσάρων μᾶς περιεκύκλωσε, φρικώδεις ἐκπέμπον βλασφημίας.

«Ἔβγα ἔξω, κουμπάρε τοῦ διαβόλου, μοὶ ἐφώναξεν εἰς δασυμύσταξ λοχίας τοῦ ἱππικοῦ. Ὁρίστε νὰ πᾶμε 'ς τὸ φρέσκο καὶ σὺ καὶ ἡ κυρά σου.»

Κατῆλθον τῆς *κιβίτκας* καὶ ἐζήτησα νὰ μὲ ὁδηγήσωσιν ἐνώπιον τῶν ἀρχῶν. Ἰδόντες οἱ στρατιῶται ἕνα ἀξιωματικὸν ἔπαυσαν τὰς βλα-

Digitized by Google

σφημίας των καὶ ὁ λοχίας μὲ ὡδήγησεν εἰς τὸν ταγματάρχην. Ὁ Σαβέλιιτς μὲ ἠκολούθει γογγύζων.

«Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε, κουμπάρος τοῦ τσάρου! Ἀπὸ τὴ βροχὴ 'στὸ χαλάζι. Ὦ κύριε καὶ Θεέ μου, πῶς θὰ 'ξεμπερδεύσωμεν;»

Ἡ *κιβίτκα* ἠκολούθει ἡμᾶς βραδέως. Μετὰ πέντε λεπτὰ ἐφθάσαμεν εἰς κατάφωτον οἰκίσκον. Ὁ λοχίας μὲ ἀφῆκεν ὑπὸ φρουρὰν καὶ εἰσῆλθεν ἵνα ἀναγγείλῃ τὴν σύλληψιν ἡμῶν. Ἐπανελθὼν δὲ παραχρῆμα μοὶ ἀνεκοίνωσεν, ὅτι ἡ ὑψηλὴ εὐγενία του[1] δὲν εἶχε καιρὸν νὰ μὲ δεχθῇ, καὶ ὅτι τὸν διέταξε νὰ μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν φυλακὴν καὶ νὰ τοῦ ὑπάγῃ τὴν κυράν.

«Τί θὰ εἰπῇ αὐτό; ἀνέκραξα σφόδρα παροργισθείς· ἐτρελλάθη;

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ εἰξεύρω, εὐγενέστατε, ἀπεκρίθη ὁ λοχίας· μόνον ἡ ὑψηλὴ εὐγενία του διέταξε νὰ ὁδηγήσω τὴν εὐγενίαν της εἰς τὴν ὑψηλὴν εὐγενίαν του.»

Ὥρμησα ἔξω· οἱ φρουροὶ δὲν ἐπρόφθασαν νὰ μὲ κρατήσωσι, καὶ εἰσῆλθον κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου ἕξ ἀξιωματικοὶ τῶν οὐσσάρων ἔπαιζον φαραώ. Ὁ ταγματάρχης εἶχε τὴν *κάσσαν*. Ὁπόσον δ' ἐξεπλάγην, ὅτε μόλις παρετήρησα αὐτὸν κατὰ πρόσωπον καὶ ἀνεγνώρισα, ὅτι ἦτο ὁ Ἰβὰν Ἰβάνοβιτς Ζουρίνης, ὁ ὁποῖος τόσον καλὰ μὲ ἐξετίναξεν εἰς τὸ πανδοχεῖον τοῦ Σιμβίρσκ!

«Εἶναι δυνατόν, ἀνέκραξα· Ἰβὰν Ἰβάνοβιτς, σὺ εἶσαι;

— Ἆ! μπᾶ! ὁ Πιότρ Ἀνδρέιτς! Πῶς ἦταν καὶ τοῦτο; Πόθεν ἔρχεσαι; καλῶς ὥρισες, ἀδελφέ· δὲν θέλεις νὰ ποντάρῃς 'σὲ κανένα χαρτί;

— Εὐχαριστῶ· διάταξε καλλίτερα νὰ μοῦ δοθῇ κατάλυμα.

— Τί τὸ θέλεις τὸ κατάλυμα; μεῖνε 'ς τὸ σπίτι μου.

— Δὲν εἰμπορῶ, δὲν εἶμαι μόνος.

— Αἴ! φέρε καὶ τὸν σύντροφόν σου.

— Δὲν εἶμαι μὲ σύντροφον· εἶμαι μὲ μίαν . . . κυρίαν.

— Μὲ μίαν κυρίαν! καὶ ποῦ τὴν ἐψάρευσες, ἀδελφέ;»

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ Ζουρίνης ἐσύριξε μὲ τρόπον τόσον σκωπτικόν, ὥστε πάντες οἱ λοιποὶ ἀνεκάγχασαν, ἐγὼ δ' ἔστην ὡς ἐνεός..

«Αἴ τότε! ἐξηκολούθησεν ὁ Ζουρίνης δὲν γίνεται ἀλλέως, θὰ σοῦ δώσω ἕνα κατάλυμα. Κρίμα ὅμως. Θὰ τὸ ῥήχναμε ὄξω, καθὼς τὴν ἄλλην φοράν. Αἴ! παιδί, διατί δὲν ἔφεραν τὴν κουμπάραν τοῦ Πουγάτσεφ; Μήπως κάμνει τὰ *νάζια* της; Πὲς πῶς δὲν ἔχει κανένα φόβον, πῶς ὁ κύριος ποῦ τὴν θέλει εἶναι πολὺ καλός, ὅτι δὲν θὰ τὴν πειράξῃ διόλου καὶ συγχρόνως σπρῶξέ την ἀπὸ τοὺς ὤμους.

1. Τίτλος ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ.

— Τί κάμνεις ἐκεῖ; εἶπον τῷ Ζουρίνῃ· τ κουμπάραν τοῦ Πουγάτσεφ λέγεις; αὐτὴ εἶναι ἡ κόρη τοῦ λοχαγοῦ Μιρονώφ. Τὴν ἠλευθέρωσα ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τὴν πηγαίνω τώρα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρός μου, ὅπου θὰ τὴν ἀφήσω,

— Πῶς! σὺ λοιπὸν εἶσαι ἐκεῖνος ποῦ μοῦ ἐμήνυσαν, πῶς ἔπιασαν; Δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ τί σημαίνει αὐτό;

— Θὰ σοῦ τὰ εἰπῶ ὅλα ἀργότερα. Ἀλλὰ τώρα, σὲ ἱκετεύω, πρέπει νὰ καθησυχάσωμεν τὴν κόρην, τὴν ὁποίαν οἱ οὐσσάροι σου ἐτρόμαξαν φοβερά.»

Ὁ Ζουρίνης ἔδωκε παραχρῆμα τὰς δεούσας διαταγάς. Ἐξῆλθε μάλιστα ὁ ἴδιος εἰς τὸν δρόμον ἵνα ζητήσῃ συγγνώμην παρὰ τῆς Μαρίας διὰ τὴν ἀκουσίαν παρανόησιν, ἥτις συνέβη καὶ διέταξε τὸν λοχίαν νὰ τὴν ὁδηγήσῃ εἰς τὸ καλλίτερον κατάλυμα τῆς πόλεως. Ἐγὼ δὲ ἔμεινα νὰ κοιμηθῶ εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἐδειπνήσαμεν ὁμοῦ, μείνας δὲ μόνος μετὰ τοῦ Ζουρίνη, διηγήθην αὐτῷ ὅσα μοὶ συνέβησαν. Μὲ ἤκουσε μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ ὅτε ἐτελείωσα, εἶπε σείων τὴν κεφαλήν:

«Καλὰ ὅλα αὐτά, ἀδελφέ, ἕνα ὅμως δὲν εἶναι σωστό. Τί διάβολο θέλεις νὰ ὑπανδρευθῇς; ὡς τίμιος ἀξιωματικὸς ὡς καλὸς σύντροφος, θὰ σοῦ τὰ εἰπῶ ξάστερα. Πίστευσέ με, σὲ ἐξορκίζω: ὁ γάμος εἶναι τρέλλα. Σοῦ ταιριάζει σένα νὰ φορτωθῇς μία γυναῖκα καὶ νὰ κουνᾷς τὰ μωρά; Φασκέλωσέ τα! Ἄκουσέ με κ' ἐμένα, νὰ χωρισθῇς ἀπὸ τὴν κόρην τοῦ λοχαγοῦ. Ἐκαθάρισα καὶ ἐξησφάλισα τὸν δρόμον τοῦ Σιμβίρσκ· στεῖλέ την αὔριον εἰς τοὺς γονεῖς σου, μόνην, καὶ σὺ μεῖνε εἰς τὸ ἀπόσπασμά μου. Δὲν ἔχεις καμμιὰ δουλειὰ νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς Ὀρεμβοῦργον. Ἂν πέσῃς κι' ἄλλη μιὰ φορὰ 'στὰ χέρια τῶν ἀνταρτῶν, δὲν θὰ 'ξεμπλέξῃς ἔτσι εὔκολα καὶ πάλιν. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ ἐρωτικὴ τρέλλα θὰ θεραπευθῇ μόνη της, καὶ ὅλα θὰ ἔλθουν δεξιᾷ.»

Ἂν καὶ δὲν συνεφώνουν καθ' ὁλοκληρίαν μὲ τὴν γνώμην του, ὅμως σύνοιδα, ὅτι τὸ καθῆκον καὶ ἡ τιμὴ ἀπήτουν νὰ μένω ἐν τῷ στρατῷ τῆς αὐτοκρατείρας· ὅθεν ἀπεφάσισα νὰκολουθήσω εἰς τοῦτο τὴν συμβουλὴν τοῦ Ζουρίνη, δηλαδὴ νὰ πέμψω τὴν Μαρίαν εἰς τοὺς γονεῖς μου καὶ νὰ διαμείνω εἰς τὸ τάγμα του.

Ὁ Σαβέλιιτς προσῆλθε διὰ νὰ μὲ ἐκδύσῃ. Τῷ ἀνήγγειλα ὅτι ἔπρεπε νὰ ἑτοιμασθῇ διὰ νὰναχωρήσῃ τὴν ἐπαύριον μετὰ τῆς Μαρίας Ἰβανόβνας. Ἀλλ' αὐτὸς ἤρχισε νὰ φέρῃ δυσκολίας.

«Καλὲ τί λέγεις, αὐθέντα; Πῶς θέλεις νὰ σ' ἀφήσω; ποιὸς θὰ σὲ ὑπηρετῇ καὶ τί θὰ εἰποῦν οἱ γονεῖς σου;»

Γινώσκων τὴν ἐπιμονὴν τοῦ θεράποντός μου

Digitized by Google

ἀπεφάσισα νὰ τὸν κάμψω διὰ τῆς εἰλικρινείας μου καὶ τῶν κολακειῶν.

«Ἀγαπητέ μου Ἀρχὶπ Σαβέλιιτς, τῷ εἶπον, μὴ μοῦ ἀρνεῖσαι αὐτὴν τὴν χάριν, ἔσο ὁ εὐεργέτης μου. Ἐδῶ δὲν χρειάζομαι ὑπηρέτην, καὶ δὲν θὰ ἡσυχάσω ἂν ἡ Μαρία Ἰβανόβνα ἀναχωρήσῃ χωρὶς σέ. Ὑπηρετῶν αὐτὴν ὑπηρετεῖς ἐμὲ τὸν ἴδιον, διότι ἔχω σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ τὴν νυμφευθῶ, ὅταν ἔλθῃ ἡ κατάλληλος περίστασις.»

Ὁ Σαβέλιιτς ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας ἔκθαμβος καὶ ἐκπεπληγμένος εἰς ὕπατον βαθμόν.

«Νὰ 'πανδρευθῇ! ἐπανελάμβανε, τὸ παιδὶ θέλει νὰ 'πανδρευθῇ! Μὰ τί θὰ εἰπῇ ὁ πατέρας σου; καὶ τῆς μητέρας σου πῶς θὰ τῆς φανῇ;

— Θὰ συγκατανεύσουν χωρὶς ἄλλο, ἀπεκρίθην, ὅταν γνωρίσουν τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν. Ἔχω τὰς ἐλπίδας μου εἰς σέ. Ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου ἔχουσι πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς σέ. Θὰ μεσιτεύσῃς δι' ἡμᾶς, δὲν εἶνε ἀλήθεια;»

Ὁ γέρων συνεκινήθη.

«Ὦ πατέρα μου, Πιότρ Ἀνδρέιτς, μοὶ ἀπεκρίθη, ἂν καὶ θέλῃς νὰ 'πανδρευθῇς παραπολὺ γρήγορα, ἡ Μαρία Ἰβανόβνα ὅμως εἶναι τόσο καλὴ κόρη, ὥστε θὰ ἦτο ἁμαρτία νἀφίσωμε νὰ μᾶς φύγῃ τέτοια εὐκαιρία. Θὰ κάμω ὅ τι ἐπιθυμεῖς. Θὰ τὴν συνοδεύσω, αὐτὸν τὸν ἄγγελον τοῦ Θεοῦ, καὶ θὰ εἰπῶ μὲ ὅλον τὸ σέβας εἰς τοὺς γονεῖς σου, ὅτι τέτοια νύφη δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ προῖκα.»

Ηὐχαρίστησα τὸν Σαβέλιιτς καὶ ὑπῆγον νὰ κοιμηθῶ εἰς τὸ αὐτὸ δωμάτιον μετὰ τοῦ Ζουρίνη. Ὡς ἤμην τεταραγμένος ἤρχισα τὴν φλυαρίαν. Κατ' ἀρχὰς ὁ Ζουρίνης μὲ ἤκουεν εὐχαρίστως, εἶτα ὅμως οἱ λόγοι του ἦσαν σπανιώτεροι καὶ ἀσαφέστεροι, ἐπὶ τέλους δὲ εἰς μίαν ἐρώτησίν μου ἀπεκρίθη δι' ἠχηροῦ ῥόγχου, ὅθεν ἠναγκάσθην κ' ἐγὼ νὰ μιμηθῶ τὸ παράδειγμά του.

Τὴν ἐπαύριον, ὅτε ἀνεκοίνωσα τῇ Μαρίᾳ τὰ σχέδιά μου, ἀνεγνώρισε τὸ ὀρθὸν αὐτῶν καὶ συνῄνεσεν εἰς τὴν ἐκτέλεσίν των. Ἐπειδὴ τὸ ἀπόσπασμα τοῦ Ζουρίνη ἔμελλε νἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς πόλεως τὴν ἰδίαν ἡμέραν καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπετρέπετο πλέον ἐνδοιασμός, ἀπεχωρίσθην τῆς Μαρίας, ἀφ' οὗ τὴν ἐνεπιστεύθην εἰς τὸν Σαβέλιιτς, εἰς ὃν ἔδωσα καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς γονεῖς μου. Ἡ Μαρία μὲ ἀπεχαιρέτισεν ἐν βαθυτάτῃ θλίψει, ἐγὼ ὅμως οὐδὲν ἠδυνήθην νὰ τῇ ἀποκριθῶ μὴ θέλων νὰ ἐκδηλώσω τὰ αἰσθήματα τῆς ψυχῆς μου ἐνώπιον τῶν περικυκλούντων με ἀνθρώπων. Ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ζουρίνη σύννους καὶ σιωπηλός. Ὁ Ζουρίνης ἠθέλησε νὰ μὲ διασκεδάσῃ, ἤλπιζον δὲ κ' ἐγὼ ὅτι θἀπεσόβουν τὰς μελαγχολικὰς ἰδέας, ὑφ' ὧν κατειχόμην· ὅθεν διήλθομεν εὐθύμως τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐπαύριον ἀνεχωρήσαμεν.

Ταῦτα συνέβαινον περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου. Ὁ χειμὼν ὁ καθιστὰς δυσκόλους τὰς στρατιωτικὰς κινήσεις, ἤγγιζεν εἰς τὸ τέλος του καὶ οἱ στρατηγοί μας παρεσκευάζοντο εἰς τακτικὴν ἐκστρατείαν. Ὁ Πουγάτσεφ συγκεντρώσας ὅλον τὸν στρατόν του εὑρίσκετο πρὸ τοῦ Ὀρεμβούργου. Ἅμα ἐπλησίαζον αἱ ἡμέτεραι δυνάμεις καὶ τὰ στασιάζοντα χωρία ὑπετάσσοντο παραχρῆμα. Μετ' οὐ πολὺ ὁ πρίγκιψ Γαλιτσὶν ἐνίκησε κατὰ κράτος τὸν Πουγάτσεφ, τολμήσαντα νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸ φρούριον Ταλιτσέφ. Ὁ νικητὴς διέλυσε τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ Ὀρεμβούργου, καὶ οὕτως ἔπληξε δεινῶς τὴν ἀνταρσίαν. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα συνέβαινον, ὁ Ζουρίνης εἶχεν ἀποσταλῇ κατὰ τῶν στασιαζόντων Βασκίρ, οἵτινες διεσκορπίζοντο προτοῦ νὰ τοὺς ἴδωμεν κἄν. Τὴν ἄνοιξιν, ὅτε ὑπερχειλίσαντες οἱ ποταμοὶ διέκοψαν τὴν συγκοινωνίαν, εὑρέθημεν ἔν τινι ταταρικῷ χωριδίῳ, ἐν ᾧ ἐπαρηγορούμεθα διὰ τὴν ἀδράνειαν ἡμῶν, γινώσκοντες ὅτι ὁ τοιοῦτος κλεφτοπόλεμος πρὸς τοὺς λῃστὰς ἔμελλε πάντως νὰ περατωθῇ μετ' οὐ πολύ.

Ἀλλ' ὁ Πουγάτσεφ δὲν εἶχεν ἔτι συλληφθῇ· ἀνεφάνη μετὰ μικρὸν ἐν τοῖς μεταλλείοις τῆς Σιβηρίας[1]. Συνήθροισε νέας συμμορίας καὶ ἐπανέλαβε τὰς λῃστείας του. Ἐμάθομεν μετ' ὀλίγον τὴν καταστροφὴν τῶν φρουρίων τῆς Σιβηρίας, εἶτα τὴν ἅλωσιν τοῦ Χαζάν, καὶ μετὰ ταῦτα τὴν παράτολμον πορείαν τοῦ ἀντάρτου εἰς Μόσχαν. Ὁ Ζουρίνης διετάχθη νὰ διαβῇ τὸν Βόλγαν.

Δὲν θὰ ἐμμείνω εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον. Λέγω μόνον ὅτι μέγισται καταστροφαί, καὶ συμφοραὶ ἐπῆλθον. Οἱ εὐγενεῖς ἐκρύπτοντο εἰς τὰ δάση· αἱ ἀρχαὶ οὐδόλως ἴσχυον· οἱ ἀρχηγοὶ τῶν μεμονωμένων ἀποσπασμάτων ἐπέβαλλον ποινὰς ἢ ἀπένεμον χάριν, εἰς μηδένα διδόντες λόγον τῶν πράξεών των. Ἅπασα ἡ εὐρεῖα καὶ ὡραία αὕτη χώρα, ἠρημοῦτο διὰ δηώσεων καὶ σφαγῶν· εἴθε ὁ Θεὸς νὰ μὴ δώσῃ νὰ ἴδωμεν ποτὲ τόσον ἄφρονα καὶ ἀνοικτίρμονα ἅμα ἀνταρσίαν!

Τέλος ὁ Πουγάτσεφ ἐνικήθη ὑπὸ τοῦ Μίχελσων καὶ ἐξηναγκάσθη νὰ φύγῃ ἐκ νέου. Μετ' ὀλίγον δ' ἠγγέλθη εἰς τὸν Ζουρίνην ἡ σύλληψις τοῦ λῃστοῦ καὶ τῷ ἐστάλη διαταγὴ νὰ σταματήσῃ. Ὁ πόλεμος ἐπερατώθη πλέον· ὅθεν ἤλπιζον ὅτι θὰ ἐπιστρέψω μετ' οὐ πολὺ εἰς τοὺς γονεῖς μου. Ἄφατον δ' ᾐσθανόμην χαρὰν ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ, ὅτι ἔμελλον ταχέως νὰ τοὺς ἐναγκαλισθῶ καὶ νὰ ἐπανίδω τὴν Μαρίαν, περὶ ἧς οὐδεμίαν εἶχον λάβῃ εἴδησιν. Ἐσκίρτων δὲ ὡς παι-

1. Οὕτω καλοῦνται περιληπτικῶς τὰ μεταλλουργεῖα τῶν Οὐραλίων ὀρέων.

Digitized by Google

δίον. Ὁ Ζουρίνης ἐγέλα καὶ μοὶ ἔλεγε ὑψῶν τοὺς ὤμους: «Περίμενε, περίμενε νὰ 'πανδρευθῇς· θὰ ἰδῇς ὅτι ὅλα πηγαίνουν κατὰ διαβόλου.»

Καὶ ὅμως, ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι παράδοξον αἴσθημα ἐσκότιζε τὴν χαράν μου. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, τοῦ ἀποστάζοντος ἐκ τοῦ αἵματος τοσούτων ἀθώων θυμάτων καὶ ἡ ἰδέα τῶν βασάνων ἃς ἔμελλε νὰ ὑποστῇ, κατέτρυχον τὴν ψυχήν μου.

«Ἰεμέλα[1], Ἰεμέλα, ἔλεγον καθ' ἑαυτὸν μετὰ πικρίας, διατί νὰ μὴ ῥιφθῇς εἰς τὰς λόγχας, ἢ νὰ μὴ προτείνῃς τὸ στῆθός σου σκοπὸν εἰς τοὺς μύδρους. Αὐτὸ ἦτο τὸ καλλίτερον, ὅπου ἠμποροῦσες νὰ κάμῃς[2].»

Ἐν τούτοις ὁ Ζουρίνης μοὶ ἔδωσεν ἄδειαν. Ἔμελλον δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας νὰ ἦμαι ἐν τοῖς κόλποις τῆς οἰκογενείας μου, ὅτε ἀπρόοπτον συμβεβηκὸς μὲ ἔπληξεν ὡς κεραυνός.

Τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς μου, καθ' ἣν στιγμὴν ἡτοιμαζόμην νὰ ἐκκινήσω, ὁ Ζουρίνης εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν μου κρατῶν χάρτην ἐν τῇ χειρί. Ἦτο σκυθρωπός, ἐγὼ δὲ ἠσθάνθην ὡσεὶ νυγμὸν εἰς τὴν καρδίαν· ἐφοβούμην καίπερ ἀγνοῶν τὸ αἴτιον· ὁ ταγματάρχης διέταξε τὸν ὑπηρέτην μου νὰ ἐξέλθῃ καὶ μοὶ ἀνήγγειλεν, ὅτι ἤθελε νὰ μοὶ ὁμιλήσῃ.

«Τί τρέχει; ἠρώτησα ἀνησύχως.

— Μία μικρὴ ἀναποδιά, ἀπεκρίθη δείξας μοι τὸν χάρτην. Διάβασε αὐτό.»

Ἦτο δὲ τὸ ἔγγραφον μυστικὴ διαταγή, ἀποστελλομένη πρὸς πάντας τοὺς ἀποσπασματάρχας νὰ μὲ συλλάβωσιν ὅπου ἤθελον εὑρεθῇ, καὶ νὰ μὲ ἀποστείλωσιν ὑπὸ καλὴν ἐπιτήρησιν εἰς Χαζὰν ἐνώπιον τῆς ἀνακριτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς διορισθείσης ὅπως ἐνεργήσῃ κατὰ τοῦ Πουγάτσεφ καὶ τῶν συνενόχων αὐτοῦ ἀνακρίσεις.

Ὁ χάρτης ἐξέφυγε τῶν χειρῶν μου.

«Τί νὰ γείνῃ; εἶπεν ὁ Ζουρίνης, τὸ καθῆκόν μου εἶνε νὰ ἐκτελέσω τὴν διαταγήν. Πιθανὸν ἡ φήμη τῶν ταξειδίων σου καὶ ἡ οἰκειότης σου μὲ τὸν Πουγάτσεφ ἦλθεν εἰς γνῶσιν τῆς ἐξουσίας. Ἐλπίζω ὅτι ἡ ὑπόθεσις δὲν θὰ ἔχῃ κακὰ ἐπακόλουθα, καὶ ὅτι θὰ δικαιολογηθῇς ἐνώπιον τῆς ἐπιτροπῆς. Μὴ τὸ πάρῃς τὸ πρᾶγμα κατάκαρδα.»

Ἡ συνείδησίς μου ἦτο ἥσυχος· ἀλλ' ἡ ἰδέα ὅτι ἡ ἕνωσίς μας ἀνεβάλλετο ἐπί τινας μῆνας ἀκόμη μὲ κατέθλιβε. Δεχθεὶς τοὺς ἐγκαρδίους ἀποχαιρετισμοὺς τοῦ Ζουρίνη ἀνέβην εἰς τὴν *τελέγκαν*[1] μου, δύο οὐσσάροι μὲ γυμνὸν ξίφος ἐκάθησαν παραπλεύρως ἐμοῦ καὶ ἐλάβομεν τὴν πρὸς τὸ Χαζὰν ἄγουσαν.

ΙΔ΄

Ἡ δίκη.

Οὐδαμῶς ἀμφέβαλλον, ὅτι λόγος τῆς συλλήψεώς μου ἦτο ἡ ἄνευ ἀδείας ἀπομάκρυνσίς μου ἀπὸ τοῦ Ὀρεμβούργου· εὐλόγως λοιπὸν θὰ ἠδυνάμην νὰ ἀποδείξω τὴν ἀθωότητά μου, διότι οὐ μόνον δὲν μᾶς εἶχον ἀπαγορεύσῃ νὰ κάμνωμεν ἐξόδους ἀλλὰ καὶ μᾶς παρεθάρρυνον εἰς τοῦτο. Αἱ φιλικαὶ ὅμως σχέσεις μου μετὰ τοῦ Πουγάτσεφ πιστούμεναι ὑπὸ πλήθους μαρτύρων θὰ παρεῖχον πολλὰς ὑπονοίας. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ δρόμου εἶχον τὸν νοῦν εἰς τὰς ἐρωτήσεις, ἃς θὰ μοὶ ἀπηύθυνον κατὰ τὴν ἀνάκρισιν καὶ ἐσχεδίαζον κατὰ διάνοιαν τὰς ἀποκρίσεις. Ἀπεφάσισα δὲ νὰ φανερώσω εἰς τοὺς δικαστάς μου ὅλην τὴν γυμνὴν ἀλήθειαν, πεποιθὼς ὅτι οὗτος ἦν ὁ ἁπλούστατος καὶ ὁ ἀσφαλέστατος ἅμα τρόπος πρὸς δικαιολογίαν μου.

Ἀφικόμην εἰς Χαζάν, πόλιν τὰ πάνδεινα παθοῦσαν, ἣν εὗρον ἠρημωμένην καὶ σχεδὸν ἀποτεφρωμένην. Ἐν ταῖς ὁδοῖς, ὅπου πρότερον ἠγείροντο οἰκίαι, ἐφαίνοντο νῦν σωροὶ μόνον ἀπηνθρακωμένων ὑλῶν καὶ τοῖχοι ἄνευ παραθύρων καὶ στεγῶν. Ταῦτα δὲ ἦσαν τὰ ἴχνη τῆς διαβάσεως τοῦ Πουγάτσεφ. Μὲ ὡδήγησαν εἰς τὸ φρούριον, τὸ ὁποῖον εἶχε μείνῃ ἀνέπαφον, καὶ οἱ συνοδεύοντές με οὐσσάροι μὲ παρέδωσαν εἰς τὸν ἀξιωματικὸν τῆς φρουρᾶς. Οὗτος δὲ προσεκάλεσε πεταλωτήν, ὅστις προσήρμοσε σιδηρᾶς πέδας εἰς τοὺς πόδας μου. Ἐκεῖθεν μὲ ἤγαγον εἰς τὴν φυλακήν, ἔνθα μὲ ἀφῆκαν μόνον ἐν στενῇ καὶ σκοτεινῇ εἱρκτῇ, ἡ ὁποία εἶχε μόνον τοὺς τέσσαρας τοίχους καὶ μικρὸν φεγγίτην πεφραγμένον διὰ σιδηρῶν κιγκλίδων.

Κακὴ ἀρχὴ μὴ προοιωνίζουσα εὐάρεστα τέλη. Ὅμως οὔτε τὸ θάρρος, οὔτε ἡ ἐλπὶς μ' ἐγκατέλιπον. Προσέφυγον εἰς τὴν παραμυθίαν πάντων τῶν θλιβομένων καὶ ἔνθερμον ἀναπέμψας προσευχὴν ἀπὸ καρδίας καθαρᾶς καὶ καταπεπονημένης ἀπεκοιμήθην νήδυμον ὕπνον, ἀφροντιστῶν περὶ τοῦ μέλλοντος.

Τὴν ἐπαύριον ὁ δεσμοφύλαξ ἀφυπνήσας με μοὶ ἀνήγγειλεν, ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ μὲ προσεκάλει νὰ ἐμφανισθῶ ἐνώπιόν της. Δύο στρατιῶται μὲ ὡδήγησαν διὰ μέσου αὐλῆς εἰς τὸ κατάλυμα τοῦ φρουράρχου, παρέμειναν ἐν τῷ ἀντιθαλάμῳ καὶ μὲ ἀφῆκαν νὰ εἰσχωρήσω μόνος εἰς τὰ ἐνδότερα δώματα.

Εἰσῆλθον εἰς εὐρυτάτην αἴθουσαν. Ὄπισθεν τραπέζης κεκαλυμμένης ὑπὸ ἐγγράφων ἐκάθην-

1. Ὑποκοριστικὸν τοῦ Ἰεμελιανοῦ.

2. Προχωρήσας μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Μόσχας, ἣν θὰ ἐκυρίευεν ἴσως ἂν μὴ κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἀπέλιπεν αὐτὸν τὸ θάρρος, ὁ Πουγάτσεφ ἡττηθεὶς παρεδόθη ὑπὸ τῶν συντρόφων του ἀντὶ ἑκατοντακισχιλίων ῥουβλίων. Κλεισθεὶς εἰς σιδηροῦν κλωβὸν ἤχθη εἰς Μόσχαν καὶ ἐθανατώθη ἐν ἔτει 1775.

1. Μικρὸν θερινὸν ἁμάξιον.

Digitized by Google

το δύο στρατιωτικοί, είς στρατηγός προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, ὄψιν ἔχων ψυχρὰν καὶ αὐστηρὰν καὶ εἷς νεαρὸς ἀξιωματικὸς τῶν σωματοφυλάκων, τριακοντούτης τὸ πολύ, ἔχων ἐξωτερικὸν εὔχαρι καὶ ἀνειμένον· πλησίον τοῦ παραθύρου, πρὸ ἑτέρας τραπέζης, ἐκάθητο εἷς γραμματεὺς ἔχων τὴν γραφίδα ἐπὶ τοῦ ὠτός καὶ τὸ σῶμα κεκλιμένον πρὸς τὸν χάρτην, ἕτοιμος ὢν νὰ γράψῃ τὴν κατάθεσίν μου.

Ἤρχισεν ἡ ἀνάκρισις. Ἠρωτήθην πρῶτον περὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ἐπαγγέλματός μου· ὁ στρατηγὸς ἐζήτησε νὰ μάθῃ ἂν ἤμην υἱὸς τοῦ Ἀνδρέου Πέτροβιτς Γρίνεφ καὶ ἐπὶ τῇ καταφατικῇ ἀπαντήσει μου, ἀνεφώνησεν αὐστηρῶς:

«Κρίμα, ὅτι ἀνὴρ τόσον ἔντιμος ἔχει υἱὸν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀνάξιον αὐτοῦ.»

Ἀπεκρίθην ἀταράχως ὅτι οἱαιδήποτε καὶ ἂν ὦσιν αἱ κατ' ἐμοῦ κατηγορίαι ἐλπίζω, ὅτι εὐχερῶς θὰ τὰς ἀναιρέσω δι' εἰλικρινοῦς ὁμολογίας τῆς ἀληθείας. Ἡ ἀταραξία μου τὸν δυσηρέστησεν.

«Εἶσαι θρασύτατος, μοὶ εἶπε συνοφρυωθείς· τὰ εἰξεύρομεν αὐτά!»

Τότε ὁ νεαρὸς ἀξιωματικὸς μὲ ἠρώτησε πῶς καὶ κατὰ τίνα χρόνον εἰσῆλθον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Πουγάτσεφ καὶ ὁποίαν ὑπηρεσίαν ἐξεπλήρουν παρ' αὐτῷ.

Ἀπεκρίθην μετ' ἀγανακτήσεως, ὅτι ὢν ἀξιωματικὸς καὶ εὐπατρίδης, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπηρετήσω τὸν Πουγάτσεφ καὶ ὅτι οὐδεμίαν ὑπηρεσίαν ἐξεπλήρωσα παρ' αὐτῷ.

«Τότε πῶς γίνεται, ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ στρατοδίκης, ὅτι αὐτὸν τὸν ἀξιωματικὸν καὶ εὐπατρίδην μόνον δὲν ἐπείραξεν ὁ λῃστής, ἐν ᾧ πάντας τοὺς συναδέλφους του ἀνάνδρως ἐδολοφόνησε; Πῶς γίνεται ὁ αὐτὸς ἀξιωματικὸς καὶ εὐπατρίδης νὰ διάγῃ φιλικῶς καὶ νὰ εὐωχῆται μετὰ τῶν ἀνταρτῶν καὶ νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ ἀρχικακούργου δῶρα, συνιστάμενα εἰς μίαν γοῦνκν, ἕνα ἵππον καὶ ἥμισυ ῥούβλιον; Πόθεν ἡ τοιαύτη παράδοξος οἰκειότης; καὶ τίνα ἄλλην ἔχει βάσιν ἂν μὴ τὴν προδοσίαν, ἢ τοὐλάχιστον ἐγκληματικὴν καὶ ἀσύγγνωστον ἀνανδρίαν!»

Οἱ λόγοι τοῦ ἀξιωματικοῦ τῶν σωματοφυλάκων μὲ προσέβαλον καιρίως καὶ ἤρχισα μετὰ ζέσεως τὴν ἀπολογίαν μου. Διηγήθην πῶς ἐγνωρίσθην μετὰ τοῦ Πουγάτσεφ ἐν τῇ στέππῃ, ἐν καιρῷ χιονοστροβίλου, πῶς μὲ ἀνεγνώρισε καὶ μοῦ ἐχάρισε τὴν ζωὴν κατὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ φρουρίου Βελογόρσκ. Ὡμολόγησα, ὅτι ἀληθῶς ἔλαβον παρὰ τοῦ σφετεριστοῦ ἓν *τουλούπι* καὶ ἕνα ἵππον· ἀλλ' ἐπολέμησα μέχρις ἐσχάτων κατὰ τοῦ κακούργου ἐν τῷ φρουρίῳ Βελογόρσκ. Τέλος ἐπεκλήθην τὸ ὄνομα τοῦ στρατηγοῦ μου, ὅστις ἠδύνατο νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ζήλου μου κατὰ τὴν δεινὴν πολιορκίαν τοῦ Ὀρεμβούργου. Ὁ αὐστηρὸς γέρων ἔλαβεν ἐκ τῆς τραπέζης ἀνοικτὴν ἐπιστολήν, ἣν ἀνέγνω μεγαλοφώνως.

«Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἐρωτήσεως τῆς ὑμετέρας ἐξοχότητος περὶ τοῦ ἀξιωματικοῦ Γρίνεφ, ὅστις κατηγορεῖται ὡς ἀναμιχθεὶς εἰς τὰς ταραχὰς καὶ διατελῶν εἰς σχέσεις μετὰ τοῦ λῃστοῦ, σχέσεις καταδικαζομένας ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου καὶ ἀντιβαινούσας εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ ὅρκου ἐπιβαλλόμενα καθήκοντα, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἀνακοινώσω, ὅτι ὁ εἰρημένος ἀξιωματικὸς Γρίνεφ ὑπηρέτησεν ἐν Ὀρεμβούργῳ ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου 1773 μέχρι τῆς 24 Φεβρουαρίου ἐνεστῶτος ἔτους καθ' ἣν ἡμέραν ἀπουσίασεν ἐκ τῆς πόλεως, μὴ ἐπανελθὼν ἔκτοτε. Ὡς δ' ἐμάθομεν ἐκ λιποτακτῶν τοῦ ἐχθροῦ, μετέβη εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Πουγάτσεφ καὶ συνώδευσεν αὐτὸν εἰς τὸ φρούριον Βελογόρσκ. Περὶ τῆς διαγωγῆς του ὅμως δύναμαι. . .»

Ἐνταῦθα ὁ στρατηγὸς διέκοψε τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μοὶ εἶπεν ἀποτόμως:

«Λοιπόν! τί θὰ εἴπῃς τώρα πρὸς δικαιολογίαν σου;»

Θὰ ἐξηκολούθουν ὡς ἤρχισα καὶ θὰ ἀπεκάλυπτον τὸν μετὰ τῆς Μαρίας συνδέοντά με δεσμόν, μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ τὰ λοιπὰ εἰλικρινείας. Ἀλλ' αἴφνης ᾐσθάνθην ἀκατάσχετον ἀηδίαν πρὸς τοῦτο. Ἐσκέφθην ὅτι ἂν ἔλεγον τὸ ὄνομά της ἡ ἐπιτροπὴ θὰ τὴν ἐκάλει νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιόν της· ἀναλογιζόμενος δὲ ὅτι θὰ ἐξέθετον αὐτήν, ὅτι τὸ ὄνομά της θὰ ἐδυσφημεῖτο ἴσως σκανδαλωδῶς ὑπὸ τῶν ἀνακρινομένων κακούργων καὶ ὅτι μάλιστα θὰ ἤρχετο εἰς ἀντιπαράστασιν πρὸς αὐτούς, τοσοῦτον ἐταράχθην ἐκ τῆς φοβερᾶς ταύτης ἰδέας, ὥστε τὰ ἔχασα, ἐψέλλισα μόνον λέξεις τινὰς καὶ εἶτα ἐσίγησα.

Οἱ δικασταί μου, οἵτινες ἐφαίνοντο, ὅτι ἤκουον τὰς ἀπαντήσεις μου μετά τινος εὐμενείας, ἰδόντες τὴν ταραχήν μου διετέθησαν αὖθις δυσμενῶς πρός με. Ὁ ἀξιωματικὸς τῶν σωματοφυλάκων προέτεινε νὰ ἔλθω εἰς ἀντιπαράστασιν πρὸς τὸν κυριώτατον κατήγορόν μου. Ὁ δὲ στρατηγὸς διέταξε νὰ προσαγάγωσι τὸν *χθεσινὸν παλῃάνθρωπον*. Ἔστρεψα ἀμέσως τὰ βλέμματα πρὸς τὴν θύραν, ἀναμένων μετὰ ζωηρᾶς περιεργίας τὴν ἐμφάνισιν τοῦ κατηγόρου μου. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἠκούσθη κρότος σιδηρῶν δεσμῶν καὶ εἰσῆλθεν ὁ. . . Σβαμπρίνης. Ἐντύπωσιν μοὶ ἐνεποίησεν ἡ ἀλλοίωσις τοῦ προσώπου του. Ἦτο ὠχρὸς καὶ ἰσχνός. Ἡ κόμη του, κατάμαυρος ἄλλοτε ὡς γαγάτης, ἤρχιζε νὰ λευκαίνηται. Ἡ μακρὰ αὐτοῦ γενειὰς ἦτο ἀτημέλητος. Ἐπανέλαβε πάσας τὰς κατ' ἐμοῦ κατηγορίας διὰ φωνῆς ἀσθενοῦς ἀλλὰ σταθερᾶς. Ὡς αὐτὸς ἔλεγεν εἶχον σταλῆ ὑπὸ τοῦ

Digitized by Google

Πουγάτσεφ εἰς τὸ Ὀρεμβοῦργον ὡς κατάσκοπος· ἐξηρχόμην καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς γραμμῆς τῶν ἀκροβολιστῶν, ἵνα διαβιβάζω ἐγγράφους ἀνακοινώσεις περὶ πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει συμβαινόντων· ἐπὶ τέλους συνετάχθην ὁριστικῶς τῷ Πουγάτσεφ συνοδεύων αὐτὸν ἀπὸ φρουρίου εἰς φρούριον, καὶ προσπαθῶν διὰ παντὸς τρόπου νὰ παραβλάπτω τοὺς ἐν προδοσίᾳ συνενόχους μου, ἵνα ὑποσκελίζω αὐτοὺς ἐν ταῖς θέσεσιν αὐτῶν καὶ ἵνα ἔτι μᾶλλον ἐπωφελῶμαι ἐκ τῶν γενναιοδωριῶν τοῦ ἀντάρτου. Τὸν ἤκουον μέχρι τέλους ἐν σιγῇ, χαίρων ἐνδομύχως διὰ τοῦτο, ὅτι δὲν ἐξεστόμισε τὸ ὄνομα τῆς Μαρίας. Ἆρά γε διότι ἡ φιλαυτία του προσεβάλλετο, ἀναμιμνησκομένου ἐκείνην, ἥτις περιφρονητικώτατα ἠρνήθη νὰ τὸν δεχθῇ ὡς σύζυγον, ἢ διότι ὑπέκαιεν ἀκόμη ἐν τῇ καρδίᾳ του σπινθὴρ τοῦ αἰσθήματος, ὅπερ καὶ εἰς ἐμὲ αὐτὸν ἐπέβαλλε σιγήν; Ὅπως ἂν ᾖ ἡ ἐπιτροπὴ δὲν ἤκουσε τὸ ὄνομα τῆς θυγατρὸς τοῦ φρουράρχου τοῦ Βελογόρσκ. Οὕτω δ' ἔτι μᾶλλον ἐνισχύθη ἡ ἀπόφασίς μου, καὶ ὅτε οἱ δικασταὶ μὲ ἠρώτησαν ἂν εἶχόν τι νἀντείπω εἰς τὰς κατηγορίας τοῦ Σβαμπρίνη, περιωρίσθην νὰ δηλώσω ὅτι ἀνέμενον εἰς τὴν πρώτην μου κατάθεσιν, καὶ ὅτι οὐδὲν εἶχον νὰ προσθέσω πρὸς δικαιολόγησίν μου. Ὁ στρατηγὸς διέταξε νὰ μᾶς ἀπαγάγωσιν ἐκεῖθεν· ἐξήλθομεν δ' ἀμφότεροι ὁμοῦ. Ἐθεώρουν τὸν Σβαμπρίνην ἀταράχως, καὶ οὐδὲ λέξιν εἶπον αὐτῷ. Ἐκεῖνος ἐμειδίασεν, ἐπιχαίρων διότι εἰς τοιαύτην μ' ἔφερε θέσιν, ἀνεσήκωσε τὰ δεσμά του καὶ ἐτάχυνε τὸ βῆμα ἵνα προπορευθῇ ἐμοῦ. Μὲ ἔκλεισαν καὶ αὖθις ἐν τῇ εἱρκτῇ καὶ ἔκτοτε δὲν προσεκλήθην πλέον εἰς νέαν ἀνάκρισιν.

Ὅσα μοὶ ὑπολείπονται νἀφηγηθῶ τῷ ἀναγνώστῃ δὲν εἶδον αὐτοῖς ὄμμασιν· ἀλλὰ τοσάκις ἤκουσα τὴν διήγησιν αὐτῶν, ὥστε καὶ αἱ ἐλάχισται λεπτομέρειαι ἔμειναν βαθέως ἐγκεχαραγμέναι ἐν τῇ μνήμῃ μου καὶ μοὶ φαίνεται ὡς νὰ ἤμην αὐτόπτης μάρτυς αὐτῶν.

Τὴν Μαρίαν ἐδέχθησαν οἱ γονεῖς μου μετ' ἀνυποκρίτου εὐμενείας, ὡς συνείθιζον οἱ παλαιοί. Ὑπελάμβανον δὲ ὡς θείαν χάριν τὴν παρεχομένην αὐτοῖς εὐκαιρίαν νὰ χορηγήσωσιν ἄσυλον εἰς δυστυχῆ ὀρφανήν. Βαθμηδὸν δὲ τὴν ἠγάπησαν ἀπὸ καρδίας, διότι ἀδύνατον ἦτο νὰ τὴν γνωρίσῃ τις καὶ νὰ μὴ τὴν ἀγαπήσῃ. Οὐδ' αὐτὸς ὁ πατήρ μου ἐθεώρει πλέον τρέλλαν τὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτά μου, ἡ δὲ μήτηρ μου μόνον ὄνειρον εἶχε τὴν ἕνωσιν τοῦ Πετρούτσα τῆς μετὰ τῆς κόρης τοῦ λοχαγοῦ.

Ἡ ἀγγελία περὶ τῆς συλλήψεώς μου κατετάραξεν ἅπασαν τὴν οἰκογένειάν μου. Μετὰ τοσαύτης ὅμως ἀφελείας εἶχε διηγηθῇ ἡ Μαρία τὴν ἀρχὴν τῆς παραδόξου σχέσεώς μου μετὰ τοῦ Πουγάτσεφ εἰς τοὺς γονεῖς μου, ὥστε ὄχι μόνον οὐδόλως ἀνησύχησαν, ἀλλὰ καὶ ἐγέλασαν ἐκ καρδίας. Ὁ πατήρ μου δὲν ἤθελε νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ἦτο δυνατὸν ἐγὼ νὰ μετάσχω ἀτίμου ἀνταρσίας, σκοπούσης τὴν ἀνατροπὴν τοῦ θρόνου καὶ τὴν ἐξόντωσιν τῶν εὐγενῶν. Ὑπέβαλε τὸν Σαβέλιιτς εἰς αὐστηρὰν ἀνάκρισιν, καθ' ἣν ὁ θεράπων μου ὡμολόγησεν ὅτι ὁ αὐθέντης του ἐδέχθη τὴν φιλοξενίαν τοῦ Πουγάτσεφ, καὶ ὅτι ὁ κακοῦργος βεβαίως ἐδείχθη λίαν γενναῖος. Ἀλλὰ ταὐτοχρόνως ἐβεβαίωσε μεθ' ὅρκου, ὅτι οὐδέποτε ἤκουσε νὰ γίνηται λόγος περὶ προδοσίας. Οἱ γηραιοὶ γονεῖς μου καθησύχασαν ὀλίγον καὶ ἀνέμενον μεθ' ὑπομονῆς καλλιτέρας εἰδήσεις. Ἡ Μαρία ὅμως ἦτο σφόδρα τεταραγμένη, ἀλλ' ἐκ μετριοφροσύνης καὶ περισκέψεως ἐτήρει σιγήν.

Παρῆλθον οὕτω πολλαὶ ἑβδομάδες. Αἴφνης ὁ πατήρ μου λαμβάνει ἐκ Πετρουπόλεως ἐπιστολὴν τοῦ συγγενοῦς ἡμῶν πρίγκηπος Β..., ὅστις μετὰ τὰς συνήθεις φιλοφροσύνας, τῷ ἀνήγγελλεν, ὅτι αἱ περὶ συνενοχῆς μου εἰς τὴν ἀνταρσίαν ὑπόνοιαι ἀπεδείχθησαν βασιμώταται, προσετίθει δὲ ὅτι ἐπρόκειτο νὰ καταδικασθῶ εἰς τὴν βαρυτάτην τῶν ποινῶν, ἂν μὴ ἡ αὐτοκράτειρα, ἀποβλέπουσα εἰς τὰς εἰλικρινεῖς ὑπηρεσίας καὶ εἰς τὸ γῆρας τοῦ πατρός μου ηὐδόκει νἀπονείμῃ χάριν εἰς υἱὸν ἐγκληματίαν· λυτρώσασα δ' αὐτὸν ἀπὸ ποινῆς ἀτιμωτικῆς διέταξε νἀποσταλῇ εἰς τὰ ἀπώτατα μέρη τῆς Σιβηρίας, ὅπως ὑποστῇ ἰσόβιον ἐξορίαν.

Ἡ ἀπρόοπτος αὕτη συμφορὰ μικροῦ δεῖν ἐθανάτωσε τὸν πατέρα μου. Δὲν ἦτο πλέον ἀτάραχος ὡς ἄλλοτε, ἡ δὲ ὀδύνη του ἄφωνος συνήθως, ἐξεχύνετο εἰς πικρὰ παράπονα. «Τί! ἐπανελάμβανεν ἀδιαλείπτως. Τί! ὁ υἱός μου ἔλαβε μέρος εἰς τὴν συνωμοσίαν τοῦ Πουγάτσεφ! Δίκαιε Θεέ! διατί νὰ μὴ ἤμην ἀποθαμένος! Ἡ αὐτοκράτειρα τοῦ ἐχάρισε τὴν ζωήν, ἀλλὰ μήπως ἠλαττώθη τὸ κακὸν δι' ἐμέ; Δὲν εἶναι ὁ θάνατος ὁποῦ μὲ τρομάζει, καὶ ὁ πάππος μου ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος, ὑπερασπιζόμενος ἐκεῖνο, ὅπερ ἐλάτρευεν ἐνδομύχως[1], ὁ πατήρ μου ἐθανατώθη ὁμοῦ μὲ τοὺς μάρτυρας Βολύνσκη καὶ Χουστσώφ[2], ἀλλ' εὐπατρίδης νὰ καταπατήσῃ τὸν ὅρκον του, νὰ ἑνωθῇ μετὰ ληστῶν καὶ κακούργων, μετὰ δούλων στασιαζόντων... αἶσχος, αἰώνιον αἶσχος εἰς τὴν γενεάν μας!» Περίφοβος διὰ τὴν ἀπόγνωσιν, εἰς ἣν περιέστη ὁ πατήρ μου, δὲν ἐτόλμα ἡ μήτηρ μου νὰ κλαίῃ ἐπὶ παρουσίᾳ του καὶ ἠγωνίζετο νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ ὁμιλοῦσα περὶ τῆς ἀβεβαιότητος καὶ τῆς ἀδικίας τῆς γνώμης τῶν πολ-

1. Πρόγονός τις τοῦ Πούσκιν κατεδικάσθη εἰς θάνατον ἐπὶ Πέτρου τοῦ Μεγάλου.

2. Ἀρχηγοὶ τοῦ ἐθνικοῦ κόμματος κατὰ τοῦ Βιρόν, ἐπὶ τῆς αὐτοκρατείρας Ἄννης, θανατωθέντες ἀμφότεροι βαρβάρως.

Digitized by Google

λῶν· ἀλλ' ὁ πατήρ μου ἦτο ἀπαραμύθητος.

Πλειότερον παντὸς ἄλλου ἐθλίβετο ἡ Μαρία· πεποιθυῖα, ὅτι θὰ ἠδυνάμην νὰ δικαιολογηθῶ ἂν ἤθελον, ὑπώπτευσε τὸν λόγον, οὗ ἕνεκα προέκρινα νὰ σιωπήσω καὶ ἐθεώρει ἑαυτὴν ὡς μόνην αἰτίαν τῶν δυστυχιῶν μου. Καὶ ἀπέκρυπτε μὲν ἀπὸ πάντας τὰ δάκρυα καὶ τὴν ὀδύνην της, ἀλλὰ δὲν ἔπαυε διανοουμένη περὶ ἐξευρέσεως τρόπου πρὸς σωτηρίαν μου.

Ἑσπέραν τινὰ ὁ πατήρ μου, καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου, ἐξεφύλλιζε τὴν ἐπετηρίδα τῆς αὐλῆς· ἀλλ' ὁ νοῦς του περιεπλανᾶτο ἀλλαχόσε καὶ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ βιβλίου ἐκείνου οὐδαμῶς παρῆγε τὴν συνήθη ἐντύπωσιν. Ἐσύριζεν ἀρχαῖον ἐμβατήριον. Ἡ μήτηρ μου ἔπλεκεν ἐν σιγῇ καὶ τὰ δάκρυά της ἔπιπτον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπὶ τοῦ ἐργοχείρου της. Ἡ Μαρία ἐργαζομένη ἐν τῷ αὐτῷ δωματίῳ ἀνεκοίνωσεν αἴφνης εἰς τοὺς γονεῖς μου, ὅτι ἦτο ἠναγκασμένη νὰ ὑπάγῃ εἰς Πετρούπολιν καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ τῇ χορηγήσωσι τὰ μέσα πρὸς τοῦτο. Ἀκούσασα τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἡ μήτηρ μου κατεθλίβη.

«Διατί, εἶπεν εἰς αὐτήν, θέλεις νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν Πετρούπολιν; Καὶ σὺ ἀκόμη, καὶ σὺ θέλεις νὰ μᾶς φύγῃς;» Ἡ Μαρία ἀπεκρίθη ὅτι ἡ τύχη της ἐξήρτητο ἐκ τοῦ ταξειδίου ἐκείνου καὶ ὅτι ὑπήγαινε νὰ ζητήσῃ βοήθειαν καὶ προστασίαν παρὰ τῶν δυναμένων, ὡς θυγάτηρ ἀνδρὸς θανόντος γενναίως καὶ εὐόρκως.

Ὁ πατήρ μου ἐταπείνωσε τὴν κεφαλήν. Ἕκαστος λόγος ὑπεμίμνησκεν αὐτῷ τὸ ὑποτιθέμενον ἔγκλημα τοῦ υἱοῦ του, καὶ τῷ ἐφαίνετο ὡς βαρεῖα μομφή.

«Πήγαινε, τῇ εἶπε τέλος μετὰ στεναγμοῦ· δὲν θέλομεν νὰ φέρωμεν πρόσκομμα εἰς τὴν εὐτυχίαν σου. Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ σοῦ δώσῃ σύζυγον τίμιον ἄνθρωπον καὶ ὄχι προδότην ἠτιμασμένον.»

Ἐγερθεὶς δὲ ἐξῆλθε τοῦ δωματίου. Μείνασα μόνη μετὰ τῆς μητρός μου ἡ Μαρία ἐνεπιστεύθη αὐτῇ μέρος τῶν σχεδίων της· ἡ μήτηρ μου τὴν ἐνηγκαλίσθη μετὰ δακρύων, δεομένη εἰς τὸν Θεὸν νἀποβῶσι κατ' εὐχὴν τὰ ἔργα της. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἡ Μαρία ἀνεχώρησε, συνοδευομένη ὑπὸ τῆς Παλάσκας καὶ τοῦ πιστοῦ Σαβέλιιτς, ὅστις κατ' ἀνάγκην ἀποχωρισθεὶς ἐμοῦ ἐπαρηγορεῖτο ἀναλογιζόμενος, ὅτι διετέλει ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς μνηστῆς μου.

Ἡ Μαρία ἔφθασεν εὐτυχῶς μέχρι τῆς Σοφίας καὶ μαθοῦσα ὅτι ἡ αὐλὴ διέμενε τότε ἐν τῷ θερινῷ ἀνακτόρῳ Τζάρσκοϊε-Σέλο, ἀπεφάσισε νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ. Ἐν τῷ ταχυδρομικῷ σταθμῷ παρεχωρήθη αὐτῇ μικρὸς κοιτών. Ἡ γυνὴ τοῦ σταθμάρχου προσελθοῦσα παραχρῆμα πρὸς αὐτήν, ἵνα φλυαρήσῃ ὀλίγον, τῇ ἀνεκοίνωσε κομπορρημόνως, ὅτι ἦτο ἀνεψιὰ ἑνὸς θερμαστοῦ τῆς αὐλῆς καὶ τὴν ἐμύησεν εἰς ὅλα τὰ ἀπόκρυφα τῶν ἀνακτόρων. Τῇ εἶπε κατὰ τίνα ὥραν ἠγείρετο τῆς κλίνης ἡ αὐτοκράτειρα, πότε ἔπινε τὸν καφὲν καὶ πότε ἐξήρχετο εἰς περίπατον· τίνες μεγιστᾶνες εὑρίσκοντο τότε ἐν τῇ αὐλῇ· τί ηὐδόκησε νὰ εἴπῃ τὴν προτεραίαν εἰς τὴν τράπεζαν· τίνας ἐδέχετο τὴν ἑσπέραν· ἑνὶ λόγῳ ἡ ὁμιλία τῆς Ἄννης Βλασιέβνας ἦν τρόπον τινὰ σελὶς ἀποσπασθεῖσα ἐξ ἀπομνημονευμάτων τῶν χρόνων ἐκείνων καὶ μεγίστην ἀξίαν θὰ εἶχε σήμερον. Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα ἠκροᾶτο μετὰ πολλῆς προσοχῆς. Ὑπῆγον ἀμφότεραι ἵνα περιδιαβάσωσιν εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν κῆπον, ἔνθα ἡ Ἄννα Βλασιέβνα διηγήθη τῇ Μαρίᾳ τί συνέβη μίαν φορὰν εἰς ἐκείνην τὴν δενδροστοιχίαν ἢ εἰς ἐκεῖνο τὸ γεφυρίδιον. Ἀμφότεραι ἐπανῆλθον ἀκολούθως οἴκαδε, καταγοητευμέναι.

Τὴν ἐπαύριον, πρωϊαίτατα, ἡ Μαρία ἅμα ἐνεδύθη καὶ ὑπῆγεν εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν κῆπον. Ἡ πρωΐα ἦτο θαυμασία, ὁ ἥλιος ἐχρύσου διὰ τῶν ἀκτίνων του τὰς κορυφὰς τῶν φιλυρῶν, ἃς εἶχεν ἤδη κιτρινίσῃ ἡ δροσερὰ πνοὴ τοῦ φθινοπώρου. Ἡ εὐρεῖα λίμνη ἀπηύγαζε γαληνιαία. Οἱ κύκνοι μόλις ἀφυπνήσαντες ἐξήρχοντο σοβαρῶς ἐκ τῶν παροχθίων θάμνων. Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα ἐπορεύθη εἰς θελκτικὸν λειμῶνα, ὅπου νεωστὶ εἶχε στηθῇ μνημεῖον εἰς τιμὴν τῶν προσφάτων νικῶν τοῦ κόμητος Ῥουμιάνζεφ. Αἴφνης ἀγγλικὸν κυνάριον ἔτρεξεν ὑλακτοῦν. Ἡ Μαρία ἔστη ἔντρομος. Κατ' ἐκείνην ὅμως τὴν στιγμὴν ἠκούσθη εὔηχος γυναικεία φωνή.

«Μὴ φοβεῖσθε, εἶπε· δὲν δαγκάνει.»

Ἡ Μαρία εἶδε κυρίαν καθημένην ἐπὶ μικροῦ ἀγροτικοῦ ἑδωλίου, ἀπέναντι τοῦ μνημείου καὶ ὑπῆγε νὰ καθήσῃ καὶ αὐτὴ εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ ἑδωλίου. Ἡ κυρία τὴν παρετήρησε μετὰ προσοχῆς ἀλλὰ καὶ ἡ Μαρία, ἀφ' οὗ πρῶτον ἔρριψε λαθραῖον βλέμμα ἐπ' αὐτῆς ἠδυνήθη νὰ τὴν ἴδῃ ἀνέτως. Ἐφόρει λευκὴν ἑωθινὴν ἐσθῆτα, λευκὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς καὶ μικρὸν ἐπώμιον, ἐφαίνετο δ' ὡσεὶ πεντηκοντοῦτις τὴν ἡλικίαν· τὸ πρόσωπόν της παχὺ καὶ ἀνθηρὸν εἶχεν ἔκφρασιν γαλήνιον καὶ σοβαράν, μετριαζομένην ὅμως διὰ τοῦ μαλακοῦ βλέμματος τῶν κυανῶν ὀφθαλμῶν της καὶ τοῦ θελκτικοῦ μειδιάματος αὐτῆς. Πρώτη δ' ἐκείνη διέκοψε τὴν σιγήν.

«Δὲν εἶσθε βέβαια ἀπ' ἐδῶ; εἶπεν.

— Εἶναι ἀληθές, κυρία· χθὲς μόλις ἦλθον ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας.

— Ἤλθετε μὲ τοὺς γονεῖς σας;

— Ὄχι, κυρία, ἦλθον μόνη.

— Μόνη! ἀλλ' εἰς τὴν ἡλικίαν σας εἶναι δύσκολον νὰ ταξειδεύῃ κανεὶς χωρὶς συνοδίαν.

— Δὲν ἔχω οὔτε πατέρα, οὔτε μητέρα.

Digitized by Google

— Καὶ ἤλθετε ἐδῶ δι' ὑποθέσεις σας;

— Μάλιστα, κυρία· ἦλθον νὰ ὑποβάλω μίαν ἀναφορὰν εἰς τὴν αὐτοκράτειραν.

— Ἀφ' οὗ εἶσθε ὀρφανὴ θὰ ἔχετε πιθανῶς παράπονα διὰ κάμμίαν ἀδικίαν ἢ κάμμίαν προσβολήν;

— Ὄχι, κυρία, ἦλθον νὰ ζητήσω χάριν καὶ ὄχι δικαιοσύνην.

— Ἐπιτρέψατέ μοι μίαν ἐρώτησιν· ποία εἶσθε;

— Εἶμαι ἡ κόρη τοῦ λοχαγοῦ Μιρονώφ.

— Τοῦ λοχαγοῦ Μιρονώφ; ἐκείνου, ὅστις ἦτο φρούραρχος ἑνὸς φρουρίου τῆς ἐπαρχίας Ὀρεμβούργου;

— Μάλιστα, κυρία.»

Ἡ κυρία ἐφάνη συγκινηθεῖσα.

«Συγχωρήσατέ με, ἐξηκολούθησε διὰ φωνῆς γλυκυτέρας, διότι ἀναμιγνύομαι εἰς τὰς ὑποθέσεις σας. Ἀλλὰ συχνάζω εἰς τὴν αὐλήν. Εἴπέτε μοι ποῖον εἶναι τὸ αἴτημά σας· ἴσως δυνηθῶ νὰ σᾶς βοηθήσω.»

Ἡ Μαρία ἠγέρθη καὶ ἐχαιρέτισε μετὰ σεβασμοῦ. Τὰ πάντα ἐν τῇ ἀγνώστῳ ἐκείνῃ κυρίᾳ προσείλκυον αὐτὴν ἀκουσίως καὶ τῇ ἐνέπνεον ἐμπιστοσύνην. Ἐξαγαγοῦσα δὲ τοῦ θυλακίου της χάρτην συμπεπτυγμένον τὸν ἐνεχείρισεν εἰς τὴν ἄγνωστον προστάτιδα, ἥτις ἀνέγνω αὐτὸν ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

Ἐν ἀρχῇ ἀνεγίνωσκε μετὰ προσοχῆς καὶ ἡ ὄψις της ἐδήλου εὐμενεῖς διαθέσεις· αἴφνης ὅμως τὸ πρόσωπόν της ἠλλοιώθη καὶ ἡ Μαρία, ἥτις προσεκτικῶς ἐθεώρει πάσας τὰς κινήσεις αὐτῆς, ἐτρόμαξεν ἐκ τῆς αὐστηρᾶς ἐκφράσεως, ἥτις ἀπετυπώθη ἐν τῇ μορφῇ αὐτῆς, τῇ τόσῳ γαληνίῳ καὶ θελκτικῇ πρὸ μιᾶς στιγμῆς:

«Ζητεῖτε χάριν διὰ τὸν Γρινέφ, εἶπεν ἡ κυρία ψυχρότατα. Ἀδύνατον νὰ τὸν συγχωρήσῃ ἡ αὐτοκράτειρα. Ηὐτομόλησε πρὸς τὸν σφετεριστήν, οὐχὶ παραπλανηθεὶς ἐξ ἀγνοίας καὶ ἀκρισίας, ἀλλ' ἐκ φαυλότητος.

— Δὲν εἶναι ἀληθές, ἀνέκραξεν ἡ Μαρία.

— Πῶς! δὲν εἶναι ἀληθές; ὑπολαβοῦσα εἶπεν ἡ κυρία, ἧς ὅλον τὸ πρόσωπον κατέστη καταπόρφυρον ἐξ ἀγανακτήσεως.

— Δὲν εἶναι ἀληθές, μάρτυς μου ὁ Θεός, δὲν εἶναι ἀληθές, εἰξεύρω τὰ πάντα καὶ θὰ σᾶς τὰ διηγηθῶ ὅλα. Δι' ἐμὲ καὶ μόνην ἔπαθεν ὅλας τὰς συμφοράς, ὅσαι τὸν εὗρον. Καὶ ἐὰν δὲν ἀπέδειξε τὴν ἀθωότητά του ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης, τοῦτο τὸ ἔπραξε διότι δὲν ἤθελε νὰ ἐκθέσῃ τὸ ὄνομά μου εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν.»

Καὶ ἡ Μαρία διηγήθη μετὰ ζέσεως ὅσα γινώσκει ὁ ἀναγνώστης.

Ἡ κυρία ἤκουεν αὐτὴν μετὰ μεγίστης προσοχῆς.

«Ποῦ κατελύσατε;» ἠρώτησεν ἡ κυρία, ὅτε ἡ νεᾶνις ἐτελείωσε τὴν διήγησίν της. Μαθοῦσα δ' ὅτι κατέλυεν εἰς τῆς Ἄννης Βλασιέβνας, προσέθηκε μειδιῶσα:

«Ἄ! εἰξεύρω. Χαίρετε· μὴ εἴπητε τίποτε εἰς κανένα περὶ τῆς συναντήσεώς μας. Ἐλπίζω, ὅτι δὲν θὰ περιμείνετε ἐπὶ πολὺ τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἀναφοράν σας.»

Ταῦτα εἰποῦσα ἠγέρθη καὶ ἀπῆλθε διά τινος σκιερᾶς δενδροστοιχίας. Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα ἐπέστρεψεν εἰς τὸ οἴκημά της ἔμπλεως φαιδρῶν ἐλπίδων.

Ἡ ξενίζουσα αὐτὴν τὴν ἐπέπληξε, διότι τόσῳ πρωῒ ἐξῆλθεν εἰς περίπατον, ὅπερ ἦτο ἐπιβλαβέστατον ὡς ἔλεγε κατὰ τὸ φθινόπωρον εἰς τὴν ὑγείαν μιᾶς νέας. Ἐκόμισε δὲ τὸ *σαμοβάριον* καὶ ἐν ᾧ θὰ ἔπινον τὸ τέϊον, θὰ ἐπανελάμβανεν ἀναμφισβητήτως τὰς ἀτελευτήτους φλυαρίας της περὶ τῆς αὐλῆς, ὅτε ἐπίσημος ἄμαξα ἔστη πρὸ τῆς ἐξωθύρας. Εἷς δ' οἰκέτης, φέρων τὴν αὐτοκρατορικὴν οἰκοστολὴν εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἀνήγγειλεν ὅτι ἡ αὐτοκράτειρα ηὐδόκει νὰ προσκαλέσῃ τὴν κόρην τοῦ λοχαγοῦ Μιρονώφ, ἵνα ἐμφανισθῇ ἐνώπιόν της.

Ἡ Ἄννα Βλασιέβνα κατεταράχθη ἀκούσασα τοῦτο.

«Ὦ Θεέ μου! ἀνέκραξεν, ἡ αὐτοκράτειρα σᾶς προσκαλεῖ εἰς τὴν αὐλήν. Πῶς ἄρά γε νὰ ἔμαθε τὸν ἐρχομόν σας; καὶ πῶς θὰ παρουσιασθῆτε εἰς τὴν αὐτοκράτειραν, μητερίτσα μου; Μοῦ φαίνεται πῶς δὲν 'ξεύρετε νὰ βαδίζετε κατὰ πῶς συνειθίζουν εἰς τὴν αὐλήν. Ἔπρεπε νὰ σᾶς ὁδηγήσω ἐγὼ ἢ καλλίτερα θὰ ἦταν νὰ στείλωμεν νὰ γυρέψωμεν ἀπὸ τὴν μαμμὴν νὰ σᾶς δανείσῃ τὸ κίτρινο φόρεμά της μὲ τοὺς φαρμπαλάδες.»

Ἀλλ' ὁ οἰκέτης, εἶπεν εἰς αὐτάς, ὅτι ἡ αὐτοκράτειρα διέταξε νὰ ὑπάγῃ μόνη της ἡ Μαρία Ἰβανόβνα, καὶ μὲ τὰ ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα ἐφόρει. Ἔδει νὰ ὑπακούσῃ, καὶ ἡ Μαρία Ἰβανόβνα ἀπῆλθε.

Προῃσθάνετο δὲ ὅτι ἐπρόκειτο νἀποφασισθῇ ἡ τύχη της· ἡ καρδία της ἐπάλλετο σφοδρῶς. Μετὰ μικρὸν τὸ ὄχημα ἔστη πρὸ τῶν ἀνακτόρων, καὶ ἡ Μαρία διελθοῦσα μακρὰν σειρὰν δωμάτων κενῶν καὶ μεγαλοπρεπῶν, εἰσήχθη τέλος εἰς τὸ καλλυντήριον τῆς αὐτοκρατείρας. Οἱ περιστοιχίζοντες τὴν κραταιὰν δέσποιναν μεγιστᾶνες παρεμέρισαν εὐσεβάστως ὅπως διέλθῃ ἡ νεᾶνις. Ἡ αὐτοκράτειρα, ἥτις ὡς ἡ Μαρία ἀμέσως ἀνεγνώρισεν, ἦτο αὐτὴ ἡ ἐν τῷ κήπῳ κυρία, εἶπε πρὸς αὐτὴν ἐπιχαρίτως.

«Χαίρω πολύ, διότι δύναμαι νὰ εἰσακούσω τὴν παράκλησίν σου. Πεισθεῖσα περὶ τῆς ἀθωότητος τοῦ μνηστῆρός σου ἐκανόνισα τὰ πάντα. Λάβε μίαν ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν νὰ ἐγχειρίσῃς εἰς τὸν μέλλοντα πενθερόν σου.»

Ἡ Μαρία ἔνδακρυς, ἐγονυπέτησε πρὸ τῆς

Digitized by Google

αὐτοκρατείρας, ἥτις τὴν ἀνήγειρε καὶ τὴν ἠσπάσθη εἰς τὸ μέτωπον.

«Εἰξεύρω, εἶπεν, ὅτι δὲν εἶσαι πλουσία, ἀλλ' ἔχω ἓν χρέος νὰ πληρώσω εἰς τὴν κόρην τοῦ λοχαγοῦ Μιρονώφ. Ἔσο ἥσυχος περὶ τοῦ μέλλοντός σου.»

Περιποιηθεῖσα εὐμενέστατα τὴν δυστυχῆ ὀρφανήν, ἡ αὐτοκράτειρα τὴν ἀπεχαιρέτισε, ἡ δὲ Μαρία ἀνεχώρησεν αὐθημερόν, ἐπιστρέφουσα εἰς τὴν ἐξοχὴν τοῦ πατρός μου, μὴ ἔχουσα τὴν περιεργίαν νὰ ρίψῃ ἓν βλέμμα εἰς τὴν Πετρούπολιν.

Ἐνταῦθα λήγουσι τἀπομνημονεύματα τοῦ Πιότρ Ἀνδρέιτς Γρινέφ· εἶναι ὅμως γνωστὸν ἐξ οἰκογενειακῶν παραδόσεων, ὅτι ἀπηλλάγη τοῦ ὑπολοίπου τῆς ποινῆς περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1774, ὅτι παρευρέθη εἰς τὴν θανάτωσιν τοῦ Πουγάτσεφ, καὶ ὅτι οὗτος ἀναγνωρίσας αὐτὸν ἐν τῷ πλήθει τὸν ἐχαιρέτισε τὸ ὕστατον διὰ κλίσεως τῆς κεφαλῆς, αὐτῆς ἐκείνης, ἥτις μετὰ μίαν στιγμὴν ἐπεδείχθη εἰς τὸν λαὸν ἄψυχος καὶ αἱμοσταγής. Μετ' ὀλίγον ὁ Πιότρ Ἀνδρέιτς ἐνυμφεύθη τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν. Οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ κατοικοῦσιν ἀκόμη ἐν τῷ κυβερνείῳ Σιμβίρσκ· ἐν τῇ ἀρχοντικῇ οἰκίᾳ τοῦ χωρίου δεικνύουσιν ἀκόμη ἐν πλαισίῳ τὴν αὐτόγραφον ἐπιστολὴν Αἰκατερίνης τῆς Β'. Ἀπευθύνεται δ' αὕτη πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Πιότρ Ἀνδρέιτς καὶ περιέχει ἐκτὸς τῆς δικαιώσεως τοῦ υἱοῦ του, καὶ ἐγκώμια τῆς εὐφυΐας καὶ τῆς χρηστότητος τῆς κόρης τοῦ λοχαγοῦ.

Ν. Γ. Πολίτης.

Ο ΚΑΠΝΟΣ

Ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὁ καπνὸς ἐφύετο ἐρημικὸς καὶ ἄγνωστος ἐν ἀποκέντροις γωνίαις τῆς Ἀμερικῆς. Οἱ ἄγριοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐκομίσαμεν τὸ οἰνόπνευμα, παρέσχον ἡμῖν εἰς ἀντάλλαγμα τὸν καπνόν, τὸ φυτὸν ὅπερ ἐβύθιζεν αὐτοὺς εἰς ζάλην, καπνιζόμενον ἐν ἐπισήμοις στιγμαῖς. Καὶ διὰ τῆς χαριτωμένης αὐτῆς ἀνταλλαγῆς δηλητηρίων συνέδεσαν οἱ δύο κόσμοι σχέσεις πρὸς ἀλλήλους.

Οἱ πρῶτοι ἐννοήσαντες νὰ πληρῶσι τὴν ῥῖνα διὰ κόνεως ταμβάκου κατ' ἀρχὰς ἐχλευάσθησαν, εἶτα δὲ καὶ κατεδιώχθησαν. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Ἰάκωβος ὁ Α' ἔγραψε κατὰ τῶν ταμβακιζόντων καὶ τῶν καπνιζόντων βιβλίον ἴδιον, ἐπιγραφόμενον «Μισόκαπνον» *(Miso-Capnos)*. Μετά τινα δ' ἔτη ὁ πάπας Οὐρβανὸς ὁ Η' ἀφώρισε πάντας τοὺς ταμβακίζοντας ἐντὸς τῶν ἐκκλησιῶν. Ἡ δ' αὐτοκράτειρα ὅπως ἐμποδίσῃ τὸ ἄτοπον διέταξε νὰ κατάσχωνται ὑπὸ τῶν νεωκόρων πρὸς ὄφελος αὐτῶν αἱ ταμβακοθῆκαι τῶν πληρούντων διὰ ταμβάκου τὴν ῥῖνα κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν. Τέλος ὁ Σουλτάνος Ἀμουρὰτ ὁ Δ' ἀπηγόρευσεν ἐπὶ ποινῇ ῥινοτομίας τὴν χρῆσιν τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ ταμβάκου.

Ἂν ὁ καπνὸς ἦτο φυτὸν ὠφέλιμον δὲν θὰν τεῖχεν εἰς τοσαύτας καταδιώξεις.

Ὑποθέσωμεν ὅτι πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ καπνοῦ εὑρίσκετό τις καὶ ἔλεγεν: «Ἂς ἐξεύρωμεν τρόπον, δι' οὗ τὸ δημόσιον ταμεῖον νὰ εἰσπράττῃ *ἐκ φόρου ἐθελουσίου* πολλὰ ἑκατομμύρια κατ' ἔτος. Τελεσφορώτατον θὰ ἦτο ἂν ἐπώλει τὸ κράτος ἐμπόρευμά τι, τοῦ ὁποίου νὰ γίνηται γενικὴ χρῆσις, καὶ τοῦ ὁποίου ἕκαστος νὰ μὴ δύναται νὰ ὑποφέρῃ τὴν στέρησιν. Ὑπάρχει ἐν Ἀμερικῇ φυτὸν δηλητηριωδέστατον· μία μόνη σταγὼν τοῦ ἐλαίου, τοῦ ἀποσταζομένου ἐκ τῶν φύλλων τούτου, ἀρκεῖ νὰ θανατώσῃ ἐν ἀκαρεῖ ἓν ζῷον. Ἂς προσφέρωμεν εἰς πώλησιν τὸ φυτὸν τοῦτο, κομμένον ἢ τριμμένον εἰς κόνιν· θὰ τὸ πωλῶμεν πολὺ ἀκριβά· θὰ εἴπωμεν εἰς τοὺς ἀγοραστὰς νὰ εἰσάγωσι τὴν κόνιν εἰς τὴν ῥῖνά των.

— Θὰ τοὺς ἐξαναγκάσητε διὰ νόμου νὰ κάμνωσι τοῦτο;

— Οὐδαμῶς· ὁ φόρος θὰ ἦναι, ὡς εἴπομεν, ἐθελούσιος. Τῶν δὲ κομμένων φύλλων θὰ εἴπωμεν εἰς τοὺς ἀγοραστὰς νὰ εἰσπνέωσι καὶ νὰ καταπίνωσιν ἐν μέρει τὸν καπνόν.

— Ἀλλὰ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θἀποθάνωσιν!

— Ὄχι· θὰ καταστῶσιν ὀλίγον ὠχροί· θὰ αἰσθάνωνται ζάλην, ἐνίοτε θὰ ὑποφέρωσιν ἀπὸ κοψίματα καὶ ἐμέτους, καὶ οὐδὲν πλέον. Ἔπειτα, καθὼς λέγουσιν, ἡ *ἕξις εἶνε δευτέρα φύσις* καὶ τὸ λόγιον εἶνε ἀτελές· δὲν εἶνε τοῦτο μόνον: Ὁ ἄνθρωπος ὁμοιάζει μάχαιραν, τῆς ὁποίας τρὶς ἠλλάχθη ἡ λεπὶς καὶ δὶς ἡ λαβή· οὐδὲν πλέον διατηρεῖ τοῦ κατὰ φύσιν ἀνθρώπου· ἡ ἕξις ἐπέχει τὸν τόπον τῆς φύσεως...

Οἱ κατὰ πρῶτον λοιπὸν καπνίζοντες θὰ αἰσθάνωνται στομαχικὰς διαταράξεις, ναυτίαν, ζάλην, κωλικοπόνους, ψυχρὸν ἱδρῶτα· ἀλλὰ τὰ κακὰ ταῦτα βαθμηδὸν θὰ ἐλαττῶνται, καὶ μὲ τὸν καιρὸν οἱ καπνίζοντες τοσοῦτον θὰ συνειθισθῶσιν, ὥστε σπανίως μόνον θὰ αἰσθάνωνται αὐτά, ὡς ὅταν καπνίζωσιν ἄθλιον ἢ δυνατὸν καπνόν, ἢ ὅταν εἶνε κακοδιάθετοι ἢ εἰς πέντε ἢ ἓξ ἄλλας περιπτώσεις.

Ὅσοι δὲ θὰ κάμνωσι χρῆσιν τῆς κόνεως θὰ πταρνίζωνται, θὰ αἰσθάνωνται ὀλίγην κακοδιαθεσίαν, θὰ καταστρέψωσι τὴν ὄσφρησίν των καὶ θὰ ἔχωσιν εἰς τὴν ῥῖνά των διαρκὲς οὕτως εἰπεῖν ἐκδόριον.

— Ἀλλὰ τόσῳ εὐάρεστον ὀσμὴν ἔχει λοιπὸν αὐτὸ τὸ φυτόν;

— Ὄχι! τοὐναντίον ἡ ὀσμή του εἶνε σφόδρα δυσάρεστος. Λέγω λοιπὸν ὅτι θὰ τὸ πω-

Digitized by Google

λῶμεν πολὺ ἀκριβὰ καὶ θὰ ἔχωμεν τὸ μονοπώλιον αὐτοῦ, μὴ ἐπιτρέποντες εἰς ἄλλον τὴν πώλησιν.

— Ἀγαπητέ μου φίλε, θἀπεκρίνοντο εἰς τὸν ἄφρονα τοῦτον ὅστις τοιαῦτα θὰ ἐτόλμα νὰ προτείνῃ, οὐδεὶς θὰ σᾶς ἐμποδίσῃ νὰ ἔχητε τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς πωλήσεως ἐμπορεύματος, τὸ ὁποῖον οὐδένα θὰ εὕρῃ ἀγοραστήν. Περισσότερα μάλιστα κέρδη θὰ εἴχετε, ἂν ἠθέλετε συστήσῃ κατάστημα μὲ τὴν ἐπιγραφήν· «Ἐνταῦθα πωλοῦνται λακτίσματα»· ἢ «ὁ δεῖνα πωλεῖ ῥαβδισμοὺς χονδρικῶς καὶ λιανικῶς». Πλειότεροι ἀγορασταὶ θὰ εὑρίσκοντο διὰ τοιαῦτα ἐμπορεύματα, παρὰ διὰ τὸ δηλητηριῶδες φυτόν σας.

Ὅμως ἐκεῖνος ὅστις θὰ ἔφερε τοιαύτας ἀντιρρήσεις θὰ εἶχεν ἄδικον. Οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας οὔτε σατύρας ἔγραψαν κατὰ τοῦ καπνοῦ, οὔτε ῥῖνας ἠκρωτηρίασαν, οὔτε ταμβακοθήκας κατέσχον. Ἀλλ' ἐξ ἐναντίας συνέστησαν καπνοπωλεῖα, ἐπέβαλον φόρον ἐπὶ τῶν ῥινῶν, καὶ προσήνεγκον δῶρα εἰς ποιητὰς ταμβακοθήκας, φερούσας τὴν εἰκόνα των καὶ ἀδάμαντας κύκλῳ. Τὸ μικρὸν δὲ τοῦτο ἐμπόριον ἀποφέρει εἰς τὴν Γαλλίαν εἰσόδημα ἀγνοῶ πόσων ἑκατομμυρίων κατ' ἔτος.

Τὰ γεώμηλα εἰσήχθησαν μετὰ περισσοτέρας δυσκολίας ἀπὸ τὸν καπνόν, καὶ ὑπάρχουσιν ἀκόμη οἱ ἀποστρεφόμενοι αὐτά.

[Ἐκ τῶν τοῦ *Alphonse Karr*]. **

ΠΟΝΤΙΚΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΙ

Ἀναγινώσκομεν τοὺς μύθους τοῦ Αἰσώπου καὶ τοὺς τοῦ Λαφονταίνου, καὶ ἀποροῦμεν διὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν κρίσιν, ἣν ἕκαστος τούτων ἀποδίδει εἰς τὰ ζῶα. Ἀλλ' οὐδεὶς πλέον θέλει ἀπορεῖ διὰ ταῦτα πάντα μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἐκείνου, ὅπερ μέλλω νὰ διηγηθῶ, διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, ὅτι ἰδίοις ὀφθαλμοῖς ἀντελήφθην αὐτὸ ἔκθαμβος.

Τὸ θέρος, ὅτε αἱ Ἀθῆναι ἐκχύνονται εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἐκτὸς ὀλίγου μέρους ἐκτροχιαζομένου ἀνὰ τὴν Ἑσπερίαν καὶ ὀλιγίστου ἀνὰ τὴν Ἀνατολήν, ἐγὼ μετέβην εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ δὴ τὴν Δημητσάναν. Ἦτο τότε δεκαπενταύγουστος, καὶ ἡ γραῖα συμπεθέρα, παρ' ᾗ κατῴκουν, παρεσκευάζετο νὰ *πλάσῃ τὰς χυλοπήττας* της, εἶδός τι *πάστας* (τραχανᾶ), τὰς ὁποίας ἑκάστη καλὴ οἰκοκυρὰ παρασκευάζει μὲ γάλα, αὐγὰ καὶ ἄλευρον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διὰ τὸν χειμῶνα. Ἡ οἰκία τῆς καλῆς μου συμπεθέρας ἦτο ἀπὸ τὰς ὡραιοτέρας τοῦ χωρίου, εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος, δίκην ἀκροπόλεως, ἀφ' ἧς τὸ πᾶν ἐπισκοπεῖ τις Καὶ εἶχεν ἡ φιλοξενοῦσά με γραῖα τὸ *καλλίτερο νοικοκυριό*, καὶ τὴν ἐσέβοντο πάντες καὶ πᾶσαι, ὀνομαστὴ δὲ ἦτο διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν *χυλοπηττῶν* της· καὶ τί δὲν εἶχεν εἰς τὴν αὐλήν της, ἥτις ἦτο διῃρημένη εἰς δύο διὰ χαμηλῶν καλουπίων, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων ὑπῆρχε παλαιὰ θυρίς, καὶ τί δὲν εἶχε, λέγω· καὶ τοὺς ὀρνιθῶνάς της μὲ τὰς γονιμωτάτας τῶν ὀρνίθων καὶ τοὺς χρυσοπτέρους ἀλέκτορας, τὰ μελίσσια της, τῶν ὁποίων ἡ βοὴ ἡ ἀέναος καὶ λίαν μονότονος ἀκόμη δὲν ἀπεσβέσθη ἐκ τῶν ὤτων μου, καὶ τοὺς δειλοὺς κονίκλους της καὶ τὰς περιστεράς. Ἐν μέσῳ ὅλων τούτων αἱ ἡμέραι διήρχοντο τόσον ταχέως, ὥστε ἔφθασε καὶ ἡ τῆς ἀναχωρήσεώς μου. Τότε δ' ἡ καλὴ γραῖα πλησιάσασά με : — 'Στ' ἀλήθεια φεύγεις ; λέγει· ἀμ' κάθησαι ὀλίγαις 'μέραις ἀκόμη ὅπου θὰ κάμωμε τῆς χυλόπηττταις ; ἔπειτα θὰ τρυγήσωμε τὰ μελίσσια... Μπά, παιδί μου, ἀπάνω 'στὸ μέλι φεύγεις !

— Εὐχαριστῶ, τῇ εἶπον, πρέπει νὰ 'πάγω καὶ ἀλλοῦ.

— Ὄχι ! κοντὰ 'σὲ τόσαις 'μέραις ἂς πάῃ καὶ μιὰ 'βδομάδα... Καί, ἀλήθεια, 'σὲ καλό μου, παιδί μου, τὸ 'φετεινό· ποτὲ δὲν μοῦ συνέβη τῆς Παναγίας νὰ μὴν ἔχω κάμῃ ταὶς χυλόπητταις... Ἢ ὁ σατανᾶς ἔβαλε χερικὸ 'στὴν αὐλή μου, ἢ κλέφτης εἶναι 'στὴ μέσῃ.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἐσταυροκοπεῖτο πρὸς μεγίστην ἔκπληξίν μου, ἐννοεῖται.

Τίποτε δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐννοήσω ἐκ τῶν ἀνωτέρω, διεῖδον ὅμως ταραχήν τινα ἐν τῷ προσώπῳ τῆς γραίας, καὶ ἐκ τούτου ὁρμηθεὶς ἠθέλησα νὰ μάθω τί τάχα συνέβαινε, καὶ τῇ εἶπον·

— Γιὰ λέγε, κάτι περίεργο θὰ τρέχῃ !

— Καλέ, καὶ δὲν εἶνε περίεργο ! εἶνε τώρα εἴκοσι 'μέραις ὅπου αὐγὸ δὲν βλέπω· 45 αὐγὰ εἶνε αὐτά, λείπουνε, παιδί μου, καὶ ὁ κλέφτης ἄπιαστος. Τὰ κουνέλια νὰ τὰ τρῶν... ποτέ· ἡ κόττες θ' ἄφιναν τὰ τσόφλια, τί γίνονται λοιπόν ; ἀπὸ 3, 4 τὴν ἡμέρα ποτὲ δὲν ἔπεφτα κάτου καὶ τώρα οὔτε ἕνα... καὶ 'ξέρω 'γὼ πῶς γεννοῦν ἡ κόττες... ἀμ' θὰ τὸ πιάσω τὸ ἀχαίρευτο, κανένα παληόπαιδο εἶνε.

Ἤκουα ταῦτα καὶ ἐλυπούμην ἀληθῶς τὴν γραῖαν, ἰδίως διὰ τὸ παράπονον μὲ τὸ ὁποῖον ὡμίλει, καὶ ἐπερίμενε παρ' ἐμοῦ τὴν ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου τούτου, ἥτις ἄλλως τε δὲν ἦτο καὶ εὔκολος. Ἀγνοῶ δὲ πῶς ἤχθην νὰ ὑποπτεύσω τὸν ποντικὸν καὶ τῇ λέγω :

— Ἔχετ' ἐδῶ ποντικούς ;

— Ποντικοὺς λέει ; θεοποντίκαρους, παιδί μου, ἀλλὰ τί μὲ τοῦτο ; μὴ μπὰ καὶ νομίζεις πῶς ποντικοὶ τὰ κλέφτουν ;...

— 'Ξέρω 'γώ ;...

— Μπά ! κρίμα 'ς τὰ γράμματα ποὺ 'ξέρεις ! καὶ 'μπορεῖ ποτὲ ποντικὸς νὰ πάρῃ 'στὴν πλά-

Digitized by Google

τη του *κοτζὰμ βαρέλι* καὶ νὰ τρέχῃ ; . . . σὲ καλό σου, παιδί μου !

Ὁμολογῶ ὅτι πρὸς στιγμὴν μετενόησα διὰ τὸ ἀπερίσκεπτόν μου, ἀλλὰ δὲν ἤθελα νὰ φανῶ καὶ τόσον ῥίψασπις καὶ ἀναλαβὼν πάλιν τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἰδέας μου λέγω :

— Αϊ, μ' ἀκοῦς 'σ'ὅ,τι θὰ σοῦ 'πῶ ; μικρὸ κόπο θὰ κάμωμε, ἀλλὰ κἄτι θαὖρωμε.

Ἀκούσασα ἡ γραῖα ὅτι κἄτι θαὖρωμε *ἔγεινε ἄλλη τόση*.

— Γιὰ λέγε ντὲ, λέγε λοιπὸν, εἶπε, στυλωθεῖσα ἐπὶ τοῦ ὄπισθεν αὐτῆς στύλου, ὅστις ὑπεβάσταζε καταπράσινον κληματαριάν.

— Ἄκουσε, τῆς λέγω, θὰ σοῦ προτείνω ἕνα δυνατὸ καρτέρι : τὸ μεσημέρι ὅπου κοιμοῦνται ὅλοι καὶ ἡσυχάζει τὸ χωριὸ καὶ *τσὶκ* δὲν ἀκούεται, νὰ παραφυλάξωμε 'μεῖς ἀπὸ τὸ πορτάκι στὴ μέση στὰ καλούπια· ἔχει ἐκεῖνο χαραμάδες, κάθεσαι τοῦ λόγου σου μία ὥρα καὶ ἔπειτα 'γὼ ἄλλη μία, κανεὶς ἀπὸ ἐκεῖ δὲν μᾶς βλέπει καὶ 'μεῖς βλέπομε ὅλα·ἔτσι λοιπὸν καρφώνομε τὰ 'μμάτια μας 'στὸ *κοτέτσι* καὶ τότε . . . ὁ διάβολος ὁλοφάνερος νἆναι θὰ τὸν πιάσωμε.

Κατ' ἀρχὰς ἡ γραῖα,ἥτις ἐκστατικὴ μὲ παρετήρει, δὲν ἐφάνη τόσον σύμφωνος . . . ἔπειτα ὅμως τὴν ἤκουσα μονολογοῦσαν : «Πέρνω καὶ τὴ ῥόκα μου γιὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα καὶ ἂν τώχῃ ἡ τύχη μου νἀγνκντέψω τὸν διάβολο,γραμμένο μου εἶνε . . .» καὶ ἔπειτα: «Ἔλα μὲ κατάφερες,εἶπε,'στὴ μία λοιπὸν καλὴ ἀντάμωσι».

Ἦτο σχεδὸν μεσημβρία καὶ ἔπρεπε νὰ γευματίσωμεν. Μετὰ δὲ τὸ γεῦμα ἐξεκίνησεν ἐκείνη, ἐνῷ ἐγὼ σύρας ψίαθόν τινα παρὰ τὴν θύραν τοῦ χαμηλοῦ δωματίου κατεκλίθην ἐκεῖ,θέλων νὰ διασκεδάσω μὲ τὴν περιέργειάν της,καὶ βέβαιος ὅτι ὁ διάβολος δὲν θὰ ἐπήδα τὰ. . . καλούπια.

Κωμικωτέραν στάσιν καὶ σκηνὴν ἐν κωμῳδίᾳ εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐπινοήσῃ τις. Διήρκεσε δὲ τοῦτο ἐπὶ τέταρτον ὥρας, ὁπότε ἀκούω βραγχνήν τινα καὶ ἀδύνατον φωνὴν, ἥτις οὐδόλως ὡμοίαζε τῇ ἰδικῇ της, καὶ ἐφαίνετο μᾶλλον ὅτι ἐξήρχετο ἀπὸ στήθη, ἅτινα ἐπίεζεν ὑπέρογκον βάρος. Ἠγέρθην καὶ ἐστράφην πρὸς τὸ μέρος της, ὁπότε τὴν βλέπω καταπόρφυρον καὶ διὰ παντὸς σημείου καὶ ψόφου ἐλαφροῦ καταγινομένην εἰς τὸ νὰ μὲ καλέσῃ.

Ἀμέσως ἐπλησίασα· ἐκείνη δὲ δάκνουσα τὸν λιχανόν της καὶ :

— Κύττα ! μοῦ λέγει. . . Τέτοιο δαιμόνιο, μπὰ, μπὰ ! ποτέ μου. . .

Ἔθεσα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὴν θυρίδα, καὶ τί νομίζετε ὅτι εἶδον ;

Ἦσαν τρεῖς μεγάλοι ποντικοί, ἐξ ὧν ὁ μὲν εἷς ἦτο κατακεκλιμένος ὕπτιος καὶ περιέσφιγγε διὰ τῶν προσθίων καὶ ὀπισθίων ποδῶν του ᾠόν, ὅπερ εἶχον θέσει ἐπὶ τῆς κοιλίας του οἱ δύο ἄλλοι, οἵτινες ἔσυρον αὐτὸν ἀπὸ τῶν . . . ὤτων καὶ ἐπροχώρουν σιγὰ σιγὰ, πρὸς ἄκραν μὲν εὐχαρίστησιν τοῦ συρομένου ποντικοῦ, πρὸς ὀλίγην ἐνόχλησιν τῶν συρόντων, καὶ πρὸς ἔκπληξιν ἐμοῦ καὶ τῆς γραίας !

— Τσιμουδιὰ, λέγω, νὰ 'δοῦμε τί θ'ἀπογείνῃ ; Παρετήρουν ὁλονὲν καὶ ἐκεῖνοι ἐπροχώρουν μέχρι τοῦ τοίχου, ὅπου ἐστάθησαν ἀκριβῶς εἰς μέρος, ἔνθα ὑπῆρχον χόρτα ξηρὰ καὶ ἄχυρα φύρδην μίγδην ἐῤῥιμμένα, ὑπὸ τὰ ὁποῖα οὐδείς ποτε ὑπώπτευεν ὅτι ἦτο ἡ φωλεά των· παρεμέρισαν τότε τὰ χόρτα, ἐκυλίνδησαν τὸ ᾠὸν εἰς τὴν φωλεὰν,ἔπειτα κατῆλθον καὶ αὐτοί.

Ἤνοιξα τὴν θυρίδα τότε καὶ ἐπροχώρησα πρὸς τὸν τοῖχον μετὰ τῆς ἐκπεπληγμένης γραίας· ἐφθάσαμεν ἀκροποδητὶ εἰς τὰ χόρτα καὶ διὰ μιᾶς παρεμερίσαμεν αὐτὰ, καὶ . . . ὢ ἔκπληξις ! ἡ φωλεὰ ὡμοίαζε πρὸς τ' ἀτελεύτητα ἐκεῖνα ὑπόγεια τὰ πλήρη βαρελίων οἴνου κατὰ σειρὰν τεθειμένων. Ἕκαστος ποντικὸς εἶχε κάμει ὀπὴν ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἑκάστου ᾠοῦ καὶ ἐῤῥόφα τὸ ζωτικώτερον νέκταρ.

Ἐμέτρησα τὰ κελύφη τῶν ᾠῶν καὶ ἦσαν ὑπὲρ τὰ 40 !

Δὲν ἔχω δίκαιον νὰ μὴ ἀπορῶ ἀναγινώσκων εἰς τὸν Λαφονταῖνον ὅτι :

Les fables ne sont pas ce qu' elles semblent être
Le plus simple animal nous y tient lieu de maître ;

Κ. Δ. Καλλιοντζης.

ΤΑ ΕΠΙΣΤΟΛΙΚΑ ΔΕΛΤΑΡΙΑ

Τὰ ἐπιστολικὰ δελτάρια, ὧν ἡ ἐπινόησις ὀφείλεται ὡς γνωστὸν εἰς τὸν ἐπὶ τῶν ταχυδρομείων ὑπουργὸν τῆς Πρωσσίας κ. Στέφαν, ἐξηκολούθησαν καταπληκτικῶς διαδιδόμενα ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1869 εἰσαγωγῆς αὐτῶν. Ἐν μόνῃ τῇ Εὐρώπῃ σήμερον ἀποστέλλονται κατ' ἔτος ὑπὲρ τὰ 400,000,000 δελταρίων, ἐν δὲ ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς ἡ ἐτησία αὐτῶν κατανάλωσις συμποσοῦται εἰς 280 περίπου ἑκατομμύρια.Ἐν ἔτει 1880 ἐγένετο χρῆσις ἐν μὲν τῇ ἐσωτερικῇ ἀνταποκρίσει τῶν Κρατῶν τῆς παγκοσμίου ταχυδρομικῆς ἑνώσεως ὑπερεπτακοσίων ἑκατομμυρίων ἁπλῶν δελταρίων καὶ 3 ἑκατομμυρίων τοιούτων μετ' ἀπαντήσεως,ἐν δὲ τῇ διεθνεῖ ἀνταποκρίσει τὸ ποσὸν τῶν καταναλωθέντων δελταρίων ἀνῆλθεν εἰς 18, 500,000. Πρὸς ὁμοιόμορφον κατασκευὴν τῶν δελταρίων ὅλων τῶν χωρῶν ἐπρονόησεν ἡ γενικὴ ταχυδρομικὴ σύμβασις ὁρίσασα ὅτι τὸ μέγεθος τῶν δελταρίων δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίνῃ ὡρισμένον τι μέτρον, ἤτοι 14 ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου διὰ τὸ μῆκος αὐτῶν καὶ 9 ἑκατοστὰ

Digitized by Google

διὰ τὸ πλάτος, ὅτι τὰ ὑπὸ ἰδιωτῶν κατασκευαζόμενα δελτάρια δὲν εἶνε δεκτὰ εἰς κυκλοφορίαν, καὶ ὅτι τὰ πρὸς ἀποστολὴν εἰς τὰς χώρας τῆς ταχυδρομικῆς ἑνώσεως προωρισμένα δελτάρια δέον νὰ φέρωσιν ἔντυπον τό τε σύμβολον τῆς ἀξίας αὐτῶν, τὴν γαλλικὴν ἐπιγραφὴν «Union postale universelle», ὡς καὶ τὸ ὄνομα τῆς χώρας, ἐξ ἧς προέρχονται, γαλλιστί. Ἡ διακανόνισις τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν διπλῶν ἐπιστολικῶν δελταρίων, ἤτοι τῶν δελταρίων μετ' ἀπαντήσεως, ἀφέθη εἰς τὰς ἐνδιαφερομένας Κυβερνήσεις. Κράτη τινά, καίτοι ἔχοντα ἐν χρήσει ταχυδρομικὰ δελτάρια διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἀνταπόκρισιν, δὲν εἰσήγαγον ἔτι τοιαῦτα διὰ τὴν μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς. Τὰ ἐλάχιστα τῶν δελταρίων κατέχει ἡ νῆσος Νεοφούνλανδ, ἔχοντα μῆκος μὲν 11 μ. καὶ 4 ἑκατ. τοῦ μέτρου, πλάτος δὲ 7. Εἰσὶ δὲ ταῦτα ἀξιοπαρατήρητα καὶ διὰ τὴν τεχνικὴν σύνθεσιν αὐτῶν, καὶ τὸν συνδυασμὸν τῶν ἐπ' αὐτῶν γραμμάτων καὶ κοσμημάτων. Οὐχ ἧττον ἄξια μνείας εἶνε καὶ τὰ ἁπλᾶ καὶ διπλᾶ δελτάρια τῆς δημοκρατίας τῆς Γουατεμάλας, χρώματος ἀνοικτοῦ κιτρίνου ὄντα. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἄνω ἡμίσεος τῆς ἔμπροσθεν πλευρᾶς φέρουσι κεφαλὴν γυναικὸς ἐν ᾠοειδεῖ πλαισίῳ μετ' ἐπιγραφῆς «$^1/_4$ Quartallo real», περιβαλλομένης δι' ἀνθεμίων, καὶ ὑποκάτω ἐντύπους τὰς λέξεις «Cartas postales de la Republica de Guatemala». Ἄλλα ἄξια λόγου δελτάρια εἰσὶ τὰ τῆς μικρᾶς γερμανικῆς νήσου Ἑλγολάνδης, τῆς τελούσης ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν κυριαρχίαν, ἔχοντα καλλιτεχνικῶς ἐζωγραφημένην τὴν ἔμπροσθεν ἐπιφάνειαν, ἐφ' ἧς ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφὴ «Helgoland» διὰ στοιχείων γοτθικῶν, ἅτινα φαίνονται ὡς καταδύοντα ἐν τῇ θαλάσσῃ, κάτωθεν τὰς λέξεις «Union postale universelle» καὶ ἀριστερὰ ἐπὶ τοῦ ἄνω ἄκρου τὰ σήματα τῆς Ἑλγολάνδης καὶ τὴν σφραγῖδα τῆς ἀξίας αὐτῶν ἀγγλιστὶ καὶ γερμανιστὶ «5 Farthings = 10 Pfennig». Μόνον τὰ δελτάρια τῆς μικρᾶς ταύτης νήσου καὶ τὰ τῆς Ἰταλίας καὶ Ἑλβετίας φέρουσι τὸ σύμβολον τῆς ἀξίας αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ἄνω γωνίας· τὰ τῆς Κούβας, Γουατεμάλας, Πορτορίκου καὶ Ἱσπανίας φέρουσι τὸ σύμβολον τῆς ἀξίας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀνωτέρου μέρους, πασῶν δὲ τῶν ἄλλων χωρῶν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἄνω γωνίας. Ὡς πρὸς τὰ διπλᾶ δελτάρια ἄξιον σημειώσεως εἶνε τοῦτο, ὅτι ἐκ πασῶν τῶν χωρῶν μόνον τὰ τῆς Φιλλανδίας καὶ Σουηδίας εἰσὶ συνημμένα οὐχὶ κατὰ τὴν πλατεῖαν πλευρὰν αὐτῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν στενοτέραν.

Εἶνε ὅλως οὐδαμινοῦ χαρακτῆρος ὁ ἄνθρωπος ὁ μὴ ἔχων ἕνα τινὰ χαρακτῆρα.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ πρίγκηψ τῆς *** προσεκάλεσε τὸν διάσημον ἰατρὸν Φ* εἴς τινα ἀσθένειαν τῆς συζύγου του.

— Πρέπει νὰ εἶσθε εὐχαριστημένος, ἰατρέ, εἶπεν ἡ Α. Υ., ὅτι σᾶς προσεκάλεσα νὰ ἴδητε τὴν πριγκηπέσσαν· αὐτὸ θὰ σᾶς κάμῃ μεγάλο ὄνομα.

— Ἐὰν δὲν εἶχα ἤδη τὸ ὄνομα, ἀπήντησεν ἡσύχως ὁ ἰατρός, δὲν θὰ ἤμην ἐδῶ τώρα.

***

Ὁ Ἀγαθόπουλος ἀποφασίζει νὰ προσφέρῃ μίαν Κυριακὴν εἰς τὴν οἰκογένειάν του τὴν ἔκτακτον διασκέδασιν τῆς δι' ἁμάξης περιδιαβάσεως ἐν τῇ πόλει, καὶ πρὸς τοῦτο ἐνοικιάζει ἅμαξαν μὲ τὴν ὥραν.

Ὁ ἁμαξηλάτης, ἅμα ἐγκαθιδρύθη ἡ οἰκογένεια ἐν τῇ ἁμάξῃ, κινεῖ τοὺς ἵππους του εἰς καλπασμὸν διὰ τῶν ὁδῶν.

— Ἔ, ἔ! κάτι μεγάλη φόρα 'πῆρες; φωνάζει ὁ Ἀγαθόπουλος πρὸς τὸν ἁμαξηλάτην. Κατὰ ποῦ τρέχεις ἔτσι, ἡ ὥρα θὰ περάσῃ πολὺ γρηγορώτερα.

***

Ἔν τινι σκηνῇ ἰταλικῆς κωμῳδίας ὁ Μεζζετῖνος ἐμφανίζεται κρύπτων τι ὑπὸ τὸν μανδύαν του.

Ὁ Ἀρλεκῖνος τὸν ἐρωτᾷ:

— Τί κρατεῖς αὐτοῦ;

— Ἕνα μαχαῖρι, ἀποκρίνεται ἐκεῖνος.

Ὁ Ἀρλεκῖνος ἐρευνᾷ καὶ ἀνακαλύπτει μίαν φιάλην. Τὴν ἁρπάζει, πίνει τὸ περιεχόμενον καὶ ἀποδίδων αὐτὴν εἰς τὸν ἰδιοκτήτην λέγει·

— Νά, πάρ' τὸ θηκάρι!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἅμα ποῦ γένῃ τὸ κακὸν κι' οὔτ' ἔχει θεραπείαν,
ἂν πάρῃς τὴν ἀπόφασιν, ὁ πόνος τελειόνει.
Τὸ νὰ θρηνῇς ἕνα κακὸν ποῦ 'πέρασε καὶ 'πάγει,
εἶναι ὁ τρόπος νὰ ζητῇς νέον κακὸν νὰ φέρῃς.
Ὅ,τι δὲν ἔχει γλυτωμὸν ἂν σοῦ τὸ πάρ' ἡ τύχη,
τὴν τύχην τὴν περιγελᾷς, ὑπομονὴν ἂν δείξῃς.
Ἕνας κλεμμένος ποῦ γελᾷ κάτι ἀπ' τὸν κλέπτην κλέπτει·
ἂν ὅμως κλαίῃ τοῦ κακοῦ, τὸν ἑαυτόν του κλέπτει.

(Σαικσπεῖρος).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ ἐν Σμύρνῃ ὁμογενὴς ἰατρὸς καὶ φίλος τῆς «Ἑστίας» κ. Μ. Π. Κοσσονῆς λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τοῦ ἐν τῷ φύλλῳ 410 (σελ. 715) τῆς «Ἑστίας» δημοσιευθέντος ἀνεκδότου περὶ συνειδήσεως τῶν ζῴων κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ Κλαυ-

Digitized by Google

δίου Βερνάρδου, ἐπιστέλλει ἡμῖν τὰς κατωτέρω περιέργους παρατηρήσεις, δι' ὧν ἐνισχύεται ἔτι μᾶλλον ἡ ἐκ τῆς παρατηρήσεως τοῦ περιωνύμου Γάλλου φυσιολόγου γνώμη περὶ συνειδήσεως τῶν ζῴων.

«Τὴν πρωΐαν τῆς 8 λήξαντος Ὀκτωβρίου εὑρισκόμενος ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ μου ἤκουσα τὰς ἀγρίας φωνὰς τῶν τριῶν γαλῶν μου, ἐξ ὧν ἡ πρεσβυτέρα, προμήτωρ ἐννεαέτις, ἦλθε πρὸς ἐμὲ θλιβερῶς νιαουρίζουσα. Ἐγερθεὶς διὰ τὸ ἀσύνηθες τοῦ πράγματος, ἀπετάθην πρὸς αὐτὴν ζητῶν νὰ μαντεύσω τὴν αἰτίαν τῶν φωνῶν της, ὅτε ὀλίγον ἀπωτέρω παρετήρησα καὶ τὴν κόρην της, ἥτις ἀτενίζουσά με ἐφώναζεν ἐπίσης. Προυχώρησα λοιπὸν πρὸς αὐτάς, αὗται δὲ ἐπιστραφεῖσαι προεπορεύοντο ὁδηγοῦσαί με, ἕως οὗ ἐφθάσαμεν εἰς ἓν παράθυρον τοῦ μαγειρείου, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχει βαθὺς βόθρος τῆς οἰκίας, ἐξ οὗ ἠκούοντο αἱ κλαυθμηραὶ φωναὶ τῆς μικρᾶς ἐγγονῆς καὶ κόρης τῶν δύο γαλῶν, ἥτις ἔτι μᾶλλον ἐπέτεινε τὰς κραυγάς της ἅμα ἐνόησεν ὅτι ἐπεχειροῦμεν τὴν ἀνέλκυσίν της. Ἐπειδὴ δ' ἦτο ἀδύνατον νὰ τὸ κατορθώσῃ ἡ ἰδία ἢ τῇ βοηθείᾳ τῶν προγόνων της, ἀνηρτήσαμεν ἄνωθεν τεμάχιον ὑφάσματος, ἐφ' οὗ ἡ γαλῆ ἀνερριχήθη· ἅμα δ' ἀναβᾶσαν ἤρχισαν αἱ δύο ἄλλαι νὰ λείχωσιν, ἐκφράζουσαι οὕτω·τὴν χαράν των ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ της. Ἐξετάσας πῶς ἡ μικρὰ γαλῆ ἔπεσεν εἰς τὸν βόθρον ἔμαθον ὅτι ἡ μαγείρισσα ἔρριψεν αὐτὴν ἐκεῖ πρὸς τιμωρίαν ἢ ἐκδίκησιν. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας διέταξα καὶ ἔρριψαν ἐκ νέου εἰς τὸ αὐτὸ μέρος τὴν γαλῆν, καὶ ἀμέσως καὶ αἱ τρεῖς ἤρχισαν τὰς αὐτὰς ὡς πρότερον φωνάς.»

«Ἰδοὺ δὲ καὶ ἄλλο περιεργότερον ἔτι παράδειγμα. Ὁ πολύπειρος ἰατρὸς κ. Μ. Μαγγανᾶς μοὶ ἐβεβαίου ὅτι ἐν τῇ ἐπαύλει του εἰς Σεβδίκιοϊ γαλῆ ἔγκυος οὖσα καὶ καταληφθεῖσα ὑπὸ ὠδίνων ἔκειτο χαμαὶ γοερῶς φωνάζουσα. Τοῦτο ἰδοῦσα ἄλλη γαλῆ προσῆλθε καὶ κατακλιθεῖσα κατὰ τὴν αὐτὴν θέσιν ἐνηγκαλίσθη τὴν τίκτουσαν, καὶ διὰ τῶν ἐμπροσθίων αὐτῆς ποδῶν ἔσφιγγε τὴν κοιλίαν αὐτῆς, ὡσεὶ θέλουσα νὰ διευκολύνῃ αὐτῇ τὸν τοκετόν. Ἔκπληκτος ἐπὶ τούτῳ ὁ κ. Μαγγανᾶς προσεκάλεσε καὶ ἄλλους, εἰς οὓς ἐπέδειξε τὸ πρωτοφανὲς θέαμα γαλῆς καθήκοντα μαίας ἐκτελούσης.»

Βραχεῖα διατριβὴ ἐκδοθεῖσα ἐν Λονδίνῳ ἐπέρρωσεν ὅσα ὁ Δίκενς ἔγραψεν ἄλλοτε περὶ τῶν πτωχῶν τῆς ἀγγλικῆς πρωτευούσης. Ἐν τοῖς ἀφεστῶσι προαστείοις ὑπάρχουσιν ἑτοιμόρροποι καὶ παντάπασιν ἠμελημέναι οἰκίαι, αἵτινες κενοῦνται μὲν ὡς ἀκατοίκητοι, δὲν κατεδαφίζονται δέ, ἀλλ' ἀγοράζονται ὑπὸ κερδοσκόπων, ἐνοικιαζόντων αὐτὰς εἰς τὰ περιτρίμματα τῆς κοινωνίας, κερδαινόντων δὲ 50 καὶ 60 τοῖς 100. Ἡ ἐνθάδε ἐλεεινότης, διαφθορὰ καὶ ἀποκτήνωσις διεγείρει βδελυγμίαν, συμπάθειαν καὶ αἰσχύνην. «Ὁ γάμος εἶνε θεσμὸς ἄγνωστος· ὁ ἐρωτῶν ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἂν ἦλθον εἰς γάμου κοινωνίαν κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ νόμιμα, καταγελᾶται ὡς βλάξ. Οὐδεὶς οὔτε ἐπίσταται τί εἶνε νόμιμος γάμος, οὔτε σκέπτεται ἐπὶ τούτου, οὔτε τὸν προσδοκᾷ. Ἡ αἱμομιξία ὑπάρχει συνηθεστάτη· οὐδὲν εἶδος κακίας καὶ ἀσελγείας σκανδαλίζει ἔτι τοὺς περιοίκους. Τὰ φαυλότατα τῶν κακουργημάτων συζητοῦνται ἢ ἀναφέρονται μετὰ καταπληκτικῆς ἀδιαφορίας. Ἐν ταῖς ἀγυιαῖς περιφέρονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κλέπται λωποδύται, ἄσεμνα γύναια, καὶ κακοῦργοι δραπετεύσαντες ἐκ τῆς εἱρκτῆς. Ἐν ὀπαῖς, ἃς οὐδεμία οὐδέποτε φωτίζει ἡλίου ἀκτίς, συνωστίζονται ἄνδρες, γυναῖκες, παιδία, ἡμίγυμνοι καὶ πάσχοντες ὑπὸ εὐλογίας, κοκκίνων ἐξανθημάτων καὶ ἄλλων μιασματικῶν νόσων. Ἡ ἀποφορὰ εἶνε ἀφόρητος καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς. Τόριοι, Οὐΐγκιοι καὶ δημοσιογράφοι συμβουλεύονται ἀλλήλοις, διὰ τίνος μεθόδου δύναται νὰ ἀρθῇ ἢ τοὐλάχιστον περισταλῇ κακόν, ἀτιμάζον τὴν πλουσιωτάτην τῶν πόλεων τῆς ὑφηλίου· παρασκευάζει δὲ καὶ ἡ κυβέρνησις οἰκεῖον νομοσχέδιον.

Τὰ καθ' ἑκάστην εἰς Λονδῖνον ἀφικνούμενα τηλεγραφήματα συνεποσοῦντο ἐν ἔτει μὲν 1870 εἰς 12,000, ἐν ἔτει δὲ 1883 εἰς 50,000. Ὁ δ' ἀριθμὸς τῶν ἐντὸς τῆς πόλεως διαβιβαζομένων τηλεγραφημάτων, ἀπὸ μιᾶς αὐτῆς συνοικίας εἰς ἄλλην, ἀνῆλθε κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀπὸ 400 εἰς 6,000 καθ' ἡμέραν.

Ἐν ἔτει 1882 ἱδρύθησαν ἐν Μεγάλῃ Βρετανίᾳ 1561 μετοχικαὶ Ἑταιρίαι ἔχουσαι ὀνομαστικὰ κεφάλαια ἐν ὅλῳ 254,244,331 λιρῶν στερλινῶν.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Ἐξάλειψις τῶν ἐξ ἐλαίου κηλίδων ἐπὶ χάρτου.

Ἐὰν ἐπὶ φύλλου χάρτου ἐγγράφου ἢ ἐπὶ φύλλων βιβλίου πέσῃ ἔλαιον, δύνασθε ν' ἀφαιρέσητε τὰς κηλίδας, ἂν ἀναμίξητε σάπωνα ἢ καὶ ἁπλοῦν σαπωνόνερον μετὰ τετριμμένης κρητίδος (τιμπισίρι) καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀναμίξεως ταύτης πηλὸν οὐχὶ πολὺ πυκνὸν θέσετε ἐπὶ τῆς κηλίδος καὶ ἀφήσετε μέχρις ἀποξηράνσεως. Εἶτα ἀφαιρεῖτε διὰ μαχαιρίου καὶ ἀποπλύνετε τὸ μέρος διὰ θερμοῦ ὕδατος.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ

Digitized by Google

Ἀριθ. 414 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η΄

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ΄ Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. 4 Δεκεμβρίου 1883

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Διήγημα βραβευθὲν ἐν τῷ Α΄ διαγωνισμῷ τῆς «Ἑστίας».

—

Α΄.

Ἐν ἔτει 1852, τῇ 14ῃ Σεπτεμβρίου, ἡμέρᾳ καθ' ἣν ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν Ὕψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, ὁ μικρὸς ναΐσκος τοῦ ἐν τῇ βορειοδυτικῇ ἄκρᾳ τῆς Εὐβοίας χωρίου Καστριοῦ* μετέχων τῆς χαρμοσύνου ἑορτῆς ἀφύπνιζεν ἀπὸ τοῦ ἑωθινοῦ τοὺς εὐαρίθμους κατοίκους διὰ τῶν ἐπανειλημμένων ἤχων τοῦ σημάντρου του, ὅπερ ἔκρουε μετ' ἐξόχου ζέσεως τὴν πρωΐαν ἐκείνην ἡ γηραιὰ νεωκόρος. Εἶχε δ' ἔλθῃ ὁ ἐφημέριος παπᾶ Σωτήρης ἀπὸ τῆς προηγουμένης ἑσπέρας εἰς τὸ χωρίον ἵνα λειτουργήσῃ ἐν τῷ ἐκκλησιδίῳ, ὅπερ ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας.

Ὡς συμβαίνει εἰς τὰ πλεῖστα μικρὰ χωρία τῆς Ἑλλάδος, ἐπειδὴ οὐδ' οἱ πτωχοὶ Καστριῶται, οὐδὲ τῶν ἄλλων γειτονικῶν χωρίων οἱ κάτοικοι ἠδύναντο διὰ τῶν εὐαρίθμων εἰσοδημάτων αὐτῶν νὰ διατηρῶσιν ἕκαστον ἴδιον ἱερέα, ὁ σεβάσμιος παπᾶ Σωτήρης ἦτο ἐφημέριος πέντε χωρίων, ἐν οἷς ἐλειτούργει ἐναλλὰξ κατὰ πᾶσαν κυριακὴν ἢ μεγάλην ἑορτήν.

Ἦτο λοιπὸν ἔκτακτος ἡ τύχη τῶν Καστριωτῶν νὰ ἐκκλησιασθῶσι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ὅθεν ἀπὸ τῆς παραμονῆς αἱ καλαὶ οἰκοκυραὶ ἐζύμωσαν τὰς *προσφορὰς* των καὶ ἡτοίμασαν τὰ μικρὰ ποτήρια καὶ φιαλίδια τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου ἵνα φέρωσιν αὐτὰ εἰς τὸν ναόν, αἱ κόραι ἐλούσθησαν καὶ ἔπλυναν τὰ ἐνδύματα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ διὰ νὰ εἶνε καθαρὰ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ καὶ οἱ ἄνδρες ἀπέβαλον τὸν πώγωνα, τοῦθ' ὅπερ συμβαίνει παρ' αὐτοῖς τρὶς ἢ τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὰς ἐπισημοτάτας τῶν ἑορτῶν.

Καὶ ἤδη πάντες τὰ ἑορτάσιμα ἐνδύματα περιβεβλημένοι, οἱ ἄνδρες τὴν λευκὴν ὀλιγόπτυχον φουστανέλλαν, τὸ μάλλινον γελέκιον καὶ τὸ ἐρυθρὸν φέσι, αἱ δὲ γυναῖκες τὸ κεντημένον σιγγοῦνί των καὶ τὸ καλλίτερον καλαματιανὸν μαντήλιον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, πορεύονται πρὸς τὸν ναὸν μετὰ κατανύξεως σταυροκοπούμενοι πολὺ πρὶν φθάσωσιν εἰς τὴν θύραν αὐτοῦ καὶ κλίνοντες καὶ ἀσπαζόμενοι τὸ ἱερὸν κατώφλιον πρὸ τοῦ εἰσέλθωσιν.

Οὕτως οἱ ἐννέα οἰκίσκοι τοῦ χωρίου ἀπομένουσι μετ' ὀλίγον ἔρημοι σχεδὸν καὶ μόνον ἀσθενής τις αἲξ ἀποσπασθεῖσα τοῦ ποιμνίου βελάζει δεδεμένη παρὰ τὸν κορμὸν συκῆς, ἡ ὄρνις ἐπὶ στέγης ἀνελθοῦσα ἀγγέλλει κακκαβίζουσα ὅτι ἔτεκεν ᾠόν, ἢ κύων τις ἀλλαχοῦ ὑλακτεῖ ὅλως ἀσκόπως καὶ ἀναιτίως. Ἀλλ' ὁ τελευταῖος πρὸς τὸ δάσος οἰκίσκος δὲν εἶνε ποσῶς ἔρημος, διότι ζωηρὰ συνομιλία ἀκούεται ἀπὸ τῆς ἀνοικτῆς θύρας αὐτοῦ. Τίνες εἶνε λοιπὸν οἱ ἀσεβεῖς κάτοικοι, οἱ μὴ μετέχοντες τῆς γενικῆς ἑορτῆς, ἀλλὰ συζητοῦντες ἐνῷ οἱ ἄλλοι χωρικοὶ ἀκροῶνται τῆς θείας λειτουργίας;

Ἐν τῷ οἴκῳ ἐκείνῳ κατοικεῖ χωρικὸς ἑξηκοντούτης, εἰς μὲν τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον ἀναγεγραμμένος ὡς Δημήτριος Σταύρου Ζήσης, γνωστὸς δὲ παρὰ τοῖς συγχωρικοῖς αὐτοῦ μόνον ὑπὸ τὸ ὄνομα μπάρμπα Μήτρος Ματσοῦκος. Ὁ μπάρμπα Μήτρος ὄχι μόνον δὲν εἶνε ἀσεβής, ἀλλὰ διακρίνεται μάλιστα μεταξὺ τῶν χωρικῶν ἐπὶ τῇ εὐλαβείᾳ, μεθ' ἧς τηρεῖ τὰς ἑορτὰς πάσας καὶ τὰς νηστείας, ἔτι δὲ φημίζεται ὡς κάτοχος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ ψάλλει συχνότατα ἐν τῷ ἐκκλησιδίῳ τῆς Παναγίας ὅταν λειτουργῇ ὁ παπᾶ Σωτήρης· Ὥστε βεβαίως λόγος τις σπουδαῖος κρατεῖ αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ τὴν πρωΐαν ἐκείνην· καὶ ἀληθῶς ὁ μπάρμπα Μήτρος ἑτοιμάζεται νὰ μεταβῇ εἰς τὴν κωμόπολιν Ξηροχώριον, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ δήμου Ἱστιαίων.

Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ γέρων χωρικὸς οὔτε χάριν τέρψεως θὰ μετέβαινε τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὴν πόλιν τρεῖς ὅλας ὥρας ἀπέχουσαν, οὔτε πρὸς ἁπλῆν ἀγορὰν ῥακῆς καὶ ὀρυζίου καὶ ἅλατος ὡς ἔπραττε συνήθως, ἀλλὰ βαρεῖά τις ἀνάγκη ἢ καθῆκον δυσάρεστον τὸν ἔφερον ἐκεῖ· διότι κατηφὴς ἦτο ἡ συνήθως ἱλαρὰ λευκογένειος μορφή του, ὅταν ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ οἴκου

*. Ἐκλιπόντος τοῦ λόγου, δι' ὃν ὁ γράψας εἶχεν ἀποκρύψῃ ἐν τῷ χειρογράφῳ αὐτοῦ δι' ἀστερίσκων, ἀρχικῶν γραμμάτων καὶ ψευδωνύμων τὰ ὀνόματα τῶν χωρίων καὶ πόλεων, ἀντικαθιστᾷ ἤδη ταῦτα διὰ τῶν ἀληθῶν. Γ. Δ.

Digitized by Google

καὶ ἐκαθέσθη ἐπὶ πέτρας ἀναμένων τὴν θυγατέρα του, ἥτις ἐπότιζεν ὀλίγον παρέκει τὴν ὄνον μετὰ τοῦ ὀναρίου της. Ἀνυπομονήσας δὲ διότι ἡ κόρη δὲν ἐπέσπευδε τὴν ἐργασίαν ταύτην, ἀνήγειρε τὴν κεκυφυῖαν κεφαλὴν καὶ ἔκραξε διὰ φωνῆς, ἥτις περιεῖχε τραχεῖάν τινα γλυκύτητα :

— Ἔλα, Χρυσοῦλα, πάρ' τὰ χέρια σου καὶ μὴ χαζεύῃς. Θά με κάνῃς νὰ μεσημεριαστῶ 'ς τὸ δρόμο.

Ἡ Χρυσοῦλα ἀντὶ ἀπαντήσεως ἔσυρεν ἀπὸ τοῦ σχοινίου τὴν ὄνον πρὸς τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐκάθητο ὁ πατήρ της, ὁ δὲ γέρων μετὰ νεανικῆς γοργότητος ἀναπηδήσας ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ ξυλίνου σάγματος.

— Πατέρα, 'πῆρες ψωμί ; ἠρώτησεν ἡ νέα παραδίδουσα τὸ σχοινίον εἰς τὸν ἀναβάτην.

— Ὠχαῖσκε ! .. Βάνε μου 'ς τὸ σακκοῦλι μιὰ ψύχα μπομπότα γιὰ τὸ δρόμο καὶ φέρ' το 'δῶ. Πάρ' καὶ τὰ π'λιὰ ἀπὸ 'κεῖ γιά ! . . .

Δρομαίως ἐξετέλεσεν ἡ Χρυσοῦλα τὴν πατρικὴν διαταγὴν καὶ ἀνήρτησεν ὄπισθεν τοῦ σάγματος ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ἐρυθρὸν μάλλινον σακκίδιον τὸ περιέχον τὰς ζωοτροφίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ ζεῦγος τῶν ὀρνιθίων. Ἐνῷ δὲ ὁ πατὴρ ῥαβδίσας τὴν ὄνον ἀνεχώρει καὶ τὸ ὀνάριον ἠκολούθει τὴν μητέρα του διὰ πηδημάτων ἀμιμήτου κωμικότητος, ἡ κόρη ἐφώνησε πρὸς τὸν ἀναχωροῦντα :

— Ἄϊ ! ὥρα καλὴ πατέρα ! Κι' ἂν τὰ βγάνῃ ὁ Θεὸς δεξιά, μὴν ξεχάσῃς τὸ μαντήλι ποῦ σοῦ εἶπα !

— Δὲν ἔχομε καθόλου χρεία ἀπὸ μαντήλια καὶ τέτοια ! . . .

Ὑπέλαβεν αὐθωρεὶ ὡς ἀποκρινομένη πρὸς τὴν αἴτησιν φωνὴ βραγχνὴ καὶ ὀργίλη, καὶ ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ οἴκου προέβαλε τὴν κεφαλὴν χονδρὴ χωρικὴ κρατοῦσα νήπιον ἐπὶ τῶν γεγυμνωμένων στέρνων της.

Ἡ ταλαίπωρος Χρυσοῦλα δὲν ἀπεπειράθη κἂν ν' ἀπαντήσῃ πρὸς τοὺς λόγους τῆς μητρυιᾶς· ἐγνώριζεν ὅτι τοῦτο ἦτο ἀνωφελές. Κατέπιε μόνον ἕνα στεναγμὸν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον, ἵνα κτενισθῇ καὶ αὐτὴ καὶ στολισθῇ, ὅπως αἱ ἄλλαι κόραι τοῦ χωρίου, αἵτινες ἦσαν ἤδη πρὸ πολλοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐνῷ αὐτὴ ἀνυπόδητος, ἀκτένιστος, καὶ τὸ παλαιότερον ἔνδυμα φέρουσα ἠσχολεῖτο ἀπὸ τοῦ ὄρθρου εἰς τὰς ποικίλας οἰκιακὰς ἐργασίας. Αὐτὴ ἐσάρωσε τὸν οἶκον, αὐτὴ ἐπλήρωσεν ὕδατος τὰς λαγήνους, αὐτὴ ἐπότισε τὰ ζῶα· ὅλα αὐτὴ καὶ μόνη αὐτή, διότι ἡ μητρυιά της εἶχε νὰ θηλάσῃ τὸ μωρόν, ὁ δὲ ἀδελφός της Σταυράκης ἦτο πενταετὲς ἄτακτον παιδίον μὴ γνωρίζον ἄλλην ἐργασίαν παρὰ μόνον νὰ κοσκινίζῃ χῶμα διὰ τοῦ ὑποκαμίσου του καὶ νὰ βαπτίζῃ τὴν γαλῆν ἐντὸς τῆς χύτρας, ἕνεκα τοῦ ὁποίου αὐτὸς μὲν ἐξυλοκοπεῖτο συχνὰ ὑπὸ τῆς μητρός, τὸ δὲ πτωχὸν τετράποδον εἶχεν ἀποβάλη μέρος τῶν τριχῶν ἐκ τοῦ ζέοντος ὕδατος.

Β'.

Ὁ μπάρμπα Μῆτρος ἦτο ἄλλοτε καλὸς οἰκοκύρης, καὶ ὅταν ἐνυμφεύθη τὴν μητέρα τῆς Χρυσοῦλας πρὸ δεκαοκτὼ ἐτῶν, μολονότι αὐτὸς ἦτο τότε πλέον ἡ τεσσαρακοντούτης ἐνῷ ἡ νύμφη δὲν εἶχε κλείσῃ ἀκόμη τὰ δεκαεπτά, ὅλοι ἐμακάριζον τὴν κόρην διὰ τὴν καλήν της τύχην· διότι ὁ μπάρμπα Μῆτρος—τότε τὸν ὠνόμαζον μόνον Μῆτρον — εἶχε πέντε *κεφάλια γελάδια* καὶ ἑκατὸν *'γιδοπρόβατα*, κεφάλαια πλέον ἢ ἀρκετὰ δι' ἕνα γαμβρὸν τοῦ Καστριοῦ. Δυστυχῶς ἡ μήτηρ τῆς Χρυσοῦλας ἀπέθανεν ἐξ εὐλογίας πέντε ἔτη μετὰ τὸν γάμον της καὶ κατέλιπεν αὐτὴν ὀρφανὴν ἐν ἡλικίᾳ τριῶν ἐτῶν εἰς τὰς φιλοστόργους φροντίδας μόνου τοῦ πατρός.

Ὁ Μῆτρος ἐν ἀρχῇ θρηνῶν τὴν ἀπώλειαν καλῆς συζύγου, ἣν ἀληθῶς ἠγάπα, οὐδ' ἐσκέφθη κἂν περὶ δευτέρου γάμου καὶ μετ' ὀργῆς ἀπέρριψε δύο ἢ τρεῖς προτάσεις, αἵτινες ἐγένοντο πρὸς αὐτόν. Συνεκέντρωσε τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν μόνην του κόρην καὶ ἀπεφάσισεν ὅλην τὴν ἐργασίαν, ὅλους τοὺς κόπους νὰ καταβάλλῃ μόνον χάριν τῆς εὐτυχίας αὐτῆς. Ἀλλ' ὅσῳ προχωρεῖ ἡ ἡλικία τόσῳ ἐγωϊστικώτερον σκέπτεταί τις, καὶ ὁ χωρικός, ὅταν διῆλθε τὴν πεντηκονταετηρίδα τοῦ βίου του, ἤρχισε νὰ συλλογίζηται κατ' ἄλλον ὅλως διάφορον τρόπον :

— Πολὺ καλά, ἠμποροῦσε ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν κόρην του· ἀλλ' ἡ κόρη θὰ ἐπήγαινε εἰς τὸν ἄνδρα της καὶ αὐτός, αὐτὸς θὰ ἔμενε μόνος καὶ ἔρημος, χωρὶς νὰ ἔχῃ κανένα νὰ τοῦ φέρῃ ἕνα σταμνὶ νερό, νὰ τοῦ ἀνάψῃ φωτιά, νὰ τοῦ πλύνῃ τὰ ῥοῦχα, νὰ τοῦ ζυμώσῃ. Νὰ πάρῃ κοπέλλι ; Αἴ, 'ξέρομε δὰ πῶς ταὶς κάνουν οἱ ξένοι ταὶς δουλειαὶς . . . Ἔπειτα 'σὰν γεράσῃ ποιὸς θὰ τὸν κυττάξῃ ; ποιὸς θὰ τοῦ σφαλίσῃ τὰ 'μάτια 'σὰν 'πεθάνῃ ; Θὰ τὸν ἀφίσουν ἕναν παληόγερο ἐκεῖ νὰ ψοφήσῃ 'σὰν τζοπανόσκυλος χωμένος μέσ' 'ς τὴν κάπα του.

Πῶς ἠδύνατο ν' ἀποφύγῃ τὴν ἐρημίαν ταύτην ; Καὶ πῶς ἄλλως, ἢ νυμφευόμενος ἐκ νέου ; Ὄχι μόνον θὰ εἶχε τὴν γυναῖκά του εἰς τὸ πλευρόν, ἀλλὰ πιθανῶς θ' ἀπέκτα ἐκ τοῦ δευτέρου γάμου τέκνα ἄρρενα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐβοήθουν αὐτὸν εἰς τὴν καλλιεργίαν τῆς γῆς, καὶ ὅταν ἀπέθνησκε θὰ ἔμενον κληρονόμοι τοῦ ὀνόματός του καὶ τῶν κτημάτων καὶ δὲν θὰ περιήρχοντο οἱ ἀγροί, οὓς ἐξεχέρσωσε διὰ τῶν ἰδίων βραχιόνων, εἰς ξένους καλλιεργητάς.

Εἰς τὸ γειτονικὸν χωρίον Ἀγριοβοτάνι εἶχεν ἴδῃ ἄλλοτε κατά τινα πανήγυριν τὴν χήραν

Digitized by Google

τοῦ μακαρίτου Γιάννη Κούτρη, ἄτεκνον καὶ μὴ ὑπερβᾶσαν ἔτι τὸ τριακοστὸν ἔτος. Περιουσίαν δὲν εἶχεν, εἶχεν ὅμως «τέσσαρα φορτώματα προικιὰ καὶ ἀρματτωσιὰ πλειότερο ἀπὸ πενῆντα κολοννᾶτα, ἔπειτα ἦτον ἀρχοντοπούλα ἡ Παναγιοῦ, καὶ ὄχι κανένα κορίτσι ἐκεῖ χωρὶς μυαλὸ, ἀλλὰ γυναῖκα σωστὴ μὲ τετρακόσσια, καὶ ἀπὸ ὑγεία, ἄλλο τίποτε! δὲν εἶχε φόβο νὰ χηρέψῃ καὶ δεύτερη φορά. Σοῦ ἦταν μιὰ αντρογυναῖκα ἴσα μ' ἐκεῖ 'πάνω ποῦ 'σήκωνε δυὸ κοιλὰ ρόβι ποῦ θὰ'πῆ πενῆντα ὀκάδες ἔτσι παίζοντας 'ς τὴν πλάτη καὶ τὸ 'πάγαινε ἀπ'τἀλώνια 'ς τὸ σπίτι τοῦ πατέρα της, δυὸ τουφεκιαῖς δρόμο».

Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν *ἔστειλε λόγια* πρὸς τοὺς γονεῖς τῆς νύμφης, ἤτοι αἴτησιν γάμου, ἥτις ἐγένετο εὐχαρίστως δεκτή. Ἡ δὲ χήρα οὐδ' ἠρωτήθη κἄν, καὶ μόνον τῇ ἀνηγγέλθη ὡς τετελεσμένον γεγονὸς ὅτι θὰ ὑπανδρευθῇ τὸν Μῆτρον Ματσοῦκον ἀπὸ τὸ Καστρὶ ὕστερ' ἀπὸ ἕνα μῆνα.

Ἡ Χρυσοῦλα ἀνήλικον κοράσιον μόλις ἀρχίζον νὰ ἐννοῇ ὅτι ὁ ἄρτος γίνεται ἀπὸ ἄλευρον καὶ τὸ ἄλευρον ἀπὸ γέννημα, τὸ ὁποῖον ἀλέθει ὁ μύλος, δὲν ἐγνώριζε τὴν σημασίαν τῆς λέξεως *μητρυιά*, διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐχάρη ὅταν ὁ πατὴρ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὅτι «θὰ τῆς πάρῃ μιὰ καινούργια μάννα· πῶς ἡ μάννα αὐτὴ θὰ τὴν ἀγαπᾷ πολὺ καὶ θὰ τῆς κάνῃ σιγγουνάκι μὲ κόκκινα πλουμίδια, γιουρντανάκι ἀπὸ παρᾶδες καὶ βραχιολάκια ἀπὸ χάντρες κρεμιζιαῖς».

'Αλλ' ὁ κόσμος ὅλος — δηλαδὴ οἱ ὀλίγοι κάτοικοι τοῦ Καστριοῦ — μετ' οἴκτου ὡμίλουν περὶ τῆς κακῆς τύχης, ἥτις ἀνέμενε τὴν μικρὰν ὀρφανὴν, καὶ ἐλεεινολόγουν τὸν μωρὸν Μῆτρον, ὅστις «ἔβαζεν ἕνα τέτοιον διάβολο μέσ' 'ςτὸ σπίτι του 'σὰν τὴν Παναγιοῦ τὴ χήρα τοῦ Κούτρη». Οὐδεὶς ὅμως διεκοίνωσε τὰς σκέψεις ταύτας πρὸς τὸν ἐνδιαφερόμενον, ὡς συνήθως συμβαίνει, καὶ μάλιστα πάντες ἀνεξαιρέτως ηὐχήθησαν αὐτῷ καλορρίζικα καὶ καλὰ στέφανα.

Ὁ γάμος λοιπὸν ἐτελέσθη τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πενθεροῦ, ἱερουργοῦντος τοῦ ἐφημερίου παπᾶ Σωτήρη. Ἦν δὲ παράνυμφος ἐπὶ τούτῳ προσκληθεὶς ἀπὸ τὸ Ξηροχώριον ὁ κύριος Στέφανος Ἐπιμενίδης κτηματίας καὶ κομματάρχης, ἰδιοκτήτης δὲ τῶν ἀγρῶν, οὓς ἐκαλλιέργει ἀπὸ ἐτῶν ὁ Μῆτρος Ματσοῦκος. Καὶ ἦλθον οἱ νεόνυμφοι τὴν ἄλλην ἡμέραν εἰς Καστρὶ ἐπὶ λευκῶν ἵππων, ἀκολουθούμενοι καὶ ὑπὸ πλείστων ἄλλων ἐφίππων συμπεθέρων, καὶ πυροβολισμοὶ ἀθρόοι ἐρρίφθησαν ἐπὶ τῇ ὑποδοχῇ αὐτῶν.

'Αλλ' ὡς ἂν εἰσῆλθε πράγματι ὁ κακὸς δαίμων εἰς τὸν οἶκον τοῦ Μήτρου Ματσούκου, εὐθὺς τὴν τρίτην ἀπὸ τοῦ γάμου πρωΐαν ὁ ἄριστος τῶν βοῶν αὐτοῦ, ὁ ὑπερήφανος *Μαυρέλης*, ἔπεσεν αἴφνης νεκρὸς εἰς τὸ χῶμα, ἐνῷ ἡ Χρυσοῦλα τὸν ὡδήγει εἰς τὴν βοσκήν. Ἔκτοτε ὁ δυστυχὴς μπάρμπα Μῆτρος δὲν εἶδε *χαΐρι καὶ προκοπὴ* 'ς τὴ δουλειά του κατὰ τὴν φράσιν τῶν χωρικῶν. «Τὸ ἕνα κακὸ φέρνει τ'ἄλλο»· τὰ ποίμνιά του κατεστράφησαν, τὰ μὲν παρασυρθέντα ὑπὸ ὁρμητικοῦ χειμάρρου ἐν καιρῷ καταιγίδος, τὰ δὲ κλαπέντα ὑπὸ ἀγνώστων. 'Απέμειναν δ' ἐπὶ τέλους τόσον ὀλίγα πρόβατα, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ ἐκποιήσῃ καὶ ταῦτα, ἵνα ἀγοράσῃ μίαν ἀγελάδα, διότι ἀπολέσας καὶ ἕτερον βοῦν ἀπέμενε νῦν σχεδὸν χωρὶς *ζευγάρι*, αὐτὸς ὁ ἔχων ἄλλοτε τρεῖς βόας καὶ δύο ἀγελάδας.

Ἔπειτα τὰ χωράφια τοῦ κ. Ἐπιμενίδου εἰς τὰ ὁποῖα ἦτο *κολλίγος*, παρέχων τὸ τρίτον τῆς καθαρᾶς προσόδου εἰς τὸν ἰδιοκτήτην, *ἐφαγούριασαν* καὶ δὲν ἔδιδε πλέον ὁ ἐν αὐτοῖς σπειρόμενος σῖτος ὀκταπλασίαν καὶ δεκαπλασίαν τὴν συγκομιδὴν ὅπως ἄλλοτε. Κατὰ τὰ τελευταῖα λοιπὸν ἔτη ὁ Μῆτρος, ὁ παλαιὸς οἰκοκύρης τοῦ Καστριοῦ, ἦτο ἴσως ὁ πτωχότερος τῶν χωρικῶν, διότι ὄχι μόνον οὐδεμίαν ἰδιοκτησίαν εἶχεν, ἀλλ' ἔφερεν ἐπὶ τῆς ράχεως καὶ χρέος τριακοσίων δραχμῶν, ἃς εἶχε δανεισθῇ παρὰ τοῦ κ. Ἐπιμενίδου πρὸς δώδεκα ἐπὶ τοῖς ἑκατόν, ἵν' ἀγοράσῃ ἀραβόσιτον καὶ θρέψῃ τὴν οἰκογένειάν του κατὰ τὴν τελευταίαν ἀτυχῆ τριετίαν. Εἰς ἐπίμετρον δ' ὅλων τούτων ὁ *ἀφεντικός* του μὴ εὐχαριστηθεὶς κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν ἐκ τοῦ μεριδίου τῶν κτημάτων του καὶ ἀποδίδων τὴν γλισχρότητα τοῦ εἰσοδήματος εἰς τὴν ὀκνηρίαν τοῦ καλλιεργητοῦ, εἶχεν ἀναγγείλῃ αὐτῷ πρό τινων ἡμερῶν ὅτι θὰ τὸν ἀποβάλῃ καὶ ἂς φροντίσῃ νὰ εὕρῃ ἄλλον οἶκον καὶ ἄλλους ἀγροὺς ἐγκαίρως «γιὰ νὰ μὴν ξεχειμωνιάσῃ 'ς τὴν ἀχυροκαλύβα του».

Καὶ ἰδοὺ διατί ὁ ταλαίπωρος μπάρμπα Μῆτρος κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σταυροῦ ἀντὶ νὰ ψάλῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀνεχώρησεν ἀπὸ πρωΐας ἵνα ἐνταμώσῃ τὸν κύριόν του καὶ *κουμπάρον* του καὶ ἱκετεύσῃ αὐτὸν νὰ μὴ τὸν ἐκδιώξῃ τῶν κτημάτων του ἐν μέσῳ χειμῶνι. Ἔφερε δ' ὡς μικρὸν πειστήριον τῶν λόγων του καὶ τὸ ζεῦγος τῶν ὀρνιθίων.

Γ'.

Ἡ Χρυσοῦλα δὲν ἤργησε νὰ ἐννοήσῃ ὅτι μίαν μόνον μάνναν ἔχει ὁ ἄνθρωπος καὶ ὅταν τὴν χάσῃ δὲν ἀντικαθίσταται ὑπὸ ἄλλης γυναικὸς, πολὺ ἧττον ὑπ' ἐκείνης, ἣν ὁ πατὴρ ἐκλέγει πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτῆς.

Ἡ κυρὰ Παναγιοῦ εἰσελθοῦσα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ συζύγου ἀνέλαβε μετ' ὀλίγον τὴν κυριαρχίαν καὶ τοῦ οἴκου καὶ τοῦ συζύγου, διότι ἐκέκτητο δύο ἀναμφισβήτητα προσόντα ὑπεροχῆς ἐπὶ τοῦ ἀνδρός: ἀνάστημα ὑψηλότερον καὶ

Digitized by Google

φωνὴν ἰσχυροτέραν. Ὁ μπάρμπα Μῆτρος χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ καλὰ καλὰ ὑπέκυψεν εἰς τὴν νέαν ἐξουσίαν καὶ ἡ Χρυσοῦλα ἐγένετο ὄχι ἡ κόρη, ἀλλ' ἡ δούλη τῆς δευτέρας τῆς μάννας.

Ἐν τοῖς μικροῖς χωρίοις αἱ πλεῖσται κόραι ὡς καὶ τὰ ἄρρενα ἀπὸ τοῦ ὀγδόου μέχρι τοῦ δωδεκάτου ἔτους καὶ πλέον ζῶσι βίον νομάδων, διότι ἀποστέλλονται πρὸς φύλαξιν τῶν βοῶν καὶ τῶν αἰγοπροβάτων. Ὡς ἐφόδιον παραλαμβάνουσιν ἐν τῷ σάκκῳ, ὃν φέρουσι διαρκῶς ἀνηρτημένον ἀπὸ τοῦ ὤμου, ἄρτον ἀρκοῦντα ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οὐδὲ πλησιάζουσι κἂν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον. Ὅταν δ' ὁ ἄρτος ἐξαντληθῇ ἔρχονται πρὸς στιγμὴν, παραλαμβάνουσι νέον καὶ φεύγουσι πάλιν εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ εἰς τὰ δάση. Αἱ μᾶλλον προκομμέναι κόραι ἐν τῷ πλανητικῷ τούτῳ βίῳ περιφέρουσι μικράν τινα ἠλακάτην, ἐν ᾗ ἀτέχνως νήθουσι τολύπην μαλλίου, ἢ τεμάχιον χονδροῦ πανίου καὶ χρωματιστὰ νήματα, καὶ καθήμεναι κατὰ γῆς ἐνῷ τὰ ζῷα βόσκουσιν, ἀποπειρῶνται νὰ κεντήσωσι κοσμητικὰς λωρίδας διὰ τὰ ἐνδύματά των.

Ἀλλ' ὁ τραχὺς οὗτος καὶ μονήρης βίος δὲν στερεῖται θελγήτρου. Αἱ μικραὶ κορασίδες, αἵτινες ἐν ἀρχῇ ὁδηγοῦνται ὑπὸ τῶν γονέων δι' ἀπειλῶν πρὸς φύλαξιν τῶν ζώων καὶ κλαίουσι καὶ ὀδύρονται διότι φοβοῦνται τὴν ἐρημίαν, μετ' ὀλίγον ἐξοικειοῦνται ἐπὶ τοσοῦτον πρὸς τὴν ζωὴν τῶν δασῶν, ὥστε στενοχωροῦνται ἂν μείνωσιν ὀλίγον ἐν τῷ χωρίῳ. Ὅταν ὁ καιρὸς εἶνε καλὸς, ὅλην τὴν ἡμέραν διέρχονται ἀφόβως διὰ τῶν ἀτραπῶν καὶ τῶν φαράγγων, τερετίζουσαι ἐνίοτε στίχους δημώδους ᾄσματος, λιθοβολοῦσαι τὰς ἀγρίας ἀπίους, ὅταν ἔχωσιν ἀώρους ἢ ὡρίμους καρποὺς, κοιμώμεναι ὅπου ἂν τύχωσι τὴν μεσημβρίαν, παρὰ τοὺς ῥύακας ἢ ὑπὸ τὰς πεύκας.

Μόνον ὅταν ὁ ἥλιος δύσῃ, ὅταν τὰ δάση γίνωνται σκιερὰ ὡς μεγάλα σύννεφα, ὅταν ὁ νυκτοκόραξ ἀρχίσῃ νὰ πτερυγίζῃ, καὶ ὁ γκιώνης κράζῃ ἀπαρηγόρητος τὸν φονευθέντα ἀδελφόν του, τότε μόνον δειλία τις καταλαμβάνει τὰς ψυχὰς τῶν παιδίων. Ἐνθυμοῦνται τὰς διηγήσεις τῶν μεγάλων, τὰ παράδοξα ἐπεισόδια, ὅσα συνέβησαν εἰς αὐτοὺς ὅταν ἦσαν μικροὶ κ' ἐπήγαιναν κ' ἐκεῖνοι μὲ τὰ πράμματα. Ὁ μὲν εἶχεν ἰδῆ ἕνα θεόρατον Ἀράπη ἐξερχόμενον ἀπὸ τὴν *κουφάλα* γηραιοῦ πλατάνου, ἄλλος διερχόμενος διὰ τῆς θέσεως *Τουρκομνήματα* ἐτράπη εἰς φυγὴν διότι προσέκρουσεν εἰς τὸ σαρίκιον Τούρκου βρυκόλακος. Ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ ἐμποιεῖ τὰ μάλιστα τρόμον εἰς τοὺς ἁπλοϊκοὺς βοσκοὺς μικροὺς καὶ μεγάλους, εἶνε ἡ ἐμφάνισις *'Ξωτικοῦ*. Πολλάκις ἐνῷ καθεύδουσι περὶ μέσας νύκτας ἀκούουσι κρότον βημάτων καὶ κατρακύλισμα χαλίκων. Ἐν ἀρχῇ φοβοῦνται μήπως εἶνε ἀλώπηξ ἢ θὼς, ἀλλ' οἱ κύνες δὲν ὑλακτοῦσιν, οὐδὲ τὰ πρόβατα ταράσσονται. Τότε ἀκούεται φωνή τις κλαυθμηρὰ ὡς βρέφους ἀλγοῦντος. Ἂν ῥίψῃ τις λίθους ἢ πυροβολήσῃ, ἡ φωνὴ χάνεται καὶ μετὰ μικρὸν ἐπαναλαμβάνεται πάλιν ἰσχυροτέρα. Οὐδέποτε ὅμως κατώρθωσε βοσκὸς νὰ φονεύσῃ τὸ ζῷον αὐτὸ τὸ ἔχον πόδας καὶ φωνὴν ἀλλ' οὐχὶ σῶμα.

Αἱ μικραὶ βοσκοποῦλαι καὶ οἱ μικροὶ βοσκοὶ συνενοῦσι τὰ ποίμνια κατὰ τὰς θερινὰς νύκτας, ἀνάπτουσιν ἐνίοτε καὶ μικρὰς πυρὰς, καθήμενοι δὲ τριγύρω ὁμιλοῦσι περὶ τῶν ὑπερφυσικῶν τούτων πραγμάτων. Οὐχὶ σπανίως ὁ ἐλάχιστος κρότος, ἡ ἀσθενεστέρα ἀντήχησις ἀπὸ τοῦ δάσους προερχομένη, ἐνσπείρει τὴν φρίκην καὶ τὸν τρόμον εἰς τὰς παιδικὰς ψυχάς των, καὶ τότε κατακλινόμενοι κατὰ γῆς καὶ συνεσφιγμένοι οἱ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ καλύπτουσι διὰ τῆς χειρὸς τὴν μορφὴν, ἵν' ἀποφύγωσιν ἐνδεχομένην θεὰν, καὶ ἀποκοιμῶνται μέχρι τοῦ ὄρθρου.

Ἐν ὅσῳ διῆγε τὴν ζωὴν ταύτην ἡ Χρυσοῦλα δὲν ὑφίστατο τὴν τυραννίαν τῆς μητρυιᾶς τόσῳ διηνεκῆ ὅσῳ κατόπιν. Ναὶ μὲν ὅταν ἤρχετο εἰς τὸν οἶκον διὰ νὰ πάρῃ *μπομπότα*, συχνότατα ἐπεζήτει λόγον ἐκείνη ἵνα τὴν ἐπιπλήξῃ, δὶς μάλιστα καὶ τὴν ἐρράπισε, διότι εἶχε σχίσῃ τὸ σιγγούνι της εἰς μίαν βάτον καὶ ἄλλοτε διότι εἶχε χάσῃ ἓν ἐρίφιον, καὶ πάντοτε τὴν ἐδέχετο ψυχρῶς καὶ ἔρριπτε τὰ ξηρότερα τεμάχια τοῦ ἄρτου εἰς τὸ *τράστο* της, ἀλλ' ὅταν μετ' ὀλίγον ἀπήρχετο εἰς τοὺς ἀγροὺς, ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ ἐλησμόνει ὅλα ταῦτα· ἐσυλλογίζετο δὲ κάποτε ὅτι πιθανὸν νὰ ἔπταιε καὶ αὐτή. Ὅσον διὰ τὸν ξηρότατον ἄρτον οὐδὲ τὴν ἔμελλε κἄν· εἶχε τόσῳ καλὴν ὄρεξιν καὶ τόσῳ κοπτεροὺς ὀδόντας!

Ἀλλ' ὅταν ὁ πατήρ της ἐπώλησε τὰ τελευταῖά του αἰγοπρόβατα καὶ ἔδωκε τοὺς βόας του εἰς τὸν *γελάρην* τοῦ χωρίου νὰ τοὺς φυλάττῃ, αὐτὴ δὲ ἦλθε καὶ ἐγκατέστη πλέον ὁριστικῶς ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ ἐν ἡλικίᾳ δεκατριῶν ἐτῶν, τότε ἤρχισε τὸ μαρτύριον.

Ἡ Χρυσοῦλα κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς κυρᾶ Παναγιοῦς δὲν ἀπετέλει μέρος τῆς οἰκογενείας· «πολὺ ἦτον καὶ τὸ κομμάτι τοῦ ψωμιοῦ ποὺ τῆς ἔδιναν νὰ τρώγῃ καὶ ἡ *τσέργα* ποὺ τῆς ἄφιναν γιὰ νὰ κοιμᾶται ἐκεῖ μακρυὰ μακρυὰ 'ς τὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ σπιτιοῦ. Καὶ ἔπρεπε νὰ δουλεύῃ, νὰ δουλεύῃ 'σὰν σκλάβα γιὰ νὰ ταῖς 'ξεπλερώνῃ ὅλαις αὐταῖς ταῖς χάρες». Ἡ μητρυιὰ προὐχώρησεν ἔτι πλέον· ἡ Χρυσοῦλα ἔπρεπε νὰ ἔχῃ 'ξεχωριστὸ τὸ γαβάθι της καὶ τὸ σταμνί της. Καὶ μίαν ἡμέραν, διότι τὴν εἶδε νὰ πίνῃ νερὸν ἀπὸ τὸ ἰδικόν της σταμνίον, τὴν ἥρπασεν ἀπὸ τὰς πλεξίδας, συνέτριψε τὸ ἀγγεῖον κατὰ γῆς καὶ διεκήρυξεν ἐπισήμως ὅτι «τὴν συχαίνεται ἐπὶ τέλους καὶ νὰ τὸ μάθῃ μιὰ γιὰ

Digitized by Google

πάντα».Ἄλλοτε πάλιν,ἐπειδὴ ὁ μικρὸς Σταυράκης ὁ υἱός της, εἵλκυεν ἀπὸ τῆς οὐρᾶς τὴν ὄνον καὶ ἡ Χρυσοῦλα τὸν ἐπέπληξε διὰ νὰ μὴ τὸν λακτίσῃ τὸ ζῶον, ἡ κυρὰ Παναγιοῦ ὕψωσε πέλεκυν ἀπειλοῦσα ὅτι «θὰ τὴν σκοτώσῃ καμμιὰ φορά, ἂν θέλῃ νὰ κάνῃ τὴ δασκάλα 'ς τὰ παιδιά της, καὶ νὰ φύγῃ μιὰν ὥρα ἀργήτερα ἀπ' τὸ σπίτι». Καὶ ἀληθῶς τὴν ἐξεδίωξε καὶ τὴν ἀφῆκεν ἄνευ τροφῆς εἰς τὰ ἀλώνια μέχρι τῆς νυκτός.

Ἀλλοίμονον δὲ ἂν ἡ ταλαίπωρος κόρη ἐζήτει ποτὲ νὰ κεντήσῃ! Ἔπρεπε κρυφίως νὰ πράττῃ τοῦτο καὶ νὰ κρύπτῃ ἀσφαλῶς τὸ κέντημά της διὰ νὰ μὴ τὸ εὕρῃ ἡ μητρυιὰ καὶ τὸ κάμῃ πάλιν κομμάτια μὲ τὸ ψαλλίδι λέγουσα ὅτι «μ' αὐτὰ ξελογιάζονται τὰ κορίτσια καὶ δὲν ἔχουν ὄρεξι γιὰ δουλειά».Καὶ διὰ τοῦτο ἐνῷ αἱ ὁμήλικοι κόραι εἶχον σχεδὸν τὴν ἡμίσειαν προῖκά των ἡ Χρυσοῦλα μόλις εἶχεν ὑφάνῃ τρία ὑποκάμισα, δύο σιγγούνια καὶ μίαν ἐρυθρὰν ποδιάν, καὶ ἐνῷ ἄλλαι ἐπίσης πτωχαὶ εἶχον τόσα *ἄρματα*, αὐτὴ ἡ μοναχοκόρη τοῦ μπάρμπα Μήτρου δὲν εἶχεν οὔτε εἴκοσι παράδες 'ς τὸ γιουρντάνι της.

Ἀλλ' ἡ πατρικὴ στοργὴ τοῦ γέροντος πῶς δὲν ἀντετάσσετο πρὸς τὴν κακεντρέχειαν τῆς μητρυιᾶς; Ἡ Χρυσοῦλα δὶς καὶ τρὶς ἐν ἀρχῇ κατέφυγε πρὸς αὐτὸν ἀφηγουμένη τῆς μητρυιᾶς τὴν σκληρότητα, ἀλλ' ὁ γέρων τὴν ἐθώπευσε καὶ μειλιχίως τῇ ἀπεκρίθη:

— Αἴ τί νὰ γείνῃ, κόρη μου; πρέπει νὰ κάνουμε ὑπομονὴ καὶ οἱ δυό!

Ἔκτοτε δὲ πολλάκις παρέστη ἡ Χρυσοῦλα μάρτυς οἰκογενειακῶν σκηνῶν καὶ ἤκουσε τὴν μητρυιὰν ἀποκαλοῦσαν τὸν πατέρα της «κουτόν, ἀνόητον, ἀκαμάτη, μουφλούζη, παληόγερο»...Ἐκεῖνος δ'ἔκυπτεν ὑπομονητικῶς τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὸ ὑβρεολόγιον. Ὥστε ὁ πατὴρ ὄχι μόνον ἦτο ἀνίκανος νὰ τὴν προστατεύσῃ ἀπὸ τῆς μητρυιᾶς, ἀλλ' ὑπέκυπτε καὶ αὐτὸς εἰς ὁμοίαν τυραννίαν. Καὶ ἔλαβε λοιπὸν ἡ κόρη τὴν γενναίαν ἀπόφασιν νὰ μὴ προσθέτῃ εἰς τὴν δυστυχίαν αὐτοῦ νέον βάρος διὰ τῶν ἰδικῶν της ταλαιπωριῶν.

Φαίνεται ὅτι ἡ θεία πρόνοια προορίσασά τινα μεταξὺ τῶν ἀνθρωπίνων πλασμάτων εἰς τὴν δυστυχίαν, ἔσχε τοὐλάχιστον τὴν ἀγαθότητα νὰ προικίσῃ αὐτὰ καὶ δι' ἀναλόγου ὑπομονῆς. Ἡ Χρυσοῦλα ἦτο ἐκ τῶν πλασμάτων τούτων· εἰς τὴν κακίαν ἀντέτασσε καρτερίαν, ὑπομονὴν ἀνεξάντλητον. Καὶ ἴσως εἰς ἀμοιβὴν τῆς ἀγγελικῆς ταύτης ὑπομονῆς ἐν τῷ διηνεκεῖ μαρτυρίῳ, ὅπως ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν χριστιανῶν μαρτύρων ἐπεκάθητο περιλαμπὴς καὶ ἀκτινοβόλος στέφανος, ἐπὶ τῆς ξανθῆς κεφαλῆς τῆς χωρικῆς παρθένου ἡ φύσις ἀπέθετε τὸν εὐώδη στέφανον τῆς καλλονῆς.

Δ'.

Ἡ νεαρὰ χωρικὴ εἰσελθοῦσα εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον ἀπέβαλε τὸ τετριμμένον κίτρινον μαντήλιον, δι' οὗ εἶχε κεκαλυμμένην τὴν κόμην, ἐξέπλεξε τὰς ξανθὰς χαλαρὰς πλεξίδας της, καὶ λαβοῦσα παλαιὸν κτένιον ἐλλιπὲς κατὰ τὸ τρίτον τῶν ὀδόντων καὶ μικρὸν κάτοπτρον, ὅπερ εἶχεν ἀγοράσῃ ἀπὸ τὸν πλανόδιον πραγματευτὴν ἀντὶ μιᾶς ὀκᾶς ἀραβοσίτου, ἐκαθέσθη ἐπὶ τοῦ κεχρισμένου δαπέδου καὶ ἀνυψώσασα ὀλίγον τὰ γόνατα καὶ ἀποθέσασα τὸ κάτοπτρον ἐπ' αὐτῶν οὕτως ὥστε νὰ κατοπτρίζηται ἡ μορφή της, ἤρχισε νὰ κτενίζηται. Ἡ δὲ μητρυιὰ ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ λικνίζουσα τὸ βρέφος ἐντὸς κακοτέχνου κοίλης σκαφίδος, ἥτις ἐπεῖχε τόπον λίκνου,προσεπάθει νὰ κατασιγάσῃ τοὺς κλαυθμοὺς αὐτοῦ διὰ μονοτόνου βαυκαλητικῆς μελῳδίας:

Ὁ ὕπνος τρέφει τὰ παιδιά, ὁ ἥλιος τὰ βλαστάρια,
Κ' ἐμένα τὸ παιδάκι μου τὸ τρέφουνε τὰ χάδια.

Διακόπτουσα δὲ πρὸς στιγμὴν τὸ νανούρισμα,ἔρριπτε βλοσυρὰ βλέμματα πρὸς τὴν καλλωπιζομένην κόρην καὶ συνέσφιγγε τὰ χείλη, ἀνακινοῦσα ἅμα τὴν κεφαλὴν εἰς δήλωσιν οἴκτου μεμιγμένου μετ' ὀργῆς. Ὅταν δ' ἡ Χρυσοῦλα προσέδεσεν εἰς τὰς ἄκρας τῶν πλεξίδων της τεμάχιον ἐρυθρᾶς ταινίας καὶ ῥίψασα αὐτὰς πρὸς τὰ ὀπίσω ἐκάλυψε τὴν κεφαλὴν διὰ παλαιοῦ ἀλλὰ χαρίεντος κεκρυφάλου καὶ κατεβίβασεν ὀλίγας τρίχας ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ τῶν κροτάφων ἵνα σχηματίσῃ φιλαρέσκως τὰ *τζουλούφια* της κατὰ τὸν ἀγροτικὸν συρμόν, ἡ μητρυιὰ δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ καταστείλῃ τὸν θυμὸν καὶ ἐμπαικτικῶς μειδιάσασα ἀνεφώνησεν:

— Οὔ! τόρα δὰ μοὔγεινες σωστὴ πεντάμορφη, τύφλα νἄχ' ἡ Ἡλιογέννητη...

— Δὲν συγυρίζομαι γιὰ νὰ γείνω πεντάμορφη, ἀπεκρίνατο μετὰ πρᾳότητος ἡ Χρυσοῦλα, μὰ δὲν 'μπορῶ καὶ νὰ γυρνῶ 'σὰν κατσιβέλλα 'ς τὸ χωριὸ ἡ'μέρα ποὺ εἶνε σήμερα.

— Καὶ τάχα 'σὰν δὲν συγυρισθῇς ἐσὺ θὰ ξεπέσῃ βλέπεις τὄνομα τοῦ Καστριοῦ μας,σκορδοκαίλα θὰ τὤχουν οἱ χωριανοί μας, ἂν δὲν βάνῃς σήμερα τὰ κυριακάτικά σου. Ἀμ' δὲν πᾷς νά μου χαθῇς ξεμυαλισμένη! Δὲν λὲς πῶς σοῦ 'μυρίστηκε χορὸς πάλι, μόνο θὲς νὰ κρυφτῇς 'πίσω ἀπ' τὸ δαχτύλι σου;

Ἡ Χρυσοῦλα δὲν ἀπελογεῖτο εἰς τὰς κατηγορίας ταύτας καὶ ἡ μητρυιὰ ὠργίζετο πλειότερον ἐκ τῆς σιωπῆς αὐτῆς.

— Αἴ! δὲν ἀποκρίνεσαι, ἀρή, ποὺ μοῦ κάνεις ἐδῶ καὶ κάμποσο καιρὸ τὴν ὅσια Μαρία, ξελογιασμένη! Ἢ θαρρεῖς πῶς δὲν σὲ καταλαβαίνω τάχα καὶ μὲ παιζογελᾷς. Σοῦ περνᾷ ἀπ' τὸν νοῦ πῶς μὲ τὰ τζουλούφια σου καὶ μὲ

Digitized by Google

τῆς κορδέλλαις σου θὰ κάνῃς κανένα νὰ σ'ἀγαπήσῃ καὶ νὰ σὲ πάρῃ. Αἴ, καὶ νὰ ἰδοῦμε ποιὸς θἄν'ὁ καλότυχος ποὺ θὰ ζευγαρώσῃ μ'ἕνα τέτοιο κελεπίρι!..

Ἡ ἀτυχὴς κόρη εἶχεν ἐνδυθῆ τὸ κεντημένον της σιγγοῦνι καὶ ἐζώννυτο τὸ κόκκινον ζωνάρι της σιωπηλὴ καὶ κατηφής.Ἀλλ' ἡ μητρυιὰ δὲν εἶχεν εὐχαριστηθῆ ἀκόμη ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν σκληρῶν λόγων της:

— Τί κακὰ πῶκαν' ἡ μάννα σου καὶ 'πέθανε, δὲν ἔζησε νὰ χαρῇ τὴν κόρη της... Θὰ 'ταιριάζατε καὶ 'ς τὴ γνῶσι...

Ἡ Χρυσοῦλα δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνθέξῃ ἐπὶ πλέον. Ὅταν ἤκουσεν ὑβριζομένην τὴν μνήμην τῆς μητρός της, συνέπλεξεν ἱκετευτικῶς τὰς χεῖρας, καὶ ἐνῷ τὰ δάκρυα ἐκυλίοντο ἐπὶ τῶν παρειῶν της ἐψιθύρισεν:

— Ἐμένα ναί, ὅ,τι θές... Μὰ ὄχι τὴ μάννα μου, ὄχι τὴ μάννα μου!

Ἀπαισία λάμψις κακεντρεχείας ἐπεχύθη ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς μητρυιᾶς.Τὴν ἔκαμε κ' ἔκλαυσεν!.. ἆ! τὴν ἔκαμε κ'ἔκλαυσεν!—αὐτὸς ἦτο ὁ σκοπός της. Ἔπειτα εἶχεν ἐφεύρη νέον ὅπλον,ἵνα πληγώνῃ τὴν καρδίαν τῆς προγονῆς: νὰ ὑβρίζῃ τὴν μνήμην τῆς μητρός της. Δι' ὃ εἰς ἀπάντησιν προσέθηκε:

— Κατὰ τὸ μαστρογιάννη καὶ τὰ κοπέλλια του. Κατὰ τὴν μάννα κ' ἡ κόρη... Καὶ πολλὰ λένε 'ς τὸ χωριὸ γιὰ τὴν μακαρίτισσα...

Ἡ Χρυσοῦλα πεπνιγμένη ἐκ τῶν λυγμῶν ἔφυγε μακρὰν τοῦ οἴκου πρὶν ἡ μητρυιὰ τελειώσῃ τοὺς ἀσεβεῖς τούτους λόγους.

Ἀπὸ τῶν ἁλωνίων—ἅτινα ἐπέχουσιν ἕνεκα τῆς ὁμαλότητος τοῦ ἐδάφους τόπον πλατείας ἐν τοῖς χωρίοις—ἠκούοντο γλυκεῖς ἦχοι φλογέρας καὶ δοῦποι τυμπάνου. Ἡ λειτουργία εἶχεν ἤδη τελειώσῃ, οἱ δὲ νέοι χωρικοὶ καὶ αἱ *λυγεραὶ* συνηθροίσθησαν ἐκεῖ καὶ ἐχόρευον ἐπὶ τῇ ἑορτῇ. Ἀλλ' ἡ ὀρφανὴ δὲν ἐβάδισε πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν ἁλωνίων, ἐτράπη πλαγίως πρὸς τὸν ναΐσκον τῆς Παναγιᾶς. Ἡ θύρα τοῦ ναοῦ ἦτο κλειστή· ἡ Χρυσοῦλα ὤθησεν ἐλαφρῶς αὐτὴν καὶ εἰσῆλθεν ἀκροποδητὶ βαδίζουσα, ὅπως εἰσέρχεται πᾶς τις ἐντὸς παρεκκλησίου ὡς φοβούμενος μήπως ταράξῃ τὴν ἁγίαν σιωπὴν ἥτις βασιλεύει ἐκεῖ. Ἠσπάσθη εὐλαβῶς τὰς εἰκόνας, εἶτα δὲ καταθέσασα ἓν πεντάλεπτον ἐντὸς τοῦ δίσκου ἔλαβε μικρὰν κιτρίνην λαμπάδα, ἥναψεν αὐτήν, καὶ διὰ τῆς παλάμης προφυλάττουσα τὸ φῶς ἵνα μὴ σβεσθῇ, ἐξῆλθε πάλιν τοῦ ναοῦ.

Ποῦ λοιπὸν ἐπήγαινε τὴν ἀνημμένην λαμπάδα;

Ἐν τοῖς χωρίοις οἱ νεκροὶ θάπτονται πλησίον τῆς ἐκκλησίας, οἱ δὲ πέριξ τῆς Παναγιᾶς πεπηγμένοι σταυροί, καὶ τὰ χιαστῶς ἐξέχοντα ξύλα καὶ συντετριμμέναι τινὲς λάγηνοι τῇδε κακεῖσε ἐσκορπισμέναι ἐμαρτύρουν ὅτι ἐκεῖ ἦτο τὸ νεκροταφεῖον τῶν Καστριωτῶν. Πλησίον μικροῦ σταυροῦ ἀτέχνως κατεσκευασμένου ἐκ δύο δεδεμένων κλάδων ἀγριελαίας ἡ Χρυσοῦλα ἔκυψε κατὰ γῆς καὶ ἐπεκόλλησε τὸ κηρίον ἐν μέσῳ δύο λίθων· ἐξαγαγοῦσα δ'ἀπὸ τοῦ κόλπου τεμάχια λιβάνου ἔθηκεν αὐτὰ ἐντὸς συντρίμματος κεράμου καὶ ἔκαιε ταῦτα διὰ ξυλαρίων, ἅτινα ἀπηνθράκου ἐν τῇ λαμπάδι. Εἶτα δὲ γονυπετήσασα κατὰ γῆς καὶ κλίνασα πρὸς τὸν σταυρὸν τὴν κεφαλὴν ἡ νεκρὰ χωρικὴ ἔμεινε σιγηλὴ καὶ ἀκίνητος.

Οἱ ἦχοι τῆς φλογέρας γλυκεῖς ἠκούοντο ἀπὸ τῶν ἁλωνίων καὶ τὸ μύρον τοῦ λιβάνου ἐπλήρου εὐωδίας τὸν ἀέρα.—Ἀλλὰ πολὺ γλυκυτέρα τῶν μελῳδικῶν ἤχων, πολὺ ἁγιωτέρα τοῦ καιομένου θυμιάματος ἀνήρχετο πρὸς τὸν οὐρανὸν ἡ ἄφωνος προσευχὴ τῆς ὀρφανῆς ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς μητρός της.

. . . .

Ὅταν μετ' ὀλίγον ἡ Χρυσοῦλα ἦλθεν εἰς τὰ ἁλώνια διὰ νὰ εὕρῃ τὰς φίλας της,δὲν ἦτο πλέον οὔτε κατηφὴς οὔτε θλιβερὰ ἡ μορφὴ αὐτῆς.Ἐχόρευσεν, ἐγέλασεν ὅπως πάντοτε, καὶ ὅλοι οἱ *λεβέντηδες* τοῦ χωρίου ὡμολόγουν κρυφομιλοῦντες μεταξύ των, ὅτι ἡ «Χρυσοῦλα τοῦ μπάρμπα Μήτρου εἶνε ἡ πρώτη λυγερὴ τοῦ Καστριοῦ, μόνον 'ποὺ εἶνε φτωχοῦλα καὶ δυστυχισμένη μ' αὐτὴν τὴν στρίγγλα τὴν μητρυιά της».

Ε.'

Εἶχεν ἤδη νυκτώσῃ πρὸ πολλοῦ. Σιγὴ καὶ σκότος ἐκάλυπτε τὸ χωρίον· καὶ μόνον τὰ φύλλα τῶν πελωρίων πτελεῶν αὐτοῦ ὑπέτριζον φρικιῶντα εἰς τὴν πνοὴν τοῦ ἀπογείου ἀνέμου τῆς νυκτός. Αἱ οἰκίαι ἦσαν πᾶσαι κλεισταὶ ἐκτὸς τῆς τοῦ μπάρμπα Μήτρου, ἥτις διὰ τῆς ὀλίγον ἀνοικτῆς θύρας διαγράφουσα γραμμὴν φωτεινὴν ἐν τῷ σκότει ἐμαρτύρει ὅτι ὁ οἰκοδεσπότης δὲν εἶχεν ἔτι ἐπανέλθῃ ἐκ τῆς κωμοπόλεως.

Πλησίον τῆς ἑστίας, ἐν ᾗ ἐκαίοντο κωνοφόροι κλάδοι πευκῶν ἀναδίδοντες ζωηρὰν καὶ ἐρυθρωπὴν λάμψιν, ἐκάθητο μικρὸν πρὸς τὰ ὀπίσω κλίνουσα ἡ Χρυσοῦλα περιβεβλημένη πάλιν τὸ καθημερινὸν ἔνδυμα· προσεπάθει δὲ εἰς μάτην νὰ διαλύσῃ χρωματιστά τινα μαλλία τοῦ κεντήματος συνδεδεμένα διὰ πολυτρόπων κόμβων. Ἡ μητρυιά, ἥτις δὲν ἐννόει νὰ χάνῃ τὸν ὕπνον της ἄδικα, εἶχεν ἤδη κατακλιθῆ ἐνδεδυμένη—ὅπως κοιμῶνται πάντες ἐν τοῖς χωρίοις—καὶ καλυφθεῖσα μέχρι τῶν παρειῶν διὰ χονδροῦ μαλλίνου σκεπάσματος, κατέλειπε μόνον ἐν ὑπαίθρῳ τὴν ῥῖνα δι' ἧς ηὔλει ῥογχαλητικήν τινα ᾠδήν. Ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς μητρὸς ἐκοιμῶντο ὁ Σταυράκης κατὰ γῆς,κρατῶν ἐν τῇ

Digitized by Google

ἀγκάλη τὴν ψωριῶσαν γαλῆν, καὶ τὸ νήπιον ἐν τῷ λίκνῳ.

Ἡ Χρυσοῦλα ἀπελπισθεῖσα ἐκ τῆς ἐπιμονῆς τῶν μαλλίων, ἀπέρριψεν αὐτὰ ὀργίλως, ἀνεζωπύρησε τὴν πυρὰν καὶ διανοίξασα ἐλαφρῶς τὴν θύραν ἐνέτεινε τὴν ὅρασιν καὶ τὴν ἀκοήν. Ἀλλ' οὐδ' ἔβλεπε οὐδ' ἤκουε τι προδίδον προσέγγισιν ἀνθρώπου.

— Παράξενον, ἐσυλλογίσθη, πῶς ἄργησε τόσο ὁ πατέρας· νάνε γιὰ καλὸ ἢ γιὰ κακό;

Σχεδὸν αὐτοστιγμεὶ ἠκούσθη πέραν ἀπὸ τῶν ἀλωνίων ἐλαφρὸς ποδοβολητός, ὑλακαὶ κυνῶν καὶ ὀγκηθμὸς ὄνου. Ἀλλὰ συγχρόνως ἀπὸ τῆς καρυᾶς, ἥτις ὠρθοῦτο ὑπὲρ τὴν στέγην τοῦ οἴκου ἐξέφυγε θλιβερά, σπαρακτικὴ φωνὴ γλαυκός.

Ἡ Χρυσοῦλα ἐφρικίασε:

— Κάτι κακὸ θὰ μᾶς ἔρθῃ 'στὸ σπίτι! ἐψιθύρισεν.

Μετ' ὀλίγον ὁ μπάρμπα Μῆτρος κατήρχετο τῆς ὄνου πρὸ τῆς θύρας τοῦ οἴκου. Ἀλλ' ἡ Χρυσοῦλα ἐκ πρώτης ὄψεως ἐννόησεν ὅτι ὁ πατὴρ δὲν ἔφερε καλὰς εἰδήσεις· οὐδέποτε εἶχεν ἴδῃ τὴν μορφὴν αὐτοῦ τόσῳ σκυθρωπήν. Τὸν ἠρώτησε χαμηλῇ τῇ φωνῇ ἂν θέλῃ νὰ φάγῃ ὀλίγην *μπομπόταν* ζεστὴν καὶ κυάμους μετ' ὄξους καὶ ὀριγάνου· διότι ἡ ἡμέρα ἦν νηστήσιμος. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἀνένευσε μόνον τὴν κεφαλὴν σχεδὸν μετ' ἀποστροφῆς καὶ κινούμενος ὅσον ἠδύνατο ἐλαφρότερον, ἵνα μὴ ἐξυπνήσῃ τοὺς ὑπνώττοντας, κατεκλίθη ἀφοῦ ἐκαλύφθη διὰ τῆς κάπας του. Ἡ δὲ κόρη, μὴ τολμῶσα νὰ τὸν ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς μετὰ τοῦ κ. Ἐπιμενίδου συνεντεύξεως, ἐσκέπασε τὴν πυρὰν διὰ τέφρας καὶ κατεκλίθη καὶ αὐτὴ μακρὰν τῶν λοιπῶν, εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ οἴκου, ὅπως τὴν εἶχε προστάξῃ ἡ μητρυιά της. Ἐπὶ πολὺ προσεπάθησε νὰ κλείσῃ τὰ βλέφαρα, ἀλλὰ πρωτοφανὴς ἀγρυπνία τὴν εἶχε καταλάβῃ τὴν νύκτα ἐκείνην· ἤκουε δὲ καὶ τὸν πατέρα της ἀνακινούμενον συνεχῶς καὶ γογγύζοντα, ὡς νὰ ἠγρύπνει καὶ αὐτός. Τέλος ὅμως ὁ ὕπνος ἐκάλυψε διὰ τῆς μελανῆς σκιᾶς του τοὺς δύο ἀγρυπνοῦντας καὶ ὅταν *τἀστέρ̯ια ἐσημάδευαν μεσάνυχτα* ὅλοι ἐκοιμῶντο ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ μπάρμπα Μήτρου.

Ἀλλὰ πρὶν φέξῃ ἀκόμη, μὲ τὸ πρῶτον γλυκοχάραγμα τῆς ἀνατολῆς, ὅλον τὸ χωρίον ἦτο ἐπὶ ποδός. Ἀνθρώπιναι φωναί, βελάσματα προβάτων, κραυγαὶ πετεινῶν, μηκυθμοὶ βοῶν, ὑλακαὶ κυνῶν, ποιμνίων κωδωνίσματα, ὅλα ταῦτα συνενούμενα εἰς παράτονον, οὕτως εἰπεῖν, ἁρμονίαν ἐχαιρέτιζον τὴν ἐπάνοδον τῆς ἡμέρας. Οὐδὲν ὡραιότερον, οὐδὲν γραφικώτερον ἀφυπνιζομένου χωρίου!..

Μόνον ὅταν ἡ Χρυσοῦλα ἐξεπλήρωσε τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας τῆς πρωίας καὶ παραλαβοῦσα ἐνδύματά τινα μετέβη εἰς τὴν βρύσιν διὰ νὰ τὰ πλύνῃ, ὁ μπάρμπα-Μῆτρος εἶπε πρὸς τὴν γυναῖκά του, ἥτις ἐπνίγετο ὑπὸ περιεργίας ἵνα μάθῃ «πῶς τὰ κατάφερε μὲ τἀφεντικὸ ὁ κουτούλ̯κκας ὁ ἄντρας της»:

— Ἔλα κάτσε τώρα ποὖμαστε μονάχοι νὰ σ' τὰ 'στορήσω, γυναῖκα.

—Ἀφοῦ μ' ἔσκασες ἀπ' τὸ πρωὶ μὲ τὴ βουβαμάρα σου!..

— Θὲ νὰ ἰδῇς πῶς δὲν ἔπρεπε νᾆν' ἡ Χρυσοῦλα 'μπροστά.

— Ἐκεῖνο τὸ χαζό;.. Πάει 'ς τἀνάθεμα τώρα!.. Αἴ, τὸ λοιπὸν τὰ 'βόλεψες, ἢ θὰ ξεχειμωνιάσουμε 'ς τὸ βουνό, φκιάνοντας μπουρέκια ἀπὸ χιόνι;..

— Μὲ τῆς πολλαὶς παρακάλεσες, ἐμαλάκωσα τἀφεντικοῦ τὴν καρδιὰ καὶ μοῦ κάνει λέει τὸ χατῆρι νὰ μ' ἀφίσῃ καὶ τούτη τὴ χρονιὰ κι' ὡς τοῦ χρόνου πάλι ἔχει ὁ Θεός. Μὰ γι' αὐτὴ τὴ χάρι τἀφεντικὸ ζητάει μιὰν ἄλλη χάρι κι' αὐτῶνε ποὺ μὲ βάνει 'σὲ συλλογή;

— Καὶ 'σὰν τί ζητάει;.. γιὰ τὸ χρέος; Δὲν 'ξέρει πῶς δὲν ἔχουμε τώρα τὴ δύναμι;

— Γιὰ τὸ χρέος — καὶ ἴσα, ἴσα ποὺ δὲν 'μποροῦμε νὰ τὸ ξεπλερώσουμε, νὰ τὸ κλείσουμε, λέει, μὲ ἄλλον τρόπο;

— Μὲ τί τρόπο;

— Νὰ τοῦ δώσουμε κοπέλλι 'ς τὸ σπίτι του 'ς τὴ Χαλκίδα, δοῦλα μαθὲς τὴ Χρυσοῦλα.

Οἱ μαῦροι ὀφθαλμοὶ τῆς μητρυιᾶς ἤστραψαν ἐκ χαρᾶς. Νὰ λείψῃ ἡ Χρυσοῦλα ἀπὸ τὸ σπίτι! οὔτε τὸ ἐπρόσμενε κάν, ἐκτὸς μόνον ἂν τὴν ὑπάνδρευον, καὶ ἦτο ἀσύμφορον καὶ δυσκολώτατον πάλιν αὐτό, διότι ἔπρεπε νὰ τῆς κάμουν προικιὰ καὶ τὰ προικιὰ θέλουν χρήματα. — Ναὶ μὲν ἅμα λείψῃ ἡ προγονὴ θὰ ἔχῃ ἐπάνω της αὐτὴ ὅλαις ταὶς δουλειαὶς τοῦ σπιτιοῦ, ἀλλὰ θὰ φύγῃ πρῶτα πρῶτα ἕνα στόμα ποὺ τρώει χαράμι τὸ ψωμὶ τῶν παιδιῶν της, ἔπειτα θὰ ἐλαφρώσῃ ἀπὸ τὸ χρέος ποὺ μιὰ 'μέρα θὰ βαρύνῃ αὐτὴ καὶ τὰ παιδιά της. Καλέ, τί; τὸ συλλογίζεται κιόλα;.. ἡ Χρυσοῦλα πρέπει νὰ πάῃ 'ς τοῦ ἀφεντικοῦ!

Ὅλη αὐτὴ ἡ ἅλυσις τῶν σκέψεων ἐν ᾗ περιεσφίγγετο ὡς θῦμα ἡ ἀτυχὴς ὀρφανή, περιειλίχθη αὐτοστιγμεὶ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τῆς μητρυιᾶς. Ὅθεν ἠρώτησε ξηρῶς τὸν σύζυγόν της:

— Καὶ τί τἀποκρίθηκες;

— Ἐκεῖνο ποὺ θἀποκρίνουνταν κάθε πατέρας 'ς τὸν τόπο μου· πῶς ἡ Χρυσοῦλα εἶνε μαθημένη 'ς τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ καὶ δὲ δύνεται νὰ κάνῃ 'σὲ πολιτεία, ἔπειτα πῶς δὲν θὰ 'μπορῇ μιὰ χοντρομαθημένη χωριάτισσα ναὐχαριστήσῃ τὸ 'ξευγενισμένο σπιτικὸ τἀφεντικοῦ, τέλος πῶς κ' ἐμᾶς θὰ μᾶς ἔρθῃ πολὺ ζόρι νὰ λείψῃ τὸ κορίτσι ἀπ' τῆς δουλειαίς μας.

Digitized by Google

— Πού θὰ 'πῇ τἀρνήθηκες, αἴ;

— 'Απάνω κάτω... 'Στὰ 'στερνὰ τοὖπα πῶς θὰ τοῦ πάω ἀπόκρισι 'ςὲ κἄνα δυὸ 'μέραις

— Νὰ σοῦ 'πῶ ἐγὼ τὴν ἀπόκρισι;

— Ἄϊ!

— Μεθαύριο ἔχουμε κυριακὴ· νὰ πάρῃς πρωῒ-πρωῒ τὴ Χρυσοῦλα καὶ νὰ τοῦ τὴν 'πᾶς.

— Ἔλα 'ς τὰ λογικά σου, γυναῖκα! Ἡ Χρυσοῦλα δοῦλα 'ςὲ πολιτεία, δυὸ 'μέραις μακρυὰ ἀπὸ 'δῶ; 'Αμ' δὲ λὲς ποῦ θὲς νὰ μοῦ διώξῃς τὸ κορίτσι ὅπως ὅπως καὶ δὲν σὲ 'ννοιάζει γι' ἄλλο περὶ γιὰ δαῦτο;...

— Ὄχι, νὰ μᾶς διώξῃ τἀφεντικὸ ἀπ' τὸ σπίτι μέσ' 'ς τὸ χειμῶνα γιὰ νὰ μᾶς κοκκαλιάσῃ ὁ βοριᾶς, αἴ; Τί θὰ πάθῃ τάχα ἡ Χρυσοῦλα ἂν πάῃ δοῦλα; Τἄλλα κορίτσια ποῦ ξενοδουλεύουνε δὲν ἔχουν ψυχὴ αἴ; Θἄχῃ τὸ καλὸ φαΐ της, θἄχῃ τὰ ροῦχα της... 'Αλλοὶ 'ς ἐμᾶς ποῦ θὰ ψοφήσουμε 'ς αὐτὸ τὸ παληοχάλασμα ἐδῶ! Κι' ἀπὲ δὲ λογαριάζῃς καὶ τὸ χρέος; Πῶς θὰ τὸ 'ξεπλερώσῃς· δὲ μοῦ λές; Μὲ τὴ δουλειά σου; Σὲ 'πῆραν, βλέπεις, τὰ νειᾶτα, παληοσακάτη!... Ἐσύ, ἀρέ, δὲν εἶσαι ἄξιος νὰ θρέψῃς τὴ φαμίλια σου καὶ θὰ βγάνῃς χρέος; Νὰ σ' τὰ 'πῶ ἐγὼ πῶς θὰ τελειώσουν ἡ δουλειαίς σου. Ὡς τὸ τέλος θὰ βαρεστήσῃ τἀφεντικὸ καὶ θὰ σοῦ πουλήσῃ τὰ βώδια... Κ' ὕστερα σύρε νὰ γείνῃς κλέφτης 'ς τ' Ἄγραφα, κι' ἀγροφύλακας 'ς τὸ Μωριᾶ... Κοντολογῆς ἡ Χρυσοῦλα τὴν κυριακὴ θὰ πάῃ 'ς τἀφεντικοῦ.

Διὰ τὸν δυστυχῆ Μῆτρον οἱ λόγοι τῆς συζύγου ἦσαν ὡς τὰ ἰσχυρὰ ἐκεῖνα φάρμακα τῆς μαγγανείας, ἅτινα ἐκνευρίζουσι τὸ σῶμα καὶ παραλύουσι τὸν νοῦν. Μετά τινας ἀντιρρήσεις κλαίων σχεδὸν ὑπέκυψεν εἰς τὴν θέλησιν τῆς μητρυιᾶς καὶ ἡ ἀπόφασις τῆς ἐξορίας ἐξεδόθη σύντομος καὶ ὁριστική:

Ἡ Χρυσοῦλα τὴν κυριακὴν πρωῒ-πρωῒ θὰ ὑπάγῃ ὑπηρέτρια εἰς τὸν οἶκον τοῦ κ. Ἐπιμενίδου.

ϛ'

Ἡ μητρυιὰ ἀνήγγειλε μετ' ὀλίγον ξηρῶς καὶ ἄνευ προλόγου εἰς τὴν προγονήν της ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας θὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ χωρίον καὶ ἂς τὸ μάθῃ διὰ νὰ ἑτοιμασθῇ.

Ἕκαστος ἐννοεῖ τὴν θέσιν τῆς Χρυσούλας εἰς τὸ ἀνέλπιστον τοῦτο ἄκουσμα. Ἐν ἀρχῇ ἔμεινεν ἄναυδος, ὠχρίασεν, ἐπλάνησε κύκλῳ τὰ βλέμματα, ἔτεινε τοὺς βραχίονας ἵνα κρατηθῇ ἀπὸ τοῦ τοίχου. Ἔπειτα ἀνελύθη εἰς δάκρυα, ἐγονυπέτησε πρὸ τῆς μητρυιᾶς, ἐνηγκαλίσθη τὰ γόνατα αὐτῆς, ἱκέτευσεν ἐξορκίζουσα εἰς τὴν ζωὴν τῶν μικρῶν ἀδελφῶν της, νὰ μὴ τὴν ἐκδιώξωσιν ἀπὸ τοῦ πατρικοῦ οἴκου: «Ἂν τοὺς δίνῃ βάρος, 'μπορεῖ καὶ νὰ κοιμᾶται ἔξω 'ς τὴν ἀχυροκαλύβα, ἢ μαζὶ μετὰ βώδια· ἂν δὲν θέλουν νὰ τοὺς τρώῃ τὸ ψωμὶ 'μπορεῖ νὰ ξενοδουλεύῃ 'ς τὸ χωριό, νὰ ὑφαίνῃ 'ς τὸν ἀργαλειὸ ξένα πανιά· μὰ νὰ μὴν τὴν διώξουν, νὰ μὴν τὴν στείλουν μόνη κ' ἔρημη 'ς τὰ ξένα!»...

Εἰς μάτην! Ὁ πατὴρ ἠρκεῖτο θρηνῶν τὴν τύχην τῆς κόρης καὶ ἡ ἄσπλαγχνος μητρυιὰ ἀποφεύγουσα τὰς θωπείας τῆς προγονῆς ἔμενεν ἄκαμπτος—ἂν ὄχι εὐχαριστημένη.

Ἡ λύπη κορυφουμένη φθάνει εὐτυχῶς εἰς εἶδός τι ἠλιθιότητος, ἥτις ὁμοιάζει πρὸς γενναίαν ἀπόφασιν. Ἡ Χρυσοῦλα ἰδοῦσα τὸ ἀνωφελὲς τῶν ἱκεσιῶν, ἐσφόγγισε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀφηρημένη ἔλαβε τὰς λαγήνους, ἵνα τὰς πληρώσῃ ὕδατος, ἐνῷ ἦσαν ἀμφότεραι πλήρεις.

— Αὐτὸ λοιπὸν μοῦ 'μηνοῦσ' ἡ κουκουβάγια χθὲς τὴν νύκτα ἀπ' τὴν καρυά! ἐψιθύριζεν ὡς ἐν ὕπνῳ παραλαλοῦσα ἡ τάλαινα ὀρφανή. Εἶτα δὲ προσέθετε πάλιν:

— 'Αφοῦ ἔτσι τὤχε ἡ μοῖρα μου γραφτό!..

Ὅλον τὸ χωρίον ἐλυπήθη, ὅτε διεδόθη ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ἡ προσεχὴς ἀναχώρησις τῆς Χρυσούλας, καὶ πάντες ἐμάντευον ὅτι ἐν σκληρᾷ ταύτῃ ἀποφάσει ὁ μᾶλλον παντὸς ἄλλου ἀπωθῶν τὴν κόρην ἦτο ὁ δάκτυλος τῆς μητρυιᾶς. Καλαί τινες γειτόνισσαι μάλιστα ἐτόλμησαν νὰ εἴπωσι πρὸς τὴν κυρὰ Παναγιοῦ ὅτι δὲν εἶνε σωστὸν νὰ στείλῃ τὸ κορίτσι εἰς τόπον ξένον καὶ εἰς τὰ ξένα χέρια, χωρὶς νὰ ἔχῃ κανένα νὰ τὴν προστατεύῃ ἐκεῖ, ἀλλ' ἡ μητρυιὰ ἀπεκρίθη ξηρὰ ξηρὰ νὰ μὴ φυτρώνουν ἐκεῖ ποῦ δὲν τῆς σπέρνει κανείς, καὶ νὰ μὴν βάνουν λόγια 'ςὲ ξένα σπιτικά.

Ἡ Χρυσοῦλα διετέλει εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν τῆς ἠλιθιότητος μέχρι τῆς ὥρας, καθ' ἣν ὁ πατὴρ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὅτι εἶνε καιρὸς νἀναχωρήσωσιν. Ὅλοι οἱ χωρικοὶ εἶχον συναθροισθῆ περὶ τὸν οἶκον τοῦ μπάρμπα Μήτρου, ἵν' ἀποχαιρετίσωσι τὴν ἀναχωροῦσαν. Οἱ ἄνδρες ἵσταντο τεθλιμμένοι, αἱ γυναῖκες πᾶσαι ἐδάκρυον καὶ ἡ μητρυιὰ ἐπειδὴ ἦτο κόσμος ἐμπρὸς ἐνόμιζε καλὸν νὰ ἐκβάλλῃ ἐνίοτε γρυλλισμοὺς πόνου καὶ νὰ σφογγίζῃ τοὺς στεγνοὺς ὀφθαλμούς της.

Τότε συνῆλθεν ἡ Χρυσοῦλα, τότε ἀνεμέτρησεν ὅλον τὸ μέγεθος τῆς δυστυχίας της· καὶ ὅταν εἶδε κύκλῳ τὰς περιλύπους μορφὰς τῶν συγχωρικῶν της, τὰ δάκρυα τῶν ὁμηλίκων της, ὅλους ἐκείνους τοὺς ἀγαπητοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἴσως δὲν θὰ ἐπανέβλεπε πλέον, ἐρρίφθη εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς Μαριῶς τῆς καλλιτέρας φίλης της καὶ ἔμεινε κλαίουσα ἐπὶ μακρόν. Ἔπειτα ἐφίλησεν ὅλας τὰς χωρικάς, ἠσπάσθη τὴν δεξιὰν τῶν γερόντων, ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τοὺς νέους, διέφυγε τὰ μέχρι πνιγμοῦ ἐναγκαλίσματα τῆς μητρυιᾶς, καὶ ἐπι-

Digitized by Google

βαίνουσα τοῦ ὄνου, ὃν παρεχώρησεν ἀγαθὸς γείτων, ἠκολούθησε τὸν πατέρα της, ὅστις ἀπήρχετο ἤδη βραδέως ἀποφεύγων τὸ σπαρακτικὸν θέαμα τοῦ ἀποχωρισμοῦ.

Καὶ ἐνῷ ἔφευγεν ἡ ἀτυχὴς κόρη, στρέφουσα πρὸς τὰ ὀπίσω τὴν κεφαλὴν ἀπέστελλεν ἐν μέσῳ τῶν δακρύων της βεβιασμένα μειδιάματα πρὸς τοὺς χωρικούς, οἵτινες τὴν προέπεμπον διὰ τοῦ βλέμματος. Ὅτε δ' ἔκαμπτε τὴν ὁδὸν πέραν τῶν ἀλωνίων, ἡ *Κοκκίνα*, ἡ φιλτάτη ἀγελὰς τῆς Χρυσούλας, βόσκουσα ἐκεῖ που καὶ ἀναγνωρίσασα τὴν κυρίαν της, ἦλθε νὰ προστριβῇ ἐπ' αὐτῆς. Καὶ ἡ χωρικὴ προσκλίνασα περιέβαλε διὰ τοῦ βραχίονος τὸν τράχηλον καὶ ἠσπάσθη ἐπὶ τοῦ λευκοστίκτου μετώπου διὰ τελευταίαν φορὰν τὸ ἥμερον ζῷον. Καὶ ὅταν τέλος ἔφθασαν εἰς τὸ μᾶλλον σύδενδρον μέρος τοῦ δάσους, εἰς τὸ σύνορον τῶν Γουβῶν· ἐκεῖ ὅπου αἱ πεῦκαι ἀπέπνεον γλυκὺ ἄρωμα λουσθεῖσαι ἐκ τῆς νυκτερινῆς δρόσου, καὶ οἱ κόσσυφοι ἐπέτων συρίζοντες ἐπὶ τῶν κλάδων, θλιβερὸν αἴσθημα διεπέρασεν ὡς λεπὶς τὴν καρδίαν τῆς ἀναχωρούσης κόρης: Δὲν θὰ ἐπανίδῃ ποτὲ πλέον τοὺς προσφιλεῖς αὐτοὺς τόπους, ἐν οἷς ἄλλοτε διῆλθε τόσας ἡμέρας ὁδηγοῦσα τὸ ποίμνιον τοῦ πατρός της! Δὲν θὰ ἐπανέλθῃ ποτὲ πλέον εἰς τὸν οἶκον ἐν ᾧ ἐγεννήθη, εἰς τὸ χωρίον, ἐν ᾧ ἀνετράφη! Καὶ ὅταν εἶνε τεθλιμμένη, βασανισμένη ἐκεῖ μακράν, μακρὰν εἰς τὴν ξενιτείαν δὲν θὰ δύναται νὰ ἔρχεται καὶ νὰ ζητῇ ἀνακούφισιν καὶ παρηγορίαν εἰς τὸ μνῆμα τῆς μητρός της!

. . . Κατηραμένη ἡ χείρ, ἥτις ἐκριζώνει ἀπὸ τοῦ βουνοῦ τὸ κρῖνον, ἵνα φυτεύσῃ αὐτὸ ἐντὸς στενοῦ κηπαρίου! Κατηραμένη ἡ χείρ, ἥτις ἀποσπᾷ τὴν κόρην τῶν ἀγρῶν ἀπὸ τοῦ χωρίου της καὶ σύρει αὐτὴν πρὸς τὴν τρώγλην τοῦ πολιτισμοῦ, τὴν ὁποίαν καλοῦμεν πόλιν!

Ζ'.

Ὁ κ. Ἐπιμενίδης δὲν κατῴκει μονίμως ἐν Ξηροχωρίῳ· ἤρχετο μόνον ἐκεῖ κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας, ἵνα περισυλλέξῃ τὰ εἰσοδήματα τῶν κτημάτων του, καὶ ἀφοῦ ἐπώλει τὰ γεννήματά του, ἐπανήρχετο περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου εἰς Χαλκίδα, ὅπου διέμενε καὶ ἡ μικρὰ οἰκογένειά του, ἀποτελουμένη ἐκ τῆς συζύγου καὶ τοῦ εἰκοσαετοῦς υἱοῦ του. Ἀπέχει δὲ ἡ Χαλκὶς ἀπὸ τοῦ Ξηροχωρίου ὑπὲρ τὰς 20 ὥρας καὶ ἡ συγκοινωνία τότε ἐγίνετο διὰ ζῴων φορτηγῶν ἢ διὰ πλοίων ἱστιοφόρων. Ὁ κ. Ἐπιμενίδης περατώσας ἤδη τὰς ἐργασίας του καὶ πωλήσας εἰς καλὰς τιμὰς τοὺς δημητριακοὺς καρπούς του, παρεσκευάζετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας του μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας. Ὑπεδέξατο δ' ἐν τῷ θαλάμῳ του μετ' εὐχαριστήσεως τὸν *κουμπάρον* του καὶ τὴν κόρην αὐτοῦ, ἥτις εἰσῆλθε δειλὴ καὶ κατὰ τὰ εἰθισμένα ἔκαμε *μετάνοια*, ἤτοι προσκλίνουσα ἔφερε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ εἰς τὰ χείλη καὶ εἶτα εἰς τὸ μέτωπον.

Ὁ κ. Ἐπιμενίδης ἐφόρει φουστανέλλαν πολύπτυχον καὶ χρυσοκέντητον *φέρμελη* ὅταν ἐξήρχετο τοῦ οἴκου, ἀλλ' ὡς γνήσιος ἐπαρχιώτης ἐν τῷ ἰδίῳ θαλάμῳ μένων ἡπλοποίει τὴν περιβολὴν αὐτοῦ εἰς ποδήρη χιτῶνα, τσαρούχια μεταβληθέντα εἰς ἐμβάδας, καὶ μεταξόπλεκτον χρυσῆν σκοῦφιαν. Προσελάμβανε δὲ κωμικήν τινα ἔκφρασιν ἐν τῇ λιτῇ ταύτῃ στολῇ μυλωθροῦ ἡ πλατεῖα μορφή του μὲ τὸν ἀρειμανίως ἠνωρθωμένον ψαρρὸν μύστακα. Ὅταν εἰσῆλθεν ὁ μπάρμπα Μῆτρος, ὁ κ. Ἐπιμενίδης καθήμενος πλησίον τραπεζίου ἔγραφε φορῶν τὰ δίοπτρα ἐπὶ τοῦ τελευταίου ἄκρου τῆς ῥινός.

— Αἴ, κάτσε, κουμπάρε, κάτσε, κορίτσι μου, εἶπε μετ' ἀγαθότητος, τί χαμπάρι' ἀπ' τὸ χωριό.

— Αἴμ, 'σὰν τί χαμπάρια θἄχουμε ἀφεντικό; οἱ μικροὶ μεγαλώνουνε κ' οἱ μεγάλοι γερνοῦνε, ἀπήντησεν ἀποφθεγματικῶς ὁ χωρικὸς καθήμενος κατὰ τὸ σύνηθες σταυροποδητὶ ἐπὶ τοῦ δαπέδου, ἐνῷ ἦσαν δύο ἢ τρία κενὰ ἑδώλια ἐν τῷ δωματίῳ.

— Λοιπὸν τἀποφάσισες καὶ τὤφερες τὸ κορίτσι, βλέπω! . . Νὰ σοῦ ζήσῃ, κουμπάρε· δὲν τὤλπιζα πῶς ἔχεις τόσ' ὤμμορφη τσοῦπα . . . Θὰ τιμήσῃ τὸ χωριό της ἐκεῖ 'πού θὰ τὴν πάρω.

Ἡ Χρυσοῦλα ὀρθία παρὰ τὸν τοῖχον ἔκυπτεν αἰδημόνως τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ φιλοφρονήματα τοῦ μέλλοντος κυρίου της.

— Τί νὰ γένῃ, ἀφεντικό; Ἐγὼ 'ξέρω μὲ τί καρδιὰ θὰ τὴ στερεθῶ, μὰ ἔλαδα ἡ φτώχια... Καὶ πάλι μοναχὰ γιὰ τὴν εὐγενία σου τὸ κάνω αὐτό.

— Καὶ ἴσα ἴσα γράφω τώρα δὰ τῆς γυναίκας μου. Καὶ καλὰ καὶ σώνει, λέει, ἤθελε νὰ τῆς πάω ἕνα κορίτσι ἄξιο, ἥσυχο καὶ προκομμένο ἀπὸ κανένα χωριό . . . Δὲν 'μπορεῖ ναὔρῃ δοῦλα τῆς προκοπῆς. . . Τώρα κ' ἐκείνη θὰ 'συχάσῃ μὲ τὴ Χρυσοῦλα κ' ἐγὼ θὰ γλυτώσω ἀπ' τὴ γρίνα της. . . Αἴ, κορίτσι μου, πιστεύω πῶς θὰ εὐχαριστηθῇς 'ς τὸ σπιτικό μας· ὁ πατέρας σου εἶνε 'δικός μας ἄνθρωπος καὶ 'σένα θὰ σ' ἔχωμε 'σὰν παιδί μας. . .

Ὁ κ. Ἐπιμενίδης ὡμίλει μετ' εἰλικρινείας. Δὲν ἦτο κακὸς ἄνθρωπος· μόνον εἰς τὰ συμφέροντά του ἐλέγετο στρυφνὸς καὶ ἀσυμβίβαστος.

Ὁ μπάρμπα Μῆτρος ἐπανῆλθε τὴν ἑσπέραν περίλυπος εἰς τὸ χωρίον του καὶ ἡ Χρυσοῦλα ἔμεινε μόνη ἐν μέσῳ ἀγνώστων. Μετὰ δύο δ' ἡμέρας, αἵτινες τῇ ἐφάνησαν μακραὶ καὶ ἀτελείωτοι, ὁ κ. Ἐπιμενίδης παραλαβὼν αὐτὴν κατῆλθεν εἰς Ὠρεοὺς καὶ ἐκεῖθεν ἀνεχώρησε διὰ Λιμνίας τινὸς γολέττας εἰς Χαλκίδα, ὅπου καὶ

ἀφίκοντο περὶ τὸ λυκαυγὲς τῆς πέμπτης οὔριον ἔχοντες ἄνεμον.

Ἡ κυρία Οὐρανία ἐκοιμᾶτο ἀκόμη, ἀλλ' ἀφυπνισθεῖσα ἐκ τῶν βαρέων βημάτων τοῦ συζύγου ἀνερχομένου τὴν κλίμακα, ἐξέφυγε δρομαία τῆς κλίνης καὶ ὅπως ἦτο μὲ τὰ νυκτικά της ἡ κοντὴ καὶ χονδρὴ ἐπαρχιῶτις ἔσπευσε νὰ ὑποδεχθῇ δι' ἠχηρῶν φιλημάτων τὸν φίλτατον Στέφανον.

— Καὶ ὁ Κλεισθένης; Κοιμᾶται ὁ ὑπναρᾶς ἀκόμη; ἠρώτησεν ὁ κ. Ἐπιμενίδης.

— Ὄχι! πάει κυνῆγι ἀπ' τὴ νύχτα τοῦ Θεοῦ.

— Τὸ παληόπαιδο! εἶπεν ὁ πατὴρ διὰ θωπευτικοῦ τόνου, δὲν τῶξερε πῶς θάρθῶ;

— Θαρροῦσε πῶς θὲ νάρθῇς ἀργότερα.. Σταματική! αἴ, Σταματική!

— Ὅρσε, κοκκῶνα; ἀπεκρίνατο ἀπὸ τοῦ μαγειρείου παράδοξος τὴν ἔκφρασιν φωνή.

— Καφὲ καὶ γλυκὸ τἀφέντη σου!

Καὶ ἡ κυρία Οὐρανία δοῦσα τὴν διαταγὴν ταύτην ὑπῆγεν ἤδη νὰ ἐνδυθῇ.

Ὁ κ. Ἐπιμενίδης ἐξέβαλε τὰ καρφωτὰ ὑποδήματά του καὶ ἀναβιβάσας ἐπὶ τοῦ χαμηλοῦ σοφᾶ τοὺς πόδας ἐκαθέσθη ὅσον ἠδύνατο ἀναπαυτικώτερον, ἐνῷ ἡ Σταματική, ἡ ὑψηλὴ καὶ εὐλογιοκομμένη μαγείρισσα, ἔφερε τὸν δίσκον καὶ ἀπέθετεν αὐτὸν πλησίον ἐπὶ ἑδωλίου.

— Σταματική, ποῦ τὴν 'πῆγες τὴ Χρυσοῦλα;

— Ποιάν; 'κείν' τὴ χωριάτ'σσα; Κάθεται 'ς τὸ μαγερειὸ καὶ κλιαί'!

— Δός της ψωμί, τυρί, ἂν θέλῃ νὰ φάῃ.

— Τσ' εἶπα, μόν' δὲ θέλ'. Δὲν π'νᾷ λιέει.

Καὶ ἐνῷ ἡ Ῥουμελιώτισσα ὑπηρέτρια ἀπήρχετο, μέγας κύων κυνηγετικὸς εἰσώρμησεν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἤρξατο περιχαρῶς τρέχων καὶ θωπεύων τὸν κ. Ἐπιμενίδην, ὅστις μάτην ἀπεπειρᾶτο νὰ καθησυχάσῃ αὐτὸν ἐκ φόβου μὴ ἀνατραπῇ ὁ περίχρυσος δίσκος:

— Ἔλα, Πάν, φρόνιμα, φρόνιμα εἶπα, τρελλόσκυλο, φρόνιμα, παλαβέ!... Ποῦν' ὁ ἀφέντης σου, βρέ;

Τῇ αὐτῇ στιγμῇ νεανικὴ φωνὴ ἠκούσθη ἀπὸ τῆς αὐλῆς τερετίζουσα χορευτικὴν μελῳδίαν. Ὁ κ. Ἐπιμενίδης προέκυψε τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου:

— Ἀναίδα τὸ λοιπόν, κόντε! ἔκραξεν ἀγαθῶς μειδιῶν.

— Μπᾶ! ἦλθες, πατέρα;

Καὶ ἐπεφάνη αὐτοστιγμεὶ εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου ὑψηλὸς μελαγχρινὸς νέος φέρων ἐγχώριον κυνηγετικὴν στολήν. Κρατῶν ἔτι τὸ δίκαννον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, ἐνηγκαλίσθη φιλοστόργως τὸν πατέρα του, εἶτα ἀπέθηκεν αὐτὸ εἰς γωνίαν, ἀπέβαλε τὸν λινὸν σάκκον, ὃν εἶχεν ἐπὶ τῆς ῥάχεως, καὶ ἀνασύρας μεθ' ὑπερηφανίας ἀπὸ τῶν ὤτων μέγαν λαγωόν:

— Βλέπεις, πατέρα, 'πῆγα γιὰ νὰ σοῦ κάνω τὰ μουσαφιρλίκια σήμερα, εἶπε γελῶν.

— Εἶνε μὲ μολυβένια ἢ μὲ ἀσημένια σκάγια; ἐπηρώτησεν ὁ κ. Ἐπιμενίδης, ὅστις ἠρέσκετο πειράζων τὸν υἱόν του, ἐνῷ ἐνδομύχως ἐνηβρύνετο ἐπὶ τῇ σκοπευτικῇ δεξιότητι αὐτοῦ.

— Ξέρω κ' ἐγώ; Νὰ ῥωτήσωμε τὸν Πᾶνα. Πάν, τὸν 'σκοτώσαμε ἢ τὸν ἀγοράσαμε τὸν λαγόν;

Καὶ τὸ εὐφυὲς ζῷον ὡς θέλον νὰ δείξῃ ὅτι εἰργάσθη μάλιστα εἰς τὴν σύλληψιν αὐτοῦ πληγωθέντος καὶ σπεύδοντος νὰ φύγῃ, ἠνωρθώθη ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν καὶ ἠνέῳξε τὰς σιαγῶνας ἕτοιμον ν' ἁρπάσῃ ἐκ νέου τὸ θήραμα ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ κυρίου του.

— Ἂς τὸν πᾶμε τώρα 'ς τὸ μαγειρειό!

Καὶ ὁ Κλεισθένης διηυθύνθη ἐκεῖ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ κυνός.

Ὁ Πὰν ἰδὼν ἐν τῷ μαγειρείῳ τὴν ἄγνωστον μορφὴν τῆς Χρυσοῦλας, ἤρχισε νὰ ὑλακτῇ ὀργίλως, ἀλλ' ὁ Κλεισθένης ἐπέβαλεν αὐτῷ σιωπὴν καὶ ἠρώτησε τὴν Σταματικὴν ποία εἶνε αὐτὴ ἡ νέα χωρική, ἐν ᾧ ἡ ταλαίπωρος Χρυσοῦλα ἐξαίφνης εὑρεθεῖσα ἀπέναντι τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου κυρίου, τοῦ φέροντος κεντημένα τσαρούχια, *βλαχόσκαλτσες* καὶ στενὰ λινὰ ἐνδύματα, ᾐσθάνετο πλείονα ταραχὴν ἤδη ἢ ἐν τῷ πλοίῳ τοῦ καπετὰν Μανώλη.

— Τοῦ λόγου της εἶνε πῶφερ' ὁ ἀφέντης ἀφ' τὸ χωριὸ γιὰ δοῦλα.

— Ἄ, εἶπεν, εἶνε ἡ Χρυσοῦλα τοῦ κουμπάρου μας ἡ κόρη! καὶ τείνων πρὸς αὐτὴν μετ' ἐγκαρδίου προθυμίας τὴν χεῖρα: Καλῶς ἦλθες, προσέθηκε, τί κάνει ὁ μπάρμπα Μῆτρος;

Ἡ νεαρὰ χωρικὴ ἐγγίζουσα τοὺς δακτύλους τοῦ Κλεισθένους, ᾐσθάνετο λυγίζοντα τὰ γόνατά της. Ἀλλ' ὁ τρόπος τοῦ νέου ἦτο τόσῳ ἐνθαρρυντικὸς καὶ ἡ φωνή του τόσῳ γλυκεῖα καὶ συμπαθής, ὥστε ἡ Χρυσοῦλα μικρὸν ἀναθαρρήσασα ἀπεκρίνατο:

— Καλά· σᾶς χαιρετάει.

— Αἴ, Σταματική, εἶσαι ἄξια νὰ τὸν γδάρῃς τὸ λαγό;

— Αἰμ, ποῦ ξιέρω 'γώ, ἀφέντη! αὐτὴ εἶνε χασάπικη δουλειά.

Ὁ Κλεισθένης ἐστράφη μειδιῶν πρὸς τὴν Χρυσοῦλαν:

— Ὁ μπάρμπα Μῆτρος θὰ 'σκότωνε κάποτε κανένα λαγὸ 'ς τὸ καρτέρι· δὲν εἶδες ἐσύ, Χρυσοῦλα, πῶς τὸν γδέρνουν;

— Πῶς δὲν εἶδα; εἶπε θαρρούντως ἡ χωρική.

— Τί λές, λοιπόν, τὰ καταφέρνεις; Σὲ βοηθῶ κ' ἐγώ!

Ἡ Χρυσοῦλα ἐν τῷ βάθει τῆς θλίψεώς της, ᾐσθάνθη τι, τὸ ὁποῖον, ἂν δὲν ἦτο ἀκόμη παρηγορία, ἦτο ὅμως ἔκπληξις εὐάρεστος.

Digitized by Google

Δὲν ἦσαν λοιπὸν τόσον κακοὶ αὐτοὶ τοὺς ὁποίους ἔμελλε νὰ ὑπηρετῇ! οὐδ' ἐφαίνοντο τοιοῦτοι οἵους ἐν τῇ πεφοβισμένῃ αὐτῆς φαντασίᾳ τοὺς εἶχε πλάσῃ: ψυχροί, ὑπερήφανοι, ἀπότομοι, τυραννικοί, μὴ ἀποτείνοντες πρὸς αὐτὴν τὸν λόγον ἢ ὅπως τῇ μεταβιβάσωσι ξηρὰς διαταγὰς καὶ ἔπειτα ὕβρεις καὶ ἐπιπλήξεις.

Ἡ πρὸς αὐτὴν σκληρότης τῆς μητρυιᾶς τῇ εἶχεν ἐμπνεύσῃ τὴν ἰδέαν ὅτι οἱ ἰσχυρότεροι ἐπλάσθησαν ἐκ φύσεως μόνον ἵνα βασανίζωσι τοὺς ἀσθενεστέρους, ὅτι αἱ σχέσεις παντὸς ἄρχοντος πρὸς τὸν ἀρχόμενον εἶνε σχέσεις τυράννου πρὸς δοῦλον, ὅτι δὲ ὅσῳ μείζων εἶνε ἡ μεταξὺ τῶν δύο διαφορά, κατὰ φυσικὸν λόγον, τόσῳ μείζων πρέπει νὰ εἶνε ἡ τυραννία. Ἂν λοιπὸν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς χωρικῆς ἐκείνης, ἣν ὁ πατήρ της εἶχε καταστήσῃ κυρίαν ἐν τῷ οἴκῳ, ὑπέφερε μαρτύρια ἡ ἀτυχὴς κόρη, τί θὰ τὴν ἀνέμενεν ἐδῶ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τίνος; τοῦ *ἀφεντικοῦ*!..

Καὶ ὅμως *ὁ γέρως ἀφεντικὸς* δὲν ἐφάνη κακός· ναὶ μὲν ἦτο σοβαρὸς καὶ δὲν εἶχε λόγια πολλά, ἀλλὰ δὶς ἢ τρὶς τὴν εἶχε παρηγορήσῃ ὅταν ἐζαλίζετο εἰς τὸ ταξεῖδι καὶ τὴν ἔβαλε νὰ φάγῃ διὰ τῆς βίας ἐνῷ αὐτὴ ἀπεποιεῖτο· ὁ δὲ *νέος ἀφεντικός*; «Αὐτὸς δὰ πρέπει νὰ εἶνε μάλαμμα!... ἀκοῦς, καλὲ, νὰ καταδέχεται νἄρθῃ 'ς τὸ μαγειρειὸ καὶ νὰ τῆς 'μιλῇ ἔτσι γελαστός, χωρὶς 'περηφάνεια σὰν κανένας χωριανός της!...»

Καὶ ἡ Χρυσοῦλα διελογίζετο ὅλα ταῦτα, ἐνῷ ἐξετέλει τὴν ἐκδορὰν τοῦ λαγωοῦ, οὐχὶ βεβαίως μετὰ πολλῆς δεξιότητος, διότι αἱ χεῖρες αὐτῆς ἔτρεμον ἐξ ἀμηχανίας καὶ ταραχῆς.

Η'.

Μετὰ παρέλευσιν δύο ἢ τριῶν μηνῶν, ἂν χωρικός τις ἐκ Καστριοῦ ἐν Χαλκίδι διατρίβων διήρχετο διὰ τῆς οἰκίας τοῦ κ. Ἐπιμενίδου καὶ ἔβλεπε σαρώνουσαν ἐν τῇ ἐξωθύρᾳ ξανθήν τινα καὶ εὔμορφον ὑπηρέτριαν μὲ τὴν κεφαλὴν ἀσκεπῆ καὶ τὴν κόμην κομψῶς πεπλεγμένην, μόλις θ' ἀνεγνώριζεν ὑπὸ τὴν κυανῆν αὐτῆς ἐσθῆτα τὴν νεαρὰν συγχωρικήν του, τὴν πρώτην λυγερὴν τοῦ Καστριοῦ, τὴν μοναχοκόρην τοῦ μπάρμπα Μήτρου Ματσούκου.

Ἡ Χρυσοῦλα δὲν ἀπέβαλεν ἄνευ πόνου τὸ ἔνδυμα τοῦ χωρίου. Ἀλλ' ἡ κυρία Οὐρανία δὲν ἐννόει νὰ ἔχῃ θαλαμηπόλον φέρουσαν *σιγγούνια*. Ἔπειτα καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ χωρικὸν ἔνδυμα, τόσῳ πρόσφορον ἐν τῇ ζωῇ τῶν ἀγρῶν, παρέχει δυσχέρειάν τινα καὶ καθιστᾷ τὸ σῶμα βαρὺ καὶ ἀλύγιστον ἐν ταῖς ποικίλαις ἀσχολίαις τοῦ ὑπηρετικοῦ βίου. Ὅθεν ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξίν της ἡ Χρυσοῦλα ἐφόρει ἐν ἀρχῇ μετ' ἀδεξιότητος παλαιὸν φόρεμα τῆς κυρίας διά τινων τροποποιήσεων προσαρμοσθὲν ἐπὶ τοῦ λυγηροῦ σώματος τῆς χωρικῆς· τὴν δὲ ἀγροτικὴν στολὴν ἔκρυπτεν ἐπιμελῶς διπλώσασα ἐντὸς μαντηλίου. Μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν ἐξοικειώθη πρὸς τὴν ἐσθῆτα τοῦ πολιτισμοῦ τόσον, ὥστε δὲν θὰ ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ ποτέ, ὅτι ἡ κόρη αὕτη εἶχεν ἔλθῃ μόλις πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἐκ τοῦ ἀπωτάτου χωρίου της.

Ἡ χάρις εἶνε μέγα καὶ ἀνεκτίμητον προσόν, καὶ τὸ προσὸν τοῦτο εἶχεν ἐκ φύσεως εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν ἡ νεαρὰ Καστριώτισσα.

Ἅπαξ μόνον ἢ δὶς τὴν ἑσπέραν, ἐνῷ ὅλοι ἐκοιμῶντο, καὶ αὐτή, ἀφοῦ ἔπλυνε τὰ ποτήρια καὶ ἐκαθάρισε τὰ σκεύη τῆς τραπέζης, ἀπῆλθεν ἵνα κατακλιθῇ εἰς τὸ στενόν της δωμάτιον παρὰ τὸ μαγειρεῖον, ἐνδίδουσα εἰς αἰφνιδίαν σκέψιν ἔλυσε τὸ μαντήλιον, ἐν ᾧ περιείχετο ἡ χωρικὴ στολὴ καὶ ἀπεκδυθεῖσα τὴν οἰκιακὴν ἐσθῆτα, περιεβλήθη ἓν πρὸς ἓν τὰ γραφικώτατα ἐκεῖνα ἐνδύματα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸν κόσμον καὶ τὸ *καμάρι πάσης χωρικῆς*. Ἔπειτα καθεσθεῖσα ἐπὶ τοῦ στρώματός της ἐνεθυμήθη τὸν πατρικὸν οἶκον, τὸν χορὸν τῶν ἀλωνίων, τὰς φίλας της, καὶ βυθιζομένη εἰς μελαγχολικὸν ὀνειροπόλημα χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃ ἔκλινε καὶ ἀπεκοιμήθη οὕτως ἐνδεδυμένη μέχρι τῆς αὐγῆς.

Ἀλλ' ἦτο εὐτυχὴς ἢ δυστυχὴς ἡ Χρυσοῦλα ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ ζωῇ;

Οὐδ' αὐτὴ ἡ ἰδία ἐγνώριζεν. Ἔπληττε φρικωδῶς ἐν τῷ μικρῷ μεσογείῳ οἴκῳ τοῦ κ. Ἐπιμενίδου αὐτὴ· ἡ περιτρέχουσα ἄλλοτε τὰ βουνὰ καὶ τὰς κοιλάδας τοῦ Καστριοῦ. Οἱ ὀφθαλμοί της, οἱ κατοπτρίζοντες ἐν ἑαυτοῖς ἀγροὺς καὶ δάση καὶ πέραν ἐκεῖ τὴν γαλανὴν θάλασσαν τοῦ Ἀρτεμισίου, ἐταλαιπωροῦντο ἤδη θεώμενοι τοίχους μόνον καὶ στέγας καὶ καπνοδόχας. Οἱ πνεύμονές της εἰθισμένοι εἰς τὸν ζωογόνον ἀέρα τῶν βουνῶν, μετὰ κόπου ἀνέπνεον τὴν πεπιεσμένην ἀτμόσφαιραν τῆς πόλεως. Καὶ ἴσως ἕνεκεν ὅλων τούτων ἐπὶ τῶν παρειῶν τῆς δεκαεπταετοῦς παρθένου δὲν ἤνθιζον ὡς πρότερον ῥοδίζουσαι ἀνεμῶναι, ἀλλὰ μόνον ὠχρὰ λευκάνθεμα.

Καὶ ὅμως ἄν τις προέτεινεν εἰς τὴν Χρυσοῦλαν νὰ τὴν ἐπαναφέρῃ πάλιν εἰς τοὺς ἀγρούς της, ἢ θ' ἀπέρριπτεν ἢ θὰ ἐδέχετο μετ' ἀπείρου λύπης τὴν πρότασιν ταύτην.

Διατί;

Ὅταν ἀνεχώρησεν ἀπὸ τοῦ χωρίου της, ὅταν εἶδεν ἑαυτὴν ἐν μέσῳ ξένων τόπων καὶ ἀγνώστων ἀνθρώπων, ᾐσθάνθη τὴν καρδίαν της βαθμηδὸν κενουμένην ἀπὸ τῶν αἰσθημάτων, ἅτινα ἐπλήρουν πρότερον αὐτήν. Ἡ στοργή, ἣν δὲν ἔπαυσε τρέφουσα πρὸς τὸν δυστυχῆ πατέρα της, ἡ πρὸς τὴν μνήμην τῆς μητρός της λατρεία, ὁ πρὸς τὴν γενέθλιον γῆν πόθος, ὅλα συνενωθέντα ἀπετέλουν νῦν ἀνάμνησιν καὶ μόνον ἀνάμνησιν. Ἀλλ' ἡ ἀνάμνησις εἶνε ἀτμὸς

Digitized by Google

καὶ ἡ καρδία δι' ἀτμῶν δὲν πληροῦται· θέλει αἰσθήματα ζωντανά, δρῶντα.

Ἡ φύσις, ἥτις ἀποστρέφεται τὸ κενὸν, ἐφρόντισε νὰ μὴ ἀφήσῃ ἐπὶ πολὺ κενὴν τὴν καρδίαν τῆς κόρης. Ἐκ τῆς πρώτης θέας τοῦ Κλεισθένους, ἡ καρδία τῆς Χρυσούλας ἐπληρώθη ὁλόκληρος, ὡς τὸ κύπελλον τοῦ βασιλέως τῆς Θούλης ῥιφθὲν εἰς τὰ κύματα.

Ἡ νεαρὰ χωρικὴ δὲν ἐγνώριζεν ἀκόμη τί θὰ εἴπῃ ἔρως. Ἔψαλλε μηχανικῶς πλεῖστα δημώδη δίστιχα περιέχοντα θερμὰς ἐρωτικὰς ἐκφράσεις, ἤκουεν ἐνίοτε ὅτι εἷς χωρικὸς ἀγαπᾷ μίαν χωρικὴν, ἀλλὰ τὸ βάθος, τὴν σημασίαν τῶν λόγων αὐτῶν δὲν τὴν ἐννόει ἀκριβῶς — διότι δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀγαπήσῃ.

Ὁ ἔρως ὅπως ὅλα τὰ ὁμήλικά του παιδία ἀγαπᾷ τὰ παιγνίδια, ἀλλ' ἡ φιλτάτη αὐτῷ παιδιὰ εἶνε ἡ μεταμφίεσις. Ἐκλέγων τοὺς ἀπειροτέρους, τοὺς ἁπλουστέρους, ἐκείνους, οἵτινες δὲν δύνανται ν' ἀναγνωρίσωσιν αὐτὸν, ἐμφανίζεται ὑπὸ ποικίλας μορφάς· ὁτὲ μὲν φέρων τὸν μανδύαν τοῦ θαυμασμοῦ, ἄλλοτε τὸν χιτῶνα τῆς φιλίας, οὐχὶ σπανίως τὸ προσωπεῖον τῆς ἀδιαφορίας.

Ἡ ἄπειρος κόρη τῶν ἀγρῶν ὑπὸ τὴν καλύπτραν τῆς εὐγνωμοσύνης δὲν ἠδυνήθη ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν πονηρὰν κεφαλὴν τοῦ μικροῦ Ἔρωτος.

Ἠγάπα τὸν Κλεισθένη καὶ δὲν τὸ ἐγνώριζε.

Τὸν ἠγάπα! διότι ᾐσθάνετο τὴν καρδίαν αὐτῆς κενὴν, ὅταν ἐκεῖνος ἔφευγεν ἀπὸ τοῦ οἴκου, καὶ ᾐσθάνετο τὴν καρδίαν αὐτῆς πλήρη, ὅταν ἐκεῖνος ἐπανήρχετο. Τὸν ἠγάπα! διότι συνεμερίζετο τὴν χαρὰν αὐτοῦ, ὅταν τὸν ἔβλεπε χαίροντα καὶ συνεμερίζετο τὴν λύπην αὐτοῦ, ὅταν τὸν ἔβλεπε τεθλιμμένον.

Τὸν ἠγάπα! διότι ἔπαλλεν ἐκ συγκινήσεως ὅταν ἤκουε τὸν κρότον τῶν βημάτων του, ἐταράσσετο ὅταν τῇ ἀπέτεινε τὸν λόγον, ἐκλείετο ἐν τῷ δωματίῳ της καὶ ἔκλαιεν ἐπὶ τῇ ἁπλῇ ὑποψίᾳ ὅτι δὲν τὸν ηὐχαρίστησεν ἀρκούντως.

Τὸν ἠγάπα! διότι ἐμάντευε καὶ ἐξεπλήρου τὰς ἐπιθυμίας του πρὶν ἢ ἐκεῖνος ἀνοίξῃ τὰ χείλη. Τὸν ἠγάπα! διότι ἐθεώρει αὐτὸν ἀσυγκρίτως ὑπέρτερον πάντων καὶ μεθ' ὑπερηφανίας ἤκουεν ἄλλους ἐπαινοῦντας αὐτόν. Τὸν ἠγάπα! διότι ἡ μορφή του ἐπεφαίνετο πᾶσαν νύκτα ἐν τῷ ὀνείρῳ αὐτῆς. Τὸν ἠγάπα! διότι ᾐσθάνετο ἄρρητόν τι αἴσθημα στοργῆς πρὸς πᾶν ὅ τι ἀνῆκεν αὐτῷ· πρὸς τὰ βιβλία ἐν οἷς τὸν ἔβλεπε μελετῶντα, πρὸς τὰ ἐνδύματα ἅτινα ἐφόρει. Τὸν ἠγάπα τέλος! διότι ἔτρεμεν ἐξ ἀνησυχίας ὅταν ἐκεῖνος ἐξήρχετο τὴν νύκτα καὶ ἤργει νὰ ἐπανέλθῃ καὶ ἀγρυπνοῦσα παρὰ τὸν σκοτεινὸν φεγγίτην τοῦ δωματίου της ἔπλαττεν ἐν τῇ φαντασίᾳ της κινδύνους ἀπιστεύτους, ἀπευκταῖα ὅλως παράλογα, ὁποῖα μόνον ψυχὴ ἀγαπῶσα δύναται νὰ πλάσῃ.

Τὸν ἠγάπα! Τὸν ἠγάπα! Ἀλλ' ἀδυνατοῦσα νὰ ἑρμηνεύσῃ τὰ ἴδια αἰσθήματα, ἐνόμιζεν ἡ ἁπλῆ κόρη ὅτι ᾐσθάνετο μόνον ἄπειρον εὐγνωμοσύνην, ἀφοσίωσιν ἀτελεύτητον, ἀληθῆ λατρείαν πρὸς τὸν Κλεισθένη· καὶ πάντα ταῦτα ἐκ καθήκοντος, ἐκ χρέους ὀφειλομένου πρὸς τὸν προνομιοῦχον ἐκεῖνον ἄνθρωπον, ὅστις μεταξὺ τόσων ἀδιαφόρων ἐφαίνετο μόνος αὐτὸς ἐννοῶν, μαντεύων τὴν θλιβερὰν θέσιν αὐτῆς ἐν τόπῳ ξένῳ, μακρὰν τοῦ χωρίου της καὶ ζωηρῶς συμπονῶν αὐτῇ ἕνεκα τούτου.

Καὶ ὁ ἔρως οὕτω καλλιεργούμενος ἐρριζοῦτο καὶ ἤνθει ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Χρυσούλας.

Ὁ ὑπηρετικὸς βίος ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δὲν εἶνε ῥόδινος· οἱ ὑπηρέται ἐκεῖ δὲν ἔχουσι τὰς εὐκολίας καὶ τὰς ἀναπαύσεις, ὧν ἀπολαύουσιν ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσιν. Ἀπὸ τοῦ πρώτου λυκαυγοῦς μέχρι τοῦ μεσονυκτίου πολλάκις εἶνε ἐπὶ ποδός. Ἐκεῖ τὸ ὕδωρ δὲν ἀνέρχεται εἰς τὸ μαγειρεῖον οὐδ' ὑπάρχει πολλάκις ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ οἴκου, ἀλλὰ πρέπει ν' ἀντληθῇ ἔξωθεν καὶ νὰ μετακομισθῇ ἀπὸ δημοσίου κρήνης ἢ φρέατος. Ἐκεῖ τὰ ἀσπρόρρουχα θὰ πλυθῶσιν ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ οὐχὶ ὑπὸ μισθωτῆς πλυντρίας, ἀλλ' ὑπ' αὐτῶν τῶν ὑπηρετριῶν. Ἐκεῖ ἡ κάθαρσις τῶν δαπέδων καὶ τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων εἶνε μᾶλλον συνεχὴς καὶ ἐπιμεμελημένη ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν τῆς οἰκοδεσποίνης. Ἐκεῖ θὰ παρεμπέσωσι καθ' ἑκάστην χίλιαι πρόσθετοι ἀσχολίαι σχετικαὶ πρὸς τὴν δίαιταν τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου.

Εἶνε δὲ πλέον ἢ ἀμφίβολον ἂν ἡ ἄπειρος Χρυσοῦλα θὰ ηὐδοκίμει ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς κυρίας Οὐρανίας — ἥτις ἔχαιρε φήμην *πολὺ παράξενης νοικοκυρᾶς* — ἄνευ τῆς προστατευτικῆς συμπαθείας τοῦ Κλεισθένους.

Ἐνεθυμεῖτο ἡ νεαρὰ ὑπηρέτρια πῶς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτε τὴν εἶδεν ἐν τῷ μαγειρείῳ τῇ ἀπέτεινε λόγους πλήρεις ἀγαθότητος. Καὶ μετὰ ταῦτα, ὅτε μὴ ἐξοικειωθεῖσα ἔτι πρὸς τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας ἐκένωσέ ποτε ἀδεξίως ὁλόκληρον κυμβίον καφὲ ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου, ἐκεῖνος δὲν καθησύχασε τὴν ὀξύχολον μητέρα του, ἥτις ἦν ἕτοιμος νὰ σφενδονήσῃ τοὺς κεραυνοὺς τῆς γλώσσης της ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς ταλαιπώρου; Καὶ ἄλλοτε ὅτε ὁ κ. Ἐπιμενίδης δὲν εὗρε τὰ ὑποδήματά του ἐστιλβωμένα τὴν πρωΐαν καὶ ἐφώναζεν ὅτι ποτὲ δὲν θὰ μάθῃ τὴν τάξιν αὐτὴ ἡ ἀνάξια ἡ Χρυσοῦλα, μήπως δὲν ἤκουσε τὸν Κλεισθένη λέγοντα: νὰ μὴ ζητοῦν πολλὰ πράγματα καὶ πολὺ εἶνε καὶ αὐτὸ ποῦ κάμνει ἕως τώρα δύο μηνῶν ὑπηρέτρια; Καὶ μήπως αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν τῇ ἀπέτεινε διὰ μειλιχιωτάτου τρόπου παρατηρήσεις προλαμβάνων καὶ ἐ-

Digitized by Google

πανορθῶν αὐτὴν, ὅταν ἔπραττέ τι ἀδεξίως ἢ ἀνεπιτυχῶς ; Πῶς αὐτὴ νὰ μὴ εὐγνωμονῇ δι' ὅλα ταῦτα ;

Καὶ ἔτι πλέον : Ὅταν ἐν ἀρχῇ τῆς ἀφίξεώς της, οἱ αὐθάδεις νέοι τῆς γειτονίας ἰδόντες νέαν καὶ εὔμορφον ὑπηρέτριαν εἰς τὰ παράθυρα τοῦ κ. Ἐπιμενίδου ἐνόμισαν καλὸν νὰ τῇ ἐκφράσωσιν ὡς ἠδύναντο κάλλιον τὰ πρὸς αὐτὴν αἰσθήματά των, τίς τὴν ἀπήλλαξεν ἀπὸ τῶν φορτικῶν καὶ προπετῶν ἐξομολογήσεων ; Ὁ Κλεισθένης πάλιν, ὅστις ἐπέπληξε σφοδρῶς τὸν ὑπηρέτην τοῦ ἀπέναντι οἰνοπώλου, κράζοντα : ψίτ, ψίτ ! . . πρὸς τὴν ὑπηρέτριάν των, καὶ ἐρράπισε τὸ παιδάριον τοῦ ὑποδηματοποιοῦ, διότι συνέλαβεν αὐτὸ ἀποστέλλον ἀπὸ τοῦ βάθους τοῦ ἐργαστηρίου του φιλήματα πρὸς τὴν σαρώνουσαν Χρυσοῦλαν.

Ἠσθάνετο λοιπὸν ἄπειρον τὸ αἴσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης, τῆς ἀφοσιώσεως κεκλεισμένον ὡς εὐῶδες ἄνθος ἐν τῇ παρθενικῇ καρδίᾳ της ἡ χωρική· καὶ ὅταν ἔβλεπε τὸν Πᾶνα, τὸν φίλτατον κυνηγετικὸν κύνα τοῦ Κλεισθένους, προσβλέποντα διὰ τῶν ὑγρῶν ὀφθαλμῶν τὸν κύριόν του καὶ εἶτα κινοῦντα τὴν οὐρὰν καὶ περιλείχοντα τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἐζήλευε τὸ πιστὸν ζῷον, ὅπερ διὰ τῶν τοιούτων θωπευμάτων ἠδύνατο τοὐλάχιστον νὰ δηλώσῃ πρὸς τὸν αὐθέντην αὐτοῦ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην του.

Μόνον μικρά τις περίοδος ὑπῆρξε καθ' ἣν ἡ Χρυσοῦλα δὲν ἐζήλευε πλέον τὸν πιστὸν κύνα : ὅταν ὁ Κλεισθένης ἠσθένησεν ἐπί τινας ἡμέρας. Τότε ἠδύνατο κ' ἐκείνη ἀπομάσσουσα τὰ δάκρυα τῆς ἀνησυχίας νὰ εἰσέρχηται εἰς τὸν κοιτῶνα του ἀκροποδητὶ, ἐνῷ ὁ Κλεισθένης ἔκειτο πυρέσσων ἐπὶ τῆς κλίνης, ν' ἀγρυπνῇ τὰς νύκτας μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, νὰ ἐκπληροῖ πρὸ παντὸς ἄλλου τὰς θελήσεις τοῦ ἀσθενοῦς, νὰ ὑφίσταται τὰς ἰδιοτροπίας αὐτοῦ, ἀκούραστος πάντοτε, πρόθυμος, προσηλοῦσα ἐπὶ τῆς ὠχρᾶς μορφῆς του βλέμματα ἀφοσιώσεως ὅπως ὁ πιστὸς Πάν.

θ'.

Μὴ παρεξηγήσῃ τις τὴν διαγωγὴν τοῦ Κλεισθένους ! μὴ νομίσῃ ὅτι συμπαθῶς λαλῶν πρὸς τὴν Χρυσοῦλαν, προφυλάσσων αὐτὴν ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῶν γονέων, προστατεύων ἀπὸ τῆς αὐθαδείας τῶν γειτόνων, ἔπραττε τοῦτο ἐλκυνόμενος ὑπὸ τοῦ κακοβούλου σκοποῦ νὰ προσελκύσῃ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς κόρης πρὸς ἴδιον ὄφελος. Ὁ εἰκοσαετὴς τελειόφοιτος τῆς ἰατρικῆς ἦτο ἀνίκανος πρὸς τοιαύτην ἄτιμον ἐπιβουλήν.

Ὁ Κλεισθένης Ἐπιμενίδης ἦν πράγματι ἐνάρετος νέος. Μεθ' ὅλας τὰς εὐκαιρίας, αἵτινες ἔτυχον αὐτῷ ὅπως διαφθαρῇ· διότι ὡς μόνος υἱὸς εὐπόρου ἐπαρχιακῆς οἰκογενείας ἀνετράφη ἐναντίον ὅλων τῶν κανόνων τῆς παιδαγωγίας καὶ ἵνα περατώσῃ τὰς γυμνασιακὰς καὶ εἶτα τὰς ἰατρικὰς αὐτοῦ σπουδὰς, ἀπεστάλη μόνος εἰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ πατρὸς, χορηγοῦντος αὐτῷ δραχμὰς 150 κατὰ μῆνα — ἐκτὸς τῶν χαρτονομισμάτων, ἅτινα ἀπέστελλε συχνὰ πυκνὰ ἡ μήτηρ διὰ συστημένων ἐπιστολῶν — ὁ ἀκριβὸς υἱὸς τοῦ κ. Στεφάνου διέσωσεν ἀφ' ὅλων τῶν πειρασμῶν, τὸν ἐκ φύσεως ἀκέραιον καὶ ἔντιμον χαρακτῆρά του. Ἐνθουσιώδης πρὸς πᾶν γενναῖον καὶ ὑψηλὸν αἴσθημα, ἀπέκρουε τὰ χαμερπῆ καὶ τὰ ταπεινά. Οἱ δὲ ἄλλοι νέοι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του μὴ ἐννοοῦντες οὐδὲ συμμεριζόμενοι τὰς ἰδέας του, τὸν ἔλεγον ἐμπαικτικῶς *ρομαντικὸν*, *πλατωνικὸν* καὶ *ποιτὴν*, ὅταν ἠρνεῖτο νὰ πίῃ δεύτερον ποτήριον οἴνου, ἢ κατέλειπε τὴν *παρέαν* του πρὸ τοῦ μεσονυκτίου καὶ ἐπήγαινε νὰ κοιμηθῇ, διότι εἶχε τὸ πρωὶ νὰ μελετήσῃ, ἐνῷ αὐτοὶ ἔμενον ἕως τὰ ἐξημερώματα ἔξω. Ἀλλ' οἱ πατέρες καὶ αἱ μητέρες ἀντιθέτως κρίνοντες ἐμακάριζον τὸν κ. Ἐπιμενίδην διότι ἔχει τοιοῦτον υἱόν, γενικῶς δ' ἐν ταῖς οἰκογενείαις τῆς Χαλκίδος ὁ Κλεισθένης ἦτο γνωστὸς οὐχὶ ὑπὸ τὸ ὄνομά του ἀλλ' ὑπὸ τὸν τίτλον *τὸ καλὸ παιδὶ* καὶ ὅσοι εἶχον κόρας τὸν ἐλογάριαζον ὡς ἕνα ἀπὸ τοὺς πρώτους γαμβρούς.

Ὁ Κλεισθένης μίαν ἀδυναμίαν εἶχε, τὸ κυνήγιον, καὶ μόνον μίαν ἰδιοτροπίαν, νὰ μὴ ἐγγίζῃ κανεὶς τὸ δίκαννον καὶ τὰς πυριτοθήκας του. Εὔθυμος συνήθως, ὁμιλητικός, ἐξ ἴσου ἀφελὴς καὶ εὐμενὴς πρὸς πάντας, πράττων τὸ καλὸν ὅπου ἠδύνατο, πολλῶν διηυκόλυνε τὰς ὑποθέσεις ἐν ταῖς μετὰ τοῦ πατρός του δοσοληψίαις διὰ τῆς ἐπιρροῆς, ἣν μόνος ἐξήσκει ἐπ' αὐτοῦ.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Κλεισθένης οὐ μόνον δὲν εἶχε κατὰ νοῦν κακοὺς σκοποὺς προστατεύων ἐξ εἰλικρινοῦς συμπαθείας τὴν Χρυσοῦλαν, ἀλλ' ἴσως καὶ θὰ περιώριζε τὴν ἐκδήλωσιν τῆς συμπαθείας του ταύτης, ἐὰν προέβλεπε τὰ μοιραῖα αἰσθήματα, ἅτινα θὰ παρῆγεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς ἁπλῆς κόρης.

Εἶνε δ' ἀμφίβολον ἂν θὰ ἐμάντευέ ποτε τὸν κρύφιον ἔρωτα τῆς χωρικῆς, ἂν ἔκτακτός τις περίστασις δὲν ἐβοήθει πρὸς τοῦτο.

Ἑσπέραν τινὰ ἐνῷ ἐγευμάτιζον καὶ ἡ Χρυσοῦλα ἵστατο μ' ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας ἀναμένουσα ν' ἀλλάξῃ τὰ πινάκια, ὁ Κλεισθένης εἶπε πρὸς τὸν πατέρα του :

— Εἶχα ἀλήθεια γράμμα σήμερα ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ἀπὸ τὸν Γιάγκο· μοῦ γράφει ὅτι ἐντὸς τριῶν μηνῶν πρέπει νὰ εἶμαι ἐκεῖ διὰ νὰ δώσωμεν γραπτὰς ἐξετάσεις.

Συγχρόνως ἔτεινε τὸ ποτήριόν του πρὸς τὴν Χρυσοῦλαν ζητῶν ὕδωρ. Ὕψωσεν ἀνεπαισθήτως τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν μορφὴν αὐτῆς καὶ τὴν εἶδεν ὠχροτάτην· αἱ χεῖρες αὐτῆς κρα-

Digitized by Google

τοῦσαι τὴν λάγηνον ἔτρεμον. Ὁ νέος ὑπέθεσεν ὅτι εἶνε ἴσως ἀσθενής.

— Τί ἔχεις, Χρυσοῦλα; ἠρώτησε μειλιχίως.

— Τίποτε, ἐψιθύρισε κάτω νεύουσα καὶ ἐρυθριῶσα ἡ κόρη.

— Μὴν εἶσαι ἄρρωστη ; Νὰ ἰδῶ. . . καὶ ὁ σπουδαστὴς τῆς ἰατρικῆς ἔτεινε τοὺς δακτύλους πρὸς τὸν βραχίονά της. Ἀλλ' ἐκείνη ἀπεσπάσθη συγκεχυμένη καὶ ἔφυγεν.

Οἱ ἄλλοι δὲν ἔδωκαν προσοχὴν εἰς τὸν παράδοξον τρόπον τῆς ὑπηρετρίας, ἀλλ' ὁ Κλεισθένης ἐξεπλάγη, σχεδὸν δυσηρεστήθη.

Ἡ Χρυσοῦλα δὲν ἐφάνη πλέον· ὅτε δὲ μετὰ τὸ γεῦμα ὁ νέος κατὰ τὸ σύνηθες κατέβη εἰς τὸ μαγειρεῖον ἵνα δώσῃ τροφὴν εἰς τὸν Πᾶνα, εὗρε τρώγουσαν μόνην τὴν Στχματικήν.

— Καὶ ἡ Χρυσοῦλα ποῦ εἶνε ; ἠρώτησε.

— Ἐς τὴν κάμερή της· εἶν' ἀνήμπορη καὶ κλαὶ'.

Τὸ δωμάτιον τῆς Χρυσούλας ἦτο, ὡς εἶπον, μικρὰ ἀποθήκη κειμένη παρὰ τῷ μαγειρείῳ· ὁ Κλεισθένης ἐπλησίασεν εἰς τὴν ἡμίκλειστον θύραν καὶ εἶδε τὴν Χρυσοῦλαν κεκλιμένην καὶ κλαίουσαν ἐπὶ τοῦ προσκεφάλου της.

— Χρυσοῦλα, εἶπε συμπαθῶς, τί ἔχεις; Σοῦ ἔκανε κανεὶς τίποτε ;

Ἀνήγειρε τότε ἐκείνη βιαίως τὴν ξανθὴν κεφαλὴν καὶ προσηλοῦσα ἐπ' αὐτοῦ δακρύβρεκτον βλέμμα ἐψιθύρισεν :

— Εἶμαι δυστυχισμένη !

— Δυστυχισμένη ! γιατί ;

— Γιατί ; γιατί θὰ φύγῃς, θὰ φύγῃς ! Καὶ ἔκρυψε πάλιν τὴν ὄψιν αὐτῆς ὀλολύζουσα.

Ὅπως εἰς τὴν πνοὴν βιαίου ἀνέμου ἡ κεκλεισμένη κάλυξ τῆς ῥοδῆς διὰ μιᾶς σχάζεται καὶ διανοίγονται ὁλόδροσα τὰ πέταλλα τοῦ ῥόδου καὶ ὑπεκφεύγει γλυκεῖα καὶ βαλσαμώδης ἡ τοῦ ἄνθους ἀναπνοή — οὕτως ἐπὶ τῇ αἰφνιδίῳ ἰδέᾳ τοῦ χωρισμοῦ ἐσχάσθη αἴφνης καὶ ἠνεῳχθη τρυφερὰ καὶ μυροβόλος ἡ κάλυξ τοῦ ἔρωτος ἡ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον κεκλεισμένη ἐν τῇ παρθενικῇ καρδίᾳ τῆς χωρικῆς !

Δὲν εἶπεν ἢ δύο λέξεις μόνον ἁπλᾶς, κοινοτάτας ἐν τῇ γραφῇ, ἀλλ' ἦτο τοιαύτη ἡ ἔκφρασις τῆς φωνῆς καὶ τῆς μορφῆς της, ὥστε ἀπεκαλύφθη, ἐπροδόθη αὐτοστιγμεί. Ἐμβρόντητος, χωρὶς ν' ἀποτείνῃ λόγον ὁ Κλεισθένης ὀπισθοχώρησε καὶ ἀνελθὼν μηχανικῶς ὡς μεθύων τὴν κλίμακα ὑπῆγε καὶ ἐκλείσθη εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Τὸ πρῶτον αἴσθημα ὅπερ αἰσθάνεται πᾶς ἄνθρωπος ἅμα ὡς μάθῃ ὅτι ἀγαπᾶται, εἶνε ἡ ἐνδόμυχος χαρά, ἡ αὐτάρεσκος ἱκανοποίησις. Ἀλλ' ὁ Κλεισθένης ᾐσθάνθη μόνον ἐπὶ στιγμὴν τὴν χαρὰν ταύτην· εὐθὺς ὑψώθη ὑπὲρ αὐτὴν βαρεῖα καὶ ἐπιβλητικὴ ἡ φωνὴ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος.

Ἴσως ἦτο σκληρὰ ἡ ἀπόφασις, ἣν ἐλάμβανε μετ' ὀλίγον ὁ νεαρὸς σπουδαστής, ἀλλὰ τί ἠδύνατο νὰ πράξῃ; Ν' ἀπατήσῃ διὰ ψευδῶν λόγων καὶ ὑποσχέσεων ἀσθενῆ κόρην εὑρισκομένην ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἰδίου οἴκου καὶ ἐπωφελούμενος τοῦ ἁγνοῦ αἰσθήματος, ὅπερ ἐνέπνευσεν ὅλως ἀκουσίως εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς νὰ τὴν κυλίσῃ αὐτὸς εἰς τὸν βόρβορον ὡς ὁ τελευταῖος οὐτιδανός ; Θὰ προὐτίμα μᾶλλον νὰ συντρίψῃ τὴν κεφαλὴν διὰ τοῦ κυνηγετικοῦ του ὅπλου, ὅπερ ἐκρέματο ἐκεῖ εἰς τὸν τοῖχον. Ν' ἀφίσῃ πάλιν αὐτὴν οὕτω βαυκαλωμένην ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος ; Δὲν ἦτο ἔντιμον, ἠδύνατο δὲ νὰ ἐπιφέρῃ καὶ οὕτω τὴν ἀπώλειαν τῆς κόρης.

Ὁ Κλεισθένης ὡς ἀληθὴς ἐπιστήμων ἔκρινεν ὅτι ὁ ἔρως εἶνε ἐκ τῶν ἀσθενειῶν ἐκείνων, αἵτινες θεραπεύονται οὐχὶ ὑπὸ τῆς νοσολογίας, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τῆς χειρουργικῆς διὰ τολμηρᾶς τινος καὶ ἀποφασιστικῆς ἐγχειρήσεως — ἡ ἐγχείρησις ἐν τῷ ἔρωτι εἶνε ὁ χωρισμός.

Ἡ Χρυσοῦλα ἀποχωριζομένη αὐτοῦ καὶ ἐπιστρέφουσα εἰς τὸ χωρίον της ἠδύνατο ἴσως ἐν μέσῳ τῆς ζωογόνου φύσεως νὰ θεραπευθῇ καὶ νὰ τὸν λησμονήσῃ, ἂν τὸ πάθημα αὐτῆς δὲν εἶχε προχωρήσῃ πολύ. Ἀλλ' ἠδύνατο καὶ ν' ἀποθάνῃ — ὁ Κλεισθένης εἶχε τὴν ἰδέαν ὅτι ἀποθνήσκει τις ἐξ ἀτυχοῦς ἔρωτος— ἂν ἦτο πολὺ ἀργὰ καὶ τὸ νόσημα εἶχε δηλητηριάσῃ ἤδη τὴν ὕπαρξίν της. Ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ ὁ ἀτυχὴς νέος ᾐσθάνετο ἐκ προοιμίου τὰς τύψεις τοῦ συνειδότος καὶ κατηρᾶτο τὴν τύχην, ἥτις ἀπέσπασε τὴν κόρην ἀπὸ τῶν χλοερῶν βουνῶν της ἵνα φέρῃ καὶ ῥίψῃ αὐτὴν πρὸ τῶν ποδῶν του. Ἀλλὰ καὶ ἂν τοῦτο ἦτο πεπρωμένον μὴ δὲν θὰ ἦτο ὀλιγώτερον ἔνοχος αὐτὸς ἂν ἀπέστελλε τὴν ταλαίπωρον κόρην ν' ἀποθάνῃ ἁγνὴ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν πτελεῶν καὶ τῶν πλατάνων της, ἢ ἂν τὴν ἔσυρεν ἄνευ τιμῆς καὶ ζωῆς εἰς τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην τῶν νοσοκομείων ;

Τί ἄλλο ἠδύνατο νὰ πράξῃ ; νὰ τὴν νυμφευθῇ; Ἀλλὰ παρῆλθε πλέον ἀνεπιστρεπτεὶ ὁ εὐτυχὴς καιρὸς καθ' ὃν τὰ βασιλόπουλα ἐνυμφεύοντο βοσκοπούλας. Ἀνέπτυξε ὅλην τὴν πειστικότητα τῆς εὐγλωττίας του δὶς καὶ τρὶς ἵνα πείσῃ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἡ Χρυσοῦλα ἔπρεπε ν' ἀποσταλῇ εἰς τὸ χωρίον της. Ἡ κυρία Οὐρανία ἦτο ἤδη τόσον εὐχαριστημένη ἐκ τῆς προθυμίας, ἐκ τῆς ἱκανότητος καὶ τῆς ἀγαθῆς φύσεως τῆς χωρικῆς! Ὁ κ. Ἐπιμενίδης ἦτο τόσον εὐχαριστημένος διότι ἀπηλλάγη τέλος ἀπὸ τὰς αἰωνίους *γρίνας* τῆς συζύγου του ! Ἀλλὰ καὶ ὁ Κλεισθένης ἐπέμενε τόσον ὅτι ἡ κόρη πάσχει, ὅτι χωρικὴ συνειθισμένη εἰς τὸν ἀέρα τῶν βουνῶν δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἐν τῇ πόλει, ὅτι θ' ἀρρωστήσῃ, ὅτι θὰ τὴν σκοτώσουν ἂν τὴν κρατήσουν ἐπὶ πλέον μακρὰν τοῦ χωρίου της· καὶ ὑπεστή-

Digitized by Google

ριζε τὰ ἐπιχειρήματά του διὰ παραδειγμάτων καὶ ἀξιωμάτων εἰλημμένων ἐκ τῆς ἐπιστήμης, ἅτινα ἐπεκύρου καὶ ἡ ὁλονὲν αὔξουσα ὠχρότης τῆς Χρυσούλας, ὥστε πρῶτος ὁ κ. Ἐπιμενίδης εἶπεν :

— Ἂν εἶνε δὰ ἔτσι 'ποὺ λέει ἐγὼ δὲν τὤχω σκοπὸ νὰ πεθάνῃ τὸ κορίτσι καὶ νἄχω καὶ τὸ κρῖμα 'ςτὴν ψυχή μου. Ἂς πάῃ καὶ δὲν χάθηκε πάλι ὁ κόσμος γιὰ δοῦλα.

Ἡ μήτηρ ἐπείσθη δυσκολώτερον, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐπείσθη.

Εἶνε ἀπερίγραπτος ἡ ἀπελπισία τῆς Χρυσούλας, ὅταν ἡ κυρία Οὐρανία ἀνήγγειλε πρὸς αὐτὴν ὅτι τὴν βλέπει ὠχρὰν, πάσχουσαν, καὶ φοβουμένη μήπως ἀσθενήσῃ ἀπεφάσισε νὰ τὴν στείλῃ πάλιν εἰς τὸ Καστρί. Ἀνελύθη εἰς δάκρυα ὀμνύουσα ὅτι δὲν ἔχει τίποτε,ὅτι εἶνε καλὰ, πολὺ καλά... Ἀλλ' ὅταν ὁ Κλεισθένης διὰ τῆς γλυκείας φωνῆς του τῇ εἶπεν ἐπιτακτικῶς:

— Χρυσοῦλα,γιὰ τὸ καλό σου πρέπει νὰ πᾷς 'ς τὸ χωριό!

προσήλωσεν ἐπ' αὐτοῦ τοὺς μεγάλους γαλανοὺς ὀφθαλμούς της καὶ ὡς νὰ ἐννόησεν ὁρμεμφύτως τὴν βαθύτητα τῶν λόγων του ἐκείνων δὲν ἀντέτεινε πλέον.

Μίαν πρωίαν τοῦ Μαρτίου γέρων ἀγωγιάτης ἐξ Ἑλληνικῶν ἔφερεν ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου του τὴν Χρυσοῦλαν ἀπὸ Χαλκίδος εἰς Ξηροχώριον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Καστρί.

Ι'.

. . . .

Τρία ἔτη παρῆλθον ἔκτοτε.—Ὁ Κλεισθένης ἀριστεύσας κατὰ τὰς θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς ἐξετάσεις του ἐπανῆλθε τέλειος ἰατρὸς πρὸς χαρὰν τῶν γονέων, οἵτινες ἑώρτασαν τὴν ἐπάνοδόν του διὰ λαμπροῦ γεύματος,ἐν ᾧ παρεκάθησαν οἱ ὑπάλληλοι καὶ πάντες οἱ ἐξέχοντες οἰκοκυραῖοι τῆς ἐπαρχιακῆς ταύτης πόλεως. Περιελαλήθη δὲ ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν πᾶσαν ἡ πολυτέλεια τοῦ γεύματος τούτου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ κυρία Οὐρανία εἶχε κατασκευάσῃ τὴν ὡραιοτέραν της *κοτόπηττα* καὶ εἶχε φιλοτεχνήσῃ τὸν θαυμασιώτερον *χαλβᾶν* της.

Ὁ Κλεισθένης μίαν μόνον ᾐσθάνθη λύπην ἐπανελθὼν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον· δὲν εὗρε πλέον τὸν φίλτατον κύνα του, τὸν Πᾶνα. Τὸ πιστὸν ζῷον εἶχεν ἀποθάνῃ ἐκ τῆς λύπης ἔκτοτε ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ αὐθέντου του, ἀρνηθὲν ἐπιμόνως νὰ φάγῃ ἐπὶ δέκα ἡμέρας. Εἶχον δ' ἀποσιωπήσῃ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τὴν εἴδησιν ταύτην γνωρίζοντες πόσον θὰ τὸν ἐλύπει.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξίν του ὁ κ. Ἐπιμενίδης εἶπε πρὸς τὸν υἱόν του:

— Αἴ, Κλεισθένη μου, τὰ βάσανα τῆς σπουδῆς ἐτελείωσαν τόρα·εἶσαι πλειὰ ἥσυχος καὶ ἀνεξάρτητος.Ἐγὼ 'γήρασα· εἶνε καιρὸς νὰ πάρῃς καὶ σὺ ἀπάνω σου τὴν φροντίδα τῶν κτημάτων. Καὶ γιὰ νὰ ξεκουρασθῇς καὶ γιὰ ν' ἀναπνεύσῃς καθαρὸν ἀέρα νὰ πᾷς ἴσα μὲ τὸ Καστρὶ νὰ ἰδῇς μιὰ ματιὰ τί γίνονται ἡ δουλειαίς μας. Θὰ χορτάσῃς καὶ κυνῆγι ἐκεῖ· ἔχει λαγοὺς καὶ τρυγόνια ὅσα θέλεις.

Ὁ Κλεισθένης ἀπεδέξατο εὐχαρίστως τὴν πρότασιν τοῦ πατρὸς καὶ διὰ τῆς πρώτης εὐκαιρίας ἀνεχώρησεν εἰς Ὠρεούς. Τὴν δὲ ἑσπέραν ἑνὸς Σαββάτου τοῦ Ἰουλίου ὁ νεαρὸς ἰδιοκτήτης κατήρχετο τοῦ λευκοῦ του ἵππου πλησίον τῶν ἀλωνίων τοῦ Καστριοῦ.

Ἦτο ἤδη σχεδὸν νύξ· ἐν τοῖς ἀλωνίοις ἔμενον μόνον ὀλίγοι ἄνδρες φυλάττοντες ἢ μετακινοῦντες τὰ δεμάτια τῶν σταχύων, ἅτινα εἶχον ἀθροίσῃ ἐκεῖ εἰς σωροὺς ποικίλων σχημάτων ὅπως ξηρανθῶσι.Αἱ γυναῖκες εἶχον ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκον ἵνα φροντίσωσι περὶ τοῦ δείπνου· ἔλαμπον δ' ἀνημμένοι οἱ πλεῖστοι κλίβανοι τοῦ χωρίου.

Οὐδεὶς ἐκ τῶν χωρικῶν ἐγνώριζε τὴν μέλλουσαν ἄφιξιν τοῦ *ἀφεντικοῦ*, ἀλλ' ἐν τῇ ἐγνωσμένῃ φιλοξενίᾳ, ὁ πρῶτος ἰδὼν ξένον κατερχόμενον τοῦ ἵππου, ἔσπευσε πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ. Ἦτο δὲ οὗτος ῥωμαλέος χωρικὸς περίπου τριακοντούτης, ἔχων εὐγενῆ καὶ εὔθυμον τὴν μορφήν. Χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ τὸ ὄνομα τοῦ ξένου ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα :

— Καλῶς ὥρισες ! εἶπε.

— Καλῶς σᾶς 'βρῆκα !

— Καὶ ποῦθε μὲ τὸ καλό ;

— Δὲν μὲ γνωρίζεις, βέβαια !

— Αἶμ, ποῦ νὰ σὲ γνωρίσω ;

— Εἶμαι ὁ Κλεισθένης ὁ γυιὸς τοῦ ἀφεντικοῦ σας.

— Ὁ χαζός ! καὶ νὰ μὴν τὸ νοιώσω! . . . Αἶμ, πῶς ἔτσι ἄξαφνα, ἄξαφνα μᾶς ἦρθες ἀφεντικό. Νὰ μὴ μᾶς παραγγείλῃς κἂν νὰ ψήσουμε κανένα κατσίκι ! . . .

— Ἔχομε καιρὸ νὰ ψήσωμε τὸ κατσίκι αὔριο μεθαύριο, τώρα μόνον νὰ ξεκουρασθῶ θέλω.

— Ἀφεντικὸ, ἂν καταδέχεσαι τὸ φτωχικό μας. . .

— Καὶ θέλει 'ρώτημα ; . . .

Ὁ χωρικὸς ἔσυρεν ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ τὸν ἵππον, ἐνῷ παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτοῦ ἐβάδιζεν ὁ Κλεισθένης κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὸν πῖλον καὶ ἀπομάσσων τὸ κάθιδρον μέτωπον. Μετ' ὀλίγα βήματα ἔφθασαν εἰς λευκὸν οἰκίσκον παρὰ τῇ θύρᾳ τοῦ ὁποίου νεαρὰ χωρικὴ καθημένη ἐνήθεν ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν ἐν τῷ κλιβάνῳ καιομένων κωνοφόρων ξύλων, ἐνῷ ἀντικρὺ γέρων ἔχων τὴν κεφαλὴν ἐν πένθει χηρείας δεδεμένην διὰ μαύρου μαντηλίου ἐχόρευεν ἐπὶ τῶν γονάτων κορασίδα

Digitized by Google

μὴ συμπληρώσασαν ἔτι τὸ ἔτος, ἥτις μόλις ἐψέλλιζε τὴν λέξιν:

— Παπποῦ! Παπποῦ!

Ἡ δὲ ἐργαζομένη γυνὴ στρέφουσα ἀεννάως τοὺς γλυκεῖς γαλανοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ νήπιον ἐγέλα φιλοστόργως.

Δύο ἄρρενα παίζοντα ἐκυλίοντο ἐπὶ τοῦ χώματος.

— Σταυράκη! εἶπε πρὸς τὸ ἕτερον τῶν παιδίων ὁ χωρικός, παρ' τἄλογο καὶ δεσ' 'τὸ 'στὴ σκαμνιά!.. Αἴ, γυναῖκα! πατέρα! ἔχομε μουσαφίρη... τὸν γυιὸ ταφεντικοῦ.

Ἡ χωρικὴ ἀφῆκε τὴν ἠλακάτην καὶ ἀνετινάχθη· ἡ λάμψις τῆς πυρᾶς προσέπεσεν ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς:

— Χρυσοῦλα! ἀνέκραξεν ὁ Κλεισθένης ἀναγνωρίζων τὴν παλαιὰν ὑπηρέτριάν των.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Χρυσοῦλα τὸν εἶχεν ἀναγνωρίση καὶ σπεύσασα ἥρπασε καὶ ἐφίλει θερμῶς τὴν χεῖρά του. Ὁ Κλεισθένης ἤκουσεν ἤδη τὸν νέον χωρικὸν καλοῦντα τὴν Χρυσοῦλαν γυναῖκά του, εἶδε τὸ βρέφος, ὅπερ ἐκράτει ὁ μπάρμπα Μήτρος ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ κατενόησεν ὅλα τὰ αἰσθήματα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης, ἅτινα ἔκρυπτον τὰ φιλήματα ἐκεῖνα τῆς χωρικῆς.

Μετ' ὀλίγον ἔμαθεν ὅτι ἡ μητρυιὰ τῆς Χρυσούλας εἶχεν ἀποθάνη πρὸ δύο ἐτῶν καὶ ἡμίσεος καὶ ὅτι ἡ Χρυσοῦλα νυμφευθεῖσα τὸν Στάθην Ἀνέστη «ἕνα ἄξιο παιδὶ ἀπ' τὸ χωριό», ἔζη τέλος βίον ἥσυχον καὶ εὐδαίμονα ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτῆς οἴκῳ, ἀποκτήσασα δὲ μικρὰν κόρην, ἀνέτρεφεν ἔτι μετὰ μητρικῆς στοργῆς καὶ τοὺς δύο ἀδελφοὺς τὸν Σταυράκην καὶ τὸν Ἀντώνην, λησμονήσασα ἐντελῶς ὅλας τὰς ταλαιπωρίας, ἃς ὑπέστη αὐτὴ παρὰ τῆς κακῆς μητρός των.

Ὅτε ὁ Κλεισθένης ἐκάθησε σταυροποδητὶ παρὰ τὴν χαμηλὴν τράπεζαν τοῦ μπάρμπα Μήτρου καὶ ἡ Χρυσοῦλα περιχαρῶς γελῶσα προσέφερεν εἰς αὐτὸν κατὰ τὸ εἰωθὸς τὸ *παγοῦρι* τῆς ρακῆς, ὁ νέος προπίνων εἰς ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν τοῦ φιλοξενοῦντος οἴκου ᾐσθάνθη ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ ἀπαραμίλλως εὐάρεστον συναίσθημα, ὅτι καὶ αὐτὸς εἶχε συντελέση εἰς πλήρωσιν τῆς εὐδαιμονίας ἐκείνης!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Πενταετὴς παιδίσκη ἐπεπλήττετο ὑπὸ τῆς μητρός της διὰ σφάλμα αὐτῆς.

— Μάλιστα, κυρία, ἔλεγεν ἡ μήτηρ αὐστηρά, ἦταν πολὺ κακὸ αὐτὸ ποῦ ἔκαμες! Καὶ γιὰ τιμωρία σου θὰ τὸ 'πῶ εἰς ὅλους ὅσους γνωρίζουμε, νὰ σὲ μάθουν τί ἀνόητη εἶσαι!

Ἡ μικρὰ μένει ἐπὶ στιγμὴν ἄναυδος καὶ σκεπτική, εἶτα μετὰ ἤθους ἀδιαφόρου·

— Μπά, καὶ τί μὲ τοῦτο; ἐκεῖνοι ποῦ δὲν γνωρίζουμε εἶνε πολὺ περισσότεροι!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τὰ μᾶλλον δυσφόρητα τῶν δυστυχημάτων εἶνε ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα δὲν δυνάμεθα νὰ αἰτιαθῶμεν οὐδένα. Τούτου ἕνεκα ἐπενοήσαμεν τὴν Τύχην, εἶδος δυνάμεως πολεμίας καὶ ἐπιβούλου ἡμῖν, ἥτις μόνον ἔργον ἔχει νὰ ταράττῃ τὸν βίον ἡμῶν καὶ ἣν ἔχομεν τὴν παρηγορίαν νὰ καταρώμεθα ἐν ἐλλείψει τοῦ ἄλλου αἰτίου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ποία εἶνε ἡ χώρα ἡ σχετικῶς ἔχουσα τοὺς πλείστους δικηγόρους; — Κατά τινα στατιστικὴν ἡ Οὐγγαρία ἐπὶ πληθυσμοῦ 15,600,000 ἀριθμεῖ 4,600 δικηγόρους, ἐνῷ ἡ Γαλλία ἔχει ἐν ὅλῳ μόνον 2,251 καὶ ἡ Πρωσσία 2,161· ἑπομένως αἱ δύο αὗται χῶραι ὁμοῦ δὲν ἔχουσι τόσους δικηγόρους, ὅσους ἡ Οὐγγαρία μόνη. Μόνον ἐν τῇ πρωτευούσῃ αὐτῆς Βουδαπέστῃ ἀριθμοῦνται 680.

Ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὴν ἐπίσημον στατιστικὴν τοῦ 1879 εἶχε τότε δικηγόρους 1690 ἐν μόνῳ τῷ παλαιῷ βασιλείῳ, ἤτοι ἐπὶ 1,679,470 κατοίκων· ἑπομένως εἶνε ἡ χώρα ἡ σχετικῶς ἔχουσα κατὰ πολὺ πλείονας δικηγόρους ἢ αἱ προειρημέναι· διότι ἐνῷ ἐν Οὐγγαρίᾳ ἀναλογεῖ 1 δικηγόρος ἐπὶ 4,000 κατοίκων ὡς ἔγγιστα, ἡ μακαρία Ἑλλὰς ἔχει 1 θεμιστοπόλον ἐφ' ἑκάστης χιλιάδος κατοίκων αὐτῆς. Ὄντως μακαρία χώρα, ἐν ᾗ τόσος ἀριθμὸς ἀνθρώπων μόνην φροντίδα ἔχουσι τὴν ἐπικράτησιν τῆς δικαιοσύνης!

***

Γυναῖκες ἐκλογεῖς. — Τὸ νομοθετικὸν σῶμα τῆς Οὐασιγκτῶνος, μιᾶς τῶν πολιτειῶν τῆς Βορείου Ἀμερικανικῆς Ὁμοσπονδίας διὰ ψήφων 14 κατὰ 7 ἐψήφισε νόμον χορηγοῦντα εἰς τὰς γυναῖκας τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς πολιτείας ταύτης. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐνεποίησε ζωηροτάτην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς κατοίκους.

***

Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τῆς 1 Ἰανουαρίου 1883 ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰαπωνίας συνέκειτο ἐκ 36,700,110 κατοίκων. Ἡ μεγίστη τοῦ νησιωτικοῦ τούτου Κράτους πόλις εἶνε ἡ Ὀσάκα ἔχουσα 1,222,333 κατοίκους, ἐνῷ ἡ Τόκιο, ἡ τοῖς Εὐρωπαίοις γνωστοτέρα πόλις ἔχει μόνον 987,887 κατοίκους.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 415 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 11 Δεκεμβρίου 1883

ΤΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ

Διήγημα ἐπαινεθὲν ἐν τῷ Α' διαγωνισμῷ τῆς «Ἑστίας».

Ἡ κατωτέρω ἀφήγησις δὲν πληροῖ ἴσως ὅλως τὸν σκοπόν, δι' ὃν γράφεται· δὲν εἶνε καθαρῶς διήγημα, ὡς δὲν εἶνε καθαρῶς μόνον χαρακτήρ· ἠδύνατο νὰ ναχθῇ εἰς ἐποποιίαν ἢ εἰς δρᾶμα καὶ ἠδύνατο κάλλιστα νὰ μεταπλασθῇ εἰς κωμῳδίαν. Ἡ παράδοξος καὶ ἐπιβλητικὴ προσωπικότης, τῆς ὁποίας νεκρὰν σκιαγραφίαν πειρῶνται νὰ χαράξωσιν αἱ ἑπόμεναι γραμμαί, ἠδύνατο νὰ μορφωθῇ εἰς ἔμψυχον τύπον ὑπὸ τὴν πνοὴν μεγαλοφυΐας, ὡς ἦτο ἀξιώτατον θέμα ἰδιαζούσης μελέτης φρενολόγου.

Ὁ Γεώργιος Σαράντης δὲν ἐφαίνετο ἄνθρωπος ἰδιόρρυθμος, οὔτε ὑποκείμενος εἰς ὀνειροπολήσεις. Οὕτω τοὐλάχιστον διεπίστουν οἱ συγγενεῖς του, οἱ φίλοι του, ὅλοι οἱ σχετισθέντες καὶ ἐπ' ὀλίγον πρὸς αὐτόν, σώφρονα, μεμετρημένον καὶ ἀγαθὸν *νοικοκύρην*, τὸν ὁποῖον μόλις τὸ ὑψηλόν του ἀνάστημα, ἡ ἀσυνείδητος ἰσχύς, ἥτις διωρᾶτο ὑπὸ τοῦ ὀλίγον προσεκτικοῦ παρατηρητοῦ εἰς τὸ βάθος τοῦ βλέμματός του, ἡ μελανότης τῆς μακρᾶς γενειάδος του — διδόντα εἰς αὐτὸν τύπον μᾶλλον στρατιωτικὸν — σὲ ἐμπόδιζον νὰ θεωρήσῃς ὡς τὸν εἰρηνικώτερον ἄνθρωπον τοῦ κόσμου. Ἡσυχώτατος ἐν τῇ κοινωνικῇ του συμπεριφορᾷ, παρὰ πάντων μετὰ προσοχῆς ἀκουόμενος, τηρῶν ὅλους τοὺς ἀστυκούς, τοὺς θρησκευτικοὺς ἀκόμη τύπους, γενικῶς δὲ τιμώμενος διὰ τὴν ὀρθότητα τῶν κρίσεών του, τὴν δύναμιν καὶ τὴν γλυκύτητα τοῦ χαρακτῆρός του.

Ἐν τοσούτῳ, κατὰ τὸ παλαιὸν τῶν μυθιστοριογράφων λόγιον, ὑπὸ τὴν φαινομένην ταύτην γαλήνην ἐλάνθανέ τι προσόμοιον τρικυμίᾳ.

Ὁ τόσον φρόνιμος αὐτὸς ἄνθρωπος, τόσον συνήθους ἐξωτερικοῦ, τόσον ἁπλοῦς καὶ τόσον ἤρεμος, εἶχεν ἐν τούτοις μίαν ἰδέαν, μίαν ἰδιοτροπίαν, μονομανίαν σχεδόν, καρφωμένην ἐκεῖ εἰς τὸ βάθος τῆς μεγάλης κεφαλῆς του, ὡς ὄστρεον ἐπὶ βράχου, ἀλλὰ τόσῳ σφικτά, ὥστε εἶνε ἀμφίβολον ἂν ἐκριζουμένης αὐτῆς, ὅπως λέγουν οἱ ἐρωτευμένοι διὰ τὴν καρδίαν των, δὲν συνεξερριζοῦτο καὶ ἡ κεφαλή του.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι σπανίως ἀνέσυρεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ βυθοῦ της καὶ τὴν ἐξέθετεν ὑπὸ τὰ ὄμματα· ἀλλ' ὅταν ἠναγκάζετο εἰς τοῦτο, τὴν ἀπεκάλυπτεν εἰς τὸ φῶς περιβαλλομένην ὑφ' ὅλης του τῆς ἐπιβλητικότητος, καταπνίγουσαν ὑπὸ τὴν ἀπεριόριστον πίεσίν της πᾶσαν ἄλλην καὶ ἀναγκάζουσαν οἱονδήποτε καὶ τὸν μᾶλλον αἰσθανόμενον τὸ γελοῖον αὐτῆς νὰ κύψῃ τὸ μέτωπον ἐν σεβασμῷ. Πᾶς ἄλλος θὰ ἐπνίγετο ἐκστομίζων αὐτὴν ἐν ὠκεανῷ καγχασμῶν· ἀλλ' αὐτὸν ἀνύψου ἡ ἐμψυχοῦσα τὴν ὕπαρξίν του μανία καὶ αὐτὸς ἤξευρε νὰ νυψοῖ καὶ αὐτὴν εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν, ὥστε καὶ ἂν τὸν ἔκρινες κατὰ βάθος καὶ ἀπόντα μωρόν, δὲν ἦτο εὔκολον νὰ παρέλθῃς ἀδιάφορος ἢ γελῶν πρὸ αὐτοῦ.

Ἐγώ, καίτοι πολὺ φίλος τοῦ μακαρίτου — διότι δὲν εἶνε πλέον μεταξὺ τῶν ζώντων, — ἴσως ἤμην ὁ τελευταῖος, εἰς ὃν ἀπεκαλύφθη. Ἀλλ' ὑπὸ περιστάσεις παραδόξους καὶ ἐν περιέργῳ εἱρμῷ γεγονότων ἄλλων, ἅτιν' ἀπ' αὐτῆς ἐξηρτῶντο, ὥστε εἰς ἐμὲ ἰδίᾳ ἐφάνη καὶ φανταστικῶς μεγάλη καὶ ἐπίσημος καὶ ὑπερβαλλόντως κωμική.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἦτο ἑσπέρα Νοεμβρίου, ἐξ ἐκείνων, καθ' ἃς καταλαμβάνεταί τις ὑπὸ δυσορίστου τινὸς ἀθυμίας — πάθημα πολὺ συχνὸν τοῦ φθινοπώρου, ὅπερ πολλοὶ περιέγραψαν καὶ περισσότεροι αἰσθάνονται — βλέπων τὸν οὐρανὸν περιβαλλόμενον ὡς ἀραχνοΰφαντον χιτῶνα ἐκ μεγάλων φαιῶν νεφῶν, τὴν γῆν καλυπτομένην ὑπὸ θαμβοῦ τινος καὶ ἀορίστου φωτός, ὁποῖον εἶνε συνήθως τὸ τῶν μεγάλων χιονωδῶν ἐκτάσεων τῶν βορείων τόπων καὶ τὰ ὑποδήματά του βυθιζόμενα μετ' ἀπεχθοῦς κριγμοῦ εἰς τὴν λάσπην τῶν δρόμων, ἥτις τῷ κηλιδοῖ τὸ πανταλόνιον.

Συναντηθέντες δὲ διηυθύνθημεν εἰς ἓν πλησίον καπηλεῖον, ὅπως *πάρωμεν* τὴν συνήθη διὰ τὴν ὄρεξιν πρὸ τοῦ δείπνου *μαστίχαν*, προτοῦ διευθυνθῶμεν εἰς τὰς οἰκίας μας.

Ἦτο μία *ταβέρνα*, ἐξ ἐκείνων τῶν καθαρῶς *ῥωμαίικων*, δύο τρεῖς βαθμῖδας ὑπὸ τὴν γῆν, σκιερά, ἐστερημένη καὶ τοῦ παραμικροῦ ἴχνους καλλωπισμοῦ· οἱ τοῖχοι ὑγροὶ καὶ γυμνοί, ἐνιαχοῦ μόνον καλυπτόμενοι ὑπὸ γελοιογραφιῶν

Digitized by Google

τῶν δημωδῶν φύλλων ἢ ἐκ βιβλίων καὶ *καζαμιῶν* ὑπὸ κεκομμένων εἰκόνων τοῦ Γαριβάλδη, τοῦ Ναπολέοντος καὶ ἄλλων ἱστορικῶν προσώπων· τὸ ἔδαφος ἀνώμαλον πολλαχοῦ καὶ λασπῶδες, εἰς δὲ τὸ βάθος προβάλλοντες οἱ *πύροι* τῶν βαρελίων, ἅτινα ἐκρύπτοντο εἰς τὸ σκότος τοῦ μυχοῦ· εἰς τὴν μίαν πλευρὰν εἶδος γραφείου, ἐφ' οὗ διεκρίνετο ἀνοικτὸν κατάστιχον ῥυπαρὸν καὶ ξεσχισμένον, χρησιμεῦον διὰ τὰ μεγάλα χρέη, διότι διὰ τὰ πρόχειρα καὶ μικρὰ ἀντικαθίστα ἀξιόλογα πᾶν κατάστιχον ἡ θύρα, εἰς τῆς ὁποίας τὸν προορισμὸν νάνοιγοκλείῃ εἰσδεχομένη τοὺς ἐπισκέπτας προσετέθη καὶ ἡ καταγραφὴ τῶν χρεῶν καὶ ἑπομένως ἐδέχετο ἐπὶ τῶν ὀπισθίων της ποικίλα ἱερογλυφικὰ σημεῖα διὰ κιμωλίας χαραττόμενα· τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ γραφείου ἦτο ἀναγκαῖον καὶ διὰ νὰ κάθηται ὁ *ταβερνιάρης*, χονδρὸς τετράγωνος κατακόκκινος ἄνθρωπος, καὶ διὰ νὰ ἐναποθέτῃ τὰ ποτήρια ὁ ὑπηρέτης, ἕνας παλληκαρᾶς ὡς ἐκεῖ 'πάνω, ἀρειμάνιος, μὲ τὴν *ποδιάν* κατακηλιδωμένην ἐκ νερῶν καὶ κρασιῶν, καὶ ἀτημελῶς ἀναζωννυμένην εἰς τὰ ὀπίσω τῆς ὀσφύος, ξεμανίκωτος καὶ μὲ τόνον φωνῆς προστακτικώτατον, ὅταν ἐζήτει τὰς διαταγάς σου.

— Αἴ, καὶ πότ' ἐλευθερόνεται ἡ γυναῖκά σου; τὸν ἠρώτησα λαμβάνων τὸ *ποτηράκι* μὲ τὴν μαστίχαν, ὅπερ μοὶ ἔτεινεν ὄρθιον ἐπὶ τῆς παλάμης του ὁ ὑπηρέτης.

— Μὰ σὲ κανένα μῆνα.

— Αἴ, λοιπὸν θἄχουμε χαραῖς καὶ βαφτίσια...

— Ἆ μπᾶ!

— Γιατί; Σὲ καλό!

— Ἀμ' τί; ἐδῶ θὰ τὸ βαφτίσω;

— Ποῦ λοιπόν;

— Ἀμ' τῶχω τάμμα, τὸ πρῶτο ποῦ θὰ κάμω, νὰ τὸ βαφτίσω 'στὴν Ἁγιὰ Σοφιά.

Ἐγέλασα. Προφανῶς ἠστειεύετο.

Ἀλλ' ἐκεῖνος βλοσυρῶς ἐμβλέπων με:

— Τί γελᾷς; μοὶ λέγει.

— Ἀμ' εἶνε νὰ μὴ γελάσω; Στὴν Ἁγιὰ-Σοφιά, αἴ, χά, χά, χά!!

— Γιὰ νὰ σοῦ πῶ! Τί καὶ σὺ λοιπόν;

Δὲν ἤμην ἐκεῖ διὰ νὰ τὸ ἠξεύρω, ἀλλὰ δὲν πιστεύω ὁ δολοφονούμενος Καῖσαρ νὰ ἔδωκεν εἰς τὴν φωνήν του ἐκφράζουσαν ὅλον τῆς ψυχῆς του τὸν πόνον, θλιβερώτερον καὶ μᾶλλον ἐλεγκτικὸν χρωματισμόν, ὅταν ἔλεγε τὸ περίφημόν του *Tu quoque, Brute?*

Ἐπίσης οὔτε ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει, οὔτε ἐγὼ ἔμαθα ποτέ, ἂν ὁ Βροῦτος συνεκινήθη ἀπὸ τὴν σπαρακτικὴν ἐπιφώνησιν τοῦ αὐτοκράτορος. Ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἤμην Ῥωμαῖος, καὶ ἄλλως τε τὸν ἠγάπων τὸν Γεώργην μου, τὸν ἠγάπων. Ἐν τοσούτῳ, καίτοι ἰδὼν ὅτι ἐπειράζετο, ἐτόλμησα νὰ τῷ εἴπω:

— Μὰ πιστεύεις ἀλήθεια πῶς θὰ γίνῃ αὐτὸ ποτέ;

Τότε ἁπλόνων ἐκεῖνος τὴν στιβαρὰν χεῖρά του καὶ σείων με ἀπὸ τοῦ ὤμου:

— Θὰ γίνῃ, μοὶ λέγει, θὰ γίνῃ καὶ γρήγορα... Καὶ δὲ θὰ τὸ βαφτίσω τὸ παιδί μου παρὰ ἐκεῖ ποῦ σοῦ εἶπα!

* *

Ἀναμφιβόλως ἔπρεπε νὰ τραπῶ εἰς φυγήν.

Ἐξ ἀποφάσεως εἶχον ἐνώπιόν μου ἕνα τρελλόν, ἕνα μονομανῆ, πιστεύοντα εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν, ἀναγινώσκοντα τοὺς χρησμοὺς τοῦ Ἀγαθαγγέλου, προσδοκῶντα ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος.

Διότι βεβαίως ὑγιὴς ἄνθρωπος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ περιπέσῃ εἰς τοιαύτην ἀπάτην· τί φρονεῖτε;

Αἱ πίστεις τῶν παρελθόντων χρόνων ἐκοιμήθησαν πλέον καλὰ εἰς τοὺς τάφους των — τὰ στήθη τῶν πατέρων μας· αἱ πομφόλυγες τῆς ὀνειροπολήσεως διερράγησαν ὑπὸ τὴν πνοὴν τῆς πραγματικότητος, αἱ ἐλπίδες τῆς συνεχίσεως καὶ κληρονομικότητος τῆς δόξης ἄλλης γενεᾶς κατέφυγον ἀπὸ πολλοῦ εἰς τὰς χώρας τοῦ ἀπιθάνου, τοὺς ἐνθουσιαστὰς διεδέχθησαν οἱ σκεπτικοί, τοὺς πατριώτας οἱ κοσμοπολῖται... *Ἄλλοι καιροὶ ἄλλα πουλιά*, ὡς ἔλεγεν ὁ Χάϊνε. Ἡμεῖς τόρα καλὰ κελαδοῦμεν...

Τί ἤθελε τὸ φάντασμα τοῦτο, ὅπερ ἐξύπνα αὐτὸς καὶ περιῆγεν ἐν μέσῳ ἡμῶν, ἐκλιπόν, σαββανωθέν, ταφὲν δι' ὅλους μας, ἀλλὰ μόνον δι' αὐτὸν ζωντανόν, ὁλοζώντανον;

Τί ἐζήτει ἀπὸ ἡμᾶς, οἵτινες τὸ ἐκηδεύσαμεν καὶ τὸ ἐθάψαμεν μὲ ὅλας τὰς ἀνηκούσας τιμάς;

Βρυκόλαξ δραπετεύων τοῦ τάφου του ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ, δὲν ἦτο ἄξιον οὔτε τοῦ φόβου μας, ἀλλὰ μόνον τοῦ γέλωτός μας.

Τί ἐζήτει ἀπὸ ἡμᾶς;

Δὲν ἦτο πλέον αὐτὸ διὰ τὴν ἐποχήν μας, οὔτε ἡμεῖς εἴμεθα δι' αὐτό. Παρῆλθεν ὁ καιρὸς τῶν γιγάντων καὶ ἡμεῖς τὴν φαεινήν του μορφήν, ὡς ὑψοῦτο ὑπερνεφὲς ἐπὶ τῶν κολοσσαίων κοθόρνων του, δὲν ἠδυνάμεθα νὰ τὴν ἴδωμεν οὔτε ῥίπτοντες τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ αὐχένος.

Βεβαίως ἦτο τρελλός!

* *

Καὶ ἐν τούτοις δὲν ἔφυγα. Ἀνεξήγητός τις δύναμις μ' ἐκάρφωσεν ἐπὶ τοῦ ὀλισθηροῦ ἐδάφους τοῦ καπηλείου. Ὡσὰν ἡ ἐπιτεθεῖσα τοῦ ὤμου μου χεὶρ του ἦτο σιδηρᾶ, ᾐσθάνθην τὴν σπονδυλικήν μου στήλην καμπτομένην, τὰ γόνατά μου ἐκνευριζόμενα. Δὲν ἠδυνάμην νὰ φύγω. Παράδοξος ἕλξις μὲ συνεῖχεν εἰς ὡρισμένην ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν.

Ταὐτοχρόνως ἑσμός, συρφετὸς σκέψεων ἀπο-

Digitized by Google

σβεσθεισῶν, ἰδεῶν λησμονηθεισῶν, διανοημάτων κεκοιμημένων ἐξηγείροντο αἴφνης καὶ ἀνὰ μία καὶ ὅλαι διὰ μιᾶς ἐβόμβουν, ἐθορύβουν, ὡς κώνωπες ὀχληροί, οὓς δὲν δύναταί τις νἀποδιώξῃ, μ' ἐζάλιζον. Μυστηριῶδές τι ἐτελεῖτο ἐν ἐμοί. Καὶ πρὸ τῶν ὀμμάτων μου, ὑπὸ τὴν χαμηλὴν καὶ πνιγηρὰν τοῦ καπηλείου ὀροφήν, ἀνὰ μέσον τῶν εἰς τὸ βάθος βαρελίων ἀνεφαίνοντο, διήρχοντο καὶ ἐξηφανίζοντο ἀμαυρωθεῖσαι εἰκόνες, ἐκλείπουσαι σκιαὶ καὶ λάμψεις ἀστραπιαῖαι, αἵτινες ἐφώτιζον παρελθούσας ἡμέρας.

Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἤρχιζα καὶ ἐγὼ νὰ γίνωμαι τρελλός, ἀφοῦ δὲν κατεξανιστάμην καὶ δὲν ἐπεχείρουν νὰ τοῦ 'βγάλω τὴν τρέλλαν του!

* *

Τὸ δὲ βέβαιον εἶνε ὅτι ἡ σκηνὴ τοῦ καπηλείου μοὶ ἐπαφῆκεν ἰσχυροτάτην ἐντύπωσιν.

Δὲν ἐγνώριζα λοιπὸν τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, ὅστις ἐπὶ τόσα ἔτη ἦτο φίλος μου; Τίς ἦτο αὐτός, ὅστις ἐτόλμα νὰ φρονῇ καὶ νὰ λέγῃ, ἐν πεποιθήσει, νήφων, γρηγορῶν, ὅ,τι δὲν ἐτόλμων νὰ ὀνειρευθῶσι κἂν πλέον ὅλοι τριγύρω του; Τί ἦτο αὐτός, ὁ βλέπων χωρὶς νὰ τυφλωθῇ ἀντικατοπτρισμούς, ὅστις ἠρέσκετο νἀπατᾶται καὶ τὴν ἀπάτην του αὐτὴν νὰ ἐξαίρῃ εἰς δόγμα καὶ νἀναγκάζῃ καὶ ἐμὲ ἀκόμη νὰ μένω πρὸ αὐτοῦ ἄφωνος; Μωρὸς βεβαίως ἦτο ἀφοῦ εἰς τὴν τυφλήν του αὐτὴν πίστιν ὑπέτασσε καὶ προλήψεις ἄλλας καὶ παραδόσεις καὶ αἰσθήματα καὶ φίλτρα. Ἀλλὰ μέγας βεβαίως καὶ ἐν τῇ μωρίᾳ του, ἀφοῦ κατώρθου διὰ τῆς παρουσίας του μόνης νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν *παλαβωμάραν* του αὐτὴν ἐν ὅλῃ της τῇ ἐξάλλῳ μεγαλειότητι.

* *

Δυστυχῶς δὲν ἦτο οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλο.

Γεννηθεὶς ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν δὲν εἶχεν ἔτι δύσει ὁλοτελῶς ὁ ἥλιος τῶν ἀναμνήσεων τοῦ μεγάλου ἀγῶνος, καθ' ἣν ἔζων ἔτι τὰ συντρίμματα αὐτοῦ, ἐκ πατρὸς πολεμήσαντος κατὰ τοῦ Ἰβραΐμη καὶ πληγωθέντος ἐν Πέτᾳ, φέροντος δ' ἐπὶ τῆς καρδίας του ὁμοῦ μὲ τὸ *χαϊμαλί* του τὴν πίστιν γενικῆς ἡμέραν τινα ἐξεγέρσεως τοῦ Γένους, εἶχεν ἀποταμιεύσει λεληθότως ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ του καὶ τῇ ψυχῇ του φρονήματα καὶ σκέψεις γενεᾶς ἄλλης, τόσον στερρῶς ἐγχαραχθείσας. Ἴσως δὲ καὶ ἡ φύσις αὐτοῦ ἡ ἐπίμονος συνετέλεσεν ὥστε μόνος πιθανὸν αὐτὸς νὰ μὴ στέρξῃ οὐδὲ μὲ τὴν πάροδον τῶν χρόνων ν' ἀποβάλῃ τὰ διδάγματα τῶν πρώτων ἐτῶν του.

Καὶ λοιπόν, Ῥοβινσών, ἀποπλανηθεὶς ἐν μέσῳ ἐποχῆς ἐρήμου τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν πόθων οἵτινες ἐγαλούχησαν αὐτόν, ἐδημιούργει ἀνδρωθεὶς περὶ ἑαυτὸν κόσμον φανταστικὸν ὁλόκληρον, πυργοποιΐαν ὀνείρων, ἐν ᾗ ἔζη.

Τί ἔμελεν αὐτῷ ἂν οἱ πέριξ του, ὀλιγόπιστοι, ἐμυώπαζον πρὸς τὸ φῶς τῆς ἠοῦς, ἣν αὐτὸς ἠγρύπνει ἀναμένων προσεγγίζουσαν; Τί πρὸς αὐτόν, ἂν ὁσημέραι ἐπὶ πλέον ἠρημοῦτο ὁ κύκλος, ἐν ᾧ ἦτο καταδεδικασμένος, ὡς εἰπεῖν, νὰ διαβιώσῃ; Ἡ γενεά, ἥτις ἐπίστευε καὶ ἐκληροδότησεν αὐτῷ τὸ ἰδανικόν του εἶχε, παρέλθει ἀληθῶς. Ἀλλὰ καὶ αὐτή, ἡ νόθος τὰ αἰσθήματα καὶ διεφθαρμένη τοὺς πόθους, ἡ ἀποπτύουσα τὰς πίστεις τῶν πατέρων της, ὅταν ἔβλεπε πρὸ αὐτῆς τὸν Μεσσίαν τῆς ἐθνικῆς παραδόσεως θὰ τὸν ἀνεγνώριζεν ἀμέσως καὶ θὰ τὸν ἠκολούθει μέχρι τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὅπου αὐτὸς θὰ ἐβάπτιζε τὸ παιδί του!

Β'.

Τὸ δωμάτιον εἶνε εὐρὺ καὶ σκιερόν. Ἡ διακόσμησις αὐτοῦ εἶνε καθαρῶς *οἰκοκυριοῦ* τῆς μέσης τάξεως. Διὰ τῶν πυκνῶν ἐμπετασμάτων μόλις ἐπιτρέπεται ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἀμαυρὸν ἤδη φῶς τῆς δείλης. Σιγὴ ἐπικρατεῖ. Τὸν θόρυβον τῶν βημάτων ἀμβλύνουσι παχεῖαι *βελέντζαι*, ἡπλωμέναι κατὰ γῆς. Μία κανδήλα ἐπιχέει τὴν τρομαλέαν λάμψιν της κρεμαμένη πρὸ τοῦ ἄνωθεν τῆς θύρας ἐγειρομένου εἰκονοστασίου, ἀπαραιτήτου ἔτι ἐν τῇ διακοσμήσει δωματίου τοῦ ὕπνου παρὰ πάσῃ οἰκογενείᾳ τῆς μέσης ἢ κατωτέρας τάξεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, συγκεντροῦντος δὲ μετ' ὀλίγων προλήψεων καὶ νηστειῶν τὴν ὑστάτην ἐκδήλωσιν τοῦ ὁσημέραι ἀμαυρουμένου θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, καὶ τὴν μόνην ἴσως, ἣν ἠδύνατο νὰ ἐκζητήσῃ παρὰ τῶν ἀνθρώπων τούτων ὁ χριστιανισμός, ἀδύνατος νὰ ἐννοηθῇ ἄνευ ἐξωτερικεύσεως καὶ εἴδους τινὸς σχεδὸν εἰδωλολατρείας.

Εἰς τὸ βάθος ἐπὶ κομψῆς κλίνης ὑπὸ μεταξοῦφῆ οὐρανὸν κατάκειται ἡ ἑτοιμόγεννος νεαρὰ γυνή, ὠχρὰ καὶ λυμφατική, φέρουσα δ' ἐπὶ τοῦ συμπαθοῦς προσώπου της ἐμφανῆ τὴν ἀποτύπωσιν τῶν ἀλγηδόνων, ἃς διεγείρουσιν αὐτῇ τὰ πρῶτα σκιρτήματα τοῦ βαθμηδὸν ἐμψυχουμένου ἐν τῇ κοιλίᾳ της ἀνθρώπου. Ἡ διπλῆ ὕπαρξις, ἣν ἐγκλείει ἐν ἑαυτῇ, τῇ προξενεῖ πόνον, τὸν ὁποῖον τὴν ἀναγκάζει νὰ φανερώσῃ στένουσα τὸ μικρὸν θηρίον, ὅπερ ἀνυπομονεῖ νὰ ἐξέλθῃ τῆς κρύπτης του.

Ἡ μαῖα, γραῖα δύστροπος, ἀμαθὴς καὶ ἐρρυτιδωμένη, μὲ μαύρην καλύπτραν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ κλασικὰ ὀμματοϋάλια ἐπὶ τῆς μύτης, πηγαινοέρχεται μὲ ὕφος ἀπησχολημένον. Χωρὶς νὰ ἔχῃ συνείδησιν τοῦ μεγάλου ἔργου εἰς τὸ ὁποῖον ὑπηρετεῖ, ἀποδιώκει τοὺς παρισταμένους θορυβωδῶς, κραυγάζει, βλασφημεῖ, *τὰ βάζει* μὲ τὴν ὑπηρέτριαν καὶ ἀνακουμ-

πόνεται ὅπως οἱ γαλακτοπῶλαι κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀμέλξεως.

Ὀσμή τις λιβάνου πληροῖ τὴν αἴθουσαν.

Ἀπαραλλάκτως σχεδὸν ὡς νὰ παρίσταταί τις εἰς σκηνὴν νεκρικοῦ θαλάμου. Τὸ αὐτὸ δειμαλέον καὶ ὕπωχρον φῶς, αἱ κανδῆλαι καὶ αἱ λαμπάδες, ὁ λίβανος, ἡ σιγὴ καὶ τὸ δέος, ἣν διακόπτει αἴφνης ἐκεῖ μὲν ἀντάρτης μὴ συγκρατούμενος λυγμός τινος τῶν οἰκείων, ἐδῶ δὲ σπαρακτική τις κραυγὴ τῆς μητρός.

Μόνον ὅτι ἐκεῖ μὲν οἱ παριστάμενοι κλαίουσιν, ἐδῶ δὲ μειδιῶσι. Καὶ ἐνῷ ὁ ἀποθνήσκων μετὰ λύπης προπέμπεται, ὁ ἀνθρωπίσκος ἐκεῖνος ἐκεῖ, ὅστις ἀσυνειδήτως σαλεύει ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων ἐκπληττόμενος, οἰμώζων καὶ ῥιγῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαψύχρῳ, ὀδυνηρᾷ αἰσθήσει τῆς ζωῆς, προκαλεῖ τὴν χαρὰν τῶν παρεστώτων.

Διατί;

Ἡ γνωστὴ εὐχὴ ἑνὸς Πέρσου ποιητοῦ: «Παιδίον, ὅταν ἐγεννᾶσο, σὺ μὲν ἔκλαιες, ἡμεῖς δ' ἐγελῶμεν· εἴθε, ὅταν θἀποθνήσκῃς, σὺ μὲν νὰ γελᾷς, ἡμεῖς δὲ νὰ κλαίωμεν», ἧς τὸ ἥμισυ σχεδὸν πάντοτε ἐφαρμόζεται καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμέραν ζωῇ, εἶνε μόνον ποιητικὴ φρασεολογία. Διότι εἶνε ἄσκοπος ἡ χαρά, ὅταν πρὸ τοῦ ἀνθρώπου γεννωμένου ἁπλοῦται ὁ δύσπλους ὠκεανὸς τῆς ζωῆς καὶ ἀδικαιολόγητος ἡ λύπη, μὴ δυναμένη νὰ προβάλῃ ὡς ἐπαρκὲς ἐπιχείρημα οὔτε αὐτὸ τὸ ἄλγος τοῦ χωρισμοῦ, ὅταν πρὸ τοῦ ἀποχωροῦντος οὐδὲν ἄλλο διαφαίνεται ἢ ὁ ἥσυχος τοῦ τάφου πυθμὴν καὶ οἱ τέσσαρες ξύλινοι τοῖχοι τοῦ φερέτρου.

Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς σκέψεως.

Ὁ αὐτοματισμὸς εἶνε πολὺ ἀνώτερος αὐτῆς, ἥτις εἶνε ἡ ὑστερότοκος τῆς διανοίας.

* *

Εὑρισκόμην εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τῆς συνεχομένης πρὸς τὸ δωμάτιον τῆς μητρὸς αἰθούσης· κεκρυμμένος ὀπίσω τοῦ παραπετάσματος καὶ ἐστηριγμένος ἐπὶ τοῦ παραθύρου, ἔδιδα ἐλευθερίαν εἰς τὸ βλέμμα μου καὶ τὸ πνεῦμά μου νἀκολουθῶσιν ὅντινα δρόμον ἤθελον· ἀλλὰ τὸ μὲν βλέμμα μου ἐπέσυρεν ἀνεπιγνώτως ἠμικαές τι κατάμαυρον δένδρον, ὀρθούμενον ἐντὸς γειτονικοῦ κήπου· τὸ δὲ πνεῦμά μου δὲν ἠδυνάμην νἀποσπάσω τῆς ἐπιμόνου σκέψεως περὶ τοῦ εἰς τὸ πλάγι μου τικτομένου παιδίου. Εἶχον πρὸ ὀλίγου ἀκούσει τὰς διατόρους καὶ παρατεταμένας φωνὰς τῆς νέας γυναικός, ἧς τὰ σπλάγχνα ἔμενον ἔρημα τοῦ ἐπὶ ἐννέα μῆνας κατοίκου των. Εἶχα ἰδεῖ τὴν μαμμὴν τρέχουσαν, ἀνασκουμπωμένην καὶ ἀπωθοῦσαν μετ' ὀργῆς τοὺς προστυγχάνοντας τῇ διαβάσει της· τὴν πενθερὰν ἀσθμαίνουσαν καὶ ἀνερευνῶσαν τὰ *ντουλάπια*, ὅπως κομίσῃ ὄξος ἢ ἄλλο τι ἀρωματικὸν εἰς τὴν πάσχουσαν κόρην της· τὰς ὑπηρετρίας ἀναταρασσομένας ἐδῶ κ' ἐκεῖ, διασταυρουμένας καὶ προσβλεπούσας ἀλλήλας μετὰ πονηροῦ μειδιάματος καὶ ἀνοιγοκλειούσας τὰς θύρας πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἐπιταγῶν τῆς μαμμῆς· τὸν Γεώργην, ὅστις ἐβημάτιζεν ὀλίγον ἀπωτέρω μου σκεπτικός.

Μετ' ὀλίγον ἡ σιγὴ ἀπεκατεστάθη καὶ πάλιν. Μόνον ὑπόκωφός τις γογγυσμὸς ἠκούσθη συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενος παρὰ τὸν τοῖχον...

Ὁ Γεώργης ὥρμησεν ἐκ τῆς θύρας τῆς αἰθούσης, ἡ μαῖα προσέτρεξεν ἐκ τῆς ἀντικρυνῆς καὶ παρέδωκεν εἰς αὐτὸν τὸ ἀρτίτοκον παιδίον του, ἓν ἀρκετὰ καλοκαμωμένον ἀγόρι, κατακόκκινον καὶ κραυγάζον γοερῶς.

Τὸ παιδίον, ὅπερ ἔμελλε νὰ δεχθῇ ἡ κολυμβήθρα τῆς Ἁγίας Σοφίας, εἶχε γεννηθῇ!

* *

Θὰ ἦτο κοπιῶδες ἅμα καὶ ἄσκοπον νἀφηγηθῇ τις τὰς οἰκογενειακὰς ἔριδας, τὰς θορυβώδεις σκηνάς, αἵτινες ἐξέσπασαν ἐν τῷ οἴκῳ χάριν τῶν δύο ἀντιμαχομένων προλήψεων, ἅμα ὡς ὁριστικῶς ἐπιστώθη ὅτι ὁ πατὴρ καὶ μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ παιδίου δὲν συγκατένευεν εἰς οὐδεμίαν ὑποχώρησιν καὶ ἐξηκολούθει ἐπιμένων εἰς τὴν ἰδέαν του νὰ τὸ ἀφήσῃ ἀβάπτιστον.

Τὴν ἰδίαν ἑσπέραν ὁ πενθερός, ἀστὸς προσκεκολλημένος ἰσχυρῶς εἰς τὰς θρησκευτικὰς προλήψεις, καθ' ἃς εἶνε μέγα ἁμάρτημα ἡ μὴ βάπτισις τοῦ νεογεννήτου, διεκήρυξε ῥητῶς ὅτι δὲν ἦσαν ὑποχρεωμένοι νἀκούουν τῆς παλαβωμάραις αὐτοῦ τοῦ τρελλοῦ. Ἡ πενθερά, παχεῖα καὶ ἐλευθέρα τοὺς τρόπους καὶ τὴν γλῶσσαν *μεσόκοπη*, ἔκοψε κ' ἔρραψεν ἱκανὰ κατὰ τοῦ γαμβροῦ της, ἐνῷ ἡ ἀξιότιμος Μαμμὴ—νομίζουσα δικαίωμα καὶ καθῆκόν της ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της νὰ ἀναμιγνύηται εἰς τὰ οἰκιακά—ἐκηρύχθη ὑπὲρ τῶν τολμηρῶν μέτρων καὶ ἐπρότεινε νὰ βαπτισθῇ τὸ παιδὶ χωρὶς νὰ τὸ πάρῃ εἴδησιν ὁ κὺρ-Γεώργης.

Τὸ θῦμα δὲ ὅλης αὐτῆς τῆς ἱστορίας ἦτο ἡ ταλαίπωρος μήτηρ, μὴ δυναμένη νὰ ἐκφέρῃ γνώμην καὶ ἀνακλίνουσα τὴν φλέγουσαν κεφαλὴν ἐν θλίψει ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων καὶ ὑπογογγύζουσα ἐκ πόνου καὶ λύπης.

Οὐχ ἧττον ὅταν παρουσιάσθη ὁ Γεώργης εἰς τὴν οἰκογενειακὴν συνάθροισιν, ἡ πρότερον τόσον θρασέως ἐγείρασα τὴν κεφαλὴν κατὰ τῶν σχεδίων του ἀντίδρασις ἐλώφαξεν ἀμέσως· ἡ πενθερὰ ἔκρινε καλὸν νὰ ἐξέλθῃ τοῦ δωματίου, ὅπως δῆθεν ἐπιστατήσῃ εἰς τὴν ἑτοιμασίαν ἀναψυκτικοῦ τινος διὰ τὴν λεχώ, ἡ δὲ κυρία Μαμμὴ ἔκρινεν ὠφελιμώτατον νἀποφύγῃ παντὶ σθένει πᾶσαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος ὁμιλίαν, ὁτὲ μὲν περιθάλπουσα τὸ μικρόν, ὁτὲ δὲ συνδαυλίζουσα

Digitized by Google

τὸ ἐν τῇ ἑστίᾳ πῦρ. Μικρά τις ἀψιμαχία συνεκροτήθη μόνον μετὰ τοῦ πενθεροῦ, περιορισθέντος ὅμως καὶ τούτου μετ' ὀλίγον νὰ γρυλλίζῃ ὀπίσω τοῦ μεγάλου *νταμωτοῦ* μανδηλίου του, ὅπερ τῷ ἐχρησίμευεν ὅπως καθαρίζῃ τὴν μύτην καὶ τοὺς ὀφθαλμούς του ἀπὸ τοῦ ταμβάκου.

Οὔτε δὲ ἀποκρύφως ἐτολμήθη πραξικόπημά τι, κατὰ τὴν θαρραλέαν συμβουλὴν τῆς μαίας. Ἦτο δὲ ὄντως παράδοξος ἡ γοητεία καὶ ἡ μαντευομένη ἰσχὺς τοῦ ἀνδρὸς τούτου, πρὸ τῶν προλήψεων τοῦ ὁποίου ἐτρέποντο εἰς φυγὴν πᾶσαι αἱ τῶν ἄλλων, ὅσον ἰσχυραὶ καὶ λογικώτεραι καὶ ἂν ἦσαν.

Καὶ παρὰ τὴν ἀντίστασιν τῶν συγγενῶν καὶ τῶν φίλων, παρὰ τὴν διατυμπάνισιν τοῦ πράγματος καθ' ὅλην τὴν γειτονίαν καὶ τὴν γενικὴν κατακραυγὴν τῶν ἀξιοτίμων *νοικοκυράδων* καὶ παρὰ τὴν διαμαρτύρησιν τοῦ Παπᾶ-Χαραλάμπους ὅτι αὐτὸς ἀπονίπτεται τὰς χεῖρας, —πρᾶγμα τὸ ὁποῖον σπανίως τῷ συνέβαινεν, —ἂν πάθῃ τίποτε τὸ παιδί,—τὸ παιδὶ ἔμεινεν ἀβάπτιστον.

* *

Καὶ ἔμεινεν ἐπὶ πολύ. Διῆλθε τὸν πρῶτον μῆνα, διῆλθε τὸν δεύτερον, διῆλθε τὸν τρίτον καὶ καθεξῆς· ἀπεγαλακτίσθη· ἔπειτα ἤρχισεν ἡ ὀδοντοφυΐα, τόσον ἐπώδυνος καὶ τόσους κινδύνους ὑποκρύπτουσα διὰ τὰ μικρά· καὶ τὸ παιδίον ὑπέφερεν· ἡ μήτηρ ἀπετόλμησε μικράς τινας παρατηρήσεις· ἡ πενθερὰ διετύπωσεν αὐτὰς εἰς ἀπαίτησιν, διότι ἄνθρωποι εἴμεθα, ποιὸς ξέρει. . . .

Ἀλλ' ὁ πατήρ, ὡς ἐννοεῖται, διέμεινεν ἄκαμπτος. Μόνον ὅτι ὤφθη μετὰ πλείονος ἐνδιαφέροντος καὶ συχνότερον κύπτων ἐπὶ τοῦ λίκνου τοῦ νηπίου καὶ ἐφωράθη ἀναγινώσκων ἡμέραν τινὰ ἐν τῷ δωματίῳ του βιβλίον φέρον ἐπιγραφήν: «*Περὶ τῶν κατὰ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν νόσων*».

Εὐτυχῶς ὁ κίνδυνος παρῆλθε καὶ ὁ *δράκος* ἀπέκτησε χωρὶς νὰ βαπτισθῇ ὡραιοτάτους ὀδόντας.

Μετὰ μικρὸν ἤρχισε νὰ βαδίζῃ, κατέλιπε τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν καὶ ἀνεπτύσσετο ἐκτάκτως. Μετὰ τρία δὲ ἢ τέσσαρα ἔτη ἦτο χαριτωμένον ἀνθρωπάριον, κομψόν, ζωηρὸν καὶ φιλομειδές· ἤρχισε νὰ φοιτᾷ εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ἐθαυμάζετο διὰ τὰς καταπληκτικὰς αὐτοῦ προόδους. Ταχέως μετεπήδησεν ἀπὸ τῶν τελευταίων εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τοῦ ἀλληλοδιδακτικοῦ. Ἐμελέτα πολύ, ἀπεμνημόνευεν εὐκόλως τὰ διδασκόμενα, ἡ δὲ νοημοσύνη αὐτοῦ ἡ ἔμφυτος παρακινοῦσα αὐτὸ περὶ πάντων νὰ μεριμνᾷ καὶ περὶ πάντων νὰ μανθάνῃ, συνεβάλετο μεγάλως εἰς τὴν εὐμάθειαν αὐτοῦ. Τὸ πνεῦμα ὅμως αὐτοῦ ἦτο ὀξὺ ἅμα καὶ εὐερέθιστον, μικραὶ δὲ ἀφορμαὶ ἤρκουν νὰ διαταράξωσιν αὐτό.

Διὰ τοῦτο μεγάλην ἤσκησεν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιρροὴν μικρόν τι ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον τῷ συνέβη ἐν τῷ σχολείῳ ἡμέραν τινά, δι' οὗ τὸ πρῶτον τῷ ἀπεκαλύφθη ὅτι διέφερέ πως τῶν συνομηλίκων του.

Ἐλλείψει τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ του ὀνόματος ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐν τῇ γειτονίᾳ, ἐν τῷ σχολείῳ ἀπεκαλεῖτο ἔτι διὰ τοῦ συνήθως εἰς τὰ μικρὰ διδομένου ὀνόματος ὁ *δράκος*. Οὕτω διέκριναν αὐτὸν ὁ διδάσκαλός του, οἱ συμμαθηταὶ καὶ οἱ φίλοι του.

Κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας εἶχεν ἔλθει εἰς τὸ σχολεῖον νεόφερτόν τι παιδάριον, ξανθὸν καὶ ἀνήσυχον, τὸ ὁποῖον ἐκάθισε πλησίον τοῦ *Δράκου* εἰς τὸ θρανίον. Οἱ μικροὶ κύριοι δὲν ἐχρειάζοντο συστάσεις ὅπως γνωρισθῶσι· παρετηρήθησαν ἀμοιβαίως καὶ τὸ ξένον παιδάριον ἠρώτησε τὸν *Δράκον* ἀμέσως:

— Πῶς σὲ λένε;

— Δράκο.

— *Δράκο*; Χά, χά, χά! *Κοτζὰμ* παιδί! χά, χά, χά!!

— Τί γελᾷς; ἠρώτησεν ὁ *Δράκος* θυμώσας.

— Ἀμ' εἶνε νὰ μὴ γελάσω; *Δράκος* ἀκοῦς! δέκα χρονῶν παιδί!

— Καὶ τί πῶς εἶμαι δέκα χρονῶν;

— Ἀμ' μάθε λοιπόν, εἶπεν ὁ μικρὸς λαμβάνων ὕφος διδακτορικόν, πῶς *δράκους* λένε μόνο τὰ μικρὰ παιδάκια, ὄχι ἀνθρώπους 'σὰν κ' ἐμᾶς; κατάλαβες; Νά, κύττα τριγύρω σου, εἶδες κανέναν ἄλλον νὰ τὸν λένε *δράκο*; Μονάχα τὸ μικρὸ ποῦ κρατάει ἐκεῖν' ἡ γυναῖκα ἀπ' ὀπίσω ἀπ' τὴν πόρτα. Ἐμένα μὲ λένε Κώστα, τὸν ἄλλο Γιάννη, τὸν ἄλλο Νικήτα, τὸν ἄλλο πάλι Γιάννη. . . . .

Εἰς τὸν Δράκον ἔκαμε πολλὴν αἴσθησιν τὸ περιστατικὸν τοῦτο. Ἐπανελθὼν ἐκ τοῦ σχολείου ἀφηγήθη αὐτὸ κλαίων εἰς τὴν μητέρα του, ἀπήτησε δὲ νὰ τῷ εἰποῦν διατὶ τὸν ἔλεγαν ἀκόμη *δράκο*.

— Ἔτσι θέλει ὁ πατέρας σου, τῷ εἶπεν ἡ μήτηρ ἵνα εὕρῃ διέξοδον τῆς στενοχωρίας της.

* *

Τὸ δὲ ξένον παιδάριον, ὅπερ εἶχεν ἐν τῇ ἀγνοίᾳ καὶ τῇ ἐπιπολαιότητί του ἐπιφέρει τὴν σύγχυσιν ταύτην, ἐν τῷ μεταξὺ δὲν ἔμεινεν ἀργόν. Εἰς τὸ ἀνήσυχον καὶ σαρκαστικὸν πνεῦμά του ἔδωκεν ἱκανὴν τροφὴν ἡ μετὰ τοῦ Δράκου συνομιλία του.

Διηγήθη αὐτὴν εἰς ὅλα τὰ παιδία τοῦ σχολείου καὶ τοῖς ἐξήγησεν ἐμπεριστατωμένως πόσον ἀστεῖον ἦτο *κοτζὰμ παιδί*, ὡς ἔλεγε, νὰ ποκαλῆται ἀκόμη *δράκος*.

Θὰ εἰπῇ ὅτι δὲν εἶχεν ἄλλο ὄνομα.

Digitized by Google

Τὰ ἁπλοϊκὰ παιδία παρεξενεύθησαν σφόδρα διὰ τὸ σπουδαῖον τοῦτο.

Δὲν εἶχε λοιπὸν ὄνομα ὁ υἱὸς τοῦ Γεωργίου Σαράντη, ὡς ἄλλα δὲν ἔχουσιν ἐπώνυμον!

Τοῦτο διήγειρεν εἶδός τι φόβου παρὰ τοῖς μικροῖς καὶ δικαίως, ἀφοῦ αὐτοὶ κάλλιον ἴσως ἠδύναντο νὰ νοήσωσι τὴν ἔλλειψιν τοῦ ὀνόματος ἢ τὴν τοῦ ἐπωνύμου.

Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἐκδηλώσωσι τὸ παράδοξον αἴσθημα τοῦτο πρὸς τὸν ἀβάπτιστον συμμαθητήν των, προσεγγίζον περίπου πρὸς ὅ,τι θὰ ᾐσθάνοντο μεγάλα παιδία, ἄνδρες, ἀπέναντι νόθου!

Οὐχ' ἧττον ὁ δράκος κάτι ὑπωπτεύθη καὶ συχνάκις εὕρισκεν ἀφορμὰς δυσαρεσκειῶν.

Ἐπερίμενε δ' εὐκαιρίαν ὅπως ζητήσῃ ἀπὸ τὸν πατέρα του τὴν ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου.

Ἡ εὐκαιρία αὕτη δὲν ἐβράδυνε.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ὁ διδάσκαλος παρέδιδεν αὐτοῖς *Κατήχησιν* καὶ τοῖς ἐξήγει τὰ κατὰ τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος.

Ὅλοι ἤκουον μετὰ προσοχῆς, ἀλλ' ἰδίᾳ ὁ *δράκος*.

Ἤκουσεν ὅτι ἡ ἐκκλησία ἐπιβάλλει ὅπως τὰ γεννώμενα παιδία βαπτίζωνται· ὅτι τοῦτο ἦτο θρησκευτικὸς τύπος, ἄνευ τοῦ ὁποίου δὲν εἶχέ τις τὸ δικαίωμα νὰ φέρῃ ὄνομα καὶ νὰ καλῆται χριστιανός.

Τοῦτο ἐπέφερεν αὐτῷ κατάπληξιν.

Ἐν τῇ μικρᾷ αὐτοῦ κεφαλῇ εἶχεν ἤδη ἐγκαθιδρυθῇ πολὺ πρωΐμως ὁ πρῶτος συλλογισμός, ὅτι τὰ νήπια μόνον ἐκαλοῦντο *δράκοι*, αὐτὸς δὲν ἦτο νήπιον καὶ ἐν τούτοις δὲν ἔφερεν ἄλλο ὄνομα.

Ἄρα δὲν εἶχε βαπτισθῇ.

Ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του δύσθυμος.

Εἰς τὸ τραπέζι, ἐνῷ ἔτρωγον, δὶς κάτι ἠθέλησε νὰ εἴπῃ καὶ δὶς ἀνεκόπη.

Ἐπὶ τέλους μὴ κρατηθεὶς ἠρώτησε τὸν πατέρα του ἐν ἐπιτετηδευμένῃ ὀλίγον ἀφελείᾳ:

— Πατέρα, γιατί δὲ μ' ἐβαφτίσατ' ἐμένα;

Ὁ πατὴρ ἔμεινε μὲ τὸ πηρούνιον εἰς τὸν ἀέρα.

Δὲν ἐφαντάζετο ποτὲ τοιαύτην ἐρώτησιν.

Ὑπωπτεύθη δὲ μήπως ἡ *γυναῖκες* ἔβαλαν τὸν μικρὸν ἐπίτηδες νὰ κάμῃ τὴν ἐρώτησιν μὴ τυχὸν καὶ νεώτεραι σκέψεις καὶ ἡ δυσχερὴς θέσις του ἀπέναντι τοῦ υἱοῦ του τὸν ἔπειθον νὰ προβῇ εἰς τὸν θρησκευτικὸν τύπον, τοῦ ὁποίου τὴν ἐκπλήρωσιν ἐπὶ τοσοῦτον εἶχεν ἀμελήσει καὶ περιφρονήσει σχεδόν, ἀφοῦ ἐξήρτα αὐτὴν ἀπὸ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ θὰ ἐγίνετο, καὶ τῶν πολιτικῶν του φρονημάτων, ἅτινα ἴσως ποτὲ δὲν θὰ ἐλάμβανον ὑπόστασιν.

Διὰ τοῦτο εἰς μὲν τὸν Δράκον ἀπηγόρευσε νὰ τῷ κάμνῃ τοιαύτας ἐρωτήσεις, εἰς δὲ τὴν μητέρα του συνέστησε προσοχήν....

Ἀλλ' ὅταν ἔμαθε τὰ ἐν τῷ σχολείῳ ἐταράχθη ἅμα καὶ ἐλυπήθη πολύ. Ἐμάντευσε τὸν ἐν τῷ πνεύματι τοῦ μικροῦ συμπυκνωθέντα συλλογισμόν. Ἔμαθε τὰ κατὰ τὸν πονηρὸν ξένον παῖδα καὶ τοὺς ἄλλους συμμαθητάς του.

Ἀπ' ἐκείνης δὲ τῆς ἡμέρας ἀπέσυρε τὸν Δράκον τοῦ σχολείου τῆς γειτονίας καὶ ἤρχισε νὰ τὸν στέλλῃ εἰς ἄλλο.

Βεβαίως αὐτός, ὅστις ἐπὶ τόσα ἔτη εἶχε τὴν δύναμιν νὰ κωφεύσῃ εἰς τὴν βοὴν καὶ τὸν θόρυβον τῶν συγγενικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀπαιτήσεων, ὅστις ἐπεβάλλετο εἰς πάντα διὰ μόνης τῆς παρουσίας του, ἠδύνατο κάλλιστα νὰ παραβλέψῃ καὶ τὴν μικρὰν τοῦ *Δράκου* περιέργειαν.

Ἀλλ' ἐν τούτοις τὸν ἐπείραζεν ἡ ἐρώτησις αὕτη, ἣν τῷ ἔκαμεν, ἡ ἐν τῇ ἀφελείᾳ της ὀδυνηρά πως.

Ἀνεμίμνησκεν εἰς αὐτὸν τόσους χρόνους ἀδίκως παρελθόντας ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῆς βαπτίσεως τοῦ υἱοῦ του εἰς τὸν ναὸν τῶν ὀνείρων του. Ἀνεμίμνησκεν εἰς αὐτὸν τόσην συμφορὰν ἐρίδων, δυσθυμιῶν, δυσαρεσκειῶν, θλίψεων, ἃς αὐτὸς διὰ τῆς προλήψεώς του εἶχε προξενήσει εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

Ἀνελογίζετο ὅτι ὁ Δράκος εἶχεν ἤδη σχεδὸν ὑπερβῇ τὸν οὐδὸν τῆς παιδικῆς ἡλικίας, προσήγγιζεν ὁ χρόνος, καθ' ὃν θὰ καθίστατο ἔφηβος καὶ μετ' αὐτοῦ θὰ συνεφήβα καὶ τὸ πνεῦμά του καὶ θὰ ἐμάνθανε τὰς αἰτίας δι' ἃς αὐτὸς διέφερε τῶν λοιπῶν ὁμηλίκων καὶ συμμαθητῶν του.

Καὶ θὰ ἐγέλα ἴσως ἐπὶ τῇ μωρᾷ πίστει τοῦ πατρός του, ὡς ἐγὼ εἶχα γελάσει ἐν τῷ καπηλείῳ.

Καὶ θὰ ᾐσθένει ἴσως ποτὲ ἐπικινδύνως καὶ θἀπέθνησκεν ἴσως, πρωτοῦ ἡ Ἁγία Σοφία, ἡ φαινομένη ἐκεῖ εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντος ὡς φαεινὸν μετέωρον, ἀλλ' ἐκφεύγουσα, ἐκφεύγουσα ὁσημέραι ὁλονέν, συγκατατεθῇ νὰ σταματήσῃ.

* *

Ἀλλ' αἱ στιγμαὶ αὗται τῆς συναισθήσεως ἦσαν ὀλίγαι· συνήθως δ' ἀπήλειφεν αὐτὰς ἡ μεγάλη του σκέψις καὶ ἐλπίς.

Καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ῥέμβης ἀνεκλαλήτου, εἰς μακρὰς ὥρας ἐντελοῦς λησμοσύνης ὅλων τῶν περὶ αὐτὸν, ἔβλεπεν ἓν βῆμα μόνον μακρὰν τὴν Πόλιν, εἰς ἧς τὴν κατάκτησιν ἐπίστευε πάντοτε· ἥπλωνε σχεδὸν τὰς χεῖρας, ὡς παιδίον πρὸς τὴν εἰς τὸ βάθος τοῦ φρέατος λάμπουσαν σελήνην, διὰ νὰ τὴν φθάσῃ.

Ἔβλεπε τοὺς ἐθνικοὺς στόλους καὶ στρατούς, τοὺς ὁποίους ἀνέπλαττεν ἐν τῇ παραισθητούσῃ φαντασίᾳ του, εἰσελαύνοντας νικηφόρους εἰς αὐτήν. Τὰ γαλανὰ ὕδατα τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τὸν ἁλμυρὸν ποταμὸν τοῦ Βοσπό-

Digitized by Google

ρου διαυλακούμενον ὑπὸ ἑλληνικῶν σκαφῶν μὲ ἀλκίμους ναύτας.

Μονονουχὶ ἔβλεπεν ἐπὶ τοῦ μειδιῶντος οὐρανοῦ τοῦ Βυζαντίου τὸ σύμβολον τοῦ Κωνσταντίνου «*Ἐν τούτῳ νικᾶτε*».

Σχεδὸν ἔβλεπεν αὐτὸν καὶ ἐξήρχετο εἰς προϋπάντησιν τοῦ ἐπηγγελμένου βασιλέως, ὅστις ἤθελε κυριαρχήσει τῆς ἀποκαθισταμένης μεγάλης βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

* *

Ὅμως δὲν ἦτο πλέον καὶ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος.

Ἡ πραγματικότης ἐποίει ἀλλεπάλληλα ῥήγματα, ὑπεισέδυεν ὁλονέν, ἐκρήμνιζε καθ' ἡμέραν πλευρὰς ὁλοκλήρους ἐκ τοῦ φανταστικοῦ οἰκοδομήματός του.

Εἶχε παραστῇ εἰς τὴν ἐκτύλιξιν τοῦ βίου καὶ τῶν πράξεων σχεδὸν δύο γενεῶν. Εἶχεν ἤδη ἀρχίσει νὰ λευκαίνηται ἡ γενειάς του καὶ ἐκυρτοῦτο ὀλίγον τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημά του. Λεληθυῖα μεταβολὴ ἐτελεῖτο μετὰ τῆς προόδου τῆς ἡλικίας πλέον ἐν αὐτῷ.

Καὶ ἤρχισε νὰ τὸν κυριεύῃ ἀπόκρυφος, ἄρρητος φόβος μὴ δὲν προφθάσῃ νὰ ἴδῃ τὴν Πόλιν του, μηδὲ νὰ βαπτίσῃ τὸν *δράκον* του.

* *

Τὴν ἀποδυσπέτησιν ταύτην ἀνέκοψεν ἐπ' ὀλίγον ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπελθοῦσα ἔκτακτος κατάστασις, ὁ νευρικὸς πυρετός, ὅστις κατέλαβε τὸ ἔθνος, ὡς ἡ ὑστάτη ἀναλαμπὴ ἐσωτερικῆς φλογὸς ζωπυρωσάσης αὐτὸ ἄλλοτε καὶ ὁλονὲν σβεννυμένης.

Ἰδίᾳ δὲ τὸ σωτήριον ἔτος 1878.

Ἡ ἱστορία δὲν ὡμίλησεν ἔτι περὶ τῆς χρονικῆς ταύτης περιόδου, ἀξιοσημειώτου κατὰ πάντα ἐν τῇ συγχρόνῳ ζωῇ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἀλλ' ἐπιτρέπεται εἰς τὴν παροῦσαν διήγησιν, περιγράφουσαν ἀληθῆ γεγονότα, στενὴν ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὴν ἐποχὴν ταύτην καὶ κατ' αὐτὴν διαδραματισθέντα, νὰ περιλάβῃ καὶ ὀλίγας γραμμὰς περὶ αὐτῆς.

Λοιπόν, κατὰ τὴν φρασεολογίαν τῶν ἐφημερίδων, ἡ λυμαινομένη ἀπὸ τοῦ 1875 τὴν Ἀνατολὴν πυρὰ τότε ἀνέδιδε τὰς λαμπροτέρας αὐτῆς φλόγας ἀναρριπιζομένας ὑπὸ τῶν ρωσσικῶν σημαιῶν. Ὁ ἀπὸ τῆς Ἑρζεγοβίνης ἐξορμήσας σπινθὴρ ἐμεγεθύνθη εἰς κολοσσαῖον ἄνθρακα. Πάντες προεμάντευον μεγάλα καὶ σοβαρὰ ἀποτελέσματα.

Ὁ δὲ Γεώργιος Σαράντης ἔτριβε πλέον τὰς χεῖράς του ἐκ χαρᾶς, καίτοι ἔβλεπε τὸ ἔθνος του ἔξω τοῦ χοροῦ, λέγων καθ' ἑαυτὸν ὅτι οἱ ἄλλοι πάντες προελείαινον τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου τῆς Ἀνατολῆς, ὅστις τελευταῖος θὰ ἐπήρχετο ὅπως ἐπενέγκῃ τὸ ἔσχατον κτύπημα.

Καὶ ὄντως συνεταράχθη ἐπὶ τέλους ἐκ βαθέων σύμπαν τὸ ἑλληνικόν.

Ὡσὰν ὑπὸ τὴν γῆν ἐτελεῖτο ἀπόκρυφος μυστηριώδης βρασμός, ἀνήρχοντο εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἐκυκλοφόρουν ἐν τῷ ἀέρι ἀτμοί, ὁποῖοι συνήθως ἀναφαίνονται κατὰ τὰς παραμονὰς μεγάλων ἔργων.

Αἱ Ἀθῆναι ἰδίως παρίστων θέαμα ἔξοχον.

Κίνησις πυρετώδης, ὁρμὴ φλογερά, ἄγνωστοι παλμοί, θόρυβος πατριωτισμοῦ, ἐξήγειρε, μετέδιδε ζωὴν εἰς αὐτάς, βεβυθισμένας συνήθως εἰς νεκρὰν ἀκινησίαν ἢ ἀνιαρὰν μονοτονίαν. Σχεδὸν ἐμύριζον πυρίτιδα αἱ ὁδοί της καὶ ἦσαν ἕτοιμα δι' ὁδοφράγματα τὰ λιθόστρωτά της. Ὁ Μαραθών, αἱ Πλαταιαί, οἱ πρόγονοι, ἡ τιμή, τὸ καθῆκον καὶ πᾶσα ἡ λοιπὴ συνοδία ἐκαλοῦντο εἰς ἐπιστράτευσιν καὶ παρετάσσοντο ἐν ταῖς στήλαις τῶν ἐφημερίδων, ὁπόθεν προσεκάλουν τὸ ἔθνος νὰ ἐξεγερθῇ τοῦ ληθάργου. Ἡ Πνὺξ ἀπετίνασσε τὸ περιβάλλον αὐτὴν σκότος καὶ τὴν ἀπ' αἰώνων δεσπόζουσαν σιγήν, τὸ πεδίον τῶν Στηλῶν ἤκουεν ἀσυνήθεις φθόγγους καὶ κραυγάς, αἱ ἀρχαϊκαὶ ἀναμνήσεις ἦσαν ἐν μεγίστῃ κυκλοφορίᾳ.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι εἰς τὴν Πνύκα ἐπρομήθευε παραδόξως Δημοσθένεις ἡ θεολογικὴ σχολή, ἔμποροι καὶ παντοπῶλαι ἐξύπνων δημεγέρται καὶ πολέμαρχοι, καὶ οἱ ἀξιότιμοι συντάκται τῶν ἐφημερίδων, οἵτινες ἐφλέγοντο ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ πυρὸς τοῦ πατριωτισμοῦ ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι, ἐκόπτοντο ἐν τῇ δευτέρᾳ κατὰ τοῦ ὑπουργείου διὰ τὴν παῦσιν ἑνὸς τηλεγραφοφύλακος.

Ἀλλὰ τίς ἔδιδε προσοχὴν εἰς τοιαῦτα μικρὰ πράγματα ἀπέναντι τοῦ μεγάλου ἀγῶνος ; !

Συλλαλητήρια πολυπληθῆ συνεκροτοῦντο καθ' ἑκάστην, σύλλογοι, ὧν μόνα τὰ ὀνόματα ἦσαν ἄξια νὰ κατατροπώσουν τοὺς ἐχθροὺς συνιστῶντο ἀλλεπαλλήλως, ἡ ἐπανάστασις ἐμαίνετο ἐν Ἠπείρῳ καὶ Θεσσαλίᾳ καὶ ἡ κυβέρνησις εἶχεν ἀνοίξει τὰ ταμεῖά της καὶ ἐφωδίαζε τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἐκστρατεύσουν σταυροφόρους.

Αἱ ἐπαρχίαι ᾐσθάνοντο τὸν ἀντίκτυπον τοῦ ἠλεκτρικοῦ τούτου κλονισμοῦ. Ἐξαπέστελλον τὰ ἐκλεκτότερά των τέκνα εἰς τὰς Ἀθήνας ἢ κατευθεῖαν εἰς τὰ σύνορα. Τὸ τελευταῖον χωρίον εἶχε τὸν λόχον ἢ τὸ ἀπόσπασμα τῶν ἐπιστράτων του, ὅστις ἀνεχώρει, καὶ τὸν ῥήτορά του, ὅστις τὸν προσεφώνει.

Ὡς ὑπὸ μυστηριώδους δυνάμεως ὁ παραλυτικὸς ἐκινεῖτο.

Καὶ ὁ Γεώργιος Σαράντης ἦτο εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς χαρᾶς του. Ἐπίστευε πλέον ὁριστικῶς εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ἰδανικοῦ του. Αὐτός, ὅστις εἶχεν ἰδεῖ δύο ἔξω ἐπαναστάσεις καταστελλομένας, μίαν ἐσωτερικὴν ἐπαγγελλομένην νέαν ζωὴν καὶ ἀπολήξασαν εἰς σῆψιν,

Digitized by Google

όστις είχεν ιδεί τόσους θορύβους διά το τίποτε και εδοκίμασε τόσην προσδοκίαν διαψευσθεϊσαν, ήλπιζε ότι θα ήλπιζε το τελευταίον.

Είχεν εγκαταλίπει πλέον πάσαν εργασίαν, ηδιαφόρει περί των οικιακών του, εφαίνετο έξαλλος, ήκούετο μονολογών. Έξηγείρετο από πρωΐας. Μετείχε πάντων των συλλαλητηρίων και των συναθροίσεων. Έπληροφορεϊτο περί όλων. Έπεζήτει την γνωριμίαν των αναμεμιγμένων εις τα επαναστατικά ανδρών, όπως είνε εντός της υποθέσεως. Έκ του υστερήματός του συνεισέφερεν ό,τι ήδύνατο.

Άλλ' ή αγαπητοτέρα του ενασχόλησις ήτο να πηγαίνη να βλέπη τους αφικνουμένους στρατιώτας πυρετωδώς γυμναζομένους. Έβυθίζετο εις την θέαν των επί μακρόν. Και όταν έτελείωνον τα γυμνάσια επέστρεφε και αυτός συμβαδίζων μετά των απερχομένων στρατιωτών εις την οικίαν του περιχαρής.

Μίαν των ημερών ή θέα ενός ολοκλήρου λαού τραπέντος εις φυγήν προ ενός αφηνιάσαντος ίππου, τον έκαμεν επ' ολίγον να σκεφθή.

Άλλά μετά τινας ημέρας, ή πρώτη είδησις ήν έμαθε πρωΐ πρωΐ, εξυπνήσας ενωρίτερον του συνήθους, παρά του καφεπώλου, ήτο ότι ό στρατός είχεν εξέλθει των συνόρων· την ημέραν εκείνην επύρεσσον πάντες και οι ψυχρότεροι. Αυτός δ' έτέλει υπό φρενίτιδα σχεδόν· διότι τον στρατόν, όν εκείνοι ενόμιζον βαίνοντα προς κατάληψιν της Θεσσαλίας, αυτός έβλεπεν ορμώντα.... όπως κυριεύση την Κωνσταντινούπολιν.

* *

Άλλά μετά εικοσιτέσσαρας ώρας ή πρώτη πάλιν είδησις ήν ήκουσε παρά του γείτονός του καφεπώλου ήτο ότι ό στρατός ό βαδίζων προς κατάκτησιν της Θεσσαλίας — όχι, της Αγίας Σοφίας — είχεν επαναφέρει τας σκηνάς του εις Λαμίαν.

Ή χιονοστιβάς μιάς υπουργικής ανακοινώσεως κατέπνιγεν υπό τον παγετώδη όγκον της και φλόγα και ενθουσιασμόν και ζωήν έθνους ολοκλήρου.

Ό Γεώργιος Σαράντης πεισματωδώς ήρνήθη την αλήθειαν του πράγματος.

Άλλ' όταν επείσθη, όταν δεν τω έμεινεν ή ελαχίστη πλέον αμφιβολία ότι ό στρατός, όστις θα επροχώρει μέχρι του Αγίου Στεφάνου, είχε φθάσει μέχρι της Όμβριακής, ό στρατός, όστις θα διέσχιζε νικηφόρως Θράκην και Μακεδονίαν, θα ανέστελλε την πρόοδον των ρωσσικών αετών, θα συνέτριβεν υπό τους πόδας του πόλεις και φρούρια και έθνη και λαούς, επέστρεφε με καταβιβασμένας λόγχας και διπλωμένας σημαίας, αφού εκυρίευσεν ενδόξως την Φούρκαν, έμεινεν εμβρόντητος και εννεός.

* *

Τούτο ήτο κτύπημα θανάτου δι' αυτόν.

Ώς είχε πριν αρχίσει να αμφιβάλλη ολίγον, καταπεπονημένος εκ των ηθικών ταλαιπωριών και πυρακτωθείς τέλεον εκ του εν τοις στήθεσί του επί τοσούτον εκτρεφομένου πυρός, δεν ήδύνατο να προσδοκά άλλην αναβολήν.

Τούτο ήτο φοβερά καταστροφή, κατερειπίωσις ανήκουστος ονείρων, πόθων, ελπίδων, δι' ών επί τόσα έτη είχε συντηρηθή εν τη ζωή.

Ήσθάνετο ότι τω έλειπεν ή τροφή αύτη.

Και δεν ήθελεν, όχι, να αποθάνη εξ ασιτίας.

Όχι! Έπι τέλους ή λελογισμένη εν τη αλογία της πίστις αυτού κατήντα τυφλόν πείσμα.

Δεν ήθελε να εγκαταλείψη το ιδανικόν του πλέον, και απραγματοποίητον και τώρα και εν τω μέλλοντι, έστω! Και αν επρόκειτο να αποθάνη μετ' αυτού και αν επρόκειτο να πιστευθή οριστικώς παράφρων κοινός, θα το διετήρει, θα συναπέθνησκε, θα συνεθάπτετο μετ' αυτού, το οποίον υπήρξεν ό μόνος αληθής σύντροφός του.

Ώς οι παίδες των αρχαίων Σπαρτιατών ετήρουν υπό το ιμάτιόν των το σπαράσσον αυτούς κλοπιμαίον αγρίμιον, κλέψας εκ του βωμού των πατέρων του μίαν πίστιν, εννόει να την διατηρήση και αν κατεσπαράσσετο υπ' αυτής.

Γ'.

Και επήλθε τούτο επί τέλους. Μίαν πρωίαν ευρέθη επί της κλίνης του ενδεδυμένος, εξηπλωμένος φαρδύς πλατύς, με ανοικτούς οφθαλμούς και εν βλοσυρά ακινησία καρφωμένους επί μεγάλης ωραίας εικόνος της Κωνσταντινουπόλεως και της Αγίας Σοφίας, ήτις απήστραπτεν επί του απέναντί του λευκού τοίχου εν χρυσώ πλαισίω.

Δ'.

Μετά 15 ημέρας εκαλούμην υπό της οικογενείας να βαπτίσω τον *δράκον*. Τον ωνόμασα *Δημήτριον*, το όνομα του πάππου του.

Μ. Α. ΜΗΤΣΑΚΗΣ.

Ό μη παραδεχόμενος άλλην λογικήν ή την των χρημάτων δύναται να γείνη υπέρπλουτος, αλλ' ηθικώς θέλει πάντοτε διαμένει άθλιος· διότι ό πλούτος ουδόλως αποδεικνύει μεγαλοφροσύνην, και χρησιμεύει μόνον πολλάκις, ως ή λάμψις της πυγολαμπίδος αναδεικνύει τον σκώληκα, να καθιστά φανερωτέραν την αθλιότητα του ιδιοκτήτου αυτού.

Digitized by Google

Ἐν τῷ «Χρόνῳ τῆς Νέας Ὑόρκης» ἐδημοσιεύθη τὸ κατωτέρω περὶ τοῦ κ. Σχλεῖμαν καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ λίαν ἐνδιαφέρον ἄρθρον, οὗτινος μετάφρασιν παρέχομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑστίας». Σ. τ. Δ.

Ο ΣΧΛΕΙΜΑΝ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ.

—

Ἡ ἀνακτορικὴ αὐτοῦ οἰκία καὶ ὁ τρόπος τοῦ βίου του ἐν αὐτῇ. — Οἰκοδομὴ ἐκ μαρμάρου κατ' ἑλληνικὸν ῥυθμόν. — Ἡ καλλιτεχνικωτάτη οἰκία τῶν Ἀθηνῶν. — Ψηφοθετήματα. — Ἀγάλματα καὶ ἐπιγραφαί, μορφὴ τῆς βιβλιοθήκης καὶ τοῦ σπουδαστηρίου αὐτοῦ.— Ἑλληνικὰ ὀνόματα διὰ τοὺς ὑπηρέτας.

Οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὰς νεωτέρας Ἀθήνας ἐκτὸς τοῦ Παρθενῶνος ἔχουσι νὰ θαυμάσωσι καὶ τὸν μέγαν ἀρχαιολόγον διδάκτορα Σχλεῖμαν, ὅστις ἐγκατεστάθη πρὸ ἐτῶν ἐν Ἀθήναις, ὡς γνήσιος ἀπόγονος τοῦ Περικλέους, νυμφευθεὶς Ἑλληνίδα Ἀθηναίαν μάλιστα καὶ ἀποκτήσας τέκνα ἑλληνοπρεπέστατα ἀνατρεφόμενα. Ὅσον ὅμως εἶνε εὐχερὲς τὸ νὰ ἴδῃ τις καὶ νὰ περιεργασθῇ τὸν Παρθενῶνα, τόσον εἶνε δύσκολον νὰ γνωρίσῃ τις ἐκ τοῦ πλησίον τὸν διδάκτορα Σχλεῖμαν. Ὁ ἀποκαλύψας τὴν Τροίαν τοσοῦτον στενοχωρεῖται ὑπὸ τῶν ξένων περιηγητῶν, ὥστε ὁ θυρωρὸς αὐτοῦ Βελλεροφόντης ἔλαβε διαταγὴν νὰ λέγῃ στερεοτύπως εἰς πάντας τοὺς προσερχομένους «δὲν εἶνε εἰς τὸν οἶκον». Ἀλλ' ἐκ τούτου οὐδόλως ἕπεται ὅτι ὁ διδάκτωρ εἶνε ἀφιλόξενος· διότι καθ' ἑκάστην Πέμπτην τῆς ἑβδομάδος ἡ οἰκία αὐτοῦ εἶνε ἀνοικτὴ εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ ξένος οὐδὲν ἄλλο ἔχει νὰ πράξῃ ἢ νὰ ἀφήσῃ τὸ ἐπισκεπτήριόν του ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος θὰ λάβῃ πρόσκλησιν ὑποδοχῆς, καὶ θὰ εἰσαχθῇ τοιουτοτρόπως εἰς τὸν φιλολογικὸν κύκλον τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλ' αἱ τοιαῦται ἑσπερίδες εἰ καὶ λίαν τερψίθυμοι, ἥκιστα παρέχουσιν ὅμως τὴν εὐκαιρίαν νὰ σπουδάσῃ τις τὸν οἶκον καὶ τοὺς οἰκοῦντας· πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ τύχῃ τις πρωϊνῆς προσκλήσεως.

Ἡ οἰκία ἀνδρὸς διατρέξαντος μέγα ἐν τῷ κόσμῳ στάδιον παρέχει πάντοτε ἐνδιαφέρον, ἀποτελεῖ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον μίαν τινὰ κλεῖδα πρὸς ἐξήγησιν τοῦ χαρακτῆρός του. Ὅτε ὁ δόκτωρ Σχλεῖμαν ἀπεφάσισε τὴν οἰκοδομὴν τοῦ λαμπροῦ μαρμαρίνου παλατίου του, προσεκάλεσε τὸν ἀρχιτέκτονα Τσίλλερ καὶ εἶπεν αὐτῷ· «Ἔζησα ὅλον μου τὸν βίον ἐν μικρᾷ τινι οἰκίᾳ· θέλω ὅμως νὰ διέλθω τὰ ὑπολειπόμενά μοι ἔτη ἐν μεγάλῃ οἰκίᾳ· ζητῶ εὐρυχωρίαν καὶ οὐδὲν πλέον·ἔκλεξον οἷον δήποτε ῥυθμὸν θέλῃς, οἱ μόνοι ὅροι μου εἶνε πλατεῖα μαρμαρίνη κλῖμαξ ἄγουσα ἀπὸ τοῦ ἐδάφους μέχρι τοῦ ἄνω πατώματος καὶ ἐπὶ τῆς ὀροφῆς *ταράτζα*». Ὁ ἀρχιτέκτων Τσίλλερ ἐξελέξατο ῥυθμὸν Γερμανο-νεοελληνικόν, καὶ κατεσκευάσθη οὕτω τὸ κομψότερον οἰκοδόμημα τῶν νέων Ἀθηνῶν. Ὁ ῥυθμὸς οὗτος συνειθίζεται πολὺ ἐν Γερμανίᾳ καὶ Μονάχῳ, καὶ εἰς τοὺς συνειθισμένους μὲ τὴν γαλλικὴν ἢ γοτθικὴν ἀρχιτεκτονικὴν φαίνεται τῷ ὄντι ἁπλοῦς καὶ ἄκομψος καὶ ἀπολύτως μονότονος, διότι ἐν αὐτῷ τὸ μόνον ἐπικρατοῦν εἶνε ἡ συμμετρία. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ τῆς οἰκίας τοῦ διδάκτορος Σχλεῖμαν, τὰ συνήθη ταῦτα ἐλαττώματα τοῦ Γερμανο-ἑλληνικοῦ κατενικήθησαν καὶ διὰ τῆς ποικιλίας τοῦ σχεδίου καὶ ἐν γένει διὰ τῆς ἐντελείας τῶν λεπτομερειῶν.

Εἶνε μὲν ἡ οἰκία τετράγωνος, ἀλλ' ἡ διαχώρισις τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως διὰ διπλῆς σειρᾶς στοῶν ἀφαιρεῖ πᾶσαν δυσάρεστον μονοτονίαν ἀπὸ αὐτῆς, διότι διαιρεῖ τρόπον τινὰ αὐτὴν εἰς τρία μέρη. Ἡ κλῖμαξ προσηρτημένη εἰς τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν τῆς οἰκίας παρέχει λαμπρὰν θέαν ἀπὸ τῆς πλατείας τῆς οἰκίας. Αἱ κομψαὶ μαρμάριναι αὐτῆς βαθμῖδες ἀνέρχονται ἑλικοειδῶς μέχρι τῆς εἰσόδου τοῦ πρώτου πατώματος. Τὸ μέτωπον τῆς βάσεως τὸ πρὸς τὴν ὁδὸν εἶνε λεῖον, ἀλλὰ τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον πάτωμα περιέχουσιν ὑπὸ τὴν στοὰν ἀνὰ ἕνα ἐξώστην. Οἱ ἐξῶσται οὗτοι δίδουσιν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς. Ἐν εἴδει θαλασσίων κόλπων ποικίλλουσι τὴν πρόσοψιν, καίτοι ἁπλοῦν ἀποτελοῦσαι τετράγωνον καὶ προσθέτουσιν αὐτῇ ἐξαίρετον συμμετρίαν καὶ κάλλος. Τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τοῦτο ἐνισχύθη διὰ τῆς ζωγραφήσεως τῶν τοίχων δι' ἐρυθροῦ πομπηϊανοῦ, ὅπερ ἀποτελεῖ λαμπρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ μάρμαρα τῆς λοιπῆς οἰκοδομῆς. Ἐν τῷ κέντρῳ τῶν ἐρυθρῶν φατνωμάτων τῆς στοᾶς εἶνε ἐζωγραφημέναι ἐν πομπηϊανικῷ ὁμοίως ῥυθμῷ αἱ Μοῦσαι. Τὰ κιονόκρανα, τὰ κοσμήματα τῶν παραστάδων εἶνε λεπτῶς ἐξειργασμένα καὶ ἀποτελοῦσιν ἀληθῆ ἀναγέννησιν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ ῥυθμοῦ. Ἡ ὀροφὴ τῆς οἰκίας περικυκλοῦται ὑπὸ μαρμαρίνων ἀγαλμάτων τῶν θεῶν καὶ τῶν θεαινῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς ζώνης τῆς οἰκίας καὶ κάτωθεν τῆς δευτέρας στοᾶς ὑπάρχει ἐπιγραφὴ μεγάλοις χρυσοῖς γράμμασιν *Ἰλίου Μέλαθρον*.

Πρὸς κατασκευὴν τοῦ ἀνακτορικοῦ τούτου μεγάρου ἐδαπανήθησαν 390,000 φράγκων. Εἶνε δὲ τοῦτο ὑπὸ ἔποψιν ἀναπαύσεως τέλειον, καὶ ἡ ἐσωτερικὴ αὐτοῦ δρόσος μὲ ὅλον τὸν φοβερὸν καύσωνα τοῦ ἑλληνικοῦ θέρους εἶνε ἐπαρκής. Ἑκατέρωθεν καὶ ὄπισθεν ὁ οἶκος ἔχει μικροὺς κήπους ἐν οἷς ὑπάρχουσιν ἀγάλματα καὶ βρύσεις. Κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου, τῆς μᾶλλον πλατείας λεωφόρου τῶν νεωτέρων Ἀθηνῶν. Ὁ φοβερὸς Βελλεροφόντης φυλάττει τὴν θύραν, ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ τις τὴν ἄδειαν τοῦ δόκτορος Σχλεῖμαν ὅπως ἐπισκεφθῇ τὴν βιβλιοθήκην, καὶ ἡ θύρα θὰ ἀνοιγῇ αὐτῷ. Τὸ ἰσόγαιον ὅπου εἰσέρχεταί τις κατὰ πρῶτον εἶνε κατειλημμένον ὑπὸ τοῦ Μουσείου, ὅπου εἰσὶν

ἐναποτεθειμέναι αἱ τρωϊκαὶ ἀρχαιότητες ὅσαι δὲν ἐστάλησαν εἰς Βερολῖνον. Αὗται συνίστανται ἐκ πολυπληθῶν μικρῶν καὶ μεγάλων ἀγγείων καὶ σπονδυλίων καὶ ἄλλων διαφόρων ἀντικειμένων χρησιμευσάντων ποτὲ ἐν Ἰλίῳ. Ὑπεράνω τῆς εἰσόδου τοῦ Μουσείου ὑπάρχει γύψινον ἀνάγλυφον ὡραίας μετόπης τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸ μόνον τεμάχιον ἀνάγλυφον ὅπερ ὁ διδάκτωρ Σχλεῖμαν ἀνεκάλυψεν ἐν Τρῳάδι. Ἐκ τοῦ ἰσογείου ἀνέρχεταί τις δι' εὐρείας ἐκ λευκοῦ μαρμάρου κλίμακος εἰς μεγάλην τινὰ εἴσοδον, πρὸς ἣν φθάνει ἐπίσης δι' ἑτέρας κλίμακος ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς οἰκίας. Ἄνω τῆς θύρας τῆς εἰσόδου ταύτης βλέπεις μεγάλην γλαῦκα ἐκ ξύλου, ὅλα δὲ τὰ τοιούτου εἴδους κοσμήματα ἀναφέρονται εἴς τι τῶν ἀρχαιολογικῶν ἔργων τοῦ Σχλεῖμαν ἐν Τροίᾳ καὶ Μυκήναις· τοιαῦτα εἶνε τὸ μωσαϊκὸν ἔδαφος καὶ αἱ τοιχογραφίαι. Τὸ πρῶτον τοῦτο πάτωμα ἀποτελεῖται ὑπὸ τῶν δωματίων τῆς ὑποδοχῆς, κειμένων πρὸς τὸν ἐξώστην, ἐν ᾧ τοποθετεῖται ἡ μουσικὴ καὶ ὅστις χωρίζεται τῆς αἰθούσης διὰ παραπετασμάτων. Οἱ τοῖχοι τῆς αἰθούσης εἰσὶ κεκοσμημένοι κατὰ τὸν πομπηϊανικὸν ῥυθμόν. Ἐπὶ τῆς ὀροφῆς ὑπάρχουσιν εἰκόνες χορευτριῶν καὶ αἱ μεγάλαι μετόπαι εἰσὶ πλήρεις παραστάσεων ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ δρος Σχλεῖμαν, ἀποτελουμένων ἐκ μικρῶν παίδων, τῶν μὲν ἀνασκαπτόντων, τῶν δὲ ἀναγιγνωσκόντων ἐπιγραφὰς κτλ. Αὗται αἱ εἰκόνες εἰσὶν ἄρισται ὑπὸ βιενναίων καλλιτεχνῶν ἐξεργασθεῖσαι. Τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἐξ ἰταλικοῦ μωσαϊκοῦ. Ἐπὶ τοῦ τοίχου ὑπάρχουσιν ἐπιγραφαὶ ἐκ τοῦ Ὁμήρου ἀναφερόμεναι εἰς τὸν χορόν. Καὶ ἐν τῷ ἑστιατορίῳ δ' ἐπίσης, εἰς ὃ εἰσέρχεταί τις ἐκ τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς τῆς αἰθούσης, ὑπάρχουσιν ἐπιγραφαὶ ὁμηρικαὶ ἀναφερόμεναι εἰς συμπόσια. Ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ πατώματος τούτου δύνανται εὐκόλως νὰ κινῶνται 300 ἕως 400 προσκεκλημένοι.

Ἀνερχόμενός τις δύο σειρὰς μαρμαρίνης κλίμακος φθάνει εἰς τὸ δεύτερον πάτωμα, ὅπερ περιέχει τὴν βιβλιοθήκην τοῦ διδάκτορος καὶ τὸ ἰδιαίτερον σπουδαστήριον ὡς καὶ τὰ δωμάτια τῆς οἰκογενείας. Ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ πατώματι, αἱ τοιχογραφίαι εἶνε ῥυθμοῦ πομπηϊανικοῦ καὶ τὸ ἔδαφος ψηφόθετον κατὰ σχήματα ληφθέντα ἐξ ἀντικειμένων εὑρεθέντων ἐν Μυκήναις καὶ Τρῳάδι. Τὰ πλαίσια καὶ ἡ ὀροφὴ τῶν δωματίων τοῦ ὕπνου εἶνε διατετρυπημένα χάριν ἀερισμοῦ, τοῦθ' ὅπερ εἶνε πρόβλημα δι' ἀθηναϊκὸν οἶκον, ὅπου παράθυρα δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ μένωσιν ἀνοικτὰ τὴν νύκτα ἕνεκα τοῦ νοσηροῦ ἀέρος. Τὸ κατ' ἐξοχὴν δωμάτιον τοῦ πατώματος τούτου εἶνε ἡ βιβλιοθήκη, ἥτις καταλαμβάνει ἀκριβῶς τὴν θέσιν, ἣν ἐν τῷ πρώτῳ πατώματι ἡ αἴθουσα τοῦ χοροῦ. Τὰ δύο ἰδιαίτερα σπουδαστήρια τοῦ διδάκτορος, ἓν διὰ τὸν χειμῶνα καὶ ἕτερον διὰ τὸ θέρος, κεῖνται εἰς τὰ ἄκρα τῆς αἰθούσης τῆς βιβλιοθήκης. Αὕτη φωτίζεται ὑπὸ τριῶν ὑελίνων θυρῶν βλεπουσῶν πρὸς τὸν ἐξώστην. Οἱ τοῖχοι αὐτῆς εἰσὶ δι' ἐρυθροῦ χρώματος κεχρισμένοι, κεκοσμημένη δ' ἐπίσης καὶ ἡ ὀροφὴ αὐτῆς. Τρεῖς σειραὶ χαμηλῶν θηκῶν πεπληρωμέναι βιβλίων ἐκτείνονται πέριξ τῆς αἰθούσης· ἐπὶ τῆς ἄνω δὲ σειρᾶς κεῖνται πολλὰ ἄξια λόγου ἑλληνικὰ ἀγγεῖα καὶ ὑπὲρ αὐτὰ ἀριθμός τις ἐλαιογραφιῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἀντίτυπα τῆς Ἠοῦς καὶ Βεατρίκης τοῦ Γκιτῶ. Ἡ Ἠὼς φαίνεται οὖσα ἔργον προσφιλὲς τῷ διδάκτορι Σχλεῖμαν, διότι καὶ ὁ διάδρομος τῆς οἰκίας κοσμεῖται μὲ τὴν τοιχογραφίαν αὐτῆς. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ὑπάρχει καὶ εἰκὼν τοῦ διδάκτορος, παριστάνουσα αὐτὸν ὡς νεανίαν, καὶ εἰκόνες ἄλλων προὐχόντων τοῦ γενεθλίου χωρίου του, ἀνηρτημέναι ἐνταῦθα ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτούς, οἵτινες τὸν ἐνεθάρρυναν εἰς τὸ ἔργον του. Οἱ τοῖχοι προσέτι εἶνε κεκοσμημένοι μὲ στίχους τινὰς τοῦ Ὁμήρου χρυσοῖς γράμμασιν, ἄνω δὲ τῶν θυρῶν εἰσὶ τὰ ἑξῆς ἑλληνικὰ γνωμικά: «*Γνῶθι σαυτόν*». «*Μελέτη τὸ πᾶν*». «*Πᾶν μέτρον ἄριστον*». «*Βαρὺ ἀπαιδευσία*». «*Μηδὲν ἄγαν*». «*Μηδεὶς ἀγεωμέτρητος εἰσίτω*». «*Ψυχῆς ἰατρεῖον*». Ἀνοικτή τις θερμάστρα μὲ μαρμάρινον ἀνώφλιον κατέχει ἓν ἄκρον τῆς αἰθούσης, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνωφλίου τούτου εἰκόνες τινὲς καὶ ἀρχαϊκά τινα μάρμαρα καὶ ἀγγεῖα πήλινα κεῖνται πέριξ ἑνὸς ὀρειχαλκίνου ὡρολογίου παριστῶντος τὸν Ὅμηρον, οὗ ἡ κεφαλὴ εἶνε πάντοτε ἐστεμμένη μὲ κλάδον ἐλαίας. Ἄνω τοῦ ἀνωφλίου κρέμαται φωτογραφία τῆς κυρίας Σχλεῖμαν φερούσης ἐγχώριον ἑλληνικὸν ἔνδυμα καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς χρυσοῦν διάδημα, ἐκ τῶν ἐν Τροίᾳ εὑρεθέντων. Παραπλεύρως κρέμαται πληθὺς διπλωμάτων ἐπ' ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ τῆς κυρίας Σχλεῖμαν, ἀπονεμηθέντων αὐτοῖς ὑπὸ διαφόρων ἀρχαιολογικῶν καὶ ἄλλων τῆς Εὐρώπης Συλλόγων, ὧν τελευταῖον εἶνε τὸ ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βελγίου ἀπονεμηθέν [1]. Τὸ κέντρον τῆς αἰθούσης τῆς βιβλιοθήκης εἶνε κατειλημμένον ὑπὸ δύο ἐκθεματικῶν τραπεζῶν, ἐφ' ὧν ὑπάρχουσι *συλλογαὶ* ἀρχαίων νομισμάτων καὶ ἐξ ἑτέρας μακρᾶς τραπέζης κεκαλυμμένης ὑπὸ φυλλαδίων καὶ περιοδικῶν ὅλων τῶν γλωσσῶν, τὰ ὁποῖα ὁ διδάκτωρ Σχλεῖμαν ἀναγινώσκει ὡς παμφάγος, ὅστις ὁμιλεῖ ὡς μητρικὴν αὐτοῦ γλῶσσαν τὴν γερμανικήν, τὴν γαλλικήν, τὴν ἀγγλικήν, ἰταλικήν, ἑλληνικήν, ῥωσσικὴν καὶ ὁλλανδικήν. Ἡ βιβλιοθήκη δὲν εἶνε μὲν μεγάλη, ἔχει ὅμως πλῆθυν χειρογράφων, περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων δεδεμένων καὶ ἐπιστημονικῶν διατριβῶν. Πλὴν τῶν

1. Σ. Μ.

Digitized by Google

κλασσικῶν συγγραφέων, φιλολογικὰ ἔργα ἐξόχως προσφιλῆ αὐτῷ εἶνε τὰ ἔργα του Leibnitz καὶ Καντίου, τοῦ Γκαῖτε καὶ τοῦ Σχίλλερ, τοῦ Ῥακίνα καὶ Βίκτωρος Οὐγκώ, τοῦ Bulwer καὶ Dickens. Ἐκτὸς δὲ τούτων ἔχει συλλογὴν Ὁδοιπορικῶν ἀρχαιολογικῶν, ἀρχαίων καὶ νεωτέρων. Τῇ ἀληθείᾳ ἡ βιβλιοθήκη αὐτοῦ εἶνε μᾶλλον εἰδικοῦ ἐπιστήμονος ἢ ἐγκυκλοπαιδικοῦ ἀνδρός. Ἐκαθήσαμεν παρὰ τὴν τράπεζαν ἀναγινώσκοντες τὰς τελευταίας ἀγγλικὰς ἐφημερίδας, ὅπου προσηνέχθη ἡμῖν καφές. Εἶτα ἠνεῴχθη ἡ θύρα τοῦ χειμερινοῦ γραφείου καὶ παρουσιάσθη ἡμῖν αὐτὸς ὁ διδάκτωρ μὲ τὸ κονδύλιον ἀνὰ χεῖρας. Ἐξῆλθεν ἵνα ἐρωτήσῃ ἡμᾶς ἐὰν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν γνώμην περὶ τῶν τροφίμων, τὰ ὁποῖα προτίθεται νὰ παραγγείλῃ ἵνα σταλῶσιν εἰς Τροίαν χάριν τῶν αὐτόθι ἀνασκαφῶν. Εἶτα ἐνεπέσαμεν εἰς μεγάλην συζήτησιν περὶ τοῦ ἀγγλικοῦ ἢ βιενναίου ζύθου, μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας προσεκλήθημεν εἰς τὸ σπουδαστήριον. Τοῦτο εἶνε ὡραῖον δωμάτιον περιέχον πολλὰ γραφεῖα, εἰς τὸ μέσον δὲ ἓν ὑψηλότατον, διότι ὁ διδάκτωρ συνειθίζει πάντοτε νὰ ἐργάζηται ὄρθιος. Ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τῶν τοίχων ὑπάρχουσι θῆκαι πλήρεις ἀρχαιοτήτων, καὶ ὑπεράνω τούτων τὰ σημαντικώτερα διπλώματα τοῦ διδάκτορος. Ἔδειξε δ' ἡμῖν ἐπιστολάς τινας, μίαν τοῦ Γλάδστωνος, ἑτέραν τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου καὶ ἑτέραν ἐμπόρου τινός, ὅστις ἄλλοτε προσήνεγκεν αὐτῷ νέῳ ὄντι μισθὸν 45 λιρῶν ἐτησίως ἐπὶ 19 ἔτη. Ἡ τελευταία αὕτη ἐπιστολὴ ἔπαθεν ἐν ναυαγίῳ καὶ εἶνε κιτρίνη ὡς ἐκ τῆς ἅλμης· μετ' ἐπιμελείας δὲ ὁ διδάκτωρ διατηρεῖ αὐτὴν καὶ δεικνύει μεθ' ὑπερηφανίας ἑκάστοτε ὡς μαρτύριον τῆς μικρᾶς ἀρχῆς, ἐξ ἧς ὁρμώμενος ἐσχημάτισε πρόσοδον ὑπερβαίνουσαν τὰς 10,000 λίρας. Ἄλλα ἔγγραφα ἄξια σημειώσεως ὑπάρχουσι τὰ διπλώματα αὐτοῦ ὡς πολίτου τῆς Ἰνδιαπόλεως καὶ Νέας Ὑόρκης τῶν Ἡνωμένων πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ φωτογραφίαι τοῦ γενεθλίου χωρίου του. Μεταξὺ τούτων τῶν τελευταίων δείκνυται καὶ ἡ οἰκία τῆς Μίνας, τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐρωμένης τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, μεθ' ἧς ὠνειροπόλει ν' ἀνασκάψῃ τὴν Τροίαν ἐν ἡλικίᾳ 6 ἐτῶν. Αἱ ἐλπίδες τῶν νέων τούτων ἐραστῶν ἐθραύσθησαν ὑπὸ τῶν γονέων τῆς νεάνιδος, οἵτινες διέκοψαν τὰς κρυφίους αὐτῶν συνεντεύξεις. Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον ἐκ τῶν θησαυρῶν τοῦ διδάκτορος εἶνε ὁ κατάλογος τῶν φαγητῶν (menu) τοῦ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει τοῦ Βερολίνου δοθέντος γεύματος. Εἶνε δὲ ἑλληνιστὶ γεγραμμένος. Πέριξ αὐτοῦ ἀλληγορική τις εἰκὼν παριστᾷ τὸν ἀνακαλύψαντα τὴν Τροίαν καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Πριάμου, ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ κρατοῦντα σκαπάνην, ἔμβλημα κατάλληλον τῶν κόπων του, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ τεταμμένῃ μικρογραφίαν τῆς θεᾶς Νίκης, ἥτις κλίνει πρὸ αὐτοῦ ἵνα θέσῃ στέφανον ἐλαίας ἔμπροσθεν. Ἄρκτος κράζουσα εἰς τοὺς πόδας του ἀντιπροσωπεύει τὴν πόλιν τοῦ Βερολίνου. « — Ἕνεκα τῆς πρὸς ἐμὲ προηγηθείσης ψυχρότητος, εἶπεν ἔτι ὁ διδάκτωρ Σχλεῖμαν, τὸ Βερολῖνον μοὶ ἔκαμεν ὑψίστην τιμήν. Ἔχει τρεῖς ἐπιτίμους πολίτας, τὸν Βίσμαρκ, τὸν Μόλτκε καὶ ἐμέ».

Ἐνῷ ἐξητάζομεν τὰ ἐντὸς τοῦ γραφείου του, ἠκούσθη αἰφνίδιος κτύπος συνωδευμένος ὑπὸ παιδικῆς φωνῆς· ἦτο ἡ ὥρα καθ' ἣν συνήθως ὁ διδάκτωρ ἔπαυε τὴν ἐργασίαν, καὶ ὁ Ἀγαμέμνων ἤρχετο ὅπως ὑπενθυμίσῃ αὐτῷ τοῦτο. Ἐξήλθομεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην, ὅπου περιέμενεν ἡ κυρία Σχλεῖμαν καὶ ἡ Ἀνδρομάχη. Εἶνε συμπαθεστάτη οἰκογένεια· ἡ οἰκοδέσποινα, ἢ ὅπως οἱ Ἕλληνες λέγουσιν ἡ κυρία Σοφία Σχλεῖμαν εἶνε εὐειδὴς γυνή, μελαγχροινὴ καὶ χαρίεσσα. Ἦτο κόρη Ἀθηναία, ἡμέραν δέ τινα γευματίζων ὁ κύριος Σχλεῖμαν εἰς τὸν πατρικὸν αὐτῆς οἶκον ἐξεπλάγη διὰ τὴν ὡραιότητα τῆς κόρης καὶ διὰ τὴν πρὸς τὸν Ὅμηρον αὐτῆς κλίσιν, καὶ αὐθωρεὶ ἐποιήσατο πρότασιν γάμου μετὰ τὸ γεῦμα. Ἡ οἰκογένεια ἐδέχθη τὴν πρότασιν καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης μέχρι τῶν γάμων αὐτῆς ἔλαβε διδασκάλους πρὸς σπουδήν, ἵνα καταστῇ ἀξία σύζυγος τοῦ διακεκριμένου ἀρχαιολόγου· πεπροικισμένη ὑπὸ μεγάλης φυσικῆς εὐφυΐας, ἐγένετο δι' ἐπιμόνου σπουδῆς γυνὴ λίαν πεπαιδευμένη. Ὁμιλεῖ τὴν ἰταλικήν, τὴν γαλλικήν, τὴν ἀγγλικήν, τὴν γερμανικὴν καὶ τὴν ἑλληνικήν, πάσας μετὰ τῆς αὐτῆς εὐχερείας. Δὲν εἶνε ἀληθές, ὡς λέγουσιν, ὅτι γινώσκει ἐκ στήθους τὴν Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν· ἀλλ' οὐχ ἧττον δύναται μέγα μέρος ἐξ αὐτῶν νὰ ἀπαγγείλῃ ἀπροσκόπτως. Ἡ Ἀνδρομάχη, τὸ πρεσβύτερον αὐτῆς τέκνον, ὑπόσχεται νὰ καταστῇ ἐφάμιλλον τῆς μητρὸς αὐτῆς κατὰ τὴν μάθησιν· ἂν καὶ μόλις 11 ἐτῶν ὁμιλεῖ τὴν γερμανικήν, τὴν γαλλικήν, τὴν ἀγγλικὴν καὶ ἑλληνικὴν μετ' εὐκολίας. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων, ὡραῖον ξανθόμαλλον παιδίον πενταετές, δὲν διακρίνεται μὲν ὡς πολύγλωσσον, ἀλλ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ καθ' ἑκάστην ἀπαγγέλλει αὐτῷ 3 ὥρας τὸν Ὅμηρον, προφανῶς μετ' ἐλπίδος ὅπως ἐντυπωθῇ ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ ἡ ἀρχαία ἑλληνική, ἐνόσῳ διατρέχει τὸ στάδιον τῆς μορφώσεως.

Αὐτὸς ὁ διδάκτωρ εἶνε ὄντως ἀξιοθαύμαστος διὰ τὴν ἀκατάβλητόν του δραστηριότητα καὶ διὰ τὴν ἔκτακτον πρὸς τὴν ἐργασίαν εὐφυΐαν· ἐκτὸς ὅτι ὁμιλεῖ ἑπτὰ γλώσσας ὡς τὴν μητρικήν του εἶνε λίαν ἐγκρατὴς τῶν κλασσικῶν συγγραφέων. Ὅτε τὸ ἀπόγευμα περιεπάτει μετά τινος Ἀμερικανοῦ φιλολόγου, διεσκέδασεν ὅλην

τὴν ὁμήγυριν ἀφηγούμενος τὸν παρελθόντα βίον του ἐν ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ γλώσσῃ.

Αὕτη ἡ ἀρετὴ τῆς γλωσσομαθείας εἶνε συνέπεια μακρᾶς καὶ ἐπιμόνου μελέτης, ἀποκτηθείσης διαρκοῦντος τοῦ πολυασχόλου βίου του, καθ' ὃν ἀπεστήθιζε μέγαν ἀριθμὸν βιβλίων. Ἀποτέλεσμα τῆς σπουδῆς ταύτης εἶνε ἡ ἀκρίβεια τῆς συνομιλίας ἡ τῷ ὄντι ἀξιοθαύμαστος. Ὁ ἴδιος μετέφρασε τὸ σύγγραμμά του *Ἴλιος* γαλλιστὶ καὶ ἀγγλιστί, χωρὶς νὰ ὑποπέσῃ εἰς οὐδὲν σφάλμα ἐν ἀμφοτέραις ταῖς μεταφράσεσι.

Ἡ μεγάλη ἐργασία ἣν μέχρι τοῦδε ἐξετέλεσε κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται εἰς τὸν τακτικὸν αὐτοῦ βίον. Καθ' ἑκάστην γυμνάζεται πορευόμενος ἅμα ἐξημερώσῃ εἰς τὸ Φάληρον, ὅπου ἔχει ἰδιαίτερον λουτῆρα, ἐν ᾧ λούεται ἀδιαφορῶν περὶ τῆς θερμοκρασίας τοῦ ὕδατος. Τοῦτο συνετέλεσεν εἰς τὴν ὑγιᾶ αὐτοῦ κρᾶσιν· καί τοι ὑπερβὰς τὰ 60 ἔτη τῆς ἡλικίας του φαίνετι ἔτι ὡς νεανίας, ἔχει ὄψιν διαυγῆ καὶ χρῶμα ζωηρόν, τοσοῦτο μᾶλλον καθόσον δὲν φέρει γενειάδα. Εἰ καὶ μετρίου ἀναστήματος φαίνεται ὡς ἐκ τῆς μεγάλης του κεφαλῆς καὶ τῆς συμπαγοῦς κατασκευῆς του βραχύτερος ἢ ὅ,τι πράγματι εἶνε. Τὰ στρογγύλα αὐτοῦ χαρακτηριστικὰ δίδουσιν αὐτῷ ὄψιν ἀληθοῦς Γερμανοῦ· συνομιλῶν δὲ ὑψώνει ἄνω τῶν ὀφθαλμῶν τὰ δίοπτρα καὶ ὁμοιάζει ἀληθῶς πρὸς τὸ πτηνὸν τῆς Ἀθηνᾶς. Τὸ περιεργότερον τοῦ ἀνδρὸς τούτου ὡς οἰκογενειάρχου εἶνε ὅτι ἰσχυρὸς ἑλληνικὸς χρωματισμὸς ἐπικρατεῖ εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας τοῦ ἰδιωτικοῦ αὐτοῦ βίου. Οἱ Ὀλύμπιοι θεοὶ ἵστανται ἐπὶ τῆς ὀροφῆς φύλακες τῆς οἰκίας. Αἱ τοιχογραφίαι καὶ τὰ μωσαϊκὰ εἶνε ἑλληνικοῦ ὑποδείγματος καὶ οἱ τοῖχοι πλήρεις κλασσικῶν ἐπιγραφῶν. Ἀλλὰ τὸ ἑλληνικόν του πνεῦμα δὲν περιορίζεται μόνον ἐντὸς τῆς οἰκίας, ἀλλ' ἐκτείνεται καὶ εἰς τοὺς θεράποντας. Ὁ θυρωρὸς ὅστις ὠνομάζετο Δημήτριος μετωνομάσθη Βελλεροφόντης· ὁ κηπουρὸς Πρίαμος, ὁ ἱπποκόμος Κάλχας, ἡ προηγουμένη παιδαγωγὸς Ἑκάβη, ἡ παροῦσα Δανάη, ἡ ἑτέρα πρώην τοιαύτη Ἄννα ὠνομάσθη Πολυξένη· μετὰ τῶν στενῶν συγγενῶν τῆς οἰκογενείας λαλεῖται ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ αὕτη εἶνε ἑκάστοτε συνήθης ἐν τῇ τραπέζῃ. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος ἀναγινώσκεται εἰς ἐπήκοον ὁ Ὅμηρος, τοῦτο δὲ καλεῖται ὑπὸ τοῦ διδάκτορος *μουσική*.

Τυχὼν καὶ ἑτέρας προσκλήσεως εἰς χορὸν ὠφελήθην ταύτης καὶ εἰσῆλθον τὴν 9 ὥραν μ.μ. εἰς τὸ ἰσόγαιον τῆς οἰκίας, ὅπου οἱ ὑπηρέται ἐν στολῇ ἐλάμβανον τὸ ἐπανωφόριον ἡμῶν, δίδοντες ἡμῖν συγχρόνως καὶ δελτάριον ἐπιστροφῆς. Ἀνῆλθον τὴν πλατεῖαν κλίμακα τὴν φέρουσαν πρὸς τὴν αἴθουσαν διὰ μέσου κομψῆς ὑελίνου θύρας. Ὁ διδάκτωρ ἵστατο πρὸ τῆς εἰσόδου ὑποδεχόμενος τοὺς προσκεκλημένους, οἵτινες παρήλαυνον μετὰ ταῦτα πρὸ τῆς κυρίας Σχλεῖμαν· ἐκεῖ ὑπῆρχον διακεκριμένοι ἄνδρες ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ ἐπαγγελμάτων, Ἕλληνες πολιτικοί, καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀθηναῖοι δημοσιογράφοι, ἀρχαιολόγοι τῆς γαλλικῆς καὶ γερμανικῆς Σχολῆς, ὡς καὶ ὀλίγοι τινὲς Ἄγγλοι, Ἀμερικανοὶ καὶ Ῥῶσοι, καὶ μέλη τῶν διαφόρων πρεσβειῶν. Τὴν πλειοψηφίαν τῶν κυριῶν φυσικῷ τῷ λόγῳ ἀπήρτιζον Ἑλληνίδες, ἂν καὶ ὑπῆρχον ἐπίσης ὀλίγαι τινὲς Ἀγγλίδες, Ἀμερικανίδες καὶ Γερμανίδες. Ὑπῆρχεν ἐκεῖ ποικιλία γλωσσῶν, ἀλλ' οὐδεμία γλῶσσα τῶν προσκεκλημένων ἦτον ἀπρόσιτος εἰς τὸν διδάκτορα καὶ τὴν εὐπαίδευτον αὐτοῦ κυρίαν. Ἐκεῖ ἔχει τις τὴν εὐκαιρίαν νὰ ὁμιλῇ μετὰ τῶν πρωτευόντων προσώπων τῶν Ἀθηνῶν καὶ νὰ γνωρίσῃ πάντας τοὺς ξένους τοὺς ἐν τῷ *Ἰλίου Μελάθρῳ* συναθροιζομένους, οἵτινες ἀποτελοῦσι θελκτικὴν συναναστροφὴν κατὰ τὸν χειμῶνα. Νῦν εἶνε ἀναμφίβολον ὅτι τὸ μέγα μυστήριον τῆς δημοτικότητός του συνίσταται εἰς τὴν περιέργειαν τοῦ γνωρίζειν ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἄνθρωπον, ὅστις διὰ τῆς ὑπερβαλούσης δραστηριότητός του, ἢ καὶ διὰ τῆς ὑπερβαλούσης εὐνοίας τῆς Τύχης ἢ καὶ δι' ἀμφότερα, ἐποιήσατο τὰς μεγίστας ἀρχαιολογικὰς ἀνακαλύψεις, τὰς ὁποίας ὁ κόσμος ἐγνώρισεν. Ἐν ᾧ ἐλέγομεν *καλὴν νύκτα* εἰς τὸν διδάκτορα, οὗτος διεβεβαίου ἡμᾶς, ὅτι εἶνε εὐτυχὴς πάντοτε βλέπων Ἀμερικανούς. «— Συμπάθειαι τῶν Ἀμερικανῶν μὲ ἐνισχύουσιν εἰς τὸ ἔργον μου. Ἀγαπῶσι λίαν τοὺς Τρῶας, ὡς καὶ ἡ κυρία Σχλεῖμαν καὶ ἐγώ. Μοὶ φαίνεται ὅτι ὅλοι οἱ Ἀμερικανοὶ εἶνε Τρῶες τὴν καρδίαν.»

Τὸ ἐν **Bari** τῆς Ἰταλίας λείψανον

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Τῇ 13 Αὐγούστου τοῦ 1881 διηρχόμην τὴν παράλιον σιδηροδρομικὴν γραμμὴν ἀπὸ Brindisi διὰ τὴν ἄνω Ἰταλίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μόναχον. Πρώτη πόλις λόγου ἀξία καὶ ὄγδοος μετὰ τὸ Brindisi σταθμὸς εἶναι ἡ ἀρχαία πόλις τῆς Βάρης (Barium), ἐν ᾗ κατὰ τὸ 1098 ἐπὶ Οὐρβανοῦ τοῦ Β΄ μεγάλη συνεκροτήθη σύνοδος τῶν Ἑλλήνων θεολόγων καὶ τῶν Λατίνων, συζητησάντων καὶ πάλιν τὸ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἐν τῷ ἀρχαίῳ μητροπολιτικῷ ναῷ τῆς πόλεως ταύτης τοῦ ἁγ. Νικολάου, ἔμαθον ὅτι φυλάσσεται καὶ τὸ λείψανον τοῦ ἁγ. Νικολάου, ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας († 330) ἐφ' ᾧ ἡμίσειαν ἡμέραν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διέτριψα, ἐπιθυμῶν νὰ ἴδω καὶ μάθω τὰ περὶ τούτου. Τὴν μεσημβρίαν τυχαίως ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ἐγνώρισα εὐγενῆ νέον Ἰτα-

Digitized by Google

λὸν τὸν κ. Pietro Susca, ὅστις λίαν φιλοφρόνως ἀνέλαβε νὰ μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναόν, εἰς τὸ νέον ἱδρυόμενον μέγα λύκειον καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἀξιοθέατα τῆς πόλεως.

Πρῶτον δ' ἐπεσκέφθημεν τὸν ναόν. Ὅτε ἐφθάσαμεν πρὸ τῆς μελανῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου πύλης ἦτο περίπου 4 μ.μ. καὶ καθ' ὁδὸν εἴχομεν ἀκούσει τοὺς κώδωνας τοῦ ἑσπερινοῦ. Μόλις εἰσῆλθον, μ' ἔκαμεν ἐντύπωσιν πλῆθος ἱερέων καθημένων ἀτάκτως, οἵτινες, βαρυνόμενοι καὶ χασμώμενοι, ἐφαίνοντο μηχανικῶς ἀναγινώσκοντες τὰς τυπικὰς ἀκολουθίας.

Φρονῶν ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα μόνον ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς ἱερεῖς νὰ ὁμιλῶσι καὶ νὰ ἀστειεύωνται ἐν καιρῷ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν, ἠρώτησα τὸν φίλον μου κ. Susca διατί οὕτως ἀμελῶς γίνεται ἡ ἀνάγνωσις, ἀλλὰ μὲ περιφρονητικὸν μορφασμὸν καὶ ἀπελπιστικὰς κινήσεις τῶν χειρῶν του: «ἄφησέ τους, μοὶ λέγει, μὴ χάνωμεν καιρόν»· καὶ ἀμέσως μὲ ὁδηγεῖ ἀριστερᾷ τοῦ ἱεροῦ εἰς ὑπόγειόν τινα τοῦ ναοῦ κρύπτην, εἰς ἣν διὰ 15 περίπου βαθμίδων κατήλθομεν. Ἡ κρύπτη αὕτη εἶναι ὁ ὑπόγειος ναὸς τοῦ ἁγ. Νικολάου, ὅπου φυλάσσεται τὸ σῶμα τοῦ ἁγίου, καὶ ὅστις διὰ τὸν ἐξ ἀργύρου πλοῦτον καὶ τὴν τέχνην τῇ ἀληθείᾳ εἶναι θέας ἄξιος. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὑπογείου τούτου ναοῦ ἵσταται ἡ ἁγία Τράπεζα ὅλη ἐξ ἀργύρου, ἐπὶ τῶν πλευρῶν δὲ ταύτης διὰ λαμπρᾶς τέχνης χυτοῦ ἀργύρου καὶ ὡραίων συμπλεγμάτων εἰκονίζονται διάφοραι σκηναὶ τοῦ βίου τοῦ ἡμετέρου ἁγίου· εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς ἁγ. Τραπέζης ὑπάρχει τετράγωνος ὀπή, δι' ἧς βλέπει τις τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς· ἀλλ' ἐγώ, καίτοι προσπαθήσας, οὐδὲν ἠδυνήθην νὰ διακρίνω ἢ ζοφερὸν σκότος. Ὑπὸ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν δὲ ταύτην μοὶ εἶπον ὅτι ἀναπαύεται τὸ σῶμα τοῦ ἁγ. Νικολάου, ὅπερ ὁ Πάπας Οὐρβανὸς ὁ Β' τῷ 1807 9 Μαΐου ἐκεῖσε μετέφερεν. Ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης, ἐπὶ τῶν στηλῶν τῶν τὸ δάπεδον τοῦ ἄνω ναοῦ ὑποβασταζουσῶν, ἐπὶ τῶν κιονοκράνων, ἐπὶ τῶν γωνιῶν καὶ ἐπὶ τῶν τοίχων, κρέμανται ἀναρίθμητος πλῆθος ἀναθημάτων, κεφαλῶν, ποδῶν, χειρῶν, παιδίων, ὀφθαλμῶν κλ. Τόσον δὲ μακρὰν τῆς πατρίδος μου εὑρισκόμενος, εὑρέθην αἴφνης ὡς διὰ μαγικῆς τινος ῥάβδου εἰς ἄλλον ὑπόγειον ναὸν τοῦ ἐν Τήνῳ ἱεροῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι τὰ ἐν Bari ἀναθήματα ἦσαν τὸ πλεῖστον ἐξ ἀλαβάστρου. Ἀπὸ πρωΐας μέχρι μεσημβρίας τελοῦνται ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης ταύτης λειτουργίαι, μέχρι δ' ἑσπέρας συνεχεῖς παρακλήσεις.

Περὶ τὴν ἁγίαν ταύτην Τράπεζαν ὑφ' ἣν κεῖται ὁ ἅγιος θεῶνται συνεχῶς γονυκλιτοῦντα τὰ πλήθη καὶ ἐπικαλούμενα τὴν βοήθειαν τοῦ πολιούχου τῆς ἑαυτῶν πόλεως.

Μικρόσωμος καὶ παχύσαρκος ἱερεύς, λαβὼν φιάλην ὕδατος φυλαττομένης εἰς εἶδός τι ἀρτοφορίου ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης, μοὶ ἔδιδε νὰ πίω. Ἐρωτήσας τὸν συνοδεύοντά με φίλον Ἰταλὸν τί εἶναι τὸ πόμα, ἔμαθον παρ' αὐτοῦ ὅτι εἶναι ὕδωρ προερχόμενον ἐκ τῶν ὀστῶν τοῦ ἁγίου.—Εἰς περιπλέον λόγος, εἶπον γαλλιστὶ τῷ φίλῳ μου, ὅστις ἐνισχύει τὴν ἄρνησίν μου.» Ἀγνοῶ διατί πάντα τὰ ἐν τῷ ὑπογείῳ ἐκείνῳ ναῷ μοὶ ἐφαίνοντο *ξένα* καὶ *ψυχρά*. Ἡ γνῶσις τῆς παραπλάσεως πολλῶν ἁγίων λειψάνων ἐν τῇ δυτικῇ ἐκκλησίᾳ καὶ πρὸ παντὸς τὸ ἀδιάφορον τῶν ἱερέων, εἰς ὧν τὰ πρόσωπα ἀναγινώσκει τις πᾶν ἄλλο ἢ εὐσέβειαν, μὲ ἔκαμον νὰ ἐξέλθω ψυχρότερος τοῦ ὑπογείου ἐκείνου ἢ ὅτε εἰσῆλθον. Πρὸς τούτοις δὲ προστεθείσθω καὶ ἡ ἐπαιτεία τῶν νεωκόρων τῆς ὑπογείου κρύπτης καὶ τῶν ἄνω πτωχῶν, ἕνεκα τῶν ὁποίων φεύγει τις τοῦ ναοῦ, βάρος ἀντὶ πνευματικῆς ἀνακουφίσεως ἐν τῇ καρδίᾳ αἰσθανόμενος.

Ἐξελθόντες τοῦ ναοῦ διηυθύνθημεν εἰς τὸν λαμπρὸν καὶ εὐρὺν λιμένα τῆς πόλεως, ὃν ἐφορᾷ εἰκών τις τοῦ ἁγίου Νικολάου, πρὸ τῆς ὁποίας καίει ἀκοίμητος λυχνία. Ἡ πόλις αὕτη θεωρεῖται ὑπὸ τῶν κατοίκων, ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν πόλις ἣν προστατεύει ὁ ἅγιος Νικόλαος· διὰ τοῦτο, ὅτε ἀποχαιρετῶντες τὴν πόλιν, μετεβαίνομεν διὰ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν ἄλλων ἀξιοθεάτων τῆς πόλεως εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμόν, ἐπὶ μελανῆς σχεδὸν πύλης ἀρχαίου περιτειχίσματος ἀνέγνων:

NOLITE TIMERE. EGO SUM NICOLAUS PROTECTOR VESTER. HABETE FIDEM DEI.

«Μὴ φοβεῖσθε, ἐγώ εἰμι Νικόλαος ὁ ὑμέτερος προστάτης· ἔχετε πίστιν Θεοῦ.

Εἰς τὰς 6 ½ ἤμην ἐν τῇ ἁμάξῃ τοῦ σιδηροδρόμου, ἡ ἀτμομηχανὴ ἐσύριξεν, ἐγὼ δ' ἀπεχαιρέτιζον τὸν φίλον Ἰταλὸν ἀποκομίζων γλυκεῖαν τὴν ἀνάμνησιν τῆς γνωριμίας του καὶ τῆς ἐξαιρέτου πρὸς ἐμὲ φιλοφροσύνης του.

Γ. ΛΑΜΠΑΚΗΣ, δ. φ.

ΑΚΑΔΗΜΕΙΑ ΡΑΠΤΙΚΗΣ.

Ἀνεφέραμεν ἄλλοτε τὴν Ἀκαδημείαν τῶν μαγειρισσῶν τὴν ἐν Βερολίνῳ ὑπάρχουσαν. Ἤδη καθ' ἃ ἀναγινώσκομεν ἔν τινι ἐφημερίδι, ὑπάρχει ἐν τῇ γερμανικῇ πρωτευούσῃ καὶ ἕτερον παρόμοιον ἵδρυμα καλούμενον ἐπισήμως *Ἀκαδημεία τῶν ῥαπτῶν*, ἐν ᾧ μαθηταὶ ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐργάζονται, καταβάλλοντες συντόνους προσπαθείας, ὅπως δημιουργήσωσί τι νέον, πρωτότυπον ἐν τῇ ῥαπτικῇ τέχνῃ. Μέχρι τοῦδε ὅλαι αὗται αἱ προσπάθειαι διδα-

Digitized by Google

σκάλων καὶ μαθητῶν δὲν κατώρθωσαν νὰ κατισχύσωσι τῶν παρισινῶν συρμῶν. Οὐχ ἧττον ἡ ἅμιλλα ἐξακολουθεῖ μετὰ ζήλου, ἀπὸ δὲ τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους τῶν ῥαπτῶν, γενομένης τῇ 1 Ὀκτωβρίου, ἐδέησε νὰ εὐρύνωσι τὸ κατάστημα καὶ αὐξηθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν διδασκάλων, διότι πολλοὶ νέοι σπουδασταὶ προσῆλθον εἰς τὴν ῥαπτικὴν ἀκαδημείαν.

Η ΔΕΚΟΧΤΟΥΡΑ

[Τρυγὼν ἡ κατοικίδιος].

— Πῶς τὸ λένε τὸ πουλάκι,
ποῦ στὰ δένδρα πεταχτὸ
κελαδεῖ κάθε 'λιγάκι —
Δεκοχτώ; Δεκοχτώ;

— Δεκοχτοῦρα τὸ λαλοῦνε
ἴσα ἴσα δι' αὐτὸ,
γιατὶ ψάλλει νὰ τ' ἀκοῦνε —
Δεκοχτώ! Δεκοχτώ!

Κι' ὅποιος εἰς ἐμὲ προβάλῃ
τὸ αὐτί του 'ξυπνητό,
θένα μάθῃ γιατὶ ψάλλει
Δεκοχτώ! Δεκοχτώ!

Ἦταν ἄλλοτ' ἡ καϋμένη
κοριτσάκι διαλεχτὸ,
— Χρόνοι τώρα περασμένοι
δεκοχτώ, δεκοχτώ —

Κ' εἶχε μητρυιὰ, παιδιά μου,
μιὰ γρηὰ 'σὰν σκελετό·
— Ζύμω, λέγει, τὰ ψωμιά μου
δεκοχτώ, δεκοχτώ. —

Τῆς ζυμόνει μέσ' 'στὴν σκάφη
τὸ ζυμάρι κορδωτό·
κόφτει τὰ ψωμιὰ καὶ γράφει
δεκοχτώ, δεκοχτώ.

Τἄπλασε καὶ τὰ φουρνίζει
μέσ' 'στὸν φοῦρνο τὸν ζεστό·
'ψήθηκαν, τὰ ξεφουρνίζει
δεκοχτώ, δεκοχτώ.

Μὰ ἡ στρίγγλα μητρυιά της
κράζει μὲ θυμὸ φρικτὸ,
πῶς δὲν ἦσαν τὰ ψωμιά της
δεκοχτώ, δεκοχτώ!

— Δεκαννιὰ, φωνάζ', ἐγεῖναν,
δεκαννιὰ καὶ τ' ἀπαιτῶ!
Τὤνα τὤφαγες, κ' ἐμεῖναν
δεκοχτώ, δεκοχτώ!

— Εἰς τὴν Παναγιὰ σ' ὀμόνω,
στέκει στὸ χαρτὶ γραφτὸ,
τὰ ψωμιὰ πῶς ἦσαν μόνο
δεκοχτώ, δεκοχτώ!

— Δεκαννιά! φωνάζ' ἐκείνη,
ἢ σὲ σφάζω 'στὸ λεπτό.
Τἄκλεψες, γι' αὐτὸ 'χουν μείνει
δεκοχτώ, δεκοχτώ!

— Μάνα, μὴν τὸ πάρῃς κάκια,
μὰ σ' ὀμόνω 'στὸν Χριστό:
μοῦ παράγγειλες ψωμάκια
δεκοχτώ, δεκοχτώ! —

Μὰ ἡ στρίγγλα, 'ποῦ 'ζητοῦσε
ἀφορμὴν εἰς τὸ κρυφτό,
'κεῖ 'ποῦ ἡ φτωχὴ λαλοῦσε —
δεκοχτώ, δεκοχτώ.

'Στὸ καρύδι της στηλόνει
τὸ μαχαῖρι τροχητὸ,
— Περασμένοι τώρα χρόνοι
δεκοχτώ, δεκοχτώ. —

Μὰ ὁ Θεὸς γυρνᾷ τὸ χέρι
'στὸν κακό της ἑαυτὸ,
καὶ πληγαῖς τῆς καταφέρει
δεκοχτώ, δεκοχτώ!

Καὶ τὴν κόρη μεταβάλλει
σὲ τρυγόνι φτερωτὸ,
π' 'ως τὰ τώρ' ἀκόμα ψάλλει —
Δεκοχτώ! Δεκοχτώ!

Γ. Μ. Βιζυηνος

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ Κύριος Π* συναντᾷ καθ' ὁδὸν τὸν φίλον του Μ* ἔμπορον.

— Σὲ βλέπω ἥσυχον, τοῦ λέγει· φαίνεται ὅτι δὲν τὰ 'ξεύρεις. . . .

— Τί τρέχει;

— Αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἔμαθα πῶς ὁ ὑπάλληλός σου ἔφυγε μὲ τήν. . . . .

— Τί; τὴν *κάσσα* μου;

— Ὄχι, τὴν γυναῖκά σου.

— Ὦ, ἀδελφὲ, μ' ἔκαμες κ' ἐφοβήθηκα!

* *

Τὸν ἑξῆς διάλογον μᾶς ἐπιστέλλει φίλος, αὐτήκοος αὐτοῦ γενόμενος·

Ὁ ὑπηρέτης πρὸς τὸν κύριον:

— Κύριε, ἦλθα νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μοῦ δώσητε τὴν ἄδειαν νὰ 'πανδρευθῶ.

— Καὶ ἐσκέφθης τί θὰ κάμῃς, κὺρ Παντελῆ;

— Ὄχι, Κύριε· ἡμεῖς οἱ φτωχοὶ δὲν σκεφτόμεθα ὅταν θὰ 'πανδρευθοῦμε, γιατὶ ἂν ἐσκεφτόμεθα, ποτὲ δὲν θὰ 'πανδρευόμεθα!

* *

Ἡ κυρία Μ* ἦτο προσκεκλημένη εἰς ἑσπερίδα· διὸ ἐσύστησεν εἰς τὴν θαλαμηπόλον της νὰ τὴν περιμένῃ ἕως ὅτου ἐπιστρέψῃ.

Ἐπανελθοῦσα κατὰ τὰς τρεῖς μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ἡ κυρία εὑρίσκει τὴν ὑπηρέτριαν κοιμωμένην βαθέως, ἐκ φιλανθρωπίας δὲ δὲν τὴν ἐξυπνᾷ, ἀλλὰ ἑτοιμάζεται νὰ κατακλιθῇ ἀθορύβως.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἀκούει τὴν ὑπηρέτριαν, ἥτις

Digitized by Google

ἐξυπνᾷ ἐν τῷ παρακειμένῳ δωματίῳ, πλησιάζει πρὸς τὸ ὡρολόγιον, τανύει καλῶς τοὺς βραχίονας καὶ λέγει·

— Κύτταξε, τρεῖς ἀπ' τὰ μεσάνυκτα 'πέρασαν... καὶ αὐτὴ ἡ ξεμυαλισμένη ἡ κυρά μου ἀκόμη δὲν ἐγύρισε!

— Πήγαινε νὰ κοιμηθῇς, Σοφία, ἀποκρίνεται ἡ κυρία, ἡ ξεμυαλισμένη ἡ κυρά σου ἐπέστρεψε!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ τέχνη τοῦ πλουτεῖν κατὰ βάθος δὲν εἶνε ἄλλο τι ἢ τέχνη τοῦ λαμβάνειν τὴν περιουσίαν τῶν ἄλλων τῇ συγκαταθέσει αὐτῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὸ τηλέφωνον ἐν ἐπισήμοις γεύμασι. — Πρῶτος ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐν Μαγχεστρίᾳ μελοδραματικοῦ θεάτρου συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ προσλάβῃ καὶ τὸ τηλέφωνον ὡς μέσον διασκεδάσεως ἐν ἐπισήμῳ γεύματι. Συνδέσας τὸ ἑστιατόριον τῆς οἰκίας του μετὰ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου, παρέσχεν εἰς τοὺς συνδαιτυμόνας αὐτοῦ καὶ τὴν πρόσθετον ἀπόλαυσιν τῆς ἀκροάσεως τοῦ ἐν τῷ θεάτρῳ παριστανομένου μελοδράματος. Διὰ καταλλήλου δὲ συνδυασμοῦ τῆς ὥρας τοῦ γεύματος πρὸς τὴν παράστασιν, κατωρθώθη ἵνα τὰ διαλείμματα τῆς παραστάσεως συμπίπτωσιν ἀκριβῶς πρὸς τὴν παράθεσιν νέου φαγητοῦ, καὶ τἀνάπαλιν τὰ διαλείμματα τοῦ γεύματος πρὸς τὴν ἔναρξιν νέας πράξεως, οὕτως ὥστε οἱ συνδαιτυμόνες ἐδύναντο νὰ τέρπωσιν ἐναλλὰξ τὴν γεῦσιν καὶ τὴν ἀκοήν, τῇ βοηθείᾳ τῶν παρὰ τὴν παροψίδα αὐτῶν τεθειμένων ἀκουστικῶν κεράτων. Οὕτω νῦν εἰσάγεται τὸ τηλέφωνον καὶ εἰς τὰ ἐπίσημα γεύματα, ἡ δὲ τοιαύτη χρῆσίς του δὲν εἶνε ἀπίθανος νὰ γενικευθῇ εὐρύτατα ἐντὸς ὀλίγου. Ἄλλως τε καὶ ἀξίζει ἀληθῶς διὰ τὰ πολλὰ πλεονεκτήματα ὅσα παρουσιάζει· διότι πρῶτον μὲν ἀκούει τις τὴν μουσικὴν καθήμενος ἀνέτως ἀντὶ νὰ εἶνε συμπεπιεσμένος ἐντὸς τοῦ στενοῦ καθίσματος τοῦ θεάτρου, ἔπειτα ἀποφεύγει τὴν πνιγηρὰν θερμότητα καὶ τὰ ῥεύματα τοῦ ἀέρος τῆς θεατρικῆς αἰθούσης, καὶ τελευταῖον ἀπαλλάττεται εὐκόλως τῆς ὀχληρᾶς συνομιλίας παρακαθημένου συνδαιτυμόνος, φέρων προχείρως τὸ ἀκουστικὸν ὄργανον εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ.

***

Τῇ 8 Νοεμβρίου ἑωρτάσθη ἐν Λονδίνῳ ἡ ἑκατονταετηρὶς τῶν γενεθλίων τοῦ ἑκατομμυριούχου καὶ φιλανθρώπου ἰσραηλίτου Μωσέως Μοντεφιόρε, ὅστις ζῇ ἔτι ἐν Λονδίνῳ πλήρης ὑγείας. Τὴν ἑκατονταετηρίδα ἑώρτασαν συγχρόνως πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἐν τῷ κόσμῳ διεσπαρμέναι ἰουδαϊκαὶ κοινότητες, καὶ πολλαὶ πόλεις ἰταλικαί, διότι ὁ Μοντεφιόρε κατάγεται ἐκ Λιβόρνου. Νέος μετέβη εἰς Ἀγγλίαν ὁ Μοντεφιόρε ἐπιδοθεὶς, ὡς οἱ τοῦ οἴκου του, εἰς τὸ ἐμπόριον. Τῷ 1812 ἐνυμφεύθη πλουσίαν Ἀγγλίδα. Πρῶτος αὐτὸς τῷ 1815 ἔμαθε τὴν εἴδησιν τῆς ἐν Βατερλῷ καταστροφῆς. Ἵδρυσεν ἐν Ἰρλανδίᾳ τὴν *Provincial Bank* καὶ τὴν *Imperial Continental Gas Association* καὶ διεξήγαγε πλείστας ἄλλας ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις, ἐξ ὧν ἀπείρως ἐπλούτησεν. Ὠνομάσθη ἱππότης καὶ βαρῶνος. Ὑπῆρξε κατ' ἐξοχὴν φιλάνθρωπος καὶ τῶν ἀπόρων βοηθός. Ἐπεχείρησε περιοδείας εἰς Τουρκίαν, Ῥωσσίαν, Παλαιστίνην καὶ Ἀνατολήν, ὅπως βοηθήσῃ γενναίως τοὺς ἰσραηλίτας χρηματικῶς καὶ ἠθικῶς. Συνέστησε νοσοκομεῖα, σχολεῖα, συναγωγὰς καὶ ναοὺς χριστιανικούς. Εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Ἀγγλίας στέλλει κατ' ἔτος ἀριθμὸν λιρῶν ὅσα τὰ ἔτη του. Ἐν Ἀγγλίᾳ προσηνέχθη αὐτῷ ποτὲ *ἐθνικὸν δῶρον* ἐκ 300,000 φράγκων, ἅτινα καὶ διέθηκεν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν.

***

Ὁ ἀκάματος γεωδίφης Νορδενσκιὸλδ ἐπανέκαμψε κατ' αὐτὰς εἰς Νορβηγίαν μετὰ ἐξ μηνῶν διατριβὴν ἐν τῇ παγερᾷ Γροινλανδίᾳ, τῇ πρασίνῃ χώρᾳ (Greenland), ἐν ᾗ μάτην ἀνεζήτησε τὴν πλουσίαν καὶ εὔφορον ὄασιν, ἣν ἤλπιζε νὰ ἀνακαλύψῃ. Καὶ ἄλλοτε αἱ πρὸς τοῦτο ἔρευναι αὐτοῦ εἰς οὐδὲν κατέληξαν ἀποτέλεσμα· καὶ ὅμως ὁ ἐπιφανὴς ἐρευνητὴς δὲν ἀπέβαλε τὸ θάρρος, ἀλλὰ μετὰ κολομβείου ὄντως ἐπιμονῆς καὶ αὖθις ἀνέλαβε νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν θαλερὰν καὶ πρασίνην χώραν ἐν τῷ μέσῳ τῶν πάγων τοῦ πόλου. Καίτοι δυστυχῶς καὶ ἡ νέα αὕτη ἀποστολὴ ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ της, οὐχ ἧττον δὲν ὑπῆρξεν ὅλως ἀνωφελής, διότι συνέτεινεν ὁπωσδήποτε εἰς καλλιτέραν γνῶσιν τῶν ὑπερβορείων ἀνθρώπων. Ἡ Γροινλανδία κατοικεῖται ὑπὸ τῶν Ἐσκιμῶν, οἵτινες ἐκ κοινωνικῆς ἀπόψεως ἐξεταζόμενοι, εἰσὶ πιθανὸν οἱ μᾶλλον ἀρχέγονοι καὶ ἀπολίτευτοι τῶν ἀνθρώπων. Ἂν καὶ αἱ κυριώτεραι αὐτῶν φυλαὶ κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς ἀμερικανικῆς ἠπείρου, οὐδὲν ἧττον ἡ πεπλατυσμένη ῥίς, τὰ προεξέχοντα μῆλα καὶ ὁ γενικὸς χρωματισμὸς τοῦ δέρματος ἀποφαίνουσιν αὐτοὺς συγγενεῖς τῶν μογγόλων τῆς βορείου Ἀσίας. Κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα ἡ κατοικία των συνίσταται ἐξ ὀρύγματος ἐντὸς τῆς γῆς, ὅπερ ἐπικαλύπτουσι διὰ θόλου κατεσκευασμένης ἐκ πάγων ἢ χιόνος· κατὰ δὲ τὸ θέρος ἐκ σκηνῆς δερμάτων ἢ χονδροῦ ὑφάσματος, ἣν πηγνύουσι περί τινας πασσάλους παρὰ τῇ θαλάσσῃ. Ἐν τῇ ὑπογείῳ καλύβῃ διαμένουσιν ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία ἀναμὶξ ἐντελῶς γυ-

Digitized by Google

μνοὶ ἢ μόλις καλυπτόμενοι διὰ ῥυπαρῶν ῥακῶν, ἐν ᾧ ἔξωθεν ἐπικρατεῖ ἀφόρητον ψῦχος· νυκτὸς καὶ ἡμέρας φωτίζονται καὶ θερμαίνονται διὰ μεγάλου γηίνου δοχείου, ἐν ᾧ καίεται ἔλαιον φώκης καὶ ὅπερ ἀναπτύσσει φλόγα 16 δακτύλων μήκους. Αἱ γυναῖκες ἢ ῥάπτουσιν ὑποδήματα, περιχείρια καὶ ἐνδύματα ἐκ δέρματος, ἢ παρασκευάζουσι τὸ γεῦμα, συνιστάμενον ἐκ φώκης ἢ ἐκ καπνιστοῦ ἰχθύος· οἱ ἄνδρες, φέροντες μεγάλα ὑποδήματα καὶ ἐκ σισύρας χονδροειδῶς κατεσκευασμένα ἐνδύματα, πορεύονται καθ' ἑκάστην εἰς ἄγραν τῆς κυανῆς ἀλώπεκος, θαλασσίων πτηνῶν, πρὸ πάντων δὲ τῆς φώκης, ἣν συλλαμβάνουσι δόλῳ, ὀρύττοντες μεγάλας ὀπὰς ἐν τῷ πάγῳ, εἰς ἃς τὸ ζῶον ἐμβάλλει τὴν κεφαλήν του, ὅπως ἀναπνεύσῃ. Κατὰ τὴν ἄνοιξιν τὸ κυνήγιον καὶ ἡ ἁλιεία εἰσὶν εὐκολώτερα καὶ ὡς ἐκ τούτου καὶ ἡ τροφὴ καθίσταται καλλιτέρα καὶ ποικιλωτέρα. Τρώγουσι τότε ἰχθῦς καὶ πτηνά, ᾠὰ λιπαρόχηνος καὶ ἄλλων νηξιπόδων, ἅτινα οἱ Ἐσκιμῶοι μετ' ἀπιστεύτου τόλμης ζητοῦσιν ἐπὶ τῶν ἀπορρώγων βράχων καὶ ὀχθῶν, ἔνθα τὰ πτηνὰ ταῦτα κατασκευάζουσι τὰς φωλεάς των. Γυναῖκες καὶ παιδία προμηθεύονται ἐν καιρῷ ἀνοίξεως τὰ κατὰ τὸν χειμῶνα ἀναγκαῖα, παρασκευάζουσι τὸ ἔλαιον, τὰ δέρματα, τὰς σισύρας, συλλέγουσι βρύα, ἅτινα χρησιμεύουσιν αὐτοῖς εἰς κλίνην, καὶ πλέκουσι καλάθια· οἱ ἄνδρες πορεύονται εἰς ἄγραν τῆς λευκῆς ἄρκτου, τῆς ἀρκτοφαλαίνης καὶ φαλαίνης, ἢ ἐπιστρέφοντες οἴκαδε ἐπιδιορθοῦσι καὶ κατασκευάζουσι τοὺς κάμακας. Κατὰ τὸ ταξείδιον τοῦτο ὁ Νορδενσκιὸλδ ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ Λάπωνας, ἀφ' οὗ δὲ προεχώρησε περὶ τὰ 100 χιλιόμετρα ἐπὶ τῶν πάγων διὰ τῶν ἑλκήθρων, ἔστειλεν αὐτοὺς πλατείας φέροντας παγοπατίδας, ὅπως προχωρήσωσιν ἔτι πρὸς ἀνατολάς. Μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἡμερῶν ἐπανελθόντες οἱ Λάπωνες ἐβεβαίωσαν ὅτι διήνυσαν περὶ τὰ 230 χιλιόμετρα, ἀλλὰ πάντοτε ἐν ἀπεράντῳ ἐρήμῳ πάγων καὶ χιόνος. Ὅθεν ἡ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ γεωδίφου ὑποπτευθεῖσα εὔφορος χώρα μένει ἔτι πρὸς ἀνακάλυψιν.

Καθ' ἑκάστην αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες ἀναφέρουσιν ἀνέκδοτα μαρτυροῦντα τὴν ἀπαραδειγμάτιστον δημοτικότητα τοῦ Γλάδστωνος. Ἐπ' ἐσχάτων ἔντιμός τις ξυλουργὸς τοῦ Λονδίνου ἔγραψε τῷ πρωθυπουργῷ ὅτι συμμεριζόμενος τὰ φρονήματά του καὶ ψηφίζων ἀπὸ τριακονταετίας πιστῶς ὑπὲρ τῶν φιλελευθέρων ὑποψηφίων, ὡς μόνην ἀμοιβὴν ἐζήτει νὰ πωληθῇ αὐτῷ ἓν ἐκ τῶν δένδρων τῆς ἐπαύλεως τοῦ Χοβάρδεν, ἅτινα κόπτει πρὸς ἄσκησιν ὁ Γλάδστων. «Θέλω, ἔλεγε τὸ γράμμα, νὰ κατασκευάσω ἐξ αὐτοῦ μίαν τράπεζαν καὶ μίαν ἕδραν καὶ νὰ καταλίπω τὰ κειμήλια ταῦτα εἰς τὰ τέκνα μου». Ὁ πρωθυπουργὸς ἀπήντησεν εἰς τὸν ἐργάτην φιλοφρονέστατα, ἀφαιρέσας δέ, κατὰ τὸ σύνηθες, τὸν ἐπενδύτην του, ἀπῆλθεν εἰς τὸ δάσος, εἰργάσθη ἐπὶ ὥρας ὅλας διὰ τοῦ πελέκεως καὶ ἔκοψε κολοσσιαῖον κορμὸν δρυός, ὃν ἀπέστειλε δωρεὰν καὶ ἀδαπάνως εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ θαυμαστοῦ του.

Ἐν εὐρωπαϊκῇ ἐφημερίδι ἀναγινώσκομεν ὅτι ἐν Τογκίνῳ ἀνεκαλύφθη φυτόν τι, εἰς ὃ ἀποδίδεται μεγάλη θεραπευτικὴ δύναμις. Ὁ φλοιὸς αὐτοῦ λέγεται ὅτι δύναται νὰ θεραπεύσῃ οὐ μόνον τὴν λύσσαν, ἀλλὰ καὶ τὴν λέπραν καὶ τὰ δήγματα αὐτὰ τῶν ἰοβόλων ὄφεων. Ἐν πολλαῖς περιπτώσεσι, καθ' ἃς ἐγένετο αὐτοῦ χρῆσις εἰς τὰς εἰρημένας ἀσθενείας, ἡ ἴασις ἐπῆλθε ταχυτάτη. Τὴν τοιαύτην ἰαματικὴν δύναμιν τοῦ *δαγκρὰν*, ὡς ὀνομάζεται τὸ φυτὸν ἐν τῇ ἀνναματικῇ γλώσσῃ, ἐγίνωσκε μέχρι πρὸ μικροῦ μία μόνη ἰθαγενὴς οἰκογένεια· τὰ μέλη δὲ ταύτης, τὸν χριστιανισμὸν ἐσχάτως ἀσπασθέντα, ἐφανέρωσαν τὸ μυστικὸν εἰς τοὺς Γάλλους. Τό τε φυτὸν καὶ αἱ θαυμασταὶ αὐτοῦ ἰδιότητες περιγράφονται ἔν τινι βιβλίῳ ἐκδοθέντι ὑπὸ τοῦ κ. Lasserteur, πρώην ἱεραποστόλου ἐν Τογκίνῳ, νῦν δ' ἐν Παρισίοις διατρίβοντος ὡς διευθυντοῦ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἱερῶν ἀποστολῶν πρὸς διάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ.

Προσεχῶς θέλει ἀναφανῆ κομήτης, ἀνακαλυφθεὶς οὐχὶ ὑπὸ διασήμου τινὸς ἀστρονόμου, ὡς ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ, ἀλλὰ ὑπὸ ἁπλοῦ θυρωροῦ, ὀνομαζομένου *Pons*, οὗ καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα ὁ κομήτης.

Ὁ Pons οὗτος ἦτο θυρωρὸς τοῦ ἀστεροσκοπείου τῆς Μασσαλίας, κατείχετο δὲ ὑπὸ τοιούτου πάθους πρὸς ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις, ὥστε ἐντὸς δέκα ἐτῶν ἀνεκάλυψε μόνος του δεκαὲξ κομήτας. Ἐπετύγχανε δὲ τόσον καλῶς, ὥστε ἐν τέλει ὁ διευθυντὴς τοῦ ἀστεροσκοπείου ἤρχισε νὰ ζηλοτυπῇ, ἀφοῦ κατήντησε νὰ παρέχῃ εἰς τὸ κατάστημα ὁ θυρωρὸς ὅλην τὴν ἐπιστημονικήν του ὑπόληψιν.

Ἐντεῦθεν ἡ θέσις τοῦ Pons κατέστη δύσκολος. Πολλάκις ὑπεδείχθη αὐτῷ ὅτι καλῶς θὰ ἔπραττε νὰ ἀφήσῃ τὴν οὐρανοσκοπίαν καὶ νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ σαρώθρου του. Εὐτυχῶς εὑρέθη δι' αὐτὸν ἐνθουσιώδης προστάτης, ὁ βαρῶνος Ζάχ. Οὗτος τὸν ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ ἀστεροσκοπείου τῆς Μασσαλίας καὶ τῷ ἐπρομήθευσε τὴν θέσιν βοηθοῦ ἐν τῷ ἀστεροσκοπείῳ τοῦ Παλέρμου. Ἐνταῦθα δ' ἀπεβίωσε τῷ 1825.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Ἀριθ. 416 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ'

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. – Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39.

18 Δεκεμβρίου 1883

ΓΑΜΟΣ ΥΨΗΛΗΣ ΠΕΡΙΩΠΗΣ

Σημειώσεις ἐκ τοῦ ἡμερολογίου νεάνιδος.

—

25 Νοεμβρίου 1882, ὥρα τετάρτη.

Σήμερον τὸ πρωῒ εἰς τὰς δέκα ἐπαιδευόμουν μὲ τὴν *σονάτα 25* τοῦ Βετόβεν, ὅταν ἀνοίγῃ ἔξαφνα ἡ θύρα. Ἦτο ἡ μητέρα! Ἡ μητέρα νὰ ξυπνήσῃ, ἡ μητέρα νὰ σηκωθῇ εἰς τὰς δέκα! Καὶ ὄχι μόνον ἦταν ἔξυπνη, ὄχι μόνον ἦταν σηκωμένη, ἀλλ' ἦταν κ' ἐνδυμένη ἀπ' τὴν κορυφὴν ἕως τὰ νύχια μ' ἕνα ἐπανωφόρι εἰς τὴν ῥάχιν καὶ τὸ καπέλλο εἰς τὸ κεφάλι.

Δὲν ἐνθυμούμην ποτὲ νὰ εἶδα σηκωμένην τὴν μητέρα τοιαύτην ὥραν. Ποτέ της, τὴν Κυριακὴν δὲν προφθαίνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν σωστὴν τὴν λειτουργίαν ποὺ γίνεται εἰς τὴν μίαν, καὶ προχθὲς γελῶσα ἔλεγεν εἰς τὸν λαμπρὸν ἐκεῖνον ἀββᾶν Μοντάλ· «Ἡ θρησκεία μας, πανοσιώτατε, θὰ ἦταν τελειοτάτη ἂν ἐκάμνατε μίαν λειτουργίαν καὶ εἰς τὰς δύο. Θ' ἀνέβαλλαν μίαν ὥραν ἀργότερα τὰς συναυλίας τοῦ Ὠδείου. Αὐτὸ θὰ μᾶς ἔκαμνε τὸν χειμῶνα νὰ περνοῦμε θαυμασίας Κυριακάς.»

Ἅμα τὴν εἶδα λοιπὸν τὴν μητέρα τῆς φωνάζω ἔκπληκτος:

— Καλὲ μαμά, ἔξω πᾶς ἀπὸ τώρα;

— Ὄχι, ἔξω ἤμουν κ' ἐπιστρέφω.

— Ἔξω ἦσουν!

— Ναί, κάπου εἶχα νὰ 'πάγω σήμερα τὸ πρωΐ... Νὰ ταιριάξω μαλλιὰ διὰ τὸ κέντημά μου... Ἠξεύρεις ἐκεῖνο τὸ γαλάζιο ποὺ δὲν εὑρίσκεται.

— Καὶ τὸ εὑρῆκες;

— Ὄχι... ὄχι· ἀλλὰ μοὔδωκαν ὑπόσχεσιν πῶς θὰ τὸ εὕρουν... καὶ ἐλπίζω... αὔριον ἢ μεθαύριον τὸ πολύ... νὰ μοῦ τὸ στείλουν δίχως ἄλλο...

Ἡ μαμὰ ἐμπέρδευσε τὰ λόγια της καὶ ὕστερα ἀπὸ πολλὰ στρεφογυρίσματα μοῦ εἶπεν ἐπὶ τέλους ὅτι τὸ ἑσπέρας θὰ ὑπάγωμεν εἰς τοῦ Μερσερέ... θὰ κάμωμεν ὀλίγη μουσική... Ἡ μαμὰ τὸ εἴξευρε αὐτὸ τρεῖς ἡμέρας τώρα... Ἀλλὰ εἶχε λησμονήσει νὰ μοῦ τὸ εἰπῇ.

Δὲν ἐπιάσθηκα· ἤκουα τί μοῦ ἔλεγεν ἡ μαμά, τὴν ἐξήταζα προσεκτικὰ προσεκτικὰ καὶ ἔλεγα μέσα μου:

— Τί θὰ 'ποῦν ὅλα αὐτά; Ἐβγῆκεν ἔξω ἀπ' τὰ 'ξημερώματα, θέλει νὰ ταιριάξῃ μαλλιά, ἀπόψε θὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν μουσικὴν ἑσπερίδα τοῦ Μερσερέ... Τὰ 'μπέρδευσε τὰ λόγια της ἡ μαμά, τὰ μπέρδευσε.

Ἐγὼ δὲν ἔλεγα λέξιν. Ἀφοῦ ἐτελείωσεν ὁ λόγος της ἡ μαμὰ ἐπροσποιήθη ὅτι τάχα θὰ ἔφευγε κ' ἔκαμεν ὀλίγα βήματα πρὸς τὴν θύραν, ἀπαράλλακτα ὅπως εἰς τὸ θέατρον, ἀλλ' ἔπειτα ἐγύρισεν ὀπίσω καὶ μοῦ λέγει μὲ ὕφος ὅλως διόλου ἀδιάφορον:

— Καὶ τί φόρεμα λογαριάζεις νὰ βάλῃς ἀπόψε;

— Ἀπόψε; δὲν εἰξεύρω... Τὸ κόκκινό μου φόρεμα... ἢ τὸ γαλάζιο ἢ τὸ τριανταφυλλί.

— Ὄχι, ὄχι, τὸ τριανταφυλλί σου. Νὰ βάλῃς τὸ γαλάζιο. Σοῦ 'πήγαινε μιὰ χαρὰ προχθὲς, εἰς τῆς θείας σου τῆς Κλαρίσσης... Κ' ἔπειτα τὸ τριανταφυλλί σου δὲν ἀρέσει τοῦ πατέρα σου, καὶ ἀφοῦ θἄλθῃ ἀπόψε μαζί μας εἰς τοῦ Μερσερέ...

— Ὁ μπαμπᾶς 'ς τοῦ Μερσερέ!...

— Καὶ βέβαια.

— Καὶ 'ξεύρει πῶς θὰ παίξωμε καὶ μουσική;

— Τὸ 'ξεύρει, ἀλλὰ τί σοῦ φαίνεται παράξενον;

— Τίποτε, μαμά, τίποτε.

Καὶ ἡ μητέρα φεύγει, εἰς τ' ἀληθινὰ τώρα. Μένω μόνη. Καὶ χωρὶς στιγμὴν νὰ διστάσω λέγω μὲ τὸν νοῦν μου:

— Ἀνδρειὰ μοῦ μυρίζει· πρόκειται νὰ μὲ δείξουν εἰς κάποιον, καὶ γι' αὐτὸ ὁ πατέρας ἀναγκάσθηκε νὰ κινηθῇ.

Ὁ μπαμπᾶς, ὁ μπαμπάκης, καλέ, νὰ δεχθῇ νὰ τὸν σύρῃ ἡ μαμὰ εἰς ἑσπερίδα μὲ μουσικήν!.. Ὁ κόσμος ἐχάλασεν! Ὁ μπαμπᾶς ν' ἀποφασίσῃ νὰ τὸ κάμῃ αὐτό, ὁ ὁποῖος τὸ βράδυ τρία πράγματα μονάχα εὑρίσκει ὑποφερτά: τὴν Λέσχην, τὴν *Ὄπερα* εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ χοροῦ καὶ τὰ μικρὰ θέατρα, τὰ θέατρα ὅπου 'πᾶν διὰ νὰ γελάσουν, ὅπου διασκεδάζουν, τὰ θέατρα ὅπου δὲν εἰμποροῦμεν ἡμεῖς, αἱ δεσποινίδες, νὰ πᾶμε, τὰ θέατρα ὅπου θὰ περάσω τὴν ζωήν μου, ὅταν ὑπανδρευθῶ.

Ναί, διὰ νὰ μὲ ἰδῇ κάποιος γίνονται ὅλα

Digitized by Google

αὐτὰ, εἶμαι βεβαία. Καὶ τί ἀνησυχία! ἡ μαμὰ ἀπὸ τὸ πρωὶ ἕως τώρα εἶνε 'σὲ μιὰ κατάστασι 'σὲ μιὰ κατάστασι, 'σὲ μιὰ κατάστασι! Δὲν ἔβαλε *μπουκιὰ* 'ς τὸ στόμα της. Δὲν τὴν χωρεῖ ὁ τόπος. Ἔγραψεν εἰς τὴν κυρίαν Μονὲλ νὰ ἔλθῃ ἡ *ἰδία* ἀπόψε νὰ μὲ κτενίσῃ. Ἐπιθεώρησε προσεκτικὰ τὸ γαλάζιόν μου φόρεμα. Μὲ κυττάζει, μ' ἐξετάζει, μὲ μίαν προσοχὴν ὅλως διόλου ξεχωριστήν. . . Καὶ ἔβγαλε μία φωνὴ ἀπελπιστικὴ ἅμα ἀνεκάλυψεν ὅτι τὸ χαριέστατόν μου πρόσωπον ἐχάλασε κάπου.

— Τί εἶν' αὐτὸ ποὺ ἔχεις ἐκεῖ; ἐφώναξε.

— Ποῦ; καλὲ μαμά;

— 'Σ τὴν ἄκρη τῆς μύτης σου.

— Ἔχω κάτι τι 'ς τὴν ἄκρη τῆς μύτης μου! ἀλήθεια;

— Ναί, ἕνα τρομερὸ γρατσούνισμα.

Τὰ ἐχρειάσθηκα κ' ἐγὼ ὀλίγον καὶ ἔτρεξα εἰς ἕνα καθρέπτην. Ἀνέπνευσα . . . Δὲν ἦτο τίποτε· ἕνα μικρὸ σημαδάκι ποὺ μοῦ τὥκαμε τὸ νύχι τοῦ Μπόμπ, ἕνα τριανταφυλλένιο σημαδάκι τὸ ὁποῖον ἐξηλείφθη σχεδόν. Δὲν θὰ μείνῃ τίποτε ἕως τὸ βράδυ. Ἀλλ' εἰς τὰ μάτια τῆς μαμᾶς φαίνεται ὡσὰν φρικτὴ πληγή. Ποτὲ ἡ ἄκρη τῆς μύτης μου δὲν εἶδε τόσον συγκινητικὰς περιποιήσεις. Ἡ μαμὰ μὲ ἠνάγκασε νὰ περάσω τὴν μισὴν ἡμέραν ἀκίνητος εἰς ἕνα καναπὲ μὲ πανιὰ βρεγμένα μὲ κρύο νερὸν, 'βαλμένα ὡσὰν ὀμματοϋάλια εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἄκραν τῆς μύτης μου.

Ἡ καϋμένη ἡ μαμά. Ἔχει μιὰ τέτοιαν ἐπιθυμίαν νὰ μὲ ἴδῃ ὑπανδρευμένη! Ἀλλ' αὐτὸ εἶνε φυσικώτατον. Εἶνε πολὺ ὡραία ἀκόμη ἡ μαμὰ, κάμνει πολλὴν ἐντύπωσιν τὴν νύκτα καὶ δὲν τῆς ἀρέσει διόλου νὰ σέρνῃ μαζί της εἰς τὰς συναναστροφὰς μιὰ τόση δὰ ξυλόγατα ποὺ εἶνε γιὰ ὑπανδρεία. Κ' ἐγὼ λυποῦμαι, ἐννοῶ ὅτι τὴν κάμνω νὰ φαίνεται πλέον γραῖα ἀφ' ὅ,τι εἶνε, καὶ δι' αὐτὸ ἅμα πᾶμε κάπου μαζί τὸ ἑσπέρας κρὰκ! εἰς τὴν στιγμὴν τὴν παραιτῶ καὶ οἰκονομῶ τὰ πράγματα, ὥστε νὰ τὴν ἀπαντῶ ὅσον εἰμπορῶ ὀλιγώτερον. Κάμνομεν ταῖς δουλίτσαις μας, δίχως νὰ στενοχωρούμεθα ἡ καθεμία χωριστά.

Ἡ καϋμένη ἡ μαμά! Τί καλὴ ποῦ εἶνε! Εἶνε κάμποσες μητέρες ποὺ σπρώχνουν τὰς κόρας των νὰ ὑπανδρευθοῦν, εἰς μίαν στιγμὴν, εἰς τὰ τυφλά. Ἡ μαμμὰ δὲν ταῖς ὁμοιάζει. Εἰξεύρει πῶς δὲν εἶμαι ἀπὸ ἐκείνας ποὺ ἀποφασίζουν ἔτσι ἄσκεπτα. Δὲν εἶνε παῖξε γέλασε ὁ γάμος. Ὅποιος τὴν πάθει, τελείωσε, τὴν ἔπαθε διὰ πάντα. Ἀξίζει λοιπὸν τὸν κόπον νὰ συλλογισθῇ κανείς. Ἐγὼ ἐννοῶ νὰ ὑπανδρευθῶ σοβαρά. Δὲν θὰ κάμω 'σὰν ἐκείναις ποὺ τρελλαίνονται μὲ τὸ πρῶτον βλέμμα διὰ κάποιον ξανθὸν ἢ μελαγχροινὸν κύριον, καὶ τὴν νύκτα εἰς τὸ γύρισμα λέγουν εἰς τὰς μητέρας των: Μαμὰ αὐτὸν ἀγάπησα, μαμὰ αὐτὸν θέλω! Ὄχι, δὲν πρέπει νὰ ἐρωτοκτυπηθῶ. . . Καὶ δὲν θὰ ἐρωτοκτυπηθῶ! Τὴν περασμένην ἄνοιξιν ἀπέρριψα πέντε, καὶ ἦσαν καὶ οἱ πέντε πολὺ καθὼς πρέπει γαμβροί, ἀλλὰ δὲν εἶχαν τὰ προσόντα ἐκεῖνα τῆς καταγωγῆς, τῆς περιουσίας καὶ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως, τὰ ὁποῖα, μοῦ φαίνεται, ἔχω δικαίωμα ν' ἀπαιτῶ. Εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ χειμῶνος τώρα θὰ δείξω τὴν ἰδίαν ἀπάθειαν καὶ τὴν ἰδίαν φρόνησιν. Ἀκόμη δὲν ἔχω τὰ εἴκοσί μου. Εἰμπορῶ νὰ περιμένω.

Ἄλλωςτε ἀπὸ σήμερα εἶμαι εὐχαριστημένη, πολὺ εὐχαριστημένη ἀπὸ τὸν ἑαυτόν μου. Δὲν μ' ἔβλαψε διόλου ἡ ταραχὴ τῆς μητέρας καὶ σήμερα, ὅπως πάντα, ἥσυχα, ψυχρὰ ψυχρὰ τακτοποιῶ τοὺς λογαριασμοὺς τῶν ἐντυπώσεών μου.

Τὴν ἡμέραν ὅπου ἔκλεισα τὰ δεκαοκτὼ εἰς τὴν πρώτην σελίδα τοῦ σημειωματαρίου τούτου, τὸ ὁποῖον ἔχω διπλοκλειδωμένον, εἶχα γράψει αὐτὰς τὰς ἁπλᾶς λέξεις:

Ὁ Γάμος μου.

Καὶ ἕως τώρα τὴν ἔχουν πάθει πέντε! Ἀπόψε εἶμαι βεβαία, εἶνε ἡ σειρὰ τοῦ ἕκτου ὑποψηφίου. Ποιὸς εἰξεύρει καὶ ἂν δὲν εἶνε πεπρωμένον νὰ γείνῃ αὐτὸς ὁ ταπεινὸς καὶ εὐπειθέστατος αὐθέντης καὶ κύριός μου.

Ἂς ἑτοιμασθῇ, γιὰ καλὸ γιὰ κακὸ, διὰ τὴν πλέον αὐστηρὰν καὶ τὴν πλέον λεπτομερῆ ἐξέτασιν!

Δὲν εἶμαι 'σὰν τὴν μαμὰν ἐγώ! Δὲν τὰ χάνω!

26 Νοεμβρίου, τέσσαρες ὧραι.

Καλὰ τὸ εἶχα καταλάβει ἐγώ! Ἦτο ὁ ἕκτος! . . . . Ἀλλὰ μὲ τὴν τάξιν, καὶ ἂς σημειώσωμεν λεπτομερῶς τὰ μεγάλα καὶ μικρὰ γεγονότα τῆς χθεσινῆς ἑσπέρας.

Μετὰ τὸ γεῦμα ἀναβαίνομεν νὰ ἐνδυθῶμεν, ἡ μητέρα κ' ἐγώ. Ἔβαλα ὅλα μου τὰ δυνατά. Μόλις μετὰ μιάμιση ὥραν κατέβηκα. . . . Εἰς τὴν ἐπιστροφὴν εὑρίσκω ὅλας τὰς θύρας ἀνοικτὰς, καὶ ἐνῷ δίχως θόρυβον ἐπλησίαζα εἰς τὴν αἴθουσαν, ἀκούω τὸν μπαμπᾶ νὰ λέγῃ τῆς μαμᾶς·

— Λοιπὸν νομίζετε ὅτι εἶνε ἀνάγκη; . . .

— Ἀπόλυτος ἀνάγκη. . . πρέπει νἄλθετε δίχως ἄλλο· εἶνε ἀπαραίτητον νὰ εἶσθε ἐκεῖ.

Ὁ πειρασμὸς ἦτο μεγάλος. Σταματῶ. . . . Ἀκροάζομαι. Δὲν ἦτο λιγάκι δικαίωμά μου νἀκούσω; εἰμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ ἀδιακρισία πλέον συγχωρεμένη ἀπὸ τὴν ἰδικήν μου;

— Διατί εἶνε ἀπαραίτητον; ἀπεκρίθη ὁ μπαμπᾶς. Τὸν γνωρίζω αὐτὸν τὸν νέον. Τὸν ἔχω ἴδῃ πολλαῖς φοραῖς εἰς τὴν Λέσχην . . . . ἕνα βράδυ μάλιστα ἔπαιξα μαζί του *ούΐστ*. . . Δὲν παίζει ἄσχημα. . . . Εἶδε χθὲς ἔφιππον τὴν Εἰ-

Digitized by Google

ρήνην, καὶ τοῦ ἐφάνη θελκτικωτάτη. Πολὺ καλά. Τί μ' ἀνακατεύετε ἐμένα εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα; Αὐτὰ εἶνε ἰδική σας δουλειά... ἰδική σου καὶ τῆς Εἰρήνης.

— Πρέπει νὰ ἔλθετε, σᾶς βεβαιῶ ὅτι τὸ ἀπαιτεῖ ἡ ἐθιμοταξία...

— Καλά... καλὰ... θὰ ἔλθω... θὰ ἔλθω.

Κ' ἔπειτα σιωπή.. Τίποτε πλέον· ἐπερίμενα τὸ ὄνομα. Τσιμουδιά. Ἡ καρδία μου ἐπηδοῦσε εἰς τὸ στῆθός μου... καὶ ὅπως ἤμουν κάπως σφιγμένη, πολὺ σφιγμένη μάλιστα, τὴν ἄκουα καθαρὰ νὰ κάμῃ τὶκ τάκ, τὶκ τάκ. Μένω αὐτοῦ δύο ἢ τρία λεπτά. Ἀφοῦ δὲν ἤθελαν νὰ μοῦ εἰποῦν τίποτε ἔπρεπε νὰ κάμω πῶς δὲν εἰξεύρω τίποτε.

Εἴξευρα ἐν τούτοις κάτι τι, καὶ κάτι τι σπουδαῖον. Εἶνε μέλος τῆς Λέσχης. Εἰς αὐτὸ ἐπιμένω περισσότερον παρὰ εἰς κάθε ἄλλο. Ἂν δίδω τόσον μεγάλην σημασίαν, εἰς αὐτὸ πταίει ὁ μπαμπᾶς. Κατὰ τὴν ἰδέαν του ὅποιος δὲν πηγαίνει εἰς τὴν Λέσχην, εἶνε ὡς νὰ μὴν ὑπάρχῃ. Μ' αὐτὰς τὰς ἰδέας ἀνετράφηκα. Ὁ ἄνδρας μου θὰ εἶνε μέλος τῆς Λέσχης!

Ἀναχωροῦμεν καὶ οἱ τρεῖς μας μὲ τὴν ἅμαξαν, ὁ μπαμπᾶς σκυθρωπός, σιωπηλός, ἡ μαμὰ εἰς τὴν κατάστασιν ὅπου ἦτο. Ἐγὼ κάμνω τὴν ἀπαθῆ, ἀλλὰ κατὰ βάθος μὲ δαιμονίζει κάτι τι. Διατί αὐτὰ τὰ μυστικά; Αὐτὸς ὁ κύριος μὲ εἶδε χθὲς ἔφιππον!... Καολσύνη του ποὺ μ' ηὗρε θελκτικωτάτην! Αὐτὸς ἆρά γε ἐζήτησε νὰ μὲ ξαναϊδῇ εἰς τὸ φῶς καὶ *dekolté;* Αὐτὰ ὅλα δὲν μοῦ φαίνονται σωστά. Ἔπρεπε νὰ τὸν φέρουν ἐμπρός μου νὰ τὸν ὑποβάλλω εἰς ἐξετάσεις αὐτὸν τὸν νέον πρὶν τοῦ κάμουν τὴν τιμὴν νὰ μὲ παρουσιάσουν μὲ τέτοιαν ἐλευθεριότητα εἰς αὐτὸν καὶ πεζὴν καὶ ἔφιππον... Τέλος πάντων!!!

Εἰς τὰς δέκα καὶ μισὴν φθάνομεν εἰς τοῦ Μερσερέ. Ἀλλοίμονον· ὁ καϋμένος ὁ μπαμπᾶς! ἦταν σωστὴ μουσικὴ ἑσπερίς· καὶ αἱ μουσικαὶ ἑσπερίδες εἶνε κάτι βαρὺ δι' ἕναν ποὺ δὲν ἔχει συνειθίσει εἰς αὐτὴν τὴν διασκέδασιν... Μία τετραφωνία... καὶ τὰ πλέον κλασικὰ κομμάτια.

Κόσμος ὀλίγος... Καμμιὰ εἰκοσαριὰ ὅλοι κι' ὅλοι. Παράξενη ἑσπερίς, ἡ ὁποία ἐνοιωθες ὅτι ηὐτοσχεδιάσθη γρήγορα γρήγορα, ἐκ τοῦ προχείρου· οἱ προσκεκλημένοι δὲν ἐγνωρίζοντο ἀναμεταξύ των· οἱ Μερσερὲ εἶχαν προσκαλέσει καὶ τὸν ἀρχιτέκτονά των καὶ τὸν συμβολαιογράφον των, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ γεμίσουν τὸ σπίτι, διὰ ν' αὐξήσουν τὸν ἀριθμὸν τῶν προσκεκλημένων.

Διότι εἶνε τρομερὰ δύσκολον νὰ ὀργανίσῃς, νοέμβριον μῆνα, ἑσπερίδα ποὺ ν' ἀξίζῃ τὸν κόπον. Εἶνε τόσον ὀλίγος κόσμος εἰς τὸ Παρίσι!.. Εἶνε κανεὶς ἠναγκασμένος διὰ φιλικὴν ἐντελῶς συναναστροφὴν νὰ εὐχαριστῆται μὲ ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους μόλις θὰ ἐλογάριαζε νὰ προσκαλέσῃ εἰς μεγάλας συναναστροφάς.

Φθάνομεν ὅταν ἔπαιζαν τὸ *ἀντάντε* μιᾶς *σονάτας*, ὥστε ἐμβαίνομεν εἰς τὴν αἴθουσαν σιγὰ σιγὰ καὶ κρυφά. Πηγαίνω καὶ χώνομαι εἰς μίαν γωνίαν καὶ ἀπ' ἐκεῖ γρήγορα, μὲ ἓν βλέμμα, ἐξετάζω τὸ πεδίον τῆς μάχης. Κάμποσοι γέροι καὶ μισόγεροι μαραμένοι. Τίποτε δι' ἐμέ. Ἀλλ' εἰς τὴν ἀντικρυνὴν γωνίαν κάθηνται τέσσαρες νέοι, καὶ οἱ τέσσαρες ἄγνωστοι. Δὲν ἐπιτρέπεται πλέον δισταγμός! Αὐτοῦ εἶνε ὁ ἐχθρός!

Ναί, ἀλλὰ ποῖος εἶνε ἀπὸ ὅλους των; καὶ τὸ βλέμμα μου πηγαίνει ἴσια πρὸς τὸν μικρὸν σωρόν, τὸν ὁποῖον σχηματίζουν οἱ νέοι. Ἀλλ' ἀναγκάζομαι νὰ χαμηλώσω τὴν μύτη μου πολὺ γρηγορότερα παρὰ ὅσον τὴν ἐσήκωσα. Καὶ οἱ τέσσαρες μ' ἐκύτταζαν μὲ ὁλοφάνερην περιέργειαν καὶ εὐχαρίστησιν. Ἀφίνω νὰ προχωρῇ ὀλίγον ἡ *σονάτα* καὶ ἐπαναλαμβάνω τὸ πείραμα... Τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα!.. Καὶ πάλιν τὰ τέσσαρα ἐκεῖνα ζευγάρια ὀμμάτια ἐπάνω μου εἶνε στυλωμένα... καὶ τὸ ἴδιον πολλὰς φοράς.

Δὲν ἤμουν, νομίζω, ἀναξία τῆς προσοχῆς ἐκείνης. Ἤμουν εὔμορφη, πολὺ εὔμορφη. Ἡ ἐξοχὴ μὲ ὠφέλησε λαμπρὰ ἐφέτος. Μ' ἐπάχυνε λιγάκι, ὄχι παρὰ πολύ, σωστὰ ὅσον ἔφθανε... Ἡ Βιργινία ἡ θαλαμηπόλος μου, μοῦ τὸ ἔλεγε χθὲς βράδυ, ἐν ᾧ μ' ἐφοροῦσε τὸ φόρεμά μου: Ἄχ! κυρία, δὲν 'ξεύρετε πόσον ἐκερδίσατε αὐτὸ τὸ καλοκαῖρι· ἀλλὰ ἡ Βιργινία ἠπατᾶτο· ἡ κυρία της τὸ εἴξευρε πολὺ καλά. Πρῶτα πρῶτα ἐκεῖνος ποὺ ἐνδιαφέρεται τὰ μανθάνει τέτοια πράγματα.

Τέλος τῆς τετραφωδίας. Ἔπειτα μικρὸς θόρυβος. Δὲν βαστῶ πλέον. Παίρνω μαζί μου τὴν μαμὰν εἰς μίαν ἄκραν καὶ ἐκεῖ τῆς λέγω:

— Μαμά, σὲ παρακαλῶ, δεῖξέ μού τον.

— Πῶς; κακοκόριτσο, τὸ ἐμάντευσες;

— Ναί, ναὶ τὸ ἐμάντευσα... Ἀλλὰ δεῖξέ μού τον γρήγορα, γρήγορα. Ἡ μουσικὴ θὰ ξαναρχίσῃ πάλιν.

— Ἂς εἶνε λοιπόν, εἶνε ἐκεῖνος ὁ ὑψηλός, ὁ μελαγχροινός, πρὸς τ' ἀριστερά, κάτω ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Μεσσονιέ... αὐτὸς ποὺ σὲ κυττάζει...

— Δὲν μὲ κυττάζει αὐτὸς μονάχα. Μὲ κυττάζουν ὅλοι τους, ὅλοι, ὅλοι.

— Δὲν σὲ κυττάζει πλέον... Ἆ! πλησιάζει τὸν πατέρα σου, τοῦ ὁμιλεῖ.

— Δὲν εἶνε κακός.

— Καὶ βέβαια δὲν εἶνε.

— Τὸ στόμα του μονάχα πολὺ μεγάλο...

— Δὲν μοῦ φαίνεται.

— Ὤ! ναί, μαμά!... Ἀλλὰ τὸ σύνολόν του ὑποφέρεται.

— Καὶ ἂν εἴξευρες ἀκόμη... Εἶνε καὶ ἀπὸ

Digitized by Google

γένος, ἔχει καὶ περιουσίαν, ὅ,τι καὶ ἂν θελήσῃς! Εἶνε μία εὐκαιρία τόσον ἔκτακτος...

— Καὶ πῶς τὸν λέγουν;

— Κόμητα Μαρτὲλ-Σιμιὼζ... Μὴ κυττάζῃς πλέον. Ἀρχίζει νὰ σὲ κυττάζῃ πάλιν... Ναί, εἶνε ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τῶν Μαρτὲλ-Σιμιὼζ, καὶ οἱ Μαρτὲλ-Σιμιὼζ εἶνε ἐξάδελφοι τῶν Λανδρῆ-Σιμιὼζ καὶ τῶν Μαρτὲλ-Ζογζάκ... Ὥστε βλέπεις, ὅτι οἱ Μαρτὲλ-Σιμιώζ...

Εἷς ἀπὸ τοὺς μουσικοὺς κάμνει τὰκ τὰκ ἐπάνω εἰς τὸ μικρόν του ἀναλογεῖον. Καὶ κόπτεται 'ς τὴ μέση ὁ χείμαρρος τῆς εὐγλωττίας τῆς μαμᾶς... Καθήμεθα... Τώρα παίζουν Μόζαρτ... Ξαναχώνομαι εἰς τὴν μικράν μου γωνίαν καὶ βυθίζομαι εἰς βαθείας σκέψεις. Πρέπει νὰ εἶνε ἔκτακτη αὐτὴ ἡ τύχη, διότι ἡ μητέρα εἶνε εἰς ἀληθῆ ἔξαψιν... Κόμησσα τοῦ Μαρτὲλ-Σιμιώζ. Δύο ὀνόματα... Τὸ ὄνειρόν μου! Νὰ ἔχω δύο ὀνόματα!.. Θὰ ἐπροτιμοῦσα νὰ ἐγινόμην δούκισσα, ἐννοεῖται· ἀλλὰ εἶνε τόσον ὀλίγοι δοῦκες,ἀληθεῖς δοῦκες, ἀδιαφιλονείκητοι δοῦκες — εἴκοσι δύο νομίζω εἶνε ὅλοι — ὥστε εἶνε χίμαιρα καὶ νὰ μοῦ περνᾷ ἀπὸ τὸν νοῦν. Ἂς εἶνε λοιπὸν καὶ κόμησσα! Κόμησσα τοῦ Μαρτὲλ-Σιμιώζ... Τὸ ὄνομα εἶνε εὔμορφον... Τὸ λέγω μέσα μου... Δὲν ἀκούω διόλου τὴν τετραῳδίαν τοῦ Μόζαρτ... Ἀληθινὰ Μόζαρτ παίζουν τὰ δύο ἐκεῖνα βιολία αὐτὸ τὸ ὑψίφωνον καὶ αὐτὸ τὸ *μπάσσο;* Τὰ μεγάλα ὄργανα μοῦ παίζουν ἕνα σκοπὸν τοῦ ὁποίου ἡ ἐπῳδὴ εἶνε:

Ἡ κυρία κόμησσα τοῦ Μαρτὲλ-Σιμιώζ...

Τὸ ὄνομα· ἔχει τόσον μεγάλην σημασίαν τὸ ὄνομα! Καὶ αὐτὸ ταιριάζει ὡραῖα μὲ τὸν τίτλον του. Διότι διὰ τὸν τίτλον μοῦ συμβαίνει ὅ,τι καὶ διὰ τὴν Λέσχην. Μοῦ χρειάζεται ἕνας τίτλος. Νὰ μείνω ἔτσι, νοικοκυρά, δίχως ἀριστοκρατορικὸν ὄνομα μοῦ εἶνε ἀδύνατον καὶ ἂν μοῦ προσφέρουν περιουσίαν τῶν παραμυθίων τῆς Χαλιμᾶς. Καλλίτερα νὰ πάρω ἕνα ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς ἐκείνους πρίγκηπας ποὺ εἶνε δέκα εἰς τὸν παρᾶ. Θὰ εἶμαι πριγκίπισσα τοὐλάχιστον!.. Κόμησσα τοῦ Μαρτὲλ-Σιμιώζ! Ναί, ἐτελείωσε, τὸ ὄνομα ἔγεινε δεκτόν!

Ἄλλη ταραχὴ πάλιν κατόπιν ἀπὸ τὴν τετραῳδίαν· ὁ μπαμπᾶς πηγαίνει πρὸς τὴν μαμὰν ὅπως κ' ἐγώ. Μόλις ἔφθασεν ἡ μαμά, τῆς ὁποίας ἡ ἔξαψις ηὔξανεν ὅσον ἐπήγαινε, μοῦ λέγει·

— Τὰ πράγματα προχωροῦν μὲ καταπληκτικὴν ταχύτητα... Ἐζήτησε νὰ συστηθῇ εἰς ἐμὲ καὶ ὁ πατέρας σου παρετήρησεν ὅτι ἡ φωνή του ἔτρεμε... Δὲν εἶν' ἔτσι, φίλε μου;

— Ναί, ἀποκρίνεται ὁ μπαμπᾶς· ἡ φωνή του ἔτρεμε...

— Ὁ πατέρας σου θὰ μὲ τὸν ξαναφέρῃ πάλι. Ἂν δὲν σοῦ ἀρέσῃ μὴ μείνῃς πλησίον μου. Ἂν σοῦ ἀρέσῃ, μεῖνε.

— Θὰ μείνω, μαμά· ἀλλὰ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μ' ἀφήσῃς καιρὸν νὰ σκεφθῶ... Μοῦ ἔχεις ὑποσχεθῆ νὰ μὴ μὲ παραπάρῃς μὲ τὴ βία...

— Σ' ἀφίνω ἐλεύθερη· ἀλλ' ἄκουσέ με· εἶνε ἔκτακτος γαμβρός. Ἂν ἐγνώριζες τοὺς συγγενεῖς, τὰ συμπεθερειά των... Ἡ μητέρα του ἦτο κόρη τοῦ Πρεσινῆ Λαρός! Ἀκοῦς, κόρη τοῦ Πρεσινῆ Λαρός!

— Ναί, μαμά, ἀκούω.

— Καὶ οἱ Πρεσινῆ Λαρὸς τοὺς περνοῦν ὅλους εἰς τὴν καταγωγή, ὅλους.

— Πειὸ ἥσυχα, μαμά, πειὸ ἥσυχα!..

Ὁ πατέρας ἐπῆγε νὰ τὸν φέρῃ... Τὸν φέρει καὶ τότε,ἀνάμεσα εἰς δύο κομμάτια μουσικῆς, οἱ τέσσαρές μας ὡμιλήσαμεν ὀλίγον. Ἦτο συγκεκινημένος, ἦτο ὁλοφάνερον. Αὐτὸς ποὺ ἀπὸ μακρὰν εἶχε τόσον θάρρος νὰ μὲ κυττάζῃ, ἀπὸ κοντὰ δὲν εἶχε πλέον διόλου. Ἐγὼ λοιπὸν διηύθυνα τὴν συνδιάλεξιν καὶ μὲ πολλὴν ἐπιδεξιότητα, διότι ἀνάμεσα ἀπὸ τὰς καταναγκαστικὰς τετριμμένας φράσεις,τὰς ὁποίας θὰ ἔχῃ πάντοτε μία συνδιάλεξις ἀνθρώπων τῆς τάξεώς μας, κατώρθωσα νὰ μάθω εἰς δέκα λεπτὰ ὅ,τι μοῦ ἐχρειάζετο νὰ μάθω πρὶν ἀφήσω νὰ προχωρήσουν περισσότερον τὰ πράγματα.

Ἀπὸ ὅλα περισσότερον ἀγαπᾷ τὸ Παρίσι... Ὅπως κ' ἐγώ... Τὸν πιάνει πλῆξις εἰς τὴν ἐξοχήν... Τὸ ἴδιο κ' ἐμένα... Διασκεδάζει εἰς τὰ λουτρὰ τῆς Τρουβίλ... Ἀπαράλλακτα ὅπως κ' ἐγώ... Δὲν τοῦ ἀρέσει διόλου τὸ κυνῆγι... Τὸ κυνῆγι! τὸ μαρτύριον τῶν γυναικῶν, τὸ κυνῆγι ποὺ μᾶς παίρνει τοὺς ἄνδρας μας καὶ τοὺς φίλους των μία ὁλόκληρη ἡμέρα καὶ μᾶς τοὺς δίδει ὀπίσω τὸ βράδυ, ἀποκαμωμένους, ἀφανισμένους, ἀποκτηνωμένους.

Ἀλλ' ἂν δὲν ἀγαπᾷ τὸ κυνῆγι ἀγαπᾷ τὰ ἄλογα... ὅπως κ' ἐγώ· καὶ δὲν εἶνε αὐτὰ μόνον·ἔχει ὅλως διόλου ἐλεύθερον τὸν καιρόν του, τὸν ἑαυτόν του,τὴν περιουσίαν του. Οὔτε πατέρα, οὔτε μητέρα... Κανένα, μόνον ἕνα ἀδελφὸν μικρότερόν του, ἐθελοντὴν εἰς ἓν σύνταγμα τοῦ πυροβολικοῦ—καὶ μίαν θείαν πλουσιωτάτην, πολὺ ἡλικιωμένην, δίχως παιδιά. Λοιπὸν εἶνε ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας του. Τὸ μέγαρον καὶ αἱ γαῖαι τῶν Μαρτὲλ-Σιμιὼζ εἶνε ἰδικά του. Εἶνε κάπου εἰς τὴν Βανδέαν. Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ ὑπάγω νὰ θάπτωμαι εἰς τὴν Βανδέαν, κάθε χρόνον,ἓξ ἢ ὀκτὼ μῆνας... Ἀλλ' ἐπὶ τέλους, πρέπει κανεὶς νὰ ἔχῃ γαίας... Δὲν μοῦ φαίνεται ἄσχημη ἡ Βανδέα. Ἡ Βανδέα ἔχει τὸν καλλίτερον ἀέρα ἀπὸ ὅλας τὰς γαίας.

Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔμαθα εἰς δέκα λεπτά, τὸ πολὺ πολὺ εἰς ἓν τέταρτον... διότι ἡ κυρία Μερσερέ, βλέπουσα ὅτι καὶ οἱ τέσσαρές μας εἴ-

Digitized by Google

χαμεν σπουδαίαν ὁμιλίαν — οἱ τέσσαρές μας, εἰμπορῶ νὰ εἰπῶ : οἱ τρεῖς μας. . . ὁ μπαμπᾶς δὲν ἔλεγε τίποτε, — οἱ τρεῖς μας. . . εἰμπορῶ νὰ εἰπῶ : οἱ δύο μας, ἡ μαμὰ δὲν ἔλεγε μεγάλα πράγματα. . . λοιπὸν ἡ κυρία Μερσερὲ ἐσκέφθη νὰ παρατείνῃ τὸ μεταξὺ τῶν δύο τετραωδιῶν διάστημα.

Ὅλας αὐτὰς τὰς πληροφορίας τὰς ἔλαβα μὲ τὸν πλέον εὔκολον, τὸν πλέον φυσικὸν τρόπον, μὲ μίαν στροφὴν ποὺ ἔδιδα εἰς τὴν ὁμιλίαν, χωρὶς νὰ κάμω καμμίαν ἐρώτησιν. Ἡ μαμά μοῦ ἔλεγε σήμερα τὸ πρωῒ ὅτι χθὲς βράδυ ἤμουν φρικώδης ὡς πρὸς τὴν ἀταραξίαν καὶ τὴν ἀπάθειαν. Ἀμὴ πῶς ; ἔχω κ' ἐγὼ τὸ πρακτικόν μου μέρος. Ἐννοῶ νὰ διαθέσω τὴν ζωήν μου μὲ μερικοὺς ἀμεταβλήτους ὅρους ἀνεξαρτησίας καὶ ἀσφαλείας. Δὲν εἰμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ εὐτυχία δίχως αὐτό, δὲν εἰμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἔρως, τίποτε, τέλος, τίποτε!

Καὶ λοιπὸν δὲν ἔχομε πενθεράν. Δὲν εἰξεύρω τί θἄδινα διὰ νὰ μὴν ἔχω πενθεράν. Νὰ μὴν ἔχω μαλώματα, καυγάδες.Δίχως πενθερὰν εἶνε ἰδικό σου ὅλο τὸ νοικοκυριό σου, καὶ πρῶτα πρῶτα ὁ ἄνδρας σου.

Δι' αὐτὸ δὲν ἠθέλησα νὰ πάρω, τὴν περασμένην ἄνοιξιν, τὸν Μαρκήσιον τοῦ Μαριλιάν, τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς πέντε! Καὶ ὅμως τί χαριτωμένος καὶ ἀστεῖος καὶ ζωηρὸς ποὺ ἦτο! Καὶ πῶς θὰ τὸν ἀγαποῦσα μὲ ὅλην μου τὴν καρδίαν!.. Εἶχα μάλιστα ἀρχίσει. . . Ἀλλ' ἅμα εἶδα τὴν μητέρα του. . . ἐσταμάτησα.

Μιὰ μητέρα τρομερά, σκυθρωπή, αὐστηρά, ποὺ τὴν ἔπιασεν εἰς τὰ γεράματά της μία ἀγρία εὐλάβεια καὶ ἀπαιτοῦσεν ἀπὸ τὴν νύμφην της νὰ ὑπάγῃ νὰ ταφῇ μαζί της, ὀκτὼ μῆνας σωστούς, εἰς τὸ βάθος τῆς Βρετάνης. Εἶνε οἰκονομία αὐτό, τὸ 'ξεύρω. . . ἀλλὰ τί σκλαβιά. Ἀπὸ τὴν ἄλλην ἡμέραν τοῦ γάμου, μόλις ἔπαυσες νὰ εἶσαι μικρὰ κόρη, νὰ ξαναγείνῃς!... Τότε λοιπὸν πρὸς τί νὰ ὑπανδρευθῶ;

Ποῦ ἤμουν ; Δὲν ἐνθυμοῦμαι τίποτε πλέον... Ἆ ! τὸ ἐνθυμήθηκα... Ἡ μουσικὴ ἀρχίζει πάλιν. Εἶνε τὸ τελευταῖον κομμάτι. Καθήμεθα εἰς τὴν γραμμὴν κατὰ τὴν ἑξῆς τάξιν : ἐγώ... ἡ μαμά... ὁ μπαμπᾶς... καὶ ἐκεῖνος. Ἔχει κανεὶς παράδοξα προαισθήματα. Μόλις ἦτο μία ὥρα ὅπου τὸν εἶδα πρώτην φορὰν καὶ ὅμως ἐφαινόμεθα ἤδη ὡσὰν νὰ ἐκάμαμε μίαν οἰκογένειαν οἱ τέσσαρές μας, ἔτσι ἀραδειασμένοι εἰς τὰς καθέκλας μας.

Μᾶς ἔπαιζαν κατὰ σειρὰν πολλὰ βὰλς τοῦ Μπετόβεν, μὲ διακοπὴ ἑνὸς λεπτοῦ μόνον ἀπὸ τὸ ἕνα εἰς τἆλλο.

Εἰς τὴν πρώτην διακοπὴν ἡ μαμά μοῦ λέγει:

— Αἴ λοιπὸν τώρα ποὺ τὸν εἶδες, ποὺ τοῦ ὡμίλησες ... ἡ ἐντύπωσίς σου ;

— Ἡ ἴδια, μαμά.

— Καλή ;

— Ὄχι, κακή.

— Λοιπὸν ὁ πατέρας σου εἰμπορεῖ νὰ τὸν προσκαλέσῃ εἰς γεῦμα.

— Καλέ, μαμά, διατί τόση βία ;

— Εἴμεθα ἀναγκασμένοι νὰ κάμωμεν πολὺ γρήγορα.

— Διατί ;

— Διότι. . . ἀλλὰ σιωπή ! . . ξαναρχίζει ἡ μουσική.

Ἔχω μίαν περιέργειαν,μίαν περιέργειαν. . . Ποιὸς ὁ λόγος ποὺ θέλουν νὰ τὰ τελειώσουν γρήγορα ; . . Εἶμαι καταθυμωμένη. Μοῦ φαίνεται πῶς θέλουν νὰ μὲ παραδώσουν ὅπως κι' ὅπως εἰς αὐτὸν τὸν κύριον. . . Θέλω γρήγορα, γρήγορα νὰ μάθω τί τρέχει. . . Αἰώνιον μοῦ φαίνεται αὐτὸ τὸ μικρὸ βάλς ! Τέλος πάντων, δόξα σοι ὁ Θεός, νά, ἡ δευτέρα διακοπή.Ἐξακολουθῶ τὴν ὁμιλίαν.

— Μαμά, ἐξήγησέ μου.

— Δὲν εἰμπορῶ τίποτε νὰ σοῦ ἐξηγήσω τώρα. . . θέλει πολλὴ ὥρα. Εἰς τὸ σπίτι, σὲ ὀλίγον, θὰ σοῦ τὰ εἰπῶ ὅλα. Ἀλλὰ πρέπει δίχως ἄλλο νὰ τὸν προσκαλέσωμεν ἀπόψε. . . Λεπτὸν δὲν ἔχομεν νὰ χάσωμεν. Ναὶ ἢ ὄχι, θέλεις ;

— Μητέρα, μὲ πιέζεις,ἐπηρεάζεις τὴν γνώμην μου.

— Δὲν σοῦ ἐπηρεάζω τίποτε, καὶ πάλιν εἶσαι ἐλεύθερη.

— Τότε ἂς εἶνε.

— Διὰ πότε τὸ γεῦμα ; διὰ τὴν Πέμπτην

— Ἂς εἶνε καὶ τὴν Πέμπτην.

Μεταξὺ τοῦ τρίτου καὶ τοῦ τετάρτου βάλς, ἡ μαμὰ λέγει γρήγορα εἰς τὸν μπαμπᾶν.

— Προσκάλεσέ τον εἰς γεῦμα.

— Ποίαν ἡμέραν ;

— Τὴν Πέμπτην.

— Καλά.

Ὁ πατέρας — ποτὲ δὲν τὸν εἶχα ἰδῆ νὰ παίζῃ πρόσωπον πατρὸς ποὺ ἔχει κόρην διὰ γάμον — ἐπέτυχε λαμπρά. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι παραζαλισμένος ἀπὸ τὴν μουσικὴν ὅπως ἦτο, δὲν εἴξευρε τί ἔκαμε. Ἤμουν κάπως ἀνήσυχη, ἔλεγα μέσα μου: «Θὰ κάμῃ λάθος καὶ θὰ προσκαλέσῃ κάποιον ἄλλον». Διόλου.Ἔκαμε πολὺ καθὼς ἔπρεπε τὴν πρόσκλησίν του, ἡ ὁποία ἔγεινε δεκτὴ μὲ ἐνθουσιασμόν.

Τὰ μεσάνυκτα ἀναχωροῦμεν,καὶ πρὶν ἀκόμη νὰ ἐβγοῦμεν ἀπὸ τὴν αὐλὴν τῶν Μερσερὲ, φωνάζω :

— Μαμά, παρατηρῶ πῶς σοῦ καρφώθηκε καλὰ καὶ σώνει νὰ τὸν κάμῃς αὐτὸν τὸν γάμον.

— Ὦ ! ὅσον γι' αὐτὸ ναί.

— Λοιπόν, πές μου κ' ἐμένα. . .

— Ἄφησέ με δὰ ν'ἀναπνεύσω μιὰ σταλιά...

Digitized by Google

Εἶμαι κομμένη... Εἰς τὸ σπίτι θὰ τὰ μάθῃς ὅλα.

Μετὰ μίαν ὥραν τὰ εἶξευρα ὅλα. Εἶνε ἡ πειὸ παράξενη ἱστορία τοῦ κόσμου! Χθὲς τὸ πρωΐ, εἰς τὰς ὀκτώ, εἶχαν ἐξυπνήσει τὴν μαμὰν διὰ νὰ τῆς δώσουν αὐτὸ τὸ μικρὸ γραμματάκι, τῆς κυρίας Μερσερὲ, τὸ ὁποῖον ἦτο *πολὺ κατεπεῖγον*.

«Ἔχω ἡμικρανίαν· δὲν εἰμπορῶ νὰ ἐξέλθω. Ἔλα, ἔλα εἰς τὴν στιγμήν. Πρόκειται διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς Εἰρήνης».

Ἡ μαμὰ σηκόνεται καὶ πηγαίνει.

Ἀλλὰ ἡ *συνέχεια εἰς τὸ ἐπόμενον*... Ἡ ὥρα ἑπτά· καιρὸς τοῦ φαγητοῦ.

(Ludovic Halévy).

[Ἕπεται τὸ τέλος]. Α. Π. Κ.

Ο ΧΟΡΟΣ

Μία εἰκὼν ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

—

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 1877 διατρίβων προσωρινῶς ἐν * * παρευρέθην εἰς χορὸν, τὸν ὁποῖον κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς 27 Νοεμβρίου ἔδιδεν ὁ διακεκριμένος φίλος μου κ. Χ. μεγαλέμπορος ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. Ὁ κύριος Χ. ἑώρταζε τὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων του, προσεκάλεσε δὲ καὶ ἐμὲ, παλαιὸν φίλον του, μετὰ πολλῶν ἄλλων ἐκ τῶν πρώτων οἰκογενειῶν. Παιδιόθεν φίλος τοῦ χοροῦ καὶ τῶν διασκεδάσεων ἐπορεύθην καὶ ἐγὼ ἵνα συμμετάσχω αὐτῆς τῆς διαχύσεως. Αἱ αἴθουσαι τοῦ μεγάρου τοῦ κ. Χ. ἦσαν λαμπρότατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα κεκοσμημέναι, τὰ πάντα δὲ ἐμαρτύρουν καὶ ἐξύμνουν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῦ.

Μεταβὰς ἐκεῖσε μᾶλλον ἀργὰ, ἔφθασα καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ὀρχήστρα ἔπαιζεν ἓν *βάλσερ* τοῦ Στράους. Δὲν δύναμαι νὰ ἀποκρύψω τὴν ἡδονὴν, ἣν ἡ στιγμὴ ἐκείνη μοὶ ἐπροξένησε, διάφοροι δὲ σκέψεις ἀνῆλθον αὐθόρμητοι εἰς τὸ πνεῦμά μου.

Πόσον εἶναι ὡραῖον, πόσον εἶναι μαγικὸν τὸ θέαμα τοῦτο! εἶπον κατ' ἐμαυτόν. Φῶς, ζωὴ καὶ εὐθυμία κατέχουσιν ὅλην τὴν αἴθουσαν. Οἱ μὲν ἄνδρες ἀποθέντες πρὸς μικρὸν τὰς φροντίδας τῆς ἡμέρας ἐνασμενίζουσιν εἰς τὴν χαρὰν αὐτῆς τῆς στιγμῆς, αἱ δὲ κυρίαι καὶ δεσποινίδες βλέπουσιν ἐνώπιόν των πραγματικὸν τὸ ὄνειρον, τὸ ὁποῖον ἐθέρμανε τὴν φαντασίαν των ἐπὶ ἡμέρας ὁλοκλήρους. Ἀλλὰ τί εἶναι χορός; τί εἶναι διασκέδασις; Ἤθελεν εἴπῃ τις ὅτι εἶναι τὸ ἀντίστροφον τοῦ πραγματικοῦ βίου.

Ἀναλύων τὰς ἐντυπώσεις ταύτας καὶ λησμονῶν πρὸς στιγμὴν τὴν πάλην καὶ τὰς ταλαιπωρίας τῆς πραγματικότητος, σχηματίζει τις τὴν καλλίστην καὶ λαμπροτάτην ἰδέαν περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Ἡ Μουσικὴ, ἡ καλλίστη αὐτὴ τῶν Ὡραίων Τεχνῶν, κατευνάζει πᾶσαν ἀθυμίαν τῆς ψυχῆς, συνεργοῦσα δὲ μετὰ τοῦ χοροῦ ἀνυψοῖ τὸ πνεῦμα εἰς τὴν γαληνιαίαν σφαῖραν τῆς εὐδαιμονίας καὶ ἀνακουφίζει τὴν καρδίαν ἀπὸ πάσης δυσαρεσκείας. Πόσον εἶμαι εὐτυχής! ἔλεγον κατ' ἐμαυτόν. Πόσον εἶμαι εὐχαριστημένος! τῷ ὄντι δὲν μετανοῶ ὅτι ἦλθον, μᾶλλον πρέπει νὰ εὐχαριστήσω τὸν κύριον Χ., ὅστις μὲ προσεκάλεσε νὰ μετάσχω τῆς ὡραίας ταύτης διασκεδάσεως.

Εἶχον ἤδη παρέλθῃ λεπτά τινα τῆς ὥρας καὶ ὁ νοῦς μου κατεχόμενος ὑπὸ τῆς μαγείας τῆς μουσικῆς, τοῦ χοροῦ καὶ τῆς εὐθυμίας εὑρίσκετο ἐν εἴδει ἐκστάσεως, ὅτε ἤκουσα ἐκ πλαγίου φωνὴν καλοῦσαν τὸ ὄνομά μου. Ἡ φωνὴ αὐτὴ μοὶ ἦτο γνωστὴ, στραφεὶς δὲ εἶδον τὸν φίλον μου κύριον Φ. Ὁ κύριος Φ. εἶναι γνωστὸς ἐν τῇ πόλει διὰ τὰς ἀρετάς του καὶ διακεκριμένος διὰ τὴν παιδείαν του, ἐπίφοβος ὅμως καὶ σεβαστὸς ἐνταυτῷ διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸ ἀπότομον τῶν σκέψεών του. Μὲ ἐχαιρέτισε καὶ τότε ἤρχισε μεταξὺ ἡμῶν ὁ ἑξῆς διάλογος, τὸν ὁποῖον πιστῶς ἐκθέτω ἐνταῦθα.

Φ. — Πῶς διασκεδάζετε; μοὶ εἶπεν.

Ἐγώ. — Ἐγώ; εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος· εὑρισκόμην ἐν εἴδει ἐκστάσεως ὅτε ἤκουσα τὴν φωνήν σας.

Φ. — Καὶ ἐγὼ εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος, περισσότερον μάλιστα πολλῶν ἄλλων, αἵτινες εὑρίσκονται ἐνταῦθα καὶ περιφέρονται εἰς τὰς αἰθούσας συνδιαλεγόμενοι μετὰ τῶν Κυριῶν. Οὗτοι δὲν ἦλθον ἐνταῦθα πρὸς ἰδίαν τέρψιν καὶ διάχυσιν, ἀλλὰ κατὰ καθῆκον ἵνα εὐχαριστήσωσι τὰς συζύγους των· — *αὗται* τῷ ὄντι διασκεδάζουσιν. Ἐννοῶ πολὺ καλὰ τὴν δυσάρεστον θέσιν τῶν ἀνθρώπων τούτων. Προσκαλεῖσαι λ. χ. εἰς ἕνα χορόν; ἂν μὲν εἶσαι ἄγαμος εὐκολώτατον τὸ πρᾶγμα· πλύνεσαι, ἐνδύεσαι καὶ ἡ ἅμαξα σὲ φέρει μέχρι τῆς θύρας. Εἰσέρχεσαι καὶ ἀναρίθμητοι γυναικεῖοι ὀφθαλμοὶ σπινθηροβολοῦσιν ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ σου. Μόνη σκέψις σου εἶναι ἡ διασκέδασις· ἄλλως ὅμως ἔχει τὸ πρᾶγμα παρὰ τοῖς ἐγγάμοις.

Ἐγώ. — Τί περισσότερον θὰ κάμῃ ὁ ἔγγαμος, παρὰ νὰ κάμῃ ὅ,τι κάμνεις σὺ καὶ νὰ συνοδεύσῃ καὶ τὴν κυρίαν του.

Φ. — Καθὼς ὁμιλεῖς, τὸ πρᾶγμα εἶναι ἁπλούστατον. Ἄκουσον ὅμως πρῶτον καὶ κατόπιν φέρε τὰς παρατηρήσεις σου. Ὁ χορὸς καὶ αἱ παρόμοιαι διασκεδάσεις εἶναι πρὸς τὸν ἔγγαμον λυπηρὸν καὶ δυσάρεστον θέμα. Πρέπει ἐν παντὶ καὶ πάντοτε ἑκὼν ἄκων νὰ ὑποβληθῇ καὶ ἀκολουθήσῃ τὰς ἕξεις ὅσας καθιέρωσε πρὸ πολλοῦ ὁ *καλὸς* λεγόμενος *κόσμος*, il bel mondo, καὶ αἵτινες ἀποβλέπουσιν ἰδίως τὴν γυναῖκα. Αἱ ἕξεις αὗται, αἵτινες διαδίδονται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ὡς ἱερὰ παρακαταθήκη, εἶναι πρὸς πάντα λογικὸν καὶ τίμιον ἄνθρωπον ἀνεξήγητοι, ἵνα μὴ εἴπω ἀνήθικοι.

Digitized by Google

Ἐγώ.— Καὶ ποῖαι εἶναι, παρακαλῶ, αἱ ἕξεις αὗται ;

Φ.— Κατὰ πρῶτον, ὅταν προσκληθῇς, πρέπει ἑκὼν ἄκων, εὐκαιρῶν ἢ μή, νὰ ὑπακούσῃς, ἄλλως προσβάλλεις, ὡς λέγουσι, τὸν προσκαλοῦντά σε. Δεύτερον, πρέπει νὰ παρουσιάσῃς τὴν σύζυγόν σου εἰς τρόπον ἁρμόζοντα εἰς τὴν περίστασιν· πρέπει, δηλαδή, αὕτη νὰ ἀπογυμνωθῇ τὸ σῶμα, εἰς τρόπον ὥστε νὰ φαίνωνται τὰ ὡραιότερα αὐτοῦ μέλη, καθὼς τὰ ἔπλασεν ἡ φύσις, δηλ. οἱ βραχίονες, ὁ λαιμός, τὸ στῆθος καὶ τὰ νῶτα. Ἡ γύμνωσις αὕτη τοῦ σώματος τῆς γυναικὸς εἶναι εἰς τὰ ὄμματα τῶν κοινῶν ἀνθρώπων ἀναίδεια καὶ κακοήθεια, ἐν ᾧ διὰ τὰς ἀνωτέρας τάξεις εἶναι ὅρος ἀπαραίτητος πάσης ὑψηλῆς διασκεδάσεως, εἶναι *ἕξις σεβαστή*. Τὴν σεβαστὴν ὅμως ταύτην ἕξιν δὲν δύναται νὰ ἐξηγήσῃ καὶ νοήσῃ ὁ κοινὸς νοῦς καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος εἰμὴ ὡς παραβίασιν τῆς φύσεως, ὡς βιασμὸν τῆς αἰδοῦς, καὶ ἡ παραβίασις αὕτη τῆς φύσεως εἶναί τι ἔτι δυσεξηγητότερον. Ἡ αἰδὼς εἶναί τι φυσικὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν γυναῖκα. Τὸ φυσικὸν δὲ τοῦτο παρατηρεῖται οὐχὶ μόνον παρὰ τοῖς ἐφήβοις, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ βρέφη, διατηρεῖ δὲ ὁ ἄνθρωπος καὶ μάλιστα ἡ γυνή, ὅταν εἶναι σώφρων, μέχρι θανάτου. Ἡ ἀποβολὴ τῆς αἰδοῦς προϋποθέτει ἢ συνεπιφέρει τὴν ἠθικὴν ἀναίδειαν, καὶ ἓν ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν,ἅτινα διακρίνουσι τὴν τιμίαν γυναῖκα ἀπὸ τῆς ἀτίμου, εἶναι ἡ περὶ τὴν ἐνδυμασίαν κοσμιότης.

Ἐγώ.— Οἱ λόγοι σου ἔχουν μεγάλην ἀλήθειαν · μοὶ ἐνθύμισες τὰ *καζῖνα* τῶν Παρισίων καὶ ἄλλων πόλεων, ἅτινα εἶχον ἐπισκεφθῇ ὅταν ἤμην νεώτερος· καὶ ἐκεῖ τὰ κοράσια εἶναι ἡμίγυμνα, καθὼς ἐδῶ αἱ εὐγενεῖς αὗται κυρίαι καὶ σεμναὶ δεσποινίδες.

Φ.— Πολὺ ὡραία καὶ ἐπιτυχὴς παρομοίωσις ! Ἀλλὰ τὰ ἀτυχῆ ἐκεῖνα κοράσια ἐξ ἀνάγκης ἀπογυμνοῦσι τὸ σῶμά των· πράττουσι δὲ τοῦτο ἵνα ἀρέσωσιν εἰς τὸ κοινόν. — Σοὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι ὁ βιασμὸς τῆς αἰδοῦς δὲν μένει ποτὲ ἀτιμώρητος, ἐνθυμοῦμαι δὲ τώρα ἓν ἀξιοσημείωτον συμβὰν τὸ ὁποῖον εἶχον ἀναγνώσῃ εἰς τὸν ἀρχαῖον ἱστορικὸν Ἡρόδοτον, καὶ τὸ ὁποῖον ἐπιβεβαιοῖ τοὺς λόγους μου.

Ὁ Κανδαύλης, ἀρχαῖος βασιλεὺς τὴν Λυδίας, εἶχεν ὡραίαν σύζυγον, τὴν ὁποίαν ἐνόμιζεν ὡραιοτέραν ὅλων τῶν γυναικῶν καὶ πρὸς τὴν ὁποίαν ἔτρεφε σφοδρὸν ἔρωτα. Εἶχε πιστότατον ὑπασπιστήν, τὸν Γύγην, εἰς τὸν ὁποῖον ἐνεπιστεύετο τὰ σπουδαιότερα τῶν πραγμάτων καὶ εἰς τὸν ὁποῖον πολλάκις εἶχεν ἐπαινέσῃ τὴν ὡραιότητα τοῦ σώματος τῆς γυναικός του. Μετὰ παρέλευσιν καιροῦ εἶπεν ὁ Κανδαύλης πρὸς τὸν Γύγη : «Γύγη, νομίζω ὅτι δὲν πιστεύεις εἰς ὅσα σοῦ εἶπα περὶ τῆς ὡραιότητος τῆς γυναικός μου· προσπάθησε νὰ τὴν ἴδῃς γυμνήν». Ἠπόρησεν ὁ Γύγης καὶ τοῦ εἶπεν : «Ἀσύνετον λόγον λέγεις, παραγγέλλων μοι νὰ ἰδῶ γυμνὴν τὴν κυρίαν μου· *ἅμα ἐκδυθῇ ἡ γυνὴ τὸν χιτῶνα, συναπεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ*. Τὰ καλὰ πράγματα εἶναι πάντοτε καλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν πρέπει νὰ μανθάνωμεν· μεταξὺ δὲ τούτων εἶναι καὶ τὸ ἑξῆς, ὅτι πρέπει ἕκαστος νὰ προσέχῃ εἰς τὰ ἑαυτοῦ. Ἐγὼ πείθομαι ὅτι ἐκείνη εἶναι ὡραιοτάτη πασῶν καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ μὴ ζητῇς παρ' ἐμοῦ ἄνομα πράγματα».

Ταῦτα ἔλεγεν ὁ Γύγης καὶ ἀπέκρουε τὰς παρακλήσεις τοῦ ἀρχηγοῦ του Κανδαύλου, φοβούμενος μὴ συμβῇ τι κακόν. Ὁ δὲ Κανδαύλης τῷ ἀπήντησε : «Θάρρει, ὦ Γύγη, καὶ μὴ φοβοῦ μήτε ἐμέ, μήτε τὴν γυναῖκά μου, διότι δὲν θὰ πάθῃς τίποτε, θὰ φέρω δὲ τὸ πρᾶγμα εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴ μάθῃ ὅτι τὴν εἶδες. Ἐγὼ θέλω σὲ τοποθετήσῃ ὄπισθεν τῆς ἀνοιγομένης θύρας τοῦ δωματίου, ἐν τῷ ὁποίῳ κοιμώμεθα, ἀφοῦ δὲ εἰσέλθω ἐγώ, θὰ εἰσέλθῃ καὶ αὐτὴ καὶ θὰ ἀρχίσῃ νὰ ἐκδύηται θέτουσα τὰ φορέματά της ἓν πρὸς ἓν ἐπὶ ἑνὸς θρόνου· αὐτοῦ θὰ δυνηθῇς νὰ τὴν ἴδῃς ἐν πάσῃ ἡσυχίᾳ, ἀφοῦ δὲ στρέψῃ τὰ νῶτα διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν κλίνην, τότε φρόντισε νὰ φύγῃς διὰ νὰ μὴ σὲ ἴδῃ ἐξερχόμενον τοῦ δωματίου».

Μὴ δυνάμενος ὁ Γύγης νὰ διαφύγῃ ἔπραξε κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κανδαύλου· ἐτοποθετήθη λοιπὸν κατὰ τὴν ὡρισμένην ὥραν ὄπισθεν τῆς θύρας καὶ εἶδε τὴν γυναῖκα εἰσελθοῦσαν καὶ ἐκδυομένην, ὅτε δὲ ἐστράφη ἡ γυνὴ ἵνα μεταβῇ εἰς τὴν κλίνην, ἐτραβήχθη ὁ Γύγης καὶ ἐξῆλθεν, ἀλλὰ ἡ γυνὴ τὸν εἶδε. Μαθοῦσα αὕτη τὸ ἄσεμνον τέχνασμα τοῦ συζύγου της ᾐσχύνθη ἀλλ' ἐσιώπησε, σκοπὸν ἔχουσα νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Κανδαύλην · διότι οἱ Λυδοὶ καὶ ἄλλοι λαοὶ τὸ θεωροῦσι μεγάλην αἰσχύνην νὰ φανῇ τις γυμνός, καὶ ἀνὴρ ἂν ἦναι. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν προσεκάλεσεν ἡ βασίλισσα τὸν Γύγην καὶ τοῦ εἶπεν· «Ἓν ἐκ τῶν δύο πρέπει νὰ ἐκλέξῃς, ὦ Γύγη, ἢ νὰ φονεύσῃς τὸν Κανδαύλην καὶ νὰ λάβῃς ἐμὲ καὶ τὴν βασιλείαν τῆς Λυδίας, ἢ νὰ θανατωθῇς ἐσὺ ἵνα μὴ βλέπῃς εἰς τὸ ἑξῆς ὅσα δὲν πρέπει,ἀκούων τὰς προτροπὰς τοῦ Κανδαύλου. Ἢ ἐκεῖνος πρέπει νὰ χαθῇ, ὅστις ἐσκέφθη τοιαῦτα πράγματα, ἢ σὺ ὅστις μὲ εἶδες γυμνήν». Ὁ Γύγης εὑρέθη εἰς ἀμηχανίαν τί νὰ πράξῃ, μὴ θέλων νὰ φονεύσῃ τὸν κύριόν του· ἀναγκασθεὶς ὅμως ἐπροτίμησε τὸ πρῶτον. Κρυβεὶς ὄπισθεν τῆς θύρας ὅθεν εἶχε θεωρήσῃ τὴν βασίλισσαν ἐκδυομένην καὶ ὡπλισμένος δι' ἐγχειριδίου, τὸ ὁποῖον αὐτὴ τοῦ εἶχε δώσῃ, ἐφόνευσε τὸν Κανδαύλην κοιμώμενον, ἔλαβε δὲ καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιλείαν τῶν Λυδῶν.

Digitized by Google

Ἐγώ.— Τὸ διήγημα τοῦτο εἶναι σπουδαιότατον καὶ μαρτυρεῖ τρανώτατα τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων σου, ὅτι δηλ. ἡ ἀπογύμνωσις τῆς σαρκὸς προϋποθέτει ἢ συνεπιφέρει τὴν ἠθικὴν ἀναίδειαν καὶ ἀπογύμνωσιν.

Φ.— Πολὺ καλά! ἂς προχωρήσωμεν! Ἂς ἔλθωμεν εἰς αὐτὴν τὴν οὐσίαν τῆς διασκεδάσεως. Ὁ χορός! Παρετήρησες καὶ παρατηρεῖς ἐνταῦθα πόσον ὅλοι οἱ ἄνδρες εἶναι εὐγενεῖς καὶ περιποιητικοί, πόσον αἱ κυρίαι εἶναι χαρίεσσαι καὶ εὐπροσήγοροι! Παρατήρησον! πόσαι θωπεῖαι, πόσαι ὑποκλίσεις, πόσα μειδιάματα! Νομίζεις ὅτι αἱ αἴθουσαι αὗται μετετράπησαν εἰς κατοικίας ἀγγέλων. Οἱ ἄνθρωποι μετεβλήθησαν διὰ μιᾶς ὡς διὰ μαγικῆς ῥάβδου καὶ φαίνονται ὄντα ὑπεράνθρωπα καὶ εὐδαίμονα, ἅτινα ἀπέθεντο εἰς τὸ κατώφλιον τῆς οἰκίας πᾶν γεῶδες καὶ ὑλικὸν καὶ εἰσῆλθον ἐνταῦθα ὡς *καθαρὰ πνεύματα*, *verklärle Geister*, καθὼς λέγουσιν οἱ Γερμανοί· ἡ μουσικὴ τοῦ χοροῦ δὲν ἐγείρει παρ' αὐτοῖς ἀνθρώπινα καὶ ὑλικὰ αἰσθήματα, ἀλλὰ μόνον τὴν ὑψηλὴν Ἰδέαν τῆς Ἁρμονίας, καὶ τὸν Πόθον τοῦ Ἰδεώδους, ὃν ᾐσθάνθη διὰ παντὸς τοῦ βίου του καὶ ἐξέφρασε δι' ὅλης τῆς ποιήσεώς του ὁ μέγας ποιητὴς Σχίλλερος· τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν, οἱ ὡραῖοι βραχίονες, τὸ ἀσθμαῖνον στῆθός των, οἱ ἐκ τῆς μέθης τῆς ἡδονῆς ὁτὲ μὲν σπινθηροβολοῦντες, ὁτὲ δὲ κεχαυνωμένοι ὀφθαλμοί των, οὐδέν, οὐδὲν ἀνθρώπινον ἐγείρει παρ' αὐτοῖς, οὐδεμίαν ὑλικὴν καὶ χοϊκὴν ἐπιθυμίαν, ἀλλὰ *καλλιτεχνικὸν θαυμασμὸν* ἐμποιεῖ.

Ἐγώ. — Εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ λόγοι σου εἶναι ἁπλῆ εἰρωνεία.

Φ. — Εἶναι περιττόν, νομίζω, νὰ λεπτολογήσωμεν ἢ νὰ συζητήσωμεν ἐὰν ὁ χορός, μεταξὺ ἐγγάμων πρὸ πάντων, εἶναί τι θεμιτὸν ἢ ἀθέμιτον. Ὅσοι παρευρίσκονται εἰς τοὺς χοροὺς καὶ παρατηροῦσι τὰ συμβαίνοντα δὲν δύνανται νὰ μὴ ὁμολογήσωσιν ὅτι αἱ αἴθουσαι τῶν τοιούτων διασκεδάσεων εἶναι ἐργαστήρια κακοηθείας καὶ διαφθορᾶς. Ἀλλὰ τὴν ἐξαχρείωσιν ταύτην τηρεῖ εἰσέτι *σεβαστὴν* ἡ θέλησις τῶν ἀνωτέρων τάξεων. Πάντες οἱ εὐαίσθητοι καὶ χρηστοὶ ἄνθρωποι ἀναγνωρίζουσι τὸ ἀνήθικον τῆς διασκεδάσεως ταύτης, πάντες οἱ ἀγαπῶντες τὸ ἀγαθὸν τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἔθνους των κατακρίνουσιν αὐτόν. Ἀλλὰ τί λέγω; ἐνθυμοῦμαι τώρα ὅτι τὸν χορὸν κατεδίκασεν, ἠξεύρεις τίς; οὐχὶ θεολόγος τις ἢ ἱεροκῆρυξ διδάσκων ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ἐγκράτειαν καὶ προσευχήν, — οὐχὶ ποιητής τις ἢ φιλόσοφος ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἠθικολόγησαν περὶ τῶν τοιούτων καὶ ἐξύμνησαν τὴν ἀρετὴν ὡς τὸ *κάλλιστον θήραμα ἐν τῷ βίῳ*· οὔτε ὁ Παρίνης, οὔτε ὁ Φώσκολος εἶναι οἱ πικρῶς ἐλέγξαντες αὐτόν, ἀλλ' ἕτερος ποιητής, ὀνομαστὸς διὰ τὰ μεγάλα ποιητικά του πλεονεκτήματα καὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνάς του, ἀλλὰ ἄξιος οἴκτου διὰ τὴν διαφθορὰν τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου του. Ἠξεύρεις ὅτι ὁ Byron ὑπῆρξε μέγας ποιητής, ἀλλὰ καὶ ἀχαλίνωτος ἄνθρωπος· ἡ κακία εἶχε δι' αὐτὸν μέγα δέλεαρ, οὐχ ἧττον καὶ αὐτὸς ἀνεγνώρισε τὸ ἄσεμνον τῆς διασκεδάσεως ταύτης καὶ σφοδρῶς ἐστηλίτευσεν αὐτὴν εἰς τὸ ποιημάτιόν του *The Waltz*. Ἐν αὐτῷ κατακρίνει τὸν χορὸν ὡς ἐπιτρέποντα εἰς τὰ ἄτομα τῶν δύο φύλων ἀνοίκειον καὶ ἀθέμιτον προσπέλασιν καὶ συνάφειαν, ἀναφέρει δὲ τὴν ἔκπληξιν ἣν ᾐσθάνθη σώφρων τις Ὀθωμανός, ὅτε παρευρέθη εἰς ἕνα χορὸν Εὐρωπαίων. . . Τὸ τέλος τοῦ ποιήματός του τούτου ἔχει ἐλεγειακὸν χαρακτῆρα. Διατί, λέγει ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς συμπολίτας του, θέλετε νὰ καταστήσητε τόσῳ εὔωνον τὸ κάλλος καὶ τὰ ἄλλα θέλγητρα τῆς γυναικός; διατί θέλετε νὰ μαράνητε τὸ θεῖον καὶ ἁγνὸν αἴσθημα τοῦ ἔρωτος, κυλίοντες αὐτὸ εἰς τὸν βόρβορον τῆς ἀκολασίας;

Ἐξ ὅσων μέχρι τοῦδε σοὶ ἀνέφερα, καὶ ἐξ ὅσων ἰδίοις ὄμμασι παρατηρεῖς ἐν ταῖς αἰθούσαις ταύταις δύνασαι, χωρὶς τῆς βοηθείας μου, νὰ σχηματίσῃς μίαν ἰδέαν περὶ τῆς ἐν γένει ἀνατροφῆς, ἣν ἔχει αὐτὴ ἡ τάξις τῆς κοινωνίας, καὶ νὰ ἐξηγήσῃς διάφορα ἄλλως ἀνεξήγητα φαινόμενα, παρατηρούμενα ἰδίως εἰς αὐτήν. Αὐτὴ νηπιόθεν οὕτως ἀνατρέφεται. Ἡ ἀγωγὴ αὐτῆς ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ καταπνίξῃ πᾶν εὐγενὲς αἴσθημα τῆς ψυχῆς καὶ ἀντικαταστήσῃ ἁπλῆν ἐξωτερικὴν κοσμιότητα τρόπων, ἐπιτρέπουσαν τὰ πάντα ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς εὐσχημοσύνης. Ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ διαφθορά. Ναί, ἰδὲ τὸν ἄνθρωπον οἷος ἐξέρχεται ἐκ τῶν χειρῶν τῆς φύσεως καὶ ὕστερον παρατήρησον τὴν ἠθικὴν παραμόρφωσιν, ἣν παράγει εἰς αὐτὸν βαθμιαίως ἡ *ὑψηλὴ αὕτη ἀνατροφή*. Τότε θέλεις ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ ἐν τῷ ἀτόμῳ καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ διαφθορὰ δὲν ἐπέρχεται διὰ μιᾶς ὡς κεραυνός, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν καὶ ἀνεπαισθήτως δηλητηριάζει τὰ ἁγνότερα αἰσθήματα, ὅσα ἐνέπνευσεν ἡ φύσις εἰς τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἐν πρώτοις, ἂν ἐξετάσῃς τὴν ἀγωγήν, ἣν λαμβάνουσι τὰ κοράσια, θὰ πεισθῇς ὅτι ταῦτα δὲν προορίζονται εἰς γάμον, δὲν προορίζονται νὰ σχηματίσωσιν οἰκογένειαν, νὰ μορφώσωσιν αὐτὴν καὶ χρησιμεύσωσιν ὡς βοηθοὶ τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν καὶ διαχείρισιν. Τὰ σπουδαιότερα θέματα τῆς ἀγωγῆς αὐτῶν εἶναι μουσική, ξέναι γλῶσσαι, κομψότης τρόπων καὶ τὰ παρόμοια· πᾶσα σπουδαιοτέρα γνῶσις καὶ μελέτη παραγκωνίζεται. Θρησκευτικαὶ καὶ ἠθικαὶ μελέται, γνώσεις ἀποβλέπουσαι εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν οὔτε κἂν ἀναφέρονται. Τὴν περαιτέρω ἀνατρο-

Digitized by Google

φὴν συμπληροῖ ὁ οἰκογενειακὸς βίος. Ἀλλὰ τί εἶναι ἡ ἀνατροφὴ αὕτη, οὐδὲν ἔχουσα ἠθικὸν ἔρεισμα, οὐδεμίαν θρησκευτικὴν βάσιν; Τὸ ἠθικὸν καὶ θρησκευτικὸν αἴσθημα ὑπάρχει ἔμφυτον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, μόνον δὲ τοιαύτη ἀγωγή, οἵα δίδεται σήμερον εἰς τὰς νέας, δύναται νὰ μαράνῃ αὐτό, ἀντὶ νὰ καλλιεργήσῃ καὶ τελειοποιήσῃ. Δοκίμασε, ἂν ἦσαι ἱκανός, νὰ ἀποπλανήσῃς ἁγνὴν καὶ ἀπαίδευτον ἀγρότιδα. Τὸ πρῶτον ἄσεμνον βλέμμα σου, ὁ πρῶτος ἄσεμνος λόγος σου θέλει προσκρούσῃ εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίας ἁγνότητος, θέλει δὲ σὲ ῥαπίσῃ κατὰ πρόσωπον, ἂν τολμήσῃς νὰ προσβάλῃς τὴν σεμνότητα τοῦ χαρακτῆρός της,—ἐν ᾧ ἡ εὐγενὴς κυρία τῶν ἀνωτέρων τάξεων μειδιᾷ εἰς τοὺς χαριεντισμοὺς καὶ τὰς θωπείας τοῦ ἀσέμνου καὶ διεφθαρμένου τυχοδιώκτου.

Πιστεύω ὅτι μέχρι τοῦδε παρηκολούθησας εἰς τὰς σκέψεις μου καὶ συμφωνεῖς ὅτι αὗται δὲν περιέχουσιν ἴχνος ὑπερβολῆς.

Ἐγώ.— Συμφωνῶ πληρέστατα καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ τὰς συμπληρώσῃς.

Φ.— Ἀκολουθῶ λοιπόν. Ἀνέφερα τὴν πρώτην ἀνατροφήν, ἣν λαμβάνουσιν αἱ νέαι. Ποῖος εἶναι τώρα ὁ οἰκογενειακὸς αὐτῶν βίος; Ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀγωγήν, ἣν ἔλαβον. Ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ ἀποκτῶσιν αἱ νέαι τὰς προκαταρκτικὰς γνώσεις καὶ ἔχουσι πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ παραδείγματα τοῦ μετέπειτα βίου των. Ἐθίζονται εἰς τὴν ὅσον ἔνεστιν ἐλευθερωτέραν συναναστροφὴν καὶ συνανάχρωσιν μετὰ συγγενῶν, οἰκείων καὶ ξένων. Αἱ σχέσεις αὗται καὶ τὰ καθημερινὰ παραδείγματα συμβάλλουσι τὰ μέγιστα εἰς τὴν νοητικὴν ἐξύπνισιν τῆς νέας καὶ προδιαθέτουσι τὴν ψυχήν. Περί τινων νεανίδων δύνασαι καὶ πρὸ τοῦ γάμου των νὰ εἰκάσῃς τὴν μέλλουσαν πορείαν των.... αὗται διεφθάρησαν ἤδη ἠθικῶς, μόνος δὲ ὁ φόβος μὴ παραβλαφθῇ τὸ μέλλον των, κρατεῖ αὐτὰς ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἀπελπιστικοῦ βήματος.

Ἀλλὰ καὶ σεμνῶς ἀνατεθραμμέναι νέαι δὲν δύνανται μετὰ τὸν γάμον των νὰ μὴ παρασυρθῶσιν ἐκ τοῦ ῥεύματος τῆς γενικῆς διαφθορᾶς. Κατὰ τὰς σημερινὰς θεωρίας ὁ ἀνὴρ δὲν εἶναι κύριος, δὲν εἶναι ἀνώτερος τῆς γυναικός, ἀλλ' ἴσος, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ κατώτερος. Ἡ νέα δὲν ἀκούει πλέον τὴν ἐπιτακτικὴν φωνὴν τοῦ πατρός, τοῦ ἀνωτέρου, φωνήν, ἥτις δύναται νὰ προφυλάξῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ὀλέθρου, ἀλλὰ τὴν θωπευτικὴν φωνὴν τοῦ ἰσοβαθμίου συζύγου. Ἡ στιγμιαία αὕτη μετάβασις ἀποφασίζει, οὕτως εἰπεῖν, τὴν τύχην τῆς γυναικός. Τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀκολούθως ἐκ τῶν σχέσεων καὶ περιπετειῶν ὅσαι ἐνδέχεται νὰ παρακολουθήσωσιν εἰς τὸ διάστημα τοῦ συζυγικοῦ βίου. Αἱ κοινωνικαὶ ὅμως ἕξεις δὲν ἀλλοιοῦνται, δὲν καταργοῦνται (ὁμιλῶ πάντοτε περὶ τῶν ἀνωτέρων τάξεων) διὰ μιᾶς, καὶ ἡ διατήρησις αὐτῶν δηλοῖ ὅτι ἔχουσι ῥίζας ἀείποτε ἀκμαίας. Ὁ χορός, ἐν ᾧ παρευρισκόμεθα, εἶναι χορὸς μιᾶς τῶν καλλιτέρων καὶ σεμνοτέρων οἰκογενειῶν τῆς πόλεως, ἀλλὰ τίνες εἶναι οἱ προσκεκλημένοι; Περιττὸν νὰ σοὶ εἴπω ὅτι ἐκ τῶν ἑκατὸν περίπου κυριῶν, αἵτινες παρευρίσκονται, αἱ εἴκοσι τοὐλάχιστον εἶναι γνωσταὶ δι' ἐρωτικὰς περιπετείας ἃς ἔλαβον κατὰ τὸ διάστημα τοῦ συζυγικοῦ βίου των, καὶ ὅμως ὁ κόσμος ἐξακολουθεῖ νὰ ἀποδίδῃ εἰς αὐτάς, ἐξωτερικῶς τοὐλάχιστον, τὸν αὐτὸν καὶ εἰς τὰς λοιπὰς σεβασμόν.

Ἐγώ.— Ὁ σεβασμὸς ὅμως οὗτος εἶναι μόνον φαινομενικός· ὅσοι γνωρίζουσι τὴν διαγωγήν των. . .

Φ.— Ὅσοι γνωρίζουσι τὴν διαγωγήν των δὲν διστάζουσι νὰ προσκαλέσωσιν αὐτὰς εἰς τὰς διαφόρους συναναστροφάς των, ἄρα δὲν ἀποδοκιμάζουσι τὴν διαγωγήν των.

Ἐγώ. — Ἡ κατάστασις αὕτη εἶναι τῷ ὄντι ἀξιολύπητος.

Φ. — Ναί, εἶναι τῷ ὄντι λυπηρά. Πόσον εἰλικρινεῖς εἶναι οἱ λόγοι μου, τὸ ἀποδεικνύει ἡ σειρὰ τῶν σκέψεών μου καὶ αὐτὴ ἡ κατάστασις τῆς κοινωνίας. Παρεσιώπησα τὰς μεγάλας θυσίας, εἰς ἃς ὑπόκειται ὁ ἔγγαμος κατὰ τὸν συζυγικὸν βίον του, θυσίας τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, ἡσυχίας καὶ ἀναπαύσεως καὶ περιωρίσθην μόνον καὶ μόνον εἰς τὴν καθαρὰν σχέσιν τοῦ γάμου, — παρεσιώπησα τὰς εὐθύνας, τὰς ἀδιακόπους φροντίδας καὶ τὴν ἀκατάπαυστον ἀγωνίαν περὶ τῆς ἀνατροφῆς, ἐκπαιδεύσεως καὶ συντηρήσεως τῆς οἰκογενείας, καὶ περιωρίσθην μόνον εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς σχέσεως δύο ὄντων, προωρισμένων νὰ διανύσωσιν ὁμοῦ τὸ στάδιον τοῦ βίου ἐν ἀγάπῃ καὶ ἁρμονίᾳ. Ἀλλ' αἱ φροντίδες, αἱ περὶ τῆς οἰκογενείας, τῶν τέκνων καὶ τῶν θυγατέρων μέριμναι, ἡ αὐταπάρνησις τοῦ ἀνδρὸς χάριν τῆς εὐημερίας τῆς οἰκογενείας του, εἶναι θυσίαι προκαλοῦσαι τὸν θαυμασμὸν καὶ τοῦ στωϊκωτέρου τῶν φιλοσόφων. Ἂν εἰς ταῦτα προσθέσῃς τὴν ἀτιμίαν, ἥτις δύναται νὰ προέλθῃ εἰς τὸν ἄνδρα ἐκ τῆς ἀνηθικότητος ἢ ἐλαφρότητος τῆς ἰδίας συζύγου, χάριν τῆς ὁποίας θυσιάζει τὸ πᾶν, ἔχεις πλήρη τὴν εἰκόνα τῆς Ἀληθείας, ἔχεις πλήρη τὴν εἰκόνα τῆς Καταστροφῆς.

Ὅσα σοὶ ἐξέθεσα περὶ τῶν κακῶν, ἅτινα δυνατὸν νὰ συνεπιφέρῃ ἡ συζυγικὴ σχέσις, βασίζονται εἰς τὴν ἀλήθειαν. Ἡ ἀδυναμία, ἡ μωρία καὶ ἡ διαφθορὰ τοῦ ἀνθρώπου πάντοτε καὶ εἰς πᾶσαν ἐποχὴν ἐμόλυνε τὴν ἱερὰν ταύτην σχέσιν, ἀλλὰ εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχήν, εἰς ἣν συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ ἰδική μας, ἡ ἀθέτησις τοῦ συζυγικοῦ συμβολαίου ἔλαβεν εἰς μίαν τάξιν τῆς κοινωνίας τὸν χαρακτῆρα *κοινωνικοῦ ἐθίμου*. Σοὶ εἶναι γνωστὸν τὸ ἀθάνατον ποίημα

Digitized by Google

τοῦ μεγάλου ποιητοῦ Παρίνη (Il giorno), διὰ τοῦ ὁποίου κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐσατύρισεν εἰς τρόπον ἀπαράμιλλον τὸν τότε ἐπικρατοῦντα Serventismo τῆς πατρίδος του καὶ τὰς κακὰς ἕξεις τῆς κοινωνίας. Αἱ ἕξεις ἐκεῖναι ἐξακολουθοῦσιν ἔτι καὶ σήμερον λυμαινόμεναι τάξεις τινὰς τῆς κοινωνίας. Ὅπου ἀνωτέρα συναναστροφή, ὅπου ἀνώτερος κύκλος ἐκεῖ καὶ τὸ φάσμα τοῦ Ἔρωτος, μεταμορφωμένου εἰς κακὸν δαίμονα, πλανᾶται προσπαθοῦν νὰ ἀλλοιώσῃ σχέσεις καθιερωμένας ὑπὸ τῆς φύσεως, τῆς θρησκείας καὶ τῆς κοινωνίας. Ὁ Παρίνης πρὸς ἐξήγησιν τῆς κοινωνικῆς ταύτης νόσου ἔπλασεν ὡραῖον μῦθον, τὸν ἑξῆς:

«Κατ' ἀρχὰς ὁ υἱὸς τῆς Ἀφροδίτης, Ἔρως, ἦτο πάντοτε φιλιωμένος καὶ ἀχώριστος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ὑμεναίου (Γάμου). Ὡς δίδυμοι ἀδελφοὶ ἔζων πάντοτε ὁμοῦ ἐν ἀδελφικῇ ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ. Ὁ Ἔρως ὅμως ἐννόησέ ποτε ὅτι ἦτο ἀνώτερος τοῦ ἀδελφοῦ του Ὑμεναίου κατὰ τὴν δύναμιν καὶ διεμαρτυρήθη πρὸς τὴν μητέρα του λέγων· — Διατί ἐγὼ νὰ ἦμαι καταδικασμένος νὰ συζῶ πάντοτε μετὰ τοῦ Ὑμεναίου, ὅστις εἶναι ὑποδεέστερός μου; ἐγὼ τοξεύω καὶ αὐτὸς ἀπολαμβάνει ἀνέτως τῶν καρπῶν τῆς τέχνης μου· θέλω νὰ ἀποχωρισθῶ ἀπ' αὐτοῦ, θέλω νὰ εὐρύνω τὸν κύκλον μου καὶ διὰ τοῦ τόξου μου νὰ ρίπτω τὰ βέλη μου ὅπου θέλω». Ἡ Ἀφροδίτη ἐχώρισε τοὺς δύο ἀδελφοὺς καὶ κατέστησε τὸν Ἔρωτα ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον τοῦ ἀδελφοῦ του Ὑμεναίου.»

Ἀλλὰ εἶναι καιρὸς νὰ τελειώσω. Συνέπεια τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων θὰ ἦτο ἡ ἀποστροφὴ καὶ ἡ πλήρης ἀποχὴ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τοῦ γάμου. Ἡ σχέσις αὕτη, ἡ σχέσις τοῦ γάμου, σκέπτεται καθ' ἑαυτὸν ὁ τίμιος ἄνθρωπος, εἶναί τι ἀκροσφαλὲς καὶ δύναται νὰ ἐκθέσῃ τὴν τιμιότητα τοῦ ἀνθρώπου. Προτιμότερον λοιπὸν νὰ ἀπέχω. Περίεργον πρᾶγμα! Πῶς ἤλλαξαν τὰ πράγματα! Οἱ ἀρχαιότεροι καὶ ἁπλούστεροι τῶν ἀνθρώπων συνεβούλευον εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ ἀγαπητούς των τὸν γάμον, ὡς καταφύγιον κατὰ τῆς ἀτομικῆς διαφθορᾶς καὶ ἐξαχρειώσεως. . .

. . . .

Ὁ γάμος ὅμως εἶναι ἡ βάσις τῆς κοινωνίας, ἡ βάσις τοῦ κόσμου· χωρὶς αὐτοῦ ἀδύνατος ἡ ὕπαρξις τῆς κοινωνίας. Τὴν κοινωνικὴν ταύτην ἀνάγκην μαρτυρεῖ καὶ ἐκφράζει αὐτὴ ἡ φύσις, εἰς τὸν νόμον τῆς ὁποίας ὑπακούουσιν οἱ ἄνθρωποι. Ἀλλ' ἡ σχέσις αὕτη ἵνα δυνηθῇ νὰ ἐξακολουθήσῃ, πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ ἀληθῆ αὐτῆς ὅρια.

Ἐγὼ σοὶ ἐξέθηκα κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ τὰς ἀσχημίας καὶ τὰς παρεκτροπὰς τῆς σχέσεως ταύτης προερχομένας ἐκ τῆς κακῆς ἀγωγῆς καὶ πιστεύω ὅτι περιέγραψα τὴν νόσον συμφώνως πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Ἂν δὲ ἡ διάγνωσις εἶναι ἀληθής, εὔκολος καὶ ἡ εὕρεσις τῶν μέσων τῆς θεραπείας.

Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1883. Μ.

Μετά τινας ἡμέρας ἐκδίδοται ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ κομψὸν εὐμέγεθες τεῦχος, περιέχον τὰ «Παιδικὰ Διηγήματα» τοῦ ἐκ τῶν συνεργατῶν ἡμῶν κ. Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου. Πάντες ὅσοι κήδονται περὶ τῆς ὀρθῆς παιδεύσεως τῶν τέκνων αὐτῶν ἂς ζητήσωσι νὰ προμηθευθῶσι τὸ ὡραῖον τοῦτο ἔργον. Διότι τὸ βιβλίον συγκεντροῖ τόσην παιδαγωγικὴν δύναμιν μετὰ λεπτῆς τέχνης διακεχυμένην εἰς τρυφερώτατα διηγήματα, ἐνέχει τόσον εὔχυμον καὶ ὑγιᾶ τροφὴν διὰ τὰς ἁπαλὰς τῶν παίδων ψυχάς, ὥστε ἀδιστάκτως δυνάμεθα νὰ τὸ συστήσωμεν ὡς ἄξιον νὰ προτάσσηται παντὸς ἄλλου ἀναγνώσματος εἰς μόρφωσιν τῶν παίδων προωρισμένου. Ὡς δεῖγμα τῶν παιδικῶν διηγημάτων λαμβάνομεν κατὰ τύχην ἓν ἐκ τῶν πολλῶν ἐν τῷ τόμῳ περιεχομένων καὶ παραθέτομεν ἐνταῦθα —τὸ ἑπόμενον.

Σ. τ. Δ.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ

— Τὴν ἱστορίαν μας, θεῖε, τὴν ἱστορίαν μας ἐφώναξεν ὁ μικρὸς Ἀριστείδης.

— Καὶ αἱ ἐξετάσεις μας ἐτελείωσαν, καὶ ἄριστα ἐπήραμεν, εἶπε καὶ ἡ Πηνελόπη.

— Λοιπὸν τὴν ὑπόσχεσίν σας!

— Τὴν ὑπόσχεσίν σας!

Καὶ ἐτοποθετήθησαν καὶ οἱ δύο, ἀδελφὸς καὶ ἀδελφή, πλησίον εἰς τὰ γόνατα τοῦ θείου των Πλάτωνος καὶ ἡτοιμάσθησαν ν' ἀκούσουν τὴν διήγησίν του.

Ὁ θεῖός των Πλάτων εταξείδευσεν εἰς πολλὰ μέρη, εἶδε πολὺν κόσμον, ἀνέγνωσε πολλὰ βιβλία καὶ εἰξεύρει πολλὰς καὶ καλὰς ἱστορίας· καὶ ὅσας φορὰς ὁ ἀνεψιός του καὶ ἡ ἀνεψιά του ἐκτελοῦν τὰ καθήκοντά των τοῖς διηγεῖται μίαν ἱστορίαν· τοῦτο δὲ συμβαίνει σχεδὸν κάθε βράδυ, διότι καὶ οἱ δύο εἶνε εὔτακτοι καὶ ἐπιμελεῖς.

Ἀλλὰ τώρα δὲν ζητοῦν καμμίαν ἀπὸ τὰς συνειθισμένας ἱστορίας τοῦ θείου των· ζητοῦν τὴν συγκινητικὴν ἐκείνην ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη νὰ τοῖς εἰπῇ ἂν πάρουν ἄριστα εἰς τὰς ἐξετάσεις των καὶ τὴν ὁποίαν περιμένουν μὲ τόσην ἀνυπομονησίαν ἕνα μῆνα τώρα.

Ὁ θεῖος Πλάτων ἐκάθισε περισσότερον ἀναπαυτικὰ εἰς τὴν καθέκλαν του, ἐσκέφθη ὀλίγον, ἔβηξεν ὀλίγον, καὶ ἔπειτα ἤρχισε:

— Μίαν ἡμέραν . . .

Ἅμα τὰ δύο παιδία ἤκουσαν τὴν μαγικὴν αὐτὴν λέξιν, ἡ ὁποία εἰς τὴν ζωηρὰν παιδικὴν φαντασίαν ὑπόσχεται συγκινήσεις καὶ περιπετείας, δράκους καὶ βασιλοπούλας, μαγευμένους πύργους καὶ πτερωτὰ ἄλογα, βουνὰ ὅπου ἀνοιγοκλείουν καὶ νεκροὺς ὅπου ἀναστήνονται μὲ τὸ ἀθάνατον νερόν, μηλέας ὅπου ὁμιλοῦν καὶ

Digitized by Google

δάση ὅπου τραγῳδοῦν, ἐστρυμώχθησαν περισσότερον εἰς τὰ γόνατα τοῦ θείου των, ἐσήκωσαν ζωηρῶς τὰς κεφαλάς των, ἐχαμογέλασαν ἀπὸ εὐτυχίαν, ἐτέντωσαν μὲ προσοχὴν τὰ αὐτία των, καὶ μὲ τὰ περίεργα καὶ ἔξυπνα ὀμμάτιάτων τὸν ἐκύτταζαν μέσα εἰς τὰ ὀμμάτιά του.

— Μίαν ἡμέραν, ἐπανέλαβεν ὁ θεῖος Πλάτων, ἓν παιδίον ἕως δώδεκα ἐτῶν ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὸ σχολεῖον. Ἦτο χειμῶνας. Τὸ πρωῒ εἶχε χιονίσει καὶ αἱ στέγαι καὶ οἱ δρόμοι ἦσαν κάτασπροι· ὁ ἄνεμος ἐφυσοῦσε παγωμένος. Ἀλλὰ τὸ παιδίον δὲν ἐκρύωνεν· ἐφοροῦσεν ὡραῖα καὶ χονδρὰ φορέματα, καινούργια καὶ στερεὰ ὑποδήματα, χειρόκτια εἰς τὰς χεῖράς του· ἦτο πλουσιόπαιδον· ὁ δὲ χειμῶνας, καλά μου παιδία, δὲν εἶνε διὰ τοὺς πλουσίους, εἶνε διὰ τοὺς πτωχούς· ὅταν οἱ πλούσιοι, μεγάλοι καὶ μικροὶ κάθηνται τριγύρω εἰς τὴν θερμάστραν των, ἢ ἐμπρὸς εἰς τὴν ἑστίαν των ὅπου καίει ὡραία φωτία καὶ σκορπίζει γλυκεῖαν ζέστην, δὲν αἰσθάνονται τὸν χειμῶνα· καὶ ἂν βρέχῃ, καὶ ἂν χιονίζῃ ἔξω, ἐκεῖνοι ἔχουν ἥλιον μέσα εἰς τὸ δωμάτιόν των· ἀλλ' οἱ πτωχοί ; . . . ὢ ! οἱ καϋμένοι οἱ πτωχοί, ἐνῷ βογκᾷ εἰς τὴν στέγην των ὁ ἄνεμος καὶ ἐμβαίνει εἰς τὸ παλαιόσπιτόν των ἀπὸ τὰ σπασμένα παράθυρα ἢ τὰς ραγάδας, ἐνῷ ἀστράπτει καὶ βροντᾷ εἰς τὸν οὐρανόν, ἐκεῖνοι περνοῦν σκοτεινὰ τὰς μακρὰς καὶ ἀγρίας νύκτας τοῦ χειμῶνος ἀπηλπισμένοι καὶ κλαίοντες. Καὶ δὲν ἔχουν οὔτε ψωμὶ νὰ δώσουν εἰς τὰ παιδία των, οὔτε σκέπασμα νὰ τὰ σκεπάσουν, καὶ τὸ ἓν φωνάζει: πεινῶ, τὸ ἄλλο: παγώνω, καὶ τὸ ἄλλο εἶνε ἄρρωστον καὶ κινδυνεύει. . . . Καὶ ἀργεῖ τότε, ἀργεῖ πολὺ νὰ ἐξημερώσῃ. . . .

— Οἱ καϋμένοι οἱ πτωχοί! ἐψιθύρισεν ἡ Πηνελόπη συγκινηθεῖσα.

— Τὸ παιδίον λοιπὸν ἐκεῖνο, ἐξηκολούθησεν ὁ θεῖος Πλάτων, τὸ ὁποῖον ὠνομάζετο Κλεάνθης, τόσον ὀλίγον ἐφρόντιζε διὰ τὸ κρύον, ὥστε εἶχε σταθῇ εἰς μίαν ἄκραν τοῦ δρόμου καὶ ἐκύτταζε δύο σπουργίτας οἱ ὁποῖοι ἐπετοῦσαν ἀπὸ στέγην εἰς στέγην, καὶ ἐσκάλιζαν μὲ τὸ ράμφος των τὴν χιόνα, διὰ νὰ εὕρουν κανένα σπόρον ἢ σκωλῆκι. Εἶχε δὲ ὅλην του τὴν προσοχὴν εἰς τὰ πτηνά, ὅταν ἔξαφνα ἓν ἄλλο παιδίον ἦλθε καὶ ἐστάθη ἐμπρός του καὶ ἐσταύρωσε τὰς χεῖράς του.

Ἦτο ἕως ἐννέα ἐτῶν· τὰ ἐλεεινά του φορέματα εἶχαν τόσον μεγάλας τρύπας εἰς τὰ γόνατα καὶ εἰς τοὺς ἀγκῶνας, ὥστε ἐφαίνοντο τὰ κρέατά του· τὰ χείλη του ἦσαν μελανά, αἱ χεῖρές του πρισμέναι καὶ κατακόκκινοι, οἱ πόδες του γυμνοὶ καὶ ὅλο πληγὰς ἀπὸ τὰ ξεπαγιάσματα ἐπατοῦσαν ἐπάνω εἰς τὴν χιόνα.

Τὸ δυστυχὲς ἐτρεμούλιαζε καὶ ἐκτυποῦσαν τὰ ὀδόντιά του ! . . . .

Ὁ Κλεάνθης ἅμα ἐγύρισε καὶ τὸ εἶδεν, ἀνετριχίασεν εἰς ὅλον τὸ σῶμά του.

— Καλό μου παιδί, τοῦ εἶπε μὲ σιγανὴν φωνὴν τὸ πτωχόν, μήπως σοῦ εὑρίσκεται κανένα ζευγάρι παληὰ παπούτσια ;

Ὁ Κλεάνθης ἐνεθυμήθη, ὅτι ἐκείνας τὰς ἡμέρας τοῦ εἶχεν ἀγοράσει ὁ πατέρας του τὰ καινούργια ὑποδήματα ὅπου ἐφοροῦσε.

Τοῦ ἀπεκρίθη λοιπόν :

— Ἔχω· ἔλα εἰς τὸ σπίτι νὰ σοῦ τὰ δώσω· ἀλλὰ μοῦ φαίνεται πῶς θὰ σοῦ εἶνε ὀλίγον μεγάλα.

— Μεγάλα ; δὲν πειράζει ἐγὼ εἶμαι πτωχόπουλο· μόνον ξυπόλυτο νὰ μὴν περιπατῶ 'πάνω εἰς ταὶς πέτραις καὶ εἰς τὰ χιόνια, γιατὶ κρυώνω, κρυώνω πολύ.

— Ἔλα μαζί μου, τοῦ εἶπεν ὁ Κλεάνθης· καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγον τοῦ εἶπε πάλιν: μήπως πεινᾷς ;

Τὸ πτωχὸν παιδίον ἐχαμήλωσε τὰ ὀμμάτιά του καὶ δὲν ἔδωκεν ἀπάντησιν. Ἔπειτα δὲ μὲ τρέμουσαν φωνήν:

— Μόνο χθὲς βράδυ ἔφαγα ἕνα ξηρὸ κομματάκι ψωμί, εἶπε.

— Πῶς σὲ λέγουν;

— Ἀνδρέα.

— Ἔλα μαζί μου, Ἀνδρέα.

Ἂν ἦτο κανὲν ἀνόητον παιδίον θὰ ἐντρέπετο, διότι εἰς τὸ πλάγι του ἐπεριπατοῦσεν ἓν πτωχόπαιδον μὲ τοιαῦτα φορέματα. Ἀλλ' ὁ Κλεάνθης εἶχεν εὐγενῆ ψυχήν, καὶ ἓν πρᾶγμα μονάχα ἐσυλλογίζετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην: πῶς νὰ κάμῃ καλὸν εἰς τὸ κακόμοιρον ἐκεῖνο πτωχόν. Τὸ ὑπῆγε λοιπὸν ἕως εἰς τὴν οἰκίαν των.

Ἐκτύπησε τὴν θύραν, τοῦ ἤνοιξαν, ἐμβῆκαν· τὸ ἔφερεν εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ τοῦ εἶπε:

— Ζεστάσου καὶ περίμενέ με.

Ἔπειτα ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιον ὅπου ἦτο ἡ μητέρα του, ἔπεσεν εἰς τὴν ἀγκάλην της καὶ τῆς εἶπε λαχανιασμένος :

— Μητέρα, μίαν χάριν, ἂν μ' ἀγαπᾷς!

Καὶ διηγήθη εἰς τὴν μητέρα του τὴν δυστυχίαν τοῦ πτωχοῦ παιδίου.

Ἡ μητέρα τοῦ Κλεάνθους ἦτο ἀγαθὴ καὶ εὐσπλαγχνικὴ γυναῖκα· ποτὲ πτωχὸν ὅπου τῆς ἐζήτησε βοήθειαν δὲν τὸν ἄφησε νὰ φύγῃ μὲ ἄδεια χέρια· ἀλλὰ δὲν ἐπερίμενε νὰ ἔλθουν οἱ πτωχοὶ εἰς τὴν θύραν της· τοὺς ἐζητοῦσε καὶ τοὺς εὕρισκεν· εἰς πόσας οἰκογενείας αἱ ὁποῖαι ἦσαν πτωχαί, ἀλλὰ ἐντρέποντο πάλιν νὰ ζητήσουν ἐλεημοσύνην, ἔδιδεν ἐπίτηδες ἐργασίαν διὰ νὰ τὰς βοηθήσῃ διότι ἐπεινοῦσαν! ὅπου ἔμβαινεν ἔπαυαν τὰ δάκρυα καὶ ἔμβαινε μαζί της ἡ παρηγορία· διὰ τοῦτο οἱ πτωχοὶ καὶ δυστυχεῖς τὴν νύκτα πρὶν κοιμηθοῦν ἐπαρακαλοῦσαν ἐμπρὸς εἰς τὸ εἰκονοστάσιόν των περισ-

Digitized by Google

σότερον διὰ τὴν ζωὴν αὐτῆς,παρὰ διὰ τὴν ἰδικήν των.

— Ἔλα νὰ τὸ ἰδῇς, μητέρα, εἶπεν ὁ Κλεάνθης, θὰ τὸ λυπηθῇς πολύ.

Καὶ κατέβη μὲ τὴν μητέρα του εἰς τὸ μαγειρεῖον.

Ὁ Ἀνδρέας εἶχεν εὔμορφον καὶ ἐκφραστικὸν πρόσωπον καὶ ὅποιος τὸν ἔβλεπεν ᾐσθάνετο συμπάθειαν δι' αὐτόν· ἀκόμη δὲ συμπαθητικώτερον τὸν ἔκαμνεν ἡ ἐντροπή του, διότι τὸ δυστυχὲς παιδίον ἐντρέπετο πολὺ τὴν στιγμὴν ἐκείνην.

Ἡ μητέρα τοῦ Κλεάνθους τὸ ἐλυπήθη, φαίνεται, πολύ, διότι εἶπεν εἰς τὴν ὑπηρέτριαν νὰ τοῦ δώσῃ ζωμόν, διὰ νὰ ζεσταθῇ, καὶ ψωμί, καὶ φαγητόν, ἐκείνη δ' ἀνέβη ἐπάνω μὲ τὸν Κλεάνθην, ἐπῆρεν ἓν παλαιὸν χονδρὸν φόρεμά του, ἓν πανταλόνι του, ἓν ζευγάριον μάλλιναις κάλτσαις του, καὶ τὰ παλαιὰ ὑποδήματά του καὶ τοῦ εἶπε :

— Δός τα σὺ μὲ τὰ χέρια σου!

Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ Ἀνδρέας ἐνεδύθη εἰς μίαν στιγμὴν ὡς ἀρχοντόπουλον, ἔφαγε καλά, ἐζεστάθη καλά.

Ὅλα αὐτὰ φαίνονται συνειθισμένα πράγματα εἰς τὰ πλουσιόπαιδα· ἀλλὰ τὰ πτωχόπαιδα ποίαν ἄλλην εὐτυχίαν εἰμποροῦν νὰ φαντασθοῦν παρὰ νὰ μὴ πεινοῦν καὶ νὰ μὴ κρυώνουν:

Ὅταν ὁ Ἀνδρέας ἐσηκώθη ν' ἀναχωρήσῃ, ἡ μητέρα τοῦ Κλεάνθους τοῦ εἶπε:

— Παιδάκι μου νὰ περνᾷς καθ' ἡμέραν ἀπ' ἐδῶ.

Καὶ τὸ πτωχὸν παιδίον ἀνεχώρησε μὲ δακρυσμένα ὀμμάτια ἀπὸ τὴν χαράν του.

Τὸν δὲ Κλεάνθην τὸν ἐπῆρεν ἡ μητέρα του εἰς τὴν ἀγκάλην της, τὸν ἐκύτταξε μερικὰς στιγμὰς μὲ βλέμμα γεμάτον ἀπὸ ἀνέκφραστον μητρικὴν ἀγάπην, καὶ ἔξαφνα ἤρχισε νὰ τὸν φιλῇ, νὰ τὸν φιλῇ, νὰ τὸν φιλῇ.

— Κλεάνθη, τοῦ εἶπε,μὲ συγκίνησιν,σήμερον τὸ ἔχω καύχημά μου, ὅτι σ' ἔχω παιδί μου.

Ὁ Κλεάνθης ἦτο εὐτυχής· τοῦ ἐφαίνετο ὅτι τὸ πτωχὸν παιδίον τοῦ ἔκαμε καλωσύνην καὶ ὄχι αὐτός· καὶ μὲ ὅλην του τὴν καρδίαν τὸ εὐχαριστοῦσε, διότι τὸ ἀπήντησεν εἰς τὸν δρόμον, καὶ εὗρηκεν ἀφορμὴν νὰ φανῇ καλός, νὰ αἰσθανθῇ τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην χαράν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται ὅσοι κάμνουν τὸ καλόν, καὶ ν' ἀκούσῃ ἀπὸ τὴν μητέρα του ὅτι ἐκαυχᾶτο διότι τὸν εἶχεν υἱόν της.

Τὸν ἠγάπησε λοιπὸν πολὺ τὸν Ἀνδρέαν· ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀνδρέας ἦτο καλὸν παιδίον καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ὅταν ἦλθε πάλιν, ἐζήτησεν ἐργασίαν, διότι δὲν ἤθελε νὰ διακονεύῃ, ἀλλ' ἤθελε νὰ τρώγῃ μὲ τὸν κόπον του τὸ κομμάτιον τοῦ ψωμίου καὶ τὸ φαγητὸν ὅπου τοῦ ἔδιδαν.

Ἐνῷ ἔτρωγε, τὸν ἠρώτησεν ὁ Κλεάνθης :

— Ἔχεις μητέρα, Ἀνδρέα;

Τὰ ὀμμάτια τοῦ Ἀνδρέα ἐβούρκωσαν ἀμέσως.

— Μητέρα ; εἶπε, δὲν ἔχω μητέρα, δὲν ἔχω κανένα εἰς τὸν κόσμον, εἶμαι ὀρφανόν. Ὁ πατέρας μου ἀπέθανεν ὅταν ἤμουν πολὺ μικρόν· ἦταν κτίστης καὶ ἔπεσεν ἀπὸ ἕνα 'ψηλὸ παράθυρο καὶ ἐσκοτώθηκε· ἡ μητέρα μου ἀρρώστησε ἀπὸ τὴν λύπην της καὶ δὲν εἰμποροῦσε νὰ δουλεύῃ· τότε δὲν εἴχαμε πειὰ οὔτε νὰ φᾶμε· καὶ αὐτὸ τὴν ἔκαμε ἀκόμη χειρότερα· καὶ ἕνα βράδυ, εἶνε ἕως δύο μῆνες τώρα, μ' ἐφίλησε πολύ, μ' ἀφῆκε τὴν εὐχήν της, μὲ παράγγειλε νὰ γείνω καλὸς ἄνθρωπος, κ' ἔπειτα ἐξεψύχησε. . . . Ἄχ, ἡ καϋμένη μου ἡ μητέρα ! εἶπε μὲ ἀναστεναγμὸν ὁ Ἀνδρέας σπογγίζων τὰ ὀμμάτιά του.

— Καὶ ποῦ κοιμᾶσαι τώρα ;

— Ποῦ κοιμοῦμαι ; ἡ μητέρα μου εἶχε μίαν γρηὰν ἐξαδέλφην· εἶνε κουτσὴ καὶ διακονεύει· κάθεται εἰς ἕνα χαμηλὸ ὑπόγειο ὅπου ποτὲ δὲν ἐμβαίνει ὁ ἥλιος· μέσα ἐκεῖ κοιμοῦμαι ἐπάνω εἰς τὸ χῶμα· τί κρύο 'ποὺ κάμνει ! μὰ τὸ χειρότερον εἶνε, ὅτι ἡ γρηὰ θέλει νὰ διακονεύω καὶ ἐγώ· ἐγὼ ὅμως δὲν θέλω, καὶ δὲν διακονεύω, καὶ ἅμα εὕρω δουλειὰν εὐθὺς τὴν κάμνω.

Καὶ πραγματικῶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κλεάνθους ἔκαμε μὲ πολλὴν προθυμίαν ὅ,τι καὶ ἂν τοῦ ἔλεγαν.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ὅταν πάλιν ἦλθεν ὁ Ἀνδρέας, ὁ Κλεάνθης τὸν ἐρωτᾷ :

— Ἠξεύρεις γράμματα, Ἀνδρέα ;

Τὸ πτωχὸν παιδίον ἐκίνησε μὲ λύπην τὴν κεφαλήν του καὶ ἀπήντησε μὲ πικρὸν παράπονον :

— Πῶς νὰ τὰ μάθω τὰ γράμματα ἐγὼ τὸ ἔρημο ; ποῖον εἶχα νὰ μὲ βάλῃ εἰς τὸ σχολεῖον; ἔπειτα 'βαστοῦσεν ἡ καρδιά μου νὰ φύγω στιγμὴν ἀπὸ τὸ κρεββάτι τῆς μητέρας μου ;. . . .

— Θέλεις νὰ μάθῃς ;

— Μ' ἐρωτᾷς ἂν θέλω νὰ μάθω γράμματα ; εἶπεν ὁ Ἀνδρέας,καὶ τὰ ὀμμάτιά του ἀστραποβόλησαν.

— Καλὰ λοιπόν· τὸ δεῖλι, ὅταν ἐπιστρέψω ἀπὸ τὸ σχολεῖον, θὰ σοῦ κάμω ἀρχήν.

Τὸ πτωχὸν παιδίον ἐπειδὴ δὲν εὕρισκε λέξιν νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του ἥρπασε τὴν χεῖρα τοῦ Κλεάνθους καὶ τὴν ἔσφιγξεν.

Τὸ δειλινὸν εἰς ἓν παράμερον δωμάτιον τοῦ ἰσογείου, πλησίον εἰς τὸν κῆπον, ὁ Κλεάνθης ἤρχισε τὴν διδασκαλίαν του.

Ὁ μαθητὴς προώδευε τόσον γρήγορα, ὥστε μόλις τὸν ἐπρόφθανεν ὁ διδάσκαλος. Μόλις ἔλεγε κάτι τι καὶ ἀμέσως τὸ πτωχὸν παιδίον τὸ ἐμάνθανεν. Ἦτο πολὺ εὐφυὴς ὁ Ἀνδρέας.

Ἐπέρασαν κάμποσαι ἡμέραι.

Digitized by Google

Ἐν δειλινόν, ἐνῷ ὁ Κλεάνθης ἐδίδασκε πρόσθεσιν εἰς τὸν Ἀνδρέαν, ἤκουσε κρότον πλησίον εἰς τὸ παράθυρον τοῦ παραμέρου ἐκείνου δωματίου καὶ ἀνησύχησεν.

Κανεὶς δὲν εἴξευρεν εἰς τὴν οἰκίαν των, ὅτι αὐτὸς ἐδίδασκε τὸ πτωχὸν παιδίον.

Τὸ εἶχε μυστικόν.

Ἦτο μετριόφρων καὶ δὲν ἤθελε νὰ δείξῃ ὅτι τάχα αὐτὸς εἴξευρει τόσα πολλά, ὥστε διδάσκει καὶ ἄλλους· καὶ ἔπειτα εἶχεν ἀκούσει ἀπὸ τὴν μητέρα του, ὅτι ἡ καλωσύνη ὅσον μυστικὰ γίνεται τόσον μεγαλειτέραν ἀξίαν ἔχει.

Διὰ τοῦτο ἀνησύχησεν ἅμα ἤκουσε τὸν κρότον εἰς τὸ παράθυρον.

Ἐσηκώθη καὶ παρετήρησε. Δὲν ἦτο κανείς.

— Θὰ εἶνε ἡ γάτα μας, εἶπε μὲ τὸν νοῦν του.

Καὶ ἐπέστρεψε πλησίον εἰς τὸν μαθητήν του.

Ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ὁ Κλεάνθης παρετήρησεν ὅτι ὁ πατέρας του καὶ ἡ μητέρα του τὸν ἐκύτταζαν μὲ παράδοξον βλέμμα καὶ ἐχαμογελοῦσαν ἀναμεταξύ των.

— Τί τρέχει; ἐσκέφθη.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἤρχισε νὰ μελετᾷ καὶ δὲν ἀνησύχησε πλέον.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὅταν τὸ μεσημέρι ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν παρετήρησε καὶ πάλιν τὸ παράδοξον βλέμμα καὶ μειδίαμα τῶν γονέων του.

— Μὰ τί τρέχει λοιπόν; ἐσκέφθη καὶ πάλιν.

Ἐν τούτοις ἡτοιμάσθη νὰ φάγῃ, ἀλλὰ μόλις ἐσήκωσε τὸ χειρόμακτρόν του, μόλις ἔρριψε τὸ βλέμμα του μέσα εἰς τὸ πινάκιον, τὸ πρόσωπόν του ἔγεινε κατακόκκινον, αἱ χεῖρές του ἔμειναν ἀκίνητοι ἐπάνω εἰς τὴν τράπεζαν ὅπως εὑρέθησαν, ἐχαμήλωσε τὰ ὀμμάτιά του, ἔπειτα τὰ ἐσήκωσε καὶ ἤρχισε νὰ παρατηρῇ πότε τὸ πινάκιον, πότε τοὺς γονεῖς του οἱ ὁποῖοι ἐγελοῦσαν, ἐγελοῦσαν.

Μέσα εἰς τὸ πινάκιον τοῦ Κλεάνθους, κάτω ἀπὸ τὸ χειρόμακτρον, ἦτο ἓν βιβλίον χρυσοδεμένον, τὸ ὁποῖον εἰς τὸ ἐξώφυλλον εἶχε τὴν ἑξῆς ἐπιγραφὴν μὲ χρυσᾶ γράμματα:

ΤΩ ΥΙΩ ΜΟΥ ΚΛΕΑΝΘΕΙ
Διὰ τὴν εὐγενῆ του καρδίαν.

— Ἐπροδόθη τὸ μυστικόν μου! εἶπε μὲ τὸν νοῦν του.

Ἔπειτα παρετήρησεν ἐπάνω εἰς τὸ βιβλίον ἓν μικρὸν χαρτίον διπλωμένον· τὸ ἐπῆρε καὶ τὸ ἀνέγνωσε· ἦτο γραμμένον μὲ τὴν χεῖρα τοῦ πατέρα του καὶ ἔλεγε:

«Παρακαλεῖται ὁ κ. Κλεάνθης νὰ εἴπῃ εἰς τὸν μαθητήν του, ὅτι ἀπὸ σήμερον τὸν παραλαμβάνομεν εἰς τὴν οἰκίαν μας διὰ νὰ ψωνίζῃ καὶ νὰ πηγαίνῃ εἰς τὸ σχολεῖον.»

— Ἆ! ἐφώναξε μὲ χαρὰν ὁ Κλεάνθης, καὶ ἐκύτταξε μὲ εὐγνωμοσύνην τοὺς γονεῖς του.

Ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν του ἐλησμόνησε τὴν ἐντροπήν του.

Ἦτο πολύ, πολὺ εὐτυχὴς ὁ Ἀνδρέας· ὁ φίλος του ὁ ἀγαπητὸς δὲν θὰ ἐκοιμᾶτο πλέον εἰς τὸ κρύον ὑπόγειον τῆς γραίας, θὰ κατοικοῦσεν εἰς τὴν οἰκίαν των, θὰ ἐπήγαινεν εἰς τὸ σχολεῖον! . . .

— Κάμνεις λοιπὸν καὶ πράμματα χωρὶς νὰ τὸ εἰξεύρωμεν ἡμεῖς, τοῦ εἶπεν ὁ πατέρας του χαμογελῶν καὶ σύρων ἐλαφρῶς τὸ αὐτίον του. Ἀλλ' οἱ γονεῖς εἰξεύρουν πάντοτε περισσότερα ἀπὸ τὰ παιδία καὶ νά, ὅτι μὲ ὅλας σου τὰς προφυλάξεις σὲ ἔπιασα ἐπ' αὐτοφώρῳ· θέλεις τώρα νὰ μάθῃς πῶς τὸ ἔμαθα; Χθὲς τὸ δεῖλι κατέβην εἰς τὸν κῆπον· τὴν στιγμὴν ὅπου ἐπερνοῦσα πλησίον ἀπὸ ἓν παράθυρον ἤκουσα δύο παιδικὰς φωνὰς νὰ ὁμιλοῦν διὰ χιλιάδας καὶ ἑκατομμύρια· τὴν ἰδικήν σου φωνὴν τὴν ἐγνώρισα ἀμέσως· μὲ ποῖον ἆρά γε ὀνειρεύεται πλούτη καὶ θησαυροὺς ὁ υἱός μου; εἶπα, καὶ ἔσκυψα ἡσύχως ἀπὸ τὸ παράθυρον καὶ σᾶς εἶδα· ἦσθε βυθισμένοι καὶ οἱ δύο καὶ δὲν μὲ ἐνοήσατε· σὲ ἤκουσα καὶ πῶς παραδίδεις· ὁ μαθητὴς ὅμως εἶνε καλλίτερος ἀπὸ τὸν διδάσκαλον· πολὺ ἔξυπνο παιδὶ ὁ Ἀνδρέας.

— Πολύ, πολὺ ἔξυπνον! εἶπε μὲ ἐνθουσιασμὸν ὁ Κλεάνθης· φαντασθῆτε ὅτι χωρὶς νὰ τὸ μάθῃ ἀπὸ τὴν Ἀριθμητικήν, τὸ εὗρηκε μὲ τὸν νοῦν του, ὅτι τὸ ἄθροισμα εἶνε ἴσον μὲ τοὺς προσθετέους.

— Ἐγὼ παρήγγειλα εἰς τὴν ὑπηρέτριαν νὰ τοῦ ἑτοιμάσῃ κλίνην, εἶπεν ἡ μητέρα τοῦ Κλεάνθους.

Μέσα εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην ὅλοι ἦσαν γεμάτοι ἀπὸ χαράν· οἱ γονεῖς τοῦ Κλεάνθους διὰ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τοῦ υἱοῦ των, αὐτὸς δὲ διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ φίλου του.

Φαντάζεσθε βέβαια πῶς ἔτρεξεν ὁ Κλεάνθης εἰς ἐντάμωσιν τοῦ Ἀνδρέα· πόσον ἀνυπομονοῦσε, πόσον ἤθελε νὰ ἔχῃ πτερὰ νὰ πετάξῃ νὰ τὸν εὕρῃ· καὶ ὅταν τὸν εὗρηκε, τοῦ εἶπε μὲ φωνὴν ὅπου ἔτρεμε:

— Ἀνδρέα . . . Ἀνδρέα . . . τώρα θὰ κοιμᾶσαι εἰς τὸ σπίτι μας... τὸ εἶπεν ὁ πατέρας... θὰ πηγαίνῃς καὶ εἰς τὸ σχολεῖον. . .

Καὶ ὁ Ἀνδρέας ἐσκέπασε τὸ πρόσωπόν του μὲ τὰς δύο του χεῖρας καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ ὡσὰν μωρόν, χωρὶς νὰ εἰμπορῇ οὔτε λέξιν νὰ εἰπῇ.

Μερικαὶ εὐτυχίαι παραζαλίζουν ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποίους πηγαίνουν.

Ἀπὸ τότε ἐπέρασαν πολλὰ ἔτη· ὁ Κλεάνθης καὶ ὁ Ἀνδρέας τώρα ἐμεγάλωσαν καὶ μὲ πολλὴν συγκίνησιν συλλογίζονται τὴν παιδικήν των ἡλικίαν. Τὸν Ἀνδρέαν τὸν ἐπῆρε κατόπιν ὁ πατέρας τοῦ Κλεάνθους ὑπάλληλον εἰς τὸ ἐμπορικόν του κατάστημα· μὲ τὴν εὐφυΐαν του δὲ καὶ τὴν τιμιότητά του προώδευσε πολὺ καὶ σήμερον εἶνε ἔμπορος εἰς τὴν Κωνσταντι-

Digitized by Google

νούπολιν καὶ ἀνταποκριτὴς τοῦ Κλεάνθους. Ὁ Κλεάνθης εἶνε ἕως τώρα εὔσπλαγχνος καὶ γενναιόκαρδος, καὶ δὲν εἰμποροῦσε παρὰ νὰ μείνῃ τοιοῦτος, διότι ὅποιος κάμῃ μίαν φορὰν τὸ καλὸν, τόσην εὐχαρίστησιν αἰσθάνεται, ὥστε θέλει νὰ τὸ κάμνῃ πάντοτε. Τώρα εἶνε καὶ αὐτὸς πλούσιος ἔμπορος, ἀπέκτησε δὲ καὶ δύο παιδία, τὰ ὁποῖα. . . κρατῶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς τὰς ἀγκάλας μου !

— Πῶς ! ἐφώναξαν ἔξαφνα ἀνατιναχθέντα καὶ τὰ δύο παιδία, ὁ πατέρας μας εἶνε ὁ μικρὸς Κλεάνθης ;

— Ὅλος καὶ ὅλος.

— Καὶ ὁ Ἀνδρέας ;

— Ὁ Ἀνδρέας εἶνε ὁ νοννός σας.

— Καὶ δὲν μᾶς ἐπέρασε διόλου ἀπὸ τὸν νοῦν μας ! εἶπεν ἡ Πηνελόπη.

— Καὶ σεῖς ποῦ ἦσθε τότε ; ἠρώτησεν ὁ Ἀριστείδης.

— Τότε ἡ οἰκογένειά μας κατοικοῦσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐγὼ δὲ ἤμην εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἐσπούδαζα· ἐγὼ τότε ἤμην εἴκοσι ἐτῶν, διότι τὸν πατέρα σας τὸν περνῶ δέκα ἔτη.

— Ἀκοῦς ἐκεῖ νὰ μὴ καταλάβωμεν τόσην ὥραν τὸν Κλεάνθην καὶ τὸν Ἀνδρέαν ! . . . εἶπεν ἡ Πηνελόπη μὲ παράπονον.

— Εἰξεύρεις τί σκέπτομαι, Πηνελόπη ; εἶπεν ὁ Ἀριστείδης.

— Τί ;

— Ὅτι, ἂν ἡ μάμμη μας, ἡ μητέρα τοῦ πατέρα, τὸ εἶχε καύχημά της ὅτι τὸν εἶχε παιδί της, πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ τὸ ἔχομεν καύχημά μας ὅτι τὸν ἔχομεν πατέρα.

— Θὰ κάμετε καλλίτερα, εἶπε χαμογελῶν ὁ θεῖος Πλάτων, νὰ γείνετε ἄξιοι νὰ τὸ ἔχῃ καύχημά του κ' ἐκεῖνος ὅτι σᾶς ἔχει παιδιά του ! . . .

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ.

Κατὰ πόσα πράγματα

ΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝ ΤΩΝ ΚΙΝΕΖΩΝ

Τώρα ὅτε πολὺς λόγος γίνεται περὶ Κίνας καὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς, Γάλλος περιηγητής, γνωρίζων τὸ Οὐράνιον Κράτος, ἔκρινε κατάλληλον τὴν στιγμὴν νὰ δημοσιεύσῃ τινὰ περὶ τῶν ἐθίμων τῆς Κίνας, ἐν οἷς εὑρίσκομεν τὰς ἑπομένας περιέργους διαφορὰς μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς χώρας ἐκείνης καὶ ἡμῶν τῶν Εὐρωπαίων. Ἐν τῇ μουσικῇ ὑπερτάτη ἀπόλαυσις διὰ τοὺς Κινέζους εἶνε οἱ ὀξεῖς καὶ παράτονοι φθόγγοι τῶν σαλπίγγων αὐτῶν, τοὺς ὁποίους οὔτε νὰ ἀνεχθῇ δύναται τὸ οὖς Εὐρωπαίου. Εἰς ἔνδειξιν πένθους ἡμεῖς φέρομεν ἐνδύματα μελανά, οἱ Κινέζοι λευκά. Αἱ λέμβοι ἡμῶν ἔχουσι τὸ πηδάλιον εἰς τὰ ὄπισθεν, αἱ τῶν Κινέζων εἰς τὰ ἔμπρός. Δι' ἡμᾶς τὸ κύριον σημεῖον τῆς πυξίδος εἶνε ὁ βορρᾶς, διὰ τὸν Κινέζον ἡ μεσημβρία. Χάριν φιλοφροσύνης ἡμεῖς ἀποκαλύπτομεν τὰς κεφαλὰς ἡμῶν· ὁ Κινέζος ἵνα δείξῃ τὸ σέβας του θέτει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸν πῖλόν του. Ὅπως δροσισθῶμεν, ἡμεῖς ἀερίζομεν τὸ πρόσωπον ἡμῶν· ὁ Κινέζος ζητεῖ τὴν δρόσον ἀερίζων τοὺς πόδας του. Ἡ τιμητικὴ θέσις παρ' ἡμῶν ἐν τινι γεύματι εἶνε πρὸς τὰ δεξιά, παρὰ τοῖς Κινέζοις εἶνε πρὸς τ' ἀριστερά. Τὰ βιβλία αὐτῶν εἶνε γεγραμμένα ἐκ δεξιῶν πρὸς τ' ἀριστερά· τἀνάπαλιν συμβαίνει εἰς τὰ ἰδικά μας. Ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιστολῆς ἐκεῖνοι μὲν θέτουσι πρῶτον τὸ ἔτος, εἶτα τὸν μῆνα καὶ τέλος τὴν ἡμέραν· τοὐναντίον πράττομεν ἡμεῖς. Τέλος ἡμεῖς ποιοῦμεν χρῆσιν ὑποκαμίσων, ἐνῷ οἱ Κινέζοι δὲν γνωρίζουσιν αὐτά. Ἡ ἀντίθεσις ἔσται πλήρης ἐὰν προσθέσωμεν ὅτι ἡ ὄψις τοῦ Κινέζου δὲν προδίδει ποτὲ τοὺς λογισμούς του, ὅτι εἶνε λιτοὶ περὶ τὴν δίαιταν, ἐπίμονοι εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν, εὐλαβεῖς πρὸς τοὺς κυρίους των, ἀφωσιωμένοι εἰς τοὺς γονεῖς των, φιλόφρονες, φιλόνομοι, εὐδιοίκητοι εἰς τὸν γινώσκοντα νὰ τοὺς κυβερνήσῃ διὰ στιβαρᾶς χειρός, ἀλλ' οὐχ ἧττον εἰσὶ καὶ δόλιοι, ἀπάνθρωποι, δεισιδαίμονες καὶ κακῆς πίστεως εἴς τε τὰς ἐμπορικὰς καὶ τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις.

Περὶ δὲ τοῦ ἰδιορρύθμου τοῦ κινεζικοῦ χαρακτῆρος μαρτυρεῖ τὸ ἑπόμενον φοβερὸν συμβάν, ὅπερ ἀνέφερε κινεζική τις ἐφημερίς.

«Διπλῆ θανατικὴ ἐκτέλεσις, συνέπεια οὖσα παραδόξων περιστάσεων, ἐγένετο ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει, λέγει ἡ ἐφημερὶς αὕτη. Εἰς τὰς ἀπόρους κοινότητας τῆς ἡμετέρας ἐπαρχίας ὁ ἀνὴρ ὁ μὴ ὢν ἱκανῶς εὔπορος ὥστε νὰ νυμφευθῇ, ἢ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, νὰ ἀγοράσῃ μίαν γυναῖκα, εἰμπορεῖ νὰ μισθώσῃ τοιαύτην δι' ὡρισμένον χρονικὸν διάστημα. Τὰ ἐκ τῆς ἐφημέρου ταύτης συζεύξεως τέκνα ἀνήκουσιν εἰς τὸν μισθωτὴν τῆς γυναικός, αὕτη ὅμως ὀφείλει ἅμα τῇ λήξει τῆς μισθώσεως αὐτῆς νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν πρῶτον κύριον ἢ σύζυγόν της.

»Γυνὴ δεκαοκταετής, νυμφευθεῖσα ἐν ἡλικίᾳ δεκατριῶν ἐτῶν, εἶχε μισθωθῆ κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον, ἀλλ' εὑροῦσα τὴν νέαν αὐτῆς θέσιν προτιμητέαν τῆς παλαιᾶς, ἠρνήθη νὰ τὴν ἀφήσῃ. Ὁ πρῶτος σύζυγος, ἰσχυρὸς ἐν τῷ δικαίῳ του, τῇ διεμήνυσεν ὅτι ἐὰν ἐπέμενεν ἀρνουμένη, θὰ μετέβαινε νὰ τὴν ἀποσπάσῃ ἐκεῖθεν διὰ τῆς βίας. Πράγματι δὲ καὶ μετέβη ἡμέραν τινά. Ἡ γυνὴ καὶ ὁ δεύτερος σύζυγος ἐδέχθησαν αὐτὸν μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης, παρέθεσαν αὐτῷ καλὸν γεῦμα, τὸν ἐμέθυσαν, καὶ εἶτα κατέσφαξαν αὐτὸν διὰ μαγειρικῆς μαχαίρας. Ἀλλὰ τὸ ἔγκλημα μετ' οὐ πολὺ ἀνεκαλύφθη, ἡ ποινὴ δὲ τοῦ θανάτου κατεγνώσθη

Digitized by Google

ἀμφοτέρων τῶν ἐνόχων. Ὁ κινεζικὸς νόμος καταδικάζει τὴν γυναῖκα τὴν φονεύουσαν τὸν σύζυγόν της εἰς τὴν ποινὴν τοῦ *Λιγγ-σί*, τουτέστιν εἰς κατακερμάτισιν αὐτῆς ζώσης ἔτι διὰ μαχαίρας. Ἕνεκα ἐξαιρετικῶν λόγων ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἡ δυστυχὴς ἐκείνη ὑπέστη τὴν ἐλαφροτέραν ποινὴν τοῦ ἀποκεφαλισμοῦ.

δ.—

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

—

Ὁ ἰατρὸς Κ* πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἐπιστρέφων ἔκ τινος ἀσθενοῦς:

— Λοιπὸν, ἀγαπητή μου Ἑλένη, τὸ κατώρθωσα· ἐθριάμβευσα εἰς τὴν ἀσθένειαν τοῦ Σ* διὰ τὴν ὁποίαν σοῦ ὡμιλοῦσα χθές. Τὸν ἐγλύτωσα ἀπὸ τοῦ Χάρου τὰ χέρια, καὶ τώρα πηγαίνει καλά.

Ἡ κυρία. — Ἀλήθεια; Εἶσαι τωόντι ὁ καλλίτερός μας ἰατρὸς, φίλε μου. Τί κρῖμα νὰ μὴ σὲ γνωρίσω ἕνα χρόνο προτήτερα! Ἴσως θὰ μοῦ ἔζουσεν ἀκόμη ὁ μακαρίτης ὁ πρῶτός μου ἄνδρας!

*
* *

Ὁ μαθητὴς πρὸς τὸν διδάσκαλον, εἰς ὃν κομίζει κάλαθον μήλων:

— Πολλὰ προσκυνήματα ἀπὸ τὸν πατέρα, κὺρ δάσκαλε, καὶ σᾶς παρακαλεῖ, λέγει, νὰ πάρετε αὐτὸ τὸ καλάθι μὲ τὰ μῆλα.

— Ἄ! εὐχαριστῶ· γιατὶ νὰ πειράζεται; ἀλλὰ αὐτὰ εἶνε πολλὰ, παρὰ πολλά. . . .

— Ἔτσι εἶπε κ' ἡ μητέρα· μὰ ὁ πατέρας εἶπε πῶς δὲν ἔχομε τί νὰ τὰ κάμωμε γιατὶ χαλάσαν, καὶ μ' ἔστειλε νὰ τὰ φέρω 'σὲ λόγου σας!

*
* *

Ὁ φιλόσοφος Β* ἔλεγε πρὸς νεανίσκον, ὅστις εἶχε καταφάγει τοὺς ἀπείρους ἀγροὺς, οὓς ἐκληρονόμησε παρὰ τοῦ πατρός του!

«Τὸν μὲν πατέρα σου ἡ γῆ κατέπιε, σὺ δὲ τὴν γῆν».

*
* *

Ταχύτερον παντὸς ἄλλου πράγματος γηράσκει ἡ χάρις.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Ἐν τῇ ἐκτιμήσει τοῦ διανοητικοῦ μεγαλείου ἐπικρατεῖ νόμος ἀντίστροφος τῇ ἐκτιμήσει τοῦ μεγαλείου τοῦ φυσικοῦ. Ὅσῳ ἀπωτέρω ἵσταται τὸ σῶμα, τοσούτῳ φαίνεται μικρότερον· ὅσῳ δ' ἀπωτέρω ἵσταται ἡ διάνοια, τοσούτῳ φαίνεται μείζων.

—

Οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐκστομίζῃ χλεύην πικρὰν κατ' ἄλλου ὁ κατέχων θέσιν ὑψηλὴν, προφυλάττουσαν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀντικρούσεως.

—

Παχυλῆς ἀμαθείας ἀποτέλεσμα εἶνε τὸ ὕφος τὸ ἀποφθεγματικόν. Ὁ μηδὲν γνωρίζων νομίζει ὅτι δύναται νὰ διδάξῃ τοὺς ἄλλους ὅ,τι κατὰ τύχην ἤθελε μάθει αὐτός· ἀλλ' ὁ πολλὰ γινώσκων δυσκόλως φαντάζεται ὅτι τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα εἰσὶν ἄγνωστα, καὶ διὰ τοῦτο ὁμιλεῖ ἄνευ ἐμφάσεως.

—

Ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ οἱ μεγάλοι ἔχουσι τὰς θλίψεις των ὡς οἱ μικροί. Καὶ τοῦτο μὲν οὐδόλως παράδοξον· ἀλλὰ τὸ λυπηρὸν διὰ τοὺς μεγάλους εἶνε ὅτι περιστοιχίζονται πάντοτε ὑπὸ πλήθους ἄλλων, ὥστε οὔτε νὰ ἀποκρύψωσιν ἀπ' αὐτῶν τὰς θλίψεις των δύνανται, οὔτε νὰ ὑποστῶσιν αὐτὰς ἀπομονούμενοι· ἀλλὰ παρέχουσιν ἑαυτοὺς διαρκὲς θέαμα τοῖς ἄλλοις.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ κυβέρνησις τῶν Ἰνδιῶν ἐδημοσίευσε πρό τινος μίαν τῶν περιοδικῶν αὐτῆς ἐκθέσεων περὶ τοῦ ἐκ τῶν ἐπιβλαβῶν ζῴων προξενουμένου ὀλέθρου, καὶ τῶν πρὸς μείωσιν αὐτοῦ λαμβανομένων μέτρων. Κατ' ἔτος αἱ ἐπίσημοι ἐκθέσεις τῶν ὀκτὼ μεγάλων ἐπαρχιῶν εἰς τέσσαρας χιλιάδας ἀνάγουσι κατὰ μέσον ὅρον τοὺς ὑπὸ σαρκοβόρων θηρίων οἷον τίγρεων, λεοπαρδάλεων, ἄρκτων, ὑαινῶν καὶ λύκων φονευθέντας ἀνθρώπους, αἱ δὲ ἀρχαὶ ἀπονέμουσιν ἀμοιβὰς ἐπὶ τῇ ἐξολοθρεύσει 20,000 ἐκ τῶν ζῴων τούτων.

Αἱ ἄρτι ἐκχερσούμεναι γαῖαι ἀριθμοῦσι τὰ πλεῖστα θύματα ἑκατέρωθεν· τὰ ἄγρια θηρία διαμαρτύρονται ὡς δύνανται κατὰ τῶν παραβιάσεων τῶν καταφυγίων αὐτῶν. Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι τ' ἀροτριῶντα κτήνη προσβάλλονται κατὰ πρῶτον·50,000 βόας καὶ ἀγελάδας ἀπώλεσαν οἱ χωρικοὶ εἰς ἓν μόνον ἔτος.

Ἐν τούτοις δὲν εἶνε τὰ σαρκοβόρα ὁ φοβερώτερος τοῦ ἀνθρώπου ἐχθρὸς, καθόσον οἱ ὄφεις θανατοῦσι 18,000 ἀνθρωπίνων ὄντων κατ' ἔτος.

Ἀπονέμονται βραβεῖα ἐπὶ τῇ ἐξολοθρεύσει διακοσίων χιλιάδων ἐκ τῶν ἑρπετῶν τούτων, ἀλλὰ τί σημαίνει τοῦτο; Ἡ παραγωγὴ ζευγῶν τινων μόνον ἀναπληροῖ τοὺς θανατωθέντας ἐν διαστήματι μηνῶν τινων.

Οἱ ἰθαγενεῖς εἰσι σχεδὸν τὰ μόνα θύματα τῶν ὄφεων· οὐδέποτε σχεδὸν Εὐρωπαῖος ἐδήχθη ὑπὸ ὄφεως, ὡς οὐδέποτε τὸ ἐπικίνδυνον ἑρπετὸν εἰσέδυσεν εἰς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ, ἂν ἐτηρήθησαν αἱ δέουσαι προφυλάξεις.

Ὁ *καζάχ* οὐδέποτε προσβάλλει τὸν ἄνθρω-

Digitized by Google

πον εἰ μὴ αἰκίσῃ τοῦτον πρῶτον ὁ ἄνθρωπος· ζητεῖ ἀποκλειστικῶς κατὰ τὴν νύκτα τὴν τροφὴν αὐτοῦ, κρύπτεται δὲ τὴν ἡμέραν ἐν σκοτεινῇ τρώγλῃ. Ὅταν ἐκ τῆς ἐπισκήψεως ὑετῶν πλημμυρήσῃ ἡ ὑπόγειος αὐτοῦ ὀπή, καταφεύγει εἰς τὰς οἰκίας, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε ἀνίκανος νὰ ἕρπῃ ἐπὶ λείων ἐπιφανειῶν, αἱ ἐξωτερικαὶ λίθιναι κλίμακες εἰσὶν ἐπαρκὲς αὐτῷ ἐμπόδιον.

Ἡ καλύβη τοῦ ἰθαγενοῦς ἐπὶ ἰσοπέδου ἐδάφους κτιζομένη, ὑπὸ ἁπλοῦ δὲ φραγμοῦ περιβαλλομένη καὶ μόνον ὑπὸ τῆς εἰσόδου φωτιζομένη, εἶνε πάντοτε ἀνοικτὴ πρὸς αὐτόν· εἰσέρχεται καὶ τοποθετεῖται ἔν τινι γωνίᾳ, ἐν τῷ σωρῷ τῶν ξύλων ἢ ὑπὸ τὰς ὀπώρας· δυστυχία εἰς τὴν χεῖρα ἢ τὸν γυμνὸν πόδα τὸν θίγοντα αὐτὸν ἐν τῇ σκοτίᾳ. Ὁ Εὐρωπαῖος δερμάτινα πάντοτε φορῶν ἐνδύματα καὶ ὑποδήματα εἶνε ἧττον εὔτρωτος καὶ εἰς καλύβην ἔτι ἂν εἰσέλθῃ. Ἐκτὸς δὲ τούτου δὲν κωλύεται ὑπὸ δεισιδαιμονίας νὰ φονεύσῃ κακοποιόν τι ζῷον. Πρὸς ἀσφάλειάν του πάντα ὄφιν ὃν βλέπει πλήττει διὰ τῆς σιδηρᾶς ῥάβδου του θανατούσης αὐτὸν ἀμέσως. Τὰ πλεῖστα τῶν βραβείων ἐλήφθησαν ὑπὸ ἰθαγενῶν θεραπόντων ἐπὶ τῇ ἐξολοθρεύσει ὄφεων θανατωθέντων ὑπὸ τῶν κυρίων αὐτῶν.

***

Ἐν Λονδίνῳ τῇ 23 Νοεμβρίου συνεκροτήθη ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κανονικοῦ Ἔλλησον πολυπληθὴς γυναικῶν ὁμήγυρις, ὅπως ἀνεύρῃ μέσα, δι' ὧν νὰ ἀναστείλῃ τὴν παρὰ ταῖς γυναιξὶ πλεονάζουσαν φιλοποσίαν καὶ οἰνοφλυγίαν. Εἷς τῶν παρόντων κληρικῶν, εἰς ἀστυνομικὰ δελτία ἐρειδόμενος, διϊσχυρίσατο, ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐτιμωρήθησαν ἀστυνομικῶς ἕνεκα μέθης 11,872 ἐπιλήψιμοί τε καὶ μὴ ἐπιλήψιμοι. Ἓν τῶν αἰτίων τοῦ κακοῦ εἶνε ἡ τοῖς ἀρωματοπώλαις χορηγηθεῖσα ἄδεια τοῦ πωλεῖν οἰνοπνεύματα ἐντὸς φιαλῶν· διὰ τούτου τοῦ τρόπου μέθυσοι οἰκοδέσποιναι ῥᾳδίως πάνυκτῶνται παντοειδῆ οἰνοπνεύματα. Ἡ ὁμήγυρις ἀπεφάσισε νὰ ἀποταθῇ πρὸς τὸ Κοινοβούλιον, ἵνα ἀφέλῃ τοὺς ἀρωματοπώλας τὸ ἐπιβλαβὲς τῇ κοινωνίᾳ δικαίωμα.

***

Νέον ἐπάγγελμα μέλλει πιθανῶς νὰ γείνῃ προσιτὸν εἰς τὰς Ἀγγλίδας. Ἐννέα μαθήτριαι τῆς χημικῆς Σχολῆς τοῦ Λονδίνου τοσούτῳ διέπρεψαν ἐν τοῖς μαθήμασιν αὐτῶν, ὥστε οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἐπιτυχῶς θὰ ὑποστῶσι τὰς φαρμακευτικὰς ἐξετάσεις καὶ θὰ τύχωσι διπλωμάτων παρεχόντων δικαίωμα πρὸς ἵδρυσιν φαρμακείων.

Ὑπὲρ τὰς χιλίας γυναῖκας παρουσιάσθησαν εἰς Καΐμπριδζ πρὸς ἐξέτασιν. Εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν ἐξητάσθησαν λίαν εὐδοκίμως, εἰς τὰ λατινικὰ καὶ τὰ ἑλληνικὰ ἐπεδείξαντο ἀρκοῦσαν ἐπίδοσιν, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀγγλικὴν φιλολογίαν· εἰς τὰ μαθηματικὰ τὸ ἥμισυ περίπου τῶν ἐξετασθεισῶν ἀπέτυχον, ὡς καὶ εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας.

Τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα δὲν ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ τοῦ διαγωνισμοῦ, ὅστις ἐγένετο ἐν Παρισίοις τὸν Αὔγουστον, καὶ εἰς ὃν τὸ πρῶτον ἐγένοντο δεκταὶ γυναῖκες. Ὁ προεδρεύων τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπείας Legouvé μετ' ἐκπλήξεως εἶχε παρατηρήσει ὅτι αἱ μαθήτριαι τῶν ἐπιστημῶν ηὐδοκίμησαν κατὰ τὰς ἐξετάσεις ἀσυγκρίτως κάλλιον τῶν μαθητριῶν τῆς φιλολογίας.

***

Βιβλίον ἀριθμοῦν χιλίας ἐκδόσεις εἶνέ τι μυθῶδες δι' ἡμᾶς. Ὑπάρχει ὅμως ἐν Γερμανίᾳ τοιοῦτον, εἶνε δὲ τὸ Ἀλφαβητάριον τοῦ Χάστερ, ὅπερ ὁ ἐν Ἔσσεν βιβλιοπώλης G. Badeker ἐκδίδει νῦν εἰς χιλιοστὴν ἔκδοσιν. Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι καὶ ἐν Γερμανίᾳ πρώτην ταύτην φορὰν συμβαίνει τοῦτο. Ἡ πρώτη ἔκδοσις τοῦ Ἀλφαβηταρίου τούτου ἐγένετο τῷ 1853, ἡ ἑκατοστὴ τῷ 1863, καὶ ἡ χιλιοστὴ τῷ 1883. Ἐπειδὴ δ' ἐν ἑκάστῃ ἐκδόσει ἐξετυποῦντο 3,000 ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου, ἕπεται ὅτι τὰ μέχρι τοῦδε πωληθέντα ἀντίτυπα αὐτοῦ συμποσοῦνται εἰς 3,000,000, ἤτοι 100,000 ἐτησίως.

***

Ἀνέκδοτον περὶ Σοπεγχάουερ. — Ὁ ἀπαισιόδοξος φιλόσοφος μεταβὰς ἵνα διέλθῃ δύο μῆνας εἰς Βερολῖνον, ἐδείπνει καθ' ἑκάστην εἰς ἑστιατόριον, εἰς ὃ ἐσύχναζον καὶ νεανίαι τῆς καλλιτέρας κοινωνικῆς τάξεως.

Ἅμα ἐκάθητο καὶ ἐξῆγε τοῦ θυλακίου του χρυσοῦν νόμισμα, ὅπερ ἔθετε πρὸ αὐτοῦ, ἐν τέλει δὲ τοῦ δείπνου του ἐπανέθετεν εἰς τὸ θυλάκιόν του.

— Κύριε Σοπεγχάουερ, λέγει πρὸς αὐτὸν τέλος εἷς ἐκ τῶν νέων, εἶνε τώρα 50 ἡμέραι 'ποῦ σᾶς βλέπομεν νὰ κάμνετε καθ' ἑκάστην τὸ ἴδιον κίνημα μὲ τὸ χρυσοῦν νόμισμα. Δὲν μᾶς ἐξηγεῖτε, διατί ἀφοῦ ἐπί τινα ὥραν ἐκθέσητε τὸ νόμισμα τὸ λαμβάνετε πάλιν ὀπίσω;

— Νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν αἰτίαν, ἀπεκρίθη ὁ φιλόσοφος. Ἔχω ὑποσχεθῇ κατ' ἐμαυτὸν νὰ δώσω τὸ χρυσοῦν αὐτὸ νόμισμα εἰς ἕνα πτωχὸν τὴν ἡμέραν 'ποῦ ἤθελε συμβῇ εἰς ἕν σας δεῖπνον σεῖς καὶ οἱ φίλοι σας νὰ μὴ κάμητε λόγον οὔτε περὶ γυναικῶν, οὔτε περὶ χαρτοπαιγνίων, οὔτε περὶ ἵππων. Ἡ περίστασις μέχρι σήμερον δὲν παρουσιάσθη· τούτου ἕνεκα ἀναγκάζομαι νὰ θέτω πάλιν τὸ νόμισμα εἰς τὸ θυλάκιόν μου.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ

Digitized by Google

'Αριθ. 417 - Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι —Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 25 Δεκεμβρίου 1883

ΓΑΜΟΣ ΥΨΗΛΗΣ ΠΕΡΙΩΠΗΣ

Σημειώσεις ἐκ τοῦ ἡμερολογίου νεάνιδος.

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 802.

—

27 Νοεμβρίου.

Ἡ μητέρα λοιπὸν τρέχει εἰς τῆς κυρίας Μερσερὲ καὶ ἰδοὺ τί μανθάνει:

Οἱ δύο Μαρτὲλ-Σιμιὼζ, ὁ μεγαλείτερος, ὁ Ἀδριανὸς — ὁ ἰδικός μου — καὶ ὁ ἄλλος ὁ Παῦλος, ὁ στρατιώτης, ἔχασαν πρὸ δέκα ἐτῶν τὴν μάμμην των, μίαν πολὺ καλὴν γραῖαν, πλουσιωτάτην, ἀλλὰ παράξενην, ἡ ὁποία μίαν σκέψιν εἶχε μόνον: πῶς νὰ διατηρήσῃ τὸ ὄνομα τῆς γενεᾶς της. Ἐνόμιζε πῶς θὰ ἔλθῃ ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου ἅμα λείψουν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς οἱ Μαρτὲλ-Σιμιὼζ. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἦτο διόλου κουτὴ ἔβαλε μέσα εἰς τὴν διαθήκην της καὶ ἓν ἄρθρον ἐξυπνότατον. Δηλαδὴ ἐκτὸς τῆς ἄλλης περιουσίας της, τὴν ὁποίαν ἐκληροδότησεν εἰς τοὺς κληρονόμους της ἀφῆκε καὶ ἓν ἑκατομμύριον ἀκόμη... Τὸ ἑκατομμύριον αὐτὸ μὲ τοὺς τόκους καὶ τὰ ἐπιτόκιά του ὥρισε νὰ τὸ κληρονομήσῃ ὁ ἔγγονός της Ἀδριανὸς ἂν νυμφευθῇ εἰκοσιπέντε χρόνων. Ἂν ὄχι, τότε τὸ ἑκατομμύριον θὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν ἄλλον της ἔγγονον, τὸν Παῦλον, μὲ τὴν ἰδίαν συμφωνίαν πάλιν. Ἀλλ' ἂν καὶ οἱ δύο, καὶ ὁ Ἀδριανὸς καὶ ὁ Παῦλος βάλουν πεῖσμα νὰ μείνουν ἀνύπανδροι, τὸ ἑκατομμύριον μὲ τοὺς τόκους καὶ τὰ ἐπιτόκιά του θὰ περιέλθῃ εἰς τοὺς πτωχούς.

Τὸ ἑκατομμύριον λοιπὸν τῆς μάμμης σήμερον ἔφθασεν εἰς τὸ σεβαστὸν ποσὸν τῶν 1,500,000 φράγκων· ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἀδριανὸς οὔτε στιγμὴν δὲν ἐσκέφθη περὶ γάμου· ἀγαποῦσε τὸ κυνῆγι, τὰ ἄλογα, τὰς ἱπποδρομίας, καὶ δὲν ἐννοοῦσε κατ' οὐδένα λόγον νὰ χάσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν του. «Δὲν νυμφεύομαι νὰ ἐμβῶ 'σὲ βάσανα, ἔλεγεν, ἔχω 180,000 φράγ. εἰσόδημα, αὐτὸ μοῦ φθάνει. «Μ' αὐταῖς ταῖς χιλιάδαις καὶ μὲ ὀλίγην τάξιν τὰ καταφέρω μιᾷ χαρᾷ». Ἔβλεπε λοιπὸν μὲ ὅλην του τὴν ἀταραξίαν νὰ πλησιάζῃ ἡ 10 Ἰανουαρίου, δηλαδὴ ἡ ἡμέρα ποὺ θὰ κλείσῃ τὰ εἰκοσιπέντε· ἀλλ' ἐλογάριαζε χωρὶς τὰς περιστάσεις.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ περασμένου ἔτους, μία μεγάλη μανία διὰ χρηματιστικὰς ἐπιχειρήσεις, εἶχε πιάσει τὴν τάξιν μας... Ὁ Ἀδριανὸς ἔμπλεξε καὶ αὐτὸς ὄχι τόσον ἀπὸ κερδοσκοπίαν καὶ ἀπληστίαν ὅσον ἀπὸ ἓν εἶδος ἱπποτικοῦ αἰσθήματος. Ἠθέλησε νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ αὐτὸς τὰς Τραπέζας ποὺ ἔκαμαν καλοὺς ὑπολογισμούς.

Ὁ καϋμένος! ἐπιάσθηκεν εἰς τὴν παγίδα, καὶ ὄχι διὰ μικρὸν πρᾶγμα, ἀλλὰ δι' 1,400,000 φρ. Τοῦ ἔμενον πλέον 120,000 μόνον εἰσόδημα, καὶ ἤρχισε νὰ τὰ φέρῃ στενά. Ἐν τούτοις ἔδειξε θάρρος. Ἤρχισε νὰ ζῇ οἰκονομικώτερα, ἐπώλησε τὰ ἄλογά του, ἀπέλυσε τοὺς ὑπηρέτας του.

Ἡ ἀπόφασίς του ἔμενεν ἡ ἰδία πάντοτε: νὰ μὴ νυμφευθῇ. Ἀλλ' εἶνε ἕνας μῆνας τώρα ὅπου οἱ φίλοι του τοῦ ἔψαλαν ὅσα εἰμποροῦσαν· τοῦ εἶπαν ὅτι εἶνε παράλογον πρᾶγμα ν' ἀφήσῃ νὰ τοῦ φύγουν αὐτὰ τὰ 1,500,000. Διὰ νὰ τὰ βάλῃ αὐτὰ εἰς τὸ χέρι δὲν ἦτο ἀνάγκη τίποτε ἄλλο νὰ κάμῃ, παρὰ νὰ πάρῃ μίαν εὔμορφην κόρην μὲ μεγάλην προῖκα καὶ ἔτσι ἡ δυσαρέσκεια διὰ τὸν γάμον εἰμποροῦσεν ἀξιόλογα νὰ μεταβληθῇ εἰς εὐχαρίστησιν.

Τοῦ ἐγύρισαν τὰ μυαλὰ καὶ ἀνέθεσεν εἰς τὴν ἐξαδέλφην του, τὴν κυρίαν δὲ Ῥιεμέν, νὰ τοῦ εὕρῃ μίαν κατάλληλον νύμφην. Αὐτὴ, ἐζήτησε καὶ τοῦ ηὗρε. . . τὸ *σκιάχτρο* ἐκεῖνο, τὴν Αἰκατερίνην τοῦ Πουϊμαρὲν, ἡ ὁποία εἶνε φρικτὰ πλουσία ἀλλὰ καὶ φρικτὰ λιγνή... Ἔβαλε ταῖς φωναῖς ἀμέσως: Εἶνε παρὰ πολὺ ἰσχνὴ καὶ παρὰ πολὺ ἄνοστη ἐπάνω εἰς τ' ἄλογον! Ἀφοῦ πλέον μετὰ τόσα συγκατένευσε νὰ ὑπανδρευθῇ, ἐννοοῦσε τοὐλάχιστον ἡ γυναῖκά του νὰ φαίνεται εὔμορφη ἐπάνω εἰς τὸ ἄλογον.

Ἐν τούτοις ὁ καιρὸς ἐπροχωροῦσε. Τὸν εἶχαν σφίξει, τοῦ εἶχαν στήσει πολιορκίαν. Εἰς τὴν ἀρχὴν εἶχεν εἰπεῖ ὄχι... ἔπειτα δὲν ἔλεγε πλέον οὔτε ναὶ οὔτε ὄχι... Θὰ κατηντοῦσε νὰ εἰπῇ ναὶ ἐπὶ τέλους... ὅταν ἔφθασεν ἡ μεγάλη, ἡ δραματικὴ, ἡ ἀποφασιστικὴ ἡμέρα τῆς 24 Νοεμβρίου.

Ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀντὶ νὰ ἐβγῶ ἱππασίαν τὸ ἀπομεσήμερον ὅπως συνειθίζω, ἐπρόκειτο νὰ ἐβγῶ τὸ πρωΐ μὲ τὸν ἀξιόλογον κ. Κόατς, ὁ ὁποῖος μὲ νομίζει μίαν ἀπὸ τὰς καλλιτέρας του μαθητρίας, καὶ κάποτε κάποτε κάμνει τὸν γύ-

Digitized by Google

ρον τοῦ Δάσους τῆς Βολωνίας, μαζί μου . . . Φεύγω ἀπὸ τὸ σπίτι εἰς τὰς δέκα, μὲ ἁμάξι μαζὶ μὲ τὴν μὶς Μόρτον. Σταματοῦμεν πρὸς τὰ δεξιά, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Δάσους· ἐκεῖ μ' ἐπερίμενεν ὁ κ. Κόατς. Ὁ ἱπποκόμος εἶχε φέρει ἐκεῖ τὸν *Τριβουλέτον*, ὁ ὁποῖος πάντοτε δὲν εἶνε φρόνιμος, ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν ἦτο διόλου εἰς τὰ καλά του, διότι εἶχε σαράντα ὀκτὼ ὥρας νὰ βγάλῃ τὴν μύτη του ἔξω. Εἶχα ἐνδυθῆ βιαστικά, καὶ ἡ Βιργινία μὲ εἶχε μισοκτενίσει καὶ εἶχε ἐμπήξει καμμιὰ δεκαριὰ φουρκέταις εἰς τὰ μαλλιά μου, τὰ ὁποῖα εἶχε στρήψει ὅπως κι' ὅπως σὲ δύο μεγάλας πλεξίδας.

Ὁ κ. Κόατς μὲ τοποθετεῖ εἰς τὸ ἄλογον, ὄχι δίχως δυσκολίαν, διότι ὁ *Τριβουλέτος* εἶχε δαιμονισθῆ. Τὸ κακὸν ἐπροχώρησεν ἅμα μ' ἐνοιωσεν ἐπάνω εἰς τὴν ῥάχιν του. Ἤρχισε νὰ τινάζεται καὶ νὰ στριφογυρίζῃ· ἀλλ' ἐγὼ κάθημαι γερὰ 'ς τἄλογον καὶ εἶξευρα καὶ τὰς ἰδιοτροπίας τοῦ *Τριβουλέτου*. Τοῦ δίδω νὰ καταλάβῃ ὅπως τοῦ ἤξιζε. Ἀλλὰ μέσα εἰς τὴν συνομιλίαν αὐτὴν μαζί του νοιώθω κἄτι τι νὰ κυλίεται ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους μου. Ἦσαν αἱ δύο πλεξίδες μου· εἶχαν λυθῆ καὶ μὲ τὴν ὁρμήν των ἐπέταξαν κάτω τὸ καπέλλον μου. Καὶ λοιπὸν νά με, δίχως καπέλλον μὲ μαλλιὰ ξέπλεκα καὶ κυματίζοντα εἰς τὸν ἀέρα, ἐπάνω εἰς τὸν *Τριβουλέτον* ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀγριεύσει.

Τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς στιγμὴν ἀπὸ μίαν δενδροστοιχίαν ἐπρόβαλεν ὁ Ἀδριανός, ὁ κόμης τοῦ Μαρτὲλ-Σιμιὼζ. Σταματᾷ, ἔκθαμβος, εἰς σεβαστὴν ἀπόστασιν καὶ ὅσο νὰ εἰπῇς δύο, τὸν πιάνουν ἀλληλοδιαδόχως τρεῖς περίοδοι θαυμασμοῦ.

Ὁ πρῶτος θαυμασμὸς ἦτο διὰ τὴν ἀμαζόνα: Ἄχ ! τί ὤμορφα ποὺ ἱππεύει !

Ὁ δεύτερος διὰ τὰ μαλλιά μου : «Καὶ τί μαλλιὰ ποῦ σοῦ ἔχει ! »

Ὁ τρίτος διὰ τὸ πρόσωπόν μου : «Καὶ τί πλάσμα ποῦ σοῦ εἶνε ! »

Ἐν τούτοις ὁ *Τριβουλέτος* ἤρχισε νὰ καταπραΰνεται, νὰ ἡσυχάζῃ. Ὁ ἱπποκόμος μόλις καὶ μετὰ βίας κατώρθωσε νὰ εὕρῃ μέσα εἰς τὴν ἄμμον πέντ' ἕξ φουρκέταις σκόρπιαις· κ' ἐγὼ ὅσον εἰμπόρεσα πλέον ἔβαλα ὀλίγην τάξιν εἰς τὰ μαλλιά μου καὶ ἔδεσα σφικτὰ τὴν κεφαλήν μου, μὲ τὸν πέπλον μου, ὁ ὁποῖος εἶχε στρηφθῆ τριγύρω εἰς τὰ ἐπαναστατήσαντα μαλλιά μου.

Τέλος πάντων ἀναχωροῦμεν, ὁ κ. Κόατς κ' ἐγώ, ὁ ἱπποκόμος κατόπιν μας εἰς ἀπόστασιν, καὶ κατόπιν ἀπὸ τὸν ἱπποκόμον, ἐπίσης εἰς ἀπόστασιν ὁ μεγαλείτερος τοῦ Μαρτὲλ - Σιμιὼζ, ἀρχίζων ἐκ νέου πρὸς τιμήν μου τὸν γῦρον τοῦ Δάσους. Τὸ κατ' ἐμέ, ἐν τῇ ἀθωότητί μου, οὔτε στιγμὴν ἐφαντάσθην ὅτι ἔκαμα τόσον λαμπρὰν κατάκτησιν. Ἔκαμνε ψύχρα. Ἐτρέχαμεν . . . ὁ *Τριβουλέτος* ἐρεθιζόμενος ἀπὸ τὸ ψύχος ἐδοκίμασε δύο τρεῖς φορὰς νὰ ἐπαναστατήσῃ. Ἀλλ' εὑρῆκε τὸν δάσκαλό του· ὁ κ. Κόατς ἦτον κατευχαριστημένος μαζί μου . . . «Σήμερα, μοῦ ἔλεγεν, ἱππεύετε 'σὰν ἄγγελος.»

Αὐτῆς τῆς ἰδέας ἐπίσης ἦτο καὶ ὁ δεύτερός μου ἱπποκόμος, ὁ ἀπροσδόκητος ἱπποκόμος μου. «Ἄχ τί ὤμορφα ποὺ στέκει ἐπάνω εἰς τἄλογο! Ἄχ! τί εὔμορφα ποὺ στέκει ἐπάνω εἰς τἄλογο». Τίποτε ἄλλο δὲν εἶχε μέσα εἰς τὸ κεφάλι του εἰς ὅλον αὐτὸν τὸν τρεχάτον μας περίπατον. Καὶ μ' ἐσύγκρινε μὲ τὴν Αἰκατερίνην τοῦ Πουϊμαρέν !

Ἅμα ἐτελείωσα τὸν γῦρον τοῦ Δάσους, καταβαίνω ἀπὸ τὸ ἄλογον, ἐπανευρίσκω τὴν μὶς Μόρτον μέσα εἰς τ' ἁμάξι καὶ δρόμον : Ὁ Μαρτὲλ - Σιμιὼζ καλπάζει κατόπιν ἀπὸ τ' ἁμάξι καὶ μὲ συνοδεύει ἕως εἰς τὸ σπίτι· βλέπει τὴν θύραν, ν' ἀνοίγεται καὶ τὴν ἅμαξαν νὰ γίνεται ἄφαντος κάτω ἀπὸ τὸν θόλον· παρατηρεῖ ὅτι ἡ κατοικία μου εἶνε ἀρκετὰ καλή, καὶ εἶνε εἰς πολὺ καλὴν συνοικίαν, ἑπομένως εἶνε πιθανὸν, ὅτι δὲν εἶμαι καμμία τυχοδιῶκτις. Ναί, ἀλλὰ τὸ ὄνομα, τὸ ὄνομα τῆς τολμηρᾶς ταύτης ἀμαζόνος ; Τότε τοῦ ἦλθε μία ἁπλουστάτη ἰδέα· ἐπιστρέφει εἰς τὸ σπίτι του, στέλλει καὶ τοῦ ἀγοράζουν ἕνα λεξικὸν τοῦ ἑνὸς ἑκατομμυρίου καὶ πεντακοσίων χιλιάδων διευθύνσεων. Ὁδὸς Βαρέν, 49 *δίς*, βαρόνος καὶ βαρόνη τοῦ Λεωτῆ. Ἰδοὺ πῶς ἔμαθε τὸ ὄνομα ἐκείνης ἡ ὁποία θὰ γείνῃ ἴσως ἡ πιστὴ σύντροφος τοῦ βίου του. Ὁ βαρόνος τοῦ Λεωτῆ . . . Τὸν πατέρα, τὸν ἐγνώριζεν ἀπὸ τὴν Λέσχην . . . ἀλλ' εἶχε κόρην ὁ πατέρας ; ἀλλὰ ἤμην ἐγὼ ἡ κόρη τοῦ πατέρα; αὐτὸ τὸ μυστήριον ἔπρεπε νὰ λύσῃ.

Τὸ πρᾶγμα κατωρθώθη τὴν ἰδίαν ἡμέραν, διότι τὴν ἑσπέραν— ὢ τύχη, τί δὲν κατορθώνεις !—τὴν ἑσπέραν ὁ Ἀδριανὸς ἐδείπνησεν εἰς τοῦ Μερσερὲ ἐν στενῷ κύκλῳ . . . καὶ μὲ ἀδιαφορίαν τάχα, εἰς μίαν διακοπὴν τῆς συνομιλίας, εἶπεν εἰς τὴν κυρίαν Μερσερέ :

— Γνωρίζετε τὸν κ. Λεωτῆ ;

— Εἶνε στενός μας φίλος.

— Ἔχει καμμιὰν κόρην ;

— Ναί.

— Πόσων ἐτῶν νὰ εἶνε ;

— Ἕως εἴκοσι.

— Πολὺ ὡραία, δὲν εἶν' ἔτσι ;

Ἐκεῖ, καθὼς φαίνεται, γενικὴ κραυγή, κραυγὴ ἐνθουσιασμοῦ ὑψώθη πρὸς τιμήν μου ! Μόνον αὐτὸς δὲν μ' ἐγνώριζεν, ὁ δυστυχής ! Ἡ κυρία Μερσερὲ ἠρώτησε πρὸς τί ὅλαι αὐταὶ αἱ ἐρωτήσεις. Καὶ αὐτὸς τότε ἤρχισε νὰ διηγῆται, μὲ πῦρ, τὴν πρωϊνήν μας συνάντησιν, τὴν γενναιότητά μου ἐπάνω εἰς τ' ἄλογον, τὸ 'ξέπλεγμα τῶν μαλλιῶν μου, ἐπάνω εἰς τὰ ὁποῖα ἔπιπταν αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καὶ τἄκαμαν

Digitized by Google

νάστράπτουν. Τέλος τὸν ἔπιασεν ἕνας οἶστρος περιγραφῆς λυρικὸς καὶ ποιητικός! . . . Ὅλοι ἔμειναν ἐνεοί! . . . Κανεὶς δὲν ἐφαντάζετο πῶς ἦτο καὶ τέτοιος.

Τότε ἡ κυρία Μερσερὲ, ἔδειξε τὴν πλέον σπανίαν, τὴν πλέον θαυμασίαν ἑτοιμότητα πνεύματος. Πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἀγαπᾷ πολὺ τὴν μαμὰν καὶ ὅτι ἀποστρέφεται ὡσὰν ταῖς ἁμαρτίαις της τοὺς Πουϊμαρὲν ἀπὸ ἓξ ἑβδομάδες, διότι ἕως τότε ἦσαν στενοί της φίλοι· ἀλλ' εἶχε ἐντελῶς δίκαιον νὰ τὰ βάλῃ μαζί των.

Ἐφέτος οἱ Πουϊμαρὲν εἶχαν τρεῖς σειρὰς προσκεκλημένων· εἰς τὴν πρώτην ἦσαν καὶ οἱ πρίγκιπες τοῦ Ὀρλεὰν, εἰς τὴν δευτέραν ὁ μέγας Δοὺξ Βλαδίμηρος, εἰς τὴν τελευταίαν ἦσαν οἱ δίχως καμμίαν σημασίαν, ἡ *προστυχιά* . . . Λοιπὸν, ἡ δούκισσα ἐπροσκάλεσε τοὺς Μερσερὲ μὲ τὴν προστυχιά. . . Ἀλλ' οἱ Μερσερὲ μὲ τέτοιαν καταγωγὴν καὶ μὲ τέτοιαν περιουσίαν δὲν εἶνε ἄνθρωποι νὰ βαλθοῦν μὲ τὴν προστυχιά. Καὶ δι' αὐτὸ ὁ θυμός των . . .

Καὶ τώρα ἰδοὺ τὸ μεγαλοφυὲς ἐπινόημα τῆς κυρίας Μερσερέ. Εἰς τὴν στιγμὴν, δίχως διόλου νὰ χάσῃ καιρὸν, ἐμπρὸς εἰς τὸν ἐκπεπληγμένον σύζυγόν της, διηγήθη ὅτι αὔριον τὸ ἑσπέρας θὰ ἤρχοντο μερικοὶ φίλοι εἰς τὴν οἰκίαν της, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ κυρία καὶ ἡ δεσποινὶς Λεωτῆ, καὶ ὅτι ὁ κύριος Σιμιὼζ θὰ ἔκαμνε πολὺ καλὰ, νὰ ἔλθῃ ἂν ὀλίγη μουσικὴ δὲν τὸν ἐτρόμαζε καὶ ἂν ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τὴν ἡρωΐδα του τοῦ δάσους τῆς Βουλώνης· ὁ κ. Μερσερὲ τὰ εἶχε χάσει.

— Μήπως ἔχετε λάθος, ἀγαπητή μου, τῆς λέγει· αὔριον τὸ ἑσπέρας ἐσκοπεύαμεν νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ *Γυμνάσιον* διὰ νὰ ἴδωμεν τὸ δράμα τοῦ Ὀκταβίου Φεγιέ. . .

— Ὄχι, φίλε μου, εἶνε μεθαύριον.

— Ἐνόμιζα . . . ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐνοικίασα τὸ θεωρεῖον. . .

— Σᾶς λέγω ὅτι εἶνε μεθαύριον.

Ὁ Μερσερὲ ἐζάρωσε καὶ μόνον μετὰ τὸ δεῖπνον τοῦ ἐδόθη ἡ λύσις τοῦ αἰνίγματος. Ἡ κυρία Μερσερὲ δὲν ἐσταμάτησεν ἐδῶ· ἐπῆρε ἰδιαιτέρως τὸν κ. Σιμιὼζ καὶ μὲ τὴν μεγαλειτέραν εὐγλωττίαν τοῦ κόσμου τοῦ ἀπήγγειλε τὸν πανηγυρικόν μου.

— Ἡ Εἰρήνη τοῦ Λεωτῆ, νὰ ἡ γυναῖκα ποῦ σᾶς ταιριάζει· αὐτὴ ἡ πρωϊνὴ συνάντησις εἶνε σημεῖον τῆς Θείας Προνοίας.

Ἐκεῖνος ἐπανελάμβανεν ὡς ἐπῳδόν:

— Ἄχ! τί ὡραῖα ποῦ στέκει ἐπάνω εἰς τἄλογον!

Χθὲς, ἀφ' οὗ εἶδε τὴν μαμὰν ἡ κυρία Μερσερὲ, γενναίως, μὲ ὅλην της τὴν ἡμικρανίαν, ἐξῆλθε πρὸς στρατολογίαν προσκεκλημένων, πρὸς στρατολογίαν μουσικῶν, ἐτύπωσε προγράμματα, διότι ἦσαν τυπωμένα προχθὲς τὰ προγράμματα. Τί δραστηριότης!

Ἐν τούτοις κύττα ἐκεῖ ἀπὸ τί ἐξαρτᾶται ἡ τύχη! Ἂν ἡ Βιργινία μοῦ ἔδενε πλέον σφικτὰ τὰς δύο μου πλεξίδας, ἂν ὁ Τριβουλέτος ἦτο φρόνιμος καὶ οἱ Πουϊμαρὲν δὲν εἶχαν βάλει τοὺς Μερσερὲ μὲ τὴν προστυχιὰ, ἐκεῖνος δὲν θὰ ἔτρωγεν αὔριον εἰς τὸ σπίτι μας καὶ ἐγὼ δὲν θ' ἀπηύθυνα εἰς τὸν ἑαυτόν μου αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν: Θὰ εἶμαι ἢ δὲν θὰ εἶμαι κόμησα τοῦ Μαρτὲλ-Σιμιώζ;

Καὶ οἱ δυστυχεῖς Πουϊμαρὲν εἶχαν ἔλθει ἐπίτηδες εἰς τοὺς Παρισίους πρὸς ἐπίδειξιν τοῦ φαινομένου των! Ταλαίπωρη Αἰκατερίνη Πουϊμαρέν! Θὰ τῆς δώσω ὀπίσω τὸν κόμητά της; ἢ θὰ τὸν κρατήσω διὰ τὸν ἑαυτόν μου; Δὲν εἰξεύρω· ἀλλὰ δὲν ἤρχισε διόλου ἄσχημα, ὁ κύριος ἐκτός.

21 Νοεμβρίου, δεκάτη ὥρα τῆς πρωΐας.

Ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν τί συζητήσεις ἔγειναν περὶ τοῦ χθεσινοῦ γεύματος! Νὰ κάμωμεν μεγάλον ἢ μικρὸν γεῦμα; καὶ ποῦ νὰ τὸν βάλωμεν, ἀντίκρυ μου ἢ 'ς τὸ πλάγι μου; Ἡ μαμὰ ἐπέμενε *ἀντίκρυ*. Διϊσχυρίζεται ὅτι εἶμαι πολὺ ὡραιοτέρα, κάμνω πολὺ μεγαλειτέραν ἐντύπωσιν κατὰ πρόσωπον παρὰ κατὰ κρόταφον· πρὸ πάντων ὅταν φορῶ ἀνοικτὸν ἐμπρὸς φόρεμα, καὶ ἤμουν μὲ ἀνοικτὸν φόρεμα, περισσότερον ἀνοικτὸν μάλιστα παρὰ εἰς τοὺς Μερσερέ. . . Βαθμηδὸν προοδεύομεν!

Ἐγὼ ὅμως ἐπέμεινα νὰ καθήσω εἰς τὸ πλάγι. Δὲν θὰ ἐδειλίαζα διόλου. Εἶχα ἀνάγκην νὰ τὸν κάμω νὰ ὁμιλήσῃ, νὰ τὸν ἐξομολογήσω. Ἡ σταθερά μου ἰδέα ἦτο: νὰ μὴ ὑπανδρευθῶ ἀσυλλόγιστα. Τὸν ἔβαλαν λοιπὸν πρὸς τὰ δεξιά μου. Διὰ νὰ μὴ πεινῶ πολὺ, διὰ νὰ ἔχω ὅλον τὸν νοῦν μου εἰς τὴν ἀνάκρισιν, εἶχα προγευματίσει γερὰ εἰς τὰς πέντε. Καὶ κατώρθωσα νὰ διευθύνω τὴν συνομιλίαν ὅπως ἤθελα πλέον.

Ἐμείναμεν εἰς τὴν τράπεζαν ὑπὲρ τὴν μίαν ὥραν καὶ μετὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐσχημάτισα τὴν πεποίθησιν ὅτι εἴμεθα ἐπίτηδες πλασμένοι ὁ εἷς διὰ τὸν ἄλλον. Κατ' ἀρχὰς ὡμιλήσαμεν περὶ *ἁμαξῶν* καὶ *κυνηγίων*. Ἀπ' αὐτοῦ ἔπρεπε ν' ἀρχίσωμεν. . . Ἀνεκάλυψα ἀμέσως ὅτι καὶ αὐτὸς ἀγαπᾷ τὸν ἴδιον τύπον τοῦ ἀλόγου μ' ἐμέ. Τὸ θέλει οὔτε πολὺ μικρὸν, οὔτε παρὰ πολὺ μεγάλον. . . ἐλαφρὸν, ἀναμφιβόλως, ἀλλ' ὄχι ἰσχνόν. Ἐπίσης καθόλα σύμφωνοι ἐμείναμεν καὶ εἰς ὅλα τὰ ζητήματα τῆς ἐπισάξεως. Νομίζω ὅτι ἐξεπλάγη διότι μὲ ηὗρε τόσον εἰδήμονα τῶν πραγμάτων αὐτῶν... ἐξεπλάγη... ἀλλ' ἐν τούτοις, κατεθέλχθη. Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ γεύματος ἦτο προφανῶς συγκεκινημένος... ἀλλ' ἡ συνδιάλεξις ἀμέσως ἔλαβε χαρακτῆρα οἰκειότητος. Τὸν ἔκαμα γρήγορα νὰ συνέλθῃ.

Digitized by Google

Ὡμιλοῦσαμεν τὴν ἰδίαν γλῶσσαν. Ἤμεθα πλασμένοι διὰ νὰ συνεννοούμεθα.

Ἄλλο πρᾶγμα ἀκόμη μὲ δελεάζει. Συνήθως ἡμεῖς εἴμεθα καταδικασμέναι νὰ ὑπανδρευώμεθα ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ζοῦν εἰς τὴν μεγαλειτέραν ἀργίαν· καὶ ἰδοὺ διατί, πολὺ συχνά, ὁ κόρος καὶ ἡ ἀνία πιάνουν τὰ ἀνδρόγυνα τῆς τάξεώς μας. Καὶ ὅμως ὁ Ἀδριανὸς δὲν εἶνε ἄεργος, ἐνασχολεῖται αὐτός... Οὔτε λεπτὸν δὲν τοῦ μένει· τὴν νοημοσύνην καὶ τὴν δραστηριότητά του χρησιμοποιεῖ εἰς ἔργα ὠφέλιμα συγχρόνως καὶ χαρίεντα. Εἶνε μέλος τοῦ συμβουλίου ἑνὸς μικροῦ σωματείου καθὼς πρέπει, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγου ἔχει ἱδρυθῆ· εἶνε μέλος τῆς ἑταιρίας τῆς παγοδρομίας· ἀνακατεύεται εἰς τὰ ἱπποδρόμια, ἔχει τόσας ἄλλας ἐνασχολήσεις· ὅλα αὐτὰ γεμίζουν μὲ ἐνδιαφέρον καὶ ἐνέργειαν εἰς τὴν ζωήν του.

Εἰς ἡμίσειαν ὥραν τὰ ἔμαθα ὅλα αὐτά. Μετὰ ταῦτα τὸν ὑπέβαλα εἰς πολιτικὰς ἐξετάσεις. Σπουδαῖον, πολὺ σπουδαῖον ζήτημα ἡ πολιτική. Εἶχα λάβει ἀπόφασιν νὰ μὴ αἰσθανθῶ θλίψεις καὶ ἀπογοητεύσεις καὶ ἀπὸ τὸ μέρος αὐτό. Ἡ δυστυχισμένη μου ἡ μητέρα ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ θέμα ἔχει ὑποφέρει τὰ πάνδεινα, δὲν ἤθελα νὰ ὑποφέρω κ' ἐγὼ τὰ ἴδια.

Ἡ μητέρα ἦτο πολὺ εὐτυχὴς μὲ τὸν πατέρα, ναί, πολὺ εὐτυχής, ἐκτὸς μόνον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πολιτικήν. Ὑπανδρεύθη μικρὰ τὸν πατέρα, ὅστις κατήγετο ἀπὸ ἀρχαίαν μοναρχικὴν οἰκογένειαν· καὶ ἡ μαμὰ ἐπίσης. Τὰ πράγματα ἐπήγαιναν καλά. Ἀλλὰ τῷ 1865 ὁ πατέρας ἔξαφνα συνδιαλλάσσεται μὲ τὴν αὐτοκρατορίαν. Ὄχι ἀπὸ ἀγάπην, ἀλλ' ἀπὸ καλοσύνην. Ὁ καϋμένος ὁ μπαμπάκης εἶνε τόσον καλός, παρὰ πολὺ καλός! Τὸ ἔκαμε ἀπὸ ἀφοσίωσιν πρὸς τὸν ἀδελφόν του, τὸν θεῖόν μου Ἀρμάνδον, ὁ ὁποῖος εἶνε σήμερον στρατηγὸς μεραρχίας· τότε ἦτο ἁπλοῦς λοχαγός, ἀλλ' εἶχε χρόνια λοχαγός· δὲν τὸν ἐπροβίβαζαν, τοῦ εἶχαν πάθος, διότι ὁ πατέρας, κατόπιν ἀπὸ τόσας προτάσεις, ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ πατήσῃ εἰς τὸ Κεραμεικόν.

Τότε ὁ πατέρας, ὁ ὁποῖος ἐλάτρευε τὸν θεῖόν μου Ἀρμάνδον, ἐδέχθη μίαν πρόσκλησιν καὶ ὑπεσχέθη νὰ παρουσιάσῃ τὴν μητέρα. Ἦτο ἀληθινὴ νίκη διὰ τὴν αὐτοκρατορίαν, διότι δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον καθαρότερον αἷμα ἀπὸ τὸ αἷμα τῆς μητέρας. Καὶ ὁ πατέρας εἶνε ἐπίσης ἀπὸ μεγάλην οἰκογένειαν, ἀλλ' ἡ γενεαλογία του δὲν φθάνει ὅσον τῆς μητέρας.

Τὴν ἡμέραν τῆς φρικτῆς αὐτῆς παρουσιάσεως εἰς τὸ Κεραμεικὸν ἡ μητέρα τὴν ἐπέρασε μὲ δάκρυα. Ἐν τούτοις ἠναγκάσθη νὰ ὑποκύψῃ· ἀλλὰ τὸ βράδυ, εἰς τὸν δρόμον συνέβη μία τρομερὰ σκηνὴ μέσα εἰς τὸ *λανδῶ*. Ἡ μαμὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἀνθίστατο. Ἤθελε νὰ καταβῇ ὅπως ἦτο μὲ τὸ ἀπὸ τριαντάφυλλα στεφάνι της εἰς τὸ κεφάλι, μὲ τὰ λευκὰ μεταξωτὰ ὑποδήματα μέσα 'ς τὴ μέση τοῦ Πὸν-Ῥοαγιάλ. Κ' ἐχιόνιζε δυνατά. Τέλος τὸ ἐπῆρε πρὸ ὀφθαλμῶν. Ὁ θεῖός μου Ἀρμάνδος ἐπαρασημοφορήθη μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας, καὶ προεβιβάσθη εἰς ταγματάρχην μετὰ ἓξ μῆνας. Ἀλλὰ πολλαὶ θύραι ἐκλείσθησαν εἰς τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα. Ὅσον διὰ τὸν πατέρα, δὲν τὸν ἔμελε διόλου· τὸν εὐχαριστοῦσε μάλιστα αὐτό, ἀποστρέφεται τὰς ἑσπερίδας, καὶ τοῦ ἔμενεν ἡ Λέσχη του. Ἀλλὰ διὰ τὴν μαμὰν αἱ συναναστροφαὶ ἦσαν ἡ ζωή της καὶ δὲν ἦτο μέλος τῆς Λέσχης!

Ὅλαι σχεδὸν αἱ θύραι αἱ ὁποῖαι εἶχαν κλείσει ἤνοιξαν ἀφότου ἔγεινε δημοκρατία· διότι τότε πολλὰ πράγματα ἐλησμονήθησαν. Ναί, σχεδὸν ὅλαι, ἀλλ' ὄχι ὅλαι, ὅλαι ὅμως θ' ἀνοιχθοῦν, θὰ στυλωθοῦν, ὅταν θὰ γείνω κόμησσα τοῦ Μαρτὲλ-Σιμιώζ. Παντοῦ θὰ μὲ δέχωνται μὲ εὐχαρίστησιν καὶ προθυμίαν. Ὁ πολιτικὸς χαρακτὴρ τῶν Μαρτὲλ-Σιμιὼζ ὑπῆρξεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ αἰῶνος τούτου ἐντελῶς ἀνεπίληπτος. Δὲν ἐλιποτάκτησαν εἰς τὸν καιρὸν τῆς πρώτης αὐτοκρατορίας, δὲν ἐλιποτάκτησαν οὐδὲ εἰς τὴν δευτέραν. Ποτὲ δὲν ἀπεσκίρτησαν.

Ἡ γενεαλογία τῶν Μαρτὲλ-Σιμιὼζ φθάνει μέχρι τοῦ ΙΔ' αἰῶνος. Ἡ μητέρα τοῦ Ἀδριανοῦ. . . Νάτα μας! ἀπὸ τώρα τὸν ὀνομάζω Ἀδριανόν. Εἶνε κάπως γρήγορα, μοῦ φαίνεται. Ἡ μητέρα του λοιπὸν κατήγετο ἀπὸ τοὺς Πικὸν δὲ Μοντανιόλ. Αὐτὸ τὰ λέγει ὅλα! Ὁ Ἀδριανὸς ἐδημοσίευσε μάλιστα, ἀλλ' εἰς ἑκατὸν μόνον ἀντίτυπα, μικρὸν τεῦχος περὶ τῆς γενεαλογίας του. Ἀπέδειξε μὲ ἀναμφισβήτητα ἐπιχειρήματα ὅτι εἶνε ὁ τρίτος Γάλλος κόμης —ὄχι ὁ τέταρτος— ὁ τρίτος. Αἴ, λοιπόν, ἂς θέλουν καὶ καλὰ νὰ ὑψώσουν πάρα 'πάνω ἀπ' ὅλα τὴν εὐγένειαν τῆς καρδίας καὶ τὸν χαρακτῆρα, ἐν τούτοις καὶ εἰς αὐτὰ δὲν πρέπει νὰ δίδωμεν μικρὰν σημασίαν. Ἔχουν πολὺ μεγάλην σημασίαν εἰς τὸν καθημερινὸν βίον. Πρὸ πάντων τὴν ἐποχὴν αὐτήν, ὅπου μᾶς ἐπλημμύρισεν ἡ ψευδὴς ἀριστοκρατία, ἐν μέσῳ τῆς ἐπιδρομῆς αὐτῆς τῶν ἱσπανῶν δουκῶν καὶ τῶν ἰταλῶν πριγκίπων, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται, ὅταν δὲν ἔχομεν ἀναμφισβήτητον εὐγένειαν καὶ μᾶς ἐμβαίνουν 'ς τὴν μύτην, εἰς τὸν ἴδιον τὸν τόπον μας. Δὲν εἰμπορῶ νὰ ὑποφέρω τὴν σκέψιν, ὅτι εἰς ἕνα μεγάλο γεῦμα θὰ μὲ παραρρίψουν εἰς τὸ ἄκρον τῆς τραπέζης, μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῶν χρηματιστηρίων καὶ τῶν γραμμάτων.

Κάτι τι μοῦ ἔμενεν ἀκόμη. Ἡ μαμὰ ἔχει ἓν θεωρεῖον διὰ τὰς δευτέρας εἰς τὴν *Ὄπεραν*. Ἐσυμφωνήσαμεν πρὸ πολλοῦ μὲ τὴν μητέρα ὅτι ἂν ὑπανδρευθῶ θὰ πάρω τὸ μισὸ θεωρεῖον. Ἡ μαμὰ θὰ πηγαίνῃ κάθε δεκαπέντε καὶ ἐγὼ

καθε ἄλλαις δεκαπέντε. Πολὺ καλὰ αὐτὸ μοῦ φθάνει. Ἀλλὰ ἔμενεν ἡ Τρίτη τοῦ Γαλλικοῦ θεάτρου. Ἡ μαμὰ — καὶ ὁ Θεὸς εἰξεύρει ἂν δὲν ἔφτυσεν αἷμα — δὲν εἰμπόρεσε νὰ βάλῃ ’ς τὸ χέρι θεωρεῖον τῆς Τρίτης. Τῆς ἔδωκαν ἕνα τῆς Πέμπτης. Ἡ μαμὰ ἠρνήθη. Ἡ πέμπτη εἶνε ψεύτικη τρίτη. Εἶνε τὸ ἴδιον θέαμα ἀλλὰ δὲν εἶνε οἱ ἴδιοι θεαταί. Αἴ, λοιπόν, ἂν τὸν πάρω, ὅλας τὰς Τρίτας ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον ἕως εἰς τὸν Ἰούνιον, θὰ ἔχω ἓν ἀπὸ τὰ ὡραιότερα θεωρεῖα τοῦ Γαλλικοῦ Θεάτρου. Καὶ ἰδοὺ πῶς. Ἔχει μίαν θείαν, δίχως παιδιὰ (θὰ τὴν κληρονομήσῃ) πολὺ ἡλικιωμένην, ἀσθματικήν, ἡ ὁποία ἔχει τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος θεωρεῖον εἰς τὸ Γαλλικὸν θέατρον καὶ ἔχει ὅλην τὴν διάθεσιν νὰ τοῦ τὸ παραχωρήσῃ, διότι τρία χρόνια τώρα δὲν πηγαίνει πλέον εἰς τὸ θέατρον. Τί θαυμαστή, τί θελκτικὴ θεία!

Ἰδοὺ τί τὸν ἔκαμα νὰ μοῦ εἴπῃ ἀπὸ τὴν σούπαν ἕως εἰς τὸ ἐπιδόρπιον. Καὶ ὅταν κατόπιν ἀπὸ τὸ γεῦμα ἡ μαμὰ ὥρμησε ἐπάνω μου καὶ μὲ ἠρώτησε: Λοιπόν; τῆς ἀπεκρίθηκα.

— Θαρρῶ, μαμά, πῶς δύσκολα θὰ εὑρῶ καλλίτερον.

— Λοιπὸν νὰ τὰ τελειώσωμεν, αἴ;

— Χρειάζονται δύο, μαμά, διὰ νὰ γείνῃ ὁ γάμος.

— Ὤ! μεῖνε ἥσυχη. Εἶσθε δύο. Ὅλη τὴν ὥρα ποὺ ἦτον εἰς τὸ τραπέζι δὲν ἔκανα ἄλλο παρὰ νὰ κυττάζω πῶς σ’ ἐκύτταζε. Τοῦ ἐσήκωσες τὸν νοῦ!

Αὐτὴ ἦτο ἄλλως τε καὶ ἡ ἰδική μου γνώμη. Ἐνῷ ἡ μαμὰ ἔπιανεν ἐμένα, αὐτὸς ἔπιανε τὴν κυρίαν Μερσερέ, ἡ ὁποία, φυσικῶς, εἶχε προσκληθῇ εἰς τὸ γεῦμα. Ἐμένα ἠγάπα, ἐμένα ἐλάτρευεν, ἐμένα ἤθελε καὶ ὄχι ἄλλην. Καὶ παρεκάλει τὴν κυρίαν Μερσερὲ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν στιγμὴν νὰ μὲ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν μαμάν.

Ἠναγκάσθη νὰ τὸν καταπραΰνῃ, νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ ὅτι τὰ πράγματα δὲν εἰμποροῦσαν νὰ προχωρήσουν μὲ τόσην ταχύτητα. Ἡ μαμά, νομίζω, ἤθελε νὰ τελειώσωμεν τὸ ἴδιον βράδυ. Ἐφοβεῖτο φρικτὰ τὰς ῥαδιουργίας τῶν Πουϊμαρέν. Ἐγὼ δὲν ἐφοβούμην διόλου. Εἴξευρα τί ἐντύπωσιν τοῦ ἔκαμα καὶ ἐννοοῦσα ὅτι ἤμην κυρία τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Ἐνθύμισα λοιπὸν εἰς τὴν μαμὰν τὰς ὑποσχέσεις της καὶ τὴν ἀπόφασίν μου νὰ μὴν ἀποφασίσω παρὰ ἀφ’ οὗ σκεφθῶ καλὰ καλά. Δὲν τὸν εἶχα ἰδεῖ παρὰ μόνον δυὸ φοράς: τὸ ἑσπέρας μὲ φράκον καὶ λευκὰ γάντια· ἐννοοῦσα νὰ τὸν ἰδῶ ἄλλας δυὸ φορὰς εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας μὲ ῥεδιγγόταν. Εἴξευρα πῶς τὸ εἶχε κάμει αὐτὸ ἡ ἐξαδέλφη μου. Ματθίλδη. Εἶχε ἰδεῖ τὸν σύζυγόν της δύο φοράς, ἡμέραν, μίαν φορὰν εἰς τὸ μουσεῖον τοῦ Λούβρου καὶ μίαν φορὰν εἰς τὸ Ἱπποδρόμιον. **Ἱπποδρόμιον δὲν ὑπάρχει τώρα. Ἀντὶ λοι**πὸν τοῦ Ἱπποδρομίου ἂς βάλωμεν τὸ μουσεῖον Κλουνῆ· ἀλλὰ τὰς δύο ἐπιθεωρήσεις μου τὰς θέλω ἡμέραν.

Ἡ κυρία Μερσερὲ προπαρεσκεύασε διὰ σήμερον μίαν ἀπροσδόκητον συνάντησιν εἰς τὸ Λοῦβρον, εἰς τὰς τρεῖς ἀκριβῶς, ἐμπρὸς εἰς τὴν Παναγίαν τοῦ Μουρίλλου.

Αὐθημερόν, πέμπτη ὥρα.

Ἐπεστρέψαμεν· ἐπεριπατήσαμεν μίαν ὥραν εἰς τὰς στοάς, ἀλλὰ δὲν εἴδαμεν πολλὰς εἰκόνας. Ἄλλως τε, μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν ἐννοεῖ τίποτε ἀπὸ ζωγραφικήν. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν μοῦ ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν νοῦν νὰ πάρω ἄνδρα τεχνοκρίτην: Ἔχει ὡραῖον παράστημα, ἐνδύεται καλά, ὁμιλεῖ ὀλίγον, εἶνε ψυχρὸς κάπως, ἀλλὰ φέρεται ὅπως πρέπει καὶ ποτὲ δὲν λέγει ἀνοησίας. Τέλος πάντων ἔμεινα εὐχαριστημένη, πολὺ εὐχαριστημένη. Ἀλλὰ εἰς τὴν ὁδὸν Ῥιβολή, μόλις εὑρεθήκαμεν μόναι εἰς τὴν ἅμαξάν μας ἠναγκάσθην ν’ ἀποκρούσω νέαν ἔφοδον τῆς μαμᾶς.

— Εἶνε θελκτικώτατος, καὶ νομίζω πῶς δὲν θὰ ἐπιμείνῃς καὶ διὰ τὸ Κλουνῆ.

— Ὄχι, παραιτοῦμαι ἀπὸ τὸ Κλουνῆ.

— Δόξα σοι ὁ θεός, ἀπεφάσισες ἐπὶ τέλους;

— Ὄχι δὰ ἀκόμη, μαμά, ὄχι ἀκόμη. Δὲν ὑπανδρεύεται κανεὶς ἔτσι, κατόπιν ἀπὸ μερικὰς ἐξηγήσεις μόνον περὶ τῆς περιουσίας καὶ τῆς κοινωνικῆς τάξεως.

— Μὰ τί θέλεις ἀκόμη;

— Τί θέλω; θέλω νὰ τὸν ἰδῶ ἔφιππον. Ἐκεῖνος μὲ εἶδε, κ’ ἐγὼ ὄχι.

Καὶ λοιπὸν ἡ κυρία Μερσερέ. τῆς ὁποίας ἡ ἀφοσίωσις δὲν ἔχει πλέον ὅρια, θὰ τὸν συμβουλεύσῃ ἀπόψε, νὰ περιφέρηται αὔριον κατὰ τὰς δέκα εἰς τὴν εἴσοδον τῆς παρόδου τῶν Ἀκακιῶν· θὰ τοῦ δώσῃ μὲ τρόπον νὰ ἐννοήσῃ ὅτι εἶνε μεγάλη πιθανότης νὰ μᾶς συναντήσῃ αὐτοῦ, τὸν μπαμπᾶ κ’ ἐμέ. Διότι ὁ μπαμπᾶς. . . Ἄ! μὰ μ’ ἐκπλήττει ὁ μπαμπᾶς! Κάμνει πολὺ ἐπιτυχημένα τὸ μέρος τοῦ πατρὸς ποὺ ἔχει κόρην δι’ ὑπανδρείαν. Ἔχει τέσσαρα ἔτη ν’ ἀναβῇ ἄλογον, καὶ αὔριον τὸ πρωΐ, μὲ κίνδυνον νὰ πέσῃ ’ς τὸ κρεββάτι, θὰ ἐβγῇ ἱππασίαν διότι τὸ ἀπαιτεῖ ἡ περίστασις.

30 Νοεμβρίου.

Ἐκάμαμεν τὸν γύρον τοῦ Δάσους οἱ τρεῖς μας, ὁ μπαμπᾶς, ἐκεῖνος κ’ ἐγώ. Στέκει πολὺ εὔμορφα ’ς τἄλογο. Ἵππευε μίαν λαμπρὰν κόκκινην φοράδα. Θὰ τὴν πάρω διὰ τὸν ἑαυτόν μου καὶ θὰ τοῦ δώσω τὸν Τριβουλέτον, τὸν ὁποῖον συνείθισα πλέον καὶ τὸν ἐβαρέθηκα.

Ὅταν ἐπεστρέψαμεν ἐκρεμάσθηκα εἰς τὸν λαιμὸν τῆς μαμᾶς.

Digitized by Google

— Ναί, τῆς εἶπα, ναί, ναί, ἑκατὸ φοραῖς, ναί!

Καὶ τὴν εὐχαρίστησα, μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, διότι ἐφάνη τόσον ἐπιεικής, τόσον ἀγαθή, τόσον ὑπομονητική, καὶ δὲν μ' ἐπαραζάλισε, ἀλλὰ μ' ἀφῆκεν ὅσον καιρὸν ἤθελα νὰ σκεφθῶ.

4 Δεκεμβρίου.

Σήμερον, εἰς τὰς τρεῖς, ἡ γραῖα θεία, ἡ θεία ποὺ ἔχει τὸ θεωρεῖον τῆς Τρίτης, θὰ ἔλθῃ νὰ μὲ ζητήσῃ ἐπισήμως καὶ πρὸ τῆς 10 Ἰανουαρίου (εἶνε ἀπόλυτος ἀνάγκη διὰ τὴν κληρονομίαν τῆς μάμμης) θὰ εἶμαι κόμησσα τοῦ Μαρτὲλ-Σιμιώζ. Ὁ Ἀδριανὸς θὰ βάλῃ εἰς τὸ χέρι τὸ ἕνα ἑκατομμύριον καὶ τὰς πεντακοσίας χιλιάδας, καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ, κ' ἐμέ, ὡς συμπληρωματικὸν δῶρον. Μοῦ φαίνεται ὅτι μὲ πολὺν εὐχάριστον τρόπον θὰ κερδήσῃ αὐτὰ τὰ χρήματα. Δὲν τὸν εὑρίσκω διόλου ἀξιολύπητον αὐτὸν τὸν κύριον.

11 Δεκεμβρίου.

Ὁ γάμος ὡρίσθη εἰς τὰς 6 Ἰανουαρίου. Εἶνε ἀνοησία νὰ ὑπανδρεύηται κανεὶς τέτοιαν ἐποχὴν ὡσὰν νὰ τοῦ κάνουν *μποναμᾶ*. Ἀλλ' ἦτο ἀνάγκη. Ἡ κληρονομία! Ἡ κληρονομία! καὶ ἔπειτα ἀφ' οὐ ἐσκέφθηκα ὀλίγον δὲν μὲ δυσαρεστεῖ διόλου αὐτὴ ἡ ἡμέρα. Θὰ κάμωμεν ἕνα μικρόν, μικρούτσικον ταξειδάκι τοῦ γάμου. Ἕως εἰς τὴν Νίκαιαν, ὀκτὼ ἢ δέκα ἡμέρας τὸ πολύ. Κ' ἔπειτα θὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸ Παρίσι, τὸ Παρίσι τὸ ὁποῖον θὰ εἶνε εἰς ὅλην του τὴν ἀκμήν, καὶ θὰ ἔχῃ ἀνοικτὰ ὅλα του τὰ μικρὰ θέατρα, τὰ ἀγαπητὰ μικρὰ θέατρα τοῦ μπαμπᾶ! Ἐκείνη ἡ κακομοίρα Λουΐζα τοῦ Μομβριάν, τὴν περασμένην ἄνοιξιν, ὑπανδρεύθη εἰς τὰ τέλη τοῦ Μαΐου, ἔκαμεν ἕνα ταξεῖδι ἓξ ἑβδομάδων καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Παρίσι, ἀλλὰ τὸ εὗρῆκε σκυθρωπόν, ἔρημον! Καὶ εἶχαν διακοπῆ καὶ αἱ παραστάσεις τοῦ *Βαριετέ*.. Δὲν εἰμπόρεσε ν' ἀκούσῃ τὴν *Ζουδὶκ* παρὰ τὴν τελευταίαν ἑβδομάδα, ἑπτὰ μῆνας μετὰ τὸν γάμον της!

Θὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς, οὔτε στιγμὴν δὲν ἀμφιβάλλω. Μὲ λατρεύει. . . . Κ' ἐγώ; Τὸν ἀγαπῶ; Πρέπει νὰ εἴμεθα εἰλικρινεῖς, πρὸς τὸν ἑαυτόν μας. . . Θὰ ἔλεγα ψεύματα ἂν διηγούμην μὲ φράσεις ἀγγλικοῦ μυθιστορήματος, ὅτι τὸν ἀγαπῶ τρελλά, ὅτι δὲν ζῶ ὅταν δὲν εἶνε κοντά μου, ὅτι τρέμω ἅμα ἀκούσω τὸν κρότον τῶν βημάτων του, ὅτι ἀνατριχιάζω ἅμα ἀκούσω τὸν ἦχον τῆς φωνῆς του, ὅτι ἀναγεννῶμαι ἅμα τὸν ἰδῶ.. Ὄχι, ὄχι, δὲν ἀνάπτω τόσον εὔκολα. Δὲν πρέπει νὰ ζητῶ ἀπὸ τὴν καρδίαν μου νὰ προχωρῇ τόσον γρήγορα.. Ἀλλὰ αἰσθάνομαι ἤδη πολλὴν φιλίαν, πολλὴν συμπάθειαν δι' αὐτόν· καὶ ὁ ἔρως θὰ ἔλθῃ, δὲν ἀμφιβάλλω.

Ὁ ἔρως τί μεγάλη οἰκονομία δι' ἓν ἀνδρόγυνον! Τοῦ φέρω ὡς προῖκα ἓν ἑκατομμύριον καὶ τὸ νοικοκυριό μας θ' ἀρχίσῃ μὲ διακόσιαις χιλιάδες εἰσόδημα· φαίνεται κολοσσιαῖον αὐτὸ τὸ ποσὸν καὶ ὅμως δὲν εἶνε. . . Πρέπει νὰ ὑπολογίσωμεν ὀγδοῆντα περίπου χιλιάδας φράγκα πρὸς διατήρησιν τοῦ Σιμιὼζ, τοῦ μεγάρου μας εἰς τὴν Βανδαίαν. Διὰ νὰ ζήσωμεν λοιπὸν μένουν ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδας φράγκα, ποσὸν ἀρκετότατον ἂν ἀγαπώμεθα, ἂν περνοῦμε μαζὶ ζωὴ ἀγαπημένην καὶ τραβοῦμεν τὸν ἴδιον δρόμον. . . Ἂν τοὐναντίον ἔπειτα ἀπ' ὀλίγον καιρὸν — ὅπως τόσα ἄλλα ἀνδρόγυνα — τραβᾷ ὁ καθεὶς τὸν δρόμον του, θὰ μᾶς μείνουν τοῦ καθενὸς ἑξῆντα χιλιάδες φράγκα. . . Καὶ τότε θὰ τὰ φέρομεν στενὰ καὶ οἱ δύο μας. . . Ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ θέατρον—ἐκτὸς τῆς *Ὄπερας* καὶ τοῦ Γαλλικοῦ θεάτρου — θὰ στοιχίζῃ δύο ἢ τρεῖς χιλιάδας φράγκα τὸν χρόνον ἂν ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα πηγαίνουν μαζὶ νὰ ἰδοῦν τὰ νέα δράματα, ἀμέσως ἀναβαίνουν εἰς πέντε ἢ ἓξ χιλιάδας ἂν πηγαίνῃ ὁ καθεὶς χωριστά. . . Καὶ οὕτω καθεξῆς. . . Ὁ προϋπολογισμὸς διπλασιάζεται.

Νά, παραδείγματος χάριν ἡ Καρολίνα καὶ ὁ σύζυγός της. . . Ἔχουν ἑκατὸν χιλιάδας πρόσοδον. . . Καὶ ὅμως ζοῦν μὲ ὅλην τους τὴν ἄνεσιν καὶ πλουσιοπαρόχως. . . Διατί; Διότι ἀγαπῶνται. Κατοικοῦν ἓν μικρὸν μέγαρον, μικρούτσικον, τὸ ὁποῖον δὲν ἀπαιτεῖ πολλοὺς ὑπηρέτας. Δέχονται ὀλίγον, μόλις πηγαίνουν εἰς τὸν κόσμον. . . Ὅσον εἶνε ὁ ἕνας πλησίον τοῦ ἄλλου, ὅσον μόνοι εἶνε, τόσον περισσότερον εἶνε εὐχαριστημένοι καὶ ἡ Καρολίνα εἶνε εὐτυχεστάτη ἐξοδεύουσα μόνον καμμιὰ δεκαριὰ χιλιάδας δι' ἐνδύματα.

Καὶ ἡ Χριστίνα; Ἡ καϋμένη! Τὴν ὑπάνδρευσαν διὰ τῆς βίας. . . Ἡ μητέρα της εἶχε θαμβωθῆ ἀπὸ τὸν τίτλον. Δούκισσα ἡ κόρη της! Εἶνε κάτι τι βέβαια, εἶνε μάλιστα πολύ· ἀλλὰ δὲν εἶνε τὸ πᾶν. Καὶ λοιπὸν ὁ γάμος της μὲ τὸν Γκοντρὰν ἐβγῆκε σὲ κακὸ ἀπὸ τὴν πρώτην ἑβδομάδα. Καὶ περνοῦν πολὺ στενόχωρα μὲ ταῖς διακόσιαις πενῆντα χιλιάδαις των. Αὐτὴ ἐξοδεύει τρελλὰ εἰς φορέματα καὶ εἰς ἄλλας φαντασιοπληξίας. Τοῦ στοιχίζει πολὺ ἀκριβώτερα κανενὸς νάχῃ νὰ εὐχαριστήσῃ ὅλον τὸν κόσμον, παρὰ νάχῃ νὰ εὐχαριστήσῃ ἓν πρόσωπον μόνον. Ὁ δοὺξ ἤρχισε νὰ παίζῃ. . . Ἔφαγεν ἤδη τὴν μισήν του περιουσίαν.

Ἡ Καρολίνα μοῦ τὸ ἔλεγε ἐσχάτως: «Ἅμα ὑπανδρευθῇς, κύτταξε ν' ἀγαπᾷς τὸν ἄνδρα σου· εἰς τὴν τάξιν μας, εἶνε οἰκονομία ἑκατὸν χιλιάδων φράγκων τὸ ἔτος, καὶ οἱ σύζυγοι ἂν δὲν ἀγαπῶνται ἀπὸ εὐχαρίστησιν πρέπει ν' ἀγαπῶνται ἀπὸ ὑπολογισμόν.» Ναί· θὰ τὸν ἀγαπήσω· Θὰ τὸν ἀγαπήσω! Ἄλλως τε εἴμεθα ἀ-

Digitized by Google

κόμη εἰς τὰς 11 Δεκεμβρίου... Ἀπὸ τώρα ἕως εἰς τὰς 6 Ἰανουαρίου, ἔχω ἀκόμη εἰκοσιὲξ ἡμέρας ἐμπρός μου.

(Ludovic Halévy)

Α. Π. Κ.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Χειρόκτια.— Ἱστορία ἀρχαία· — Ῥωμαϊκοὶ χρόνοι.— Ἱπποτικοὶ χρόνοι. — Χειρόκτια τῆς Φλωρεντίας. — Γαλλικὰ χειρόκτια. -- Τὰ χειρόκτια ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις.

Ἡ χρῆσις τῶν χειροκτίων εἶνε σήμερον τοσοῦτον πάγκοινος, ὥστε οὐχὶ ἀκαταλλήλως δυνάμεθα νὰ χαράξωμεν ἐνταῦθα ὀλίγα τινὰ ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῶν περιβλημάτων τούτων τῆς χειρός.

Ποία γυνή, ποῖος πρῶτος ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἐνέδυσε τὴν χεῖρά του καὶ περιεκάλυψε τοὺς δακτύλους του δι' εὐκάμπτου δορᾶς ζῴου ἢ διὰ μαλακοῦ ὑφάσματος ἐξ ἐρίου ; ἐξ ἀνάγκης ἆρά γε ἀνεκαλύφθησαν τὰ πρῶτα χειρόκτια ἢ ἡ κομψότης μόνη ἐπενόησε ταῦτα ; Ζητήματα ἄλυτα.

Γινώσκομεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔφερον χειρόκτια καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους. Ὁ προφητάναξ Δαυῒδ ἔν τινι ψαλμῷ λέγει ὅτι θὰ ῥίψῃ τὸ χειρόκτιόν του κατὰ πρόσωπον Ἐδώμ. Ἡ αὐτὴ λέξις ἀνευρίσκεται ἐν τῇ ἀθῴᾳ ἱστορίᾳ τῆς Ῥοὺθ, ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ.

Ὁ Ὅμηρος περιγράφων τὸ γῆρας τοῦ Λαερτίου, παριστᾷ ἡμῖν τὸν πρεσβύτην, ἐνῷ φυτεύῃ τὸν πλούσιον ἀγρόν του, ἔχοντα προφυλαγμένας τὰς χεῖράς του, ἵνα μὴ αἱ ἄκανθαι σχίζωσι τὰς σάρκας του.

«Περὶ κνήμῃσι βοείας κνημῖδας ῥαπτὰς δέδετο,...
χειρῖδάς τ' ἐπὶ χερσὶ βάτων ἕνεκα [1]».

Ὁ Ξενοφῶν ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς ἐκφυλίσεως τῶν Περσῶν, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου, μετὰ λεπτομερείας ἀναφέρει περὶ χειροκτίων.

«Οἱ λαοί, λέγει, μὴ νομίζοντες ἀρκετὸν νὰ προφυλάττωσιν ἐκ τοῦ ἀέρος μόνον τὸ σῶμά των, τοὺς πόδας των καὶ τοὺς βραχίονάς των, καλύπτουσι καὶ αὐτοὺς τοὺς δακτύλους διὰ πολυτίμων μηλωτῶν».

Τὰ ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος περιγραφόμενα χειρόκτια ἐχρησίμευον μόνον πρὸς προφύλαξιν ἐκ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἦσαν δηλαδὴ ἐξευρημένα χάριν καλλωπισμοῦ καὶ φιλαρεσκείας.

Παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις τὰ χειρόκτια ἦσαν ἐν μεγίστῃ χρήσει. Ὁ Οὐάρρων, ἀξιωματικὸς τοῦ Πομπηΐου, ἐν τῷ συγγράμματί του «Περὶ τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς» προτρέπει νὰ συλλέγωσι τὰς ἐλαίας διὰ γυμνῆς τῆς χειρός. «Οἱ καρποὶ οὗτοι, λέγει, οὕτω συλλεγόμενοι διατηροῦσι τὴν γεῦσιν, ἣν ἀποβάλλουσι λαμβανόμενοι διὰ χειρὸς περιβεβλημένης χειρόκτια».

Ὁ Ἀθήναιος διηγεῖται, ὅτι περίφημός τις λαίμαργος, προσκαλούμενος εἰς δεῖπνον, περιεβάλλετο τὰς χεῖρας διὰ χειροκτίων, διότι τοιουτοτρόπως ἐλάμβανε καίοντα ἔτι τὰ τεμάχια τῶν ἐδεσμάτων καὶ προηγεῖτο οὕτω τῶν λοιπῶν συνδαιτυμόνων τῶν ἐπίσης λαιμάργων καὶ ἔμπλεων ὀρέξεως ὡς αὐτός.

Φαίνεται ἐκ τούτων ὅτι ἔν τε ταῖς Ἀθήναις καὶ τῇ Ῥώμῃ τὸ φέρειν χειρόκτια ἦτο σημεῖον πολυτελείας καὶ κομψότητος· ὁ συρμὸς ὅμως ὠφέλησε πολλάκις τὴν ἐπιστήμην· παράδειγμα δ' ἔστω ὁ γραμματεὺς Πλινίου τοῦ πρεσβυτέρου, ὅστις κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Βεσουβίου, ἐνῷ ὁ σοφὸς κύριός του ὑπηγόρευεν αὐτῷ τὰ συμβαίνοντα, περιεβλήθη τὰ χειρόκτιά του. Ἄνευ τῆς προφυλάξεως ταύτης πῶς θὰ ἠδύνατο ἐν τῷ μέσῳ τῆς βροχῆς τοῦ θείου καὶ τῆς τέφρας νὰ γράψῃ ; Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ ἱστορία τῶν χειροκτίων ἐκλείπει ἐν τῷ σκότει τῶν αἰώνων. Μόλις κατὰ τὸν Θ´ αἰῶνα ἀνευρίσκομεν ταῦτα ἐν κοινῇ χρήσει. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸ περίβλημα τοῦτο ἐχρησίμευεν εἰς ἔνδειξιν περιφρονήσεως, προκλήσεως, στόλισμα ἐπιζήτητον ὑπὸ τῶν ἱπποτῶν τῶν φίλων τῶν κυριῶν.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας Λουδοβίκου τοῦ *Ἁπλοῦ* τὸ ἱεροσυμβούλιον τῆς Aix συνεζήτησε τὸ θέμα τῶν χειροκτίων, καὶ ἀπεφάσισεν ἵνα οἱ καλόγηροι φέρωσι χειρόκτια μόνον ἐκ δορᾶς προβάτων.

Κατὰ τὴν στέψιν τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας εὐλογοῦντο τὰ χειρόκτια, ἡ δὲ συνήθεια αὕτη κατὰ τὸν Φαβιέρον παρελήφθη ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, ἔνθα οἱ ἱπποτικώτατοι Καλίφαι εἰς τὰ ὕψιστα ἀνερχόμενοι ἀξιώματα ἐλάμβανον πρὸς ἔνδειξιν τούτου ζεῦγος χειροκτίων.

Ῥίπτω τὸ χειρόκτιον, σημαίνει προκαλῶ τὸν ἀντίπαλον εἰς μονομαχίαν· ἂν δ' ἀναλάβῃ τοῦτο οὗτος ἀποδεικνύει ὅτι δέχεται ταύτην. Ὅταν πλησιάσῃ τις τὸ χειρόκτιον εἰς τὸ πρόσωπον ἄλλου, τὸ τοιοῦτον θεωρεῖται ὡς κολάφισμα. Ὅταν ἀποσπᾷ τις τὸ χειρόκτιον ἐκ τῆς χειρὸς ἄλλου, δεικνύει ὅτι περιφρονεῖ αὐτόν. Ἡ ἀφαίρεσις τῶν χειροκτίων ἐξ εὐγενοῦς τινος ἰσοδυναμεῖ μὲ καθαίρεσιν.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἐδουάρδου τοῦ Β´. βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, κόμης τις ἀπεδείχθη ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας. Ὁ Waschingham ἀναφέρει μεταξὺ ἄλλων λεπτομερειῶν τῆς καθαιρέσεώς του, ὅτι οἱ πτερνιστῆρές του κατεσυντρίβησαν διὰ πελέκεως καὶ τοῦ ἐξέβαλον τὰ χειρόκτιά του.

Γεγονός τι ἀξιοσημείωτον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν χειροκτίων ἀναφέρουσι τὰ χρονικὰ τῆς Γερμανίας.

Ὅταν ὁ τελευταῖος τῆς δυναστείας τῶν

1. Ὀδυσ. Ω, στίχ. 228.

Digitized by Google

Σουάβων (ἀρχαίας ἐπαρχίας τῆς Γερμανίας, περιλαμβανούσης καὶ πολλὰ μέρη τῆς νῦν Ἑλβετίας) κατεδικάσθη εἰς θάνατον ὑπὸ τοῦ νικητοῦ του Καρόλου τῆς Ἀνδεγαυίας καὶ ἐπρόκειτο νὰ καρατομηθῇ, γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ καὶ πλήρει ὑπερηφανείας ἐβεβαίωσε τοὺς τίτλους του εἰς τὸ στέμμα, μεθ' ὃ, σκεφθεὶς ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀποδώσῃ εἴς τινα ἐκ τῶν ἰδικῶν του τὴν εὐγένειάν του, ἣν ἀφήρουν ἐξ αὐτοῦ, ἔρριψε τὸ χειρόκτιόν του ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαοῦ, προσκαλῶν θαρραλέον τινὰ ν' ἀνκλάβῃ τοῦτο καὶ ἐκδικηθῇ τὸν θάνατόν του. Τὰ γαλλικὰ χρονικὰ τῶν ἱπποτικῶν χρόνων εἶνε πλήρη ἀνεκδότων, ἐν οἷς τὸ χειρόκτιον ἀναμιγνύεται ὡς σημεῖον προκλήσεως ἢ ἐρωτικῶν συμβάντων.

Μετὰ λαμπρὰν ἑορτήν, ἐν ᾗ διεκρίθησαν οἱ εὐγενεῖς Γάλλοι, ἀπεφασίσθη νὰ γείνωσιν ἐν τέλει θηριομαχίαι, ὡς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐποχῇ. Ἐν τῇ κονίστρᾳ λέων τις κατεσπάραξε πάντα τὰ κατ' αὐτοῦ ἐφορμήσαντα ζῷα· δύο δὲ περίφημοι θηριομάχοι ἀνίκανοι ὑπ' αὐτοῦ κατέστησαν πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ ἀγῶνος.

Παρίστατο ἐν τῷ βασιλικῷ θεωρείῳ, ἀπαθὴς καὶ ὑπερήφανος, ἡ εὐγενὴς κυρία de Chalys. Αὕτη ἄφησε νὰ καταπέσῃ τὸ χειρόκτιόν της ἐν τῇ κονίστρᾳ, καὶ παρεκάλεσεν ἕνα ἐκ τῶν παρακαθημένων ἱπποτῶν ἵνα τὸ περισυνάξῃ. Ἅπας ὁ λαὸς συνεταράχθη, διότι ὁ ἱππότης ἐξώρμησε. Μετ' ὀλίγον ἐν τῇ κονίστρᾳ σκληρὸς συνήφθη ἀγών, ἐν ᾧ ὁ λέων ἐφονεύθη, ὁ δὲ νικητὴς ἐπανέφερε τῇ κυρίᾳ τὸ χειρόκτιον, ὅπερ μετὰ τόσης ἀνδρείας ἔλαβε. Κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα τὰ χειρόκτια ἦσαν ἀναφαίρετα τῆς ἐνδυμασίας τῶν εὐγενῶν. Ἐν καιρῷ ἐκστρατείας οἱ ἱππόται ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ φέρωσι χειρόκτια. Ἐθεωρεῖτο ὡς γυμνότης παρὰ ταῖς κυρίαις τὸ νὰ μὴ φέρωσι χειρόκτια. Ταῦτα δ' ἦσαν κεκοσμημένα διὰ λεπτοτάτων καὶ πλουσίων κεντημάτων.

Οἱ κατασκευασταὶ χειροκτίων μετέβαινον εἰς Φλωρεντίαν, ἵνα μάθωσι τὸ ἐπάγγελμα, τὸ μυστήριον τοῦ κοψίματος, τὴν κομψότητα τῶν ῥαφῶν, τὴν τέχνην τῆς χρωματίσεως τῆς μετάξης καὶ τῆς δορᾶς τῶν ἐριφίων, ἰδίᾳ δὲ τὴν σύνθεσιν τῶν χρωμάτων, δι' ὧν διέβρεχον ταῦτα.

Ἡ Αἰκατερίνη τῶν Μεδίκων ἐπέβαλε τοὺς ἰταλικοὺς συρμοὺς εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἐπειδὴ ὅμως τίποτε ἡ Γαλλία δὲν παραλαμβάνει ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ χωρὶς νὰ τὸ καθωραΐσῃ, ἡ εὐρωπαϊκὴ βιομηχανία τῶν χειροκτίων παρέλαβεν ἐξ αὐτῆς τότε τὰ διὰ ἰχνογραφημάτων πεποικιλμένα χειρόκτια, τὰ ἐν ταῖς ῥαφαῖς μέταλλα φέροντα καθὼς καὶ δίστιχα πολλάκις. Τὰ χειρόκτια τὰ γυμνοὺς ἐγκαταλείποντα τοὺς δακτύλους, καθὼς καὶ τὰ χρυσᾶς φέροντα βαλάνους κατέστησαν τότε περίφημα.

Πρὸς κατασκευὴν τῶν χειροκτίων, ἅτινα ἔπρεπε νὰ φορῇ ἐν τῷ κυνηγίῳ ὁ φέρων τὸν ἱέρακα εὐγενής, ἀπῃτεῖτο ἀληθὴς καλλιτέχνης, ἰδίᾳ ὅπως ποικίλλῃ ταῦτα διὰ πλείστων ἀραβουργημάτων.

Ὁ Ῥοβέρτος Walpole ἐκέκτητο ζεῦγος χειροκτίων, ἅτινα προήρχοντο ἐκ κληροδοτήματος πολλῶν γενεῶν, ἔφερε δὲ ταῦτα μόνον κατὰ τὰς ἐπισήμους ἡμέρας, καὶ ὅτε ἐνόμιζεν ὠφέλιμον ὅπως ἀποδείξῃ ὅτι κατήγετο ἐξ ἱστορικῆς οἰκογενείας.

«Ἅπασα ἡ Γαλλία ἐγευμάτισεν εἰς Strawbery, ἔγραφε· ὁ Κ. καὶ ἡ Κ. Châtelet, ὁ δοὺξ τοῦ Liancourts, οἱ πρέσβεις τῆς Ἱσπανίας καὶ τῆς Πορτογαλλίας, οἱ Holderness, οἱ Fitz-Roys. . . Ἐπὶ τέλους εἴμεθα εἰκοσιτέσσαρες εἰς τὴν τράπεζαν. Πάντες οἱ προσκεκλημένοι μου ἀφίκοντο παρ' ἐμοὶ τὴν ἑνδεκάτην. Μετέβην πρὸς ὑποδοχήν των εἰς τὰς θύρας τῆς ἐπαύλεως φέρων λαιμοδέτην δικτυόπλεκτον, καὶ ζεῦγος **χειροκτίων κεντημένων μέχρις ἀγκῶνος**, ἅτινα προήρχοντο ἀπὸ τὸν Ἰάκωβον τὸν Α'».

Εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους τὰ χειρόκτια κατέστησαν ἀπαραίτητα σχεδὸν εἰς πάντας. Παρὰ τοῖς Ἄγγλοις εἶνε σημεῖον κομψότητος. Παρ' αὐτοῖς καθὼς καὶ τοῖς Γερμανοῖς τὰ χειρόκτια ἐπιβαρύνουσιν ἀρκετὰ τὸν προϋπολογισμὸν ἑκάστου ἐν τῷ κεφαλαίῳ τοῦ καλλωπισμοῦ. Ἐν Γαλλίᾳ τὰ χειρόκτια εἶνε τὸ κυριώτερον στόλισμα τοῦ συρμοῦ.

* * Α.

ΤΑ ΑΥΤΟΓΡΑΦΑ

Τίς δὲν ἀγαπᾷ τὰ αὐτόγραφα; Τίς δὲν ἀναμένει μετὰ συγκινήσεως ἐπιστολὴν παρ' ἀγαπητοῦ προσώπου; Καὶ ὅταν λάβῃ τοιαύτην, τίς εἶνε ὁ ψύχραιμος καὶ ἀναίσθητος ἐκεῖνος, ὅστις δὲν την ἀποσφραγίζει διὰ τρεμούσης χειρὸς καὶ δὲν την ἀναγινώσκει ἅπαξ, δὶς καὶ τρὶς καὶ δὲν τὴν φυλάττει κατόπιν ἐν τοῖς ἀδύτοις τῶν ἑρμαρίων του;

Καλὸν ἢ κακόν, εὐχάριστον ἢ δυσάρεστον τὸ μελανόστικτον αὐτὸ χαρτίον, θαλερὸν ἢ μεμαραμένον φύλλον καταπίπτον ἐκ τῆς ζωῆς προσφιλοῦς προσώπου, ἐμποιεῖ ἡμῖν ἰσχυρὰν αἴσθησιν καὶ καταλείπει ἄσβεστον τὴν ἀνάμνησιν. Καὶ ἐνίοτε ὅταν αἱ τρίχες μας ἔχωσι λευκανθῇ πλέον καὶ ἡ καρδία μας πάλλῃ ἠρέμα ὡς μηχανὴ παλαιοῦ ὡρολογίου, ἀναζῶμεν ἐπὶ στιγμὴν ὁπόταν τύχωμέν τι ἐκ τῶν παλαιῶν ἐκείνων χαρτίων, ἅτινα μᾶς ἐνέπλησάν ποτε χαρᾶς ἢ πόνου ἐφημέρου, ἐλπίδων κούφων, αἵτινες ἀπέπτησαν ἀνεπιστρεπτεὶ μετὰ τῆς νεότητος ἡμῶν.

Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἄλλοι, οἵτινες ἀγαπῶσι δι' ἄλλον λόγον **καὶ κατ' ἄλλον ὅλως διάφορον**

τρόπον τὰ αὐτόγραφα: οἱ συλλέκται. Στρεβλώσαντες οὗτοι τὸ σύνηθες αἴσθημα πρὸς γραφὴν προσφιλῆ, μετεποίησαν αὐτὸ εἰς ἁπλῆν μονομανίαν φιλοτέχνου ἐπιθυμοῦντος νὰ συναθροίσῃ ὡς πλεῖστα τεμάχια χαρτίων γεγραμμένων, οὐχὶ ὑπὸ χειρῶν ἀγαπητῶν, ἀλλ' ὑπὸ χειρῶν ἐπισήμων. Διαιροῦνται δὲ οἱ συλλέκται οὗτοι εἰς δύο τάξεις: οἱ μὲν προσπορίζονται παντοιοτρόπως γραφὰς διασήμων ἀνδρῶν πρὸς αὐτοὺς ἀπευθυνομένας, οἱ δὲ ἀδιαφόρως οἷον δήποτε χειρόγραφον. Τόσῳ δ' ἀνεπτυγμένη παρ' αὐτοῖς τυγχάνει ἡ μονομανία αὕτη, ὥστε ἐφευρίσκουσι συνήθως πανουργότατα στρατηγήματα ὅπως ἐπιτύχωσι τοῦ σκοποῦ των οἱ εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκοντες. Οὕτως ὁ Κάρολος Νωδιὲ ἔλαβέ ποτε ἐπιστολὴν παρ' ἀγνώστου δηλοῦντος φιλοφρονέστατα αὐτῷ ὅτι, ἐπειδὴ ἔμαθεν ἔκ τινος ἐφημερίδος ὅτι ὑποφέρει ἐκ καρδιακοῦ νοσήματος, δύναται νὰ τῷ συστήσῃ ἀλάνθαστόν τι φάρμακον, ὅπερ γνωρίζει.

Ὁ Νωδιὲ δὲν ἔπασχε ποσῶς ἐκ καρδιακοῦ νοσήματος, οὐδ' εἶχεν ἑπομένως ἀνάγκην τοῦ φαρμάκου, ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ εὐχαριστήσῃ ἄνθρωπον τόσῳ ἐνδιαφερόμενον περὶ τῆς ὑγείας του; Ἔγραψε λοιπὸν τέσσαρας γραμμὰς εὐχαριστηρίους πρὸς αὐτόν, ἀγνοῶν ὅτι ἐπλούτει δι' ἑνὸς αὐτογράφου του τὴν συλλογὴν μανιώδους συλλέκτου, ἐξευρόντος τὸ παράδοξον τοῦτο φαρμακολογικὸν μέσον ὅπως τὸ ἐπιτύχῃ.

Οἱ ἀνήκοντες εἰς τοὺς ἀδιαφόρως συλλέγοντας αὐτόγραφα δύνανται δι' ἁπλουστέρων μέσων νὰ προμηθευθῶσι τοιαῦτα, ἰδίως δὲ διὰ χρημάτων. Ὑπάρχουσιν ἐν Παρισίοις παλαιοπῶλαι βιβλίων ἀναδεχόμενοι παραγγελίας χειρογράφων ζώντων ἢ καὶ τεθνεώτων συγγραφέων. Ἀντὶ ἑνὸς φράγκου δύναταί τις ν' ἀποκτήσῃ προσκλητήριον τοῦ Βίκτωρος Οὑγκώ. Ὁ Λαμαρτῖνος, καθὸ νεκρός, εἶν' ὀλίγον ἀκριβώτερος: ἡμίσεια σελὶς τῆς ὡραίας αὐτοῦ γραφῆς τιμᾶται ἀντὶ δύο ἢ τριῶν φράγκων. Τὰ δυσανάγνωστα καὶ στρυφνότατα αὐτόγραφα τοῦ Ἀλφρέδου Μυσσὲ εἶνε σπανιώτατα καὶ πληρώνονται διὰ στιλπνοῦ χρυσίου. Ἀλλὰ τὰ τοῦ Θεοφίλου Γωτιὲ εἶνε ἔτι πολυτιμότερα· καὶ τὸ ἐλάχιστον γραμμάτιον αὐτοῦ πωλεῖται ἀντὶ δύο εἰκοσαφράγκων, τινὰ δὲ φθάνουσι καὶ μέχρις ἑκατὸν φράγκων. Ὑποτίθεται δὲ ὅτι ἡ ὑπερτίμησις τῶν αὐτογράφων αὐτοῦ ἐπιστολῶν δὲν ὀφείλεται εἰς τὸ θαυμάσιον ὕφος τοῦ κατ' ἐξοχὴν styliste ἐκ τῶν γάλλων συγγραφέων, ἀλλ' ἀκόμη εἰς τὸ περιεχόμενον αὐτῶν, ὅπερ συνήθως οὔτε κόσμιον εἶνε οὔτε ἀπηλλαγμένον σκανδαλωδῶν ἐκφράσεων. Τούτου δ' ἕνεκεν καὶ ὁ γάλλος ἐκδότης Charpentier, παρητήθη τῆς ἰδέας νὰ ἐκδώσῃ τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Γωτιέ, διότι θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ περιλάβῃ ἐν αὐτῇ πολλὰς ἐπιστολὰς ἀπηλλαγμένας τοιούτων ἐκφράσεων.

Εἶνε ὅμως κωμικώταται αἱ πλάναι ἐν αἷς ἐμπίπτουσιν οἱ ἁπλούστεροι ἐκ τῶν συλλεκτῶν, οἱ συλλέγοντες καὶ ὅλον ἓν συλλέγοντες αὐτόγραφα διασήμων προσώπων γεγραμμένα ὑπὸ συγχρόνων ἀγυρτῶν καὶ ἀπατεώνων. Ἀναμφισβητήτως δὲ τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ αὐτῶν κατέχει ὁ συλλέκτης ἐκεῖνος, ὁ ἀγοράσας 197 γράμματα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου πρὸς τὸν Ἀριστοτέλην, τῆς Κλεοπάτρας πρὸς τὸν Καίσαρα, τοῦ Λαζάρου πρὸς τὸν ἀπόστολον Πέτρον, τῆς Μαρίας Μαγδαληνῆς πρὸς τὸν Ἰσκαριώτην Ἰούδαν... πάντα γεγραμμένα ἐπὶ χάρτου καὶ... γαλλιστί! Γ*.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ

Ὁ Ἀντισθένης σκώπτων τοὺς Ἀθηναίους, σεμνυνομένους ὅτι εἶνε γηγενεῖς, ἔλεγεν ὅτι κατ' οὐδὲν ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν κοχλιῶν καὶ κανθάρων.

* *

Ὁ αὐτὸς ἔλεγεν ὅτι καθὼς ὑπὸ τῆς σκωρίας ὁ σίδηρος, οὕτω καὶ οἱ φθονεροὶ ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἤθους κατατρώγονται.

* *

Ὁ Διογένης παρετήρησέ ποτε τὸν Δημοσθένην τὸν ῥήτορα γευματίζοντα ἐν καπηλείῳ. Ἐπειδὴ δ' ἐκεῖνος ἐξ ἐντροπῆς ὑπεχώρησεν εἰς τὸ βάθος τοῦ καπηλείου, «Τοσούτῳ μᾶλλον, εἶπε, θὰ εἶσαι ἐν καπηλείῳ, ὅσῳ βαθύτερον ὑποχωρεῖς.»

* *

Ἀνθρώπου πονηροῦ ἐπιγράψαντος ἐπὶ τὴν οἰκίαν *Μηδὲν εἰσίτω κακόν*, ὁ Διογένης εἶπε· «Καὶ τότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ποῦ νὰ εἰσέλθῃ;»

* *

Ἄλλοτε παρατηρήσας ἐπὶ οἰκίας ἀσώτου τὴν ἐπιγραφὴν *Οἰκία πρὸς πώλησιν*,— Ἤξευρα, εἶπεν, ὅτι οὕτω κραιπαλῶσα ταχέως θὰ ἐξεμέσῃς τὸν κύριόν σου.»

* *

Τὸν ἔρωτα εἶπε σχολαζόντων ἀσχολίαν.

* *

Ἐρωτηθεὶς διατὶ τὸ χρυσίον εἶνε κίτρινον; «Διότι, εἶπε, πολλοὺς ἔχει τοὺς ἐπιβουλεύοντας».

* *

Θαυμάζοντός τινος τὰ ἐν Σαμοθράκῃ ἀναθήματα, ὁ Διογένης εἶπε· «Πολὺ πλειότερα θὰ

Digitized by Google

ἦσαν, ἐὰν ὑπῆρχον ἀνατεθειμένα καὶ ὅσα ἔταξαν οἱ μὴ σωθέντες.»

* *

Περὶ τῶν ἀσώτων ἔλεγεν ὅτι ὁμοιάζουσι πρὸς συκᾶς φυτρωμένας ἐπὶ κρημνοῦ, τῶν ὁποίων τοὺς καρποὺς ἄνθρωπος μὲν δὲν ἀπογεύεται, κόρακες δὲ καὶ γύπες μόνον τρώγουσι.

ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

—

Ἱστορία.—Κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας ἡ ἑορτὴ τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου, συνεωρτάζετο τῇ ἑορτῇ τῶν Θεοφανίων (6 Ἰανουαρίου) ὅπως μέχρι τῆς σήμερον ποιοῦσιν οἱ Ἀρμένιοι· ἐν τῇ Δύσει δὲ τὸ πρῶτον ἐχωρίσθη ἡ ἑορτὴ αὕτη κατά τινας μὲν ὑπὸ τοῦ Πάπα Ἰουλίου (337 - 352), κατ' ἄλλους δὲ ὑπὸ τοῦ Πάπα, Λιβερίου (352 - 366) τεθεῖσα 12 ἡμέρας πρὸ τῆς 6 Ἰανουαρίου, ἤτοι τῇ 25 Δεκεμβρίου, ὑπὸ τὸν τίτλον : *natalis Domini corporalis* (ἡ κατὰ σάρκα γέννησις τοῦ Κυρίου) καὶ ἀπὸ τῆς Δύσεως ἡ ἑορτὴ αὕτη ἦλθεν εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος τῷ 386 κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὁμιλῶν λέγει : «οὔπω δέκατον ἐστὶν ἔτος ἐξ οὗ δήλη καὶ γνώ»ριμος ἡμῖν ἡ ἡμέρα αὕτη γεγένηται». Τίτλος δὲ τοῦ λόγου τούτου ἐστὶν ὁ ἑξῆς : «Λόγος οϛ' εἰς τὴν γενέθλιον ἡμέραν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ι. Χ. ἄδηλον μὲν ἔτι οὖσαν τότε, πρὸ δὲ ὀλίγων ἐτῶν γνωρισθεῖσαν παρά τινων τῶν ἀπὸ τῆς Δύσεως ἐλθόντων καὶ ἀναγγειλάντων»· ὥστε οἱ ἀναγγείλαντες φαίνεται ὅτι ἦλθον εἰς Ἀνατολὴν περὶ τὸ 376, ὅτε καὶ ἡ ἑορτὴ ὕπαρξιν ἔλαβεν. Πόσον δὲ ἡ συνείδησις τῶν τότε Χριστιανῶν ἐταράχθη ἐκ τοῦ χωρισμοῦ τῆς ἑορτῆς ταύτης ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανίων, ὡς *νεωτερισμὸν* τοῦτο θεωρησάντων, φαίνεται, ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου τοῦ θείου Χρυσοστόμου, ἐν ᾧ διαιρεῖ τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ εἰς *ἐγκαλοῦντας* καὶ *ἀπολογουμένους*.

Ἐντὸς ὀλίγου ὅμως ἡ ἑορτὴ αὕτη, μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐγένετο μεγάλη ἑορτὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ οὐ μόνον κέντρον πασῶν τῶν ἀκινήτων ἑορτῶν, ἀλλὰ καὶ τεσσαρακονθήμερος πρὸ ταύτης ὡρίσθη νηστεία, ὅπως οἱ πιστοὶ δεόντως προετοιμάσωσιν ἑαυτοὺς εἰς ὑποδοχὴν τοῦ εἰς γῆν κατερχομένου Λυτρωτοῦ.

Λαμπρὰ καὶ πλήρης βαθυτάτου χριστιανικοῦ συναισθήματος ἐστὶν ἡ

Ἀκολουθία τῶν Ὡρῶν

ἡ κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων ἀναγινωσκομένη, ἥτις ὅταν ἡ παραμονὴ πίπτῃ ἐν Σαββάτῳ ἢ ἐν Κυριακῇ ἀναγινώσκεται **τῇ Παρασκευῇ. Ὀνομάζονται δὲ Ὧραι,** κατ' ἀναλογίαν τῶν συνήθων ὡρῶν τῆς ἡμέρας, καθ' ἃς οἱ Χριστιανοὶ καὶ ἰδίως οἱ ἐν ταῖς Μοναῖς πρέπει νὰ προσεύχωνται εἰς τὸν Θεόν, εἰσὶ δὲ τέσσαρες· **ἐν τῇ πρώτῃ** εὐλογοῦμεν τὸν Θεὸν ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔργου ἡμῶν· **ἡ τρίτη** ἀναγινώσκεται εἰς ἀνάμνησιν τῆς καθόδου τοῦ ἁγ. Πνεύματος, ἡ δὲ ϛ' καὶ θ' εἰς ἀνάμνησιν τοῦ σταυρικοῦ θανάτου, καὶ τοῦ ἀπὸ ὥρας ἕκτης μέχρις ὥρας ἐννάτης συμβάντος ζοφεροῦ σκότους.

Πᾶσαι αἱ ἐκ τῆς Π. Διαθήκης περικοπαὶ ἀναφέρουσι τὰς πρὸ χιλιάδων ἐτῶν περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ῥηθείσας προφητείας, αἱ δὲ τῆς Ν. Διαθήκης ἀφηγοῦνται, πῶς λεπτομερῶς αὗται ἐξεπληρώθησαν. Ἐν ἑκάστῃ ὥρᾳ ἀναγινώσκονται τρεῖς ψαλμοί, δύω τροπάρια ψάλλονται, τρία ἰδιόμελα, ἀναγινώσκεται μία προφητεία, εἷς Ἀπόστολος, ἓν Εὐαγγέλιον, ἓν κοντάκιον καὶ *δύω εὐχαί*.

Τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν προφητειῶν κατέχει ἡ μικρὰ περικοπὴ τοῦ Μιχαίου ἑ. 2—4. ἐν ᾗ πρὸ 700 ἐτῶν ἐν πνεύματι ὁρᾷ ὁ προφήτης οὐ μόνον τὸν μέλλοντα Ἔνδοξον Ἄρχοντα τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὸν ἕως ἄκρων γῆς μεγαλυνθησόμενον Ποιμένα, ἀλλὰ προλέγει ῥητῶς καὶ τὴν χώραν καὶ τὸν τόπον τῆς γεννήσεως τούτου· «Καὶ σὺ Βηθλεέμ[1], οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ[2], ὀλιγοστὸς εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσεται Ἡγούμενος, τοῦ εἶναι εἰς Ἄρχοντα ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος» = Καὶ σὺ Βηθλεὲμ εἶσαι τόσον μικρά, ὥστε οὔτε χίλιοι πολῖται δὲν δύνανται νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ σοῦ ὅπως ἀποτελέσωσι μίαν χιλιάδα (ἐπειδὴ ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἦτο διῃρημένος εἰς χιλιάδας, καὶ ἑκάστη χιλιὰς εἶχεν ἴδιον ἡγεμόνα) καὶ ὅμως ἀπὸ σοῦ θέλει ἐξέλθει ὁ μέγας Ἄρχων τοῦ Ἰσραήλ, οὗτινος ἡ ὕπαρξις ὑπάρχει ἤδη ἐξ αἰῶνος.

Ὑμνολογία. Ὁ ἑλληνικὸς νοῦς φύσει ποιητικὸς ὤν, εὑρὼν δὲ καὶ θέμα, ἐν ᾧ τὸ ὕψιστον θαῦμα μετὰ ποικίλων ἐξοχικῶν ἀντικειμένων καὶ περιστάσεων ποιητικῶν συνδέεται, οἷα ἡ ἐν νυκτὶ γέννησις, ἡ ἔρημος, ἡ φάτνη, οἱ ἄγγελοι, ὁ ὕμνος, οἱ ποιμένες, τὰ ποίμνια, οἱ μάγοι, τὰ δῶρα, ὁ ἀστήρ, τὸ σπήλαιον, κτλ. προστεθείσθω δὲ καὶ ἡ ζάλη τοῦ Ἰωσὴφ ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν, ἀπετέλεσέ τι ὑψηλὸν καὶ ὡραῖον τῷ ὄντι, ὡς δεικνύουσιν οἱ λαμπροὶ καὶ ἔξοχοι ὕμνοι ἀμιμήτου καλλονῆς, οὓς οἱ ὑμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας τῇ ἑορτῇ ταύτῃ ἔπλεξαν. (Δαμασκηνός, Κοσμᾶς, Γερμανός, Ἀνατόλιος)

1. Βηθλεὲμ ἑρμηνεύεται οἶκος ἄρτου.
2. Ἀρχαιότερον ὄνομα τῆς Βηθλεέμ, ὅπερ τίθησιν ὁ προφήτης, ὅπως διακρίνῃ ταύτην ἑτέρας Βηθλεὲμ ἐν γῇ Ζαβουλών. Ἡ Βηθλεὲμ δὲ ἐν ᾗ ἐγεννήθη ὁ Ι. Χ. καλεῖται καὶ πόλις Δαβὶδ [Λουκ. Β'. 4.) διότι ἐν αὐτῇ ἐγεννήθη ὁ Δαβίδ, ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἰεσσαὶ καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ.

Digitized by Google

Ἡ Κασσιανὴ δὲ, ἥτις καὶ τὸ περίφημον δοξαστικὸν τῆς μεγάλης τρίτης συνέγραψεν,αὐτὴ καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ ταύτῃ λαμπρῶς τὸ γυναικεῖον φῦλον ἀντεπροσώπευσε, πλέξασα τὸ ὡραῖον δοξαστικὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ διακρινόμενον διὰ τὰς ἐν αὐτῷ ἱστορικὰς γνώσεις, καὶ τὰς ὡραίας αὐτοῦ ἀντιθέσεις : «Αὐγούστου μοναρχήσαντος ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ πολυαρχία τῶν ἀνθρώπων ἐπαύσατο καί σου ἐνανθρωπήσαντος ἐκ τῆς Ἁγνῆς, ἡ πολυθεΐα τῶν Εἰδώλων κατήργηται. Ὑπὸ μίαν βασιλείαν ἐγκόσμιον αἱ πόλεις γεγένηνται, καὶ εἰς μίαν Δεσποτείαν Θεότητος τὰ Ἔθνη ἐπίστευσαν. Ἀπεγράφησαν οἱ λαοὶ τῷ δόγματι τοῦ Καίσαρος, ἐπεγράφημεν οἱ πιστοὶ ὀνόματι Θεότητος, Σοῦ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ ἡμῶν. Μέγα Σου τὸ ἔλεος δόξα Σοι».

Μεθεόρτια.—Ἡ 26 Δεκεμβρίου εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τιμὴν τῆς Θεοτόκου, ἡ δὲ 27 εἰς τιμὴν τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου, διότι ὁ θάνατος αὐτοῦ θεωρεῖται γέννησις διὰ τὴν πέραν τοῦ τάφου ζωὴν,δι'ὃ καὶ ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου τῶν μαρτύρων καλεῖται ἡμέρα γενέθλιος.

Ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία τὴν μὲν 26 Δεκεμβρίου ἑορτάζει τὴν μνήμην τοῦ ἁγ. Στεφάνου, τῇ δὲ 27 τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου ὡς τοῦ κατ' ἐξοχὴν συγγραφέως τοῦ ἐνσαρκωθέντος Λόγου[1]. Γ. ΛΑΜΠΑΚΗΣ. δ. φ.

Ἐν παρελθόντι φύλλῳ προανηγγείλαμεν τὴν εἰς ἓν τεῦχος ἔκδοσιν τῶν χαριεστάτων μύθων,ὅσους ὁ ἐκ τῶν συνεργατῶν ἡμῶν κ. Π. Ι Φέρμπος κατὰ καιροὺς ἐν διαφόροις φύλλοις ἔχει δημοσιεύσει, μετὰ καί τινων ἄλλων αὐτοῦ ἀνεκδότων. Τὸ βιβλίον τοῦτο, καλλιτεχνικῶς τετυπωμένον, ἐκδίδεται τὰς ἡμέρας ταύτας.Ἐξ αὐτοῦ δὲ παραλαβόντες,τῇ εὐμενεῖ παραχωρήσει τοῦ συγγραφέως, δημοσιεύομεν ἐνταῦθα τὸν ἑπόμενον μῦθον, ἐν ᾧ, ὡς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς, ἁμιλλᾶται ἡ χάρις καὶ ἡ ἀφέλεια τοῦ ὕφους πρὸς τὴν τέχνην τοῦ συγγραφέως.

Σ. τ. Δ.

ΖΕΥΣ ΚΑΙ ΠΙΘΗΚΟΣ

Λέγουν ὅτι ὅτε πρῶτον εἰς τὰς χεῖράς του τὰς θείας
ἔλαβεν ὁ Ζεὺς τοῦ κόσμου τὰς βασιλικὰς ἡνίας,
προσεκάλεσε πᾶν ζῷον ἐλευθέρως νά τῳ εἴπῃ
τί φρονεῖ περὶ τοῦ κόσμου, καὶ ἂν τίποτε τοῦ λείπῃ,
τὰ δὲ ζῷα, μὲ δειλίαν
προσερχόμενα, ἐξύμνουν τοῦ παντὸς τὴν συμμετρίαν.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἦλθε καὶ ὁ πίθηκος δρομαῖος,
καὶ τὸν θρόνον προσκυνήσας τοῦ Διὸς ἐδαφιαίως,
ἤρχισε μὲ τὴν συνήθη χάριν του καὶ πονηρίαν
πρὸς τὸν Δία νὰ ἐκθέτῃ καὶ τὴν γνώμην τὴν ἰδίαν
Μεταξὺ πολλῶν γελοίων
εἶπε τελευτῶν καὶ ταῦτα μετὰ μορφασμῶν μυρίων.

«Γίνωσκε, Ζεῦ πάτερ, ὅτι εἰς τὸν κόσμον σου μεγάλη
ἀταξία βασιλεύει καὶ ἂς λέγωσιν οἱ ἄλλοι
ὅ τι θέλουν· ἡ ἰσότης λείπει καὶ ἡ συμμετρία
Τοῦτο εἶνε ἡ μεγίστη πρὸς τὸν κόσμον ἀδικία.
Τέλος, ἅπαντα τὰ ὄντα
ἔπρεπε νὰ εἶνε ἴσα μὲ τὰ μετ' αὐτῶν συζῶντα.

«— Ἔχεις δίκαιον τῷ ὄντι, ἀπεκρίθη ὁ Κρονίδης,
καὶ ὀρθῶς τὴν ἀταξίαν εἰς τὸν κόσμον ἀποδίδεις.
Γενικὴ λοιπὸν ἰσότης : ὅσα ἐν τῷ κόσμῳ ζῶσι,
πάντα μετὰ σοῦ εἰς σκνῖπας θενὰ μεταμορφωθῶσιν.
Εὐχαριστημένος εἶσαι ;
Ἐκπληροῦται ἡ εὐχή σου, πλέον μὴ παραπονῆσαι.

«— Ὄχι δά! εἶπεν ἐκεῖνος καὶ ἐπήδησ' ἐν τῷ μέσῳ.
Μεταμόρφωσιν ἐζήτουν ὄχι διὰ νὰ ἐκπέσω!
— Λοιπὸν ἔστω, ἀπεκρίθη ὁ Θεός, τὰ τόσα τόσα
τῶν μυρμήκων καὶ κωνώπων τάγματα, κ' ἐν γένει ὅσα
εἰς τὴν γῆν ἐπάνω ζῶσιν,
εἰς ἐλέφαντας μεγάλους θενὰ μεταμορφωθῶσι.»

Παρευθὺς ὁ λόγος οὗτος τοῦ Διὸς ἐξεπληρώθη
κ' ἡ γῆ ὅλη ἐκ σωμάτων τεραστίων ἐπληρώθη·
ὥστε πλέον δὲν ἐξήρκει ὅλ' ἡ ἐπιφάνειά της
νὰ χωρέσῃ καὶ νὰ θρέψῃ τὰ ὀγκώδη τέρατά της.
Καὶ ὁ φίλος μας ὁποίαν
γνώμην εἶχεν εἰς ἐκείνην τὴν τῶν πάντων συμμετρίαν ;

Ὦ! ἐκεῖνος, μὴ 'ρωτᾶτε. . . ὅλος μεταμορφωμένος
εἰς ἐλέφαντα μεγάλον, καταστενοχωρημένος,
συγκρουόμενος ἀπαύστως μεταξὺ χονδρῶν γειτόνων
καὶ ἀδυνατῶν ὁ τάλας ἐν νὰ κάμῃ βῆμα μόνον,
Ἔκλαιε καὶ ἐνθυμεῖτο
τὰ μικρὰ πηδήματά του εἰς τὰ δάση ὅτε ἦτο.

Κ' ἔκραζε: «Θεέ, ὡς πότε ὁ λαὸς αὐτὸς ὁ γίγας
φοβερὰ θά με πιέζῃ! σῶσόν με, Θεέ, ὀλίγας
ναί, ὀλίγας στιγμὰς μόνον μόλις μόλις θὰ ἀνθέξω·
δός μοι τόπον νὰ βοσκήσω καὶ διάστημα νὰ τρέξω!»
Ὁ μωρὸς μετεμελήθη
Ὁ δὲ Ζεὺς εἰς τοὺς κλαυθμούς του μειδιῶν τῳ ἀπεκρίθη·

«Αἴ, ἐλέφα μου, τί τόπον καὶ διάστημα γυρεύεις;
κ' ἡ ἰσότης τί θὰ γείνῃ, τὴν ὁποίαν σὺ λατρεύεις;
κ' ἔπειτα ὡς ὅλοι ζῶσιν, οὕτω πως καὶ σὺ θὰ ζήσῃς.
- Ὦ ἂν ἦτο, ὦ Ζεῦ πάτερ, δυνατὸν νά μου χαρίσῃς
Τὴν προχθεσινὴν μορφήν μου,
μετ' αὐτῆς καὶ τὴν προτέραν τρισευδαίμονα ζωήν μου!

«— Αἴ, ἐλέφα μου, μεγάλος δὲν ὠρέγεσο νὰ γείνῃς ;
Ἔγεινες· τί τὴν προτέραν τώρα θέσιν σου προκρίνεις;
Εἶδες ὅτ' ἡ ἀνισότης συγκρατεῖ τὰ πάντα ; εἶδες
Εἶδες πῶς τὰ ὄνειρά σου ἦσαν μάταιαι ἐλπίδες;
Λάβε πάλιν τὴν μορφήν σου,
μετ' αὐτῆς καὶ τὴν προτέραν τρισευδαίμονα ζωήν σου.»

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Ι. ΦΕΡΜΠΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ ἰατρὸς Μ* ἔχει ὡρισμένον τίμημα δι' ἑκάστην ἰατρικὴν συμβουλὴν διδομένην κατ' οἶκον δέκα φράγκα.

Πρό τινος εὔπορός τις παντοπώλης,ἀφοῦ πρῶτον τοῦ ἐζήτησεν ἰατρικὴν συμβουλὴν διαρκέσασαν ἡμίσειαν ὥραν,λαμβάνει τὴν συνταγὴν ἣν τῷ ἔγραψεν ὁ ἰατρὸς καὶ ἀποθέτει εἰς τὴν ἄκραν τῆς τραπέζης ἓν πεντόφραγκον μόνον. Ὁ ἰατρὸς βλέπει αὐτὸ, καὶ διὰ κινήματος δῆθεν

1. Σημειώσεως ἄξιον ἐστὶν ὅτι ἐν τῇ δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ ἕκαστος ἱερεὺς κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγένων ἔχει τὸ δικαίωμα ὁ αὐτὸς νὰ λειτουργήσῃ τρίς· ὁ δὲ Πάπας κατ' ἀρχαῖον ἔθος εὐλογεῖ ξῖφος καὶ πῖλον, ἅτινα ἀποστέλλει δῶρον εἰς ὃν εὐδοκεῖ εὐγενῆ φιλικόν του οἶκον.

Digitized by Google

ἀκουσίου τὸ ῥίπτει κατὰ γῆς. Ὁ πελάτης κύπτει, τὸ ἀναλαμβάνει καὶ τὸ ἀποθέτει πάλιν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Ἀκόμη ἄλλο ἕνα εἶνε χάμω, λέγει ὁ ἰατρός.

— Ὄχι, δὲν εἶνε ἄλλο, ἐξοχώτατε, ἀπαντᾷ ὁ ἀσθενής.

— Ναί, ναί· δύο πρέπει νὰ εἶνε, λέγει ὁ ἰατρός, καὶ ἐδῶ δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνον ἕν· ψάξετε ἀκόμη.

Ὁ παντοπώλης ἐνόησεν ἐπὶ τέλους καὶ συνεπλήρωσε τὸ ποσόν.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἀξίωμα κοινότατον, μυριάκις ἐπαναληφθὲν εἰς πᾶσαν γλῶσσαν, εἶνε ὅτι «Ὅταν τις δυστυχήσῃ, ἐγκαταλείπεται ὑπὸ τῶν φίλων του».

Οἱ φίλοι, οἱ ἐγκαταλείποντες δυστυχοῦντα φίλον, θὰ τῷ ἐπροξένουν τὸ ἥμισυ μόνον τοῦ κακοῦ, τὸ ὁποῖον προξενοῦσιν αὐτῷ, ἐὰν περιωρίζοντο ἁπλῶς νὰ τὸν ἐγκαταλείψωσιν, ἢ ἐὰν εἰλικρινῶς ὡμολόγουν ὅτι τὸν ἐγκαταλείπουσι, διότι εἶνε δυστυχής· ἀλλὰ τοιαύτη ὁμολογία θὰ κατήσχυνεν αὐτούς, καὶ τούτου ἕνεκα ἐπινοοῦσι διαφόρους αἰτίας, ἃς προβάλλουσιν ὡς ἀφορμὴν τῆς διαγωγῆς των.

Ἐγὼ νομίζω ὅτι διὰ πάντα ἀμερόληπτον κριτὴν ὁ λέγων καθαρά: «Ἐγκαταλείπω τὸν φίλον μου διότι ἐδυστύχησε», δὲν δύναται μὲν νὰ εἶνε πρότυπον σταθεροῦ φίλου, οὔτε βεβαίως ἐφάμιλλος πρὸς τὸν Δάμωνα καὶ Φιντίαν, ἀλλὰ θὰ ἦτο ὅμως ἑκατοντάκις ὀλιγώτερον κακοήθης καὶ ὀλιγώτερον ἀξιόμεμπτος παρὰ ἐὰν ἔλεγεν: «Ἐγκαταλείπω τὸν φίλον μου, διότι εἶνε ἔνοχος»· καὶ ὅμως εἰς τὴν δευτέραν περίστασιν ἡ φαινομένη αὕτη αὐστηρότης του περιβάλλει αὐτὸν ἦθός τι σεμνὸν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κοινοῦ.

Ὁ καθεὶς πρέπει νὰ ἐκλέγῃ τὸν φίλον του μεταξὺ τῶν ἐντίμων ἀνδρῶν, τῶν γενναιοφρόνων πνευμάτων· τῆς φιλίας δ' ἅπαξ συναφθείσης, οἱ φίλοι καθίστανται ἀλληλέγγυοι. Ἑκάτερος δέον νὰ παρακωλύῃ τὸν ἕτερον ὅσον δύναται τοῦ νὰ ἐξοκέλλῃ εἰς ἀνοήτους ἢ ἐγκληματικὰς πράξεις· ἀλλ' ἐὰν διαπράξῃ τοιαύτην τινά, οὐδαμῶς εἶνε πρέπον νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ. Οὐδεὶς βεβαίως ἐστοχάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ ἑαυτὸν δι' οἱανδήποτε αὐτοῦ πρᾶξιν, διότι καὶ μωρὸν εἶνε καὶ φυσικῶς ἀδύνατον. Οὕτω διά τινας ἀνθρώπους εἶνε ἠθικῶς ἀδύνατον ὅσον καὶ φυσικῶς νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸν φίλον των. Ἐὰν ὁ φίλος σου περιέπεσεν εἰς ἔγκλημα, τὸ μόνον ὅπερ ὀφείλεις νὰ πράξῃς εἶνε νὰ ὑποφέρῃς ὡς καὶ ἐκεῖνος καὶ νὰ αἰσθάνεσαι μετ' αὐτοῦ συνειδότος τύψεις, ἢ μάλιστα καὶ νὰ τὰς ἀποκρύπτῃς ἴσως ἀπ' αὐτοῦ.

Συνοψίζοντες λέγομεν ὅτι εἰς τὰς πλείστας φιλίας δὲν πρέπει νὰ ἀπαντῶμεν παρὰ τῶν φίλων νὰ μὴ μᾶς ἐγκαταλείπωσι δυστυχοῦντας — θὰ ἦτο τὸ αὐτὸ ὡς εἰ ἐζητοῦμεν παρὰ τῶν χελιδόνων νὰ μὴ φεύγωσι τὴν χώραν μας ὅταν τὸ πρῶτον ψῦχος φονεύσῃ τὰ ἔντομα ἐξ ὧν ἐτρέφοντο — ἀλλὰ νὰ παρακαλοῦμεν αὐτοὺς νὰ μὴ μᾶς ἀποδίδωσι σφάλματα καὶ ἐγκλήματα, ὧν δὲν εἴμεθα ἔνοχοι, καὶ νὰ μᾶς ἐγκαταλείπωσιν εἰς τὸν βόθρον ἐν ᾧ ἐνεπέσομεν, χωρὶς νὰ μᾶς δίδωσιν ἀναχωροῦντες καὶ ἓν κατὰ κεφαλῆς λάκτισμα. (Alphonse Karr).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἀπίστευτοι εἰσὶν αἱ πρόοδοι αἱ ἐπιτελεσθεῖσαι ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετηρίδα. Κατά τι βιβλίον περὶ τῶν προόδων τοῦ κόσμου τοῦ Ἄγγλου Μύλχαλ, τὸ ἐμπόριον ὀκταπλασιάσθη ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ· θαυμασμοῦ ἀξία εἶνε ἡ διανοητικὴ ἐλαστικότης τῶν αὐτόθι ἐμπόρων, ὧν τὰ ἐργοστάσια ἀλλάσσουσι προϊόντα κατὰ τοὺς καιρούς. Ἐργοστάσιον λ. χ., κατασκευάσαν ἑκατομμύρια τουφεκίων, ἔστρεψε τὴν ἐνέργειάν του εἰς κατασκευὴν ῥαπτομηχανῶν, ἀφ' οὗ ἔπαυσεν ἡ ζήτησις τοῦ προτέρου εἴδους. Ἕτερον ἐργοστάσιον ὑποδημάτων ἐκάη ἡμέρᾳ τετάρτῃ· τῇ ἐπαύριον ὁ κύριος αὐτοῦ παρήγγειλε νέας μηχανάς, τῇ δὲ παρασκευῇ παρέδωκεν ἐντὸς 24 ὡρῶν 2,400 ὑποδημάτων, ὡς ἐποίει πρὸ τῆς πυρκαϊᾶς. Ἕτερον ἐργοστάσιον κατασκευάζει τοσαῦτα ζεύγη ὑποδημάτων, ὅσα οἱ τριακοντακισχίλιοι ὑποδηματοποιοὶ ἐν Παρισίοις. Ἡ κατεργασία τοῦ βάμβακος ἐπλεόνασε τοσοῦτον, ὥστε, ὅπου πρὸ 38 ἐτῶν ἦσαν νομαί, ἀκμάζουσι τανῦν αἱ μέγισται τῶν βιομηχανικῶν πόλεων. Οἱ φόροι εἶνε μεγάλοι, διότι οἱ πολῖται ἐβουλεύθησαν νὰ ἐξοφλήσωσιν ἐν μιᾷ γενεᾷ τὸ ἐκ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου χρέος. Ἀπὸ 30 ἐτῶν ὁ πλοῦτος τῆς χώρας ἐτετραπλασιάσθη.

Ἡ ἀπὸ τοῦ 1850 αὔξησις τῆς περιουσίας ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις θὰ ἤρκει πρὸς ἀγορὰν ὅλου τοῦ νέου γερμανικοῦ Κράτους μετὰ τῶν ἀγρῶν, τῶν πόλεων, τῶν τραπεζῶν καὶ τῶν ἐργοστασίων του. Βιομηχανία καὶ πληθυσμὸς αὐξάνονται ταχύτερον ἢ ἐν Εὐρώπῃ. «Καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀνατέλλων ὁ ἥλιος ἐπιβλέπει αὐξανομένην τὴν περιουσίαν τῶν Βορειαμερικανῶν κατὰ 500,000 λιρῶν, ἤτοι κατὰ τὸ τριτημόριον τῆς καθ' ἡμέραν αὐξήσεως τῆς περιουσίας ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος».

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΚΡΙΤΩΝ

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΠΡΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΝ

ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

Τὸ διήγημα εἶναι μὲν ἐκ τῶν ὀψιαίτατα ἀναπτυχθέντων κλάδων τῆς πλαστουργοῦ φιλολογίας, διότι ἂν ἐξαιρέσωμεν τοὺς παλαιοὺς ἰταλοὺς διηγηματογράφους, μόλις ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἤρχισε κυρίως καλλιεργούμενον, ἐν Γαλλίᾳ ἰδίως· τάχιστα ὅμως ἀνεπτύχθη καὶ ἐμορφώθη, ἐξικόμενον εἰς τὸν βαθμὸν ἐκεῖνον τῆς τελειότητος, ὅστις διακρίνει τὰ ἔργα τοῦ εἴδους τούτου, τοῦ Γάλλου Μεριμέ, τοῦ Γερμανοῦ Ἅϋζε, τοῦ Ῥώσσου Τουργένιεφ, τῶν Ἀμερικανῶν Poë καὶ Bret Harte. Περιστρεφόμενον εἰς ἔκθεσιν μιᾶς περιπετείας, ἢ εἰς ψυχολογικὴν ἀνάλυσιν ἑνὸς αἰσθήματος, ἢ εἰς περιγραφὴν ἑνὸς χαρακτῆρος, εἶναι προσφυέστατον εἰς ἀναπαράστασιν ἱστορικῶν σκηνῶν καὶ εἰκόνων τοῦ κοινωνικοῦ βίου, εἰς ἀναρρίπισιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ ἔμπνευσιν γενναίων αἰσθημάτων, ἀπαρτίζον ἅμα αὐτοτελὲς καλλιτέχνημα ἐντὸς στενῶς διαγεγραμμένων ὁρίων. Ἕνεκα τῶν λόγων τούτων μετ' ἀγάπης ἐκαλλιεργήθη ὑπὸ δοκίμων συγγραφέων, πλουσιώτατα δ' ἀντιπροσωπεύεται τὸ εἶδος τοῦτο ἐν ταῖς γραμματολογίαις τῶν ἄλλων ἐθνῶν.

Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δ' ἀρτιθαλεῖ γραμματολογίᾳ ἐνωρὶς ἀνεβλάστησε τὸ διήγημα καὶ ταχεῖαν προοιωνίζετο ἀκμήν. Ἀληθὲς ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν διηγηματικῶν ἔργων τοῦ Ἀλεξάνδρου Ρ. Ῥαγκαβῆ, τοῦ πρώτου ἐκ τῶν Ἑλλήνων γράψαντος διηγήματα, ἀμοιροῦσιν ἐθνικῆς χροιᾶς· οἱ ἥρωες αὐτῶν ἔχουσιν ἤθεις τοῖς Ἕλλησι καὶ ξενοτρόπους χαρακτῆρας, ἡ δὲ σκηνή των ὑπόκειται ἐν χώραις τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς καὶ αὐτῆς τῆς Αὐστραλίας· ἀλλὰ τοσαύτην ἔχουσι χάριν καὶ ἀνθηρότητα, δύο δ' ἐκ τούτων, ὁ «Συμβολαιογράφος» καὶ ὁ «Αὐθέντης τοῦ Μωρέως» εἰσὶν οὕτως ἔντεχνα καὶ ἀκραιφνῶς ἑλληνικά, ὥστε ἂν ὁμαλῶς ἔβαινε παρ' ἡμῖν ἡ πρόοδος τῆς διηγηματογραφίας, ταχέως θὰ ἐδύνατο ἡ ἡμετέρα νὰ ἁμιλλᾶται ἐν τῷ εἴδει τούτῳ ταῖς πλουσιωτάταις τῶν ξένων γραμματολογιῶν. Καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος εἶναι προσφορώτατον εἰς σύνθεσιν διηγημάτων· ἡ μακραίων ἱστορία ἡμῶν ἄφθονα καὶ ἐπαγωγότατα παρέχει θέματα, πλεῖστα δ' ἔχει ὁ ἕλλην διηγηματογράφος νὰ ἐκλέξῃ πρότυπα μεταξὺ τῶν ὁμοίων ἔργων ἀλλοδαπῶν συγγραφέων, ἀπὸ τῶν «Τυχῶν τοῦ Ἀριστόνου» τοῦ Φενελῶνος μέχρι τῆς ἀρτίως ἐκδοθείσης συλλογῆς βυζαντιακῶν διηγημάτων τοῦ Marrast· ἀφ' ἑτέρου δ' ὁ βίος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἀρτιπαγεῖ κοινωνίᾳ, κρᾶμα εὐρωπαϊκῶν καὶ ἀνατολικῶν στοιχείων, παρουσιάζει πολλοὺς χαρακτῆρας καὶ περιπετείας, πολλὰς ἀντιθέσεις ἀξίας βαθείας μελέτης. Δυστυχῶς μετὰ τὸν Ῥαγκαβῆν ἔγραψαν καθ' ὅσον ἡμεῖς τοὐλάχιστον γινώσκομεν, ὁ Γεώργιος Αἰνιὰν γραφικὰς ἀλλ' ἀτέχνους σκηνὰς τῆς ἐπαναστάσεως ἐξ ἀναμνήσεων, ὁ Κ. Ῥάμφος τεχνικώτερά πως διηγήματα, ὧν ἡ ὑπόθεσις ἦν εἰλημμένη ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων. Θὰ ἔλεγε δέ τις ὅτι ὁ κλάδος οὗτος τῆς φιλολογίας ἦν προωρισμένος εἰς μαρασμὸν πρὸ τῆς ἄνθης, ἂν μὴ σποραδικῶς καὶ παρέργου δίκην ἀνεφαίνοντο μετὰ ταῦτα διηγήματά τινα ἄξια λόγου καὶ ἂν μὴ ἐπ' ἐσχά-

Digitized by Google

των παρετηρεῖτο εὔελπις τάσις πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς διηγηματογραφίας ὑπὸ νέων συγγραφέων, γενναῖα μὲν ἔργα μέχρι τοῦδε παραγαγόντων, μείζονας δὲ προσδοκίας δικαιούντων.

Ἡ ἀξιέπαινος τῆς διευθύνσεως τῆς *Ἑστίας* πρόθεσις, ὅπως συντελέσῃ εἰς καλλιεργίαν τοῦ εἴδους τούτου τῆς φιλολογίας διὰ τῆς συστάσεως ἰδίου ἀγῶνος, ἐλπίζομεν ὅτι δὲν θ' ἀποτύχῃ τοῦ σκοποῦ. Λέγομεν δὲ τοῦτο εἰκάζοντες ἐκ τῶν καρπῶν τοῦ πρώτου ἀγῶνος. Τινὰ τῶν ὑποβληθέντων διηγημάτων εἰσὶν ἀληθῶς ἀποφώλια· ὅμως οὐ μόνον τὰ κρείσσονα καὶ δοκιμώτερα, ἀλλὰ καὶ ταῦτα τὰ πάσης ἐστερημένα ἀξίας, μαρτυροῦσιν ἀριδήλως ὁπόσος πλοῦτος ὑποθέσεων ἐκλεκτῶν ὑπολανθάνει ἐν τῇ πατρίῳ ἱστορίᾳ καὶ τῷ ἐθνικῷ βίῳ, ὁπόσην ζωὴν καὶ πλαστικὴν δύναμιν ἐνέχει ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ. Ὀλίγη δ' ἀπαιτεῖται τέχνη καὶ εὐφυΐα ποιητική, ὅπως τὰ τοιαῦτα θέματα διαπλασσόμενα καταλλήλως, ἀποτελέσωσιν ἄρτιον καὶ ἁρμονικὸν καλλιτέχνημα.

Δύο τῶν ἀπερριμένων διηγημάτων ἠρύσθησαν τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν ἐκ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως· καίτοι δ' ἀδεξίως διεχειρίσθησαν τὸ θέμα, οἱ συγγραφεῖς ἀπέδειξαν ὅμως ὅτι κατενόησαν μετ' ἀγχινοίας τίς ἡ ἀκένωτος καὶ ἀείρρους πηγὴ πάσης ἐθνικῆς ἐμπνεύσεως. Ἀλλὰ καὶ ἂν μετὰ μείζονος φιλοκαλίας καὶ τέχνης ἐγράφοντο ταῦτα, πάλιν θὰ ἐκηλίδουν καὶ θὰ ἠσχήμιζον αὐτὰ τὰ περὶ τὴν γλῶσσαν ἁμαρτήματα· δυστυχῶς δὲ οὐδὲν τῶν ὑποβληθέντων, ἐκτὸς τοῦ κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν ἀρίστου, ἐστὶν ἀπηλλαγμένον τῆς τοιαύτης ἐλλείψεως, ἥτις τρανῶς τεκμηριοῖ τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν, εἰς ἣν περιέστη παρ' ἡμῖν ἡ διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

Εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπεβλήθησαν ἐν ὅλῳ ὀκτὼ ἔργα, φέροντα τὰς ἀκολούθους ἐπιγραφάς·

α'. *Σκηναὶ ἑλληνικοῦ βίου.*
β'. *Ἡ βοσκοποῦλα τοῦ Πίνδου.*
γ'. *Ἡ Χάρκω.*
δ'. *Ὁ Ἀργύρης.*
ε'. *Ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τάν.*
ς'. *Τὸ βάπτισμα.*
ζ'. *Σκιαὶ παρελθόντος.*
η'. *Χρυσοῦλα.*

Ὁ γράψας τὰς *Σκηνὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ βίου*, οὐ μόνον τὸν σκοπὸν καὶ τὴν φύσιν τοῦ διηγήματος φαίνεται παντελῶς ἀγνοῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ λογικῶς γράφειν ἐλέγχεται πάντῃ ἀδαής. Δύο φίλοι Ἕλληνες σπουδασταὶ ἐν Παρισίοις συνδιαλέγονται ἀφορμὴν λαβόντες ἐκ πίνακος τοῦ μουσείου τοῦ Λουξεμβούργου, ἀπεικονίζοντος τὸν Λεωνίδαν ἐν Θερμοπύλαις, περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων. Ὁ εἷς τούτων τῇ ἐπαύριον ἀφηγεῖται τῷ συντρόφῳ του ὄνειρον ζωηρότατον, ὅπερ εἶδε καθ' ὕπνους. Ἡ σκηνὴ τοῦ ὀνείρου εἶνε ἐν Ἅδου, ὅπου ὁ Φαλλμεράυερ, συνεπίκουρον ἔχων καὶ ἄλλον μισέλληνα τὸν *Ἀμβοῦτον* (About), ὃν προώρως ἐθανάτωσεν ὁ συγγραφεύς, συνδιαλεγόμενος μετ' ἐξόχων Ἑλλήνων νεκρῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων ἀμφισβητεῖ τὴν καταγωγὴν τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων καὶ ὑβρίζει αὐτούς. Ἀλλ' ὁ Ὅμηρος ἐκδικεῖται τοὺς ὁμοφύλους του, πατάσσων διὰ τῆς ῥάβδου του τὸν ὑβριστὴν Τεύτονα. Μανθάνει δ' ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ λοιποὶ σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος παρὰ τοῦ Κοραῆ, ὅτι νῦν οἱ Ἕλληνες τρώγουσι μὲ κουτάλια καὶ περόνια, καὶ «καθήμενοι ἐπὶ καθεκλῶν» καὶ πολλὰ ἄλλα ἐξ ἴσου περίεργα καὶ διδακτικὰ πράγματα περὶ γλώσσης, περὶ ἐνδυμασίας, περὶ τῶν κατὰ τοὺς γάμους καὶ τὰς κηδείας συνηθειῶν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Φίλιππος Ἰωάννου παρεμβὰς ἀγγέλλει εἰς μὲν τὸν Ὅμηρον, ὅτι ἀνεκαλύφθη ἡ Ἀμερική, εἰς δὲ τὸν Κοραῆν, ὅτι ἐπαναστάντες οἱ Ἕλληνες ἀπετέλεσαν ἴδιον ἐλεύθερον κράτος, καὶ ὅτι ἔστησαν πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου ἀνδριάντας αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Ῥήγα καὶ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου. «Ταῦτα δὲ ὡς ἤκουσαν οἱ τρεῖς οὗτοι ἄνδρες ἔξαλλοι ἐγένοντο ἐκ τῆς χαρᾶς των, καὶ ὁ μὲν ἐχόρευε καὶ ἐπήδα· ὁ δὲ εὐχαρίστει τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ γένους του· ὁ δὲ Κοραῆς ἔλεγε· φίλε Φίλιππε, κτλ.» Οὕτω δ' ὁ συγγραφεὺς πληροῖ μακρὰς σελίδας πρὸς ἀπόδειξιν τῆς διατηρήσεως τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς διὰ τῆς αὐτῆς μεθόδου, ἥτις καίτοι φαίνεται λίαν πρωτότυπος, εἶναι ὅμως εἰλημμένη ἐκ βιβλίου τινὸς τοῦ Κυπρίου Γ. Λουκᾶ, ἐπιγραφομένου «φιλολογικαὶ ἐπισκέψεις» (Ἀθ. 1874), ἐν ᾧ ὁ Κοραῆς καὶ ὁ Μαυροφρύδης προσπαθοῦσι δι' ὁμοίων ἐπιχειρημάτων νὰ πείσωσι τὸν Φαλλμεράυερ περὶ τῆς ταὐτότητος τῶν σημερινῶν καὶ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἐθίμων, πρὸς ἀναίρεσιν τῆς ἐσφαλμένης θεωρίας του.

Ἡ βοσκοποῦλα τοῦ Πίνδου εἶνε διήγημα πλημμελὲς τὴν πλοκὴν καὶ τὸν διάλογον· εὔζωνοι, χωρικοί, βοσκοί, βοσκοποῦλαι ὁμιλοῦσι γλῶσσαν καθαρεύουσαν, ὅσον ἐπιτρέπουσιν αἱ γραμματικαὶ γνώσεις τοῦ συγγραφέως· διὰ ληκυθώδους δὲ λέξεως ἐκφράζουσιν αἰσθήματα ἀπίθανα καὶ ἥκιστα φυσικά. Τόσῳ δὲ καλῶς γινώσκει ὁ γράφων τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἀφηγεῖται, ὥστε ἐκτὸς τῆς ἀορίστου καὶ συγκεχυμένης περιγραφῆς τῶν τόπων, ἐν τέλει παρουσιάζει καὶ τὸν ἥρωά του φέροντα «εὐζώνου στολὴν καὶ ἐπωμίδα ἀξιωματικοῦ!»

Ἡ *Χάρκω* καὶ ὁ *Ἀργύρης* ἀφετηρίαν ἔχουσιν δύο δημοτικὰ ᾄσματα· καὶ δὴ ἡ μὲν *Χάρκω* τὸ ᾆσμα *'μπῆκαν κλέφταις 'ς τὸ μαντρί*, ὁ δ' *Ἀργύρης* τὸ λευκάδιον τραγοῦδι τοῦ Ἀργύρη, οὗ τρεῖς παραλλαγὰς ἐδημοσίευσεν ὁ Ἰω-

Σταματέλος ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι *Πλάτωνι* (τ. Β΄.) Ἐν ἀμφοτέροις τοῖς διηγήμασι τούτοις ἡ οἰκονομία καὶ ἡ ἔκθεσις καθόλου εἰσὶν ἄτεχνα, ἀσθενὴς δ' ἡ τῶν χαρακτήρων διαγραφή. Τῆς *Χάρκως* πλεονεκτεῖ μεγάλως ὁ *Ἀργύρης* διὰ τὸ φυσικὸν καὶ ἀβίαστον τοῦ διαλόγου· ὁ γράψας τὸ διήγημα τοῦτο ἐπίσταται κατὰ βάθος τὴν λευκαδίαν διάλεκτον, ἐνίοτε μάλιστα περιπίπτει εἰς τὴν ὑπερβολὴν τῆς λεξιθηρίας, παρεισάγων λέξεις ἀήθεις ἢ σπανιωτάτας μιμούμενος ἴσως κατὰ τοῦτο τὸν ἐθνικὸν ποιητὴν τοῦ *Ἀθανάση Διάκου*. Προστεθείσθω τούτοις ὅτι ἀμφότερα τὰ διηγήματα βρίθουσι γραμματικῶν ἁμαρτημάτων.

Τὸ διήγημα *Ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν* σκοπεῖ νὰ περιγράψῃ, εἰς ἕνα ἰδανικὸν ἥρωα συγκεντροῦν, τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τὰ πληροῦντα τὰς καρδίας τῶν προμάχων τῆς ἐλευθερίας ἐν Κρήτῃ. Καὶ ἐπέτυχεν ἐν τούτῳ τοῦ σκοποῦ ὁ συγγραφεύς, ὅστις φαίνεται ἄριστος γνώστης τοῦ βίου τῶν Κρητῶν καὶ μάλιστα τοῦ κρητικοῦ ἰδιώματος. Ἀλλ' ἡ οἰκονομία αὐτοῦ εἶναι τοσοῦτον χαλαρά, ὥστε εἶναι δυνατὸν νὰ μετατεθῶσιν ἢ καὶ νἀφαιρεθῶσι κεφάλαια ἄνευ βλάβης τοῦ συνόλου καὶ ἡ ἔκθεσις ἐλέγχει ἀπειρίαν τοῦ γράφειν καὶ ἄγνοιαν ἔστιν ὅτε καὶ τῶν στοιχειωδεστάτων γραμματικῶν κανόνων, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ αἰσθήματα, ἐκτὸς τοῦ τῆς φιλοπατρίας καὶ τοῦ τῆς οἰκογενειακῆς στοργῆς, περιγράφονται σφόδρα ἀτέχνως. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως οἱ χαρακτῆρες τῶν δρώντων προσώπων εἰσὶ φυσικώτατα ἐκτεθειμένοι, ὁ δὲ διάλογος, ὅστις κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ διηγήματος τοσοῦτον εἶναι ἀληθὴς καὶ θαλερός, τοσαύτην ἔχει δύναμιν καὶ ἀφθονίαν εἰκόνων, ὥστε καὶ ἄκων θλίβεται ὁ ἀναγνώστης, διότι δὲν ἐγράφη ὅλον τὸ διήγημα εἰς κρητικὴν διάλεκτον.

Τὸ *Βάπτισμα* ἀπεικονίζει ἰδιόρρυθμον καὶ ἀπίθανον χαρακτῆρα ἀνδρὸς φιλοπάτριδος, ὃν διὰ πολλῆς τέχνης κατορθοῖ ὁ συγγραφεὺς νὰ καταστήσῃ πιστευτὸν καὶ δὴ φυσικόν. Τὸ ἀτημέλητον τοῦ ὕφους ἐλέγχει δημοσιογράφον, συνειθισμένον νὰ γράφῃ ἀμελῶς, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς εὐχερείας. Ἡ γλῶσσα αὐτοῦ δὲν εἶναι παντελῶς ἀπηλλαγμένη κακοζήλων ἐκφράσεων καὶ σολοικισμῶν, ἐν ᾧ δ' ὁ συγγραφεὺς μυκτηρίζει τὰς ὀνομαστικὰς ἀπολύτους, δὲν ἐδυνήθη νὰ μὴ ὑποπέσῃ εἰς τὸ ἁμάρτημα, ὅπερ κακίζει. Πεποίθαμεν ὅτι ἂν συνειθίσῃ νὰ ἐξονυχίζῃ τὴν λέξιν αὐτοῦ, ἐμβαθύνῃ δ' εἰς τὴν παρατήρησιν τοῦ βίου τοῦ λαοῦ, θὰ γράφῃ ἔργα πολλοῦ λόγου ἄξια.

Ὁ συγγραφεὺς τῶν *Σκιῶν παρελθόντος* ἐπελάβετο νἀφηγηθῇ σπουδαιότατον γεγονὸς τῆς νεωτέρας ἡμῶν ἱστορίας, τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1769 ἢ μᾶλλον τὰς προπαρασκευὰς κυτῆς. Προέθετο δὲ καὶ νὰ ἐξαγνίσῃ τὸν πρωτουργὸν τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης, τὸν Παπαζώλην, ὃν οἱ πλεῖστοι τῶν ἱστορικῶν στιγματίζουσιν ὡς ἀγύρτην καὶ τυχοδιώκτην, παραγνωρίζοντες βεβαίως τὸ αἴσθημα τῆς ἀδόλου, ἀλλ' ἀπερισκέπτου φιλοπατρίας, ὑφ' ἧς παρωρμᾶτο εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ, οὗ ἀποτυγχάνοντος μὲν οὐδὲν θὰ προσεπορίζετο ὄφελος, αἰσίως δὲ περαινομένου θὰνεδείκνυτο σωτὴρ καὶ λυτρωτὴς τῆς ἰδίας πατρίδος. Ὁ συγγραφεὺς ἐδυνήθη νὰ συνδέσῃ ἐντέχνως ταῖς ἐνεργείαις τοῦ Παπαζώλη καὶ τὸ κατόρθωμα τοῦ μεγαλεπιβόλου Κεφαλλῆνος Χαρβούρη, τοῦ μετενεγκόντος τὸ κολοσσικὸν βάθρον τοῦ ἐν Πετρουπόλει στηθέντος ἀνδριάντος Πέτρου τοῦ μεγάλου. Ἐπενόησε δὲ καὶ ἔρωτα τῆς κόρης τοῦ Ῥώσσου πρωθυπουργοῦ Πανίνη πρὸς τὸν Παπαζώλην, καὶ τὸ αἴσθημα τοῦτο παρέστησεν ὡς τὴν κυριωτάτην αἰτίαν τῆς συνδρομῆς, ἣν παρέσχεν ἡ Ῥωσσία εἰς τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα. Ἡ πλοκὴ τοῦ διηγήματος εἶναι τεχνική, καλὴ δὲ καὶ ἡ ἔκθεσις καθόλου· ἀλλ' ὁ διάλογος εἶναι σφόδρα μονότονος, περὶ ἓν μόνον αἴσθημα ἀείποτε στρεφόμενος, τὸ τῆς φιλοπατρίας, καὶ ἀτεχνότατος ἐνιαχοῦ, διότι οὐχὶ σπανίως παρίσταται ὡς ἄναυδος ἀπομείνας ὁ διαλεγόμενος, ἂν ἀπαιτῆται ὀλίγη τέχνη πρὸς ἐξεύρεσιν καταλλήλου ἀποκρίσεως. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ὁ χαρακτὴρ τῆς θυγατρὸς τοῦ πρωθυπουργοῦ Πανίνη διαγράφεται ἀδεξίως· πολλάκις ἡ εὐγενὴς δεσποσύνη ἀκροάζεται κρύφα ὡς πανοῦργος θεραπαινὶς τοὺς διαλόγους τῶν ἄλλων καὶ χυδαίως ἀποκαλύπτει εἰς τὸν πατέρα τὸν ἀκατάσχετον πρὸς τὸν Παπαζώλην ἔρωτά της. Δὲν εἶναι δ' ἀπηλλαγμέναι αἱ *Σκιαὶ παρελθόντος* καὶ γλωσσικῶν ἁμαρτημάτων· ἀλλὰ καὶ εἰς γεωγραφικὸν λάθος ὑπέπεσεν ὁ συγγραφεύς, ἀσύγγνωστον εἰς Ἕλληνα διηγηματογράφον, ὀφείλοντα νὰ γινώσκῃ καλῶς τὴν χώραν αὐτοῦ, πλάσας ὅρμον καὶ σπήλαιον ἀνύπαρκτα ἐν τῇ παραλίᾳ τῶν Καλαμῶν. Τὰ πλεονεκτήματα ὅμως τοῦ διηγήματός εἰσιν ἀσυγκρίτως μείζονα, καὶ ἐπισκιάζουσι τὰ κηλιδοῦντα αὐτὸ σφάλματα.

Ἡ *Χρυσοῦλα* εἶναι χαριέστατον ἀγροτικὸν εἰδύλλιον, ἐν ᾧ μετ' ἀληθείας καὶ τέχνης θαυμαστῆς ἀπεικονίζονται σκηναὶ τοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων χωρικῶν καὶ τῶν κατοίκων ἐπαρχιακῆς πόλεως, ὃν ὁ συγγραφεὺς φαίνεται παρατηρητικώτατα σπουδάσας ἐκ τοῦ σύνεγγυς. Ἡ διήγησις βαίνει ὁμαλὴ καὶ ὁμόλογος, ἄνευ ὑπερβολῶν καὶ πλατυσμῶν, ὁ διάλογος εἶναι ἀβίαστος καὶ ζωντανός, ἡ δὲ πλοκὴ ἁπλουστάτη ἅμα καὶ πιθανωτάτη, μόνον δ' ἡ λύσις ἐπέρχεται γοργότερον τοῦ δέοντος. Δὲν βλέπομεν ὅμως τὸν λόγον, δι' ὃν ἠθέλησεν ὁ γράψας νἀποκρύψῃ τοὺς τόπους, ὅπου ὑποτίθησι διαδρα-

Digitized by Google

ματιζόμενα ὅσα ἀφηγεῖται, ὑποδεικνύων τούτους δι' ἀστερίσκων μόνον καὶ ἀρκτικῶν γραμμάτων καὶ διὰ τοῦ πεπλασμένου ὀνόματος τοῦ χωρίου Καστανιᾶς· διότι τὸ ὄνομα τοῦτο φέρουσι μὲν πολλὰ χωρία ἐν Ἑλλάδι, ἀλλ' οὐδὲν παράκτιον καὶ δὴ αὐθεντικὸν (τσιφλίκι), καθ' ὅσον ἡμεῖς τοὐλάχιστον γινώσκομεν. Ἡ γλῶσσα τοῦ διηγήματος εἶναι σχεδὸν ἄπταιστος, δύο δὲ ἢ τρεῖς ἡμαρτημέναι φράσεις, διαφυγοῦσαι τὴν προσοχὴν τοῦ συγγραφέως, εἰσὶ παντελῶς ἀνάξιαι λόγου.

Τοιαύτη διὰ βραχέων ἡ γνώμη, ἣν ἔχει ἡ ἐπιτροπὴ περὶ τῶν εἰς τὴν κρίσιν αὐτῆς ὑποβληθέντων ὀκτὼ διηγημάτων. Συνῳδὰ ταύτῃ ἀπονέμει τὸ βραβεῖον εἰς τὸν συγγραφέα τῆς «Χρυσούλας» ἐπαινεῖ δὲ τοὺς συγγραφεῖς τῶν «Σκιῶν παρελθόντος», τοῦ «Βαπτίσματος» καὶ τοῦ «Ἦταν ἢ ἐπὶ τάν».

Ἡ Ἐπιτροπὴ
Ε. Δ. Ροΐδης
Σ. Π. Λάμπρος
Ν. Γ. Πολίτης *εἰσηγητής*.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 314. — 2 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1883. — ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

Συντάκται τῆς «Ἑστίας».

Χ. Ἄννινος, Π. Βέγιας, Γ. Βιζυηνὸς, Δ. Βικέλας, Ἄγγελος Βλάχος, Γ. Δροσίνης, Δ. Γρ. Καμπούρογλους, Ἰω. Καμπούρογλος, Ἀριστ. Π. Κουρτίδης, Σπ. Π. Λάμπρος, Α. Μηλιαράκης, Σπ. Μηλιαράκης, Κ. Παλαμᾶς, Χρ. Παλαμᾶς, Κ. Παπαρρηγόπουλος, Γ. Παράσχος, Ι. Η. Πολίτης, Ν. Γ. Πολίτης, Α. Ρ. Ῥαγκαβῆς, Μ. Ῥενιέρης, Ἐμμ. Ῥοΐδης, Α. Ν. Ῥούκης, Κ. Σάθας, Σ. Κ. Σακελλαρόπουλος, Γ. Κ. Τυπάλδος, Π. Φέρμπος, Θ. δὲ Χελδράϊχ.

Αἱ Κυρίαι Ἀρσινόη Παππαδοπούλου, Σοφία Σλῆμαν, Ἐλίζα Σ. Σούτσου.

Ἐκδότης Γ. Κασδόνης.

Λήξαντος ἤδη τοῦ Ζ΄ ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὴν ἐτησίαν αὐτῶν συνδρομήν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η΄ — ΑΡΙΘ. 366

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ μυθιστορία Ὀνωρ. Βαλζὰκ, μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

Ο Κ. ΦΡΗΜΑΝ ἐν Ἀμερικῇ ὑπὸ Δ. Βικέλα.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ὑπὸ Γ. Δροσίνη.

ΤΡΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΗ ΓΗΡΑΣΚΕΙΝ.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ ποίημα ὑπὸ Κ. Παλαμᾶ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ. Συμβουλὴ πρὸς τοὺς γαστριμάργους.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία·

Κίνησις τοῦ ἐν Ἑλλάδι τύπου κατὰ τὸ ἔτος 1882. Κατὰ τὰς ἡμετέρας σημειώσεις ἐξεδόθησαν ἐν Ἑλλάδι καθ' ὅλον τὸ λῆξαν ἔτος αἱ ἑξῆς νέαι ἐφημερίδες :

Ἐν Ἀθήναις. Αὐλαία (θεατρική)—Γελασῖνος (σατυρική)—Δελφοὶ (πολιτικοσατυρική)—Ἐθνικὴ δύναμις—Ἐργατικὸς σύνδεσμος.—Ἑρμῆς (χρηματιστική).—Ἑσπέρα.—Ἐφημερὶς τῶν γνωστοποιήσεων.—Ἐφημερὶς (φιλολογ. παράρτ τῆς Κυριακῆς).—Ἥλιος.—Ἶρις.-Καλλιγούλας (σατυρική).—Μηνύτωρ.—Νέος αἰών.—Παληάνθρωπος (σατυρική). — Πολίτευμα.—Τοξότης (πολιτικοσατυρική). — Τραμποῦκος (πολιτικοσατυρική).—Φάλαγξ (τῶν φοιτητῶν).—Φασαρίας (σατυρική).-Φωνὴ τῆς ἐκκλησίας.-Χριστοκράτης.

Ἐν Βόλῳ. Βόλος.—Σατανᾶς (σατυρική).-Φωνὴ τοῦ λαοῦ.

Ἐν Ζακύνθῳ. Ἐξεταστής. Κραυγή.— Κρίσις.—Νέα γενεά.—Φυτιτόκα (σατυρική).

Ἐν Καλάμαις. Ἀνόρθωσις.—Πηγή.

Ἐν Καρδίτσῃ. Καρδίτσα.

Ἐν Κερκύρᾳ. Γάτος (σατυρική).—Ἠχώ.—Ποντικὸς (σατυρική). Σκύλος (σατυρική).—Χρυσαλλίς.

Ἐν Κεφαλληνίᾳ. Νέα Κεφαλληνία.

Ἐν Κορίνθῳ. Ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου (ἑλληνογαλλική).—Κορινθιακὸς ἀστήρ.

Ἐν Λαμίᾳ. Φθιῶτις.

Ἐν Λαρίσσῃ. Ζερζεβούλης.—Κόρακας ὁ σατυρικός.

Ἐν Λευκάδι. Ἐλευθερία.

Ἐν Πάτραις. Ἐπὶ τὰ πρόσω.

Ἐν Πειραιεῖ. Ἀμερόληπτος. — Βυζαντινὴ τραγέλαφος (σατυρική).

Ἐν Τριπόλει. Ἀναμόρφωσις.—Ἐργάτης.—Πολίτης.

Ἐν Φιλιατροῖς. Μπερλίνα (πολιτικοσατυρική).

Ἤτοι ἐν ὅλῳ 52, ὧν 16 σατυρικαί.

Διεκόπη ἡ ἔκδοσις τοῦ «Ἀθηναίου», τῆς «Θρησκευτικῆς φωνῆς» καὶ τοῦ Νέου Αἰῶνος», πάντων ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένων· σιωπηλῶς δὲ καὶ πολλῶν ἄλλων.

Τὴν 31 Δεκεμβρίου ἐξεδίδοντο ἐν Ἀθήναις αἱ ἑξῆς πολιτικαὶ ἐφημερίδες : Αἰών, Ἀλήθεια, Ἐθνοφύλαξ, Ἕλλην. Λαὸς, Ἑσπέρα, Ἐφημερίς, Ἡμερήσια Νέα, Ἶρις, Λαὸς, Μέριμνα, Νέα Ἐφημερὶς, Νέαι Ἰδέαι, Παλιγγενεσία, Πολίτευμα, Πρωΐα, Στοά, Τηλέγραφος, Ὥρα.

Σατυρικαὶ καὶ πολιτικοσατυρικαὶ αἱ ἑπόμεναι : Ἀριστοφάνης, Ἀσμοδαῖος, Γελασῖνος, Καλλιγούλας, Μὴ χάνεσαι, Νέος Παληάνθρωπος, Παληάνθρωπος, Ῥαμπαγᾶς, Τοξότης, Φασαρίας.

Θρησκευτικαί : Σιών, Φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας, Χριστοκράτης.

Κοινωνικαὶ κλπ. : Ἐργατικὸς σύνδεσμος, Ἑρμῆς (χρηματιστική), Ἐφημερὶς τῶν γνωστοποιήσεων, Μηνύτωρ (ἐφημερὶς τῶν ἀγγελιῶν).

Περιοδικὰ συγγράμματα : Ἀθηναῒς (εἰκονογρ.), Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς (εἰκονογρ.), Γαληνὸς (ἰατρ.), Διάπλασις τῶν Παίδων (εἰκονογρ.), Ἐπιθεώρησις πολιτικὴ καὶ φιλολογική, Ἑστία, Παρνασσὸς, Πλάτων, Σωτὴρ ἐκκλησιας.).

Ἤτοι ἐν ὅλῳ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ πάσης ὕλης 44.

— Τὴν παρελθοῦσαν παρασκευὴν συνῆλθεν εἰς δευτέραν συνεδρίαν τὸ ἐνταῦθα Γερμανικὸν Ἀρχαιολογικὸν Ἰνστιτοῦτον, καθ' ἣν ὁ διευθυντὴς αὐτοῦ κ. Καΐλερ ὡμίλησε περὶ δύο νέων συγγραμμάτων, τῆς π ρ α γ μ α τ ε ί α ς τοῦ Μιλχόφερ περὶ ἀγαλμάτων τῆς Περγάμου καὶ τοῦ «Καταλόγου τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀρχαιολογικῶν μουσείων» ὑπὸ τοῦ Μιχαέλη συνταχθέντος, ἐν τέλει δὲ καὶ περὶ ἀργυροῦ τινος ἀγγείου ἐν Μυκήναις ἀνακαλυφθέντος. Κατόπιν δ' ὡμίλησαν ὁ κ. Μπαουμγκάρτεν περὶ ἐνεπιγράφου τινὸς ἐπιταφίου κιονίσκου ἐν Ἀργολίδι εὑρεθέντος καὶ ὁ κ. Λόλλιγκ περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἐν Εὐβοίᾳ Ἀρτεμισίου.

— Ἐγένοντο αἱ ἀρχαιρεσίαι τῶν τεσσάρων τμημάτων τῆς πρό τινος συστάσης ἐνταῦθα Ἑταιρίας τῆς ὑγιεινῆς. Καὶ ἐν μὲν τῷ τμήματι τῆς δημοσίου ὑγιεινῆς ἐξελέγη πρόεδρος ὁ κ. Μηλιώτης, γραμματεὺς ὁ κ. Α Δαμβέργης καὶ ἐπὶ τῶν καταχωρίσεων ὁ κ. Ἀναστασιάδης· ἐν τῷ τμήματι τῆς ἀπογραφῆς πρόεδρος ὁ κ. Ζίννης, γραμματεὺς ὁ κ. Βάφας καὶ ἐπὶ τῶν καταχωρίσεων ὁ κ. Πατρίκιος· ἐν τῷ τμήματι τῆς ἐπιδημιολογίας καὶ διεθνοῦς ὑγιεινῆς πρόεδρος ὁ κ. Παπαζήσης, γραμματεὺς ὁ κ. Μακκᾶς καὶ ἐπὶ τῶν καταχωρίσεων ὁ κ. Κατερινόπουλος· ἐν δὲ τῷ τῶν γραμμάτων πρόεδρος ὁ κ. Διαμαντόπουλος, γραμματεὺς ὁ κ. Κρῖνος καὶ ἐπὶ τῶν καταχωρίσεων ὁ κ. Λούης.

— Ἐν τῷ ἀγγλικῷ περιοδικῷ «Ἀθηναίῳ» ἐδημοσιεύθη περιληπτικὴ ἐπιθεώρησις τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολογικῆς κινήσεως κατὰ τὸ ἔτος 1882 συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Σπ. Λάμπρου.

— Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα συνῆλθεν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κ. Μ. Μελᾶ τὸ τμῆμα τῶν καλῶν τεχνῶν τοῦ φιλολογ. συλλόγου «Παρνασσοῦ». Παρῆσαν μέλη περὶ τὰ τεσσαράκοντα. Ἐψηφίσθη δὲ ὁ ὀργανισμὸς αὐτοῦ, ὑπο-

Digitized by Google

6ληθεὶς ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς ἐπιτροπῆς κ. Ν. Γ. Πολίτου, καθ' ὃν σκοπὸς τοῦ τμήματος εἶνε ἡ συζήτησις θεμάτων ἐφαπτομένων τῶν καλῶν τεχνῶν, τοῦ θεάτρου καὶ τῆς νεωτέρας γραμματολογίας. Μετὰ τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ ὀργανισμοῦ ὑπεβλήθησαν διάφοροι προτάσεις συζητηθησόμεναι εἰς τὴν πρώτην συνεδρίασιν, ἐξ ὧν ἀναφέρομεν τὴν περὶ συστάσεως μονίμου ἑλληνικοῦ θεάτρου, συντάξεως ἑλληνικοῦ δραματολογίου καὶ ἑλληνικοῦ θεατρικοῦ κώδικος καὶ τέλος περὶ ἐκθέσεως, ἥτις νὰ ᾖ ἑτοίμη τὴν 25 Μαρτίου καὶ νὰ περιλάβῃ ἀντικείμενα τῆς μεγάλης ἡμῶν ἐπαναστάσεως.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἀπηύθυνεν ἔγγραφον πρὸς τὴν ἰατρικὴν σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου, δι' οὗ ἐρωτᾷ ἂν ὑφίσταται ἐν αὐτῇ ἀνάγκη καὶ δευτέρας ἕδρας περιγραφικῆς ἀνατομίας.

— Συνέστησαν δημοτικὰ σχολεῖα ἀρρένων ἐν τῷ χωρίῳ Ἀλευρῶν τοῦ Δήμου Πελλάνης. Ὁμοίως ἑλληνικὰ σχολεῖα μὲ μίαν ἐπὶ τοῦ παρόντος τάξιν ἐν Δραχμανίῳ Ἐλατείας, ἐν Δομβραίνῃ Θίσβης, ἐν Σιδηροκάστρῳ Αὐλῶνος τῆς Τριφυλλίας, ἐν Μάνεσι Λαπαθῶν, ἐν Λυκουρίᾳ Λευκωσίας, ἐν Σουδενοῖς δήμου Σουδενῶν, συνεπληρώθη δὲ εἰς πλῆρες ἑλληνικὸν σχολεῖον τὸ ἐν Πραμάντοις. Ὀθωμανικὸν δὲ σχολεῖον μέσης ἐκπαιδεύσεως συνέστη ἐν Λαρίσσῃ.

— Δημοτικὸν σχολεῖον θηλέων συνέστη ἐν Ὀμβριακῇ τῆς ἐπαρχίας Δομοκοῦ καὶ Φαρσάλων.

— Οἱ μαθηταὶ τῆς ἐνταῦθα Σχολῆς τῶν τεχνῶν ὑπέβαλον ἀναφορὰν πρὸς τὴν βουλήν, ἐν ᾗ ἐκθέτοντες τὸν πλημμελῆ σχηματισμὸν τῆς Σχολῆς ζητοῦσι παρὰ τῆς Βουλῆς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὴν κατάστασιν αὐτῆς καὶ νὰ ἐπενέγκῃ τὰς δεούσας διορθώσεις.

— Οἱ κκ. Δ. Σωμερίτης καὶ Σπ. Δε - Βιάζης ἀνέλαβον τὴν δημοσίευσιν βιογραφικοῦ λεξικοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Βιογραφικὸν λεξικὸν τῶν συγχρόνων Προοδευτῶν τῆς Ἑλλάδος». Ἐν αὐτῷ δημοσιευθήσονται οἱ βίοι καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀπὸ τοῦ παρόντος αἰῶνος Συγγραφέων, Ἐφευρετῶν, Πολιτικῶν, Ῥητόρων, Δημοσιογράφων, Καλλιτεχνῶν, Μεταφραστῶν τῶν σπουδαιοτέρων συγγραμμάτων, Ἱδρυτῶν Σχολῶν, φιλανθρωπικῶν, βιομηχανικῶν καὶ ἐν γένει κοινωφελῶν Ἱδρυμάτων. Τὸ λεξικὸν διαιρεθήσεται εἰς τόμους περιοδικῶς ἐκδιδομένους.

— Ὁ ἐν Κερκύρᾳ ἀποβιώσας Ἀλβανὸς ἔμπορος Κ. Σκούρας κατέλιπε κληροδότημα 100 χιλ. δραχμῶν ἵνα διὰ τῶν τόκων αὐτοῦ ἐκπαιδεύονται τέσσαρες ἀλβανόπαιδες ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἢ ἄλλῳ τινὶ Πανεπιστημίῳ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

1. **Κορνηλίου Νέπωτος βίοι** ἐκδοθέντες ὑπὸ Σ. Κ. Σακελλαροπούλου. Ἐν Ἀθήναις.

2. **Τὸ χρηματιστήριον καὶ ὁ νόμος** μελέτη ὑπὸ Ν. Φωτιάδου προέδρου τοῦ Χρηματιστηρίου Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

3. **Οἱ ἀπολογηταὶ τοῦ β' καὶ γ' αἰῶνος**, ἐναίσιμος διατριβὴ ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει ὑπὸ Ἀλοϊζίου Λευθεριώτου ἱεροδιακόνου. Ἐν Ἀθήναις.

4. **Ὁ ἐθνικὸς κόσμος καὶ ὁ Χριστιανισμός**, ἐναίσιμος διατριβὴ ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει ὑπὸ Ἀντ. Παράσχη.

5. **Γραμματικὴ τῆς ἑλλ. γλώσσης** ὑπὸ Α. Ἀντωνιάδου γυμνασιάρχου. Ἔκδ. γ'. Ἐν Ἀθήναις.

6. **Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ 1883** ὑπὸ Εἰρηναίου Ἀσωπίου. Ἐν Ἀθήναις.

7. **Ποικίλη στοά** ἡμερολόγιον τοῦ 1883 ὑπὸ Ι. Ἀρσένη. Ἐν Ἀθήναις.

8. **Ἡμερολόγιον τῶν Νέων Ἰδεῶν 1883**. Ἐν Ἀθήναις.

9. **Γελοιογραφικὸν ἡμερολόγιον τοῦ «Μὴ χάνεσαι» 1883**. Ἐν Ἀθήναις.

10. **Ἱστορικαὶ σημειώσεις** (Α' σεισμοὶ τῆς Χίου, Β' ἡ στρατιωτικὴ κατάληψις Ἄρτης καὶ Θεσσαλίας) ὑπὸ Σπ. Παγανέλλη. Ἐν Ἀθήναις.

11. **Ἡμερολόγιον τοῦ Λαοῦ 1883**.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

(30 Δεκεμβρίου (Πέμπτη) 1882).

Ὁ συνήθης μέγας χορὸς τῶν Ἀνακτόρων, ὁ διδόμενος τὴν ἑσπέραν τῆς 1 Ἰανουαρίου, ἐξαιρετικῶς φέτος δοθήσεται τὴν ἑσπέραν τῆς Κυριακῆς 2 Ἰανουαρίου.—Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Φεβρουαρίου ἀναμένεται ἐν Ἀθήναις καὶ ἕτερος ἐπίσημος ξένος, ὁ διάδοχος τῆς Αὐστρίας. — Πλεῖστοι βουλευταὶ ἀπῆλθον εἰς τὰς ἐπαρχίας των ἕνεκα τῶν ἑορτῶν, οὕτω δ' αἱ συνεδριάσεις τοῦ κοινοβουλίου διεκόπησαν μέχρι τῆς 10 Ἰανουαρίου.—Προχθὲς παρέστη ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως ὁ νέος πρεσβευτὴς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. Σκάϊλερ.—Ἡ Ὀθωμανικὴ κυβέρνησις ἀπένειμεν εἰς τὸν πρωθυπουργὸν κ. Χ. Τρικούπην τὸ μέγα παράσημον τοῦ Ὀσμανιέ, καὶ τὸ παράσημον τῶν ἀνωτέρω Ταξιαρχῶν εἰς τὸν γεν. γραμματέα τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ἄγγελον Βλάχον. — Τοὺς ἐν τῷ θεραπευτηρίῳ Γουδὶ νοσηλευομένους εὐλογιῶντας ἐπεσκέφθη προχθὲς ὁ κ. πρωθυπουργὸς μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας καὶ ἐξήτασε καὶ εὗρε τὰ πάντα καλῶς ἔχοντα.— Αἱ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων εὐλογιώντων συνδρομαὶ ὑπερέβησαν ἤδη τὰς 10 χιλ. φράγκων.—2 χιλ. φρ. ἀπέστειλε πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν συνδρομῶν ἐπιτροπὴν ὁ σύλλογος τοῦ ἑλ. Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.—Ὁ ἐκ τῶν ἑλ. λιμένων ἐξαχθεὶς μέχρι τοῦδε σταφιδοκαρπὸς ἀνῆλθεν εἰς λ. 185, 378, 778, τὰ δὲ σῦκα εἰς 110,190 στατῆρας καὶ 38 ὀκάδας. — Τὴν παρελθοῦσαν παρασκευὴν περὶ τὸ μεσονύκτιον ἐπερατώθη ἡ πολύκροτος δίκη τοῦ Βελέντζα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ κατηγορουμένων ἕνεκα τοῦ ἐξ 800,000 δρ. ἐλλείμματος τοῦ ταμείου Θηβῶν· καὶ πάντες μὲν ἠθωώθησαν ὑπὸ τῶν ἐνόρκων, μόνος δ' ὁ Βελέντζας ἐκηρύχθη ἔνοχος, ἀλλ' ἀπελύθη καὶ οὗτος ὡς ἀκαταλογίστως καὶ ἐξ ὑπερβάλλοντος αἰσθήματος φιλοπατρίας ἐνεργήσας.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Αἴνιγμα.

Ἰδιότροπόν τι πρᾶγμα τὸ πᾶν φέρω ἄνω κάτω
Καὶ τὸν αὐλικὸν ἀκόμη τοῦ μονάρχου του προτάττω.
Ἂν μὲ ἔχῃς εἰς τὰς χεῖρας θὰ ἰδῇς καὶ θ' ἀπορήσῃς,
Πρὶν νὰ κοιμηθῇς καθόλου πρῶτον θὲ νὰ ἐξυπνήσῃς.
Τὴν καλύβην θ' ἀπαντήσῃς πρὸ τοῦ οἴκου τοῦ πλουσίου
Καὶ τὸν δοῦλον νὰ βαδίζῃ θὰ ἰδῇς πρὸ τοῦ κυρίου.
Ἂν δὲν κάμω πρῶτον Πάσχα, Τεσσαρακοστὴν δὲν κάμνω.
Καὶ πολὺ πρὶν κοπιάσω, ἀπαυδῶ καὶ ἀποκάμνω.
Ἀρκετὰ εἶπα, νομίζω, καὶ πιστεύω δὲν θ' ἀργήσῃς
Νὰ εἰπῇς ποία ἡ λύσις.

Ἐν Κων[πόλει. ∴

2. Κυβόλεξον.

.	.	Κ	.	.
.	.	Α	.	.
Κ	Α	Λ	Ω	Σ
.	.	Ω	.	.
.	.	Σ	.	.

ΛΥΣΕΙΣ

1737.

Κλυταιμνήστρα.

1738.

μα νί α
νι φε τὸς
Ἅ τος σα

1739.

Ἑστία — ἴα — ἐστί.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

30 Δεκεμβρίου 1882 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 30 Δεκεμβρίου 1882

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. ἐν κυκλοφορίᾳ	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	—	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	379
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	—	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	3921[2	500	449
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	50,510	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	33,60	405,—	500	421
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	80,654	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	25,20	224,—	280	282
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799		15 » 15 »	15 » 15 »	20,—	200,—	250	270
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	29,268	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	16,80	197,50	250	210
» 6,000,000 τῶν 6 » Φρ.	60,000	47,670	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	108
» 4,000,000 τῶν 8 » »	16,000	14,255	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	22,40	252,—	280	256
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	—	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ 1 Νοεμ 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	16	362,50	400	233

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	4335
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9 —	300	358
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5 50	100	144
Ἀσφαλίστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	47
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	7.—	140	180
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	8.—	160	348
Ἑταιρία Φωταερίου . . . Φρ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοῖνιξ» . »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυὼν» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . . Τραπεζικὸν 3μην. 28 30
» . . . Ὄψεως » 24.90
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης 3μ.
» » Ἐμπορικὸν 3μην. 112

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον Φραγ. 22.40
Λίρα Στερλίνα »
Λίρα Ὀθωμανικὴ »
Αὐστριακὸν Φλωρίον »
Ἀργυροῦν δίφραγκον »
» φράγκον »

Παρατηρήσεις

* ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (22 Δεκεμβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ. 54 5[8
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0. » 248
» » 9 0[0. » 254.
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου » 168
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ. 109 3[4–110 1[8
Παρισίων 3 » . . . φρ. 22.90–22.95
Λίρα Ἀγγλικὴ . . . γρ. 110 10[40
Εἰκοσάφραγκον . . . » 87.33[40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (5 Ἰανουαρίου)

Λονδ. αἱ 20 λ. σ. 3μ. φιο. 119.35
Παρισ. τὰ 100 φ. » 47.25
Εἰκοσάφραγκον » 9.49
Ἀργυρᾶ φιορ. 100

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἀμστερδὰμ 4 1[2 o]o — Βιέννης 4 o]o
Βερολίνου 5 o]o — Λονδίνου 5 o]o
Μαδρίτης 4 o]o — Παρισίων 5 o]o
Πετρουπόλεως 6 o]o — Ρώμης 5 o]o
Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζης) 8 o]o.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Α. Ν. Ρ. Βερολῖνον. Προσεχῶς ἔχετε ἀπάντησίν μας. Ἐν τούτοις τὰς εὐχαριστίας μας ἀπὸ τοῦδε. — κ. Η. Π. Η. Ταγανρόκ. Ἐλάβομεν εἰς σημείωσιν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν 3 νέων συνδρομητῶν, πρὸς οὓς ἀποσταλήσεται τὸ φύλλον ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος ταύτης. Τὰς ἀποδείξεις ὅλων πέμπομεν προσεχῶς ὡς καὶ τοὺς δύο τόμους τοῦ 1882 τῷ κ. Β Δ. Σᾶς εὐγνωμονοῦμεν διὰ τὰς ἀδιαλείπτους ἐνεργείας σας πρὸς διάδοσιν τῆς «Ἑστίας». — κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Πρὸς τοὺς ἐγγραφέντας νέους συνδρομητὰς ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου ἤρξατο ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος ταύτης κατὰ τὰς ὁδηγίας σας. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ ὑποστήριξιν. Προσεχῶς σᾶς γράφομεν ἰδιαιτέρως. — κ. Ι. Α. Ζ** Τοῦ μὲν Ἰουλίου Βὲρν εἰσὶ μεταφρασμένα τὰ πλεῖστα ἐνταῦθα, ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Σμύρνῃ· ἡ ἀπαρίθμησις αὐτῶν θὰ ἦτο λίαν μακρὰ διὰ τὸν χῶρον τῆς ἀλληλογραφίας· τοῦ δὲ Καμίλλου Φλαμμαριὼν μετεφράσθησαν, καθ᾿ ὅσον γινώσκομεν, τὰ ἑξῆς: «Ὁ Θεὸς ἐν τῇ Φύσει», τὰ «Θαυμάσια τοῦ Οὐρανοῦ», «Τὸ σύμπαν», καὶ διάφορα ἀποσπάσματα ἐν περιοδικοῖς συγγράμμασι καὶ ἐφημερίσι. — Κ[αν] Ι. Σ. Μασσαλίαν καὶ κκ. Ε. Σ. Μυτιλήνην, Ρ. Γ Σ. Ἀλεξάνδρειαν, Α. Ι. Βουδαπέστην, Α. Σ. Βόλον, Ε. Τ. Σμύρνην, Π. Γ. Π. καὶ Π. Π. Κέρκυραν, Σ Θ., Κ. Κ. Φ. Γ. Κ. καὶ Κ. Δ. Κ. Πάτρας, Θ. Α. Μ. Κέρκυραν, καὶ Χ. Σ. Β. Σύρον, Ἐλήφθησαν. — κ. Α. Δ. Κ. Κάρυστον. Ἐλήφθη τὸ ἀντίτιμον τῶν τε παλαιῶν καὶ τῶν 4 νέων συνδρομῶν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς «Ἑστίας» εὐμενεῖς προσπαθείας σας. — κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ταχυδρομικῶς ἔχετε ἐπιστολήν μας. — κ. Α. Σ. Ἀλεξάνδρειαν. Οἱ σημειωθέντες ἀριθμοὶ ἀπεστάλησαν τῷ κ. Γ. Ι., ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διόρθωσις τῆς διευθύνσεώς του. Τῷ κ. Α. Α. θέλουσιν ἀποσταλῇ ὅλα τὰ φύλλα καθ᾿ ὃν τρόπον μᾶς σημειόνετε. — Κ[αν] Ε. Φ. Χαλκίδα, καὶ κκ. Γ. Α Ζ. Σύρον, Κ. Ν. Π. Ἰθάκην, καὶ Κ Δ Κ. καὶ Σ. Θ. Πάτρας. Τὰ ζητηθέντα βιβλία ἀπεστάλησαν. — Φιλαναγνώστῃ Πειραιᾶ. Περὶ τοῦ Νεύτωνος ἀναφέρονται περιστάσεις ἀστειότεραι ἔτι ἀφαιρέσεως. Οὕτω διηγοῦνται ὅτι ἡμέραν τινὰ ὁ διδάκτωρ Stukeley, φίλος οἰκειότατος τοῦ μεγάλου ἐπιστήμονος, προσκληθεὶς ἵνα γευματίσῃ παρ᾿ αὐτῷ, ἀφοῦ περιέμεινεν ἐπὶ μακρὸν τὸν Νεύτωνα ἵνα ἐξέλθῃ τοῦ σπουδαστηρίου του, βλέπων ὅτι δὲν ἤρχετο, ἐκάθησε καὶ ἔφαγεν ὀρνίθιον παρατεθειμένον εἰς τὴν τράπεζαν, ἀφήσας ἐπὶ τῆς παροψίδος μόνον τὰ κόκκαλα αὐτοῦ. Μετὰ πολλὰς ὥρας ἐφάνη τέλος καὶ ὁ Νεύτων καὶ ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν λέγων ὅτι ἐπείνα φοβερά. Ἀλλ᾿ ἰδὼν τὰ ἀπομείναντα τοῦ ὀρνιθίου «Ἆ! εἶπεν, ἐγὼ ἐνόμιζα ὅτι δὲν ἐγευμάτισα, ἀλλὰ βλέπω ὅτι ἠπατώμην!» — κ. Κ. Δ. Τ. Ἄρταν. Ταχυδρομικῶς ἀπεστάλησαν οἱ δύο τόμοι τοῦ 1876 καὶ οἱ τοῦ 1881 μετὰ τῶν δελτίων οἱ τελευταῖοι. Τὸ ἀντίτιμον αὐτῶν εἶνε ἀκριβῶς 25 φράγκα ὅσα ἐστείλατε. Τὰ ἄλλα ὅμως παλαιὰ φύλλα καὶ δελτία δὲν ὑπάρχουσιν ἀτυχῶς. — κ. Α. Π. Σ. Ἰωάννινα. Ἡ συνδρομὴ ἐλήφθη. Περὶ τοῦ προτεινομένου εἰς δημοσίευσιν δὲν δυνάμεθα ν᾿ ἀποφανθῶμεν, πρὶν ἢ ἴδωμεν αὐτό. — κ. Α. Κ. Πάτρας. Ἐλήφθησαν. Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς συνδρομῆς σας ἀνερχομένης εἰς φράγκα 12 καὶ οὐχὶ δρ. παλαιὰς ἀπαιτοῦνται ἔτι φρ. 1.20. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις.

Digitized by Google

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας», ὑπ' ὄψιν ἔχουσα τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ πέρυσιν χάριν τῶν συνδρομητῶν αὐτῆς διοργανωθέντος Λαχείου, καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐκδηλώσῃ καὶ ἐφέτος πρὸς αὐτοὺς τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἀδιαλείπτῳ συμπαθείᾳ καὶ ὑποστηρίξει, ἧς ἀξιοῦται παρ' αὐτῶν εἰς ἐξακολούθησιν τοῦ κοινωφελοῦς αὐτῆς ἔργου, ἀπεφάσισε νὰ διοργανώσῃ καὶ διὰ τὸ ἔτος 1883 ἀνάλογον Λαχεῖον πρὸς τὸ περυσινόν, πολὺ δὲ ἐκείνου ποικιλώτερον καὶ πλουσιώτερον.

Τὸ Λαχεῖον τοῦτο θέλει περιλαμβάνει τόσους ἀριθμοὺς ὅσοι ἔσονται οἱ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐκκυβεύσεως· θέλουσι δὲ μετάσχει αὐτοῦ οὐ μόνον οἱ παλαιοὶ συνδρομηταί, ἀλλὰ καὶ οἱ τὸ πρῶτον νῦν ἐγγραφόμενοι τοιοῦτοι.

Ἕκαστος τῶν συνδρομητῶν θέλει λάβει **δωρεὰν** ἀνὰ ἕνα κλῆρον τοῦ Λαχείου, ὁ αὔξων δ' ἀριθμὸς τῆς ἀποδείξεως τῆς συνδρομῆς ἑκάστου διὰ τὸ ἔτος 1883 θέλει εἶνε συγχρόνως καὶ ἀριθμὸς τοῦ Λαχείου.

Ἐκ τῶν ἀριθμῶν τούτων κληρωθήσονται 15, οἵτινες θέλουσι διανεμηθῆ τὰ κέρδη τοῦ Λαχείου, ἀποτελοῦμενα ἐξ ἐκλεκτῶν συγγραμμάτων τῆς συγχρόνου ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ ἄλλων ἀντικειμένων ὁριζομένων ἐν τοῖς ἑπομένοις· ἤτοι·

Ὁ 1ος κληρωθησόμενος ἀριθμὸς θέλει κερδήσει τὰ ἑπόμενα:

Ἅπαντα τὰ φιλολογικὰ Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ εἰς 9 τόμους	Φρ.	54
Σ. Βυζαντίου: «Κωνσταντινούπολιν» εἰς τόμους 3 δεδεμένους	»	50
Τὰς φωτογραφίας τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης τῶν Ἑλλήνων εἰς μέγα σχῆμα ἐντὸς 2 ἐπιχρύσων πλαισίων ἀξίας	»	40
Κ. Κόντου: «Γλωσσικὰς παρατηρήσεις»	»	14
Μάρκου Ῥενιέρη: «Ἱστορικὰς Μελέτας»	»	7
Κ. Σάθα: «Νεοελληνικὴν Φιλολογίαν»	»	6
	Φράγκα	171

Οἱ ἑπόμενοι 2 ἀνὰ μίαν σειρὰν «Ἑστίας» ἐκ τόμων 14 δεδεμένων, ἑκάστην ἀξίας φρ. 112, ἤτοι ἐν ὅλῳ . . . . . Φρ. 224

Οἱ ἑπόμενοι 5 ἀνὰ μίαν σειρὰν «Ἑστίας» ἐκ τόμων 14 ἀδέτων, ἑκάστην ἀξίας φρ. 70, ἤτοι ἐν ὅλῳ . . . . . Φρ. 350

Οἱ ἑπόμενοι 2 ἀνὰ μίαν συλλογὴν τῶν ἑπομένων:

Δ. Βικέλα: Μεταφράσεις δραμάτων τοῦ Σαιξπήρου εἰς τόμους 5. («Μάκβεθ», «Ἀμλέτος», «Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα», «Ὀθέλλος», «Ὁ βασιλεὺς Λὴρ»)	Φρ.	16
Μέγας φωτογραφικὸς πίναξ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ἐντὸς περιχρύσου περικαλύμματος ἀξίας	»	25
Ν. Δραγούμη: «Ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις» εἰς τόμους δύο	»	12
Π. Καλλιγᾶ: Μελέται καὶ Λόγοι	»	12
		65
	Ἤτοι ἐν ὅλῳ	130

Οἱ ἑπόμενοι 5 ἀνὰ μίαν συλλογὴν τῶν ἑπομένων:

Σ. Τρικούπη: Ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως εἰς τόμους 4	Φρ.	12
Ἀχιλ. Παράσχου: Ποιήματα εἰς τόμους 3	»	13
Κ. Σάθα: Τουρκοκρατουμένη Ἑλλάς	»	4
Ἀγγέλου Βλάχου: Κωμῳδίαι	»	3
Δ. Βερναρδάκη: «Εὐφροσύνη» (τραγῳδία)	»	3
		35
	Ἤτοι ἐν ὅλῳ φρ.	175

Ὁλικὴ ἀξία τῶν 15 κλήρων φράγκα 1050.

Ἡ ἐκκύβευσις τοῦ Λαχείου γενήσεται δημοσίᾳ τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ Μαρτίου, ὥραν 3 μ. μ., ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐνώπιον τῆς Διευθύνσεως, πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις συνδρομητῶν καὶ παντὸς ἄλλου συνδρομητοῦ, ἐπιθυμοῦντος νὰ παραστῇ εἰς τὴν κλήρωσιν.

Ἀθήνησι, τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 315. — 9 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1883. — ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

Λήξαντος ἤδη τοῦ Ζ' ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὴν ἐτησίαν αὐτῶν συνδρομήν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 367

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ μυθιστορία Ὀνωρ. Βαλζάκ, μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΗΣ τῶν νεωτέρων χρόνων.

ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΑΕΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ ἀνθρώπου.

ΕΥΛΟΓΙΑ ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἑλληνικὸς τύπος ἐν Τουρκίᾳ.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σημειώσεων ἡμῶν περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι κινήσεως τοῦ τύπου κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος, ἀναγράφομεν ἐκ τοῦ «Ἡμερολογίου τῆς Ἀνατολῆς» καὶ τὸν πίνακα τῶν ἐν Τουρκίᾳ ἐκδιδομένων ἑλληνικῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδίδονται αἱ ἑξῆς ἐφημερίδες:

Ἀνατολὴ (εἰς τουρκικὴν γλῶσσαν δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων).— Ἀνατολικὸς Ἀστήρ.— Αὐγή.— Βυζαντίς.— Νεολόγος.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ : Φάρος τῆς Μακεδονίας.

Ἐν Σάμῳ : Σάμος.

Ἐν Σμύρνῃ : Ἀμάλθεια.—Ἁρμονία.—Νέα Σμύρνη.

Περιοδικὰ ἐκδίδονται μόνον ἐν Κωνστ]πόλει τὰ ἑξῆς:

Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια.—Θεατρικὴ Βιβλιοθήκη.—Κόσμος.

Ἤτοι ἐν ὅλῳ ἐφημερίδες 10 καὶ περιοδικὰ 3.

Ἑλληνικὴ ἐκπαίδευσις ἐν Τουρκίᾳ. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἡμερολογίου ἐρανιζόμεθα τὰς ἑξῆς πολυτίμους πληροφορίας· Τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν ἐκπροσωποῦσι αἱ ἑξῆς σχολαί· 1) Ἡ ἐν Φαναρίῳ Μεγάλη τοῦ γένους Σχολή, 2) Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἐμπορικὴ Σχολή, 3) Ἡ ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴ Σχολή, 4) Ἡ ἐν Ἰωαννίνοις Ζωσιμαία Σχολή, 5) Ἡ ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικὴ Σχολή, 6) Τὸ ἐν Χίῳ Γυμνάσιον, 7) Τὸ ἐν Σάμῳ Πυθαγόρειον, 8) Τὸ ἐν Μιτυλήνῃ Γυμνάσιον, 9) Τὸ ἐν Τραπεζοῦντι Φροντιστήριον.

Ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια ἐν Κωνστ]πόλει ὑπάρχουσι 2, τὸ Ἑλληνικὸν Λύκειον Α. Τάγη καὶ Χρ. Χατζηχρήστου καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ἐκπαιδευτήριον. Ι. Βασματσίδου.

Ἀνώτερα θηλέων ἐκπαιδευτήρια ὑπάρχουσι δύο ἐν Κωνσταντινουπόλει : τὸ Παρθεναγωγεῖον τῆς Φιλομούσου Ἑταιρίας «Παλλάδος» καὶ τὸ Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον· τρίτον ὑπάρχει ἐν Σμύρνῃ, τὸ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς καὶ τέταρτον ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Διδασκαλεῖα ὑπάρχουσι 4· Τὰ Ζωγράφεια ἐν Καστορατίῳ τῆς Ἠπείρου, τὰ ἐν Σέρραις τῆς Μακεδονίας, τὰ Ζαρίφεια ἐν Φιλιππουπόλει καὶ τὰ Ἀρχιγένεια ἐν Ἐπιβάταις.

Περὶ τῆς μέσης καὶ κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως ἐλλείπουσιν ἀκριβεῖς πληροφορίαι, ἀλλ' ἡ σημείωσις τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπαρχόντων παντοειδῶν ἑλληνικῶν σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων περιλαμβάνει ὑπὲρ τὰ 100 τοιαῦτα μετὰ μαθητῶν καὶ μαθητριῶν ὑπερδεκακισχιλίων.

— **Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον.** Τὸ κτίριον τοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου, οὗτινος ἀρτίως κατετέθη ὁ θεμέλιος λίθος, ἔσται τὸ λαμπρότερον τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικῶν καθιδρυμάτων. Ἡ κυρία οἰκοδομὴ τοῦ Παρθεναγωγείου ἐγερθήσεται ἐπὶ χώρου ἔχοντος ἐμβαδὸν 2050 πήχεων τετραγωνικῶν, παρ' αὐτῷ δὲ ἐγερθήσεται τὸ Νηπιαγωγεῖον ἐπὶ ἐκτάσεως 270 πήχεων, ὑπολειπομένων ἔτι 700 πήχεων πρὸς καταρτισμὸν κήπου. Ἡ ὁλικὴ δαπάνη τῆς οἰκοδομῆς προϋπελογίσθη εἰς 25,000 λιρῶν τουρκικῶν, ἔτι δὲ 3,000 λίραι ὡρίσθησαν διὰ τὴν ἐπιπλοσκευὴν τοῦ καθιδρύματος, πλὴν τῆς ὀργανοθήκης, βιβλιοθήκης, συλλογῶν καὶ λοιπῶν χρειωδῶν, δι' ἅπερ δαπανηθήσεται ἐπίσης οὐκ εὐκαταφρόνητον ποσόν. Τὸ Ζάππειον ὡς οἰκοδόμημα ἐκπαιδευτικὸν ἔσται κατηρτισμένον πληρέστατα, καθότι πλὴν τῶν διὰ τὰς παραδόσεις, διὰ τὰς μελέτας, διὰ τὰ ὑπνωτήρια καὶ διὰ τὰς τελετὰς αἰθουσῶν, θὰ ὑπάρχωσιν ἐν αὐτῷ πάντα τὰ ἀπαιτούμενα δωμάτια διὰ τὸ προσωπικὸν τῆς Διευθύνσεως καὶ τὰς οἰκοτρόφους διδασκάλους. Ἡ χωρητικότης τοῦ καθιδρύματος ἔσται ἀρκοῦσα διὰ 200 μὲν οἰκοσίτους μαθητρίας, 100 δ' ἡμιτροφίμους καὶ 200 ἐξωτερικάς, ἤτοι 500 ἐν ὅλῳ μαθητευομένας ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ.

Ἐν τῷ Ζαππείῳ Παρθεναγωγείῳ ἐκπαιδεύονται σήμερον 180 κοράσια, ἐν οἷς 20 ὑπότροφοι τοῦ ἱδρυτοῦ, ἔτι δὲ καὶ 30 ὑπότροφοι ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν, δαπάναις ἐπίσης τοῦ αὐτοῦ φιλανθρώπου ἀνδρός. Ἡ ὁλικὴ ἐτησία δαπάνη τοῦ καθιδρύματος συμποσοῦται σήμερον εἰς λίρ. τουρκικὰς 4,500, ἐξ ὧν ὁ κ. Κ. Ζάππας καταβάλλει δι' ἐνοίκιον καὶ διὰ τὰς ὑποτρόφους αὐτοῦ λίρας 2,500. Ἐν τῷ νέῳ κτιρίῳ, ἀναπτυσσομένου τοῦ Παρθεναγωγείου, ἡ ἐτησία δαπάνη ἔσται 6,000 περίπου λιρῶν.

Πλὴν τοῦ ποσοῦ 30,000 λιρῶν, ὅπερ διὰ τὴν οἰκοδομὴν καὶ διακόσμησιν τοῦ Ζαππείου προσήνεγκεν ὁ ἱδρυτής, θέλει προικίσει τοῦτο καὶ διὰ κεφαλαίου, ἀποφέροντος ἐτησίαν πρόσοδον 1,000 λιρῶν. (Κόσμος).

— Ὁ ἐν Ἀθήναις Σύλλογος τῶν Καλῶν Τεχνῶν δι' ἀναφορᾶς πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἐξαιτεῖται ὅπως εἰσαχθῇ καὶ πάλιν τὸ μάθημα τῆς ἰχνογραφίας ἐν τοῖς προγράμμασι τῶν ἑλλ. σχολείων καὶ γυμνασίων τοῦ Κράτους.

— Ἐξεδόθη ἐν Λονδίνῳ ἑβδομαδιαία ἐφημερὶς ὑπὸ τὸν τίτλον Οἱ ἑλληνικοὶ καιροὶ καὶ ὁ Ἑλικών, ὑπὸ τοῦ κ. Ο. Ἰασονίδου.

— Ἀνεγερθήσεται ἐν Μεθάνοις μέγα κατάστημα λουτρῶν ἐντελῶς εὐρωπαϊκὸν κατὰ τὴν τελειότητα. Ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀληθῶς ἀρίστου τούτου ἔργου ἀνετέθη εἰς μηχανικὸν Γάλλον ἐπὶ τούτῳ κληθέντα ὑπὸ τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως.

— Κατὰ τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ προσεχοῦς μαρτίου τελεσθήσονται ἐν Ἀθήναις ἱπποδρομικοὶ ἀγῶνες ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἱππικῆς ἑταιρίας.

— Ἐπανελήφθη ἀπὸ τοῦ παρελθόντος μηνὸς Δεκεμβρίου ἡ ἀπὸ τοῦ 1875 διακοπεῖσα ἔκδοσις τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον Οἰκονομικὰ Χρονικὰ μηνιαίου περιοδικοῦ συγγράμματος συντασσομένου ὑπὸ τοῦ κ. Γεωργ. Π. Τσακίρη.

— Ἐξεδόθη ἐν Κωνστ]πόλει τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Ἡμερολογίου τῆς Ἀνατολῆς ὑπὸ τοῦ κ. Αθ. Παλαιολόγου. Τὸ βιβλίον τοῦτο σύγκειται ἐκ σελίδων ὑπὲρ τριακοσίων καὶ περιέχει πλείστας πολυτίμους πληροφορίας περὶ τῶν ἀνατολικῶν πραγμάτων, εὐμεθόδως κατατεταγμένας καὶ χρησιμωτάτας εἰς πάντας τοὺς ἔχοντας συμφέροντα ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

— Ἐξεδόθησαν ἐν Ἀθήναις δύο νέαι ἐφημερίδες πολιτικοσατυρικαί, ὁ «Φασαρίας» καὶ ὁ «Νέος Πολυάνθρωπος».

Digitized by Google

Ἐπανελήφθη δὲ ἐν Ζακύνθῳ ἡ ἔκδοσις τῆς ἐφημερίδος «ὁ Ἐξεταστής».

— Ἐκδίδονται προσεχῶς τὰ ἑξῆς βιβλία :

«Μέθοδος τῶν παρασκευαστικῶν ἀσκήσεων, περὶ παρασκευῆς τῶν νεύρων» ὑπὸ τοῦ ὑφηγητοῦ καὶ ἰατροῦ Χ. Ὀλυμπίου.

«Ἱστορία καὶ τοπογραφία τῆς νήσου Λέσβου» ὑπὸ Γ. Γώγου.

— Συνεστήθησαν ἑλληνικὰ σχολεῖα ἐν Κονίστραις τοῦ δήμου Κονιστρίων, ἐν Διστόμῳ τῶν Διστομίων, ἐν Γρανίτσᾳ τῶν Ἀπεραντίων, ἐν Ζάρκῳ τῶν Τρικκάλων, ἐν Κάψῃ πρωτευούσῃ τοῦ δήμου Τυμφρηστοῦ καὶ ἐν Λιγγάλῳ Παλαμᾶ, Ρενδίνᾳ καὶ Μεσινικόλᾳ τῆς ἐπαρχίας Καρδίτσης.

— Ἐνεκρίθη ἡ σύστασις δημοτικῶν σχολείων ἐν Σεκλίστᾳ καὶ Σουμερῷ τῆς ἐπαρχίας Ἄρτης καὶ ἐν Ἀθανάτοις τῆς ἐπαρχίας Ἀγυιᾶς.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Συμεὼν ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης ἅπαντα, ἐκ τῆς ἀρχαίας εἰς τὴν ὁμιλουμένην μετενεχθέντα κλπ. Ἔκδοσις δ' ὑπὸ Σπ. Κουσουλίνου. Ἐν Ἀθήναις.

Ἡμερολόγιον τῆς Ἀνατολῆς πολιτειογραφικὸν καὶ φιλολογικὸν τοῦ ἔτους 1883 ὑπὸ Ἀθ. Παλαιολόγου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. (Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῇ διευθύνσει «Νέας Ἐφημερίδος»· φρ. 5.)

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[6 Ἰανουαρίου (Πέμπτη) 1883].

Χαρμοσύνως ἑωρτάσθη τὸ νέον ἔτος ἐν Ἀθήναις καὶ τοῦ λήξαντος αἱ ὕσταται ἡμέραι ἀπῆλθον ἐν ἐκτάκτῳ ζωηρότητι καὶ ἐμπορικῇ κινήσει.—Τὴν 1 Ἰανουρίου ἐτελέσθη ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ ἡ συνήθης ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει δοξολογία, ἐν ᾗ παρέστη ἡ Βασιλικὴ οἰκογένεια, τὸ διπλωματικὸν σῶμα, οἱ ὑπουργοί, οἱ βουλευταὶ καὶ οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Κράτους.—Ὀλίγον μετὰ ταῦτα οἱ Βασιλεῖς ἐδέξαντο ἐν τοῖς Ἀνακτόροις τὰς εὐχὰς τῶν κατὰ τὸ αὐλικὸν πρόγραμμα κεκλημένων, οἵτινες κατὰ τὸ εἰωθὸς ἠσπάζοντο προσερχόμενοι τὴν χεῖρα τῆς Βασιλίσσης.— Λαμπρὸς ἐγένετο ὁ μέγας βασιλικὸς χορὸς τῆς 2 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς πρωΐας παραταθείς.—Αἱ ἐργασίαι τῆς Βουλῆς φαίνεται ὅτι δὲν θὰ ἐπαναληφθῶσι πρὸ τῆς 20 Ἰανουαρίου, μολονότι ἡ Κυβέρνησις ἐπιδιώκει τὴν ταχυτέραν ἐπανάληψιν αὐτῶν.—Ἐστάλησαν ἐκ Γερμανίας δύο σχέδια οἰκοδομῆς τοῦ παλατίου τοῦ Διαδόχου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πατησίων καὶ ὑπεβλήθησαν τῇ Α. Μ. ἵνα ἐκλέξῃ τὸ καλλίτερον ἐξ αὐτῶν. Τὰ σχέδια ταῦτα ἔγραψεν ὁ κ. Χάνσεν.—Κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ μικρὸν ἀτμόπλοιον ἀνῆκον τῇ ἑταιρίᾳ τῆς διορυχῆς τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου καὶ φέρον τὸ ὄνομα τοῦ στρατηγοῦ Τύρρ.—Ἐδόθη ἄδεια τῇ ἑταιρίᾳ τῶν ἱπποσιδηροδρόμων ὅπως θέσῃ εἰς ἐνέργειαν καὶ τὴν γραμμὴν τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς, ἐφ' ἧς ἤρξαντο αἱ προκαταρκτικαὶ ἐργασίαι καὶ σήμερον ἢ αὔριον δίδοται εἰς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ.— Τὰ ἐπί τινας ἡμέρας διακοπέντα μαθήματα τῶν ἐνταῦθα γυμνασίων ἐπανελήφθησαν τὴν παρελθοῦσαν δευτέραν.—Ὁ κ. Α. Συγγρὸς προσήνεγκεν ἑκατὸν χιλιάδας νέων δραχμῶν ὑπὲρ τῆς ἀποπερατώσεως τῆς ἑτέρας πτέρυγος τοῦ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης ἀνεγειρομένου νοσοκομείου ὁ «Εὐαγγελισμός». Ὁ δὲ κ. Κορωνιὸς τίθησιν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς διοικητικῆς ἐπιτροπῆς πεντήκοντα χιλιάδας νέων δραχμῶν ὑπὲρ ἀγορᾶς τῶν πρώτων ἀναγκαίων ἐπίπλων καὶ σκευῶν.—Κατὰ τὰ τέλη Φεβρουαρίου παραδίδοται εἰς δημοσίαν χρῆσιν χρῆσιν ὁ σιδηρόδρομος Κατακώλου.—Ὁ Ἀχαϊκὸς Σύλλογος Πατρῶν ἀπέστειλε τὰ συλλυπητήριά του τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ Γαμβέττα.—Αἱ εἰσπράξεις τοῦ τελωνείου Πειραιῶς κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 1882 ἀνῆλθον ἐν συνόλῳ εἰς 7 1|2 ἑκατομμύρια δραχμῶν.—Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀτμόπλοιον ἀγγλικὸν τῆς ἑταιρίας Waltford συνεκρούσθη ἔξωθεν τοῦ Πειραιῶς μετά τινος ἱστιοφόρου τῆς ἑταιρίας τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, μεταφέροντος ξυλίνας δοκούς. Ἡ πρῷρα τοῦ ἱστιοφόρου ἐθραύσθη, ἡ δὲ ζημία ὑπολογίζεται εἰς 15,000 φράγκων.—Ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ νέου ἔτους ἐδημοσιεύθησαν στρατιωτικοὶ προβιβασμοὶ κατωτέρων ἀξιωματικῶν περὶ τοὺς τετρακοσίους.—Τὴν προσεχῆ δευτέραν ἐπαναλαμβάνονται τακτικῶς τὰ μαθήματα τοῦ πανεπιστημίου καὶ τῶν λοιπῶν ἐκπαιδευτηρίων.—Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τῆς Ἐθν. Τραπέζης ὥρισε τὸ διανεμητέον εἰς τοὺς μετόχους μέρισμα διὰ τὴν β' ἑξαμηνίαν τοῦ 1882 εἰς δρ. 150 ἐφ' ἑκάστης μετοχῆς.—Τὸ τῆς Βιομηχανικῆς μέρισμα ὡρίσθη εἰς δρ. 5 κατὰ μετοχὴν διὰ τὴν αὐτὴν ἑξαμηνίαν.—Τὸ μέρισμα τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηροδρόμου εἰς φρ. 11.—Ἐδόθη χάρις εἰς 56 καταδίκους ὧν 3 γυναῖκες.—Ἡ εὐλογία εὐτυχῶς εὑρίσκεται εἰς ὕφεσιν ἐλαττωθέντος ἐπαισθητῶς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κρουσμάτων.—Ἀφίκετο τὸ παρελθὸν σάββατον κληθεὶς ἐκ Γαλλίας ὁ ἀρχιμηχανικὸς κ. Ρονδὲλ μετὰ εἴκοσιν ἄλλων μηχανικῶν. — Ἡ ἐνοικίασις τοῦ ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων ὠνίων καὶ ἐμπορευμάτων δασμοῦ τοῦ δήμου Ἀθηναίων κατεκυρώθη διὰ τὸ ἔτος 1883 ἀντὶ δραχμῶν νέων 901,100. Τὸ παρελθὸν ἔτος ὁ φόρος οὗτος εἶχεν ἐνοικιασθῇ ἀντὶ 800,500 παλαιῶν δραχμῶν.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Ἠρώτα τις ἀδελφὸν καὶ ἀδελφὴν πόσα ἀδέλφια ἦσαν ἐν ὅλῳ.

Καὶ ὁ μὲν ἀδελφὸς ἀπήντησεν· Ἔχω ἀκόμη τόσους ἀδελφοὺς ὅσας καὶ ἀδελφάς.

Ἡ δὲ ἀδελφὴ ἀπήντησεν· Ἔχω τριπλασίους ἀδελφοὺς ἀπὸ ἀδελφάς.

Πόσοι ἦσαν ἐν ὅλῳ ;

2.

Εἰς τὰ δένδρ' ἀνήκω πάντα. . . Ἂν μὲ ἀποκεφαλίσῃς,
Τῆς θαλάσσης εἶμαι μέρος.
Εἰς τὸ τέταρτον τὸ πρῶτον ἂν καλῶς τοποθετήσῃς
Σὲ δεσμεύω ἐλευθέρως.
Μὲ τὰ τρία μου τὰ πρῶτα καὶ τὰ τελευταῖα δύο
Τὰς ἐπιθυμίας ὅλας σταματῶ καὶ διαλύω.

3.

Κυβόλεξον.

Κ	Α	Λ	Α	Μ	Ο	Σ
Α	.	.	.	.	.	
Λ	.	.	.	.		
Α	.	.	.			
Μ	.	.				
Ο	.					
Σ						

4.

Ἐκπλήττω πάντα ἄνθρωπον, ἀλλ' ἂν ὁ τράχηλός μου, ἂν λείψῃ, τὴν συμπάθειαν κινῶ ὅλου τοῦ κόσμου.

ΛΥΣΕΙΣ

τῶν ἐν τῷ προηγουμένῳ Δελτίῳ (314) αἰνιγμάτων.

1.

Λεξικόν.

2.

Μ	Α	Κ	Α	Ρ
Α	Γ	Α	Ν	Η
Κ	Α	Λ	Ω	Σ
Α	Ν	Ω	Θ	Ι
Ρ	Η	Σ	Ι	Σ

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

6 'Ιανουαρίου 1883 — ΑΘΗΝΩΝ — 6 'Ιανουαρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	'Ομολογ. ἐκδοθεῖσαι	'Ομολ. ἐν κυκλοφορίᾳ	'Εποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	'Εποχαὶ κληρώσεως	'Ετήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	ἐξοφ.	Τ τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0]0 Χρ. Φρ.	240,000	—	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ	1 'Ιουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	379
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	—	20 'Ια.'Απ.'Ιουλ.'Οκ.	20Δεκ.Μαρ.'Ιουν Σεπ.	30,—	3921[2	500	449
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	50,510	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	33,60	405,—	500	421
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	} 80,654	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	282
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799		15 » 15 »	15 » 15 »	20,—	200,—	250	270
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	29,268	15 'Ιουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	16,80	197,50	250	210
» 6,000,000 τῶν 6 » Φρ.	60,000	47,670	31 Δεκεμβρίου	10 'Οκτωβρίου	6,—	100,—	100	103
» 4,000,000 τῶν 8 » »	16,000	14,255	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,40	252,—	280	256
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι 'Εθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	—	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ	1'Ιουλ.1Σεπτ 1Νοεμ 1'Ιαν.1Μαρτ.1Μαΐου	16	362,50	400	233

Πιστωτικὰ καταστήματα 'Εταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	'Αποθεματικὸν κεφάλαιον	'Εποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος . Φρ.	18,000,000	'Ολόκληρον	12,630,000	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	150	1,000	4335
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	53
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5 50	100	41
'Ασφαλιστ. 'Εταιρία ὁ 'Αρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	47
'Εταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	'Ιανουάρ. καὶ 'Ιούλ.	7.—	140	180
Σιδηρόδρομ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	8.—	160	348
'Εταιρία Φωταερίου . . . . Φρ.	—	—	—	—	9.—		
'Ασφαλιστικὴ 'Εταιρία ὁ «Φοίνιξ». »	3,000,000	300,000	500,000	30 'Ιανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «'Αλκυὼν» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 'Απριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	28 30
» . . .	Ὄψεως	»	28.90
Γαλλίας — 'Εθνικῆς Τραπέζης		3μμ.	
» »	'Εμπορικὸν	3μην.	112

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.40
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα 'Οθωμανικὴ	»	
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
'Αργυροῦν δραγκον	»	
» φράγκον	»	

Παρατηρήσεις

* ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (5 'Ιανουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	53 1[4
'Ελληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	246
» » 9 0[0.	»	254.
Εταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	163
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	110 10[40–110 17[40
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22.82 1[2–22.85
Λίρα 'Αγγλικὴ . . .	γρ.	110 10[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87.34[40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (12 'Ιανουαρίου)

Λονδ. αἱ 20λ. σ. 3μ.	φιο.	119.55
Παρισ. τὰ 100 φ.	»	47.35
Εἰκοσάφραγκον	»	9.51
'Αργυρᾶ φιορ. 100		

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἀμστερδαμ	4 1[2 0]0	Βιέννης	4 0]0
Βερολίνου	5 0]0	Λονδίνου	5 0]0
Μαδρίτης	4 0]0	Παρισίων	5 0]0
Πετρουπόλεως	6 0]0	Ρώμης	5 0]0

'Ελλάδος ('Εθνικῆς Τραπέζης) 8 0]0.

'Αλληλογραφία τῆς 'Ε σ τ ί α ς.

—

κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Πρὸς τοὺς ἐγγραφέντας νέους συνδρομητὰς ἤρξατο ἡ ἀποστολὴ ἀπὸ 1 'Ιανουαρίου. Ταχυδρομικῶς σᾶς ἐγράψαμεν. — κ. Δ. Β. 'Αλεξάνδρειαν. 'Απεστάλησαν τὰ φύλλα πρὸς τὰς κυρίας Σ. Φ. καὶ Ι. Σ. καὶ πρὸς τὸν κ. Ν. Σ., ἤρξατο δὲ ἡ ἀποστολὴ καὶ πρὸς τὸν κ. Α Τ. 'Η σειρὰ τῶν τόμων ταχυδρομικῶς. —κ. Ι. Ν. Π. Πάτρας. Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν. Τὰ «'Απομνημονεύματα τῆς Φιλικῆς 'Εταιρίας» ἐξηντλήθησαν· διὸ σᾶς ἐπιστρέφεται τὸ ἀντίτιμον εἰς γραμματόσημον.—κ. Ν Κ. Βουκουρέστιον. Ἤρξατο ἡ ἀποστολὴ καὶ πρὸς τοὺς νεωστὶ ἐγγραφέντας. Προσεχῶς σᾶς γράφομεν. — κ. Στ. Μ. Leova. Κατὰ τὴν φιλοκαλίαν ἡ ἐνδυμασία τῶν γυναικῶν τῶν 'Ιωαννίνων ἁμιλλᾶται τῇ τῶν Σμυρναίων· ἡ τελευταία ὅμως εἶνε προσφορωτέρα πρὸς τὸν ὑμέτερον σκοπόν. Ἂν δὲ ζητῆτε ἑλληνικὴν ἐνδυμασίαν γυναικός, ἥτις ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην δικαιοῦται νὰ κληθῇ ἐθνική, τοιαύτη εἶνε ἡ καταχρηστικῶς καλουμένη β λ ά χ ι κ η, ὅπως μάλιστα φέρουσιν αὐτὴν αἱ γυναῖκες τῶν Μεγάρων. 'Η ἀρχαιότης αὐτῆς βεβαιοῦται ὑπὸ εἰκόνων ἀρχαίων ἀγγείων, κέκτηται δὲ καὶ τὸ πλεονέκτημα ὅτι συνενοῖ τὴν ἁπλότητα μετὰ τῆς χάριτος. 'Η δὲ τιμὴ αὐτῆς ποικίλλει ἀναλόγως τῶν κοσμημάτων καὶ τῆς ποιότητος τῶν ὑφασμάτων ἀπὸ 150 μέχρι 5000 καὶ πλέον ἔτι φράγκων. Σημειωτέον ἐν παρόδῳ ὅτι τὴν β λ α χ ι κ ὴ ν ἐνδυμασίαν φέρει ἐνίοτε ἡ βασίλισσα Ὄλγα, ἡ δ' 'Αμαλία ἐφόρει συνήθως πολυτελῆ ἐσθῆτα Μεσσηνίας γυναικός, ἥτις νῦν ἀπόκειται ἐν τῷ ἐθνικῷ μουσείῳ τοῦ Μονάχου.

κ. Π. Α. Μ. Σύρον. Παρακαλεῖσθε νὰ ἐπιφορτίσητε τινὰ ἵνα παραλάβῃ τὰ χρήματα ἐκ τοῦ γραφείου μας, διότι τὴν ἐκτέλεσιν παραγγελιῶν μηδεμίαν ἐχουσῶν σχέσιν πρὸς τὴν «'Εστίαν» ἀδυνατοῦμεν νὰ ἀναλάβωμεν. — κ. Γ. Α. Κωνσταντινούπολιν. 'Εκ τῶν γραμματοσήμων ἐπιστρέφεται τὸ ἑλληνικόν, διότι εἶνε ἄκυρον σήμερον, ἀντικατασταθὲν πρὸ καιροῦ δι' ἄλλου διαφόρου χρώματος.—Κας Ε. Α. Μασσαλίαν, Ε. Ι. Γ. Κέρκυραν καὶ Α. Δ. Λάρισσαν καὶ κκ. Γ. Σ. Α. Πάτρας, Ζ. Σ. Ληξούριον, Ε. Π. Λάρισσαν, Χ. Σ. Μεσολόγγιον, Σ. Κ. Σπάρτην, Α. Π. Κ. Ναύπλιον, Σ. Ι. Π, Μ. Ν. Δ., Σ. Μ. καὶ Ι. Α. Σύρον, Α. Λ. Τ. Ὕδραν, Β. Γ. Μ. Πύλον, Γ. Χ. Π. καὶ Κ. Ν. Κ. Κέρκυραν, Ε. Σ. καὶ Ε. Δ. Γ. Λευκάδα, 'Αρχ. Γ. Γ. Βουδαπέστην, Α. Γ. Ν. Βόλον, Α. Ντ. Σινάνον, Ν. Λ. Σ. Τρίπολιν. 'Ε λ ή φ θ η σ α ν. — κ. Χ. Π. Αἴγιον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Προσεχῶς σᾶς γράφομεν.—κ. Κ. Δ. Κ. Πάτρας. Τὸ σημειούμενον βιβλίον κοινῆς ἐκδόσεως καὶ ἄνευ εἰκόνων τιμᾶται φρ. 7. — κ. Ν. Α. Ο. Κωνσταντινούπολιν. Προτιμοτέραν κρίνομεν ἐν τῇ μεταγραφῇ εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν κυρίων ὀνομάτων ἀπὸ τῆς διφθόγγου ο ι ἀρχομένων τὴν δίφθογγον œ κατὰ τὸ Oepide, Oenone, Oeta κλ. Διὰ τοῦ É συνειθίζουσιν οἱ Γάλλοι νὰ γράφωσι τὰ ἀπὸ τῆς διφθόγγου ΑΙ ἀρχόμενα, ὡς Ésope, Éschyle κλπ., σπανιώτατα δὲ μεταγράφουσι τὰ κύρια ὀνόματα κατὰ τὴν προφορὰν αὐτῶν, καὶ τοῦτο σχεδὸν μόνον ἐν ταῖς γλώσσαις, ὧν ὁ γραφικὸς χαρακτὴρ ὁλοσχερῶς διαφέρει τοῦ λατινικοῦ, οἷαι αἱ ἀσιατικαί.—Κκν Ε. Α. Μασσαλίαν καὶ κκ. Ε. Σ. Λευκάδα, Γ. Χ. Π. Κέρκυραν, Β. Γ. Μ. Πύλον, Α. Λ. Τ. Ὕδραν. Τὰ ζητηθέντα βιβλία ἀπεστάλησαν.

Digitized by Google

ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ

ΤΟΥ 1864

35η ΚΛΗΡΩΣΙΣ, ΕΝΕΡΓΗΘΕΙΣΑ ΤΗι 1η ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1882 (ἐ. ν.)

ΕΝ ΒΙΕΝΝΗι.

Ἐξήχθησαν αἱ ἑξῆς 14 σειραί :

398 595 828 917 1097 1327 1575 1703 1788
1833 1972 2521 3111 3462

Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ.	Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ
398	54	400	1703	66	**1000**
	75	**2000**		72	**10000**
	95	500		89	**1000**
595	46	400	1788	17	500
	58	400		83	400
	73	500	1833	42	400
	83	400		68	400
	99	**2000**	1972	7	500
828	34	400		10	**20000**
	48	**1000**		19	400
	78	**3000**		86	500
917	50	400		89	400
	64	500	2521	10	500
	74	400		30	400
	75	400		31	500
1097	23	**1000**		50	500
	34	500	3111	28	400
	70	400		29	**200000**
	85	400		32	**1000**
	86	**3000**		40	500
1327	2	500		68	**15000**
	43	400		96	**2000**
	70	**1000**	3462	3	500
1575	—	—		20	500
1703	7	400		42	500
	27	400			

Πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ὁμολογίαι τῶν ἀνωτέρω σειρῶν ἐκληρώθησαν πρὸς φράγ. χρ. 200. — Ἡ πληρωμὴ τῶν κληρωθεισῶν ὁμολογιῶν ἄρχεται ἀπὸ 1 Μαρτίου 1883, ὅτε γενήσεται καὶ ἡ ἑπομένη κλήρωσις.

PHILOLOGISCHE WOCHENSCHRIFT

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Ἐκδιδόμενον κατὰ Σάββατον ἐν Βερολίνῳ

ὑπὸ **Wilhelm Hirschfelder**

τῇ συνεργασίᾳ Georg Andresen καὶ Hermann Heller

Συνδρομὴ ἐτησία 24 μάρκαι.

—

Συνδρομηταὶ γίνονται διὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις Βιβλιοπωλείου **Wilberg.**

Τὸ φιλολογικὸν τοῦτο σύγγραμμα εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ εἴδους του, περιέχον ἐν ἑκάστῳ αὐτοῦ φυλλαδίῳ εἰκόνα τῆς ἐν Εὐρώπῃ φιλολογικῆς κινήσεως διὰ τῶν ποικίλων ἐν αὐτῷ δημοσιευμάτων, οἷον διατριβῶν φιλολογικῶν καὶ κριτικῶν, βιβλιοκρισιῶν, εἰδήσεων περὶ τῶν ἑκάστοτε συγκροτουμένων φιλολογικῶν καὶ παιδαγωγικῶν συνεδρίων, περὶ τῶν σπουδαίων φιλολογικῶν ἀνακαλύψεων, περὶ νέων ἐκδόσεων, βιογραφικῶν ἀνακοινώσεων καὶ ἐν γένει παντὸς ἀναγομένου εἰς τὴν φιλολογίαν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Agenda Oppermann pour 1883 . . . Φρ. 4.—
Annuaire de l'Economie politique et stat. p. Maur. Block 39 année (1882) . . » 9.—
Atlas Manuel de Géographie moderne. Livr. 1 à 3 par livr . . . . . . » 3.—
(Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐκδοθήσεται εἰς ἐννέα φυλλάδια περιλαμβάνοντα ἐν ὅλῳ 54 χάρτας μεγάλου σχήματος).
Bohn. Propylaeen der Acropolis von Athen. Folio . . . . Μάρκ. 75.—
Bötticher, Ad. Olympia, das Fest u. seine Stätte. rel . . . . . . » 20.—
Bouchardat. Formul.magis.1833. cart. Φρ. 4.50
Jatta, G. Le Monete di argento della Magna Grecia. fasc. 1 e 2. . . . » —
Leclercq. Terre de Glace-Feroe-Finlande » 4.—
Legrand, Em. Dictionnaire grec - moderne - français . . . . » 5.—
Meyer. Vergleichende Grammatik d. griech. und lat. Sprache. 2te Aufe. Μάρκ. 9.—
Nadaillac (Marquis de) l'Amérique préhistorique avec 289 figures . . . Φρ. 16.—
Nature (la) G Tissandier 1882, IIe Sem. » 10.—
Schvarcz. Demokratie I. (Demokratie von Athen) . . . . Μάρκ. 27.—
Zola. Capitaine Burle. . . . . . Φρ. 3.50

Πάντα τὰ ἀνωτέρω σημειούμενα νεοφανῆ βιβλία εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Ὁδὸς Ἑρμοῦ, παραπλεύρως τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Περιγραφαὶ — Διηγήσεις — Ποιήματα — Σκηναὶ τοῦ ἀγροτικοῦ βίου — Ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν χωρικῶν τῆς Εὐβοίας.

—

Δραχ. ν. 2 1]2.

Ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Κ. Ἀντωνιάδου καὶ Κ. Μπέκ.

—

Ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν πρὸς τοὺς ἀποστέλλοντας τὸ ἀντίτιμον διὰ γραμματοσήμου πάσης ἐθνικότητος «τῇ διεκπεραιώσει τῆς Ἑστίας».
Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» Δρ. ν. μόνον 2.

LA MODE FRANÇAISE

37 = Rue de Lille, à Paris = 37

—

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

Ἀθήνησι, τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 316. — 16 Ἰανουαρίου 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

Λήξαντος ἤδη τοῦ Ζ' ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος, παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὴν ἐτησίαν αὐτῶν συνδρομήν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 368

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ μυθιστορία Ὀνωρ. Βαλζάκ, μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ τῆς Δαρβινείου Θεωρίας.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΓΑΜΒΕΤΑ.

ΜΥΘΟΣ ὑπὸ Παναγιώτου Ι. Φέρμπου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Ἐργασίαι τῆς τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ.

Αἱ πρὸς τομὴν τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου ἐργασίαι ἀπό τινος προβαίνουσι ζωηρῶς. Μέχρι τοῦδε ἐξήχθησαν ἐκ διαφόρων σημείων πλέον τῶν 250,000 κυβικῶν μέτρων χώματος καὶ βράχων εἴτε διὰ σκαφῶν, εἴτε διὰ φρεάτων, εἴτε διὰ ὑπογείων σηράγγων. Πλησίον τοῦ Καλαμακίου ἐξήχθη τὸ χῶμα εἰς ἱκανὸν διάστημα μέχρι βάθους δύο μέτρων. Κατεσκευάσθησαν δὲ 9 φρέατα βαθύτατα μέχρι 40 μέτρων βάθους, καὶ ἄλλα 10 εἰς τοὺς ὑποκειμένους βράχους, ἅτινα θὰ συνδεθῶσι μεταξύ των διὰ δύο ὑπογείων σηράγγων, ἀπεχουσῶν 4,μ50 ἀπὸ τοῦ ἄξονος τῆς διώρυγος, τῆς μὲν πρὸς δεξιά, τῆς δὲ πρὸς ἀριστερά. Μία τῶν ὑπογείων τούτων σηράγγων ἤρξατο ἤδη εἰς εἴκοσι διάφορα μέρη, βαίνει δὲ ταχέως, καὶ ἐλπὶς εἶνε ὅτι συντόμως θὰ ἀποπερατωθῇ, καθότι προχωρεῖ 35 μέτρα καθ' ἑκάστην. Πλὴν τούτου ἐργάζονται εἰς τὴν κατασκευὴν σιδηροδρόμου, ὅστις θὰ μεταφέρῃ τὰ χώματα πρὸς τὸ Καλαμάκι.

Τὸν λήξαντα μῆνα Δεκέμβριον ὑλικὸν πολὺ ἀφίκετο εἰς Καλαμάκι. Ἰδίως δὲ βορβοροφάγος συστήματος Πρίστμανν, ἑτέρα βορβοροφάγος ἀμερικανική, 10 φορτηγίδες καὶ 4 λέμβοι, ἀτμομηχανὴ καὶ 100 χωματομεταγωγὰ β α γ ό ν ι α, χαλύβδινοι τροχιαὶ 20 χιλιομέτρων διὰ τὸν σιδηρόδρομον τρία χιλιόμετρα τροχιῶν διὰ σιδηρόδρομον κινητὸν συστήματος Δεκωβὶλ μετὰ 48 βαγωνίων, τρεῖς ἀτμομηχαναὶ σιδηροδρόμου, πέντε μηχαναὶ διατρυπητικαί, μηχαναὶ διὰ τὸ ἐργοστάσιον, ἀντλία, καὶ ἄλλο ὑλικὸν διὰ τοὺς ἐργάτας τοὺς ἀνασκάπτοντας. Παρηγγέλθησαν δὲ καὶ αἱ μεγάλαι ἀνασκαπτικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸ γνωστὸν κατάστημα τοῦ Λυὼν Δεμὰνζ καὶ Σάτρ.

Εἰς Καλαμάκι ἐκεῖ ὅπου ἤρξαντο αἱ ἐργασίαι της ἀνασκαφῆς, καὶ ὅπου θὰ ἐκβάλῃ ἡ διώρυξ ἐτέθησαν αἱ βάσεις πόλεως, ἣν ἱδρύει ἡ ἑταιρία καὶ ἥτις ὠνομάσθη Ἴσθμια. Κατασκευάζεται δὲ νῦν ὁ μῶλος τῶν Ἰσθμίων, οὗτινος αἱ ἐργασίαι ἔφθασαν εἰς μῆκος πλέον τῶν 100 μέτρων. Τῆς κατασκευῆς τοῦ μώλου τῆς Κορίνθου ἐνεκρίθησαν τά σχέδια καὶ τούτου ἡ κατασκευὴ ἄρξεται ταχέως.

Κατεσκευάσθησαν δ' οἰκήματα κατὰ μῆκος τοῦ ἰσθμοῦ τὰ ἑξῆς μέχρι τοῦδε : Οἴκημα διὰ τὴν διεύθυνσιν ἐν Καλαμακίῳ, ὅμοιον διὰ τὴν διεύθυνσιν ἐν Κορίνθῳ, σταθμὸς ἕτερος ἐν Κορίνθῳ, ἐργοστάσια προσωρινὰ ἐν Καλαμακίῳ, 12 οἰκίαι δι' ὑπαλλήλους ἐν Καλαμακίῳ, σταθμὸς τῆς χωροφυλακῆς ἐν Καλαμακίῳ, γραφεῖα τῆς διευθύνσεως, διάφορα λίθινα οἰκήματα ἐργατῶν καὶ 7 μαγαζεῖα ἐν Καλαμακίῳ. Κατασκευάζονται δὲ νῦν τὸ ὁριστικὸν ἐργοστάσιον, διάφοροι λίθινοι οἰκίαι ἐν Ἰσθμίοις καὶ 4 μεγάλα ξύλινα παραπήγματα. Πρόκειται δὲ νῦν νὰ ἱδρυθῇ ξενοδοχεῖον μὲ πολλὰ δωμάτια διὰ τὰς προσωρινὰς ἀνάγκας τῶν μηχανικῶν, καὶ νὰ διοχετευθῇ ἐν Ἰσθμίοις πόσιμον ὕδωρ.

Καθ' ὅλον δὲ τὸ μῆκος τῆς γραμμῆς ἱδρύθη καὶ λειτουργεῖ ἀπὸ πολλοῦ ἡ τηλεφωνικὴ συσκευή.

Ἐκ τῶν ἀναμενομένων δὲ δύο ῥυμουλκῶν ἀτμοπλοίων ὁ μὲν **Σ τ ρ α τ η γ ὸ ς Τ ὺ ρ** κατέπλευσεν ἤδη εἰς Πειραιᾶ, ἡ δὲ **Ἀ σ τ ρ α π ὴ** ἀναμένεται συντόμως. (Νέα Ἐφημερίς).

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

— Ἐν Γερμανίᾳ ὡς καὶ ἄλλοτε ἐγράψαμεν συζητεῖται τὸ ζήτημα τῆς ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ γυμνασίοις ἐπισωρεύσεως πολλῶν μαθημάτων εἰς τοὺς μαθητάς, δι' ὧν ἐπισκοτίζεται τὸ πνεῦμα καὶ ἀμβλύνεται ὁ νοῦς. Καθηγητής τις τοῦ ἐν Μαγχάϊμ πραγματικοῦ γυμνασίου ἐξέδοτο πρὸς τοῦτο τελευταίως πραγματείαν, ἐν ᾗ ὑποβάλλει διάφορα μέτρα πρὸς σωτηρίαν τῶν μαθητῶν, ἰδίᾳ δ' ἀναπτύσσει τὸ θέμα ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις δέον ἀργὰ νὰ προχωρῇ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη καὶ νὰ ἐπιταχύνηται καὶ ἐπισπεύδηται κατὰ τὰ τελευταῖα τοῦ καθητικοῦ βίου· ὁ μαθητὴς δὲ νὰ μανθάνῃ κατ' ἀρχὰς ἀσφαλεῖς καὶ στερεὰς γνώσεις, καταργουμένης τῆς κατ' ἐπιφάνειαν καὶ ἐπιπολαίας μαθήσεως, ἥτις καταστρέφει τοὺς νέους. Ὁμοίως δ' ὑποστηρίζει ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ μαθητικοῦ βίου δέον νὰ καταργηθῶσι τὰ γραπτὰ καὶ ὁ μαθητὴς πρέπει νὰ ἀπαλλαχθῇ τῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ γραφῆς καὶ ἀντιγραφῆς κειμένων καὶ ῥημάτων καὶ ὀνομάτων. Κατὰ τὴν μέθοδον δὲ τοῦ καθηγητοῦ τούτου ἡ διδασκαλία τοῦ μαθητοῦ δέον νὰ περιορισθῇ ἐν τῇ κλάσει καὶ μόνῃ.

— Νέον καλλιτεχνικὸν ἔργον ἐξέθηκεν ἐσχάτως ἐν Μονάχῳ ὁ γνωστὸς ἤδη Ἕλλην ζωγράφος κ. Ἰακωβίδης. Τὸ ἔργον παριστᾷ γέροντα χωρικὸν παίζοντα μετὰ τοῦ ἐν βρεφικῇ ἔτι ἡλικίᾳ ἐγγόνου αὐτοῦ, ὅστις ἐν μεγάλῃ διαχύσει ἐκσπᾷ τὸν μύστακα ἐκείνου. Περὶ τοῦ πίνακος τούτου τοῦ κ. Ἰακωβίδου αἱ ἐφημερίδες τοῦ Μονάχου γράφουσι λίαν εὐφήμως, ἐξαίρουσαι τὴν ἔκφρασιν τῶν προσώπων, τὴν σύνθεσιν καὶ τὸν χρωματισμόν.

— Σχετικῶς πρὸς τὸν πληθυσμὸν ἐν Γαλλίᾳ ἐκδίδοται ὁ μείζων ἀριθμὸς βιβλίων ἀναλογοῦντος ἑνὸς ἐπὶ 1600 κατοίκων. Ἡ Ἀγγλία ἔρχεται ἐν δευτέρᾳ τάξει· ἡ Ὁλλανδία, ἡ Δανιμαρκία καὶ ἡ Νορβηγία ἐν τρίτῃ· ἡ Πολωνία καὶ ἡ Σουηδία ἐν τετάρτῃ, ἐν πέμπτῃ δὲ τάξει ἡ Ἰταλία Ἐν Γερμανία ἀναλογεῖ ἓν βιβλίον ἐπὶ 2800 κατοίκων. Ἐσχάτη δ' ἔρχεται ἡ Ῥωσσία ἥτις ἔχει ἓν ἐπὶ 10,000 κατοίκων. Νομίζομεν ὅτι ἐν Ἑλλάδι κατὰ μέσον ὅρον ἐκδίδονται 500 βιβλία κατ' ἔτος, ὥστε ἡ ἀναλογία θὰ εἶνε ἓν ἐπὶ 4,000 κατοίκων.

— Τὰ αὐτοβιογραφικὰ ἀποσπάσματα, ἅτινα ἐδημοσίευσεν ὁ πολὺς Ῥενὰν ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων» ἐκδοθήσονται προσεχῶς ἐν ἑνὶ τόμῳ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀναμνήσεις».

— Λέγεται ὅτι ὁ Γαμβέττας κατέλιπε σύγγραμμα πλῆρες ὑπὸ τὸν τίτλον «Jurisprudence de Rabelais».

— Ὑπολογίζεται ὅτι ὑπάρχουσιν ἤδη ἐν Γερμανίᾳ πεντακόσιαι γυναῖκες συγγραφεῖς.

— Πρό τινων ἡμερῶν ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του πρίγκηπος διαδόχου τῆς Δανίας ἐπεσκέφθησαν κατ' οἶκον τὸν παρ' ἡμῖν διακεκριμένον νομισματολόγον κ. Π. Λάμπρον, ὅπως ἴδωσι τὴν πλουσίαν συλλογὴν τῶν νομισμάτων, ἣν ἔχει, καὶ ἄλλων ἀρχαιολογικῶν κειμη-

Digitized by Google

λίων. Οἱ ἐπίσημοι ἐπισκέπται παρέμειναν ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐξετάζοντες διάφορα περίεργα τῆς συλλογῆς ἀντικείμενα, μεταξὺ δὲ ἄλλων ὁ κ. Π. Λάμπρος ἐπέδειξεν αὐτοῖς καὶ κύπελλόν τι μεσαιωνικῆς ἐποχῆς τῆς Κύπρου, ἐν ᾧ ὑπῆρχε καὶ ἡ ἑξῆς ἔμμετρος ἐπιγραφή·

Τοῦρκοι δὲν πίνουν τὸ κρασί.
Τὸ πίνουν οἱ Ῥωμαῖοι,
Τὸ πίνει ἡ φτωχολογιὰ
Νὰ λησμονῇ τὰ χρέη.

— Ὁ ἄρτι ἀποθανὼν βουλευτὴς Πάλλης Γεώργιος Ἰακωβᾶτος κατέλιπε πολλὰ ἀνέκδοτα χειρόγραφα, τὰ ὁποῖα προσεχῶς δημοσιευθήσονται. Εἰσὶ δὲ ταῦτα «κρίσεις περὶ γλωσσῶν», «σκέψεις περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ 1821» καὶ «ὁδηγίαι πρὸς τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν».

— Ὁ Ἑλληνικὸς Διδασκαλικὸς Σύλλογος ἐδημοσίευσε τὸ πρόγραμμα τῶν δημοσίων ἀναγνωσμάτων του διὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος. Τὸ πρόγραμμα περιέχει 18 ποικίλης ὕλης ἀναγνώσματα.

— Συνεστήθη δημοτικὸν σχολεῖον θηλέων ἐν Τεπόλιᾳ τοῦ δήμου Παρνασσίων.

— Ὁ καλλιτέχνης κ. Βολανάκης, τῇ προσκλήσει τοῦ Βασιλέως ἀνῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἐπέδειξε τὴν νέαν αὐτοῦ εἰκόνα, ἧς ἐμνήσθημεν ἄλλοτε, τὴν εἰκονίζουσαν τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν.

— Δύο νέαι ἐφημερίδες ἐξεδόθησαν ἐνταῦθα ἡ «Γλωσσοκοπάνα» καὶ ὁ «Μαγκούφης». Ἐκ τῶν τίτλων ἐννοεῖται ὅτι εἶνε καὶ αὗται σατυρικαί.

— Ὑπὸ τὸ παράδοξον ὄνομα Ἰὼ 6 ἐκδίδεται προσεχῶς ἐν Λαρίσσῃ σύγγραμμα περιοδικὸν δὶς τοῦ μηνός. Ἐκδότης αὐτοῦ εἶνε ὁ κ. Ἀριστοτ. Α. Ἰωαννίδης.

— Ὁ κ. Ν. Γ. Ἰγγλέσης ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν εἰκονογραφημένου περιοδικοῦ ἐκδιδομένου ἐνταῦθα ὑπὸ τὸν τίτλον Ἀττικὸν Μουσεῖον.

— Κατὰ τὴν λογοδοσίαν τοῦ προέδρου τοῦ φιλολ. συλλόγου «Παρνασσοῦ» ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις σχολῇ τῶν ἀπόρων παίδων ἐνεγράφησαν κατὰ τὰ δύο παρελθόντα ἔτη μαθηταὶ κατὰ μὲν τὸ α.' ἔτος 345 κατὰ δὲ τὸ 6.' 419.

— Εἰς τὰ σχολειακὰ ταμιευτήρια ἀπὸ τῆς 6 Ἀπριλίου μέχρι τῆς 31 Αὐγούστου ἐ. ἔ. κατετέθησαν δρ. 4,054.05 ὑπὸ 1271 παίδων.

— Κατὰ τὴν αὐτὴν λογοδοσίαν ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν μελῶν τοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» ἀνέρχεται ἤδη εἰς 669· ἤτοι τακτικὰ 185, ἐπίτιμα 188, ἀντεπιστέλλοντα 224 καὶ 52 ἔκτακτα.

— Ἐν Πειραιεῖ εἰς τὸ προαύλιον οἰκίας τινὸς εὑρέθη κεχωσμένος Γανυμίδης καλῆς τέχνης.

— Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἰατρικὴ Ἑταιρία ὥρισε θέμα τοῦ Συμβουλιδείου ἀγῶνος διὰ τὸ ἔτος 1883 τὸ «Περὶ τυφοειδοῦς πυρετοῦ». Αἱ συγγραφαὶ εἶνε ἀποδεκταὶ μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου τρέχ. ἔτους.

— Διὰ Β. Διατάγματος συνεστήθη ἑλλ. σχολεῖον μὲ μίαν ἐπὶ τοῦ παρόντος τάξιν ἐν Παύλιανῃ, τοῦ δήμου Ἡρακλειωτῶν, τῆς ἐπαρχίας Φθιώτιδος.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Περὶ τῶν ἐν τῷ ἐντερικῷ σωλῆνι τοῦ ἀνθρώπου βιούντων παρασίτων καὶ τῶν ἐκ τούτων νόσων μετὰ 29 εἰκόνων ἐν τῷ κειμένῳ ὑπὸ Χρ. Π. Κορύλλου ἰατροῦ. Ἐν Ἀθήναις 1883. Ἐν τῷ τυπογραφείῳ τῆς Ἑνώσεως.

Ὁ μαῦρος κυνηγὸς ἢ ὁ δακτύλιος τοῦ πρίγκιπος, μυθιστορία ἐκ τοῦ γαλλικοῦ. Ἐν Ἀθήναις. 1882.

Ἄνθη καὶ Σκιαὶ ποιήματα ὑπὸ Περικλέους Ῥαυτοπούλου. Ἐν Ἀθήναις 1883. Ἐν τῷ τυπογραφείῳ τῆς «Ἑνώσεως».

Ἡ προσδοκία μιᾶς προικός, κωμῳδία μονόπρακτος ὑπὸ Εὐαγ. Παπαγεωργακοπούλου. Ἐν Ἀθήναις.

Ὁ πρῶτος Ὀλυνθιακὸς τοῦ Δημοσθένους ὑπὸ Χ. Κ. Κοκκινάκη. Ἐν Βώλῳ. 1883.

Ἡ Νόρμα τραγῳδία λυρικὴ εἰς 2 πράξεις ἐμμέτρως ἐξελληνισθεῖσα. Ἐν Ἀθήναις 1882.

Ὁ ἄνθρωπος, τερπνὸν ἀνάγνωσμα μετὰ εἰκόνων πρὸς διδασκαλίαν τῶν παίδων. Ἐν Ἀθήναις 1883.

Εἰσιτήριος λόγος εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν πολιτευμάτων (ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ «Παρνασσοῦ») ὑπὸ Ν. Γ. Μοσχοβάκη. Ἐν Ἀθήναις. 1882.

Μελετήματα ἱστολογικὰ ὑπὸ Δ. Χασιώτου ὑφηγητοῦ. Τεῦχος β', μεθ' ἑνὸς χρωμολιθογραφικοῦ χάρτου. Ἐν Ἀθήναις. 1882.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Πρόβλημα.

Εἴμεθα δύο ἀχώριστοι ἀδελφοὶ καὶ ἔχομεν δύο ἀχωρίστους ἐξαδέλφας. Οὐδέποτε ἐνυμφεύθημεν ἡμεῖς οὐδ' ὑπανδρεύθησαν ἐκεῖναι· καὶ ὅμως ἕκαστος ἡμῶν ἔχει ἀνὰ πέντε υἱοὺς καὶ ἄλλους τόσους ἐγγόνους.

Ἐν Σύρῳ — Β. Κ.·

2.

Λεξίγριφος.

Ἄνευ τῆς πρώτης συλλαβῆς μ' ἐτίμα ὁ Ἀπόλλων
Ἂν θέλῃς δὲ τὸ ὅλον,
Εἰς δένδρον μεταβάλλομαι καλὸν καὶ μυροβόλον.

Ἐν Κων[πόλει.

3.

Δημώδες αἴνιγμα.

Τὸ φειδι τρώει τὴ θάλασσα, κ' ἡ θάλασσα τὸ φειδι,
καὶ 'ς τοῦ φειδιοῦ τὴν κεφαλὴ καράβι ἀρμενίζει.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Τρεῖς ἦσαν οἱ ἀδελφοὶ καὶ δύο αἱ ἀδελφαί.

2.

Κορμὸς—ὅρμος—ὅρκος—κόρος.

3.

Κ	Α	Λ	Α	Μ	Ο	Σ
Α	Μ	Α	Σ	Ι	Σ	
Λ	Α	Μ	Ι	Α		
Α	Σ	Ι	Α			
Μ	Ι	Α				
Ο	Σ					
Σ						

4.

Θαῦμα—Θῦμα.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

6 Ἰανουαρίου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 6 Ἰανουαρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. ἐν κυκλοφορίᾳ	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0]0 Χρ. Φρ.	240,000	—	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	379
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	—	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1[2	500	449
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	50,510	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	33,60	405,—	500	421
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	80,654	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	282
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799		15 » 15 »	15 » 15 »	20,—	200,—	250	270
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	29,268	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	16,80	197,50	250	210
» 6,000,000 τῶν 6 » Φρ.	60,000	47,670	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	108
» 4,000,000 τῶν 8 » »	16,000	14,255	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,40	252,—	280	256
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	—	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	16	362,50	400	233

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	4335
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	58
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5 50	100	44
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	47
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	7.—	140	180
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	8.—	160	348
Ἑταιρία Φωταερίου . . . Φρ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοίνιξ» . »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυὼν» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	28 30
» . . .	Ὄψεως	»	28.90
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης		3μ.	
» »	Ἐμπορικὸν	3μην.	112

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.40
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	
Αὐστριακὸν Φλώριον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

Παρατηρήσεις

* ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ.
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (12 Ἰανουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	γρ.	52 3[4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	246
» » 9 0[0.	»	253
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	166
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	110 10[40-110 15[40
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22 77 1[2-22.85
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110 10[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	88

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (19 Ἰανουαρίου)

Λονδ. αἱ 20 λ. σ. 3μ.	φιο.	119.80
Παρισ. τὰ 100 φ.	»	47.45
Εἰκοσάφραγκον	»	9.53
Ἀργυρᾶ φιορ.		100

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἄμστερδαμ	4 1[2 0]0	Βιέννης	4 0]0
Βερολίνου	5 0]0	Λονδίνου	5 0]0
Μαδρίτης	4 0[0	Παρισίων	5 0]0
Πετρουπόλεως	6 0]0	Ῥώμης	5 0]0

Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζης) 8 0]0.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Ἀδελφ. Λ. Φαλτσί. Ἐκ τῶν ἀποσταλέντων παρεδόθησαν τὰ σημειούμενα τῷ κ. Ι. Π. καὶ τῇ Δ. τ. Π. Τὰ ζητηθέντα βιβλία ἀποστέλλονται τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα· ἤρξατο δὲ ἡ ἀποστολὴ καὶ πρὸς τοὺς ἐγγραφέντας νέους συνδρομητάς. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν ἀδιάλειπτον καὶ εὐμενῆ ὑποστήριξιν.—κ. Ι. Π. Κοπεγχάγην. Τὴν ἐπιθυμίαν σας ἀνακοινοῦμεν εἰς τὸν συγγραφέα ἵνα συνεννοηθῇ κατ' εὐθεῖαν μὲ ὑμᾶς. — κ. Κ. Μ. Χανία. Ταχυδρομικῶς σᾶς ἐγράψαμεν.—κ. Η. Π. Η. Ταγανρώκ. Ἤρξατο ἡ ἀποστολὴ καὶ πρὸς τὸν κ. Σ. Ι. Σ. Τὰς ἀποδείξεις ὅλων πέμπομεν ταχυδρομικῶς. — Ἐ π α ρ χ ι ώ τ ῃ. Τρίπολιν. Πανταχοῦ ἐν Εὐρώπῃ τὰ πτηνὰ τυγχάνουσι μεγάλης προστασίας. Ἰδοὺ δὲ τί ὡς πρὸς τοῦτο μᾶς ἔγραφεν ἄλλοτε φίλος τῆς «Ἑστίας» ἐκ Γερμανίας: «Τὸν Μαρουδῆ (τὸν γράψαντα παρ' ἡμῖν περὶ τῶν ὠφελίμων πτηνῶν) ἐνθυμοῦμαι πολλάκις τῆς ἡμέρας. Δὲν τολμᾷς νὰ καθίσῃς εἰς κάθισμα κήπου, δρόμου, καφενείου: θὰ πέσῃ λευκὴ σταγὼν ἐπὶ τοῦ πίλου σου, τοῦ λαιμοῦ, τῶν ἐνδυμάτων σου ἀπὸ τοὺς σπουργίτας. Πίνεις καφέ; ἔρχονται νὰ σοῦ τὸν πιοῦν ἀπὸ τὸν κυαθίσκον. Ἀλλοίμονον ἂν τολμήσῃς νὰ βουτήξῃς καὶ ψωμί· σοῦ τὸ ἁρπάζουν ἀπὸ τὸ στόμα. Εἶνε αὐθαδέστατοι καὶ ἀναισχυντότατοι. Κάθησαι ἀκίνητος; συσσωρεύονται πρὸ τοῦ καθίσματός σου κατὰ δεκάδας, φουσκώνουσι τὰ πτερά των καὶ κατασκοπεύουσι πᾶσάν σου κίνησιν. Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔκαμαν αἱ προστατευτικαὶ τῶν πτηνῶν ἑταιρίαι. Καὶ βλέπεις ἐδῶ γέροντας κεκυφότας, παῖδας, γραίας καὶ νέας νὰ μαζεύουν τὸ ψύχουλο μετὰ προσοχῆς καὶ ν' ἀνοίγουν συνομιλίαν μὲ τὰ πτηνά. Ἐνίοτε βλέπεις τινὰ ἐν μέσῳ τῆς ὁδοῦ κενοῦντα ἐκ τῶν θυλακίων του σιτάριον, τὸ δὲ σμῆνος τῶν σπουργιτῶν νὰ π ε τ σ ο κ ό β ε τ α ι περὶ αὐτὸν ν σωροῖς. Τὸ παραδοξότερον δὲ εἶνε ὅτι καὶ ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας πολλάκις ἠγόρασε ψωμὶ διὰ νὰ γελάσῃ μαζύ των... Ἓν μόνον δὲν ὑποφέρω· τὴν ἀνταπόδοσιν τῶν τροφείων διὰ λευκῶν παρασήμων κατὰ μῆκος τοῦ μελανοῦ σουρτούκου καὶ γελεκίου.— κ. Σπ. Ξ. Würzbourg. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὸ πρωτοχρονιάτικον. — κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Ἐνηργήσαμεν συνῳδὰ τῇ ἐπιστολῇ σας. — κ. Ν. Σ. Κυδωνίας. Τὰ βιβλία πάντα ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς, πλὴν τῶν «Ἀπομνημονευμάτων τῆς Φιλ. Ἑταιρίας», ἐξαντληθέντων ἤδη. Ἤρξατο ἡ ἀποστολὴ καὶ πρὸς τὸν κ. Α. Ν. — *** Διάσημός τις ἰατρὸς εἶπε ποτέ: Ἐὰν θέλετε νὰ γνωρίζετε τὰ αἴτια, ἅτινα φέρουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν τάφον, ζητήσατέ τα εἰς τὸ λίκνον του». — Κ.: Α. Ι. Π. Καλάβρυτα, Ε. Π. Ζ. Κέρκυραν, Π. Δ. Ναύπλιον καὶ κκ. Κ. Ρ. Κωνσταντινούπολιν, Ι. Μ. Δ Μαγχέστερ, Δ. Μ. Σύρον, Μ. Β. Ζ. Θήραν, Α. Μ Δ. Ναύπλιον, Ι. Κ. Τ. Ὕδραν, Α. Κ Πάτρας, Moniteur de la Ch. Un. Βιέννην, Ἀδελφ. Π. Κέρκυραν, Π. Κ. Α. Πειραιᾶ, Α. Β. Βόλον. Ἐ λ ή φ θ η σ α ν.—κκ. Ο. Π. Μιχάλλα-Κιμπὶρ καὶ Ι. Δ. ΧΓ. Κέρκυραν. Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν.—Κω Π. Δ. Ναύπλιον. Histoire universelle publiée par une société de professeurs et de savants sous la direction de V. Duruy. Paris, chez Hachette et C.ie. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἀξιόλογοι μεταφράσεις εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν τῆς καθολικῆς ἱστορίας τοῦ Cantù καὶ τῆς τοῦ Weber.

Αἱ συνδρομαὶ διευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς Ἀθήνας «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας», ἀποστέλλονται δὲ δι' ἐπιταγῶν, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χρυσοῦ, τοκομεριδίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν δανείων, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Γαλλικῆς Τραπέζης ἢ γαλλικῶν γραμματοσήμων. Γραμμάτια τῆς Ἰονικῆς Τραπέζης καὶ Ῥωμουνικὰ χαρτονομίσματα εἰσὶ ἀπαράδεκτα.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[13 Ἰανουαρίου (Πέμπτη) 1883].

Ἡ Α.Μ. ἡ Βασίλισσα μικρὸν ἀδιαθετήσασα εὑρίσκεται εἰς ἀνάρρωσιν.—Ἐν τῷ ἀνακτορικῷ ναῷ ἐψάλη δοξολογία τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν ἐπὶ τοῖς γενεθλίοις τοῦ βασιλόπαιδος Νικολάου εἰσερχομένου ἤδη εἰς τὸ δωδέκατον ἔτος. — Τὴν 20 Ἰανουαρίου δοθήσεται καὶ δεύτερος Βασιλικὸς χορός. — Περὶ τὰ τέλη δὲ τοῦ μηνὸς παρασταθήσονται ἐν τῷ μικρῷ ἀνακτορικῷ θεάτρῳ τρεῖς κωμῳδίαι, ὧν δύο γαλλικαὶ καὶ μία ἑλληνική. — Ὁ Βασιλεὺς ἀπέστειλεν εἰς τὴν Φιλόπτωχον ἑταιρίαν τῶν Κυριῶν ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει χιλίας δρ. αἵτινες αὐθωρεὶ διενεμήθησαν εἰς ἐνδεεῖς καὶ πάσχοντας.—Ἐπιτροπὴ διωρίσθη ἐξ ἀξιωματικῶν τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ ὅπως ποιήσηται δοκιμὰς διὰ τῶν ἄρτι ἀποσταλεισῶν πρὸς τὴν Ἑλλ Κυβέρνησι πολυβόλων τοῦ συστήματος Nordenfield — Ἐδημοσιεύθη τὸ βασιλικὸν διάταγμα δι' οὗ ἐγκρίνεται ἡ σύστασις ἀνωνύμου ἑταιρίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Σιδηρόδρομοι Ἀττικῆς.—Ἀνεχώρησεν εἰς Κέρκυραν πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν ἐκεῖ φυλακῶν ὁ βέλγος ὀργανωτὴς κ. Στήβενς. — Ὁ μηχανικὸς κ. Γκοτλὰν, εἷς τῶν νεωστὶ ἐκ Γαλλίας ἀφικομένων ἀνεχώρησε πρὸ ἡμερῶν, ἡγούμενος δέκα ἑτέρων μηχανικῶν ὅπως ποιήσηται ἐπιτοπίους μελέτας διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λάρισσαν σιδηροδρόμου. Ἅπαν τὸ διάστημα τοῦτο διαιρεθήσεται εἰς πέντε τμήματα, καὶ ἐφ' ἑκάστου τούτων θὰ ἐργασθῇ εἷς ὑπομηχανικὸς μεθ' ἑνὸς βοηθοῦ· πάντες δὲ θὰ ἐνεργῶσιν ὑπὸ τὰς ἀμέσους ὁδηγίας τοῦ κ Γκοτλὰν καὶ ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ ἐνταῦθα ἀρχιμηχανικοῦ κ. Ῥονδέλ. Σκοπὸν ἔχει ἡ μελέτη αὕτη τὴν σύνταξιν προσχεδιάσματος πλήρους καθ' ὅλα ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς δαπάνης, τῆς συγκοινωνίας καὶ πάσης ἄλλης πληροφορίας χρησίμου εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ τοιοῦτο μὲν προσχεδίασμα ἔχει ἡ Κυβέρνησις, καταρτισθὲν ἄλλοτε ὑπὸ τῶν μηχανικῶν τῆς αὐστριακῆς ἑταιρίας, ὡς λυσιτελέστερον ὅμως διὰ τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν θεωρεῖ νὰ ἔχῃ μελέτας παρὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς μηχανικῶν γενομένας καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κοινοῦ συμφέροντος. Διὸ ἐνετείλατο εἰς τοὺς ἀπερχομένους μηχανικοὺς νὰ μελετήσωσιν ἐν λεπτομερείᾳ οὐ μόνον τὴν ὑποδειχθεῖσαν γραμμὴν, ἀλλὰ καὶ πάντα τα παρακείμενα μέρη, δι' ὧν δύναται νὰ διέλθῃ ὁ σιδηροῦς δρόμος ὅπως κατὰ τὴν ληφθησομένην ἀπόφασιν προτιμηθῇ ἡ διεύθυνσις ἡ μᾶλλον πρόσφορος ἐκ τῶν τοπικῶν περιστάσεων ἢ ἐκ τῆς ἀπόψεως τῶν γενικωτέρων συμφερόντων. Οἱ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν ἀνωτέρω ἀπομείναντες μηχανικοὶ θ' ἀσχοληθῶσιν ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ κ. Ῥονδὲλ εἰς τὴν μελέτην τοῦ ὅλου συμπλέγματος τῆς ἐθνικῆς ὁδοποιΐας, οὗ ἡ ἐκτέλεσις ἄρξεται εὐθὺς μετὰ τὴν μελέτην καὶ ταυτοχρόνως καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τοῦ Κράτους. Οἱ εἰρημένοι μηχανικοὶ ἀνεχώρησαν εἰς Πελοπόννησον ὅπως σπουδάσωσι τὸ σύμπλεγμα τῶν αὐτόθι ὁδῶν, ἐκεῖθεν δὲ μετὰ τῶν ὅσων οὔπω ἀφιξομένων ἐκ Γαλλίας ἑτέρων μηχανικῶν μεταβήσονται εἰς τὴν Στερεὰν, τὰς νήσους καὶ τὰς νέας Ἐπαρχίας —Κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας παρὰ τὰ ἑλλην. σύνορα παρετηρήθη ζωηρὰ κίνησις τουρκικῶν στρατευμάτων, ἥτις ὡς ἐγένετο κατόπιν γνωστὸν, λόγον εἶχε τὰς ἀλβανικὰς ταραχάς. — Ἡ ὑγεία τοῦ κ. Α. Κουμουνδούρου ἀπό τινων ἡμερῶν διατελεῖ καὶ πάλιν εἰς κρίσιμον κατάστασιν, ἀπειλουμένης πυαιμίας ἐκ τῶν πληγῶν ἃς ἐγέννησαν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ αἱ κατὰ τὴν πρώτην ἀσθένειαν γενόμεναι ἐνέσεις.—Τὴν προχθὲς τρίτην ἀπαρτία δὲν ἐγένετο ἐν τῇ βουλῇ προσελθόντων 50 μόλις βουλευτῶν.—Αἱ εἰσπράξεις τοῦ τελωνείου Πειραιῶς ἀνῆλθον καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1882 εἰς δρ. 7,385,201 ὑπερβᾶσαι τὰς εἰσπράξεις τοῦ 1881 κατὰ 1,728,780 δρ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Belot, Ad. Fugitives de Vienne . . . Φρ. 3—
Birch-Hirschfeld. Lehrb. der pathol. Anatomie 12te Aufl. I. . . . . . Μάρκ. 6—
Boruecque. Examen du système de Fortification . . . . Φρ. 3.50
Broché Principes du droit inter.privé.I » 9—
Chauveau. Tté des Impots . . . . » 8—
Daremberg. et S. Dictionnaire des Antiquités, fasc. 8 . . . . » 5—
Duncker. Gesch. d. Alterthums. Bd.VII Μάρκ. 9.80
Flemming. Zellsubstanz . . . . . » 16.—
Follin D., Pathologie externe. T[e] VI Φρ. 16.—
Kinkel, G. Tanagra. Idyll aus Griechenland. geb . . . . Μάρκ. 4—
Niosc. Géographie militaire.V. Europe orientale et Bassin de la Méditerranée. 2 vol. . . . . Φρ. 5—
Poetae lyrici graeci.Rec.Theod. Bergk editio quarta. III. . . . . . . Μάρκ. 13.60
Robert F.Tactique des feux du bataillon Φρ. 5,—
Sebert, H. et Hugoniot. Effets de la poudre . . . . » 5.—
Ulbrich, Jos. Lehrbuch d. Oesterr. Staatsrechts . . . . Μάρκ. 14.—

Πάντα τὰ ἀνωτέρω σημειούμενα νεοφανῆ βιβλία εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Ὁδὸς Ἑρμοῦ, παραπλεύρως τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

Πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας»:

Richard Pocockes Beschreibung des Morgenlandes und einiger anderer Lander. 3 τόμοι καλῶς δεδεμένοι. Εἰς φύλλον δρ.25.

Vie d'Ali Pacha visir de Ianina surnommé Aslan, ou le lion par M. Alphonse de Beauchamp. Deuxième édition ornée d'un nouveau portrait. Paris 1822. δραχ. 6.

Μαρία Δοξαπατρῆ ὑπὸ Δ. Ν. Βερναρδάκη, μετὰ προλεγομένων περὶ ἐθνικ. Ἑλληνικοῦ δράματος· δεδ. δρ. 5.

Διδάκτωρ τῶν μαθηματικῶν μὲ βαθμὸν λίαν καλῶς ζητεῖ θέσιν ἐν ἐκπαιδευτηρίῳ ἑλληνικῷ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Πλειότεραι πληροφορίαι δίδονται παρὰ τῆς Διευθύνσεως τῆς «Ἑστίας».

LA MODE FRANÇAISE

37 = Rue de Lille, à Paris = 37

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

L'UNIVERS ILLUSTRÉ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.

Paris, Rue Auber, 3.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 317. — 23 Ιανουαριου 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 369

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ μυθιστορία Ὀνωρ. Βαλζάκ, μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Η ΑΝΑΠΑΥΣΙΣ ΚΑΙ Ο ΥΠΝΟΣ.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία·

Παράδοξον θέατρον ὑπάρχει ἐν Λονδίνῳ, ὅπερ ἀποκλείει τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἀνεξαιρέτως πάντα ἄνδρα. Ὅλον τὸ προσωπικὸν αὐτοῦ εἶνε γυναῖκες· οἱ μουσικοί, οἱ ὑποκριταὶ μόνον γυναῖκες, γυνὴ δὲ εἶνε καὶ ἡ διευθύνουσα αὐτό, ἡ δεσποινὶς Lila Clay. Μόνη ἐξαίρεσις—καὶ αὕτη ἐννοεῖται ἀκουσίως—ἐγένετο διὰ τοὺς συγγραφεῖς τῶν παρισταμένων δραμάτων, οἵτινες δύνανται νὰ εἶνε καὶ ἄνδρες. Ὁ θίασος τοῦ θεάτρου τούτου ἐδίδαξεν ἐσχάτως ἐπιτυχῶς νέον τι δρᾶμα, ἐπιγραφόμενον «Παράδεισος ἄνευ Ἀδάμ».

— Ὁ ἐν Ὀδησσῷ καθηγητὴς κ. Κονιδάρης ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν συγγράμματος αὐτοῦ «Περὶ ζωγραφικῆς», ὅπερ λίαν εὐμεθόδως συντεταγμένον θέλει πληρώσει ἐπαισθητὴν παρ' ἡμῖν ἔλλειψιν καθιστάμενον λίαν χρήσιμον εἰς τοὺς περὶ τὴν τέχνην ταύτην σπουδάζοντας νέους. Τὸ ἔργον τοῦ κ. Κονιδάρη γνωστοῦ ἤδη καὶ ἐξ ἄλλων αὐτοῦ ἔργων καὶ εὐδοκίμως διδάσκοντος τὴν ἰχνογραφίαν καὶ καλλιγραφίαν ἐν τοῖς ἐν Ὀδησσῷ ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ τῇ ῥωσσικῇ τῶν καλῶν τεχνῶν ἐξέρχεται εἰς φῶς ὅσονούπω.

Βιβλιοθῆκαι ἐν Κωνσταντινουπόλει.—Ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπάρχουσι 46 ὀθωμανικαὶ βιβλιοθῆκαι περιέχουσαι ἐν ὅλῳ 64 χιλ. τόμων περίπου, ἐν οἷς καὶ πολυτιμότατα χειρόγραφα. Αἱ μεγαλείτεραι ἐξ αὐτῶν εἶνε: ἡ ἐν τῷ τεμένει τοῦ Σουλτάνου Μεχμὲτ τοῦ Φατὶχ περιλαμβάνουσα 4,885 τόμους καὶ ἡ τοῦ Σουλτάνου Βαγιαζὴτ 6.' 3,244 τόμους. Ἑλληνικαὶ δὲ βιβλιοθῆκαι ἄξιαι λόγου ὑπάρχουσιν αἱ ἑξῆς 7 : ἡ ἐν τῷ μετοχίῳ τοῦ παναγίου Τάφου περιέχουσα 4,000 τόμους καὶ 630 χειρόγραφα, τὰ πολυτιμότερα τῆς Ἀνατολῆς, ἡ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς 7,000 τόμων καὶ 40 χειρόγραφα, ἡ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἐμπορικῆς σχολῆς 3,888 πολύγλωσσα συγγράμματα, ἐν οἷς 890 περιοδικὰ καὶ 156 χειρόγραφα, ἡ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς 7,000 τόμων καὶ 360 χειρόγραφα, ἡ τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ σχολῆς τῶν Εἰσοδίων 4,000 τόμων, ἡ τοῦ «Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγου» 8,000 τόμων καὶ 40 χειρόγραφα, ἡ τῆς «Ἑταιρίας τῶν μεσσαιωνικῶν ἐρευνῶν» χειρόγραφα 30.

Ἑλληνικὸς τύπος. Πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ πίνακος τῶν ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ἐκδιδομένων ἑλληνικῶν ἐφημερίδων ἀναγράφομεν καὶ τὰς ἑξῆς :

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ὁμόνοια.—Ἐλπίς.
Ἐν Κύπρῳ. Κίτιον.—Στασῖνος.
Ἐν Κρήτῃ. Ῥαδάμανθυς —Πατρίς.—Κρήτη.
Ἐν Βουκουρεστίῳ. Οἱ Σύλλογοι.—Ἡ Ἶρις.
Ἐν Φιλιππουπόλει. Φιλιππούπολις.
Ἐν Σουλινᾷ. Δούναβις.
Ἐν Τεργέστῃ. Κλειώ.—Ἡμέρα.—Ἐμπορικὸς ταχυδρόμος.
Ἐν Λονδίνῳ. Οἱ Ἑλληνικοὶ Καιροὶ καὶ ὁ Ἑλικών.

Ῥωσσικὸς τύπος. — Τὰ ἐν Ῥωσσίᾳ ἐκδιδόμενα δημοσιογραφικὰ φύλλα συνεποσοῦντο κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1882 εἰς 769, ὧν 191 ἐδημοσιεύοντο ἐν Πετρουπόλει καὶ 74 ἐν Μόσχᾳ. Ἐκ τῶν 265 φύλλων τῶν δύο πρωτευουσῶν 249 δημοσιεύονται ῥωσσιστί, πρωσσιστί, γερμανιστὶ καὶ γαλλιστί, 2 ῥωσσιστὶ καὶ γερμανιστί, 6 γερμανιστί, 4 γαλλιστί, 2 εἰς τὴν λατινικήν, 2 εἰς τὴν ἑβραϊκήν, (ἀγγλιστί), πωλωνιστί, 1 εἰς τὴν φοινικικὴν καὶ 1 εἰς τὴν ἀρμενικὴν γλῶσσαν. Τὰ ἄνευ προηγουμένης λογοκρισίας ἐκδιδόμενα δημοσιεύματα συμποσοῦνται ἐν μὲν Πετρουπόλει εἰς 109, ἐν δὲ Μόσχᾳ εἰς 30· 96 δημοσιεύματα ἐν Πετρουπόλει καὶ 45 ἐν Μόσχᾳ εἰσὶν ὑποβεβλημένα εἰς τὴν προηγουμένην λογοκρισίαν. Ἡμερήσια φύλλα ἐκδίδονται 19 ἐν Πετρουπόλει καὶ 12 ἐν Μόσχᾳ· ἑβδομαδιαῖα δὲ 15 ἐν Πετρουπόλει καὶ 6 ἐν Μόσχᾳ, καὶ μηνιαῖα 63 ἐν Πετρουπόλει καὶ 22 ἐν Μόσχᾳ. Ὁ ἐλάχιστος ὅρος τῆς συνδρομῆς εἶναι 30 ἑκατοστά, ὁ δὲ μέγιστος ὅρος 18 ῥούβλια. Ἡ μᾶλλον διαδεδομένη ἐφημερὶς ἐκδίδοται εἰς 71 χιλ. ἀντίτυπα. Ἔρχονται ἀκολούθως μία ἐφημερὶς ἐκδιδομένη εἰς 25 χιλ. ἀντίτυπα, 2 εἰς 24,500, 5 εἰς 20 χιλ., 7 ἀπὸ 10 μέχρις 20 χιλιάδων, 25 ἀπὸ 5 μέχρις 10 χιλιάδων, 87 ἀπὸ χιλίων μέχρι 5 χιλ. 94 ἀπὸ 500 μέχρι 1000 καὶ 39 ἀπὸ 100 μέχρι 500. Ἐν ταῖς ἐπαρχιακαῖς πόλεσιν ἐκδίδονται : ἐν Βαρσοβίᾳ 79 φύλλα, ἐν Ἑλσιγκφορτ 36, ἐν Ῥίγᾳ 23, ἐν Τιφλίδι 21, ἐν Κιέβῳ 20, ἐν Ὀδησσῷ 19, ἐν Καζὰν καὶ ἐν Χαρκόβῳ ἀνὰ 11, ἐν Οὐλεμβόργῃ 7, ἐν Ἄβῳ, Βίλνᾳ καὶ Βορενέζῃ ἀνὰ 6, ἐν Κισνοβίῳ, Λιβὰν, Νοβγορὸδ καὶ Σαρατόβῳ ἀνὰ 5, ἐν 8 ἄλλαις πόλεσιν ἀνὰ 4, ἐν 2 ἀνὰ 3, ἐν 38 ἀνὰ 2 καὶ ἐν 37 ἀνὰ 1.

Παρισινὸς τύπος. Ἐν Παρισίοις ἐκδίδονται 1291 φύλλα. Ἐκ τῶν ὁποίων 59 ἐφημερίδες θρησκευτικαί, 110 δικαστικαί, 250 τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, 22 τῆς γεωγραφίας καὶ ἱστορίας, 128 τῶν εὐχρέστων ἀναγνωσμάτων, 38 τῆς βιομηχανίας, 62 τῆς φιλολογίας καὶ βιβλιογραφίας, 11 τῶν καλῶν τεχνῶν, 3 τῆς φωτογραφίας, 9 τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, 3 τῆς ἀρχαιολογίας, 15 τῆς μουσικῆς, 29 τοῦ θεάτρου, 73 τοῦ συρμοῦ, 138 τῶν διαφόρων τεχνῶν, 92 τῆς ἰατρικῆς καὶ φαρμακευτικῆς, 51 τῶν ἐπιστημῶν, 24 τῆς στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς ἐπιστήμης, 24 τῆς γεωπονίας, 18 τῆς ἱππικῆς καὶ 23 διάφορα. Καθημεριναὶ πολιτικαὶ ἐφημερίδες ἐκδίδονται ἐν ὅλῳ 67.

— Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἤρχισεν ἐκδιδομένη ἐσχάτως ἐφημερὶς ὑπὸ τὸν τίτλον «Latine» συντασσομένη λατινιστὶ καὶ σκοπὸν προτιθεμένη νὰ διαδώσῃ τὴν διδασκαλίαν τῆς γλώσσης ταύτης ὡς ἐθνικοῦ ἰδιώματος.

— Τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν αἰθουσῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν μελῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας. Ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ γραμματέως κ. Σ. Κουμανούδη ἡ ἔκθεσις περὶ τῶν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐργασιῶν τῆς Ἑταιρίας, ἀφορῶσα κυρίως εἰς τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Ἐλευσῖνος, Ἐπιδαύρου καὶ Θεσπιῶν καὶ τὰς ἐν αὐταῖς σπουδαιοτάτας ἀνακαλύψεις. Ὁ κ. γραμματεὺς ἀνήγγειλε συγχρόνως ὅτι ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς μηνὸς ἐπαναληφθήσεται ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας ἡ ἔκδοσις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος. Μετὰ ταῦτα ὁ ταμίας κ. Ἐμμ. Γιαννόπουλος ἐξέθηκε τὸν ἰσολογισμὸν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων καὶ ἐξελέχθη τριμελὴς ἐπιτροπὴ πρὸς ἐξέλεγξιν τῶν λογαριασμῶν τῆς Ἑταιρίας.

— Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐγένετο καὶ ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν ἑταίρων τῆς «Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος ἐν ᾗ ὁ πρόεδρος τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου κ. Τ. Φιλήμων ἐξέθηκε τὰς κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐργασίας τῆς Ἑταιρίας, ἀνήγγειλε δ' ἐν τέλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν περιοδικοῦ τῆς Ἑταιρίας, ἐν ᾧ θὰ δημοσιεύωνται τὰ σπουδαιό-

Digitized by Google

τατα τῶν ἐγγράφων τοῦ ἀρχείου, περιγραφαὶ τῶν μᾶλλον ἀξίων λόγου προσκτημάτων τοῦ μουσείου καὶ πραγματεῖαι ἐν γένει ἀφορῶσαι εἰς τὴν μέσην καὶ νεωτέραν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος. Μετὰ ταῦτα ἡ συνέλευσις προέβη εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου συμβουλίου, καθ' ἣν ἐξελέχθησαν πάντες οἱ συγκροτοῦντες καὶ τὸ παλαιὸν συμβούλιον κ. κ. Τ. Φιλήμων πρόεδρος, Σ. Π. Λάμπρος ἀντιπρόεδρος, Ν. Γ. Πολίτης γραμματεύς, Ν. Ἀξελὸς ταμίας, Ι. Τσέτσης ἔφορος τοῦ ἀρχείου, Ι. Πρωτόδικος ἔφορος τοῦ μουσείου, καὶ σύμβουλοι οἱ κ. κ. Α. Μηλιαράκης, Μ. Βρατσάνος, Δ. Γρ. Καμπούρογλους, Ἀλ Ὀλύμπιος καὶ Γ. Βροῦτος.

— Ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις νέας ἐφημερίδος ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τοῦ πρώην διευθυντοῦ τῆς «Σταμποὺλ» κ. Ὡδιβερ. Ἡ νέα αὐτὴ ἐφημερὶς θὰ φέρῃ τὸν τίτλον: «Ἐφημερὶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως»· ἐπανελήφθη δ' ἐν Σμύρνῃ ἡ ἔκδοσις τῆς «Νέας Σμύρνης».

— Ἀπελύθη τῆς ὑπηρεσίας ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγητὴς τῆς περιγραφικῆς ἀνατομίας κ. Δαμιανὸς Γεωργίου, ὁ ἀρχαιότατος τῶν καθηγητῶν τῆς ἰατρικῆς διδάξας ἐπὶ 44 ὅλα ἔτη. Ὁ κ. Δαμιανὸς διατηρεῖ τὸν τίτλον ἐπιτίμου καθηγητοῦ καὶ πλήρη τὸν μισθὸν τοῦ τακτικοῦ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Οἱ ἀρχαῖοι ἑλληνικοὶ μῦθοι πρὸς χρῆσιν τῶν παίδων κατὰ Φ. Κὰρλ ὑπὸ Ἐμμ. Γαλάνη καθηγητοῦ. Ἐν Ἀθήναις. 1883. Ἐκδότης Σ. Κ. Βλαστός.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου ὑφηγητοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1883.

Γεωργίου Σουρῆ Ποιήματα. Τόμος πρῶτος· Ἑλληνικὸν ζήτημα. Ἐν Ἀθήναις 1882. Βιβλιοπωλεῖα Κ. Ἀντωνιάδου καὶ Ν. Β. Νάκη.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[20 Ἰανουαρίου (Πέμπτη) 1883].

Ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ πρίγκιπος Καρόλου τῆς Πρωσσίας διετάχθη ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος εἰκοσαήμερον πένθος ἐν τοῖς ἀνακτόροις, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἀνεβλήθη καὶ ὁ διὰ τὴν ἑσπέραν τῆς σήμερον ὁρισθεὶς χορός.— Προχθὲς τὴν τρίτην περὶ τὴν μεσημβρίαν παρέστη ἐνώπιον τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἱσπανίας κ. Πάτσοτ καὶ ἐνεχείρισεν Αὐτῇ δύο ἐπιστολὰς ἐκ μέρους τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἱσπανίας, συγχρόνως δὲ ἐν μεταξίνῃ θήκῃ τὸ παράσημον τῆς Μαρίας Λουΐζης ἀπονεμόμενον τῇ Α. Μ. ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Ἀλφόνσου ΙΒ'. Τὸ παράσημον τοῦτο ἱδρυθὲν ἐν ἔτει 1792 ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῆς Ἱσπανίας Καρόλου Δ' ἀπονέμεται εἰς εὐγενεῖς δεσποίνας διακεκριμένας ἐπ' ἀρεταῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ, αἵτινες ἀποδεχόμεναι τοῦτο ὀφείλουσι κατὰ καθῆκον ἅπαξ τοῦ μηνὸς νὰ ἐπισκέπτωνται τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, κατ' ἔτος δὲ νὰ τελῶσι μνημόσυνον ὑπὲρ πάντων τῶν τεθνεώτων μελῶν τοῦ Τάγματος. Τὸ παράσημον ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως φέρει τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγ. Φερδινάνδου προστάτου τοῦ Τάγματος καὶ τὸ Ἱσπανικὸν Στέμμα, ἐπὶ τῆς ἑτέρας δὲ τὴν εἰκόνα τῆς Μαρίας Λουΐζης.—Ἡ βουλὴ ἀργεῖ ἔτι, μὴ προσερχομένων τῶν ἐναντίων τῇ κυβερνήσει βουλευτῶν ἕνεκεν τῆς παρατεινομένης ἔτι βαρείας ἀσθενείας τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Ἀλεξ. Κουμουνδούρου.—Προχθὲς μετὰ μεσημβρίαν περὶ ὥραν 4 1|2 ἐνῷ ἡ Βασίλισσα κατήρχετο τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ ἐφ' ἁμάξης, ἄνθρωπός τις προχωρήσας ἔρριψεν ἐντὸς πλεξίδα κρομμύων. Συλληφθεὶς ἀμέσως ὑπὸ ἀστυνομικοῦ κλητῆρος ὡδηγήθη εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ἐκεῖ δ' ἐγνώσθη ὅτι ἦτο Κόκορας τις ἐπικαλούμενος, φρενοβλαβής, οὐδεμίαν ἔχων συνείδησιν τῆς πράξεώς του. Καθ' ὁδὸν ὁ ταλαίπωρος παρεκάλει τὸν κλητῆρα νὰ τὸν ἀφήσῃ, ὑπισχνούμενος ν' ἀπονείμῃ αὐτῷ τὸν βαθμὸν τοῦ ταγματάρχου. — Ἀπηγορεύθη ἡ εἰσαγωγὴ βοῶν, βουβάλων καὶ ἀκατεργάστων δερμάτων ἐκ Ῥωσσίας, μικρᾶς Ἀσίας, Συρίας, Αἰγύπτου, Θράκης, Αὐλῶνος, Πρέχοβας, Ῥουμανίας καὶ πάσης τῆς Εὐρ. Τουρκίας ἕνεκα τῆς κατὰ τὰς χώρας ταύτας ἐπιζωοτίας. Ἐπιτρέπεται μόνον ἡ εἰσαγωγὴ τῶν ἀνωτέρω εἰδῶν μόνον διὰ τῶν λιμένων Σύρου, Κερκύρας καὶ Πειραιῶς μετὰ 11 ἡμερῶν κάθαρσιν.— Τὸ ἀτμόπλοιον τῆς Ἑλλ. Ἀτμοπλοΐας «Καρτερία» προσήραξε καὶ διερράγη ἐπὶ τῆς ἀπέναντι τῶν Ὠρεῶν ὑφάλου Μυρμηκιᾶς, εὐτυχῶς οἱ ἐπιβάται καὶ τὰ χρηματοδέματα διεσώθησαν, ἐγκαίρως δ' ἀπεστάλησαν ἐκ Σύρου καὶ Πειραιῶς ἕτερα ἀτμόπλοια πρὸς βοήθειαν αὐτοῦ. — Νομοσχέδιον περὶ ἐνόρκων κατηρτίσθη ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Δικαιοσύνης, ἐπιτροπὴ δὲ ἐκ βουλευτῶν καὶ δικαστικῶν συμβούλων ὡρίσθη ἵνα μελετήσῃ καὶ ἐπεξεργασθῇ αὐτό.—Ἐξ Ἀλεξανδρείας ἀπεστάλησαν 4,200 φράγκα συνδρομαὶ τῶν ἐκεῖ ὁμογενῶν ὑπὲρ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Γλάδστωνος.—Ὁ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐξαγωγῆς μέχρι τέλους τοῦ 1882 ἐξαχθεὶς σταφιδόκαρπος ἐκ τῶν διαφόρων ἑλλ, λιμένων ἀνῆλθεν εἰς λίτρας 196,186,026. — Ἡ Ὀθωμανικὴ κυβέρνησις συνήνεσεν ὅπως ὁ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λάρισσαν σιδηρόδρομος ἑνωθῇ μετὰ τῶν τουρκικῶν σιδηροδρόμων, ἐπέτρεψε δὲ νὰ μελετήσωσι τὸ ἀπὸ Λαρίσσης εἰς Θεσσαλονίκην ἔδαφος αὐτοὶ οἱ ὑπὸ τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως εἰς Θεσσαλίαν ἀποσταλέντες μηχανικοί.—Ἡ κυβέρνησις προτίθεται νὰ κατασκευάσῃ δημοσίᾳ δαπάνῃ γραμμὴν σιδηροδρομικὴν ἀπὸ Καλαμῶν διὰ Μεσσήνης μέχρι τῆς θέσεως Χάνι Τσάκονα παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, ἥτις θὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀφετηρία ὁλοκλήρου ἁλύσεως σιδηροδρόμων, δι' ἧς θὰ συνδεθῶσιν αἱ κυριώτεραι πόλεις τῆς Πελοποννήσου.—Ἀνεχώρησαν εἰς Πελοπόννησον δύο ὁμάδες μηχανικῶν Γάλλων πρὸς κατασκευὴν ἔργων ὁδοποιΐας ἀνὰ τοὺς νομοὺς Ἀρκαδίας, Μεσσηνίας, Λακωνίας καὶ Ἀχαΐας.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Πρόβλημα.

Δέκα ἓξ καὶ δέκα ἓξ πόσα κάμνουν;

Ἀθῆναι. Δ. Α.

2.

Κυβόλεξον.

Ξ	Ε	Ν	Ο	Φ	Ω	Ν
Ε	.	.	.	.	.	.
Ν	.	.	.	.		
Ο	.	.	.			
Φ	.	.				
Ω	.					
Ν						

3.

[Θὰ δημοσιευθῶσι τὰ μᾶλλον ἐπιτυχῆ δίστιχα].

Διὰ τῶν ὁμοιοκαταληκτουσῶν λέξεων χείλη καὶ φίλοι νὰ κατασκευασθῇ δίστιχον.

4.

Ὑψοῦται ἄνω ὑψηλὰ ἡ ἄψυχός μου ὄψις·
Σμικρύνομαι, ἀλλ' ὅμως ζῶ, τὴν κεφαλὴν ἂν κόψῃς.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Οἱ πόδες, αἱ χεῖρες, οἱ δάκτυλοι καὶ οἱ ὄνυχες.

2.

Λύρα — Φιλύρα.

3.

Λύχνος, θρυαλλὶς, ἔλαιον, φῶς.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

20 Ἰανουαρίου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 20 Ἰανουαρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. ἐν κυκλοφορίᾳ	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0|0 Χρ. Φρ.	240,000	—	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	3*7
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	—	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν Σεπ.	30,—	392 1|2	500	457
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	50,510	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	33,60	405,—	500	423
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	80,654	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	284
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799		15 » 15 »	15 » 15 »	20,—	200,—	250	273
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	29,268	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	16,80	197,50	250	213
» 6,000,000 τῶν 6 » Φρ.	60,000	47,670	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	105
» 4,000,000 τῶν 8 » »	16,000	14,255	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,40	252,—	280	258
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	—	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ 1 Νοεμ 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	16	362,50	400	241

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5.—	100	
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	7.—	140	
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	10 1|2	160	
Ἑταιρία Φωταερίου . . . Φρ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοίνιξ» . »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυὼν» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	28 80
» . . .	Ὄψεως	»	29 30
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης		3μ.	115
» »	Ἐμπορικὸν	3μην.	

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22 70
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

Παρατηρήσεις

* ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (12 Ἰανουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	52 3|4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0|0.	»	246
» » 9 0|0.	»	253
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	166
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	110 10|40–110 15|40
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22.77 1|2–22.85
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110 10|40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	88

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (19 Ἰανουαρίου)

Λονδ. αἱ 20 λ. σ. 3μ.	φιο.	120.
Παρισ. τὰ 100 φ.	»	47.50
Εἰκοσάφραγκον	»	9.53
Ἀργυρᾶ φιορ. 100		

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἀμστερδαμ	4 1|2 0|0	Βιέννης	4 0|0
Βερολίνου	5 0|0	Λονδίνου	4 0|0
Μαδρίτης	4 0|0	Παρισίων	5 0|0
Πετρουπόλεως	6 0|0	Ρώμης	5 0|0

Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζης) 8 0\|0.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Δ. Α. Mehalla-Kibir. Ἡ σειρὰ τῶν τόμων καὶ 2 ἀντίτυπα «Ἀγρ. Ἐπιστολῶν» ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς κατ' εὐθεῖαν.— κ. Χ. Π. Αἴγιον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν· ἤρξατο ἡ ἀποστολὴ πρὸς τοὺς δύο ἐγγραφέντας.—κ. Λ. Πάτρας. Αἱ πολυτεχνικαὶ σχολαὶ τοῦ Μονάχου, τῆς Δρέσδης, τῆς Karlsruhe, τῆς Βιέννης καὶ τῆς Ζυρίχης. Τὰ προγράμματα αὐτῶν δημοσιεύονται τακτικῶς κατὰ Μάρτιον καὶ Ἰούλιον ἐν ταῖς γερμανικαῖς ἐφημερίσι· τοὺς δὲ κανονισμοὺς αὐτῶν δύνασθε νὰ λάβητε, ἂν τοὺς ζητήσητε ἀπ' εὐθείας.—κ. Κ. Δ. Γ. Κέρκυραν. Παρά τισι τῶν βυζαντίνων συγγραφέων ἀπαντᾷ ὁμαλὸς τύπος τοῦ συγκριτικοῦ μεγαλότερος ἢ μεγαλώτερος· ὀρθοτέραν γραφὴν θεωροῦμεν τὴν διὰ τοῦ η (μεγαλήτερος), ἐκ τῆς ῥίζης μεγαλ καὶ τῆς καταλήξεως τοῦ συγκριτικοῦ · οἱ γράφοντες διὰ τῆς διφθόγγου ει στηρίζονται ἴσως εἰς τὴν ἀναλογίαν τοῦ σχηματισμοῦ χειρότερος, ἐκ τοῦ χέρης χερείων χερειότερος, χειρότερος. Ἡ δὲ δικαιολογία τῆς γραφῆς ταύτης διὰ τοῦ ἀρχαίου τύπου μεγαλειότερος εἶνε ἐσφαλμένη, διότι τὸ μεγαλειότερος εἶνε τὸ συγκριτικὸν τοῦ μεγαλεῖος καὶ οὐχὶ τοῦ μέγας.—κκ. Ἀδελφ. Λ. Φαλτσί. Τὰ βιβλία καὶ ἐπιστολήν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Ἤρξατο ἡ ἀποστολὴ πρὸς τὸν κ. Α. Ρ.— κ. Α. Κ. Ὅ,τι γνωρίζομεν ἐπὶ τῆς ἐρωτήσεώς σας εἶνε τοῦτο, ὅτι ὁ πρῶτος χορός, ὃν ἔδωσεν ὁ βασιλεὺς Ὄθων ἐν Ναυπλίῳ, ἐγένετο ἐν τῇ αἰθούσῃ ἑνὸς τζαμίου (τοῦ Βουλευτικοῦ), ἣν Γερμανοὶ ἀρχιτέκτονες διεσκεύασαν κομψότατα. Πρώτη δὲ κυρία χορεύσασα μετ' αὐτοῦ ἦτο ἡ σύζυγος τοῦ τότε γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ Σπυρίδωνος Τρικούπη καὶ μήτηρ τοῦ νῦν πρωθυπουργοῦ.—κ. Γ. Γ. Φαλτσί. Ἡ ἐπιστολή σας ἐλήφθη, παρεδώσαμεν δὲ τὸν ἔγκλειστον κατάλογον τῇ «Δ.τ.Π.» τὰ βιβλία θ' ἀποσταλῶσι διὰ τοῦ προσεχοῦς.—κ. Α. Μ. Ὀδησσόν. Τὴν μίαν σειρὰν ἐκ 14 τόμων δεδεμένων ἀποστέλλομεν ταχυδρομικῶς εἰς ὄνομά σας, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς γράφομεν. Τὴν ἄλλην θέλομεν ἀποστείλει διὰ τοῦ προσεχοῦς.—κ. Ι. Σ**. Ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ προτέρημα νὰ ὁμιλῇ καλῶς, δὲν ἕπεται ὅτι ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ὁμιλῇ πάντοτε καὶ περὶ παντός. — κ. Β. Π. Β. Κυδωνίας. Ἐπειδὴ δὲν ἐλάβομεν τὴν προηγουμένην σημείωσίν σας, παρακαλεῖσθε νὰ μᾶς γνωστοποιήσητε ἐκ νέου ποῖα φύλλα σᾶς καθυστεροῦνται ἵνα τὰ πέμψωμεν. Ἤρξατο ἡ ἀποστολὴ πρὸς τὸν κ. Δ. Π. Σ. Προσεχῶς σᾶς γράφομεν.—κκ. Α. Π. Λαμίαν, Ε. Ν. Κ. Γαλαξείδιον, Α. Α. Κ. Λίβερπουλ, Μ. Θ. Τ. Κεφαλληνίαν, Π. Ν. Π. Πάτρας, Κ. Κ. Πρέβεζαν, Δ. Δ. Κ. Πάτρας, Ι. Κ. ΧΝ. Ἀργαλαστὴν καὶ Ε. Π. Λάρισσαν. Ἐλήφθησαν. Τὰ ζητηθέντα βιβλία ἀπεστάλησαν.—Μισανθρώπῳ. Γνωμικόν τι λέγει : Πίσευε πάντοτε τὸ κακὸν χάριν προφυλάξεως, καὶ προσποιοῦ ὅτι πιστεύεις τὸ ἀγαθὸν χάριν ἁβροφροσύνης.—κ. Π. Δ. Μεσολόγγιον. Ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν αὐτόθι ἀνταποκριτήν, εὐαρεστηθῆτε νὰ ἀποστείλητε τὴν συνδρομήν σας κατ' εὐθεῖαν εἰς Ἀθήνας.—κ. Α. Α. Σ. Ῥοστώβ. Ταχυδρομικῶς ἔχετε ἐπιστολήν μας.

Digitized by Google

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας», ὑπ᾽ ὄψιν ἔχουσα τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ πέρυσιν χάριν τῶν συνδρομητῶν αὐτῆς διοργανωθέντος Λαχείου, καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐκδηλώσῃ καὶ ἐφέτος πρὸς αὐτοὺς τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἀδιαλείπτῳ συμπαθείᾳ καὶ ὑποστηρίξει, ἧς ἀξιοῦται παρ᾽ αὐτῶν εἰς ἐξακολούθησιν τοῦ κοινωφελοῦς αὐτῆς ἔργου, ἀπεφάσισε νὰ διοργανώσῃ καὶ διὰ τὸ ἔτος 1883 ἀνάλογον Λαχεῖον πρὸς τὸ περυσινὸν, πολὺ δὲ ἐκείνου ποικιλώτερον καὶ πλουσιώτερον.

Τὸ Λαχεῖον τοῦτο θέλει περιλαμβάνει τόσους ἀριθμοὺς ὅσοι ἔσονται οἱ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐκκυβεύσεως· θέλουσι δὲ μετάσχει αὐτοῦ οὐ μόνον οἱ παλαιοὶ συνδρομηταὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ τὸ πρῶτον νῦν ἐγγραφόμενοι τοιοῦτοι.

Ἕκαστος τῶν συνδρομητῶν θέλει λάβει **δωρεὰν** ἀνὰ ἕνα κλῆρον τοῦ Λαχείου, ὁ αὔξων δ᾽ ἀριθμὸς τῆς ἀποδείξεως τῆς συνδρομῆς ἑκάστου διὰ τὸ ἔτος 1883 θέλει εἶνε συγχρόνως καὶ ἀριθμὸς τοῦ Λαχείου.

Ἐκ τῶν ἀριθμῶν τούτων κληρωθήσονται 15, οἵτινες θέλουσι διανεμηθῇ τὰ κέρδη τοῦ Λαχείου, ἀποτελούμενα ἐξ ἐκλεκτῶν συγγραμμάτων τῆς συγχρόνου ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ ἄλλων ἀντικειμένων ὁριζομένων ἐν τοῖς ἑπομένοις· ἤτοι·

Ὁ 1ος κληρωθησόμενος ἀριθμὸς θέλει κερδήσει τὰ ἑπόμενα:

Ἅπαντα τὰ φιλολογικὰ Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ εἰς 9 τόμους	Φρ.	54
Σ. Βυζαντίου: «Κωνσταντινούπολιν» εἰς τόμους 3 δεδεμένους.	»	50
Τὰς φωτογραφίας τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης τῶν Ἑλλήνων εἰς μέγα σχῆμα ἐντὸς 2 ἐπιχρύσων πλαισίων ἀξίας.	»	40
Κ. Κόντου: «Γλωσσικὰς παρατηρήσεις»	»	14
Μάρκου Ῥενιέρη: «Ἱστορικὰς Μελέτας»	»	7
Κ. Σάθα: «Νεοελληνικὴν Φιλολογίαν»	»	6
	Φράγκα	171

Οἱ ἑπόμενοι 2 ἀνὰ μίαν σειρὰν «Ἑστίας» ἐκ τόμων 14 δεδεμένων, ἑκάστην ἀξίας φρ. 112, ἤτοι ἐν ὅλῳ . . . . Φρ. 224

Οἱ ἑπόμενοι 5 ἀνὰ μίαν σειρὰν «Ἑστίας» ἐκ τόμων 14 ἀδέτων, ἑκάστην ἀξίας φρ. 70, ἤτοι ἐν ὅλῳ. . . . . Φρ. 350

Οἱ ἑπόμενοι 2 ἀνὰ μίαν συλλογὴν τῶν ἑπομένων:

Δ. Βικέλα: Μεταφράσεις δραμάτων τοῦ Σαιξσπήρου εἰς τόμους 5. («Μάκβεθ», «Ἀμλέτος», «Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα», «Ὀθέλλος», «Ὁ βασιλεὺς Λήρ»)	Φρ.	16
Μέγας φωτογραφικὸς πίναξ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ἐντὸς περιχρύσου περικαλύμματος ἀξίας .	»	25
Ν. Δραγούμη: «Ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις» εἰς τόμους δύο.	»	12
Π. Καλλιγᾶ: Μελέται καὶ Λόγοι	»	12
		65
	Ἤτοι ἐν ὅλῳ	130

Οἱ ἑπόμενοι 5 ἀνὰ μίαν συλλογὴν τῶν ἑπομένων:

Σ. Τρικούπη: Ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως εἰς τόμους 4	Φρ.	12
Ἀχιλ. Παράσχου: Ποιήματα εἰς τόμους 3	»	13
Κ. Σάθα: Τουρκοκρατουμένη Ἑλλὰς	»	4
Ἀγγέλου Βλάχου: Κωμῳδίαι	»	3
Δ. Βερναρδάκη: «Εὐφροσύνη» (τραγῳδία)	»	3
		35
	Ἤτοι ἐν ὅλῳ φρ.	175.

Ὁλικὴ ἀξία τῶν 15 κλήρων φράγκα 1050.

Ἡ ἐκκύβευσις τοῦ Λαχείου γενήσεται δημοσίᾳ τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ Μαρτίου, ὥραν 3 μ. μ., ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐνώπιον τῆς Διευθύνσεως, πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις συνδρομητῶν καὶ παντὸς ἄλλου συνδρομητοῦ, ἐπιθυμοῦντος νὰ παραστῇ εἰς τὴν κλήρωσιν.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 318. — 30 Ιανουαριου 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 370

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Λάμπρου Κατζώνη.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΚΑΤΖΩΝΗΣ ὑπὸ Κ. Παπαρρηγοπούλου.

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ μυθιστορία Ὀνωρ. Βαλζάκ, μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΩΣΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ὑπὸ τῆς Κυρίας Αἰκ. Λ. Λασκαρίδου.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ περὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ Γαμβέττα.

ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ τοῦ Ἑλλην. κράτους.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ὁ ἄρτι ἀποθανὼν μέγας Γάλλος καλλιτέχνης Γουσταῦος Δορὲ ἦγε τὸ πεντηκοστὸν ἔτος. Δώδεκα μόλις ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ εἶχεν ἑορτάσει τὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων του· ἐπῆλθε δ' ὁ θάνατός του ἐκ σφοδροτάτης στηθικῆς ἀσθενείας, ὑπὸ τῆς ὁποίας προσεβλήθη ἐκτεθεὶς εἰς δριμὺ ψῦχος κατὰ τὴν ἀπό τινος ἑσπερίδος ἔξοδον. Ὁ Δορὲ ἦτο ζωγράφος ἅμα καὶ γλύπτης. Τόσῳ δ' ὑψηλὴ ἦν ἡ πρὸς αὐτὸν ἐκτίμησις τῶν ἐν ἄλλοις κλάδοις τῆς καλλιτεχνίας ἐπιφανῶν συναδέλφων του, ὥστε ὑπῆρξεν ἐποχή, καθ' ἣν τὸ μικρὸν αὐτοῦ ἐργαστήριον καθίστατο κατὰ κυριακὴν τὸ κέντρον, ἐν ᾧ συνερχόμενοι ὁ Γωτιέ, ὁ Μεριμέ, ὁ Ῥοσσίνης, ὁ Γκουνώ, ὁ Βάγνερ καὶ ἄλλοι, ἐμουσούργουν, τοῦ Δορὲ ᾄδοντος ἢ ἀνακρούοντος βιολίον, ἢ ἔπαιζον ουΐστ μετὰ τῆς γραίας αὐτοῦ μητρός. Ἐκεῖ ἐπίσης ἡ Πάττη συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ Ῥοσσίνη ἦλθε καὶ ἔψαλε τὸ πρῶτόν της ᾆσμα. Αὐτὸς ὁ πρίγκιψ τῆς Οὐαλλίας κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις διαμονὴν αὐτοῦ πολλάκις ἔκρουσε τὴν θύραν τοῦ Δορέ.

Ἡ καλλιτεχνικὴ μεγαλοφυΐα τοῦ Γουσταύου Δορὲ ἤρξατο ἐκδηλουμένη ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἔτι ἡλικίας· ἦτο ἑνδεκαέτης μόλις ὁπόταν ἔσπευσε πρὸς τὸν ἔκπληκτον διευθυντὴν τοῦ Journal pour rire φέρων τὸ λεύκωμα τῶν ζωγραφικῶν αὐτοῦ σχεδιασμάτων. Ἐν αὐτοῖς περιείχοντο οἱ Ἆ θ λ ο ι τ ο ῦ Ἡ ρ α κ λ έ ο υ ς, οἵτινες ἀμέσως ἐδημοσιεύθησαν, καὶ οὕτως ὁ μικρὸς καλλιτέχνης ἔσχε τὴν ἔκτακτον εὐτυχίαν νὰ πληρώνῃ ἐκ τῶν ἀπολαυῶν τῆς ἰδίας ἐργασίας τὰ εἰς τὸ Λύκειον δίδακτρα, ἐν ᾧ ἐπεράτωσεν εὐδοκίμως τὰς σπουδάς του. Λέγεται μάλιστα ὅτι πολλάκις ἐν αὐτῷ ὁ καθηγητὴς τῆς ἱστορίας διακόπτων τὴν παράδοσιν προσεκάλει τὸν Δορὲ νὰ ζωγραφήσῃ διὰ τῆς κιμωλίας ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος τὴν κεφαλὴν τοῦ Περικλέους, τοῦ Σωκράτους ἢ τοῦ Καίσαρος, καὶ ὁ καλλιτέχνης μαθητὴς ἐξετέλει τὸ ἔργον χειροκροτούμενος.

Ὁ Δορὲ ἦτο πρὸς τούτοις δεινότατος περὶ τὴν γυμναστικήν, διηγοῦνται δὲ ἀνέκδοτα ἀναφέροντα παραδόξους γυμναστικὰς ἐμφανίσεις εἰς γεύματα ἢ ἐπισκέψεις, ἐν οἷς ὁ Δορὲ προσήρχετο βαδίζων ἐπὶ τῶν χειρῶν.

Ἐπιφανέστερα ἔργα αὐτοῦ μένουσιν αἱ εἰκόνες, δι' ὧν ἐκόσμησε τὰ ἔργα ἐξόχων ποιητῶν καὶ συγγραφέων, μάλιστα δ' αἱ τῆς Κ ο λ ά σ ε ω ς τοῦ Δάντου καὶ πλεῖστα ἄλλα. Ἄγνωστα ἔργα εὑρέθησαν ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του πλεῖστα, ὧν κράτιστον αἱ Ν ύ μ φ α ι θελκτικωτάτη καὶ μεστὴ ποιήσεως ὑδρογραφία. Κατέλιπε δὲ κατά τι ἀτελῆ ἔτι τὸν ἀνδριάντα τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ, ὅστις μέλλει νὰ στηθῇ μετά τινας μῆνας ἐν τῇ πλατείᾳ Malesherbes. Ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου ἀγάλματος ὁ περιφανὴς ζωγράφος-γλύπτης ἀπετύπωσε τὰς τελευταίας γλυφὰς τῆς ἐμπνευσμένης αὐτοῦ σμίλης.

— Εἰς Βασιγκτῶνα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐκομίσθη ἐσχάτως ἡ συλλογὴ ἡ λεγομένη τοῦ Φραγκλίνου, ἥτις περιλαμβάνει χειρόγραφα τοῦ ἐνδόξου Ἀμερικανοῦ καὶ ἔντυπα βιβλία ἀνήκοντα ἄλλοτε εἰς αὐτόν.

Ἡ πολύτιμος συλλογὴ αὕτη εὑρίσκετο τέως ἐν Λονδίνῳ, ἠγοράσθη δ' ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Κογγρέσου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀντὶ 175,000 φράγκων. Περιλαμβάνει 60 χειρόγραφα τὰ πλεῖστα εἰς μέγα φύλλον καὶ προσέτι 300 τόμους ἐντύπους. Μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων ὑπάρχουσιν 27 ἀντίτυπα τοῦ περιφήμου αὐτοῦ ἡμερολογίου, ὅπερ ἐτύπωσεν ἐν ἔτει 1732 ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἐπιστήμη τοῦ ἀνθρωπάκου Ῥικάρδου», καὶ ὅπερ ἀποτελοῦν συλλογὴν ὡραιοτάτων παραγγελμάτων καὶ ὠφελιμωτάτων κοινωνικῶν γνώσεων ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τῆς «Ἑστίας», ἡ σειρὰ 8 ἐτῶν τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Πεννσυλβανίας», καὶ τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ Φραγκλίνου «Περὶ ἐλευθερίας καὶ ἀνάγκης», ὅπερ εἶχεν ἐκτυπώσει εἰς 100 μόνον ἀντίτυπα, ἅτινα κατέστρεψε κατόπιν πλὴν 3 μόνον ἢ 4. Ἐν τοῖς χειρογράφοις ὑπάρχει ἡ περίφημος ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Strahan καὶ τὸ ἕτερον τῶν ἀντιγράφων τῆς τελευταίας αἰτήσεως τοῦ Κογκρέσου πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Ἀγγλίας, φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Βασιγκτῶνος καὶ ὅλων τῶν ἄλλων μελῶν τοῦ νομοθετικοῦ σώματος. Πάντα τὰ χειρόγραφα δεδεμένα καλῶς κατετέθησαν ἔν τινι αἰθούσῃ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργείου, τὰ δὲ ἔντυπα κατετάχθησαν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Κοινοβουλίου.

Φαίνεται δὲ ὅτι ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Φραγκλίνου ὑπάρχει χειρόγραφος καὶ ἡ μυστικὴ ἱστορία τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμου, ὡς καὶ πλῆθος ἀνεκδότων, ἅτινα ὁ Γουλιέλμος Φραγκλῖνος δὲν συμπεριέλαβεν εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ προγόνου, ἣν ἐδημοσίευσεν ἐν Ἀγγλίᾳ 27 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φραγκλίνου.

— Ἡ ἐν Παρισίοις Ἀκαδήμεια τῶν ἐπιστημῶν ἀνέβαλε τὴν ἀπονομὴν τοῦ ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως ταχθέντος βραβείου 300 χιλ. φράγκων εἰς τὸν προτείνοντα τὸ ἀποτελεσματικώτατον μέσον πρὸς καταστροφὴν τῆς φυλλοξήρας, ἀποφανθεῖσα ὅτι πάντα τὰ ἄχρι τοῦδε ὑποβληθέντα αὐτῇ φάρμακα ἦσαν ὅλως ἀνωφελῆ ἢ ἀνεπαρκῆ.

— Ἐκ Κοπενάγης γράφουσιν ὅτι ζωηρὰ ἀνησυχία ἐξεδηλοῦτο αὐτόθι περὶ τῆς τύχης τοῦ δανικοῦ πλοίου «La Vymphna», ὅπερ πέρυσιν ἀπέπλευσεν εἰς τὸν βόρειον πόλον ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ὑποπλοιάρχου τοῦ δανικοῦ ναυτικοῦ Horgard. Ὁ κυβερνῶν τὸ πλοῖον σκοπὸν προὐτίθετο νὰ πλεύσῃ εἰς τὸν πόλον διὰ τῆς χώρας τοῦ Φραγκίσκου Ἰωσήφ, διαχειμάζων ἐφέτος ἐν τῷ λιμένι Dickson. Τὸ πλοῖον τελευταίαν φορὰν παρετηρήθη τὴν 22 Σεπτεμβρίου, ἦτο δὲ κατειλημμένον ὑπὸ πάγων ἐν τῇ θαλάσσῃ τοῦ Καρᾶ. Ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἔχει παρασκευασθῆ δαπάναις ἐμπόρου τινὸς τῆς Κοπενάγης, τοῦ κ. Α. Garnel, ὅστις νῦν παρασκευάζει δευτέραν ἀποστολήν, ἥτις νὰ δράμῃ εἰς βοήθειαν τῆς πρώτης, πλέουσα διὰ τῆς Σιβηρίας.

— Ὁ βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας, εἰς ἐκδήλωσιν τοῦ θαυμασμοῦ του πρὸς τὸν Λουδοβῖκον ΙΔ' καὶ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ, ἀνήγειρεν ἐπὶ μιᾶς τῶν νήσων τῆς Χιέμσης, λίμνης ἐν τῇ Ἄνω Βαυαρίᾳ, ἀνάκτορον πανομοιότυπον τοῦ ἐν Βερσαλλίαις, οὗτινος τὸ σχέδιον λεπτομερέστατα ἀντέγραψαν μηχανικοὶ καὶ ἀρχιτέκτονες ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλέντες πρό τινος χρόνου εἰς Γαλλίαν. Ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ἀνακτόρου τούτου ἐπερατώθη, ἀσχολοῦνται δὲ ἤδη εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διακόσμησιν αὐτοῦ, ἥτις ἔσται ἐφ' ὅσον τὸ δυνατὸν ὁμοία τῷ πρωτοτύπῳ.

— Ὁ ἐν Παρισίοις καθηγητὴς τῆς ἑλληνικῆς καὶ μέλος

Digitized by Google

τοῦ Ἰνστιτούτου κ. Μιλὲρ ἀνεκοίνωσεν ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ τῶν ἐπιγραφῶν ἑλληνικάς τινας ἐπιγραφὰς ἐξ Αἰγύπτου προερχομένας. Τούτων αἱ μὲν εἶνε ἐπιτύμβιαι, ἐθνικαὶ ἢ χριστιανικαί· δύο δὲ ἐκ τῶν τελευταίων φέρουσι γλυφὰς παριστώσας νάρθηκας ναοῦ· Ὑπάρχει τις ἀναγραφεῖσα κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα, καθ' ἃ φαίνεται, καὶ περιέχουσα τὸ ὄνομα Τίτου Αὐρηλίου Καλπουρνιανοῦ τινος διοικητοῦ τῆς Αἰγύπτου.

— Ἀπεβίωσεν ἐσχάτως ἐν Ὀδησσῷ ὁ διάσημος κλειδοκυμβαλιστὴς Ἰγνάτιος Τεδέσκος, γεννηθεὶς τὸ 1817 ἐν Πράγᾳ τῆς Οὐγγαρίας.

— Κατασχεθὲν ὑπὸ τῆς Ἀστυνομίας μετεκομίσθη ἐνταῦθα καὶ κατετέθη ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ μουσείῳ τὸ ἐν Σπάτα κατὰ τὴν θέσιν Μαζαρίκου ἀνευρεθὲν ἔκτυπον ἀνάγλυφον, παριστῶν γυναῖκα καθημένην καὶ παρ' αὐτῇ νεάνιδα ὀρθίαν, ἄνωθεν δὲ φέρον τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν:

ΚΑΛΛΙΣΤΩ ΦΙΛΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΟΝΘΥΛΗΘΕΝ

Τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο ὕψους ἑνὸς καὶ ἡμίσεος μέτρου εἶνε τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, μετριώτατον δὲ τὴν τέχνην.

— Ἡ πανεπιστημιακὴ σύγκλητος προτάσει τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ συνέστησεν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν καθηγητῶν κ. κ. Δ. Στρούμπου, Η. Μητσοπούλου, Α. Χρηστομάνου, Δ. Κοκκίδου καὶ τοῦ ὑφηγητοῦ κ. Τ. Ἀργυροπούλου, ὅπως αὕτη σκεφθῇ περὶ τοῦ προσφορωτέρου τρόπου τῆς ἐρεύνης τῶν ἐπιστημονικῶν ζητημάτων τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, συμφώνως πρὸς τὴν εὐχὴν τοῦ ἐν Παρισίοις ἐσχάτως συνελθόντος συνεδρίου τῆς ἠλεκτρικῆς, καθ' ἣν τὰ διάφορα ἔθνη ὀφείλουσι νὰ ἀσχοληθῶσι περὶ τὴν μελέτην τῶν ζητημάτων τούτων.

— Τρεῖς νέαι εἰκόνες, αἱ τῶν κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821 ὁπλαρχηγῶν Λάμπρου Βέϊκου, Χρήστου Φωτομάρα καὶ Ἰωάννου Σουλτάνη, φιλοτεχνηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ κ. Δράκου ἀνηρτήθησαν ἐν τῇ πινακοθήκῃ τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν.

Ἱστορικὴ καὶ ἐθνολογικὴ ἑταιρία τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὸ ταμεῖον προσήνεγκον: ὁ δῆμος Ἀθηναίων δραχ. 500, ὁ κ. Μεν Νεγρεπόντης ἐτησίαν συνδρομὰν δρ. 100, ὁ κ. Ν. Μαραθέας συνδρομὴν τοῦ πρώτου ἔτους δρ. 115. Εἰς δὲ τὸ ἀρχεῖον τῆς ἑταιρίας προσήνεγκον: ὁ κ. Παῦλος Λάμπρος ἔγγραφον ἐπὶ περγαμηνῆς τοῦ 1360 Φιλίππου τοῦ ἐκ Τάραντος πρὸς τοὺς Κερκυραίους περὶ τιμαρίων τῆς νήσου· τὸ πρωτότυπον τοῦ ἐν τῷ ΙΓ' τόμῳ τῆς «Πανδώρας» δημοσιευθέντος ἡμερολογίου τῶν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν διαπραχθεισῶν ὠμοτήτων κατὰ τὸ ἔτος 1821 ἐναντίον τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Γραικῶν· ὁμολογίαν τῆς προσωρινῆς διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος ἐκ γροσίων 500· ἔντυπον σιγίλλιον τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Καλλινίκου καὶ τῶν συνοδικῶν τοῦ Μαρτίου αωθ', πορορμῶν τοὺς ὀρθοδόξους εἰς πίστιν πρὸς τὸν Σουλτάνον· περγαμηνὴν τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου, φέρουσαν καὶ τὰς ὑπογραφὰς τῶν συνοδικῶν, περὶ τῆς χορηγείας τοῦ τίτλου μέγας «εἰς τοὺς τῆς πρώτης πεντάδος κληρικοὺς τῆς μητροπόλεως Ἰωαννίνων», τῷ Ἰανουαρίῳ τοῦ 1634· ἔντυπον συγχωροχάρτιον τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Χρυσάνθου, ἐπ' ὀνόματι τοῦ χειρογράφως προστεθειμένου ὀνόματος Χρηστίνης, τῇ ἡ Σεπτεμβρίου αψκ.'Ὁ κ. Σέργιος Ῥαφτάνης, χειρόγραφον βιβλίον τῶν οἰκοσήμων τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν τῆς Ζακύνθου, περιέχον 336 οἰκόσημα κεχρωματισμένα. Ὁ κ. Δ. Παπαγεωργίου, προικοσύμφωνον τοῦ Καπετὰν Ἀντρίκου, πατρὸς τοῦ Ὀδυσσέως μετὰ τῆς Ἀκριβῆς Παρλαμπᾶ, τῇ 14 Μαρτίου 1786 ἐν Πρεβέζῃ. Ὁ κ. Σ. Π. Λάμπρος, δεκατρεῖς χαλκογραφίας ἁγιορειτικῶν μονῶν, ἐκ τῶν τοῖς προσκυνηταῖς δωρουμένων εἰς ἀνάμνησιν καὶ ἐκτυπουμένων ἐν αὐτῷ τῷ Ἁγίῳ Ὄρει· τὸ ἐπισκεπτήριον Διονυσίου Πύρρου τοῦ Θεσσαλοῦ, ἐκτετυπωμένον δι' ἐρυθρῶν χαρακτήρων ἐπὶ κοινοῦ χάρτου. Ὁ κ. Τιμ. Δ. Ἀμπελᾶς, συλλογὴν ἐγγράφων καὶ ὑπομνημάτων ἀνεκδότων. ἀναφερομένων εἰς τὴν ἐκστρατείαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Χίου κατὰ τὴν ἐπανάστασιν· ξυλογραφικὰς εἰκόνας τῆς νήσου Σύρου τοῦ παρελθόντος αἰῶνος· ἔγγραφα περὶ τῆς αὐτῆς νήσου τῶν ἀρχῶν τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Εἰς δὲ τὸ μουσεῖον τῆς ἑταιρίας ἐδωρήσαντο: ὁ κ. Π. Λάμπρος, σφραγιδόλιθον τοῦ ἁρματωλοῦ Χρήστου Μηλιόνη, φέροντα τὴν ἐπιγραφὴν ΧΡΗΣΤΟ ΜΗΛΙΟΝΗ καὶ χρονολογίαν 1744. Ὁ κ. Σ. Π. Λάμπρος, τέσσαρας κουτσούνας ἐκ κερκυραϊκῶν πανηγύρεων· ἐν λεγόμενον μέτρον μετὰ μολυβδίνου φυλακτοῦ, ἐκ τῆς ἐν Κερκύρᾳ πανηγύρεως τοῦ Παντοκράτορος.

(Ἐκ τοῦ γραφείου).

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ὁ μικρὸς ἔμπορος ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Α. Βαμπᾶ μετὰ εἰκονογραφιῶν. Ἐν Ἀθήναις 1883. Παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ.

Ξενοφῶντος Ἀνάβασις μετενεχθεῖσα εἰς τὴν γραφομένην γλῶσσαν ὑπὸ Μ. Ι. Βρατσάνου πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων. Τεῦχος Β'. Ἐν Ἀθήναις 1883. Παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ.

Περὶ ῥήματος καὶ τῆς πρώτης μορφῆς αὐτοῦ, ἐναίσιμος διατριβὴ ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει ὑπὸ Νικ. Σπ. Φαραντάτου, κεφαλλῆνος. Ἐν Ἀθήναις. 1883.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Ποία χώρα τῆς Ἀσίας ἔχει περισσότερα ἴα;

Ἀθῆναι. Α. Α.

2.

Ρα... ρα... ρα... ρα... ρα...
Ρα... ρα... ρα... ρα... ρα...

3.

Σαβανωμένον καὶ νεκρὸν μὲ πλησιάζει μία·
Δύο γεννῶνται ἐξ ἡμῶν παράδοξα παιδία:
Τὸ ἓν πετᾷ εἰς οὐρανούς, 'ς τὴν γῆν τὸ ἄλλο μένει
Κ' ὁ θάνατός μας εἰς ζωὴν ἐκείνων μεταβαίνει.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

$(10 \times 6) + (10 \times 6) = 120$ Ἢ καὶ ἄλλως δέκα 6 καὶ δέκα 6=εἴκοσι 6.

2.

Ξ	Ε	Ν	Ο	Φ	Ω	Ν
Ε	Λ	Α	Ι	Ω	Ν	
Ν	Α	Ν	Ο	Σ		
Ο	Ι	Ο	Σ			
Φ	Ω	Σ				
Ω	Ν					
Ν						

3.

Τοὺς φίλους δὲν τοὺς ἀγαπῶ μονάχα μὲ τὰ χείλη,
ἔτσι κ' ἐμένα 'πιθυμῶ νὰ μ' ἀγαποῦν οἱ φίλοι.

Ἀθῆναι. Θ. Ρ. Π.

—

Ἄχ! εἶνε πρᾶγμα δύσκολο νὰ εὑρεθοῦνε φίλοι,
ποὺ ν' ἀγαποῦν μὲ τὴν καρδιὰ καὶ ὄχι μὲ τὰ χείλη.

Ἐν Ἀθήναις :

4.

Ἄθως; — Θώς.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

27 Ἰανουαρίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 29 Ἰανουαρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. ἐν κυκλοφορίᾳ	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	—	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	3?3
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	—	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν Σεπ.	30,—	392 1[2	500	457
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	50,510	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	33,60	405,—	500	423
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	80,654	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	283
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799		15 » 15 »	15 » 15 »	20,—	200,—	250	273
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	29,268	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	16,80	197,50	250	214
» 6,000,000 τῶν 6 » Φρ.	60,000	47,670	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	105
» 4,000,000 τῶν 8 » »	16,000	14,255	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	22,40	252,—	280	258
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	—	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ 1 Νοεμ 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	16	362,50	400	246

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5.—	100	
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	7.—	140	
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	10 1[2	160	
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Φρ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοῖνιξ». »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυών» »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . . Τραπεζικὸν 3μην. 28 70
» . . . Ὄψεως » 29 15
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης 3μην. 115
» » Ἐμπορικὸν 3μην. 114

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον Φραγ. 22.60
Λίρα Στερλίνα »
Λίρα Ὀθωμανικὴ »
Αὐστριακὸν Φλώριον »
Ἀργυροῦν δράγκον »
» φράγκον »

Παρατηρήσεις

Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ.
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (7 Φεβρουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ. 53
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0. » 247
» » 9 0[0. » 255
Εταιρία Μεταλλ. Λαυρίου » 162
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . . γρ. 110 5[8–110 3[4
Παρισίων 3 » . . . φρ. 22.70–22.72 1[2
Λίρα Ἀγγλικὴ . . . γρ. 110 32[40
Εἰκοσάφραγκον . . . » 88 6[40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (1 Φεβρουαρίου)

Λονδ. αἱ 20 λ. σ. 3μ. φιο. 119.75
Παρισ. τὰ 100 φ. » 47.45
Εἰκοσάφραγκον » 9.52
Ἀργυρᾶ φιορ. 100

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἄμστερδαμ 4 1[2 0[0 — Βιέννης 4 0[0
Βερολίνου 5 0[0 — Λονδίνου 4 0[0
Μαδρίτης 4 0[0 — Παρισίων 5 0[0
Πετρουπόλεως 6 0[0 — Ρώμης 5 0[0
Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζης) 8 0[0.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Α. Ν. Ρ. Βερολῖνον. Δημοσιεύεται εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Περιμένομεν τὰ κατόπιν. —Καν Ε. Λ. Μασσαλίαν. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—Καν Ε. Π. Ζ. Κέρκυραν. Τὸ σημειούμενον βιβλίον ὑπάρχει καὶ τιμᾶται φρ. 2. 50. — Μιᾷ ἀναγνωστρίᾳ. Ἐν Παρισίοις τὸ νῦν συνειθιζόμενον porte-bonheur εἶνε τριφύλλι τετράφυλλον, φέρουσι δ' αὐτὸ ἐξηρτημένον ἐκ τοῦ βραχιολίου. Περὶ τοῦ ἄλλου δὲν δυνάμεθα ἀτυχῶς νὰ σᾶς πληροφορήσωμεν.—κ. Β.Π.Β. Κυδωνίας. Ταχυδρομικῶς σᾶς ἐγράψαμεν.—κ. Ι. Κ. Ἀθήνας. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν· ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἐν τοῖς ἀποσταλεῖσιν οὐδὲν νέον οὐδὲ περίεργον ὑπάρχει· ἡ ἔκθεσις δὲ πραγμάτων γενικῶς γνωστῶν δὲν δύναται βεβαίως νὰ εἶνε ἐνδιαφέρον ἀνάγνωσμα. — κ. Δ. Π*. Ἐν Ἀγγλίᾳ δὲν ὑπῆρξε περιφανὴς ἀνήρ, ὅστις νὰ μὴν ἔχῃ ἰδιορρυθμίαν τινὰ χαρακτῆρος. «Σχεδὸν πάντες, λέγει συγγραφεύς τις, ἔχουσι δόσιν τινὰ μανίας». Ὁ εὐκλεὴς Malborough κατεδέχετο νὰ πυγμαχῇ μετὰ κοινοτάτων ἀνθρώπων· ὁ θαυμάσιος συγγραφεὺς Κοῦπερ ἀνέτρεφεν ἐπιμελῶς κονίκλους, εἰς οὓς συνέτασσεν ἐλεγεῖα· ὁ διάσημος Steel ἐκοιμᾶτο πολλάκις ἐν ταῖς ὁδοῖς· ὁ Goldsmith, ἄλλος συγγραφεὺς πλήρης πνεύματος καὶ ἀφελείας, περιῆλθε τὴν Γαλλίαν χωρὶς ὀβολὸν εἰς τὸ θυλάκιον, παίζων διαφόρους ἤχους χοροῦ εἰς τοὺς χωρικοὺς διὰ τοῦ πλαγιαύλου του· ὁ ὑποκριτὴς Kean εἶχεν ὡς σωματοφύλακα νεαρὸν λέοντα, τὸν ὁποῖον ἄφινε νὰ κατακλίνεται ἐντὸς τοῦ ἰδίου του κοιτῶνος. —κ. Α. Ξ. Ἡράκλειον. Ἐλήφθησαν. Ταχυδρομικῶς ἔχετε ἐπιστολήν μας.—κκ. Γ. Π. Γεράκι τῆς Σπάρτης, Α. Γ. Κ. Βόλον, Π. Μ. Μ. Σύρον, Ι. Κ. Μασσαλίαν, Ι. Ρ. Α. Πορταριάν, Ἀδελ. Μπ. Πάτρας, Σ. ἀρχ. Γ. Σ. Νεάπολιν, Κ. Μ. Τρίπολιν, Κ. Π. Γαύριον, Ι. Κ. Δεδεαγάτς. Ἐλήφθησαν.—Ἰδιοτρόπῳ. Εἴτε οἱ χοροὶ γίνονται πρὸς ὄφελος τῶν πτωχῶν, εἴτε οἱ πτωχοὶ ἐπινοοῦνται χάριν τῶν χορῶν, ἀρκεῖ ὅτι τὸ καλὸν γίνεται· δι' οἱουδήποτε δὲ τρόπου καὶ ἂν γίνεται, ὀφείλομεν νὰ τὸ δεχώμεθα εὐχαρίστως καὶ νὰ μὴ τὸ ἀποθαρρύνωμεν. — κ. Ι. Τ. Ἰωάννινα. Ἤρξατο ἡ ἀποστολὴ πρὸς τὸν κ. Ι. Ζ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν· προσεχῶς σᾶς γράφομεν.—κκ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον, Ι. Κ. Δεδεαγάτς, Ι. Β. Τεργέστην, Ἱερ. Σ. Κ. καὶ Κ. Δ. Γ. Κέρκυραν, Π. Μ. Μ. Σῦρον, Λ. Σ. Π. Κεφαλληνίαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κκ. Σ. Β. Βραΐλαν, Ν. Κ. Βουκουρέστιον. Κ. Γ. Γαλάζιον, Χ. Κ. Μιζίλ. Σᾶς ἐγράψαμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Σ. Ξ. Βυρτσβοῦργον. Καὶ ὅμως ἐδῶ εὑρισκόμεθα ἐν πλήρει ἔαρι καὶ πρὸ ἡμερῶν ἤδη ἀνθεῖ ἡ ἀμυγδαλῆ. — κ. Ε. Τ. Μιτυλήνην. Ταχυδρομικῶς ἔχετε ἀπάντησίν μας.— κ. Ν. Ι. Α. Βουκουρέστιον. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου ἤρχισεν ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος.—Dilettante. Ἐν τῷ σταδίῳ τῆς τέχνης ἡ ἐλευθερία ἀναδεικνύει τὸν καλλιτέχνην. Ὁ γλύπτης καὶ ὁ ζωγράφος δὲν πρέπει νὰ παρασύρωνται ὑπὸ τῶν ὀρέξεων τοῦ Κοινοῦ, ἀλλ' αὐτοὶ νὰ σύρωσι μεθ' ἑαυτῶν τὸ Κοινόν. Οἱ θεραπεύοντες τὴν ἀπειροκαλίαν τῶν πολλῶν ἐξευτελίζουσι καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν τέχνην.—κ. Ι. Σ. Ι. Ῥουχτσούκιον. Θέλομεν ἐνεργήσει συνῳδὰ τῇ ἐπιστολῇ σας.—Φίλῳ Σ*. Ἡ ὁμολογία τῶν σφαλμάτων ἡμῶν δὲν ἐμφαίνει ἀδυναμίαν, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[27 Ἰανουαρίου (Πέμπτη) 1883].

Ἀναμένεται ἐν Κερκύρᾳ περὶ τὰ μέσα τοῦ προσεχοῦς μηνὸς ὁ πατὴρ τῆς ἡμετέρας Βασιλίσσης μέγας δοὺξ Κωνσταντῖνος.—Μετὰ ἕνα μῆνα ἀπέρχεται εἰς Κέρκυραν ὁ ἤδη ἐν τοῖς Ἀνακτόροις ξενιζόμενος ἀδελφὸς τῆς Βασιλίσσης.—Ἀπὸ τῆς προχθὲς δευτέρας ἐπανελήφθησαν αἱ συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς, ἐψηφίσθησαν δὲ αἱ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως αἰτηθεῖσαι πιστώσεις διὰ τὸν λήγοντα μῆνα Ἰανουάριον.—Ἡ ἐπὶ τῆς διακανονίσεως τῶν ἑλληνοτουρκικῶν ὁρίων μικτὴ ἐπιτροπὴ ἐπιθεωρήσασα κατ' ἐπανάληψιν τὴν ὁροθετικὴν γραμμὴν ἐπεράτωσε τὰς ἐργασίας της καὶ ὑπέγραψε τὸ περὶ τούτου πρωτόκολλον ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος.—Ἡμέρα τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν ὡρίσθη ἡ 8 Μαΐου.—Ἐγένοντο κατ' αὐτὰς ἐπανειλημμέναι δοκιμαὶ τῶν μυδροβόλων Νόρδεμφελδ ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως· τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν ἐκτάκτως εὐάρεστα ἀποδείξαντα τὰ ὅπλα ταῦτα οὐ μόνον ὀλεθριώτατα τῷ ἐχθρῷ, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀμυντικὰ ἐξαίρετα.—Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐξέδραμον μέχρι Μεθάνων καὶ ἐκεῖθεν εἰς Πόρον καὶ Αἴγιναν ὁ πρωθυπουργός, ὁ ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης, ὁ τῶν ναυτικῶν, ἀνώτεροί τινες ὑπάλληλοι καὶ ὁ γάλλος ἀρχιμηχανικὸς κ. Ρονδὲλ, ἵνα ἐξετάσωσι τὰ περὶ ἀνεγέρσεως λουτρῶν ἐν Μεθάνοις, φυλακῶν δ' ἐν Πόρῳ καὶ ἐν Αἰγίνῃ.—Ὑπὲρ τῆς ἀνεγέρσεως ἀνδριάντος τοῦ Γλάδστωνος τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Πειραιῶς ἐψηφίσατο συνδρομὴν χιλιόδραχμον.—Κατ' ἀπόφασιν τοῦ ὑπουργείου ναυτικὸν Νοσοκομεῖον ἱδρυθήσεται παρὰ τὴν Σαλαμῖνα, ἐπὶ τοῦ νησυδρίου Ἁγ. Γεωργίου.—Ἡ παρὰ τοὺς Ὠρεοὺς προσαράξασα «Καρτερία» ἐρρυμουλκήθη ὑπὸ τοῦ «Βυζαντίου» εἰς Σῦρον πρὸς ἐπισκευήν· ἡ βλάβη αὐτῆς φαίνεται ὅτι εἶνε μικροτέρα παρ' ὅσον ἐνομίσθη κατ' ἀρχάς.—Αἱ τελωνειακαὶ εἰσπράξεις κατὰ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον ἀνῆλθον καθ' ὅλον τὸ κράτος εἰς δρ. ν. 2,445,714. 45 ἐξ ὧν 223,348. 44 ἐκ τῶν νέων ἐπαρχιῶν, αἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Νοεμβρίου 1882 εἰσπράξεις συμποσοῦνται εἰς δρ. 23,103, 052,24 ἐν συνόλῳ.—Οἱ βουλευταὶ κκ. Γ. Ν. Φιλάρετος, Θ. Φλογαΐτης, Ἠλ. Παλαμήδης καὶ Χ. Σολιώτης ὑπέβαλον νομοσχέδιον περὶ καταργήσεως τῆς προσωπικῆς κρατήσεως.— Ἐκδικασθείσης προχθὲς καὶ τῆς περὶ παραχαράξεως καϋμέδων δίκης ἐνώπιον τοῦ κακουργιοδικείου Ἀθηνῶν ἐκηρύχθησαν ἀθῷοι καὶ ἀπελύθησαν τῶν φυλακῶν οἱ κατηγορούμενοι Θρ. Βελέντζας καὶ Μουστακόπουλος.— Γυμνάσια ἐπὶ σκοπὸν βολῆς ἐκτελεῖ τὸ πυροβολικὸν ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως διὰ τῶν πυροβόλων Κρούπ· ἑκάστη πυροβολαρχία θὰ ῥίψῃ ἀνὰ 120 βολάς.

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Ζ' Περίοδος.

Τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν ἐγένετο ἡ ἐκκύβευσις τοῦ λαχείου τούτου, ἐξήχθησαν δὲ πρῶτοι οἱ ἑξῆς 20 ἀριθμοί:

30,569	4,323	24,702	31,624	228
18,779	10,723	28,999	1,244	30193
17,228	29,370	8,261	26,268	18844
31,517	7,169	18,450	20,275	2808

Τούτων ὁ 1 ἐκέρδησε δρ. ν. 7,196.25, οἱ δύο ἑπόμενοι ἀνὰ δρ. 2,878.50, οἱ ἑπτὰ ἑπόμενοι ἀνὰ δρ. ν. 575.70 καὶ οἱ 10 ἑπόμενοι ἀνὰ δρ. ν. 143.92, οἱ μετ' αὐτοὺς δὲ 180 ἐξαχθέντες λαχνοὶ ἀνὰ δρ. 57.77 ἕκαστος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Blanc, L. Constitution de 1875. . .	Fr. 3.50
Claretie, J. Enlèvement au XVIII Siècle	» 10—
Delaborde. La Gravure. Cart	» 4—
Heydemann. Terracotten aus dem Museo nazion. zu Neapel	M. 3—
Lapparent. A. de. Traité de Géologie .	Fr. 25—
Laurin. Droit commerc. I.	» 10—
Prudhomme. Cours de Construction 2 v.	» —
Sybel, H. von. Gesch. der Revolutionzeit 1789-1800 V.	M. 16.20
Ziegler. Anatomie. II. 1.	» 6.—

Πάντα τὰ ἀνωτέρω σημειούμενα νεοφανῆ βιβλία εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Ὁδὸς Ἑρμοῦ, παραπλεύρως τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ

ΤΟΥ 1858

97η ΚΛΗΡΩΣΙΣ, ΕΝΕΡΓΗΘΕΙΣΑ ΤΗ 2η ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1883 (ν. ν.)

ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ.

Ἐξήχθησαν αἱ ἑξῆς 19 σειραί:

620 1315 1352 1372 1515 1554 1960 1992 2133 2661

2753 2906 3048 3399 3546 3941 3958 4091 4198

Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ.	Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ.
620	12	400	2133	22	400
	23	400	2661	2	**5000**
	45	**1500**	2753	18	**150000**
	90	400		52	**5000**
1315	—	—	2906	65	400
1352	31	**1000**		89	400
	50	400	3048	70	400
	79	400		82	**1000**
	99	400		99	400
1372	14	400	3399	8	400
	16	400	3546	14	400
	49	400		63	**1000**
	57	400		90	**15000**
1515	29	400	3941	1	400
	73	400		42	400
	82	400		51	400
1554	46	400		71	**1500**
	86	**1000**		80	**2000**
	93	400		88	400
	97	400		97	400
1960	49	400	3958	77	400
	75	400	4091	37	400
	93	**30000**		66	400
1992	28	400	4198	20	400
	37	**2000**		83	400

Πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ὁμολογίαι τῶν ἀνωτέρω σειρῶν ἐκληρώθησαν πρὸς φιορ. χρ. 200.— Ἡ πληρωμὴ τῶν κληρωθέντων ἀριθμῶν γενήσεται ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1883, ἡ δὲ προσεχὴς κλήρωσις τῇ 1 Μαΐου 1883.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 319. — 6 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 371

—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ μυθιστορία Ὀνωρ. **Βαλζάκ**, μετάφρασις **Ἀγγέλου Βλάχου**.

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΩΣΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ὑπὸ τῆς **Κυρίας Αἰκ. Λ. Λασκαρίδου**.

ΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ παγοδρομοῦν.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ περὶ **Γαμβέττα**.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

Ἐκομίσθησαν εἰς Βιέννην γλυπτικὰ ἔργα πολύτιμα ἐξ ἀκροπόλεως τῆς Λυκίας ἧς ἄγνωστον τὸ ἀρχαῖον ὄνομα, κειμένης δὲ πλησίον τοῦ σημερινοῦ χωρίου Γκελμπαξὲ, οὐ μακρὰν τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Λυκίας, μεταξὺ Μύρων καὶ Φλεοῦντος. Τὴν ὕπαρξιν ἀρχαίων μνημείων ἐν τῇ ἀκροπόλει ἐκείνῃ ὑπέδειξε πρῶτος ὁ Schönborn πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν ἐκθέσει, δημοσιευθείσῃ ἐν τῷ ΙΒ' τόμῳ τῆς γεωγραφίας τοῦ Ritter· ἐπιτροπεία δὲ αὐστριακῶν ἀρχαιολόγων καὶ φιλοτέχνων, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Benndorf, τυχοῦσα τῆς συνδρομῆς καὶ συμπράξεως τῆς αὐστριακῆς κυβερνήσεως, ἀπεστάλη πέρυσιν ἐπὶ τόπου· κατώρθωσε δὲ νὰ περισυναγάγῃ πάντα τὰ σωζόμενα ἐν τῇ ἀκροπόλει ἐκείνῃ μνημεῖα τῆς τέχνης καὶ νὰ μετακομίσῃ ταῦτα εἰς Βιέννην. Καίτοι δὲν ἐξετέθησαν εἰσέτι εἰς κοινὴν θέαν, ἐκ τῶν φωτογραφιῶν ὅμως αὐτῶν καὶ τῶν δημοσιευθεισῶν ἐκθέσεων προκύπτει ὅτι τὰ πλουσιώτατα ταῦτα προσκτήματα τοῦ βιενναίου μουσείου εἰσὶ πολλῷ ἀνώτερα τὴν ἀξίαν τῶν ἐκ Ξάνθης καὶ Ἁλικαρνασσοῦ συληθέντων ὑπὸ τῆς βρετανικῆς κυβερνήσεως, ἁμιλλῶνται δὲ τοῖς ἐκ Περγάμου ὑπὸ τῆς Γερμανίας συγκομισθεῖσι. Ἔργα πάντα ἀττικοῦ ἐργαστηρίου, ἐποιήθησαν ὑπὸ ἀγνώστων τεχνιτῶν μετακεμφθέντων ἐξ Ἀττικῆς ὑπὸ ἀγνώστου καὶ ἀνωνύμου ἡγεμόνος τῆς Λυκίας, ἐν χρόνοις καθ' οὓς ἤκμαζεν ἡ ἑλληνικὴ τέχνη, τὴν Ε' περίπου ἑκατονταετηρίδα π. Χ. Τὸ ὑλικὸν αὐτῶν, ἄμοιροῦν τῆς ἁπλότητος τοῦ πεντελησίου καὶ τοῦ παρίου λίθου, δὲν ἐπέτρεπε λεπτότητα ἐν τῇ ἐκτελέσει, ἡ εὐχέρεια ὅμως τῆς ἐξεργασίας αὐτοῦ παρεῖχε τοῖς τεχνίταις ἄλλα πλεονεκτήματα, ἀντισταθμίζοντα τὴν ἔλλειψιν ἐκείνην. Η εὑρεθεῖσα μακρὰ σειρὰ τῶν ἀναγλύφων καὶ ἀγαλμάτων ἀποτελεῖ κατὰ μέγα μέρος συμπλέγματα ἀναφερόμενα εἰς πολιορκίαν πόλεως, πιθανώτατα τῆς Τροίας. Ἡ πλουσιωτάτη αὕτη συλλογὴ, ἧς ἀνεκτίμητος ἡ ἀξία, ἀνοίγει εὐρὺ στάδιον μελετῶν καὶ εἰκασιῶν τοῖς ἀρχαιολογοῦσιν· ὅπως ἂν ᾖ ἀπὸ τοῦδε θεωρεῖται βέβαιον, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπιπολαίου παρατηρήσεως τῶν εὑρεθέντων μνημείων πιστοῦται, ὅτι ἐποιήθησαν ὑπὸ ἀττικῶν καλλιτεχνῶν, οἵτινες κατὰ τὸν πελοποννησιακὸν πόλεμον μὴ εὑρίσκοντες ἐργασίαν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, ἐδέχθησαν προθύμως τὴν πρόσκλησιν ἡγεμόνος βαρβάρου λαοῦ, ὅπως κοσμήσωσι τὴν πόλιν ἐκείνην δι' ἔργων, ἐν οἷς ἐκδήλως νῦν ἀναγνωρίζεται ἡ ἐπανθοῦσα ἑλληνικὴ χάρις καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ εὐφυΐα τῶν ἐκπατρισθέντων τεχνιτῶν.

—**Τουρκικὴ ἐκπαίδευσις.** Ἐκ τῆς ἄρτι δημοσιευθείσης ἐπετηρίδος τῆς ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας διὰ τὸ 1300 ἔτος τῆς Ἐγείρας ἐρανιζόμεθα τὰ ἑπόμενα περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει τουρκικῶν ἐκπαιδευτηρίων:

Ἡ Ἀστικὴ σχολὴ περιλαμβάνει 7 καθηγητὰς τῶν ἀνωτέρων τάξεων, 18 καθηγητὰς τῶν προγυμναστικῶν τάξεων, καὶ 300 μαθητάς.

Τὸ Αὐτοκρατορικὸν Λύκειον τοῦ Γαλατᾶ Σεραΐ περιλαμβάνει 33 καθηγητὰς τῶν ἀνωτέρων τάξεων, 15 καθηγητὰς τῶν μικροτέρων τάξεων καὶ 576 μαθητὰς, ὧν 420 ἐσωτερικοὶ, 33 ἡμισύσσιτοι καὶ 123 ἐξωτερικοί.

Ἡ ἀστικὴ ἰατρικὴ Σχολὴ ἀποτελεῖται ἐκ Διευθυντοῦ, καὶ σώματος 33 καθηγητῶν. Μαθητὰς δὲ περιλαμβάνει 502.

Ἡ Πρότυπος Σχολὴ ἔχει Διευθυντὴν, 10 καθηγητὰς καὶ 74 μαθητάς. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 16 μαθηταὶ ἀποπερατώσαντες τὰς σπουδὰς των ἀπεφοίτησαν τῆς σχολῆς ταύτης.

Τὸ πρότυπον Παρθεναγωγεῖον ἔχει διευθυντὴν, 12 καθηγητὰς καὶ διδασκαλίσσας καὶ 129 μαθητρίας.

Ἰδοὺ δὲ κατάλογος τῶν ἄλλων σχολῶν τῆς πρωτευούσης τῆς Τουρκίας.

	Σχολαὶ ἀρρένων.	Παρθεναγωγεῖα.	Μαθηταί.	Μαθήτριαι.
Ἄκ-Σεραΐ	9	10	450	570
Φατὶχ	13	5	640	350
Σουλτὰν Σελὴμ	8	8	500	360
Ἐμὶρ Βουκαρὰ	9	6	560	350
Χασεκῆ	8	7	420	565
Σουλτὰν Ἀχμὲδ	13	7	650	390
Σκούταρη	14	19	1119	960
Ἐγιοὺπ	10	4	680	256
Κασὶμ Πασᾶ	12	8	658	520
Τοπχανὲ	9	8	520	440
Βεϋλὲρ Βεϋ	13	10	450	365
Βεσικτὰς	15	20	965	640
Ἐν ὅλῳ	133	112	7612	5766

— Ἐν ἔτει 1882 ἐξεδόθησαν ἐν Γερμανίᾳ 14,794 συγγράμματα, ἤτοι ὀλιγώτερα τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐκδοθέντων, ἅτινα ἀνήρχοντο ἐν ὅλῳ εἰς 15,191. Ἐκ τούτων 1990 εἰσὶ παιδαγωγικὰ καὶ σχολικὰ βιβλία, 1373 θεολογικὰ, 1355 νομικὰ καὶ πολιτικὰ, 1260 μυθιστορήματα, ποιήματα, δράματα. Σημειωτέον ὅτι ἐν αὐτοῖς δὲν περιλαμβάνονται τὰ μὴ πωλούμενα ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις.

— Ἐν τῇ συλλογῇ τῆς ἐν Λιψίᾳ ἐκδιδομένης Καθολικῆς βιβλιοθήκης (Universal-Bibliothek) ἐξεδόθη γερμανικὴ μετάφρασις ὑπὸ F. Moral τῆς Λείλας, διηγήματος τοῦ κ. Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ.

— Ἐκ Δαρμστάδης ἐπιστέλλουσι τῇ Kœlnischen Zeitung ὅτι ὁ ἐκεῖ καθηγητὴς τῆς γεωλογίας παρὰ τῇ ἀνωτέρᾳ τεχνικῇ σχολῇ Δρ. Lepsius ἔλαβεν ἐντολὴν παρὰ τῆς ἐν Βερολίνῳ Ἀκαδημείας τῶν ἐπιστημῶν, ἵνα, μεθ' ἑνὸς πρώσσου καθηγητοῦ τῆς γεωλογίας, ἐρευνήσῃ γεωλογικῶς τὰ περίχωρα τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παρὰ τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας σχεδιασθέντων τοπογραφικῶν χαρτῶν, καὶ λύσῃ οὕτως, εἰ δυνατὸν, τὸ σπουδαῖον καὶ πολυθρύλλητον ζήτημα περὶ τῆς γενέσεως τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ στρωμάτων τῶν μαρμάρων. Πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας ταύτης ἔλαβεν ὁ καθηγητὴς Lepsius τετράμηνον ἄδειαν, ἀναχωρεῖ δὲ προσεχῶς.

— Ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν 71 ἀπεβίωσεν ἐσχάτως ὁ γνωστὸς μουσικὸς Flotow, ὁ συνθέτης τῆς περιπαθοῦς Μάρθας. Ὁ Flotow κατήγετο ἐκ Μεκλεμβούργου, ἦν δὲ υἱὸς στρατιωτικοῦ καὶ ἐδιδάχθη τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς μουσικῆς ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ μητρός. Ἐν ἡλικίᾳ δεκαεξ ἐτῶν περατώσας τὰς μαθητικὰς σπουδὰς, ἀπῆλθεν εἰς Παρισίους ἵνα συνεχίσῃ τὴν ἐν τῇ μουσικῇ μόρφωσιν αὐτοῦ. Κατὰ τὸ 1835 συνέθεσεν ἐκεῖ τὸ πρῶτον αὐτοῦ μελοδραμάτιον Rob-Roy καλούμενον, κατὰ τὸ 1838 τὸν Δοῦκα τῆς Γυΐζης, εἶτα δὲ τὸν Ἀλέξανδρον Στραδέλλαν καὶ τέλος κατὰ τὸ 1847 τὴν Μάρθαν, ἥτις συνενοῦσα ἐν ἑαυτῇ τὴν γερμανικὴν τέχνην, τὴν ἰταλικὴν μελῳδίαν καὶ

Digitized by Google

τὴν γαλλικὴν χάριν περιῆλθε θριαμβευτικῶς τὰς σκηνὰς ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν θεάτρων, ἀνυψώσασα τὸν Flotow εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐπιφανεστέρων μουσικοδιδασκάλων τοῦ αἰῶνος.

— Τὸ αὐτοκρατορικὸν μουσεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἐπλουτίσθη διὰ πολυτίμου συλλογῆς 3,800 ἀρχαίων ἑλληνικῶν καὶ βυζαντινῶν νομισμάτων ἀνευρεθέντων ἐν Τεκκέ.

— Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐξεδόθησαν ἐν Τουρκίᾳ κυβερνητικῇ ἀδείᾳ 205 βιβλία, ὧν 101 τουρκικὰ, 48 ἑλληνικὰ,34 ἀμερικανικὰ, 5 βουλγαρικά, 2 ἱσπανικὰ καὶ 15 διαφόρων γλωσσῶν.

—Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν προκήρυξιν τῆς Ἱππικῆς Ἑταιρίας ἡμέρα πρὸς τέλεσιν τῶν ἱπποδρομικῶν ἀγώνων ὁρίσθη ἡ 20 Μαρτίου. Οἱ ἀγῶνες εἶνε ἐν ὅλῳ τέσσαρες 1ος ὁ ἐν ἐπιπέδῳ δρόμος· βραβεῖον χιλιόδραχμον διδόμενον ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας. 2 ὁ μετ' ἐμποδίων δρόμος· βραβεῖον χιλιόδραχμον προσφερόμενον ὑπὸ τοῦ κ. Μιχ. Ῥάλλη καὶ ἐν ἔργον τέχνης ὑπὸ τῶν Κυριῶν τῶν Ἀθηνῶν. 3ον ὁ μετὰ φρακτῶν δρόμος· βραβεῖον χιλιόδραχμον χορηγούμενον ὑπὸ τοῦ Σιδηροδρόμου. 4ος ὁ δρόμος ἐγχωρίων ἵππων· βραβεῖον 200 δραχμῶν.

—Ἡ «Στοὰ» ἄρχεται δημοσιεύουσα ἐν ἐπιφυλλίδι μετάφρασιν τῆς Κ ρ ι κ έ τ η ς, νεωτάτου μυθιστορήματος τοῦ L. Halevy.

— Χθὲς ἐξεδόθη καὶ ὁ 6.' τόμος τῶν ποιημάτων τοῦ δημοτικοῦ ποιητοῦ κ. Γ. Σουρῆ περιέχων ἀνέκδοτα αὐτοῦ ἔργα Ἐκ τοῦ ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ περιλαμβανομένου ποιήματος: Εἰ ς τ ὴ ν Ἀ θ η ν ᾶ ν τ ῆ ς Ἀ κ α δ η μ ί α ς ἀποσπῶμεν τὰς ἑξῆς δύο τελευταίας στροφὰς πλήρεις κωμικοῦ ἅλατος καὶ σατυρικῆς ἀληθείας :

Ἂν δὲν ἀκούεται φωνὴ μὲς 'στὴν Ἀκαδημία,
ἂν μὲς 'σ' αὐτὴ δὲν ἔρχεται κανένας νὰ διδάξῃ,
ὤ! μὴ θαρρῇς πῶς ἔπεσε καμμιὰ ἐπιδημία
ἢ πῶς μᾶς ἔλειψαν σοφοί . . . πᾶ ! πᾶ ! θεὸς φυλάξοι !
Ἐμεῖς γιὰ λοῦσο θέλουμε νὰ ἦναι 'στὰς Ἀθήνας,
γιὰ λοῦσο μᾶς τὴν ἔκτισε κι' ὁ μακαρίτης Σίνας.

Ἀλλ' ἂν 'στ' Ἀναβρυτήριο ντελάληδες φωνάξουν :
«Ποιὸς Ἕλλην θέλει νὰ γενῇ Ἀκαδημαϊκός ; »
ὤ! τότε ὅλ' οἱ Ἕλληνες ἐμπρός σου θὰ πετάξουν,
καὶ εἰς τὰς ἕδρας πόλεμος θ' ἀνάψῃ φονικός.
Κι' ἐγὼ θὰ τρέξω, Ἀθηνᾶ . . . παντοῦ σοφίας γνῶσις,
κι' ἂν θέλῃς νὰ σοῦ δώσουμε, καὶ ὄχι νὰ μᾶς δώσῃς.

— Γενομένης κατὰ τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν τῆς ἐκλογῆς τοῦ διοικ.συμβουλίου τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας, ἐξελέχθησαν διὰ τὴν μέλλουσαν τριετίαν οἱ κ.κ. Ν. Μαυροκορδάτος πρόεδρος, Μιχ. Μελᾶς ἀντιπρόεδρος, Ἀλέξ. Ἀντωνιάδης γραμματεύς, τακτικοὶ σύμβουλοι οἱ κ.κ. Ι. Βοῦρος, Α. Βαλαβάνης, Γ. Δρόσος, Α. Σῖμος, Σπ. Δουρούτης, Δ. Ζαχαρίας, Σπ. Βλάχος, Ἐμμ. Χαρίλαος, καὶ Α. Πασπάτης· ἀναπληρωτικοὶ δὲ οἱ κ.κ. Δ. Τσαουσόπουλος, Θ. Μαλικόπουλος καὶ Χρ. Δροσίνης.

— Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν κ. κ. ὑπουργῶν εἰς Μέθανα ἀπεφασίσθη ὁριστικῶς ἡ κατασκευὴ τῶν ἐκεῖ λουτρῶν καὶ ἀπεστάλη ἁρμόδιος μηχανικὸς ἵνα ποιήσηται προκαταρκτικὰς μελέτας περὶ τοῦ καταλληλοτέρου σχεδίου αὐτῶν.

— Ἀπῆλθεν εἰς Κόρινθον εἷς τῶν ἑταίρων τῆς Γαλλικῆς σχολῆς ἵνα ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς ἐν ᾧ χώρῳ ἔκειτο ὁ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος.

— Κατὰ τὰς ἐν τῇ Ἀκροπόλει γενομένας ἀνασκαφὰς ἀνευρέθησαν πρὸς τὸ ἀνατολικὸν τοῦ Παρθενῶνος μέρος διάφορα ἀρχαιότατα λείψανα ἀγαλμάτων, ἀγγείων, κεφαλὴ χαλκῆ, τεμάχια ὄφεως χαλκοῦ καί τινα ἄλλα, ἀναγόμενα πάντα, ὡς ἠκούσαμεν, εἰς τὴν πρὸ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Ξέρξου ἐν Ἀθήναις ἐποχήν. Ὑπὸ τὰς ἐπὶ τῶν ἀνευρεθέντων πηλίνων ἀγγείων ζωγραφίας ὑπάρχει γεγραμμένον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου.

— Βασιλικῷ Διατάγματι συνεστάθη ἑλληνικὸν σχολεῖον μὲ μίαν ἐπὶ τοῦ παρόντος τάξιν ἐν Μεϊσδανίῳ τῆς Καρδίτσης, εἰς ὃ ἀκολούθως διορισθήσεται διδάσκαλος.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐνέκρινε τὴν σύστασιν δημοτικοῦ σχολείου θηλέων ἐν Προμυρίῳ τῆς ἐπαρχίας Βώλου.

— Ἐνεκρίθη δι' ὁμοίας διαταγῆς ἡ σύστασις δημοτικοῦ σχολείου ἀρρένων ἐν Μπαλίαγα τοῦ δήμου Ἄρεως δαπάνῃ τοῦ δήμου καὶ συνδρομῇ τοῦ δημοσίου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Περὶ δαμαλίδος καὶ δαμαλισμοῦ Ἐναίσιμος διατριβὴ ὑπὸ Νικολ. Χ. Ἀγγέλου διδάκτορος τῆς Ἰατρικῆς. Ἐν Ἀθήναις 1883.

Στοιχεῖα στιχουργίας τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ποιητῶν ὑπὸ Εὐαγγ. Κοφινιώτου καθηγητοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1883.

Ἡ πεύκη καὶ τὰ ῥητινώδη προϊόντα ὑπὸ Ν. Χλωροῦ, ἐπιθεωρητοῦ τῶν δασῶν. Ἐν Ἀθήναις 1883. Παρὰ τῷ βιβλιοπωλείῳ Κ. Μπὲκ ἀντὶ δρ. ν. 3, διὰ τὰς ἐπαρχίας ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν δρ. ν. 3,20. [Τὸ προκείμενον πόνημα τοῦ κ. Ν. Χλωροῦ σκοπὸν κύριον προτίθεται τὴν διάδοσιν γνώσεων πρὸς ἐπιστημονικωτέραν καὶ ἐπωφελεστέραν συλλογὴν τῆς ῥητίνης, ἥτις ὡς γίνεται παρ' ἡμῖν ἐπιφέρει καταστρεπτικώτατα καὶ ὀλέθρια ἀποτελέσματα ἐπὶ τῶν δένδρων τῆς πεύκης, ἅτινα εἶνε ἤδη καὶ δύνανται ν' ἀποβῶσιν εἰς τὸ μέλλον σπουδαιοτάτη πηγὴ δημοσίας παραγωγῆς. Ἀλλὰ πλὴν τοῦ σκοποῦ τούτου, τοῦ καταλληλοτέρου δηλαδὴ τρόπου τῆς συλλογῆς τῆς ῥητίνης, ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ διαλαμβάνει ὁ συγγραφεὺς καὶ πολλὰ περὶ τῶν διαφόρων ῥητινωδῶν προϊόντων καὶ ὑποδεικνύει τὴν βιομηχανικὴν τούτων χρῆσιν και σπουδαιότητα.Ὁ Κ.Χλωρὸς ὑπολογίζει ἐν τῷ ἐπιλόγῳ τοῦ βιβλίου του, ὅτι ἡ ἐτησία ζημία, ἣν ὑφίσταται ὁ τόπος ἐκ τῆς κακῆς συλλογῆς καὶ τῆς φθορᾶς τῶν δένδρων, καὶ ἐκ τῆς μὴ κατεργασίας τῶν ῥητινωδῶν προϊόντων ἀναβαίνει εἰς 6 ἑκατομμύρια δραχμῶν ! «Τοιαύτη δὲ ζημία, ἐπιλέγει, θ'ἀφυπνίσῃ ἡμᾶς ἐκ τοῦ ληθάργου καὶ θὰ ἀναγκάσῃ νὰ ζητήσωμεν ὅσον τάχος τὴν διάσωσιν τοῦ ἀπολλυμένου πλούτου». Διάδοσις τοιούτων συγγραφῶν ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου εἶνε ἔργον λίαν ἀξιέπαινον τιμῶν καὶ τὸν πονήσαντα καὶ τὴν κυβέρνησιν ὑπὸ τοιούτων ὑπηρετουμένην ὑπαλλήλων].

Γεωργίου Σουρῆ Ποιήματα. Τόμος Β'. Ἀνέκδοτα.Ἐν Ἀθήναις 1883.Ἐν τοῖς Γραφείοις «Μὴ Χάνεσαι» καὶ «Διαπλάσεως τῶν παίδων» καὶ ἐν τοῖς Βιβλιοπωλείοις Νάκη καὶ Ἀντωνιάδου. Δρ. ν. 2, μετὰ τοῦ πρώτου 5.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Συλλαβικὸν κυβόλεξον.

. . χο . . .
χο ρεύ ω
. . . ω . . .

2.

Δημῶδες αἴνιγμα.

Ὅταν τὸ δένῃς περπατεῖ, κι' ὅταν τὸ λύνῃς στέκεται.

3.

Εἰς τῶν ἀνέμων τὴν πνοὴν
Τὰς πτέρυγας ἐκτείνω·
Μετρῶ τοῦ κόσμου τὴν ζωὴν
Ἀκέφαλος ἂν μείνω.

Ἐν Πάτραις. Κυρία Δ'.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Ἡ ἰα — πων — ία

2.

Δέκα ρα — Δ ε κ ά ρ α

3.

Σ ι γ ά ρ ο ν

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

3 Φεβρουαρίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 3 Φεβρουαρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνησεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. ἐν κυκλοφορίᾳ	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἴσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0]0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	385
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,410	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν Σεπ.	30,—	392 1[2	500	457
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,316	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	425
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	} 29,721	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	25,20	224,—	280	283
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799	42,622	15 » 15 »	15 » 15 »	22.40	200,—	250	273
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	28,700	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοέμβ.	15.	197,50	250	214
» 6,000,000 τῶν 6 » Φρ.	60,000	38,324	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	
» 4,000,000 τῶν 8 » »	16,000	13,805	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	15.	252,—	280	259
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆ. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,656	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ 1 Νοεμ 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	1	362,50	400	253

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	4170
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	336
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5.—	100	140
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	45
Ἑταιρία Μεταλλουργειων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ καὶ Ἰούλ.	7.—	140	195
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	10 1[2	160	
Ἑταιρία Φωταερίου . . Φρ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοίνιξ». »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυὼν» »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	28 70
» . . .	Ὄψεως . »	29.10
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης	3μ.	115
» »	Ἐμπορικὸν 3μην.	114

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.80
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

Παρατηρήσεις

Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (14 Φεβρουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	γρ.	53 3[4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	247
» » 9 0[0.	»	255
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	169
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	110 1[2–110 3[4
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22.72 1[2–22.75
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110 30[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	88 6[40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (9 Φεβρουαρίου)

Λονδ. αἱ 20 λ. σ. 3μ.	φιο.	119.75
Παρισ. τὰ 100 φ.	»	47.40
Εἰκοσάφραγκον	»	9.52
Ἀργυρᾶ φιορ. 100		

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἀμστερδαμ	4 1[2 0]0	Βιέννης	4 0]0
Βερολίνου	5 0]0	Λονδίνου	4 0]0
Μαδρίτης	4 0]0	Παρισίων	5 0]0
Πετρουπόλεως	6 0]0	Ρώμης	5 0]0

Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζης) 8 0]0.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

Κ Α. Κ. Ἀθήνας. Ἡ «Ἑστία» σᾶς εὐγνωμονεῖ διὰ τὴν τόσην φιλοφροσύνην σας. Ἐλήφθη ἀκριβὴς σημείωσις καὶ θὰ ἐνεργηθῶσι τὰ δέοντα.— Κ^ν Μ. Ι. Δ. Ἐν τούτοις ἀλλαχοῦ εἶνε καὶ αὐστηρότεροι ὡς πρὸς τοῦτο. Προχθὲς ἔτι ἀνεγινώσκομεν ἐν ἐφημερίδι ὅτι ὁ δήμαρχος τῆς πρωτευούσης τῆς Ὁλλανδίας Χάγης ἐξέδωκε διάταγμα, δι' οὗ ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς νέους καὶ τὰς νεάνιδας τοὺς μὴ συμπληρώσαντας τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας νὰ χορεύωσιν εἰς τοὺς δημοσίους χορούς. Κατὰ τὸ διάταγμα λοιπὸν τοῦτο οἱ εἰς τοιαύτας διασκεδάσεις συχνάζοντες ὀφείλουσι νὰ παρουσιάζωσιν εἰς τὸν δημόσιον ὑπάλληλον τὸν πρὸς τοῦτο τεταγμένον τὸ ἔγγραφον τῆς γεννήσεως αὐτῶν, ἵνα ἀφεθῇ εἰς αὐτοὺς ἐλευθέρα ἡ εἴσοδος εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ χοροῦ.—κ. Ν. Ι. Γ. Κωνσταντινούπολιν. Τὰ 8 ἐγένοντο 10 συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ σας παρακαλεῖσθε νὰ φροντίσητε τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἀντιτίμου.— Π α ρ α τ η ρ η τ ῇ. Τὸ νὰ κ α μ α ρ ώ ν ῃ τις διὰ τὰ ἐνδύματα ἅτινα φέρει δηλοῖ ὅτι ἐναποθέτει εἰς αὐτὰ πολὺ μέρος τῆς ἀξίας του.— κ. Π. Ι. Ζ. Τένεδον 1) Τὸ ὀρθὸν εἶνε πράκτορ. 2) Καὶ ὁ παρακείμενος παρῳχημένος εἶνε, καὶ ἑπομένως τὸ ε αὔξησις εἶνε. 3) Τὸ σημειούμενον βιβλίον δὲν ὑπάρχει—κκ. Ι. Β. Τεργέστην, Δ. Β. Παρισίους, Ν. Α. Π. Σηλυβρίαν, Π. Ι. Ζ. Τένεδον, Δ. Ι. Π. Πάτρας, Γ. Μ. Αἴγιον, Η. Α. Φ. Ἀργοστόλιον, Κ. Δ. Τ. Πάτρας καὶ Γ. Ξ. Λάρισσαν. Ἐ λ ή φ θ η σ α ν.—Ἐ ν ὶ φ ί λ ῳ. Ἰδοὺ ἄλλο εὐφυέστερον. Μαθὼν Ῥωμαῖός τις ὅτι εἷς τῶν πατρικίων κατώρθωσε νὰ ἀποκρύψῃ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς του μεγάλα χρέη ὑπερβαίνοντα 20 ἑκατομμύρια σηστερτίων, διέταξε νὰ ἀγοράσωσιν ἐν τῇ δημοπρασίᾳ τὸ προσκεφάλαιον τῆς κλίνης τοῦ ἀποθανόντος, λέγων εἰς τοὺς ἐκπληττομένους ἐπὶ τούτῳ ὅτι διὰ τὸν ὕπνον του τῷ ἐχρειάζετο τοιοῦτο προσκεφάλαιον, ἐφ' οὗ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἠδυνήθη νὰ κοιμηθῇ τοσαῦτα ἔχων χρέη. —κ. Δ. Ν. Μ. Νέαν Ὑόρκην. Τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς.—κ. Ε. Κ. Μ. Πλωμάριον. Οἱ 2 σημειούμενοι τόμοι ἀπεστάλησαν, συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ σας, τῷ ἐν Μιτυλήνῃ κ. Χ. Δ. Α., παρ' οὗ εὐαρεστηθῆτε νὰ τοὺς ζητήσητε.— κ. Σ. Ν. Σ. Ὀλτένιτζαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἤρξατο ἡ ἀποστολὴ τῶν 3 φύλλων συνῳδὰ τῇ ἐπιστολῇ σας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔτους.—Ἐ ν ὶ π ο λ ί τ ῃ. Τοὺς καρποὺς ὅμως τοῦ συστήματος αὐτοῦ δὲν βλέπομεν· οἱ μαθηταὶ ἐξερχόμενοι τῶν σχολείων ἀγνοοῦσιν ὅσα ἐδιδάχθησαν, ἐνῷ γνωρίζουσι πλεῖστα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐδιδάχθησαν.—Κ^ν Α. Π. Καλάβρυτα. Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν, τὸ δ' ἀντίτιμον αὐτῶν φρ. 1.75.—κ. Ἀδελφ. Δ. Κωνσταντινούπολιν. Ἐγένετο κατὰ τὴν παραγγελίαν σας.—Κ^ν Κ. Δ. Γ. Ἀγρίνιον. Ἡ ἀπόδειξις ἐξεδόθη ἐπ' ὀνόματι τοῦ πληρώσαντος τὴν συνδρομήν σας, εἰς ὃν καὶ παραδίδεται τὸ φύλλον.— κ. Ν. Α. Π. Σηλυβρίαν. Σᾶς ἐγράψαμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Ι. Β. Τεργέστην. Τὸ φύλλον ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς, τὸ βιβλίον ὅμως δὲν εὑρέθη. — Φ ι λ ο δ ό ξ ῳ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μιμηθῆτε τοὺς φιλοσόφους τῶν Χαυτείων, οἵτινες ἀπελπισθέντες τὸ ῥ ή χ ν ο υ ν εἰς τὸ δ ό μ ι ν ο.—κ. Δ. Δ. Ἀθήνας. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν· ἀλλὰ περὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἐδημοσιεύθη ἐκτενὲς καὶ περίεργον ἄρθρον, περιέχον καὶ τὴν ἰδικήν σας σημείωσιν, ἐν τόμῳ ΙΓ', φυλ. 208, σελ. 807.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[3 Φεβρουαρίου (Πέμπτη) 1883].

Ἐν τῇ βουλῇ ἤρξατο ἀπὸ τῆς δευτέρας ἡ γενικὴ συζήτησις ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1883. — Παρεστάθησαν ἐν τοῖς Ἀνακτόροις τὴν παρελθοῦσαν παρασκευὴν αἱ προαγγελθεῖσαι κωμῳδίαι. —Ἡ Ἑλλ. κυβέρνησις ἀπένειμε πλεῖστα παράσημα εἰς ἀνωτάτους ὑπαλλήλους τῆς Τουρκίας.—Ἡ κατάστασις τοῦ κ. Κουμουνδούρου ἐξακολουθεῖ κρισιμωτάτη· λίαν ἀπειλητικὴ φαίνεται ἡ διαγνωσθεῖσα συγκοινωνία τοῦ κατὰ τὴν ἀριστερὰν κνήμην ἀποστήματος μετὰ τῆς ἀρθρώσεως τοῦ γόνατος.— Ἐνθουσιώδης καὶ ἐν μέσῳ ζητωκραυγῶν ἐγένετο ἐν Βόλῳ ἡ πρὸς δοκιμὴν ἀναχώρησις τῆς πρώτης ἀτμαμάξης ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. — Ὁ γάλλος ἀρχιμηχανικὸς κ. Ρονδὲλ ἀποσταλεὶς εἰς Πύργον ἐπεθεώρησε τὸν ἀπὸ Κατακώλου εἰς Πύργον σιδηρόδρομον. — Ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως ἐδημοσιεύθη ὁ νόμος περὶ συντάξεως στρατολογικῶν καταλόγων καὶ εἰς τὰς νέας ἐπαρχίας.—Ἐν τῷ λιμένι Καλαμακίου εὑρίσκονται ὀκτὼ μεγάλα ἱστιοφόρα πλοῖα φέροντα ξυλείαν χρήσιμον τῇ Ἑταιρίᾳ τοῦ Ἰσθμοῦ. — Ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης συντάξας ὑποβάλλει προσεχῶς εἰς τὴν βουλὴν νομοσχέδιον περὶ καταργήσεως τῆς διὰ χρέη προσωπικῆς κρατήσεως.—Ὁ ὑπὸ τοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» δοθεὶς ἐν τῷ Δημαρχείῳ χορὸς ὑπὲρ τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παίδων ἐπέτυχε πληρέστατα καταλιπὼν ὑπὲρ τοῦ εὐεργετικοῦ σκοποῦ ὑπὲρ τὰς τετρακισχιλίας δραχμάς. — Γάλλοι μηχανικοὶ ἀφίκοντο εἰς Γύθειον καὶ ἤρξαντο καταμετροῦντες τὴν μεταξὺ τοῦ λιμένος αὐτοῦ καὶ τῆς Ἀρεοπόλεως ἁμαξιτὴν ὁδόν.— Ἐκομίσθη ἐκ Βελγίου ἓν κιβώτιον περιέχον δελτάρια ταχυδρομικὰ ἐσωτερικοῦ, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἀνεπαρκοῦς ποσότητος ἀναβάλλεται ἔτι ἡ χρῆσις αὐτῶν.

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λ. 10.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Δραχ. ν. 2 1]2.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» Δρ. ν. μόνον 2.

ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ ποιήματα δρ. ν. 2.
ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ » » » 1.

Ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν πρὸς τοὺς ἀποστέλλοντας τὸ ἀντίτιμον διὰ γραμματοσήμου πάσης ἐθνικότητος «τῇ διεκπεραιώσει τῆς Ἑστίας».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

De Amicis. Constantinople. Ed. in 4o ill. rel.	fr.	20
Bader Femme française.	»	5—
Biblioth. scriptorum classicorum v. Engelmann Preus II. Scriptores Latini	M.	16
Centralblatt f.d.gesamte Therapie T. 1.	»	1.20
Daudet, L'Evangeliste.	fr.	3.50
Dictionnaire usuel des sciences médicales. fasc. 1.	»	5—
Hultsch. Griech. und römische Metrologie. 2te Aufl.	M.	8—
Karr, A. A bas les Masques	fr.	3,50
Lagarde. Latein. Uebersetzung d. Ignatius	M.	6—
Studien, Leipziger zur class. philolog. V.	»	8—
Vilbort. Chimère d'amour	fr.	3.50

Πάντα τὰ ἀνωτέρω σημειούμενα νεοφανῆ βιβλία εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Ὁδὸς Ἑρμοῦ, παραπλεύρως τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ
ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑςίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

LA MODE FRANÇAISE

37 = Rue de Lille, à Paris = 37

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

L'UNIVERS ILLUSTRÉ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.

Paris, Rue Auber, 3.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 320. — 13 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η΄ — ΑΡΙΘ. 372

—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ μυθιστορία Ὀνωρ. Βαλζάκ, μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΕΙΑ.

Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ ΗΓΕΜΟΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ.

ΕΟΡΤΑΙ ΕΝ ΤΗι ΒΥΖΑΝΤΙΝΗι ΑΥΛΗι.

Ο ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΓΛΑΔΣΤΩΝΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

— Ἐν ταῖς μικραῖς καὶ ταῖς μεγάλαις πόλεσι τῆς Γερμανίας ὑπάρχουσι βιβλιοθῆκαι, δανείζουσαι βιβλία πρὸς ἀνάγνωσιν ἀντὶ μικρᾶς ἀμοιβῆς, ἔχουσαι τὸ πολὺ πέντε ἢ ἓξ ἀντίτυπα ἑκάστης συγγραφῆς καὶ διευθυνόμεναι ὑπὸ δύο ἢ τριῶν. Ἡ ἐν Λονδίνῳ λεγομένη Circulating Library (κυκλουμένη βιβλιοθήκη) δύναται νὰ συμπεριλάβῃ πάσας τὰς ὁμοίας οὐ μόνον ἐν Γερμανίᾳ, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ Εὐρώπῃ. Τῷ 1842 συνέστησεν αὐτὴν ὁ Κάρολος Μούδη· τῷ 1864 συνεκρότησε μετ' ἄλλων ἑταιρίαν, καταβαλὼν μὲν αὐτὸς 30,000 λιρῶν, εὑρὼν δὲ τὰς ἄλλας ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ. Τὴν βιβλιοθήκην σήμερον ἀπαρτίζουσιν ὀκτὼ μεγάλαι οἰκίαι παρὰ τὴν νέαν ὁδὸν Ὀξωνίας καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ Μουσείου. Ὁ διευθυντὴς Μούδης ἀπολαμβάνει μισθὸν 1000 λίρας κατ' ἔτος καὶ ἔχει ὀγδοήκοντα ὑπαλλήλους. Ἐπειδὴ δὲ ἔχει πελάτας ἐν Ἀγγλίᾳ, Σκωτίᾳ καὶ Ἰρλανδίᾳ, οὐδὲν παράδοξον, ὅτι ἠγόρασε 2400 ἀντίτυπα τῆς τοῦ Μακώλαϋ ἱστορίας τῆς Ἀγγλίας, 2000 ἀντίτυπα τῆς πρώτης τοῦ Λίβινστων περιηγήσεως ἐν Ἀφρικῇ, 2500 τοῦ Enoch Arden τοῦ Τέννυσον, 1500 τοῦ δισραελείου μυθιστορήματος Lothair, τοσαῦτα δὲ κατόπιν, διὰ τὸ πολὺ τῆς ζητήσεως, 600 τῆς «Ἐδιμβουργείου» καὶ τῆς «Τριμηνιαίας Ἐπιθεωρήσεως» καὶ 100 τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῶν Δύο Κόσμων». Μετά τινα χρόνον τὰ παλαιὰ ὠθοῦνται ὑπὸ νεωτέρων καὶ κατατίθενται εἰς τὰ ὑπόγεια· ἐκεῖθεν δὲ ἀποστέλλονται πωλούμενα εἰς ἅπασαν τὴν ὑφήλιον ἐπὶ ἐκπτώσει 60-75 1|2 τοῖς 100.

— Ὁ μαρκήσιος Σαλισβουρὺ ἀνέθηκε πρό τινος εἰς τὴν «Ἐπιτροπείαν τῶν ἱστορικῶν χειρογράφων» τὴν ἐντολὴν νὰ καταγράψῃ τοὺς θησαυρούς, τοὺς ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῶν χειρογράφων τοῦ Hatfield-House περιεχομένους.

Τὸ μέγιστον καὶ πολυτιμότατον μέρος τῆς συλλογῆς ταύτης εἶνε γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Cecil Papers καὶ περιλαμβάνει δέσμην ἐπιστολῶν γραφεισῶν ὑπὸ τῆς Αἰκατερίνης Parr, Ἐδουάρδου ς', Ἰακώβου α', καὶ τῶν βασιλισσῶν Μαρίας, Ἐλισάβετ καὶ Μαρίας Στούαρτ. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται δημοσιευόμεναι, προφανῶς θὰ ἐπιχύσωσιν ἄπλετον φῶς ἐπὶ τῆς ἀποκρύφου ἱστορίας τῆς τόσῳ ἐνδιαφερούσης ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐγράφησαν.

— Ὁ Lupton, διοικητὴς τῆς Αἰγυπτιακῆς ἐπαρχίας Βοὸρ ἐλ Γκαζάλ, γράφει εἰς τοὺς «Καιρούς» ὅτι μεγάλη λίμνη ἀνεκαλύφθη ἄρτι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βαρβόα κειμένη εἰς 3 περίπου μοίρας καὶ 40 λεπτὰ βορείου πλάτους καὶ 23 μοίρας ἀνατολικοῦ μήκους. Εἶνε σχεδὸν ἴση κατὰ τὴν ἔκτασιν πρὸς τὴν Βικτωρίαν Νυάνζην.

— Ἡ νέα διῶρυξ, ἥτις μέλλει νὰ ἑνώσῃ τὴν Βαλτικὴν μετὰ τῆς Βορείου Θαλάσσης θέλει συντάμει κατὰ 600 περίπου μίλλια τὴν τέως διάρκειαν τῶν διὰ τῶν πορθμῶν τῆς Δανίας πλόων. Ἐκ Γκλουκστὰδ θὰ ἐξικνῆται ἄχρι Κίελ καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ἔσται 50 μιλλίων, ἤτοι τὸ ἥμισυ περίπου τῆς διώρυχος τοῦ Σουέζ. Λόγος γίνεται καὶ περὶ διωρυχῆς θαλασσίας διώρυχος ἀπὸ Ἀμβέρσης εἰς Κολωνίαν.

— Ἐν Μυρρίνῃ καὶ Νεβροὺδ Σκελεσὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐξήχθησαν ἐσχάτως ἀρχαιότητες πληρώσασαι ὑπὲρ τὰ 30 κιβώτια, ἅτινα μετενεχθέντα διενεμήθησαν ἐν Σμύρνῃ διὰ κλήρου ἢ κατ' ἐκλογὴν ἡ Γαλλικὴ καὶ ἡ Ὀθωμανικὴ κυβέρνησις, λαβοῦσα ἡ μὲν πρώτη τὰ δύο τρίτα, ἡ δὲ δευτέρα τὸ ἕτερον τρίτον. Ἅπασαι αἱ ἀρχαιότητες αὗται ἀποτελοῦνται ἐκ πηλίνων ἀγγείων καὶ κεφαλῶν καὶ χαλκίνων τινῶν ἀντικειμένων, ἐν οἷς καὶ ἰατρικὰ ἐργαλεῖα, ἡ δὲ ἀνασκαφὴ ἐγένετο ἐπιμελείᾳ τῆς ἐνταῦθα γαλλικῆς σχολῆς.

— Ὁ περιώνυμος φιλόλογος Οὐέστφαλ ἐξέδοτο ἑλληνιστὶ καὶ γερμανιστὶ μετὰ πολλῶν καὶ σοφῶν σχολίων τὰ ἁρμονικὰ στοιχεῖα τοῦ μεγάλου φιλοσόφου καὶ μουσικοῦ Ἀριστοξένου τοῦ Ταραντίνου.

— Ἐν Παρισίοις ἐξεδόθη, ἐν σχήματι ὀγδόου, τεῦχος ἐκ 360 σελίδων, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «ἡ νέα Ἑλλάς, ὁ ἑλληνισμός, ἡ ἀνάπτυξις καὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ, ὑπὸ Λεὼν Οὐγοννέ». Διῄρηται δὲ εἰς δέκα κεφάλαια, ἐν οἷς πραγματεύεται τὴν γεωγραφίαν καθόλου, τὴν φυλὴν μετὰ τῶν ἠθῶν αὐτῆς καὶ τῶν ἐθίμων, τὴν ἀνάπτυξιν τὴν πολιτικήν, τὴν διανοητικήν, τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν καλλιτεχνικήν, τὰ ἐρείπια, τὰς πόλεις, τὴν στατιστικήν, τελευταῖον δὲ τὸν ἑλληνισμὸν καὶ τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ δύναμιν. Οἱ Ἕλληνες ἀναγνῶσται ὀλίγα νέα μανθάνουσιν ἐντεῦθεν, διότι ὅλον τὸ πόνημα εἶναι ἐράνισμα ἐκ τῶν πρόσθεν ἐκτενεστέρων ἢ βραχυτέρων πραγματειῶν, ἃς ἐδημοσίευσαν ἀλλοδαποὶ περιηταὶ καὶ πολλοὶ τῶν ἡμετέρων λογίων, ἐν οἷς ὁ Κ. Μωραϊτίνης καὶ ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος.

— Ἀπεβίωσεν ἄρτι ἐκ χρονίου καρδιακοῦ νοσήματος ὁ περιφανὴς μελοποιὸς τῆς Γερμανίας Ῥιχάρδος Βάγνερ ἐν ἡλικίᾳ 70 ἐτῶν. Βιογραφικαὶ σημειώσεις περὶ τοῦ ἀνδρὸς δημοσιευθήσονται ἐν προσεχεῖ φύλλῳ τῆς «Ἑστίας».

— Ὁ Λουδοβίκος Ζαλόξης Οὔγγρος ἀκαδημαϊκὸς ἀφίκετο ἐν Κωνσταντινουπόλει σκοπῶν νὰ ἐρευνήσῃ τὰ ἀρχεῖα τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας.

— Ἐπανελήφθη ἐν Χίῳ ἡ ἔκδοσις τοῦ «Αἰγαίου», ἐφημερίδος γραφομένης Ἑλληνο-τουρκιστί. Ἡ ἔκδοσις τῆς ἐφημερίδος ταύτης εἶχε διακοπῆ ἀπὸ τῆς ἐκ τῶν σεισμῶν καταστροφῆς τῆς νήσου.

— Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρείᾳ τοῦ ἐν Ἀθήναις Γερμανικοῦ ἀρχαιολογικοῦ ἰνστιτούτου ὁ διευθυντὴς αὐτοῦ κ. Καΐλερ ἀνεκοίνωσε κατάλογον τῆς ἀρχαιολογικῆς συλλογῆς τοῦ ἐν Βερολίνῳ Ῥώσσου πρεσβευτοῦ κ. Σαβούρωφ συνταχθέντα ὑπὸ τοῦ διδ. Φούρτβαιγκλερ, περὶ οὗ καὶ ἄλλοτε ἐγράψαμεν, καὶ καταδεικνύοντα τὴν ἀξίαν τῆς συλλογῆς ταύτης, συγκειμένης ἐξ ἔργων ἁγνῆς ἑλληνικῆς τέχνης ἐν Τανάγρᾳ καὶ Ἀττικῇ ἀνευρεθέντων. Εἶτα δ' ὑπέβαλε δύο πραγματείας: τὴν περὶ τῆς χρυσελεφαντίνου Ἀθηνᾶς τοῦ Παρθενῶνος ὑπὸ τοῦ διδ. Σράϊπερ καὶ τὴν περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Φειδίου ὑπὸ τοῦ διδ. Λαῖσκε. Ἐν τέλει ὁ κ. Λόλλιγκ ἐξέθηκέ τινα περὶ τῆς γεωγραφίας τῆς Θεσσαλίας.

— Ὁ γερμανὸς γεωλόγος βαρῶνος Μάλτσαν διατρίβει ἐν Κρήτῃ ἀσχολούμενος εἰς γεωλογικὰς ἐρεύνας τοῦ ἐδάφους τῆς νήσου.

— Ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως ἀνεγερθήσεται περίκλειστον ἱπποδρόμιον πρὸς χρῆσιν τῆς φρουρᾶς τῶν Ἀθηνῶν, συνέστη δ' ἐπιτροπὴ ἵνα σχεδιάσῃ τὰ περὶ αὐτοῦ.

— Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρείᾳ τῆς Ἑταιρίας τῆς Ὑγι-

Digitized by Google

εινῆς ὁ πρόεδρος αὐτῆς κ. Περ. Σοῦτσος ἀνήγγειλεν ὅτι ὅσον οὔπω ἄρξεται ἐκδιδόμενον τὸ περιοδικὸν τῆς Ἑταιρίας.

— Γενομένων τῶν ἀρχαιρεσιῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας κατὰ τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν ἐξελέχθησαν οἱ ἀποτελοῦντες καὶ τὸ τέως Συμβούλιον κκ. Α. Κοντόσταυλος πρόεδρος, Φιντικλῆς ἀντιπρόεδρος, Σ. Κουμανούδης γραμματεύς, Γιαννόπουλος ταμίας, καὶ σύμβουλοι οἱ κκ. Δ. Σεμιτέλος, Καυταντζόγλους, Γ. Ἀντωνιάδης, Σ. Δραγούμης, Εὐστρατιάδης, Μυλωνᾶς καὶ Γ. Νικολαΐδης.

— Τῇ Ἱππικῇ Ἑταιρίᾳ προσήνεγκε καὶ ἡ Ἀθηναϊκὴ Λέσχη 2,000 φράγκα, ἵνα συσταθῇ καὶ πέμπτον βραβεῖον κατὰ τὰς μελλούσας ἱπποδρομίας. Πρὸς ἀγορὰν δὲ τοῦ βραβείου τῶν Κυριῶν συνήχθησαν φρ. 1200 Αἱ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰσενεγκοῦσαι πρωτοβουλίᾳ τῆς Κυρίας Μαρίας Μπὰρτ εἰσὶν αἱ ἑξῆς Κυρίαι: Εὐφροσύνη Βουδούρη, Ἀσπασία Α. Μουτσοπούλου, Ἑλένη Νεγρεπόντη, Θεώνη Ῥικάκη, Κ. Σερπιέρη, Ἰσαβέλλα Ἀλ. Σκουζὲ, Ἰφιγένεια Συγγροῦ, Καίτη Χατζοπούλου καὶ Μαριέττα Ε. Ψύχα.

— Ἐνεκρίθη ἡ σύστασις δημοτικῶν σχολείων ἀρρένων εἰς Χατζῆμι καὶ Τουρσουνλὰρ τῆς ἐπαρχίας Λαρίσης, καὶ εἰς Ζούπεκνα τοῦ δήμου Θεραπνῶν μετὰ θερινῆς ἕδρας εἰς τὸ χωρίον Τσίτσινα.

— Διὰ βασιλικοῦ διατάγματος συνεστάθησαν ἑλληνικὰ σχολεῖα ἐν Σούρπῃ τοῦ δήμου Πτελεατῶν καὶ ἐν Νωνάκριδι τοῦ δήμου Καλαβρύτων μὲ μίαν ἐπὶ τοῦ παρόντος τάξιν.

— Ἀγγέλλεται ὑπὸ τοῦ κ. Σταμ. Δ. Βάλδη ἡ ἐν μεταφράσει ἔκδοσις τοῦ «περὶ μισθώσεως βιομηχανίας καὶ ἐντολῆς κατὰ τὸ δίκαιον τῶν Ῥωμαίων καὶ περὶ παραγγελίας κατὰ τὴν ἐμπορικὴν νομοθεσίαν», συγγράμματος τοῦ Γάλλου νομομαθοῦς J. J. Clamageran.

— Ἐξεδόθη τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα τὸ «Ἀττικὸν Μουσεῖον», περιοδικὸν εἰκονογραφημένον, ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθημερίαν ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Γ. Ἰγγλέση. Ὁ Α' ἀριθμὸς περιέχει δύο εἰκόνας εὐρωπαϊκῆς τέχνης, ὧν ἡ μὲν προσωπογραφία τοῦ Λ. Γαμβέττα, ἡ δὲ σκιαγραφία τοῦ νεκρικοῦ αὐτοῦ θαλάμου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Νεανικὰ ποιήματα ὑπὸ Γεωργ. Βοντζαλίδου. Τόμος πρῶτος: Ἰτέας φύλλα—Δαλιδά. Ἐν Σμύρνῃ. 1882.

Περὶ τοῦ προσφορωτέρου διὰ τὴν Ἑλλάδα σωφρονιστικοῦ συστήματος ὑπὸ Δαμιανοῦ Βορρέ. Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ α' τεύχους τοῦ ζ' τόμου τοῦ περιοδικοῦ «Παρνασσοῦ».

Ἰωάννου **Πολέμη Ποιήματα**. Ἐν Ἀθήναις 1883. Πωλεῖται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς «Διαπλάσεως τῶν παίδων», ἀντὶ δρ. ν. 2. [Ἐκ τῆς κομψῆς ταύτης ποιητικῆς συλλογῆς ἀναγράφομεν τὸ ἑξῆς τετράστιχον:

Στίχοι πρωτοχρονιάτικοι.

Ἀγάπη μου, 'γεννήθηκες πρωτοχρονιᾶς αὐγή·
Σ' ἔκανε δῶρ' ὁ οὐρανὸς 'ς τὴν ἀδελφή του γῆ.
Πρωτοχρονιὰ σ' ἐχάρισε 'ς τὴ γῆ νὰ σ' ἀγαπήσω,
Μὰ ὅ,τι χαρίζει ὁ οὐρανὸς τὸ ξαναπαίρνει 'πίσω].

Ν. Γ. Φιλιππίδου. Ἡ ἐπανάστασις καὶ καταστροφὴ τῆς Ναούσης. Ἱστορικὴ πραγματεία. Ἀθήνησι 1883. [Αὕτη ἡ ἱστορικὴ μονογραφία περὶ τῆς ἐν Μακεδονίᾳ Ναούσης, ἢ κοινῶς Νιάουστας, φέρει μὲν ἔτος ἐκδόσεως τῷ 1881, ἀλλὰ διενεμήθη μόλις πρὸ μικροῦ, ἕνεκα ἀπουσίας τοῦ συγγραφέως ἐξ Ἀθηνῶν. Ὁ κ. Φιλιππίδης ἤντλησε τὴν μελέτην του ταύτην ἐκ πηγῶν τὸ πλεῖστον ἀνεκδότων, καὶ ἐξ ἐπιτοπίων ἐρευνῶν, καὶ ἐκ διηγήσεων γερόντων, οἵτινες ὑπῆρξαν μάρτυρες καὶ θύματα τῶν καταστροφῶν τῆς πόλεως κατὰ τὸ 1822. Τοῦ ἔργου του ὁ κ. Φ. προτάσσει ἱστορικά τινα περὶ τῶν κατὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, Θεσσαλίαν, Ἤπειρον καὶ Μακεδονίαν καπετανάτων, εἶτα δὲ εἰσέρχεται εἰς τὸ κύριον θέμα του τὴν ἱστορίαν τῆς Νιάουστας κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, καὶ ἀναγράφει μετὰ φιλοπάτριδος αἰσθήματος τοὺς ἀγῶνας τῶν Νιαουσαίων κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, τὴν μετὰ ταῦτα συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα τοῦ 1821 ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ζαφειράκη ὡς πολιτικοῦ ἀρχηγοῦ, καὶ τῶν Καρατάσου καὶ Γάτσου ὡς στρατιωτικῶν, καὶ τέλος ἀφηγεῖται τὰς δυστυχεῖς περιπετείας καὶ τὴν τρομερὰν καταστροφήν, ἣν ὑπέστη ἡ Νάουσα ὑπὸ τοῦ Ἀβδοὺλ Ἀμποὺδ καὶ τὰς αἰχμαλωσίας τῶν γενναίων αὐτῆς κατοίκων.]

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[10 Φεβρουαρίου (Πέμπτη) 1883].

Ἐν τῇ Βουλῇ ἐξακολουθεῖ ἡ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ συζήτησις. —Ἡ κατάστασις τοῦ κ. Κουμουνδούρου παρατείνεται κρισιμωτάτη καὶ καθ' ὑπερβολὴν ὀδυνηρά.—Ἐντὸς τοῦ μηνὸς ἄρχονται τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν τὰ κατὰ νομοὺς συσταθέντα στρατολογικὰ συμβούλια.—Κατὰ τὴν μηνιαίαν συνοπτικὴν κατάστασιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης κατὰ τὴν 31 Ἰανουαρίου ε.ε. τὸ ἐνεργητικὸν καὶ παθητικὸν κεφάλαιον αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς δρ. 200,281,617.44. Ἐν τοῖς ταμείοις αὐτῆς ἔχει δρ. 6,837,415.89 εἰς μεταλλικὸν καὶ 91,714,469.60 τραπεζικὰ γραμμάτια εἰς κυκλοφορίαν.—Κατὰ τὰς ἐν τῇ βουλῇ δοθείσας σημειώσεις τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἐβεβαιώθησαν ἔσοδα τῆς χρήσεως τοῦ 1882 δρ. 61,116,801.73, ἐξ ὧν εἰσεπράχθησαν δρ. 51,252,822.55· ἑπομένως καθ' ὅλον τὸ πρῶτον τῆς χρήσεως ἔτος εἰσεπράχθησαν ἔσοδα πλέον τῶν πληρωθέντων ἐξόδων δραχ. 2,304,812.86. — Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἤρξατο τῶν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ παραδόσεων αὐτοῦ ὁ καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας κ. Δ. Βερναρδάκης.—Ἤρξατο λειτουργῶν ὁ ἀπὸ Πύργου εἰς Κατάκωλον σιδηρόδρομος. — Ἐπανειλημμέναι δοκιμαὶ τῶν μυδροβόλων Νόρδεμφελδ ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ τορπιλλοβόλου τὰ «Ψαρρὰ», παρόντος καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν ὑπουργοῦ. — Τὴν προσεχῆ κυριακὴν ἀπέρχεται εἰς Θεσσαλίαν ἡ ἐπὶ τῶν Βακουφίων ἐπιτροπὴ ὅπως ἄρξηται τῶν ἐργασιῶν της.—Ὑπὸ τῶν κληρονόμων τοῦ πρὸ ἐτῶν ἀποθανόντος ἀρχιεπισκόπου Κραϊόβας Τιμοθέου παρεδόθη κληροδότημα ἐξ 9,000 δραχμῶν εἰς τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ ἑλλ. πρεσβείαν ἵνα διατεθῇ ὑπὲρ τῶν ἐνταῦθα φιλανθρωπικῶν καταστημάτων.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Τὸ πρῶτον εἶνε γράμμα.
Τὸ δεύτερόν μου ζῇ·
Καὶ θνήσκεις ἐν τῷ ἅμα,
Ἂν ἑνωθοῦν μαζί.

Ἐν Πάτραις. Κυρία Δ.

2.

Διὰ τῶν ὁμοιοκαταληκτουσῶν λέξεων ἐ π ι θ υ μ ί α καὶ ἀ θ υ μ ί α νὰ κατασκευασθῇ δίστιχον.

Ἐν Ἀθήναις Λ. Δ.

3.

[Νὰ συμπληρωθῶσι τὰ διὰ σταυρῶν σημειούμενα γράμματα, ὥστε νὰ σχηματισθῇ γνωμικόν τι].

Ἐ†† ἡ †ε††λ† †ι†ο†ο†ία †ὲ† ἀ†††τ††εῖ ††ν †ὐ††ία†, †ν†π††ρ†† †μ†ς †ὐ†ή† †ά†††ι††α.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

ΜΑ	ΧΟ	ΜΑΙ
ΧΟ	ΡΕΓ	Ω
ΜΑΙ	Ω	ΤΙΣ

2.

Τ ὁ τ ζ α ρ ο ῦ χ ι.

3.

Ἀ ε τ ό ς — ἔ τ ο ς.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

10 Φεβρουαρίου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 10 Φεβρουαρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. ἐν κυκλοφορία	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτησία εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	385
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,410	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1[2	500	457
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,316	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30,	405,—	500	425
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	29,721	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	283
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799	42,622	15 » 15 »	15 » 15 »	22.40	200,—	250	273
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	28,700	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	197,50	250	214
» 6,000,000 τῶν 6 » Φρ.	60.000	38,324	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	
» 4,000,000 τῶν 8 » »	16,000	13,805	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	15.	252,—	280	259
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆ. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,656	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	15	362,50	400	253

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	4170
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	336
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5 —	100	140
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	45
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	7.—	140	195
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	10 1[2	160	
Ἑταιρία Φωταερίου . . Δρ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοίνιξ» . »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυὼν» »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16·66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	28 70
» . . .	Ὄψεως »	29 10
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης	3ήμ.	115
» » Ἐμπορικὸν	3μην.	114

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.80
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική	»	
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ.
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (21 Φεβρουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	55
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	246
» » 9 0[0.	»	256
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	170
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	110 20[40–110 30[40
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22.72 1[2–22.75
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110 1[2
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	88 3[40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (16 Φεβρουαρ.)

Λονδ. αἱ 20 λ. σ. 3μ.	φιο.	119.60
Παρισ. τὰ 100 φ.	»	47.10
Εἰκοσάφραγκον	»	9.51
Ἀργυρᾶ φιορ. 100		

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἀμστερδὰμ	4 1[2 0[0	Βιέννης	4 0[0
Βερολίνου	5 0[0	Λονδίνου	4 0[0
Μαδρίτης	4 0[0	Παρισίων	5 0[0
Πετρουπόλεως	6 0[0	Ρώμης	5 0[0

Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζης) 8 0[0.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

Κ^αν^ Χ. Ρ. Ζαβέρδαν. Παρακαλεῖσθε νὰ ὁρίσητε ἂν οἱ σημειούμενοι ἀριθμοὶ εἶνε τοῦ φύλλου ἢ τοῦ δελτίου τῆς «Ἑστίας», ἵνα ἀποσταλῶσιν. Ἡ συνδρομή σας ἐπληρώθη. Τὸ ἔθος τῆς χαρτοπαιξίας κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους εἶνε συνέπεια τῆς προλήψεως, καθ' ἣν ἡ φορὰ τῆς τύχης τῆς ἡμέρας ἐκείνης θεωρεῖται ὡς μέλλουσα νὰ ἐξακολουθήσῃ ὁμοία καὶ καθ' ὅλον τὸ ἔτος.—κκ. Χ. Ε. Α. Μιτυλήνην καὶ Ι. Κ. Μασσαλίαν. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.—κ. Π. Κ. Μέγαρα. Ὑπάρχει καὶ ἀντίθετος αὐτῆς παροιμία λέγουσα· «Ὁ Γενάρης ἂν δὲ γεναρίσῃ κι' ὁ Φλεβάρης ἂν δὲ φλεβαρίσῃ, ὁ Μάρτης θὰ γεναρίσῃ, θὰ φλεβαρίσῃ καὶ θὰ μαρτίσῃ». — κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν — Κ^αν^ Α. Π. Καλάβρυτα. Ἀντὶ τῶν ἐπιστραφέντων ἀπεστάλησαν τὰ εὑρεθέντα ἐκ τῶν σημειωθέντων ἐκ δευτέρου. Κ^αν^ Α.Μ.Μ. Ἰωάννινα καὶ κκ. Γ. Λ. Κωνσταντινούπολιν, Γ. Γ. Φαλτζῆ, Σ. Α. Χ. Πάτρας, Α. Γ. Θ. Χανία. Ἐλήφθησαν. — κ. Α. Δ. Σ. Ἀθήνας. Διατί νὰ περιμένωμεν τὰ πάντα ἀπὸ τῆς ἐξουσίας, ἐνῷ δύνανται αὐτοὶ οἱ ἀδικούμενοι πολῖται νὰ ἐργασθῶσι πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ; Καὶ προκειμένου περὶ τῆς τοιαύτης ἀπάτης καὶ νοθεύσεως τῶν πωλουμένων εἰδῶν ὑπὸ κακοήθων μεταπρατῶν, σᾶς ἀναφέρομεν ὅ,τι ἐγένετο ἄλλοτε ἐν Λονδίνῳ. Ἐκεῖ οἱ πολῖται δὲν περιέμενον τὴν ἀρχὴν νὰ λάβῃ ὡς ζητεῖτε δρακόντεια μέτρα κατὰ τῆς τοιαύτης κακοηθείας, ἀλλὰ συνελθόντες συνέστησαν ἑταιρίαν, καὶ σήμερον ἔτι ὑπάρχουσαν, ἧς σκοπὸς εἶνε νὰ ἀναζητῇ, ἀνακαλύπτῃ καὶ καταδιώκῃ πᾶσαν τοιαύτην ἐμπορικὴν ἀπάτην ἐπὶ τῶν εἰδῶν τῆς καταναλώσεως. Ἓν τῶν μελῶν τῆς Ἑταιρίας ἐμβαίνει εἰς τὸ τυχὸν μαγαζεῖον καὶ ἀγοράζει πρᾶγμά τι· τὸ λαμβάνει, μεταβαίνει εἰς τὴν Ἑταιρίαν καὶ τὸ παραδίδει εἰς μέλη εἰδήμονα ἵνα ἐξετάσωσιν ἐὰν τὸ βάρος του εἶνε ἀνελλιπὲς καὶ ἡ ποιότης του καλή· ἐὰν ἀποδειχθῇ τοὐναντίον, τότε ὁ ἀγοραστὴς καταδιώκει δικαστικῶς τὸν ἀπατεῶνα ἔμπορον δαπάνῃ τῆς Ἑταιρίας, ἐκτὸς ὅτι δύναται καὶ διὰ τοῦ δημοσιογραφικοῦ τῆς Ἑταιρίας ὀργάνου νὰ καταγγείλῃ τὴν ἀπάτην εἰς τὸ κοινόν. Φαντασθῆτε τώρα πόσον σωτηρίως καὶ ἀποτελεσματικῶς δύναται νὰ ἐνεργήσῃ τοιαύτη τις Ἑταιρία! Ἡμεῖς τοὐλάχιστον νομίζομεν ὅτι θὰ ἀπεδεικνύετο πολὺ εὐεργετικωτέρα ἢ ὅλα τὰ δρακόντεια μέτρα τῆς ἀρχῆς, τὰ ὁποῖα ζητεῖτε.—κ. Λ. Μ. Ὀδησσόν. Ἤρξατο ἡ ἀποστολὴ πρὸς τὸν κ. Α. Τ. Εἰς τὴν προηγουμένην ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν πρὸ πολλοῦ.—κ. G. V. Leitmeritz. α') Ὄχι· διότι ἡ συνδρομὴ δὲν ἀπεστάλη ἡμῖν. β') Ἑλληνογερμανικὸν δὲν ὑπάρχει ἄλλο πλὴν τοῦ σημειουμένου, ἑλληνογαλλικὰ ὅμως εἰσὶ 3, τὰ τοῦ Σ. Βυζαντίου καὶ Ἀγγέλου Βλάχου παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Ἀθηνῶν καὶ τὸ τοῦ Emile Legrand παρὰ Maisonneuve ἐν Παρισίοις. γ') Καθηγηταὶ διδάσκοντες τὰς ἀρχαίας φιλολογίας εἰσὶν οἱ κκ. Σ. Φιντικλῆς, Κ. Κόντος, Δημ. Σεμιτέλος, Ι. Πανταζίδης καὶ Γ. Μιστριώτης τῆς ἑλληνικῆς, Στ. Κουμανούδης καὶ Εὐθ. Καστόρχης τῆς λατινικῆς. — Ἀσκληπιάδῃ. Γαλάξιον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. —κκ. Δ. Ν. Μ. Νέαν Ὑόρκην, Γ. Λ. Κωνσταντινούπολιν, Γ. Γ. Φαλτσῆ. Τὰ ζητηθέντα βιβλία ἀπεστάλησαν.—κ. Ν.Π. Πάτρας. Τὰ 2 ἐλήφθησαν. Τὰ ἄλλα ὄχι ἀκόμη.—κ. Α. Γ. Θ. Χανία. Ἐκ τῶν 25 παρεδόθησαν τὰ 10 τῷ Γ.

Digitized by Google

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας», ὑπ᾽ ὄψιν ἔχουσα τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ πέρυσιν χάριν τῶν συνδρομητῶν αὐτῆς διοργανωθέντος Λαχείου, καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐκδηλώσῃ καὶ ἐφέτος πρὸς αὐτοὺς τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἀδιαλείπτῳ συμπαθείᾳ καὶ ὑποστηρίξει, ἧς ἀξιοῦται παρ᾽ αὐτῶν εἰς ἐξακολούθησιν τοῦ κοινωφελοῦς αὐτῆς ἔργου, ἀπεφάσισε νὰ διοργανώσῃ καὶ διὰ τὸ ἔτος 1883 ἀνάλογον Λαχεῖον πρὸς τὸ περυσινὸν, πολὺ δὲ ἐκείνου ποικιλώτερον καὶ πλουσιώτερον.

Τὸ Λαχεῖον τοῦτο θέλει περιλαμβάνει τόσους ἀριθμοὺς ὅσοι ἔσονται οἱ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐκκυβεύσεως· θέλουσι δὲ μετάσχει αὐτοῦ οὐ μόνον οἱ παλαιοὶ συνδρομηταὶ, ἀλλα καὶ οἱ τὸ πρῶτον νῦν ἐγγραφόμενοι τοιοῦτοι.

Ἕκαστος τῶν συνδρομητῶν θέλει λάβει **δωρεὰν** ἀνὰ ἕνα κλῆρον τοῦ Λαχείου, ὁ αὔξων δ᾽ ἀριθμὸς τῆς ἀποδείξεως τῆς συνδρομῆς ἑκάστου διὰ τὸ ἔτος 1883 θέλει εἶνε συγχρόνως καὶ ἀριθμὸς τοῦ Λαχείου.

Ἐκ τῶν ἀριθμῶν τούτων κληρωθήσονται 15, οἵτινες θέλουσι διανεμηθῆ τὰ κέρδη τοῦ Λαχείου, ἀποτελούμενα ἐξ ἐκλεκτῶν συγγραμμάτων τῆς συγχρόνου ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ ἄλλων ἀντικειμένων ὁριζομένων ἐν τοῖς ἑπομένοις· ἤτοι·

Ὁ 1ος κληρωθησόμενος ἀριθμὸς θέλει κερδήσει τὰ ἑπόμενα:

Ἅπαντα τὰ φιλολογικὰ Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ εἰς 9 τόμους	Φρ.	54
Σ. Βυζαντίου: «Κωνσταντινούπολιν» εἰς τόμους 3 δεδεμένους	»	50
Τὰς φωτογραφίας τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης τῶν Ἑλλήνων εἰς μέγα σχῆμα ἐντὸς 2 ἐπιχρύσων πλαισίων ἀξίας	»	40
Κ. Κόντου: «Γλωσσικὰς παρατηρήσεις»	»	14
Μάρκου Ῥενιέρη: «Ἱστορικὰς Μελέτας»	»	7
Κ. Σάθα: «Νεοελληνικὴν Φιλολογίαν»	»	6
	Φράγκα	171

Οἱ ἑπόμενοι 2 ἀνὰ μίαν σειρὰν «Ἑστίας» ἐκ τόμων 14 δεδεμένων, ἑκάστην ἀξίας φρ. 112, ἤτοι ἐν ὅλῳ . . . . . Φρ. 224

Οἱ ἑπόμενοι 5 ἀνὰ μίαν σειρὰν «Ἑστίας» ἐκ τόμων 14 ἀδέτων, ἑκάστην ἀξίας φρ. 70, ἤτοι ἐν ὅλῳ . . . . . Φρ. 350

Οἱ ἑπόμενοι 2 ἀνὰ μίαν συλλογὴν τῶν ἑπομένων:

Δ. Βικέλα: Μεταφράσεις δραμάτων τοῦ Σαιξπήρου εἰς τόμους 5. («Μάκβεθ», «Ἀμλέτος», «Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα», «Ὀθέλλος», «Ὁ βασιλεὺς Λήρ»)	Φρ.	16
Μέγας φωτογραφικὸς πίναξ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ἐντὸς περιχρύσου περικαλύμματος ἀξίας	»	25
Ν. Δραγούμη: «Ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις» εἰς τόμους δύο	»	12
Π. Καλλιγᾶ: Μελέται καὶ Λόγοι	»	12
		65
	Ἤτοι ἐν ὅλῳ	130

Οἱ ἑπόμενοι 5 ἀνὰ μίαν συλλογὴν τῶν ἑπομένων:

Σ. Τρικούπη: Ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως εἰς τόμους 4	Φρ.	12
Ἀχιλ. Παράσχου: Ποιήματα εἰς τόμους 3	»	13
Κ. Σάθα: Τουρκοκρατουμένη Ἑλλὰς	»	4
Ἀγγέλου Βλάχου: Κωμῳδίαι	»	3
Δ. Βερναρδάκη: «Εὐφροσύνη» (τραγῳδία)	»	3
		35
	Ἤτοι ἐν ὅλῳ φρ.	175.

Ὁλικὴ ἀξία τῶν 15 κλήρων φράγκα 1050.

Ἡ ἐκκύβευσις τοῦ Λαχείου γενήσεται δημοσίᾳ τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ Μαρτίου, ὥραν 3 μ. μ., ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐνώπιον τῆς Διευθύνσεως, πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις συνδρομητῶν καὶ παντὸς ἄλλου συνδρομητοῦ, ἐπιθυμοῦντος νὰ παραστῇ εἰς τὴν κλήρωσιν.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 321. — 20 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 373

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ μυθιστορία Ὀνωρ. **Βαλζάκ**, μετάφρασις Ἀγγέλου **Βλάχου**.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ τῆς Δαρβινείου θεωρίας.

ΑΙ ΑΠΟΚΡΕΩι ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

Ο ΚΑΦΕΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ. Συνταγαὶ γλυκισμάτων.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία·

Τὸ ἕκτον διεθνὲς φιλολογικὸν Συνέδριον θέλει συγκροτηθῆ ἐν Ἀμστελοδάμῳ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον καθ' ἃς ἡμέρας θὰ ὑπάρχῃ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἀνοικτὴ ἡ παγκόσμιος βιομηχανικὴ ἔκθεσις.

Ὅπως δὲ τὸ διαφέρον τῆς συνελεύσεως ταύτης γείνῃ ζωηρότερον, καὶ ἐπισημότερον ἐπιβεβαιωθῇ ὁ φιλολογικὸς χαρακτὴρ τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, ἡ διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τῆς Ἑταιρίας ἀπεφάσισεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ νὰ προκηρύξῃ παγκόσμιον φιλολογικὸν διαγωνισμόν, οὗτινος τὰ βραβεῖα ἀπονεμηθήσονται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει τῆς Συνελεύσεως.

Τοῦ διαγωνισμοῦ τούτου θέμα ἐτάχθη τὸ ἑξῆς : «Ἡ Ὁλλανδία καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸν ΙΖ' καὶ ΙΗ' αἰῶνα. Μελέτη περὶ Ὁλλανδίας θεωρουμένης ὡς ἀσύλου τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἰδεῶν»: Τὰ χειρόγραφα δέον νὰ μὴ ὑπερβαίνωσι τὸ ἓν τυπογραφικὸν φύλλον, καὶ νὰ εἶνε συντεταγμένα εἰ δυνατὸν γαλλιστί. Οὐχ ἧττον ἔσονται δεκτὰ καὶ τὰ ἐν ἄλλαις γλώσσαις γεγραμμένα, τῆς Ἑταιρίας ἀναλαμβανούσης τὴν φροντίδα νὰ μεταφράσῃ εἰς τὴν γαλλικὴν τὰ τυχὸν βραβευθησόμενα ἐξ αὐτῶν.

— Ἐν Ἰαπωνίᾳ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ διαδίδεται ὁσημέραι. Ἐν τῇ πόλει Ὑοκοχάμᾳ πάντα τὰ δημόσια καταστήματα φωτίζονται διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός.

— Τὸ ὅλον ποσὸν τοῦ χρυσοῦ, εἴτε εἰς νομίσματα, εἴτε εἰς ὄγκους ἀκατεργάστους, τὸ ὑπάρχον εἰς τὰ ὑπόγεια τῶν διαφόρων Τραπεζῶν ὑπολογίζεται ὡς ἔγγιστα εἰς 580,000,000 λιρῶν στερλινῶν, ἐξ ὧν 126,000,000 κέκτηται ἡ Ἀγγλία, 136,000,000 ἡ Γαλλία, 8,000,000 ἡ Γερμανία, 92,000,000 αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι. Τὰ εἰς τὰ ἄλλα Κράτη ἀνήκοντα ποσὰ ποικίλλουσι μεταξὺ 800,000 λιρῶν, ὅσας ἔχει ἡ Ὁλλανδία, καὶ 30,400,000 ὅσας ἡ Ἰσπανία. Σημειωτέον ὅτι τὸ ποσὸν τοῦ χρυσοῦ, ὅπερ κέκτηται Κράτος τι, δὲν εἶνε τεκμήριον, ἐξ οὗ κατ' ἀναλογίαν νὰ κρίνῃ τις τὸν ἐν γένει πλοῦτον αὐτοῦ.

— Ἐκ Στοκόλμης ἀγγέλλεται ὅτι ὁ διάσημος καθηγη- Νόρδενσκιωλδ παρασκευάζει νέαν ἐκδρομὴν διὰ τὸ ἔτος τοῦτο προτιθέμενος νὰ μεταβῇ πρὸς ἐξερεύνησιν τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς τῆς Γροιλανδίας.

— Ἐπιτροπεία συνέστη ἐν Σουηδίᾳ ἵνα συλλέξῃ συνδρομὰς πρὸς ἀνέγερσιν μνημείου τοῦ Δάρβιν. Χίλιαι τετρακόσιαι ἐγγραφαὶ ἐγένοντο ἄχρι τοῦδε. Τὸ δ' ὅλον ποσόν, τὸ συλλεχθὲν ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἀγγλικῆς ἐπιτροπείας ὑπερέβη τὰς 100 χιλιάδας φράγκων.

— Ὑπάρχουσιν ἐν Εὐρώπῃ 92 πόλεις ἔχουσαι πλείονας τῶν 100,000 κατοίκων καὶ 4 μόνον ὑπερβαίνουσαι τὸ ἑκατομμύριον : τὸ Λονδῖνον 3,832,440, οἱ Παρίσιοι 2,225,910, τὸ Βερολῖνον 1,222,500 καὶ ἡ Βιέννη 1,103,000.

— Ἐν Γερμανίᾳ ἐφεῦρέ τις ἐσχάτως μηχανὴν κινουμένην διὰ πυρίτιδος. Συνίσταται δ' αὕτη ἐκ κυλίνδρου ὁριζοντίου, ἐν ᾧ τίθεται εἰς κίνησιν ἔμβολον διὰ τῆς ἀναφλέξεως μικρῶν ποσοτήτων πυρίτιδος ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν αὐτοῦ.

— Περίεργα πειράματα ὑποβρυχίου τηλεφώνου ἐγένοντο ἄρτι ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τῶν Οὐάκε καὶ Ἴρις. Ὁ ὑπὸ τὸ ὕδωρ κάλως ὁ συνδέων τοὺς διαλεγομένους, ὧν ὁ εἷς ἦτο δύτης, εἶχεν 600 μέτρων μῆκος. Ὁ δύτης ἠδύνατο κάλλιστα νὰ συνομιλῇ καθ' ὅλας τὰς θέσεις, ἃς τὸ ἔργον του ἐπέβαλλεν αὐτῷ νὰ λάβῃ.

— Διὰ σουλτανικοῦ διατάγματος συνιστῶνται νηπιαγωγεῖα καθ' ἅπασαν τὴν Τουρκικὴν αὐτοκρατορίαν.

— Παρασκευάζεται παγκόσμιος ἔκθεσις βιομηχανικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἐν Καλκούττᾳ, εἰς ἣν προσεκλήθη νὰ λάβῃ μέρος καὶ ἡ Ἑλλάς.

— Ἀπεβίωσεν ἄρτι ἐν Βονωνίᾳ ὁ καθηγητὴς τῆς ἱστορίας Ἰωσὴφ Ῥεγάλδης ἐν ἡλικίᾳ 73 ἐτῶν. Ὁ Ῥεγάλδης ἦτο πρὸ πάντων ἔξοχος αὐτοσχεδιαστὴς στίχων, ἀλλὰ καὶ μακρὰ ποιήματα ἔγραψεν πλεῖστα, ὧν τινα μετέφρασεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὁ Γεώργιος Ζαλοκώστας κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις διαμονὴν τοῦ τότε ἐξορίστου Ἰταλοῦ ποιητοῦ.

— Ἀπεβίωσεν ἐσχάτως ἐν Παρισίοις ἡ γραῖα χήρα τοῦ Ἑρρίκου Ἄϊνε.

— Τὴν παρελθοῦσαν τρίτην 15[27 Φεβρουαρίου ὁ παρισινὸς τύπος παρέθηκε τῷ Βίκτωρι Οὐγκὼ μέγα γεῦμα πρὸς τιμὴν τῆς 81ης ἐπετείου τῶν γενεθλίων αὐτοῦ.

— Ἀγέλλεται ἐκ Μαδρίτης ὅτι ὁ στρατάρχης Βαζαὶν ἐξέδωκε μακρὸν σύγγραμμα ἐν ᾧ δικαιολογεῖ τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ ἐν τῇ πολιορκίᾳ τοῦ Μέτζ.

— Ὁ ἐν τῇ Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ ἐργαζόμενος πρὸς κατάταξιν τῶν χειρογράφων κ. Ι. Σακελλίων, ὁ γνωστὸς ἐκδότης τοῦ καταλόγου τῶν χειρογράφων τῆς Πατμιακῆς βιβλιοθήκης, εὗρε μεταξὺ τῶν ἐκ Θεσσαλίας κομισθέντων κώδικα περιέχοντα τὰ ἀπολεσθέντα περὶ ψυχῆς βιβλία τοῦ κατὰ τὸν δεύτερον αἰῶνα ἀκμάσαντος πατρὸς τῆς ἐκκλησίας Ἰουστίνου τοῦ φιλοσόφου. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐξετασθέντων χειρογράφων ἄξια ἰδίας μνείας εἰσὶ προσέτι δύο εὐαγγέλια τοῦ δεκάτου αἰῶνος, ὧν τὸ ἓν κοσμεῖται δι' ἀξιολόγων εἰκόνων, τὸ δ' ἕτερον διακρίνεται διὰ τὸ πολυτελὲς στάχωμα αὐτοῦ, καὶ εἷς κῶδιξ ἐπὶ περγαμηνῆς, περιέχων ὁμιλίας τοῦ Χρυσοστόμου καὶ δύο εἰκόνας, τοῦ ἁγίου τούτου καὶ τοῦ ἀποστόλου Παύλου.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἐπιθυμοῦν νὰ καταρτίσῃ ἀπογραφὴν τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, προσεκάλεσε τὴν πρυτανείαν τοῦ Ἐθνικοῦ πανεπιστημίου ἵν' ἀποστείλῃ, ὡς τάχιστα, κατάλογον τῶν ἄχρι τοῦδε ὑπὸ καθηγητῶν καὶ ὑφηγητῶν ἐκδοθέντων ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων.

— Τὸ δημοτ. Συμβούλιον Χαλκίδος διὰ πράξεως αὐτοῦ προτείνει τὴν εὔρυνσιν τοῦ πορθμοῦ Εὐρίπου ἵνα καὶ μεγάλα πλοῖα διέρχονται δι' αὐτοῦ ἀκινδύνως.

— Ὑπὸ δέκα καὶ ὀκτὼ βουλευτῶν ὑπεβλήθη ἐν τῇ Βουλῇ πρότασις προσθήκης 25 χιλ. δραχμῶν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας πρὸς ἔκδοσιν τῆς συλλογῆς τῶν ἔργων τοῦ ἐθνικοῦ μελοποιοῦ Μαντζάρου.

— Διατρίβει ἐν Ἀθήναις πρό τινων ἡμερῶν ὁ διὰ τὰς συριακὰς μελέτας του γνωστὸς Ἄγγλος καθηγητὴς κύριος Σέϊζ.

Digitized by Google

— Ἐν τῷ καλλιτεχνικῷ τμήματι τοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» ὑπεβλήθη πρότασις περὶ ἐκθέσεως ἀνθέων. Πολλαὶ δὲ κυρίαι ἐδήλωσαν ἀπὸ τοῦδε ὅτι ἀναλαμβάνουσι προθύμως τὴν προστασίαν τοῦ ἔργου.

— Ἐν τῷ αὐτῷ τμήματι ἀπεφασίσθη ὁριστικῶς ἡ ἔκθεσις ἀντικειμένων ἀφορώντων εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἑλληνικὸν ἀγῶνα τοῦ 1821, προσεχῶς δὲ κανονισθήσονται τὰ κατ' αὐτήν.

— Καταρτισθεῖσα ἠνεῴχθη ἡ ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ αἴθουσα ἡ περιέχουσα τὴν συλλογὴν τῶν ἀγγείων τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρίας, εἶνε δὲ προσιτὴ εἰς τὸ κοινὸν καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν ἀπὸ τῆς 2-5 μ. μ. τὸ μὲν Σάββατον δωρεάν, τὰς δὲ λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ Δρ. 1, ὡς καὶ αἱ ἄλλαι ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ ἀρχαιολογικαὶ συλλογαί.

— Ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως εὑρέθησαν πάλιν κατ' αὐτὰς σπουδαιότατα ἔργα τέχνης ἀρχαϊκῆς, οἷον κεφαλὴ γυναικεία φέρουσα ἐνώτια, καὶ ἀγαλμάτιον γυναικεῖον ἄνευ χειρῶν καὶ ποδῶν, ἔτι χεὶρ κρατοῦσα ἀσπίδα καὶ ἄλλα τεμάχια γλυπτά, πάντα ταῦτα μαρμάρινα, ἐπιμελεστάτης τέχνης καὶ σῴζοντα ζωηροτάτους χρωματισμούς. Ἐπίσης εὑρέθησαν πολλὰ τεμάχια ἐπιγραφῶν τῶν πρὸ Εὐκλείδου χρόνων. Ἅπας ἐκεῖνος ὁ χῶρος, ὁ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Παρθενῶνος καὶ πρὸς βορρᾶν τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως, ἀλλ' εἰς ἱκανὸν βάθος, φαίνεται ὅτι βρίθει λειψάνων ἀρχαίας τέχνης. Εὐτυχεστάτη δὲ ἦν ἡ ἀπόφασις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ν' ἀνασκάψῃ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Αἱ ἀνασκαφαὶ μὴ διακοπεῖσαι μέχρι τοῦδε, διαρκέσουσι καὶ καθ' ὅλον τὸ ἔτος τοῦτο.

— Νέαι ἐφημερίδες ἐξεδόθησαν : «ἡ Ἐλευθερία», ἐν Ἀθήναις καὶ ὁ «Φιλόπατρις» ἐν Κερκύρᾳ.

— Ἀγγέλλεται ἡ ἀπὸ 1 προσεχοῦς Μαΐου ἔκδοσις μεγάλης ἑβδομαδιαίας ἐφημερίδος ἐν Σύρῳ ὑπὸ τὸν τίτλον ὁ «Ἑλληνισμός».

—Ὁ ἐν Γαλαξίῳ καθηγητὴς κ. Ν. Δόσιος ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν τῆς «Ἑκάβης» τοῦ Εὐριπίδου, κατὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἀνευρεθέντα ἐν Ἰωαννίνοις φιλολογικὰ ἰδιόγραφα Λάμπρου τοῦ Φωτιάδου.

— Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἄρχεται ἐκδιδομένη νέα αγγλογαλλικὴ ἐφημερὶς : ὁ «Ἀνατολικὸς Μηνύτωρ».

— Διὰ Β. Δ. συνιστᾶται ἐν Ἁγίῳ Γεωργίῳ, πρωτευούσῃ τοῦ δήμου Νεμέας τῆς ἐπαρχίας Κορινθίας ἑλλ. σχολεῖον μὲ μίαν ἐπὶ τοῦ παρόντος τάξιν.

— Ὡσαύτως συνιστᾶται ἑλλ. σχολεῖον μὲ μίαν ἐπὶ τοῦ παρόντος τάξιν ἐν Στύρᾳ τῆς ἐπαρχίας Καρυστίας.

—Ἐν δὲ Νεοχωρίῳ τῆς ἐπαρχίας Βώλου συνεστήθη δημοτικὸν σχολεῖον θηλέων.

— Συνεστήθη καὶ 6.' σχολεῖον θηλέων ἐν Τυρνάβῳ πρωτευούσῃ τοῦ ὁμωνύμου δήμου.

— Ἄρχεται ἀπὸ 1 προσεχοῦς μαρτίου δημοσιευόμενον ἐν ἐπιφυλλίδι τῶν «Νέων Ἰδεῶν» μακρὸν μυθιστόρημα τοῦ κ. Στεφ. Ξένου ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀπομνημονεύματα ἑνὸς δυστυχοῦς, ἤτοι ὁ βίος τῶν νόθων τέκνων».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἡ Ἰλιὰς πρὸς χρῆσιν τῶν παίδων, κατὰ τὸν F. Carl ὑπὸ Ἐμμ. Γαλάνη. Ἐν Ἀθήναις 1882. Παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ.

Περὶ τοῦ Ὑστέρου ἐναίσιμος διατριβὴ ὑπὸ Στασινοῦ Κακολύρη, διδάκτ. τῆς ἰατρικῆς. Ἐν Ἀθήναις 1882.

Περὶ νομῆς ἐναίσιμος διατριβὴ ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει ὑπὸ Κωνσταντίνου Δ. Κυριαζῆ. Ἐν Ἀθήναις 1883.

Ἀγορεύσεις Γ. Ν. Φιλαρέτου βουλευτοῦ Βόλου ἐν τῇ Α' καὶ Β' συνόδῳ τῆς Θ' περιόδου τῆς Βουλῆς περὶ κατεπειγούσης ἀνάγκης αναδιοργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων καὶ νομοθετικῆς μεταρρυθμίσεως. Ἐν Ἀθήναις 1883 (Διανέμεται δωρεάν).

Ὁμιλεῖτε ἑλληνικά ; (Sprechen Sie Neugriechisch ?) Neugriechischer Sprachführer, enthaltend eine kurze Grammatik, Gespräche und Lesestücke für Reisende und Studierende. Herausgegeben von Carl Wied. Leipzig, 1882. C. A. Koch's Verlag. — Τιμὴ 2 μάρκαι.

Δοκίμιον ἀναγλυπτογραφίας πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν τυφλῶν ὑπὸ Α. Παλατιανοῦ ἰατροῦ. Ἐν Κερκύρᾳ 1883. [Τὸ πρῶτον ἤδη ἐκδίδοται βιβλίον τοιοῦτον ἐν Ἑλλάδι περιέχον ἐν ἑλληνικῇ ἐφαρμογῇ καὶ δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων τὰ συμβολικὰ σημεῖα, δι' ὧν ἡ εὐεργετικὴ ἐπιστήμη κατώρθωσε νὰ διδάσκῃ καὶ τοὺς ἐστερημένους ἔτι ὀφθαλμῶν ἀνθρώπους· εἶνε δὲ βεβαίως ἄξιος ἐπαίνου καὶ τιμῆς ὁ λαβὼν τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ φιλανθρώπου τούτου ἔργου ἕλλην ἰατρὸς κ. Α. Παλατιανός].

Ὁ Θησαυρὸς τῆς οἰκογενείας. Ἐγκυκλοπαιδεία γνώσεων χρησίμων εἰς τὸν πρακτικὸν βίον ὑπὸ Σταμ. Κ. Θεοχάρη. δ. ν. . Τεῦχος δεύτερον. — Α ἱ τ ρ ο φ α ί. Ἐν Πάτραις, τυπογραφεῖον καὶ βιβλιοπωλεῖον «ὁ Κάδμος» Β. Σακοπούλου. 1882. Τιμᾶται νέας δραχμῆς.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Δημῶδες αἴνιγμα.

Στέκω 'δῶ καὶ βόσκω πέρα.

2.

Τί κοινὸν μεταξὺ τῶν τρελλῶν καὶ τῶν καλῶν βιβλίων ;

3.

Αἴνιγμα βοτανικόν.

Ὑδρόβιος ἐκ φύσεως, εἰς τοὺς βυθοὺς γεννῶμαι,
Κ' εἰς παμμεγίστου ποταμοῦ τὰ ῥεῖθρα διαιτῶμαι·
Γνωστὸς ἤμην ἀνέκαθεν, κ' εἰς ἔθνος τι ἀρχαῖον,
Πρὸς στέψιν ἐχρησίμευον θεῶν καὶ βασιλέων·
Εἷς συγγενής μου ἔλαβε τὸ ὄνομα Ἀνάσσης,
Ἥτις καὶ τῆς πατρίδος μου δεσπόζει νῦν ἁπάσης.
Ἂν δ' ὅτι εὗρεν ὁ Σαμψὼν εἰς λέοντος κρανίον
Προσθέσῃς εἰς τ' ἀριστερὰ τοῦ σώματός μου· ποῖον
Λαμβάνω τότε ὄνομα, καὶ ποία μου ἡ χρῆσις,
Καὶ ὡς ἐγχώριον φυτὸν καὶ φάρμακον ἐπίσης;
Ἀρκεῖ ὀλίγον νὰ σκεφθῇς καὶ θὰ τὸ ἐννοήσῃς.

Ἐν Μεσολογγίῳ. Π·

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Φ — ΟΝΟΣ

2.

Οὐδεμία λύσις ἐστάλη ἡμῖν.

3.

Ἐὰν ἡ μεγάλη φιλοπονία δὲν ἀποτελεῖ τὴν εὐφυΐαν, ἀναπληροῖ ὅμως αὐτὴν κάλλιστα.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

17 Φεβρουαρίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 17 Φεβρουαρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	ὁμολ. ἐν κυκλοφορίᾳ	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0]0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	385
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,410	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀχ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1[2	500	462
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,316	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	429
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	29,721	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	285
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799	42,622	15 » 15 »	15 » 15 »	22.40	200,—	250	275
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	28,700	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	197,50	250	214
» 6,000,000 τῶν 6 » Φρ.	60,000	38,324	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	
» 4,000,000 τῶν 8 » »	16,000	13,805	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	15.	252,—	280	259
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,656	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	15	362,50	400	255

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	4160
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	340
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,310	20 » 20 »	5.—	100	142
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	45
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	7.—	140	195
Σιδηροδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	10 1[2	160	
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Φρ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοίνιξ». »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυών» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	28 90
» . . .	Ὄψεως	»	29.40
Γαλλίας — Ἐθνικῆς	Τραπέζης	3μ.	116
» »	Ἐμπορικὸν	3μην.	115

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.80
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

Παρατηρήσεις

* ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (21 Φεβρουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	55
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	246
» » 9 0[0.	»	256
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	170
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	110 20[40–110 30[40
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22.72 1[2–22.75
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110 1|2
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	88 3[10

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (23 Φεβρουαρ.)

Λονδ. αἱ 20λ. σ. 8μ.	φιο.	119.60
Παρισ. τὰ 100 φ.	»	47.45
Εἰκοσάφραγκον	»	9.51
Ἀργυρᾶ φιορ. 100		

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἀμστερδαμ	4 1[2 0]0	Βιέννης	4 0]0
Βερολίνου	5 0]0	Λονδίνου	4 0]0
Μαδρίτης	4 0]0	Παρισίων	5 0]0
Πετρουπόλεως	6 0]0	Ῥώμης	5 0]0

Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζης) 8 0]0.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Ι. Ε. Ι. Ῥουχτσούκιον. Αἱ ἐπιστολαί σας ἐλήφθησαν ἀμφότεραι. Ἡ δ' ἐκτέλεσις τῆς παραγγελίας σας ἐβράδυνε, διότι τὰ χρήματα δὲν ἐλήφθησαν εἰσέτι. Δεχόμεθα τὰ αὐστριακὰ γραμματόσημα. — Ἐ π α ρ χ ι ώ τ η. Εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν συστάσεων ὑπὲρ πάντας ἀκριβόλογοι εἶνε οἱ Ἄγγλοι· ὁμιλήσατε εἰς Ἄγγλον περὶ ἀνθρώπου, ὃν καθ' ἑκάστην ἀπαντᾷ ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη, — ἐὰν ὁ ἄνθρωπος οὗτος δὲν εἶνε συστημένος αὐτῷ καθ' ὅλους τοὺς τύπους παρά τινος, θὰ σᾶς ἀποκριθῇ ὅτι δὲν τὸν γνωρίζει· γνωστὸν δὲ εἶνε τὸ ἀνέκδοτον, ὅπερ διηγοῦνται περὶ Ἄγγλου εὑρισκομένου ἐν ἀτμοπλοίῳ, ἐξ οὗ εἷς τῶν ἐπιβατῶν ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν. — Κύριε, τῷ λέγει τις, δὲν βλέπετε; ἕνας ἄνθρωπος πνίγεται». Ὁ Ἄγγλος λαμβάνει ἀτάραχος τὰς διόπτρας του, παρατηρεῖ τὸν κινδυνεύοντα καὶ λέγει: Ἀδύνατον· δὲν μοῦ ἐσυστήθη ἀπὸ κανένα». — κ. Δ. Ι. Λάρισσαν. Τὴν ἐπιστολὴν ἐλάβομεν, ἀλλὰ κατὰ γενικὸν κανόνα αἰτήσεις μὴ συνοδευόμεναι ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν. — κ. Ν. Γ. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθη τὸ ἀντίτιμον καὶ τῶν 10 συνδρομῶν ἐκ τῶν Καταστημάτων Κορομηλᾶ. — κ. S. C. Βερολῖνον. Ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα. — κ. Λ. Ν. Δ. Ἰατρός τις εἶπεν· «οἱ χοροὶ ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς μύκητας· καὶ οἱ καλλίτεροι αὐτῶν μικρὰν ὅλως ἔχουσιν ἀξίαν». — κκ. Π. Δ. Κ. Σπέτσας καὶ Δ. Ε. Λ. Ληξούριον. Ἐλήφθησαν. — Π ο λ υ π ρ ά γ μ ο ν ι. Τὸ σ α κ κ ο υ λ ί σ ι ο γ ι α ο ύ ρ τ ι ὑπῆρχε καὶ παρ' ἀρχαίοις, ὀνομάζεται δὲ σ α κ κ ι σ τ ὸ ν ὀ ξ ύ γ α λ α ὑπὸ τοῦ Ὀρειβασίου. Τὸ κ α ϊ μ ά κ ι ἑλληνικῶς ὀνομαστέον ἐ π ί π α γ ο ς ἢ καὶ γ ρ α ῦ ς, ἂν θέλετε, (τ σ ύ π α), διότι καὶ οὕτως ἐλέγετο, ἕνεκα τῶν ῥυτίδων, αἵτινες σχηματίζονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας. — κ. Μ. Δ. Σ. Κωνσταντινούπολιν. Δὲν ὑπάρχουσι. — Κ^ν Α. Ι. Π. Καλάβρυτα. Ἐλήφθησαν. — κ. Ι. Κ. Δεδεαγάτς. Τὰ βιβλία πάντα ἀπεστάλησαν πρὸ 2 ἑβδομάδων. — Melle Mimi, Ἀθήνας. Τινὲς φρονοῦσιν ὅτι οἱ Φράγκοι κατακτηταὶ ἀκούοντες Ὑ μ η τ τ ὸ ς ἐπρόφερον il matto ὅπερ σημαῖνον ἰταλιστὶ τὸν τρελλὸν παρέλαβον ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει οἱ κατακτηθέντες παρὰ τῶν κατακτητῶν· ἡ ἐξήγησις ὅμως αὕτη φαίνεται ἐξεζητημένη, διότι τὸ ὄνομα ὑποτίθεται λαβὸν τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τουρκοκρατίας, ὅτε τὸ ὄρος ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν Τούρκων Ντελὶ-δὰγ, ἤτοι τρελλοβοῦνι· ὠνομάσθη δὲ οὕτω πιθανώτατα διὰ τὴν ἀστασίαν τοῦ περὶ αὐτὸ ὁρίζοντος, ὅστις συχνότατα καὶ εὐκολώτατα μεταβάλλεται κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο· τοῦτο δὲ μαρτυροῦσι καὶ αἱ ἐν τοιαύτῃ περιστάσει λεγόμεναι φράσεις «Πάλ' ὁ Τρελλὸς ἐφόρεσε τὴν κουκούλα του» — «Πάλ' ὁ Τρελλὸς ἐκατσούφιασε» καὶ οἱ στίχοι:

Ὁ Τρελλὸς μπάζει τὸ χιόνι
κι' ἡ ἀγάπη τὸ μαζώνει. κτλ.

κ. Χ. Ρ. Ἐλήφθησαν. Ἤρχισεν ἡ ἀποστολὴ πρὸς τὸν κ. Ι. Γ. — κ. Ν. Α. Π. Σηλυβρίαν. Κατὰ τὸν ΙΖ' καὶ τὸν ΙΗ' ἔτι αἰῶνα ἡ λέξις grec ἐσήμαινε τὸν ἐπιτήδειον εἴς τι. Ἐν τῷ λεξικῷ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημείας τοῦ 1694 φέρεται ἡ ἑπομένη ἐξήγησις· «on dit un homme est grec en quelque chose, pour dire qu'il y est habile». Εἶτα ἐγένετο χρῆσις αὐτοῦ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ἐπιτηδείου εἴς τε τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ πονηρόν, περὶ δὲ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος εἶχε πλέον μεταπέσει εἰς τὴν σημασίαν τοῦ δολιευομένου ἐν τῷ χαρτοπαιγνίῳ. Πλείονα περὶ τοῦ θέματος τούτου δύνασθε νὰ εὕρητε ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ κ. Π. Α. Μωραϊτίνη La Grèce telle qu'elle est σ. 66-68.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[17 Φεβρουαρίου (Πέμπτη) 1883].

Τὴν 2ô τρέχοντος μηνὸς ἀφικνεῖται ἐνταῦθα ὁ πατὴρ τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης μέγας δοὺξ Κωνσταντῖνος· ἐπὶ τῇ ἐλεύσει δ' αὐτοῦ μέγας χορὸς δοθήσεται ἐν τοῖς Ἀνακτόροις.—Ἐν τῇ Βουλῇ ἐξακολουθεῖ ἡ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ γενικὴ συζήτησις, διὰ μακρῶν δ' ἠγόρευσεν ἐπ' αὐτοῦ ὁ πρωθυπουργὸς κ. Τρικούπης καὶ ὁ κ. Δηλιγιάννης. — Ἡ κατάστασις τοῦ κ. Κουμουνδούρου δεικνύει ἀπροσδόκητα σημεῖα βελτιώσεως.—Βαρὺς χειμὼν ἐπικρατεῖ καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, αἱ συγκοινωνίαι μεταξὺ τῶν ἐπαρχιῶν διεκόπησαν, καὶ αὐτὴ δ' ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἐκαλύφθη προχθὲς ὑπὸ τῆς χιόνος. —Ἀποπλέουσι προσεχῶς χάριν γυμνασίων τὸ τορπιλλοφόρον «Ψαρὰ» καὶ αἱ λοιπαὶ τορπιλλοφόροι ἀτμάκατοι, ὧν θὰ ἐπιβῶσιν οἱ δόκιμοι τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ. —Οἱ ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον περιοδεύοντες γάλλοι μηχανικοὶ ἀφικόμενοι εἰς Τρίπολιν ἐπελήφθησαν τῆς διαχαράξεως τῶν ὁδῶν Σπάρτης καὶ Καλαβρύτων.—Σκέψις γίνεται, ὅπως ἡ ἐπαρχία Δομοκοῦ προσαρτηθῇ δικαστικῶς καὶ διοικητικῶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Φθιώτιδος ὡς ἐγγύτερον κειμένην.—Προχθὲς ἐγένετο ἐν τῷ καταστήματι τῆς νομαρχίας καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ἡ κλήρωσις τῶν στρατευσίμων τοῦ δήμου Ἀθηναίων.—Διὰ Β. Δ. ἀπενεμήθη χάρις εἰς 7 καταδίκους;—Κατὰ τὴν γενομένην ἐτησίαν συνέλευσιν τῶν μετόχων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἀνεγνώσθη ἡ ἔκθεσις τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ 1882 καὶ ὑπεβλήθη ὁ ἀπολογισμός. Εἶτα δ' οἱ μέτοχοι προέβησαν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς ἑπταμελοῦς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς. — Νέος τις σπουδαστὴς ἀλγῶν τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἕνεκα καύματος πετρελαίου, ἀπέκοψεν αὐτὴν ἐν στιγμῇ παραφορᾶς ὀλίγον κατωτέρω τοῦ ἀγκῶνος διὰ μεγάλης κοπτερᾶς μαχαίρας κρεοπώλου.—Διὰ Β. Δ. διωρίσθη ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐπίτιμος καθηγητὴς τοῦ φυσικοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐγκυκλοπαιδείας τοῦ δικαίου ὁ ὑπὸ τῆς Νομικῆς Σχολῆς προταθεὶς κ. Ν. Καζάζης τμηματάρχης τῆς δημοσίας οἰκονομίας ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐσωτερικῶν. —Τὸ δημοτ. συμβούλιον Πατρῶν ἐψηφίσατο χιλιόδραχμον πίστωσιν πρὸς λῆψιν καταλλήλων μέτρων ἐναντίον τῆς νόσου Εὐλογίας.—Αἱ εἰσπράξεις τοῦ τελωνείου Καλαμῶν κατὰ τὸ 1882 ἀνῆλθον εἰς 1,100,000 δρ. περίπου. — Ἡ πόλις τῆς Λαρίσσης μαστίζεται ὑπὸ τῆς νόσου μηνιγγίτιδος, τὰ δὲ Τρίκκαλα ὑπὸ τοῦ σπυροκώλου.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΠΟΝΗΜΑΤΑ

ΚΥΚΛΑΔΙΚΑ, ἤτοι γεωγραφία καὶ ἱστορία τῶν Κυκλάδων νήσων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Φράγκων. (1874) δρ.ν.5.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» δίδεται ἀντὶ μόνον 1 φράγκου. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον 1.40.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ Μακεδονίας, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας κατὰ τὸν Émile Isambert, δρ. 5.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ περιγραφικὰ τῶν Κυκλάδων νήσων κατὰ μέρος. Ἄνδρος. Κέως, μετὰ γεωγραφικῶν πινάκων, δρ. 5.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ, ἐποποιία βυζαντινὴ τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, κατὰ τὸ ἐν Ἄνδρῳ ἀνευρεθὲν χειρόγραφον (ἀντὶ 5) δρ. 2.50.

ΟΙ ΠΕΡΣΑΙ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Paul de Saint-Victor, les deux masques (Μετάφρασις) δρ. 1.

ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΛΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΩΝ. Διανέμεται δωρεὰν ὑπὸ τῶν καταστημάτων Ἀνδρ. Κορομηλᾶ.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

Ἄρτι συμπληρωθεὶς πωλεῖται ἀντὶ 5 φράγκων ἄδετος καὶ 8 δεδεμένος ὁ 14ος τόμος τῆς «Ἑστίας» περιέχων ποικιλωτάτην ὕλην, ἤτοι ΔΕΚΑ ΕΚΛΕΚΤΑ διηγήματα, ἐν οἷς τὸ «Ἀκούσιον ταξείδιον», περιεργότατον καὶ τερπνότατον μυθιστόρημα, Ἀγροτικὰς ἐπιστολὰς τοῦ κ. Γεωργίου Δροσίνη, τοὺς «Ἀθηναϊκοὺς γάμους» τοῦ κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλου, διάφορα ἱστορικά, βιογραφικά, περιηγήσεις, ἐπιστημονικά, ποιήματα κτλ.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Oeuvres de Bourdaloue. Τόμοι 3 δεδεμένοι. Μετὰ εἰκόνος τοῦ ἱεροκήρυκος τούτου δρ. 20.

Ἀνατύπωσις τῶν ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως Νόμων, Διαταγμάτων κλπ. ἀπὸ ἔτους 1833-1864. Τόμοι 3, εἰς φύλλον. Ἄριστα δεδεμένοι δραχ. 40.

Ἐπίσημος ἐφημερὶς τῆς Συνελεύσεως (Ἐστενογραφημένα πρακτικά) Τόμ. 6. Καλῶς δεδεμένοι. Δρ. 90.

LA MODE FRANÇAISE

37 = Rue de Lille, à Paris = 37

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΕΡΓΕΣΤῌ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

Κατὰ τηλεγραφικὴν εἴδησιν, γενομένης τῆς ἐκκυβεύσεως αὐτοῦ τῇ 6/18 Φεβρουαρίου, ἔλαχον πρῶτοι οἱ ἑξῆς ἀριθμοί :

1,612,223	ἐκέρδησε	50,000	φιορ.
203,488	»	20,000	»
427,579	»	10,000	»
595,580	»	10,000	»

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 322. — 27 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 374

—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ μυθιστορία Ὀνωρ. Βαλζάκ, μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

Η ΝΕΟΤΗΣ ΤΟΥ ΒΑΓΝΕΡ.

ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ ΚΑΙ Ο ΧΕΙΜΩΝ.

ΓΑΤΟΣ ΤΥΦΛΟΣ.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ ποίημα ὑπὸ Κ. Παλαμᾶ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

Ἡ πρὸς ἐμψύχωσιν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας ἐπιτροπὴ προκηρύσσει διαγώνισμα πρὸς σύνταξιν τῶν ἑξῆς βιβλίων : α') Περὶ καλλιεργίας τῆς ἀμπέλου καὶ περὶ οἰνοποιίας, β') Περὶ καλλιεργίας τῆς μωρέας καὶ σκωληκοτροφίας, γ') Περὶ καπνῶν, δ') Περὶ βοσκῶν. Τὰ ὑποβληθησόμενα συγγράμματα δύνανται νὰ μὴ εἶνε καὶ πρωτότυπα, ἀλλὰ μεταφράσεις ξένων πραγματειῶν δεδοκιμασμένων συγγραφέων μετὰ προσθήκης πάντων τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν θεμάτων τούτων. Τὰ χειρόγραφα πρέπει νὰ ἀποσταλῶσι πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν μέχρι τῆς 1 Δ|βρίου 1883.

— Τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν ἐγένοντο ἐν Πειραιεῖ ἐπισήμως τὰ ἐγκαίνια τῆς Ἐμπορικῆς ναυτικῆς σχολῆς. Λόγον ἐξεφώνησεν ὁ διευθυντὴς αὐτῆς κ. Χ. Πούλιος, παρῆν δὲ καὶ ὁ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν ὑπουργός.

— Μηχανήματα καὶ ὑλικὰ τηλεφώνων παραγγελθέντα ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν πρὸς σύνδεσιν τῶν κεντρικωτέρων σταθμῶν τῆς στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς ὑπηρεσίας ἀφίκοντο ἄρτι.

— Ὑπεβλήθη εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως σχέδιον νόμου περὶ στρατιωτικῆς ἐκγυμνάσεως ἐν ἅπασι τοῖς γυμνασίοις καὶ ἑλληνικοῖς σχολείοις τοῦ κράτους.

Ἱστορικὴ καὶ ἐθνολογικὴ ἑταιρία τῆς Ἑλλάδος.

—

Ἐδωρήσαντο εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς ἑταιρίας: ὁ ἐν Πειραιεῖ κ. Ἀλ. Μελετόπουλος δύο ἔγγραφα τοῦ ὑγιειονομείου Κυθήρων τοῦ 1821 καὶ 1822 καὶ ἓν ὑγιειονομικὸν ἐπίσης ἔγγραφον τῆς καγκελλαρίας Ὕδρας, φέρον χρονολογίαν 22 Δεκεμβρίου 1821.—Ὁ ἐν Σύρῳ κ. Α. Κ. Χούμης, δύο χαρτονομίσματα τοῦ ἐν Πύργῳ τῆς Θήρας ναοῦ τῆς Παναγίας· δύο ἐμπορικὰς συναλλαγματικὰς τῶν ἐτῶν 1817 καὶ 1819· τρία ἰδιωτικὰ ὁμόλογα τῶν ἐτῶν 1816, 1820, ὧν τὸ ἓν τουρκιστὶ καὶ ἑλληνιστί.—Ὁ κ. Γ. Δροσίνης μικρὸν ἰδιωτικὸν κατάστιχον ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῶν ἐτῶν 1758—1815, ἀπόφασιν τῆς Γενικῆς ἀστυνομίας Αἰτωλίας τοῦ ἔτους 1824, καὶ δύο κοινοποιήσεις τοῦ Μουχτὰρ πασᾶ πρὸς τοὺς καλλιεργητὰς αὐτοῦ τοῦ ἔτους 1817. Εἰς δὲ τὸ μουσεῖον τῆς Ἑταιρίας ἐδωρήσαντο: ὁ μὲν ἐν Πάτραις κ. Χ. Κορύλλος αὐλὸν ποιμενικόν, τοῦ εἴδους τοῦ καλουμένου τζαμάρα καὶ σφραγῖδα τοῦ ἁρματωλοῦ Κόπελλου· ὁ δὲ κ. Α. Κ. Χούμης πλήρη συλλογὴν τῶν συμβόλων, ὧν μέχρι πρὸ μικροῦ ἐποιοῦντο χρῆσιν ἀντὶ νομισμάτων καταστηματάρχαι ἐν Σύρῳ καὶ καὶ χαλκοῦν νομισματόσημον κοπὲν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ναυάρχου Μιαούλη, φέρον δ' ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μέρους τὴν κεφαλὴν τοῦ ναυάρχου καὶ κύκλῳ ἐν δυσὶ στίχοις τὴν ἐπιγραφήν : «ὁ ναύαρχος Ἀνδρέας Μιαούλης. Ἐγεννήθη τῇ Κ' Μαΐου ᾹΨΞΘ'. Ἀπέθ. τῇ ιᾳ' Ἰουν. ᾹΩΛΕ», καὶ τὸ ὄνομα τοῦ νομισματοκόπου Κ. Λάνγγ· ὄπισθεν δὲ εἰκόνα τῆς Δόξης ἢ τῆς Ἱστορίας, ἐγγραφούσης ἐπὶ στήλης τὰ ὀνόματα τῶν θέσεων ἐν αἷς ἠρίστευσεν ὁ Μιαούλης καὶ κύκλῳ τὴν ἐπιγραφὴν «Ναυτικῇ ἀρετῇ».

(Ἐκ τοῦ γραφείου).

Ἡ παιδεία ἐν Ἑλλάδι.

—

Τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἐδημοσίευσεν ἄρτι τρεῖς χάρτας τῶν παλαιῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος παριστῶντας γραφικῶς τὴν κατ' ἐπαρχίας διάδοσιν τῆς παιδείας ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1879. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος τῶν χαρτῶν τούτων δεικνύει τὴν διάδοσιν τῆς παιδείας παρὰ τῷ ὅλῳ πληθυσμῷ, ὁ δεύτερος παρὰ τῷ ἀνδρικῷ φύλῳ, καὶ ὁ τρίτος παρὰ τῷ γυναικείῳ φύλῳ. Κατὰ τὴν συνοδεύουσαν τοὺς χάρτας διασαφητικὴν σημείωσιν : «Οὗτοι προσαρτηθήσονται τῷ προσεχῶς ἐκδοθησομένῳ πρώτῳ τεύχει τῶν στατιστικῶν δημοσιεύσεων τοῦ τμήματος τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως. Τὸ τεῦχος δὲ τοῦτο περιέχει πίνακα τῶν ἐν τῷ κράτει ὑπαρχόντων δημοτικῶν σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων μετὰ σημειώσεως τοῦ χρόνου καθ' ὃν συνέστη ἕκαστον, πίνακα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος πλὴν τῶν νέων ἐπαρχιῶν κατὰ τὴν ἐκπαίδευσιν, συνταχθέντα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1879, πίνακας τῶν ὑπὸ τῶν δήμων εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ κράτους καθυστερουμένων ἐκ προκαταβολῶν ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ πίνακας τῆς εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα φοιτήσεως τῶν παίδων κατὰ τὰ σχολικὰ ἔτη 1879 — 1880, 1880 — 1881 καὶ 1881—1882. Ἡ μείζων διάδοσις τῆς παιδείας κατ' ἐπαρχίας ἐδηλώθη ἐν ἑκάστῳ τῶν χαρτῶν διὰ φωτεινοτέρας ἀποχρώσεως, ἥτις ἐμαυροῦται βαθμηδὸν καθ' ὅσον ἡ παιδεία εἶναι ἧττον διαδεδομένη ἔν τινι ἐπαρχίᾳ. Πρὸς ἀκριβεστέραν δὲ δήλωσιν τοῦ ποσοῦ τῶν ἐγγραμμάτων ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν κατοίκοις τοῖς ἄγουσιν ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν πέντε ἐτῶν συμπεπληρωμένων προσετέθη κάτωθεν ἑκάστου τῶν χαρτῶν κλίμαξ φέρουσα διαιρέσεις κατὰ τὰς ἀντιστοιχούσας ἐν τῷ χάρτῃ ἀποχρώσεις, ἐπιγεγραμμένον δὲ τὸ ποσὸν τῶν ἐγγραμμάτων ἐν ἑκάστῃ τῶν διὰ τῆς αὐτῆς ἀποχρώσεως ἐν τῷ χάρτῃ δεδηλωμένων ἐπαρχιῶν.

Ἤδη δὲ παρασκευάζεται καὶ χάρτης παριστῶν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὴν κατὰ δήμους διάδοσιν τῆς παιδείας.

Αἱ ἐπαρχίαι τῶν προσαρτηθέντων νομῶν ἔμειναν λευκαί, οὔπω ὑπαρχουσῶν τῶν ἀναγκαίων στατιστικῶν εἰδήσεων πρὸς δήλωσιν τῆς ἐν αὐταῖς διαδόσεως τῆς παιδείας.»

Καθ' ὅσον γινώσκομεν, πρώτην φορὰν τοιαύτη ἐργασία ἐξέρχεται ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ὀφείλεται δ' αὕτη εἰς τὸν νῦν διευθύνοντα τὴν Δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν τοῦ Κράτους κ. Σπυρ. Π. Λάμπρον, ὅστις ἀπὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἐπιλαβόμενος μετὰ ἐνθέρμου ζήλου καὶ ἐμβριθοῦς διανοίας τοῦ ἔργου τῆς διοργανώσεως τῶν τῆς κατωτάτης ἐκπαιδεύσεως ἐν Ἑλλάδι, ἐν βαθείᾳ ἐπιγνώσει τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς προορισμοῦ διὰ τὸ ἔθνος, δὲν παύεται ἀνενδότως ἐργαζόμενος, καὶ τὰ ἄριστα εἰσηγούμενος καὶ καινοτομῶν, ὅπως ἀναβιβάσῃ τὸν κλάδον αὐτοῦ εἰς τὴν ἁρμόζουσαν περιωπὴν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς καθ' ὅλου ὑγιοῦς μορφώσεως τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν χαρτῶν τούτων συνετάξαμεν ἴδιον τριπλοῦν πίνακα ἐμφαίνοντα ἀναλογικῶς τὴν κατ' ἐπαρχίας διάδοσιν τῆς παιδείας. Παρεθέσαμεν δὲ πρὸς συμπλήρωσιν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐγγραμμάτων ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ κατὰ τοὺς ἀπογραφικοὺς πίνακας τοῦ 1879.

Digitized by Google

ΠΙΝΑΞ ΕΜΦΑΙΝΩΝ ΤΗΝ ΚΑΤ' ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

Ὅλος πληθυσμός

Ἀναλογία ἐπὶ τοῖς 100	Ὅλος ἀριθμὸς ἐγγραμμάτων
40—45	
Ἀττική	44631
Κέρκυρα	9858
35—40	
Ἰθάκη	4010
Παξοί	1644
Σύρος	10517
30—35	
Αἴγινα	1826
Μῆλος	3448
Ναυπλία	4565
Τῆνος	3610
25—30	
Αἰγιάλεια	3953
Ἄνδρος	5697
Καλάμαι	6842
Κραναία	7036
Κυνουρία	7352
Σπέτσαι	3872
20—25	
Ἄργος	4768
Γορτυνία	8254
Γύθειον	2876
Ζάκυνθος	7904
Κέα	1982
Κορινθία	8348
Κύθηρα	2509
Λακεδαίμων	9636
Λευκάς	4542
Μαντίνεια	9632
Μεγαρίς	3137
Μεσολόγγιον	3950
Μεσσήνη	6030
Οἴτυλον	5681
Πάλλη	3489
Παρνασίς	5276
Πάτραι	10669
Σκόπελος	2125
Τριχωνία	3137
Ὕδρα	3435
15—20	
Βόνιτσα	3261
Δωρίς	3212
Εὐρυτανία	5703
Ἠλεία	10353
Θήρα	3279
Καλάβρυτα	6679
Καρυστία	5131
Λεβαδεία	3244
Λοκρίς	3163
Ὄρος	4315
Σάμη	2805
Τριφυλλία	4737
Φθιῶτις	8345
Χαλκίς	4769
10—15	
Βάλτος	1772
Ἐπίδαυρος Λιμηρά	2338
Μέσση	2764
Νάξος	2605
Ναυπακτία	3417
Ξηροχώριον	1201
Ὀλυμπία	3548
Πυλία	2324
5—10	
Θῆβαι	2294
Μεγαλόπολις	1429
	318949

Ἀνδρικὸν φῦλον

Ἀναλογία ἐπὶ τοῖς 100	Ὅλος ἀριθμὸς ἐγγραμμάτων
59—61	
Ἰθάκη	3290
Παξοί	1484
50—56	
Αἴγινα	1380
Ἀττική	30730
Κέρκυρα	6153
45—50	
Αἰγιάλεια	3522
Ἄνδρος	4673
Καλάμαι	6313
Κυνουρία	6667
Ναυπλία	3541
Σύρος	6100
40—45	
Ἄργος	4366
Μῆλος	2275
Οἴτυλον	5435
Τῆνος	2200
35—40	
Γορτυνία	7256
Γύθειον	2656
Εὐρυτανία	5489
Καλάβρυτα	6363
Κορινθία	7713
Κραναία	5170
Κύθηρα	2133
Λακεδαίμων	8966
Λευκάς	4173
Μαντίνεια	8639
Μεσσήνη	5624
Πάλλη	2993
Παρνασίς	4230
Σάμη	2626
Σκόπελος	1739
Σπέτσαι	2489
Τριχωνία	2871
30—35	
Βόνιτσα	3020
Δωρίς	3172
Ἠλεία	9513
Κέα	1463
Λεβαδεία	2970
Μεγαρίς	2636
Μεσολόγγιον	3251
Ὄρος	4185
Πάτραι	8667
Φθιῶτις	7389
25—30	
Ζάκυνθος	5998
Θήρα	2127
Καρυστία	4773
Λοκρίς	2907
Τριφυλλία	4131
Ὕδρα	1924
20—25	
Βάλτος	1635
Ἐπίδ. Λιμηρά	2158
Μέσση	2667
Νάξος	2021
Ναυπακτία	3262
Ὀλυμπία	3213
Χαλκίς	3788
15—20	
Μεγαλόπολις	1406
Ξηροχώριον	1043
Πυλία	2173
5—10	
Θῆβαι	2132
	262856

Γυναικεῖον φῦλον

Ἀναλογία ἐπὶ τοῖς 100	Ὅλος ἀριθμὸς ἐγγραμμάτων
30—33	
Ἀττική	13901
Κέρκυρα	3705
Σύρος	4417
25—30	
Τῆνος	1440
20—25	
Μῆλος	1173
15—20	
Αἴγινα	446
Ναυπλία	1024
Σπέτσαι	1390
Ὕδρα	1471
10—15	
Ἄνδρος	1024
Ζάκυνθος	1906
Θήρα	1152
Ἰθάκη	720
Κέα	519
Κραναία	1866
5—10	
Αἰγιάλεια	431
Γορτυνία	998
Θῆβαι	162
Κύθηρα	376
Κυνουρία	685
Μεγαρίς	501
Μεσολόγγιον	699
Νάξος	584
Πάλλη	556
Παξοί	160
Παρνασίς	1046
Πάτραι	2002
Σκόπελος	386
Χαλκίς	981
3—5	
Ἄργος	402
Γύθειον	220
Ἠλεία	840
Καλάμαι	529
Κορινθία	635
Λακεδαίμων	670
Λεβαδεία	274
Λευκάς	369
Μαντίνεια	993
Ξηροχώριον	158
Τριφυλλία	606
Τριχωνία	266
Φθιῶτις	956
1—3	
Βάλτος	137
Βόνιτσα	241
Ἐπίδ. Λιμηρά	180
Εὐρυτανία	204
Καλάβρυτα	316
Καρυστία	358
Λοκρίς	256
Μεσσήνη	406
Ναυπακτία	155
Οἴτυλον	246
Ὀλυμπία	335
Ὄρος	130
Πυλία	151
Σάμη	179
0—1	
Δωρίς	40
Μεγαλόπολις	23
Μέσση	97
	56093

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

24 Φεβρουαρίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 24 Φεβρουαρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	μολ. ἐν κυκλοφορία	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0]0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	387
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,410	20 Ἰα.-Ἀπ.-Ἰουλ.-Ὀκ.	20Δεκ.-Μαρ.-Ἰουν.-Σεπ.	30,—	392 1[2	500	462
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,316	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	429
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	29,721	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	285
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799	42,622	15 » 15 »	15 » 15 »	22.40	200,—	250	275
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	28,700	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	197,50	250	215
» 6,000,000 τῶν 6 » Φρ.	60,000	38,324	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	106
» 4,000,000 τῶν 8 » »	16,000	13,805	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	15.	252,—	280	
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,656	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1Ἰουλ.-1Σεπτ.-1Νοεμ. 1Ἰαν.-1Μαρτ.-1Μαΐου	15	362,50	400	253

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	4160
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	325
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5.—	100	140
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	39
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	7.—	140	200
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	10 1[2	160	414
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Φρ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοῖνιξ» »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυὼν» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . . Τραπεζικὸν 3μην.
» . . . Ὄψεως »
Γαλλίας—Ἐθνικῆς Τραπέζης 3ήμ.
» » Ἐμπορικὸν 3μην.

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον Φραγ. 23.
Λίρα Στερλίνα »
Λίρα Ὀθωμανικὴ »
Αὐστριακὸν Φλωρίον »
Ἀργυροῦν 5φραγκον »
» φράγκον »

Παρατηρήσεις

* ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (21 Φεβρουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ. 55
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0. » 246
» » 9 0[0. » 256
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου » 170
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ. 110 20[40–110 30[40
Παρισίων 3 » . . . φρ. 22.72 1[2–22.75
Λίρα Ἀγγλικὴ . . . γρ. 110 1[2
Εἰκοσάφραγκον . . . » 88 3[40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (2 Μαρτίου)

Λονδ. αἱ 20λ. σ. 3μ. φιο. 119.75
Παρισ. τὰ 100 φ. » 47.40
Εἰκοσάφραγκον » 9.51
Ἀργυρᾶ φιορ. 100

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἀμστερδαμ 4 1[2 0]0 — Βιέννης 4 0]0
Βερολίνου 5 0]0 — Λονδίνου 3 0]0
Μαδρίτης 4 0]0 — Παρισίων 5 0]0
Πετρουπόλεως 6 0]0 — Ῥώμης 5 0]0
Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζης) 8 0]0.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Τὸ ζητηθὲν ἀπεστάλη διὰ τοῦ παρελθόντος ταχυδρομείου.—κ. Θ. Α. Ὀδησσόν. Τὰ βιβλία πάντα ἀπεστάλησαν, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς γράφομεν.—Καν Α. Γ. Πειραιᾶ. Ἐν Κρήτῃ καὶ Τήνῳ οἱ μετημφιεσμένοι τῶν ἀπόκρεων καλοῦνται καὶ κουκουγιέροι, πόθεν ὅμως παρήχθη ἡ λέξις ἀγνοοῦμεν. — κ. Λ. Λ Φαλτζί. Θὰ δημοσιευθῇ εἰς προσεχὲς φύλλον.—Καν Μ. Α. Μ. Σπέτσας, καὶ κκ. Β. Π. Β. Κυδωνίας. Α. Γ. Κ. καὶ Π. Δ. Π. Καβάλλαν, Ν. Π. Πάτρας. Ἐλήφθησαν.—Φίλῳ Ψ. Βόνιτσαν. Τὸ σύγγραμμα τοῦ Θεοπόμπου, ἢ μᾶλλον ὁ ἐκ τῶν ἱστοριῶν τοῦ Θεοπόμπου ὑπὸ μεταγενεστέρου συλλογέως ἀπανθισμὸς παραδόξων ἀκουσμάτων, ἐπεγράφετο Θαυμάσια, κατὰ τὴν μαρτυρίαν ἀρχαίων συγγραφέων. Παρὰ Φίλωνι δὲ τῷ Ἰουδαίῳ ἀπαντᾷ ἡ φράσις «τεράστιον μεγαλούργημα τῆς φύσεως», ἥτις γαλλιστὶ μεταφράζεται : un merveilleux phénomène de la nature». Ἐν ταῖς φράσεσιν, ἃς ἀναφέρετε, ἡ λέξις merveille δύναται ν' ἀποδοθῇ ἑλληνιστὶ διὰ τοῦ θαυμάσιος ἢ θαυμαστὸς, καὶ οὕτω τὰ Bibliothèque des merveiles, les merveilles du ciel etc. νὰ μεταφρασθῶσι Βιβλιοθήκη τῶν θαυμασίων, τὰ θαυμάσια ἢ τὰ θαυμαστὰ τοῦ οὐρανοῦ κτλ. Τοῦτο ὅμως, ἂν προκρίνητε τὴν κατὰ λέξιν μετάφρασιν, διότι ἂν θέλετε ἑλληνικωτέραν ἐπιγραφὴν δέον νὰ μεταχειρισθῆτε ἄλλην φράσιν ἀντίστοιχον.—κ. Π. Δ. Π. Λεμησσόν. Ἡ τιμὴ ἑκάστου γραμματίου εἶνε φράγκα 3· αἱ κληρώσεις γίνονται τὴν πρώτην Κυριακὴν Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους· οἱ κερδίζοντες ἀριθμοὶ εἰσὶ 200. Γραμμάτια δύνασθε νὰ προμηθευθῆτε εἴτε κατ' εὐθεῖαν παρὰ τοῦ Γραφείου τῆς ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, εἴτε παρὰ τοῦ ἐν Κύπρῳ προξένου τῆς Ἑλλάδος, πρὸς ὃν ὑποθέτομεν ὅτι ἀποστέλλονται, ὡς καὶ πρὸς ὅλους ἐν γένει τοὺς προξένους τῆς Ἑλλάδος.—κ. Α. Ξ. Ἡράκλειον. Κατὰ τὴν ἐπιστολήν σας ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος ταύτης ἀνεβιβάσθησαν εἰς 40, συναπεστάλησαν δὲ καὶ αἱ 5 σειραί.—κ. Μ. Γ. Κ. Ἀθήνας. Οἱ σημειούμενοι ἀριθμοὶ δὲν ὑπάρχουν. Δεχόμεθα τὴν ἄλλην πρότασίν σας. — Καν Ε. Ι. Γ. Κέρκυραν, καὶ κκ. Ν. Α. Κ. Σύρον, Κ. Π. Γαύριον, Ι. Μ. Δ. Μάγχεστερ, Ι. Χ. Γ. Κέρκυραν, Π. Β. Μόναχον. Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν. — Περιέργῳ. Σύρον. Τὸ πλοῖον οὗ ἐπέβαινεν ὁ βασιλεὺς Ὄθων ὅτε τὸ πρῶτον ἐπεσκέφθη τὴν Σύρον, ὠνομάζετο «Μαγαδασκάρ». Ἐφιλοξενήθη δὲ ὁ Ὄθων ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ μακαρίτου Πρασσακάκη, πρὸς ὃν ἐπανελθὼν εἰς Ναύπλιον ἔγραψεν ἰδιόχειρον ἐπιστολὴν, εὐχαριστῶν διὰ τὴν ὑποδοχὴν καὶ τὰ δῶρα, ἅτινα ἔδωσεν αὐτῷ, συνιστάμενα εἰς ἀρχαιότητας ἑλληνικάς. — κ. Β. Π. Β. Κυδωνίας. Τὰ φύλλα πάντα ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. — Ἀναγνώστῃ τῆς «Ἑστίας». Ἐν τοῖς τοιούτοις καὶ ἡ ὑπερβολὴ δὲν εἶνε ἐπιβλαβής. Ὁ λόρδος Σέστερφηλδ, λησμονήσας ποτὲ ὅτι εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὸν υἱόν του δεκαετῆ παῖδα ὄντα νὰ τὸν φέρῃ ἵνα ἴδῃ τοῖχον καταπίπτοντα, διέταξε νὰ κτισθῇ ἐκ νέου ὁ τοῖχος καὶ νὰ κατεδαφισθῇ ἐνώπιον τοῦ παιδὸς, τοῦτο δὲ ἵνα μὴ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὸ κακὸν παράδειγμα τῆς ἀθετήσεως τοῦ λόγου του.—κκ. Α. Γ. Βύνιτσαν καὶ Γ. Ξ. Λάρισσαν. Τὰ ζητηθέντα βιβλία ἀπεστάλησαν.—Φιλανθεῖ. Τὰ φυτὰ τὰ λεγόμενα Καουτσοὺ (Ficus elastica) καὶ αἱ ἀζαλέαι φύονται κυρίως ἐντὸς γῆς ἐρύκης ἢ καὶ καστανοχώματος. Ὅπως εὐδοκιμήσουν, πρέπει νὰ ποτίζωνται, ὅταν τὸ χῶμα λευκαίνεται, οὐχὶ ποτὲ πρότερον, καὶ ἀφθόνως μέχρις οὗ τὸ ὕδωρ ἀρχίσῃ νὰ ῥέῃ κάτωθεν τῆς γάστρας, ἐπαναλαμβάνεται δ' ἐκ νέου τὸ πότισμα, ὅταν ἐντελῶς λευκανθῇ πάλιν τὸ χῶμα.—κ. Δ. Ζ. Κ. Νικολάεφ. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις τῆς διευθύνσεως.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[24 Φεβρουαρίου (Πέμπτη) 1883].

Ἀναμένεται κατ' αὐτὰς ὁ πατὴρ τῆς ἡμετέρας Βασιλίσσης Ὄλγας. Ἠγγέλθη δ' ἐπισήμως ἐνταῦθα ἡ προσεχὴς ἄφιξις τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βουλγαρίας, κατερχομένου εἰς Ἑλλάδα πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Βασιλέως Γεωργίου κατὰ τὰ μέσα Μαρτίου. — Ἀπορριφθείσης ἐν τῇ Βουλῇ διὰ ψήφων 106 κατὰ 62 τῆς ὑπὸ τῆς ἀντιπολιτεύσεως τεθείσης προτάσεως καταχρίσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1883, ἤρξατο ἤδη ἡ ἐπιψήφισις τῶν ἐξόδων καθ' ὑπουργεῖα.—Ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας τοῦ κ. Κουμουνδούρου ἐξακολουθεῖ δεινουμένη. — Μετὰ τὰς χιόνας τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος καί τινας νυκτερινὰς βροχὰς ὁ καιρὸς ἀποκατέστη εὔδιος πάλιν καὶ θερμός, μολονότι τὰ πέριξ βουνὰ εἰσὶν εἰσέτι κεκαλυμμένα ἐκ τῆς χιόνος. — Αἱ ἡμέραι τῆς ἀπόκρεω διέρχονται ἐφέτος ἤρεμοι καὶ ἄνευ ζωηρότητος. —Ἐπιτροπὴ συστᾶσα ὑπὸ τοῦ Νομικοῦ τμήματος τοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» δι' ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς ἐλεήμονας καὶ φιλανθρώπους ἐξαιτεῖται τὴν συνδρομὴν αὐτῶν πρὸς παρασκευὴν ναΐσκων καὶ διδασκαλείων ἐντὸς τῶν φυλακῶν, ἀγορὰν στοιχειωδῶν βιβλίων κλπ. Αὐτὸς ὁ σύλλογος «Παρνασσὸς» εἰσήνεγκε 1000 δραχμάς, αἱ δ' ὅλαι συνδρομαὶ ὑπερέβησαν τὰς 2,500 δραχμάς.—Αἱ ἐργασίαι τῆς τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου προβαίνουσιν ὁλονέν· ἤδη ἡ ἐκσκαπτομένη σῆραγξ ἔφθασεν εἰς μῆκος 650 μέτρων, ἤτοι εἰς τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ ὅλου διαστήματος, ὄντος 1575 μέτρων. Τρία νέα φρέατα ὠρύχθησαν παρὰ τὴν Κόρινθον βάθους 37 μέτρων καὶ εἰς ἀπόστασιν ἀπ' ἀλλήλων 300 μέτρων. Μία ἐκ τῶν νέων διατρητικῶν μηχανῶν δοκιμασθεῖσα ἔδωκεν ἄριστα ἀποτελέσματα· εἰς διάστημα 12 ὡρῶν διατρυπᾷ τὸ ἔδαφος εἰς βάθος 60 μέτρων. Εὑρέθη δὲ ὕδωρ ἄφθονον παρὰ τὴν νέαν πόλιν Ἰσθμίαν, 245,600 λίτραι καθ' ἑκάστην. Ἡ νέα βορβοροφάγος θὰ εἶνε εἰς Κόρινθον τὴν 3[15 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Ἀπριλίου (ν) θὰ ἀρχίσῃ τὰς ἐργασίας της. Νέα παραπήγματα καὶ οἰκίαι ἐκτίσθησαν ὧν τινες καὶ κατῳκήθησαν ἤδη. Ἀναμένεται δὲ πολὺ ὑλικὸν εἰς Καλαμάκιον καὶ δύο ἀτμομηχαναὶ καὶ σιδηραῖ τροχιαί, ἀφίκοντο δὲ καὶ δύο ἀντλίαι.—Ἡ ἀπὸ Βόλου εἰς Βελεστῖνον σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἔσται ἕτοιμος ἴσως μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ προσεχοῦς Μαΐου, ὁπότε παραδοθήσεται εἰς κοινὴν χρῆσιν.—Ὁ ἀπὸ Πύργου μέχρι Κατακώλου σιδηρόδρομος ἐργάζεται τακτικῶς ἐκτελῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος τρεῖς καθ' ἑκάστην δρόμους μέχρι τῆς ἐντελοῦς στερεοποιήσεως τῆς σιδηρᾶς ὁδοῦ.—Χιλιόδραχμον συνδρομὴν ἐψήφισε τὸ δημοτ. συμβούλιον Βόλου ὑπὲρ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Γλάδστωνος.— Γενομένης τῆς ἐκτάκτου συνελεύσεως τῶν μετόχων τῶν Μεταλλουργείων τοῦ Λαυρίου, ἐπεψηφίσθη ἡ προσθήκη ἄρθρου εἰς τὸ καταστατικόν, καθ' ὃ ἐπιτρέπεται εἰς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἡ σύναψις δανείου μέχρι 2 ἑκατομμυρίων δραχμῶν εἰς βάρος τῆς Ἑταιρίας καὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ τῆς ἀκινήτου καὶ κινητῆς περιουσίας αὐτῆς, ὅπως χρησιμεύσῃ πρὸς κατασκευὴν τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λαύρειον σιδηροδρόμου. — Ἀπεβίωσεν ἐν Ἑρμουπόλει ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος τῆς Ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας Φριδερῖκος Ἵλνερ, Γερμανὸς τὴν πατρίδα, εἰλικρινὴς δὲ φίλος τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐν ἔτει 1826 καὶ ἵδρυσε τὴν πρώτην δημοτικὴν σχολὴν ἀρρένων καὶ θηλέων ἐν Σύρῳ, ἐν ᾗ ἐδιδάχθησαν τὰ πρῶτα γράμματα πλεῖστοι, ἐχρησίμευσε δὲ αὕτη ὡς πρότυπον πρὸς ἵδρυσιν ἄλλων.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΠΟΝΗΜΑΤΑ

ΚΥΚΛΑΔΙΚΑ, ἤτοι γεωγραφία καὶ ἱστορία τῶν Κυκλάδων νήσων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Φράγκων. (1874) δρ.ν.5. Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» δίδεται ἀντὶ μόνον 1 φράγκου. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον 1.40.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ Μακεδονίας, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας κατὰ τὸν Émile Isambert, δρ. 5.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ περιγραφικὰ τῶν Κυκλάδων νήσων κατὰ μέρος. Ἄνδρος. Κέως, μετὰ γεωγραφικῶν πινάκων, δρ. 5.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ, ἐποποιία βυζαντινὴ τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, κατὰ τὸ ἐν Ἄνδρῳ ἀνευρεθὲν χειρόγραφον (ἀντὶ 5) δρ. 2.50.

ΟΙ ΠΕΡΣΑΙ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Paul de Saint-Victor, les deux masques (Μετάφρασις) δρ. 1.

ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΛΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΩΝ. Διανέμεται δωρεὰν ὑπὸ τῶν καταστημάτων Ἀνδρ. Κορομηλᾶ.

Ἄρτι συμπληρωθεὶς πωλεῖται ἀντὶ 5 φράγκων ἄδετος καὶ 8 δεδεμένος ὁ 14ος τόμος τῆς «Ἑστίας» περιέχων ποικιλωτάτην ὕλην, ἤτοι ΔΕΚΑ ΕΚΛΕΚΤΑ διηγήματα, ἐν οἷς τὸ «Ἀκούσιον ταξείδιον», περιεργότατον καὶ τερπνότατον μυθιστόρημα, Ἀγροτικὰς ἐπιστολὰς τοῦ κ. Γεωργίου Δροσίνη, τοὺς «Ἀθηναϊκοὺς γάμους» τοῦ κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλου, διάφορα ἱστορικά, βιογραφικά, περιηγήσεις, ἐπιστημονικά, ποιήματα κτλ.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Oeuvres de Bourdaloue. Τόμοι 3 δεδεμένοι. Μετὰ εἰκόνος τοῦ ἱεροκήρυκος τούτου δρ. 20.

Ἀνατύπωσις τῶν ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως Νόμων, Διαταγμάτων κλπ. ἀπὸ ἔτους 1833-1864. Τόμοι 3, εἰς φύλλον. Ἄριστα δεδεμένοι δραχ. 40.

Ἐπίσημος ἐφημερὶς τῆς Συνελεύσεως (Ἐστενογραφημένα πρακτικὰ) Τόμ. 6. Καλῶς δεδεμένοι. Δρ. 90.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 323. — 6 Μαρτίου 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 375

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ μυθιστορία Ὀνωρ. Βαλζάκ, μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

ΑΘΗΝΑΙ ὑπὸ Καρόλου δὲ Μουῆ, μετάφρασις Ν. Γ. Πολίτου.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥ ΤΥΦΛΟΥ.

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ἐν ταῖς ὀάσεσι τῆς Σαχάρας.

ΟΦΕΙΣ ΚΑΙ ΑΓΡΙΑ ΖΩΑ ἐν Ἰνδίαις.

ΤΟ ΚΑΡΑΒΙ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ, ποίημα ὑπὸ Ἀριστομένους Προβελεγίου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ

Ἐπιφανῆ ἄνδρα ἐκ τῶν πολιτευομένων ἐκήδευσεν ἐν ἐθνικῷ πένθει ἡ Ἑλλὰς τὴν ἑβδομάδα ταύτην, τὸν Ἀλέξανδρον Κουμουνδοῦρον.

Ὁ Ἀλέξανδρος Κουμουνδοῦρος κατήγετο μὲν ἐκ Μάνης, ἐγεννήθη δὲ ἐν Μεσσηνίᾳ κατὰ τὸ 1815. Ἐν Ἀθήναις ἐλθὼν ἐφοίτησε παρὰ τῷ βασιλικῷ γυμνασίῳ, τῷ διευθυνομένῳ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου διδασκάλου Γενναδίου, εἶτα δ' ἐγένετο φοιτητὴς καὶ μετὰ εἰδικὴν ἐξέτασιν δικηγόρος ἐν Καλάμαις. Βουλευτὴς τὸ πρῶτον ἐξελέγη τῷ 1851, ἐγένετο πρόεδρος τῆς Βουλῆς τῷ 1855 καὶ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ὑπὸ τὸν Δ. Βούλγαρην τῷ 1856 καὶ εἶτα ὑπὸ τὸν Μιαούλην. Συμμετέσχε τῆς μεταπολιτεύσεως τοῦ 1862, μετὰ δὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ βασιλέως Γεωργίου ἐνισχυθεὶς ὑπὸ πολυαρίθμου μερίδος ἔσχεν ἔκτοτε τὰ μέγιστα ἐνεργὸν μέρος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ πολιτείᾳ, γενόμενος δεκάκις πρωθυπουργὸς ἀπὸ τοῦ 1865.

Ἐν τῷ ὑπερτριακονταετεῖ πολιτικῷ αὐτοῦ βίῳ τὰ περικοσμοῦντα τὸν θανόντα πολιτικὸν ἄνδρα προσόντα, ἡ ὑπέροχος αὐτοῦ διάνοια, ἡ περὶ τὴν διοίκησιν μακρὰ πεῖρα, ἡ μεγίστη φιλοπατρία καὶ ἐπὶ τούτοις ἡ εὐπροσηγορία καὶ τὸ μειλίχιον τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ καθιστῶσι τὸν θάνατον αὐτοῦ βαρυτάτην ἐθνικὴν ἀπώλειαν καὶ τὸ κενὸν ὅπερ καταλείπει δυσαναπλήρωτον.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἐν Γερμανίᾳ παρασκευάζεται ἡ ὁριστικὴ ἔκδοσις τῶν ἔργων τοῦ Λουθήρου, τοῦ μεγάλου θρησκευτικοῦ ἀναμορφωτοῦ. Τὴν πρὸς τοῦτο δαπάνην καταβάλλει κατὰ τὸ πλεῖστον ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος, ὁ δὲ πρῶτος τόμος ἐκδοθήσεται ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς τετρακοσιοστῆς ἐπετείου τῆς γεννήσεως τοῦ Λουθήρου, ἥτις τελεσθήσεται προσεχῶς καθ' ἅπασαν τὴν Γερμανίαν. Εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐκδόσεως ἀσχολεῖται ἀπὸ εἰκοσαετίας ἤδη ὁ διαμαρτυρόμενος ἱερεὺς Knaake, βοηθοῦσι δ' αὐτῷ εἰς τοῦτο ἡ Ἀκαδημία τοῦ Βερολίνου καὶ τρεῖς καθηγηταὶ ἐπὶ τούτῳ ὁρισθέντες ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως.

— Κατά τινα τελευταίαν ἀπογραφὴν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγραμμάτων ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ὑπολογίζεται εἰς 13 τοῖς 100, ὁ δ' ἀριθμὸς τῶν προσώπων τῶν γινωσκόντων μόνον ἀνάγνωσιν, ὄχι καὶ γραφήν, εἰς 17 τοῖς 100.

— Τὸ πέμπτον διεθνὲς Συνέδριον τῆς ὑγιεινῆς ὡρίσθη νὰ συνέλθῃ τὸ προσεχὲς ἔτος ἐν Χάγῃ τῆς Ὁλλανδίας.

— Διεθνὴς ἔκθεσις τῶν ἐφαρμογῶν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ γενήσεται κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Βιέννῃ, ἥτις θὰ διαρκέσῃ ἀπὸ 1 Αὐγούστου μέχρι 1 Ὀκτωβρίου. Πρὸς διοργάνωσιν καὶ διεξαγωγὴν τῆς ἐκθέσεως ταύτης ὑφίσταται Ἐπιτροπὴ ἥτις ἐξησφάλισεν ἤδη τὸ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖον ποσὸν χρημάτων. Ἡ Ἐπιτροπὴ δ' αὕτη συνέστησεν ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς διάφορα τμήματα, ἅτινα θέλουσι φροντίσει ἕκαστον περὶ τοῦ ἀνατεθέντος αὐτῷ μέρους ἐκ τοῦ ὅλου ἔργου τῆς ἐκθέσεως. Ἓν δὲ τμῆμα, τὸ τῆς διευθύνσεως, θέλει φροντίζει περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφασιζομένων ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῶν ἄλλων τμημάτων, καὶ ἐν γένει περὶ τῆς ἐπιτηρήσεως καὶ ἐκτελέσεως παντὸς ἀφορῶντος εἰς τὴν Ἔκθεσιν.

Εἰς τὸ ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τμῆμα ἀνετέθη ἡ συνεννόησις μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ξένων χωρῶν, τῶν ἐκθετῶν ἢ ἀντιπροσώπων αὐτῶν. Αἱ περὶ ἀποστολῆς δ' ἐκθεμάτων αἰτήσεις δέον ν' ἀπευθυνθῶσιν εἰς τὸ αὐτὸ τμῆμα μέχρι τῆς πρώτης Μαρτίου 1883 τὸ βραδύτερον.

— Σπουδαίως ἀπό τινος χρόνου διαπραγματεύονται Γαλλία καὶ Γερμανία, ἵνα συνομολογήσωσι συνθήκην περὶ τῆς λεγομένης πνευματικῆς ἰδιοκτησίας. Ἡ Γαλλία ἀπαιτεῖ δεκαετῆ προστασίαν ἐναντίον οἱασδήποτε μεταφράσεως ἢ ἀναδημοσιεύσεως τῶν διανοητικῶν αὐτῆς προϊόντων· ἡ Γερμανία τοὐναντίον προθύμως χορηγεῖ καὶ ἀπαιτεῖ τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἐπὶ πενταετίαν μόνον. Τὴν στάσιν ἑκατέρας τῶν κυβερνήσεων ἐννοεῖ εὐκόλως ὁ ἀναλογιζόμενος, ὅτι ἐν τῇ διανοητικῇ ἀνταλλαγῇ 90 τοῖς 100 ἐκ τῶν γαλλικῶν προϊόντων ἰδιοῦνται καὶ ἀπολαύουσιν οἱ Γερμανοί, ἐν τῇ Γαλλίᾳ τοὐναντίον ἡ αἴτησις προϊόντων γερμανικῆς φιλολογίας δὲν ὑπερβαίνει τὰ 10 τοῖς 100.

— Ἐπὶ τῇ συνόδῳ τοῦ διεθνοῦς ἠλεκτρικοῦ συνεδρίου, συγκροτηθείσῃ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν Παρισίοις ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ἀπένειμεν εἰδικὸν μετάλλιον εἰς πάντας τοὺς μετασχόντας αὐτοῦ ἐπιστήμονας. Ἐν τῷ μεταλλίῳ τούτῳ, ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰκονίζεται ὁ Ζεὺς δίδων τῇ Ἐπιστήμῃ τὸν κεραυνόν, δι' οὗ αὕτη ἀνάπτει δᾷδα φωτίζουσαν τὸν κόσμον, ἀφ' ἑτέρου δ' ὑπάρχει ἐκτετυπωμένον τὸ ὄνομα τοῦ προέδρου τῆς Γαλλ. Δημοκρατίας, τὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν τηλεγράφων καὶ τὸ ὄνομα τοῦ εἰς ὃν ἀπονέμεται τὸ μετάλλιον. Ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐπιστημόνων ἠξιώθη μεταλλίου ὁ ἐν Παρισίοις παραστὰς κατὰ τὸ ἠλεκτρικὸν συνέδριον κ. Τιμ. Ἀργυρόπουλος.

— Ἀναλώμασι τοῦ ἐν Ὀξωνίᾳ πανεπιστημίου ἐκδίδεται προσεχῶς ἀκριβὴς κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Σιναίου μοναστηρίου ἀποκειμένων ἑλληνικῶν, ἀραβικῶν καὶ κοπτικῶν χειρογράφων, χιλίων τριακοσίων τὸν ἀριθμόν. Τὸν κατάλογον συνέταξε λατινιστὶ μετὰ πολλῶν σημειώσεων καὶ ἀπανθισμάτων ὁ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ Λειψίας καθηγητὴς τῆς παλαιογραφίας, κ. Γαρδάουσεν.

— Ἐν Τραπεζοῦντι ἤρξατο ἀνεγειρόμενον μεγαλοπρεπὲς κτίριον δαπάναις τῶν φιλομούσων Τραπεζουντίων κκ. Κωνσταντ. Θεοφυλάκτου καὶ Φωκίονος Κούση, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς κατάστημα τῶν ἐκεῖ ἐκπαιδευτηρίων. Ἡ κατάθεσις τοῦ θεμελίου λίθου ἐγένετο μετὰ πολλῆς ἐπισημότητος τῇ 16 τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου.

— Τὰ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐκδοθέντα ἐν Ἀγγλίᾳ βιβλία ἀνέρχονται ἐν ὅλῳ εἰς 5124, ἤτοι κατὰ 282 ὀλιγώτερα τῶν ἐν ἔτει 1881 ἐκδοθέντων. Ἐκ τῶν 5124 νέα εἰσὶ 3978, νεώτεραι δ' ἐκδόσεις παλαιοτέρων συγγραμμάτων 1146.

— Ἤρξατο ἐκδιδομένη ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ 3 ἀριθμοῦ ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Ἰασονίδου συνταςσομένη ἑλληνικὴ καὶ ἀγγλικὴ ἐφημερίς : ὁ «Ἑλληνικὸς Χρόνος καὶ ὁ Ἑλικών». Οἱ δύο

Digitized by Google

πρῶτοι ἀριθμοὶ τῆς ἐφημερίδος ταύτης, ὡς ἀνηγγείλαμεν ἄλλοτε, εἶχον ἐκδοθῇ ἐν Λονδίνῳ.

— Ἐν Κεφαλληνίᾳ ἤρξατο αὖθις ἐκδιδομένη ἡ «Ἐπαγρύπνησις», ἐφημερὶς ἐξελεγκτικὴ καὶ ἐπικριτική».

— Τὸ δημοτ. συμβούλιον Κερκύρας ἐψήφισεν ἐσχάτως τὰ ἑξῆς ποσὰ ὑπὲρ καλλιτεχνικῶν καὶ φιλολογικῶν ἔργων: δρ. 1,000 πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς ἐκδόσεως τῶν ἔργων τοῦ Μαντζάρου, δρ. 400 πρὸς ἔκδοσιν τῶν μελοποιηθέντων ᾀσμάτων τοῦ κ. Σ. Ξύντα, δρ. 200 πρὸς δημοσίευσιν τῆς περὶ ἁρμονίας πραγματείας τοῦ κ. Ῥοδοθεάτου καὶ δρ. 150 πρὸς ἀνατύπωσιν τῆς περὶ Κερκύρας μελέτης τοῦ «Φερδιν. Γρηγοροβίου, δημοσιευθείσης ἄλλοτε ἐν τῇ «Κλειοῖ».

— Δι' ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἐνεκρίθη ἡ σύστασις δύο δημοτικῶν σχολείων ἐν τῷ δήμῳ Κλειτορίας, τοῦ μὲν ἐν τῷ χωρίῳ Ἄρμπουχα, ἔχοντος καὶ ἕδραν χειμερινὴν ἐν τῷ χωρίῳ ἁγίῳ Νικολάῳ, τοῦ δὲ ἐν τῷ χωρίῳ Βράστενα, ἔχοντος καὶ ἕδραν χειμερινὴν ἐν τῷ χωρίῳ Καστρίᾳ.

— Ὡσαύτως ἐνεκρίθη ἡ σύστασις δημοτικοῦ σχολείου θηλέων ἐν Δομβραίνῃ τοῦ δήμου Θίσβης.

— Ἐνεκρίθη ἡ κατὰ τὸν δῆμον Ὠλένης σύστασις δημοτικῶν σχολείων ἀρρένων ἐν τοῖς χωρίοις Γούμερον, Χειλιδῶνι, Λανζόϊ καὶ Λάνθη.

— Συνεστήθησαν δημοτικὰ σχολεῖα ἀρρένων ἐν Νικόβῃ καὶ Νεράϊδᾳ τοῦ δήμου Φαλάρων.

Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὡς γνωστόν, ἀνηγέρθη ἐπ' ἐσχάτων νέον λαμπρὸν κτίριον τῆς αὐτόθι Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Περὶ τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ἱδρύματος παραθέτομεν ἐνταῦθα σημειώσεις τινὰς ἐρανιζόμενοι ἐκ τοῦ «Κόσμου». Τὸ νέον κτίριον τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ᾠκοδομήθη ἐπὶ γηπέδου 2,000 πήχεων τετραγ. τὸ δ' ὅλον τοῦ γηπέδου μετὰ τῶν περιβόλων καὶ τῆς ἀνόδου ἔχει ἐμβαδὸν 5,500 πήχεων. Ὁ ῥυθμὸς τῆς Σχολῆς εἶνε καθαρὸς βυζαντινός. Μέχρι τοῦδε ἐδαπανήθησαν, κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐπὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἐπιτροπῆς, λίραι τουρκικαὶ 16,000, ἀπαιτοῦνται δ' ἔτι πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν προπυλαίων, τῶν κλιμάκων, τῆς ἀνόδου, τοῦ ἰσογείου καὶ τοῦ περιβόλου λίραι τουρκικαὶ 2,500 περίπου. Τὴν δαπάνην τῆς οἰκοδομῆς κατέβαλον λίαν φιλοτίμως τινὲς τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμογενῶν, ἐν οἷς ὁ ἐν τοῖς τοιούτοις πάντοτε πρόθυμος κ. Γεώρ. Ζαρίφης, οἱ κκ. Στέφ. Ζαφειρόπουλος, Γεώρ. Κορωνιός, Ν. Ζαρίφης ὁ ἀείμνηστος Ἀνανίας ὁ Βατοπαιδινός, ἡ ἐν Ἄθῳ Μονὴ τοῦ Βατοπαιδίου καὶ ἄλλοι. Ἡ νέα οἰκοδομὴ θεμελιωθεῖσα τῇ 30 Ἰανουαρίου 1880 ἐνεκαινίσθη τῇ 12 Σεπτεμβρίου 1882, κατὰ τὸ αὐτὸ δ' ἔτος ἐγένετο καὶ ἡ τῶν μαθημάτων ἐν αὐτῇ ἔναρξις. Ἡ Σχολὴ ἐκτίσθη ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας τοῦ Φαναρίου θέσεως, ἐπὶ τοῦ πέμπτου δικορύφου λόφου κατὰ τὴν συνοικίαν τοῦ Μουχλίου. Ἡ Σχολὴ περιλαμβάνει 25 μεγάλας αἰθούσας, ὧν 8 διὰ τὰς παραδόσεις, ἀνὰ μίαν διὰ τὰ μαθήματα τῆς ἰχνογραφίας, τῆς χημείας καὶ τῆς φυσικῆς, ἀνὰ μίαν δι' ὀργανοθήκην, βιβλιοθήκην, ἀναγνωστήριον, χημεῖον, 1 αἴθουσαν τελετῶν, 2 δωμάτια διὰ μουσεῖον φυσικῆς ἱστορίας, 2 διὰ τὴν Σχολαρχίαν, 1 αἴθουσαν δι' Ἐφορεῖον, 1 δι' ἀποθήκην ὕδατος, 1 δυναμένην νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς παρατηρήσεις τοῦ οὐρανοῦ· περιστέφεται δὲ τὸ ὅλον οἰκοδόμημα διὰ λαμπροῦ Τρούλλου ἢ ἀστεροσκοπείου, περιζωννυμένου ὑπὸ ἐξωστῶν.

Πρὸ ὀλίγων ἔτι ἐτῶν ἡ Σχολὴ ἦν καθαρῶς Γυμνάσιον· ἀλλ' ἀπό τινος συνηνώθη μετ' αὐτῆς ἡ ἄλλοτε προκαταρκτικὴ λεγομένη Σχολή, καὶ οὕτω σήμερον ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολὴ εἶνε πλῆρες ἐκπαιδευτήριον, ὅπερ παραλαμβάνον τὸν μαθητὴν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων ἐπαγγέλλεται νὰ μορφώσῃ αὐτὸν ἐν πλήρει τῇ σειρᾷ τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων. Ἐν αὐτῇ ἐκπαιδεύονται σήμερον 748 ἐν ὅλῳ μαθηταί.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Περὶ τῶν τραυμάτων καὶ τῆς θεραπείας αὐτῶν, ἐκ τῆς χειρουργικῆς παθολογίας τοῦ Δόκτορος Ἀδόλφου Βαρδελέβεν. Μετεφράσθη ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ὑπὸ Περικλέους Πατρικίου, ὑφηγητοῦ τῆς Χειρουργικῆς Παθολογίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Μέρος Α': περὶ τρώσεων ἐν γένει. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Κορίννης» 1883.

Παραλληλισμοί τινες τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας πρὸς τὴν Ῥωμουνικὴν ὑπὸ Ν. Γ. Πινιατόρου, Κεφαλλῆνος. Κεφαλληνίᾳ 1883.

Die hellenische Sprache der Gegenwart. Studien zur Kenntniss derselben, nach ihrem Wesen, ihrer Entwicklung aus und neben der alten Sprache und ihrem jetzigen Bestande, mit vielen Sprachproben aus allen Stylarten und einigen wichtigeren Dialecten, nebst eigener deutscher Uebersetzung von Dr Aug. Boltz, früher Professor der Russischen Sprache an der K. Kriegsakademie zu Berlin, Ehrenmitglied des «Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσός» zu Athen. — Zweite mit Berichtigungen und mit weiteren Dialectproben vermehrte Ausgabe. Darmstadt. Verlag von L. Brill. 1882.

1453; Les derniers jours de Constantinople. Fin du règne de Jean Paléologue. Nouvelles tentatives pour amener l'union des deux églises. Avènement de Constantin Paléologue. Siége et prise de Constantinople par les Turcs Ottomans. Par E. A. Vlasto, avec préface par M. Émile Burnouf. Paris. Ernest Leroux, éditeur. 1883.

Δημοσία Κερκυραϊκὴ πρᾶξις λατινιστὶ συντεταγμένη περὶ ἀποδόσεως ἐθελοδούλων ἐκ Βαγενετίας τῆς Ἠπείρου, δυναστεύοντος ἐν Κερκύρᾳ τοῦ ταραντίνου ἡγεμόνος Φιλίππου τοῦ Β'. Νῦν τὸ πρῶτον ἐκδοθεῖσα μετὰ βραχείας εἰσαγωγῆς, ἀναλώμασι τοῦ δήμου Κερκυραίων, ὑπὸ Ἰωάννου Ῥωμανοῦ. Ἐν Κερκύρᾳ. 1882.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Δημῶδες αἴνιγμα.

Κορῶνα φορῶ καὶ βασίλισσα δὲν εἶμαι.

2.

Ποίαν γλῶσσαν ὁμιλοῦσιν αἱ γαλαῖ;

Ἐν Πάτραις. Κυρία Δ.

3.

Εἰς τὸν οὐρανὸν μὲ βλέπεις κ' εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου εἶμαι·
Ἂν με ἀποκεφαλίσῃς εἰς τὸ πρόσωπόν σου κεῖμαι.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Τὸ Γεφύρι.

2.

Ὅτι θέλουν δέσιμον.

3.

Μελί—λωτος.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

3 Μαρτίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 3 Μαρτίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	ὁμολ. ἐν κυκλοφορίᾳ	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0]0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	3*7
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,410	20 Ἰα.·Ἀπ.·Ἰουλ.·Ὀκ.	20 Δεκ.·Μαρ.·Ἰουν Σεπ.	30,—	3921[2	500	463
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,316	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	430
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	29,721	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	285
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799	42,622	15 » 15 »	15 » 15 »	22.40	200,—	250	275
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	28,700	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	197,50	250	215
» 6,000,000 τῶν 6 » Φρ.	60,000	38,324	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	106
» 4,000,000 τῶν 8 » »	16,000	13,805	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	16.	252,—	280	260
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,656	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ.·1 Σεπτ.·1 Νοεμ. 1 Ἰαν.·1 Μαρτ.·1 Μαΐου	15	362,50	400	251

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	4170
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	331
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5.—	100	141
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	40
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	7.—	140	200
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	10 1[2	160	415
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . ἐρ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοίνιξ» . »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυὼν» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	28.80
» . . .	Ὄψεως	»	29.10
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης		3ἡμ.	115 1[2
» »	Ἐμπορικὸν	3μην.	114 1[2

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.90
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

Παρατηρήσεις

* ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (14 Μαρτίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ.	56
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0. »	247
» » 9 0[0. »	254
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου »	171
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ.	109 3[4–110
Παρισίων 3 » . . . φρ.	22.87 1[2–22.90
Λίρα Ἀγγλικὴ . . . . γρ.	110 12]40
Εἰκοσάφραγκον . . . »	87 29[40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (9 Μαρτίου)

Λονδ. αἱ 20 λ. σ. 3μ. φιο.	119.75
Παρισ. τὰ 100 φ. »	47.45
Εἰκοσάφραγκον »	9.49
Ἀργυρᾶ φιορ. 100	

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἀμστερδαμ	5 ο]ο	Βιέννης	4 ο]ο
Βερολίνου	5 ο]ο	Λονδίνου	3 ο]ο
Μαδρίτης	4 ο]ο	Παρισίων	5 ο]ο
Πετρουπόλεως	6 ο]ο	Ρώμης	5 ο]ο

Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζης) 8 ο]ο.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Χ. Ρ Κάϊρον. Ἐλήφθησαν. Τὰς ἀποδείξεις σᾶς ἐστείλαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Π. Ν. Π. Πάτρας. Τὸ πρόγραμμα τοῦ διαγωνισμοῦ δύνασθε νὰ ζητήσητε παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς ἐμψύχωσιν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας, παρ' ἧς πληροφορεῖσθε καὶ τὴν ταχθεῖσαν διὰ τὸν διαγωνισμὸν ἡμέραν. — κ. Μ. Λ. Βερδιάνσκαν. Τὸ ἀντίτιμον τῶν συνδρομῶν ἐλήφθη παρὰ τοῦ κ. Α. Χ. εἰς ὃν παρεδώσαμεν τὰς οἰκείας ἀποδείξεις. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα. Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν. — κ. Ν. Ε. Κ. Κωνσταντινούπολιν. Ἂν καὶ δὲν εἶχον ἰδίαν τάξιν λ ο ύ σ τ ρ ω ν, δὲν ἦτο ὅμως ἄγνωστος τοῖς ἀρχαίοις ὁ καθαριστὴς τῶν ὑποδημάτων, ὅστις, κατὰ τὸν Ἀριστοφάνη, «τὸν σπόγγον ἔχων ἐκ τῆς λεκάνης τὰ μβάδια περικωνεῖ». Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι οὗτοι δὲν ἐξεπλήρουν μετὰ τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας τὸ ἔργον των, διὸ οἱ κομψευόμενοι ἠναγκάζοντο νὰ σπογγίζωσι μόνοι τὰ ὑποδήματά των, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἀθήναιος (Θ' σελ. 351), ἀναφέρων ἀστειολογίαν τοῦ Στρατονίκου περὶ τούτου. Ἀλλ' οὐδὲ τὰ ὑψηλὰ τῶν ὑποδημάτων πέλματα εἶνε, ὡς ὑπολαμβάνετε, νεώτερος συρμὸς ἄγνωστος τοῖς παλαιοῖς Ἕλλησιν. Ὁ Ξενοφῶν ἀναφέρει τὴν σύζυγον τοῦ Ἰσχομάχου, «ὑποδήματα ἔχουσαν ὑψηλά, ὅπως μείζων δοκοίη εἶναι ἢ ἐπεφύκει». Συνείθιζον δὲ τὸ πάλαι αἱ μὲν μικρόσωμοι γυναῖκες νὰ προσθέτωσιν εἰς τὰ ὑποδήματα φελλόν, ὅπως φαίνωνται ὑψηλότεραι, αἱ δὲ ὑψηλαὶ νὰ φορῶσι λεπτὰ πέδιλα. Ταύτας χλευάζει ὁ κωμικὸς ποιητὴς Ἄλεξις διὰ τῶν ἑπομένων στίχων :

τυγχάνει μικρά τις οὖσα : φελλὸς ἐν ταῖς βαυκίσιν
ἐγκεκάττυται· μακρά τις : διάβαθρον λεπτὸν φορεῖ.

κ. Λ. Λ. Φαλτζί. Τὴν ἐπιστολὴν παρεδώσαμεν τῷ κ. Ι. Π., ἀνεκοινώσαμεν δὲ τὴν παραγγελίαν σας καὶ τῇ Δ. τ. Π. — κκ. Γ. Μ. Κεφαλληνίαν, Ο. Ι. Σ. Μάντσεστερ, Γ. Κ. Βόλον, Β. Α. Ἀλεξάνδρειαν καὶ Η. Μ. Βάδουλ-Ἰσάκ. Ἐλήφθησαν. — κ. Ι. Π. Θήβας. Τοιαῦτα περίεργα ἔθιμα σώζονται ἔτι πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἐνταῦθα λ. χ. παρὰ ταῖς Ἀθηναϊκαῖς οἰκογενείαις ὑπῆρχεν ἔθος, καθ' ὃ τὴν 1 Μαρτίου ἡ οἰκοδέσποινα λαμβάνουσα δέσμην γρασιδίου μετέβαινεν εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν ἐν τῷ οἴκῳ, πρὶν ἐξεγερθῶσι τοῦ ὕπνου, καὶ ἐρράντιζεν αὐτοὺς δι' ὕδατος ἐπᾴδουσα :

Ἔξω, ψύλλοι καὶ μιαρὰ
μέσα, Μάρτη καὶ χαρά.

κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν Ταχυδρομικῶς ἔχετε ἐπιστολήν μας. — κ. Ι. Κ. Δ. Ζάκυνθον. Τὸ ἀντίτιμον τῶν συνδρομῶν ἐπλήρωσεν ἡμῖν ὁ κ. Τζ. ἐφ' ᾧ σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Τὸ σημειούμενον φύλλον ἀπεστείλαμεν ὑμῖν αὐτόσε. — κ. Γ. Κ. Ροστώβ. Ἡ σειρὰ ὅλη τοῦ 1882 τιμᾶται ἄδετος καὶ ἄνευ τῶν δελτίων, φράγκων 10· τὰ ταχυδρομικὰ τέλη εἶνε φρ. 1.20 — Dilettante. Ἀπαραίτητος εἶνε ἡ ἔξαρσις τοῦ πνεύματος. Οἱ Ἕλληνες τῶν ἀρχαίων χρόνων τὴν καλλιέργειαν τῆς ζωγραφικῆς δὲν ἐπέτρεπον ἢ μόνον εἰς ἐλευθέρους ἄνδρας, κρίνοντες ὅτι χεῖρες δουλικαὶ ἦσαν ἀνάξιαι νὰ τηρήσωσι τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτῆς. — κ. Θ. Δ. Α. Ὀδησσόν. Ταχυδρομικῶς σᾶς ἐγράψαμεν. — Κον Ε. Φ. Χαλκίδα καὶ κκ. Β. Α. Ἀλεξάνδρειαν, Ι. Γ. Νικολάεφ, Κ. Δ. Γ. Κέρκυραν, Κ. Α. Β. Magaga. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[3 Μαρτίου (Πέμπτη) 1883].

Θάνατος καὶ κηδεία Α. Κουμουνδούρου.

Μετὰ μακρὰν καὶ ὀδυνηρὰν ἀσθένειαν ἐπὶ μῆνας ὅλους παραταθεῖσαν ὁ Ἀλέξανδρος Κουμουνδοῦρος ἀπέθανε τὴν νύκτα τῆς 25 Φεβρουαρίου, περὶ ὥραν 10.—Τὴν πρωΐαν τῆς 26 ἡ θλιβερὰ εἴδησις ἐπλήρωσε πένθους σύμπασαν τὴν πόλιν· αἱ ἐφημερίδες πᾶσαι ἀνεξαιρέτως ἐξεδόθησαν πενθηφοροῦσαι, ἡ σημαία τοῦ βουλευτηρίου ἐκυμάτιζε μεσίστιος, οἱ ἐξῶσται τοῦ Δημαρχείου, τοῦ Χρηματιστηρίου, τῶν διαφόρων Συλλόγων καὶ πολλῶν καταστημάτων αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα ἐκαλύφθησαν διὰ μελανῶν παραπετασμάτων, οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν ἐκρούοντο πενθίμως καὶ τὸ πλῆθος ἐν κατανύξει ἔσπευδε ν' ἀσπασθῇ τὸν ἀποθανόντα Κυβερνήτην αὐτοῦ.—Τῇ δεκάτῃ ὥρᾳ π. μ. συνελθοῦσα ἡ Βουλὴ εἰς ἔκτακτον συνεδρίασιν, προτάσει τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Τρικούπη, ἐψηφίσατο ἵνα ἡ κηδεία τελεσθῇ δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἀνατεθῇ εἰς τὸν πρόεδρον τῆς βουλῆς ἡ ἐκφώνησις ἐπιταφίου λόγου, κατατεθῇ ἐπὶ τοῦ νεκρικοῦ φερέτρου στέφανος ἐκ μέρους τοῦ κοινοβουλίου καὶ διακοπῶσι ἐπὶ πενθήμερον αἱ συνεδριάσεις.—Πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ἐκδοθὲν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐκανόνισε τὰ τῆς κηδείας, ὁρισθείσης διὰ τὴν τρίτην 1 Μαρτίου, ὥρᾳ 11 π. μ.—Ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ πληθὺς συλλυπητηρίων ἀφικνεῖτο ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ θανόντος ἐκ μέρους τῶν δημοτικῶν συμβουλίων, τῶν σωματείων, τῶν κοινοτήτων καὶ ἰδιωτῶν. — Ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ἐξέφρασεν ἐγγράφως τὰ συλλυπητήρια αὐτῆς πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν κ. Τρικούπην. —Ἐπὶ τοῦ νεκρικοῦ φερέτρου κατετέθησαν 90 περίπου βαρύτιμοι στέφανοι ἐκ μέρους πολλῶν δήμων, σωματείων, ἑταιριῶν, ἐφημερίδων καὶ προσωπικῶν ἢ πολιτικῶν φίλων τοῦ τεθνεῶτος. Στέφανος μελανόλευκος κατετέθη ἐκ μέρους τῆς Κρήτης «εὐγνωμονούσης», ἕτερος ἐκ μέρους τῆς ἐπαρχίας Ἄρτης «τῷ ἐλευθερωτῇ αὐτῆς».—Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς Γεώργιος κατέθηκεν ἴδιον στέφανον. — Οἱ στέφανοι ἦσαν οἱ μὲν ἐξ ἀληθῶν ἀνθέων, οἱ πλεῖστοι δ' ἐκ τεχνητῶν, τινὲς δ' ἐπλέχθησαν ἐκ δάφνης, ἐξαντληθέντων ἐν τέλει πάντων τῶν ἐν τοῖς ἀθηναϊκοῖς κήποις ἀνθέων.—Ἡ κηδεία ἐγένετο κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν ἐν πομπῇ τοιαύτῃ, οἵαν οὐδέποτε εἶδον αἱ Ἀθῆναι· εἰς τὸν νεκρὸν ἀπεδόθησαν τιμαὶ πρωθυπουργοῦ ἐν ἐνεργείᾳ, ἠκολούθησαν δὲ σύμπας ὁ ἐν Ἀθήναις στρατός, ὁ κλῆρος τῆς πόλεως, ὁλόκληρον τὸ σῶμα τῶν ὑπαλλήλων ἐν στολῇ, οἱ αὐλικοί, οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν ἐν Πειραιεῖ ὁρμούντων ξένων πλοίων, οἱ μαθηταὶ τῆς Στρατιωτικῆς σχολῆς ἔνοπλοι, τὸ ὀρφανοτροφεῖον Χατζῆ Κώστα μετὰ τῆς ἰδίας μουσικῆς καὶ πλῆθος ἄμετρον λαοῦ.—Οἱ στέφανοι ἐφέροντο ὑπὸ φοιτητῶν ἐπὶ μελανῶν ἀκοντίων ἀνηρτημένοι, ἀξιωματικοὶ δὲ καὶ ἀκόλουθοι τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν ἐκράτουν ἐπὶ μικρῶν βελουδίνων προσκεφαλαίων τοὺς ἑπτὰ μεγαλοσταύρους καὶ τοὺς δύο ἀστέρας τοῦ ἐπιφανοῦς πολιτικοῦ.—Ἡ νεκροπομπὴ διῆλθε διὰ τῶν ὁδῶν Πειραιῶς, Αἰόλου, Ἑρμοῦ, πλατείας Συντάγματος, ὁδοῦ Φιλελλήνων καὶ κατέληξεν εἰς τὸ Α' Νεκροταφεῖον.—Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψάλη ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ, ἔνθα παρέστησαν ὁ Βασιλεὺς μετὰ τοῦ ἄρτι ἀφικομένου πενθεροῦ του μεγάλου δουκὸς Κωνσταντίνου, τοῦ ἀδελφοῦ του διαδόχου τῆς Δανίας καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Βασιλίσσης μεγάλου δουκὸς Κωνσταντίνου.—Ὅθεν διήρχετο ἡ πομπὴ αἱ οἰκίαι μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν στεγῶν ἦσαν κατάμεστοι θεατῶν, πολλαχοῦ ἔρραινον τὸν νεκρὸν δι' ἀνθέων, ἐφωτογραφήθη δὲ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Ῥωμαΐδων ἡ παρέλασις τῆς κηδείας διὰ τῆς πλατείας Συντάγματος. —Λόγοι ἐπιτάφιοι ἐξεφωνήθησαν ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς κ. Βαλαωρίτου, ὑπὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Τρικούπη, τῶν βουλευτῶν κκ. Θ. Δηλιγιάννη, Λ. Δεληγεώργη καὶ Ἀθ. Πετμεζᾶ· τοῦ κ. Βουρδουμπάκη ἐκ μέρους τῶν Κρητῶν, τοῦ κ. Γ.Α.Καπετανάκη ἐκ μέρους τῆς Μάνης, ἐν τέλει δὲ ὑπὸ τοῦ κ.Τ. Φιλήμονος, ἐντολῇ τοῦ Δήμου Ἀθηναίων.—Πρὸ τῆς ταφῆς ἐξήχθη ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἡ καρδία τοῦ νεκροῦ ἵνα ἀποδοθῇ εἰς τὴν γενέθλιον αὐτοῦ χώραν Μάνην.—Μὴ ὑπάρχοντος καταλλήλου χώρου ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ νεκροταφείου, ὁ τάφος τοῦ Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου ἐσκάφη πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ ἐπὶ ὑψηλοῦ λοφίσκου, ἔνθα ἀπεφασίσθη ἐν τῷ μέλλοντι νὰ θάπτωνται οἱ ἐπιφανεῖς νεκροὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΠΟΝΗΜΑΤΑ

ΚΥΚΛΑΔΙΚΑ, ἤτοι γεωγραφία καὶ ἱστορία τῶν Κυκλάδων νήσων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Φράγκων. (1874) δρ.ν.5.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» δίδεται ἀντὶ μόνον 1 φράγκου. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον 1.40.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ Μακεδονίας, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας κατὰ τὸν Émile Isambert, δρ. 5.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ περιγραφικὰ τῶν Κυκλάδων νήσων κατὰ μέρος. Ἄνδρος. Κέως, μετὰ γεωγραφικῶν πινάκων, δρ. 5.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ, ἐποποιία βυζαντινὴ τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, κατὰ τὸ ἐν Ἄνδρῳ ἀνευρεθὲν χειρόγραφον (ἀντὶ 5) δρ. 2.50.

ΟΙ ΠΕΡΣΑΙ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Paul de Saint-Victor, les deux masques (Μετάφρασις) δρ. 1.

ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΛΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΩΝ. Διανέμεται δωρεὰν ὑπὸ τῶν καταστημάτων Ἀνδρ. Κορομηλᾶ.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Oeuvres de Bourdaloue. Τόμοι 3 δεδεμένοι. Μετὰ εἰκόνος τοῦ ἱεροκήρυκος τούτου δρ. 20.

Ἀνατύπωσις τῶν ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως Νόμων, Διαταγμάτων κλπ. ἀπὸ ἔτους 1833-1864. Τόμοι 3, εἰς φύλλον. Ἄριστα δεδεμένοι δραχ. 40.

Ἐπίσημος ἐφημερὶς τῆς Συνελεύσεως (Ἐστενογραφημένα πρακτικὰ) Τόμ. 6. Καλῶς δεδεμένοι. Δρ. 90.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑσίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 324. — 13 Μαρτίου 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχίσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 376

—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ μυθιστορία Ὀνωρ. Βαλζάκ, μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

ΑΘΗΝΑΙ ὑπὸ Καρόλου δὲ Μουΐ, μετάφρασις Ν. Γ. Πολίτου.

ΑΙ ΩΦΕΛΕΙΑΙ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ.

ΓΛΩΣΣΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

ΔΥΝΑΝΤΑΙ ΝΑ ΜΑΘΟΥΝ ΚΑΙ ΤΑ ΖΩΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ;

ΕΠΙ ΤΩι ΘΑΝΑΤΩι ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΜΟΥ ποίημα ὑπὸ Ν. Α. Δρακούλη.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

Ἀνέκδοτον ποίημα Α. Χρηστοπούλου.

Τῇ ἐριτίμῳ ἐπὶ τοῦ περιοδικοῦ «Παρνασσοῦ» ἐπιτροπῇ.

Ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ οἰκῶν, γνωστὸς δὲ τῇ ὑψηλῇ κοινωνίᾳ κ. Γρηγόριος Κ. Σοῦτσος, πάνυ φιλοφρόνως ἀνεκοίνωσέ μοι, ἐν ἐκείνῃ διαμένοντι τῇ πρωτευούσῃ, τὸ ἔγκλειστον ποίημα ὡς ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου Χρηστοπούλου ποιηθέν, ἀνέκδοτον δὲ μέχρι τοῦ νῦν διατελοῦν. Εἶχε δὲ ἀνακοινώσει αὐτὸ εἰς τὸν κ. Σοῦτσον ὁ ἐν Οὐρλετσίῳ τῆς Ῥωμουνίας διατρίβων κ. Στέφανος Φερεκύδης, πατὴρ τοῦ νῦν ἐν Παρισίοις πρεσβευτοῦ τοῦ κράτους ἐκείνου. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τοῦ αὐτοῦ κ. Σούτσου παρεκάλεσα τὸν κ. Φερεκύδην νὰ μὲ πληροφορήσῃ ἂν τὸ ὁποῖον κατέχῃ χειρόγραφον τυγχάνῃ ἰδίαις τοῦ ποιητοῦ χερσὶ γεγραμμένον, μοὶ δανείσῃ δέ, εἰ δυνατόν, αὐτὸ πρὸς ἐξέτασιν, ἀπεκρίνατο οὗτος τῷ κ. Σούτσῳ δι' ἐπιστολῆς ἀπὸ 28 παρελθόντος Ἰανουαρίου, τάδε: «Μὲ κακοφαίνεται ὅτι δὲν εἰμπορῶ νὰ εὐχαριστήσω τὸν κύριον Ἀντωνόπουλον, ἀντιγραμμένον μόνον ἔχω τὸ ποίημα εἰς ἐπιστολὴν φίλου διατρίβοντος εἰς Πίσαν. Μὲ τὸ ἔστειλε κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1881 ἔτους μὲ τὰς ἀκολούθους λέξεις : «Τὸ κατωτέρω ποίημα τοῦ Χρηστοπούλου εἶναι ἀνέκδοτον· τὸ ηὗρα εἰς τὰ χειρόγραφά μου. Σοὶ τὸ κοινοποιῶ ὡς εὐχάριστον». Δὲν πιστεύω οὔτε αὐτὸς νὰ ἔχῃ τὸ πρωτότυπον...».

Σημειωτέον ὅτι ἐν τῷ δεκάτῳ στίχῳ, καίτοι ἐν τῷ παρ' ἐμοὶ ἀντιγράφῳ καθαρῶς γέγραπται ἄσπρΗν, δὲν εἶνε κατ' ἐμὲ ἀμφίβολον ὅτι ὁ Χρηστόπουλος ἔγραψεν ἄσπρΩν· οὕτω δ' ἐπηνωρθωμένον πρέπει, φρονῶ, νὰ δοθῇ τὸ κείμενον εἰς τὴν δημοσιότητα.

Τὸ προκείμενον ποίημα, ὅπερ ἀποπνέει ὅλην τοῦ Χρηστοπούλου τὴν χάριν, προφανῶς ἐνέπνευσεν εἰς αὐτὸν τὸ τοῦ Ἀνακρέοντος τὸ ἐκ τῶν λέξεων «Ἄγε, ζωγράφων ἄριστε» ἀρχόμενον.

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ διατελῶ μετὰ πάσης πρὸς Ὑμᾶς ὑπολήψεως, πρόθυμον τοῦ Συλλόγου μέλος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4 Μαρτίου 1883.

Στ. Α. Ἀντωνόπουλος.

Ἔλα ζωγράφε, πιάσε, νὰ ζήσῃς;
Μίαν ὡραίαν νὰ ζωγραφίσῃς·
Ἂς μὴ τὴν εἶδες, ἂς μὴ τὴν 'ξεύρῃς,
Ἐγὼ σὲ λέγω πῶς νὰ τὴν εὕρῃς.
Πάρ' τὴν εἰκόνα τῆς Ἀφροδίτης
Καὶ δὲς τὰ κάλλη καὶ τὸ κορμί της.
Ὡσὰν ἐκείνην σχεδίασέ την
Καὶ τέτοιαν ὅλην ζωγράφισέ την.
Ἔπειτα στάξε μὲ τρυφεράδα
Τριανταφύλλων ἄσπρων λευκάδα,
Καὶ χύσε τοῦτο τὸ γλυκὺ χρῶμα
Ἀπ' τὸ κεφάλι σ' ὅλον τὸ σῶμα.
Καὶ τότε πλέον σὰν λάβῃ τέλο;
Καὶ πάρῃ σχῆμα τὸ κάθε μέλος,
Παρακαλῶ σε, φέρ' τὴν εἰκόνα
Νὰ τὴν λατρεύω εἰς τὸν αἰῶνα,
Καὶ νὰ τὴν ἔχω παρηγορίαν
Σ' τὸ πικρὸν γῆρας καὶ συντροφίαν.

[«Παρνασσός»].

— Τὸ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργεῖον ἀνήγγειλε δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ πρὸς τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς τοῦ Κράτους ὅτι τῇ 19 Ἰουνίου (1 Ἰουλίου) 1883 γενήσεται ἐν Μονάχῳ διεθνὴς καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις, διαρκέσουσα μέχρι τῆς 3 Ὀκτωβρίου 1883. Ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ, εἰς ἣν ἐκλήθησαν ἵνα συμμετάσχωσι καὶ οἱ ἐν Ἑλλάδι καλλιτέχναι, γίνονται δεκτὰ πάντα τὰ ἔργα τῆς ζωγραφικῆς, τῆς γλυπτικῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς, τῶν γραφικῶν καὶ ἀναπαραγωγικῶν τεχνῶν ὅλων τῶν χωρῶν, καὶ ἐκ τῶν τελευταίων τούτων μόνον τὰ διαπρέποντα ἐπὶ τῇ συλλήψει αὐτῶν καὶ τῇ ὄντως καλλιτεχνικῇ ἐκτελέσει, ἀπαράδεκτα δὲ εἶνε πάντα τὰ ἀντίγραφα, πλὴν τῶν σχεδιασμάτων, τῶν προωρισμένων νὰ χαλκογραφηθῶσιν, αἱ φωτογραφίαι καὶ πᾶσα παραγωγή, ἐπιτευχθεῖσα διὰ μηχανικῆς μεθόδου, ὡσαύτως πάντα τὰ καλλιτεχνικὰ ἀντικείμενα, τὰ ἐκτεθέντα ἤδη ἔν τινι τῶν διεθνῶν ἐκθέσεων τοῦ Μονάχου. Τὸ ὑπουργεῖον σὺν τῇ ἐγκυκλίῳ ἀπέστειλε καὶ τὸν κανονισμὸν τῆς ἐκθέσεως παραγγέλλον τοῖς ἁρμοδίοις νὰ κοινοποιήσωσιν αὐτὸν πρὸς ἅπαντας τοὺς κατὰ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν καλλιτέχνας, παροτρύνοντες αὐτοὺς νὰ σπεύσωσιν εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην, βέβαιοι ὄντες, ὅτι ἡ κυβέρνησις θέλει πράξει πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῇ, ὅπως ἡ Ἑλλὰς ἀντιπροσωπευθῇ ἐπαξίως ἐν τῷ παγκοσμίῳ τούτῳ καλλιτεχνικῷ ἀγῶνι.

— Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου ἀνετέθη εἰς τὸν Γερμανὸν ἀρχιτέκτονα κ. Δέρφελδ προσκεκολλημένον ἤδη παρὰ τῷ ἐνταῦθα Γερμανικῷ Ἰνστιτούτῳ. Τὸ σχέδιον ἐγένετο ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἐν Βερολίνῳ Ἀκαδημείας διδ. Ἄδλερ, χορηγεῖ δὲ πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ μουσείου ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος τὰς ὑπὸ τοῦ κ. Α. Συγγροῦ τεθείσας εἰς τὴν διάθεσιν Αὐτοῦ 150,000 δραχμῶν.

— Ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις προσκληθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἰταλικῆς ἐγνωστοποίησε τοῖς Ἕλλησι καλλιτέχναις τὸν ὑπὸ ταύτης προκηρυσσόμενον νέον διεθνῆ καλλιτεχνικὸν ἀγῶνα πρὸς κατασκευὴν περιφανοῦς μνημείου τῷ μεγάλῳ τῆς Ἰταλίας Βασιλεῖ Βίκτορι Ἐμμανουήλ, ἐκάλεσε δὲ τοὺς βουλομένους ἐξ αὐτῶν νὰ μετάσχωσι τοῦ ἀγῶνος, ἀποδεχόμενοι τὴν πρόσκλησιν ταύτην.

— Ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐνταῦθα δημοσίου γυμναστηρίου κ. Ι. Φωκιανὸς ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν «Ἐγχειριδίου γυμναστικῆς», ἐξ εἴκοσι περίπου τυπογραφικῶν φύλλων συνισταμένου. Τὸ βιβλίον περιλαμβάνον καὶ περὶ τὰ διακόσια σχήματα διαιρεῖται εἰς μέρη τέσσαρα, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον πραγματεύεται συντόμως τὴν ἱστορίαν τῆς γυμναστικῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον, τὸ δεύτερον τὴν ἀνατομίαν, φυσιολογίαν καὶ ὑγιεινὴν τῆς γυμναστικῆς, τὸ τρίτον τὴν παιδαγωγίαν αὐτῆς, τὸ δὲ τέταρτον τέλος τὴν περιγραφικὴν γυμναστικήν, ἤτοι γυμναστικὴν α') τοῦ

Digitized by Google

δημοτικοῦ σχολείου, β') τοῦ ἑλληνικοῦ γ') τοῦ γυμνασίου καὶ δ') τοῦ διδασκαλείου. Ἡ τιμὴ ἑκάστου ἀντιτύπου ὁρίζεται εἰς δραχμὰς 5 διὰ τοὺς συνδρομητὰς καὶ 7 διὰ τοὺς μὴ τοιούτους.

Περιττὸν θεωροῦμεν νὰ καταδείξωμεν τὴν μεγάλην χρησιμότητα τοῦ ἀγγελλομένου βιβλίου, παρ' ἡμῖν μάλιστα ἔνθα λίαν σπάνια εἰσὶ τὰ τοιαῦτα ἔργα· πεποίθαμεν δὲ ὅτι πάντες οἱ κηδόμενοι τῆς ὀρθῆς παιδεύσεως τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, καὶ μάλιστα οἱ νέοι, οἷς ἀπαραίτητον ἔσται τὸ σύγγραμμα τοῦ κ. Φωκιανοῦ πρὸς ἐμμελῆ ἐκγύμνασιν αὐτῶν, θέλουσι προθυμηθῆ εἰς ἀπόκτησιν τοῦ ἔργου τούτου, ἐνθαρρύνοντες οὕτω τὰς φιλοτίμους προσπαθείας τοῦ συγγραφέως πρὸς διάδοσιν τῆς γυμναστικῆς ἐν Ἑλλάδι.

— Τὴν παρελθοῦσαν τρίτην ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς ἑλληνικῆς Βουλῆς ἀνεγνώσθη ἡ ἑξῆς ἐπιστολὴ ἀποσταλεῖσα πρὸς τὸν Πρόεδρον αὐτῆς:

Monsieur le president,

Au nom d'un groupe important de littérateurs je viens vous dire que les Lettres francaises prennent une grande part au deuil de la Grèce qui a perdu un de ses plus remarquables enfants, le grand citoyen Coumoundouros.

Recevez, Monsieur le President, mes très respectueuses salutations.

Paris 13 Mars 1883.

Docteur comte de Boudrant.

— Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρίᾳ τοῦ Καλλιτεχνικοῦ τμήματος τοῦ Φιλ. Συλλόγου «Παρνασσοῦ», ἀπεφασίσθη ἡ διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀναβολὴ τῆς ἐκθέσεως ἱστορικῶν ἀντικειμένων ἀναφερομένων εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821. Εἶτα δ' ἐψηφίσθη ὅπως εὐθὺς μετὰ τὸ Πάσχα φροντίδι αὐτοῦ τελεσθῇ ἡ ἔκθεσις ἀνθέων καὶ ἐξελέγη ἐπιτροπὴ πενταμελής, εἰς ἣν ἀνετέθη ἡ σύνταξις τοῦ καταλλήλου προγράμματος.

— Γενομένων τῶν ἀρχαιρεσιῶν τοῦ Μουσικοῦ καὶ Δραματικοῦ Συλλόγου ἐξελέχθησαν μέλη τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου διὰ τὴν μέλλουσαν τριετίαν οἱ κκ. Μ. Ῥενιέρης, Α. Παπούδωφ, Μιχ. Μελᾶς, Ν. Χατζόπουλος, Σ. Μπαλάνος, Τ. Φιλήμων καὶ Ν. Δαμασκηνός.

— Τὸ ὑπὸ διαφόρων Κυριῶν προσενεχθησόμενον ἆθλον κατὰ τὰς προσεχεῖς ἱπποδρομίας ἔσται ἄγαλμα ἐξ ὀρειχάλκου, παριστῶν ἱππέα κρατοῦντα διὰ τῆς δεξιᾶς ἱέρακα· κατεσκευάσθη δ' ἐν Παρισίοις καὶ ἐκομίσθη ἤδη ἐνταῦθα.

— Ὁ κ. Ε. Ἀρμενόπουλος Ἕλλην ζωγράφος ἄρτι ἀφικόμενος ἐκ Ῥώμης ἐξέθηκεν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Δημαρχείου δύο μεγάλας ἐλαιογραφίας αὐτοῦ, ὧν ἡ μὲν εἰκονίζει τὸν Λ. Γαμβέτταν, ἡ δὲ τὸν Α. Κουμουνδοῦρον.

— Ὑπὸ τοῦ ἐργοστασιάρχου Κροὺπ δωρηθὲν ἀφίκετο ἤδη ἐν τῷ μουσείῳ τῶν ὅπλων τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς πλῆρες πρότυπον πεδινοῦ πυροβόλου.

— Εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς αὐτῆς Σχολῆς ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει κ. Ἀντ. Ψυχάρης ἐδωρήσατο συλλογὴν πολυτίμων σπανίων ἀγγλικῶν καὶ γαλλικῶν συγγραμμάτων τῆς στρατιωτικῆς τέχνης ἀποτελουμένην ἐξ 85 ἐν ὅλῳ τόμων μετὰ πινάκων ἐπεξηγηματικῶν τῶν διαφόρων μαχῶν. Ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ περιλαμβάνονται συγγράμματα τοῦ Jomini, τοῦ ἀρχιδουκὸς Καρόλου τῆς Αὐστρίας, τοῦ Foy, τοῦ Revel, τοῦ Μόλτκε καὶ ἄλλων ἐξόχων στρατιωτικῶν συγγραφέων.

— Ἀφίκετο ἐνταῦθα ὁ Ἰταλὸς ἀρχαιολόγος κ. Φρειδερ. Χάλμπεργ, ἵνα ἐπιτοπίως μελετήσῃ τὰς ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιότητας, σπουδάσῃ δ' ἅμα τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἤθη τοῦ λαοῦ.

— Ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἡ σύστασις δευτέρας δημοτ. σχολῆς θηλέων ἐν Λαμίᾳ.

— Ὁμοίως ἐνεκρίθη ἡ σύστασις δημοτικοῦ σχολείου ἀρρένων ἐν Μοστενίτζᾳ τοῦ δήμου Λαμπείας.

— Ὁμοίως ἐνεκρίθη ἡ σύστασις δημοτικῶν σχολείων ἀρρένων ἐν Λάσι τοῦ δήμου Δωρίου, ἐν Μακροράχι τῆς ἐπαρχίας Βόλου καὶ ἐν Κόπραινα τῆς ἐπαρχίας Καλαμπάκας.

— Ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐξακολουθοῦσιν αἱ ἀνασκαφαί, καθ' ἃς εὑρίσκονται καθ' ἑκάστην πλεῖστα τεμάχια ἀρχαίων ἀγγείων καὶ ἄλλα εὑρήματα.

— Ἐκομίσθη ἐξ Ἀγγλίας μικρὰ ἀτμάκατος, ἥτις ῥιφθήσεται ἐν τῇ Κωπαΐδι λίμνῃ πρὸς χρῆσιν τῆς ἀναλαβούσης τὴν ἀποξήρανσιν Ἑταιρίας.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μνημεῖα ἑλληνικῆς ἱστορίας. Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au moyen âge, publiés sous les auspices de la Chambre des députés de Grèce par C. N. Sathas. Tome IV. Paris, Maisonneuve, Leipzig, Brockhaus. 1883, εἰς φύλλον σελ. XCII — 350. [Ἡ συλλογὴ αὕτη τοῦ κ. Σάθα περιέχει τοὺς νόμους καὶ τὰ προνόμια τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων (1337 - 1582)· ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ἐξιστοροῦνται αἱ περιπέτειαι τοῦ κοινοτικοῦ συστήματος ὑπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ τοὺς Ἑνετούς· τῆς μελέτης ταύτης ἀνάλυσιν δημοσιεύει ἡ «Ἑστία» ἐν τῷ προσεχεῖ αὐτῆς φύλλῳ].

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[10 Μαρτίου (Πέμπτη) 1883].

Ἡ Βουλὴ ἐψηφίσατο σύνταξιν μηνιαίαν ἐκ δρ. 500 τῇ χήρᾳ τοῦ Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου, ἴσην δ' ὁμοίως σύνταξιν ἰσόβιον ὡς προῖκα τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ.—Ἤρξατο ἤδη ἡ συζήτησις τῶν φορολογικῶν νομοσχεδίων τοῦ οἴνου καὶ τοῦ καπνοῦ.—Ἀφίκετο χθὲς ἐνταῦθα καὶ θὰ διατρίψῃ ἐπί τινας ἡμέρας ὁ δοὺξ τῆς Σάρτρης, εἷς τῶν Ὀρλεανιδῶν πριγκίπων, ἀφ' ὧν ἀφῃρέθησαν ἐσχάτως τὰ στρατιωτικὰ ἀξιώματα. Ὁ δοὺξ ἦν τέως συνταγματάρχης τοῦ ἱππικοῦ. — Διὰ Β. Δ. ὡρίσθη ἡμέρα ἐκλογῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μεσσήνης πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ Α. Κουμουνδούρου ἡ 24 Ἀπριλίου.—Δυνάμει τοῦ ἄρτι ψηφισθέντος ὑπὸ τῆς Βουλῆς νόμου περὶ συνομολογήσεως δανείου προσωρινοῦ ἐκ 10 ἑκατομμυρίων δραχμῶν εἰς μεταλλικόν, ὑπεγράφη τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἡ περὶ τούτου σύμβασις μεταξὺ τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς Ὀθωμανικῆς Τραπέζης καὶ τῆς Τραπέζης τῆς Ἠπειροθεσσαλίας.—Κατὰ τὸν λήξαντα Φεβρουάριον εἰσέπλευσαν εἰς τὸν λιμένα Βόλου 182 πλοῖα τόνων 25,664, ὧν 153 ἱστιοφόρα καὶ 29 ἀτμόπλοια, ἀπέπλευσαν δὲ πλοῖα 185.—Ἑταιρία μεγάλων νευροσπάστων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀφιχθεῖσα θέλει δώσῃ σειρὰν παραστάσεων ἐν τῷ θεάτρῳ Ἀθηνῶν.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Αἴνιγμα βοτανικόν.

Φυτὸν εἰμὶ κοινότατον· τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος
Μὲ τὰ μικρὰ λευκ' ἄνθη μου μ' εὑρίσκεις εἰς πᾶν μέρος·
Ἀρχαῖον φέρω ὄνομα, ὅ, ἂν διχοτομήσῃς,
Καὶ σῶμα χωρὶς τράχηλον καὶ κεφαλὴν ἀφήσῃς,
Ἀσπὶς θὰ γίνω· ἐπ' αὐτῆς πρόσθες δύο στοιχεῖα
Καὶ τ' ὄνομά μου γίνεται γνωστὸν ἐν εὐκολίᾳ.

Ἐν Μεσολογγίῳ. Π˜

2.

[Ἀντικαθισταμένων τῶν σταυρῶν διὰ καταλλήλων γραμμάτων νὰ σχηματισθῇ κοινή τις παροιμια].

Μ† †λ††ης π†† †ῖν† †τ†α†ὰ τ† †ό†ιὰ μ†† μό†ο† π†† †ῖν† ††ια ἡ †ο†ρα μ††.

3.

Τί χωρίζει τὸν γέλωτα ἀπὸ τὰ δάκρυα;

Ἐν Πάτραις. Κυρία Δ*

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Τὸ ῥόϊδι.

2.

Τὴν γαλικήν.

3.

Ἴ — ρις.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

3 Μαρτίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 3 Μαρτίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	ὁμολ. κυκλοφο	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 6 0/0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	387
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,410	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1/2	500	463
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,316	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30,—	405,—	500	430
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	29,721	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	285
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799	42,622	15 » 15 »	15 » 15 »	22.40	200.—	250	275
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	28,700	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	197,50	250	215
» 6,000,000 τῶν 6 » Φρ.	60,000	38,324	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	106
» 4,000,000 τῶν 8 » »	16,000	13,805	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	15.	252,—	280	260
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,656	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	15	362,50	400	251

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	4170
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	331
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5.—	100	141
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος . »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	40
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	7.—	140	200
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	10 1/2	160	415
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοῖνιξ». »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυὼν» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	25.80
» . . .	Ὄψεως	»	29.10
Γαλλίας — Ἐθνικῆς	Τραπέζης	3μ.	115 1/2
» . . »	Ἐμπορικὸν	3μην	114 1/2

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.90
Λίρα Στερλίνα.	»	
Λίρα Ὀθωμανική	»	
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1— 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ
» 59,800—100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (21 Μαρτίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	57
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0/0.	»	246
» » 9 0/0.	»	255
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	173
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109 35/40–110 2/40
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22 90 – 22.95
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110 3/40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 26/40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (16 Μαρτίου)

Λονδ. αἱ 20 λ. σ. 3μ.	φιο.	119.70
Παρισ. τὰ 100 φ.	»	47.40
Εἰκοσάφραγκον	»	9.50
Ἀργυρᾶ φιορ. 100		

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἀμστερδαμ	5 0/0	Βιέννης	4 0/0
Βερολίνου	5 0/0	Λονδίνου	3 0/0
Μαδρίτης	4 0/0	Παρισίων	5 0/0
Πετρουπόλεως	6 0/0	Ρώμης	5 0/0

Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζ.) 8 0/0.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑ σ τ ί α ς.

κ. Ν. Κ. Βουκουρέστιον. Τὰ χρήματα ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Ταχυδρομικῶς ἀπαντῶμεν εἰς ἐπιστολήν σας.—κ.Ν.Α.Π. Σηλυβρίαν. Τὸ ἔθιμον τοῦτο εἶνε ὅμοιον καὶ ἴσως τὴν αὐτὴν ἐνέχει ἔννοιαν καὶ τὸ τῆς θραύσεως λαγήνων ἐν ταῖς ταφαῖς. Δηλονότι ἐγίνετο πρὸς ἐναγισμὸν καὶ ἀποτροπὴν δεινῶν. Τὴν παλαιότητα αὐτοῦ μαρτυροῦσιν οἱ ἐν ταῖς ἀρχαίαις νεκροπόλεσι τῆς Ἀλεξανδρείας μεγάλοι σωροὶ κεραμείων θραυσμάτων. Ὅτι ὅμως γίνεται τοῦτο ἑκασταχοῦ καὶ κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς πρώτης Μαρτίου ἦν ἄγνωστον ἡμῖν, ὡς εἶνε ἄγνωστα καὶ τὰ ἐπαδόμενα λόγια. Χάριτας δὲ θὰ ὀφείλωμεν ὑμῖν ἂν εὐαρεστηθῆτε νὰ μᾶς ἀνακοινώσητε ποῦ ὡρισμένως ἐπικρατεῖ τοιοῦτο ἔθιμον, καὶ ὁποῖά τινα τὰ ἐπαδόμενα κατὰ τὴν θραῦσιν τῶν λαγήνων. — Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν. — κ. Θ. Α. Ὀδησσόν. Ἀπεστάλη καὶ ὁ 10 τόμος καὶ τὸ ζητηθὲν φυλλάδιον. Περὶ τῆς προηγουμένης παραγγελίας σας σᾶς ἐγράψαμεν τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα.— Κ^ν Ε. Κ. Καλάμας. Δυστυχῶς δὲν εἶνε δυνατὸν διὰ τὰς πολλὰς ἐλλείψεις, ἃς ἔχει ἡ μετάφρασις. — Κ α λ λ ι κ ρ α τ ί δ ᾳ. Τὸ ὄνομα ἐδίδετο τῷ νεογνῷ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὴν δεκάτην ἀπὸ τῆς γεννήσεως ἡμέραν. Ἰδοὺ τί περὶ τούτου λέγει ὁ Σουίδας ἐν λέξει «δεκάτην ἑστιάσαι»: «Ἔθος ἦν παίδων γεννωμένων τοῖς Ἀθηναίων ἀστοῖς τῇ δεκάτῃ τῶν νυκτῶν ἀπὸ τῆς γενέσεως συγκαλεῖσθαι τοὺς πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς οἰκείους καὶ τοὺς ἐγγυτάτω φίλους, καὶ παρόντων ἐκείνων τά τε ὀνόματα τοῖς παισὶ τίθεσθαι καὶ καλλιερεῖσθαι τοῖς θεοῖς, ἔπειτα εὐωχεῖσθαι τοὺς συνεληλυθότας». Ἐκ τῶν παραδόσεων ὅμως τοῦ Ἀριστοτέλους (π. Ζ. ἱστορ. VII, 12) καὶ τοῦ Ἡσυχίου (ἐν λ. ἀμφιδρόμια) ἐξάγεται ὅτι οὐχὶ πάντοτε τὴν δεκάτην ἐτίθετο τὸ ὄνομα τῷ βρέφει.—κκ. Δ. Ι. Σ. Νικολάεφ, Α. Δ. Ρ. Τεργέστην, Λ. Β. Κέρκυραν, Α. Π. Κ. Λευκάδα, Γ. Σ. Ἀλιβέριον, Π. Π. Χ. Ληξούριον. Ἐλήφθησαν. — Μ ι ᾷ σ υ ν δ ρ ο μ η τ ρ ί ᾳ. Ἡ γαλλικὴ λέξις trousseau νομίζομεν ὅτι δύναται ἐν τῇ ἑλληνικῇ νὰ μεταφρασθῇ ἐπιτυχῶς διὰ τῆς λέξεως σ κ ε υ ή, ἥτις ἐσήμαινε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὴν ὅλην στολὴν ὡρισμένου προσώπου. Οὕτως ἔλεγον «σκευὴ ὑποκριτοῦ», «σκευὴ τραγική», «σκευὴ πολεμική», «σκευὴ ἵππου», κτλ. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν δύναται κάλλιστα νὰ λεχθῇ «σκευὴ νύμφης», ἢ «νυμφικὴ σκευή», ἢ καὶ «νυμφοσκευή» διὰ μιᾶς λέξεως. Ἡ λέξις ν υ μ φ ο σ τ ο λ ί α, ἣν σημειόνετε, δὲν δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ οὐσιαστικοῦ trousseau, διότι σημαίνει τὴν ἐνέργειαν τοῦ ῥήματος: ν υ μ φ ο σ τ ο λ έ ω, τουτέστι τὴν διακόσμησιν τῆς νύμφης.—Κ^ν Ε. Π. Ζ. Κέρκυραν, καὶ κκ. Α. Κ. Λευκάδα, Δ. Α. Π. Ὀδησσόν, Ν. Α. Κ. Σύρον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — Ε ὐ β ο ύ λ ῳ. Ἡ ἀγωγὴ εἶνε τὸ πᾶν, αὐτὴ κάμνει καὶ τὰς ἄρκτους νὰ χορεύωσι.—κ. Κ. Ι. Μ. Σύρον. Διότι ἐκρίθησαν ὅλως ἀτυχῆ.—Κ^ν Α. Σ. Μασσαλίαν. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεως συνῳδὰ τῇ ἐπιστολῇ σας. — Π α ρ α τ η ρ η τ ῇ. Ἐν τούτοις τὸ ἐναντίον συμβαίνει. Ὁ φλύαρος ζητεῖ νὰ ἀρέσκῃ καὶ γίνεται ἀπεχθής· ζητεῖ νὰ ὑποχρεώνῃ καὶ γίνεται ὀχληρός· ζητεῖ νὰ θαυμάζεται καὶ γίνεται γελοῖος: ἐξοδεύει ἀλλὰ δὲν ἐσοδεύει· προσκρούει εἰς τοὺς φίλους του, ἐξυπηρετεῖ τοὺς ἐχθρούς του καὶ παρασκευάζει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀπώλειαν.

Digitized by Google

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας», ὑπ' ὄψιν ἔχουσα τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ πέρυσιν χάριν τῶν συνδρομητῶν αὐτῆς διοργανωθέντος Λαχείου, καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐκδηλώσῃ καὶ ἐφέτος πρὸς αὐτοὺς τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἀδιαλείπτῳ συμπαθείᾳ καὶ ὑποστηρίξει, ἧς ἀξιοῦται παρ' αὐτῶν εἰς ἐξακολούθησιν τοῦ κοινωφελοῦς αὐτῆς ἔργου, ἀπεφάσισε νὰ διοργανώσῃ καὶ διὰ τὸ ἔτος 1883 ἀνάλογον Λαχεῖον πρὸς τὸ περυσινὸν, πολὺ δὲ ἐκείνου ποικιλώτερον καὶ πλουσιώτερον.

Τὸ Λαχεῖον τοῦτο θέλει περιλαμβάνει τόσους ἀριθμοὺς ὅσοι ἔσονται οἱ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐκκυβεύσεως· θέλουσι δὲ μετάσχει αὐτοῦ οὐ μόνον οἱ παλαιοὶ συνδρομηταὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ τὸ πρῶτον νῦν ἐγγραφόμενοι τοιοῦτοι.

Ἕκαστος τῶν συνδρομητῶν θέλει λάβει **δωρεὰν** ἀνὰ ἕνα κλῆρον τοῦ Λαχείου, ὁ αὔξων δ' ἀριθμὸς τῆς ἀποδείξεως τῆς συνδρομῆς ἑκάστου διὰ τὸ ἔτος 1883 θέλει εἶνε συγχρόνως καὶ ἀριθμὸς τοῦ Λαχείου.

Ἐκ τῶν ἀριθμῶν τούτων κληρωθήσονται 15, οἵτινες θέλουσι διανεμηθῇ τὰ κέρδη τοῦ Λαχείου, ἀποτελούμενα ἐξ ἐκλεκτῶν συγγραμμάτων τῆς συγχρόνου ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ ἄλλων ἀντικειμένων ὁριζομένων ἐν τοῖς ἑπομένοις· ἤτοι·

Ὁ 1ος κληρωθησόμενος ἀριθμὸς θέλει κερδήσει τὰ ἑπόμενα:

Ἅπαντα τὰ φιλολογικὰ Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ εἰς 9 τόμους	Φρ.	54
Σ. Βυζαντίου: «Κωνσταντινούπολιν» εἰς τόμους 3 δεδεμένους.	»	50
Τὰς φωτογραφίας τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης τῶν Ἑλλήνων εἰς μέγα σχῆμα ἐντὸς 2 ἐπιχρύσων πλαισίων ἀξίας.	»	40
Κ. Κόντου: «Γλωσσικὰς παρατηρήσεις»	»	14
Μάρκου Ῥενιέρη: «Ἱστορικὰς Μελέτας»	»	7
Κ. Σάθα: «Νεοελληνικὴν Φιλολογίαν»	»	6
	Φράγκα	171

Οἱ ἑπόμενοι 2 ἀνὰ μίαν σειρὰν «Ἑστίας» ἐκ τόμων 14 δεδεμένων, ἑκάστην ἀξίας φρ. 112, ἤτοι ἐν ὅλῳ . . . . Φρ. 224

Οἱ ἑπόμενοι 5 ἀνὰ μίαν σειρὰν «Ἑστίας» ἐκ τόμων 14 ἀδέτων, ἑκάστην ἀξίας φρ. 70, ἤτοι ἐν ὅλῳ. . . . . Φρ. 350

Οἱ ἑπόμενοι 2 ἀνὰ μίαν συλλογὴν τῶν ἑπομένων:

Δ. Βικέλα: Μεταφράσεις δραμάτων τοῦ Σαιξπήρου εἰς τόμους 5. («Μάκβεθ», «Ἀμλέτος», «Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα», «Ὀθέλλος», «Ὁ βασιλεὺς Λήρ»)	Φρ.	16
Μέγας φωτογραφικὸς πίναξ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ἐντὸς περιχρύσου περικαλύμματος ἀξίας .	»	25
Ν. Δραγούμη: «Ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις» εἰς τόμους δύο.	»	12
Π. Καλλιγᾶ: Μελέται καὶ Λόγοι	»	12
		65
	Ἤτοι ἐν ὅλῳ	130

Οἱ ἑπόμενοι 5 ἀνὰ μίαν συλλογὴν τῶν ἑπομένων:

Σ. Τρικούπη: Ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως εἰς τόμους 4	Φρ.	12
Ἀχιλ. Παράσχου: Ποιήματα εἰς τόμους 3	»	13
Κ. Σάθα: Τουρκοκρατουμένη Ἑλλὰς	»	4
Ἀγγέλου Βλάχου: Κωμῳδίαι	»	3
Δ. Βερναρδάκη: «Εὐφροσύνη» (τραγῳδία)	»	3
		35
	Ἤτοι ἐν ὅλῳ φρ.	175.

Ὁλικὴ ἀξία τῶν 15 κλήρων φράγκα 1050.

Ἡ ἐκκύβευσις τοῦ Λαχείου γενήσεται δημοσίᾳ τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ Μαρτίου, ὥραν 3 μ. μ., ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐνώπιον τῆς Διευθύνσεως, πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις συνδρομητῶν καὶ παντὸς ἄλλου συνδρομητοῦ, ἐπιθυμοῦντος νὰ παραστῇ εἰς τὴν κλήρωσιν.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 325. — 20 Μαρτίου 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 377

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΣ ΒΙΟΣ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ μυθιστορία Ὀνωρ. Βαλζάκ, μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

ΜΑΡΤΙΣ ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου.

ΓΑΜΟΙ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗι.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἀνεύρεσις τῆς πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου, ἐπισκ. Σμύρνης.

Κύριε Διευθυντὰ τῆς «Ἑστίας».

Ὁ ἐν τῇ Μονῇ τῆς «Ἁγίας» ἢ «Ζωοδόχου Πηγῆς» ἐν Ἄνδρῳ, δήμῳ Γαυρείου, μονάζων σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος Σταυρουπόλεως Κωνστάντιος Πληζιώτης, ὁ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μονῆς ταύτης ἀνευρὼν τὸ πλῆρες χειρόγραφον τοῦ Βυζαντινοῦ ἔπους Βασιλείου Διγενοῦς Ἀκρίτα, ὅπερ παρεχώρησεν ἐμοὶ πρὸς ἔκδοσιν, μοὶ ἀνήγγειλεν ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ βιβλιοθήκῃ ἐρευνῶν ἀνεῦρεν ἕτερον σπουδαῖον χειρόγραφον, τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Φιλιππησίους τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου, ἐπισκόπου Σμύρνης, ἧς ἐλάχιστον μόνον μέρος εἶνε γνωστὸν ἑλληνιστί, τοῦ πλείστου φερομένου ἐν ταῖς ἐκδόσεσι τῶν Πατέρων ἐν λατινικῇ μεταφράσει. Τὸ γνωστὸν τεμάχιον τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἥτις γραφεῖσα κατὰ τὴν Β' ἑκατονταετηρίδα μ. Χ. θεωρεῖται σπουδαιοτάτη εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν διὰ τὸν ἀποστολικὸν χαρακτῆρα, ὃν φέρει, εἶνε ἐκδεδομένον ἐν τῷ Ε' τόμῳ τῆς ἑλληνικῆς πατρολογίας τοῦ Migne. Ἤδη διὰ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης συμπληροῦται ἐν συνεχείᾳ τοῦ πρώτου σχεδὸν τὸ ὅλον, πλὴν μικροῦ ἴσως μέρους περὶ τὸ τέλος, ὅπερ δυστυχῶς ἐλλείπει ἐν τῷ ἀνδριακῷ χειρογράφῳ· ἀλλὰ τὸ εὑρεθὲν μέρος εἶνε τὸ πενταπλάσιον τοῦ τέως γνωστοῦ καὶ ἐκδεδομένου. Ὁ Σεβ. ἐπίσκοπος, καθὰ ἀνήγγειλεν ἡμῖν, προτίθεται ὅσον οὔπω νὰ ἐκδώσῃ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην.

Θὰ παρακαλέσω ὑμᾶς, κύριε Διευθυντά, νὰ δημοσιεύσητε τὴν ἀνακοίνωσίν μου ταύτην, ὅπως γίνῃ γνωστὴ τοῖς περὶ τὴν θεολογίαν, καὶ ἰδίᾳ τοῖς περὶ τὴν δογματικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν ἀσχολουμένοις.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 15 Μαρτίου 1883.

Ὁ ὑμέτερος.
Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ.

—Ἡ «Γερμανικὴ Ἐπιθεώρησις» δημοσιεύει μελέτην περὶ τῶν γερμανικῶν πανεπιστημίων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν ηὐξήθη ὑπὲρ τὸ τρίτον κατὰ τὰ 10 τελευταῖα ἔτη, ἤτοι ἀπὸ 15,000 περίπου ἀνῆλθεν εἰς 24,000. Ὁ τὴν μελέτην γράψας ἀναζητεῖ ποῖαι σχολαὶ ἐπωφελήθησαν τὴν αὔξησιν· παρατάσσει δὲ σειρὰν καταλόγων, ἀνερχομένων μέχρι τοῦ 1830, ἐξ ὧν εὐκόλως δύναταί τις νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἐν ἑκάστῳ τῶν σπουδῶν κλάδῳ ἐπιγενομένην πρόοδον ἢ ὀπισθοδρόμησιν. Ἐκ τῶν τελικῶν πορισμάτων ἐξάγομεν ὅτι οἱ νομικοὶ ἠλαττώθησαν, ἐν ᾧ οἱ ἰατροὶ ηὔξησαν ἀπὸ ἡμίσεος αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν. Μεγάλαι μεταβολαὶ ἐπῆλθον ἐν ταῖς σχολαῖς τῆς θεολογίας καὶ τῆς φιλοσοφίας. Οἱ διαμαρτυρόμενοι θεολόγοι κατῆλθον ἀπὸ 28 τοῖς 100 εἰς 12· οἱ δὲ καθολικοὶ ἀπὸ 11 τοῖς 100 εἰς 3, καὶ ἡ ἔκπτωσις ἐγένετο τόσον κανονική, ὥστε ἐλαχίστας ἀνυψώσεως παρέχει ἐλπίδας. Τὸ ὑπὸ τῆς θεολογίας ἀπολεσθὲν ἔδαφος κατεκτήθη ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας, ἧς αἱ σχολαὶ περιλαμβάνουσι φοιτητὰς κατὰ 40 τοῖς 100 πλείονας τῶν πρὸ πεντηκονταετίας. Εἶνε ἀνάγκη ὅμως νὰ ὑπενθυμίσωμεν ὅτι ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ ἐν Γερμανίᾳ περιλαμβάνει πάντα τὰ μαθήματα, τὰ μὴ διδασκόμενα ἐν ταῖς τρισὶν ἄλλαις, ταῖς ἄνωθι μνημονευθείσαις σχολαῖς.

—Ἐν ταῖς Ἡνωμέν. Πολιτείαις ἐκδίδονται νῦν 125 ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ συντασσόμενα ὑπὸ μαύρων καὶ προωρισμένα δι' ὁμοχρώμους ἀναγνώστας. Αἱ ἐφημερίδες αὗται συνεταιρίσθησαν πρό τινος, οἱ δὲ πληρεξούσιοι, πάντες καθαροῦ αἰθιοπικοῦ αἵματος, συνῆλθον ἐν Οὐασιγκτῶνι ὅπως ἱδρύσωσι τὴν «Ἐθνικὴν τῶν Μαύρων δημοσιογραφικὴν Ἑταιρίαν», ἐν ᾗ οὐδεὶς λευκὸς ἢ καὶ μιγὰς ἔτι γίνεται δεκτὸς ὡς μέτοχος.

— Ὡς γνωστὸν ὁ Γαμβέτας ἔγραφε πολὺ ὀλίγον, τὰ δὲ αὐτόγραφα αὐτοῦ εἶσι σπανιώτατα· ἀλλ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ διετήρησε πάσας τὰς ἐπιστολάς, ἃς ὁ υἱός του ἔπεμψεν αὐτῷ ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, ὧν τινες μάλιστα χρονολογοῦνται ἀπὸ τῆς ἱερατικῆς σχολῆς τοῦ Μονφοκῶν, ὅπου παῖς εἶχεν εἰσαχθῆ ὁ Γαμβέτας. Θεωρεῖται δὲ ὡς λίαν πιθανὴ ἡ δημοσίευσις τῆς ἀλληλογραφίας ταύτης τοῦ μεγάλου τῆς Γαλλίας ἀνδρός.

— Ἡ «Ἐπιστημονικὴ Ἐπιθεώρησις» δημοσιεύει ἀποσπάσματα ἐπιστολῆς, σταλείσης ἐξ Ἰαπωνίας ὑπὸ Γάλλου ἰατροῦ, ἐξ ὧν ἐρανιζόμεθα τὰ ἑξῆς ἐνδιαφέροντα·

Ἐν Τόκιο ὑφίσταται σχολὴ ἰατρική, ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Γερμανῶν συνισταμένη καὶ ἐπίσημον γλῶσσαν ἔχουσα τὴν γερμανικήν. Ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν γενομένων παρατηρήσεων καὶ μελετῶν ἡ ἑξῆς εἶνε περιεργοτάτη, μέγιστον παρέχουσα ἐνδιαφέρον τῇ καθόλου ἰατρικῇ. Αἱ συνηθέστεραι δηλαδὴ τῶν νόσων, ὡς ἡ φθίσις, ὁ τυφοειδὴς πυρετός, κτλ. δὲν ἐκδηλοῦνται διὰ τῶν αὐτῶν συμπτωμάτων ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἰαπωνίᾳ· ὑπάρχουσι διάφοροι χαρακτῆρες κατὰ τόπους, καὶ ἡ αὐτὴ συνομοταξία τῶν ζῴων δὲν παρουσιάζει πάντα τὰ συμπτώματα, ἅτινα παρουσιάζει ἄλλη τις συνομοταξία τοῦ αὐτοῦ γένους, ὅταν νοσῇ τὸ αὐτὸ νόσημα.

Αἱ Ἰαπωνίδες εἰσὶν ἐξαίρετοι τροφοί, καίτοι τὸ σῶμα αὐτῶν οὐδαμῶς ἐξέχει ἐπὶ ῥωμαλεότητι. Γαλουχοῦσι δὲ τὰ τέκνα των ἐπὶ μακρόν, ἐνίοτε ἐπὶ τέσσαρα, πέντε ἢ καὶ ἓξ ἔτη. Τοῦτο δὲ δὲν συμβαίνει μόνον αὐτόθι· ἐν πολλοῖς ἀγρίοις φύλοις εἰθίζεται αἱ μητέρες νὰ τρέφωσι τὰ τέκνα των ἐπὶ 5 ἢ 6 ἔτη. Περιηγητής τις πρὸς τούτοις διηγεῖται ὅτι τὰ παιδία μανθάνουσι νὰ καπνίζωσιν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων· ἐν δὲ ταῖς Μαρκισίαις νήσοις εἶδεν ὑπομάζιον βρέφος πῖνον ἐναλλὰξ ἀπὸ τοῦ μητρικοῦ κόλπου καὶ τῆς πατρικῆς πίπας, καὶ εὐαρεστούμενον θαυμασίως ἔκ τε τοῦ ἑνὸς καὶ τῆς ἑτέρας.

— Ἔκθεσις κυνῶν καὶ παντὸς εἴδους ὀρνίθων γενήσεται ἐν Βιέννῃ τῇ 25 ἢ 28 Μαρτίου ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ Gardenbau-Geselschaft. Πολλὰ τῶν μεθεξόντων τῆς ἐκθέσεως ζῴων ἐβραβεύθησαν ἤδη ἐν διαφόροις ἐκθέσεσι. Ἐκ τῶν διαπρεπεστάτων δ' ἐκθεμάτων εἰσὶ δύο κύνες τοῦ Θιβέτ, οὓς ὁ κόμης Βέλα Τσέκενυ ἀπεκομίσατο ἐκ τῆς περὶ τὴν γῆν περιοδείας του.

Ἐκτὸς τῶν βραβείων μεγάλην ἐχόντων ἀξίαν θὰ ἀπονεμηθῶσι καὶ 200 περίπου ἀργυρᾶ ἢ ὀρειχάλκινα νομισματόσημα.

Digitized by Google

— Τὴν παρελθοῦσαν τρίτην ὁ κ. Ἀριστομένης Προβελέγγιος ἀνέγνω ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ φιλολ. Συλλόγου «Παρνασσοῦ» ἀποσπάσματα τῆς ὑπ' αὐτοῦ φιλοπονουμένης ἐμμέτρου μεταφράσεως τοῦ «Φάουστ», ὧν προέταξεν εἰσαγωγὴν περὶ τοῦ Γκαῖτε, τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ μύθου τοῦ Φάουστ. Τῆς μεταφράσεως ταύτης, ἥτις ὑπὸ πάντων ἐκρίθη λίαν ἐπιτυχής, καθ' ὅ πιστῶς ἑρμηνεύουσα τὸ πρωτότυπον καὶ γεγραμμένη ἐν γλώσσῃ ἀνθηρᾷ καὶ στιχουργίᾳ τεχνικῶς ποικιλλομένη, μέρος θέλει δημοσιεύσει προσεχῶς ἡ «Ἑστία», τῇ εὐμενεῖ παραχωρήσει τοῦ λογίου μεταφραστοῦ.

— Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» τὸ Β. Διάταγμα, τὸ καθορίζον τὰ περὶ τελέσεως διαγωνισμοῦ πρὸς πλήρωσιν κενῆς ἕδρας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ. Κατὰ τοῦτο οἱ θέλοντες νὰ προσέλθωσιν εἰς τὸν διαγωνισμὸν καὶ ἔχοντες τὰ προσόντα ὀφείλουσιν ἐντὸς τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προκηρύξεως νὰ ὑποβάλωσιν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τὸ δίπλωμα καὶ τὰ ἐκδεδομένα σχετικὰ ἐπιστημονικὰ αὐτῶν ἔργα. Ταῦτα ἐξετάσασα ἡ ἐπὶ τοῦ διαγωνισμοῦ ἁρμοδία ἐπιτροπή, ὑποβάλλει ἐντὸς δύο μηνῶν τὴν ἐπ' αὐτοῦ κρίσιν της δι' ἐκθέσεως, δημοσιευομένης ἀμέσως ἐν τῇ ἐπισήμῳ ἐφημερίδι. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀναδειχθέντων μὲν ἀξίων τῆς καθηγεσίας, ἀλλ' ἴσων κατὰ τὴν ἐπιστημονικὴν δοκιμότητα, ἐὰν οὐδέτερος τούτων τύχῃ ὑφηγητὴς διδάξας ὑπὲρ τὸ ἔτος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ὅστις καὶ προτιμᾶται, διατάσσεται νέος μόνον δι' αὐτοὺς ἀγών, καθ' ὃν ἕκαστος χωριστὰ ὑποβάλλεται ν' ἀναπτύξῃ ἐνώπιον τῆς ἐπιτροπῆς ὁρισθέν τι ὑπ' αὐτῆς σχετικὸν θέμα.

— Ἐγράφη ἐσχάτως ὅτι τὸ Μουσεῖον τοῦ Λούβρου ἠγόρασεν ὡραίαν κεφαλὴν Λαπίθου ἐκ τῶν μετοπῶν τοῦ Παρθενῶνος ἀποκοπεῖσαν. Κατὰ δήλωσιν τοῦ γενικοῦ ἐφόρου δῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Εὐστρατιάδου κεφαλὴ τοιαύτη οὐδέποτε ὑπῆρξε μεταξὺ τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν, ὅθεν δὲν εἶνε προϊὸν κλοπῆς, ὡς ὑπό τινων ὑπετέθη.

— Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τῆς πυροσβεστικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Α' μηχανικοῦ τάγματος στατιστικὴ τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ πυρκαϊῶν ἐν ἔτει 1882 ἐκπονηθεῖσα ὑπὸ τοῦ διευθύνοντος τὸ πυροσβεστικὸν σῶμα λοχαγοῦ κ. Ἀλ. Ἀμπελᾶ. Κατὰ τὴν στατιστικὴν ταύτην συνέβησαν πυρκαϊαὶ 20 μὲν ἐν Ἀθήναις, μία δὲ ἐν Πειραιεῖ, (ἡ τοῦ ἐργοστασίου Σεφερλῆ). Ἐκ τούτων 7 ἐγένοντο τὴν ἡμέραν, 14 δὲ τὴν νύκτα· 2 εἰς πατώματα, 1 εἰς ἐργοστάσιον, 1 εἰς στέγην, 4 εἰς ὑπόγεια, 1 εἰς παράπηγμα, 2 εἰς πυροτεχνουργεῖα, 7 εἰς καπνοδόχους, 1 εἰς κλίβανον καὶ 1 εἰς χορταποθήκην. Ἐκ τούτων δὲ πάλιν 7 προῆλθον ἐξ ἀμελοῦς χρήσεως πυρὸς ἢ λυχνιῶν, 7 ἐξ ἀκαθαρσίας τῶν καπνοδόχων, 2 ἐξ αὐτομάτου ἀναφλέξεως, 2 ἐκ πετρελαίου ἢ ἀεριόφωτος καὶ 3 ἐξ ἀγνώστων ἀφορμῶν. Ἡ ἐκ τῶν πυρκαϊῶν ὁλικὴ ζημία ἀνῆλθεν εἰς 90 χιλ. δραχμῶν.

— Ἐν τῇ «Ὁμονοίᾳ» τῆς Ἀλεξανδρείας ἐδημοσιεύθη ὁ λόγος, ὃν ἀπήγγειλεν ὁ διευθυντὴς τοῦ αὐτόθι λυκείου κ. Δ. Βενετοκλῆς τὴν 30 παρελθόντος Ἰανουαρίου, ἐπέτειον ἑορτὴν τῶν Σχολείων τῆς Ἑλληνοαιγυπτιακῆς Κοινότητος. Ἐν τῇ ἐφετινῇ ἑορτῇ ὁ κ. Βενετοκλῆς θέμα τοῦ λόγου αὐτοῦ ἔλαβε τὰ κατὰ τὸν βίον τοῦ πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, ὃν σκιαγραφεῖ λίαν ἐπιτυχῶς, ἱστορῶν ζωηρῶς καὶ δι' ὕφους καλλιεποῦς τὰς μεγάλας ἀρετάς, αἵτινες λαμπρύνουσι τὸ ὄνομα τοῦ κλεινοῦ τῆς Καισαρείας ἐπισκόπου.

— Ὁ κ. Ἄγγελος Βλάχος δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὴν «Ν. Ἐφημερίδα» ἀνεκοίνωσεν ὅτι τὸ ἐν τῷ «Παρνασσῷ» δημοσιευθὲν καὶ ἐν τῷ παρελθόντι Δελτίῳ τῆς «Ἑστίας» ἀναδημοσιευθὲν ἀ ν έ κ δ ο τ ο ν δῆθεν ποίημα τοῦ Ἀθ. Χριστοπούλου τυγχάνει ἐκδεδομένον πρὸ τριάκοντα ἐτῶν.

— Κατ' ἐπισήμους πληροφορίας ἡ ἀξία τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1882 ἐξαχθείσης ξυλείας ἐκ τῶν ἑλληνικῶν δασῶν καὶ τῶν κατασκευασθέντων ἢ συλλεγέντων δασικῶν προϊόντων ἀνῆλθον εἰς 4,669,240 δραχμάς.

— Ἐγένοντο ἐσχάτως ἐν Ἑρμουπόλει τὰ ἐγκαίνια τῆς «Ἐμπορικῆς Ναυτικῆς Σχολῆς». Λόγον ἐξεφώνησεν ὁ καθηγητὴς κ. Ἐμ. Φραγκίδης περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ναυτιλίας ἀπὸ τῶν μυθικῶν χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς.

— Ἐν τῷ ὁρισθέντι τόπῳ πρὸς ἵδρυσιν τοῦ ἐν Βόλῳ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ ἤρξαντο ἤδη αἱ πρὸς ἀνέγερσιν τῶν διαφόρων καταστημάτων προπαρασκευαστικαὶ ἐργασίαι.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπιστημονικαὶ Μελέται» καὶ «Λόγοι ἐκκλησιαστικοὶ» ὁ κ. Ἰγν. Μοσχάκης, ὑφηγητὴς τῆς Θεολογίας ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν ποικίλων αὐτοῦ συγγραφῶν εἰς ἕνα ὀγκώδη τόμον.

— Συνεστάθησαν δημοτικὰ σχολεῖα ἀρρένων ἐν Χαμάκῳ καὶ θηλέων ἐν Σούρπῃ τοῦ δήμου Πτελεατῶν.

— Ἐν Πειραιεῖ παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Κράπαρι ἀνεγερθήσεται προσεχῶς δαπάνῃ τῶν τέκνων αὐτοῦ ἀνδριὰς μαρμάρινος τοῦ κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἀριστεύσαντος πυρπολητοῦ Ἀναστασίου Ῥομπότση.

— Διὰ Β. Δ. ἐνεκρίθη ἐν Λευκάδι ἡ σύστασις ἑταιρίας ἀνωνύμου ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «Φιλαρμονικὴ Ἑταιρία», ἧς σκοπὸς εἶνε ἡ ἐκπαίδευσις νέων ἐχόντων ὡρισμένα προσόντα εἰς τὴν ὀργανικὴν μουσικὴν καὶ ἡ ψυχαγωγία τῶν πολιτῶν κατὰ τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας διὰ τοῦ σχηματισθησομένου μουσικοῦ θιάσου.

Ἡ κλήρωσις τοῦ ΛΑΧΕΙΟΥ τῆς «Ἑστίας» γενήσεται τὴν προσεχῆ Κυριακὴν κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν ἐν τῇ περὶ τούτου ἀγγελίᾳ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἡ ἐν Ἑλλάδι βιομηχανία καὶ αἱ ἀπεργίαι ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς νομοθεσίας καὶ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ὑπὸ Ἐμμανουὴλ Λυκούδη πρωτοδίκου ἐν Σύρῳ. Ἐν Ἑρμουπόλει Σύρου. 1883. [Ἡ μακρὰ αὕτη μελέτη τοῦ φιλοπόνου δικαστοῦ πρὸς τῇ ἐπιστημονικῇ αὐτῆς ἀξίᾳ ἔχει καὶ πρόσθετον προσὸν ὅτι συμβάλλεται πρὸς ἀγαθοεργὸν σκοπόν, πωλουμένη ὑπὸ τῆς πρὸς περίθαλψιν καὶ μόρφωσιν τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐπιτροπῆς τοῦ φιλολ. Συλλ. «Παρνασσοῦ», ἀντὶ δραχ. 3].

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Χωρὶς νὰ λάβω ἀμοιβὴν ἐλάχιστόν τι δῶρον
Εἰς ἀποστάσεις μακρινὰς κάμνω τὸν ἀχθοφόρον.
Ἐγὼ φέρω τὴν ἄνοιξιν μετὰ τῶν χελιδόνων
Κ' εἶμαι ὁ πρόδρομος αὐτῶν πρὸ χιλιάδων χρόνων.
Ἡ κεφαλή μου ἂν κοπῇ, τὸ ἀπομένον ὅλον,
Ἂν εἶσαι Ἕλλην, πρόσφερε 'ς τὸν ἐθνικόν μας στόλον.

Ἐν Καβάλλᾳ. Ι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ.

2.

Ν	Η	Τ	Ν	Ο	Λ
Ψ	Ε	Σ	Ω	Ε	Λ
Υ	Ν	Σ	Ο	Ν	Α
Χ	Δ	Ω	Τ	Ι	Β
Η	Υ	Μ	Α	Ε	Ι
Ν	Μ	Α	Π	Ε	Ρ

Νὰ εὑρεθῇ ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἀναγινώσκεται τὸ ἄνωθι λόγιον.

Ἀθῆναι. Ψ.

3.

[Θὰ δημοσιευθῶσι τὰ μᾶλλον ἐπιτυχῆ].

Διὰ τῶν ὁμοιοκαταληκτουσῶν λέξεων: ἀ έ ρ ω ν, χ α ί ρ ω ν καὶ π τ ε ρ ά, κ α θ α ρ ᾶ νὰ κατασκευασθῇ τετράστιχον.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Θ λ ά σ π ι ς — ἀ σ π ί ς.

2.

Μὴ βλέπῃς πῶς εἶνε στραβὰ τὰ πόδια μου, μόνον πῶς εἶνε ἴσια ἡ μοιρά μου.

3.

Ἡ ρ ί ς.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

17 Μαρτίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 17 Μαρτίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0]0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	387
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,410	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1[2	500	403
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,316	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	430
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	} 29,721	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	285
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799	} 42,622	15 » 15 »	15 » 15 »	22.40	200,—	250	275
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	28,700	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	197,50	250	215
» 6,000,000 τῶν 6 » Φρ.	60,000	38,324	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	106
» 4,000,000 τῶν 8 » »	16,000	13,805	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	15.	252,—	280	260
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,656	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	15	362,50	400	251

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	4170
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	331
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5.—	100	141
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	40
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	7.—	140	200
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	10 1[2	160	415
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Φρ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοίνιξ». »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυὼν» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	25.80
» . . .	Ὄψεως »	25.10
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης	3μην.	115 1[2
» » Ἐμπορικὸν	3μην.	114 1[2

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.90
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

Παρατηρήσεις

* ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ.
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (28 Μαρτίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	57 3[4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	247
» » 9 0[0.	»	254
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	176
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	110–110 5[40
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22.90 – 22.95
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	109 25]40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 26[40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (22 Μαρτίου)

Λονδ. αἱ 20 λ. σ. 3μ.	φιο.	119.45
Παρισ. τὰ 100 φ.	»	47.30
Εἰκοσάφραγκον	»	9.49
Ἀργυρᾶ φιορ. 100		

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἀμστερδαμ	5 0]0	Βιέννης	4 0]0
Βερολίνου	5 0]0	Λονδίνου	3 0]0
Μαδρίτης	4 0]0	Παρισίων	5 0]0
Πετρουπόλεως	6 0]0	Ρώμης	5 0]0

Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζης) 8 0]0.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Ἡ τηλεγραφικὴ παραγγελία σας ἐξετελέσθη ἀμέσως. Σᾶς ἐγράψαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — Κ^αν Ε. Σ. Hyères. Ἡ συνδρομὴ ἐπληρώθη ἐγκαίρως παρὰ τῆς κυρίας Ι. Σ.—κ. Ν. Θ. Σμύρνην. Κατά τινα παλαιὸν γραμματικὸν πρῶτος λέγεται ὅτι ἔγραψε χ α ί ρ ε ι ν ἐν ἐπιστολῇ ὁ Κλέων, ἀγγέλλων τοῖς Ἀθηναίοις τὴν κατάληψιν τῆς Πύλου. Τούτου δ' ἕνεκα καὶ Εὔπολις ὁ κωμικός, ἐπισκώπτων εἶπε:

πρῶτος γὰρ ἡμᾶς, ὦ Κλέων,
χαίρειν προσεῖπας πολλὰ λυπῶν τὴν πόλιν.

Φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ ὁ Εὔπολις καὶ ὁ γραμματικὸς ἐννοοῦσι τὴν χρῆσιν τοῦ χαίρειν ἐν δημοσίοις γράμμασι, διότι πολλῷ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἦσαν συνήθεις οἱ χαιρετισμοὶ χ α ῖ ρ ε, χ α ί ρ ε ι ν, χ α ί ρ ε ι ν λ έ γ ω. Ὁ Αἰσχύλος μάλιστα (ἐν Πέρσαις 845) ποιεῖται χρῆσιν αὐτοῦ, καίτοι τοῦ λόγου ὑποτιθεμένου πρὸς δυσπραγοῦντας. Ἐν δὲ τῷ «Πλούτῳ» τοῦ Ἀριστοφάνους, διδαχθέντι ἐν ἔτει 388 π. Χ., τὸ χ α ί ρ ε ι ν ὡς «ἀρχαῖον ἤδη καὶ σαπρὸν» ἀντικαθίσταται ὑπὸ τοῦ ἀ σ π ά ζ ο μ α ι, οὗ καὶ προγενεστέρως, ἐν ταῖς «Νεφέλαις», ἐποιήσατο χρῆσιν ὁ ποιητής. Ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις τὸ χ α ί ρ ε ι ν ἦν τὸ κατ' ἐξοχὴν ἑωθινὸν προσαγόρευμα. Τὸ ὑ γ ι α ί ν ε ι ν ἦν συνήθως χαιρετισμὸς ἰδίως τῶν Πυθαγορείων, τοῦ δὲ ε ὖ π ρ ά τ τ ε ι ν πρῶτος ἐποιήσατο χρῆσιν ὁ Πλάτων, κατὰ τὸν Λουκιανόν· κατὰ τὴν μαρτυρίαν ὅμως Διογένους τοῦ Λαερτίου πρῶτος ἐπέγραψε τοῦτο ἐν ἐπιστολαῖς ὁ Ἐπίκουρος. — κ. Ι. Κ. Καβάλλαν. Ἡ ἐπιστολὴ ἐλήφθη μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἐγκλείστων, ἤρξατο δ' ἀμέσως ἡ ἀποστολὴ πρὸς τὸν κ. Π. Λ. Πάντα τὰ σημειούμενα βιβλία πλὴν ἑνὸς μὴ ὑπάρχοντος ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλόφρονας ἐκφράσεις σας. Τὰ αἰνίγματα δημοσιευθήσονται εἰς προσεχῆ φύλλα.—κκ. Σ. Β. Βραΐλαν. καὶ Α. Μ. Ὀδησσόν. Ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν.— Μ ι ᾷ ἀ ν α γ ν ω σ τ ρ ί ᾳ. Τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἐξέφρασαν καὶ γυναῖκες: «Θέλετε, λέγει ἡ κυρία Νέκερ, νὰ κατισχύσῃ γνώμη τις; Ἀνακοινώσατε αὐτὴν εἰς γυναῖκας. Θὰ τὴν υἱοθετήσωσιν εὐκόλως ἕνεκα τῆς ἀπειρίας των, θὰ τὴν διαδώσωσι ταχέως ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ ὁμιλεῖν τάσεώς των, καὶ θὰ τὴν ὑποστηρίξωσιν ἐπὶ μακρόν, διότι εἶνε ἰσχυρογνώμονες. — Κ^ον Π. Σ. Μασσαλίαν, καὶ κκ. Ι. Δ. Ὀδησσόν, Β. Δ. Ἀλεξάνδρειαν, Δ. Γ. Θεσσαλονίκην, καὶ Κ.Κ. Ταγανρόκ. Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν.—κ. Χ. Κ. Μιζίλ. Ὁ Κ. φέρει βαθμὸν ὑποστρατήγου.—κ. Δ. Χ. Κ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν. Τὸ βιβλίον ὃ σημειόνετε τιμᾶται φράγκων 4, τὰ δὲ ταχυδρομ. αὐτοῦ τέλη λεπτὰ 40, ὥστε ἀπαιτοῦνται ἔτι 1,40. — Συνδρομητῇ τῆς «Ἑστίας». Ἀθήνας. Ὁ Ὄθων ἐπεσκέφθη τὸ πρῶτον τὴν Σῦρον περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουνίου 1833.—κ. Α. Γ* Σῦρον. Τὸ πολὺ ἴσως μέχρις 100 - 150 φρ. ὁ τετραγωνικὸς πῆχυς, καὶ τοῦτο εἰς τὰ κεντρικώτερα μέρη. Ἐν Παρισίοις ὑπάρχουσι μέρη, ἐν οἷς ὁ τετραγωνικὸς πῆχυς τιμᾶται 3,000 φράγκων, ἐν ἄλλοις 1,500-2,000 φρ. ἐν πλείστοις δὲ 500-1000 φράγκων ὁ πῆχυς. — κ. Κ. Σ. Πειραιᾶ, Ἐν τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπωλείοις τοῦ κ. Βίλπεργ καὶ Κ. Μπέκ. Ἡ συνδρομὴ εἶνε φράγκα 30.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[17 Μαρτίου (Πέμπτη) 1883].

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἀναχωρεῖ προσεχῶς εἰς Βάδεν χάριν τῆς ὑγείας Αὐτοῦ, ὅθεν ὑπεβλήθη εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον περὶ ἀντιβασιλείας. — Ὁ ἡγεμὼν τῆς Βουλγαρίας ἀφικνεῖται ἐνταῦθα πιθανῶς κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Ἀπριλίου.— Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐπερατώθη ἡ ἐν τῇ Βουλῇ συζήτησις ἐπὶ τοῦ νομοσχεδίου περὶ ἐπιβολῆς φόρου καταναλώσεως ἐπὶ τοῦ καπνοῦ καὶ ἐψηφίσθη τοῦτο εἰς τελευταίαν ἀνάγνωσιν διὰ ψήφων 106 κατὰ 65.—Ὁμοίως ἐψηφίσθη τὸ περὶ ἀποκλειστικοῦ δικαιώματος εἰσαγωγῆς καὶ καταναλώσεως τοῦ σιγαροχάρτου νομοσχέδιον. — Ὑπεβλήθη εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ νομοσχέδιον περὶ ἀναβολῆς τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν εἰς τὸν Ἰούλιον. — Ἔκτακτος συρροὴ ξένων παρατηρεῖται κατ' αὐτὰς ἐν Ἀθήναις, μάλιστα δ' εὐρωπαίων περιηγητῶν. — Οἱ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἀποσταλέντες Γάλλοι μηχανικοὶ πρὸς μελέτην τοῦ ἐδάφους ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λαμίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Λάρισαν, ὅθεν θέλει διέλθῃ ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ λίαν δραστηρίως εἰργάσθησαν μεθ' ὅλον τὸν ἐπισκήψαντα ἐσχάτως βαρὺν χειμῶνα κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα.—Κατ' αἴτησιν τῶν δημοτ. ἀρχῶν Πύργου, Πατρῶν καὶ ἄλλων μερῶν, ἐν οἷς ἐπιδημεῖ εὐλογία, ἡ Ἑταιρία τῆς Ὑγιεινῆς ἀπέστειλεν αὐθωρεὶ ἐκ τοῦ ἰδίου ταμείου δαμαλίδος ἀρκούσας ποσότητας σωληναρίων προσφάτου ὕλης πρὸς ἐμβολιασμὸν τῶν κατοίκων καὶ πρόληψιν τῆς εὐρυτέρας διαδόσεως τῆς νόσου.—Ἐν τῇ νήσῳ Κέᾳ ἐνέσκηψεν ἡ εὐλογία.—Ἀγγελθέντος τηλεγραφικῶς ἐξ Ἄρτης ὅτι εἰς πέντε χωρία τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἀνεφάνη ἐπιζωοτία ἐπὶ τῶν βοῶν, ἀπηγορεύθη ἡ ἐκεῖθεν μεταφορὰ βοῶν, ἐπετράπη δὲ ἡ ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς Ἠπείρου εἰσαγωγὴ εἰς τὸ Κράτος μόνον διὰ Πειραιῶς, Σύρου καὶ Κερκύρας μετὰ 9 ἡμερῶν κάθαρσιν.—Ἐτοποθετήθησαν ἐν τῷ γυμναστηρίῳ Βόλου τὰ ἀναγκαῖα ὄργανα καὶ ἤρξαντο ἤδη αἱ γυμναστικαὶ ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν. — Καθ' ὅλον τὸν μῆνα Φεβρουάριον ἐξήχθησαν ἐκ τοῦ λιμένος Κερκύρας 9,828 βαρέλαι ἐλαίου, αἵτινες προστιθέμεναι εἰς τὰς ἀπὸ 1 Ὀκτωβρίου π. ἔ. ἐξαχθείσας ἀποτελοῦσιν ἐν ὅλῳ τὸν ἀριθμὸν 40,702 βαρελῶν.—Ἐν τῷ λιμένι Βόλου ὁρμοῦσι πλεῖστα ἱστιοφόρα πλοῖα πρὸς παραλαβὴν φορτίων σιτηρῶν.

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λ. 10.

Ἄρτι συμπληρωθεὶς πωλεῖται ἀντὶ 5 φράγκων ἄδετος καὶ 8 δεδεμένος ὁ 14ος τόμος τῆς «Ἑστίας» περιέχων ποικιλωτάτην ὕλην, ἤτοι ΔΕΚΑ ΕΚΛΕΚΤΑ διηγήματα, ἐν οἷς τὸ «Ἀκούσιον ταξείδιον», περιεργότατον καὶ τερπνότατον μυθιστόρημα, Ἀγροτικὰς ἐπιστολὰς τοῦ κ. Γεωργίου Δροσίνη, τοὺς «Ἀθηναϊκοὺς γάμους» τοῦ κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλου, διάφορα ἱστορικά, βιογραφικά, περιηγήσεις, ἐπιστημονικά, ποιήματα κτλ.

ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ ΤΟΥ 1864

86η ΚΛΗΡΩΣΙΣ, ΕΝΕΡΓΗΘΕΙΣΑ ΤΗι 1η ΜΑΡΤΙΟΥ 1883 (ἔ. ν.)

ΕΝ ΒΙΕΝΝΗι.

Ἐξήχθησαν αἱ ἑξῆς 14 σειραί:

Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ.	Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ
466	7	5000	1864	24	400
	20	1000		33	400
	78	500	1879	2	1000
	92	400		9	500
932	91	400		55	400
952	62	500		59	400
961	42	400		92	2000
	43	500	1905	16	400
	72	500		33	400
1351	19	400		68	500
	24	10000		78	500
	33	5000	3161	35	200000
	60	400		37	20000
	67	2000		40	400
1381	25	500	3425	1	400
	35	400		12	1000
	41	500		17	500
	42	400		19	400
	55	500		45	1000
	72	500		90	500
	73	2000	3621	35	400
1733	32	400		97	500
	68	1000	3775	3	400
	91	15000		18	1000
	94	500		48	400

Πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ὁμολογίαι τῶν ἀνωτέρω σειρῶν ἐκληρώθησαν πρὸς φιορ. χρ. 200. — Ἡ πληρωμὴ τῶν κληρωθεισῶν ὁμολογιῶν ἄρχεται ἀπὸ 1 Ἰουνίου 1883, ὅτε γενήσεται καὶ ἡ ἑπομένη κλήρωσις.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ. ν. 1. ταχυδρομικῶς 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Oeuvres de Bourdaloue. Τόμοι 3 δεδεμένοι. Μετὰ εἰκόνος τοῦ ἱεροκήρυκος τούτου δρ. 20.

Ἀνατύπωσις τῶν ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως Νόμων, Διαταγμάτων κλπ. ἀπὸ ἔτους 1833-1864. Τόμοι 3, εἰς φύλλον. Ἄριστα δεδεμένοι δραχ. 40.

Ἐπίσημος ἐφημερὶς τῆς Συνελεύσεως (Ἐστενογραφημένα πρακτικά) Τόμ. 6. Καλῶς δεδεμένοι. Δρ. 90.

L'UNIVERS ILLUSTRÉ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.

Paris, Rue Auber, **3.**

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 326. — 27 Μαρτίου 1883. — Λεπτά 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 378

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΟΡΑΗ.

Ἡ νεότης τοῦ Κοραῆ.—Ὁ Παπατρέχας —Γνώμη Κοραῆ περὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.—Πρὸς τὰς Ἑλληνίδας.—Περίεργα συμβάντα τῆς ἐποχῆς.—Μῦθοι Κοραῆ.—Ἀπὸ ἰταλικὴν ἀστείων συλλογήν.—Παραγγέλματα Κοραῆ.—Ἡ ἱερότης τῆς ψήφου.—Ὁ θάνατος τοῦ Κοραῆ.—Τιμαὶ ἀποδοθεῖσαι εἰς τὴν μνήμην τοῦ Κοραῆ. —Συγγράμματα Κοραῆ.

Ἀρχαιολογικὴ ἐκδρομὴ εἰς Φαρμακούσας.

Ὁ Στράβων μνείαν ποιούμενος τῶν ἐν τῷ πορθμῷ τῆς Σαλαμῖνος νήσων λέγει : «Ἐνταῦθα καὶ αἱ Φαρμακοῦσαι, δύω νησίδια, ὧν ἐν τῇ μείζονι Κίρκης τάφος δείκνυται». Ἀδύνατον νὰ μὴ ἐμπέσῃ τις εἰς μεγάλην περιέργειαν ἀκούων τὸ ὄνομα τῆς ὁμηρικῆς Κίρκης τόσον ἐγγὺς τῆς ἐνδόξου Σαλαμῖνος. Ἐφέρετο ἆρά γε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ παράδοσις ὅτι ἐνταῦθα ἀπεπλανήθη ὁ Ὀδυσσεὺς παλινοστῶν ἐκ Τροίας ; ἢ ἡ φαντασία τῶν μεθ' Ὅμηρον Ἑλλήνων εὑροῦσα ἀναλογίας τινὰς μεταξὺ μιᾶς τῶν ἐν τῷ πορθμῷ τῆς Σαλαμῖνος νήσων καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου περιγραφομένης, κατεσκεύασεν ἐν τῇ πρώτῃ τὸν τάφον τῆς Κίρκης, τῆς κυριάρχου τῆς δευτέρας νήσου ; Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ τάφου τούτου θὰ διέλυε τὸ μυστήριον. Ἤδη πρὸ ἔτους μετέβημεν ἐκεῖ ἐγώ τε καὶ ὁ ἐμὸς σύζυγος καὶ ἠρευνήσαμεν ἀμφοτέρας τὰς νήσους, αἵτινες σήμερον καλοῦνται Κ υ ρ ά δ ε ς, ἡ μὲν μείζων Μ ε γ ά λ η Κ υ ρ ά, ἡ δὲ ἐλάσσων Μ ι κ ρ ὰ Κ υ ρ ά. Ἀλλ' οὐδὲν εἶδος ἀρχαιότητος εὕρομεν εἰμὴ τὰ ἐρείπια βυζαντινοῦ τινος ναοῦ ἐπὶ τῆς Μ ε γ ά λ η ς Κ υ ρ ᾶ ς.

Ὑπέθεσε δὲ εὐθὺς ὁ ἐμὸς σύζυγος ὅτι ἐκεῖνο, ὅπερ ἀναφέρει ὡς ἰδὼν ὁ Στράβων ὡς τάφον τῆς Κίρκης, θὰ ὑπῆρχεν εἰσέτι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ Βυζαντινοῦ τούτου ναοῦ· διότι καὶ ἄλλοθεν γνωρίζομεν ὅτι οἱ χριστιανικοὶ ναοὶ κεῖνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ ἐρειπίων εἰδωλολατρικῶν, πρῶτον διότι αἱ θέσεις, ἐφ' ὧν ἵδρυντο τὰ πολυθεϊστικὰ μνημεῖα ἢ ναοί, εἶνε αἱ μᾶλλον περιφανεῖς· καὶ δεύτερον, διότι ὁ θεὸς καὶ οἱ ἅγιοι τῆς νέας θρησκείας εἶχον ἀνάγκην τῶν κομψῶν λίθων καὶ τῶν εὖ εἰργασμένων μαρμάρων τῆς ἀρχαίας εἰδωλολατρείας ὅπως θριαμβεύσωσιν εὐκολώτερον καὶ καλλυνθῶσι, καὶ τρίτον ὅπως εὐκολώτερον πείσωσι τοὺς ἐθνικούς, μετατρέποντες τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν ἰδέας.

Μετὰ τὴν πρώτην ταύτην ἐπίσκεψιν περὶ ἀσχολίας ἄλλας ἀφιερωμένοι, παρὰ μικρὸν νὰ λησμονήσωμεν τὰς Φαρμακούσας, εἰμὴ εἴχομεν παρ' ἡμῖν ξενιζόμενον ἐπ' ἐσχάτων τὸν ἐξ Ὀξωνίας καθηγητὴν κ. Sayce, ἡ ἐπιστήμη τοῦ ὁποίου ἠδύνατο νὰ μοὶ ἀποβῇ πολύτιμος βοηθός· διότι καὶ κατὰ τὸν θεῖον Ὅμηρον :

> σύν τε δύ' ἐρχομένω καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,
> ὅππως κέρδος ἔῃ·
>
> (Ἰλιαδ. Κ. στιχ. 224).

Ὑπὸ τούτου λοιπὸν συνοδευομένη καὶ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ μου Παναγιώτου Καστρομένου, φοιτητοῦ τῆς ἀρχαιολογίας, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Νικολάου Στρατηγοπούλου, ἐφόρου τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, μετέβην σήμερον τὴν πρωΐαν ἐφ' ἁμάξης μέχρι τῆς θέσεως Σκαραμαγκᾶ, ἐκεῖθεν δὲ διὰ λέμβου, ἐλθούσης ἐκ Πειραιῶς κατὰ παραγγελίαν μου μετὰ τριῶν ἐργατῶν, διεπεράσαμεν εἰς τὴν Μ ε γ ά λ η ν Κ υ ρ ά ν. Καὶ πρῶτον μὲν διετάξαμεν τὴν ἀνασκαφὴν πέριξ τοῦ τοίχου καὶ πλησίον τῶν θεμελίων, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι οἱ τοῖχοι οὗτοι ἔκειντο ἐπὶ ἀρχαιοτέρου κτιρίου. Μετὰ πολύωρον ἀλλὰ ματαίαν ἐργασίαν μετεφέραμεν τὴν σκαπάνην καὶ τὸ πτύον ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ναοῦ, ἀλλ' οὐδὲν δυστυχῶς καὶ ἐκεῖ ἀνευρέθη ἴχνος τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς. Ἐν ᾧ οἱ ἐργάται ἠσχολοῦντο τοιουτοτρόπως, ἡμεῖς περιήλθομεν κυκλοειδῶς τὴν νῆσον βαδίζοντες ἐγγύτατα τῆς παραλίας καὶ ζητοῦντες μετὰ προσοχῆς ἄντρον τι, ὅπερ νὰ καταστήσῃ τὴν νῆσον ταύτην ὁμοίαν μὲ ἐκείνην τῆς Κίρκης. Καὶ ἄντρον μὲν οὐδαμοῦ ἀνεύρομεν· ἀλλ' ἀπὸ τῆς νοτίου παραλίας τῆς νήσου εἴδομεν ἐξαίφνης ἔμπροσθεν ἡμῶν νῆσον ἑτέραν γραφικωτάτην καὶ μᾶλλον, οὕτως εἰπεῖν, κυρὰν τῶν Κ υ ρ ά δ ω ν αὐτῶν. Ὁ λεμβοῦχος εἶπεν ἡμῖν ὅτι ὀνομάζεται σήμερον ἡ νῆσος αὕτη Νέρα καὶ οὕτως ἀποκαλεῖ αὐτὴν καὶ ὁ Bursian· ἐπειδὴ ὁ ἄνεμος ἔπνεεν εὔνους ἐν διαστήματι χρόνου δεκαπέντε λεπτῶν διεπεράσαμεν εἰς τὴν νῆσον ταύτην, ἐφ' ἧς εὕρομεν καὶ τὸ καταζητούμενον ἄντρον κατὰ τὴν βορειοανατολικὴν παραλίαν. Ἐφ' ὅσον δύναταί τις νὰ μετρήσῃ διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἡ Νέρα φαίνεται μεγαλειτέρα τῶν λεγομένων Κυράδων καὶ εἶνε μὲν βραχώδης ὅπως καὶ ἐκεῖναι, ἀλλ' ἔχει καὶ πλεῖστα, ἐν οἷς καὶ σπανιώτατα, φυτά.

Διεδράμομεν τὴν νῆσον ὅλην ἀπὸ βορρᾶ καὶ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ δὲν ὠκνήσαμεν νὰ προσδαπανήσωμεν ἡμίσειαν ἔτι ὥραν, ὅπως ἀνέλθωμεν ἐπὶ τὴν ὑψηλοτέραν αὐτῆς κορυφήν, θέσιν τῷ ὄντι τερπνὴν καὶ ἐπίσκοπον. Ἀπὸ τῆς κορυφῆς ταύτης φαίνεται ὁλόκληρον τὸ ὑγρὸν πεδίον τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας καὶ δύναταί τις κάλλιστα καθήμενος ἐκεῖ νὰ βαπτίσῃ τὴν φαντασίαν του εἰς πάσας τὰς ἐνδόξους περιπετείας τῆς μεγάλης ἐκείνης πάλης, ἃς τοσοῦτον ἀφελῶς ἀφηγεῖται ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας.

Ἐκεῖθεν καὶ ἡ Ψυττάλεια καταφαίνεται οἵα εἶνε, νῆσος τουτέστι χωριστή, ἐν ᾧ ἀπὸ τῶν Κυράδων, ἕνεκα τῆς μικρᾶς αὐτῆς ἀπὸ τῆς Σαλαμῖνος ἀποστάσεως, φαίνεται συναφὴς πρὸς αὐτήν· ἐκεῖθεν τέλος βλέπει τις καὶ τὴν Ἀρπεδώνην, νῆσον σμικροτάτην, ἥτις κεῖται ὡς βρέφος ἐντὸς τῆς ἀγκάλης τῆς Σαλαμῖνος, ἀγκάλης ἣν σχηματίζουσιν ἡ βόρειος κορυφὴ καὶ ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῶν ὀρέων αὐτῆς.

Ἐπὶ τῆς ἐπιφανοῦς ταύτης κορυφῆς τῆς νήσου Νέρας ὑπάρχει εἶδός τι τύμβου, ὕψους ἑνὸς καὶ ἡμίσεος μέτρου, τὸ ἄνω δὲ μέρος τοῦ τύμβου τούτου κατέχουσιν ἀκρογωνιαῖοι τινὲς λίθοι, κεκομμένοι ἐκ τῶν βράχων τῆς ἰδίας νήσου. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Sayce πιθανὸν ὁ τύμβος οὗτος νὰ εἶνε τρόπαιόν τι, ἀνεγερθὲν μετὰ τὴν ἐν τοῖς ὕδασι

τῆς Σαλαμῖνος νίκην· τοῦτο δὲ συμπεραίνεται διὰ δύο λόγους, πρῶτον μέν, διότι ἡ θέσις ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, εἶνε λίαν ἐπιφανὴς καὶ κατάλληλος πρὸς ἔγερσιν τροπαίου ἐπὶ τῇ ἐν Σαλαμῖνι καταπονήσει τοῦ βαρβαρικοῦ στόλου, δεύτερον δὲ διότι κατ' αὐτὸν οἱ ἀκρογωνιαῖοι λίθοι οἱ ἐπὶ τοῦ τύμβου εὑρισκόμενοι εἶνε κεκομμένοι κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐποχῆς ταύτης. 'Αλλ' ὁ πολυμαθέστατος κ. Goodwin, διευθυντὴς τῆς ἐν 'Αθήναις ἀμερικανικῆς σχολῆς, ὑποτίθησιν ὡς καὶ ἐγὼ ὅτι ὁ τύμβος οὗτος δυνατὸν νὰ εἶνε ὃν εἶδεν ὁ Στράβων τάφος, καὶ ἑπομένως ὅτι ἡ Νέρα καὶ ὄχι ἡ μεγάλη Κυρὰ εἶνε ἡ νῆσος τῆς Κίρκης.'Ο δὲ ἐμὸς σύζυγος εἰθισμένος νὰ λύῃ τὰ τοιαῦτα ἀρχαιολογικὰ ζητήματα οὐχὶ δι' ὑποθέσεων καὶ συζητήσεων, ἀλλὰ διὰ τῆς σκαπάνης,ὡς μέχρι τοῦδε ἀπέδειξε τοῦτο ἐν Τροίᾳ, ἐν Μυκήναις καὶ ἐν 'Ορχομενῷ, ἐπιφυλάσσεται νὰ ἐξενέγκῃ τὴν γνώμην του,ὅταν προσεχῶς ἐν ἄλλῃ ἐκδρομῇ μεταβῶμεν ἐκεῖ καὶ ἀναδιφήσωμεν ἐπιμελῶς τὸν τύμβον τοῦτον.

Τό γε νῦν ἔχον, τὴν μὲν λέμβον μετὰ τῶν ἐργατῶν ἀπεστείλαμεν εἰς Πειραιᾶ, ἡμεῖς δὲ ἐπανήλθομεν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ εἰς 'Αθήνας, ματαίως μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος κοπιάσαντες, ἀλλ' ἴσως οὐχὶ ἀνωφελῶς διὰ τὸ μέλλον.

Εἶνε ἆρά γε ἀνάγκη νὰ ἀναφέρω ὅτι ἡ κατὰ τῶν ἀρχαιοτήτων ἱεροσυλία ἔφθασε μέχρι καὶ τῆς ἐρήμου ταύτης νήσου, καὶ πρὶν ἢ γίνῃ γνωστὸς ὁ τύμβος οὗτος εἰς οὐδένα ἐπιστήμονα; Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ἔκτισεν ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης διαφόρους οἰκοδομὰς ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ μετενέγκῃ ἐκεῖ τὴν πυριτιδαποθήκην,οἱ δὲ οἰκοδομοῦντες χάριν εὐκολίας ἔλαβον οὐχὶ ὀλίγους τῶν ἀκρογωνιαίων λίθων τοῦ τύμβου τούτου καὶ συνεκόλλησαν αὐτοὺς εἰς τοὺς τοίχους των. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, νὰ ληφθῇ φροντὶς διὰ τὰς ἀρχαιότητας τῆς ἐνδοξοτέρας ἐποχῆς τῆς φίλης πατρίδος.

'Εν 'Αθήναις τῇ 15 Μαρτίου 1883.

ΣΟΦΙΑ ΣΧΛΙΕΜΑΝΝ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

'Επιστήμη, Καλλιτεχνία.

'Η πρυτανεία τοῦ 'Εθνικοῦ Πανεπιστημίου δι' ἐγκυκλίου αὐτῆς προκηρύττει καλλιτεχνικὸν διαγωνισμὸν πρὸς ἐκτέλεσιν ἀνδριάντος τοῦ Γλάδστωνος ὑπὸ τοὺς ἀκολούθους ὅρους:

α')Δεκτοὶ εἰς τὸν διαγωνισμὸν ἔσονται καλλιτέχναι "Ελληνες ἐκ καταγωγῆς ἢ ἐκ πολιτογραφήσεως.

β') Οἱ βουλόμενοι νὰ διαγωνισθῶσι θέλουσι παραδώσει δι'ἀντιπροσώπου εἰς τὸ γραφεῖον τῆς πρυτανείας, μέχρι τῆς 10 προσεχοῦς Μαΐου, πρόπλασμα ἔχον μέγεθος ἴσον τῷ τετάρτῳ τοῦ ἀνδριάντος, παριστῶν δὲ τὸν Γλάδστωνα ὄρθιον ἐπὶ στυλοβάτου ἀρχαίου ἑλληνικοῦ ῥυθμοῦ, τεθειμένου ἐν μέσῳ ἕδρας ἐκ μαρμάρου, ὡς ὁρίζει τὸ ἀρχιτεκτονικὸν σχέδιον τοῦ Πανεπιστημίου.

γ') 'Εν ἑκάστῳ προπλάσματι δέον νὰ σημειωθῇ ἡ χρηματικὴ ἀξία τοῦ ὅλου καλλιτεχνήματος, νὰ προσαρτηθῇ δὲ ἐσφραγισμένον δελτίον, φέρον ἔξωθεν μὲν ῥητὸν οἱονδήποτε, ἔσωθεν δὲ τὸ αὐτὸ ῥητὸν μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ποιήσαντος καλλιτέχνου.

δ') Τοῖς καλλιτέχναις ἀφίεται πλήρης ἐλευθερία ἐν τῇ ἀποτυπώσει τῆς καλλιτεχνικῆς ἰδέας, τῆς ἐκφράσεως, τῆς θέσεως καὶ τῆς περιβολῆς τοῦ ἀγάλματος.

ε') 'Ο ἀνδριὰς θὰ στηθῇ ἐν τῷ πρὸ τῶν προπυλαίων τοῦ Πανεπιστημίου κήπῳ, ἐπὶ τοῦ πρώτου βάθρου, ἐν δεξιᾷ τῷ εἰσιόντι εἰς τὴν πλατεῖαν τῶν ἀναβρυτηρίων. Λελαξευμένος δὲ ἐπὶ μαρμάρου λευκοῦ θὰ ἔχῃ ὕψος μέχρι μὲν τῆς πλίνθου μ. τ. 1,70, ἀπὸ δὲ τῆς πλίνθου μέχρι τῆς κορυφῆς μ. τ. 2,30, περιλαμβανομένης καὶ τῆς πλίνθου, ἥτις θὰ ἔχῃ ὕψος μ. τ. 0,58.

ς') 'Επταμελὴς ἐπιτροπεία ἀγωνοδικῶν, ἐκλεχθησομένη ὑπὸ τοῦ πρυτάνεως, θ'ἀποφανθῇ περὶ τοῦ ὑπερέχοντος προπλάσματος, τῷ δὲ νικήσοντι θ' ἀνατεθῇ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου.

'Εν τῷ πρυτανείῳ ὑπάρχει ἀνηρτημένον ἐν ἰχνογραφήματι τὸ σχέδιον τοῦ ἀνδριάντος, ὅπερ δύνανται ἐπὶ φωτισμῷ νὰ ἴδωσι καὶ μελετήσωσιν οἱ βουλόμενοι ἐκ τῶν καλλιτεχνῶν.

Τὰ δὲ τυχὸν περισσεύσοντα χρήματα ἐκ τῶν ἐνεργουμένων συνδρομῶν θὰ διατεθῶσιν ὑπὲρ ἀνεγέρσεως ἀνδριάντος τοῦ ἀοιδίμου Γιλφόρδ, ἱδρυτοῦ τῆς 'Ιονίου 'Ακαδημίας, ὅστις θὰ στηθῇ κατέναντι τοῦ ἀνδριάντος Κοραῆ,ἐν δεξιᾷ τῷ κατερχομένῳ τὴν κλίμακα τοῦ κήπου.

— 'Επὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐν Τήνῳ τελεσθείσης πανηγύρεως κατὰ τὴν 25 Μαρτίου, ἡ «'Εστία» ἀποστείλασα ἕνα τῶν ἰδίων συνεργατῶν θέλει δημοσιεύσει ἐν προσεχεῖ φύλλῳ πλήρη περιγραφὴν τῶν κατ' αὐτήν.

— Εἰς τὸ «Journal des Savants» τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου ὁ γνωστὸς καθηγητὴς τῆς ἑλληνικῆς καὶ μέλος τοῦ γαλλικοῦ 'Ινστιτούτου κ. E. Miller δημοσιεύει μακρὰν καὶ σπουδαίαν βιβλιοκρισίαν περὶ τοῦ ἐσχάτως ἐκδοθέντος συγγράμματος τοῦ κ. Κόντου «Γλωσσικαὶ παρατηρήσεις».

— Τὸ ἐνταῦθα φρουραρχεῖον συνεδέθη διὰ τηλεφώνου μετὰ τῶν πυροσβεστικῶν φυλακείων πρὸς ἄμεσον συνεννόησιν ἐν περιπτώσει δυστυχήματος. Προσεχῶς δ' ἑνωθήσονται διὰ τηλεφωνικῶν συρμάτων ἡ διεύθυνσις τῆς ἀστυνομίας μετὰ τῶν διαφόρων αὐτῆς τμημάτων ἐν 'Αθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ.

— 'Ο γνωστὸς δημοτικὸς ποιητὴς κ. Γ. Σουρῆς ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν ἰδίας ἐφημερίδος σατυρικῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα «'Ρωμηός», κατὰ κυριακὴν ἐκδιδομένης. 'Η ἐφημερὶς αὕτη θὰ ἔχῃ τοῦτο τὸ κενότροπον ὅτι θὰ γράφεται ἐμμέτρως ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Περὶ γάμου,ἐναίσιμος διατριβὴ ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει ὑπὸ 'Ιπποκράτους Λέοντος.'Εν 'Αθήναις. 1883.

Λόγος πανηγυρικὸς εἰς τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τοῦ 'Ελληνικοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου ῥηθεὶς ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Βαρβακείου τῇ 30 'Ιανουαρίου 1883, ἑορτῇ τῶν τριῶν 'Ιεραρχῶν, ὑπὸ 'Ιγν. Μοσχάκη. 'Εν 'Αθήναις 1883.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

"Ακουσον, ἀναγνῶστά μου: τὸ φῶς ἔχω πατέρα·
Καὶ κάθε σῶμα ἄψυχον ἢ ἔμψυχον μητέρα·
Λαμβάνω ὅταν γεννηθῶ τὸ σχῆμα τῆς μητρός μου,
'Αλλ'ἔχω χρῶμα μελανόν, οὐχὶ τὸ τοῦ πατρός μου·
Εἶμ'ἄψυχον, καὶ κίνησιν ἡ μάνα μου μοῦ δίνει
Σὰν τρέχῃ, τρέχ' ἀντάμα της, καὶ στέκ' ὅπου κι'ἂν μείνῃ,
Καὶ μέγεθος τὸ σῶμά μου δὲν ἔχει ὡρισμένον.
Μὲ βλέπεις καὶ 'σὰν γίγαντα καὶ μικροκαμωμένον.

Βασ*.

2.

['Αντικαθισταμένων τῶν σταυρῶν διὰ καταλλήλων γραμμάτων νὰ εὑρεθῇ γνωμικόν τι].

'Η ε††υ†ία †η †α† ††αρ†ει μ†ν†† ε†ς †ο†ς †ο†θ††; †α† †ὰ ὅ†ε††α τ†† ††σ†υ†ῶν.

3.

Διατί συντρίβουσιν ἐπιμελῶς τὰ κελύφη τῶν βραστῶν ᾠῶν, ἀφοῦ φάγωσι τὸ περιεχόμενον; **

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Γ έ ρ α ν ο ς — ἔ ρ α ν ο ς.

2.

ΤΟ ΣΩΜΑ ΕΙΝΕ ΩΣ ΕΝΔΥΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΝ ΨΥΧΗΝ.

3.

Οὐδεμία λύσις ἀπεστάλη.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

17 Μαρτίου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 17 Μαρτίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0]0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	387
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,410	20 Ἰα.·Ἀπ.·Ἰουλ.·Ὀκ.	20 Δεκ.·Μαρ.·Ἰουν.·Σεπ.	30,—	392 1[2	500	463
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,316	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	430
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	29,721	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	285
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799	42,622	15 » 15 »	15 » 15 »	22.40	200,—	250	275
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	28,700	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	197,50	250	215
» 6,000,000 τῶν 6 » Φρ.	60,000	88,324	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	106
» 4,000,000 τῶν 8 » »	16,000	13,805	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	15.	252,—	280	260
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,656	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ.·1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν.·1 Μαρτ. 1 Μαΐου	15	362,50	400	251

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	4170
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	331
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5.—	100	141
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	40
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	7.—	140	200
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	10 1[2	160	415
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοίνιξ». »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυὼν» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . . Τραπεζικὸν 3μην. 25.80
» . . . Ὄψεως » 25.10
Γαλλίας—Ἐθνικῆς Τραπέζης 3μ. 115 1[2
» » Ἐμπορικὸν 3μην. 114 1[2

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον Φραγ. 22.90
Λίρα Στερλίνα »
Λίρα Ὀθωμανικὴ »
Αὐστριακὸν Φλωρίον »
Ἀργυροῦν 5φραγκον »
» φράγκον »

Παρατηρήσεις

* ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ.
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (28 Μαρτίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ. 57 3[4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0. » 247
» » 9 0[0. » 254
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου » 176
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ. 110–110 5[40
Παρισίων 3 » . . . φρ. 22.90–22.95
Λίρα Ἀγγλικὴ . . . γρ. 109 25]40
Εἰκοσάφραγκον . . . » 87 26[40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (30 Μαρτίου)

Λονδῖνον αἱ 20 λ. σ. 3μ. φιο. 119.45
Παρισ. τὰ 100 φ. » 47.30
Εἰκοσάφραγκον » 9.49
Ἀργυρᾶ φιορ. 100

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἀμστερδαμ 4 1]2 Βιέννης 4 0]0
Βερολίνου 5 0]0 Λονδίνου 3 0]0
Μαδρίτης 4 0[0 Παρισίων 5 0]0
Πετρουπόλεως 6 0]0 Ρώμης 5 0]0
Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζης) 8 0]0.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Ν. Π. Μασσαλίαν. Σᾶς εὐγνωμονοῦμεν διὰ τὴν ἐξαίρετον φιλοφροσύνην σας.—κ. Γ. Μ. Β. Λονδῖνον. Τὸ χειρόγραφον ἐλήφθη καὶ δημοσιευθήσεται εἰς προσεχὲς φύλλον. — κ. Σ. Δ. Τ. Θήβας. Ἡ καλὴ ἀνατροφὴ ἐπιβάλλει νὰ χαιρετᾷ τις μίαν κυρίαν, διὰ τοῦτον καὶ μόνον τὸν λόγον ὅτι εἶνε κυρία, καὶ ἂς μὴ τὴν εἶδε οὐδέποτε πρότερον, ἐὰν συναντήσῃ αὐτὴν εἰς μέρος ἔνθα δημιουργεῖται καὶ ἡ ἐλαχίστη μεταξὺ αὐτῶν σχέσις, ἔστω καὶ ἡ πλέον παροδικὴ, ἡ πλέον ἀδιάφορος, ὡς λ. χ. εἰς ἀτραπόν τινα ἐν ἐξοχῇ — μάλιστα ἐὰν τύχῃ τοσοῦτον στενὴ, ὥστε ἐν τῇ συναντήσει νὰ προσεγγίσῃ πρὸς τὴν κυρίαν—ἢ εἰς τὴν κλίμακα οἰκίας,ἐὰν ἡ κυρία παρέρχεται πρὸ αὐτοῦ ἢ τοὐναντίον αὐτὸς ἀναγκασθῇ νὰ παρέλθῃ πρὸ τῆς κυρίας· διότι τοῦτο καὶ μόνον τὸ νὰ εἰσέρχεταί τις εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν ἀποκαθίστησιν ὁπωσδήποτε σχέσιν τινὰ μεταξὺ τῆς κυρίας καὶ αὐτοῦ, ὁ δὲ καλῶς ἀνατεθραμμένος ἀνὴρ οὐδεμιᾶς ἀμελεῖ εὐκαιρίας ἐν ᾗ πρόκειται νὰ φανῇ φιλόφρων πρός τινα κυρίαν. — Βορείῳ Πόλῳ. Ἀμβοῦργον. Εὐχαρίστως θὰ δημοσιεύωμεν ὅσα κρίνονται κατάλληλα.—κκ. Ν. Λ. Ψ. Μόναχον, Θ. Δ. Σμύρνην. Ἐλήφθησαν —κ. Α. Π. Ἀδριανούπολιν. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.—κ. Ν. Ι. Πειραιᾶ. Ἡ καλλιτέρα συνταγὴ εἶνε αὐτή· Ἠρωτᾶτο ἰατρὸς ὀγδοηκοντούτης πῶς κατώρθωνε νὰ διατηρῇ ἀκμαίαν τὴν ὑγείαν του· — Ζῶ ἀπὸ τὰ ἰατρικά μου, ἀπεκρίθη, ἀλλὰ δὲν τὰ παίρνω ὅμως ἐγώ.— Περιέργῳ* Ἀθήνας. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ θέματος εἶνε ἐπιτυχὴς, ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις ἀπῃτεῖτο νὰ εἶνε τελειοτέρα, ἵνα δημοσιευθῇ. Οὐχ ἧττον σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς πρὸ τὴν «Ἑστίαν» συμπαθείας σας.—κ. Μ. Π. Κωνσταντινούπολιν. Τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστάλη. — κ. Κ. Μ. Χανία. Ὁ φάκελλος ἀπεστάλη τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα, ὡς πάντοτε. Ἐρωτήσατε μὴ παρέπεσεν ἐν τῷ αὐτόθι ταχυδρομείῳ.—Φοιτητῇ. Ἡ σήμερον παρ' ἡμῖν ἀστυνομία λεγομένη περιλαμβάνει καὶ τὴν ἀγορανομίαν τῶν ἀρχαίων. Αἱ ἀρχαὶ αὗται ἀμφότεραι σκοπὸν εἶχον τὴν εὐταξίαν καὶ εὐκοσμίαν τῆς πόλεως· ἀλλ' οἱ μὲν ἀγορανόμοι ἐπεμελοῦντο εἰδικῶς τὰ τῆς ἀγορᾶς, οἱ δὲ ἀστυνόμοι τὰ τῶν ὁδῶν, κρηνῶν, λιμένων κτλ. Ἐν Ἀθήναις γνωρίζομεν ὅτι ἦσαν δεκαπέντε ἀστυνόμοι, πέντε δ' ἐν Πειραιεῖ καὶ ἰσάριθμοι ἀγορανόμοι ἐν ἑκατέρᾳ τῶν πόλεων.—κ. Α. Ι. Σύρον. Οὐχὶ ἔλλειψιν, ἀλλὰ πλησμονὴν ἔχομεν καθ'ἑκάστην· ἀλλ'ἐκ τῶν στελλομένων ὀλίγιστοι εἶνε τοιοῦτοι, οὓς νὰ δυνάμεθα νὰ παρουσιάσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑστίας».— κ. Δ. Π. Κ. Σμύρνην. Οἱ τόμοι καὶ τὰ βιβλία παρεδόθησαν τῷ κ. Ι. Ν., ὅστις καὶ ἐπλήρωσε τὸ ἀντίτιμον. Ἐκ τῶν δελτίων τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐλλείπουσι τινὰ ἐξαντληθέντα πρὸ πολλοῦ.

—

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Ἑστίας πωλοῦνται οἱ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντες 14 τόμοι αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8.—Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.— Τὰ ταχυδρομικὰ τέλη ἑκάστου τόμου ἀνέρχονται εἰς λεπτὰ 80.

—

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[24 Μαρτίου (Πέμπτη) 1883].

Ἡ βασίλισσα τῆς Σερβίας Ναταλία ἀπέστειλε διὰ τοῦ ἐσχάτως ἀφιχθέντος πρεσβευτοῦ κ. Γρούϊτς τῇ ἡμετέρᾳ βασιλίσσῃ τὴν εἰκόνα αὑτῆς ἐν ἐλαιογραφίᾳ. — Κατὰ τὴν «Ν. Ἐφημερίδα» τὸν προσεχῆ Μάϊον θέλει ἐπισκεφθῇ τὰς Ἀθήνας ὁ Σάχης τῆς Περσίας. Ἀναχωρῶν κατ' αὐτὰς ἐκ Περσίας διὰ τὴν τρίτην εἰς Εὐρώπην ἐκδρομήν του, πλὴν τῶν Ἀθηνῶν θὰ μεταβῇ καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν. — Ἐν τῇ Βουλῇ κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἐπεψηφίσθησαν εἰς τρίτην ἀνάγνωσιν διάφορα νομοσχέδια, οἷον τὸ περὶ διαχειρίσεως τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου κατὰ τὴν ἐκτὸς τοῦ Κράτους ἀποδημίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, τὸ περὶ ἐπιβολῆς φόρου ἐπὶ τοῦ ζύθου καὶ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, ὁ προϋπολογισμὸς τῶν ἐσόδων τοῦ Κράτους διὰ τὸ 1883, συζητεῖται δὲ νῦν τὸ περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ νόμου περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν καὶ δημαιρεσιῶν. — Ἐν ἐκτάκτῳ συνεδριάσει τοῦ καλλιτεχνικοῦ τμήματος τοῦ Συλλόγου «Παρνασσοῦ» συνεζητήθη καὶ ἐψηφίσθη ὅ τε κανονισμὸς καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς προαγγελθείσης ἐκθέσεως φυτῶν καὶ ἀνθέων. Ὡρίσθη δὲ ἡμέρα τῆς ἐνάρξεως ἡ 22 Ἀπριλίου ἐ. ἔ. ἡμέρα Παρασκευὴ καὶ ἡ διάρκεια τριήμερος. Ὁ κανονισμὸς οὗτος καὶ τὸ πρόγραμμα ἐκτυπωθησόμενα εἰς πλεῖστα ἀντίτυπα διανεμηθήσονται κατ' ἐπαρχίας καὶ δήμους. Ἐν τέλει δ' ἐξελέγη ἐπιτροπή, εἰς ἣν ἀνετέθη ἡ διακόσμησις τῆς ἐκθέσεως ταύτης. — Σκέψις γίνεται κατὰ τὸ «Ἐθνικὸν Πνεῦμα», καὶ ἴσως ἀπεφασίσθη, ὅπως ἡ «Τράπεζα Κωνσταντινουπόλεως» μετονομασθῇ «Τράπεζα τῶν Ἀθηνῶν», μεταφέρουσα ἐνταῦθα τὸ κέντρον τῶν ἐνεργειῶν αὐτῆς. — Προτάσει τοῦ ἰατροῦ κ Βάφα ἡ ἑταιρία τῆς ὑγιεινῆς θέλει σκεφθῇ ἐν προσεχεῖ συνεδριάσει περὶ τῆς κατὰ τὴν πρωτεύουσαν συστάσεως γραφείων παροχῆς ἀμέσου καὶ προχείρου συνδρομῆς κατὰ πάσης χειρουργικῆς περιπτώσεως καὶ ἄλλων τραυμάτων κλπ. — Μεγάλη ἔλλειψις τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν ὑπάρχει ἐν Πειραιεῖ, ἔνθα πολλαὶ οἰκοδομαὶ καὶ ἄλλαι μὴ κατεπείγουσαι ἐργασίαι ἕνεκα ταύτης ἀνεβλήθησαν. Ἐπιτείνει δὲ τὴν ἔλλειψιν καὶ ἡ ἀπορρόφησις τῆς ἐργατικῆς τάξεως ὑπὸ τῶν ἔργων τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πάτρας σιδηροδρόμου καὶ τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου. Ἐδιπλασιάσθησαν δὲ σχεδὸν τὰ ἡμερομίσθια καὶ ἔκτακτος κίνησις ὡς ἐκ τῆς πολλῆς συσσωρευθείσης ἐργασίας ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς ἐργολάβοις. — Κατὰ τὰς ἐφημερίδας Σύρου μεγάλη εἶνε καὶ ἐφέτος ἡ συρροὴ τῶν προσκυνητῶν εἰς τὸν ἐν Τήνῳ ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας, χάριν τῆς ἐκεῖ τελουμένης πανηγύρεως κατὰ τὴν 25 Μαρτίου. — Ἐκ διαφόρων τῆς Ἑλλάδος μερῶν ἀφικνοῦνται εἰδήσεις περὶ διαδόσεως τῆς εὐλογίας. Ἰδίως δὲ λυμαίνεται ἡ νόσος τὴν Κέαν καὶ τὸν Πύργον. Αἱ ἀρχαὶ ἀπέστειλαν ἐντεῦθεν τὴν ἀναγκαίαν δαμαλίδα, καὶ διετάχθη ὁ ἐμβολιασμὸς τῶν τε μαθητῶν τῶν σχολείων καὶ τῶν φυλακισμένων ἵνα προληφθῇ ἡ περαιτέρω διάδοσις τῆς νόσου. — Μεγάλη ἐμπορικὴ κίνησις παρατηρεῖται κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐν τῇ ἀγορᾷ Σύρου, ἕνεκα τῆς προσελεύσεως πολλῶν ἀγοραστῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. — Ἡ Ἰσραηλιτικὴ νεολαία Βώλου συνέστησεν αὐτόθι σύλλογον, ἐν ᾧ συνερχομένη νὰ διέρχεται ὠφελίμως τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεως αὐτῆς.

L'UNIVERS ILLUSTRÉ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.

Paris, Rue Auber, **3.**

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ.ν. 1.
ταχυδρομικῶς 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΠΟΝΗΜΑΤΑ

ΚΥΚΛΑΔΙΚΑ, ἤτοι γεωγραφία καὶ ἱστορία τῶν Κυκλάδων νήσων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Φράγκων. (1874) δρ.ν.5.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» δίδεται ἀντὶ μόνον 1 φράγκου. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον 1.40.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ Μακεδονίας, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας κατὰ τὸν Émile Isambert, δρ. 5.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ περιγραφικὰ τῶν Κυκλάδων νήσων κατὰ μέρος. Ἄνδρος. Κέως, μετὰ γεωγραφικῶν πινάκων, δρ. 5.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ, ἐποποιία βυζαντινὴ τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, κατὰ τὸ ἐν Ἄνδρῳ ἀνευρεθὲν χειρόγραφον (ἀντὶ 5) δρ. 2.50.

ΟΙ ΠΕΡΣΑΙ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Paul de Saint-Victor, les deux masques (Μετάφρασις) δρ. 1.

ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΛΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΩΝ. Διανέμεται δωρεὰν ὑπὸ τῶν καταστημάτων Ἀνδρ. Κορομηλᾶ.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑςίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Oeuvres de Bourdaloue. Τόμοι 3 δεδεμένοι. Μετὰ εἰκόνος τοῦ ἱεροκήρυκος τούτου δρ. 20.

Ἀνατύπωσις τῶν ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως Νόμων, Διαταγμάτων κλπ. ἀπὸ ἔτους 1833-1864. Τόμοι 3, εἰς φύλλον. Ἄριστα δεδεμένοι δραχ. 40.

Ἐπίσημος ἐφημερὶς τῆς Συνελεύσεως (Ἐστενογραφημένα πρακτικὰ) Τόμ. 6. Καλῶς δεδεμένοι. Δρ. 90.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 327. — 3 Απριλίου 1883. — Λεπτά 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 379

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ μυθιστορία Ὀνωρ. Βαλζάκ, μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

ΑΘΗΝΑΙ ὑπὸ Καρόλου δὲ Μουῆ, μετάφρασις Ν. Γ. Πολίτου.

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΑΙΛΟΥΡΟΥ.

ΜΟΥΣΕΙΟΝ τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων.

ΠΕΡΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΤΙΝΟΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΗΜΑΤΟΣ ὑπὸ Ξ. Νίδερ.

ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΧΗΡΕΥΣΑΣΗΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Ἡ Ἑλλὰς ἐν τῇ ἁλιευτικῇ ἐκθέσει τοῦ Λονδίνου.

Ὡς ἐγκαίρως ἠγγείλαμεν, τῇ 1 προσεχοῦς Μαΐου (ν.) γενήσεται ἔναρξις τῆς ἐν Λονδίνῳ διεθνοῦς ἐκθέσεως προϊόντων καὶ ἐργαλείων τῆς ἁλιείας, ἧς θέλει μετάσχει καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἐν ταύτῃ ὁ παραχωρηθεὶς τῇ Ἑλλάδι χῶρος μετρεῖ κατὰ πλάτος μὲν πεντήκοντα πόδας κατὰ μῆκος δὲ 28.

Ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ τὴν πρώτην καθέξει θέσιν μεγίστη συλλογὴ σπόγγων, προερχομένων ἐκ τῶν ἑλληνικῶν θαλασσῶν, ἐκθετομένη ὑπὸ τῶν κ. Marks et Sons, ἐμπόρων τοῦ εἴδους τούτου ἐν Λονδίνῳ, εὐμενῶς ἀποδεξαμένων νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν προσφορωτέραν καθωραΐσιν τοῦ ἑλληνικοῦ τμήματος.

Ἐντεῦθεν ἀπεστάλη πλήρης συλλογὴ ἁπάντων τῶν ἐν χρήσει ἁλιευτικῶν ἐργαλείων ἀνήκουσα τῷ ὑπουργείῳ τῶν ἐσωτερικῶν, ἣν ἀποτελοῦσι:

1. Μετάξινα δίκτυα γρύπου δι' ἀφρόψαρα.
2. Γρυπαρόλιον.
3. Δίκτυον ἰδιαίτερον μετὰ καλαμωτῶν διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν κεφάλων.
4. Πεζόβολος.
5. Περιστροφικὴ ἀπόχη διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν ἀστακῶν.
6. Μεταξίνη ἀπόχη διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν βελονίδων ἢ ζαργανῶν.
7. Παράπατος, δίκτυον ἰδιόρρυθμον, ἐν χρήσει διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν καραβίδων ἐν τῷ Πηνειῷ.
8. Τρεῖς μικραὶ ἐν εἴδει στάθμης ἀπόχαι ἐν χρήσει διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν γαρίδων.
9. Βολκοὶ δύο μετὰ τῶν ἀναγκαίων καλαμωτῶν, θυλακοειδεῖς ἀπόχαι διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν ἐγχέλεων, ἐν χρήσει ἐν Ἀγουλινίτσῃ.
10. Παραγάδιον πλῆρες, τετρακοσίων ἀγκίστρων μεθ' ὅλων τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ, ὑδροκολοκύνθαι, κωδωνίσκοι τοποθετημένοι ἐπὶ τριγώνου ἐκ ξύλου ἀκτῆς, κτλ.
11. Κάνιστρον περιέχον πολλῶν εἰδῶν παραγαδίου δείγματα.
12. Συρτή, ὁρμιά, συρομένη ὄπισθεν ἱστιοδρομοῦντος πλοίου δι' ἁλιείαν συναγρίδων.
13. Συρταρόλιον, ὁρμιὰ συρομένη διὰ κωπηλατουμένης λέμβου δι' ἁλιείαν σαυριδίων κυρίως.
14. Πετονιὰ χονδρὴ δι' ἁλιείαν ὀρφῶν.
15. Κρίκος σιδήρινος χρησιμεύων πρὸς ἀνάσυρσιν τοῦ ἀνωτέρω ἐργαλείου, εἴποτε τ' ἄγκιστρα αὐτοῦ ἐνεπλέκοντο ὑπὸ λίθους.
16. Ὁρμιά, ἧς τὸ μόνον ἄγκιστρον διὰ χαλκίνου προδένεται σύρματος, οὖσα ἐν χρήσει διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν γομφαρίων, λιτσῶν, κτλ.
17. Ὁρμίδιον δι' ἁλιείαν μικρῶν ἰχθύων.
18. Πολλὰ ὁρμίδια ἐξ ἱππείων τριχῶν κατεσκευασμένα διὰ τὴν ἁλιείαν ἐν γένει τῶν ἰχθύων.
19. Καθέτη ἐπὶ πεποικιλμένου ξύλου περιεστραμμένη, διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν χάνων.
20. Καλαμίδιον.
21. Κύρτοι ἐν χρήσει κυρίως διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν κεφάλων.
22. Φελλάρια ἀγκιστροφόρα, ἰδιόρρυθμα ἐργαλεῖα ἐν χρήσει κατὰ τὰς βορείους Σποράδας, διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν μελανούρων.
23. Κύρτοι ἐπιμήκεις, κωνικοὶ τὸ σχῆμα, διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν κεφάλων ἐν ταῖς αὔλαξι τῆς λιμνοθαλάσσης τῆς Ἀγουλινίτσης.
24. Ξυλοσηπιὰ ἢ σπηγιάλι, ξύλινον ὁμοίωμα σηπίας, ἐν χρήσει εἰς τὴν διὰ κατόπτρου ἁλιείαν τοῦ κεφαλοπόδου μαλακίου τούτου.
25. Ἐργαλεῖον ἰδιόρρυθμον διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν μυραινῶν.
26. Καλαμαργιέραι ἢ μπαρκαρόλαι, ἐργαλεῖα εἰδικὰ διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν τευθίδων (καλαμαρίων).
27. Πιννολόγος σιδηροῦς διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν πιννῶν.
28. Πυροφάνιον, ἐφ' οὗ ἀνάπτεται ἡ ἐπὶ τῆς πρώρας τιθεμένη πυρία.
29. Ἄγκιστρον (γάτζος) διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν ὀκταπόδων.
30. Σαλαγγιαί, ἄγκιστρα χρησιμεύοντα διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν ὀκταπόδων.
31 Ἰδιόρρυθμον ἐργαλεῖον, ἐν Σκοπέλῳ καὶ Μήλῳ ὂν ἐν χρήσει διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν αὐτῶν μαλακίων.
32. Σάλπιγξ ἁλιευτική.
33. Γαΐτα, ἁλιευτικὸν πλοῖον, μεγέθους φυσικοῦ ἐκ τῶν ἐν χρήσει ἐν ταῖς λιμνοθαλάσσαις Μεσολογγίου ἐν τῇ ἁλιείᾳ τῶν χρυσοφρύων, σπάρων, λαβράκων, κτλ.
34. Κάμακες κατασκευαζόμενοι ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ.
35. Σταφνοκάριον, παμμεγίστη ἐκ δικτύου στάθμη, δι' ἧς ἁλιεύονται ἐν Μεσολογγίῳ κέφαλοι, κλπ.
36. Βιβάριον, πανομοιότυπον τῶν ἐν χρήσει ἐν Μεσολογγίῳ, μετ' αὐλῆς, πηρῶν, κάψου, κρεμαστῶν μεσοβιβάρων, κορουπίων, ἁλιευτικῆς τῶν ἐν αὐτῷ ἀπόχης, κτλ.
37. Ἀπόχη, λάζαρος καλουμένη, διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν γαρίδων οὖσα ἐν χρήσει.
38. Πανομοιότυπον ἁλιευτικῆς λέμβου, μεθ' ὅλων τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῆς, ἱστίων, κωπῶν, ἐργαλείων ἁλιευτικῆς, προερχομένης ἐκ Σκιάθου.
39. Πανομοιότυπον ἁλιευτικῆς τράτας, κατασκευασθείσης ὑπὸ τοῦ ἐν Σύρῳ ναυπηγοῦ Μιχ. Κουφουδάκη ἐξεπίτηδες διὰ τὴν ἔκθεσιν.

Προϊόντα.

Αὐγοτάραχα Μεσολογγίου, σαρδέλαι καὶ κολιοὶ τεταριχευμένοι, ἀστακοουραὶ ξηραί, ὀκτάποδες ξηροί.

Συλλογὴ ἰχθύων τῶν ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς θαλάσσαις, διατηρουμένη ἐν οἰνοπνεύματι.

Πρὸς δὲ ἔντυπος γαλλικὴ περιγραφὴ τῆς ἑλληνικῆς ἰχθυολογίας, τῶν ἐποχῶν τῆς ἁλιείας, τῶν ἐργαλείων καὶ τρόπων ἁλιείας, τῶν προϊόντων, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἁλιέων καὶ τῆς νομοθεσίας τῆς διεπούσης τὴν ἁλιείαν ἐν Ἑλλάδι, ὑπὸ Ν Χ. Ἀποστολίδου, διδάκτορος τῶν φυσικοϊστορικῶν ἐπιστημῶν, ὅστις μετὰ τοῦ ἐν Λονδίνῳ Γεν. προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Α. Ἰωνίδου ἀντιπροσωπεύσει τὴν Ἑλλάδα.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἡ λέξις Grec ἐν Γαλλίᾳ. Γνωστὸν ὅτι ἀπό τινων ἑβδομάδων διδάσκεται ἐν τῷ θεάτρῳ Gaîté τῶν Παρισίων νέον δρᾶμα τοῦ Adolphe Bellot, ἐπιγραφόμενον «Le Roi des Grecs», ἤτοι ὁ βασιλεὺς τῶν δολίων χαρτοπαικτῶν,

Digitized by Google

ἐξαχθὲν ἐκ τοῦ ὁμωνύμου μυθιστορήματος τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως. Τὸ δρᾶμα τοῦτο ὑπόθεσιν ἔχον ἐπεισόδια τοῦ βίου τῶν χαρτοπαικτῶν, πρωταγωνιστὴν δὲ Τοῦρκόν τινα, ἐπηνέθη ἐν Γαλλίᾳ ὡς ἀποκαλύπτον αἴσχη καὶ σκηνὰς χαρτοπαικτῶν· ἀλλ' ὁ Jules Claretie, εἷς τῶν συντακτῶν τοῦ Temps, ἀγανακτήσας ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἐπιδεικτικῇ τῆς λέξεως Grec καταχρήσει καὶ ἐπὶ τῇ σιωπῇ τῶν γάλλων κριτικῶν, ἐδημοσίευσε πικρὸν ἐν τῷ «Temps» ἄρθρον κατὰ τῆς ἀνευλαβοῦς καταχρήσεως τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος τῶν Ἑλλήνων. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν Γαλλίᾳ· ἐνταῦθα δὲ, ἐν τῷ φιλολογικῷ Συλλόγῳ «Παρνασσῷ», ὁ ἀντιπρόεδρος αὐτοῦ κ. Τιμολέων Ἀμπελᾶς, ἀνακοινώσας τ' ἀνωτέρω εἰς πυκνὸν ἀκροατήριον, ἀνέπτυξε διὰ μακρῶν τὰς περιπετείας τοῦ ὀνόματος Grec καὶ τοὺς λόγους δι' οὓς παρὰ Γάλλοις εἶχε προσλάβει τὴν ὀνειδιστικὴν σημασίαν τοῦ δολίου χαρτοπαίκτου. Ὁ κ. Ἀμπελᾶς ἀνεσκεύασε τὴν παράδοσιν, καθ' ἣν ἡ σημασία αὕτη ἐδόθη ἀφ' ὅτου ἀνεκαλύφθη ἀπατῶν ἐν χαρτοπαικτικῇ τινι συναναστροφῇ τοῦ στρατάρχου Βιλροᾶ ὁ ἱππότης Θεόδωρος Ἄπουλος, ὅστις ἐθεωρεῖτο Ἕλλην, μάλιστα ἐξ Ἀττικῆς ἐλθών, ἴσως ἐκ μόνης τῆς καταλήξεως τοῦ ὀνόματός του π ο υ λ ο ς. Κατὰ λογικωτέρας ὅμως εἰκασίας ὁ περιβόητος ἐπὶ κομψότητι ἱππότης Ἄπουλος, ἦτο Ἄπουλος, δηλαδὴ κάτοικος τῆς ἑλληνιζούσης ἐν ἐν μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ πόλεως Ἀπουλίας, ἧς οἱ κάτοικοι ἐλέγοντο Ἄπουλοι.

Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τῆς ἐθνικότητος τοῦ Ἀπούλου τούτου ἀπίθανον νομίσας ὁ κ. Ἀμπελᾶς τὴν ἐκ τοιούτου συμβεβηκότος ἀπόδοσιν τοιαύτης ὀνειδιστικῆς σημασίας εἰς ὄνομα τέως ἔχον τοσαύτας σημασίας ἀγαθὰς, (διότι ἐσήμαινε καὶ σημαίνει παρὰ Γάλλοις τὸν σοφὸν καὶ τὸν ἐπιδέξιον καὶ τὸν ἀκατάληπτον), συνεπέρανεν ὅτι ἡ τοιαύτη σημασία δὲν ἀπεδόθη τότε, ἤτοι κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, εἰς τοὺς ἰδίως Ἕλληνας, ἀλλ' ἐν γένει εἰς τοὺς διὰ τῆς λέξεως Grec τότε διακρινομένους ἀπὸ τῶν Φράγκων κατοίκους τῶν ὀρθοδόξων χωρῶν, οἷον Ἕλληνας, Σλαύους, Ῥωμούνους, κλπ., διότι, ὡς γνωστὸν ἐπὶ πολλοὺς χρόνους τῶν δύο παρελθόντων αἰώνων ἡ λέξις Grec εἶχε θρησκευτικὴν μᾶλλον ἔννοιαν, ἐξ οὗ Eglise Grecque ἐλέγετο ἡ περιλαμβάνουσα πάντας τοὺς χριστιανοὺς, τοὺς μὴ ἀνήκοντας εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν· ἑπομένως ὠνόμαζον Grecs καὶ τοὺς σλαύους ἢ ἄλλους ὀρθοδόξους, οἵτινες διεδραμάτιζον τότε καὶ μέχρι σήμερον ἴσως σπουδαῖον πρόσωπον ῥιψοκινδύνων παικτῶν ἐν τοῖς κέντροις τῶν μεγάλων χαρτοπαιγνίων· ἐπειδὴ δὲ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐλέγοντο ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν λατινικῶν ἰδίως λαῶν πολλαὶ παροιμίαι περὶ τῆς Graeca fides καὶ ἐν γένει τοῦ πανούργου χαρακτῆρος τῶν Γραικῶν, εἰς πρώτην δοθεῖσαν ἀφορμὴν αἱ περὶ Γραικῶν παροιμίαι περιεπτύχθησαν εἰς ἓν ὄνομα, ὅπερ ἐκ συμπτώσεως ξένος ἔφερεν ὡς ἐπώνυμον ὁ ἰταλὸς Ἰωακεὶμ Greco, περιβόητος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην παίκτης ζατρικίου, ἀκαταγώνιστος παλαιστὴς, μεγίστην ἀποκτήσας ἐκ τούτου περιουσίαν καὶ φήμην ὡς συγγραφεὺς ἰδίας συγγραφῆς περὶ τοῦ ζατρικίου. Κατὰ τὸν κ. Ἀμπελᾶν εἰς τὸ ἤδη διὰ παροιμιῶν δυσφήμων περιφερόμενον ἀνὰ τὴν Εὐρώπην ὄνομα τῶν Γραικῶν, καθ' ὧν καὶ μῖσος καὶ φανατισμὸς ὑπῆρχε, συνέπεσε καὶ ἡ φήμη τοῦ παίκτου Greco· οὕτω δὲ ἐκ συγκοπῆς αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ λέξις Grec ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ἣν τῇ ἀπέδωκεν ὁ κ. Bellot διὰ τοῦ δράματός του, εἰς τοῦτο ἁμαρτήσας μόνον ὅτι ἄνευ ἀνάγκης τινὸς, ἀλλ' ἐξ ἁπλῆς ἐπιδείξεως, προὐτίμησε νὰ μεταχειρισθῇ ἀντὶ μυρίων ἄλλων τὴν λέξιν Grec, ἀγνοῶν, ἢ μᾶλλον ἀδιαφορῶν, ἐὰν ἐστιγμάτιζεν ὄνομα σεβαστὸν ἔθνους, εἰς ὃ αὐτὴ ἡ πατρίς του, κατὰ τὸν Claretie, ὀφείλει τὸν πολιτισμόν της. Τοιαύτη ἐν συνόψει ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Ἀμπελᾶ ἐπὶ τῆς λέξεως Grec.

—Ἐν τῇ τελευταίᾳ γενικῇ συνεδριάσει, γενομένῃ τῇ 29 Μαρτίου, τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου πρὸς ἐνθάῤῥυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Γαλλίᾳ, ἀνεγνώσθη ἡ ἐτήσιος λογοδοσία τοῦ προέδρου κ. Em. Miller, μέλους τοῦ Ἰνστιτούτου, μεθ' ἣν ἡ ἔκθεσις περὶ τοῦ βραβείου τοῦ Συλλόγου ὑπὸ τοῦ κ. A. Croiset, γενικοῦ γραμματέως, καὶ ἡ περὶ τῆς οἰκονομικῆς αὐτοῦ καταστάσεως ὑπὸ τοῦ ταμίου κ. Ch. Jourdain, μέλους τοῦ Ἰνστιτούτου. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, τὸ μὲν Ζωγράφειον βραβεῖον διενεμήθη μεταξὺ τῶν κκ. Κ. Κόντου διὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ «Γλωσσικαὶ παρατηρήσεις» καὶ Émile Legrand διὰ τοὺς 3 πρώτους τόμους τῆς «Νεοελληνικῆς Βιβλιοθήκης» του, τὸ δὲ βραβεῖον τοῦ Συλλόγου διενεμήθη μεταξὺ τῶν κκ. Maurice Croiset διὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ «Essai sur la vie et les œuvres de Lucien» καὶ A. Couat, καθηγητοῦ τῆς φιλολογικῆς Σχολῆς τοῦ Poitiers διὰ τὸ ἔργον του «La Poésie Alexandrine sous les trois premiers Ptolemées» (324-222).

Γενομένων εἶτα τῶν νέων ἀρχαιρεσιῶν, τὸ προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου κατηρτίσθη ὡς ἑξῆς: Πρόεδρος, ὁ κ. μαρκήσιος de Queux de St Hilaire· πρῶτος ἀντιπρόεδρος, ὁ κ. Glachant, γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως· δεύτερος ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Charles Jourdain, μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου· γενικὸς γραμματεὺς ὁ κ. Alfred Croiset καὶ ταμίας ὁ κ. Magnabal, γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως.

— Αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες δημοσιεύουσιν ἔκθεσιν τοῦ κ. Ἑρρίκου Σλεΐμαν πρὸς τὸν ἐν Βερολίνῳ καθηγητὴν κ. Βίρχωβ περὶ τῶν ἐρευνῶν ἃς ἐποίησεν ἐν Θερμοπύλαις πρὸς εὕρεσιν τοῦ πολυανδρίου, ὅπου ἐτάφησαν οἱ τριακόσιοι. Τὸ ἐξαγόμενον τῶν ἐρευνῶν τούτων συνοψίζεται δυστυχῶς εἰς τὴν λέξιν ἀνεύρετον, διότι μετ' ἐπιμελεῖς παρατηρήσεις καὶ ἀνασκαφὰς, εἰς ἃς προέβη ὁδηγούμενος ἐκ τῶν μαρτυριῶν τῶν ἀρχαίων καὶ ἰδίως τοῦ Ἡροδότου, ὁ κ. Σλεΐμαν ἐβεβαίωσεν ὅτι τὸ μέχρι τοῦδε κοινῶς θεωρούμενον ὡς τὸ πολυάνδριον δὲν ἦτο τοιοῦτο, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ κολωνὸς, ὅπου ἵδρυτο ὁ λίθινος λέων. Τούτου τοῦ λέοντος ἡ βάσις, ἐκ μεγάλων εὐξέστων ὀγκολίθων ἀποτελουμένη, βανδαλικῶς κατεστράφη ἐν ἔτει 1856, χρησιμοποιηθέντων τῶν λίθων πρὸς οἰκοδομὴν ὑδρομύλου ἐκεῖ που πλησίον. Εἰσὶ δὲ μέχρι τοῦδε καταφανῆ τὰ ἴχνη τῶν ἐργασιῶν πρὸς μετακίνησιν τῶν λίθων.

— Εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον τῆς «Ἑστίας» δημοσιεύεται τὸ προαγγελθὲν πρωτότυπον διήγημα τοῦ κ. Γ. Βιζυηνοῦ. Μετάφρασις αὐτοῦ γαλλικὴ ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ γαλλικοῦ περιοδικοῦ τῶν Παρισίων «La Nouvelle Revue».

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

—

1.

Τίνος ἐκ τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων συγγραφέων τὸ ὄνομα δύναται ν' ἀναγνωσθῇ εἴτε ἐκ δεξιῶν εἴτε ἐξ ἀριστερῶν, χωρὶς οὐδαμῶς ν' ἀλλοιωθῇ;

Ἐν Ὀδησσῷ. Π. Γ. Π.

2.

Δημῶδες αἴνιγμα.

Χιλιοτρύπητο λαγῆνι
Καὶ σταλιὰ νερὸ δὲ' χύνει.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Ἡ Σ κ ι ά.

2.

Ἡ εὐτυχία ζῇ καὶ ὑπάρχει μόνον εἰς τοὺς πόθους καὶ τὰ ὄνειρα τῶν δυστυχῶν.

3.

Οἱ πολλοὶ νομίζουσιν ὅτι τὰ κελύφη τῶν ᾠῶν συντρίβονται ἁπλῶς διὰ νὰ μὴ ἐκπίπτωσι κατὰ γῆς ἐκ τῶν πινακίων. Τὸ ἀκριβὲς εἶνε ὅτι οἱ πράττοντες τοῦτο ὑπείκουσιν ἄκοντες εἰς παλαιὰν δεισιδαιμονίαν, διότι ἡ συνήθεια αὕτη ἐλήφθη παρὰ τῶν Ῥωμαίων, ὁ Πλίνιος δὲ λέγει ὅτι τὰ κελύφη τῶν ᾠῶν πρέπει νὰ συντρίβωνται, διότι ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι μεταχειριζόμενοι ταῦτα εἰς μαγείας.

Ἀθῆναι. Ω

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

30 Μαρτίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 30 Μαρτίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0|0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	378.—	500	393
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,410	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀχ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν Σεπ.	30,—	392 1[2	500	475
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,316	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	435
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	29,721	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	290
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799	42,622	15 » 15 »	15 » 15 »	22.40	200,—	250	280
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	28,700	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	197,50	250	217
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,805	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	15.	252,—	280	261
» 6,000,000 τῶν 6 » »	60.000	38,324	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	107
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,656	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	15	362,50	400	265

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	4325
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	344
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5.—	100	144
Ἀσφαλίστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	35
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	7.—	140	201
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	10 1[2	160	465
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοῖνιξ». »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυὼν» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	28.90
» . . .	Ὄψεως	»	29.50
Γαλλίας — Ἐθνικῆς	Τραπέζης	3ἡμ.	
» »	Ἐμπορικὸν	3μην.	114

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	23.
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	26 10
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

Παρατηρήσεις

* ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ.
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (11 Ἀπριλίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	57 3[4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	246
» » 9 0[0.	»	254
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	172
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	110 1[4–110 1[2
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22.80 – 22.85
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110 5]40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 33[40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (6 Ἀπριλίου)

Λονδ. αἱ 20 λ. σ. 3μ.	φιο.	119.50
Παρισ. τὰ 100 φ.	»	47.30
Εἰκοσάφραγκον	»	9.48
Ἀργυρᾶ φιορ. 100		

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἀμστερδαμ	4 1]2	Βιέννης	4 o]o
Βερολίνου	5 o]o	Λονδίνου	3 o]o
Μαδρίτης	4 o]o	Παρισίων	5 o]o
Πετρουπόλεως	6 o]o	Ρώμης	5 o]o

Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζης) 8 o]o.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

Ἑνὶ ἀναγνώστῃ. Ἀθήνας. Ἡ ἐν Βερολίνῳ Ἀκαδήμεια ἐκδίδωσι πάντα τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ ὑπομνήματα εἰς τὸν Ἀριστοτέλη. Μέχρι τοῦδε ἐξεδόθησαν δεκαπέντε ὀγκώδεις τόμοι, καὶ πολλοὶ ἀκόμη ὑπολείπονται πρὸς ἔκδοσιν. Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶνε ἡ πληρεστέρα πασῶν. Περὶ δὲ τῆς Ποιητικῆς ἰδιαιτέρας πραγματείας ἔγραψαν ὁ Forchhammer (1846), ὁ L. Spengel, (1837), ὁ Th. Kock (1851-3), ὁ J. Mommsen (1842), ὁ A. Nacke (1823), ὁ J. Bernays (1823) καὶ πολλοὶ ἄλλοι.—Mr le Mis St H. Παρισίους. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—Περιέργῳ*. Ἐπεστράφη διὰ τοῦ διανομέως ἡμῶν.—κ. Α. Π. Ρ. Καλκούτταν, Α. Χ. Τρίπολιν. Ἐλήφθησαν. — κ. Π. Γ. Π. Ὀδησσόν. Τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Π. μεταφράσεως τῆς Ἱστορ. Βαρθόλδη ἐξεδόθη μόνον τὸ Α΄ μέρος. Ἀλλ' ὑπάρχει ἄλλη μετάφρασις πλήρης τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος ὑπὸ τοῦ κ. Ἀγγέλου Βλάχου.—κ. Μ. Λ. Ἀθήνας. Δυστυχῶς οὔτε ἐν τῷ περὶ Ἱππικῆς, οὔτε ἐν τῷ Ἱππαρχικῷ αὐτοῦ ἀναφέρει ὁ Ξενοφῶν ὀνόματα ἵππων, ὡς ποιεῖ ἐν τῷ Κυνηγετικῷ περὶ τῶν κυνῶν. Ἄλλοι ὅμως Ἕλληνες συγγραφεῖς διέσωσάν τινα τούτων. Οὕτω γινώσκομεν ὅτι συνηθέστατα ὀνόματα ἦσαν Κοππατίας καὶ Σαμφόρας ἀπὸ τῶν ἐντετυπωμένων αὐτοῖς γραμμάτων κόππα καὶ σαμπῖ. Γνωστότατα δὲ τὰ ὀνόματα τοῦ μυθολογικοῦ Πηγάσου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Χρυσάορος, καθὼς καὶ τὸ τοῦ Βουκεφάλου, ὃν ἵππευεν Ἀλέξανδρος ὁ μέγας. Ὁ Ὅμηρος ὀνομάζει Ξάνθον καὶ Βάλιον ἀπὸ τοῦ χρώματος τοὺς ἵππους τοῦ Ἀχιλλέως, Πόδαργον τὸν τοῦ Μενελάου καὶ Αἴθην τὴν ἵππον τοῦ Ἀγαμέμνονος. Αἱ ἵπποι τοῦ μυθολογικοῦ Μάρμακος ἐκαλοῦντο, κατὰ Παυσανίαν, Παρθενία καὶ Ἐρίφα. Ἄλλοι ὀνομαστοὶ ἵπποι νικήσαντες ἐν τοῖς Ὀλυμπίοις ἦσαν ἡ Αὔρα, ὁ Λύκος, ὁ Φοῖνιξ, ὁ Κόραξ, ὁ Κνακίας, ὁ Σάμος, ὁ Φερένικος. Ὁ τοῦ Ἀδριανοῦ κυνηγετικὸς ἵππος ἐκαλεῖτο Βορυσθένης. Εἶνε μὲν ὀλίγα ταῦτα τὰ γνωστὰ ἡμῖν ἀρχαῖα ὀνόματα, κατ' ἀναλογίαν ὅμως ἐκ τοῦ χρώματος καὶ τῶν ἰδιοτήτων τῶν ἵππων εἶνε δυνατὸν νὰ σχηματισθῶσιν ἱκανά, ἂν μάλιστα συμβουλευθῇ τις τὰ ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ τοῦ Πολυδεύκους (Α΄, 11) ἀναγραφόμενα ἐπίθετα ἵππων. Ὅπως ἂν ᾖ ὁ θέλων δύναται εὐχερῶς ν' ἀποφύγῃ τὴν πιθηκώδη ἐπικόλλησιν ξενικῶν ὀνομάτων κενῶν ἐννοίας, ἐκλέγων ἤτοι δημώδη ὀνόματα ἐκ δημοτικῶν ᾀσμάτων, ὡς Μαῦρος, Ἀράπης, Ψαρῆς, Σιδεριᾶς, Πέπανος, Γοργόνα κλπ. ἢ σχηματίζων κατ' ἀναλογίαν τῶν ἀρχαίων ποικίλα ἄλλα, ὡς Πύρρος (πυρρόθριξ), Λεῦκος, Ἱέραξ, Γύψ, Γέρανος, Χελιδὼν, Κεμὰς, Ἄνεμος, Ἀελλὼ, Σίφων, Δρόμων, Δρομὰς, Γόργος, Γοργὼ, Σπινθὴρ, κλπ. κλπ. Οὕτω δὲ ὁ θέλων νὰ βαπτίσῃ τὸν ἵππον του, ὀλίγα μόνον ἑλληνικὰ ἂν εἰξεύρῃ, δὲν θὰ ἔχῃ ἀνάγκην νὰ ἀνατρέχῃ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν παλαιῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας, ἢ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, ὅπως εὕρῃ κατάλληλα ὀνόματα, οὐδὲ θὰ νομίζῃ ἀπαραιτήτους τὰς ἀγγλικὰς καταλήξεις ἵνα καταστήσωσιν εὐφωνοτέρας τὰς ἑλληνικὰς λέξεις. — Ἑνὶ ἀναγνώστῃ. Ἀθήνας. Τοῦ μυθιστορήματος τούτου τοῦ About ὑπάρχει ἑλληνικὴ μετάφρασις, πρὸ εἰκοσαετίας δημοσιευθεῖσα, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ὁ βασιλέας τῶν βουνῶν».—κ. Δ. Δ.Κ. Ἀκατάλληλον δυστυχῶς.

Digitized by Google

ΚΛΗΡΩΣΙΣ
ΤΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ

Ἐν Ἀθήναις, σήμερον τὴν 27 Μαρτίου 1883, ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥραν 11 π. μ. προσκληθέντες παρὰ τῆς Διευθύνσεως τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένου περιοδικοῦ συγγράμματος «Ἑστία» οἱ ὑποφαινόμενοι συνδρομηταὶ αὐτῆς κκ. Γεώργ. Δούκας, καθηγητής, Ἀντώνιος Ι. Κορνάρος, δικηγόρος, Ν. Χ. Ἀποστολίδης, διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας, Π. Κουτούζης διδάσκαλος καὶ Βασίλειος Πατρίκιος, ἰατρός, συνήλθομεν ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας», ὅπως παραστῶμεν εἰς τὴν κλήρωσιν τοῦ Λαχείου τοῦ διοργανωθέντος ὑπὲρ τῶν συνδρομητῶν τοῦ περιοδικοῦ, καθὰ εἶχε προκηρυχθῆ διὰ τῆς «Ἑστίας». Γενομένης δ' ἐξελέγξεως τῶν κλήρων, καὶ εὑρεθέντων τούτων ἐν πάσῃ τάξει, προέβημεν εἰς τὴν κλήρωσιν τοῦ λαχείου, καθ' ἣν ἐξήχθησαν οἱ ἑπόμενοι δεκαπέντε ἀριθμοί, καταγραφόμενοι ὧδε κατὰ τὴν τάξιν τῆς κληρώσεως αὐτῶν: 896, 326, 361, 868, 182, 1073, 493, 1070, 1066, 543, 256, 316, 814, 1068, 1050.

Μετὰ τὴν κλήρωσιν τοῦ Λαχείου, παραβολῆς γενομένης τῶν κληρωθέντων ἀριθμῶν πρὸς τὸ στέλεχος τοῦ βιβλίου τῶν ἀποδείξεων τῆς «Ἑστίας», εὑρέθησαν ἀνήκοντες οὗτοι εἰς τοὺς ἑπομένους συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας»·

Α'	ἀριθ.	τῷ συνδρ.	Κ. Βερσῇ (Ἀθηνῶν).
Β'	»	» »	Λουκᾷ Ροσολύμῳ (Ταγανρόκ)
Γ'	»	» »	Καίσαρι Κονεμένῳ (Λευκάδος)
Δ'	»	» »	Ἠλίᾳ Κωστοπούλῳ (Πειραιῶς)
Ε'	»	» »	Μιχαὴλ Σφακιανάκῃ (Ἀθηνῶν)
ς'	»	» »	Μάρκῳ Ἀμπανοπούλῳ (Ἀθηνῶν)
Ζ'	»	» »	Ἀδελφ. Καραζήσῃ (Δεδεαγάτς)
Η'	»	» »	Ἐπαμ. Σφυρῇ (Σύρου)
Θ'	»	» »	Ἀδελφ. Γαλιατζάτου (Βραΐλας)
Ι'	»	» »	Δ. Βελουδίῳ (Παρισίων)
ΙΑ'	»	τῇ συνδρομητρίᾳ	Ἀνδρομάχῃ Παπαδοπούλου (Καλαβρύτων)
ΙΒ'	»	τῷ συνδρ.	Νικολ. Δαμβέργῃ (Σύρου)
ΙΓ'	»	» »	Ἰω. Τατσοπούλῳ (Ἰωαννίνων)
ΙΔ'	»	» »	Τρύφ. Κόντῳ (Ἀθηνῶν)
ΙΕ'	»	» »	Δημ. Ψάλτῃ (Ἀθηνῶν).

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27 Μαρτίου 1883.

Ἡ ἐπὶ τῆς κληρώσεως Ἐπιτροπή.

Γ. ΔΟΥΚΑΣ

Α. Ι. ΚΟΡΝΑΡΟΣ

Ν. Χ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Π. ΚΟΥΤΟΥΖΗΣ

Β. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ.

Ὁ Διευθυντὴς τῆς «Ἑστίας»
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ.

Σημ. — Τὰ εἰς ἕκαστον τῶν ἀνωτέρω κλήρων ἀνήκοντα βιβλία παραδοθήσονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[31 Μαρτίου (Πέμπτη) 1882].

Ὁ ἡγεμὼν τῆς Βουλγαρίας ἀναμένεται ἐνταῦθα τῇ 18 προσεχοῦς Ἀπριλίου, συνοδεύεται δὲ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λουδοβίκου δουκὸς τοῦ Βάτεμβεργ καὶ πολυαρίθμου ἀκολουθίας.—Προχθὲς ἀνεχώρησεν ἐντεῦθεν κατευθυνόμενος εἰς Μασσαλίαν ὁ Μ. δοὺξ Κωνσταντῖνος πατὴρ τῆς ἡμετέρας Βασιλίσσης.— Διὰ Β. Διατάγματος ὑπὸ χρονολογίαν 29 Μαρτίου ἐκηρύχθη ἡ λῆξις τῆς 6'. συνόδου τῆς θ' βουλευτικῆς περιόδου.— Διωρίσθη ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὁ κ. Α. Κοντόσταυλος, βουλευτὴς Καρυστίας. — Ὁ κ. Στέφανος Σκουλούδης βουλευτὴς Σύρου διωρίσθη ἔκτακτος ἀπεσταλμένος καὶ πληρεξούσιος ὑπουργὸς ἄνευ μισθοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ τῆς Ἱσπανίας.— Τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν ἐτελέσθησαν ἐν Φαλήρῳ οἱ προκηρυχθέντες ἱππικοὶ ἀγῶνες, παρισταμένων τοῦ Βασιλέως μετὰ τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ τῶν ἐν τοῖς ἀνακτόροις ξενιζομένων συγγενῶν αὐτοῦ, τῶν ὑπουργῶν, τῶν βουλευτων, τῶν μελῶν τοῦ διπλωματικοῦ σώματος καὶ πολλῶν χιλιάδων λαοῦ. Ἐν τῷ πρώτῳ ἀγῶνι ἀνεδείχθη νικητὴς ὁ ἵππος Δαγοβὲρ ἐφ' οὗ ἐπέβαινεν ὁ κ. Στ. Μπουντούρης, ἐν τῷ δευτέρῳ ἀγῶνι διηγωνίσθησαν ὑπαξιωματικοὶ τοῦ ἱππικοῦ καὶ πυροβολίκοῦ, ἐνίκησε δὲ ὁ δεκανεὺς τοῦ περοβολικοῦ κ Γιαρόπουλος, ἐν τῷ τρίτῳ δρόμῳ μετ' ἐμποδίων νικητὴς ἀνεδείχθη καὶ πάλιν ὁ Δαγοβέρ, ἐν τῷ τετάρτῳ διηγωνίσθησαν ὀκτὼ ὑπαξιωματικοὶ τοῦ ἱππικοῦ, νικητὴς δ' ἀνεδείχθη ὁ λοχίας κ. Χριστοδούλου, ἐν τῷ πέμπτῳ ἀγῶνι ἐνίκησεν ὁ ὑπίλαρχος Λ. Δ. Σοῦτσος ἐπιβαίνων τοῦ ἵππου Ταλισμάν. Τελευταῖος δὲ ἀγὼν ἐτελέσθη μεταξὺ τῶν δύο νικησάντων ὑπαξιωματικῶν, καθ' ὃν ἐνίκησεν ὁ λοχίας κ. Χριστοδούλου.—Ἡ ἱερὰ σύνοδος τῆς Ἑλλάδος ἀπηύθυνεν ἐγκύκλιον πρὸς τὰς ἐπισκοπικὰς ἀρχὰς δι' ἧς ἐντέλλεται ὅπως εἰς τὸ μέλλον αἱ λιτανεῖαι τῶν ἐπιταφίων περιάγονται μόνον περὶ τοὺς ναοὺς εἰς οὓς ἀνήκουσιν οὐχὶ δ' ὡς μέχρι τοῦδε ἀνὰ τὰς ὁδούς.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ
ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ
ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ
Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.
Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ. ν. 1. ταχυδρομικῶς 1 1/2.
Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ
ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ
ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΜΕΡΟΣ Β'
Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ροδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.
ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4
Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑσίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.
Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 328. — 10 Ἀπριλίου 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 380

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ, διήγημα ὑπὸ Γ. Δ. Βιζυηνοῦ.

ΑΘΗΝΑΙ ὑπὸ Καρόλου δὲ Μουΐ, μετάφρασις Ν. Γ. Πολίτου.

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΛΩι ὑπὸ Γ. Δροσίνη.

Η ΖΑΔΡΟΥΓΑ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

— **Ἔκθεσις φυτῶν καὶ ἀνθέων ἐν Ἀθήναις.** — Τὸ τμῆμα τῶν καλῶν τεχνῶν τοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσοῦ» ἐδημοσίευσε τὸν κανονισμὸν τῆς ἐκθέσεως ταύτης, γενησομένης ἐν Ἀθήναις τὴν 22 τοῦ Ἀπριλίου ἐ. ἔ. Ἡ ἔκθεσις θέλει παραταθῇ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοὐλάχιστον. Τῆς ἐκθέσεως δύναται νὰ μετάσχῃ πᾶς τις Ἕλλην ἢ μή, οἰκῶν ὅμως ἐν Ἑλλάδι. Αἰτήσεις περὶ συμμετοχῆς γίνονται δεκταὶ ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ τμήματος μέχρι τῆς 15 Ἀπριλίου· ἐν αὐταῖς δὲ πρέπει ν' ἀναγράφηται ά) τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον τοῦ ἐκθέτου. β') ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκτεθησομένων ἀντικειμένων. γ') ὁ διὰ ταῦτα κατὰ τετραγωνικὰ μέτρα ἀπαιτούμενος χῶρος. δ') εἰς ποίαν τινὰ κατηγορίαν ἀνήκουσι τὰ ἐκθέματα. Πᾶν φυτὸν ἀποσταλησόμενον εἰς τὴν ἔκθεσιν πρέπει ν' ἀνήκῃ πρὸ τριῶν τοὐλάχιστον μηνῶν τῷ ἐκθέτῃ αὐτοῦ. Εἰς τὰ ἄριστα τῶν ἐκθεμάτων θέλουσιν ἀπονεμηθῇ βραβεῖα τιμῆς καὶ ἆθλα χρηματικά, τὸ πρῶτον δὲ βραβεῖον τιμῆς ἀπονεμηθήσεται τῷ ἐκθέσοντι μείζονα ἀριθμὸν φυτῶν ἐπιτευχθέντων διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ καλλιεργίας.

Τοῦ κανονισμοῦ ἕπεται πρόγραμμα διαγωνισμοῦ καθ' ὃ τὰ διαγωνισθησόμενα ἐκθέματα διαιροῦνται εἰς τμήματα 8. Τὸ 1 τμῆμα περιλαμβάνει φυτὰ εἰς γάστρας καλλιεργούμενα, τὸ 2 συλλογὰς παχυφύτων, τὸ 3 φυτὰ βολβώδη, τὸ 4 φυτὰ ἐν ὑπαίθρῳ καλλιεργούμενα συνήθως, τὸ 5 συλλογὴν ἐγχωρίων αὐτοφύτων φυτῶν, τὸ 6 ἄνθη (ἀνθοδέσμας ἢ ἁπλῶς κεκομμένα ἄνθη), τὸ 7 συλλογὴν πρωΐμων λαχανοειδῶν, ὀπωρῶν κτλ., καὶ τὸ 8 ἀνθοκομικὴν βιομηχανίαν.

— Κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα νέα σπουδαιότατα καὶ πολυτιμότατα ἔργα τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης εὑρέθησαν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως, ἤτοι : τεμάχια πωρίνου λίθου, συμπληροῦντα ἐν μέρει τὴν παράστασιν τοῦ ἁρματηλάτου, φέροντα δὲ εἰκόνας τοῦ κάτω μέρους τοῦ ἁρματηλάτου, τῶν ποδῶν τῶν ἵππων, τοῦ ἅρματος, καὶ διατηροῦντα πάντα ζωηρὰ ἴχνη χρωμάτων· τὸ λεόντειον σῶμα Σφιγγός, ἧς ἐλλείπει ἡ κεφαλὴ καὶ μέγα μέρος τῶν πτερύγων· τεμάχιον ἀναθηματικοῦ ἀναγλύφου, παριστάνοντος θυσίαν, τεμάχιον μηροῦ κολοσσικοῦ ἀγάλματος, ἑτέρου κολοσσικοῦ ἀγάλματος μέγα τεμάχιον, ἐν ᾧ εὐκρινῶς διακρίνεται μέρος τοῦ δεξιοῦ βραχίονος καὶ ἡ μασχάλη· πρὸς δὲ κορμὸς Ἀθηνᾶς, ἧς ἡ κεφαλὴ καὶ αἱ χεῖρες ἦσαν ἴσως ἀρχικῶς ἐπικεκολλημέναι, καὶ πιθανώτατα οὐχὶ λίθιναι. Τὸ δὲ πάντων ἐξοχώτατον, ἄγαλμα γυναικός, οὗ ἐλλείπουσι τὰ κάτω τῆς ὀσφύος· εἶνε δὲ τοῦτο θαυμάσιον διὰ τὴν ἐργασίαν, καὶ διὰ τὴν ἐν τῷ προσώπῳ ἐπικεχυμένην ἔκφρασιν θλίψεως· ἡ τῆς κόμης ἐργασία, αἱ γεωμετρικαὶ τῆς ἐσθῆτος πτυχαὶ πείθουσιν, ὅτι τὸ ἄγαλμα ἐποιήθη κατὰ τὰς ἀρχὰς ἴσως τοῦ Ε' αἰῶνος, ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Καλάμιδος· ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἡ λεπτότης τῆς ἐργασίας, ἡ τοῦ προσώπου ἔκφρασις, πόρρω ἀπέχοντα τοῦ κατὰ σύμβασιν μειδιάματος καὶ τῆς σκληρότητος τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἀρχαϊκῶν ἔργων, αἱ δυσχέρειαι εἰς ἃς ἐφιλοτιμήθη ὁ ποιήσας νὰ ὑποβάλῃ ἑαυτόν, ὅπως δεξιῶς τὰς ὑπερνικήσῃ, ὡς κατώρθωσεν, ἰδίᾳ ἐν τοῖς πλοκάμοις, ὧν τινὲς ἀπὸ τῶν κροτάφων μέχρι τοῦ στήθους δὲν ἐφάπτονται τοῦ ἄλλου μαρμάρου, πάντα ταῦτα μαρτυροῦσιν, ὅτι πρόκειται ἐνώπιον ἡμῶν ἔργον ἐπιφανοῦς καλλιτέχνου τῶν πρὸ τοῦ Μύρωνος χρόνων. Ἐν γένει δὲ ἡ παράστασις αὕτη, καὶ ἰδίᾳ τὸ τοῦ προσώπου ἦθος καὶ ἡ γυμνότης τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ στήθους, διότι ἡ ἐσθὴς φαίνεται ὡσεὶ ζωννυομένη ὑπὸ τὸν δεξιὸν μαστόν, ὑπενθυμίζουσι τὰς εἰκόνας πληγωμένων ἢ καταπεπονημένων Ἀμαζόνων, μάλιστα τὴν ἐν τῷ Βατικανῷ καὶ τὰς ἄλλας, ὅσαι θεωροῦνται ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων ἀπεικάσματα τῶν ἐν Ἐφέσῳ Ἀμαζόνων, ἔργων τῶν διασημοτάτων τεχνιτῶν τῶν χρόνων τῆς ἀκμῆς τῆς τέχνης. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συνόψει τὰ κάλλιστα τῶν εὑρημάτων· ἐν δὲ τῷ χώρῳ τῶν ἀνασκαφῶν ἀπεκαλύφθη τοῖχος ἐκ λίθων ἀξέστων, σωρεῖαι θραυσμάτων πηλίνων ἀγγείων, ἐν οἷς εὑρέθησαν καί τινα φέροντα γραφάς, ὡς Θησέα μαχόμενον τῷ Μινωταύρῳ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Θ ε σ ε ὺ ς καὶ τὸν τῶν Παλλαντιδῶν πρόγονον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Π ά λ λ α ς.

— Ἡ ἐν Παρισίοις συστᾶσα ἐσχάτως ἐπιτροπεία πρὸς συλλογὴν συνδρομῶν ὑπὲρ ἀνεγέρσεως περιφανοῦς μνημείου τοῦ Λέοντος Γαμβέττα ἀπηυθύνθη καὶ πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ «Αἰῶνος», παρακαλοῦσα αὐτήν, ἵνα συντελέσῃ εἰς τὸ τὸ ἔργον συνιστῶσα τὴν συμμετοχὴν εἰς τὸν ὑπὲρ τοῦ μνημείου ἔρανον, ἀποδεχομένη δὲ καὶ τὰς εἰσφορὰς τῶν εὐαρεστουμένων νὰ καταβάλωσι τοιαύτας Ἑλλήνων. Ἡ διεύθυνσις τοῦ «Αἰῶνος», εὐχαρίστως ἀποδεξαμένη τὴν παράκλησιν ταύτην, προέβη εἰς τὴν συλλογὴν συνδρομῶν αἵτινες ἀνῆλθον ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν εἰς 1,145 φράγκα. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ «Messager d'Athènes» συνέλεξεν ἄχρι τοῦδε 655 φράγκα.

— Εἰς τὴν ἐφετινὴν Ἐπετηρίδα τοῦ ἐν Παρισίοις «Συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν» ὁ κ. Δ. Βικέλας δημοσιεύει λίαν ἐπαινετικὸν ἄρθρον περὶ τοῦ παρ' ἡμῖν καλλίστου παιδικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος, τῆς «Διαπλάσεως τῶν Παίδων».

— Ἐννέα ἀνάγλυφα παριστῶντα Κενταύρους, ἕτερον δὲ μάχην μεταξὺ Κενταύρων, καὶ ἕτερον γυναῖκα ἧς ἐλλείπουσιν ἡ κεφαλὴ καὶ τὰ ἄκρα, ἀνεκαλύφθησαν ἐσχάτως ἐν Τέῳ καὶ μετηνέχθησαν εἰς Σμύρνην

— Ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα ἡ Φωτεινὴ Οἰκονομίδου ἀνεψιὰ τοῦ ἀοιδίμου διδασκάλου Φιλ. Ἰωάννου, γνωστὴ ἐκ διαφόρων τρυφερῶν ποιημάτων, ἅτινα κατὰ καιροὺς ἐδημοσίευσεν.

— Οἰκοδομουμένου οἴκου τινὸς παρὰ τὸ Θησεῖον ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τῶν ἐργατῶν ἐν τοῖς θεμελίοις κεφαλὴ ἀγάλματος γυναικείου, ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς, ἥτις κατασχεθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἀστυνομίας παρεδόθη εἰς τὸ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον.

— Συνεστάθη δημοτικὸν σχολεῖον ἀρρένων ἐν Δομιανοῖς τοῦ δήμου Κτημενίων.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἰκογενειακὴ Βιβλιοθήκη» ἤρξατο ἐκδιδόμενον ἐν Κων(πόλει περιοδικὸν σύγγραμμα μετ' εἰκόνων περιέχον διατριβὰς ἱστορικάς, γεωγραφικὰς πραγματείας καὶ περιγραφὰς διαφόρων χωρῶν.

— Οἱ ἐκδόται κκ. Σ. Κ. Βλαστοῦ ἐκδίδουσι προσεχῶς, ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως, τὰς διαφόρους ἐν ἡμεδαποῖς καὶ ἀλλοδαποῖς συγγράμμασι δημοσιευθείσας ἱστορικὰς μονογραφίας τοῦ ὑφηγητοῦ τῆς ἱστορίας καὶ διευθυντοῦ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως κ. Σ. Π. Λάμπρου. Αἱ μονογραφίαι αὗται ἀνέρχονται εἰς 36 τὸν ἀριθμόν, θ' ἀποτελέσωσι δὲ τόμον ἐκ 500 περίπου σελίδων, τιμώμενον ἀντὶ δραχ. 10.

— Ἐβραβεύθη ὑπὸ τῆς πρὸς ἐμψύχωσιν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας ἐπιτροπῆς τὸ πρῶτον ἤδη ἔργον Ἑλληνίδος, ἤτοι μετάφρασις συγγράμματος περὶ καλλιεργίας τοῦ βάμ-

Digitized by Google

βακος, φιλοπονηθεῖσα ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Μελπομένης Βαλσαμάκη.

— Ἡ ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων σκέπτεται περὶ τελέσεως ἐκθέσεως γεωργικῆς κατὰ τὸ προσεχὲς θέρος.

— Ὁ ἐν Παρισίοις γνωστὸς ἑλληνιστὴς μαρκήσιος Queux de St Hilaire ἐζήτησε παρὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀοιδίμου ποιητοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου τὴν ἄδειαν νὰ μεταφράσῃ γαλλιστὶ τὰ ποιήματα τοῦ πατρός του.

— Ἀπεστάλησαν τῇ ἐνταῦθα Ἑταιρίᾳ τῆς Ὑγιεινῆς 500 φράγκα ὑπό τινος ἀμερικανοῦ ἰατροῦ ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς βραβεῖον συγγραφῆς ἐπὶ τοῦ ἑξῆς θέματος: «Περὶ τῆς σχέσεως τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς πρὸς τὴν νεωτέραν ἰατρικήν».

— Ἐξεδόθη τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ὁ 1 ἀριθμὸς τοῦ «Ῥωμηοῦ», ἐφημερίδος συνταссομένης ἐμμέτρως ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Σουρῆ μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ τίτλου ἀκόμη, ὅστις ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ὁ «Ῥωμηὸς» ἐφημερὶς
ποὺ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Ὁ Ῥωμηὸς τὴν ἑβδομάδα
μιὰ φορὰ θὰ βγαίνῃ μόνο.
Συνδρομὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα
δραχμαῖς ἕξη γιὰ τὸ χρόνο.
Ἀλλὰ γιὰ τὰ ἔξω μέρη
δέκα φράγκα καὶ 'ς τὸ χέρι.
Γράμματα καὶ συνδρομαὶ
ἀποστέλλονται σ' ἐμέ.
Τρία φύλλα 'σὰν κρατῇς,
ἔγινες συνδρομητής.

Τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ δικαιολογεῖ τὴν ἔκδοσιν διὰ τῶν ἑξῆς ἀφελῶν στίχων:

Ἐμπρὸς λοιπὸν ἂς βγάλουμε κι' ἐμεῖς ἐφημερίδα
Ἀφοῦ καμμιὰ δὲν ξέρουμε καλλίτερη δουλειά...

Κατωτέρω δὲ πάλιν ἐκφράζει τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ οὕτω:

Θὰ ἦμαι δημοκρατικὸς κατὰ τὰς περιστάσεις,
μὰ θᾶμαι καὶ βασιλικὸς, θὰ ἦμαι ὅ,τι θέλω·
θὲ νὰ γυρεύω κάποτε κι' ἐγὼ ἐπαναστάσεις,
ἀλλ' ὅμως καὶ 'στοὺς βασιλεῖς θὰ βγάζω τὸ καπέλο.

— Καὶ ἄλλαι νέαι ἐφημερίδες ἐξεδόθησαν ἐνταῦθα: ἡ «Καρτερία» καθημερινὴ, ὁ «Ὑπερασπιστὴς τοῦ Λαοῦ» ἑβδομαδιαία, καὶ ἡ «Παγκλαστίτις πολιτικοσατυρική. Ἐν Σύρῳ δ' ἐξεδόθη ὁ «Ἐκκλησιαστὴς» ἐφημερὶς θρησκευτική.

— Ὁ κ. Δ. Σακελλαρόπουλος ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν φιλολογικοῦ περιοδικοῦ ἐν Πειραιεῖ.

— Ἀγγέλλεται ἡ προσεχὴς ἐν Ἄνδρῳ ἔκδοσις ἐφημερίδος σατυρικῆς ὑπὸ τὸν τίτλον ἡ «Κοσκινοῦ».

— Ἐν Αὐριακῷ τῆς Ζακύνθου ἀνεκαλύφθησαν ἐσχάτως ἐντὸς κτήματος πλεῖστοι ἀρχαῖοι τάφοι καὶ ἕτερα εὑρήματα κεχωσμένα ὑπὸ τὰς ῥίζας τῶν ἐλαιῶν.

Ἱστορικὴ καὶ ἐθνολογικὴ ἑταιρία τῆς Ἑλλάδος.

Ἐδωρήσαντο εἰς τὸ μουσεῖον τῆς ἑταιρίας: ἡ κυρία Μαρία Δ. Γαληνοῦ φέσιον Ἀρκάδος γυναικὸς χρυσοποίκιλτον, μετὰ χρυσῶν θυσάνων, σάλπαν μεταξίνην χρυσοποίκιλτον, μετάξινον γυναικεῖον ὑποκάμισον, χρυσοποικίλτους γυναικείας ἐμβάδας, ἀνδρικὸν κεφαλόδεσμον κρασπεδωτὸν, πλεκτὸν μετάλλινον ζωνάριον, μεταξίνας περισκελίδας φουστανελλοφόρου τοῦ ΙΖ' αἰῶνος καὶ χαλκοῦν νομισματόσημον τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἐπειδὴ ἡ ἀξία τῆς δωρεᾶς εἶνε πολλῷ ὑπερτέρα τῶν 200 δρ. ἡ φιλόμουσος αὕτη κυρία ἀνεγράφη μεταξὺ τῶν δωρητῶν τῆς Ἑταιρίας. Ἐπίσης ἐδωρήσατο ὁ κ. Ἀλ. Μελετόπουλος σφραγῖδα τῆς ἐν Γκληστούρῃ τῆς Μακεδονίας μονῆς τοῦ Προδρόμου (1809. Εἰς δὲ τὸ ἀρχεῖον τῆς ἑταιρίας ἐδωρήσατο ὁ ἐν Σύρῳ κ. Α. Κ. Χούμης ἔγγραφον τῆς κοινότητος Σερίφου τῆς 22 Αὐγ. 1822· καὶ ὁ κ. Ἰω. Πρωτόδικος χάρτην τῆς Ἑλλάδος, ἐκδοθέντα τῷ 1855, ὑπὸ Ἰω. Κορωναίου. [Ἐκ τοῦ γραφείου].

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Paolo Lioy — NOTTE — Bologna. Nico Zanichelli—MDCCCLXXXII. [Ὑπὸ τὸν ἁπλοῦν τίτλον «Νὺξ» ὁ διακεκριμένος συγγραφεὺς κ. Lioy, ὅστις εἶνε ἐνταυτῷ καὶ βουλευτὴς ἐν τῷ ἰταλικῷ κοινοβουλίῳ, ἠδυνήθη νὰ συναγάγῃ μυρίας ἐπιστημονικὰς, φιλολογικὰς, ἱστορικὰς γνώσεις, παμπληθεῖς περιγραφὰς καλλιτεχνικωτάτας, παντοειδεῖς παρατηρήσεις, καὶ πλέκων πάντα ταῦτα διὰ τοῦ μόλις διαφαινομένου νήματος ἐρωτικοῦ διηγήματος ἔγραψε διὰ γλώσσης γλαφυρᾶς καὶ πλήρους ποιητικῶν θελγήτρων βιβλίον τερπνὸν, πρωτότυπον εἰς τὸ εἶδός του καὶ ἀναγινωσκόμενον μετ' ἐνδιαφέροντος ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς τελευταίας σελίδος. Πραγματευόμενος τὸ θέμα τῆς νυκτὸς, τὰς διαφόρους αὐτῆς φάσεις καὶ τὰ διάφορα νυκτερινὰ φαινόμενα καὶ ἐξετάζων ταῦτα ὑπὸ διαφόρους ἐπόψεις ὁ πολυμαθὴς συγγραφεὺς γοργῶς μεταπηδᾷ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἀντικείμενον παρενείρων σοφὰς παρατηρήσεις, ἀνέκδοτα ἱστορικὰ, ἀποκαλύψεις περιεργοτάτας τῆς ἐπιστήμης. Περιγράφει τὰς ὥρας τῆς βαθείας σιωπῆς, καθ' ἃς ὁ ὕπνος καταλαμβάνει τὰς αἰσθήσεις. Ἄγει τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰ δάση καὶ τοὺς λειμῶνας, ὅπου ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης καὶ τῶν ἀστέρων μυριάδες ζῴων καὶ φυτῶν ἀναπαύονται ἢ ἐγρηγοροῦσι. Σύρει τὴν φαντασίαν τοῦ ἀναγνώστου ἀπὸ τὰς καλύβας εἰς τ' ἀνάκτορα, ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων εἰς τὰς σημερινὰς ἐποχὰς, ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων πλανητῶν εἰς τὰ βάθη τῶν φαράγγων τῆς γῆς. Ἐξετάζων ὑπὸ τὰς φυσικὰς, φυσιολογικὰς καὶ ἠθικὰς ἐκδηλώσεις αὐτοῦ τὸν νυκτερινὸν κόσμον δεικνύει τὰ μυρία ἐκεῖνα φαινόμενα ἅτινα ἐκ συνηθείας ἢ ἐξ ἀμελείας παρέρχονται ἀπαρατήρητα, ἤτοι τὰ ἐν τῷ σκότει δράματα, τὰς ἀπροσδοκήτους ἐμφανίσεις, τὰς μυστηριώδεις ἐπιδράσεις, τὰ ἤθη τῶν νυκτοβίων ὄντων, τὴν ἀλλοφροσύνην τῶν ὀνείρων, τὸν τρόμον τοῦ ἐφιάλτου, τὴν περιπλάνησιν τοῦ ὑπνοβάτου καὶ ἄπειρα ἄλλα.

Ὁ κ. Lioy θεωρεῖται δικαίως εἷς τῶν διαπρεπῶν συγγραφέων τῆς Ἰταλίας, δημοσιεύσας ἄλλοτε δύο λίαν ἐπαινεθέντα συγγράμματα εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος ἀνήκοντα, τὴν «Ὑπόγειον ἐκδρομὴν» καὶ «Ἐν τῷ Ὄρει», ἐσχάτως δὲ καὶ συλλογὴν εἰκόνων καὶ διηγηματίων ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἄλλοι καιροί». Α.]

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Διὰ τῶν ἑξῆς γραμμάτων καταλλήλως τιθεμένων νὰ κατασκευασθῇ κυβόλεξον:

ΑΑΑΑΡΡΡΡΥΥΗΓΣΠ

2.

Νῆσός εἰμι κατάφυτος, πλὴν ἔχω ἀδελφήν μου
Βραχώδη καὶ κατάξηρον· ἐνῷ τὴν κεφαλήν μου
Ὡς καὶ τῆς αὐταδέλφης μου, ἐὰν ἀποχωρίσῃς
Καὶ χαρτοπαίξῃς, ἀδελφοὺς τέσσαρας θ' ἀπαντήσῃς.

Ἐν Καβάλλᾳ. Ι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ.

3.

Τίνος ἀρχαιοτάτης χώρας τῆς Ἀσίας τὸ ὄνομα δύναται νὰ γραφῇ δι' ἁπλοῦ μονοψηφίου ἀριθμοῦ;

Ἐν Πάτραις. Κυρία Δ.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Σάθας.

2.

Τὸ σφουγγάρι.

[Καθυστερήσασα λύσις τοῦ ἐν ἀριθ. 325 3ου].

«Ὁμοιοκαταληξίας λάβε τέσσαρας: ἀέρων,
καθαρᾷ, πτερὰ καὶ χαίρων
καὶ τετράστιχον νὰ γράψῃς...»—Ἄχ! μοῦ λείπουν τὰ [πτερά.
πλέον δὲν πετῶ, τὸ λέγω ἐν καρδίᾳ καθαρᾷ.

Ἀθῆναι. Ω

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

7 'Απριλίου 1883 — ΑΘΗΝΩΝ — 7 'Απριλίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	'Ομολογ. ἐκδοθεῖσαι	'Ομολ. κυκλοφορ.	'Εποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	'Εποχαὶ κληρώσεως	'Ετήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0]0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1 'Ιουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	394
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,410	20 'Ια.·'Απ.·'Ιουλ.·'Οκ.	20 Δεκ.·Μαρ.·'Ιουν.·Σεπ.	30,—	392 1[2	500	476
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,316	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	435
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	29,721	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	292
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799	42,622	15 » 15 »	15 » 15 »	22.40	200,—	250	282
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	28,700	15 'Ιουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	197,50	250	216
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,805	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	15.	252,—	280	261
» 6,000,000 τῶν 6 » »	60.000	38,324	31 Δεκεμβρίου	10 'Οκτωβρίου	6,—	100,—	100	107
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι 'Εθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,656	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1 'Ιουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 'Ιαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	15	362,50	400	265

Πιστωτικὰ καταστήματα 'Εταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	'Αποθεματικὸν κεφάλαιον	'Εποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος . Φρ.	18,000,000	'Ολόκληρον	12,630,000	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	150	1,000	4315
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	346
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5.—	100	144
'Ασφαλιστ. 'Εταιρία ὁ 'Αρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	30
'Εταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	'Ιανουάρ. καὶ 'Ιούλ.	7.—	140	203
Σιδηρόδρομ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	10 1[2	160	375
'Εταιρία Φωταερίου . . . . . Φρ.	—	—	—	—	9.—		
'Ασφαλιστικὴ 'Εταιρία ὁ «Φοίνιξ» »	3,000,000	300,000	500,000	30 'Ιανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «"Αγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «'Αλκυών» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 'Απριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . . Τραπεζικὸν 3μην. 29.—
» . . . "Οψεως » 29.50
Γαλλίας — 'Εθνικῆς Τραπέζης 3μ.
» » 'Εμπορικὸν 3μην 115

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον Φραγ. 23.10
Λίρα Στερλίνα »
Λίρα 'Οθωμανικὴ »
Αὐστριακὸν Φλωρίον »
'Αργυροῦν 5φραγκον »
» φράγκον »

Παρατηρήσεις

* ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (18 'Απριλίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ. 57
'Ελληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0. » 247
» » 9 0[0. » 254
'Εταιρία Μεταλλ. Λαυρίου » 174
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ. 110 10[40–110 17[40
Παρισίων 3 » . . . φρ. 22.85 – 22.90
Λίρα 'Αγγλικὴ . . . γρ. 110 3]40
Εἰκοσάφραγκον . . . » 87 32[40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (13 'Απριλίου)

Λονδ. αἱ 20 λ. σ. 3μ. φιο. 119.55
Παρισ. τὰ 100 φ. » 47.35
Εἰκοσάφραγκον » 9.48
'Αργυρᾶ φιορ. 100

Τόκος προεξοφλήσεως

"Αμστερδαμ 4 1]2 — Βιέννης 4 0]0
Βερολίνου 5 0]0 — Λονδίνου 3 0]0
Μαδρίτης 4 0]0 — Παρισίων 5 0]0
Πετρουπόλεως 6 0]0 — Ρώμης 5 0]0
'Ελλάδος ('Εθνικῆς Τραπέζης) 8 0]0.

'Αλληλογραφία τῆς 'Εστίας.

—

κ. Ν. Α. Π. Σηλυβρίαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενῶς παρεχομένας πληροφορίας. Περὶ τοῦ ταχυδρομικοῦ ζητήματος σημειοῦμεν ὅτι τοῦτο δὲν συνεβιβάσθη εἰσέτι, ἑπομένως αἱ διὰ τοῦ τουρκικοῦ ταχυδρομείου πεμπόμεναι ἐπιστολαὶ ἐπιστρέφονται ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα ἀρχῶν. 'Ως πρὸς τὴν ἱστορίαν δὲ τοῦ κ. Π. πλὴν τοῦ Α' τεύχους ἄλλο μέχρι τοῦδε δὲν ἐξεδόθη, ἀγνοοῦμεν δὲ ἂν θὰ ἐξακολουθήσῃ ἢ μὴ ἡ β' ἔκδοσις. — κ. Α. Ν. Φ. 'Ενταῦθα. "Ισως δὲν εἶνε ἄσχετος ἡ συνήθεια τῇ ἀρχαίᾳ τοῦ καθαίρεσθαι μετὰ τὰς κηδείας ἀπὸ ἀγγείου κεραμέου, ἀρδανίου καλουμένου. Πολλαχοῦ τῆς 'Ελλάδος ἐπιχέουσιν ἐπὶ τοῦ τάφου μετὰ τὴν ταφὴν τοῦ νεκροῦ ὕδωρ ἐκ λαγήνου, ἥτις θραύεται, διότι ἐχρησίμευσεν εἰς ἐναγισμόν. Περὶ δὲ τοῦ ἐθίμου τῆς θυσίας ἀλέκτορος ἐν τῇ θεμελιώσει οἰκίας γράφει διὰ μακρῶν ὁ κ. Ν. Γ. Πολίτης ἐν τῷ περὶ Στοιχείων κεφαλαίῳ τοῦ Α' τόμου τῆς Νεοελληνικῆς μυθολογίας αὐτοῦ. — κκ. Χ. Χ. Τρίκκαλα, Δ. Γ. Θεσσαλονίκην, Σ. Β. Π. Κωνσταντινούπολιν, Γ. Κ. Κ. Βραΐλαν, Σ. Δ. Κ. 'Αζώφ, Α. Χ. Τρίπολιν, Ι. Λ. Πύλον, Δ. Χ. Κ. Κέρκυραν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — Κυρίᾳ Π* 'Αθήνας. 'Η ἀρχικὴ πατρὶς τῆς καμελίας εἶνε αἱ πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν κείμεναι Φιλιππῖναι νῆσοι, ἐξ ὧν εἰσήχθη εἰς τὴν Εὐρώπην πρὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος περίπου αἰῶνος. 'Εκόμισε δὲ αὐτὸ ἐκεῖθεν τῷ 1739 καὶ τὸ προσήνεγκεν εἰς τὴν βασίλισσαν τῆς 'Ισπανίας Μαρίαν Θηρεσίαν ἰησουΐτης τις ἱεραπόστολος ὀνόματι Camelli, παρ' οὗ καὶ ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν τὸ φυτόν. — κ. Μ. Π. Κωνσταντινούπολιν. 'Η τιμὴ τῶν μὲν «Περσῶν» εἶνε 1 φρ. τῶν δὲ «Γλωσ. Παρατηρήσεων» 14 φράγκα. Τοῦ ἄλλου συγγράμματος Α' μέρος δὲν εὑρίσκεται, Γ' δὲν ἐξεδόθη.— κ. Ι. Α. Σ. Σύρον. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Θ. Κ. 'Αθήνας. 'Απεστάλησαν διὰ τοῦ διανομέως ἡμῶν. — Φιλοπαίγμονι. Quant on court après l'esprit, on attrape souvent la sotisse. —κκ. Ν. Ι. Μ. Κωνσταντινούπολιν καὶ Κ. Ν. Ριμ. Σαράτ. Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν. — κ. Ε. Γ. Κέρτς. 'Ελήφθησαν.—Παρατηρητῇ. Δηκτικώτερον εἶπεν ἄλλος, ὅτι ἡ τουαλέττα τῶν γυναικῶν εἶνε ἡ μαγειρικὴ τοῦ κάλλους των. Πᾶσα γυνὴ καθ' ἑκάστην ἐπινοεῖ νέους τρόπους παρασκευῆς τῶν θελγήτρων της, ἵνα σερβίρῃ αὐτὰ τὴν ἑσπέραν εἰς τὸν θαυμασμὸν τῶν ἀπλήστων βλεμμάτων. Εἶνε δὲ περίεργον νὰ βλέπῃ τις τὰς γυναῖκας ἐρχομένας κατὰ σειρὰν εἰς αἴθουσάν τινα, καὶ ὑποβαλλομένας εἰς ἀμοιβαίαν καὶ ἀκριβῆ ἐξέτασιν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν: ὁμοιάζουσι πολεμιστὰς, οἵτινες ζητοῦσι νὰ εὕρωσι τὰ ἀσθενῆ μέρη τῆς πανοπλίας τοῦ ἀντιπάλου. Διότι, πράγματι, ἕκαστον μέρος τῆς ἐνδυμασίας αὐτῶν εἶνε ὅπλον ἐπιθετικὸν ἅμα καὶ ἀμυντικόν: ἐπιθετικὸν κατὰ τῶν ἀνδρῶν, ἀμυντικὸν κατὰ τῶν γυναικῶν. — κ. Ι. Π. Πειραιῶς. 'Απὸ τοῦ προσεχοῦς μηνός.— κ. Δ. Ν. Σ. Πάτρας. Τὰ μὲν αἰνίγματα εὐχαρίστως δημοσιεύομεν, ὄχι ὅμως τὰ λυρικά —κ. Κ. Ζ. Πειραιᾶ. Διὰ τοῦτο καὶ ἐκλήθη Aprilis, ἐκ τοῦ aperire, ἀνοίγειν.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[7 Ἀπριλίου (Πέμπτη) 1882].

Περὶ τὰ τέλη Ἀπριλίου ἀναχωρεῖ ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα Ὄλγα εἰς Ῥωσσίαν ὅπως παρευρεθῇ εἰς τὴν στέψιν τοῦ αὐτοκράτορος· τὴν Βασίλισσαν θέλουσι συνοδεύσει ἡ κυρία τῆς τιμῆς Αἰκατ. Κολοκοτρώνη, ὁ ὑπασπιστὴς κ. Γαρδικιώτης Γρίβας καὶ ὁ κ. Φιλοζοφώφ — Ὁ ἐν τοῖς ἀνακτόροις φιλοξενούμενος ἀπό τινος πρίγκιψ διάδοχος τοῦ Δανικοῦ θρόνου ἀπέρχεται τὴν προσεχῆ τετάρτην μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ εἰς Βενετίαν. —Διὰ Β. Διατάγματος οἱ ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις δῆμοι ἐσχηματίσθησαν οὕτω : ἐν μὲν τῷ νομῷ Λαρίσης, ἡ ἐπαρχία Λαρίσης διῃρέθη εἰς δήμους 8, ἡ ἐπαρχία Βώλου εἰς δήμους 17, ἡ ἐπαρχία Τυρνάβου εἰς δήμους 3, ἡ ἐπαρχία Δομοκοῦ καὶ Φερσάλων εἰς δήμους 6, ἡ ἐπαρχία Ἁλμυροῦ εἰς δήμ. 4, καὶ ἡ ἐπαρχία Ἀγυιᾶς εἰς δήμους 3· ἐν δὲ τῷ νομῷ Τρικκάλων ἡ ἐπαρχ. Τρικκάλων διῃρέθη εἰς δήμους 7, ἡ ἐπαρχία Καλαμπάκας εἰς δήμους 7 καὶ ἡ ἐπαρχία Καρδίτσης εἰς δήμ. 13· καὶ ἐν τῷ νομῷ Ἄρτης, ἡ ἐπαρχία Ἄρτης εἰς δήμους 4 καὶ ἡ ἐπαρχία Τσουμέρκων εἰς δήμους 4. Ὅθεν ἡ ὅλη περιφέρεια τῶν νέων ἐπαρχιῶν περιλαμβάνει δήμους 64.— Εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργὸν κ. Π. Καλλιγᾶν ἀπενεμήθη ὁ σταυρὸς τῶν Ταξιαρχῶν διὰ τὰς πρὸς τὸ Κράτος ὑπηρεσίας του. — Συνέστη ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν ἐπιτροπή, ἀποτελουμένη ἐξ ἀξιωματικῶν τῶν τεχνικῶν ὅπλων ἵνα καθορίσῃ καὶ συμπληρώσῃ διάφορα στρατηγικὰ καὶ ἀμυντικὰ σημεῖα ἐν τῷ νομῷ Ἀττικῆς. — Αἱ ἐργασίαι τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Πάτρας καὶ Πύργον σιδηροδρόμου προβαίνουσι δραστηρίως. Ἐπερατώθη μέχρι τοῦδε καὶ ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ἡ χωροστάθμησις ἀπὸ Πειραιῶς μέχρι Πατρῶν, ἤδη δ' ἀποπερατοῦται ἡ χωροστάθμισις τῆς ἀπὸ Πατρῶν μέχρι Πύργου ὁδοῦ, ὑποβαλλομένη κατ' αὐτὰς ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν. Ἤρξατο πρὸ πολλοῦ ἡ κατασκευὴ τῆς ἤδη χαραχθείσης ὁδοῦ ἀπὸ Πειραιῶς μέχρις Ἐλευσῖνος, ἥτις ἐλπίζεται ὅτι θέλει τεθῇ εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ κοινοῦ περὶ τὸν προσεχῆ Ἰούλιον. Ἐκ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐπεχωματώθη ἡ γραμμὴ ἀπὸ 1—7 χιλιόμετρα, ἐδόθη εἰς ἐργολαβίαν ἡ ἀπὸ 7 —10 χιλιόμετρα καὶ κατασκευάζεται ἤδη ἡ ἀπὸ 10—14 χιλιόμετρα. Ἐντὸς τοῦ παρόντος μηνὸς παραδοθήσεται ἡ πρώτη δόσις τῶν στρωτήρων ὑπὸ τοῦ ἀναλαβόντος τὴν ἐργολαβίαν ἐμπόρου ἐκ Πατρῶν, τὸν δὲ προσεχῆ μῆνα ἐπίσης θέλουσι παραδοθῇ αἱ σιδηραῖ ῥάβδοι. Ἤδη δὲ σκέπτεται ἡ ἑταιρία περὶ τοῦ καταλληλοτέρου σχήματος τῶν παραγγελθησομένων ἁμαξῶν, ὅπως αὗται ὦσιν ἀναπαυτικώτεραι καὶ σύμφωνοι πρὸς τὸ ἡμέτερον κλίμα. — Κατ' αὐθεντικὰς πληροφορίας οἱ εἰς τὴν ἐφετινὴν πανήγυριν τῆς Εὐαγγελιστρίας ἐν Τήνῳ προσελθόντες πανηγυρισταὶ ἀνέρχονται εἰς 22,763, ὧν 8670 ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Οἱ προσκυνηταὶ οὗτοι μετέβησαν εἰς Τῆνον διὰ 54 ἀτμοπλοίων καὶ ἱστιοφόρων. Τὰ εἰς χρήματα προσενεχθέντα εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν ἀνέρχονται εἰς δραχμὰς νέας 51,191 καὶ 5)00, τὰ δὲ εἰς κηρὸν, ἔλαιον, ὑφάσματα, μέταξαν ἄργυρον, χρυσὸν καὶ ζῶα ἦσαν ἀξίας δραχμῶν 15,324, ἑπομένως τὸ σύνολον τῶν εἰσπράξεων ἀνῆλθεν εἰς 72,515 καὶ 5)00.— Ὑπὲρ τοῦ θεραπευτηρίου ὁ «Εὐαγγελισμὸς» ἡ ἐνταῦθα διατρίβουσα κ. Μυρτὼ Π. Σκαραμαγκᾶ διὰ τῆς κ. Ἐρριέτης Π. Βαλαωρίτου προσήνεγκε φρ. 5,000.— Ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ εὐεργετικοῦ καθιδρύματος προσήνεγκε φρ. 2,500 ἡ κυρία Ἀρριέτα Ν. Πασπάτη.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ

τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων Πολιτευμάτων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τέλους τοῦ 1832.

ΥΠΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ Ζ. ΜΑΜΟΥΚΑ

Τὸ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένον μέρος αὐτῆς τῆς συλλογῆς τεύχη 11 εὑρίσκονται παρὰ τῷ ἐκδότῃ καὶ τιμῶνται ἀντὶ δρ. 28.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΠΟΝΗΜΑΤΑ

ΚΥΚΛΑΔΙΚΑ, ἤτοι γεωγραφία καὶ ἱστορία τῶν Κυκλάδων νήσων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Φράγκων. (1874) δρ. ν. 5.
Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» δίδεται ἀντὶ μόνον 1 φράγκου. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον 1.40.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ Μακεδονίας, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας κατὰ τὸν Émile Isambert, δρ. 5.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ περιγραφικὰ τῶν Κυκλάδων νήσων κατὰ μέρος. Ἄνδρος, Κέως, μετὰ γεωγραφικῶν πινάκων, δρ. 5.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ, ἐποποιία βυζαντινὴ τῆς Γ' ἑκατονταετηρίδος, κατὰ τὸ ἐν Ἄνδρῳ ἀνευρεθὲν χειρόγραφον (ἀντὶ 5) δρ. 2.50.

ΟΙ ΠΕΡΣΑΙ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Paul de Saint-Victor, les deux masques (Μετάφρασις) δρ. 1.

ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΛΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΩΝ. Διανέμεται δωρεὰν ὑπὸ τῶν καταστημάτων Ἀνδρ. Κορομηλᾶ.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑςίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

L'UNIVERS ILLUSTRÉ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.

Paris, Rue Auber, **3**.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 329. — 17 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1883. — ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 381

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ, διήγημα ὑπὸ Γ. Δ. Βιζυηνοῦ.

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩι ὑπὸ Γ. Δροσίνη.

ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

ΑΙ ΠΑΡΙΣΙΝΑΙ.

Η ΚΟΙΛΑΣ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ τῶν ἐν Θήβαις βασιλέων.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

— Ὑπὸ τοῦ τμήματος τῶν καλῶν τεχνῶν τοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» ἀπεφασίσθη ἡ ἀναβολὴ τῆς ἐκθέσεως ἀνθέων καὶ φυτῶν εἰς τὴν 6, 7 καὶ 8 Μαΐου, ὅθεν αἱ αἰτήσεις γίνονται δεκταὶ μέχρι τῆς 30 Ἀπριλίου. Ἡ ἔκθεσις γενήσεται ἐν τῷ παριλισσίῳ κήπῳ «Παραδείσῳ», θ' ἀποστείλωσι δ' ἐκθέματα καὶ ἐκ πολλῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος καὶ μάλιστα τῆς Ἑπτανήσου.

— Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδριάσει τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων συνεζητήθη ἡ πρότασις περὶ συστάσεως γεωργικῆς ἐκθέσεως τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον. Ἐξελέχθη δ' ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς κκ. Κ. Ι. Παπαρρηγοπούλου, Νικολαΐδου, Γενναδίου, Βαλσαμάκη καὶ Χελδράϊχ, ὅπως ὑποβάλῃ εἰς προσεχῆ συνεδρίασιν τὸν κανονισμόν.

— Καθ' ἅπασαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπαρχίαν Σερρῶν ὑπάρχουσιν 63 σχολεῖα ἑλληνικά, ὧν 49 ἐν τῇ πόλει καὶ τοῖς ἑλληνικοῖς χωρίοις, καὶ 14 ἐν βουλγαροφώνοις (ἐν οἷς ὅμως ἡ ἑλληνικὴ διδάσκεται γλῶσσα). Εἰς τὰ 49 ταῦτα σχολεῖα φοιτῶσι 3000 καὶ ἐπέκεινα μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι, εἰς δὲ τὰ 14 φοιτῶσι 423 μαθηταί. Ἐν τῇ πόλει τῶν Σερρῶν ὑπάρχουσι τὰ ἑξῆς 16 ἑλληνικὰ σχολεῖα, εἰς ἃ 1400 μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι φοιτῶσι, 39 δὲ διδάσκουσι διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι : γυμνάσιον εἰς ὃ καὶ ἑλληνικὴ προσήρτηται σχολή, ἐν ᾧ διδάσκουσιν 6 τακτικοὶ διδάσκαλοι καὶ 3 ἐξωτερικοί· παρθεναγωγεῖον κεντρικόν, ἐν ᾧ δύο διδάσκαλοι καὶ 5 διδασκάλισσαι διδάσκουσι· 5 δημοτικὰ σχολεῖα ἐν οἷς 11 διδάσκαλοι διδάσκουσι, 2 νηπιαγωγεῖα, ἐν οἷς 4 διδασκάλισσαι, ἕτερον παρθεναγωγεῖον ἐν ᾧ δύο διδασκάλισσαι, καὶ 5 σχολεῖα τοῦ κ. Δ. Μαρούλη, ἐν οἷς 5 διδάσκαλοι καὶ 4 διδασκάλισσαι διδάσκουσιν.

— Ἀπέθανεν ὑπερεβδομηκοντούτης ἐν Παρισίοις ὁ Ἰούλιος Σανδῶ, συγγραφεὺς καὶ ἀκαδημαϊκὸς ἐκ τῶν διαπρεπῶν τῆς Γαλλίας. Ἔργα αὐτοῦ τινὰ ἐδημοσιεύθησαν μεταπεφρασμένα ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ἐν οἷς καὶ τὰ δύο ἄριστα θεωρούμενα τῶν ἔργων αὐτοῦ: ἡ «Μαγδαληνὴ» καὶ ἡ «Δεσποινὶς Λασεγλιέρ». Τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἰουλίου Σανδῶ εἶνε ἀλήθεια μὲν περὶ τὴν οὐσίαν καὶ χάρις περὶ τὴν μορφήν. Ὡς συγγραφεὺς οὐδέποτε ἀπήλαυσε θορυβώδους ἐπιτυχίας διά τι τῶν ἔργων αὐτοῦ, πάντα ὅμως τὰ προϊόντα τοῦ καλάμου του ἠξιώθησαν τῆς ἀπαραμειώτου ἀγάπης τοῦ δημοσίου καὶ τῆς συμπαθοῦς ἐκτιμήσεως τῆς κριτικῆς.

— Ἐν Λιψίᾳ ἐκδίδοται προσεχῶς κριτικὴ καὶ παλαιογραφικὴ πραγματεία τοῦ φιλολόγου κ. Π. Παπαγεωργίου περὶ τοῦ ἐπιφανοῦς ἐν Φλωρεντίᾳ Λαυρεντιακοῦ κώδικος τοῦ Σοφοκλέους, μετὰ νέας αὐτοῦ ἀντιβολῆς. Ἄξιον σημειώσεως εἶνε ὅτι τὸν προκείμενον κώδικα ἀνέγνω ὁ Ἰωάννης Λάσκαρις ἐν ἔτει 1518 πολλαχοῦ πολλῷ κάλλιον ἢ οἱ ξένοι παλαιογράφοι καὶ φιλόλογοι τῶν νεωτέρων χρόνων.

— Ὁ Λεσσὲψ περάνας τὰς ἐπὶ τόπου ἐρεύνας του ἐν Ἀφρικῇ, ἀπεφάνθη ὅτι ἡ θαλάσσωσις τῆς πρὸς νότον τῆς Ἀλγερίας καὶ τῆς Τύνιδος ἐρήμου δὲν θὰ παρουσιάσῃ μεγάλας δυσχερείας. Ἡ ἄμμος εἶνε εἰς βάθος 73 μέτρων ἐξ ἴσου συμπαγής, πρὸς ἐξόρυξιν δ' αὐτῆς θὰ ἤρκουν 700 ἀτμοκίνητοι μηχαναὶ ἀναπληροῦσαι τὴν δύναμιν ἑκατοντακισχιλίων ἐργατῶν. Οἱ Ἄραβες γενάρχαι, πρὸς οὓς ὁ Λεσσὲψ ἔφερε συστατικὰ γράμματα τοῦ γηραιοῦ Ἀβδὲλ-Καδέρ, ὑπεδέχθησαν τὸν περικλεῆ Γάλλον φιλικώτατα.

— Ὁ παλαιὸς τῶν «Ἀνεκδότων» τοῦ Προκοπίου ἐκδότης Νικόλαος Ἀλεμαννὸς (1623), παραπέμπει πολλαχοῦ τῶν σημειώσεών του εἰς βίον τοῦ Ἰουστινιανοῦ, γεγραμμένον ὑπὸ Θεοφίλου τοῦ Ἀντικήνσωρος. Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ συγγραφέως τῶν «Ἰνστιτούτων» ἐθεωρεῖτο μέχρι τοῦδε ὡς ἀπολεσθέν· ἀλλ' ὁ καθηγητὴς κ. Bryce ἀγγέλλει ὅτι ἀνεῦρεν αὐτὸ ἐν ἰδιωτικῇ τινι βιβλιοθήκῃ τῆς Ῥώμης καὶ σκοπεῖ νὰ τὸ ἐκδώσῃ προσεχῶς· εἶνε δὲ κυρίως οὐχὶ αὐτοτελὴς βίος, ἀλλ' ἀποσπάσματα ἐκ σλαβωνικοῦ πρωτοτύπου.

— Συνεστάθη ἑλληνικὸν σχολεῖον μὲ μίαν τάξιν ἐν Ἁγίᾳ Θέκλᾳ τοῦ δήμου Ἀνωγειτῶν τῆς ἐπαρχίας Πάλλης.

— Συνεστάθη δημοτικὸν σχολεῖον θηλέων ἐν Ἀκράτᾳ, ἀρρένων δὲ ἐν τοῖς χωρίοις Βανιάνῃ τοῦ δήμου Ἀγραίων, Ζαλανίτσᾳ τοῦ δήμου Ἀπεραντίων καὶ Χοῦνι τοῦ δήμου Παρακαμπυλίων.

— Κατὰ τὴν τελευταίαν διατριβὴν τοῦ κ. Χελδράϊχ περὶ φυτολογικῆς ἐξετάσεως τῆς Θεσσαλίας 700 εἴδη φυτῶν ἐγνώσθησαν ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Ἡ χλωρὶς αὕτη παρουσιάζει μεγίστην ὁμοιότητα πρὸς τὴν τῶν ὁμόρων χωρῶν, δηλ. πρὸς τὴν τῆς Μεσημβρινῆς Μακεδονίας πρὸς Β. καὶ τὴν τῆς Φθιώτιδος καὶ Εὐρυτανίας πρὸς Ν. καὶ τοῦτο ἀπεδείχθη καθόλου ὑπὸ τῆς ἀκριβεστέρας ἐπισκοπήσεως.

— Ὁ φιλολογικὸς σύλλογος «Παρνασσὸς» ἀπεφάσισεν ἵνα τῇ συμπράξει τοῦ Ὠδείου καταρτισθῇ μουσικὸς θίασος ἐκ παίδων τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων.

— Ἐλήφθησαν ἤδη ὑπὸ τῆς διευθύνσεως τῶν ταχυδρομείων τὰ προαγγελθέντα μεγάλα σιδηρᾶ γραμματοκιβώτια, ἅτινα λίαν προσεχῶς θὰ τοποθετηθῶσιν εἰς διάφορα μέρη τῶν Ἀθηνῶν χάριν τῆς εὐκολίας τῶν ἀποστολέων γραμμάτων.

— Ἐξεδόθησαν νέαι ἐφημερίδες : ὁ «Κῆπος» ἐνταῦθα, ὁ «Δαναὸς» ἐν Ἄργει, «Ἠχὼ τῆς Τήνου» ἐν τῇ ὁμωνύμῳ νήσῳ, καὶ ὁ «Ἀπόστρατος Ἕλλην» ἐν Σύρῳ.

— Ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις δύο νέων ἐφημερίδων ἐν Ἀθήναις : τοῦ «Ἀγῶνος» καὶ τῆς «Στρατιωτικῆς ἐπιθεωρήσεως».

— Προσεχῶς ἐκδίδοται ἐν Ἀγγλίᾳ βιβλιάριον, ἐν ᾧ ὁ Σαίκσπηρ ἐξετάζεται ὑπὸ νεωτάτην καὶ ἄγνωστον ἔτι τοῖς πλείστοις ἔποψιν. Συγγραφεὺς αὐτοῦ εἶνε ὁ ἱερεὺς Ellacombe. Τὴν φύσιν τῶν ἀποκαλύψεων τοῦ αἰδεσίμου συγγραφέως δείκνυσιν αὐτὸς ὁ τίτλος τοῦ μικροῦ του τόμου : «Ὁ Σαίκσπηρ ὡς ἁλιεύς»

— Γάλλος ἔμπορος ἐν Σουδὰν κατοικῶν ἀνεκάλυψεν ἀραβικὸν χειρόγραφον τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος, περιέχον τὴν ἱστορίαν τῆς κατακτήσεως τῆς Ἀβυσινίας, ἀπέστειλε δ' αὐτὸ εἰς τὸ Γαλλικὸν Ἰνστιτοῦτον.

ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟΝ.

Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἑστίας.

Εἰς τὸ ἐν τῇ «Ἐφημερίδι» τῆς 10 Ἀπριλίου δημοσιευθὲν ποίημα τοῦ κ. Ἀχιλλέως Παράσχου ὑπάρχει οὐσιώδης ἱστορικὴ ἀνακρίβεια, σείουσα μέχρις ἐντελοῦς καταπτώσεως τὰ θεμέλια τῆς ὡραίας παραδόσεως, καθ' ἣν ὁ ἥρως Ὀδυσσεὺς Ἀνδροῦτσος βλέπων τοὺς ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν ὑπ' αὐτοῦ πολιορκουμένους Τούρκους νὰ καταστρέφωσι τὸν Παρθενῶνα καὶ ἄλλα ἀρχαῖα μνημεῖα πρὸς συλλογὴν

Digitized by Google

μολύβδου, οὗτινος ἐστεροῦντο, ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς μεγάλην ποσότητα σφαιρῶν παρακαλέσας νὰ μὴ ἐξακολουθῶσι τὸ καταστρεπτικὸν αὐτῶν ἔργον, τοῖς ἀποστέλλει δὲ ὅσον μόλυβδον θέλουσι.

Ἡ παράδοσις αὕτη τὸ πρῶτον ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου ἐν τῇ «Κορίννῃ» εἰς πεζὸν λόγον καὶ κατόπιν ἀνεδημοσιεύθη ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» (τόμ. 4, σελ. 573). Ἐν τούτοις καὶ τὸν Βαλαωρίτην καὶ τὸν Παράσχον διέλαθε τὸ πασίγνωστον ἱστορικὸν γεγονὸς ὅτι ὁ Ὀ δ υ σ σ ε ὺ ς Ἀ ν δ ρ ο ῦ τ σ ο ς ο ὐ δ έ π ο τ ε ἐ π ο λ ι ό ρ κ η σ ε τ ὴ ν Ἀ κ ρ ό π ο λ ι ν τ ῶ ν Ἀ θ η ν ῶ ν κ α τ ε χ ο μ έ ν η ν ὑ π ὸ Τ ο ύ ρ κ ω ν.

Ἡ Ἀκρόπολις ἐπολιορκήθη τὴν 25 Ἀ π ρ ι λ ί ο υ 1821 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν χωρικῶν τῆς Ἀττικῆς. Ἐλθόντος τοῦ Ὀμὲρ Βριώνη εἰς ἐπικουρίαν ἐλύθη ἡ πολιορκία τὴν 20 Ἰ ο υ λ ί ο υ 1821. Ἀποχωρήσαντος τοῦ Βριώνη ἐξ Ἀθηνῶν περὶ τὰ τέλη τοῦ Ὀ κ τ ω β ρ ί ο υ ἰ δ ί ο υ ἔ τ ο υ ς, ἀπεκλείσθησαν καὶ αὖθις οἱ Τοῦρκοι ἐν τῇ Ἀκροπόλει ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Ἀττικῆς καί τινων ἐπικούρων μετὰ τὴν ἐν Χαλανδρίῳ πεισματώδη μάχην τὴν 3 Ν ο ε μ β ρ ί ο υ 1821.

Ἡ δευτέρα αὕτη πολιορκία διήρκεσε μέχρι τῆς 10 Ἰ ο υ ν ί ο υ 1822, ὅτε οἱ Τοῦρκοι παρεδόθησαν διὰ συνθήκης καὶ τὸ φρούριον κατέλαβον οἱ Ἕλληνες.

Ἐπελθούσης ἔριδος εἶτα μεταξὺ τῶν ὁπλαρχηγῶν περὶ τῆς φρουραρχίας, προσεκλήθη ὁ Ὀ δ υ σ σ ε ὺ ς Ἀ ν δ ρ ο ῦ τ σ ο ς ἐκ Βελίτσης, ὅπως παραλάβῃ τὸ φρούριον, ὅστις καὶ ἦλθε τ ὸ π ρ ῶ τ ο ν τ ό τ ε ἐν Ἀθήναις τ ὴ ν 21 Α ὐ γ ο ύ σ τ ο υ 1822 γενόμενος μετ' ἐνθουσιασμοῦ δεκτός.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης μέχρι τῆς δολοφονίας του συμβάσης ὡς γνωστὸν τὴν 5 Ἰουνίου 1825 οὐδέποτε ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐπολιορκήθησαν Τοῦρκοι.

Ταῦτα γράφω χάριν ἱστορικῆς ἀκριβείας, φρονῶν ὅτι ἡ ἐπανόρθωσις αὕτη οὐδόλως μειοῖ τὴν ἀναντίρρητον ἀξίαν τοῦ ποιήματος.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 12 Ἀπριλίου 1883.

Δ. Γρ. Καμπούρογλους.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἡ παλιγγενεσία τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Βουκουρεστίῳ, 1883. [Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐξεδόθη ἐσχάτως ἐν εἴδει λευκώματος βιβλίον, περιέχον εἰκόνας τῶν ἐνδοξοτέρων σκηνῶν τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, ὧν τὰ πρωτότυπα ἔχουσι γραφῇ ὑπὸ τοῦ Hess ἐν ταῖς Στοαῖς (Arcaden) τοῦ Μονάχου, πρὸς ἑρμηνείαν δ' αὐτῶν παρατεθειμένα πλεῖστα ἀποσπάσματα πεζῶν καὶ ἐμμέτρων συγγραφῶν ἐξυμνοῦντα τὴν ἡρωϊκὴν ἐκείνην ἐποχήν. Ἡ ἔκδοσις ἐγένετο ἐπιμελείᾳ τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ ἐγκρίτου ἑλληνικῆς ἐφημερίδος οἱ «Σύλλογοι», ἥτις ἐπισπᾶται δίκαιον ἔπαινον διὰ τὸν ἐθνωφελῆ σκοπὸν ὃν ἐκπληροῖ ἀναζωπυροῦσα οὕτω τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τῶν ἀνὰ τὴν Ρωμουνίαν διεσπαρμένων Ἑλλήνων].

Ἐγχειρίδιον τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ὑπὸ Β. Οἰκονομίδου. Ἔκδοσις δ'. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Περὶ τῆς ἐπιρροῆς τῆς ὀδοντοφυΐας ἐπὶ τῶν νόσων τῆς βρεφικῆς ἡλικίας ὑπὸ Α. Ζίννη καθηγητοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Τὰ πάθη, ἐναίσιμος διατριβὴ ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει ὑπὸ Λουΐζου Ἡλιοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Περὶ ἀνατροπῆς, διατριβὴ ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει ὑπὸ Κωνστ. Βρατάση. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Περὶ ἀναφορᾶς εἰς τὴν κληρονομίαν, ἐναίσιμος διατριβὴ Ἰωάννου Δ. Κυριακοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Ἡ πολιορκία τῆς Φλωρεντίας ὑπὸ Α. Genevay ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Κ. Νεστορίδου. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Περὶ δημοσίων ἐγγραφῶν, ἐναίσιμος διατριβὴ Κ. Θ. Καλομενοπούλου διδάκτορος τῆς νομικῆς. Ἀθήνησι, 1883.

Spiridione de-Biazi: Dei parenti di Ugo Foscolo, lettera al prof. Bartolomeo Mitrovic autore dell'opuscolo Ugo Foscolo a Spalato. 1883, Zante.

Πάνου Γουλιμῆ Λόγος εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου. Βουκουρέστιον, 1883.

Ποιμαντικὴ ὑπὸ Νικηφόρου Καλογερᾶ καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Μέθοδος τῶν παρασκευαστικῶν ἀνατομικῶν ἀσκήσεων ὑπὸ Χριλάου Ὀλυμπίου, ὑφηγητοῦ καὶ παρασκευαστοῦ τῆς ἀνατομικῆς ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Μέρος β'. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Λόγος ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ καταστήματι τῆς φιλαρμονικῆς ἑταιρίας τῇ ἑσπέρᾳ τῆς 25 Μαρτίου 1883. Ὑπὸ Ν. Κ. Καλοσγούρου. Ἐν Κερκύρᾳ, 1883.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Μ' ὀρθάνοικτα τὰ 'μάτια δὲν 'μπορεῖς
'Σ τὸ φῶς τῆς 'μέρας νὰ μᾶς 'δῇς 'μπροστά σου,
Καὶ μὲ κλειστὰ τὰ 'μάτια μᾶς θωρεῖς
Τὴν νύκτα.—Τί παράξενο, στοχάσου!

Γ*

2.

(Θὰ δημοσιευθῶσι τὰ μᾶλλον ἐπιτυχῆ).

Διὰ τῶν ὁμοιοκαταληκτουσῶν λέξεων μ ά τ ι α καὶ π α λ ά τ ι α νὰ κατασκευασθῇ δίστιχον.

3.

Διὰ τῶν ἑξῆς γραμμάτων νὰ κατασκευασθῇ κυβόλεξον.

Σ Α Α Α
Χ Η Α Μ
Ο Σ Η Σ
Χ Σ Α Α

4.

Δημῶδες αἴνιγμα.

Βαρέλι δωδεκάσφηνο
Κάθε σφῆνα κι' ὄνομα.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Α Υ Ρ Α
Υ Π Α Ρ
Ρ Α Γ Η
Α Ρ Η Σ

2.

Θ ά σ ο ς — Κ ά σ σ ο ς — ἄ σ ο ς.

3.

3 (Τ ρ ο ί α).

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

14 Ἀπριλίου 1883 — ΑΘΗΝΩΝ — 14 Ἀπριλίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0]0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	399
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,410	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1[2	500	484
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,316	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	445
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	29,721	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	299
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799	42,622	15 » 15 »	15 » 15 »	22.40	200,—	250	287
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	28,700	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	197,50	250	222
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,805	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	15.	252,—	280	263
» 6,000,000 τῶν 6 » »	60.000	38,324	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	110
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,656	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	15	362,50	400	267

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	4435
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	356
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5.—	100	144
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	30
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	7.—	140	205
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	10 1[2	160	492
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . ὁρ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοίνιξ». »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυὼν» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . . Τραπεζικὸν 3μην. 29.—
» . . . Ὄψεως » 29.40
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης 3μη.
» » Ἐμπορικὸν 3μην. 115

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον Φραγ. 23.10
Λίρα Στερλίνα »
Λίρα Ὀθωμανικὴ »
Αὐστριακὸν Φλωρίον »
Ἀργυροῦν δίφραγκον »
» φράγκον »

Παρατηρήσεις

* ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (25 Ἀπριλίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ. 56 1[2
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0. » 247 1[2
» » 9 0[0. » 254
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου » 173
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ. 110 10[40 – 110 15[40
Παρισίων 3 » . . . φρ. 22.85 – 22.90
Λίρα Ἀγγλικὴ . . . γρ. 110 6]40
Εἰκοσάφραγκον . . . » 87 32[40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (13 Ἀπριλίου)

Λονδ. αἱ 20 λ. σ. 3μ. φιο. 119.75
Παρισ. τὰ 100 φ. » 47.45
Εἰκοσάφραγκον » 9.50
Ἀργυρᾶ φιορ. 100

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἄμστερδαμ	4 1]2	Βιέννης	4 0]0
Βερολίνου	5 0]0	Λονδίνου	3 0]0
Μαδρίτης	4 0[0	Παρισίων	5 0]0
Πετρουπόλεως	6 0]0	Ρώμης	5 0]0

Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζης) 8 0]0.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Ἡ ἀποστολὴ πρὸς τὸν κ. Π. Κ. (Ζίφτας) ἤρξατο κατόπιν τῆς νέας ἐπιστολῆς σας.— Κα Α. Π. Καλάβρυτα. Βιβλία καὶ ἐπιστολήν μας ἐπέμψαμεν ταχυδρομικῶς.—Κα Ε. Ε. Π. Ἀθήνας. Ὡς ἐμάθομεν, ἀμφότερα ἔχουσιν ἀναδημοσιευθῆ πρό τινων ἐτῶν, ὥστε δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ δημοσιευθῶσιν ἐκ νέου. Οὐχ ἧττον σᾶς εὐχαριστοῦμεν — Ἐπαρχιώτῃ. Ἡ ἐθιμοταξία ἀπαιτεῖ ἢ ἐπίσκεψιν ἢ συλλυπητήριον ἐπιστολήν. Ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ περιπτώσει συνήθως οἱ γράφοντες ὡς κανόνα τοῦ ὕφους των ἔχουν τὴν πιθανότητα σφοδροτάτης θλίψεως τοῦ πρὸς ὃν ἀποτείνονται· μόνος ὁ Φοντενέλλος λέγεται ὅτι ἔκρινε καλὸν νὰ στείλῃ πρὸς νεαρὰν γυναῖκα ἀπολέσασαν γέροντα σύζυγον ἐπιστολὴν συλλυπητήριον ἄγραφον, ἐπιφυλαχθεὶς νὰ τὴν συμπληρώσῃ μετὰ τρεῖς μῆνας. Ὅταν δὲ προσεκλήθη νὰ τὸ πράξῃ, ἤρξατο οὕτως: «Κυρία, σᾶς συγχαίρω. . . κτλ.» —κ. Κ. Γ. Γαλάζιον. Ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος τὸ ἓν ἐκ τῶν δύο πέμπεται πρὸς τὸν ἐν Τεκουτσίῳ κ. Μ. —κ. Ε. Ψ. Ἀθήνας. Τὰ αἰνίγματα δὲν δημοσιεύονται ἂν δὲν ἔχωμεν καὶ τὰς λύσεις αὐτῶν. — κκ. Γ. Π. Γεράκι, Λ. Π. Λαμίαν, Ι. Α. Κ. Πάτρας. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Ν. Ι. Ἀθήνας. Πῶς δὲν εἶνε γελοῖον μάγειρος μέν τις ἢ σκυτοτόμος, ἢ παντοπώλης, ὁσονδήποτε καὶ ἂν ἀθροίσῃ πλοῦτον ἐκ τῆς τέχνης ἢ ἀλλοθεν ποθέν, νὰ μὴ φαίνεται εὐγενής, οἱ δὲ τούτου υἱοὶ καὶ ἔκγονοι κληρονομήσαντες τὸν πλοῦτον νὰ μεγαλοφρονῶσιν ἐπὶ εὐγενείᾳ ὡσεὶ εἷλκον τὸ γένος ἐκ τῶν Ἡρακλειδῶν! — κ. Η. Μ. Σύρον. Ὅσῳ συντομότερον τόσῳ καλλίτερον. — κ. Π. Π. Ζάκυνθον. Ἐλήφθησαν. — κ. Κ. Δ. Κ. Πάτρας. Ἡ παραγγελία σας ἐξετελέσθη. Σᾶς ἐγράψαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Ν*. Πολὺ ὡραιότερον εἶνε τὸ τοῦ Κ. Παλαμᾶ, εἰς τὸ ἁγιόκλημα, ὅπερ ὁλόκληρον παραθέτομεν ἐνταῦθα πρὸς χάριν σας:

Νἄμουν τὸ ἁγιόκλημα 'ποὺ ἀπ' τὴν αὐλή σου
Ὑψηλὰ 'ς τὸν τοῖχό σου σκαλόνει, ἀνθεῖ,
Καὶ μὲ τὴν δρόσο σου, μὲ τὴν πνοή σου
Πάντα δροσίζεται καὶ πάντα ζῇ.

'Στὸ παραθύρι σου νὰ 'λθῶ νὰ στήσω
Κλωνάρια πράσινα γιὰ ν' ἀκουμπᾷς
Στρῶμα, προσκέφαλο νὰ σοῦ χαρίσω,
Νὰ γέρνῃς ἥσυχα νὰ μ' ἀγαπᾷς.

Ν' ἀνακατώνουνται, νὰ γίνουντ' ἕνα,
Νὰ κουβεντιάζουνε ἀδελφικά,
Τὰ λουλουδάκια μου τὰ μυρωμένα
Μὲ τὰ μαλλάκια σου τὰ καστανά.

Νὰ λούζω ἀδιάκοπα τὰ ὄνειρά σου
Μὲ τῶν ἀνθῶν μου τὴ μυρωδιά,
Καὶ σὺ τοὺς κλώνους μου μὲ τὴ δροσιά σου,
Ἐγὼ δουλεύτρα σου καὶ σὺ κυρά.

Καὶ 'ς τὸ καλότυχο παράθυρό σου
Ὅποιος τὸ ταίρι μας τύχῃ νὰ ἰδῇ,
Νὰ λέγῃ ἐμένανε δεντρὶ 'δικό σου,
'Δικό μου λούλουδο ἐσὲ νὰ 'πῇ.

Χωρὶς ἐσένανε νὰ μὴν ἀνθίζω,
Χωρὶς ἐμένανε νὰ μὴ γελᾷς,
Τὴν εὐτυχία μου νὰ σοῦ χαρίζω,
Τὴν ἐμορφάδα σου νὰ μοῦ σκορπᾷς.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[14 Ἀπριλίου (Πέμπτη) 1883].

Τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν θέλει ἀντιπροσωπεύσει ἐν Μόσχᾳ κατὰ τὴν στέψιν τοῦ Τσάρου ὁ ἐν Παρισίοις πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Μαυροκορδάτος ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ὡς στρατιωτικὴν ἀκολουθίαν τὸν ἀντισυνταγματάρχην τοῦ πεζικοῦ κ. Γ. Πλαπούταν, τὸν ταγματάρχην τοῦ πυροβολικοῦ κ. Μ. Καρατζᾶν καὶ τὸν ταγματάρχην τοῦ μηχανικοῦ κ. Σωτ. Νοταρᾶν.—Ἀνεχώρησε χθὲς ἐντεῦθεν ὁ διάδοχος τῆς Δανίας οἰκογενειακῶς.—Ἡ καρδία τοῦ ἀειμνήστου Α. Κουμουνδούρου ἀπεστάλη εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ ἐπαρχίαν Μεσσήνην, ἔνθα ἐγένετο δημοτελὴς καὶ συγκινητικὴ ὑποδοχή —Διὰ Β. διατάγματος προστίθενται εἰς τὰς μέχρι τοῦδε κεκανονισμένας κλάσεις τῶν γραμματοσήμων τρεῖς ἔτι, ἡ τῶν λεπτῶν 25 χρώματος κυανοῦ, ἡ τῶν λεπτῶν 50 χρώματος βαθέος πρασίνου καὶ ἡ τῆς δραχμῆς χρώματος τεφροχρόου. Τὰ δὲ νέα ἐπιστολικὰ δελτάρια εἰσὶν ἐπίσης τριῶν κλάσεων α') ἁπλᾶ λεπτῶν 10 καὶ διπλᾶ λεπτῶν 20, ἤτοι μετ' ἀπαντήσεως πληρωμένης διὰ τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ παγκοσμίου ταχυδρομικοῦ συνδέσμου ἐκτετυπωμένα ἐπὶ χάρτου κυανοῦ καὶ δι' ἐρυθρᾶς μελάνης· β) ἁπλᾶ λεπτῶν 5 καὶ διπλᾶ λεπτῶν 10 διὰ τὴν ἐντὸς τῶν πόλεων ὑπηρεσίαν ἐπὶ χάρτου κιτρινωποῦ καὶ διὰ κοινῆς μελάνης καὶ γ') ἁπλᾶ λεπτῶν 10 καὶ διπλᾶ λεπτῶν 20 διὰ τὴν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν τῆς Ἑλλάδος ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν· παρεμφερὴ τὸ χρῶμα πρὸς τὰ προηγούμενα Ἡ ἡμέρα καθ' ἣν τεθήσονται εἰς κυκλοφορίαν τὰ γραμματόσημα καὶ τὰ δελτάρια τῶν τριῶν τούτων κλάσεων ὁρισθήσεται, ταχέως ἐλπίζεται, διὰ Β. διατάγματος καὶ αὐθημερὸν θὰ καταργηθῶσι τὰ ἤδη ἐν χρήσει γραμματόσημα τῶν 30 καὶ 60 λεπτῶν ὡς καὶ τὰ ἐπιστολικὰ δελτάρια τῶν 15 λεπτῶν.—Λυπηρὰ ἐπίτασις τῆς εὐλογίας ἀνεφάνη κατ' αὐτὰς ἐν Πειραιεῖ, ἀνελθόντων ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τῶν ἐν Κανθάρῳ νοσηλευομένων εἰς 50 σχεδόν.—Διελθὼν τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐντεῦθεν ὁ υἱὸς τοῦ κ. Χρηστάκη Ζωγράφου, Σόλων Ζωγράφος μιμητὴς τοῦ εὐεργετικοῦ αὐτοῦ πατρὸς ἐποιήσατο τὰς ἑξῆς δωρεὰς ὑπὲρ τῶν ἐνταῦθα φιλανθρωπικῶν καὶ φιλεκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων: ὑπὲρ τοῦ θεραπευτηρίου ὁ «Εὐαγγελισμὸς» 4000 δραχ. ἀνὰ 1000 εἴς τε τὸ Ὀρφανοτροφεῖον Χατζῆ Κώστα καὶ εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρίαν ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀνασκαφῶν, καὶ ἀνὰ 500 ὑπὲρ τῆς σχολῆς τῶν ἀπόρων παίδων καὶ εἰς τὴν ἑταιρίαν τῆς ὑγιεινῆς πρὸς καλλιεργίαν τῆς δαμαλίδος.—Παρὰ τῷ «Αἰῶνι» συνήχθησαν ἐν συνόλῳ φράγκα 2,107 30 ὑπὲρ μνημείου τοῦ Γαμβέτα.—Ὑπὲρ συλλογῆς ἐράνων πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν συνέστη καὶ ἐν Σμύρνῃ ἐπιτροπή.—Κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον κατέπλευσαν εἰς Βῶλον πλοῖα 316, χωρητικότητος 26,405 τόννων· τούτων ἀτμόπλοια ἦσαν 35 καὶ ἱστιοφόρα 281.—Μέγα Ὁλλανδικὸν ἀτμόπλοιον κατέπλευσε τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα εἰς τὸν λιμένα Βώλου, κομίζον διάφορα ὑλικὰ τοῦ κατασκευαζομένου σιδηροδρόμου.

LA MODE FRANÇAISE

37 = Rue de Lille, à Paris = 37

—

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

TA KATA THN

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ

τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων Πολιτευμάτων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τέλους τοῦ 1832.

ΥΠΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ Ζ. ΜΑΜΟΥΚΑ

—

Τὸ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένον μέρος αὐτῆς τῆς συλλογῆς τεύχη 11 εὑρίσκονται παρὰ τῷ ἐκδότῃ καὶ τιμῶνται ἀντὶ δρ. 28.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΠΟΝΗΜΑΤΑ

ΚΥΚΛΑΔΙΚΑ, ἤτοι γεωγραφία καὶ ἱστορία τῶν Κυκλάδων νήσων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Φράγκων. (1874) δρ.ν.5.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» δίδεται ἀντὶ μόνον 1 φράγκου. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον 1.40.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ Μακεδονίας, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας κατὰ τὸν Émile Isambert, δρ. 5.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ περιγραφικὰ τῶν Κυκλάδων νήσων κατὰ μέρος. Ἄνδρος. Κέως, μετὰ γεωγραφικῶν πινάκων, δρ. 5.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ, ἐποποιία βυζαντινὴ τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, κατὰ τὸ ἐν Ἄνδρῳ ἀνευρεθὲν χειρόγραφον (ἀντὶ 5) δρ. 2 50.

ΟΙ ΠΕΡΣΑΙ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Paul de Saint-Victor, les deux masques (Μετάφρασις) δρ. 1.

ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΛΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΩΝ. Διανέμεται δωρεὰν ὑπὸ τῶν καταστημάτων Ἀνδρ. Κορομηλᾶ.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑσίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

L'UNIVERS ILLUSTRÉ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.

Paris, Rue Auber, 3.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 330. — 24 Ἀπριλίου 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 382

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΩΣ ΑΠΟΘΝΗΣΚΟΥΣΙΝ ΟΙ ΡΩΣΣΟΙ.

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩι ὑπὸ Γ. Δροσίνη.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ παρ' Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις.

ΑΙ ΟΡΧΗΣΕΙΣ τῶν ἀγρίων.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἡ διεθνὴς ἐν Λονδίνῳ ἁλιευτικὴ ἔκθεσις ἡ ἀρξαμένη τὴν 1 Μαΐου (ν) θέλει διαρκέσει ἐπὶ ἓξ μῆνας. Παρεσκευάσθησαν ἤδη εἴκοσι δεξαμεναὶ διὰ θαλασσίους ἰχθῦς, καὶ ἄλλαι εἴκοσι δι' ἰχθῦς τῶν γλυκέων ὑδάτων. Ὅσοι δὲ ἰχθῦς δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ προσαχθῶσι ζῶντες θὰ παρασταθῶσιν ἐν ἐκμάγμασιν ἢ ἐζωγραφημένοι. Αἱ πλεῖσται τῶν χωρῶν τῆς ὑφηλίου προθύμως ἀνεδέξαντο τὴν πρόσκλησιν τῆς ἐπιτροπείας τῆς ἐκθέσεως, ἧς πρόεδρος εἶνε ὁ πρίγκιψ τῆς Οὐαλλίας. Τὰ σπουδαιότατα τμήματά εἰσι τὸ τῆς Ἀγγλίας, τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Σουηδίας, τῆς Νορβηγίας, τῆς Ὁλλανδίας, τῆς Κίνας, τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Αὐστραλίας, τῆς Ῥωσσίας, τοῦ Καναδᾶ.

Πρᾶγμά τι καινοφανὲς ὅλως καὶ πρακτικὸν θέλει κινήσει τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐπισκεψομένων τὴν διεθνῆ ἁλιευτικὴν τοῦ Λονδίνου ἔκθεσιν· τῇ φροντίδι τῆς ἐθνικῆς σχολῆς τῆς μαγειρικῆς θὰ ὀργανισθῇ σειρὰ ὁλόκληρος μαθημάτων καὶ πειραμάτων, ὅπως καταστῇ γνωστὸν εἰς τοὺς ζητοῦντας τὴν οἰκονομίαν ὅτι τὰ κοινότερα εἴδη τῶν ἰχθύων καὶ τὰ εὐθηνότερα, τὰ οὐδέποτε φερόμενα πρὸς πώλησιν ἐν ταῖς ἀγοραῖς τοῦ Λονδίνου, εἶνε δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθῶσι ἐπωφελέστερον πρὸς διατροφὴν παρὰ πρὸς ἄλλην χρῆσιν.

Ἐν ἀμφιθεάτρῳ δὲ δυναμένῳ νὰ περιλάβῃ 150 ἀνθρώπους εἰδικοὶ μάγειροι θέλουσι παρασκευάζει τοὺς ἰχθῦς τούτους, τὰς ἀναγκαίας συγχρόνως παρέχοντες ἐξηγήσεις, ὑπ' αὐτὰ τὰ ὄμματα τοῦ κοινοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ προσενεχθῶσι προσέτι χάρται τετυπωμένοι ἐν πολλαῖς γλώσσαις ὑποδεικνύοντες διαφόρους πρὸς παρασκευὴν τῶν ἰχθύων τούτων τρόπους. Παραπλεύρως, ἔν τινι ἑστιατορίῳ, θὰ παρατεθῶσι φαγητὰ ἐξ ἰχθύων παρεσκευασμένων κατὰ τὰς ἐν τοῖς μαθήμασι ἀναπτυχθείσας ἐπιστημονικὰς ἀρχάς, στοιχίζοντα, καίτοι ποικίλα καὶ ἄφθονα, 40 ἢ 50 λεπτὰ μόνον.

— Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει κ. Θεόδωρος Μαυρογορδάτος δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόθι Ἑλληνικὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον ἐδήλωσεν ὅτι προσφέρει αὐτῷ 150 τουρκικὰς λίρας κατ' ἔτος, καὶ ταύτας ἐπὶ τετραετίαν, ὅπως διατιθῶνται πρὸς ἀναγραφήν, ἀντιγραφὴν καὶ δημοσίευσιν τῶν ἐν τοῖς μοναστηρίοις καὶ ταῖς βιβλιοθήκαις κατακειμένων χειρογράφων. Ἡ προσφορὰ αὕτη τοῦ κ. Μαυρογορδάτου λογίζεται ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς συλλογικοῦ ἔτους, ἀρχομένου κατὰ τὸν ἐπὶ θύραις Μάϊον, ἐκ δὲ τῶν 150 λιρῶν 120 ὡρίσθησαν τῷ κ. Α.Π. Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ, ᾧ ἀνέθηκεν ὁ Σύλλογος τὴν ἐργασίαν ταύτην διὰ τῆς ἐπισκέψεως τῶν διαφόρων μοναστηρίων καὶ βιβλιοθηκῶν, αἱ δὲ ὑπόλοιποι θὰ ἐξοδεύωνται εἰς ἔκδοσιν τῶν εὑρημάτων, ἥτις γενήσεται ὑπὸ ἐπιγραφὴν Μαυρογορδάτειος βιβλιοθήκη καὶ πρὸς ὄφελος τοῦ Συλλόγου.

— Ἐν τῷ γερμανικῷ περιοδικῷ συγγράμματι «Magazin fur die Literatur des In-und Auslandes» ὁ γνωστὸς ἑλληνιστὴς κ. Αὔγουστος Βόλτς δημοσιεύει σύντομον ἐπιθεώρησιν τῆς παρ' ἡμῖν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη φιλολογικῆς κινήσεως. Πρὸς τοῖς ἄλλοις λίαν εὐφήμως μνημονεύει τῶν ποιητικῶν ἔργων καὶ διατριβῶν τοῦ κ. Δημ. Γρ. Καμπούρογλου, ὧν ἀνομολογεῖ τὴν χάριν καὶ πρωτοτυπίαν, καὶ τὸ εὔθυμον καὶ λεπτὸν σατυρικὸν πνεῦμα.

— Κατά τινα σημείωσιν δημοσιευομένην ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἐκδότου Charpertier ὁ ἀριθμὸς τῶν μέχρι τοῦδε πωληθέντων ἀντιτύπων ἐξ ἑκάστου τῶν μυθιστορημάτων τοῦ περιωνύμου Zola εἶνε ὁ ἑξῆς· τῆς «Naua» 122,000, τοῦ «Assommoir» 97,000, «Pot-Bouille» 65,000, «Une page d'amour» 48,000, «La faute de l'Abbé Mouret» 27,000, «La curée» 25,000, «Le ventre de Paris» 21,000.

— Ἡ ρουμανικὴ Ἀκαδημία προεκήρυξε διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος τὰ ἑξῆς βραβεῖα : α') Τὸ ἐκ δωδεκακισχιλίων φράγκων μέγα βραβεῖον Ναστουρέλ, διὰ τὴν καλλιτέραν βίβλον, ἥτις θὰ δημοσιευθῇ ἐντὸς τοῦ ἔτους. β') Τὸ ἐκ πεντακισχιλίων φρ. βραβεῖον Ἠλιάδου διὰ τὴν καλλιτέραν καὶ πλουσιωτέραν συλλογὴν δημοτικῶν ᾀσμάτων. γ') Τὸ βραβεῖον Λαζάρου ἐκ πεντακισχιλίων φράγκων διὰ τὸ καλλίτερον ἐπιστημονικὸν σύγγραμμα, ὅπερ θὰ ἐξεδίδετο ἐντὸς τοῦ ἔτους.

— Ἐκ τῆς ἄρτι ἐκδοθείσης λογοδοσίας τῶν κατὰ τὰ ἔτη 1880-82 γενομένων ἐν τῷ Φιλολογικῷ συλλόγῳ «Παρνασσῷ» ὑπὸ τοῦ προέδρου κ. Τ. Ἀργυροπούλου ἐρανιζόμεθα τὰς ἑξῆς πληροφορίας δηλούσας τήν τε καταφανῆ πρόοδον τοῦ συλλόγου, καὶ τὰς κοινωφελεῖς ἐνεργείας αὐτοῦ κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην διετίαν :

Ὁ Σύλλογος διατηρεῖ σχέσεις ἐν συνόλῳ μετ' 99 σωματείων. Ἐκ τούτων 70 μὲν εἶνε ἑλληνικά, 29 δὲ ξένα. Ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις σωματείων ὁ Σύλλογος διατηρεῖ σχέσεις μετὰ 20, ἐν οἷς καὶ αἱ τρεῖς ξέναι ἐνταῦθα σχολαὶ ἡ Γαλλική, Γερμανικὴ καὶ Ἀμερικανική. Ἐκ τῶν ξένων σωματείων διακρίνομεν ἰδίᾳ 8 τοιαῦτα ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς, ἅτινα καὶ τακτικῶς ἀποστέλλουσι τῷ Συλλόγῳ τὰς δημοσιεύσεις των.

Οἱ εὐεργέται τοῦ Συλλόγου ἀνέρχονται ἐν συνόλῳ εἰς 57, ἀπὸ δὲ τῆς συστάσεως τοῦ Συλλόγου ἀπέθανον μέλη αὐτοῦ ἐν συνόλῳ 92.

Τὸ ἀναγνωστήριον τοῦ Συλλόγου ἀποτελεῖται ἐξ 103 ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν. Ἐκ τούτων 34 ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ εἶνε τῶν Ἀθηνῶν, 24 τῶν ἐπαρχιῶν καὶ 14 τοῦ ἐξωτερικοῦ πάντα ἑλληνικά, 33 δὲ ξένα, ὧν ἄλλα μὲν λαμβάνει ὁ Σύλλογος ἐκ συνδρομῆς ἄλλα δὲ ἐξ ἀνταλλαγῆς μετὰ τοῦ ἰδίου περιοδικοῦ. Ὥστε τὸ ἀναγνωστήριον τοῦ Συλλόγου εἶνε πλουσιώτατον.

Πλὴν τῶν τεσσάρων αὐτοῦ τμημάτων καὶ τῶν διαφόρων αὐτῶν ἐπιτροπῶν ὁ Σύλλογος διατηρεῖ σήμερον καὶ τὰς ἑξῆς σχολὰς ἀπόρων παίδων. Ἐν Ἀθήναις, Καλάμαις, Σύρῳ, Ζακύνθῳ, Πάτραις, Ἄνδρῳ, Νέᾳ Πικέρνῃ, Τραγανοῦ, Κατσαροῦ. Ἐκδίδει δὲ τακτικῶς τὸ περιοδικὸν αὐτοῦ οὗ συνεπληρώθησαν ἤδη 6 τόμοι, ἀποτελοῦντες σύνολον 420 τυπογραφικῶν φύλλων καὶ τὰ νεοελληνικὰ ἀνάλεκτα, ὧν συνεπληρώθησαν δύο τόμοι ἐξ 65 τυπογραφικῶν φύλλων. Πλὴν δὲ τούτων ἁπάντων δημοσιεύει τακτικῶς καὶ λογοδοσίαν, οἵα ἡ προκειμένη. Αἱ μέχρι τοῦδε δημοσιευθεῖσαι λογοδοσίαι συναποτελοῦσιν ὁμοῦ 125 τυπογραφικὰ φύλλα. Ὥστε μέχρι τοῦδε αἱ δημοσιεύσεις τοῦ Συλλόγου ὑπερβαίνουσι τὰ 600 τυπογραφικὰ φύλλα.

Τὸ προσωπικὸν τοῦ Συλλόγου καὶ τῶν Σχολῶν ἀνέρχεται εἰς 19 διδασκάλους καὶ 11 ἐπιστάτας, κλητῆρας καὶ ὑπηρέτας.

— Ἡ κατὰ τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον γενησομένη ἐν Ἀθήναις γεωργικὴ ἔκθεσις ἔσται κυρίως διαρκής τις συλλογὴ προϊόντων· ἥτις θέλει χρησιμεύσῃ ὡς πυρὴν μελέτης. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν ἡ ἔκθεσις αὕτη θὰ περιλάβῃ μόνον προϊόντα δυνάμενα νὰ διατηρηθῶσιν ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἤτοι σιτηρά, ὄσπρια καὶ βιομηχανικὰ φυτά, βάμβακας, βαλάνους, πιτυΐδας κλπ. Ἐπίσης δὲ θὰ ἐκτεθῶσι καὶ τὰ γεωργικὰ ἐργα-

Digitized by Google

λεῖα ὧν γίνεται χρῆσις ἐν ταῖς διαφόροις ἐπαρχίαις τῆς Ἑλλάδος.

— Ἡ ἐπὶ τῶν φυλακῶν ἐπιτροπὴ τοῦ συλλόγου Παρνασσοῦ πολλὰς εἰσήγαγε βελτιώσεις εἰς τὰς ἐνταῦθα φυλακάς. Οὕτω δωμάτιά τινα μετεβλήθησαν εἰς αἰθούσας διδασκαλίας, ἕτερα εἰς ἐργαστήρια ξυλουργικῆς, ὑποδηματοποιΐας καὶ ἄλλων τεχνῶν, ἐν οἷς ἤρξαντο διδασκόμενοι καὶ ἐργαζόμενοι οἱ ἄχρι τοῦδε ἐν ἀνιαρᾷ ἀργίᾳ διερχόμενοι τὰς μακρὰς ὥρας τῆς φυλακῆς.

— Διατρίψας ἐπ' ὀλίγον ἐνταῦθα ἀνεχώρησεν εἰς Γαλλίαν ὁ διακεκριμένος ἱστοριογράφος γερουσιαστὴς καὶ ἀκαδημαϊκὸς κ. Ἐρρῖκος Μαρτέν, ἀφοῦ ἐπισταμένως ἐμελέτησε τὰς ἐν Ἀθήναις ἀρχαιότητας καὶ ἐπεσκέφθη τὰς Μυκήνας.

— Αἱ ὑπὸ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως ἐνεργούμεναι ἐν Δήλῳ ἀνασκαφαὶ ἐπαναλαμβάνονται προσεχῶς.

— Δι' ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας συνεστάθησαν δημοτικὰ σχολεῖα ἀρρένων ἐν τοῖς χωρίοις Ματαράγκα, Μπουρλέσα καὶ Μεσάριστα τοῦ δήμου Μακρυνείας καὶ ἐν τῷ χωρίῳ Ζωγραφάκι τοῦ δήμου Ὠλενείας.

— Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἀνεχώρησεν εἰς Βῶλον ὁ κ. Θ. Χελδράϊχ, ἐκεῖθεν δὲ θὰ ἐπισκεφθῇ τὸ Πήλιον ὄρος καὶ τὴν Ὄσσαν καὶ θὰ φθάσῃ μέχρις Ὀλύμπου, ἵνα συμπληρώσῃ τὰς μελέτας αὐτοῦ πρὸς φυτολογικὴν ἐξέτασιν τῆς Θεσσαλίας, ἧς ἤδη ἱκανὸν ἐδημοσίευσε μέρος.

— Νέα ἐφημερὶς ἐξεδόθη ἐνταῦθα ἑβδομαδιαία ὁ «Οἰκονομολόγος» συνταξσομένη ὑπὸ τοῦ κ. Ἐμμ. Ι. Μαυρογορδάτου.

ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟΝ

Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἑστίας.

Ἀναγνοὺς τὸ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 377 φύλλῳ τῆς «Ἑστίας» ἄρθρον περὶ τοῦ ἀρτίως δημοσιευθέντος τετάρτου τόμου τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Κ. Σάθα «Μεσαιωνικὸς βίος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους», καὶ ἰδὼν τὰ ὅσα ὁ ἡμέτερος πολυμαθὴς καὶ ἀκούραστος μεσαιωνοδίφης φρονεῖ περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος τῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ καὶ μάλιστα ὑπὸ τὰς Βενετικὰς σημαίας ὑπηρετούντων Ἑλλήνων μαχητῶν, οὓς οὗτος Στραθιώτας καὶ οὐχὶ Στρατιώτας προσαγορεύει, ἔκρινα σκόπιμον νὰ παρατηρήσω ὀλίγα τινά, τὰ ὁποῖα, ἐλπίζω, θέλετε εὐαρεστηθῆ νὰ καταχωρίσητε ἐν τῷ ἀξιολόγῳ Ὑμῶν περιοδικῷ, ὡς συμβάλλοντα εἰς τὴν διαφώτισιν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας.

Ὅτι οἱ διάφορα Εὐρωπαϊκὰ κράτη καὶ μάλιστα τὴν Βενετικὴν Πολιτείαν ὑπηρετήσαντες στρατιωτικῶς Ἕλληνες, ἰδιαίτερα ἱππικὰ σώματα ἀποτελοῦντες, καὶ γνωστοὶ ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα Stradiotti, Stratioti, ἢ καὶ Strathioti, προήρχοντο ἐξ ὁμοίων στρατιωτικῶν σωμάτων, ὑπαρχόντων ἤδη καὶ ἐν τῇ Βυζαντινῇ Αὐτοκρατορίᾳ, καὶ ὅτι ἐπὶ ταύτης οἱ συγκροτοῦντες αὐτὰ ἀνῆκον εἰς τιμαριωτικόν τι σύστημα καὶ ἀπήλαυον τιμαριωτικῶν προνομίων οὐδὲν ἔχει τὸ ἀπίθανον, καὶ ἴσως ὑπάρχει παρὰ τοῦ κ. Σάθα ἀρκούντως ἀποδεδειγμένον. Δὲν ἔχει ὅμως οὕτως ἡ ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος αὐτῶν, καθ' ἣν παράγεται ἐκ τοῦ στράθα ἢ στράδα (ὁδός), καὶ ὅτι οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ Στρατιώτης. Πιστεύω μόνον ὅτι οἱ Ἰταλοὶ καὶ ἰδίως οἱ Βενετοὶ γράφοντες ἰταλιστὶ τὸ Στρατιώτης Stradiotto, ὡς ἀμαθεῖς τῆς ἡμετέρας γλώσσης, ἐξέλαβον ἴσως αὐτὸ ὡς σχετιζόμενον πρὸς τὴν λέξιν Strada (ὁδός). Οὐδὲ προσέχω εἰς τὴν παλαιὰν ἰταλικὴν γραφὴν Strathioti, ἔνθα τὸ th δὲν δύναται νὰ ἐκληφθῇ ἴσον τῷ ἡμετέρῳ θ, καθ' ὅσον, ὡς προκύπτει ἐκ παλαιῶν ἐγγράφων, ἡ τότε ἰταλικὴ ὀρθογραφία δὲν ἦτο κανονικὴ καὶ ἀκριβής· ὥστε τὸ th ἐτίθετο συχνάκις ἄνευ λόγου, ἀντὶ ἁπλοῦ t ἢ δύο t. Ὅτι ὅμως ἑλληνιστὶ οἱ Ἕλληνες οὗτοι στρατιῶται δὲν ἐκαλοῦντο Στραθιῶται, ἀλλὰ Στρατιῶται, θετικὴν καὶ ζῶσαν παρέχει τὴν ἀπόδειξιν τὸ ἐν Κερκύρᾳ προάστειον, ἔνθα ἐπὶ Βενετοκρατίας συνῳκίσθησαν οἱ κατὰ τὴν δεκάτην ἕκτην ἑκατονταετηρίδα ἐκ Ναυπλίου ἐνταῦθα προσφυγόντες, καὶ ὅπου νῦν ζῶσιν οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν, ἀνέκαθεν μέχρι τῆς σήμερον ὀνομαζόμενον Στρατιά. Μαρτυρεῖ δὲ περὶ τοῦ ὀνόματος Στρατιῶται καὶ τὸ παρ' ἡμῖν δημῶδες τραγούδιον, ὅπερ ἄρχεται.

- «Στρατιῶταις ποῦ διαβαίνετε, στρατιῶταις ποῦ περνᾶτε
- Μὴν ἴδετε τὸ γυιόκα μου, μὴν ἴδετε τὸ γυιό μου».

τραγούδιον συνήθως ᾀδόμενον κυρίως ὑπὸ τῶν ἐπιστρεφόντων ἑορταστῶν κατὰ τὰς πανηγύρεις τῆς Ἀναλήψεως καὶ τῆς Παναγίας Κασωπίτρας, τελουμένας εἰς τὰ περίχωρα τοῦ προαστείου τῆς Στρατιᾶς.

Περαίνω δὲ λέγων ὅτι ἐξ ὅσων εἶδα καὶ ἤκουσα, οἱ ἐν Κερκύρᾳ συνῳκισμένοι Στρατιῶται καὶ τ' ἀρχαῖα αὐτῶν προνόμια μέχρι πτώσεως τῆς Βενετοκρατίας διατηρήσαντες, καὶ εἰς στρατιωτικὸν σῶμα μείναντες συντεταγμένοι ὑπὸ ἴδιον ἀρχηγόν, εἴτε κυβερνήτην, κοινῶς Κουβερναδοῦρον, ἢ Γουβερναδοῦρον λεγόμενον, οὐδέποτε Στραθιῶται, ἀλλὰ πάντοτε Στρατιῶται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ ἐκλήθησαν. Τοῦτο δὲ καὶ ἐξ ἐγγράφων ἐπιβεβαιοῦται, διότι καὶ διάφοροι συμβολαιογραφικαὶ πράξεις τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ἐν τῷ ἀρχειοφυλακείῳ Κερκύρας ὑπάρχουσιν, ἐν αἷς ἀναφέρεται ὁ ἀνδρικώτατος Κουβερναδοῦρος τῶν Στρατιωτῶν.

Ἐν Κερκύρᾳ, τῇ 14 Ἀπριλίου 1883.

Ν. Ι. ΒΟΥΛΓΑΡΙΣ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Aug. Boltz, Shakespeare in Griechenland. [Ὁ γνωστὸς τοῖς ἀναγνώσταις τῆς «Ἑστίας» καὶ τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας καὶ γλώσσης ἐγκρατέστατος καθηγητὴς κ. Αὔγουστος Βόλτς διὰ τοῦ τελευταίου του ἔργου τούτου, δημοσιευθέντος τὸ πρῶτον ἐν τῇ «Σαιξπηρίῳ ἐπετηρίδι» παρέχει τοῖς συμπολίταις αὐτοῦ καλλίστην εἰκόνα τῆς καταστάσεως τῶν σαιξπηρείων μελετῶν παρ' ἡμῖν. Ἰδίᾳ δ' ἐνδιατρίβει εἰς τὰς μεταφράσεις τῆς «Τρικυμίας» ὑπὸ Ι. Πολυλᾶ, τοῦ «Καίσαρος» ὑπὸ Ἰωνίδου, τοῦ «Μάκβεθ» καὶ τοῦ «Ἀμλέτου», ὑπὸ Βικέλα καὶ τοῦ «Ἀντωνίου καὶ Κλεοπάτρας» ὑπὸ Δαμιράλη. Ἐν τῇ πραγματείᾳ του ταύτῃ παρεντίθησι καὶ πιστὴν μετάφρασιν τῆς ἐν τῇ «Κλειοῖ» ὑπὸ τοῦ κ. Θ. Λιβαδᾶ δημοσιευθείσης κρίσεως περὶ τῆς μεταγλωττίσεως τοῦ Μάκβεθ καὶ τοῦ Ἄμλετ ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Βικέλα ὡς ἀπόδειγμα τῆς ἐν Ἑλλάδι κριτικῆς. Ἐν παρόδῳ δὲ ποιεῖται εὔφημον μνείαν τῆς ἐμμέτρου μεταφράσεως τῆς Ἰλιάδος ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Παράσχου, ἣν κρίνει ὑπ' ὄψει ἔχων τὰ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσιευθέντα ἀποσπάσματα αὐτῆς].

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Τὸ πρῶτόν μου ἐνῷ κοσμεῖ
Τὰ ζῷα ἐξοπλίζει·
Τὸ δεύτερόν μου εὐοσμεῖ
Κ' ὑπὸ τὴν χλόην κυανίζει·
Τ' ὅλον κρεμᾶτ' ἀπὸ κλωνίου
Ῥοδόλευκος καρπὸς μαΐου.

Δ*.

2.

$\frac{\text{γῆ}}{\text{Τ}}$

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Τὰ ὄνειρα.

2.

Ὅταν γλυκολιγώνωνται τὰ δυό σου μαῦρα 'μάτια
γίνονται χίλια θρύμματα καὶ πύργοι καὶ παλάτια.

3. ***

Μ	Α	Χ	Η
Α	Λ	Α	Σ
Χ	Α	Ο	Σ
Η	Σ	Σ	Α

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

21 'Απριλίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 21 'Απριλίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	'Ομολογ. ἐκδοθεῖσαι	'Ομολ. κυκλοφορ.	'Εποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	'Εποχαὶ κληρώσεως	'Ετήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0]0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1 'Ιουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	397
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,410	20 'Ια.·'Απ.·'Ιουλ.·'Οκ.	20Δεκ.·Μαρ.·'Ιουν.·Σεπ.	30,—	3921[2	500	483
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,316	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	440
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	29,721	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	298
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799	42,622	15 » 15 »	15 » 15 »	22.40	200,—	250	288
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	28,700	15 'Ιουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	197,50	250	210
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,805	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	15.	252,—	280	262
» 6,000,000 τῶν 6 » »	60.000	38,324	31 Δεκεμβρίου	10 'Οκτωβρίου	6,—	100,—	100	109
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι 'Εθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,656	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1'Ιουλ.·1Σεπτ.·1Νοεμ.·1'Ιαν.·1Μαρτ.·1Μαΐου	15	362,50	400	265

Πιστωτικὰ καταστήματα 'Εταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	'Αποθεματικὸν κεφάλαιον	'Εποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος . Φρ.	18,000,000	'Ολόκληρον	12,630,000	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	150	1,000	4450
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	358
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5.—	100	144
'Ασφαλιστ. 'Εταιρία ὁ 'Αρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	
'Εταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	'Ιανουάρ. καὶ 'Ιούλ.	7.—	140	205
Σιδηρόδρομ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	10 1[2	160	495
'Εταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	—	—	—	—	9.—		
'Ασφαλιστικὴ 'Εταιρία ὁ «Φοίνιξ». »	3,000,000	300,000	500,000	30 'Ιανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «'Αλκυὼν» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 'Απριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . . Τραπεζικὸν 3μην. 29.15
» . . . Ὄψεως » 29.50
Γαλλίας—'Εθνικῆς Τραπέζης 3ἡμ.
» » 'Εμπορικὸν 3μην. 115

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	23.10
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα 'Οθωμανικὴ	»	
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
'Αργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

Παρατηρήσεις

* ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (2 Μαΐου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ. 56 1[4
'Ελληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0. » 247
» » 9 0[0. » 254
'Εταιρία Μεταλλ. Λαυρίου » 174
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ. 1105[40–110 12[40
Παρισίων 3 » . . . φρ. 22.87 1[2–22.90
Λίρα 'Αγγλικὴ . . . γρ. 110 8]40
Εἰκοσάφραγκον . . . » 87 33[40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (27 'Απριλίου)

Λονδ. αἱ 20 λ. σ. 3μ. φιο. 119.75
Παρισ. τὰ 100 φ. » 47.40
Εἰκοσάφραγκον » 9.52
'Αργυρᾶ φιορ. 100

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἄμστερδαμ	4 1]2	Βιέννης	4 0]0
Βερολίνου	5 0]0	Λονδίνου	3 0]0
Μαδρίτης	4 0[0	Παρισίων	5 0]0
Πετρουπόλεως	6 0]0	Ρώμης	5 0]0

'Ελλάδος ('Εθνικῆς Τραπέζης) 8 0]0.

'Αλληλογραφία τῆς 'Εστίας.

κ. Κ. Χ. Κ. 'Αδριανούπολιν. Οἱ παλαιότεροι ἱστορικοὶ ἐμνημόνευον ἐπιμελῶς τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐγένοντο μυθικὰ συμβάντα· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Γρότε, ὅστις πασιφανῶς κατέδειξε τὸ παράλογον τῆς μυθικῆς χρονολογίας, οὐδεὶς πλέον ζητεῖ νὰ καθορίσῃ ἐν τῷ χρόνῳ τοὺς μύθους, ἐκτὸς δυστυχῶς τῶν ἐν χρήσει ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις ἐγχειριδίων τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας. Οἱ ἀρχαῖοι ὅμως συγγραφεῖς ὥριζον τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας ἐν χρόνῳ ἀντιστοιχοῦντι τῷ 1182 π. Χ. Μικρὸν μετὰ ταύτην ἐπανῆλθεν ὁ 'Αγαμέμνων εἰς Μυκήνας, ἔνθα εὗρε τὸν θάνατον, πρωτοῦ νὰ ἴδῃ τὸν υἱόν του 'Ορέστην. Οὗτος δὲ, κατὰ τοὺς τραγικοὺς, κατέφυγεν εἰς Φωκίδα παρὰ τῷ θείῳ του βασιλεῖ Στροφίῳ, καὶ ὀκτὼ ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ἐπανῆλθεν ἐξ 'Αθηνῶν εἰς Μυκήνας, καὶ κτείνας τὸν Αἴγισθον καὶ τὴν μητέρα, μετέβη συμβουλῇ τοῦ Δελφικοῦ μαντείου εἰς Ταυρίδα ἐν Σκυθίᾳ, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς διώξεως τῶν 'Ερινύων. Ἔκλεψε δ' ἐκεῖ τὸ διιπετὲς ξόανον τῆς 'Αρτέμιδος καὶ τοῦτο φέρων ἔφθασε μετὰ μακρὰν περιπλάνησιν εἰς Βραυρῶνα τῆς 'Αττικῆς, ὅπου κατέλιπε τὸ ξόανον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μυκήνας, ἔνθα ἀνέλαβε τὸν πατρικὸν θρόνον κατεχόμενον ὑπὸ τοῦ Μενελάου ἢ τοῦ 'Αλήτου. Φέρονται ὅμως πολλαὶ παραλλαγαὶ τῶν περὶ 'Ορέστου μύθων, ἀλλ' οὐδεμία τούτων ὁρίζει ἀκριβῶς χρονολογίας, οὐδέ τις τῶν μυθογράφων ἔκρινε τοῦτο ἀπαραίτητον.— κ. Δ. Χ. Λεχαινά. Μόνον ὅταν λάβωμεν τὸ χειρόγραφον, δυνάμεθα νὰ ἀποφανθῶμεν· εὐχαριστοῦμεν ἐν τούτοις διὰ τὴν προσφοράν σας. — Φίλῳ Ν. Δ. Παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς σταλῇ ἄλλο ἀντίτυπον, διότι ὁ κ. Ι. Δ. παρ' οὗ ἐζητήσαμεν τὸ δανεισθὲν μᾶς παρέπεμψε νὰ τὸ λάβωμεν παρὰ τοῦ κ. Μ. Κν. ὅστις μᾶς εἶπεν ὅτι τὸ ἐδάνεισεν εἰς τὸν κ. Π. Σ. ὅστις τὸ ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ἀναχωρῶν διὰ νὰ διασκεδάσῃ κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ταξειδίου του, καὶ νὰ διαπιστώσῃ τὴν ὀρθότητα τῆς παρατηρήσεως τοῦ Γάλλου ἐκείνου, ὅστις ἔλεγεν ὅτι οἱ δανειζόμενοι βιβλίον τι πολὺ εὐκολώτερον γίνονται κάτοχοι τοῦ βιβλίου ἢ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ· — κ. Κ. Δ. Κ. Πάτρας. 'Ελήφθησαν. 'Η παράκλησίς σας ἐξετελέσθη.— Φιλολόγῳ. 'Αντίστοιχος τοῦ à propos ἔκφρασις ὑπάρχει ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ εἰς καλὸν, ἢ εἰς δέον. 'Ο Πλάτων λέγει που: Εἰς καλὸν ἥκεις ἵνα συνδειπνήσῃς ἡμῖν. (Vous venez à propos pour souper avec nous).— κ. Ν. Α. Π. Σηλυβρίαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, ἀλλὰ νομίζομεν ἀσύμφορον τὴν δημοσίευσιν διὰ νὰ μὴ προκαλέσωμεν δυσαρεσκείας παρὰ τοῖς ἐν 'Ελλάδι ὁμοφύλοις των, ὧν πλείστους νῦν ἀριθμοῦμεν συμπολίτας.— Φίλῳ τῆς «'Εστίας». Ὅσον εἰλικρινὴς καὶ ἂν εἶνε ἡ θλῖψις τοῦ κληρονομοῦντος πλούσιον συγγενῆ, ὑπάρχει ὅμως καὶ μεγαλειτέρα αὐτῆς· εἶνε δ' ἐκείνη ἣν θὰ ᾐσθάνετο, ἐὰν αἴφνης ὁ παρ' αὐτοῦ θρηνούμενος ἐπανήρχετο εἰς τὴν ζωήν.— κ. Α. Ξ. 'Ηράκλειον. Προσετέθη ἓν ἔτι, συναποσταλέντων καὶ τῶν ἀπὸ 1 'Ιανουαρίου· 'Απεστάλησαν δὲ καὶ τὰ δύο ἄλλα.— κ. Μ. Λ. Β. Γαλάζιον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.— κ. Ν*. Πειραιᾶ. Περσική τις παροιμία λέγει ὅτι ἡ εὐγένεια τῶν τρόπων εἶνε νόμισμα, ὅπερ πλουτίζει ἐκεῖνον ὅστις τὸ ἐξοδεύει.— Κυρίᾳ Λ. Π. Καλάβρυτα. 'Ελήφθησαν.— κκ. Μ. Η. Κων[πολιν, Ρ. Σ. 'Αλεξάνδρειαν, Β. Α. Κόρινθον. Τὰ ζητηθ. ἀπεστάλησαν.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[21 Ἀπριλίου (Πέμπτη) 1883].

Σήμερον π. μ. ἀφίκετο ἐνταῦθα ὁ ἡγεμὼν τῆς Βουλγαρίας Ἀλέξανδρος μετὰ τῆς ἀκολουθίας του. Τὸν ἡγεμόνα ὑπεδέξαντο ἐν Πειραιεῖ ὁ Βασιλεὺς, οἱ ὑπουργοὶ καὶ οἱ πρέσβεις τῶν ξένων δυνάμεων, κατέλυσε δ' ἐν τῷ ἄνω ὀρόφῳ τῶν Ἀνακτόρων παρασκευασθέντι ἐπὶ τούτῳ. — Τὴν ἑσπέραν ταύτην μέγα γεῦμα παρατεθήσεται ἐν τοῖς Ἀνακτόροις πρὸς τιμὴν τοῦ ἡγεμόνος. — Ἡ Βασίλισσα Ὄλγα ἀναχωρεῖ ἐντεῦθεν τὴν προσεχῆ δευτέραν μεταβαίνουσα εἰς Ὀδησσὸν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Πετρούπολιν. — Διὰ Β. Δ. ἐκανονίσθησαν ὡς ἑξῆς τὰ περὶ ἀποζημιώσεως πληρωτέας εἰς τὸν μέλλοντα ν' ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν Ἑλλην. Κυβέρνησιν κατὰ τὴν στέψιν τοῦ Τζάρου κ. Ν. Μαυροκορδάτον: ἐκτὸς τῶν τακτικῶν ἀποδοχῶν θέλουσι χορηγηθῆ αὐτῷ πάντα τὰ ὁδοιπορικὰ ἔξοδα, τὸ ἐνοίκιον τῆς ἐν Μόσχᾳ οἰκίας αὐτοῦ, ἔτι δὲ φράγκα χρυσᾶ 170 καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῆς ἐν Ῥωσσίᾳ διαμονῆς του. — Τὴν πρωΐαν τοῦ Πάσχα πυρκαϊὰ ἐξερράγη ἐν τῷ ἐν Πειραιεῖ καὶ παρὰ τὸ ἁμαξοστάσιον ξενοδοχείῳ τὸ «Βυζάντιον», ἀποτεφρώσασα τοῦτο ὅλον καὶ τὰ ὑπ' αὐτὸ καταστήματα. Αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως καὶ τὰ πληρώματα τῶν ἐν τῷ λιμένι ἡμετέρων καὶ ξένων πλοίων ἔσπευσαν ἐπὶ τόπου καὶ κατώρθωσαν νὰ περιορίσωσι τὸ πῦρ, ἀπειλοῦν νὰ ἐπεκταθῇ ἕνεκα τοῦ σφοδροῦ πνέοντος ἀνέμου. Αἱ ζημίαι ὑπερβαίνουσι τὰς 150 χιλ. δραχ. — Κατὰ τὰ εἰθισμένα ἑωρτάσθησαν τὴν τρίτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα τὰ κοινῶς λεγόμενα Παναθήναια, ἑορτὴ καθ' ἣν ἐπιτρέπεται ἡ ἐν τοῖς ἀρχαιολογικοῖς μουσείοις εἴσοδος καὶ μουσικὴ ἀνακρούει ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Θησείου. Ἐφέτος ὅμως ἕνεκεν τῶν ἀνασκαφῶν ἐκωλύετο ἡ ἐν τῇ Ἀκροπόλει εἴσοδος. — Διετάχθη ὁ Νομάρχης Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, ἵνα ἐκθέσῃ εἰς μειοδοτικὴν δημοπρασίαν τὴν κατασκευὴν φυλακῶν ἐν Μεσολογγίῳ ὧν ἡ δαπάνη ὡρίσθη εἰς δρ. 352,112,00. — Ἀναμένεται ἐνταῦθα σήμερον ὁ ἀναλαβὼν τὴν τομὴν τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου στρατηγὸς Τύρρ. — Κατὰ τὴν λήξασαν σύνοδον τοῦ ἐνταῦθα κακουργιοδικείου εἰσήχθησαν πρὸς ἐκδίκασιν ἐν ὅλῳ ὑποθέσεις 114. Ἐκ τούτων 61 ὑπῆρξαν καταδικαστικαὶ, 17 ἀθωωτικαὶ, 17 ἀπαλλακτικαὶ καὶ 19 ἀναβλητικαί. Κατηγορήθησαν ἄτομα ἐν ὅλῳ 160 ἐξ ὧν 2 γυναῖκες. Κατεδικάσθησαν 78, ἐξ ὧν 3 εἰς θάνατον, 2 εἰς ἰσόβια δεσμὰ, 10 εἰς πρόσκαιρα, 19 εἰς εἱρκτὴν, 43 εἰς φυλάκισιν καὶ εἷς εἰς ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν. Ἠθωώθησαν 59 ἐξ ὧν 2 γυναῖκες. Ἀπηλλάγησαν 23 ἐξ ὧν 9 λόγῳ ἀμύνης, 5 λόγῳ μέθης, 1 λόγῳ παραγραφῆς, 2 λόγῳ συμψηφισμοῦ, 1 ἕνεκα πολ. διαφθορᾶς, 2 ἕνεκεν ἀκαταλογίστου καὶ 2 λόγῳ ἀναρμοδιότητος. — Ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ συνεδριάσει τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Ἀθηναίων ἐπέτρεψε τῷ δημάρχῳ τὴν σύναψιν νέου δανείου ἐξ ἑκατονταχισχιλίων δραχμῶν πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς νέας ἀγορᾶς. — Ἐκ τοῦ λιμένος Γυθείου ἐξήχθησαν κατὰ τὸν παρελθ. μῆνα πλέον τῶν 800,000 ἐλαίου, κατ' εἰδήμονας δὲ ἡ ὅλη ἐξαγωγὴ θ' ἀνέλθῃ εἰς 2,000,000 ὀκάδων, ὧν ἑκάστη πωλεῖται ἤδη ἀντὶ 1,05 λεπτῶν. — Ἐκ Σμύρνης προερχόμενοι ἀφίκοντο εἰς Καλαμάκιον ἑκατὸν ἀρμένιοι ἐργάται, οἵτινες προσελήφθησαν ὑπὸ τῆς ἑταιρίας τῆς τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ ἀντὶ ἡμερομισθίου 3 φράγκων χρυσῶν καθ' ἑκάστην. Ὁ κομίσας τοὺς ἀρμενίους τούτους διεπραγματεύθη περὶ τῆς ἀποστολῆς ἐργατῶν καὶ μετὰ τῆς ἑταιρίας τῶν δημοσίων ἔργων διὰ τὰς ὑπ' αὐτῆς κατασκευαζομένας ὁδοὺς καὶ τὸν σιδηρόδρομον Πατρῶν. — Ἐπερατώθη ἤδη ἡ ἀπὸ Βώλου μέχρι Βελεστίνου σιδηροδρομικὴ γραμμὴ καὶ τὰς ἡμέρας ταύτας τίθεται εἰς ἐνέργειαν.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ

τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων Πολιτευμάτων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τέλους τοῦ 1832.

ΥΠΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ Ζ. ΜΑΜΟΥΚΑ

Τὸ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένον μέρος αὐτῆς τῆς συλλογῆς τεύχη 11 εὑρίσκονται παρὰ τῷ ἐκδότῃ καὶ τιμῶνται ἀντὶ δρ. 28.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΠΟΝΗΜΑΤΑ

ΚΥΚΛΑΔΙΚΑ, ἤτοι γεωγραφία καὶ ἱστορία τῶν Κυκλάδων νήσων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Φράγκων. (1874) δρ.ν.5.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» δίδεται ἀντὶ μόνον 1 φράγκου. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον 1.40.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ Μακεδονίας, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας κατὰ τὸν Émile Isambert, δρ. 5.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ περιγραφικὰ τῶν Κυκλάδων νήσων κατὰ μέρος. Ἄνδρος, Κέως, μετὰ γεωγραφικῶν πινάκων, δρ. 5.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ, ἐποποιία βυζαντινὴ τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, κατὰ τὸ ἐν Ἄνδρῳ ἀνευρεθὲν χειρόγραφον (ἀντὶ 5) δρ. 2 50.

ΟΙ ΠΕΡΣΑΙ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Paul de Saint-Victor, les deux masques (Μετάφρασις) δρ. 1.

ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΛΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΩΝ. Διανέμεται δωρεὰν ὑπὸ τῶν καταστημάτων Ἀνδρ. Κορομηλᾶ.

Πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας»:

Dictionaire historique et critique par P. Bayle 1740. Τόμ. 4 εἰς φύλλον δεδεμένοι. Δρ. 20.

Cl. Salmasii: Plinianae excertationes 1629. Τόμ. 2 δεδεμ. Δρ. 12.

Ἄτακτα Κοραῆ. Τόμ. 7 Δεδεμ. Δρ. 55.

Αἰσώπου μῦθοι Κοραῆ. Δεδεμ. Δρ. 15.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 331. — 1 ΜΑΙΟΥ 1888. — ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 383

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ ἐκ τῶν τοῦ Ἰβὰν Τουργκένιεφ.

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩι ὑπὸ Γ. Δροσίνη.

Η ΟΛΛΑΝΔΙΑ.

Η ΛΥΣΣΑ ΤΟΥ ΚΥΝΟΣ ὑπὸ Ν. Γ. Πιλαβίου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» δημοσιεύεται βασιλικὸν διάταγμα, δι' οὗ ὁρίζεται ἡ εἰσαγωγὴ τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων εἰς τὰ διδασκαλεῖα τοῦ Κράτους. Κατὰ τὸ διάταγμα τοῦτο αἱ στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις εἰσάγονται εἰς τὰ διδασκαλεῖα ὡς μάθημα ὑποχρεωτικόν, ἐπιδρῶν ἐπὶ τοῦ γενικοῦ βαθμοῦ κατὰ τοὺς προβιβασμούς. Κατὰ τὰς ἀσκήσεις οἱ μαθηταὶ θέλουσι φέρει πηλίκιον κυανοῦν καὶ χιτώνιον κυανοῦν, ἅτινα χορηγοῦνται ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ἕτοιμα εἰς αὐτούς. Ταῦτα παραδίδονται τοῖς μαθηταῖς κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἐπὶ ἀποδείξει καὶ φέρουσιν ἕκαστον ἴδιον ἀριθμὸν ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὸν τῶν μαθητῶν, ἀναγεγραμμένων ἐν ἰδίῳ μητρῴῳ τηρουμένῳ ὑπὸ τοῦ γυμνάζοντος ἀξιωματικοῦ. Μετὰ δὲ τὴν ὥραν τῶν ἀσκήσεων οἱ μαθηταὶ ἐπιστρέφοντες ἐν σώματι εἰς τὸ διδασκαλεῖον, καταθέτουσιν αὐτὰ ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει. Ταῦτα δὲ ἰσχύουσι καὶ περὶ τοῦ ὅπλου καὶ τῆς σκευῆς ἑκάστου μαθητοῦ, ὧν ὁ καθαρισμὸς ἐπιβάλλεται εἰς ἕκαστον.

Αἱ ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν ἔσονται αἱ τῶν στρατιωτῶν τοῦ πεζικοῦ, ἡ ἀνωτέρα δὲ στρατιωτικὴ ἀρχὴ τῆς ἕδρας τοῦ διδασκαλείου ὀφείλει νὰ ἐπιβλέπῃ τὴν πρόοδον τῶν ἀσκήσεων, ἐπιτηροῦσα τὴν παρὰ τοῦ γυμνάζοντος ἀξιωματικοῦ ἐπιμελῆ καὶ ἀκριβῆ ἐφαρμογὴν τῶν κεκανονισμένων.

— Ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ὁμογενῶν, τῶν τιμώντων τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, γράφει ἡ «Κλειώ», οὐχὶ τὴν ἐσχάτην κατέχει θέσιν εὐγενὲς τέκνον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀξία θυγάτηρ καὶ μαθήτρια ἐναρέτου διδασκάλου καὶ εὐεργέτου τοῦ ἔθνους, ἡ δεσποινὶς Κλεονίκη Γενναδίου. Κατὰ τὴν μακροχρόνιον αὐτῆς διατριβὴν ἐν ταῖς μεγάλαις καὶ φιλοκάλοις πόλεσι, τοῖς καλλιτεχνικοῖς ἐργαστηρίοις καὶ ταῖς πινακοθήκαις τῆς Εὐρώπης ηὐμοίρησεν ἡ φιλοτιμοτάτη καὶ ἐνάρετος δεσποινὶς νὰ ἐμβατεύσῃ εἰς τὰ μυστήρια τριῶν ἐκ τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ νὰ τὰ ἀποκαλύψῃ συνηρμολογημένα μεθ' ἑλληνικῆς λεπτότητος αἰσθήματος καὶ φιλοκαλίας. Ἀρτίως ἐμέλισε καὶ ἐξέδωκε τὸ γνωστὸν «πουλάκι ξένο», πρῶτον ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν ἑλληνικῶν ᾀσμάτων, ἅτινα μελουργεῖ κατὰ τὰς νυκτερινὰς ὥρας, ὅτε ἀναπαύεται ἀπὸ τῶν σπουδαιοτέρων αὐτῆς ἔργων, ἐμπνεομένη ὑπὸ τῆς ἁγνῆς, ἀμιγοῦς καὶ ἀρχαιοπρεποῦς τῶν χρόνων ἐκείνων ποιήσεως, ἥτις μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἔψαλλε τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν ἡρώων τῆς ἀναγεννωμένης Ἑλλάδος ἢ τοὺς τότε πόθους τοῦ Ἕλληνος. Προτίθεται δὲ νὰ δωρήσῃ τὰ μελουργήματα ταῦτα τῇ πατρίδι, ὅπως ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς ἰδίαν μουσικήν, ἥτις ἀπέχουσα τῆς εὐρωπαϊκῆς καὶ τουρκικῆς, νὰ προσεγγίζῃ ἐκ τῶν ἐνόντων τῇ ἑλληνικῇ καὶ δὴ τῇ ἀρχαίᾳ, ἧς τοὺς τέσσαρας ἢ πέντε διασωθέντας τρόπους ἐπιμελῶς ἐσπούδασεν.

Περὶ δὲ τῆς ἐν τῇ γλυπτικῇ καὶ τῇ ζωγραφικῇ ἐπιδόσεως τῆς δεσποινίδος Κλεονίκης Γενναδίου ἡ τεργεσταία συνάδελφος παραθέτει περικοπὰς ἐπισημοτάτων τῆς Ἀγγλίας περιοδικῶν εὐφημότατα κρινόντων περὶ τῶν ἔργων τῆς Ἑλληνίδος καλλιτέχνιδος, ἐξ ὧν μεταγράφομεν ἐνταῦθα τὰ ἑπόμενα : «Ἐκ τῶν ἔργων, ἅτινα διήγειραν τὸν θαυμασμὸν τῆς καλλιτεχνικῆς ἀποικίας τῶν κοσμοπολιτῶν ἐν τῇ κατὰ Ῥώμην διεθνεῖ ἐκθέσει, ὑπάρχει ἓν ἐπισπώμενον τὴν προσοχὴν οὐχὶ διὰ τὴν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν τέχνην μεθ' ἧς ἠριστουργήθη. Εἶνε δὲ τοῦτο πρόσωπον γραίας ἀγαθὸν καὶ ἐρρυτιδωμένον, ἀλλ' οὐχὶ λελωβημένον ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῆς μακροβιότητος. Τὸ τεχνικὸν μέρος εἶνε ἀληθῶς θαυμάσιον· ἡ σὰρξ πλήρης τόνου καὶ αἵματος καὶ μεστὴ ζωῆς. Ἡ ψηλαφητὴ πραγματικότης τῶν πλουσίων παλαιῶν τριχάπτων, τοῦ ἰνδικοῦ σαλίου καὶ τῶν πλουσίων ὑφασμάτων εἶνε ἐξαισίως ἀπεικονισμένη. Ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τοῦ χειρισμοῦ τὸ ἔργον ἀναμιμνήσκει τὸ ἀριστούργημα τοῦ Χολβάϊν· οὐδεμία δὲ εἰκὼν τῶν νεωτέρων χρόνων, ἐφ' ὅσον δύναμαι νὰ ἐνθυμηθῶ, πλὴν τῆς τοῦ Θιὲρς ὑπὸ τοῦ Βοννὰ καὶ τοῦ θαυμασίου ἔργου τοῦ Καρόλου Βιλλαρνὲ ἐν τῇ ἐν Λονδίνῳ ἐλβετικῇ πινακοθήκῃ, εἶνε τοσοῦτον τελείως ἔμπλεως ζωῆς, τοσοῦτον θαυμασίως ἐσχεδιασμένη ὅπως ἀνυψωθῇ τοῦ πίνακος ζῶσα καὶ πνέουσα ἐν τῇ στρογγυλότητι αὐτῆς, ὡς ἡ εἰκὼν αὕτη· εἶνε δὲ ἔργον κυρίας, ἧς τά τε ζωγραφικὰ καὶ γλυπτικὰ ἔργα πλεονάκις ἔσχον εὐκαιρίαν νὰ ἀναφέρω μετ' εὐφημιῶν, τῆς Κλεονίκης Γενναδίου».

— Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ujgörög irodalmi termélek» ὁ ἐν Πέστῃ γνωστὸς ἑλληνιστὴς κ. Ἰω. Τέλφυς ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι τῆς οὐγγρικῆς ἀκαδημείας πραγματείαν περὶ τῆς συγχρόνου ἑλληνικῆς φιλολογίας. Ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ ἐκτίθησι διὰ βραχέων τὰς ἐργασίας πολλῶν τῶν ἐν Ἀθήναις ἑταιριῶν καὶ συλλόγων, ὡς τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας, τοῦ Παρνασσοῦ, τοῦ διδασκαλικοῦ συλλόγου καὶ παρέχει εἰκόνα ὁπωσοῦν πλήρη τῆς ἀπὸ τοῦ 1880 μέχρι τοῦδε φιλολογικῆς ἐν Ἑλλάδι κινήσεως. Δημοσιεύει δὲ καὶ ἀνάλυσιν καὶ κρίσεις περὶ τῶν ἔργων πολλῶν τῶν Ἑλλήνων λογίων, ὡς τῶν κ.κ. Εὐθ. Καστόρχη, Γ. Μιστριώτη, Τ. Φιλήμονος, Ν. Γ. Πολίτου, Σπ. Π. Λάμπρου, Ν. Ι. Σαριπόλου, Δ. Βικέλα, Ι. Πολυλᾶ, Ν. Καμπᾶ κλπ.

— Ὁ γερμανὸς γλύπτης Grüttner ἐποίησε γύψινον ὁμοίωμα τῆς ἐν Ὀλυμπίᾳ εὑρεθείσης Νίκης τοῦ Παιωνίου, συμπληρώσας τὰ λελωβημένα τοῦ ἀρχαίου ἀγάλματος. Περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Γρύτνερ ὡμίλησεν ὁ γνωστὸς ἀρχαιολόγος καὶ ἱστορικὸς κ. Ἐρν. Κούρτιος ἐν μιᾷ τῶν τελευταίων συνεδριῶν τῆς ἐν Βερολίνῳ ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας.

— Ἐν ἐκθέσει ἔναγχος δημοσιευθείσῃ ἐν φιλολογικῇ τινι ἐφημερίδι ἐξάγονται αἱ πρόοδοι, ἃς ἐποιήσατο ἡ Πολωνία ἐν τῇ κλασικῇ φιλολογίᾳ καὶ τῇ γλωσσολογίᾳ, μάλιστα μετὰ τὴν ἵδρυσιν Πανεπιστημίου ἐν Βαρσοβίᾳ καὶ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐν Κρακοβίᾳ ἀκαδημίας. Ἐν ᾧ ἐν Ῥωσσίᾳ ὑπάρχουσιν ὀκτὼ πανεπιστήμια, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ τῆς Βαρσοβίας, 102 γυμνάσια καὶ 58 προγυμνάσια, ἐν Πολωνίᾳ ὑπάρχουσιν 26 γυμνάσια ἀρρένων καὶ 18 θηλέων. Ἐκτὸς δὲ πολλῶν διδακτικῶν βιβλίων περὶ τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς γλώσσης καὶ τῆς φιλολογίας, ἅτινα κατὰ τὸ πλεῖστον εἰσὶν ἐκ τοῦ γερμανικοῦ μεταπεφρασμένα, ἐξεδόθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη οὐκ εὐάριθμα ἄξια λόγου πρωτότυπα φιλολογικὰ συγγράμματα.

— Ὁ Ἄγγλος ἀρχαιολόγος J. Fergusson ἐξέδωκεν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «The Parthenon», δοκίμιον περὶ τοῦ τρόπου τοῦ φωτισμοῦ τῶν ἑλληνικῶν καὶ τῶν ῥωμαϊκῶν ναῶν.

— Ὁ ἐν Τεργέστῃ καθηγητὴς Κ. Βοκάρδης μεταφράσας καὶ ἐπεξεργασθεὶς τὴν περὶ τῶν ποιητῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλάδος ἀξιόλογον συγγραφὴν τῆς κυρίας Ἰουλιέττας Λαμβὲρ, ἐξέδωκεν αὐτὴν ἐν Νεαπόλει.

— Ἡ ἁλιευτικὴ ἐν Λονδίνῳ ἔκθεσις, ἧς θέλει μετάσχει καὶ ἡ Ἑλλάς, ἀνεβλήθη τὴν 30 Ἀπριλίου (12 Μαΐου). Χάρις εἰς τὴν μετὰ ζήλου ἐργασίαν τοῦ κ. Ν. Ἀποστολίδου κατέχομεν ἐν αὐτῇ μεγαλείτερον χῶρον ἢ ἡ Γαλλία καὶ Ἰταλία.

Digitized by Google

— Ἡ ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας ἐπιτροπὴ προκηρύσσει κατ' αὐτὰς διαγωνισμὸν πρὸς ἀποστολὴν ἑτέρων τριῶν ὑποτρόφων πρὸς σπουδὴν τῆς γεωργίας ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Κατὰ τὰ παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς ἀποφασισθέντα ὁ εἷς τούτων θέλει σπουδάσει ἰδίως τὴν δασονομίαν, ὁ ἕτερος τὴν δενδροκομίαν καὶ κηπουρικὴν καὶ ὁ τρίτος τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὰς μετ' αὐτῆς συνδεομένας βιομηχανίας. Γνωστὸν, ὅτι αἱ ὑποτροφίαι αὗται εἶνε ἐκ τῆς δωρεᾶς τοῦ φιλογενοῦς κ. Κωνσταντίνου Ζάππα.

— Ἡ αὐτὴ δ' ἐπιτροπὴ συνέστησεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἵνα τοὺς ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ σπουδάσαντας τὴν γεωργίαν δύο ὑποτρόφους ἐκ τῆς δωρεᾶς τοῦ φιλογενοῦς κ. Κ. Ζάππα χρησιμοποιήσῃ ὡς καθηγητὰς ἐν τοῖς διδασκαλείοις μέχρι τῆς συστάσεως γεωργικῆς σχολῆς. Οἱ νέοι οὗτοι συμφώνως πρὸς τούς ὅρους τῆς ὑποτροφίας, ἐκτὸς τοῦ ἐν τοῖς διδασκαλείοις μαθήματος, θὰ διδάσκωσι καὶ πρακτικῶς τὴν γεωργικὴν τάξιν.

— Αἱ ἐργασίαι πρὸς τομὴν τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου ἐξακολουθοῦσι πάντοτε, νῦν δὲ μετὰ τὴν ἄφιξιν ταῦ στρατηγοῦ Τὺρ νέαν θὰ προσλάβωσι ζωηρότητα, θὰ τεθῶσι δὲ συγχρόνως εἰς ἐνέργειαν δύο ἐκσκαπτικαὶ μηχαναὶ, αἱ δύο ἀντλίαι Βὰλλ καὶ ἡ βορβοροφάγος. Ἀναμένονται δὲ καὶ αἱ δύο μεγάλαι βορβοροφάγοι, ἃς κατασκευάζει τὸ γνωστὸν κατάστημα τοῦ Λυὼν Δεμὰνζ καὶ Σάρτ. Ἡ ἐκχωμάτωσις τοῦ σιδηροδρόμου καὶ ἡ τοποθέτησις τῶν σιδηρῶν τροχιῶν ἐπερατώθη, ὅπως μετακομίζωνται τὰ ὑλικὰ καὶ ἀποκομίζωνται τὰ χώματα, ἤρξαντο δὲ καὶ αἱ ἐργασίαι τῆς ἐπὶ τῆς Κορινθιακῆς παραλίας κατασκευῆς λιμένος, ἐνῷ συγχρόνως προβαίνουσιν αἱ ἐργασίαι τοῦ λιμένος τῆς ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου πολίχνης Ἰσθμίας. Πλὴν τοῦ ῥυμουλκοῦ ἀτμοπλοίου «ὁ στρατηγὸς Τὺρ» ἀφίκετο καὶ ἕτερον ῥυμουλκὸν «Ἀστραπὴ» καὶ θαλαμηγὸν «Viper» εἰς τὸν λιμένα τοῦ Καλαμακίου.

— Μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Τὺρ ἀφίκοντο εἰς Κόρινθον ὁ κ. Μωγκὲν γενικὸς ἀρχημηχανικὸς τῆς ἑταιρίας τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ, ὁ κ. Κριβιὲ διαχειριστὴς τῆς αὐτῆς ἑταιρίας καὶ οἱ μηχανικοὶ κκ. Βωβὲν καὶ Βάρρ. Πάντες οὗτοι μετὰ τοῦ στρατηγοῦ ἀφοῦ ἐπισκεφθῶσι τὰς ἐργασίας θὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Παρισίους.

— Ὁ ἐντριβὴς περὶ τὰ ἱππικὰ στρατιωτικὸς κτηνίατρος κ. Γεώργιος Ν. Πιλάβιος ἀγγέλλει τὴν λίαν προσεχῆ ἔκδοσιν πρωτοτύπου ἐν Ἑλλάδι συγγράμματος καὶ χρησιμωτάτου τοῖς παρ' ἡμῖν ἱπποτρόφοις καὶ ἰδιοκτήταις ἵππων ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἱππολογία». Ἀντικείμενον τῆς πολλοῦ λόγου ἀξίας ταύτης συγγραφῆς ἔσται πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν διατροφὴν, συντήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν καὶ εἰς τὴν ἐν γένει ὑγιεινὴν τῶν ἵππων, λαμβανομένων ἑκάστοτε ὑπ' ὄψιν τῶν διαφόρων κλιματολογικῶν περιστάσεων· θὰ κοσμῆται δὲ καὶ ὑπὸ καταλλήλων καλῶς ἐξειργασμένων εἰκόνων, συντελουσῶν εἰς εὐχερεστέραν κατάληψιν τοῦ κειμένου, οὗ τὸ σύνολον ἀπαρτισθήσεται ἐξ 20 περίπου τυπογραφικῶν φύλλων.

— Ἡ ἐνταῦθα Γαλλικὴ Σχολὴ ἔλαβε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας, ὅπως ποιήσηται ἀνασκαφὰς ἐν τῷ ἰσθμῷ τῆς Κορίνθου. Αἱ ἀνασκαφαὶ αὗται ἐνεργούμεναι ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἑταίρου τῆς Σχολῆς κ. Μονσὼ ἔφερον εἰς φῶς μεγάλην καὶ ὡραίαν ῥωμαϊκὴν πύλην, δι' ἧς διέβαινον τὰ ἅρματα κατὰ τοὺς ἰσθμικοὺς ἀγῶνας. Ἀνευρέθη δὲ καὶ ἐπιγραφὴ ῥωμαϊκὴ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουλιανοῦ, ἄλλη ἑλληνικὴ ἐπιγραφὴ καὶ ὡραῖα λείψανα γλυπτικῆς.

— Εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Πανεπιστημίου σπουδαιοτάτην ἀποστέλλει δωρεὰν ἡ ἐν Βιέννῃ κυρία Περικλέους Ἀργυροπούλου, τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ἐπιφανοῦς καὶ πολυμαθοῦς πατρός της μακαρίτου Κωνσταντίνου Σχινᾶ, καθηγητοῦ ἄλλοτε τοῦ Πανεπιστημίου, συνισταμένην ἐκ τρισχιλίων τόμων διαφόρων σπουδαίων συγγραμμάτων, ἐξ ὧν ἑκατὸν πεντήκοντα κατ' ἐκλογὴν τὰ καταλληλότερα ὁρίζει ὅπως διαβιβασθῶσιν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς βουλῆς.

— Γενομένων τῶν ἀρχαιρεσιῶν τοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσοῦ» διὰ τὸ ἔτος 1883 - 1884 ἐξελέγησαν ἐπίτιμος μὲν πρόεδρος ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος, τακτικὸς πρόεδρος ὁ κ. Τιμ. Ἀργυρόπουλος, ἀντιπρόεδροι οἱ κ.κ. Τιμ. Ἠλιόπουλος καὶ Τιμ. Ἀμπελᾶς, γενικὸς γραμματεὺς ὁ κ. Μιχ. Π. Λάμπρος, εἰδικοὶ γραμματεῖς οἱ κκ. Τζανετόπουλος καὶ Ἀλεξ. Ῥ. Ῥαγκαβῆς, ταμίας ὁ κ. Σ. Κωνοφάος, ἐπιμελητὴς τῆς βιβλιοθήκης ὁ κ. Π. Ι. Φέρμπος καὶ διευθυντὴς τοῦ ἀναγνωστηρίου ὁ κ. Σ. Βάλβης.

— Τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν ὁ φιλολογικὸς σύλλογος «Βύρων» ἐτέλεσεν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου ἑορτὴν ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἐξόδου τοῦ Μεσολογγίου, καθ' ἣν λόγον πανηγυρικὸν ἐξεφώνησεν ὁ κ. Α. Γεννάδιος.

— Καὶ ἐν Σύρῳ καὶ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος προεκηρύχθησαν συνεισφοραὶ ὑπὲρ ἀνεγέρσεως μνημείου τῷ Γαμβέττᾳ.

— Ἤρξατο ἡ ἔκδοσις νέας ἐφημερίδος πολιτικοσατυρικῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Παπαγάλος».

— Συνέστη ἐν Πάτραις ὑπὸ πολλῶν φιλοπροόδων νέων σύλλογος ὑπὸ τὸν τίτλον «Βελτίωσις», οὗ σκοπὸς εἶνε ἡ διὰ φιλολογικῶν καὶ κοινωνικῶν ὁμιλιῶν καὶ συζητήσεων ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ βελτίωσις τῶν μελῶν αὐτοῦ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Λόγος ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ τὴν 17 Δεκεμβρίου 1882 ὑπὸ Παναγιώτου Γ. Κυριακοῦ τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς γενικῆς παθολογίας καὶ ἐγκυκλοπαιδείας, τὴν πρυτανείαν παραλαμβάνοντος παρὰ τοῦ τέως πρυτάνεως Νικολάου Δαμασκηνοῦ, τακτικοῦ καθηγητοῦ τοῦ γαλλικοῦ δικαίου. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Μελέται ἐπὶ τοῦ δυναμικοῦ ἠλεκτρισμοῦ ὑπὸ Ἀδελφῶν Ἀζάπη. Ἐν Ἀθήναις 1883.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Μ' ἀποτελοῦσι μόνον ἓξ στοιχεῖα
Καὶ εἶμαι τῆς Ἑλλάδος ἐπαρχία·
Τὰ τρία γράμματά μου πρὸς τὸ τέλος
Εἶνε μικρὸν τοῦ σώματός σου μέλος.

Γ*.

2.

Διὰ τῶν ἑπτὰ διαφόρων ἤχων τῆς μουσικῆς κλίμακος κατὰ σειρὰν τιθεμένων νὰ κατασκευασθῇ φράσις τις τῆς δημώδους γλώσσης.

Ἐν Πειραιεῖ. Θρ.

3.

Τὰς ἐν τοῖς κατωτέρω τετραγωνιδίοις λέξεις κατάταξον οὕτως ὥστε νὰ ἀποτελεσθῇ γνωμικόν τι.

τοῦ	μέρος	του	ἔστω
μεταδίδων	ἐπιλοίπου	καὶ	εἶνε
κύριος	παύει	τοῦ	μυστικοῦ
ἐλάχιστον	καὶ	ὁ	νὰ

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Κέρας — ἴον — κεράσιον.

2.

Ἐπιταγή.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

28 Ἀπριλίου 1883 — ΑΘΗΝΩΝ — 28 Ἀπριλίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ πληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0|0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	400
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,410	20 Ἰα.·Ἀπ.·Ἰουλ.·Ὀκ.	20Δεκ.·Μαρ.·Ἰουν.·Σεπ.	30,—	3921[2	500	484
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,316	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	443
» 28,000,000 τῶν 9 » Φρ.	40,201	29,721	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	300
» 28,000,000 τῶν 8* » »	59,799	42,622	15 » 15 »	15 » 15 »	22.40	200,—	250	290
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	42,000	28,700	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	197,50	250	220
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,805	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	15.	252,—	280	261
» 6,000,000 τῶν 6 » »	60.000	38,324	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	110
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,656	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ.·1Σεπτ 1Νοεμ. 1 Ἰαν.·1Μαρτ.1Μαΐου	15	362,50	400	265

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	4470
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	357
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5.—	100	144
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	7.—	140	
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	10 1[2	160	
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Φρ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοίνιξ». »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυὼν» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . . Τραπεζικὸν 3μην.
» . . . Ὄψεως »
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης 3μην.
» » Ἐμπορικὸν 3μην.

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.
Λίρα Στερλίνα	»
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»
» φράγκον	»

Παρατηρήσεις

* ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ.
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (2 Μαΐου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ. 56 1[4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0. » 247
» » 9 0[0. » 254
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου » 174
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ. 1105[40–110 12[40
Παρισίων 3 » . . . φρ. 22.87 1[2–22.90
Λίρα Ἀγγλικὴ . . . γρ. 110 8]40
Εἰκοσάφραγκον . . . » 87 33[40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (4 Μαΐου)

Λονδ. αἱ 20 λ. σ. 3μ. φιο. 119.70
Παρισ. τὰ 100 φ. » 47.50
Εἰκοσάφραγκον » 9.52
Ἀργυρᾶ φιορ. 100

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἀμστερδαμ	4 0[0	Βιέννης	4 0]0
Βερολίνου	5 0]0	Λονδίνου	3 0]0
Μαδρίτης	4 0[0	Παρισίων	5 0]0
Πετρουπόλεως	6 0]0	Ρώμης	5 0]0

Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζης) 8 0]0.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστάλη τῷ κ. Ι. Γ. Ἀντίτιμον καὶ ταχυδρομικὰ 1.55. Ἐγένετο ἡ πρότασις.— Φιντία. Ἐπειδὴ τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων του ἔχουσι μεταφρασθῆ ἑλληνιστί, σημειοῦμεν ὑμῖν μόνον ὅσα δὲν μετεφράσθησαν ἔτι, διὰ τὸ συντομώτερον· εἰσὶ δὲ ταῦτα: L' étourdi, le depit amoureux, Don Garcie, Les facheux, L'impromptu, Fêtes de Versailles, Mélicerte, Pastorale comique, Le sicilien, Les amants magnifiques, Psyché, Comtesse d' Escarbagnas.—κ. Γ. Δ. Φ. Ὕδραν· Μὴ εὑρεθέντος ἀτυχῶς τοῦ φύλλου, ἐπεστράφη τὸ γραμματόσημον.—Οἰκοδεσποίνῃ. Τίποτε ἄλλο ἢ νὰ τὸν διώξητε, ἂν δὲν θέλετε νὰ κάμητε ὅ,τι ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει ἔπραξεν ὁ Ἀλέξανδρος Δυμᾶς. Οὗτος δηλαδὴ ἔχων ὑπηρέτην ἀμελέστατον καὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας ἐλλείποντα ἐκ τῆς οἰκίας, τὸν καλεῖ μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ τῷ λέγει'— "Ἄκουσε, Πέτρε' παρατηρῶ ὅτι ἐξ αἰτίας τῶν συχνῶν σου ἀπουσιῶν ἡ ὑπηρεσία μου δὲν πηγαίνει καθόλου καλά· λοιπὸν διὰ νὰ μὴ ἐξακολουθῇ ἡ ἀκαταστασία αὐτή, ἀπεφάσισα κ' ἐπῆρα ἕνα ἄλλον ὑπηρέτην διὰ νὰ μᾶς ὑπηρετῇ καὶ τοὺς δύο· ἀλλὰ μὴν τύχῃ καὶ φαντασθῇς, καϋμένε, νὰ τὸν παίρνῃς μαζῆ σου, ὅταν πηγαίνῃς ἔσω ἔξω! . . — κ. Α. Λ. Ῥεθύμνην. Ἐλήφθησαν. Τὰ ζητηθέντα θέλουσι σταλῆ δι' ἐπιβάτου τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα.—κ. Θ. Α. Μ. Κεφαλληνίαν. Μέχρι σήμερον (Πέμπτη) οὐδεὶς παρουσιάσθη εἰς τὸ γραφεῖόν μας ἵνα παραλάβῃ τὰ βιβλία. – Φίλῳ Δ. Εὐχολώτατα: Ὁσάκις ἀναχωρῇ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὁσάκις ἐπιστρέφῃ νὰ φροντίζῃ νὰ καταχωρίζηται τὸ σπουδαῖον τοῦτο γεγονὸς εἰς μερικὰς ἐφημερίδας.— Φοιτητῇ. Ἀθήνας. Αἱ τοῦ Passow καὶ Ἀραβαντινοῦ. Ἀμφοτέρας εὑρίσκετε παρὰ τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπωλείοις.— κ. Π. Β. Μόναχον. Τὸ χειρόγραφον δὲν ἐλήφθη ἔτι, ἂν καὶ τὴν ἐπιστολήν σας ἐλάβομεν πρὸ ἑβδομάδος — κ. Ν. Κ. Ἂν ἐν τούτοις ἐγνωρίζετε τί συμβαίνει ἀλλαχοῦ, θὰ ἠγανακτεῖτε ὀλιγώτερον κατὰ τοῦ γαλατᾶ σας. Φαντάσθητε ὅτι εἰς εὐρωπαϊκὰς πόλεις συμβαίνει ἐνίοτε νὰ εὑρίσκωσιν εἰς τὸ γάλα, τί νομίζετε; . . . ἀκέραια ψάρια! Μάλιστα, ψαράκια τοῦ ποταμοῦ, τὰ ὁποῖα οἱ ἀπρόσεκτοι γαλακτοπῶλαι χύνουσι μετὰ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον λαμβάνουσιν ἐκ τοῦ ποταμοῦ, εἰς τὰ γαλακτοφόρα ἀγγεῖα! — κ. Μ. Π. Κωνσταντινούπολιν. Τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστάλη.— κ. Χ. Λ. Αἴγιον· Ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἀποστέλλεται αὐτόσε.— κ. Γ. Α. Κωνσταντινούπολιν. Ἀπεστάλη τῷ κ. Χ. Α. τὸ ζητηθέν.— κ. Γ. Π. Γεράκι. Τὸ γραμματόσημον ἐπιστρέφεται, διότι τὸ βιβλίον δὲν ὑπάρχει.— κ. Ι. Ε. Ι. Ρουχτσούκιον. Τὰ χρήματα ἐλήφθησαν. Περὶ ἧς γράφετε ὑποθέσεως θέλομεν σᾶς ἀπαντήσει ἀφοῦ ἐρευνήσωμεν.— Ἀναχωρητῇ. Ὅσον περισσοτέρας ἐπιθυμίας σπείρει τις τόσον ὀλιγωτέραν εὐτυχίαν συγκομίζει.— Συνδρομητῇ. Ὁ Κοραῆς μετεχειρίσθη τὴν γενικὴν τῆς συγγραφέως, προβαλλόμενος ὑπὲρ τῆς τοιαύτης χρήσεως ὅτι καὶ ὁ Ἀριστοφάνης εἶπε παίζων τῆς γραμματέως.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[28 Ἀπριλίου (Πέμπτη) 1883].

Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ἀνεχώρησαν εἰς Ῥωσσίαν δι' Ὀδησσοῦ ἡ Α. Μ. ἡ βασίλισσα μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς, συνοδευομένη καὶ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς μεγάλου δουκὸς Κωνσταντίνου, ἵνα παραστῇ κατὰ τὴν ἐν Μόσχᾳ τελεσθησομένην στέψιν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας.—Ἐπὶ τριήμερον διατρίψας ἐνταῦθα ὁ ἡγεμὼν τῆς Βουλγαρίας Ἀλέξανδρος ἀνεχώρησε κατευθυνόμενος εἰς Μαυροβούνιον. Κατὰ τὴν ἐνταῦθα διατριβὴν αὐτοῦ ὁ ἡγεμὼν ἔτυχε λίαν φιλόφρονος δεξιώσεως, ἀπένειμε δὲ τὸν βουλγαρικὸν μεγαλόσταυρον εἰς τὸν πρωθυπουργὸν κ. Χ. Τρικούπην, ὃν ἐν στολῇ ἐπεσκέφθη εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν στρατιωτικῶν, εἰς τοὺς ὑπουργοὺς κκ. Κοντόσταυλον καὶ Ροῦφον καὶ εἰς τὸν αὐλάρχην κ Δ Σαχίνην, διάφορα δ' ἄλλα παράσημα εἰς πολλοὺς τῶν αὐλικῶν καὶ ἄλλους τῶν ἐν τέλει. Καὶ εἰς τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἡγεμόνος ἀπενεμήθησαν διάφορα ἑλληνικὰ παράσημα.—Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἀναχωρεῖ μετά τινας ἡμέρας εἰς Κέρκυραν, ὅπου θὰ διαμείνῃ μέχρι ὅτου περατωθῶσιν αἱ δημοτικαὶ ἐκλογαί· ἐκεῖθεν δὲ θ' ἀναχωρήσῃ εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Βάδεν.—Αἱ ἐργασίαι τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς - Πατρῶν ἐπιδιώκονται μετὰ δραστηριότητος. Ἤδη παρεδόθησαν ὑπὸ τοῦ ἐργολάβου τρισχίλιοι στρωτῆρες, ὧν ἡ τοποθέτησις ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος ταύτης, τὴν προσεχῆ δὲ ἀναμένονται ἐκ Γερμανίας καὶ αἱ σιδηραῖ ῥάβδοι.—Διὰ τοῦ προχθὲς καταπλεύσαντος ἀτμοπλοίου τοῦ Φραισινὲ ἐκομίσθησαν τὰ ἀναμενόμενα ἐκ Βελγίου ἐπιστολικὰ δελτάρια ὅλων τῶν κλάσεων, ἅτινα θὰ τεθῶσιν εἰς κυκλοφορίαν ἐντὸς τοῦ μηνὸς Μαΐου.— Ἀνεχώρησαν προχθὲς οἱ τῆς στρατιωτικῆς ἀκολουθίας τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως κατὰ τὴν στέψιν τοῦ Τσάρου κκ. Γ. Πλαπούτας, Μ. Καρατζᾶς καὶ Διον. Νοταρᾶς, ἀνώτεροι ἀξιωματικοί.—Ὑπὲρ τοῦ θεραπευτηρίου ὁ «Εὐαγγελισμὸς» νέαι πάλιν ἀπεστάλησαν δωρεαί, ἡ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς βασιλίσσης μεγάλου δουκὸς Κωνσταντίνου προσενεγκόντος 5,000 φράγκα ὡς ἀπαρχὴν εἰς ἀνέγερσιν ναΐσκου ἐν τῷ θεραπευτηρίῳ, καὶ ἡ τῆς κ. Ἀλεξάνδρας Παπούδωφ ἐκ 5,000 δραχμῶν εἰς μνήμην τοῦ μακαρίτου πατρός της Μάρκου Βαρβάκη.— Ἡ ἑταιρία τῶν Μεταλλουργείων Λαυρίου, λέγει ἡ οἰκονομολογικὴ ἐφημερὶς «Ἑρμῆς», συνωμολόγησεν ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τοῦ ἐσχάτως ἀφιχθέντος κ. Δ. Κατινάκη δάνειον 2,000,000 φράγκων ἐπὶ 10 0)0 τόκῳ καὶ χρεωλυσίῳ κατ' ἔτος, ἤτοι ἐξοφλητέον ἐντὸς 17 - 18 ἐτῶν δι' ἐτησίων δόσεων ἐκ 200, 000 φρ., τὸ ὁποῖον μέλλει νὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λαύριον σιδηροδρόμου.— Συνεισέφερον ἔτι ὑπὲρ ἀνεγέρσεως ἀνδριάντος τοῦ Γλάδστωνος ὁ δῆμος Ἀθηναίων δραχ. 1000, ὁ δῆμος Ἑρμουπόλεως 500, ὁ δῆμος Ἀλμυροῦ 180, ὁ δήμαρχος Βώλου κ. Καρτάλης συνδρομὰς διαφόρων πολιτῶν 1479, οἱ ἐν Λίβερπουλ τῆς Ἀγγλίας ὁμογενεῖς διὰ τοῦ γενικοῦ προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Ἰωνίδου 1288,65, ὁ σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος Ἄνδρου καὶ Κέας κ. Μητροφάνης συνδρομὰς διαφόρων μονῶν 85, τὸ ὅλον δρ. 4,532,65.— Πρωτοβουλίᾳ τοῦ δημάρχου Πειραιῶς σκέψις γίνεται αὐτόθι περὶ διοργανισμοῦ πλήρους πυροσβεστικῆς ὑπηρεσίας ἐν τῇ πόλει τοῦ Πειραιῶς. Πρὸς τοῦτο θὰ συνέλθῃ μεγάλη ἐπιτροπή, ὅπως μετὰ τοῦ δημάρχου λάβει τὰ πρὸς τοῦτο κατάλληλα μέτρα.— Ἐν Λαρίσσῃ κατὰ τὴν μεγάλην ἑβδομάδα οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ὀθωμανοὶ καὶ ἰσραηλῖται ἐπεσκέπτοντο οἴκοι τοὺς χριστιανοὺς καὶ συνέχαιρον αὐτοῖς ἐπὶ ταῖς ἁγίαις ἑορταῖς. Πολλοὶ δὲ τούτων κατὰ τὴν μεγάλην παρασκευὴν μετέδησαν καὶ εἰς τοὺς ἱεροὺς ναούς.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ.ν. 1. ταχυδρομικῶς 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ

τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων Πολιτευμάτων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τέλους τοῦ 1832.

ΥΠΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ Ζ. ΜΑΜΟΥΚΑ

Τὸ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένον μέρος αὐτῆς τῆς συλλογῆς τεύχη 11 εὑρίσκονται παρὰ τῷ ἐκδότῃ καὶ τιμῶνται ἀντὶ δρ. 28.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

Πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» :

Dictionaire historique et critique pa. P. Bayle 1740. Τόμ. 4 εἰς φύλλον δεδεμένοι. Δρ. 20.

Cl. Salmasii : Plinianae excertationes 1629. Τόμ. 2 δεδεμ. Δρ. 12.

LA MODE FRANÇAISE

37 - Rue de Lille, à Paris - 37

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 332. — 8 Μαΐου 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας»: Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 384

—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΚΟΥΣΙΑ ΝΥΚΤΕΡΙΝΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΙΣ, Οὐγγρικὸν διήγημα.

Η ΟΛΛΑΝΔΙΑ.

Η ΧΡΥΣΟΜΑΛΛΟΥΣΑ.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΦΡΟΝΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΘΙΜΟΤΥΠΙΑΣ.

Ο ΙΣΘΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΜΑ.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΟΥ. — Οἱ στίχοι, ὑπὸ Κ. Παλαμᾶ.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ εἰς στρατιωτικὸν ἰατρόν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

Τὰς ἡμέρας ταύτας ἐκδίδοται ἐν Παρισίοις νέον ἔργον τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, εἶνε δὲ τοῦτο τὸ τελευταῖον μέρος μεγάλου συγγράμματος τοῦ περιωνύμου συγγραφέως, ὅπερ φέρει τίτλον «Ἡ παράδοσις τῶν αἰώνων», καὶ οὗτινος τὰ δύο πρῶτα μέρη ἔχουσιν ἐκδοθῆ ἤδη πρό τινων ἐτῶν. Ἐν τῷ νῦν ἐκδιδομένῳ τόμῳ περιλαμβάνεται ποίημα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὠκεανός», ὅπερ εἶνε διάλογος θαυμάσιος, πλήρης ὑψηλῶν φιλοσοφικῶν ἐννοιῶν, μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς θαλάσσης. Ἄλλο κεφάλαιον ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ ἐπιγράφεται ἡ «Ὀπτασία τοῦ Δάντου», μεγάλης καὶ τοῦτο ποιητικῆς δυνάμεως. Εἰς ἄλλο δὲ μέρος τοῦ ποιήματος αὐτοῦ ὁ ὑψιπέτης ποιητὴς ψάλλει τὰ θαυμάσια τῆς ἑλληνικῆς τέχνης. Καὶ τέλος ἐν χωριστῷ ποιήματι, διαιρουμένῳ εἰς τέσσαρα μέρη ὁ Οὐγκὼ συγκεφαλαιοῖ ἐκ γενικῆς ἀπόψεως τὴν φιλοσοφίαν τῆς ἱστορίας τοῦ μέσου αἰῶνος, παρουσιάζων ἐν ἑκάστῳ τῶν τεσσάρων τούτων μερῶν ἕνα στρατιώτην ἀποτείνοντα τὸν λόγον πρὸς ἕνα τύραννον.

Κατὰ τὰς ἐφημερίδας, πλὴν τοῦ ἔργου τούτου ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ ἔχει ἕτοιμα καὶ ἄλλα οὐκ ὀλίγα ἀνέκδοτα αὐτοῦ ἔργα.

— **Καραπάνειος ἀγών** Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος προκηρύττει διαγώνισμα περὶ συντάξεως γραμματικῆς πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστικῶν σχολῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Τὸ διαγώνισμα τοῦτο ἱδρύθη μετὰ καὶ ἄλλων ὑπὸ τοῦ κ. Καραπάνου, τάξαντος διὰ τοῦτο βραβεῖον φράγκων ἑπτακοσίων πεντήκοντα (750). Ἡ κρίσις τοῦ διαγωνίσματος γενήσεται τῇ πρώτῃ κυριακῇ τοῦ Μαΐου τοῦ ἔτους 1885 κατὰ τὴν ἐπέτειον τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου ἑορτήν.

Γενικαὶ Ὁδηγίαι.

1) Τὰ χειρόγραφα, εὐανάγνωστα ὄντα καὶ ῥητόν τι φέροντα, ἀποστέλλονται τῷ Συλλόγῳ ἀνωνύμως· ἐπισυνημμένον δ' ἐνσφράγιστον δελτίον περιέχει τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως· εἰσὶ δὲ δεκτὰ τὰ χειρόγραφα μόνον μέχρι τέλους δεκεμβρίου τοῦ 1884, τῶν μετὰ ταῦτα ἀπαραδέκτων ὄντων ὡς ἐκπροθέσμων.

2) Τὰ χειρόγραφα πάντα τηροῦνται ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Συλλόγου, ὅθεν ὁ συγγραφεὺς ἀντίγραφον μόνον λαμβάνει.

3) Ἂν οἱ μέλλοντες ν' ἀγωνισθῶσι νομίζωσιν ἄλλην προσφορωτέραν διάταξιν καὶ διεξαγωγὴν τῆς ὕλης, δύνανται νὰ προτιμήσωσι ταύτην τοὺς ἀποχρῶντας λόγους δεικνύοντες καὶ ἐκφέροντες.

4) Ἂν κατὰ τὸ ὡρισμένον ἔτος μὴ ἀπονεμηθῇ τὸ βραβεῖον, ὁ Σύλλογος παρατείνει τὸν ἀγῶνα μέχρι τοῦ ἐπιόντος 1886, γνωστοποιῶν τοῦτο διὰ τῶν ἐφημερίδων.

5) Τὰ μὴ ἐγκριθέντα πονήματα ἀποστέλλονται αὖθις πρὸς κρίσιν διορθούμενα καὶ διασκευαζόμενα.

— Ὁ ἐπιφανὴς Γερμανὸς μυθολόγος κ. Roscher ἐξέδωκεν ἔναγχος σπουδαίαν μονογραφίαν «περὶ νέκταρος καὶ ἀμβροσίας» (Leipzig, Teubner). Τὴν πραγματείαν του ταύτην ἀφιεροῖ ὁ φιλελληνικώτατος συγγραφεὺς «τῇ φιλοξένῳ Ἑλλάδι» εἰς μνήμην τῆς φιλοξενίας ἧς ἔτυχεν, ὅτε πρὸ ἐννέα ἐτῶν ἐπεσκέφθη τὴν ἡμετέραν χώραν.

— **Revue de monde Latin.** — Ὁ βαρῶν κ. Ch. de Tourtoulon ἀναγγέλλει τὴν ἐν Παρισίοις ἔκδοσιν περιοδικοῦ συγγράμματος ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπιθεώρησις τοῦ λατινικοῦ κόσμου», ἥτις θὰ δημοσιεύεται εἰς πέντε γλώσσας γαλλικήν, ἰσπανικήν, ἰταλικήν, πορτογαλλικὴν καὶ ῥουμουνικήν, κατὰ μῆνα εἰς φυλλάδια ἐξ 128 σελίδων εἰς 8ον. Σκοπὸς τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἔσται ἡ δημοσίευσις ἄρθρων καὶ πραγματειῶν περὶ τῆς παρούσης καὶ παρελθούσης καταστάσεως τῶν λατινικῶν λαῶν, ἡ προσπάθεια πρὸς συνδιαλλαγὴν καὶ πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν διαφόρων αὐτῶν συμφερόντων, ἡ προπαρασκευὴ τῆς ἑνότητος αὐτῶν πρὸς ἐπίτευξιν διαρκοῦς εἰρήνης, εἰ τοῦτο δυνατόν, ἡ ἐπιδίωξις τῆς ὑλικῆς, πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς αὐτῶν προόδου, ἡ ἀντίστασις κατ' ἀρχὴν εἰς πᾶσαν σκέψιν πολέμου ἢ κατακτήσεως καὶ ἰδίᾳ εἰς πᾶσαν πρᾶξιν σκοποῦσαν τὴν ὠφέλειαν λατινικοῦ ἔθνους ἐπὶ ζημίᾳ ἑτέρου λατινικοῦ ἔθνους. Ἀποκλείεται τοῦ περιοδικοῦ πᾶσα δημοσίευσις σκοποῦσα θρησκευτικὸν προσηλυτισμόν, ἢ μεταβολὴν πολιτικοῦ καθεστῶτος ἔν τινι χώρᾳ.

Ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ ἀγγελίᾳ τῆς ἐκδόσεως ῥητῶς ἀναγράφεται ὅτι ἡ Ἑλλὰς καὶ αἱ ἑλληνικαὶ χῶραι πᾶσαι θεωροῦνται ὡς ἀποτελοῦσαι μέρος τῆς λατινικῆς ἑνώσεως, καὶ ἑπομένως ὅτι καὶ περὶ τούτων θὰ δημοσιεύωνται μελέται, καὶ ὅτι ἐν τῇ ἐπιτροπῇ τῆς διευθύνσεως τοῦ περιοδικοῦ, ἀποτελουμένῃ ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων λατινικῶν χωρῶν θὰ προσληφθῇ καὶ μέλος ἐκ τῆς Ἑλλάδος.

Τιμὴ ἐτησία τοῦ περιοδικοῦ 36 φράγκα. Κατὰ τετραμηνίαν 12.50. Ἡ διεύθυνσις τοῦ περιοδικοῦ ἐν Παρισίοις ἔχει ὡς ἑξῆς· Monsieur l'Administrateur de la Revue du monde Latin. 31, Rue de Provence. Paris.

— Ἐξεδόθη καὶ τὸ δεύτερον τεῦχος τῶν «Πινάκων» τῆς Ἀττικῆς τῶν ἐκδιδομένων ἐν Βερολίνῳ ὑπὸ τῆς γερμανικῆς Κυβερνήσεως, ἀποτελούμενον ἐκ 4 φύλλων μεγάλων, ὧν τὸ μὲν παριστᾷ τὸν Πειραιᾶ καὶ μέρος τῶν Ἀθηνῶν, τὸ δὲ τὸν Ὑμηττὸν μετὰ τῶν πέριξ χωρίων, τὸ δὲ τὴν Κηφισιάν, τὸ Ἀμαρούσιον καὶ τὰ ἄλλα πλησίον χωρία, καὶ τὸ τέταρτον τὸν Πύργον τῆς βασιλίσσης Ἀμαλίας, τὰ Λιόσια, τὸ Δαφνὶ κλπ.

— Ὁ συντάκτης τοῦ «Αἰῶνος» κ. Τ. Φιλήμων ἀπηύθυνε πρὸς ἕνα τῶν γραμματέων τῆς ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς ἐγγραφῆς ἐπιτροπῆς, τὸν κ. Ῥεϊνάχ, ἐπιστολὴν εὐχαριστῶν αὐτῷ ἐπὶ τῇ δοθείσῃ εὐκαιρίᾳ τοῖς Ἕλλησι νὰ παράσχωσι καὶ νέον τεκμήριον τῆς ὑπολήψεως καὶ τοῦ θαυμασμοῦ αὐτῶν πρὸς τὸν εἰλικρινῆ φίλον τῆς ἑαυτῶν ἐθνότητος Γαμβέτταν, «Πανταχοῦ, γράφει, θέλουσι προθυμηθῇ νὰ ἐγγραφῶσιν ὑπὲρ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ μνημείου Γαμβέττα, πεποιθότες, ὅτι ἱερὸν ἐπιτελοῦσι καθῆκον». Οἱ δὲ κκ. Σπούλλερ καὶ Ῥεϊνὰχ ἀπήντησαν τῷ κ. Φιλήμονι ἐκφράζοντες αὐτῷ τὴν εὐγνωμοσύνην, ἣν ἐμπνέουσι τοῖς φίλοις τοῦ Γαμβέττα τὰ ἐκδηλωθέντα αἰσθήματα. «Ὁ Γαμβέττας, γράφουσιν, ἀνεμιμνήσκετο πάντοτε, ὅτι τῷ 1870 γενναία λεγεὼν ἑλλήνων ἐθελοντῶν ἦλθε καὶ ἐπολέμησε παρὰ τὸν γαλλικὸν στρατόν, καὶ ὑπέσχετο πρὸς τὸν λαὸν ὑμῶν εὐγνωμοσύνην, ἥτις δὲν ὑπῆρξεν ἄγονος».

Digitized by Google

Ἀπὸ τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς ἡ «Ἑστία» ἄρχεται τῆς δημοσιεύσεως νέου μυθιστορήματος ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ πατὴρ Κωνστάντιος». Τοῦ ἔργου τούτου, ὅπερ θεωρεῖται ὡς τὸ ἀριστούργημα τοῦ διαπρεποῦς Γάλλου μυθιστοριογράφου Λουδοβίκου Ἀλεβῆ, τὴν μετάφρασιν ἐφιλοπόνησεν ὁ κ. Π. Ι. Φέρμπος.

— Τὸ τμῆμα τῶν καλῶν Τεχνῶν τοῦ «Παρνασσοῦ» ἀπεφάσισεν ἵνα κατὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ διοργανωθεῖσαν ἔκθεσιν φυτῶν καὶ ἀνθέων ἀπονεμηθῶσιν ἓν μὲν βραβεῖον τιμῆς, δύο χρυσᾶ μετάλλια, 8 ἀργυρᾶ καὶ 16 χαλκᾶ, ἐπίσης δὲ καὶ χρηματικὸν ποσὸν εἰς τοὺς κηπουροὺς καὶ ἀνθοκόμους ἐξ ἐπαγγέλματος.

— Ὑπὲρ ἀνεγέρσεως ἑλληνικοῦ ναοῦ καὶ σχολείου ἐν Βουκουρεστίῳ συνεισφέρουσιν ὁ μὲν κ. Κ. Ζάππας δραχ. 20 χιλ. ὁ κ. Χρ. Ζερλέντης δρ. 15,000 καὶ ὁ κ. Χ. Χρυσοβελόνης δρ. 10,000.

— Πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς «Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος» ὁ κ. Κ. Ζάππας ἀπέστειλε χίλια φράγκα χρυσᾶ ὡς πρώτην εἰσφορὰν ὑπὲρ τῆς Ἑταιρίας.

— Ἡ σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου ἐψηφίσατο πίστωσιν ἐκ δραχμῶν 1500, ἵνα γραφῶσι καὶ ἀναρτηθῶσιν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ καὶ αἱ εἰκόνες τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀποθανόντων καθηγητῶν Πορφυροπούλου, Γρηγοριάδου, Πυλαρινοῦ, Βιτσάρη καὶ Αἰγινήτου.

— Συνεστάθη ἐνταῦθα ὑπὸ πλείστων ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας σπουδαστῶν «Λέσχη τῶν Μικρασιανῶν σπουδαστῶν», ἧς σκοπὸς εἶνε ἡ συγκέντρωσις καὶ συγκροτισμὸς τῶν ἐνταῦθα Μικρασιανῶν, ἡ δι' ἀνακοινώσεων καὶ συζητήσεων περὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μόρφωσις κοινῆς γνώμης περὶ τῆς καταστάσεως καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτῆς καὶ τέλος ἡ ἑδραίωσις κέντρου δυναμένου νὰ χειραγωγῇ τοὺς ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐνταῦθα μένοντας.

— Ἀνηρτήθησαν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν δύο νέαι εἰκόνες ἀγωνιστῶν, τῶν στρατηγῶν Βλαχοπούλου καὶ Καρατζᾶ. Καὶ αἱ εἰκόνες αὗται ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ κ. Προσαλέντη.

— Ὁ βιβλιοπώλης κ. Ι. Κωστόπουλος ἀγγέλλει δευτέραν ἔκδοσιν τοῦ διτόμου «Λεξικοῦ τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν» ὑπὸ Ν. Καραβία Γρίβα Ἰθακησίου, συγγραφέντος καὶ ἐκδοθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1841. Ἡ δευτέρα ἔκδοσις θὰ περιέχῃ πλείστας προσθήκας.

— Ὁ ἐνταῦθα τυπογράφος κ. Δ. Μ. Φέξης ὀνομάσας τὸ τυπογραφεῖον αὐτοῦ «Τυπογραφεῖον μυθιστορικῆς βιβλιοθήκης», ἀνέλαβε τὴν ἔκδοσιν σειρᾶς μυθιστοριῶν, καὶ ἤρξατο ἤδη τοῦ ἔργου διὰ νέας δημοσιεύσεως τῶν «Ἀποκρύφων τῶν Παρισίων», κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ κ. Ι. Ι. Σκυλίσση.

— Ὁ ὑφηγητὴς καὶ δικηγόρος κ. Α. Δ. Παπαδιαμαντόπουλος ἐκδίδει προσεχῶς φιλοσοφικὴν πραγματείαν «Περὶ τελικῶν αἰτίων».

ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟΝ

Κύριε διευθυντὰ τῆς «Ἑστίας»!

Λαβὼν ὁ κ. Ν. Ι. Βούλγαρις ἀφορμὴν ἐκ τῶν ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἀξιολόγῳ περιοδικῷ ὑπ' ἀρ. 377 δημοσιευθέντων περὶ τοῦ ἐπ' ἐσχάτων ἐκδοθέντος πονήματος τοῦ κ. Σάθα, ἀποστέλλει πρὸς τὴν «Ἑστίαν» ὑπ' ἀριθ. 382 ἐπιστολὴν ἐν ᾗ ἀποβάλλει μὲν τὴν ἀπὸ τοῦ ἰταλικοῦ «strada» παραγωγήν, κηρύττει δ' ἀνύπαρκτον τὸν τύπον σ τ ρ α θ ι ώ τ η ς. Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν ἐκ τοῦ στρατιώτης τῶν παλαιῶν, ἣν μόνην δυνατὴν νομίζει ὁ κ. Βούλγαρις, παρατηροῦμεν ὅτι ἀναλογιζόμενός τις, ὅτι ἐν Κρήτῃ λέγεται σ τ ρ α θ ε ι̱ ὰ = ὁδοιπορία, ταξείδιον, καὶ ὅτι αἱ στρατιωτικαὶ λέξεις τ α ξ ε ί δ ι ο ν, τ α γ ή, τ α γ ί ζ ω, τ α γ ά ρ ι τά(γ)ιστρο κ.τ.τ. σώζονται, εἰ καὶ γενικωτέραν σημασίαν προσέλαβον, δὲν θὰ εὕρῃ ἀπίθανον, ὅτι καὶ τὸ στρατιώτης διεσώθη· ἀλλὰ πάσης ἀμφιβολίας ἀνεπίδεκτον δὲν εἶνε βεβαίως εἰσέτι. Ἀλλ' ὁ ἀνύπαρκτος λεγόμενος τύπος σ τ ρ α θ ι̱ ώ τ η ς οὔτε φανταστικὸς εἶνε οὔτε προῆλθεν ἐκ τῆς ἀμαθείας τῶν Ἰταλῶν (οἱ παρετυμολογοῦντες ἐκ τοῦ strada ἔπλασαν straDioTTo, ἀλλ' οὐδαμῶς ἠδύναντο νὰ σχηματίσωσι straTHioti), ἀλλ' εἶνε ἑλληνικός, ἔν τε τῇ Κρητικῇ γραμματείᾳ συχνὸς καὶ νῦν ἔτι ἐπὶ πολλῶν νήσων (Κρήτης, Θήρας, Ἴου κλπ.) ἐν χρήσει. Ἐν ταῖς χώραις δηλ. ταύταις ἴσχυσεν ἀπὸ πολλοῦ ὁ φθογγολογικὸς νόμος, καθ' ὃν ἡ συλλαβὴ τ ι πρὸ φωνήεντος, ἐν τῇ κατὰ συνίζησιν ἀπαγγελίᾳ συστελλομένη, γίνεται οὐχὶ ὅπως πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος τι̱α τι̱ε τι̱ο τι̱ου, ἀλλὰ κατ' ἀφομοίωσιν πλήρη τοῦ τ πρὸς τὸ ἐκ τοῦ ι προερχόμενον χ ι καθίσταται θ (*). Οὕτω λέγεται σ π ί - θ ι̱ α, σ π ι θ ι̱ ῶ, φ ω θ ι̱ ὰ, σ τ ρ α θ ε ι̱ ὰ, σ τ ρ α θ ι̱ ώ τ η ς, φ ω θ ι̱ ὲ ς κ.τ.τ. πρβλ. καὶ Πεταλᾶ Θηραϊκόν. Ἡ διὰ τοῦ th ἄρα παλαιὰ ἰταλικὴ γραφὴ τοῦ strATHIOti παρέχει τύπον νησιωτικὸν καὶ πρὸ πάντων Κρητικόν, ὅπερ οὐδαμῶς θὰ φανῇ θαυμαστὸν τοῖς ὁπωσδήποτε γινώσκουσι τὰς κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ποικίλας σχέσεις τῆς Κρήτης πρὸς τὴν Ἰταλίαν. Ὀρθῶς λοιπὸν ἔπραξεν ὁ κ. Σάθας δοὺς τὸν τύπον ὅπως αὐτὸν εὗρεν, ἐλπίζομεν δ' ὅτι καὶ τοῦ λοιποῦ ταὐτὸν θὰ ποιῇ ὁ ἀκάματος ἀνήρ.

Ὁ ὑμέτερος
Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Ἀπριλίου 1883.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Βίκτωρος Οὔγου, ὁ Τορκουεμάδας, δρᾶμα μετὰ προλόγου. Μετάφρασις ἔμμετρος Σ. Ι. Βουτυρᾶ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. [Ἡ μετάφρασις αὕτη τοῦ κ. Βουτυρᾶ, γεγραμμένη εἰς στίχους ἰαμβικοὺς διακρίνεται διὰ τὸ καθαρεῦον καὶ πολλαχοῦ ἀρχαιοπρεπὲς τῆς γλώσσης καὶ διὰ τὴν ἀκρίβειαν ἔτι μεθ' ἧς ἀποδίδει τὰ ὑψηλὰ νοήματα τοῦ ποιητοῦ, ἀποτελεῖ δὲ ὀγκώδη τόμον ἐκτετυπωμένον μεθ' ὅλως ἐξαιρετικῆς φιλοκαλίας].

Μαθήματα γραπτῆς ἀριθμητικῆς πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου σχολικοῦ ἔτους τῶν δημοτικῶν σχολείων ὑπὸ Γ. Π. Κεχαγιᾶ. Ἐν Ἀθήναις, Καταστήματα «Ὁ Κοραῆς» Ἀνέστη Κωνσταντινίδου 1883. [Ὁ κ. Κεχαγιᾶς ἐκδοὺς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα κατάλληλον Πραγματογνωσίαν, παρέχει νῦν εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων τὸ εὐμέθοδον τοῦτο βιβλιάριον, δι' οὗ δύνανται οἱ μαθηταὶ νὰ ἀσκηθῶσιν εἰς τὰς πρώτας πράξεις τῆς ἀριθμητικῆς].

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Παράξενο, μ' ἀληθινό: Πέντε κρατεῖς 'ς τὸ χέρι·
Κι' ἂν ἕν' ἀφίσῃς, τέσσαρα βεβαίως θὰ σοῦ μείνουν.
Ἀλλὰ ἐμένα ἡ τέχνη μου 'μπορεῖ νὰ καταφέρῃ
Αὐτὰ τὰ τέσσαρα ἑπτὰ 'ς τὸ χέρι σου νὰ γείνουν.

Γ*.

2.

Τίνος ἀριθμοῦ τὸ διπλάσιον, τὸ τριπλάσιον, τὸ τετραπλάσιον καὶ αὐτὸ τὸ εἰκοσαπλάσιον, πλὴν τοῦ ἑνδεκαπλασίου, σύγκεινται ἐξ ἀριθμητικῶν ψηφίων τοιούτων, ὥστε τὸ ἄθροισμα αὐτῶν νὰ εἶνε σταθερῶς ἴσον τῷ ἀρχικῷ ἀριθμῷ;

3.

[Θὰ δημοσιευθῶσι τὰ μᾶλλον ἐπιτυχῆ].

Διὰ τῶν ὁμοιοκαταληκτουσῶν λέξεων μ υ γ δ α λ ι̱ ὰ καὶ μ α λ λ ι̱ ὰ καὶ κατασκευασθῇ δίστιχον.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Λ ο κ ρ ὶ ς — ρ ί ς.

2.

δο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι.
Δῶρε, μὴ φᾷς ὅλα σύ!

3.

Ὁ μεταδίδων ἔστω καὶ ἐλάχιστον μέρος τοῦ μυστικοῦ του, παύει νὰ εἶνε κύριος τοῦ ἐπιλοίπου.

(*) Ἐν Ἀθήναις ἠκούσαμεν πρό τινος τεϑάφι, ὥστε φαίνεται τοὐναντίον συμβαῖνον ἐνταῦθα, ἀλλ' ἂν πάσας τὰς λέξεις κατέσχεν ἀγνοοῦμεν.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

5 Μαΐου 1883 — ΑΘΗΝΩΝ — 5 Μαΐου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	406
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα.-Ἀπ.-Ἰουλ.-Ὀχ.	20 Δεκ.-Μαρ.-Ἰουν.-Σεπ.	30,—	3921[2	500	487
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	449
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	25,20	224,—	280	300
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	22.40	200,—	250	290
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	197,50	250	223
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	15.	252,—	280	262
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	111
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,638	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	15	362,50	400	267

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος . Φρ.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	150	1,000	4560
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	—	15 » 15 »	9.—	300	367
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	5,000,000	4,000,000	88,810	20 » 20 »	5.—	100	144
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,000,250	—	1 Μαρτίου	7 —	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	7.—	140	207
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	4,000,000	—	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	10 1[2	160	540
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Ερ.	—	—	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοῖνιξ». »	3,000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8.10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυὼν» . »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . . Τραπεζικὸν 3μην. 29.15
» . . . Ὄψεως » 29.55
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης 3μ.
» » Ἐμπορικὸν 3μην. 115

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.30
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	26.60
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

Παρατηρήσεις

* ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ.
» 59,800 — 100,000 » 9 »

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (16 Μαΐου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ. 57 1[2
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0. » 251
» » 9 0[0. » 259
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου » 178
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ. 109 10[40–109 15[40
Παρισίων 3 » . . . φρ. 23.07 1[2–23.10
Λίρα Ἀγγλικὴ . . . γρ. 109 35[40
Εἰκοσάφραγκον . . . » 87 28[40

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (11 Μαΐου)

Λονδ. αἱ 20 λ. σ. 3μ. φιο. 119.80
Παρισ. τὰ 100 φ. » 47.50
Εἰκοσάφραγκον » 9.51
Ἀργυρᾶ φιορ. 100

Τόκος προεξοφλήσεως

Ἀμστερδαμ	4 0[0	Βιέννης	4 0[0
Βερολίνου	5 0[0	Λονδίνου	4 0[0
Μαδρίτης	4 0[0	Παρισίων	5 0[0
Πετρουπόλεως	6 0[0	Ρώμης	5 0[0

Ἑλλάδος (Ἐθνικῆς Τραπέζης) 8 0[0.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

Κυρίαν Ε. Κ. Τὰ ἐπιτυχέστερα θὰ δημοσιευθῶσιν εἰς προσεχῆ φύλλα. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Π. Σ Πειραιᾶ. Καλλίτερον ἄλλο δὲν γνωρίζομεν. — Φιλίστορι. Κωνσταντινούπολιν. Βεβαιοῦται ἱστορικῶς. «Ἐν ἔτει 1814, λέγει ὁ Κ. Σάθας, τῇ συνεργείᾳ τοῦ Ναπολέοντος, συνέστη ἐν Παρισίοις μυστικὴ Ἑταιρία κατὰ τὸ φαινόμενον μὲν κηρύττουσα τὸν φωτισμὸν τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας, κύριον ὅμως μέλημα ἔχουσα τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἵδρυμα τοῦτο ὠνομάσθη συμβολικῶς «Ἑλληνόγλωσσον ξενοδοχεῖον». Οἱ κατηχούμενοι ὡρκίζοντο ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς, ὅτι θέλουσι φυλάξει εὐλαβῶς τὸν μυστηριώδη σκοπὸν τῆς ἑταιρίας ἐνεργοῦντες ὅλαις δυνάμεσι διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν αὐτῆς πρόοδον. Εἰς πάντα προσήλυτον ἐδίδετο μετὰ τὸν ὅρκον, ὡς ἀρραβὼν τοῦ συνεταιρισμοῦ, χρυσοῦν συμβολικὸν δακτύλιον, ὅπερ ὠνομάζετο χρυσόβουλλον, καὶ ἔφερεν ἐγκεχαραγμένας δύο χεῖρας συνδεδεμένας, καὶ κύκλῳ τὰ ἑξῆς τέσσαρα κεφαλαιώδη γράμματα Φ Ε Δ Α, ἀναγινωσκόμενα οὕτω: Φιλίας Ἑλληνικῆς Δεσμὸς Ἄλυτος. — κ. Π. Γ. Δ Μεσολόγγιον. Ἐλήφθησαν. — κ. Ἀδελφ. Κ. Δεδεαγάτς. Παρεδόθησαν συνῳδὰ τῇ ἐντολῇ σας τῷ κ. Α. Χ. Οἰ. — κ. Α. Κ. Π. Κων[πολιν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἡ συνδρομὴ εἶνε φρ. 20. — Φίλῳ τῆς «Ἑστίας». Ἀληθῶς ὑπάρχουσιν ἀκόμη οἱ λέγοντες πρὸς τὰς νεάνιδας ὅτι ἓν των βλέμμα ἀξίζει θησαυρούς, ὅτι εἶνε πρόθυμοι νὰ σκοτωθοῦν δι' ἓν των μειδίαμα, ὅτι διαρκές των ὄνειρον εἶνε νὰ φιλήσουν τὸ κράσπεδον τῆς ἐσθῆτός των, ὅτι ὁ χρυσὸς εἶνε μηδὲν ἔμπρὸς εἰς τὴν ξανθήν των κόμην, ὅτι οἱ μαργαρῖται εἶνε ὀλιγώτερον ἔτι παραβαλλόμενοι πρὸς τοὺς ὀδόντας των, ὅτι οἱ κυανοῖ των ὀφθαλμοὶ εἰσὶ θελκτικώτεροι καὶ τιμαλφέστεροι ἀπὸ τοὺς ὡραιοτέρους σαπφείρους... κτλ. ἀλλὰ ἐὰν αἴφνης ἡ νεᾶνις ἀπήντα πρὸς αὐτούς: «Ἔ, λοιπόν, τὴν χρυσῆν αὐτὴν κόμην, τοὺς μαργαριτώδεις ὀδόντας, τοὺς σαπφειρίνους ὀφθαλμούς, τὸ διαρκὲς μειδίαμα, ὅλα αὐτὰ λάβετέ τα ἵνα τὰ ἔχετε μόνος, ἵνα τὰ ἔχετε διὰ πάντοτε», θὰ ἤκουεν ἀφεύκτως αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν: — «Ἀμέσως, Κυρία μου. Καὶ πόσα θὰ μοῦ δώσῃ ὁ κύριος πατήρ σας διὰ νὰ συναινέσω νὰ γείνω κάτοχος ὅλων αὐτῶν τῶν θελγήτρων, ὅλης αὐτῆς τῆς εὐτυχίας;...» Ὁμολογητέον δὲ ὅτι ἡ φιλαργυρία αὐτή, ἥτις ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο ἐπαίσχυντον πρᾶγμα καὶ ἐστιγματίζετο ὑπὸ τῶν ποιητῶν, εἶνε σήμερον πληρέστατα δικαιολογημένη. Πράγματι· ὑποθέσατε ὅτι ἡ νεᾶνις ὑπολαμβάνουσα λέγει: « — Ἀλλὰ σεῖς τώρα ὁμιλεῖτε διὰ χρήματα! Τί ἐσήμαινον λοιπὸν οἱ πρὸ ὀλίγου λόγοι σας διὰ τὴν χρυσῆν μου κόμην, τοὺς σαπφειρίνους ὀφθαλμούς μου, τοὺς μαργαριτώδεις ὀδόντας μου, θησαυροὺς ὅλους, ὧν ὁ ἐλάχιστος ἤξιζε πλειότερον μεταλλείου; — Καὶ ἀκόμη περισσότερον θὰ τοὺς ἐξεθείαζα, Κυρία μου, ἂν θὰ συγκατετίθεσθε νὰ μὴ ζητῆτε ποτὲ ἄλλα θέλγητρα, ἄλλον χρυσόν, ἄλλους μαργαρίτας, ἄλλους σαπφείρους, ἢ τὴν κόμην, τοὺς ὀδόντας, τοὺς ὀφθαλμούς σας. Καὶ ἤθελον προθύμως συναινέσει νὰ τοὺς συμπεριλάβω ὡς μέρος τῆς προικός, ἂν δὲν θὰ ἠθέλετε κατόπιν νὰ ἐπιδεικνύετε ὅλα αὐτὰ τὰ πολύτιμα δῶρα τῆς φύσεως ἐντὸς πολυτελῶν αἰθουσῶν καὶ πλουσίων ἐνδυμασιῶν καὶ ἁμαξῶν καὶ θεάτρων κτλ.». — κ. Γ. Μ. Πάτρας. Ἀπὸ τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

(5 Μαΐου (Πέμπτη) 1883)

Ὁ Βασιλεὺς ἀναχωρεῖ ὁριστικῶς τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα μετὰ τῶν βασιλοπαίδων εἰς Κέρκυραν ἔνθα διαμένων μέχρι τοῦ Ἰουλίου, ἐκεῖθεν θέλει μεταβῆ εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Βάδεν· θὰ παραμείνῃ δὲ πιθανῶς καθ᾿ ὅλον τὸ θέρος ἐν Κερκύρᾳ ἡ Βασίλισσα ἐκ Ῥωσσίας ἐπανερχομένη.—Ἀπὸ τῆς παρελθούσης δευτέρας μέχρι τῆς χθὲς ἐγένοντο ἐν τοῖς Ἀνακτόροις αἱ ἐξετάσεις τῶν βασιλοπαίδων ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως. Καὶ πρῶτος μὲν ἐξητάσθη ὁ τριτότοκος Νικόλαος, εἶτα δὲ ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος καὶ ὁ δευτερότοκος Γεώργιος. Ὁ διάδοχος προοδεύσας ἤδη μᾶλλον τῶν λοιπῶν ἐν τοῖς γράμμασιν ἀνέγνωσε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡρμήνευσε μέρη ἐκ τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν. —Ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» ἐδημοσιεύθη ὁ περὶ φορολογίας τοῦ σιγαροχάρτου νόμος. Ἡ ἡμέρα καθ᾿ ἣν ἄρξεται ἡ ἐφαρμογὴ θέλει ὁρισθῆ διὰ Β. Διατάγματος.—Ἐτελέσθησαν προχθὲς τὰ ἐγκαίνια τῆς ἀρτισυστάτου σχολῆς τῶν ὑπαξιωματικῶν. Μεταξὺ τῶν εἰσελθόντων ἐν αὐτῇ, ἱκανῶν τὸν ἀριθμὸν διακρίνονται διὰ τὸ ἀνδρικὸν αὐτῶν παράστημα οἱ ἀνήκοντες εἰς τὰ εὐζωνικὰ τάγματα.—Πλεῖστοι προβιβασμοὶ ἀξιωματικῶν ἐγένοντο ἐν τῇ χωροφυλακῇ.—Ἀπὸ τῆς δευτέρας ἤρξατο ἐνεργοῦσα ἡ νέα γραμμὴ τοῦ τροχιοδρόμου μεταξὺ Ἀθηνῶν, Φαλήρου παλαιοῦ καὶ νέου Φαλήρου. — Ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς ἡ νέα σύνοδος τοῦ Κακουργοδικείου Ἀθηνῶν.—Ὁ κ. Στεφ. Σκουλούδης ἀπέστειλε δρ. 5,000 πρὸς τὸ συμβούλιον τῆς φιλοπτώχου ἑταιρίας Ἑρμουπόλεως.—Ἐντολῇ τῆς Κυβερνήσεως, τὰ μέλη τοῦ ἰατροσυνεδρίου μετέβησαν τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα εἰς Μαραθῶνα, ὅπως σκεφθῶσιν ἐπιτοπίως περὶ τῆς καταλληλοτέρας θέσεως πρὸς ἵδρυσιν λεπροκομείου, ὑπὲρ οὗ ὁ κ. Θ. Μαυρογορδάτος προσήνεγκεν 100 χιλ. φράγκων.—Βουλευτὴς Μεσσήνης κατὰ τὴν ἄρτι ἐνεργηθεῖσαν ἐκλογὴν εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀειμνήστου Α. Κουμουνδούρου ἐξελέγη ὁ υἱός αὐτοῦ κ. Σπυρίδων Κουμουνδοῦρος. — Ἡ ἀπὸ Βόλου εἰς Βελεστῖνον σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐκτελεῖται ὑπὸ τῆς ἀτμομηχανῆς ἐντὸς μιᾶς ὥρας καὶ ἑνὸς τετάρτου. Προυχώρησε δὲ ὑπὲρ τά 4 χιλιόμετρα πέραν τοῦ Βελεστίνου ἡ ἐπίστρωσις τῆς ὁδοῦ.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΠΟΝΗΜΑΤΑ

ΚΥΚΛΑΔΙΚΑ, ἤτοι γεωγραφία καὶ ἱστορία τῶν Κυκλάδων νήσων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Φράγκων. (1874) δρ.ν.5.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» δίδεται ἀντὶ μόνον 1 φράγκου. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον 1.40.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ Μακεδονίας, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας κατὰ τὸν Émile Isambert, δρ. 5.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ περιγραφικὰ τῶν Κυκλάδων νήσων κατὰ μέρος. Ἄνδρος. Κέως, μετὰ γεωγραφικῶν πινάκων, δρ. 5.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ, ἐποποιΐα βυζαντινὴ τῆς Ι′ ἑκατονταετηρίδος, κατὰ τὸ ἐν Ἄνδρῳ ἀνευρεθὲν χειρόγραφον (ἀντὶ 5) δρ. 2 50.

ΟΙ ΠΕΡΣΑΙ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Paul de Saint-Victor, les deux masques (Μετάφρασις) δρ. 1.

ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΛΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΩΝ. Διανέμεται δωρεὰν ὑπὸ τῶν καταστημάτων Ἀνδρ. Κορομηλᾶ.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ.ν. 1.

ταχυδρομικῶς 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά·

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ

τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων Πολιτευμάτων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων ἀπὸ τοῦ 1821 *μέχρι τέλους τοῦ* 1832.

ΥΠΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ Ζ. ΜΑΜΟΥΚΑ

Τὸ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένον μέρος αὐτῆς τῆς συλλογῆς τεύχη 11 εὑρίσκονται παρὰ τῷ ἐκδότῃ καὶ τιμῶνται ἀντὶ δρ. 28.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β′

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

Πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας»:

Dictionaire historique et critique pa. P. Bayle 1740. Τόμ. 4 εἰς φύλλον δεδεμένοι. Δρ. 20.

Cl. Salmasii : Plinianae excertationes 1629. Τόμ. 2 δεδεμ. Δρ. 12.

LA MODE FRANÇAISE

37 = Rue de Lille, à Paris = 37

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 333.—15 Μαΐου 1883.—Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας»: Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΡΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

Ἐν τῇ νεαρᾷ ἡμῶν φιλολογίᾳ τὸ ἥκιστα μέχρι τοῦδε καλλιεργηθὲν εἶδος ἐστὶν ἀναντιρρήτως τὸ διήγημα. Πλὴν τῆς συλλογῆς τῶν διηγημάτων τοῦ κ. Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ, τῶν ἔργων τοῦ κ. Στ. Ξένου καὶ Κ. Ῥάμφου, καὶ ὀλιγίστων ἄλλων τῶν καθ' ἡμᾶς διακεκριμένων συγγραφέων, οὐδεμίαν ἔχομεν νὰ παρουσιάσωμεν ἑλληνικὴν ἐργασίαν ἐν τῷ εἴδει τούτῳ, ὅπερ πλουσιώτατα ἀντιπροσωπεύεται ἐν ταῖς γραμματολογίαις τῶν ἐπιλοίπων εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, προσφορώτατον θεωρούμενον εἰς ἀναπαράστασιν σκηνῶν τῆς ἱστορίας ἢ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἑνὸς λαοῦ, ἢ εἰς ψυχολογικὴν περιγραφὴν χαρακτήρων. Ἐν τούτοις ὁμολογούμενον εἶνε ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλολογίας δύναται νὰ ἀσκήσῃ μεγάλην ἠθικὴν ἐπίδρασιν, ὑποθέσεις ἐθνικὰς πραγματευόμενον, ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς διαπλάσεως ἐν γένει τῶν ἠθῶν. Διότι σκηναὶ εἴτε τῆς ἱστορίας εἴτε τοῦ κοινωνικοῦ βίου διαπλασσόμεναι καταλλήλως ἐν τῇ ἀφηγήσει, κινοῦσι πλειότερον τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀναγνώστου καὶ οὐ μόνον τέρπουσι καὶ λεληθότως διδάσκουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐξεγείρουσιν ἐν αὐτῷ τὸ αἴσθημα τῆς πρὸς τὰ πάτρια ἀγάπης. Ὁ ἑλληνικὸς δὲ λαός, εἴπερ καὶ ἄλλος τις, ἔχει εὐγενῆ ἤθη, ἔθιμα ποικίλα καὶ τρόπους καὶ μύθους καὶ παραδόσεις ἐφ' ὅλων τῶν περιστάσεων τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ βίου· ἡ δὲ ἑλληνικὴ ἱστορία, ἀρχαία καὶ μέση καὶ νέα, γέμει σκηνῶν δυναμένων νὰ παράσχωσιν ὑποθέσεις εἰς σύνταξιν καλλίστων διηγημάτων καὶ μυθιστορημάτων.

Ἐν τούτοις, ὡς εἴπομεν, ὀλίγιστα εἶνε τὰ τοιαῦτα ἑλληνικὰ ἔργα, ὀλίγιστοι δὲ καὶ οἱ περὶ τοιαύτας ἐργασίας νῦν ἀσχολούμενοι. Τὴν ἔλλειψιν δὲ ταύτην συνησθάνθη μάλιστα ἡ «Ἑστία», ἀναγκαζομένη τούτου ἕνεκα νὰ παρέχῃ τοῖς ἀναγνώσταις αὐτῆς μεταφράσεις τῶν εὐδοκιμωτέρων τοιούτων ἔργων ξένων συγγραφέων.

Εἰς τῆς τοιαύτης δ' ἐλλείψεως τὴν πλήρωσιν ἐπιθυμοῦσα νὰ συντελέσῃ κατὰ τὰ ἐνόντα ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας», ἀπεφάσισεν ὅσον οἱ πόροι της ἐπιτρέπουσι, νὰ προβῇ αὐτὴ ἀθλοθέτις ἀγῶνος, περιοδικῶς καθ' ἑξαμηνίαν γινομένου, πρὸς συγγραφὴν τοιούτου ἔργου, προβάλλουσα τοῦτον οἱονεὶ κέντρον πρὸς παρότρυνσιν τῶν δυναμένων εἴτε διάθεσιν ἐχόντων ν' ἀσχοληθῶσιν εἰς τοιαύτην φιλολογικὴν ἐργασίαν. Καὶ δὴ ἀποτεινομένη πρὸς πάντας τοὺς Ἕλληνας λογίους, προκηρύσσει διαγώνισμα πρὸς συγγραφὴν πρωτοτύπου διηγήματος ἐπὶ τοῖς ἑπομένοις ὅροις·

Α'). Ἡ ὑπόθεσις τοῦ διηγήματος ἔσται ἑλληνική, τουτέστι θὰ συνίσταται εἰς περιγραφὴν σκηνῶν τοῦ βίου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐν οἱαδήποτε τῶν περιόδων τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ἢ εἰς ἐξιστόρησιν ἐπεισοδίου τινὸς τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας.

Β'). Τὸ διήγημα δέον νὰ ἔχῃ ἔκτασιν 10 τοὐλάχιστον σελίδων τῆς «Ἑστίας»· ἕκαστον δὲ χειρόγραφον νὰ εἶνε ὅσον ἔνεστι καθαρῶς γεγραμμένον.

Γ'). Εἰς τὸ κριθησόμενον ἄριστον ἐκ τῶν ὑποβληθησομένων διηγημάτων θέλει ἀπονεμηθῇ βραβεῖον δραχμῶν τριακοσίων (300).

Δ'). Τὸ βραβευθησόμενον θέλει δημοσιευθῇ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ἄνευ ἄλλης ἀμοιβῆς τοῦ συγγραφέως, ὅστις καὶ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸ ἐκδώσῃ ἰδιαιτέρως ἐντὸς 3 μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».

Ε'). Ἐκ τῶν ὑποβαλλομένων ἔργων δὲν δύνανται νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἑπόμενον διαγωνισμὸν ὅσα οἱ κριταὶ ἤθελον θεωρήσει ἀνάξια λόγου.

ς'). Ἐκ τῶν λοιπῶν διηγημάτων ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας» ἀναλαμβάνῃ νὰ δημοσιεύσῃ ἐν τῷ περιοδικῷ ὅσα ἂν ἐγκρίνῃ ἐκ τῶν ἀμέσως μετὰ τὸ βραβευθησόμενον ἐρχομένων ἐπὶ εὐλόγῳ ἀμοιβῇ τῶν συγγραφέων.

Ζ'). Οἱ θέλοντες νὰ διαγωνισθῶσιν ὀφείλουσι ν' ἀποστείλωσι τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» διὰ τὸν πρῶτον διαγωνισμὸν τὸ βραδύτερον μέχρι 1 προσεχοῦς Ὀκτωβρίου, νὰ συνοδεύωσι δ' αὐτὰ διὰ δελτίου ἐνσφραγίστου ἐγκλείοντος τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ φέροντος ῥητόν τι διακριτικόν.

Ἡ κρίσις τοῦ διαγωνισμοῦ δημοσιευθήσεται ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».

Ἡ ἀγωνόδικος Ἐπιτροπεία διὰ τὸν πρῶτον διαγωνισμὸν θ' ἀποτελῆται ἐκ τῶν κκ. Ἐμμ. Ῥοΐδου, Σπυρ. Λάμπρου καὶ Ν. Γ. Πολίτου, εὐμενῶς ἀποδεξαμένων τὴν περὶ τούτου παράκλησιν τῆς Διευθύνσεως τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 12 Μαΐου 1883.

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας».

Digitized by Google

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 385

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ, μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ. Μετάφρασις Η. Ι. Φέρμπου.

ΤΟ ΕΤΟΣ 1,000 ὑπὸ Χ. Ἀννίνου.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ἐν τῇ ἀρχεγόνῳ αὑτοῦ καταστάσει.

ΚΑΝΟΝΙΑ, ποίημα ὑπὸ Γεωργίου Σουρῆ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἡ πρυτανεία τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου ἐξέδωκε τὴν ἑξῆς προκήρυξιν περὶ ἀνεγέρσεως ἀνδριάντος τοῦ λόρδου Γκίλφορδ :

«Ὁ ἀείμνηστος λόρδος Γκίλφορδ ἐτάχθη ὑπὸ τοῦ Ἔθνους ἐν τῇ χορείᾳ τῶν μεγάλων αὐτοῦ εὐεργετῶν. Ἀνέκαθεν ἡ ἐθνικὴ συνείδησις ἔκρινεν αὐτὸν ἄξιον εὐγνωμοσύνης ἐθνικῆς, ἐπιτροπεία δὲ συνέστη ἄλλοτε ὑπὲρ ἀνεγέρσεως ἀνδριάντος αὐτοῦ διὰ κοινῶν εἰσφορῶν, ἄνευ δυστυχῶς ἀποτελέσματος, καὶ σκέψις ἐγένετο, ὅπως ἀνδριὰς αὐτοῦ κοσμήσῃ τὰ προπύλαια τοῦ Πανεπιστημίου. Ἱδρύσας ὁ μέγας φιλέλλην ἰδίαις δαπάναις τὴν Ἰόνιον Ἀκαδημίαν, καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ Ἕλληνες διεξῆγον ἡρωϊκῶς τὸν ὑπὲρ πάντων ἀγῶνα, παρέσχε μὲν πρῶτος αὐτὸς εἰς τὰ τέκνα τῶν προμάχων τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας τὰ ἱερὰ νάματα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς προγονικῆς σοφίας, ἐμόρφωσε δὲ γενεὰν λογίων καὶ ἐπιστημόνων ἀνδρῶν, οἵτινες σπουδαίας καὶ περιφανεῖς προσήνεγκον τῇ πατρίδι ὑπηρεσίας.

»Ὀφείλει λοιπὸν ἡ Ἑλλὰς τῷ ἀειμνήστῳ φιλέλληνι ἀνδριάντα μεγαλοπρεπῆ, ὅπως καταστήσῃ μὲν κατάδηλον τὴν εὐγνωμοσύνην αὑτῆς, διατηρήσῃ δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀθάνατον ἐν τῇ μνήμῃ τῶν μελλουσῶν γενεῶν. Τούτου δ' ἕνεκα ἡ Πρυτανεία, προβλέπουσα ὅτι τὸ πανταχοῦ φιλοτίμως προσφερόμενον χρῆμα ὑπὲρ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Γλάδστωνος θὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν ἀνέγερσιν καὶ ἑτέρου τοιούτου, ἀπεφάσισεν, ἐκ τοῦ περισσεύοντος τούτου χρήματος, ν' ἀνεγείρῃ τὸν ἀνδριάντα τοῦ λόρδου Γκίλφορδ, ἀνταποκρινομένη οὕτως εἰς ζωηρὸν πόθον τοῦ Ἔθνους, πολυτρόπως ἐκδεδηλωμένον.

»Ὁ ἀνδριὰς θὰ στηθῇ πρὸ τῶν προπυλαίων τοῦ Πανεπιστημίου, ἐν δεξιᾷ τῷ κατερχομένῳ τοῦ κήπου τὴν κλίμακα, παραλλήλως τῷ ἀνδριάντι Κοραῆ.

»Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου γενήσεται καλλιτεχνικὸς διαγωνισμὸς μεταξὺ ἑλλήνων καλλιτεχνῶν. Δίμηνος δὲ προθεσμία ἀπὸ τῆς σήμερον χορηγεῖται αὐτοῖς, ὅπως προσαγάγωσιν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Πρυτανείας δι' ἀντιπροσώπου πρόπλασμα, ἔχον μέγεθος ἴσον τῷ τρίτῳ τοῦ ἀνδριάντος Κοραῆ, φέρον δ' ἐπ' αὐτοῦ σημείωσιν τῆς χρηματικῆς ἀξίας τοῦ ὅλου καλλιτεχνήματος, καὶ προσηρτημένον δελτίον ἐν ἐσφραγισμένῳ φακέλλῳ, περιέχον τὸ ὄνομα τοῦ καλλιτέχνου μετὰ ῥητοῦ οἱουδήποτε, γεγραμμένου καὶ ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς τοῦ φακέλλου προσόψεως.

»Εἰς τὸν ἀνδριάντα τοῦ Γκίλφορδ θὰ χρησιμεύσῃ τοῖς καλλιτέχναις ὡς ὑπογραμμὸς ὁ ἀνδριὰς Κοραῆ ἕνεκεν ἀνάγκης καλλιτεχνικῆς, ἐπιβαλλομένης ὑπὸ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ σχεδίου τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου· θὰ κάθηται ὁ Γκίλφορδ ἐπὶ ἕδρας, θὰ ἔχῃ δὲ ὁμοίαν βάσιν καὶ ἴσον μέγεθος· ἀφίενται ὅμως ἐλεύθεροι οἱ καλλιτέχναι εἰς τὴν ἀποτύπωσιν τῆς καλλιτεχνικῆς ἰδέας τῆς ἐκφράσεως, τῆς στάσεως καὶ τῆς περιβολῆς αὐτοῦ.

»Ἐπιμελὴς ἐπιτροπὴ ἀγωνοδικῶν, διορισθησομένη ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως, θὰ κρίνῃ τὰ εἰς κρίσιν αὐτῆς ὑποβληθησόμενα προπλάσματα, τῷ δὲ νικήσοντι ἐν τῷ διαγωνισμῷ καλλιτέχνῃ ἀνατεθήσεται τοῦ ἀνδριάντος ἡ ἐκτέλεσις».

Ὁ Πρύτανις
Π. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΣ.

Ὁ Γραμματεὺς
Π. Κανελλίδης.

Ἔκθεσις ἀνθέων καὶ φυτῶν.

Ἡ ὑπὸ τοῦ καλλιτεχνικοῦ τμήματος τοῦ Συλλόγου «Παρνασσοῦ» προαγγελθεῖσα ἔκθεσις ἀνθέων καὶ φυτῶν ἤρξατο τὴν πρωΐαν τῆς Παρασκευῆς 6 Μαΐου καὶ παρετάθη μέχρι τῆς νυκτὸς τῆς Κυριακῆς. Ἡ ἔκθεσις ἐγένετο ἐν τῷ παριλισσίῳ κήπῳ «Παραδείσῳ», καταλλήλως διασκευασθέντι καὶ κοσμηθέντι ἐπὶ τῇ ἑορτῇ. Μολονότι δὲ τὸ πρῶτον ἤδη ἐγίνετο τοιαύτη ἔκθεσις παρ' ἡμῖν, οὐχ ἧττον ἱκανὸς ἀριθμὸς φυτῶν καὶ ἀνθέων ἐξετέθη, τὸ δὲ γενόμενον ὑπὸ πάντων ἐθεωρήθη ὡς ἀπόπειρα εὐτυχὴς ἀσφαλῶς προοιωνιζομένη ἐν τῷ μέλλοντι μείζονα ἐπιτυχίαν. Οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν ἔκθεσιν ἀνῆλθον εἰς τετρακισχιλίους περίπου, ἡ δὲ λῆξις αὐτῆς ἐτελέσθη μεγαλοπρεπῶς τὴν νύκτα τῆς Κυριακῆς, καθ' ἣν ὁλόκληρος ὁ κῆπος ἐφωτίσθη ὑπὸ πολυχρώμων φώτων καὶ διπλαῖ μουσικαὶ ἀνέκρουον μέχρι τοῦ μεσονυκτίου.

Ἡ ἐπιτροπὴ τῶν κριτῶν συνέκειτο ἐκ τοῦ κ. Ι. Γ. Σκυλίσση ἀντιπροέδρου τοῦ καλλιτεχνικοῦ τμήματος τοῦ «Παρνασσοῦ» καὶ τῶν βοτανικῶν κκ. Χελδράϊχ καὶ Γενναδίου, ἀπενεμήθησαν δὲ τὰ ἑξῆς βραβεῖα, ἔπαινοι καὶ ἀμοιβαί :

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΤΙΜΗΣ τῷ ἐκ Κερκύρας κ. Π. Κρεμμύδῃ διὰ κινητὸν κηπάριον (jardinière), φιλοκάλως διεσκευασμένον ἐκ 50 περίπου εἰδῶν σπανίων φυτῶν.

ΧΡΥΣΑ ΒΡΑΒΕΙΑ 2 : Εἰς τὴν συλλογὴν φυτῶν τῶν ἀνθοκόμων ἀδελφῶν Καντόρων (Ἀθηνῶν).

Εἰς τὴν συλλογὴν φυτῶν τοῦ κ. Χ. Κοκκινάκη (Κηφισσίας) κηπουροῦ τοῦ κ. Μ. Μελᾶ.

ΑΡΓΥΡΑ ΒΡΑΒΕΙΑ 5 : Εἰς τὸν κῆπον, ἐν ᾧ ἡ ἔκθεσις, τοῦ κ. Ἰακ. Ἀλβέρτη.

Εἰς τὴν κυρίαν Ἄδδαν Σολωμοῦ διὰ τὰ φυτὰ αὐτῆς καὶ ἄνθη.

Εἰς τὸν κ. Κοκκινάκην διὰ παμμεγέθη ἀνθοδέσμην.

Εἰς τὴν δεσποινίδα Ἀρὼν διὰ προσκεφάλαιον ἐξ ἀνθέων.

Εἰς τὴν συλλογὴν ῥόδων τῶν κκ. Ἀδελφῶν Καντόρου.

ΧΑΛΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ 15 : Εἰς τὰς συλλογὰς ῥόδων α') τοῦ κ. Λ. Μερκάτη β') τοῦ κ. Δ. Καλλιφορνᾶ γ') τοῦ κ. Εὐθ. Κεχαγιᾶ δ') τῆς κ. Εὐαγγ. Βαλτατζῆ ε') τοῦ κ. Εὐαγ. Μάρκου κηπουροῦ τοῦ κ. Α. Αὐγερινοῦ.

Εἰς τὰς συλλογὰς πελαργονίων α') τῆς κυρίας Παρασκευῆς Βουσάκη β) τῆς δεσποινίδος Σιώτη.

Εἰς τὰς ἀνθοδέσμας α) τοῦ κ. Φασούλη β) τῆς κυρίας Κλ. Δουρούτη.

Εἰς τὸν ἴασμον τῆς κυρίας Γεωργίας Π. Λάμπρου.

Εἰς τὸν φυλλόκακτον τοῦ κ. Δ. Α. Χέλμη.

Εἰς τὰ χαμαικέρασα τοῦ κ. Κοκκινάκη.

Εἰς τὰ ἄπια τοῦ ἐκ Πατρῶν κ. Μακρυγιάννη.

ΕΠΑΙΝΟΙ : Εἰς τὸν κ. Φασούλην διὰ χαμαικέρασα.—Εἰς τὸν Ι. Καλογιάννην διὰ λεμόνια.—Εἰς τὸν κ. Ἰω. Πάλλιον (Κερκύρας) δι' ὑπερμεγέθεις κυάμους. — Εἰς τὸν κ. Κοκκινάκην (Κηφισσίας) δι' ἀσπαράγους.— Εἰς τὸν κ. Β. Αἰετόπουλον διὰ κεραμικὰ εἴδη κηπουρικῆς.

ΧΡΗΜΑΤΙΚΑΙ ΑΜΟΙΒΑΙ : Ἑκατὸν δραχμαὶ εἰς τὸν Εὐστράτ. Καρυοφύλλην (Πειραιῶς) διὰ τεχνητὰ ἄνθη. — Ἀνὰ 50 δραχ. εἰς τοὺς λαχανοπώλας Δημ. Παπανικολάου, Ἀντώνιον Μπίλην καὶ Νικόλ. Στάμου δι' ἐκλεκτὰς συλλογὰς λαχανικῶν.

Ἀνθοκομικὴ βιομηχανία. Βραβεῖα καὶ ἔπαινοι εἰς τὴν Ἑταιρίαν τοῦ Πυριτιδοποιείου διὰ τὰ ὑπ' αὐτῆς ἐκτεθέντα λεπτουργικὰ ἔργα κατασκευῆς περιπτέρων κήπων καὶ τὴν Γερμανικὴν Ἐμπορικὴν Ἑταιρίαν διὰ τὴν εἰς Ἑλλάδα εἰσαγωγὴν ἀντικειμένων κηπουρικῆς βιομηχανίας.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Ι.

Παροιμία.

Ζητεῖται νὰ εὑρεθῶσιν αἱ ἐντὸς τῶν κατωτέρω στίχων κεκρυμμέναι λέξεις, δι' ὧν ἀποτελεῖται δημώδης τις παροιμία:

Ὁ περβολάρης Μανωλιὸς πῶχει ὤμμορφη γυναῖκα
Πῆρε δυὸ τρεῖς κουμπάρους του καὶ φίλους πέντε-δέκα
Καὶ 'πῆγαν 'σ ἕναν κῆπό του μικρὸ ποτιστικὸ
Νὰ ὕρουν κανένα ὥριμο γλυκὸ χειμωνικό.
Κ' ἦταν ἡ τύχη τους καλή· 'ς τὴ γῆ μισοκρυμμένα
Διαλέγει δυὸ χειμωνικὰ μεγάλα γινομένα·
'Σὲ φέταις τὰ ξεχώρισαν καὶ 'πῆραν ἀπὸ μία. . .
Μὰ μεσ' 'ς αὐταῖς εὑρέθηκε κρυμμένη παροιμία.

Γ*

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

12 Μαΐου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 12 Μαΐου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0/0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	415
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ	30,—	392 1/2	500	490
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30,	405,—	500	452
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	22.50	200,—	250	298
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	288
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ	15.	205,	250	228
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	20.	225,—	250	262
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60,000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	111
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,638	1 Ἰαν 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ 16	362,50	400	269

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελευτ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν 15 Ἰουλ	150	1,000	4700
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . Φρ	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	9 —	300	346
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,261	20 » 20 »	5 —	100	147
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	7 —	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	7.—	140	206
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν 15 Ἰουλ.	10 1/2	160	545
Ἑταιρία Φωταερίου . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.—		
Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρία ὁ «Φοῖνιξ» »	3.000,000	300,000	500,000	30 Ἰανουαρίου	16.—	100	
» » ἡ «Ἄγκυρα» »	1,400,000	280,000	109,340	25 »	8 10	100	
Ναυτικὴ Τράπεζα ἡ «Ἀλκυών» »	2,000,000	527,200	42,294	20 Ἀπριλίου	16 66	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	29.40
» . . .	Ὄψεως »	2 .70
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης	3μ.	
» »	Ἐμπορικὸν 3μην	117

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	23.70
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική	»	26.90
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν δφραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (16 Μαΐου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	57 1/2
Ἑλλην. χρεωλ. δάν. τῶν 8 0/0.	»	251
» » 9 0/0.	»	259
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	178
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . .	γρ.	109 10/40—109 15/40
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	23 07 1/2—23.10
Λίρα Ἀγγλική . . .	γρ.	109 25/40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 2-/40

Παρατηρήσεις ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκα. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Π. Κ. Ἀθήνας. Εὐχαρίστως θὰ τὸ δημοσιεύσωμεν, ἀλλὰ μετὰ δύο ἑβδομάδας, ἕνεκα τῆς ἐπειγούσης δημοσιεύσεως ἄλλης ὕλης.—κ. Α. Ξ. Ἡράκλειον. Αἱ δύο νέαι σειραὶ ὡς καὶ τὸ σημειωθὲν φύλλον συναποστέλλονται μετὰ τῶν ἄλλων διὰ τοῦ ταχυδρομείου τούτου.—κ. Κ. Δ. Γ. Κέρκυραν. α') Βλ. «Ἑστίαν» τ. Δ', σ. 204. β') Ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Καποδιστρίου ἐκλήθη οὕτως ὑπὸ τῶν ὁμηλίκων διὰ τὰς φιλάρχους τάσεις, ἃς ἐξεδήλου ἐν τοῖς παιγνίοις. γ') Ἴσως πρὸς ἀποτροπιασμὸν καὶ καθαρμόν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἐν ταῖς κηδείαις ὁμοία συνήθεια. δ') Βιβλία καὶ φύλλα τῆς «Ἑστίας» μόνον ἐπὶ προπληρωμῇ ἀποστέλλονται.—Μαργαρίτᾳ. Ἐκ παλαιᾶς συνηθείας τῶν Ῥωμαίων, ἣν ἀναφέρει ὁ Ὀβίδιος, (Fast. VI) καὶ περὶ ἧς ὁ Πλούταρχος (κεφαλ. Ῥωμ. 86) λέγει ὅτι: δὲν νυμφεύονται «ἐν τῷ Μαΐῳ, περιμένοντες τὸν Ἰούνιον, ὅς εὐθὺς ἐστι μετὰ τὸν Μάϊον. Διότι ὁ Ἰούνιος ἦν ἱερὸς μὴν τῆς Junonis Pronubæ ἢ Γαμηλίας Ἥρας. Λησμονηθέντος ὅμως καὶ ἐκλιπόντος τοῦ ἀρχικοῦ λόγου, φέρεται νῦν πρὸς ἐξήγησιν τῆς συνηθείας ἕτερος γελοῖος λόγος, καθ' ὃν ἀποφεύγουσι τοὺς γάμους κατὰ Μάϊον, διότι οὗτος εἶνε ὁ μὴν τῆς συζεύξεως τῶν ὄνων. Οὕτω τοὐλάχιστον δικαιολογοῦσι τὴν συνήθειαν ταύτην οὐ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ ἐν Montagne noire τῶν Κεβεννίων τῆς Γαλλίας. (Βλ. Zeitschrift f. deutsche mythologie τ. II, σ. 419-420).— κκ. Δ. Ζ. Κ. Νικολάεφ καὶ Ε. Τ. Σμύρνην. Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν. — Μιᾷ κυρίᾳ. Ἡ παρατήρησις εἶνε ὀρθοτάτη. Πράγματι ἡ εὐφυὴς γυνὴ πρέπει νὰ ζητῇ ἐν τῷ καλλωπισμῷ ὄχι ὅ,τι θὰ ἀναδείξῃ τὸν πλοῦτον αὐτῆς, ἀλλὰ τὸ κάλλος αὐτῆς· νὰ ἀποφεύγῃ τὰ φορτικὰ κοσμήματα, νὰ ζητῇ δὲ τὴν φιλόκαλον ἁπλότητα. Ἐν τούτοις ὀλίγισται γυναῖκες ἐννοοῦσι τοῦτο, ὅτι μεταξὺ λίαν πολυτελῶν ἐνδυμασιῶν ἡ ἁπλότης ἐπιτυγχάνει περισσότερον. Τοῦτο καταφαίνεται μάλιστα ἐν αἰθούσῃ, ὅπου ἡ φέρουσα τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ λάμπουσαν ἐνδυμασίαν εὐκόλως θὰ παρατηρήσῃ ὅτι διὰ ταύτης οὐδὲν ἄλλο κατώρθωσεν ἢ νὰ συντελέσῃ εἰς ἀνάδειξιν τοῦ κάλλους τῆς ἁπλῶς ἐνδεδυμένης ἀντιζήλου, ἐν ἄλλοις λόγοις ὅτι ἐφόρεσε φόρεμα, τὸ ὁποῖον πηγαίνει πολὺ καλὰ... εἰς τὴν ἄλλην. —κ. Ι. Κ. Ἀργαλαστήν. Τὰ βιβλία ἀπεστάλησαν, παρεδόθησαν δὲ καὶ τὰ 3 φρ. τῷ ἐκδότῃ τοῦ Π. Πρῶτον μέρος τοῦ βιβλίου δὲν εὑρίσκεται ἐξαντληθὲν πρὸ πολλοῦ. — Μ*. Περισσότερον μάλιστα. Ὁ πολὺς Γάλλος συγγραφεὺς Σιμών, οὗτινος ἡ γνώμη ἐν τοῖς ἐκπαιδευτικοῖς ἀποτελεῖ αὐθεντείαν, γράφει ἐπὶ τούτου: Ὁσάκις ἀνατρέφῃς καλῶς ἄρρεν παιδίον, ἑτοιμάζεις τῇ κοινωνίᾳ χρήσιμον ἄνδρα, καλῶς δὲ ἀνατρέφων κόρην, ὁλόκληρον ἀγαθὴν οἰκογένειαν. —Συνδρομητῇ Π. Ἀθήνας. Εὐχαρίστως θὰ τὴν δημοσιεύσωμεν εἰς προσεχὲς φύλλον, καθὼς καὶ ὅ,τι ἄλλο τῆς αὐτῆς φύσεως ἀποστείλῃ ὁ κ. Γ. Π., πρὸς ὃν ἐκφράζομεν τὰς εὐχαριστίας μας.—Δημοκρίτῳ. Οὐδὲν πρᾶγμα, λέγει εὐφυῶς συγγραφεύς τις, δύναται νὰ ἐλέγξῃ καὶ διορθώσῃ καλλίτερον τὴν ὑφ' ἡμῶν ἐπιτήδευσιν ἤθους μεγαλείου καὶ τὰς ὑπερφιλαύτους ἀξιώσεις μας ἢ ἡ διακωμῴδησις αὐτῶν ὑπ' ἄλλου. Ἐὰν ἕκαστος ἡμῶν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ βαδίζοντα παραπλεύρως ἑαυτοῦ ἕνα ἄλλον ἐγώ, ἕνα τέλειον μῖμον, ὅστις νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ἀκριβῶς ὅλας του τὰς κινήσεις, τὸν τρόπον του τοῦ βαδίζειν, τοῦ χαιρετᾷν, τοῦ ἀφαιρεῖν τὸν πῖλον, τοῦ χορεύειν, ὁμιλεῖν, θυμόνειν, γελᾷν, κτλ. ἡ τοιαύτη ἐπανάληψις βεβαίως θὰ μᾶς καθίστα ἀλλοίους ἀφ' ὅ,τι εἴμεθα. Τὸ πρῶτον καὶ μικρότερον βῆμα, ὅπερ τὸ τοιοῦτον ἤθελε μᾶς βιάσει νὰ κάμωμεν πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν μετριοφροσύνην θὰ ἦτο ὅτι δὲν θὰ ἐθεωροῦμεν πλέον ὅλην αὐτὴν τὴν σωματικὴν μεθοδολογίαν μας, τουτέστι τὸ βάδισμά μας, τὴν ἐνδυμασίαν μας, τὴν προφοράν μας, τὰς ἀναφωνήσεις μας, τὰς χειρονομίας μας, ὡς τὸ τελειότερον πρᾶγμα ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ θὰ ἐξελαμβάνομεν αὐτὰ καθ' ὃν τρόπον τὰ ἐκλαμβάνουσι καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ οὕτω κατανοοῦντες τὰς ἐλλείψεις μας, θὰ ἠδυνάμεθα εὐκολώτερον νὰ διορθωθῶμεν.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[12 Μαΐου (Πέμπτη) 1883].

Ἐδημοσιεύθη προχθὲς ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» ὁ ὑπὸ τῆς βουλῆς ψηφισθεὶς νόμος περὶ ἐπιβολῆς φόρου ἐπὶ τοῦ καταναλισκομένου καπνοῦ. Ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἄρχεται ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τούτου προσδιορισθήσεται διὰ βασιλ. διατάγματος. — Ὁ μέχρι τοῦδε ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν κ. Π. Καλλιγᾶς ἔδωκε τὴν ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης παραίτησίν του, ἥτις ἐγένετο δεκτή, ἀπονεμηθέντος αὐτῷ καὶ τοῦ παρασήμου τῶν ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν διὰ τὴν πιστὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων του. — Συνεπείᾳ τῆς παραιτήσεως τοῦ κ. Καλλιγᾶ ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργείου ὁ πρωθυπουργὸς κ Χ. Τρικούπης καταλιπὼν τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑπουργὸν κ. Κ. Λομβάρδον. — Ἡμέρα τῶν δημαιρεσιῶν διὰ τὰς παλαιὰς ἐπαρχίας τοῦ κράτους ὡρίσθη ἡ 3 Ἰουλίου ἐ. ἔ. — Αἱ καθ' ἅπαν τὸ κράτος τελωνειακαὶ εἰσπράξεις κατὰ τὸν παρελθόντα Μάρτιον ἀνῆλθον εἰς δρ. 2,076,321[76, ὑπερτερήσασαι κατὰ δραχ. 452,797[54 τῶν εἰσπράξεων τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ 1882. Καθ' ὅλην δὲ τὴν πρώτην τριμηνίαν τοῦ τρέχοντος ἔτους, ἤτοι ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Μαρτίου, ἀνῆλθον εἰς δρ. 5,541,524[66, ὑπερτερήσασαι τῆς ἀντιστοίχου τριμηνίας τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ 574,382[07 δραχμῶν. — Αἱ δὲ κατὰ τὸν λήξαντα Ἀπρίλιον εἰσπράξεις μόνου τοῦ τελωνείου Πειραιῶς ἀνῆλθον εἰς δρ. 620.997, ὑπερτερήσασαι τὰς τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς π. ἔ. κατὰ δρ. 152,414. — Ὁ ἐνταῦθα Ἐμπορικὸς Σύλλογος ἀπεφάσισε νὰ παρακαλέσῃ τὴν κυβέρνησιν δι' ἐπὶ τούτῳ ὁρισθείσης ἐπιτροπῆς, ὅπως λάβῃ πρόνοιαν περὶ τῆς ἐν τῇ ἀγορᾷ ὑπερτιμήσεως τοῦ νομίσματος οὗτινος ἡ ἀξία ὁλονὲν αὐξανομένη ἀπειλεῖ σπουδαίως τὰ συμφέροντα τῶν ἐμπόρων. — Δραστηρίως προβαίνουσιν αἱ ἐργασίαι τοῦ Θεσσαλικοῦ σιδηροδρόμου ἐργαζομένων ἤδη πολλῶν ἐργατῶν πρὸς ταχεῖαν αὐτοῦ ἀποπεράτωσιν. Ἐπιτελεῖται νῦν ἡ τοποθέτησις τῶν σιδηρῶν ῥάβδων τῆς ἀπὸ Φερρῶν εἰς Λάρισσαν γραμμῆς, ἥτις καὶ περατοῦται ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. Ἐλπίζεται δὲ ὅτι ἡ ὅλη γραμμὴ ἀπὸ Βώλου εἰς Λάρισσαν παραδοθήσεται εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ κοινοῦ κανὰ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον. — Ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου ἡ ἵδρυσις προσωρινοῦ φρενοκομείου ἐν Δαφνίῳ, καταλλήλως διεσκευαζομένου τοῦ ἐκεῖ παλαιοῦ μοναστηρίου. — Ἀπενεμήθη ὁ χρυσοῦς σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος εἰς τὸν ἐν Δαρμστάδῃ καθηγητὴν κ. Αὔγουστον Βόλτζ γνωστότατον διὰ τὰ ἐπὶ τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας πλεῖστα ἔργα αὐτοῦ. — Παράδοξον ἐπεισόδιον συνέβη ἐν Πάτραις κατὰ τὴν 2 Μαΐου. Καλόγηρός τις προεῖπεν ὅτι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡ πόλις θὰ καταστραφῇ, πολλοὶ δ' ἐκ τῶν ἁπλουστέρων ἐπίστευσαν τὴν προφητείαν καὶ ἔσπευσαν ἐν συγχύσει καὶ ὑπερτάτῳ τρόμῳ νὰ φύγωσι μακρὰν τῆς πόλεως κατὰ τὴν κρίσιμον ἡμέραν. — Ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν ὑποψηφίων δημάρχων, παρέδρων καὶ δημοτικῶν συμβούλων ἐν τοῖς 64 δήμοις τῶν νέων ἐπαρχιῶν ἀνέρχεται εἰς 2,752. — Κατ' ἐπισήμους πληροφορίας ὁ μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου 1883 ἐξαχθεὶς σταφιδόκαρπος ἐκ τῶν διαφόρων λιμένων τοῦ κράτους ἀνῆλθεν εἰς λίτρας 234,262,952. — Ὁ ἐν Αἰγύπτῳ ὁμογενὴς κ. Ε. Ἀχιλλόπουλος ἀπέστειλε πρὸς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς δωρεὰν ἐκ 2,500 δραχ.

L'UNIVERS ILLUSTRÉ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.

Paris, Rue Auber, 3.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ

Ὑφηγητοῦ.

Τιμᾶται φράγκων 3 1/2.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον φράγκων 2 1[2. Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρομικῶς στελλόμενον ἀντὶ 2,80.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ. ν. 1.
ταχυδρομικῶς 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ

τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων Πολιτευμάτων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων ἀπὸ τοῦ 1821 *μέχρι τέλους τοῦ* 1832.

ΥΠΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ Ζ. ΜΑΜΟΥΚΑ

Τὸ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένον μέρος αὐτῆς τῆς συλλογῆς τεύχη 11 εὑρίσκονται παρὰ τῷ ἐκδότῃ καὶ τιμῶνται ἀντὶ δρ. 28.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑσίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 334.—22 Μαΐου 1888. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 386

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΣ ΒΙΟΣ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ, μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ. Μετάφρασις Η. Ι. Φέρμπου.

ΟΙ ΠΑΡΑΣΙΤΟΙ τοῦ Ἀλεξάνδρου Δυμᾶ.

ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ ΤΩΝ ΜΥΛΩΝ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἐπὶ τῇ τελετῇ τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος τοῦ Λουθήρου ἐν Γερμανίᾳ ὁ κλῆρος τῆς Σαξωνίας καὶ ἡ ἐπαρχιακὴ αὐτῆς σύνοδος διώρισαν ἐπιτροπείαν ὅπως διοργανώσῃ τὰς πρὸς τοῦτο ἑορτάς. Κατὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ συγκληθεῖσαν συνέλευσιν ἀπεφασίσθη παμψηφεὶ νὰ μὴ ἑορτασθῇ ἡ ἑκατονταετηρὶς αὕτη τῇ 10 ἢ 11 Νοεμβρίου, ὡς ὑπῆρχε πρόθεσις, ἀλλὰ τὸν Σεπτέμβριον, καθ' ὃν ἡ ὥρα τοῦ ἔτους εἶνε καταλληλοτέρα.

Ἐν Ἐρφούρτῃ, ὅπου ὁ Λούθηρος διῆλθε τὴν νεότητα αὐτοῦ καὶ ὅπου ἐποιήσατο τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἀπεφασίσθη νὰ ἱδρυθῇ αὐτῷ μνημεῖον, οὗ τὰ ἐγκαίνια γενήσονται κατ' Αὔγουστον. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ δὲ τῆς τελετῆς ταύτης θέλει ὀργανωθῇ ἱστορικὴ πομπὴ παριστῶσα τὴν ὑποδοχὴν ἣν παρεσκεύασαν τῇ 6 Ἀπριλίου 1521 τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἡ μέση τάξις τῆς Ἐρφούρτης τῷ Λουθήρῳ μεταβαίνοντι εἰς τὴν Δίαιταν τοῦ Βόρμς. Προσεκλήθησαν ὅπως συμμετάσχωσι ταύτης πάντες οἱ φοιτηταὶ τῆς Θεολογίας.

— Ὁ κ. Νικόλαος Bernardini ἐν Ἰταλίᾳ καταγίνεται εἰς σύνταξιν λεξικοῦ πασῶν τῶν ἐφημερίδων τοῦ κόσμου. Ἕκαστον τοῦ λεξικοῦ ἄρθρον θὰ περιλαμβάνῃ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐφημερίδος, τὰς ἀρχάς, τὸν κατάλογον τῶν συντακτῶν αὐτῆς, τὴν βιογραφίαν τῶν κυριωτάτων ἐκ τούτων, τὸν ἀριθμὸν τῶν σελίδων, τὸ σχῆμα, τὴν τιμὴν αὐτῆς. Ὁ κ. Bernardini παρακαλεῖ πάντας τοὺς ἐκδότας ἐφημερίδων ν' ἀποστείλωσιν αὐτῷ ἀντίτυπόν τι τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐκδιδομένης ἐφημερίδος, προστιθέντες ἅμα καὶ τὰς αἰτουμένας πληροφορίας, διευθύνοντες δ' αὐτὰ οὕτω· Via delle Bombarde, 27, à Lecco.

— Ἐξεδόθη ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ γυναῖκες ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις» φυλλάδιον περιέχον τὰς ἀπαντήσεις τῶν διευθύνσεων διαφόρων ἐκπαιδευτηρίων πρὸς σειρὰν ἐρωτημάτων ἀπευθυνθεῖσαν αὐταῖς περὶ τῶν μαθητριῶν αὐτῶν. Πᾶσαι σχεδὸν ἀποφαίνονται εὐμενέστατα περὶ τῆς εὐφυΐας καὶ φιλοπονίας τῶν μαθητριῶν, ὡς καὶ περὶ τῆς ἀγαθῆς ἐπιδράσεως αὐτῶν ἐπὶ τῶν συμφοιτώντων νέων. Συμφώνως δὲ πᾶσαι ὑποστηρίζουσιν ὅτι ἡ ὑγίεια τῶν γυναικῶν οὐδεμίαν ὑφίσταται πάθησιν ἐκ τῆς διανοητικῆς ἐργασίας. Ἡ διεύθυνσις μάλιστα ἑνὸς τῶν ἐκπαιδευτηρίων τούτων διατείνεται ὅτι ἡ γυνὴ ἀντέχει πλεῖον τοῦ ἀνδρὸς εἰς τοὺς μόχθους τῶν σπουδῶν. Ἡ συμφωνία ὅμως χαλαροῦται ἐν τῷ ζητήματι ἂν αἱ γυναῖκες εὐδοκιμοῦσιν εἰς τὰ μαθηματικά. Καὶ ἡ μὲν πρυτανεία τοῦ πανεπιστημίου τῆς Καλλιφορνίας γράφει ὅτι, ἐκτὸς σπανίων ἐξαιρέσεων, «αἱ γυναῖκες ἀποστρέφονται τὰ μαθηματικὰ καὶ πάντας τοὺς κλάδους τῆς ἐπιστήμης, τοὺς ἀπαιτοῦντας τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μαθηματικῶν». Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου, ἡ διεύθυνσις ἄλλου ἐκπαιδευτηρίου ἐπιβεβαιοῖ ὅτι πᾶσαι αἱ μαθήτριαι αὐτοῦ εὐδοκιμοῦσιν εἰς τὰ μαθηματικά, τινὲς δὲ καὶ διαπρέπουσιν. Ἄλλου δὲ πάλιν διεύθυνσις διακηρύττει ὅτι αἱ ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ αὐτῆς φοιτῶσαι νεάνιδες εἰσὶ πολλῷ πολυμαθέστεραι τῶν ἐν αὐτῷ συμφοιτώντων νέων.

— Ὁ πρίγκιψ Γορτζακὼφ κατέλιπε μετὰ θάνατον πληθὺν αὐτοβιογραφικῶν σημειώσεων δημοσιευομένων ὅσον οὔπω.

— Ἐν Βομβάῃ γίνονται ἐγγραφαὶ εἰσφορῶν πρὸς μίσθωσιν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πόλεως ταύτης δύο ἢ τριῶν γυναικῶν ἰατρῶν. Εἴκοσι δύο ἰθαγενεῖς εἰσήνεγκον πρὸς τοῦτο μέγα χρηματικὸν ποσόν, ἐν τῷ καταλόγῳ δ' εὑρίσκονται καὶ τὰ ὀνόματα πολλῶν μωαμεθανῶν.

— Ἐκδότης τις τῆς Νέας Ὑόρκης συνέλαβε τὴν ἀμερικανικωτάτην ἰδέαν νὰ ἐκδώσῃ «Οἰκογενειακὴν Ἁγίαν Γραφήν», «κεκαθαρμένην πάντων τῶν σκανδαλωδῶν χωρίων, τῶν ἀμφιβόλου αὐθεντικότητος, καὶ τῶν ἀνωφελῶν ὑπὸ θεολογικὴν ἢ ἠθικὴν ἔποψιν». Εἰς τὸ κείμενον θὰ προσαρτηθῶσιν ὡς σχόλια ἢ ἐπεξηγήσεις χωρία ἠρανισμένα ἐκ τῶν ἱερῶν βιβλίων τῶν μὴ χριστιανικῶν λαῶν.

— Ὁ συνταγματάρχης Prejevalesky πρόκειται νὰ ἐξερευνήσῃ τὸ Θιβέτ. Ἡ δὲ ῥωσσικὴ κυβέρνησις παρέχει αὐτῷ πίστωσιν ἑκατοντακισχιλίων φράγκων καὶ σωματοφυλακὴν 15 Κοζάκων.

— Ἰταλοί τινες φίλοι τῶν ἐξερευνήσεων ὀργανίζουσι περιήγησιν εἰς τὴν μέσην Ἀφρικήν, ὅπως δὲ συμμετάσχῃ τις αὐτῆς ἀπαιτεῖται νὰ καταβάλῃ 3,000 φράγκων. Εἷς τῶν ἐγγεγραμμένων εἶνε καὶ ὁ διαπρεπὴς Ἰταλὸς ἰατρὸς Luigi Pennazzi. Ἡ δὲ ἀποστολὴ θέλει ἐκκινήσει ἐξ Ἰταλίας μετὰ τὴν 15 Δεκεμβρίου.

—Ἐτελεύτησε πρὸ μικροῦ ἐν Βερολίνῳ ὁ βουλευτὴς Schulze-Delitzsch, περιώνυμος ἱδρυτὴς τῶν λεγομένων τραπεζῶν τοῦ λαοῦ, περὶ ὧν ἄλλοτε πολλὰ καὶ σοφὰ ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Δημητρ. Μαυροκορδάτου. Ἡ οἰκονομικὴ μέθοδος τοῦ Schulze-Delitzsch, ἐρειδομένη ἐπὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας καὶ τῆς ἀμοιβαίας πίστεως, συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐπίδοσιν τῶν ἐργατικῶν τάξεων τῆς γερμαν. κοινωνίας. Ὁ Σούλτσε-Δέλιτς ἦν ἀληθῶς ἀνὴρ κοινωφελής. Ἐν μέσῳ τῶν ἐπικινδύνων δημαγωγῶν, οἵτινες συνετάραττον τὰς ἐργατικὰς τάξεις ὑπισχνούμενοι ἀπραγματοποιήτους κοινωνικὰς μεταρρυθμίσεις, πρῶτος αὐτὸς συνέλαβεν ἐν Γερμανίᾳ τὴν ἰδέαν νὰ δώσῃ εἰς τὸν σοσιαλισμὸν πρακτικὴν τροπήν, νὰ βελτιώσῃ πράγματι τὴν τύχην τῶν ἐργατῶν διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀλληλοβοηθείας καὶ τῆς ἀμοιβαίας πίστεως. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Λουΐ-Βλάν, ὅστις ἐν Γαλλίᾳ ἤθελε νὰ καταστήσῃ τὸ κράτος οἱονεὶ τροφοδότην τῶν ἐργατῶν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἄλλως δαιμόνιον Λασσάλ, ὅστις ἐν Γερμανίᾳ ἐκήρυττε παραπλήσια δόγματα, ὁ μετριόφρων καὶ νηφάλιος Σούλτσε, ἀφοῦ συμμετέσχε τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ 1848 καὶ ἐχρημάτισε πληρεξούσιος ἐν τῇ πρωσσικῇ Ἐθνοσυνελεύσει, ὠργάνωσε κατὰ τὸ 1850 ἐν τῇ γενεθλίῳ αὐτοῦ κώμῃ Δέλιτς τὸν πρῶτον συνεταιρισμὸν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀμοιβαίας πίστεως καὶ τῆς ἀπεριορίστου εὐθύνης, κατὰ τὸ ἀγγλικὸν πρότυπον. Μικρὸν κατὰ μικρὸν οἱ συνεταιρισμοὶ οὗτοι, εὐδοκιμήσαντες, ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ σήμερον ἀριθμοῦνται εἰς χιλιάδας, παρέχοντες ἀσφαλῆ πόρον ἀνέτου βίου εἰς μυριάδας ἐργατῶν. Τὴν πίστιν, ἣν εὕρισκον ἄλλοτε μόνοι οἱ κεφάλαια διαθέτοντες ἐργοστασιάρχαι, εὑρίσκουσι σήμερον οἱ συνεταιριζόμενοι ἐργάται. Ἐν Γερμανίᾳ αἱ μεταρρυθμίσεις τοῦ Σούλτσε-Δέλιτς ἤσκησαν οἵαν αἱ μεταρρυθμίσεις τοῦ Κόβδεν ἐν Ἀγγλίᾳ εὐεργετικὴν ἐπιρροήν· εὐγνωμονῶν δ' ὁ γερμανικὸς λαὸς ἀπέστελλεν αὐτὸν ἐπὶ δεκάδας ἐτῶν εἰς τὸ κοινοβούλιον τοῦ Βερολίνου, ὠργάνωσε δ' ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἐθνικὴν συνεισφοράν, ἥτις ἐπέφερε διακοσίας χιλιάδας δραχμῶν.

Digitized by Google

— Τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν ἐγένοντο ἐν τῷ ἐνταῦθα γυμναστηρίῳ αἱ ἐξετάσεις μαθητῶν ἐκ τῶν ἐνταῦθα δημοσίων ἐκπαιδευτηρίων, ἤτοι τοῦ διδασκαλείου, δύο γυμνασίων καὶ δύο σχολαρχείων. Ἐν ταῖς ἐξετάσεσι παρῆσαν ὁ Πρωθυπουργός, ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, οἱ γυμνασιάρχαι, οἱ καθηγηταὶ καὶ πλῆθος θεατῶν. Τὸ γυμναστήριον ἦτο κεκοσμημένον διὰ σημαιῶν, ἀνέκρουε δὲ κατὰ τὰ διαλείμματα στρατιωτικὴ μουσική. Οἱ ἐξεταζόμενοι μαθηταὶ ἐξετέλεσαν ἀσκήσεις διὰ κοντῶν, διὰ κορυνῶν, ἔτι δὲ στρατιωτικὰ γυμνάσια ἑλιγμῶν, στροφῶν καὶ βημάτων. Πάντες δ' ἀπῆλθον ἐκ τῆς ἑορτῆς ἀρίστας ἀποκομίζοντες ἐντυπώσεις καὶ ἀπονέμοντες τὸν ὀφειλόμενον ἔπαινον εἰς τὸν ἐπὶ τῆς Παιδείας ὑπουργὸν κ. Λομβάρδον, καὶ εἰς τὸν ἀκάματον διευθυντὴν τοῦ γυμναστηρίου κ. Φωκιανόν, ὡς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους διδασκάλους καὶ μαθητὰς διὰ τὸν ζῆλον καὶ τὴν πρόοδον ἣν ἐπεδείξαντο ἐν τῷ μαθήματι τῆς γυμναστικῆς, ἥτις δέον ἀείποτε νὰ θεωρῆται ὡς ἓν ἐκ τῶν πρώτων συστατικῶν τῆς ἀληθοῦς ἑλληνικῆς ἀγωγῆς.

— Ἐν τῷ γενομένῳ διαγωνισμῷ πρὸς ἀνέγερσιν ἀνδριάντος τοῦ Γλάδστωνος ἀπεστάλησαν ἕνδεκα προπλάσματα, ἐξ ὧν ἐνεκρίθη τὸ ἀνῆκον εἰς τὸν ἐν Σύρῳ γλύπτην κ. Γ. Βιτάλην ἀναλαμβάνοντα τὴν ἐν μαρμάρῳ ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἀντὶ 25 χιλ. δραχμῶν.

— Ἀνεχώρησεν ἐντεῦθεν ἐπανερχόμενος εἰς Κανταβριγίαν τῆς Μασαχουσέτης, ἵνα ἐπαναλάβῃ τὴν θέσιν του ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὁ μέχρι τοῦδε διευθυντὴς τῆς Ἀμερικανικῆς σχολῆς κ. Γουλιέλμος Γούδουϊν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ σχολὴ συνεστάθη ὑπὸ δώδεκα πανεπιστημίων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ κατὰ τὸν κανονισμὸν θὰ διευθύνεται ἐκ περιτροπῆς ὑφ' ἑνὸς καθηγητοῦ ἐκ τῶν πανεπιστημίων τούτων, ἀντικαταστάτης τοῦ κ. Γούδουϊν ἔρχεται νῦν ἐνταῦθα ὁ κ. Λουδοβίκος Πακκὰρδ ἐκ τῶν διακεκριμένων καθηγητῶν ἐν τῷ Yule College.

— Ἡ ὑπὲρ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας ἐπιτροπὴ προκηρύσσει διαγωνισμὸν πρὸς ἀποστολὴν τριῶν ὑποτρόφων εἰς Εὐρώπην διὰ τὴν σπουδὴν τῆς γεωργίας κατ' ἐντολὴν τοῦ φιλογενοῦς χορηγοῦ κ. Κωνσταντίνου Χ. Ζάππα. Κατὰ τὸ δημοσιευθὲν πρόγραμμα δεκτοὶ ὅπως διαγωνισθῶσιν εἶσὶν οἱ φοιτηταὶ τοῦ πανεπιστημίου καὶ οἱ φέροντες ἀπολυτήριον γυμνασίου καὶ τῶν ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ἀνεγνωρισμένων σχολῶν, ἔχοντες δ' ἡλικίαν 17-25 ἐτῶν καὶ ὑγιείαν πλήρη, βεβαιουμένην προσηκόντως. Ἐκ τῶν τριῶν ἀποσταλησομένων ὑποτρόφων ὁ μὲν θέλει σπουδάσει τὴν δασονομίαν ἐν Γερμανίᾳ, ὁ δὲ κτηνοτροφίαν ἐν Γαλλίᾳ καὶ ὁ τρίτος ὁμοίως ἐν Γαλλίᾳ δενδρονομίαν καὶ κηπουρικήν. Ὅθεν ὁ μὲν πρῶτος πρέπει νὰ ἔχῃ γνώσεις ἀρκούσας τῆς γερμανικῆς, οἱ δὲ τῆς γαλλικῆς. Αἱ ἐξετάσεις γενήσονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς ἐπιτροπῆς τὴν 1 Αὐγούστου· διαρκέσει δὲ ἡ ὑποτροφία τρία ἔτη. Οἱ εὐδοκιμήσαντες δ' ἐκ τῶν ὑποτρόφων ἐπανερχόμενοι ὑποχρεοῦνται νὰ ἐργασθῶσιν ἴσα πρὸς τὰ τῆς ὑποτροφίας των ἔτη ἐντὸς τοῦ κράτους, ὅπου ἂν ἡ κυβέρνησις ἢ ἡ ἐπιτροπὴ ἤθελεν ἀποστείλει αὐτούς, ὅπως διδάξωσιν εἴτε ἐν γεωργικῇ σχολῇ εἴτε ἄλλως. Αἱ αἰτήσεις πρὸς τὸν διαγωνισμὸν τοῦτον εἰσὶ δεκταὶ μέχρι τῆς 15 Ἰουλίου μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων ἀποδεικτικῶν.

— Πολύτιμον καλλιτεχνικὴν δωρεὰν προσήνεγκεν εἰς τὴν ἐνταῦθα Σχολὴν τῶν Τεχνῶν ὁ ἐν Νικαίᾳ πρόξενος τῆς Ἰσπανίας κ. Γαμπὰρτ, συνισταμένην ἐξ ἐννέα πινάκων τοῦ διακεκριμένου καλλιτέχνου κ. Μπλανσάρ, ἐντὸς πολυτελῶν πλαισίων. Παριστῶσι δὲ οὗτοι ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος εἰλημμένα θέματα, ἤτοι πανήγυριν τρυγητῶν παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Βάκχου, τὰς τέσσαρας ὥρας τοῦ ἔτους, δύο βάκχας, αἴθουσαν φιλοτέχνου καὶ ἐργαστήριον γλυπτικῆς.

— Διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ἐνεκρίθη νὰ ἐξακολουθήσῃ ἀπονεμομένη μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1885 εἰς τὸν κ. Κ. Σάθαν ἡ δυνάμει ἑτέρου διατάγματος διδομένη αὐτῷ χορηγία ἐκ δραχμῶν 220 κατὰ μῆνα πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς συλλογῆς χειρογράφων, διαφωτιζόντων τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει αὐτοῦ νὰ ἐνασχοληθῇ ἰδίως εἰς τὴν ἀντιγραφὴν καὶ ἔκδοσιν τῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Ἑνετίας κατατεθειμένων ἐκθέσεων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος προβλεπτῶν στρατηγῶν καὶ λοιπῶν Ἑνετῶν ἀρχόντων κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον τῆς Ἑνετοκρατίας.

— Ἡ Σύγκλητος τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, συνεπείᾳ αἰτήσεως τοῦ κ. Π. Ν. Ῥόκκου, ὅπως χορηγηθῇ αὐτῷ χρηματικόν τι ποσὸν εἰς ἀποπεράτωσιν τῆς ἐκτυπώσεως τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθέντων καὶ ἀντιγραφέντων ἀνεκδότων συγγραμμάτων τοῦ μεγάλου Φωτίου, ἐγνωμάτευσε νὰ δοθῇ ἡ αἰτουμένη διὰ τὴν ἔκδοσιν συνδρομή.

— Ἔν τινι παρὰ τὸν Μαραθῶνα παραλίῳ θέσει ἀνευρέθη ἀρχαία πλὰξ φέρουσα τὴν ἐπιγραφήν :

ΦΙΛΟΥΜΕΝΗ

ΑΥΛΟΥ

ΑΡΤΕΙΑΙ

ἔτι δὲ καὶ δύο συμπλέγματα ἐλλιπῆ κατὰ τὸ ἄνω μέρος, ὧν τὸ μὲν παρίστησι γυναῖκα καθημένην, περὶ τὴν ὁποίαν ἵστανται δύο ἕτεραι, τὸ δὲ μικρὸν παῖδα καὶ κύνα ἱστάμενον ἐπὶ τῶν δύο ὀπισθίων ποδῶν.

— Ὁ ἐν Ζακύνθῳ γνωστὸς λόγιος κ. Σ. δὲ Βιάζης δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ γνωρίζει ἡμῖν ὅτι ἀνακριβὴς εἶνε ἡ εἴδησις, ἣν πρό τινος ἐκ τῶν ἐφημερίδων παραλαβόντες ἐδημοσιεύσαμεν, ὅτι ἀνεκαλύφθησαν ἀρχαιότητες ἐντὸς κτήματός τινος ἐν Ἀβριακῷ τῆς Ζακύνθου. Ὁ κ. δὲ Βιάζης γράφει ὅτι πορευθεὶς εἰς τὸ ῥηθὲν μέρος ἵνα περιγράψῃ τὰς ἀνακαλυφθείσας ἀρχαιότητας εὗρεν ὅτι τὰ ἀνακαλυφθέντα ἦσαν ὀστᾶ ἀνθρώπου εὑρεθέντα ὑπό τινα λίαν παλαιὰν ἐλαίαν.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

[Διὰ τῶν ἑξῆς λέξεων νὰ κατασκευασθῇ κυβόλεξον].

Τὸ πρῶτον ἐγγίζεις τὸ ξίφος ἑλκύων,
Τὸ δεύτερον εἶνε θεός τις ἀρχαῖος,
Τὸ τρίτον θὰ πράξῃς τοὺς πόδας τανύων,
Τὸ τέταρτον μένει — καὶ εἶνε Ἑβραῖος.

Γ*

2.

[Διὰ τῶν κάτωθι λέξεων καταλλήλως τιθεμένων νὰ κατασκευασθῇ λόγιόν τι].

παρὰ | ὁ πτωχὸς | κάμῃ | ὁ πλούσιος | νὰ | εἶνε | εὐκολώτερον | τὸ κακὸν | τὸ καλὸν | νὰ μὴ κάμῃ |

ΛΥΣΕΙΣ

[Τοῦ ἀριθμοῦ 332].

1.

Λεπτὰ — ἑπτά.

2.

Τοῦ ἀριθμοῦ 9 : τὸ διπλάσιον 18 ἤτοι 1+8 = 9, τὸ τριπλάσιον 27, 2+7=9 κλπ. καὶ τὸ εἰκοσαπλάσιον 180, 1+8 +0=9.

3.

Θαρρεῖ κανεὶς πῶς τίναξες-χαμμι' ἀνθισμένη μ υ γ δ α λ ι ά
Καὶ τἄσπρα τἄνθη 'σύναξες-μεσ' 's τὰ ξανθά σου τὰ μ α λ λ ι ά.

Ἀθῆνησι. κ. Ζῆτα.

[Τοῦ ἀριθμοῦ 333].

1.

Γυναῖκα καὶ χειμωνικὸ ἡ τύχη τὰ διαλέγει.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

19 Μαΐου 1883 — ΑΘΗΝΩΝ — 19 Μαΐου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0|0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	417.50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα.·Απ.·Ἰουλ.·Ὀκ.	20Δεκ.·Μαρ.·Ἰουν Σεπ.	30,—	392 1[2	500	492.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30,	405,—	500	460.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	300.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	289.50
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	230.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	264.50
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	112.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,638	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1Ἰουλ.1Σεπτ.1Νοεμ. 1Ἰαν.1Μαρτ.1Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	270.50

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4 665
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	352
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	146
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	19
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	14.—	140	207.50
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	547
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		183
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			70	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3 ***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίος . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	29.40
» . . .	Ὄψεως	»	29.80
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης		3ημ.	118
» »	Τραπεζικὸν	3μην.	117

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.70
Λίρα Στερλίνα	»	29.30
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	26.75
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (30 Μαΐου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	57
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	250
» » 9 0[0.	»	258
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	170
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109–109 15[40
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	23.02 1[2–23.10
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	109 36[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 27[40

Παρατηρήσεις

*Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κκ. Σ.Β.Βραΐλαν, Λ.Μ Ὀδησσόν, Η.Π Η.Ταγανρόγ. Ἐλήφθησαν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν. — κ. Κ.Μ. Χανίά. Τὸ ἐλλεῖπον ἀντίτυπον τοῦ Α. Δ. ἀποστέλλεται τὴν ἑβδομάδα ταύτην μετὰ τῶν ἄλλων. — κ. Σ. Μ. Πειραιᾶ. Τὸ ἀποκαλύπτειν τὴν κεφαλὴν πρὸς χαιρετισμὸν ἢ πρὸς σεβασμὸν ἐντὸς ναοῦ ἢ ὁμηγύρεως οἱασδήποτε ἰδιάζει κυρίως εἰς τοὺς δυτικοὺς λαούς, οἱ δ' ἀνατολικοὶ οἱ φέροντες τὸ φέσιον, ἢ τὸ ταραμπουλοῦσι, ἢ τὸν σκοῦφον, δὲν ἀποκαλύπτονται· τὸν σεβασμὸν αὐτῶν καὶ τὸν χαιρετισμὸν ἐκφράζουσι δι' ἑτέρων σημείων. Ὥστε δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀγροίκως ὁ φέρων φέσιον καὶ μὴ ἐξάγων αὐτὸ πρὸς χαιρετισμόν, ἢ πρὸς σεβασμόν, εὑρισκόμενος ἐντὸς ὁμηγύρεως. Ἡ παρατήρησίς σας δὲ μᾶς ὑπενθυμίζει γεγονός τι, ὅπερ συνέβη μεταξὺ τοῦ Ἀνδρέου Ζαΐμη καὶ τοῦ βασιλέως Ὄθωνος, καὶ ὅπερ διηγεῖται ἱστορικός τις τῶν πρώτων δύο ἐτῶν τῆς βασιλείας τοῦ Ὄθωνος. Ὅταν ὁ Ὄθων κατέπλευσε τὸ πρῶτον εἰς Ναύπλιον διὰ τῆς φρεγάτας «Μαδαγασκάρ», δὲν ἐξῆλθεν ἀμέσως εἰς τὴν ξηρὰν ἀλλὰ παρέμεινέ τινας ἡμέρας ἐν αὐτῇ μέχρις οὗ γείνωσιν αἱ προετοιμασίαι πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ. Εἰς τὸ πλοῖον ὅμως προσῆλθον πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων πρὸς χαιρετισμὸν καθὼς καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τοῖς πρώτοις δὲ ἦσαν τὰ μέλη τῆς τότε κυβερνήσεως. Ἀλλὰ κατὰ τὴν παράστασιν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως τὰ μέλη, ἐν οἷς ὁ Ἀνδρέας Ζαΐμης, δὲν ἤθελον ν' ἀποκαλύψωσι τὴν κεφαλήν των, ἀφαιροῦντες τὰ φέσιά των, θεωρήσαντες τοῦτο δι' ἑαυτὰ ταπεινωτικόν. Τὸ ζήτημα ἐθεωρήθη σπουδαῖον, καὶ ἐγένετο ἐπισήμως ἐν συμβουλίῳ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἀκολουθίας τοῦ βασιλέως σκέψις περὶ τοῦ τρόπου τῆς παραστάσεως ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἐν ᾧ ἀπεφασίσθη οἱ προσερχόμενοι τῷ βασιλεῖ ἢ νὰ χαιρετίζωσι κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, φέροντες μὲν ἐπὶ κεφαλῆς τὸ φέσιον, ἀλλὰ κύπτοντες μέχρις ἐδάφους καὶ φιλοῦντες τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως, ἢ δι' ἁπλῆς ὑποκλίσεως, ἀφαιροῦντες τὸ φέσιον. Τὰ παριστάμενα τότε μέλη τῆς κυβερνήσεως, τὰ τέκνα ἐκεῖνα τῆς ἐλευθερίας, ἀπεδέχθησαν τὸν δεύτερον τρόπον, καὶ οὕτως ἐγένετο ἡ πρώτη ἔναρξις τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐθιμοταξίας, ἥτις μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐπεκράτησεν ἐπὶ τέλους ἐξ ὁλοκλήρου, καίπερ ἐν πολλοῖς μὴ συνάδουσα πρὸς τὰς παραδόσεις καὶ τὰ ἔθιμα καὶ τὸ φρόνημα τῶν Ἑλλήνων. — κ. Ι. Ν. Σ. Ἀθήνας. Δυνατώτερος μὲν καὶ μᾶλλον ψυχολόγος ὁ πρῶτος, χαριέστερος δὲ εἰς τὴν ἀφήγησιν καὶ πλουσιώτερος περὶ τὴν εὕρεσιν ὁ δεύτερος. — κ. Κ. Κ. Πρέβεζαν. Ταχυδρομικὰ τέλη ἀπεστάλησαν παρὰ τοῦ ἐν Λευκάδι κ. Π. Σ. — Κυρίαν Ε. Π. Κωνσταντινούπολιν. Τὸ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλη. — κ. Π*. Τὴν εἴδομεν· ἀλλ' ὁ Θεὸς νὰ τὴν κάμῃ μετάφρασιν! — Δημοκρίτῳ. Ἄλλος τις, Γερμανὸς οὗτος, δίδει τὸν ἑξῆς ορισμόν: Αἱ γυναῖκες, ὅταν εἶνε ἀγαθαί, εἶνέ τι μίγμα ἀνθρώπου καὶ ἀγγέλου· ὅταν εἶνε κακαί, μετέχουσι τῆς φύσεως ἀνθρώπου καὶ διαβόλου. — Κυρίους Φ. καὶ Σαν. Πάτρας. Ἐλήφθησαν. — κ. Θ. Δ. Σμύρνην. Ἐλήφθη σημείωσις τῆς παραγγελίας σας. — κ. Ζ. Κ. Μ. Θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.

Αἱ συνδρομαὶ διευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς Ἀθήνας «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας», ἀποστέλλονται δὲ δι' ἐπιταγῶν, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χρυσοῦ, τοκομεριδίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν δανείων, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Γαλλικῆς Τραπέζης ἢ γαλλικῶν γραμματοσήμων. Γραμμάτια τῆς Ἰονικῆς Τραπέζης καὶ Ῥωμουνικὰ χαρτονομίσματα εἰσὶ ἀπαράδεκτα.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[19 Μαΐου (Πέμπτη) 1883].

Τὴν ἑσπέραν τῆς παρελθούσης κυριακῆς ἀνεχώρησεν ἐντεῦθεν ὁ Βασιλεὺς μετὰ τῶν βασιλοπαίδων μεταβαίνων εἰς Κέρκυραν ἔνθα ἀφίκετο αἰσίως τὴν πρωΐαν τῆς τρίτης. Τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν συνοδεύουσιν εἰς Κέρκυραν ἡ μεγάλη κυρία τῆς Αὐλῆς, οἱ ὑπασπισταὶ κκ. Βάσος καὶ Ῥάϊνεκ, ὁ διευθυντὴς τῆς ἀγωγῆς τῶν βασιλοπαίδων κ. Λύδερς, ὁ γραμματεὺς κ. Καλλίνσκης καὶ ὁ ἰατρὸς κ. Παπαζήσης — Εἰς τὸν πρωθυπουργὸν κ. Χ. Τρικούπην ἀπενεμήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὁ μεγαλόσταυρος τοῦ Σωτῆρος. — Ὁ Ἑλληνικὸς μεγαλόσταυρος ἀπενεμήθη καὶ εἰς τὸν ἀντιναύαρχον Κράντζ διοικητὴν τῆς ἐν Πειραιεῖ ὁρμούσης μοίρας τοῦ γαλλικοῦ στόλου.— Οἱ πρεσβευταὶ τῶν ξένων δυνάμεων θὰ μεταβῶσιν εἰς Κέρκυραν ἕνεκα τῆς ἐκεῖ διαμονῆς τοῦ βασιλέως; —Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς στέψεως τοῦ Τζάρου ἐγένετο καὶ ἐν τῷ ἐνταῦθα ῥωσσικῷ ναῷ δοξολογία ἐν ᾗ παρέστη ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν βασιλοπαίδων καὶ τῶν ὑπασπιστῶν αὐτοῦ —Διατρίβει ἐνταῦθα διαπραγματευόμενος μετὰ τῆς κυβερνήσεως τὴν κατασκευὴν σιγαροχάρτου, συμφώνως πρὸς τὸν περὶ τούτου τελευταῖον νόμον, ὁ κ. Ἀβαδῆς, ὁ κατασκευαστὴς τοῦ φερωνύμου σιγαροχάρτου.— Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Ἀθηνῶν ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ συνεδριάσει ἐψηφίσατο νέας δραχμὰς πεντακοσίας εἰσφορὰν ὑπὲρ τοῦ μνημείου τοῦ Γαμβέττα.—Κατὰ τὸν μῆνα Ἀπρίλιον κατέπλευσαν εἰς τὸν λιμένα Πειραιῶς πλοῖα 703 χωρητικότητος 127,471 τόννων, ἀπέπλευσαν δὲ 763 πλοῖα χωρητικότητος 140, 267 τόννων.—Ἡ ἐργολαβία τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Πάτρας σιδηροδρόμου συνέδεσε διὰ προσωρινῆς σιδηρᾶς γραμμῆς τὸν κεντρικὸν σταθμὸν μετὰ τῆς παραλίας τοῦ λιμένος πρὸς εὐκολωτέραν μεταφορὰν τοῦ ὑλικοῦ. —Κατ' ἐπισήμους πληροφορίας ἐκ τῆς ἐσοδείας τοῦ 1882 ἐξήχθησαν μέχρι τέλους Ἀπριλίου σῦκα 120,680 στατῆρες καὶ 15 ὀκάδες, ἤτοι ἐκ τοῦ λιμένος Καλαμῶν 99,274 στατῆρες καὶ 9 ὀκάδες, ἐκ τοῦ λιμένος Νησίου 20,685 στατῆρες καὶ 31 ὀκάδες καὶ ἐκ τοῦ λιμένος Κορώννης 920 στατῆρες καὶ 18 ὀκάδες.—Παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Ὑμηττοῦ ἐκτελοῦνται ἐπανειλημμέναι δοκιμαὶ τῶν μυδροβόλων Νορδεμφέλδ, αἵτινες ὡς γνωστὸν ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς ἑλλην. κυβερνήσεως.

TO EN ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ

Ὑφηγητοῦ.

Τιμᾶται φράγκων 3 1/2.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον φράγκων 2 1[2. Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρομικῶς στελλόμενον ἀντὶ 2,80.

L'UNIVERS ILLUSTRÉ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.

Paris, Rue Auber, **3**.

ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ ΤΟΥ 1858

93η ΚΛΗΡΩΣΙΣ, ΕΝΕΡΓΗΘΕΙΣΑ ΤΗι 1η ΜΑΪΟΥ 1883 (ν. ν.)

ΕΝ ΒΙΕΝΝΗι.

Ἐξήχθησαν αἱ ἑξῆς 19 σειραί :

37 44 80 232 481 553 708 1188 1331 1427 1581 1711 1807 2229 2365 2813 2919 3471 3969.

Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ.	Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ.
37	1	400	1331	26	**5000**
	31	400		70	400
	62	**30000**		89	**1000**
44	42	400	1427	27	400
	67	400		63	400
	91	400	1581	—	—
	92	**1000**	1711	14	400
80	3	400		39	400
	85	400		55	400
232	20	400		65	400
	23	400		94	400
	36	400	1807	43	400
	76	**2000**		68	400
481	35	400	2229	6	400
	65	400		17	400
	89	**150000**	2365	84	400
	90	400	2813	18	400
553	28	400		28	**1500**
	69	400	2919	58	400
	89	**1500**	3471	7	400
	94	400		28	400
	96	**5000**	3969	2	400
708	—	—		12	**1000**
1188	41	**2000**		84	**1000**
	68	**15000**		98	400
1331	17	400			

Πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ὁμολογίαι τῶν ἀνωτέρω σειρῶν ἐκληρώθησαν πρὸς φιορ. χρ. 200. — Ἡ πληρωμὴ τῶν κληρωθέντων ἀριθμῶν ἄρχεται ἀπὸ 2 Νοεμβρίου 1883, ἡ δ' ἑπομένη κλήρωσις γενήσεται τῇ 1 Σεπτεμβρ. 1883.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ.ν. 1. *ταχυδρομικῶς* 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

Πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» :

Dictionaire historique et critique pa. P. Bayle 1740. Τόμ. 4 εἰς φύλλον δεδεμένοι. Δρ. 20.

Cl. Salmasii : Plinianae excertationes 1629. Τόμ. 2 δεδεμ. Δρ. 12.

LA MODE FRANÇAISE

37 = Rue de Lille, à Paris = 37

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 335.—29 Μαΐου 1883.—Λεπτά 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας»: Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η'—ΑΡΙΘ. 387

—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ·

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΣ ΒΙΟΣ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ, μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

ΤΟ ΕΤΟΣ 1,000 ὑπὸ Χ. Ἀννίνου.

ΕΝ ΓΕΥΜΑ ΕΝ ΚΙΝΑι.

Ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ SACHER-MASOCH

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

Ὁ Σουηδὸς περιηγητὴς Nordenskiold, ὁ περιώνυμος καταστὰς διὰ τὸν εὐτυχῆ πλοῦν του εἰς τὰς πολικὰς χώρας, ἐπιχειρεῖ νῦν νέον πρὸς ἐξερευνήσεις πλοῦν.

Ὁ σοφὸς ἐξερευνητὴς θὰ κατευθυνθῇ εἰς Γροιλανδίαν. Προτίθεται δὲ νὰ ἐξερευνήσῃ ἐὰν ἐπέκεινα τῆς ζώνης τῶν πάγων, ἐκτεινομένης καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῶν μεσημβρινῶν ἀκτῶν τῆς πολικῆς χερσονήσου, ὑφίσταται ζώνη σχετικῶς εὔκρατος καὶ κατοικήσιμος. Κατ' αὐτόν, ὁ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν ταῖς ὑπερβορείαις ταύταις χώραις πνέων νότος, διερχόμενος τὰ ὑψηλὰ ὀροπέδια τῆς γροιλανδικῆς χερσονήσου, θὰ χάνῃ τὸ μέγιστον μέρος τῆς ὑγρασίας αὐτοῦ καὶ θὰ καθίσταται, πλησιάζων πρὸς τὸν πόλον, ἀέριον ῥεῦμα σχετικῶς ξηρὸν καὶ θερμόν, μὴ περιλαμβάνον πλέον χιονώδη στοιχεῖα. Ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ὁρμώμενος ὁ Nordenskiold, παραδέχεται ὅτι πέραν τῶν γροιλανδικῶν ὀρέων, 250 περίπου χιλιόμετρα ἀπὸ τῆς παραλίας, κεῖται χώρα, ἥτις οὐ μόνον ἄγονος καὶ πεπηγυῖα δὲν εἶνε, ὡς κοινῇ πιστεύεται, ἀλλὰ τοὐναντίον καὶ βλάστησιν ἔχει καὶ ἴδια βότανα ἴσως δὲ καὶ κατοίκους.

Πλοῖον τοῦ Κράτους ἡ «Σοφία», τεθὲν ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ βαρώνου Nordenskiold, θ' ἀποπλεύσῃ ἐκ Γοθεμβούργου τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Μαΐου, κατευθυνόμενον εἰς τὰς δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Γροιλανδίας, πρὸς τὴν 68ην μοῖραν 30' βορείου πλάτους. Ἐκεῖθεν διὰ μέσου τῶν χιόνων καὶ τῶν πάγων ἡ ἀποστολή, περιοριζομένη εἰς τρεῖς μόνον ἢ τέσσαρας σοφοὺς καί τινας ἀκολούθους, θέλει τραπῆ εὐθὺ πρὸς βορρᾶν.

Αἱ δαπάναι τῆς ἐπιχειρήσεως ἀνερχόμεναι εἰς 150,000 κορώννας (210,000 φράγκα) θέλουσι καταβληθῇ ὑπὸ τοῦ κ. O. Dikson, πλουσίου μεγαλεμπόρου τοῦ Γουθεμβούργου, ὅστις γενναίως ἤδη εἰσήνεγκε πρὸς πραγμάτωσιν τῶν πρὸς τὸν πόλον ἀποστολῶν τοῦ περιφανοῦς συμπατριώτου καὶ φίλου αὐτοῦ.

Ἀφ' ἑτέρου ὁ κόμης de Croy, ὑπουργὸς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐν Κοπενάγῃ, ἀγγέλλει ὅτι καὶ αὐτόθεν δεύτερος πλοῦς θέλει ἐπιχειρηθῆ πρὸς τὰς αὐτὰς παραλίας. Ἡ δανικὴ αὕτη ἀποστολὴ ἔσται ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὑποπλοιάρχων Holm καὶ Garde, ἐν τῷ ναυτικῷ τῆς Δανίας ὑπηρετούντων. Προτίθεται δὲ νὰ ἐξερευνήσῃ τὰς ἀνατολικὰς παραλίας τῆς Γροιλανδίας, ἀτελέστατα τέως γνωστάς, καὶ νὰ χαράξῃ τὸν χάρτην αὐτῶν, ὡς καὶ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν πορείαν τῶν ἀνὰ τὰς ἀκτὰς ταύτας μεγάλων ὄγκων πάγων. Πίστωσις ἐκ 50,000 κορωννῶν ἐνεγράφη ἤδη εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τῆς Δανίας πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐξερευνήσεως ταύτης, μελλούσης νὰ διαρκέσῃ ἴσως πολλὰ ἔτη. Καὶ αἱ δύο δ' ἀποστολαὶ θ' ἀποπλεύσωσι περὶ τὰ τέλη τοῦ Μαΐου.

— Πρὸ δύο περίπου ἐτῶν ἐγένετο λόγος ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ περὶ διοργανώσεως διεθνοῦς ἐκθέσεως, ὁμοίας τῇ ἐν Φιλαδελφείᾳ τῷ 1876 γενομένῃ. Ἀλλὰ τὸ σχέδιον τοῦτο, ἀποτυχὸν τότε, ἀνέλαβε νῦν νὰ πραγματώσῃ ἡ Βοστόνη.

Ἡ Νέα Ὑόρκη σφόδρα ἐχολώθη ἐπὶ τούτῳ κατὰ τῆς ἀντιζήλου πόλεως, τῆς ὑποκλεψάσης τὴν ἰδέαν αὐτῆς· διὸ αἱ ἐφημερίδες αὐτῆς τηροῦσι ψυχρὰν σιγὴν περὶ τῆς ἐκθέσεως ταύτης.

Ἡ ὡς ἡμέρα τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκθέσεως ὁρισθεῖσα 3 Σεπτεμβρίου εἶνε ἐπέτειος ἑνὸς τῶν σπουδαιοτάτων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν γεγονότος, τῆς λήξεως δηλαδὴ τοῦ πολέμου τοῦ 1776 καὶ τῆς στερεώσεως τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας Τῇ 3 Σεπτεμβρίου τοῦ 1783, πράγματι, συνωμολογήθη ἡ ὁριστικὴ περὶ εἰρήνης συνθήκη μεταξὺ τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἀπελευθερωθεισῶν ἀποικιῶν, συνθήκη ἧς οἱ προεισαγωγικοὶ ὅροι ὑπεγράφησαν ἐν Βερσαλλίαις τῇ 30 Νοεμβρίου 1782.

Ἡ ἔκθεσις τῆς Βοστόνης θέλει διαιρεθῇ εἰς δύο διακεκριμένα τμήματα, ὧν τὸ ἓν μὲν ἐγκαθιδρυόμενον ἐντὸς εὐρυτάτου οἰκοδομήματος καταλαμβάνοντος οὐχὶ ἐλάσσονα τῶν τριῶν μυριαμέτρων χῶρον, θέλει περιλάβει πάντα τὰ ξένα προϊόντα, τὸ δ' ἕτερον, ἐν παρακειμένῳ οἰκοδομήματι, προώρισται ἀποκλειστικῶς διὰ τὰ προϊόντα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Πρό τινων δ' ἑβδομάδων πρεσβεία τῶν πολιτῶν τῆς Βοστόνης μεταβᾶσα εἰς Οὐασιγκτῶνα συνεννοήθη μετὰ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ὅπως δοθῇ ἀτέλεια τελωνειακὴ εἰς πάντα τὰ ἔξωθεν εἰς τὴν ἔκθεσιν ἀποσταλησόμενα εἴδη· διαταγαὶ δὲ διεβιβάσθησαν ἤδη πρὸς τοῦτο εἰς τοὺς τελώνας.

— Ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς συγγράφει νέον δρᾶμα προωρισμένον ν' ἀναβιβασθῇ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ θεάτρου τῆς «Εὐθυμίας» (de la Gaîté).

— Εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον ἀπεστάλησαν ἐκ Πεκίνου ὀκτὼ τόμοι περιέχοντες ἀποσπάσματα σινικῶν ἔργων, τυπωθέντων κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα. Οἱ τυπογραφικοὶ χαρακτῆρες, δι' ὧν ἐτυπώθησαν ἦσαν ξύλινοι καὶ ἄνισοι, ὁ δὲ χάρτης εἶνε ὁ συνήθης καὶ ὑπὸ πάντων γνωστὸς σινικὸς χάρτης. Οἱ τόμοι φαίνονται διατηρηθέντες μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας, ἀπετέλουν δὲ μέρος τῆς βιβλιοθήκης Κινέζου πρίγκιπος, καταδικασθέντος τῷ 1860 ἕνεκα πολιτικῆς ῥαδιουργίας εἰς τὸν διὰ μεταξίνου σχοινίου θάνατον.

— Κατά τινα γαλλικὴν ἐφημερίδα ἐν Cobham Hall τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὰς γαίας τοῦ κόμητος Darnlex, ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως περίεργον εὕρημα. Κατὰ τὴν ἐκρίζωσιν δένδρου τινὸς ἤχθη εἰς φῶς ἀγγεῖον πήλινον περιέχον 800-900 νομίσματα, ὧν τὰ πλεῖστα εἰσὶ τῶν χρόνων τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ Κώνσταντος καὶ Κωνσταντίου. Ἐπὶ πολλῶν τῶν νομισμάτων τούτων εἶνε ἀπεικονισμένον τὸ λάβαρον τῆς αὐτοκρατορίας.

— Τὸ ἐν Παρισίοις γνωστὸν βιβλιοπωλεῖον Firmin-Didot et Cie ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν τῆς Γεωγραφίας τοῦ Πτολεμαίου, ἤδη δ' ἐξεδόθη τὸ πρῶτον μέρος τοῦ πρώτου τόμου τιμώμενον ἀντὶ 15 φράγκων.

— Ἐν Κορίνθῳ ἀνευρέθησαν ἐντὸς τάφρου ἄφθονα κοράλλια ἀπολελιθωμένα, ἐπίσης δ' ἀνευρέθη καὶ ἀγαλμάτιον χαλκοῦν ἀρτιμελὲς ἑλληνικῆς τέχνης.

Σιδηρόδρομοι ἐν Ἑλλάδι.

—

Μετ' ἀληθοῦς εὐχαριστήσεως ἀναγγέλλομεν, γράφει ἡ «Σφαῖρα», τὰς μετὰ σπουδῆς ἅμα καὶ περισκέψεως ἐνεργουμένας ἐργασίας τῆς κατασκευῆς τῶν σιδηροδρόμων Πειραιῶς — Πελοποννήσου.

Digitized by Google

Ἀποπερατωθεισῶν σχεδὸν τῶν ἀπὸ Πειραιῶς μέχρι τοῦ 14ου χιλιομέτρου ἐπιχωματώσεων, προχωροῦσιν ἤδη δραστηρίως· καὶ αἱ ἐκεῖθεν μέχρι τοῦ 55 χιλιομέτρου, συμπληρουμένων δὲ ἐντὸς τοῦ Ἰουνίου τῶν οριστικῶν μελετῶν ἀπὸ τῆς Ἐλευσῖνος — Μεγάρων, ἤτοι μέχρι τοῦ 55ου χιλιομέτρου, θέλουσιν ἀρχίσει ἀμέσως καὶ αἱ ἐπιχωματώσεις τῆς πέραν τῆς Ἐλευσῖνος καὶ παρὰ τὸν Ἅγιον Νικόλαον δυσβάτου θέσεως.

Δραστηρίως ἐπισπεύδονται ἐπίσης αἱ ὁριστικαὶ μελέται ἐκεῖθεν τῶν Μεγάρων κατὰ τὴν δυσβατοτάτην θέσιν Κακὴ Σκάλα.

Τῶν δὲ ἀπὸ Καλαμακίου εἰς Κόρινθον ὁριστικῶν μελετῶν ἀποπερατωθεισῶν ἤδη, παρεχωρήθη ἡ ἐκτέλεσις τῶν χωματισμῶν καὶ τεχνικῶν ἔργων εἰς τοὺς πεπειραμένους ἐργολάβους Α. Bitouzet καὶ Σ. ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει ἀποπερατώσεως αὐτῶν ἐντὸς ἓξ μηνῶν.

Ἀνηγγείλαμεν ἤδη τὴν ἄφιξιν τοῦ πρώτου ἀτμοπλοίου τοῦ κομίσαντος 600 τόνους τροχιῶν διὰ τοὺς ἐν λόγῳ σιδηροδρόμους· ἤδη πληροφορούμεθα ὅτι ἐντὸς τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος ἀφικνεῖται καὶ ἕτερον ἀτμόπλοιον μὲ ἄλλους 600 τόννους τροχιῶν, κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ἐποχὴν ἄρχεται καὶ στρῶσις αὐτῶν, τῶν στρωτήρων ἀφικομένων ἤδη πρὸ πολλοῦ. Ἡ δὲ παραγγελία τῶν ἁτμαμαξῶν ἐδόθη διὰ συναγωνισμοῦ εἰς τὸ ἐν Μονάχῳ γνωστὸν ἐργοστάσιον Krauss, ἐπὶ ὑποχρεώσει νὰ γίνῃ ἡ πρώτη παράδοσις αὐτῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου.

Τοιουτοτρόπως, καὶ καθ' ἃς ἔχομεν θετικὰς πληροφορίας, τὸ μὲν ἀπὸ Πειραιῶς μέχρις Ἐλευσῖνος τμῆμα θέλει παραδοθῇ εἰς δημοσίαν χρῆσιν ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς Ὀκτωβρίου, μετὰ ἕνα δὲ μῆνα μέχρι Μεγάρων, τὸ δὲ ἀπὸ Καλαμακίου εἰς Κόρινθον ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Νοεμβρίου καὶ κατὰ τὴν προσεχῆ ἄνοιξιν ὁλόκληρος ἡ ἀπὸ Πειραιῶς μέχρι Ναυπλίου γραμμὴ θὰ εὑρίσκεται ἐν ἐνεργείᾳ, ἴσως δὲ καὶ μέρος τῆς ἐκ Κορίνθου πρὸς τὰς Πάτρας.

Ἐκ τῆς ἀναπτυσσομένης ταύτης δραστηριότητος κατὰ τὰς ἐργασίας τῆς κατασκευῆς τῶν ἐν λόγῳ σιδηροδρόμων εἰκάζομεν καὶ ἐλπίζομεν ὅτι πολὺ πρὸ τῆς ταχθείσης προθεσμίας τῶν 4 ἐτῶν διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ὅλης γραμμῆς θέλομεν ἔχει τὴν τόσῳ ἐπωφελῆ διὰ τὸ κοινὸν συγκοινωνίαν τῆς Πελοποννήσου, τοῦ πλουσιωτέρου τούτου μέρους τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ αἱ ἐργασίαι τοῦ ἀπὸ Βώλου εἰς Λάρισσαν σιδηροδρόμου προβαίνουσι δραστηρίως. Ἡ διὰ τῶν σιδηρῶν ῥάβδων στρῶσις συνετελέσθη μέχρι Γενερλίου, θὰ φθάσῃ δὲ μέχρι Λαρίσσης περὶ τὸ τέλος τοῦ προσεχοῦς Ἰουλίου. Ἀτμομηχαναὶ ἐκομίσθησαν ἔτι δύο νέαι, αἵτινες καὶ χρησιμοποιοῦνται ἤδη πρὸς ταχεῖαν τῶν ἐργασιῶν περάτωσιν. Ὑλικὸν κομίζεται καθ' ἑκάστην, τοσαύτη δ' ἐπικρατεῖ δραστηριότης ἐν ταῖς ἐργασίαις, ὥστε καθὰ γράφει ἡ ἐγχώριος «Θεσσαλία» κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὴν 1 Ἰανουαρίου τοῦ 1885 ἔσεται ἀποπερατωμένον ὁλόκληρον τὸ σύμπλεγμα τῶν θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐγχειρίδιον τῆς ποινικῆς δικονομίας ὑπὸ Κ. Ν. Κωστῆ. Ἔκδοσις Β' μετὰ προσθηκῶν καὶ βελτιώσεων. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Παρὰ τῷ τυπογράφῳ Ν. Γ. Πάσσαρη.

Περὶ ἀγωγῆς καὶ παιδείας τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ὑπὸ Ἀριστείδου Σπαθάκη, καθηγητοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Διορθώσεις εἰς Μιχαὴλ Ψελλοῦ Χρονογραφίαν ὑπὸ Ἰωάννου Πανταζίδου. Μέρος Β'. Ἀθήνησιν, 1883.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

(26 Μαΐου (Πέμπτη) 1883).

Ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν βασιλοπαίδων θὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀθήνας τὴν 3 Ἰουλίου, μετὰ τετραήμερον δ' ἐνταῦθα διαμονὴν ἀναχωρεῖ μόνος εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Βισβάδεν.—Λέγεται ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργὸς κ. Ῥάλλης ἕνεκα διαφορᾶς πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως θέλει ὑποβάλει τὴν παραίτησιν αὐτοῦ ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ Βασιλέως.—Νέα ἀτμοπλοϊκὴ ἑταιρία ἱδρύθη ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὸ ὄνομα «Πανελλήνιος Ἀτμοπλοΐα», ἧς τὸ καταστατικὸν ὅσον οὔπω δημοσιευθήσεται μετὰ τοῦ σχετικοῦ βασιλικοῦ διατάγματος. Μετὰ τῆς ἑταιρίας ταύτης συγχωνεύεται ἡ γνωστὴ «Πανελλήνιος ἀτμοπλοϊκὴ ἑταιρία» ἀποφάσει τοῦ συμβουλίου αὐτῆς καθ' ἣν εἶχε πληρεξουσιότητα ὑπὸ τῶν μετόχων. Ἱδρυταὶ τῆς νέας ἑταιρίας, ἧς τὸ κεφάλαιον ὡρίσθη εἰς 5,000,000 δραχμῶν, εἰσὶν οἱ κκ. Α. Συγγρός, Σ. Σκουλούδης, Κορωνιός, Κ. Σ. Βοῦρος, Ι. Νεγρεπόντες, Γ. Ἀθηνογένης, Π. Θεολόγου, Ι. Σαγρανῆς, Γ. Ψύχας, Ι. Θεοφιλάτος, ἡ Βιομηχανικὴ Τράπεζα, ἡ Πιστωτικὴ Τράπεζα, ἡ Τράπεζα Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἄλλοι.—Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» Β. Διάταγμα δι' οὗ ἐγκρίνεται ἵνα ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου προταθέντων τριῶν ὑποψηφίων διὰ τὴν χηρεύουσαν ἐπισκοπὴν Πατρῶν καὶ Ἠλείας κατασταθῇ εἰς ταύτην ὁ κ. Νικηφόρος Καλογερᾶς καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου. Παρηγγέλθη δ' εἰς τὸν κ. ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργὸν ν' ἀνακοινώσῃ τὴν ἔγκρισιν ταύτην εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ὅπως τελεσθῶσιν ἐπὶ τὸν ἐκλεχθέντα τὰ ἐκκλησιαστικῶς νενομισμένα.—Ἀφίκοντο ἐσχάτως ἐξ ἑνὸς τῶν περὶ τὴν Βάρναν χωρίων τρεῖς οἰκοκυραῖοι ὅπως ἐξετάσωσιν ἂν εἶνε δυνατὸν οἱ κατατρεχόμενοι εἴς τε τὸν ἐθνισμὸν καὶ τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τῆς θρησκείας αὐτῶν ὁμοεθνεῖς νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐν Ἑλλάδι. Οἱ ἀπεσταλμένοι οὗτοι, οἵτινες ἦλθον ἐκ μέρους πολλῶν οἰκογενειῶν συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ ἱεροδιακόνου κ. Ἀθανασίου, παρουσιάσθησαν πρὸς τὸν πρωθυπουργόν, ὅστις ἐδέξατο αὐτοὺς καὶ ὑπεσχέθη νὰ χορηγήσῃ πᾶσαν εὐκολίαν ὅπως περιέλθωσι διάφορα μέρη τῆς Θεσσαλίας καὶ σχηματίσωσι πεποίθησιν μόνοι περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς εὐδοκίμου ἐγκαταστάσεως αὐτῶν.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Παροιμία.

[Ἐν τοῖς κατωτέρω στίχοις νὰ εὑρεθῶσιν αἱ λέξεις, δι' ὧν ἀποτελεῖται γνωστὴ παροιμία].

Ἀπ' τὴν ἄκρη τοῦ γιαλοῦ
Πῆρ' τὴ στάμνα, πάει ἀλλοῦ.
Σ' ἕνα βράχο ἐκεῖ κοντὰ
Μιὰ τὴ στάμνα του βροντᾶ.
Κι' ἦρθ' ἡ γνῶσι τοῦ τρελλοῦ
Ἀπὸ 'κεῖ νὰ πάῃ κι' ἀλλοῦ.
Μὰ ἡ σπασμένη στάμνα τρέχει
Καὶ τὰ ῥοῦχά του τοῦ βρέχει.

Γ*

2.

[Διὰ τῶν κάτωθι γραμμάτων καταλλήλως τιθεμένων νὰ κατασκευασθῇ κυβόλεξον].

Α Α Ι Ι Ο Ο Ω Ω Σ Σ Ρ Ρ Ν Ν Χ Μ.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Λ	Α	Β	Η
Α	Ρ	Η	Σ
Β	Η	Μ	Α
Η	Σ	Α	Υ

2.

Εὐκολώτερον εἶνε νὰ κάμῃ ὁ πλούσιος τὸ καλὸν παρὰ νὰ μὴ κάμῃ τὸ κακὸν ὁ πτωχός.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

27 Μαΐου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 27 Μαΐου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	419.50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν Σεπ.	30,—	392 1[2	500	496.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	460.50
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	299.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	290.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	230.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	264.50
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	111.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχειου Φρ.	181,791	181,638	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	275,—

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4640
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	363
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	145. 50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	20.—
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	140	206.—
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	558.50
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		183
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου. . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	70.—
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	29.60
» . . .	Ὄψεως	»	30.—
Γαλλίας — Ἐθνικῆς	Τραπέζης	3ἡμ.	119
» »	Τραπεζικὸν	3μην.	118

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	23.80
Λίρα Στερλίνα	»	29.30
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	26.80
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (6 Ἰουνίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	54 1[2
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	249
» » 9 0[0.	»	256
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	172
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109—109 7[40
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	23.07 1[2—23.10
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	109 25[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 25[40

Παρατηρήσεις *Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Ἤρξατο ἡ ἀποστολὴ πρὸς τὸν κ. Π. Ε. Σ. Τὰ ζητηθέντα ἀντίτυπα ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. — κ. Κ. Μ. Ρ. Λίβερπουλ. Ἐλήφθησαν παρὰ τοῦ ἐνταῦθα κ. Λ. Α. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Ι. Κ. Μ. Κέρκυραν. Τὸ ἐναντίον εἶνε ἀληθές. Ὑπουργικὴ ἔκθεσις τοῦ 1880 ἀναφέρει ὅτι «ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Κράτους δὲν εὑρίσκεις εἰς τὰς οἰκίας οὔτε ἓν βιβλίον! Οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ δύναταί τις ν' ἀπαντήσῃ τόσην ἀποστροφὴν πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὸ βιβλίον!» — κ. Δ. Π. Σύρον. Ἔχει καλῶς. — Ἀναγνώστῃ τῆς «Ἑστίας». Φυσικώτατα. Διότι αἱ χειρονομίαι καὶ ἐν γένει πᾶσα σωματικὴ κίνησις διὰ νὰ φαίνεται πρέπουσα καὶ νὰ ἀρέσκῃ πρέπει νὰ εἶνε εἰλικρινὴς ἐκδήλωσις ἐσωτερικῆς διαθέσεως. Οὐδὲν ἀπαρέσκει τόσον ὅσον ὁ βεβιασμένος γέλως, τρόποι ψευδεῖς καὶ ἐπιτετηδευμένοι, καὶ πᾶσα ἐν γένει ἐνέργεια οὖσα εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν αἴσθημα ὅπερ φαίνεται ἐκδηλοῦσα. Τοιαύτη δ' ἐνέργεια, μὴ οὖσα ἀπαύγασμα πραγματικοῦ αἰσθήματος, στερεῖται ἐν ἡμῖν βάσεως, καὶ διὰ τοῦτο καὶ δὲν γνωρίζομεν πῶς νὰ τὴν ἐκτελέσωμεν· ἐντεῦθεν δὲ ἡ στενοχωρία ἣν μᾶς προξενεῖ. — κ. Θ. Πάτρας καὶ Ν. Π. Λευκάδα. Ἀκατάλληλα δυστυχῶς. — κ. Ν. Ι. Β. Κέρκυραν. Θεωροῦμεν ἐπαρκῆ τὰ γραφέντα ἐπὶ τοῦ θέματος. — κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Τὰ 4 ἀντίτυπα τῶν Π. Λ. ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. — κ. Σ. Ζ. Πολὺ ἐπωφελέστερον εἰς τὴν μελέτην τῆς γραμματικῆς ἢ εἰς τὴν στιχουργίαν. — Πυλάδῃ. Διότι καθεὶς μὲν θέλει νὰ ἔχῃ ἕνα φίλον πραγματικόν, ἀλλ' οὐδεὶς φροντίζει νὰ εἶνε τοιοῦτος. — κ. Ζ. Ο. Βερδιάνσκαν. Ἐλήφθη σημείωσις διὰ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἀποστολήν. — κ. Γ. Τ. Σμύρνην. Τὸ ἔθιμον ἦτο τῶν Σπαρτιατῶν. Περὶ τῶν ἀρχαίων Περσῶν ἀναφέρεται ἄλλο περιεργότερον, ὅτι δηλ. ὅταν τις ἤθελε νὰ νυμφευθῇ ὡραίαν νεάνιδα, ὤφειλε νὰ πληρώσῃ ἱκανὸν ποσὸν χρημάτων, ἅτινα ἐδίδοντο ὡς προὶξ εἰς ἄλλην ἄσχημον νεάνιδα, ὥστε οὕτως αἱ ὡραῖαι ἐπροίκιζον τὰς ἀσχήμους, καὶ ὀλίγισται ὑπῆρχον παρ' αὐτοῖς αἱ ὑφιστάμεναι τὴν θλῖψιν τῆς γεροντοκόρης. Φαντάσθητε τώρα τί θὰ ἐγίνετο σήμερον, ἐὰν τοιοῦτόν τι καθιεροῦτο καὶ παρ' ἡμῖν. Πρῶτον ἀναμφίβολον εἶνε ὅτι ὀλίγιστοι θὰ ἦσαν οἱ ἀπαιτηταὶ τῶν ὡραίων, ἐὰν δὲ ὁπωςδήποτε δι' ἄλλου μέσου κατωρθοῦτο νὰ προικίζωνται αἱ ἄσχημοι, τότε μόναι αὗται βεβαίως θὰ εὕρισκον τοὺς θέλοντας νὰ τὰς νυμφευθῶσιν, αἱ δὲ ὡραῖαι θὰ ἔμενον ὅλαι 'ς τὸ ράφη πρὸς κοινὴν ἀγανάκτησιν. — κ. Α. Γ. Βόνιτσαν. Τὰ μὲν Σχόλια εἰς Θουκυδίδην καὶ Εὐριπίδην παλαιᾶς ἐκδόσεως εἰς τόμους 4 τιμῶνται φρ. 9, τὸ δὲ Ὁμηρικὸν λεξικὸν φρ. 19. — Φίλῳ. Τὰς καλλίστας γνώμας περὶ τῆς χρήσεως τοῦ πλούτου ἀποφαινόμεθα ἐφ' ὅσον εἴμεθα πτωχοί. — κ. Γ. Η. Π. Ἀθήνας. Βεβαίως δημοσιεύεται. — κ. Χ. Χ. Τρίκκαλα. Τὸ πρᾶγμα διατυποῦται σαφέστατα. Τὸ θέμα πρέπει νὰ ληφθῇ εἴτε ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, εἴτε ἐκ τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας· τὸ δὲ ῥητὸν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἐπί τε τοῦ δελτίου τοῦ ἐνέχοντος τὸ ὄνομα καὶ ἐπὶ τοῦ χειρογράφου, ὅπερ θὰ σταλῇ ἀνωνύμως, ἵνα γνωρίζεται οὕτω τὸ εἰς ἕκαστον δελτίον ἀνῆκον χειρόγραφον. — κ. Ι. Μ. Δ. Μάγχεστερ. Ἐγένετο κατὰ τὴν παραγγελίαν σας. — κ. Α. Μ. Κωνσταντινούπολιν. Διὰ τοῦ προσεχοῦς ταχυδρομείου θὰ ἀποσταλῶσιν ἅπαντα.

Digitized by Google

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΡΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

Ἐν τῇ νεαρᾷ ἡμῶν φιλολογίᾳ τὸ ἥκιστα μέχρι τοῦδε καλλιεργηθὲν εἶδος ἐστὶν ἀναντιρρήτως τὸ διήγημα. Πλὴν τῆς συλλογῆς τῶν διηγημάτων τοῦ κ. Α. Ῥ. Ῥαγκαβῆ, τῶν ἔργων τοῦ κ. Στ. Ξένου καὶ Κ. Ῥάμφου, καὶ ὀλιγίστων ἄλλων τῶν καθ' ἡμᾶς διακεκριμένων συγγραφέων, οὐδεμίαν ἔχομεν νὰ παρουσιάσωμεν ἑλληνικὴν ἐργασίαν ἐν τῷ εἴδει τούτῳ, ὅπερ πλουσιώτατα ἀντιπροσωπεύεται ἐν ταῖς γραμματολογίαις τῶν ἐπιλοίπων εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, προσφορώτατον θεωρούμενον εἰς ἀναπαράστασιν σκηνῶν τῆς ἱστορίας ἢ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἑνὸς λαοῦ, ἢ εἰς ψυχολογικὴν περιγραφὴν χαρακτήρων. Ἐν τούτοις ὁμολογούμενον εἶνε ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλολογίας δύναται νὰ ἀσκήσῃ μεγάλην ἠθικὴν ἐπίδρασιν, ὑποθέσεις ἐθνικὰς πραγματευόμενον, ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς διαπλάσεως ἐν γένει τῶν ἠθῶν. Διότι σκηναὶ εἴτε τῆς ἱστορίας εἴτε τοῦ κοινωνικοῦ βίου διαπλασσόμεναι καταλλήλως ἐν τῇ ἀφηγήσει, κινοῦσι πλειότερον τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀναγνώστου καὶ οὐ μόνον τέρπουσι καὶ λεληθότως διδάσκουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐξεγείρουσιν ἐν αὐτῷ τὸ αἴσθημα τῆς πρὸς τὰ πάτρια ἀγάπης. Ὁ ἑλληνικὸς δὲ λαός, εἴπερ καὶ ἄλλος τις, ἔχει εὐγενῆ ἤθη, ἔθιμα ποικίλα καὶ τρόπους καὶ μύθους καὶ παραδόσεις ἐφ' ὅλων τῶν περιστάσεων τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ βίου· ἡ δὲ ἑλληνικὴ ἱστορία, ἀρχαία καὶ μέση καὶ νέα, γέμει σκηνῶν δυναμένων νὰ παράσχωσιν ὑποθέσεις εἰς σύνταξιν καλλίστων διηγημάτων καὶ μυθιστορημάτων.

Ἐν τούτοις, ὡς εἴπομεν, ὀλίγιστα εἶνε τὰ τοιαῦτα ἑλληνικὰ ἔργα, ὀλίγιστοι δὲ καὶ οἱ περὶ τοιαύτας ἐργασίας νῦν ἀσχολούμενοι. Τὴν ἔλλειψιν δὲ ταύτην συνῃσθάνθη μάλιστα ἡ «Ἑστία», ἀναγκαζομένη τούτου ἕνεκα νὰ παρέχῃ τοῖς ἀναγνώσταις αὐτῆς μεταφράσεις τῶν εὐδοκιμωτέρων τοιούτων ἔργων ξένων συγγραφέων.

Εἰς τῆς τοιαύτης δ' ἐλλείψεως τὴν πλήρωσιν ἐπιθυμοῦσα νὰ συντελέσῃ κατὰ τὰ ἐνόντα ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας», ἀπεφάσισεν ὅσον οἱ πόροι της ἐπιτρέπουσι, νὰ προβῇ αὐτὴ ἀθλοθέτις ἀγῶνος, περιοδικῶς καθ' ἑξαμηνίαν γινομένου, πρὸς συγγραφὴν τοιούτου ἔργου, προβάλλουσα τοῦτον οἱονεὶ κέντρον πρὸς παρότρυνσιν τῶν δυναμένων εἴτε διάθεσιν ἐχόντων ν' ἀσχοληθῶσιν εἰς τοιαύτην φιλολογικὴν ἐργασίαν. Καὶ δὴ ἀποτεινομένη πρὸς πάντας τοὺς Ἕλληνας λογίους, προκηρύσσει διαγώνισμα πρὸς συγγραφὴν πρωτοτύπου διηγήματος ἐπὶ τοῖς ἑπομένοις ὅροις·

Α'). Ἡ ὑπόθεσις τοῦ διηγήματος ἔσται ἑλληνική, τουτέστι θὰ συνίσταται εἰς περιγραφὴν σκηνῶν τοῦ βίου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐν οἱαδήποτε τῶν περιόδων τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ἢ εἰς ἐξιστόρησιν ἐπεισοδίου τινὸς τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας.

Β'). Τὸ διήγημα δέον νὰ ἔχῃ ἔκτασιν 10 τοὐλάχιστον σελίδων τῆς «Ἑστίας» ἕκαστον δὲ χειρόγραφον νὰ εἶνε ὅσον ἔνεστι καθαρῶς γεγραμμένον.

Γ'). Εἰς τὸ κριθησόμενον ἄριστον ἐκ τῶν ὑποβληθησομένων διηγημάτων θέλει ἀπονεμηθῆ βραβεῖον δραχμῶν τριακοσίων (300).

Δ'). Τὸ βραβευθησόμενον θέλει δημοσιευθῆ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ἄνευ ἄλλης ἀμοιβῆς τοῦ συγγραφέως, ὅστις καὶ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸ ἐκδώσῃ ἰδιαιτέρως ἐντὸς 3 μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».

Ε'). Ἐκ τῶν ὑποβαλλομένων ἔργων δὲν δύνανται νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἑπόμενον διαγωνισμὸν ὅσα οἱ κριταὶ ἤθελον θεωρήσει ἀνάξια λόγου.

ς'). Ἐκ τῶν λοιπῶν διηγημάτων ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας» ἀναλαμβάνη νὰ δημοσιεύσῃ ἐν τῷ περιοδικῷ ὅσα ἂν ἐγκρίνῃ ἐκ τῶν ἀμέσως μετὰ τὸ βραβευθησόμενον ἐρχομένων ἐπὶ εὐλόγῳ ἀμοιβῇ τῶν συγγραφέων.

Ζ'). Οἱ θέλοντες νὰ διαγωνισθῶσιν ὀφείλουσι ν' ἀποστείλωσι τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» διὰ τὸν πρῶτον διαγωνισμὸν τὸ βραδύτερον μέχρι 1 προσεχοῦς Ὀκτωβρίου, νὰ συνοδεύωσι δ' αὐτὰ διὰ δελτίου ἐνσφραγίστου ἐγκλείοντος τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ φέροντος ῥητόν τι διακριτικόν.

Ἡ κρίσις τοῦ διαγωνισμοῦ δημοσιευθήσεται ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».

Ἡ ἀγωνόδικος Ἐπιτροπεία διὰ τὸν πρῶτον διαγωνισμὸν θ' ἀποτελῆται ἐκ τῶν κκ. Ἐμμ. Ῥοΐδου, Σπυρ. Λάμπρου καὶ Ν. Γ. Πολίτου, εὐμενῶς ἀποδεξαμένων τὴν περὶ τούτου παράκλησιν τῆς Διευθύνσεως τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 12 Μαΐου 1883.

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας».

Σημ.—Ἀναγκαῖον κρίνεται νὰ ἐπισημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι εἰς τοὺς ἀνωτέρω ὅρους δέον νὰ προστεθῇ καὶ οὗτος, ἐκ παραδρομῆς παραλειφθείς, ὅτι τὰ σταλησόμενα χειρόγραφα πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας» δὲν θὰ ἐπιστρέφωνται πρὸς τοὺς συγγραφεῖς αὐτῶν μετὰ τὴν κρίσιν, ἀλλὰ θὰ μένωσιν εἰς τὸ γραφεῖον αὐτῆς. *Ἡ Διεύθυνσις.*

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 388.—5 Ιουνίου 1888. — Λεπτά 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 388

—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ, μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ. Μετάφρασις Η. Ι. Φέρμπου.

Ο ΓΑΜΟΣ ἐν Καταφυγίῳ τοῦ Ὀλύμπου ὑπὸ Γεωργίου Παπαγεωργίου.

Ο ΣΗΜΑΙΟΦΟΡΟΣ.

ΑΠ' ΑΘΗΝΩΝ ΕΙΣ ΣΠΑΡΤΗΝ ὑπὸ Π. Γ. Καστρομένου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

Ἐπερατώθησαν αἱ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἐνεργούμεναι ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Π. Καββαδία, ἀνασκαφέντος τελευταῖον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ὁ ναὸς οὗτος εἶνε δωρικὸς ἑξάστηλος περίπτερος καὶ ἦτο ᾠκοδομημένος ἐκ πορίνου λίθου μαρμαροκονίᾳ ἐπικεχρισμένου, πλὴν τῆς στέγης, οὔσης μαρμαρίνης. Εὑρέθησαν δὲ ἐν τῇ ἀνασκαφῇ αὐτοῦ 10 κεφαλαὶ λεόντων ἐκ τῆς ὑδρορρόης, δύο ἀκέφαλα ἀγαλμάτια Ἀσκληπιοῦ καὶ ἕτερον ὑγιείας ἀνάγλυφον, εἰκονίζον ἀνθρώπινον οὖς, ὅπερ φαίνεται ὅτι ἰαθείς τις ἀσθενὴς ἀφιέρωσε τῷ Ἀσκληπιῷ, καὶ τεμάχιά τινα ἐκ τῆς ἐν τῷ ἀνατολικῷ ἀετώματι εἰκονιζομένης Κενταυρομαχίας. Ἀπεκαλύφθησαν δὲ κατὰ μῆκος τοῦ ναοῦ τέσσαρες ἐ ξ έ δ ρ α ι, αἵτινες, ὡς φαίνεται, ἐχρησίμευον πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν ἐν τῷ Ἱερῷ διαιτωμένων ἀσθενῶν. Πᾶσαι αἱ ἀρχαιότητες αὗται μετεκομίσθησαν ἐνταῦθα καὶ κατετέθησαν ἐν τῷ Ἀρχαιολ. Μουσείῳ.

— Τῇ προτάσει τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Σχολῆς κ. Φουκὰρ τὸ γαλλικὸν ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἐνέκρινεν ὅπως οἱ ἐξ Ἀνατολῆς προερχόμενοι Γαλλόπαιδες καὶ ἐν τῇ ἐνταῦθα Γαλλικῇ Σχολῇ ὑφιστάμενοι τὰς ἀπολυτηρίους αὐτῶν γυμνασιακὰς ἐξετάσεις ἀντὶ νὰ ἐξετάζωνται εἰς τὴν γερμανικὴν καὶ ἀγγλικήν, ὅπως τὰ ἐπίσημα προγράμματα ἀπαιτοῦσι, ἐξετάζωνται εἰς τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὡς τὴν μᾶλλον ἐν χρήσει ἐν Ἀνατολῇ.

— Ἐργάται τῆς ἐν Λαυρείῳ γαλλικῆς μεταλλευτικῆς ἑταιρίας ἐργαζόμενοι ὑπογείως ἐν τῇ θέσει Δήμου Λιέκη ἀνεῦρον 29 πήλινα ἀγγεῖα καὶ ἀγαλμάτια ἀρχαίας ἐποχῆς ἀλλ' ἄτεχνα τὴν κατασκευήν, ἅτινα κατετέθησαν ἐν τῷ γραφείῳ τῆς ἑταιρίας.

— Ἤρξατο ἐκδιδόμενον ἐνταῦθα κατὰ μῆνα νέον περιοδικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «Στρατιωτικὴ Ἐπιθεώρησις». Ἐκδότης αὐτοῦ εἶνε ὁ κ. Μιλτ. Δόξας ταγματάρχης τοῦ Πυροβολικοῦ, συντάκται δὲ διάφοροι ἀξιωματικοὶ τοῦ κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν στρατοῦ. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο περιέχει διατριβὰς πρωτοτύπους ἢ μεταπεφρασμένας ἀποκλειστικῶς δ' ἀναγομένας εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἐπιστήμην.

— Ἀνεγείρεται προσεχῶς ἡ μεσημβρινὴ πτέρυξ τοῦ ἐνταῦθα κεντρικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου.

— Εὐδοκίμως ἐγένοντο τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐν τῷ Γυμναστηρίῳ αἱ ἐξετάσεις καὶ τῶν λοιπῶν μαθητῶν ἐκ τῶν ἐνταῦθα δημοσίων ἐκπαιδευτηρίων, οἵτινες ἐδιδάχθησαν τὴν γυμναστικὴν ὑπὸ τῶν κκ. Πύργου καὶ Δεφιτζῆ.

Σχολὴ τῶν ἀπόρων παίδων. Κατὰ τὴν ὑποβληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἐφόρου τῆς σχολῆς κ. Βάμβα ἔκθεσιν, ἐφέτος ἐνεγράφησαν ἐν αὐτῇ μαθηταὶ 689, ὅσοι δηλαδὴ οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἐν τῇ σχολῇ, διῃρέθησαν δ' ὡς εἰκὸς ἕνεκα τῆς μεγάλης αὐτῶν πληθύος εἰς τέσσαρα τμήματα ἀντὶ τῶν τέως ὑπαρχόντων τριῶν. Εἰς τὸ ἀνώτερον τμῆμα εἰσήχθησαν ἐφέτος καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς γαλλικῆς γλώσσης, ὅπως οἱ ἐκ τῆς σχολῆς ἀπολυόμενοι παῖδες δύνανται νὰ ἀναγινώσκωσι προχείρως γαλλιστὶ ἢ ἰταλιστί, ἀφοῦ κατὰ τὸν τελευταῖον νόμον λαμβάνονται ἐκ τῆς σχολῆς τῶν ἀπόρων παίδων οἱ προωρισμένοι διὰ τὴν διανομὴν τῶν ἐπιστολῶν καὶ τῶν τηλεγραφημάτων. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ κ. ἐφόρου τῆς σχολῆς ὁ θεσμὸς τοῦ Ταμιευτηρίου ἀπὸ ἑνὸς ἔτους εἰσαχθεὶς ἐν τῇ σχολῇ ἐλειτούργησεν ἄριστα καὶ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος μαΐου κατετέθησαν ὑπὸ τῶν μικρῶν μαθητῶν δρ. ν. 6,231, παρελήφθησαν 4,850 70 καὶ μένουσιν εἰς διάθεσιν τῶν μαθητῶν 1,370.30 ἐπὶ τῷ νομίμῳ τόκῳ. Τὸ εὐχάριστον δ' εἶνε, ὅτι τὸ σχολικὸν τοῦτο ταμιευτήριον τῶν ἀπόρων διαφυλάξαν τὰς οἰκονομίας αὐτῶν ἀπέδωκεν εἰς δύο ἐκ τούτων ἐπ' ἐσχάτων ἐντόκως ἱκανὸν ποσόν, ὅπερ ἐχρησίμευσεν αὐτοῖς ἀποφοιτήσασιν εἰς ἀγορὰν οἰκοπέδου καὶ ἀποκατάστασιν ἀδελφῆς.

— Κατὰ τὴν ἀπόφασιν ἣν ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτῆς συνεδριάσει ἔλαβεν ἡ ἐπιτροπὴ τῆς φυσικῆς ἐξετάσεως τῆς Ἀττικῆς τοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ», ἄρχονται αἱ δημοσιεύσεις τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης διὰ τοῦ σπουδαίου ἔργου τοῦ διδάκτορος κ. Σμὶθ διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις ἀστεροσκοπείου. Τὸ ἔργον τοῦτο περιλαμβάνον τὴν μετεωρολογίαν καὶ φαινομενολογίαν τῆς Ἀττικῆς δημοσιευθήσεται δαπάναις τοῦ συλλόγου ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί. Συγχρόνως δ' ἐψηφίσατο ἡ ἐπιτροπὴ τὰ τῶν ἐκδρομῶν, ἃς πρὸς ἔρευναν τῆς Ἀττικῆς ὑδρογραφικήν, βοτανικὴν καὶ γεωλογικήν, θέλουσιν ἀναλάβει οἱ κκ. Α. Χρηστομάνος, Θ. Χελδράϊχ καὶ Κ. Μητσόπουλος.

— Εἰς πολλὰ συνεχῆ φύλλα τῆς «Κλειοῦς», ὁ κ. Θ. Λιβαδᾶς ἐδημοσίευσεν ἐπαινετικὴν ἀνάλυσιν τῶν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Κόντου ἐπ' ἐσχάτων ἐκδοθεισῶν «Γλωσσικῶν παρατηρήσεων», παρεμβαλὼν καὶ πολλὰς ἰδίας παρατηρήσεις εἰς τὴν μελέτην αὐτοῦ ταύτην. Ἤδη ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τῆς «Νέας Ἡμέρας» ἄλλος λόγιος ἀνὴρ ἄρχεται δημοσιεύων ἐπίκρισιν τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Κ Κόντου.

— Ἐξεδόθη ἐν Πειραιεῖ ὁ πρῶτος ἀριθμὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Κ. Σακελλαροπούλου ἀγγελθέντος περιοδικοῦ. Φέρει δὲ τὸν τίτλον «Ἀπόλλων» καὶ θὰ ἐκδίδεται κατὰ μῆνα.

— Νέαι ἐφημερίδες ἐξεδόθησαν ἐν Ἀθήναις : «Τὰ δημοτικά», ὁ «Παπαγάλος», καὶ ὁ «Γάϊδαρος»· ἐν Πάτραις δ' ἐπανελήφθη ἡ ἔκδοσις τῆς «Ἀχαΐας».

— Συνέστη ἐν Θεσσαλονίκῃ ἑλληνικὸς σύλλογος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ὁ Εὐαγγελισμὸς» σκοπὸν ἔχων τὴν ἀδελφοποίησιν καὶ πρόοδον τῆς ἐκεῖ νεότητος.

— Ἀνεχώρησεν εἰς Ἀμοργὸν καὶ Ἴον ὁ ἐκ τῶν συνεργατῶν τῆς «Ἑστίας» κ. Ἀντ. Μηλιαράκης ἵνα συνεχίσῃ τὰς μελέτας του περὶ τῶν Κυκλάδων νήσων.

— Ὁ γνωστὸς διὰ τὰς περιηγήσεις του ἰατρὸς ἐκ Γορτυνίας κ. Παναγιώτης Ποταγός, δημοσιεύει προσεχῶς, δαπάναις τοῦ Πανεπιστημίου, τὰς ἐρεύνας καὶ ἐντυπώσεις, ἃς ἀπεκομίσατο ἐκ τῶν μακρῶν αὐτοῦ περιηγήσεων, ἃς ἐπὶ δεκαπενταετίαν διεξήγαγε κατὰ τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀσίαν.

—

Ἡ Χελιδών.

Ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον ἡ ἐν Παρισίοις διαμένουσα Ἑλληνὶς μουσουργὸς Μάριο Φοσκαρίνα, ἡ κυρία Δαμασκηνοῦ ἐμελοποίησεν ᾆσμά τι ἀρχαῖον τῶν Ῥοδίων ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί, ὅπερ ἐψάλη ἐν τῇ τελευταίᾳ συναυλίᾳ τοῦ Ὠδείου ὑπὸ τῆς καλλίστης ὑψιφώνου μαθητρίας δεσποινίδος Κλεοπ. Ἰωαννίδου καὶ τοῦ βαθυφώνου κ. Δ. Ῥοδίου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ᾆσμα τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμήν, ἵνα πολὺς γένηται λόγος, καὶ διὰ τοὺς ἐν τῇ ἑλληνικῇ στίχους καὶ διὰ τὴν μου-

Digitized by Google

σικὴν, καὶ ἄλλοι μὲν ἔγραψαν ὅτι οἱ στίχοι εἶνε τοῦ Ἀνακρέοντος, ἄλλοι δ' εἴκασαν ὅτι εἶνε τῆς Σαπφοῦς, ἐκρίναμεν καλὸν νὰ γράψωμέν τινα ἐν τῇ «Ἑστίᾳ», δοθείσης νῦν ἀφορμῆς.

Παρὰ Ῥοδίοις τὸ πάλαι παῖδες περιερχόμενοι ἀνὰ τὴν πόλιν ἔψαλλον τὸ ᾆσμα τοῦτο κατὰ τὸν Βοηδρομιῶνα μῆνα, ὅπερ ἐκαλεῖτο καὶ χ ε λ ι δ ό ν ι σ μ α καὶ εἶχεν, ὡς τινες εἰκάζουσι, τὴν αὐτὴν φύσιν, ἣν τὸ παρ' ἡμῖν ὑπὸ τῶν παίδων ψαλλόμενον κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς χελιδόνος τὸν Μάρτιον μῆνα :

Χελιδόνι 'πέρασε
ἀπ' τὴ Μαύρη θάλασσα,
ἔκατσε καὶ 'λάλησε,
πιόναν πρωτολάλησε ;
Τὸ δάσκαλο κεμᾶς.
Σὺ, καλὴ νοικοκυρὰ,
βάλε τὰ παπούτσια σου,
ἔμπα 'ς τὸ κελάρι σου,
ἔβγαλ' εἰκοσχτὼ αὐγὰ,
δόσε μας τὰ τέσσερα
καὶ τὸ δάσκαλο τὰ εἰκοστέσσερα.
— Ἔξω ψύλλοι καὶ κοριοὶ,
μέσα ἥλιος καὶ χαρά.

Ἄλλοι δὲ πάλιν λέγουσιν ὅτι ὑπῆρχεν ἑορτὴ τῶν χ ε λ ι δ ο ν ί ω ν, καθ' ἣν οἱ παῖδες ἐπαιτοῦντες ἔψαλλον τὸ ᾆσμα τῆς χελιδόνος. Τοῦτο δὲν φαίνεται ἡμῖν λίαν ἀκριβές. Ἀλλ' ὅμως περὶ τούτου σαφέστατα διαλαμβάνει ὁ διασώσας ἡμῖν τὸ ᾆσμα Ἀθήναιος ὁ Δειπνοσοφιστὴς λέγων τὰ ἑξῆς, ἐν βιβλ. Η', § 60, σ. 360 : «Χελιδονίζειν καλεῖται »παρὰ Ῥοδίοις ἀγερμός τις, περὶ οὗ Θέογνίς φησιν ἐν τῷ »δευτέρῳ περὶ τῶν ἐν Ῥόδῳ θυσιῶν γράφων οὕτως : «Εἶδος δέ τι τοῦ ἀγείρειν χ ε λ ι δ ο ν ί ζ ε ι ν οἱ Ῥόδιοι »καλοῦσιν, ὃ γίνεται τῷ Βοηδρομιῶνι μηνί. Χελιδονίζειν »δὲ λέγεται διὰ τὸ εἰωθὸς ἐπιφωνεῖσθαι :

Ἦνθ' ἦνθε χελιδὼν,
καλὰς ὥρας ἄγουσα,
καλοὺς ἐνιαυτοὺς,
ἐπὶ γαστέρα λευκὰ,
ἐπὶ νῶτα μέλαινα.
παλάθαν σὺ προκύκλει
ἐκ πίονος οἴκου,
οἴνου τε δέπαστρον,
τυροῦ τε κάνιστρον.
πυρῶνα χελιδὼν
καὶ τὸν λεκιθίταν
οὐκ ἀποθεῖται, πότερ' ἀπίωμες ἢ λαβώμεθα ;
εἰ μέν τι δώσεις· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἐάσομες,
ἢ τὰν θύραν φέρομες ἢ θὐπέρθυρον
ἢ τὰν γυναῖκα τὰν ἔσω καθημέναν·
μικρὰ μέν ἐστι, ῥᾳδίως μιν οἴσομες·
ἂν δὴ φέρῃς τι, μέγα δή τι καὶ φέροις.
Ἄνοιγ' ἄνοιγε τὰν θύραν χελιδόνι·
οὐ γὰρ γέροντές ἐσμεν, ἀλλὰ παιδία.

»Τὸν ἀγερμὸν τοῦτον κατέδειξε πρῶτος Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος ἐν Λίνδῳ χρείας γενομένης συλλογῆς χρημάτων».

Σημειωτέον δ' ὡς πρὸς τὴν μουσικὴν ὅτι ἡ ἀξία μελοποιὸς κυρία Φοσκαρίνα φαίνεται ὅτι ἢ ἐπελάθετο ἢ ἠπατήθη ὅτι παρ' ἀρχαίοις δὲν ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν ὁ τονισμὸς τῶν λέξεων ἀλλ' ἡ ποσότης τῶν συλλαβῶν· διὸ αὕτη ἐμελοποίησε συμφώνως τῷ τονισμῷ. Τοῦτο, ἴσως εἴπῃ τις, οὐδαμῶς ἔβλαψε. Καὶ πολὺ μάλιστα· διότι καὶ ὁ περικλεὴς μουσουργὸς Μένδελσων ἐτόνισε τὴν «Ἀντιγόνην» καὶ τὸν «Οἰδίποδα Τύραννον» τοῦ Σοφοκλέους ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλλην. γλώσσῃ, ἀλλ' ὅμως προσέσχε πολὺ τῇ ποσότητι τῶν συλλαβῶν, καὶ μάλιστα τῇ αὐστηρᾷ ἐπιστασίᾳ τοῦ σοφοῦ καὶ μεγάλου φιλολόγου Βοικχίου. Περὶ τοῦ ᾄσματος τούτου πολλοὶ ἔγραψαν τῶν παλαιοτέρων, ἀλλὰ περὶ μὲν τὴν διόρθωσιν αὐτοῦ ἐφρόντισεν ὁ Ἰλγένιος, (Opusc. Phil. 1, σ. 165), περὶ δὲ τὴν ἐκκάθαρσιν τοῦ μέτρου ἐπεμελήθη ὁ πολὺς Ἑρμαννὸς, (Elem. doctr. metr. σ. 461), ὃς, παλαιοτέρῳ περιπεσὼν σφάλματι, διορθοῦται τοῦτο, λέγων ὅτι οἱ στίχοι 1-12 εἶνε ἀ ν α π α ι σ τ ι κ ο ὶ μ ο ν ό μ ε τ ρ ο ι ὑ π ε ρ κ α τ ά λ η κ τ ο ι, οὓς ἐξέλαβεν ἄλλοτε τ ρ ο χ α ϊ κ ο ὺ ς τ ε τ ρ α μ έ τ ρ ο υ ς, οἱ δὲ λοιποὶ εἶνε τ ρ ί μ ε τ ρ ο ι ἰ α μ β ι κ ο ί. Τοῦτο δ' εἴπομεν οὐχὶ ὅπως ψέξωμεν τὴν τεχνικωτάτην συνθέτιδα τοῦ «Ψηφίσματος τῶν Ἑλλήνων», ἥτις «ἄλλοις ἐν ἐσθλοῖς τὸν δ' ἀπωθεῖται ψόγον», ἀλλ' ἵνα ἐν τοῖς τοιούτοις καταβάλληται μείζων φροντὶς, καὶ οὕτω ἔχομεν πάντοτε ὁπωσοῦν τέλεια ἔργα.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 26 Μαΐου 1883.

Θεμ. ΠΟΛΥΚΡΑΤΗΣ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀποστόλης ὁ Θαλασσινὸς, ἢ ὁ Νέος Ροβινσὼν ὑπὸ Μ. Βρατσάνου διευθυντοῦ τοῦ διδασκαλείου. Ἐν Ἀθήναις, παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ. Τιμὴ 1, 20. [Ὁ «Ἀποστόλης ὁ Θαλασσινὸς» τοῦ κ. Βρατσάνου συνετάχθη καθ' ἃς γενικὰς παιδαγωγικὰς ἀρχὰς καὶ ὁ Ῥοβινσὼν τοῦ Defoe καὶ τοῦ Κάμπε, ἀλλὰ προσαρμοσθεὶς εἰς τὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα, τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν Γεωγραφίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἐπιβολὴ τοῦ κ. Βρατσάνου ὅπως παράσχῃ τοῖς μαθηταῖς τῶν δημοτ. σχολείων ἀνάγνωσμα πράγματι ἑλληνικὸν, οὐ μόνον εἰς γλῶσσαν ἑλληνικὴν γεγραμμένον, ἀλλ' ἐξεικονίζον καὶ τὸν βίον, τὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα τῶν Ἑλλήνων, καὶ συντελοῦν εἰς ἀνάπτυξιν καὶ κραταίωσιν τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν παραδόσεων καὶ τῆς ἰδιοφυΐας τῆς ἑλληνικῆς, εἶνε λίαν ἀξιέπαινος. Μεγάλην δ' ἐνέχων διὰ τοῦτο ἀξίαν ὡς ἐθνικὸν ἀνάγνωσμα «Ἀποστόλης ὁ Θαλασσινὸς» ἤθελεν εἶνε, καθ' ἡμᾶς, πολλῷ τελειότερος, ἂν ὁ κ. Βρατσάνος μὴ περιωρίζετο εἰς λεπτομερῆ ἄχρις ὑπερβολῆς περιγραφὴν τῶν ἀποκλειστικῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν Ψαριανῶν, μὴ κοινῶν τοῖς πλείστοις τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἀνελάμβανε νὰ συνυφάνῃ τῇ διηγήσει καὶ ἔθιμα κοινὰ ὅσον ἔνεστι εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας, δι' οὓς καὶ ἔγραψε· προσέτι ἂν τὴν ἀφήγησιν τοῦ Ἀποστόλη ἀφηγουμένου ἰδίως τὰ ἄχρι τῆς ἐφηβικῆς αὐτοῦ ἡλικίας συμβάντα καθίστα ἀφελεστέραν καὶ φυσικωτέραν, καὶ μὴ παρίστα τὸ ζωηρὸν, τὸ ἀνήσυχον ψαριανόπουλον, τὸ πρῶτον ἐν ταῖς λεμβοδρομίαις καὶ ἐν τῷ σκοπεύματι, τὸ ἀγαπῶν τὰ ταξείδια καὶ ἀψηφοῦν τοὺς κινδύνους ὡς διδάκτορα τῆς παιδαγωγικῆς, ἔχοντα ὡρισμένας γενικὰς ἀρχὰς περὶ ἐκπαιδεύσεως. Ἄλλως ὅμως τὸ ἔργον τοῦ κ. Βρατσάνου θεωροῦμεν ὡς χρησιμώτατον τοῖς ἑλληνόπαισιν ἀνάγνωσμα, ἱκανὸν νὰ ἐμπνεύσῃ αὐτοῖς αἰσθήματα γνησίως ἑλληνικὰ, ἰδίᾳ δὲ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν. Κ].

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Μηχανικοί ! γιὰ πέτε μου 'μπορεῖ καμμιὰ φορὰ
Οἱ κύκλοι οἱ ἀκίνητοι νὰ κάμουνε φτερά ;

Ἀθήνησι. Γ. Η. ΠΥΡΠΙΡΗΣ

[Διὰ τῆς καταλλήλου συμπληρώσεως τῶν ἐλλειπόντων γραμμάτων νὰ σχηματισθῇ γνώμη τις].

Η †ι†ὴ τοῦ †ὲ† †τ††ου ε††ε ἐ† τ† †α††ιᾳ †ου †οῦ †ὲ ††ο††ίου †ν τ† †α††ίῳ †ο†.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Ἀλλοῦ βροντᾷ κι' ἀλλοῦ βρέχει.

2.

Ν	Α	Ο	Σ
Α	Χ	Ρ	Ι
Ο	Ρ	Μ	Ω
Σ	Ι	Ω	Ν

[Μία διασάφησις χάριν τῆς κυρίας Αἰ. Δ].

Μὲ 'λίγα λόγια καὶ σωστὰ καὶ δίχως φλυαρία,
Ἡ μυγδαλιαὶς σημαίνουνε γεράματα, Κυρία.
Γι' αὐτὸ σᾶς δίνω μιὰ εὐχὴ, 'ποὺ δὲν θὰ σᾶς πειράξῃ :
—Μέσ' 'ς τὰ μαλλιά σας μυγδαλιαὶς κανεὶς νὰ μὴν τινάξῃ !
Ζ.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

3 Ἰουνίου 1883 — ΑΘΗΝΩΝ — 3 Ἰουνίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἴσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	407.—
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα.·Ἀπ.·Ἰουλ.·Ὀκ.	20Δεκ.·Μαρ.·Ἰουν Σεπ.	30,—	3921[2	500	488.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	459.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	298.50
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	289.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	228.50
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	263.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	11[illegible].—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,638	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	273.—

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4500
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.88	300	349. 50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	145. 50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	25 —
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ καὶ Ἰούλ.	14.—	140	206. 50
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	16[illegible].—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		183
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	70.—
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	29.55
» . . .	Ὄψεως »	30.—
Γαλλίας—Ἐθνικῆς Τραπέζης	3ήμ.	119
» »	Τραπεζικὸν 3μην.	118

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	2?.80
Λίρα Στερλίνα	»	29.30
Λίρα Ὀθωμανική	»	26.?0
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (13 Ἰουνίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	54
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	247
» » 9 0[0.	»	254
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	170
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . .	γρ.	109 10[40–109 15[40
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	23.05 –23.10
Λίρα Ἀγγλική . . .	γρ.	109 35[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 30[40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

Κυρίαν Ε. Κ. Μ. Σύρον. Ἐπληρώθησαν παρὰ τοῦ κ. Ι. Ν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ προθυμίαν.— κ. Κ. Ν. Χαλκίδα. Ἡ πρότασις μᾶς ἀνέμνησε τὸ τοῦ Πιρῶν, εἰς ὃν ἄμουσος ποιητὴς ἀποστείλας δῶρον φασιανόν τινα, τὴν ἐπιοῦσαν τῷ ἐκόμισεν ὀγκῶδες ποίημα πρὸς ἀνάγνωσιν. — Εἶνε τὸ καρύκευμα; ἠρώτησε τὸν ποιητὴν ὁ εὐφυέστατος συγγραφεύς. Ἐὰν ὀφείλω τὸν φασιανὸν εἰς τὸ καρύκευμα τοῦτο, ἔπαρέ τον». — κ. Γ. Θ. Δύνασθε νὰ τὸ λάβητε ἐκ τοῦ γραφείου ἡμῶν ἀντὶ φρ. 5. — κκ. Γ. Δ. Λ. Κεφαλληνίαν καὶ Ι. Π. Σ. Ναύπλιον. Ἐλήφθησαν. — Ἐπαρχιώτη. Τὸ ὀρθὸν εἶνε, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὁ θέλων νὰ φανῇ φιλόφρων εἰς τὴν κυρίαν, προσφέρων αὐτῇ τὸ κάθισμά του ἢ ὁπωσδήποτε ἄλλως, νὰ ἀποταθῇ πρὸς τὸν συνοδεύοντα τὴν κυρίαν ἄνδρα καὶ ὄχι πρὸς αὐτὴν ἰδίαν, ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ προκαλέσῃ δυσαρεσκείας — κ. Ν. Ι. Γ. Κωνσταντινούπολιν. Ἡ σειρὰ ἀπεστάλη κατ' εὐθεῖαν, μὴ κατορθωθέντος διὰ τοῦ ἄλλου μέσου. Ταχυδρ. λ. 60. — κ. Θ Χ. Μ. Ὀδησσόν. Ἡ ἀποστολὴ πρὸς τὸν ἐν Βαγδατίῳ κ. Κ. Χ. Μ. ἤρξατο. Τὸ ἀντίτιμον εὐαρεστηθῆτε νὰ πληρώσητε εἰς τὸν αὐτόθι ἀνταποκριτὴν τῆς «Ἑστίας», πρὸς ὃν ἐγράψαμεν περὶ τούτου. — κ. Γ. Η. Π. Ἐνταῦθα. Εὐχαρίστως θὰ τὰ δημοσιεύσωμεν· καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἦσαν συντομώτερα. — κ. Ν. Λ. Π. Σηλυβρίαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. *Ν. Οἱ Σπαρτιᾶται εἶχον καὶ νόμον τάττοντα ποινὴν χρηματικὴν εἰς πάντα, ὅστις ἐλάμβανε γυναῖκα ἄσχημον. «Σπαρτιατῶν νόμος τάττει ζημίας, τὴν μὲν πρώτην ἀγαμίου τὴν δευτέραν ὀψιγαμίου· τὴν τρίτην καὶ μεγίστην κακογαμίου». (Ἴδ. Στοβαίου, ΙΙΙ, 5) — Ἀριθ. 852. Πειραιᾶ. Ἐν Ἀμερικῇ ἐπροκηρύχθη μεγάλη ἀμοιβὴ εἰς τὸν ὑποδείξοντα βέβαιον καὶ ἀσφαλὲς μέσον πρὸς καταστροφὴν τῶν ποντικῶν. Μεταξὺ δὲ τῶν πολλῶν καὶ μακρῶν πραγματειῶν αἵτινες ὑπεβλήθησαν ἐβραβεύθη ἡ περιέχουσα τὰς ἑξῆς μόνον λέξεις: «Πολλαπλασιάσατε τοὺς γάτους». — κ. Π. Κ. Λ. Πειραιᾶ. Τὰ δύο φύλλα ἀπεστάλησαν, ἂν καὶ ἡ καθυστέρησις δὲν προῆλθεν ἐκ τοῦ γραφείου ἡμῶν. — κ. Κ. Κ. Σμύρνην. Γνωστὸν εἶνε ὅτι ἐν Κορσικῇ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος εὑρίσκετο οἰκογένεια Κομνηνῶν ἀξιοῦσα κληρονομικὰ δικαιώματα ἐπὶ τοῦ βυζαντινοῦ θρόνου, ὡς δῆθεν ἀπόγονος Δαβὶδ τοῦ Κομνηνοῦ, τοῦ τελευταίου τῆς Τραπεζοῦντος αὐτοκράτορος. Ἡ ἀξίωσις δ' αὕτη ἀνεγνωρίσθη καὶ ἐπισήμως ἐν Γαλλίᾳ δι' ἐπιθεωρήσεως τῶν ἐγγράφων τῆς οἰκογενείας ταύτης, γενομένης κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου ΙΣΤ' τῷ 1783 τῇ αἰτήσει τοῦ Δημητρίου Κομνηνοῦ, ἀντιπροσώπου τῆς οἰκογενείας, λοχαγοῦ τοῦ ἱππικοῦ τότε ἐν τῷ γαλλικῷ στρατῷ. Κατὰ τὸν κ. Σάθαν ὁ ἐν λόγῳ Δημήτριος προβιβασθεὶς ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΗ' εἰς βαθμὸν ὑποστρατήγου καὶ ἐν ἔτει 1821 ἀποθανὼν ἐγκατέλιπεν ἕνα ἀδελφόν, τὸν Γεώργιον, ὅστις κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1829 ἀπευθύνας ὑπόμνημα εἰς τὸν βασιλέα Κάρολον Ι' καὶ ἀναφέρων τὴν ἐπίσημον ἀναγνώρισιν τῆς ἐξ αὐτοκρατόρων καταγωγῆς του, ἔλεγεν ὅτι παραιτεῖται τῶν ἐπὶ τοῦ βυζαντινοῦ θρόνου δικαιωμάτων του ὑπὲρ τοῦ συναινέσει καὶ συνδρομῇ τῆς Γαλλίας ἐκλεχθησομένου βασιλέως τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει κτηματικῆς ἐπιχορηγήσεως.

Αἱ συνδρομαὶ διευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς Ἀθήνας «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας», ἀποστέλλονται δὲ δι' ἐπιταγῶν, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χρυσοῦ, τοκομεριδίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν δανείων, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Γαλλικῆς Τραπέζης ἢ γαλλικῶν γραμματοσήμων. Γραμμάτια τῆς Ἰονικῆς Τραπέζης καὶ Ῥωμουνικὰ χαρτονομίσματα εἰσὶ ἀπαράδεκτα.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[2 Ἰουνίου (Πέμπτη) 1883].

Ἐν πλήρει τάξει ἐγένοντο τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν αἱ δημαιρεσίαι ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐκλεχθέντων δημοτικῶν ἀρχόντων ἀριθμοῦνται καί τινες Ὀθωμανοί. — Κατὰ τὸν ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως δημοσιευθέντα νόμον ὁ ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ οἴνου ἐπιβαλλόμενος φόρος ὡρίσθη ὡς ἑξῆς: Ἐν πόλει ἐχούσῃ πληθ. ἀνώτερον τῶν 40,000 ψυχῶν εἰς λεπ. 5 κατ' ὀκᾶν. — Ἐπὶ πληθυσμοῦ 20,000-40,000 εἰς λεπ. 4 1[2.— 15,000-20,000 εἰς λεπ. 4.— 10,000-15,000 εἰς λεπ. 3 1[2.—5,000-10,000 εἰς λπ. 3.—2,000-5,000 εἰς λεπ. 2 1[2.— 500 2,000 εἰς λπ. 2.— 100-500 εἰς λπ 1 1[2.— Ἐπὶ δὲ πληθυσμοῦ κατωτέρου τῶν 100 κατοίκων εἰς λεπ. 1 κατ' ὀκᾶν. Ὁ ἐν προαστείοις, ἐξοχαῖς κλπ. πωλούμενος οἶνος πληρώνει τὸ δικαίωμα ὅπερ καὶ ἡ πόλις εἰς ἣν ὑπάγονται ταῦτα, ἡ δὲ πόλις τοῦ Πειραιῶς ὑπάγεται εἰς τὸ δικαίωμα τὸ ἀναλογοῦν εἰς τὸν πληθυσμὸν τῶν Ἀθηνῶν.— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν διέταξε τὴν σύστασιν προπαιδευτικοῦ σχολείου ὑπαξιωματικῶν παρ' ἑκάστῳ αὐθυπάρκτῳ σώματι στρατοῦ, παρ' ἑκάστῳ δὲ λόχῳ τὴν σύστασιν σχολείου τῶν ὑποδεκανέων καὶ στρατιωτῶν. — Ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν ὑπουργοῦ συνῆλθεν ἐπιτροπὴ ἐξ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ, ἥτις ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς εὐρύνσεως τῆς δεξαμενῆς τοῦ ναυστάθμου συμφώνως τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου τῶν ναυπηγείων τῆς Σένν προταθεῖσιν ὅροις. — Ἡ ἑταιρία τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Πάτρας σιδηροδρόμου παρήγγειλε τὰς ἀναγκαιούσας αὐτῇ ἁτμαμάξας εἰς τὸ ἐν Γερμανίᾳ ἐργοστάσιον Κράους κατόπιν διαγωνισμοῦ γενομένου μεταξὺ 12 ἐργοστασίων, παρεχώρησε δὲ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀπὸ Καλαμακίου εἰς Κόρινθον τμήματος τοῦ σιδηροδρόμου της εἰς τοὺς γάλλους μηχανικοὺς κκ. Μπιτουζὺ καὶ Δυφοὺρ, οἵτινες θὰ παραδώσωσι τὴν ὁδὸν ἑτοίμην τὸν ὀκτώβριον· ὥστε περὶ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς τούτου ἢ τὸ πολὺ τὸν νοέμβριον θ' ἀρχίσῃ μεταξὺ τῶν σημείων τούτων ἡ διὰ τοῦ ἀτμοῦ συγκοινωνία. — Ἡ Σύγκλητος τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἐψηφίσατο πεντακοσιάδραχμον συνδρομὴν ὑπὲρ τοῦ μνημείου τοῦ Λέοντος Γαμβέττα.— Ἐπαύθη ὑπὸ τοῦ Διοικητ. Συμβουλίου τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας ἡ διευθύντρια κ. Μαυρέττα Κίτσου, παρῃτήθη δὲ ἡ ὑποδιευθύντρια κ. Πριναρη. Ὅθεν ἀνετέθη προσωρινῶς ἡ διεύθυνσις τοῦ καταστήματος εἰς τὸν ἐπόπτην κ. Βιώνην καὶ τὴν ἐπιμελήτριαν κυρίαν Χάουχολ.— Προαγγέλλεται ἀφθονωτάτη ἡ συγκομιδὴ τῶν σταφυλῶν ἀνὰ τὴν Θεσσαλίαν, διπλασία ἴσως τῆς περυσινῆς. — Ἀναμένονται δύο νέα μεγάλα ἀτμόπλοια τῆς Ἑλλ. ἀτμοπλοϊκῆς ἑταιρίας ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ναυπηγηθέντα: Πέλοψ καὶ Θησεύς.— Ἀπέθανε τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐνταῦθα ὁ Λουδοβῖκος Στέλβαχ, ὁ τελευταῖος τῶν φιλελλήνων τοῦ 1821, βαυαρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἐν ἡλικίᾳ 80 ἐτῶν. Ὁ Στέλβαχ κατῆλθε τῷ 1822 εἰς Ἑλλάδα καὶ ἐτάχθη ὑπὸ τὸν Κόχραν. Ἐπολέμησεν ἐν Πέτᾳ, κατὰ τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας ἐκλείσθη ἐν Μεσολογγίῳ, ἔνθα ἐγένετο φίλος ἀχώριστος τοῦ Βύρωνος, μετέσχε τῆς ἐξόδου καθ' ἣν καὶ ἐπληγώθη, θεραπευθεὶς δ' ἐκ τῆς πληγῆς του ἐκινδύνευσεν ἐν τῇ πρὸ τοῦ Πειραιῶς μάχῃ ὑπὸ τὸν Καραϊσκάκην. Μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ὄθωνος ἐγένετο φρούραρχος Ναυπλίου καὶ διωργάνωσε πρῶτος τὰς φυλακὰς τοῦ Παλαμιδίου καὶ τὸ ὁπλοστάσιον. Ἐτέθη δὲ εἰς ἀποστρατίαν ὅτε ἐξερράγη ἡ ἐν Ναυπλίῳ ἐπανάστασις ἀρνηθεὶς νὰ πολεμήσῃ ἐναντίον Ἑλλήνων. Ἐν τοῖς ἀποκαλυπτηρίοις τοῦ ἐν Μεσολογγίῳ ἀνδριάντος τοῦ Βύρωνος παρευρέθη μόνος αὐτὸς ἐπιζῶν τότε ἐκ τῶν ξένων συστρατιωτῶν τοῦ Βύρωνος.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ

τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων Πολιτευμάτων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τέλους τοῦ 1832.

ΥΠΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ Ζ. ΜΑΜΟΥΚΑ

Τὸ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένον μέρος αὐτῆς τῆς συλλογῆς τεύχη 11 εὑρίσκονται παρὰ τῷ ἐκδότῃ καὶ τιμῶνται ἀντὶ δρ. 28.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ. ν. 1. ταχυδρομικῶς 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ

Ὑφηγητοῦ.

Τιμᾶται φράγκων 3 1/2.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον φράγκων 2 1[2. Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρομικῶς στελλόμενον ἀντὶ 2,80.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 338.—19 Ἰουνίου 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 390

—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ, μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ· Μετάφρασις Η. Ι. Φέρμπου.

ΔΙΑΤΙ δὲν καλλιεργοῦσιν οἱ νέοι Ἕλληνες τὴν δημώδη Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ; ὑπὸ Γ. Ν. Χατζιδάκη.

ΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ ΖΥΘΟΠΟΤΟΥΝ.

ΝΟΘΕΥΣΙΣ ΚΟΧΛΙΩΝ.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ Ἀβδὲλ Καδέρ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

Ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις γλύπτου Bartholdi ἐπερατώθη ἄρτι κολοσσιαῖον ἄγαλμα παριστῶν τὴν Ἐλευθερίαν, κατασκευασθὲν δὲ κατὰ παραγγελίαν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως ἵνα στηθῇ εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος τῆς Νέας Ὑόρκης.

Τοῦ ἀνδριάντος τούτου τὸ μέγεθος εἶνε τοιοῦτον, ὥστε συγκρινόμενον πρός τε ἀρχαῖα καὶ νεώτερα παρόμοια ἔργα ὑπερέχει αὐτῶν κατὰ πολύ. Ὄντως εἶνε γνωστὸν ὅτι τοῦ μὲν Κολοσσοῦ τῆς Ῥόδου τὸ ὕψος δὲν ὑπερέβαινε τὰ 28 μέτρα καὶ ἥμισυ, ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ὁ μὲν ἀνδριὰς τοῦ Ἀρμινίου ἐν Βεστφαλίᾳ ἔχει τὸ αὐτὸ ὕψος τοῦ μνημείου ἐκείνου τῆς Ῥόδου, ὁ δὲ τῆς Βαυαρίας ἐν Μονάχῳ μόνον 15 μέτρων καὶ ἡμίσεος, ἐνῷ τὸ ὑπὸ τοῦ Bartholdi κατασκευασθὲν ἔργον ἔχει ὕψος 46 μέτρων, ἤτοι ὑπερβαίνει κατὰ 2 καὶ ἥμισυ μέτρα τὴν περίφημον στήλην τῆς Βανδώμης ἐν Παρισίοις. Τὸ μῆκος τῆς ῥινὸς τῆς Ἐλευθερίας εἶνε 1 μέτρου καὶ 12 ἑκατοστῶν, τεσσαράκοντα δὲ ἄνθρωποι δύνανται νὰ χωρήσωσιν ἀνέτως ἐντὸς τῆς κεφαλῆς αὐτῆς.

Τὸ θαυμάσιον τοῦτο ἔργον θέλει ἐκτεθῇ εἰς κοινὴν θέαν ἐν Παρισίοις πρὶν ἢ ἀποσταλῇ εἰς Νέαν Ὑόρκην,

— Ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Παταβίου σοφὸς καθηγητὴς κ. Εὐγένιος Φερράης ἐξέδωκεν ἐσχάτως τὸν τέταρτον τόμον τῶν ὑπ' αὐτοῦ μεθερμηνευθέντων διαλόγων τοῦ Πλάτωνος, περιέχοντα τὴν «Πολιτείαν». Ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Φερράη εἶνε ἀναντιρρήτως ἀκριβεστέρα τῆς τοῦ Bonghi, διότι ὁ ἐν Παταβίῳ καθηγητὴς εἶνε ἐξ ἐπαγγέλματος φιλόλογος, ἐπίσταται ἄριστα τὴν ἑλληνικὴν καὶ εἶνε ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἐν Ἰταλίᾳ συγκεκροτημένος περὶ τὴν πλατωνικὴν φιλοσοφίαν. Ἡ μετάφρασις τοῦ κ Φερράη εἶνε ἐφάμιλλος πρὸς τὴν τοῦ Jowett ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ πρὸς τὴν τοῦ Steinhart καὶ Müller ἐν Γερμανίᾳ. Ἑκάστου διαλόγου προτέτακται μακρὰ καὶ ἐπηκριβωμένη λογικὴ ἀνάλυσις, ἔνθα ἐξετάζονται κριτικῶς καθ' ἕκαστα, ἐν πληρεστάτῃ τῶν πηγῶν γνώσει, πάντα ὅσα ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν κορυφαίων τῆς φιλολογικῆς καὶ φιλοσοφικῆς ἐπιστήμης ἐπὶ τῶν πλατωνικῶν διαλόγων.

— Ἑκατὸν Οὖγγροι συγγραφεῖς, ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων θέλουσι μεταβῆ προσεχῶς εἰς Παρισίους. Πρὸς ἐπαξίαν δὲ ὑποδοχὴν αὐτῶν συνέστη ἐπιτροπεία ὑπὸ τῶν ἐν Παρισίοις συναδέλφων αὐτῶν, ἧς ἐπίτιμος πρόεδρος ἀνεκηρύχθη ὁ Βίκτωρ Οὑγγώ, τακτικὸς πρόεδρος ὁ κ. Δεσέψ, ἀντιπρόεδροι δὲ ὁ ἱστορικὸς Ἐρρῖκος Μαρτὲν καὶ ἡ κυρία Edmond Adam, ἡ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Juliette Lamber γνωστὴ ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ.

— Ἐν Παρισίοις πρόκειται νὰ τελεσθῶσι μετ' ὀλίγον τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ, ἐπὶ τῆς πλατείας Malesherbes. Ὁ ἀνδριὰς οὗτος εἶνε, ὡς γνωστόν, ἔργον τοῦ περιωνύμου Γουσταύου Doré κατορθώσαντος ν' ἀποτυπώσῃ ἐν αὐτῷ πιστότατα τὴν ἔκφρασιν τοῦ μειδιάματος καὶ τὴν ἀγαθὴν καὶ φαιδρὰν φυσιογνωμίαν τοῦ συγγραφέως τῶν «Τριῶν Σωματοφυλάκων».

— Πρό τινος ὠργανώθη ἐν Παρισίοις ἔκθεσις φιλολογικὸν ὅλως φέρουσα χαρακτῆρα, ἧς ἐκθέματα εἶνε αἱ εἰκόνες, τὰ αὐτόγραφα, αἱ προτομαί, αἱ πρωτότυποι ἐκδόσεις τοῦ Ἰωάννου Ἰακώβου Ῥουσσώ· τὴν πρωτίστην δὲ κατέχουσι θέσιν τὸ χειρόγραφον τῶν «Ἐξομολογήσεων», τὸ ἀντίγραγραφον τοῦ «Αἰμιλίου» τὸ χρησιμεῦσαν εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τῆς πρώτης ἐκδόσεως, τὸ χειρόγραφον τοῦ «Κοινωνικοῦ συμβολαίου», καὶ εἷς τόμος τῆς «Νέας Ἐλοΐζης» μετὰ πολλῶν ἰδιοχείρων σημειώσεων τοῦ Ῥουσσώ· ἐκτίθενται δ' ἐπίσης πολλαὶ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ αὐτόγραφοι, τὸ βαρόμετρον, τὸ γραφεῖον, τὸ ξύλον τῆς κοιτίδος αὐτοῦ, καὶ ἡ μικρὰ τράπεζα ἐφ' ἧς ἔγραψε τὴν «Νέαν Ἐλοΐζαν».

— Μεταξὺ ἄλλων πωλουμένων αὐτογράφων ἐν Βρυξέλλαις ἀνεκαλύφθη πρό τινος συναυλία αὐτόγραφος τοῦ Mozart διὰ κλειδοκύμβαλον καὶ βιολίον μετὰ ὀρχήστρας· τὸ ἔργον τοῦτο ἐμελοποίησεν ὁ διάσημος μουσουργὸς ἐν Mannheim τῷ 1778, εἶνε δ' ἀτελὲς καὶ ἀποτελεῖται ἐκ πεντεκαίδεκα σελίδων.

— Πρό τινων ἑβδομάδων ἡ Πύλη ἀπέστειλε τὸν λόγιον ὑπουργικὸν ὑπάλληλον Χαμδῆ βέην εἰς τὸ ἐν Μεσοποταμίᾳ πολίχνιον Οὐρφὰχ (χαλδαϊστὶ Οὔρ), τὴν νομιζομένην πατρίδα τοῦ Ἀβραάμ, ἐν ᾗ σώζεται ἕως τῆς σήμερον ὁ κωνοειδὴς τοῦ πατριάρχου οἶκος. Ἀναζητήσας ὁ Χαμδῆ βέη ἱστορικὰ ἐρείπια, ἀνήγγειλεν, ὅτι ἐν τῷ καλουμένῳ λόφῳ τοῦ Νεβρὼδ ἀνεκάλυψε κτίρια, λίθους, τάφους, ἀρχαιότητας τιμαλφεῖς μέν, ἀλλὰ λίαν δυσμετακινήτους. Πολλοὶ τῶν Ἀσιατολόγων, παραλαβόντες δύο ἐπιτηδείους φωτογράφους, κατέβησαν εἰς Οὐρφὰχ ἵνα ποιήσωσιν ἐπὶ τόπου ἐπιστημονικὰς ἐρεύνας καὶ φωτογραφήσωσι τὰ κειμήλια.

— Προσεχῶς τελεῖται ἐν Νικαίᾳ ἔκθεσις, ἧς περιεργότατον ἔκθεμα ἔσται μηχάνημα ὑποβρύχιον πρὸς κατόπτευσιν τῶν ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης. Τὸ μηχάνημα τοῦτο ἐπινοηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Toselli θέλει κατασκευασθῇ ἐκ χάλυβος καὶ ὀρειχάλκου ὅπως δυνηθῇ ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐν βάθει 120 μέτρων παραγομένην πίεσιν, θέλει δ' ἔχει ὕψος ὀκτὼ μέτρων καὶ θὰ διαιρῆται εἰς τρία διαμερίσματα.

Τὸ πρῶτον διαμέρισμα εἶνε προωρισμένον διὰ τὸν κυβερνήτην, ὅστις ἐξ αὐτοῦ θὰ διευθύνῃ τὴν πορείαν τοῦ ὑποβρυχίου μηχανήματος, καὶ θὰ παρέχῃ τοῖς ἐπιβαίνουσι πληρεστάτας ἐξηγήσεις περὶ τοῦ βάθους ὅπερ διήνυσαν καὶ περὶ πάντων ὅσα εἶδον ἐν τῷ κόλπῳ τῆς θαλάσσης.

Τὸ δεύτερον διαμέρισμα ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ μηχανήματος ὂν καὶ κάλλιστα ἐσκευασμένον θέλει χρησιμεύει διὰ τοὺς ἐπιβάτας, ὀκτὼ τὸν ἀριθμόν, οἵτινες ἀνέτως θὰ δύνανται ἐξ αὐτοῦ νὰ βλέπωσιν εἰς ἱκανὴν περιφέρειαν. Ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν θέλουσιν ἔχει κάτοπτρον, δι' οὗ θὰ δύνανται νὰ ἐξετάσωσι τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης μετὰ τῶν ζῴων, τῶν φυτῶν καὶ τῶν βράχων αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ σκότος εἶνε σχεδὸν πλῆρες εἰς βάθος 70 μέτρων, τὸ ὑποβρύχιον μηχάνημα θέλει ἐφοδιασθῇ δι' ἠλεκτρικοῦ ἡλίου, δυναμένου νὰ ἐξακοντίζῃ τὸ φῶς αὐτοῦ εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, καὶ φωτίζοντος τὰς ἀβύσσους ἐκείνας τὰς μὴ γνωριζούσας τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, φωτιζομένας δὲ μόνον, πιθανῶς, ὑπὸ τῶν φωσφοριζουσῶν λάμψεων συντριμμάτων τῆς θαλάσσης ἢ ὑπὸ τῶν μυριάδων ἐκείνων ἐντόμων, ἅτινα παράγουσιν, ἐν τοῖς τροπικοῖς κυρίως, τὸ μαγικὸν θέαμα τοῦ φωσφορισμοῦ τῆς θαλάσσης. Περὶ πάντων ἐγένετο πρόνοια. Οἱ ἐπιβάται τοῦ μηχανήματος θέλουσιν

Digitized by Google

ἔχει εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν τηλέφωνον, δι' οὗ θὰ δύνανται νὰ συνεννοῶνται μετὰ τῶν φίλων αὐτῶν τῶν μεινάντων ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου, ὅπερ θὰ σύρῃ καὶ θὰ περιάγῃ τὸ ὑποβρύχιον μηχάνημα πρὸς τὰ γνωστὰ, ὡς περιεργότατα, σημεῖα τῶν ὑποθαλασσίων μερῶν τῆς Νικαίας. Θὰ ἔχωσι δ' ἐπίσης καὶ τηλεγραφικὴν συσκευὴν ὅπως ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς θαλάσσης στέλλωσι τηλεγραφήματα εἰς τὴν πατρίδα των, καὶ ἀνακοινῶσιν εἰς τοὺς συγγενεῖς ἢ φίλους αὐτῶν τὰς ἐκ τοῦ παραδόξου τούτου πλοῦ ἐντυπώσεις των.

Ὑπὸ τὸ διαμέρισμα τῶν ἐπιβατῶν κεῖται τὸ τρίτον διαμέρισμα περιέχον συσκευὴν, κατασκευασθεῖσαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν φυσικῶν ἀρχῶν τῆς νηκτικῆς κύστεως τῶν ἰχθύων, ἥτις θέλει καθιστᾷ αὐτὸ βαρύτερον ἢ ἐλαφρότερον, κατὰ βούλησιν, διευκολύνουσα οὕτω τὴν ἀνάβασιν ἢ κατάβασιν αὐτοῦ ἐν τῇ θαλάσσῃ.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου περὶ τὴν 10 π. μ. ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς τῶν κριτῶν ἐπιτροπῆς κ. Α. Χριστομάνου ἡ ἔκθεσις ἐπὶ τοῦ Οἰκονομείου διαγωνίσματος. Εἶχον σταλῆ ἓξ ἔργα εἰς τὸν ἀγῶνα, θέμα τοῦ ὁποίου ἦτο ἡ συγγραφὴ στοιχειωδεστάτου ἐγχειριδίου τῆς Φυσικῆς. Τούτων τὰ μὲν πέντε κατεκρίθησαν πολὺ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ, τὸ δ' ἕκτον ἐκρίθη τελειότερον καὶ ἐβραβεύθη χάριν ἐνθαρρύνσεως μᾶλλον. Ἀποσφραγισθέντος ὑπὸ τοῦ κ. πρυτάνεως τοῦ περιέχοντος τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως δελτίου ἐγένετο δῆλον, ὅτι οὗτος εἶνε ὁ ἐκ Κρήτης ἰατρὸς κ. Σ. Σφακιανάκης.

— Ἐν συλλαλητηρίῳ ὑπ' ἀνδρῶν σημαινόντων ἐν τῇ πολιτείᾳ συγκροτηθέντι ἐν Λονδίνῳ καὶ ὑπὸ τοῦ πρίγγιπος τῆς Οὐαλλίας προεδρευομένῳ, ἐγένετο πρότασις περὶ ἱδρύσεως ἀγγλικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς ἐν Ἀθήναις.

— Ἀπεφασίσθη ἡ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν συνεδριάσεων τῆς Σχολῆς τῶν τεχνῶν ἀνάρτησις μεγάλης εἰκόνος τοῦ μακαρίτου Δημ. Σκαλιστήρη· ἀνετέθη δὲ ἡ γραφὴ αὐτῆς τῷ διακεκριμένῳ καλλιτέχνῃ κυρίῳ Ν. Λύτρᾳ.

— Ὁ ἐν Παρισίοις διατρίβων ὁμογενὴς κ. Χρηστάκης Ζωγράφος, μαθὼν παρὰ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τῆς ἑταιρίας Παλλάδος ὅτι τὸ ἐκπαιδευτήριον ἀφῆκε καὶ τὸ ἔτος τοῦτο ἔλλειμα, εὐηρεστήθη νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἐλλείμματος τούτου προσενεγκὼν 300 λίρας.

— Ἐξεδόθη βασιλικὸν διάταγμα δι' οὗ κανονίζονται τὰ τῶν ἰσραηλιτικῶν σχολῶν ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις. Κατ' αὐτὸ ἐν ἑκάστῳ δήμῳ, ἔνθα κατοικοῦσι πλείονες τῶν 1000 ἰσραηλιτῶν ἡ κυβέρνησις θέλει συστήσει ἴδιον δημοτικὸν σχολεῖον ἀρρένων, ἔνθα θὰ διδάσκεται ἡ ἑβραϊκὴ καὶ ἡ ἑλληνική. Ὅπου δὲ κατοικοῦσιν ἐλάσσονες ἱδρύονται τῇ αἰτήσει τῆς κοινότητος, καὶ τῇ ἐγκρίσει τῆς κυβερνήσεως γραμματοδιδασκαλεῖα, ἐννοεῖται δὲ ὅτι τὰ σχολεῖα ταῦτα θὰ σχολάζωσι κατὰ Σάββατον.

— Ἐν τοῖς θεμελίοις ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Νίκης ἀνεγειρομένης οἰκίας ἀνευρέθησαν τέσσαρες ἐπιτύμβιοι λίθοι ἐφ' ὧν ἀναγινώσκονται αἱ ἑπόμεναι ἐπιγραφαί.

ΚΑΛΛΙΝΙΚΗ
ΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΟΥ
ΗΡΑΚΛΕΩΤΙΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΓΥΝΗ

ΜΑΡΚΟΣ
ΑΜΟΛΛΙΟΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ
ΡΩΜΑΙΟΣ

ΕΥΝΟΜΙΑ
ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ
ΗΡΑΚΛΕΩΤΙΣ
ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ
ΓΥΝΗ

ΚΤΗΣΩΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΑΝΤΙΟΧΕΥΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Νικολ. Θεολόγου Σχινᾶ, 'Οδοιπορικαὶ ἀναμνήσεις' ἤτοι ὁδοιπορικὸν τῆς Ἑλλάδος κατά τε ξηρὰν καὶ θάλασσαν, ἐν ᾧ συνδέονται ἡ γεωγραφία μετὰ τῆς ἱστορίας καὶ μυθολογίας ἔτι. Πρώτη ὁδός· ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Βόλον διὰ τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου. Φυλ. Α'. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Εὐτέρπη, σύγγραμμα περιοδικὸν μετὰ εἰκόνων δὶς τοῦ μηνὸς ἐκδιδόμενον. Ἐξεδόθη ἤδη ὁ Α' καὶ Β' τόμος ἐν οἷς δημοσιεύεται μετάφρασις τῶν «Ἀθλίων» τοῦ Οὐγγὼ ὑπὸ Ι. Ι. Σκυλίσση. Ἀθήνησι. Καταστήματα «ὁ Κοραῆς» 1883. Τιμὴ ἑκάστου τόμου λεπτὰ 50.

Περιήγησις ἀνὰ τὴν Τρωάδα κατὰ Μάϊον τοῦ 1881 ὑπὸ τοῦ διδάκτ. Ἑρρ. Σχλίεμαν. Μεταφρασθὲν ἐκ τῆς γερμανικῆς ὑπὸ Π.Κ. Καστρωμένου φοιτητοῦ τῆς Φιλολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882.

Ἱστορία τῶν Ἱπποκρατικῶν βιβλίων (Φυλλ. Α' συλλογῆς ἰατρικῶν μαθημάτων) μάθημα διδαχθὲν ἐν τῇ ἰατρικῇ τῶν Παρισίων σχολῇ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Laboulbène κατὰ μετάφρασιν τοῦ διδακτ. Γ. Δ. Μολοχάδη ἰατροῦ τῆς ἑταιρίας τῶν ἀνατολικῶν σιδηροδρόμων. 1883. Ἐν Βάρνῃ τῆς Βουλγαρίας.

Λογοδοσία Ἀρ. Κοντογούρη, βουλευτοῦ Πατρῶν, ἀπαγγελθεῖσα ἐν Πάτραις τῇ 10 καὶ 22 Ἀπριλίου. Ἐν Πάτραις, τύποις «Ἐμπορικοῦ παρατηρητοῦ Πατρῶν» 1883.

Σχετικὰ πρὸς τὴν γνωμοδότησιν τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου περὶ ἀναπληρώσεως τῆς ἕδρας τῆς φαρμακευτικῆς χημείας ἐν ἔτει 1882 ὑπὸ Γεωργίου Α. Κρίνου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Ἑνώσεως», Ὁδὸς Ὁμήρου, 10. 1883.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Παροιμία

[Ἐν τοῖς κατωτέρω στίχοις νὰ εὑρεθῶσιν αἱ λέξεις, δι' ὧν ἀποτελεῖται γνωστὴ παροιμία].

Ἡ Μαρουλιὼ μιὰ νειόνυφη γλυκειὰ γαλανομμάτα
Κάθε μιὰ ὥρα καὶ στιγμὴ θυμόνει 'σὰν τὴ γάτα
Κι' ὁ γέρος ὁ πατέρας της αὐτὸ τὸ κελεπίρι
Μικρό, μικρὸ τὸ 'πούλησε εἰς ἕνα κακομοίρη·
Μὰ 'γὼ μ' ὅλα τὰ κάλλη της καὶ μ' ὅλα τὰ προικιά της
Δὲν ἤθελα τὰ πλούτη της καὶ τὴν παραξενιά της.
Προχθὲς ἀκόμα 'κτύπησε μὲ πεῖσμα τὰ ποδάρια
Ὅπου δὲν 'πῆγε ὁ ἄντρας της γιὰ ν' ἀγοράσῃ ψάρια.

Γ*.

2.

[Διὰ τῆς καταλλήλου συμπληρώσεως τῶν ἐλλειπόντων γραμμάτων νὰ σχηματισθῇ γνώμη τις].

Ὁ ὁ . . . ῶν . ωρ . . νὰ . . . . . . ται ὁ . . . . . ει τὸν π . . . . . . οῦντα . . . ις νὰ σκ . . . . .

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Σταφυλή — Φυλή.

2.

Α
Ρ Ι Σ
Ρ Υ Σ Α Σ
Α Ι Σ Ω Π Ο Σ
Σ Α Π Ω Ν
Σ Ο Ν
Σ

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

16 Ἰουνίου 1883 ΑΘΗΝΩΝ 16 Ἰουνίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0|0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	385 —
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1|2	500	462.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30,	405,—	500	449.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	296.50
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	286.50
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,638	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	305.—

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4475
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	337.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	144.
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	140	184.
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	550.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου. . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	28.95
» . . .	Ὄψεως	»	29.80
Γαλλίας—Ἐθνικῆς	Τραπέζης	3ἡμ.	115 1|2
» »	Τραπεζικὸν	3μην.	114 3|4

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	23.25
Λίρα Στερλίνα	»	28.90
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	26.70
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (27 Ἰουνίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	53
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0|0.	»	247
» » 9 0|0.	»	254
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	172
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109 1|2–109 5|8
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	23 –23.05
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 27|40

Παρατηρήσεις *Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.— κ. Δ. Β. Παρισίους. Ἀπεστάλη τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα. — Καν Μ. Χ. Δ Σάμον. Ἐγένετο κατὰ τὴν παραγγελίαν σας.— κ. Σ. Ι. Μ. Πειραιᾶ. Καὶ ἄλλα περιεργότερα ἔτι. Οὕτω περὶ τοῦ Ἑρρίκου Γ' λέγεται ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ μόνος ἐν δωματίῳ, ἐν ᾧ νὰ εὑρίσκεται καὶ γαλῆ τις. Ὁ βασιλεὺς τῆς Πολωνίας Βλαδίσλαος ἐταράττετο καὶ ἐτρέπετο εἰς φυγὴν ἅμα ἔβλεπε μῆλα· ὁ Ἔρασμος κατελαμβάνετο ὑπὸ πυρετοῦ ἅμα αἰσθανόμενος ὀσμὴν ἰχθύος· ὁ δὲ τσάρος Ἰβὰν ὁ Β' ἐλιποθύμει εἰς τὴν θέαν γυναικός.— κ. Κ. Μ. Κέρκυραν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Διὰ τὰ λοιπὰ ἐλήφθη ἡ δέουσα φροντίς, καὶ ἐλπίζομεν νὰ σᾶς τὰ στείλωμεν τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα. — κ. Μ. Τ. Κωνσταντινούπολιν. Διότι νομίζομεν προτιμότερον νὰ ἀφιερῶμεν τὸν χῶρον εἰς οὐσιωδέστερα.— κ. Θ.* Σύρον. Ὁ ἀκατέργαστος ἀδάμας δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κόσμημα, ἀλλ' ἔχει ἀνάγκην νὰ στιλβωθῇ καὶ παρασκευασθῇ ἵνα δειχθῇ ὅλη του ἡ λάμψις. Ἀπαράλλακτα καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην καλῆς ἀνατροφῆς καὶ καλῆς συμπεριφορᾶς, ἵνα γείνῃ εὐάρεστος τοῖς ἄλλοις καὶ ἐκτιμηθῇ ἡ πραγματική του ἀξία.— κ. Ε. Π. Ἀναμένομεν καὶ τὸ δεύτερον.— κ. Ι. Π. Δ. Σμύρνην. Ὁ πρῶτος ἐξηγήσας τὸ φαινόμενον τοῦ κεραυνοῦ εἶναι ὁ Φραγκλῖνος, εἰς ὃν ὀφείλεται καὶ ἡ ἐφεύρεσις τοῦ κεραυνάγωγοῦ. Ὅθεν καὶ ἐποιήθη εἰς αὐτὸν ὑπὸ Γάλλου ποιητοῦ Λατινιστὶ ὁ ἑπόμενος στίχος, οὗ τὸ τελευταῖον μέρος ἀναφέρεται εἰς τὸ πολιτικὸν ἔργον τοῦ μεγάλου Ἀμερικανοῦ :

Eripuit coelo fulmen sceptumque tyrannis.

— κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστάλη.— κ. Α. Γ. Λάρισσαν. Ἀπεστάλησαν ἅπαντα πρὸ ἡμερῶν ἤδη.— Ἑνὶ φίλῳ. Παρόμοια καθ' ἑκάστην σχεδὸν ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς Δύσεως. Τελευταῖον μόλις ἐδημοσιεύετο ὅτι σοφός τις ἀββᾶς ἐν Ἀμερικῇ κατεγίνετο εἰς σχηματισμὸν Ἑταιρίας μὲ σημαντικὰ κεφάλαια σκοπὸν ἐχούσης νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ τὴν ἀνεύρεσιν καὶ ἀνέλκυσιν τῶν ἁρμάτων καὶ τῶν θησαυρῶν τοῦ Φαραώ, ὅστις κατεποντίσθη ἐκεῖ μετὰ τοῦ στρατοῦ του ἐνεργείᾳ τοῦ Μωϋσῆ.— κ. Μ. Π. Πόρον. Ἀλλαχοῦ θεωροῦσιν ὄχι τὴν Τρίτην, ἀλλὰ τὴν Παρασκευὴν ἀποφράδα.— κ. Κ. Ε. Δ. Μάντζεστερ. καὶ Κ. Δ. Τ. Ἄρταν. Ἐλήφθησαν.— κ. Γ. Μ. Β. Λονδῖνον. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.— κ. Κ.* Ἀλλὰ νὰ μὴ ἐκπίπτῃ εἰς ὑπερβολήν. Ἐκεῖνος ὅστις ζητεῖ ἐν παντὶ καιρῷ νὰ ἐφελκύῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἄλλων εἰς τὰς εὐφυολογίας του εἶναι πτωχός, ὅστις κωδωνίζει τὰ χρήματά του, εἶπεν εὐφυὴς συγγραφεύς τις.— κ. Ν. Π. Ὡς ἡ τοῦ ἐφετινοῦ Καζαμία, ὅστις ἐν σελ. 36 προφητεύει διὰ τὰς 20 ἱσταμένου τάδε: «Ὁ Γαμβέττας ἀναχωρεῖ εἰς Ἀμερικήν. Ἐπιστρέφων θὰ διέλθῃ δι' Ἰνδιῶν, Αἰγύπτου καὶ Ἀθηνῶν»! — κ. Γ. Δ. Ἀγρίνιον. Σᾶς ἐγράψαμεν.– Παρατηρητῇ. Ἰδοὺ τίνα συνταγὴν δίδει ὁ Montigny εἰς τὰς νεάνιδας πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου· νὰ ἀσχολῶνται πλειότερον εἰς ὠφέλιμα ἔργα ἢ εἰς τὴν μουσικήν· νὰ ἐρευνῶσι πλειότερον τὰ μυστήρια τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας ἢ τὰ «Μυστήρια τῶν Παρισίων»· νὰ φροντίζωσι περισσότερον διὰ τὴν ταχτοποίησιν τῶν ἀσπρορρούχων ἢ δι' ἀγορὰν βραχιολίων· νὰ ἀναγινώσκωσι πλειότερον τὸ βιβλίον τῆς μαγειρικῆς ἢ τὰς ἐπιφυλλίδας τῶν ἐφημερίδων· νὰ ἀποδεικνύωσι τέλος εἰς τοὺς ἄνδρας ὅτι ἐν τῷ βίῳ θὰ εἶνε αὐτοὶ βοηθοὶ ἐλαφρύνοντες τὰ διάφορα βάρη, καὶ ὄχι αὐταὶ βάρη πρόσθετα εἰς αὐτούς.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[16 Ἰουνίου (Πέμπτη) 1883].

Ἡ Α. Μ ὁ βασιλεὺς ἐπανακάμπτει εἰς Ἀθήνας μετὰ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τὴν πρώτην ἑβδομάδα τοῦ Ἰουλίου, μετὰ διαμονὴν δὲ ὀλίγων ἡμερῶν ἐνταῦθα ἀναχωρεῖ εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Βισβάδεν. Ἡ βασίλισσα ἀναμένεται περὶ τὸ τέλος Ἰουνίου εἰς Κέρκυραν, ἐπανακάμπτουσα ἐκ Ρωσίας. — Πρό τινων ἡμερῶν ὁ πρωθυπουργὸς κ. Τρικούπης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ τμηματάρχου τοῦ τελωνειακοῦ τμήματος κ. Κάββα κατῆλθεν εἰς Πειραιᾶ, ὅπως ἐπισκεφθῇ τὰ κυριώτερα τῶν αὐτόθι οἰνοπνευματοποιείων καὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως κρίνῃ, ἀφοῦ ἀκούσῃ τὰ παράπονα τῶν καταστηματαρχῶν περὶ τοῦ καταλληλοτέρου τρόπου τῆς εἰσπράξεως τοῦ ἐπὶ τῶν οἰνοπνευμάτων φόρου. — Ἐξακολουθοῦσιν αἰσίως αἱ διαπραγματεύσεις πρὸς συνομολόγησιν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως μεγάλου δανείου, μέλλοντος, ὡς προαναγγείλαμεν, νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἄρσιν τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας. — Ἀνεχώρησεν ἐπανακάμπτουσα εἰς τὰ ἴδια ἡ ἐπιτροπὴ τῶν ἐκ Βουλγαρίας ὁμογενῶν, ἀφοῦ διὰ τελευταίαν φορὰν μετὰ τὴν ἐκ Θεσσαλίας ἐπιστροφήν, ὅπου εἶχε μεταβῆ δι᾽ ἐξόδων τῆς κυβερνήσεως πρὸς ἐκλογὴν γαιῶν, παρουσιάσθη καὶ πάλιν πρὸς τὸν κ. πρωθυπουργόν, καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς τύχης τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ ὁμογενῶν. Ὁ κ. Τρικούπης προέτρεψεν αὐτοὺς νὰ ὑπομείνωσιν ἐπ᾽ ὀλίγον μέχρι τῆς ἐπανόδου τοῦ ἡγεμόνος εἰς Βουλγαρίαν, ὁπότε ἐλπίζεται ὅτι καὶ αἱ ἐκκλησίαι καὶ τὰ σχολεῖά των θέλουσιν ἀποδοθῆ αὐτοῖς. Ἐν ἐναντίᾳ ὅμως περιπτώσει ὑπεσχέθη αὐτοῖς, μετὰ μείζονος μάλιστα ἢ τὴν πρώτην φορὰν προθυμίας, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις θὰ παράσχῃ αὐτοῖς πᾶσαν προστασίαν, παραχωροῦσα αὐτοῖς τὰς ἀναγκαιούσας πρὸς συντήρησίν των γαίας ἐν Θεσσαλίᾳ — Συνεπείᾳ τῶν τελευταίων ἀγγελθέντων περὶ τῆς ἐπισκήψεως τῆς χολέρας ἐν Δαμιέττῃ, τῇ ἀποφάσει τοῦ ἰατροσυνεδρίου αἱ ἐξ Αἰγύπτου προελεύσεις ὑπεβλήθησαν εἰς πενθήμερον ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐπιτηρητικὴν κάθαρσιν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ κρούσματα δυστυχῶς αὐξάνουσιν ἐν Δαμιέττῃ, ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις ἔλαβε μέτρα περὶ ἐπισκευῆς τῶν ἐν Δήλῳ καὶ ἐν Κερκύρᾳ λοιμοκαθαρτηρίων. — Νέον εἶδος ὅπλου ἐφεῦρε, κατὰ τὰς ἐφημερίδας, ὁ Ἕλλην ὁπλοποιὸς Ἀντώνιος Ὑπαταῖος. Τὸ ὅπλον τοῦτο ἔχει πολλὰ πλεονεκτήματα, διότι καὶ ὁ χειρισμὸς αὐτοῦ τελεῖται διὰ τριῶν μόνον κινήσεων, ἀντὶ τῶν ἀπαιτουμένων τεσσάρων διὰ τὰ ὅπλα Γκρᾶ, καὶ τὸ βάρος αὐτοῦ εἶνε ὀλιγώτερον τῶν Γρᾶ κατὰ 100 δράμια καὶ ἐπὶ πᾶσιν οἱ στρατιῶται δύνανται ἀσφαλῶς νὰ φέρωσιν αὐτὸ πάντοτε πλῆρες. — Εἰς 12808 ἀνέρχονται ἤδη οἱ ἁπανταχοῦ τοῦ κράτους ἀνακηρυχθέντες ὑποψήφιοι διὰ τὰ δημοτικὰ ἀξιώματα. — Κατὰ τὴν μηνιαίαν συνοπτικὴν κατάστασιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος τὸ ἐνεργητικὸν καὶ παθητικὸν αὐτῆς κεφάλαιον ἀνήρχετο τῇ 31ῃ Μαΐου εἰς 207,599,453, εἶχε δὲ ἐν τοῖς ταμείοις αὐτῆς μεταλλικὸν ἀξίας 7,100,114 καὶ τραπεζικὰ γραμμάτια εἰς κυκλοφορίαν δραχμῶν 96,810,910. — Αἱ τελωνειακαὶ εἰσπράξεις τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου ὅλων τῶν τελωνείων ἀνῆλθον εἰς 1,866,433, ἤτοι κατὰ 130,939 περίπου ἐπὶ πλέον τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ 1882. Ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου μέχρι τῆς 30 Ἀπριλίου αἱ τελωνειακαὶ εἰσπράξεις εἶχον ἀνέλθει εἰς 7,407,958 ἤτοι κατὰ 705,321 δραχμὰς περίπου ἐπὶ πλέον τῶν ἀντιστοιχούντων μηνῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους. Αἱ εἰσπράξεις τοῦ δικαιώματος τῆς καταναλώσεως τοῦ ζύθου καὶ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν μὴ περιλαμβανομένου ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ποσῷ, ἀνῆλθον εἰς 4000 δρ. περίπου.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ. ν. 1. ταχυδρομικῶς 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ

Ὑφηγητοῦ.

Τιμᾶται φράγκων 3 1/2.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον φράγκων 2 1/2. Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρομικῶς στελλόμενον ἀντὶ 2,80.

Πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» τὰ ἑξῆς σπανιώτατα βιβλία :

Ἡ Καινὴ Διαθήκη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δίγλωττος, ἐν ᾗ ἀντιπροσώπως τό τε θεῖον πρωτότυπον καὶ ἡ ἀπαραλλάκτως ἐξ ἐκείνου εἰς ἁπλῆν διάλεκτον, διὰ τοῦ μακαρίτου κυρίου Μαξίμου Καλλιουπολίτου γενομένη μετάφρασις ἅμα ἐτυπώθησαν. 1638. Δύο τόμοι Ν. Δρ. 50

Ἡ Καινὴ Διαθήκη τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δίγλωττος, τοῦτ᾽ ἔστι, τὸ θεῖον ἀρχέτυπον καὶ ἡ αὐτοῦ μετάφρασις εἰς κοινὴν διάλεκτον. Μετὰ πάσης ἐπιμελείας διορθωθέντα καὶ νεωστὶ μετατυπωθέντα. Ἐν Ἅλᾳ τῆς Σαξονίας. 1710. Ν. Δρ 25.

Εἴσοδος Φυσικῆς ἀκροάσεως κατ᾽ Ἀριστοτέλην συνερανισθεῖσα ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου Θεοφίλου τοῦ Κορυδαλέως. Ἐνετίῃσιν, 1779 — 1780. Δύο τόμοι Ν. Δρ. 15.

Ἐπιστολαὶ Ι. Α. Καποδίστρια, Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος. Ἀθήνησι, 1841 — 1843. Τέσσαρες τόμοι Ν. Δρ 15.

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι᾽ ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 339.—26 Ιουνιου 1883.—Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 391

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΑ ΣΦΑΙΡΙΔΙΩΝ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ ἐν Ἀφρικῇ ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου.

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ, μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ. Μετάφρασις Η. Ι. Φέρμπου.

ΕΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ Ἑρρίκου τοῦ Δ'.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

— Περὶ τῆς ἱδρύσεως ἐν Ἀθήναις Ἀγγλικῆς Σχολῆς ἐρανιζόμεθα ἐκ τῶν «Καιρῶν» τὰ ἑπόμενα :

Συνελεύσεως συγκροτηθείσης ἐν τῷ Μεγάρῳ τοῦ Μιλβορούθ ὑπ' ἀνδρῶν ἐξεχόντων ἔν τε τῇ πολιτείᾳ καὶ τοῖς γράμμασι πρὸς μελέτην τῆς προτάσεως περὶ ἱδρύσεως ἐν Ἀθήναις Ἀγγλικῆς Σχολῆς, ὁ Πρίγκηψ τῆς Οὐαλλίας, ὡς πρόεδρος τῆς συνελεύσεως ἐκήρυξε τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδριάσεως προσκαλέσας τὸν κ. Ἔσκοττ ἐκδότην τῆς «Δεκαπενθημέρου Ἐπιθεωρήσεως» νὰ κάμῃ βραχεῖαν ἀνάπτυξιν τῆς προτάσεως καὶ τῶν δι' αὐτῆς σκοπουμένων.

Μεθ' ὃ ὑπεβλήθησαν αἱ ἑξῆς προτάσεις γενόμεναι δεκταὶ παμψηφεί :

1. Εὐκτέα εἶνε ἡ ἵδρυσις ἐν Ἀθήναις Ἀγγλικῆς Σχολῆς πρὸς μελέτην τῆς ἀρχαιολογίας καὶ τῶν κλασικῶν σπουδῶν. (Προέτεινεν ὁ κόμης Γράμβιλλ, ὑπεστήριξεν ὁ κόμης Κάρναρβον).

2. Σκοπὸς τῆς Σχολῆς θέλει εἶναι πᾶσα μελέτη καὶ ἔρευνα δυναμένη νὰ προαγάγῃ τὴν γνῶσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, φιλολογίας καὶ τέχνης, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον. (Προέτεινεν ὁ κ. Γ. Γλάδστων, ὑπεστήριξεν ὁ λόρδος Χοῦτον).

3. Ἡ Σχολὴ θέλει ἔχει ἴδιον οἰκοδόμημα ἐν Ἀθήναις, μετὰ βιβλιοθήκης ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν διευθυντοῦ. (Προέτεινεν ὁ κόμης Δούφεριν, καὶ ὁ κ. Νεύτων).

4. Μέλη τῆς Σχολῆς θέλουσιν εἶναι οἱ προτεινόμενοι παρά τινος τῶν Πανεπιστημίων ἢ Γυμνασίων τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, ἢ παρὰ τῶν ἀρχῶν τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου ἢ τῆς Βασιλικῆς Ἀκαδημείας· τὰ μέλη ταῦτα δὲν θὰ πληρώνωσι μὲν εἰς τὴν Σχολὴν δίδακτρα, πλὴν καὶ δὲν θὰ δικαιῶνται εἰς τὴν ἐν αὐτῇ οἴκησιν, οὐδὲ θὰ λαμβάνωσι παρ' αὐτῆς τὰ πρὸς διατροφὴν των χρήσιμα. (Προέτεινεν ὁ ἐφημέριος τῆς Christ Church, ὑπεστήριξε δὲ ὁ Σὶρ Φριδερῖκος Λέϊτον).

5. Καθήκοντα τοῦ Διευθυντοῦ ἔσονται τὰ ἑξῆς : ά) θὰ βοηθῇ τὰ μέλη τῆς Σχολῆς διὰ πληροφοριῶν καὶ συμβουλῶν εἰς τὰς μελέτας αὐτῶν· β') θὰ πέμπῃ περιοδικῶς εἰς ἐπιτροπείαν ἐν Ἀγγλίᾳ ἑδρεύουσαν, ἐκθέσεις περὶ τῶν ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τῆς Σχολῆς γιγνομένων ἐρευνῶν, ἢ περὶ ἄλλων ἀντικειμένων, σχέσιν ἐχόντων πρὸς τὸν προορισμόν της. (Προέτεινεν ὁ ἐφημέριος τοῦ Βενστμίνστερ, ὑπεστήριξεν ὁ Δρ. Χόρνβυ).

6. Διὰ δημοσίων συνεισφορῶν θὰ εἰσπραχθῇ τὸ ἀναγκαῖον ποσὸν πρὸς ἵδρυσιν τῆς ἄνω Σχολῆς. (Προέτεινεν ὁ Σὶρ Στάτφορδ Νόρθκωτ, ὑπεστήριξεν ὁ κ. Βέρεσφορδ-Χόπ).

Μεθ' ἃ τῇ προτάσει τοῦ λόρδου Ἐδμόνδου Φιτζμῶριτζ καὶ τοῦ κ. Μ. Ἀρνὸλδ ἐξελέγη ἡ πρώτη ἐπιτροπεία, ἔχουσα τὸ δικαίωμα νὰ προσλάβῃ καὶ ἄλλα μέλη.

Ἐν τέλει ὁ Δοὺξ τοῦ Δεβονσάϊρ, Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κανταβριγίας, καὶ ὁ Μαρκήσιος Σώλσβορυ, Πρύτανις τοῦ τῆς Ὀξφόρδης, ἀπέτειναν εὐχαριστίας τῷ πρίγκιπι τῆς Οὐαλλίας καὶ ἐξέφρασαν τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἡ ψηφισθεῖσα πρότασις θέλει τύχει τῆς ὑποστηρίξεως τῶν ἄνω Πανεπιστημίων. Ὁ διάδοχος τῆς Ἀγγλίας εὐχαριστῶν ἐπὶ τῇ ἀπονομῇ αὐτῷ τῶν εὐχαριστιῶν τοῦ συλλαλητηρίου ἐξέφρασε τὸ θερμὸν αὐτοῦ ἐνδιαφέρον ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ τῆς προτάσεως καὶ τὴν προθυμίαν αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ συνδράμῃ εἰς τὴν μέλλουσαν πρόοδον αὐτῆς.

— Μακρὰν εἰσέτι ἀπέχει ἡ συμπλήρωσις τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς, Ἱσπανία δὲ καὶ Ἀμερικὴ ἀσχολοῦνται ἀπὸ τοῦδε περὶ τὸ θέμα τοῦτο μετ' ἐξόχου σπουδῆς καὶ διαφέροντος. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἱσπανίας φρονεῖ, ὅτι εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ἁρμόζει νὰ πρωτεύσῃ κατὰ τὰς ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις, αἵτινες πρέπει νὰ τελεσθῶσι κατ' ἐξοχὴν ἐν Μαδρίτῃ ἢ Γρανάδᾳ ἢ Χουέλβᾳ ἢ Βαρκελώνῃ, ἔνθα διέτριψε καὶ ἐμόχθησε πολυτρόπως ὁ Κολόμβος. Φιλοτιμεῖται δὲ νὰ διατάξῃ πάντα οὕτως, ὥστε αἱ τελεταὶ νὰ ἀποβῶσιν ἀντάξιαι τῶν μεγάλων κατορθωμάτων τοῦ ἀνακαλύψαντος τὸν νέον κόσμον. Ἄλλα περὶ τῶν ἑορτῶν φρονεῖ ὁ Καστελάρ Κατὰ τοῦτον, Ἱσπανία, Πορτογαλία, Ἰταλία, Γαλλία, Ἀγγλία καὶ αἱ τῆς Ἀμερικῆς Ηνωμέναι Πολιτεῖαι πρέπει νὰ ἐνεργήσωσιν ἀπὸ κοινοῦ, ὅπως παρασκευάσωσιν ἑορτὴν λαμπροτάτην καὶ πρωτοφανῆ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος. Τῇ 3 Αὐγούστου 1892 ἐκλεκτὰ πλοῖα τῶν προμνημονευθησῶν δυνάμεων πρέπει νὰ ἐκπλεύσωσιν ἐκ Πάλου εἰς Σὰν Σαλβατόρ, ὅπως διανύσωσι τὴν αὐτὴν καὶ ὁ Κολόμβος θαλασσίαν ὁδόν. Κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος θὰ ἀγορεύσῃ ὁ Καστελὰρ ἐν τῷ «Ἀθηναίῳ», ἵνα ἐμπνεύσῃ τοῖς συμπολίταις του τὸν προσήκοντα ἐνθουσιασμὸν καὶ καταστήσῃ αὐτοῖς ἀσπάσιον τὸ σχέδιόν του.

— Γάλλος λόγιος ὁ κ. Μαυρίκιος Tourneux ἐπανελθὼν εἰς Γαλλίαν ἐκ Ῥωσίας, ἀναγγέλλει ὅτι ἀνεκάλυψεν αὐτόθι χειρόγραφον ἄγνωστον περιέχον τὰς ἰδέας τοῦ Diderot περὶ διαφόρων θεμάτων, πολιτικῶν, φιλοσοφικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο γραφὲν διὰ τὴν αὐτοκράτειραν Αἰκατερίνην τὴν Β'. συμπαρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ κ. Tourneux, προτίθεται δὲ νὰ δημοσιεύσῃ προσεχῶς ἀποσπάσματα αὐτοῦ.

— Τὰ «Ἀπομνημονεύματα» τοῦ Βάγνερ ἐγράφησαν κατὰ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του. Ὑπηγόρευσε δ'αὐτὰ εἰς τὴν σύζυγόν του καὶ ἐτύπωσεν αὐτὰ ἐν Βασιλείᾳ εἰς τρία ἀντίτυπα : ἓν δι' ἑαυτόν, ἓν διὰ τὸν υἱόν του, καὶ ἓν διὰ τὸν Listz.

— Ὁ κ. Elisée Reclus ἐπανέκαμψεν εἰς Γαλλίαν ἐκ τῆς εἰς Μικρὰν Ἀσίαν περιηγήσεώς του, ὅπου εἶχε μεταβῇ πρὸς συλλογὴν ὕλης διὰ τὴν Γεωγραφίαν αὐτοῦ.

— Ὁ πρίγκηψ Ῥολάνδος Βοναπάρτης θέλει ἐκδώσει προσεχῶς τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον: Δοκίμιον περὶ ἀνθρωπολογίας.

— Ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἤρξατο ἐκδιδομένη ἐνταῦθα ἡ «Ἐφημερὶς τῆς Ἑταιρίας τῆς Ὑγιεινῆς», ὄργανον ἐν τῇ δημοσιότητι τῆς ὁμωνύμου Ἑταιρίας, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Χ. Γ. Ῥάλλη, τῇ συνεργασίᾳ δὲ τῶν κκ. Χ. Ἀναστασιάδου, Γ. Βάφα, Α. Δαμβέργη, Β. Πατρικίου καὶ Δ. Χασιώτου.

— Κατὰ τὸ ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Ὑγιεινῆς» δημοσιευόμενον Δελτίον, ἐν Ἀθήναις ἀπεβίωσαν κατὰ τὸν παρελθόντα Μάϊον πρόσωπα ἐν ὅλῳ 139, ὧν τὰ 76 ἀνῆκον εἰς τὸ ἄρρεν γένος τὰ 63 δὲ εἰς τὸ θῆλυ. Τοὺς πλείονας σχετικῶς θανάτους ἐπιφέρουσιν οἱ νόσοι τοῦ γαστροεντερικοῦ σωλῆνος (21), μεθ' ἃς ἔρχονται ἡ φθίσις (13), ἡ πνευμονία (12), ἡ φυματίωσις (10) κτλ. Ἐκ τῶν ἀποθανόντων 3 ἦγον ἡλικίαν ἄνω τῶν 90 ἐτῶν.

Digitized by Google

— Ἐν τῇ αὐτῇ ἐφημερίδι δημοσιεύεται σημείωσις τῶν ἐκ τῆς εὐλογίας συμβάντων κρουσμάτων καὶ θανάτων ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῆς πέρυσιν ἐν Ἀθήναις μέχρι σήμερον. Κατὰ ταύτην ἀπὸ τῆς 8 Φεβρουαρίου 1882, ὅτε ἐγένετο τὸ πρῶτον κροῦσμα ἐν Ἀθήναις, μέχρι τῆς 20 Μαΐου 1883, τὰ προσβληθέντα ἄτομα συνεποσώθησαν εἰς 1390, ἐξ ὧν ἦσαν ὅλως ἀνεμβολίαστοι 815. Ἐκ τῶν προσβληθέντων ἀπέθανον 428, ὧν 325 ἦσαν ὅλως ἀνεμβολίαστοι, οἱ δὲ λοιποὶ ἦσαν ἐμβολιασμένοι κατὰ τὴν νηπιακὴν αὐτῶν ἡλικίαν ἢ ἀπὸ δεκαετίας καὶ ἐλάχιστοι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν.

— Κατὰ τὸ λῆξαν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος ὑπέστησαν ἐξετάσεις ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐπὶ διδακτορίᾳ 333 τελειόφοιτοι, ὧν 130 ἐν τῇ ἰατρικῇ σχολῇ, 157 ἐν τῇ νομικῇ, 37 ἐν τῇ φιλοσοφικῇ καὶ 9 ἐν τῇ θεολογικῇ· 3 ὑπέστησαν ἐξετάσεις φαρμακοποιοῦ καὶ 7 ἑλληνοδιδασκάλου.

— Λίαν προσεχῶς ἐκδίδοται ὑπὸ τῆς γενικῆς διευθύνσεως τῶν ταχυδρομείων ταχυδρομικὸς πίναξ χαραχθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Χρυσοχόου, καὶ περιέχων τὰ ταχυδρομικὰ γραφεῖα, καὶ τὰς ὁδοὺς τῆς ταχυδρομικῆς συγκοινωνίας

— Ἡ ἰατρικὴ Σχολή, ἐρωτηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, τίνα κρίνει ἄξιον ὡς καθηγητὴν τῆς ἱστολογίας, ἐν πλήρει συνεδριάσει καὶ αὖθις ὑπέδειξε τὸν διακεκριμένον ὑφηγητὴν κ. Δ. Χασιώτην.

— Ὁ ἐν Πειραιεῖ κ. Δημοσθένης Γρηγορᾶς ἀναλαμβάνει ἀπὸ 1 προσεχοῦς Ἰουλίου τὴν ἔκδοσιν ἡμερησίας ἐφημερίδος πολιτικῆς καὶ ἐμπορικῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἀστήρ». Ἐν Λαρίσσῃ δ' ἤρξατο ἡ ἔκδοσις νέας ἐφημερίδος ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐλεύθερος Πολίτης».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀρτεμίου Ν. Μίχου ἀντιστρατήγου, Ἀπομνημονεύματα τῆς δευτέρας πολιορκίας τοῦ Μεσολογγίου (1825 - 1826) καὶ τινες ἄλλαι σημειώσεις εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ μεγάλου ἀγῶνος ἀναγόμεναι. Ἐκδιδόντος Σ. Π. Ἀραβαντινοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1883.

Δημητρίου Μπενῆ Ψάλτη, Περὶ Καταλογισμοῦ διατριβὴ ἐπὶ διδακτορίᾳ. Ἐν Ἀθήναις, τύποις «Κορίννης» 1883.

Νικολάου Π Παρίση. Περὶ αἱμορραγιῶν ἐν γένει διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ. Ἐν' Αθήναις τύποις «Κορίννης» 1883.

Σ. Ε. Κοντολέοντος, Περὶ ὄγκων τῆς γλώσσης, διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ. Ἐν Ἀθήναις, τύποις «Κορίννης» 1883.

Γεωργίου Ν. Χατζιδάκη, Περὶ τῶν εἰς ους συνηρημένων τῆς Β'. κλίσεως καὶ τῶν εἰς ος οὐδετέρων ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ, ἐναίσιμος διατριβὴ ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει. Ἐν Ἀθήναις 1883.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[23 Ἰουνίου (Πέμπτη) 1883].

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἀναχωρεῖ ἐξ Ἀθηνῶν εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Βισβάδεν, τῇ 12 Ἰουλίου, θὰ παραμείνῃ δ' ἐκεῖ, μεταβαίνων καὶ εἰς Κοπεγχάγην πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς ἀδελφῆς του, ἐπὶ ἑβδομάδας ἕξ. Ἐπιστρέφει οὕτω, κατὰ τὰ τέλη Αὐγούστου, κατὰ τὸν Ὀκτώβριον δὲ θὰ μεταβῇ εἰς Βόλον ὅπως παρασταθῇ εἰς τὰ ἐγκαίνια τῶν θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων —Τὸ ἰατροσυνέδριον συνελθὸν προχθὲς ὅπως εἰδικώτερον συσκεφθῇ περὶ τῶν ληπτέων μέτρων διὰ τὰς ἐκ τῶν ἐπιχολέρων μερῶν προελεύσεις, ἀπεφάσισεν αἱ μὲν ἐκ Πόρτ - Σαῒτ προελεύσεις ὑποβάλλωνται εἰς ἑνδεκαήμερον ἐπιχόλερον κάθαρσιν, αἱ δὲ ἐξ Ἀλεξανδρείας εἰς τὴν ὑφισταμένην ἤδη πενθήμερον ἐπιτηρητικὴν τοιαύτην. Ἀπεφασίσθη πρὸς τούτοις, ὅπως αἱ ἐκ Πόρτ-Σαῒτ προερχόμεναι ἐπιστολαὶ καὶ πραγματεῖαι ὑποβάλλωνται εἰς ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ μέτρα εἰς ἃ ὑπόκεινται κατὰ τὰς ὑγειονομικὰς διατάξεις αἱ ἐξ ἐπιχολέρων μερῶν προελεύσεις.—Διὰ Βασ. Διατάγματος ἐπετράπη εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐσωτερικῶν νὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν τὰ διάφορα λοιμοκαθαρτήρια τοῦ κράτους καὶ νὰ διορίσῃ τὸ ἀναγκαιοῦν προσωπικόν.— Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ὁ διευθυντὴς τοῦ Ναυστάθμου παρέδωκεν ἕτοιμον καθ' ὅλα τὸ λοιμοκαθαρτήριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου.—Τὴν δὲ παρελθοῦσαν Τρίτην ὁ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργὸς κ. Κ. Λομβάρδος, ὁ ἀρχίατρος κ. Π. Σοῦτσος καὶ εἷς τῶν νομομηχανικῶν, μετέβησαν εἰς ἅγιον Γεώργιον τῆς Σαλαμῖνος, ὅπως ἐπιθεωρήσωσι τὰς γενομένας ἐπισκευὰς τοῦ ἐκεῖ λοιμοκαθαρτηρίου διατάξαντες τὴν συμπλήρωσιν καὶ ταχεῖαν ἀποπεράτωσιν αὐτῶν.—Ἀνεχώρησαν ἐπὶ τῆς «Παράλου» εἰς Βόλον ὁ ἰατροσύνεδρος καὶ καθηγητὴς κ. Μιχαὴλ Χατζημιχάλης καὶ ὁ νομομηχανικὸς κ. Κατσαρὸς τῇ ἐντολῇ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅπως κανονίσωσι τὰ τοῦ ἐν παλαιῷ Τρίκερι ἱδρυθησομένου λοιμοκαθαρτηρίου.— Αἱ διαπραγματεύσεις περὶ συνομολογήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ δανείου, δι' οὗ πρόκειται νὰ πληρωθῶσι τὰ πρὸς τὰς Τραπέζας ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ὀφειλόμενα καὶ νὰ ἀρθῇ ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία, τοσοῦτον προώδευσαν, ὥστε οἱ μετὰ τῆς κυβερνήσεως συναλλαττόμενοι ἀνήγγειλαν αὐτῇ ὅτι εἶνε πρόθυμοι νὰ ὑπογράψωσι τὴν περὶ τούτου ἐπὶ ταῖς προταθείσαις βάσεσι σύμβασιν, ἂν αὕτη ἐντὸς βραχείας προθεσμίας συνεκάλει τὴν βουλὴν πρὸς κύρωσιν τῆς ἐν λόγῳ συμβάσεως. Ἀλλ' ἡ κυβέρνησις ἕνεκα τῆς δυσχερείας τῆς συγκλήσεως τῆς βουλῆς κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους, πρὸ πάντων δὲ καὶ κυρίως ὅπως δοθῇ καιρὸς εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ κανονίσῃ ὁμαλῶς καὶ βαθμιαίως τὰς συναλλαγάς της, ἀπήντησεν εἰς αὐτοὺς ὅτι δὲν σκοπεῖ νὰ συγκαλέσῃ τὴν βουλὴν εἰμὴ εἰς τακτικὴν σύνοδον κατὰ τὸν συνήθη χρόνον. Οὕτω δὲ ἡ περὶ τοῦ δανείου σύμβασις, κατὰ τὰ ἐν ὁμοίαις περιστάσεσι κρατοῦντα, μέλλει νὰ ὑπογραφῇ ὀλίγας ἡμέρας πρὶν ἢ συνέλθῃ ἡ βουλή.—Ἐκτάκτους διαταγὰς ἔδωκεν ἡ κυβέρνησις εἰς τὰ διάφορα τηλεγραφεῖα τοῦ κράτους, ὅπως κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐκλογῶν μείζονα ἐπιστήσωσι προσοχὴν ὡς πρὸς τὴν διατήρησιν τῶν γραμμῶν, τὴν ταχεῖαν διαβίβασιν τῶν τηλεγραφημάτων καὶ τὴν ἔκτακτον ἐργασίαν αὐτῶν καὶ καθ' ὥρας μὴ ὡρισμένας πρὸς παραλαβὴν καὶ διαβίβασιν τηλεγραφημάτων καὶ μάλιστα οἱανδήποτε σχέσιν ἐχόντων πρὸς τὰς ἐκλογάς. — Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ἀπηύθυνεν ἐγκύκλιον ὑπὸ ἡμερομηνίαν 15 Ἰουνίου πρὸς ἁπάσας τὰς στρατιωτικὰς ἀρχὰς πρὸς πρόληψιν παντὸς ἐνδεχομένου νὰ ἐπηρεάσῃ τὰς δημοτικὰς ἐκλογάς. Ἐπὶ τούτῳ τὰ μεταβατικὰ ἀποσπάσματα θέλουσι παύσει ἐκτελοῦντα ὑπηρεσίαν ὀκτὼ ἡμέρας πρὸ τῶν ἐκλογῶν.—Κατὰ τὰς ἐφημερίδας, τὸ Ἐμπορικὸν Ἐπιμελητήριον, συνελθὸν ἀπεφάσισε νὰ ὑποβάλῃ ἀναφορὰν εἰς τὴν κυβέρνησιν καὶ παρακαλέσῃ αὐτὴν ὅπως ἄρῃ τὴν ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν ὄχι βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἀλλὰ διὰ μιᾶς καὶ ὅσον ἔνεστι τάχιον.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Γρῖφος.

Ὁ (+)[ι] S τιμὴ σῖτος.

Ἀθήνησι. Γ. Η. ΠΥΡΠΥΡΗΣ

2.

Αἴνιγμα.

Τὸ ὅλον γεωγραφικὴν περιοχὴν σημαίνει,
Ἂν γείνῃ παροξύτονον τὰ κράτη διευθύνει,
Ἐὰν ἀναγραμματισθῇ ἄνευ συντρόφου μένει,
Ἂν χάσῃ δὲ τὴν κεφαλὴν τετράποδον θὰ γείνῃ.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Ἡ γάτα 'πούλησε τὰ προικιά της γιὰ ν' ἀγοράσῃ ψάρια.

2.

Ὁ ὁμιλῶν χωρὶς νὰ σκέπτεται ὁμοιάζει τὸν πυροβολοῦντα χωρὶς νὰ σκοπεύῃ.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

23 Ἰουνίου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 23 Ἰουνίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	385.—
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1[2	500	456.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	294.50
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	286.
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	220.
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	260.50
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	106.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,638	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	291.50

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4430
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	339.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	144.50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	140	185.
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	543.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου. . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1.000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	2°.65
» . . .	Ὄψεως	»	29.—
Γαλλίας—Ἐθνικῆς	Τραπέζης	3ἡμ.	114 1[2
» »	Τραπεζικὸν	3μην.	113 1[2

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.70
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	26.35
Αὐστριακὸν Φλώριον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (4 Ἰουλίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	52
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	247
» » 9 0[0.	»	254
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	174
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109 30[40–110
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22 95–23.
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 30[40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Κ. Λ. Φαλτζῆ. Τὸ φύλλον ἀποστέλλεται τακτικώτατα πρὸς τὴν Κυρίαν Λ. Β. μετ' ἀπορίας δὲ μανθάνομεν τὴν καθυστέρησιν ἐπὶ δύο ὅλους μῆνας. Πιθανὸν εἶνε ὅτι αὐτὴ προῆλθεν ἐξ ἀταξίας τοῦ ταχυδρομείου Ἄνδρου.—Συνδρομητῇ Δ*. Εἶνε καθῆκον μάλιστα. Ὁ μὴ τολμῶν νὰ ἔχῃ ἰδίαν γνώμην εἶνε ἄνανδρος, ὁ μὴ θέλων νὰ ἔχῃ εἶνε ὀκνηρός, καὶ ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ἔχῃ ἀνόητος.—κ. Δ. Γ. Π. Σμύρνην. Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν.—κ. Μ. Β. Γαλάζιον. Θὰ δημοσιευθῇ εἰς προσεχὲς φύλλον.—Μενίππῳ. Les petits-maîtres, περὶ τῶν ὁποίων ἔγραψέ τις:

Mélange monstrueux de l'un et l'autre sexe,
On doute auquel des deux la nature l'annexe;
. . . .
Follement occupé du soin de sa parure,
Il ne chérit rien tant que sa sotte figure.

Πολλὰ τούτων δείγματα δύνασθε νὰ εὕρητε καὶ ἐνταῦθα.—κ. Ι. Ν. Ζ. Κέρκυραν. Ἱδρύθη τῷ 1829 ἐν Ναυπλίῳ, καὶ ἐξηκολούθησεν ἐκδιδομένη ἐν Ἀθήναις μέχρι τοῦ 1862, ὅτε διεκόπη ἡ ἔκδοσις αὐτῆς. Ὁ «Φίλος τοῦ Νόμου» ἐξεδόθη πρὸ αὐτῆς τῷ 1824 ἐν Ὕδρᾳ, ἐξηκολούθησε δὲ μέχρι τοῦ 1828. Πλήρης σειρὰ ἀμφοτέρων ὑπάρχει ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς.—κ. Ν. Μ. Κωνσταντινούπολιν. Κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τρέχοντος ἔτους.—κ. Β*. Ἡ διαφορὰ εἶνε ὅτι, ἐνῷ ὁ εἷς χάνεται εἰς λόγους, ὁ ἄλλος καθίσταται πράγματι χρήσιμος, σπεύδων εἰς τὸ πρακτικὸν ἀποτέλεσμα. Τοῦτο δὲ ἄριστα καταδεικνύει ὁ Μακώλεϋ διὰ τῆς ἑπομένης παραβολῆς: Εἷς μαθητὴς τοῦ Ἐπικτήτου καὶ εἷς μαθητὴς τοῦ Βάκωνος, συνοδοιποροῦντες ἀφικνοῦνται εἰς χωρίον, ἐν ᾧ ἐνέσκηψεν ἄρτι ἡ εὐλογία. Εὑρίσκουσι τὰς οἰκίας κεκλεισμένας, τὴν συγκοινωνίαν κατεστραμμένην, τοὺς ἀσθενεῖς ἐγκαταλελειμμένους, τὰς μητέρας περιτρόμους καὶ θρηνούσας τὰ τέκνα των. Ὁ στωϊκὸς διαβεβαιοῖ εἰς τοὺς ἀπελπίδας κατοίκους ὅτι ἡ εὐλογία δὲν εἶνε κακὸν πρᾶγμα, καὶ ὅτι ὁ σοφὸς ἄνθρωπος δὲν θεωρεῖ ὡς δεινὸν οὔτε τὴν ἀσθένειαν, οὔτε τὴν πήρωσιν, οὔτε τὸν θάνατον, οὔτε τὴν ἀπώλειαν τῶν φίλων. Ὁ ὀπαδὸς τοῦ Βάκωνος ἐξάγει τὸ νυστέριόν του καὶ ἀρχίζει νὰ τοὺς ἐμβολιάζῃ. — Συναντῶσιν εἰς τὴν παραλίαν ἔμπορον τινὰ ναυαγήσαντα, τείνοντα πρὸς αὐτοὺς ἱκετικῶς τὰς χεῖρας. Τὸ πλοῖόν του κατεποντίσθη μετὰ τοῦ φορτίου του, κολοσσαίαν ἔχοντος ἀξίαν καὶ ἐν μιᾷ στιγμῇ περιῆλθεν ἀπὸ τῆς ὀλβιότητος εἰς τὴν ἐπαιτείαν. Ὁ στωϊκὸς παραινεῖ αὐτὸν οὐδέποτε νὰ ζητῇ τὴν εὐδαιμονίαν ἐν πράγμασιν ἐκτὸς αὐτοῦ κειμένοις. Ὁ τοῦ Βάκωνος ὀπαδὸς κατασκευάζει κώδωνα πρὸς κατάδυσιν, εἰσέρχεται εἰς αὐτόν, καταδύει καὶ ἐπανέρχεται φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὸ πολυτιμότατον ἐκ τοῦ φορτίου μέρος. Τοιαύτη εἶνε ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς φιλοσοφίας τῶν λόγων καὶ τῆς φιλοσοφίας τῶν ἀποτελεσμάτων.—κ. Α. Π. Σ. Δοβράν. Ἡ ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεως ἐγένετο συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ σας. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰ σταλέντα. Τὰ σημειούμενα φύλλα σᾶς ἀποστέλλομεν ἐκ δευτέρου ἂν καὶ ἀπεστάλησαν ἤδη ἐγκαίρως.

Αἱ συνδρομαὶ διευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς Ἀθήνας «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας», ἀποστέλλονται δὲ δι' ἐπιταγῶν, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χρυσοῦ, τοκομεριδίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν δανείων, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Γαλλικῆς Τραπέζης ἢ γαλλικῶν γραμματοσήμων. Γραμμάτια τῆς Ἰονικῆς Τραπέζης καὶ Ῥωμουνικὰ χαρτονομίσματα εἰσὶ ἀπαράδεκτα.

Digitized by Google

ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ
ΤΟΥ 1864

37η ΚΛΗΡΩΣΙΣ. ΕΝΕΡΓΗΘΕΙΣΑ ΤΗι 1η ΙΟΥΝΙΟΥ 1883 (ν. ν.)

ΕΝ ΒΙΕΝΝΗι.

Ἐξήχθησαν αἱ ἑξῆς 14 σειραί:

159 402 486 807 1046 1379 1380 1973 2400 2764 3384 3660 3902 3973.

Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ	Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ
159	8	400	1973	25	**15000**
	18	500		27	400
	28	**1000**		41	400
	34	**200000**		57	400
	90	**10000**		79	500
	95	400	2400	53	500
402	1	500		92	400
	64	500	2764	—	—
486	9	400	3384	1	**2000**
	16	500		40	400
	100	400		43	400
807	37	**1000**		45	500
	67	**1000**		55	**1000**
	96	500		96	**5000**
1046	18	500	3660	28	**2000**
	33	**1000**		49	400
	100	**5000**		81	400
1379	32	400	3902	40	400
	38	400		60	500
1380	26	500		64	400
	31	400		77	**1000**
	57	400	3973	19	400
	58	500		42	**20000**
	61	400		84	500
	65	500		91	500
	99	**2000**			

Πᾶσαι αἱ λοιπαὶ (1350) ὁμολογίαι τῶν ἀνωτέρω σειρῶν ἐκληρώθησαν πρὸς 200 φιορ. χρ. ἑκάστη. — Ἡ πληρωμὴ τῶν κληρωθέντων ἀριθμῶν ἄρχεται ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1883, ὅτε γενήσεται καὶ ἡ ἑπομένη κλήρωσις.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΘ′ κλήρωσις τοῦ ἐκ φρ. 60,000,000 δανείου, ἐνεργηθεῖσα τῇ 19 Ἰουνίου (1 Ἰουλίου) 1883.

Ἐξαχθέντες ἀριθμοί		Κερδηθέντα ποσά	
Ἀριθ.	173,277	Φράγκα	100,000
»	174,356	»	10,000
»	107,262	»	2,500
»	69,066	»	2,500
»	107,955	»	1,000
»	168,518	»	1,000
»	78,841	»	1,000
»	105,348	»	1,000
»	84,733	»	1,000

Τὰ ποσὰ ταῦτα πληρώνονται τῇ 3|15 Δεκεμβρίου 1883 ἐπὶ ἀφαιρέσει τῶν πρὸς συμπλήρωσιν ὁλοκλήρου τοῦ κεφαλαίου τῶν ὁμολογιῶν ὑπολειπομένων δόσεων.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ

ΤΟΥ

ΜΗ ΧΑΝΕΣΑΙ

ΚΑΤΑ ΦΥΛΛΑΔΙΑ

πωλούμενα ἀντὶ 20 λεπτῶν

ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ ΔΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΠΕΜΠΤΗΝ καὶ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται μὲ ἔκπτωσιν 25 0|0· ἤτοι ἐτησία συνδρομὴ φράγκα 15, ἑξάμηνος 8.

Πρῶτον μυθιστόρημα

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

διανέμεται πρὸς ἐγγραφὴν συνδρομητῶν καὶ ἤρξατο πωλούμενον ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος.

Ἐν Πειραιεῖ καὶ ταῖς Ἐπαρχίαις, ὅπου ἐπίσης θὰ γίνηται πώλησις καθ' ὁδόν, οἱ θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ στέλλουν προηγουμένως τὸ τίμημα. Ἐπίσης καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

Πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» τὰ ἑξῆς σπανιώτατα βιβλία:

Ἡ Καινὴ Διαθήκη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δίγλωττος, ἐν ᾗ ἀντιπροσώπως τό τε θεῖον πρωτότυπον καὶ ἡ ἀπαραλλάκτως ἐξ ἐκείνου εἰς ἁπλῆν διάλεκτον, διὰ τοῦ μακαρίτου κυρίου Μαξίμου Καλλιουπολίτου γενομένη μετάφρασις ἅμα ἐτυπώθησαν. 1638. Δύο τόμοι Ν. Δρ. 50.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δίγλωττος, τοῦτ' ἔστι, τὸ θεῖον ἀρχέτυπον καὶ ἡ αὐτοῦ μετάφρασις εἰς κοινὴν διάλεκτον. Μετὰ πάσης ἐπιμελείας διορθωθέντα καὶ νεωστὶ μετατυπωθέντα. Ἐν Ἅλα τῆς Σαξονίας. 1710. Ν. Δρ. 25.

Εἴσοδος Φυσικῆς ἀκροάσεως κατ' Ἀριστοτέλην συνερανισθεῖσα ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου Θεοφίλου τοῦ Κορυδαλέως. Ἐνετίῃσιν, 1779 — 1780. Δύο τόμοι Ν. Δρ. 15.

Ἐπιστολαὶ Ι. Α. Καποδίστρια, Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος. Ἀθήνησι, 1841 — 1843. Τέσσαρες τόμοι Ν. Δρ. 15.

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 340.—3 Ἰουλίου 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

Ἐξαντληθέντος τοῦ πρὸς χρῆσιν τῆς «Ἑστίας» χάρτου, καὶ μὴ ὑπάρχοντος ἀτυχῶς ἄλλου ἐν Ἀθήναις ὁμοίου, ἀναγκαζόμεθα νὰ τυπώσωμεν τρία ἢ τέσσαρα φύλλα ἐπὶ χάρτου κατωτέρας ποιότητος, μέχρις οὗ φθάσῃ ἡ διὰ χρῆσιν τῆς «Ἑστίας» γενομένη παραγγελία τοιούτου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 392

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ, μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ Μετάφρασις Η. Ι. Φέρμπου.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου.

ΔΙΑΤΙ δὲν καλλιεργοῦσιν οἱ νέοι Ἕλληνες τὴν δημώδη Ἑλληνικὴν γλῶσσαν; ὑπὸ Γ. Ν. Χατζιδάκη.

Ο ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΙΕΡΕΥΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

Αἱ πρὸς ὀργάνωσιν τῆς διεθνοῦς ἐκθέσεως τῆς Βοστόνης παρασκευαὶ ἐξακολουθοῦσι μετὰ ζωηρότητος, βεβαιοτάτη δ' εἶνε ἡ πλήρης ἐπιτυχία αὐτῆς. Ὡς εἴπομεν ἤδη, ἡ ἐκλεχθεῖσα πρὸς ἔναρξιν αὐτῆς ἡμέρα, 3 Σεπτεμβρίου, εἶνε ἡ ἑκατοστὴ ἐπέτειος τῆς ὑπογραφῆς τῆς συνθήκης, μεταξὺ τῶν ἀμερικανικῶν ἀποικιῶν, γενομένων Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τῇ συνδρομῇ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἱσπανίας. Λίαν εὐτυχὴς ὑπῆρξεν ἡ ἐκλογὴ τῆς ἡμέρας ταύτης, ὅπως παράσχῃ εἰς τὴν ἔκθεσιν ἐπίσημον ἐθνικὸν χαρακτῆρα, καὶ καταστήσῃ αὐτὴν δημοτικωτάτην. Ὁ δὲ «Ταχυδρόμος τῆς Νέας Ὑόρκης» διαβεβαιοῖ ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν ξένων Κρατῶν συμπαθέστατα ἀπεδέξαντο τὴν πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὴν ἔκθεσιν πρόσκλησιν.

Μεταβληθέντος τοῦ ἀρχικοῦ προγράμματος, ἡ ἔκθεσις δὲν θὰ διαρκέσῃ ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου μέχρι τοῦ Νοεμβρίου μόνον, ἀλλὰ θὰ παραταθῇ μέχρι τῆς 22 Φεβρουαρίου. Ἡ παράτασις αὕτη ἐκρίθη ἀναγκαία πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ξένων ἐκθετῶν, οἵτινες ἔχοντες νὰ διανύσωσι μεγάλας ἀποστάσεις πρὸς διαμετακόμισιν τῶν ἐκθεμάτων αὐτῶν, δικαιοῦνται νὰ τύχωσι τοῦ ἀναγκαίου χρόνου πρὸς ὅσον οἷόν τε καλλιτέραν ἀμοιβὴν τῶν θυσιῶν αὐτῶν. Η ἐπὶ τῆς ὀργανώσεως ἐπιτροπεία ἀνέλαβεν ἄλλως τε νὰ παράσχῃ εἰς τοὺς ἐκθέτας πάσας τὰς δυνατὰς αὐτῇ εὐκολίας καὶ πρὸς συνεννόησιν μετὰ τῶν ἐνδιαφερομένων ἀπέστειλε δεκατέσσαρας ἐπιτρόπους, ἐντεταλμένους νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ διάφορα Κράτη. Οἱ ἐπίτροποι οὗτοι ἐνετάλησαν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ κέντρα καὶ νὰ συνεννοηθῶσι ἀμέσως οὐ μόνον μετὰ τῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν βιομηχάνων, ὧν ἡ συνδρομὴ εἶνε ἐπιθυμητή, ἢ ὧν ἡ ἐπίδρασις δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς μείζονα εὐδοκίμησιν τῆς ἐπιχειρήσεως. Πάντες δ' ἐξεπλήρωσαν ἐπιτυχῶς τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἀποσταλεισῶν ἐκθέσεων αὐτῶν τῇ Κεντρικῇ τῆς ὀργανώσεως ἐπιτροπείᾳ ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐκθέσεως προοιωνίζεται πληρεστάτη.

— Ὁ «Νέος Χρόνος» τῆς Πετρουπόλεως ἀναφέρει τὰς ἑπομένας λεπτομερείας περὶ τῆς ποιητικῆς εὐφυΐας τοῦ νῦν ἡγεμόνος τοῦ Μαυροβουνίου.

Ὁ ἡγεμὼν Νικόλαος, ἐν ἡλικίᾳ δεκαὲξ ἐτῶν, μετὰ τὴν νίκην τοῦ Γκράχοβο ηὐτοσχεδίασε τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἡρωϊκὸν ᾆσμα. Μετ' ὀλίγον ὁ πρίγκιψ ἐστάλη εἰς Παρισίους ὅπως σπουδάσῃ· ἀπεκόμισε δ' αὐτόθεν συλλογὴν ποιημάτων, ἣν ἐπηύξησε διὰ τῆς προσθήκης πολλῶν νέων γραφέντων ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς ἡγεμονείας τοῦ πατρός του. Νυμφευθεὶς τὴν νεαρὰν καὶ περικαλλῆ Μελέναν Βούκοβιτς ἐπεδόθη μετὰ πλείονος ζήλου εἰς τὴν καλλιεργίαν τῆς ποιήσεως. Διηγοῦνται δὲ ὅτι ἅμα γενόμενος ἡγεμών, ὁ νεαρὸς Νικόλαος, ἔκαυσε τὸ τετράδιον τῶν ποιημάτων αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ἔκτοτε δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιβάλῃ ὁλοσχερῶς σιγὴν εἰς τὴν ἔμπνευσίν του, καὶ ἐδημοσίευσεν ἱκανὰ ποιήματα αὐτοῦ φέροντα ὡς ὑπογραφὴν μόνον τὸ ἀρκτικὸν **N** ἔν τινι ἡμερολογίῳ, ὅπερ ἐπὶ τέσσαρα συνεχῶς ἔτη ἐξεδίδοτο ἐν Κετίγνῃ. Ἐκτὸς τούτων, ἐδημοσίευσε καὶ δοκίμιον δραματικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον: Vukasur, περιέχον θαυμάσια μέρη. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐξεδόθη ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Κετίγνης συλλογὴ ποιημάτων τοῦ ἡγεμόνος Νικολάου εἰς ὀλίγιστα μόνον ἀντίτυπα ἐκτυπωθεῖσα διὰ τοὺς στενωτάτους τῶν οἰκείων καὶ φίλων. Πολλὰ τῶν ποιημάτων τούτων θεωρούμενα ὡς ἐξαίρετα προϊόντα τῆς σερβικῆς ποιήσεως μετεφράσθησαν πολλάκις εἴς τε τὴν ῥωσικὴν καὶ τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν.

— Κατὰ τοὺς «Καιροὺς» ὁ Αἰγύπτιος πρίγκηψ Ἰβραὴμ Χιλμῆ, ἀδελφὸς τοῦ Χεδίβου, ἐπεράτωσεν ἄρτι καὶ ἔδωκε πρὸς ἐκτύπωσιν βιβλιογραφικὴν μελέτην περὶ τῶν βιβλίων, τῶν χειρογράφων, καὶ περιοδικῶν, ἅτινα ἔχουσιν ἀναφορὰν πρὸς τὴν ἱστορίαν, τὰς ἀρχαιότητας καὶ τὸν πολιτικὸν καὶ κοινωνικὸν βίον τῆς Αἰγύπτου.

— Λοχαγός τις τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ ἔλαβε τριετῆ ἄδειαν παρὰ τῆς κυβερνήσεώς του ὅπως ἐξερευνήσῃ τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Νίγρου· ὑποτίθεται δ' ὅτι ἡ ἐξερεύνησις αὕτη ἔχει πολιτικὸν μᾶλλον ἢ ἐπιστημονικὸν σκοπόν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν μετὰ τοῦ Στάνλεϋ, συνοδευομένου ὑπὸ τετρακοσίων σωματοφυλάκων στρατολογηθέντων ἐκ τῶν παροχθίων τοῦ Νίγρου, θέλει ἀνέλθει τὸν ποταμὸν τοῦτον, εἶτα δέ, διελθὼν τὸ Βενουὲ θέλει καταβῇ πρὸς τὸν Κόγκον, ὅπου θὰ συνενωθῇ μετὰ τοῦ ἀμερικανοῦ ἐξερευνητοῦ.

— Ἐξεδόθη ἄρτι ἡ ἐτησία στατιστικὴ τῆς παραγωγῆς τῶν πολυτίμων μετάλλων ἐν Ἀμερικῇ. Τῷ 1882 ἡ παραγωγὴ αὕτη ἀνῆλθεν εἰς 32,500,000 δολλαρίων ὡς πρὸς τὸν χρυσόν, καὶ 46,800,000 δολλαρίων ὡς πρὸς τὸν ἄργυρον. Ἡ Καλλιφορνία ἐξακολουθεῖ κατέχουσα τὴν πρώτην θέσιν ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ χρυσοῦ (16,800,000,) ἀλλὰ τὸ Κολοράδο ὑπερέχει αὐτὴν κατὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀργύρου· διότι τὰ μεταλλεῖα τῆς ἐπαρχίας ταύτης παρήγαγον κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔτος, 16 ἑκατομμυρίων 500,000 δολλαρίων ἄργυρον.

— Ἐν Παρισίοις πρό τινος ὠργανώθη ἔκθεσις ἐντόμων, ἐν τῷ μεγάρῳ ἐν ᾧ τὸ τμῆμα τῆς Βιομηχανίας. Τὰ ἐκτεθέντα ἔντομα διαταχθέντα μετὰ μεγάλης ἀκριβείας, ἀπετέλεσαν δύω διακεκριμένα τμήματα, ὧν τὸ ἓν μὲν ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ὠφελίμων, τὸ δ' ἕτερον ἐκ τῶν ἐπιβλαβῶν τῇ ἀνθρωπότητι ἐντόμων.

— Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Teubner ἐν Λιψίᾳ ἐξεδόθη ἡ ἀγγελθεῖσα πραγματεία τοῦ Ἕλληνος φιλολόγου κ. Πέτρου Ν. Παπαγεωργίου: codex Laurentianus von Sophokles und eine neue Kollation im Scholientexte. Τὰ παλαιὰ σχόλια εἰς Σοφοκλέα ἐξέδωκε κατὰ τὸν ἐπιφανῆ τῆς Φλωρεντίας κώδικα πρῶτος ὁ Ἕλλην Ἰάνος Λάσκαρις ἐν ἔτει 1518 (editio princeps), δεύτερος ὁ Πέτρος Elmsley ἐν ἔτει 1825, τρίτος δὲ μετὰ 25 ἔτη ὁ Dübner, ὅστις τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ κατεχώρισεν ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ τῶν σχολίων τῷ ἐκδοθέντι ὑπὸ τοῦ Dindorf. Ἀλλ' ὅτι ὁ πολυτιμότατος κῶδιξ ἀνεγνώσθη κακῶς ὑπὸ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδόντων

Digitized by Google

αὐτὸν μαρτυρεῖ ἡ προκειμένη διατριβὴ τοῦ κ. Παπαγεωργίου, ἐν ᾗ ὁ συγγραφεὺς γνωρίζει ὑμῖν ὑπὲρ τὰς τριακοσίας ὀρθὰς καὶ ἀναμφηρίστους νέας γραφάς, ὧν πεντήκοντα ἦσαν γνωσταὶ τῷ Λασκάρει. Ἐμπεδοῖ δ' ὁ κῶδιξ καὶ δύο εἰκασίας τοῦ Brünck, μίαν τοῦ Ritschl καὶ τρεῖς τοῦ Παπαγεωργίου καταχωρισθείσας ἐν τῷ πρὸ δύο ἐτῶν ἐκδοθέντι αὐτοῦ βιβλίῳ «κριτικαὶ καὶ παλαιογραφικαὶ συμβολαὶ εἰς τὰ παλαιὰ σχόλια καὶ εἰς Σοφοκλέα». Πλὴν ἀπείρων ἄλλων παρατηρήσεων, τὸ βιβλίον τοῦ κ. Παπαγεωργίου περιλαμβάνει καὶ ἀρχαῖα λήμματα καὶ σχόλια ἅ τινα παραλειφθέντα ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐκδοτῶν ἐκδίδονται νῦν τὸ πρῶτον, νέαν ἀντιβολὴν τῶν ὑποθέσεων τῶν τραγῳδιῶν καὶ σημειώματα περὶ ἄλλων δευτερευόντων κωδίκων τοῦ Σοφοκλέους.

— Τὴν ὑλικὴν ἀκμὴν καὶ εὐημερίαν τῶν ἀμερικανικῶν ἐφημερίδων μαρτυρεῖ τὸ ἑπόμενον γεγονός. Ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπάρχει διάσημος ἱεροκῆρυξ, ὁ αἰδέσιμος Spurgeon, ὁ ἐπικαλούμενος Ὁ παῖς ἱεροκῆρυξ, καθὸ ἀρχίσας τὸ στάδιόν του ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν 16 καὶ καταστὰς δημοτικώτατος καθ' ἅπασαν τὴν Ἀγγλίαν διὰ τὴν εὐφράδειάν του. Μετὰ τοῦ ἱεροκήρυκος λοιπὸν τούτου μία ἐφημερὶς τῆς Φιλαδελφείας συνῆψε σύμβασιν ἵνα κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν διαβιβάζῃ αὐτῇ τηλεγραφικῶς ὁλόκληρον τὸ κείμενον τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅπως δημοσιεύεται ἐν τῷ φύλλῳ τῆς Δευτέρας τῆς ἐφημερίδος.

— Ἐν Λονδίνῳ πρόκειται νὰ ἐκδοθῇ ἐφημερὶς πεντάλεπτος, δημοσιευομένη κατὰ πᾶσαν ἡμίσειαν ὥραν, ἵνα οὕτω δύναται νὰ παρέχῃ εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτῆς βαθμηδὸν, καθ' ὅσον ἤθελον φθάνει, τὰς τηλεγραφικὰς εἰδήσεις, τὰς τοῦ χρηματιστηρίου κτλ.

Πρὸς τὴν Σύνταξιν τῆς «Ἑστίας».

Ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ (ἀριθμ. 389, 12 Ἰουν. 1883) ἀναγινώσκεται ἐν τῇ ἀλληλογραφίᾳ· «ἁπλῆ συναρμολόγησις σκηνῶν δὲν πληροῖ τοὺς ὅρους τοὺς ἀπαιτουμένους διὰ τὸ διήγημα (nouvelle)». Γράφων τὰ ἑπόμενα δὲν προτίθεμαι νὰ κατακρίνω τὴν ὑπὸ τῆς «Ἑστίας» γιγνομένην χρῆσιν τῆς λέξεως «διηγήματος» εἰς μετάφρασιν τῆς nouvelle, ἀφ' οὗ καθιερώθη σχεδὸν παρ' ἡμῖν ἡ λέξις αὕτη, ἥτις εἶνε πάντως προτιμοτέρα τῆς νέου λόγου, ἣν μετεχειρίσατο λίαν εὐχερῶς ὁ περὶ τὸ μεταφράζειν ἔμπειρος κ. Θεαγ. Λιβαδᾶς ἔν τινι φύλλῳ τῆς «Κλειοῦς» τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐξελληνίζων λόγον τινὰ τοῦ Gustav Meier περὶ τῶν δημωδῶν ᾀσμάτων ἡμῶν. Ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ γενικὴ καὶ ἀόριστος λέξις διήγημα δὲν εἶνε προσφυής, αἰσθάνεται καὶ ἡ «Ἑστία» ἡ ἀναγκαζομένη νὰ προσγράψῃ αὐτῇ καὶ τὴν ξένην nouvelle καὶ ὑπομιμνήσκω τοὺς ἐπαΐοντας περὶ τῶν τοιούτων ἐνθάδε, ὅτι οἱ παλαιοὶ ἐποιοῦντο χρῆσιν τῆς λέξεως αἴνου πρὸς παράστασιν τῆς τοιαύτης διηγήσεως, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἐν τῷ «Θησαυρῷ» τοῦ Ἐρρίκου Στεφάνου ὑπαρχουσῶν σημασιῶν τῆς λέξεως ταύτης σαφὲς καθίσταται. Τῆς δὲ ἀληθείας χάριν προστίθημι, ὅτι καὶ ἔν τινι τῶν παραδόσεων τοῦ τῆς Λειψίας καθηγητοῦ Ribbeck ἤκουσα, ὅτι ὁ αἶνος, ὅστις ἀντιστοιχεῖ τῇ νεωτέρᾳ Novelle, ἐγένετο σπέρμα τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς μυθιστορίας, ἥτις ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρίνων ἐθεραπεύθη. (Ἰδὲ περὶ τοῦ πράγματος τὸν ἐν Rostock ἀπαγγελθέντα λόγον τοῦ Erwin Rhode).

Πρὸ μικροῦ ἀπεκάλεσα μυθιστορίαν τὸν ἐπὶ τῶν Ἀλεξανδρίνων ἀκμάσαντα Ἑλληνικὸν Roman μεταχειρισάμενος τὴν αὐτὴν λέξιν, ἣν ὁ Κοραῆς ἔπλασεν, ὡς ἐν τοῖς «Ἀτάκτοις» λέγει, εἰ καὶ τῶν παλαιοτέρων τις εἶπεν αὐτήν. Ἀλλὰ δυνάμεθα διήγημα νὰ καλῶμεν ὀρθότερον τὸν Roman προστιθέντες μάλιστα καὶ τὴν λέξιν δραματικόν. Κάλλιστος δὲ πάλιν ὁδηγὸς εἶνε ὁ αὐτὸς καθηγητὴς Erwin Rhode, ὅστις ἐν σελίδι 350 κ. ἑξ. τοῦ συγγράμματος «Der griechische Roman und seine Vorläufer» πραγματεύεται περὶ τοῦ ὀνόματος τῶν ἀρχαίων τούτων δραματικῶν διηγημάτων, ὡς ὁ Φώτιος καὶ ἄλλοι αὐτὰ προσηκόντως ἀπεκάλεσαν.

Ἐν Μυτιλήνῃ.

ΑΝΑΣΤ. Ι. ΖΑΚΑΣ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Γεωργίου Ν. Χατζιδάκη, Περὶ φθογγολογικῶν νόμων καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Νέας Ἑλληνικῆς, διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Ἠλία Λιακοπούλου, Περὶ δωρεᾶς, ἐναίσιμος διατριβὴ ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Α. Θεοδωρίδου Ἐφέτου, Μελέτη ἐπὶ τοῦ Ἰταλικοῦ νόμου περὶ φορολογίας τοῦ κινητοῦ πλούτου. Ἐν Κερκύρᾳ, 1883·

Γερασίμου Π. Σκαλτσούνη δικηγόρου, Λαὸς καὶ Νόμος, νομικὴ διατριβή. Ἐν Κερκύρᾳ, 1883.

Περὶ τῆς διὰ τοῦ βάμβακος ἐπιδέσεως, πραγματεία ἀναγνωσθεῖσα ἐνώπιον τοῦ κατ' Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1882 πρώτου τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν συνεδρίου, ὑπὸ Γεωργ. Ι. Χρυσοσπάθου ἰατροῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Θεατρικὴ Βιβλιοθήκη, ἤτοι συλλογὴ τῶν ἐκλεκτοτέρων τραγῳδιῶν, δραμάτων καὶ κωμῳδιῶν, ἐκδιδομένη περιοδικῶς ὑπὸ Γ. Λ. Ξανθοπούλου. Τόμος Θ'.—Περιεχόμενα: Ἡ Δέσποινα τῆς Λυών·— Κλαβίγιος. — Γαλιλαῖος.—Ὁ Λιθοξόος. — Ὁ υἱὸς τῆς Κοραλλίας. Ἐν Κ]πόλει, 1883.

Περὶ ἀγοραπωλησίας, ἐναίσιμος διατριβὴ ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει ὑπὸ Νικολ. Α. Χαμάρτου ἐκ Πάρου. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Περὶ κεκυρωμένων πινάκων, παπύρου, διφθερῶν καὶ χάρτου ὡς γραφικῶν ὑλῶν ἔν τε τοῖς ἀρχαίοις καὶ μέσοις χρόνοις, ἐναίσιμος διατριβὴ ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει ὑπὸ Φιλ. Δ. Γεωργαντᾶ· Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Clamageran, Περὶ μισθώσεως βιομηχανίας κατὰ τὸ δίκαιον τῶν Ῥωμαίων, μετάφρασις Στ. Δ. Βάλβη. Ἀθήνησι, 1883.

Νεοκλέους Καζάζη, λόγος ἐναρκτήριος περὶ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀθήνησι, 1883.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

[Διὰ τῆς καταλλήλου συμπληρώσεως τῶν ἐλλειπόντων γραμμάτων νὰ σχηματισθῇ γνώμη τις].

Ο† τ†ό†ο† ἐ†ά††τ†υ †ῖ†ε †ὸ †λ†ν†α††τ†ν
†ά†ο††τ†ο† τ†ς †θ†κ†ς †ὕ†ο† κ††τ†σ†ά†ε†ς

2.

Ἐν ᾧ μὲ βλέπεις, ἄϋλος εἶμαι,
σάρκα δὲν ἔχω, κ'ἔμπρός σου κεῖμαι.
τράχηλον φέρω κεχωρισμένον
μὲ δύο σημεῖα στιγματισμένον.
τὰ στίγματά μου ἂν ἀποσπάσῃς,
εἶτα τὸν τόνον καταβιβάσῃς,
τρέξε εὐθὺς μὴ ἀπορῇς
εἰς τοὺς ποιμένας νὰ μ' εὑρῇς.

Ἐν Δοβρᾷ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Π. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΣ.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Ὁ πλεονέκτης ἐστὶ μισητός.

2.

Νομὸς — νόμος — μόνος — ὄνος.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

30 'Ιουνίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 30 'Ιουνίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1 'Ιουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	381.50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 'Ια.·'Απ.·'Ιουλ.·'Οκ.	20Δεκ.·Μαρ.·'Ιουν Σεπ.	30,—	392 1[2	500	452.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30,	405,—	500	434.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	292.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	284.50
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 'Ιουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	214.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 'Οκτωβρίου	6,—	100,—	100	107.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι 'Εθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1'Ιουλ.·1Σεπτ 1Νοεμ.·1'Ιαν.·1Μαρτ.1Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	292.—

Πιστωτικὰ καταστήματα 'Εταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	'Αποθεματικὸν κεφάλαιον	'Εποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος Δρ. π.	18,000,000	'Ολόκληρον	12,630,000	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	300	1,000	4460
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21 38	300	338.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	144.50
'Ασφαλιστ. 'Εταιρία ὁ 'Αρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
'Εταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	'Ιανουάρ καὶ 'Ιουλ.	14.—	140	186.25
Σιδηρόδρομ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	10	200	540.—
'Εταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
'Ελλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
'Εταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		'Ιανουάριον 'Ιούλιον	6***	100	
Πανελλ. 'Ατμοπλ. 'Εταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	25.20
» . . .	Ὄψεως	»	25.55
Γαλλίας—'Εθνικῆς	Τραπέζης	3μη.	113
» »	Τραπεζικὸν	3μην.	112

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.50
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα 'Οθωμανικὴ	»	25.80
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
'Αργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (10 'Ιουλίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	53
'Ελληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	248
» » 9 0[0.	»	257
'Εταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	168
Λονδίνου 3 μηνῶν . . .	γρ.	110–110 5[40
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22.92 1[2–22.95
Λίρα 'Αγγλικὴ . . .	γρ.	110 8[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 26[40

Παρατηρήσεις

* 'Από ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

'Αλληλογραφία τῆς 'Εστίας.

κ. Π. Ν. Λάρισσαν. 'Εξαντληθέντων τῶν διὰ τοὺς συνδρομητὰς ὡρισμένων ἀντιτύπων, τὸ βιβλίον πωλεῖται νῦν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως μόνον ἐπὶ τῇ ἀρχικῇ τιμῇ, φρ. 5. Τὰ «'Απομν.» παρέχομεν εἰς τοὺς συνδρομητὰς ἀντὶ μόνον 1 φρ.—κ. Μ*. Καὶ ὁ 'Οράτιος (ἐν Σατ. 1 τοῦ Α' Βιβλ.). . . . Populus me sibilat, at mihi plaudo. ('Ο λαὸς μὲ ἐσύριξε' εἰμπορῶ λοιπὸν νὰ χειροκροτήσω ἐμαυτόν).—κ. Β. Κ. Λ. 'Ατυχῶς δὲν μᾶς περισσεύει καιρὸς πρὸς διόρθωσιν τοιούτων δοκιμίων.—Π α ρ ε π ι δ ή μ ῳ. Καὶ ἡμεῖς ἐδημοσιεύσαμεν ἄλλοτε ἓν τοῦ ἐν Πειραιεῖ οὐχ ἧττον ἀστεῖον. 'Αλλαχοῦ πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἀτόπου ὑπάρχει λ ο γ ο κ ρ ι σ ί α τ ῶ ν ἐ π ι τ α φ ί ω ν ἐ π ι γ ρ α φ ῶ ν. 'Υπάλληλος νομίμως διωρισμένος ἔργον ἔχει νὰ ἐξετάζῃ τὰς ἐπιγραφάς, αἵτινες πρόκειται νὰ χαραχθῶσιν ἐπὶ τῶν τάφων, δύναται δὲ νὰ ἐμποδίζῃ ὅσας ἤθελε κρίνει ἀνοικείους, εἴτε κωμικάς, εἴτε καὶ κ ε ρ δ ο σ κ ο π ι κ ά ς, ὁποῖαι εἶνε αἱ καταλήγουσαι εἰς γνωστοποίησιν καταστημάτων κτλ. —κ. Κ. Π. Κόρθιον. Δέχεται καὶ τὰ πεντάφραγκα καὶ γραμματόσημον ἔτι ἑλληνικόν, δύνασθε δὲ νὰ τ' ἀποστείλητε κατ' εὐθεῖαν. — κ. Θ. Α. Μ. Κεφαλληνίαν. Οὐδεμίαν δυσκολίαν ἔχομεν νὰ τὰ κρατήσωμεν μέχρι νεωτέρας ὁδηγίας σας.— Φ ί λ ῳ. . . il fait toujours aux mots une guerre tellement terrible qu'il n'a pas le temps de remarquer les choses.—κ. Π. Μ. Ι. Τρίπολιν. Πρὸς συμπλήρωσιν ἀπαιτοῦνται φρ. 7. 'Η σειρὰ ἀπεστάλη τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν διὰ τοῦ κ. Α. Η.—κ. Δ. Μ. Σύρον. Εἷς καὶ μόνος: ἡ προπληρωμὴ τοῦ ἀντιτίμου.—κ. Π. Ν. Πρὸς δὲ τούτοις:

> κ' ὑποσχέσεις σκοτειναί,
> καὶ λέξεις διφορούμεναι καὶ δίστομοι
> νὰ λέγουν ν α ὶ καὶ ὄ χ ι νὰ ὑπονοοῦν,
> καὶ ὅρκοι μὲ μιὰν θύραν ἀπ' ὀπίσω των...

κ. Δ. Χ. Λεχαινά. 'Ελήφθησαν. Διὰ τὸ ὑπόλοιπον σᾶς στέλλομεν ἓν ἀντίτυπον «Λόγων Δ.» ὅπερ μετὰ ταχυδρ. τιμᾶται φρ. 1.55, καὶ σᾶς ἐπιστρέφομεν τὸ περίσσευμα λ. 45 εἰς γραμματόσημον.—κκ. Ν. Π. Θ. Πάτρας, Σ. Σ. Χαλκίδα καὶ Μ. Δ. Γ. Σύρου. 'Ελήφθησαν.—Π ε ρ ι έ ρ γ ῳ. Καὶ εἰς τὴν ἰατρικήν. Πᾶς νέος διδάκτωρ κατὰ τὴν ἀναγόρευσίν του καθομολογεῖ ἐνώπιον τῆς Σχολῆς καὶ τῆς Πρυτανείας ῥητὴν τοιαύτην ἐπαγγελίαν, ἥτις συντεταγμένη ἐν ἰωνικῷ ἰδιώματι περιέχει καὶ ταῦτα σχετικὰ εἰς τὸ ἐρώτημά σας· «τ ῇ δ ὲ τ έ χ ν ῃ μ η δ α μ ᾷ ἐ π' ε ὐ μ α ρ ί ῃ χ ρ ή σ ε σ θ α ι τ ῇ ἐ μ ε ω υ τ ο ῦ ἐ ν τ ῷ β ί ῳ, ἀ λ λ' ε ἰ ς δ ό ξ α ν Θ ε ο ῦ, ε ἰ ς ἀ ν θ ρ ώ π ω ν σ ω τ η ρ ί η ν καὶ τῆς πίστεως αὐτῆς τιμήν τε καὶ ὄνησιν· πᾶν μὲν ὅ,τι ἰητροῦ ἔργον ἐστὶ πιστῶς καὶ ἀκριβῶς κατὰ τὴν δύναμιν καὶ κρίσιν τὴν ἐμὴν ἐπιτελέων, τοῖς δὲ νοσέουσιν, ἤν τε πλούσιοι τύχωσιν ὄντες, ἤν τε πένητες, ὁμοίῃ σπουδῇ τὴν ἐκ τῆς τέχνης ἐπιγενέων ἐπικουρίην· μηδὲ παραβόλως ἀποπειρώμενος τὴν τεο ζόην ἀποκυβεύσειν, μηδ' ἰητρεύσειν ἐπὶ χρηματισμῷ ἢ φάτιος ἱμέρῳ. 'Ες οἰκίας δὲ ὁκόσας ἂν ἐσίω, ἐσελεύσεσθαι ἐπ' ὠφελίῃ καμνόντων, ἐκτὸς ἐὼν πάσης ἀδικίης . . . . Ταύτην τὴν ἐπαγγελίην ἐπιτελέα ποιέοντι εἴη ἐπαύρασθαι βίου καὶ τέχνης, καὶ Θεὸν κτήσασθαι ἀρηγόνα· παραβαίνοντι δέ, τἀναντία τουτέων».—κ. Α. Κ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν· ἀλλ' ἀτυχῶς τὸ εὕρομεν ἀκατάλληλον. — κ. Μ. Η. Κ)πολιν. 'Απεστάλη τὸ βιβλίον καὶ τὰ σημειούμενα φύλλα.— κ. Δ. Α. Δ. 'Αγχίαλον. 'Εγένετο ἡ μεταβολὴ τῆς διευθύνσεως, ἀπεστάλη δὲ καὶ τὸ ζητηθὲν φύλλον.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[30 Ἰουνίου (Πέμπτη) 1883].

Διὰ Β. Διατάγματος, ἐπὶ τοῦ εἰδικοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ἐξόδων τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν τῆς χρήσεως τοῦ 1883, χορηγεῖται ἔκτακτος πίστωσις δρ. 25,000 ἕνεκα τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἐνσκηψάσης χολέρας.— Ἕνεκα τῶν ληφθεισῶν ἐνταῦθα εἰδήσεων περὶ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ καταστάσεως τῆς νόσου καὶ περὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ληφθέντων προφυλακτικῶν μέτρων, τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον συνελθὸν ἐκτάκτως, ἀπεφάσισε νὰ ὑποβληθῶσιν ἅπασαι αἱ ἐξ Αἰγύπτου προελεύσεις εἰς κάθαρσιν 21 ἡμερῶν, εἰς ἣν ὑπάγονται καὶ οἱ ἤδη ὑπὸ κάθαρσιν διατελοῦντες ἐν τοῖς λοιμοκαθαρτηρίοις τοῦ κράτους.— Ὑπὸ τοῦ Ἰατροσυνεδρίου ἀπεφασίσθη καὶ διετάχθη ἡ ἐκτέλεσις ἐπισκευῶν τῆς ἐπὶ τῆς νήσου Τρίκερι μονῆς ἐχούσης 88 καθαρὰ καὶ εὐρύχωρα δωμάτια, μεγάλην αὐλήν, πόσιμον ὕδωρ καὶ τὰ λοιπὰ χρειώδη. Ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ θέλουσιν ὑποστῇ τὴν νενομισμένην κάθαρσιν οἱ διὰ τοῦ πρώτου ἐξ Αἰγύπτου ἀτμοπλοίου προελευσόμενοι ἐπιβάται, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἤθελεν εἶσθαι ἐπαρκὴς πρὸς πλήρωσιν τοῦ χώρου. Πρὸς τούτοις ὁ νομάρχης Λαρίσσης διετάχθη νὰ ὑποδείξῃ ἀμέσως τὸ ἀναγκαιοῦν προσωπικὸν διὰ τὸ λοιμοκαθαρτήριον Τρικέρου. Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ συνεδριάσει ἀπεφασίσθη σὺν τοῖς ἄλλοις νά κομισθῇ μεγάλη ποσότης φανικοῦ ὀξέος, ἡ δὲ κυβέρνησις προέβη ἀμέσως εἰς παραγγελίαν ἐπὶ τούτῳ ἐν Εὐρώπῃ. — Οἱ μέχρι τοῦδε ἀμισθὶ ἀξιεπαίνως τεθέντες ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς κυβερνήσεως ὅπως ὑπηρετήσωσι τὴν πόλιν, ἐν περιπτώσει ἐνσκήψεως τῆς χολέρας καὶ παρ' ἡμῖν, ἐκτὸς τοῦ πρώτου δηλώσαντος τοῦτο κ. Ζωχιοῦ, εἰσὶν οἱ ἀξιότιμοι κκ. Ἰούλιος Γαλβάνης, Παπαϊωάννου, Σ. Σπάθης καὶ Μαλανδρῖνος. — Διὰ Β. Δ. ἀπὸ τῆς 1 προσεχοῦς Ἰουλίου τεθήσονται εἰς κυκλοφορίαν τὰ ἐπιστολικὰ δελτάρια. Ἀπὸ τῆς αὐτῆς δὲ ἡμέρας τὰ τέλη τῶν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ παγκοσμίου ταχυδρομικοῦ συνδέσμου ἀποστελλομένων ἁπλῶν γραμμάτων ὁρίζονται εἰς λεπτὰ 25, τῶν δὲ ἐπιστολικῶν δελταρίων εἰς λεπτὰ 10.— Ἐνεκρίθη διὰ Β. Δ. ἡ σύστασις ἐν Ἀθήναις μετοχικῆς ἑταιρίας ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Σιδηρόδρομος Πύργου-Κατακώλου». Ὡς γνωστὸν ἡ γραμμὴ αὕτη ἀνήκει εἰς τὴν Γενικὴν Πιστωτικὴν Τράπεζαν. Ἡ διάρκεια τῆς ἑταιρίας ταύτης ὡρίσθη εἰς 60 ἔτη. Αἱ μετοχαὶ εἶνε 14,500 ἐκ φράγκων 100 ἑκάστη, ὥστε τὸ μετοχικὸν κεφάλαιον τῆς ἑταιρίας ἀνέρχεται εἰς 1,450,000 δραχμῶν. — Διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν Λαρίσσης μέχρι Θεσσαλονίκης τέσσαρες ἄχρι τοῦδε ἑταιρίαι παρουσιάζονται, ὡρισμένως καὶ σαφῶς διατυποῦσαι τοὺς ἑαυτῶν ὅρους ὡς πρὸς τὴν τιμὴν καὶ τὸν καταβλητέον τόκον· διὰ τοῦτο ἡ Κυβέρνησις θὰ ζητήσῃ διὰ μειοδοσίας παραχωρήσεις. Ἐπίσης τὴν κατασκευὴν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Μεσολογγίου—Ἀγρινίου—Ἄρτης ζητεῖ ἡ ἑταιρία τῶν ἐνταῦθα τροχιοδρόμων ἀντὶ δραχμῶν 60,000, πρὸς 8,000 κατὰ χιλιόμετρον καὶ ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ. Περὶ ἀμφοτέρων τῶν σιδηροδρομικῶν τούτων δικτύων ἡ Κυβέρνησις εὑρίσκεται εἰς διαπραγματεύσεις, μετὰ περισκέψεως μελετῶσα πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἀσφαλεστέρων καὶ συμφορωτέρων ὅρων.— Τὸ νέον κατάστημα τῆς διευθύνσεως τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγραφείων, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ δημοσίου, ὃν τέως κατεῖχεν ὁ στρατὼν τοῦ μηχανικοῦ, ὄπισθεν τῆς τραπέζης τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ βασιλικοῦ σταύλου, κατασκευάζεται ἄριστον τὴν διαίρεσιν, τὴν εὐρυχωρίαν, τὰς ἀναλογίας καὶ τὴν στερεότητα. Ἡ μεταβολὴ ἐπέτυχε καθ' ὅλα. Ἤδη ἀφίκοντο αἱ ἐπιστολοθῆκαι καὶ διάφορα κιβώτια, ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, τοποθετηθησόμενα καταλλήλως, ἅπαντα ἐκ σύρματος καὶ κρυστάλλου, κατὰ νεωτάτην μέθοδον, ἵνα ἀμέσως ἐπιθεωρῇ αὐτὰ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ὑπαλλήλου ἂν ἔχουν ἐντὸς ἐπιστολάς.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ

ΤΟΥ

ΜΗ ΧΑΝΕΣΑΙ

ΚΑΤΑ ΦΥΛΛΑΔΙΑ

πωλούμενα ἀντὶ 20 λεπτῶν

ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ ΔΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΠΕΜΠΤΗΝ καὶ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται μὲ ἔκπτωσιν 25 ο|ο· ἤτοι ἐτησία συνδρομὴ φράγκα 15, ἑξάμηνος 8.

Πρῶτον μυθιστόρημα

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

διανέμεται πρὸς ἐγγραφὴν συνδρομητῶν καὶ ἤρξατο πωλούμενον ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος.

Ἐν Πειραιεῖ καὶ ταῖς Ἐπαρχίαις, ὅπου ἐπίσης θὰ γίνηται πώλησις καθ' ὁδόν, οἱ θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ στέλλουν προηγουμένως τὸ τίμημα. Ἐπίσης καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

Πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» τὰ ἑξῆς σπανιώτατα βιβλία :

Ἡ Καινὴ Διαθήκη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δίγλωττος, ἐν ᾗ ἀντιπροσώπως τό τε θεῖον πρωτότυπον καὶ ἡ ἀπαραλλάκτως ἐξ ἐκείνου εἰς ἁπλῆν διάλεκτον, διὰ τοῦ μακαρίτου κυρίου Μαξίμου Καλλιουπολίτου γενομένη μετάφρασις ἅμα ἐτυπώθησαν. 1638. Δύο τόμοι Ν. Δρ. 50.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δίγλωττος, τοῦτ' ἔστι, τὸ θεῖον ἀρχέτυπον καὶ ἡ αὐτοῦ μετάφρασις εἰς κοινὴν διάλεκτον. Μετὰ πάσης ἐπιμελείας διορθωθέντα καὶ νεωστὶ μετατυπωθέντα. Ἐν Ἅλᾳ τῆς Σαξονίας. 1710. Ν. Δρ. 25.

Εἴσοδος Φυσικῆς ἀκροάσεως κατ' Ἀριστοτέλην συνερανισθεῖσα ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου Θεοφίλου τοῦ Κορυδαλέως. Ἐνετίῃσιν, 1779 — 1780. Δύο τόμοι Ν. Δρ. 15.

Ἐπιστολαὶ Ι. Α. Καποδίστρια, Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος. Ἀθήνησι, 1841 — 1843. Τέσσαρες τόμοι Ν. Δρ. 15.

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 341.—10 Ιουλιου 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 393

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΑΙΚΣΠΕΙΡΟΥ «Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας». Ἀποσπάσματα ἐξ ἀνεκδότου μεταφράσεως ὑπὸ Δ. Βικέλα.

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ, μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

ΤΟ ΦΙΛΟΙΚΕΙΟΝ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων.

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΜΑΘΗΜΑ.

ΠΩΣ ΘΑ ΤΕΛΕΙΩΣΗι Η ΓΗ ὑπὸ Μιχαὴλ Βίστη.

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ. Ἡ φωλεὰ τοῦ κόκκυγος.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Πρό τινος ἐν τῇ γαλλικῇ βουλῇ ὑπεβλήθη νομοσχέδιον περὶ αὐξήσεως τῆς ἐθνικῆς ἀμοιβῆς, ἥτις ἀπενεμήθη τῷ 1874 ὑπὸ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως τῷ περιωνύμῳ Pasteur διὰ τὰς κοινωφελεῖς αὐτοῦ ἐπιστημονικὰς ἀνακαλύψεις· περὶ τῆς ἀμοιβῆς ταύτης ὁ βουλευτὴς καὶ διαπρεπὴς ἐπιστήμων Paul Bert, εἰσηγητὴς ὢν τοῦ νομοσχεδίου, ἐκτὸς ἄλλων ἐν ἐπιλόγῳ εἶπε τὰ ἑξῆς : «Δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἀναμνησθῶμεν ἐνταῦθα τῶν λόγων τοῦ περιφανοῦς φυσιολόγου Huxley, εἰπόντος ἔν τινι δημοσίῳ αὐτοῦ μαθήματι, ἐν τῷ βασιλικῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Λονδίνου· «Αἱ ἀνακαλύψεις τοῦ κ. Pasteur ἀρκοῦσι μόναι αὐταὶ ν' ἀντισταθμίσουν τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν τῶν πέντε δισεκατομμυρίων, ἅτινα ἐπλήρωσεν ἡ Γαλλία εἰς τὴν Γερμανίαν τῷ 1870.

«Τελευτῶντες, ἐπικαλούμεθα τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπὶ τούτου, ὅτι τὰ πειράματα ἐφ' ὧν στηρίζονται πᾶσαι αὗται αἱ ἀνακαλύψεις, εἶνε οὐ μόνον δυσχερέστατα ἀλλὰ καὶ τὰ πάντων κινδυνωδέστατα. Ὁ θάνατος ἐπαπειλεῖ αὐτὸν ἄφευκτος ἅμα τῇ ἐλαχίστῃ νύξει, τῇ ἐλαχίστῃ ἀμυχῇ. Καὶ ποῖος θάνατος ; ὁ διὰ τοῦ ἄνθρακος, τῆς σηψαιμίας, τῆς λύσσης Οἱ γενναιότατοι τρέμουσιν ἀναλογιζόμενοι τὸν κίνδυνον τοῦτον.

Ποῖος λοιπὸν, ἐνώπιον τοιούτου κινδύνου, βλέπων καὶ τὰ θαυμάσια κατορθώματα τὰ περιποιοῦντα τιμὴν τῇ Γαλλίᾳ, προφυλάττοντά αὐτὴν ἀπὸ τοσούτων δεινῶν, δημιουργοῦντα αὐτῇ τοσούτους πόρους πλούτου, δὲν θὰ διακηρύξῃ ὅτι πρὸς τῇ δικαίᾳ ἐθνικῇ ἀμοιβῇ τῇ ἀπονεμηθείσῃ τῷ 1874, πρέπει ν' ἀπονεμηθῇ αὐτῷ νέα, δικαιοτέρα ;

«Ἐπιτραπήτω ἡμῖν ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τοὺς λόγους τοῦ περικλεοῦς Πὶτ, οὓς εἶπεν ὑποβαλὼν εἰς τὴν βουλὴν τῶν Κοινοτήτων τὸ νομοσχέδιον περὶ ἀπονομῆς ἐθνικῆς ἀμοιβῆς τῷ Jenner, τῷ εὑρέτῃ τοῦ δαμαλισμοῦ : «Ψηφίσατε, Κύριοι· οὐδέποτε ἡ εὐγνωμοσύνη σας θὰ φθάσῃ τὸ μέγεθος τῆς γενομένης εὐεργεσίας».

— Ἡ Νοτία Ἀμερικὴ παρασκευάζεται ὅπως πανηγυρίσῃ μεγαλοπρεπῶς κατὰ τὴν 24 Ἰουλίου τὴν ἑκατοστὴν ἐπέτειον τῆς γεννήσεως τοῦ ἐλευθερωτοῦ αὐτῆς Σίμωνος Βολιβάρ. Καὶ πᾶσαι μὲν αἱ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν εἰς τὸν νικητὴν τῶν Ἱσπανῶν ὀφείλουσαι πολιτεῖαι αὐτῆς θέλουσι τελέσει δημοσίους ἑορτάς· ἀλλ' ἡ γενικὴ ἐπίσημος ἑορτὴ θέλει τελεσθῇ ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τῆς Βενεζουέλας. Καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις ὀργανωθησομένη ἐν Καρακὰς, τῇ πρωτευούσῃ τῆς Βενεζουέλας, θέλει ἐγκαινισθῇ ἐπισήμως ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, ἥτις ἐν τῷ τμήματι τῆς γλυπτικῆς θέλει χαιρετίσει τοὺς διαδόχους τοῦ Βολιβάρ. Ἐν τῷ τμήματι τῆς γραφικῆς μεγάλη πινακογραφία, ἐσχάτως ἐκτεθεῖσα ἐν Παρισίοις ὑπὸ τοῦ γράψαντος αὐτὴν Towar y Towar καὶ λίαν εὐφήμως κριθεῖσα, θὰ παριστᾷ τὸν Βολιβὰρ συνάπτοντα μετὰ τῶν Ἱσπανῶν τὴν περίφημον τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς συνθήκην, τῇ 5 Ἰουλίου 1811. Μετάλλια δὲ φέροντα ἐπ' αὐτῶν κεχαραγμένας τὰς μορφὰς τοῦ Βολιβὰρ καὶ τοῦ νῦν προέδρου τῆς Βενεζουέλας Guzman Blanco θέλουσι διανεμηθῇ εἰς τοὺς μεθέξοντας τῆς ἑορτῆς ἐπισήμους ἀντιπροσώπους, ἐξ ὀρειχάλκου δὲ τοιαῦτα καλλιτεχνικώτατα θέλουσι σταλῇ εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Κρατῶν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Τὰ μετάλλια ταῦτα κατεσκεύασεν ὁ γνωστὸς γάλλος γλύπτης Emile Soldi. Ἡ ἑκατονταετηρὶς αὕτη τῆς γεννήσεως τοῦ Βολιβὰρ, τελουμένη ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος, φέρει χαρακτῆρα ἐθνικῆς ἑορτῆς καὶ δεικνύει συγχρόνως πόσον ἀκμαία διατελεῖ ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας ἐν ταῖς Δημοκρατίαις τοῦ Νέου Κόσμου.

— Ἐν Παρισίοις ὠργανώθη ἔκθεσις ῥόδων· κατὰ τὸ ἐπίσημον δ' αὐτῆς πρόγραμμα θέλουσιν ἐκτεθῇ δείγματα ῥόδων τριάκοντα χιλιάδων εἰδῶν καὶ ἀποχρώσεων. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἔν τε τῇ Γαλλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ καλλιεργούντων ῥόδα μετέσχον τῆς ἐκθέσεως ταύτης, ἥτις εἶνε ἡ τελειοτάτη καὶ μεγαλοπρεπεστάτη πασῶν τῶν ἄχρι τοῦδε ἐκθέσεων ῥόδων· μετὰ τὸ πέρας δὲ αὐτῆς γενήσονται δημόσιοι περὶ ἀνθοκομίας διαλέξεις, ὅπως τὸ κοινὸν λάβῃ γνῶσιν τῶν τρόπων τῆς καλλιεργείας τῶν ῥοδῶν.

— Ὁ μέγας ἄγγλος φυσιολόγος σὶρ J. Lubbock δημοσιεύει ὑπὸ τὸν τίτλον «Μύρμηκες, μέλισσαι καὶ σφῆκες,» μελέτας περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῶν ἠθῶν τῶν κοινωνιῶν τῶν ὑμενοπτέρων ἐντόμων, ἀφηγούμενος τὰ πολλὰ πειράματα εἰς ἃ ἐνασχολεῖται ἀπὸ δώδεκα ἐτῶν. Ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ὁ συγγραφεὺς παρέχει ἐκπληκτικὰς καὶ πρωτακούστους λεπτομερείας περὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐργασίας, τῶν ἐκστρατειῶν, τῆς δουλείας, τοῦ ἰδιώματος, τῆς ἀγάπης καὶ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν αἰσθημάτων τῶν μυρμήκων, ἅτινα πάντα ὑπῆρξαν τὸ πρώτιστον ἀντικείμενον τῶν μελετῶν τούτων.

— Ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις ἀποστέλλει τὸν διάσημον ἀραβιστὴν Euting, βιβλιοθηκάριον ἐν Στρασβούργῳ, ἵνα διατρίψῃ ἐπὶ δύο ἔτη ἐν τῇ μέσῃ Ἀραβίᾳ, ὅπως περισυλλέξῃ τὰς ἐκεῖ τυχὸν ὑπαρχούσας ἐπιγραφάς.

— Ἐν τοῖς πρακτικοῖς τοῦ «Γαλλικοῦ Συλλόγου πρὸς προβιβασμὸν τῶν ἐπιστημῶν» (Association française pour l'avancement des sciences) εὐχαρίστως βλέπομεν ἀναγραφομένας καὶ τὰς ἀξιολόγους ἀνακοινώσεις τοῦ ἐν Γαλλίᾳ Ἕλληνος μαθηματικοῦ κ. Κυπαρίσσου Στεφάνου, οὗτινος καὶ ἄλλοτε ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ μνημονεύσωμεν λίαν εὐφήμως ἐνταῦθα. Τοιαύτας σπουδαίας ἀνακοινώσεις τοῦ κ. Κυπαρίσσου Στεφάνου ἐπὶ διαφόρων μαθηματικῶν ζητημάτων εὑρίσκομεν καὶ ἐν τοῖς ἄρτι δημοσιευθεῖσι πρακτικοῖς τῶν συνεδριάσεων τοῦ αὐτοῦ Συλλόγου τῆς 25 καὶ 30 Αὐγούστου τοῦ παρελθόντος ἔτους.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Χρονικὰ τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας» ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει κ. Μανουὴλ Γεδεὼν ἀναγγέλλει τὴν ἔκδοσιν συλλογῆς εἰδήσεων περὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, αἵτινες δημοσιευθεῖσαι τὸ πρῶτον ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» ἀνατυποῦνται νῦν μετὰ πολλῶν προσθηκῶν. Τὰ «Χρονικὰ τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας» κοσμούμενα καὶ διὰ δύο πινάκων ὁμοιοτύπων τῆς γραφῆς ἀρχαίων διδασκάλων καὶ σχολαρχῶν, ἀποτελέσουσι τόμον ἐκ 16 τυπογραφικῶν φύλλων, τιμώμενον 15 ἀργυρῶν γροσίων.

Digitized by Google

— Ἐν Λαυρίῳ οἱ ἐργάται τῆς ἑλληνικῆς μεταλλευτικῆς ἑταιρίας, ἐργαζόμενοι ἐπὶ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν Λαυρίου καὶ Ἀθηνῶν, ἀνεῦρον εἰς βάθος ἑνὸς μέτρου ἄγαλμα γυναικὸς καθημένης, ἀκέφαλον, ὕψους ἑνὸς περίπου μέτρου, καὶ μίαν ἐπιτύμβιον λάγηνον μαρμαρίνην, ἐφ' ἧς ὑπάρχει ἀνάγλυφον παριστῶν γυναῖκα ὀρθίαν τείνουσαν τὴν χεῖρα εἰς ἄνδρα, ὑπ' αὐτοὺς παιδίσκην κρατοῦσαν πυξίδα ἐν τῇ χειρί· ὄπισθεν τῆς γυναικὸς δύο ἕτεροι ἀνὴρ καὶ γυνὴ καὶ ὄπισθεν τοῦ πρὸ αὐτῶν ἀνδρὸς θεραπαινὶς κρατοῦσα παιδίον. Ταῦτα παραλαβοῦσα ἡ ἑλληνικὴ ἑταιρία ἐτοποθέτησε προσωρινῶς ἔξωθεν τοῦ γραφείου τῆς ἑταιρίας.

— Καταρρευσάντων τῶν χωμάτων ἐν τῷ ἀρχαίῳ ναῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἐν Δήλῳ, ἀπεκαλύφθη ἐσχάτως ἀρχαϊκὸν ἄγαλμα φυσικοῦ μεγέθους, παριστῶν γυναῖκα βαδίζουσαν καὶ ἀνέχουσαν τὸ ἱμάτιον διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο εἶνε πιθανῶς ἀντίτυπον τοῦ ἐν τῷ ναῷ λατρευτικοῦ ἀγάλματος τῆς Ἀρτέμιδος καὶ διακρίνεται διὰ τὸ ἐπιμεμελημένον καὶ ἔντεχνον τῆς ἀρχαϊκῆς αὐτοῦ ἐργασίας.

— Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπαναλαμβάνονται αἱ κατ' ἔτος ἐνεργούμεναι ὑπὸ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως ἀνασκαφαὶ ἐν Δήλῳ.

— Νέον περιοδικὸν σύγγραμμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Προμηθεὺς» ἤρξατο ἐκδιδόμενον ἐν Κωνσταντινουπόλει δὶς τοῦ μηνὸς ὑπὸ τῶν κκ. Πυγᾶ καὶ Γοργία.

—Ἐν Σύρῳ ἤρξατο ἡ ἔκδοσις ἡμερησίας ἐφημερίδος ὑπὸ τὸν τίτλον «Χρόνος», ἐν δὲ Ναυπλίῳ ἡ ἔκδοσις ἑβδομαδιαίας ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ συνταγματικὸς Ἕλλην.»

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Collection de poèmes Néo-helléniques traduits en français sous la direction de M. le Mis de Queux de Saint-Hilaire. I. **Aristote Valaoritis, Poèmes patriotiques** traduits pour la première fois en français par **J. Blancard.** Avec une notice sur la vie et les œuvres de A. Valaoritis par **le Mis de Queux de Saint-Hilaire.** Paris, Ern. Leroux. 16ον σ. XCI, 204.

Στρατιωτικὴ ἐπιθεώρησις, σύγγραμμα στρατιωτικὸν περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ἅπαξ τοῦ μηνός. Τεῦχος Β'. Ἰούνιος. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Σοφοκλέους Τραγῳδίαι παραφρασθεῖσαι εἰς τὴν καθωμιλημένην ὑπὸ Ι. Καρακατσάνη. Τεῦχος Α'. **Αἴας ὁ Μαστιγοφόρος**. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Εὐτέρπη, σύγγραμμα περιοδικὸν μετὰ εἰκόνων. Τόμος Γ'. περιέχων συνέχειαν τῆς μεταφράσεως τῶν Ἀθλίων τοῦ Βίκτωρος Οὐγγώ. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Οἱ τρεῖς ἱεράρχαι καὶ ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγ. Εἰρήνης ὑπὸ Π. Ῥόκκου. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Μιλτιάδου Καραβοκυροῦ Κλεὶς τῆς συνήθους ὀθωμανικῆς νομοθεσίας. Ἐν Κων]πόλει, 1882.

Περὶ ὀρχήσεως χοροῦ καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ χοροῦ ᾀδομένων ᾀσμάτων ἐν τῇ τραγῳδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ. Ἐναίσιμος διατριβὴ Ἀναστ. Πυρομάλλη. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Περὶ τραυμάτων καὶ κακώσεων ὑπὸ ἰατροδικαστικὴν ἔποψιν, ἐναίσιμος διατριβὴ Β. Τιφτικτσόγλου. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[7 Ἰουλίου (Πέμπτη) 1883].

Τὴν παρελθοῦσαν δευτέραν ἀφίκοντο ἐκ Κερκύρας εἰς Ἀθήνας αἱ Α. Α. Μ. Μ. ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα μετὰ τῶν βασιλοπαίδων. — Ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια μετέβη εἰς Δεκέλειαν, ὅπου καὶ θὰ διαμείνῃ — Ὁ βασιλεὺς ἀναχωρεῖ εἰς Βισβάδεν τὴν 12 τοῦ μηνὸς, θὰ συνοδεύηται ὑπὸ τοῦ ὑπασπιςοῦ του κ. Εὐθ. Χατζηπέτρου.—Ὑπέβαλον τὰς παραιτήσεις αὐτῶν οἱ ὑπουργοὶ κκ. Ῥάλλης καὶ Ῥοῦφος.—Γενομένων τὴν παρελ. Κυριακὴν τῶν δημαιρεσιῶν ἀνὰ τοὺς δήμους τῶν παλαιῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος ἐξελέγησαν δήμαρχοι, Ἀθηνῶν μὲν ὁ τέως τοιοῦτος κ. Δημήτριος Σ. Σοῦτσος διὰ ψήφων 4,670 ἐπιλαχόντων τῶν κ. κ. Ν. Δ. Καλλιφρονᾶ διὰ ψήφων 2,920, Κ. Φρεαρίτου διὰ ψήφων 2,904, Μ. Μελᾶ διὰ ψήφων 2,404, Ἀγ. Δαλέκου διὰ ψήφων 2,260 καὶ Ν. Μενιδιάτη διὰ ψήφων 595, Πειραιῶς δ' ἐξελέχθη ὁ κ. Ἀριστείδης Σκυλίτσης Ὁμηρίδης. Ἐν ταῖς ἄλλαις πρωτευούσαις τῶν ἐπαρχιῶν δήμαρχοι ἐξελέχθησαν οἱ ἑξῆς: Κορίνθου Ι. Δεληγιάννης. — Λεβαδείας Κουτσοπέταλος.— Μεγάρων Γκίκας. — Μεγαλοπόλεως Ζέρβας. — Χαλκίδος Γαζέπης. — Θηβῶν Ντοῦρος.— Ζακύνθου Καρέρ.— Τήνου Δρόσος.— Ἄργους Καλμοῦχος.— Ναυπλίου Κοτσονόπουλος.— Μεσολογγίου Παπαδόπουλος.— Λαμίας Σκληβανιώτης. — Σπάρτης Μελετόπουλος. — Ἀργοστολίου Βενιεράτος.— Κερκύρας Θεοτόκης. — Τριπόλεως Πετρόπουλος. —Βονίτσης Ἐπ. Σακελλαρόπουλος ἰατρός.—Ὕδρας Οἰκονόμου.— Σπετσῶν Α. Κυριακοῦ.— Καρύστου Σαραβάνος. Πύλου Τσικλητήρας.—Στυλίδος Θεοδώρου.—Πατρῶν Πατρινός.— Γαλαξειδίου Λανέρης.— Αἰγίου Φαραζουλῆς.— Πόρου Καραμάνος.— Πύργου Κρεστενίτης.—Γυθείου Βαβανάκος.— Ἑρμιονίδος Μίλησις.— Δημητζάνης Ἀντωνόπουλος.—Κέας Φωκᾶς.—Καλαβρύτων Παπαδόπουλος. — Καρπενησίου Ἰατρίδης.—Λοιδωρικίου Παπαδημητρίου. — Ἄνδρου Μπούμπουρας.— Ἑρμουπόλεως Βαφειαδάκης. — Σύρου (Ἄνω) Βαρθαλίτης.—Ἀγρινίου Βέλος.—Ναυπάκτου Φαρμάκης.—Ν. Ψαρῶν Τζώτζης.—Ληξουρίου Χαριτάτος. —Καλαμῶν Μπούτσης.—Σκοπέλου Σκαβέντσος.—Σκιάθου Δημητριάδης. — Γενομένης τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ τῆς προαγγελθείσης γενικῆς συνελεύσεως τῶν μετόχων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης πρὸς ἐκλογὴν τῆς διοικήσεως αὐτῆς, ἐξελέχθη παμψηφεὶ διοικητὴς μὲν ὁ καὶ νῦν τοιοῦτος κ. Μάρκος Ῥενιέρης, ὑποδιοικηταὶ δὲ οἱ κκ. Εὐθ. Κεχαγιᾶς καὶ Γ. Βασιλείου. — Ἀπὸ τῆς 1 Ἰουλίου ἐτέθησαν εἰς κυκλοφορίαν τὰ ἐπιστολικὰ δελτάρια διὰ τὸ ἐσωτερικὸν, ἤτοι διὰ τὴν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἀλληλογραφίαν λεπτῶν 10, καὶ διὰ τὴν ἐντὸς τῆς αὐτῆς πόλεως ἀλληλογραφίαν λεπτῶν 5. — Ἀπὸ τῆς 15 ἱσταμένου ἄρχεται ἡ εἰς τοὺς μετόχους τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης πληρωμὴ τοῦ μερίσματος τῆς ληξάσης ἑξαμηνίας, ὁρισθέντος ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου αὐτῆς εἰς δρ. νέας 135. — Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς ἑταιρίας τοῦ σιδηροδρόμου, τελοῦνται προσεχῶς ἐν Φαλήρῳ λεμβοδρομίαι. — Ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν θὰ ἔχῃ ἐντελῶς στρωθῇ διὰ σιδηρῶν ῥάβδων ἡ ἀπὸ Βόλου εἰς Λάρισσαν σιδηροδρομικὴ ὁδός.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Ἤμην ἱερός τις τόπος, εἰς τὸν χάρτην σου θὰ κεῖμαι
Ἂν τὴν κεφαλήν μου κόψῃς, θέλεις ἴδει ὅτι εἶμαι
Ὄχι τόπος ἱερὸς
Ἀλλὰ πρᾶγμα πεπλασμένον ἐκ σιδήρου καὶ πυρός.

2.

Κυβόλεξον πρὸς συμπλήρωσιν.

Π
. Α .
. . Ρ . .
Π Α Ρ Α Λ Ο Σ
. . Λ . .
. Ο .
Σ

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Οἱ τρόποι ἑκάστου εἶνε τὸ ἀλάνθαστον κάτοπτρον τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ καταστάσεως.

2.

ἄϋλος — αὐλός.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

7 'Ιουλίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 7' Ιουλίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	'Ομολογ. ἐκδοθεῖσαι	'Ομολ. κυκλοφορ.	'Εποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	'Εποχαὶ κληρώσεως	'Ετήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1 'Ιουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	388 50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 'Ια.'Απ.'Ιουλ.'Οκ.	20Δεκ.Μαρ.'Ιουν Σεπ.	30,—	3921[2	500	468.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	293.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	283.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 'Ιουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	216.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 'Οκτωβρίου	6,—	100,—	100	107.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι 'Εθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1'Ιουλ.1Σεπτ 1Νοεμ. 1'Ιαν.1Μαρτ.1Μαΐου	Φρ.16	362,50	400	292.50

Πιστωτικὰ καταστήματα 'Εταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	'Αποθεματικὸν κεφάλαιον	'Εποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος Δρ. π.	18,000,000	'Ολόκληρον	12,630,000	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	300	1,000	4460
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	344.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	145.50
'Ασφαλιστ. 'Εταιρία ὁ 'Αρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
'Εταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	'Ιανουάρ. καὶ 'Ιούλ.	14.—	140	186.—
Σιδηρόδρομ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	19	200	503.—
'Εταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
'Ελλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
'Εταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		'Ιανουάριον 'Ιούλιον	3***	100	
Πανελλ. 'Ατμοπλ. 'Εταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	27.75
» . . .	Ὄψεως	»	28.05
Γαλλίας — 'Εθνικῆς	Τραπέζης	3ἡμ.	112
» »	Τραπεζικὸν	3μην.	111

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.35
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα 'Οθωμανικὴ	»	25.65
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
'Αργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (10 'Ιουλίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	53
'Ελληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	248
» » 9 0[0.	»	257
'Εταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	168
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	110–110 5[40
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22. 92 1[2–22.95
Λίρα 'Αγγλικὴ . . .	γρ.	110 8[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 26[40

Παρατηρήσεις

*'Απὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

'Αλληλογραφία τῆς 'Εστίας.

—

κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Διὰ τοῦ προσεχοῦς θέλομεν σᾶς στείλει τοὺς 2 δεδεμ. τόμους διὰ τὸν κ. Π. Μ. — κ. Δ. Ν. 'Οδησσόν. 'Απεστάλησαν, καὶ τὸ ἰδικόν σας καὶ τὸ τοῦ κ. Π. — Φοιτητῇ. 'Εδημοσιεύθη τῷ 1868 εἰς τόμον ἐκ σελ. 160 ὑπὸ τὸν τίτλον «Σύντομος ἀπάντησις εἰς τὰς κατὰ τῆς γραμματικῆς καὶ ἱστορίας τοῦ κ. Δ. Βερναρδάκη ἐπικρίσεις ὑπὸ ***.» Παρὰ τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπώλαις ἴσως δυνηθῆτε νὰ εὕρητε ἀντίτυπον τοῦ βιβλίου. — κ. Α. Γ. Σ. Γύθειον. Ὅλοι οἱ τόμοι εἶναι 15, διότι ἕκαστος ἀποτελεῖται ἐκ τῶν φύλλων μιᾶς ἑξαμηνίας, ἄνευ τῶν δελτίων. Τιμὴ ἑκάστου φρ. 5. — κ. Μ*. Βιβλία ὑπάρχουσι πολλά, ταῦτα ὅμως δὲν διδάσκουσιν ἢ τρόπους καὶ κανόνας τοῦ μηχανικῶς συμπεριφέρεσθαι, παρέχουσι μόνον ἐπιπόλαιον ἐπίχρισμα φιλοφροσύνης, οὐχὶ τὴν ἀληθῆ εὐγένειαν, ἥτις εἶνε ἀπαύγασμα τῆς εὐγενείας τῶν ἠθῶν καὶ αἰσθημάτων. — κ. Δ. Β. Λονδῖνον. 'Ελήφθη καὶ τὸ τρίτον. Σᾶς εὐγνωμονοῦμεν. — κ. Α. Γ. Κ. Καβάλλαν. Ἡ σειρὰ ἀπεστάλη, εἰς τὸ ἑξῆς δὲ τὰ στελλόμενα ἔσονται τρία. — κ. Μ. Α. Β. Γαλάζιον. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως. — κ. Ν. Π... Νίκαι, τὰς ὁποίας συγγραφεύς τις παρομοιάζει εὐφυῶς πρὸς τὸν γάμον. Ὡς οὗτος, ἔχουσι καὶ αὗται τὸν μῆνα τοῦ μέλιτος, καθ' ὃν διαρκεῖ ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ εὐφροσύνη τῆς ἐπιτυχίας. 'Αλλὰ μετὰ μικρὸν ὁ ἐνθουσιασμὸς ἀρχίζει νὰ ὑποχωρῇ εἰς τὴν ψυχρὰν σκέψιν· ἐκ τῶν νεφελῶν, ὅπου εὑρίσκοντο οἱ ἀγωνιζόμενοι, καταπίπτουσι πάλιν εἰς τὴν γῆν. Τότε δ' ἄρχονται αἱ ἀπαιτήσεις, αἱ ἔριδες, αἱ μεμψιμοιρίαι, ἡ καταφορὰ ἐκείνων, ὧν διεψεύσθησαν αἱ προσδοκίαι, καὶ τὰ παρεπόμενα. — κκ. Δ. Γ. Π. Σμύρνην καὶ Ι. Δ. Μ. Σύρον. 'Ελήφθησαν. — κκ. Α. Α. Κ. Λίβερπουλ καὶ Δ. Δ. Κ. Πάτρας. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Α. Ν. Περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς παροιμίας ταύτης («Κροκοδείλου δάκρυα») γράφει ὁ Εὐστάθιος· «Ψευδόμεθα το κλαίειν, ὅτε καὶ κροκοδειλίζομεν, ἐφ' οἷς μὴ ἔχομεν κατεσθίειν ὁλοκλήρως τοὺς ἀδελφούς. Καὶ γάρ τοι καὶ κροκόδειλος ποτάμιος ἀνθρώπου περιγενόμενος, καὶ τὸν ὅλον κατασπάσας ἄχρι καὶ εἰς κεφαλήν, εἶτα μαθὼν ἄσαρκον αὐτὴν εἶναι καὶ ἀχρείαν εἰς βρῶσιν, κλαίειν ἐθέλει, οὐ πρὸς οἶκτον, ἀλλ' ὅτι μικρὰ κερδαίνει τοῦ ἐγκαταλείμματος.» — κ. Ν. Κ. Πειραιᾶ. Δύνασθε νὰ τὸ ἀποστείλητε κατ' εὐθεῖαν. — 'Αναγνώστῃ τῆς «'Εστίας». Ἡ 'Ελισάβετ τῆς 'Αγγλίας. Λέγεται δὲ πρὸς τούτοις ὅτι ὑποπτεύσασα ἕνα τῶν αὐλικῶν ὡς ἐρωτικῶς πρὸς αὐτὴν ἔχοντα, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ τὴν εἰκόνα τῆς ἐρωμένης του· ἐκεῖνος δὲ ἐκπληρῶν τὴν ἐπιθυμίαν της, μετὰ πολλῆς λεπτότητος τῇ ἀπέστειλε κάτοπτρον. — κ. Μ. Κ. Αἴγιναν. Μόνον δύο. — κ. Π. Λ. Πόρον. Τὰ λοιπὰ σᾶς πέμπομεν προσεχῶς. — Φίλῳ Π*. Μάλιστα. Εἰς ἕνα τῶν τόμων τῶν πρώτων ἐτῶν. 'Ελέγετο δὲ ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐὰν δηλ. ἤθελεν εὕρῃ μυῖαν εἰς τὸ ποτήριόν του, ὁ Ἕλλην ἀντιθέτως πρὸς ἄλλους Εὐρωπαίους ἤθελε φωνάξει τὸν ὑπηρέτην καὶ τὸν ὑβρίσει. Πόσον δ' ἐπιεικὴς ἦτο ἡ κρίσις ἐκείνη μαρτυρεῖ τὸ συμβάν, ὅπερ ἀναγράφει τὸ ἀστυνομικὸν δελτίον, καθ' ὃ «λαχανοπώλης τις μεταβὰς εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς καφενεῖον τοῦ Εὐστρ. Βούλγαρη, ἵνα πίῃ λεμονάδαν, καὶ ἰδὼν μυῖάν τινα ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, ὠργίσθη καὶ ἐκτύπησε διὰ καθέκλας τὸν ὑπηρέτην τοῦ καφενείου, καὶ τὸν ἐπλήγωσεν εἰς διάφορα τοῦ σώματός του μέρη.» — κ. Γ. Α. Φιλιατρά. Τὸ βιβλίον ἀπεστάλη, ἐγένετο δὲ καὶ ἡ ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεως συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ σας.

—

Αἱ συνδρομαὶ διευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς 'Αθήνας «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «'Εστίας», ἀποστέλλονται δὲ δι' ἐπιταγῶν, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς 'Εθνικῆς Τραπέζης, ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χρυσοῦ, τοκομεριδίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν δανείων, τραπεζικῶν γραμματίων Γαλλικῆς Τραπέζης ἢ γαλλικῶν γραμματοσήμων Γραμμάτια τῆς 'Ιονικῆς Τραπέζης καὶ 'Ρωμουνικὰ χαρτονομίσματα εἰσὶν ἀπαράδεκτα.

Digitized by Google

ΣΥΛΛΟΓΗ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ

ΤΟΥ

ΜΗ ΧΑΝΕΣΑΙ

ΚΑΤΑ ΦΥΛΛΑΔΙΑ

πωλούμενα ἀντὶ 20 λεπτῶν

ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ ΔΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΠΕΜΠΤΗΝ καὶ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

—

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται μὲ ἔκπτωσιν 25 ο|ο· ἤτοι ἐτησία συνδρομὴ φράγκα 15, ἑξάμηνος 8.

Πρῶτον μυθιστόρημα

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

διανέμεται πρὸς ἐγγραφὴν συνδρομητῶν καὶ ἤρξατο πωλούμενον ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος.

Ἐν Πειραιεῖ καὶ ταῖς Ἐπαρχίαις, ὅπου ἐπίσης θὰ γίνηται πώλησις καθ' ὁδόν, οἱ θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ στέλλουν προηγουμένως τὸ τίμημα. Ἐπίσης καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΠΟΝΗΜΑΤΑ

ΚΥΚΛΑΔΙΚΑ, ἤτοι γεωγραφία καὶ ἱστορία τῶν Κυκλάδων νήσων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Φράγκων. (1874) δρ.ν.5.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ Μακεδονίας, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας κατὰ τὸν Émile Isambert, δρ. 5.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ περιγραφικὰ τῶν Κυκλάδων νήσων κατὰ μέρος. Ἄνδρος. Κέως, μετὰ γεωγραφικῶν πινάκων, δρ. 5.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ, ἐποποιία βυζαντινὴ τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, κατὰ τὸ ἐν Ἄνδρῳ ἀνευρεθὲν χειρόγραφον (ἀντὶ 5) δρ. 2 50.

ΟΙ ΠΕΡΣΑΙ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Paul de Saint-Victor, les deux masques (Μετάφρασις) δρ. 1.

ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΛΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΩΝ. Διανέμεται δωρεὰν ὑπὸ τῶν καταστημάτων Ἀνδρ. Κορομηλᾶ.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ

Ὑφηγητοῦ.

—

Τιμᾶται φράγκων 3 1/2.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον φράγκων 2 1[2. Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρομικῶς στελλόμενον ἀντὶ 2,80.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ.ν. 1. *ταχυδρομικῶς* 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά·

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ

τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων Πολιτευμάτων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων ἀπὸ τοῦ 1821 *μέχρι τέλους τοῦ* 1832.

ΥΠΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ Ζ. ΜΑΜΟΥΚΑ

—

Τὸ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένον μέρος αὐτῆς τῆς συλλογῆς τεύχη 11 εὑρίσκονται παρὰ τῷ ἐκδότῃ καὶ τιμῶνται ἀντὶ δρ. 28.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑσίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

L'UNIVERS ILLUSTRÉ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.

Paris, Rue Auber, **3.**

LA MODE FRANÇAISE

37 = Rue de Lille, à Paris = 37

—

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 342.—17 Ιουλιου 1883.—Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 394

—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΑΙΚΣΠΕΙΡΟΥ «Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας». Ἀποσπάσματα ἐξ ἀνεκδότου μεταφράσεως ὑπὸ Δ. Βικέλα.

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ, μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ.

ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Η ΤΥΧΗ ΕΚ ΜΙΑΣ ΒΕΛΟΝΗΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

Ἐν Ζυρίχῃ τῆς Ἑλβετίας ὠργανώθη ἐσχάτως ἔκθεσις, ἧς τὸ κατάστημα ἱδρύθη ἐν μέσῳ μαγευτικοῦ δάσους κειμένου ἐπὶ χερσονήσου ἀποτελουμένης ὑπὸ τῆς συμβολῆς δύω ποταμίων.

Τὰς δαπάνας τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἐπικληθείσης «Ἐθνικῆς Ἑλβετικῆς Ἐκθέσεως» κατέβαλον πάσας ἰδιῶται ἐκτὸς μικρᾶς χορηγίας γενομένης ὑπὸ τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν διοικήσεων τῶν καντονίων. Ἡ πρώτη πρὸς σύστασιν αὐτῆς ἰδέα ἔτυχε ψυχρᾶς ὑποδοχῆς ὑπὸ τοῦ κοινοῦ, πρὸ πάντων δὲ ὑπὸ τῶν ἑλβετῶν βιομηχάνων δυσηρεστημένων ὄντων διότι νόμος προταθεὶς τῷ ἑλβετικῷ λαῷ παρὰ τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Συμβουλίου πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς βιομηχανικῆς ἰδιοκτησίας εἶχεν ἀπορριφθῆ, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἡ φιλοπατρία ὑπερίσχυσε, πάντες παρέσχον τὴν ἀρωγὴν αὐτῶν, καὶ τὸ ἀληθῶς ἐθνικὸν ἔργον ἐπραγματώθη καὶ ἐπέτυχεν ὑπὲρ πᾶσαν προσδοκίαν. Πάντες οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὴν ἔκθεσιν ταύτην, εἴτε ξένοι εἴτε ἐντόπιοι, ἐκπλήττονται βλέποντες τόσην μικρὰν χώραν κεκτημένην τοσαῦτα τὸν ἀριθμὸν καὶ τοιαῦτα τὴν ἐντέλειαν εἴδη βιομηχανίας. Ἐτοποθετήθησαν δὲ ἐν καλλιτεχνικῇ ἁρμονίᾳ τὰ ποικίλα ἐκθέματα, οἷα τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα τῆς Ζυρίχης, τὰ πρὸς ἐξαγωγὴν βαμβακερὰ ὑφάσματα, τὰ κεντήματα τῆς Saint-Gall, τὰ ὡρολόγια καὶ τὰ κοσμήματα, αἱ θῆκαι τῶν μουσικῶν ὀργάνων, τὰ σχολικὰ σκεύη, ἄξια νὰ καταλάβωσι πρωτίστην θέσιν ἐν πάσῃ ἐκθέσει.

Αἱ ἑλβετικαὶ κοινότητες ἀποστέλλουσι πάντας τοὺς μαθητὰς καὶ πάσας τὰς μαθητρίας εἰς ἐπίσκεψιν τῆς ἐκθέσεως, καθεκάστην δὲ καταφθάνουσιν εἰς Ζυρίχην ἁμαξοστοιχίαι πλήρεις παιδίων. Ἡ ἑταιρία τοῦ Σιδηροδρόμου προθύμως ἀνέλαβε νὰ διευκολύνῃ τὴν εἰς τὴν ἔκθεσιν μετάβασιν τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν ὡς καὶ τῶν ἐργατῶν, διότι πάντες σχεδὸν οἱ μεγάλοι βιομήχανοι ἀπέστειλαν εἰς αὐτὴν τοὺς ἐν τοῖς ἐργοστασίοις αὐτῶν ἐργαζομένους ἐργάτας, ἰδίαις αὐτῶν δαπάναις.

— Ἡ Γερμανία κέκτηται 21 Πανεπιστήμια, εἰς ἃ τῷ 1882 ἐφοίτησαν 23,830 σπουδασταί. Ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν τῷ 1883 ηὔξησε κατὰ 1256 ὥστε τὸ σύνολον αὐτῶν ἀνῆλθεν εἰς 25,086. Τὰ ἐπισημότατα τῶν γερμανικῶν Πανεπιστημίων εἰσί· τὸ τοῦ Βερολίνου (εἰς ὃ φοιτῶσι 4000 φοιτηταί) τῆς Λειψίας (3100), τοῦ Μονάχου (2300), τοῦ Βρεσλάου (1600), τῆς Χάλλης (1400), τῆς Τυβίγγης (1300), τῆς Βόννης (1200), τῆς Γοτίγγης (1100), καὶ τοῦ Βυρτσβούργου (1000).

— Ὑποψήφιοι διὰ τὴν ἕδραν τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημείας τὴν κενωθεῖσαν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰουλίου Σανδῶ παρουσιάσθησαν πέντε τῶν διασήμων συγγραφέων τῆς Γαλλίας : ὁ Ἐδμόνδος Ἀμπού, ὁ μυθιστοριογράφος Ἀλφόνσος Δωδὲ, ὁ ποιητὴς Φραγκῖσκος Κοππὲ, ὁ συγγραφεὺς Montegut, καὶ ὁ Ἐδουάρδος Ἑρβὲ, πολιτικὸς διευθυντὴς τῆς ἐφημερίδος «Ἡλίου» καὶ δημοτικὸς σύμβουλος τῶν Παρισίων.

— Περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς ἡ ἐν Βοστώνῃ ἐφημερὶς «Daily Advertiser» ἔγραφεν. «Ἡ ἐν Ἀθήναις σχολὴ διήνυσε τὸ πρῶτον ἔτος· κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος θὰ τὴν διευθύνῃ ὁ καθηγητὴς Λέβις Ρ. Πάκαρδ τοῦ Yale College, ἄξιος διάδοχος τοῦ καθηγητοῦ Γοῦδδιν. Τὰ μέλη τῆς σχολῆς θὰ ἐκδώσωσι τὰς ἐπιγραφὰς τῆς Ἄσσου καὶ θὰ πλουτίσωσι τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν, ἣν τιμῶσι μὲν πάντες οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὴν, ὑβρίζουσι δὲ οἱ οὐδέποτε κρούσαντες τὰς πύλας αὐτῆς. Τὴν σχολὴν ὑποστηρίζουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ Κολλέγια τῆς Ἀμερικῆς· πρέπει ὅμως νὰ τὴν τιμήσωσι καὶ βοηθήσωσιν ὅσοι τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν ποθοῦσι νὰ μὴ στερηθῇ ἡ πατρίς των παντὸς ὅ,τι εἶνε ἄριστον καὶ κάλλιστον ἐν τοῖς γράμμασι καὶ τῇ τέχνῃ. Ἀληθεύει, ὅτι οὔτε πάντες δύνανται νὰ μελετῶσι τὸν Ἀριστοτέλην καὶ τὰ ἑλληνικὰ μάρμαρα, οὔτε ἡ τοῦ Σοφοκλέους ἀνάγνωσις εἶνε προσοδοφόρος. Ἀλλ' οὐαὶ τῇ χώρᾳ, ἧς οἱ λόγιοι ὑπολαμβάνουσι περιττὴν τὴν σπουδὴν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων. Οἱ ἄνθρωποι σπουδάζουσι τὴν ἑλληνικὴν, ἵνα νοήσωσι τὰ ὕψιστα πρότυπα τῆς αἰσθητικῆς καὶ φιλολογικῆς ἐξοχότητος. Τοιαῦται σπουδαὶ εἶνε οὐχὶ δημοτικαί, πάντοτε ὅμως ὠφέλιμοι καὶ ἐποικοδομητικαί. Ἡ ἐν Ἀθήναις ἀμερικανικὴ σχολὴ εἶνε ἀξία μείζονος βοηθείας, ἧς ἔτυχεν ἄχρι τοῦδε».

— Ὁ ἐν Μονάχῳ τὴν ζωγραφικὴν σπουδάζων κ. Ἐμ. Λαμπάκης ἐξέθηκεν ἐν τῇ τακτικῇ ἐκθέσει τοῦ καλλιτεχνικοῦ Συλλόγου ὡραῖον αὐτοῦ ἔργον, κεφαλὴν γραίας χωρικῆς, περὶ οὗ εὐφήμως γράφουσιν αἱ τοῦ Μονάχου ἐφημερίδες.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐκκλησιαστικῶν προκηρύσσει διὰ τοὺς ἐκ τῶν νέων διδασκαλείων ἀπολυθέντας δημοδιδασκάλους εἰδικὴν σειρὰν πρακτικῶν καὶ θεωρητικῶν ἀσκήσεων, διευθυνομένων ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῶν δημοσίων γυμναστηρίων κ. Ἰωάννου Φωκιανοῦ, μεθ' ἃς οἱ εὐδοκιμήσαντες ἐξ αὐτῶν θέλουσι τύχει τοῦ πτυχίου γυμναστοῦ. Τῶν ἀσκήσεων τούτων αἱ μὲν θεωρητικαὶ γενήσονται ἐν τῷ διδασκαλείῳ Ἀθηνῶν, αἱ δὲ πρακτικαὶ ἐν τῷ ἐνταῦθα δημοσίῳ γυμναστηρίῳ. Καὶ αἱ μὲν θεωρητικαὶ θέλουσι περιλάβει ἐπίτομον ἱστορίαν τῆς γυμναστικῆς, διδασκαλίαν τῶν ἀναγκαίων φυσιολογικῶν καὶ ἀνατομικῶν γνώσεων καὶ ὁδηγίας πρὸς διδασκαλίαν τῆς γυμναστικης ἔν τε τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις, τοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ γυμνασίοις. Πρακτικῶς δὲ θέλουσιν ἀσκηθῆ εἰς ἀσκήσεις, ἐλευθέρας, στρατιωτικὰς, διὰ κορυνῶν, δι' ἁλτήρων, δι' ἀμφισφαίρων σιδηρῶν ῥάβδων, ἐπὶ τοῦ μονοζύγου καὶ ἐν γένει ἐπὶ τῶν πεπηγμένων ὀργάνων. Αἱ ἀσκήσεις, γινόμεναι καθ' ἑκάστην, θέλουσι διαρκέσει πεντήκοντα ἡμέρας ἀπὸ τῆς 15 ἐνεστῶτος μηνὸς μέχρι τῆς 28 Αὐγούστου.

— Τὸ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργεῖον ὑποβάλλει ὅσον οὔπω πρὸς τὸν βασιλέα ἔκθεσιν τῆς καταστάσεως τῶν μοναστηρίων τοῦ κράτους. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν ταύτην ἐν τῇ παλαιᾷ Ἑλλάδι καὶ τῇ Ἑπτανήσῳ διατηροῦνται μοναστήρια 145, ἐξ ὧν 10 γυναικεῖα. Ἐν αὐτοῖς διαιτῶνται 1618 μοναχοί, 203 μοναχαί, 591 δόκιμοι ἄνδρες, καὶ 69 δόκιμοι γυναῖκες, ἐκτὸς δὲ ὅλων τούτων ὑπάρχουσι καὶ 760 ὑπηρέται.

Τὰ κατὰ τὰς ἀποφάσεις τοῦ ὑπουργείου ἐπὶ τοῦ προϋπολογ. αὐτῶν ἔσοδα ἀνέρχονται εἰς δρ. 2,018,892,68,

Digitized by Google

διὰ δὲ ἔξοδα εἰς δραχ. 1,247,064,04. Ὥστε τὸ ἐκ τῆς περιουσίας τῶν μοναστηρίων περίσσευμα ἀνέρχεται εἰς δραχ. 771,828.64.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως προσεκάλεσε τὴν θεολογικὴν σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου νὰ ὑποδείξῃ τὸν κατάλληλον ὑποψήφιον διὰ τὴν ἕδραν τῆς Ποιμαντικῆς, τὴν κενωθεῖσαν συνεπείᾳ τοῦ διορισμοῦ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ν. Καλογερᾶ ὡς ἀρχιεπισκόπου Πατρῶν. Ἠρώτησε πρὸς τούτοις τὴν σχολὴν ἐὰν εἶναι ἀνάγκη ἱδρύσεως καὶ ἄλλης τινὸς ἕδρας.

— Ἐνεκρίθη καὶ διωρίσθη πρύτανις τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου διὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐκ τῶν τριῶν ἐκλεχθέντων ὑποψηφίων ὁ πρῶτος ἀναδειχθείς, τακτικὸς καθηγητὴς τῆς μαιευτικῆς κ. Μ. Βενιζέλος.

— Δύο ἐπιστημονικὰ δημοσιεύματα πολλῆς σπουδαιότητος καὶ ἰατρικοῦ ἐνδιαφέροντος ἐποιήσατο ἐσχάτως ὁ διακεκριμένος ἰατρός, καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου κ. Χ. Πρετεντέρης Τυπάλδος. Τὸ ἐν γαλλιστὶ γεγραμμένον πραγματεύεται ἐν σελίσι 270 περὶ τοῦ κατὰ το 1868 ἐπισκήψαντος ἐνταῦθα τύφου, ἑλληνιστὶ δὲ τὸ ἕτερον περὶ τῆς ἐπισκηψάσης ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1869 ἐγκεφαλονωτιαίας μηνιγγίτιδος.

— Ἀγγέλλεται ἐν Κων]πόλει ἡ προσεχὴς ἔκδοσις ἑβδομαδιαίου περιοδικοῦ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Παρθενών». Συντάκτης καὶ ἐκδότης φέρεται ὁ κ. Μ. Μιχαηλίδης.

— Ἐν Λαμύροις τοῦ δήμου Ἄνδρου συνέστη σχολεῖον θηλέων, συντηρηθησόμενον ἐκ τῶν τόκων τοῦ κληροδοτήματος τοῦ ἀποβιώσαντος Νικ. Ἰω. Καμπανάκη καὶ τῆς χορηγίας τοῦ δημοτικοῦ ταμείου τοῦ δήμου Ἄνδρου καὶ ἐξ ἀναλόγου ἐπιχορηγήσεως τοῦ Δημοσίου.

— Ἡ Πρυτανεία τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου παρέτεινε τὸν χρόνον τοῦ περὶ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ φιλέλληνος Γκίλφορδ διαγωνισμοῦ μέχρι τῆς 1 Αὐγούστου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐγχειρίδιον γυμναστικῆς ὑπὸ Ἰωάννου Γ. Φωκιανοῦ, διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις δημοσίου Γυμναστηρίου. (Μετὰ εἰκόνων καὶ σχημάτων). Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, 1883. 8ον [Μετὰ προσοχῆς παρακολουθοῦντες τὰς ἀπό τινος παρ' ἡμῖν καταβαλλομένας προσπαθείας πρὸς διάδοσιν τῆς γυμναστικῆς καὶ εἰσαγωγὴν αὐτῆς εἰς τὴν ἐθνικὴν ἐκπαίδευσιν, ἰδιάζουσαν αἰσθανόμεθα εὐχαρίστησιν ἀναγγέλλοντες τὴν ἔκδοσιν τοῦ καλλίστου τούτου ἐγχειριδίου τοῦ πεπαιδευμένου καὶ ἀκαμάτου διευθυντοῦ τοῦ δημοσίου Γυμναστηρίου κ. Ἰω. Φωκιανοῦ, ὅστις διὰ τοῦ ἐνθέρμου αὐτοῦ ζήλου καὶ τῶν ἐνδελεχῶν καὶ ἐπιμόνων ἐνεργειῶν πλεῖστον συνετέλεσε, μετὰ τοῦ ἑτέρου ἱκανωτάτου ἐπιστήμονος ἡμῶν γυμναστικοῦ κ. Νικολάου Πύργου, εἰς τὴν μέχρι τοῦδε πρόοδον τῆς γυμναστικῆς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι. Ὁ κ. Φωκιανός, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀσχολούμενος εἰς τὰ τῆς γυμναστικῆς, κατενόησεν εἴπερ τις καὶ ἄλλος τὴν ὑψίστην σημασίαν, ἣν τὸ μάθημα τοῦτο ἔχει διὰ τὴν ἐκπαιδευομένην νεότητα, ἐν τῇ πεποιθήσει δὲ ταύτῃ εἰργάσθη μετ' ἀγάπης καὶ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῆς γυμναστικῆς, συνδέσας οὕτω ἀρρήκτως τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τῆς εἰσαγωγῆς θεσμοῦ κοινωφελεστάτου εἰς τὴν ἡμετέραν πατρίδα, ὅπερ οὐ μικρὰν φέρει αὐτῷ δόξαν. Εἰς τὸν ἐθνικὸν δὲ τοῦτον σκοπὸν θέλει πλεῖστον συντελέσει καὶ τὸ νῦν ἐκδιδόμενον ἐγχειρίδιον αὐτοῦ, ὅπερ κατὰ σύστημα καὶ μέθοδον ἐπιστημονικὴν συντεταγμένον προώρισται νὰ καταστῇ διά τε τοὺς μαθητὰς καὶ διδασκάλους ὁδηγὸς ἄριστος εἰς τὴν σώφρονα καὶ ἐπὶ τῶν κανόνων τῆς ὑγιεινῆς βασιζομένην σωμασκίαν, ἥτις οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὰ παράβολα γυμνάσματα τῆς ἀκροβατικῆς. Τὴν ὠφέλειαν δ' αὐτῆς καταδεικνύει ἄριστα ὁ κ. Φωκιανὸς ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ βιβλίου του, ἐξ οὗ ἀσμένως μεταφέρομεν ἐνταῦθα τὰ ἑπόμενα: «Ἡ γυμναστικὴ δὲν σκοπεῖ νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀκροβάτην, ὡς τινες δοξάζουσιν, ἀλλὰ σκοπεῖ διὰ κινήσεων ἀκινδύνων καὶ καλλιτεχνικῶν καὶ διὰ τρόπων, παιδαγωγικωτάτην ἐχόντων ἐνέργειαν, ἅπερ ἐξεῦρε στηριζομένη ἐπὶ τῶν ἀνατομικῶν, φυσιολογικῶν, παιδαγωγικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν, νὰ ἐμβάλῃ αὐτῷ ὑγίειαν καὶ ῥώμην καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν ἔννοιαν τῆς τάξεως καὶ τῆς πειθαρχίας, ἐμποιοῦσα αὐτῷ φρόνημα στρατιωτικὸν καὶ παρασκευάζουσα οὕτως αὐτὸν ἱκανὸν πρὸς ἀνδρείαν, γενναιότητα καὶ φιλανθρωπίαν.

Οἱ οὐδαμῶς ἐκτιμήσαντες καὶ ὠφεληθέντες ἐκ τοῦ μεγάλου πλούτου τῶν ἰδεῶν καὶ παραγγελμάτων τῶν ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων διασωθεισῶν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ νεώτεροι Ἕλληνες, οἵτινες καλλιεπῶς μὲν ἀναφέρομεν μάχας μυριάνδρους, βουλὰς βασιλέων καὶ ἐκκλησίας λαῶν, ἀλλὰ σπανίως ὅμως συγκαταβαίνομεν εἰς τὸ νὰ δείξωμεν πῶς ἐγεννήθησαν, ἐτράφησαν καὶ παιδιόθεν διεπαιδαγωγήθησαν ἢ πῶς ἔζων κατ' οἶκον οἱ τὰ τοιαῦτα βουλευόμενοι καὶ κατορθοῦντες. Ἐντείνωμεν τὸ οὖς εἰς τοὺς λόγους τοῦ Λουκιανοῦ, περιγράφοντος τὰ ἐκ τῆς γυμναστικῆς τῶν ἀρχαίων ἀγαθὰ καὶ ἀνακηρύττοντος αὐτὴν προπαιδείαν τινὰ τῶν πολεμικῶν ἔργων κατ εὐθὺ εἰς ταῦτα φέρουσαν· τείνωμεν τὸ οὖς εἰς τοὺς λόγους τοῦ μεγάλου στρατάρχου Μόλτκε, ἀποδιδόντος τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν καρτερικὴν ἀνδρείαν τῶν Γερμανῶν κατὰ τὸν τελευταῖον Γαλλο-γερμανικὸν πόλεμον εἰς τὰς ἐν καιρῷ εἰρήνης σωματικὰς ἀσκήσεις καὶ γυμναστικὰς ἐγκαρτερήσεις, ἴδωμεν τέλος τίς ὁ πολιτικὸς καὶ στρατιωτικὸς βίος τῶν πρωτευόντων ἐθνῶν, καὶ. . . ἐργασθῶμεν ἀμελλητὶ ὅπως μορφώσωμεν ἀγωγὴν τοῦ ἔθνους σύμφωνον πρός τε τὴν φύσιν τοῦ Ἕλληνος καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν νῦν καιρῶν· διότι ἡ εἰς τοῦ πνεύματος μόνον τὴν καλλιεργίαν καὶ ἀνάπτυξιν ἐπιμονὴ θὰ περιαγάγῃ ἡμᾶς ἀναμφηρίστως βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον εἰς ἐθνικὸν μαρασμὸν καὶ τελείαν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος κατάπτωσιν.»]

Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ὑπὸ Βασιλείου Λάκωνος παραδίδοντος τὴν Πρυτανείαν. 8ον, σελ. 248. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Γεωργίου Γ. Ἀβλίχου, Ἡ καταστροφὴ τῶν Ψαρρῶν δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε. 8ον, σελ. 146. Ἐν Κεφαλληνίᾳ, 1883.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Παροιμία.

[Ἐν τοῖς κατωτέρω στίχοις νὰ εὑρεθῶσιν αἱ λέξεις, δι' ὧν ἀποτελεῖται γνωστὴ παροιμία].

Ἡ γρηὰ ἡ πεθερὰ
Μὲ τὴ νύφη τὴν κερὰ
Παξιμάδια 'ζύμωναν
Κι' ὅλο ἕνα 'θύμωναν.
Θέλ' ἡ νύφη ἡ ἄχαρι
Πειὸ γλυκ' ἀπὸ ζάχαρι.
— Ἔλα, νύφη, παῖρνε, δίνε·
Δὲν πειράζει ὅπως ἂν εἶνε.
— Πεθερά μου, μὲ πειράζει . . .
Μὰ τοῦ κάκου δοκιμάζει
Ἡ νυφοῦλα ἡ μικρή·
Πάντα ἡ ζύμη εἶνε πικρή.

Γ*.

2.

[Διὰ τῆς καταλλήλου συμπληρώσεως τῶν ἐλλειπόντων γραμμάτων νὰ σχηματισθῇ γνώμη τις].

Οὐ††††† ††ρεῖ ††††††τερον †††τικ†† τι ἡ ††††νος †στ†† τὸ ††††εῖ.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Δῆλος;—ῆλος.

2.

Π
Δ Α Σ
Δ Ω Ρ Ο Σ
Π Α Ρ Α Δ Ο Σ
Σ Ο Λ Ω Ν
Σ Ο Ν
Σ

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

14 Ἰουλίου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 14 Ἰουλίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0]0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	391.
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀχ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1[2	500	469.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	431.
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	288.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	281.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	216.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	107.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	293.

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτησ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4465
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	340.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	144.
Ἀσφαλίστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	140	178.50
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	492.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων . . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.		27.50
» . . .	Ὄψεως	»	28.05
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης	3ἡμ.		112 1[2
» »	Τραπεζικὸν 3μην.		111

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.10
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	25.65
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (25 Ἰουλίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	51 3[4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	248 50
» » 9 0[0.	»	256
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	170
Λονδίνου 3 μηνῶν . . .	γρ.	109 1[2–109 25[40
Παρισίων 3 »	φρ.	23 – 23.05
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	109 35[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 22[40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Μ. Δ. Πειραιᾶ. Ὠνομάσθη οὕτω ἀπὸ τοῦ ἥρωος Φαλήρου ἑνὸς τῶν μετασχόντων τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας.—κ. Α. Ν. Ρ. Βερολῖνον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰ σταλέντα. Σᾶς ἐγράψαμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Ε. Π. Πάτρας. Οἱ στίχοι ἐλήφθησαν ἐκ ποιηματίου ἀνωνύμου ποιητοῦ. Ὡς πρὸς τὸ περιοδικὸν ἦτο ἀνάγκη νὰ σημειώσητε ὁποίου εἴδους θέλετε. Ὑπάρχουσιν οἰκογενειακὰ τοιαῦτα πολλά, ἐλαφρὰ καὶ τερπνὰ ἀναγνώσματα, οἷα «le Magasin d'éducation et de récréation», «le Musée des familles», «le Journal de la Jeunesse», «L'Univers Illustré», «L'Illustration», ἅπαντα εἰκονογραφημένα· ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλα ἔγκριτα δημοσιεύματα περιέχοντα σπουδαιοτέραν ὕλην: «La Revue des Deux Mondes», «La nouvelle Revue», «La Revue Politique et Litteraire» κτλ. ἐξ ὧν δύνασθε νὰ ἐκλέξητε — κ. Δ. Α. Ἴσως δὲν εἶνε καὶ ὅλως ἀπορριπτέα. Ὑπουργόν τινα, ἀποδειχθέντα λίαν ἰδιοτελῆ, εἶχον παύσει τῆς θέσεώς του. «Κακὰ κάμνουν νὰ μὲ παύουν, εἶπεν ὁ ὑπουργός· ἐγὼ τώρα πλέον εἶχα κάμει ταῖς δουλειαίς μου, καὶ ἔμελλα νὰ ἀρχίσω νὰ κάμνω ταὶς ἰδικαίς των». — κκ. Κ. Μ., Γ. Δ. Κ. καὶ Δ. Μ. Σύρον καὶ Β. Μ. Ναύπλιον. Ἐλήφθησαν — κ. Δ. Μ. Σύρον. Οἱ 2 τόμοι καὶ τὸ σημειούμενον φύλλον ἀπεστάλησαν ἐγκαίρως.—κ. Α. Κ. Βεβαίως δύνανται νὰ ἀσκήσωσι μεγίστην ἐπίδρασιν· ποῦ ὅμως τὰ τοιαῦτα παραδείγματα. «Εἶναι ὡραῖον θέαμα λέγει ὁ Tocqueville, ὁ βίος τοῦ πολιτευομένου ἀνδρὸς, ὅταν ἀφορμᾶται ἀπὸ σημείου σκοτεινοῦ, ἀφανοῦς· δύσκολος ἐν ἀρχῇ, παρεξηγούμενος, ἐπίπονος, πλήρης πικριῶν, διὰ μυρίων περιστροφῶν παρακάμπτων τὰ ἐπιπροσθοῦντα κωλύματα καὶ τείνων πρὸς τὸ τέρμα, ὡς ἀτραπὸς ἐπὶ τῆς κλιτύος ὄρους μαύρου καὶ αὐχμηροῦ. Ἀλλὰ τὸ τέρμα ὑψοῦται ἐκεῖ καταφανὲς τοῖς πᾶσι· πάντες γνωρίζουσι ποῦ πηγαίνει ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ οὕτω προβαίνων. Ἐφ' ὅσον ἀναβαίνει, ἡ σημαία ἣν φέρει καὶ ἐφ' ἧς εἰσὶν ἐγγεγραμμέναι αἱ ἀρχαί του, ἐκτυλίσσεται καὶ κυματίζει ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου τῆς ἐπιτυχίας καὶ εἰς τὴν λάμψιν τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου... Ἡ μορφὴ αὕτη αὐξάνει, εὐρύνεται, μεγαλύνεται ἐφ' ὅσον προχωρεῖ, διότι οὐδαμῶς ἀπομακρύνεται ἐκείνων, οἵτινες τὴν περιεκύκλουν ἐν ἀρχῇ· δὲν εἶνε πλέον ὁ ἄνθρωπος ὁ θριαμβεύων, ἀλλ' ἡ ἰδέα ἡ ἐμπνέουσα καὶ κινοῦσα αὐτόν· ὁ δὲ κόσμος ἀμείβεται δαψιλῶς διὰ τὴν ὑποστήριξιν ἣν τῷ παρέσχεν ἐν τῇ ἐπιτυχίᾳ καὶ τῇ διαφημίσει τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου».—κ. Γ. Δ. Ἀγρίνιον. Τὸ ζητηθὲν καὶ ἐπιστολήν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Μ**. Διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀλίγον φροντίζουσι τί πρέπει νὰ εἶνε, περισσότερον δὲ τί πρέπει νὰ φαίνωνται.—κ. Α. Γ. Σ. Λαμίαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, ἀλλὰ τὸ θέμα εἶνε ὅλως ἀκατάλληλον.—κ. Κ. Ν. Σύρον. Κατάλογος στέλλεται δωρεὰν εἰς πάντα αἰτοῦντα αὐτὸν δι' ἐπιστολῆς ἐλευθέρας ταχυδρ. τελῶν.— Φίλῳ Σ*. Εἶνε ἀληθές. Καὶ κατὰ τὸν ποιητήν:

Ὅπου μᾶς εὗρεν ἡ αὐγὴ δὲν μᾶς εὑρίσκ' ἡ δείλη
καὶ τῆς προχθὲς τὸ εἴδωλον συντρίβ' ἡ χθὲς γελῶσα.

—Φοιτητῇ. Πολλαχοῦ τῶν συγγραμμάτων του εἰς τὰ «Ἰταλοελληνικὰ» λέγει: «τὴν γλῶσσαν οὐδὲν ἄλλο διαμορφοῖ, οὐδέν τι ἄλλο πλουτίζει καὶ ἐξευγενίζει, παρὰ ἡ βαθμιαία τῶν δυνάμεων τοῦ Γένους ἀνάπτυξις, τουτέστιν ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ καὶ πολιτικὴ καὶ ὑλικὴ προαγωγὴ ὅλων συμφώνως τῶν μελῶν δεδομένης τινὸς κοινωνίας.» καὶ ἀναπτύσσει τὴν θεωρίαν ταύτην ἐν σελ. 111—114.— Χρ. Χρήστῳ. Ζάκυνθον. Οὐδεὶς λόγος ἐμποδίζει τὴν δημοσίευσιν. Ἀλλ' ἀνάγκη νὰ τὸ ἴδωμεν ἵνα ἀποφανθῶμεν.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[14 Ἰουλίου (Πέμπτη) 1883]

Τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Βισβάδεν συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ὑπασπιστοῦ αὐτοῦ κ. Εὐθ. Χατζηπέτρου καὶ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ κ. Καλλίνσκη. — Γενομένης δεκτῆς τῆς παραιτήσεως τῶν ὑπουργῶν κκ. Δ. Ῥάλλη καὶ Γ. Ῥούφου, ὑπουργὸς μὲν τῶν ναυτικῶν διωρίσθη ὁ ὑποναύαρχος κ. Γεώργιος Τομπάζης, ὑπουργὸς δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὁ ἐξ Εὐρυτανείας βουλευτὴς κ. Δημήτριος Βουλπιώτης, τοῦ κ. Λομβάρδου περιοριζομένου εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν, τοῦ δὲ κ. Κοντοσταύλου ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἀναλαμβάνοντος προσωρινῶς καὶ τὸ ὑπουργεῖον τῆς δικαιοσύνης. — Ὁ κ. Δημήτριος Βουλπιώτης δοὺς τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην ἐνώπιον τοῦ βασιλέως τὸν νενομισμένον ὅρκον ἀνέλαβεν ἀμέσως τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως.— Ἰδιόχειρον εὐχαριστήριον ἐπιστολὴν τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῇ ἀπονομῇ τοῦ παρασήμου τοῦ Ἀετοῦ ἐνεχείρισεν ὁ ἐν Βελιγραδίῳ Ἕλλην ἀπεσταλμένος τῷ βασιλεῖ τῆς Σερβίας, λέγουν οἱ «Σύλλογοι».—Ὁ βουλευτὴς Ἀττικῆς κ. Ἀνδρέας Ψύλλας διωρίσθη πρόσεδρος ὑπουργὸς τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων ἐν Μαυροβουνίῳ καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ μεταβαίνει εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ, παραιτούμενος τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος.—Ὁ ὑποςράτηγος καὶ ἀρχηγὸς τέως τοῦ κατὰ τὴν Θεσσαλίαν στρατοῦ κ. Δ. Γρίβας διὰ β. διατάγματος ἐτέθη εἰς διαθεσιμότητα.— Παρεχωρήθη εἰς τὴν κυβέρνησιν ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς τὸ κατάστημα τῆς Ἐκθέσεως ἵνα τοποθετηθῶσιν ἐν αὐτῷ αἱ καπνοκοπτικαὶ μηχαναὶ καὶ τὰ γραφεῖα τῆς ὑπηρεσίας τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ. Δὲν εἶνε ὅμως ἀληθὲς ὅτι ἡ κυβέρνησις μετέβαλε γνώμην καὶ ὅτι δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν χρῆσιν καπνοκοπτικῶν μηχανῶν εἰς ἰδιώτας.— Κατ᾽ ἀπόφασιν τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων πωληθήσονται προσεχῶς διὰ δημοπρασίας πάντα τὰ ἐναπολειφθέντα ἀντικείμενα ἐκ τῆς τελευταίας ἐκθέσεως καὶ ἐν ταῖς ἀποθήκαις αὐτῆς κείμενα ἔκτοτε.—Ἡ σφραγὶς τοῦ δήμου Φερῶν κατ᾽ ἀπόφασιν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου θέλει φέρει ὡς ἔμβλημα τὴν εἰκόνα τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας Ῥήγα τοῦ Φεραίου.— Τὸ παρὰ τὴν μεθόριον ἱστορικὸν δάσος Ζορμπᾶ ἀπετεφρώθη ὑπὸ πυρκαϊᾶς.— Εἰς Φάληρον ἀφίκετο ἀρμενικὸς θίασος, ὅςις ἤρξατο ἀπὸ τῆς παρελθούσης Δευτέρας ἐν τῷ αὐτόθι θεάτρῳ τῆς παραστάσεως τῶν εἰς τουρκικὴν γλῶσσαν μελοδραματίων του. Πρῶτον παρασταθὲν ἔργον εἶνε ὁ «Λεμπλεμπιτζῆ-Χοργὸρ-Ἀγᾶς» συνονθύλευμα ἐκ γαλλικῶν καὶ ἰταλικῶν μελοδραμάτων μετά τινος χροιᾶς ἐνιαχοῦ ἀνατολικῆς μουσικῆς. Τὸ παράδοξον ἐν τῷ μελοδραματικῷ τούτῳ θιάσῳ εἶνε ὅτι ἐκτὸς τοῦ βαρυφώνου, τοῦ καὶ θιασάρχου καὶ τῆς ὑψιφώνου οἱ λοιποὶ ἠθοποιοὶ ᾄδουσι καθ᾽ ἕξιν ἐκ μνήμης, ἐξ ἀκοῆς μανθάνοντες τὰ μέλη καὶ τὰς ἁρμονίας, ὡς ἀγνοοῦντες ἀπολύτως τὴν γραπτὴν μουσικήν.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ
ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ
ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΥΠΟ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ
Ὑφηγητοῦ.

Τιμᾶται φράγκων 3 1/2.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον φράγκων 2 1[2. Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρομικῶς στελλόμενον ἀντὶ 2,80.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ
ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ
ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.
Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ. ν. 1. ταχυδρομικῶς 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΗΤΟΙ
ΣΥΛΛΟΓΗ
τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων Πολιτευμάτων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τέλους τοῦ 1832.
ΥΠΟ
ΑΝΔΡΕΟΥ Ζ. ΜΑΜΟΥΚΑ

Τὸ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένον μέρος αὐτῆς τῆς συλλογῆς τεύχη 11 εὑρίσκονται παρὰ τῷ ἐκδότῃ καὶ τιμῶνται ἀντὶ δρ. 28.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ
ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ
ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑςίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.
Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

L'UNIVERS ILLUSTRÉ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.
Paris, Rue Auber, **3.**

LA MODE FRANÇAISE
37 = Rue de Lille, à Paris = 37

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 343.—24 ΙΟΥΛΙΟΥ 1883. — ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 395

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ, μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

Ο ΚΟΜΗΣ ΤΟΥ ΣΑΜΒΩΡ καὶ ὁ οἶκος τῶν Βουρβώνων.

Ο ΚΥΩΝ ΤΟΥ ΛΟΧΟΥ.

ΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΙ ΤΩΝ ΜΥΡΜΗΚΩΝ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

Ὁ Γερμανὸς καθηγητὴς Hermann Welcker ἐδημοσίευσεν ἄρτι βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ κρανίον καὶ τὸ ἐκμαγεῖον τῆς μορφῆς τοῦ Σχίλλερ», δι' οὗ ἀποδεικνύει ὅτι τὸ κρανίον τὸ μέχρι τοῦδε θεωρούμενον ὡς ἀνῆκον εἰς τὸν ἔξοχον ποιητήν, ὅπερ ἐπεκύρου τὴν νῦν ἰσχύουσαν θεωρίαν περὶ τῆς ὑπαρχούσης σχέσεως μεταξὺ τοῦ μεγέθους τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς νοημοσύνης, δὲν εἶνε τὸ κρανίον τοῦ Σχίλλερ. Ἡ ὑπερμεγέθης ἐκείνη κεφαλὴ ἡ οὕτω καλῶς ἐσχηματισμένη ἀνῆκεν εἰς ἄγνωστον, ὅστις οὐδέποτε ἔκαμε στίχους οὔτε δράματα. Ἡ ἀπάτη αὕτη προῆλθεν ὡς ἑξῆς·

Τὸ σῶμα τοῦ Σχίλλερ εἶχε κατατεθῆ ἐν Βεϊμαρ εἰς προσωρινόν τινα τάφον, ἐξετάφη δ' ἐκεῖθεν μόνον μετὰ 20 ἔτη, τῷ 1826, ὅτε ὁ τάφος ἐκεῖνος περιεῖχεν 24 νεκρούς. Τὸ φορεῖον ἐν ᾧ ἀπέκειτο ὁ νεκρὸς τοῦ ποιητοῦ δὲν ἔφερεν οὐδὲν διακριτικὸν σημεῖον, οὔτε εἶχε σημειωθῆ ἡ θέσις αὐτοῦ. Μετὰ ματαίας λοιπὸν ἐρεύνας πρὸς ἀναγνώρισιν αὐτοῦ, ἀπεφασίσθη νὰ ἐρωτηθῶσιν οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς τῶν ἐν τῷ τάφῳ ἀποκειμένων 24 νεκρῶν, ἐκ δὲ τῆς ἐρεύνης ταύτης ἐξήχθη τὸ συμπέρασμα ὅτι οὐδεὶς τῶν τεθαμμένων ἐκεῖ εἶχε τόσον μεγάλην κεφαλὴν ὅσον ὁ Σχίλλερ. Ἐξελέχθη λοιπὸν ἐκ τῶν 24 κρανίων τὸ μεγαλείτερον, καὶ ἐβαπτίσθη κρανίον τοῦ Σχίλλερ. Ἀλλ' ἀτυχῶς ὁ καθηγητὴς Welcker συνέλαβε τὴν ἁπλουστάτην ἰδέαν νὰ παραβάλῃ το ἐκμαγεῖον τῆς μορφῆς τοῦ Σχίλλερ πρὸς τὸ ὑποτιθέμενον κρανίον αὐτοῦ, ἐκ δὲ τῆς παραβολῆς ταύτης ἐβεβαιώθη ὅτι δὲν εἶνε δυνατὸν ἀμφότερα νὰ ἀνήκωσιν εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Ἀλλὰ ἡ ταὐτότης τοῦ ἐκμαγείου εἶνε ἐπισήμως βεβαιωμένη· ἄρα τὸ κρανίον δὲν εἶνε τοῦ ποιητοῦ καὶ πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἓν τῶν ἐν τῷ τάφῳ ἐκείνῳ τεθαμμένων προσώπων.

Ἀνάλογόν τι δὲ φαίνεται ὅτι συμβαίνει ἐν Ἀγγλίᾳ. Οἱ Ἄγγλοι συνέλαβον ἀμφιβολίας περὶ τῆς ταὐτότητος τῶν λειψάνων τοῦ μεγάλου αὐτῶν ποιητοῦ Σαικσπείρου. Εἷς δ' αὐτῶν ὁ διδάκτωρ Ingleby ἀσχολεῖται εἰς τὴν συγγραφὴν πραγματείας «Περὶ τῶν ὀστῶν τοῦ Σαικσπείρου», ἐν ᾗ ἀπαιτεῖ ν' ἀνοιχθῇ ὁ τάφος τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, ἵνα παραβληθῇ τὸ κρανίον του πρὸς τὸ ἐκμαγεῖον τὴν προτομὴν καὶ τὴν εἰκόνα του.

— Ἐν Βιέννῃ ἤρξαντο ἀπό τινος δραστηρίως αἱ προπαρασκευαστικαὶ ἐργασίαι διὰ τὴν αὐτόθι συγκροτηθησομένην διεθνῆ ἔκθεσιν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Τῇ ἐπιμελείᾳ ἀρχιτεκτόνων καὶ καθηγητῶν εἰδημόνων ἑτοιμάζεται καταλλήλως τὸ μέγαρον, ἐν ᾧ θέλουσιν ἐκτεθῆ τὰ ἀποσταλησόμενα ποικιλώτατα ὄργανα καὶ μηχανήματα πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ· ἤδη δὲ καὶ ἤρξαντο ἀφικνούμενα τοιαῦτα ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου.

— Ἐξ ἐπισήμου ἀπογραφῆς τοῦ ἐπὶ τῆς στατιστικῆς τμήματος τῆς Ἰταλίας ἐξάγεται ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ὑπάρχουσιν 1,378 περιοδικὰ δημοσιεύματα καὶ ἐφημερίδες, ὧν 169 πολιτικαὶ ἡμερήσιαι. Κατὰ τὸ πλῆθος τῶν δημοσιευμάτων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ῥώμη, ἐν ᾗ ἐκδίδονται 200, ὧν ἡμερήσια 25, τὴν δευτέραν τὰ Μεδιόλανα ἀριθμοῦντα φύλλα ἐν ὅλῳ 141, ὧν 10 ἡμερήσια. Ἡ δὲ Νεάπολις ἔχει 23 ἡμερήσια φύλλα.

— Κατά τι γερμανικὸν περιοδικὸν ὁ ἡγεμὼν τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε θερμὸς θιασώτης τῆς γερμανικῆς φιλολογίας καὶ συνιστᾷ εἰς τοὺς νέους Σέρβους ἢ Δαλμάτας συγγραφεῖς ν' ἀντλῶσι τὰς ἐμπνεύσεις αὐτῶν ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων τῶν μεγάλων γερμανῶν συγγραφέων. Ὡς γνωστὸν ὁ ἡγεμὼν τοῦ Μαυροβουνίου θεραπεύει ἐπιτυχῶς τὰς Μούσας, προσεχῶς δὲ δημοσιεύει τραγῳδίαν ὑπὸ τὸν τίτλον ἡ Β α σ ί λ ι σ σ α τ ῶ ν Β α λ κ α ν ί ω ν.

— Ἐν Ἀγγλίᾳ πολὺς ἐσχάτως γίνεται λόγος περὶ τῆς ἱδρύσεως τηλεγραφικῶν γραφείων ἐν τῷ ὠκεανῷ. Πρὸς τοῦτο θέλουσι τοποθετηθῆ ἐν αὐτῷ πελώριοι κύλινδροι 300 ποδῶν μήκους, ὧν τὸ ἄνω μέρος θὰ ἔχῃ σχῆμα φάρου, ἐν ᾧ τὸ κάτω θὰ εἶνε πλῆρες ἔρματος, ὅπως διατηρῆται ὑπὸ τὸ ὕδωρ, ὥστε αἱ γιγαντιαῖαι αὗται συσκευαὶ θὰ συγκρατῶνται ἐν τῇ θαλάσσῃ ὡς αἱ φιάλαι αἱ κατὰ τὸ ἥμισυ πλήρεις ὕδατος. Οἱ κινητοὶ οὗτοι φάροι θὰ κατοικῶνται καὶ θὰ συνδέωνται μετὰ τοῦ ὑπερωκεανείου τηλεγραφικοῦ κάλω διὰ τηλεγραφικῶν συσκευῶν καὶ συρμάτων. Καὶ ἄλλοτε ἐγένετο ἀπόπειρα καθιδρύσεως ἐν τῷ ὠκεανῷ τηλεγραφικῶν γραφείων, ἀλλ' ἀπέτυχε, διότι ταῦτα δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀντιστῶσιν εἰς τὴν τρικυμίαν. Νῦν ὅμως ἐλπίζεται ὅτι θὰ κατορθωθῇ τοῦτο, διότι ἐλήφθησαν πάντα τὰ δυνατὰ μέτρα. Τὰ τηλεγραφικὰ ταῦτα τοῦ ὠκεανοῦ γραφεῖα θὰ χρησιμεύσωσι πρὸ πάντων εἰς μεταβίβασιν μετεωρολογικῶν πληροφοριῶν, ἀναγκαιοτάτων τοῖς ναυτιλλομένοις. Ἂν ἡ ἀπόπειρα ἐπιτύχῃ ἡ ἐπιστήμη θ' ἀριθμῇ μίαν ἔτι σπουδαιοτάτην κατάκτησιν.

— Ἡ θυγάτηρ τοῦ γλαφυρωτάτου γάλλου συγγραφέως Paul de Saint-Victor θέλει δημοσιεύσει τὸ τελευταῖον τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἔργον: «Ὁ Βίκτωρ Οὐγγώ». Ὁ φίλος καὶ γραμματεὺς τοῦ Λαμαρτίνου Ch. Alexandre παρασκευάζει σύγγραμμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀναμνήσεις περὶ Λαμαρτίνου». Ἀγγέλεται δὲ ὅτι ὁ ἔξοχος ἠθοποιὸς καὶ φίλος τοῦ Γαμβέτα Coquelin ὁ πρεσβύτερος θέλει συγγράψει τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Λέων Γαμβέτας».

— Νέα ἀπόπειρα θέλει ἐπιχειρηθῆ πρὸς συνομολόγησιν συμβάσεως μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἡνωμένων Πολιτειῶν περὶ τῆς φιλολογικῆς ἰδιοκτησίας. Ἐπειδὴ δὲ ἐθεωρήθη ὅτι ἡ ἀποτυχία τῶν προηγουμένων πρὸς τοῦτο ἐνεργειῶν προῆλθεν ἕνεκα τῆς παρεμβάσεως τῶν ἐκδοτῶν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς χώραις, οἱ ἀμερικανοὶ συγγραφεῖς ἀπεφάσισαν ν' ἀποταθῶσιν εἰς τὴν Βουλὴν καὶ νὰ ὑποβάλωσιν αὐτῇ πρόγραμμα ἐφ' οὗ οὐδεὶς ἐκδότης, ἀνεξαιρέτως, δὲν θὰ προσκληθῇ νὰ γνωμοδοτήσῃ.

— Ὁ διαπρεπὴς ἑλληνιστὴς κ. E. Miller δημοσιεύει ἐν τῷ ἐγκρίτῳ γαλλικῷ περιοδικῷ «Journal des Savants» εὔφημον κρίσιν περὶ τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Γεωργίου Νικολαΐδου «Ἰλιάδος στρατηγικὴ διασκευή». Ἀναλύων ὁ κ. Miller τὸ σπουδαῖον ἔργον τοῦ διακεκριμένου Ἕλληνος ἐν ἐπιλόγῳ λέγει τὰ ἑξῆς·

«Ἠκολουθήσαμεν τῷ Κ. Νικολαΐδῃ καθ' ὅλας τὰς ἀναπτύξεις τῆς θέσεως ἣν ὑποστηρίζει. Ἀναγνωρίζομεν προθύμως ὅτι δεικνύει πολλὴν εὐρυμάθειαν καὶ ὅτι ἑκάστη γνώμη αὐτοῦ στηρίζεται ἐπὶ παραθέσεων ἠντλημένων ἐκ τῶν δύο ὁμηρικῶν ποιημάτων. Συνέταξε βαθεῖαν περὶ αὐτῶν μελέτην ἀλλ' ἐξήγαγε συμπεράσματα λίαν ἀπόλυτα. Ὁ Ὅμηρος δὲν εἶνε φαντασιῶδες πρόσωπον, ὑπῆρξε πράγματι ἡ δὲ ἑνότης τῆς Ἰλιάδος εἶνε ἀναμφισβήτητος. Οἱ

Digitized by Google

θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου οἱ παρεμβαίνοντες εἰς τὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἀφηγεῖται ὁ ποιητὴς εἶνε ζωντανὰ ὄντα καὶ αἱ πράξεις αὐτῶν χρησιμεύουσι πολλάκις εἰς ὁρισμὸν τῶν τοπογραφικῶν θέσεων. Ἡ ἀκρίβεια εἶνε τὸ πρῶτον πλεονέκτημα τοῦ Ὁμήρου, ὅστις κέκτηται πάντα, καὶ εἶνε ἀλάθητος. Ἐνώπιον θαυμασμοῦ τόσον βαθέος καὶ ἐκ τοιαύτης πεποιθήσεως προερχομένου λησμονεῖ τις εὐκόλως τὰς ἀντιρρήσεις καὶ εἶνε ἕτοιμος νὰ εἴπῃ ὡς ὁ Dübner «Ὅταν ἀναγινώσκῃ τις τὸ βιβλίον τοῦ κ. Νικολαΐδου πείθεται ἐπὶ τέλει ὅτι ὁ Ὅμηρος αὐτὸς ἔδωκε πρὸς ἐκτύπωσιν τὰ τελευταῖα δοκίμια τῆς «Ἰλιάδος».

— Ἐξεδόθησαν εἰς τεῦχος, φιλοκάλως τετυπωμένον ἐν τῷ τυπογραφείῳ τῶν Ἀδελφῶν Περρῆ, τὰ «Πρακτικὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἀπὸ Ἰανουαρίου 1882 μέχρι Ἰανουαρίου 1883»· περιλαμβάνουσι δὲ α) Προσφώνησιν τοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρίας κ. Α. Α. Κοντοσταύλου κατὰ τὴν γενικὴν ἐπέτειον συνέλευσιν· β') ἔκθεσιν τοῦ γραμματέως κ. Στεφάνου Α. Κουμανούδη τῶν ἐν τῷ ἔτει πεπραγμένων ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου· γ') ἔκθεσιν τοῦ ταμίου περὶ τῆς οἰκονομικῆς τῆς Ἑταιρίας καταστάσεως· δ') ἔκθεσιν τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς· ε') κατάλογον τῶν ἐντὸς τοῦ ἔτους καταβαλόντων συνδρομὴν μελῶν τῆς Ἑταιρίας· ς') κατάλογον τῶν δωρηθέντων βιβλίων· ζ') ἔκθεσιν τοῦ ἐφόρου κ. Π. Σταματάκη περὶ τῶν ἐν Βοιωτίᾳ ἔργων ἐν ἔτει 1882· η') ἔκθεσιν τοῦ ἐφόρου κ. Π. Καββαδία περὶ τῶν ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἐπιδαύρου ἀνασκαφῶν ἐν ἔτει 1882 καὶ θ') ἔκθεσιν τοῦ ἐφόρου κ. Δημ. Φιλίου περὶ τῶν ἐν Ἐλευσῖνι ἀνασκαφῶν. Ἐν τέλει δ' εἰσὶ προσηρτημένοι 3 κάλλιστοι λιθογραφικοὶ πίνακες παριστῶντες ὁ μὲν τὸν παρὰ τὰς Θεσπιὰς ἀνακαλυφθέντα λέοντα καί τινας ἐνεπιγράφους στήλας, ὁ δεύτερος τὸ περιφερὲς οἰκοδόμημα τὸ ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαυρίᾳ (Θόλος τοῦ Πολυκλείτου), καὶ ὁ τρίτος σχεδιογράφημα τῆς Ἐλευσῖνος.

— Κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ γραμματέως τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας κ. Στεφ. Κουμανούδη τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν ἐπιτοπίων ἀρχῶν ἐν Λαρίσῃ, Τυρνάβῳ, Βώλῳ, Ῥαψάνῃ καὶ Βελεστίνῳ καί τινων καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, οὐκ ὀλίγα ἀρχαῖα περισυνήχθησαν, ἰδίως ἐν Λαρίσῃ μὲν ἐν τῷ Διδασκαλείῳ, μέχρι τοῦδε 166 γλυπτὰ ἢ ἐνεπίγραφα μάρμαρα, ἐν Τυρνάβῳ δὲ ἐν τῷ δημαρχείῳ 8, καὶ ἀλλαχοῦ τινα, ἐξ ὧν καὶ ἀντίγραφα ἐστάλησαν εἰς τὴν Ἑταιρίαν. Τὸ δὲ Συμβούλιον τῆς Ἑταιρίας ἐνέκρινε νὰ κτισθῇ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἐν Λαρίσῃ Διδασκαλείου δαπάνῃ τῆς Ἑταιρίας οἰκοδομή τις μετρία ἵνα περιλάβῃ τὰ συναχθέντα καὶ συναχθησόμενα ἀρχαῖα, ὅσα δὲν κριθῶσιν ὡς μετακομιστέα εἰς τὸ Κεντρικὸν Μουσεῖον τῶν Ἀθηνῶν. Ἤδη δὲ καὶ σχέδιον ἐποίησεν τῆς οἰκοδομῆς ὁ μηχανικὸς ὁ ἐκεῖ, παραγγελίᾳ τοῦ νομάρχου. Ἐν τοῖς πέριξ δὲ τοῦ Βώλου πρὸς βορρᾶν τοῦ χωρίου Δομῖνι εὑρέθη τύμβος τις πάνυ ἀρχαῖος, ἔχων ὁμοιότητα πρὸς τοὺς τῶν Μυκηνῶν καὶ Μενιδίου, οὗ ἡ δι' ἀνασκαφῆς ἐξέτασις γενήσεται προσεχῶς, ληφθείσης ἤδη τῆς ἀδείας παρὰ τοῦ Ὑπουργείου.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Χριστόφορος Νέζερ, Βαυαρὸς κατελθὼν μετὰ τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως Ὄθωνος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἣν ὑπηρέτησε στρατιωτικῶς φέρων τὸν βαθμὸν τοῦ ὑπολοχαγοῦ, αὐτὸς παραλαβὼν ἐν ἔτει 1833 τὴν Ἀκρόπολιν παρὰ τῶν Τούρκων.

— Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τοῦ ἐν Ἀθήναις Μουσικοῦ καὶ Δραματικοῦ Συλλόγου, ἀποστέλλει κατ' αὐτὰς εἰς Βιέννην ὡς ὑπότροφον τοῦ Συλλόγου ὅπως τελειοποιηθῇ εἰς τὴν μουσικὴν τὸν νέον κ. Εὐρυσθένην Γκίζαν, τελειόφοιτον τοῦ Ὠδείου, διακριθέντα κατὰ τὰς σπουδάς του, καὶ ὁμοφώνως συστηθέντα παρὰ τῶν ἐν αὐτῷ διδασκάλων ὡς πολλὰ ὑπισχνούμενον εἰς τὸ μέλλον. Εἰς δὲ τὰς διακριθείσας μαθητρίας κατὰ τὰς τελευταίας ἐν τῷ Ὠδείῳ ἐξετάσεις δεσποινίδας Κλεοπάτραν Ἰωαννίδου καὶ Σοφίαν Μόσχου ἀπένειμεν εἰς ἀμοιβὴν τῆς ἐπιμελείας καὶ προόδου αὐτῶν τῇ μὲν πρώτῃ ἓν κλειδοκύμβαλον καὶ 200 δραχμάς, τῇ δὲ δευτέρᾳ 200 δραχμάς.

— Φθινοπωριναὶ Ἱπποδρομίαι. Τὴν 30 προσεχοῦς Ὀκτωβρίου καὶ τὴν ἑπομένην Κυριακὴν 6 Νοεμβρίου γενήσονται ἐν Νέῳ Φαλήρῳ αἱ φθινοπωριναὶ ἱπποδρομίαι τῆς ἱππικῆς ἑταιρίας. Τὰ βραβεῖα ἔσονται ἑπτὰ τὸν ἀριθμόν, τὰ ἑξῆς· Βραβεῖον προόδου 2000 φράγκων, διδόμενον παρὰ τῆς Ἀθηναϊκῆς Λέσχης· βραβεῖον κυριῶν, συνιστάμενον εἰς ἔργον τι τέχνης· βραβεῖον τῆς Ἐλπίδος, 500 δραχμῶν, διδόμενον παρὰ τοῦ ἱπποσιδηροδρόμου· βραβεῖον φθινοπώρου, 1500 δραχμῶν, παρὰ τῆς ἱππικῆς ἑταιρίας, βραβεῖον Φαλήρου, 1000 δραχμῶν, παρὰ τοῦ σιδηροδρόμου, βραβεῖον Ἀκροπόλεως 1000 δραχμῶν, καταρτισθὲν διὰ προσφορῶν, καὶ βραβεῖον Ἀττικῆς ἑτέρων 1000 δραχμῶν. Πρὸς τούτοις ὁρισθήσεται βραβεῖον 4000 δραχμῶν διὰ καθαροὺς ἰθαγενεῖς ἵππους.

— Ἐκομίσθησαν τὰ ἐν Παρισίοις εἰς τὸ γνωστὸν κατάστημα Δυκρεταὶ παραγγελθέντα ὄργανα τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» διὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ Φυσικοῦ αὐτοῦ τμήματος συσταθέντας μετεωρολογικοὺς σταθμοὺς ἐν Καλάμαις, Τριπόλει, Πάρῳ, Λαυρίῳ καὶ Λαρίσῃ. Τὰ ὄργανα ταῦτα παραβληθέντα εἰς τὸ ἀστεροσκοπεῖον θέλουσιν ἀποσταλῇ μετὰ τῶν σχετικῶν ὁδηγιῶν εἰς τοὺς διευθυντὰς τῶν μετεωρολογικῶν σταθμῶν, οἵτινες ἐντὸς τοῦ μηνὸς ἄρχονται λειτουργοῦντες.

— Οἱ καθηγηταὶ τῆς θεολογικῆς σχολῆς συνελθόντες ἵνα προτείνωσι τῷ ὑπουργείῳ καθηγητὴν εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ κ. Καλογερᾶ, προέτειναν δύο μὲν τὸν ὑφηγητὴν κ. Ι. Μοσχάκην, δύο δ' ἕτεροι τὸν ὑφηγητὴν κ. Σ. Σούγκραν.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Λόγος ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ὑπὸ Παναγιώτου Γ. Κυριακοῦ παραλαμβάνοντος τὴν Πρυτανείαν 8ον σελ. 20. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Κ. Α. Κυπριάδου, Περὶ δικαιώματος καὶ ἀγωγῆς, ἐναίσιμος διατριβή. 8ον σελ. 28. Ἐν Ἀθήναις 1883.

Κ. Γ. Σέκερη, Περὶ ἀποπείρας συμβιβασμῶν, ἐναίσιμος διατριβή. 8ον σελ. 18. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν παραγωγικῶν αἰτίων τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐπιδημικῶς ἐνσκήψαντος κοιλιακοῦ τύφου ὑπὸ Κ. Π. Δεληγιάννη καθηγητοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Ἐγχειρίδιον Μαγειρικῆς ὑπὸ Σταματ. Πλατῦ. Ἐν Πειραιεῖ, 1883.

Θεσμολόγιον Στρατιωτικὸν ὑπὸ Ἀγάθωνος Βουγιούκα. Τόμος ἔνατος (τελευταῖος). Ἐν Ἀθήναις, 1883.

Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ Ἐναίσιμος διατριβὴ ὑπὸ Σεραφεὶμ Δομβοΐτου προλύτου τῆς Θεολογίας. Ἀθήνησι, 1883.

Ἀρχὴ καὶ ἐξάπλωσις τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐναίσιμος διατριβὴ ὑπὸ Εὐθυμίου Γ. Καββαθᾶ ἱεροδιακόνου προλύτου τῆς Θεολογίας. Ἀθήνησι 1883.

Περὶ Πυαιμίας ἐναίσιμος διατριβὴ ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει ὑπὸ Ὄθωνος Σ. Στεφανοπούλου. Ἀθήνησι, 1883.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Αἴνιγμα.

Δὲν ἔχω σῶμα, συνεπῶς οὔτε καὶ χεῖρας ἔχω,
καὶ ὅμως ἔχω δύναμιν, ἀπίστευτον, μεγάλην.
Σὲ καταβάλλω πάραυτα, ἀείποτε δὲ τρέχω
Καὶ εἰς τοῦ μνήματος συχνὰ σὲ ῥίπτω τὴν ἀγκάλην.
Ποσότητος πλὴν γίνομαι σημαντικὸν εὐθέως
ἂν ἓν ἐκ τῶν στοιχείων μου, τὸ πρῶτον, μοῦ στερήσῃς,
κ' εἰς κτητικόν τι τρέπομαι, ἂν θέλῃς σύ, ταχέως
νὰ ἀποβάλῃς ἄλλο ἓν καὶ τρία νὰ μ' ἀφήσῃς.

Φ. Ο.

2.

Γρῖφος.

σις Τ.

Ἐν Λιβρᾷ. — Α. Π. Σ.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Ἡ πεθερὰ κι' ἀπὸ ζάχαρι νὰ εἶνε πάντα εἶνε πικρή.

2.

Οὐδεὶς τηρεῖ καλλίτερον μυστικόν τι ἢ ἐκεῖνος ὅστις τὸ ἀγνοεῖ.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

22 Ἰουλίου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 22 Ἰουλίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0/0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	402.
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα.-Ἀπ.-Ἰουλ.-Ὀκ.	20 Δεκ.-Μαρ.-Ἰουν.-Σεπ.	30,—	392 1[2	500	472.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	441.
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	292.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	283.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	221.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	261 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	106.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	294.50

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4405
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	333.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	140.50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	140	182.—
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	506.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,120,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	25.95
» . . .	Ὄψεως »	25.25
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης	3μη.	114 1[2
» »	Τραπεζικὸν 3μην.	113 1[2

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.05
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	26.10
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (25 Ἰουλίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	51 3[4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	249.—
» » 9 0[0.	»	258
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	160
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109 1[2–109 5[8
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	23 – 23.05
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 21[40

Παρατηρήσεις

*Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

Κυρίαν Α. Ν. Σ. Σύρον. Ἐγράψαμεν κατ' εὐθεῖαν καὶ πιστεύομεν νὰ τὸ λάβητε μετὰ 15 ἡμέρας.—κ. Δ. Ι. Δ. Πύργον. Διὰ γραμματοσήμου. — κ. Π**. Εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν λέγεται: «Ἐκάη ἡ γρηὰ εἰς τὸ χυλό, φυσᾷ καὶ τὴ γιαούρτη», ἡ δ' ἀνάλογος γαλλικὴ εἶνε: Chat echaudé craint l'eau froide».— κ. Σ. Α. Σμύρνην. Ἡ σειρὰ ἀπεστάλη. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα.—Φιλοτέχνῳ. Ἡ ἀρχὴ τῆς παροιμιώδους αὐτῆς φράσεως («Μέχρις ἐμβάδος») ἀνάγεται εἰς τὴν ἑπομένην περίστασιν· Ὁ Ἀπελλῆς συνείθιζε νὰ ἐκθέτῃ τὰ ἔργα του δημοσίᾳ, ἵνα ἐκ τῶν παρατηρήσεων τῶν θεατῶν μανθάνῃ τὰς τυχὸν ἐλλείψεις αὐτῶν. Καί ποτε ὑποδηματοποιοῦ τινος ἐπικρίναντος τὰς ἐμβάδας ἑνὸς τῶν εἰκονιζομένων προσώπων, ὁ Ἀπελλῆς, ὄπισθεν παραπετάσματος κεκρυμμένος καὶ ἀκούσας τὴν ἐπίκρισιν, διώρθωσεν ἀμέσως τὴν εἰκόνα. Ἀλλ' ὁ ὑποδηματοποιὸς ἐναβρυνόμενος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐπικρίσεώς του, ἠθέλησε τὴν ἐπιοῦσαν νὰ ἐπεκτείνῃ τὰς καλλιτεχνικάς του παρατηρήσεις καὶ εἰς ἄλλα τῆς εἰκόνος μέρη· τοῦτο δ' ἀκούσας ὁ Ἀπελλῆς, ἐξῆλθεν ἀπροσδοκήτως τῆς κρύπτης του ἐπιφωνῶν πρὸς τὸν ὑποδηματοποιὸν - τεχνοκρίτην· «Μέχρις ἐμβάδος!»—κκ. Θ. Σ. Σύρον Ε. Κ. Ληξούριον, καὶ Ὑποκατ. Ἐθνικ. Τραπέζης. Τρίπολιν. Ἐλήφθησαν. —κ. Δ. Τ. Ε. Ἀθήνας. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν δυνάμεθα ἕνεκα ἐπισωρεύσεως ἄλλης ὕλης τοῦ αὐτοῦ εἴδους.— κ. Σ. Ξ Βυρτσβοῦργον. Τὸ περίμενομεν. —Παρατηρητῇ. Καὶ βεβαίως. Ἀφοῦ ἐκ πείρας γνωρίζουσιν ὅτι εἰς τὸ κάλλος αὐτῶν ἔγκειται ἡ ἰσχύς των, ὁ πλοῦτος, ἡ εὐτυχία των, φυσικὸν εἶνε νὰ ἐπιζητοῦσι διὰ πάσης θυσίας τὸ κάλλος, πᾶν δὲ τὸ σκοποῦν νὰ πείσῃ αὐτὰς περὶ τούτου εἶνε ἀσπασίως εὐπρόσδεκτον. Ἡ ἔλλειψις δὲ πάλιν καλλονῆς εἶνε τοιοῦτον δυστύχημα διὰ τὴν γυναῖκα, ὥστε ἀδύνατον νὰ μὴ εὕρῃ τρόπον νὰ ἱκανοποιήσῃ ὁπωσδήποτε ἑαυτὴν ἐπὶ τούτῳ· Ἐκείνη ἥτις ἀπελπίζεται ἐντελῶς περὶ τοῦ κάλλους τοῦ προσώπου, παρηγορεῖται εὑρίσκουσα τοιοῦτον εἰς τὸ ἀνάστημά της· ἂν λείπῃ καὶ τοῦτο, νομίζει ὅτι τὴν ἀποζημιόνει ἡ χάρις, τὸ βάδισμα, ἕνας ἀέρας εἰς τὴν στάσιν, τέλος πάντων ἕνα κἄτι τι ἀόριστον, κτλ. κτλ.— κ. Ο. Π. Μεχάλλα Κιμπίρ. Τὸ φύλλον ἀποστέλλεται τακτικώτατα· μολοταῦτα στείλατέ μας σημείωσιν τῶν καθυστερούντων. — κ. Κ. Δ. Κ. Πρὶν τὸ ἴδωμεν δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποφανθῶμεν.—κ. Λ. Ν. Στενήν. Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν. Ἀντίτιμον αὐτῶν δρ. 1.—κ Ι. Λ. Π. Χαλκίδα. Κατὰ τὸν κ. Ν. Πολίτην («ὁ Ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους») ἡ ἀποκλειστικὴ λατρεία, ἧς τυγχάνει ὁ ἅγιος Ἠλίας ἐπὶ τῶν κορυφῶν προῆλθε πιθανῶς ἐκ τῆς συνταυτίσεως μετὰ τοῦ Διὸς καὶ μετὰ τοῦ Ἡλίου. Ὁ προφήτης Ἠλίας ἐπέχει θέσιν ὑετίου καὶ κεραυνίου Διός, οὐ μόνον παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς σλαβικοῖς λαοῖς, ὡς τοιοῦτος δ' ἐτιμᾶτο πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν μεσαίωνα. Τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἥλιον ἀποδεικνύει οὐ μόνον ἡ ταυτότης τοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι λόγοι ἰσχυρότεροι διὰ μακρῶν ἐκτιθέμενοι ἐν τῇ ῥηθείσῃ πραγματείᾳ τοῦ κ. Πολίτου. Δι' ἀμφοτέρους δὲ τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ἁγίου Ἠλίου προσφυέστατοι τόποι λατρείας ἦσαν αἱ τῶν ὀρέων κορυφαί, ὁπόθεν λαμπρὸς φαίνεται ἀνερχόμενος ὁ ἥλιος κατὰ τὴν ἀνατολήν, αὐτὰς πρώτας φωτίζων διὰ τῶν ἀκτίνων του, καὶ αἵτινες ἀφ' ἑτέρου ἐν καταιγίσιν ὑπολαμβάνονται ὡς ἕδρα τοῦ διεγείροντος τὴν κακοκαιρίαν ὀμβρίου καὶ ἐριγδούπου θεοῦ. — κ. Χ. Κ. Πειραιᾶ. Μόνον ἐκ τῶν ἐφημερίδων. Γνωστοποιήσεις δὲ τοιαῦται καθ' ἑκάστην πληροῦσι τὰς στήλας αὐτῶν ἐν Εὐρώπῃ.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[21 Ἰουλίου (Πέμπτη) 1883].

Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ὁ νέος ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ὑπουργὸς κ. Γεώργιος Τομπάζης ὡρκίσθη ἐνώπιον τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου καὶ ἀνέλαβεν αὐθωρεὶ τὰ καθή κοντά του. — Ἐδημοσιεύθη διὰ τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως» τὸ ἐκτελεστικὸν διάταγμα τοῦ νόμου περὶ ἐπιβολῆς δικαιώματος καταναλώσεως ἐπὶ τοῦ καπνοῦ. Κατὰ τοῦτο συνιστῶνται ἐργοστάσια διὰ τὴν κοπὴν τοῦ καπνοῦ κεντρικὰ πρώτης μὲν τάξεως ἑπτὰ, ἤτοι Ἀθηνῶν, Βώλου, Καλαμῶν, Κερκύρας, Πατρῶν Πειραιῶς καὶ Σύρου, δευτέρας δὲ τάξεως τριάκοντα πέντε καὶ τρίτης τριάκοντα —Κατὰ τὸ ἐκδοθὲν διάταγμα περὶ ἐκτελέσεως τοῦ νόμου περὶ φορολογίας τοῦ καπνοῦ, διορίζονται διευθυνταὶ καὶ ἐλεγκταὶ τῶν ἐργοστασίων οἱ ὑπηρετήσαντες εἰς ἰσοβάθμιον θέσιν ἢ ἔχοντες δίπλωμα διδάκτορος ἢ προλύτου πανεπιστημίου καὶ οἱ διατελέσαντες ἐν ἄλλοις κράτεσιν εἰς ἀνάλογον θέσιν. Ἔχουσι δὲ βαθμὸν καὶ μισθὸν οἱ μὲν πρώτης τάξεως διευθυνταὶ τμηματάρχου δευτέρας δὲ τάξεως, οἱ δευτέρας τάξεως ὑπουργικοῦ γραμματέως πρώτης τάξεως, καὶ οἱ τρίτης ὑπουργικοῦ γραμματέως δευτέρας τάξεως. — Τὸ δικαστήριον τῶν ἐν Ἀθήναις Πρωτοδικῶν δι' ἀποφάσεώς του ἠκύρωσε τὴν ἐκλογὴν Ἀθηνῶν ὡς πρὸς τοὺς δημοτικοὺς παρέδρους καὶ δημοτικοὺς συμβούλους, ἐπικυρῶσαν αὐτὴν ὡς πρὸς τὸν ἐκλεχθέντα δήμαρχον. — Ὁ πρόεδρος τοῦ «Ἐρυθροῦ Σταυροῦ κ. Μάρκος Ῥενιέρης ἔθηκε τηλεγραφικῶς εἰς διάθεσιν τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀξιολόγου ὁμογενοῦς ἰατροῦ κ. Γεωργίου Τσαγκαρόλα φράγκα 5,000 ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Αἰγύπτου ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν, ὅσαι ἔπαθον ὑπὸ τῆς χολέρας.—Προχθὲς ἤρχισαν αἱ ἐργασίαι τῆς κατασκευῆς τοῦ σιδηροδρόμου μεταξὺ Ἀθηνῶν, Ἀμαρουσίου, Κηφησιᾶς καὶ Λαυρίου ὅστις θέλει ἑνωθῇ μετὰ τοῦ σιδηροδρόμου Πατρῶν. — Ἡ ἑταιρία τῶν ἱπποσιδηροδρόμων λαβοῦσα ὑπ' ὄψει τὰ παράπονα τῶν ἁμαξηλατῶν καραγωγέων καὶ τῶν περιοίκων ἤρξατο στρωννύουσα νέαν γραμμὴν ἐσωτέρω τῆς ὑπαρχούσης ἀπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ νοσοκομείου μέχρι τῆς γεφύρας Δαμασκηνοῦ διὰ τὴν μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Φαλήρου συγκοινωνίαν. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν αὐτῆς θέλουσιν ἀφαιρεθῆ τὰ ἐλάσματα τῆς ὑπαρχούσης ἤδη γραμμῆς, τὸ ὑλικὸν δὲ τοῦτο θέλει χρησιμεύσει διὰ τὴν στρῶσιν ἑτέρας γραμμῆς ἀπὸ τῆς λεωφόρου Ἀμαλίας μέχρι τῆς πλατείας Πανεπιστημίου, μεθ' ὃ γενήσεται ἔναρξις καὶ τῆς εἰς Ἀμπελοκήπους γραμμῆς.— Τὴν προπαρελθοῦσαν Δευτέραν ἐχαιρέτισαν κατὰ πρῶτον οἱ ἐν Λαρίσσῃ τὴν ἄφιξιν τῆς ἀτμομηχανῆς τοῦ θεσαλικοῦ σιδηροδρόμου εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν. Ἐπὶ δύο ἥμισυ μῆνας ἀκόμη λέγει ἡ «Φωνὴ τοῦ Λαοῦ» αἱ μηχαναὶ θέλουσι χρησιμεύσει εἰς τὴν μεταφορὰν τοῦ ὑλικοῦ καὶ τὴν κατασκευὴν γεφυρῶν καὶ σταθμῶν εἶτα δὲ παραδίδοται ὁ σιδηρόδρομος οὗτος εἰς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ.—Ὁ ἐν Τεργέστῃ ὁμογενὴς κ. Οἰκονόμου ἀπέστειλεν εἰς τὸν ἐνταῦθα «Ἐθνικὸν Σύλλογον» διὰ τοῦ γυμνασιάρχου κ. Ἀντωνιάδου φράγκα 400.—Ἀπὸ τῆς προσεχοῦς Παρασκευῆς ἄρχεται ἐν Τριφυλλίᾳ καὶ Μεσσηνίᾳ ὁ τρυγητὸς τοῦ σταφιδοκάρπου, βραδύτερον δὲ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς σταφιδοφόροις ἐπαρχίαις οὕτως ὥστε αἱ πρῶται εἰς Ἀγγλίαν ἀποστολαὶ γενήσονται τὸ δεύτερον δεκαήμερον τοῦ προσεχοῦς Αὐγούστου. — Ἐκοινοποιήθη τὸ Β. Διάταγμα δι' οὗ ἀπενεμήθη ὁ βαθμὸς τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ εἰς τοὺς ἐφέτος ἀποφοιτήσαντας μαθητὰς τοῦ στρατιωτικοῦ σχολείου τῶν Εὐελπίδων, οἵτινες ἐν ὅλῳ εἰσὶ 14.—Καθὰ διετάχθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ λοιποῦ μόνον οἱ ὑφιστάμενοι ἐπιτηρητικὴν κάθαρσιν θὰ τελῶσιν αὐτὴν ἐν τῷ λοιμοκαθαρτηρίῳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Πάντες δ' οἱ λοιποὶ οἱ ἐξ ἐπιχολέρων μερῶν θ' ἀποστέλλωνται εἰς τὰ λοιμοκαθαρτήρια Δήλου καὶ Τρίκερι.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑςίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ. ν. 1. ταχυδρομικῶς $1\ ^{1}/_{2}$.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ

τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων Πολιτευμάτων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τέλους τοῦ 1832.

ΥΠΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ Ζ. ΜΑΜΟΥΚΑ

Τὸ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένον μέρος αὐτῆς τῆς συλλογῆς τεύχη 11 εὑρίσκονται παρὰ τῷ ἐκδότῃ καὶ τιμῶνται ἀντὶ δρ. 28.

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 344.—31 Ἰουλίου 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 396

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ, μυθιστορία Λ. Ἀλεβύ· Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

ΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ.

ΤΟ ΦΙΛΟΙΚΕΙΟΝ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ τοῦ διασήμου κολυμβητοῦ Webb.

ΤΟ ΠΑΙΔΑΚΙ ΚΑΙ Ο ΧΑΡΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ.

ΙΟΥΛΙΟΣ ΤΥΠΑΛΔΟΣ

Ἐκ Κερκύρας ἠγγέλθη τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα τὸ θλιβερὸν ἄκουσμα τοῦ θανάτου τοῦ Ἰουλίου Τυπάλδου Πρετεντέρη. Ὁ Ἰούλιος Τυπάλδος καταγόμενος ἐκ Κεφαλληνίας ἀνήκει εἰς τὴν γενεὰν ἐκείνην τῶν Ἑπτανησίων, ἥτις παρασκευάζουσα τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνωσιν τῶν Ἰονίων νήσων τὰ μάλιστα συνήργησεν εἰς ἀνάπτυξιν τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων ἐν ταῖς νήσοις. Καὶ ὁ μὲν δημόσιος αὐτοῦ βίος ὡς ἀνωτέρου δικαστοῦ ὑπῆρξεν ἄξιος πάσης τιμῆς, ἰδίᾳ δὲ διεκρίθη διὰ τὸ ἐθνικὸν αὐτοῦ φρόνημα. Ἀλλὰ κυριώτατα ἐγνώρισεν αὐτὸν ὁ ἁπανταχοῦ γῆς ἑλληνικὸς λαὸς ὡς ἕνα τῶν καλλιεπῶν ποιητῶν τῆς ἑπτανησιακῆς σχολῆς ἐκείνης, ἥτις ἐν τῇ μελέτῃ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ξένης, μάλιστα δὲ τῆς ἰταλικῆς Μούσης ἀφ' ἑτέρου, ἐκληροδότησεν ἡμῖν ποιητικὰ ἄνθη εὐώδη, ἅτινα κατέστησαν τὸ ἐγκαλλώπισμα παντὸς ἑλληνικοῦ οἴκου. Τίς ἀγνοεῖ, τίς τῶν νεωτέρων ἡμῶν ἀπὸ αὐτῆς σχεδὸν τῆς γενετῆς δὲν ἤκουσεν ᾀδόμενα ἢ αὐτὸς δὲν ὑπέψαλε τὸ «Ξύπνα γλυκειά μου ἀγάπη» καὶ τὸ «Μόλις ἔφεγγε τἀστέρι — τῆς αὐγῆς γλυκὰ γλυκά ;» Καὶ ὅμως τὰ πασίγνωστα, τἀληθῶς δημώδη γενόμενα ᾀσμάτια ταῦτα, ἅτινα ἐμελοποίησεν ὁ Ζακύνθιος Καρρέρ, εἶνε ἔργα τοῦ Τυπάλδου. Ἀλλ' οὐχ ἧττον γνωστὰ εἶνε καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὁ περιπαθὴς διάλογος ὁ φέρων τὴν ἐπιγραφὴν «Τὸ Παιδάκι καὶ ὁ Χάρος», ὁ «Θάνατος τῆς Χάμκως», «Ἡ καταδίκη τοῦ κλέφτη», «Ὁ Τραγουδιστὴς» καὶ πλεῖστα ἐκ τῶν συνεκδεδομένων ἐν τῇ συλλογῇ αὐτοῦ τῇ ἐπιγραφομένῃ «Ποιήματα» καὶ ἐκδοθείσῃ ἐν Ζακύνθῳ τῷ 1857. Τὴν συλλογὴν ταύτην ὑπεδέχθησαν μετ' ἀληθοῦς ἐνθουσιασμοῦ οἱ Ἕλληνες λόγιοι καὶ ποιηταί, ὡραῖαι δ' ἐγράφησαν περὶ αὐτῶν κρίσεις ὑπὸ τοῦ Ζαλοκώστα, τοῦ Βραΐλα, τοῦ Σπυρ. Ζαμπελίου. Ἡ ποίησις τοῦ Τυπάλδου διεκρίνετο διὰ τὸ ἁρμονικὸν τῆς στοιχουργίας, τὴν φυσικότητα τοῦ αἰσθήματος, τὸ ὑγιὲς τῆς φαντασίας καὶ τὴν εὐγένειαν τῶν ἰδεῶν. Ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ ἀνδρὸς ἀπετυποῦτο τὸ ἀστικὸν αὐτοῦ καὶ τὸ λεπτοφυές, ἡ ἐξ οἰκογενειακῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐκ τῶν κοινωνικῶν σχέσεων ἐγχαραχθεῖσα ἐπὶ τῆς ὅλης αὐτοῦ ὑπάρξεως εὐγένεια. Ὡς γνωστὸν δέ, γράφων μετεχειρίζετο πάντοτε τὴν κοινὴν γλῶσσαν, ἧς ἦτο ἔνθερμος ἐραστής, μετ' ἀληθοῦς πόνου ἐκφραζόμενος κατὰ τῆς χρήσεως τῆς καθαρευούσης μάλιστα ἐν τῇ ποιήσει. Τὴν δὲ κοινὴν γλῶσσαν ἐμελέτα μετ' ἀγάπης καὶ προσοχῆς καὶ μετὰ τοῦ ἰδιάζοντος αὐτῷ αἰσθήματος τῆς εὐρυθμίας. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦτο δι' αὐτὸν μουσικὴ καὶ αἱ συγγραφαὶ οἱονεὶ βιβλία μουσικὰ ἐν οἷς ἐθαύμαζε τὴν ἁρμονίαν καὶ τὴν εὐρυθμίαν. Προσεῖχεν ἰδιαζόντως εἰς τὴν ἐκ τῆς φυσικῆς καὶ προσηκούσης θέσεως τῶν λέξεων ἐντύπωσιν καὶ ἐμελέτα διηνεκῶς τὴν περὶ συνθέσεως ὀνομάτων συγγραφὴν Διονυσίου τοῦ Ἁλικαρνασσέως.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου αὐτοῦ ζῶν βίον ὅλως ἰδιωτικὸν ἐν τῇ ὡραίᾳ Φλωρεντίᾳ ἠσχολεῖτο περὶ τὴν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν μετάφρασιν τοῦ Τάσσου, ἧς τὸ τρίτον ᾆσμα ἐδημοσίευσε διὰ τοῦ «Παρνασσοῦ» ἐν ἔτει 1879. Καθ' ὅσον γνωρίζομεν ἡ μετάφρασις αὕτη ἀπετελέσθη πλήρης, εὐχῆς δ' ἔργον εἶνε νὰ ἴδωμεν αὐτὴν δημοσιευομένην· τοῦτο ἔσται τὸ κάλλιστον μνημόσυνον διὰ τὸν ποιητήν.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ὁ περιώνυμος Pasteur, παρακληθεὶς ὑπό τινος τῶν συντακτῶν τῆς παρισινῆς ἐφημερίδος «Voltaire» νὰ ἀνακοινώσῃ ποῖα θεωρεῖ τελεσφόρα κατὰ τῆς χολέρας θεραπευτικὰ μέσα, ἀπήντησε διὰ τῆς ἑπομένης ἐπιστολῆς :

«Κύριε,

Ἡ ἐπιστολή σας μὲ καθυπεχρέωσε, ἀλλὰ λυποῦμαι πολὺ μὴ δυνάμενος νὰ ἱκανοποιήσω τὴν ἐπιθυμίαν μας. Ὁ συνάδελφος καὶ φίλος μου κ. Paul Bert ἔλεγεν ἐσχάτως ἐν ἄρθρῳ, τὸ ὁποῖον μοὶ ἔκαμε τὴν τιμὴν νὰ γράψῃ περὶ ἐμοῦ ἐν τῷ «Βολταίρῳ»· «Ὁ κ. Pasteur ὅσον εἶνε τολμηρὸς εἰς τὸ ν' ἀποφαίνηται μετὰ βεβαιότητος, ὅταν ἔχῃ πρόχειρον τὴν ἀπόδειξιν, τόσον εἶνε ἐπιφυλακτικός, ὅταν δὲν ἔχῃ μετ' αὐτοῦ τὴν πεῖραν.»

Διὰ τῶν λέξεων τούτων ὁρίζομαι πληρέστατα. Διὰ τοῦτο αἰσθάνομαι ὅτι μοὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ γράψω θετικῶς περὶ χολέρας. Διατί ἐν τούτοις δὲν ἐδίστασα νὰ ὑποβάλω εἰς τὸ συμβούλιον τῆς δημοσίου ὑγείας τὴν ἰδέαν νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖον ν' ἀποστείλῃ εἰς Αἴγυπτον ἐπιτροπείαν ἰατρῶν πρὸς μελέτην τῆς φύσεως τῆς φοβερᾶς ἐπιδημίας ; Διότι ἀπὸ τῆς τελευταίας ἐπιδημίας τῆς χολέρας ἡ ἐπιστήμη προώδευσε μεγάλως ὡς πρὸς τὰς μεταδοτικὰς ἀσθενείας. Ἐκ τῆς βαθείας μελέτης τῶν ἀσθενειῶν τούτων ἀπεδείχθη ὅτι αὗται εἶνε προϊὸν μικροσκοπικοῦ τινος ὄντος ἀναπτυσσομένου ἐν τῷ σώματι τοῦ ἀνθρώπου ἢ τῶν ζῴων καὶ ἐπιφέροντος ἀποτελέσματα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θανατηφόρα. Ὅλα τὰ συμπτώματα τῆς ἀσθενείας, ὅλαι αἱ αἰτίαι τοῦ θανάτου ἐξαρτῶνται κατ' εὐθεῖαν ἐκ τῶν φυσιολογικῶν ἰδιοτήτων τοῦ μικροβίου.

Ἡ ἐπιστήμη ἀπεῖχε πολὺ τῆς ἀκριβείας τῶν ἰδεῶν τούτων πρὸ ὀλίγου εἰσέτι. Εὐθὺς ἅμα τῇ εἰς Παρισίοις ἐνσκήψει τῆς χολέρας τοῦ 1866—1867, ὁπότε τὰς νέας ταύτας προόδους δὲν εἶχε κατακτήσει ἡ ἐπιστήμη, ὁ περιφανὴς διδάσκαλός μου κ. Dumas κατήρτισεν ἐπιτροπείαν, ἧς μετεῖχον καὶ ἐγὼ μετὰ τῶν πολυθρηνήτων φίλων μου Claude Bernard καὶ Henri Sainte-Claire-Deville.

Ἐπεχειρήσαμεν μελέτας τινὰς περὶ τῆς πηγῆς τοῦ κακοῦ, ἐποιοῦμεν δὲ ταύτας βασιζόμενοι ἐπὶ τῶν ἰδεῶν, ἃς ἠδύνατο νὰ παράσχῃ εἰς ἡμᾶς ἡ τότε κατάστασις τῆς ἐπιστήμης. Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη ὅτι οἱ κ. κ. Dumas, Deville καὶ ἐγὼ εἴχομεν ἐγκαθιδρυθῆ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ νοσοκομείου Λαριβοαζιέρ, ὑπεράνω αἰθούσης χολεριώντων. Ἠνοίξαμεν ἄνοιγμά τι ἐπὶ ἑνὸς τῶν συγκοινωνούντων μετὰ τῆς αἰθούσης ἀεριστικῶν σωλήνων· εἰς τὸ ἄνοιγμα ἐκεῖνο εἴχομεν προσαρμόσει ὑέλινον σωλῆνα περιβαλόντες αὐτὸν διὰ μίγματος τινὸς ἀποψυκτικοῦ τῶν ἀτμῶν, δι' ἀεριστικῆς δέ τινος μηχανῆς μεταβιβάζομεν τὸν ἀέρα τῆς αἰθούσης εἰς τὸν ὑέλινον σωλῆνα, ὅπως συμπυκνώσωμεν ἐν αὐτῷ ὅσον οἷόν τε πλεῖστα τῶν προϊόντων τοῦ ἀέρος τῆς αἰθούσης. Ὁ κ. Dumas μᾶς εἶχε συστήσει νὰ μελετήσωμεν, διὰ τῆς χημικῆς ἀναλύσεως, αἷμα χολεριῶντος. Ὁ δὲ Claude Bernard

Digitized by Google

μᾶς ὑπεδείκνυε ποίαν σημασίαν θὰ εἶχεν ἡ ἀνεύρεσις τῶν διεφθορότων στοιχείων τοῦ αἵματος ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἀρχικὸν αἷμα.

Πόσον τὰ πράγματα μετεβλήθησαν σήμερον!

Ποῖος φυσιολόγος θέλων νὰ μελετήσῃ τὴν φύσιν τῆς χολέρας θὰ στηριχθῇ ἐπὶ τοιούτων βάσεων ἐρεύνης; Σήμερον ἡ ἐπιστήμη ἀπαιτεῖ νὰ διαγνώσωμεν τὴν πρώτην τῆς ἐπιδημίας αἰτίαν. Ἡ παροῦσα δὲ τῶν γνώσεών μας κατάστασις συνιστᾷ ἡμῖν νὰ ἐπιστήσωμεν ὅλην ἡμῶν τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῆς πιθανῆς ὑπάρξεως ἐν τῷ αἵματι ἢ ὀργάνῳ τινὶ ἀπείρως μικροῦ τινος μικροβίου, τοῦ ὁποίου ἡ φύσις καὶ αἱ ἰδιότητες θὰ ἐξήγουν κατὰ πιθανολογίαν ὅλας τὰς ἰδιότητας τῆς χολέρας, τὰ θανατηφόρα συμπτώματα ἅτινα ἐπιφέρει, ὡς καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς μεταδόσεως. Εὐθὺς δ' ὡς ἤθελεν ἐξακριβωθῇ ἡ ὕπαρξις τοιούτου μικροβίου, θὰ ἐγεννᾶτο τὸ ζήτημα τῆς ἐξευρέσεως τῶν καταλλήλων μέτρων πρὸς περιορισμὸν τοῦ κακοῦ, καὶ θὰ ἐπενοοῦντο ἴσως νέα μέσα θεραπευτικά.»

— Ἐν ἔτει 1882 ἐξεδόθησαν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις νέα βιβλία 3472. Τὰ τοῦ προηγουμένου ἔτους 1881 συνεποσώθησαν εἰς 2991, τὰ δὲ τῷ 1880 ἐκδοθέντα εἰς 2076.

— Ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου «Corisco» ἀπῆλθον πρό τινων ἡμερῶν ἐκ Λιβερπούλης τὰ κυριώτατα μέλη ἀποστολῆς τινος, περὶ τῆς ὁποίας, καθὰ λέγεται, μετ' οὐ πολὺ θέλει γίνει πολὺς λόγος. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀποστολῆς ταύτης εἶνε ὁ ὑποστράτηγος σὶρ F.—J. Goldsmith, ὅστις μεταβαίνει εἰς Κόγκον δαπάναις τοῦ βασιλέως τῶν Βέλγων. Ἐτηρήθη μεγίστη ἐχεμυθία περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἀποστολῆς ταύτης. Ἀλλ' ἐφημερίς τις ἀγγλική, ἀγγέλλουσα τὴν ἀναχώρησιν αὐτῆς λέγει ὅτι ὁ σὶρ F.—J. Coldsmith κομίζει ὡς ἐπικουρίαν πρὸς τὸν Στάνλεϋ καὶ ὑλικὸν καὶ ἄνδρας, ἀλλ' ἐν ἀνάγκῃ θὰ διευθύνῃ καὶ ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Βράτζα ὅπως τὸν ἐξώσῃ τῆς ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένης χώρας.

Ἐκ γερμανικῶν ἐφημερίδων μανθάνομεν ὅτι ὁ κ. Σλῆμαν, ἐκτὸς τῆς περὶ τῶν ἀνακαλύψεών του συγγραφῆς, ἑτοιμάζει καὶ ἀγγλικὴν μετάφρασιν τοῦ Ὁμήρου.

— Ἐν τῷ ἰατρικῷ περιοδικῷ τῶν Παρισίων «Paris Medical» μετεφράσθη ἐν περιλήψει τὸ ἐνώπιον τῆς ἐνταῦθα «Ἰατρικῆς ἑταιρίας» ἀναγνωσθὲν ὑπόμνημα τοῦ παρ' ἡμῖν καθηγητοῦ τῆς γενικῆς παθολογίας καὶ πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου κ. Π. Κυριακοῦ «περὶ τῶν παρ' ἀρχαίοις στρατιωτικῶν ἰατρῶν». Ὁ δημοσιεύσας τὴν μετάφρασιν τοῦ ὑπομνήματος τούτου ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος περιοδικῷ γάλλος ἰατρὸς Corlieu ἀποφαίνεται λίαν εὐφήμως περὶ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Κυριακοῦ.

— Ὁ ἐν Μονάχῳ Ἕλλην σπουδαστὴς τῆς ζωγραφικῆς κ. Κ. Πανώριος ἐξέθηκεν ἐν τῷ Καλλιτεχνικῷ τῆς πόλεως ταύτης συλλόγῳ ὡραίαν εἰκόνα, περὶ ἧς εὐμενεστάτας καὶ λίαν τιμητικὰς κρίσεις ἀναγράφουσιν αἱ βαυαρικαὶ ἐφημερίδες. Ἡ εἰκὼν αὕτη φέρει ἐπιγραφὴν «Τὸ φίλημα», παριστᾷ δὲ φυσικοῦ μεγέθους χωρικὴν φιλουμένην ὑπὸ περιστερᾶς ἱσταμένης ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτῆς· τὸ δ' ἔργον διακρίνει χάρις περὶ τὴν σύνθεσιν καὶ ἐπιτυχία περὶ τὴν ἐκτέλεσιν.

— Τὸ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς παιδείας τμῆμα τῶν δημοτικῶν σχολῶν παρασκευάζει πρὸς δημοσίευσιν χάρτην παριστῶντα διὰ χρωμάτων τὴν κατὰ δήμους διάδοσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως παρὰ τοῖς ἄρρεσι κατοίκοις. Ὡς γνωστόν, ἐξετυπώθησαν ἤδη τρεῖς τοιοῦτοι χάρται παριστῶντες τὴν κατ' ἐπαρχίας διάδοσιν τῆς παιδείας παρὰ τῷ ὅλῳ πληθυσμῷ, τῷ γυναικείῳ φύλῳ καὶ τῷ ἀνδρικῷ φύλῳ. Μέλλουσι δὲ νὰ προσαρτηθῶσιν οἱ τέσσαρες οὗτοι χάρται μετ' ἄλλων πινάκων εἰς προσεχῶς δημοσιευθησομένην στατιστικὴν συγγραφὴν περὶ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

— Ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ φυσιογνωστικοῦ τμήματος τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» ψηφισθέντων ἓξ μετεωρολογικῶν σταθμῶν συνεστήθη ἤδη ὁ πρῶτος, ὁ τῆς Πάρου, οὗ ἡ διεύθυνσις ἀνετέθη τῇ αὐτόθι ἑταιρίᾳ τῶν μαρμάρων. Τὰ δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὄργανα ἀπεστάλησαν ἤδη, ἀφοῦ παρεβλήθησαν ἐν τῷ ἀστεροσκοπείῳ Ἀθηνῶν μετὰ τῶν σχετικῶν ὁδηγιῶν, ἃς συνέταξεν ὁ σοφὸς διευθυντὴς τοῦ ἀστεροσκοπείου κ. Ἰούλιος Σμίθ.

— Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλλ. γραμμάτων Συλλόγου, συνταχθεὶς ὑπὸ τοῦ διασήμου γεωγράφου Κεῖπερτ καὶ ἀναλώμασι τοῦ φιλογενοῦς κ. Ζαφειροπούλου, πίναξ τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ, κατὰ τὴν δεκάτην μ.Χ. ἑκατονταετηρίδα, ὡς συμπλήρωσις τῶν ἐκδοθέντων ἤδη ἱστορικῶν πινάκων τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ μακεδονικοῦ ἑλληνισμοῦ. Ὁ πίναξ οὗτος ἔχει τὰ ὅρια τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, καὶ δεικνύει τὰς χώρας, αἵτινες ἀνωμολόγουν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοκράτορος. Ἐνδεικνύει τὴν στρατείαν τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρακλείου ἐπὶ τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Χοσρόην ἐν ἔτει 627, καὶ τὴν τελευταίαν στρατείαν τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου Β' ἐν ἐν τῷ πρὸς Βουλγάρους πολέμῳ, ἀπὸ ἔαρος τοῦ 1018 μέχρι ἔαρος τοῦ 1019.

— Τὸ ἐν τῇ θέσει Θερικῷ ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λαύριον σιδηροδρόμου ἀνευρεθὲν ἀνάγλυφον ἔχει ὕψος ἑνὸς μέτρου, πλάτος δὲ 0,28. Ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ μέσῳ κοιλώματος εἶνε λελαξευμένος ἀνὴρ ὄρθιος, ἔχων τὴν κεφαλὴν μικρὸν πρὸς τὰ κάτω κεκλιμένην, κρατεῖ δὲ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τεταμένων κύπελλον. Πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ κάθηται νεᾶνις, ἐρειδομένη ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς χειρός, τείνουσα δὲ τὴν δεξιὰν πρὸς τὸν ἄνδρα. Ἄνωθεν δὲ ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφὴ «Ἁγνοθέα».

— Ὁ καθηγητὴς τῆς βοτανικῆς κ. Εὐστάθιος Ι. Πονηρόπουλος ἐδημοσίευσεν ἄρτι «Δοκίμιον Γεωργίας» ἐπὶ τῇ βάσει διαφόρων εὐρωπαϊκῶν συγγραφῶν γνωστῶν ἐπιστημόνων.

— Ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ «Ἀπόλλωνος» ἐδιδάχθη τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἡ Φ ρ ο σ ύ ν η κ α ὶ α ἱ δ ε κ α έ ξ π α ρ θ έ ν ο ι δρᾶμα τοῦ κ. Ι. Φαραντάτου.

— Ἤρξατο ἐκδιδομένη νέα ἐφημερὶς σατυρικὴ ὑπὸ τὸν τίτλον «ὁ Ἔρως», ἀγγέλλεται δ' ἡ ἔκδοσις ἑτέρας πολιτικῆς ἡμερησίας ὑπὸ τὸν τίτλον «Νέα Ὥρα».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Th. de Heldreich : Flore de l'île de Céphalonie ou catalogue des plantes qui croissent naturellement et se cultivent le plus fréquement dans cette île, rédigé d'après les indications des auteurs et ses propres observations. In 8o p. 90. Lausanne, chez George Brider, 1883.

Θεοδώρου Χ. Μοσχοπούλου : Ἔρως καὶ Ψυχή, ποίημα ἐπικολυρικόν. 16ον. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1883.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Κυβόλεξον πρὸς συμπλήρωσιν.

```
      Θ
    . Ο .
  . . Ρ . .
Θ Ο Ρ Υ Β Ο Σ
  . . Β . .
    . Ο .
      Σ
```

2.

Αἴνιγμα ἱσπανικόν.

Τίς εἶνε ὁ μέγας αὐθέντης ὅστις ἐγεννήθη ἐκ τῆς γῆς, βασιλεύει ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ὅσους μὲν ἔχει φίλους τοὺς καθιστᾷ μεγάλους, ὅσους δὲ δὲν εὐνοεῖ ἀφίνει εἰς τὴν ἀφάνειαν καὶ εἰς τὸ σκότος;

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Ν ό σ ο ς — ὅ σ ο ς — σ ό ς.

2.

Π ρ ο — τ α — σ ι ς.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

29 Ἰουλίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 29 Ἰουλίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0/0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	393 50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα.·Απ.·Ἰουλ.·Ὀκ.	20Δεκ Μαρ.·Ἰου. Σεπ.	30,—	3921[2	500	473.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30,	405,—	500	451 —
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	22,50	200,—	250	291.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	281.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	226.50
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	20.	225,—	250	262 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	106.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ.·1 Σεπτ 1 Νοεμ. 1 Ἰαν.·1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	293.50

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν 15 Ἰουλ	300	1,000	4410. —
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	335. —
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	140. —
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	140	182. —
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	506.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,120,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	28.25
» . . .	Ὄψεως	»	28.60
Γαλλίας—Ἐθνικῆς	Τραπέζης	3ἡμ.	113 1[2
» »	Τραπεζικὸν	3μην.	112

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.65
Λίρα Στερλίνα	»	28.20
Λίρα Ὀθωμανική	»	25.90
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (8 Αὐγούστου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	52 1[2
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	250
» » 9 0[0.	»	259
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	162
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109 3[4 – 110
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22.97 1[2 – 23.
Λίρα Ἀγγλική . . .	γρ.	110
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 24[40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Μ. Λ. Β. Γαλάζιον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—κ. Δ. Ν. Ὀδησσόν. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπαντῶμεν ταχυδρομικῶς.—κ. Γ. Ι. Κ. Χανία. Εὐχαρίστως θὰ τὸ δημοσιεύσωμεν.—κ. Π. Μ. Περιμένομεν καὶ τὸ ἄλλο: Ἡ χάρις ὥσπερ ἡ σελήνη, ὅταν τελεία γένηται, τότε καλὴ φαίνεται. — κ. Ε Κ. Βραΐλαν. Ιον. Τὸ σημειούμενον βιβλίον τοῦ Büchner θεωρεῖται πράγματι ἐκ τῶν χαλλιτέρων τοῦ εἴδους τούτου, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως («Δύναμις καὶ Ὕλη» κτλ) διακρινόμενα μάλιστα διὰ τὴν εὐκρίνειαν μεθ' ἧς εἰσὶ γεγραμμένα. 2ον Βιβλία οἷα ζητεῖτε ὑπάρχουσι πλεῖστα, ἐν οἷς ὀνομαστότατα εἶνε τὰ τῶν διασήμων κοινωνιολόγων P. J. Proudhon (Oeuvres complètes. Paris, 1867-1875, τόμοι 33) καὶ Saint-Simon, (Paris 1865-68). Ἄλλα τοιαῦτα εἶνε «Le socialisme contemporain par Em. Laveleye (Bruxelles, 1881), «Principes de la science sociale» par H. C. Carey, traduits en français par Saint-Germain-Leduc. Paris, 1861. 3ον Ἡ μετάφρασις κυρίων ὀνομάτων εἰς ξένην γλῶσσαν δέον νὰ γίνεται καθ ὡρισμένους γλωσσικοὺς κανόνας. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲ παραδείγματος ὑπάρχει μικρὸν τυπογραφικὸν λάθος· τὸ ὀρθὸν εἶνε Euthyme.—κ.κ. Ι. Ε. Σκόπελον, Ε. Μ. Ἀργοστόλιον, Μ. Λ. Ναύπλιον καὶ Ι. Χ. Θήβας. Ἐληφθησαν. — κ. Μ. Κ. Περὶ τῆς παραγωγῆς τῆς λέξεως ταύτης ἴδε «Ἑστίας» τόμον Δ', σελ. 429 —κ. Α. Τ. Ἀστειότερόν τι διηγεῖται ὁ Τάκερμαν ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Οἱ Ἕλληνες τῆς σήμερον»: Ὅτε ὁ Γλάδστων πρό τινων ἐτῶν ἐπισήμως ἐπεσκέφθη τὰς Ἰονίους νήσους, ἠσπάσθη τὴν χεῖρα τοῦ ἐπιτοπίου Ἐπισκόπου καὶ ἔκυψεν ἵνα λάβῃ τὴν εὐλογίαν του. Ὁ ἐπίσκοπος ἀβέβαιος ὢν περὶ τοῦ τί ἐπερίμενεν ὁ Γλάδστων, ἐδίστασεν ἐπὶ τόσον, ὥστε ὁ Ἄγγλος ἀπεσταλμένος ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν ἀκριβῶς καθ' ὃν χρόνον ὁ Ἐπίσκοπος εἶχεν ἀποφασίσει νὰ τὸν εὐλογήσῃ. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἀμοιβαίας ταύτης κινήσεως ἦν ἡ βιαία τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀπεσταλμένου σύγκρουσις πρὸς τὴν σιαγόνα τοῦ ἱερωμένου πρὸς δυσαρέσκειαν ἀμφοτέρων καὶ πρὸς διασκέδασιν τῆς ὁμηγύρεως.— κ. Ν. Ι. Ἀθήνας. Ἡ διατριβὴ ἀτυχῶς ἀκατάλληλος. Ἐκ τῶν αἰνιγμάτων θὰ δημοσιευθῶσι τὰ ἐπιτυχέστερα. Δεχόμεθα δὲ εὐχαρίστως καὶ ὅσα ἄλλα ἔχετε ἐφ' οἷς ὅρους σημειόνετε. Καλὸν ὅμως νὰ εἶνε ποικιλώτερα καὶ ὄχι παραπολὺ μακρά.—κ. Μ. Δ. Γ. Σύρον Ἐγένετο ἡ διόρθωσις. Ἐκ τῶν σημειουμένων ἔργων μετεφράσθησαν «Les tribulations d'un Chinois en Chine» καὶ «Tour du Monde» ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ὑπὸ τοῦ κ. Ἀγ. Βλάχου, «De la terre à la Lune» ὑπὸ Ῥαπτάρχου καὶ τὰ πλεῖστα τῶν διηγημάτων τοῦ Ἄνδερσεν. Περὶ τῶν ἄλλων οὐδὲ ἀγνοοῦμεν.— κ. Γ. Ν. Ἐπιτυχεστέραν τῆς ὑπὸ τοῦ Η Ταντταλίδου γραφείσης ἄλλην δὲν γνωρίζομεν· ὅλη ἡ χάρις ἡ διακρίνουσα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀπαντᾶται καὶ εἰς τὸν «Φιλάργυρον»:

Ὅσα ἔχω δὲν μ' εὐφραίνουν· ὅσα ἔφυγαν θρηνῶ·
Μιλιοῦνι κλειδωμένο τόσον δὲν μὲ καθηδύνει,
ὅσον σφάζει τὴν καρδιά μου ἕνα κάλπικο λιανὸ
Ὅπου φεύγει καὶ μ' ἀφίνει.
Ἀπ' ἐδῶ κόψ' ἕνα ἄσπρο, ἕνα ἄσπρο ἀπ' ἐκεῖ,
ἤθελα τὸ πᾶν νὰ ἔχω κι' ἂς μὴν ἔχω καὶ βρακί.

—

Κάθουμαι καὶ λογαριάζω μὲ τὸ κλῖσμα τὸν παρᾶ.
Τὸ τοσούτσικο 'ς τὸ ἅλας, τὸ τοσούτσικο 'ς τὸ λάδι,
Τὸ τοσούτσικο 'ς τὸ τάδε ἂν συνάψῃς καθαρά,
Γίνονται σωστοὶ παράδες ὁποῦ φεύγουν κάθε βράδυ.
Κ' οἱ παράδες τώρα πρέπει νὰ μετριοῦνται σὰν φλουριά,
Κι' ὅποιος ἕνα μοῦ ζητήσῃ μὲ κτυπᾷ μιὰ μαχαιριά. κτλ.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[28 Ἰουλίου (Πέμπτη) 1883].

Η Α. Μ ἡ βασίλισσα μετὰ τῶν βασιλοπαίδων Ἀλεξάνδρας καὶ Μαρίας, ἀναχωρεῖ εἰς Βεισβάδεν τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Αὐγούστου εἰς συνάντησιν τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως. — Τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην ἑωρτάσθη ἐν Δεκελείᾳ ἡ ἐπέτειος τῆς γεννήσεως τοῦ βασιλόπαιδος διαδόχου Κωνσταντίνου Εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ δὲ δοθὲν γεῦμα παρεκάθησαν ἐκτὸς τῶν ἐν Δεκελείᾳ εὑρισκομένων αὐλικῶν καὶ ὁ Γάλλος ναύαρχος κ. Κόντ μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του.— Κατὰ τὴν νύκτα τῆς Παρασκευῆς σφοδρὸς σεισμὸς ἀφύπνισε τοὺς κατοίκους Ἀθηνῶν καὶ τῶν πέριξ μερῶν, ἀρξάμενος περὶ ὥραν 2 καὶ 34 λεπτὰ μετὰ τὸ μεσονύκτιον καὶ διαρκέσας 2-3 δευτερόλεπτα. Διευθύνετο δὲ ἀπὸ τοῦ βορείου μέρους τῆς πόλεως πρὸς τὸ μεσημβρινοδυτικὸν, ἢ καὶ ἀντιστρόφως.—Αἱ ἐκ τῶν παραλίων τῆς Τριπολίτιδος προελεύσεις ἐτέθησαν εἰς εἴκοσι καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἐπιχόλερον κάθαρσιν, καθ᾽ ὅσον ἐγνώσθη ἐξ ἐπισήμων πληροφοριῶν, ὅτι ἄνθρωποι ἐξ Αἰγύπτου μετέβησαν διὰ ξηρᾶς εἰς τὴν Τρίπολιν τῆς Βαρβαρίας καὶ ἐπεβιβάσθησαν εἰς τὰ ἀτμόπλοια ἔχοντες καθαρὰ πιστοποιητικά. Ἐπίσης δὲ καὶ αἱ ἐκ τῶν παραλίων τῆς Συρίας ἀπὸ Ἀλεξανδρέττας μέχρι τῶν αἰγυπτιακῶν συνόρων προελεύσεις ὑπεβλήθησαν εἰς ὁμοίαν κάθαρσιν —Ἡτοιμάσθη ἤδη καὶ τὸ ἐν Τρίκκερι λοιμοκαθαρτήριον, ἐξακολουθεῖ δὲ ἡ ἀνέγερσις τῶν παραπηγμάτων εἰς δύο διαφόρους ἀπ᾽ ἀλλήλων εὐαερωτάτας θέσεις, ἅτινα θὰ χρησιμεύσωσι διὰ τὰς μετὰ ταῦτα προελεύσεις. Ἐπετράπη δὲ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου νὰ γείνωσιν ἐν αὐτῷ δεκτοὶ 300 ἐπιβάται ἐξ Ἀλεξανδρείας ἵνα ὑποστῶσι τὴν εἴκοσι καὶ μιᾶς ἡμερῶν κάθαρσιν. — Δύο ὁμάδες κεφαλαιούχων, ἡ μία βελγικὴ καὶ ἡ ἄλλη γαλλικὴ, ζητοῦσι παρὰ τῆς κυβερνήσεως ν᾽ ἀναλάβωσι τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀπὸ Ναυπλίου εἰς Καλάμας σιδηροδρόμου, ὅστις θὰ διέρχηται διὰ τῆς Τριπόλεως καὶ Μεγαλοπόλεως. Εἰσέτι οὐδὲν ὁριστικὸν ἀπεφασίσθη, φαίνεται, ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, σκοπούσης πιθανώτατα ν᾽ἀναμείνῃ καὶ ἄλλων ἐπιχειρηματιῶν τοιαύτας προτάσεις.—Ῥαγδαιοτάτη βροχὴ, συνοδευομένη ὑπὸ κεραυνῶν καὶ χαλάζης, ἐπεσκέφθη τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν την πόλιν ἡμῶν, ἐπὶ τρεῖς περίπου ὥρας διαρκέσασα. Ἡ παρὰ τὸ Ἡράκλειον κατεπεσοῦσα χάλαζα εἶχε τὸ μέγεθος λεπτοκαρύου, ἐκ δὲ τῆς μεγάλης βροχῆς ἔπαθον αἱ ἐργασίαι τοῦ ἀπ᾽Ἀθηνῶν εἰς Λαύριον σιδηροδρόμου. — Διετάχθη τὸ καταδρομικὸν «Ψαρὰ» νὰ περιπλέῃ τὰς μεταξὺ Κρήτης καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους θαλάσσας πρὸς ἐπιτήρησιν, μὴ πλοῖα ἐξ ἐπιχολέρων μερῶν προσεγγίσωσιν εἰς ἑλληνικοὺς λιμένας. — Κατὰ τὸ ἔτος 1882 κατηναλώθη καθ᾽ ἅπαν τὸ κράτος γραμματόσημον ἀξίας ἐν ὅλῳ 903,563 δραχμῶν. Καὶ ἐν μὲν ταῖς παλαιαῖς ἐπαρχίαις τὸ καταναλωθὲν γραμματόσημον ἔχει ἀξίαν δραχ. 833,512, τὸ δὲ ἐν ταῖς νέαις δρ. 69,451.—Πρὸ καιροῦ ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Δικαιοσύνης ἐποικοδόμησις ἑνὸς ἔτι πατώματος ἀντὶ τῆς δαπάνης 100,000 δρ. καὶ πρὸς εὐκολίαν τῆς ὑπηρεσίας. Αἱ πρὸς ταύτην δὲ ἐργασίαι ἄρχονται προσεχῶς, ἐφ᾽ ᾧ καὶ τὰ γραφεῖα τοῦ ὑπουργείου μετακομίζονται ἐν τῇ ἀπέναντι τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν ἐπὶ τούτῳ ἐνοικιασθείσῃ ἐπὶ ἔτος οἰκίᾳ Κοντοσταύλου, ὅπου ἦν τέως τὸ Β´ γυμνάσιον.— Αἱ τελωνιακαὶ εἰσπράξεις τοῦ κράτους ἀνῆλθον κατὰ τὸν παρελθόντα Μάϊον εἰς 1,556,718 καὶ 29 0]0 δρ. Αἱ δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔτους μέχρι τέλους τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀνῆλθον εἰς δρ. 8,964,676 καὶ 22 0]0 ὑπερτερήσασαι τὰς τῶν ἀντιστοίχων μηνῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ 705,088,21 0]0δρ.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ
ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ
ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΥΠΟ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ
Ὑφηγητοῦ.

Τιμᾶται φράγκων 3 1/2.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον φράγκων 2 1[2. Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρομικῶς στελλόμενον ἀντὶ 2,80.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ
ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ
ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β´

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑσίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου. Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ
ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ
ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ. ν. 1.
ταχυδρομικῶς 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

L'UNIVERS ILLUSTRÉ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.
Paris, Rue Auber, 3.

LA MODE FRANÇAISE
37 = Rue de Lille, à Paris = 37

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 345.—7 Αυγούστου 1883.—Λεπτά 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 397

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΑΙΣΘΗΜΑ παρὰ τοῖς Ῥώσσοις.

ΝΕΚΡΟΔΟΧΟΙ ΟΙΚΟΙ.

Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ.

ΟΙ ΚΑΙΡΟΙ ποίημα ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἐπὶ τῇ ἐν Ἰσχίᾳ τῆς Ἰταλίας συμβάσῃ καταστροφῇ ἐκ τῶν σεισμῶν ὁ Παρισινὸς τύπος ἀπεφάσισε νὰ διοργανώσῃ μεγάλην φιλανθρωπικὴν ἑορτήν, ἧς τὸ προϊὸν νὰ διατεθῇ ὑπὲρ τῶν οὕτω δεινῶς δοκιμασθέντων κατοίκων τῆς Ἰταλικῆς ἐκείνης νήσου. Πρὸς τοῦτο συνεστήθη Ἐπιτροπή, ἥτις θέλει ὁρίσει τὸ εἶδος καὶ τὸν τρόπον τῆς γενησομένης ἑορτῆς. Μία τῶν ἐφημερίδων προτείνει τὸ σχέδιον διοργανώσεως καλλιτεχνικῆς ἐκθέσεως τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς ἐξόχων Ἰταλῶν καλλιτεχνῶν, τῶν εὑρισκομένων ἐν τοῖς μουσείοις τῆς Ἰταλίας. Πρὸς τοῦτο παρεκλήθησαν οἱ ἐν Παρισίοις πρεσβευταὶ τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Πάπα, ἵνα ἐνεργήσωσιν ὅπως αἱ οἰκεῖαι κυβερνήσεις ἐπιτρέψωσι νὰ σταλῶσι τὰ καλλιτεχνήματα εἰς τὴν ἐν λόγῳ ἔκθεσιν, ἥτις θὰ διαιρῆται εἰς δύο αἰθούσας, μίαν περιλαμβάνουσαν τὰ ἀριστουργήματα ἀρχαίων καλλιτεχνῶν, δεκαπέντε ἔργα ζωγραφικῆς καὶ δέκα γλυπτικῆς, καὶ ἑτέραν περιλαμβάνουσαν ἔργα ζώντων Ἰταλῶν καλλιτεχνῶν.

Ὑποτίθεται ὅτι ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης δύναται νὰ εἰσπραχθῇ ποσὸν 500,000 φράγκων ὑπὲρ τῶν κατοίκων τῆς καταστραφείσης Ἰσχίας.

Πρὸς τούτοις ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισε τὴν δημοσίευσιν ἐφημερίδος, τῆς ὁποίας τὸ ἓν καὶ μόνον ἐκδοθησόμενον φύλλον θέλει πωληθῇ ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ. Ἡ ἐφημερὶς αὕτη, ἥτις θὰ καταρτισθῇ κατὰ τὸν τύπον τῆς ἄλλοτε ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει ἐκδοθείσης «Paris-Murcie», θὰ φέρῃ τίτλον «Paris-Ischia»· συντάκται δ' αὐτῆς ἔσονται οἱ διαπρεπέστεροι ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ καὶ τοῖς γράμμασι συγγραφεῖς, ὧν θὰ περιέχῃ καὶ πανομοιότυπα τῆς γραφῆς.

— Ἐν ταῖς ἐν Δήλῳ ἀνασκαφαῖς ἀνεκαλύφθη ἰ δ ι ω τ ι κ ὴ   ο ἰ κ ί α πλησίον τοῦ θεάτρου, τῶν Ἀλεξανδρινῶν, ὡς φαίνεται, χρόνων. Μέχρι τοῦδε ἀπεκαλύφθη ἡ αὐλὴ ἔχουσα πέριξ κίονας, ὧν πολλοὶ σῴζονται κατὰ χώραν, καὶ δώδεκα δωμάτια. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ ὡραίου μωσαϊκοῦ ἔχοντος ἀνθέμια, ἰχθῦς καὶ ἄλλα κοσμήματα· ἐν τῷ μέσῳ δὲ ὑπάρχει δεξαμενὴ πλήρης ὕδατος. Ἀπεκαλύφθησαν ἔτι ἡ πύλη τῆς οἰκίας καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς ὁδός. Ἡ ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐξακολούθησις τῶν ἀνασκαφῶν δύναται νὰ ἀποκαλύψῃ ὁλόκληρον τμῆμα τῆς ἀρχαίας πόλεως.

— Ἀπεστάλησαν εἰς Καλάμας ὑπὸ τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» τὰ ὄργανα τοῦ αὐτόθι συστάντος 2ου μετεωρολογικοῦ σταθμοῦ, ἀφοῦ προηγουμένως παρεβλήθησαν καὶ ταῦτα ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἀστεροσκοπείου κ. Σμίθ. Διευθυντὴς τοῦ μετεωρολογικοῦ τούτου σταθμοῦ κατέστη ὁ ἐν Καλάμαις φαρμακοποιὸς κ. Χρυσοσπάθης. Ἤδη παραβάλλονται ἐν τῷ ἀστεροσκοπείῳ τὰ ὄργανα διὰ τοὺς ἐν Πειραιεῖ καὶ Κύμῃ συστηθησομένους μετεωρολογικοὺς σταθμούς.

— Ἐξεδόθη τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ «Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος». Τὸ τεῦχος τοῦτο, ἀποτελεῖται ἐξ 184 σελίδων εἰς 8ον καὶ εἶνε κάλλιστα τετυπωμένον ἐν τῷ τυπογραφείῳ τῶν Ἀδελφῶν Περρῆ. Περιεχόμενα αὐτοῦ: Πρόλογος ὑπὸ Τιμολέοντος Ι. Φιλήμονος.—Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου.—Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας τοῦ Πηγᾶ Ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἱερεμίαν τὸν Β' ὑπὸ Ἰωάννου Σακκελίωνος. — Ἑλληνικοὶ μεσαιωνικοὶ μῦθοι περὶ Φειδίου, Πραξιτέλους καὶ Ἱπποκράτους ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου.—Ἀνέκδοτος λόγος Παχωμίου τοῦ Ῥουσάνου περὶ δεισιδαιμονιῶν καὶ προλήψεων κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου.— Ἀνέκδοτον χρυσόβουλλον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου (1289 ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου.—Σημείωσις περὶ δύο ἱπποτῶν ἐξ Ἠπείρου ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου.—Εἰκὼν Ἱερεμίου τοῦ Α' Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου.—Τὰ κατὰ τὸν γάμον ἔθιμα ἐν τῇ κωμοπόλει Βυσώκα τῶν Καλαβρύτων ὑπὸ Δημητρίου Παπανικολάου.—Δημώδη ᾄσματα τῆς Βορείου Εὐβοίας ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.—Ἀθηναϊκὰ παραμύθια συλλεγέντα ὑπὸ τῆς κ. Μαριάννης Γρ. Καμπούρογλου.—Βιβλιογραφία.— Κατάλογος συγγραφῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν μέσην καὶ νεωτέραν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν, ἐκδοθεισῶν δὲ κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου.—Δωρεαὶ εἰς τὸ Μουσεῖον καὶ Ἀρχεῖον τῆς Ἑταιρίας.—Συνδρομαὶ εἰς τὸ ταμεῖον.

Ἐν τέλει τοῦ τεύχους ὑπάρχουσι προσηρτημένα τρία πανομοιότυπα ὑπογραφῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ εἰκὼν χρωμολιθογραφικὴ τοῦ Ἱερεμίου Α' Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

— Ἐκ τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν, ἐκ τοῦ τμήματος ὅπερ διευθύνει ὁ ἀντισυνταγματάρχης κ. Ἰφ. Κοκκίδης, ἐξεδόθησαν οἱ πίνακες τῶν νέων ἑλληνικῶν συνόρων, κατὰ τοὺς ὑπὸ τῆς διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς χαραχθέντας, εἰς μέγα, ἀκριβέστατοι. Ἐγένοντο δὲ πολλαὶ διορθώσεις εἰς τὴν ὀνοματοθεσίαν ἑλληνιστί, εἰς ἣν πολλαχοῦ εἶχον λάθη οἱ ξένοι· εἰσὶ δὲ κάλλιστα ἐκτετυπωμένοι οἱ χάρται οὗτοι ἐν Γερμανίᾳ.

— Ἡ ἐν Μονάχῳ ἐκδιδομένη ἐφημερὶς «Fremdenblatt» μνημονεύει τελευταῖον λίαν εὐφήμως τοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Ἕλληνος σπουδαστοῦ τῆς ζωγραφικῆς κ. Ἰωάννου Γιαννάρου. Ἐκ τῶν τελευταῖον διανεμηθέντων βραβείων κατὰ τὴν ἐτησίαν ἔκθεσιν τῶν προϊόντων τῶν σπουδαστῶν τῆς καλλιτεχνικῆς Ἀκαδημίας ὁ εἰρημένος Ἕλλην σπουδαστὴς ἐκ Λέσβου ἔτυχεν ἐν μὲν τῇ σκιαγραφίᾳ τοῦ ἀνωτάτου βραβείου, χαλκοῦ νομισματοσήμου, ἐπαίνου δὲ ἐν τῇ τάξει τῶν χρωμάτων.

— Ὡσαύτως αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες ἀναφέρουσιν ὅτι καὶ ἕτερος Ἕλλην σπουδαστής, ὁ Συμεὼν Σαβίδης ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας, ἔτυχε χαλκοῦ νομισματοσήμου. Καὶ ἐν τῇ τάξει δὲ τοῦ κ. Σαββίδου τὸ χαλκοῦν νομισματόσημον ἦτο τὸ ἀνώτερον δοθέν.

— Δαπάναις τοῦ φιλομούσου κ. Ι. Μαρτζέλλα, ἐκδοθήσεται προσεχῶς ἐπὶ λαμπροῦ χάρτου καὶ μετὰ μεγίστης φιλοκαλίας ἡ «Ἱστορία τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς», ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1733, μέχρι σήμερον. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, οὗ μεγάλη ἡ σπουδαιότης, ἀσχολεῖται ἤδη μετὰ ζήλου ὁ αὐτόθι γυμνασιάρχης κ. Μ. Παρανίκας. Τὸ ἔργον πωληθήσεται πρὸς ὄφελος τῆς αὐτῆς Σχολῆς.

— Τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ γυμνασιάρχου Κερκύρας κ. Ῥωμανοῦ συνίσταται ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἐγχώριον μουσεῖον, οὗτινος πυρὴν ἔσεται ἡ ὑπάρχουσα ἐν τῷ γυμνασίῳ ἀπὸ χρόνων ἀρχαιολογικὴ συλλογή.

— Συνεστήθη ἐν τῷ πολυτεχνείῳ Ἀθηνῶν σχολὴ πρὸς

Digitized by Google

μόρφωσιν τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων. Ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων αὐτῆς γενήσεται ἀπὸ τῆς 15 προσεχοῦς Σεπτεμβρίου καὶ ἡ διάρκεια τῆς διδασκαλίας ἔσεται ἐνιαυσία.

— Τὰς ἡμέρας ταύτας πρόκειται νὰ διδαχθῇ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου «Ἀπόλλωνος» νέα πεντάπρακτος τραγικοκωμῳδία τοῦ κ. Π. Δ. Ζάνου φέρουσα τίτλον «Οἱ μνηστῆρες τῆς Πηνελόπης». Τὸ θέμα αὐτῆς, ὡς ἐκ τοῦ τίτλου φαίνεται, ἐλήφθη ἐκ τῆς «Ὀδυσσείας» τοῦ Ὁμήρου.

— Ἐξεδόθη ἄρτι ὁ «Καζαμίας» τοῦ κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου διὰ τὸ ἔτος 1884.

Ἐδημοσιεύθη δὲ καὶ ἡ ἀγγελία περὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Ἀττικοῦ Ἡμερολογίου» τοῦ 1884 τοῦ κ. Εἰρηναίου Ἀσωπίου ὡς καὶ ἡ τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» τοῦ κ. Ἰω. Ἀρσένη, ἅτινα ἀμφότερα θέλουσι περιέχει ποικίλην καὶ ἐκλεκτὴν ὕλην.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΡΑΛΛΗΣ

Ἐν Γαστάϊν, ἔνθα εἶχε μεταβῆ πρὸς θεραπείαν τῆς παρακμαζούσης ὑγείας του, ἀπεβίωσεν ὁ γηραιὸς καθηγητὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Γεώργιος Ῥάλλης.

Ὀλίγιστοι ἄνδρες τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος προσήνεγκον εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν τοσοῦτον θετικὰς καὶ τοσοῦτον περιφανεῖς ὑπηρεσίας, ὅσας ὁ Γεώργιος Ῥάλλης. Ἡ ἐπέκεινα ἡμίσεος αἰῶνος ἐργασία αὐτοῦ, ὡς λειτουργοῦ τῆς πολιτείας, ὡς θεράποντος τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης, εἰς οὐδεμίαν ὑπόκειται ἀμφισβήτησιν. Πλήρης δράσεως βίος ἐπὶ πολλὰς δεκαετηρίδας προσείλκυσε τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀναγνώρισιν δύο γενεῶν, ἃς ὁ Γεώργιος Ῥάλλης, εἴτε ὡς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, εἴτε ὡς ἀνώτατος λειτουργὸς τῆς πολιτείας, ὑπηρέτησε μετὰ τοῦ ζήλου ἐκείνου καὶ τῆς ἀφοσιώσεως, ἅτινα ὑπῆρξαν τὸ χαρακτηριστικὸν αὐτοῦ γνώρισμα μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ βίου του. Ἦτο ὁ ἄνθρωπος τοῦ καθήκοντος ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις τοῦ δισταγμοῦ. Καὶ τίς ἄλλη ἐκδήλωσις τοῦ καθήκοντος τούτου, ἢ ἡ ἐν βαθεῖ γήρατι τακτικὴ αὐτοῦ, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης διακοπῆς, διδασκαλία, ἡ ἐγκαρτέρησις μέχρι τελευταίας στιγμῆς εἰς ἣν ἐτάχθη ὑπηρεσίαν, ὡς θεράπων τῆς νέας ἑλληνικῆς ἐπιστήμης;

Ὁ Γεώργιος Ῥάλλης κατῆλθεν ἐκ Παρισίων, ἔνθα εἶχεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐκπαιδευθῆ, εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἅμα τῇ ἀποκαταστάσει τῆς νέας τῶν πραγμάτων τάξεως ὑπὸ τὸν Καποδίστριαν. Ἀμέσως δ' εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας, εἰς ἣν ἐκάλουν αὐτὸν ἐπίζηλα προσόντα, καὶ ἐν ᾗ διεκρίθη καὶ ηὐδοκίμησεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐν ἔτει 1837, ἅμα τῇ συστάσει τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, διωρίσθη ἐκ τῶν πρώτων καθηγητὴς τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ πρύτανις. Μετὰ ζήλου ἐργαζόμενος ὡς καθηγητής, δὲν ἀπέσχε πάσης ἄλλης ἐν τῇ πολιτείᾳ ὑπηρεσίας. Οὕτω πρὸ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1843 εἶχε προσκληθῆ ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ὄθωνος ν' ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργείου. Βραδύτερον ὁ Ῥάλλης ὑπηρέτησεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὡς πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὡς ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης, ἀρίστας καταλιπὼν ἀναμνήσεις ἐπὶ τῇ εντίμῳ καὶ εὐθείᾳ αὐτοῦ ὑπηρεσίᾳ. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ἀποστὰς πάσης ἄλλης ἐργασίας, περιωρίσθη ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλίαν, ἐπιδοθεὶς ἅμα καὶ εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ δικηγορικοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος.

Ὡς συγγραφεὺς ὁ Ῥάλλης ὑπῆρξεν ἐφάμιλλος τοῦ καθηγητοῦ καὶ δημοσίου λειτουργοῦ. Ἤδη ἀπὸ τοῦ 1830 εἶχε παράσχει εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην μετάφρασιν τοῦ κλασικοῦ συγγράμματος τοῦ Βάττελ περὶ δικαίου τῶν Ἐθνῶν, βραδύτερον μετὰ τοῦ κ. Μ. Ῥενιέρη ἑτέραν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου τοῦ Μακελδέϋ. Ἀλλὰ τὸ κύριον τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ δράσεως ἔργον εἶνε τὸ τρίτομον σύστημα τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου, αἱ πολλαὶ τοῦ ὁποίου ἐκδόσεις μαρτυροῦσι τὴν σπουδαιότητα καὶ τὰς ὑπηρεσίας, ἃς προσήνεγκεν εἰς τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον. Ἕτερα ἔργα αὐτοῦ ἀναφέρομεν προχείρως τὴν ἔκδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν Κωδίκων, ὡς καὶ ἑτέραν τοιαύτην τοῦ Συντάγματος τῶν θείων καὶ Ἱερῶν κανόνων, μετὰ τοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ συναδέλφου του Μιχαὴλ Ποτλῆ.

Τοιοῦτος ὑπῆρξε διὰ βραχέων ὁ βίος τοῦ Γ. Ῥάλλη. Ὡς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου ἐδίδαξε δύο γενεὰς Ἑλλήνων ἐπιστημόνων, ὡς δημόσιος λειτουργὸς κατέλιπεν ἐντίμου ὑπηρεσίας παραδόσεις ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ὡς νομικὸς συγγραφεὺς θὰ χρησιμεύσῃ ἐπὶ μακρὸν εἰσέτι χρόνον διδάσκαλος καὶ ὁδηγὸς τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς. Ἡ πατρὶς ἀπόλλυσιν ἐν τῷ προσώπῳ του ἔξοχον πολίτην, ἡ δ' ἑλληνικὴ ἐπιστήμη διαπρεπῆ ἱεροφάντην. («Ὧρα»)

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Abbé Veyrenc: Λουδοβῖκος καὶ Παῦλος. Διήγημα μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ ***. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ. 1883. 12ον σελ. 64.

Πλατωνίς, ἢ εἴπερ τὸ μόριον ἂν συντάσσεται μέλλοντι χρόνῳ. Ἐναίσιμος διατριβὴ ὑπὸ Κρατίνου Ἀποστολίδου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ «Κάλλους». 12ον σελ. 47.

Περὶ λιθιάσεως ἢ ψαμμιάσεως. Διατριβὴ ἐπὶ διδακτορίᾳ, μετὰ ἓξ ξυλογραφημάτων ἐν τῷ κειμένῳ, ὑπὸ Χριστοδούλου Ι. Κουτούζη, διδάκτορος τῆς ἰατρικῆς καὶ φαρμακοποιοῦ πτυχιούχου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Κορίννης». 1883. Εἰς 8ον, σελ. 42.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Ἂν πωλήσω ὅλα μου τὰ πρόβατα 15 δραχμὰς τὸ κεφάλι, εἶπε χωρικός τις, ὁδηγῶν πρὸς πώλησιν τὸ ποίμνιόν του, εἰμπορῶ νὰ ἀγοράσω τὸ σπῆτι ποῦ εἶνε ἐκεῖ ἄνω, καὶ θὰ μοῦ μείνουν καὶ 500 δραχμαί· ἂν τὰ πωλήσω 12 δραχμὰς τὸ κεφάλι, θὰ μοῦ λείψουν 4,000 δραχμαὶ διὰ νὰ ἀγοράσω τὸ σπῆτι. — Πόσα πρόβατα εἶχεν ὁ χωρικὸς καὶ πόσα ἤξιζεν ἡ οἰκία, τὴν ὁποίαν ἤθελε νὰ ἀγοράσῃ;

2.

Τί πρᾶγμα οὔτε κεφαλὴν οὔτε οὐρὰν δὲν ἔχει,
Καὶ ὅμως ζῶον γίνεται καὶ ζῇ, κινεῖται, τρέχει;

3.

Κυβόλεξον συλλαβικὸν πρὸς συμπλήρωσιν.

. . Α
. ΝΩ .
Α . .

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Θ
Ι Ο Σ
Ι Ε Ρ Ο Ν
Θ Ο Ρ Υ Β Ο Σ
Σ Ο Β Ε Ω
Ν Ο Ω
Σ

2.

Ὁ χρυσός.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

4 Αὐγούστου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 4 Αὐγούστου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτησι. εἴσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	392 50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα.·Ἀπ.·Ἰουλ.·Ὀκ.	20Δεκ.·Μαρ.·Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1[2	500	47.150
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200,—	250	289.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	280.50
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαιου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	227.50
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	261 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	105.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ.·1 Σεπτ. 1 Νοεμ.· 1 Ἰαν.·1 Μαρτ.·1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	296.50

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4405.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21 38	300	334.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	140. 50
Ἀσφαλίστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	140	189.—
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	508.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	28.60
» . . .	Ὄψεως	»	28.90
Γαλλίας — Ἐθνικῆς	Τραπέζης	3μ.	113
» »	Τραπεζικὸν	3μην.	112

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.70
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	26.
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν δφραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (15 Αὐγούστου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	52 3[4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	251
» » 9 0[0.	»	259
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	162
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109 7[8 – 110
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22.92 1[2 – 22.95
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110 3[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 24[40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Α. Ρ. Βερολῖνον. Τὰς εὐχαριστίας μας διὰ τὰ σταλέντα.—κ. Μ. Κ. Α. Πάτρας. Κάλλιστον τῶν ἔργων του, ἀνώτερον καὶ τῆς «Criquette» θεωρεῖται ὁ «Πατὴρ Κωνστάντιος». Γάλλος κριτικὸς ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων, δημοσιεύσας ἄρτι φιλολογικὴν βιογραφίαν τοῦ Halévy, ἔγραφε περὶ τοῦ ἔργου τούτου: «Ὅταν ὁ Halévy θὰ ἐκλεχθῇ μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημείας — τοῦθ' ὅπερ δὲν θὰ βραδύνῃ βεβαίως—ἐκεῖνος τῶν συναδέλφων του, εἰς ὃν θὰ ἀνατεθῇ νὰ τὸν προσαγορεύσῃ κατὰ τὴν ἐπίσημον ὑποδοχήν, θέλει ἀφεύκτως τῷ εἴπει: Οὐδεὶς ἄλλος ἀλλ' ὁ «Πατὴρ Κωνστάντιος», Κύριε, ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος καὶ ἐξαίρετος πατὴρ Κωνστάντιος, εἶνε ὅστις σὲ ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς καὶ σὲ ὡδήγησε κατ' εὐθεῖαν ἐνταῦθα· καλλίτερον ὁδηγὸν δὲν ἠδύνασο νὰ ἐκλέξῃς».—κ. Κ. Κ. Ἁλμυρόν. Ἐλήφθησαν.—κ. Δ. Μ. Κωνσταντινούπολιν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν· τοῦ μὲν βιβλίου ἐγένετο μνεία, τὸ ἄρθρον εἶνε ἀκατάλληλον ἀτυχῶς.— Κα Μ. Χ. Δ. Σάμον καὶ κκ. Μ. Μ. Σεβαστούπολιν Ν. Π. Β. Μεσολόγγιον, Κ. Φ. Πάτρας, Γ. Π. Γεράκι, Κ. Λ. Βάρναν, Π. Π. Ζάκυνθον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Γ. Ξ. Ζάκυνθον. Τὸ σταλὲν ἀκατάλληλον. Διὰ τὸ πρόβλημα τοῦ ζατρικίου ἦτο ἀνάγκη νὰ μᾶς σημειωθῇ ἡ σελὶς, ἐν ᾗ ὑπάρχει δημοσιευμένον. — Φίλῳ Μ.—Ἀναφέρεται τὸ ἀνέκδοτον εἴς τινα παπᾶ-Συμεών, ὅστις ἐρωτώμενος ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τὸ ὄνομά του, καὶ ἀπαντῶν κατὰ τὸ ἰδίωμα τοῦ τόπου «ΠαπαΣυμεγὼ», (ὅπερ ὁ ἐπίσκοπος ὑπέλαβεν ὡς «Παπᾶς εἶμαι 'γὼ») ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀστείαν παρανόησιν. Ἰδοὺ καὶ ἀνάλογον γαλλικόν: «Casimir Bonjour, candidat à l'Académie française, se présente un jour, pour faire sa visite, chez un des quarante. Une femme de chambre vient lui ouvrir la porte;—Votre nom, Monsieur?» dit-elle. Le candidat répond avec son plus gracieux sourire:—«Bonjour». Flattée de cette politesse, la jeune fille répond:—Bonjour, Monsieur; voulez-vous me dire votre nom?—Je vous dis, Bonjour.—Et moi aussi, bonjour, Monsieur. Qui faut-il que j'annonce?—Eh, Bonjour! car c'est mon nom». La caméristc comprit alors qu'au lieu de dire: «Bonjour, monsieur;» il fallait dire: «Monsieur Bonjour.» —κ. Μ. Σ. Πάτρας. Μὲ ὅλας τὰς ἐρεύνας ἡμῶν εἰς τὰ ἐνταῦθα βιβλιοπωλεῖα δὲν ἠδυνήθημεν νὰ τὸ εὕρωμεν.— κ. Σ. Μ. Κέρκυραν Ὁ ἔχων ἀπολυτήριον Γυμνασίου δύναται νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν Β' τάξιν, ἐὰν εὐδοκιμήσῃ εἰς τὰς ἐξετάσεις, εἰς ἃς θὰ ὑποβληθῇ. Διὰ νὰ καταταχθῇ δ' ἁπλῶς εἰς τὸ τμῆμα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἀπαιτεῖται ἐνδεικτικὸν μόνον μιᾶς γυμνασιακῆς τάξεως.— κ. Ν. Ε. Θ. Σύρον. Ἐγένετο ἡ μεταβολὴ τῆς διευθύνσεως.—κ. Π. Β. Μόναχον. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. —κ. Κ. Σ. Ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν τὴν πρώτην θέσιν ὡς πρὸς τοῦτο κατέχει ἡ Σουηδία. Ἐν αὐτῇ μόλις 1 τοῖς 100 ὑπάρχει ἀγράμματος. Ἡ τοιαύτη δὲ διάδοσις τῆς παιδείας παρατηρεῖται μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τοῦ βασιλείου. — κ. Μ* Ἡ δημοσίευσις ἄλλου θὰ ἀρχίσῃ λίαν προσεχῶς. Ἔσται δὲ τοῦτο τὸ ἄριστον τῶν πεζῶν ἔργων τοῦ διασήμου Ῥώσσου ποιητοῦ καὶ μυθιστοριογράφου Πούσκιν, φέρον τίτλον «Ἡ κόρη τοῦ λοχαγοῦ». —Συνδρομητῇ. Γαλάζιον. Ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ λόφου Ἀγχέσμου, πρὸς ὃν κατατείνει ἡ ὁδός.—Φιλόμουσον Ἀδελφότητα «Ἰώ». Κωνσταντινούπολιν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Ι Φ. Παρισίους Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.

—

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[4 Αὐγούστου (Πέμπτη) 1883].

Ὁ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ὑπουργὸς λαβὼν ὑπ' ὄψει τὴν γνωμοδότησιν ἐπιτροπῆς ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ ἐπὶ τούτῳ συστάσης ἀπεφάσισε τὴν ἵδρυσιν λιθοκτίστου μονίμου δεξαμενῆς διὰ πλοῖα χωρητικότητος μέχρι τετρακισχιλίων τόνων. Ἐπὶ τούτῳ δὲ συνέστησεν εἰδικὴν ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ τῶν κκ. Θ. Ἠπίτου ἀντισυνταγματάρχου, τοῦ πλωτάρχου κ. Ἀνδρ. Μιαούλη, τοῦ μηχανικοῦ κ. Ι. Λαζαρίμου, τοῦ κ. Ῥονδὲλ διευθυντοῦ τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς τῶν γεφυροδοποιῶν καὶ τοῦ κ. Γκοτελὰνδ ἀρχιμηχανικοῦ τῆς αὐτῆς ἀποστολῆς πρὸς ἐκλογὴν τῆς καταλλήλου θέσεως ἐν Σαλαμῖνι, ἢ ἐν Πειραιεῖ ἢ καὶ ἐν Κανθάρῳ. Αἱ ἐπὶ τούτῳ ἐπιτόπιαι μελέται ἄρχονται ἀπὸ τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος· διετάχθησαν δὲ τὸ διευθυντήριον τοῦ ναυστάθμου καὶ τὸ λιμεναρχεῖον Πειραιῶς ἵνα παράσχωσιν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην πᾶσαν εὐκολίαν πρὸς εὐχερῆ περάτωσιν τῆς ἀνατεθείσης αὐτῇ σπουδαίας ἐντολῆς.—Ἡ ἐνταῦθα ἰταλικὴ πρεσβεία ἠνέωξε κατάλογον ἐγγραφῶν, δεχομένη πᾶσαν προσφορὰν διὰ τὰ θύματα τῆς Καζαμίτσιολας, παρέχουσα οὕτω τὸ μέσον εἰς τοὺς συμπολίτας ἡμῶν, ὅπως ἔλθωσιν ἀρωγοὶ πρὸς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα. Αἱ συνδρομαὶ γίνονται δεκταὶ ἀπὸ τῆς σήμερον ἐν τῷ γραφείῳ τῆς πρεσβείας, οὐδεμία δ' ἀμφιβολία, ὅτι πάντες θὰ σπεύσωσιν εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος τούτου τῆς φιλανθρωπίας. — Ὑπὲρ τῶν ἐν Καζαμιτσιόλᾳ παθόντων ἐκ τῶν σεισμῶν φιλανθρώπως φερόμενον τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τοῦ ἑλληνικοῦ ἐρυθροῦ σταυροῦ ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἐν Νεαπόλει Ἕλληνος Γενικοῦ προξένου φράγκα χίλια.—Κατὰ διαταγὴν τοῦ ἐνταῦθα ἀρχηγείου τοῦ στρατοῦ ἀνέλαβον τὴν φρουρὰν τῆς πόλεως ἀπὸ τῆς Δευτέρας τὸ μηχανικὸν καὶ τὸ πυροβολικὸν, καθότι τὸ πεζικὸν πρόκειται νὰ τελέσῃ γενικὰς ἀσκήσεις.—Ἤρξαντο τοποθετούμενα ἀνὰ τὴν πόλιν, εἰς τὰς ἐπὶ τούτῳ ἐκλεχθείσας θέσεις, τὰ πρὸς εὐκολίαν τῆς ταχυδρομικῆς συγκοινωνίας κατασκευασθέντα ἐν Εὐρώπῃ καὶ πρό τινος κομισθέντα ἐν τῇ διευθύνσει τῶν ταχυδρομείων μεγάλα σιδηρᾶ γραμματοκιβώτια. Τὸ πρῶτον ἐτοποθετήθη ἤδη ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Τραπέζης κατὰ τὴν πρὸς τὴν ὁδὸν Αἰόλου γωνίαν τῆς μεγάλης οἰκίας Μελᾶ ἐπὶ καταλλήλου μαρμαρίνου ὑποβάθρου. — Μετὰ πολλῆς δραστηριότητος ἡ ἀστυνομικη ἀρχὴ τῆς πόλεως ἤρξατο ἐπιμελουμένη τῆς καθαριότητος τῆς πόλεως. Αὐτοπροσώπως ὁ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας περιερχόμενος τὰ διάφορα μέρη ἐπιβλέπει εἰς τὴν ἄμεσον ἐκτέλεσιν τῶν ὁδηγιῶν του, ἐξαφανίζει τὰ ἐπιβλαβῆ ἐδώδιμα καὶ διατάσσει τὰ δέοντα διὰ τὴν καθαριότητα τῆς πόλεως. —Ἐντὸς ὀλίγου ἡ πρωτεύουσα κοσμεῖται καὶ δι ἑτέρου μεγάλου κτιρίου, ὅπερ ἱδρυόμενον ἐν τῷ ἀπέναντι τοῦ ταχυδρομείου οἰκοπέδῳ, θέλει χρησιμεύσει ὡς κατάστημα τῆς Τραπέζης Βιομηχανικῆς Πίστεως τῆς Ἑλλάδος. Τὸ σχέδιον τοῦ μεγάρου ἐξεπονήθη ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος, ἡ δὲ οἰκοδομὴ ἔσεται τριώροφος, ἔχουσα τετράγωνον τὴν ἐξωτερικὴν πρόσοψιν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου.— Ἀφίκετο ἐνταῦθα ὁ Ἀμερικανὸς δαμαστὴς Δανιὴλ Βοὺν, συνταγματάρχης, μετὰ τῆς κυρίας Καρλόττας Μίλλη, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ πέντε λέοντας, οὓς ἐκθέτει εἰς τὸ Κοινὸν ἐν Φαλήρῳ, ἐκτελῶν μετ' αὐτῶν διάφορα γυμνάσια καὶ παίγνια.— Ὁ ἄρτι ἐν Πειραιεῖ ἀποβιώσας Δημ. Μ. Σαΐνης διὰ τῆς διαθήκης του, ἐκτὸς τῶν πρὸς τοὺς ἀμέσους κληρονόμους καὶ συγγενεῖς του, ἀφῆκεν εἰς τὸ Ζάνειον νοσοκομεῖον Πειραιῶς δραχμὰς 3,000, εἰς τὸ Ζάνειον ὀρφανοτροφεῖον 2000, εἰς τὸν Σύλλογον πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων 1500, εἰς τὴν ἑταιρίαν τῶν φυλακῶν 1000, εἰς τοὺς φυλακισμένους ἐν Κόκλᾳ Μενδρεσὲ καὶ Γκαρπολᾶ 1500 καὶ εἰς τὴν κοινότητα τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος Καρυταίνης 4000.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ

τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων Πολιτευμάτων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τέλους τοῦ 1832.

ΥΠΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ Ζ. ΜΑΜΟΥΚΑ

Τὸ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένον μέρος αὐτῆς τῆς συλλογῆς τεύχη 11 εὑρίσκονται παρὰ τῷ ἐκδότῃ καὶ τιμῶνται ἀντὶ δρ. 28.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΠΟΝΗΜΑΤΑ

ΚΥΚΛΑΔΙΚΑ, ἤτοι γεωγραφία καὶ ἱστορία τῶν Κυκλάδων νήσων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Φράγκων. (1874) δρ.ν.5.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ Μακεδονίας, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας κατὰ τὸν Émile Isambert, δρ. 5.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ περιγραφικὰ τῶν Κυκλάδων νήσων κατὰ μέρος. Ἄνδρος. Κέως, μετὰ γεωγραφικῶν πινάκων, δρ. 5.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ, ἐποποιία βυζαντινὴ τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, κατὰ τὸ ἐν Ἄνδρῳ ἀνευρεθὲν χειρόγραφον (ἀντὶ 5) δρ. 2 50.

ΟΙ ΠΕΡΣΑΙ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Paul de Saint-Victor, les deux masques (Μετάφρασις) δρ. 1.

ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΛΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΩΝ. Διανέμεται δωρεὰν ὑπὸ τῶν καταστημάτων Ἀνδρ. Κορομηλᾶ.

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

LA MODE FRANÇAISE

37 - Rue de Lille, à Paris - 37

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

Ἀθῆναι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 346.— 14 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1883.— ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η — ΑΡΙΘ. 398

—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ ὑπὸ Δ. Βικέλα.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΜΑΣ ΠΟΙΗΜΑΤΑ.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΚΡΗΤΗΣ ὑπὸ Γ. Ἰακ. Καλαϊσάκη.

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

Ἀπῆλθεν ἤδη εἰς Αἴγυπτον ἡ γαλλικὴ ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴ ἡ τῇ εἰσηγήσει τοῦ κ. Pasteur καταρτισθεῖσα ἵνα μελετήσῃ τὸ ζήτημα τῆς χολέρας. Τῆς ἀποστολῆς ταύτης προΐσταται ὁ ἰατρὸς Strauss, μέλη δ' αὐτῆς εἰσὶν οἱ ἰατροὶ Roux καὶ Thuillier συνεργάται τοῦ Pasteur καὶ ὁ κ. Nocard καθηγητὴς τῆς κτηνιατρικῆς.

— Τῇ γαλλικῇ δ' ἑπομένη καὶ ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις ἀπεφάσισε ν' ἀποστείλῃ εἰς Αἴγυπτον ἐπιτροπὴν ἐπιστημόνων ἵνα μελετήσῃ τὴν ἀρχήν, ἱστορίαν καὶ φύσιν τῆς χολέρας, ὡς καὶ τὰ κατάλληλα πρὸς ἀποτροπὴν αὐτῆς προφυλακτικὰ μέσα.

— Ἐν Βιέννῃ ἐγένετο πρὸ ἡμερῶν ἐπισήμως ἡ ἔναρξις τῆς διεθνοῦς ἐκθέσεως τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ἐν αὐτῇ ἀντιπροσωπεύονται ὅλα τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης διὰ ποικίλων ἐκθεμάτων. Καθ' ὅλην δὲ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκθέσεως θέλουσι γείνει δημόσια ἀναγνώσματα ἐπὶ παντὸς κλάδου ἀναγομένου εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν ὑπὸ καθηγητῶν ἐπισήμων, ὡς καὶ λίαν ἐνδιαφέροντα πειράματα πρὸς διαφώτισιν τῆς λειτουργίας τῶν ποικιλωτάτων μηχανημάτων.

— Ἐν Γερμανίᾳ διωργανώθη ἔρανος δημόσιος πρὸς ἵδρυσιν μνημείου εἰς τὸν φιλόσοφον Schopenhauer, τὸν περιώνυμον γενόμενον διὰ τὰς ἀπαισιοδόξους αὐτοῦ θεωρίας περὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς κοινωνίας.

— Γυναῖκες ἰατροὶ ὑπάρχουσιν, ὡς γνωστόν, πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης, ἐν Ἀμερικῇ δὲ ὑπάρχουσι καὶ γυναῖκες δικηγόροι, δικασταὶ καὶ ἱεροκήρυκες· ἤδη ἐν Σουηδίᾳ παρουσιάζεται καὶ γυνὴ διδάκτωρ τῆς φιλολογίας. Εἶνε δ' αὕτη ἡ κ. Ellen Fries, νεᾶνις 23 ἐτῶν, κόρη ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ. Αὕτη ὑπέστη ἐσχάτως λίαν ἐπιτυχῶς τὰς ἐξετάσεις αὐτῆς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Οὐψάλης, ἀναπτύξασα μετὰ πολλῆς εὐγλωττίας καὶ ἐμβριθείας τὸ δοθὲν αὐτῇ θέμα. Κατὰ τὴν ἀναγόρευσιν αὐτῆς, ὅτε ὁ κοσμήτωρ τῆς Σχολῆς ἠθέλησε κατὰ τὰ νενομισμένα νὰ ἐπιθέσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της τὸν διακριτικὸν σκοῦφον τοῦ διδάκτορος οἱ παριστάμενοι ἐπευφήμησαν ἐνθουσιωδῶς.

— Κατὰ τὰς γαλλικὰς ἐφημερίδας ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς ἀσχολεῖται εἰς τὴν συγγραφὴν νέου δράματος, οὗτινος δὲν ὡρίσθη ἔτι ὁ τίτλος, ὑπόθεσις δ' εἶνε ἡ ἀναζήτησις τῆς πατρότητος.

— Ὁ Μαυρίκιος Βοὺς, ὁ ἄλλοτε γραμματεὺς καὶ βιογράφος τοῦ Βίσμαρκ, ἐκδίδει προσεχῶς περὶ τοῦ βίου τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἀρχιγραμματέως νέον αὐτοῦ ἔργον ἐκ δύο τόμων, οἵτινες, καθ' ἃ δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ ἐκ τῶν περιεχομένων, θέλουσι περιέχει ἀποκαλύψεις οὐχ ἧττον τῶν προηγουμένων περιέργους. Ὁ μὲν πρῶτος τόμος θέλει περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς κεφάλαια : Αἱ γενικαὶ ἰδέαι τῆς πολιτικῆς τοῦ Βίσμαρκ.—Ἡ στάσις του ἐν τοῖς θρησκευτικοῖς ζητήμασι.—Ἡ περὶ τῆς νεότητος αὐτοῦ παράδοσις.—Διπλωματικαὶ ἀκριτομυθίαι.—Ὁ ἀρχιγραμματεὺς καὶ ὁ τύπος.—Ὁ Βίσμαρκ καὶ ἡ Αὐστρία.—Ὁ δὲ δεύτερος τὰ ἑπόμενα : Ὁ ἀρχιγραμματεὺς καὶ οἱ Γάλλοι.—Ἡ θέσις τοῦ Βίσμαρκ ἐν Ῥωσσίᾳ.—Τὸ πολωνικὸν ζήτημα.—Ἰδέαι καὶ σχέδια κοινωνικοπολιτικὰ τοῦ Βίσμαρκ.—Ὁ Βίσμαρκ ὡς ῥήτωρ. — Τὸ φιλοπαίγμον αὐτοῦ. — Ὁ Βίσμαρκ ὡς ἰδιώτης.

— Καταπληκτικὴ εἶνε ἡ αὔξησις τῆς φιλολογικῆς παραγωγῆς ἐν Γερμανίᾳ.

Ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τέλους παρελθόντος Ἰουνίου τὰ εἰς γερμανικὴν γλῶσσαν ἐκδοθέντα νέα βιβλία συνεποσώθησαν εἰς 7,058, ἐξ οὗ προκύπτει ὅτι ὁ μέσος ὅρος τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν δημοσιευθέντων βιβλίων εἶνε 45.

Διαιροῦνται δὲ κατ' εἶδος τὰ φιλολογικὰ ταῦτα προϊόντα ὡς ἕπεται· παιδαγωγικὰ 1000, θεολογικὰ 780, νομικὰ 600, μυθιστορήματα 219, ἰατρικὰ 433, ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ 408, τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν 386, ἱστορικὰ 353, καλλιτεχνικὰ καὶ μουσικὰ 331, φιλολογικὰ καὶ τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν 274, γεωργικὰ 247, ἀρχιτεκτονικά, μεταλλουργικὰ καὶ μηχανικὰ 237, τῶν νεωτέρων γλωσσῶν 221, στρατιωτικὰ 173, γεωγραφικὰ 167, μαθηματικὰ καὶ ἀστρονομικὰ 76, φιλοσοφικὰ 74, δασονομικὰ 71, μασσωνικὰ 21 κτλ.

— Τὰ ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εὐεργετήματα προώρισται νὰ ὑπερβῶσι πᾶσαν προσδοκίαν. Κατὰ τὰς ἐφημερίδας ἡ διὰ τοῦ τηλεφώνου συγκοινωνία πρόκειται νῦν νὰ λειτουργήσῃ, οὐχὶ μόνον ὡς μέχρι τοῦδε ἐντὸς τῆς αὐτῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν. Οὕτω λ. χ. θὰ δύναταί τις εὑρισκόμενος ἐν Παρισίοις νὰ συνδιαλέγηται μὲ ἄλλον κατοικοῦντα ἐν Λυών. Λέγεται μάλιστα ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ ἐφεύρεσις μηχανήματος, δι' οὗ νὰ γράφεται ἡ διὰ τοῦ τηλεφώνου διαβιβαζομένη ὁμιλία οἴκοι, ὅταν ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται τύχῃ νὰ εἶνε ἀπὼν τῆς οἰκίας του.

— Ἐν Βερολίνῳ μελετᾶται ἡ ἰδέα τῆς διοργανώσεως ἐκθέσεως αὐστρογερμανικῆς τῶν προϊόντων τῆς τέχνης καὶ βιομηχανίας, συγκροτηθησομένης ἐν Βερολίνῳ τῷ 1885. Τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην ὑποστηρίζει ἰσχυρῶς ὁ πρίγκιψ Βίσμαρκ, ἐπιθυμῶν, ὡς λέγεται, νὰ δείξῃ δι' αὐτοῦ τὰς θαυμασίας προόδους, ἃς αἱ τέχναι καὶ ἡ βιομηχανία ἐπετέλεσαν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἐν Γερμανίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ, ἣν ζητεῖ νὰ συνδέσῃ ὅσον ἔνεστι στενότερον καὶ οἰκονομικῶς πρὸς τὸ γερμανικὸν κράτος.

— Μετὰ πολλοῦ ζήλου γίνεται ἐν Γερμανίᾳ ἡ ἄσκησις τῶν ἀγγελιαφόρων περιστερῶν, αἵτινες ἀπεδείχθησαν χρησιμώταται πρὸς μεταβίβασιν εἰδήσεων ἐν καιρῷ ἐκστρατείας. Ὁ στρατιωτικὸς περιστερεὼν τοῦ Μὲτζ περιέχει νῦν ὑπὲρ τὰς 600 περιστεράς, ἐπὶ τοιούτῳ σκοπῷ ἐκτρεφομένας.

— Ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν ὅσοι ἐνεγράφησαν κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον τοῦ τρέχοντος ἔτους εἰς τὰ 21 πανεπιστήμια τῆς Γερμανίας ἀνῆλθεν εἰς 25,086 ἀπέναντι 23,830 ἐγγραφέντων τὸ προηγούμενον ἔτος.

— Οἱ ἰδιοκτῆται τῶν «Καιρῶν» προτίθενται νὰ ἐκδώσωσιν ἐφημερίδα πεντάλεπτον ὑπὸ τὸν τίτλον «The Summary» (Περιεχόμενα), περιέχουσαν περίληψιν τῶν ἐν τοῖς «Καιροῖς» δημοσιευομένων ἐκτὸς τῶν κυρίων ἄρθρων.

— Ἡ σύζυγος τοῦ περιωνύμου ἱστορικοφιλοσόφου Michelet τοῦ συγγραφέως τῆς «Ἱστορίας τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως», τῆς «Ἱστορίας τῆς Γαλλίας» καὶ τόσων ἄλλων ἐξόχων ἔργων θέλει ἐκδόσει προσεχῶς σύγγραμμα περὶ τῆς νεανικῆς ἡλικίας τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἐν τοῖς χειρογράφοις τοῦ ὁποίου εὗρεν αὐτοβιογραφικὰ ἀποσπάσματα καὶ σημειώσεις.

— Ἐν Λιψίᾳ, γράφει ἡ «Κλειώ», ἐτελεύτησε πρὸ μικροῦ ὑπερογδοηκοντούτης ὁ κλεινὸς ἐκδότης πλείστων ὅσων Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ πεζογράφων, Γουλιέλμος Διν-δόρφιος. Γεννηθεὶς περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ἀπεδείχθη προώρως δοκιμώτατος φιλόλογος. Δὲν εἶχεν ὑπερβῆ σχεδὸν τὸ δέκατον ἕβδομον τῆς ἡλικίας του ἔτος, ὅτε ἐγένετο

Digitized by Google

γνωστὸς εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον διὰ τῆς ἐκδόσεως τριῶν μεγάλων τόμων, περιεχόντων λατινικὰς σημειώσεις εἰς τὰς κωμῳδίας τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ συμπληρούντων τὴν μεγάλην ἔκδοσιν τοῦ Ἰνβερνισίου. Ὅτε οἱ Ἕλληνες ἐμάχοντο κατὰ τῶν Τούρκων ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, ὁ Δινδόρφιος ἐξέδοτο τὸν πρῶτον τόμον τῶν «Ἑλλήνων γραμματικῶν». Δύσκολον νὰ ἀπαριθμήσῃ τις ὅσας ἐποιήσατο ἐκδόσεις ποιητῶν καὶ πεζογράφων, ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι τοῦ Προκοπίου καὶ τοῦ Γεωργίου Συγκέλλου. Ἐφέτος συνεπληρώθη πεντηκονταετηρὶς ἀφ' ὅτου ὁ Δινδόρφιος ἀπέθετο τὴν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Λιψίας καθηγεσίαν, ὅπως ἀσχοληθῇ περὶ τὴν κριτικὴν ἔκδοσιν συγγραφέων τοῦ κλασικοῦ καὶ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του ὁ ἀτυχὴς Δινδόρφιος, περιελθὼν εἰς χρηματικὰς δυσχερείας, ἠναγκάσθη νὰ πωλήσῃ ἅπαντα τὰ βιβλία του. Αὐτὸς καὶ ὁ προαποθανὼν ἀδελφός του Λουδοβίκος (ἔξοχος καὶ οὗτος φιλόλογος) ὑπῆρξαν οἱ διασημότεροι τῶν συνεργατῶν τοῦ «Θησαυροῦ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης» κατὰ τὴν τελευταίαν ὑπὸ Διδότου γενομένην ἔκδοσιν.

— Ὁ ἐν Βαρκελόνῃ τῆς Ἱσπανίας καθηγητὴς τῆς ἱστορίας κ. Ἀντώνιος Ῥούβιο Ὑ Λοὺτζ ἐδημοσίευσεν ἀξίαν λόγου συγγραφὴν περὶ τῶν παρὰ Βυζαντινοῖς καὶ Ἕλλησι διηγήσεων καὶ κρίσεων περὶ τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπιδρομῆς τῶν Καταλάνων. Πραγματεύεται δὲ διὰ μακρῶν περί τε τῶν βυζαντινῶν ἱστοριογράφων, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ τῆς Καταλανικῆς ἐκστρατείας, καὶ περὶ τῶν νεοελληνικῶν ἱστορικῶν καὶ ποιητικῶν ἔργων τῶν ἀναφερομένων εἰς αὐτήν, ἰδίως δὲ τῶν συγγραφῶν τῶν κκ. Παπαρρηγοπούλου, Σ. Π. Λάμπρου, Κ. Σάθα, Ἐπ. Σταματιάδου, Ν. Γ Πολίτου καὶ Μαρίνου Κουτούβαλη. Καίπερ δὲ πλείστους ἀπονέμων ἐπαίνους ὁ Ἱσπανὸς συγγραφεὺς εἰς τοὺς κυριωτέρους τῶν ἡμετέρων ἱστοριογράφων, ἀποδίδει εἰς αὐτούς, ὡς εἰκός, μεροληψίαν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Καταλάνων, καὶ διὰ μακρῶν συζητεῖ περὶ τῶν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς αὐτοῦ ἀποδιδομένων μομφῶν.

— Κατὰ διαταγὴν τοῦ ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑπουργοῦ, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ τῶν δημοτικῶν σχολείων κ. Σπ. Π. Λάμπρου, συνῆλθον ἅπαντες οἱ γυμνασιάρχαι τῶν ἐνταῦθα γυμνασίων, ἵνα συσκεφθῶσι περὶ τῶν προσφορωτέρων τρόπων πρὸς ἔναρξιν τοῦ μαθήματος τῆς ὁπλασκίας, ὅπερ, ὡς γνωστόν, εἰσήχθη ὑποχρεωτικῶς εἰς ἅπαντα τὰ γυμνάσια καὶ διδασκαλεῖα τοῦ Κράτους, δυνάμει τοῦ κατὰ τὴν τελευταίαν σύνοδον τῆς βουλῆς ψηφισθέντος νόμου. Ἀναμένονται δὲ δείγματα ὅπλων ἐκ Γαλλίας ἐκ τῶν ἐν χρήσει ἐν τοῖς ἐκεῖ σχολείοις, δι' ὧν ἀσκηθήσονται καὶ οἱ ἐνταῦθα μαθηταὶ τῶν σχολείων συμφώνως τῷ ψηφισθέντι ὑπὸ τῆς βουλῆς νόμῳ.

— Ἐκ τοῦ λιθογραφείου τοῦ κ Κόλμαν ἐκδίδεται ὅσον οὔπω χάρτης τοῦ τηλεγραφικοῦ συμπλέγματος λεπτομερὴς ὡς πρὸς τὰ τηλεγραφεῖα, τὰς ἐναερίους καὶ ὑποβρυχίους γραμμὰς τῆς τε κυβερνήσεως καὶ τῆς τηλεγραφικῆς ἑταιρίας.

— Ἐκ τῶν ὑποβληθέντων 7 προπλασμάτων εἰς τὸν διαγωνισμὸν πρὸς κατασκευὴν μνημείου τοῦ φιλέλληνος Γκίλφορδ ἐκρίθη ἄξιον βραβεύσεως τὸ ἀνῆκον εἰς τὸν κ. Κοσμᾶν Ἀπέργην.

— Παρελήφθησαν ὑπὸ τοῦ πανεπιστημίου περατωθεῖσαι ἡ παρὰ τοῦ ζωγράφου κ. Α. Οἰκονόμου γραφεῖσα εἰκὼν τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ Γρηγοριάδου καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ ζωγράφου κ. Φαρμακίδου γραφεῖσα εἰκὼν τοῦ μακαρίτου Πορφυροπούλου. Καὶ ἄλλας ἔτι εἰκόνας παρήγγειλεν ὁ κ. πρύτανις εἰς διαφόρους καλλιτέχνας πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας.

— Ὁ ἐνταῦθα Καλλιτεχνικὸς Σύλλογος σκοπεῖ νὰ διοργανώσῃ Καλλιτεχνικὴν Ἔκθεσιν ἐν τῷ καταστήματί του περὶ τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου, ἐν ᾗ θὰ ἐκτεθῶσιν ἔργα Ἑλλήνων ἐντεῦθέν τε καὶ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς.

— Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐγένοντο αἱ ἐξετάσεις τῶν διαγωνισθέντων διὰ τὰς ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων προκηρυχθείσας ὑποτροφίας τριῶν κλάδων τῆς γεωπονίας. Οἱ ἀριστεύσαντες θέλουσι σταλῇ ἵνα σπουδάσωσιν εἰς Γαλλίαν καὶ Γερμανίαν.

— Ἀποφάσει τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου Βώλου ἀποσταλήσονται εἰς τὸ διδασκαλεῖον Λαρίσσης δύω ὑπότροφοι τοῦ δήμου τούτου, κατόπιν διαγωνισμοῦ τελεσθησομένου τὴν 14 ἱσταμένου ἐν Βώλῳ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Οἱ τοκογλύφοι. Κωμῳδία εἰς πρᾶξιν μίαν ὑπὸ Γ. Α. Καισάρεως. Ἐν Κερκύρᾳ, τυπογραφεῖον ὁ «Κόσμος». 1883. 12ον, σελ 54.

Παναγιώτη Πανᾶ: Ἔργα Ἀργίας. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Ἑνώσεως». Ὁδὸς Ὁμήρου, 10. 1883. Εἰς 8ον, σελ. 133. [Εἶνε τὸ βιβλίον τοῦτο συλλογὴ διαφόρων κατὰ καιροὺς δημοσιευθέντων καί τινων ἀνεκδότων ποιημάτων τοῦ ἀρχαίου καὶ πεπειραμένου δημοσιογράφου καὶ λογίου Κεφαλλῆνος κ. Παναγιώτη Πανᾶ. Τὰ πλεῖστα αὐτῶν εἶνε σάτυραι κοινωνικαὶ καὶ πολιτικαί, μετὰ πολλῆς γεγραμμέναι χάριτος, πικρὰ δὲ καὶ δηκτικὰ βάλλουσαι κατὰ πολλῶν ἀτόπων καὶ κακιῶν τῆς ἡμετέρας κοινωνίας. Ταύταις προστίθενται ἐν τέλει μία Σκηνὴ Κρητική, ἡ «Ἀπόφασις» καὶ μεταφράσεις ποιημάτων τινῶν εἰς τὴν Κρήτην. Ὡς προεισήγησιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ προέταξε τὸν ἑπόμενον πρόλογον ὁ ποιητής:

Πρόλογος

Τοῦ γκιώνη ὅποιος λέει πὼς ἡ φωνὴ
'Σ τῆς φύσις τὴ μεγάλη ἁρμονία
Δὲν εἶνε ἀναγκαία—μὲ συγχωρεῖ—
Μὰ λέει μιὰ μεγάλη ἀνοησία. . .
Μονότονο θὰ ἤτανε τὸ ἀηδόνι,
Ἐὰν δὲν ἦταν κ' ἡ φωνὴ τοῦ γκιώνη.

Γκιώνη φωνὴ κι' αὐτὰ τὰ στιχουργήματα
Εἶνε, ὁποῦ τὴ νύχτα ἀντηχάει.
Δὲν εἶνε ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ποιήματα,
Ὁποῦ ἡ Μοῦσα μᾶς κανοναρχάει. . .
Καὶ ἂν κανένας τέτοια τὰ προσμένῃ,
Ἡ γνώμη του θὰ εὔγῃ γελασμένη.

Συμπέρασμα λοιπόν. . . Λεπτὸ δὲν δίνω
Τί τύχη θὲ νὰ λάβουν. . . Δὲν μὲ μέλει.
Ἂν κανένας Ῥοΐδης . . . Τὸν ἀφίνω
Ἐλεύθερα νὰ ψάλῃ ὅ,τι θέλει. . .
Γιατὶ πρῶτος κ' ἐγώ,—μὰ τὴν ἀλήθεια!—
Ἀνάλατα τὰ βρίσκω κολοκύθια].

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Ἂν τὤνα ἔχῃς ἔμπροσθεν, ὄπισθεν ἔχεις τἄλλο·
'ς τὤνα πλευρόν σου ἄλλο ἓν καὶ 'ς τἄλλο πάλιν ἄλλο.
Τὰ τέσσαρα κεφάλια μας εἰς τὴν γραμμὴν ἂν βάλῃς,
θὰ 'βρῇς τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, ποσῶς μὴν ἀμφιβάλλεις.

Ἀθήνησι. Γ. Η. ΠΥΡΠΥΡΗΣ.

2.

Ὅσον εἶμαι μισητὸς τὸν χειμῶνα, τόσον ἀγαπητὸς τὸ θέρος. Τότε μὲ ζητοῦσι μετὰ πολλῆς φροντίδος, μὲ συντηροῦσι καὶ μὲ εὐλογοῦσι.

3.

Ἀσθενεῖς ἐπεφορτίσθην 'ς τὴν ζωήν μου νὰ ζητῶ·
ἂν μὲ ἀκρωτηριάσῃς, ἀπομένομεν ὀκτώ.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Ὁ χωρικὸς εἶχε 1500 πρόβατα, ἡ δὲ οἰκία ἤξιζεν 22,000 δραχμάς.

2.

Ὠόν.

3.

ΘΥ	ΣΙ	Α
ΣΙ	ΝΩ	ΠΗ
Α	ΠΗ	ΝΗΣ

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

12 Αὐγούστου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 12 Αὐγούστου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἰξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0)0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	395.—
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1/2	500	474.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	455 50
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	289.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	281.50
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	88,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	230.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	262 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	106.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ 16	362,50	400	298,50

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4385.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	334.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	140. 50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	11.—
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	140	187. 25
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	502.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου. . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1.000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3 ***	100	52
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	198.—

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	29.15
» . . .	Ὄψεως »	29.40
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης	3ἡμ.	
» »	Τραπεζικὸν 3μην.	114

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.95
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική	»	26.25
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (22 Αὐγούστου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	82 1/4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0/0.	»	251
» » 9 0/0.	»	259 1/2
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	165
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109 5/8
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	23 05
Λίρα Ἀγγλική . . .	γρ.	110 5/40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 30/40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Ν. Ι. Π. Κ)πολιν. Τὰ 3 ζητηθέντα ἀντίτυπα ἀπεστάλ. ταχυδρομικῶς τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα. Τιμὴ αὐτῶν 9 φρ. ταχυδρ. 45 λ. — Αἰνίῳ Ἀδριανούπολιν. Τὴν πόλιν ἀναφέρει καὶ ὁ Ὅμηρος (Ἰλ. Δ, 240)· κατά τινας ἀρχαίους συγγραφεῖς ἐκτίσθη ὑπὸ Αἰολέων μετὰ τὴν Κύμην καὶ τὴν Μυτιλήνην. Ὁ Στράβων ἀναφέρει ὅτι ἐκαλεῖτο παλαιότερον Πολτυοβρία ἀπὸ τοῦ Θρακὸς Πόλτυος. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ συγχύσεως πρὸς τὴν ἐν Χαλκιδικῇ Αἰνείαν ἐμυθολόγουν ὅτι ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Αἰνείου. Καθ' ὅσον εἰξεύρομεν δὲν ἐγράφη μονογραφία τις περὶ αὐτῆς, ἐκ δὲ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων οἱ πλείους περὶ ταύτης περιέχοντες εἰδήσεις εἶσὶν ὁ Πολύβιος, ὁ Λίβιος καὶ ὁ Ἀμμιανὸς Μαρκελλῖνος. — κ. Δ. Κ. Καλάμας. Παράσχου ἅπαντα φρ 13.50, Βαλαωρίτου 4,50, Δροσίνη Ἀγρ. Ἐπιστ. φρ. 2. — κ. Π. Γ. Π. Ὀδησσόν. Ῥωσσικὰ γραμματόσημα δὲν δεχόμεθα. — Φιλ. Συλ. Ξ. Τραπεζοῦντα. Ἡ συνδρομὴ ἐπληρώθη παρὰ τοῦ κ. Ν. Π. — κ. Δ. Π. Εἶνε τοῦ αὐτοῦ εὐφυοῦς ποιητοῦ Μπύλλερ, ὅστις συνέταξε δι' ἕνα ὑπάλληλον διακρινόμενον ἐπὶ ἀνορθογραφίᾳ καὶ τοὺς ἑπομένους:

> Ἰ ο τ α ῦ τ α ἔγραφε μὲ φῖ καὶ τὸ σ τ α υ ρ ὸ ς μὲ βῆτα
> καὶ τὸ ἑνασμενίζομαι μ' ἕνα ζευγάρι ζῆτα.
> Καὶ ὕστερον ἀπ' ὅλα αὐτὰ προβιβασμὸν ἐζήτα.

κ. Θ. Κ. Τρίπολιν. Συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ σας τὸ φύλλον θὰ πέμπεται τοῦ λοιποῦ τῷ αὐτόθι κ. Γ. Κ., εἰς ὃν ἀπεστάλη καὶ τὸ ζητηθὲν φύλλον. — κ. Γ. Κ. Ῥοστώβ. Τὸ φύλλον πέμπεται τακτικώτατα, ἀλλὰ θὰ παρέπεσεν ἴσως ἐν τῷ ταχυδρομείῳ. — Καν Π. Π. Δ. Ἀθήνας. Ὀρθοτάτη. — Ἀ ν α γ ν ώ σ τ ῃ τ ῆ ς «Ἑ σ τ ί α ς». Σύρον. Περισσότερον ἔτι οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Οὔγγροι. Οἱ ἐχέφρονες Ἄγγλοι οὐδέποτε προσφεύγουσιν εἰς τὴν μονομαχίαν, σπανίως δὲ οἱ Ἀμερικανοί. Ἐν αὐτῇ τῇ Γαλλίᾳ, ἥτις θεωρεῖται ὡς ἡ χώρα τοῦ ἱπποτικοῦ ἐθίμου τῆς μονομαχίας, πλεῖστοι εἶσὶν οἱ καταδικάζοντες τὸ παράλογον αὐτῆς: «Un coup d'épée ne prouve rien, si ce n'est la sottise des deux personnes qui s'y exposent». Ὁ δὲ Auguste Barbier, ὁ ποιητὴς τῶν «Ἰάμβων» εὐφυῶς τὴν χαρακτηρίζει οὕτω:

> Une affaire souvent de luxe ou de théâtre,
> Une froide parade, et, sans savoir pourquoi,
> Le désir d'occuper les langues après soi.»

κ. Δ. Β. Ῥόδον. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Γ. Σ. Ἀλιβέριον. Τῆς μὲν «Μελέτης ἐπὶ τοῦ β. τ. ν. Ε.» ὑπάρχει μόνον τὸ Β' μέρος καὶ τιμᾶται 1 φρ. — ἀντὶ τόσου δ' ὡσαύτως τιμᾶται καὶ τὸ «Ν. Πν.» — κ. Ι. Κ. Μασσαλίαν. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις συνῳδὰ τῇ ἐπιστολῇ σας. — Ἐ π α ρ χ ι ώ τ ῃ. Ὁ Portalis, ὢν εἰς ἄκρον μύωψ ἀλλὰ καὶ λίαν φιλόφρων ἀνήρ, ἐκ φόβου μὴ δὲν χαιρετίσῃ τινὰ γνώριμον, ἐχαιρέτιζε πάντα ἔχοντα σχῆμα ἀνθρώπου, καὶ πολλάκις τὸν εἶδον πράττοντα τοῦτο ἐν δημοσίῳ περιπάτῳ πρὸς δένδρα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα ὅμοια — κ. Μ. Δ. Πειραιᾶ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Θέλομεν τὰ δημοσιεύσει εἰς προσεχῆ φύλλα. — κκ. Α. Γ. καὶ Θ. Μ. Κέρκυραν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Ι. Μ. Τ. Πάτρας. Ἀποστέλλονται ἐπὶ προπληρωμῇ τοῦ ἀντιτίμου, διότι διὰ τὴν ἐν τῷ ταχυδρομείῳ ἀπώλειαν δὲν εὐθυνόμεθα ἡμεῖς, ἀφοῦ τὰ παραδίδομεν πάντοτε ἀνελλιπῆ.

—

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[11 Αὐγούστου (Πέμπτη) 1883].

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀνεχώρησεν εἰς Βενετίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Βεισβάδεν ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα μετὰ τῶν βασιλοπαίδων Ἀλεξάνδρας καὶ Μαρίας.— Ἡ ναυτικὴ ἐπιτροπή, ἥτις μέχρι τοῦδε ἔμενεν ἐν Λονδίνῳ πρὸς ναυπήγησιν πλοίων διὰ τὸ ἡμέτερον πολεμικὸν ναυτικόν, ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ περιέλθῃ τὰ κυριώτερα ναυπηγεῖα τῆς Εὐρώπης καὶ μορφώσῃ ἀσφαλῆ γνώμην περί τε τοῦ εἴδους καὶ τοῦ τόπου εἰς ὃν δέον νὰ παραγγελθῶσι τὰ πλοῖα ταῦτα, ὡς καὶ περὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν.— Τῇ προτάσει τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου ὁ βασιλεὺς ἐνέκρινε διὰ Β. Διατάγματος φέροντος ἡμερομηνίαν 3 Αὐγούστου τὴν κατὰ προτίμησιν κατασκευὴν ἑβδομήκοντα ἓξ ἐθνικῶν ὁδῶν ἀποτελουσῶν τὴν βάσιν τοῦ γενικοῦ συμπλέγματος τῆς συγκοινωνίας. Ὡς γνωστὸν ἡ κατασκευὴ τῶν ὁδῶν τούτων γενήσεται ἐκ τοῦ κεφαλαίου τῶν 20 ἑκατομμυρίων. Τὸ σύμπλεγμα δὲ ἐκταθήσεται ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, τὰς νήσους, ὡς καὶ τὰς νέας ἐπαρχίας.— Πρὸς διάθεσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Δημοσίου διατιθεμένου πρὸς καλλωπισμὸν τῆς πόλεως Ἀθηνῶν χρηματικοῦ ποσοῦ διωρίσθη ἐπιτροπεία συνισταμένη ὑπὸ τοῦ Νομάρχου, ὡς προέδρου, τοῦ τμηματάρχου τοῦ γ΄ τμήματος τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, τοῦ νομομηχανικοῦ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, ἑνὸς τῶν παρὰ τῇ διευθύνσει τῶν Δημ. Ἔργων εἰσηγητοῦ καὶ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ἀστυνομίας. — Ὁ πρὸ ἑξαετίας προσενεγκὼν ἀνωνύμως εἰς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον Χατζῆ-Κώστα χιλίας λίρας διὰ τῶν ἐν Λονδίνῳ τραπεζιτῶν ἀδελφῶν Βάριγγ, προτείνει ἤδη κατὰ τὰς ἐφημερίδας, διά τινος τῶν ἐν Παρισίοις τραπεζιτῶν, εἰς τὸ αὐτὸ Ὀρφανοτροφεῖον, νὰ καταθέσῃ ἀνωνύμως πάλιν σπουδαῖον χρηματικὸν ποσόν, ἐκ τῶν προσόδων τοῦ ὁποίου μέρος μὲν νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς συντήρησιν ἐν αὐτῷ πλειοτέρων ὀρφανῶν, μέρος δὲ πρὸς ἵδρυσιν καὶ συντήρησιν νέου Ὀρφανοτροφείου ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις, διατελοῦντος ὅμως ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς διοικήσεως τοῦ Ὀρφανοτροφείου Χατζῆ-Κώστα.— Αἱ εἰσπράξεις τῆς ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Ὀλυμπίων δοθείσης παραστάσεως ὑπὲρ τῶν θυμάτων τῆς Καζαμίτσιολας ὑπερέβησαν τὰς 4,000 δραχμάς.— Ὁ ἐκ Μασσαλίας ἄρτι ἀφικόμενος ὁμογενὴς ἰατρὸς κ. Μεταξᾶς ἐδωρήσατο εἰς τὴν ἱστορικὴν καὶ ἐθνολογικὴν ἑταιρίαν τῆς Ἑλλάδος 1000 φράγκα.— Ἐκ τῆς ἐνταῦθα οἰκίας τοῦ ἰατροῦ κ. Δέγλερη, ἀπουσιάζοντος ἐν Πατησίοις, ἐγένετο κλοπὴ 260,000 δραχμῶν εἰς διάφορα χρεώγραφα καὶ μετρητά, διὰ ῥήξεως τοῦ χρηματοκιβωτίου. Τὸ θράσος μεθ᾿ οὗ ἐγένετο ἡ κλοπὴ αὕτη καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ποσοῦ ἐκπλήττουσι πάντας. Ὁ κ. Δέγλερης προσφέρει 15,000, ἐὰν τῷ ἀποδοθῇ τὸ κλαπὲν ποσόν. Συνελήφθησαν τινὲς ἐν Πειραιεῖ ὡς ὕποπτοι.— Ἐκ τοῦ ναυπηγείου Σύρου πρὸ μικροῦ καθειλκύσθη εἰς τὴν θάλασσαν τὸ ναυπηγηθὲν ἀτμόπλουν παρὰ τοῦ ναυπηγοῦ κ. Μ. Κουφουδάκη, ὀνομασθὲν «Ἐλπίς», φέρον ἑλληνικὴν σημαίαν καὶ ἀνῆκον εἰς τὴν ἐν Σμύρνῃ ἑδρεύουσαν ἀτμοπλοϊκὴν ἑταιρίαν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Ν. Κουρμελῆς καὶ Σα. Ἡ «Ἐλπίς» εἶνε ἔργον καθ᾿ ὁλοκληρίαν ἑλληνικόν, διότι τὸ μὲν σκάφος κατεσκευάσθη εἰς τὸ ναυπηγεῖον παρὰ τοῦ ναυπηγοῦ κ. Μ. Κουφουδάκη, ἡ δὲ μηχανὴ αὐτοῦ, ἔχουσα 35 ἵππων δύναμιν, εἰς τὸ ἐν Πειραιεῖ ἐργοστάσιον τοῦ κ. Τζὼν Μὰκ Δούαλ. Ἔχει μῆκος 90 ποδῶν ἀγγλικῶν καὶ ὕψος 9, ταχύτητα δὲ 12 μιλίων τὴν ὥραν, εἶνε προωρισμένον διὰ ταξείδια μεταξὺ Σμύρνης, Ἀϊβαλί, Μυτιλήνης, Χίου, Τσεσμὲ καὶ τἀνάπαλιν, ἔχει δι᾿ ἐπιβάτας πρώτην καὶ δευτέραν θέσιν, ἐξ ὧν ἡ μὲν πρώτη θέσις 20 κλίνας, ἡ δὲ δευτέρα 30. Ὁ στολισμὸς καὶ ἡ εὐρυχωρία τῶν δωματίων τῶν ἐπιβατῶν εἶνε ἐφάμιλλα τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀτμοπλοίων, ἐκόστισε δ᾿ ἐν ὅλῳ περὶ τὰς 2500 λίρας ἀγγλικάς.

ΕΛΒΕΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς Ἑλβετικῆς Σχολῆς, κειμένης ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 10, ἀπέναντι τοῦ Ἀρσακείου, γνωστοποιεῖ ὅτι ἀπὸ τῆς σήμερον παρέχει εἰς τοὺς γονεῖς τοὺς θέλοντας νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς αὐτὴν τὰ τέκνα των πᾶσαν πληροφορίαν, καὶ συνάμα ἐνεργεῖ τὰς ἐγγραφὰς τῶν κατατασσομένων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Αὐγούστου 1883.

Ἡ νεωστὶ συσταθεῖσα αὕτη Σχολὴ ἐν Ἀθήναις κυρίως σκοπὸν ἔχει τὴν διδασκαλίαν ξένων γλωσσῶν εἰς τὰς ἐν αὐτῇ φοιτώσας μαθητρίας. Ἀλλ᾿ οὐχ ἧττον μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας θὰ καλλιεργῶνται ἐν αὐτῇ καὶ τὰ ἄλλα ἐγκύκλια μαθήματα, ὧν ἡ διδασκαλία θὰ γίνεται κατὰ τὰς νεωτάτας ἐν Ἑλβετίᾳ διδακτικὰς μεθόδους. Ἡ περὶ τὸ ἔργον δὲ πεῖρα καὶ ὁ ζῆλος τῶν πεπαιδευμένων διευθυντριῶν Κυριῶν Σοφίας Σωτηροπούλου Μπαγῆ καὶ Edwige Greeven ἐγγυῶνται τὴν εὐδοκίμησιν τοῦ νέου τούτου ἱδρύματος.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ

Ὑφηγητοῦ.

Τιμᾶται φράγκων 3 1/2.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον φράγκων 2 1/2. Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρομικῶς στελλόμενον ἀντὶ 2,80.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ
ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β΄

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.
Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

L'UNIVERS ILLUSTRÉ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.

Paris, Rue Auber, 3.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 347.— 21 Αυγουστου 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

Ἀπὸ τῆς πρώτης Σεπτεμβρίου τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» μεταφέρεται εἰς τὴν ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου καὶ κατέναντι τοῦ κήπου αὐτοῦ κειμένην οἰκίαν τοῦ κ. Ἐλ. Ῥηγάδη, ὀλίγον ἀνωτέρω τοῦ Ἀρσακείου παρθεναγωγείου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 399

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΚΕΦΑΛΟΥ ΑΕΤΟΥ.

ΜΕΤΑΞΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ ὑπὸ **Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.**

ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ ὑπὸ **Ιω. Φουστάνου.**

ΕΡΓΑΣΙΑΙ τῆς Κορινθιακῆς Διώρυγος.

ΑΠΟΠΕΙΡΑ διαβάσεως τῆς Μεσογείου δι' ἀεροστάτου.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΟΥ ποίημα ὑπὸ Κωστῆ Παλαμᾶ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Καθὰ ἐν καιρῷ προανηγγείλαμεν, προσεχῶς ἄρχονται δημοσιευόμεναι ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ὑπὸ τὸν τίτλον «Ῥούμελη» αἱ ὁδοιπορικαὶ ἐντυπώσεις τοῦ κ. Γεωργίου Δροσίνη, ἃς ἀπεκόμισεν ἐκ τοῦ ἀνὰ τὴν Αἰτωλίαν καὶ Ἀκαρνανίαν διμήνου ταξειδίου του. Περιλαμβάνονται δ' ἐν αὐταῖς περιγραφαὶ τῆς ἀπαραμίλλου φυσικῆς καλλονῆς τῶν τόπων ἐκείνων, καὶ εἰκονίζονται τὰ ἀρρενωπὰ ἤθη τῶν κατοίκων, ποικίλλονται δ' ἔτι διὰ πλείστων σκηνῶν τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου καὶ ἀφηγήσεως ἐκδρομῶν εἰς λίμνας καὶ ὄρη, καὶ παρενθέσεως παραδόξων ἐθίμων καὶ παραδόσεων. Ταῦτα πάντα, ἀποτελοῦντα ἀνάγνωσμα πλῆρες ἐνδιαφέροντος, εἰσὶν ἐκτεθειμένα διὰ τοῦ συνήθους τῷ ἡμετέρῳ συνεργάτῃ καλλιεποῦς καὶ εἰκονικοῦ ὕφους, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον ἐξετιμήθη ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε δημοσιευθεῖσιν αὐτοῦ ἔργοις.

— Ἐξεδόθη ἡ Ἐπετηρὶς τοῦ ἔτους 1882 τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Γαλλίᾳ. Περιέχει δὲ πλὴν τῶν διαφόρων ἐκθέσεων ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου τὰς ἑπομένας πολλοῦ λόγου ἀξίας πραγματείας: Αἱ διαθῆκαι τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων ὑπὸ Rod. Darest.—Τῶν παραινετικῶν ποιημάτων Θεόγνιδος τοῦ Μεγαρέως μετάφρασις ἔμμετρος γαλλικὴ ὑπὸ Jacques Le Gras δημοσιευομένη ὑπὸ Emm. Miller.—Ὑπόμνημα περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν Ἀθήναις ὑπαρχόντων πολιτῶν τὸν Ε'. π. Χ. αἰῶνα ὑπὸ Henry Houssaye.— Ὑπόθεσις περὶ τῆς πιθανῆς χρονολογίας τῆς «Λυκουργίας» τοῦ Αἰσχύλου ὑπὸ Maurice Croiset.—Σημείωσις περὶ τῆς μουσικῆς χωρίου τινὸς τοῦ Εὐριπίδου («Ὀρέστου» στ. 140—142) ὑπὸ Ch. Ruelle.—Σημείωσις περὶ τῆς λατρείας τῆς Εἰρήνης ἐν Ἀθήναις ὑπὸ Maxime Collignon.— Σημειώσεις περὶ δύο χειρογράφων τοῦ Πλουτάρχου ὑπὸ Carles Graux. — Ἡ ἐν τῷ μεσαίωνι ἑλληνικὴ παράδοσις περὶ Φειδίου, Πραξιτέλους καὶ τῆς κόρης τοῦ Ἱπποκράτους ὑπὸ Κωνστ. Σάθα —Περί τινος χωρίου τοῦ λόγου τοῦ Δημοσθένους πρὸς Λεπτίνην ὑπὸ Henri Weil.— Κριτικαὶ σημειώσεις εἰς τὸ Α' βιβλίον τοῦ Θουκυδίδου ὑπὸ Alfred Croiset —Περὶ τῶν σοφιστῶν κατὰ τὸν Β' μ. Χ. αἰῶνα καὶ περὶ δύο ἀγορεύσεων Πολέμονος τῶν Λαοδικέως.—Βίος τοῦ Πλάτωνος ὑπὸ Charles Huit.— Περί τινος μεταφράσεως γαλλικῆς τῶν «Πνευματικῶν» Ἥρωνος τοῦ Ἀλεξανδρέως ὑπὸ Α. de Rochas.—Ὀλίγα περί τινος ἑλληνικοῦ παιδικοῦ περιοδικοῦ (τῆς «Διαπλ. τῶν Παίδων») ὑπὸ Δ. Βικέλα.

— Ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Λονδίνου «The Academy» ὁ κ. Ι. Διον. Λοβέρδος δημοσιεύει σύντομον βιογραφικὸν σχεδίασμα τοῦ ἄρτι ἀποβιώσαντος ἡμετέρου ποιητοῦ Ἰουλίου Τυπάλδου, περὶ οὗ ἐγράφησαν τὰ δέοντα ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἑστίας».

— Ἐν τῷ φιλολογικῷ περιοδικῷ τοῦ Βερολίνου «Philologische Wochenschrift» δημοσιεύει ὁ ἐν Γρὰτς καθηγητὴς κ. Γουσταῦος Μάϊερ λίαν εὐμενῆ ἐπίκρισιν περὶ τῶν ἐπ' ἐσχάτων ἐκδοθεισῶν ἐνταῦθα δύο πραγματειῶν τοῦ ἡμετέρου φιλολόγου κ. Γ. Ν. Χατζιδάκη «Περὶ φθογγολογικῶν νόμων καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς νέας Ἑλληνικῆς» καὶ «περὶ τῶν εἰς -ους συνῃρημένων τῆς β' κλίσεως καὶ τῶν εἰς -ος οὐδετέρων ὀνομάτων τῆς γ' ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ».

— Τῇ 11 ἱσταμένου (ν) ἡ ἐκλεχθεῖσα διεθνὴς ἐπιτροπὴ πρὸς κρίσιν τῶν ἔργων τῆς ἐν Μονάχῳ παγκοσμίου καλλιτεχνικῆς ἐκθέσεως ἐπεράτωσε τὰς ἐργασίας αὐτῆς, τῇ ἐπιούσῃ δ' ἀμέσως προσηρτήθησαν καὶ τὰ βραβεῖα ἐν ἑκάστῃ εἰκόνι· 83 αἴθουσαι εἰσὶ πυκνῶς κατακεκοσμημέναι ὑπὸ εἰκόνων πασῶν τῶν ἐθνοτήτων, ἐκτὸς δὲ τοῦ γερμανικοῦ τμήματος, διαπρέπει τὸ ἱσπανικὸν, τὸ τοῦ Βερολίνου καί τινα τῶν γαλλικῶν ἔργων, τὸ δὲ νορβηγικὸν παρέχει τὰς λαμπροτάτας τοπογραφίας (paysage). Τὸ εἶδος τῶν βραβείων ὡρίσθη μόνον εἰς μετάλλιον χρυσοῦν α' καὶ β' τάξεως.

Ὁ διαπρεπὴς Ἕλλην ζωγράφος κ. Ν. Γύζης, μικρὸν πρὸ τῆς ἐκθέσεως ἀσθενήσας διέκοψε σπουδαῖα ἔργα, ἅτινα προὐτίθετο νὰ ἐκθέσῃ· τῇ παρακλήσει ὅμως τῶν τιμώντων καὶ ἀγαπώντων Γερμανῶν συναδέλφων του, ἀπέστειλε δύο μικρὰ ἔργα ἰδίας σπουδῆς, ἤτοι μικρὰν κόρην μανθάνουσαν τὸ ἀ π' ἔ ξ ω τ η ς μάθημα καὶ μίαν κεφαλὴν γέροντος. Ἐκ τούτων ὁ μὲν Γέρων ἀμέσως ἠγοράσθη καὶ προσεχῶς μετὰ τὴν Ἔκθεσιν ἀποστέλλεται εἰς Ἀμερικὴν, ἡ δὲ μικρὰ Κόρη ἠξιώθη τοῦ χρυσοῦ μεταλλίου β' τάξεως.

Τῆς παγκοσμίου δ' Ἐκθέσεως διαρκούσης, ἐξέθηκε πρὸς τούτοις ὁ κ. Ν. Γύζης ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ καλλιτεχνικῇ Ἐκθέσει ὑπὸ τὸν τίτλον «aus dem Orient» γέροντα Τοῦρκον ἐπὶ Ἀσιατικοῦ τάπητος χαμαὶ καθήμενον μετὰ ἀνατολικῆς τρυφηλότητος καὶ ἡδυπαθείας γεμίζοντα τὸ τζιμπούκιόν του, πᾶσαι δὲ αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες ἐπῄνεσαν τὸ ἔργον θαυμάζουσαι τὴν ἐν τῇ τέχνῃ τελειότητα καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν τὴν φύσιν ἅμιλλαν τοῦ ἡμετέρου ἀριστοτέχνου.

— Ἐν τῷ βρετανικῷ μουσείῳ ἀπόκεινται νῦν τὰ παλαιότατα χειρόγραφα ἐκ Παλαιστίνης, ἅτινα ἐκόμισεν εἰς Ἀγγλίαν Βρετανός τις ὀνόματι Σαπίρας, προτείνων αὐτὰ εἰς πώλησιν ἀντὶ ἑνὸς ἑκατομμυρίου λιρῶν. Τὰ χειρόγραγραφα περιέχουσι πλείστας περικοπὰς ἐκ τῆς πέμπτης βίβλου τῆς Πεντατεύχου· τὰ δὲ γράμματα ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ τοῦ πολυθρυλήτου μωαβιτικοῦ λίθου καὶ τὰς ἐπιγραφὰς τοῦ Σιλβάμ. Ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι θὰ ἐμπεδωθῇ ἡ γνησιότης αὐτῶν, θὰ εἶνε κατὰ ἑκκαίδεκα ἑκατονταετηρίδας παλαιότερα παντὸς αὐθεντικοῦ χειρογράφου οἱουδήποτε μέρους τῆς παλαιᾶς Διαθήκης.

— Ἐν Ἰαπωνίᾳ τὰ ἔργα τοῦ πολιτισμοῦ λαμβάνουσιν ὁσημέραι μεγαλειτέραν ἐπίδοσιν. Ἐν τῇ πρωτευούσῃ αὐτῆς Ὑεδδῶ τὸ προσεχὲς ἔτος γενήσεται ἔκθεσις τῶν προϊόντων τῆς μεταξουργίας, ἧς θέλει μετάσχει ὡς ἐκθέτης καὶ αὐτὴ ἡ αὐτοκράτειρα τοῦ Κράτους Harko. Ἡ Α. Μεγαλειότης θέλει ἐκθέσει προϊόντα τοῦ βομβυκοτροφείου αὐτῆς, ἐν τῷ

Digitized by Google

ὁποίῳ, βοηθουμένη ὑπὸ μόνων τῶν ἐπιτίμων αὐτῆς κυριῶν, καλλιεργεῖ ἡ ἰδία τοὺς μεταξοσκώληκας. Σημειωτέον δὲ πρὸς τούτοις ὅτι ἡ ἀξία αὕτη ἡγεμονὶς καλλιεργεῖ ὡσαύτως ἐπιτυχῶς τὴν ζωγραφικὴν καὶ τὴν φιλολογίαν, καὶ ὅτι οὐ πρὸ πολλοῦ ἐξετύπωσεν, ἀλλὰ μόνον εἰς πεντήκοντα ἀντίτυπα, δύο τόμους ποιημάτων αὐτῆς.

— Μεγάλας καταβάλλει προσπαθείας ἡ ἐν Παρισίοις σχηματισθεῖσα Ἐπιτροπὴ τοῦ τύπου πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν διοργανωθεισῶν ἑορτῶν ὑπὲρ τῶν παθόντων ἐν Ἰσχίᾳ ἐκ τοῦ σεισμοῦ. Ἡ ἐξ αὐτῶν εἴσπραξις ἐλπίζεται ὅτι θὰ ἀνέλθῃ εἰς σημαντικὸν ποσόν. Πολὺ εἰς τοῦτο θέλει συντελέσει καὶ ἡ ἐφημερὶς «Paris—Ischia», ἧς τὰ μὲν ἄρθρα θέλουσι παράσχει οἱ ἐπισημότατοι ἐν τῇ φιλολογίᾳ, τὰς δὲ εἰκονογραφίας οἱ διαπρεπέστατοι καλλιτέχναι τῶν Παρισίων. Θὰ ἔχῃ δὲ ἡ ἐφημερὶς αὕτη δύο ἐκδόσεις, μίαν κοινὴν καὶ εὔωνον πρὸς ἓν φράγκον τὸ ἀντίτυπον καὶ ἄλλην πολυτελῆ ἐπὶ κινεζικοῦ χάρτου πρὸς 20 φράγκα τὸ ἀντίτυπον. Ὅπως δὲ αἱ ἐξ αὐτῆς εἰσπράξεις εἶνε ὅσον ἔνεστι μεγαλείτεραι, ἀπεφασίσθη νὰ δημοσιευθῶσι μετ' αὐτῆς καὶ γνωστοποιήσεις, ὁρισθείσης τιμῆς δι' ἑκάστην γραμμὴν αὐτῶν φράγκα 15.

— Ἡ Πρωσσία δικαίως θεωρεῖται ὡς ἡ χώρα ἡ μᾶλλον κηδομένη περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν κατοίκων αὐτῆς. Ὅπως μηδὲν τῶν τέκνων αὐτῆς μείνῃ ἐστερημένον τῶν ἀγαθῶν τῆς παιδείας, ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ, πλὴν τῶν τακτικῶν καὶ ἀμετακινήτων σχολείων, καὶ τὰ πρωτοφανῆ κινητὰ σχολεῖα, τὰ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταβαίνοντα πρὸς διδασκαλίαν τῶν παίδων τῶν ἀγροτῶν κατοίκων, ἀφοῦ ἐκεῖνοι δὲν δύνανται νὰ ἔλθωσιν εἰς αὐτά. Τὰ παιδαγωγικὰ ταῦτα ἱδρύματα ὑπάρχουσιν εἰς ἐκείνας τὰς ἐπαρχίας, ἔνθα ἕνεκα τῆς πολλῆς ἀπ' ἀλλήλων ἀποστάσεως τῶν κατοικιῶν τῶν ἀγροτῶν, τὰ παιδία αὐτῶν δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ συναχθῶσιν ἐπὶ τὸ αὐτό. Τούτου ἕνεκα αὐταὶ αὐτῶν αἱ οἰκίαι χρησιμεύουσιν ὡς σχολεῖον, εἰς ὃ ἔρχεται ὁ διδάσκαλος φέρων μεθ' ἑαυτοῦ ἐπὶ ἁμαξίου καὶ ὅλα τὰ σχολειακὰ ὄργανα καὶ σκεύη, καὶ ἐγκαθιδρυόμενος διδάσκει ἐπὶ δέκα ἢ δεκαπέντε ἡμέρας τὰ παιδία τῶν ἐκεῖ πλησίον κειμένων οἰκιῶν. Ὅταν δὲ λήξῃ ἡ δεκαπενθήμερος σχολικὴ περίοδος, ὁ διδάσκαλος συνάγων τὰς ἀποσκευάς του μεταβαίνει εἰς ἄλλην κατοικίαν, καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρις οὗ περιέλθῃ ὅλην τὴν ἐπαρχίαν, φέρων εἰς τοὺς κατοίκους τὸ φῶς τῆς γνώσεως. Διὰ τὴν διδασκαλίαν λαμβάνεται συνήθως τὸ καλλίτερον δωμάτιον τοῦ χωρικοῦ, αἱ δὲ ἀνωμαλίαι τοῦ ἐδάφους χρησιμεύουσιν, ἐν τῷ μαθήματι τῆς γεωγραφίας, ἵνα παράσχωσιν εἰς τοὺς μαθητὰς ἰδέαν τῶν ὀρέων καὶ τῶν κοιλάδων. Μετὰ τὰ μαθήματα ἄρχονται τὰ συνήθη παιδαγωγικὰ ᾄσματα, πολλάκις δὲ μετὰ τῆς μελῳδίας αὐτῶν ἔρχονται νὰ ἑνωθῶσι καὶ αἱ κραυγαὶ τῶν ἐν τῷ ὀρνιθοτροφείῳ παντοειδῶν πτηνῶν. Διὰ τὴν ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἀνάπαυσιν καὶ τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις χρησιμεύει ἡ αὐλὴ τῆς οἰκίας, ἔνθα ἡ ἀγροτικὴ νεολαία ἐκτελεῖ διάφορα γυμνάσια ἐν συνοδείᾳ τῶν πτηνῶν καὶ τῶν οἰκοσίτων ζῴων. Τοιαῦτα εἰσὶ τὰ περιφορητὰ σχολεῖα ἐν Πρωσσίᾳ. Τὴν λειτουργίαν αὐτῶν διακόπτουσι μόνον ἐνίοτε ἐπὶ ὀκτὼ ἑβδομάδας αἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐκείνῃ συμβαίνουσαι πλήμμυραι.

— Ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ μετ' οὐ πολὺ συνερχόμενον ἐν Λουγδούνῳ τῆς Ὁλλανδίας διεθνὲς συνέδριον τῶν Ἀσιανολόγων ἀπεστάλη ὁ ἐν Κερκύρᾳ καθηγητὴς κ. Σπυρίδων Παπαγεώργιος, ὅστις ἀντεπροσώπευσε τὴν Ἑλλάδα καὶ κατὰ τὸ ἐν Βερολίνῳ πρὸ διετίας συγκροτηθὲν ὅμοιον Συνέδριον.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «La Rassegna Ellenica» (Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις) ἤρξατο ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν γνωστοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀντωνίου Φραβασίλη μηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα ἐν ἰταλικῇ γλώσσῃ, ὅπερ σκοπὸν ἔχει νὰ καταστήσῃ γνωστὴν τοῖς Ἰταλοῖς τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν φιλολογίαν. Ἐν τῷ πρώτῳ τεύχει τῆς «Ἑλληνικῆς Ἐπιθεωρήσεως» δημοσιεύεται φιλολογικὸν σχεδίασμα τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν ποιητοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου καὶ μετάφρασις μετ' ἀντιπαραθέσεως τοῦ πρωτοτύπου τῆς «Νεκρικῆς Ὠδῆς». Περιέχει ἐπίσης τὸ φύλλον τοῦτο μετάφρασιν τῆς ἐν τῷ «Ἀθηναίῳ» τοῦ Λονδίνου δημοσιευθείσης συνοπτικῆς ἐκθέσεως περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολογικῆς κινήσεως τοῦ 1882, φιλολογικὰς εἰδήσεις τοῦ μηνός, βιβλιογραφικὸν δελτίον, καὶ ἡμερολόγιον τῶν ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς συμβάντων θανάτων καὶ γεννήσεων ἐπισήμων τῆς νέας Ἑλλάδος ἀνδρῶν, ἢ ἐπισήμων γεγονότων τῆς νέας ἑλληνικῆς ἱστορίας.

— Ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ καὶ ὑφηγητοῦ κ. Ν. Π. Παρίση ἀγγέλλεται ἡ κατὰ φυλλάδια ἔκδοσις τῶν «Στοιχείων τῆς Γενικῆς Παθολογίας καὶ Θεραπείας, σημειωτικῆς καὶ διαγνωστικῆς», ἅτινα ἀποτελέσουσιν ἐν ὅλῳ σελίδας περίπου χιλίας.

— Ὡσαύτως ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις τῶν «Εἰδυλλίων» τοῦ Θεοκρίτου καὶ τοῦ «Οἰδίποδος τυράννου» τοῦ Σοφοκλέους, κατὰ παράφρασιν τοῦ κ. Παντελῆ Ι. Βέσση, τελειοφοίτου τῆς νομικῆς.

— Ἐξεδόθη εἰς φυλλάδιον ἡ λογοδοσία τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τῆς Ἑταιρίας τῶν τυπογράφων καὶ βιβλιοδετῶν «Γουτεμβέργιος» περὶ τῶν ἀπὸ 1 Ἀπριλίου 1882 μέχρι 31 Μαρτίου 1883 πεπραγμένων.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Περὶ τῆς παρ' ἡμῖν μέσης ἢ γυμνασιακῆς ἐκπαιδεύσεως. Λόγος ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ ἐν Γαλατσίῳ ἑλληνικῷ ἐκπαιδευτηρίῳ Α. Βενιέρη ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων τοῦ κς' σχολικοῦ ἔτους, ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῶν ἀνωτέρων γυμνασιακῶν τάξεων Νικολάου Δοσίου, διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας. Ἐν Γαλαζίῳ, ἐκ τοῦ νέου τυπογραφείου «Δακία». 1883. Εἰς 12ον, σ. 21

Ῥητορικὴ τέχνη. — Περὶ γενέσεως, ἀκμῆς καὶ τέλους αὐτῆς παρὰ τοῖς πάλαι Ἕλλησιν. Ἐναίσιμος διατριβὴ ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει, ὑπὸ Νικολάου Παλιεράκη. Ἐν Ἀθήναις, τυπογραφεῖον ὁ «Παλαμήδης», 1883. Εἰς 8ον, σελ. 24.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Τί εἶνε ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνῷ κινεῖται ἀπαύστως διανύει ἐλάχιστον διάστημα, καίτοι δὲ βαδίζον οὐδέποτε ἀφίνει τὴν κατοικίαν του;

2.

[Ἐν τοῖς κατωτέρω στίχοις νὰ εὑρεθῶσιν αἱ λέξεις, δι' ὧν ἀποτελεῖται γνωστὴ παροιμία].

Τοῦ μπεκρῆ τοῦ Χοντρογιάννη ἡ θεόρατη κοιλιὰ
Τρία τέσσαρα γαλόνια ἢ καὶ πειὸ πολλὰ χωρεῖ.
Μὰ ὁ καλὸς ὁ Χοντρογιάννης κάνει φρόνιμη δουλειά:
Ὅταν ἔχῃ νὰ 'ξοδέψῃ πίνει πλειὰ ὅσο 'μπορεῖ,
Κι' ὅταν τύχῃ νἄχῃ 'λίγα, τότε πίνει μιὰ σταλιά.

3.

Κυβόλεξον συλλαβικὸν πρὸς συμπλήρωσιν.

Π
. Ρ .
. . Ι . .
Π Ρ Ι Α Μ Ο Σ
. . Μ . .
. Ο .
Σ

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Ἀνατολή.
Δύσις.
Ἄρκτος.
Μεσημβρία.

2.

Πάγος.

3.

Δόκτωρ — ὀκτώ.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

19 Αὐγούστου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 19 Αὐγούστου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	287,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	378.—	500	394.50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα.·Ἀπ.·Ἰουλ.·Ὀκ.	20 Δεκ.·Μαρ.·Ἰου.·Σεπ.	30,—	392 1[2	500	473.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	458.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	289.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	279.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	88,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	230.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	261 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	107.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ.·1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν.·1 Μαρτ.·1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	295.—

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4390.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	338.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	140.—
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	14.—	140	187.50
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	519.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου. . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	28.90
» . . .	Ὄψεως	»	29.25
Γαλλίας—Ἐθνικῆς Τραπέζης		3ἡμ.	
» »	Τραπεζικὸν	3μην.	118 3[4

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	23.—
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	26.35
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (29 Αὐγούστου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	51 3[4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	250
» » 9 0[0.	»	259
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	165
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109 3[4—109 7[8
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22 97 1[2—23
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110 6[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 33[40

Παρατηρήσεις *Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Α. Β. Δάρμσταδ. Ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν παραπλανηθέντων. Ἐγένετο δὲ καὶ παρατήρησις ἵνα μὴ τὰ εἰς Δάρμσταδ ἀποστελλόμενα διευθύνωνται τοῦ λοιποῦ εἰς Δαρδανέλλια.—κ. Μ. Π. Κ. Σμύρνην. Τὰ 2 καθυστερήσαντα ἀπεστάλησαν μετὰ τῶν τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος.—Φίλῳ Χ*. Διότι φροντίζομεν πλεῖστον διὰ τὴν μάθησιν ἥτις ἀναπτύσσει τὸ πνεῦμα, καὶ ἐλάχιστα διὰ τὴν ἀγωγὴν ἥτις σχηματίζει τὸν χαρακτῆρα. Παραδίδομεν τὸ πνεῦμα εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τὸν χαρακτῆρα εἰς τὴν τύχην.—κ. Ι. Η. Π. Μόναχον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Δημοσιεύεται εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.—κ. Ν. Π. Οὐδόλως αὐστηρά. Ἀφοῦ αἱ ἄλλαι κοινωνίαι τῆς Εὐρώπης, παρ' αἷς παλαιόθεν ἐπεκράτησεν ἐξ ἰδεῶν πεπλανημένων τὸ παράλογον αὐτὸ ἔθος, θεωροῦσι τὴν μονομαχίαν ἀσχημίαν κοινωνικὴν καὶ ζητοῦσι νὰ τὴν ἀποσκορακίσωσιν ὡς ἀναξίαν τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, δὲν εἶνε γελοῖον νὰ θέλωμεν νὰ τὴν εἰσαγάγωμεν ἡμεῖς εἰς τὰ ἤθη μας, τὰ ὁποῖα εὐτυχῶς εἶνε καθαρὰ τῆς λύμης ταύτης;—κ. Ν. Ι. Σ. Ναύπλιον. Παρεδόθη τῷ κ. Π. Μ. τὸ ἕτερον μόνον τῶν ζητηθέντων, τὸ ὁποῖον καὶ ὑπῆρχεν ἐν τῷ γραφείῳ ἡμῶν.— κ. Ε. Κ. Βῶλον. Δύνασθε νὰ ἐγγραφῆτε συνδρομητὴς δι' ἑνὸς τῶν ἐνταῦθα βιβλιοπωλείων Βίλμπεργ ἢ Μπὲκ, προκαταβάλλοντες ἐννοεῖται τὸ ἀντίτιμον.— κ. Κ. Λ. Βάρναν. Ἀπεστάλη.—κ. Ι. Α. Κ. Ζάκυνθον. Ἐγένετο συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ σας.—κ. Π*. Ὅμοιόν τι ἀνέγνωμεν περὶ τοῦ ποιητοῦ Laujon, ὅστις ἐκλεχθεὶς μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου τῷ 1807, καὶ ὑπὸ τὸ ἀξίωμα τοῦτο παρουσιασθεὶς εἰς τὸν Ναπολέοντα, ἀπώλεσεν ἐντελῶς τὴν μνήμην, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποκριθῇ εἰς οὐδεμίαν τῶν ἐρωτήσεων, ἃς τῷ ἀπέτεινεν ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ τόσον ἐταράχθη ὥστε ἐλησμόνησε καὶ τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα.—κ. Α. Σ. Πειραιᾶ. Ὁ τόμος ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς. Διὰ τὴν ἄλλην αἴτησίν σας ἴδετε τὴν ἐν τῇ τελευταίᾳ σελίδι δημοσιευομένην γνωστοποίησιν. — κ. Α. Π. Λάρισσαν. Τὰ χρήματα ἐλήφθησαν. Τὸ ἀποτέλεσμα θέλομεν σᾶς γνωστοποιήσει ἐγκαίρως.— Κυρίαν Ε. Μ. Μετὰ 2 ἢ 3 φύλλα. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὸ σταλέν.— κ. Δ*. Κέρκυραν. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσιν ἡ Ἑλβετία, ἡ Ὁλλανδία, τὸ Βέλγιον καὶ τὰ Σκανδιναυϊκὰ Κράτη.— κ.Α.Δ. Ῥεθύμνην. Τὸν ζητηθέντα τόμον λαμβάνετε μετὰ τοῦ φακέλλου τῆς ἑβδομάδος ταύτης.—Ναρκίσσῳ. Ὄχι, ἀτυχῶς.—κ. Π. Κ. Σύρον. Ἡ μὲν ἐντεῦθεν τοῦ Σουνίου, ἡ σήμερον λεγομένη «Γαϊδουρονῆσι», ἔφερεν ἐν τῇ ἀρχαιότητι τὸ ὄνομα νῆσος τοῦ Πατρόκλου, ἡ δὲ ἐκεῖθεν, ἡ σήμερον «Μακρονῆσι», ἐλέγετο νῆσος τῆς Ἑλένης. Ὁ Παυσανίας (ἐν Ἀττ. XXXV) λέγει· «Νῆσοι δὲ Ἀθηναίοις οὐ πόρρω τῆς χώρας εἰσὶν ἡ μὲν Πατρόκλου λεγομένη, ἄλλη δὲ ὑπὲρ Σουνίου, τὴν Ἀττικὴν ἐν ἀριστερᾷ πλέουσιν· εἰς ταύτην ἀποβῆναι λέγουσιν Ἑλένην μετὰ τὴν ἅλωσιν Ἰλίου, καὶ, διὰ τοῦτο ὄνομα ἐστὶν Ἑλένη τῇ νήσῳ».— κ. Χ. Δ. Λάρισσαν. Τὸ ἀντίτιμον εἶνε φράγκα 30. Εἰς κατωτέραν τιμὴν δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ παραχωρηθῇ.

Αἱ συνδρομαὶ διευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς Ἀθήνας «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας»», ἀποστέλλονται δὲ δι' ἐπιταγῶν, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χρυσοῦ, τοκομεριδίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν δανείων, τραπεζικῶν γραμματίων Γαλλικῆς Τραπέζης ἢ γαλλικῶν γραμματοσήμων.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[18 Αὐγούστου (Πέμπτη) 1883].

Τὰ ἐγκαίνια τοῦ σιδηροδρόμου Λαρίσσης γενήσονται ὁριστικῶς, ὡς λέγεται, τῇ πρώτῃ Ὀκτωβρίου ὅτε ἄρξεται τακτικῶς καὶ ἡ γραμμὴ αὕτη τὰς ἐργασίας της. Τῇ ἡμέρᾳ δὲ τῶν ἐγκαινίων δοθήσεται ἐπίσημον γεῦμα ὑπὸ τοῦ κ. Μαυρογορδάτου ἐν Λαρίσσῃ εἰς 300 περίπου προσκεκλημένους, οἵτινες μέλλουσι νὰ ἔλθωσιν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀθηνῶν. Τὸ γεῦμα τοῦτο ἀνέλαβεν ἐργολαβικῶς νὰ δώσῃ ὁ ἐνταῦθα ξενοδόχος κ. Κέντρος ἀντὶ χιλίων λιρῶν, πλὴν τῆς ἀξίας τοῦ οἴνου. —Ἕνεκα ἐπανειλημμένων βροχῶν κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα εἰς τὰς σταφιδοφόρους ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου, ζημίαι σπουδαιόταται ἐγένοντο εἰς τὸν σταφιδόκαρπον. Κατὰ τὰς ἐφημερίδας αἱ ζημίαι αὗται ἀνέρχονται εἰς δέκα καὶ πλέον ἑκατομμύρια ἑνετικῶν λιτρῶν, μὴ συνυπολογιζομένης τῆς ἐκ τῆς βλάβης τῆς ποιότητος διαφορᾶς.— Διὰ τῶν δραστηρίων ἐνεργειῶν τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς κατωρθώθη ἡ ἀνεύρεσις πολλῶν ἐκ τῶν κλαπεισῶν ὁμολογιῶν τοῦ κ. Δέγλερη ἀξίας περίπου 60,000 δραχμῶν, ἀποδοθεισῶν τῷ ἰδιοκτήτῃ. Εἶχον δὲ κρύψει αὐτὰς οἱ κλέπται ἐντὸς τοῦ πατώματος οἰκίας τινός, ὅπου ἡ ἀστυνομία ὁδηγηθεῖσα ὑπό τινος τῶν κλεπτῶν μετέβη καὶ τὰς εὗρεν. Ἐλπίζεται ὅτι καὶ ὁ ἕτερος τῶν διὰ τὴν κλοπὴν ταύτην κρατουμένων θὰ ὁμολογήσῃ ποῦ εἶνε κεκρυμμέναι αἱ ἄλλαι ὁμολογίαι. — Αἱ τελωνειακαὶ εἰσπράξεις τοῦ Κράτους κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιον ἀνῆλθον εἰς 1,524,000 περίπου νέων δραχμῶν. ὑπερβᾶσαι τὰς τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ 1882 κατὰ 85,000 δραχμῶν. Τὰ τελωνεῖα Πειραιῶς καὶ Θήρας παρουσιάζουσι τὴν μεγίστην αὔξησιν, ἤτοι τὸ μὲν πρῶτον 127,000 δρ., τὸ δὲ δεύτερον 6,400 δρ. ἐπὶ τῶν εἰσπράξεων τοῦ Ἰουνίου παρελθόντος ἔτους. Ἀπ' ἐναντίας δὲ τὴν μεγίστην τῶν ἐλαττώσεων παρουσιάζει τὸ τελωνεῖον Πατρῶν εἰσπρᾶξαν 26,000 δρ. ὀλιγώτερα τῶν πέρυσιν.—Τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἐγένετο ἡ μεταφορὰ τοῦ τηλεγραφείου εἰς τὸ παρὰ τῇ Βουλῇ ἀνεγερθὲν νέον κατάστημα,ἔνθα ἄλλοτε ἦτο ὁ στρατὼν τοῦ Μηχανικοῦ. Μετά τινας δ' ἡμέρας ἔσται ἕτοιμον καὶ τὸ νέον ταχυδρομεῖον.—Εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως ἐτοποθετήθησαν τὰ νέα σιδηρᾶ κιβώτια, ὡραιότατα τὴν κατασκευήν, πρὸς εὐκολίαν τῶν πολιτῶν διὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς ἀλληλογραφίας αὐτῶν.— Ἐπειδὴ πλοιάριον σπογγαλιευτικόν, προερχόμενον ἐκ Βεγγάζης ἄνευ καθαρᾶς πιστοποιήσεως, συνεκοινώνησεν ἐν Θήρᾳ, ἐτέθη ἅπασα ἡ νῆσος εἰς πενθήμερον ἐπιτηρητικὴν κάθαρσιν.—Πρὸς πρόληψιν ὁμοίων παραβάσεων τῶν ὑγειονομικῶν διατάξεων διετάχθη ἡ ἀτμόδαρις «Σπέτσαι» ν' ἀποπλεύσῃ εἰς Ὕδραν πρὸς παρακώλυσιν στόλου ὁλοκλήρου τοιούτων πλοιαρίων προερχομένων ἐκ τῶν παραλίων τῆς Συρίας.—Ἐν τῷ λοιμοκαθαρτηρίῳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐτέλεσε τὴν ὡρισμένην κάθαρσιν ὁ πρίγκηψ Χασάν, νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ Κεδίβου τῆς Αἰγύπτου, ὅστις νῦν θὰ διαμείνῃ ἐν τῷ ἀτμοδρόμωνι «Ἑλλὰς» μέχρι τῆς λήξεως τῆς καθάρσεως τῆς θαλαμηγοῦ αὐτοῦ «Φαγιούμ», καὶ εἶτα θὰ προσορμισθῇ εἰς Φάληρον. — Ἐγένοντο προχθὲς τὰ ἐγκαίνια μεγάλου ἀτμομύλου ἱδρυθέντος παρὰ τὸ Θησεῖον, κατηρτισμένου δὲ κατὰ τὰ νέα συστήματα καὶ ἔχοντος δύναμιν 25 ἵππων.—Εἰς Πειραιᾶ κατέπλευσεν ἀτμόπλοιον φορτηγὸν 1,400 τόνων ἀνῆκον εἰς Γαλαξειδιώτας, ἀγοράσαντας αὐτὸ εἰς Λίβερπουλ. Οὕτως ἄρχεται καὶ παρ' ἡμῖν κατανοουμένη ἡ ἀνάγκη τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν ἱστίων διὰ τοῦ ἀτμοῦ, ὅπερ ἔσται τὰ μέγιστα συντελεστικὸν εἰς προαγωγὴν τῆς ναυτιλίας καὶ ἐμπορίας.— Ἡ Ἑλληνικὴ ἀτμοπλοΐα Ἑταιρία ἀπέστειλεν εἰς Λίβερπουλ τὸν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῆς πλοίαρχον κ. Στ. Ῥέν, ὅπως παραλάβῃ καὶ μεταφέρῃ παρ' ἡμῖν τὸ αὐτόθι κατασκευασθὲν νέον ἀτμόπλοιον «Πέλωψ».

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ

ΕΝ ΤΗΝΩι

Ἐξεδόθησαν εἰς κομψὸν τομίδιον καὶ τιμῶνται ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀντὶ 1 ν.δρ.

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΕΛΒΕΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς Ἑλβετικῆς Σχολῆς, κειμένης ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 10, ἀπέναντι τοῦ Ἀρσακείου, γνωστοποιεῖ ὅτι ἀπὸ τῆς σήμερον παρέχει εἰς τοὺς γονεῖς τοὺς θέλοντας νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς αὐτὴν τὰ τέκνα των πᾶσαν πληροφορίαν, καὶ συνάμα ἐνεργεῖ τὰς ἐγγραφὰς τῶν κατατασσομένων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Αὐγούστου 1883.

Ἡ νεωστὶ συσταθεῖσα αὕτη Σχολὴ ἐν Ἀθήναις κυρίως σκοπὸν ἔχει τὴν διδασκαλίαν ξένων γλωσσῶν εἰς τὰς ἐν αὐτῇ φοιτώσας μαθητρίας. Ἀλλ' οὐχ ἧττον μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας θὰ καλλιεργῶνται ἐν αὐτῇ καὶ τὰ ἄλλα ἐγκύκλια μαθήματα, ὧν ἡ διδασκαλία θὰ γίνεται κατὰ τὰς νεωτάτας ἐν Ἑλβετίᾳ διδακτικὰς μεθόδους. Ἡ περὶ τὸ ἔργον δὲ πεῖρα καὶ ὁ ζῆλος τῶν πεπαιδευμένων διευθυντριῶν Κυριῶν Σοφίας Σωτηροπούλου Μπαγῆ καὶ Edwige Greeven ἐγγυῶνται τὴν εὐδοκίμησιν τοῦ νέου τούτου ἱδρύματος.

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

LA MODE FRANÇAISE

37 = Rue de Lille, à Paris = 37

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 348.— 28 Αυγουστου 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐν ὁδῷ Ἀγχέσμου, ἀρ. 9, ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς μεγάλης οἰκίας Κούπα.

Ἀπὸ τῆς πρώτης Σεπτεμβρίου τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» μεταφέρεται εἰς τὴν ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου καὶ κατέναντι τοῦ κήπου αὐτοῦ κειμένην οἰκίαν τοῦ κ. Ἐλ. Ῥηγάδη, ὀλίγον ἀνωτέρω τοῦ Ἀρσακείου παρθεναγωγείου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 400

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΤΑΞΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ τοῦ στρατιωτικοῦ σχολείου τῶν Εὐελπίδων ὑπὸ Α. Μηλιαράκη.

ΙΟΥΣΤΟΣ ΛΕΙΒΙΧ καὶ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος αὐτοῦ ἐν Μονάχῳ.

ΕΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΘΙΕΡΣΟΥ.

ΑΓΑΘΟΤΗΣ ΗΓΕΜΟΝΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἡ ἐν Βιέννῃ ἠλεκτρικὴ ἔκθεσις.—Ἡ βιενναία ἠλεκτρικὴ ἔκθεσις, καίτοι ἀναβληθείσης τῆς ἐνάρξεως αὐτῆς ἀπὸ τῆς πρώτης εἰς τὴν πεντεκαιδεκάτην αὐγούστου, πολὺ καὶ σήμερον ἀπέχει τοῦ εἶναι τελεία καὶ ἀπηρτισμένη· καὶ εἰκότως, διότι ἄλλο ἠλεκτρικὴ ἔκθεσις καὶ ἄλλο βιομηχανική. Ἐν ταύτῃ μὲν ἀρκεῖ ἐγκαίρως νὰ σταλῶσι καὶ διαταχθῶσι τὰ ποικίλα εἴδη, ἵνα διατελῶσι κατόπιν ἀκίνητα καὶ ἐφέλκωνται τὴν περιεργίαν καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν φιλοθεαμόνων. Ἡ ἠλεκτρικὴ τοὐναντίον ἔκθεσις εἶνε ζῶν καὶ ἐν ἀδιαλείπτῳ ἐνεργείᾳ διατελῶν ὀργανισμός, ἔνθα πάντα συνέρχονται καὶ πάντα συνεργοῦσι πρὸς ἕνα σκοπόν, οὐδαμῶς οὐδὲν κεχηνὸς ἀνεχόμενα. Ἀπὸ τῶν πελωρίων ἀτμηλάτων μηχανῶν ἐν τῷ εὐρυτάτῳ λεβητοδοχείῳ, πολυπλόκου νευρικοῦ συστήματος δίκην, διαδίδεται σύστημα τεράστιον δυσαριθμήτων ἐλασμάτων ἀνὰ πάσας τὰς φανερὰς καὶ ἀφανεῖς διευθύνσεις μέχρι τῶν εὐαισθήτων μικροφώνων, τῶν ἀκριβωτικῶν ἐργαλείων καὶ τῶν ὑπερτάτων λυχνιῶν· ἓν δὲ καὶ τὸ αὐτὸ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα κινεῖ μηχανὰς δυναμικῆς, μηχανὰς ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου, συσκευὰς τηλεγραφικὰς καὶ τηλεφωνικὰς καὶ ἀνάπτει πλείους φώτων μυριάδας ἔν τε τῇ Θόλῳ καὶ τοῖς πέριξ κτιρίοις. Ταῦτα πάντα ἦτο ἀδύνατον νὰ παράσχῃ μόνον τὸ βιενναῖον τῆς ἐκθέσεως τμῆμα· ἐβράδυναν αἱ ἐξ ἀλλοδαπῆς ἀποστολαί, ἐβράδυνεν ἡ διάταξις, τούτου δ' ἕνεκα βραδύνει καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς ὅλης ἐκθέσεως. Ἡ ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Πράτερ τῷ 1873 ἀντὶ 2,000,000 φιορινίων ἀνεγερθεῖσα Θόλος (Rotunde) τὸ ἀριστούργημα τοῦτο μηχανικῆς ἐπιστήμης καὶ ἀρχιτεκτονικῆς καλλονῆς, ὅπερ οὔτε ἐν Ἀμερικῇ, οὔτε ἐν Ἀγγλίᾳ ἢ Γαλλίᾳ ἔχει τι ἐφάμιλλον, ὡρίσθη παλαίστρα τῶν γενναίων ἀγώνων. Τοῦ καλλιτεχνικοῦ μνημείου αἱ διαστάσεις εἶνε τηλικαῦται, ὥστε ἐν αὐτῷ οἱ ἄνθρωποι φαίνονται πυγμαῖοι, οἱ τῶν παιανιζουσῶν μουσικῶν ἦχοι χαλεπῶς καὶ μόλις γίνονται ἀκουστοί, ἀσθενέστατα δὲ φέγγουσι καὶ τέλεον σβέννυνται ἐν βραχείᾳ ἀποστάσει αἱ τοῦ φωταερίου ἀκτῖνες. Ἐπιτηδειοτάτη τοὐναντίον ὁμολογεῖται ἡ Θόλος εἰς ἐκθέσεις ἠλεκτρικὰς καὶ εἰς διάδοσιν φωτὸς ἠλεκτρικοῦ, διότι δύο μόνον φωταυγεῖς ἐξ Ἀμερικῆς κῶνοι ἐπὶ τῆς ὑπερτάτης αὐτῆς κορυφῆς, οὕτως ἢ ἄλλως στρεφόμενοι, ὁτὲ μὲν θὰ καταυγάζωσι τὸν ἀμέτρητον ἐσωτερικὸν χῶρον, ὁτὲ δὲ ἐν βαθείᾳ νυκτὶ θὰ διαχέωσι φῶς ἡμερήσιον πλείω μίλια μακράν. Τρίτη λυχνία δεξιόθεν τῆς κορυφῆς, ἔχουσα δύναμιν φωτὸς 40,000 λαμπάδων, θὰ ἐπαργυροῖ πίδακα, ἐξ ἧς ἀναθρώσκει ὕδωρ εἰς ὕψος ὀγδοήκοντα ποδῶν· ἀπέναντι δὲ ταύτης δύο τόξα, τὸ μὲν ἐκ 30 λυχνιῶν μετὰ φωτιστικῆς δυνάμεως 4000 λαμπάδων, τὸ δὲ ἐξ 102 λυχνιῶν μετὰ δυνάμεως 4,500 λαμπάδων, θὰ συμπληρῶσι τὸν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ φωτισμόν. Ἡδὺ θέαμα θὰ εἶνε ὁ σύγχρονος φωτισμὸς ἐντὸς τῆς Θόλου καὶ ἐκτὸς αὐτῆς ἅμα τῇ δύσει τοῦ ἡλίου, διότι καὶ τὰ πέριξ κτίρια εἶνε μεστὰ μηχανῶν φωτοβόλων. Κυρίως εἰπεῖν θὰ τελῆται καθ' ἑκάστην ἐπίδειξις διττή· τῆς μὲν ἡμέρας θὰ καταφαίνωνται τὰ θαύματα τῆς μεταδόσεως τῆς ἠλεκτρικῆς δυνάμεως, τῆς δὲ νυκτὸς τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός. Ἐναγωνίως περιμένουσι καὶ ἐπιστήμονες καὶ ἄλλοι ἄνδρες πρακτικώτεροι νὰ ἐπίδωσι τὴν λύσιν μυρίων ἐπὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐκκρεμῶν ζητημάτων. Ἐνταῦθα πρῶτον θὰ ἀποδειχθῇ κατὰ πόσον ἡ διὰ τῶν λεγομένων συμπυκνωτήρων ἐπισώρευσις τῆς ἠλεκτρικῆς δυνάμεως εἶνε ἐφικτὴ πρὸς φωτισμὸν αἰθουσῶν, οἰκιῶν, μεγάρων καὶ πρὸς κίνησιν μικροτέρων συσκευῶν τῆς βιομηχανίας. Δήμαρχοι, ἐργοστασιάρχαι, ξενοδόχοι, θεατρῶναι, ἀρχιτέκτονες, διευθυνταὶ σιδηροδρόμων συνωστίζονται εἰς τὸν παράδεισον τοῦ Πράτερ, ἵνα μάθωσι τί φωτιστικὸν σύστημα εἶνε τὸ τελειότατον καὶ τὸ ἐκμεταλλευθῶσι. Τὸ αὐτὸ ῥητέον περὶ τηλεφώνων, τηλεγραφικῶν συμβόλων καὶ περὶ μηχανῶν πρὸς μετάδοσιν τῆς ἠλεκτρικῆς δυνάμεως· τελευταῖον τὰ μικρὰ πειράματα τῶν ἠλεκτρικῶν σιδηροδρόμων ἐν Βερολίνῳ τῷ 1879 καὶ ἐν Βιέννῃ τῷ 1880 ἦσαν παιδιὰ ἀπέναντι τοῦ νῦν ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου, τοῦ συνάπτοντος τὴν ἀρχὴν τοῦ παραδείσου τοῦ Πράτερ καὶ τὴν ἐν αὐτῷ Θόλον.

Πλὴν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς βιομηχανίας οὐκ ὀλίγον θὰ ἐπιδράσῃ ἡ ἔκθεσις ἐπὶ τὴν καλὴν τέχνην καὶ τὰ τεχνικὰ ἐπιτηδεύματα. Ἡ ἐσωτερικὴ διακόσμησις τῆς τε Θόλου καὶ τῶν πέριξ κτιρίων ἐγένετο ἐκ προνοίας ποικιλωτάτη καὶ πολυδάπανος, διότι μέλλει νὰ ἀκριβωθῇ ἡ δύναμις, ἣν ἔχει τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς ἐπὶ τὰ χρώματα τῶν εἰκόνων, τὰ ἐκ χαλκοῦ καὶ μαρμάρου ἀγαλμάτια, τὰς θεατρικὰς σκηνογραφίας καὶ τὰ πολυειδῆ ὑφάσματα. Ἐν μιᾷ γωνίᾳ τῆς Θόλου συνέστη θέατρον ἠλεκτρικόν, ἐν ᾧ τριακόσιοι θεαταὶ ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆς δύνανται νὰ διασκεδάζωσιν ἐπὶ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας, παραχωροῦντες ἔπειτα τὰς θέσεις εἰς ἄλλους περιέργους· αἱ κωμῳδίαι καὶ τὰ τεμάχια τῶν τραγῳδιῶν καὶ τῶν μελοδραμάτων θὰ διδάσκωνται οὐ μόνον νυκτός, ἀλλὰ καὶ τῆς ἡμέρας, καλυπτομένων τῶν παραθύρων διὰ πυκνοτάτων ταπήτων περσικῶν. Ἠλεκτρικὸν μαγειρεῖον θὰ παρέχῃ τοῖς προσερχομένοις φαγητὰ ἐξ ὑπογυίου παρασκευαζόμενα· ἠλεκτρικὴ δὲ κηπουρικὴ θὰ ἐπισπεύδῃ τὴν αὔξησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἀνθέων. Πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς κινδύνου ἀπὸ τῶν πελωρίων μηχανῶν, τὰ μυριοπληθῆ ἐλάσματα εἶνε μεμονωμένα ἢ λανθάνουσιν ὑπὸ γῆς· δύο δὲ μεγάλοι πύργοι δέχονται διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ τοὺς ἄνθρακας, οἵτινες ἀπαιτοῦνται εἰς κίνησιν τοῦ ὀργανικοῦ συνόλου.

— Ἐν Στοκόλμῃ ἐξεδόθη νέα σουηδικὴ μετάφρασις τοῦ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσιευθέντος ὡραίου ἔργου τοῦ κ. Δ. Βικέλα «Λουκῆς Λάρας». Τὴν μετάφρασιν ταύτην ἐφιλοπόνησεν ὁ γνωστὸς ποιητὴς κ. Fr. Sander, συνοδεύει δ' αὐτὴν διὰ προλόγου καὶ ἱστορικῶν σημειώσεων. Ὁ μεταφραστής, ὅστις εἶνε ἔγκριτος ἀρχαιολόγος, περιηγήθη ἄλλοτε τὴν Ἑλλάδα, ἐν ἔτει 1864, μετὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ, τοῦ Δανοῦ φι-

Digitized by Google

λέλληνος καὶ ἑλληνιστοῦ κ. Ἰωάννου Πίου, καὶ ἐδημοσίευσεν ἐν ἔτει 1876 καὶ 1877 δύο συλλογὰς νεοελληνικῶν τραγουδίων (Ros och Törne καὶ Ariadnes Krans) μεταφρασθέντων καὶ εἰς τὴν σουηδικὴν γλῶσσαν.

— Ἐν Ἑλβετίᾳ ὑπάρχουσιν 9 πανεπιστήμια ἢ ἀνώτατα ἐκπαιδευτήρια. Ἐκ τούτων τὸ τῆς Ζυρίχης ἀριθμεῖ καθηγητὰς μὲν 114, φοιτητὰς δὲ 397, ἐξ ὧν 20 γυναῖκες· τὸ τῆς Βέρνης ἔχει καθηγητὰς 116, φοιτητὰς 494, ἐξ ὧν 31 γυναῖκες, (29 τούτων σπουδάζουσι τὴν ἰατρικήν'. Τὸ τῆς Βασιλείας ἔχει 78 καθηγητὰς καὶ 364 φοιτητάς, τὸ τῆς Genf 87 καθηγητάς, 4:6 φοιτητάς· ἡ πολυτεχνικὴ Σχολὴ τῆς Ζυρίχης καθηγητὰς 101, φοιτητὰς 593, ὧν 27 γυναῖκες. Ἔρχονται εἶτα ἡ Ἀκαδημία τῆς Λωζάννης, ἡ τοῦ Neucnburg, τὸ θεολογικὸν φροντιστήριον τῆς Λυκέρνης, καὶ ἡ νομικὴ Σχολὴ τοῦ Φρειβούργης.

— Περὶ τοῦ χειρογράφου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅπερ ὁ βρετανὸς Σαπίρας ὡς δῆθεν παλαιότατον ἐζήτει νὰ πωλήσῃ εἰς τὴν ἀγγλικὴν κυβέρνησιν ἀντὶ ἑνὸς ἑκατομμυρίου λιρῶν, μανθάνομεν νῦν ἐξ ἐφημερίδος γαλλικῆς ὅτι ἀπεδείχθη νόθον, πλασθὲν ὑπὸ τοῦ κατόχου αὐτοῦ πρὸς κερδοσκοπίαν. Τὴν ἀπάτην κατέδειξεν ὁ διάσημος Γάλλος ἑβραϊστὴς Clermont Ganneau μετὰ ἀκριβῆ ἔρευναν τοῦ χειρογράφου. Σημειωτέον ὅτι ὁ αὐτὸς Σαπίρας εἶχεν ἄλλοτε πωλήσει εἰς τὴν γερμανικὴν κυβέρνησιν ἀντὶ ἁδροῦ ποσοῦ συλλογὴν σκευῶν πηλίνων δῆθεν μωαβιτικῶν, τὰ ὁποῖα καὶ τότε ὁ Γάλλος ἑβραϊστὴς Clermont Ganneau ἀπέδειξεν ὡς ὄντα πλαστά.

— Βλέπουσα ἡ βελγικὴ Κυβέρνησις τὴν ἐπιτυχίαν τῶν γενομένων πειραμάτων τῆς διὰ τηλεφώνου ἀνταποκρίσεως εἰς μεγάλας ἀποστάσεις, ἀπεφάσισε νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὸ καθ' ὅλον τὸ Κράτος διὰ τὴν ἀνταπόκρισιν τῶν διαφόρων πόλεων πρὸς ἀλλήλας, καὶ πρὸς τοῦτο παρήγγειλεν εἰς τὴν βελγικὴν τηλεφωνικὴν Ἑταιρίαν νὰ προβῇ ἐπί τινας ἡμέρας εἰς πειράματα δημοσίως γινόμενα.

Ἤρξατο λοιπὸν ἀνταπόκρισις τηλεφωνικὴ μεταξὺ Βρυξελλῶν καὶ Ἀμβέρσης, ἥτις ἐπέτυχε πληρέστατα, διότι ἡ φωνὴ διεβιβάζετο εὐκρινέστατα ἄνευ οὐδενὸς ἐμποδίου.

Ὡς γνωστόν, διὰ τὴν τηλεφωνικὴν ἀνταπόκρισιν χρησιμεύει αὐτὸ τὸ τηλεγραφικὸν σύρμα· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος μία μόνη γραμμὴ διεσκευάσθη προσηκόντως πρὸς μεταβίβασιν τῶν τηλεφωνημάτων, ἡ ἀνταπόκρισις γίνεται μόνον δι' αὐτῆς διαδοχικῶς. Καὶ ἵνα δύνανται ὡς πλεῖστοι νὰ ἐπωφελῶνται τῆς γραμμῆς ταύτης, ἡ διάρκεια τῆς τηλεφωνικῆς συνδιαλέξεως ὡρίσθη κατ' ἀνώτατον ὅρον εἰς πέντε λεπτά. Μέχρι δὲ τοῦδε πλειότεροι τῶν 150 ἐζήτησαν παρὰ τῆς Ἑταιρίας νὰ ἐγγράψῃ αὐτοὺς συνδρομητὰς τῆς τηλεφωνικῆς ἀνταποκρίσεως.

— Ἐξεδόθη τὸ ά. τεῦχος τῆς «Ἀρχαιολογίας», ἤτοι «Ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας», ὑπὸ τοῦ ὑφηγητοῦ τῆς ἀρχαιολογίας καὶ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Π. Καββαδία, μετὰ 53 εἰκόνων, περιέχον τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς καὶ μέρος τῆς Πλαστικῆς, μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν Αἰγιναίων ἀγαλμάτων. Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ ἐκτίθεται ἡ ἐπιστήμη τῆς ἀρχαιολογίας τοιαύτη, οἵα παρίσταται κατὰ τὰς νεωτάτας ἀνακαλύψεις καὶ ἐρεύνας, δι' ὧν αὕτη ὑπὸ νέαν ὅλως διόλου φάσιν ἐμφανίζεται καὶ συνοδεύεται ἕκαστον ζήτημα μετὰ ἐκτενοῦς σχετικῆς βιβλιογραφίας.

Τὸ μετ' ὀλίγον ἐκδιδόμενον 6'. τεῦχος θέλει περιέχει τὸ λοιπὸν τῆς Πλαστικῆς, τὴν Ζωγραφικὴν καὶ τὰς κοινὰς τέχνας, ἀγγειογραφίαν, νομισματικὴν καὶ κοροπλαστικήν.

— Ὁ ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Π. Καββαδίας ἀνεχώρησεν εἰς Παλαιὰν Ἐπίδαυρον, ἵνα ἐξακολουθήσῃ τὰς πρὸ τριῶν ἐτῶν γενομένας ἐκεῖ ἀνασκαφὰς ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας.

— Ὁ διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας κ. Κοσμᾶς Κασιμάτης τάξας ἐν ἀλφαβητικῇ τάξει πάσας τὰς γλωσσικὰς παρατηρήσεις τοῦ καθηγητοῦ κ. Κόντου, ἃς ἔλαβε κατ' ἐπιτομὴν ἐκ πασῶν τῶν φιλολογικῶν τούτου διατριβῶν, ἔδωκεν ταύτας πρὸς ἐκτύπωσιν.

— Ὁ καθηγητὴς τῆς γαλλικῆς γλώσσης κ. Σπυρίδων Ι. Δραγάτσης ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν ἐπιτόμου παγκοσμίου ἱστορίας ἀπὸ τοῦ 1780 μέχρι τοῦ 1873.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Τὰ κατὰ τὴν Δῆλον, τὴν ἵδρυσιν καὶ πρόοδον τῆς Ἑρμουπόλεως καὶ τοῦ Γυμνασίου αὐτῆς, πραγματευθέντα ἐν λόγῳ, ἐκφωνηθέντι κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐνιαυσίων τοῦ Γυμνασίου Σύρου ἐξετάσεων ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου Β. Ψιλάκη τὴν 12 Ἰουνίου 1883. Ἐν Ἑρμουπόλει Σύρου. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Πανόπης» ἀδελφῶν Φρέρη. 1883. Εἰς 8ον σελ. 21.

[Ὁ κ. Ψιλάκης ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ διαπραγματεύεται κεφαλαιωδῶς τὴν θέσιν τῆς νήσου Δήλου ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἐν οἷς ἦτο κύριον κέντρον τῶν Κυκλάδων νήσων· τὴν θέσιν δὲ τῆς νήσου ταύτης ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς παραβάλλει πρὸς τὴν νῆσον Σῦρον, ἥτις ἀπετέλεσε τὸ νέον κέντρον τῆς νησιωτικῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἐντεῦθεν. Κυρίως ὅμως ἐν τῷ λόγῳ του τούτῳ διατρίβει εἰς τὰ τῆς παιδείας τῆς ἐν Σύρῳ καὶ εἰς τὰ τῆς ἱστορίας τοῦ Γυμνασίου αὐτῆς καὶ τῶν ἀγαθῶν καρπῶν, οὓς παρήγαγεν ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ καὶ διέχυσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα].

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Πάντοτε καὶ παντοῦ τρέχω, ἂν καὶ ὡς φυλακισμένος
εἰς ᾠοειδὲς δοχεῖον εἶμαι πάντοτε κλεισμένος.
Νὰ μὲ ἴδῃς, νὰ μ' ἐγγίσῃς, νὰ μὲ ψαύσῃς μὴ θελήσῃς,
κι' ἂν ἐμὲ ποσῶς δὲν ἔχῃς, νὰ μὲ λύσῃς μὴ ζητήσῃς.
Σῶος μὲν τοιοῦτος εἶμαι, πλὴν ἀποκεφαλισμένος
ἔξω τοῦ αὐτοῦ δοχείου εἶμαι προσκεκολλημένος.

Ἀθήνησι. Γ. Η. ΠΥΡΠΙΡΗΣ.

2.

Εἰμπορεῖς νὰ μὲ ἔχῃς διὰ πέντε δραχμάς, εἰμπορεῖς νὰ μὲ ἔχῃς καὶ δι' ἓν ἑκατομμύριον. Ἂν μὲ χάσῃς, θὰ λυπηθῇς πολύ· ἀλλά, παράδοξον! ἂν με κερδήσῃς, δὲν θὰ μὲ ἔχῃς πλέον.

3.

Τὰς ἐντὸς κατωτέρω τετραγωνιδίοις λέξεις κατάταξον εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῶν σειράν, ὥστε νὰ ἀποτελεσθῇ γνώμη τις.

μεγάλη	τὸ	του	εἶνε
ὅταν	ζυγίσῃ	πατρὸς	τέκνου
ὀξύνοια	ἂν	πνεῦμα	πρόκηται
νὰ	ὅσον	ἀμβλύνεται	τοῦ
τοῦ	ἢ	καὶ	

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Τὸ ὡρολόγιον.

2.

Ἡ κοιλιὰ καὶ πολλὰ χωρεῖ καὶ λίγα.

3.

Π
Α Ρ Α
Α Δ Ι Κ Ω
Π Ρ Ι Α Μ Ο Σ
Α Κ Μ Ω Ν
Ω Ο Ν
Σ

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

26 Αὐγούστου 1883 — ΑΘΗΝΩΝ — 26 Αὐγούστου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	394
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν Σεπ.	30,—	392 1[2	500	471.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	456 —
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	22,50	200,—	250	288.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	283.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	229.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	20.	225,—	250	263 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	107.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	292.50

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,650,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4385.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	336.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	139.25
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	140	186.75
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	547.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.		28.60
» . . .	Ὄψεως	»	28.90
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης	3μμ.		
» »	Τραπεζικὸν 3μην		112 1[2

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.90
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	26.25
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (5 Σεπτεμβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	51 3[8
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	250
» » 9 0[0.	»	259
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	167
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . .	γρ	110 — 110 5[40
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22.95 — 22 97 1[2
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110 8[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 33[40

Παρατηρήσεις *Ἀπὸ ἀριθ 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Κ. Μ. Χανία. Ἅπαντα τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν διὰ τοῦ ταχυδρομείου τῆς ἑβδομάδος ταύτης. — κ. Σ Β. Βραΐλαν. Ἐπιστολήν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Ν*. Περὶ μὲν τῶν ἄλλων ἀγνοοῦμεν· ὡς πρὸς τὸν Zola, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁμολογίαν εἰς τὰς φλέβας του ῥέει αἷμα τριῶν ἐθνικοτήτων: γαλλικὸν διότι ἡ μήτηρ του ἦτο Γαλλίς, ἰταλικὸν διότι ὁ ἐκ πατρὸς πάππος του ἦτο Ἰταλός, καὶ ἑλληνικόν, διότι ἡ μάμμη του, ἡ σύζυγος τοῦ πάππου του, ἦτο Ἑλληνίς. — κ. Ι. Μ. Μ. Ὅλως ἀτυχὴς ἡ ἐκλογὴ τοῦ θέματος. — κ. Φ. Δ. Ι. Σμύρνην. Ἡ προθεσμία λήγει τῇ 30 Σεπτεμβρίου. — Συνδρομητῇ. Τοῦ πτηνοῦ τούτου (τοῦ φασιανοῦ) τόπος καταγωγῆς λέγεται ὁ Φᾶσις ποταμός, παρὰ τὴν Κολχίδα, ὅθεν οἱ Ἀργοναῦται ἐκόμισαν αὐτὸ εἰς τὴν Ἑλλάδα. — Κυρίαν Α. Δ. Ζάκυνθον. Γαλλικὴ μετάφρασις ἐξεδόθη πέρυσι καὶ τιμᾶται φρ. 12. — κ. Β Σ. Καὶ ὅμως καὶ αὐτὸς ὁ Βολταῖρος διηγεῖται, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ γράψῃ μίαν σελίδα χωρὶς ν' ἀνοίξῃ τρὶς ἢ τετράκις ἓν λεξικόν. — κ. Μ Α. Β. Γαλάζιον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — Ἀρ. 238. Τὴν ἀπάντησιν ζητήσατε εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Δελτίου τῆς 15 Αὐγούστου 1882. — κ. Δ. Γ. Π. Κωνσταντινούπολιν. Τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστάλη εἰς τὸ αὐτόθι βιβλιοπ. Α. Κ. — κ. Ι. Π. Κοπεγχάγην. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — Ἀριστίππῳ. Ἀνάλογον καὶ εὐφυέστερον ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος (ἐν Δειπνοσ. Ι, 11): Φιλόξενος ὁ ποιητής, λίαν γαστρίμαργος ὤν, δειπνῶν ποτε παρὰ Διονυσίῳ, ὡς εἶδεν ὅτι εἰς ἐκεῖνον μὲν παρετέθη μεγάλη τρίγλα (μπαρμποῦνι), εἰς ἑαυτὸν δὲ μικρά, λαβὼν αὐτὴν εἰς τὰς χεῖρας, τὴν ἔφερε πρὸς τὸ οὖς του. Ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ Διονυσίου, τίνος ἕνεκα πράττει τοῦτο, ἀπεκρίθη ὁ Φιλόξενος, ὅτι ἐπειδὴ γράφει τὴν «Γαλάτειαν», ἤθελε νὰ πληροφορηθῇ παρὰ τῆς τρίγλης τινὰ τῶν κατὰ Νηρέα· αὕτη ὅμως τῷ ἀπεκρίθη ὅτι δὲν εἰξεύρει διότι συνελήφθη πολὺ νέα, καὶ μόνον ἡ παρατεθεῖσα εἰς τὸν Διονύσιον ὡς πρεσβυτέρα αὐτῆς γνωρίζει καλῶς πάντα ὅσα θέλει νὰ μάθῃ. Εἰς ταῦτα γελάσας ὁ Διονύσιος τῷ ἔστειλε τὴν παρατεθεῖσαν αὐτῷ τρίγλαν. — κκ. Ν. Β Γ. Τρίκκαλα καὶ Γ. Ι. Π. Μεσολόγγιον. Ἐλήφθησαν. — κ. Α Π. Σ. Δοβράν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰ σταλέντα. Εἰς τὰ ἄλλα τῆς ἐπιστολῆς ὑμῶν ἀπαντῶμεν: 1) Ὁ κανών, ὃν ἀναφέρετε, εἶνε κακῶς διατετυπωμένος· τὸ ἀκριβέστερον εἶνε ὅτι τὰ ἐκ ῥημάτων παράγωγα οὐσιαστικὰ εἰς μα ἐκτείνουσι τὸ βραχὺ φωνῆεν τῆς ῥίζης συνήθως, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε, ὡς ἀποδεικνύουσι καὶ τὰ δόμα (=δῶρον), πόμα κλπ. (καίτοι ἔνιοι γράφουσι διὰ τοῦ ω). — 2) Ἡ ῥίζα τοῦ ῥήματος δὲν εἶνε ἡ αὐτὴ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ ἐνεστῶτος, ἥτις συνήθως γίνεται κατ' ἔκτασιν τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος. Ἐκ τῆς σχέσεως δὲ τῆς καθαρᾶς ῥίζης πρὸς τὴν τοῦ ἐνεστῶτος αἱ νεώτεραι γραμματικαὶ διακρίνουσι τέσσαρας τάξεις ῥημάτων· ἤτοι α' ἐν ᾗ ἡ ῥίζα τοῦ ἐνεστῶτος εἶνε ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τοῦ ῥήματος (λύω) β' ἐν ᾗ τὸ ῥιζικὸν φωνῆεν ἐκτείνεται ἐν τῇ ῥίζῃ τοῦ ἐνεστῶτος (λείπω)· γ'. ἐν ᾗ ὁ ἐνεστὼς σχηματίζεται προσλαμβανούσης τῆς ῥίζης τ (τύπτω) καὶ δ'. ἐν ᾗ ὁ ἐνεστὼς σχηματίζεται ἐπίσης προσλαμβανούσης τῆς ῥίζης ι (φυλακιω-φυλάσσω· κραγιω-κράζω· βαλιω-βάλλω· φθεριω-φθείρω τενιω-τείνω). — κ. Κ. Δ Ἀκριβῶς χρυσοῦς αἰὼν ὠνομάσθη ἐκείνη ἡ ἐποχή, καθ' ἣν ὁ χρυσὸς ἦτο σχεδὸν ἄγνωστος. Ἀφ' ὅτου ὅμως μᾶς κατέκλυσεν ὁ χρυσός, ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ἀχωρίστους ἀκολούθους τὴν φιλαργυρίαν, τὴν κλοπήν, τὸ μῖσος, καί, ὅπερ χειρότερον, τὴν δι' αὐτοῦ ὑπεροχὴν τῆς μωρίας, τῆς εὐτελείας καὶ τῆς κουφότητος.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[25 Αὐγούστου (Πέμπτη) 1883].

Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ἑωρτάσθησαν τὰ γενέθλια τῆς Α. Μ. τῆς βασιλίσσης Ὄλγας, εἰσελθούσης ἤδη εἰς τὸ τριακοστὸν δεύτερον ἔτος τῆς ἡλικίας της. — Ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις ἀπηύθυνε συλλυπητήριον τηλεγράφημα πρὸς τὴν κόμησσαν Σαμβὼρ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ συζύγου της, οὗτινος ὁ πάππος Κάρολος Ι' ὑπῆρξε φιλελληνικώτατος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Τὸ τηλεγράφημα τῆς κυβερνήσεως τελευτᾷ διὰ τῶν ἑπομένων· «ἡ Ἑλλὰς δὲν λησμονεῖ ὅτι ὁ ἀποθανὼν πρίγκηψ εἶνε ἔγγονος τοῦ Καρόλου Ι', καὶ ὅτι ὁ Κάρολος Ι' ἔπραξε τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος». — Κατὰ τὴν «Ὥραν» ἡ δύναμις τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ στρατοῦ ἡμῶν ἀνέρχεται εἰς 23,496 ἄνδρας, ἐξ ὧν 1791 ἀξιωματικοὶ καὶ ἀνθυπασπισταί, 12,383 ὑπαξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται τοῦ πεζικοῦ, 2198 τοιοῦτοι τοῦ πυροβολικοῦ, 1186 τοῦ ἱππικοῦ, 1388 τοῦ μηχανικοῦ, 358 τοῦ σώματος τῶν νοσοκόμων, 118 τοῦ ὁπλοστασίου, 73 τῆς διευθύνσεως τοῦ ὑλικοῦ τοῦ πολέμου καὶ 4002 τῆς χωροφυλακῆς, ἤτοι ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται ἐν ὅλῳ 23,496. — Ἡ κυβέρνησις εὑρίσκεται εἰς διαπραγματεύσεις μετά τινος ἀγγλικοῦ καταστήματος ὅπως ἀγοράσῃ κοπτικὰς μηχανὰς τοῦ καπνοῦ μὴ ἀπαιτούσας σπουδαῖον προσωπικὸν ὅπως ἐργασθῶσιν. Οὐχ ἧττον πολλοὶ κόπται παρουσιάσθησαν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ ἰδίᾳ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔνθα ἐστάλη ὑπάλληλος τῆς κυβερνήσεως, ἕτοιμοι νὰ ἔλθωσιν ἂν ἡ παρουσία αὐτῶν καταστῇ ἀναγκαία. — Τὸ Ἐφετεῖον τῶν Ἀθηνῶν ἐπεκύρωσε τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν, δι' ἧς ἐκηρύχθησαν ἄκυροι αἱ ἐκλογαὶ τῶν δημαρχικῶν παρέδρων καὶ δημοτικῶν συμβούλων Ἀθηνῶν, ἐκτὸς τριῶν ἐκλογικῶν τμημάτων τοῦ 1ου, 7ου καὶ 9ου, ὧν τὴν ἐκλογὴν ἐθεώρησεν ἔγκυρον, ἀκυρῶσαν ὡς πρὸς αὐτὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοδικείου, ὥστε ἡ μέλλουσα ἐκλογὴ θὰ περιορισθῇ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐκλογικῶν τμημάτων. — Προσπάθειαι καταβάλλονται πρὸς ταχεῖαν ἵδρυσιν ἰδιαιτέρου καταστήματος, ὅπερ κατὰ τὰ σχέδια τῶν ἐν Ἑσπερίᾳ τοιούτων νὰ χρησιμεύσῃ ὡς χρηματιστήριον τῆς ἡμετέρας πόλεως. — Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Βώλου ἀνέγραψεν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ τρέχοντος ἔτους δραχμὰς νέας 150 ὑπὲρ μνημείου τοῦ Γαμβέττα, 1000 δὲ δι' ἀγορὰν εἰκόνος τοῦ πρωτομάρτυρος Ῥήγα. Ἐν τῇ τελευταίᾳ του δὲ συνεδριάσει ἐψήφισε δραχμὰς 200 συνδρομὴν διὰ τοὺς ἐκ τοῦ σεισμοῦ παθόντας ἐν Καζαμιτσόλᾳ. — Τὰ δύο πεζικὰ τάγματα, τὸ 8 καὶ 26, τὰ ἐν Τριπόλει ἑδρεύοντα, προσήνεγκαν τὸν ἔρανον αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ μνημείου Γαμβέττα. Τὸ εἰσπραχθὲν ποσόν, ἐκ δραχμῶν 132 ἀπεστάλη εἰς τὸν κ. διευθυντὴν τοῦ «Αἰῶνος». — Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν καθ' ὡρισμένας ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος ἤρξατο ἀπό τινος διδάσκων ἐν τῷ ναῷ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐν Πάτραις τοὺς ἱερεῖς τῆς πόλεως τὰς ἀπαραιτήτους γνώσεις περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, συρρέουσι δὲ καὶ ἱκανοὶ πολῖται ἀκροώμενοι τῆς διδασκαλίας του. — Ἤρξατο ἐν Πάτραις ἡ φόρτωσις τοῦ σταφιδοκάρπου. Εἰς τὸν λιμένα τῆς πόλεως ταύτης ναυλοχοῦσι δέκα καὶ τέσσαρα ἀτμόπλοια φορτόνοντα σταφίδας διὰ Λονδῖνον, Λιβερπούλην καὶ Ἑνετίαν. — Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ μηνὸς τούτου αἱ βροχαὶ ἦσαν συνεχεῖς καὶ ῥαγδαῖαι καθ' ἅπασαν τὴν Θεσσαλίαν. Τὴν προπαρελθοῦσαν ὅμως τετάρτην τοσαύτη ἦτον ἡ βροχὴ ἡ καταπεσοῦσα καθ' ἅπαν τὸ Λαρισαϊκὸν πεδίον, ὥστε ὅλον μετεβλήθη εἰς χείμαρρον, τοῦθ' ὅπερ οἱ γεραίτεροι τῶν κατοίκων δὲν ἐνθυμοῦντο, ἐγένοντο δὲ ζημίαι πολλαὶ ἀλλ' ἰδίως ἔπαθεν ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμή, τῆς ὁποίας τρία ὁλόκληρα χιλιόμετρα παρεσύρθησαν ὑπὸ τῶν ὁρμητικῶν ὑδάτων.

ΕΙΚΟΣΤΗ ΚΛΗΡΩΣΙΣ

ΤΟΥ ΕΚ ΦΡ. 60,000,000 ΔΑΝΕΙΟΥ

ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἐνεργηθεῖσα τῇ 20 Αὐγούστ./1 7βρίου 1883.

Ἐξαχθέντες ἀριθμοὶ		Κερδηθέντα ποσὰ
76498	Φράγκα	100000
137580	»	10000
174390	»	2500
93856	»	2500
64641	»	1000
53842	»	1000
20167	»	1000
38926	»	1000
77573	»	1000

Τὰ ποσὰ ταῦτα πληρόνονται τῇ 3)15 Δεκεμβρίου 1883 ἐπὶ ἀφαιρέσει τῶν πρὸς συμπλήρωσιν ὁλοκλήρου τοῦ κεφαλαίου τῶν ὁμολογιῶν ὑπολειπομένων δόσεων.

ΕΛΒΕΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς Ἑλβετικῆς Σχολῆς, κειμένης ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 10, ἀπέναντι τοῦ Ἀρσακείου, γνωστοποιεῖ ὅτι ἀπὸ τῆς σήμερον παρέχει εἰς τοὺς γονεῖς τοὺς θέλοντας νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς αὐτὴν τὰ τέκνα των πᾶσαν πληροφορίαν, καὶ συνάμα ἐνεργεῖ τὰς ἐγγραφὰς τῶν κατατασσομένων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Αὐγούστου 1883.

Ἡ νεωστὶ συσταθεῖσα αὕτη Σχολὴ ἐν Ἀθήναις κυρίως σκοπὸν ἔχει τὴν διδασκαλίαν ξένων γλωσσῶν εἰς τὰς ἐν αὐτῇ φοιτώσας μαθητρίας. Ἀλλ' οὐχ ἧττον μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας θὰ καλλιεργῶνται ἐν αὐτῇ καὶ τὰ ἄλλα ἐγκύκλια μαθήματα, ὧν ἡ διδασκαλία θὰ γίνεται κατὰ τὰς νεωτάτας ἐν Ἑλβετίᾳ διδακτικὰς μεθόδους. Ἡ περὶ τὸ ἔργον δὲ πεῖρα καὶ ὁ ζῆλος τῶν πεπαιδευμένων διευθυντριῶν Κυριῶν Σοφίας Σωτηροπούλου Μπαγῆ καὶ Edwige Greeven ἐγγυῶνται τὴν εὐδοκίμησιν τοῦ νέου τούτου ἱδρύματος.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ

ΕΝ ΤΗΝΩι

Ἐξεδόθησαν εἰς κομψὸν τομίδιον καὶ τιμῶνται ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀντὶ 1 ν. δρ.

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας».

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 349. — 4 Σεπτεμβρίου 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

Ἀπὸ τῆς πρώτης Σεπτεμβρίου τὸ γραφεῖον τῆς « Ἑστίας » μετεκομίσθη εἰς τὴν ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου καὶ κατέναντι τοῦ κήπου αὐτοῦ κειμένην οἰκίαν τοῦ κ. Ἐλ. Ῥηγάδη, ὀλίγον ἀνωτέρω τοῦ Ἀρσακείου παρθεναγωγείου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 401

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ διήγημα.

ΡΟΥΜΕΛΗ ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ φιλανθρωπικὸν κατάστημα.

Η ΥΓΙΕΙΑ καὶ τὰ φυτὰ ὑπὸ Χαρ. Θεοδώρου.

ΣΕΙΣΜΟΙ ἐν Εὐρώπῃ.

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ἐν Εὐρώπῃ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἡ βιενναία ἠλεκτρικὴ ἔκθεσις περιέχει πολλὰ καὶ θαυμάσια. Ἐν τῷ τμήματι τῆς τηλεγραφικῆς πρόκειται νέα συσκευή, δι' ἧς ἐν μιᾷ ὥρᾳ δι' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐλάσματος διαβιβάζονται 150 τηλεγραφήματα, ἕκαστον ἐξ εἴκοσι λέξεων. Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ αὐστριακοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργείου ὑπάρχει μέγα κοῖλον κάτοπτρον, παρέχον σπουδαιοτάτας ὑπηρεσίας τοῖς ἐντὸς φρουρίων πολιορκουμένοις, διότι διαχέει εἰς τὰ πέριξ λαμπρότατον φῶς εἰς ἀπόστασιν δύο γερμανικῶν μιλίων. Λίαν περίεργος εἶνε ἡ ἔκθεσις τοῦ ἐκ Λονδίνου Σίμενς, ἐν ᾗ βότανα καὶ δένδρα θάλλουσι καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὥρᾳ νυκτός. Ἐν Λονδίνῳ κατεσκεύασεν ὁ Σίμενς λυχνίαν μετὰ δυνάμεως 4000 λαμπάδων, δι' ἧς ὡριμάζουσι κόμαρα τῇ 25 ἰανουαρίου, πέπονες τῇ 15 ἀπριλίου, σταφυλαὶ καὶ ῥοδάκινα τῇ 20 ἰουνίου. Οἱ ἐπισκεπτόμενοι τῆς ἑσπέρας τὴν ἠλεκτρικὴν ἔκθεσιν γίνονται διὰ τοῦ τηλεφώνου αὐτήκοοι μάρτυρες παραστάσεως ἐν τῷ ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχοντι Αὐλικῷ Θεάτρῳ. Αἱ μελῳδίαι τοσοῦτον εὐκρινῶς ἀκούονται διὰ τοῦ τηλεφώνου, ὥστε νομίζει τις ὅτι ἵσταται ἐντὸς τῆς σκηνῆς.

— Ἡ ἐν Αἰγύπτῳ μεταβᾶσα γαλλικὴ Ἐπιτροπὴ πρὸς ἔρευναν καὶ μελέτην τῆς χολέρας ἐτηλεγράφησε πρὸς τὸν κ. Pasteur τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς. Αἱ παρατηρήσεις αὐτῆς ἤγαγον εἰς φῶς σπουδαιότατα ἐξαγόμενα νέου ὅλως χαρακτῆρος, δικαιοῦντα τὰς προσδοκίας, ἃς ἡ ἐπιστήμη ἀπεξεδέχετο ἐκ τοῦ ἔργου τῆς ἐπιτροπῆς. Λεπτομερῆ ἔκθεσιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς ἀπέστειλε ταχυδρομικῶς.

— Ἐν Βουγιβὰλ, ἐγγὺς τῶν Παρισίων, ἀπεβίωσεν ἄρτι ὁ διάσημος Ῥῶσσος ποιητὴς καὶ μυθιστοριογράφος Ἰβὰν Τουργκένιεφ, γνωστὸς καὶ εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν ἔκ τινων αὐτοῦ ἔργων δημοσιευθέντων ἐν τῇ «Ἑστίᾳ». Ὁ Τουργκένιεφ ἐγεννήθη ἐν Ὀρὲλ τῷ 1818, γενόμενος δὲ τὸ πρῶτον διοικητικὸς ὑπάλληλος ἐν Ῥωσσίᾳ, ἀφιέρου τὰς ὥρας τῆς σχολῆς αὐτοῦ εἰς δημοσίευσιν ποιημάτων καὶ διατριβῶν ἐν περιοδικοῖς, δι' ὧν ἐγένετο γνωστὸς εἰς τὸ Κοινόν. Τοιοῦτόν τι δημοσίευμα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ Ῥώσσου συγγραφέως Gogol ἐκίνησε τὴν δυσμένειαν τῶν ἀρχῶν κατ' αὐτοῦ, καὶ οὕτω ἀπώλεσε τὴν θέσιν του καὶ ἐξωρίσθη τοῦ ῥωσσικοῦ ἐδάφους. Μετὰ μακρὰν διατριβὴν ἐν Γερμανίᾳ καὶ Παρισίοις κατώρθωσε τῇ μεσιτείᾳ τοῦ τότε διαδόχου τοῦ ῥωσσικοῦ θρόνου καὶ κατόπιν αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου Β', νὰ λάβῃ τὴν ἄδειαν τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν πατρίδα, ὀλίγον ὅμως ἐπωφελήθη αὐτῆς, διότι ἔκτοτε τὸ πλεῖστον τοῦ βίου του διέτριψεν ἐν Γαλλίᾳ, ὅπου αἱ γαλλικαὶ μεταφράσεις τῶν ἔργων του προσεπόρισαν αὐτῷ δόξαν μεγάλου συγγραφέως καὶ συνέδεσαν αὐτὸν στενῶς μετὰ τῶν ἐγκριτοτέρων Γάλλων συγγραφέων.

Τὰ «Ἀπομνημονεύματα Ῥώσσου μεγιστᾶνος», ὧν τινα ἀποσπάσματα ἐδημοσιεύσαμεν ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ἐκδοθέντα ἐν ἔτει 1852, κατέστησαν διὰ μιᾶς ἔνδοξον τὸ ὄνομα τοῦ Τουργκένιεφ. Ἐν τῇ σειρᾷ ταύτῃ τῶν εἰκόνων καὶ χαρακτήρων ζωγραφεῖται μετὰ ἀξιοσημειώτου δυνάμεως ἡ τότε θλιβερὰ κατάστασις τοῦ Ῥώσσου χωρικοῦ. Ἡ ἐντύπωσις δὲ ἣν παρήγαγε τότε τὸ βιβλίον τοῦτο συνετέλεσεν οὐ μικρὸν εἰς τὴν ἐπίρρωσιν τῆς κοινῆς γνώμης, ἥτις ἐπέφερε τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου ἀπελευθέρωσιν τῶν δουλοπαροίκων ἐν Ῥωσσίᾳ. Ἐξηγῶν τίνος ἕνεκα συνέγραφε τὰ ἔργα του διατρίβων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, λέγει : «Δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀναπνεύσω πλέον τὸν αὐτὸν ἀέρα, οὔτε νὰ ζῶ ἐν κοινωνίᾳ προξενούσῃ μοι ἀποστροφήν· δὲν εἶχον ἀρκοῦσαν ψυχικὴν δύναμιν πρὸς τοῦτο. Ἔπρεπε νὰ μακρυνθῶ τοῦ ἐχθροῦ μου ἵνα σφοδρότερος ἐπιπέσω κατ' αὐτοῦ. Ὁ ἐχθρὸς δ' οὗτος ἦτο ἡ δουλεία». Τὰ «Ἀπομνημονεύματα Ῥώσσου μεγιστᾶνος» δὶς μετεφράσθησαν γαλλιστί.

Τῆς δουλείας καταργηθείσης, ἠσχολήθη εἰς τὴν μελέτην τῆς ἠθικῆς καταστάσεως τῶν συγχρόνων καὶ νῦν ἐπικρατουσῶν διαφόρων ἰδεῶν. Ἐκ τῶν μελετῶν δὲ τούτων προῆλθον τὰ ἔργα του «Δημήτριος Ῥούδιν» καὶ ἡ «Νεοσσιὰ εὐπατριδῶν». Τῷ 1861 ἐξέδωκε τὸ ἔργον «Πατέρες καὶ τέκνα», ἐν ᾧ πρώτην φορὰν παρουσιάζεται τὸ ὄνομα μ η δ ε ν ι σ τ ή ς, οὗτινος τὸν τύπον διαγράφει ἐν ἑνὶ τῶν προσώπων τοῦ μυθιστορήματος, τῷ Βαζαρώφ. Τούτῳ ἐπηκολούθησε τῷ 1867 ὁ «Καπνός», μελέτη περὶ τῆς νέας ῥωσσικῆς γενεᾶς, καὶ μετ' αὐτὸ αἱ «Παρθένοι χῶραι», ὧν θέμα εἶνε πάλιν ὁ μηδενισμός.

Πλὴν ὅμως τῶν μεγάλων τούτων ἔργων ὁ Τουργκένιεφ ἐδημοσίευσε καὶ πλῆθος μικρῶν διηγημάτων, ἅτινα ἐπεσφράγισαν τὴν φήμην αὐτοῦ ὡς μεγάλου συγγραφέως διὰ τῆς ἀνθηρότητος τοῦ ὕφους καὶ τῆς ποιητικῆς χάριτος τῶν περιγραφῶν, τῆς δυνάμεως μεθ' ἧς εἰκονίζονται οἱ διάφοροι χαρακτῆρες καὶ τῆς ἐξαιρέτου ἀφελείας τῆς διηγήσεως.

— Νέοι μετεωρολογικοὶ σταθμοὶ συνεστήθησαν ὑπὸ τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» ἐν Πειραιεῖ, οὗ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ διεύθυνσιν ἀνέλαβεν ἡ στρατιωτικὴ σχολὴ τῶν Εὐελπίδων, ἐν Λαυρίῳ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἑταιρίας τῶν Μεταλλουργείων καὶ ἐν Τριπόλει καὶ Λαρίσσῃ, ὧν τὴν ἐπιμέλειαν ἀνέλαβον οἱ ἐν τοῖς διδασκαλείοις καθηγηταὶ κκ. Κονδύλης καὶ Δημητριάδης.

— Διωρίσθη ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἐν Βιέννῃ διεθνῆ ἠλεκτρικὴν ἔκθεσιν ὁ κ. Τιμολέων Ἀργυρόπουλος, ὑφηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου, ὅστις καὶ ἀνεχώρησεν ἐκεῖσε.

— Διὰ β. διατάγματος προστίθεται καὶ δ' τάξις εἰς τὰ γυμνάσια Ἄρτης, Τρικκάλων ~~καὶ~~ Λαρίσσης, καὶ γ' τάξις εἰς τὸ γυμνάσιον Καλαβρύτων, καὶ β' τάξις εἰς τὸ γυμνάσιον Δημητσάνης.

— Ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἀχαϊκὸν Λύκειον» ἱδρύεται ἐν Πάτραις ἀπὸ πρώτης Σεπτεμβρίου ἰδιωτικὸν ἐκπαιδευτήριον ὠργανισμένον κατὰ τὰ τελειότερα τῶν ἐνταῦθα καὶ ἐν Κερκύρᾳ τοιούτων.

— Ὁ πρόεδρος τῶν ἐν Τρικκάλοις πρωτοδικῶν κ. Ἀντώνιος Πεταλᾶς ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν τῆς ὑπ' αὐ-

Digitized by Google

τοῦ ἐκπονηθείσης μεταφράσεως τῆς «Περὶ ἀκινήτου ἰδιοκτησίας ἐν ταῖς Μουσουλμανικαῖς χώραις καὶ ἰδίως ἐν Τουρκίᾳ» μελέτης τοῦ Γάλλου συγγραφέως κ. Μπελὲν, ὅστις ὑπῆρξεν ἄλλοτε γραμματεὺς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει γαλλικῆς πρεσβείας.

— Ὁ ἐν Ἁγίῳ Ἰωάννῃ τοῦ Σαλσβούργου Γερμανὸς καθηγητὴς γυμνασίου δόκτωρ Ἀλοΐσιος Λύβερ (Dr Alois Lüber) μετέφρασεν ἐμμέτρως 350 ἑλληνικὰ δίστιχα τῆς δημοτικῆς ποιήσεως, τινὰ δ' αὐτῶν τετράστιχα, εἰς καθαρὰν γλῶσσαν γερμανικὴν καὶ ἐξέδοτο αὐτὰ ἐν κομψῷ βιβλιαρίῳ ἐκ σελίδων 68 ὑπὸ τὸν τίτλον «Erotasi». Πάντα τὰ δίστιχα ταῦτα εἶνε ἐρωτικὰ ἐκ τῶν γνωστῶν ἐκδεδομένων παρ' ἡμῖν συλλογῶν.

— Ὁ ἀπὸ μακροῦ ἐνταῦθα διατρίβων ἰταλὸς κ. Βλεντζίνης ἐξέδοτο καὶ ἐφέτος τὸν ἐτήσιον αὐτοῦ «Γαλλικὸν Ὁδηγὸν» (Guide-Blengini) περὶ Ἑλλάδος διὰ τὸ ἔτος 1883-84. Εἶνε ὁδηγὸς ὡς πρὸς τὰ στατιστικὰ, ἱστορικὰ, διπλωματικὰ, βιομηχανικὰ, ἐμπορικὰ τῆς χώρας, μετὰ καταλόγου τῶν κυριωτέρων καταστημάτων κλπ. πάσης πόλεως, μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν ἀρχῶν καὶ πάσης ἄλλης χρησίμου ὁδηγίας.

— Δύο νέαι εἰκόνες ἀνηρτήθησαν ἐν τῇ αἰθούσει τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν, ἡ τοῦ στρατηγοῦ τοῦ ἀγῶνος Δημητρίου Μελετοπούλου καὶ ἡ τοῦ πέρυσιν ἀποθανόντος ἀνωτέρου γενικοῦ ἀρχιάτρου Ἑρρίκου Τράϊμπερ, ἀμφότερα ἔργα τοῦ καλλιτέχνου κ. Προσαλέντη.

— Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει κ. Κωνστ. Γραμματόπουλος ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει τοῦ καλλίστου μυθιστορήματος τοῦ Γάλλου Γεωργίου Ὠνὲ, ὅπερ ἐπιγράφεται «Ὁ σιδηρουργός» (Le maître des forges)· τὸ ὅλον ἔργον ἀπαρτισθήσεται ἐξ 25 τυπογραφικῶν φύλλων καὶ ἐκδοθήσεται εἰς 4 τεύχη.

— Ἐξεδόθησαν νέαι ἐφημερίδες ἐν Ἄρτῃ μὲν ὁ «Ἄραχθος», ἐν Λαρίσσῃ δὲ ὁ «Πίνδος».

— Ὁ ἐν Σμύρνῃ ἀποβιώσας ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Ἀγαθάγγελος κατέλιπε διὰ διαθήκης ὅλην τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, συμποσουμένην εἰς 50,000 δραχμῶν, εἰς τὸν ἐνταῦθα Σύλλογον πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ὁρίσας ἵνα οἱ τόκοι αὐτῶν χρησιμεύωσι πρὸς ἀνέγερσιν καὶ συντήρησιν ἑλληνικοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἀρρένων ἐν τῷ τόπῳ τῆς γεννήσεώς του, ἤτοι τῷ χωρίῳ Στράντζᾳ τῆς Θράκης.

— Σπουδαῖαι δωρεαὶ βιβλίων ἐγένοντο ἐπ' ἐσχάτων ὑπὸ διαφόρων εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς:

Ὁ γνωστὸς τοῖς Ἕλλησι Δανὸς κόμης Σπόννεκ ἀποστέλλει ὁλόκληρον τὴν σειρὰν τῶν πρακτικῶν τῶν διαφόρων Βουλῶν καὶ ἐθνικῶν Συνελεύσεων τῆς Δανίας.

Ὁ ἐν Βιέννῃ κ. Περικλῆς Ἀργυρόπουλος δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἔφορον τοῦ Βουλευτηρίου, ἀνήγγειλεν αὐτῷ, ὅτι τίθησιν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ χίλια φράγκα, ἵνα δι' αὐτῶν ἀγοράσῃ οἷον ἂν ἐγκρίνῃ χρήσιμον τῇ βιβλιοθήκῃ σύγγραμμα καὶ καταθέσῃ αὐτὸ ἐπ' ὀνόματί του ἐν τῇ σειρᾷ τῶν Θησαυρῶν αὐτῆς.

Ἕτερος φιλόμουσος Ἕλλην, ὁ ἐν Δρέσδῃ διατρίβων κ. Εὐάγγελος Ἀχιλλόπουλος προσήνεγκε φράγκα 3000 περίπου, δι' ὧν ἠγοράσθησαν τὰ δημοσιεύματα τοῦ ἐν Ῥώμῃ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1829 ἐκδιδομένου ἀρχαιολογικοῦ περιοδικοῦ, δυσευρέτου καταστάντος.

Ἡ κυρία Λουκία Λουριώτου προσήνεγκεν ἀξιόλογον συλλογὴν συγγραμμάτων, νομικῶν καὶ ἱστορικῶν, ἐν οἷς καί τινα ἑλλήνων συγγραφέων, 100 περίπου τόμους.

Εἰς δὲ τὴν βιβλιοθήκην τῆς στρατιωτικῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων ἀπέστειλε δῶρον ἡ ἐν Βιέννῃ κυρία Π. Ἀργυροπούλου 350 τόμους πολυτίμων συγγραμμάτων.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μελέται καὶ λόγοι ἐκκλησιαστικοὶ ὑπὸ Ἰγνατίου Μοσχάκη, ὑφηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐκδίδονται δαπάνῃ Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν ἀδελφῶν Περρῆ, ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Πανεπιστημίου. 1883. 8ον, σελ. 563. Τιμᾶται δρ. 10.

Ἡ φιλοσοφία τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας ὑπὸ Ἰωάννου Χοῦβερ. Μεταγλωττισθεῖσα ὑπὸ Ἰγνατίου Μοσχάκη, ὑφηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Ἑνώσεως». 10, ὁδὸς Ὁμήρου. 1883. 8ον, σελ. η'—368 Τιμᾶται δρ. 5.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[1 Σεπτεμβρίου (Πέμπτη) 1883]

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν θέλον νὰ προλάβῃ τὴν περαιτέρω μετάδοσιν τῆς εὐλογίας, ἥτις ἀπό τινος κατέστη ὡσεὶ ἐνδημικὴ ἐν τῇ γείτονι πόλει τοῦ Πειραιῶς, διέταξε γενικὸν δαμαλισμὸν καὶ ἀναδαμαλισμὸν τῶν κατοίκων, διώρισε δὲ ἰατροὺς ἐπὶ τούτῳ, οἵτινες καὶ ἄρχονται προσεχῶς τοῦ καταναγκαστικοῦ ἐμβολιασμοῦ, ἐφοδιασθέντες μὲ πιστοποιητικὰ, ἅτινα θὰ χορηγῶσιν εἰς τοὺς ἐπιτυχῶς ἐμβολιασθέντας. — Αἱ ἐργασίαι τῶν χωματισμῶν καὶ τῶν τεχνικῶν ἔργων τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Πελοποννήσου εἶνε ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Ἐλευσῖνος. Τὸ συμβούλιον τῆς Ἑταιρίας τοῦ σιδηροδρόμου παρεχώρησεν εἰς τὸν Γάλλον μηχανικὸν κ. Dufour τοὺς ἐκβραχισμοὺς καὶ τὰ τεχνικὰ ἔργα δύο χιλιομέτρων πέραν τῆς Ἐλευσῖνος εἰς τὴν θέσιν τὴν λεγομένην Ἅγιος Νικόλαος ἀντὶ δρ. 265,000. Ἡ στρῶσις τῆς σιδηρᾶς ὁδοῦ ἐπροχώρησε ἀπὸ τοῦ Πειραιῶς μέχρι τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ παρὰ τὸν κῆπον Χασακῆ. — Ἡ ἑταιρία τοῦ σιδηροδρόμου Βώλου-Λαρίσσης κατασκευάζει δύο καλλιτεχνήματα, ἤτοι τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τὴν προτομὴν τοῦ βασιλέως Γεωργίου, ὅπως στήσῃ αὐτὰ πρὸ τοῦ σταθμοῦ ἐν Βώλῳ. Πρὸ δὲ τοῦ σταθμοῦ ἐν Βελεστίνῳ θὰ στηθῇ ἡ προτομὴ τοῦ Ῥήγα. — Ἐκπλέει κατ' αὐτὰς ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ κ. Ἰακώβου Τομπάζη ὁ πάρων «Ἄρης», ἐφ' οὗ ἐπιβαίνουσι χάριν γυμνασίων οἱ δόκιμοι τοῦ ναυτικοῦ. Θὰ πλεύσῃ τὰ παράλια τῆς Μεσογείου καὶ μέρος τοῦ Ὠκεανοῦ. — Ἡ εἰκοστὴ τρίτη Ὀκτωβρίου ὡρίσθη ἡμέρα πρὸς ἐκλογὴν ἑνὸς βουλευτοῦ Ἀττικῆς ἀντὶ τοῦ διορισθέντος πρεσβευτοῦ ἐν Μαυροβουνίῳ κ. Ἀνδρέου Ψύλλα. — Κατηρτίσθη ἀνώνυμος ἑταιρία πρὸς οἰκοδομὴν Χρηματιστηρίου 350,000 δραχμῶν διῃρημένων εἰς 3,500 μετοχάς. — Γενομένων ἐκλογῶν βουλευτικῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Τρικκάλων καὶ Μεγάρων πρὸς πλήρωσιν χηρευουσῶν ἑδρῶν, ἐξελέχθησαν βουλευταὶ τῆς μὲν ἐπαρχίας Τρικκάλων ὁ κ. Ἀχιλλεὺς Τακιτζῆς, τῆς δὲ τῶν Μεγάρων ὁ κ. Νικόλαος Φιλάρετος.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Μικρὸν μέρος εἶμαι γῆς,
μὴ εἰς χάρτην μὲ ζητεῖς.
Μ' ἔχεις καὶ μὲ προφυλάττεις,
μὲ φραγμοὺς μὲ περιφράττεις.
Ἂν τὴν μέσην μεταθέσῃς,
καὶ ὡς τράχηλον τὴν θέσῃς,
τότε, φίλε, παρευθὺς
Χωρὶς ἔργον θὰ μ' εὑρῇς.

Ἐν Λιβύῃ. Λ. Π. Σ.

2.

Ἐνῷ ἡ καταγωγή μου εἶνε σκοτεινὴ, εἰμπορῶ νὰ ὑψώσω πολὺ τοὺς ἀγαπῶντάς με, καὶ εἰς ἄλλους μὲν δίδω θάνατον, ἄλλους δὲ καθιστῶ ἀθανάτους. Τὸ ἐρυθρὸν εἶνε τὸ ἀγαπητόν μου χρῶμα, καὶ τοῦ μαύρου γίνομαι αἰτία.

Ἐν Πειραιεῖ. Λ. Σ.

3.

Ὅλοι μὲ φοροῦσιν ὅσοι ζοῦν 'στὴν γῆν καὶ ἀποθνήσκουν.
Ἂν μὲ ἀποκεφαλίσουν, εἰς τὰ πλοῖα μὲ εὑρίσκουν.

Σ. Κ.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Νοῦς—οὖς.

2.

Δίκη.

3.

Ἡ ὀξύνοια τοῦ πατρὸς, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν εἶνε, ἀμβλύνεται ὅταν πρόκηται νὰ ζυγίσῃ τὸ πνεῦμα τοῦ τέκνου του.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

2 Σεπτεμβρίου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 2 Σεπτεμβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιαι εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	390 50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα.-Ἀπ.-Ἰουλ.-Ὀκ.	20Δεκ.-Μαρ.-Ἰουν.-Σεπ.	30,—	392 1[2	500	472.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	453 —
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	286.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	282.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	229.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	263 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60,000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	108.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,620	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1Ἰουλ.-1Σεπτ.-1Νοεμ. 1Ἰαν.-1Μαρτ.-1Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	294.50

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4415.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	332.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,600,000	1,178,201	20 » 20 »	10.10	100	139.25
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουαρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	1[illegible]0	179.50
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	1[illegible]	200	54[illegible].—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	1,200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίες . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	28.60
» . . .	Ὄψεως »	28.85
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης 3μ.		
» »	Τραπεζικὸν 3μην	112 3[4

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.85
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	26.25
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (5 Σεπτεμβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ.	51 3[8
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0 . »	25[illegible]
» » 5 0[0 . »	25[illegible]
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου .	1[illegible]7
Λονδίνου 3 μηνῶν . . . γρ.	110 — 110 5[10
Παρισίων 3 » . . . φρ.	22.95 — 22 97 1[2
Λίρα Ἀγγλικὴ . . . γρ.	110 8[40
Εἰκοσάφραγκον . . . »	87 33[40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀρ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φραγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Τὰς ζητηθείσας πληροφορίας ἔχετε δι' ἐπιστολῆς μας ταχυδρομικῶς — Ν. Ι. Γ. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν. Ἀπεστάλη καὶ τὸ σημειούμενον φύλλον. — κ. Ι. Φ. Παρισίους. Ἐλήφθη καὶ τὸ δεύτερον. Σημειώσατέ μας, παρακαλοῦμεν, ἀκριβῶς τὴν διεύθυνσίν σας. — κ. Α. Ν Ρ. Βερολῖνον. Ἡ παραγγελία σας θὰ ἐκτελεσθῇ εὐθὺς ὡς μᾶς ἀνηγγείλητε τὴν ἐπάνοδόν σας.— κ. Π. Ι. Σ. Σύρον. Τὸ φυλλάδιον τῆς «Rass. Ell.» δὲν ἀπέστειλεν ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας», διότι οὐδεμία σχέσις μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ περιοδικοῦ τούτου ὑπάρχει· ἀλλ' ὁ ἐκδότης τῆς «Rass.» ἀπέστειλεν εἰς πολλοὺς αὐτό, ἵνα οἱ βουλόμενοι ἐγγραφῶσι συνδρομηταί· οἱ μὴ θέλοντες δύνανται νὰ τὸ ἐπιστρέψωσι. — κ. Δ*. Ἐν οὐ δέοντι ὅμως. Ὁ λόρδος Σέστερφιλδ ἔλεγε ποτέ· «Τὰς γνώσεις σου μεταχειρίζου καθὼς τὸ ὡρολόγιόν σου, τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν ἐξάγεις καὶ δὲν τὸ κωδωνίζεις ἁπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ δείξῃς ὅτι κατέχεις τοιοῦτον.— κ. Κ. Π. Α. Ζάκυνθον. Τὴν προηγουμένην περὶ ἧς γράφετε δὲν ἐλάβομεν· διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἐστάλησαν τὰ ζητηθέντα ἔκτοτε. — Δημοκρίτῳ Ὀρθότατα. Ἐν τούτοις τὸ κακὸν δὲν εἶνε σημερινόν, ὡς νομίζετε, ἀλλὰ χρονολογεῖται ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος. Πικρῶς τὸ στηλιτεύει ὁ Θέογνις εἰς τὰς «Παραινέσεις» του :

Χρήματα γὰρ τιμῶσι, καὶ ἐκ κακοῦ ἐσθλὸς ἔγημεν,
καὶ κακὸς ἐξ ἀγαθοῦ. Πλοῦτος ἔμιξε γένος.
Οὕτω μὴ θαύμαζε γένος, Πολυπαίδη, ἀστῶν
μαυροῦσθαι· σὺν γὰρ μίσγεται ἐσθλὰ κακοῖς.
Αὐτός τοι ταύτην εἰδὼς κακόπατριν ἐοῦσαν,
εἰς οἴκους ἄγεται, χρήμασι πειθόμενος. κτλ.

κ. Μ. Δ. Κωνσταντινούπολιν. Ἡ νῦν γινομένη ἔκδοσις περιλαμβάνει 4 τόμους· ἀλλ' ἐξ αὐτῶν μόνον οἱ 2 ἐξεδόθησαν μέχρι τοῦδε. — κ. Φ. Λ. Π. Κέρκυραν. Ἀνάλογον ἔχει ἡ Ἰταλία τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Κρούσκας, (de la Crusca). Crusca ἰταλιστὶ σημαίνει π ί τ υ ρ ο ν, διὰ τῆς λέξεως δὲ ταύτης ὑποδηλοῦται ὁ σκοπὸς τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἀκαδημίας ταύτης, ὅστις εἶνε ἡ τελειοποίησις τῆς ἰταλικῆς γλώσσης καὶ ὁ καθαρισμὸς αὐτῆς ἀπὸ πάσης λέξεως καὶ φράσεως κακοζήλου ἢ ἀτόπου, ὡς καθαρίζεται τὸ πίτυρον ἀπὸ τοῦ ἀλεύρου. — κ. Ι. Κ. Πειραιᾶ. Τὸ ἐστείλαμεν τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα διὰ τοῦ ταχυδρομείου. — κ. Μ. Α. Σ. Παρισίους. Ἡ σημείωσις ἐλήφθη. Παρακαλοῦμεν νὰ μὴ βραδύνῃ ἡ ἀποστολὴ τοῦ ζητηθέντος. — κ. Δ. Τ. Ἀθήνας. Εἶνε στίχος τοῦ Βιργιλίου, ὑπάρχων ἐν τῷ Β' βιβλίῳ τῆς «Αἰνηΐδος», γραφεὶς δὲ κατὰ μίμησιν τοῦ Σοφοκλείου : «Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα κοὐκ ὀνήσιμα.» — Κυρίαν Γ. Ν. Π. Κατὰ τὴν σήμερον ἰσχύουσαν ἐθιμοταξίαν ὄχι. — κ. Β. Π. Λάρισσαν. Ἡ πρώτη ἔκδοσις ἐξηντλήθη πρὸ πολλοῦ. Οὐδὲν τῶν ἐνταῦθα βιβλιοπωλείων ἔχει ἀντίτυπα. — κ. Π*. Ἑλληνικώτατα μετέφρασεν ὁ Κοραῆς τὴν dame d honneur de la reine διὰ τοῦ ἀ μ φ ί π ο λ ο ς τῆς βασιλίσσης, ἀλλ' εἶναι ἀμφίβολον ἂν σήμερον δύναται πλέον νὰ κατισχύσῃ τῆς ἐν κοινῇ χρήσει ὑπαρχούσης.— κ. Δ. Α. Λάθος ἐξ ἀπροσεξίας τοῦ μεταφραστοῦ Ἀ φ η ρ η μ έ ν ῳ Τοὐλάχιστον ἂν ὄχι δι' ἄλλο, διὰ τὸν λόγον ὃν ἀναφέρει ὁ Βοαλὼ «Εἶμαι, λέγει οὗτος, ἀκριβέστατος εἰς τὰς συνεντεύξεις μου, διότι παρετήρησα ὅτι οἱ προσμένοντες δὲν συλλογίζονται παρὰ τὰ ἐλαττώματα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τοὺς κάμνουν νὰ προσμένουν». — κ. Κ. Π. Ι. Σμύρνην. Τὸ πεζὸν μάλιστα, τοὺς στίχους ὄχι.

Digitized by Google

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΡΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

Ἐν τῇ νεκρᾷ ἡμῶν φιλολογίᾳ τὸ ἥκιστα μέχρι τοῦδε καλλιεργηθὲν εἶδος ἐστὶν ἀναντιρρήτως τὸ διήγημα. Πλὴν τῆς συλλογῆς τῶν διηγημάτων τοῦ κ. Α. Ῥ. Ῥαγκαβῆ, τῶν ἔργων τοῦ κ. Στ. Ξένου καὶ Κ. Ῥάμφου, καὶ ὀλιγίστων ἄλλων τῶν καθ' ἡμᾶς διακεκριμένων συγγραφέων, οὐδεμίαν ἔχομεν νὰ παρουσιάσωμεν ἑλληνικὴν ἐργασίαν ἐν τῷ εἴδει τούτῳ, ὅπερ πλουσιώτατα ἀντιπροσωπεύεται ἐν ταῖς γραμματολογίαις τῶν ἐπιλοίπων εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, προσφορώτατον θεωρούμενον εἰς ἀναπαράστασιν σκηνῶν τῆς ἱστορίας ἢ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἑνὸς λαοῦ, ἢ εἰς ψυχολογικὴν περιγραφὴν χαρακτήρων. Ἐν τούτοις ὁμολογούμενον εἶνε ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλολογίας δύναται νὰ ἀσκήσῃ μεγάλην ἠθικὴν ἐπίδρασιν, ὑποθέσεις ἐθνικὰς πραγματευόμενον, ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς διαπλάσεως ἐν γένει τῶν ἠθῶν. Διότι σκηναὶ εἴτε τῆς ἱστορίας εἴτε τοῦ κοινωνικοῦ βίου διαπλασσόμεναι καταλλήλως ἐν τῇ ἀφηγήσει, κινοῦσι πλειότερον τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀναγνώστου καὶ οὐ μόνον τέρπουσι καὶ λεληθότως διδάσκουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐξεγείρουσιν ἐν αὐτῷ τὸ αἴσθημα· τῆς πρὸς τὰ πάτρια ἀγάπης. Ὁ ἑλληνικὸς δὲ λαός, εἴπερ καὶ ἄλλος τις, ἔχει εὐγενῆ ἤθη, ἔθιμα ποικίλα καὶ τρόπους καὶ μύθους καὶ παραδόσεις ἐφ' ὅλων τῶν περιστάσεων τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ βίου· ἡ δὲ ἑλληνικὴ ἱστορία, ἀρχαία καὶ μέση καὶ νέα, γέμει σκηνῶν δυναμένων νὰ παράσχωσιν ὑποθέσεις εἰς σύνταξιν καλλίστων διηγημάτων καὶ μυθιστορημάτων.

Ἐν τούτοις, ὡς εἴπομεν, ὀλίγιστα εἶνε τὰ τοιαῦτα ἑλληνικὰ ἔργα, ὀλίγιστοι δὲ καὶ οἱ περὶ τὰς τοιαύτας ἐργασίας νῦν ἀσχολούμενοι. Τὴν ἔλλειψιν δὲ ταύτην συνῃσθάνθη μάλιστα ἡ «Ἑστία», ἀναγκαζομένη τούτου ἕνεκα νὰ παρέχῃ τοῖς ἀναγνώσταις αὐτῆς μεταφράσεις τῶν εὐδοκιμωτέρων τοιούτων ἔργων ξένων συγγραφέων.

Εἰς τῆς τοιαύτης δ' ἐλλείψεως τὴν πλήρωσιν ἐπιθυμοῦσα νὰ συντελέσῃ κατὰ τὰ ἐνόντα ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας», ἀπεφάσισεν, ὅσον οἱ πόροι της ἐπιτρέπουσι, νὰ προβῇ αὐτὴ ἀθλοθέτις ἀγῶνος, περιοδικῶς καθ' ἑξαμηνίαν γινομένου, πρὸς συγγραφὴν τοιούτου ἔργου, προβάλλουσα τοῦτον οἱονεὶ κέντρον πρὸς παρότρυνσιν τῶν δυναμένων εἴτε διάθεσιν ἐχόντων ν' ἀσχοληθῶσιν εἰς τοιαύτην φιλολογικὴν ἐργασίαν. Καὶ δὴ ἀποτεινομένη πρὸς πάντας τοὺς Ἕλληνας λογίους, προκηρύσσει διαγώνισμα πρὸς συγγραφὴν πρωτοτύπου διηγήματος ἐπὶ τοῖς ἑπομένοις ὅροις :

Α'). Ἡ ὑπόθεσις τοῦ διηγήματος ἔσται ἑλληνική, τουτέστι θὰ συνίσταται εἰς περιγραφὴν σκηνῶν τοῦ βίου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐν οἱαδήποτε τῶν περιόδων τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ἢ εἰς ἐξιστόρησιν ἐπεισοδίου τινὸς τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας.

Β'). Τὸ διήγημα δέον νὰ ἔχῃ ἔκτασιν 10 τοὐλάχιστον σελίδων τῆς «Ἑστίας»· ἕκαστον δὲ χειρόγραφον νὰ εἶνε ὅσον ἔνεστι καθαρῶς γεγραμμένον.

Γ'). Εἰς τὸ κριθησόμενον ἄριστον ἐκ τῶν ὑποβληθησομένων διηγημάτων θέλει ἀπονεμηθῆ βραβεῖον δραχμῶν τριακοσίων (300).

Δ'). Τὸ βραβευθησόμενον θέλει δημοσιευθῆ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ἄνευ ἄλλης ἀμοιβῆς τοῦ συγγραφέως, ὅστις καὶ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸ ἐκδώσῃ ἰδιαιτέρως ἐντὸς 3 μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».

Ε'). Ἐκ τῶν ὑποβαλλομένων ἔργων δὲν δύνανται νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἑπόμενον διαγωνισμὸν ὅσα οἱ κριταὶ ἤθελον θεωρήσει ἀνάξια λόγου.

ς'). Ἐκ τῶν λοιπῶν διηγημάτων ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας» ἀναλαμβάνει νὰ δημοσιεύσῃ ἐν τῷ περιοδικῷ ὅσα ἂν ἐγκρίνῃ ἐκ τῶν ἀμέσως μετὰ τὸ βραβευθησόμενον ἐρχομένων ἐπὶ εὐλόγῳ ἀμοιβῇ τῶν συγγραφέων.

Ζ'). Οἱ θέλοντες νὰ διαγωνισθῶσιν ὀφείλουσι ν' ἀποστείλωσι τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» διὰ τὸν πρῶτον διαγωνισμὸν τὸ βραδύτερον μέχρι 1 προσεχοῦς Ὀκτωβρίου, νὰ συνοδεύωσι δ' αὐτὰ διὰ δελτίου ἐνσφραγίστου ἐγκλείοντος τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ φέροντος ῥητόν τι διακριτικόν

Ἡ κρίσις τοῦ διαγωνισμοῦ δημοσιευθήσεται ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».

Ἡ ἀγωνόδικος Ἐπιτροπεία διὰ τὸν πρῶτον διαγωνισμὸν θ' ἀποτελῆται ἐκ τῶν κκ. Ἐμμ. Ῥοΐδου, Σπυρ. Λάμπρου καὶ Ν. Γ. Πολίτου, εὐμενῶς ἀποδεξαμένων τὴν περὶ τούτου παράκλησιν τῆς Διευθύνσεως τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 12 Μαΐου 1883.

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας».

ΣΗΜ.—Ἀναγκαῖον κρίνεται νὰ ἐπισημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι εἰς τοὺς ἀνωτέρω ὅρους δέον νὰ προστεθῇ καὶ οὗτος, ἐκ παραδρομῆς παραλειφθείς, ὅτι τὰ σταλησόμενα χειρόγραφα πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας» δὲν θὰ ἐπιστρέφωνται πρὸς τοὺς συγγραφεῖς αὐτῶν μετὰ τὴν κρίσιν, ἀλλὰ θὰ μένωσιν εἰς τὸ γραφεῖον αὐτῆς.

Ἡ Διεύθυνσις.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 350. — 11 Σεπτεμβριου 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ 39.

Ἀπὸ τῆς πρώτης Σεπτεμβρίου τὸ γραφεῖον τῆς « Ἑστίας » μετεκομίσθη εἰς τὴν ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου καὶ κατέναντι τοῦ κήπου αὐτοῦ κειμένην οἰκίαν τοῦ κ. Ἐλ. Ῥηγάδη, ὀλίγον ἀνωτέρω τοῦ Ἀρσακείου παρθεναγωγείου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ 402

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΦΗΒΙΚΗ καὶ νεανικὴ ἡλικία τοῦ Γλάδστωνος.

Η ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ διήγημα.

ΧΡΟΝΙΚΑ ἐκ Παρισίων.

ΕΝ ΓΕΥΜΑ εἰς τοῦ μεγάλου Βεζίρη τοῦ Μαρόκου.

Η ΤΡΕΛΗ ποίημα ὑπὸ Γ. Μ Βιζυηνοῦ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

— Διεθνὲς ἰατρικὸν συνέδριον συγκροτηθήσεται προσεχῶς ἐν Πετρουπόλει. Θέλουσι μετάσχει αὐτοῦ διασημότατοι ἰατροὶ τῆς Εὐρώπης, οἵτινες πρὸς τοῖς ἄλλοις ζητήμασι θέλουσιν ἐξετάσει κατὰ βάθος καὶ τὸ ἐσχάτως τὴν ἐπιστήμην ἐπασχολῆσαν ζήτημα τῆς χολέρας.

— Διεθνὴς γεωργικὴ ἔκθεσις θέλει γείνει τὸν Μάϊον τοῦ προσεχοῦς ἔτους ἐν Λισσαβώνη τῆς Πορτογαλίας.

— Μετ' οὐ πολὺ συντελεῖται ἡ οἰκοδομὴ της μεγαλοπρεποῦς μητροπόλεως τῆς Οὔλμης, ἀριστουργήματος τῆς γοτθικῆς τέχνης ἐν Γερμανίᾳ. Ὁ ναὸς οὗτος εἶνε ὁ μέγιστος τῶν τοῦ δόγματος τῶν διαμαρτυρομένων, θὰ ἔχῃ δὲ πύργον, οὗ τὸ ὕψος θὰ εἶνε ὑπέρτερον καὶ τῶν ὑψίστων τῶν ἐπὶ γῆς κωδωνοστασίων

— Ἡ «Nouvelle Revue» τῶν Παρισίων ἀναφέρει τὴν ἀνακάλυψιν χειρογράφου τινὸς ἀνεκδότου τοῦ Διδερότου, ὅπερ εὑρίσκεται ἐν τῇ ἰδιωτικῇ τοῦ Τσάρου βιβλιοθήκῃ. Εἶνε δὲ τοῦτο σχήματος μικροῦ τετάρτου, δεδεμένον δι' ἐρυθροῦ μαροκινοῦ δέρματος, ἐπικεχρυσωμένον, καὶ ἐγκεκλεισμένον ἐν θήκῃ ἐκ τοῦ αὐτοῦ δέρματος· φέρει δ' ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος τὸν τίτλον τοῦτον: «Mélanges philosophiques, historiques etc». Ὁλόκληρος ὁ τόμος οὗτος,—τίτλος, ἐπιγραφή, πίναξ τῶν κεφαλαίων καὶ ὅλον τὸ περιεχόμενον εἶνε γεγραμμένον ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ Διδερότου.

— Αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες ἀναφέρουσιν ὅτι τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ δόκτορος Ingleby πρόκειται νὰ ἐκταφῶσι προσεχῶς τὰ λείψανα τοῦ Σαικσπείρου, ἵνα παραβληθῇ τὸ κρανίον τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὴν προτομὴν αὐτοῦ τὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Στράτφορδ, καὶ διαπιστωθῇ οὕτω ἡ ὁμοιότης τῶν διαφόρων εἰκόνων τοῦ Σαικσπείρου, αἵτινες εὑρίσκωνται ἐν Ἀγγλίᾳ.

— Ἐν Ἀγγλίᾳ κατασκευάζονται δύο νέα ἀτμόπλοια κατὰ παραγγελίαν τῆς διεθνοῦς βελγικῆς Ἑταιρίας, ἥτις θὰ ἀποστείλῃ αὐτὰ εἰς τὸν ἐν Ἀφρικῇ διατρίβοντα περιηγητὴν Στάνλεϋ, ἵνα χρησιμεύσωσι διὰ τὴν συγκοινωνίαν ἐν τῷ Κόγκῳ ποταμῷ. Τὸ μὲν ἓν τούτων ὀνομασθὲν «Πόλις Ἀμβέρση» ἀναχωρεῖ ἐκ Λονδίνου περὶ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου. Τὸ δ' ἕτερον, προωρισμένον διὰ τὴν συγκοινωνίαν τοῦ ἄνω Κόγκου, θὰ εἶνε κατεσκευασμένον οὕτως, ὥστε νὰ λύεται εἰς τεμάχια, ἵνα κατορθωθῇ οὕτω ἡ μεταφορὰ αὐτοῦ κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα ὅπου, ἕνεκα τῶν καταρρακτῶν, δὲν εἶνε δυνατὴ ἡ ποταμοπλοΐα.

— Τὰς ἑξῆς πληροφορίας περὶ ἀμοιβῆς τῶν καθηγητῶν ἐν Γερμανίᾳ ἀναγινώσκομεν ἔν τινι ἐφημερίδι. Ἐκ τῶν ἐνέα Πανεπιστημίων τῆς Πρωσσίας μείζονας μισθοὺς παρέχει τοῖς καθηγηταῖς αὐτοῦ τὸ τοῦ Βερολίνου, ἐλάσσονας δὲ τοῦ Μαρβούργου· τὸ μὲν πρῶτον δίδει ἀπὸ 9,000 μέχρι 12000 μάρκων, τὸ δὲ δεύτερον ἀπὸ 5400 μέχρι 6000. Οἱ καθηγηταὶ ἀπολαμβάνουσιν ἐκτὸς τούτων ποσότητά τινα ἀφ' ἑκάστου ἐγγραφομένου φοιτητοῦ, τινὲς δὲ ἐκ τοῦ κεφαλαίου τούτου σχηματίζουσι μεγάλην πρόσοδον Κατ' ἐπιστολὴν ἀπευθυνθεῖσαν εἰς ἐφημερίδα ὑπὸ καθηγητοῦ τινος τοῦ Στρασβούργου, ὁ καθηγητὴς τῆς ἀνατομίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου κ. Reichert λαμβάνει 150 φρ. παρ' ἑκάστου μαθητοῦ διὰ τὴν χειμερινὴν μόνον ἑξαμηνίαν. Ἐπειδὴ δ' ἔχει 400 μαθητάς, τὸ λαμβανόμενον ποσὸν ἀνέρχεται εἰς 60,000 φρ. ἐκτὸς τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ, ἐπὶ ἑξαμηνίαν μόνον. Οἱ καθηγηταὶ τοῦ δικαίου καὶ τῆς φιλοσοφίας λαμβάνουσι συνήθως 25 φρ. παρ' ἑκάστου μαθητοῦ καθ' ἑξαμηνίαν διὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ὥρας διδασκαλίας καθ' ἑβδομάδα· ἀναλαμβάνουσι δὲ πολλῶν μαθημάτων τὴν διδασκαλίαν.

Οἱ ἕνεκα γήρως ἀποχωροῦντες καθηγηταὶ λαμβάνουσι καλλίστην σύνταξιν. Οἱ διδάσκοντες ἐκτιμῶνται λίαν ἐν Πρωσσίᾳ. «Ὑπὸ κοινωνικὴν ἔποψιν, γράφει ὁ καθηγητὴς τοῦ Στρασβούργου, οἱ καθηγηταὶ ἀνήκουσιν εἰς οἵαν ἀνωτέραν τάξιν καὶ οἱ ἀξιωματικοί. Ἐν χώρᾳ δὲ στρατιωτικῇ ὡς ἡ Γερμανία, ἀνωτέρα τάξις οἵα τοῦ ἀξιωματικοῦ εἶνε ἡ ἀνωτάτη τάξις.

Ἐν τῇ Μεσημβρινῇ δὲ Γερμανίᾳ οἱ μισθοὶ τῶν ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις καθηγητῶν εἰσὶν ἐλάσσονες τῶν ἐν Πρωσίᾳ.

— Ὁ Ἄγγλος ἱερεὺς W. Kirk Hobart, ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως περίεργον σύγγραμμα περὶ τοῦ ἰατρικοῦ γλωσσαρίου τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ. Ὁ συγγραφεὺς οὗτος ἐξήτασε μετὰ προσοχῆς τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον καὶ τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων ὅπως ἀνεύρῃ ἐν αὐτοῖς ἴχνη τινὰ ἰατρικῶν γνώσεων τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ. Εὗρε δ' ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῶν δύο ἔργων ἐποιεῖτο χρῆσιν πολλῶν φράσεων καὶ περιφράσεων ξένων μὲν τοῖς λοιποῖς εὐαγγελισταῖς καὶ τοῖς κλασικοῖς τῆς ἐποχῆς συγγραφεῦσι, ἀλλ' ἀπαντωσῶν ἀφ' ἑτέρου συχνότατα παρὰ Ἱπποκράτει καὶ ἄλλοις ἰατροῖς τῆς ἀρχαιότητος.

— Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ἱδρύει ἐν Βηρυττῷ ἰατρικὴν σχολήν. Διὰ τὰς ἐργασίας τῆς οἰκοδομῆς διετέθησαν ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδες φράγκων ὡς καὶ διὰ τὸν εὐτρεπισμὸν τῶν αἰθουσῶν, εἰς ἃς προσετέθη πλῆρες τμῆμα φυσικῆς καὶ ἕτερον χημικοῦ ἐργαστηρίου. Τὸν προσεχῆ ὀκτώβριον ἄρχονται τὰ μαθήματα τῆς σχολῆς ταύτης. Οἱ καθηγηταὶ διορισθήσονται ἐξ ἰατρῶν τῶν διαφόρων γαλλικῶν σχολῶν ὑπὸ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως, ἥτις θὰ χορηγῇ ἐτησίως 80,000 φράγκα πρὸς πληρωμὴν τῶν καθηγητῶν καὶ πρὸς τακτικὴν λειτουργίαν τῆς σχολῆς.

— Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς φύλλου ἡ «Ἑστία» ἄρχεται τῆς ἐν μεταφράσει δημοσιεύσεως νέου μυθιστορήματος ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ κόρη τοῦ λοχαγοῦ», ὅπερ θεωρεῖται ὡς τὸ ἄριστον τῶν πεζῶν ἔργων τοῦ διασήμου Ῥώσσου ποιητοῦ καὶ μυθιστοριογράφου Πούσκιν.

— Τῆς πρὸ ἑνὸς ἔτους ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Σ Κ. Σακελλαροπούλου γενομένης ἐκδόσεως τοῦ κειμένου τοῦ Κορνηλίου Νέπωτος ἐδημοσιεύθησαν δύο εὐμενεῖς βιβλιοκρισίαι, ἡ μὲν ἐν τῇ «Revue Critique» τῆς 7 Μαΐου 1883 ὑπὸ Λουδοβίκου Havet καθηγητοῦ τῆς λατινικῆς φιλολογίας ἐν τῇ ἐν Παρισίοις Σχολῇ τῶν Γραμμάτων, ἡ δὲ ἐν τῇ «Revue de Philologie» τῆς 28 Φεβρουαρίου 1883 ὑπὸ E. Châtelain καθηγητοῦ ἐν τῇ ἐν Παρισίοις Σχολῇ τῇ καλουμένῃ

Digitized by Google

τῶν Ἀνωτέρων Σπουδῶν. «Εὐχῆς ἄξιον, λέγει μεταξὺ ἄλλων ὁ κ. Châtelain. νὰ εἶχον καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν καθ' ἡμᾶς σχολείων μετὰ χεῖρας κείμενον οὕτω κεκαθαρμένον ὡς τὸ τῶν ἐν Ἀθήναις».

— Ἡ κυβέρνησις τοῦ μεγάλου δουκάτου τῆς Βάδης προσεκάλεσε διὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Γερμανίας τὸν φιλολογικὸν σύλλογον «Παρνασσὸν», ὅπως ἀποστείλῃ ἀντιπρόσωπον εἰς τὸ ἐν Φρειβούργῳ συνέδριον τῶν γερμανῶν ἐπιστημόνων. Ἡ ἐφορεία τοῦ συλλόγου συνελθοῦσα ἀνέθηκε τὴν ἀντιπροσωπείαν αὐτοῦ τῷ καθηγητῇ κ. Α. Χρηστομάνῳ, ὅστις εἶχε κληθῇ καὶ αὐτὸς νὰ μεταβῇ εἰς τὸ συνέδριον καὶ μετέβη ἤδη, ὅπου συγχρόνως θὰ ἀντιπροσωπεύσῃ καὶ τὸν σύλλογον.

— Κατὰ τὰς ἐφημερίδας ὁ μουσικὸς καὶ δραματικὸς σύλλογος σκοπεῖ τὴν ἀνέγερσιν θεάτρου δυναμένου νὰ περιλάβῃ 400 θεατὰς, ἐν ᾧ θὰ τελῶνται τοῦ λοιποῦ αἱ ἐξετάσεις, συναυλίαι καὶ παραστάσεις τῶν μαθητῶν τοῦ Ὠδείου.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Le premier Congrès des médecins Grecs, tenu à Athénes au mois d' Avril 1882» ἐξέδοτο ἄρτι ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ φιλόπονος ἰατρὸς κ. Κ. Στεκούλης γαλλιστὶ ἔκθεσιν περιληπτικὴν τῶν κατὰ τὸ α' ἐν Ἀθήναις ἰατρικὸν συνέδριον· δηλαδὴ μετέφρασεν ὅλα τὰ Πρακτικὰ, τὰ ὁποῖα ἐν ὀγκωδεστάτῳ τόμῳ πρὸ μικροῦ ἐδημοσιεύθησαν ἑλληνιστὶ, πολλαχοῦ συντομεύσας αὐτὰ ὀλίγον, ἀλλὰ χωρὶς νὰ παραλείψῃ κάμμίαν τῶν οὐσιωδῶν ἀνακοινώσεων, αἵτινες τότε ἐγένοντο, πολλὰς μάλιστα, τὰς συντομωτέρας, καὶ κατὰ λέξιν μεταγλωττίσας διὰ τὸ ἀκριβέστερον. Ὁ κ. Στεκούλης ἐδημοσίευσε τοὺς κόπους του τούτους τὸ πρῶτον ἐν τῇ «Ἰατρικῇ Ἐφημερίδι τῆς Ἀνατολῆς» τῇ γαλλιστὶ ἐκδιδομένῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει, νῦν δὲ ἐξέδοτο καὶ ἐν τόμῳ εἰς μικρὸν 4ον ἐκ σελ. 147, προσθέσας καὶ δύο γεωγραφικοὺς χάρτας ἐν τέλει ἀκριβεστάτους, ἕνα μὲν ἐνδεικνύοντα τὰς πηγὰς τῶν ἰαματικῶν ὑδάτων ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἄλλον δὲ εἰκονίζοντα τὰς πορείας ἃς ἀκολουθοῦσιν οἱ εἰς Μέκκαν πορευόμενοι προσκυνηταί.

— Ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Λούβρου ἐτοποθετήθη τὸ κολοσσιαῖον ἄγαλμα τῆς Νίκης τὸ ἐκ τῆς νήσου Σαμοθράκης εἰς Παρισίους μετενεχθέν. Μέχρι τοῦδε ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Λούβρου ἦν θεατὸν τὸ κάτω μόνον μέρος τοῦ ἀγάλματος τούτου καί τινα τεμάχια, νῦν ὅμως κομισθείσης ἐκ Σαμοθράκης καὶ τῆς βάσεως ἥτις παριστᾷ τὸ ἔμπροσθεν μέρος τριήρεως ὑπὸ τοῦ κ. Σαμποαζῶ προξένου τῆς Γαλλίας, τὸ σύνολον ἐστήθη τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ τμήματος τοῦ Λούβρου κ. Ῥαβαισσῶν. Εἶνε δ' ἀξιοθέατον καὶ ἐκ τῶν καλλιτέρων τοῦ Λούβρου ἀγαλμάτων.

— Αἱ ἐν τῷ κράτει, πλὴν τῶν νέων ἐπαρχιῶν, ὑπάρχουσαι μοναὶ συμποσοῦνται εἰς 145, ἐξ ὧν 10 γυναικεῖαι. Οἱ ἐν αὐταῖς δὲ διαιτώμενοι μοναχοὶ εἰς 1618, μοναχαὶ εἰς 203, δόκιμοι εἰς 668, ἐξ ὧν 69 γυναῖκες, καὶ ὑπηρέται εἰς 760.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Τοῦ θεσμοῦ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως ὡς μέσου ἐκτελέσεως ἀπολογία ὑπὸ Ἐμμανουὴλ Σ. Λυκούδη, διδάκτορος τῶν νομικῶν καὶ πρωτοδίκου ἐν Σύρῳ. Ἐν Ἑρμουπόλει Σύρου, τύποις «Πατρίδος». 1883. Εἰς 8ον σελ. 35.

Λογοδοσία τοῦ Συμβουλίου τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου, κατὰ τὴν λῆξιν τοῦ ἑνδεκάτου συλλογικοῦ ἔτους 1882, ἀναγνωσθεῖσα τὴν 26 Ἰανουαρίου 1883 ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου Θωμᾶ Καλλιβούλου, ἰατροῦ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1883. Τύποις Βουτυρᾶ καὶ Σας. 8ον, σελ. 20.

Ἡ νῆσος Πεπάρηθος. Dissertatio philologica, quam scripsit ad summos in philosophia honores ab amplissimo philosophorum Ienensium ordinae rite impetrandos S. A. Oikonomos sciathius. Ienae, typis Frommanni (H. Pohle) 1883. 8ον, σελ. 32 [Ἐν τῇ ἐναισίμῳ ταύτῃ διατριβῇ ὁ κ. Σ. Οἰκονόμος Σκιάθιος διαλαμβάνει τὰ κατὰ τὴν ἀρχαίαν γεωγραφίαν καὶ ἱστορίαν τῆς νήσου Πεπαρήθου, τῆς νῦν καλουμένης Σκιάθου. Κυρίως ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ περιληπτικῶς περιλαμβάνεται πᾶν ὅ,τι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι συγγραφεῖς ἔγραψαν περὶ τῆς νήσου ταύτης, μετὰ τῶν οἰκείων παραπομπῶν εἰς αὐτούς. Ἐν γένει δ' εἰπεῖν ἡ μελέτη αὕτη τοῦ κ. Οἰκονόμου εἶνε ἀξία πολλοῦ λόγου καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς αὐτοτελὴς ἀρχαία περιγραφὴ τῆς νήσου καὶ ὡς εἰσαγωγὴ εἰς πᾶσαν περὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς νήσου Σκοπέλου μελέτην.]

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Μία τῶν ἀναγνωστριῶν τῆς «Ἑστίας» ἐπιστέλλει ἐκ Θεραπείων τὰ ἑπόμενα πρὸς τὴν Διεύθυνσιν αὐτῆς :

»Ἐν Θεραπείοις, τῇ 2 Σεπτεμβρίου 1883.

»Κύριε Διευθυντὰ τῆς «Ἑστίας»,

»Ἡ γράφουσα τὸ παρὸν εἶναι ἐκ τῶν ἐνίοτε ἀναγινωσκουσῶν τὸ ἀξιόλογον ὑμῶν περιοδικόν· εἶναι περίεργος νὰ μάθῃ διατί μεταξὺ τοῦ ἡμετέρου φύλου (ἐννοῶ τὰς νεάνιδας) παρατηρεῖται μ έ γ α ς ἀ ρ ι θ μ ὸ ς διοπτροφόρων ἢ pince-ner-φόρων, κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους παρ' ἄλλοτε ; Πρὸ δεκαπέντε ἢ εἴκοσι ἐτῶν τὰ λεγόμενα ὀμματοϋάλια ἐφορούσαμεν ἡμεῖς αἱ γρααι· σήμερον συμβαίνει τὸ ἐναντίον. Τί σημαίνουν τὰ χρωματιστὰ ἐκεῖνα pince-nez ; εἶνε λόγῳ ὑγιεινῆς τῶν ὀφθαλμῶν ἢ π ρ ὸ ς ἐ π ί δ ε ι ξ ι ν ;

»Τὴν λεπτομερῆ ὑμῶν ἀπάντησιν πρὸς τὰ γραφόμενά μου μετ' εὐχαριστήσεως θέλω ἀναγνώσει ἐν τῷ Δ ε λ τ ί ῳ τοῦ ἀξιολόγου ὑμῶν περιοδικοῦ.

»Δέξασθε, Κύριε, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξαιρέτου ὑπολήψεώς μου.

»Μαρία Ἀ...

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας» θέλουσα νὰ διαφωτισθῇ καλῶς τὸ ἐνδιαφέρον ζήτημα, ὅπερ τῇ ἀπευθύνει ἡ ἐν Θεραπείοις ἀναγνώστρια, ὑποβάλλει αὐτὸ εἰς τοὺς πολλοὺς αὐτῆς ἀναγνώστας, ζητοῦσα τὴν γνώμην αὐτῶν ἐπὶ τούτου, ὑπόσχεται δὲ νὰ δημοσιεύσῃ τὰς ἐπιτυχεστέρας τῶν σταλησομένων αὐτῇ ἀπαντήσεων.

2.

Ἑνικὸν ὁ πλοῦτος εἶμαι τῶν ἀνθρώπων τῶν χρηστῶν
καὶ τὸ θάρρος διεγείρω τῶν καλῶν ἀγωνιστῶν.
Ὁ πληθυντικός μου εἶνε κινδυνῶδες καὶ κακὸν,
ἂν εἰς χεῖρας ἀλαζόνος καὶ κακοῦ ἀνθρώπου τύχῃ,
Οὗτος—ποία μαύρη τύχη ! —
Χάριν τοῦ πληθυντικοῦ μου χάνει φεῦ ! τὸν ἑνικόν.

1883 φι.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Ὁ ἀ γ ρ ό ς.

2.

Τὸ ξ ί φ ο ς.

3.

Δ έ ρ μ α-ἕ ρ μ α.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

9 Σεπτεμβρίου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 9 Σεπτεμβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0]0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	392 50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1[2	500	472.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοέμβ.	30,	405,—	500	454.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	287.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	282.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	229.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	20.	225,—	250	263 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	109.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	296.50

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4405.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	329.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	138.50
Ἀσφαλίστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	140	174.50
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	556.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου. . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	59.—
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	28.65
» . . .	Ὄψεως	»	28.90
Γαλλίας—Ἐθνικῆς	Τραπέζης	3ήμ.	114
» »	Τραπεζικὸν	3μην.	113

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.95
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	26.30
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (19 Σεπτεμβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ. 52
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0. » 249
» » 9 0[0. » 258
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου » 152
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ. 109 15[40—109 20[40.
Παρισίων 3 » . . . φρ. 23. 05 — 23. 07 1[2
Λίρα Ἀγγλικὴ . . . γρ. 110 10[40
Εἰκοσάφραγκον . . . » 87 34[40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἐπιστολήν μας ἐπέμψαμεν ταχυδρομικῶς τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα. — κ. Χ. Π. Πάτρας. Τὰ φύλλα ἀπεστάλησαν. Τὴν πρὸς τὸν κ. Σ. Κ. ἐπιστολήν σας ἀπεστείλαμεν εἰς Μεσολόγγιον, διότι δὲν τὸν ἐπρόφθασεν ἐνταῦθα. — Ἀνδρομάχῃ. — Ἀγνοοῦμεν ἂν ἔχῃ ἐνταῦθα ἀντιπρόσωπον. Πληροφορίας περὶ τῆς κληρώσεως τοῦ λαχείου τούτου δύνασθε νὰ ζητήσητε παρὰ τῆς ἐν Βιέννῃ ἐφημερίδος «Moniteur de la Chance Universelle», ἥτις προθύμως ἀπαντᾷ εἰς πᾶσαν τοιαύτην αἴτησιν. — κ. Α**. Οὐχὶ δι' αὐτοῦ καὶ μόνου. Εὐδοκιμοῦσι τινὲς διὰ φυσικῆς εὐφυΐας, τινὲς διὰ τῶν προστασιῶν καὶ τινὲς δι' ἀνεξηγήτου θαύματος· ἀλλ' οἱ πλεῖστοι ἐπιτυγχάνουσι, διότι ἤρχισαν τὸ στάδιον ἄνευ ὀβολοῦ. — κ. Ν. Δ. Ἀλεξάνδρειαν. Ἡ ἀποστολὴ ἐπανελήφθη ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. — κ. Μ. Δ. Α. Τρίπολιν. Εὑρίσκεται παρὰ τῷ ἐνταῦθα βιβλιοπωλείῳ Κορομηλᾶ εἰς τεύχη 5, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 3,50. — Συνδρομητῇ. Δύνασθε νὰ πέμψητε πρὸς τὸν ἀναγγείλαντα ὑμῖν τὸ γεγονὸς τὸ ἐπισκεπτήριόν σας, ἐφ' οὗ γράφετε ὀλίγας συγχαρητηρίους λέξεις. — κ. Α. Σ. Κέρκυραν. Βιβλίον ὁποῖον μᾶς σημειόνετε δὲν γνωρίζομεν νὰ ἐξεδόθη ἐνταῦθα τελευταῖον. — Ἀέργῳ. On finit toujours par faire ce que veulent les femmes. — κκ. Χ. Ρ. Κάϊρον καὶ Λ. Ν. Πλάτανον. Ἀπεστάλησαν. — κ. Χ. . . Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν χρησιμεύει ἡμῖν ἕνεκα περισσείας ἄλλης ὁμοίας ὕλης. — Κυρίαν Μ. Α. Θεραπειά. Διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῆς ἀπορίας σας ἴδ. τὴν στήλην προβλημάτων τοῦ σημερινοῦ Δελτίου. — κ. Α. Ν. Ἡ κατὰ τῆς πενθερᾶς καταφορά, ὁποία σήμερον παρατηρεῖται πολλαχοῦ, δὲν φαίνεται νὰ ὑπῆρχε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Ὡς ἐκ τῶν ὅλως διαφόρων ὅρων τοῦ κοινωνικοῦ βίου καὶ τῆς διαφόρου θέσεως τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ κοινωνίᾳ, σπανιώτατα φαίνεται ἐγεννῶντο ἀφορμαὶ ἔριδος τοῦ γαμβροῦ πρὸς τὴν πενθεράν. Παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ὅμως ὑπάρχουσιν ἐνδείξεις δηλοῦσαι ὅτι ἡ πενθερὰ δὲν ἦτο ἀπηλλαγμένη τῆς σήμερον περὶ αὐτῆς ἐπικρατούσης δυσμενοῦς γνώμης. Ὁ Ἰουβενάλις ἐν τῇ ἕκτῃ αὐτοῦ σατύρᾳ λέγει:

Disperanda tidi salva concordia socru. . .

ἤτοι «ἐφ' ὅσον ζῇ ἡ πενθερά σου μὴ ἐλπίσῃς ὁμόνοιαν ἐν τῷ οἴκῳ σου.» — κ.κ. Κ. Φ. Λάρισσαν καὶ Β. Χ. Σύρον. Ἐλήφθησαν. — κ. Μ. Δ. Διὰ τὰς ἀφορήτους περιττολογίας. Κατὰ τὸν Σχίλλερ:

Jeden anderen Meister erkennt man an dem, was er [ausspricht ;
Was er weise verschweigt, zeigt mir den Meister des [Styls.

κ. Α. Π. Ζ. Τρίπολιν. Δύνασθε νὰ ἀποταθῆτε κατ' εὐθεῖαν.

Αἱ συνδρομαὶ διευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς Ἀθήνας «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας», ἀποστέλλονται δὲ δι' ἐπιταγῶν, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χρυσοῦ, τοκομεριδίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν δανείων, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Γαλλικῆς Τραπέζης ἢ γαλλικῶν γραμματοσήμων.

—

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[8 Σεπτεμβρίου (Πέμπτη) 1883].

Ὡς γνωστὸν, πρὸ καιροῦ ἐγένοντο προτάσεις πρὸς τὴν Κυβέρνησιν περὶ κατασκευῆς του ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λαμίαν σιδηροδρόμου. Ἡ Κυβέρνησις πρὶν ἀπαντήσῃ εἰς ταύτας, ἀπέστειλε τὰ δύο τρίτα τῶν ἐν Ἑλλάδι ὑπηρετούντων ξένων μηχανικῶν, τῶν ἐσχάτως ἐξ Εὐρώπης κληθέντων, ὅπως ποιήσωσιν ἐδαφικὰς μελέτας καὶ χωρομετρήσωσι τὰ μέρη ὅπου θὰ διέλθῃ ὁ σιδηρόδρομος. Οἱ μηχανικοὶ οὗτοι, ἐπιτελέσαντες τὸ ἔργον αὐτῶν, θὰ ὑποβάλωσιν ὁσονούπω εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὰ ἐπὶ τούτῳ πορίσματά των, ἐπέστρεψαν δὲ οἱ ἡμίσεις αὐτῶν εἰς Πελοπόννησον πρὸς μελέτην τῶν ἔργων τῆς ὁδοποιΐας. — Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τοῦ ἑλλ. Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐψήφισε τὸ ποσὸν φράγκων 1000 ὑπὲρ τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἐν Ἰσχίᾳ ἐκ τοῦ σεισμοῦ θυμάτων. — Πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν ὑπαρχόντων δοκίμων τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ συνεστήθη ναυτικὴ σχολὴ ἐπὶ τοῦ πάρωνος «Ἄρεως». — Κατὰ τὴν «Ἐφημερίδα» πρόκειται νὰ δοθῶσι τὰ ἐπίδικα λουτρὰ Αἰδηψοῦ εἰς ἑταιρίαν πρὸς κατασκευὴν μεγάλων καταστημάτων, οἷα τὰ ἐν τοῖς λουτροῖς τῆς Εὐρώπης πρὸς ἄνετον διαμονὴν τῶν φοιτώντων εἰς αὐτά, ἡ ἀπόφασις δ' αὕτη ἐλήφθη μετὰ προηγουμένην συνεννόησιν τοῦ δήμου Αἰδηψίων καὶ τῆς Κυβερνήσεως. Αἱ ἐπὶ τούτῳ συμφωνίαι μάλιστα περατοῦνται εὑρεθείσης τῆς ἑταιρίας, ἥτις θ' ἀναλάβῃ τὴν ἐπιχείρησιν, αἱ δὲ ἐργασίαι τῆς κατασκευῆς ἄρξονται ἅμα ὑπογραφομένου τοῦ ὁριστικοῦ συμβολαίου, τοῦθ' ὅπερ ἐλπίζεται ὅτι δὲν θὰ βραδύνῃ. — Ἐν Φαλήρῳ ἤρξαντο αἱ ἀσκήσεις τῶν μελλόντων νὰ ἀποδυθῶσιν εἰς τοὺς προσεχεῖς ἱπποδρομικοὺς ἀγῶνας, οἵτινες θὰ τελεσθῶσιν εἰς δύο κατὰ συνέχειαν κυριακάς. — Αἱ ἐργασίαι τῆς διορύξεως τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου προβαίνουσι δραστηρίως. Διαβεβαιοῦσιν οἱ μηχανικοί, ὅ,τι οὕτω χωρούσης τῆς ἐργασίας, ἡ τομὴ θὰ κατορθωθῇ νὰ εἶνε τετελεσμένη ἐντὸς τῶν τεταγμένων προθεσμιῶν, ἴσως δὲ μόνον ἡ ἀρκετὴ ἐκβάθυνσις καὶ αἱ προκυμαῖαι δὲν προφθάσουν νὰ εἶνε τελειωμέναι εἰμὴ μετὰ ἓξ ἀκόμη μῆνας. — Δι' ἀγγλικοῦ ἀτμοπλοίου καταπλεύσαντος εἰς Πειραιᾶ ἐκομίσθη μετ' ἄλλων εἰδῶν καὶ ἅπαν τὸ ὑλικὸν τῆς στρωθησομένης ἱπποσιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἐν Πειραιεῖ ἀπὸ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ μέχρι τῶν ἀποθηκῶν τοῦ τελωνείου. Ἡ κατασκευὴ τῆς γραμμῆς ταύτης ἄρχεται τὴν 1 προσεχοῦς Ὀκτωβρίου. — Ἡ περιουσία τῆς ἐνταῦθα Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας ἀνήρχετο τὴν 31 Δεκεμβρίου π. ε. κατὰ τὰ πρό τινων ἡμερῶν ἐκδοθέντα πρακτικὰ αὐτῆς εἰς δραχμὰς νέας 1,393,261.79. Κατὰ τὸ ἔτος δὲ τοῦτο τὰ ἔσοδα μὲν ἀνῆλθον εἰς 324,123.72 τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 328.780.23 ἤτοι ὑπερέβαλον ἐκεῖνα κατὰ 4,656.51 δρ.

Ἡ **Λέσχη τῶν Μικρασιανῶν Σπουδαστῶν** μετηνέχθη καὶ ἐγκατέστη ἐν ἰδιαιτέρῳ καταστήματι κειμένῳ, ἐν ὁδῷ Προαστείου, κατὰ τὴν διασταύρωσιν αὐτῆς μετὰ τῆς τοῦ Σόλωνος, τακτοποιήσασα καὶ τὸ ἀναγνωστήριον αὐτῆς. Αἱ τακτικαὶ συνεδρίαι τῆς Λέσχης συγκαλοῦνται κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν ὥραν 9 π. μ.

LA MODE FRANÇAISE

37 = Rue de Lille, à Paris = 37

—

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ
ΤΟΥ 1864

83η ΚΛΗΡΩΣΙΣ, ΕΝΕΡΓΗΘΕΙΣΑ ΤΗ 1η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1883 (Ν. Ν.)

ΕΝ ΒΙΕΝΝΗι.

Ἐξήχθησαν αἱ ἑξῆς 14 σειραί:

118 324 336 431 1338 2008 2075 2160 2267 2472 2655 3338 3586 3687.

Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ.	Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ.
118	7	2000		90	1000
	26	400		98	500
	44	500	2160	9	400
	62	500		34	500
	87	1000		52	400
324	45	400		84	2000
336	4	3000	2267	1	1000
	8	400		3	500
431	1	10000		7	400
	15	400	2267	20	400
	71	400		27	400
	84	400	2472	59	1000
1338	1	500	2655	58	500
	17	15000		61	20000
	60	200000	3338	34	500
2008	35	500		35	500
	38	500		47	500
2008	51	400		61	400
	61	400		70	1000
	72	400		81	400
	97	1000	3586	20	400
2075	9	400		45	3000
	10	400		60	500
	23	500		81	500
	32	400	3687	37	2000

Πᾶσαι αἱ λοιπαὶ (1350) ὁμολογίαι τῶν ἀνωτέρω σειρῶν ἐκληρώθησαν πρὸς 200 φιορ. χρ. ἑκάστη. — Ἡ πληρωμὴ τῶν κληρωθέντων ἀριθμῶν ἄρχεται ἀπὸ 1 Δεκεμβρίου 1883, ὅτε γενήσεται καὶ ἡ ἑπομένη κλήρωσις.

ΕΛΒΕΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς Ἑλβετικῆς Σχολῆς, κειμένης ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 10, ἀπέναντι τοῦ Ἀρσακείου, γνωστοποιεῖ ὅτι ἀπὸ τῆς σήμερον παρέχει εἰς τοὺς γονεῖς τοὺς θέλοντας νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς αὐτὴν τὰ τέκνα των πᾶσαν πληροφορίαν, καὶ συνάμα ἐνεργεῖ τὰς ἐγγραφὰς τῶν κατατασσομένων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Αὐγούστου 1883.

—

Ἡ νεωστὶ συσταθεῖσα αὕτη Σχολὴ ἐν Ἀθήναις κυρίως σκοπὸν ἔχει τὴν διδασκαλίαν ξένων γλωσσῶν εἰς τὰς ἐν αὐτῇ φοιτώσας μαθητρίας. Ἀλλ' οὐχ ἧττον μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας θὰ καλλιεργῶνται ἐν αὐτῇ καὶ τὰ ἄλλα ἐγκύκλια μαθήματα, ὧν ἡ διδασκαλία θὰ γίνεται κατὰ τὰς νεωτάτας ἐν Ἑλβετίᾳ διδακτικὰς μεθόδους. Ἡ περὶ τὸ ἔργον δὲ πεῖρα καὶ ὁ ζῆλος τῶν πεπαιδευμένων διευθυντριῶν Κυριῶν Σοφίας Σωτηροπούλου Μπαγῆ καὶ **Edwige Greeven** ἐγγυῶνται τὴν εὐδοκίμησιν τοῦ νέου τούτου ἱδρύματος.

Ἀθήνησι τύποις **Κορίννης**

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 351. — 18 Σεπτεμβριου 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 403

—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ. Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν.

ΡΟΥΜΕΛΗ ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη

ΕΦΗΒΙΚΗ καὶ νεανικὴ ἡλικία τοῦ Γλάδστωνος

ΑΙ ΑΥΤΟΜΑΤΟΙ ΑΝΑΔΑΣΩΣΕΙΣ ὑπὸ Ν. Χλωροῦ.

Ο ΒΕΣΟΥΒΙΟΣ ΚΑΙ Η ΙΣΧΙΑ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

— Ἐν τῷ «Χρόνῳ», τῇ ἐγκρίτῳ ἐφημερίδι τῶν Παρισίων, ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. A. Mézières δημοσιεύει μελέτην περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ποιημάτων τοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου, ἐν ᾗ διὰ θερμῶν ἐκφράσεων συμπαθείας καὶ θαυμασμοῦ χαρακτηρίζει τὴν ποιητικὴν ἀξίαν καὶ τὸν φιλοπάτριδα βίον τοῦ Λευκαδίου ποιητοῦ. «Ἦτο, λέγει ὁ διαπρεπὴς Γάλλος συγγραφεύς, ἓν τῶν εὐγενεστάτων πνευμάτων, μία τῶν μεγίστων καρδιῶν τοῦ αἰῶνος τούτου. Αἱ πραγματικαὶ καὶ ὅλως νέαι καλλοναὶ τῆς ποιητικῆς γλώσσης ἧς ποιεῖται χρῆσιν δύνανται ἴσως νὰ διαλάθωσι τὴν καλαισθησίαν τῶν ξένων ἀναγνωστῶν καὶ ἐν μέρει νὰ ἐξαφανισθῶσι καὶ ἐν τῇ καλλίστῃ μεταφράσει. Ἀλλὰ τοῦ βίου αὐτοῦ τὸ ἀμετάβλητον, τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον τοῦ χαρακτῆρός του προκαλοῦσι παντὸς τὴν ὑπόληψιν καὶ τὰς συμπαθείας. Ὁ πεπαιδευμένος οὗτος Ἕλλην, ὁ ἀρχαῖος μαθητὴς τοῦ Λυκείου τῆς Γενεύης καὶ τῶν πανεπιστημίων τῆς Πίζης καὶ τῶν Παρισίων, ἠθέλησε νὰ διανύσῃ τὸν βίον ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὀρεσιβίων κατοίκων τῆς μικρᾶς πατρίδος του καὶ νὰ προσοικειωθῇ αὐτοὺς τοὺς ἁπλουστάτους τύπους τῆς δημώδους γλώσσης, ὅπως καταστῇ ὁ ποιητὴς τῶν ἐθνικῶν πόθων καὶ ἀξιώσεων Οἱ στίχοι αὐτοῦ οὐδαμῶς ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς λυρικὰς διαχύσεις τῶν εὐτυχῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὰς ἠρέμους ζωγραφίας τῶν ποιητῶν, τῶν μόνον εἰς τὴν τέχνην αὐτῶν ἀσχολουμένων· ἡ ποίησίς του δὲν εἶνε ἡ εἰρηνικὴ ἐργασία καλλιτέχνου, εἶνε ἡ πολεμιστήριος κραυγὴ μαχητοῦ».

Καὶ κατωτέρω, ἀφοῦ περιγράφῃ τοὺς πόθους αὐτοῦ καὶ τὰς φιλοπάτριδας ἐνεργείας ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως, ἐρχόμενος εἰς τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης καὶ ἐκθέτων τὰς ὑπὲρ τῆς δημώδους γνωστὰς συμπαθείας τοῦ Βαλαωρίτου, ἐπιφέρει: «Ἐν τῇ μετὰ τοῦ Βαλαωρίτου συνδιαλέξει, ὡς καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ, ἠδύνατό τις πάντοτε νὰ διίδῃ τὴν ἐλπίδα τῆς συνδέσεως τοῦ παρόντος μετὰ τοῦ ἀπωτάτου μέλλοντος τῆς Ἑλλάδος. Πολλάκις κατὰ τοὺς ἐν τῇ θαλάσσῃ περιπάτους ἡμῶν, κατὰ τὰς μακρὰς συνομιλίας ὑπὸ τὴν φιλόξενον στέγην τῆς ἐν Λευκάδι οἰκίας του, τὸν ἤκουσα βεβαιοῦντα ὅτι ζῶν, ὡς συνείθιζεν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ναυτῶν, τῶν ποιμένων καὶ τῶν χωρικῶν, ἀνεύρισκε παρ' αὐτοῖς, οὐ μόνον εἰς τοὺς λόγους των, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα αὐτῶν, κἄτι τι τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Διετείνετο ὅτι ὁ χριστιανισμὸς οὐδαμῶς διέκοψε τὴν ἐθνικὴν παράδοσιν, καὶ ὅτι θρησκευτικαί τινες τελεταί, ὡς λ. χ. αἱ κηδεῖαι, ἐτελοῦντο ἔτι καὶ νῦν σχεδὸν ὡς ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ὁμήρου. Ἐνθυμοῦμαι τὴν χαρὰν ἣν ἐπροξένησα αὐτῷ ὅτε ἐπεφορτίσθην ὑπὸ τοῦ κ. Roubin, τοῦ σοφοῦ βιβλιοφύλακος τοῦ Ἰνστιτούτου, νὰ τὸν ἐρωτήσω ἐὰν ὀνόματά τινα ἰχθύων, ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου Πλινίου ἀναφερομένων, οὐδαμοῦ δ' ἀλλαχοῦ εὑρισκομένων, ἦσαν ἔτι ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ναυτικοῖς τοῦ Ἰονίου πελάγους. Ὁ Βαλαωρίτης ἔσχε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ τὰ ἀνεύρῃ πάντα καὶ ἀκριβῶς νὰ τὰ ὁρίσῃ γαλλιστί. Συνεπέραινε δ' ἐκ τούτου, ἐγκαυχώμενος, ὅτι ἡ παράδοσις τῆς ἐν χρήσει γλώσσης, λίαν διαφόρου τῆς ὑπὸ τῶν λογίων γραφομένης, οὐδαμῶς εἶχε διακοπῇ κατὰ τὴν πάροδον τῶν αἰώνων ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς πατρίδος του».

Εἶτα ὁ κ. Mézières ἐνδιατρίβει εἰς τὸ εἶδος καὶ τὸ θέμα τῶν ποιημάτων τοῦ Βαλαωρίτου καὶ καταλήγει οὕτω· «Ἡ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνωσις τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου ἦτο ὁ διάπυρος αὐτοῦ πόθος, ἡ τελευταία ἐλπὶς ἣν ἐξέφραζε πρὸ τοῦ θανάτου του. Τὸ ἥμισυ μόνον τοῦ ὀνείρου του ἐπραγματώθη. Ἐὰν ἔζῃ σήμερον, θὰ ἦτον ἀπαρηγόρητος βλέπων τὴν προσφιλῆ αὐτῷ Ἤπειρον ἀποκλειομένην τῆς συνθήκης, ἥτις ἔδωκε τὴν Θεσσαλίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Γνωστὸν μετὰ πόσου ζήλου ἡ ἑλληνικὴ διπλωματία ἐζήτει ἵνα τὰ νέα ὅρια χαραχθῶσι πρὸς βορρᾶν, ἐκεῖθεν τῶν Ἰωαννίνων. Τὰ ποιήματα τοῦ Βαλαωρίτου ἐξηγοῦσι τὸ αἴσθημα τοῦτο, ὅπερ βεβαίως εἶχον συντελέσει νὰ ὑποθάλψωσιν. . .»

— Ἐν Παρισίοις τὰς ἡμέρας ταύτας τὴν γενικὴν προσοχὴν ἑλκύει ἡ μεγάλη καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις, ἡ κατὰ τριετίαν τελουμένη. Ἡ ἔκθεσις ἤρξατο τὴν 15 Σεπτεμβρίου καὶ θέλει ἐξακολουθήσει ἐπὶ ἕνα μῆνα· περιλαμβάνει δὲ 700 ἔργα γραφικῆς, πλεῖστα ἀγάλματα καὶ ἄλλα καλλιτεχνήματα.

— Νέου ἔργου τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις, ὅπερ φέρει τίτλον : «Αἱ νῆσοι τῆς Μάγχης». Ἐν αὐτῷ ὁ ποιητὴς εἰκονίζει ζωηρῶς τὸν μικρὸν λαὸν τῶν δύο νορμανδικῶν νήσων, τῆς Γέρνεη καὶ Γκερνεσέη, ἐν αἷς διεβίωσεν ἐπὶ δεκαοκτὼ ἔτη ἐξόριστος. Ἐν τῇ ὁριστικῇ ἐκδόσει τῶν ἔργων τοῦ Οὐγκὼ «Αἱ νῆσοι τῆς Μάγχης» θὰ συμπεριλαμβάνωνται ἐν ἀρχῇ τοῦ τόμου τοῦ περιέχοντος τοὺς «Ἐργάτας τῆς θαλάσσης».

— Ἐν Γαλλίᾳ ἀπεφασίσθη ὁριστικῶς ἡ διοργάνωσις τῶν μαθητῶν τῶν σχολείων εἰς τάγματα καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἐκγύμνασις αὐτῶν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ σχέδιον ἐφαρμόζεται εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ νομοῦ τῶν Παρισίων, ὧν οἱ μαθηταὶ κατὰ τὸ περὶ τούτου διάταγμα θέλουσιν ἀποτελέσει 24 τάγματα, ὑπαγόμενα ἕκαστον εἰς ἰδίαν διοικητικὴν περιφέρειαν.

Οἱ μαθηταὶ θέλουσι φέρει τουφέκιον καὶ στολὴν ὁμοιόμορφον, ἅτινα θέλει χορηγεῖ ἡ πόλις. Πίστωσις 500,000 φράγκων ἐνεγράφη εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 1883 διὰ τὰς ἀναγκαίας δαπάνας πρὸς διοργάνωσιν τῶν σχολειακῶν τούτων ταγμάτων.

— Εἰς ποίαν τελειότητα προήγαγον οἱ Γερμανοὶ τὸν κλάδον τῆς δημοτικῆς αὐτῶν ἐκπαιδεύσεως μαρτυρεῖ ἐπαρκῶς ἡ ἑπομένη περιγραφὴ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τῆς πολίχνης Frankenberg, ἣν δημοσιεύει γαλλικὴ ἐφημερὶς ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ ἐν Λειψίᾳ ἀνταποκριτοῦ αὐτῆς : «Ὅ,τι μᾶλλον ἐκίνησε τὴν προσοχήν μου ἐν Frankenberg, λέγει οὗτος, ὑπῆρξε τὸ δημοτικὸν σχολεῖον. Τὸ κατάστημα ἐν ᾧ λειτουργεῖ τοῦτο εἶνε ἀληθὲς ἀνάκτορον· αἱ μεγάλαι καὶ ὡραῖαι κλίμακες αὐτοῦ εἶνε ἐκ γρανίτου, αἱ αἴθουσαι ὑψήροφοι καὶ καλῶς ἀεριζόμεναι, ἡ δὲ πρὸς τὴν πόλιν καὶ τοὺς πέριξ λόφους θέα μεγαλοπρεπής. Τὸ λαμπρὸν οἰκοδόμημα περιλαμβάνει πλείονας τῶν 2,000 μαθητῶν, ἄρρενα καὶ κοράσια, χωριζόμενα ἐννοεῖται τὰ μὲν ἀπὸ τῶν δέ. Ἐν οὐδενὶ δημοτικῷ σχολείῳ, ἀλλ' οὔτε ἐν σχολείῳ τῆς μέσης ἡμῶν ἐκπαιδεύσεως, εἶδον σπουδαστήριον φυσικῆς ἱστορίας τόσον εὐρὺ καὶ τόσον πλῆρες, ὅσον ἐνταῦθα. Πάντα τὰ νεώτατα ὄργανα φυσικῆς, πάντα τὰ πρότυπα πρὸς ἀνατομικὰς παρατηρήσεις, καὶ τὰς λεπτοτάτας ἔτι, εὑρίσκονται ἐνταῦθα· τὸ ἀνατομικὸν μουσεῖον τοῦ Bock εἶνε πλῆρες· σύγκειται δὲ ἐκ τεμαχίων χωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων καὶ παριστανόντων ἀκριβῶς ὅλα τὰ μέρη καὶ τὰς λειτουργίας τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, παρεχόντων δ' οὕτω τὸν τρόπον, εἰς

Digitized by Google

τὸν θέλοντα, νὰ μελετήσῃ λεπτομερῶς τὸν σχηματισμὸν τοῦ δέρματος, τῶν ὀστῶν, τῶν μυῶν, νὰ παρακολουθήσῃ τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος, τὴν κίνησιν τῆς καρδίας, τὴν σύνθεσιν τοῦ ἐγκεφάλου.

»Ἀλλὰ δὲν εἶνε ταῦτα μόνον· ἡ ὀρυκτολογία ἀντιπροσωπεύεται πληρέστατα ἐνταῦθα διὰ συλλογῆς ὀρυκτῶν μεγάλης ἀξίας, τὸ αὐτὸ δὲ ῥητέον περὶ βοτανικῆς, ὀρνιθολογίας κ.τ.τ. Ὑπάρχει συλλογή τις χρυσαλίδων οὐδεμίαν ἔχουσα ἔλλειψιν, συλλογὴ ὅλων τῶν πτηνῶν τοῦ τόπου καὶ πλείστων ξένων, τῶν κυριωτάτων, κτλ. Ἐν γένει ὁ ἐπισκεπτόμενος τὸ ἵδρυμα τοῦτο ἐξέρχεται ἔκθαμβος, πλήρης δὲ θαυμασμοῦ πρὸς τὸ παιδαγωγικὸν πνεῦμα, οὗ ἐμφορούμενοι οἱ διδάσκαλοι καὶ δημοτικαὶ ἀρχαὶ τῆς πόλεως συνήγαγον ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὅλας ἐκείνας τὰς συλλογάς.

»Διὰ τοιούτων ὀργάνων ἐννοεῖται ὅτι ἡ διδασκαλία καταντᾷ πλέον ἁπλῆ πραγματογνωσία· ὅταν τὸ παιδίον ἀκούῃ τὸν διδάσκαλον ὁμιλοῦντα περί τινος ἀντικειμένου, ἢ ὀργάνου, ἢ λειτουργίας τινός, ἔχει αὐτὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ τὰ κατανοεῖ δι᾽ὅλων τῶν αἰσθήσεων· οὔτε εἶνε δυνατὸν πλέον νὰ τὰ λησμονήσῃ.

»Διὰ τοὺς 2000 ἐκείνους μαθητευομένους ὑπάρχει εἷς διευθυντὴς καὶ 36 διδάσκαλοι. Καὶ ὁ μὲν διευθυντὴς λαμβάνει ἐτησίως 3,750 φράγκα, ἀνάλογον δὲ ποσὸν καὶ οἱ διδάσκαλοι».

Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι πρόκειται περὶ δημοτικοῦ σχολείου. Διότι τόση τελειότης διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς φυσικῆς ἱστορίας ἀμφιβάλλομεν πολὺ ἂν ὑπάρχῃ εἰς τὸ τμῆμα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν αὐτοῦ τοῦ ἀνωτάτου ἡμῶν ἐκπαιδευτηρίου. Ὁ Γάλλος ἀνταποκριτὴς προσθέτει ἐν τέλει τῆς ἀνωτέρω περιγραφῆς αὐτοῦ ὅτι οἱ διδάσκαλοι τῆς πατρίδος του θὰ ἔπραττον καλῶς νὰ ὑπάγωσι νὰ διατρίψωσιν ἐπί τινα καιρὸν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἵνα διδαχθῶσι πλῆθος πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἀγνοοῦσι. Ἡμεῖς δὲ τί νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν ἡμετέρων;

—

— Μετ᾽ ἐκτάκτου ἐπιτυχίας, γράφει ἡ «Ὥρα», ἐπανελήφθησαν αἱ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἀνασκαφαί. Ἐν διαστήματι ὀλίγων ἡμερῶν εὑρέθησαν πλέον τῶν τριάκοντα ἐπιγραφῶν καὶ πέντε ἀγάλματα, τουτέστι Ῥωμαῖος χλαμυδοφόρος ἀνήρ, Σάτυρος, τρίμορφος Ἑκάτη καὶ δύο γυναικεῖα ἀγάλματα, εἰκονίζοντα θεάς. Τούτων ἡ μὲν φέρει ποδήρη χιτῶνα καὶ ἱμάτιον, ἡ δὲ ἑτέρα ποδήρη χιτῶνα μετὰ διπλοϊδίου καὶ ἔχει τὴν μορφὴν ἀρχαΐζουσαν. Ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης ἐδείχθη πρὸς τούτοις, ὅτι τὸ ἱερὸν κατῳκεῖτο κατὰ τὸν μεσαίωνα ὑπὸ ἀγνώστου λαοῦ, κτίσαντος πενιχρὰς καὶ εὐτελεῖς οἰκίας περὶ τὸν ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

— Πρὸς ἀνατολὰς τῆς νήσου Παλαιὰ Τρίκερι καὶ εἰς ἀπόστασιν ἐκ τῆς παραλίας 1)2 μιλίου ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου τῆς ἀτμοημιολίας «Παράλου» κ. Σταύρου Τσαμαδοῦ πλωτάρχου τοῦ πολεμικοῦ Ναυτικοῦ, ὕφαλος εἰς βάθος 15 ποδῶν, ἧς ἐστιν ὁ πυθμὴν ἀμμώδης. Πρὸς καταμέτρησιν τῆς ὑφάλου καὶ σχεδιαγράφησιν τῆς νήσου μετέβη ἐπὶ τόπου κατὰ διαταγὴν τῆς κυβερνήσεως ὁ τμηματάρχης τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν κ. Ἀνδρ. Ἀντ. Μιαούλης πλωτάρχης.

— Ἡ κοσμητεία τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παίδων ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς ἐργοστασιάρχας καὶ διευθυντὰς ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν καταστημάτων πρόσκλησιν, παρακαλοῦσα αὐτούς, ὅπως ἐπιτρέπωσιν εἰς τοὺς παρ᾽ αὐτοῖς παῖδας ἢ μαθητευομένους νὰ προσέρχωνται εἰς τὴν σχολὴν κατὰ τὰ ἑσπερινὰ μαθήματα αὐτῆς, ἀρχόμενα ἀκριβῶς τὴν 6. μ.μ. καθ᾽ ἑσπέραν.

— Ὁ γνωστὸς Ἱσπανὸς λόγιος D. Antonio Rubio y Lluch ἑτοιμάζει σύγγραμμα «ἱστορικαὶ σπουδαὶ ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας καὶ τῆς κατοχῆς τῶν Καταλάνων ἐν Ἀνατολῇ» βασιζόμενον κυρίως ἐπὶ τῶν βυζαντίνων ἱστορικῶν καὶ τῶν νεοελληνικῶν συγγραφέων.

— Οἱ ἐν Γαλλίᾳ Ἕλληνες ἐπιστήμονες ἀδελφοὶ κ. Κυπάρισσος καὶ Κλὼν Στεφάνου, μετασχόντες τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἐν Ῥουένῃ Συνεδρίου τῶν Γάλλων ἐπιστημόνων, ὑπέβαλον ὁ μὲν πρῶτος εἰς τὸ τμῆμα τῶν μαθηματικῶν καὶ τῆς μηχανικῆς ἀνακοίνωσιν αὐτοῦ περί τινων σπουδαίων μαθηματικῶν προβλημάτων, ὁ δ᾽ ἕτερος εἰς τὸ τμῆμα τῆς ἰατρικῆς, ἐπὶ τοῦ ζητήματος περὶ τῆς καὶ σήμερον ἔτι ὑπάρξεως τῆς ἐπιδημικῆς χορείας (choréomanie) τοῦ μεσαίωνος ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ πάθησις αὕτη λανθάνει καὶ νῦν ἔτι εἰς τὰς τελετὰς καὶ τὰ θρησκευτικὰ ὄργια τῶν Ἀναστεναρίων τῆς Θρᾴκης.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐτελέσθησαν, παρισταμένου πολλοῦ πλήθους, τὰ ἐγκαίνια τῆς ἄρτι συστάσης ἐνταῦθα Ἑλβετικῆς Σχολῆς.

— Ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ὁ Ἐρρῖκος Σίγελ, καθηγητὴς τῆς γλυπτικῆς, ἐκ τῶν μετὰ τοῦ πρώην βασιλέως Ὄθωνος κατελθόντων εἰς τὴν Ἑλλάδα Γερμανῶν. Ὁ Σίγελ ἐδίδαξεν ἐπὶ ἔτη τινὰ τὴν γλυπτικὴν ἐν τῷ πολυτεχνείῳ, ἀναλαβὼν δὲ τὴν ἀποστολὴν νὰ ἐξετάσῃ ὀρυκτολογικῶς τὴν Ἑλλάδα, ἀνεκάλυψε τὰ τῶν ἀρχαίων λατομεῖα μαρμάρου ἐν Τήνῳ καὶ Λακωνίᾳ.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

—

1.

Ἔχω τριάκοντα ἐμπρός, τριάκοντα ὀπίσω
καὶ δέκα εἰς τὸν τράχηλον . . . ἄχ! πῶς νὰ τὰ σηκώσω!
ἂν ἠδυνάμην διὰ σοῦ νὰ τὰ ἁπλοποιήσω
εἰς πέντε μόνον, τί καλά! καὶ θὰ τὸ κατορθώσω.
Τὰ πέντε μου ἑνούμενα ἀποτελοῦσιν ἕνα
ἀνώνυμον λιμένα. 1883φ2

2.

Γρῖφος.

μΖΗΤΕΙ

1883φ3

3.

μὴν	κ᾽ ἐγὼ	πνή	λή	τὰ	νοῦ	νὰ	ται
σῃ	θεια	μάτια	λα	ξυ	α	λι	μα
Ἰδοὺ	κλεὶς	ἂν	νατα	᾽ς τὴν	μὴ	μᾶ	γὴ
σοῦ	ἐ	νῃς	νι	ἀρ	κι᾽ἀ	ω	φα
Ἐτ᾽ἀ	τὸ	γό	κόμ᾽	γερ	ἄλλη	ἡ Αὐ	κοι
μὲ	λέω	ψα	με	᾽ς τὰ	γή	κε	κλαί
στε	φί	Αὐ	φο	κλαὶς	ριὰ	λα	σῃ
Η	τὸ	Μὴν	νω	γού	ρεῖς	γιατὶ	τὸ

Ὑποτιθεμένου ὅτι αἱ ἄνωθι κατατετμημέναι λέξεις εἰσὶ τεθειμέναι ἐπὶ τῶν 64 τετραγωνιδίων τοῦ ζατρικίου, ν᾽ ἀναγνωσθῶσι διὰ τῶν πηδημάτων τοῦ ἵππου οὕτως, ὥστε ν᾽ ἀποτελέσωσι τοὺς δώδεκα τελευταίους στίχους γνωστοῦ ποιήματος.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

[Οὐδεμία λύσις ἀπεστάλη μέχρι σήμερον (16 Σεπτεμβ].

2.

Τιμὴ—τιμαί.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

16 Σεπτεμβρίου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 16 Σεπτεμβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	392 —
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα.·Ἀπ.·Ἰουλ.·Ὀκ.	20 Δεκ.·Μαρ.·Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1[2	500	471.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	451.50
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	22,50	200,—	250	286.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	283.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	227.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	20.	225,—	250	263 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	109.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	297,50

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4380.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	32[illegible].—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	137.—
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	14.—	140	168.—
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	554.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	28.85
» . . .	Ὄψεως »	28.85
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης	3ἡμ.	1[4
» »	Τραπεζικὸν 3μην	112 3[4

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.95
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	26.20
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν ὄφραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (25 Σεπτεμβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	51 3[4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	248
» » 9 0[0.	»	256
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	147
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109 3[8—109 1[2
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	23 02 1[2 — 23.05
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110 10[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 37[40

Παρατηρήσεις

*Ἀπὸ ἀριθ 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κκ. Α. Ν. Ρ. Βερολῖνον καὶ Α. Γ. Βάριον. Τὰς εὐχαριστίας μας διὰ τὸ κάλλιστον ἐνθύμημα·—κ. Δ. Χ. Λεχαινά. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς — Ἀναγνώστῃ τῆς «Ἑστίας». «Curiosités Biographiques» ἐν κεφαλ. περὶ ἰδιοτροπιῶν μεγάλων συγγραφέων καὶ μελοποιῶν· Διὰ τὸν Βάκωνα, Μίλτωνα, Ἀλφιέρην ἀναφέρεται ὅτι ἵνα ἀρχίσωσι τὴν ἐργασίαν, εἶχον ἀνάγκην νὰ ἀκούσωσι τεμάχιον μουσικῆς·Ὁ Γκαῖτε συνέτασσε τὰ ἔργα του περιπατῶν. Ὁ διάσημος μελοποιὸς Haydn δὲν ἠδύνατο νὰ ἐργασθῇ, ἂν δὲν ἐνεδύετο ὡς ὅτε ἔμελλε νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν αὐτοκράτορα. Κλειόμενος ἐν τῷ δωματίῳ του, ἐξυρίζετο, ἐπουδραρίζετο, ἤλλασσεν ἐνδύματα, εἶτα δ' ἐκάθητο ἔμπροσθεν τοῦ γραφείου του, ἐφ' οὗ ὑπῆρχε χάρτης καλῶς χαρακωμένος καὶ γραφῖδες καθαραί, ἐφόρει τὸν δακτύλιον, ὃν τῷ εἶχε δωρήσει ὁ προστάτης αὐτοῦ αὐτοκράτωρ, καὶ οὕτω ἤρχιζε τὴν ἐργασίαν, ἣν ἐξηκολούθει ἐπὶ πέντε — ἓξ συνεχεῖς ὥρας, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἐλαχίστην κόπωσιν. — Ὁ Βετόβεν εἶχε τὴν μανίαν τῆς μετοικήσεως. Μόλις ἐνεκαθιδρύετο εἴς οἴκημά τι, καὶ εὕρισκεν ἀμέσως ἐλάττωμα εἰς αὐτὸ, διὸ καὶ ἠσχολεῖτο εὐθὺς εἰς ἀναζήτησιν ἄλλου. — κ. Μ. Α. Γ. Κωνσταντινούπολιν. Μόνον εἰς τὰς Ἀθήνας ὄχι, ὅπου ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τὰ δύο τρίτα μόνην ἐργασίαν ἔχουσι τὸ τάβλι καὶ τὸ δόμινο — κ. Φ. Κ. Σύρον. Ἡ ἀπορία σας μᾶς ὑπενθυμίζει ἐκεῖνον, ὅστις δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τὸ δάσος ἀπὸ τὰ πολλὰ δένδρα. — Κυρίαν Α. Π. Ε. Ζάκυνθον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν· ἀτυχῶς τὰ πλειότερα εἶσιν ἐκ τῶν μᾶλλον γνωστῶν καὶ πολλαχοῦ δημοσιευμένων. — Φίλῳ Π*. Τὸ μόνον μέσον πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοῦ κακοῦ εἶνε νὰ ἀκολουθήσητε τὴν συμβουλὴν τοῦ Ménage. «Ἐὰν θέλετε, λέγει, νὰ μὴ ὑπάρχωσι πολλὰ τυπογραφικὰ λάθη εἰς τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον θέλετε νὰ τυπώσητε, μὴ δίδετε ποτὲ εἰς τὸν τυπογράφον χειρόγραφον καθαρὰ γεγραμμένον. Διότι τὰ τοιαῦτα χειρόγραφα δίδονται εἰς τοὺς μαθητευομένους ἵνα τὰ στοιχειοθετήσωσι, οἵτινες κάμνουσι μυρία λάθη· ἐνῷ ὅταν εἶνε δυσανάγνωστα, τὴν στοιχειοθεσίαν αὐτῶν ἐκτελοῦσιν οἱ ἄριστοι ἐργάται». Τὴν ὀρθότητα τῆς παρατηρήσεως τοῦ Ménage εἰμποροῦμεν νὰ σᾶς βεβαιώσωμεν ἐξ ἰδίας πείρας. — κ. Ι. Η. Π. Μόναχον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Θὰ δημοσιευθῇ εἰς προσεχὲς φύλλον. — κ. Λ. Λ. Ἀργοστόλιον. Ἐλήφθησαν. — Ἑνὶ συνδρομητῇ. Σῦρον. Βεβαίως ἐπιτρέπεται. — κ. Μ. Λ. Β. Γαλάζιον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Δ. Γ. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἀπεστάλησαν. — κ. Σ. Μ. Α. Συνηθέστατα· μάλιστα δὲ εἰς τὰ μεγάλα κέντρα, ὅπου τὰ πάντα γίνονται διὰ τῆς ἐφημερίδος. Ἰδοὺ καὶ ἄλλο παράδειγμα, ὅπερ πρὸ μικροῦ ἀνέγραφον αἱ ἐφημερίδες. Κερδοσκόπος τις ἀσυνείδητος ἐδημοσίευσεν ἐν διαφόροις ἐφημερίσι τοιαύτην τινὰ γνωστοποίησιν : Εἷς ἄγαμος ἡλικίας 40 ἐτῶν, ὑγείας ἀκμαίας καὶ καλὴν κατέχων θέσιν, ἐπιθυμεῖ νὰ νυμφευθῇ νεάνιδα ἄπροικον. Ἀπευθυντέον . . . κτλ.» Ἐννοεῖται ὅτι ἅμα τῇ δημοσιεύσει τῆς ἀγγελίας ὁ ψευδογαμβρὸς κατεκλύσθη ἀπὸ αἰτήσεις νεανίδων, ὧν ὁ ἀριθμὸς, τῶν ἐν ὥρᾳ γάμου καὶ ἀπροίκων, πανταχοῦ δὲν εἶνε, φαίνεται, τόσον μικρός. Συνήπτοντο λοιπὸν σχέσεις, ἤρχιζον αἱ διαπραγματεύσεις. Ἀλλὰ κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν ὁ φίλος ὡμολόγει ὅτι μικρόν τι ποσὸν τοῦ ἔλειπεν ἵνα λάβῃ εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν κατοχήν του σπουδαίαν τινὰ ἐπιχείρησιν. Ἡ μνηστὴ ἀνύποπτος τῷ προσέφερε τὰς μικράς της οἰκονομίας, ἐκεῖνος δ' ἐκτελῶν οὕτω τὸν σκοπόν του ἐγίνετο ἄφαντος, ἀφίνων εἰς τὰ κρύα τὰς μελλονύμφους.

—

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[15 Σεπτεμβρίου (Πέμπτη) 1883]

Κατὰ τὸν «Αἰῶνα» ὁ Βασιλεὺς ἐπιστρέφει εἰς Ἀθήνας κατὰ τὰ τέλη ἱσταμένου μηνός· Κατὰ τὰ τέλη δὲ ἐπιόντος Ὀκτωβρίου συγκαλεῖται ἡ Βουλὴ εἰς τὴν τακτικὴν σύνοδον. — Τὴν Κυριακὴν ταύτην ἐνεργεῖται ἐν Ἀθήναις ἡ ἐπαναληπτικὴ ἐκλογὴ διὰ τοὺς δημοτικοὺς συμβούλους καὶ παρέδρους.—Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα διῆλθον δι' Ἀθηνῶν, ἐπιβαίνοντες ἰδιαιτέρας θαλαμηγοῦ, ὁ πρώην ὑπουργὸς τῆς Ἰρλανδίας κ. Φῶστερ, καὶ πολλοὶ ἄλλοι διακεκριμένοι Ἄγγλοι. Οὗτοι, ἀφοῦ ἐπεσκέφθησαν τὰς ἐν Ἀθήναις ἀποκειμένας διαφόρους ἀρχαιότητας καὶ μνημεῖα, καὶ ἐξέδραμον μέχρι Μυκηνῶν, ἀνεχώρησαν εἶτα εἰς Κωνσταντινούπολιν.— Ἀφίκετο ὡσαύτως ἐκ Κετίγνης ὁ σερδάρης Στέφανος Ῥάδονιτς, ἐξάδελφος τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Μαυροβουνίου καὶ ἐπίτιμος αὐτοῦ ὑπασπιστής, ἀδελφὸς δὲ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν κ. Στάγκου Ῥάδονιτς. — Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐγένετο ἡ μεταφορὰ τῶν γραφείων τῆς διευθύνσεως τῶν ταχυδρομείων εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ ἑτοιμασθὲν νέον κατάστημα. Δι' ὑπουργικοῦ δὲ διατάγματος προστίθενται εἰς μὲν τὴν ταχυδρομικὴν ἐπιστασίαν Ἀθηνῶν 4 διανομεῖς ά τάξεως, 12 β', καὶ 6 γραμματοκομισταὶ α' ἢ β' τάξεως, εἰς δὲ τὴν ἐπιστασίαν Πειραιῶς 2 διανομεῖς καὶ 2 γραμματοκομισταὶ ά ἢ β' τάξεως.—Ηὐτοκτόνησε τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα διὰ πιστολίου ὁ ἀπόστρατος ταγματάρχης Ἀγάθων Βουγιούκας διακεκριμένος ἀξιωματικὸς καὶ ἄλλοτε διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας. -- Καὶ ἄλλη τις αὐτοκτονία ἐγένετο, ἐργάτου τινὸς Ἰωάννου Βούλγαρη τὸ ὄνομα, ὅστις λαβὼν φυσίγγιον δυναμίτιδος ἐκράτησεν αὐτὸ διὰ τῶν ὀδόντων ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου, ἥναψε δὲ τὴν ἐκ τοῦ ἄλλου ἄκρου θρυαλλίδα καὶ ἐπερίμενεν ἀτάραχος, ἕως οὗ ἔφθασε τὸ πῦρ καὶ ἐγένετο ἡ ἔκρηξις ἐντὸς τοῦ στόματός του!—Εἰς τὸ θεραπευτήριον ὁ «Εὐαγγελισμὸς» ἀπεστάλησαν ἐξ Ἀγγλίας διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἐν Μαγχεστρίᾳ κ. Στεφ. Σκυλίτση σκεπάσματα διὰ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἐνδύματα ἀξίας 300 λιρῶν. Ὁ δὲ κ. Γ. Κορωνιὸς ἀπέστειλεν εἰς αὐτὸ ἐκ Παρισίων ἑξήκοντα κλίνας ἀρίστης κατασκευῆς μετὰ τῶν στρωμνῶν, προσκεφαλαίων καὶ ἄλλων χρησίμων τοῖς νοσηλευομένοις. — Ἡ ἐν Σύρῳ ἀποθανοῦσα Ὑπατία Γαλάτη κατέλιπε διὰ διαθήκης 10,000 δραχμὰς εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ 1000 δραχμὰς εἰς τὴν ἐκεῖ φιλόπτωχον ἑταιρίαν.—Νέος φανὸς σταθερὸς δ' τάξεως ἐστήθη ἐπὶ τοῦ Μαλέα φωτίζων μέχρις ἀποστάσεως 15 μιλίων. Κεῖται δὲ εἴκοσι δύο μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ἀπέχει 38 μέτρα ἀπὸ τῆς παραλίας.— Ἡ περιουσία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς ἀνήρχετο πέρυσι, καθὰ φαίνεται ἐκ κοινοποιήσεως τοῦ προέδρου τοῦ διοικητικοῦ αὐτῆς συμβουλίου, ἐν ὅλῳ εἰς δρ 1,536,444 ὧν 620,685 εἰς κτήματα ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῶν ἀξίᾳ καὶ 915,759 εἰς μετρητά. Τὰ ἔξοδα δὲ ἑνὸς ἑξαμήνου ἀνῆλθον εἰς 61,317:45. — Τὸ παρελθὸν Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ λιμένος Βόλου ὑπὲρ τοὺς χιλίους Ὀθωμανούς, οἵτινες κατευθύνονται εἰς Προῦσαν καὶ ἄλλα τῆς Ἀνατολῆς μέρη. Μεταξὺ τῶν ἀναχωρούντων, οἵτινες ἀπαρτίζουσι τὴν ὀπισθοφυλακὴν τῆς μεταναστεύσεως, συγκαταριθμεῖται καὶ ὁ Μουφτῆς Λαρίσσης, ὅστις εἶνε καὶ τὸ ἀνώτατον κληρικὸν πρόσωπον τῶν ἐκ Θεσσαλίας Μουσουλμάνων.—Εἰς δεκαεπτακισχιλίας δραχμὰς ἀνῆλθον αἱ κατὰ τὴν πανήγυριν τοῦ Αὐγούστου εἰσπράξεις τῆς ἐν Τήνῳ Εὐαγγελιστρίας, εἰς ἃς μεγάλως συνέβαλε πρὸ πάντων ἡ τακτικὴ διαχείρησις τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ναοῦ. — Μέχρι τέλους τοῦ Αὐγούστου ἐξήχθησαν ἐκ τῶν διαφόρων λιμένων τοῦ Κράτους 18,872 στατῆρες σύκων τῆς ἐφετεινῆς ἐσοδείας.

ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ
ΤΟΥ 1858

99η ΚΛΗΡΩΣΙΣ. ΕΝΕΡΓΗΘΕΙΣΑ ΤΗι 1η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1883 (ν. ν.)

ΕΝ ΒΙΕΝΝΗι.

Ἐξήχθησαν αἱ ἑξῆς 19 σειραί :

79 123 386 403 495 507 587 911 1265 1344 1553 1645 2096 2710 2760 2823 3188 3293 3639

Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ.	Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ.
79	6	400	1553	45	400
	91	400		48	**30000**
123	19	400		79	**1000**
	87	**1500**	1645	22	400
386	48	**15000**		49	400
	64	400	2096	2	400
	81	400		29	400
403	5	**150000**		59	**1000**
	15	400	2710	46	400
	20	**2000**	2710	56	402
	54	**5000**		61	**2000**
	95	**3000**	2760	29	400
	98	**1500**		70	400
495	62	400	2823	1	400
	67	400		39	400
507	5	400		44	400
587	40	400		72	400
587	95	400		86	400
911	1	400	3188	62	**1000**
	2	400		98	400
	49	400	3293	57	400
	64	400		61	400
1265	25	**1000**		70	400
	94	400		100	400
1344	—	—	3639	47	400

Πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ὁμολογίαι τῶν ἀνωτέρω σειρῶν ἐκληρώθησαν πρὸς 200 φιορ. χρ. ἑκάστη. — Ἡ πληρωμὴ τῶν κληρωθέντων ἀριθμῶν ἄρχεται ἀπὸ 1 Μαρτίου 1884.— Ἡ ἑπομένη κλήρωσις γενήσεται τῇ 2 Ἰανουαρίου 1884.

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

Διάφορα βιβλία εἰς τιμὰς συγκαταβατικὰς πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας».

L'UNIVERS ILLUSTRÉ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.

Paris, Rue Auber, 3.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 352. — 25 Σεπτεμβριου 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ 404

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ. Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν.

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ τοῦ καλοῦ ὑπὸ Ἀρ. Π. Κουρτίδου.

Η ΟΡΤΥΞ ὑπὸ Ἰβὰν Τουργκένιεφ.

ΤΑ ΑΙΤΙΑ τῶν σεισμῶν καὶ τρόπος ἀποφυγῆς αὐτῶν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἀπέθανε κατ' αὐτὰς ἐν Μονάχῳ, ἐκ χρονίου πάσχων νοσήματος, ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς τῆς φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς πόλεως ἐκείνης Κορράδος Βούρσιαν. Καὶ ὡς καθηγητὴς ἐπὶ πολλὰ ἔτη διδάξας ἐν Ζυρίχῃ τῆς Ἑλβετίας, εἶτα δ' ἐν Ἰένῃ καὶ τέλος ἐν Μονάχῳ, καὶ ὡς συγγραφεὺς δοκιμώτατος ὁ Βούρσιαν σπουδαίως ὠφέλησε τὴν ἐπιστήμην. Ἐκ τῶν συγγραφῶν αὐτοῦ ἀναφέρομεν ἐνταῦθα τὴν δίτομον «Γεωγραφίαν τῆς Ἑλλάδος» καὶ τὴν «Ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης», δημοσιευθεῖσαν ἐν τῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ τοῦ Ersch καὶ τοῦ Gruber. Ἐκτὸς τούτων ἐξέδωκε κατὰ καιροὺς πολυαρίθμους μονογραφίας περὶ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας, περὶ τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ περὶ τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας, εἰς ἣν ἀνάγεται ἡ πολύτιμος μελέτη αὐτοῦ περὶ τῆς «Ἐρωφίλης» τοῦ Κρητὸς ποιητοῦ Χορτάτση. Αἱ πλεῖσται τῶν μονογραφιῶν τούτων εἰσὶ κατακεχωρισμέναι ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τῆς βαυαρικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς ἐν Λιψίᾳ σαξονικῆς Ἀκαδημίας, ἐν τῇ «Ἀρχαιολογικῇ ἐφημερίδι» τοῦ Βερολίνου καὶ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδομένῃ «Ἐνιαυσίῳ ἐκθέσει περὶ τῶν προόδων τῆς κλασσικῆς φιλολογίας καὶ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης». Ἀπὸ κοινοῦ δὲ μετὰ τοῦ ἡμετέρου Ῥαγκαβῆ ὁ Βούρσιαν ἐποίησε πρὸ εἰκοσιπενταετίας περίπου ἀνασκαφὰς ἐν τῷ παρὰ τὸ Ἄργος Ἡραίῳ, καθ' ἃς πλεῖστα εὑρέθησαν μεγίστης ἀξίας μνημεῖα τῆς ἀρχαίας τέχνης. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις τιμῶσα ἐπαξίως τὰς ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν μελετῶν ἐργασίας του εἶχεν ἀπονείμει αὐτῷ οὐ πρὸ πολλοῦ τὸν χρυσοῦν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος.

— Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀπεβίωσε τῇ 18 Σεπτεμβρίου (ν.) ὁ ἰατρὸς Thuillier, εἷς τῶν τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς, ἥτις κατ' εἰσήγησιν τοῦ Παστὲρ μετέβη εἰς Αἴγυπτον πρὸς μελέτην τῆς χολέρας, θῦμα γενόμενος τῆς πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἀφοσιώσεως αὐτοῦ.

— Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἀπομνημονεύματα Περσικὰ» (Persia, an Essay in Greek, Cambridge, Jones and Piggott), ὁ κ. Lanncelot Dowdall, ἱερεὺς τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἐδημοσίευσεν ἱστορικὴν πραγματείαν ἑλληνιστὶ γεγραμμένην. Ὡς δεῖγμα τοῦ ὕφους παραθέτομεν τὴν πρώτην περικοπήν, ἐξ ἧς καταφαίνεται καὶ τὸ θέμα τῆς συγγραφῆς : «Τὰ περσικὰ ἐμοὶ ξυγγράψαι ἐν κεφαλαίοις ὡς μάλιστα ὑπομνήσαντι, προκείμενον ἐστὶν, ἀρξαμένῳ μὲν εὐθὺς γενομένου τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὰ δὲ ἀξιαφηγητότερα ἐπιλεξαμένῳ μέχρι οὗ οἱ Ἄραβες ἰσχυρότεροι αὐτῶν καταστάντες καὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ὥσπερ πλημμυρίς τις κατακλύσαντες, τελευτῶντες τὴν ἀρχὴν τοιαύτην τε καὶ τοσαύτην φαινομένην κατέλυσαν. Σχολῆς δ' ἂν εἴη μακροτέρας ἔργον τὰ καθ' ἕκαστα διηγεῖσθαι ἀπὸ τοῦ πάνυ Ἀλεξάνδρου μέχρι οὗ ἡ τῶν Περσῶν ἀρχὴ ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν ἀνηρέθη. Πρὸς τούτοις δὲ, εἰ μόνον τὰ τῶν βασιλέων ὀνόματα ἐξ ἀρχῆς διεξέλθοιμι, τὴν αἰσχύνην εὖ οἶδ' ὅτι ἂν ὄφλοιμι τοῦ φορτικὰ καὶ δικανικὰ λέγειν, τὰς τοιαύτας φλυαρίας κατὰ τῶν ὤτων τῶν ἀκροωμένων καταντλήσας». Ἡ περὶ τὴν ἑλληνικὴν εὐχέρεια τοῦ εὐπαιδεύτου Ἄγγλου δὲν περιορίζεται εἰς τὸν πεζὸν μόνον λόγον. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς ὑπὸ τοῦ κ. Rob. Y. Tyrell δημοσιευθείσας συλλογὰς ἐμμέτρων μεταγλωττίσεων ἐκ τῆς ἀγγλικῆς εἰς τὴν λατινικὴν καὶ τὴν ἑλληνικὴν (Κότταβος, vol. III 1881, καὶ Dublin Translations, London Lorgmans 1882), περιλαμβάνονται διάφοροι τοῦ κ. Dowdall μεταφράσεις, εὐφήμως μνημονευθεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἄγγλων ἐπικριτῶν. Ἰδοὺ ἐξ αὐτῶν ἀπόσπασμα τοῦ Καλλικράτους, ποιήματος τοῦ γνωστοῦ Ἄγγλου συγγραφέως Symonds :

A. Μίνως, σὺ δ' οὖν τἀληθές, ὡσαύτως δὲ σὺ
ἄκουσον, οὗ τοσοῦτον ἠράσθην ἔρον.
Θέρος μὲν ἤκμασ' ἐν Πύλαις, ἡμεῖς ἵνα
ἐλοχήσαμεν τρὶς ἑκατὸν ἐν ταῖς ἐσβολαῖς,
Λεωνίδας τ' ἔθ', οἷα δὴ προβήσεται
καραδοκῶν, καὶ τηνίχ' ὁ στρατηλάτης
ἀφῆκέ μ' ἰχνεύσοντα Τραχῖνος λόφων
στίβον κρυφαῖον· ἦν γὰρ ἐν πρώτοις δρομεὺς
ἄθλοις τ' ἀριστεύων τόθ', ὡς εἶχεν φάτις.
Καλλικράτους δέ μοι πόθος τιμῆς χλιδαῖς
ἔστεψεν ὄνομα, καὶ σταλεὶς ἐζωσάμην.
ἀνάριθμος ἦν τρέχοντι βαρβάρων ἰδεῖν
κλύδων, ἀπὸ ῥηγμῖνος εἰς ὄρη ῥέων,
μάχην ξυνάψων ἡμῖν, ὧν ἔστη στόλος
πέτρας [illegible]ίκην θάλασσαν εἰργούσης ἐγὼ δ'
ἔτεμον ὀρεινὴν ἀτραπόν· ξηρὰ φάραγξ
λευκή τ' ἐδέξατ' ἐν πάγοις πυργουμένοις·
ἔδραμόν τ' ἐς ὥρας ὀψὲ δὴ διηνεκῶς.
μεσημβρία δ' ὁπηνίκ' ἐκ τῆς αἰθέρος
ἔφλεξε φῶς τῷδ' ἐκ κόπου παρειμένῳ,
ἀφικόμην οὐράνιον ὀφρύην τινὰ
ὁρᾶν λεπαίαν· ἧς κάτω, βρίζουσ' ὅπως,
ἔκειτο λίμνη κυανέα λεία θ' ἅμα
ὥσπερ σίδηρος ξεστός· ἠκάσθη δ' ὕδωρ
Ἥρας ἐν Ἄργει ποτνίας νεὼ βάθροις
προνωπίοις εἰς εὖρος, ἔνθ' ἀνέζεσε
πολὺς ῥέων καὶ λαμπρὸς ἀφρίζων ῥύαξ.
καὶ τὴν χαράδραν ἐξέπλησ', ἄκρων ἄπο
ἀργύφεον ὕδασι λεπτὸν ἐν μύρτοις πλέκων
μίτον.

Ὁ κ. Dowdall, οὗτινος τὰ παρατιθέμενα χωρία μαρτυροῦσι τὰς περὶ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν γνώσεις, καταγίνεται μετὰ ζήλου καὶ εἰς τὰ τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας.

— Ἡ ἐν Βρέμῃ ἐκδιδομένη «Φιλολογικὴ Ἐπιθεώρησις» δημοσιεύει (ἐν τ. 34 ἱσταμέν. ἔτους) λίαν εὐμενῆ κρίσιν περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ εὐπαιδεύτου καθηγητοῦ κ. Ἀναστασίου Μάλτου ἐκδοθείσης πραγματείας «Περὶ τῶν συμποσίων τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων», περὶ ἧς καὶ ἄλλοτε ἔκαμε λόγον ἡ «Ἑστία». Τὴν κρίσιν ταύτην τῆς γερμανικῆς ἐφημερίδος δημοσιεύομεν κατωτέρω κατὰ μετάφρασιν, ἣν ἐπιστέλλει ἡμῖν λόγιος φίλος τῆς «Ἑστίας» :

«Ἡ ἐν Ζυρίχῃ ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Ἀναστασίου Ν. Μάλτου διατριβὴ πραγματεύεται σπουδαίαν ἐκ τῶν τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος ὑπόθεσιν, τὴν περὶ τῶν συμποσίων τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων.

»Μετ' ἀξιεπαίνου φιλοπονίας, καὶ ὡς πληρέστατα ἐρανισάμενος ὁ συγγράψας τὴν ὕλην ἔκ τε τῶν ἀρχαίων συγ-

Digitized by Google

γραφείων καὶ τῶν ποιημάτων τῶν νεωτέρων φιλολόγων, οὐδὲν τῶν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ἐκ τῶν ἀξίων λόγου ἀπαντώντων παρέρχεται ἀβασάνιστον ἢ ἀμνημόνευτον. Καὶ ἐν τούτῳ ἀκριβῶς κεῖται ἡ τοῦ συγγραφέως ἀξία. Συναγαγὼν ὁ κ. Μάλτος μετ' ἐπιμελείας τὰς τῇδε κἀκεῖσε διεσπαρμένας περὶ τῶν ἑλληνικῶν συμποσίων εἰδήσεις, εὐσυνόπτως αὐτὰς κατατάξας, καὶ εἰς ἓν συναρμόσας προσφέρει τῷ ἀναγνώστῃ πραγματείαν πρόχειρον ἅμα τε καὶ τερπνήν. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ δράττεται ἔστιν ὅτε τῆς εὐκαιρίας ἵνα ἐπανορθώσῃ τὰ ἐνιαχοῦ μὴ ἀκριβῶς ἢ καὶ πλημμελῶς ὑπὸ τῶν πρὸ αὐτοῦ εἰρημένα.

Ἡ ὑπόθεσις διῄρηται εἰς τρία κεφάλαια, ὧν τὸ πρῶτον πραγματεύεται τὰ περὶ δείπνων, τὸ δεύτερον τὰ περὶ τῶν κατ' ἐξοχὴν συμποσίων, καὶ τὸ τρίτον τὰ περὶ τῶν παιδιῶν.»

Ἐν Ὀδησσῷ. Σ. Κ.

— Εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀνήγγειλεν ὁ διευθύνων τὰς ἐν Ἐπιδαύρῳ ἀνασκαφὰς κ. Καββαδίας, ὅτι εὗρε μικρὰν «χρυσῆν εἰκόνα» ἐκ λεπτοῦ ἐλάσματος κάλλιστα διατηρουμένην καὶ ἔχουσαν δύο ἀρχαϊκὰς σφυρηλάτους μορφάς, ἄνδρα πωγωνοφόρον καὶ γυναῖκα, κρατοῦσαν κλάδον φοίνικος. Πρὸς τούτοις ἀπεκαλύφθη ἀρχαῖον ἑλληνικὸν φρέαρ 25 περίπου μέτρων βάθους περιέχον ἄφθονον ὕδωρ, ὅπερ θὰ εἶχεν, ὡς φαίνεται, σχέσιν τινὰ πρὸς τὴν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ γινομένην κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν.

— Ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς δημοτικῆς σχολῆς Ἀργοστολίου ἐξεδόθη Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ νέον παιδαγωγικὸν σύστημα.

Κύριε Διευθυντὰ τῆς «Ἑστίας»,

Εἰς ἓν τῶν τελευταίων φύλλων τῆς «Ἑστίας» ἀνέγνων ὅσα περὶ τῆς θεραπευτικῆς ἰδιότητος τοῦ ἀφεψήματος τοῦ λειμωνίου ἐδημοσίευσε πρῶτον ὁ Maglieri ἐν τῇ «Gazetta medica Italiana», κατόπιν δὲ ἀνεδημοσίευσαν τὸ «Journal d'Hygiène» καὶ τὸ «Buletin de thérapeutique».

Μετὰ περιεργίας παρετήρησα ὅτι ἡ «Ἑστία», ἀναδημοσιεύουσα ταῦτα, οὐδένα ποιεῖται λόγον περὶ τῆς χρήσεως τοῦ μέσου τούτου παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ Καὶ ὅμως ἐν τῇ πατρίδι μου Μαδύτῳ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, ἴσως δὲ καὶ εἰς ἄλλα τῆς Θράκης μέρη, πολὺ δὲ πιθανὸν καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Ἑλλάδος γνωρίζει καὶ μεταχειρίζεται τὸ φάρμακον τοῦτο ὁ λαὸς κατὰ τοῦ διαλείποντος πυρετοῦ, ἀλλ', ὅπερ περίεργον, καὶ ὁ τρόπος τῆς παρασκευῆς τοῦ ἀφεψήματος εἶνε αὐτός, τὸν ὁποῖον καὶ ὁ Ἰταλὸς ἰατρὸς συνιστᾷ: τὸ λειμώνιον κόπτεται εἰς τεμάχια, βράζεται μετὰ τριῶν φλυζανίων ὕδατος μέχρις οὗ μείνῃ τὸ ἕν, ἀφίνεται δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ λαμβάνεται ὑπὸ τοῦ πάσχοντος τὴν πρωΐαν. Οὐδόλως δὲ παράδοξον ἡ αὐτὴ χρῆσις νὰ γίνεται καὶ παρὰ τῷ ἰταλικῷ λαῷ, ὁπόθεν ὁρμηθεὶς ὁ Ἰταλὸς ἰατρὸς ἐπειραμάτισεν.

Ἰδοὺ ἓν ἐπὶ πλέον γεγονὸς ἀποδεικνύον ὅτι οἱ Ἕλληνες ἰατροὶ ἀντὶ νὰ καταγίνωνται μεταφράζοντες ὅσα δημοσιεύονται ἐνταῦθα περὶ Καϊρίνης καὶ Ῥεζορκίνης καὶ φιλαρίου τοῦ αἵματος, θὰ ἔκαμνον καλλίτερον σπουδάζοντες τὰ τῆς δημώδους παρ' ἡμῖν ἰατρικῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀναμφιβόλως πολλὰ θὰ εὑρεθῶσι τὰ σύμφωνα πρὸς τὴν ἀρχαίαν καὶ ἴσως ὄχι ἄνευ σημασίας διὰ τὴν σημερινὴν θεραπευτικήν.

Δέχθητε, παρακαλῶ, Κύριε Διευθυντά, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξαιρέτου πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως.

Ἐν Παρισίοις, 11|23 7βρίου 1883. Σ. Ν.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Εἴμεθα δύο κατ' ἀρχάς, ἀνόμοιοι τὸ γένος.
Ἐὰν καὶ τρίτος προστεθῇ, ἀνόμοιος καὶ ξένος,
Πέντε θὰ γείνωμεν οἱ τρεῖς καὶ ἄψυχοι λεβένται,
Καὶ τέσσαρα θὰ φέρωμεν ὀνόματ' ἀντὶ πέντε!
Νὰ μ' εὕρῃς εἶνε, φίλτατε, 'ς τὸ χέρι σου... Ἀκόμα;
Εἰπέ με... καλὰ ἤρχισες... μὲ ἔχεις εἰς τὸ στόμα...

Σ. Κ.

2.

Κυβόλεξον συλλαβικὸν πρὸς συμπλήρωσιν.

ΜΑ	ΧΟ	ΜΑΙ
ΧΟ	.	.
ΜΑΙ	.	.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Λιμήν. Λ (=30) ι (=10) μὴν (=30 ἡμέρας).

2.

Παρὰ μικρῶν μὴ ζήτει μεγάλα.

3.

Ἡ Αὐγούλα κοιμᾶται
Ἀλήθεια σοῦ λέγω.
Μὴν κλαῖς, γιατί κλαίγω
Μανούλα, κι' ἐγώ.

Ἰδοὺ τὸ στεφάνι
Μὴ γέρνεις 'ς τὴν ἄλλη
Μεριὰ τὸ κεφάλι,
Τὰ μάτια μὴν κλεῖς.

Σ' τ' ἀφίνω 'ς τὰ γόνατα
Κι' ἀκόμη ἂν ἀργήσῃ
Ἡ Αὐγὴ νὰ ξυπνήσῃ
Ἐμὲ τὸ φορεῖς.

Ἡ ἀνάγνωσις ἄρχεται ἀπὸ τοῦ πρὸς τὰ ἀριστερὰ γωνιαίου τετραγωνιδίου.

—

Ἀπαντήσεις

ἐπὶ τῆς ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς 11 Σεπτεμβρίου ἐρωτήσεως τῆς ἐκ Θεραπείων κυρίας Μαρίας Α...

Ἐπὶ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης πολλαὶ λύσεις ἀπεστάλησαν ὑμῖν, αἱ μὲν σοβαραί, αἱ δὲ παιγνιώδεις. Οὕτω εἷς ἀναγνώστης Δ. Λ. ἐκ τῶν ἐνταῦθα καὶ εἷς ἀμερόληπτος ἐκ Σύρου ἀποδίδουσι τὴν νῦν συχνοτέραν διοπτροφορίαν τῶν νεανίδων εἰς ἀνάγκην προερχομένην ἐκ παθήσεως τῆς ὁράσεως, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ παραβλέπωσι καὶ τὴν χάριν ματαίας ἐπιδείξεως χρῆσιν αὐτῶν. Τὰς ἀπαντήσεις ταύτας ὡς μακρὰς ἀναγκαζόμεθα νὰ μὴ δημοσιεύσωμεν δι' ἔλλειψιν χώρου. Ἰδοὺ νῦν αἱ παιγνιώδεις καθ' ἣν τάξιν ἐλάβομεν αὐτάς, αἵτινες καὶ συνέπεσε νὰ εἶνε ὅλαι ἔμμετροι:

Α'

Ἐὰν ἀπὸ τὰ 'μάτια 'ς τὴν καρδιὰ
Ὁ ἔρωτας, ὡς λένε, καταιβαίνῃ, . . .
Μοῦ φαίνεται πῶς κάνουνε καλά,
Γιὰ νἄχουν τὴν καρδιὰ προφυλαγμένη,
Νὰ βάνουνε 'ς τὴ μύτη τὰ γυαλιά,
Ἢ πράσινα ἢ ἄσπρα, δὲν σημαίνει...
Καὶ ἔτσι τὰ γυαλιὰ 'ς τὴν κορασίδα
Εἶνε κατὰ τοῦ Ἔρωτα ἀσπίδα.

Δημόκριτος

Β'

Σκορπίζουνε τὰ μάτια τους φωτιὰ τόσῳ μεγάλη,
Ποῦ τὰ γυαλιὰ ἂν δὲν εἴχανε, νέου καρδιὰ καμμία
Δὲν θἄμενε ἀφλόγιστη... λοιπόν, τί τὸ κεφάλι
Τσακίζετε;... τὰ βάνουνε ἀπὸ φιλανθρωπία!

Π*

Γ'

Τώρα ποὺ οἱ γαμπροὶ πονηρεμένοι
Ζητᾶν προικιὰ καὶ θένε παρακάλια,
Ἡ κάθε νειὰ ποὺ μέσ' 'ς τοὺς δρόμους βγαίνει
Φορῶντας εἰς τὴν μύτη 'ματογυάλια
Θὰ 'πῇ γαμπρὸ πῶς θέλ' ἡ ἀφεντιά της
Καὶ ψάχνει νὰ τὸν 'βρῇ μὲ τὰ γυαλιά της.

Ἀληθινός.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

23 Σεπτεμβρίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 23 Σεπτεμβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	386 50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα.·Ἀπ.·Ἰουλ.·Ὀκ.	20 Δεκ.·Μαρ.·Ἰουν Σεπ.	30,—	392 1[2	500	463.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	449.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	22,50	200,—	250	290.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	282.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαιου 15 Νοεμβ	15.	205,	250	226.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	20.	225,—	250	260 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβριου	6,—	100,—	100	110.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	291,50

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4305.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	315.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πιστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	136. 50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτιου	* *	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργειων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ καὶ Ἰούλ.	14.—	140	166. 50
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	536.—
Ἑταιρία Φωταεριου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσιων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . . Τραπεζικὸν 3μην. 28.25
» . . . Ὄψεως » 28.50
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης 3ήμ. 113
» » Τραπεζικὸν 3μην. 112

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.65
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	26.—
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (3 Ὀκτωβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκιας φρ. 47 3[4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0. » 249
» » 9 0[0. » 255
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυριου » 150
Λονδινου 3 μηνῶν. . . γρ. 109 – 109 5[40
Παρισιων 3 » . . . φρ. 23.07 1[2–23.12 1[2
Λίρα Ἀγγλικὴ . . . γρ. 110 12[40
Εἰκοσάφραγκον . . . » 88

Παρατηρήσεις *Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κκ. Ν. Κ. Βουκουρέστιον, Δ. Ν. καὶ Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως. — κ. Δ. Β. Παρισίους. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Τὸ βιβλίον ἀπεστάλη. — Φοιτητῇ. Καθ' ὅσον εἰξεύρομεν, ἀπ' αὐτῆς τῆς συστάσεως τοῦ πανεπιστημίου εἶχεν ὁρισθῆ ἐν αὐτῷ ἕδρα τῆς νεωτέρας φιλολογίας καὶ αἰσθητικῆς, πρῶτος δὲ διορισθεὶς καθηγητὴς αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁ ποιητὴς Ἀλέξανδρος Σοῦτσος. Μετὰ τὴν παραίτησιν ὅμως αὐτοῦ ἡ ἕδρα ἔμεινε κενὴ πάντοτε. — κ. Σ. Μ. Βυρτσαβοῦργον. Ἐπεστράφη τῷ κ. Κ. Π. Κ. Προσεχῶς σᾶς γράφομεν — κ. Μ. Κ. Δ. Ἄμφισσαν. Δύνασθε νὰ ἀποταθῆτε κατ' εὐθεῖαν γράφοντες καὶ ἑλληνιστί. — Κυρίᾳ Α. Μ. Βόλον. Παρεδόθησαν εἰς τὸν πληρώσαντα τὸ ἀντίτιμον. — κ. Ζ*. Qui sert bien son pays n'a pas besoin d'aïeux, λέγει ὁ Γάλλος ποιητής. — κ. Κ. Ι. Κ. Κέρκυραν. Ἀπεστάλη. — Φοίβῳ. Ἂν καὶ τὰ ἄλλα εἶνε ὅμοια πρὸς τὰ σταλέντα ἡμῖν δείγματα, τότε ἀντὶ νὰ ζητῆτε ἐκδότην, καλλίτερα, νομίζομεν, θὰ πράξητε νὰ μιμηθῆτε, κατὰ τοῦτο τοὐλάχιστον, τὸν Πλάτωνα, ὅστις ἀκούσας τὴν περὶ τῶν ποιημάτων του γνώμην τοῦ Σωκράτους, τὰ παρέδωκεν ἀμελλητὶ εἰς τὸ πῦρ, παρῳδήσας εἰς ἑαυτὸν τὸν γνωστὸν στίχον τοῦ Ὁμήρου·

Ἥφαιστε, πρόμολ' ὧδε· Πλάτων νύ τι σεῖο χατίζει.

κκ. Γ. Α. Καχούλ καὶ Μ. Φ. Λαύριον Ἐλήφθησαν. — κ. Η. Μ. Καχούλ. Τὸ ἐν μόνον τῶν ζητηθέντων, ὅπερ πωλεῖται ἐνταῦθα, ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. Τιμὴ αὐτοῦ 1 φρ. Ταχυδρ. λ. 20. — κ. Κ. Δ. Θὰ δημοσιευθῇ εἰς προσεχὲς φύλλον. — Φιλομαθεῖ. Ὑπῆρχον καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχαιότητι βιβλιοπωλεῖα, ἅτινα μάλιστα καὶ ἐχρησίμευον ὡς τόποι φιλολογικῶν συνεντεύξεων. Τοῦτο μανθάνομεν ἔκ τινος περικοπῆς τοῦ βίου τοῦ Ζήνωνος ὑπὸ Λαερτίου: «Ζήνων ἐμπεπορευμένος ἀπὸ τῆς Φοινίκης πρὸς τῷ Πειραιεῖ ἐνκυάγησεν. Ἀνελθὼν δ' εἰς τὰς Ἀθήνας ἤδη τριακοντούτης ἐκάθισε παρά τινα βιβλιοπώλην· ἀναγινώσκοντος δ' ἐκείνου τὸ δεύτερον τῶν Ξενοφῶντος Ἀπομνημονευμάτων, ἡσθεὶς ἐπύθετο ποῦ διατρίβοιεν οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες. Εὐκαίρως δὲ παριόντος Κράτητος, ὁ βιβλιοπώλης δείξας αὐτόν φησι «τούτῳ παρακολούθησον». Ἐντεῦθεν ἤκουσε τοῦ Κράτητος». Ἐξ ἄλλου δέ τινος χωρίου τοῦ βίου τοῦ Πλάτωνος ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως συμπεραίνομεν ὅτι ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸν δ' π. Χ. αἰῶνα ὑπῆρχον καὶ εἶδός τι ἀναγνωστηρίων: «Ἀντίγονος φησὶν ὁ Καρύστιος τὰ νεωστὶ ἐκδοθέντα βιβλία τοῦ Πλάτωνος εἴ τις ἤθελε διαγνῶναι, μισθὸν ἐτέλει τοῖς κεκτημένοις». — κ. Φ. Δ. Κάϊρον. Πωλοῦνται καὶ χωριστά, ἕκαστος τόμος πρὸς φρ. 5. Ταχυδρ. αὐτῶν λεπτὰ 60. — κ. Α. Π. Πειραιᾶ. Ἀποστέλλονται διὰ τοῦ ταχυδρομείου. — κ. Μ*. Ὅπως ἄλλος τις, ὅστις, ὅταν ἤθελε νὰ ἀποφύγῃ ὀχληρόν τινα φλύαρον, ὅν συνήντα καθ' ὁδόν, ἅμα ἐπλησίαζε καὶ τοῦ ἔθλιβε τὴν χεῖρα, ρίπτων πλαγίως τὸ βλέμμα καὶ νεύων μετὰ ἐκφραστικοῦ μειδιάματος, τοῦ ἔλεγε χαμηλοφώνως: — Σὲ ἀφίνω, γιατὶ ἀλλέως ἔπεσα 'ς τὰ νύχια μιᾶς λίμας!... Καὶ ὁ ἄλλος τὸν ἄφινε μισοκλείων πονηρῶς τὸν ὀφθαλμόν. — Κυρίαν Ε. Χ. Σῦρον Διὰ τοῦ ἐνταῦθα βιβλιοπώλου τοῦ κ. Κ. Μπὲκ ἐπὶ προκαταβολῇ τοῦ ἀντιτίμου.

Αἱ συνδρομαὶ διευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς Ἀθήνας «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας», ἀποστέλλονται δὲ δι' ἐπιταγῶν, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χρυσοῦ, τοκομεριδίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν δανείων, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Γαλλικῆς Τραπέζης ἢ γαλλικῶν γραμματοσήμων.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[22 Σεπτεμβρίου (Πέμπτη 1883]

Γενομένης τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν τῆς ἐπαναληπτικῆς ἐκλογῆς διὰ τοὺς δημοτικοὺς παρέδρους καὶ συμβούλους, ἐξελέγθησαν τοιοῦτοι, πάρεδροι μὲν οἱ κκ. Δ. Σηλυβριώτης, Θρ. Παπαλεξανδρῆς, Γεράσιμος Τζανέτος, Λεων. Χατζηδημητρίου, Γ. Μπέσας καὶ Γ. Κυπαρίσσης· σύμβουλοι δὲ οἱ κκ. Δ. Μ. Καλλιφρονᾶς, Τιμ. Λούης, Ἀναστ. Τσόχας, Δ. Ι. Σοῦτσος, Μιχ. Π. Λάμπρος, Διον. Ζαχαρίας, Γ. Μίνως, Ἰω. Δέδες, Τιμ. Φιλήμων, Δ. Κούζης, Ἰω. Γκινάκας, Σ. Ζαχαρίτζας, Α. Κουτζογιάννης, Ν. Λεβίδης, Μ. Χατζηϊωάννου, Μιλτ. Ὀριγώνης, Ν. Κοκκινόπουλος, Γ. Πατύχας. — Ὁ ἐν Γαλλίᾳ γνωστὸς κατασκευαστὴς σιγαροχάρτου κ. Ἀβαδὶ λέγεται ὅτι ἀφικνεῖται προσεχῶς ἐνταῦθα, ὅπως συστήσῃ τῇ κατὰ νόμον ἀδείᾳ τῆς κυβερνήσεως παράρτημα ἐκκοπῆς τοῦ καπνοῦ. Συνάμα δὲ θὰ συστήσῃ μέγα ἐργοστάσιον κατασκευῆς σιγάρων, δι' ὃ θέλει κομίσει ἐκ Γαλλίας εἰδικὰς μηχανὰς καταλλήλους ἐν βραχεῖ χρόνῳ καὶ διὰ μικρᾶς δαπάνης νὰ κατασκευάζωσι τοιαῦτα. — Κατὰ τὴν «Ἐφημερίδα» διεξάγονται διαπραγματεύσεις μεταξὺ τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως καὶ τῆς Γερμανίας περὶ συνομολογήσεως ἐμπορικῆς συνθήκης. — Αἱ περὶ συνομολογήσεως δανείου πρὸς ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας διαπραγματεύσεις ἐπανήρχισαν καὶ βαίνουσιν αἰσίως, προθύμως προσενεχθέντων εἰς τοῦτο τῶν μεθ' ὧν κατὰ τὸ θέρος ἡ Κυβέρνησις διεπραγματεύετο· ὥστε ἡ συνομολόγησις τοῦ δανείου θεωρεῖται βεβαία. — Ἀνεχώρησεν εἰς Κόρινθον πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν ἐργασιῶν τῆς τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ ὁ στρατηγὸς Τύρ, ὅστις θέλει διαμείνει ἐπὶ μῆνα ἐνταῦθα. — Μετ' ὀλίγον καταφθάνουσιν εἰς Σῦρον τὰ δύο εἰς Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν κατασκευασθέντα νέα ἀτμόπλοια τῆς ἑλληνικῆς ἀτμοπλοΐας, ἥτις πιστεύεται ὅτι δι' αὐτῶν θὰ ἐκτελῇ τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ Χίου, Σμύρνης καὶ τῶν παραλίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. — Γίνεται σκέψις περὶ συνδέσεως διὰ τηλεφώνου τῶν ἐνταῦθα προϊσταμένων ἀρχῶν μετὰ τῆς ὑπομοιραρχίας, ἀστυνομίας καὶ τοῦ τελωνείου. — Αἱ τελωνιακαὶ εἰσπράξεις τοῦ μηνὸς Ἰουλίου ἀνῆλθον καθ' ἅπαν τὸ κράτος εἰς δρ. 1,746,879:53. τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ὑπερτεροῦντος κατὰ 74,801:05. — Νέα ἀτμοπλοϊκὴ ἑταιρία τοῦ κ. Ν. Κρητικοῦ καὶ Σίας ἤρχισε νὰ ἐνεργῇ τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ Ζακύνθου, Μεσολογγίου, Κυλλήνης, Κατακώλου καὶ Πατρῶν, ἐπὶ τοῦ παρόντος δι' ἑνὸς καλοῦ ἀτμοπλοίου ὀνομαζομένου «Ζάκυνθος», ὅπερ ἐπ' ἐσχάτων ἀφίκετο εἰς Πάτρας. — Ἐν Πειραιεῖ ἐτέθη ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ ἀνεγερθησομένου ὀρφανοτροφείου τῶν κορασίων ἐπὶ δημοτικοῦ οἰκοπέδου — Εἰς τὸν ἡμέτερον σοφὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου κ. Στέφανον Κουμανούδην ἀπενεμήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Σερβίας τὸ παράσημον τῶν ἀνωτέρων ταξιαρχῶν τοῦ ἁγίου Σάββα. — Ὁ ἐκ τῆς ἐφετεινῆς ἐσοδείας ἐξαχθεὶς σταφιδόκαρπος μέχρι τῆς 10 τοῦ μηνὸς τούτου ἀνῆλθεν εἰς 54,601,841 λίτρας. — Μεγάλη καταστροφὴ ἀγγέλλεται ἐκ Θήρας· Τὴν παρελθοῦσαν παρασκευὴν ἐπέσκηψε λαῖλαψ, ἐξ ἧς ἐπνίγησαν ἐν μὲν τῇ θαλάσσῃ δύω ἁλιεῖς, ἐπί τινος δὲ βουνοῦ παρεσύρθησαν καὶ ἐπνίγησαν ὑπὸ χειμάρρου εἷς νέος καὶ εἷς ποιμὴν μετὰ τοῦ ποιμνίου του ἐξ ἑκατὸν προβάτων. Πλεῖσται οἰκίαι ἐρημωνίσθησαν καὶ πολλαὶ ὁδοὶ εἶνε ἀδιάβατοι, ἐξερρίζωσε δὲ ὁ φοβερὸς τυφὼν τὰς ἀμπέλους καὶ ἔρριψεν αὐτὰς εἰς τὴν θάλασσαν μεταβαλὼν εἰς ἀργοὺς ἀγροὺς τοὺς πρὸ μικροῦ πλουσίους ἀμπελῶνας.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ

ΕΝ ΤΗΝΩι

Ἐξεδόθησαν εἰς κομψὸν τομίδιον καὶ τιμῶνται ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀντὶ 1 ν.δρ. **Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας».**

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ

τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων Πολιτευμάτων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τέλους τοῦ 1832.

ΥΠΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ Ζ. ΜΑΜΟΥΚΑ

Τὸ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένον μέρος αὐτῆς τῆς συλλογῆς τεύχη 11 εὑρίσκονται παρὰ τῷ ἐκδότῃ καὶ τιμῶνται ἀντὶ δρ. 28.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΠΑΙΑΡΑΚΗ

ΠΟΝΗΜΑΤΑ

ΚΥΚΛΑΔΙΚΑ, ἤτοι γεωγραφία καὶ ἱστορία τῶν Κυκλάδων νήσων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Φράγκων. (1874) δρ.ν.5.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ Μακεδονίας, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας κατὰ τὸν Émile Isambert, δρ. 5.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ περιγραφικὰ τῶν Κυκλάδων νήσων κατὰ μέρος. Ἄνδρος. Κέως, μετὰ γεωγραφικῶν πινάκων, δρ. 5.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ, ἐποποιία βυζαντινὴ τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, κατὰ τὸ ἐν Ἄνδρῳ ἀνευρεθὲν χειρόγραφον (ἀντὶ 5) δρ. 2 50.

ΟΙ ΠΕΡΣΑΙ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Paul de Saint-Victor, les deux masques (Μετάφρασις) δρ. 1.

ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΛΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΩΝ. Διανέμεται δωρεὰν ὑπὸ τῶν καταστημάτων Ἀνδρ. Κορομηλᾶ.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ

Ὑφηγητοῦ.

Τιμᾶται φράγκων 3 1/2.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον φράγκων 2 1[2. Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρομικῶς στελλόμενον ἀντὶ 2,80.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 353. — 2 Οκτωβριου 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ 405

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ. Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν.

ΓΕΝΕΣΙΣ, ἀνάπτυξις καὶ τέλος τῆς γῆς ὑπὸ Ι. Η. Πολίτου.

ΑΙ ΣΥΓΚΙΝΗΣΕΙΣ μικροῦ περδικίου.

ΑΙ ΕΡΓΑΤΙΔΕΣ τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ Ἀρ. Π. Κουρτίδου.

Ο ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ βίος τοῦ προέδρου Γρεβύ.

ΟΙ ΚΥΝΕΣ ἐν Παρισίοις.

ΤΗΛΕΡΑΦΟΙ ἐν Εὐρώπῃ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Κατὰ τὰς ἐπισήμους ἀπογραφικὰς πληροφορίας τῆς Ῥωσσικῆς κυβερνήσεως, ἐν τοῖς ἐννέα πανεπιστημίοις τῆς Ῥωσσίας εἰσὶν ἐγγεγραμμένοι 10,357 φοιτηταί, διδάσκουσι δὲ 730 καθηγηταί. Τοὺς πλειοτέρους φοιτητάς, ἤτοι 2430, ἔχει τὸ ἐν Μόσχᾳ πανεπιστήμιον, μετὰ τοῦτο δ' ἔρχεται τὸ ἐν Πετρουπόλει, ἔχον 2052 φοιτητάς, τὸ ἐν Κιέβῳ 1475, καὶ τὸ ἐν Δορπάτῃ 1426. Πάντων δ' ὀλιγωτέρους φοιτητὰς (374) ἔχει τὸ ἐν Ὀδησσῷ. Μείζονα ἀριθμὸν καθηγητῶν ἀναλόγως ἔχει τὸ ἐν Καζὰν πανεπιστήμιον, 109 ἐπὶ 776 φοιτητῶν. Αἱ πρὸς συντήρησιν δὲ τῶν πανεπιστημίων δαπάναι οὐδαμῶς εἰσιν ἀνάλογοι, διότι ἐν ᾧ διὰ τὸ ἐν Δορπάτῃ πανεπιστήμιον δαπανῶνται κατ' ἔτος 257,000 ῥουβλίων, διὰ τὸ ἐν Ὀδησσῷ δαπανῶνται 253,000 ῥουβλίων. Πολυπληθεῖς δ' ὑποτροφίαι καὶ ἄλλα βοηθήματα διανέμονται τοῖς φοιτηταῖς τῶν ῥωσσικῶν πανεπιστημίων· οἱ ἔχοντες τὰ μέσα ἀπαλάσσονται τῆς πληρωμῆς διδάκτρων, ἢ πληρώνουσι τὰ ἡμίση. Ἐκτὸς δὲ τούτων χορηγοῦνται αὐτοῖς ὑποτροφίαι, ἢ γεύματα, ἢ ὑποδήματα καὶ χρηματικὰ βοηθήματα. Ἐν μόνῳ τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Πετρουπόλεως, ἔχοντι 2052 φοιτητάς, ἐγένοντο ἀποδεκταὶ ἐν διαστήματι ἑνὸς ἔτους ὑφ' ἑνὸς μόνον ἰδιωτικοῦ συλλόγου πρὸς συνδρομὴν ἀπόρων φοιτητῶν 1,402 αἰτήσεις περὶ συνδρομῆς. Ἐκ τῶν πανεπιστημιακῶν βιβλιοθηκῶν πλουσιωτάτη ἐστὶν ἡ τοῦ ἐν Δορπάτῃ πανεπιστημίου, ἔχουσα 218,893 τόμους, ἀξίας 422,000 ῥουβλίων, μετὰ ταύτην δ' ἔρχεται ἡ τοῦ ἐν Βαρσοβίᾳ, ἔχουσα 363,250 τόμους, ὧν ἡ ἀξία ὑπολογίζεται εἰς 228,000 ῥούβλια.

— Ἡ ἐν Μαντούῃ Βιργιλιακὴ Ἀκαδημία (Academia Virgiliana) ἐξέδωκεν εἰς μνημόσυνον τῆς συμπληρώσεως τῆς δεκάτης ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Βιργιλίου Λ ε ύ κ ω μ α, περιέχον πραγματείας καὶ ποιήματα ἀναφερόμενα εἰς τὸν ἐκ Μαντούης ποιητήν.

— Ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Παρισίων «Folies-Dramatiques» θέλει ἐκτελεσθῇ κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον ἡ 900ή παράστασις τῶν «Κωδώνων τῆς Κορνεβίλλης», τοῦ γνωστοῦ μελοδραματίου τοῦ Planquette.

— Τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ καὶ Ἀρσενίου Οὐσαὶ πρόκειται νὰ ἱδρυθῇ ἐν Παρισίοις ἀνδριὰς ὀρειχάλκινος τοῦ Βερανζέ, τοῦ χαριεστάτου δημοτικοῦ ψάλτου. Κατηρτίσθη δ' ἐπιτροπή, ἧς μετέχουσι μεταξὺ ἄλλων ὁ Ἐρρῖκος Μαρτέν, ὁ Ἐδμόνδος Ἀβού, ὁ Μινιέ, ὁ Λεγγουβέ, ἵνα συλλέξῃ τὸν πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενον ἔρανον. Τὸ μνημεῖον εἰς φυσικὸν μέγεθος θέλει ἱδρυθῇ ἐπὶ τῆς κρηπῖδος τοῦ Τέμπλου.

— Ἀνεφέραμεν πρό τινος ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς εἶχε προσκαλέσει τὰς Κυβερνήσεις τῆς Εὐρώπης εἰς συνεννόησιν ἵνα ὁρίσωσιν ἕνα πρῶτον μεσημβρινόν, κοινὸν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη, ὡς καὶ ἓν γενικὸν ὡρολόγιον, καθ' ὃ νὰ κανονίζεται ἡ ὥρα εἰς ὅλην τὴν γῆν. Ἓξ συνδιασκέψεις ἐπιστημόνων ἐγένοντο ἤδη πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐν διαφόροις πόλεσι τῆς Εὐρώπης, ἑβδόμη δὲ τοιαύτη συγκροτηθήσεται τὴν 15 προσεχοῦς Ὀκτωβρίου ἐν Ῥώμῃ, ἧς θέλουσι πάλιν μετάσχει δι' ἀντιπροσώπων τὰ διάφορα Κράτη τῆς Εὐρώπης.

— Πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ὁλονὲν αὐξανούσης συγκοινωνίας ἐν τῇ πόλει τοῦ Λονδίνου πρόκειται νὰ κατασκευασθῇ νῦν ἠλεκτρικὸς σιδηρόδρομος ὑπὸ τὸν Τάμεσιν. Πρὸς τοῦτο θέλει ὀρυχθῇ ὑπόγειος σύριγξ μεταξὺ Charing Gross καὶ Waterloo, ἵνα τεθῶσιν αἱ σιδηραῖ ῥάβδοι, ἐφ' ὧν μετὰ ταχύτητος 19 χιλιομέτρων θέλουσι λειτουργεῖ αἱ ἠλεκτροκίνητοι ἅμαξαι.

— Μία τῶν ἐφημερίδων τοῦ Βερολίνου γράφει ὅτι ἐπ' ἐσχάτων ἀνεκαλύφθη ἔν τινι μικρᾷ οἰκίᾳ τοῦ Blankenheim, ἐν τῇ παραρρηνείῳ Πρωσσίᾳ, εἰκών τις τοῦ μεγάλου ζωγράφου Ῥαφαήλ, ἥτις ἀνήκουσα ἄλλοτε εἰς τὸ μουσεῖον τῆς Δυσσελδόρφης, ἀπωλέσθη κατὰ τὸ 1805, ἐνῷ μετεκομίζετο εἰς Μόναχον.

— Ἐν τῷ ἀγγλικῷ περιοδικῷ τοῦ Λονδίνου «Academy» ἐδημοσίευσεν ἡ φιλελληνὶς ποιήτρια κυρία Ἐλίζα Ἔδμονδυ μετάφρασιν τοῦ ποιήματος τοῦ Ἰουλίου Τυπάλδου «Τὸ παιδὶ καὶ ὁ Χάρος» εἰς γλαφυρωτάτους ἀγγλικοὺς στίχους πλήρεις μελῳδίας καὶ χάριτος, ἧς προτάττονται τὰ ἑξῆς·

«Ἡ ὑπόληψις, ἧς ὁ μεταστὰς Ἰούλιος Τυπάλδος ἀπήλαυε παρὰ τοῖς συμπατριώταις του ὡς ἐθνικὸς ποιητὴς οὐδαμῶς ὑπελείπετο τῆς τῶν πολλῶν ποιητῶν, οἵτινες ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλλάδι ἀφιέρωσαν τὸ πνεῦμά των εἰς τὸ γράφειν ᾄσματα διὰ τὸν λαὸν ἐν τῇ δημοτικῇ γλώσσῃ. Ἀνακυκλοῦσα τοιαῦτα κατὰ νοῦν ἐνόμισα ὅτι μετάφρασις ἑνὸς τῶν λυρικῶν του θὰ ἐγίνετο εὐπρόσδεκτος. «Τὸ παιδὶ καὶ ὁ Χάρος», ὅπερ δημοσιεύομεν κατωτέρω, δὲν ἀπολαύει τόσης εὐνοίας οὔτε εἶνε τόσῳ νευρῶδες ὡς ἡ «Φυγὴ» ἢ «ὁ Θάνατος τῆς Χάμκως», ὧν ποιεῖται μνείαν ὁ κ. Διονύσιος Λοβέρδος ἐν τῇ πραγματείᾳ του τῇ καταχωρισθείσῃ ἐν τῇ «Ἀκαδημίᾳ» τῆς 18 Αὐγούστου· ἔχει ὅμως πολὺ τὸ διάφορον, διότι κέκτηται ἀναλογίαν τινὰ πρὸς τὰς ἰδέας τὰς περιεχομένας ἐν πραγματείᾳ «Γῆρας καὶ Ἡρακλῆς» τοῦ κ. Cecil Smith, τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τοῦ «Journal of Hellenic studies». Ἡ πραγματεία αὕτη εὐφυῶς δεικνύει τὴν σχέσιν τῶν ἰδεῶν, ἥτις κατέστησε τὴν πολιὰν θάλασσαν τύπον τοῦ γήρατος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι, καὶ ἀπὸ τῆς προσπελάσεως τοῦ γήρατος πρὸς τὸν θάνατον δεικνύει πῶς ὁ «ἅλιος γέρων» ἔδωκε γένεσιν εἰς τὰς μυθολογικὰς παραστάσεις τοῦ Νηρέως, τοῦ Ἅδου, τοῦ Χάρωνος κλ. Ἴχνη τῶν παλαιῶν τούτων ἰδεῶν προδήλως φαίνονται ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ πονήματι τοῦ Τυπάλδου, ἐν τῷ ὁποίῳ καίπερ μὴ ἔχοντι ἐκ τῆς θαλάσσης τὴν ἀρχήν, οὐχ ἧσσον ὁ «Χάρος» ἢ ὁ θάνατος ἐξέρχεται ἐκ τοῦ ποταμοῦ καὶ παρίσταται ὡς γέρων μετὰ πολιᾶς κόμης καὶ πώγωνος».

Φιλεκπαιδευτικὴ Ἑταιρία. — Κατὰ τὰ ἄρτι ἐκδοθέντα πρακτικὰ τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας τοῦ ἔτους 1882—1883 ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν εἰς τὰ διάφορα αὐτῆς σχολεῖα μαθητευομένων ἀνέρχεται εἰς 1904 ἄτομα, διδασκόμενα ὑπὸ 107 καθηγητῶν, διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν. Ἐκ τούτων εἰς μὲν τὰ ἐν Ἀθήναις φοιτῶσι μαθήτριαι 1472, ἤτοι εἰς τὸ Ἀρσάκειον 214, εἰς τὸ ἐξωτερικὸν διδασκαλεῖον 462, εἰς τὸ Τοσίτσειον 281, εἰς τὸ νεωστὶ σχηματισθὲν πρότυπον 245, καὶ εἰς τὸ νηπιαγωγεῖον 270 νήπια.

Πλὴν τῶν ἐν Ἀθήναις σχολείων ἡ Φιλεκπαιδευτικὴ Ἑταιρία διατηρεῖ ὡς γνωστόν, καὶ τὰ ἑπόμενα· α) τὸ παρ-

Digitized by Google

θεναγωγεῖον Κερκύρας, εἰς ὃ ἐφοίτησαν ἐν ὅλῳ κατὰ τὸ παρελθὸν σχολικὸν ἔτος 201 μαθήτριαι· β') τὸ ἐν Χοταχόβα τῆς Ἀλβανίας Ἀρσάκειον σχολεῖον, ὅπερ διαιρεῖται εἰς προκαταρκτικὸν μετὰ 22 μαθητῶν, καὶ ἑλληνικὸν περιλαμβάνον 12 μαθητάς, ἐξ ὧν 8 ὑπότροφοι ἐκ τῶν συνδρομῶν Ἀρσάκη. Οἱ 34 οὗτοι μαθηταὶ ἀνήκουσιν εἰς Ἀλβανογλώσσους οἰκογενείας τοῦ χωρίου καὶ τῶν πέριξ. — γ') τὸ ἐν Ἀχαρναῖς σχολεῖον, εἰς ὃ ἐφοίτησαν 52 μαθήτριαι.— δ') Τὸ ἐν Γαυρίῳ τῆς Ἄνδρου σχολεῖον, περιλαμβάνον 40 μαθητρίας—καὶ ε') τὸ ἐν Ἐλευσῖνι σχολεῖον, εἰς ὃ ἐφοίτησαν 105 μαθήτριαι.

Ἡ περιουσία τῆς Ἑταιρίας ἀνήρχετο κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου π. ε. εἰς δραχμὰς νέας 1,393,261,79. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, τὰ μὲν ἔσοδα τῆς Ἑταιρίας ἀνῆλθον εἰς δραχ. 321,123, 72, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς δρ. 328,780,23, ἤτοι ὑπῆρξεν ἔλλειμμα δρ. 4,656,51.

— Κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἰατροσυνεδρίου ἐκδοθὲν αὐθεντικὸν δελτίον τῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἀποβιώσεων, ἐντὸς τοῦ παρελθόντος μηνὸς Αὐγούστου ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἀποβιωσάντων ἀνῆλθον εἰς 162 ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν 70,773 κατοίκων τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ἐκ 5,000 ἀνδρῶν δυνάμεως τοῦ στρατοῦ.

Ἐκ τῶν ἀποβιωσάντων 87 εἶσὶν ἄρρενες καὶ 75 θήλεις, καθ' ἡλικίαν δὲ οἱ πλειότεροι θάνατοι συνέβησαν εἰς βρέφη ἄγοντα τὴν μέχρι τοῦ 2ου ἔτους ἡλικίαν.

— Ὁ βασιλεὺς τῆς Δανίας ἀπέστειλε διὰ τοῦ ἐνταῦθα γενικοῦ προξένου κ. Λ. Χατζηδημητρίου εἰς τὴν ἐν Κερκύρᾳ βιβλιοθήκην τῆς Ἰονίου ἀκαδημίας τὸν τελευταῖον τόμον τῆς «Δανικῆς Χλωρίδος» Flora Danica, ἧς ὁλόκληρος ἡ πολύτιμος σειρὰ ἐδωρήθη κατὰ καιροὺς ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἐν λόγῳ βιβλιοθήκην.

— Συνελθόντες τὸ παρελθὸν Σάββατον οἱ καθηγηταὶ τοῦ ἐθν. Πανεπιστημίου ἐξέλεξαν συγκλητικοὺς διὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος, πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἐφέτος ἐξερχομένων τοιούτων τεσσάρων, τοὺς κκ. Κ. Ν. Κωστῆν καὶ Ν. Δαμασκηνὸν ἐκ τῶν παλαιῶν, καὶ τοὺς κκ. Θ. Ἀρεταῖον καὶ Β. Λάκωνα. Οἱ ἐκλεχθέντες μετὰ τοῦ πρυτάνεως, τοῦ ἀντιπρυτάνεως καὶ τῶν κοσμητόρων τῶν τεσσάρων σχολῶν ἀποτελέσωσι τὴν Σύγκλητον τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου διὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1883—1884.

— Συνεδέθησαν διὰ τηλεφώνου νέου τελειοτέρου συστήματος τὰ ὑπουργεῖα τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ἡ διεύθυνσις τῆς Ἀστυνομίας.

— Βεβαιοῦται κατὰ τὴν «Στοὰν» ὅτι ἐν τοῖς λατομείοις τῆς Πάρου ἀνευρέθη ἀρχαῖον ὀρυχεῖον λυχνίτου λίθου.

— Πρὸ τοῦ σταθμοῦ ἐν Βώλῳ τῶν Θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων στηθήσεται καλλιτέχνημα πυραμιδοειδές, οὗτινος ἡ μὲν βάσις ἔσται ἐκ γρανίτου, τὸ δὲ λοιπὸν ἐκ μαρμάρου Καράρας. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τούτου θὰ στηθῇ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς Θετταλικῆς, ἧς ὡς πρότυπον ἐλήφθη ἡ ἐπὶ τῶν Θεσσαλικῶν νομισμάτων φερομένη καὶ προσομοιάζουσα τῇ ἀνευρεθείσῃ πρό τινος ἐνταῦθα παρὰ τῷ Βαρβακείῳ. Ἡ μορφὴ δ' αὐτῆς ἐξεικονισθήσεται κατὰ πρότυπον δακτυλιολίθου, ὃν ἀνευρεθέντα πρό τινων ἐτῶν ἐν Ἁλμυρῷ κατέχει, ἀγοράσας αὐτὸν παρ' ἀρχαιοκαπήλου, ὁ φιλάρχαιος αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας δὸν Πέτρος. Κατωτέρω τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς, ἐντὸς ᾠοειδοῦς κοίτης, θὰ τεθῇ ἡ προτομὴ τοῦ βασιλέως Γεωργίου καὶ ἐπ' αὐτὴν ἐπιγραφὴ χρυσοῖς γράμμασι δηλοῦσα τὸν χρόνον τῶν ἐγκαινίων τοῦ σιδηροδρόμου. Ἅπαντα ταῦτα κατασκευάζονται ἤδη ἐπιμελῶς αὐτόθι ὑπὸ Ἰταλῶν τεχνιτῶν.

—Ἐλήφθησαν καὶ διανεμηθήσονται παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν τὰ βραβεῖα τῆς παγκοσμίου Ἐκθέσεως τοῦ Βορδὼ τῆς Γαλλίας διὰ τοὺς οἴνους καὶ οἰνοπνεύματα. Δύο τιμητικὰ μεγάλα βραβεῖα ἔλαβεν ἡ Ἑλλάς, ὧν τὸ ἓν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ τὸ ἕτερον ἡ Τρίπολις.

Μεταξὺ τῶν βραβευθέντων εἰς μεταλλόσημα χρυσᾶ, ἀργυρᾶ καὶ χάλκινα, εἰσὶν ἐκθέται 10 Τριπολῖται, 8 Ἀθηναῖοι, 3 Κεφαλλῆνες, 3 Πατρεῖς, 2 Θηραῖοι, 1 Σύριος, 1 Κυπαρισσεύς, 1 Ξηροχωρίτης, 1 Εὐβοεὺς καὶ 1 Κορίνθιος.

Ἐκ τῶν βραβείων ἐμφαίνεται ὅτι τὴν καλλιτέραν θέσιν κατέχει ἡ Τρίπολις. Ἐὰν δ' ὑπῆρχεν ἐντελεστέρα τέχνη εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀφθόνου οἴνου τῆς Τριπόλεως, οὗτος θὰ ἡμιλλᾶτο πρὸς τοὺς Γαλλικοὺς οἴνους τοῦ Βορδὼ καὶ τῆς Καμπανίας.

— Ἐγένετο ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων τῆς τηλεγραφικῆς σχολῆς, ἧς ἡ σύστασις ἐν τῷ πολυτεχνείῳ προανηγγέλθη ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πέρυσι ψηφισθέντος νόμου, καθ' ὃν ὑπέβαλον αἰτήσεις, ὅπως ἐγγραφῶσιν ὡς μαθηταὶ 47, ἐξ ὧν 33 ὄντες φοιτηταὶ τοῦ πανεπιστημίου καὶ 14 φέροντες ἀπολυτήριον γυμνασίου.

— Μετὰ ὀκταετῆ ἐξ Ἑλλάδος ἀπουσίαν ἀφίκετο ἐνταῦθα τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ὁ ἐν Βερολίνῳ ἡμέτερος πρεσβευτὴς κ. Ἀλέξανδρος Ρ. Ῥαγκαβῆς, λαβὼν δίμηνον ἀπουσίας ἄδειαν

— Ὁ διακεκριμένος Κερκυραῖος ἰατρὸς κ. Ἀντώνιος Παλατιανός, ὁ μετὰ ζήλου πολλοῦ καταγινόμενος εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τυφλῶν καὶ μελέτας ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου γράψας, κληθεὶς μετέβη εἰς Φλωρεντίαν, ὅπως συμμεθέξῃ τοῦ πρώτου συνεδρίου αὐτόθι περὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν ἀτυχῶν τούτων πλασμάτων, ὅπερ συγκροτεῖται κατ' αὐτάς.

— Ὁ ἐν Ζακύνθῳ βιβλιοπώλης κ. Α. Ν. Καραντζᾶς ἀγγέλλει ἀπὸ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου τὴν ἔκδοσιν περιοδικοῦ ἀναγνώσματος ὑπὸ τὸν τίτλον «Κυψέλη».

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Ἔλα, φίλε, νά σου δείξω τί μυστήρια ἐγκλείω.
Εἶμαι ἀριθμός, ψηφία
μὲ ἀποτελοῦσι τρία·
Ἂν τὰ τέσσαρά μου ἕκτα ἀφαιρέσῃς, μένουν . . . δύο;
δύο ἕκτα; ὄχι· μένει μόνον ἕν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν,
—πρέπει δὲ νὰ ἔχῃς, φίλε, δεξιότητα μεγάλην,—
ἂν τὸ τρίτον μου ἐκλείψῃ,
τὸ ἓν ἕκτον θὰ προκύψῃ.

1883φ^{4}.

2.

Γρῖφος.

σ ω
ϊ μ
οἱ = οἱ ϊ σψχμα α
σ α
ω μ

1883φ^{5}

3.

Ὑπῆρξα πάλαι στρατηγὸς ἐν ἐλευθέρᾳ πόλει,
Κ' ἐνώπιόν μου ἔφευγον οἱ τῶν βαρβάρων στόλοι.
Στολίζω δὲ ἀνάκτορα, ναούς, ἀκαδημίας,
Τὴν κεφαλὴν ἀγέρωχον ὑψοῦν ἄνευ κοιλίας.
Ἂν ὅμως καὶ ἀκέφαλον συγχρόνως μὲ ἀφήσῃς,
Ἱστορικὸν καὶ ὄνομα ἔθνους θὰ ἀπαντήσῃς.
Ἂν κόψῃς καὶ τὸ στῆθός μου . . . Μεταβολὴ ὁποία!
Καίει εὐθὺς 'ς τοὺς πόδας μου λίβανον ἡ θρησκεία.

Π. Π.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Καπνὸς καὶ χάρτης σιγάρου.

2.

ΜΑ ΧΟ ΜΑΙ
ΧΟ ΡΕΥ Ω
ΜΑΙ Ω ΤΙΣ

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

30 Σεπτεμβρίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 30 Σεπτεμβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0/0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	381 50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1/2	500	449.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	443.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	288.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	283.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	220.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	258 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	110.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	290,50

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4225.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	308.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	136.—
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	14.—	140	149.—
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	517.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	60
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . . Τραπεζικὸν 3μην. 28.05
» . . . Ὄψεως » 28.40
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης 3ήμ. 113 1/4
» » Τραπεζικὸν 3μην. 112 1/4

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.70
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	26.05
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (3 Ὀκτωβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ. 47 1/2
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0/0. » 248
» » 9 0/0. » 255
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου » 145
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ. 109 – 109 5/40
Παρισίων 3 » . . . φρ. 23.07 1/2–23.10
Λίρα Ἀγγλικὴ . . . γρ. 110 12/40
Εἰκοσάφραγκον . . . » 87 28/40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.
** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.
*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Α. Π. Κατὰ τὸν Λαβρυὲρ ὑπάρχουσί τινα πράγματα εἰς ἃ ἡ μετριότης εἶνε ἀσυγχώρητος· ἐν τούτων εἶνε καὶ ἡ ποίησις . . . — κ. Ι. Ν. Πειραιᾶ. Ἐτυπώθη καὶ εἰς χωριστὸν τεῦχος, καὶ πωλεῖται ἐν τῷ γραφείῳ ἡμῶν ἀντὶ 2 δραχ. — κ. Γ. Ζ. Λάρισσαν. Ἐλήφθησαν. Ἡ ἀγγελία τῆς «Rass. Ell.» δὲν ἐστάλη ὑμῖν παρὰ τῆς «Ἑστίας», ἥτις εἶνε ὅλως ξένη πρὸς τὴν ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ τούτου, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἐκδότου αὐτοῦ. — κ. Β**. Ἐγκαρτέρησιν, ἀφοῦ ἄλλο μέσον δὲν ὑπάρχει. Ἄνευ αὐτῶν οὐδὲν ἐστὶ γενέσθαι, ἢ κατὰ τὸν ποιητήν·

'Σ τὸν χρυσὸν αὐτὸν καιρό,
Οὔτε σίδερ' ὠφελεῖ,
οὔτε ἄλλο κοφτερό.
Τώρα μάλαμα κτυπάει,
τώρα μάλαμα τρυπάει·
Κι' ἡ χρυσῆ του σαηττιὰ
μᾶς ἀνάφτει τὴν φωτιά.

κ. Κ. Δ. Σύρον. Εἰδικὸς ἀνήρ, εἰς οὗ τὰ φῶτα προσετρέξαμεν, μᾶς ἀπήντησεν: «οὐδεμίαν». — Ἀνωνύμῳ. Τὴν προθεσμίαν δὲν ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον νὰ παρατείνωμεν· δύνασθε νὰ τὸ ὑποβάλητε εἰς τὸν ἐπόμενον διαγωνισμόν. — κ. Ι. Α. Βῶλον. Καμμία σχέσις. Αἱ ἀγγελίαι αὗται εἰς χωριστὸν φύλλον διανέμονται ἁπλῶς διὰ τῆς «Ἑστίας», ἥτις οὐδεμίαν οὔτε εὐθύνην οὔτε ὑποχρέωσιν δι' αὐτὰς ἀναλαμβάνει. Ὁ θέλων νὰ ἐπωφεληθῇ αὐτῶν ὀφείλει νὰ ἀποτείνεται κατ' εὐθεῖαν. Διὰ δὲ τὴν «Saison» τῷ ἐνταῦθα ἀντιπροσώπῳ αὐτῆς βιβλιοπώλῃ κ. Κ. Μπὲκ. — κ. Μ. Σ. Ὄχι 10 ἡμέρας, ἀλλ' ἴσως 10 μῆνας, διὰ νὰ εἶνε τὸ πρᾶγμα τῆς προκοπῆς. Ὁ Βολταῖρος πρεβεβηκὼς ἤδη ἔγραψε τραγῳδίαν τινὰ εἰς 6 ἡμέρας, καὶ τὴν ἔστειλεν εἴς τινα φίλον του, οὗτινος ἤθελε νὰ μάθῃ τὴν γνώμην. «Εἶνε ἔργον 6 μόνον ἡμερῶν», τοῦ ἔγραφεν· εἰς ὃ ὁ φίλος ἀπήντησεν· «ὁ συγγραφεὺς δὲν ἔπρεπε ν' ἀναπαυθῇ τὴν ἑβδόμην». — «Διὰ τοῦτο καὶ μετανοεῖ διὰ τὸ ἔργον του» ἀνταπήντησεν ὁ Βολταῖρος. Καὶ ἐβάλθη νὰ διορθώσῃ τὸ ἔργον του, ὅπερ ἀπῄτησεν οὐκ ὀλίγον χρόνον. — κκ. Α. Θ. Κέρκυραν καὶ Ν. Γ. Ἄρταν. Ἐλήφθησαν. — κκ. Δ. Γ. Βόνιτσαν, Σ. Δ. Κάρυστον, Α. Δ. Σύρον, Ν. Σ. Ν. Κάρυστον, Γ. Κ. Σ. Τούλτσαν, Ι. Κ. Ἰθάκην, Ν. Γ. Ἄρταν. Ἀπεστάλησαν. — κ. Ι. Π. Στρασβοῦργον. Τοῦ λοιποῦ θὰ διευθύνεται αὐτόθι. — Ἀέργῳ. Ἐκ μιμήσεως μᾶλλον ἢ ἐξ ἐμφύτου κακίας. Περὶ τῆς ἐπιδράσεως δ' αὐτῆς τοῦ παραδείγματος ἀναφέρεται τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον. Ὁ διάσημος κριτικὸς Ἰούλιος Ζανὲν ἐπεσκέπτετο ἡμέραν τινὰ μίαν τῶν φυλακῶν τῶν Παρισίων. Ὁ διευθυντής, περιάγων αὐτὸν ἐν τῷ καταστήματι, τοῦ εἶπεν «Ἀναγινώσκω πάντοτε τὰς ἐπιφυλλίδας σας, ἀλλὰ δὲν ἔχω ἀνάγκην αὐτῶν ἵνα γνωρίζω ὁποῖα δράματα παριστάνονται ἐν τῷ θεάτρῳ. Ὅταν κακόν τι ἔργον διδαχθῇ ἀπὸ σκηνῆς, τὸ ἐννοῶ ἀμέσως ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν νέων ἐγκληματιῶν, οἵτινες μοὶ ἔρχονται». — κ. Ν. Χ. Ι. Σύρον. Ἐπὶ τὸ παρόντος ὄχι. — κ. Μ. Δ. Π. Βιέννην. Κατὰ τὴν παραγγελίαν σας παρεδόθησαν εἰς τὸ αὐστριακὸν πρακτορεῖον· ἀπεστάλη δὲ καὶ σειρὰ πλήρης πρὸς τὸν κ. Ν. Σ. — κ. Κ. Β. Δ. Μασσαλίαν. Ἡ διεύθυνσις ἠλλάγη κατὰ τὴν παραγγελίαν σας.

—

Αἱ συνδρομαὶ διευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς Ἀθήνας «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἑστίας», ἀποστέλλονται δὲ δι' ἐπιταγῶν, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χρυσοῦ, τοκομεριδίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν δανείων, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Γαλλικῆς Τραπέζης ἢ γαλλικῶν γραμματοσήμων.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[29 Σεπτεμβρίου (Πέμπτη) 1883]

Ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων ἀφίκοντο ἤδη ἐν Βιέννῃ, ἀλλ' ἡ ἡμέρα τῆς ἐνταῦθα ἀφίξεώς των δὲν εἶνε ἔτι ὡρισμένη. — Διὰ προκηρύξεως τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν ἐκλήθησαν νὰ προσέλθωσιν εἰς τὰ στρατολογικὰ γραφεῖα τῶν διαφόρων νομῶν τοῦ κράτους καὶ καταταχθῶσιν ἐν τῷ στρατῷ οἱ ἐν τοῖς ὁριστικοῖς στρατολογικοῖς ἐλέγχοις τῶν δήμων ἑκάστου ἐγγεγραμμένοι ὑπόχρεοι τῆς ἀπογραφῆς τοῦ ἔ. ἔ. — Κατὰ τὸν «Οἰκονομολόγον», ἡ τραπεζιτικὴ ὁμὰς μεθ' ἧς διαπραγματεύεται ἡ κυβέρνησις τὸ πρὸς ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας δάνειον ἀποτελεῖται ἐκ τῶν Comptoir d'Escompte, Banque Franco-Egyptienne, Banque de Paris, Banque des Pays-Bas, Τραπέζης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Bamberger et Cie, Γεωργίου Κορωνιοῦ καὶ ἄλλων, οἵτινες ἦλθον εἰς συνεννόησιν καὶ μετὰ τῶν ἐγχωρίων ἐνταῦθα Τραπεζῶν, τῆς Ἐθνικῆς, Πιστωτικῆς καὶ Βιομηχανικῆς, ὅπως ἀναλάβωσιν ἀνάλογον μέρος. Οἱ ὅροι ἔσονται πιθανῶς περὶ τὰ 68 1]2 καὶ πρὸς 5 0|0. — Ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν διετάχθη ἡ κατασκευὴ ἀποθήκης πολεμεφοδίων ἐν Πειραιεῖ, κατὰ τὴν θέσιν Ἀλώνια. — Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου ταχυδρομικοῦ καταστήματος, ὅπερ ὑπερέχει τοῦ παλαιοῦ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν διαίρεσιν καὶ τὴν διάταξιν τῶν γραφείων καὶ τὴν ἐν γένει ἄνεσιν τῶν ἐν αὐτῷ ἐργαζομένων. — Ἐκομίσθησαν ἤδη τρεῖς κοπτικαὶ μηχαναὶ τοῦ καπνοῦ ἐξ Ἀγγλίας καὶ ἡ πρώτη δόσις τῶν φυλλαδίων σιγαροχάρτου ἐκ τῶν καταστημάτων τοῦ κ. Ἰ6αδί. — Συνελήφθησαν ἐν Πάτραις οἱ λῃσταὶ Χρῆστος Πασπαλίαρης ἢ Λύγκος καὶ Δημ. Ἀθανασίου. Οὗτοι ἀπετέλουν μέρος τῆς ὑπὸ τὸν Ρεντίφην συμμορίας διαλυθείσης φαίνεται, καὶ τῆς ὁποίας τρία ἄλλα μέλη συνελήφθησαν πρό τινος πλησίον τοῦ Κραβασαρᾶ. — Ἐγένετο ὁριστικῶς νῦν δεκτὴ ἡ παραίτησις τοῦ κ. Δ. Βερναρδάκη ἀπὸ τῆς θέσεως καθηγητοῦ τῆς ἱστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ. — Αἱ τελωνειακαὶ εἰσπράξεις τοῦ μηνὸς Ἰουλίου ἀνῆλθον καθ' ἅπαν τὸ κράτος εἰς δρ. 1,746,879:53. — Ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς εἰς τὴν νῆσον Παλαιὰ Γρίκερι ἀποστολῆς ὁ τμηματάρχης τοῦ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν ὑπουργείου κ. Ἀνδρέας Ἀντ. Μιαούλης, πλωτάρχης, ἀποπερατώσας τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ ἐργασίαν τῆς καταμετρήσεως τῆς ἀνευρεθείσης ὑφάλου καὶ τῆς σχεδιαγραφήσεως τῆς νήσου. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Μιαούλη ἐκτυποῦται, τῇ δ' ἑβδομάδι ταύτῃ διανεμηθήσεται τοῖς τε ναυτιλλομένοις καὶ ταῖς πρεσβείαις. — Ὁ ἐν Μασσαλίᾳ ἀποθανὼν ὁμογενὴς Μιχαὴλ Λ. Ῥάλλης ἐκληροδότησε φρ. 50,000 ὑπὲρ τῶν ἐν Ἀθήναις ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, διανεμητέων αὐτοῖς τῇ ἐγκρίσει τοῦ ἐνταῦθα ἀποκατεστημένου ἀνεψιοῦ του κ. Παντιᾶ Ῥάλλη. Τὸ ποσὸν τοῦτο ἀνερχόμενον ὡς ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ συναλλάγματος εἰς φράγκα χάρτινα 56,152 διετέθη ὑπὸ τοῦ κ. Π. Ῥάλλη ὡς ἕπεται: Ὀρφανοτροφεῖον Χατζῆ Κώστα δρ. 10,000, Ἀρσάκειον 8,000, Ἀμαλιεῖον 8,000, Πτωχοκομεῖον 5,000, Εὐαγγελισμὸν 5,000, Νοσοκομεῖον 3,000, Τυφλοκομεῖον (Ὀφθαλμιατρεῖον) 3,000, Φρενοκομεῖον (Δρομοκαΐτου) 3,000, Βρεφοκομεῖον 3,000, Ἐργαστήριον ἀπόρων γυναικῶν 3,000, Φυλακὰς (Ἑταιρία Παρνασσοῦ) 5,152. — Λέγεται, ὅτι ἡ κυβέρνησις συμβληθήσεται μετὰ τοῦ κ. Θ. Μαυρογορδάτου ἵνα ἐπεκτείνῃ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν ἀπὸ Καλαμπάκας καὶ μέχρι τῶν συνόρων· τοῦτο γενήσεται εἰς ἀντιστάθμισιν τῆς ἐκπροθέσμου περατώσεως τοῦ ἔργου τούτου, ὅπερ κατὰ τὴν σύμβασιν ἔπρεπε νὰ ἦνε τετελεσμένον τὸν Ὀκτώβριον. — Ἐξώκειλε προχθὲς ἐν Λαυρίῳ ἀγγλικὸν ἱστιοφόρον, ἀπεστάλη δὲ ὁ Ὄλυμπος πρὸς ῥυμούλκησιν αὐτοῦ.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου. Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ. ν. 1. ταχυδρομικῶς 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ

ΕΝ ΤΗΝΩι

Ἐξεδόθησαν εἰς κομψὸν τομίδιον καὶ τιμῶνται ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀντὶ 1 ν. δρ.

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας».

Πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» τὰ ἑξῆς βιβλία:

Georg. Rathgeber: Grossgriechenland und Pythagoras. δρ. 15 75

Description du golfe de Venise et de la Morée par M. B. ingenieur de la marine. δρ. 10

Lettres inédites de Coray à Chardon de la Rochette (1790-1796). δρ. 5

H. de Ferron Theorie du Progrès 2 τόμοι δρ. 5

Φλαυΐου Φιλοστράτου βίοι σοφιστῶν. Ἔκδοσις Kayser. δρ. 6

Ἐφημερὶς νομικὴ (1866) δρ. 2

Ἡ κρίσις τοῦ Πάριδος ποίημα μυθολ. Ἐρωτ. καὶ ἠθικὸν Δημητρίου Γουζέλη τοῦ ἐκ Ζακύνθου. 1817 δ. 6

ΤΟ ΦΩΣ ἡ γνωστὴ σατυρικὴ ἐφημερὶς τοῦ κ. Σ. ΚΑΡΥΔΗ δεδεμένη εἰς ἕνα τόμον περιέχοντα ἀπὸ 1-184 ἀρ. τῆς Β' περιόδου, πωλεῖται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ δρ. 25

Διάφορα βιβλία εἰς τιμὰς συγκαταβατικὰς πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας».

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 354. — 9 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 406

—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ. Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν.

ΡΟΥΜΕΛΗ ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ τῶν διεγερτικῶν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ τῶν Παρισίων κατ' ἐπαγγέλματα.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

Ἤρξατο ἐν Παρισίοις ἡ ἔκδοσις τοῦ πρὸ πολλοῦ ἀγγελθέντος περιοδικοῦ συγγράμματος «Revue du monde latin», οὗτινος σκοπὸς ἔσται ἡ δημοσίευσις πραγματειῶν καὶ ἄρθρων περὶ τῆς καταστάσεως τῶν λατινικῆς καταγωγῆς ἐθνῶν, ὧν ἐπιδιώκει τὴν συνεννόησιν καὶ σύμπραξιν. Ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ τεύχει, πλὴν ἄλλων ἀξιοσπουδάστων πραγματειῶν, δημοσιεύεται καὶ γαλλικὴ μετάφρασις, μετ' ἀντιπαραθέσεως τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου, τοῦ ἐσχάτως ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσιευθέντος ποιήματος «Ἡ τρελή» τοῦ κ. Γ. Μ. Βιζυηνοῦ, γενομένη ὑπὸ τοῦ ἑλληνιστοῦ κ. μαρκησίου Queux de Saint-Hilaire.

— Κατά τινα ἄρτι δημοσιευθεῖσαν ἀπογραφὴν ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτώντων εἰς τὰ ἑπτὰ τῆς Αὐστρίας πανεπιστήμια κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑξαμηνίαν ἀνήρχετο εἰς 9571. Ἐκ τούτων 4524 ἦσαν σπουδασταὶ τοῦ δικαίου, 2418 τῆς ἰατρικῆς, 1461 τῆς φιλοσοφίας καὶ 1168 τῆς θεολογίας· τούτοις προσθετέον 368 τῆς φαρμακευτικῆς καὶ 283 τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Τὸ ἐν Βιέννῃ πανεπιστήμιον ἠρίθμει 3755 φοιτητάς, τὸ γερμανικὸν πανεπιστήμιον τῆς Πράγας ἠρίθμει 1442, τὸ τσεχικὸν τῆς αὐτῆς πόλεως 973, τὸ πανεπιστήμιον τῆς Λέμβεργ 895, τὸ τοῦ Γρὰτς 867, τὸ τῆς Κρακοβίας 738, τὸ τῆς Ἰνσβρούκης 653 καὶ τὸ τοῦ Τσέρνοβιτς 248.

— Ἐν Παρισίοις ἀγγέλλεται ἡ προσεχὴς δημοσίευσις ἔργου, ὅπερ πρόκειται νὰ κινήσῃ μεγάλως τὴν προσοχὴν τοῦ φιλολογικοῦ καὶ πολιτικοῦ κόσμου. Εἶνε τοῦτο τὰ «Ἀπομνημονεύματα» τοῦ Ἑρρίκου Ἄϊνε, τοῦ εὐφυεστάτου καὶ χαριεστάτου ποιητοῦ.

Τὸ πολύτιμον χειρόγραφον κατεῖχεν ἡ χήρα αὐτοῦ, ἀλλ' ἑπομένη ῥητῇ ἐντολῇ τοῦ συζύγου της εἰς οὐδένα εἶχε κάμει λόγον περὶ αὐτοῦ, διότι ὁ Ἄϊνε εἶχε διατάξει ἵνα τὰ «Ἀπομνημονεύματα» ταῦτα δημοσιευθῶσι μετὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του. Τῆς κυρίας Ἄϊνε ἀποθανούσης πρό τινων μηνῶν, εἷς τῶν ἐπιστηθίων φίλων τοῦ ποιητοῦ καὶ πιστὸς σύμβουλος τῆς χήρας του, ὁ κ. Julia, ὁ ορισθεὶς ἐκτελεστὴς τῆς διαθήκης, ἠδυνήθη τέλος νὰ παραδώσῃ τὸ χειρόγραφον εἴς τινα ἐκδότην.

Τὰ «Ἀπομνημονεύματα» ταῦτα ἦσαν κατατεθειμένα παρὰ τῷ συμβολαιογράφῳ τῆς οἰκογενείας, εἰσὶ δὲ γνησιώτατα. Τὴν δημοσίευσιν δ' αὐτῶν μετὰ πολλῆς περιεργίας ἀναμένει ὁ κόσμος, διότι καθὰ βεβαιοῦται, ὁ δηκτικώτατος συγγραφεύς, ὅστις τοὺς Παρισίους εἶχε κάμει δευτέραν πατρίδα του, οὐδαμῶς φείδεται ἐν αὐτοῖς τῶν ἐκεῖθεν τοῦ Ῥήνου συμπατριωτῶν αὐτοῦ.

— Κατὰ τὴν ἐπίσημον ἀπογραφὴν τῶν ἐπαγγελμάτων ἐν τῷ γερμανικῷ κράτει τοῦ 1882 ἔτους 19,350 κύριον ἔργον ἔχουσι τὴν συγγραφὴν βιβλίων ἢ τὴν δημοσιογραφίαν· τούτων δὲ 1208 μετέρχονται καὶ ἄλλο ἐπάγγελμα. Ἐκ τῶν 19,350 μόνον 350 εἰσὶ γυναῖκες, οἱ δὲ λοιποὶ ἄνδρες. Τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας αὐτῶν ἀριθμοῦνται εἰς 14,813, οἱ δὲ θεράποντες εἰς 1616. Ὅθεν ἐν ὅλῳ 35,779 ἄνθρωποι ζῶσιν ἐν Γερμανίᾳ ἐκ τῆς συγγραφῆς βιβλίων καὶ τῆς δημοσιογραφίας, ὧν 23,203 ἄρρενες καὶ 12,496 θήλεις. Τούτοις ὅμως δὲν συμπεριλαμβάνονται οἱ συγγραφεῖς βιβλίων καὶ οἱ δημοσιογράφοι, οἱ ἔχοντες ἄλλο κύριον ἐπάγγελμα.

—

— Περὶ τοῦ ἐν Πάρῳ ἀνακαλυφθέντος ἀρχαίου μεταλλείου τοῦ λυχνίτου λίθου, περὶ οὗ ἀνεφέραμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ Δελτίῳ, ὁ κ. Α. Κορδέλλας, ὁ διακεκριμένος ἡμῶν ὀρυκτολόγος, δημοσιεύει ἐκτενὲς ἄρθρον ἐν τῷ «Αἰῶνι», οὗ μεταφέρομεν ἐνταῦθα τὸ κυριώτερον μέρος :

»Οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμαζον λ υ χ ν ί τ η ν ἢ λ υ χ ν έ α τὴν διαφανῆ, λευκὴν καὶ ὑποξανθίζουσαν παρίαν λίθον, διότι ταύτην ἐλιθοτόμουν ὑπὸ τὴν γῆν, τῇ βοηθείᾳ τοῦ φωτὸς τῶν λυχνιῶν. Ἐκ τοῦ λυχνίτου ἐποίησαν τὰ ἀμίμητα καὶ ἀθάνατα ἀριστουργήματα τῆς καλλιτεχνίας ὁ Φειδίας, ὁ Πραξιτέλης καὶ ἄλλοι. Ἐκ δὲ τῶν τοῖς πᾶσι γνωστῶν ἔργων, τῶν ἐκ λυχνίτου πεποιημένων, ἀναφέρομεν τὸν Σάτυρον τοῦ Πραξιτέλους, τὴν οὐρανίαν Ἀφροδίτην τοῦ Φειδίου, τὸν ἀρτίως ἀνακαλυφθέντα Ἑρμῆν τῆς Ὀλυμπίας κτλ. Ἐπὶ σκοπῷ τῆς ἀνευρέσεως καὶ μεταλλεύσεως τοῦ παρίου λυχνίτου συνέστη ὡς γνωστὸν βελγική τις Ἑταιρία, μετατραπεῖσα εἶτα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἑταιρίαν τῶν μαρμάρων τῆς Πάρου μὲ κεφάλαιον δρ. 4,500,000. Ὡς γνωστόν, ἡ ἑταιρία αὕτη διὰ τὰ ἔργα τῆς ἐγκαταστάσεως, ἤτοι σιδηροδρόμους, ἀτμομηχανάς, πριονιστήριον πρὸς σχίσιν τῶν πλακῶν κλ., οὐ μόνον ἐδαπάνησε τὰ κεφάλαια αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τετρακοσίων χιλιάδων δραχμῶν δάνειον, ὅπερ ἠναγκάσθη νὰ κάμῃ. Ἀτυχῶς δὲ εἰς τὰ ἔργα τῆς ἑταιρίας, ταῖς συμβουλαῖς ξένων ἐνταῦθα προσκληθέντων ἁδραῖς δαπάναις μηχανικῶν, ἐδόθη ὅλως ἐσφαλμένη διεύθυνσις, διὰ τοῦτο δὲ οὐ μόνον τὸν γνήσιον καὶ καλὸν λυχνέα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνεύρῃ, ἀλλ' οὐδ' αὐτὰ τὰ κοινὰ τῆς οἰκοδομῆς μάρμαρα. Εἰς τοιαύτην δ' ἀπελπιστικὴν κατάστασιν περιελθοῦσα ἡ Ἑταιρία, δηλαδὴ στερουμένη οὐ μόνον τῶν χρηματικῶν κεφαλαίων ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς πρώτης ὕλης, ἀνέθετό μοι τὴν προεδρείαν καὶ διεύθυνσιν τῶν ἔργων. Μηνὶ δὲ Αὐγούστῳ μεταβὰς εἰς Πάρον ὑπὸ τὴν ῥηθεῖσαν ἰδιότητα, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ περιορίσω ὅσον ἔνεστιν ἢ καὶ νὰ παύσω εἰ δυνατὸν αὐτά, ἐμελέτησα ἐπισταμένως οὐχὶ τὰ ἔργα τῶν νεωτέρων, ἀλλὰ τὰς ἀρχαίας μεταλλεύσεις, εἰς ἃς ἐνήργησα δοκιμαστικὰς ὑπονόμους. Τὰς ὑπονόμους ταύτας διηύθυνα διὰ τῶν λατύπων (ἐκβολαδικῶν χωμάτων) εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, ἐν τῷ σπηλαίῳ τῶν Νυμφῶν. Δι' αὐτῶν ἀνεκάλυψα τότε τὸ ἄκρον τῆς ἀρχαίας μεταλλείας εἰς βάθος 70 μέτρων περίπου ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Ὠνόμασα τὴν μὲν πρώτην ὑπόνομον «Ἐλπίδα», τὴν δὲ δευτέραν ΕΠΟ, διότι τὰ στοιχεῖα ταῦτα εὗρον ἐγγεγραμμένα δι' ἐρυθροῦ χρώματος ἐπὶ λευκοῦ λίθου εἰς τὸ ῥηθὲν βάθος.

»Ὁ ἐν τῷ βάθει τούτῳ κεκαλυμμένος ὑπὸ βορβόρου καὶ λατύπων, ἐχόντων πλέον τῶν 30 μ. παχύτητα, λυχνίτης εἶχε προετοιμασθῇ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μεταλλευτῶν πρὸς λατομίαν διὰ προπαρασκευαστικῆς τέχνης, ἤτοι μεθόδου τῳόντι πρακτικῆς καὶ σοφῆς,—περὶ ἧς ἄλλοτε,—ἐγκατελείφθη δέ, ὡς εἰκάζομεν, ἐξ ἀνάγκης τινός.

»Ὁ ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς ἀνακαλυφθεὶς οὗτος λυχνίτης εἶνε ἐξαισίου καλλονῆς, λεπτόκοκκος κατὰ τὴν ὑφήν, διαφανής, χρώματος ὑποξανθίζοντος μέχρι τοῦ σαρκόχρου, εἶνε ἐπιδεκτικὸς λεπτοτάτης ἐξεργασίας, ἡ δὲ κοίτη αὐτοῦ διευθύνεται κανονικῶς ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, ἔχει παχύτητα 2 1/2 μέτρων καὶ κλίσιν 24—32° πρὸς ἀνατολάς.

»Ἔκτοτε καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου ἐξακολουθοῦσι κατὰ τὸ παρ' ἐμοῦ διαγραφὲν σχέδιον αἱ ἔρευναι ἐντὸς τῶν

Digitized by Google

ἀρχαίων λατομείων, δι' αὐτῶν δὲ ἀνεκαλύφθησαν ἔτι αἱ ἀρχαῖαι λατομίαι, αἵτινές εἰσιν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων προητοιμασμέναι δι' ἐντομῶν βαθυτάτων, λελαξευμένων διὰ τῆς χειρὸς ἐν τῇ στερεᾷ πέτρᾳ, πρὸς ἐξόρυξιν καὶ ἐξαγωγὴν τῆς πολυτίμου ταύτης ὕλης.

«Τὸ μόνον ζήτημα, ὅπερ ἐπασχολεῖ σήμερον ἡμᾶς, εἶνε τὸ νὰ δυνηθῶμεν ἐκ τῶν ἐνόντων καὶ διὰ τῶν γλίσχρων μέσων, ἅτινα δύναμαι νὰ διαθέσω, νὰ ἐξαγάγω ἐκ τῶν σκολιῶν ὑπονόμων καὶ ὀρυγμάτων τεμάχη τινὰ τοῦ ἀνακαλυφθέντος λυχνίτου, ἵνα διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου ἐπιβεβαιωθῇ ἡ καλὴ αὐτοῦ ποιότης καὶ στερεότης».

— Ὁ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἐνεργῶν ἀνασκαφὰς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Καββαδίας ἐπιστέλλει ἐκεῖθεν κατὰ τὴν «Ν Ἐφημερίδα» ὅτι εὗρεν 20 τεμάχια ἐνεπιγράφων πλακῶν, ἅτινα μετὰ πολλοῦ κόπου καὶ μελέτης προσαρμοσθέντα ἀπετέλεσαν δύο τῶν περιφήμων ἐκείνων σ τ η λ ῶ ν, ἃς ἀναφέρει ὁ Παυσανίας (2, 27, 3) ἐν αἷς ἦσαν ἐγγεγραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν θεραπευθέντων ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἡ ἀσθένεια αὐτῶν καὶ ὁ τρόπος τῆς θεραπείας. Ἡ μία τῶν ἐπιγραφῶν τούτων εἶνε σχεδὸν πλήρης καὶ σύγκειται ἐξ 125 στίχων, ἕκαστος δὲ στίχος ἐκ 50 γραμμάτων.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑλληνικὸν θέατρον» ὁ κ. Παναγιώτης Δ. Ζάννος ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν τεύχους κομψοῦ καὶ μετὰ εἰκονογραφιῶν, ἐμπεριέχοντος τοὺς «Μνηστῆρας τῆς Πηνελόπης», ἔργον ὅπερ ἐδιδάχθη ἐφέτος ἐπανειλημμένως ἀπὸ σκηνῆς, τὴν «Ἐρωτικὴν ἀπόπειραν», κωμικὸν σκηνικὸν διάλογον ἔμμετρον, τὸν «Γάμον ἐκ Λαχείου», κωμῳδίαν μονόπρακτον καὶ τὴν «Γυναῖκα δύο συζύγων» ἑτέραν κωμῳδίαν εἰς μίαν πρᾶξιν, πάντα δὲ ταῦτα ἔργα νεώτατα, νῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενα εἰς φῶς.

Ὁ περιέχων τ' ἀνωτέρω πρῶτος τόμος θέλει τιμᾶσθαι ἀντὶ τριῶν δραχμῶν, συμπαραρτῶνται δ' αὐτῷ καὶ δύο μουσικαὶ συνθέσεις πρὸς ᾠδὴν μετὰ κλειδοκυμβάλου, ὁ «κοῦκκος» τῆς Μελανθοῦς καὶ ὁ «Εἰς τὸν Ὀδυσσέα ὕμνος».

— Ὁ ἀντισυνταγματάρχης τῆς φάλαγγος καὶ λείψανον τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος κ. Κ. Διαμαντόπουλος ἐξέδοτο ἐν Τριπόλει τὰ κατὰ τὸν στρατιωτικὸν βίον του «ἀπομνημονεύματά» του ἐν εἴδει ἱστορικῆς περιλήψεως τῶν τοπικῶν συμβάντων κατὰ τὴν ἐπαρχίαν του

— Ὁ καθηγητὴς τῆς φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κ. Γεώργιος Μιστριώτης ἐδημοσίευσε δευτέραν ἔκδοσιν τοῦ «Γοργίου τοῦ Πλάτωνος» μετὰ νέαν ἐπεξεργασίαν καὶ μετὰ πολλῶν προσθηκῶν.

— Ἐνεκρίθη ἡ σύστασις δημοτικῶν σχολείων ἀρρένων εἰς Κάτω Ποταμιὰν τοῦ δήμου Κραθίδος, Πασιᾶ τοῦ δήμου Κονιστρίων, Κατάπολα τοῦ δήμου Ἀμοργοῦ, Καρβέλι τοῦ δήμου Ἀλαγονίας καὶ Τροβάτου τοῦ δήμου Ἀγράφων, συντηρηθησομένων ἐπὶ τοῦ παρόντος δημοσίᾳ δαπάνῃ.

— Ὁ περιηγηθεὶς τὸ παρελθὸν θέρος τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους τοῦ ἀρχιπελάγους Ἄγγλος κ. Bent ἔγραψεν ἐν τῷ ἀγγλικῷ περιοδικῷ τοῦ Μάκμιλαν πραγματείαν περὶ Χίου καὶ Σάμου.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῆς παιδείας λαβὸν ὑπ' ὄψιν τὴν περὶ προσωρινῆς ἀναθέσεως τῆς διδασκαλίας τῆς βοτανικῆς γνώμην τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς καὶ τὴν ἀναφορὰν τῆς Πρυτανείας τοῦ Πανεπιστημίου, ἐνέκρινε ν' ἀνατεθῇ ἡ σχολάζουσα ἕδρα τῆς βοτανικῆς εἰς τὸν τακτικὸν καθηγητὴν τῆς φαρμακολογίας κ. Θ. Ἀφεντούλην.

— Καθηγητὴς τῆς στοιχειώδους γραφικῆς ἐν τῇ σχολῇ τῶν τεχνῶν διωρίσθη ὁ διακεκριμένος παρ' ἡμῖν καλλιτέχνης κ. Κωνστ. Βολωνάκης.

— Ἐξεδόθησαν αἱ ἀγγελθεῖσαι γλωσσικαὶ παρατηρήσεις τοῦ διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας κ. Κ. Κασιμάτη. Πρὸς εὐχερῆ χρῆσιν αὐτῶν ἡ ὕλη ἐτάχθη ἀλφαβητικῶς. Περιέχει δὲ 750 παρατηρήσεις εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν καὶ τιμᾶται δ ύ ο δραχμῶν.

— Ὁ κ. Γρηγόρ. Δ. Ξενόπουλος ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν πρωτοτύπου αὐτοῦ μυθιστορίας ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ θαύματα τοῦ Διαβόλου», ἐξ 20 τυπογραφικῶν φύλλων συγκειμένης.

— Ἐξεδόθησαν δύο ἔτι τεύχη, τὸ ς' καὶ ζ', τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐκδιδομένης «Εὐτέρπης», ἐν οἷς ἐξακολουθεῖ ἡ δημοσίευσις τῶν «Ἀθλίων» τοῦ Βίκτορος Οὐγκώ. Τιμὴ ἑκάστου τεύχους λεπτὰ 50.

— Ἐξεδόθη ἐνταῦθα νέα ἐφημερὶς «ἡ Μακεδονία» καθημερινή, συντασσομένη ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Ἱεροκλέους, ἑτέρα δὲ σατυρικὴ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀνατολίτης». Ἐν Πάτραις δ' ἐξεδόθη νέα ἐφημερὶς πολιτική, ἡ «Μεταρρύθμισις».

Ἀγγέλλεται δ' ἡ ἔκδοσις νέας ἐφημερίδος ἐν Πειραιεῖ ὑπὸ τὸν τίτλον «Θρίαμβος».

— Προκειμένου νὰ ἐκδοθῶσιν εἰς ἕνα τόμον ἅπαντα τὰ σωζόμενα ἔργα τοῦ πρὸ τριακονταετίας ἀποθανόντος ποιητοῦ Δημοσθένους Δ. Βαλαβάνη, παρακαλοῦνται οἱ ἔχοντες ἀνέκδοτόν τι ἔργον ἢ γνωρίζοντες ἔργον τι δημοσιευθὲν ἐν ἐφημερίδι ἢ περιοδικῷ ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ «Εὐτέρπῃ» καὶ «Μνημοσύνῃ», ὡς καὶ οἱανδήποτε πληροφορίαν ἢ οἱονδήποτε ἀνέκδοτον τοῦ βίου αὐτοῦ, νὰ παράσχωσιν ταῦτα, διότι ἐκ τῆς διασπορᾶς τῶν διαφόρων ἔργων του κινδυνεύει νὰ λησμονηθῇ εἷς τῶν τρυφερωτέρων ποιητῶν τῆς Νέας Ἑλλάδος.

Οἱ ἔχοντές τι τοιοῦτον παρακαλοῦνται νὰ τὸ ἀποστείλωσιν ὅσον οἷόν τε τάχιον πρὸς τὸν κ. Γεώργιον Α. Βαλαβάνην, εἰς Ἀθήνας.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Αἰμυλίου Εἱμαρμένου: Παιδικοὶ Διάλογοι διὰ παιδία 7 ἕως 15 ἐτῶν ἡλικίας. (Βιβλιοθήκη τῆς «Διαπλάσεως τῶν Παίδων»). Ἐν Ἀθήναις, Ν. Παπαδόπουλος Ὑδραῖος, ἐκδότης. 1883. 16ον, σελ. 191. [Εἶνε οἱ διάλογοι οὗτοι μετὰ τέχνης πολλῆς καὶ ἐν γλώσσῃ ζωηρᾷ καὶ ἀφελεῖ γεγραμμένοι ἐπὶ θεμάτων λίαν καταλλήλων διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, πρὸς ἣν ἀπευθύνονται. Δι' αὐτῶν ὁ κ. Αἰμ. Εἱμαρμένος, ὁ οὕτω ψευδωνύμως ὑπογραφόμενος συνεργάτης καὶ τῆς «Ἑστίας» κ. Α. Π. Κουρτίδης, προσφέρει ἀνάγνωσμα κάλλιστον εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, συντελῶν οὕτω φιλοτίμως εἰς τὴν ὑγιᾶ μόρφωσιν καὶ διαπαιδαγώγησιν αὐτῆς. Τὸ βιβλίον τιμᾶται φρ. 1,50].

Σαίξπηρ· Κοριόλανος. Δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε μεταφρασθὲν ἐκ τῆς ἀγγλικῆς ὑπὸ Μ. Ν. Δαμηράλη. (Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Ζ' τόμου τοῦ ς' καὶ ζ' τεύχους τοῦ «Παρνασσοῦ»). Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Παρνασσοῦ». Παρὰ τῇ πλατείᾳ τῆς Μητροπόλεως. 1883. 8ον, σελ. 96.

Καταστατικὸν τοῦ Τεγεατικοῦ Συνδέσμου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ «Κάλλους». 1883, 8ον, σελ. 15.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Εἶμαι τέρας φοβερόν,
ἔχω τράχηλον μακρόν,
ἔχω κεφαλὴν
διπλῆν.
Τὸ ὑπόλοιπόν μου σῶμα εἶνε μία . . . ὢ, ποπὸ
ὢ, καὶ πῶς νά το εἰπῶ!
Ἂν οἱ πόδες μου κοπῶσι καὶ ἡ μέση μου μαζί,
τὸ ὑπόλοιπον δὲν θνήσκει, ἀλλὰ ζῇ καὶ ἀναζῇ.

1883Φ^{6}

2.

Κυβόλεξον πρὸς συμπλήρωσιν.

			Ε			
		.	Υ	.		
	.	.	Τ	.	.	
Ε	Υ	Τ	Α	Ξ	Ι	Α
	.	.	Ξ	.	.	
		.	Ι	.		
			Α			

ΛΥΣΕΙΣ

1.

100 ἑ(κατὸ)ν=ἕν, εκ(α)τον=ἕκτον.

2.

Οἱ δύο εἰσὶ ἐν δυσὶ σώμασι ψυχὴ μία.

3.

Κίμων, κίων, Ἴων, ὤν.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

7 'Οκτωβρίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — **7 'Οκτωβρίου 1883**

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	'Ομολογ. ἐκδοθεῖσαι	'Ομολ. κυκλοφορ.	'Εποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	'Εποχαὶ κληρώσεως	'Ετήσιον εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1 'Ιουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	383.
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 'Ια.·'Απ.·'Ιουλ.·'Οκ.	20 Δεκ.·Μαρ.·'Ιουν.·Σεπ.	30,—	392 1[2	500	452.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	446.50
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	22,50	200,—	250	288.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	279.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 'Ιουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	216.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	20.	225,—	250	257 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 'Οκτωβρίου	6,—	100,—	100	111.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι 'Εθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ	181,791	181,629	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1'Ιουλ.·1Σεπτ 1Νοεμ. 1'Ιαν.·1Μαρτ.·1Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	289,50

Πιστωτικὰ καταστήματα 'Εταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	'Αποθεματικὸν κεφάλαιον	'Εποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος Δρ. π.	18,000,000	'Ολόκληρον	12,630,000	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	300	1,000	4205.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	208,057	15 » 15 »	21.88	300	300.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	135.—
'Ασφαλιστ. 'Εταιρία ὁ 'Αρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
'Εταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	'Ιανουάρ. καὶ 'Ιουλ.	14.—	140	146.—
Σιδηρόδρομ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	19	200	510.—
'Εταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
'Ελλην. Πυριτιδοποιείου. . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
'Εταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		'Ιανουάριον 'Ιούλιον	3***	100	
Πανελλ. 'Ατμοπλ. 'Εταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	27.90
» . . .	"Οψεως »	28.15
Γαλλίας—'Εθνικῆς Τραπέζης	3μ.	113
» » Τραπεζικὸν	3μην.	111

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.75
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα 'Οθωμανικὴ	»	26.05
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
'Αργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (17 'Οκτωβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	47 1[8
'Ελληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	247
» » 9 0[0.	»	254
'Εταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	133
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109 – 109 10[40
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	23.07 1[2–23.10
Λίρα 'Αγγλικὴ . . .	γρ.	110 3[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 25[40 – 87 28[40

Παρατηρήσεις

*'Απὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

'Αλληλογραφία τῆς 'Εστίας.

—

κ. Χ. Ρ. Πάτρας. 'Ελήφθη ἡ δέουσα φροντὶς περὶ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ σας.—Φοιτητῇ. Κατάλογος ἑλληνικὸς τῶν ἐν τοῖς ἡμετέροις Μουσείοις ἀποκειμένων ἔργων τέχνης δὲν ὑπάρχει· ὑπάρχει ὅμως ἐν γερμανικῇ γλώσσῃ ὁ τοῦ διδάκτορος A. Milchhöfer (Die Museen Athens) πωλούμενος παρὰ τῷ ἐνταῦθα βιβλιοπωλείῳ Wilberg καὶ ὁ τοῦ Sybel ἐκδεδομένος ἐν Μαρβούργῳ τῷ 1881 (Katalog der Sculpturen zu Athen). Τῶν πηλίνων ἀγγείων ὑπάρχει γαλλιστὶ ἐκδεδομένος κατάλογος ὑπὸ M. Collignon ἐν Παρισίοις, τῶν δὲ πηλίνων μορφῶν ὡσαύτως γαλλιστὶ ὑπὸ J. Martha ἐν Παρισίοις.—κ. Φ. Δ. Παρακαλεῖσθε νὰ τὸ λάβητε ἐκ τοῦ γραφείου ἡμῶν. — Περιέργῳ. "Ολα ἔξ. — Συνδρομητῇ. Ἡ χρῆσις τοῦ ῥινομάκτρου, οἵα σήμερον ὑπάρχει ἁπανταχοῦ διαδεδομένη, δὲν φαίνεται πολὺ ἀρχαία· ἐπὶ Ἱπποκράτους ἀναφέρεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι μετεχειρίζοντο ὕφασμά τι, ἀλλὰ τοῦτο μόνον ὅπως σφογγίζωσι τὸ πρόσωπον καὶ τὸ στόμα· καί που ὁ πατὴρ οὗτος τῆς ἰατρικῆς κατακρίνει τοὺς συγχρόνους του ἰατροὺς ὅτι μεταχειρίζονται πολυτελῆ ὑφάσματα ὅπως σφογγίζωσι τὸ μέτωπον καὶ τὸ πρόσωπον. 'Αλλὰ ταῦτα δὲν ἐπεῖχον τόπον τοῦ ἡμετέρου ῥινομάκτρου, οὗτινος τὴν χρῆσιν φαίνεται ὅτι ἀντικαθίστων οἱ δάκτυλοι. 'Επειδὴ δὲ οἱ ῥήτορες ἐπὶ τοῦ βήματος καὶ οἱ ποιηταὶ κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν τῶν ποιημάτων αὐτῶν εἰς τοὺς ἀγῶνας δὲν ὤφειλον οὔτε νὰ ἀπομύττωνται οὔτε νὰ πτύωσι, σημαντικὸν προτέρημα δι' αὐτοὺς ἦτο τὸ νὰ ἔχωσι τὴν ῥῖνα ξηράν. Τὸ προτέρημα δὲ τοῦτο ἐπεζητεῖτο μάλιστα εἰς τὰς γυναῖκας, ὁ δὲ μέλλων νὰ νυμφευθῇ ἐν τοῖς πρώτοις ἐζήτει νὰ πληροφορηθῇ καὶ περὶ τούτου, ἀπαράλλακτα ὅπως ἡμεῖς σήμερον ἐρωτῶμεν περὶ τῆς προικός. Ἔν τινι τῶν κωμῳδιῶν αὐτοῦ ὁ ῥωμαῖος κωμικὸς Πλαῦτος παρουσιάζει τινὰ ζητοῦντα εἰς σύζυγον γυναῖκα, ἥτις νὰ μὴ ἔχῃ τὴν ῥῖνα ... ὑγράν, ὁ δὲ Ἰουβενάλις παρουσιάζει ἡμῖν ἄνδρα, ὅστις θέλων νὰ διαζευχθῇ τὴν γυναῖκά του, ὡς μόνην πρόφασιν φέρει ὅτι αὕτη ἔκαμνε πολὺ συχνὴν χρῆσιν τῶν δακτύλων της. Οἱ Ῥωμαῖοι, οἱ ἐν πᾶσι μιμηταὶ τῶν Ἑλλήνων, παρεδέχθησαν καὶ αὐτοὶ τὴν χρῆσιν ὑφάσματος πρὸς ἀπόμαξιν τοῦ ἱδρῶτος τοῦ προσώπου, ὀνομάσαντες τοῦτο σουδάριον (sudarium) πλὴν δὲ τούτου εἶχον καὶ τὸ orarium, προωρισμένον μόνον εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ στόματος. Τὰ σουδάρια τῶν Ῥωμαίων δεσποινῶν κατεσκευάζοντο πολυτελῆ ἐν μικρᾷ τινι πόλει τῆς Ἱσπανίας, πιθανῶς δ' ἦσαν ἐν χρήσει μόνον παρὰ τῇ ἀριστοκρατίᾳ καὶ τοὺς πλουσίους, ὁ δὲ ὄχλος ἀντικαθίστα αὐτὰ διὰ τῆς ἄκρας τῶν ἐνδυμάτων του. Εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἱπποδρομίου οἱ εὐγενεῖς ἀντὶ χειροκροτημάτων ἀνέσειον εἰς τὸν ἀέρα τὰ σουδάρια ἢ τὰ ὀράρια αὐτῶν, ὁμοίως ὡς αἱ κυρίαι τῶν ἡμερῶν μας εἰς ἀναλόγους περιστάσεις ἀνεμίζουσι τὰ ῥινόμακτρά των εἰς ἔνδειξιν τῆς ἐπιδοκιμασίας των.—Κυρίαν Α. Π. Καλάβρυτα. Τὸ ἀντίτιμον παρεδώσαμεν τῷ κ. Κ. Μπὲκ, ὅστις θέλει φροντίσει περὶ τῆς ἀποστολῆς· πρὸς αὐτὸν δὲ καὶ μόνον, ὄντα ἀντιπρόσωπον τῆς ἐφημερίδος ταύτης ἐνταῦθα, δέον νὰ ἀποτείνεσθε.—κ. Γ. Ν. Βελεστῖνον. Τοῦ λοιποῦ θὰ πέμπεται αὐτόσε.—κ. Κ. Ν. Διότι ὅλοι μὲν ἐπιθυμοῦσι τὴν ἰσότητα, ἥτις ἐξισοῖ αὐτοὺς πρὸς τοὺς ἀνωτέρους, οὐδεὶς δὲ δέχεται αὐτὴν ἵνα ἐξισωθῇ πρὸς τοὺς κατωτέρους του. —'Ενὶ συνδρομητῇ, Σύρον, καὶ κ. Σ. Ε. Βραΐλαν. 'Ακατάλληλα ἀτυχῶς. — κ. Δ. Γ. Δυρράχιον Παρεδόθησαν πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὴν ἐνταῦθα ἐκδιδομένην «'Αρχαιολογικὴν 'Εφημερίδα». — κ. Ι. Ι. Ρουχτσούκιον. 'Ατυχῶς τὸ βιβλίον περὶ οὗ μᾶς γράφετε δὲν εὑρίσκεται ἐν τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπωλείοις.

—

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[6 Ὀκτωβρίου (Πέμπτη) 1883]

Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» τὸ διάταγμα τῆς συγκλήσεως τῆς Βουλῆς, καθ ὃ ἡμέρα συγκλήσεως ὁρίζεται ἡ :7 ἱσταμένου μηνός.—Ραγδαιόταται βροχαί, καταπεσοῦσαι τὸ παρελθὸν Σάββατον καὶ τὴν Κυριακήν, προὐξένησαν σπουδαιοτάτας ζημίας εἰς τὴν πόλιν. Πολλαὶ οἰκίαι παλαιαὶ καὶ νεόδμητοι κατέρρευσαν, ἄνθρωποί τινες ἐφονεύθησαν, πλεῖστα δὲ ὑπόγεια ἐπλημμύρησαν. Αἱ γέφυραι τοῦ Ἰλισσοῦ ἐκινδύνευσαν νὰ παρασυρθῶσι, πολλὰ βάραθρα ἠνοίχθησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως, πολλαὶ δὲ ὁδοὶ ἐκαλύφθησαν ὑπὸ χωμάτων — Ἐπανῆλθον οἱ ἐναπομείναντες ἐκ τῆς ἀποσταλείσης εἰς τὰ ναυπηγεῖα τῆς Ἑσπερίας ναυτικῆς ἐπιτροπῆς κκ. Μπότσαρης, Κανελόπουλος, Γιαλούσης καὶ Κουντουριώτης, ἐπιταχύναντες τὴν ἐπάνοδον αὐτῶν κατὰ διαταγὴν τῆς κυβερνήσεως, ὑπέβαλον δὲ ἀμέσως τὰς μελέτας αὐτῶν εἰς τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον. Κατὰ δὲ τὴν «Νέαν Ἐφημερίδα» τὰς ἡμέρας ταύτας δίδεται παραγγελία διὰ τὴν κατασκευὴν νέων πολεμικῶν πλοίων, ἅτινα πιθανῶς ἔσονται τέσσαρα θωρηκτὰ ά τάξεως, τέσσαρα καταδρομικά, τέσσαρες ἀτμοημιολίαι, καὶ ἓξ ἢ ὀκτὼ τορπιλλοφόροι λέμβοι, προϋπολογιζομένων περίπου 70,000,000.—Κατὰ τὴν «Ἐφημερίδα» ἄρχεται ὅσονούπω ἡ προκαταρκτικὴ μελέτη διὰ τὴν ἀπὸ χρόνου θρυλλουμένην αὔξησιν τῶν μισθῶν τῶν ὑπαλλήλων τοῦ κράτους· Φαίνεται δὲ ὅτι πλὴν τοῦ γενικοῦ μέτρου τῆς ἐπαναγωγῆς τῶν μισθῶν εἰς τὸ πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ νέου νομισματικοῦ συστήματος ποσόν, θὰ γείνῃ καὶ ἀξία λόγου αὔξησις τῶν μισθῶν τῶν τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας ὑπαλλήλων.—Ἡ λειτουργία τῶν σιδηρῶν γραμματοκιβωτίων, ἅτινα ἐτέθησαν εἰς τὰ διάφορα κέντρα τῆς πόλεως πρὸς εὐκολίαν τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας ἤρξατο ἀπὸ τῆς παρελθούσης Πέμπτης. Ἡ ἐξαγωγὴ τῆς ἀλληλογραφίας ἀπὸ τῶν κιβωτίων τούτων γενήσεται 7ις τῆς ἡμέρας κατὰ τὰς ὥρας 6 1)2, 9 καὶ 11 π. μ. 1, 3, 5 καὶ 7 μ. μ. ἡ δὲ διανομὴ τῆς διὰ τὴν ἡμετέραν πόλιν μετὰ μίαν ὥραν ἀπὸ τῆς καθ' ὥρας ἐξαγωγῆς πλὴν τῆς τελευταίας, ἧς ἡ διανομὴ γενήσεται τὴν 7ην πρωϊνὴν ὥραν τῆς ἐπιούσης. Ἡ εἰς Πειραιᾶ ἀποστολὴ γενήσεται ἐπίσης 7ις καθ ἑκάστην. Τὰς Κυριακὰς δὲ ἡ ά ἐξαγωγὴ γίνεται τὴν 9 π. μ. ἡ δὲ τελευταία τὴν 1 μ.μ. Εἰς ἕκαστον τῶν ἐν λόγῳ γραμματοκιβωτίων ἔσεται προσηρτημένος πίναξ τῶν ὡρῶν τῆς ἐξαγωγῆς, πρὸς εὐκολίαν δὲ τῶν ἀγοραστῶν γραμματοσήμου ἀνεδέχθησαν τὴν πώλησιν αὐτοῦ διάφορα γειτονικὰ καταστήματα ἔχοντα ἐν τοῖς παραθύροις αὐτῶν πίνακα δηλοῦντα τοῦτο.—Ἐξεδόθησαν καὶ διενεμήθησαν εἰς τοὺς διαφόρους ἀνταποκριτὰς τὰ γραμμάτια τῆς προσεχοῦς κληρώσεως τοῦ λαχείου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας. — Ἀγγελθέντος τηλεγραφικῶς ὅτι σεισμοὶ φοβεροὶ συνέβησαν πάλιν ἐν Χίῳ καὶ τῇ ἀπέναντι παραλίᾳ, δεινὰς ἐπενεγκόντες καταστροφάς, ἡ κυβέρνησις μεριμνῶσα περὶ τῆς τύχης τῶν ἀτυχῶν θυμάτων διέταξεν ὅπως ἐκπλεύσωσιν ἐκεῖσε τὰ πολεμικὰ πλοῖα «Ναύαρχος Μιαούλης» καὶ «Ψαρρὰ» φέροντα 200 σκηνάς, 10,0.0 ὀκάδας διπυρίτου, ξυλείαν μετὰ τεχνιτῶν πρὸς κατασκευὴν παραπηγμάτων, φάρμακα, ἰατροὺς καὶ πᾶν ὅ,τι ἀναγκαῖον ἐν τοιαύταις περιστάσεσι. Πρὸς τούτοις ἐχορηγήθη καὶ πίστωσις ἔκτακτος 50,000 δραχμῶν. — Ὁ καθ' ὅλον τὸ κράτος ἐξαχθεὶς σταφιδόκαρπος ἐκ τῆς ἐφετινῆς ἐσοδείας μέχρι τῆς 20 λήξαντος Σεπτεμβρίου ἀνῆλθεν εἰς 73,548,358 λίτρας. — Κατὰ τὴν γενομένην ἐν Ἀργοστολίῳ ἐπαναληπτικὴν δημοτικὴν ἐκλογὴν ἐξελέχθη δήμαρχος Κρανίων ὁ κατὰ τὴν προηγουμένην ἀποτυχὼν κ. Γεράσιμος Δρακόπουλος.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ

τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων Πολιτευμάτων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τέλους τοῦ 1832.

ΥΠΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ Ζ. ΜΑΜΟΥΚΑ

Τὸ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένον μέρος αὐτῆς τῆς συλλογῆς τεύχη 11 εὑρίσκονται παρὰ τῷ ἐκδότῃ καὶ τιμῶνται ἀντὶ δρ. 28.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ

Ὑφηγητοῦ.

Τιμᾶται φράγκων 3 1/2.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον φράγκων 2 1[2. Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρομικῶς στελλόμενον ἀντὶ 2,80.

Πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» τὰ ἑξῆς δύο βιβλία εἰς μέγα σχῆμα μεθ' ὡραίων εἰκόνων:

Histoire de mes ascensions par Gaston Tissandier. Récit de vingt-quatre voyages aériens (1868—1877, Ouvrage illustré de nombreux dessins. Σελ. 341, Δραχ. **10.**

Les braves gens par J. Girardin. Ouvrage illustré de 115 vignettes. (Couronné par l'Académie française). Σελ. 307. Δραχ. **5.**

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

ΤΟ ΦΩΣ ἡ γνωστὴ σατυρικὴ ἐφημερὶς τοῦ κ. Σ. ΚΑΡΥΔΗ δεδεμένη εἰς ἕνα τόμον περιέχοντα ἀπὸ 1-184 ἀρ. τῆς Β' περιόδου, πωλεῖται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ δρ. 25

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 355. — 16 Ὀκτωβρίου 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 407

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ. Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν.

ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ τῶν διεγερτικῶν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Ο ΕΚΛΕΚΤΟΣ τοῦ λαοῦ ὑπὸ Δ. Γρ. Καμπούρογλου.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ταχυδρομεῖα.

Η ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΠΟΛΟΝ ὀλλανδικὴ ἀποστολή.

ΕΙΣ ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ τῆς Κυρίας Σ. Φ. ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἐκ Μονάχου γράφουσιν ἡμῖν·

Ἡ ἐν Μονάχῳ τῇ 1 Ἰουλίου ἀρξαμένη καὶ τῇ 15 Ὀκτωβρίου (ν) περατωθεῖσα διεθνὴς καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις εἶνε ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἀξία λόγου. Ὡς γνωστόν, τὸ Μόναχον θεωρεῖται ἡ πρωτεύουσα τῆς Γερμανίας ὡς πρὸς τὰς καλὰς τέχνας, τούτου δὲ ἕνεκα πάντα τὰ κράτη, ἐκτὸς ὀλιγίστων, ἐν οἷς ἐννοεῖται συγκαταριθμεῖται καὶ ἡ Ἑλλάς, ἐφιλοτιμήθησαν ὅπως ἐπαξίως ἀντιπροσωπευθῶσι. Σπουδαῖον ἦτο ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ ἐκτὸς τοῦ γερμανικοῦ τμήματος, ὅπερ κατελάμβανε τὸ ἥμισυ τοῦ κρυσταλλίνου παλατίου ἐν ᾧ ἐγένετο ἡ ἔκθεσις, τὸ ἱσπανικὸν τμῆμα, καὶ διότι τὰ ἐν αὐτῷ ἐκτεθέντα ἦσαν κάλλιστα, καὶ διότι πρώτην φορὰν ἡ Ἱσπανία ἐν διεθνεῖ ἐκθέσει διὰ τόσων πολλῶν ἔργων ἀντεπροσωπεύθη. Ἐπίσης ἡ ἔκθεσις ἀγγλικῶν ἀριστουργημάτων μὴ ἀποσταλέντων μὲν κατ' εὐθεῖαν ὑπὸ τῶν καλλιτεχνῶν, ἀλλ' ἀποσπασθέντων προσωρινῶς χάριν τῆς ἐκθέσεως ἰδιωτικῶν πινακοθηκῶν, ἦτο πολὺ διαφέρουσα, καθ' ὅσον τοιοῦτόν τι τὸ πρῶτον νῦν συμβαίνει. Ἐπὶ τέλους ἡ συμμετοχὴ ἀμερικανῶν ζωγράφων δέον ὡς σπουδαία νὰ ἀναγραφῇ, καθ' ὅσον ἐπίσης τὸ πρῶτον συμβαίνει ἐν εὐρωπαϊκῇ ἐκθέσει. Τὸ γαλλικὸν τμῆμα ὡσαύτως πολλὰ περιεῖχε τὰ διαφέροντα. Τὸ ἰταλικόν, ὡς καὶ τὸ σκανδιναυικὸν τμῆμα, ἠρίθμουν ὀλίγας εἰκόνας ἕνεκα συγχρόνων ἐθνικῶν ἐκθέσεων. Τῆς ἐκθέσεως συμμετέσχον πρὸς τούτοις Αὐστρο-ουγγαρία, Ὀλλανδία καὶ Βέλγιον. Τὰ πλεῖστα τῶν γλυπτικῶν ἔργων ἐξέθηκεν ἡ Ἰταλία. — Αἱ εἰκόνες ἀνῆκον πᾶσαι σχεδὸν εἰς τὴν πραγματικὴν λεγομένην σχολήν. Ἐν τῷ γερμανικῷ τμήματι ὑπῆρχον εἰκόνες τινὲς θρησκευτικῆς, ἐν τῷ ἱσπανικῷ πολλαὶ ἱστορικῆς ὑποθέσεως, ἐν τῷ γαλλικῷ διεκρίνοντο αἱ προσωπογραφίαι καὶ ἐν τῷ ἰταλικῷ αἱ ῥωπογραφίαι. — Δύο ἐνταῦθα διαμένοντες Ἕλληνες καλλιτέχναι, οἱ κκ. Γύζης καὶ Ἰακωβίδης, ἐξέθηκαν εἰκόνας ἐν τῷ γερμανικῷ τμήματι, ὁ μὲν δύο, ὁ δὲ τέσσαρας. Ὁ πρῶτος ἔλαβε τὸ δεύτερον βραβεῖον, ὁ δὲ δεύτερος ἐκρίθη εὐμενέστατα ὑπὸ πασῶν τῶν ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως κριτικῶν.

Ἐν Μονάχῳ τῇ 4)16 Ὀκτωβρίου 1883. Β.

— Οἱ περὶ τὴν ἀεροστατικὴν ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν ἀσχολούμενοι καὶ ἐμπειρότατοι ταύτης Γάλλοι ἀδελφοὶ Ἀλβέρτος καὶ Γαστὼν Τισσανδιὲ ἐπεχείρησαν τελευταῖον πείραμα διὰ τοῦ νέου ἠλεκτρικοῦ αὐτῶν ἀεροστάτου, δοκιμάζοντες κατὰ πόσον εἶνε δυνατὸν νὰ διευθύνωσιν αὐτὸ ἐναντίον τῆς πνοῆς τοῦ ἀνέμου κατὰ βούλησιν. Ἀνυψώθησαν λοιπὸν ἐκ τοῦ ἐν Auteuil ἐργοστασίου αὐτῶν ἐντὸς ἐλαφροῦ ἐκ βαμβοκαλάμου σκαφιδίου ἐξηρτημένου ἀπὸ τοῦ λαμπροῦ ἐπιμήκους ἀεροστάτου, ὅπερ ἔχει μῆκος μὲν 28 μέτρων, διάμετρον δ' ἐν τῷ μέσῳ 9 μέτρων.

Τὸ ἀεροπόρον, πληρούμενον καθαροῦ ὑδρογόνου, ἔχει ἰσχυρὰν ὑψωτικὴν δύναμιν, δυνάμενον νὰ φέρῃ ἐφ' ἑαυτοῦ μίαν δυναμοηλεκτρικὴν μηχανὴν καὶ ἠλεκτρικὴν συστοιχίαν, δι' ὧν τίθεται εἰς κίνησιν ἕλιξ 3 μέτρων διαμέτρου. Ἡ μηχανὴ αὕτη, μὴ βαρύνουσα περισσότερον τῶν 240 χιλιογράμμων (περίπου 190 ὀκάδων) ἔχει δύναμιν ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἵππου.

Κατὰ τὴν ἀπόπειραν αὐτῶν ταύτην οἱ ἀδελφοὶ Τισσανδιὲ διῆλθον ἄνω τοῦ δάσους τῆς Βουλώνης ἐν Παρισίοις, ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν δὲ τῆς κινουμένης ἕλικος τὸ ἀερόστατον ἠδυνήθη νὰ παρεκκλίνῃ λίαν ἐπαισθητῶς δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ ἀπὸ τῆς διευθύνσεως τοῦ ἀνέμου.

Ἡ πρώτη αὕτη ἀπόπειρα ὑπῆρξε λίαν ἐνδιαφέρουσα ὑπὸ ἀεροστατικὴν ἔποψιν· οὐχ ἧττον καὶ ἄλλα πειράματα θέλουσι γείνει κατόπιν ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀεροναυτῶν.

— Συνῆλθεν ἐν Ῥώμῃ, ὡς εἴχομεν προαγγείλει, τὸ ἐπιστημονικὸν συνέδριον τὸ μέλλον νὰ καθορίσῃ ἕνα κοινὸν μεσημβρινὸν δι' ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἓν γενικὸν ὡρολόγιον.

Φαίνεται δὲ ὅτι ὡς κοινὸν μεσημβρινὸν τὸ Συνέδριον θέλει παραδεχθῇ τὸν διὰ τῆς ἀγγλικῆς πόλεως Greenwich διερχόμενον, καὶ ἑπομένως κανονίσει τὴν ὥραν συμφώνως τῷ ὡρολογίῳ τῆς Greenwich. Ὅπως δὲ κατορθωθῇ ἡ συμφωνία τῶν ὡρολογίων ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, ταῦτα δὲν θὰ σημειοῦσι πλέον ὥρας πρωϊνὰς ἢ ἑσπερινάς, ὡς μέχρι τοῦδε· ἀλλ' ἁπλῶς θὰ ἀριθμοῦσιν αὐτὰς ἀπὸ 0—24, ἀπὸ τῆς μιᾶς μεσημβρίας μέχρι τῆς ἄλλης, ὡς καὶ νῦν ἔτι γίνεται ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ.

— Ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις τὸ νέον ἔργον τοῦ Οὐγκώ, ὃ προανηγγείλαμεν, «Αἱ νῆσοι τῆς Μάγχης». Εἶνε καὶ τοῦτο, πλῆρες τῶν ποιητικῶν καλλονῶν καὶ τῆς δυνάμεως, ἐφ' ᾗ διακρίνονται πάντα τοῦ μεγάλου ποιητοῦ τὰ ἔργα.

— Κατὰ τὰς ἐφημερίδας ὁ Ζολᾶ ἑτοιμάζει νέον μυθιστόρημα, ὅπερ θέλει φέρει τίτλον «Ἡ ἡδονὴ τοῦ ζῆν» (La joie de vivre).

— Ὁ Ἀμερικανὸς Ἔδισων ἐξακολουθεῖ τὰς ἐπὶ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἐργασίας του. Εἴς τινα συντάκτην ἐφημερίδος ἐπισκεφθέντα αὐτὸν ἐπ' ἐσχάτων εἶπεν ὅτι χρειάζεται ἔτι ἓν ἔτος ὅπως καταρτίσῃ ἐντελέστατα τὸ πρὸς φωτισμὸν σύστημα αὐτοῦ, ὅπερ τότε θέλει πανταχοῦ ἀντικαταστήσει τὸ φωταέριον Διὰ δὲ τῶν μέχρι τοῦδε ἐργασιῶν αὐτοῦ δύναται νὰ ἐφοδιάζῃ ἓξ μετρίας πόλεις διὰ τοῦ φωτιστικοῦ συστήματος αὐτοῦ κατὰ μῆνα. Μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ ἔτους θέλει ἐπιδοθῇ εἰς ἄλλας ἀνακαλύψεις, ἐπιλαμβανόμενος πραγμάτων, ἅτινα μέχρι τοῦδε οὐδ' ἅπαξ ἔθιξεν, καὶ ἐξ ὧν θέλουσι προκύψει ἀπροσδοκήτως σπουδαῖα ἀποτελέσματα. Ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ φωτιστικὸν σύστημα τοῦ Ἔδισων λειτουργεῖ εἰς 15 ἀμερικανικὰς πόλεις, γίνονται δὲ διαπραγματεύσεις καὶ μετὰ 30 ἄλλων, αἵτινες ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐφοδιασθῶσι δι' αὐτοῦ.

— Διεθνὴς ἔκθεσις ἀγρονομική, βιομηχανικὴ καὶ τεχνικὴ γενήσεται ἐν Νικαίᾳ, θέλει δὲ διαρκέσει ἀπὸ 1 Δεκεμβρίου 1883 μέχρι 1 Μαΐου 1884.

— Ἡ αὐστριακὴ Κυβέρνησις, μιμουμένη τὸ παράδειγμα ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων, ἵδρυσεν ἐν Ῥώμῃ «Σχολὴν ἱστορικῶν σπουδῶν», ὁμοίαν πρὸς τὴν ἀρχαιολογικὴν σχολὴν ἣν ἀπὸ ἐτῶν συντηρεῖ αὐτόθι ἡ Γερμανία.

— Τὸ ἕκτον διεθνὲς φιλολογικὸν Συνέδριον συνεκροτήθη ἐφέτος τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον ἐν Βέρνῃ τῆς Ἑλβετίας. Ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ συνεζητήθη σχέδιόν τι διεθνοῦς συμβάσεως σκοπούσης τὴν προστασίαν τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας.

Digitized by Google

Ἐκ τοῦ «Παρνασσοῦ» παραλαμβάνομεν τὰς ἑπομένας εἰδήσεις περὶ τῶν ἔργων τοῦ ὁμωνύμου Συλλόγου·

Κατὰ τὴν τακτικὴν συνεδρίασιν τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου ἐψηφίσθη ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους, καθ' ὃν τὰ μὲν ἔσοδα προϋπελογίσθησαν εἰς δρ. 20,308.80, τὰ δ' ἔξοδα εἰς δρ. 19,890, ἀπομείναντος περισσεύματος ἐκ δρ. 418.80.

Ἐψηφίσθη ὅπως συσταθῇ σχολὴ ἀπόρων παίδων ἐν τῷ χωρίῳ Θολὸ τοῦ δήμου Γαυρίου τῆς Ἄνδρου, ἀπεφασίσθη δ' ἵνα ὁ σύλλογος προσέλθῃ ἀρωγὸς πέμπων τὰ ἀπαιτούμενα βιβλία τῇ ἐν Κερκύρᾳ συστάσῃ Σχολῇ ἀπόρων παίδων.

Ὑπεβλήθη πρότασις τῷ Συλλόγῳ ὅπως παρὰ τοῖς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως συστᾶσι πλήρεσι δημοτικοῖς σχολείοις καταρτισθῶσι νυκτεριναὶ σχολαὶ διὰ τοὺς ἐφήβους ἐπιμελείᾳ τῶν διδασκάλων καὶ ἀναλώμασι τοῦ Συλλόγου. Ὁ Σύλλογος συνέστησεν ἐπιτροπὴν ὅπως μελετήσῃ τὸ ζήτημα καὶ ὑποβάλῃ εἰς πρώτην συνεδρίασιν τὰ πορίσματα τῆς μελέτης.

Ἡ Σχολὴ τῶν ἀπόρων παίδων διῃρέθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς τέσσαρας τάξεις πλήρεις· ἐνεγράφησαν δ' ἐν αὐτῇ μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου ἐν συνόλῳ μαθηταὶ 254.

Συνεστήθησαν ὁριστικῶς, καθ' ἃ ἐγκαίρως εἴχομεν ἀναφέρει, οἱ ὑπὸ τοῦ φυσιογνωστικοῦ τμήματος τοῦ Συλλόγου ψηφισθέντες μετεωρολογικοὶ σταθμοὶ ἐν Λαρίσσῃ, Τριπόλει, Καλάμαις, Λαυρίῳ, Πύργῳ καὶ Πειραιεῖ. Οἱ σταθμοὶ οὗτοι ἄρχονται ἐπισήμως λειτουργοῦντες ἀπὸ 1 Νοεμβρίου (ν), ἤδη ὅμως ἤρξαντο ἔν τισι γινόμεναι παρατηρήσεις.

— Ὁ παραγγελθεὶς ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν χάρτης τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν νέων ἐπαρχιῶν καὶ τῆς Ἑπτανήσου, συντεθεὶς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χάρτου τῆς Ἑλλάδος τοῦ γενικοῦ ἐπιτελείου τῆς Γαλλίας, τῶν ἀγγλικῶν ὑδρογραφικῶν χαρτῶν καὶ ἄλλων μελετῶν καὶ πληροφοριῶν, εἶνε ἕτοιμος ἐν τῷ καισαροβασιλικῷ στρατιωτικῷ καὶ γεωγραφικῷ ἰνστιτούτῳ τῆς Βιέννης.

Ἡ αὐστριακὴ Κυβέρνησις τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ὑπουργείου ἐθεώρησε τὴν ἐργασίαν ταύτην ὡς ἰδίαν ἐργασίαν καὶ παρέσχε τὴν ἄδειαν καὶ ὅλα τὰ μέσα πρὸς καταρτισμὸν τοῦ χάρτου τούτου, ὅστις εἰς κλίμακα 1:200,000 περιέχει τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία, ἅτινα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἐργασιῶν τοῦ γαλλικοῦ ἐπιτελείου ἱδρύθησαν καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα.

Εἰς τὸν χάρτην τοῦτον, ὃν διαταγῇ τῆς Κυβερνήσεως μεταβαίνει νὰ διορθώσῃ ὡς πρὸς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὁ ἀντισυνταγματάρχης τῶν γενικῶν ἐπιτελῶν κ. Ι. Κοκκίδης, προσετέθησαν ἅπασαι αἱ ἁμαξιταὶ ὁδοὶ καὶ οἱ ἐγκριθέντες σιδηρόδρομοι.

— Τὴν παρελθοῦσαν δευτέραν ἤρξαντο ἀνασκαφαὶ διενεργούμεναι δαπάνῃ τοῦ ἐνταῦθα παρεπιδημοῦντος διασήμου ἀρχιτέκτονος Πένρωζ καὶ μετὰ προηγουμένην ἔγκρισιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν διαστάσεων καὶ λοιπῶν ἀρχιτεκτονικῶν λεπτομερειῶν τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Μέχρι τοῦδε ἀνεκαλύφθη τὸ ὑπόβαθρον μιᾶς στήλης καὶ εἷς σπόνδυλος εἰς βάθος 1 μέτρου περίπου, προσδοκῶνται δὲ καὶ ἄλλαι ἀνακαλύψεις.

Ὁ κ. Πένρωζ ἐπεσκέψατο πρὸ 36 ἐτῶν τὰς Ἀθήνας, ὅτε ἀσχολούμενος εἰς ἀρχιτεκτονικὰς μελέτας ἐπὶ τοῦ Παρθενῶνος, ἀνεκάλυψε τὰς καμπύλας γραμμὰς αὐτοῦ.

— Ὁ διευθυντὴς τῆς ἐν Χαλκίδι ἱερατικῆς σχολῆς κ. Βαρθολομαῖος Γεωργιάδης ἐκδίδωσιν εἰς ἕνα τόμον τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια. Ἵνα δὲ καταστήσῃ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν εὔκολον καὶ καταληπτὴν εἰς πάντα χριστιανὸν, ἐπιπροσθέτει ἑρμηνευτικὰ σχόλια καὶ ἀναπτύσσει πάντα τὰ δυσνόητα χωρία. Τὸ βιβλίον ἀποτελεῖται ἐκ 53 περίπου τυπογραφικῶν φύλλων, καὶ δημοσιεύεται ὅσον οὔπω, τῆς ἐκτυπώσεώς του ἐγγιζούσης εἰς τὸ τέρμα· θὰ κοσμεῖται δὲ καὶ ὑπὸ τῶν εἰκόνων τῶν τεσσάρων ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν, αἵτινες ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ ἀποκειμένου ἀπογράφου τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ι' αἰῶνος. Προσέθετο δὲ ὁ κ. Γεωργιάδης καὶ τὴν περιώνυμον ἐπιστολὴν τοῦ ῥωμαίου Πουπλίου Λεντύλου πρὸς τὴν σύγκλητον τῆς Ῥώμης, ἐν ᾗ οὗτος πιστῶς περιγράφει τὴν μορφὴν τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος Χριστοῦ, ὡς καὶ τὴν περίεργον ἀπόφασιν τοῦ Πιλάτου.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Περιήγησις ἐν Ἑλλάδι» ἐξεδόθη ἀρτίως ὑπὸ τοῦ κ. Μιχαὴλ Γρηγοροπούλου περιγραφὴ τῶν ἐπισημοτέρων πόλεων τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου, ὑπὸ γεωγραφικὴν, ἱστορικὴν, ἀρχαιολογικὴν, ἐμπορικὴν καὶ στατιστικὴν ἔποψιν. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἀπαρτίζεται ἐκ 14 τυπογραφικῶν φύλλων εἰς σχῆμα 8ον καὶ πωλεῖται ἐν τῷ γνωστῷ βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. Βίλμπεργ ἀντὶ δραχμῶν 5.

— Ὁ «Παιδαγωγὸς», τὸ γνωστὸν ἀξιόλογον σύγγραμμα τοῦ κ. Ἀριστείδου Σπαθάκη, μετεφράσθη ὑπὸ λογίου τινὸς βουλγάρου εἰς τὴν βουλγαρικὴν γλῶσσαν.

— Ὑπὸ τοῦ ὑφηγητοῦ κ. Ν. Ι. Δημαρᾶ δημοσιεύεται ἐντὸς μικροῦ ἡ «Ἱστορία τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου» μετὰ παραρτήματος, περιέχοντος τὴν ἱστορίαν τῶν Βυζαντινῶν πηγῶν.

— Ὑπὸ τοῦ διδάκτορος τῆς νομικῆς κ. Ἰω. Δ. Γκούμα συγγραφεῖσα δημοσιεύεται κατ' αὐτὰς ἱστορία τῆς νήσου Ὕδρας.

— Ἡ νομικὴ σχολὴ συνελθοῦσα προέτεινε παμψηφεὶ ὡς ἀναπληρωτὴν τοῦ μακαρίτου Γ. Ῥάλλη ἐν τῇ ἕδρᾳ τοῦ ἐμπορικοῦ Δικαίου τὸν τακτικὸν καθηγητὴν τοῦ γαλλικοῦ δικαίου κ. Νικόλαον Δαμασκηνόν.

— Εἰς 2350 ἀνέρχονται οἱ νεωστὶ ἐγγραφέντες καὶ ἀνανεώσαντες τὰς ἐγγραφὰς αὐτῶν μέχρι τοῦδε ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ φοιτηταί. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἀναμένονται ἔτι καὶ ἄλλοι, ὥστε ὑπολογίζεται ὅτι ἐφέτος ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν θ' ἀνέλθῃ εἰς 2500.

— Ὁ κ. Γεώρ. Μπαδέας προσήνεγκεν εἰς τὸ Ἐθνικὸν Νομισματικὸν Μουσεῖον πεντήκοντα ἐννέα νομίσματα, ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ, Ῥωμαϊκὰ, Βυζαντινὰ καὶ νεώτερα· ἐν οἷς 9 εἰσὶν ἀργυρᾶ, 25 χάλκινα, 24 μολύβδινα καὶ ἓν πήλινον.

— Ὄπισθεν τοῦ Θησείου ἀνευρέθη ἀρχαϊκὴ στήλη, ἥτις ἐνομίσθη εἰς τὸ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον.

— Διωρίσθη ἔκτακτος καθηγητὴς τῆς φαρμακευτικῆς χημείας καὶ συνταγολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ὁ καὶ πρώην τοιοῦτος κ. Γ. Α. Κρῖνος, εἰς ὃν ἀνετέθη καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἐν αὐτῷ φαρμακευτικοῦ φροντιστηρίου.

— Ἐν Πειραιεῖ ἄρχονται ἤδη αἱ προκαταρκτικαὶ ἐργασίαι πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ δημοτικοῦ τῆς πόλεως θεάτρου, ὅπερ σχεδιασθὲν ὑπὸ τῆς προκατόχου δημοτικῆς ἀρχῆς ἔτυχε θερμῆς ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ὑποστηρίξεως, ἐπιψηφίσαντος δάνειον ἐκ διακοσίων χιλιάδων δραχμῶν πρὸς ἀνέγερσιν αὐτοῦ.

Ἡ νῦν Δημοτικὴ ἀρχὴ υἱοθετήσασα τὸ ἔργον προκηρύσσει ἤδη τὰς ἀπαιτουμένας δημοπρασίας πρὸς κατασκευὴν αὐτοῦ.

Ἱδρυθήσεται δὲ, ὡς γνωστὸν, ἐπὶ τῆς «Πλατείας Κοραῆ» εἰς ἓν τῶν κεντρικωτέρων μερῶν τῆς πόλεως.

— Εἰς τὸν κ. Αἰμύλιον Καρποῦνην ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου νὰ ἐκγυμνάσῃ τοὺς εἰς τὰς προσεχεῖς ἱπποδρομίας μέλλοντας νὰ λάβωσι μέρος ὑπαξιωματικοὺς τοῦ στρατοῦ.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Εἴμεθα ἑπτὰ, ἀλλ' ὅμως ἂν καλῶς ὑπολογίσῃς
ἕνδεκα θενά μας εὕρῃς—ἀπαιτεῖται εὐφυΐα —
Ἂν τὸ δεξιόν αὐτί σου εἰς τὸ μέσον μας κολλήσῃς,
ἓξ θὰ ἔχῃς ἔμπροσθέν σου καὶ ὀπίσω δύο ἴα.

1883Φ7

2.

Μοῦ κόπτεις τὴν οὐρὰν
καὶ πάλιν ἔχ' οὐράν.

Ἐν Δοβρᾷ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Π. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΣ.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Ζημία-ζῆ

2.

Ε
Π Υ Ρ
Π Α Τ Η Ρ
Ε Υ Τ Α Ξ Ι Α
Ρ Η Ξ Ι Σ
Ρ Ι Σ
Α

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

14 'Οκτωβρίου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 14 'Οκτωβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	'Ομολογ. ἐκδοθεῖσαι	'Ομολ. κυκλοφορ.	'Εποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	'Εποχαὶ κληρώσεως	'Ετήσιον εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0|0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1 'Ιουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	387 —
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 'Ια.-'Απ.-'Ιουλ.-'Οκ.	20Δεκ.-Μαρ.-'Ιου.-Σεπ.	30,—	392 1|2	500	445.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	445 —
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	286.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	276.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 'Ιουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	219.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13.072	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	255 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 'Οκτωβρίου	6,—	100.—	100	109.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι 'Εθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1 'Ιουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 'Ιαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	289.—

Πιστωτικὰ καταστήματα 'Εταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	'Αποθεματικὸν κεφάλαιον	'Εποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πρωτ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος Δρ. π.	18,000,000	'Ολόκληρον	12,630,000	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	300	1,000	4230.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203.057	15 » 15 »	21.38	300	305.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	136.25
'Ασφαλιστ. 'Εταιρία ὁ 'Αρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
'Εταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	'Ιανουάρ. καὶ 'Ιουλ.	14.—	140	138.—
Σιδηρόδρομ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000.000	5,000,000	54,299	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	19	200	502.—
'Εταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1.200,000	—	—	9.75		
'Ελλην. Πυριτιδοποιείου. . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
'Εταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		'Ιανουάριον 'Ιούλιον	3***	100	
Πανελλ. 'Ατμοπλ. 'Εταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	28.—
» . . .	Ὄψεως »	28.30
Γαλλίας—'Εθνικῆς Τραπέζης	3μ.	112 1|2
» » Τραπεζικὸν	3μην.	111

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.65
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα 'Οθωμανικὴ	»	26.—
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
'Αργυροῦν δραχμὸν	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (24 'Οκτωβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	47
'Ελληνικὸν δάν. τῶν 8 0|0.	»	248
» » 9 0|0.	»	255
'Εταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	129 1|2
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . .	γρ.	109 3|8 – 109 5|8
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	23.05 – 23.07 1|2
Λίρα 'Αγγλικὴ . . .	γρ.	110 5|40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 21|40

Παρατηρήσεις *'Από ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59.800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

'Αλληλογραφία τῆς 'Εστίας.

κ. Δ. Β. 'Αλεξάνδρειαν. Τὸ βιβλίον καὶ ἐπιστολήν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Π. Δ. Π. 'Αργοστόλιον. Τὸ χειρόγραφον παρεδόθη εἰς τὸν κ. Δ. ζητήσαντα αὐτὸ ἐκ μέρους σας.—κ. Μ. Α. Ἡ λέξις omnibus κοινῶς σήμερον μεταφράζεται λεωφορεῖον. Χάριν περιεργίας δὲ σᾶς σημειοῦμεν καὶ τὴν μετάφρασιν αὐτῆς διὰ τῆς παραδοξοτάτης λέξεως πασιτείνουσα!!, ἣν εὕρομεν ἐν τῇ Γενικῇ 'Εφημερίδι τῆς 'Ελλάδος. — Φίλῳ Δ*. Le monde est à ceux qui n'ont qu'une idée.—κ. Α. Θ. Κέρκυραν 'Απεστάλη καὶ τὸ ἐλλεῖπον.—κ Σ. Μ. Βυρτσοβοῦργον. Περιμένομεν καὶ τὴν ἐξήγησιν. — κ. Κ. Μ. 'Αλεξάνδρειαν 'Η σειρὰ τῶν φύλλων ἀπεστάλη τῷ κ. Ν. Μ., ἡ δ' ἀπόδειξις συνδρομῆς τῷ κ. Δ Β. — κκ. Ν. Ι. Α. Βουκουρέστιον καὶ Μ. Θ. Τ. Κεφαλληνίαν. 'Απεστάλησαν.—Συνδρομητῇ Π*. 'Αρχαῖοι καὶ νεώτεροι. Κατ' αὐτῶν δὲ ὑπεραπολογουμένη γυνὴ συγγραφεὺς τοῦ φύλου της ἔγραφε' «'Επιρρίπτουσιν εἰς τὰς γυναῖκας ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα ὅμως ἔχουσιν ἐπίσης καὶ οἱ ἄνδρες. 'Εὰν αἱ γυναῖκες εἶνε φιλέριδες, οἱ ἄνδρες εἶνε ῥᾳδιοῦργοι· ἐὰν αἱ γυναῖκες εἶνε ἐλαφραί, οἱ ἄνδρες εἶνε ἀσταθεῖς· ἐὰν αἱ γυναῖκες εἶνε ἀπατηλαί, οἱ ἄνδρες εἶνε ὑποκριταί· ἐὰν αἱ γυναῖκες εἶνε ἄπιστοι, οἱ ἄνδρες εἶνε προδόται· ἐὰν αἱ γυναῖκες εἶνε ζηλότυποι, οἱ ἄνδρες εἶνε φθονεροί· ἐὰν αἱ γυναῖκες εἶνε φιλάρεσκοι, οἱ ἄνδρες εἶνε μάταιοι· ἐὰν αἱ γυναῖκες εἶνε φιλόδοξοι, οἱ ἄνδρες εἶνε ἀλαζόνες· ἐὰν οἱ ἄνδρες εἶνε ἀνδρειότεροι ἐν τοῖς κινδύνοις, αἱ γυναῖκες εἶνε καρτερικώτεραι ἐν ταῖς δυστυχίαις, ὑπομονητικώτεραι ἐν ταῖς καταδρομαῖς τῆς τύχης. Πρὸς Θεοῦ, κύριοι ἄνδρες, παύσατε νὰ μᾶς κακολογῆτε, καὶ πρὶν ἢ μᾶς πνίξητε ἐν τῷ ὠκεανῷ τῶν ἰδικῶν μας κακιῶν, εὐδοκήσατε νὰ ἐρευνήσητε καὶ τὰ ἰδικά σας ἐλαττώματα. Ὑμεῖς δὲν ἔχομεν σχολὰς νομικάς, ὅπου μανθάνετε νὰ εἶσθε δόλιοι καὶ ἄδικοι ἐν ἀνάγκῃ· οὔτε θεολογικὰς ὅθεν ἐξῆλθον οἱ φοβερώτατοι ἱερεξετασταί. Σᾶς ἀγαπῶμεν ὅταν εἶσθε παῖδες, εἴμεθα τὸ θέλγητρον τῶν νεανικῶν σας χρόνων, παρηγοροῦμεν τὸ γῆράς σας καὶ ἐρχόμεθα νὰ κλαύσωμεν ἐπὶ τοῦ τάφου σας· Ὅλα αὐτὰ τὰ προτερήματα δὲν ἀντισταθμίζουν τὰ ὀλίγα ἐλαττώματά μας καὶ δὲν δύνανται νὰ μᾶς ἐξαλείψωσουν ἐνώπιόν σας;» —κ. Δ. Δ. Δεδεαγάτς. Ἡ συνδρομή σας ἐπληρώθη κατόπιν ὑπὸ τοῦ ἐν Πειραιεῖ κ. Ι. Κ. —Mme Z* La politesse, l'aménité des idées, l'aisance des manières, l'élégance des expressions, et l'heureux talent de se rendre intéressante à tous. —κ. Ν Φ. Ζάκυνθον. 'Εκ τῶν σημειουμένων ὑπάρχουσι μόνον τὰ δύο πρῶτα· τιμὴ αὐτῶν φρ. 8.50.—κ. Ν. Π. Δ. Λαμίαν. Διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης εἶνε ὁ προχειρότερος καὶ ἀσφαλέστερος τρόπος.—κ. Κ*. 'Επιεικὴς μὲν πρὸς τοὺς ἄλλους, αὐστηρὸς δὲ πρὸς ἑαυτόν. — Φιλαρχαίῳ. Παυσαν. ΙΙ, 27, 3. «Στῆλαι δὲ εἱστήκεσαν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τὸ μὲν ἀρχαῖον καὶ πλέονες, ἐπ' ἐμοῦ δὲ ἓξ λοιπαί. Ταύταις ἐγγεγραμμένα καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐστὶν ὀνόματα ἀκεσθέντων ὑπὸ τοῦ 'Ασκληπιοῦ, προσέτι δὲ καὶ νόσημα ὅ,τι ἕκαστος ἐνόσησε, καὶ ὅπως ἰάθη· γέγραπται δὲ φωνῇ τῇ Δωρίδι».—κ. Κ. Χ. Πειραιᾶ. Πωλεῖται ἐν τῷ γραφείῳ μας ἀντὶ φρ. 2.—κ. Σ. Σ. 'Αγνοοῦμεν. — Συνδρομητῇ Κ. Θὰ δημοσιευθῇ εἰς προσεχὲς φύλλον.

—

Αἱ συνδρομαὶ διευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς 'Αθήνας «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς 'Εστίας», ἀποστέλλονται δὲ δι' ἐπιταγῶν, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς 'Εθνικῆς Τραπέζης, ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χρυσοῦ, τοκομεριδίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν δανείων, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Γαλλικῆς Τραπέζης ἢ γαλλικῶν γραμματοσήμων.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[13 Ὀκτωβρίου (Πέμπτη) 1883].

Προσεγγιζούσης τῆς ἡμέρας τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς, ἡ ἀντιπολίτευσις συνῆλθεν εἰς συνδιασκέψεις περὶ τῆς μελλούσης αὐτῆς πορείας. Ἐπὶ τοῦ παρόντος αἱ δύο τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὁμάδες, ἡ τοῦ ἀειμνήστου Κουμουνδούρου, καὶ ἡ τοῦ κ. Δεληγιάννη, ἀπεφάσισαν νὰ ἀκολουθήσῃ ἰδίαν ἑκατέρα πορείαν ἐν τῇ προσεχεῖ συνόδῳ τῆς Βουλῆς.—Συνεπείᾳ νέων τηλεγραφικῶν ἀγγελμάτων περὶ καταστροφῶν συμβασῶν ἐκ νεωτέρων σεισμῶν ἐν τῇ Ἐρυθραϊκῇ χερσονήσῳ ἀπέναντι τῆς Χίου, ἡ Κυβέρνησις ἔσπευσε νὰ ναυλώσῃ ἀτμόπλοιον τῆς Πανελληνίου Ἑταιρίας, δι᾽ οὗ ἀπέστειλε τροφὰς, ξυλίαν καὶ λοιπὰ χρειώδη εἰς τὸν τόπον τῆς καταστροφῆς.—Κατὰ τὸν εἰς τὸ ὑπουργεῖον ὑποβληθέντα πίνακα ὑπὸ τῆς εἰς Χίον ἀποσταλείσης ἐπιτροπῆς ἐξ ἰατρῶν ἐφονεύθησαν ἐν ὅλῳ ὑπὸ τῶν σεισμῶν 54 καὶ ἐτραυματίσθησαν 199.—Ἀπὸ τῆς παρελθούσης τετάρτης ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν ὁ περὶ φορολογίας τοῦ σιγαροχάρτου νόμος, καθ᾽ ὃν ἕκαστον φυλλάδιον ἐξ 100 φύλλων θὰ πωλεῖται ἀντὶ λεπτῶν 20.—Ἐδημοσιεύθη δὲ καὶ τὸ βασιλικὸν διάταγμα δι᾽ οὗ ὁρίζεται ἡ δεκάτη τετάρτη τοῦ ἐπιόντος μηνὸς Νοεμβρίου ὡς ἡμέρα ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας τῶν ἐργοστασίων τοῦ καπνοῦ καὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν παρεπομένων. — Κατὰ τὴν «Ν. Ἐφημερίδα» παρουσιάσθη ἑταιρία, ἥτις ζητεῖ τὴν παραχώρησιν τῶν λουτρῶν τοῦ Λουτρακίου διὰ πολλὰ ἔτη, ὑπισχνουμένη ἐντὸς πέντε ἐτῶν νὰ καταστήσῃ αὐτὰ δι᾽ οἰκοδομῶν, λουτήρων κλπ. ὅμοια πρὸς τὰ εὐρωπαϊκὰ μὲ δαπάνας 2,500 000.—Ἐκομίσθησαν ἤδη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ διὰ τὴν κοπὴν τοῦ καπνοῦ ἀναγκαῖα μηχανήματα. Ἔφθασαν δὲ καὶ πολλοὶ τῶν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως μισθωθέντων πρὸς τοῦτο ἐργατῶν —Συνεισφορὰν εἰκοσιπεντακισχιλίων περίπου δραχμῶν ἐκ μέρους τῆς ἐν Τεργέστῃ ἑλληνικῆς κοινότητος διενεργήσαντες οἱ αὐτόθι ὁμογενεῖς ἔμποροι κκ. Ῥάλλης, Οἰκονόμου, Ἀφεντούλης, ἀδελφοὶ Εὐλάμπιοι καὶ ἄλλοι ἀποστέλλουσι τῇ Βασιλίσσῃ διὰ τὸ ὑπὸ τὴν προστασίαν της θεραπευτήριον «Εὐαγγελισμός». — Τὸ συμβούλιον τοῦ ἑλλην. Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐψήφισεν ὑπὲρ τῶν ἐνταῦθα παθόντων κατὰ τὰς τελευταίας βροχὰς τὸ ποσὸν δραχμῶν πεντακοσίων. — Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Ἑρμουπόλεως ἐψήφισε δραχμὰς τρισχιλίας ὑπὲρ τῶν ἐκ τῶν τελευταίων σεισμῶν παθόντων κατοίκων τῆς Κρήνης (Τσεσμέ). — Τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν, λαβὸν ὑπ᾽ ὄψιν τὰς παραστάσεις τῶν ἐν Πειραιεῖ ἀρχῶν κατὰ τῆς συσσωρεύσεως εὐφλέκτων ὑλῶν ἐντὸς τῆς πόλεως, ἀπειλουσῶν τὴν ζωὴν καὶ τὴν περιουσίαν τῶν κατοίκων ἐν περιπτώσει πυρκαϊῶν, συνέστησεν ἐπιτροπὴν προεδρευομένην ὑπὸ τοῦ νομάρχου Ἀττικῆς καὶ συνισταμένην ἐκ τοῦ διευθυντοῦ τῶν δημοσίων ἔργων, τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ἀστυνομίας, τοῦ τμηματάρχου τοῦ τελωνειακοῦ τμήματος, τοῦ ἐπιθεωρητοῦ, τοῦ λιμενάρχου, τοῦ τελώνου, τοῦ μηχανικοῦ καὶ τοῦ ὑγειονόμου Πειραιῶς, οἵτινες συνελθόντες συνεσκέφθησαν περὶ ἐκλογῆς καταλλήλου χώρου δι᾽ ἀνέγερσιν ἰδιαιτέρου καταστήματος πρὸς ἐναπόθεσιν καὶ προφύλαξιν τῶν εὐφλέκτων ὑλῶν. —Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα κατέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα Σύρου τὸ ἕτερον ἐκ τῶν νεωστὶ ναυπηγηθέντων ἀτμοπλοίων τῆς ἑλλ. Ἀτμοπλοΐας ὁ «Πέλωψ». Τὸ ἀτμόπλοιον τοῦτο, ὡς ὁμολογοῦσιν οἱ ἐπισκεφθέντες αὐτὸ εἰδήμονες, οὐ μόνον εἶνε στερεωτάτης κατασκευῆς, ἀλλὰ καὶ ἄριστα διεσκευασμένον καὶ ηὐτρεπισμένον πρὸς ὑποδοχὴν ἐπιβατῶν, δυνάμενον νὰ περιλάβῃ περὶ τοὺς ἑκατὸν ἐν τῇ α´ καὶ β´ θέσει ἐν πλήρει ἀνέσει. Τὴν προσεχῆ δ᾽ ἑβδομάδα περιμένεται καὶ τὸ ἐν Γαλλίᾳ κατασκευασθὲν ἕτερον ἀτμόπλοιον τῆς ἑλλ. Ἀτμοπλοΐας ὁ «Θησεύς», οὗ ἡ πλήρης ἐπιτυχία βεβαιοῦται ἐπίσης.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β´

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑςίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ. ν. 1.

ταχυδρομικῶς 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

Πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» τὰ ἑξῆς βιβλία :

Georg. Rathgeber : Grossgriechenland und Pythagoras. δρ. 15 75

Description du golfe de Venise et de la Morée par M. B. ingenieur de la marine. δρ. 10

Lettres inédites de Coray à Chardon de la Rochette (1790-1796). δρ. 5

H. de Ferron Theorie du Progrès 2 τόμοι δρ. 5

Φλαυΐου Φιλοστράτου βίοι σοφιστῶν. Ἔκδοσις Kayser. δρ. 6

Ἐφημερὶς νομικὴ (1866) δρ. 2

Ἡ κρίσις τοῦ Πάριδος ποίημα μυθολ. Ἐρωτ. καὶ ἠθικὸν Δημητρίου Γουζέλη τοῦ ἐκ Ζακύνθου. 1817 δ.6

Διάφορα βιβλία εἰς τιμὰς συγκαταβατικὰς πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας».

L'UNIVERS ILLUSTRÉ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.

Paris, Rue Auber, **3.**

LA MODE FRANÇAISE

37 = Rue de Lille, à Paris = 37

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

ΤΟ ΦΩΣ ἡ γνωστὴ σατυρικὴ ἐφημερὶς τοῦ κ. Σ. ΚΑΡΥΔΗ δεδεμένη εἰς ἕνα τόμον περιέχοντα ἀπὸ 1-184 ἀρ. τῆς Β´ περιόδου, πωλεῖται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ δρ. 25

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 356. — 23 Οκτωβριου 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 408

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΙΟΣ ΗΤΟΝ ὁ φονεὺς τοῦ ἀδελφοῦ μου ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ. Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἐν τοῖς γαλλικοῖς περιοδικοῖς συγγράμμασι «Journal des Savants» καὶ «Revue Politique et Littéraire» δημοσιεύεται μακρὰ καὶ λίαν εὐμενὴς κρίσις τοῦ γνωστοῦ ἑλληνιστοῦ κ. E. Miller περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου κ. Δ. Βικέλα γενομένων μεταφράσεων πέντε δραμάτων τοῦ Σαικσπείρου. Μετάφρασιν τοῦ σπουδαίου ἄρθρου τούτου τοῦ σοφοῦ Γάλλου φιλολόγου θέλομεν δημοσιεύσει εἰς ἓν τῶν προσεχῶν φύλλων τῆς «Ἑστίας».

— Ἐξεδόθη ἐσχάτως ἐν Παρισίοις καὶ ὁ πέμπτος τόμος τῆς γνωστῆς ἱστορικῆς συλλογῆς τοῦ κ. Σάθα «Monumenta Historiae Hellenicae», συνέχεια ὢν τοῦ προεκδεδομένου, καὶ περιέχων τοὺς ἀγνώστους νόμους τῶν μεσαιωνικῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων, ἃς ὁ κ. Σάθας θεωρεῖ λείψανα τῶν παλαιῶν πολιτειῶν. Ὁ τέταρτος τόμος περιλαμβάνει τὰ ὑπὸ τοῦ μεσαιωνικοῦ λατινισμοῦ λεγόμενα Statuta καὶ Capitula τῶν πολιτειῶν τῆς Πελοποννήσου, ὁ δὲ πέμπτος τοὺς κοινοτικοὺς νόμους τῆς Ναυπάκτου, Αἰγίου, Πατρῶν, Χελιδωνίου, Βουμέρου, Ὠλένης, Φαναρίου, Μάνης, Αἰγίνης, Σκύρου, Σκιάθου, Σκοπέλου, Λήμνου, Κυθήρων, Ζακύνθου, Κεφαλληνίας, Κερκύρας, Πάργας, Βουθρωτοῦ καὶ Στροβιλίου. Ἐκ τῆς ἐπιμελοῦς μελέτης τῶν νόμων ἐξάγονται σπουδαῖα συμπεράσματα περὶ τῆς καταγωγῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρος ἑκάστου λαοῦ. Οὕτω λόγου χάριν οἱ Ζακύνθιοι καὶ οἱ Κεφαλλῆνες ῥητῶς ὁμολογοῦσιν ὅτι ἕλκουσι τὸ γένος ἐξ Αἰτωλίας καὶ Μεσσήνης καὶ θέλουσιν ἵνα διέπωνται κατὰ τοὺς πατρίους νόμους τοὺς ἐν Ναυπάκτῳ καὶ Μεθώνῃ ἰσχύοντας. Πολλάκις ἐλάβομεν ἀφορμήν, γράφει ἡ «Κλειὼ» ἐξ ἧς λαμβάνομεν τὴν εἴδησιν, νὰ ἐξάρωμεν τὴν ἀξιοθαύμαστον φιλοπονίαν τοῦ ἡμετέρου μεσαιωνολόγου, ὅστις μετὰ διαπύρου ζήλου ἀφιέρωσε τὸν βίον εἰς στάδιον ὅσον εὐρὺ καὶ ἐθνωφελές, τοσοῦτον σκοτεινόν, βιοφθόρον, καὶ μάλιστα ἄχαρι. Οὐδὲν σκοτεινὸν ζήτημα τοῦ μεσαιωνικοῦ βίου ἀφῆκεν ἀνεξερεύνητον, οὐδεμίαν σελίδα τῶν μεγάλων ἱστορικῶν περιόδων δὲν διεφώτισε διὰ νέων ὑπομνημάτων· ἔθιμα, νόμοι, γλῶσσα, ποίησις, θέατρον, μουσική, ἐθνολογία, γεωγραφία παρέστησαν ὑπὸ νέας ὅλως ἔστω καὶ ἀλλοκότους ἐπόψεις, πᾶσα δὲ σχεδὸν ἑλληνικὴ χώρα ὀφείλει πρὸς τὸν ἀκάματον μεσαιωνολόγον τὰς πρώτας ἐπιστημονικὰς βάσεις τοῦ ἱστορικοῦ αὐτῆς βίου. Ἀπό τινος χρόνου τὸ παλαιὸν ἱστοριογραφικὸν σύστημα ἠλλοιώθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε οἱ σημερινοὶ ἱστορικοὶ προτιμῶσιν ἀντὶ τῶν γενικῶν ἱστοριῶν τὰς λεγομένας «μονογραφίας» καὶ ἀντὶ θεωριῶν ἀσυστάτων τὴν δημοσίευσιν παλαιῶν ἐγγράφων, τῶν ἀλάλων τούτων ἀλλ' ἀψευδῶν μαρτύρων οἰχομένου βίου· διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐπιστήμη μετὰ πολλοῦ διαφέροντος ἐκτιμᾷ ἑκάστοτε τὰ μεγάλα καὶ ἀλλεπάλληλα ἔργα τοῦ κ. Σάθα, ὑπολαμβάνουσα ταῦτα ἐφάμιλλα πρὸς τὰς κλασικὰς μεσαιωνικὰς συλλογὰς τῆς Γερμανίας καὶ Γαλλίας.

— Ὁ Γλάδστων δὲν εὐχαριστεῖται ὢν ὁ πρῶτος ὑπουργὸς καὶ ὁ πρῶτος ὑλοτόμος τῆς Ἀγγλίας μεθ' ὅλον τὸ βάρος τῶν 74 ἐτῶν, τὰ ὁποῖα μετὰ μικρὸν συμπληροῖ. Εἶνε καὶ στιχουργός, καὶ ἐν γλώσσῃ μάλιστα ξένῃ πρὸς αὐτόν. Τὸ τελευταῖον φυλλάδιον τοῦ ἀγγλικοῦ περιοδικοῦ «Nineteenth century» περιέχει μετάφρασίν τινα αὐτοῦ εἰς στίχους ἰταλικοὺς τοῦ γνωστοῦ ποιήματος τοῦ Κοῦπερ «Ἄκουε, ψυχή μου».

— Τὸ ὑψηλότερον μνημεῖον τοῦ κόσμου πρόκειται νὰ συντελεσθῇ ὅσονούπω ἐν Ἀμερικῇ. Εἶνε τοῦτο ὀβελίσκος ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ὅστις κατασκευάζεται πρὸς τιμὴν τοῦ Βασιγκτῶνος ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ Ποτομάκ, καὶ θέλει ἱδρυθῇ ἐπὶ ὑποβάθρου τετραγωνικοῦ, οὗτινος ἑκάστη πλευρὰ ἔχει μῆκος 55 ποδῶν.

Ὁ ἱδρυόμενος ὀβελίσκος θέλει ἔχει ὕψος 555 ποδῶν, ὅπερ ὑπερβαίνει τὸ ὕψος παντὸς ἄλλου ἐν τῷ κόσμῳ μνημείου· διότι ἡ μὲν μητρόπολις τῆς Κολωνίας, ἥτις ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶνε τὸ ὑψηλότερον μνημεῖον τοῦ κόσμου, ἔχει ὕψος μόνον 512, ἡ μεγάλη πυραμὶς 483 ποδῶν, ἡ μητρόπολις τοῦ Στρασβούργου 473, ὁ Ἅγιος Πέτρος τῆς Ῥώμης 430, ὁ Ἅγιος Στέφανος τῆς Βιέννης 443 ποδῶν.

— Εἰς τὴν ἐν Μονάχῳ παγκόσμιον καλλιτεχνικὴν ἔκθεσιν ἐστάλησαν ἐν συνόλῳ ὑπὸ 1741 καλλιτεχνῶν 3398 καλλιτεχνήματα, ἤτοι ἐκ Γερμανίας 760, ἐκ Γαλλίας 224, ἐξ Ἰταλίας 188, ἐξ Ἀμερικῆς 154, ἐκ Βελγίου, Ὀλλανδίας καὶ Ἀγγλίας 130, ἐξ Αὐστρίας 117, ἐξ Ἱσπανίας 103, ἐκ Σουηδίας καὶ Νορβηγίας 34, ἐξ Οὑγγαρίας 31, ἐξ Ἑλλάδος οὐδέν· δύο μόνον Ἕλληνες καλλιτέχναι ἐξέθηκαν, ἀλλ' ὡς Γερμανοὶ μὴ ὑπάρχοντος Ἑλληνικοῦ τμήματος.

Ἡ ἀξία τῶν ἐκτεθέντων ἔργων ὑπερβαίνει τὰ 6 ἑκατομ. μαρκῶν. Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως δὲ τῆς ἐκθέσεως μέχρι τῆς 15 7βρίου ἐπεσκέφθησαν ταύτην πλείονες τῶν 150 χιλιάδων θεατῶν!

— Ὡς γνωστόν, ἀπόπειραι ἐγένοντο ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ πρὸς φωτισμὸν τῶν σιδηροδρομικῶν ἁμαξῶν διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός. Ἤδη, καθὰ ἀναγινώσκομεν ἐν γερμανικῇ ἐφημερίδι, οἱ ἐν Βιέννῃ κκ. Σοῦστερ καὶ Δεκάλο κατεσκεύασαν λυχνίαν προωρισμένην εἰς φωτισμὸν τῶν συνήθων ἁμαξῶν. Ἡ ἠλεκτρικὴ συστοιχία ἡ συντηροῦσα τὰς λυχνίας εἶνε τεθειμένη ὑπὸ τὴν ἕδραν τοῦ ἁμαξηλάτου· τὰ δ' ἀπ' αὐτῆς ἀναχωροῦντα σύρματα καταλήγουσιν εἰς τὰς ἐχούσας πέντε κηρίων δύναμιν λυχνίας κλειομένας ἐντὸ φανῶν, οὓς εὐκόλως δύναται ὁ ἁμαξηλάτης νὰ ἀφαιρῇ κας ἐπαναθέτῃ. Αἱ λυχνίαι αὗται οὐδαμῶς βλάπτονται ἐκ τοῦ κλονισμοῦ ἐν ἀνωμάλοις ὁδοῖς.

— Ἐδημοσιεύθη ἡ μακρὰ ἔκθεσις τοῦ Γερμανοῦ καθηγητοῦ Κὼχ περὶ τῶν ἐπὶ τῆς χολέρας ἐρευνῶν ἐν Αἰγύπτῳ τῆς πρὸς τοῦτο μεταβάσης ἐκεῖ γερμανικῆς ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς. Ἡ ἔκθεσις βρίθει περιεργοτάτων παρατηρήσεων, δὲν ἀπολήγει ὅμως εἰς ὁριστικόν τι ἀποτέλεσμα περὶ τῶν ἀφορμῶν τῆς χολέρας. Ἐν τοῖς ἐντέροις τῶν ἀσθενῶν εὑρέθησαν ἀληθῶς βακτηρίδια, ἀλλ' ὁ περιώνυμος φυσιολόγος δὲν τολμᾷ νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ταῦτα παράγουσι τὴν νόσον, διότι δὲν κατώρθωσε νὰ μεταδώσῃ αὐτὴν διὰ σιτισμοῦ ἢ ἐμβολιασμοῦ εἰς κύνας, γαλᾶς ἢ πιθήκους. Ὅτι ὅμως ὑπάρχει μολυσματικὴ ὕλη ἐν τοῖς ἐμέσμασιν ἀποδεικνύουσιν οἱ συχνοὶ θάνατοι πλυντριῶν. Ὁ Κὼχ τὸ ἀνεπαρκὲς πόρισμα τῶν μέχρι τοῦδε ἐρευνῶν ἀποδίδει εἰς τὴν περὶ τὰ τέλη τῆς ἐπιδημίας ἐπελθοῦσαν ἐξασθένισιν τῆς μολυσματικῆς ὕλης, προτείνει δ' ὅπως ἡ ἐπιτροπὴ συνεχίσῃ τὰς μελέτας της ἐν Ἰνδικῇ. Ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις παρέσχε τὴν πρὸς τοῦτο ἄδειαν.

— Διεθνὲς Συνέδριον ὑγιεινῆς θέλει συνέλθει ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ προσεχοῦς Νοεμβρίου.

Ἐκομίσθησαν ἐκ τῆς Ἑσπερίας καὶ κατετέθησαν ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς παιδείας διάφορα δείγματα ὅπλων, ἐξ ὧν ἡ

Digitized by Google

κυβέρνησις θὰ ἐκλέξῃ τὰ καταλληλότερα διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν γυμνασίων καὶ ἑλληνικῶν σχολείων, οἵτινες κατὰ τὸν νέον νόμον θὰ ἐκγυμνάζωνται τοῦ λοιποῦ ἀσκούμενοι ἐν τοῖς ὅπλοις.

— Ἀποπερατωθεισῶν τῶν ἀπὸ μηνὸς ἐν τῷ Ἀρσακείῳ γινομένων ἐξετάσεων τῶν ἀπολυομένων μαθητριῶν τῆς ἕκτης τάξεως, ἑξήκοντα καὶ δύο τὸν ἀριθμὸν ἀνεκηρύχθησαν δημοδιδάσκαλοι, δεκατέσσαρες μὲν τῆς πρώτης τάξεως, τριάκοντα δὲ δευτέρας τάξεως, δεκαπέντε τρίτης καὶ τρεῖς ἀπερρίφθησαν.

— Παραπλεύρως τοῦ νῦν Φυσιογραφικοῦ μουσείου κτίζεται, ἀποφάσει τῆς Συγκλήτου, διὰ προϋπολογισμοῦ 200,000 δρ. ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου τοξικολογικὸν Μουσεῖον, φυσιολογικὸν καὶ παθολογοανατομικόν, ὡς ἐπίσης καὶ μεγίστη αἴθουσα, ἐν ᾗ νὰ παραδίδωσιν οἱ καθηγηταὶ τῆς νομικῆς καὶ ἐν γένει οἱ ἔχοντες πολυπληθὲς ἀκροατήριον.

— Τὰ δημόσια ἀναγνώσματα τοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» ὡρίσθησαν ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος κατὰ τοὺς μῆνας Νοέμβριον, Ἀπρίλιον καὶ Μάϊον, δὶς κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριον καὶ τρὶς κατὰ τοὺς Δεκέμβριον, Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον. Ἔναρξις τῶν δημοσίων ἀναγνωσμάτων γενήσεται τὴν 4 Νοεμβρίου, ὅτε ὁ κ. Γεώργιος Παράσχος θὰ ἀπαγγείλῃ ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐμμέτρου μεταφράσεως τῆς Ἰλιάδος τὸν ἀποχαιρετισμὸν τοῦ Ἕκτορος καὶ τῆς Ἀνδρομάχης.

— Ὁ κ. Πέτρος Ν. Παπαγεωργίου, ἐρευνῶν τὰ ἐκ Θεσσαλίας ἀποκομισθέντα καὶ ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ κατατεθέντα χειρόγραφα, εὗρεν ἐν κώδικι περιλαμβάνοντι γραμματικὴν ὕλην (ἐκ τοῦ δεκάτου καὶ πέμπτου αἰῶνος) καὶ φύλλα περιέχοντα ἔργα τοῦ Πινδάρου. Πλὴν γραφῶν τινων ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ ποιητοῦ, τὰ ἐν ταῖς ὤαις προσγεγραμμένα σχόλια εἶνε πολλοῦ λόγου ἄξια, διότι ἐξ αὐτῶν διορθοῦνται καὶ συμπληροῦνται πολλὰ κακῶς ἔχοντα ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ μεγάλου Βοικχίου. Ἡ νέα ἀντιβολὴ θὰ δημοσιευθῇ προσεχῶς. Ὁ κ. Παπαγεωργίου ἐλπίζει, ὅτι ἀκριβὴς ἔρευνα τῶν χειρογράφων, ἣν ἀπὸ πολλοῦ ἐπεχείρησεν ὁ ἐμπειρότατος ἐπιμελητὴς τοῦ τμήματος κ. Γ. Σακελλίων, θὰ φέρῃ εἰς φῶς καὶ ἄλλα λόγου ἄξια.

— Ἡ ἐφημερὶς «Σφαῖρα» Πειραιῶς δημοσιεύει περιγραφὴν τοῦ αὐτόθι ἀνεγερθησομένου δημοτικοῦ θεάτρου. Κατὰ ταύτην τὸ μῆκος τούτου θέλει εἶναι 45 μέτρων, 34 δὲ τὸ πλάτος καὶ 30 τὸ ὕψος, διῃρημένον ἀνὰ δέκα μέτρα εἰς τὴν σκηνήν, τὸν ὑπ' αὐτὴν χῶρον καὶ τὸν ὑπὲρ τὴν σκηνήν. Θὰ περιέχῃ δὲ τρεῖς σειρὰς θεωρείων, ἑκάστην ἀνὰ 23, καὶ ὑπερῷον μετὰ τριῶν σειρῶν βαθμίδων ἀμφιθεατρικῶς. Οὕτω θὰ δύναται νὰ ἐμπεριλάβῃ ἀνέτως 1154, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ 1400 θεατάς. Ἔχει ἑπτὰ ἐν συνόλῳ ἐξόδους, δύο διὰ τοὺς ἐν τῇ σκηνῇ καὶ πέντε διὰ τοὺς ἐν τῇ πλατείᾳ καὶ τοῖς θεωρείοις. Ἡ κεντρικὴ δὲ τοῦ θεάτρου εἴσοδος ἔσται εὐρεῖα καὶ πολυτελής· καὶ ἡ θέρμανσις αὐτοῦ θέλει γίνεσθαι κατὰ τὸ σύστημα, ὅπερ ἐφήρμοσαν ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Βιέννης. Ἐν τῷ ἰσοπέδῳ τῆς πλατείας θέλουσιν εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τῶν θεατῶν δύο εὐρύχωρα καφενεῖα, ὑπεράνω δ' αὐτῶν διὰ τοὺς ἐν τοῖς θεωρείοις δύο ὅμοιαι αἴθουσαι. Ἔξωθεν ἐπὶ τῶν παροδίων ὄψεων τοῦ θεάτρου θέλουσι κατασκευασθῇ ὀκτὼ ἀποθῆκαι διατιθέμεναι ὑπὸ τοῦ δήμου ἐπὶ ἐνοικίῳ. Ὑπολογίζονται τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ κατὰ μέσον ὅρον ἐτησίως ἔσοδα εἰς 42,000 περίπου· τὸ ποσὸν δὲ τοῦτο πρὸς 7 0)0 ἀνταποκρίνεται εἰς κεφάλαιον 600,000 δραχμῶν.

— Ἐκ τῶν μεγάλων βροχῶν παρασυρθέντα τὰ χώματα ὀλίγον πέραν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τοῦ λιμένος Βώλου πλησίον τῶν ἀρχαίων Παγασῶν καὶ νῦν Μπουμπουλίθρας, ἀπεκάλυψαν πληθὺν ἀρχαίων τάφων καὶ ἀμφορέων πηλίνων, ἁπλῶν μὲν τὴν κατασκευήν, ἀλλὰ πολλῆς σπουδαιότητος διὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἤκμασεν ἡ πόλις τῶν Παγασῶν ἐν τῇ ἀρχαιότητι, δυναμένων δὲ νὰ παράσχωσιν εἰς τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα καταγινομένους καὶ στοιχεῖα συγκριτικῆς μελέτης περὶ τῆς παρ' ἀρχαίοις ἀγγειοπλαστικῆς. Τὸ σχῆμα αὐτῶν εἶναι ᾠοειδές, ἡ δὲ βάσις ὀξυτέρα. Οἱ τάφοι φαίνονται ἀνήκοντες εἰς πτωχούς. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἓν νόμισμα εὑρέθη, ἀλλ' ὑπάρχει πιθανότης ὅτι ἐξακολουθουσῶν τῶν ἀνασκαφῶν θ' ἀνακαλυφθῶσι πολλαὶ ἀρχαιότητες.

— Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία παρήγγειλε, κατὰ τὴν «Θεσσαλίαν» Βώλου, ν' ἀγορασθῶσιν οἱ ἀγροί, ἐφ' ὧν κεῖνται οἱ ἀνακαλυφθέντες παρὰ τὸ χωρίον Ντιμίνι προϊστορικοὶ τάφοι. Μετὰ τὴν ἀγορὰν γενήσεται ἀνασκαφή.

— Ἐν τῷ χωρίῳ Καπαρέλι τοῦ δήμου Τεγέας συνεστήθη δημοτικὸν σχολεῖον, συντηρηθησόμενον δαπάναις τοῦ οἰκείου δήμου.

— Ἡ ἐκτύπωσις τοῦ πρώτου τόμου τῶν μουσικῶν συνθέσεων τοῦ ἐθνικοῦ μουσικοῦ Ν. Μαντζάρου συντελεῖται ὅσον οὔπω.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐγχειρίδιον ἐμπειρικῆς ψυχολογίας ὑπὸ Γ. Α. Λίνδνερ, ἐξελληνισθὲν πρὸς χρῆσιν τῶν γυμνασίων καὶ διδασκαλείων ὑπὸ Δ. Ι. Ὀλυμπίου, διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας καὶ καθηγητοῦ ἐν τῷ Διδασκαλείῳ Ἀθηνῶν. Ἔκδοσις Β'. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Σακελλαρίου. 1883.

Ἡ δίκη τῶν ἐν Ἀργινούσαις στρατηγῶν ὑπὸ Ἀνδρέου Μ. Ἱδρωμένου, δικηγόρου. Ἐν Κερκύρᾳ, τυπογραφεῖον «Κοραῆς» Ι. Ναχαμούλη. 1883. 16ον σελ. 15.

Ἡ κατὰ τὰ μνημόσυνα τῶν ἀοιδίμων εὐεργετῶν τῆς Ἄνδρου καὶ τῶν ἱδρυτῶν καὶ εὐεργετῶν τοῦ ἐν Ἑρμουπόλει Συλλόγου τῶν Ἀνδρίων προσλαλιὰ Εὐσταθίου τοῦ Ἀθανασιάδου. Γενομένη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἐν Ἑρμουπόλει Συλλόγου τῶν Ἀνδρίων τῇ 14 Σεπτεμβρίου 1883. Ἐν Ἑρμουπόλει Σύρου, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Πανόπης» ἀδελφῶν Φρέρη. 1883, 8ον σελ. 16.

Σεμίραμις ἐκ τοῦ θεάτρου τοῦ Βολταίρου, παράφρασις ἔμμετρος ἑλληνιστὶ ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Γ. Ἐν Πάτραις. Τυπογραφεῖον ὁ «Κάδμος». 1883, 8ον, σελ. 67.

Beitraege zur Erklaerung und Kritik des Sophocles. Pars prima. Dissertatio philologica quam scripsit ab amplissimo philosophorum Jenensium ordine rite impetrandos Petrus N. Papageorgius, Thessalonicensis. Ienae, typis Frommanni (H. Pohle). MDCCCLXXXIII. 8o, p. 40.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Εἶμαι ἄνθρωπος ἢ μᾶλλον ἥρως κατηναγκασμένος
διαρκῶς νὰ συνταράττω τῶν διπλωματῶν τὸ γένος.
Ἂν τὸ πρῶτον τέταρτόν μου ν' ἀνταλλάξῃς πειραθῇς,
τῆς ἀποθεώσεώς μου μάρτυς γίνεσαι εὐθύς.

1883φ^{8}.

2.

Γρῖφος.

```
          οσ
          μη
      ος
      μη        οσ
          μ'μ'μ' μη
οσ        μ'μ'μ'      οντα
μη         μ'μ'        χ     μελιαν    την
                οσ
      οσ        μη
      μη
```

1883φ^{9}.

3.

Εἶμαι ἀρχαία τις θεά. Δύο στοιχεῖα μόνον
Μ' ἀποτελοῦσιν. Ἐπ' αὐτῶν στηρίζεται ἡ Ἶρις,
Καὶ τῆς ἰσχύος ἡ ἀρχὴ εἶνε τῶν ἡγεμόνων.
Ἄνευ αὐτῶν οὐδέποτε ἡ ἱστορία πλήρης
Θὰ εἶνε. Ἄν, ὦ φίλε μου, εἰς δύο μὲ χωρίσῃς,
Ἀμφότερα τὰ μέλη μου 'ς τὸ σῶμά σου εὑρήσεις.

Π. Π.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Ἐξ-ουσ-ία

2.

Οὐραν-ός.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

21 Ὀκτωβρίου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 21 Ὀκτωβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἴσοτ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0|0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	384.—
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰαν. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1|2	500	452.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	444.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	285.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	277.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	220.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	257 50
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	110.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	285.50

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4225.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21 38	300	2·6.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10 50	100	136. 25
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	140	136. 25
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,259	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	475.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1,200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	27.90
» . . .	Ὄψεως	»	28.15
Γαλλίας—Ἐθνικῆς	Τραπέζης	3μ.	112 1|4
» »	Τραπεζικὸν	3μην.	111

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.50
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική	»	25.65
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν δίφραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (31 Ὀκτωβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	47
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0|0.	»	248
» » 9 0|0.	»	253
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	126
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109 3|4 – 109 7|8
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	23. – 23. 02 1|2
Λίρα Ἀγγλική . . .	γρ.	110 12|40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 28|40 – 87 30|40

Παρατηρήσεις

*Ἀπὸ ἀριθ 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. Σᾶς ἐγράψαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. —κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. —Μιᾷ ἀναγνωστρίᾳ. Τὸ πᾶν εἶνε ἡ μήτηρ. «Μία μήτηρ, ἔλεγε σοφός τις, ἔχει ἀξίαν ἑκατὸν διδασκάλων». —κκ. Δ. Γ. Βόνιτσαν, Δ. Γ. Π. Σμύρνην, Σ.Σ.Κ. Αἰτωλικόν, Γ. Π. Βῶλον καὶ Γ. Ν. Ζ. Σύρον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. —Κυρίαν Π. Π. Δ. Ἀθήνας. Ἐπιτυχεστάτη. —κ. Ε. Μ. Ἐν τοῖς «Ἰατρικοῖς ἀνεκδότοις» (Anecdotes médicales, recueillis et annotés par le docteur G. J. Witkowski). Ἰδοὺ δὲ ἀστειότερον: Ἰατρὸς ἐπισκέπτεται ἀσθενοῦντα χωρικόν, εἰς ὃν γράφει καὶ δίδει τὴν συνταγήν, λέγων: «Αὐτὸ θὰ τὸ πάρῃς αὔριο τὸ πρωΐ». Ὁ χωρικὸς ἐξέλαβε τοὺς λόγους τοῦ ἰατροῦ κατὰ γράμμα, τὴν ἐπιοῦσαν κατέπιε τὴν συνταγὴν καὶ . . . ἐθεραπεύθη! — κ. Δ. Χ. Λεχαινά. Δημοσιεύεται εἰς προσεχὲς φύλλον. —κ. Σ. Κ. Μεσολόγγιον. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν. —Φίλῳ Ν*. Ἡμεῖς ὅμως δὲν βλέπομεν τὴν ἀνάγκην. «Ὁ ἀγαπῶν τὴν ἀνεξαρτησίαν του, λέγει ὁ Karr, ὀφείλει ὄχι νὰ προσθέτῃ, ἀλλὰ νὰ ἀποφεύγῃ τὰς νέας ἕξεις καὶ ἀνάγκας. Διότι ἐξ αὐτῶν κυρίως προέρχεται ἡ καταστροφὴ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἐπιούσιος ἄρτος σήμερον περιλαμβάνει τοσοῦτον πολυποίκιλα ὄψα καὶ καρυκεύματα δαπανηρά, καὶ παρατίθεται εἰς τοιαύτας παροψίδας, εἰς τοιαύτας τραπέζας, ἐντὸς τοιούτων οἰκημάτων, ὥστε διὰ νὰ ἀποκτήσωσιν ὅλα ταῦτα οἱ μὲν ἀναγκάζονται νὰ ἐργάζωνται ὡς εἵλωτες, οἱ δὲ καταφεύγουσιν εἰς μέσα, τὰ ὁποῖα ἀποκρούουσι καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἠθική. Καὶ δικαίως λοιπὸν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον τῆς σήμερον πρέπει νὰ ζητῇ ὁ ἄνθρωπος οὐχὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ παρὰ τοῦ διαβόλου». —κ. Κ. Ν. Πειραιᾶ. Ἡ κρίσις θὰ δημοσιευθῇ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ», εὐθὺς ὡς οἱ κριταὶ περάνωσι τὸ ἔργον αὐτῶν. — κ. Ε. Π. Ι. Σύρον. Εἰς τὴν ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως. —κ. Σ*. Περὶ τῶν πλειοτέρων οὕτω λέγεται: «Εἶνε ἱκανὸς πρὸς πᾶν ἔργον»· ὅπερ δηλοῖ «δὲν εἶνε ἱκανὸς διὰ τίποτε». —κ. Χ. Δ. Σμύρνην. Ἐλήφθησαν παρὰ τοῦ κ. Α. Ν. εἰς ὃν παρεδόθησαν ἥ τε σειρὰ καὶ τὰ βιβλία. —κ. Γ. Π. Ἀπαραίτητον μάλιστα. Ὁ Brillat-Savarin γράφει: «Convier quelqu'un, c'est se charger de son bonheur pendant tout le temps qu'il est sous notre toit». —Οἰκοδεσποίνῃ. Τὸ κακὸν εἶνε γενικόν. Ἡ κατάστασις δὲ αὕτη μᾶς ἀνέμνησε δημῶδες κρητικὸν ποίημα, τὸ ὁποῖον συνετάχθη εἰς χαρακτηρισμὸν τῆς ἀπεχθείας τῶν Κρητῶν πρὸς τὰ ὑπηρετικὰ ἔργα, δύναται δὲ νὰ χαρακτηρίσῃ οὐχ ἧττον καλῶς καὶ τοὺς ἐνταῦθα σήμερον ὑπηρέτας:

. . . . Εἰς τὴν καϋμένη Κρήτη
ἄνθρωπος δὲν εὑρίσκονταν νὰ βάλουνε 'ς ἐ σπῆτι.
Κι' ἂν ἤθελε 'βρεθῇ κανεὶς μὲ τόσα παρακάλια,
—Ἔρχουμαι, μπαρμπαδάκι μου, ἔρχουμ' ἀγάλια-ἀγάλια.
Ἀπὸ 'νωρίς, ἀπὸ 'νωρὶς θὰ νἄρχωμαι 'ς τὸ σπῆτι,
νὰ μὴ μὲ καίῃ, μπάρμπα μου, τ' ἀπόγει' εἰς τὴ μύτη.
Καὶ θέλω τὰ στιβάλια μου καλὰ τσαγκαρεμένα,
καὶ 'σὰν μοῦ 'τύχῃ καὶ δουλειά, πήγαινε σὺ γιὰ 'μένα.
Δὲν θέλω κρίθινο ψωμί, μηδὲ καὶ ταγιδένιο,
μόν' θέλω νἆναι χάσικο, ψιλὸ κρισαρισμένο·

. . . .

Κοντὰ 'ς τὸ κρεββατάκι μου θέλω 'να ντουλαπάκι
νὰ μὴ ξελείπῃ ἀπό δε 'κεῖ τὸ ψαροχαβιαράκι.
Καὶ θέλω καὶ 'ς τὴν τσέπη μου παράδες νὰ βροντοῦσι,
κι' ὅπου κι' ἂν πάγω, μπάρμπα μου, ἐσένα θὰ 'παινοῦσι.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[20 Ὀκτωβρίου (Πέμπτη) 1883]

Τὸ παρελθὸν Σάββατον ἀφίκοντο εἰς Ἀθήνας αἱ ΑΑ. ΜΜ. ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα μετὰ τῶν βασιλοπαίδων καὶ τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν, ἐπανακάμπτοντες ἐκ τῆς ἐν Εὐρώπῃ μακρᾶς ἀποδημίας των. — Εἰς τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν ἐγένετο ἡ προσήκουσα ἐπίσημος ὑποδοχὴ κατὰ τὴν εἰς Πειραιᾶ ἀποβίβασιν Αὐτῆς. — Οἱ βασιλόπαιδες Κωνσταντῖνος καὶ Γεώργιος ἐδήλωσαν εἰς τὸν διευθυντὴν τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, ὅτι θὰ ἐξακολουθήσωσι τὰς ἀσκήσεις των εἰς τὰ γυμνάσια τοῦ πεζικοῦ. — Φοβερὰ καταστροφὴ ἐκ πλημμύρας, πρωτοφανὴς εἰς τὰ χρονικὰ τῆς Θεσσαλίας, ἐγένετο ἐν τῇ πόλει τῆς Λαρίσσης. Βροχὴ ῥαγδαία, ἐπὶ 48 κατὰ συνέχειαν ὥρας πίπτουσα, τοσαῦτα ὕδατα συνεσώρευσεν, ὥστε ὁλόκληρος ἡ λεγομένη συνοικία Παράσχου Μαχαλᾶ κατακλυσθεῖσα σχεδὸν κατεστράφη. Ἄνθρωποι ἐπνίγησαν, οἰκίαι πολλαὶ κατέπεσαν, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ νομαρχιακὸν κατάστημα, ἓν τῶν ὑψηλοτέρων αὐτόθι οἰκημάτων, κατεκλύσθη μέχρι δευτέρου πατώματος, τὰ δὲ γραφεῖα καὶ ἀρχεῖα αὐτοῦ παρασυρθέντα κατεστράφησαν. Οὐχὶ μικραὶ καταστροφαὶ ἐγένοντο καὶ ἐν Τρικκάλοις· ὁ δὲ Πηνειὸς ποταμὸς ἐκχειλίσας κατέκλυσε τὴν πεδιάδα εἰς μιᾶς ὥρας ἀπόστασιν. Ὁ στρατὸς ἅπας ἐτέθη εἰς κίνησιν παρέχων τὴν συνδρομήν του, σχεδίαι δὲ κατεσκευάσθησαν πρὸς διάσωσιν τῶν κατοίκων. Κατὰ τὰς πρὸς τὴν κυβέρνησιν ἀποσταλείσας εἰδήσεις ὑπολογίζεται ὅτι αἱ καταπεσοῦσαι οἰκίαι ἀνέρχονται εἰς 300, ἄλλαι πίπτουσιν ἤδη καὶ πολλαὶ ἄλλαι εἰσὶν ἑτοιμόπτωτοι. — Διὰ Β. Διατάγματος ἐχορηγήθη εἰς τὸ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργεῖον πίστωσις ἐκ 50,000 δραχμῶν ὑπὲρ τῶν παθόντων ἐκ τῆς ἐν Λαρίσσῃ πλημμύρας. — Πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τῶν ἐκ τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ πλημμυρῶν παθόντων συνεκροτήθη ἐνταῦθα ἐπιτροπή, συγκροτουμένη ἐκ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν ὡς προέδρου, τοῦ Μητροπολίτου Λαρίσσης καὶ τῶν κκ. Μάρκου Ῥενιέρη, Σπυρίδωνος Βαλαωρίτου, Ἀλεξάνδρου Χατζηπέτρου, Κωνσταντίνου Ἰσομάχου, Νικολάου Στεφανίδου, Δημητρίου Ν. Καλλιφρονᾶ, Κ. Ν. Κωστῆ, Ι. Μεσσηνέζη, Τιμολέοντος Φιλήμονος, Σ. Καραϊσκάκη, Ι. Δούμα, Μενελάου Νεγρεπόντη, Μ. Κατσίμπαλη, καὶ Ἀναστασίου Τσόχα. — Ἐκ τῆς μεγάλης κατὰ τὴν Θεσσαλίαν πλημμύρας ὑπέστησαν μεγάλας ζημίας καὶ τὰ μέχρι τοῦδε γενόμενα ἔργα τοῦ ἀπὸ Βόλου εἰς Λάρισσαν σιδηροδρόμου. Τὸ τρίτον νῦν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς κοινωφελεστάτης ταύτης ἐπιχειρήσεως τὰ ἔργα τῆς ἐπιχωματώσεως παρεσύρθησαν ὑπὸ τῆς πλημμύρας, εἶνε δὲ τόσον μεγάλη ἡ ἐπενεχθεῖσα τελευταία βλάβη, ὥστε ἀνάγκη γενήσεται ν' ἀναβληθῶσιν ἐπί τινας ἔτι μῆνας τὰ ἐγκαίνια, ἅτινα ἔμελλον νὰ τελεσθῶσιν ἐντὸς τοῦ ἐρχομένου μηνός. — Κατὰ τὴν «Ν. Ἐφημερίδα» ὑπάρχουσιν ὑπ' ὄψει τῆς κυβερνήσεως προτάσεις περὶ κατασκευῆς σιδηροδρόμου ἐντεῦθεν εἰς Λάρισσαν, ὧν κυριώτεραι αἱ τοῦ Σβὰρτς τοῦ ἐκ Βιέννης. — Κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ κ. δημάρχου Ἀθηναίων ὑποβληθέντα προϋπολογισμὸν τοῦ ἑπομένου ἔτους, τὰ μὲν ἔσοδα προϋπολογίζονται εἰς 1,071,000, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 1,027,000 μένοντος ἀποθεματικοῦ ἐκ δρ. 44,000. — Οἱ ἀδελφοὶ κκ. Παῦλος, Νικόλαος καὶ Ἀναστάσιος Διομήδης προσήνεγκον εἰς μνήμην τῆς ἀποθανούσης ἀδελφῆς των 1000 μὲν δραχμὰς εἰς τὸ Ἀμαλίειον ὀρφανοτροφεῖον καὶ 1400 εἰς τὸ πτωχοκομεῖον Ἀθηνῶν. — Κατέπλευσε προχθὲς εἰς Σύρον καὶ τὸ ἕτερον ἀτμόπλοιον τῆς Ἑλληνικῆς ἀτμοπλοΐας «Θησεὺς» κατασκευασθὲν ἐν τοῖς γαλλικοῖς ναυπηγείοις τῆς Τουλῶνος. — Κατέπλευσε δὲ καὶ ἕτερον ἀτμόπλοιον «Θράκη» ὀνομαζόμενον ἀνῆκον εἰς τὸν κ. Ἰω. Ν. Θεοφιλάτον.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ

Ὑφηγητοῦ.

Τιμᾶται φράγκων 3 1/2.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον φράγκων 2 1/2. Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρομικῶς στελλόμενον ἀντὶ 2,80.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ

ΕΝ ΤΗΝΩι

Ἐξεδόθησαν εἰς κομψὸν τομίδιον καὶ τιμῶνται ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀντὶ 1 ν. δρ.

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ. ν. 1.

ταχυδρομικῶς 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

Πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» τὰ ἑξῆς δύο βιβλία εἰς μέγα σχῆμα μεθ' ὡραίων εἰκόνων:

Histoire de mes ascensions par Gaston Tissandier. Récit de vingt-quatre voyages aériens (1868—1877) Ouvrage illustré de nombreux dessins. Σελ. 341, Δραχ. 10.

Les braves gens par J. Girardin. Ouvrage illustré de 115 vignettes. (Couronné par l'Académie française). Σελ. 307. Δραχ. 5.

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 357. — 30 ὈΚΤΩΒΡΙΟΥ 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 409

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΙΟΣ ΗΤΟΝ ὁ φονεὺς τοῦ ἀδελφοῦ μου ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ. Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν.

ΡΟΥΜΕΛΗ ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟΝ ΚΛΕΡΜΟΝΤ ἐν Ἤλιδι ὑπὸ Δ. Χατζηγιάννη.

ΠΙΝΑΞ διαφόρων ταχυτήτων.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

La pèche en Grèce. Ichthyologie, migrations, engins et manières de pêche, produit, statistique et legislation par Nicolas Ch. Apostolides, docteur de sciences naturelles de la faculté de Paris, commissaire spécial de Grèce à l'exposition de pêche de 1883 à Londres. Athènes, 1833. Εἰς 8ον, σελ. 87.

[Ἡ ἀνωτέρω γαλλιστὶ δημοσιευθεῖσα ἔκθεσις περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἁλιείας ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν, συνετάχθη ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Ἀποστολίδου διδάκτορος τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἀποσταλέντος ὡς ἀντιπροσώπου τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ἐν Λονδίνῳ συγκροτηθεῖσαν ἁλιευτικὴν ἔκθεσιν, ἀφοῦ προηγουμένως, τῇ κελεύσει τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ἠσχολήθη ἐπί τινα χρόνον εἰς συλλογὴν ἰχθύων καὶ ἁλιευτικῶν ὀργάνων χάριν τῆς εἰρημένης ἐκθέσεως, εἰς ἣν προσεκλήθη ἐπισήμως νὰ παρασταθῇ καὶ ἡ Ἑλλάς.

Περὶ τῆς ἁλιείας ἐν Ἑλλάδι, ἑνὸς σημαντικοῦ κλάδου τῆς κοινωνικῆς ἐργασίας, εἰς ἣν ἀσχολεῖται μέγας ἀριθμὸς πολιτῶν Ἑλλήνων, καὶ δι' οὗ εἰσκομίζεται πλοῦτος ἱκανὸς, καὶ μάλιστα ἐκ τῆς ἁλιείας τῶν σπόγγων, εἰσπράττει δὲ καὶ τὸ δημόσιον ἐξ ἐνοικιάσεων τοῦ ἰχθυοτροφείου καὶ ἐκ φόρων ἑκατομμύρια δραχμῶν, οὐδὲν ἐγράφη, καθ' ἃ γνωρίζομεν ἄχρι τοῦδε, οὐδ' ἐγένετό ποτε ἔρευνα ἐπιστημονικὴ ἐπ' αὐτοῦ. Ἀπὸ τοῦ Ὀππιανοῦ τοῦ Κίλικος, ἀκμάσαντος περὶ τὴν β' μ.Χ. ἑκατονταετηρίδα καὶ γράψαντος ἁλιευτικὰ ἐν διδακτικῇ ποιήσει, ἡ περὶ ἑλληνικῆς ἁλιείας γνῶσις δὲν ἐξῆλθε τῆς πενιχρᾶς καλύβης τοῦ ἁλιέως, οὐδὲ τοῦ ἐλαφροῦ αὐτοῦ ἁλιευτικοῦ πλοιαρίου. Οὐδὲ ποιητής τις τοὐλάχιστον τῶν νεωτέρων κατεδέχθη ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ Πηγάσου του νὰ ῥίψῃ βλέμμα εἰς τὸν ἁλιέα καὶ νὰ δώσῃ ποιητικὴν περιγραφὴν τοῦ βίου του. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἐν τῇ νεωτέρᾳ ποιήσει γίνεται πολὺς λόγος περὶ δικτύων καὶ ἄγρας, ἀλλ' ἐκεῖ πρόκειται περὶ ἄγρας καρδιῶν, αἵτινες τοῦτο μόνον ἔχουσι κοινὸν πρὸς τοὺς ἰχθῦς ὅτι καὶ ἐκεῖναι καὶ οὗτοι σπαίρουσι συλλαμβανόμενοι.

Ὡς πρὸς τὴν ἰχθυολογίαν δὲ προηγήθησαν ἐργασίαι τινὲς καὶ κατάλογοι τῶν ἰχθύων τῆς ἑλληνικῆς θαλάσσης συστηματικῶς ἐκτεθειμένοι. Πασῶν δὲ τῶν προηγηθεισῶν ἐργασιῶν τούτων ὡς πρὸς τὴν ἰχθυολογίαν ποιεῖται λόγον ὁ Κ. Θ. Χελδράϊχ εἰς τὴν μελέτην του «La faune de Grèce. Animaux vertébrés». 1878, ἔνθα ὡσαύτως συμπεριέλαβε ἴδιον κατάλογον τῶν ἑλληνικῶν ἰχθύων μετὰ τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ κοινῶν ὀνομάτων.

Ἐν τῇ ἐλλείψει συγγραφῶν περὶ ἁλιείας ἐν Ἑλλάδι ἡ μελέτη τοῦ Κ. Ἀποστολίδου εἶνε ἀξία νὰ ἐφελκύσῃ τὴν προσοχὴν παντὸς ἐπιθυμοῦντος τὴν ἐπιστημονικὴν ἐξέτασιν παντὸς κλάδου τῆς κοινωνικῆς ἐργασίας. Διότι ὅ,τι ἐν αὐτῇ περιέχεται εἶνε τὸ πλεῖστον προϊὸν ἰδίων αὐτοῦ παρατηρήσεων, περιελθόντος διαφόρους παραλίας πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ ζητήσαντος πληροφορίας, καὶ διατρίψαντος ἱκανὸν χρόνον μεθ' ἁλιέων καὶ παρακολουθήσαντος αὐτοὺς εἰς τὰς ἁλιευτικὰς ἐκδρομάς των, ὅπως ἰδίοις ὄμμασιν ἴδῃ τὴν χρῆσιν τῶν ἐργαλείων καὶ σπουδάσῃ τὸν τρόπον τῆς ἁλιείας.

Ἡ ἔκτασις τοῦ χρόνου, ἣν εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν του δὲν ἦτο βεβαίως ἀρκοῦσα πρὸς καταρτισμὸν ἔργου πληροῦντος πάντας τοὺς ὅρους ἐπιστημονικοῦ συγγράμματος, μὴ ὑπάρχοντος παντάπασι προηγουμένου ἔργου περὶ ἁλιείας, ὀλίγων δὲ περὶ ἰχθυολογίας.

Ἐφ' ὅλων τῶν ἐκθέσεων εἰς ἃς προσκαλεῖται ἡ Ἑλλὰς νὰ λάβῃ μέρος, συνήθως ἐκ τοῦ προχείρου γίνεται ἡ μελέτη καὶ αἱ συλλογαὶ, ὧν αἱ ἐφημερίδες διατυμπανίζουσι τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀξίαν, καὶ μόνον ὅταν παρασταθῶσι καὶ παραβληθῶσι πρὸς τὰς τῶν ἄλλων ἐθνῶν καταφαίνεται τὸ πτωχὸν καὶ ἡ ἐσπευσμένη προπαρασκευὴ καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἀτέλεια. Συνήθως δὲ κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν γίνεται ἡ πρόσκλησις τοῦ ἐπιστήμονος ἢ τοῦ καλλιτέχνου ἢ τοῦ βιομηχάνου, καὶ ἐγείρει ἡ κοινωνία πολλάκις καὶ ἡ κυβέρνησις ἀδίκους κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεις, ἐνῷ προηγουμένως ἐδείκνυον ἀξιοκατάκριτον ἀδιαφορίαν πρὸς τὰ ἔργα των, πρὸς τοὺς ἀγῶνάς των καὶ πρὸς τὰς στερήσεις των. Θεωροῦσι πολλάκις αὐτοὺς ὑπευθύνους, ἂν δὲν κατορθώσωσι εἰς τὰ ὄμματα τῶν ξένων, (διότι ὅλα ζητοῦνται χάριν τῶν ξένων, ὡς ἐὰν οὐδεμίαν εἶχεν ἡ πατρὶς ἀνάγκην ἐπιστημονικῆς γνώσεως!) νὰ παραστήσωσι τὴν πατρίδα εὐπρόσωπον.

Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις σχεδὸν εἰργάσθη καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς προκειμένης ἐκθέσεως καὶ ἀπεσταλμένος τῆς κυβερνήσεως, καὶ μολονότι εἶχε βραχὺν χρόνον πρὸς καταρτισμὸν συλλογῶν καὶ πρὸς ἰχθυολογικὰς μελέτας καὶ σπουδὴν τρόπων ἁλιείας, καὶ ταριχείας, καὶ καταρτισμοῦ στατιστικῶν πινάκων καὶ ἄλλων τοιούτων, κατώρθωσε καὶ συλλογὴν μικρὰν ἰχθύων νὰ καταρτίσῃ καὶ πλήρη συλλογὴν ἁλιευτικῶν ἐργαλείων νὰ ἐκθέσῃ εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ ὁρισθὲν ἑλληνικὸν τμῆμα, ἐξ οὗ ἔτυχεν ἡ κυβέρνησις δύο ἀργυρῶν νομισματοσήμων διὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν δικτύων καὶ ὁρμιῶν, καὶ ἑνὸς χρυσοῦ διὰ τὴν ὅλην ἔκθεσιν.

Τὴν ὅλην μελέτην του διαιρεῖ ὁ Κ. Ἀποστολίδης εἰς 6 κύρια τμήματα, ἰχθυολογίαν, μετανάστευσιν ἰχθύων, ὄργανα καὶ τρόπους ἁλιείας, παραγωγὴν, στατιστικὴν καὶ νομοθεσίαν.

Ἐν τῷ τμήματι τῆς ἰχθυολογίας περιλαμβάνει ἐπιστημονικὸν κατάλογον κατὰ γένη καὶ εἴδη τῶν ἑλληνικῶν ἰχθύων, ὀνομάζων αὐτοὺς διὰ τοῦ λατινικοῦ ἐπιστημονικοῦ ὀνόματος, εἰς ὃ παραθέτει ὅπου γνωστὸν αὐτῷ, καὶ τὸ δημῶδες. Ἐπὶ τοῦ καταλόγου, ὡς ὁ ἴδιος γράφει, δὲν ἠκολούθησε τὴν ὀνοματολογίαν τῶν πρὸ αὐτοῦ Χελδράϊχ, Βούρου, Erhard, Bory de Saint-Vincent, οἵτινες εἶχον συντάξει τοιούτους, ἀλλὰ μετέβαλε κατὰ τὰ πορίσματα τῶν τελευταίων ἐπιστημονικῶν παρατηρήσεων.

Ἐν τῷ τμήματι τούτῳ ἐπὶ πολλῶν γενῶν καὶ εἰδῶν ἰχθύων σημειοῖ λεπτομερείας ἐξ ἰδίων παρατηρήσεων περὶ τοῦ τόπου ἔνθα ἰχθῦς τινες εὑρίσκονται, τῆς χρήσεως αὐτῶν ὡς ἁλιπάστων, μὴ παραλείπων ἐνιαχοῦ νὰ σημειώσῃ καὶ τὸν τρόπον τῆς ἑψήσεως καὶ μαγειρικῆς παρασκευῆς καθὼς καὶ τὰς παροιμίας τὰς κοινὰς, εἰς ἃς ἀναμιγνύεται τὸ ὄνομα ἰχθύος, οἷα εἶναι ἡ πασίγνωστος : «Κάθε πράμμα 'στὸν καιρό του κ' ὁ κολοιὸς τὸν Αὔγουστο».

Εἰς τὸ περὶ παροιμιῶν παρέλειψε μνημονεύων τοῦ σπάρου νὰ σημειώσῃ ὅ,τι ὁ Ἐπίχαρμος ὁ ποιητὴς ἔγραψε περὶ αὐτοῦ, καθὰ γράφει Ἀθήναιος (7, 113)·

. . . . ἁλιεύομεν σπάρους
καὶ σκάρους, τῶν οὐδὲ τὸ σκῶρ θεμιτὸν ἐκβαλεῖν θεοῖς.

Τὸν στίχον δὲ τοῦτον λέγει καὶ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς κατὰ πᾶσαν προετοιμασίαν μαγειρικὴν τοῦ σκάρου παρηλλαγμένον βεβαίως·

σκᾶρο μὲ λὲν καὶ ψῆσέ με
καὶ βάλε με 'στὸ πιάτο

Digitized by Google

καὶ βάλε μου ξυδόλαδο
καὶ τὸ . . . μου φᾶτο.

Ἐν τῷ τμήματι περὶ μετακινήσεως τῶν ἰχθύων καὶ χρόνου ἁλιείας συντάσσει μηνολόγιον τῆς ἁλιείας ἔνθα καθορίζει τίνες ἰχθῦς ἀγρεύονται καθ' ἕκαστον μῆνα. Τὸ περὶ μετατοπίσεως ζήτημα δι' ἧς ἐννοεῖται οὐχὶ ἡ ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν μετοίκησις τῶν ἰχθύων, ἀλλὰ ἡ μετατόπισις μᾶλλον αὐτῶν ἀπὸ παραλίας εἰς παραλίαν, χάριν εὑρέσεως ἀφθονωτέρας τροφῆς, ἢ καταθέσεως τῆς γονῆς, δὲν ἦτο βεβαίως δυνατὸν ν' ἀναπτύξῃ καὶ καθορίσῃ κατὰ τόπους καὶ κατὰ τὰ εἴδη τῶν ἰχθύων, διότι εἶνε ζήτημα μακρᾶς ἐρεύνης καὶ συνεργασίας πολλῶν, καὶ ταξειδίων ἐπανειλημμένων κατὰ διαφόρους ἐποχὰς εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους. Ἐν ἄλλαις χώραις ἔνθα ἐπὶ παντὸς κλάδου τοῦ κοινωνικοῦ βίου εἰσέρχεται ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα, ὑπάρχουσι καὶ χάρται τῆς θαλασσίας ζωολογίας, ἔνθα δεικνύεται τὸ εἶδος τῶν διατριβόντων ἰχθύων καὶ μαλακίων καὶ ἡ πορεία αὐτῶν· ἔχει δὲ οὕτω καὶ ἡ περὶ ἁλιείας νομοθεσία τῶν ἐθνῶν ἐκείνων ὡρισμένα διδόμενα ὅπως καθορίσῃ ἄνευ βλάβης τῆς παραγωγῆς καὶ φόρους καὶ χρόνον ἁλιείας. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν οὐδὲ μουσεῖον πλῆρες ὑπάρχει τῶν ἰχθύων τῆς ἑλληνικῆς θαλάσσης, ὅπερ δὲν ἦτο πρᾶγμα δυσκατόρθωτον. Ὅταν ἠκούσαμεν πρό τινος ὅτι πρόκειται διὰ συνδρομῶν τῶν πλουσίων οἰκητόρων τοῦ Νέου Φαλήρου νὰ ἐγερθῇ ἐκεῖ ναὸς μεγαλοπρεπὴς τίς οἶδε πόσων χιλιάδων δραχμῶν, δι' ἐπιστολῆς εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας» (Δελτίον ἀρ 305) κατεκρίναμεν τὴν γνώμην ταύτην, καὶ τὴν δαπάνην τὴν ἄσκοπον τοῦ χρήματος πρὸς ἵδρυσιν ναοῦ εἰς τόπον ἀπέχοντα τοῦ Πειραιῶς 5 τῆς ὥρας λεπτά, καὶ συνεστήσαμεν τὴν ἵδρυσιν μᾶλλον μουσείου ἰχθυολογικοῦ. Βρίθουσι ναῶν οὐ μόνον αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐρημίαι, ὅπου δύνανται οἱ βουλόμενοι νὰ προσεύχωνται ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας ἑαυτῶν καὶ τῆς πατρίδος, ὑπὲρ εὐκρασίας ἀέρων καὶ εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς, ἐλπίζοντες εἰς τὴν ἄνωθεν κατάβασιν τῶν ἀγαθῶν τούτων, ἀλλ' ἂς ἐγερθῇ καὶ εἷς ναὸς εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἀφοῦ ὑπάρχει διάθεσις πρὸς δαπάνην χρήματος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἄλλοι ἱεροφάνται νὰ διδάσκωσι τοὺς προσερχομένους ὅτι μόνον ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ ἐργασία σώζει καὶ ἔθνη, καὶ φέρει εὐτυχίαν καὶ εὐδαιμονίαν.

Ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ κ. Ἀποστολίδου. Τὰ περὶ ὀργάνων καὶ τρόπων ἁλιείας τῶν θαλασσίων λιμναίων καὶ ποταμίων ἰχθύων πραγματεύεται διεξοδικώτερον τῶν λοιπῶν, διότι τὸ τμῆμα κυρίως τοῦτο ἐπρόκειτο νὰ ἐπιδείξῃ εἰς τὴν ἁλιευτικὴν ἔκθεσιν ὡς πρωτότυπον. Διὸ ἐνταῦθα ἐκτίθενται τὰ περὶ δικτύων, ἀγγίστρων, ὁρμιῶν, καθετῶν, ἀποχῶν, σχοίνων καὶ ἄλλων ὀργάνων κατὰ τόπους ἁλιείας, ὧν ἡ ἀπεικόνισις μᾶλλον, ἢ ἡ διεξοδικὴ περιγραφή, δύναται νὰ δώσῃ ἰδέαν τοῦ σχήματος καὶ τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως. Ἐν τῷ τμήματι δὲ τούτων ποιεῖται λόγων καὶ περὶ τῶν ἰχθυοτροφείων τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ τὸ τμῆμα τοῦτο ἕπεται τὸ τμῆμα τὸ στατιστικόν· ἔνθα πραγματεύεται πρῶτον περὶ τοῦ προϊόντος τῆς ἁλιείας τῶν ἰχθύων, ὅπερ δὲν θεωρεῖ σπουδαῖον ὥστε νὰ διαφέρῃ τὸ ξενικὸν ἐμπόριον ὡς πρὸς τοὺς ἀλιπάστους ἰχθῦς ἢ τοὺς τεταριχευμένους. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀσχολουμένων εἰς ταριχείαν τῶν ἰχθύων τῶν σαρδελλῶν, χελίων καὶ κολοιῶν ἐν Κορίνθῳ καὶ Εὐβοίᾳ εἶνε δυστυχῶς μικρὸς καὶ οὐχὶ τόσον ἐνθαρρυντικός, διότι μόλις ἀνέρχεται εἰς 1500 ἐργάτας. Ἐνταῦθα ὁ κ. Ἀποστολίδης παραθέτει κατάλογον τῶν κατ' ἐπαρχίας ἰχθυοτροφείων, ὧν τὸ ἐκ της ἐνοικιάσεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐνοίκιον ἀνέρχεται εἰς 3,000,000 δραχμῶν. Τὸ εἰσόδημα δὲ τοῦτο τοῦ δημοσίου καὶ ἡ παραγωγὴ ἠδύνατο νὰ διπλασιασθῇ καὶ τριπλασιασθῇ ἐὰν ἡ καλλιέργεια ἐγίνετο μετὰ πλειοτέρας προσοχῆς καὶ ἐπιστημονικωτέρας ἐργασίας.

Τὸ περὶ ἁλιείας τῶν σπόγγων παραγωγῆς ἦτο θέμα ἀναγόμενον εἰς τὸν κύκλον τῆς ἐκθέσεως καὶ ποιεῖται περὶ τούτων ἱκανὸν λόγον μᾶλλον στατιστικόν, ἐξ οὗ μανθάνομεν ὅτι ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος παραγωγὴ ἀνῆλθεν εἰς 2,400,000 δραχ. ἐξ ὧν 670,000 ἀναλογοῦσιν εἰς τοὺς σπογγαλιεῖς τῆς Αἰγίνης, 1,800,000 εἰς τοὺς τῆς Ὕδρας, 300,000 εἰς τοὺς τοῦ Κρανιδίου, 250,000 εἰς τοὺς τῆς Ἑρμιόνης καὶ 100,000 εἰς τοὺς τῶν Τρίκερι, ὧν τὰ σπογγαλιευτικὰ πλοιάρια πάντων ὁμοῦ ἀνέρχονται εἰς 183.

Ἐνταῦθα ποιεῖται καὶ μνείαν δι' ὀλίγων γραμμῶν τῆς ἁλιείας τῶν ὀστράκων, ἔνθα παρατηρεῖ ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο ἀπό τινος χρόνου ἐξέλιπεν ἀπὸ τῶν παραλίων μὴ εὑρισκομένων εἰμὴ τῶν κελυφῶν· καὶ ὅτι λόγος τῆς καταστροφῆς φέρεται ὑπὸ τῶν κατοίκων ἡ χρῆσις τῆς δυναμίτιδος εἰς τὴν ἁλιείαν, ἀλλ' ὁ κ. Ἀποστολίδης δὲν πιστεύει ἀπολύτως εἰς τὸ αἴτιον τοῦτο ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἡ καταστροφὴ θὰ ἐπῆλθεν ἐξ ἐπιδημίας τινός. Ἐκφέρει δὲ τὴν γνώμην ταύτην μετ' ἐπιφυλάξεως, πρὶν ἢ σπουδάσῃ ἀκριβέστερον τὸ αἴτιον. Ἐκ μετριοφροσύνης δὲ ἐπιπροσθέτει ὅτι τὴν γνώμην του ταύτην ἁπλῶς ἐσημείωσεν, ἵνα ἐφελκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἁρμοδίων ν' ἀποφανθῶσι· ἀλλ' ἡμεῖς δὲν γνωρίζομεν ἁρμοδιώτερον ἢ τὸν εἰδικῶς ἀσχοληθέντα ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου.

Ἐν τέλει ἐκτίθεται ἐν συνόψει ἡ περὶ ἁλιείας νομοθεσία τῆς Ἑλλάδος καὶ στατιστικὴ τῶν ἁλιευτικῶν πλοίων, καὶ τῆς χωρητικότητος αὐτῶν, καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἁλιέων κατὰ λιμένας, ἐξ ἧς δηλοῦται ὅτι ἁλιευτικὰ πλοιάρια ἔχει ἐν ὅλῳ ἡ Ἑλλὰς 1695, χωρικότητος τόνων 5,750 καὶ πληρωμάτων 6064. Τοὺς ἀριθμοὺς τούτους στηρίζει ἐπὶ τῆς γενικῆς στατιστικῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος τῷ 1879, ἐπὶ πληροφοριῶν, ἃς ὁ ἴδιος συνέλεξε κατὰ τὴν περιοδείαν τοῦ πρὸς σπουδὴν τῶν τῆς ἁλιείας ἐν Ἑλλάδι, καθὼς καὶ ἐπὶ ἄλλων ἰδιωτικῶν πληροφοριῶν. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ὁμολογουμένως ἔχουσί τι τὸ μὴ ἐνθαρρυντικόν· διότι εἶνε ὄντως ἀπελπιστικὸν ἡ Ἑλλὰς ἡ ἔχουσα τόσα ἐκτεταμένα παράλια, καὶ βαθεῖς κόλπους, καὶ λίμνας, καὶ ποταμούς, καὶ τενάγη, καὶ ἰχθυοτροφεῖα, καὶ νήσους οἰκουμένας καὶ μή, νὰ ἔχῃ μόνον 1695 ἁλιευτικὰ πλοιάρια καὶ 5750 ἁλιεῖς.

Περὶ τῆς ἁλιείας τῶν μαλακοστράκων, τῶν ἀστακῶν δηλονότι καὶ γαρίδων δὲν σημειοῖ ἢ μόνον τὴν παραγωγὴν τῶν ξηρῶν ἀλιπάστων ἀστακοουρῶν, ἃς παρασκευάζουσιν εἰς τὰς βορείας Σποράδας, καὶ συμβουλεύει τὴν σύστασιν ἐκεῖ ἀστακοτροφείων, ὅπου ἡ ἀφθονία τῶν ἀστακῶν δύναται ν' ἀνταμείψῃ πᾶσαν γενομένην δαπάνην.

Τοιοῦτον εἶνε ἐν συνόψει τὸ περιεχόμενον τῆς περὶ ἁλιείας ἐκθέσεως τοῦ κ. Ἀποστολίδου. Ἡ ἔκθεσις αὕτη ὅσον μικρὰ καὶ ἂν ὑποτεθῇ ἀποτελεῖ ἔργον πρωτότυπον ὡς πρὸς τὰ τῆς ἁλιείας, δίδει δὲ νέαν κατάταξιν εἰς τὴν τέως γενομένην ὑπὸ εὐρωπαίων ἰχθυολόγων καὶ ὑπὸ τοῦ κυρίου Χελδράϊχ εἰς τοὺς ἰχθῦς τῆς ἑλληνικῆς θαλάσσης, προσθέτει δὲ περιπλέον νέα εἴδη, τὰ ὁποῖα συνήντησε κατὰ πρῶτον αὐτὸς ἐν Ἑλλάδι, ὡς ὁ ἴδιος ἐν ἰδιαιτέρᾳ σημειώσει γράφει, καὶ τὰ ὁποῖα ἐσημείωσεν ἐν τῷ καταλόγῳ δι' ἀστερίσκου πρὸς διάκρισιν.

Βεβαίως τὸ νὰ γράψῃ τις ἑλληνικὴν ἰχθυολογίαν καὶ λεπτομερῆ ἀφήγησιν τῆς ἁλιείας κατὰ τόπους καὶ τῆς ταριχείας καὶ μηνολόγιον ἁλιευτικὸν ἀπαιτεῖται χρόνος μακρὸς καὶ μελέται καὶ περιηγήσεις καὶ ἀποκλειστικὴ ἐνασχόλησις. Τοῦτο δὲ σημειοῖ καὶ ὁ κ. Ἀποστολίδης εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκθέσεώς του γράφων ὅτι ὅπως καταρτισθῇ πλῆρες ὀνοματολόγιον τῶν ἰχθύων τῶν ἑλληνικῶν θαλασσῶν, πρέπει νὰ διατρέξῃ τις ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ ζήσῃ ἐπὶ μακρὸν μετὰ τῶν ἁλιέων.

Οὐχ ἧττον ἐγένετο μία ἀρχὴ χάρις εἰς τὴν ἐπιμονὴν τῆς ἐνεστώσης κυβερνήσεως καὶ τὰς προσπαθείας καὶ τοὺς κόπους τοῦ κ. Ἀποστολίδου, καὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν οὐχὶ ἐμπειρικῶς τεθεῖσαν, ἀλλ' ἐπιστημονικῶς χαιρετίζομεν, ὡς προάγγελον μελλούσης μεγάλης ἐργασίας ἐφ' ἑνὸς σπουδαιοτάτου κλάδου τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς, ὅστις βελτιούμενος, θέλει διαχύσει πλούτη οὐ σμικρὰ εἰς τοὺς ἐπαγγελλομένους αὐτόν.

Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ].

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Κρὴς—Ἄρης

2.

Ὁ κτώμενος ἐξ ἀνομιῶν ταχεῖαν ἔχει τὴν μεταμέλειαν.

3.

Ἶσις.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

28 'Οκτωβρίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 28 'Οκτωβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	'Ομολογ. ἐκδοθεῖσαι	'Ομολ. κυκλοφορ.	'Εποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	'Εποχαὶ κληρώσεως	'Ετήσιον εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0]0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1 'Ιουν. 1. Δεκεμβρ.	25,—	378.—	500	381 50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 'Ια.·'Απ.·'Ιουλ.·'Οκ.	20Δεκ.·Μαρ.·'Ιουν Σεπ.	30,—	3921[2	500	450.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	439.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	288.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	277.50
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 'Ιουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαιου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	219.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	20.	225,—	250	258 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 'Οκτωβρίου	6,—	100,—	100	111.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι 'Εθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχειου Φρ	181,791	181,629	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ	1'Ιουλ.·1Σεπτ 1Νοεμ. 1'Ιαν.·1Μαρτ.1Μαΐου	Φρ.16	362,50	400	283.—

Πιστωτικὰ καταστήματα 'Εταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	'Αποθεματικὸν κεφάλαιον	'Εποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ	Τρέχουσα τιμή
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος Δρ. π.	18,000,000	'Ολόκληρον	12,630,000	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	300	1,000	4240.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	290.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	131.50
'Ασφαλιστ. 'Εταιρία ὁ 'Αρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτιου	**	100	
'Εταιρία Μεταλλουργειων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	'Ιανουάρ. καὶ 'Ιούλ.	14.—	140	137.—
Σιδηρόδρομ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	19	200	485.—
'Εταιρία Φωταεριου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
'Ελλην. Πυριτιδοποιείου. . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
'Εταιρ. Δημοσιων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		'Ιανουάριον 'Ιούλιον	3***	100	61
Πανελλ. 'Ατμοπλ. 'Εταιριος . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	27.70
» . . .	Ὄψεως	»	27.90
Γαλλίας—'Εθνικῆς	Τραπέζης	3ἡμ.	111
» »	Τραπεζικὸν	3μην.	110

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.40
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα 'Οθωμανικὴ	»	25.50
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
'Αργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (31 'Οκτωβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκιας	φρ.	47
'Ελληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	248
» » 9 0[0.	»	253
'Εταιρια Μεταλλ. Λαυριου	»	126
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . .	γρ.	109 3[4 – 109 7[8
Παρισιων 3 »	φρ.	23. – 23. 02 1[2
Λιρα 'Αγγλικὴ	γρ.	110 12[40
Εἰκοσάφραγκον	»	87 28[40 – 87 30[40

Παρατηρήσεις * 'Απὸ ἀριθ 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελιυταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

'Αλληλογραφία τῆς 'Εστίας.

'Ενὶ συνδρομητῇ. 'Αθήνας. Τὴν ἀπάντησιν θέλετε ἔχει εἰς τὸ προσεχὲς Δελτίον.—κ. Ζ. Κ. Μ. 'Αθήνας. 1) Πολλαὶ μονογραφίαι ἐν τῷ Journal Asiatique.—Pauthier, La Chine ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Univers. 2) Βλ. μακρὰν πραγματείαν τοῦ Spuller ἐν τῇ Nouvelle Revue 1880.—κ. Μ. Α. Σύρον. Ἡ ἐξαγωγὴ γίνεται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς 'Αγγλίαν, ἔνθα ἡ σταφὶς χρησιμοποιεῖται εἰς κατασκευὴν τοῦ ἐθνικοῦ τῶν Ἄγγλων γλυκίσματος, τοῦ plum-pudding.—κ. Ν. Σ. Λαμίαν. Δέον νὰ προαποσταλῇ τὸ ἀντίτιμον. — **Τακτικῷ ἀναγνώστῃ.** Ἡ πρώτη τοῦ καφὲ χρῆσις ἐν Εὐρώπῃ ἐγένετο περὶ τὰ μέσα τοῦ 17 αἰῶνος, εἰσήχθη δὲ ὑπὸ τῶν 'Ολλανδῶν. Τὰ πρῶτα αὐτοῦ **φλυτζάνια** παρεσκευάσθησαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ΙΔ' Λουδοβίκου τῷ 1660, κατ' ἔνδειξιν τοῦ Σολιμὰν ἀγᾶ, τοῦ τότε Τούρκου ἀπεσταλμένου ἐν Γαλλίᾳ. Πρώτη δὲ δημοσία πώλησις ἀφεψήματος καφὲ ἐγένετο ὑπό τινος 'Αμερικανοῦ τῷ 1670. 'Αξιοσημείωτον ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ἐποχὴν ἐγένετο τὸ πρῶτον ἐν Εὐρώπῃ χρῆσις καὶ τοῦ **καπνοῦ** καὶ τοῦ **οἰνοπνεύματος**.—κ. Δ. Δ. Δεδεαγάτς. Ἡ συνδρομὴ ἐπληρώθη κατόπιν, ὡς καὶ προηγουμένως σᾶς ἐσημειώσαμεν.—κ. Δ. Κ. Σ. 'Εγένετο ἡ ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεως κατὰ τὴν σημείωσίν σας.—Φίλῳ Γ*. Les délices du **far niente**.—κ. Ι. Φ. Κ. 'Αργοστόλιον. 'Ελήφθησαν. Ἡ σειρὰ τῶν φύλλων ἀπεστάλη — κ. Β. Κ. Πειραιᾶ. Βεβαίως εἶνε ὑπερβολικὰ, ἀλλ' ὁπωσδήποτε χαρακτηριστικὰ τῶν ἐκεῖ ἐπικρατουσῶν ἰδεῶν καὶ ἐθίμων. Ἔν τινι ἐσχάτως ἐκδοθέντι βιβλίῳ εὐφυέστατα συντεταγμένῳ («John Bull et son île» par Max O' Rell) ὁ συγγραφεὺς εἰκονίζων ἐπὶ τὸ σατυρικώτερον τὸν φίλαυτον χαρακτῆρα τῶν Βρετανῶν, ἀναφέρει καὶ ταῦτα' «Σκῶτός τις φίλος μου μεταβαίνει τακτικὰ κατ' ἔτος νὰ διέλθῃ ἕνα μῆνα παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ του, ἐν τοῖς πέριξ τοῦ 'Εδιμβούργου. Τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς του ἀπὸ τῆς πατρικῆς οἰκίας ὁ φίλος μου οὗτος εὑρίσκει πάντοτε, κατὰ τὸ πρόγευμα, παρὰ τὸ πινάκιόν του, τεμάχιον χαρτίου καλῶς διπλωμένον· τὸ χαρτίον δ' ἐκεῖνο οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ σημείωσις λεπτομερὴς ὅλων τῶν ἐξόδων τῶν τροφίμων, τὰ ὁποῖα κατηνάλωσεν ὁ νέος κατὰ τὴν ἐν τῇ πατρικῇ οἰκίᾳ διαμονήν του, ἐν ἄλλαις λέξεσι ὁ λογαριασμὸς, ὃν ὀφείλει νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν πατέρα του. 'Ως γνήσιος δὲ Σκῶτος καὶ ὁ υἱὸς οὐδέποτε καταθέτει τὸ ἀντίτιμον πρὶν ἢ βεβαιωθῇ ὅτι οὐδὲν ἐγένετο λάθος εἰς τὸν κατάλογον τῶν τροφίμων, καὶ ὅτι ἡ πρόσθεσις εἶνε σωστή. —Γνωρίζω, λέγει ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς, ἄλλον τινὰ τρυφερὸν πατέρα, ὅστις εἰς ἕκαστον τῶν τέκνων αὐτοῦ ἅμα ἐνηλικιωθῇ παρουσιάζει κατάλογον ὅλων τῶν ἐξόδων ὅσα ἐστοίχισεν αὐτῷ τὸ τέκνον, χωρὶς νὰ παραλείψῃ οὔτε τῆς μαμμῆς τὰ ἔξοδα καὶ τῆς τροφοῦ· τὸ τέκνον ὑπογράφει τὸν κατάλογον καὶ ἀναλαμβάνει νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ ποσὸν πρὸς τὸν πατέρα.—**Λουκούλλῳ.** Ὄχι ὀλιγώτερον καὶ οἱ Ἕλληνες, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ 'Αθηναίου. Κατὰ τὸν κωμικὸν Εὔφρονα :

Οὐδὲν ὁ μάγειρος τοῦ ποιητοῦ διαφέρει
Ὁ νοῦς γάρ ἐστι ἑκατέρῳ τούτων τέχνη.

Καὶ ὁ ποιητὴς δὲ τῆς «Γαστρονομίας», ποιήματος τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος λέγει :

Je vais dans mon ardeur poétique et divine,
Mettre aux rangs des beaux-arts celui de la cuisine.

κ. Θ. Μ. 'Αργοστόλιον. Τὰ βιβλία παρεδόθησαν εἰς τὸν ἐνταῦθα κ. Π. Π. ὅστις ἀνέλαβε νὰ σᾶς τὰ ἀποστείλῃ.— κ. Π. Χ. Φαουρέϊ. Ἡ αὐτόσε ἀποστολὴ ἤρξατο ἤδη ἅμα τῇ λήψει τῆς πρώτης ἐπιστολῆς σας.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[27 Ὀκτωβρίου (Πέμπτη) 1883].

Τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην ἐγένετο ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τῆς Γ' συνόδου τῆς Θ' περιόδου τῆς βουλῆς. Οἱ βουλευταὶ συνῆλθον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ τὴν 10 π. μ. ὥραν, ἔνθα ἔψαλεν ἁγιασμὸν ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν. Παρευρέθησαν δὲ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἡ ἱερὰ σύνοδος μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἀρχιερέων, πᾶσαι αἱ ἐνταῦθα πολιτικαί, στρατιωτικαὶ καὶ δημοτικαὶ ἀρχαὶ μετὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῶν, καὶ οἱ ὑπάλληλοι τῶν ὑπουργείων κατὰ τὴν ἀνήκουσαν ἑκάστῳ τάξιν. Τὴν 11 ὥραν π. μ. τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον μετέβη εἰς τὸ βουλευτήριον, ὁ δὲ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν καὶ προσωρινῶς ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν κ. Χ. Τρικούπης, ἐκήρυξε τὴν ἔναρξιν τῆς Συνόδου.—Παρέστη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Ἀθηναίων γενόμενον δεκτὸν ἐν τῇ ἐπισήμῳ αἰθούσῃ τοῦ θρόνου. Ὁ πρόεδρος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου κ. Φιλήμων προσεφώνησε τῷ βασιλεῖ ἐκφράζων εὐχὰς ὑπὲρ τῶν βασιλέων καὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἀναφέρων τὰ ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀθηνῶν συντελεσθέντα ἔργα, καὶ ἄλλα ἐλλείποντα, ἅτινα συμπληρωθήσονται μετὰ τὴν ἐντελῆ διαρρύθμισιν τῶν δημοτικῶν πραγμάτων καὶ εὐχόμενος ἐν τέλει, ὅπως ἡ βασίλισσα ἡ τοσούτους καταβάλλουσα κόπους ὑπὲρ τῆς ἀνακουφίσεως τῶν πασχόντων ἀξιώσῃ νὰ θέσῃ ὑπὸ τὴν γόνιμον αὐτῆς προστασίαν τὰ φιλανθρωπικὰ τοῦ Δήμου ἱδρύματα. Εἰς ταῦτα ἀντεφώνησεν ὁ βασιλεὺς εὐχαριστῶν διὰ τὰς εὐχάς, ἐκφραζόμενος ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῶν δημοτικῶν πραγμάτων πρὸς τιμὴν τῆς πρωτευούσης τῇ προθύμῳ ὑποστηρίξει τῆς κυβερνήσεώς του, καὶ δηλῶν ἐξ ὀνόματος τῆς βασιλίσσης, ὅτι δέχεται αὕτη ὑπὸ τὴν προστασίαν της τὰ φιλανθρωπικὰ τοῦ δήμου ἱδρύματα, ἐὰν ἡ ἐξαιτουμένη προστασία μέλλῃ νὰ καταστῇ πραγματικὴ καὶ οὐχὶ ψιλῷ ὀνόματι, διότι τότε μόνον δύναται νὰ παραγάγῃ ἀγλαοὺς καρποὺς πρὸς ὄφελος τῶν ἐν λόγῳ ἱδρυμάτων.— Κατὰ τὴν «Ἐφημερίδα», ἡ κυβέρνησις καταρτίσασα πλῆρες σχέδιον ναυτικῆς παρασκευῆς περιλαμβάνον τὰ κατ' αὐτὴν ἀναγκαιοῦντα θωρηκτά, ὑπηρετικὰ καὶ τορπιλλοφόρα, ἀπετάθη δι' ἐγκυκλίου της πρὸς τὰ ναυπηγεῖα τῆς Ἀγγλίας, εἰς ἓν γαλλικὸν καὶ ἕτερον γερμανικόν, ζητοῦσα πληροφορίας περὶ τῶν ὅρων, ὑφ' οὓς ἕκαστον τούτων δύναται νὰ ἀναλάβῃ τὴν κατασκευὴν τῶν ἐν λόγῳ πλοίων. Κατὰ συνέπειαν προσκληθήσεται συναγωνισμὸς μεταξὺ τῶν διαφόρων ναυπηγείων, ὅστις προφανῶς ἔσεται πρὸς ὄφελος ἡμῶν.— Ἐξελέχθη βουλευτὴς Ἀττικῆς κατὰ τὴν ἐνεργηθεῖσαν ἐκλογὴν τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ κ. Ψύλλα ὁ κ. Ῥόκκος Χοϊδᾶς.—Κατηρτίσθησαν ἤδη οἱ προϋπολογισμοὶ τῶν διαφόρων ὑπουργείων, καὶ συντάσσεται ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους, ὅστις ὑποβληθήσεται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀρξαμένης βουλευτικῆς συνόδου.—Ἐν τῷ τηλεγραφικῷ τμήματι τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργείου, συζητεῖται μετὰ τοῦ ἐν Ἑλλάδι διευθυντοῦ τῆς Ἀγγλικῆς ἑταιρίας τῶν καλωδίων κ. Βίννεϋ νέα σύμβασις, δι' ἧς συνδεθήσονται μετὰ τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος αἱ Κυκλάδες νῆσοι. Δυνάμει τῆς συμβάσεως ταύτης συσταθήσονται γραφεῖα τῆς μνησθείσης ἑταιρίας ἐν Κερκύρᾳ καὶ Πάτραις. — Τὰ ἔσοδα τοῦ δήμου Πειραιῶς διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος προϋπελογίσθησαν εἰς δραχμὰς 768,280, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς δραχμὰς 745,088.—Ἡ συστᾶσα ἐπιτροπὴ πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τῶν παθόντων ἐκ τῆς πλημμύρας ἐν Θεσσαλίᾳ ἀπεφάσισε νὰ ὀργανώσῃ ἀγορὰν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. τῆς βασιλίσσης πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν.

—

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΚΑ'

ΤΟΥ ΕΚ ΦΡΑΓΚΩΝ 60,000,000 ΔΑΝΕΙΟΥ
Ἐνεργηθεῖσα τῇ 20)1 Νοεμβρίου 1883.

ἐξαχθέντες ἀριθμοὶ		Κερδηθέντα ποσὰ
92456	Φράγκα	70000
177668	»	10000
140919	»	2500
71968	»	2500
157348	»	1000
167637	»	1000
146340	»	1000
97968	»	1000
109426	»	1000

Τὰ ποσὰ ταῦτα πληρόνονται τῇ 3)15 Δεκεμβρίου 1883 ἐπὶ ἀφαιρέσει τῶν πρὸς συμπλήρωσιν ὁλοκλήρου τοῦ κεφαλαίου τῶν ὁμολογιῶν ὑπολειπομένων δόσεων.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ
ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.
Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ Ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δρ. 2 50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπ. 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπ. 80.

Διάφορα βιβλία εἰς τιμὰς συγκαταβατικὰς πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΤΟ ΦΩΣ ἡ γνωστὴ σατυρικὴ ἐφημερὶς τοῦ κ. Σ. ΚΑΡΥΔΗ δεδεμένη εἰς ἕνα τόμον περιέχοντα ἀπὸ 1-184 φύλλα τῆς Β' περιόδου, πωλεῖται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ δρ. 25

L'UNIVERS ILLUSTRÉ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.
Paris, Rue Auber, 3.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 358. — 6 Νοεμβριου 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ 410

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΙΟΣ ΗΤΟΝ ὁ φονεὺς τοῦ ἀδελφοῦ μου ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ. Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν.

ΧΡΟΝΙΚΑ ἐκ Παρισίων.

ΑΙΝΙΓΜΑΤΩΔΕΣ ἐπίγραμμα.

ΠΛΟΙΑ ἐκ χάρτου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἐν Παρισίοις ἐτελέσθησαν πρὸ ἡμερῶν πανηγυρικώτατα τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Δυμᾶ. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικὰ ἐδημοσίευσαν πλεῖστα ἄρθρα καὶ ἀνέκδοτα περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς συγγραφικῆς τέχνης τοῦ περιωνύμου μυθιστοριογράφου. Ἐξ αὐτῶν ἐρανισθέντες δημοσιεύομεν εἰς προσεχὲς φύλλον τῆς «Ἑστίας» περιεργότατον ἄρθρον περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν εἰργάζετο ὁ θαυμάσιος συγγραφεύς, οὗτινος τὰ ἔργα τοσοῦτον ἔθελξαν καὶ θέλγουσιν ἔτι τοὺς παρ' ἡμῖν ἀναγνώστας τῶν μυθιστορημάτων.

—Τῇ εἰσηγήσει τοῦ μεγάλου δουκὸς τῆς Ῥωσσίας Βλαδιμήρου, ἀδελφοῦ τοῦ αὐτοκράτορος, γενήσεται ἐν Πετρουπόλει τῷ 1885 διεθνὴς καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις.

— Κατά τινα ἔκθεσιν, ἄρτι δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τῆς διεθνοῦς τηλεφωνικῆς Ἑταιρίας, περὶ τῆς μέχρι τοῦδε διαδόσεως τοῦ τηλεφώνου, ὑπάρχουσιν ἐν Εὐρώπῃ μὲν 161 πόλεις, ἐν αἷς τοῦτο λειτουργεῖ εἰς 30,066 συνδρομητάς, ἐν Ἀσίᾳ πόλεις 7 καὶ συνδρομηταὶ τοῦ τηλεφώνου ἐν αὐταῖς 420, ἐν Ἀφρικῇ πόλεις 4 καὶ συνδρομηταὶ 240, ἐν Ἀμερικῇ πόλεις 126, συνδρομηταὶ 47,185 καὶ ἐν Αὐστραλίᾳ πόλεις 5 μετὰ 897 συνδρομητῶν. Ὅθεν ἐν τῇ χρήσει τοῦ τηλεφώνου πρωτεύει ἡ Ἀμερική, ἐν ᾗ ἐφ' ἑκάστης πόλεως ἐχούσης τηλεφωνικὴν ὑπηρεσίαν ἀναλογοῦσι 374 συνδρομηταί, ἐνῷ ἐν Εὐρώπῃ ὁ μέσος ὅρος συνδρομητῶν ἐφ' ἑκάστης πόλεως εἶνε 187. Τοὺς πλείστους συνδρομητὰς τοῦ τηλεφώνου ἐν Εὐρώπῃ ἔχει ἡ Μεγάλη Βρετανία, 7287 εἰς 75 πόλεις, τοὺς ὀλιγίστους ἡ Πορτογαλία, 80 εἰς 2 πόλεις. Ἐν Γερμανίᾳ ὑπάρχουσι 3613 συνδρομηταὶ εἰς 21 πόλεις.

— Ἐν Γερμανίᾳ ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν τῆς νομικῆς αὐξάνει ὁσημέραι ὑπερμέτρως, ἡ δὲ Κυβέρνησις εὑρίσκεται εἰς δύσκολον θέσιν μὴ δυναμένη νὰ τοποθετήσῃ πλέον εἰς δημοσίας θέσεις τοὺς ἀπαύστως ἐξερχομένους ἐκ τῶν πανεπιστημίων. Τῷ 1875 δύο χιλιάδες περίπου νομικοὶ κατεῖχον δημοσίας θέσεις, σήμερον δ' ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὑπερβαίνει τοὺς 4,000.

— Ὁ ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ὑπουργὸς τῆς Γαλλίας εἰσάγει νομοσχέδιον εἰς τὴν Βουλήν, δι' οὗ παραχωρεῖται ἐτησία σύνταξις 5,000 φράγκων εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀτυχοῦς ἐκείνου νέου ἐπιστήμονος Thuillier, ὅστις μεταβὰς εἰς Αἴγυπτον μετὰ τῆς Γαλλικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς μελέτην τῆς χολέρας, ἔπεσε θῦμα τῆς πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἀφοσιώσεως αὐτοῦ. Ἀπέστειλε δ' ὁ αὐτὸς ὑπουργὸς καὶ 500 φράγκα ὡς εἰσφορὰν τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Ἐπιτροπήν, ἥτις διωργάνωσεν ἔρανον πρὸς ἵδρυσιν μνημείου εἰς τὸν Thuillier.

— Ὁ διάσημος Γάλλος ὑποκριτὴς Coquelin, ὅστις ὡς γνωστὸν ἦτο ἐκ τῶν οἰκειοτάτων τοῦ Γαμβέττα, ἀσχολεῖται νῦν εἰς συγγραφὴν βιβλίου περὶ τοῦ μεγάλου ἐκείνου πολιτικοῦ ἀνδρός. Ἐν τούτῳ ὁ Coquelin δὲν προτίθεται νὰ διαγράψῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ἁπλῶς ἐκτίθησιν ἐντυπώσεις αὐτοῦ προσωπικάς, γεγονότα τινὰ καὶ ἀναμνήσεις συνεντεύξεων, ἃς ἔσχε μετὰ τοῦ Γαμβέττα.

— Προσελήφθησαν καθηγηταὶ τῶν βασιλοπαίδων ὁ κ. Σπυρίδων Σακελλαρόπουλος διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων, ὁ κ. Τιμολέων Ἀργυρόπουλος διὰ τὸ μάθημα τῆς πειραματικῆς φυσικῆς καὶ ὁ κ. Προκόπιος Οἰκονομίδης.

— Ὁ παρ' ἡμῖν διατρίβων διάσημος ἀρχαιολόγος κ Πενρόζ, ὁ κατ' ἐντολὴν τῆς ἐν Λονδίνῳ ἑταιρίας τῶν «Φιλαρχαίων» (Dilettanti) ἀναλαβὼν τὴν δι' ἀνασκαφῶν ἐξακρίβωσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ σχεδίου τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, συνοψίζει τὰ ἀποτελέσματα τῆς μέχρι τοῦδε ἐργασίας αὐτοῦ ὡς ἑξῆς :

«Ἐκ τῶν ἀτελῶν ἔτι ἀνασκαφῶν, τὰς ὁποίας ἠδυνήθην μέχρι τοῦδε νὰ διεξαγάγω τῇ εὐμενῶς παραχωρηθείσῃ μοι ἀδείᾳ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, προέκυψε τοῦτο πρὸ πάντων τὸ ἄξιον λόγου πόρισμα, ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ διάταξις τῶν τοίχων καὶ κιόνων τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς φ α ί ν ε τ α ι ἱκανῶς διάφορος παντὸς ἄλλου γνωστοῦ. Τὸ σημεῖον ἐν τούτοις εἰς τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται σήμερον ἡ ἐργασία ἐπιβάλλει ἡμῖν εἰσέτι μεγάλην ἐπιφύλαξιν, καὶ διὰ τοῦτο ἐγένετο χρῆσις ἀνωτέρω τοῦ ῥήματος φ α ί ν ε τ α ι. Τὸ ἔκτακτον τοῦτο συνίσταται εἰς κεντρικὸν τοῖχον, ἐκτεινόμενον τριάκοντα πέντε μέτρα παραλλήλως τῷ μήκει τοῦ ναοῦ, ἤτοι ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς, καὶ ἐμφαίνοντα πιθανῶς, ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ κεντρική τις κιονοστοιχία ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν κορυφὴν τῆς στέγης. Τὸ τεῖχος τοῦτο φαίνεται κατασκευῆς προγενεστέρας τῆς τῶν σωζομένων στηλῶν καὶ τῶν ἄλλων τοίχων, οἵτινες ἀνεκαλύφθησαν κατὰ τὰς ἀνασκαφάς, ἀναγομένης πιθανῶς εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Πεισιστράτου. Ἡ κορυφὴ αὐτοῦ ἐκαλύπτετο δι' ὀλιγίστου χώματος, ἐνῷ ἐδέησε νὰ σκάψωμεν μέχρις ὀκτὼ ποδῶν πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν λειψάνων τῶν ἄλλων. Εἰς τὸ βάθος τοῦτο εὕρομεν τὸ ἔδαφος ἐστρωμένον δι' ἀξέστων πλακῶν, αἵτινες ἀφέθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἄθικτοι, ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἀπεκομίσθη πᾶς ἐπὶ τούτων δεκτικὸς χρησιμοποιήσεως λίθος. Πλὴν τούτων, ἀνεκαλύφθησαν εἰς ἓν ἢ δύο μέρη λείψανα ἀνήκοντα προφανῶς εἰς τὸν τοῖχον τοῦ βορείου σηκοῦ, καὶ πρό τινων ἡμερῶν ἴχνη τῶν μεγάλων τειχῶν τοῦ ναοῦ. Ἐκ τούτων ἔχομεν λόγους ὅπως ἐλπίσωμεν, ὅτι μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ἑβδομάδος ἡ παράστασις τοῦ ἐσωτερικοῦ σχεδίου τοῦ ναοῦ ἔσται πολὺ πληρεστέρα».

— Κατὰ νεωτέρας ἐκ τῶν ἐν Ἐπιδαύρῳ ἀνασκαφῶν εἰδήσεις ἀνεκαλύφθη πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ μέγα οἰκοδόμημα ἔχον μῆκος 75 περίπου μέτρων. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ὑπῆρχον ἰωνικοὶ κίονες κατὰ μῆκος, δι' ὧν διεχωρίζετο εἰς δύο τμήματα· τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο εἶνε, ὡς φαίνεται, τὸ νοσοκομεῖον, ἤτοι τὸ οἴκημα ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ἐκάθευδον οἱ ἀσθενεῖς. Ἐντὸς αὐτοῦ ὑπάρχει τὸ ἀνακαλυφθὲν ἀρχαῖον φρέαρ καὶ παρ' αὐτὸ εὑρέθησαν αἱ περίφημοι ἐκεῖναι στῆλαι, ἐν αἷς ἦν καταγεγραμμένη ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν.

— Κατὰ τὴν ἐν Λονδίνῳ διεθνῆ ἁλιευτικὴν ἔκθεσιν τὸ ἑλληνικὸν τμῆμα ἔλαβε 1) ἀργυροῦν νομισματόσημον διὰ ἔκθεσιν δικτύων, 2) ἀργυροῦν διὰ ἔκθεσιν ὁρμιῶν 3) χρυσοῦν νομισματόσημον διὰ τὴν ἐν γένει ἔκθεσιν τὴν ἀποσταλεῖσαν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν καὶ 4) ἀργυροῦν διὰ τὴν ἔκθεσιν σπόγγων.

— Ὁ δήμαρχος Πόρου κ. Καραμάνος ἐποίησε πρό τινων ἡμερῶν δημοτελῶς τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως τεθείσης προτομῆς τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλά-

Digitized by Google

δος Ι. Καποδίστρια. Ἡ προτομὴ ἐγένετο δαπάναις αὐτοῦ καὶ εἰς ἀνάμνησιν καὶ ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης δι' ὅσα ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου εὐηργετήθη ἡ νῆσος Πόρος.

— Κατ' ἀπόφασιν τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς Βώλου οἰκοδομηθήσονται αὐτόθι ἓξ σχολεῖα ἐπὶ οἰκοπέδων δημοτικῶν, καὶ δὴ δύο δημοτικὰ σχολεῖα ἀρρένων, δύο παρθεναγωγεῖα καὶ δύο νηπιαγωγεῖα. Ἡ πρὸς οἰκοδόμησιν τῶν διδακτηρίων τούτων, ὧν τὰ σχέδια ἀνετέθησαν εἰς τὴν φροντίδα τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας, προορισθεῖσα δαπάνη ἀνέρχεται εἰς 180,000 δραχμῶν. Πλὴν δὲ τούτου, ὁ δῆμος Βώλου καταρτίζει τὰ δημοτικὰ σχολεῖα διὰ πλουσίας συλλογὰς διδακτικῶν ὀργάνων, οἷαι αἱ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου στελλόμεναι εἰς τὰ πλήρη δημοτικὰ σχολεῖα τὰ λειτουργοῦντα κατὰ τὴν συνδιδακτικὴν μέθοδον.

— Ὁ ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης «Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος» προνοῶν περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν ἐν Κρήτῃ λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος συνέστησεν ἐπιτροπείαν ἐκ τῶν κ. κ. Ι. Σφακιανάκη, Α Μιχελιδάκη, Ἰωσὴφ Χατζιδάκη καὶ Ι. Περδικάρη, εἰς ἣν ἀνέθετο ὅπως τὰ μὲν εὑρημένα περισυλλέξῃ, τὰ δ' ἐν τῷ μέλλοντι εὑρεθησόμενα μεταφέρῃ δαπάνῃ τοῦ Συλλόγου ἐν αἰθούσῃ τινὶ τοῦ Συλλόγου ἐπιτρέπουσα τὴν εἴσοδον τοῖς πᾶσιν εἴτε πρὸς θέαν εἴτε πρὸς μελέτην. Ἐπὶ τούτῳ ἡ Ἐπιτροπεία αὕτη ἀρξαμένη τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς ᾐτήσατο παρὰ τῆς διοικήσεως Ἡρακλείου σπουδαῖά τινα ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα ἐσχάτως ἀνακαλυφθέντα ἔν τινι ἐπισκευαζομένῃ ὁδῷ ἔξωθεν τῆς πόλεως Ἡρακλείου καὶ ὧν τὸ κάλλιστον τυγχάνει ἀγαλμάτιον χρυσοῦν πτερωτὸν καὶ ἄλλα τινὰ κοσμήματα πολλῆς ἀρχαιολογικῆς ἀξίας.

— Ἐν τῷ «Σεραπείῳ», περιοδικῷ ἐκδιδομένῳ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἐδημοσιεύθη ἐσχάτως ὡραῖον ἐλεγεῖον ἐπὶ τῇ καταστροφῇ τῆς Καζαμιτσιόλας, ὑπὸ τοῦ συντάκτου τῆς ἐν Καΐρου «Φήμης» κ. Φερδινάνδου Ὄδδη, τοῦ συντάκτου τῆς ἄλλοτε ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐκδιδομένης «Διαολαποθήκης». Ὁ κ Ὄδδης, καίτοι Ἰταλός, γράφει τὴν ἑλληνικὴν μετὰ χάριτος καὶ εὐχερείας, διεκρίθη δ' ἄλλοτε ἐν τῇ σατυρικῇ ποιήσει. Ἀσχολεῖται δὲ νῦν ὡς ἐπληροφορήθημεν καὶ εἰς μετάφρασιν ἔμμετρον τῆς «Κολάσεως» τοῦ Δάντου.

— Ἀπὸ τῆς 1 Νοεμβρίου ἡ ἐφημερὶς «Μὴ Χάνεσαι» μετονομασθεῖσα «Ἀκρόπολις» καὶ καθαρῶς πολιτικὴ ἐφημερὶς γενομένη, ἤρξατο ἐκδιδομένη εἰς μέγα σχῆμα, ἑξάκις τῆς ἑβδομάδος, τὴν πρωΐαν.

— Νέα ἑβδομαδιαία ἐφημερὶς ἤρξατο ἐκδιδομένη ἐν Καλάμαις ὑπὸ τὸν τίτλον «Μεσσηνιακὸς τύπος» ὑπὸ τοῦ δικηγόρου κ. Ν. Ι. Καραγιάννη· ἑτέρα δὲ ἐν Τρικάλοις ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ ἐργάται» καὶ ἄλλη ἐν Πειραιεῖ ὑπὸ τὸν τίτλον «Θρίαμβος».

Μετὰ τοῦ σημερινοῦ φύλλου τῆς «Ἑστίας» διανέμεται εἰς τοὺς συνδρομητὰς αὐτῆς ἔντυπος ἀγγελία περὶ ἐκδόσεως τόμου περιέχοντος «Παιδικὰ Διηγήματα» τοῦ κ. Ἀριστ. Π. Κουρτίδου. Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας» συνιστᾷ θερμῶς τοῖς συνδρομηταῖς αὐτῆς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ βιβλίου τούτου ἑνὸς τῶν συνεργατῶν αὐτῆς, δι' οὗ παρέχεται εἰς τὴν τρυφερὰν τῶν παίδων ἡλικίαν ἀνάγνωσμα ἄριστον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, δυνάμενον διά τε τῆς ἀφελείας τοῦ ὕφους, ἐν ᾧ εἶνε γεγραμμένον, καὶ τῶν ὡραίων θεμάτων ἅτινα μετὰ τέχνης καὶ λίαν ἐπαγωγῶς πραγματεύεται ὁ συγγραφεύς, νὰ συντελέσῃ πλεῖστον εἰς τὴν πρέπουσαν διάπλασιν αὐτῶν, ἐμπνέον αὐτοῖς αἰσθήματα εὐγενῆ καὶ φρονήματα γνησίως ἑλληνοπρεπῆ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δωρεαὶ εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἑταιρίας. —Ὁ κ. Ἀλ. Ν. Μελετόπουλος ἐδωρήσατο 1) ζώνην μεταξίνην χρυσοκέντητον, πήχεων 7, τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. 2) Φυλακτήριον (χαϊμαλί) ἀργυροῦν μετ' ἁλύσεων. 3) Ζεῦγος ἀργυρῶν μεγάλων θηλυκωτήρων ζωστῆρος. 4) Πηλίνην σφραγῖδα, φέρουσαν ἐγκεχαραγμένον ἀετόν. 5) Σφραγῖδα ὀρειχαλκίνην τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς συστάσεως αὐτῆς.—Ὁ κ. Χ. Κορύλλος, ἰατρὸς ἐν Πάτραις, 1) Σπάθην συληθεῖσαν κατὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Δράμαλη. 2) Καραβίναν τῆς αὐτῆς ἐποχῆς.—Ὁ κ. Ν. Χ. Ἀποστολίδης ἐσωκάρδιον (γιλέκον) ἐξ ἐνδυμασίας χωρικοῦ τοῦ Πηλίου, τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος.—Ὁ κ. Ν. Γ. Πολίτης πήλινα τρυβλία ἔχοντα ἀποτετυπωμένας εἰκόνας τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας. — Ὁ κ. Γ. Δροσίνης βελονοθήκην ἐκ πύξου ὁλόγλυφον.

Δωρεαὶ εἰς τὸ Ἀρχεῖον τῆς Ἑταιρίας.—Ὁ κ. Παῦλος Λάμπρος ἐδωρήσατο σιγίλλιον ἐπὶ μεμβράνης τοῦ ις' αἰῶνος τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Διονυσίου πρὸς τὸν μητροπολίτην Λαρίσης. — Ὁ κ. Α. Κ. Χούμης ἐν Σύρῳ, πωλητήριον ἔγγραφον, φέρον ἡμερομηνίαν 1691 Ὀκτωβρίου 12. — Ὁ κ. Α. Ν. Μελετόπουλος 1) χειρόγραφον περιεργότατον τῶν ἀρχῶν ἴσως τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἄνευ ἀρχῆς καὶ τέλους, περιέχον Σολωμονικήν. 2) Διαβατήριον τοῦ ἐν Βατίκοις τῆς Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς μοναστηρίου Παραδείσι, τοῦ 1822. 3) Πιστοποιητικὸν ὑγιείας, φέρον ὑπογραφὴν Maffei, τοῦ ἔτους 1825, ἐν Κυθήροις. — Ὁ κ. Em. Legrand, ἐν Παρισίοις, 1) ἐπιστολὴν τοῦ ἐκ Σμύρνης Κ. Νικολοπούλου πρὸς τὸν πρόεδρον καὶ τὸ διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ ἐν Παρισίοις Ἀθηναίου, τῆς 3 Δεκεμβρίου 1811. 2) Τοῦ αὐτοῦ Νικολοπούλου ποίημα γαλλιστὶ ἐν χειρογράφῳ, ἐπιγραφόμενον: L'évèque de Missolonghi prés du cercueil de Lord Byron. — Ὁ κ. Σ. Σταυράκης, ἐν Ἴῳ, χειρόγραφον χάρτινον, εἰς 4ον ἐκ σ. 458, ἄνευ ἀρχῆς καὶ τέλους, περιέχον περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγ. Πνεύματος καὶ Νικηφόρου τοῦ Βλεμίδου διδασκαλίαν πρὸς τοὺς μοναχοὺς τοῦ ἀνεγερθέντος παρ' αὐτοῦ φροντιστηρίου. — Ὁ κ. Γ. Κλάδος 5 ἔγγραφα εὑρεθέντα ἐν τοῖς ἐγγράφοις τοῦ πατρός του Ἰωάννου Κλάδου, ἰατροῦ ἐξ Ὕδρας, ἤτοι: 1) Σχέδιον συντάξεως τῆς ἑλλ. πολιτείας, γραφὲν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως. 2) Χειρόγραφον ἐκ φύλλων 6, περὶ τῆς πολιτικῆς τῆς Ἀγγλίας, γαλλιστὶ γεγραμμένον τῷ 1822 ἴσως. 3 - 4) Δύο προκηρύξεις πρὸς τοὺς Κρῆτας, ὧν ἡ μία φέρει ἡμερομηνίαν 26 Μαΐου 1823. 5) Μετάφρασιν γραικοῦ τινος ἐν Βιέννῃ μακρᾶς πραγματείας περὶ τῶν καθηκόντων τῶν Ἑλλήνων, γεγραμμένη μηνὶ Ἰανουαρίῳ 1822. — Ὁ κ. Μ. Παπαδόπουλος, πρώην σχολάρχης, πρόσταγμα τοῦ ἀρχιστρατήγου Βοναπάρτου, τυπωθὲν ἐν Κερκύρᾳ γαλλ. ἑλλ. καὶ ἰταλιστί, τῷ 1798, μετὰ χειρογράφου βεβαιώσεως τοῦ διακηρύξαντος αὐτὸ τυμπανιστοῦ.—Ὁ κ. Σ. Κ. Σακελλαρόπουλος, Πρόγραμμα τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας τοῦ ἔτους 1826. — Ὁ κ. Χ. Κορύλλος, ἐν Πάτραις, 9 ὁμόλογα, πωλητήρια κλπ., τῶν ἐτῶν 1758, 1768, 1787, 1788, 1789, 1809, 1819, 1828, 1834. — 5 ἰδιωτικὰ ἔγγραφα τουρκιστὶ γεγραμμένα.—Ὁ κ. Μ. Βρατσᾶνος, δοκίμιον λεξικοῦ, χειρόγραφον τοῦ παρόντος αἰῶνος.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Περὶ ἄρτου ὑπὸ χημικὴν ἔποψιν. Ἐναίσιμος διατριβὴ ἐπὶ διδακτορίᾳ ὑπὸ Στεφάνου Π. Ἐμμ. Γιαννοπούλου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Ὁ Ἀσμοδαῖος» Γ. Σταυριανοῦ. 1883, 8ον.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Εἰς μέρη ἀκατοίκητα πλανώμενος ἂν μάθῃς
ὅτι εὑρίσκομαι ἐκεῖ πλησίον πλανωμένη,
ὤ, δὲν εἰξεύρω καὶ ἐγὼ τί εἰμπορεῖς νὰ πάθῃς,
διότι τέλος κάκιστον κ' οἰκτρὸν σὲ περιμένει.
Ἀλλὰ πῶς μεταβάλλονται τὰ πράγματα τοῦ κόσμου!
Ἂν χωρισθῇ τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου σώματός μου,
τὸ ἀπομένον ἥσυχον πρὸ ὀφθαλμῶν σου κεῖται,
βρυχᾶται μὲν ἐνίοτε, ἀλλ' ὅμως δὲν κινῆται.

$1883\Phi^{10}$

2.

Κυβόλεξον συλλαβικὸν πρὸς συμπλήρωσιν.

.	Η	.
Η	ΜΙΣ	Υ
.	Υ	.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

4 Νοεμβρίου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 4 Νοεμβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτησίου εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0|0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	313.—	500	380 50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1|2	500	451.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	448.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	160,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	287.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	277.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	222.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13.072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	258 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	105.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	284.—

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτησ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,650,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4250.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21 38	300	293.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	132. 50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	11.—	140	136.—
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	490.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	1.200,000	1,200.000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1.600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1.000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην. 27.60
» . . .	Ὄψεως	» 27.45
Γαλλίας—Ἐθνικῆς	Τραπέζης	3μ. 110 3|4
» »	Τραπεζικὸν	3μην. 110

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.15
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	25.30
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (14 Νοεμβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	43 1|4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0|0.	»	249
» » 9 0|0.	»	253
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	125
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109 5|8 - 109 3|4
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	23. - 23. 02 1|2
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110 15|40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 29|40

Παρατηρήσεις

*Ἀπὸ ἀριθ 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Κ. Ν. Τρίκκαλα. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἡ σειρὰ ἀπεστάλη τῷ κ. Κ. Π. Σᾶς ἐγράψαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Ζ. Κ. Μ. Ἀθήνας. Εἰς τὰ ἐν τῷ προηγουμένῳ Δελτίῳ σημειωθέντα προσθέτομεν ὑμῖν σήμερον καὶ τοῦτο: Philastre, Droit annamit et chinois, εἰς τόμους δύο. — κ. Ι. Σ. Α. Σμύρνην. Κατὰ τὸ ἡμέτερον σύνταγμα ἐλάχιστος ὅρος ἡλικίας πρὸς ἐκλογήν τινος εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ βουλευτοῦ ὁρίζονται τὰ τριάκοντα ἔτη· ἐν Γαλλίᾳ ὡς ἡλικία ἐκλεξίμου τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος, ἐν Ἀγγλίᾳ δ' οὐδεὶς ὅρος ἡλικίας ὑπάρχει διὰ τοὺς ἐκλεξίμους. Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἀναφέρονται νεώτατοι εἰσελθόντες εἰς τὸ Κοινοβούλιον. Ὁ Οὐΐλλιαμ Πὴτ, εἷς τῶν ἐξοχωτάτων πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἀγγλίας, ἦτο μόλις 21 ἐτῶν ὅτε τὸ πρῶτον εἰσῆλθεν εἰς τῆς πατρίδος αὐτοῦ τὸ Κοινοβούλιον, μόλις δὲ 24 ὅτε ἀνέβη εἰς τὴν πρωθυπουργικὴν ἕδραν.—κ. Δ. Γ. Δυρράχιον. Δὲν ἐδημοσιεύθησαν ἔτι· θὰ δημοσιευθῶσι δ' ἴσως εἰς προσεχὲς φυλλάδιον, καὶ τότε θ' ἀποσταλῇ ὑμῖν ἀντίτυπον αὐτοῦ.—κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἀπεστάλη τὸ ζητηθέν.—κ. Ἀρ. Τινὲς ἔχουν τὴν πρόληψιν νὰ θεωροῦν δυσοίωνον τὴν ἀνατροπὴν τοῦ ἁλατοδοχείου ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὡς πολλοὶ ἄλλοι τὸν ἀριθμὸν 13 τῶν παρακαθημένων. Ἀλλ' ὁ μὲν ἀριθμὸς 13 εἶνε κακός, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ φαγητὸν παρὰ μόνον διὰ 12, τοῦ δὲ ἁλατοδοχείου ἡ ἀνατροπὴ τότε μόνον εἶνε ἀπαισία, ὅταν τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ χυθῇ καὶ καταστρέψῃ κανὲν καλὸν φαγητόν.—Ἑ ν ὶ σ υ ν δ ρ ο μ η τ ῇ. Καίτοι ἐπιμελῶς ἐρευνήσαντες ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς βιβλίοις, δὲν ἠδυνήθημεν νὰ πληροφορηθῶμεν. Ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης πραγματευόμενος περὶ πλείστων ἀναλόγων περιπτώσεων ἀναγομένων εἰς τὴν μ ε τ ά λ η ψ ι ν, ἐπὶ ταύτης μόνης σιωπᾷ· ἴσως διὰ τὸ ἀδύνατον αὐτῆς. Δύνασθε ἐν τούτοις νὰ ἐρωτήσητε καὶ εἰδήμονα τινὰ κληρικὸν πρὸς λύσιν τῆς ἀπορίας σας—κ. Δ. Α. Μ. Λίβερπουλ. Ἡ συνδρομὴ ἐπληρώθη παρὰ τοῦ κ. Κ. Γ. Σ. Τὸ καθυστερῆσαν φύλλον ἀπεστάλη.—κ. Σ. Γ. Κ. Ἀργοστόλιον. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης δηλώσεώς σας τὸ φύλλον ἀποστέλλεται ὑμῖν αὐτόσε. — κ. Ν*. Ἡ μεγίστη διαφορὰ τῶν ἠθῶν. Ὅτε ἐν ἔτει 1873 ὁ σάχης τῆς Περσίας ἐπεσκέφθη τὴν Ἀγγλίαν, ἠθέλησε πρὸς τοῖς ἄλλοις νὰ ἴδῃ καὶ πῶς ἐξετελοῦντο ἐκεῖ αἱ θανατικαὶ καταδίκαι. Θέαμα τοιοῦτον εἶνε πάντοτε ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς Ἀσιανοὺς μονάρχας. Συνοδευόμενος λοιπὸν ὑπὸ πολυπληθοῦς ἀκολουθίας, μετέβη εἰς τὴν κεντρικὴν φυλακήν, ἔνθα γίνονται αἱ ἐκτελέσεις. Δυσάρεστον δ' ἐξεδήλωσεν ἔκπληξιν μαθὼν ὅτι ἡ ἀγχόνη ἐθανάτωνεν αὐτοστιγμεὶ τὸν κατάδικον. Αὐτὸς ἐπεθύμει νὰ παρετείνετο ἡ βάσανος. Ἐν τούτοις συγκατένευσε νὰ ἴδῃ τὸ ὄργανον ἐν ἐνεργείᾳ, καὶ παρεκάλεσε τὸν διευθυντὴν τῆς φυλακῆς νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ ἀπαγχονίσῃ κατάδικόν τινα ἐνώπιόν του. Ἀλλ' ἐδόθη αὐτῷ ἡ ἀπάντησις ὅτι δυστυχῶς δὲν ὑπῆρχε τοιοῦτος διὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Παρ' ὀλίγον νὰ ὀργισθῇ διὰ τοῦτο, ἀλλὰ μετὰ στιγμιαίαν σκέψιν, ἀνέκραξε: «Ὦ! ὅσο γι' αὐτό, τὸ πρᾶγμα διορθόνεται· σᾶς δίδω ἐγὼ ἕνα ἀπὸ τὴν ἀκολουθίαν μου νὰ ἀπαγχονίσητε!» Φαντασθῆτε τὴν ἔκπληξιν τῶν Ἄγγλων διὰ τὴν πρωτοφανῆ αὐτὴν προθυμίαν τοῦ Ἀσιανοῦ μονάρχου. — κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἐπιστολήν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Χ. Π. Τ. Πρέβεζαν. Τοῦ λοιποῦ θὰ στέλλεται διὰ Λευκάδος.—Φίλῳ Δ*. Ἰδοὺ μέσον ἀπαλλαγῆς: Κατὰ μίμησιν τῶν πρακτικῶν Ἄγγλων ἀναρτήσατε εἰς τὸ γραφεῖόν σας τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην· «Παρακαλεῖσθε νὰ μὴ ὁμιλῆτε ἢ μόνον περὶ ὑποθέσεων». Ἂς λείψουν καὶ τὰ πλεονάζοντα καθίσματα.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[3 Νοεμβρίου (Πέμπτη) 1883].

Ἡ συστηθεῖσα Ἐπιτροπὴ ὑπὲρ τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ παθόντων ἐκ τῆς πλημμύρας συνελθοῦσα ἀπεφάσισε διάφορα μέτρα ὑπὲρ συνδρομῆς καὶ ἀνακουφίσεως αὐτῶν. Πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ ἐνέκρινεν ἵνα τριμελὴς Ἐπιτροπή, συγκειμένη ἐκ τοῦ Σ. Μητροπολίτου Λαρίσσης καὶ τῶν κκ. Σ. Καραϊσκάκη καὶ Κ. Ἰσχομάχου, μεταβῇ παρὰ τῷ Βασιλεῖ καὶ παρακαλέσῃ Αὐτὸν νὰ μεσολαβήσῃ παρὰ τῇ Βασιλίσσῃ, ὅπως εὐαρεστηθεῖσα ἀναλάβῃ τὴν προεδρείαν τῆς ἐν Ἀθήναις συσταθησομένης ἀγορᾶς καὶ ὁρίσῃ τὸ ἐκ Κυριῶν προσωπικὸν αὐτῆς.—Κατὰ τὴν «Πρόνοιαν» Πειραιῶς τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην, ἐνῷ ἐγυμνάζοντο ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Τερψιθέας οἱ βασιλόπαιδες μετὰ τῶν Εὐελπίδων, ἤρχισε νὰ βρέχῃ, ἀλλὰ παρέμειναν ἅπαντες γυμναζόμενοι, καίτοι ἡ βροχὴ ἦτο ῥαγδαιοτάτη, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ κ. Κολοκοτρώνη Μετὰ τὸ πέρας τῶν γυμνασίων οἱ μὲν εὐέλπιδες μετέβησαν εἰς τὴν σχολὴν καὶ ἀπέβαλον τὰ βραχέντα ἐνδύματα αὐτῶν, οἱ δὲ βασιλόπαιδες ἀνῆλθον εἰς Ἀθήνας χωρὶς ν' ἀλλάξωσιν ἐνδύματα. Κατὰ τὸ εἰσαχθὲν δὲ ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ σύστημα, πάντες οἱ εὐέλπιδες ἐναλλὰξ χρησιμεύουσιν ὡς προγυμνασταὶ τῶν συμμαθητῶν αὐτῶν, ἑπομένως καὶ οἱ βασιλόπαιδες ἐκτελοῦσι χρέη προγυμναστῶν, καὶ ὑπὸ τὴν ῥαγδαίαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης βροχὴν ἐξηκολούθησαν δίδοντες διὰ φωνῆς καθαρᾶς καὶ ἀπροσκόπτως τὰ στρατιωτικὰ παραγγέλματα. — Ἡ «Ν. Ἡμέρα» ἀναγράφει τὴν εἴδησιν ὅτι ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος θὰ ἀρχίσῃ προσεχῶς νὰ διδάσκεται τὴν ἀλβανικὴν γλῶσσαν, ἣν ὁμιλεῖ ἤδη εὐχερῶς ἡ Βασίλισσα ἡμῶν.—Ὁ ἐν τῇ διευθύνσει τῶν δημοσίων ἔργων νομομηχανικὸς κ. Λ. Βλάσης μεταβὰς ἐπ' ἀδείᾳ εἰς Εὐρώπην καὶ ἤδη ἐν Ἑλβετίᾳ εὑρισκόμενος, ἔλαβεν ἐντολὴν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἵνα προβῇ εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ 20 ἑλβετῶν μηχανικῶν, οἵτινες ἀφικνούμενοι ἐνταῦθα θέλουσιν ἐπιδοθῇ μετὰ τῶν λοιπῶν γάλλων συναδέλφων των εἰς τὴν κατασκευὴν διαφόρων κοινωφελῶν ἔργων. Αἱ διαπραγματεύσεις προέβησαν αἰσίως κατ' αὐτὰς δὲ ἀφικνοῦνται οὗτοι ἐνταῦθα, ὑπογραφομένου τοῦ πρὸς τοῦτο συμβολαίου —Βεβαιοῦται ὅτι ἡ κυβέρνησις ὑπέβαλε προτάσεις τῇ διοικήσει τῆς Ἑλληνικῆς Ἀτμοπλοΐκῆς Ἑταιρίας περὶ ἐπεκτάσεως τῶν γραμμῶν της ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διὰ προσθήκης δύο τοιούτων, τῆς μὲν κατὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, τῆς δὲ κατὰ τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον. — Κατὰ τηλεγράφημα τῆς «Ν. Ἐφημερίδος» ἐκ Πατρῶν φοβερὸς σεισμὸς ἐγένετο αὐτόθι ὀλίγον μετὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς παρελθούσης Τρίτης. Ἡ πόλις διατελεῖ ἀνάστατος. Αἱ ὁδοὶ βρίθουσιν οἰκογενειῶν ἐξελθουσῶν ἐν τρόμῳ ἀπεριγράπτῳ. Νέος δέ τις ἐγένετο θῦμα πεσὼν ἀπὸ ἐξώστου, ἴσως ἐκ βίας πολλῆς ἕνεκα φόβου. — Ἐν συνεδριάσει τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου οἱ δημοτ. σύμβουλοι κκ. Ν. Κοκκινόπουλος, Τ. Λούης καὶ Ι. Δέδες προέτειναν, ὅπως ληφθῇ φροντὶς περὶ μορφώσεως ἐν Ἀθήναις περιπάτου κατὰ τοὺς παριλισσίους χώρους. Πρὸς τοῦτο δὲ προέτειναν, ὅπως ὁ κ. δήμαρχος συνεννοηθῇ μὲ τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Ὀλυμπίων περὶ τῆς διασκευῆς καὶ φυτεύσεως τῶν εἰς αὐτὴν ἀνηκόντων ἀγρῶν, ὅπως ἀρθῇ τὸ νεκροταφεῖον τῶν διαμαρτυρομένων μετακομιζόμενον ἀλλαχοῦ, ἐπέλθῃ δὲ συνεννόησις μετὰ τοῦ δημοσίου καὶ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν πέριξ λόφων πρὸς δενδροφύτευσιν αὐτῶν καὶ τέλος ὅπως λυθῇ τὸ ζήτημα τῆς προεκβολῆς κατὰ τὸν Ἰλισσὸν τοῦ γηπέδου τοῦ κ. Χατζῆ Δημητρίου.—Εἰς Καλύβια τῆς περιφερείας Ἀργαλαστῆς, ἐπαρχίας Βόλου, δύο οἰκογένειαι φαγοῦσαι μανιτάρια ἐδηλητηριάσθησαν· μέχρι τοῦδε τέσσαρα μέλη αὐτῶν ἀπεβίωσαν καὶ ἕτερα δύο εὑρίσκονται εἰς κίνδυνον.

—

Πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» τὰ ἑξῆς δύο βιβλία εἰς μέγα σχῆμα μεθ' ὡραίων εἰκόνων:

Histoire de mes ascensions par Gaston Tissandier. Récit de vingt-quatre voyages aériens (1868—1877) Ouvrage illustré de nombreux dessins. Σελ. 341, Δραχ. **10.**

Les braves gens par J. Girardin. Ouvrage illustré de 115 vignettes. (Couronné par l'Académie française). Σελ. 307. Δραχ. **5.**

Πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» τὰ ἑξῆς βιβλία:

Georg. Rathgeber: Grossgriechenland und Pythagoras. δρ. 15.75

Description du golfe de Venise et de la Morée par M. B. ingenieur de la marine. δρ. 10

Lettres inédites de Coray à Chardon de la Rochette (1790-1796). δρ. 5

H. de Ferron Theorie du Progrès 2 τόμοι δρ. 5

Φλαυΐου Φιλοστράτου βίοι σοφιστῶν. Ἔκδοσις Kayser. δρ. 6

Ἐφημερὶς νομική (1866) δρ. 2

Ἡ κρίσις τοῦ Πάριδος ποίημα μυθολ. Ἐρωτ. καὶ ἠθικὸν Δημητρίου Γουζέλη τοῦ ἐκ Ζακύνθου. 1817 δ. 6

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

Διάφορα βιβλία εἰς τιμὰς συγκαταβατικὰς πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΤΟ ΦΩΣ ἡ γνωστὴ σατυρικὴ ἐφημερὶς τοῦ κ. Σ. ΚΑΡΥΔΗ δεδεμένη εἰς ἕνα τόμον περιέχοντα ἀπὸ 1-184 ἀφ τῆς Β' περιόδου, πωλεῖται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ δρ. 25

L'UNIVERS ILLUSTRÉ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.

Paris, Rue Auber, **3.**

LA MODE FRANÇAISE

37 = Rue de Lille, à Paris = 37

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 359. — 13 Νοεμβρίου 1883.— Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 411

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΕΝ ΑΜΟΡΓΩι ΜΑΝΤΕΙΟΝ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Βαλσαμίτου ὑπὸ Α. Μηλιαράκη.

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ. Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν.

ΣΑΙΚΣΠΕΙΡΟΥ ΤΡΑΓΩιΔΙΑΙ.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΒΡΑΖΙΛΙΑΝΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἀπὸ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς τὸ ἀθηναϊκὸν κοινὸν ἐπισκέπτεται τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Πινακοθήκης τοῦ σχολείου τῶν τεχνῶν Ἔκθεσιν γεωργικῶν προϊόντων τῆς Βραζιλίας. — Χάριτες ὀφείλονται τῷ διοργανωτῇ ταύτης κ. Λεονάρδῳ κατορθώσαντι νὰ ἐπιδείξῃ ἡμῖν τὰ τῆς ἀπομεμακρυσμένης ἐκείνης χώρας προϊόντα, καὶ συντελέσῃ ἴσως εἰς ἀμέσους ἐμπορικὰς συναφείας μετ' αὐτῆς.—Ἀριστερᾷ τῷ εἰσερχομένῳ εὕρηνται ἐκτεθειμένα ἐν κομψοῖς κυανοῖς σακκιδίοις 224 ὅλα ποικίλα δείγματα καφέ, πολλὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ποιότητος, ἀλλὰ παρουσιάζοντα κόκκους τό τε σχῆμα, τὴν μορφὴν καὶ τὸν χρωματισμὸν διαφόρους. Ὁ καφές, ὡς γνωστόν, εἶνε τὸ κατ' ἐξοχὴν προϊὸν τῆς Βραζιλίας τὸ συντελέσαν εἰς τὸν πλουτισμὸν τῆς χώρας, παραγούσης κατ' ἔτος πλείονας τῶν 200,000,000 ὀκάδων. Δικαίως δὲ μεταξὺ τῶν περικοσμούντων τὴν Βραζιλιανὴν σημαίαν ἐμβλημάτων ἐνεκεντήθησαν καὶ τέσσαρες ἐρυθροὶ ὕπεροι τοῦ ἄνθους τοῦ καφέ. Ὡς ὅλα τὰ προϊόντα, ἐφ' ἃ ἡ ἀνθρώπινος γεῦσις διεγείρεται, καὶ ὁ καφὲς εἶνε λίαν εὐαίσθητος, ἀπαιτῶν πλείστας ὅσας προφυλάξεις καὶ διατήρησιν μακρὰν πάσης ἀποζούσης οὐσίας, καθότι λίαν ὑγροσκοπικὸς ὤν, ἀπορροφᾷ τὴν ὀσμὴν τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἢ σὺν αὐτῷ ἐν τοῖς παντοπωλείοις συστιβαζομένων ἄλλων προϊόντων, ὡς ἐλαίων, τεταριχευμένων ἰχθύων κτλ. Ἐξ οὗ καὶ ἡ κακὴ πολλάκις γεῦσις τοῦ ἀφεψήματος αὐτοῦ καὶ ἡ δυσάρεστος ὀσμή. Κακῶς δ' ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα ὅτι καλλίτερον καὶ ἀρωματικώτερον ἀφέψημα καφὲ παρασκευάζεται ἐκ τοῦ μόλις φρυχθέντος τοιούτου. Ἐν τῇ ἐκθέσει ἐντὸς λευκοσιδηρίνων κιβωτίων ἐκτίθεται πεφρυγμένος καφὲς ὑποστὰς φρύξιν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Μαΐου, διατηρῶν ὅμως εἰσέτι, ἐπειδὴ ἀραρότως ἐνεκλείσθη, τό τε ἄρωμα καὶ τὴν χροιάν του.

Ἀπέναντι τοῦ καφέ, ἐπὶ τριῶν πυραμίδων πρόκεινται τὰ ἑξῆς· Ἐπὶ τῆς μιᾶς δείγματα ξύλων, πολλὰ καὶ ποικίλα τοὺς χρωματισμοὺς καὶ τὴν σκληρότητα μαρτυροῦντα τὴν ἐν τῇ παμμεγέθει ἐκείνῃ χώρᾳ, τῇ πολλὰς χιλιάδας τῆς ἐκτάσεως τῆς ἡμετέρας χώρας δυναμένῃ νὰ συμπεριλάβῃ, βλαστάνουσαν πλουσιωτάτην ἐμπορεύσιμον χλωρίδα. Ἐπὶ τῶν δύο ἄλλων πυραμίδων, ἐν μὲν τῇ κεντρικῇ εἰσὶν ἐναποτεθειμένα εἴδη σιγάρων πούρων γνησίων, σὺν αὐτοῖς δέ, ἐντὸς φιαλιδίων καὶ βοτάναι τινὲς ἐγχώριαι προσφερόμεναι κυρίως ὡς εἰδικαὶ πανάκειαι δι' ὡρισμένας τινὰς ἀσθενείας. Ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας πυραμίδος κεῖνται δείγματα φύλλων καπνοῦ, καταπληκτικοῦ μεγέθους ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς παρ' ἡμῖν γνωστούς, ὑστεροῦντα ὅμως τῶν ἡμετέρων κατὰ τὸν χρωματισμόν, ὡς ὄντα μελανά. Ἀξιοπαρατήρητον εἶνε δεῖγμά τι καπνοῦ, ἐν σχήματι τόξου περιτετυλιγμένον χάριν προφυλάξεως διὰ φλοιοῦ περιπλοκάδος τινός. Μετὰ τὴν πυραμίδα ταύτην καὶ ἀριστερᾷ τῷ ἐπισκέπτῃ κεῖνται ἐναποτεθειμένα μεταλλεύματα τινὰ τῆς Βραζιλίας. Κάχληξ ἐξ ἀχάτου ἐκ κοίτης ποταμοῦ τινος ληφθείς, ὡραιότατος κρύσταλλος χαλαζίου δεικνύων τὴν πυραμιδοειδῆ κρυσταλλογραφικὴν μορφήν, τεμάχιον λαμπροτάτου ἀμεθύστου, οὗτινος πολλαὶ κυρίαι θὰ ἐπεθύμουν σμικρότατον τεμάχιον διὰ κόσμημα, ἐν φιάλῃ δέ τινι, ἀδαμαντοφόρος κόνις, καὶ παρ' αὐτὴν τεμάχια σιδηροπυρίτου χρυσοφόρα, δεῖγμα γαληνίτου, μαρμάρου, γαιάνθρακος, λυχνίτου, τύρφης, καθὼς καὶ παμμέγιστον ἔλασμα μαρμαρυγῆς (*Mica*), δι' οὗ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀναπληροῦσι τὰς ὑέλους τῶν παραθύρων

Μετὰ τὰ μεταλλεύματα ἐκτίθεται δεῖγμα Καουτσοὺκ ὡς τοῦτο ἐκ τοῦ δένδρου ἐκκρινόμενον συνάγεται, καὶ παρ' αὐτῷ ἄλλο δεῖγμα κατειργασμένον. Κατόπιν τούτων ἐντὸς δύο κιβωτίων ὑπάρχουσι καρποί τινες καταχρηστικῶς ὀνομαζόμενοι κάστανα, ἐκ τοῦ ἀμυγδάλου τῶν ὁποίων ἐξάγεται ἔλαιον. Μετ' αὐτοὺς δὲ δείγματα βάμβακος, στάχυς ὀρύζης, ὄρυζα ἐντὸς σάκκων καὶ Ταπίοκα μανιόκα. Ἀπέναντι ἀκριβῶς τούτων ἐντὸς κομψῶν φιαλιδίων εὕρηνται δείγματα ἀρωματικῶν ἐλαίων, δέσμαι ἐγχωρίου σοκολάτας, σπέρματα φυσικοῦ Κακάου, καὶ σειρά τις φιαλῶν δεικνύουσα ὡς ἐν κλίμακι εἰς πόσας καὶ ποίας μεταβολὰς ὑποβάλλεται ὁ ἐκ τοῦ σακχαροκαλάμου ἀπολαμβανόμενος χυμός, μέχρις οὗ καταστῇ λευκὸν καὶ χρήσιμον σάκχαρον. — Ἀκριβῶς δὲ ἐν τῷ διαγραφομένῳ τόξῳ τῆς κυκλικῆς αἰθούσης καὶ κάτωθεν τῆς ἐκεῖ ἐπιτυχῶς τεθείσης εἰκόνος τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Βραζιλίας Δὸν Πέτρου ὁ ἐπισκέπτης θαυμάζει ὡραιότατα ἐγχώρια προϊόντα, ἅτινα καίτοι μὴ καθαρῶς γεωργικὰ ὄντα, δεικνύουσιν ἡμῖν τὴν τῶν κατοίκων εὐφυΐαν, κατορθωσάντων διὰ τῶν φυσικῶν χρωματισμῶν, δι' ὧν ἡ φύσις ἐπροίκισε τὸ πτίλωμα τῶν πολυπληθῶν ἐκεῖ ἐνδιαιτωμένων πτηνῶν νὰ ἀπομιμηθῶσι καὶ τοὺς λεπτοτάτους χρωματισμοὺς τῶν ἀνθέων, κατασκευάζοντες τοιαῦτα ἐκ πτερῶν καὶ μόνων, πρότυπα καλλονῆς καὶ φυσικῆς χάριτος. Ὑπάρχουσιν ἐκεῖ λευκαὶ καὶ ἐρυθραὶ καμέλλιαι ὡραιόταται, λαμπρότατα ῥόδα, ἄνθη πορτοκαλέας φυσικώτατα, καὶ παρ' αὐτοῖς ἐκ τῶν πτερῶν πάντοτε κατεσκευασμένα κομψότατα ῥιπίδια, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων κεῖται ἐν φυσικῇ θέσει πτήσεως λαμπρότατον κολίβριον, οὗτινος ἀπαστράπτει τὸ χρυσίζον πτίλωμα, ἐν ᾧ παρ' αὐτῷ φαίνονται βαίνοντα βραδέως χαλκόχρυσα κολεόπτερα.

Τὰ ἄνθη καὶ ῥιπίδια ἀνήκουσι Ἕλληνι τινὶ Κερκυραίῳ διατελοῦντι μηχανικῷ ἐν τοῖς Βραζιλιανοῖς βασιλικοῖς πλοίοις, κατεσκευάσθησαν δι' ἐξόδων αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων πτωχῶν γυναικῶν ἐπιτηδευομένων μεγάλως ἐν τοιούτοις ἔργοις. Κύκλῳ ἐπὶ τῶν τοίχων ἐκκρέμανται διάφοροι φωτογραφίαι, παριστῶσαι δημόσια κτίρια τοῦ Ῥίου Ἰανείρου, πρωτευούσης τῆς Βραζιλίας, καθὼς καὶ ἀπόψεις τινὰς τῆς πόλεως αὐτῆς. Ἰδίως ἀξία θέας εἶνε εἰκών τις παριστῶσα πάροδον φοινίκων τεραστίου ὕψους ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἀνθρώπινον ἀνάστημα.

Τοιαύτη τις ἡ ἔκθεσις, πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς ὁποίας προτρέπομεν τοὺς ἀναγνώστας, ἐπιθυμοῦντες ἵνα καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ, πρὸς τῇ προσγενησομένῃ ἐμπορικῇ ὠφελείᾳ, διεγερθῇ καὶ ἡ καλαισθησία. Ἐν τῇ ἐκθέσει, τελουμένῃ μάλιστα ἐν μέσῳ τῆς πινακοθήκης, δύναται ἕκαστος νὰ διέλθῃ λίαν εὐχαρίστους στιγμάς.

**Λ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Τὸ ἐν Λυὼν ἵδρυμα τῶν καθολικῶν ἱεραποστόλων δημοσιεύει ἐνδιαφερούσας πληροφορίας περὶ τῶν ὑπαρχουσῶν διαφόρων θρησκειῶν καὶ τῶν ὀπαδῶν ἑκάστης αὐτῶν. Κατὰ τὴν στατιστικὴν ταύτην οἱ κάτοικοι ὅλης τῆς γῆς διαιροῦν-

Digitized by Google

ται κατὰ θρήσκευμα εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας, ἤτοι εἰς 627 ἑκατομμύρια μονοθεϊστὰς καὶ 816 ἑκατομμύρια ἐθνικούς. Κατ' ἴδια δὲ θρησκεύματα διαιροῦνται οὕτω· 212 ἑκατ. καθολικοί, 124 ἑκατ. διαμαρτυρόμενοι, 84 ἑκατ. ὀρθόδοξοι, 7 ἑκατομμύρια ἰσραηλῖται, 200 ἑκατομμύρια μωαμεθανοί, 163 ἑκατομμύρια βραχμᾶνες, 423 ἑκατομμύρια βουδισταί, καὶ 230 ἑκατομμύρια εἰδωλολάτραι. Ἐντεῦθεν ἐξάγεται ὅτι οἱ μὲν εἰς Χριστὸν πιστεύοντες εἰσὶ μόνον περὶ τὰ 420 ἑκατομμύρια, μονοθεϊσταὶ δὲ οὐδὲ τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν, ἐνῷ οἱ εἰδωλολάτραι καὶ ἐθνικοὶ ἀνέρχονται εἰς 828 περίπου ἑκατομμύρια.

— Νεᾶνις Ἀγγλίς, ἡ μὶς Alice Gardner, συγγράψασα φυλλάδιόν τι ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ περὶ τοῦ χριστιανισμοῦ ἰδέαι τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ», διωρίσθη ἐπ' ἐσχάτων καθηγητὴς τῆς ἱστορίας ἐν τῷ Κολλεγίῳ τοῦ *Bedfort* ἐν Λονδίνῳ, κατόπιν διαγωνισμοῦ, ἐν ᾧ διηγωνίσθη πρὸς 20 ἄλλους ὑποψηφίους, πάντας διδάκτορας τῆς φιλολογίας.

— Περιέργου ἐφημερίδος καθημερινῆς ἡ ἔκδοσις ἐν Παρισίοις ἀναγγέλλεται ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἡ λαλουμένη ἐφημερὶς» *(Le journal parlé)*. Ὡς ἐκ τοῦ τίτλου φαίνεται, ὡς ὕλην ἡ ἐφημερὶς αὕτη θὰ περιέχῃ σειρὰν διαλέξεων, ἃς καθ' ἑσπέραν θὰ διοργανίζωσιν ἐφημεριδογράφοι τινὲς πρὸς συζήτησιν καὶ διαφώτισιν τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας.

— Ἐν οὐδεμιᾷ τῆς Εὐρώπης χώρᾳ ἡ γυμναστικὴ εἶνε πλειότερον διαδεδομένη ἢ ἐν Γερμανίᾳ. Κατά τινα στατιστικὴν ἡ ἐκεῖ ὑπάρχουσα «Γερμανικὴ Ἕνωσις τῆς γυμναστικῆς» περιλαμβάνει 18 περιφερείας, ἐν αἷς ὑπάρχουσι 2500 Ἑταιρίαι γυμναστικῆς μετὰ 200,000 γυμναστῶν, ὧν 2,000 διευθυνταὶ καὶ 9,600 κοσμήτορες. Αἱ ἑταιρίαι αὗται εἰσὶν εἰς συνάφειαν μεθ' ὅλων τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γερμανικῶν γυμναστικῶν Ἑταιριῶν, ἤτοι τῶν ἐν Λονδίνῳ, Λιβερπούλῃ, Πετρουπόλει, Μόσχᾳ, Ῥίγᾳ, Ὀδησσῷ, Μαδρίτῃ, Ῥώμῃ, Βρυξέλλαις, Ἀμβέρσῃ καὶ ἀλλαχοῦ.

— Ἀδείᾳ τοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐπετράπη εἰς τὴν ἐνταῦθα γαλλικὴν σχολὴν νὰ ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς ἐν τῇ ἀκροπόλει τῆς Ἐλατείας ἐν Λοκρίδι πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ναοῦ τῆς Κραναίας Ἀθηνᾶς. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον μεταβαίνει ἐκεῖ ὁ ἑταῖρος τῆς γαλλικῆς σχολῆς κ. Paris, μετ' αὐτοῦ δὲ ὡς ἐπόπτης τῶν ἐνεργηθησομένων ἀνασκαφῶν ἀποστελλόμενος ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου καὶ ὁ ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Π. Σταματάκης.

— Κατὰ τὴν «Παλιγγενεσίαν» ἀνευρέθη ἔν τινι κώμῃ τῆς Ἠπείρου κειμένῃ παρὰ τὰς δυτικὰς κλιτύας τῆς Πίνδου χειρόγραφον, ἐν ᾧ ἐκτίθεται ἡ κατάστασις τοῦ τόπου πρὸ 713 ἐτῶν, καὶ μάλιστα ἡ τῶν Κουτσοβλάχων. Πλειότερα περὶ τῶν ἀνακαλυψάντων τὸ χειρόγραφον τοῦτο, ὡς καὶ ἄλλα πολύτιμα χειρόγραφα καὶ ἔγγραφα, ἀφορῶντα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἠπείρου καὶ εἰς τὴν τοῦ περιωνύμου αὐτῆς μαντείου τῆς Δωδώνης ὑπόσχεται νὰ δημοσιεύσῃ ἡ «Παλιγγενεσία» εἰς προσεχὲς αὐτῆς φύλλον.

— Ὁ κ. Διον. Ἡλιακόπουλος ἀγγέλλει, ὅτι ὑπὸ τὸν τίτλον «Μετέωρα» θὰ δημοσιεύσῃ ἐν Ζακύνθῳ τὰ μέχρι τοῦδε φιλολογικὰ ἔργα του, πεζὰ καὶ ἔμμετρα.

Κύριε Συντάκτα τῆς «Ἑστίας»,

Ἀνέγνων εἰς τὸ τελευταῖον φύλλον τῆς «Ἑστίας» περιγραφὴν τοῦ κ. Δ. Χατζηγιάννη περὶ τοῦ φρουρίου τοῦ Κλαιρμῶν καὶ τῆς Μονῆς τῶν Βλαχερνῶν ἐν Ἤλιδι. Χάριν ἱστορικῆς ἀληθείας σᾶς σημειῶ ὅτι οἱ τάφοι τῶν τριῶν Βιλλαρδουΐνων τῆς Πελοποννήσου εὑρίσκονται ἐν τῷ ἐρειπίῳ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου ἐν Ἀνδραβίδῃ πρὸς τὸ μέρος τοῦ βωμοῦ, ὅπερ εἶναι τὸ μᾶλλον μεμακρυσμένον τῆς ὁδοῦ, κείμενοι ὁ εἷς παρὰ τὸν ἄλλον. Ὁ δὲ τάφος ὁ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Βλαχερνῶν πλησίον τῆς πύλης, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ κ. Χατζηγιάννης, φέρει τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν·

ANNO DMI M. CCC. LVIII DIE XX
MENSIS SEPTEMBRIS. HIC JACET SEMENILIYS S[TI] VIRIDI-MILETI DE LUCINIA
QUI HABITAT IN VENECIIS.

ἄνωθεν δ' αὐτῆς οἰκόσημον φέρον λέοντα ὄρθιον, ὅπερ δὲν εἶνε τοῦ οἴκου τοῦ Βιλλαρδουΐνου. Ταῦτα χάριν τῆς ἀληθείας, παραλείποντες ἑτέρας τινὰς ἀνακριβείας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2 9βρίου 1883.

Tibis.

Οἱ ἐν Λονδίνῳ ἐκδόται κκ. Trübner and Co, ἀναλαβόντες τὴν ἔκδοσιν Συλλογῆς ποιημάτων τοῦ γνωστοῦ ποιητοῦ κ. Γεωργίου Μ. Βιζυηνοῦ, ἐξέδωκαν τὴν ἑξῆς ἀγγελίαν:

ΑΤΘΙΔΕΣ ΑΥΡΑΙ

«Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐκδίδομεν ἕνα τόμον ποιημάτων τοῦ κ. Γεωργίου Μ. Βιζυηνοῦ, ποιητοῦ ἐπανειλημμένως βραβευθέντος ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου.

»Ὁ κ. Βιζυηνὸς ἔσχε τὴν ἐπιτυχῆ ἰδέαν νὰ ἐπεξεργασθῇ πρῶτος πολλοὺς περιέργους μύθους καὶ παραδόσεις ἀγράφους τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, μὲ τρόπον οὕτω ποιητικόν, ὥστε τὰ ἔργα του θ' ἀναγνωσθῶσιν εὐχαρίστως ὄχι μόνον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὧν τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς σκέψεις ἀντικατοπτρίζουν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πάντων, ὅσοι ἐνδιαφέρονται διὰ τὰ προϊόντα τῆς πρωτουργοῦ τῶν ἐθνῶν φαντασίας.

»Ὁ διάσημος ζωγράφος καὶ καθηγητὴς κ. Alphonse Legros προσηνέχθη φιλόφρων νὰ κοσμήσῃ τὴν προμετωπίδα τοῦ βιβλίου διὰ μιᾶς εἰδικῆς εἰκόνος (eau forte), παριστώσης ἓν ἐκ τῶν θεμάτων τοῦ ποιητοῦ.

»Τῆς εἰκόνος ταύτης δὲν θὰ παραχθῶσι παρὰ μόνον 250 τεχνικῶς ἄμεμπτα ἀντίτυπα, μεθ' ὃ ἡ χαλκογραφικὴ πλὰξ καταστραφήσεται. Ἑπομένως ἡ παροῦσα ἔκδοσις περιορισθήσεται εἰς τὸν ἀνωτέρω ἀριθμόν.

»Ὁ τύπος γίνεται ἐπὶ λαμπροῦ Ὁλλανδικοῦ χάρτου· τὰ βιβλία ἔσονται δεδεμένα πολυτελῶς· καί, ἠριθμημένα κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἐν ἑκάστῳ εἰκόνος, διανεμηθήσονται κατὰ τὰς χρονολογίας τῶν αἰτήσεων.

»Τιμὴ τοῦ βιβλίου ἔσται 1 λ. 11 σ. 6 π.»

Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ κ. Γ. Βιζυηνοῦ ἔσται ἕτοιμον, ὡς πληροφορούμεθα, κατὰ τὰ Χριστούγεννα, οἱ δὲ βουλόμενοι νὰ τὸ ἀποκτήσουν παρακαλοῦνται νὰ ἀπευθυνθῶσι τὸ ἐνωρίτερον πρὸς τὸν συγγραφέα προσωρινῶς ἐν Λονδίνῳ, 5, Sydner Road. Stoke Newington.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Προσέξατε.—Τὸ πρῶτόν μου ποσότητα ἐμφαίνει.
Ὅτι δὲν εἶμ' ἐγχώριος τὸ δεύτερον σημαίνει.
Ὑπῆρξαν τοῦ θανάτου μου οἱ γάμοι μου αἰτία,
Κι' ἔγεινα 'ς τὸν μνηστῆρά μου πολύκλαυστος θυσία.

Π. Π.

2.

Γρῖφος.

	ου						ο			
ου	ου					η		ι		
ου	Π	ου	πᾶν	Τ	ον	τ		σε	χ	σου.
ου	ου				σκεπτομεν	α		ι		

Ἐν Δοβρᾷ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Π. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΣ.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Τίγρις—ρίς.

2.

ΔΕ	Η	ΣΙΣ
Η	ΜΙΣ	Υ
ΣΙΣ	Υ	ΦΟΣ

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

11 Νοεμβρίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 11 Νοεμβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0/0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	376 50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα.·Ἀπ.·Ἰουλ.·Ὀκ.	20 Δεκ.·Μαρ.·Ἰουν.·Σεπ.	30,—	392 1/2	500	445.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30,	405,—	500	445.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	288.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	275.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	221.50
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	253 50
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	104.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	281,50

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4230.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21 38	300	294. 50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1.178,201	20 » 20 »	10.50	100	133. 50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20.000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	14.—	140	137. 25
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	512.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1.600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	74
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	27.35
» . . .	Ὄψεως	» 27.60
Γαλλίας—Ἐθνικῆς Τραπέζης	3μ.	110 1/2
» »	Τραπεζικὸν 3μην.	109

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.—
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	25.15
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (21 Νοεμβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ. 44 1/8
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0/0	» 251
» » 9 0/0	» 255
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	» 125
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ. 109 1/2 – 109 5/8
Παρισίων 3 » . . .	φρ. 23 02 1/2 – 23 05
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ. 110 16/40
Εἰκοσάφραγκον . . .	» 87 30/40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Α. Ξ. Ἡράκλειον. Ἐγένετο κατὰ τὴν παραγγελίαν σας. Ὁ κ. Α. Χ. τὸ λαμβάνει ἐντεῦθεν. — Φιλοβίβλῳ. Τρεῖς εἶνε οἱ ἐπικίνδυνοι ἐχθροὶ πάσης βιβλιοθήκης, τὰ ἔντομα, ἡ ὑγρασία καὶ οἱ δανειζόμενοι τὰ βιβλία. Καταστρεπτικώτεροι εἶνε οἱ τελευταῖοι· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σκαλίγερος, ἵνα ἀπαλλαγῇ αὐτῶν, ἐπέγραψεν ἐπὶ τῆς μετόπης τῆς βιβλιοθήκης του: Ite ad vendentes, τουτέστι «Πηγαίνετε εἰς τοὺς βιβλιοπώλας». — κ. Ν. Α. Π. Παρισίους. Ἐπανελήφθη ἡ ἀποστολὴ ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 402 καθ' ἣν μᾶς σημειόνετε διεύθυνσιν. — κ. Α. Β. Δάρμστατ. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—Ἑρμῇ. Ἡ «Ἑστία» δὲν ἐδημοσίευσε τοιαύτην πραγματείαν. Ἐπὶ τοῦ θέματος ὅμως αὐτοῦ ἔχουσι γραφῆ ἱκανά, ἐξ ὧν προχείρως σᾶς σημειοῦμεν τὰ δημοσιευθέντα ἐν τῷ «Αἰῶνι» τοῦ 1881, ὅτε ἀνεκινήθη ἐν τῇ Βουλῇ τὸ ζήτημα τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ὑπό τινος προτάσεως τοῦ κ. Ι. Μεσσηνέζη, καὶ παλαιότερα τὰ ἐν τῷ 6 καὶ 7 τόμῳ τῆς «Πανδώρας».—Δεσποινίδι Λ. Μ. Τὰ θερμοκήπια (serres), ἐν οἷς καλλιεργοῦνται φυτὰ τῶν θερμῶν κλιμάτων ἐν κλίμασι ψυχροῖς, ἐφεῦρε πρῶτος ὁ διάσημος Γάλλος βοτανικὸς Sébastien Vailland, τελευτήσας τῷ 1792.—κ. Α. Π. Σ. Δοβρᾶν. Οἱ 14 τόμοι ἀπεστάλησαν ὑμῖν ταχυδρομικῶς. Τὸ ἀντίτιμον ἐπληρώθη παρὰ τοῦ ἐνταῦθα κ. Δ. Μ. Σᾶς ἐγράψαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Λ. Λ. Κ. Πύργον. Ἐλήφθησαν. Ἀποδείξεις ἀπεστάλη. — κ. Κ. Δ. Πρὸ τοῦ τέλους τοῦ ἔτους.—Παρατηρητῇ. Ἡ πλέον ἀφόρητος, γενικωτάτη δὲ παρ' ἡμῖν, εἶνε ἡ τῆς πολιτικῆς ἀργολογίας· ἔπειτα ἔρχονται αἱ ἄλλαι· ἡ συνήθης λ. χ. μανία τοῦ ἐπαγγέλματος, ἡ ἐκείνη ἣν ἔχουσι τινὲς νὰ παίζωσιν εἰς τὰ λαχεῖα, ἡ ἄλλη, νὰ ἱδρύωσιν ἐφημερίδας, νὰ ἀγοράζωσι βιβλία τὰ ὁποῖα δὲν ἀναγινώσκουσι, νὰ φαίνωνται εἰς ἐπισήμους κηδείας· ἄλλοι νὰ κάμνωσι λογοπαίγνια, νὰ λύωσιν αἰνίγματα, νὰ συλλέγωσι γραμματόσημα κτλ.—κ. Γ. Μ. Π. Βραΐλαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. Τὰ γραφόμενά σας περὶ τοῦ κ. Γ. Σ. ἀνεκοινώσαμεν εἰς τὸν ἴδιον, ὅστις μᾶς ἀπήντησεν ὅτι τὰ βιβλία ἀπέστειλεν ἤδη πρό τινων ἡμερῶν. — κ. Μ. Σ. Ὀλιγώτερον θὰ ἐθαυμάζετε ἐὰν εἴχετε ὑπ' ὄψιν τὸ κακόσημον μέν, ἀλλ' ἀληθὲς ἐνίοτε ἱσπανικὸν λόγιον: «Ἐὰν δὲν θέλῃς νὰ χάσῃς τὸν φίλον σου, μὴ τοῦ εὐχηθῇς προαγωγὴν εἰς ὑψηλὴν θέσιν». — κ. Α. Μ. Τσστάτε. Τὸ ζητηθὲν ἀπεστάλη.— κ. Δ. Λ. Π. Σύρον. Ἐνηργήσαμεν συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ σας. — Φίλῳ Σ*. Τὴν ἀπάντησιν ἔδωκεν εὐφυῶς τις Γάλλος εἰπών: Τὸ καλλίτερον τῶν ἔργων τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ εἶνε . . . ὁ υἱός του —κ. Κ. Δ. Π. Πειραιᾶ. Θὰ δημοσιευθῇ κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς τούτου ἢ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπιόντος. — Κα Σ. Μ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.— Φοιτητῇ. Ἀνάλογος αὐτῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εἶνε αὕτη: «Οἵαπερ ἡ δέσποινα τοία χ' ἡ κύων».— Περιέργῳ. Οἱ φέροντες τὸ ὄνομα Σταμάτης ἑορτάζουσι κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀρχαγγέλων, διότι τὸ ὄνομα θεωρεῖται ὡς ἔχων τὴν ἀρχήν του ἐκ τῆς ῥήσεως τοῦ Ἀρχαγγέλου «Στῶμεν καλῶς, στῶμεν μετὰ φόβου κτλ.» τῆς ἐκφωνηθείσης κατὰ τὴν πανωλεθρίαν τῶν πεπτωκότων ἀγγέλων —κ. Λ. Π. Γ. Οἱ Ἀμερικανοὶ ὑπερηκόντισαν πάντας. Ἐσχάτως ἱδρύθη ἐν Φιλαδελφείᾳ νέα ἑσπερινὴ ἐφημερίς, ὁ δὲ διευθυντὴς ταύτης, ἀφίνων κατὰ μέρος πάντας τοὺς μέχρι τοῦδε γνωστοὺς τρόπους γνωστοποιήσεως, συνεκρότησε θίασον μουσικῶν ἐνδεδυμένων στολὰς λαμπράς, οἵτινες διατρέχουσι τὴν πόλιν κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν ἀνακρούοντες ἐμβατήρια καὶ διαμοιράζοντες ἀγγελίας δηλούσας τὴν ἔκδοσιν τῆς νέας ἐφημερίδος. Οἱ δ' ἐκ τῶν πωλητῶν τῆς ἐφημερίδος πωλοῦντες τὰ πλείονα ἀντίτυπα λαμβάνουσι βραβεῖον πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ζήλου αὐτῶν.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

(10 Νοεμβρίου (Πέμπτη) 1883)

Γενομένης ἐν τῇ Βουλῇ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα τῆς ἐκλογῆς τοῦ προέδρου αὐτῆς, ἐξελέγη τοιοῦτος ὁ ὑποψήφιος τῆς συμπολιτεύσεως κ. Π. Καλλιγᾶς διὰ ψήφων 112, τοῦ ὑποψηφίου τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Σπ. Ἀντωνοπούλου λαβόντος ψήφους 80, εὑρεθεισῶν δὲ καὶ 7 λευκῶν ψήφων.—Ἀντιπρόεδροι τῆς Βουλῆς ἐξελέχθησαν οἱ βουλευταὶ κκ. Βαρβιτσιώτης, Κόρπας καὶ Ἰσχόμαχος.—Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους διὰ τὸ ἔτος 1884 θὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος. Θὰ συνυποβληθῶσι δὲ συγχρόνως καὶ ἅπαντα τὰ συναφῆ τῷ προϋπολογισμῷ νομοσχέδια, τὰ ἀπαρτίζοντα τὸ σύνολον τοῦ καθολικοῦ συστήματος τῆς κυβερνήσεως.—Ἔφορος τοῦ βουλευτηρίου ἐξελέχθη καὶ αὖθις ὑπὸ τῆς Βουλῆς ὁ κ. Τιμ. Φιλήμων διὰ ψήφων 141. — Ἡ κυβέρνησις ὡς πρῶτον ἀντικείμενον τῆς μελέτης καὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς βουλῆς ὑποβάλλει τὸ περὶ προσόντων καὶ πειθαρχικῆς τιμωρίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν νομοσχέδιον. Τὸ νομοσχέδιον τοῦτο εἶχεν εἰσαχθῆ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν σύνοδον καὶ δὶς ἐψηφίσθη· νῦν δὲ τροπολογηθὲν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως πρόκειται νὰ ὑποστῇ τὴν τρίτην συζήτησιν καὶ ἐπιψήφισιν. — Ἀνεχώρησαν ἐπανερχόμενοι εἰς τὰς θέσεις αὐτῶν οἱ ἐν Βερολίνῳ καὶ ἐν Παρισίοις πρεσβευταὶ τῆς Ἑλλάδος κκ. Α. Ρ. Ραγκαβῆς καὶ Ν. Μαυροκορδάτος.—Τὴν παρελθοῦσαν τρίτην ἐτελέσθη ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας Εἰρήνης, τὸ προαγγελθὲν θρησκευτικὸν μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἐν Κρήτῃ πεσόντων ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ὁλοκαυτώσεως τοῦ Ἀρκαδίου. Ἡ τελετὴ ἦν συγκινητικὴ καὶ ἐπιβάλλουσα, πλῆθος δὲ πολὺ συνωστίζετο ἐν τῷ ναῷ, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου ἵστατο κεκοσμημένον διὰ δαφνίνων στεφάνων σεμνὸν κενοτάφιον κεκαλυμμένον διὰ μέλανος βελούδου καὶ ἔχον ἔνθεν κἀκεῖθεν δύο σημαίας, τὴν ἱστορικὴν κυανόλευκον τῆς Κρήτης καὶ ἑτέραν μελανὴν δηλοῦσαν πένθος. — Αἱ κυρίαι Ταρσῆ Ἀδαμαντίδου καὶ Ἑλένη Ῥεβελάκη προσήνεγκον ἑκάστη ἀνὰ 5000 δραχμῶν εἰς τὸν «Εὐαγγελισμόν».— Αἱ κατὰ τὸν μῆνα Ὀκτώβριον εἰσπράξεις τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηροδρόμου ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 89,088 καὶ 85 ὑπερτερήσασαι τὰς τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ δραχ. 12,256 καὶ 30. — Κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα κατέπλευσαν εἰς τὸν λιμένα Βώλου τὸ ὅλον πλοῖα 292 χωρητικότητος τόννων 24681, ἐξ ὧν ἱστιοφόρα 255 καὶ ἀτμοκίνητα 37. Ἀπέπλευσαν δὲ τὸ ὅλον πλοῖα 267 ὧν ἱστιοφόρα 230 καὶ 37 ἀτμοκίνητα. — Ἐν Κερκύρᾳ ἱδρύθη ἐσχάτως ὑπὸ Ἰταλοῦ τινος ἐργοστάσιον πρὸς κατασκευὴν χειροκτίων. — Ὁ δημοτικὸς σύμβουλος κ. Τιμ. Λούης, ἰατρός, λαβὼν ἀφορμὴν ἐξ εὐχῆς τοῦ πρώτου ἐν Ἀθήναις ἰατροσυνεδρίου περὶ συστάσεως γραφείου ὑγιεινῆς, ὑπέβαλεν εἰς τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον πρότασιν περὶ συστάσεως τοιούτου γραφείου, ὁμοίου πρὸς ἄλλα τοιαῦτα ὑπάρχοντα ἐν πολλαῖς πόλεσι τῆς Εὐρώπης, ἐξῆρε δὲ τὸ κατεπεῖγον τῆς προτάσεως αὐτοῦ, καταδείξας τὸ βλαβερὸν τῶν ὅρων τῆς ὑγιεινῆς, ὑφ' οὓς ζῶμεν, ἕνεκα τῆς κακῆς καταστάσεως τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων, οὐρητηρίων, δημοτικῶν σχολείων καὶ κτιρίων, κρεοπωλείων καὶ ὑπονόμων, ὧν ἡ θεραπεία ἔσται τὸ ἀντικείμενον τῆς μελέτης τοῦ ῥηθέντος γραφείου, ὡς καὶ ἡ στατιστικὴ τῶν γεννήσεων, γάμων, θανάτων καὶ τῶν παραπλησίων. — Τοιαύτην διάδοσιν ἔλαβεν ἡ νόσος εὐλογία ἐν τῷ χωρίῳ Πύργῳ τοῦ Γυθείου, ὥστε αἱ ἐκεῖ ἀρχαὶ ἠναγκάσθησαν νὰ θέσωσιν εἰς ἀποκλεισμὸν τὸ χωρίον τοῦτο μὴ ἐπιτρέπουσαι οὐδεμίαν συγκοινωνίαν τῶν κατοίκων αὐτοῦ πρὸς τὰ πέριξ.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ
ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ
ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΥΠΟ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ
ὑφηγητοῦ.

Τιμᾶται φράγκων 3 1/2.
Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον φράγκων 2 1/2. Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρομικῶς στελλόμενον ἀντὶ 2,80.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ
ΕΝ ΤΗΝΩι

Ἐξεδόθησαν εἰς κομψὸν τομίδιον καὶ τιμῶνται ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀντὶ 1 ν. δρ.
Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ
ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ
ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ
Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.
Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ. ν. 1. ταχυδρομικῶς 1 1/2.
Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ
ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ
ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΜΕΡΟΣ Β'
Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.
ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4
Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.
Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ
Ὁ Ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δρ. 2 50.
Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπ. 75.
Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπ. 80.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 360. — 20 Νοεμβριου 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 412

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ. Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν.

Ο ἝΛΛΗΝ φοιτητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὑπὸ Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

Ο ΑΓΓΑΟΣ.

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ἐκλογέων ἐν Βελγίῳ.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ τοῦ χωριοῦ ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Γενομένης τῆς κρίσεως τοῦ ὑπὸ τῆς «Ἑστίας» προκηρυχθέντος διαγωνισμοῦ ἑλληνικῶν διηγημάτων, πρωτεῦον ἐκ τῶν ὑποβληθέντων ὀκτὼ τοιούτων ἀνεκηρύχθη παμψηφεὶ ὑπὸ τῆς ἀγωνοδίκου Ἐπιτροπῆς τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «**Χρυσοῦλα**», ὅπερ ἠξιώθη τοῦ τριακοσιοδράχμου ἄθλου, εὑρέθη δ' ἀνῆκον εἰς τὸν κ. Γεώργιον Δροσίνην· ἐκρίθησαν δ' ἐπαίνου τὰ φέροντα ἐπιγραφὴν «Σκιαὶ παρελθόντος», «Ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν» καὶ «τὸ Βάπτισμα». Τό τε βραβευθὲν διήγημα καὶ ἡ ἔκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς θέλουσι δημοσιευθῆ εἰς τὸ μεθεπόμενον φύλλον τῆς «Ἑστίας», τῆς 4 Δεκεμβρίου, ὅτε καὶ θέλει προκηρυχθῇ ὁ β' διαγωνισμὸς πρὸς συγγραφὴν ἑλληνικοῦ διηγήματος.

Παρακαλοῦνται οἱ ὑποβαλόντες ἔργα εἰς τὸν διαγωνισμὸν τῆς «Ἑστίας» νὰ προσέλθωσιν εἰς τὸ γραφεῖον αὐτῆς, ἵνα λάβωσιν ἕκαστος ἀνέπαφον τὸ οἰκεῖον δελτίον, δι' οὗ συνωδεύετο τὸ ὑποβληθὲν διήγημα αὐτοῦ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ διεθνεῖ ἠλεκτρικῇ ἐκθέσει τῆς Βιέννης εἶχεν ἐκτεθῆ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ νέον τι ὄργανον πρὸς διαβίβασιν τῆς φωνῆς, κατασκευασθὲν ὑπὸ τοῦ ἐν Πετρουπόλει διδάκτορος κ. Wreden. Τὸ ὄργανον τοῦτο, εἰς ὃ ὁ κατασκευαστὴς ἔδωκε τὸ ὄνομα Φ ω ν ο φ ό ρ ο ς, λειτουργεῖ ἁπλούστερον ἔτι τοῦ μικροφώνου· καθ' ὅσον πρὸς ἀντίληψιν τῆς δι' αὐτοῦ διαβιβαζομένης φωνῆς ἢ μουσικῆς οὐ μόνον οὐδεμία παρίσταται ἀνάγκη νὰ ποιήσωσιν οἱ ἀκροαταὶ χρῆσιν ἀκουστικοῦ κέρατος, ἀλλ' οὔτε χωριστὸς θάλαμος ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο. Ἡ κατασκευὴ τοῦ ὀργάνου τούτου εἶνε ἁπλουστάτη, αὐτὸ δὲ τὸ ὄργανον τόσῳ μικρόν, ὥστε δύναται νὰ χωρήσῃ ἐν μικρᾷ θήκῃ. Ὡς ἰδιάζοντα προσόντα τοῦ φωνοφόρου αὐτοῦ ὁ διδάκτωρ Wreden ἐξαίρει πρῶτον μὲν ὅτι οἱ δι' αὐτοῦ διαβιβαζόμενοι τόνοι φωνῆς διατηροῦσι τὴν ἔντασιν αὐτῶν ὅσον δήποτε μακρὰ καὶ ἂν εἶνε ἡ ἀπόστασις, εἶτα ὅτι καὶ ἐλαφρὸς ψίθυρος διαβιβάζεται δι' αὐτοῦ ὡς ἰσχυρὰ φωνή, καὶ τέλος ὅτι τὸ μηχάνημα αὐτοῦ δύναται νὰ λειτουργήσῃ καὶ ὑποβρυχίως ἔτι.

— Νέον δραματικὸν ἔργον ἐπεράτωσεν ἄρτι ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς· εἶνε δὲ κωμῳδία φέρουσα τίτλον «Olympe de Clèves», καὶ θέλει προσεχῶς διδαχθῆ ἀπὸ τῆς σκηνῆς παρισινοῦ τινος θεάτρου.

— 300,000 λίραι ἀγγλικαὶ ἐδαπανήθησαν διὰ γνωστοποιήσεις μόνον ὑπὸ δύο Ἑταιριῶν, τῆς τοῦ Σδὰν καὶ Ἔδισων, ἱδρυθεισῶν ἄρτι ἐν Λονδίνῳ πρὸς φωτισμὸν αὐτοῦ διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός. Ἡ μὲν πρώτη τῶν Ἑταιριῶν τούτων ἐδαπάνησε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον 183,847 ἀγγλικὰς λίρας, ἡ δὲ Ἐδισώνειος ὑπὲρ τὰς 100,000 λίρας.

—Κατά τινα ἐφημερίδα τῆς Κωνσ/πόλεως ὁ ἄλλοτε μέγα. βεζύρης Ἀχμὲτ-Βελῆ πασσᾶς μετέφρασε εἰς τουρκικὴν γλῶσσαν τινὰς τῶν κωμῳδιῶν τοῦ Μολιέρου, ὡς τὸν «Ἀκούσιον ἰατρόν», τὸν «Φιλάργυρον» καὶ τὸν «Μισάνθρωπον». Τὰ οὑτωσὶ μεταφρασθέντα ἔργα τοῦ Γάλλου ἀριστοτέχνου καὶ ἐδιδάχθησαν ἀπὸ σκηνῆς ὑπὸ ἀρμενικοῦ θιάσου, παρισταμένων κατὰ τὴν διδασκαλίαν πολλῶν τούρκων μεγιστάνων.

— Ἡ μουσοτραφὴς βασίλισσα τῆς Ῥουμανίας Ἐλισάβετ, ἐξέδωκεν ὑπὸ τὸ σύνηθες αὐτῆς ψευδώνυμον Carmen Sylva νέον τόμον ποιημάτων φέροντα ἐπιγραφὴν *Monrepos*.

— Πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀποφασισθῆ ἡ ἵδρυσις μνημείου μεγαλοπρεποῦς ἐν Ῥώμῃ εἰς τὸν Γαριβάλδην. Ἤδη ἡ «Ἐπίσημος ἐφημερὶς» τῆς Ἰταλίας δημοσιεύει τὸ πρόγραμμα διαγωνισμοῦ πρὸς κατασκευὴν τοῦ μνημείου τούτου, ὅπερ ἱδρυθήσεται ἐπὶ τοῦ λόφου Ἰανικούλου, καὶ θέλει φέρει ὀρειχάλκινον ἀνδριάντα τοῦ Γαριβάλδου, ἐφίππου ἢ πεζοῦ. Εἰς τὸν διαγωνισμὸν ἔσονται δεκτοὶ μόνον Ἰταλοὶ καλλιτέχναι, προθεσμία δ' ἐτάχθη πρὸς ὑποβολὴν τῶν ἔργων ἡ 20 Σεπτεμβρίου 1884, καὶ ὡρίσθη ὅτι ἡ δαπάνη δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ τὸ 1 ἑκατομμύριον φράγκων. Ἐκ τῶν ὑποβληθησομένων τὸ πρόπλασμα, ὅπερ θὰ κριθῇ πρωτεῦον καὶ ἄξιον ἐκτελέσεως, θὰ λάβῃ ἆθλον 20,000 φράγκων. Δοθήσονται δ' ὡσαύτως ἀνὰ 3000 φράγκα εἰς τοὺς καλλιτέχνας πέντε ἄλλων προπλασμάτων, ἅτινα θὰ κριθῶσιν ὡς τὰ κάλλιστα μετὰ τὸ βραβευθησόμενον.

— Ἕτερον μνημεῖον, διὰ διαγωνισμοῦ ὡσαύτως κατασκευαζόμενον, εἶνε τὸ ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν ἐγειρόμενον εἰς τιμὴν τοῦ δολοφονηθέντος πρώην προέδρου Γκάρφηλδ. Εἰς τὸν διαγωνισμὸν τοῦτον δύνανται νὰ μετάσχωσιν οἱ καλλιτέχναι πάσης χώρας, τὰ δὲ προπλάσματα καὶ σχέδια αὐτῶν, ἅτινα δὲν πρέπει νὰ ἔχωσιν ὕψος ἀνώτερον 1μ. 20, δέον νὰ ἀποσταλῶσιν εἰς τὴν πόλιν Cleveland ἐλεύθερα τελῶν μεταφορᾶς καὶ ἄλλων, τὸ βραδύτερον μέχρι 1 Μαΐου 1884. Βραβεῖα ὡρίσθησαν διὰ τὰ τρία κριθησόμενα ἀνώτερα ἔργα: διὰ μὲν τὸ πρῶτον 1000 δολλάρια· διὰ τὸ δεύτερον 750 δολλάρια καὶ διὰ τὸ τρίτον 500· τὸ μνημεῖον ἔσται ἐκ γρανίτου, τὰ δὲ κοσμήματα καὶ ὁ ἐπ' αὐτοῦ στηθησόμενος ἀνδριὰς ὀρειχάλκινα. Ἡ πρὸς κατασκευὴν αὐτοῦ δαπάνη δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ τὸ ποσὸν 150,000 δολλαρίων, ἤτοι 750,000.

—Ἡ γενέθλιος πόλις τοῦ Γαμβέττα Καὼρ ἀπεφάσισε νὰ ἐγείρῃ ἀνδριάντα εἰς τὸ ἔνδοξον αὐτῆς τέκνον. Τὸ συλλεγὲν δι' ἐράνου ποσὸν ἀνῆλθεν εἰς 70,000 φράγκων· ἀνετέθη δ' εἰς τὸν διάσημον Παρισινὸν γλύπτην Falguière ἡ κατασκευὴ τοῦ ἔργου, ὅπερ καὶ τελειόνει ὅσον οὔπω. Τὰ ἐγκαίνια τοῦ μνημείου γενήσονται ἐν Καὼρ τῇ 2 Ἀπριλίου, ἐπετείῳ ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεως τοῦ Λέοντος Γαμβέττα.

— Ἐξεδόθη ἄρτι τὸ Β' τεῦχος τοῦ «Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας», οὗτινος τὰ περιεχόμενα, πολλοῦ λόγου ἄξια, ἀναγράφομεν ἐνταῦθα ὡς ἑξῆς: Νομί-

Digitized by Google

σματα καὶ μετάλλια τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας καὶ τῆς προσωρινῆς τῶν Ἰονίων νήσων παρὰ τῶν Ἄγγλων κατοχῆς, ὑπὸ Παύλου Λάμπρου. — Ἐπιστολὴ ἁγίου Πολυκάρπου πρὸς Φιλιππησίους, ἐκδιδομένη ὑπὸ Κωνσταντίνου Πληζιώτου. — Τετάρτη συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης ὑπὸ Γεωργίου Ν. Χατζιδάκη. — Περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι οἰκογενείας τῶν Μπουντουραίων ὑπὸ Κωνσταντίνου Α. Γουναροπούλου.—Σημείωσις περὶ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας ὑπὸ Σ. Κ Ζ.— Περὶ τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ λιμοῦ ἐν ἔτει 1740 ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου. — Νεοελληνικὴ τῆς Κρήτης μυθολογία (Γίγαντες) ὑπὸ Ι. Δ. Κονδυλάκη, Κρητός.—Ἑλληνικὰ παραμύθια ἐξεταζόμενα ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ τῶν ἄλλων λαῶν ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου.— Ἀθηναϊκὰ παραμύθια, συλλεγέντα ὑπὸ τῆς κ. Μαριάννης Γρ. Καμπούρογλου. — Ἑλληνικαὶ παραδόσεις ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου. — Ἑλληνικαὶ παραδόσεις, συλλεγεῖσαι ὑπὸ Χ. Κορύλου. — Ἐρωτικὰ δίστιχα τῆς Ρούμελης, συλλεγέντα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.— Ἄσματα δημοτικὰ Τριφυλίας, συλλεγέντα ὑπὸ Σ. Καραβίτου.—Συμβολαὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀνθρωπολογίαν ὑπὸ Ν. Χ. Ἀποστολίδου. — Ἀντιβολὴ κωδίκων περιεχόντων τὸν ἀνέκδοτον λόγον Παχωμίου τοῦ Ῥουσάνου, ὑπὸ Σ. Π. Λάμπρου.—Βιβλιογραφίαι.—Ἱστορικὴ καὶ Ἐθνολογικὴ Ἑταιρία τῆς Ἑλλάδος.—Δωρεαὶ εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἑταιρίας.—Δωρεαὶ εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἑταιρίας. — Δωρεαὶ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Ἑταιρίας.

Πίνακες καὶ εἰκόνες. Νομίσματα καὶ μετάλλια τῆς Ἑπτανήσου πολιτείας. — Κερκυραϊκὸν μετάλλιον τοῦ 1799.

— Δύο νέα ἔργα πολλοῦ λόγου ἄξια ἐδημοσίευσεν ὁ ἐν Γαλλίᾳ Ἕλλην μαθηματικὸς κ. Κυπάρισσος Στεφάνου, οὗτινος καὶ ἄλλας σπουδαίας πραγματείας ἐλάβομεν ἄλλοτε ἀφορμὴν ν' ἀναφέρωμεν. Αἱ νέαι αὗται μελέται τοῦ κ. Στεφάνου φέρουσιν ἐπιγραφήν, ἡ μὲν πρώτη *Memoires sur la représentation des homographies binaires par des points de l'espace avec applications à l'étude des rotations sphériques*, ἡ δὲ δευτέρα *Sur la définition géométrique des points imaginaires*.

— Ὁ παρὰ τῷ ὑπουργείῳ τῆς ἐκπαιδεύσεως γραμματεὺς κ. Γ. Βενθύλος ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν «Θεσμολογίου τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως», ἐν ᾧ θέλει περιλάβει τὴν συλλογὴν πάντων τῶν ἐν ἰσχύϊ νόμων, διαταγμάτων, ἐγκυκλίων, ὁδηγιῶν καὶ κανονισμῶν περὶ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ πᾶσαν σχετικὴν πρὸς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς ὑπηρεσίας διάταξιν. Τὸ βιβλίον ἀποτελούμενον ἐκ 30 τυπογραφικῶν φύλλων θέλει τιμᾶσθαι δραχ. 8.

— Ὁ δῆμος Βώλου ἐψηφίσατο τὴν ἀναγκαίαν πίστωσιν ὅπως ἱδρυθῇ αὐτόθι διὰ τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» μετεωρολογικὸς σταθμός.

— Ὁ ἐκδότης κ. Ἀνέστης Κωνσταντινίδης ἐξέδοτο ἄρτι τὸν ὑπὸ τοῦ κ. Θ. Ἀποστολοπούλου, διδασκάλου ἐν τῷ προτύπῳ σχολείῳ τοῦ διδασκαλείου Ἀθηνῶν, πέρυσι διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων τὸ πρῶτον ἐκδοθέντα Ἄνθρωπον, ἤτοι «φυσικὴν περιγραφὴν τοῦ ἀνθρώπου».

— Εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἠνεώχθη ἰδιαιτέρα αἴθουσα, ἐν ᾗ εἰσὶν ἐκτεθειμένα καὶ τὰ ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Ἐπιδαύρου εὑρεθέντα καὶ εἰς Ἀθήνας μετακομισθέντα ἀγάλματα ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

— Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καινουρίου τῆς Κρήτης χωρικός τις ἀροτριῶν ἀνεκάλυψε λευκὸν μαρμάρινον ἄγαλμα γυναικός, ἀρίστης τέχνης ἀλλ' ἠκρωτηριασμένον, παριστῶν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὴν Ἀφροδίτην ἀναδυομένην.

— Ὁ ἀπὸ ἐτῶν ἐν Ῥόδῳ ἐγκατεστημένος κ. Μάρκος Μαλλιαράκης ἐκδίδει κατ' αὐτὰς συγγραφὴν αὐτοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Πολιορκία τῆς Ῥόδου ὑπὸ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ».

— Νέα ἐφημερὶς ἑβδομαδιαία εἰς μέγα σχῆμα ἤρξατο ἐκδιδομένη ἐνταῦθα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀνατολικὴ Ἐπιθεώρησις». Ἡ ἐφημερὶς αὕτη, καλῶς συντασσομένη, ἔξει εἰδικὸν σκοπὸν τὴν ἐνασχόλησιν περὶ τὰ πράγματα τῆς Ἀνατολῆς. Ἑτέρα δ' ἐφημερὶς ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀδελφοποίησις» ἐξεδόθη ἐν Κεφαλληνίᾳ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

Τὸ τμῆμα τῶν καλῶν τεχνῶν

προκηρύσσει τὴν β' ἔκθεσιν φυτῶν καὶ ἀνθέων, ἔτι δὲ πρωΐμων λαχανικῶν, καρπῶν καὶ πάντων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν κηπουρικήν. Ἡμέρα τῆς ἐνάρξεως ταύτης ὁρίζεται ἡ 23 Ἀπριλίου 1884, ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Ὅθεν προσκαλοῦνται οἱ βουλόμενοι νὰ μετάσχωσιν αὐτῆς ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι φιλανθῶν καὶ ἀνθοκόμων ν' ἀναγγείλωσι τοῦτο ἐγκαίρως εἰς τὸ προεδρεῖον τοῦ τμήματος, ἵνα λάβωσι γνῶσιν τοῦ κανονισμοῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Νοεμβρίου 1883.

Ὁ πρόεδρος Ὁ γραμματεὺς
Μ. ΜΕΛΑΣ Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Die hellenischen Taufnamen der Gegenwart soweit dieselben antiken Ursprungs sind nach Gebrauch und Bedeutung zusammengestellt von Aug. Boltz. *Leipzig*, Verlag von Wilhelm Friedrich· (Τὰ ἑλληνικὰ κύρια ὀνόματα τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἐφ' ὅσον κατάγονται ἐξ ἀρχαίων, κατὰ τὴν χρῆσιν καὶ σημασίαν αὐτῶν, συνταχθέντα ὑπὸ Αὐγ. Boltz. Λιψίᾳ. σελ. 48). Ὅπως πάντα τὰ ἔργα τοῦ καθηγητοῦ κ. Boltz, οὕτω καὶ τὸ παρὸν διακρίνει ἁγνὸς φιλελληνισμὸς καὶ χάρις περὶ τὴν παράστασιν, ταῦτα δὲ ἐν τοιούτῳ βαθμῷ, ὥστε ὁ ἀναγνώστης εὐκόλως διατίθεται νὰ παραβλέψῃ ὅσα τυχὸν ἐν αὐτοῖς ἤθελεν εὕρῃ ἄλλως ἐκτεθειμένα ἢ ὅπως αὐτὸς ἐπεθύμει. Κατὰ πρῶτον συνηγορεῖ ὁ συγγραφεὺς ὑπὲρ τῆς παρ' ἡμῖν χρήσεως τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ὀνομάτων ἀποκρούων εὐφυῶς καὶ ἐπιχαρίτως τὰ ἠδέστατα πολλάκις σκώμματα τῶν ἐν οὐ δέοντι εὐφυολογούντων περιηγητῶν, οἳ πάντα ἀχθοφόρον ἐν Ἀθήναις θέλουσι Περικλέα, πάντα ὑπηρέτην Θεμιστοκλέα, πάντα χαραγωγέα Σωκράτη κ.τ.τ. Παρατηρεῖ δ' ὅτι, ἂν πάντα τὰ πολιτισμένα ἔθνη ἔχωσι καὶ ἐξασκῶσι σήμερον ἐλευθέρως τὸ δικαίωμα τοῦ παραλαμβάνειν ἀρχαῖα ἑλληνικὰ καὶ λατινικὰ κύρια ὀνόματα, οὐδεὶς λόγος, δι' ὃν νὰ μὴ ἔχωσι τὸ αὐτὸ δικαίωμα καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς Ἕλληνες. Ἀπὸ τῆς σελ. 20 κ. ἑξ. ἕπονται κατάλογοι ὀνομάτων συνηθεστάτων, συνήθων, σπανίων, πρῶτον ἀνδρῶν, ἔπειτα γυναικῶν, μετὰ ταῦτα, κατὰ τόπους μάλιστα εὐχρήστων. Ἐν τούτοις εἶνέ τινα, ἅτινα ἡμεῖς θὰ ἐπεθυμοῦμεν νὰ ἐβλέπομεν κατ' ἄλλον τρόπον πραγματευόμενα, καθ' ὅσον πολλὰ τῶν ἐν αὐτοῖς οὔτε πλήρη οὔτε ἀκριβῆ εἶνε. Ἐλπίζομεν δ' ὅτι ἐν δευτέρᾳ ἐκδόσει θὰ φροντίσῃ ὁ συγγραφεὺς νὰ καταστήσῃ τὸ βιβλίον του καὶ ὡς πρὸς τοῦτο κρεῖσσον.

Χ.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Ἀλλόκοτος ὁ βίος μου· πενθηφορῶν γεννῶμαι
καὶ τελευτῶ πενθηφορῶν·
κ' ἐν ᾧ ἐν μέσῳ πάντοτε νεκρῶν περιπλανῶμαι,
οὐδένα ἔκλαυσα νεκρόν.
Τί πρᾶγμ' ἀπίστευτον! ἐὰν κοπῇ ἡ κεφαλή μου
καὶ ἡ διπλῆ μου ἡ οὐρά,
τὸ σῶμα, καίτοι ἔλειψαν κ' οἱ δύο ὀφθαλμοί μου,
βλέπει ὁρᾷ, βλέπει ὁρᾷ.

1883φ 11

2.

Κυβόλεξον τριγωνικὸν πρὸς συμπλήρωσιν.

Ξ	Ε	Ν	Ο	Φ	Ω	Ν
Ε	.	.	.	.	.	
Ν	.	.	.	.		
Ο	.	.	.			
Φ	.					
Ω	.					
Ν						

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Πολυξένη

2.

Περιποιοῦ πάντα ἐπισκεπτόμενόν σε ἐν τῇ οἰκίᾳ σου.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

18 Νοεμβρίου 1883 — ΑΘΗΝΩΝ — 18 Νοεμβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	378.—	500	361.—
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν Σεπ.	30,—	392 1[2	500	484.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	429.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	22,50	200,—	250	274.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	264.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	241.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	20.	225,—	250	251.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	101.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	977.—

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4140.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	286.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	132.—
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ καὶ Ἰούλ.	14.—	140	331.—
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	496.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου. . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	26.90
» . . .	Ὄψεως »	27.10
Γαλλίας—Ἐθνικῆς Τραπέζης	3ήμ.	108 —
» »	Τραπεζικὸν 3μην.	107

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	21.70
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	24.90
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (28 Νοεμβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ. 42 5[8
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	» 249
» » 9 0[0.	» 254
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	» 122
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ. 109 3[8 – 1[2
Παρισίων 3 » . . .	φρ. 23. 05 – 07 1[2
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ. 110
Εἰκοσάφραγκον	» 87 26[40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Θ. Α. Μ. Ἀργοστόλιον. Συγγράμματα μὲν τοῦ Carl Marx γνωρίζωμεν τὰ *Das Kapital*, *Kritik der politischen Oekonomie*, Hamburg, 1873, καὶ *Zur Kritik der politischen Oekonomie*, Berlin, 1859. Περὶ δὲ τοῦ βίου αὐτοῦ δύνασθε νὰ συμβουλευθῆτε τὰ μεγάλα βιογραφικὰ λεξικά. —Περὶ Τίμωνος τοῦ μισανθρώπου οὐδὲν γνωρίζομεν γραφὲν ἐπ' ἐσχάτων. — κ. Δ. Ν. Ὀδησσόν. Τὰ σταλέντα διὰ τοῦ κ. Ε. Ε. ἐλήφθησαν. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.—κ. Α. Ν. Ναύπλιον. Ἐν μὲν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς δὲν ὑπάρχουσι καθόλου, ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς πολίτας ἡ ἀποδοχὴ ξένων παρασήμων, ἀλλὰ μόνον τῶν ἀγγλικῶν. Ἐν πάσαις ταῖς ἄλλαις εὐρωπαϊκαῖς χώραις ἐπιτρέπεται ἡ ἀποδοχὴ ξένων παρασήμων ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀδείας τοῦ βασιλέως τῆς χώρας, εἰς ἣν ἀνήκει τις, χορηγουμένης διὰ βασιλικοῦ διατάγματος.—κ. Α. Δ. Σύρον. Ἀπεστάλησαν καὶ οἱ 3 τόμοι, διότι δὲν πωλοῦνται χωριστὰ μόνον ὁ Α' καὶ Γ'. Ἐπληρώθησαν περιπλέον λ. 50. Σχόλια καὶ κρίσεις ἑλληνικὰς ἐπὶ τοῦ «Ἀμλέτου» ἄλλας δὲν γνωρίζομεν πλὴν τῶν σημειουμένων. Ἐπὶ τοῦ «Βασιλέως Λὴρ» ἐδημοσίευσε μελέτην ἄλλοτε ὁ ποιητὴς Σπ. Βασιλειάδης.— κ. Ε. Δ. Γ. Λευκάδα. Ἐν τῷ γραφείῳ μας δὲν ὑπάρχει. Πωλεῖται δὲ παρὰ τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπώλαις ἀντὶ δρ 5, οἷς προσθετέον καὶ ταχυδρομικὰ τέλη.—Ἐπικουρείῳ. Τὰ μεγάλα δεῖπνα, εἶπε διάσημος γαστρονόμος, ὁμοιάζουσι πρὸς ἐχθρικὸν στρατόν. Ἐπειδὴ δὲν γνωρίζεις ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν πρὸς τὸν ὁποῖον ἔχεις νὰ πολεμήσῃς, ἀνάγκη νὰ κρατῇς μέγα ποσὸν ὀρέξεως ἐν ἐφεδρείᾳ.—κ. Γ. Β. Λονδῖνον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Ἤρξατο καὶ ἡ πρὸς τὸν κ. Π. Β. ἀποστολὴ τοῦ φύλλου. — Συνδρομητῇ Χ. Πάτρας. Βιβλίον τοιοῦτον τοῦ ἀναφερομένου συγγραφέως δὲν γνωρίζομεν.—κκ. F. I. Π. Βῶλον καὶ G. N. Βελεστῖνον. Ἐλήφθησαν. Τὸ βιβλίον ἀποσταλήσεται ὑμῖν ἅμα τῇ ἐκδόσει αὐτοῦ. — Ἀναγνωστρίᾳ τῆς «Ἑστίας». Αἱ δεσποινίδες πρὸ τοῦ τριακοστοῦ ἔτους αὐτῶν δὲν ἔχουσιν ἴδια ἐπισκεπτήρια. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης προσθέτουσι διὰ μολυβδοκονδύλου τὸ ὄνομά των ἐπὶ τοῦ ἐπισκεπτηρίου τῆς μητρός των. — κκ. Μ. Δ. Γ. Σύρον, Μ. Κ. Ῥοστὼβ καὶ Κ. Π. Γαύριον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. —Ἑρμῇ. Τὴν ἀπάντησιν προσεχῶς. — Φιλοδήμῳ. Ἐν διαφόροις Συλλογαῖς δημωδῶν ᾀσμάτων. Ἰδοὺ δὲ καὶ ἄλλα τινὰ παρόμοια ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐν τῷ ἄρτι ἐκδοθέντι Β' τεύχει τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστ. καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρίας :

Ὁλημερὶς 'ς τὸν καφενὲ κι' ὅλο καφέδες πίνω,
Κι' ὅταν σὲ συλλογίζωμαι ἀπάνω μου τοὺς χύνω.

—

Ἀνίσως καὶ δὲ σ' ἀγαπῶ, ἡ γλῶσσά μου νὰ πέσῃ·
Ἡ κεφαλή μου νὰ κοπῇ... ἀντάμα μὲ τὸ φέσι.

—

Μαυριδερό μου πρόσωπο μὲ τὴν ἐληὰ 'ς τὴ μούρη.
Ζωὴ 'ναι τούτη 'ς τὸν ντουνιᾶ, δὲν εἶνε καναβούρι.

κ. Λ. Σ. Ἐλήφθη σημείωσις τῆς παραγγελίας σας, πρὸς ἣν θέλομεν συμμορφωθῇ.— κ. Μ. Κ. Σμύρνην. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Μένουσι δ' ἔτι εἰς τὴν διάθεσιν ὑμῶν φρ. 2. Αἱ παρατηρήσεις δημοσιευθήσονται ἐν προσεχεῖ φύλλῳ.

Ἐρώτησις.—Ὑποβάλλεται ἡμῖν ἡ ἐρώτησις: «Πόθεν ὁ ἐν τῷ στρατῷ διδόμενος ἄρτος ὠνομάσθη Κουραμάνα, καὶ τίς ἡ τῆς λέξεως παραγωγή ;»

Ἡ εἰς αὐτὴν σταλησομένη ἐπιτυχὴς ἀπάντησις δημοσιευθήσεται ἐν τῷ τμήματι τούτῳ τοῦ Δελτίου.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[17 Νοεμβρίου (Πέμπτη) 1883]

Κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ὑποβληθέντα εἰς τὴν βουλὴν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους τοῦ 1884 τὰ μὲν ἔσοδα προϋπολογίζονται εἰς δρ. 84,650,000, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 84,352,000 ἑπομένως ὑπάρχει περίσσευμα δραχμῶν 298,000 — Κατὰ τὰς ἐπισήμους καταστάσεις, ἃς ὑπέβαλεν ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν εἰς τὴν βουλὴν, ἡ ὁλικὴ δύναμις τοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν 31 λήξαντος Ὀκτωβρίου ἀνήρχετο εἰς 22,324 ἄνδρας, διαιρουμένους κατὰ σώματα εἰς 8,724 τοῦ πεζικοῦ, 3,657 τῶν εὐζώνων, 2,245 τοῦ πυροβολικοῦ, 1,222 τοῦ ἱππικοῦ, 1433 τοῦ μηχανικοῦ, 347 τῶν νοσοκόμων, 138 τοῦ ὁπλοστασίου, 104 τοῦ ὑλικοῦ τοῦ πολέμου, 4,005 τῆς χωροφυλακῆς καὶ 449 τῶν διαφόρων ὀργανικῶν θέσεων. Ἐκ τούτων 1,414 εἰσὶν ἀξιωματικοί, 362 ἀνθυπασπισταὶ καὶ ἀρχιμουσικοί, 3,354 ὑπαξιωματικοί, 556 μουσικοὶ καὶ σαλπιγκταὶ καὶ 16,638 ὑποδεκανεῖς καὶ στρατιῶται. — Ἀφιχθήσεται προσεχῶς εἰς Ἀθήνας, ἔνθα θέλει παραχειμάσει, ὁ Μέγας δοὺξ Παῦλος ἀδελφὸς τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας — Τὸ συμβούλιον τῆς Πανελληνίου Ἀτμοπλοΐας ἀπεφάσισε τὴν παραγγελίαν τεσσάρων νέων ἀτμοπλοίων κατασκευασθησομένων ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου καὶ ἀπέρχεται ἐπιστατήσων εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτῶν ὁ κ. Γιαλούσης. — Ἀπὸ τῆς 14 ἱσταμένου μηνὸς ἤρξατο ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου περὶ δικαιώματος καταναλώσεως ἐπὶ τοῦ καπνοῦ καὶ ἡ λειτουργία τῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως συστηθέντων καταστημάτων κοπῆς καὶ συσκευῆς τοῦ καπνοῦ — Ἡ Κυβέρνησις ἐνέθετο εἰς τοὺς ἐν ὑπηρεσίᾳ αὐτῆς Γάλλους μηχανικοὺς τὴν χωροστάθμισιν ὅλου τοῦ μεταξὺ τῆς πρὸ τῶν ἀνακτόρων δενδροστοιχίας, τῆς Πλατείας τοῦ Ὀλυμπιείου, τοῦ Ἰλισσοῦ καὶ τοῦ ἀνακτορικοῦ κήπου περιλαμβανομένου χώρου, ἔνθα πρόκειται νὰ φυτευθῇ πέριξ τοῦ μεγάρου τῶν Ὀλυμπίων ἄλσος πρὸς περίπατον. Τὸ σχέδιον γενήσεται εἰς μεγάλην κλίμακα (1 : 500 τοῦ φυσικοῦ μεγέθους), διότι ἐπ' αὐτοῦ πρόκειται νὰ κανονισθῶσιν καὶ αἱ κατὰ τὴν περὶ τὸ ἐργαστήριον τῶν ἀπόρων γυναικῶν συνοικίαν σκοπούμεναι ῥυμοτομίαι. — Παρατηρεῖται ἐπ' ἐσχάτων τάσις τις πρὸς αὐτοκτονίαν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει. Οὕτω τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα τρεῖς ἀναφέρονται αὐτοκτονήσαντες: ὁ ἀνθυπασπιστὴς τοῦ πυροβολικοῦ Χρίστμαν, ἕνεκα ἐλλείμματος ἐν τῇ ἀνατεθειμένῃ αὐτῷ διαχειρίσει τῶν οἰκονομικῶν τοῦ τάγματός του, ὁ ὑπάλληλος τοῦ τραπεζιτικοῦ οἴκου τοῦ κ. Βούρου Σπυρίδων Δεσύλλας καὶ ὁ Ρῶσσος ῥάπτης Ἰωάννης Στεφάνου, ἕνεκα οἰκογενειακῶν λόγων οἱ τελευταῖοι. — Μεταξὺ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ τοῦ κ. Γουλιέλμου Βίννεϋ, ἀντιπροσώπου τῆς τηλεγραφικῆς ἑταιρίας Eastern καὶ διευθυντοῦ τῶν ἐν Ἑλλάδι ὑποβρυχίων γραμμῶν, συνήφθη σύμβασις περὶ κατασκευῆς διαφόρων ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ὑποβρυχίων γραμμῶν. — Ἐξακολουθοῦσι δραστηρίως αἱ ἐργασίαι πρὸς κατασκευὴν τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πάτρας σιδηροδρόμου. Ἤδη ἡ στρῶσις τῶν τροχιῶν προὐχώρησε μέχρι τοῦ χωρίου Καματεροῦ καὶ ἕως ἐκεῖ λειτουργεῖ ἤδη ἡ ἀτμομηχανὴ μετὰ τῶν μεταφορικῶν βαγονίων καὶ ἑνὸς βαγονίου δι' ἐπιβάτας Συγχρόνως ἐργασίαι γίνονται μεταξὺ Ἐλευσῖνος καὶ Μεγάρων καὶ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Καλαμακίου. Ἡ πρώτη ἐγκαινισθησομένη γραμμὴ κατὰ τὰ τέλη προσεχοῦς Ἰανουαρίου ἔσται ἡ γραμμὴ Κορίνθου καὶ Καλαμακίου Τὸν προσεχῆ Δεκέμβριον ἀφικνεῖται τὸ μεῖζον μέρος τοῦ ὑλικοῦ, ἤτοι ἀτμομηχαναὶ ἓξ καὶ πολλὰ βαγόνια.—Ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς βελγικῆς κυβερνήσεως ἡ ἐν Ἀθήναις σύστασις διπλωματικοῦ γραφείου, δι' ὃ καὶ στέλλεται ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀντιπρόσωπος αὐτῆς μὲ τὸν βαθμὸν ἐπιτετραμμένου.

Πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» τὰ ἑξῆς δύο βιβλία εἰς μέγα σχῆμα μεθ' ὡραίων εἰκόνων :

Histoire de mes ascensions par Gaston Tissandier. Récit de vingt-quatre voyages aériens (1868—1877) Ouvrage illustré de nombreux dessins. Σελ. 341, Δραχ. **10.**

Les braves gens par J. Girardin. Ouvrage illustré de 115 vignettes. (Couronné par l'Académie française). Σελ. 307. Δραχ. **5.**

Πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» τὰ ἑξῆς βιβλία :

Georg. Rathgeber : Grossgriechenland und Pythagoras. δρ. 15 75

Description du golfe de Venise et de la Morée par M. B. ingenieur de la marine. δρ. 10

Lettres inédites de Coray à Chardon de la Rochette (1790-1796). δρ. 5

H. de Ferron Theorie du Progrès 2 τόμοι δρ. 5

Φλαυΐου Φιλοστράτου βίοι σοφιστῶν. Ἔκδοσις Kayser. δρ. 6

Ἐφημερὶς νομική (1866) δρ. 2

Ἡ κρίσις τοῦ Πάριδος ποίημα μυθολ. Ἐρωτ. καὶ ἠθικὸν Δημητρίου Γουζέλη τοῦ ἐκ Ζακύνθου. 1817 δ.6

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία· τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

Διάφορα βιβλία εἰς τιμὰς συγκαταβατικὰς πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΤΟ ΦΩΣ ἡ γνωστὴ σατυρικὴ ἐφημερὶς τοῦ κ. Σ. ΚΑΡΥΔΗ δεδεμένη εἰς ἕνα τόμον περιέχοντα ἀπὸ 1-184 ἀρ. τῆς Β' περιόδου, πωλεῖται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ δρ.25

L'UNIVERS ILLUSTRÉ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.

Paris, Rue Auber, 3.

LA MODE FRANÇAISE

37 = Rue de Lille, à Paris = 37

Ἐφημερὶς τοῦ συρμοῦ εἰκονογραφική.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 361. — 27 Νοεμβρίου 1883. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 413

—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΛΙΑΔΟΣ μετάφρασις ὑπὸ Γεωργίου Παράσχου.

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ. Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν.

Ο ΚΑΠΝΟΣ.

ΠΟΝΤΙΚΟΙ ἐπιχειρηματίαι ὑπὸ Κ. Δ. Καλλιοντζῆ.

ΤΑ ΕΠΙΣΤΟΛΙΚΑ δελτάρια.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

Ἐπιστέλλονται ἡμῖν τὰ ἑπόμενα περὶ βιβλίου, ἐφ' οὗ βραχεῖαν βιβλιογραφίαν ἐδημοσιεύσαμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ δελτίῳ τῆς «Ἑστίας».

Κύριε ἐκδότα τῆς «Ἑστίας»,

Ἐν τῷ τελευταίῳ ὑμῶν Δελτίῳ ἀνέγνωμεν ἐν βραχὺ βιβλιογραφικὸν ἄρθρον περὶ τοῦ νέου βιβλίου τοῦ Γερμανοῦ Aug. Boltz, τοῦ ἐπιγραφομένου Die hellenischen Taufnamen etc· ἤτοι τὰ Ἑλληνικὰ κύρια [βαπτιστικὰ] ὀνόματα τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἐφ' ὅσον κατάγονται ἐξ ἀρχαίων, κατὰ τὴν χρῆσιν καὶ σημασίαν αὐτῶν συνταχθέντα ὑπὸ Α. Β. Λιψία, σελ. 48. Ὁ βιβλιογράφος ἀφοῦ ἐπήνεσεν, ὡς ἦτο δίκαιον, τὸν φιλελληνισμὸν τοῦ συγγραφέως, δὲν μένει ἕως αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπαινεῖ καὶ τὸ βιβλίον, διότι περιέχει ὑπεράσπισιν ἡμῶν κατὰ τῶν σκωπτόντων ἡμᾶς περιηγητῶν ἕνεκα τῆς χρήσεως, ἣν ποιούμεθα ὀνομάτων εὐκλεῶν τῆς ἀρχαιότητος, ὡς νὰ μὴ εἴχομεν δίκαιον νὰ μεταχειριζώμεθα τὰ οἰκεῖα ἡμῶν πράγματα καὶ ὀνόματα. Προσθέτει δὲ μόνον ὁ βιβλιογράφος, ὅτι τινὰ τῶν ἐν τῷ ἀγγελλομένῳ βιβλίῳ ἐπεθύμει ἄλλως νὰ τὰ εἶχε πραγματευθῇ ὁ συγγραφεύς. Ἀλλ' ἡμεῖς ἔχομεν νὰ ἐκπληρώσωμεν χρέος ὄχι εὐφρόσυνον, λέγοντες, ὅτι ἀπὸ ὅλως ψευδοῦς ὑποθέσεως ὁρμηθεὶς συνέταξε τὴν πραγματείαν του ὁ συγγραφεύς. Ὑποθέτει δηλ. ὅτι ὅσα ἡμεῖς τὴν σήμερον τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος κύρια ὀνόματα ὡς βαπτιστικὰ μεταχειριζόμεθα, οὕτω τὰ παρελάβομεν παρὰ τῶν ἀμέσων ἡμῶν προγόνων, τὸν Ἀγαμέμνονα, λέγω, τὸν Ἀχιλλέα, Σόλωνα, Λυκοῦργον, Χαρίλαον, Σωκράτην, Πλάτωνα, Περικλῆν, Ἀριστοτέλην, τὰς Ἀθηνᾶς, Ἀφροδίτας, Πηνελόπας, Καλλιόπας, Σαπφοῦς κττ. Λανθάνει δὲ ὅλως αὐτόν, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν τοιούτων ὀνομάτων ἤρχισε παρ' ἡμῖν μόλις πρὸ ἑνὸς αἰῶνος ἤτοι ἀπὸ τῆς πρώτης τῶν Γάλλων ἐπαναστάσεως, ὅτε γενικὸς πόθος πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ ζῆλος πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην ἀνήφθη μάλιστα δὲ παρ' ἡμῖν, ὅστις καὶ ἐκαρποφόρησε διὰ τοῦ σπόρου τῶν γραμμάτων τὴν ἀναγέννησιν ἡμῶν τὴν πολιτικήν. Θαυμάζομεν δέ, πῶς δὲν ἔτυχε νὰ λάβῃ ὁ φιλέλλην ἀνὴρ εἰς χεῖράς του βιβλία τινὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος καὶ ἐκ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος, ἔνθα ἤθελεν ἰδεῖ, ὁποῖα ἦσαν τότε τὰ ὀνόματα τῶν συγγραφέων, τῶν ἐκδοτῶν, τῶν τυπογράφων, τῶν προστατῶν ἤτοι Μαικηνῶν εἰς οὓς ἀφιεροῦντο τὰ βιβλία, τῶν πολυπληθῶν τέλος συνδρομητῶν, ὄχι βέβαια Θεμιστοκλεῖς, Σοφοκλεῖς, Ὀδυσσεῖς, Ἰφιγένειαι, Ἀρσινόαι, ἀλλὰ Ἰωάννης, Πέτρος, Παῦλος, Γεώργιος, Κωνσταντῖνος, Ἀντώνιος, Μιχαήλ, Ἰάκωβος, Παναγιώτης, Μαρίαι, Σμαράγδαι, Αἰκατερίναι, Χάϊδω, Δέσπω, Παρασκευή, Κυριακή, Σταμάτα κτλ. Ταῦτα δ' ἐπικρατοῦσι καὶ νῦν. Εἰ δέ τινα ἦσαν τότε καὶ νῦν ὄζοντα ἀρχαϊσμοῦ ὀνόματα, οἷον Ἑλένη, Εἰρήνη, Θεοδώρα, Δημήτριος, Ἀλέξανδρος, Φίλιππος, Νικόλαος κττ. αὐτὰ ἦσαν ἤδη προηγιασμένα καὶ ἐξηγνισμένα πρόπαλαι διὰ τῆς ἐν τοῖς Χριστιανικοῖς χρόνοις διαμεινάσης ἀδιακόπου χρήσεώς των. Τοιαῦτα καὶ τὰ τῶν κληρικῶν μας Ἄνθιμος, Μακάριος, Πολύκαρπος, Θεόκλητος κτλ.

Ὅτι δὲ ὄντως οὐχὶ ἀπερίεργός τις καὶ ἁπλῆ διὰ παραδόσεως χρῆσις ἔφερε μέχρις ἡμῶν τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος εὐκλεῆ ὀνόματα, ἀλλὰ λελογισμένη ἐν τοῖς νεωτάτοις χρόνοις ἐκλογὴ τὰ ἀνεζωπύρησεν, ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι πολλὰ ἄλλως κάλλιστα καὶ ἐκφραστικώτατα τῆς ἀρχαιότητος ὀνόματα δὲν εἰσηγάγομεν ἐσχάτως εἰς χρῆσιν, διότι δὲν ἦσαν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Λ. χ. τίς τὴν σήμερον καὶ πρὸ δεκαετηρίδων τινῶν βαπτίζων ὀνομάζει τινὰ Ἀμφιχάρην, ἢ Καλλιτέλην, ἢ Ἀρίστανδρον, ἢ Μενεκλῆν, ἢ Κράτειαν, ἢ Ἡγησαρέτην, ἢ Μνησιστράτην, ἢ Τιμομάχην; Οὐδείς. Πῶς δ' ἐκ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ὀνομάτων δὲν ἔτυχεν οὐδὲ ἓν κἂν νὰ ἔλθῃ μέχρις ἡμῶν καὶ μάλιστα ἐνῷ τινὰ τοὐλάχιστον τοιαῦτα ἔφερον καὶ ἅγιοι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τιμώμενοι, οἷα τὰ Ἀγαθόνικος, Ἄρχιππος, Ὀνήσιμος, Μηνοδώρα, Μητροδώρα, Νυμφοδώρα; Ἡ ἀπόκρισις εὐχερής. Διεκόπτετο κατὰ καιρούς τινας ἡ πάντων ἀδιακρίτως τῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων χρῆσις ἕνεκα διαφόρων κοινωνικῶν αἰτιῶν, ἐκεῖνα δὲ πλέον ἐπεκράτουν εἰς τέλος, καθ' ὧν δὲν ἀντετάσσετο μεγάλως ἡ πολιτεία ἢ ἡ ἐκκλησία, ἔτι δὲ καὶ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τὸ Χριστιανικὸν πλήρωμα πολὺ ἐσεβάσθη, τῶν δὲ ταπεινοτέρας δόξης ἁγίων τὰ ὀνόματα ἢ κατὰ τόπους περιωρίζοντο ἢ ὅλως ἐξέλειπον κατὰ μικρόν.

Τοσαῦτα, κύριε ἐκδότα, ὀλίγα μὲν ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, ἱκανὰ δ' ὅμως ἐν τῷ παρόντι ἔκρινα νὰ ἐπιστείλω ὑμῖν, ἂν θέλητε νὰ καταχωρίσητε εἰς τὸ Δελτίον. Ὁ δὲ φιλέλλην Γερμανὸς νομίζω, φίλος ὢν καὶ τῆς ἀληθείας, δὲν θὰ δυσαρεστηθῇ. Δὲν βλάπτει δέ, ἂν καὶ εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν βιβλιογραφοῦντας ὑπομνησθῇ τὸ καθῆκον ὃ ἔχουσι, νὰ μὴ ἐνισχύωσι διὰ ὑπερμέτρου ἀβροφροσύνης τὰς πλάνας τῶν ἀλλογενῶν, εἰς ἃς δι' ἄγνοιαν τῶν ἡμετέρων πραγμάτων τόσον συχνὰ περιπίπτουσιν. Ἡ ἀλήθεια ἡμᾶς σώσει. Ὁ δὲ φιλελληνισμὸς τῶν Εὐρωπαίων δύναται τότε μόνον νὰ ἐνεργῇ ἐπωφελῶς ἡμῖν καὶ τῇ ὅλῃ ἀνθρωπότητι καὶ νὰ καταπολεμῇ τοὺς σκώπτοντας τὰ μικρὰ ἔθνη, ὅταν λαμβάνῃ τοὺς λόγους του ἐκ τῶν ἀναμφισβητήτων ἱστορικῶν γεγονότων. Οὐδενὸς ἄλλου ἔχει χρείαν.

Σ. Α. Κ.

—

Ἀπέναντι τῆς τελευταίας ἐκτάκτου ἀναπτύξεως τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ τῆς μεγίστης χρησιμότητος αὐτοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τὰς πολυειδεῖς ἐν τῇ κοινωνίᾳ καθημερινὰς ἐφαρμογὰς αὐτοῦ, πρό τινος καιροῦ ἐπίσημοι τῆς Γαλλίας ἄνδρες, ἐν οἷς ὁ Cochery ὑπουργός, ὁ Φερδινάνδος Λεσσέψ, οἱ Δουμᾶς καὶ Βερτράνδ, ἰσόβιοι γραμματεῖς τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, ὡς καὶ ἕνδεκα Ἀκαδημαϊκοί, οἱ καθηγηταὶ τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς Charles Robin, Marey, Gavarret, οἱ διάσημοι ἠλεκτροθεραπευτικοὶ ἰατροὶ Onimus, Tripier, Tommasi, Apostoli κλπ. συνελθόντες ἔθεσαν τὰς βάσεις μεγάλης Διεθνοῦς ἠλεκτρικῆς Ἑταιρίας, ἥτις νὰ συμπεριλάβῃ ἅπαντας τοὺς ἐνδιαφερομένους ἐπιστήμονας ὅλων τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν, ὅπως ἐν ἀδελφότητι συνεργασθῶσιν εἰς τὸ εὐρὺ τοῦτο καὶ λαμπρὸν κεφάλαιον τῆς ἐπιστήμης, ὡς πρὸ καιροῦ ἤδη ἀνήγγειλε τοῦτο ὁ ἡμέτερος ἀνταποκριτὴς τῆς «Ἑστίας» ἐν τοῖς «Χρονικοῖς ἐκ Παρισίων».

Τὰ ἔργα τῆς ἑταιρίας ταύτης διῃρέθησαν εἰς 6 πρωτεύοντα τμήματα ἀναφερόμενα εἰς 6 διαφόρους κλάδους ἀναπτύξεως τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ἐν οἷς ἓν τῶν σπουδαιοτέρων τμημάτων εἶνε καὶ τὸ τῆς ἠλεκτροχημείας καὶ ἠλεκτροθεραπευτικῆς.

Digitized by Google

Ἡ σπουδαιοτάτη αὕτη ἐπιστημονικὴ διεθνὴς ἑταιρία σήμερον ἀριθμεῖ πλείονα τῶν 1150 μελῶν συνενοῦσα καὶ συνδέουσα τοὺς διαφόρους ἐπιστήμονας 22 ἐθνικοτήτων. Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν μελῶν εἰσὶ πλεῖστοι ἐπίσημοι καθηγηταὶ Φυσικῆς, Χημείας, Φυσιολογίας, Ἰατρικῆς κλπ. διαφόρων πανεπιστημίων τῆς Γαλλίας καὶ τῶν πλείστων πεπολιτισμένων ἐθνῶν, ἐν οἷς ὁ Du-Bois-Reymond, καθηγητὴς τῆς ἰατρικῆς καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ἐν Βερολίνῳ, ὁ Kirchhoff, καθηγητὴς ἐπίσης ἐν Βερολίνῳ, ὁ William Adams, καθηγητὴς ἐν Λονδίνῳ, ὁ Jenkin ἐν Ἐδιμβούργῳ, ὁ Lenz ἐν Πετρουπόλει, ὁ Stoletow ἐν Μόσχᾳ, ὁ Cieszbowski μέλος τῆς ἐν Κρακοβίᾳ Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ὁ Zenger καθηγητὴς ἐν Πράγᾳ, ὁ Weber ἐν Ζυρίχῃ, ὁ Rousseau ἐν Βρυξέλλαις, ὁ de Paiva καθηγητὴς καὶ μέλος τῆς ἐν Λισβόννῃ Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ὁ Péral καθηγητὴς ἐν San-Fernando τῆς Ἱσπανίας, ὁ Snyder καθηγητὴς ἐν Φιλαδελφείᾳ κλπ. κλπ. Ἔτι δὲ ὁ λόγιος ἐν Παρισίοις πρεσβευτὴς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. Morton, καί, ὡς ἐννοεῖται, πάντες περίπου ὅλων τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν οἱ Διευθυνταὶ τῶν Τηλεγράφων, ἐκτὸς δυστυχῶς τῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐκ τῆς πατρίδος ἡμῶν μέλη εἰσὶ μόνον ὁ φιλόπονος καθηγητὴς τῆς Φυσικῆς κ. Τιμολέων Ἀργυρόπουλος, ὁ ἐν Παρισίοις διατρίβων εὐπαίδευτος ἰατρὸς κ. Ἰωάννης Φουστάνος καὶ ὁ κ. Ἐμμανουὴλ Ῥοδοκανάκης ἐπίσης ἐν Παρισίοις διαμένων.

— Ὁ «Παρνασσὸς» δίδει τὰς ἑξῆς λεπτομερείας περὶ τῆς ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ νέας αἰθούσης τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας. Ἡ αἴθουσα αὕτη περιλαμβάνει συλλογὴν πηλίνων εἰδωλίων καὶ ἄλλων πηλίνων ἀντικειμένων ἐκ διαφόρων προελεύσεων, ἐν αἷς διακρίνεται ἡ καλὴ συλλογὴ τῶν ταναγραίων κορῶν ἐκ χιλίων διακοσίων περίπου ἀποτελουμένη, καὶ ἄλλη περιέργων πηλίνων εἰδωλίων ἐξ Αἰγίνης, Τεγέας, Μεγάρων καὶ Μυρρίνης τῆς ἐν Αἰολίδι. Μετὰ τὴν συλλογὴν τῶν πηλίνων εἰδωλίων ἀξία πολλοῦ λόγου εἶνε ἡ τῶν μολυβδίνων σταθμῶν, ἥτις εἶνε μία τῶν πληρεστέρων ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν. Μεταξὺ τούτων ὑπάρχει τετράμνουν καὶ δίμνουν καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ὑποδιαιρέσεις καὶ σιδηροῦς περίεργος σταθμὸς φέρων τὴν ἐπιγραφὴν «Ἱερὸν Ἀμφιαράου». Τὴν συλλογὴν δὲ ταύτην συμπληροῖ σειρὰ ἐκ βυζαντινῶν σταθμῶν. Ἐν τοῖς μολυβδίνοις ἀντικειμένοις καταριθμητέον τὴν ἐνδιαφέρουσαν σειρὰν ἐλασμάτων ἐνεπιγράφων ἐξ Εὐβοίας, καὶ τὴν συλλογὴν τῶν ἐνεπιγράφων πεσσῶν, σφενδονῶν καὶ τὰ μολύβδινα ἐλάσματα (κιτάρας) ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ περίεργον μολύβδινον ἁλτῆρα ἐξ Ἐλευσῖνος. Ἕπεται τρίτη ἡ συλλογὴ χαλκῶν καὶ ὀρειχαλκίνων ἀντικειμένων. Δόρατα καὶ αἰχμαὶ βελῶν, ξίφη, δοράτων σαυρωτῆρες, περικεφαλαῖαι, πέδιλα, ζῶναι καὶ στλεγγίδες. Ἔτι δὲ τρίαινα ὀρειχαλκίνη, ἀνάθημα, φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν «Ξενιάδας Διοδώρου Κορίνθιος ἀνέθηκε». Ἔτι δὲ σικύα ἰατρικὴ περὶ ἧς ἐγένετο ἄλλοτε λόγος ἐν τῷ «Παρνασσῷ» (τόμ. ϛ', σ. 769) καὶ ἐργαλεῖα ἰατρικὰ καὶ χειρουργικὰ καὶ ἀγγεῖα καὶ σκεύη διάφορα οἰκιακῆς χρήσεως, ἀστράγαλοι, σφραγῖδες, λαβαὶ ἀγγείων, λαβαὶ τριπόδων, λύχνοι, κάτοπτρα διάφορα Κορίνθου, Μεγάρων, Ἀθηνῶν, καὶ ἀγγεῖον περίεργον φέρον πέριξ τοῦ χείλους διάτρητον τὴν ἐπιγραφὴν ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΔΗΛΙΟ : ΚΑ. Ἔτι δὲ σύμβολα δικαστικὰ διάφορα, ψῆφους δημοσίας καὶ διαθήκην. Πάντων ὑπολείπεται ὁμολογουμένως ἡ συλλογὴ χαλκῶν καὶ ὀρειχαλκίνων ἀγαλματίων καὶ ὡς πρὸς τὸν πλοῦτον καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀντικειμένων.

Πάντα δὲ ταῦτα τὰ ἀντικείμενά εἰσι κατατεταγμένα λίαν εὐπρεπῶς καὶ τιμῶσι λίαν τὴν φιλοκαλίαν τῶν ἐπιμελουμένων τῶν συλλογῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας. Ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ προσωρινῶς κατετέθησαν μέχρις οὗ καταλλήλως ἱδρυθῶσιν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ, καὶ γλυπτὰ ἔργα ἐκ τῶν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἀνασκαφῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας. Τὰ γλυπτὰ ταῦτα ἀντικείμενά εἰσι κεφαλὴ ἀνδρική, ἀμαζὼν ἔφιππος, ἀμαζόνες κατακείμεναι δύο, μορφαὶ γυναικεῖαι δύο, κορμὸς Νίκης, τεμάχια δύο κεφαλῶν γυναικείων, τεμάχια δύο κεφαλῶν ἀμαζόνων, καὶ ἄλλα μικρὰ τεμάχια.

— Εὐάριθμος ἑταιρία αὐστριακῶν φιλοτέχνων, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀρχιδουκὸς Ῥαΐνερ καὶ τοῦ πρίγκιπος Λιχτενσταΐν, ἐπεχείρησε, τῇ γενναίᾳ συνδρομῇ τοῦ ὁμογενοῦς Κ. Ν. Δούμπα, Ῥότσχιλδ, Ζίχη καὶ ἄλλων, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπιστημονικὴν ἐκδρομὴν εἰς Λυκίαν καὶ ἐκόμισεν εἰς Βιένναν πλεῖστα ἀρχαῖα ἑλληνικὰ ἀνάγλυφα κολοσσιαίου μνημείου. Ἐφέτος ἐπεχείρησεν ἑτέραν οὐχ ἧττον δαπανηρὰν ἐκδρομήν, ἵνα κομίσῃ αὐτὸν τὸν πυλῶνα τοῦ μνημείου, ἕλκοντα βάρος 260 ἑκατολλίτρων, ἕνα ἰσοβαρῆ σαρκοφάγον μεστὸν ἀναγλύφων καὶ ἐπιγραφῶν καὶ ἄλλα παραπλήσια. Τὸ μνημεῖον ἐν Λυκίᾳ ἵσταται ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὄρους 2400 π. ὑψηλοῦ, ἀπεχούσης ἑπτὰ ὥρας ἀπὸ τῆς παραλίας. Ἡ ἔλλειψις ὁδῶν, ὕδατος, καταλυμάτων καὶ ἄλλων χρειωδῶν καθιστᾷ λίαν δυσχερὲς τὸ ἔργον τῶν φιλοτέχνων· θὰ κατισχύσῃ ὅμως ἡ φιλοτιμία, δι' ἧς ἡ αὐστριακὴ πρωτεύουσα θὰ προσλάβῃ νέον κόσμημα ἐν τῶν τεραστίων καλλιτεχνημάτων τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος.

— Ὑποστὰς τὴν νόμιμον δοκιμασίαν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ὁ διδάκτωρ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν κ. Νικόλ. Χ. Ἀποστολίδης ἐγένετο δεκτὸς παμψηφεὶ ὡς ὑφηγητὴς τῆς ζῳολογίας. Ὁ κ. Ἀποστολίδης εἶνε εἷς ἐκ τῶν ἱκανωτέρων νέων ἡμῶν ἐπιστημόνων, διακριθεὶς ἤδη καὶ διά τινων αὐτοῦ ἀξιολόγων ἔργων, γαλλιστὶ δημοσιευθέντων.

— Ἐξεδόθησαν δύο ἔτι τεύχη, Η' καὶ Θ', τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐκδότου κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου περιοδικῶς ἐκδιδομένου ἀριστουργήματος τοῦ Οὐγκὼ «Οἱ ἄθλιοι». Ἀναγγέλλεται δ' ὅτι, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν «Ἀθλίων» διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκδοθησομένου δεκάτου τεύχους, θέλει ἀρχίσει ἡ δημοσίευσις τοῦ μυθιστορήματος «Τὰ ἀληθῆ μυστήρια τῶν Παρισίων» τοῦ Εὐγενίου Φραγκίσκου Βιδόκ.

— Ὁ αὐτὸς φιλόκαλος ἐκδότης ἐξέδωκε καὶ κομψοτάτους ἡμεροδείκτας τοῦ 1884 εἰς 42 διάφορα σχήματα. Εἶνε συντεταγμένοι ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ φέροντες ἐν ἐπικεφαλίδι τὸ ὄνομα τοῦ ἐκδότου καὶ κοσμοῦνται δι' ὡραίων εἰκόνων.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Εἶμ' ἔμψυχος καὶ ἄψυχος κατὰ τὰς περιστάσεις·
Ὅταν πλανῶμ' ἐλεύθερος 'ς τὰς κυανᾶς ἐκτάσεις,
εἶμ' ἔμψυχος καὶ ἰσχυρός.
Καὶ ὅταν πάλιν δέσμιος 'ς τὰς χεῖρας τῶν παιδίων
εἰς τὴν σειρὰν εὑρίσκομαι τῶν ἄλλων παιγνιδίων,
ἄψυχος εἶμαι καὶ οἰκτρός.
Ἐὰν ἀπὸ τοῦ ὅλου μου τὸ τρίτον ἐξαιρέσῃς,
θὰ μείνουν δύο, καὶ αὐτὰ ἐντέχνως ἂν προσθέσῃς,
θὰ εὕρῃς δώδεκα . . . ἐμπρός !

1883Ψ[12]

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Κόραξ.

Τοῦ προβλήματος τούτου ἐστάλη ἡμῖν καὶ ἡ ἑξῆς ἔμμετρος λύσις·

Εἰς κρημνοὺς ἀπροσίτους γεννῶμαι
Εἰς τὰ πτώματα τρέχω, πλανῶμαι
Κ' ἔχω κόρακος μαῦρα πτερά.
Κεφαλὴν καὶ οὐρὰν ἂν θελήσῃς
Νὰ μοῦ κόψῃς· Τί εὔκολος λύσις!
Ὁ πρὶν κόραξ δὲν ζῇ, ἀλλ' ὁρᾷ.

Κιαρα Καλλονα.

2.

Ξ	Ε	Ν	Ο	Φ	Ω	Ν
Ε	Φ	Ο	Ρ	Ω	Ν	
Ν	Ο	Θ	Ο	Σ		
Ο	Ρ	Ο	Σ			
Φ	Ω	Σ				
Ω	Ν					
Ν						

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

25 Νοεμβρίου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** **25 Νοεμβρίου 1883**

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	3[illegible]8 —	500	360 —
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392 1[2	500	429.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	40[illegible],—	500	
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	270.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200 —	250	260.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	208.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	249.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100 —	100	102.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 12 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	27[illegible]

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ	300	1,000	
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21 38	300	290.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10 70	100	133.5
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	140	140. 25
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	50[illegible].50
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου. . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	27.15
» . . .	Ὄψεως »	27.40
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης	3μ.	109 -
» »	Τραπεζικὸν 3μην	107 3[4

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	21.85
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	25.—
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (28 Νοεμβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	42 5[8
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	249
» » 9 0[0.	»	251
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	122
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109 3[8 - 1[2
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	23 05 - 07 1[2
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 26[40

Παρατηρήσεις

*Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελ υταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Ι. Φ. Παρισίους. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ταχυδρομικῶς σᾶς ἐγράψαμεν, συναποστείλαντες καὶ τὰ πρῶτα ἀντίτυπα. — κ. Ι. Η. Π. Στρασβοῦργον. Καλὸν μέν, ἀλλὰ choquant, διὸ καὶ δὲν δυνάμεθα ἀτυχῶς νὰ τὸ δημοσιεύσωμεν.— Μιᾷ συνδρομητρίᾳ. Εἶνε ἀποτέλεσμα φιλαυτίας καὶ ἐγωϊσμοῦ εἰς τὰς πλείστας. Οἱ λόγοι σας δὲ μᾶς ὑπενθυμίζουν ἀνέκδοτον τῆς περιπύστου ἐπὶ καλλονῇ καὶ ἀγαθότητι, πρὸς δὲ καὶ ἐπὶ φιλαρεσκείᾳ κυρίας Recamier. Ἡ κυρία αὕτη εἰς τὰς φιλοφρονήσεις φίλης της, μεθ' ἧς συνηντήθη μετὰ πάροδον πολλοῦ χρόνου, ὅτι διατηρεῖ ὅλην τὴν καλλονὴν τοῦ προσώπου της, ἀπεκρίθη· «—Ἆ, φιλτάτη, αὐτὰ εἶνε ὀνειροπολήματα· ἀφ' ἧς ἡμέρας εἶδον ὅτι οἱ μοσχομάγκαι τῶν ὁδῶν δὲν ἔστρεφον πλέον τὸ πρόσωπόν των πρὸς ἐμὲ διερχομένην, κατενόησα ὅτι τὸ πᾶν τετέλεσται».—κ. Μ. Δ. Π. Πύργον. Δύνασθε νὰ τὸ ζητήσητε παρά τινος τῶν ἐνταῦθα βιβλιοπωλῶν, διότι ἡμεῖς μόνα τὰ ἐν τῷ γραφείῳ ἡμῶν εὑρισκόμενα δυνάμεθα νὰ προμηθεύωμεν. — κ. Π. Λ. Σύρον. Εἰς τὸν κομιστὴν τῆς ἐπιστολῆς σας παρεδόθησαν πάντα τὰ σημειούμενα φύλλα καὶ οἱ τόμοι.—Κυρίᾳ Ε*. Δαμάσκηνα ἢ δαμασκηνὰ λέγονται ἐκ τοῦ τόπου τῆς πρώτης προελεύσεώς των. Κυρίως ἑλληνιστὶ ἐκαλοῦντο κοκκύμηλα.—κ. Α. Δ. Σύρον, Α. Μ. Δ. Σπάρτην. Ἐλήφθησαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Ν. Α. Ἡ ἀρχαιοτέρα περὶ βιβλιεμπορίας μνεία παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὑρίσκεται ἐν τῷ Ξενοφῶντι. Ὁμιλῶν οὗτος (ἐν Ἀναβ. VII, Ε', 12) περί τινων παρὰ τὸν Εὔξεινον οἰκούντων Θρᾳκῶν, οἵτινες τὰ ἐκεῖ ἐξοκέλλοντα πλοῖα ἐληΐζοντο, προσθέτει· «Ἐνταῦθα ηὑρίσκοντο πολλαὶ μὲν κλῖναι, πολλὰ δὲ κιβώτια, πολλαὶ δὲ βίβλοι γεγραμμέναι, καὶ τἄλλα πολλὰ ὅσα ἐν ξυλίνοις τεύχεσι ναύκληροι ἄγουσι».—κ. Λ. Λ. Ἀργοστόλιον. Ἀπεστάλησαν. Βιβλία τοῦ συγγραφέως ὃν ἀναφέρετε δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῷ γραφείῳ μας.—κ. Α. Ξ. Ἡράκλειον. Τὰ χρήματα μετὰ τῆς ἐπιστολῆς παρεδόθησαν τῷ Διευθυντῇ τῆς «Ἀκροπόλεως». κ. Β. Γ. Ἀπεστάλησαν καὶ τὰ ζητούμενα.—κ. Γ. Χ. Πειραιᾶ. Διὰ τὸ *casse-noix* ὑπάρχει ἑλληνικὴ λέξις καρυοκατάκτης.— Ἀθηναίῳ. Περίεργον αὐτοῦ εἰκόνα ἐχάραξεν ὁ λόρδος Coke πρὸ 2 ἤδη αἰώνων. Οὗτος ἐπιζητῶν τὸν ἰδανικὸν τύπον ἀγαθοῦ κοινοβουλευτικοῦ ἀνδρός, εὗρεν αὐτὸν εἰς τὸ ζωϊκὸν βασίλειον. Ὁ καλὸς κοινοβουλευτικός, εἶπεν ὁ Coke, δέον νὰ ὁμοιάζῃ τῷ ἐλέφαντι. Ὡς δηλονότι οὗτος δὲν ἔχει χολὴν (οὕτως ἐπιστεύετο τότε) δέον καὶ ὁ βουλευτὴς νὰ ᾖ ἄχολος, τουτέστιν ἄμοιρος φθόνου, κακεντρεχείας, μνησικακίας καὶ ὀργῆς. Ὡς ὁ ἐλέφας εἶνε εὐσταθὴς καὶ ἄκαμπτος, δέον καὶ ὁ πολιτευόμενος νὰ βαίνῃ εὐθέως, οὐδέποτε οὐδαμῶς παρεκκλίνων. Ὡς ἔχει ἀσφαλῆ καὶ ἀκριβῆ μνήμην, δέον καὶ ὁ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἁπτόμενος νὰ ᾖ μνήμων πάνυ, ὅπως ἡ ἀνάμνησις τῶν προλαβόντων ἀπαλλάσσῃ αὐτὸν ἄλλων κινδύνων. Ὡς ὁ ἐλέφας, καὶ ἄγαν ῥωμαλέος καὶ νοημονέστατος ὤν, εἶνε οὐχ ἧττον γλυκὺς καὶ κοινωνικός, οὕτω καὶ ὁ εὖ βουλευόμενος μετὰ τῆς νοημοσύνης καὶ τῆς ἠθικῆς ῥώμης προσήκει νὰ συνδυάζῃ εὐπροσηγορίαν καὶ πρᾳότητα. Ὡς τέλος ὁ ἐλέφας εἶνε φιλάνθρωπος, ἀνάγκη καὶ ὁ πρὸς τὰ κοινὰ προσερχόμενος νὰ ἐμπνέηται ὑπὸ φιλανθρώπων αἰσθημάτων, ὑπὸ διαπύρου ἔρωτος πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα. (Φλογαΐτου—«Συνταγμ. δίκαιον»).—κ. Κ. Π. Σ. Κέρκυραν. Προσεχῶς ἀποστέλλονται καὶ τὰ λοιπά.

—

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[24 Νοεμβρίου (Πέμπτη) 1883].

Κατὰ τὸν «Αἰῶνα» ὁ βασιλεὺς ἐνοικίασε πολυετῶς τὸ κατὰ τὴν παραλίαν τοῦ Δαφνίου καὶ παρὰ τὸν Πειραιᾶ κτῆμα, τὸ καλούμενον τοῦ Σκαραμαγκᾶ, σκοπῶν νὰ ἀποκτήσῃ τοῦτο ἀκολούθως ὁριστικῶς, ὅπως ἐν τούτῳ ἀνεγείρῃ ἔπαυλιν πρὸς κατοικίαν τοῦ βασιλόπαιδος τοῦ προορισθησομένου διὰ τὸ ναυτικόν.—Ἡ κυβέρνησις παρεσκεύασεν ἤδη τὸ περὶ δασῶν νομοσχέδιον ὡς καὶ τὸ περὶ χαρτοσήμου, ἐν τῷ ὁποίῳ πλὴν μεταρρυθμίσεών τινων, αἱ ὁποῖαι κανονίζουσι τὸ τέλος αὐτοῦ, συγχωνεύονται καὶ ἅπασαι αἱ διατάξεις τῶν προηγουμένων νόμων.— Ὑπεβλήθη ἄρτι πρὸς ἔγκρισιν τὸ καταστατικὸν ἀνωνύμου ἑταιρίας, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Οἰκοδομικὴ Ἑταιρία», σκοπούσης τὴν ἀνέγερσιν οἰκοδομῶν κλπ. Τὸ κεφάλαιον ὁρίζεται εἰς 2,000,000 δρ. διῃρημένον εἰς 5,000 μετοχῶν ἐκ 400 δρ. ἑκάστης. Ἱδρυταὶ δὲ τῆς ἑταιρίας εἶνε οἱ κκ. Ε. Κεχαγιᾶς, Α. Γιαννόπουλος, Σεβαστὸς, Στρέϊτ κλπ.— Συνιστᾶται διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ἐπὶ τοῦ θωρακοδρόμονος βασιλίσσης «Ὄλγας» πρόσκαιρος σχολὴ πρὸς πολεμικὴν κατάρτισιν τῶν ἐπικούρων ἀνθυποπλοιάρχων τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ. Ἡ διάρκεια τῆς σχολῆς ταύτης ὁρίζεται ἐνιαύσιος, μετὰ τὴν λῆξιν δὲ τοῦ σχολικοῦ ἔτους οἱ ἀνθυποπλοίαρχοι ὑποβληθήσονται εἰς ἐξετάσεις καὶ διανεμηθήσονται εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας.—Ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ τμηματάρχου τοῦ τελωνειακοῦ τμήματος κ. Β. Κάββα, τοῦ διευθυντοῦ τῆς σχολῆς τῶν τεχνῶν κ. Θεοφιλᾶ, τοῦ οἰκονομικοῦ ἐπιθεωρητοῦ κ. Τσήτσου καὶ τοῦ τελώνου Πειραιῶς κατῆλθε προχθὲς εἰς Πειραιᾶ, ἵνα ἐξετάσῃ καὶ ἐξεύρῃ τὴν κατάλληλον θέσιν πρὸς ἀνέγερσιν μεγάλων τελωνειακῶν καταστημάτων δυναμένων νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς ὁσημέραι αὐξανούσας ἀνάγκας τοῦ ἐμπορίου, ἀντὶ τῶν ὑπαρχόντων νῦν στενοχώρων καὶ ὅλως ἀνεπαρκῶν, ἐξ ὧν πολλὰς ὑφίσταται σήμερον δυσκολίας.—Ἡ «Ἐφημερὶς» ἀναφέρει τὸ ἑξῆς παράδειγμα μακροβιότητος ἀσυνήθους. Ἐν Ἄργει ζῇ γέρων τις ὀνόματι Θεόδωρος Τριγκούνης, φθάσας εἰς τὴν σεβασμίαν ἡλικίαν τῶν 105 ἐτῶν. Ἔχει τρεῖς υἱοὺς, ὧν ὁ πρῶτος εἶνε πρεσβύτης ἤδη· διατηρεῖ σώας καὶ ἀκμαίας τὰς πλείστας τῶν αἰσθήσεων καὶ ἰδίως τὴν ὅρασιν, ἔχει δὲ τὴν μνήμην θαλερὰν καὶ διηγεῖται ἀπαύστως ἐπεισόδια τῆς μεγάλης Ἐπαναστάσεως ἧς μετέσχεν. Περίεργος δὲ αὐτοῦ ἰδιότης εἶνε καὶ ἡ ἑξῆς· διατελεῖ λοχαγὸς τῆς φάλαγγος πρὸ 50 ἐτῶν ! Ἐν τούτοις ἡ ἡλικία αὕτη, ἂν καὶ ἀσυνήθης, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅλως ἔκτακτος. Ἡ «Νέα Ἐφημερὶς» ἀναφέρει ὑπέρτερον ἀκόμη παράδειγμα μακροβιότητος, τὸ ἑξῆς· ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ Μπέλεσι τῆς περιφερείας Ἄργους ζῇ ὁ Παναγιώτης Χονδρόπουλος, ἐτῶν 125 μετὰ τῆς συζύγου του κυρὰ Σουσάνας, 124 ἐτῶν! — Τὸ κακουργιοδικεῖον Ἀθηνῶν κατεδίκασε κατ' αὐτὰς εἰς θάνατον νέαν γυναῖκα, τὴν ἐκ Καρυστίας Ἀμυγδαλιὰν Σαλῆ, κατηγορουμένην ὅτι μετὰ δύο ἀδελφῶν αὐτῆς ἀπέπνιξε καὶ ἔκαυσε τὴν Αἰκατερίνην Γούναρη, σύζυγον ἀνδρὸς ὅστις προηγουμένως εὑρίσκετο εἰς σχέσεις ἐρωτικὰς μετ' αὐτῆς. Τὴν αὐστηρότητα τῆς ἀποφάσεως ἐμετρίασε τὸ δικαστήριον συστήσασα τὴν καταδικασθεῖσαν εἰς τὴν βασιλικὴν χάριν. — Ἐν τῇ πινακοθήκῃ τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν ἀνηρτήθη ἐσχάτως καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ ἀντιστρατήγου Ἠλίου Γούση, τοῦ ἐν Μεσολογγίῳ φονευθέντος.—Εἰς Αἴγιον καταφθάνουσι καθ' ἑκάστην Τουρκαλβανοὶ ἐργάται μεταβαίνοντες αὐτόσε ἐκ τῆς Ἄνω Ἀλβανίας, ὅπως ἐπιδοθῶσιν εἰς τὰ ἔργα τῆς ὁδοποιίας. Μέχρι τοῦδε ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς 400.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ.

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, μεταφρασθὲν ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον.— Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φρ. 2. 20.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑσίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ Ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δρ. 2 50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπ. 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπ. 80.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ. ν. 1. ταχυδρομικῶς 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 362. — 4 Δεκεμβριου 1883. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ 39.

Λήγοντος προσεχῶς τοῦ 8ου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες αὐτὴν καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὸ ἀντίτιμον τῆς συνδρομῆς αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 414

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΧΡΥΣΟΥΛΑ διήγημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἐκ τῆς «στατιστικῆς τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν», ἣν ἐξέδωκεν ὁ ἐν Βιέννῃ αὐλικὸς σύμβουλος Βραχέλης, ἄξια ἀναγνώσεως εἶνε τὰ τῶν πανεπιστημίων κατὰ τὸ ἔτος 1882—83. Ἡ Αὐστροουγγαρία ἔχει 10 πανεπιστήμια, 979 καθηγητὰς καὶ 15,573 φοιτητάς· ἡ Γερμανία 22 πανεπιστήμια, 2012 καθηγητὰς καὶ 25,442 φοιτητάς· ἡ Ἀγγλία ὀκτὼ πανεπιστήμια καὶ ἑπτὰ Κολλέγια, 509 καθηγητὰς καὶ 18,170 φοιτητάς· ἡ Γαλλία ἔχει οὐχὶ δημόσια πανεπιστήμια, ἀλλὰ σχολάς, καὶ δὴ 15 θεολογικάς, 13 νομικάς, 11 ἰατρικάς, 15 εἰσαγωγικὰς εἰς τὴν ἰατρικήν, καὶ 30 σχολὰς ἐπιστημῶν καὶ γραμμάτων, 1184 καθηγητὰς καὶ 15,526 φοιτητάς· πρὸς δὲ τούτοις καὶ πέντε πανεπιστήμια καθολικοδυτικά. Ἡ Ἰταλία ἔχει 17 δημόσια καὶ 4 ἐλεύθερα πανεπιστήμια, 1655 καθηγητὰς καὶ 11,728 φοιτητάς· ἡ Ῥωσσία 8 πανεπιστήμια, 709 καθηγητὰς καὶ 10,305 φοιτητάς· Σουηδία καὶ Νορβηγία ἔχουσι 4 πανεπιστήμια, 243 καθηγητὰς καὶ 3425 φοιτητάς· ἡ Ὀλλανδία 5 πανεπιστήμια, 192 καθηγητὰς καὶ 1685 φοιτητάς· τὸ Βέλγιον 4 πανεπιστήμια, 253 καθηγητὰς καὶ 4072 φοιτητάς· ἡ Ἑλβετία 6 πανεπιστήμια, 375 καθηγητὰς καὶ 2031 φοιτητάς· ἡ Ἱσπανία 10 πανεπιστήμια, 475 καθηγητὰς καὶ 13722 φοιτητάς· ἡ Ῥωμουνία 2 πανεπιστήμια, 72 καθηγητὰς καὶ 693 φοιτητάς. Πορτογαλία, Ἑλλάς, Σερβία, Τουρκία ἔχουσιν ἑκάστη ἓν πανεπιστήμιον.

— Ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι, τῷ ἐκδιδομένῳ ὑπὸ τοῦ ῥωσσικοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐδημοσιεύθη ἐκτενὴς ἀνάλυσις τοῦ πρώτου τεύχους τοῦ Δελτίου τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας ὑπὸ τοῦ Ἕλληνος τὸ γένος καθηγητοῦ κ. Γαβριὴλ Δεστούνη. Περὶ τοῦ αὐτοῦ Δελτίου ἐδημοσίευσε μακρὰν καὶ εὐμενεστάτην κρίσιν καὶ ἡ «Revue critique» τῶν Παρισίων.

— Ἐκ τοῦ ἐνταῦθα τυπογραφείου τῶν Ἀδελφῶν Περρῆ ἐξετυπώθη πάνυ φιλοκάλως τὸ πρῶτον ἐν Ἑλλάδι τέλειον ἱππικὸν σύγγραμμα, «Η ΙΠΠΟΛΟΓΙΑ» ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Ν. Πιλαβίου, στρατιωτικοῦ ἱππιάτρου καὶ καθηγητοῦ τοῦ στρατιωτικοῦ τῶν Εὐελπίδων Σχολείου, πραγματευόμενον γενικῶς ἁπάσας τὰς στοιχειωδεστάτας γνώσεις περὶ τοῦ εὐγενοῦς καὶ ὑπηρετικωτάτου κατοικιδίου ἡμῶν ζώου τοῦ ἵππου, ὑπό τε στρατιωτικὴν καὶ ἰδιωτικὴν ἔποψιν ἐξεταζομένου.

Ἡ ὅλη συγγραφὴ διαιρεῖται εἰς 4 βιβλία· σύγκειται ἐξ 22 τυπογραφικῶν φύλλων εἰς 8ον σχῆμα καὶ ἐμπεριέχει περὶ τὰ 60 σχήματα καὶ 9 μεγάλας εἰκόνας.

Ἐν τῷ τέλει τοῦ συγγράμματος ὑπάρχει ἀλφαβητικὸς κατάλογος τῶν ὀνομάτων περιφήμων ἀρχαίων καὶ μεταγενεστέρων ἵππων· πρὸς δὲ ὁλόκληρον ἀλφαβητικὸν Λεξιλόγιον τῆς «Ἱππολογίας», ἐν ᾧ σημειοῦνται ἐπὶ τὸ ἁπλούστερον ἡ σημασία τῶν ἐν τῷ συγγράμματι ἀπαντωμένων τεχνικῶν ἱππικῶν ὅρων ὡς καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν ἔν τε τῇ γαλλικῇ καὶ γερμανικῇ διαλέκτῳ.

Ἡ ἱππολογία τιμᾶται δρ. 7.50 Εὑρίσκεται δὲ παρὰ τῷ συγγραφεῖ καὶ τῷ βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. Καρόλου Μπέκ.

— Ὁ λοχαγὸς τοῦ μηχανικοῦ κ. Ν. Σχινᾶς ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν καὶ τοῦ δευτέρου μέρους τῶν «Ὁδοιπορικῶν Ἀναμνήσεών του» ὅπερ ὑπὸ τὸν τίτλον «Πρὸς Λάρισσαν καὶ Τύρναβον» θέλει περιέχει ἱστορικὰς καὶ τοπογραφικὰς πληροφορίας χρησιμωτάτας εἰς πάντας, ἰδίως δὲ εἰς τοὺς στρατιωτικούς.

— Ὁ ἐν Μασσαλίᾳ διαμένων ὁμογενὴς κ. Στέφ. Ζαφειρόπουλος ἀπέστειλε πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην χιλίας ὀθωμανικὰς λίρας, ὅπως διανείμῃ αὐτὰς καταλλήλως εἰς τὰ φιλεκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καθιδρύματα.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ θαύματα τοῦ Διαβόλου» ἤρξατο ἐκδιδομένη ἐνταῦθα κατὰ φυλλάδια μυθιστορία πρωτότυπος ὑπὸ τοῦ κ. Γρηγορίου Δ. Ξενοπούλου.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἔρωτος θῦμα» ἐξέδωκε ποίημα αὐτοῦ ὁ κ. Παῦλος Γνευτός.

ΜΝΗΜΕΙΟΝ

τοῦ πρώτου εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσαγαγόντος

τὴν στενογραφίαν.

Οἱ στενογράφοι τῆς Βουλῆς διὰ κοινῆς αὐτῶν χρηματικῆς συνδρομῆς ἀνέλαβον τὴν ἵδρυσιν μνημείου ὑπὲρ τοῦ ἐν ἔτει 1868 ἀποθανόντος διδασκάλου αὐτῶν Ἰωσὴφ Μίνδλερ, ἐξ Οὐερτίγγης τῆς Βαυαρίας, τοῦ πρώτου εἰσαγαγόντος εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν στενογραφίαν τῷ 1856, τιμῶντες οὕτω τὴν μνήμην διδασκάλου αὐτῶν καὶ φιλέλληνος, διδάξαντος Ἑλληνόπαιδας τέχνην, ἥτις ὑπηρετεῖ σπουδαίως τὴν κοινωνίαν καὶ τὸν λόγον, καὶ ἥτις ἔσχε μέχρι τοῦδε, ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς της εἰς τὴν Βουλήν, καὶ θὰ ἔχῃ μεγίστην ἐπίδρασιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τελειότητα τῆς πολιτικῆς ῥητορείας ἐν Ἑλλάδι.

Τὸ μνημεῖον τοῦτο συνίσταται εἰς προτομὴν ἐκ πεντελησίου μαρμάρου τοῦ μακαρίτου Ἰωσὴφ Μίνδλερ, στηριζομένην ἐπὶ βάθρου ἐκ φαιοῦ ὑμηττείου μαρμάρου, ἐφ' οὗ ἐχαράχθη ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή :

ΙΩΣΗΦ ΜΙΝΔΛΕΡ
πρώτῳ εἰσαγαγόντι
τῷ 1856
τὴν στενογραφίαν
εἰς τὴν Ἑλλάδα
καὶ διδάξαντι
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
Γ. Βλάχος
Α. Μηλιαράκης
Ι. Μίνδλερ
Ν. Οἰκονόμου
Λ. Ἀγγελόπουλος.
Μηνὶ Νοεμβρίῳ 1883.

Τὴν προτομὴν καὶ τὸ βάθρον ἐφιλοτέχνησεν ὁ ἐκ τῶν ἀρίστων παρ' ἡμῖν γλυπτῶν Ἰωάννης Βιτσάρης, ἐπεξεργασθεὶς τὸ ὅλον μετὰ τέχνης καὶ φιλοκαλίας εἰς καλλιτέχνημα ἀληθῶς ἱκανὸν νὰ κοσμήσῃ πᾶσαν δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν αἴθουσαν. Οἱ στενογράφοι προτίθενται νὰ στήσωσι τὸ μνημεῖον τοῦτο, περατωθὲν ἤδη ἐντελῶς, εἰς τὸ ἰδιαίτερον αὐτῶν στενογραφικὸν γραφεῖον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ.

Digitized by Google

Β' ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΡΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

Περατωθέντος τοῦ Α' διαγωνισμοῦ τῆς «Ἑστίας» πρὸς συγγραφὴν ἑλληνικοῦ διηγήματος, ἡ Διεύθυνσις αὐτῆς προβαίνει εἰς τὴν προκήρυξιν τοῦ Β', ἐμμένουσα εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς πρόθεσιν τοῦ νὰ συντελέσῃ διὰ τούτου κατὰ τὸ ἐνὸν εἰς παραγωγὴν πρωτοτύπων ἑλληνικῶν ἔργων. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ἴσως δὲν ἔλαβον γνῶσιν τοῦ προγράμματος, ἐν ᾧ διατυποῦνται αἱ βάσεις τοῦ διαγωνισμοῦ τούτου, ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον νὰ ἀνατυπώσωμεν ὁλόκληρον αὐτό, ἔχον ὡς ἕπεται·

«Ἐν τῇ νεαρᾷ ἡμῶν φιλολογίᾳ τὸ ἥκιστα μέχρι τοῦδε καλλιεργηθὲν εἶδος ἐστὶν ἀναντιρρήτως τὸ διήγημα. Πλὴν τῆς συλλογῆς τῶν διηγημάτων τοῦ κ. Α. Ῥ. Ῥαγκαβῆ, τῶν ἔργων τοῦ κ. Στ. Ξένου καὶ Κ. Ῥάμφου, καὶ ὀλιγίστων ἄλλων τῶν καθ' ἡμᾶς διακεκριμένων συγγραφέων, οὐδεμίαν ἔχομεν νὰ παρουσιάσωμεν ἑλληνικὴν ἐργασίαν ἐν τῷ εἴδει τούτῳ, ὅπερ πλουσιώτατα ἀντιπροσωπεύεται ἐν ταῖς γραμματολογίαις τῶν ἐπιλοίπων εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, προσφορώτατον θεωρούμενον εἰς ἀναπαράστασιν σκηνῶν τῆς ἱστορίας ἢ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἑνὸς λαοῦ, ἢ εἰς ψυχολογικὴν περιγραφὴν χαρακτήρων. Ἐν τούτοις ὁμολογούμενον εἶνε ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλολογίας δύναται νὰ ἀσκήσῃ μεγάλην ἠθικὴν ἐπίδρασιν, ὑποθέσεις ἐθνικὰς πραγματευόμενον, ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς διαπλάσεως ἐν γένει τῶν ἠθῶν. Διότι σκηναὶ εἴτε τῆς ἱστορίας εἴτε τοῦ κοινωνικοῦ βίου διαπλασσόμεναι καταλλήλως ἐν τῇ ἀφηγήσει, κινοῦσι πλειότερον τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀναγνώστου καὶ οὐ μόνον τέρπουσι καὶ λεληθότως διδάσκουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐξεγείρουσιν ἐν αὐτῷ τὸ αἴσθημα τῆς πρὸς τὰ πάτρια ἀγάπης. Ὁ ἑλληνικὸς δὲ λαός, εἴπερ καὶ ἄλλος τις, ἔχει εὐγενῆ ἤθη, ἔθιμα ποικίλα καὶ τρόπους καὶ μύθους καὶ παραδόσεις ἐφ' ὅλων τῶν περιστάσεων τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ βίου· ἡ δὲ ἑλληνικὴ ἱστορία, ἀρχαία καὶ μέση καὶ νέα, γέμει σκηνῶν δυναμένων νὰ παράσχωσιν ὑποθέσεις εἰς σύνταξιν καλλίστων διηγημάτων καὶ μυθιστορημάτων.

»Ἐν τούτοις, ὡς εἴπομεν, ὀλίγιστα εἶνε τὰ τοιαῦτα ἑλληνικὰ ἔργα, ὀλίγιστοι δὲ καὶ οἱ περὶ τὰς τοιαύτας ἐργασίας νῦν ἀσχολούμενοι. Τὴν ἔλλειψιν δὲ ταύτην συνησθάνθη μάλιστα ἡ «Ἑστία», ἀναγκαζομένη τούτου ἕνεκα νὰ παρέχῃ τοῖς ἀναγνώσταις αὐτῆς μεταφράσεις τῶν εὐδοκιμωτέρων τοιούτων ἔργων ξένων συγγραφέων.

»Εἰς τῆς τοιαύτης δ' ἐλλείψεως τὴν πλήρωσιν ἐπιθυμοῦσα νὰ συντελέσῃ κατὰ τὰ ἐνόντα ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας», ἀπεφάσισεν, ὅσον οἱ πόροι της ἐπιτρέπουσι, νὰ προβῇ αὐτὴ ἀθλοθέτις ἀγῶνος, περιοδικῶς καθ' ἑξαμηνίαν γινομένου, πρὸς συγγραφὴν τοιούτου ἔργου, προβάλλουσα τοῦτον οἱονεὶ κέντρον πρὸς παρότρυνσιν τῶν δυναμένων εἴτε διάθεσιν ἐχόντων ν' ἀσχοληθῶσιν εἰς τοιαύτην φιλολογικὴν ἐργασίαν. Καὶ δὴ ἀποτεινομένη πρὸς πάντας τοὺς Ἕλληνας λογίους, προκηρύσσει διαγώνισμα πρὸς συγγραφὴν πρωτοτύπου διηγήματος ἐπὶ τοῖς ἑπομένοις ὅροις :

» Α'). Ἡ ὑπόθεσις τοῦ διηγήματος ἔσται ἑλληνική, τουτέστι θὰ συνίσταται εἰς περιγραφὴν σκηνῶν τοῦ βίου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐν οἱαδήποτε τῶν περιόδων τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ἢ εἰς ἐξιστόρησιν ἐπεισοδίου τινὸς τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας.

» Β') Τὸ διήγημα δέον νὰ ἔχῃ ἔκτασιν 10 τοὐλάχιστον σελίδων τῆς «Ἑστίας»· ἕκαστον δὲ χειρόγραφον νὰ εἶνε ὅσον ἔνεστι καθαρῶς γεγραμμένον.

» Γ'). Εἰς τὸ κριθησόμενον ἄριστον ἐκ τῶν ὑποβληθησομένων διηγημάτων θέλει ἀπονεμηθῇ βραβεῖον δραχμῶν τριακοσίων (300).

» Δ'). Τὸ βραβευθησόμενον θέλει δημοσιευθῇ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ἄνευ ἄλλης ἀμοιβῆς τοῦ συγγραφέως, ὅστις καὶ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸ ἐκδώσῃ ἰδιαιτέρως ἐντὸς 3 μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».

» Ε'). Ἐκ τῶν ὑποβαλλομένων ἔργων δὲν δύνανται νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἑπόμενον διαγωνισμὸν ὅσα οἱ κριταὶ ἤθελον θεωρήσει ἀνάξια λόγου.

» ς). Ἐκ τῶν λοιπῶν διηγημάτων ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας» ἀναλαμβάνει νὰ δημοσιεύσῃ ἐν τῷ περιοδικῷ ὅσα ἂν ἐγκρίνῃ ἐκ τῶν ἀμέσως μετὰ τὸ βραβευθησόμενον ἐρχομένων ἐπὶ εὐλόγῳ ἀμοιβῇ τῶν συγγραφέων. Πάντα δὲ τὰ ὑποβαλλόμενα χειρόγραφα μένουσιν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» μὴ ἐπιστρεφόμενα εἰς τοὺς συγγραφεῖς αὐτῶν.

» Ζ'). Οἱ θέλοντες νὰ διαγωνισθῶσιν ὀφείλουσι ν' ἀποστείλωσι τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» διὰ τὸν δεύτερον διαγωνισμὸν τὸ βραδύτερον μέχρι τέλους Φεβρουαρίου 1884, νὰ συνοδεύωσι δ' αὐτὰ διὰ δελτίου ἐνσφραγίστου ἐγκλείοντος τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ φέροντος ὡς διακριτικὸν σημεῖον ἐπιγεγραμμένον τὸν τίτλον τοῦ ὑποβαλλομένου διηγήματος.

Ἡ κρίσις τοῦ διαγωνισμοῦ δημοσιευθήσεται ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».

Ἡ ἀγωνόδικος Ἐπιτροπεία διὰ τὸν δεύτερον διαγωνισμὸν θ' ἀποτελῆται ἐκ τῶν κκ. Ι. Ἰσιδ. Σκυλίτση, Σ. Κ. Σακελλαροπούλου καὶ Ἀριστομένους Προβελεγίου, εὐμενῶς ἀποδεξαμένων τὴν περὶ τούτου παράκλησιν τῆς Διευθύνσεως τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 1 Δεκεμβρίου 1883.

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας».

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

30 Νοεμβρίου 1883 · ΑΘΗΝΩΝ · 30 Νοεμβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ	ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	378.—	500	364 —
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα.·Ἀπ.·Ἰουλ.·Ὀκ.	20 Δεκ.·Μαρ.·Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1[2	500	431.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	428.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	275.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	265.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	213.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	250 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60,000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	104.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	281.—

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4180.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21 38	300	290.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	138.50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	14.—	140	146.—
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	516.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1,200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου. . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	27.90
» . . .	Ὄψεως »	28.15
Γαλλίας — Ἐθνικῆς	Τραπέζης 3ἡμ.	112
» »	Τραπεζικὸν 3μην.	110 3[4

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.15
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	25.15
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (28 Νοεμβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ.	42 5[8
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0. »	249
» » 9 0[0. »	254
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου »	122
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ.	109 3[8 – 1[2
Παρισίων 3 » . . . φρ.	23 05 – 07 1[2
Λίρα Ἀγγλικὴ . . . γρ.	110
Εἰκοσάφραγκον . . . »	87 26[40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελ υταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως. — κ. Ν. Ι. Π. Κ]πολιν. Θὰ σταλῶσιν ὑμῖν εὐθὺς ὡς ἐκδοθῶσιν. — κ. Σ. Π. Μ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν Τὸ βιβλίον τοῦ Tissandier ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς· τὸ ἕτερον ὅταν ἐκδοθῇ. — Μαρίᾳ Πανίνῃ. Σμύρνην. Ἐπεστράφη ταχυδρομικῶς. — κ. Α*. Ὡς λόγος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν 101 βολῶν, δι' ὧν χαιρετίζεται ἡ ἄφιξις βασιλέων ἀναφέρεται οὗτος. Ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ Μαξιμιλιανὸς κατὰ τὸ 1518 εἰσῆλθεν εἰς Αὐγούσταν, ἔδει νὰ ῥ φθῶσι πρὸς χαιρετισμόν του 100 βολαὶ κανονίου ὅπερ καὶ ἐγένετο· ἀλλ' ὁ ἐπιτραπεὶς τοῦτο ἀξιωματικός, φοβηθεὶς μὴ ἐπλανήθη εἰς τὸν ἀριθμόν, διέταξε καὶ ἔρριψαν μίαν ἔτι βολήν. Ἔπειτα ἐβεβαιώθη ὅτι ἐρρίφθησαν 101 βολαί, ἡ δὲ πόλις τῆς Νυρεμβέργης, ἔνθα κατόπιν μετέβη ὁ αὐτοκράτωρ, δὲν ἠθέλησε νὰ ὑστερήσῃ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν βολῶν καὶ αὕτη. Ἐντεῦθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀριθμοῦ. — κ. Ε. Ν. Σ. Ζάκυνθον. Φράγκα 12, προπληρωτέα. Ἀσφαλὴς καὶ πρόχειρος τρόπος ἀποστολῆς εἶνε ὁ διὰ συστημένης ἐπιστολῆς. — Κυρίαν Α. Μ. Σ. Ἴδετε τὸ σημερινὸν Δελτίον. — Φίλῳ Π*. Τίνες; Οἱ κατὰ τὸν κωμικὸν «ὀφρυανασπασίδαι καὶ συλλαβοπευσιλαλῆται καὶ δοξοματαιόσοφοι;» ...— κ. Ν. Γ. Εὐχερέστερον διὰ προσωπικῆς συνεντεύξεως ἀπὸ 2-5 μ.μ. — κ. Χ. Κ. Ι. Μύκωνον. Ἐπὶ μακρότερον ἦτο ἀδύνατον· ἐὰν θέλετε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἡ ἀποστολὴ καὶ κατὰ τὸ 1884, δέον νὰ ἀποστείλητε ἐγκαίρως τὸ ἀντίτιμον. — κ. Ν. Βεβαίως προτιμότερον. «Μεταξὺ τῶν ἐπίπλων τῆς κοινωνίας, λέγει ὁ L. Derome, τὸ βιβλίον κατέχει τὴν τιμητικὴν θέσιν, εἶνε τὸ σύμβολον τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐπὶ τῆς βαρβαρότητος». — κ. Ζ*. Πωλοῦνται ἐν τοῖς καταστήμασι Κορομηλᾶ πρὸς 3 1[2 φρ. νομίζομεν ἕκαστον τεῦχος. Παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχουν. — κ. Ν. Α. Δ. Οἱ τόμοι πωλοῦνται καὶ χωριστά, ἕκαστος πρὸς 5 φρ. Τὰ ταχυδρ. ἐπιβαρύνουσι τὸν ἀγοραστήν — κ. Ε. Κ. Θὰ δημοσιευθῇ εἰς προσεχὲς φύλλον.— Παρατηρητῇ. Ἄλλοτε. Τώρα ὅμως κατὰ τὴν εὐφυᾶ σάτυραν τοῦ Καρύδου:

Οὔτε ξένας γλώσσας βλέπουν οἱ χυδαῖοι πῶς γνωρίζεις,
Οὔτε ὅτι τὰς ἀνθούσας συναναστροφὰς στολίζεις.
Ἀλλ'ἐνῷ καὶ τὸν χορόν σου καὶ τὸ κάλλος σου θαυμάζουν,
Ὅταν τις τοὺς κάμῃ λόγον, τὰς ὀφρῦς καταβιβάζουν,
Καὶ τὸ δύσκολον προβάλλων ὁ καθεὶς των ἐρωτᾷ:
Πόσα παίρνει μετρητά;

κ. Κ. Φ. Ι. Πειραιᾶ. Πρὶν ἀποφανθῶμεν, ἀνάγκη νὰ ἴδωμεν τὸ χειρόγραφον. — κ. Ι. Π. Σμύρνην. Ἡ ἐγγραφὴ ἀμφοτέρων ἐγένετο ἀπὸ τῆς 1 τοῦ 1884· ἐπομένως τότε θὰ ἀρχίσῃ ἡ ἀποστολή.— Δεσποινίδι Α. Π. Ἀθήνας. Περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς λέξεως κουραμάνα «φιλόλογός τις» ἀπαντᾷ ἡμῖν: Τὸν ἄρτον πρὸ χρόνων ἐκάλουν μάννα κυρά, δηλαδὴ κυρά-μάννα, καὶ κατ' ἔκτασιν τοῦ υ κουραμάνα. — κ. Ε. Κ*. Ἀλεξάνδρειαν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν τῇ ἀγορᾷ ἡμῶν ἐπικρατεῖ ἡ χειρίστη περὶ αὐτῶν ἰδέα· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε πρὸς 10 φρ. δὲν εὑρίσκουσιν ἀγοραστὰς εὐκόλως.

—

Αἱ συνδρομαὶ διευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς Ἀθήνας «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἑστίας», ἀποστέλλονται δὲ δι' ἐπιταγῶν, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χρυσοῦ, τοκομεριδίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν δανείων, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Γαλλικῆς Τραπέζης ἢ γαλλικῶν γραμματοσήμων.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[1 Δεκεμβρίου (Πέμπτη) 1883]

Ἐξακολουθοῦσιν ἐν τῇ Βουλῇ αἱ συζητήσεις περὶ τῆς πολιτικῆς πορείας τῆς Κυβερνήσεως.—Ἀφικνεῖται ἐνταῦθα ὁ μέγας δοὺξ τῆς Ῥωσίας Παῦλος. Εἰς προϋπάντησιν αὐτοῦ καὶ ἐπίσκεψιν τῶν ἔργων τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου ἀνεχώρησαν εἰς Καλαμάκιον ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Βασίλισσα. —Εἰσήχθη ὑπὸ τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ εἰς τὴν βουλὴν νομοσχέδιον περὶ κυρώσεως συμβάσεως, συνομολογηθείσης μεταξὺ τῆς κυβερνήσεως καὶ τραπεζιτικῶν οἴκων καὶ ἀφορώσης εἰς τὴν σύναψιν δανείου 170,000,000 δραχμῶν. Τὸ δάνειον τοῦτο σκοπεῖ τὸ μὲν νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, τὸ δὲ εἰς συμπλήρωσιν τῶν χρησίμων κεφαλαίων εἰς τὴν σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν καὶ τὰς ναυτικὰς καὶ στρατιωτικὰς παρασκευάς. —Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ἔχον ὑπ' ὄψει, ὅτι ἡ ἄσκησις τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν σκοποβολὴν εἶνε ἡ πρώτη τῶν ἀσκήσεων, διέταξεν ὅπως ἐκγυμνάζωνται ἐπιμελῶς εἰς αὐτὴν οἵ τε νεοσύλλεκτοι καὶ οἱ τυχὸν ἀπεσπασμένοι δι' ἄλλας ὑπηρεσίας. Γενήσονται δὲ καὶ ἐτησίως γυμνάσια ἐπὶ σκοπὸν βολῆς καὶ ἐν γένει ἅπασαι αἱ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ διετάχθησαν νὰ ἐπιστήσωσι τὴν προσοχήν των ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς σκοποβολῆς, ἥτις δέον νὰ τίθεται ἐν πρώτῃ μοίρᾳ τῶν λοιπῶν γυμνασίων.—Συνῆλθεν ἡ ἔκτακτος Συνέλευσις τῆς Ναυτικῆς Τραπέζης ὁ «Ἀρχάγγελος». Πρόεδρος τῆς συνελεύσεως ἐξελέγη παμψηφεὶ ὁ κ. Γ. Ξενουδάκης, γραμματεῖς δὲ οἱ κκ. Ν. Καραμάνος καὶ Κ. Χαντζάκης· ὁ διευθυντὴς ἐξέθηκε κατόπιν διὰ μακρῶν καὶ ἀναλυτικώτατα τὴν κατάστασιν τῆς Ἑταιρίας, καὶ ὑπελόγισε τὸ ἐνεργητικὸν ὅπερ κέκτηται, ἀφαιρουμένων πάντων τῶν ἐπισφαλῶν, καὶ πάντων τῶν ἐλλειμμάτων τῶν παλαιῶν διαχειρίσεων, ὑπέβαλε δὲ τὴν περὶ παρατάσεως τῆς διαρκείας τῆς Ἑταιρίας πρότασιν τοῦ συμβουλίου, διότι, ὡς γνωστόν, ἡ δεκαπενταετὴς διάρκεια αὐτῆς λήγει τὴν 31 Δεκεμβρίου 1884. Ἡ Συνέλευσις, ἀκούσασα μετὰ μεγίστης προσοχῆς τὰς πληροφορίας τῆς διευθύνσεως, ἀπεφάσισεν ἵνα ἐκλέξῃ πενταμελῆ εἰσηγητικὴν ἐπιτροπήν, ἥτις ἀφ' οὗ μελετήσῃ τὰ τῆς ἑταιρίας, νὰ ὑποβάλῃ τὴν γνώμην της εἰς δευτέραν συνεδρίασιν γενησομένην τὴν 11 Δεκεμβρίου. — Ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῶν τηλεγράφων κ. Κωτσάκη ἐξεδόθησαν εἰς κομψὸν τεῦχος «Στατιστικαὶ πληροφορίαι περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας ἀπὸ τοῦ 1879-1882, ἐμφαίνουσαι τὸν χρόνον τῆς συστάσεως ἑκάστου τηλεγραφείου, τὴν κίνησιν καὶ τὰς εἰσπράξεις τῶν διαφόρων τηλεγραφικῶν σταθμῶν, τὸ μῆκος τῶν συρμάτων καὶ καλωδίων καὶ ἄλλας χρησίμους πληροφορίας. Κατ' αὐτὰς ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι ἐν ὅλῳ 126 τηλεγραφικοὶ σταθμοί, 668 δὲ τηλεγραφικοὶ ὑπάλληλοι. Εἰσεπράχθησαν δ' ἀπὸ τοῦ 1879 ἕως 1882 ἐκ τηλεγραφικῶν τελῶν δραχμαὶ 4,641,392, ἀλλ' ἐδαπανήθησαν ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἐπὶ πλέον τῶν εἰσπραχθέντων 891,362 δραχμαί. Ἡ ἀναλογία τῶν τηλεγραφημάτων εἶνε ἀνωτέρα ἢ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ἀντιστοιχούντων εἰς ἕκαστον κάτοικον ἓξ τηλεγραφημάτων.—Ὑπὲρ τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ παθόντων ἐκ τῆς πλημμύρας προσήνεγκαν χίλια μὲν φράγκα ὁ κ. Κωνσταντῖνος Ζίππας, πεντακόσια δὲ ὁ κ. Ἰω. Ἀντωνιάδης.—Ἐξεδόθη διακήρυξις περὶ ἱδρύσεως ἀνωνύμου Ἑταιρίας πρὸς ἀνέγερσιν ἐν Ἀθήναις θεάτρου δι' 800 μετοχῶν ἀντὶ δραχμῶν 1000 ἑκάστης. Ἱδρυταὶ τῆς Ἑταιρίας εἶνε οἱ παρ' ἡμῖν γνωστοὶ ἀρχιτέκτονες, ἀδελφοὶ κκ. Σπυρίδων καὶ Γεώργιος Δ. Ζέζου.—Ἤρξατο ἡ πώλησις τῶν γραμματίων τοῦ λαχείου τῆς 8ης περιόδου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας.

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας» ἀπεφάσισε νὰ διοργανώσῃ καὶ ἐφέτος Λαχεῖον χάριν τῶν συνδρομητῶν αὐτῆς, οἵτινες μετ' ἀμειώτου εὐμενείας καὶ προθυμίας ἐξακολουθοῦσι παρέχοντες τὴν ὑποστήριξίν των εἰς τὸ ἔργον τῆς «Ἑστίας». Κρίνουσα δὲ ὅτι τῶν μὲν παλαιῶν συνδρομητῶν πολλοί, μὴ ἔχοντες ὅλους τοὺς τόμους τῆς «Ἑστίας» ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, εὐχαρίστως θὰ ἔβλεπον διευκολυνομένην αὐτοῖς τὴν συμπλήρωσιν τῆς σειρᾶς των, τοῖς δὲ νεωστὶ ἐγγραφομένοις θὰ ἦτο λίαν εὐπρόσδεκτον τὸ μέσον τῆς ἀδαπάνου βαθμηδὸν ἀποκτήσεως πλήρους σειρᾶς τῆς «Ἑστίας», ἐθεώρησε καλὸν ἵνα τὸ Λαχεῖον αὐτῆς ἀποτελεσθῇ ἐφέτος ἀποκλειστικῶς ἐκ τόμων τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις τεθέντων βιβλίων.

Κατὰ ταῦτα ὡς κέρδη τοῦ ἐφετινοῦ Λαχείου τίθενται 200 τόμοι ἄδετοι τῆς «Ἑστίας» ἀξίας φράγκων χιλίων (1000).

Οἱ 200 οὗτοι τόμοι θέλουσιν ἀποτελέσει 50 κλήρους, συγκειμένους ἐκ 4 τόμων ἕκαστον.

Τὸ Λαχεῖον θέλει περιλαμβάνει τόσους ἀριθμούς, ὅσοι ἔσονται οἱ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς κληρώσεως αὐτοῦ· θέλουσι δὲ μετάσχει αὐτοῦ οὐ μόνον οἱ παλαιοὶ συνδρομηταί, ἀλλὰ καὶ οἱ τὸ πρῶτον νῦν ἐγγραφόμενοι τοιοῦτοι.

Ἕκαστος τῶν συνδρομητῶν θέλει λάβει **δωρεὰν** ἀνὰ ἕνα ἀριθμὸν τοῦ Λαχείου, ὁ αὔξων δ' ἀριθμὸς τῆς ἀποδείξεως τῆς συνδρομῆς ἑκάστου διὰ τὸ ἔτος 1883 θέλει εἶνε συγχρόνως καὶ ἀριθμὸς τοῦ Λαχείου.

Ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν θέλουσι κληρωθῇ 50, εἰς οὓς θὰ διανεμηθῶσι τὰ κέρδη τοῦ Λαχείου, ἤτοι ἀνὰ 4 τόμοι εἰς ἕκαστον, κατ' ἰδίαν αὐτοῦ ἐκλογήν.

Ἡ κλήρωσις τοῦ Λαχείου γενήσεται δημοσίᾳ τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ Μαρτίου, ὥραν 3 μ. μ. ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» **ἐνώπιον** τῆς Διευθύνσεως, πενταμελοῦς Ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις συνδρομητῶν καὶ παντὸς ἄλλου συνδρομητοῦ, **ἐπιθυμοῦντος νὰ** παραστῇ εἰς τὴν κλήρωσιν

Ἡ Διεύθυνσις.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 363. — 11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1883. — ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

Λήγοντος προσεχῶς τοῦ 8ου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες αὐτὴν καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὸ ἀντίτιμον τῆς συνδρομῆς αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 415

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ διήγημα ὑπὸ Μ. Α. Μητσάκη.

Ο ΣΧΛΕΙΜΑΝ κατ' οἶκον.

ΤΟ ΕΝ BARI τῆς Ἰταλίας λείψανον τοῦ Ἁγίου Νικολάου ὑπὸ Γ. Λαμπάκη.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ῥαπτικῆς.

Η ΔΕΚΟΧΤΟΥΡΑ ποίημα ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Δημοτικὴ ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλλάδι. — Κατὰ τοὺς εἰς τὴν Βουλὴν ὑποβληθέντας πίνακας ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐν ὅλῳ τῷ Κράτει ὑπάρχουσι 1624 δημοτικὰ σχολεῖα, ἐξ ὧν 1372 ἀρρένων καὶ 252 θηλέων. Ἐκ τούτων λειτουργοῦσι μόνον 1251 (1027 ἀρρένων καὶ 224 θηλέων), εἰς ἃ διδάσκουσιν ἄτομα ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων 1453. Ἀργοῦσι καθ' ὅλον τὸ Κράτος 373 σχολεῖα (345 ἀρρένων καὶ 28 θηλέων). Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀργούντων τούτων πολλὰ λειτουργοῦσι διὰ γραμματοδιδασκάλων, μὴ ὑπαρχόντων ἔτι δημοδιδασκάλων.

— Ἐντὸς δεκατριῶν ἐτῶν, ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς μέχρι σήμερον, ἡ Γαλλικὴ δημοκρατία ηὔξησε τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑπουργείου αὐτῆς κατὰ 100 καὶ πλέον ἑκατομμύρια φράγκων, παρέσχεν εἰς τοὺς δήμους καὶ τὰς ἐπαρχίας πιστώσεις 500 ἑκατομμυρίων φράγκων πρὸς οἰκοδομὴν σχολείων καὶ προμήθειαν ὑλικοῦ αὐτῶν, ἐθέσπισε τὴν δωρεάν, ἄνευ διακρίσεως θρησκεύματος καὶ ὑποχρεωτικὴν φοίτησιν εἰς τὰ σχολεῖα, ἐπολλαπλασίασε τὰ ἀγροτικὰ σχολεῖα, ἀναδιωργάνωσε τὰ δευτεροβάθμια καὶ τὰ νηπιαγωγεῖα, ἵδρυσεν ἀγρονομικὰς καὶ βιομηχανικὰς σχολὰς καθ' ὅλην τὴν χώραν, ἐβελτίωσε δὲ σπουδαίως τὰς ἑσπερινὰς σχολὰς τοῦ λαοῦ. Ἀπὸ τοῦ 1878 μέχρι τοῦ 1881 ἱδρύθησαν 3445 ἀρρεναγωγεῖα, 2631 παρθεναγωγεῖα, 2207 μικτά, 314 νηπιαγωγεῖα, 41 δευτεροβάθμια σχολεῖα· ἀνεκαινίσθησαν δὲ 67 δευτεροβάθμια, 368 νηπιαγωγεῖα, 3874 δημοτικὰ σχολεῖα ἀρρένων, 2251 παρθεναγωγεῖα, 2366 μικτὰ σχολεῖα. Κατὰ τὴν τελευταίαν στατιστικὴν τῆς πρώην αὐτοκρατορίας ὑπῆρχον διδάσκαλοι μὲν ἀμφοτέρων τῶν φύλων 70,411, μαθηταὶ δὲ 7,500,000. Νῦν τῶν μὲν μαθητῶν ὁ ἀριθμὸς ὑπολογίζεται εἰς 6,600,000, τῶν δὲ διδασκάλων εἰς 98,000. Ἐν ἔτει 1868 ἐξ 100 νεοσυλλέκτων μόνον οἱ 78 ἐγίνωσκον ἀνάγνωσιν, ἐν ἔτει δὲ 1881 ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνῆλθεν εἰς 86.

— Ἡ εἴδησις ὅτι τ' Ἀπομνημονεύματα τοῦ Ἅϊνε ἔμελλον νὰ δημοσιευθῶσι ζωηρὰν πολεμικὴν προὐκάλεσεν ἐν τῷ γερμανικῷ τύπῳ. Κατὰ τὰ ἐν Παρισίοις θρυληθέντα τὸ χειρόγραφον αὐτῶν εὑρίσκεται ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ κ. Ἑρρίκου Julia, πρὸς ὃν ἀπετάθησαν πολλοὶ μεγάλοι ἐκδόται τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς Λειψίας, ὁ δὲ Ἀλφρέδος Meissner, εἷς τῶν στενωτάτων τοῦ Ἅϊνε φίλων διεβεβαίωσεν ὅτι τὸ χειρόγραφον ἦτο αὐθεντικόν. Κατὰ τὰς γερμανικὰς ὅμως ἐφημερίδας ὁ βαρόνος Γουστάβος Ἅϊνε, ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ καὶ τραπεζίτης ἐν Βιέννῃ, ἐξακολουθεῖ διισχυριζόμενος ὅτι μόνος αὐτὸς κατέχει τὸ ἀληθὲς χειρόγραφον τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ἅϊνε, καὶ ἐπωφελεῖται τῆς περιστάσεως ὅπως ἐπαναλάβῃ καὶ πάλιν ὅτι δὲν θέλει δημοσιεύσει αὐτά. Ἡ *Schlessische Zeitung*, προστίθησιν ὅτι ὁ Julia οὐ μόνον αἰτήσεις παρὰ τῶν γερμανῶν ἐκδοτῶν δὲν ἔλαβε πρὸς ἔκδοσιν τῶν Ἀπομνημονευμάτων τούτων, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀπερρίφθη ὑπ' αὐτῶν ἡ αἴτησις αὐτοῦ ἕνεκα τῆς σμικρᾶς ἐμπιστοσύνης, ἣν ἐμπνέει αὐτοῖς ἡ αὐθεντικότης τοῦ ὑπὸ τὴν κατοχὴν αὐτοῦ χειρογράφου· τέλος ἀνεψιά τις τοῦ Ἑρρίκου Ἅϊνε γράφει ἐν τῷ *Börsen Courier* ὅτι ὁ Julia οὐδέποτε ὑπῆρξε στενῶς συνδεδεμένος μετὰ τοῦ θείου αὐτῆς, καὶ ὅτι δὲν εἶνε ὁ ἐκτελεστὴς τῆς διαθήκης τῆς θείας της· ὅτι τὰ παρὰ τῷ Julia εὑρισκόμενα χειρόγραφα ἠγοράσθησαν ὑπ' αὐτοῦ παρὰ τῶν κληρονόμων τῆς χήρας τοῦ Ἑρρίκου Ἅϊνε, καὶ ὅτι περιέχουσι δημοσιευθέντα πράγματα. Τὰ μόνα κατὰ τὴν γνώμην τῆς ἀνεψιᾶς τοῦ Ἅϊνε ἀνέκδοτα ἐκ τῶν χειρογράφων τούτων εἰσὶν αἱ ἐπιστολαὶ τῶν φίλων τοῦ Ἑρρίκου Ἅϊνε.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Λονδίνῳ ὁ διάσημος φυσικὸς καὶ μηχανικὸς Κάρολος Οὐΐλλιαμ Σίμενς, ἐξ Ἀννοβέρου ἕλκων τὸ γένος, ὃν ἰδίως κατέστησαν περιώνυμον ἐσχάτως αἱ ἐπὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐργασίαι καὶ αἱ πολλαὶ καὶ κοινωφελεῖς ἐφευρέσεις του.

— Ἐν Νικαίᾳ τῆς Γαλλίας γενήσεται ἐπισήμως τῇ 24 (ν.) ἱσταμένου ἡ ἔναρξις τῆς αὐτόθι διοργανωθείσης διεθνοῦς ἐκθέσεως.

— Ἀπεβίωσεν ἐσχάτως ἐν Παρισίοις ὁ διάσημος Γάλλος ἱστορικὸς καὶ ἀκαδημαϊκὸς Ἐρρῖκος Μαρτὲν καὶ ὁ Φραγκῖσκος Λενορμάν, διαπρεπὴς συγγραφεὺς καὶ ἀρχαιολόγος, ἀνὴρ φιλέλλην, πολλὰ περὶ Ἑλλάδος δημοσιεύσας συγγράμματα, ἀποπνέοντα θερμὴν πρὸς τὸν ἑλληνισμὸν ἀγάπην.

— Ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις νέου μυθιστορήματος τοῦ Alphonse Daudet, ὅπερ θέλει δημοσιευθῇ ταυτοχρόνως περὶ τὸ τέλος τοῦ Φεβρουαρίου γαλλιστὶ καὶ γερμανιστί. Ὁ Heinrich Minden ὁ ἐκδότης τῆς Δρέσδης ὑφ' οὗ θέλει δημοσιευθῇ ἡ γερμανικὴ μετάφρασις ἔλαβεν ἐπιστολὴν δι' ἧς ὁ Daudet αἰτεῖ ὅπως ἡ μετάφρασις τοῦ μυθιστορήματος αὐτοῦ ἀνατεθῇ εἰς τὴν κυρίαν, ἥτις ἐχρησίμευσεν ὡς πρότυπον τῆς κ. Ἔβσεν τῆς «Ἱεραποστόλου» (Evangéliste). Ὁ Daudet ἐπιλέγει ὅτι ἡ τάλαινα αὕτη γυνή, παθοῦσα ἐκ κωφώσεως, δὲν δύναται πλέον νὰ παραδίδῃ μαθήματα καὶ ἀπειλεῖται ὑπὸ τῆς ἐσχάτης ἐνδείας.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Διεθνὴς ἐπιθεώρησις», νέον περιοδικὸν ἱδρύεται ἐν Φλωρεντίᾳ διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ κ. de Gubernatis. Θέλει δὲ περιέχει αὕτη φιλολογικὰς ἀνταποκρίσεις ἐκ πάντων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου καὶ τῆς Κίνας καὶ Περουβίας ἔτι συμπεριλαμβανομένων.

— Ἀνεκαλύφθη ἀνέκδοτος τραγῳδία τοῦ Λεοπάρδη γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ δεκατετραέτους ὄντος.

Ἔκθεσις ἀνθέων — Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Καλλιτεχνικοῦ τμήματος τοῦ Συλλόγου «Παρνασσοῦ» ἐν φυλλαδίῳ ὁ κανονισμὸς τῆς ὑπ' αὐτοῦ προκηρυχθείσης δευτέρας ἐκθέσεως ἀνθέων, γενησομένης τὴν 23 Ἀπριλίου 1884. Κατὰ τὸν κανονισμὸν προσκαλοῦνται νὰ συμμετάσχωσι τῆς Ἐκθέσεως οἱ φιλανθεῖς ἢ οἱ κηπουροὶ αὐτῶν καὶ οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀνθοκόμοι Ἕλληνές τε καὶ μή, οἰκοῦντες ὅμως ἐν Ἑλλάδι. Αἱ πρὸς παραδοχὴν αἰτήσεις δέον ν' ἀπευθυνθῶσι τῷ γραμματεῖ τοῦ τμήματος πρὸ τῆς 15 Ἀπριλίου. Ἐν τῇ αἰτήσει πρέπει νὰ σημειῶται α') τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυ-

Digitized by Google

μον τοῦ ἐκθέτου, β') ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκτεθησομένων ἀντικειμένων, γ') ὁ διὰ ταῦτα κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον ἀπαιτούμενος χῶρος. Τὰ ἐκτεθησόμενα φυτὰ πρέπει νὰ φέρωσι σημειωμένον τὸ κοινὸν αὐτῶν ὄνομα, εἰ δὲ δυνατὸν καὶ τὸ ἐπιστημονικόν. Πᾶν φυτὸν ἀποσταλησόμενον εἰς τὴν ἔκθεσιν πρέπει ν' ἀνήκῃ πρὸ τριῶν τοὐλάχιστον μηνῶν τῷ ἐκθέτῃ αὐτοῦ, τὰ δὲ ἄνθη πρέπει νὰ προέρχωνται ἐκ τῆς ἰδίας του καλλιεργίας. Ἐκτὸς τῶν φυτῶν καὶ ἀνθέων, ἅτινα δύνανται ν' ἀποσταλῶσιν ἢ ἐντὸς γαστρῶν, ἢ κεκομμένα ἐν εἴδει συλλογῶν, ἢ φιλοκάλως διεσκευασμένα εἰς ἀνθοδέσμας, στεφάνους κλπ., ἴδιον τμῆμα τῆς ἐκθέσεως περιλαμβάνει ἄνθη ἀπεξηραμένα, ἕτερον συλλογὰς πρωΐμων λαχανοειδῶν, ὀπωρῶν κτλ. τελευταῖον δὲ περιλαμβάνεται ἐν τῇ ἐκθέσει καὶ ἡ ἀνθοκομικὴ βιομηχανία, ἤτοι πᾶν ἀντικείμενον τέχνης σχέσιν ἔχον πρὸς τὴν κηπουρικὴν καὶ ἀνθοκομίαν. Ἐν τῷ τμήματι τούτῳ δύνανται ν' ἀποσταλῶσιν οἰαδήποτε ἐκθέματα τοῦ κλάδου τούτου, ῥητῶς ὅμως ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ ὅτι εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἀγωνοδικῶν θὰ ὑποβληθῶσι μόνον τὰ προϊόντα τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας.

—Πλησίον τῆς Κερατέας, πρωτευούσης τοῦ Δήμου Λαυρίου, ἐργάται τῆς κατασκευαζομένης γραμμῆς τοῦ σιδηροδρόμου Λαυρίου ἀνασκάπτοντες τὸ ἔδαφος, ἀνεῦρον ἀνάγλυφον μαρμάρινον ἄνευ κεφαλῆς, ἀπεικονίζον γυναῖκα καθημένην, καί τινα τεμάχια ἀγαλμάτων. Πληροφορηθεὶς τοῦτο ὁ δήμαρχος Λαυρίου κατέσχε τὸ ἀνάγλυφον καὶ μετέφερεν αὐτὸ εἰς Κερατέαν. Ἐκ τῶν ἀνευρισκομένων τεμαχίων ἀγαλμάτων καὶ ἄλλων εἰδῶν εἰκάζεται ὅτι τὸ μέρος τοῦτο ἐχρησίμευσε τὸ πάλαι ὡς κοιμητήριον.

— Ἐπανελήφθησαν ἐν τῇ παρὰ τὴν Τροίαν πόλει Ἄσσῳ αἱ ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ ἀμερικανικοῦ ἰνστιτούτου. Ἀνευρέθη δὲ μέχρι τοῦδε ἡ ἀγορὰ καὶ ἐνεργεῖται ἡ ἐκκαθάρισις τῆς ὁδοῦ τῶν Τύμβων, ἐν ᾗ εὑρέθησαν πολλοὶ σαρκοφάγοι περιέχοντες ὡραῖα πήλινα εἰδώλια καὶ ὑέλινα ἀγγεῖα.

— Ὁ Γάλλος ἀρχιτέκτων Σοαζύ, ὅστις ἐξέδωκεν ἤδη τὴν πραγματείαν αὐτοῦ περὶ τοῦ ἐν Πειραιεῖ ἀρχαίου ναυστάθμου τοῦ Φίλωνος, ὃν ἐν δυσὶ πίναξιν ἀναπαριστᾷ οἷος ἦν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἐδημοσίευσεν ἄρτι δευτέραν πραγματείαν, ἐν ᾗ ἀνιδρύει ὡς εἰπεῖν τὰ ἀρχαῖα τῶν Ἀθηνῶν τείχη συμφώνως ταῖς ἀρχαίαις ἐπιγραφαῖς καὶ παραδόσεσιν. Ἡ νέα αὕτη πραγματεία συνοδεύεται ὑπὸ πίνακος, ἐν ᾧ φαίνεται ὁλόκληρος ἡ σειρὰ τῶν μακρῶν τειχῶν.

— Ἐκ τῆς δαπάνῃ τοῦ φιλογενοῦς κ. Κωνσταντίνου Ζάππα ἐκδιδομένης φερωνύμου βιβλιοθήκης τῶν ἐν διαγωνισμῷ ἐγκρινομένων περὶ καλλιεργείας τῆς γῆς καὶ βιομηχανίας συγγραμμάτων ἐξεδόθη ἄρτι ὀγκῶδες καὶ κομψὸν τεῦχος «περὶ καλλιεργείας τῆς σταφιδαμπέλου» ὑπὸ Μ. Θ. Χαιρέτη, προωρισμένον νὰ θεραπεύσῃ σπουδαιοτάτην ἔλλειψιν παρὰ τοῖς σταφιδοκτήμοσιν.

— Ἤρξατο ἡ ἔκδοσις μηνιαίου περιοδικοῦ συγγράμματος ὑπὸ τὸν τίτλον «Παιδαγωγικὸν Σχολεῖον», συντασσομένου ὑπὸ τῶν κκ. Μιλτ. Βρατσάνου, διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν καὶ Δ. Ἰωαννίδου Ὀλυμπίου καθηγητοῦ.

Ἀγγέλλεται δ' ἡ ἔκδοσις ἑτέρου περιοδικοῦ συγγράμματος ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπιστήμη» συντασσομένου ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀναστ. Κωνσταντινίδου.

— Ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως εἰς Αἴγιναν ὁ καθηγητὴς τῆς χημείας ἐν τῇ Στρατιωτικῇ σχολῇ κ. Α. Κ. Δαμβέργης, πρὸς ἔρευναν καὶ συλλογὴν τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων τῆς ἡφαιστειογενοῦς ταύτης νήσου. Ἐπανέκαμψε δὲ ἀφοῦ ἐποίησε τὰς δεούσας ἐξετάσεις· αἱ πηγαὶ τῶν μεταλλικῶν τούτων ὑδάτων εὕρηνται 1 1|2 ὥραν μακρὰν τῆς πόλεως καὶ 1|4 ἀπὸ τοῦ χωρίου Βαθέως, εἰς τὸ βορειοανατολικὸν τῆς νήσου παράλιον. Ἐκρέουσι δ' ἀφθόνως ἐκ τῶν ῥωγμῶν ἀποσεσαθρωμένων βράχων καὶ εἶνε θερμαὶ ἔχουσαι τὴν διὰ λουτρὰ κατάλληλον θερμοκρασίαν τῶν 26°.

Οὐ μακρὰν τῶν πηγῶν εὑρέθησαν πολλοὶ ἀρχαῖοι λουτῆρες ἐπὶ τῶν βράχων ἐσκαμμένοι, εἰκάζεται δὲ ὅτι εἶνε αἱ παρὰ τοῦ Παυσανίου ἀναφερόμεναι θερμαὶ πηγαὶ αἱ χρησιμοποιηθεῖσαι καὶ παρὰ τῶν ἀρχαίων.

— Ἐκδίδονται προσεχῶς οἱ χαριέστατοι Μῦθοι τοῦ κ. Παναγιώτου Ι. Φέρμπου, πολλοὶ μὲν ἐν διαφόροις περιοδικοῖς κατὰ καιροὺς δημοσιευθέντες, τινὲς δὲ καὶ ἀνέκδοτοι. Τὸ βιβλίον ἔσται κομψότατα τετυπωμένον καὶ θὰ τιμᾶται φρ. 3.

— Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Εὐαγ. Κ. Κοφινιώτου «Ἐπίτομος λειτουργική» ἐγκριθεῖσα ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συνόδου· ἡ λειτουργικὴ αὕτη ὑπεβλήθη εἰς τὸν προκηρυχθέντα διαγωνισμὸν τῶν διδακτικῶν βιβλίων.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Λέγουν ὅτι μ' ὁμοιάζει κάποτε καὶ ἡ καρδία.
Ἐὰν θέσιν μεταλλάξουν μόνον δύο μου στοιχεῖα,
ὡς αἰχμάλωτον μὲ σύρουν τὰ παντοῖα πτερωτά.
Ἂν τὸν πόδα ἐξαρθρώσῃς ... ζήτω ἡ Ελευθερία !
ὁ αἰχμάλωτος λυτροῦται καὶ εἰς τὴν στιγμὴν πετᾷ.

1883φ13

2.

Οὐδεὶς κυττάζων βλέπει με, μὴ βλέπων μὲ κυττάζει·
ὁ μὴ λαλῶν, ὁ ἄφωνος, λαλεῖ, βοᾷ, φωνάζει.
Μὴ τρέχων, τρέχῃ καὶ πετᾷ, καὶ μὴ ἐσθίων, τρώγει·
ψευδὴς ὑπάρχω, κι' ἀληθεῖς εἶν' ὅλοι μου οἱ λόγοι.

Ἀθῆναι. Ε. Κ.

Λύσις τοῦ ἐν τῷ ἀριθ. 361 Δελτίῳ

1.

Ἀετός, (α) — ε — τος = ἔτος = 12 μῆνες

ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ
ΤΟΥ 1864

39η ΚΛΗΡΩΣΙΣ, ΕΝΕΡΓΗΘΕΙΣΑ ΤΗ 1η ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1883 (ν. ν.)

ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ.

Ἐξήχθησαν αἱ ἑξῆς 14 σειραί :

342 489 720 951 1088 1869 1931 2785 2831
2848 2893 3009 3401 3853

Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ.	Σειρ.	Ἀρ.	Φ.Χ.
342	17	**1000**	1931	31	500
	33	400		38	400
	52	400		91	**15000**
	59	400	2785	18	400
	71	400		43	**1000**
	95	400		59	400
489	6	400	2831	68	500
	22	**5000**		78	500
	51	**2000**		81	**20000**
	97	**200000**	2848	10	400
720	45	500		16	500
	89	400		70	400
951	5	500		71	500
	44	400	2893	11	**3000**
	69	400		48	**1000**
	96	500		65	500
1088	14	500		95	**2000**
	19	500	3009	39	400
	26	400	3401	13	500
	51	500		61	400
	70	**10000**		70	**1000**
	74	400		92	500
1869	12	**1000**	3853	13	500
	87	**2000**		41	400
1931	7	400		81	**1000**

Πᾶσαι αἱ λοιπαὶ (1350) ὁμολογίαι τῶν ἀνωτέρω σειρῶν ἐκληρώθησαν πρὸς 200 φραγ. χρ. ἑκάστη. — Ἡ πληρωμὴ τῶν κληρωθέντων ἀριθμῶν ἄρχεται ἀπὸ 1 Μαρτίου 1884, ὅτε γενήσεται καὶ ἡ ἑπομένη κλήρωσις.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

9 Δεκεμβρίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 9 Δεκεμβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	369.—
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Απ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν Σεπ.	30,—	392 1[2	500	438.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	435.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	276.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	270.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	214.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13.072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	20.	225,—	250	
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	105.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	279.50

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4255.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	296.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	134. 50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	140	142. 50
Σιδηροδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	498.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			160	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	28.25
» . . .	Ὄψεως	»	28.50
Γαλλίας—Ἐθνικῆς	Τραπέζης	3ἡμ.	113
» »	Τραπεζικὸν	3μην.	112 1[4

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.70
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	25.65
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (19 Δεκεμβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ. 42 1[2
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0. » 248
» » 9 0[0. » 253 1[2
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου » 129
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ. 109 3[8 – 109 1[2
Παρισίων 3 » . . . φρ. 23. 02 1[2 – 23 05
Λίρα Ἀγγλικὴ . . . γρ. 110 3[40
Εἰκοσάφραγκον . . . » 87 29[40

Παρατηρήσεις *Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Δ. Ν. Ὀδησσόν. Ἡ σειρὰ ἀπεστάλη τῷ κ. Ν. Α. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.— κ. Γ. Ι. Λ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν. — κ. Α. Α. Λ. Κεφαλληνίαν. Ἀντίτυπον ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς. — κ. Ι. Ν*. Ἡ ἑλληνικὴ ὀνομασία τοῦ καρποῦ εἶνε ποντικὰ κάρυα. Τὴν λέξιν δὲ ταύτην ποντικὰ οἱ Τοῦρκοι μετεποίησαν εἰς φουντούκ, ὅπερ ἔπειτα διεδόθη καὶ εἰς ἡμᾶς, δηλοῦν τὸν καρπὸν ἐκεῖνον. — κ. Μ. Κ. Νάξον. Ἡ ἀποστολὴ δὲν ἐνεργεῖται ἄνευ προπληρωμῆς τοῦ ἀντιτίμου.—κ. Σ. Γ. Φέρσαλα. Ἡ συνδρομὴ ἐπληρώθη παρὰ τοῦ κ.Δ.Ν.—Συνδρομητρίᾳ. Ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης. Οἱ Γάλλοι λέγουν: Ἐὰν ἡ πενθερὶ σου πέσῃ εἰς τὴν θάλασσαν εἶνε συμβὰν δυσάρεστον· ἐὰν τις ὅμως τὴν ἐξαγάγῃ ἐκεῖθεν εἶνε... δυστύχημα. — κ. Μ. Λ. Πειραιᾶ. Ζητήσατέ το παρὰ τῶν ἐνταῦθα βιβλιοπωλῶν· ἐν τῷ γραφείῳ ἡμῶν δὲν ὑπάρχει.—Πάριδι. Αἱ Ἀγγλίδες."Οταν Ἀγγλίς τις τύχῃ νὰ εἶνε ὡραία δὲν ἔχει τὴν ἐφάμιλλον αὐτῆς· εἶνε τέλειον πρότυπον καλλονῆς.—κ. Π. Θ. Ζάκυνθον. Ὄχι δυστυχῶς.— κ. Α. Κ. Ν. Λάρισσαν. Ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν ἀνταποκριτὴν αὐτόθι, δύνασθε νὰ τὴν πέμψητε κατ' εὐθεῖαν ἐντὸς συστημένης ἐπιστολῆς. — Κυρίᾳ Α*. Ἂν ἐδόθη αὐταῖς καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλεξίμου ἀγνοοῦμεν. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ θήλεις βουλευταὶ ὀλίγον θὰ δυνηθῶσι νὰ χαρῶσι τὸ πλεονέκτημα τοῦ ἀπὸ τοῦ βήματος ἀγορεύειν.Διότι κατὰ τὰς παρατηρήσεις τῶν στενογράφων ἡ στενογραφικὴ τέχνη ἀδυνατεῖ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ὁμιλίαν στωμύλης γυναικός!—κ. Α. Π. Σ. Δοβράν. Τὰ δελτία πωλοῦνται χωριστὰ πρὸς 10 λ. ἕκαστον. Ἀλλ' ἐκ τῆς ὅλης σειρᾶς ἐλλείπουσι τινά. Τὸ σταλὲν δὲν δυνάμεθα ἀτυχῶς νὰ δημοσιεύσωμεν, διότι ἀνάλογόν τι ἐδημοσιεύθη ἄλλοτε ἐν τῇ «Ἑστίᾳ». — κ. Χο Πάτρας. «Γαλλικὴ Ἐπιτροπὴ ἐντεταλμένη τὴν μελέτην τῶν δημοσίων ἔργων.—Τμῆμα δυτικὸν ἢ ἀνατολικόν».—Ἐπικουρείῳ. Κατὰ τὸν Carême τὰ ἐπιδόρπια ἐπενοήθησαν ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν ἵνα κρατῶσιν εἰς τὴν τράπεζαν τὰς κυρίας, τὰς νεάνιδας καὶ τὰ παιδία πρὸς οἰκογενειακὰς συνδιαλέξεις. — κ. Ι. Π. Στρασβοῦργον. Ἐξεδόθη μετ' ἄλλων ἔργων τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἐν ἰδίῳ τόμῳ τιμωμένῳ φρ. 5.— Φίλῳ Σ*. Καθ' ἃ ἠδυνήθημεν νὰ πληροφορηθῶμεν, ἅπαξ μόνον ἐξετελέσθη θανατικὴ ποινὴ ἐπὶ 2 γυναικῶν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἱδρύσεως τοῦ βασιλείου.—κ. Ε. Κ. Ὀδησσόν. Ἀπεστάλησαν.— κ. Μ. Δ. Ἀγνοοῦμεν. Ἐρωτήσατε αὐτὸν τὸν συγγραφέα.—κ. Δ. Γ. Βόνιτσαν. Τὸ τεῦχος ἀπεστάλη. Τὸν «Ὁδηγὸν» δύνασθε νὰ ζητήσητε παρὰ τῶν Καταστημάτων Κορομηλᾶ —κ. Α*. Γελοῖον μέν, ἀλλ' ἦτο ἡ ἐθιμοταξία τοιαύτη. Κατὰ τὸν προπαρελθόντα αἰῶνα ἐν τῇ Αὐλῇ τῆς Γαλλίας ἡ Ἄννα ἡ Αὐστριακὴ ἡ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀνηλίκου υἱοῦ της κυβερνῶσα τὸ Κράτος, συχνὰ διέτασσε καὶ ἐξύλιζαν τὸν παῖδα, τὸν μέλλοντα Λουδοβῖκον ΙΔ'. Ἀλλὰ καὶ ἐν τούτῳ ἡ βασιλικὴ μήτηρ δὲν ἐνόει ποτὲ νὰ παραβῇ τὴν ἐθιμοταξίαν· διότι καὶ πρὸ καὶ μετὰ τὸ ξύλισμα δὲν ἔλλειπε νὰ κάμνῃ βαθείας ὑποκλίσεις εἰς τὸν παῖδα κυρίαρχον. Ὁ νήπιος μονάρχης δυσφορῶν σφόδρα δι' ὅλας αὐτὰς τὰς φιλοφροσύνας, τῇ εἶπεν ἡμέραν τινά· «Ἄ! κυρία, ἄς μοῦ λείπουν καλλίτερα ὅλαι αὐταὶ αἱ ὑποκλίσεις σας, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὰς καὶ τὰ ξυλίσματα» Ἀλλὰ ἡ ἐθιμοταξία ἦτό τι ἱερόν, ἀπαραβίαστον. Ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὰς ὀφειλομένας αὐτῷ ὑποκλίσεις καὶ τὸ παιδίον ταῖς ξυλιαῖς.— κ. Ν. Δ. Ἀθήνας. Ἐλήφθη καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀλλ' ἡ δημοσίευσις θὰ γείνῃ βραδύτερον ἕνεκα ἐπισωρεύσεως ἄλλης ὕλης.—κ. Χ. Σ. Μεσολόγγιον. Ἐλήφθησαν.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[8 Δεκεμβρίου (Πέμπτη) 1883].

Ἐν τῇ Βουλῇ ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἡ ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ ζητήματος συζήτησις — Διατρίβει ἐνταῦθα ἀφικόμενος ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ὁ μέγας δοὺξ τῆς Ρωσσίας Παῦλος.— Κατὰ τὸν εἰς τὴν Βουλὴν ὑποβεβλημένον προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους τὰ μὲν ἔσοδα προϋπολογίζονται εἰς δραχ. 84, 650,450, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 84.352 169. 90.— Προχθὲς ἐγένοντο δοκιμαὶ τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς - Πατρῶν ἐν τῇ ἀποπερατωμένῃ γραμμῇ ἀπὸ Πειραιῶς μέχρι Λιοσίων. Παρῆσαν κατὰ τὰς δοκιμὰς τὰ μέλη τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τῆς Ἑταιρίας, βουλευταί, δημοσιογράφοι, ὑπάλληλοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ὁ σιδηρόδρομος φέρων ἅπαντας τούτους προέβη μέχρι Λιοσίων, εἶτα δ᾽ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ἐργοστάσιον τοῦ κ. Πενέση, ἔνθα παρετέθη εἰς ἅπαντας γεῦμα ἐγένοντο δὲ προπόσεις ὑπὲρ εὐοδώσεως τῶν ἔργων τῆς ἑταιρίας. Μετὰ μεσημβρίαν ὁ σιδηρόδρομος μετέφερεν ἅπαντας εἰς Πειραιᾶ καὶ ἐπανήγαγεν αὐτοὺς τὸ ἑσπέρας εἰς Ἀθήνας. Τὸ ἀπὸ ἀτμομύλου μέχρι Πειραιῶς διάστημα ἐκ 13 χιλιομέτρων διηνύθη εἰς 20 λεπτὰ τῆς ὥρας. — Κατὰ τὴν συνοπτικὴν κατάστασιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, τὸ ἐνεργητικὸν καὶ παθητικὸν αὐτῆς ἀνήρχετο τῇ 30 Νοεμβρίου εἰς δρ 217,514,720, εἰς τὰ ταμεῖά της εὑρίσκετο μεταλλικὸν δραχ. 6,274,467 καὶ εἰς κυκλοφορίαν γραμμάτια 98,169,481 δραχμῶν. — Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἕνεκα ῥαγδαίας βροχῆς, διαρκεσάσης καθ᾽ ὅλην τὴν νύκτα, ἀποσπασθεὶς ὀγκώδης βράχος ἀπὸ τοῦ ἀρκτικοῦ τείχους τῆς Ἀκροπόλεως, ἐν τῇ συνοικίᾳ Ἀναφιώτικα, κατεπλάκωσε καθ᾽ ὁλοκληρίαν ἕνα οἰκίσκον καὶ παρέσυρε μίαν πλευρὰν ἑτέρου· καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ εὗρον τὸν θάνατον γυνή τις μετὰ τοῦ ἐνδεκαετοῦς υἱοῦ της, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, ἐκ τῶν ὀκτὼ ἐργατῶν Λακώνων, οἵτινες ἐκοιμῶντο κατὰ σειράν, ἐπλακώθησαν δύο, ἐξ ὧν ὁ εἷς ἀναπνέων, μὴ καλυφθείσης τῆς κεφαλῆς του ὑπὸ τῶν χωμάτων, ἐσώθη ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀναρπασθείς, ὁ δ᾽ ἕτερος, νεαρὸς τὴν ἡλικίαν, ἀπέθανεν ἐξ ἀσφυξίας, ἀνασυρθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τῶν λοιπῶν νεκρός. — Ἡ κυβέρνησις διὰ τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας ἐξέφρασε τὰ συλλυπητήριά της εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀποθανόντος διασήμου Γάλλου ἱστορικοῦ καὶ εἰλικρινοῦς φίλου τῆς Ἑλλάδος Ἐρρίκου Μαρτέν.— Τὸ ἑξῆς παράδειγμα σπανίας μακροβιότητος ἀναφέρει ἡ «Ἐφημερίς»· Ἐν Πειραιεῖ διαμένει πρὸ τεσσαρακονταετίας γέρων τις ἐκ Κύπρου ὀνόματι Λειβαδίτης ἢ κοινῶς Μπαρμπαγιατζῆς, ὡς διαμείνας ἔτη πολλὰ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Ἁγίοις Τόποις, ἀφικόμενος δὲ εἰς τὴν σεβασμίαν ἡλικίαν τῶν 115 ἐτῶν! Μέχρις ἐσχάτων ἐξήσκει ἐν πενιχρᾷ καλύβῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀνθρακοπώλου καὶ ὀπωροπώλου, εἶχε δὲ πλεῖστα κατοικίδια ζῶα, ὄρνιθας καὶ πρόβατα καὶ γαλᾶς, ἅτινα ἀνέτρεφε μετὰ στοργῆς. Καίπερ εἰς τόσον βαθὺ γῆρας ἀφικόμενος, διατηρεῖ ἐν τούτοις ἀκμαιοτάτας τὰς διανοητικὰς δυνάμεις του καὶ πάσας τὰς αἰσθήσεις του. Ἰδίως ἡ μνήμη του εἶνε καταπληκτική· ἐνθυμεῖται ἐν λεπτομερείᾳ καὶ διηγεῖται εὐχαρίστως ὅλα τὰ ἀξιοσημείωτα περιστατικὰ τοῦ μακροτάτου βίου του, ᾄδει μετὰ φωνῆς ἠχηροτάτης καὶ ἀναγινώσκει ἐκκλησιαστικὰ βιβλία ἄνευ διόπτρων. Περιθάλπεται νῦν ὁ γέρων ἐν τῷ νοσοκομείῳ Πειραιῶς, ἔνθα ἐπισκέπτεται αὐτὸν συνεχῶς ἡ βασίλισσα καὶ τῷ προσφέρει καρπούς, ὧν πολὺ ὀρέγεται. — Ὁ ἐκ τῶν λιμένων τοῦ Κράτους ἐξαχθεὶς σταφιδοκαρπὸς ἐκ τῆς ἐφετεινῆς ἐσοδείας μέχρι τῆς 20 λήξαντος Νοεμβρίου ἀνῆλθεν εἰς 181,096,030 λίτρας. Τὰ δὲ ἐξαχθέντα σῦκα μέχρι τῆς αὐτῆς ἐποχῆς ἀνέρχονται εἰς 135,689 στατῆρας.

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας» ἀπεφάσισε νὰ διοργανώσῃ καὶ ἐφέτος Λαχεῖον χάριν τῶν συνδρομητῶν αὐτῆς, οἵτινες μετ᾽ ἀμειώτου εὐμενείας καὶ προθυμίας ἐξακολουθοῦσι παρέχοντες τὴν ὑποστήριξίν των εἰς τὸ ἔργον τῆς «Ἑστίας». Κρίνουσα δὲ ὅτι τῶν μὲν παλαιῶν συνδρομητῶν πολλοί, μὴ ἔχοντες ὅλους τοὺς τόμους τῆς «Ἑστίας» ἀπ᾽ ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, εὐχαρίστως θὰ ἔβλεπον διευκολυνομένην αὐτοῖς τὴν συμπλήρωσιν τῆς σειρᾶς των, τοῖς δε νεωστὶ ἐγγραφομένοις θὰ ἦτο λίαν εὐπρόσδεκτον τὸ μέσον τῆς ἀδαπάνου βαθμηδὸν ἀποκτήσεως πλήρους σειρᾶς τῆς «Ἑστίας», ἐθεώρησε καλὸν ἵνα τὸ Λαχεῖον αὐτῆς ἀποτελεσθῇ ἐφέτος ἀποκλειστικῶς ἐκ τόμων τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις τεθέντων βιβλίων.

Κατὰ ταῦτα ὡς κέρδη τοῦ ἐφετινοῦ Λαχείου τίθενται 200 τόμοι ἄδετοι τῆς «Ἑστίας» ἀξίας φράγκων χιλίων (1000).

Οἱ 200 οὗτοι τόμοι θέλουσιν ἀποτελέσει 50 κλήρους, συγκειμένους ἐκ 4 τόμων ἕκαστον.

Τὸ Λαχεῖον θέλει περιλαμβάνει τόσους ἀριθμούς, ὅσοι ἔσονται οἱ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς κληρώσεως αὐτοῦ· θέλουσι δὲ μετάσχει αὐτοῦ οὐ μόνον οἱ παλαιοὶ συνδρομηταί, ἀλλὰ καὶ οἱ τὸ πρῶτον νῦν ἐγγραφόμενοι τοιοῦτοι.

Ἕκαστος τῶν συνδρομητῶν θέλει λάβει δωρεὰν ἀνὰ ἕνα ἀριθμὸν τοῦ Λαχείου, ὁ αὔξων δ᾽ ἀριθμὸς τῆς ἀποδείξεως τῆς συνδρομῆς ἑκάστου διὰ τὸ ἔτος 1884 θέλει εἶνε συγχρόνως καὶ ἀριθμὸς τοῦ Λαχείου.

Ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν θέλουσι κληρωθῆ 50, εἰς οὓς θὰ διανεμηθῶσι τὰ κέρδη τοῦ Λαχείου, ἤτοι ἀνὰ 4 τόμοι εἰς ἕκαστον, κατ᾽ ἰδίαν αὐτοῦ ἐκλογήν.

Ἡ κλήρωσις τοῦ Λαχείου γενήσεται δημοσίᾳ τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ Μαρτίου, ὥραν 3 μ. μ. ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐνώπιον τῆς Διευθύνσεως, πενταμελοῦς Ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις συνδρομητῶν καὶ παντὸς ἄλλου συνδρομητοῦ, ἐπιθυμοῦντος νὰ παραστῇ εἰς τὴν κλήρωσιν.

Ἡ Διεύθυνσις.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 364. — 18 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1883. — ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

Λήγοντος προσεχῶς τοῦ 8ου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες αὐτὴν καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὸ ἀντίτιμον τῆς συνδρομῆς αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 416

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΑΜΟΣ ὑψηλῆς περιωπῆς.

Ο ΧΟΡΟΣ.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ὑπὸ Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

ΚΑΤΑ πόσα πράγματα διαφέρομεν τῶν Κινέζων.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Μετὰ τὴν εἰς τὸν Δουμᾶν ἀνέγερσιν μνημείου ἐν Παρισίοις ἡ αὐτὴ τιμὴ πρόκειται τοῦ νὰ ἀπονεμηθῇ εἰς ἕτερον μέγαν Γάλλον μυθιστοριογράφον, τὸν Ὁνώριον Βαλζάκ. Ἡ ἀνίδρυσις τοῦ ἀνδριάντος αὐτοῦ ἐν Παρισίοις ἀπεφασίσθη· τὴν 20 δὲ προσεχοῦς Ἰανουαρίου συγκροτεῖται συνέλευσις ἐκ Παρισινῶν συγγραφέων ἵνα συσκεφθῇ περὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου. Ὑπελογίσθη ὅτι τὸ μνημεῖον θὰ ἀπαιτήσῃ δαπάνην οὐχὶ ὀλιγωτέραν τῶν 30,000 φράγκων, παρεχομένου δωρεὰν τοῦ μὲν ἐδάφους ὑπὸ τῆς πόλεως τῶν Παρισίων, τοῦ δὲ μαρμάρου καὶ ὀρειχάλκου τοῦ ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑπουργείου.

Τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν τῶν 30,000 φράγκων ἐλπίζεται νὰ εἰσπραχθῇ ἐκ τῆς δημοσιεύσεως βιβλίου τινὸς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνταssομένου διὰ τῆς συνεργασίας τῶν συγγραφέων, καὶ τεσσάρων θεατρικῶν παραστάσεων.

— Ἐκ τῶν μεγαλοπρεπεστέρων οἰκοδομημάτων τῆς Νέας Ὑόρκης εἶνε τὸ αὐτόθι πρὸ διετίας μόλις συντελεσθὲν Μελοδραματικὸν θέατρον. Ἡ κατασκευὴ αὐτοῦ ὀφείλεται εἰς τοὺς ἑκατομμυριούχους τῆς ἀμερικανικῆς πόλεως καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸν Βάνδερβιλτ, ὑπελογίσθη δὲ ὅτι οἱ κάτοχοι τῶν 70 πρώτων θεωρείων ἀντιπροσωπεύουσι κεφάλαια 450 ἑκατομμυρίων δολλαρίων, ἤτοι κατὰ μέσον ὅρον ὑπὲρ τὰ 6 ἑκατομμύρια ἕκαστος. Τοιοῦτον ἔχον δημόσιον τὸ θέατρον ἐκεῖνο θέλει βεβαίως διατηρηθῇ μεθ' ὅλας τὰς ὑπερόγκους δαπάνας του. Ὁλόκληρον σχεδὸν τὸ οἰκοδόμημα εἶνε ἐκ σιδήρου κατεσκευασμένον. Ἡ σκηνὴ ἔχει βάθος μὲν 76 ποδῶν, πλάτος δὲ 101, ὥστε κατὰ τὴν εὐρυχωρίαν ὑπερβαίνει καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ ἐν Μιλάνῳ θεάτρου della Scala. Ἡ πλατεῖα περιλαμβάνει 3,054 καθίσματα, ἤτοι 1,000 πλειότερα ἢ τὸ μέγα Μελόδραμα τῶν Παρισίων. Κατὰ τὴν πρώτην παράστασιν ἐν ᾗ ἐδιδάχθη ὁ «Φάουστ» τοῦ Γκουνώ, τὸ θέατρον εἰσέπραξεν 85,000 φράγκα. Ἀλλ' ὅταν τις ἀναλογισθῇ ὅτι αἱ κατὰ μῆνα δαπάναι αὐτοῦ ἀνέρχονται εἰς 1,200,000 φράγκων εὐκόλως ἐννοεῖ ὅτι ἀπαιτοῦνται συχναὶ τοιαῦται εἰσπράξεις πρὸς συντήρησιν τοῦ θεάτρου.

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἐγένετο ἡ ἐπίσημος ἐγκαθίδρυσις τῶν νέων ἀκαδημαϊκῶν ἀρχῶν, καθ' ἣν ὁ μὲν τέως πρύτανις κ. Π. Κυριακὸς ἔδωκε, κατὰ τὰ νενομισμένα, λόγον τῶν ἐπὶ τῆς πρυτανείας αὐτοῦ πεπραγμένων, ὁ δὲ νῦν τοιοῦτος κ. Μιλτιάδης Βενιζέλος, ἀφοῦ ηὐχαρίστησε τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ καθηγητάς, διότι καὶ ἐκ δευτέρου, τῇ ψήφῳ αὐτῶν καὶ τῇ κυβερνητικῇ ἐγκρίσει, ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἀνώτατον ἀκαδημαϊκὸν ἀξίωμα, ἐξεφώνησεν ὡραῖον πανηγυρικὸν λόγον, θέμα λαβὼν αὐτὸ τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον, οὗ τὰς διαφόρους φάσεις ἀνέπτυξεν, ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ, ὅτε 54 μόλις ἠρίθμει φοιτητάς, μέχρι τοῦ νῦν, ὅτε ἐν τοῖς μητρῴοις αὐτοῦ καταλέγονται δισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι, ἐξῆρε τὸ μέρος ὅπερ ἔλαβεν ὁ ἀοίδιμος βασιλεὺς Ὄθων ἐν τῇ ἱδρύσει τοῦ ἀνωτάτου ἐκπαιδευτικοῦ ἱδρύματος τῆς Ἀνατολῆς, προικίσας αὐτὸ διὰ θεσμῶν φιλελευθέρων, δι' ὧν προάγεται καὶ κραταιοῦται ἡ ἐπιστήμη, κατέληξε δὲ δι' ἰδίων παρατηρήσεων ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς ἐπιστημονικῆς προόδου καὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἐν τῇ τελετῇ παρῆσαν ὁ ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ὑπουργὸς κ. Βουλπιώτης, ὁ νομάρχης Ἀττικῆς, καὶ πολλοὶ ἄλλοι καθηγηταὶ καὶ λόγιοι.

— Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, συνελθόντος τοῦ τμήματος τῶν Καλῶν τεχνῶν ἐν τῷ «Παρνασσῷ», ὁ κ. Χ. Ἄννινος προύτεινεν ὅπως ἀπὸ τοῦδε γείνῃ σκέψις περὶ ἐξαιρέτου πανηγυρισμοῦ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἑορτῆς κατὰ τὴν 25ην Μαρτίου, γενησομένου ἐπιμελείᾳ τοῦ τμήματος τούτου καὶ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας δι' ἐκθέσεως διαφόρων ἀντικειμένων τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας καὶ ἐπαναστάσεως, ὡς ἐνδυμασιῶν, κοσμημάτων, ὅπλων κλπ., πρὸς δὲ καὶ διὰ καταλλήλου καλλιτεχνικῆς καὶ φιλολογικῆς ἑσπερίδος. Πρὸς περαιτέρω ἐργασίαν ἐπὶ τῆς ὡραίας ταύτης προτάσεως καὶ συνεννόησιν μετὰ τῆς ἐθνολογικῆς ἑταιρίας, τὸ τμῆμα ἐξέλεξεν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κκ. Χ. Ἀννίνου, Βάμβα καὶ Δροσίνη.

— Κατὰ τὸν «Αἰῶνα» ἐνεργουμένων ἐπιδιορθώσεών τινος ἀρχαῖον ὑδραγωγεῖον πλημμυρῆσαν, διερχόμενον δὲ διὰ τῆς πλατείας τοῦ ἁγίου Φιλίππου καὶ παρ' αὐτήν, εἰς βάθος ὀκτὼ μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας ἀνευρέθησαν τὰ λείψανα ἀρχαίου οἰκοδομήματος, πιθανῶς ναοῦ. Τὸ ἀνακαλυφθὲν μέχρι τοῦδε μέρος παριστᾷ πρόσοψιν ναοῦ μετὰ ὀκτὼ στηλῶν δωρικοῦ ῥυθμοῦ, οὗ αἱ βάσεις εἶνε κεκρυμμέναι ἐντὸς τῆς ἰλύος.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ περὶ γυναικῶν ζήτημα», μετὰ πολλῶν προσθηκῶν καὶ σημειώσεων ὁ φοιτητὴς τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Χρ. Γ. Πανταζίδης ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν πραγματείας τοῦ Γάλλου ἀκαδημαϊκοῦ Λεγγουβέ, ἐν ᾗ διαγράφονται τά τε καθήκοντα καὶ ἅπας ὁ βίος τῆς γυναικὸς ὡς θυγατρός τε, συζύγου καὶ μητρὸς καὶ πολίτιδος.

— Ὁ ὑφηγητὴς κ. Ν. Δημαρᾶς ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν καὶ τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ ὅλου ἔργου του περὶ «Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου», οὗ ἐξέδοτο ἤδη τὸν πρῶτον τόμον, περιέχοντος τὰς Εἰσηγήσεις καὶ ἀποτελεσθησομένου ἐξ εἴκοσι καὶ πέντε περίπου τυπογραφικῶν φύλλων. Τιμὴ αὐτοῦ ἔσται δραχμαὶ ὀκτώ.

— Ἐξεδόθη φιλοκάλως τετυπωμένον τὸ «Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον» τοῦ 1884 τοῦ κ. Εἰρηναίου Ἀσωπίου περιέχον πλείστας διατριβὰς καὶ εἰκόνας.

— Νέα ἐφημερὶς ἡ «Φωνὴ τῶν Τρικκάλων» ἐξεδόθη ἐν Τρικκάλοις ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Εὐθυμιάδου.

Ἀπεστάλη ἡμῖν ἡ ἑπομένη ἐπιστολή:

Ἀθήνησι, τῇ 15 Νοεμβρίου 1883.

Ἀξιότιμε Κύριε,

Εὐχαριστῶ ὑμᾶς μεγάλως διὰ τὴν εἰς τὴν προηγουμένην μου ἐρώτησιν καταχωρηθεῖσαν ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ἀπάντησιν,

Digitized by Google

ἐπιτρέψατέ μοι δὲ ν' ἀποτείνω ὑμῖν καὶ δευτέραν, θὰ σᾶς εἶμαι δὲ εὐγνώμων ἐὰν εὐαρεστηθῆτε, δίδοντες εἰς αὐτὴν πλειοτέραν προσοχὴν, ν' ἀπαντήσητε ὅσον οἷόν τε λεπτομερέστερον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ζήτημα εἶναι ἴσως κοινοῦ συμφέροντος, δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον, οὔτε ξένον τοῦ ὑπὸ τῆς «Ἑστίας» ἐπιδιωκομένου ἔργου, νὰ δημοσιεύσητε ἄρθρον ὅλον, περιέχον τὰς συμβουλὰς, ἃς ζητῶ κατωτέρω παρ' ὑμῶν.

Πόσοι ἐκ τῶν ἐκ τῶν γυμνασίων ἀποφοιτώντων φρονεῖτε ὅτι γνωρίζουσι νὰ γράψωσι τὴν σημερινὴν γλῶσσάν των ἢ δύνανται νὰ ἐκφράσωσι τὰς ἰδέας αὐτῶν; Κατ' ἐμὲ οὐδείς. Εἰς τί λοιπὸν χρησιμεύει εἰς τοὺς ἐμπόρους, τοὺς βιομηχάνους, τοὺς ἰατροὺς, καὶ μιᾷ λέξει, εἰς τοὺς εἰς πᾶν ἄλλο ἔργον διδομένους ἢ τὴν φιλολογίαν, ἡ τετραετὴς σπουδὴ ἐν τοῖς γυμνασίοις; Πρέπει λοιπὸν μετὰ τὴν ἐκ τοῦ γυμνασίου ἀπόλυσιν νὰ ἐξακολουθήσῃ τις καὶ πανεπιστημιακὰς σπουδὰς ἵνα δύναται νὰ πράξῃ ὅ,τι καὶ ὁ μικρότερος ὑπάλληλος, ὁ μόλις τὰ μαθήματα δημοτικοῦ σχολείου ἀκούσας, δύναται εὐχερῶς νὰ πράξῃ ἐν Γαλλίᾳ, Ἀγγλίᾳ καὶ πανταχοῦ τοῦ ἄλλου κόσμου;

Εὑρεθεὶς εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκφράσω τὰς ἰδέας μου ἐπὶ ἐμπορικῶν ζητημάτων δὲν ἠδυνήθην νὰ τὸ πράξω. Ἐσκέφθην ὅτι, ἂν ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην, θὰ ἠδύναντο ὅμως οἱ φίλοι μου, οἱ παλαιοὶ συμμαθηταί μου καὶ ἀπετάθην πρὸς αὐτούς. Δεκαπέντε ἐξ αὐτῶν μοὶ ἐδήλωσαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτι εἰσὶν ἀνίκανοι πρὸς τοῦτο, ἓξ ἐδοκίμασαν ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσαν. Εἷς μόνος ἠδύνατο καὶ ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσίν μου τὴν ἱκανότητά του· πλὴν, δυστυχία! δὲν ἠννόει οὐδὲν ἐξ ὅσων τῷ ἐξέθετον· ἐδιδάχθη τὴν φιλολογίαν καὶ ἔγεινε καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως διδάσκαλος.

Ἀποτείνομαι λοιπὸν πρὸς ὑμᾶς ὡς ἀσθενὴς πρὸς ἰατρὸν, καὶ ὅπως ἐκεῖνος οὐδὲν μυστικὸν ἔχει διὰ τὸν ἰατρόν του, οὕτω καὶ ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς μετεχειρίσθην τὴν γλῶσσαν τῆς ἀληθείας καὶ ἤδη αἰτῶ τὸ φάρμακον. Τίνι τρόπῳ θ' ἀναπληρώσω τὴν ἔλλειψιν ταύτην; Διὰ τῆς μελέτης βεβαίως, ἀλλὰ διὰ ποίας μελέτης; διότι οὔτε νὰ μελετῶμεν δὲν μᾶς ἐδίδαξαν.

Πρόκειται δ' ἡ παροῦσα ἐπιστολὴ, ἥτις ἐγράφη ἐκ τοῦ προχείρου, δεῖγμα τῶν γνώσεών μοι ἐπὶ τοῦ γράφειν, ὥστε νὰ δυνηθῆτε νὰ κρίνητε κάλλιον περὶ τῆς ἀναγκαιούσης μελέτης.

Δέχθητε, παρακαλῶ, ἐκ τοῦ προτέρου τὰς θερμὰς ἐμοῦ εὐχαριστίας.

ΕΡΜΗΣ.

Σημ. τ. Ἑ.—Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, καίτοι ὑπερβολικῶς ἐν μέρει χαρακτηρίζουσα τὰ πράγματα, περιέχει οὐχ ἧττον ἀληθείας, ὑπὸ πάντων ἀναγνωριζομένας. Ἐνομίσαμεν δὲ ὅτι κάλλιον δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ ἐπιστέλλοντος ἢ δημοσιεύοντες αὐτὴν ὁλόκληρον, καὶ ἐξεγείροντες οὕτω τὴν γενικὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ἐπὶ ζητήματος, ἀξίου ἀληθῶς τῆς μερίμνης παντὸς κηδομένου τῆς ὑγιοῦς ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἔθνους.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Λόγος, ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ τῇ ἑνδεκάτῃ Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1881 ὑπὸ Βασιλείου Λάκωνος, τακτικοῦ καθηγητοῦ τῶν μαθηματικῶν, παραδιδόντος τὴν πρυτανείαν τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ Νικολάῳ Δαμασκηνῷ, τακτικῷ καθηγητῇ τοῦ γαλλικοῦ Δικαίου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Ἀδελφῶν Περρῆ, ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Πανεπιστημίου. 1883. 8ον, σελ. 248. [Ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ περιλαμβάνεται πᾶσα πληροφορία ἀναγομένη εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ μέχρι τέλους τοῦ 1880].

Περὶ ἐλευθεροτυπίας. Ἐναίσιμος διατριβὴ Ἰωάννου Κ. Βελιμέζη, διδάκτορος τὰ νομικά. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον «Ὁ Ἀσμοδαῖος» Γ. Σταυριανοῦ. 1883. 8ον, σελίδες 34.

Οἱ τρεῖς καλλιτέχναι. ἤτοι τὸ ἰδανικὸν, ὑπὸ Ἐλισαβετίου Μαρτινέγκου. Ἔκδοσις δευτέρα, ἐπιθεωρηθεῖσα καὶ διορθωθεῖσα. Ἐν Ζακύνθῳ, τύποις Σπ. Καψοκεφάλου. 1883. 8ον, σελ. 40.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[15 Δεκεμβρίου (Πέμπτη) 1883].

Λήξάσης ἐν τῇ Βουλῇ τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ τῆς συζητήσεως περὶ τοῦ πολιτικοῦ ζητήματος, ἐψηφίσθη πρότασις διὰ ψήφων 127 κατὰ 4, μὴ ψηφοφορησάντων τῶν ὑπουργῶν καὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, καθ' ἣν ἡ Βουλὴ παρέχει τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῆς εἰς τὴν παροῦσαν Κυβέρνησιν. — Τῇ παρελθούσῃ δευτέρᾳ ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἑώρτασε τὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων αὐτοῦ, εἰσερχόμενος εἰς τὸ 39 ἔτος τῆς ἡλικίας του. — Ἐν τῇ Βουλῇ ἤρξατο ἀπὸ τῆς παρελθούσης τετάρτης ἡ συζήτησις τῆς συμβάσεως τοῦ δανείου τῶν 170 ἑκατομμυρίων, συνομολογηθέντος πρὸς ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας καὶ συμπλήρωσιν τῶν ναυτικῶν παρασκευῶν.—Ὡσαύτως ἤρξατο ἡ συζήτησις καὶ τοῦ νομοσχεδίου περὶ προσόντων τῶν ὑπαλλήλων, οὗτινος καὶ ἐψηφίσθησαν ἄρθρα τινά.—Ἀπὸ τῆς παρελθούσης Δευτέρας χειμὼν σφοδρὸς καὶ ψῦχος δριμὺ ἐνέσκηψεν εἰς τὴν πόλιν μας. Πάντα τὰ πέριξ ὄρη ἐκαλύφθησαν ὑπὸ χιόνος.—Τὸ πρακτορεῖον «Χαβᾶ» ἐκοινοποίησεν ἐνταῦθα τὸ ἔγγραφον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγγλικῆς πρεσβείας πρὸς τὴν Πύλην περὶ τοῦ μέρους τοῦ τουρκικοῦ χρέους, ὅπερ θὰ ἀναλάβῃ ἕκαστον τῶν Κρατῶν, ὅσα ἀπέκτησαν ἐδαφικὴν αὔξησιν. Τὸ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀναλογοῦν ποσὸν συμποσοῦται κατὰ τὸ ἔγγραφον τοῦτο εἰς 528,115 λίρας τουρκικάς.—Περὶ τοῦ σημείου εἰς ὃ εὑρίσκονται ἤδη αἱ ἐργασίαι τοῦ ἀπὸ Βόλου εἰς Λάρισσαν σιδηροδρόμου ἡ ἐν Βόλῳ ἐκδιδομένη «Θεσσαλία» γράφει τὰ ἑξῆς· Ἀπὸ προχθὲς ἐπερατώθησαν αἱ ἐπισκευαὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μέχρι Βελεστίνου, ἤρχισαν δὲ ἐπ' αὐτῆς κινούμεναι αἱ ἀτμομηχαναὶ, αἵτινες μεταφέρουσιν ὑλικὸν διὰ τὴν γραμμὴν Φερσάλων. Λέγεται ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη θὰ διαρκέσῃ μέχρι τῆς δωδεκάτης Ἰανουαρίου, μεθ' ὃ ἡ γραμμὴ μέχρι Βελεστίνου παραδοθήσεται εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν. Ἡ ἀπὸ Βελεστίνου δὲ μέχρι Λαρίσης γραμμὴ θὰ βραδύνῃ ἔτι, διότι ἑκατὸν εἴκοσι νέα τεχνικὰ ἔργα προστεθήσονται εἰς αὐτήν· αἱ ἐργασίαι τῆς ἐν τῷ ἐνταῦθα σταθμῷ στρώσεως τῶν διαφόρων συμπλεγμάτων τῶν γραμμῶν, καθὼς καὶ τὰ διάφορα οἰκοδομήματα σχεδὸν ἐπερατώθησαν, ἡ ἄποψις δ' αὐτῶν ἐν συνόλῳ εἶνε λίαν εὐχάριστος.—Δύο νέα ἀτμόπλοια κατασκευάζει ἡ Πανελλήνιος Ἀτμοπλοΐα, τὴν «Εὔβοιαν» καὶ τὴν «Ἀκαρνανίαν».— Αἱ εἰσπράξεις τοῦ τελωνείου Καλαμῶν ἀνῆλθον καθ' ὅλον τὸν παρελθόντα Νοέμβριον εἰς δραχ. 122,619.45 ὑπερτερήσασαι τὰς τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντ. ἔτους κατὰ 38,790.—Ἐν συνεδριάσει τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου Παρνασσοῦ ἐψηφίσθη ἡ σύστασις ἐν Ἀθήναις σώματος κομιστῶν ἐκ τῶν παίδων τῆς Σχολῆς τῶν Ἀπόρων, οἵτινες θέλουσιν ἐκτελεῖ πᾶσαν παραγγελίαν ἐν τῇ πόλει καὶ θέλουσι μεταφέρει ἐπ' ἀμοιβῇ κανονισθησομένῃ μικρὰ δέματα. Ἀνετέθη δὲ εἰς τὴν κοσμητείαν τοῦ συλλόγου ἡ σύνταξις εἰδικοῦ κανονισμοῦ, λεπτομερῶς ὁρίζοντος τὰ κατὰ τὴν λειτουργίαν τούτου.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Εἶμαι νῆσος μακρὰ καὶ στενὴ
κ' ἐν ᾧ εἶμαι ἐγὼ ζωντανὴ,
κ' ἐλευθέρως ἐδῶ κ' ἐκεῖ τρέχω,
ἀλλὰ ζῶντας κατοίκους δὲν ἔχω.
Ἂν σφοδρὰ τῶν κυμάτων ὁρμὴ,
'πάρῃ τἄκρα μου, μὴ φοβοῦ, μὴ,
θ' ἀπομείνῃ τι λέγον τί ἦτο
ὅπερ πρότερον ζῶν ἐκινεῖτο.

1883 φ 14

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Πέτρα — πτερὰ — πετ(ρ)α — πετᾷ.

2.

Τὸ ὄνειρον.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

16 Δεκεμβρίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 16 Δεκεμβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0/0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	362 —
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	391 1/2	500	431.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68.917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	279.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	214.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13.072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	?.
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	104.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	311.—

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πρωτ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4250.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21 38	300	295.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,261	20 » 20 »	10 50	100	134.—
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	14.—	140	135.75
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	50?.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . . Τραπεζικὸν	3μην.	27.65
» . . . Ὄψεως	»	28.—
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης	3μη.	111
» » Τραπεζικὸν	3μην.	109 1/2

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	22.20
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	25.25
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (19 Δεκεμβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ.	42 1/2
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0/0. »	248
» » 9 0/0. »	253 1/2
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου »	129
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ.	109 3/8 – 109 1/2
Παρισίων 3 » . . . φρ.	23.02 1/2 – 23 05
Λίρα Ἀγγλικὴ . . . γρ.	110 3/40
Εἰκοσάφραγκον . . . »	87 29/40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Π. Δ. Σᾶς εὐγνωμονοῦμεν. — κ. Ε. Τ. Μυτιλήνην. Τὰ σταλέντα διὰ τοῦ κ. Γ. Σ ἐλήφθησαν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Ε. Ι. Κ. Ἀθήνας. Ὄχι, διότι εἶνε ὅλως διάφορον εἶδος φιλολογικόν. — κ. Σ*. Ἡ «Ἑστία» ἐδημοσίευσεν ἄλλοτε τοιαύτην συνταγὴν πρὸς διατήρησιν θηραμάτων. Οὐχ ἧττον σᾶς σημειοῦμεν καὶ ἄλλην, ἣν ἐσχάτως ἀνέγνωμεν ἐν τῷ νέῳ περιοδικῷ «Science et Nature», καθ' ἣν δέον νὰ ἐντίθενται τὰ θηράματα ἐντὸς σωροῦ σίτου ἢ βρύζης, ὥστε νὰ καλύπτωνται ἐντελῶς, πρὸς διατήρησιν αὐτῶν ἐφ' ἡμέρας ἱκανάς. — κ. Ι. Μ. Β. Σύρον. Ἀντίτυπον τοῦ «Εἰκονογραφημένου Φιγαρῶ» δύνασθε νὰ ζητήσητε παρὰ τοῦ ἐνταῦθα βιβλιοπώλου κ. Μπέκ, πωλοῦντος αὐτὸ ἀντὶ 4,50 δραχ. Εἶνε δὲ καλλιτεχνικώτατον εἰς μέγα σχῆμα καὶ περιέχει πλὴν ἄλλων εἰκονογραφιῶν καὶ 5 ὡραίας χρωμολιθογραφίας. Τὸ κείμενον αὐτοῦ εἶνε ἄρθρα διασήμων Γάλλων συγγραφέων οἷον τοῦ Dumas fils, Caro, Daudet, Monselet, Labiche κ. ἄ. ἀδρότατα ἀμειφθέντων δι' αὐτά. Φαντασθῆτε ὅτι ὁ Arsène Houssay ἔλαβε διὰ τὸν πρόλογον, ὅστις ἀποτελεῖ μίαν μόνην σελίδα τοῦ τεύχους 5,000 φράγκα! — κ. Χ. Σ. Ναύπλιον. Κατὰ λάθος ἐσημειώθη 1883 ἀντὶ 1884, ὡς διωρθώθη ἀμέσως εἰς τὸ ἑπόμενον. Ἄλλως εὐνόητον ὅτι ὁ αὔξων ἀριθμὸς τῆς ἀποδείξεως τοῦ 1884 θὰ εἶνε καὶ ἀριθμὸς τοῦ λαχείου, ἀφοῦ θέλουσι μετάσχει αὐτοῦ καὶ οἱ πρῶτον νῦν ἐγγραφόμενοι συνδρομηταί.—κκ. Ν. Δ. Σύρον, Κ. Β. Ι. Κέρκυραν, καὶ Ι. Φ. Λάρισσαν. Ἐλήφθησαν.— κ. Α. Γ. Πειραιᾶ. Οἱ τόμοι καὶ τὸ βιβλίον ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. — Κυρία. . (ἄλλοτε μὲν ῥαδινῇ ὡς I, νῦν δὲ στρογγύλῃ ὡς O). Συμβουλευθῆτε τὸν ἰατρόν σας.—κ. **Α. Οἱ σημερινοὶ χοροὶ ἦσαν ἄγνωστοι τοῖς ἀρχαίοις. Ἐκ τῶν σημειουμένων ὁ μὲν λεγόμενος *valse* ὀνομάζεται νῦν κοινῶς βαλλισμὸς ἢ στρόβιλος, αἱ δὲ *quadrilles* ἀντίχοροι ἢ τετράχοροι. — — κ. Κ.Π. Γαύριον. Τὸ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλη.—Δημοκρίτῳ. Νομίζομεν ὅτι ἀπαιτεῖτε παραπολλά. Λησμονεῖτε, φαίνεται, ὅτι ἔχουσι καὶ μεταθέσεις νὰ ζητήσωσι, καὶ ὑπουργοὺς νὰ παρακαλέσωσι, καὶ ἀντιπάλους νὰ ὑποσκελίσωσι, καὶ φίλους νὰ τοποθετήσωσι καὶ τόσα ἄλλα νὰ πράξωσι...—Κυρίαν Ε. Ν. Τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα.— κ.Χ*. La seconde (l'écrite) rend le ridicule durable. Préférez la première.—κ. Κ. Κ. Ἄργος. Ἀγνοοῦμεν, οὔτε ἔχομεν καιρὸν ἀτυχῶς νὰ ἐξετάσωμεν.— κ. Β. Δ. Γ. Κωνσταντινούπολιν. Διὰ 2,000 εἰς ὄγδοον σχῆμα 50 δραχ. τὸ τυπογραφικὸν φύλλον· διὰ 5,000 δραχ. 75.—κ. Ε. Δ. Γ. Λευκάδα. Τὸ φύλλον ἀπεστάλη. Τὸ ἡμερολόγιον ἐκδίδοται ὅσονούπω. Τιμὴ αὐτοῦ φράγκα 5. Δύνασθε νὰ τὸ ζητήσητε κατ' εὐθεῖαν παρὰ τοῦ ἐκδότου. — κ. Ι. Ν. Βεβαιότατα. Φαίνεται μάλιστα ὅτι ἐγίνετο χρῆσις καὶ καταλόγου τοῦ σημερινοῦ menu. Κατὰ τὸν Ἀθήναιον «ἔθος ἦν ἐν τοῖς δείπνοις τῷ ἑστιάτορι κατακλιθέντι προδίδοσθαι γραμματίδιόν τι περιέχον ἀναγραφὴν τῶν παρεσκευασμένων, ἐφ' ᾧ εἰδέναι ὅ τι μέλλοι ὄψον φέρειν ὁ μάγειρος».— κ. Β. Μ. Διεβιβάσθη ἀσφαλῶς ὅπου ἔδει. Προσεχῶς τὴν ἀπάντησιν.— κ. Π. Δ. Π. Λεμησσόν. Θέλομεν συμμορφωθῆ τῇ παραγγελίᾳ σας. — κ. Ι. Π. Γενικῶς ὀνομάζονται οὕτω (articles de Paris) διάφορα βιομηχανικὰ προϊόντα, ἅτινα ἐν Παρισίοις κατασκευάζονται καὶ ἀποστέλλονται εἰς τὸν κόσμον ὁλόκληρον. Κυριώτερα αὐτῶν εἶνε παιδικὰ ἀθύρματα, κομβία, κιβώτια διάφορα, φενάκαι, ῥιπίδια, τεχνητὰ ἄνθη, ὧν ἡ ἐτησία παραγωγὴ ἀξίζει 30-32 ἑκατομμύρια φράγκων, μικρὰ ἔπιπλα κττ.

Digitized by Google

Β΄ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΡΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

Περατωθέντος τοῦ Α΄ διαγωνισμοῦ τῆς «Ἑστίας» πρὸς συγγραφὴν ἑλληνικοῦ διηγήματος, ἡ Διεύθυνσις αὐτῆς προβαίνει εἰς τὴν προκήρυξιν τοῦ Β΄, ἐμμένουσα εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς πρόθεσιν τοῦ νὰ συντελέσῃ διὰ τούτου κατὰ τὸ ἐνὸν εἰς παραγωγὴν πρωτοτύπων ἑλληνικῶν ἔργων. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ἴσως δὲν ἔλαβον γνῶσιν τοῦ προγράμματος, ἐν ᾧ διατυποῦνται αἱ βάσεις τοῦ διαγωνισμοῦ τούτου, ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον νὰ ἀνατυπώσωμεν ὁλόκληρον αὐτό, ἔχον ὡς ἕπεται·

«Ἐν τῇ νεκρᾷ ἡμῶν φιλολογίᾳ τὸ ἥκιστα μέχρι τοῦδε καλλιεργηθὲν εἶδος ἐστὶν ἀναντιρρήτως τὸ διήγημα. Πλὴν τῆς συλλογῆς τῶν διηγημάτων τοῦ κ. Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ, τῶν ἔργων τοῦ κ. Στ. Ξένου καὶ Κ. Ῥάμφου, καὶ ὀλιγίστων ἄλλων τῶν καθ' ἡμᾶς διακεκριμένων συγγραφέων, οὐδεμίαν ἔχομεν νὰ παρουσιάσωμεν ἑλληνικὴν ἐργασίαν ἐν τῷ εἴδει τούτῳ, ὅπερ πλουσιώτατα ἀντιπροσωπεύεται ἐν ταῖς γραμματολογίαις τῶν ἐπιλοίπων εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, προσφορώτατον θεωρούμενον εἰς ἀναπαράστασιν σκηνῶν τῆς ἱστορίας ἢ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἑνὸς λαοῦ, ἢ εἰς ψυχολογικὴν περιγραφὴν χαρακτήρων. Ἐν τούτοις ὁμολογούμενον εἶνε ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλολογίας δύναται νὰ ἀσκήσῃ μεγάλην ἠθικὴν ἐπίδρασιν, ὑποθέσεις ἐθνικὰς πραγματευόμενον, ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς διαπλάσεως ἐν γένει τῶν ἠθῶν. Διότι σκηναὶ εἴτε τῆς ἱστορίας εἴτε τοῦ κοινωνικοῦ βίου διαπλασσόμεναι καταλλήλως ἐν τῇ ἀφηγήσει, κινοῦσι πλειότερον τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀναγνώστου καὶ οὐ μόνον τέρπουσι καὶ λεληθότως διδάσκουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐξεγείρουσιν ἐν αὐτῷ τὸ αἴσθημα τῆς πρὸς τὰ πάτρια ἀγάπης. Ὁ ἑλληνικὸς δὲ λαός, εἴπερ καὶ ἄλλος τις, ἔχει εὐγενῆ ἤθη, ἔθιμα ποικίλα καὶ τρόπους καὶ μύθους καὶ παραδόσεις ἐφ' ὅλων τῶν περιστάσεων τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ βίου· ἡ δὲ ἑλληνικὴ ἱστορία, ἀρχαία καὶ μέση καὶ νέα, γέμει σκηνῶν δυναμένων νὰ παράσχωσιν ὑποθέσεις εἰς σύνταξιν καλλίστων διηγημάτων καὶ μυθιστορημάτων.

»Ἐν τούτοις, ὡς εἴπομεν, ὀλίγιστα εἶνε τὰ τοιαῦτα ἑλληνικὰ ἔργα, ὀλίγιστοι δὲ καὶ οἱ περὶ τὰς τοιαύτας ἐργασίας νῦν ἀσχολούμενοι. Τὴν ἔλλειψιν δὲ ταύτην συνῃσθάνθη μάλιστα ἡ «Ἑστία», ἀναγκαζομένη τούτου ἕνεκα νὰ παρέχῃ τοῖς ἀναγνώσταις αὐτῆς μεταφράσεις τῶν εὐδοκιμωτέρων τοιούτων ἔργων ξένων συγγραφέων.

»Εἰς τῆς τοιαύτης δ' ἐλλείψεως τὴν πλήρωσιν ἐπιθυμοῦσα νὰ συντελέσῃ κατὰ τὰ ἐνόντα ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας», ἀπεφάσισεν, ὅσον οἱ πόροι της ἐπιτρέπουσι, νὰ προβῇ αὐτὴ ἀθλοθέτις ἀγῶνος, περιοδικῶς καθ' ἑξαμηνίαν γινομένου, πρὸς συγγραφὴν τοιούτου ἔργου, προβάλλουσα τοῦτον οἱονεὶ κέντρον πρὸς παρότρυνσιν τῶν δυναμένων εἴτε διάθεσιν ἐχόντων ν' ἀσχοληθῶσιν εἰς τοιαύτην φιλολογικὴν ἐργασίαν. Καὶ δὴ ἀποτεινομένη πρὸς πάντας τοὺς Ἕλληνας λογίους, προκηρύσσει διαγώνισμα πρὸς συγγραφὴν πρωτοτύπου διηγήματος ἐπὶ τοῖς ἑπομένοις ὅροις :

» Α΄). Ἡ ὑπόθεσις τοῦ διηγήματος ἔσται ἑλληνική, τουτέστι θὰ συνίσταται εἰς περιγραφὴν σκηνῶν τοῦ βίου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐν οἱᾳδήποτε τῶν περιόδων τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ἢ εἰς ἐξιστόρησιν ἐπεισοδίου τινὸς τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας.

» Β΄) Τὸ διήγημα δέον νὰ ἔχῃ ἔκτασιν 10 τοὐλάχιστον σελίδων τῆς «Ἑστίας»· ἕκαστον δὲ χειρόγραφον νὰ εἶνε ὅσον ἔνεστι καθαρῶς γεγραμμένον.

» Γ΄). Εἰς τὸ κριθησόμενον ἄριστον ἐκ τῶν ὑποβληθησομένων διηγημάτων θέλει ἀπονεμηθῇ βραβεῖον δραχμῶν τριακοσίων (300).

» Δ΄). Τὸ βραβευθησόμενον θέλει δημοσιευθῇ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ἄνευ ἄλλης ἀμοιβῆς τοῦ συγγραφέως, ὅστις καὶ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸ ἐκδώσῃ ἰδιαιτέρως ἐντὸς 3 μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».

» Ε΄). Ἐκ τῶν ὑποβαλλομένων ἔργων δὲν δύνανται νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἑπόμενον διαγωνισμὸν ὅσα οἱ κριταὶ ἤθελον θεωρήσει ἀνάξια λόγου.

» ς΄). Ἐκ τῶν λοιπῶν διηγημάτων ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας» ἀναλαμβάνει νὰ δημοσιεύσῃ ἐν τῷ περιοδικῷ ὅσα ἂν ἐγκρίνῃ ἐκ τῶν ἀμέσως μετὰ τὸ βραβευθησόμενον ἐρχομένων ἐπὶ εὐλόγῳ ἀμοιβῇ τῶν συγγραφέων. Πάντα δὲ τὰ ὑποβαλλόμενα χειρόγραφα μένουσιν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» μὴ ἐπιστρεφόμενα εἰς τοὺς συγγραφεῖς αὐτῶν.

» Ζ΄). Οἱ θέλοντες νὰ διαγωνισθῶσιν ὀφείλουσι ν' ἀποστείλωσι τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» διὰ τὸν δεύτερον διαγωνισμὸν τὸ βραδύτερον μέχρι τέλους Φεβρουαρίου 1884, νὰ συνοδεύωσι δ' αὐτὰ διὰ δελτίου ἐνσφραγίστου ἐγκλείοντος τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ φέροντος ὡς διακριτικὸν σημεῖον ἐπιγεγραμμένον τὸν τίτλον τοῦ ὑποβαλλομένου διηγήματος.

Ἡ κρίσις τοῦ διαγωνισμοῦ δημοσιευθήσεται ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».

Ἡ ἀγωνόδικος Ἐπιτροπεία διὰ τὸν δεύτερον διαγωνισμὸν θ' ἀποτελῆται ἐκ τῶν κκ. Ι. Ἰσιδ. Σκυλίτση, Σ. Κ. Σακελλαροπούλου καὶ Ἀριστομένους Προβελεγίου, εὐμενῶς ἀποδεξαμένων τὴν περὶ τούτου παράκλησιν τῆς Διευθύνσεως τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 1 Δεκεμβρίου 1883.

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας».

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 365. — 25 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1883. — ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

Λήγοντος προσεχῶς τοῦ 8ου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες αὐτὴν καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὸ ἀντίτιμον τῆς συνδρομῆς αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 417

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΑΜΟΣ ὑψηλῆς περιωπῆς.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ.

ΤΑ ΑΥΤΟΓΡΑΦΑ.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ἀρχαίων φιλοσόφων.

ΕΟΡΤΗ τῶν Χριστουγέννων ὑπὸ Γ. Λαμπάκη.

ΖΕΥΣ ΚΑΙ ΠΙΘΗΚΟΣ ὑπὸ Παναγιώτη Ι. Φέρμπου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ὁ γνωστὸς ἑλληνιστὴς κ. Αὔγουστος Βὸλτς ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν μεταφράσεως εἰς τὴν γερμανικὴν τῶν Ἀγροτικῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Γ. Δροσίνη. Ἐν τέλει δὲ τοῦ βιβλίου προσαρτηθήσεται καὶ μετάφρασις τοῦ Πολυφουμισμένου Δράκου, περιεργοτάτου ἀθηναϊκοῦ παραμυθίου, ἐκδοθέντος ὑπὸ τῆς κυρίας Μαριάννης Γρ. Καμπούρογλου ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας.

— Τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀξιόλογον περιοδικὸν «Κόσμος» δημοσιεύει ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτοῦ φύλλῳ ἀπόσπασμα μεταφράσεως εἰς ἑξαμέτρους ἡρωϊκοὺς στίχους τοῦ Α τῆς Ἰλιάδος, γενομένης ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου ποιητοῦ Ἠλ. Ταντταλίδου.

— Ἐκ τοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ μανθάνομεν ὅτι καὶ ὁ Ὀθωμανὸς λόγιος Ναΐμ Βέης Φράσσαρης, μέλος τοῦ γραφείου τῆς Λογοκρισίας ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας, ἐργάζεται ἀπό τινος μεταφράζων τουρκιστὶ τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν.

— Ὑπὸ τοῦ Ἐφόρου τοῦ βρετανικοῦ Μουσείου κ. C. T. Newton ἐξεδόθη ἐν Ὀξονίᾳ ὁ δεύτερος τόμος τῆς συλλογῆς τῶν ἐν τῷ μουσείῳ ἐκείνῳ ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν. Ὁ τόμος οὗτος περιλαμβάνει 403 ἐν ὅλῳ ἐπιγραφάς, ὧν αἱ ἡμίσειαι ἀνέκδοτοι, τῆς Πελοποννήσου, τῆς βορείου Ἑλλάδος, τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης, τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου.

— Ἐπίσης ἐξεδόθη τὸ δεύτερον μέρος τοῦ δευτέρου τόμου τῆς Συλλογῆς τῶν Ἀττικῶν ἐπιγραφῶν, ἣν δημοσιεύει ἡ ἐν Βερολίνῳ Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν.

— Ἐν τῷ παραρτήματι τοῦ σπουδαίου περιοδικοῦ συγγράμματος «Φιλολόγου» τῆς Γοττίγγης Philologischer Anzeizer) κατεχωρίσθη μακρὰ ἀνάλυσις τῆς γερμανιστὶ ἐκδοθείσης πραγματείας τοῦ κ. Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ περὶ προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. (Ueber die Aussprache des Griechischen).

— Ὁ ἑνετὸς καθηγητὴς κ. A. Dall'Acqua Sinsti ἐξέδωκε μελέτην περὶ τῶν Ἑνετῶν ἐν Ἀθήναις ἐν ἔτει 1687 (I Veneziani in Atene nel 1687), ἐν ᾗ μετὰ βραχεῖαν ἀφήγησιν τοῦ πρὸς τοὺς Τούρκους πολέμου τῶν Ἑνετῶν ἐκτίθησι λεπτομερῶς τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν καὶ ἅλωσιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ Παρθενῶνος, καὶ πειρᾶται νἀνασκευάσῃ τὴν κρατοῦσαν ἰδέαν περὶ τῆς περιφρονήσεως, ἣν ἔδειξαν τότε οἱ συμπολῖταί του πρὸς τὰ κειμήλια τῆς ἀρχαίας τέχνης.

— Ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ὑπάρχουσι σήμερον 120 ἐφημερίδες, αἵτινες ἐκδίδονται συντάσσονται καὶ διευθύνονται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Μαύρων.

— Ἐν τῷ κρυσταλλίνῳ παλατίῳ τοῦ Λονδίνου θὰ γείνῃ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος ἔκθεσις διεθνής. Εἰς τὸ εὐρυχωρότατον μέγαρον θὰ προσαρτηθῶσι καί τινα τῶν κύκλῳ ἰδιωτικῶν παλατίων, διότι πρόκειται νὰ καταδειχθῶσιν ἁπαξάπαντα τὰ εἴδη τῆς τε βρετανικῆς καὶ τῆς ἰρλανδικῆς βιομηχανίας. Προσκλήσεις διεβιβάσθησαν ἤδη εἰς Βέλγιον, Βρασιλίαν, Σινικήν, Γερμανίαν, Γαλλίαν, Ἑλλάδα, Ἰταλίαν, Νορβηγίαν, Αὐστροουγγαρίαν, Περσίαν, Ῥωσσίαν, Ἑλβετίαν, Ἱσπανίαν καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Καὶ τῆς Ἀνάσσης δὲ ἡ κυβέρνησις ἀνήγγειλεν ἐπισήμως τὰ κατὰ τὴν ἔκθεσιν εἰς πάσας τὰς φιλίας κυβερνήσεις.

— Εἶνε γνωστὰ τὰ συγγράμματα «Ἡ σύγχρονος Ἑλλὰς» καὶ «Ὁ βασιλεὺς τῶν βουνῶν» τοῦ εὐφυεστάτου Γάλλου συγγραφέως καὶ ἀρχαίου τροφίμου τῆς ἐνταῦθα γαλλικῆς Σχολῆς Ἐδμόνδου Ἀβού, ἐν οἷς τόσον σκληρὰ διέσυρε πρὸ εἰκοσιπενταετίας τὴν ἡμετέραν πατρίδα ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης ἐπικροτούσης εἰς τὰ πικρὰ καὶ ἀμείλικτα σκώμματα τοῦ δηκτικοῦ συγγραφέως. Ἀλλ' ἤδη πρό τινων ἐτῶν ὁ Ἀβού, παρακολουθῶν εἰς τὰς προόδους καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἡμετέρας πατρίδος καὶ κρίνων ἐπιεικέστερον αὐτήν, δὲν ἐδίστασε νὰ ὁμολογήσῃ πεπλανημένας τὰς ἰδέας, ἃς περὶ Ἑλλάδος ἐξήνεγκεν ἐν τοῖς νεανικοῖς αὐτοῦ ἔργοις. Ἐπιστολή δέ τις αὐτοῦ περὶ τούτου ἐν τοῖς «Καιροῖς» τοῦ Λονδίνου δημοσιευθεῖσα καὶ εἰς τὰς στήλας τῆς «Ἑστίας» μετενεχθεῖσα ἀπέπνεεν εἰλικρινῆ φιλελληνισμόν. Νῦν δ' ἐκ τοῦ «Νεολόγου» μανθάνομεν ὅτι ὁ διάσημος συγγραφεύς, ἐπιχειρῶν ὡραίαν καὶ πλουσιωτάτην ἔκδοσιν τοῦ «Βασιλέως τῶν βουνῶν, προέταξεν αὐτῆς πρόλογον, ἐν ᾧ μετὰ τῆς αὐτῆς εὐθύτητος καὶ εἰλικρινείας ἀνομολογῶν τὸ ἐσφαλμένον τῶν κρίσεών του ἐκείνων ἐκφράζει θερμὰς συμπαθείας πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος. Ὁ πρόλογος οὗτος τοῦ Ἀβοὺ ἔχει ὡς ἕπεται:

«Οὔτε λέξις ἀληθείας ἀπαντᾷ ἐν τῇ ἀφηγήσει ταύτῃ, ἥτις ὀρθότερον εἰπεῖν ὑπῆρξεν ἔργον καθαρᾶς ἐπινοήσεως ὅτε πρὸ εἰκοσιπενταετίας ἐτυπώθη. Καὶ ὅμως πολλοὶ περιηγηταὶ διελθόντες τὴν Ἀνατολὴν θὰ εἴπωσιν ὑμῖν ὅτι αὐθεντικαί εἰσιν αἱ περιπέτειαι τοῦ περιγραφομένου λῃστοῦ, τινὲς δ' αὐτῶν μάλιστα βεβαιοῦσιν ὅτι ὑπελήφθην πολὺ τῆς πραγματικότητος. Πλειστάκις ἐκόμισάν μοι εἰδήσεις περὶ τοῦ γηραιοῦ Χατζῆ Σταύρου εἴτε αὐτοὶ οὗτοι ἐντυχόντες αὐτῷ, εἴτε ἐντυχόντες ἄλλοις ἰδοῦσιν αὐτόν. Ὡς πολλὰ ἄλλα πρόσωπα μυθιστορικά, καὶ τὸ παλληκάρι τοῦτο ἐγένετο ἀρχηγὸς σχολῆς καὶ ἔσχεν ἐξ εὐγενοῦς ἁμίλλης μιμητὰς πέντε ἢ ἓξ ὡς αὐτὸ γενναίους, νοήμονας καὶ πλεονέκτας, καὶ ἔτι μᾶλλον αὐτοῦ σκληροτέρους· νομίζω ὅτι διάφορον ὑπέστησαν τύχην, καθ' ὅσον ἄλλοι μὲν ἐθησαύρισαν, ἄλλοι δὲ παρεδόθησαν εἰς τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον. Ὡμολόγηται ὅμως ὅτι ἡ γενεὰ αὐτῶν ἐξέλιπε καὶ ὅτι ἡ Ἑλλὰς καθ' ἣν ὥραν γράφομεν εἶνε χώρα ὡς αἱ λοιπαὶ ἐξημερωμένη. Χαίρω διὰ τοῦτο, διότι ἀγαπῶ καὶ ἐκτιμῶ πολὺ τὴν φυλὴν εἰς ἣν ὀφείλομεν τέχνας, φιλολογίαν καὶ τὸ ἄριστον ἐκ τοῦ ἡμετέρου πολιτισμοῦ. Ἴσως ἔκρινα αὐτὴν ὀλίγον αὐστηρῶς κατὰ τὴν πρώτην μας συνάντησιν. Προσέβαλον κατ' ἀρχὰς τὰς αἰσθήσεις μου περισσότερον τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰ γελοῖά της, ὧν τινα ἦσαν γερμανικῆς εἰσαγωγῆς, ἢ τὰ θαυμάσια δῶρα τοῦ πνεύματος καὶ τὰ εὐγενῆ χαρίσματα τῆς καρδίας αὐτῆς· σκέψασθε ὅμως ὅτι δὲν ἤμην ἀκόμη εἰκοσιτετραέτης ὅτε ἀπέβην εἰς Πειραιᾶ· ἡ νε-

Digitized by Google

ότης εἶνε πάντοτε ὑπερβολικὴ ἔν τε τῇ ἐπικρίσει καὶ ἐν τῇ προκαταλήψει καὶ οὐδὲν ἔχει μέτρον κρίσεως. Ὁλόκληρος εἰκοσιπενταετηρὶς παρῆλθεν ἀπὸ τῶν πρώτων ἐντυπώσεών μου, ὅσῳ δὲ χωρῶ εἰς τὸν βίον, τόσῳ αἰσθάνομαι φιλίαν πρὸς τὸν μικρὸν τοῦτον λαὸν, ὃν ἐγνώρισα πτωχὸν, ἐπιμελῆ καὶ φιλόδοξον, ὡς ὁ ἐν τῇ Λατινικῇ συνοικίᾳ οἰκῶν· ὅσῳ ἀγάλλομαι ἐπὶ ταῖς χωρογραφικαῖς προσκτήσεσι καὶ ταῖς ἐσωτερικαῖς προόδοις δι' ὧν συνδέεται πρὸς τὰ λοιπὰ ἔθνη, τόσῳ ἐπικροτῶ ἐπὶ τῷ γεννωμένῳ μεγαλείῳ του, κἂν ἔτι πρόκειται νὰ κακισθῶσι τὰ σκώμματα πρωτοπείρου καὶ νὰ ἐξαλειφθῇ ἐσαεὶ ὁ γραφικὸς χαρακτὴρ, ὃν ὅση μοι δύναμις ἀπετύπωσα ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ βιβλίῳ».

— Συνελθοῦσα ἡ ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς Ἐθνικῆς Βιομηχανίας Ἐπιτροπὴ, ἥτις, ὡς γνωστὸν ὁ ἐξάγει τοὺς ὑπὸ τοῦ φιλογενοῦς κ. Κωνστ. Ζάππα ἱδρυθέντας διαγωνισμοὺς πρὸς ἀποστολὴν ὑποτρόφων καὶ ἔκδοσιν πρακτικῶν Ἐγχειριδίων, ὥρισε τοὺς ἀγωνοδίκας, οἵτινες θέλουσιν ἀποφανθῇ ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ παρ' αὐτῆς ἐκδοθὲν πρόγραμμα ὑποβληθέντων διαγωνισμάτων.

Διὰ τὸν παρόντα διαγωνισμὸν ἔχουν προκηρυχθῇ τὰ ἑξῆς 4 θέματα· α') περὶ ἀμπελουργίας καὶ οἰνοποιίας, β') περὶ καλλιεργίας τῆς μωρέας καὶ σκωληκοτροφίας, γ') περὶ βοσκῶν δ') περὶ καπνοῦ.

Δι' ἕκαστον τῶν θεμάτων τούτων ὑπεβλήθη εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ἀνὰ ἓν διαγώνισμα.

Διωρίσθησαν δὲ μέλη τῆς ἀγωνοδίκου Ἐπιτροπῆς διὰ μὲν τὸ Α' οἱ κκ. Γ Νικολαΐδης, Κ. Πετσάλης, Α. Χρηστομάνος καὶ Σέργιος Σ. Οἰκονόμου· διὰ τὸ Β' οἱ κκ. Σ. Σπηλιωτάκης, Α. Δουρούτης, Θ. Χελδράϊχ καὶ Ν. Ἀποστολίδης· διὰ τὸ Γ' οἱ κκ. Π. Βαλσαμάκης, Ν Χλωρὸς, Γ. Ἡλιόπουλος καὶ Δ. Σοῦτσος· διὰ τὸ Δ' οἱ κκ. Σ. Κρῖνος, Κ. Παπαρρηγόπουλος, Θ. Χελδράϊχ καὶ Ἀριστ. Πετσάλης.

Κατὰ τὸ πρόγραμμα τῶν διαγωνισμῶν οἱ ἀγωνοδίκαι καλοῦνται νὰ ἐκφέρωσι τὴν κρίσιν αὐτῶν ἐντὸς δύο μηνῶν.

— Προτάσει τῆς ἀκαδημαϊκῆς συγκλήτου ἐνεκρίθη διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ἡ ἀνέγερσις οἰκοδομῆς ἀκροατηρίου καὶ τεσσάρων ἐργαστηρίων τῆς φυσιολογίας, τῆς παθολογικῆς ἀνατομίας, τῆς τοξικολογίας καὶ τῆς ἱστολογίας ἐπὶ τοῦ παρακειμένου τῷ χημείῳ χώρου τοῦ πανεπιστημίου.

— Ὁ καθηγητὴς κ. Θ Ἀφεντούλης, ἐξυπηρετῶν τὴν σπουδὴν τῆς ἐπιστήμης παρ' ἡμῖν ἀναγγέλλει τὴν ἔκδοσιν ἰδίας του «Φυτολογίας» μετὰ σχημάτων λίαν προσεχῶς.

— Ἀπεστάλησαν εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» συστηθέντας μετεωρολογικοὺς σταθμοὺς ἐν Πειραιεῖ, Πάρῳ, Λαυρίῳ, Καλάμαις, Τριπόλει καὶ Λαρίσῃ ἔντυποι ὁδηγίαι ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς κεντρικῆς μετεωρολογικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ συλλόγου κ. Ἰουλίου Σμὶθ διευθυντοῦ τοῦ ἀστεροσκοπείου. Ἡ τακτικὴ λειτουργία τῶν σταθμῶν τούτων θέλει ἀρχίσει ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1884, ἤδη δ' οἱ διευθυνταὶ τῶν σταθμῶν ἀσκοῦνται εἰς δοκιμαστικὰς μελέτας. Τὰ ἐργαλεῖα τῶν νέων συστηθησομένων σταθμῶν ἀναμένονται παραγγελθέντα εἰς Παρισίους εἰς τὸ κατάστημα Δουκρεταί.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου (Αἰμιλίου Εἱμαρμένου) Παιδικὰ Διηγήματα. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ. 1883. 16ον, σελ. 183. [Περὶ τῶν «Παιδικῶν Διηγημάτων» τοῦ κ. Α. Π. Κουρτίδου ἐγράψαμεν ἤδη τὰ πρέποντα προαναγγέλλοντες τὴν ἔκδοσιν αὐτῶν. Νῦν δ' ὅτε τὸ κάλλιστον ἔργον παρεδόθη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κοινοῦ, παραθέτομεν ἐνταῦθα τὸν Ἐπίλογον τοῦ βιβλίου, ἐν ᾧ ὁ συγγραφεὺς, ὅλως πρωτοτύπως καὶ χαριέστατα, ἐν τύπῳ διηγηματικῷ πάλιν, ἐκτίθησι τὸν σκοπὸν, πρὸς ὃν συνέταξε τὰ διηγήματα ταῦτα. Ἔχει δὲ ὡς ἕπεται ὁ

Ἐπίλογος

«Τὰ παιδικὰ Διηγήματα» ἦσαν ἀκόμη εἰς τὸ Τυπογραφεῖον· ἐκεῖ ἦσαν καὶ ἄλλα βιβλία, τὰ ὁποῖα εἶχαν τυπωθῆ ἐκείνας τὰς ἡμέρας, καὶ συνωμιλοῦσαν ἀναμεταξύ των, καὶ τὸ καθὲν ἔλεγε τί ἐσκόπευε νὰ κάμῃ ἅμα ἐβγῇ εἰς τὸν κόσμον.

— Ἐγὼ, ἔλεγεν ἡ Γραμματικὴ, θὰ μάθω εἰς τὰ παιδιὰ ὅλα τὰ μέρη τοῦ λόγου, θὰ γεμίσω τὰ κεφάλια των μὲ κανόνας καὶ ἐξαιρέσεις, διὰ νὰ μὴ κάμνουν ἀνορθογραφίας!

— Ἐγὼ, ἔλεγεν ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία, θὰ διηγηθῶ εἰς τὰ ἑλληνόπουλα τί κατορθώματα ἔκαμαν οἱ πρόγονοί των, εἰς ποῖα δυστυχήματα τοὺς ἔφεραν μερικὰ σφάλματα ποῦ εἶχαν, ἀλλὰ πόσον μεγάλοι ἄνθρωποι ἦσαν, καὶ θὰ τὰ κάμω ν' ἀγαποῦν τὴν Ἑλλάδα μας.

— Ἐγὼ, ἔλεγε τὸ Λεξικὸν, εἰξεύρω ὅλην τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν· εἶμαι σοφὸν, σοφώτερον ἀπὸ ὅλους τοὺς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου, διότι πολλὰς λέξεις δὲν τὰς ἔχουν αὐτοὶ μέσα εἰς τὸ κεφάλι των, ἐνῷ ἐγὼ τὰς ἔχω μέσα εἰς τὰ φύλλα μου· λοιπὸν ἅμα ἐβγῶ εἰς τὸν κόσμον θὰ ὑπάγω εἰς τὰς βιβλιοθήκας ὅλων ὅσοι εἰξεύρουν γράμματα· θὰ μὲ πάρουν καὶ μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι, καὶ ἅμα δὲν εἰξεύρουν τίποτε θὰ μ' ἐρωτοῦν καὶ θὰ τοῖς τὸ λέγω.

Ἡ Γραμματικὴ ἐκύτταξε μὲ σεβασμὸν τὸ Λεξικὸν, τὸ ὁποῖον ἐκαμάρωνε χονδρὸν χονδρὸν ἀπὸ σοφίαν.

— Ἀμ' ἐσεῖς, μικρά μου, θὰ κάμετε καὶ σεῖς τίποτε ἅμα ἐβγῆτε εἰς τὸν κόσμον; λέγει μὲ χαμόγελον ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία εἰς τὰ Παιδικὰ Διηγήματα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐκεῖ πλησίον.

— Ἡμεῖς, λέγουν τὰ Παιδικὰ Διηγήματα δειλὰ, δειλὰ, ἡμεῖς δὲν εἴμεθα σοφὰ, δὲν ἔχομεν μέσα μας μεγάλας ἰδέας οὔτε δυσκολονοήτους λέξεις, εἴμεθα μικρὰ, καὶ δὲν τολμῶμεν νὰ φαντασθῶμεν πῶς θὰ κάμωμεν καὶ ἡμεῖς τίποτε· ἀλλ' ἀπ' ἐδῶ ποῦ εἴμεθα ὀνειρευόμεθα ἀγγελοπρόσωπα παιδάκια ποῦ σκύπτουν εἰς τὰ φύλλα μας καὶ μᾶς διαβάζουν καὶ λάμπουν τὰ 'ματάκιά των, διότι μᾶς νοιώθουν, ὀνειρευόμεθα ὅτι συγκινοῦμεν κάτι ἀθῴαις μικραῖς καρδούλαις καὶ καμμία φορὰ βάζομεν εἰς αὐτὰς κάποιον καλὸν αἴσθημα, καὶ ὅτι διασκεδάζομεν, παρηγοροῦμεν κανὲν ἄρρωστο παιδάκι ποῦ εἶνε 'ς τὸ κρεββάτι καὶ εἶνε λυπημένον. Αὐτὰ ὀνειρευόμεθα.

— Καὶ ἂν τὰ κατορθώσετε αὐτὰ, θὰ μείνετε εὐχαριστημένα; ἠρώτησεν ἡ Γραμματική.

— Ὦ, θὰ εἴμεθα πολὺ, πολὺ εὐτυχῆ! .. εἶπαν τὰ Παιδικὰ Διηγήματα μὲ συγκίνησιν.

Τὸ Λεξικὸν ἔστρεψε καὶ τὰ εἶδε μ' ἕνα τρόπον ὡς νὰ ἤθελε νὰ εἴπῃ:

— Πῶς φαίνονται ποῦ δὲν ἔχουν σταλιὰ σοφία μέσα των!

Ἀλλὰ τὰ Παιδικὰ Διηγήματα εἶχαν ζαρώσει εἰς τὴν θέσιν των καὶ δὲν ἐπρόσεξαν εἰς τὸν περιφρονητικὸν τρόπον τοῦ Λεξικοῦ, διότι εἶχαν βυθισθῇ πάλιν εἰς τὸ γλυκύ των ὄνειρον].

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Εἶν' ἕνα δένδρο φουντωτὸ
Πῶχει κλωνάρια δώδεκα.
Κάθε κλωνάρι καὶ κλαδὶ
Ἔχει τριάντα φύλλα.
Μαδοῦν τὰ φύλλα, πέφτουνε
Καὶ σποῦνε τὰ κλωνάριά του
Καὶ τὸ δεντρὶ ξεραίνεται.
Μὰ πάλι ἀπὸ τὴ ῥίζα του
Βγαίνει δεντρὶ ὁλοπράσινο
ποῦ 'μοιάζει μὲ τ' ἀδέρφι του.

Δ*

2.

Πόλις εἶμαι, ἀλλὰ τίς;
Μὴ εἰς χάρτην μὲ ζητεῖς.
Ἂν μὲ ἀναγραμματίσῃς,
Φίλε μου, μὴ ἀπορήσῃς!
Τρέξε τότε παρευθὺς
'Σ τὰ σφαγεῖα νὰ μ' εὑρῇς.

Ἐν Λαύρῳ. Λ. Π. Σ.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Κῆτος — ἦτο.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

23 Δεκεμβρίου 1883 **ΑΘΗΝΩΝ** 23 Δεκεμβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	3·3.—	500	361.—
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1[2	500	430.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30,	405,—	500	429.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	275.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	265.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	214.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	255.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60,000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	04.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ.-1 Σεπτ. 1 Νοεμ.-1 Ἰαν.-1 Μαρτ.-1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	301.—

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτησ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4250.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	296.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	135.—
Ἀτμοπλοΐστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	14.—	140	185.—
Σιδηροδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	500.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	1.200.000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	27.20
» . . .	Ὄψεως »	27.50
Γαλλίας—Ἐθνικῆς Τραπέζης	3μην.	109
» »	Τραπεζικὸν 3μην.	108

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	21.55
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	24.65
Αὐστριακὸν Φλώριον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (19 Δεκεμβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ. 42 1[2
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	» 248
» » 9 0[0.	» 253 1[2
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	» 129
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ. 109 3[8 – 109 1[2
Παρισίων 3 » . . .	φρ. 23.02 1[2 – 23 05
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ. 110 3[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	» 87 29[40

Παρατηρήσεις

*Ἀπὸ ἀριθ 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Κ. Ζ. Ἰσμαήλ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Πρὸς τοὺς ἐγγραφέντας νέους συνδρομητὰς ἀρχίζομεν τὴν ἀποστολὴν ἀπὸ τῆς πρώτης προσεχοῦς ἔτους. Σᾶς ἐγράψαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κκ. Μ.Λ., Σ.Κ., Ν.Π., Π.Γ., Μ.Π, Βερδιάνσκαν καὶ Α.Π.Κ. Γενίτσεσκ. Αἱ συνδρομαὶ ὑμῶν ἐπληρώθησαν παρὰ τοῦ ἐνταῦθα κ. Π. Χ., εἰς ὃν καὶ παρεδώσαμεν τὰς οἰκείας ἀποδείξεις. — Φιλοβίβλῳ. Ἡ μὲν λέξις volume ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ δέσιμον, ἡ δὲ λέξις tome πρὸς τὴν διαίρεσιν τοῦ βιβλίου εἰς πολλὰ τμήματα. Οὕτω ἓν σύγγραμμα δύναται νὰ ἔχῃ 12 tomes εἰς 6 volumes — Ὀρφανῇ. Ἀκατάλληλον ἀτυχῶς. — Κυρίαν Ι. Σ. Μασσαλίαν καὶ κκ. Α.Μ Ληξούριον, Π.Π. Τρίπολιν καὶ αἰδ. Γ.Γ. Βουδαπέστην. Ἐλήφθησαν. — κ. Μ.Ι.Κ. Εἶνε πρωτότυπα; — κ. Ι.Μ. Πειραιᾶ. Ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. — Φάωνι. Ἀντὶ ἰδικῆς μας σᾶς ὑποβάλλομεν τὴν ἑπομένην τοῦ κωμικοῦ Κράτητος:

"Ερωτα παύει λιμός· εἰ δὲ μή, χρόνος.
Ἐὰν δὲ τούτοις μὴ δύνῃ χρῆσθαι, βρόχος.

κ. Κ. Β. Σμύρνην. Ὅλως ἀδίκως, διότι ὁ κανὼν εἶνε γενικός. — κ. Μ. Δ. Κάλλιστον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. * *. Ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἐπιμέλεια τί δὲν κατορθώνει; Ἐν τούτοις αἱ παρατηρήσεις σας μᾶς ὑπενθύμισαν ἄλλο παράδειγμα ἐπισήμου συγγραφέως, τοῦ Ἑρρίκου Ἄϊνε, ὅστις ὁμοίως δυσφορῶν διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς λατινικῆς, ἔγραφεν εὐφυῶς: «Ὡς πρὸς τὰ λατινικά, δὲν δύνασθε νὰ φαντασθῆτε, Κυρία, πόσον περίπλοκον πρᾶγμα εἶνε! Ἐὰν οἱ Ῥωμαῖοι ὑπεχρεοῦντο νὰ μανθάνωσι κατὰ πρῶτον τὰ λατινικά, ποτὲ δὲν θὰ εἶχον καιρὸν νὰ κατακτήσουν τὸν κόσμον. Ἀλλ' ὁ εὐδαίμων ἐκεῖνος λαὸς ἤξευρεν ἀπὸ τοῦ λίκνου ἔτι ποῖα οὐσιαστικὰ λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν im εἰς τὴν αἰτιατικήν, ἐνῷ ἐγὼ εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ τὰ μάθω ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου μου». — κ. Ν. Σ. Ἄργος. Μάλιστα· ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅρῳ τῆς προπληρωμῆς τοῦ ἀντιτίμου. — κ. Φ.Δ. Ζάκυνθον. Τοιοῦτον βιβλίον, καθ' ὅσον γινώσκομεν, δὲν ἐξεδόθη ἐνταῦθα τελευταῖον. — Παρατηρητῇ. Ἄλλος τις τὴν ἐξέφρασεν ἤδη ὡς ἑξῆς: «Ἡ ζωὴ εἶνε ἁμαξοστοιχία τρέχουσα, τὰ ἔτη εἶνε οἱ σταθμοί, οὓς κάμνει καθ' ὁδόν, ὁ θάνατος ὁ τόπος τῆς ἀφίξεως, καὶ οἱ ἰατροὶ . . . οἱ θερμασταὶ τῆς μηχανῆς!» — κ. Α. Δ. Σῦρον. Τὰ φύλλα ἀπεστάλησαν μετὰ δελτίων, πλὴν ἑνὸς μὴ ὑπάρχοντος. Οἱ τόμοι πωλοῦνται ἄνευ δελτίων, οὕτω δ' ἀπεστάλη καὶ ὑμῖν ὁ ζητηθείς. — κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Σᾶς ἐγράψαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — Ἐνὶ φίλῳ. Οὐδεὶς ὑποτιμᾷ τὴν ἀξίαν των. Ἥκιστα ὅμως κολακευτικὸν εἶνε νὰ καλῆταί τις εἰς συναναστροφὴν διότι ἔχει ὡραίαν φωνήν, ἢ διότι εἶνε ἐπιδέξιος χορευτής, χαρακτῆρος ἀστείου, ἢ πότης γενναῖος καὶ χαρτοπαίκτης. — κ. Χ. Π. Πάτρας. Τὸ βιβλίον καὶ ἐπιστολήν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κκ. Π.Α., Β.Κ., Ι.Δ., Δ.Ρ., Γ.Τ., Κ.Κ., Γέϊσκ καὶ Π.Χ. Μαριανούπολιν. Τὰς συνδρομὰς ὑμῶν ἐπλήρωσεν ὁ ἐνταῦθα κ. Σ.Ρ., εἰς ὃν καὶ παρεδόθησαν αἱ οἰκεῖαι ἀποδείξεις. — κ. Γ. Ν. Ποία ἡ ἀρχὴ αὐτῆς ἀγνοοῦμεν. Ἀλλ' ἡ πρόληψις αὕτη περὶ τοῦ πταρμοῦ ὡς εὐοιώνου εἶνε ἀρχαιοτάτη. Τοῦτο μανθάνομεν καὶ ἐξ ἄλλων συγγραφέων, καὶ ἐκ τοῦ ἑπομένου χωρίου τῆς «Ἀναβάσεως» τοῦ Ξενοφῶντος (III, 2, 9) «Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυταί τις· ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ ὁρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε· Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὔξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα» κτλ.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

(22 Δεκεμβρίου (Πέμπτη) 1883)

Μετὰ μακρὰν συζήτησιν ἐν τῇ Βουλῇ ἐψηφίσθη ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς παρελθούσης Τετάρτης ἡ ἀρχὴ τοῦ νομοσχεδίου περὶ τοῦ δανείου τῶν 170,000,000 φράγκων.— Κατὰ τὴν «Ν. Ἐφημερίδα» μετὰ τὰς ἑορτὰς ἄρχονται καὶ οἱ βασιλόπαιδες φοιτῶντες ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ὅπου ἰδιαιτέρως θὰ παραδίδωνται τὸ μάθημα τῆς φυσικῆς ὑπὸ τοῦ ἄρτι διορισθέντος καθηγητοῦ αὐτῶν κ. Τιμ. Ἀργυροπούλου. Ἐπὶ τούτῳ παρασκευάζεται ἐν αὐτῷ μικρὸν διαμέρισμα, ἐν ᾧ οἱ βασιλόπαιδες θὰ ἔχωσι πρόχειρα τὰ ὄργανα τῆς φυσικῆς τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τὴν πειραματικὴν αὐτῶν διδασκαλίαν. — Κατὰ τὸ εἰς τὴν βουλὴν ὑποβληθὲν νομοσχέδιον περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ κατὰ θάλασσαν στρατοῦ διὰ τὸ ἔτος 1884, αὕτη θὰ περιλαμβάνῃ 2637 ἀξιωματικούς, ὑπαξιωματικοὺς καὶ ναύτας. — Κατὰ δὲ τὸ νομοσχέδιον περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ κατὰ ξηρὰν στρατοῦ, ἐκ τῶν κατὰ τὸ 1884 ὑποχρέων εἰς στράτευσιν 3500 θὰ ὑπηρετήσωσιν ἐπὶ διετεῖ θητείᾳ, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ μονοετεῖ. — Ἡ κυβέρνησις ἀπέστειλε τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος κ. Κουντουριώτῃ τὸ ποσὸν 1000 φράγκων, ὅπως διατεθῇ ὑπὲρ τῶν θυμάτων τοῦ ἐν Ἐρυθραίᾳ σεισμοῦ, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνεργουμένης νῦν ὑπὲρ αὐτῶν εὐεργετικῆς ἀγορᾶς. — Ἀποστέλλονται ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ὑπουργείου εἰς Γαλλίαν οἱ ἀνθυπομηχανικοὶ κκ. Φίλιππος Καρβέλλας καὶ Ἀγ. Θανόπουλος, ὅπως εἰσαχθῶσιν εἰς τὸ ἐν Σένῃ ἐργοστάσιον τῆς Ἑταιρίας Forges et Chantiers de la Mediterranée καὶ διαμείνωσιν ἐν αὐτῷ ἐπὶ δύο ἔτη πρὸς πρακτικὴν ἐξάσκησιν αὐτῶν εἰς τὴν μηχανουργίαν. — Γενομένης ἐν τῷ καταστήματι τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς 22ας κληρώσεως τοῦ ἐκ φράγκων 60.000,000 δανείου ἐκέρδησε τὸν μὲν πρῶτον κλῆρον ἐκ δρ. 100,000 ὁ ἀριθμὸς 48,205 τὸν δὲ δεύτερον ἐκ 10,000 ὁ ἀριθμὸς 19,558 ἀνὰ δισχιλίας καὶ πεντακοσίας δραχμὰς οἱ ἀριθμοὶ 39,581 καὶ 68,431 καὶ ἀνὰ χιλίας οἱ ἀριθμοὶ 108,663—94,631—151,698—100,784 καὶ 97,903. Ἡ πρώτη κερδήσασα μετοχὴ ἀνήκουσα εἰς τὸν ἐνταῦθα τραπεζίτην κ. Λαμπρινούδην εἶχε πωληθῆ διὰ γραμματείου λαχειοφόρου εἰς τὸν κ. Βασίλειον Μπουκλάκον δημοδιδάσκαλον ἐν τῇ Δημοτικῇ σχολῇ Καραμάνου, εἰς ὃν καὶ ἐμετρήθη χθὲς τὸ κερδηθὲν ποσὸν τῶν ἑκατοντακισχιλίων δραχμῶν.— Ἡ ἐνταῦθα ἐπιτροπὴ τῶν ἐν Ἐρυθραίᾳ καταστραφέντων ἐκ τῶν σεισμῶν ἔπεμψε τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτροπῇ τῶν κυριῶν τῶν ἐργασθεισῶν διὰ τὴν εὐεργετικὴν ἀγορὰν (bazar) φρ 2,000 εἰς χρυσόν, διὰ τῆς βιομηχανικῆς Τραπέζης. — Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς παρελθούσης Κυριακῆς τῆς ἐκτάκτου συνελεύσεως τῆς Ναυτικῆς Τραπέζης «ὁ Ἀρχάγγελος» ἀνεγνώσθη ἡ ἔκθεσις τῆς εἰσηγητικῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις, ἐπιβεβαιοῦσα ὅτι ἡ ἑταιρία κέκτηται ἱκανὸν ἐνεργητικόν, ὅπως παρατείνῃ τὴν διάρκειάν της, προέτεινε δεκαετῆ παράτασιν μεθ' ὑπευθύνου συμβουλίου καὶ μεγάλων οἰκονομιῶν. Ἡ συνέλευσις παρεδέχθη τὰς προτάσεις τῆς διαρκείας τῆς ἑταιρίας. — Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Πειραιέων ἐπεψήφισε τὸν προϋπολογισμὸν αὐτοῦ. Κατὰ τοῦτον τὰ μὲν ἔσοδα τοῦ δήμου διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος προϋπελογίσθησαν εἰς δρ. 770,680, τα δὲ ἔξοδα εἰς δρ. 771,156. — Ἐπεψηφίσθη καὶ ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ δήμου Λαρίσσης διὰ τὸ ἔτος 1881, καθ' ὃν τὰ μὲν ἔσοδα ἀνέρχονται εἰς δρ. 174,544, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς δρ. 156,538. Ὑπολείπεται δὲ καὶ περίσσευμα ἐκ δρ. 18,006. — Καὶ ἕτερον ἀτμόπλοιον φορτηγόν, τόνων 2,300 περίπου, καταχωρισθήσεται τὸν προσεχῆ μῆνα εἰς τὸ νηολόγιον Πειραιῶς ἢ Σύρου, ἀνῆκον εἰς τὸν γνωστὸν οἶκον Σκαραμαγκᾶ καὶ Σας, ναυπηγηθὲν ὑπὸ τὴν ἐπιδέξιον ἐπιστασίαν τοῦ πεπειραμένου πλοιάρχου κ. Δ. Ῥέ.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ.

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, μεταφρασθὲν ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου.

—

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φρ. 2. 20.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου. Διὰ τοὺς εν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ Ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δρ. 2 50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπ. 75.

Αἱ Ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπ. 80.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

ΤΟΜΟΣ ΕΚ 450 ΣΕΛΙΔΩΝ

Πωλούμενος ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δρ. ν. 5.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας» δρ. ν. 1. ταχυδρομικῶς 1 1/2.

Τὸ ἀντίτιμον γίνεται δεκτὸν εἰς γραμματόσημα ἑλληνικὰ καὶ γαλλικά.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google